Aluari Pelagij de plā ctu eccl'ie desideratissimi libri duo et indice copiosissimo et margina: rijs additionibus recēs illustrati.

¶ Reuerendo in christo patri vigilantissimoqꝫ Dertosanorũ antistiti dño Hadriano Florentio Traiectẽsi/ Joannes Theodericus Bellouacus felicitatem.

Pysistratus ille tyrannorum qui vnq̃ Athenis fuere celebratissimus/antistes meritissime: quã indicibili prope rerũ preclare gestarũ gloria/tum eo potissimũ nomine famã sibi peperit nũq̃ nisi cum seculo interituram: ꝙ Homerũ grecanice atqꝫ adeo vniuerse poeseos numen ⁊ exemplar mutilũ mancum ⁊ mẽbratim articulatimqꝫ misere discerptũ integritati pristine restituit. Jam enĩ deploratus erat: iam condamnatus Homerus. Omnẽ penitus Homerica lectione fruendi spem abiecerant mortales. Aberatqꝫ vel minimũ quin eius memoriã ex hominũ mentibus tam detrimentosa temporum iniuria funditus obliterasset. Adfuit tñ sed id ex insperato preterqꝫ omniũ expectationẽ/ Pysistratus: ⁊ ingenij perspicacitate non vulgari/ ⁊ eloquentie melleo dulcore nemini sua etate secũdus: qui tam insignem iacturã quoquo modo sarcire contẽdens: decreuit nulli sumptuũ immensitati parcens/aut laboribus tametsi grauissimis immori: aut qđ felici conceperat auspicio/ felicioribus ad finẽ auibus perducere. Js itaqꝫ oẽs in id neruos intendẽs: seqꝫ totum ea quã verbis consequi paucorũ fuerit alacritate tã necessario illi negotio deuouens: partim sua partim adhibita literatissimi cuiusqꝫ eius tẽpestatis industria: poesim Homericã in eum quem nũc cernimus ordinem curauit redigendã. Quo sane quantũ vniuerso mortalium generi accesserit vtilitatis/penes te sit iudiciũ presulum doctissime: vtpote cuius multijugã eruditionẽ vel ex hoc deprehendere est: ꝙ quanti sint muse facũdaqꝫ Pitho (ne de sacris literis impresentiarũ verba faciã) tibi esse compertissimũ nemo sit qui ambigat. Sed quorsum hec tendant siquis fuerit percũctatus: velim sciat me in ea esse sententia/ vt nõ minus ei nos debere cõtenderim: qui preclarũ aliquod opus valde multos annos occultatũ curauerit in lucem reuocandũ: q̃ primario eiusdẽ concinnatori excogitatori ve. Quod rationibus varijs vt persuadeã nõ opus esse crediderim. Hoc tamen vnũ obiter adiecerim quod ad rem facere videatur: eorũ que perierunt perijsse quoqꝫ iuuandi potestatẽ. Quapropter non possum nõ congratulari nostre tempestatis felicitati: q̃ nobis ingeniosissimũ pariter iuris vtriusqꝫ consultissimũ Joannem lupũ de rubris (vt loquũtur) palatijs dono quodã peculiari largita est. Quippe q̃ detrimẽti qđ nunq̃ satis laudari huius operis/cui titulus est de planctu ecclesie/penuria patiebamur vindex futurus: ex Joanne Clein bibliopola Lugdunensi de re literaria q̃optime merito quotidianis quasi cõuicijs extorsit vt ipsum characteribus stãneis in mille diuulgaret volumina. Js aũt (vt est nemini non obsequentissimus/emolumentiqꝫ publici cupidissimus) qđ facturum se receperat non citra grauem sumptuũ impensam tãdem ad scopum deduxit. Enimuero qm̃ nostra quidẽ sententia nõ dedecuit alicuius prime note viri nomẽ: vt paria paribus respõderent: operis vsqꝫ adeo desiderati frontispicio veluti gẽmam prefigere: diligentiori nobis indagine perscrutãtibus quẽ oĩno mortaliũ non penitendo hoc munere donaremus: tu in primis vnus occurristi qui hocce donario nõ indignus censereris. Fuit quippe Aluarus Pelagius cuius eruditionis hec sunt monumẽta/ hispanus: nõ theologie modo/sed ⁊ iuris vtriusqꝫ peritia nominatissimus: vt hec legenti nihil eum latuisse quod ad ius cesareũ pontificiumve spectaret/ innotescat. Tu itidem pontifex literatissime perpetuo sudorũ tuorum studio ad id apicis euectus es (assentari nescio: nec si sciam velim) vt primũ illustrissimi principis Caroli regis Hispaniarũ catholici munificentia plane regia non mediocriter illustratus: demũ fueris optimi cuiusqꝫ suffragio Dertosanorũ (qui hispani sunt) episcopatui prefectus: inibi prefati regis legatũ agens ⁊ prudentissimũ ⁊ nemini nõ acceptissimũ. Quandoquidẽ vero bono (quod aiunt) vino hedera nõ est opus: simul tuos mores probatissimos/simul ⁊ eruditionẽ inauditam vtriqꝫ nouerunt exploratissime: ⁊ qui tecum nõnihil habent cõsuetudinis: ⁊ qui tue literature monumenta in sacras literas nõ ita multis ante annis edita nõ oscitabunde perlegerũt. Proinde id vnum ex tua beneuolẽtia velim exoratũ: vt quicquid hoc est munusculi si ausu forsasse temerario at certe cãdido tibi oblatũ animo boni consulas. Neqꝫ vitio mihi adscripseris ꝙ infime sortis ego vixqꝫ tressis homũculus tantũ virum tamqꝫ vel primoribus veneratũ sim ausus verbis ⁊ eisdem inconditissimis aggredi: quem ne oculis quidem intueri me decuerat. Dijs nempe supplicant ⁊ rustici. Vale bonarum literarum decus. Ex Lugduno pridie nonas Augustas.

Totius operis Index literarius.

Eorum index amplissi-mus nec mediocri labore cōcinnatus, que ex pclarissimo hoc opere censuimus adnotatu digniora.

Creare quid sit.

Christus quare regnum

Crucis predicande contra

Cultus diuinus in quibus

Damnari aut salua-

Decani archidiaconi ar-

Dulia quid sit.

Ecclesia apostolica est

Equorum affluentia car/

Eremitam an deceat pere

Eternalis vnitas que sit.

Eua quare de adami co/

Index literarius.

Index literarius.

Index literarius

¶ Regestum Indicis.
A.B.C. sunt terniones.

¶ Regestum totius operis.
+.a b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m n.o.p q.r.s.t.v.x.y.z.
A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M. Omnes sunt quaterniones preter +.z.&.q sunt terniones.

Aluari Pelagij nõ vulga-
ris literature viri De plan
ctu ecclesie libri duo.

¶ Fratris Aluari Pelagij vita ex Joanne Trittenhemio abbate Spanhemensi.

Aluarus ordinis fratrum minorum:natione Hispanus: Joánis scoti auditor:vir in diuinis scripturis eruditissimus:apud Joannem.xxij.in precio habitus:cótra Guilielmũ Ocham anglicum scriptis egit ꝛ verbis.Edidit ingenij sui quedam preclara volumina:quibus nomen suũ ad notitiam posteritatis transmisit.E quibus extat opus magnum et insigne defectus ecclesiasticarum personarum describens:quod prenotauit

De planctu ecclesie	li.ij.
Speculum Regum	li.j.
Super sententias	li.iiij.
Apologiam	li.j.

Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo ꝛ Ocham sub Ludouico imperatore quarto:ꝛ Joanne papa.xxij.Anno domini.M.cccxx.

¶ Hec Trittenhemius.qui propterea ꝙ valde multa subticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia:studiosi erit lectoris que silentio pretermissa sunt:ex Platina in Joannis.xxij.vita/ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico bauaro imperatore preclare gestis/ꝛ hoc ipso demũ opere non oscitabunde perlecto nosse diffusius.Hominis tamen alijs districti negotijs laborem aliqua ex parte leuaturi non importune forassis hec obiter adiecerimus.

¶ Aluarus Pelagius natione Hispanus:dñi Archidiaconi inter iurisperitos nominatissimi cura studioq; dil.genti Bononie ius canonicum feliciter edoctus:idipsumq; non citra magnam hominis gloriam inibi publico professus auditorio:tádem a Gondisaluo Hispano fratrum minorũ generali probatissimo Asisij in sacerdotum sancti Francisci numerum adscitus est. Qui ob insignẽ sacrarum literarũ iurisq; qua plurimũ claruit peritiam dño pape Joanni.xxij.factus acceptior:eiusq; munificentia primũ eo magistratu quá penitentiariá dicũt:Auinione donatus:ad postremũ epatu Siluẽs fuit insignitus.

¶ Is frequẽter in Petrum Corbariũ Reatinum/nec ab re stomachatus est.vtpote qui facto cũ vxore diuortio/in fratrum minorũ ordinem receptus:ab Ludouico bauaro Joáni.xxij. ꝛ infenso supra modũ et infesto creatus pseudo pontifex:grande schisma conflauerat Rebus tamen eius voto male respódentibus:a Bonifacio comite Pisano Rome captus:Auinioneq; ad Joannem pontificem tractus:in carceris pedore(quod vtiq; schismaticum decuit)extinctus est.

Cui plura sciendi maior incesserit cupido:huius operis lectio satisfaciet plenius.

Succincta breuiqз per

stricte cōpendio argumenta omniū huius operis articu- lorum farraginem summatim explanantia.

PRincipium operis cōtinet pheniū libri. et cui dirigit: et intētionē scri- bentis: Et qđ vocetur opus. Et tāgit ibi de fratre Petro de Corbaria apostata fratrū minorum per potentiam ba- uari in papatu intruso viuen- te domino papa Joāne. xxii. vero vicario Jesu christi. et quomodo xl. articulis proba- tur potestas ecclesie Romane: per quos apparet contra dictū dñm Jo. papā bauarum schismaticū se pro impe- ratore gerentem perperam et infideliter processisse.

¶ Primus articulus: q dictus dñs Jo. electus fuit con- corditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur q̄ ha- bent papam eligere.

¶ Secundus: q in possessione papatus fuit et est idē dñs Jo. Et ibi tangitur quid operatur possessio.

¶ Tertius: q a toto mūdo idem Jo. habitus est p papa Et ibi tangitur quid operatur cōmunis opinio.

¶ Quartus: q nullū crimen priuat papā papatu: etiam heresis si vult corrigi. Et ibi tangitur q non est a prela- ti obedientia ante sententiā recedendum.

¶ Quintus articulus: q primam sedem romanam et pa- pam nemo in terris iudicare potest.

¶ Sextus ar. q synodus etiā vniuersalis papā presertim corrigibilē iudicare non pōt. vbi tangit q plus stat snie soli⁹ pape q̄ toti⁹ mūdi. Et q sup oia cōcilia gnalia est. Et q ipsa ab ipso: non ecōuerso recipiunt potestatem.

¶ Septimus: q quādiu papa in possessione papatus est in omnibus et ab omnibus sibi obediendum est: que ex- presse contra deum non sunt.

¶ Octauus: q dignitas vel iurisdictio nō peccat: etsi in ea residēs homo peccare valeat. Et ibi dr quō malis mi- nistris toleratis obediendum est.

¶ Nonus articulus: q sacramenta possunt cum effectu conferri per malos.

¶ Decimus articulus: q iurisdictio per prelatos tolera- tos ab ecclesia veraciter exercetur.

¶ Undecimus: q ecclesia vna est et diuisa esse non pōt.

¶ Duodecimus: q vnus dei vicarius est in terris. Et ibi- dem de schismaticis et intrusis.

¶ Tredecimus: papa hз iurisdictionē vniuersalē in toto mūdo in spūalibus et tēporalib⁹: licet iurisdictionē tēpo- ralē p principes mūdi et alios suos rectores in suis spe- cialib⁹ terris debeat exercere. Qđ ibi late multis rōnib⁹ exēplis et iuribus cōprobat. Ibi etiā tāgit quō christus vtrūqз gladiū exercuit: et quō est vna iurisdictio pmaria a qua ois alia. Et quō pncipes nō catholici licite iurisdi- ctione vti nō pñt. Et quō facta donatio eccl'ie p impera- torē reuocari nō pōt. Et quō primo p se de⁹ creaturas re- xit. Et a quo tpe p alios. Et q̄ primo deo in vicariatu suc- cesserūt. Et quō christus inquantū hō rex terren⁹ fuit.

¶ Decimusquart⁹: q ois creatura p papā valeat iudicari

¶ Decimusquint⁹: q nullus in terris pōt appellare a pa- pa nisi ad eum male informatum.

¶ Decimussextus: q ecclesia errare non potest.

¶ Decimusseptim⁹: q plus pōt papa in hijs sol⁹ q̄ nō sunt cōtra articulos fidei et sacramenta: q̄ tota alia ecclesia.

¶ Decimusoctau⁹: q papa a deo recipit imediate ptatē.

¶ Decimusnonus: q ecclesia non potest esse nulla: etiam multiplex ibi ratio assignatur.

¶ Vigesimus: q vacāte papatu nullus succedit pape in iurisdictione.

¶ Vigesimusprimus: q papa transfert imperiū: cōfirmat electum in imperatorem: inungit et coronat et deponit.

¶ Vigesimussecūdus: q imperator non pōt synodū con- gregare: nec papam nec clericos iudicare.

¶ Vigesimustertius nullus extra ecclesiam saluatur.

¶ Vigesimusquartus: q qui non habet papam pro capi- te nec christum habet.

¶ Vigesimusquintus: q nullus excusatur aliqua causa discedens ab obedientia pape.

¶ Vigesimussextus: q semp presumere debemus p sen- tentijs prelatorum maxime pape.

¶ Vigesimusseptimus: q in dubio sunt seruāde.

¶ Vigesimusoctauus: q nō excusatur aliquis discedens ab obedientia pape propter multitudinem.

¶ Vigesimusnonus: q vnū est consistoriū christi et pape.

¶ Trigesimus: q bauarus schismaticus habuit dñm pa- pam Jo. pro vero papa.

¶ Trigesimusprim⁹: q vbicūqз est papa: ibi est eccl'ia ro- mana. vbi etiā dicitur q limina aplo℞ sunt vbi est papa.

¶ Trigesimussecūdus: q papa non cogit stare rome. Et ibi dicitur q sedes papalis non pōt mutari a roma.

¶ Trigesimustertius: q papa non tenetur se purgare de necessitate de aliqua infamia.

¶ Trigesimusquartus: q papa etiā si iniustitiā faciat vel grauet quēq̄: q nullū habet iudicem super se: nec tenet eligere arbitros cū aliquo: nec potest dare potestatē im- peratori deponendi eum. Ibi etiam dicitur q̄d erit in fa- cto heresis si fuerit incorrigibilis.

¶ Trigesimusquintus: q nullam causam tenetur a se re- uocare tanq̄ suspectus.

¶ Trigesimussextus ar. lōge diffusus: q antea fuit eccle- sia q̄ imperium. Et ibi probat quō incepit eccl'ia in adā primo hoie: deinde in eua formata ex adā. Ibi dicit etiā quare eua creata de costa et nō de terra. Et quō papa est vicarius primi et secūdi adā. Et quō fuit deinde ecclesia in abel pmo iusto: Et quō abel repñtet christū. Et quō abel fuit virgo sacerdos et martyr. Et quō fuit ecclesia in filijs seth iustis. Et quo tpe inceperūt sacramenta eccle- sie. Et quō arca noe ecclesiam prefigurat. Et quō hoies sunt in arca. Et quō per noe significet christus. Et que fuit causa inebriatiōis noe. Et quare pauci boni sint in ecclesia. Et q melior est castitas nuptijs. Et quō fuit ec- clesia iusto℞ ante imperatores. Et q abraā christū repre- sentet. Et quō melchisedech fuit plusq̄ homo. Et prim⁹ rex iustus: et q̄ typū tenuit saluatoris. Et q ante regnū eius nō fuit regnum legitimū. Et quō nēroth fuit tyrā- nus nō verus rex. Et q̄d est tyrānus. Et quō nēroth fuit transgressor legis nature. Et quō reges gentiū et chana- neorū venientes post nēroth exceptis regibus descēden- tibus ab abraā fuerūt vsurpatores regnorū. Et iusti re- ges ab abraam processerunt. Et veri dicitur hebrei. Et quō Saul fuit prim⁹ rex iuste electus. Et quō post Saul oēs reges fuerūt vncti a sacerdotibus vsqз ad christū.

¶ Trigesimusseptimus ar. hic cōtinetur diffuse probatū quō ecclesia non sit ab imperio: sed imperiū ab ecclesia: vbi etiā continetur quō regalis potestas sit per sacerdo- talem ordinata. Et quō sacerdotalis sit prior. Et quō ec- clesia habet vtrūqз gladiū. Et quō sacerdotes veteris te- stamēti tēporali gladio vtebant. Et q nō fuit verus im- perator ante christū. Et quare pmisit de⁹ q essent impe- ria vsurpata. Et q regnū francie oia regna precellit. Et q papa nedū potestatē habet sup fideles: sed etiā infide- les. Et q iuste dat indulgētias illis q̄ vadunt ad occupā- dum et defendēdum terrā sanctā. Et quō ecclesia habet imperiū: nedum in occidente: sed etiā in oriente. Et quō papa potest pcedere contra infideles qui tenēt terras quas nūq̄ christiani habuerūt. Et quō intelligat illud. Nihil ad nos de his qui foris sunt. Et quō post aduen- tum christi ois potestas et iurisdictio translata sit ab in- fidelibus ad fideles. Et quō regnum et principatū oim

fidelium cōmisit christus Petro ⁊ successoribus. Et quō infideles qui dominiū ecclesie recognoscunt: sunt ab ecclesia tolerandi. Et quō summa ⁊ excellens maioritas ⁊ potestas ⁊ authoritas in oībus: ⁊ pre omnibus: ⁊ super oia data est Petro in hoc mūdo: qd multis rationibus ⁊ iuribus probatur. Et quō est multiplex maioritas. Et quō imperator ⁊ q̄libet princeps nedū pape: sed etiā in oībus spiritualib9 epis est subiectus. Et sicut est hereticū ponere duo principia: sic ponere duos christi vicarios generales. Et ꝙ sicut Romanorū iurisdictio fuit vsurpata in imperio: sic imperatorū electio. Quare de9 permisit Romanis imperiū. Casus in quibus se ecclesia de tēporalib9 intromittit. Respōsio ad illud ꝙ iurisdictiones sunt distincte: ⁊ ꝙ papa nō habet tēporalē potestatē. Expositio ad illud / Regnū meū non est de hoc mundo. Qꝛ christus fuit rex etiā temporalis: ⁊ vicarius suus papa debet esse. Qꝛ papa est deus quodammodo in terra. Qꝛ sit heresis quasi negare papā vtrāq3 potestatē habere. Quare filius dei ⁊ ecclesia soluit tributū. De processu nefando Bauari cōtra papā Joan. facto de cōsensu populi ⁊ cleri Romani. Et quot rationib9 nō tenuit. Quō potestas pendet ab authoritate: nō ecōtra. Quō moraliter exponat illud Luc. x. Ecce dedi vobis potestatē calcandi ⁊c. Quō exponātur verba Hiere. j. c. ⁊ ex. de ma. ⁊ obedi. c. solite. Ecce cōstitui te ⁊c. Responsio ad illud / ꝙ a populo Romano vires sumpsit. Quō qui primatū ecclesie denegat Romane: ⁊ ponit duas ecclesias: hereticus est. Quō qui aliter sentit de iurisdictione ⁊ potestate pape ⁊ ecclesie Romane / ꝙ ipse cū sua cōmuni ecclesia sentit: nō est catholicus iudicādus. Quō q̄ fauet sciēter rebellib9 ecclesie: impugnator est ecclīe ⁊ rebellis.

¶ Trigesimusoctauus ar. ꝙ q̄ cū papa nō est: ꝯtra cū est.

¶ Trigesimusnonus ar. ꝙ imperator catholicus fili9 est ecclesie ⁊ aduocatus ⁊ defensor. Ubi cōtinetur quō Bauarus papā Jo. deposuit. ⁊ fratrem Petrū de coruaria apostatā in sedem Petri Rome intrusit. Et quō cardinales creauit ⁊ epos per diuersa loca. Et quō tādem ad obedientiā dn̄i pape Joā. rediit Auinione dictus frater Petrus: ⁊ suo papatui de facto renuntiauit.

¶ Quadragesimus ⁊ vltimus de hac materia ar. est precedētes articulos. xxxix. tenere ⁊ predicare ⁊ defendere ⁊ nō cauillari ⁊ malignari in eis. Ibi multis rōnib9 euidētissimis cōprobatur vnū esse monarcham habentem vtrūq3 gladium: vel vtrāq3 potestatem in vna politia christiana. Ibi dr̄ ꝙ in q̄libet politia vna ⁊ felici sex sunt necessaria. Et ꝙ vera ⁊ perfecta virtus apud infideles nō pōt esse. Et quare reges catholici inunguntur: sc3 vt virtuose regāt. Et ꝙ regnū quodcūq3 meli9 regitur p vnū q̄ per multos. Et ꝙ sicut in celis vnus omnib9 presidet: sic debet esse in terris. Et ꝙ post christū aliquē oportuit remanere successorē ⁊ successores. Et quō christus fuit dn̄s etiā temporalis. De errore Ualdensium qui dicūt ecclesiā ⁊ clericos nō posse habere bona tēporalia: ⁊ nō fuisse veram ecclesiā a tempore Syluestri. Quō diuitie sunt occasio cupiditatis ⁊ auaritie: s3 formaliter nō sunt male. In argumentū superioritatis dn̄i pape inducunt exēpla ethnicorū regum ⁊ imperatorū. De tribus imperatorib9 deuotis ecclīe: ⁊ aliis trib9 persecutorib9 eius. Qꝛ imperator nedū coronā: sed etiā ensem recipit ab ecclesia. Quō papa in tēporalib9 vtit imperatore sicut instrumēto. Quō ex sola electione concordi ante cōfirmationem a papa imperator administrat.

¶ Quadragesimusprimus. A tpe Constātini vsq3 ad tpa trāslationis imperii in germanos / eligebant imperatores antiquo more / siue a pplo: siue a senatu: siue ab exercitu. Et durauit annis q̄ngētis. Quō in trāslatione imperii diuersificat9 est modus imperatorē assumēdi: qꝛ p̄mo p electionē: extunc p successionē vsq3 ad octauā Caroli generationē: qua deficiēte: primo Hugo dux Aurelian. regnū Frācie ⁊ imperiū vsurpauit. De quo Hugone ⁊ nō de Carolo magno descēdūt oēs reges Frācie vsq3 nūc. Quō Romani absciderūt linguā ⁊ oculos eruerūt pape Leoni: ⁊ postea quō ei fuerūt diuinit9 restituti. Quō papa Jo. vir lubricus monitus a p̄mo Othone ⁊ cardinalib9 ⁊ correct9 ⁊ in sua malitia perdurās coactus fuit renūtiare. Quō viuēte papa Leone. ix. Romani in cōtēptū ecclesie aliū papā Benedictū vocatū de facto elegerūt. Quō postmodū p prouisionē ecclīe fuerūt creati aliq̄ imperatores absq3 alia electiōe. Quō Romani papam Jo. xi. in castrū sancti āgeli detruserūt: ⁊ postmodū ipm in exiliū miserūt. Quō Crescētius cōsul roman9 fugato papa Grego. v. fecit papā quēdā grecū epm Placētinū noīe Joannē quē Otho terti9 imperator cū Crescētio mēbris debilitauit. ⁊ Gregoriū restituit. Quō viuēte papa Gregorio dicto. v. aduocatis ⁊ requisitis p̄ncipibus Alemānie instituti sunt p papā istū Greg. de ꝯsensu p̄ncipū electores q̄ hodie sunt imperatoris: ⁊ ibi numerant. Causa q̄re oēs electores sunt de germania: qꝛ ipi liberauerūt ecclesiā de seruitute Lōgobardorū ⁊ impiorū Romanorū. Et qꝛ deuoti ad sanctū Petrū. Et qꝛ tūc erat Grego. v. papa. q̄ erat natione teutonicus. Et qꝛ alii robustiores. Quō papa deponit imperatores ⁊ reges. Quō intelligat: Reddite q̄ sunt Cesaris cesari. Et quō dignū est ꝙ Cesar recipiat tributū. Quō nō iure nature est dn̄iū. Quō regnū ⁊ dn̄iū primū ortū habuit a malis: ⁊ a quo primū ante diluuiū: ⁊ post diluuiū. Quare deus permisit dominiū malorum. Quō omne dominiū a deo bonū ⁊ malū licet alr̄ esse videatur. quod triplici ratione pbatur.

¶ Quadragesimussecūdus. Quare p̄ncipat9 Roman9 a deo spāliter sit prouisus. ppter triplicē virtutē q̄ erat in eis p̄cipue. Et de hoc ibi multa ponunt exēpla de triplici eorū virtute. Que erat: sincerus amor p patria: tradito legū sanctissima: morū beneuolētia. Ibi optima exēpla cōsulū Romanorū cōtra auaritiā. Et de paupertate eorū vt rēpublicā ditarēt. Nec volebant p̄fici nisi reipublice possent pdesse. Nec patiebant filios prefici anteq̄ pollerēt virtutib9. Nec prefici sectātes auaritiā. Et quō aurū respuebāt. Et quō sibi nō parcebāt p republica. De duob9 preceptis Platonis volētibus pdesse reipublice. Quō etiā filiis nō parcebāt ppter iustitiā: nec filii parētibus. Quō ppter virtutes Romani diuina puidētia habuerūt mūdi dominiū. De opportunis legibus Romanorū. Et quō que faciebāt seruabāt. Quō nihil putabāt vtile nisi iustū. Quō seruabāt iustitiā hostibus: ⁊ eorū mores vitabāt ⁊ flebāt. De eorū morū beneuolētia ⁊ honestate ⁊ amicitia. De liberalitate Romanorū maxime Titi. De cōfederatiōe Judeorū cū Romanis ppter morū eorū strenuitatē. Quō Romani in istis vltimis tēporib9 in virtutib9 defecerūt: ⁊ pre ceteris nationib9 sunt vitiis inuoluti. Et quare de9 adhuc pmittit esse imperiū apud eos.

¶ Quadragesimustertius. De q̄tuor monarchiis orbis: ⁊ q̄ fuit p̄ma. Et de regno celi ⁊ christi: cui papa succedit. Quō Cōstātinus renūtiauit monarchie ⁊ cessit Syluestro imperiū occidētis: ⁊ recepit ab eo imperiū orientis. Quō ante christi aduētū imperatores imperiū tenuerūt. Qꝛ nō pōt reuocari donatio Constātini ecclīe. De triplici intellectu illius verbi / Regnū meū nō est de hoc mundo. Qꝛ nō debet administrare elect9 in imperatorē ante confirmationem pape.

¶ Quadragesimusquart9. Qꝛ potestas papalis dignissima est ⁊ vtilissima oim potestatū: qꝛ mixta. Qꝛ gen9 clericorū mixtū est. Et sciētia canonica mixta ex theologia ⁊ legib9. De triplici genere hoim laicorū clericorū religiosorū. Et quō cōcordat cū triplici sciētia: theologica / canonica / ⁊ ciuili. De iis q̄ no. Inno. ⁊ Hostiē. de iudi. nouit. ⁊ de fo. cōpe. licet. de materia pape. Qꝛ specialis est cōiunctio inter papā ⁊ imperatorē. Quō de9 vsq3 ad Noe p se rexit mūdū: ⁊ ab eo vsq3 ad christū rexit p patriarchas / iudices / ⁊ reges / ⁊ sacerdotes. Qꝛ olim clerici de facto iudicabant p laicos. Differētia inter canones ⁊ leges im

periales τ alias cōstitutiones τ consuetudines laicoꝝ. Quis exemit clericos a iurisdictione imperatorum.

¶ Quadragesimusquintus ar. Casus in quibus solus papa dispensat. xl. Maiores cause sunt ad sedem apostolicam deferende. Et computantur. lxv.

¶ Quadragesimussextus. Casus in quibus non pōt papa dispensare. Qꝫ papa maior est Paulo authoritate. Pōt papa ex maxima causa dispensare ꝙ monachus habeat ꝓpriū: τ ꝙ cōtrahat. qđ sufficiēter τ multipliciter ꝓbaẗ τ respondeẗ ad cōtra. Qꝫ abdicatio ꝓprietatis: τ custodia castitatis, nō sunt de substantia monachatꝰ nisi ꝑ ecclesiā. Qꝫ anachorite multi viri ꝑfecti ꝓpriū habuerūt: τ testamentū fecerunt. Qꝫ ꝑfecti in ecclesia primitiua: τ apl'i aliqua tpalia cōiter habuerūt: licet nō cōmiscerenẗ eis post apostolatū. Qꝫ sunt monachi q̄ non subsunt de iure abbati. Qꝫ dispēsatio facta sine causa rōnabili non excusat quantū ad deū. Si sine causa dispensetur vt monachus contrahat: ipse nō debet petere debitū: sed vxor sine conscientia pōt. Qꝫ papa nō potest accusari: nec condēnari: quicquid agat nisi in heresi. Qꝫ in oībus potest dispensare papa que non sunt contra fidē. τ vbi non nutritur peccatū: nec est periculum animarum.

¶ Quadragesimusseptimus. De officio τ potestate legatorū: in quibus possunt dispensare: τ in quibus non.

¶ Quadragesimusoctauus. de irregularitate q̄d sit: τ in q̄bus casibꝰ cōtrahaẗ. τ de eius multiplici specie. Casus in q̄bus post peractā pniam impediẗ executio ordinis: τ inducūt irregularitatē. Qñ occasiōe homicidij cōtrahiẗ irregularitas. Quādo τ per quē possit circa irregularitatē homicidij dispensare. Iterū de multiplici specie irregularium. Quomodo demones obsident animas. De infamia quid est: τ quomodo irrogetur.

¶ Quadragesimusnonus articulus. Qui sint infames: τ de multiplici infamie specie.

¶ Quinquagesimus ar. de potētia τ iurisdictiōe epoꝝ: τ per consequēs patriarcharū archiepoꝝ τ primatū: qui includūtur in ordine epali: τ in quibus casibus possunt dispēsare: τ sunt bene centū τ. xxx. Priuilegia epoꝝ. Casus in q̄bus prohibentur epi dispensare. Que regula est tenenda super dispensatione episcoporū.

¶ Quinquagesimusprimus. Rediꝰ ad potentiā papalē. Et quō in christo hoīe nō solū inquantū deo fuit dignitas τ potestas regalis τ sacerdotalis. Et quō est caput etiā inquantū hō: nō solū hoīm: sed angeloꝝ. Et sup hoc multe authoritates τ originalia. Quid distat inter pontificē τ sacerdotē. Et quare papa summꝰ pōtifex vocaẗ. Quō christus cōmunicauit hoībꝰ potentiā τ quā. De triplici gubernatiōe sui rōnabiliū τ irrationabiliū. Quare christus cōmunicauit hoībus potentiā suā. De triplici christi potentia, sacerdotali, regali, τ miraculosa: quā hoībus cōmunicauit. Et quō cōmunicatur hec potētia: τ q̄bus. quō malis detur etiā potestas miracula faciēdi. De duplici scientia: τ duplici sacerdotio: τ de triplici.

¶ Quinquagesimussecūdus. De duplici regia potestate spūali τ tpali. Quō in tpe nature τ in tpe legis date sacerdotes erāt reges τ duces τ iudices. Quō beato Petro fuit data ṗncipaliter ptās regia. Et quō p̄lati ecclesiarū dicunẗ reges. Quō summꝰ pōtifex est rex regū tā secularium ꝙ spūaliū. Quare cōiter p̄lati ecclesiarū nō vocētur reges: Et quō vocenẗ. Qꝫ ꝓprie loquēdo potestas principū spūaliū τ seculariū dꝫ distingui: vt vna dicaẗ regalis: τ alia sacerdotalis: quū regalis vere cōueniat prelatis ecclesie: sed ꝙ vna dicaẗ spūalis: alia secularis. Qꝫ q̄ntupliciter coniūgitur hō deo ministerio sacerdotali.

¶ Quinquagesimustertius. De actibus q̄ ad regiā pertinent potestatē. Quales debeāt esse reges. Qꝫ in regibꝰ sciētia requiraẗ. Actus q̄ pertinēt p̄latis ecclesie: q̄ etiā dicūtur reges. Duplex angelis potestas cōuenit. Qꝫ prelati dicuntur angeli. Quō connexio duplicis potestatis, sacerdotalis τ regalis, initiū habuit in veteri testamen

to. Qꝫ claues nō erāt in sacerdotio regali. De prioritate harū duaꝝ potestatū, sacerdotalis τ regalis. Qꝫ Moyses fuit sacerdos τ mediator: τ tenuit typum christi. Qꝫ ptās regia spūalis superior τ dignior est ꝙ sacerdotalis.

¶ Quinquagesimusquartꝰ. De gradibꝰ τ inequalitate vtriusq̄ ptātis: τ diuersis ꝑsonis eas habentibus. Quō apud gētiles erāt gradus: τ in testamēto veteri τ nouo. Quō sunt gradus tam in regia potestate tpali ꝙ spūali. Quō oportet ponere vnū summū caput: cui oēs alij obediāt: τ q̄ habeat plenitudinē potestatis. De excellētia papali. Et q̄bus noībus nomineẗ papa. De q̄tuor cōditionibꝰ ecclesie q̄ pape cōueniūt. Quare dicaẗ ecclesia vna catholica sancta τ aplica. Qꝫ dupliciter đ: ecclesia vniuersalis multiplici ratione ꝓbaẗ. Qꝫ optimū est regnū qđ fit per vnū. Et ꝙ in multitudine humana vt optime regatur: oportet esse vnum summū rectorem.

¶ Quinquagesimusquintus. Priuilegia singularia Petro τ ꝑ ꝯns eius successoribꝰ cocessa. Multis originalibus ꝓbatur quō intelliganẗ illa vba: Tu es Petrꝰ. vsq̄ in finē ibi: in celis. Quare voceẗ Petrus: τ Simō: τ filiꝰ ioanna: τ cephas. Cuius apl'i christus priꝰ lauit pedes. Et de intellectu verboꝝ: Simō ecce sathanas. τ cetera q̄ sequunẗ. Quare solus Petrꝰ eduxit gladiū τ ꝑcussit. Quare p̄mo christus resurgens apparuit Petro inter aplos. Quare soluit tributū ꝓ christo τ se. Quare solus Petrꝰ interrogauit: Si peccauerit in me frater meꝰ τc. Quare requiriẗ a christo an amet eū. Quid est oues pascere. Et q̄d intelligaẗ: Pasce oues meas. Quō intelligaẗ illud: Significās qua morte clarificaturꝰ esset deū. Et illud: Cōuersus Petrꝰ vidit illū discipulū. Et illud: Non cātabit hodie gallus τc. Et illud ꝙ Petrꝰ misit se in mare τ venit ad Iesum. Et illud: Si tu es: iube me venire ad te. De solitudine aliq̄n appetēda. De tribulatione ecclesie. Et scđo aduētu dñi. De Matthia substituto Iude proditori. Item de prerogatiuis Petri τ primatu ipsius etiam per Constantinū approbato.

¶ Quinquagesimussextus. De differētia τ cōuenientia duplicis ptātis: regie scꝫ spūalis τ secularis. Et quō cōparanẗ adinuicē ſm tēpus, prioritatē, τ dignitatē τ causalitatē. Cōparatio potestatū ſm continētiā. Multiplex probatio ꝙ spūalis ptās sit dignior τ superior tpali. Qꝫ spūalis ptās p̄habeat tpalē. Spūalis ptās ad tēporalia dupliciter se extendit. Qꝫ tpalis ptās instituaẗ τ iudiceẗ ꝑ spūalē. Quicūq̄ sunt sub tpali ptāte: sunt τ sub spūali. Et tpalia q̄ subsunt potestati tēporali: subsunt τ spūali. Quō conferūẗ beneficia dñi tēporales. Qꝫ licet q̄ habet potestatē spūalē, p̄habeat etiā in illa tpalē: nō tñ est superfluū esse in ecclesia principē tpalē, temporalē tñ potentiā habētem. Qꝫ licet ptās spūalis prehabeat tpalē: nō tamē dꝫ exercere immediate, loquendo regulariter, eā. In q̄bꝰ casibꝰ se potestas spūalis de tēporalibꝰ intromittit. Qꝫ summus pōtifex nō solū iure diuino: sed etiā humano hꝫ ptātē tpalē. Quid opereẗ hoc ius τ donatio Constātini. Qꝫ reges suo modo spūales debēt esse. Et q̄re vnguneẗ in brachio reges: τ pontifices in vertice.

¶ Quinq̄gesimusseptimꝰ. Que sunt necessaria i regibꝰ ad bene regēdū. Que pericula ꝓueniūt ꝓ malo regimine. De forma iuramenti qua iurat imperator: pape.

¶ Quinquagesimusoctauus. In q̄bus differt potentia pape a potentia christi. Quomō τ qualiter papa habet plenitudinem potestatis.

¶ Quinquagesimusnonꝰ. Obiectio p̄ma ꝙ regalis τ secularis ptās nō sit necessaria i ecclia. Solutio. Obiectio scđa ꝙ ptās spūalis nō sit superior tpali: τ ꝙ eā nō instituat τ nō diiudicet. Solutio. Obiectio tertia ꝙ ptās spiritualis subijciaẗ tpali. Solutio τ distinctio. Obiectio q̄rta ꝙ spūalis ptās nō prehabeat tpalē. Solutio. Obiectio q̄nta ꝙ papa nō instituat ptātē tpalē. Solutio. Obiectio sexta ꝯtra id qđ dictū est, ꝙ ptās spūalis respectu tpalis se hꝫ in rōne cause efficientis τ finalis. Solutio.

Obiectio septima ꝙ Petrus nō habuit iura terreni imperij: Et ꝙ reges non ꝑsunt regno terreno. Solutio. Dupliciter dr̄ regimen terrenū. Obiectio octaua ꝙ ecclesia nō potuit habere tpalē potestatē ex concessione Cōstātini. Solutio. Et q̄druplex distinctio sup regno ⁊ regnantib⁹. Quō Cōstātinus iure humano iuste habuit imperiū: ⁊ isto iure cōcessit Syluestro. Obiectio nona ꝙ habētes iurisdictionē spūalē non pñt tpalia possidere. Solutio multiplex circa illud. Nolite possidere aurum ⁊c̄. Obiectio .x. ꝙ Petr⁹ nō sit caput oim̄ fideliū. Solutio. Qr̄ alij apostoli non habuerūt parem potestatem cum Petro. Undecima dubitatio ⁊ obiectio ꝙ papa non habeat plenitudinem potestatis. Solutio.

¶ Sexagesimus ar. Expositio extrauagātis dn̄i Bonifacij q̄ incipit: Unā sanctā ecclesiā. determinantis ad papā vtrūq₃ gladium pertinere.

¶ Sexagesimusprim⁹. Tractat⁹ specialis de ecclia. Quō ecclesia vocat̄ dom⁹, ciuitas, regnū. Multiplex ⁊ vtilis expositio illoꝝ verboꝝ: Eiecit ementes ⁊ vēdentes de templo dn̄s. Et de spelunca latronū maxime cōtra simoniacos. De multiplici domo. Quomodo vocat̄ domus ecclesia. Qr̄ ecclesia dicitur ciuitas.

¶ Sexagesimussecūdus. Qr̄ ecclia dr̄ regnū magis ꝓpe q̄ dom⁹ vel ciuitas. Quot modis accipiat̄ regnū. Quō differt regnū dei a regno mundi ⁊ diaboli. Per q̄s figuratū vtrūq₃ regnū ⁊ ecclesia: sc₃ iustoꝝ ⁊ iniquoꝝ. De regno q̄druplici gl'ioso. De .x. cōditionib⁹ q̄ regnū efficiūt gloriosum. Qr̄ meli⁹ est regi per vnū q̄ ꝑ plures. Qr̄ magis expedit regimē iniustū esse multoꝝ ꝙ vni⁹. Que mala faciūt tyrāni. Qr̄ nō sit cōpetēs regis premiū honor ⁊ mundana gloria ꝯ ambitiosos. Qr̄ regnū excellens erit ꝑmansiū si bn̄ regit. Qr̄ tyrāni parū durāt. Boni reges etiā tpaliter abūdāt. Qd̄ sit regis boni officiū. Reuersio ad .x. ꝯditiones gl'iosi regni tpalis: sc₃ ꝙ recte sit institutū. ꝙ sit antiquū. ꝙ sit ordinatū. ꝙ sit vnicū. ꝙ sit iustū. ꝙ sit magnū. ꝙ sit abūdans. ꝙ sit forte. ꝙ sit pacificū. ꝙ sit durabile. Quō hec cōditiones .x. cōueniāt regno ecclesie.

¶ Sexagesimustertius. Quō regnū ecclesie est vnū. De multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis ꝑm ꝙ ecclia dr̄ vna. Quare dicat̄ baptisma vnū. Quare dicat̄ ecclia vna: q̄uis .vij. in Apocalypsi a Joanne describant̄. De triplici diuersitate in ecclesia. Quare regnū ecclesie dr̄ catholicū .i. vniuersale ⁊ ecclia vniuersalis. Quō ecclia dr̄ copiosa. Qr̄ regnū ecclesie est sanctum: ⁊ quō. Quid est sanctitas. De duplici immūditia. Sanctū dr̄ tripliciter. De duplici cultu dei. Que pertinēt ad verū dei cultū. De multiplici sacrificio. Quare dr̄ regnū ecclesie iustū ⁊ bonū. Qr̄ regnū ecclesie dr̄ apostolicū. Et ecclesia dr̄ aplica Et quare. Quare magis dicat̄ ecclesia aplica q̄ ꝓphetica. Quare ecclesia nō dr̄ christiana a christo. Qr̄ ecclesie regnū recte sit institutum. Figure duodecim aploꝝ per numerū duodenarium. Qr̄ regnū ecclesie sit firmū. Qr̄ ecclesia potissimū ⁊ precipue fundata est super petram. Qr̄ regnū ecclesie habuit triplicem statum.

¶ Sexagesimusquart⁹ ar. Quō dicat̄ christus caput ecclesie. Quō ecclesia antiquoꝝ patrū ⁊ ista vna est: etiā caput semꝑ christus. Vñ habuit initiū regnū ecclie ⁊ ecclesie. Quō incepit regnū terrenū a Nemroth ꝑ tyrannidē ⁊ cōtinuauit in fidelib⁹ vsq₃ ad christū. Qr̄ pmus rex catholicus fuit Melchisedech. Qr̄ prim⁹ rex fidelis fuit sacerdos. Qr̄ post exitū filioꝝ israel de egypto sacerdotes rexerūt ppl'm. Quō sacerdotes tūc habebāt iurisdictionē tpalē. Qr̄ clerici pñt habere iurisdictionē tpalē ⁊ dominiū. Iterū ꝙ ecclesia ante christū ⁊ post christū vna.

¶ Sexagesimusquintus. Tractat⁹ specialis de schismaticis cōtra vnā sanctā catholicā ecclesiā se erigētibus ⁊ diuidētibus. Qr̄ schismatici imprimunt in sacramētis characterē: si formā ecclesie seruāt. De multiplici charactere De conditionib⁹ ⁊ malis schismaticoꝝ. De impio Bauaro schismatico deponēte papā Jo. xxij. ⁊ substituēte sibi fratrē Petrū de coruaria. Multa originalia ⁊ auctoritates ⁊ rōnes cōtra schismaticos ⁊ coꝝ sacrificia. De tribus gradib⁹ innocētie. Probatio ꝑ multa originalia. ꝙ non est a malis facienda separatio corporalis: Et ꝙ peccatū alienum non nocet alteri non consentienti.

¶ Sexagesimussextus ar. cōtra illos q̄ vocāt ecclesiā meretricē. Laus multiplex ecclie sctē dei: Et de multiplicib⁹ figuris per quas ꝓprie figuratur: Et de eius multiplici nomine ⁊ vocabulo glorioso ⁊ laude eius. De multiplici eius angulo. De multiplici genere ⁊ specie peccatorum membroꝝ ecclesie corruptorum.

¶ Sexagesimusseptim⁹ ar. exhortatio ꝯ mūdū. De reformatione ordinis bti Frācisci. De diuisiōe ecclie: Et duabus ecclesijs. Quid est hypocrisis. Exhortatio ad ecclesiā ꝙ ad spōsum redeat in sctā vita. Pulchra lamētatio christi sponsi ꝯ spōsam ecclesiā deuiātē: Et de ecclie renouatione ⁊ reductione ⁊ ꝑstina sanctitate. Et quō redibit ꝑ virtutes ꝯrias vitijs q̄b⁹ in suis mēbris remanet inuoluta. De auaritia ecclie i mēbris. Quō orientales ⁊ aphricani greci ⁊ armeni, ⁊ q̄uor sedes pñarchales: ⁊ multi in occidēte a vero cultu ecclie ⁊ obediētia recesserūt ꝓpter auaritiā ⁊ superbiā maxime ecclesie prelatoꝝ. Quō in fine ad sanctā redibit ecclesia paupratē ⁊ humilitatē. Quō contra antichristū diuitē ⁊ superbū potissimū pugnabūt veri fratres minores humiles ⁊ pauperes. Pulchra ⁊ vtilia circa contēplationem dei ⁊ patrie.

¶ Sexagesimusoctauus. Quare schismatici recedūt ab ecclesia: ⁊ maxime tp̄e dn̄i pape Jo. xxij. Qr̄ non debem⁹ iudicare papā: nec publice nec priuatim. Cōtra ecclesiā diuidētes ⁊ se ab ecclia separātes. Qr̄ ecclia nō h₃ partem. Et ꝙ impingūt in articulū illū: Et vnā sanctā ecclesiā catholicā, q̄ dicūt se de pte ecclie. Quare ecclesia h₃ tribulationes. Multiplex ꝓbat̄ exhortatio ꝙ q̄uis mali sint ꝑlati: nō sit ab vnitate ecclie recedendū. De q̄busdā heresib⁹ Marsilij Paduani cōdēnati a dn̄o Jo. papa .xxij. Bauaro schismatico adherēti. Undecim rōnes ꝙ papa nō pōt ab imperatore iudicari: ꝯ dicebat Marsili⁹ Rōsio quō Pilatus christū cōdēnauit. Qr̄ ꝑsbyteri non habēt tantā potestatē: quantā epi nedū quantā papa cōtra Marsiliū ꝯ asserētē. Qr̄ q̄druplex est maioritas. Qr̄ ꝑsona .v. modis preest ꝑsone. Qr̄ prelatio ꝯsistit in trib⁹. Qr̄ imperator nō succedit pape vacāte ecclia: cui⁹ ꝯriū dixit Marsili⁹. Qr̄ ecclia ⁊ clerici pñt hr̄e ꝓpriū ꝯ Marsiliū. Qr̄ post christū ascēdētē semꝑ remanet i terra ei⁹ vicari⁹ gn̄alis papa, ꝯ Marsiliū. Quare i isto tp̄e crescāt hereses i ecclia. Qr̄ ecclia in tribulatiōib⁹ vixit ⁊ creuit.

¶ Sexagesimusnonus. Quare ꝑlatoꝝ sn̄ie nō seruātur. Peccāt mortaliter ꝑlati in mortali cōstituti publica officia exercētes. Qr̄ vera correctio est ꝑ vitā: nō ꝑ verba. De cura triplici prelatoꝝ. Qr̄ ppl's tripliciter est pascēdus. Excōicatio cōtra malos prelatos q̄ se pascunt ⁊ non populū. Quō accedendū sit ad cōmunionē. Quid significant .v. sacerdotalia indumēta. Quid est supererogare: Et quot modis supererogat̄. De .vij. operibus misericordie que debēt facere prelati circa subditos spūaliter.

¶ Septuagesim⁹. Quid est cura. Ad quē ꝑtinet curā cōmittere. Quot modis accipiat̄ cura. Contra malos prelatos multa pulchra. Non recedendū ab ecclesia ꝓpter malos prelatos. Multipliciter ecclesia cōmendatur.

Secūda pars principalis operis de plāctu ecclesie.

¶ Primus articulus. Expositio q̄rti .c. Threnoꝝ summaria. Quare est angusta via q̄ ducit ad vitā: ⁊ lata q̄ ducit ad mortē. De duplici stercore. Expositio multiplicis interpretationis Abimazarei. De multiplici igne malo ⁊ bono.

¶ Secūdus ar. expositio orōnis Hiere. Recordare dn̄e q̄d acciderit nob̄ ⁊c. De multiplici redēptiōe. De abominabili pctō ꝯ naturā. Et de ei⁹ punitiōe ⁊ multiplici spe.

de. Quid ẽ verũ gaudiũ ⁊ falsum. Quid ẽ luct⁹. De duplici corona sctõꝝ. Qui sunt vulpes: ⁊ de natura eoꝝ.

¶ Terti⁹ ar. quõ est ecclia renouãda. De multiplici macula. De bona ⁊ maledicta die.

¶ Quart⁹ ar. tractat⁹ spãlis sup q̃tuoꝛ. c. lib. threñ. ⁊ oratione Hiere. Exponit⁹ historice licet raro. Allegorice ꝑ ecclia. Tropologice ꝑ aĩa. Aliqñ ꝑ eterna pñia. ⁊ sic anagogice. Multiplex differẽtia lamẽtationũ ⁊ lachrymarũ. De mala ⁊ bona solitudine. De multiplici angustia. Q pedes multiplr accipiunt. De multiplici pane. De q̃litate triũ ꝑsonarum. Que sunt ossa. De q̃busdã vitijs sacerdotum. Quid signat tau. T

¶ Quitus ar. sup. ij. c. threñ. De malis ꝑncipibus ꝑlatis ecclie. De carnali ⁊ spũali sabbato. De duplici horto. De indigne sacrificãtib⁹. De multiplicatiõe missarũ cũ multiplicatiõe vitioꝝ. De bono vino, scꝫ de gustu mẽtis. De ecclia carnali. De malis ꝑdicatoꝛib⁹ ⁊ rectoꝛib⁹ populo adulantib⁹. Qui dicunt falsi ꝓphete. De pulchritudine spirituali. Q christus fleuit quinquies ⁊ quare. Q triplex est efficacia lachrymarum.

¶ Sext⁹ ar. sup. iij. c. threñ. de q̃ntuplici paupertate christi. Quõ de⁹ pctoꝛes exaudit. De ꝓprietatibus viri moralr expositis. De multiplici signo christi cui ꝯtradicitur. De q̃tuoꝛ signis supbie. Quõ q̃ritur christus. De silẽtio. De multiplici iugo: Et quõ iugũ dñi est suaue. Multiplex sessio. De multiplici leuare. De multiplici nube. De preda oculi. De speciebus contritionis.

¶ Septim⁹ ar. sup. iiij. c. threñ. cõmẽtatũ bis in ꝑncipio lamẽtationũ ⁊ in fine. Q aurũ multiplr accipit: Et de ꝓprietatib⁹ auri moralr expositis. De periculo auri male a clericis dispẽsati. Expositio toti⁹ capli. xviij. apocal. De Babylone q̃ cecidit. De ecclia carnali i mẽbris suis. Quid designãt lapides in scriptura. De bonis ⁊ malis vasis. De ꝯditionibus lamie moralr expositis. De multiplici gladio. De multiplici igne.

¶ Octau⁹ ar. Orõ Hieremie, Recordare ⁊c. Q ꝑlati in ecclesijs debẽt residere: nedũ inferioꝛes: sed ⁊ epi. De pena multiplici: Et q̃ pena punit vn⁹ ꝑ alio. De multiplici corona. De multiplici capite. De multiplici doloꝛe. De grã ⁊ libero arbitrio: Et de multiplici effectu gratie Et in q̃ possit liberũ arbitriũ ꝑ se. De ꝑdestinatiõe. Contra ambitiosos ⁊ multa habẽtes beneficia.

¶ Nonus ar. de vitijs mẽbroꝝ in gñe ecclie: Et cõtra simoniacos clericos ⁊ ambitiosos aut religiosos. Multa ꝯ simoniã leprosam. Cõditiones leprosi exposite moralr. De simoniacis. De ꝓprietatib⁹ ambitionis.

¶ Decimus ar. de statuũ spũaliũ ecclie ꝯditionibus: Et in q̃bus in eis offendũt spãliter in eis viuẽtes: Et ꝑmo de statu papali: Et q papa peccare põt: ⁊ grauius q̃ alij: ⁊ grauioꝛ ei⁹ pena. Quid agere debeat papa. Et de ijs q̃ ad ei⁹ officiũ ꝑtinẽt. De. vij. ꝯsiderationib⁹ circa q̃s totus stat⁹ papalis ꝯsist. Prima si canonice sit elect⁹. Secũda si idoneus sit. Que sunt ꝟtutes ⁊ ꝯditiões necessarie ad papatũ. Q si papa sentiat se insufficiẽtẽ: grauiter peccat nisi renũtiet. Q papa elect⁹ ꝑ intrusionẽ nõ est pape aut ꝑ simoniã si est notoꝛiũ. Tertia ꝯsideratio papa de statu quẽ hꝫ. quãtis periculis ⁊ anxietatib⁹ et laboribus plen⁹ sit. Q recusanda est quelibet ꝓmotio honoris maxime papalis.

¶ Undecim⁹ ar. q oꝛdo epoꝝ q̃dripertit⁹ sit. Q Roma hꝫ. iiij. ecclias ꝑriarchales. Q ecclia Lateranensis maioꝛ est alijs. etiã q̃ ecclia bti Petri: ⁊ ipsa vocat ecclesia Romana. Et ibi ẽ ꝑma sedes aplica. Q papa vocatur ꝑriarcha, archiepẽs, metropolitan⁹, Roman⁹ pontifex, Romane ecclie epẽs, papa vrbis, simplr epẽs, antonomastice minister. Q Celestin⁹. v. vocat⁹ frater Petrus de moꝛron postea sctũs canonizatus, ꝯsulte ⁊ ꝓuide renũtiauit papatui. Quoddã repertoꝛiũ de ijs q̃ ꝑtinent ad oẽm materiã pape. Quot modis dicat ecclia. Et quot noib⁹ appellet. Q ecclia vocat vniuersalis: ⁊ q̃re: Et q est fideliũ: synagoga iudeoꝝ. Et q̃re nũc vocat ecclia: et synagoga iudeoꝝ. Quare etiã ecclia vocet castrum.

¶ Duodecimus ar. de q̃rta ꝯsideratiõe papali: vt scꝫ ad tps a tantis exterioꝛib⁹ occupatiõib⁹ se subtrahat. Cõtra sequẽtia legũ ciuiliũ q̃ in ꝯsistoꝛio ꝑstrepũt. Q papa abscindat pugnas ⁊ disputationes aduocatoꝛum: ⁊ quales sunt aduocati.

¶ Decimusterti⁹ ar. Et q̃nta ꝯsideratio pape. Quid est. Quis est. Qualis est. Q papa iure aplico nõ vẽdicat sibi aurũ. De nõ q̃rendo honoꝛis ꝑlationẽ. Q gẽtilium est nõ christianoꝝ ꝑmatũ q̃rere. Per formã aplicã dñatio iterdicit: indicit ministratio. Q papa non debeat se gerere ꝑ dño: sꝫ ꝑ ꝟuo: dispẽsatoꝛe, laboꝛatoꝛe, villico. Et q ecclia Romana mater sit: nõ dña. De humilitate q̃ p̃cipue dꝫ esse in papa. Quare papa vocat se in suis lris seruũ. Exẽpla humilitatis Romanoꝝ põtificũ maxime bti Gregoꝛij doctoꝛis. Consideret papa q etsi sit summ⁹ põtifex: nõ tñ summ⁹ ꝟtute. Q papa nõ sit otio sus: nec acceptoꝛ ꝑsonarum: ⁊ super omnia q non sit facilis ad credendum.

¶ Decimusquart⁹ ar. Sexta ꝯsideratio pape q̃ hꝫ regere totũ mũdũ. Q pape credita sit oꝛbis dispẽsatio: non data possessio. Nil plus pape formidãdũ q̃ libido dñandi. Quõ papa dꝫ dare operã vt increduli ꝯuertantur: ꝯuersi nõ auertant: auersi reuertant. Quõ ambitio ẽ crux ambiẽtiũ. Q hꝫ repellere friuolas appellatiões. Q caueat papa ab auaritia. Utrũ papa possit cõmittere simoniã. Cõtra exẽptiões q̃s faciũt q̃dã Romani põtifices. Et q papa dꝫ seruare i honoꝛe suo ⁊ iurisdictiõe sua inferioꝛes ꝑlatos. De honesto habitu clericoꝝ: Et q̃ sit differentia inter tonsurã ⁊ coronã. Et quid designet vtrũq. Qui portat habitũ occulte apostata est. De pena religiosoꝝ habitum dimittentium. Clerici aliud esse aliud videri volunt.

¶ Decimusquit⁹ ar. Septima ꝯsideratio pape circa Cardinales ⁊ suam familiã spãlem: Et officiales regẽdos. De coditionib⁹ q̃s dñt hẽre officiales dñi pape: maxime Cardinales. Cõtra põpã ⁊ supbiã ⁊ auaritiã quoꝛũdã officialiũ pape. Quales collaterales Cardinales pape debeãt eligere. De frequẽtantib⁹ curiã q̃ nõ sunt de curia. Q curia bonos facili⁹ recipe q̃ facere ꝯsueuit. De ꝯditionib⁹ Cardinaliũ maxie q̃ in legationẽ mittunt: Et ꝑsertim circa iusticiã: Et circa lucra nõ sectanda. De Martino cardinale legato in Daciã de legatiõe paupe redeũte: ⁊ equũ sibi datũ restituẽte epo Floꝛẽtino q̃ cãꝫ habebat in curia. De Gaufrido legato in Aq̃taniã pisce sibi ꝑsentatũ emẽte: ⁊ scutellas etiã ligneas recipere recusante. Q nedũ papa sꝫ alij q̃ꝫ epi dñt cõmittere curã rei familiaris alicui fideli. Q papa ⁊ epi nõ dñt hẽre secũ pueros cõptos ⁊ comatulos adolescẽtes: Et q non decet iter mitratos discurrere calamistratos. Quõ papa ꝓuideat sic officialib⁹ suis cõpetẽter: q nõ recipiãt aliq̃d ab aduẽtãtib⁹. Et q amputet oẽs simoniacas cõsuetudines. Q nõ teneat sine cã necessaria ꝑlatos i curia. Q caueat papa de ꝯsanguineis ꝓmouẽdis ⁊ ditãdis: Et de h̃ sctã exẽpla quoꝛũdã põtificũ Romanoꝛũ. Et quõ hodie idigni nepotes q̃dã ⁊ ꝯsanguinei clerici ⁊ seculares Ro. po. ⁊ cardinales ꝓmouent ⁊ ditant. In q̃b⁹ ⁊ papalis dispẽsatio hꝫ locum. Q papa non debet alienare bona ecclesiarũ. Et quis est dñs rerũ ecclesiasticarum. In quãto periculo est papa.

¶ Decimussext⁹ ar. de statu Cardinaliũ ⁊ q̃ tẽpoꝛe inceperunt: Et q sunt in triplici gñe: Et vnde dicantur: Et de ꝑtãte eoꝝ: Et de paupertate eoꝝ ⁊ humilitate quã fuerũt instituti. De quoꝛũdã coꝝ spãlibus defectib⁹. Qualiter ſm Osti. Cardinales debeãt se hẽre: ⁊ a q̃b⁹ abstinere. Q in ecclia cõpostellana ⁊ rauẽnati sunt Cardinales de ꝑuilegio. Repertoꝛiũ breue de materia cardialiũ

¶ Decimusseptim⁹ ar. de Patriarchis. Et q sunt quatuoꝛ ꝑncipales Patriarchatus in q̃bus aliq̃ offendunt.

Quomõ grauant ecclesias in visitationibus ꝛ pcurationibus: ꝛ de pena iuris super hoc.

¶ Decimusoctauus ar. de statu Epoꝝ ꝛ de eoꝝ excessib⁹. Quot noibus Epi nominent. Et nunc bonū erat epatum qrere: quū per eū veniebat olim ad tormētū martyrij. Duo pcipua sunt opera pontificis. Repertoriū de materia epoꝝ cū suis originalib⁹. fm Cyprianū de. xij. abusiuis. Qui pensat periculū ꝛ onus epoꝝ: nō appetit episcopari nec iudicat epos.

¶ Decimusnonus ar. Quib⁹ debēt ꝯfiteri pape ꝛ cardinales ꝛ alij plati. Et in foro pnie maior est confessor papa. Repertoriū breue de statu patriarcharum.

¶ Uigesimus ar. Repertorium in qbus casibus cōiter offendūt epi: Et sunt. lxij. iure pbati. Qualiter puniat iniuste excoicans. Itē repertoriū de authoritate ꝛ iurisdictione ꝛ excessib⁹ adhuc aliqbus ipsoꝝ epoꝝ.

¶ Uigesimusprim⁹ ar. de potestate episcopoꝝ ꝛ de materia eorum. De officio eorum.

¶ Uigesimussecūdus ar. Multa originalia super statū prelatoꝝ in gnē qualiter debeant se hre: Et ꝯtra ambitiosos ꝛ insufficientes platos: ꝛ de periculo eoꝝ ꝛ subditoꝝ. Cathedra pestilētie. iiij. pedibus ꝯsistit. Iterum de iurisdictione ꝛ potētia platoꝝ in statu in genere.

¶ Uigesimusterti⁹ ar. de statu abbatū ꝛ potentia ꝛ iurisdictiōe: Et de eoꝝ effectib⁹. In qbus casibus dispensent abbates. De vitijs quorūdam eoꝝ.

¶ Uigesimusquartus ar. de vitijs quorūdā monachoꝝ.

¶ Uigesimusquintus ar. de vitijs aliorum ecclesie ministrorum generaliter.

¶ Uigesimussext⁹ ar. de vitijs quorūdā canonicoꝝ.

¶ Uigesimusseptimus ar. de vitijs quorūdam pbyterorū. Quib⁹ modis offendūt in horis dicendis. Quidaꝫ pbyteri ꝛ clerici quō i missis offendūt. Quid sit agendum quū sanguis stillat de calice: vel quū corpus christi euomitur: vel quū aqua loco vini in calice ponitur. Casus episcopis reseruati.

¶ Uigesimusoctauus ar. de vitijs gnāliter oim clericoꝝ. Decem ꝛ septē pctā oriūtur ex ludis taxilloꝝ. An valeāt instrumēta cōfecta p clericos notarios: Et an epi possint cōstituere in ecclesiasticis notariū: Et qd de notarijs cōstitutis p papā. Repertoriū de clericis cōiugatis. Repertoriū de clericis nō residētib⁹ in eccl'ia vel pbēda. Repertoriū de clerico egrotāte: Et de excōicato suspenso deposito vel iterdicto celebrāte: Et de nō ordinato ministrāte: Et de p saltū pmoto: Et gnālr de materia clericorū. Et clerici nō sunt dñi fructuū pceptoꝝ ab eccl'ia: nec rerū ecclesiasticarū multis iurib⁹ cōpbat. Et clerici tenent si hnt vñ ad restitutionē illorū fructuū qs voluptuose ꝯsumūt ꝛ indebite: vel nō dicētes officium diuinū: vel in mortali ꝯstituti dicētes vel eccl'iaꝫ officiātes.

¶ Uigesimusnon⁹ ar. de criminib⁹ impatoꝝ. Triplici corona coronant reges Romanoꝝ: Et qlibet corona qd designat. Et donatio facta eccl'ie ab imperatore non pōt reuocari: Et ꝙ qlibet pōt rē suā dare eccl'ie in morte et in vita. nec est necesse ꝙ talis donatio insinuet: ꝛ ꝙ libera est a lucriorū inscriptionib⁹. An eccl'ie possit fieri donatio de feudo ꝛ in eo succedere. Rex Romanoꝝ añ coronā pōt cōdere puilegia. Et eādē hꝫ ptātem quā imperator. Et duob⁹ electis in discordia, qlibet pōt administrare vt rex: donec p papā alteri⁹ electio fuerit ꝯfirmata. Repertoriū de materia impatoꝝ ꝛ est additio.

¶ Trigesim⁹ ar. de pctis regū. De malis ꝯsiliarijs regū maxime regis Castelle. De eoꝝ officialib⁹ et ministris. Que sunt necessaria exprimēda in lite q̄ sup dispēsatione illoꝝ q sunt cōiuncti in gradu phibito impetrant.

¶ Trigesimusprim⁹ ar. de delictis alioꝝ magroꝝ seculariū in dignitatib⁹ cōstitutoꝝ: vt pncipū, marchionū, ducum, comitum, ꝛ baronum ꝛ similium.

¶ Trigesimussecūdus ar. de delictis militū simplicium. De multiplici militia. De Gothis militibus recuperantibus Hispaniam.

¶ Trigesimusterti⁹ ar. de defectib⁹ ꝛ pctis magroꝝ. Cōtra abusum sciarū liberaliū: q loco theologie in ei⁹ scholis p religiosos magros ꝛ seculares legunt. De magistris hbosis: qui expertes scientie sunt ꝛ eorū arrogantia. De periculo male doctrine.

¶ Trigesimusquartus ar. de offensionibus ꝛ delictis discipulorum ꝛ scholarium.

¶ Trigesimusquintus ar. de peccatis aduocatoꝝ: ꝛ qui phibentur aduocare: Et quādo tenentur ad restitutionem eoꝝ que illicite sunt lucrati.

¶ Trigesimussextus ar. de offensionibus iurisperitorū ꝛ adsessorum.

¶ Trigesimusseptim⁹ ar. de offensionib⁹ pcuratoꝝ.

¶ Trigesimusoctau⁹ ar. de testiū criminib⁹ et offensis. Qui sunt q nō possunt testificari.

¶ Trigesimusnonus ar. de pctis accusatoꝝ: Et q sunt q accusare nō possunt. Et tenent ad restitutionē falso accusantes: sicut falso testificantes.

¶ Quadragesim⁹ ar. de pctis notarioꝝ: Et qd iurāt facere in officio suo. Et epi pñt facere notarios.

¶ Quadragesimusprim⁹ ar. de vitijs iudicū qrūcūqꝫ. Qui iudices esse nō possunt. An possit imponi pena pecuniaria pro delictis: Et si imponit: cui cedat. Et iudices puniuntur male iudicantes.

¶ Quadragesimussc̄dus ar. de pctis ꝛ fraudib⁹ mercatoꝝ. De vitijs artificū. Et nō sit differentia inter mercatores ꝛ artifices.

¶ Quadragesimustertius ar. de vitijs laboratorum et rusticorum ꝛ agricolarum.

¶ Quadragesimusquart⁹ ar. de vitijs pueroꝝ.

¶ Quadragesimusquint⁹ ar. de ꝯditiōib⁹ ꝛ vitijs mulierū. De Salomone lapso in idololatriā pter amorē mulierū alienigenarū. An maleficia possint p alia maleficia ꝛ incantatiōes destrui. An possint mulieres hre officia publica. An mulieres valeant se fucare.

¶ Quadragesimussext⁹ ar. qb⁹ ꝛ qliter ꝛ a qb⁹ ꝛ inquātū est restitutio faciēda. Et clerici male administrātes bona eccl'ie tenent ad restitutionē. Quid de muliere q partū supposuit alienū: vel suscepit filiuꝫ de adulterio, quē marito assignat pro suo. Que sunt necessaria vt sit iustū bellū. An clerici possint vti armis offendibilib⁹ et pugnare in bellis illicitis. Et bellū ē multiplex. Qualr ꝛ quātū teneant ad restitutionē q sequūt dñm in iniusto bello. Que est forma restituēdi famā. De restitutiōe eorū q qs lucrat in ludo. Casus in qb⁹ secularia negotia clericis sunt ꝯcessa. De restitutiōe faciēda p artifices et mercatores ꝛ negotiatores. De. v. q vix absqꝫ pctō exercent. An religiosus possit facere elemosynā. An vxor eā possit facere. Quid de ijs q acqrit excōmunicat⁹: et an possit condere testamentum.

¶ Quadragesimusseptim⁹ ar. q forma seruāda est in restitutione illicite ablatorum. Si per remissionē sibi factam est debitor plenarie liberatus.

¶ Quadragesimusoctau⁹ ar. de statu martyriū q quodā modo in eccl'ia defecit. De bono ꝛ malo sanguine. Et eccl'ia sp dꝫ pcere ꝛ inimicos diligere: nō bella facere volētib⁹ obedire. Quid ē pax. Quō ꝛ p qs eccl'ia dꝫ facere guerrā. Que sunt necessaria vt iustū sit bellū ꝛ iuste pugnet: ꝛ q in eo reprobant. Et eccl'ia dꝫ eē pacifica: ꝛ armis carnalib⁹ nō dꝫ vti. Cōtra malos platos dantes fauorē ꝯsiliū ꝛ auxilium in guerris ꝛ in bellis iniustis. De sextuplici martyrio spūali. Quō ista sex spūalia hodie martyria defecerūt. Cōtra platos de pauperib⁹ nō curantes: ꝛ consanguineos ditantes.

¶ Quadragesimusnon⁹ ar. cōtra platos rācorosos ꝛ supbos. De qntuplici vana glia platoꝝ quorūdā. Contra vanā gliam scie pulchra allegatio. Cōtra vanā gliaꝫ in ornatu exteriori. Gnāliter ꝯtra vanā gloriā quarūdam personarū ecclesiasticarū: per quā perditur vera gloria

sempiterna. Quis est verus humilis. Quare vocatur vana gloria: ⁊ de dãno eius. Inuectio cõtra ecclesiam in mẽbris a crucis ignominia que est vera gloria deuiãte. De multiplici alio genere martyrii.

¶ Quinquagesim⁹ ar. de statu cõfessor. De triplici cõfessione. cordis/oris/⁊ operis/longa allegatio ⁊ vtilis. De equalitate pris ⁊ filii ⁊ vna essentia. De duplici i christo substãtia ⁊ natiuitate. De eterna generatiõe filii a pre. De impio Arrio. De vitiis oris ⁊ lingue. De psalmodia verbali ⁊ nõ cordiali clericor quorũdã in officio diuino. Quõ debemus orare ⁊ psalmodiare. Que fit cã vagationis mentis in diuino officio. De diabolo malas cogitatiões immittẽte. Quõ nil ita diabolũ percutit sicut ignita oratio. Quare pmittit vn⁹/De⁹ in adiutoriũ/in pricipio horarũ. De quibusdã vitiis intra ecclesiam p q̃ negat christus.

¶ Quiquagesimusprim⁹ ar. de statu anachoritarum et eremitarũ. De secta pessima sarrabaitarũ. Q nõ est pfecta religio sine obediẽtia: q̃ maior est castitate ⁊ corporali paupertate. Utilia de abnegatiõe proprie voluntatis. Illi de ecclesia primitiua pfecti erant religiosi: ⁊ tñ cõiter vxores habuerũt. Dispẽsare põt papa in proprio ⁊ castrare religiosor ex causa magna vt supradictũ est. Nullus sic christũ imitatur sicut verus obediẽs. Nõ vincit superbia nisi p verã obedientiã. Cõtra acidiã pseudo eremitarũ. Que est vocatio veror anachoritarũ ⁊ eremitar. De artibus quibus decipit diabolus eremitas vel solitarios sub specie spũs. De monacho obstetrice. De Abrahã anachorita eunte ad prostibulũ ad liberandũ nepotem. Q veri anachorite mortui sunt vite actiue extra se quãtũuis fructificare. De anachorita decepto a diabolo sub specie audiẽdi missam ⁊ executionis testamẽti primi. De solitudine anachoritarũ maxime circa psonas notabiles ⁊ mulieres. De begardis alemanie nihil hre volẽtibus. Quõ oẽs antiqui eremite erãt pauperrimi: ⁊ de labore manuũ suarũ viuebãt: ⁊ tñ habebãt propriũ. Quõ illi q̃ se dicũt aplos statũ aplor nõ seruãt: Et quis fuit stat⁹ aplicus. Quõ intelligitur sine intermissione orare/ sm aplm: Et q̃ est vera orõ. Q nõ est labor intermittẽdus sub specie orõnis. Qua intentiõe ⁊ quõ est orandum. Q eremite fratricelli ⁊ alii gyrouagi begardi ⁊ pseudo apli mendicare non possunt. De labore manuũ. Et quõ oẽs eremite ⁊ anachorite ⁊ monachi antiq̃ de labore manuũ viuebãt: Et de hoc multa exẽpla. De heresi illor qui dicunt euchidic: q nolunt manibus laborare. Et quõ intelligendũ sit illud euãgelii: Ne soliciti sitis aie vre qd manducetis ⁊c. Quãta bona faciat labor manuũ. Contra nos laborãtes ⁊ eleemosynas recipiẽtes. Et cõ recipiẽtes eleemosynas superfluas. Q diabolus instigat multos ad eleemosynas faciẽdas: vt recipiẽtes eas superfluas vel indebitas pereant.

¶ Quiquagesimussecũdus ar. de erroribus Begardorũ ab ecclesia condẽnatis. Et de primo errore cor q̃ dicũt q hõ tantũ põt in hac vita pfici: q effici põt impeccabilis. Q hõ quilibet quãtũuis pfectus põt adhuc pfici in hac vita. etiã mater christi ⁊ amplius hic vixisset. Q solus christus ampli⁹ nõ potuit pfici: q̃uis cõceptus fuit pfectus. Q in ista vita nullus pfecte mũdus ita fit pfectus q̃n amplius pfici põt. De scdo errore cor q pfect⁹ ieiunare nõ tenet: nec orare. De orõnis virtute ⁊ modo orandi. In sex excedit oratio ieiunium ⁊ eleemosynam. Que bona facit orõ. Quid est sensualitas. De tertio errore Begardor/q pfecti nõ tenent hoi obedire. Adducunt multe allegatiões cõtra istum errorẽ. Q meret q̃ obedit hoi: etiam malo propter deum. Qui deo obedit: obedit ei a deo. De vitio qd vocat apud grecos hydiorithmia qd obedientiã destruit. Utilis doctrina cõ spm libertatis q̃ hodie currit p mũdũ: Et quõ intelligitur: Ubi spũs dñi: ibi libertas. De duplici seruitute. De tribus q̃ seruitutẽ inducũt. De vbo apli quomõ intelligatur. Iusto nõ est lex posita. Q lex vetus nõ abstulit ad plenum occasiones ⁊ seminaria pctõr. De duplici lege. Q nõ põt esse libertas vera vbi est pctm. De quarto errore Begardor/q̃ est q hõ põt finalẽ beatitudinem sm oẽm gradũ pfectionis in pñti vita cõsequi: sicut eã in vita obtinebit btã. Q tota pfectio hois in hac vita est in charitate. De duplici dei visione. De duplici beatitudine. De errore grecor qui dicũt vsq ad diẽ iudicii non ituras aias sanctas in celũ: nec pctores in infernũ. De q̃nto errore Begardor/q̃ est q q̃libet intellectualis natura seipsa naturalr est beata. q aia nõ indiget lumine glie ipsam eleuãte ad deũ videndũ: ⁊ eo bte fruẽdũ. Quinq modis deus bon⁹ est: ⁊ nulla creatura his modis bona. De duplici lumine gratie ⁊ glie. Q Adã añ pctm triplici radio lucis fuit illustrat⁹. De sexto errore Begardor/q̃ est q se exercere i actib⁹ virtutũ/est hois impfecti: ⁊ pfecta aia licẽtiat a se virtutes. De spũ libertatis est iste error. Q nõ est virt⁹ q̃ aliqñ nõ pcedit in actũ. De. vii. errore Begardor/q osculũ mulieris quũ ad hoc nõ inclinat natura: est mortale pctm. Act⁹ autẽ carnalis quũ ad hoc natura inclinet: pctm nõ est. maxime cũ tentat exercens. Nõ est pctm bona intẽtiõe osculari ⁊ tãgere. Nõ facit pctm inclinatio nature: sed puersa volũtas. Probat multis authoritatib⁹ ⁊ originalib⁹ simplicẽ fornicationẽ esse pctm mortale. Q tentatio de se nõ est pctm. De. viii. errore Begardor/q in eleuatiõe corporis dñi nõ debẽt adsurgere nec a cõtẽplatiõe recedãt.

¶ Quinquagesimustertius ar. de statu religiosor in gñe maxime mẽdicantiũ. Q ecclesia primitiua tota erat perfecta ⁊ religiosa. De ecclesia pfecta que fuit Alexandrie sub Marco euãgelista. De quibusdã malis religiosis nostri tpis similib⁹ phariseis hypocritis: ⁊ in quibus offendũt. De sale infatuato. Figure ⁊ originalia contra aliq̃s religiosos non perseuerantes.

¶ Quinquagesimusq̃rt⁹ ar. de vitiis spalib⁹ q̃rũdã religiosor: Et primo de proprietarii vitio: Et h tripliciter/in pricipio igressus/in pcessu/⁊ egressu religionis. De plena renũtiatione in pricipio faciẽda. De triplici mõ renũtiãtium. Multa vtilia de paupertate: ⁊ cõ auaritiã. de vitiis patrũ.

¶ Quinquagesimusquint⁹ ar. de regula ⁊ de declarationib⁹ fratrũ minor. ⁊ q nõ pñt hre propriũ etiã in cõmuni sicut alii religiosi. Q clerici vsuarii sunt: nõ vsufructuarii. Qualẽ vsum habuerũt apli post aplatũ in reb⁹ quibus vtebant. Quadruplex rõ q̃re apli pdia nõ habuerũt in Iudea. Q reuocati fuerũt apli ad primi hois dignitatem. De sandaliis apostolorum.

¶ Quinquagesimussext⁹ ar. Q simplex facti/vsus põt a dñio separari. Q apostoli oia reliquerũt quoad proprietatem ⁊ dñium: nedũ quãtum ad affectionem. Q alia fuit paupertas euãgelica q̃ moysaica. Q pfecti⁹ est relinquere oia quoad proprietatem ⁊ affectionem: q̃ solum quoad affectionem. Et quid distat inter renunciare ⁊ relinquere. De quatuor modis differentie circa res temporales. Q omnes apostoli prius habitũ secularem mutauerũt: Et q fuerũt vniformiter induti tunica vna ⁊ palliolo: ⁊ semicalciati sandaliis. Multipliciter probatur quomodo verbum Petri: Ecce nos reliquimus omnia/intelligatur quãtum ad abdicationem cuiuscũq proprietatis omniũ rerum in speciali. ⁊ communiter idem de verbo illo. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. Responsio ad aliqua que videntur contra/scilz q apostoli habuerunt proprium. Q expropriatio in speciali ⁊ in cõmuni est perfectior: q̃ expropriatio que fit solum in speciali: ⁊ non in communi. Rñsio ad illud quod allegat: q nõ põt separari vsus a proprio in iis que cõsumũtur vsu. Q apli vouerũt rerũ oium abdicationẽ quoad propriũ in spali ⁊ in cõi. De vsu ⁊ abusu. Q apli vouerũt sequi christũ. Q alia fuit regula aplor/⁊ cõmunitatis credentiũ. Et in quibus differebat regula aplica a cõmuni vita credentiũ. Q regula beati Aug. fuit fundata sup formã viuẽdi

cōmunitatis credentiū: non super regulā papalē apo-
stoloꝝ: ⁊ quō. Ꝙ regula bti Frācisci fuit tracta de regu
la spāli aplōꝝ: q̄ fuit alia ⁊ strictior: q̄ cōitatis credētiū.
In q̄ christus suscepit ꝑsonā infirmoꝝ in loculis. Ad il-
lud qḋ opponit̄: ꝙ saltem apl̄i habuerunt ꝓpriū in cōi.
Item ꝓbatio ꝙ separat̄ vsus a dn̄io. Rn̄sio ad illud qḋ
opponit̄: ꝙ ꝑfectio paupertatis euāgelice plus est in ani
mo q̄ in carentia rerū. Ꝙ apl̄i seruauerūt paupertatem
interiorē ⁊ exteriorē. Rn̄sio ad illud qḋ opponit̄: ꝙ pau
ꝑtas euangelica nō excludit dn̄ium. Ꝙ fratrib⁹ mino-
ribus ꝓprie ex regula cōpetit p̄dicare. Ꝙ alijs religio
sis ex regula nō cōpetit. Ad illud qḋ opponit̄: ꝙ abdica
tio dn̄ij nō excludit solicitudinē rerū: imo maiorē indu
cit. Ꝙ ꝓpter dn̄ia sunt lites. Ꝙ separatio vsus a ꝓprio
nō excludit oēm solicitudinē: sed sup̄fluā ⁊ nociuā. Ꝙ
triplex est solicitudo. Ꝙ quātum ad abdicationē ꝓprie
tatis rerū tēporaliū fuerūt apl̄i ad dignitatē p̄mi hoīs
reuocati. De eo qḋ opponit̄ de decretali Exijt: ꝙ nō loq̄
tur de expropriatiōe rerū vsu cōsumptibiliū. Rn̄sio ad
illud qḋ opponit̄: ꝙ sub vsu taliū rerū vsu ꝯsumptibiliū
nō saluatur dn̄ium. Authoritates de separatiōe vsus a
dn̄io. Rn̄sio ad illud qḋ opponit̄: ꝙ vsus nō pōt esse iu-
stus absq̄ iure vtendi.

¶ Quinquagesimusseptim⁹ ar. vtrū christus alicui⁹ rei
tēporalis habuerit dn̄ium ⁊ q̄le. Ꝙ christus nō habue
rit ꝓprietatē in reb⁹. ⁊ rn̄sio ad ꝯtra. De duplici intelle
ctu ibi: Regnū meū nō est de hoc mūdo. Ꝙ regnū chri-
sti sunt credētes, in q̄bus regnat ⁊ regnabit. Ꝙ regnū
christi dʒ intelligi sp̄uale: nō tp̄ale. Ꝙ christus regnū
Dauid tp̄ale nō ꝯfirmauit: sed potius dissipauit. Qua-
re iudei de regno suo expulsi sunt ⁊ dispersi per terras.
Que spectant ad regē tēporalem. Et ꝙ christus nō exer
cuit illa. Rn̄sio ad obiecta dicētia christū fuisse tēpora-
lem regē. Multiplex intellect⁹ de duobus gladijs. Ꝙ
christus nō fuit magis ꝓprietarius q̄ illi de cōitate cre
dentiū. Ꝙ loculi quos portabat Judas nō fuerūt pro-
prie christi nec aplōꝝ quātū ad ꝓprietatē: sed datiū. Ꝙ
calciamēta christi nō fuerūt sua quātū ad ꝓprietatem.
Idem de calciamētis suis. i. sandalijs.

¶ Quinquagesimusoctau⁹ ar. oppositio ꝙ apl̄i habue-
rūt ꝓpriū in reb⁹. Rn̄sio. Et ꝙ fuit triplex ordo discipu
loꝝ christi. Rn̄sio ad illud qḋ opponit̄: ꝙ nō fuit ꝓhibi-
ta pecunia apl̄is ꝓ oī tp̄e. Ꝙ christus iuit discalciatus.
Rn̄sio ad obiecta ad hoc. De mulieribus sequētib⁹ chri
stū ⁊ aplōs ⁊ ministrantib⁹ eis. Rn̄sio cui⁹ erāt vsu cō-
sumptibilia q̄ christo ⁊ apl̄is dabantur. Rn̄sio ad illa q̄
opponunt̄ ꝙ christus ⁊ apl̄i potuerūt litigare. Ꝙ tuū
est equocū ad dn̄ium ⁊ ad vsum. Ꝙ mutuū est cōe q̄ad
dn̄ium ⁊ quoad cōmodū. Rn̄sio ad illud qḋ opponit̄,
ꝙ apl̄i potuerūt in iudicio petere. Ꝙ apl̄i fuerunt cle-
ci ante sermonē dn̄i in mōte. Rn̄sio ad illud qḋ oppo-
nit̄, ꝙ p̄ceptū de nō litigando ⁊ de nō ꝯtendendo in iu-
dicio, nō est semꝑ seruandū a viris ꝑfectis quātum ad
operis executionē. Ꝙ reducti fuerūt apl̄i ad statū ino
centie, ⁊ rectitudinis p̄me. Ꝙ graue est cōtendere. Ꝙ
ꝓ nulla re viris ꝓmittētibus perfectionē litigare licet.
Hoc est ꝓprium viri ꝑfecti ⁊ pauperis euāgelici, nihil
sup terram habere ꝓprium: nec vsum rerū sibi appro-
priare. Qui ꝓuocat alium ad iurandū quē scit falsum
iuraturū: homicida est. Qui sunt mites.

¶ Quinquagesimusnon⁹ ar. de ꝯcordia iter decretalē
Exijt. et de vbo. signi. li. vj. ⁊ ꝯstitutiōes dn̄i pape Joā.
quarū vna incipit, Ad cōditorē canonū. alia, Cū inter
nōnullos. ꝙ hr̄e tripl̄r accipit̄. Ꝙ ꝓfessio euāgelica ex
pressius ⁊ ꝑfecti⁹ seruat̄ in illis q̄ ōibus carent.

¶ Sexagesim⁹ ar. ꝙ nō est hereticū asserere, ꝙ christus
⁊ apl̄i nō habuerunt aliq̄d in spāli vel in cōi ꝑ modum
dn̄ij vel ꝓprietatis. Ꝙ in ecclia romana p̄cessores non
debēt reuocari ꝑ successores: ne vacillet veritas ecclie:
⁊ regnū ecclesie diuidat̄. Ꝙ apl̄i vouerūt abdicationē
oīm rerū in spāli ⁊ in cōi. Ꝙ expropriatio q̄ fit cū voto
maioris meriti est. Authoritates sctoꝝ ꝙ christus ⁊ apl̄i
nō habuerūt ꝓpriū. Ꝙ vsus simplex est de iure natura
li. Dominia a iure humano. Jus vtēdi a iure ciuili. Cui⁹
erat dn̄ium rerū q̄bus vtebant̄ apostoli.

¶ Sexagesimusprim⁹ ar. de regula bti Frācisci: ⁊ de ex-
propriatione vera in cōi ⁊ in spāli ꝓfessoꝝ: ⁊ de multis
vtilibus ꝓcelentib⁹ eam: Et ꝙ mutari nō debeat. Quō
ꝓmittunt euāgeliū obseruare istius regule ꝓfessores.
Et quō eam vocabat almus Frāciscus. Quō intellexit
almus Frāciscus expropriationē de qua loquit̄ regula.
Ꝙ p̄uilegia fratrū minoꝝ sunt ꝯtra regule puritatem.
Et ꝙ almus Frāciscus nullū voluit hr̄e p̄uilegiū ꝯtra
volētes p̄esse. De eo ꝙ almus Franciscus ꝯtra suū ordi
nē ꝓphetauit. De ꝯtractibus ꝓhibitis fratrib⁹ minori-
bus, ⁊ de abusu pecunie eis ꝓhibite. Pulchra distinctio
christo deo ⁊ hoīe duplicē legē dāte ⁊ modū viuēdi. De
paupertate ⁊ expropriatione christi ⁊ aplōꝝ.

¶ Sexagesimussecūdus ar. lr̄e capituli gn̄alis facte sup
rn̄sionē q̄stionis in curia agitate, qua q̄rit̄ vtrū assere-
re christū ⁊ aplōs nō habuisse aliq̄d in cōi sit hereticū.
Itē alie lr̄e cū allocutiōib⁹ magroꝝ ⁊ baccalaureoꝝ in
sacra pagina, de ordine fratrum minoꝝ sup eadē q̄ōne.

¶ Sexagesimustertius ar. de duodecim fundamētis ex
q̄bus arguit̄ christū ⁊ aplōs nihil habuisse ꝓpriū in cō
muni. Et rn̄sio ad duodecim alia fundamenta in ꝯtra-
riū, ꝙ christus pauꝑ fuit semꝑ in quadruplici tp̄e. Qua
druplici de causa dn̄s habuit loculos.

¶ Sexagesimusquart⁹ ar. Qualiter offendant religiosi
in ꝓprietate. Duo hʒ pauꝑtas volūtaria sequentiū chri
stum. Religiosi sup̄flua recipientes sunt pauperū neca
tores. De multiplici specie ꝓprietatꝭ sextuplicis religio-
soꝝ. Contra religiosoꝝ sup̄flua edificia. Et ꝯtra religio
sos sup̄flua recipientes ⁊ tenētes de licētia ⁊ dispensa-
tione p̄latoꝝ suoꝝ. Cōtra expēsas voluptuosas religio
soꝝ quorūdam. Ꝙ quidam appropriant sibi vsum. De
appropriatione locoꝝ. De appropriatiōe vocalis.

¶ Sexagesimusquint⁹ ar. ꝙ magis sibi caueant fratres
minores de appropriatiōe q̄ alij religiosi: q: magis de-
bent esse expropriati. Cui⁹ est ꝓprietas rerū q̄ fratrib⁹ mi-
noribus ꝯcedit̄. Multa originalia paupertatis. Mul-
tiplex causa dominij locorum.

¶ Sexagesimussextus ar. ꝙ fratres minores multi mul
tipliciter offendūt in receptione pecunie eis ꝓhibite ꝑ
regulam. De fratribus minoribus eūtibus cum pecu-
nia per indulgentias ⁊ ꝑ embaxatas secularium: et ad
alias suas vel suoꝝ corporales consolationes. De falsa
quorūdam eoꝝ necessitate. Ꝙ etiā generalis eoꝝ non
pōt facere eleemosynā pecuniariā. Ꝙ nō pōt eis dari
licentia a p̄latis eoꝝ de pecunia pro eis deponenda: nisi
in vera necessitate: nō falsa. De habentibus fratrib⁹ pa
rū pecunie tamen sine necessitate. Ꝙ ꝓ modica pecu-
nia sine necessitate deposita, ita q̄s est frater minor ꝓ-
prietarius sicut ꝓ magna. De p̄latis tenentibus iusti-
tiam inter fratres super pecunia litigantes. De ordina-
tionibus, que fiunt ꝙ p̄lat⁹ tātū possit dare de pecu-
nia. De rebus ⁊ pecunia apostatarum quas ordo mino
rum recipit. De eleemosyna fratrum decedētium, ꝙ nō
est cōmunitatis. ꝙ episcopi diocesani habent talem pe
cuniam dispensare. De pitentiarijs emptis de eleemosy-
nis pecuniarijs fratrum. De collectis pecuniarijs que
imponuntur inferioribus p̄latis ordinis ad soluen-
dum. De eleemosynis studentium. Ꝙ declarationes li
cet fieri potuerint ꝑ papas, ⁊ sint bone: tn̄ fuerūt cōtra
voluntatē bti Francisci ꝓpter abutentes eis ⁊ de testa
mēto eius. Ꝙ p̄uilegia fuerūt ꝯtra voluntatē bti Frā-
cisci: ⁊ sunt contra ꝑfectionem euāgelicam.

¶ Sexagesimusseptimus arti. de glossis factis contra
regulam beati Francisci per Geraldum generalem
ministrum, et quosdam alios ministros prouinciales,

tempore dñi pape Joã. xxij. Auinione ⁊ de improbatione carũ. Item de preuaricationibꝰ quorũdam fratrũ desectu pecunie. Qꝫ fratribꝰ induẽdis dꝫ dari pãnus p̄ platos ⁊ nõ pecunia. Qꝫ fratres nõ indigentes nõ debent a p̄latis recipere/nec pannũ/nec pecuniam p̄ vestibus. Qualiter inquisitores q̃dam fratres minores pecunia abutant̃ inq̃sitionis: ⁊ eoꝝ socij notarij. De cõfessoribus q̃busdã fratribꝰ minoribꝰ dispensantibꝰ incerta. De triplici fraude q̃ fit cõtra regulã. Cõtractus ⁊ actꝰ fratribꝰ minoribꝰ interdicti: q̃ sunt plures q̃ centum.

¶ Sexagesimusoctauꝰ ar. de scdo vitio religiosoꝝ quorũdam capitali/qd̃ est inobediẽtia. Qꝫ obediẽtia in tribus cõsistit. Qꝫ magis sunt adstricti obediẽtie religiosi q̃ seculares ⁊ clerici. Uera obediẽtia hꝫ q̃nq̃. Itẽ tres cõditiones. Itẽ q̃ tria debet hr̃e vera obediẽtia. Utrum aliquis teneatur seruare adstrictꝰ p̄ obediẽtiã strictius religionẽ q̃ p̄misit. De triplici iugo. Propter sex iugũ dñi est suaue. Multipl̃r figurata cõsolatio diuina. Quid est vera obediẽtia. De subdito iudicãte p̄latũ. Cur solitarij vel anachorite viuãt sine obedientia.

¶ Sexagesimusnonus ar. de cõsciẽtia vtilis ⁊ plena doctrina. De medio tenendo. De spũs sensualitate. De extremitate nõ tenẽda in aliquo. De multis virtutibꝰ obedientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu eiꝰ. Quis est finis cenobite ⁊ anachorite. De miraculis obedientium. Multa sacra exẽpla. De obedientia auctorũ ⁊ originalia. Qꝫ tenent̃ fideles infidelibꝰ obedire. Qual̃r religiosus obedire tenet̃. Quedã precipiunt̃ s̃m regulã: quedã preter: quedã cõtra. Tenet̃ religiosus obedire p̄lato p̄cipienti q̃ studeat. De duplici volũtate: ⁊ discretio obediẽtie. Tredecim difficilia q̃ cõmendant obedientiã Abrae. Multa que faciũt ad cõmendationem obedientie. Historia Abrae ex obediẽtia filiũ imolantis allegorice exposita de deo pr̃e p̄ humano gñe filiũ in cruce imolãte. Quãta bona facit obediẽtia: ⁊ quãta eã cõmẽdabilẽ faciũt. Que iuuãt hoiem vt magis reddat̃ flexibilis ad obedientiam. Cõtra sñias fulminãtes. Septem sunt gradus obẽdiẽtie q̃ sunt septẽ gradus scale quã vidit Jacob. De q̃tuor q̃ de illa scala dñi. De partibꝰ obedientie. Obedientia reprehensibilis triplex. De multis qui obedientie aduersant̃. Quot mala facit p̄pria volũtas: q2 duodecim. De q̃druplici inobediẽtia. De vera obedientia rationis. Quõ sctũs Frãciscus verũ obedientẽ describebat. ⁊ doctrina eius ⁊ obediẽtia. De differẽtia iter obedientiã ⁊ licentiã. Dicta fratris Egidij laici socij beati Francisci de obediẽtia. Dicta fratris Joan. de pichano. Que ad obedientiã requirant̃. Multa originalia obedientie. De q̃druplici modo p̄cipiẽdi ⁊ obediendi. Qui deo obedit oĩa sibi obediunt ⁊ corpus suũ. De demone quẽ vidit almus Franciscꝰ sup collũ fratris iobediẽtis.

¶ Septuagesimus ar. Qꝫ in. xx. casibꝰ offendunt multi religiosi cõtra obedientiã aut eius puritatem.

¶ Septuagesimusprimus ar. de disciplina. Diuerse acceptiões disciplune. De zelo ⁊ q̃d est. De ijs que possunt incitare ad correptionẽ faciẽdã. De impedimẽtis correptionis. De modo faciendi correctionẽ. De ijs que incitare possunt ad libenter recipiendũ/vel correctionem: vel disciplinam. De partibus discipline.

¶ Septuagesimussecũdus ar. de erroribꝰ circa disciplinã. De errore illoꝝ qui dicunt nullum excõmunicandũ. De errore illoꝝ qui dicũt maledicos nõ esse puniẽdos pena corporali/maxime morte.

¶ Septuagesimustertiusar. de castitate bonoꝝ religiosoꝝ ⁊ alioꝝ: ⁊ de imunditia maloꝝ. De occasionibꝰ luxurie. Prima gula. Scda familiaritas mulierum. Tertia otium ⁊ negligentia. Quarta cordis arrogantia ⁊ presumptio de castitate. Quita receptio pueroꝝ ⁊ ephebo rũ in ordine. Sexta cõuersatio sanctimonialiũ. Et de pestifera deuotiõe earũ. Que aggrauãt pctm̃ imũditie in religiosis/maxime in sacris ordinibꝰ cõstitutis. Septima scꝫ aspectus mulierũ. Octaua colloquiũ mulierũ. Nona tactus impudicus. Decima sentire vel videre aliquos carnaliter commisceri.

¶ Septuagesimusquartus ar. de vitio ambitionis religiosorum aliquorum ⁊ aliorum.

¶ Septuagesimusq̃ntꝰ ar. de vitio eoꝝ acidie. De q̃nq̃ nobis imitãdis in formica. De malis q̃ operatur acidia. De xv. speciebꝰ acidie. De tepiditate. De mollitie. De somnolẽtia. De otio. De dilatione in rebus agẽdis. De tarditate. De negligẽtia. De imperseuerantia. De alia specie acidie scꝫ de remissione. De dissolutione. De pauptate ⁊ penuria bonorũ spiritualiũ. De ignauia. De indeuotione. De tristitia. De letitia spirituali. De tedio vite. De desperatione. Remedia cõtra acidiam.

¶ Septuagesimussextus ar. de vitio supbie religiosorũ quorũdam ⁊ alioꝝ. Quid est superbia s̃m p̄prietatẽ eiꝰ. Quid est monachꝰ realiter. De filiabꝰ supbie. Duo sunt genera supbie. Quot modis est supbia/scꝫ in ornatu et habitu delicato: in actu ⁊ in vbo: in loco. Quadruplex humilitas christi cõtra quadruplicẽ predictã superbiã. De quadruplici etiã superbia s̃m Greg. De causa ⁊ origine superbie luciferi. Quare dr̃ singulariter q̃ deus supbis resistit. Qꝫ superbiã luciferi. i. que est in lucifero ⁊ in eũ sequentibus: Christus sua humilitate curauit. Qꝫ peccatũ contra naturã surgit de blasphemia. Quibus indicijs agnoscitur superbia. Precedit vana gloria superbiam. Que peccata nascuntur de superbia. Qꝫ vitiũ superbie vix sanat̃. De ijs q̃ p̄ superbiã ceciderũt. Species superbie due: interior ⁊ exterior. Supbia intellectꝰ quatuor hꝫ spẽs. De spẽbus p̄sumptionis. De supbia exteriori. De vanigloriosis actibꝰ ⁊ gestibꝰ Hispanoꝝ. De supbia mẽbroꝝ. De supbia ornatuũ ⁊ vestiũ. De supbia in colore pãnoꝝ. De supbia capilloꝝ. De supbia in multitudine equoꝝ: ⁊ eoꝝ apparatu. De supbia in multa familia. De supbia in cõuiuijs lautis. De supbia in edificijs/in q̃bus religiosi aliq̃ mendicãtes multũ offendunt. De superbia clericorũ ⁊ religiosorum quorũdam in libris deauratis ⁊ historiatis. De superbia in cantu. De superbia que oritur de bonis nature/fortune/⁊ gratie. Contra superbiã sanitatis/fortitudinis corporis pulchritudinis/nobilitatis. Septẽ sunt signa vere nobilitatis: q̃ est vera nobilitas christiana. De superbia clericorum. et q̃ multas occasiones superbiẽdi habent. Cõtra superbiam prelatorum. De quadruplici superbia quorũdam claustraliũ. De. xij. gradibus superbie. De irreuerentia: ⁊ q̃. iiij. sunt quibus reuerentiam debemus.

¶ Septuagesimusseptimꝰ ar. de vitio vane glorie. Quid est vana gl̃ia. Principiũ ⁊ mediũ ⁊ finis priuationis vane glorie. Multa exempla patrũ ⁊ originalia contra vanã gloriam. Remediũ Cassiani contra eam. Non debet dimitti opus pre timore vane glorie. Remedia contra vanam gloriã. Item remedia contra superbiam.

¶ Septuagesimusoctauus ar. de vitio hypocrisis. Unde dr̃ hypocrisis. A quatuor cognoscunt̃ hypocrite. Quid est hypocrisis: ⁊ q̃d hypocrita. Authoritates cõtra hypocrisim. De fictis cõfessionibꝰ quorũdam religiosoꝝ. De tribus speciebꝰ hypocrisis. Unde fuit tractũ nomen hypocrite. De oratione hypocritarũ. Propter tria tacito corde orandũ est. De octo ve hypocritarũ in Mat. xxiij. ⁊ expositio eorũ per pulchra originalia. De periculo illorũ qui recipiũt nouitios p̄pter vtilitatẽ ⁊ nõ corrigũt eos. De pingentibus ⁊ deaurantibꝰ muros ecclesie p̄ lucro suo. De clericis ⁊ religiosis solicitis de lucro p̄prio nõ aiarũ salute. De clericis ⁊ religiosis faciẽtibus cõscientiam de constitutionũ suarũ violatione: nõ legis ⁊ preceptorum dei: ⁊ de minimis peccatis nõ de grauioribꝰ. De habentibus cõsciẽtiam de peccatis corporalibus: non de spiritualibus/vt superbia/inuidia/malitia ⁊ similibus.

¶ Septuagesimusnonus ar. de vitio inuidie maxime in q̃busdã religiosis. Et ibidẽ satis abũde notantur signa

Fratris Aluari Pelagij

natione Hispani: professione minoritani: iuris canonici doctoris eximij: necnō summi quōdā penitētiarij sanctissimi in christo patris τ dñi pape dñi Ioānis vicesimi secūdi: de planctu ecclesie opus rarissimū: ecclesie catholice sortem iam prope conclamatā deplorās vberrime: felici incipitur auspicio.

Prefatio.

Primis moribus et virtutibus adornato: q: virtutes fm beatum Grego. in homilia de apostolis: ornamenta celorū sunt: id est virtutes p̄dicātiū: et facit optime de peni. dist. ij. c. sapiēs. c. sed nec adā. ca. vt cognouerūt. §. romanos. als sub. §. adam. et. xliij. di. fi. recto. ad mediū: ibi: Vestimenta em̄ sacerdotis τc. xxiij. q. iiij. fi nō ex fidei. Vtriusq3 iuris sciētia decorato: honor omniū realis τ dec⁹ ↄgruo est. iuxta illud Ps. xlviij. Homo quū in honore esset. subaudi deū τ alia cognoscendi: nō intellexit. τ illud lucifero dicit Ezech. xxviij. Plenus sapiētia τ perfectus decore. de peni. di. ij. principiū em̄ inquit. vltra principiū. Patri reuerēdissimo τ singulari dño: dño Petro Gomecij hispano: genere nobili: vita τ honestate nobiliori. ex̄ de p̄bē. venerabilis. §. nos igit. Tituli scē prape dis cardinali dignissimo presbytero τ seniori. propter sapientiā. lxxxiij. dist. porro. Frater Aluarus Pelagij: de ordine minorū professione: natione Hispanus: penitentiarius dñi pape: quondā inter doctores iuris canonici minimus coputatus: in sublimitate status ima cū christo humili. Philip. ij. respicere: intellectū in christū perducere p affectū: τ legē carnis legi mētis cōtrarij. Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. dei grā cū eodē paulo: vt eo. c. viriliter ↄculcare. ¶ Quia planxit dauid τ q cū eo erāt: sicheleck ciuitatē succēsaz igni: τ vxores filios τ filias captiuos ductos. j. Reg. xxx. Et planxit Hieremias hierusalē p totū: τ planxit gregē dñi captū dicens Hiere. xiij. Plorās plorabo: τ educet oculus meus lachrymas: q: captus est grex dñi. τ plāgit Iob sup afflictū. Iob. xxx. Et Paulus flet cū flentib⁹. Rom. xij. Et christus dñs sup hierusalē. Luc. xx. τ. xlvj. q. vij. τ hoc diximus. Samuel saul. j. Reg. xvj. de peni. dist. j. p̄dixerat. Et flere debet mater ecclesia p filijs mortuis in anima. de pen̄. di. j. fleat pro te mater ecclesia. vt eā christ⁹ flentē aspiciens eius resuscitet filios ad gratiā. vt ibidē. Quia hec vera resuscitatio anime. vt de peni. di. j. resuscitatus. sub. §. hoc idē. q: Rachel pulchra. i. ecclesia sine macula τ sine ruga. Eph. v. xxj. di. quāuis. τ de peni. di. j. ecclesia christi filios suos deplorat. Matth. ij. Ideo statū p̄sentis ecclesie militātis pulchre fide: fede i q̄busdā mēbris: moribus formose in se: lippe τ squalide: inculte et exuste τ deformis in aliq̄b⁹ mēbris: deplāgere me delectat: τ intelligens multas impietates in ea que vocat domus dñi: τ nō solū multas: sed etiā fortes τ que opprimūt iustitiā: τ intantū doctorū quorūdā rabiē processisse: vt accipiant p̄ciū in iudicio: τ omia p munerib⁹ faciant: pauperes deuitent in portis τ audire cōtemnāt: etsi tacuero lingua p tēpore sed nō semper: nō tn̄ calamo: τ solus sedēs τ plenus vera amaritudie. Hiere. xv. xi. q. iij. qn̄. Planctū eccl'ie matris mee que hodie filios parū plangit: ppter hoc p̄cipue fletibus adimplebo. Et ideo librū de planctu ecclesie quē p consequēs statū et planctū ecclesie censui appellandū: ad te disertissime et circumspectissime pater transmitto: quē corrigas τ suppleas fm gratiā a deo luminis tibi datā. vitia aūt τ defect⁹ oim statuū in hoc opusculo in scda parte ideo tetigi: declaraui: τ exaggeraui: τ de eorū cōtrarijs virtutib⁹. xxxij. q. j. quū renunciat. τ de peni. di. v. cōsideret. vltra prin. vbi dolēdū adiunxi. vt q numero: τ merito de corpore christi qd est ecclesia. xxxiij. q. v. de ligurib⁹

Titulus libri.

xxiiij. q. j. schisma. in fine. ex̄ desiderat vitijs resecatis succedentibus virtutib⁹ verus filius ecclesie appellet. Et vere liber exīstēs que est prima τ vera libertas carere criminibus. fm Aug. Ioan. viij. ibi: qui facit peccatū τc. τ. j. Pet. ij. ibi: q̄si liberi. τ. ij. Pet. ij. ibi: quū sint fm. corruptiōis a vitijs liberā matrē que sursum est. Gal. iiij. Sarā sequat: τ cū ea hereditatē immarcessibilē pancisca. ad Gal. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. dist. lvj. hismael. xxiij. q. iiij. qn̄. τ. c. si ecclesia vera est. Quō āo τ status aplōz: martyrū: cōfessorū: anachoritarū: τ omnū religiosoz: τ virginū a sua pfectione ceciderūt quodāmodo infra in scda parte isti⁹ operis particulariter declaraui. Laboraui autē in hoc libello ad honorē dei τ sancte romane ecclesie. i. matris mee: Frācisci seraphici almi mei patris ecclesiā in membris deuijs renouantis: τ vtilitatē animarū in quocūq3 statu vitioz tenebris palpabilibus velatarū: τ in meorū remediū peccatorū. De bene dictis benedicto christo nostro gloria assignetur. xxij. q. iiij. sicut excellētiā. ad fi. ibi: quū em̄. de minus benedictis venia a scā mea matre ecclesia det: cuius correctioni omia cōmitto: cum ea tenēs firmiter qd tenet τ renuens τ detestans quicquid reprobat τ cōdemnat. xxiiij. q. j. hec est. xxij. di. c. j. in fi. ex̄ de sen. excō. damnam⁹. in fine. In principio aūt isti⁹ operis. In noie dñi nostri iesu christi in quo viuimus: mouemur: τ sumus incipiēs. Act. xvij. xxvj. q. vij. non obseruetis. in fine. τ. j. ad Cor. iij. incipiens τ fundamentū meū sup ipsum ponēs: quia vbi fundamentū nō est edificari nō pōt. ex̄ de pres. no bap. c. iij. et q: nemo christicola aliud fūdamētū pōt ponere q̄ qd positū est. qd est christ⁹ iesus. j. ad Cor. iij. τ i clemēti. de summa trinitate. c. fidei catholice. τ ex̄. li. vj. de electiōe. fūdamēta. j. rñso. τ. j. q. j. quū paul⁹. vnā sanctā catholicā ecclesiam romanā spōsam eius. xcvij. di. ecclesie mee. cōfiteor: venero: τ obseruo. ex̄ de summa trinita. c. firmiter. §. vna. xxij. di. c. j. i fi. extra quā sal⁹ nō est. vt p̄dicto. §. vna. τ. xxiij. di. q eps. τ. j. q. j. extra. Spōsum ei⁹ legitimū. τ caput dñm reuerendissimū τ sanctissimū dñm Ioannē papā. xxij. de Caturro: cui⁹ papatu durāte: τ in annū. xiiij. se dei gratia extendente: hoc opus in ciuitate Auinionēsi: vbi tunc cū sua vera curia residebat incepi: successorē almi petri apl'i τ vicariū dñi nostri iesu christi. ex̄ de transla. licet romanū pontificē. xxiij. di. in noie dñi. §. qua papa. ex̄ lib. vj. de constitu. licet. τ de rescrip. si gratiose. ex̄ de elec. licet. vicem nō puri hois: sed dei τ hois dñi iesu christi tenentē in terris. ex̄ de trāsla. quāto. vere colo pfiteor: τ amplector:. Petrū de Corbario apostatā fratrū minorū quē coruinū appello: quia vt coruus de morte schismatice diuisionis pascit. ij. q. vij. nō omnis. Et q: vt coruus furtiue τ latro in sede Petri resedit: τ locū dñi pape ioānis p̄dicti viuētis nō timuit vsurpare. vij. q. j. nō furē τ latronē. Et quē Ludouicus bauarus intrusus q se p imperatore gerit: τ pro suis sceleribus a dicto dño Ioanne vero papa schismaticus, τ hereticus sententialiter extitit cōdēnatus in p̄dicta scā sede Petri intrusit. Apostolatū qui se dixit Nicolaū q̄ntū quē verus papa Nicolaus antiquus Romanus pōtifex nō apostolicū: sed apostaticum: nō pastorē: sed inuasorē appellat: et anathematizari decernit. q: ad literā militari tumultu sine cōcordi τ canonica electione cardinaliū inthronizat⁹ fuit. lxxix. dis. si qs pecunia. Et quē cū dathan τ abyron schismaticis quos viuos terra absorbuit nisi peniteuit habere cēseo portionem. Nume. xvij. vij. q. j. denicq3. ex̄ de electio. licet. cum Hierony. abomino: respuo: et detestor. ij. q. vij. non oēs. ibi etiā nicolaum respuo facta nicolaitarum cum sequentium. Que christus odit et ego odi. Apocal'. ij. c. Nox nocti indicat scientiam. Psal. xviij. Bauarus cecus cecū coruinū intrudit p potentiā: τ ideo ab eo recedendū est. xvj. q. vlti. sane. Quia fm qd cōtinēt canones sanctoz apostoloz: q nō est sanctus: nō recipiet. Princeps em̄ immo tyrann⁹ inthronizauit cū. qd ea. pcurrit crocitantē Petrū. Coruinū. vni⁹ em̄ corporis mystici: id est ecclesie que est corpus christi. xxiij. q. v. de ligurib⁹.

Vera libertas.

Submittit se author determinationi ecclesie.

Vbi op⁹ h factū.

Detestatio petri Corbarij apostate ordinis minorum.

vnum est caput/dñs papa Joãnes/nec duo habet eccl'ia capita: quasi monstru. ff. de ỽbo. sig. quereret aliquis. ex͂ de offi. ordi. q̃m. Petr⁹ aũt corbarī⁹ acephalus est: q: inobediens dño pape Joan. est. xciij. di. nulla ratione. Et q: cathedrã super quã fundata est ecclesia nedũ deserit: sed inuasit quantũ in eo fuit: in ecclesia catholica nõ est. xciij. di. qui cathedrã. Et q̃draginta art. in p̃ma parte isti⁹ operis inferius annotatis declarabo Romane ecclesie potestatẽ: ⁊ dñi pape Joãnis p̃dicti: ⁊ cuiuscumq₃ alteri⁹ legitimi romani põtificis authoritatẽ ⁊ iurisdictionẽ. p quos liquido apparebit Bauarũ p̃dictũ infidelẽ ⁊ schismaticũ cõtra dictũ dñm papã Joan. de facto ⁊ p̃perã possidisse.

¶ Articulus Primus A

PRim⁹ Articulus.

Certũ autẽ et notoriũ toti mundo est: q̃ dictus Joãnes dñs papa electus fuit cõcorditer a cardinalibus oĩbus papã eligere ad q̃s spectat. xxiij. dist. in noĩe dñi. lxxix. dis. si quis pecunia. de elec. licet. e. ti. vbi periculũ. §. hoc sacro. Et si vn⁹ cardinalis remaneret solus: ille papã posset eligere. ff. ad municipia. sicut municipij. §. vl. ff. qd̃ cuiusq₃ vniuer. sint. §. vlti. nota. ex͂ de postula. gratum. lxv. di. forte si quis. Si nullus superesset cardinalis: eligeret clerus romanus. lxxix. dis. c. j. ⁊ c. si q̃s ex ep̃is. ⁊ c. si q̃s pecuniã. ⁊ hoc tenet Ostien. ex͂ de elec. licet. Imperator aũt legitimus nedũ nõ Bauarus intrusus tyrãnus nullã potestatẽ habet se de elec. romani põtificis intromittẽdi. nõ obstãtib⁹. c. lxiij. di. hadrianus papa scd's. ⁊ c. quũ hadrianus. q: illud cõcessum fuit ad tẽpus: ⁊ ex causa/imperatoribus: ⁊ postmodũ ab ecclesia reuocatũ. vt di. e. §. verũ. cũ ca. se. ⁊. §. ex his. ad hec faciũt. xcvj. di. satis euidẽter. ỽ. ulicitũ. c. si impator. de hac materia p Inno. ex͂ de elec. qd̃ sicut.

> Un⁹ cardinalis posset q̃nq₃ papã eligere.

¶ Articulus Secundus A

SEcũdus Articulus.

Et q̃ in possessiõe papat⁹ fuit/⁊ est. ⁊ p hoc facit de cõse. di. j. hergo. ibi/ep̃o regulariter ordinato tenẽre ecclesiam. ¶ Possessio etiã facti nedũ iuris plurimũ operat. ex͂. de elec. querelã. de causa pos. quũ olim. expressum. de iure patro. consultationib⁹. op. ar. ex͂ de conces. preben. quũ nr̃is. ibi: ⁊ eã sicut antea possidebat. ⁊ ibi. q: talis possessio ⁊c. ⁊ p possessore p̃sumit: nec cõpellit de titulo ostẽdere: nisi in casib⁹. vt legitur ⁊ nota. ij. q. v. §. j. ⁊ nota. ex͂ de procura. ex insinuatione. in glo. sed quare.

¶ Articulus Tertius A

TErtius Articulus.

Et q̃ a toto mũdo habit⁹ est p papa: ⁊ creditus pro papa. pro hoc facit. C. de testa. l. j. ¶ Cõmunis em̃ opinio: plurimũ facit. iij. q. vij. §. verũ. vbi de hoc. ff. ad mace. l. iij. intantũ q̃ p̃iudicat ỽitati frequẽter. ex͂ de biga. nõ or. vbi de hoc in glo. hic collige. facit lex illa. ff. de offi. p̃c. barbarius. ff. de acq. here. l. j. vbi concor. de hoc.

¶ Articulus Quartus A

QUartus Articulus.

Et q̃ nullũ crimẽ priuat papã ipso iure papatu: etiã heresis: si vult corrigi. vt no. xl. di. si papa. nec p cõsequẽs ab eius est obedientia aure sententiã recedẽdũ. xvij. dis. §. hinc etiã. vbi est expressuz. ⁊ viij. q. iiij. nõne. immo ⁊ si hereticus esset. q̃diu toleraf valet q̃cq̃d agit: etiã s̃nia excõicatiõis quã p̃fert: vt no. xxiiij. q. j. in summa. ⁊ xj. q. iij. cui est. facit qd̃ legit et no. de cõse. di. ij. ⁊ dicit dñs. ibi. Nõ g̃ reprobari voluit q̃ a talib⁹ oblata sunt. ⁊ in fi. glo. ar. q̃ ⁊ p hereticũ acquirit ecclesie. no. xxij. q. iiij. recurrat. in glo. ar. qd̃ ⁊ nor. ex͂ de schisma. c. j. in glo. sic faciũt pro hoc ea q̃ no. ex͂ de elec. nihil. in glo. in duob⁹. faciũt p hoc. ff. si cer. pe. ei⁹ q̃ in p̃uincia. ff. de procu. si procurator. ff. qd̃ cũ fal. ti. l. j. §. j. ff. de mino. ait pretor. C. p̃mittit. ff. qb⁹ mo. vsusfru. amit. l. j. §. j. ff. vsusfru. queadmodũ ca. si vsusfructus. in p̃in. ff. de aqua plu. arc̃. l. publico. ⁊ que notantur per Innoc̃. ex͂ de schisma. c. j. de do. ⁊ con. veritatis.

> Ob nullũ crimẽ papa est deponẽdus si vult corrigi.

¶ Articulus Quintus A

QUintus Articulus.

Et q̃ prima sedes. xxj. di. in tantũ. ibi: quõ prima sedes nõ iudicabit a quoq₃. ix. q. iij. patet ibi: nec cuiq₃ de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi. j. nemo vnq̃ȝ ap̃lico culmini. de cuius iudicio nõ licet retractari: manu⁹ obuias audacter intulit. ⁊ infra. ibi: nec de ei⁹ iudicio. i. romane eccl'ie/canones vnq̃ȝ precepe rũt iudicari: sentẽtiãq₃ illi⁹ cõstituerũt nõ oportere dissolui. ⁊ c. nemo iudicabit p̃mã sedẽ. causam em̃ dñi pape suo iudicio christus reseruat. cã. e. ⁊ q. alioꝝ. ⁊ c. facta. ⁊ c. ipsi sunt. ibi: canones. ipsam ỽo ad nullius cõmeare iudiciũ: nec de eius vnq̃ȝ p̃ceperũt iudicio iudicari. ⁊ c. cũcta. ibi: nec cuiq₃ de ei⁹ licebit iudicare iudicio. faciũt. ij. q. v. auditũ. ibi. hec aũt faciẽs. ⁊ qd̃ no. lxiij. di. in synodo. in glo. sed nũquid.

¶ Articulus Sextus A

SExtus Articulus.

Et q̃ synodus etiã vniuersalis/in eũ correigibilẽ p̃sertim iurisdictionẽ nõ habz: nec in eũ s̃niam depositiõis p̃fert: etiã in heresi: sz dicit ei: Ore tuo iudica causam tuã. vt per. c. intãtũ. xxj. di. nũc aũt. ibi: ⁊ dicit ei/scilz pape synodus vniuersalis: noli audiri in nr̃o iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuã. ⁊ rursus: Nã ex te/inquiunt/iustificaberis: aut ex ore tuo condemnaberis. ⁊. j. ibi: et in arbitrio p̃fati põtificis tribuit iudicare iudiciũ suũ. fa. c. di. intm̃. ibi: q: ponẽs in celũ os suũ lingua ei⁹ trãscũte sup terrã excõicationẽ in sanctũ Leonẽ papã dictauit. ⁊ xv ij. di. §. hic etiã. ibi: nec antes dicte sedis antistitẽ. i. papã minoꝝ subiacuisse iudicio. et ibi: ep̃i ỽo in synodo p̃sidẽtes congregata authoritate eiusdẽ Symmachi. qd̃ est notandũ q̃ etiã in causa q̃ agit ꝯtra papã ipse synodũ cõgregabit. dixerũt: Symmachus papa sedis ap̃lice p̃sul ab hmõi oppositionib⁹ impeditus quãtũ ad hoĩes respicit/sit immunis ⁊ liber: sz causam ei⁹ toti dei iudicio reseruam⁹. et per. c. nemo. ix. q. iij. ibi: neq₃ ab oĩ clero. vbi de h̃ notat q̃ ꝯciliũ nõ pot papã iudicare. no. etiã Ostien. ex͂ de cõces. p̃e. p̃posuit. Et si tot⁹ mũdus sentiret in aliq̃ negotio cõtra papã: q̃ s̃nie pape stãdũ esset. qd̃ verũ itellige: nisi esset causa fidei. vt no. xv. dis. sicut. ⁊ adde hic q̃ no. xxiiij. q. j. qd̃cunq₃. in glo. ar. Idem notat ⁊ expssius. iiij. dis. in istis. vbi Joãnes tenet q̃ error p̃ncipis ius facit. ff. de supel. leg. l. iij. in fi. papa em̃ sup oĩa etiã generalia ꝯcilia est: ⁊ ab ipso ipsa receperũt iurisdictionẽ ⁊ authoritatẽ ⁊ licẽtiã cõgregãdi se: nõ ipse ab eis p̃ncipaliter. iij. q. vj. dudum. vbi de hoc. ex͂ de elec. significasti. expssum. xvij. dist. regula. ⁊ c. nec licuit. ⁊ c. multis. ad h̃ facit optime. xvj. di. q̃uis. xxij. di. c. j. ⁊. ij. q̃diu in possessione.

> Cõciliũ non põt iudicare papam.

> Error p̃ncipis facit ius.

¶ Articulus Septimus A

SEptim⁹ Articulus.

Et q̃ papatus est semp in ijs q̃ cõtra deũ expresse nõ sunt: sibi obediẽdũ ab oĩb⁹ est. xvij. di. §. hinc etiã. ỽ. de clericis. xix. di. i memoriã. ⁊ c. nulli. c. di. cõtra morẽ. viij. q. iiij. nõne. lxxxj. dis. si q. in fi. ibi: Peccatũ igit paganitatis icurrit: q̃sq̃s dũ christianũ se asserit: sedi ap̃lice obedire ꝯtẽnit. xj. di. nolite. ibi: Multũ em̃ cõuenit vt totũ corpus eccl'ie in hac sibi obseruatione cõcordet: q̃ inde authoritatẽ habet: vbi dñs toti⁹ ecclesie posuit p̃ncipatũ. c. q̃s nesciat. ibi: oportet eos seq̃ h̃ qd̃ eccl'ia romana custodit: a q̃ principiũ eos accepisse nõ est dubiũ. ⁊ xij. di. nõ decet a capite mẽbra discedere. sz iuxta scripture testimoniũ/oĩa mẽbra caput sequant. Nulli ỽo dubiũ q̃ ap̃lica eccl'ia mater est oĩm eccl'iarũ ⁊c. ⁊. j. sic et

> In q̃b⁹ pape obediẽdum.

vos volūtatē implere vestre matris ⁊c. pceptis aplicis/ nō dura supbia resistat̃: sed p obedientiā q̄ a scā romana ecclia ⁊ aplica authoritate iussa sūt/salutifere impleant̃. ⁊ infra. Cui⁹ authoritatis sanctionem in oib⁹ oēs teneāt sacerdotes: q̄ noluerint ab aplice petre sup quā christus vniuersalē fundauit ecclesiā soliditate diuelli. xix. dist. ita dn̄s. ibi: vt exortē se ministerij itelligeret esse diuini: q̄ ausus fuisset a petre soliditate recedere. xxij. dis. c. j. ibi: Fidē q̄ppe violat q̄ aduersus illā agit q̄ est mater fidei. ⁊ illi cōtumax inuenit̃: q̄ eā cūctis ecclesijs ptulisse cognoscit̃. faciūt ad hoc. ex̄ de iureiu. ego. N. lxiij. dist. tibi domino.

¶ Articulus Octauus. A

Octauus ar. Et q̄ di-

gnitas vel iurisdictio vel potestas non peccat: etsi iudex vel plat⁹ in ea residēs sicut hō peccare valeat. Et h̄ iō: q: ois iurisdictio et dignitas de se bona est: ⁊ a deo est. Ad Rom. xiij. ibi in principio. Omīs aia potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Nō est em̄ potestas nisi a deo. q̄ aūt a deo sunt ordinata sunt. ⁊ infra. dei minister est tibi i bonū. ad hec. xi. q. iij. q̄ resistit. xxvi. q. v. nec mirū. vltra colūnā / ibi: Nec potestas iō imūdis spiritib⁹ dat̃. xxiij. q. v. prodest. ⁊. c. nō solū. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ex̄ de censi. ois. qđ aūt in se sanctū ⁊ bonū est: p malū ministrū corrūpi nō pōt. xv. q. ii. c. vlti. qđ incipit/ sciscitātibus. ex̄ de coha. clc. vestra. vn̄ ⁊ rōne iurisdictionis que bona est: malis etiā platis dn̄s pcipit obediri. j. q. j. nō quales. ibi: Ergo imperator cōsidera si illos dixit audiēdos q̄ supra cathedrā moysi sedebāt: quāto potius q̄ sup cathedrā petri residēt: existimas obaudiēdos: op. facit. xix. dist. scdm.

¶ Articulus Nonus A

Nonus Ar. Et quod

sacramenta p malos platos nō pcisos ab ecclesia: nedū p bonos cū effectu ⁊ fructu veraciter cōferunt̃. j. q. j. sicut christ⁹. c. intra. cū alijs seqn̄. vsq3 ad. §. sed obijcit̃. maxime in. c. dn̄s declarauit. ⁊ p. c. sciscitātib⁹. xv. q. vi. de con. di. ij. vtrū. j. q. j. qđ q̄dē dn̄s declarauit. c. multi. xix. di. c. ij. videndū in prima parte arti. lxvi. in principio.

¶ Articulus Decimus A

Decimus ar. Et q̄ ois

iurisdictio p platos toleratos ab ecclia/veraciter exercet̃. xv. q. ii. sciscitātib⁹. j. q. j. pphetauit. iij. q. vij. §. si. q̄ incipit. sz obijcit̃. vbi de h̄.

¶ Articulus Undecimus A

Undecimus Arti. Et

qđ vna est ecclia semp: ⁊ diuisa esse nō pōt. ex̄ de summa tri. c. j. §. vna. xxiiij. q. j. loquit̃. c. oibus. c. qm̄ vetus. c. q̄ dignior. c. schisma. cū si. Et in symbolo niceno. et vnā sanctā catholicā ecclesiā. xxvi. di. c. acutius. de cōse. di. iiij. prima. c. est veritas. ⁊. di. j. ecclesia. ⁊ in extrauaganti bonifacij quā expono inferius parte. j. arti. vj. vnā sanctā catholicā. vij. q. j. nouatianus.

¶ Articulus Duodecimus A

Duodecimus ar. Et

q̄ vn⁹ dei vicarius est in terris: q̄ est caput ecclesie loco christi. vij. q. j. fact⁹ est. ibi: quū fabiani locus. i. quū loc⁹ petri ⁊ gradus cathedre sacerdotalis vacaret: q̄ occupato. glo. i. canonice sumpto. adde ⁊ possesso. ⁊ de dei voluntate atq3 oim nostrorū cōsensione cōfirmato: q̄sq̄s iā epūs fieri voluerit foris fiat necesse est/nec habet ecclesiasticā ordinationē q̄ ecclie nō tenet vnitatem: ⁊ infra. profanus est/foris est/alienus est. ¶ h̄ Et quū post primū esse non possit q̄sq̄s post vnū: q̄ solus esse debet: fact⁹ est iā nō scđs ille/sz nullus est. ⁊. c. nouatian⁹. ibi: ⁊ quū sit a christo vna ecclia p totū mūdū in multa mēbra diuisa. Itē epatus vnus. ⁊. j. Ille post dei traditionē. post cōnexā ⁊ vbiq3 cōiūctā catholice ecclie vnitatē: humanā. i. carnalē ⁊ diuisam conat̃ ecclesiā facere. ⁊. j. Nesciēs schismaticos semp inter initia feruere: incrementa h̄o hr̄e nō posse: nec augere qđ illicite ceperint/sz stati cū praua sua emulatiōe deficere. q̄ duo. c. optime ⁊ valide pcutiunt caput draconis petri de corbaria itrusi schismatici. ad idē p cūdē Cyprianū. xxiiij. q. j. di. didicim⁹. ibi: Ecclesia vna est: que vna intus ⁊ extra esse nō potest. si enim apud nouatianum est apud Cornelium non fuit. Si h̄o apud Cornelium non fuit: qui Fabiano episcopo legitima ordinatiōe successit. ⁊ ifra. Nouatian⁹ in ecclia nō est nec epūs cōputari pōt: q̄ euāgelica ⁊ aplica traditiōe contēpta/nemini succedēs a seipso ort⁹ est. hr̄e namq3 aut tenere ecclesiā nō pōt: q̄ ordinat⁹ in ecclia nō est. ⁊. c. pudenda. in si. vbi Gelasius ⁊ Aug. aiūt. Or si nullo mō pōt dici ecclia in q̄ schisma est: restat vt qm̄ ecclia nulla esse non pōt: ea sit quā in aplice sedis p successiones epoꝝ radice ꝯstitutā nullorū hoim malitia/etiā si nota/excludere possit: sz p tpis rōne tolerāda iudicet̃: nec vllo mō valeat extinguere. q̄ etiā duo ista capla corpus pdicti petri corbarij tabidū destruūt ⁊ enervāt. ⁊. c. loquit̃. ibi: Ab vno incipientē. ⁊. j. diuisionē vnitas nō capit. et in si. vnū tn̄ caput est ⁊c. ad idem. xix. dist. ita dn̄s. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. xxi. dist. quāuis.

¶ Articulus Tertiusdecim⁹ A

Tertiusdecimus Ar.

Et q̄ iurisdictionē habet vniuersalē in toto mūdo papa nedū in spūalib⁹/sz tēporalib⁹: licet executionē gladij tpalis ⁊ iurisdictiōis p filiū suū legitimū imperatorē quū fuerit: tamq̄ p aduocatū ⁊ defensorē ecclie/⁊ p alios reges ⁊ mūdi pncipes: ⁊ in pr̄imonio scti petri: ⁊ in regno Sicilie qđ est regnū ecclesie ⁊ pr̄imoniū. xciij. di. valde. x. q. iij. relatū. ex̄ de re iudi. ad aplice. lib. vj. ⁊ in alijs terris ecclie eā p suos rectores debeat exercere: q: sicut vn⁹ christi sacerdos ⁊ rex dominus oim: sic vn⁹ eius in terris ⁊ in oib⁹ vicari⁹ gnālis. ad hoc Hiere. j. Ecce cōstitui te hodie sup gētes ⁊ sup regna ⁊c. Hieremias autē sacerdos fuit typus pape: sic argumentat̃ Innoc. iij. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. ibi: Ut alienū a suo demōstraret ouili: q̄ petrum ⁊ successores ipsius magr̄os nō cognosceret ⁊ pastores. pastores autē accipiunt a christo p dn̄is ouiū. Ioā. x. ⁊ ifra. Quodcunq3 ligaueris sup terrā ⁊c. Mat. xvj. j. Cor. xv. Heb. ij. ⁊ dicto c. solite. nihil excipiēs q̄ dixit quodcūq3. xxi. di. cleros. ibi: Antea aūt pōtifices ⁊ reges erāt ⁊c. Ps̄. xcviij. Et samuel inter eos q̄ inuocāt nomē ei⁹. Itē samuel inuocator nominis dn̄i/licet nō sacerdos figurās papā: pplm isrl̃ cunctis dieb⁹ suis iudicauit: ⁊ rexit isrl̃. j. Reg. vij. ad si. Item melchisedech sacerdos dei altissimi rex salē. i. hierl̃m fuit. Gen̄. xiiij. vltra mediū. q̄ typum christi tenuit. Ps̄. cix. Tu es sacerdos i eternū. ⁊ sic pape vicarij christi. ex̄ de trāsla. quāto. Itē moyses sacerdos. Ps̄. xcviij. moyses et aaron in sacerdotib⁹ ei⁹. xxij. di. c. ij. ⁊ no. xxij. di. §. j. ⁊. lxvi. di. porro. q̄ gerit psonā christi. de peni. di. iij. inter hec. ⁊ rexit i tota vita sua pplm isrl̃. Exo. vij. ibi: Ecce cōstitui te deū pharaonis. ⁊ papa de⁹ est impatoris. Exo. xviij. ad mediū. ibi: Altera autem die sedit moyses vt iudicaret populum. et q̄si p totū librū Exod. facit ex̄ q̄ si. sint leg. p venerabilē. §. ratib⁹. ibi. q: sicut in Deut. ꝯtinet̃. xvij. c. si difficile ⁊ ambiguū ⁊c. ⁊. §. sane. vbi se papa pmū sacerdotē vicariū christi summi sacerdotis vocat. ⁊ cardinales sibi adsistētes sacerdotes leuitici generis: quorū cōsilio iudicat oēm cām criminalē/ciuilē/⁊ mistā: vt exponit̃ in. §. sunt aūt. Itē facit apl̃s p hec dicēs. j. ad Cor. vj. nescitis qm̄ angelos iudicabim⁹. i. sacerdotes. xxxvi. di. §. ecce iudicabim⁹. q̄nto magis secularia: sic etiā inducit̃ apl̃s ab Innoc. iij. in pdi. c. p venerabilē. §. sunt aūt. in si. ad hoc. xi. q. j. relatū. Itē apl̃s j. ad Cor. vj. ⁊. xi. q. j. §. ex his oib⁹. dicit q̄ ecclia quū habz iudicia secularia: cōstituit cōtemptibiles. i. laicos s̄m Archi. q̄ de spūalib⁹ nō curāt ad iudicādū: s3 de tēporalib⁹ se

Regnū sicilie est regnum ecclesie.

Anthoritas aplis ce in tpalib⁹ ⁊ spiritualib⁹ exēpla.

Papa iudicat omnē causam.

intromittit. ¶ B Itē gladiꝰ tēpalis/gladius Petri est. Matth.xxvi. Cōuerte gladiū tuū in vaginā tuā.dicit et xxiij.q.i.§.i. Item in familia christi duo gladij erant. Luc. xxij.ibi: Ecce duo gladij hic.ꝑ quos ſm doctores duplex iurisdictio intelligiꝰ. vt no.ex̄ de iudi.nouit.in glo.ꝑ hoc facit.x.di.ſuſcipitis.ibi/ꝙ lex christi ſacerdotali vos ſubij cit poteſtati:atqꝫ iſtis tribunalibꝰ ſubdit.i.q.iiij.q: p̄ſulatus. Quia p̄ſulatꝰ noſtri qꝺ bene noſcis magiſteriū nō ſolū de ſacerdotū:verū ⁊ de ſecularium vtilitatibꝰ debet eſſe ſolicitū.xxij.diſti.oēs.ibi:qui beato eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtis iura cōmiſit/quū dixit: paſce oues meas. Ioan.vlti.⁊ ex̄ de elec.ſignificaſti. ꝑ quе vba chriſtus petrū fecit paſtorē ⁊ prelatū mūdi.vt no.xxi.di.in nouo.in glo.i.⁊.l.di.cōſiderandū.in glo. vlti.⁊ pre.c.ſignificaſti.in glo.ꝑ hec nec diſtinguēs inter has oues ⁊ alias: clericos vel ſeculares.ex̄ de maio.⁊ obe.ſolite.§.nos aūt. ibi: Nō diſtinguēs ⁊c. ⁊ Matth.xvi.quodcūqꝫ ligaueris ⁊c.xxiiij.q.i.qꝺcumqꝫ.nihil excipiens ꝗ dixit qꝺcumqꝫ: vt pre.§.nos aūt.in fi.⁊ ex̄ de ꝑuile. q:.circa.c.fi. Item papa priuat reges regnis:⁊ imperatorē imperio.xv.q.vi.alius. ex̄ de elec.venerabilē.xcvi.di.duo ſunt.c.fi imperator.⁊ in clemētina de iureiu.romani principes.⁊ ex̄ de re iudi.ad apſtoc.li.vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis preſtat.lxiij.di.tibi dn̄o.⁊ in clemēti.p̄e.c.romani principes. Itē papa ſe de hereditate tēporali intromittit.ex̄ qui fi.ſint legi.c.i.xx.q.iij.p̄ſens. Itē quū aie corporibꝰ ſūt precioſiores:⁊ ſpūalia tēporalibus digniora.ex̄ de ma.⁊ obe. ſolite.§.qꝺ aūt.⁊.xxiiij.q.iij.ſi habes.xxxviij.di.ſedulo. cui ergo cōmiſſe ſunt aie ⁊ ſpūalia:multo potius res ſunt et corpora cōmittēda.ſic arguit canon apſicus.xij.q.i.precipuꝰ. Tēporalia acceſſoria ſunt ad ſpm̄. Matth.vi. Hec oia/ſcꝫ tēporalia adijcienꝰ vobis:ſed acceſſoria naturam habēt principale ſequēdi.ex̄ de offi.delꝰ.prudētiā.§.ſexta. ꝟ.explorati.ex̄ de dote poſt diuor.re.de prudētia.ex̄ de reg. iur.acceſſoriū.li.vi. ¶ E Itē chriſtus vtroqꝫ gladio vſus eſt:vt legiꝰ ⁊ no.x.di.qm̄.ſed cōſtituēs petrū ſuū vicariū/ nō diuiſit ei iuriſdictionē quā habebat: intelligiꝰ cōceſſiſſe eā ſibi plenarie vt habebat.ꝑ hoc bene facit.ex̄ de ꝑuile.q: circa.ibi: Quū nō excepit et potuerit excepiſſe.ff. de offi.prefec.vrb.l.i.§.iij.xij.q.ij.cognouimꝰ.in fi.ex̄ de iu.pa. ex litteris.faciūt ꝗ no.ꝑ gar.ex̄ de elec.vt circa.li.vi.⁊ ꝗ no. ex̄ de tranſla.inter corporalia.in glo.ar.qꝺ ad fi.ibi:cōſueuit dici. ¶ Itē papa vicarius nō puri hoīs: ſed dei eſt.ex̄ de tranſla. quāto.ꝟ.nō em̄.⁊ ex̄ de iudi.nouit.ꝟ. quū em̄. ſed dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo eius. Pſ̄.xxiij.di.viij.quo iure.ergo ⁊ pape eſt terra ⁊ plenitudo eius. ¶ Item ſicut vnus deus ⁊ vna fides ⁊ vnꝰ dei vicarius. vt.ſ.dictū eſt: ſic ⁊ vna iuriſdictio p̄maria capitis:a qua oīs iuriſdictio neceſſe eſt vt emanet.op.ar.xxiij.q.i. loquiꝰ. ¶ D Item imperatores pagani ⁊ idololatre nūꝙ iuſte poſſederunt accipiendo iuſticiā theologice vel diuine.⁊ ꝑ h̄ facit glo. poſita.xxviij.q.i.§.ex his.in glo.nō ⁊ expreſſum.xxiij.q.i. §.ſed videꝰ.q:qui ſub deo oīm dn̄o vere nō eſt:ſed contra eū eſt ꝑ idololatriā vel hereſim: nihil ſub eo iure poſſidere pōt.xxiij.q.vij.ſi de rebꝰ.⁊ ar.ꝑ.c.ꝗ iure.regna ergo idololatrarū ⁊ paganorū deū vere nō colentiū/ad eccleſiā cuiꝰ tn̄ antea erāt:licet ꝑ eos occupata/nō immerito redierūt. vt.xxiij.q.vij.c.i.ibi: Iure diuino quo cūcta iuſtorꝫ ſunt.et infra.⁊ ideo falſo appellatis veſtras:q̄s nec iuſte poſſidetis.⁊.j.quū ſcriptū legatis. Labores impiorū iuſti edent. ⁊ pre.c.ſi de rebus.ibi: Ad oēs impios et iniquos illa vox dn̄i valet. Auferetꝰ a vobis regnū dei:⁊ dabiꝰ gēti facienti iuſticiā. Matth.xxi.ad fi. Eccl̄i.x. Regnū a gēte in gentē transferꝰ ꝓpter iniuſticias ⁊ iniurias ⁊ cōtumelias/ac diuerſos dolos.⁊.j. Sedes ducū ſuperborū deſtruxit deꝰ:et ſedere fecit mites ꝓ eis. Itē ibi in.c.ſi de rebꝰ. Labores impiorū iuſti edēt.⁊.j.alioquin.⁊ ipſi iudei a ꝗbus ablatum eſt regnū ſm vba dn̄i Matth.xxi.⁊ datū eſt gēti facienti iuſticiā:poſſunt obijcere aliene rei cōcupiſcentiā: q: chriſti eccleſia poſſidet vbi ꝑſecutores chriſti priꝰ regnabāt.⁊

Papa pōt ꝑuare imperatorē imperio: ⁊ reges regno.

Iure diuino oia ſunt iuſtorū.

xxiij.q.vij.quēadmodū.ibi: Iuſti tulerūt ſpolia impiorū. Sap.x.⁊ ibi: ſi corpus chriſti:⁊ eccleſia.iij.q.iiij.engeldrudam.tollet ſpolia impiorū:⁊ corpori chriſti theſaurizanꝰ diuitie impiorū. Quō aūt poſſideant pagani regna ⁊ iuriſdictiōes no.ꝑ Inno.⁊ Oſtiē.plene ex̄ de vo.⁊ vo.re.qꝺ ſuper his. ¶ F Itē ratio vna Ioan.quia imperator nō poſſit reuocare donationē factā eccleſie ꝑ ſuos ꝑdeceſſores/eſt:quia dedit eccleſie ꝗ antea erāt ſua. vt no.lxiij.diſ. ego ludouicus.in glo.i.facit ꝑ hoc.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ibi: Da dn̄e hoc eſt dari ſibi prouintia ethiopiā ⁊ egyptum.ſimilis expoſitio.ff.de teſta.heredes palā.§.ſi quid. adde quod ſcripſi.j.in ar.xliij.ꝟ.ceterū.⁊.j.in.ij.parte i ar. xxx.in.ꝟ.xiij.⁊facit qꝺ no.lxiij.di.in ſynodo.in glo.ibi. Sicut enim filij iſrlꝰ/ſemen abrahā cui dn̄s promiſerat:ſemini tuo dabo terrā hāc:poſſederūt terras chananeorꝫ: ſic eccleſia terras paganorū.xxiij.q.v.ꝑ.§.hinc notādū. ¶ Itē eccl̄ia publicat bona laicorꝫ.lxiij.di.hadrianus.i.in fi.qñqꝫ depoſuit laicos a dignitatibus.xxxij.q.v. preceptū.ex̄ lib.vi.de homici. pro humani. ¶ Itē notat Laurētius.x.diſ.qm̄.ꝙ papa vtrumqꝫ habet gladiū.⁊ ꝙ oportet cōcedere nullū imperatorē rite exercuiſſe gladiū:qui illū nō accepit a romana eccleſia.preſertim poſtꝙ chriſtus cōceſſit iura vtriuſqꝫ imperij beato petro.qꝺ intelligēs cōſtātinus in reſignatione regaliū reſignauit beato ſylueſtro gladiū oſtēdēs nō legitime vſuꝫ fuiſſe gladij poteſtate:nec legitime ſe habuiſſe:quū ab eccl̄ia nō recepit.vt habeꝰ i chronicis. ¶ F Itē dn̄s qui creauit oia per ſeipſum rexit oia:⁊ homini quē fecit/dedit p̄cepta.vt Geñ.ij. Ex omi ligno ⁊c. ⁊ peccantibus penas impoſuit. Geñ.iij.ſicut apparuit in cayn. Geñ.iiij.⁊ lamech.xxxi.q.i.quō.⁊ ſic vſqꝫ ad noe per ſe rexit. A tempore noe cepit deus creaturas ſuas regere ꝑ miniſtros/quorū primus noe:de quo ꝙ fuerit rector populi:ex eo apparet ꝙ ſibi dn̄s gubernationē arce per quā eccleſia ſignificaꝰ.xxiij.q.i.qm̄.⁊ in extrauagāti bonifacij vnā.cōmiſit. Geñ.vi.vij.⁊ quia legem dedit noe ſubditis. Geñ.ix.et licet non legatur ſacerdos fuiſſe: officiū tamē exercuit ſacerdotis ſtatim poſt egreſſuꝫ arce anteꝙ leges populo daret. Geñ.viij. Edificauit autem noe altare domino:quod eſt officium ſacerdotis. Omis enim pōtifex ad offerēdum munera ⁊ hoſtias conſtituiꝰ. ad Heb.viij. ſicut cayn et abel primo fecerant. ¶ In hac autē vicaria ſucceſſerūt patriarche/iudices/reges/ſacerdotes/⁊ alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum:⁊ ſic durauit vſqꝫ ad chriſtū: qui fuit naturalis dominus et rex noſter.de quo Pſ̄.lxxi. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ ipſe ieſus chriſtus vicarium ſuū conſtituit petrum ⁊ ſucceſſores eius:quando ei dedit claues regni celorum. Matth. xvi.quādo dixit ei: Paſce oues meas. Ioan.vlti.quia nō debebat nec poterat eccleſia ſpōſa chriſti ſine vicario remanere.ex̄ lib.vi.de homici.pro humani.⁊ diſtin.xl.c.i.et hec eſt ratio quare ſe de regimine temporalium intromittit ſm Innocen.qui ita no.ex̄ de fo.compe.licet. Item notat Lau.x.diſtin.qm̄.quum ex vnctione demū ſunt reges: que a nullo niſi a ſacerdote haberi poteſt:ex ſaul ⁊ dauid qui a ſamuele vncti ſunt.i.Reg.x.⁊.xvi.⁊ ex̄ de elec. venerabilem.liquet omnē principem regnorum a iudice eccleſie confirmationē ⁊ executionem exequi vt per.c.venerabilem. ¶ Item tenet Oſtien.ꝙ q̄uis iuriſdictiones ſint diſtincte quoad executionem:tamē imperator ab eccleſia romana in perſona magnifici Caroli a grecis imperiuꝫ tranſtulit in germanos:⁊ papa ipſum confirmat/inungit ⁊ coronat/approbat/reprobat/⁊ deponit:vt patet per latū de ca.venerabilem.§.i.⁊.ij.⁊ electores qui poteſtatē eligendi imperatorem habēt:illam poteſtatē ab eccleſia habēt. vt per.c.venerabilem.§. verū.ꝟ. preſertim. quum ad eos ius ⁊ poteſtas huiuſmodi ab apoſtolica ſede ꝑuenerint. ⁊ in clementina de iureiurꝰ.romani principes.i.reſponſo. ibi: Et a qua ad ceteros eorū p̄ncipes ius ⁊ poteſtas eligendi regem in imperatorē poſtmodum promouendum peruenit. De ſuperioritate autē ⁊ potētia dn̄i pape circa

De iuriſdictione impiorꝫ.

Noe ſun[c]tus eſt officio ſacerdotis.

Imperium tranſlatū de grecis ad germanos.

imperiū ibi satis. ⁊ in alia clemē. de re iudi. pastoralis. Et quia vacante imperio succedit ecclesia. ex̄ de fo. cōpe. lic3. ⁊ de elec. quū inter vniuersales. ¶ Item tenet Ostien. q̄ quū dn̄s dixit petro: Tibi dabo claues regni celorū. nō dixit clauē: sed claues / scilz duas. vnā qua claudat ⁊ aperiat et liget et absoluat quoad spiritualia. aliā q̄ vtrāq; quoad temporalia. xl. disti. c. j. xxj. di. §. j. per. c. venerabilē. §. rationibus. facit opti. argu. xcvj. di. costantinus. que palea est: sed ecclesia habet pro grano. Quū enī vnū corpus sum⁹ in christo: ⁊ vnus spūs: ⁊ vna spes vocatiōis nostre: vnus dn̄s ⁊ vna fides: vnum baptisma: vnus deus. ad Eph. iiij. ex̄ de summa trini. c. j. §. ad hunc. ⁊ in clemen. de exces. pla. frequens. §. verū. ⁊ de sentē. excō. frequētar. §. j. in clemen. pro monstro esset q̄ duo capita haberemus: vt. s. in prohemio. in fi. dictū est. ex̄ de offi. ordi. qm̄. Hanc veritatem tenuit Ostien. vt no. in summa que dicit copiosa. ex̄ qui filij sint legi. §. qualiter ⁊ a quo. ¶ Itē notat Innoc. ex̄ de iureiur. ego. sup verbo paparū. i. principatū tam in spūalib⁹ quā in tēporalibus. ¶ Item Matth. vlti. dicit christus: Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. sed papa etsi veri dei vicarius sit in terris. vt ex̄ de trāsla. quāto. nō tamē habet vicariū / nisi sicut dei hominis. nā inquantū christus deus est: semp etiā in terra est: quia deus oīa implet. Hiere. xxiij. Celum ⁊ terrā ego impleo. nec vicario opus esset: sed inquantū verus homo est / ascensurus ad patrē: ne gregem suū absq; pastore dimitteret: curam eius petro ⁊ suis successoribus dereliquit. ex̄ lib. vj. de homici. pro humani. j. rn̄so. in xbis aūt p̄dictis: Data est ⁊c. sicut verus homo loquit filius dei: q2 sicut deus semper eandē potestatē habuit quā pater. vnde athanasi⁹: Omnipotens pater / omnipotens filius ⁊c. ex̄ de sum. trini. c. j. rn̄so. j. Itē dicit / omnis / ergo nihil excipit. j. Cor. xv. Heb. ij. xix. dist. si romanorū. cū si. Itē / in terra. ergo vicarius ei⁹ in terris omnis papa habet omnē potestatē in terra quā habuit christus: nedū sicut verus deus / sed sicut ver⁹ homo. p hoc facit qđ Zacharias ait de christo. c. ix. potestas eius a mari vsq; ad mare. et Ps. lxxj. et dominabit a mari vsq; ad mare. vnde ⁊ Ecclesiasticus loquēs de potestate papali. ait Eccli. xvij. Dedit illi deus potestatem eorū q̄ sunt super terrā. papa enī successor est in hoc ade p̄mi hominis. antonomatice enī ⁊ typice formauit deus fili⁹ ad imaginē suā ⁊ similitudinē papam vicariū suum. Gen. j. Vere enī papa repsentat christū in terris: vt qui vidēt eū oculo contemplatiuo ⁊ fideli: videat ⁊ christū. vnde ⁊ propterea dixit petro: Matth. xvj. Tu es petrus / dict⁹ a me petra ⁊c. xxj. disti. in nouo. ⁊ xix. di. ita dn̄s. ibi: Hunc enim in cōsortiū indiuidue vnitatis assumptū / id qđ ipse erat: id est ab eo qđ ipse erat scz petra (voluit enī vocari petrū) dn̄s voluit nominari. ad idē. ex̄ de elec. fundamēta. j. rn̄so. lib. vj. vnde s̄m hoc papa nō est homo simpliciter / sed de⁹ id est vicarius dei: vt. c. c. fundamēta. §. ne aūt. v. ipsaq; romani pontificis vicarij dei. ⁊. c. vbi periculū. c. c. lib. vj. §. ceterū. ⁊ ex̄ vt ecclesia. benefi. vt nostrū. ⁊ de transla. quāto. cum si. Itē christus etiam inquantū homo rex fuit. sic enī de eo dictū est Zach. ix. Ecce rex tu⁹. ⁊ Matth. xxj. ⁊. xxvij ⁊ Luc. xxiiij. et eius titulus positus per pilatū: Iesus / Nazarenus rex iudeorū. Ioan. xix. Ps. lxxj. Deus iudiciū tuū regi da. ⁊ Luc. j. Et regnabit in domo iacob. Dan. ij. ad fi. ibi: In diebus autē ⁊c. et. j. Suscitabit deus regnum celi. Sed istius regni vniuersalis imperator vicarius christi nō est: quia nō sunt duo vicarij / vt superius est probatū: ergo papa vicarius est: quia alius vicari⁹ nō est. ⁊ regnū mundi sine vicario dei non est. Hanc autem veritatem q̄ vtramq; potestatem papa habeat: licet executionem gladij temporalis alteri committere teneatur: prout communiter tenetur ad glo. ordina. ex̄ qui filij sint legiti. causamq;. ij. ⁊ ex̄ de iudi. nouit. Hic iunge que dixi infra in arti. xxxvij. ⁊. xl. ⁊. lx. v. expono extrauagātem bonifacij: vnā sanctam.

Papa ē vicarius christi in quātum homo.

Papa nō solū christi: s3 ⁊ dei vicarius.

¶ Articulus Decimusquartus A

Quartusdecim⁹ arti.

Item alius arti. cum primis est. Q̄ omnis creatura per eū valeat iudicari: ⁊ ipse a nulla in terris: etiam vniuersali concilio: vt no. ij. q. v. mandastis. ⁊ de hoc. s. iij. ⁊. iiij. ar. hoc probatur. ix. q. iij. per tot. c. nemo. c. aliorum. c. facta. c. cuncta. xvij. di. §. hinc etiā. xxj. dist. submittitur. cum duobus. c. seq.

¶ Articulus Decimusquintus A

Quintusdecim⁹ arti.

Et q̄ nullus in terris a suo iudicio ⁊ sententia ex certa scientia lata: nisi ad deū valeat appellare. ix. q. iij. ipsi sunt canones. ⁊. c. cuncta. ⁊ no. ij. q. vj. in summa. ad fi. quia de minori ad maiorem appellatur. ij. q. vj. anteriorum. ⁊. C. de ap. p̄cipimus. Sed papa superiorē nō habet nisi deum. ix. q. iij. aliorum. ex̄ de elec. licet. in fi. Crederē tn̄ q̄ a papa male informato posset appellari ad eum bene informandū. ad hoc op. ar. immo expressum. xxxv. q. ix. sententiā. cū duobus. c. prec. ex̄ de resti. in integrū. quum ex literis. §. nos igitur. Quū enī papa vt homo peccare possit ⁊ decipi. ex̄ de senten. excom. a nobis. ij. de peni. distin. ij. si enī inquit. nec papā debet pudere suum errorē corrigere qui positus est errores corrigere aliorum: ne vnde iura nascunt / nascantur iniurie. xj. q. j. peruenit. C. vnde vi. meminerit. ij. q. vij. nos si. et ex̄ de accusa. inqui. ⁊ denū. qualiter. j. ⁊ faciunt que no. ibi in glo. no. Pro hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha orientis / q̄ semel condemnauit ad mortē suum quendā militem furore repletus: a qua sententia appellauit miles ad imperatorē. Cui alexander: numquid ego imperator nō sū3? Cui miles: Nō: quia imperator nō furit. ppter quod alexander imperator sententiā reuocauit contra eū latā dicēs: verū dicis. facit op. xj. q. iij. quum apud thessalonicam.

Appellare licet ad papā meli⁹ informandum.

¶ Articulus Decimussextus A

Sextusdecimus Ar.

Et q̄ ecclesia vniuersalis errare nō potest: nisi in membris corruptis. xxiiij. q. j. a recta. vbi de hoc. c. in sede. c. hec est. ⁊. xix. di. ita dominus. ⁊ in glo. j. vina. vbi de hoc. ⁊. xxj. distin. q̄uis. quia pro fide eius christus orat: qui est eius caput. Luce. xxij. xxj. disti. §. j. prope fi. pater semper audit ⁊ exaudit orantē filiū. Ioan. xj. ibi / vltra medium: Pater gratias ago tibi: qm̄ audisti me. ego aūt sciebā q̄ semper me audis.

¶ Articulus Decimusseptimus A

Decimusseptim⁹ arti.

Et q̄ plus potest papa solus in ijs que non sunt contra articulos fidei ⁊ adiacentia eis ⁊ sacramenta: quā tota alia ecclesia catholica ⁊ cōcilia. de hoc no. ix. q. iij. nemo. in glo. ar. ⁊. xv. distin. sicut. in glo. videt. quia omīs iurisdictio ab eo: ipse aūt immediate ipsam a deo recipit. xxj. di. q̄uis. xxij. disti. oēs. ex̄ de elec. significasti. de hoc etiā supra tactū est in. vj. ar.

¶ Articulus Decimusoctauus A

Decimusoctauus ar.

Et q̄ papa non intrusus a deo recipit potestate post electionē suā: nō a cōcilijs vel electoribus: licet sibi ius in papatu ex electiōe canonica acquiratur. vt. s. ar. ij. dictū est. ⁊ ex̄ de elec. licet: ibi: Ille absq; vlla exceptiōe ab vniuersali ecclesia roma. pon. habeat ⁊c. ⁊ facit quod no. in. c. illo / licet. in vlti. glo. de hoc infra. ar. xxxij.

Papa s̄ electus recipit potestatē a deo.

¶ Articulus Decimusnon⁹ A

Decimusnonus arti.

Et q̄ romana ecclesia nō pōt esse nulla / nec diuisa. vt. xxiiij. q. j. pudēda. q2 impossibile est q̄ fides petri deficiat vsq; ad diē iudicij: pro

quo christ⁹ (ne deficeret) orauit Lu.xxii. vide. s. ar.xvi.xxi. di.§.i.i fi.& Mat.xvi.q: electi nõ deficiẽt. Mat.xxiiii.i qb⁹ ecclesia est realiter. de cõse.di.iiii.queris. & quia dñs vsq ad consummationẽ seculi cũ ecclesia que est corpus suũ mysticũ.xxiii.q.iii.p mẽbris erit. Matth.vlti.&q: oportet impleri ruinas angelorũ ex ista ecclesia militanti. al's nõ deficiet. Ps. cix.implebit ruinas. de conse. dist.i.hi duo.& de hoc.s.in.xi.arti. ¶ Articulus Vigesimus A

Ecclesia realiter est in ecclesia.

Vigesimus Ar.

Et q vacante papatu nullus succedit pape in iurisdictiõe etiã cetus cardinaliũ: nisi in minimis & qbusdã. excõicare autẽ videtur posse vel anathematizare cet⁹ cardinaliũ vacante papatu.lxxix.di.si qs pecunia.p qd.c.dicebat Ostien.magnã esse potestatẽ cardinaliũ vacãte curia.vt de h plene no.ex̃ de peni.& re. quũ ex eo.in fi.& no. Joã.andree.ex̃ de schis.ad succidẽdos.lib.vi.que reuocata est per benedictũ.v.qui fuit frater pdicator.no. etiã de h.lxxix. dist.nullus pontifice.hodie.ex̃ in clemẽtina de electione. ne romam. ¶ Articulus Vigesimusprim⁹ A

Vacãte papatu iurisdictio gñalis nõ remanet apud aliquem vel aliqs

Vigesimusprim⁹ ar.

Et q papa transfert imperiũ et cõfirmat in imperatorẽ electũ canonice:inungit & coronat:& cõtumacẽ & psecutorẽ ecclesie imperio priuat.xv.q.vi.alius itẽ.vbi de hoc.ex̃ de elec. venerabilẽ. vbi de hoc.& de re iudi.ad apostolice.vbi de hoc.&.s. de h dictũ est in.xiii.ar. ¶ Articulus Vigesimussecũdus A

Vigesimussecundus

ar. Et q imperator quãtumuis catholicus, nec particularẽ nec generalem cõgregare põt synodũ:nec in aliquo articulo etiã heresis papã aut clericos iudicare. ad hoc.ii.q.v.mandastis. xvii.di.§.hinc etiã.ad qd facit qd ibi no.in glo.isti epi.xcvi. di.satis euidẽter.c.quis dubitat.c.si imperator.c.nũq.cũ. vbi nã.facit qd no.ii.q.vii.nos si.xi.q.i. cõtinua.et.c.sacerdotibus.in glo.i.xci.di.inferior.ix.q.iii.nemo.ibi: neq enĩ ab Augusto.& hoc.s.tactũ est in.v.arti.

¶ Articulus Vigesimustertius A

Vigesimustertius ar.

Et q extra vnã ecclesiã militantẽ,& ei⁹ obediẽtiã,nullus saluat.etiã martyr p christi noie si sit in schismate cõstitut⁹.xxiii.q.iiii.si qs a catholica.i.q.i. vide.xxiiii.q.i.vbi sana.c.heretici.c.schisma.c. didicim⁹.ca. quicumq.c.qm̃ vetus.c.oibus. ex̃ de here.firmissime. vbi de h. ex̃ de sum.tri.firmiter.§.vna. Jude.c.vnico. Hi sunt q segregãt semetipsos:aiales,spm̃ nõ haberes. Vbi Ber. Clareuallen. Videre est aiam hois queadmodũ vniuersa corporis mẽbra viuificet coherẽtia sibi:separa igit̃ qd vis a iunctura ceterorũ:& vide an deinde viuificet illud. sic est ois q dicit anathema iesu: q: anathema separatio. iii.q.iiii.engeltrudã.eit.sic est inquã ois qui ab vnitate recedit:nec dubites qn ab eo recesserit spũs vite.hoc est expressum.xxiii.q.vii.queadmodũ.in prin.vide.s.ar.xi.

Sententia scti bernardi.

¶ Articulus Vigesimusquartus A

Vigesimusquart⁹ Ar.

Et q q nõ habet papam p capite:nõ habet caput christũ:nec est viuũ mẽbrũ de corpore eius mystico,eccl'ia scz catholica militãte:nec p cõsequẽs inuãt talẽ quecũq & quãtacumq bona agit ad vitã.ad hec.xi. dis.nolite.ibi: Multũ enĩ couenit vt totũ corpus eccl'ie in hac sibi obseruatione cõcordet:q inde authoritatẽ habet: vbi dñs totius eccl'ie posuit principatũ. Matth.xvi.et.c qs nesciat.xii.dis.nõ decet. Nõ decet a capite mẽbra discedere:sed iuxta scripture testimoniũ. Zach.xiii. in fi.omĩa mẽbra caput sequant̃. de cõse.di.iii.celebritatẽ.in autẽ.de eccl'iasti.ti.in prin.xii.di. preceptis.xix.di.ita dñs.ibi: Vt ab ipso qsi quodã capite dona sua velut in corpus oẽ diffunderet. ex̃ li.vi.de elec.fundamẽta.i.rñso.xciii.di.qui cathedrã.i.q.i.in eccl'ia dei.&.c.vide.de peni.di.iii.c.si qs aũt nõ habẽs charitatẽ.ex̃ de homici.p humani.i.rñso.li.vi.ex̃ de pscrip.quũ nõ liceat.ex̃ de his q fi.a pla.nouit.di.viii. que cõtra mores.ex̃ de spõ.duo.c.vlti.xxxii.q.vii.queadmodũ. xxiiii.q.i.quicumq ab vnitate.xxiiii.q.i.§.si aũt.pdicte cõcor. referẽde sunt ad diuersas particulas in proximo ar. comprehensas. ¶ Articulus Vigesimusquintus A

Potentidũ iudocis hoibus de papatu.

Vigesimusquint⁹ Ar.

Et q nullus excusatur ignorantia vel timore: multo minus prece vel precio,odio vel amore discedẽs ab obedientia pape:vel eccl'ie vnitate.ad hec.xx.di.si decreta.xii.q.ii.q & diuinis.vbi de hoc no.xvi.di.q dicitis.vbi de hoc etiã no.facit op.xi.dis. quis nesciat.xxxviii.di.c.i.vbi de hoc.c.qui ea. Cõtra timorẽ.de cõse.dis.iiii.eos qs.xxxii.q.v.ita ne.xxxi.q.ii. lotharius.ibi: Quũ nec occisores corporis sint timẽdi cõtra iustitiã hominẽ impellẽtes.& qd precedit,ibi: In hoc certe magis reprehensibilẽ se ostẽdit: in quo amorẽ dei amori mũdi postposuit.xi.q.iii.quisqs metu.c.nõ solũ.c.nolite. ex̃ qd met⁹ causa.factis.facit qd no.ex̃ de excel.pre.tãta.in glo.ppter hoc. Cõtra corruptionẽ prij pcis odij vel amoris.xi.q.iii. quatuor. ¶ Articulus Vigesimussextus A

Vigesimussextus ar.

Et q semp debemus psumere & credere q sententie platorũ iudicũ & rectorũ: sed pcipue dñi pape iuste sint et canonice pmulgent̃. ad hec ex̃ de sentẽ.& re iudi.quũ inter vos.§.fi.&.c.sicut nobis.in fi.ibi: Propter authoritatẽ iudiciariã psumi debet oia legitime pcessisse.ex̃ de elec.bone.i.§.contra legati.ar.ex̃ de resti.spoli.cõquerẽte.ibi p Inno.ex̃ de pba. post cessionẽ. ff.de publi.quicũq.ff.de iusti.& iur.l.penul.v.pror.xi.q.iii. absit. Absit vt quicq sinistrũ de his arbitremur:q aplico gradui succedẽtes,christi corpus sacro ore cõficiũt.facit opei.c.q.si epũs forte.xl.di.c.i.ii.q.vi.hoc etiã placuit.xvii.q. iiii.§.q aũt.faciũt p isto ar.que no.p.c.i.xl. distin.

Sententie iudicũ presumende sunt &c.

¶ Articulus Vigesimusseptimus A

Vigesimusseptim⁹ ar.

Et q p cõsequẽs semp in dubio sunt timẽde & seruãde & a nemine violãde: sz in reuerẽtia habẽde sicut ab ore petri clauigeri plate.etiã si durũ qd cõtineãt vel difficile excepto pcto.c.di.cõtra morẽ.in prin.xxiii.q.i.qd culpat̃. in fi.ii.q.vii. sacerdotes.xix. di.in memoriã.vbi de hoc.xi.q.iii.sentẽtia.c. qd g.c.si is q. ¶ Articulus Vigesimusoctauus A

Vigesimusoctau⁹ Ar.

Et q nõ excusat̃ discedens ab obediẽtia pape pp̃ter multitudinẽ.etiã si tot⁹ mũdus discederet pter discedentẽ.ar.ad hec.ii.q.i.multi.ibi. in fi. Nõ minus ardebũt q cũ multis ardebunt.& multitudo onerosa nihil habet honesti.in autẽ.de refer.ad fi.coll.ii.& vox populi vana audiẽda nõ est. C.de penis.de cu.l.filij.& pp̃lus docẽdus est:nõ sequẽdus.lxii.di.docẽdus.&.lxvi.di.c. miramur.in pn.ex̃ de excel.pre.et lr̃is.ad mediũ.ibi: Auditis quãtus est clamor pp̃l'i &c.ex̃.de elec.c.ii.op.ar.de peni.di. vi.c.i.in fi.ibi: Quũ tot sint q labunt̃:vt pristinã dignitatẽ et authoritate defẽdãt:& qsi vsũ peccãdi sibi faciãt:rescindẽda est spes ista.facit.xviii.q.ii.si qs abbas.in fi.ibi: Etiã si omnis congregatio vitijs cõsentiẽs fuis &c.

¶ Articulus Vigesimusnonus A

Vigesimusnonus arti.

Et q vnũ est cõsistoriũ & tribunal christi & pape in terris.ar.ad hoc ex̃ de appel.l.romana.i.rñso.li.vi. est enĩ

dei vicarius in terris:q: ei⁹ vices tenet.ex vt ec.bene.c.j.ꝛ de trāsla.quarto Ostien.no.sup verbo veri dei vicē gerit. ergo cōsistoriū dei ꝛ pape idē est censendū ꝑ plura p:e.ꝛ in ligādo ꝛ in soluēdo/qcqd agit claue nō errāte.ꝛ sic intel ligit.xxiiij.q.j.quicūqꝫ.ꝛ breuiter:excepto petō q̄si oia de iure pōt vt deus ħm cū.sed de hoc latius infra dicā.rix.di. ita dns.quū em̄ chūst⁹ sit caput eccl'e.ad Col.j.ꝛ Eph.j. ex de sacra vnc.c.j.§.sed.ꝶ.loco ei⁹ recedēris.ꝛ in sede ci⁹ dñs papa ꝓ capite.ex li.vj.de homi.ꝓ humani.j.r̄nso.ad hoc facit.l.xviij.di.quoꝝ vices.ꝛ chūstū audit q̄ papā au dit.Matth.x.ꝛ Luc.x.ꝛ q̄ papā legatū ei⁹ vicariū spernit ꝛ ipsum chūstū spernit.xxj.di.in nouo.viij.q.j.q vos.xcvij. di.nobilissimus.

❡ Articulus Trigesimus A

Trigesimus ar. Et q̄ bauarus tyrannus q̄ se p:o imperato:e ges rit:habuit dñm papā ioānē.xxij.ꝓ vero pa pa vocādo ipsum papā:ꝛ ab eo sicut a vero papa cōfirmationē/vnctionē/ꝛ coronationē/in suis litte ris:ꝛ ꝑ suos ꝓcurato:es petēdo:ꝛ aliq̄ tēpo:e eius literis obediēdo.de quo.s̄.in ꝓhemio.ꝛ.j.arti.ꝛ.ȷ.arti.xxxvij.ita ff.c.ꝶ.q̄ aūt bauarus.late.ꝛ ar.xxxix.ita a/ꝓ torū.p:o hoc facit:q: fili⁹ exheredat⁹ si app:obat testamētū patris nō pōt postea impugnare.C.de inoffi.testa.parentib⁹.ꝛ ar. q: actio extincta nō reuiuiscit.ff.de solu.que res.§.aream. de cōse.di.iiij.queris.nā ꝛ si q̄s verbis nō cōsentit:t̄n actu cōsentit:nō pōt contradicere.ex de transac.c.l:is.facit.ff. de inoffi.testa.l.vl.ff.man.si ꝑcedēte.§.lucius.ff.ad muni. l.ij.C.de iure do.in pe.l.ij.de inoffi.testa.si heredat⁹.ꝛ.l.si ꝓponas.§.si.facit.ex de ap.solicitudinē.ex de offi.del'.quū olim.in fi.a sensu ɔtra.ꝛ.c.gratū.ex de testi.quū venisset. ex de re iudi.q̄ ad cōsultationē.ex de his que fi.a ma.par. c.ex o:e.vbi de hoc.ff.de pac.tale.§.j.ff.ad macedo.si fili⁹. C.de re iu.ad solutionē.ff.de mino.si filius.facit qd̄ legit ꝛ no.ex de vi.ꝛ ho.cleri.c.vlti.l.xiij.di.quū hadrian⁹.vbi de hoc.ꝛ ex de priuile.quū olim.ꝛ.l.ibi.Tamē nō ligatū ad/ misit ad osculū.facit bene ex de elec.venerabilē.§.fuit q̄. Jtē qd̄ semel placuit amplius displicere nō pōt.xxxij.q.v. ho:rēdus.vbi de hoc.facit.iiij.q.iiij.si q̄s testib⁹.ex de cēsi. quū olim.xix.di.si romanoꝝ.ꝛ in glo.ar.q̄.Jtē nō pōt q̄s cōtra factū suū venire.ex de de.cōiu.in diuersis.vbi de h̄.

❡ Articulus Trigesimusp:imus A

Trigesimusp:im⁹ ar. Et q̄ vbicūqꝫ est papa:ibi est eccl'ia roma na:ꝛ sedes ap̄lica et caput eccl'e.ad h̄ facit. xxiiij.q.j.qd̄cūqꝫ.nā petrus ecclesiā signifi cat:vt ibi habes:nō eccl'ia petrum. papa etiā successo: est chūsti nō eccl'ia.ex li.vj.de homi.ꝓ humani.j.r̄nso.vn̄ nec vacāte papatu succedit sibi eccl'ia:vt.s̄.dictū est in.xx.art. Jtē ecclesia romana fundata est in petro nō ecōuerso.xix. di.ita dñs.ꝛ.c.fundamēta.de elec.li.vj. petrus em̄ a petra chūsto sup quē fundata est ecclesia:dict⁹ est. Matth.xvj. nō chūst⁹ a petro:vt p:e.c.ita dñs. Jtē eccl'ia q̄ est co:pus chūsti mysticū.xxiij.q.v.de liguris⁹.ꝛ.q.vij.queadmodū. nō d: eccl'ia parietū vel muroꝝ:sed collectio catholico:ū. de cōse.di.j.eccl'ia. sed talis eccl'ia ibi est.vbi est caput ei⁹/ scꝫ papa.ar.bo.ff.de reli.quū in diuersis.et qd̄ no.xiij.q.ij. in ecclesiastico.in glo. summaria. Jtē vbi est papa ibi est ecclesia.vij.q.j.scire.

Ubi papa:ibi ecclesia romana.

Ecclesia fundat in petro nō petr⁹ in ecclesia.

❡ Articulus Trigesimussecūdus A

Trigesimussecund⁹ ar. Et q̄ papa non cogit stare rome:nec a romana ciuitate vel sede iurisdictionē recipit:sed a deo s̄.ar.xviij.nec vocat ꝓp:ie papa roman⁹:sꝫ vniuersalis ec clesie q̄ est spōsa sua sic ch:isti:licet specialē epatū habeat rome:ꝛ specialē dioc.suā determinatā:sicut ali⁹ q̄sqꝫ ꝑsul. Q: aūt rome stare nō cogit:hoc ꝓbat iō q: locus nō sctis ficat hoiem:sꝫ hō locū.xl.dis.nos q̄ ꝑsum⁹.ꝛ.c.nō loca.c.il lud aūt aduerte.ꝛ.c.qlibet.nec res ꝓ locis:sꝫ ꝓ reb⁹ loca

Papa nō cogit stare rome.

amāda sunt.xij.dist.nouit.facit opti.xcij.di.legim⁹.vltra mediū/ibi:Nec altera a romane v:bis eccl'ia:altera toti⁹ orbis existimanda est.ꝛ.j.Ubicūqꝫ fuerit ep̄s siue rome siue eugubij siue cōstātinopoli ꝛc.ꝛ.j.eiusdē meriti est:et eiusdē sacerdotij.adiacent em̄ res ꝑsonis tamq̄ digniori:i bus:nō ecōtra.xij.q.j.ꝑcipim⁹.xvj.q.ij.c.j.ibi: Ut cuius est possessio:fiat institutio.ex de maio.ꝛ obe.solite. ❡ Jtē se des papalis p:imo fuit antiochie vbi petrus ꝑmo sedit: vt legit in ch:onicis annis septē:ꝛ postea iubēte dño trās lāta est sedes romā:vt.xxiiij.q.j.rogam⁹.sicut ḡ verus pa pa fuit petrus in antiochia a dño constitut⁹.quū dixit ei: Pasce oues meas.Joan.vlti.vt no.xxj.di.in nouo.ꝛ sic est vbicūqꝫ est.Fateo:t̄n q̄ nō posset mutari sedes ap̄lica et papalis ab v:be romana in aliā ciuitatē:ꝓpter ꝶbū illud p:e.c.rogam⁹.ibi:Jubēte dño.q: nō est discipulus sup ma gistrū.Matth.x.Lu.vj.xxiij.q.j.quū beatissim⁹.nec seru⁹ maio: dño suo.Mat.x.ꝛ Joā.xiij.maio:i em̄ potestati sp̄ obediēdū est.xj.q.iij.q̄ resistit.vbi de h̄.ꝛ facit.c.q.c.si is q̄ ꝑest.ad h̄ fac expsse ex de elec.fūdamēta.§.ne aūt.ibi:Jm perato: celestis īstituit.vbi h̄ tenet dñs me⁹ archidiacon⁹ magr̄ me⁹.ꝛ in p:e.c.rogam⁹. ❡ Jtē q̄ a romana sede nō recipit iurisdictionē/sꝫ a deo:ptꝫ.xxij.di.c.j.ꝛ.xxj.di.in no uo.ꝛ.c.quis. ❡ Jtē q̄ nō vocat romanus papa: largo t̄n mō pōt vocari papa roman⁹.ex de iureiur.ego.ibi:papa tū romane eccl'ie.ꝛ in autē.de ecclē.ti.§.j.in pn.coll.ix.ibi: senio:es rome pape.xcvij.di.victo:.in pn.xxij.dist.c.vlti.ꝛ xxiiij.q.ij.sane.ij.ibi:Et vigili⁹ gloriosissim⁹ papa antiqo ris rome.licet vocet roman⁹ pōtifex:vt ex lib.vj.de consti. licet.cū si.q: papa sonat in plenitudinē vniuersalis eccl'ie alibi pōtifex vniuersalis. ex de vsu pal.nisi.facit expsse.ij. q.vj.si q̄s putauerit.ibi:vniuersalis ap̄lice eccl'ie papā.c.q̄ se scit.j. sed etsi Greg.ꝓhibeat se vocari vniuersalē papā ex sua humilitate:vt.xcix.di.ecce inquātū.t̄n caput est vni uersalis eccl'ie.vocat alibi pōtifex vniuersalis eccl'ie.xxiij. di.in noie.vltra pn. Jllud aūt verū est q̄ papa habet suū specialē ꝛ certū epatum:vt dictū est:ꝑter generalē in v:be roma ꝛ certā dioc.in q̄ suū facit vicariū:q̄ est vicarius ep̄i romani nō pape.de hoc ex de offi.vica.sua.vbi de hoc.

P:ima sedes papalis fuit antiochie.

Sedes papalis non pōt trāsferri a roma ad aliaꝫ ciuitatē.

Summ⁹ pontifex nō ꝓp:ie d: papa roman⁹.

❡ Articulus Trigesimustertius A

Trigesimustertius ar. Et q̄ papa nō tenet se purgare de aliq̄ infamia a q̄buscūqꝫ excita bonis vel malis si nō vult.ad hoc.ij.q.v.mādastis.ibi:sed nō alijs q̄ noluerint:aut spon te hoc nō elegerit.formā dās.ꝛ.c.auditū est.ꝛ.§.illud nō. ꝛ.ij.q.vij.§.ex his oib⁹ colligit.cū.§.p:e.q.his itaqꝫ r̄ndet si aūt se purgat aliquotiens ex humilitate hoc facit. sicut Greg.fecit.ij.q.vij.si q̄s nos.ꝛ pelagi⁹.xxv.q.j.satagēdū. ꝛ leo.ij.q.vij.nos. Jtē ꝓ hoc facit deficiēs in purgatiōe pu nit ꝛ ꝓ cōuicto h̄r ac si crimē esset ꝓbatū.ex de simo.de h̄ ex de pur.ca.cū.p.ꝛ.c.inter.sed si papa deficeret in purga tione:q̄s puniret eū:quū nullū iudicē habeat sup se:vt.s̄. plene ꝓbatū arti.v.vj.ꝛ.xiiij.ꝛ.j.ar.p:imo.ꝛ q: quū papa sit maio: oibus a mino:ib⁹ iudicari nō pōt.vj.q.j.oēs.no. xxj.di.iferio:.vbi de h̄ ex de ma.ꝛ obe.quū iferio:.vbi de h̄.

❡ Articulus Trigesimusquartus A

Trigesimusquart⁹ Ar. Et q̄ in hac vita etiā si iniuriā vel iniustitiā fa cit papa alicui non habet iudicē sup se:nec tenet eligere iudices vel arbitros: queꝝ finie se subijciat:si non vult.ad hec.ix.q.iij.alioꝝ.ꝛ.c.nemo.cū ibi si.ꝛ.s̄.satis dictū est. Nec dicas ḡ aliquotiēs papa grauabit quem q̄:nec iu stitiā inueniet sup terrā:ꝛ sic iustitia deperibit. Fateo: q̄ pōt cōtingere papā facere cōtra iustitiā vel peccare.vt.xl. di.si papa.ꝛ.xj.q.ij.nō liceat.ꝛ.ij.q.vij.nos.§.et si.ꝛ q̄ iu stitia aliquotiēs exulabit.nec mirū q: multa diuino exa mini reseruant:q̄ in h̄ seclo remanēt ipunita.vj.q.j.si oia. ꝛ ꝑsertim facta papalia.vt p:e.c.alioꝝ.ꝛ no.q̄ si papa deli querit:ampli⁹ apud deū quā ali⁹ punit.Arbitros etiam

Casus mirabilis.

nō tenet̃ eligere: quia saltē metu pene cogeret̃ stare eoꝝ sententie. C. de arbi. l. i. ex̃ de ar. dilecti. ⁊ si actū fuisset vel dictum inter partes ꝙ pena soluta staret̃ nihilominus arbitrio pape: ex arbitrio cōdemnet̃. C. de transac. quū ꝓponas. xii. q. ii. ep̃s qui mācipiū. vbi de hoc. ⁊ xxv. q. ii. si ecclesie. post. c. quicunq;. vbi de hoc. ⁊ no. p. e. c. dilecti. de ar. et sic papa per viā arbitrii cōdemnaret̃: qui nō pōt via ordinaria ꝯdemnari. qḋ fieri nō debet: quia qḋ vna via prohibetur: non debet alia regulariter admitti. xxxiii. q. v. satis hinc. al's est sub ca. hec imago. ff. de bo. liber. querit̃. ex̃ de ꝓcu. tue fraternitati. vbi de hoc. ex̃ de re. iur. li. vi. quū qḋ. vbi de hoc. Papa aūt nec directe nec indirecte cōdemnari pōt: nec alicui potestatē dare pōt vt eum iudicet: q̃ꝙ ex humilitate hoc papa fecerit aliquotiens. vt. s. dictū est. ii. q. vii. nos si. cū si. nec obstat quod no. xxiii. di. in synodo. in glo. sed numqḋ. quia qḋ ibi Joan. no. nō est verū: ꝙ papa potestatē dare possit imperatori deponēdi ipsū de cōsensu cardinaliū in casu heresis. quia quū ipse papa a dño sit princeps ⁊ iudex oim cōstitutus. xix. disti. ita. ex̃. lib. vi. de elec. fundamēta. §. nos. ⁊ ab apl'is. xxi. di. in nouo. impossibile iuris est ꝙ ipse papa aliū superiorē principē super se vel iudicē vel aliū possit constituere archipapam vel sibi equalē: sicut nec deus trinitas posset sup se aliū deū cōstituere vel equalē: ⁊ ꝙ i casu etiā heresis iudicē nō habeat: etiā conciliū generale. casus est. xxi. di. nūc aūt. ⁊ dixi. s. in vi. arti.

Papa nō hz iudicem in terris.

¶ B Si ergo papa cōtra incorrigibiliter in heresi ꝑmaneret iā dānata notorie: nec renunciare vellet papatui sicut posset: vt no. vii. q. i. nō autē. nisi magne. glo. ⁊ xxxix. disti. si qs pecunia. ⁊ xviii. q. ii. ꝙ sit. expressum hodie ex̃ li. vi. de renun. c. i. nūc cardinales possent ⁊ deberent ab eo recedere ⁊ aliū eligere: q: a sententia iuris priuatus est ii. q. vii. sacerdotes. ⁊ reliq. vbi de hoc. xvi. q. vlti. sane thessalonicēses. vbi de hoc. xxiii. q. i. achatius. i. vbi de hoc. ꝟ. ¶ C Et no. ꝙ papa hereticus inferior est quolibet catholico. quo casu credere ꝙ synodus vniuersalis: q̄ est caput ecclesie loco dei / ipsum cōdemnare posset: q: nūquā ecclesia sic vacat quin habeat caput christū. ad Col. i. ex̃ de sacra vnc. c. i. ⁊ Eph. i. sicut papa catholicus papā nō catholicū. vt ibi no. Uel in tali casu nō est sententia necessaria: q: heresis priuat prima priuati ipso iure quemq; beneficio: immo priuatus est a iure: vt ꝓxime dixi. ⁊ est expressuz ex̃ lib. vi. de hereticis ⁊ cōmissi. §. priuādi. ꝑterea vel ꝑuatos nūciādi dignitatib⁹ atq; aliis beneficiis ecclesiasticis ⁊c. ⁊. §. sunt aūt. ibi: vel nūtiandi priuatos. ¶ Articu. xxxv. A

Trigesimusquintus

arti. Et ꝙ tenet̃ aliquā causam ad cū principē a se remittere tamq̃ suspectus. si nō vult: immo nō debet: q: nō pōt facere papa q̃diu est papa: qn sit iudex oim. vt. ix. q. iii. cūcta. nec pōt a se reiicere suā iurisdictionē quā habet ꝑ ea q̄ no. ex̃ de censi. quū venerabilis. in glo. hic pz. ⁊ de dona. pastoralis. in glo. si ita. nec est verisimile ꝙ aliquē grauet papa vel ꝯtra iustitiā faciat. Papa eñ aut sctūs est: aut sctūs ꝓsumēdus est. ⁊ iō ꝓ eo maxie ꝓsumēdū est ꝙ scte ⁊ iuste agat ⁊ viuat: et ꝯtrariū caueat. ad hoc. xl. dist. c. i. ar. bo. xi. q. iii. absit. ix. q. ii. lucrū. xxxvii. di. q̄ de mēsa. vii. q. i. ois q̄ gemebat. xxiii. q. i. quū beatissim⁹. xii. q. i. expedit. ꝟ. itaq; hoies. nō eñ presumēdū est ꝙ aliud faciat papa q̃ christ⁹ vel petrus: cui⁹ est vicarius ⁊ successor. ar. bo. xxviii. q. i. sic eñ. in ꝑn. ibi: Nullo eñ mō qḋ dñs iubet seru⁹ bon⁹ ꝓhibet. ⁊ parū añ mediū ibi: Quia neq; id qḋ monet apl's ꝓhibet dñs: nec id qḋ ꝓhibet apl's iubet dñs. Sic dicit lex de ꝓre: ꝙ ꝯ legē nō tuebit̃ aliquē. ff. de publi. quū spōsus. §. si reus. nec reuocant̃ a filio q̄ a p̄re gerunt̃. C. de testa. mili. q̄ a p̄re. licet etiā ex̃ de no. op. nū. c. ii. §. sup eo. ¶ Articulus. xxxvi. A

Papa aut sanctus est aut sanctus ꝓsumitur.

Nota legem.

Trigesimussext⁹ ar.

Et ꝙ antea fuit ecclia q̃ imperiū: qḋ sic probat̃. ecclesia eñ accipit̃ ꝓ cōgregatiōe fideliū. de ꝯse. disti. i. ecclesia. ex̃ de summa trini. c. ii. §. verum. qḋ dr corpus mysticū. i. q. i. in ecclia. iii. q. iiii. engeltrudā. xxiii. q. v. de ligurib⁹. de peni. di. i. ecclia christi est. ⁊ cui⁹ ipse christus est caput. ad Col. i. ⁊ ii. c. ⁊ Eph. i. Hec est talis scta ecclia q̄ in Ps. cxlix. dicit̃ ecclia sctoꝝ. q: vbi sunt scti: ibi vera est ecclesia. vt no. xxi. di. q̄uis. ⁊ no. p. e. c. ecclia christi. ⁊ expssuz de cōse. di. iiii. queris. ꝟ. tota ergo hec ecclia q̄ in sctis est. in primo hoie in innocētia creato. de peni. dis. ii. §. adā. sub §. romanos. ⁊ c. quō. c. princeps. ⁊ c. prim⁹ hō. incepit. vñ ⁊ apl's pōit ad Ro. v. c. istū adā formā futuri.

Pontificiū ecclesie precessit mūdi imperium.

¶ B Istū adā etiā solū ⁊ vnū a se solo vno nō cū alio / vel alia deus creauit. Gen. i. ⁊ ii. xxxiii. q. v. hec imago. vt vnitatē futurā ecclesie designaret. xvi. q. vii. sicut. xxiiii. q. i. loquit̃. ⁊ sicut a latere adam format̃ eua. Gen. ii. ex̃ de diuor. gaudem⁹. §. verū. xxxiii. q. v. nec illud ociosum est. sic a secūdo adam christo nostro. i. ab eius latere format̃ vnica ⁊ immaculata / ac virgo scta mater ecclia coniunx christi ſm Aug. ex̃ in clemētina de sum. trini. ⁊ fide catho. ⁊ sicut adā ⁊ quilibet vir caput est mulieris: sic christus caput ecclie. i. Cor. xi. Eph. v. xxxiii. q. v. quū caput. ⁊ p. e. c. ad Col. i. c. quia caput viri christ⁹ est. vt p. e. c. quū caput. Qui qdē prim⁹ vir adā designat ecclesie vnitatē: vt dictū est. Unde bene adā interpretatur testimoniū / eoꝝ scz qui futuri erant in mundo id est in ecclia / scz cōgregatione fideliū. Et illa breui morula qua creatus fuit adā ante euam: qui tūc in senilitatē ecclesie designabat: vt dictū est. caput eius christus per eū figuratus: q̄ est secūdus adā / erat sicut ⁊ est: vt ꝓbatū est. formata aūt eua ecclesiā designante: vt dictū est. de latere eius loco dei ⁊ christi cui⁹ fuit caput ecclie: adam sicut caput erat eue: ⁊ vicarius primus a dño cōstitutus sup ecclesiā suā: vt clare elicit̃ de verbis Augu. in qsti. noui ⁊ veteris testamēti dicētis: Hec imago dei est in homine facta: vt vn⁹ sit factus dñs ex quo ceteri orirent̃: habēs imperiū dei q̄si vicarius eius: quia vnius dei habet imaginē. vt hec transsumunt̃ per. c. imago. xxxiii. q. v. vnde ⁊ papa vicari⁹ ⁊ successor ade primi in innocētia creati: ⁊ secundi filii dei pro nobis incarnati est. vnde ⁊ christ⁹ nō oibus apostolis dixit: Pascite oues meas / sed soli petro: vt vnū caput ⁊ vnitatē ecclesie designaret in eo. vt. xix. di. ita dñs. ⁊ ex̃ lib. vi. fundamēta. de elec. ⁊ Joā. vlti. ⁊ ex̃ de elec. significasti. et si aliis discipulis dicat̃: vt laxent retia sua in capturā: soli tñ petro futuro soli vicario dicit̃ / Luc. v. duc in altū. xxiiii. q. i. nō turbat̃. ⁊ soli petro sup aquas ambulāti. i. sup ꝑplos cūctos imperāti. Apoc. xvii. ex̃ de cele. miss. quū marthe. §. verū. dicit titubāti. Matth. xiiii. modice fidei q̄re dubitasti: ⁊ soli petro dicit dñs Mat. xvii. vade ad mare: ⁊ mitte hamū: ⁊ eum piscē qui primus ascenderit / tolle: ⁊ aperto eius ore inuenies staterē illū sumens da eis pro te et me. sed caput petrū ecclesiā designās. xxiiii. q. i. est aliud. magna ergo ⁊ sanctitas ⁊ innocētia in papa requirit̃: q̄ ade primi in innocentia creati: ⁊ secūdi agni. Joan. i. de conse. distinc. iiii. nemo. dei successor: ⁊ vicarius est / designatus inquā ꝑ adā innocētē in virili etate / scz. xxx. annoꝝ creatū: id est in oibus completū. cōpleta eñ etas complementū virtutū est. ar. bo. lxxxiiii. di. porro. futura christi ⁊ ecclesie sacramenta vaticinantē. de peni. di. ii. §. adā. pulchre autē format̃ eua: non de terra / sed de latere ade. vt p. e. c. nec illud. ⁊. xxxv. q. i. c. i. in prin. vt vnā naturā deus constitueret disparitū facultatē eripiens naturarū. ſm Aug. per. c. nec illud. vt futurus pontifex ⁊ caput ecclesie christus deus ⁊ homo futurus: vnius nature humane esset cū homine: et vicariū suū purum hominē in ea constitueret: qui nō puri hominis / sed veri dei ⁊ hominis potestatē haberet. ex̃ de trāsla. licet. ⁊ vt ec. benefi. c. vnico. ¶ C Itē facta est mulier in costa tamq̃ fortior: factus adā in carne tamq̃ infirmus. christus ⁊ ecclesia illius infirmitas / nostra est fortitudo. Aug. sup Joan. sermone. xv. Et etiā adā ecclesie representat vnitatē apparet per rationē Augu. / de ciui. dei. li. xii. dicentis: Propterea deus creare voluit vnū de quo multi ꝓpagarent̃: vt hac admonitione etiā in multis cō

Adā qḋ interpretat̃.

Dei imago i hoie.

Excellētia petri multis ꝓbat̃ testimoniis.

Adā de terra: Eua de costa formatur.

cor vnitas nature seruet. ¶ D Post adam fuit ecclesia
merito ꝛ numero in abel primo iusto post patrem nostrū.
Matth.xxiij. A sanguine abel iusti. vbi Hierō. in homi-
lia super Matth. Dicebat iesus turbis iudeorum ꝛc. Iu-
stus enim nō solum ex domini nūc sententia: sed ex Gen.
testimonio comprobatur. Gen.iiij. vbi accepta ei⁹ a deo
narrantur munera. ꝛ.iij.q.vij.in grauibus. ꝛ.xxiij.q.v.scri
ptum. merito abel interpretatur christus.i. vinctus virtu-
tib⁹. Ps.xliiij. Vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹ ꝛc. ꝛ Esa.lxj. ꝛ Luc.iiij.
Spūs dñi sup me eo quod vnxit me ꝛc. ꝛ de hoc ex de sa.vnc.c.j.
interpretatur etiā abel iust⁹: q: cultor vni⁹ dei: ꝛ dignū offerēs
sacrificiū: vñ respexit dñs ad abel ꝛ ad munera ei⁹ q̄ offe-
rebat de primogenitis gregis sui: ꝛ de adipib⁹ eoꝝ. vt p.c.
iiij. Gen. ꝛ.c.in grauib⁹. dr enī ignis descēdisse ꝛ hostiā cō-
sumpsisse. ¶ E Chrys. in ep̄la ad Heb. homilia.xxj. Et

Abel fi-
gurauit
ecclesiā.

q abel sanctā ecclesiā prefiguret: pbat Aug. contra faustū li.
xij.di. Sicut cayn ex terre fructib⁹ sacrificiū reprobatur:
Abel aūt sacrificiū ex ouib⁹ ꝛ earū fetib⁹ suscipit: ita noui
testamēti fides ex inocētie grā dñm laudās veteris testa-
mēti terrenis opibus anteponitur. Qꝫ etiā abel christū pfi-
guret: li.e. Aug. in pn. pbat dicēs: Itaqꝫ occidit iunior na-
tu a fratre maiore natu. occidit christ⁹ caput ppl'i iunioris
natu a pplo iudeoꝝ maiore natu. ille in campo: iste in calua-
rie loco. Itē Aug. de baptismo paruuloꝝ li.j. in prin. Abel
dici debuit.i. iustus: in q̄ vno similiter oēs imitatiōe iusti-
ficentur: qm̄ ipse prim⁹ hoim iuste vixit. ppter quē articulū
tpis ad noui testamēti exordiū ptinēte: christ⁹ est posit⁹ p
imitationē caput iustoꝝ. Iudas eius traditor caput poni
debuit peccatoꝝ. facit.xxiij.q.j. qdcumqꝫ. in fi. Itē Aug. li.j. de
mirabilib⁹ sacre scripture.c.iij. Tota iustitia hec est virgini-
tas sacerdotiū ꝛ martyriū: q̄ triplex iustitia in abel primo
fuit: q ꝛ munera deo grata obtulit. prosapiam generis in
seculo nō dereliquit: ꝛ martyrij coronā sanguinis effusiōe p-
meruit. ꝛ paulopost. Recte ḡ cōpetebat q̄ prim⁹ in terra
iustus eligitur: in eo tot⁹ iustitie forma seruaretur. Cuiqꝫ pri-
mo in hoib⁹ post delictū figurā gestare cōcedit saluatoris:
q̄ virgo ꝛ martyr et sacerdos esse nō dubitatur. ¶ F Loco
abel iusti nat⁹ est seth. Gen.iiij. in fi. q̄ genuit enos. q̄ prim⁹
incepit inuocare nomē dñi. vt ibi dr. Nati autē ex genere
seth tanq̄ cultores veri dei dicti sūt filij dei. Nati ex cayn

Mystio
stirpium
fuit cor-
ruptio
moꝝ.

filij hoim. Et q̄diu nō fuerūt cōmisti filij dei.i. descēdētes
de seth: cū filiab⁹ hoim.i. descendentiū de cayn: in sua in-
nocētia ꝛ latria pmāserūt. Postq̄ aūt fuerūt cōiuncti filij
seth cū filiab⁹ hoim.i. cayn infundētib⁹ in eos virus suū:
ab illa scrimonia cōiter recesserūt. vñ Gen.vj. ibi: Postq̄
enī egressi sunt filij dei ad filias hoim ꝛc. ꝛ de h.xxxv.q.j.
quū igitur. ibi ante mediū. q̄uis etiā alia causa. ꝛ in glo. filij
dei. Ista etiā leguntur in li. coll. Ioānis Cassia. in scda col-
latione sereni: q̄ est de principatib⁹. Illo ḡ tpe fuit scā ec-
clesia in filijs seth numero ꝛ merito. vñ ꝛ a seth descēdēs
iareth genuit enoch: qui ambulauit cum deo. ꝛ nō appa-
ruit: q: tulit eū de⁹. Gen.v. de q̄ Aug. contra faustū li.xij. Qꝫ
enoch septim⁹ ab adā deo placuit: ꝛ trāslat⁹ est: ꝛ septima
reqes pdicatur: ad quā trāsfertur ois q̄ tanq̄.vj. die sexta eta-
te seculi christi aduētu formatur. Itē Aug. de mirabilib⁹ sa-
cre scripture li.j.c.iij. Enoch enī sine morte p toti⁹ pene se-
culi tēpus remotus ab hoim cōuersatione custoditur: vt in
eo qualiter hoies si nō peccarēt: generata prole cōmutaren-
tur in vitā spiritualē sine morte ostēderet. sed licet lōgo
seruatus tēpore adhuc viuit: mortis tn̄ debitū: qd omnes
in adā assumpsimus: vitare nō poterit. Itē Augu. de ba-
ptismo paruuloꝝ li.j. in prin. Neqꝫ enī enoch ꝛ helias per
tam longā etatē senectute marcuerunt: nec tn̄ credo eos
iam in illā spiritualē qualitatē corporis cōmutatos: q̄lis
resurrectione pmittitur: que in dño prima precessit ꝛc. et
sic in sanctis permāsit ecclesia successiue vsqꝫ ad noe iustū.
¶ G Tempus etiā institutionis sacramentoꝝ ecclesie
ab eo tēpore incepisse creditur: quo primus parens meri-
to inobedientie a gaudijs paradisi expulsus fuit. tūc enī
deus continue reparando sacramētis suis medicinā ppa-
rauit: vt probat Hugo de sacramētis lib.j.par.viij.c.ix. De
iustitia noe apparet Gen.vj. ibi: Noe vero inuenit gratiam
coram dño. ꝛ infra. Noe vir iustus atqꝫ pfectus fuit in ge-
nerationibus suis cū deo ambulabat. ¶ H Iste noe iu-
stus nedū erat in ecclesia sanctorū: sed etiā arcā fabricat:
que ecclesiā repsentat. xxiiij.q.j. qm̄. xliij. dist. quī nunc liber.
vnde Hugo de arca li.j.c.iij. ait: Arca noe quā fecit securi-
bus ꝛ dolabris ex materia lignorū ꝛ bitumine: ecclesiam
quā fecit christus p pdicatores suos ex collectiōe popu-
loꝝ in vna fidei cōfessione designat. Hanc arcā christus
gubernator eius inter procellas huius vite regēs: per se
ducit ad se. Qꝫ autē in superiorib⁹ arca contrahitur: ꝛ in in-
feriorib⁹ dilatatur. hoc significat q in ecclesia maior est nu-
merus carnaliū q̄ spiritualiū. Ita vt quāto sunt pfectio-
res: tāto sunt pauciores. facit.xxiij. dist. legimus. In sum-
mo ad vnius cubiti mensurā arca trahitur: quia christus q̄
est caput ecclesie: ꝛ sanctus sanctorū: per naturā consimi-
lē inter homines est: per virtutē singularē sup omnes est.
hucusqꝫ Hugo. Itē Aug. de ciui. dei li.xv.c.xxvj. Arca noe
significat ecclesiā que fit salua per lignū in quo christ⁹ pe-
pēdit. Qꝫ autē ostiū in latere accepit: pfecto illud est vul-

Ostium
arce q̄d
significat.

nus lateris qd lancea perforatū est. vnde Gen.vj. Ostiū
arce pones in latere deorsum.i. vulnus in latere christi. di-
cit glo. interli. Itē Aug. contra faustū lib.j. Qꝫ coruus emis-
sus nō est reuersus: q: aut aq̄s interemptus: aut aliq̄ sup-
natante cadauere illectus: significat hoies in immūditia
cupiditatis deteritos: ꝛ ad hec que foris sunt immūda ni-
mis intentos: ꝛ ideo occidēdos. Itē Augu. sup Ioan. ho-
mili.lxv. Apertio lateris figurabatur p ostiū arce: qd in late-
re factū fuit: eo q p illud ostiū intrarēt animalia q̄ nō erāt
diluuio peritura. vbi pfigurabatur eccl'ia. ¶ I Itē Greg. sup
Ezech. homi.xvj. Quid p arcā nisi sancta ecclesia figuratur
que inferius ampla est: superius angusta: nā inferius oēs
bestie cūcta quadrupedia atqꝫ reptilia fuerūt. Homo vero
ꝛ volatilia superius iuxta superiorē partē. fenestra fuit in
latere de qua coruus ꝛ columba emissi sunt. Recte itaqꝫ
p arcā vniuersa ecclesia designatur: que in multis suis car-
nalibus lata est: ꝛ in paucis spūalibus angusta. q: arcta
est via que ducit ad vitā. Matth.vij. ꝛ Luc.xiij. ꝛ quia ad
vnū hominē christū qui est sine peccato. de peni. dist.ij. si
enī. vero. eligat. colligitur. q̄ in vno cubito cōsummatur. ¶ K Itē
Hugo de arca li.iiij. Quidā homines habitant inter di-
luuiū concupiscentie: sed arcā fidei nō habent: vt infide-
les quos carnis desideria inuoluūt: qui preter hanc vitā
transitoriā: aliam esse nesciunt. Alij habent arcā: sed in ar-
ca nō manent: vt fideles carnales: qui cū coruo emisso pe-
rierunt. nā hi qui delectationē sui cordis in vanitate mū-
di constituunt: q̄uis arcam fidei habebant intus: tamen
naufragi fiunt. dicit enī scriptura Matth.vj. Luc.xij. Vbi
est thesaurus tuus: ibi est ꝛ cor tuū. vbi est delectatio tua:
ibi est cogitatio tua. vbi vero est cogitatio tua: ibi est inte-
rioris hominis habitatio. Quidam vero habent arcam: ꝛ
in arca manent. vt veri fideles qui habent fidem operan-
tem per dilectionem. hucusqꝫ Hugo. Qꝫ autē ecclesia re-
manserit in sanctis in persona Noe: hoc apparet per ver-
bum Orige. super lib. Num. homi.xvj. dicentis: Omē hu-
manum genus ex seth ducitur. nam de cayn qui nati fue-
rant: a diluuio perierunt. Filij autem seth sunt omnes ho-
mines qui in mundo sunt. de quo seth venit noe: vt.s. di-
ctum est. Arca etiam designatiua sancte ecclesie est. sicut

Ecclesie p-
pietas

etiam pulchre probat sanctus Hilarius de trinitate lib.
vij. dicens: Proprium ecclesie solet esse vt tūc vincat quū
leditur: tunc intelligat quū arguitur: tunc secura fit quū
superata videtur. Arca enim noe per quam ecclesia desi-
gnata est: inundationibus concussa eleuata est in subli-
me: quare confidimus q ille qui post nubilū dat serenū.
Tob.iij. Indytam sponsam suam succedentibus turba-
tionum fluctibus agitatam: oculo clementiori ex alto re-
spiciet: non ferens eam in sui nominis iniuriā diutius cō-
culcari. facit.vij.q.j. nouatianus. xxiiij.q.j. non turbatur.

Noe archꝰ fabricator q̃d sibi velit.

¶ L Q̄r autẽ ꝑ noe fabricatorẽ designet̃ christꝰ eccl'ie fabricator: liquet ex verbis Aug. cõtra faustũ li. xij. dicentis: Iã vero illud qđ de vinea quã plãtauit noe inebriatus/ nudatꝰ est in domo sua (Gen. ix.) cui nõ appareat christꝰ in domo sua. i. passus a gẽte sua: tũc em̃ nudata est mortalitas carnis eiꝰ/ iudeis scandalũ/ gẽtibꝰ stultitia. j. Cor. j. Ipsis aũt iudeis ⁊ gẽtibꝰ vocatis tamq̃ sem ⁊ iapheth/ dei virtꝰ ⁊ dei sapiẽtia: q: qđ stultũ est dei/ sapiẽtius est hoibꝰ ⁊ qđ infirmũ est dei: fortiꝰ est apud hoies. Proinde in duobus filijs noe/ maximo ⁊ minimo/ duo ppl'i figurati vnã veste a tergo portãtes/ sacramẽtũ scz iã preterite ⁊ trãsacte dñice passionis nuditatẽ patris neq̧ intuent̃: q: in christi necẽ nõ cõsenserũt: ⁊ cũ honorauerũt velantes tamq̃ sciẽtes vnde sunt nati. medius aũt filiꝰ. i. ppl's iudeorũ/ do medius. i. cham: q: nec primatũ aplorũ tenuit/ nec vltimus in gẽtibꝰ credidit. vidit nuditatẽ patris: q: consensit in necẽ christi ⁊ nũtiauit foris fratribꝰ. ꝓpter eũ q̇ppe manifestũ est/ ⁊ quodãmodo publicatũ qđ erat in ꝓphetis occultũ: Ideoq̧ fit seruꝰ fratrũ suorũ. hucusq̧ Aug. ¶ De primatu tẽporis sacerdotij anteq̃ imperij/ apparet ꝑ v̄ba Augu. xvij. de ciui. dei. c. j. dicẽtis. Q̄uis em̃ ⁊ ipsum noe patriarcham in cuiꝰ diebꝰ vniuersa diluuio terra deleta est. vsq̧ ad tẽpus quo reges in dei ppl'o esse ceperũt ⁊c̃. ¶ De sobrietate noe post ebrietatẽ. xxxv. di. sexto dic. de q̄ ebrietate Hiero. ad oceanũ. Noe ad vniꝰ hore ebrietatẽ nudat femora sua: q̃ ꝑ sexcẽtos annos sobrietate contexerat. Sed quõ tã iustus fuit inebriatꝰ: r̃ndet Isid. sup Gen. vlt. prin. dicẽs. Queritur vtrũ vir sanctus inebriatꝰ legat̃: forte quia vim illiꝰ liquoris necdũ expertus fuerat: nec vino posse inebriari sciebat. nõ em̃ ante diluuiũ vino hoies vtebant̃: et ideo specialiter de noe d̄: ⁊ q̄ plãtauerit vineã. plantauit aũt de vitibus syluestribꝰ q̄s inuenit. ⁊ excolẽdo assidue ad vitis maturitatẽ ꝑduxit. Hãc aũt rõnẽ assertiue ponit Ambro. pre. c. sexto die. xxxv. di. vbi de h. ⁊ glo. sup Gen. ix. ¶ L Itẽ nec mirũ q̄ pauci in eccl'ia boni sunt: q: ẜm Bedã sup Lucã. Noe quũ tres filios genuerit: vniꝰ solius familia in possessiõe dñi ascita est. ex duobꝰ reliq̄s diuersarum nationũ: que idolis mancipaꝛent̃: procreati sunt populi. ¶ M Q̄d aũt in ista eccl'ia ꝑ arcã designata/ melior sit castitas nuptijs ⁊ gloriosior: pulchre hoc ⁊ subtiliter probat Damascenꝰ li. sentẽtiarũ. c. xcviij. dicẽs: Videamꝰ v̄gínitatis gloriatiões. idẽ autẽ est dicere/ ⁊ castitatis noe in arca in timore iussus: ⁊ mundi seminis custodia cõmissa. talẽ accipit iussionẽ. intra em̃ tu ⁊ filij ⁊ vxor tua: ⁊ vxores filiorũ tuorũ. diuisit eos ab vxoribꝰ: vt cũ castitate pelagus ⁊ totiꝰ mũdi naufragiũ illud effugerẽt. post diluuiũ nẽpe requiẽ. Exi inq̄t tu ⁊ vxor tua/ filij tui ⁊ vxores filiorũ tuorũ. ecce rursus ꝓpter m'tiplicationẽ nuptie. ¶ N Quõ etiã a principio mũdi fuit eccl'ia iustorũ ⁊ christianorũ ante imperatores: clare ptz ꝑ v̄ba Aug. in li. de q̄sti. noui ⁊ veteris testamẽti dicẽtis: Igitur descripta mũdi fabrica/ et primi hois origine: traducẽ tenuit generis/ sed q̇ redditꝰ est ꝓ abel: ⁊ ꝑ ordinẽ venit ad abraã patrẽ iudeorũ: vt ostẽderet abraã huic deo credidisse q̇ opifex mũdi est: ⁊ ipsum legẽ dedisse in q̇ futurꝰ christꝰ ꝓmissus est: q̇ liberaret humanũ genꝰ de dñio diaboli. Ex his rõnabilis ꝓbat̃ fides nostra. Testimoniũ huic dat origo descripta: q: ab initio genꝰ est christianorũ. Ex seth em̃ filio ade venit ad enoch: ab enoch ad noe. ex noe ad abraam. ab abraã descẽdit ad dauid. a dauid ad mariã. ex maria ex spũscto nascit̃ christus. Priores ḡ hoies q̄cq̄ fidẽ habuerũt vniꝰ dei/ quẽ saluator ꝑdicauit: iure christiani dicẽdi sũt. Ab initio em̃ saluator vẽturus ꝓmissus est. vñ in Apoc. ait. xiij. c. Agnꝰ q̇ occisus est ab origine mũdi. Itaq̧ semꝑ christiani sumus. Hi c̃m oẽs quos. s. dixi: a primo hoie creato in mundo ꝑ quos tradux tendit̃ ad saluatorẽ: huiꝰ dei fidẽ habuerũt: de quo christus locutus est dicẽs Ioan. xvij. Hec est autẽ vita eterna vt cognoscant te solũ ⁊ verũ deũ ⁊ quẽ misisti iesum christũ. hucusq̧ Aug. ¶ O De sem aũt descendit abraam filius Thare. Gen. xj. qui primo abram. i. excelsus ⁊ sublimis dictus est: postea abraam. i. pater multitudinis: vel pater multarũ gentiũ. Gen. xvij. ibi: Nec vltra vocabit̃ ⁊c̃. Hic est ẜm Ambro. super Lucam lib. ij. cui dictum est Gen. xxij. In semine tuo benedicent̃ oẽs gẽtes. Cõgregatio gentiũ/ ⁊ sacrosancte ecclesie certus/ oraculo diuino primo cõmissus est: ⁊ instaurande ecclesie primus sponsionẽ promeruit. ad dauid aũt de christo ꝓmissio facta est. ad abraam de ecclesia: ⁊ nihilominꝰ q: ad abraam de christo ꝓmissio facta est. Gala. iij. Abrae dicte sunt ꝓmissiones ⁊ semini eius. nõ dicit ⁊ seminibꝰ q̄si in multis: sed quasi in vno/ ⁊ semini tuo qui est christus. christũ representat: maxime q: ẜm Chrys. sup Matth. Abraam sacerdos fuit ⁊ ꝓpheta. sacerdos: q: ad illum dixit deus Gen. xv. c. Sume inquit mihi vaccã triennẽ. vnde et presbyter appellatus est. lxxxiij. disti. porro. ꝓpha. vnde dñs ait ad abimelech. Gen. xx. Redde vxorẽ viro suo: q: propheta est. Fuit etiã rex ẜm Iosephũ: qui ait: Abraã regnauit in damasco. ⁊ vsq̧ nunc in damascena ciuitate abrae nomẽ habetur: ⁊ habitatio eius ostendit̃. Christꝰ aũt sacerdos ꝓpheta ⁊ rex fuit. Abraã etiã dicẽs seruo suo: Pone manũ tuã sub femore meo. Gen. xxiiij. significauit christum de carne sua nasciturum. ẜm Augu. de ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij. ¶ P Tempore v̄o abrae fuit melchisedech rex salẽ sacerdos dei altissimi offerẽs panẽ ⁊ vinũ ⁊ benedicens ei. Gen. xiiij. Melchisedechiani heretici hũc nõ hoiem: sed v̄tutẽ dei arbitrant̃. xxiiij. q. iij. quidã. ꝟ. melchisedechiani. Hiero. ad Euagriũ presbyterũ dicit hunc nõ fuisse de genere iudeorũ: eo q̄ fuerit chananeꝰ: ⁊ ꝑcessisse in typũ sacerdotij filij dei. de q̇ d̄: Ps. cix. Tu es sacerdos in eternũ ẜm ordinẽ melchisedech. Hebrei tamẽ tradunt ipsum fuisse filiũ Sem filij noe. Augu. v̄o in lib. de questio. no. et ve. testamẽ. c. ix. tenet melchisedech vltra hoiem fuisse dicẽs: Igit̃ melchisedech nõ ideo melior abraã dicit̃ ꝓpter solũ officiũ sacerdotij: sed ⁊ natura anteponit̃ illi: vt vltra homines intelligat̃. Nullo em̃ mõ fieri põt vt q̇ tãto amico dei ꝑponit̃ ⁊ fideli vsq̧ adeo: vt filiũ suũ non dubitaret occidere: homo putet̃. ⁊. j. c. c. Igit̃ ꝑ hoc apparet melchisedech vltra hoiem esse: q: nõ erat vñ melior esset abraã/ nisi solũ ꝑcedat illũ natura. Huic dicto multum fauere videtur verba apostoli ad Heb. vij. ibi: Sine patre: sine matre: sine genealogia: neq̧ initiũ dierũ/ nec finẽ vite habẽs: assimilatus aũt filio dei/ manet sacerdos in ꝑpetuũ. Sed ecclesia tenet q̄ homo fuerit: ⁊ vocare eũ dei virtutem: ⁊ nõ hominẽ esse hereticum. vt pre. c. quidã. ꝟ. melchisedech. ⁊ facit. xxij. dist. denique. apparuit etiã sicut legit̃ in vitis patrũ: vni seni credenti ꝑ simplicitatẽ eum filiũ dei inter patriarchas. ¶ Q Istius ḡ melchisedech fuit primum regnũ: ⁊ primus verus rex iustus fuit: qui in scriptura diuina reperiatur: prout puto qui ẜm apostolum pre. c. vij. ad Heb. in prin. interpretatur rex iustitie. Deinde aũt rex salem/ quod est rex pacis: qui ꝓprijssime typum saluatoris qui fuit rex iustitie. Ps. lxxi. Deus iudicium tuum regi da. ⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regnabit rex et sapiẽs erit: ⁊ faciet iudiciũ ⁊ iustitiam in terra. ⁊ sacerdos. Ps. cix. Tu es sacerdos in eternum. ⁊ ad Heb. vij. tenet. Ante em̃ melchisedech regnũ nõ fuit aliud regnũ: quod scriptura cõmemorat iustũ ⁊ legitimũ. ⁊ hoc dico propter regnum nemroth. Gen. x. ibi: Fuit aũt principiũ regni eiꝰ babylon. ¶ R Fuit enim illud regnum non iustum: sed tyrannice vsurpatum. vnde in eo. cap. Porro chus genuit nemroth. ipse cepit potens esse in terra: et erat robustus venator coram domino. vj. distinc. §. ius vero consuetudinis. vbi Gratianus ponit eum oppressorem et extinctorem hominum. Q̄r autẽ ait coram domino. glo. i. domino permittente. c. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊ melius facit. viij. q. j. §. quũ autem. ⁊. ca. se. audacter. cum his que ibi no. omnis enim potestas a deo vel iubente est vel sinente. xxiij. q. j. q̇d culpatur. ibi: Non est enim potestas nisi a deo siue iubente siue sinente. Sed quod permittimus inuiti toleramꝰ. xxxj. q. j. hac ratione. iiij. distin. denique. in precedenti enim

Dñice passiõis pludiũ.

Prioritas sacerdotij respectu imperij.

Vini vsꝰ qñ icepit

Fidei catholice origo.

Abraam fuit sacerdos ⁊ ꝓpheta.

Abraam rex damasci.

Melchisedechiani heretici notãt̃.

Opinio de ortu melchisedech.

Melchisedech ꝑmus rex verus.

§.ius ibo.exponit Gratian⁹ illa verba Gen̄.x.cepit nemroth esse robust⁹ venator corā dn̄o.i.hoim oppssor ꝛ extinctor:sicut hodie tyrāni faciūt maxime in italia:vt possint in sua tyrānide regnare:de qb⁹ scripsi.s.lxxij.ar.ib.ſi ibo.et ib.ꝛ hoc manifeste. Tyrann⁹ em̄ ſm Greg.in moral.est q̄ nō iuste pſidet:ſʒ vi vsurpat dominiū ꝛ timeri vult. ꝛ Isi. Ety.lib.ix.c.iij.dicit/ꝙ licet olim apud veteres nulla inter reges ꝛ tyrannos distinctio esset.postea tamen in vsu versum est tyrannos vocari pessimos atq; improbos reges luxuriose dn̄atiōis cupiditatē ꝛ crudelissimā dn̄ationē in ppl'os exercētes.hn̄ facit.xxiij.q.v.nec fuit. Fuit aūt nemroth filius chus nepos descēdēs a cham.nā chus fuit filius cham.Gen̄.x.infruniti nō pudorati.xcvj.di.in scripturis.cham aūt calidus seu callidus interpraṫ.i.astutus:q̄ ſm sapientē Job.v.in sua astutia capiṫ. Nemroth aūt tyrannus vel profugus siue trāsgressor: aut apostata interpretaṫ:in quo res cū noīe cōuenit.xliij.di.oratoriū.cū ſi.tyrannus em̄ fuit vt dictū est.pfugus a facie dn̄i.sicut cayn Gen̄.iiij.qui nō de volūtate dn̄i imperauit:sed cōtra eū:ꝛ turrim edificauit.quā ꝛ dn̄s detestatus est Gen̄.xi.transgressor etiā legis nature:faciēs alijs opprimēdo ꝛ occidēdo:qd̄ nollet sibi fieri.di.j.humanū gen⁹. ꝛ apostata.i.retro stās ab eo qd̄ facere debebat fratrib⁹ suis apostatans ab innocētia eccl'ie primitiue incipiētis in adā ꝛ eua ꝛ innocētia formator;.adde hic qd̄ no.j.lxiiij.arti.ib.regnū ibo. ꝛ.xlj.ar.ib.post diluuium. ¶ S Post nemroth reges venientes:reges gentiū ꝛ reges chananeorū ꝛ alij: pter reges descendētes ab abraam:de q̄bus Gen̄.x. ꝛ de abimelech rege gerare.de quo Gen̄.xx. vsurpatores fuerūt ꝛ inuasores regnorū.qd̄ apparet:q: terre eorū ꝛ regna a dn̄o danṫ abraam ꝛ semini ei⁹:sicut iusto ꝛ scō eius.i.iudeis. Gen̄.xiij.ibi:Om̄ terrā quā cōspicis.ꝛ Gen̄.xij.ibi: Semini tuo dabo terrā hāc.ꝛ Gen̄.xv.ibi: Ego dn̄s q̄ eduxi te de vr chaldeorū:vt darē tibi terrā istā ꝛ possideres eam. Promissio aūt dn̄i adimpleta fuit.Exo.xiiij.ꝛ.xv. postq̄ cōsummata fuerūt pctā amorreor; ꝛ aliarū gētiū:sicut pmiserat dn̄s ꝛ pdixerat Gen̄.xv.ibi: Necdum em̄ cōplete sunt iniq̄tates amorreorū vsq; ad pſens tps:vt hec etiam trāsferunṫ ꝛ pbanṫ.xxiij.q.v.§.hinc notandū est.ib.p sciētes.ꝛ.ib.quū ergo. Quū ergo diuino iussu ad puniendū pctā ppl'i excitanṫ:sicut ppl's ille iudaicus excitat⁹ est ad occupandā terrā pmissiōis(Josue.v.ꝛ.vj. ꝛ deinde q̄si p totū.ꝛ Deuṫ. vj.ꝛ seq.c.Exod.xiij.c.)ꝛ ad delēdas gentes peccatrices:sine culpa noxius sanguis effundiṫ:ꝛ que ab eis male possidenṫ:in ius ꝛ dñium rite trāseūt bonorum. Hac etiā rōne ꝛ typo iudei spoliauerūt egyptios malos possessores.Exo.xij.ibi: Et petierūt ab egyptijs vasa argētea ꝛ aurea/vestēq; plurimā:dedit aūt dn̄s gratiā ppl'o corā egyptijs/vt cōmodarēt eis ꝛ spoliarēt egyptios. Et notandū ꝙ dicit gratiā ppl'o:q: gr̄a dei agiṫ in aīa vt male possessa reddat ꝛ pctm̄ ei dimittaṫ.xiiij.q.vj.si res aliena. Historia etiā poniṫ.xxiij.q.v.dixit dn̄s. vbi Augu.ait: Nec israelite furtū fecerūt:ſʒ deo iubēte ministeriū pbuerūt.ad idē ex̄ de diuor. gaudem⁹.§.nec illi. Regna etiā pdicta vsurpata sunt contra que dauid impcaṫ. Ps.lxxviij. Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerunt:ſcʒ quia scire noluerunt: ꝛ ideo excusati nō sunt Ps.xxxv. noluit intelligere vt bene ageret.xxxvij.di.§.vt itaq;.ꝛ.c. nō ois. ꝛ in regna.i.reges que nomē tuū nō inuocauerunt. Ceterū iusti in israel reges a dn̄o cōstituti ab abraam pcesserunt:sicut promiserat ei dn̄s. Gen̄.xvij.ibi: Regesq; ex te egredienṫ.ꝛ infra/ibi:Reges populorum orientur ex eo. Abraam em̄ filius thare de semine sem pudorati/ꝛ patrē noe reuerētis/perfectissimus corā dn̄o:de familia heber descendēs.Gen̄.xi.caput iudeorum fuit.vnde ſm Augu. Hebrei habraei dicūtur.licet ſm iosephū dicti sunt ab heber.vt no.xxxv.q.j.§.hac itaq;.in glo.a quo.ibi: Nam ceteris om̄ibus idololatria fedatis/sola familia heber in cultu vnius dei remansit. vnde abraam a chaldeis cū fratre suo aram in ignē quem adorare noluit; proiectus est: vt

Marginalia: Expositio et interpretatio nois nēroth. — Hebrei quasi habraei.

numē sue diuinitatis extrendo sentiret quā venerando colere cōtempsit.glo. sed nō dubitauit ꝙ nō esset de⁹:de igne exiuit illesus.aram quia dubitauit exust⁹ est. vt hec leguntur ꝛ no.pre.§. hac itaq;.xxxv.q.j.iustū ergo fuit vt ab ista sancta familia abrae/a qua descendūt iudei.vnde dicit Joan.viij. Pater vester abraā ꝛc.ꝛ ibi:Semē abrae sum⁹.ꝛ ibi:Scio quia filij abrae estis. ꝛ ibi: Pater vester abraam est.reges iusti descenderēt q̄ veri dei cultus ꝛ iustitie ꝛ virtutū amatores regnarēt sup populū dn̄i peculiarē:ꝛ cultorē dei ꝛ synagogā illā.i.cōgregationē iudeorū in iustitia regerēt:ꝛ ab idololatria cohiberent.Hiere. vij.xxiij.q.v.pncipes.ꝛ.c.regū. ¶ T Quorū prim⁹ saul a dn̄o electus est:ꝛ p suā inobedientiā ꝛ superbiā postmodū reprobatus.j. Reg.x.ꝛ.xij.viij.q.j.audacter.lxxxi.dist. ſi q̄.quē t̄n samuel ex pcepto vnxit i regē israel.vt.j. Reg. x.ſʒ ante saul samuel ppheta minister dn̄i ppl'm regebat. j.Reg.vij. Judicauitq; samuel filios israel in masphat. ꝛ in fi.c.ibi: Judicauit quoq; samuel israel cūctis dieb⁹ vite sue.ꝛ ibi:edificauit etiā ibi altare dn̄o. vbi clare apparet ꝙ fuit minister dn̄i in tēplo et loco sacerdotis. Ps.xcviij. Moyses ꝛ aaron in sacerdotibus ei⁹:ꝛ samuel inter eos qui inuocāt nomē eius.ꝛ fuit iudex tēporalis ꝛ rector populi israel. ¶ Post saul aūt semp vsq; ad christū sacerdotē ꝛ regē verū/reges in israel fuerūt vncti a sacerdotib⁹: ꝛ sic cucurrit scā eccl'ia antiqua a principio mūdi:vt probaui:cōstituta vsq; ad christū:q̄ ecclesiā nouā pmitiuā cōstituit in illo ꝛ de illo populo iudeorū:vnde carnē assumpserat.vn̄ de plebe iudaica primū apl'os elegit: quos q̄si fundamentū instituit.xxxi.q.j.§.hac itaq;.ib.deus enim.ꝛ deinde illa iudeorum synagoga in sua pfidia derelicta ecclesiam nouā fundatā iam in apl'is in gentibus cōstituit. sicut p prophetā Osee dixerat Osee.ij.ſm sensum nō literam. In peccatis vestris dimisi matrē vestrā: ꝛ iterū per eumdē prophetā Osee. Et vocare plebē meam nō plebē meā.ad Rom.ix.vt hec etiā trāsferunṫ predi.§. hac itaq;. Igitur manifeste apparet p deductiones superiores om̄es rationes ꝛ figuras prius fuisse ecclesiā ꝙ aliquod iustum vel iniustū imperiū temporale:quia imperij cōstitutio super homines ꝛ de hoībus est congregata: quā cōgregationē necesse est primo psupponere ꝙ sit regnū vel imperiū qd̄ de illa congregatione cōstituiṫ/ꝙ si illa congregatio sancta est:vocaṫ ecclesia sanctorū. Ps.cxlix. In ecclesia sanctor;. si ibo maligna:vocaṫ ecclesia malignantiū. Ps.xxv. Odiui ecclesiā malignantiū.vt sufficiēter et superius est probatū. Stolidū ergo nedū falsum est dicere fuisse imperiū ante ecclesiā: quū ecclesia semper fuerit post creationē ade.ꝛ semp erit quū cōplebiṫ illud Joā.x. Et fiet vnū ouile ꝛ vnus pastor.ex̄ de bap.licet. qd̄ in hac vita cōplebiṫ: quū in fine mūdi ꝛ oēs natiōes ꝛ reliquie israel vnū deū adorabūt: ꝛ filiū ei⁹ dn̄m iesum christum. Cōplebiṫ etiā qd̄ dicit dn̄s p apl'm ad Roma.xi. Quū intrauerit plenitudo gētiū:tūc reliquie isrl' salue fiēt. Esa. x.adde ad istū ar.qd̄ scripsi.j.xlj.arti.ib.ꝙ secūdo opponiṫ. et infra.lxiiij. arti.

Marginalia: Ecclesiā fuisse an̄ qd̄cūq; tpale regnū infertur.

¶ Articulus Trigesimusseptimus   21

Trigesimusseptimus

Arti.ꝙ aūt eccl'ia nō sit ab imperio/ſʒ imperiū ab eccl'ia:q̄ est ali⁹ articulus a pcedētib⁹ apparet p rationē pprime positā:q: de cōgregatione fideliū q̄ est eccl'ia.vt.s.probatū est:pcedit imperiū si iustū est/vel de eccl'ia malignātiū si iniustū est: sicut species de genere:vt ecclesia sit genus/imperium vel regnum species/predicata de genere:vt ecclesia contineat imperium sicut genus speciem.sicut hoc nomen aīal continet multa que differunt numero:vt petrum ꝛ ioannē.ꝛ specie vt hominē ꝛ capram vel bouē.sicut hoc genus furtū/que est cōtrectatio rei aliene.de peni.dist.j. vulgaris. continet ꝛ rapinā que est eius species.xiiij.q.v.penale.et nomē pecus continet om̄e animal quod ruminat.iuxta il

lud: Ruminat oē pecus. ad hoc. xv. q. i. mulier. ¶ B Qr
aūt regalis potestas sit p sacerdotalem ordinata: ꝛ quod
prior sit sacerdotalis: probat Hugo de sacra. lib. ii. par. ii. c.
iiii. dicēs: Potestas spiritualis quantū ad diuinā institu-
tionē spectat: ꝛ prior est tempore: ꝛ maior dignitate: vt in
illo priori populo manifeste declarat. vbi primo a deo in-
stitutū est sacerdotium: postea vero a deo iubente p sacer-
dotiū regalis potestas est ordinata. ꝛ hec authoritas p-
bat istū ꝛ ar. pcedētē quē late pbaui. Itē glo. Dan. v. apud
iudeos reges vnctio facit. ex de sacra vnc. c. i. apud gen-
tiles. iiii insignia. scz purpura/fibula/anulus/diadema.

Insignia regalia.

Qr autē imperiū sit ab ecclesia clarū est: quia sicut. s. xiii.
ar. longe disserui: ecclesia vtrumqꝫ habet gladiū ꝛ exerci-
tium: ꝛ executionē gladii temporalis ab ecclesia impera-
tor recipit. vnde Bern. ad Euge. lib. iiii. quarta columna
ibi: Quid tu denuo vsurpare gladium tentes: quē semel
iussus es reponere in vaginā? Quē tñ qui tuū negat: nō
satis videt mihi attendere verbū dñi dicentis sic Math.
xxvi. Conuerte gladiū tuū in vaginā. tuus ergo: ꝛ ipse for-
sitan tuo nutu: etsi nō tua manu euaginādus. alioquin si
nullo modo ad te pertineret et is: dicētibus aplis Luc. xxii.
Ecce gladii duo hic. nō respōdisset dñs/satis est: sed ne-
est: vterqꝫ ergo ecclesie: ꝛ spūalis scilz ꝛ gladius materialis.
sed is quidē pro ecclesia: ille vero ab ecclesia exercēdus. ille
sacerdotis: is militis manu/sed sane ad nutū sacerdotis
ꝛ iussum imperatoris. hucusqꝫ Bern. ¶ C Sed ꝛ sacer-

Imperium ab ecclesia et nō econuerso.

dotes veteris legis etiā materiali gladio vtebant: qd nō
fecissent/nisi ad eos tēporalis et materialis gladius perti-
neret. Moyses enī sacerdos fuit. vñ Ps. xcviii. Moyses
ꝛ aaron in sacerdotibus ꝛc. xxii. dist. c. ii. ꝛ no. lxvi. dis. por-
ro. ꝛ tñ egyptiū interfecit. Exod. ii. ꝛ mādauit leuitis in-
terficere fratres suos idololatras. Exo. xxxii. ꝛ xlv. distin.
disciplina. ꝛ xxiii. q. iiii. qd crudele. ꝛ q. v. §. hinc apparet.
ꝛ q. iii. nō inferēda. Itē phinees fili⁹ eleazari sacerdotis/
ꝛ ipse sacerdos/arrepto pugione intrans/scortū pfora-
uit ꝛ iudeū coeūtē cū madianita cozbi nomine/filia no-
bilissimi principis madianitarū. Vir aūt iudeus nomine
Zamri dux erat: ppter quod meruit pactū sacerdotii sem-
piterni. vt hec legunt Nume. xxv. ꝛ xxiii. q. viii. legi sinos
maste. ꝛ c. occidit. Itē samuel minister dei Agag regē pin-
guissimū in frusta ꝯcidit. i. Reg. xv. ꝛ xxiii. q. v. §. hinc ap-
paret. Nonne ꝛ helias pphetarū eximius occidit pphe-
tas baalym. Reg. xviii. ꝛ xix. c. in prin. ꝛ duos qnquagena-
rios ochozie. iiii. Reg. i. ꝛ de isto vtroqꝫ. xxiii. q. iiii. qꝛ chri-
stus. ꝛ in. c. ea vindicta. Nonne ꝛ matathias filius Ioan-
nis sacerdos dñi zelator legis/occidit iudeū super aram
sacrificantē: i. Mach. c. ii. In signū huius gladii tēpora-
lis potestatis christus ea vtens acceptis funiculis/eiecit
ementes ꝛ vendentes de templo. Ioan. ii. c. i. q. iii. ex mul-
tis. ꝛ c. vendentes. ꝛ xxiii. q. iiii. qui peccāt. Petrus etiam
suus vicarius auriculam malche amputauit. Ioan. xviii.
ꝛ xxiiii. q. i. si petrus. ꝛ geminū fecit homicidiū: ananie et
ꝛ saphyre. Actuum. v. ꝛ xxiii. q. viii. legi. ꝛ c. occidit. ꝛ c. pe-
trus. Nec discipuli sm Ambro. peccauerūt petentes ignē
descēdere sup samaritanos. Luc. ix. xxiii. q. iiii. qꝛ christus.
nec paulus obcecans elimam magū. Actu. xiii. vt pre. c.
legi. ꝛ xxiii. q. iiii. §. pōt tñ in hac. ꝛ xlv. di. §. salomon. Nec
apli peccauerūt qui mandabant templis vt corruerent
sup idololatras ꝛ corruebāt: ꝛ multi ex eis peribāt. vt in
eorz gestis legitur. Nec hodie peccat plat⁹ q etiā in male-
ficio specialiter vbi habet iurisdictionē tēporalē: mādat fie-
ri iustitiā. vt ex lib. vi. ne cleri. vel mo. c. po. Nec hoc dico qꝛ
clericis sit licitū hodie causas sanguinis agitare: imo p-
hibitū: vt pre. c. epa. ex ne cle. vel mo. sententiā. ꝛ c. clericis.

Vel. legis sacerdotes gladio materiali vsi sunt.

qsi p totū. ꝛ ex de rap. c. in archiepiscopatu. ꝛ l. dis. clericū
q paganū. ꝛ c. miror. ꝛ in multis ibi. c. ꝛ expssum. ii. q. vii.
§. itē quū balaā. v. his ita. ii. ¶ D Sed vt probē quo ec-
clesia gladiū habeat temporalē: sed per se nō eius exerci-
tium: vt superius satis dixi. nō enim cū authoritate occi-
dere vel iuste peccatū est: imo meritū. xxiii. q. v. §. hic appa-

Ecclesia hꝫ gladium tēpalē: sed nō ei⁹ exercitium.

ret. c. de occidēdis. c. miles. c. quū minister. ꝛ c. lex eterna.
cū aliis. ꝛ nisi ecclesia hoc prohibuisset clericis: sine culpa
interficerent si potestatē haberent/vel iuste hoc facerēt:
sicut sacerdotes legis veteris. vt pre. §. item quū balaā.
quia qui peccat nō peccat legis authoritate. xxiii. q. iiii. q
peccat. hoc aūt ecclesia ex maiori puritate ꝛ innocētia or-
dinauit. vnde dñs ad dauid. i. Paralipo. xxii. ait Multū
sanguinem effudisti: ꝛ plurima bella bellasti: nō poteris
edificare domū noi meo tanto effuso sanguine corā me.
de hoc. i. q. vii. si qs oēm. de cōse. di. i. c. i. vbi de hoc. Si enī
peccatū esset iuste occidere: nunquā angelus dñi de man-
dato eius occidisset p vno peccato vane glorie regis da-
uid. lxx. milia viroz de populo israel. ii. Reg. vlti. ꝛ i. q. iiii.
§. itē peccato ciuiū. v. itē dauid. nec pter superbiā senna-
cherib regis assyrioz. lxxxv. milia de pplo suo. Esa. xxxvii.
ꝛ in multis aliis locis pcussit dñs p angelos iudeos ꝛ gē-
tiles. Irregularitas quoqꝫ nō a iure diuino est: sed a ca-
nonico introducta. ex lib. vi. de sente. exco. is qui in eccl'ia.

Non est peccatū iuste occidere.

Irregularitas vñ procedat.

Et qꝛ imperiū sit ab ecclesia hinc apparet/qꝛ nō est legiti-
mus imperator: nisi vnctionē/confirmationē/coronatio-
nē/ꝛ gladiū recipiat ab ecclesia. vt ex de elec. venerabilē.
ꝛ in clementi. de iureiu. romani principes. ꝛ de re iudi. ad
aplice. lib. vi. ꝛ in clemen. e. c. pastoralis cura. ꝛ de hoc sa-
tis in alio ar. dictū est superius. xiii. sicut nec reges veri in
pplo isrl fuerūt: qui vnctionē a sacerdotib⁹ nō receperūt:
sicut. s. pxime dictū est. Itē quia vt plene probatū est. s.
in. xiii. ar. vt. s. tactū est in isto ar. papa vtrumqꝫ habet gla-
diū: ꝛ supra imperatorem est/quia maior eo est. ꝛ ad hoc
etiā facit. xcvi. disti. qs dubitet. Quis dubitet sacerdotes
christi regū ꝛ principū omniqꝫ fideliū patres ꝛ magistros
censeri? Nōne miserabilis insanie esse cognoscit: si filius
patrē/discipulus magistrū sibi conet subiugare: ꝛ iniquis
obligationib⁹ illū potestati sue subiicere: a quo credit nō
solū in terra: sed etiā in celis sese ligari posse ꝛ solui? Si h
de oibus sacerdotibus dicit: quid de illo dei vicario dicē-
dū est: qui est princeps omniū sacerdotū? xcvi. di. cōstanti-
nus. ex qui fi. sint legi. p venerabilem. §. sunt aūt. ꝛ caput.
xxii. di. c. i. ꝛ ii. ꝛ pastor pastorū. quia successor christi. prin-
ceps pastorū. i. Pet. v. xcv. dist. esto. qui dixit Ioan. vlti. ex
de maio. ꝛ obedi. solite. pasce agnos meos siue oues. glo.
meos dicit. id est vt meos: nō vt tuos. gloriam meā in eis
quere: nō tuā. mea lucra quere: nō tua. In qbus verbis ostē-
dit eū nō principale caput: sed sui capitis vicariū genera-
lē oim hominū: nullo excepto/imperatore vel alio. ad qd
facit pre. c. solite. §. nos aūt. ibi. Nō distinguens inter has
oues ꝛ alias: vt alienū a suo demōstraret ouili: qui petrū
ꝛ successores ipsius magistros nō recognosceret ꝛ pasto-
res. Itē alia glo. dicit/qꝛ pascere oues/est credētes ne de-
ficiāt cōfortare: terrena subsidia si necesse est subditis p-
uidere/exempla virtutū pbere/aduersariis obsistere/pec-
cātes corrigere. fac. xcv. di. esto. Nā etsi aliis aplis christ⁹
claues dederit quū eis dixit: Ioan. xx. Accipite spm scm:
quorū remiseritis peccata remittunt eis: ꝛ quoz retinue-
ritis retenta sunt. de peni. di. i. quē penitet. singulariter tñ
petro dixit Math. xvi. Tibi dabo claues. xxi. di. in nouo.
hoc ideo: vt omes per orbē credētes intelligant vnū esse
caput vniuersalis ecclesie extra quā nemo saluat: vel re-
gnū celorū adipiscat. xxiiii. q. i. quicūqꝫ. aut vn⁹ intelligat
christi vicarius principalis in ecclesia sctā nō duo: ne vni-
tatis vinculū dissoluat. xix. di. ita domine. xciii. di. legim⁹.
ibi: Qr aūt postea vnus electus est q ceteris pponeret: in
schismatis remediū factū est: ne vnusquisqꝫ ad se trahēs
ecclesiā christi rūperet. ¶ E Et si dicat qꝛ antea fuit im-

Pascere oues christi qd sit.

perator qꝫ christus nasceret. falsuz est: q2 nō debet dici ve-
rus imparator q catholicus nō est: vt. s. dixi in ar. xxxvi. ꝛ q
a toto mūdo elect⁹ nō est: q2 toti⁹ mūdi imparator vn⁹ est.
vii. q. i. i apib⁹. nullus enī legit imparator a mūdo elect⁹: vel
alicui a deo q est mūdi dñs. viii. disti. q iure. imperiū supra
orbem datum fuit. ergo vsurpatū: vt superius est probatū
in illo articulo. xxvi. vnde Aug. iiii. de ciui. dei. iiii. c. dicit.

Non est imperator: nisi catholicus.

ꝙ remota iustitia q̄d sunt regna nisi magna latrocinia? ⁊ infra. Eleganter em̄ ⁊ veraciter Alexādro illi magno q̄dam cōprehensus pirata ab eo interrogatus, quid ei videret̄ vt mare haberet infestū: r̄ndit libera ꝯtumacia: qḋ tibi inquit, vt totū orbē terrarū: sed quia ego exiguo nauigio facio, latro vocor: q: tu magna classe: imperator. Quare etiā voluit deus vel ꝑ meliori ꝓmisit: vt essent talia regna vel imperia vsurpata: Aug. de ciui. dei. v. li. c. xij. circa finē. dicit sic. Quum diu fuissent regna orientis illustria: voluit ⁊ deus occidētale fieri: qḋ tēpore esset posterius: sed imperij magnitudine ⁊ latitudine illustri⁹. Idq; talib⁹ potissimū concessit hoībus, ad domanda multarū gētium grauia mala: qui causa laudis, honoris, ⁊ glorie consulerent patrie: in qua ipsam gloriā requirebant: salutemq; eius saluti sue ꝑponere nō dubitarent: ꝓ isto vno vitio: id est amore laudis, pecunie cupiditatem: ⁊ multa alia vitia cōprimētes. Itē Aug. iiij. de ciui. dei. c. iij. Malorū regnū magis regnātibus nocet: qui suos aios vastāt scelerū maiore licētia. his aūt qui seruiēdo eis subdunt̄: nō nocet nisi iniq̄tas ꝓpria. nā iustis quicq̄d malorū ab iniquis dn̄is irrogat̄: non est pena criminis, sed virtutis examē. vij. q. j. aduersitas. v. q. v. nō omis. ꝓinde bon⁹ etiā si seruiat liber est: malus etiā si regnat seruus est: nec vni⁹ hoīs: sed qḋ est grauius tot dominoꝝ, quot vitiorū. de q̄bus vitijs quū ageret scriptura diuina: A q̄ em̄ inq̄t, q̄s deuictus est: huic ⁊ seruus addict⁹ est. ij. pe. ij. ⁊ facit Ioh. viij. Itē Greg. in registro epistola. v. in dictiōe. xiiij. Brunichilde regine Francorū nō immerito ꝯngit: vt cūctarū gentiū regna ꝓcellerēt regna francie. q̄ppe q̄ earumdem gentiū creatorē ⁊ veraciter cōfitetur: sed vt laudabilius in eo fides cū operibus entescat: adhortationes nostre eū succendāt: quatenus sicut sublimē illū inter hoīes potentia regalis ostēdit: Ita ante deū magnū faciat pietas actionis. Idem in ep̄la. vj. Childeberto regi Francorum. Quāto ceteros hoīes regia dignitas antecedit: tanto vltra ceterarū gentiū regna vr̄a ꝓfecto culmē extollit. esse aūt regē q: sunt ⁊ alij nō mirū est: sed esse catholicum qḋ alij nō merent̄: hoc satis est. Sicut em̄ magne lampadis splēdor in terra noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit: Ita fidei vestre claritas inter aliarū gentiū obscurā perfidiā rutilat ac coruscat. Quicquid aūt ceteri reges se gloriant̄ habere: vos habetis. Sꝫ ipsi in hac re vehementius superant̄: q̄m hoc principale bonū nō habent qḋ habetis. vt ergo sicut fide: ita ⁊ actione regnū regal̄: benignam se excellentia vestra suis subiectis semꝑ exhibeat: ⁊ siqua sunt que ei⁹ animū offendere valeant: ea indiscussa nō puniat. Tunc em̄ vero regi regū amplius placebit si potestatē suā restringēs minus sibi crediderit licere q̄ꝫ pot. Hucusq; Grego. faciūt ad hec. xxiij. q. iiij. sicut. ⁊ c. si nō ex fidei. Est ⁊ alia ratio q̄re deus iniusta regna ⁊ violenta sustinuit: vt per taliū reges israeliticū ppl̄m derelinquētē ⁊ idololatrā feriret, ⁊ alios dei inimicos: vt mali malos punirēt. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vnde sennacherib qui dicit̄ assur: iudeos puniuit. de quo dicit dn̄s Esa. x. Assur virga furoris mei: ⁊ ipse nō cognouit. ⁊ nabuchodonosor. iiij. Reg. c. penul. ⁊ vlt. ⁊ antiochus. ij. Mach. v. ⁊ principes romani. Luc. xix. ⁊ pre. §. hinc notādū. Scḋm Augu. em̄ malus aut ideo viuit vt cōuertat̄: aut ꝙ ꝑ eum bonus exerceat̄. facit. xxiij. q. iiij. hec autē. in fi. Nec obstat qḋ legit̄ factū. Ibi allegat Hicro. Quis em̄ illi exercitui talē potestatē dedit: aut ppl̄o romano, ꝙ iurisdictionem det imperatori in vniuerso orbe? ⁊ vide. s̄. e. ar. h. et si dicatur. ⁊ qḋ no. in spec̄. in rubrica de scripti. ꝓsentia. §. rōne cause. h. itē q: obtent̄. est ⁊c. ꝙ exercit⁹ imperatorē facit. xciij. di. legim⁹. ⁊ ꝙ imperator habet iurisdictionē a ppl̄o insti. de iur. na. §. sed quod principi. ⁊ no. ex̄ de transla. c. j. glo. j. quia illud olim. hodie verū nō est: sed electores, ⁊ cōfirmatio pape. ex̄ de elec. venerabilem. Itē s̄m Innocē. ⁊ Ostien. qui hoc no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ꝙ super his. papa vicarius generalis est dn̄i iesu christi. s̄. de transla. c. j. ⁊. ij. et ideo potestatē habet: nō solū suꝑ christianos, sed etiā suꝑ oēs infideles. Quū em̄ christus plenariā recepit potestatē. Ps̄. lxxi. Deus iudiciū tuum regi da: ⁊ iustitiā tuā filio regis. ⁊ Matth. vlti. Data est mihi om̄is potestas in celo ⁊ in terra. Nō videret̄ diligēs fuisse sapiēs paterfamilias: nisi ⁊ vicario suo: quē in terra dimisit: plenā suꝑ oēs potestatē dimisisset. ex̄ lib. vj. de homici. ꝓ humani. vbi de hoc etiā Ostien. no. ¶ F Et ideo dicit̄ de papa, ꝙ habet nō solū potestatē: sed plenitudinem potestatis. ex̄ de vsu pal. ad honorē. ij. q. vj. qui se scit. quia petro et successorib⁹ ei⁹ claues regni celorū dedit dicens: quodcūq; ligaueris ⁊c. Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q. j. quodcūq; ⁊ iterū pasce oues meas. Joan. vlti. ex̄ de maio. solite. Oues aūt sunt nō solū fideles: sed etiā infideles per creationē, licet adhuc nō sint de ecclesie ouili. vñ Io. x. Et alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili. vñ sequit̄ ꝙ papa suꝑ om̄es habet potestatē ⁊ iurisdictionē super terrā de iure: licet nō de facto. approbant̄ hec in eo qḋ legit̄ ⁊ no. s̄. de elec. significasti. de iudi. nouit. ⁊ pre. c. solite. Et per hanc potestatē quā habet papa: dicendum est ꝙ si gentilis, vel paganus, vel barbara queuis alia natio: etsi nō habeat nisi legē nature: si tamē cōtra ipsam legem nature faciat: licite per papā potest puniri. xxxij. q. vij. flagitia. ⁊ ar. Gen. xix. vbi habes ꝙ sodomite quia cōtra legem nature peccauerūt: puniti sunt a dn̄o. ij. q. j. deus omnipotēs. ex̄ de accusa. qualiter et q̄n. ij. vnde quū iudicia dei nobis sint exēpla: nō occurrit ratio quare papa qui est vicari⁹ dei: hoc nō possit ⁊ debeat dūmodo facultas adsit. Iō ⁊ om̄es idololatras punire pōt. naturale em̄ est vnum ⁊ solū deū credere ⁊ nō creaturas: vt mādauit dn̄s moysi Deut. xiij. ⁊. xxiij. q. v. si audieris. ⁊ Matth. iiij. vnum deū adorabis ⁊c. vnde Paulus ad Roma. j. Inuisibilia em̄ ipsius a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt̄. sempiterna quoq; eius diuinitas: ita vt sint inexcusabiles. ⁊ j. c. Qui cōmutauerūt veritatē in mendaciū: ⁊ coluerunt ⁊ seruierunt creature poti⁹ q̄ꝫ creatori. Inde est ꝙ papa iudicat ⁊ punit iudeos si contra legē faciant in moralibus: que immutabilia ꝓseuerant. vj. di. §. his itaq; q̄n prelati eorū eos nō puniunt. ⁊ eodem modo punit eos si contra legē suam hereses inueniant ⁊ obseruent. Hac ratione moti Grego. ix. et Innocen. iiij. mādauerūt comburi librū quē iudei vocāt talmuth: in quo multe hereses cōtinent̄: ⁊ puniri illos q̄ docerent dictas hereses vel seruarent. De christianis nō est dubium ꝙ potest eos iudicare ⁊ punire si contra legem euangelij faciant, vel grauiter peccēt: vt patet in his que legunt̄ ⁊ no. ꝑ Innoc̄. ⁊ Ostien. ex̄ de iudi. nouit. facit. xv. q. vj. alius. item. xxxij. q. v. preceptū. ex̄ lib. vj. de sup. ne. pre. grandi. Et quāuis papa aliq̄n omittat penitētias iustas ⁊ debitas penas oībus ꝓdictis inferre: vel quia facultatē nō habet coercendi: vel ꝓpter pericula vel scandala que incūbunt: vel que venire timet, vel quia multitudini parcit. ex̄ de cleri. excō. mi. latores. de tempo. ordi. c. ij. l. di. vt cōstituent̄. Est tn̄ potestas hoc faciēdi apud eū quando pōt ⁊ vult. ¶ H Iuste etiā papa dat indulgentias illis qui vadūt ad defendendū ⁊ occupandā terrā sanctā ⁊ aphricā quā incolunt saraceni, q̄ nr̄a fuit: sicut apparet in concilijs ibi celebratis. ⁊ quia saraceni aut nocent: aut semꝑ nobis parati sunt nocere sicut nostre fidei inimici. ad hoc xxiij. q. viij. dispar. ⁊. q. v. omniū. ⁊ infidelib⁹ terrā possidētibus iustū bellū indicit. quia iustam habet causam: quū illa terra sit consecrata natiuitate cōuersatione et morte iesu christi: ⁊ in qua non colitur christus, sed machomet⁹. Unde ⁊ q̄uis infideles saraceni ipsam possideant: iuste tamen exinde depelluntur vt colatur a christianis: et ad ipsorum dominiū reuocetur. nam ⁊ predicatione apostolorum: ⁊ iusto bello victa fuit et acquisita ab imperatore romano post mortem christi. ⁊ ideo papa ratione imperij romani quod obtinet: potest et debet ipsam ad suam iurisdictionem reuocare: qua iniuste ab illis qui de iure hoc non poterāt facere: noscitur spoliatus ex interuallo

Dionisdis pirate liberū r̄nsū ad Alexandrū magnum.

De⁹ iniusta ⁊ violēta ꝑmisit oīa.

Sennacherib ē assur.

Mali q̄re viuāt.

Oues christi.

Papa punit iudeos.

Causa crucis ꝑdicande cōtra infideles.

ocia gñcūq; potuerit.ex̄ de resti.spo.olim.§.collectis ami/
cis.ff.de acqui.pos.qđ meo.§.vlti.⁊.l. clam possidere.§. q
ad nundinas.⁊ no.ex̄ de homici.significasti.ij.in glo.ma/
gna.⁊ hec ratio sufficit in oībus aliis terris in qbus nūq̄
romani imperatores iurisdictionē habuerūt. Nec obstat
si dicat̄ q ecclesia nō habet imperiū nisi in occidēte.xcvi.
di.Cōstantinus.§.q: illud loquit̄ quoad ꝓprietatē: secus
quoad tuitionē ⁊ defensionē.hoc em̄ certū est.q: vn⁹ gla/
dius alteri adsistere pōt.vt đ: ex̄ de sentē.excō.dilectio.li.
vi.ꝑcellit tm̄ spūalis:vt pater ⁊ magister. vñ pōt supplere
⁊ punire tēporalē negligentiā ⁊ delictū.xcvi.di. qs dubi/
tet.c.duo sunt.c.si imperator. ¶ J Quinimmo ⁊ contra
alios infideles:etsi nō teneāt terrā in q̄ iurisdictionē ha/
buerunt principes christiani:pōt tm̄ papa iuste facere pce
ptū ⁊ constitutionē/q nō molestent iniuste christianos q
eorū iurisdictioni subsunt.arti.§.de iude.c.de iudeis.⁊.c.
quū sit.⁊.c.ex speciali.⁊.c.si.liiij.di.mancipia.⁊.c.seq. imo
et si male tractet christianos:pōt eos priuare p sententiā iu
risdictiōe ⁊ dominio qđ sup eos habet:sed nō nisi ex ma/
gna causa.debet em̄ eos quātū pōt tolerare: dūmodo nō
sit periculū christianis:nec exinde graue scandalū gene/
retur. Licet em̄ infideles ad fidē pcise non cogant̄.q: oēs
sunt libero arbitrio relinquēdi:quia sola gratia dei in hac
reuocatione valz.xlv.di.de iudeis.⁊.xxiij.q.v.ad fidez.de
con.di.iiij.gratia.pōt tm̄ papa mandare infidelibus q in
terreis sue iurisdictiōis euāgelij pdicatores admittāt.
nam quū om nis creatura rationalis facta sit ad deū lau/
dādum iuxta illud psalmiste.cxvi. Laudate dñm omnes
gentes.⁊ iterum ps.cl. Omnis spiritus laudet dominū.
Certum est q si omnes pagani predicatores prohibeant
pdicare: peccāt.ar.ex̄ de iudeis .quā sit.⁊ ideo a papa sūt
puniendi. In omnibus autem predictis casibus ⁊ in om
nibus alijs/in quib⁹ licet pape aliquid mandare infide/
libus: ⁊ cōpellere siue punire eos si nō obediāt: papa pōt
solus ⁊ non alius de iure suo contendere:bellum eis indi/
cere:⁊ contra eos seculare brachiū inuocare. ¶ L Nec
est cōtra quod dicit apostolus: Nihil ad nos qui foris sūt
§.ad Corin.v.ñ.q.§.multi.quia illud verum est excommu/
nicando vel precise ad fidem compellendo:quuz sola dei
gra vocandi sint.vt pre.c.de iudeis.xlv.di.als autē si nos
vel nostros perturbent siue inquietent:seu bona nostra
occupent:multum ad nos.de quo dic vt legitur et no. ex̄
de diuor. gaudemus.ṽ.⁊ in premissis casibus/ibi: Qui
ↄstitutiōib⁹ canonicis nō arceant̄.verū est q ad mūnonia
vel q ad hoc vt excōicari possint: vt sequit̄.arceātur tm̄ si
alicui christiano iniuriosi existant.multo fort⁹ si fidei vel
cultui diuino contumeliosi inueniātur.in talib⁹ enim per
subtractionem participationis ⁊ societatis omnium chri
stianorū satisfacere cōpelluntur. ex̄ de iude. ⁊ si iudeos.
⁊ quasi per totū.xvij.q.iiij. ↄstruit.sed ⁊ legib⁹ humanis
imperatorū sub imperio degētes/subiacēt:cuiuscūq; sint
secte:⁊ ipam necesse habēt seruare: alias gladio:si res exe
gerit: ferient̄. C.de iude.l.ij.⁊.l.ne quis.⁊.l.iudei.et.C.de
paga.l.si. ¶ L Uidetur etiam dño ostiensi qui hoc etiā
no.p.c.q super his.q in aduentu christi oīs honor ⁊ prin/
cipatus:⁊ omne dñium: ⁊ omnis iurisdictio de iure et de
iusta causa:⁊ per illū qui supremam manū habet: nec er/
rare potest:omni infideli subtractus fuerit: ⁊ ad fideles
translatus:quia hec iusta causa fuit.pbatur Eccli.x. Re/
gnū a gente in gentē trāsfert̄ ꝓpter iniustitias/iniurias
⁊ cōtumelias ⁊ diuersos dolos. facit.xxiii.q.vij.c.j.ij.⁊.iij.
⁊ q hoc factū sit cōprobat̄ ex̄ de cōsti.trāslato.⁊ hoc in pso
nā christi filij dei viui:q nō solum sacerdos fuit/sed ⁊ rex.
Luc.j.Ecce ↄcipies ⁊c.vsq; ibi:et regni eius nō erit finis
vñ ⁊ ipse dixit Math.xxi. Auferet̄ a vobis regnū:⁊ dabi
tur genti facienti fructus eius. ¶ M Utriusq; aūt regni ⁊
sacerdotij principatū ꝑpetuū cōmisit fili⁹ dei petro ⁊ suc
cessoribus eius:vt patet in eo qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ li.vi.de ho/
mici.pro humani. ex̄ qui fi. sint legi.per venerabilē.§.ra/
tionibus.per totū.maxime in.ṽ.si.vñ cōstanter asserim⁹/

Papa hz iurisdictionē super infideles.

Nemo cogend⁹ ad fidē.

In aduētu christi oīs plācio ē trāslata ad fideles.

q infideles de iure debēt subijci fidelib⁹. nō ecōtra: vt pz
in eo qđ legitur et no.ex̄ de iude.c.§.in fi.⁊.c.multorū.⁊.c.
et si iudeos. ¶ N Concedim⁹ tm̄ q infideles q dominiū
ecclesie recognoscunt:sunt ab ecclesia tolerandi:quia nec
ad fidem sunt precise cogendi: vt dictū est.tales enim pos
sunt habere possessiōes ⁊ colere christianos ⁊ iurisdictio/
nē ex tolerantia ecclesie.⁊ in talibus ab ecclesia toleratis
dicim⁹ locū habere illud petri apl'i in canonica sua.§.c.ij.
Subditi estote in oīni timore dñis:nō tm̄ bonis ⁊ mode/
stis/sed etiā dyscolis. ⁊.§.ad Timo.vi. in prin. Quicūq;
sunt serui:dños suos oīni honore dignos arbitrent̄.⁊ oēs
infideles qui nec potestatē ecclesie romane: nec dominiū
recognoscunt/nec ei obediunt:indignos regno principa
tu iurisdictione ⁊ omni dominio iudicamus.⁊ illos q ter
ram sanctā:vel alias partes quas christiani acquisierūt:
occupāt vel occupatas detinet:debere authoritate eccl'ie
impugnari.sup quo vide qđ no. Ostien.in summa de iu/
deis ⁊ paga.§.si.⁊ in summa de hereti.§.qualiter deuitet̄
bm Ostien. qđ etiā no.ex̄ qui fi. sint legi.p venerabilē.§.
rationibus.ṽ.sunt autē.ibi: Paulus etiā vt potestatis ple
nitudinē exponeret ad Corin.scribēs ait.§.ad Cor.vi.di/
cēs: Nescitis qm̄ āgelos iudicabim⁹. ¶ O Et sic loqns
de papa: hāc maioritatē potestatē ⁊ authoritatē summā
⁊ excellentē in omnibus: ⁊ per oia:pre oibus:⁊ super om/
nibus totius mūdi christianis indistincte sibi datā conce
do:bm ea que no.§.de conces.pben.ꝓposuit. Habuit em̄
papa plenitudinē potestatis: vt hic.⁊.§.de elec.illa. de vsu
pal.ad honorē.⁊ maior ⁊ superior est omibus christianis:
multo potius infidelibus.qđ pōt ꝓbari multis rationib⁹
nimis dilucidis ⁊ efficacib⁹. Primo ratione ordinis scri/
pture etiā legis humane. in aut.quō oportet epos.in pn.
coll.j.C.de sac.⁊.l.fi.C.de ve.iur.cu.l.ij.§. sed diuine. prio/
res em̄ ⁊ maiores inferioribus preponunt̄.C.de no.C.fa
bri.l.l.vnica.post medi.facit ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.vbi de hoc
no.⁊.c.statuim⁹.⁊.c.quū iferior. ¶ P Est aūt multiplex
maioritas:scz dignitatis.ex̄ de elec.dudū.§.gestis igitur.
ex̄ de offi.del.pastoralis. Tēporis.ex̄ de ma.⁊ obe.c.j. Se/
nectutis.ff.de iur.immu.semp.ex̄ de transla.quāto. Prela
tionis siue dispēsatiōis.ex̄ de elec. trāsmissam.ex̄ de iudi.
at si clerici. Consecratiōis.ex̄ de cōse.ec.vel al.aqua.ex̄ de
maio.⁊ obe.c.p tuas.⁊.c.quū inferior. Ordinatiōis.ex̄ de
maio.⁊ obe.statuim⁹.hic adde qđ scripsi.§.in art.lxviij.ṽ.
ad horū supplementū. Scđo rōne subiecti.§.aie que oibus
reb⁹ hūanis ꝑponēda est.C.de sacrosctis eccl'ijs.sancim⁹
§.xij.q.j.ꝑcipim⁹.xxxviij.di.sedulo.⁊ quanto qs melior:ib⁹
⁊ maiorib⁹ ꝑest:tanto ipse maior ⁊ honestior est.in aut.de
defenso.ciui.§.nos igit̄. Immo ⁊ ex hoc sequit̄ q oia tēpo
ralia subsunt ei.nā aia facta est ad seruitiū dei: cetera aūt
ad seruitiū anime.⁊ consueuit dici q q habet rusticū: ha/
bet ⁊ bouē.⁊ hoc etiā probat̄ per pal'.c.p venerabilē.ibi.
in prin.⁊ probabilius reputat̄ vt eos ad actus legitima/
re valeat seculares. vnde ꝓpterea creata est aia ad ima/
ginem dei.xxxiij.q.v.hec imago.hominē em̄ creauit deus
ꝓpter se cognoscendū ⁊ diligendū: alia ṽo ab hoie fecit
ꝓpter hoiem.i.ad ei⁹ vtilitatē.⁊ iō vltimo creatus est hō:
q: qđ vltimū est i opatiōe:pmū est i intētiōe bm pbm. Ps.
viij. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Gen.§.ad fi.ibi: Cresci/
te ⁊ multiplicamini:⁊ replete terrā:⁊ subijcite eā:⁊ dñami/
ni piscibus maris/⁊ volatilib⁹ celi/et vniuersis animāti/
bus que mouent̄ sup terrā. Itē Paulus.§.ad Cor.iij.c.in
fi. Oia aūt vestra sunt:siue paulus:siue apollo:siue ce/
phas:siue mūdus:siue vita:siue mors:siue psentia:siue fu
tura.omia em̄ vestra sunt:vos aūt christi: christ⁹ aūt dei.
xxiij.q.vij.q aūt . in fi. Sic ergo p quādā cōsequētiā:q ha
bet regere animas:non est exclusus ab his que sunt subie
cta animabus.⁊ qui habet quod maius est: habz ⁊ quod
minus. vt predi.c.precipimus.ex̄.de dona.inter vi. et vxo.
per vestras.§.fina.ibi:quū ergo satis ei possit modicū cre
di dotis: cui creditū est corpus vxoris.ex̄ q fi. sint legi.per
venerabilē.§.mlfo.ibi: Sic ad actus spirituales illos legi/

Probat̄ pluribꝰ rōnibus papa eē sūm⁹ etiā tpalib⁹ ⁊ spūalib⁹

Maioritas multiplex.

Rō scđa

mans vt possint in ep̃os ꝓmoueri: ex quo verisimiliꝰ cre-
ditur ⁊ probabilius reputat̃ ⁊c̃. sic ecõuerso vt q̃ tẽporalia
habet habeat spũalia. nã tẽporalia accidũt aĩme: nõ ecõ
tra. ff. de redhibi. ac iustissime. arg. j. q. iij. si quis obiecerit.
vnde dñs Matth. vj. loquẽs de tẽporalibꝰ. dicit ⁊ hec oĩa
scʒ tẽporalia adijcient̃ vobis. vbi expositor nõ ait dabunt̃
ne putent̃ eẽ terminꝰ vie / sed adijcient̃: q̃si adiectiuo mõ/
nõ substãtiuo. Vñ Chrys. nõ dixit dabunt̃: quia quasi ni-
hil sunt. ⁊ ita quere futura: et accipies p̃sentia. sed quidã
de adiectiuo faciũt substantiuũ: ⁊ ecõuerso. s. de substanti-
uo faciũt adiectiuũ. de q̃bus Aug. Ve eis q̃ derelinquũt

Eximia sñia Augustini.

te dñe: ⁊ oberrãt in vestigijs tuis: ⁊ nutꝰ tuos ꝑ te amãt.
⁊ obliuiscant̃ quid innuãt. Nutus tui sunt oĩe creatura
rũ genus. In typo isto merito põt dici terra vacua ⁊ ina-
nis. Gen. j. in prin. Sũt aũt tẽporalia ad solatiũ ⁊ corpo-

Finis tẽporalium et spũalium.

ris sustentationẽ: vt in peregrinatiõe viaticũ. In seruitio
dei spiritualia sunt ad decorẽ aie vt digna sit visione dei.
Eterna sunt ad ꝯsummationẽ vtriusq;: vt beatificemur
in regno dei. Bona ergo tẽporalia dant̃ in solatiũ: spũa-

Rõ. iij.

lia in meritũ: eterna in pmiũ. ¶ Tertio ratiõe ꝓbabili cõ
grua: quia sicut christus est deus ⁊ homo: vtramq; perfe-
ctissime naturã participãs. Athanasius deꝰ et homo vnꝰ
est christus. Et iterũ. ꝑfectus deus ꝑfectꝰ hõ. xxiij. di. q̃ ep̃s.

Papa participat vtramq; naturã cũ christo.

ex̃ de summa trini. c. j. ex̃ de here. quũ christꝰ. de cele. mis. i
quadã. Sic eius vicariꝰ generalis ⁊ singularis papa par
ticipat cũ christo quodãmodo naturã diuinitatis quoad
spũalia: ⁊ humanitatis quoad tẽporalia. Nã quoad spũa
lia dicunt̃ hoĩes dij. Ps. lxxxi. Ego dixi dij estis: quoad tẽ-
poralia hoĩes q̃ de terra sunt ⁊ terrena querunt q̃ dicunt̃
eorum. vñ Phil. ij. Omẽs q̃ sua sunt querunt. i. tẽporalia. sic
exponit̃. viij. q. j. sunt in ecclesia. ⁊ vere: q: de terra sumus ꝑ

Rõ. iiij.

desideria ⁊ cogitationes in terram reuertimur. Gen. iij.
¶ Quarto rõne fortitudinis: q: spũalia fortiora sunt tẽ-
poralibus. s. de transla. inter corporalia. quia temporalia
transeũt. Sap. v. Quid nobis profuit supbia: aut q̃d diui
tiarũ iactãtia cõtulit nob: trãsierũt oĩa illa tanq̃ vmbra.
spũalia nõ trãseũt. Luc. xxi. Celũ et terra transibunt: v̾ba

Ratio. v. Imperatores et reges subijciũtur ep̃is.

aũt mea nõ trãsibũt. xxxv. q. x. fraternitatis. ¶ V. Quin-
to q: q̃libet princeps ⁊ imperator nedũ pape subest / sed
etiã alijs ep̃is: ⁊ suo etiã simplici sacerdoti. q̃ ipsum soluit
et ligat ⁊ iudicat. ad hoc. lxiij. di. valẽtinianꝰ. xcvj. di. quis
dubitet. cũ duobus. c. seq. ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. §. verũ.
⁊. §. potuisses. ex̃ de iudicijs. nouit. §. nõ igit̃. ex̃ de peni. et
re. omnis. Quũ tñ nullus clericus quãticunq; miniꝰ
existens clericus ⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico
possit subesse personaliter i aliquo casu. xj. q. j. clyta. c. pla-
cuit. xcvj. di. satis euidẽter. ex̃ de iudi. at si clerici. et hoc ho

Rõ. vj
Rõ. vij.

die sancit noua cõstitutio Frederici secũdi: q̃ incipit hac
edictali. ¶ Sexto hoc fulcit̃ infinitis authoritatibꝰ. xcvj.
di. quũ ad verũ. c. duo sunt. ⁊ p. c. solite. ¶ Septimo diui-

Rõ. viij.

no oraculo: ⁊ antiq̃tate / seu diuturna cõsuetudine appro
bata. s. ex̃ de transla. ep̃o. c. j. ⁊. c. quãto. ¶ Octauo ex vi fi
dei orthodoxe. sicut eñ ponere duo principia hereticũ est
xxiiij. q. ij. quedã. v. cerdoniani. sic ponere duos vicarios
generales ⁊ sibi eq̃les in terris hereticũ videtur: q̃ad ius
ꝑtinet. Ne igitur videaris heresiarcha iure: hec sit fides
tua catholica: q; sicut vnus est deus incõmutabilis. s. de
sum. trini. c. j. primo tñ. sic est vnus vicarius suus in terris
generalis: cui omnes angeli. i. hoĩes debent esse subiecti:
⁊ in oĩbꝰ obedire: cuius nauis stabilis est ⁊ immutabilis.
nã etsi q̃nq; fluctuet. xxiij. di. in noĩe dñi. in ꝑma pte. ⁊. j. q.
iiij. turbat̃ nauicula. nõ mergit̃. xxiiij. q. j. nõ turbat̃. Sic
etiã superiori cõuenit inferior hierarchia: q̃n omẽs hoĩes
vicario dei in terris: sicut in celis deo oẽs angeli seruiunt
⁊ intendũt. q̃n v̾o superbiũt ⁊ resistũt: turbat̃ inferior: et

Rõ. ix.

offendit̃ superior hierarchia. xj. q. iij. qui resistit. ⁊ melius
lxxxix. di. ad hoc. ¶ Nono ratione vnitatis: que diuisionẽ
nõ recipit. xxiiij. q. j. loquit̃. ergo quũ vna sit tñ ecclesia ge
neraliter simul collecta. de conse. disti. j. ecclesia. vnum ba-
ptisma: vnus deꝰ: vna fides / vt ibi Eph. iiij. vij. q. j. nouas-
tianus. nõ potest habere vna spõsa generalis / nisi vnum
sponsum generalẽ: nec alium sibi parẽ et equalem. ar. ad
hoc. ex̃ de preben. quũ nõ ignores. faciunt. vij. q. j. scire. ⁊. c.
sicut. aliud est dicere opinio monstrosa. ex̃ de offi. or di.
q̃m. ⁊ in superioribus primis articulis de hoc satis dictũ
est. hac etiã ratione nullus sapiens rex ordinat regnũ suũ
ad diuisionem / sed ad vnitatẽ: quia omne regnũ in seipso
diuisum desolabit̃. Matth. xij. Luc. xj. ⁊. xxv. q. ij. si ea. Sed
deus est rex sapientissimꝰ a quo est omnis sapiẽtia. Sap. j.
⁊ cui dicitur in Ps. ciij. Omnia in sapiẽtia fecisti: ergo re-
gnum suũ quod est ecclesia. de quo alibi dicitur Matth.
xiij. Mittet filiꝰ hominis angelos suos ⁊ colligent de re-
gno eius omnia scandala: quod Grego. in homilia de cõ
mum virginũ intelligit de ecclesia militanti: vbi sunt scan
dala facta tota die. Sic cõgregationẽ fideliũ nõ ordinat
deꝰ ad diuisionẽ / sʒ ad vnitatẽ: ordinaret autẽ ad diuisio
nẽ / siue schisma: si in ecclesia duo capita ordinasset: q̃rũ vnũ
alteri nõ subesset. q: tũc eẽt occasio q; aliq̃ ex subditis ad
hererẽt vni: alij ꝯtrꝑ alij ecõuerso: vel q̃d eẽt iurgiũ in-
ter eos sicut inter pastores abraã ⁊ loth q̃ eq̃les in potẽ-
tia videbant̃. Gen. xiij. Igit̃ nõ nisi vnũ caput i vna vni-
uersali ecclesia ordinauit loco sui qui est caput ecclesie. ad
Ephe. j. et Col. j. ⁊. ij. Et ipsum loquor de christo: dedit ca-
put super omnẽ ecclesiã que est corpus ipsiꝰ. xxiiij. q. j. ad-
uocauit. Et ipse ascẽsurus in celum corporaliter a nobis
recedẽs / ne sine capite corporali et visibili remaneret: de-
dit loco sui Petrũ: ⁊ post eũ successores suos / dicẽs Jo.
vlti. Pasce oues meas. vt. s. sepe dictũ est. et est expressum
in illo. c. pro humani. de homici. lib. vj. Nec valet dicere q;
romani vel alij ad quos deuenit imperiũ / eligebãt impe
ratores. quia sicut ex sola violentia competebat eis: vt to
tius orbis vicẽ gererent: ita ⁊ imperatori electo ab eis cõ
petebat toti orbi ex eadẽ violentia imperare. ¶ R Deo
autẽ qui ex malo scit eligere bonum. placuit sm̃ Augusti.
xviij. de ciui. dei. c. xxij. per romanos orbem debellare ter-
rarum: vt in vnã societatẽ reipublice legumq; perductũ /
longe lateq; pacaret: que pacatio valuit postea ad fidem
christi liberius predicandã: ⁊ dei cultum amplius dilatã-
dum. et propterea christus tẽpore pacis nasci voluit. Luc.

Ratio. x.

ij. Exijt edictũ. ¶ Itẽ decimo omĩs potestas q̃ in ecclesia
est a deo est: nõ est potestas nisi a deo. Roma. xiij. xj. q. iij.
qui resistit. ⁊ Joan. xix. Nõ haberes in me potestatẽ vllã /
nisi tibi datuʒ esset desuper. facit. xxiij. q. j. quod culpatur.
sed que a deo sunt / ordinata sunt. vt dr̃ ibidem. Rom. xiij.
Ergo ille due potestates spiritualis ⁊ tẽporalis: que sunt
in ecclesia ordinate sunt: nõ autẽ essent ordinate / sed po-
tius dissipate: si vna alteri minime subderet̃. facit. lxxxix.
dist. ad hoc. igitur vna alteri subiecta est: sed nõ spiritua-
lis temporali. vt. xcvij. disti. quis dubitet. cum seq. ergo tẽ-

Rõ. xj.

poralis spirituali tanq̃ digniori. xcvj. di. duo sunt. ¶ Itẽ
vndecimo omĩs potestas dependẽs in esse ab alia: sicut a
totali causa est illi subiecta: sʒ potestas tẽporalis est hmõi
respectu spũalis: igit̃ est illi subiecta. Minor ꝓbat̃: q: q̃d
est causa totalis tẽporalis potestatis est in eadẽ ecclesia.
Sʒ causa totalis ecclesie q̃d est ecclia / est gratia spũssan-
cti. q̃ spũaliter regeneramur: dicẽte aplo. j. ad Cor. xij. In
vno spũ omẽs nos baptizati / siue gẽtiles / siue iudei / siue
serui / siue liberi / in vnũ corpus sumus: ⁊ omnes vno spũ
potati sumus. vbi glo. dicit q; hic fideles omẽs sunt vnuʒ
corpus: q: oẽs sunt baptizati in vno spiritu quo efficiunt̃
vnanimes: sicut totum corpus hominis vna anima vege
tatur. et Augu. ibi dicit q; ita spiritussanctus facit omnia
in mẽbris corporis christi: sicut vna anima videt i oculo.
audit in aure: ⁊ i ceteris oĩbus oĩa facit. g̃ ptãs baptizãdi
⁊ administrãdi sacramẽta alia q̃bꝰ regeneramur spũalr:
⁊ gratiã spũssctĩ recipimꝰ: q̃ sic vnũ corpꝰ efficimur: est cã

Rõ. xij.

ptãtis tpalis i eccl'ia existẽns. ¶ Itẽ. xij. sic videmꝰ in ma
iori ⁊ minori mũdo naturali: sic ⁊ i mũdo mystico. i. in cõ-
gregatiõe hoim: ⁊ maxie fideliũ debemꝰ arguere esse: sʒ
in maiori mũdo naturali videmꝰ q; corpa inferiora regu

lantur ⁊ subijciunt corporibus celestibus: ⁊ corpora celestia spiritibus: scz intelligentijs ⁊ mouentibus. Ita similiter ⁊ in minori mūdo.i. in hoie corpus regulat ⁊ subijcit aie naturaliter: ⁊ ab ea vitam recipit. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc de peni. di. i. resuscitatus. sub. §. hoc idē ſm Aug. x. de ciui. dei. c. vi. aīa vtit corpore sicut stimulo ⁊ instrumento. igit sic erit in mūdo mystico qui est vniuersalis ecclesia ꝙ potestas tēporalis regulabit ⁊ subijciet spūali: ⁊ ꝑ cōsequēs

Xiij.rō. imperator pape. ¶ Itē. xiij. phs. ij. physicoꝝ pbat ꝙ materia est ꝑpter formā per hoc ꝙ ars inductiua forme principat ⁊ imperat arti ꝑparatiue materie: ⁊ hec preparatiua materia / ac etiā operatiuū ordinat sicut ad finem ad operatiuū ꝑ partē inductiuā forme. Exēplū ars edificatiua q̄ est inductiua forme dom⁹ imparat dolatiue ligno: ū vt pparet ligna ſm exigentiā forme domus inducende ad quā ligna dolata ordinant: sicut ad finē. sicut ergo est in artibus: sic pōt argui in potestatibus ꝙ illa potestas principatur ⁊ imperat alteri potestati: ad cuius actū tanq̄ ad finē ordinat actus alteri⁹ potestatis. Sed ad actus ꝓprios potestatis spūalis: qui sunt deū colere in sacrificijs / quibus vult ab hoie coli: ⁊ regenerare hoies sacramētis eos ordinātibus ad vitā eternā: immediate ordinat potestas spūalis siue imperialis: ⁊ eius actio sicut ad finē / dicente Augu. v. de ciui. dei. c. xxiiij. Nec eñ nos christianos quosdā imperatores ideo felices dicimus / q: vel diutius imperarūt / vel q: imperantes filios morte reliquerunt. ⁊ infra. Sed si iuste imperant ⁊ potestatē suā ad dei cultum maxime dilatādū ordināt. Adde hic qd scripsi in. lxij. arti. ℞. qm igitur. vñ et Isido. Cognoscāt principes seculi deo se debere esse reddituros rationē: ꝑpter ecclesiā quā christo tuendā suscipiunt ⁊c. xxiij. q. v. principes. igit potestas

Xiiij.rō. spūalis imperat tēporali ⁊ papa imperatori. ¶ Xiiij. confirmat etiā hoc q: illa potestas q̄ immediatius ⁊ directi⁹ ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōsequendū est simpliciter sublimior: illa que nō nisi mediāte illa ordinat ad cōseqndū illū. ita ꝙ sicut finis est sub fine: sic ⁊ potestas sub potestate. xi. q. iij. q̄ resistit. Sed potestas spūalis immediate ac directe ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōsequendū: scz vitā eternā. ar. bo. xcv. di. esto. ℞. recordemur. potestas ℞o tēporalis nō nisi mediāte spūali: ꝑ quāto scz ordinatur ad cultum dei dilatandū ⁊ defendendū. vt per cap. principes. qui cult⁹ est actus potestatis spūalis: ergo

Xv.rō. potestas spūalis est simpliciter sublimior tēporali. ¶ Xv. Itē papa est verus vicari⁹ christi: cui d: Ioan. vlti. Pasce oues ⁊c. sicut sepe. s̄. dictum est. sed christo: vt hoi data est omnis potestas in celo ⁊ in terra. Matth. vlti. dicēte ibi Rabano in glo. nō de coeterna pri diuinitate: sꝫ de assumpta loquit humanitate. Illi aūt potestas data est q̄ paulo antea fuerat crucifixus sepultus in tumulo q̄ et resurrexit. Igitur ⁊ pape data est oīs potestas in terra ⁊ spiritualis ⁊ tēporalis. de hoc etiā. s̄. dixi. ¶ Itē. xvi. sicut. s̄.

Xvi.rō. dixi melchisedech sacerdos ⁊ rex assimilat⁹ filio dei fuit: cui christus succedit ſm aplm ad Heb. vij. cui et papa in vtraq; dignitate succedit sicut homini: q: Apoca. xix. d: ꝙ christ⁹ habet scriptū in vestimēto.i. in humanitate assumpta ⁊ in femore suo. de quo femore Geñ. xxiiij. in prin. pone manū tuā subt⁹ femur meū: q: christus ex abraā nascitur. Matth. i. Liber generatiōis ⁊c. rex regū ⁊ dñs dominantiū: igitur ⁊ papa eius vicarius est ⁊ rex. Hoc est etiā qd dicit apls ad Eph. i. ꝙ deus oīa subiecit sub pedib⁹ christi.i. sub humanitate eius ſm glo. q: sicut pes est inferior pars corporis: ita humanitas est inferior natura in christo: ⁊ ipsum dedit caput sup oēm ecclesiā q̄ est corpus ipsius. vbi glo. dicit ꝙ ꝓprie d: caput ecclesie ſm humanitatē ſm qd cōiungitur ei natura ⁊ gratia. Sed papa solus est eius vicarius: vt sepe dictū est. igitur ipse solus est caput ecclesie militantis / vel tenet capitis christi locū: cui omnia membra ecclesie sunt subiecta / vt christo: q̄ fuit rex ⁊ sacerdos. ad hec. xix. dist. ita dñs. ex̄ lib. vi. de elec. fundamenta. vnde ⁊ petro vicario suo dixit Ioan. i. Tu vocabe

ris cephas: qd latine sonat caput: eo ꝙ pro capite sit cōstitutus aploꝝ. vt dicit papias. xxi. di. in nouo. xxij. dist. c. i. vnde ⁊ clerici qui sub nullius disciplina / vel ꝓuidētia epi viuunt acephali vocant. xciij. di. nulla ratiōe. ¶ Itē. xvij.

Rō. xvij. apud illū residet regalis siue imperialis dignitatis plenitudo: cui de iure cōpetit imperiū trāsferre: qd est vni auferre ⁊ alteri cōferre ius ⁊ potestatē eligendi imperatorē tribuere / electū examinare / inungere / cōsecrare / ⁊ coronare: ⁊ ꝑ consequens approbare vel reprobare: sed hec omnia de iure cōpetunt pape. vt dicit ex̄ de elec. venerabilem. ex̄ in clemē. de iureiu. romani principes. ⁊ in clemē. de re iudi. pastoralis cura. ⁊ ex̄ lib. vi. de re iudi. ad apice. et de hoc. s̄. dixi in. xiij. arti. ℞. item tenet. facit ad hoc. q: papa priuat etiā reges regnis ⁊ substituit alios ⁊ absoluit fideles a fidelitate coꝝ. Pōt etiā nedū ipse: sed etiā q̄lib; eps reges ⁊ imperatores excōmunicare. ad hec. xv. q. iij. alius ⁊. c. nos iuratos. ex̄ lib. vi. de sup. negli. p. grādi. xcvi. disti. duo. ¶ Itē. xviij. apud illū residet potestatis plenitudo:

Rō. xviij. ad cuius iudiciū referri debet omne arduū vel ambiguū vel difficile tā in spūalibus q̄ in tēporalibus: sed talis est papa. vt per. c. per venerabile. ex̄ qui fi. sint legi. ⁊c. ¶ Itē

Rō. xix. xix. ille est simpliciter plātus omniū ⁊ monarcha: ex cui⁹ iudicio pendet oēs: ⁊ q̄ pro oībus est redditurus in diuino iudicio / seu examine rationē. hi eñ sunt actus platī: sed papa est hmōi. vt. xcvi. dist. duo sunt. ⁊. ix. q. iij. aliorū ergo ⁊c. Et si dicatur ꝙ est monarcha in spūalibus: ⁊ non in tēporalibus: nō est verū: q: ꝑpter cōtemptū in spūalib⁹ papa punit imperatorē in tēporalib⁹. lxiij. di. hadrianus.

Rō. xx. ¶ Itē. xx. ille est maior alio qui ipsum iudicare: ⁊ a q̄ iudicari nō pōt: sed papa pōt imperatorē iudicare ⁊ oēm hominē: ⁊ a nemine iudicari. xl. di. si papa. ⁊. ix. q. iij. nemo. ḡ ⁊c. ⁊ de hoc. s̄. dixi. ¶ Itē. xxi. Luna a sole recipit luminis

Rō. xxi. dignitatē: ⁊ imperator luna a papa sole culminis dignitatē: sic arguit per. c. solite. ex̄ de ma. ⁊ obe. ¶ Itē. xxij. Hu-

Rō. xxij. go de sacramētis lib. ij. par. ij. c. iiij. dicit ꝙ quantū vita spiritualis dignior est q̄ terrena: ⁊ spūs q̄ corp⁹: tantū spiritualis potestas terrenā potestatē siue secularē honore ac dignitate ꝑcellit. Nā spūalis potestas terrenā potestatē ⁊ instituere habet vt sit: ⁊ iudicare habet si bona non fuerit: ipsa ℞o a deo instituta est primū: et cū deuiat a solo deo iudicari pōt: sicut scriptū est. i. Cor. ij. Spūalis iudicat oīa ⁊ ipse a nemine. ⁊ hoc declaratū est expresse in populo israelitico vbi primū a deo sacerdotiū institutum est. Postea ℞o ꝑ sacerdotiū iubente deo regalis est potestas ordinata. Audi vocē ppli in oīb⁹ que loquunt. i. Reg. viij. dedit eis regē saulē. ¶ Itē. xxiij. Amb. ostēdit in suis

Rō. xxiij. scriptis: ꝙ aurū nō tam ꝑciosius sit plūbo q̄ regia potestate sit altior ordo sacerdotalis. Itē idē. sublimitas epalis nullis poterit cōparationibus adequari. si regū fulgori compares: ⁊ principū diademati: longe erit inferi⁹ ꝙ si plumbi metallū ad auri fulgorē cōpares: q̄ppe quū videas regū colla ⁊ principū submitti genibus sacerdotū: ⁊ osculata eorū dextera orationib⁹ eorū credant se cōmuniri. xcvi. di. duo sūt. ¶ Itē. xxiiij. Ioānes papa. impe-

Ratio xxiiij. ratores christiani subdere debēt executiōes suas ecclesiasticas ꝑsulib⁹ nō ꝑferre. xcvi. di. si imperator. in fi. Dicēdū est ergo ꝙ apud papā residet vere ⁊ originaliter vtriusq; potestatis ⁊ iurisdictionis plenitudo. Sed potestatē temporalē regulariter ꝯcedit imperatori ⁊ alijs regibus qui sub imperio debēt esse. vij. q. i. in apibus. vbi de hoc. ff. ad l. rho. de iac. deꝑcatio. l. q̄ leuāde. lxiij. di. hadrian⁹. vbi de hoc. ⁊ mediante ipso ipsi exercēt sibiipsi nō auferēdo: sed ipsam iniūgere / ac eius executionē certis casib⁹ reseruādo. ex̄ q̄ fi. sint legi. ꝑ venerabilē. §. rationib⁹. hinc est etiā ꝙ imperator dño pape fidelitatē iurat et eius fidelis est. casus in lxiij. dist. tibi dño. ex̄ in clemē. de iureiu. romani principes. q̄b⁹ ecclesie

Ponunt casus in q̄b⁹ ecclesie vbi de hoc expssius. ¶ § Casus aūt in q̄bus se ecclesia sic se intromittit de tēporalib⁹ sunt. Primus qñ imperator vel tronittes princeps donat ecclesie iurisdictionē in castro vel villa tīt de tēporalib⁹ vel ꝓuincia: sicut habet ecclesia in patrimonio beati Petri; vt pre. §.

tri vt p̄.§.rationibus.in marchia anchonitana:in roman
diola:in ducatu spoletano:in comitatu cāpanie/ in mul
tis alijs terris. Regnū etiā sicilie patrimoniū est ecclesie.
xciiij.di.valde.ex̄ de re iudi.ad apl'ice.vi.li. totū imperiū
occidentis ex donatione cōstantini.xcvi.dist.constantin⁹.
Unde vere ꝓprie papa monarcha est occidētis: vn̄ ne
cesse est etiā per hanc rationē/ ꝙ ab eo in occidente impe
riū teneatur. reuera dict⁹ est dn̄s imperator legitim⁹
vtilis. Secundus est qn̄ occurrit aliquid difficile vel am
biguū.vt p̄e.§.rationibus. Tertius est ratione delicti.ex̄
de iudi.nouit. Quartus est quū iudex secularis est negli
gens vel iniustus: p̄sertim vacante imperio:quo vacāte/
papa imperatori succedit:vt est hodie declaratū.ex̄ in cle
menti.de re iudi.pastoralis.§.finali. ex̄ de fo. compe.licet.
vbi de hoc p glo. docto.post.j.no. in alijs casibus ibi in
glo.adde hic qd̄ no.j.in.lvi.ar.§.ex his aūt.v̄.de qb⁹ aute.
Et ex hoc clare patet ꝙ papa ex se iurisdictione habeat
temporalē:q: alias eius executionē in p̄dictis casibus nō
haberet:nisi ei cōcederet imperator. Hoc etiā p3 p illud
Luc.xxij.superius allegatū:Ecce duo gladij .quoꝝ vn⁹
ſm glo.fuit euaginatus: alter nō.per quos intelligitur
dicta duplex potestas. Per euaginatū spūalis: vnde p
cussionē petri:q abscidit auriculā malchi serui pōtificis.
Joan.xviij.euaginatio spūaliter moralizat̄.xxiiij.q.j.si pe
trus. Per nō euaginatū tēporalis:vt p euaginationē in
telligat̄ potestatis executio:vt sic apud christū eius vi
carios sit vtraqꝫ potestas:sed tēporalis quātū ad iurisdi
ctionē/nō quantū ad executionē vniuersaliter loquēdo.
nō quia nō possit:sed q: vt d̄r.ij.Timoth.ij.x.di.qm̄.decuit
vt spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursibus: deo mi
litans minime se negotijs secularib⁹ implicaret.idē.xcvi.
di.quū ad verū.facit opti.xi.q.j.te q̄dē.cū.c.seq..§.ex his
oibus.ij.ibi:secularia igit̄ iudicia.adde ad istum arti..§.
alias obiectiones solutiones quas posui.j.in.lix.arti.in
§.restat. ¶ T.

Euaginatio gladij quid significet.

Temporalis iurisdictio pape subest.

T O illa que possunt dici vtrāqꝫ potestatē/scʒ tem
poralē ad papā nō pertinere: iurisdictiones esse
distinctas:respōdendū est. primo ad id: Red
dite q̄ sunt cesaris cesari: q̄ sunt dei deo.in ar.
xij. Matth.xxij.Marc.xij. Luc.xx. .xxiij.q.viij.conue
nior.cū.§.pre.ecce ꝙ.xvi.q.vij.maiores.dico ꝙ sicut a deo
nō excludit̄ dn̄atio in tēporalibus:q: dn̄i est terra .Ps̄.
xxiij. Ps̄.lxxviij.viij.di.quo iure.ex̄ de deci.tua.ij. quis
appropriatius attribuat̄ sibi dn̄atio in spūalibus/ꝓpter
excellentiā spūaliū respectu tēporaliū. ex̄ de maio. obe.
solite.ita nec a dei vicario excludet̄. Unde licet ista respō
sio fuerit cauta:ne interrogantiū neq̄tia posset ipsum ca
pere in sermone:fuit tn̄ verissima/ ad ꝓpositū nostrum
dicta.quū em̄ dei sunt om̄ia:et ei⁹ imperiū regnū. Dan.
ij.ad fi.ibi:in diebus aūt.qd̄ iubet christus cesari esse red
dendū/debet dicat̄ etiā deo reddi:q: cesari est redden
dū ꝓpter deū/q imperiū ordinauit vt instrumentū suū
sui vicarij/ad defensionē fideliū eoꝝ ꝯuersationē pacifi
cā cōseruandā.xxiij.q.v.principes..c.administratores.
sic intelligit̄ qd̄ dicit̄.l.ꝙ summa nobis dona a deo conces
sa/sunt sacerdotiū imperiū.in autē. quō oportet epil.in
prin.col.j. tamē vtrumqꝫ exercuit christus:vt legit̄ no.
x.di.qm̄..xcvi.di.quū ad verū. Sicut ergo diuisio eoꝝ q̄
sunt cesaris:est diuisio nō disparatoꝝ/sed superioris in
ferioris:q: om̄ia que sunt cesaris/sunt etiā dei: nō econ
uerso.sic dominatio imperatoris est pape suo modo: nō
ecōuerso: sicut dominatio imperatoris est dei principa
liter sicut cōferētis cōmunicantis eā: cesaris autē est
sicut ministri cui cōmunicat̄.sic etiā principaliter est pa
pe eā conferentis imperatori cōmunicantis. Preterea
nullus negat quin comes sit subdit⁹ regi vt in libro feu
dorū:quia comitatus intra terminos alicui⁹ regni sunt:
ergo de eius iurisdictiōe sunt.vide quod legit̄ no.ex̄ de
offi.archi.c.fi.maxime per Innocē.dicit̄: tamen subditi
comitis aliud debēt regi aliud comiti. dicet̄ eis a vero

iudice reddite que sunt comitis comiti:que sunt regis re
gi. Ex hoc tamē nō pōt argui ꝙ dominiū comitis non sit
regis tamq̄ principalis et directi dn̄i: licet comes vtilis
dn̄s sit. Papa etiā in imperio superior dn̄s est. ex̄ in clem̄.
de re iudi.pastoralis cura.§.fi.ibi:Ex superioritate quam
ad imperiū nō est dubiū nos habere: fidelitatē iurat pa
pe imperator pro imperio:ergo ab eo tenet illud.vt p̄e.c.
pastoralis. in clem̄.de iureiur.romani p̄ncipes. Itē ideo
dixit dn̄s dictū v̄bū:Reddite que sunt cesaris .vt osten
dat ꝙ iperatori/ cuilibet potestati ius suū cēsus soluē
dus sit:vt sit probatio subiectionis.x.q.iij.illud.C.de epis.
 clericis.nulli.ex̄ de cēn.om̄is. Ceterū nullus negat q̄n
imperatori iura debita sint soluēda:nec i hoc nec in alijs
iuribus papa intendit imperatori in aliquo derogare.ex̄
de iudi.nouit.q̄ fi.sint legi.causam q̄.ij. Quia si cuiqꝫ sua
iurisdictio nō seruat̄:ordo ecclesiasticus cōfundit̄.xi.q.iij.
peruenit.sed nō ꝓpterea in imperio ius habere papā nega
tur:vt plene superius est ꝓbatū. ¶ U Secūdo ad id qd̄
opponit̄ de Joan.vi.c. Jesus ergo quū cognouisset quia
venturi erant vt raperet facerent eū regē:fugit iterū in
montē ipse solus. ad illud Joan.xviij. Regnū meū non
est de hoc mūdo. qd̄ sequit̄:nūc aūt regnū meum nō est
hinc:dico ꝙ quantū ad literā exponēdo fecit hoc quia
quū esset rex regū/ vniuersalis dn̄s oim/nō oportebat
ꝙ amplius rex fieret illius parue regionis. vn̄ Joā.xviij.
Pilato dicēte sibi:Ergo rex es tu/nō negauit se regē:sed
dixit:Tu dicis/q: rex sum ego. Moraliter vt dicit glo.fe
cit hoc docens prospera mūdi fugere: ꝯtra ea orare.re
fert se ad illud ꝙ solus erat in mōte vbi est locus oratiōis
vnde Greg.ait:Rex fieri noluit:ad crucis v̄o patibulum
sponte venit:oblatā gloriā culminis fugit:penā probrose
mortis appetijt:vt membra eius discerent fauores mūdi
fugere:errores minime timere. Quanto inquā ergo chri
stus esset dn̄s mūdi in temporalibus spiritualibus:pro
quanto erat summus pontifex:subditos conabat̄ trahe
re ad regnū celeste cōsequendū:quia ad hoc venerat: qd̄
nullus bene consequit̄:nisi cōtēnendo terrenū.vnde Leo
papa in sermone de epbia dicit de ipso: Dn̄s tēporale nō
querit regnū/qui prestat eternū: tamen in hoc ꝙ vocat
eū dominū/scʒ mundi:tribuit sibi temporale regnū. Uel
potest exponi. Regnū meū/scʒ quod corde gero p amorē
 fidelibus meis opto:nō est de hoc mundo. Uel regnū
meum scilʒ celeste/de quo Matth.v.in prin..vi. Lu.xi.
ibi:Adueniat regnum tuū.quod specialiter dicit̄ esse chri
sti:quia ibi regnat regnaturus est in sanctis.nō de hoc
mundo.i.non concordat cū regno mundi. Adde etiā hic
qd̄ scripsi in.lix.ar.§.restat.v̄.ad illud quod obijcit̄. infra.
et in.ij.parte.ar.lvij.in.§. item questionem istam.q: illud
vnicū pacificū:istud diuisum et seditiosum: vt ꝓbat ex
perientia. Matth.xij. Luc.xi. Oē regnū in se diuisuʒ .
Item illud perpetuū. Ps̄.cxliiij. Regnū tuū regnū oim
seculorū. Dan.ij..vij. Istud momētaneū fragile. Eccl'i.
x. Omnis potentatus vita breuis.j.Mach.xi. Rex ptole
meus imposuit sibi duo diademata vna die: et tertia die
mortuus est. Hiero. Principatus vt ingredit̄/deseritur:
dū tenetur labitur: incertū est qua die finiat̄. Eccl'i.xxi.
Stupa collecta synagoga peccantiū: consummatio ei⁹
fauilla ignis. quasi diceret: potestas peccatorū deficit vt
stupa ad ignē. Itē regnū celeste amplissimū. Baruch.iij.
Quam magna est domus dei: ingens locus possessiōis
eius. econtra regnū terrenū est angustū. vnde Boeti⁹.
Omnis terre ambitus/ad celi spatiū puncti obtinet ra
tionem. Idem ostendit Seneca dicens/ꝙ paucis diebus
posset nauis a litoribus hispanie vsqꝫ ad indiā ꝑmeare:
sed velocissimus planeta vix triginta annis potest exple
re circulū firmamenti: quod tamē paruissimum est respe
ctu vltimi corporis/scʒ celi empyrei:vbi sunt angeli: san
cte anime dei faciem contemplantur. Itē ꝓpter tranquil
litatem pacem. Esa.xxxij. Sedebit populus me⁹ in pul
chritudine pacis . Sed regnū terrenū in turbatiōe est.

Regnum mundi christus ꝯtēpsit.

vnde herodes rex turbat⁹ est ⁊ oīs hierosolyma cū illo/
christo nato. Matth.ij. Itē propter securitatē. Esa.xxxij.
Securitas erit vsq; in sempiternū. s3 regnū terrenū sēp
est cū timore. Iob.xv.ibi: Cunctis diebus suis impius su/
perbit: ⁊ numerus annorū incertus est tyrannidis eius.
Sonitus terroris semp in auribus illius: ⁊ quū pax sit: il/
le insidias suspicaē. Seneca: Nō est liber q̄ seruos suos ti
met. Itē ꝓpter affluentiā. Prouerb.viij. Mecū sunt diui
tie ⁊ gloria. Ps̄.lxiiij. Replebimur in bonis domus tue.
Item Ps̄.xvi. Satiabor: quū apparuerit gloria tua. Exo.
xxxiij. Ego ostendā tibi oē bonū.i. summū bonū. in quo
solo sunt omnia bona. Aug. Si bona singula creata dele
ctabilia sunt: cogita in mente q̄ delectabile est illud bo/
nū quod continet iucunditatē omniū bonorū: ⁊ nō qualē
in rebus creatis sumus experti: sed tāto differētius quā/
to differt creator a creatura. Si em̄ bona est vita creata:
cogita quāto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucunda est
salus creata: quāto iucūdior est salus que fecit oēm salu/
tē? Si amabilis est sapiētia in cognitiōe creatarum rerū:
q̄ amabilis est sapiētia que ex nihilo cōdidit omnia? De/
niq; si multe ⁊ magne delectatiōes sunt in rebus creatis
delectabilib⁹: quāta delectatio est in illo q̄ fecit delectabi/
lia? S3 regnū terrenū est in defectu. Seneca. Scias illos
multis indigere qui multa possident. Eccl's.v. Ubi mul/
te sunt opes: ⁊ multi qui comedunt eas. Itē ꝓpter iucun
ditatem. Ps̄.xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue
dn̄e ⁊c̄. Bern̄. Uides quō memoriā suauitatis huius aīa
exprimere gestiens verba multiplicat. Hanc dulcedinem
nouit expertus: inexpertus ignorat. quia nemo scit nisi q̄
accipit. Apoca.ij. vnde ⁊ alios ad gustū suauitatis inui/
tans ait Ps̄.xxxiij. Gustate et videte qm̄ suauis est dn̄s.
Sed regnū terrenū est in merore. i. Macha.vi. post prin.
In quātā tribulationē deueni: ⁊ in quos fluctus tristitie
in qua nunc sum ⁊c̄. verba sunt Antiochi regis. vbi ⁊ d͛:
Ut audiuit rex sermones istos expauit: ⁊ cōmot⁹ est val/
de: ⁊ cecidit in lectū: ⁊ incidit in languorē pre tristitia ⁊c̄.
quod sequiē hoc est regnū christi qd̄ nō est de hoc mūdo:
quia contrariū huic mundo. ¶ X Uz etiā christus vere
rex fuit tēporalis: ⁊ per consequens papa suus vicarius:
apparet ex dictis Richardi sup Apocalyp.i.c. super ꝟbo:
Princeps regū terre/ dicētis: Reges sunt triplices. Qui/
dam regunt sibi subditos quoad terrena: vt principes se/
culares. Quidā quoad spiritualia: vt ecclesiarū rectores.
Quidā regūt semetipsos: vt singuli fideles. Christus est
princeps omniū regū: quia ab ipso est omnis potestas se/
cularis ⁊ cura pastoralis ⁊ singularis solertia cuiusq; fi/
delis: que cuncta sicut ab ipso habēt originē/ sic s̄m ipsu3
habere debēt actionē: vt principes per potestatē secularē
inter subiectos sibi homines teneāt iustitiā. facit.xxiij.q.
v.regū. Pastores per curam pastoralē fidelibus sibi com
missis prebeāt doctrinā. facit.xliij.dist. ephesijs.xi.q.iij. no
lite. ⁊ singuli fideles ꝑ singularē solertiā in semetipsis ser
uent sanctimoniam. ar.ij.q.i. scelus. et illud.i. Pet.ij. Uos
estis genus electū regale sacerdotium ⁊c̄. Principes sibi
subiectis debent contra raptores homines defensionē.
Pastores ouibus sibi cōmissis/ contra impugnantes de/
mones instructionē. singuli autē sibimetipsis cōtra vitia
reluctationē. hucusq; si. Sic ergo christus ⁊ eius vicari⁹
papa imperator celestis est. ex̄ de elec. fundamenta.§. ne
autē. ibi: Imperator celestis instituit. ⁊.xi.q.iij. iulianus. ⁊
rex celestis ⁊ terrenus. vt ex̄ in prohe. decretaliū: Rex pa/
cificus: ⁊ regnū suū spirituale/ nō carnale/ non sit de hoc
mundo: quia caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebunt. i.
ad Cor.xv. ad fi. insinuans etiā p̄dicta verba: Regnum
meū nō est ⁊c̄. illos ad regnū huius mundi pertinere: qui
auxilio humanarū viriū: nō diuino presidio ab imminēti
iniuria se tueri contendunt. sic exponit dicta ꝟba domini
Gratian⁹.xxiij.q.iij.c.i. vbi dicta verba ponunē. ¶ Y Uz
etiam in isto puncto vult a se excludere caliginem intelle
ctus/ papam nō cōsiderat hominē: sed deū quodāmodo/

quia vicariū. ex̄ lib.vi. de elec. fundamenta.§. ne autē. ibi:
Ipsiq; romani pontificis vicarij dei. et e.ti. vbi periculū.
§. ceterū. Creatione vicarij iesu christi successoris Petri/
rectoris vniuersalis ecclesie/ gregis dominici directoris.
ex̄ vt eccle. bene. vt nostrū.§. porro. ibi: Qm̄ etsi locum dei
teneam⁹ in terris ⁊c̄. ex̄ de transla. quanto. ꝟ. nō em̄. Non
em̄ homo: sed deus separat quos romanus pontifex qui
nō puri hominis/ s3 veri dei vicem gerit in terris. ⁊.i. Nō
humana: sed diuina potius authoritate dissoluit. cum si.
Sicut ergo nullus fidelis dubitat q̄n christus fuerit rex
⁊ sacerdos: ⁊ rex celi ⁊ terre. vt ex̄ de sum. trini.c.i.§. vna.
⁊ Apoca.xvij. ⁊.xix. ⁊.i. Timoth.vi. ibi: Rex regū ⁊c̄. ⁊ con
ditor omniū celestiū ⁊ terrestriū: quia omnia per ipsum/
sc3 verbū/ sc3 filiū dei/ facta sunt. Ios.i. ⁊ vna persona in
duabus naturis. vt pre.c. de summa trini.c.i.§. hec sancta.
⁊ hec oīa. s̄. arti. proximo. ⁊.xiij. latius superius sunt ꝓ/
bata. ¶ Z Sic nullus catholicus dubitare debet quin
summ⁹ vicarius generalis in terris pariter vtramq; ha/
beat potestatē: immo nō longe esset ab heresi contrarius
pertinaciter affirmare: quia esset negare filiū dei condito
rem terre ⁊ regē: ⁊ sic ponere duo principia cū hereticis
marchionistis.xxiiij.q.vlti. quidā. ꝟ. marchioniste. Itē q2
omnis potestas ab ecclesia est: vt. s̄. probatū est. q2 extra
ecclesiā nulla potestas aut iurisdictio vera est: vt est expsi/
sum.xxiiij.q.i.§. sed illud. ⁊ de hoc etiā. s̄. satis tactum est.
Tertio ad illud quod dicitē q̄ imperator ex electione ha/
bet ius in imperio: ⁊ pōt administrare ante confirmatio
nē pape: vt legitur ⁊ no.xciij. dist. legimus. ⁊ no. Innoc̄. ⁊
Ostien. ex̄ de elec. venerabilē. Respondeo q̄ nō ꝓpterea
negatur q̄ papa vtramq; non habeat potestatē: quia ius
quod imperator habet: ex electione cōcordi habet. q2 ele/
ctus ab illis quos papa ⁊ ecclesia cōstituit electores. Nā
illi qui eligunt imperatorē a papa habuerunt hoc ius eli/
gēdi: vt pre.c. venerabilē. ⁊ pre.c. romani principes. ex̄ in
clemen. de iureiur.i. rn̄so. vbi de hoc. ergo originaliter ius
istud a papa sibi cōpetit mediantibus electoribus. simile
ad hoc quia apostoli elegerunt.lxxij. discipulos.xxi. dis. in
nouo. ⁊ tamē dn̄s dicitur eos instituisse.xxi. disti.§.i. quia
quod per alios fecit per se fecisse diciē. vt ibi no. in glo. s3
contra. item quia etiam s̄m glo. nō cōsequitur imperator
exercitiū administrandi/ etsi consequaē ius ex electione:
vt no.lxiij. dist. quanto. de hoc. i. arti.xl. in fi. ⁊ ar.xliij. ꝟ. et
q̄ nō. Quarto ad illud.c.xcvi.di. si imperator. vbi diciē q̄
diuinitus imperator consecutus est suā potestatē. ⁊ ad il/
lud quod dicitur ibi in glo. argumentando/ nō ergo a pa
pa: respondeo q̄ hoc nō sequiē ex textu: sed est fallacia cō
sequentis. sicut nō sequitur gentes diuinitus sunt conse/
cute baptismū: ergo nō mediantib⁹ aplīs. similiter aaron
⁊ filij eius diuinitus consecuti sunt sacerdotiū: ergo non
mediante moyse: quū Exo.xxviij. dixerit deus moysi: Ue/
sties his omnibus aaron fratrē tuū ⁊ filios eius cū eo: et
cunctorū cōsecrabis manus: sanctificabisq; illos vt sacer
dotio fungantē mihi. ⁊ de hoc.xxi. dis.§.i. ibi: q̄ ex precepto
dn̄i aaron ⁊c̄. sic qd̄ papa facit: de⁹ facit. ex̄ de trāsla. q̄nto.
ꝟ. nō em̄. ⁊ quod imperator habet ab ecclesia: a deo habz.
Nūquid em̄ nō habet approbationē sui iuris/ cōsecratio/
nem/ vnctionem ⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa.
vt pre.c. romani principes. de iureiur. quis sapiens nega/
ret hoc? Deus em̄ aliqua facit immediate vt que creat: ali
qua ꝟo mediante creatura: vt. s̄. in exēplis positis. s̄. et in
Exodo frequēter diciē: Locutus est dn̄s ad moysen. ⁊ in/
telligunt sancti per interpositā creaturā per angelum. et
vtraq; possunt dici diuinit⁹ esse facta. Ad.c.iiij.xxiij.q.iiij.
quod dicit potestates tēporales a deo fuisse cōcessas: ve/
rū est quia oīs potestas/ siue imperialis/ siue alia/ a deo
est immediate ⁊ principaliter. ad Roma.xiij. in prin.xxiij.
q.i. quid culpatur. ⁊ mediate: quia potestas sub potesta/
te est.xi.q.iij. qui resistit. quia miles a potestate recipit gla
dium.xxiij.q.v. miles. ⁊ imperator ab ecclesia: vt. s̄. pluri/
mū est probatum. Quinto ad.c. illa. hadrian⁹.ij. ⁊.c. seq.

Christ⁹ rex tēporalis.

Reges triplices

Papa in terris vtramq; habet ptāt em

Iurisdictio antiquorum imperatorum.

lxiii.di. que loquuntur de potestate quam habebant olim imperatores supra ecclesiam, leuiter respondetur: quia illam potestatem dedit eis ecclesia pro tempore et pro causa: quibus cessantibus cessauerunt priuilegia illa. et que ad principem ecclesie trahebantur. s.q.s. quod pro remedio. et q.vij. quod pro necessitate. vbi de hoc. et nihilominus imperatores illis priuilegiis renuntiauerunt. et hec duplex solutio ponitur. lxiij.di.§. verum. Ad sextum iterum quod dicitur de glo. posita prec.c. hadrianus.ij. que dicit. Fateamur ergo imperatorem dominum mundi: concedendum est in gradu suo: sed sub papa sicut.s. probatum est. Item dominus est mundi quantum ad executionem gladij temporalis, quo regulariter papa non vtitur: licet ab eo fit: vt similiter superius est probatum. Sexto ad illud quod dicitur quod iurisdictiones sunt distincte. vt.x.di. quoniam. et.xcvi.di. quum ad verum. quum habeant distinctos fines atque obiecta et actus: concedo. ex hoc tamen non sequitur quin vtraque potestas sit in eodem: potissimum quum potestas temporalis reducatur in spiritualem velut in causam: et in multis casibus papa actus exerceat vtriusque vt superius est probatum. Item ista distinctio iurisdictionis est quantum ad executionem propter causam assignatam in.c. quoniam. et quum ad verum. sicut etiam priori me in alia obiectione dixi. Septimo ad.c. si duobus. ex. de appel. quod dicit quod non potest appellari ad papam a seculari iudice: fateor regulariter. quia papa non intromittit se de executione iurisdictionis in temporalibus facienda: sed eam imperatori committit: ne secularibus negotiis implicetur. vt prec.c. quum ad verum. et priori dictum est. ¶ Aa Octauo ad illud quod dicitur quod ecclesia soluit tributum imperatori.xi.q.s. si tributum. et.c. magnum. cum si. verum est: quia res transit cum onere suo. ex. de deci. pastoralis. et.c. quum non sit in hoie. et no.xxiij.q.viij.§. hinc datur. et.c. tributum. in glo. quia cum onere. Nam agri tributarij de quibus dominus temporalis tributum certum habebat: si ad ecclesiam perueniant: iustum est quod ecclesia soluat quod soluebat ille qui ecclesie prediu vendidit vel donauit: nec ipsa subijciatur ecclesia domino temporali vel regibus: vt probatur precedenti.c. tributum.xxiij.q.viij. ibi: Quia non ecclesia dari: non pontificalis aper et ita subijci regibus pot. Soluit etiam ecclesia hoc tributum pro causa quam ibi assignat vrbanus: scilicet pro pace et quiete qua tueri et defensare debent imperatores ecclesiam et clericos. Non autem ecclesia tenetur soluere tributum de decimis et oblationibus: vt tangitur e.q. secundum. Nec soluit ecclesia in aliquo munera personalia: nec angarias, nec pangarias: vt de hoc plene.xvi.q.s.§. nouarum. cum.l.seq. placet. legitur et no. ex. de immu. eccle. non minus. Nec soluit aliquid de prediis que ad eam libere peruenerunt: quia bona ecclesiarum et clericorum libera sunt ab omni seruitio temporali: vt legitur et no. ex. de vita et hone. cleri. ex literis. Ratio etiam alia quare soluat ecclesia tributum de prediis que eadem tributaria perueneruntur assignatur.xi.q.s. magnum. vt doceat omnes debere esse subiectos sublimioribus potestatibus, secundum apostolos petrum et paulum.s. Pet.ij. et ad Rom.xiij. et ne quis constitutionem terreni regis esse soluendam putet. ¶ Bb Item ad id nono quod dicitur, quod filius dei soluit tributum. Matth.xvij. et prec.c. si tributum. verum est non ex debito: sed vt non scandalizaret alios: vt no.xi.q.iij. magnum. i glo. non ex debito. vnde et dominus ait Petro p.c.xvij. Matth. Quid tibi videtur simon? Reges terre a quibus recipiunt tributum vel censum: a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sunt filij. Ut autem non scandalizemus eos: vade ad mare et c. ad idem.xxviij.q.s. iam nunc. ad finem ibi: Unde et ipse dominus prius quum non se soluere tributum debere demonstraret: soluit tamen ne scandalizaret eos, quibus ad eternam salutem gerens morem consulebat. ¶ Decimo ad illud Pauli ad Rom.xiij. Cc omnis anima subdita sit plato suo: verum est. et si bonus est: nutritor est. si malus fuerit: erit tentator. dicit ibi glo. Sed ex hoc non potest argui ecclesiam subiectam imperio. Sed arguitur quod census signum est subiectionis. ex de censi. omnis anima. quod verum est in eo quod soluit quia obligatus est soluere: vt ecclesia pro pdio

Imperator: quomodo intelligitur dominus totius mundi.

tributario: vt superius dictum est et quare, sed non simpliciter vt.s. probatum est. ¶ Undecimo ad id.s. Pet.ij. Serui subditi estote omni humane creature propter deum: siue regi tamquam precellenti et c. respondet Innoc.iij. ex. de maio. et obe. solite. ibi: Scribebat enim apostolus subditis suis: et eos ad humilitatis meritum prouocabat. Nam si per hoc quod dixit: subditi estote sacerdotibus voluit imponere iugum subiectionis: et eis prelationis authoritatem auferre quibus subditos esse monebat: sequeretur ex hoc quod seruus quilibet in sacerdotes imperium accepisset. et.s. quod autem sequitur regi tamquam precellenti: non negamus quin precellat imperator in temporalibus illos duntaxat qui ab eo recipiunt temporalia et c. Sed pontifex in spiritualibus antecellit: que tanto sunt temporalibus digniora: quanto anima prefertur corpori: et qui dicit pontifex: non dicit summus qui proprie dicitur papa.xxi.dist.§.s. et qui etiam in temporalibus antecellit: vt superius est pluries probatum. Sed quilibet pontifex maior est imperatore: vt xcvi.di. duo sunt. vt.s. dictum est. Ex predictis ergo clare patet papa vniuersalis monarcha totius populi christiani et de iure totius mundi: ita quod velit nolit quicumque viator pape de iure subijcitur vt plato. ¶ Duodecimo ad illud quod dicitur quod imperator potest papam iudicare si papa reperiatur a fide deuius. quod non probatur nisi exemplo Othonis primi regis theutonicorum: qui vt fertur cum clero et populo romano Joan.xij. deposuit a papatu. Dico hoc falsum esse: quia papa in heresi etiam incorrigibilis iudicari non potest ab imperatore: sicut de hoc satis dixi.s.in.iij.iiij.xi. et.xxxi. arti. Nec est trahendum ad consequentiam factum Othonis: quum sibi tunc concessa fuerit licentia a leone papa: et potestas ordinandi ecclesiam romanam: et eligendi summum pontificem. lxiij.dist. in synodo. Cui priuilegio renuntiauerunt postmodum imperatores romani. vt dixi.s.Bb.v. in precedenti folio. hic adde quod scripsi super hoc latius.s.in.lxviij.ar.in.§. ad id quod no. in prec.c. in synodo. quod papa potest dare potestatem imperatori in casu heresis, dixi contrarium.s.in.xxxi. quum aut.iiij.Bb. quod Bb papa.ar. et probaui. vbi videndum est. Non debemus autem attendere ad factum Othonis: quia non est exemplis, sed legibus iudicandum. C. de sente. nemo. de hoc. no.xx.dist. de quibus. leges autem infinite sunt in contrarium: quod nunquam debet iudicari papa: sed nec aliquis clericus a seculari iudice condemnari. ex. de iudi. at si cleri. et.c. decernimus. et.xi.q.s. quasi per totum. et adde quod no. in prec. ar.iij.iiij.xij. et.xxxi. ¶ Ec Or autem bauarus in imperio intrusus olim dux bauarie, cum populo stulto et infideli et furioso et clero phantastico romano adulante sibi in furia theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theutonicusque suum retinet in ore furorem: et in insipientia sua et vindicta dominum papam Joan.xxij. in cuius tempore scribo hunc librum: deposuerunt in vrbe: et sibi substituerunt de facto pseudo religiosum de ordine minorum fratrem Petrum de Corbaria: quem cognoui in vrbe verum hypocritam quum conuentualis essem ibi rome in ara celi decimantem mentam. Matth. xxiij. et anetum in quibusdam abstinentiis exterioribus et in aperto: et in abditis loculos compilantem: et inter mulierculas romanas quasi continue residentem et gloriam aucupantem. et sicut mihi testimonium perhibuerunt: minister illius prouincie romane et custodes tunc quum essemus in magno concilio de facto eius et aliorum, qui ecclesie et ordini rebellauerant ananie minus habentem, scilicet in castitate: et sic fidem paupertatis et munditie et obedientie: que sunt legis grauiora relinquentem. Matth.xxiij. Hoc minus etiam est ad consequentiam deducendum: quia nedum imperator non est, sed intrusus in imperio et tyrannus: et lupus rapax deuorans nedum oues ecclesie obedientes sancte ecclesie matri sue a dextris stantes. Joan.x. sed etiam hedos petulcos et olidos secundum glo. Matth.xxv. stantes a sinistris fauentes sibi filios degeneres et infrunitos.xcvi.di. in scripturis. et hostis ecclesie manifeste.xxiij.di. si inimicus. et ab ea iusto iudicio reprobatus ex lib.vi. fundamenta.§. quid plura. et ab eodem papa Joan. de heresi sententialiter condemnatus. Qualem ergo senten

Papa monarcha vniuersalis

tiam dare potuit in imperio intrusus contra papā catho
licū: cui tota ecclesia sicut tenetur obedit: et tenet eum ꝓ
papa: nō auditū/nō cōfessum/nō conuictū/nō rei euiden
tia hereticū. contra illud. xxi. di. nunc aūt. ix. q. iij. nemo. ij.
q. i. nos i quēq̄. quū. v. c. seq. ex̄ de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ⁊
ca. vlti. et in clemē. de re iudi. pastoralis. cū multis si. que
eciā ab intrusis fiūt: nō tenent vt legit̄ ⁊ no. de conse. di. i.
hic ergo. Quomō potuit: quia nō potuit iste bauar⁹ dn̄m
papā Joan. accusare. quū sibi nō obediat. iij. q. iiij. alieni.
ibi: Aut apostolice sedis iussionibus inobedientē suscipe
re nō debemus. supple in accusationē. Itē q: infamis: q:
iussa apostolice sedis libenter transgreditur. causa. ε. ⁊. q.
ca. si quis. Itē bauarus contra papā conspirator cū suis
gibellinis fuit. nō dico de omnibus: ergo papā accusare
nō potuit. ε. causa ⁊. q. conspiratores. Item excommuni
catus multis excommunicatiōibus papam accusare nō
potuit. causa. ε. nullus. ⁊. c. omnes. Itē bauarus pape insi
diator ⁊ detractor ab accusatiōe sua repellit̄. causa ε. ⁊. q.
clericus qui. ⁊. c. detractores. Itē bauarus sacrilegus ꝓ
pter multorū clericorū ⁊ religiosorū captionē/⁊ multarū
ecclesiarū ⁊ monasteriorꝫ inuasionē. xij. q. i. nulli. c. q̄ abstu
lerit. c. de viro. xvij. q. iiij. sacrilegiū. c. oēs raptores. c. q̄ ra
pit. c. si quis suadente. ⁊ quasi per totū. vide hic de baua
ro vsq̄ ad. ℟. sequen. qui incipit: Ad hec etiā. ⁊. xxiij. q. iiij.
quid ergo. ex̄ lib. vi. de re iudi. ad apostolice. necdū nō pa
pā: sed nec aliū accusare pōt. iij. q. iiij. nulli vnq̄. ⁊. q. v. cō
stituimus. Itē bauarus ecclesie ⁊ dn̄i pape publicus ho
stis ⁊ inimicus capitalis/papā accusare nō potuit nec in
eū sententiā ferre. etiā si al's iudex suus fuisset. iij. q. v. ac
cusatores ⁊ testes. vbi de hoc. ex̄ de simo. ꝑ tuas. i. vbi de
hoc. ⁊ vt lite nō contestata. accedēs. ij. de accusa. quū opor
teat. vbi de hoc. iiij. q. iij. §. item in criminali. ⁊. iij. q. v. nul
lus seruus. ¶ Itē iste bauarus armauit se cōtra papam
ad literā. vt ꝓm glo. conuiciando vel diffamādo eū. ergo
contra eū vel contra quemlibet epm admitti nō debet in
aliquo. ad hoc. iij. q. v. oēs. Omnes qui aduersus patres
armant̄: vt patrū inuasores infames esse censem⁹. ⁊. i. qm̄
iubent canonica decreta patrū: vt accusatio, vel testimo
niū eorū qui odio quoslibet ꝓsequunt̄: vel qui inimici aut
suspecti habent̄: nullo mō recipiant̄. idem. vi. q. i. sacerdo
tes. Q: aūt contra eū sententiā ferre nō potuit inimicus:
patz. iij. q. v. q. suspecti. vbi de hoc. vn̄ dicit̄ ibi: Quia suspe
cti ⁊ inimici iudices esse nō debent: vt ipsa ratio dictat: et
plurimis probatur exēplis. nā quid gratius ⁊ amabilius
dare quis inimico potest: q̄ si ei ad imperandū cōmiserit:
quē ledere forte voluerit: ⁊. i. vbi athanasius a suo patri
archa canonice cōdemnatus: quia proclamauit q̄ inimi
cus esset: a synodo chalcedon̄. recipere suā ecclesiam iudi
catur. et. i. Quero inquit iudiciū quod pretendūt: vbinā
possit agitari: an apud ipsos/vt iidem ⁊ inimici sint ⁊ te
stes ⁊ rei iudices? Q: si in iudicio vbi iidem sunt inimici
qui iudices: nec humana cōmitti debent iudicia: quanto
magis diuina. i. ecclesiastica: quis sapiēs ⁊ nō intelligat?
⁊. i. Nam quodāmodo naturale est suspectorꝫ iudiciū insi
dias declinare: ⁊ inimicorum iudicium velle refugere ⁊c̄.
de istis inimicis legit̄ et no. ex̄ de offi. del'. insinuante. vbi
etiā no. q̄ minor inimicitia repellit iudicē q̄ testē. ⁊ de ac
cu. quū oporteat. Itē bauarus excōmunicatus ⁊ hereti
cus condemnatus/dare sententiā nō potuit cōtra papā.
ex̄ de re iudi. ad probandū. xxiiij. q. i. §. fin autē. cū si. Quō
ergo miser iste bauarus secularis ⁊ inferior: et tot dictis
laqueis irretitus/ꝓcedere potuit cōtra papam cōtra illa
omnia. c. xxi. di. §. in his omibus. cū. c. seq. vsq̄ ad si. di. sed
⁊ conciliolū vel potius conuenticulū qd̄ rome sup hoc fe
cit. nūc prope romā erā per tres leucas in eremitorio mō
tis compatris a persecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in
terra guelforū: acephalū liquet esse. vbi de tāta potestate
scꝫ dn̄i pape agebatur: ⁊ maiorū nō fuit expectata sentē
tia. vt. xxi. dist. submittit̄. Vere etiā potest dici in hac parte
Bauarus bestia lapidanda: quia montē tetigit. ad Heb.
xij. Exod. xix. Bestia inquā similis vrso: de qua Dan. vij. q̄
in parte stetit: quia diuisionē in ecclesia fecit: ⁊ ab vnitate
ecclesie recessit: quia vnitas nō capit diuisionē. xxiiij. q. i. lo
quitur. ⁊ tres ordines dentiū erant in ore ei⁹: quia ad lite
ram iste cū pseudo ⁊ apostatis religiosis triū ordinū ꝑdi
catorū/minorū/⁊ eremitarū/ecclesiā momordit: ⁊ contra
eam latrauit ⁊ dicebatur ei: Surge comede carnes pluri
mas. Dan. vij. quia per diuisionē suā multa sunt milia ho
minū interfecta. ⁊ deuorauit obedientes ecclesie plebes:
⁊ earū carnibus saturatus est. quarū tamē ⁊ quorū san
guinis reus est: quia ipse in istis homicidiis caput ⁊ prin
cipalis est: ⁊ eius precepto defensione auxilio ⁊ cōniuen
tia fusus. legit̄ ⁊ no. de hoc dis. l. de his. ⁊ ex̄ de homi. sicut
dignū. Vrso etiā similis qui vorax est: quia ipse magnam
partē italie ⁊ aliquā theutonie directe vel indirecte depre
datus est. ⁊ animal inquietū: quia bauarus nec mēte nec
corpore quiescit: sed profugus vt cayn a facie dn̄i dei sui ⁊
eius vicarii: ⁊ vagus per terrā gradit̄ hinc inde. Gen. iiij.
Vrsus in abditis habitat. ⁊ bauar⁹ nō in medio ecclesie.
Ps. xxi. vt dn̄s noster iesus christus. sed extra ecclesiā con
uenticula fabricat. Vrsus etiā caput habet debile: ⁊ ba
uarus diadema sibi imposuit sine iure. Mōtē tetigit hec
bestia: q: dn̄m papā diffamauit/⁊ de facto papatu ꝓua
uit. sed mons iste summus apostolicus sup alios montes
residēs: quia primus ⁊ ꝑcipuus super oēs epos: sicut pe
trus super omnes apl'os alios. xxi. dis. in nouo. ⁊. c. sequē.
⁊. iij. q. vi. dudū. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. li. vi. vbi apl'i mō
tes vocant̄: immobilis perseuerat/q: fundatus est supra
firmā petrā. Matth. xvi. ecclesiā catholicā: cui⁹ caput est
⁊ christi vicarius ⁊ petri successor. xix. dis. ita dn̄s. Mons
inquā in quo beneplacitū est habitare deo vsq̄ in finem.
Ps. lxvij. q: vere ipse in ecclesia est: et ecclesia in ipso. vij.
q. i. scire. Lapidabitur inquā ista bestia a vicario illius la
pidis. i. christi: quē bauarus reprobauit: quia lapis chri
stus duos parietes in se positos in angulo coniungit/scꝫ
populū iudeorū ⁊ gentiliū. ⁊ de eis fecit vnā ecclesiā: quā
diuisit iste bauarus bestialis quantū in se fuit: crudeliter
vastans eā. ⁊ sicut ecclesiā reprobauit: ita cū ecclesia lapi
dauit. i. condemnauit/anathematizauit/⁊ omni iure: qd̄
se dicebat habere in imperio priuauit: ⁊ ducatu bauarie.
Bestia etiam montē tangit: qn̄ superbus excellentiā am
bit: vt iste bauar⁹ qui imperiū vsurpauit. vnde Nabucho
donosor: superbus cū feris bestiis habitare: ⁊ fenū vt bos
comedere a deo condemnatus est. Dan. iiij. de peni. di. i. c.
voluissent. §. ex his nāq̄. ℟. nabuchodonosor. Os etiam
iste bauar⁹ in celū. i. dn̄m papā sanctū: quia celi sancti di
cunt̄. vn̄ Ps. xviij. Celi enarrant gloriā dei. posuit. lingua
eius super terrā transeunte. contra illud. xxij. di. intm̄. Cō
tra aūt istū presumptuosum bauarū dici potest: O ꝑsum
ptio neq̄ssima vnde creata es? Eccli. xxxvij. poterit rn̄de
ri ab illo qui dixit in corde suo. Esa. xiiij. In celū conscen
dam: supra astra celi exaltabo soliū meū. cuius iste ꝑ imi
tationē se filium manifestat: soliū suū exaltare cōtra deū
⁊ ecclesiam presumens: ascendens inquā cōtra celum pa
pam: qui est omnia sua iurisdictione continens ⁊ conclu
dens. ⁊ super astra celi. i. contra dn̄os cardinales q̄ sunt ve
lut astra refulgētia. ar. ex̄ de magistris. c. si. in hoc celo. Sꝫ
timendū est sibi ne sequat̄ quod subiungit̄ in ꝓpha. Ve
runtamē ad inferna detraheris in ꝓfundū laci. qd̄ intel
ligendū est nisi finaliter resipiscat: ⁊ ad ecclesiā reuertat̄:
que sibi nō claudit gremiū redeunti. C. de sum. trini. epl'a
inter claras. ex̄ de hereticis. sup co. li. vi. sicut nō petro de
corbaria antipape clausit tēpore meo ad ecclesiā redeūti
De isto etiā bauaro pōt dici illud Thren. iij. Quis est iste
qui dixit vt fieret: dn̄o nō iubente: hic eīn dicit vt fiat sibi
reuerētia vero imperatori debita: dn̄o velit nolit suo scꝫ pa
pa nō iubēte: immo iuste cōtradicēte. vt pꝫ ex superiorib⁹
declaratis. Videt̄ etiā esse ille chanaan: de quo d̄: Osee.
xij. q̄ in manu eius statera dolosa: ⁊ calūniā dilexit. Cha
naan interp̄tat̄ zelus ppl'i. ⁊ iste sub mentito zelo ppl'i: q:

dicit ꝙ zelo iustitie ac reipublice agit cōtra dn̄m papā:nō ponderās statera iusta seipsum ⁊ dn̄m papam:sed dolosa faciēdo de se seruo dn̄m:⁊ de dn̄o papa seruū:diligit calū nias:sibi falsas calūnias imponēdo. ¶ Ad hec etiā de po testate pape addēdum est qḋ no. Ostien.ex̄ de sacra vnc. ca.j.§.vnde.in fi.ibi:Ut ostendat̄ quanta differētia sit in ter authoritatē pōtificis/⁊ principis potestatē:que tanta est quāta est inter solē ⁊ lunā.ex̄ de maio.⁊ obe.solite.§.po tuisses.⁊ lōge minor est comparatio ꝙ plūbi ad fulgorē auri.xcvj.dis.duo sunt. Quāta etiā sit ostendit̄ ex̄ q̄ fi.sint legi.per venerabilē.§.rationibus.authoritatē.hic ꝟo illi⁹ potestatē:hic ꝟo factū.q.di.officiū pontificū potius cōsi stit in iure ꝙ in facto.officiū ꝟo principis econuerso:pⁿmi habent verba:scd̄i factū.pⁿmi scientiā:scd̄i potestatem.⁊ ideo dicit̄ ꝙ vnus gladi⁹ alio semꝑ eget. ex̄ de cleri.excō. mi.c.ij.in fi.vbi de hoc.⁊ de male.c.ij. vbi de hoc.⁊ de offi. ordi.qm̄ in plerisq̧.vbi de hoc.⁊.xvij.disti.nec licuit.ex̄ de sen.excō.ex dilecto.li.vj. ¶ ꝟo Et hic etiā nota ꝙ autho ritas nō dependet a potestate:sed potius potestas ab au thoritate.ex̄ de maio.⁊ obe.solite.§.ꝑterea.ibi:pōtificalis authoritas ⁊c̄.de rebus eccle.nō ali.c.fi.in prin.xcvj. disti. bene quidē.vnde ⁊ ꝭm fratrē Alexādrū de ordine minoꝝ magistrū in theologia solennissimū.Ecclesia est multitu do fideliū siue vniuersitas christianoꝝ.de conse.di.j.eccle sia.vij.q.j.nouatianus.⁊ habēs duo latera. dextrū scꝫ cle ricorū:qui ea que ad vitā spiritualē ꝑtinent administrāt. item sinistrū scꝫ laicorū:q̄ terrene vite necessaria tractāt. Et est duplex potestas. spūalis que caput habet summū pontificē.⁊ secularis que caput habet regē.xcvij.dist.duo sunt.ex̄ qui fi.sint legi.causamq̧. Spūalis prior est terre na in trib⁹:scꝫ in dignitate siue maioritate/inquantū spi ritus maior ⁊ dignior est ꝙ corpus.ex̄ de transla.inter.et pre.c.solite.vnde abraā patriarcha tāꝙ minor obtulit de cimas melchisedech sacerdoti dei summi/tamꝙ maiori. Gen̄.xiiij.Benedixit ei etiā melchisedech tāꝙ maior. Nā sicut habet̄.Heb.vij.vbi idem ostendit̄ sine aliqua cōtra dictione:qḋ minus est a maiori benedicit̄.ad idem.xxj.di. deniq̧.in fi.⁊.s̄.de hoc dixi. Itē prior est in institutiōe:qḋ ꝑtꝫ ꝑ sacerdotiū melchisedech:q̄ ꝓcessit legē scriptā. et ꝑ hoc ꝙ in lege sacerdotiū pⁿmū a deo est institutū. Exod. xxviij.B.in fi.c.Legitimū sempiternū erit aaron et semi ni eius post eū.⁊.xxix.in prin.Sed ⁊ hoc facies vt mihi in sacerdotiū consecrent̄.Demū ꝑ sacerdotiū iubēte dn̄o re galis potestas est ordinata.j.Reg.viij.B.dixit dn̄s ad sa muele:Audi vocē eoꝝ:⁊ cōstitue suꝑ eos regē: qḋ ⁊ fecit de saule cui ait.j.Reg.x.A.Ecce vnxit te dn̄s suꝑ heredita tē suā in principē.ex̄ de sacra vnc.c.j.§.in veteri.Sꝫ ⁊ prior est authoritate siue potestate. nā spūalis authoritas ter renā potestatē habꝫ instituere vt sit:⁊ iudicare si bona nō sit.j.ad Cor.vj. Nescitis qm̄ angelos iudicabim⁹:quāto magis secularia.ex̄ qui fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rōnib⁹. Ipsa tn̄ spūalis a nemine iudicat̄.j.ad Cor.ij.D.Spūa lis iudicat oia:⁊ ipse a nemine iudicat̄. qḋ de papa oino verū est.ix.q.iij.nemo.c.alioꝝ.⁊ de hoc.s̄.multū scriptum est.arti.v.⁊.vj. Notat etiā Ostien.pre.c.solite.§.potuisses. ibi dictū est Hiere.j.⁊.xxxvj.di.§.ecce.sacerdotibus q̄ erāt in anathot. Utiq̧ hoc verbū mysterio nō caret:quia ana thot interꝑtat̄ rn̄sio: vel obediētia/siue respondēs signo aut gratificatio designātis.Et dic rn̄sio/vt scias ad sacer dotē esse in dubijs recurrendū. Deut.xvij.qui fi.sint legi. ꝑ venerabilē.§.rationibus. Obediētia/vt scias ꝙ om̄es debent sacerdotibus obedire. ex̄ de maio.⁊ obe. omnes. Rn̄dens signo:quia sacerdotes nisi ꝓcellāt alios signis ⁊ virtutibus:sunt vilissimi reputandi.j.q.j.vilissim⁹. Uel signo.i.authoritate.donū est prerogatiua sacerdotij ⁊ ec clesie cōfirmata. Luc.ij.Et hoc vobis signum: inuenietis infantē positū in presepio.i.in ecclesia/in q̄ pascendi sunt clerici ⁊ laici:siue sint boues penitentes ⁊ domiti:⁊ iugū dn̄i suaue portantes.Matth.xj.siue asini.i.peccatores:⁊ lasciui ⁊ stulti.nā ⁊ bonos ⁊ malos admittit ecclesia mili

Authoritas a q̄ dependeat.

Ecclesia q̄d sit.

Duo hꝫ latera.

tans.xxiij.q.iiij.c.j.ij.⁊ seq.de conse.dist.iiij.est vnitas eccle sie. Aut gratificatio designantis/vt scias ꝙ dn̄s designa uit sacerdotes suos habere potestatē gratificandi in pe nitentijs:⁊ indulgētias faciēdi.ex̄ de peni.⁊ remis.de⁹ q̄. ⁊.c.significauit.⁊.c.quū ex eo.vbi de hoc. ad qḋ ꝑtinet il lud Luce.x. Post hec autē designauit dn̄s ⁊ alios.lxxij.⁊ misit illos binos ante faciē suā/in oēm ciuitatē et locū/q̄ erat ipse venturus.⁊.j.Ecce dedi vobis potestatē calcādi suꝑ serpētes.i.auaros/qui quēadmodū serpētes terram lingunt:quia inimici. Ps̄.lxxj.Et inimici eius terram lin gēt.Et scorpiones:id est luxuriosos:quia luxuria ad mo dū scorpionis blandit̄ facie:sed postea cauda pūgit.vñ⁹

Ah veneris rabies ꝙ dulci pace salutat:

Quem sibi venatur hominē: primūq̧ propinat

Dulce:sed ex dulci tandem concludit amarum.

Prouerb.v.Fauus distillās labia meretricis.⁊.x. Nouissi ma aūt illius amara quasi absinthium.⁊ lingua eius acu ta q̄si gladius biceps.Suꝑ omnē virtutē inimici.i.super bos/quēadmodū diaboli suꝑ omnes nitunt̄ extolli.vnde dicit̄ Job.xlj.c.de diabolo: Oculi eius omne sublime vi dent.xlviij.dist.c.j.q.di.super omnes peccatores plenā do vobis potestatem.ex̄ de iudi.nouit.§.j.omne em̄ pctm̄ ad vnū de his tribus adducit̄.j.Joan.ij.Omne qḋ est in mū do:cōcupiscentia carnis est:⁊ cōcupiscētia oculorū:⁊ suꝑ bia vite.Exponunt̄ aūt verba dn̄i ad Hiere.j.sic:Ecce cō stitui te:quia nō te ingessisti.ex̄ de elec. qualiter. Sed ego cōstitui te ꝑ meipsum: te meū vicariū/suꝑ gentes laicos inferiores.⁊ regna laicos superiores in quacūq̧ dignita te constitutos:vt euellas peccata ab obedientibus:⁊ dis sipes inobedientes deponēdo a dignitatibus.ex̄ de here. excommunicamus.de sentē.excom. grauem.⁊.c.nouerit. xxxij.q.v.preceptū.Edifices/fideles baptizatos sacramē torū ecclesie administrationē ⁊ verā ꝑdicationē ac hone stam conuersationē inserēdo gratias ⁊ virtutes. ex̄ de sa cra.nō ite.c.fi.de offi.archiepi.officiū.de offi.ordi.inter cete ra.xl.di.multi.j.q.j.quicquid. Plantes/in ecclesia dei infi deles nō baptizatos ꝑ ꝑdicationē. ꝭm illud.j.ad Cor.iij. Ego plantaui:⁊ sacri baptismi ablutionē.de conse.di.iiij. ꝑ totū. Itē ꝙ dicit.j.in.§.ꝑterea.in pre.c.solite. pōtificalis authoritas.dicit Ostien.scꝫ iudiciaria quoad discernen dū ⁊ iudicandū. Ideo dixit pōtificalis authoritas:et re galis potestas executoria quoad ꝑficiendū. et ideo dixit potestas.q.di.authoritas pontificalis cōsistit in iure quo debet esse induta. Regalis ꝟo est potētia quo debet esse suffulta.⁊ sic ꝑtꝫ ꝙ vna eget reliqua ⁊ si vtraq̧ adinuicē cōcordant̄ omnia recte fiunt in regimine sancte ecclesie dei.Debet tn̄ ꝓcedere pōtificalis tamꝙ maior et dignior ⁊ illuminatrix ad modū lucerne illuminātis: regalis scd̄ tamꝙ minor ⁊ rudior ad modū claue indeuotos ⁊ rebel les ꝑcutiētis siue malleantis.xcvj.dis.quū ad verū.ad qḋ signandū inungit̄ pontifex in capite:rex in brachio.ex̄ de sacra vnc.c.j.§.vnde in veteri.sed hodie reciprocat vnus quisq̧ ⁊ veste induit̄ peregrina.nam in multis locis secu laris fact⁹ est sacerdotalis iudicans clericos ⁊ ecclesiasti ca sicut laicos ⁊ tēporalia/contra iura in aut̄.vt cle.apud ꝓprī.epis.ꝯue.§.si ꝟo ecclesiasticū.coll̄.vj.⁊ de sancti.epis. §.si aūt ecclesiastica. coll̄.ix.⁊.xj.q.j. q̄si ꝑ totū. Et spūalis ex leui etiā causa: ⁊ multotiens sine causa/nō tm̄ ꝑ alios: sed etiā ꝑ semetipsum mouens guerras ⁊ nutriens/fact⁹ est militaris cōtra iura.ex̄ de treu.⁊ pa.c.j.deuoto ex mul ta.§.de clericis.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.seq.cū si.nec deficiet ista pestis quousq̧ vterq̧ suis terminis sit cōtentus.ex̄ de se pul.c.j.vbi ⁊ no.quot modis quis terminos trāsgreditur alienos.⁊ facit.xiij.q.j.c.j.itē in illo.c.solite.§.nos aūt.suꝑ verbo nihil excipiēs.ait sic Ostien.ꝑ hoc qḋ dicit:Quod cūq̧ ligaueris.ꝙ pape om̄ia sunt subiecta: ⁊ de hac subie ctione pōt intelligi qḋ eodē mō argumētando ꝓbat apo stolus.j.ad Cor.xv. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Quū aūt dicat/om̄ia subiecta sunt ei: sine dubio ꝓter eū qui subiecit omnia.q.di. apostolus/solus deus excipit̄:q̄

Pape oia sunt subiecta

subiecit ei cūcta alia: cui ⁊ ipse subest. ⁊ Heb.ij. dicēs: In eo em̄ ꝙ ei subiicat oia: nihil dimisit non subiectū ei. Ex aūt adhuc pōt argui ꝙ imperiū a populo romano vires sumpsit. institu. de iure na. §. sed qđ p̄icipi. ff. de ori. iur. l. ij. §. q: difficile plebs. ⁊ seque. C. de vete. iu. enu. l. j. §. h etiā interdictū. nihilomin⁹. ℣. quū em̄. ⁊. l. ij. §. antepenul. xciij dis. legimus. Et ꝙ deus misit ipsum imperatorē animatā legē in terris. in aut. de cōsuli. §. vlti. coll. iiij. ⁊ ꝙ sacerdotiū ⁊ imperiū ab eodē principio ꝓcesserūt. in aut. quomō oportet epis. ī̄ño. j. coll. j. mīsum est. s. in isto ar. ℣. nec obstat. Ex ⁊ si populus olim elegerit imperatorē vel hodie electores p. c. ꝑ venerabilē. de elec. hoc verū est immediate: sed mediante ecclesia imperatorē facit: quia imperiū ab ecclesia est/ si rectū est ⁊ si iniustū de corpore ecclesie: q̄ habz bonos ⁊ malos/ est. xxiij. q. iiij. c. j. cū seq. sicut latius ⁊ diffusi⁹ est superi⁹ disputatū. ¶ Articulus. xxxvij. Ec

Rom. ecclesie vel pape iurisdictionem aut pmatum subtrahens aut denegās quātū offendat.

Trigesimusseptimus art. adhuc amplius in isto xxxvij. ar. dicedū est. Ex qui romane ecclesie vel pape iurisdictionē vel pmatū subtrahit vel denegat hereticⁱ est censendus. iij. q. vj. dudū. xxij. di. c. ij. cū seq. ⁊. c. j. ℣. qui aūt. Qui aūt romane ecclesie priuilegiū ab ipso summo oim ecclesiarū capite traditū auferre conat: hic ꝓcul dubio in heresim labit. ⁊. i. hic est dicendus hereticus. fidem quippe violat qui aduersus illā agit que est mater fidei. ⁊ illi cōtumax inuenit: q eā cunctis ecclesijs ꝓtulisse cognoscat. facit op. lxxxj. di. si qui. ij. in fi. ibi: Peccatū ergo paganitatis incurrit: q̄sq̄s dum christianū se asserit: sedi aplice obedire cōtemnit. Itē articulus fidei est/ vnam catholicā ecclesiā credere: vt in vtroq; symbolo continetur. ⁊ ex̄ de summa trinita. c. j. §. vna. Sed illa ecclesia nō est acephala. i. sine capite: quia tūc mortua esset ecclesia sine capite ⁊ nō viua. Sed ecclesia sancta dei que est congregatio fidelium. vt. s. probatū est. de conse. distin. j. ecclesia. ⁊ que est corpus christi mysticum viuum ⁊ nō mortuū. xxiij. q. v. si vos. ⁊. c. de liguribus. ergo caput habet. Caput autē nullū sibi reperit: nec reperiri pōt nisi christus filius dei viui: qui est caput ei⁹. ad Col. j. ⁊ Eph. j. ibi: ⁊ est caput corporis ecclesie. ⁊ petrus post eū: ⁊ successores petri romani pontifices. xxiiij. q. j. loquit dn̄s. Loquitur dn̄s ad petrū: ego dico tibi. Matth. xvj. quia tu es petrus: ⁊ sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā. sup vnū edificat ecclesiā. ⁊. j. ad fi. ibi: Unū tm̄ caput est. ⁊. c. oibus. et xix. di. ita dn̄s. ⁊. xxj. di. i nouo. ⁊ ex̄ li. vj. fundamēta. j. ī̄ño. ⁊ de homi. p humani. j. ī̄ño. li. vj. xxij. dis. sacrosancta. ibi: Prima ergo sedes est celesti bn̄ficio romana ecclesia. ⁊. j. ibi: Licet oēs apl̄i essent: petro tn̄ a dn̄o cōcessum est: ⁊ ipsi inter se idipsum volūt vt reliquis oibus p̄esset apl̄is ⁊ cephas. i. caput teneret apl̄atus ⁊c. ergo contrariū asserere hereticū est. Itē nō ponere vnā ecclesiā/ et vnū caput/ est ponere duas ecclesias aut plures: vt heretici vallēses ponūt: sed si est ponere duas ecclesias/ est ponere duos christos spōsos ecclesie/ sed hoc est hereticū: q: deus ⁊ homo vnus est christus: vt in symbolo athanasij. ⁊ christus vna est ꝑsona in duabus naturis: vt in symbolo. Innocē. iij. ex̄ de sum. trini. c. j. ⁊ apl̄s loquens ecclesie ait: Despōdi vos vni viro virginē castā exhibere christo. ij. ad Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiarū bonū. quia ergo christus vnus est ⁊ diuisus nō est. j. ad Timoth. ij. j. ad Cor. j. ecclesia vna est ⁊ diuisa nō est. vt p̄e. c. loquit. cū signo per deductionē predictā: contrariū dicere ꝑspicue hereticū est. Et in isto ar. est dicēdum etiā ꝙ qui aliter sentit de iurisdictione pape ⁊ potētia ⁊ ecclesie romane q̄ ipse cū sua cōmuni ⁊ vniuersali ecclesia sentit: nō verus catholicus est cēsendus. Nō sic ꝓbatur. aliter sentire de veritate ⁊ potētia pape ⁊ eccl'ie q̄ ipse cum ipsa sentit: est nedum indirecte/ sed directe ecclesiam christi: que est corpus christi/ vt proxime probatū est: destruere. ar. cor̄ que in proximo ar. dicta sunt. Sed ecclesiam destruere schismaticū ⁊ hereticū est. xxiij. q. v. nō vos hominū. xxiiij. q. j. loquit. in prin. quia est etiā ꝑ cōsequēs corpus christi: quod est ecclesia/ lacerare: ⁊ ad nihilū fidē christi ⁊ ecclesie redigere: sed q̄ maior heresis: quū corpore christi nihil p̄ciosius sit. de conse. dis. ij. nihil. j. q. j. multi. Item destruere ecclesiā est destruere fidē: quia sine ecclesia qui credit quod nō vidit. de peni. dist. iiij. in domo. Fides vera esse nō potest. nam in patria celesti fides ꝓprie nō est: immo est ibi sciētia certa. ⁊ experientia: quia videt deus ab angelis ⁊ sanctis ibi sicut est. j. Joan. iij. Sed nec in demonibus formata fides est: quia credunt et contremiscunt/ sed nō diligunt. Jaco. ij. de peni. di. ij. si em̄. vltra colum. ℣. nec grāde. fides aūt vera est que per dilectionē alias charitatē operatur. vt definit apl̄s Gal. v. de peni. dist. ij. amē amē. sub. §. ex p̄missis. nec in brutis ⁊ irrationalibus animalibus est: quia ratione carent. Ps. xlviij. Homo quū in honore esset: nō intellexit. cōparatus est iumētis insipientibus ⁊c. ergo fides in hominibus cōgregatis in credulitate christi remanet. quā congregationē in fide christi vnitam destruere/ est ecclesiā destruere: quia ecclesia congregatio fideliū est: vt. s. sepe probatū est. ergo ecclesiam destruere que proprie fidem tenet: est fidem destruere: sed que fides: ⁊ quis fidelis/ si fides nō remanet? vbi aūt nō est fides: q̄ īfidelitas. xxviij. q. j. §. ex his. ¶ Ff

Fauens rebellib⁹ eccl'ie vel pape.

Trigesimusseptimus art. adhuc. Et ꝙ qui adheret vel fauet sciēter rebellibus vel impugnatoribus pape ⁊ ecclesie: impugnator est pape ⁊ ecclesie: vel rebellis. ad hoc. xxiij. q. viij. preterea deuotiōis. optime hoc probatur. xciij. dis. si inimicus. ibi: Si ℣o quis amicus fuerit ijs quibus ipse nō loquit: vn⁹ est ipse ex illis qui exterminare ecclesiā dei volūt. ⁊ quū corpore videatur esse nobiscū: mente tamē et animo contra nos est. quia latū pandit delinquētibus aditū: qui iūgit cum prauitate consensum. lxxxvj. dist. facientis. xvij. q. iiij. omnis. j. q. j. quicquid. ex̄ de senten. excō. nup. ⁊. c. quāte. ex̄ de hereticis. ad abolendā. §. statuimus. ⁊. c. excōmunicamus. j. §. credentes. ex̄ de homic. sicut. quasi per totū. xj. q. iij. qui consentit. xxiiij. q. iij. qui aliorū. xxiij. q. v. qui vitijs nutriēdis. Et qui scalā vel ferrū vel aliud auxiliū p̄stāt furi: tenentur furti. ff. de fur. si pignore. §. penul. facit. C. de his qui latro. oc. l. j. xxvij. q. j. de filia. cū multis alijs si. no. ex̄ de iude. ⁊ sara. c. ita. ¶ Articulus. xxxviij. A

Trigesimusoctauus

arti. Et ꝙ qui tēpore ꝑsecutionis cū papa ⁊ ecclesia nō est: ꝯtra ipsam est. quia dicit dn̄s: Qui nō est mecū: contra me est. Matth. xij. Luce. xj. ⁊ qui cū ecclesia nō colligit/ spargit: ⁊ qui christi ⁊ vicarij eius nō est: antichristi est. xxiiij. q. j. qm̄. in fi. Et q̄scūq; a fide catholica discrepat: ei cōtrari⁹ est. C. de iudeis ⁊ celicolis. ff. de fidei cōmis. l. i. l. si ei. et symmachus papa ait: Nō est grandis differētia vtrum letum. i. mortē inferas. subaudi proprijs manibus: vel admittas/ scz nō ꝓhibendo. morte em̄ languentibus probat infligere: qui hāc quū possit nō excludit. lxxxiij. disti. §. j. Nā eps qui pctā nō corrigit: magis dicēdus est canis impudic⁹ q̄ eps. lxxxiij. dis. nemo. Et error cui nō resistit approbat. lxxxiij. di. c. error. cū. c. sequēti. ij. q. vij. corrigere. xxiij. q. iij. ostēdit. vbi de hoc. ⁊ p̄e. c. quāte. de sentē. excō. ⁊ de offi. del. c. j. et. lxxxvj. dist. c. faciētis. ꝑ totū illud. c. nō em̄ minus q̄s tenet defendere corpus mysticū christi: quod est ecclesia. iij. q. iiij. engelrudā: ⁊ eius caput salz papā: q̄ corpus suū. ar. xxx. q. iij. ita diligere. immo fortius. ar. ex̄ de transla. inter corporalia. Omnes em̄ catholici tenent pro ecclesia stare: ⁊ eā defensare: ⁊ fidem suam manutenere. ⁊ pro ijs etiā si necesse fuerit: mori. ad hec. xciij. di. si inimicus. xxiij. q. v. omi. c. si audieris. Nā si ecclesia fuerit cōculcata ⁊ humiliata: ad cuius auxiliū confugiet christian⁹: ⁊ vbi relinquet gloriam suā. ix. q. iij. aliorū. in fi. ⁊ capite languescente cetera corporis membra inficiunt. vj. q. i. ex merito. ⁊ oīa membra pro capite naturaliter se exponunt: multo potius pro capite spūali qđ forti⁹ est. vt p̄e. c. inter. et. c. ita diligere.

¶ Articulus Trigesimusnonus A

Trigesimusnon⁹ Ar.

Et ꝙ imperator si catholicus est: fili⁹ est ec/
clesie ꝛ nō presul.xcvi.dist.si imperator.ꝛ ca/
put h₃ submittere ecclesie nō preesse.lxiij.di.va/
lentinianus.ex͂ de iudi.nouit.aduocatus est ecclesie ꝛ de/
fensor:nō impugnator. ex͂ de elec.venerabilē.ex͂ in clemē.
de iureiur.romani principes.seru⁹ ecclesie:ꝛ nō dñs.xxiij.
q.viij.conuenio: ipse.ibi: quid tibi cdm adultera.ꝛ doce/
ri habet ab ecclesia:nō eam docere/nec cōtra eā dogmati
zare.predi.c.si imperator.nō eīn se habet intromittere de
questionibus piorū dogmatū.xcvi.disti. satis euidenter.
imo etiā nec pro bono ecclesie de ecclesia se ordinando
debet intromittere.xcvi.di.bene quidem.ad hec omia fa/
cit.x.dist.certū.Que omia bauarus tyrannus qui se p im
peratore gerit male seruauit:qui in tēpore meo quo scri/
bo hoc opus:dñm papā Joan.xxij.cum populo ꝛ clero ro
mano imponendo ei titulū heresis ꝛ multa alia falsa:de
facto in vrbe publice ꝛ solenniter deposuit. vt dixi in pri/
mo ar.Allegauit bauarus.allegans exemplū perniciosum
othonis primi imperatoris:quē suū pdecessorē appellat.
qui cum clero ꝛ populo romano Joan.xij.deposuit a pa/
patu.Substituit etiā iste bauarus sibi aliū fratrē petrum.
de quo.s.in proximo arti.feci sepius mētionē:de quo ne/
mo pōt aliud dicere:ꝙ ꝙ mysticus antichristus existat:nō
papa Nicolaus sicut ipse se dicit.nā antichristus cōtrari⁹
dicitur christo:ab anti quod est contra/ꝛ christū. Iste enim
bauarus inflatus ꝛ obcecatus supbia ambitionis impe/
rij:sicut antichristus/voluit se extollere super omē quod
dicit deus.ij.ad Thessa.ij.Dañ.ix.quia supra papā se cōsti
tuēs:qui est loco dei.legitimū.ex͂ vt eccle.bene. vt nostrū.
ipsum deposuit sicut superior contra id.xxi.dist.inferior.cū
si.ꝛ supra satis de hoc. In christū dñi manū misit/papam
vnctū ꝛ consecratū ꝛ papatū possidentē/cōtra illud Ps.
ciiij.Nolite tāgere christos meos. ꝛ contra id quod fecit
sanctus dauid de saul:qui ex inuidia ipsum psequebatur.
qui saul quū intrasset speluncā vt purgaret ventrem:ꝛ in
alia parte illi⁹ spelunce latitaret dauid cū suis:animabāt
ipsi serui dauid vt interficeret saul regem: ꝛ ait dauid ad
viros suos: Propitius sit mihi dñs:ne faciā hāc rem dño
meo christo dñi:vt mittā manū meā in eū: qm christ⁹ dñi
est. Viuit dñs:quia nisi dñs pcusserit eū:aut dies eius ve/
nerint vt moriatur.ꝛ.j. Propitius sit mihi dñs vt nō mit/
tam manū meā in christū dñi.j.Regū.xxiiij.ꝛ.ij.q.vij.§.de
his.Nō. itē obijcitur.ꝛ tamē saul rex iam erat a dño repro/
batus.j.Reg.xiij.ꝛ.xv.ꝛ.xvj.in prin.nō sic iste bauarus fe
cit/puenieus deū in condemnatione sui vicarij. posuitq₃
in loco scō.i.in sede beati petri/idolū abominabile.Dan.
ix. Petrū de corbaria apostatā fratrū minorū a romanis
clericis ꝛ laicis faciens sicut papam bestialiter adorari.
qui petrus se fecit appellari nicolaū.v.Cardinales mul/
tos epos per diuersa loca creauit de facto. et sic bauarus
vnitatis sancte matris ecclesie inimic⁹/in ecclesia dei ma
xime in tota italia ꝛ alemānia cū suo antipapa petro cor
uino schisma maximū/ↄsumēs multa corpora ꝛ animas/
seminauit.qđ nondū propter peccata nostra extinctū est.
¶ B Potest merito bauarus iste dici equus rufus.de q̄
Apoc.vi.cui datū est vt sumeret.i. auferret pacē de terra:
ꝛ vt homines se interficerent. Nam ſm glo. equus rufus
ē: cōtrarius superiori.i.equo albo.per quē ſm glo. intel/
ligit ecclesia christi sanguine dealbata/iuxta illud Apoc.
vij.dealbauerūt stolas suas in sanguine agni. Per sessor
rem eius papa intelligit Joan.noster.xxij. super ecclesiā
legitime cōstitutus. ꝛ hic habet arcū.i.potentiā nō solum
spiritualē:sed etiā temporalē. vt.s.probatū est.ꝛ determi/
natur in extrauagāti eiusdē pape Joan.que incipit:Fra/
trum coepiscopoꝝ nostrorū.ꝛ data est ei corona tāq̄ vero
monarche.ꝛ exiuit vincens vt vinceret:quia fauente dño
de inimicis triūphabit.ꝛ qui iam de impio dicto Petro
intruso triūphat:qui din lantās in partibus tuscie ꝛ alibi

Joā.xxij a bauaro depo/nitur.

Petrus de corbaria Joā. xxij.se humiliat.

tandem ad corrediens:vtinam in veritate/se per literas
tempore meo dño pape Joan.de tanta temeritate ꝛ ma/
lignitate culpabilē proclamauit: ꝛ veniam postulauit.et
tandem personaliter auinionē veniēs vel potius ductus
coram dicto dño papa Joan. ꝛ collegio cardinaliū ꝛ cle/
ro ꝛ populo adstante de intrusiōe sua ꝛ schismate quod
in ecclesia dei fecerat/sedē apostolicā viuente dicto papa
Joan.legitimo inuadendo:suā culpā dixit:ꝛ veniā postu
lauit.ꝛ quatenus de facto papatū vsurpauerat resigna/
uit:ꝛ vsq₃ hodie inclusus in camera caute ꝛ curialiter de/
tinetur. Schismatici eīn ſm cyprianū inter initia feruēt:
sed incrementa habere nō possunt:nec augere quod illicī
te ceperūt:sed statim cum praua sua emulatione deficiēt.
vij.q.j.nouatianus.ꝛ tetigi.s.in.xij.ar.De eo aūt ꝙ baua/
rus iste ↄtra dictū dñm papā dixit de heresi ꝛ de alijs pec
catis ipsum diffamādo:dicatur sibi qđ dixit Daniel impu
dico presbytero susannā cōdemnanti.Dañ.xiij.Recte mē
titus es in caput tuū/sc₃ dñm Joan.papā caput ecclesie
ꝛ orthodoxe ꝛ tuū velis nolis: Quis ecclesie sis rebellis:
q₂ eccl'ia militās bonos h₃ ꝛ malos.xxiij.q.iiij.b aūt vita

¶ Articulus.xl.

Quadragesim⁹ et vl/

timus arti.ꝛ prolixus de ista materia est di/
ctos p̄cedentes ar. fundantes ꝛ manutenē
tes ꝛ declarantes dñi pape ꝛ romane eccle/
sie potestatē credere/pdicare/manutenere ꝛ defendere:ꝛ
nō cauillari ꝛ nō malignari in eis.ad quorū additionē ꝛ
aliqualē epilogationē ꝛ emologationē ad honorē dei et
sue sponse ecclesie:ꝛ hec addo videl₃ ꝙ papa vtrūq₃ gla/
diū habet. vt dictū est.s.in.xiij.ar.ꝛ.xxxvij. ¶ A Ex hoc
pbatur:quia naturalis ratio patēter ostendit ꝙ spūalia
sunt nobiliora corporalibus: sicut.s.tactū est ex͂ de maio.
ꝛ obe.solite.ꝛ corporalia ordinant ad spūalia tanq̄ ad fi
nē. Potestas ꝟo ecclesiastica est pncipaliter spūalis.xcvi.
dist.quum ad verū.secularis aūt seu ciuilis est corporalis
ideo cōcedendū est ꝙ monarcha ecclesiasticus:apud quē
est plenitudo potestatis ecclesiastice.ex͂ de vsu.pal.ad ho/
norē.regulat ꝛ ordinat in ratione finis principē politicū/
seu ciuilē ꝛ potestatem eius. Circa hoc autē tria declaro.
Primū est ꝙ politie christiane principatus vnus est abso
lute. Secundū ꝙ eius est vnus princeps primus simplici/
ter. Tertiū ꝙ iste primus princeps est summus pōtifex q̄
est monarcha in ecclesiastica hierarchia. ¶ B Primum
declaro multipliciter.primo ex intentione Aristo.vij.poli
ticorū: qui ostendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta et
felici/non solum politia regis/sed etiā politia ciuitatis
necessaria sunt sex:scilic₃ agricolarum genus/ad haben/
dum alimēta.ꝛ artifices/sub quibus cōphendit mercē
narios omnes/scil₃ pro mercede laborantes. ꝛ bellicū/ad
cōpescendū rebelles intrinsecos: ꝛ ad defendēdū ab ex/
trinsecis impugnatoribus. ꝛ abundantia pecuniarū/ad
opportunitates bellicas prosequendas.ꝛ sacerdotiū/ad
deorū culturā. ꝛ iudices/qui maxie sunt necessarij ad re/
gendū ꝛ dirigendū ciues. sed constat ꝙ politia vnius ci/
uitatis est politia vnius principatus:nec possunt esse plu
res principes regētes actiue eque primi in vna ciuitate:
sed vnus est ibi primus princeps:ꝛ per consequens vnus
principatus.ad hoc.vij.q.j.in apibus: Principatus ꝟo sa/
cerdotij qualis est principat⁹ ecclesiasticus:nō distinguit
contra principatū ciuilē: sicut vna species cōtra aliā/sed
sicut pars contra totū. Nam sacerdotiū est necessariū of/
ficiū in qualibet vna politia:ꝛ dignissimū oim alioꝝ offi/
ciorum ciuitatis:vt patet p eundē philosophū in eodem
vij.politicorū.ar.bonū.xxij.q.viij.§.Quis.ex͂ de immu.ec/
cle.nō minus. Hoc etiam potest ostēdi ex vnitate signi et
legis.sicut omnes illi qui eodē signo armantur configu/
rantur:ꝛ eisdem legibus/eiusdem legislatoris subijciun
tur:sunt eiusdem principatus:ꝛ ad eundē principē perti
nēt. Isto modo dicimus oēs esse eiusdē religiōis: qui sub

Papa vtrumq₃ gladiū habet.

In pfecta polis tia necessaria.

Pricipatus ciuilis nō distinguit a pncipatu ecclesiastico.

codē habitu ⁊ regula viuūt. Sed oēs christiane religiōis eodē signo cōsignanť: scilz charactere baptismi christi. de conse.di.iiij.quomō. ⁊ ꝑ hoc distinguunť a quolibet alio homine.ar.ad hoc.i.q. .ꝙ quidā.ex͠ de vi. ⁊ hone.cleri.de⁹ qui. ⁊ eisdē legibus subijciunť: scz articulis fidei: ꝓceptis dei: ⁊ regulis ecclesie. nec ab istis legib⁹ ꝑ aliquē ꝓncipē: nec ꝑ aliquā legē aliā possunt absolui: quinimmo quilibz ciuis istius populi si leges istas transgrediť sciēter ⁊ ꝑtinaciter debet mori.di.iiij.facte sunt.ex͠ de here.excōicam⁹. xxiij.q.v.§.hinc notandū. siue sit principās in hac politia siue subdit⁹. ꝑ oēs christiane religiōis sunt eiusdē ꝓncipatus simpliciter: ⁊ non ꝯm quid: quia quicūqꝫ principeť in christiana religione: quocūqꝫ officio principeť: nō principatur nisi inquantū est subditus ꝑdicti principatus legibus: ⁊ ad cōseruationē istius principatus: ⁊ in ministeriū eiusdē principat⁹. ad hoc facit.ix.di.iustū. ⁊ c.quecūqꝫ. x.di.nō liceat. ⁊ ita populi christiani vnus est principatus simpliciter: cui omēs ꝯm ꝙ sunt christiani: subijciunť ꝑ se necessario. Accidētaliter aūt ratione extrinsecorū bonoꝝ sunt diuersi principatus sub isto principatu: a quo nunqꝫ possunt separari iuste: quia bona exteriora ratiōe quorū principanť: alij principes sequunť bona essentialia ⁊ naturalia: que per se sunt subiecta isti principatui. Ex quo pꝫ ꝙ principat⁹ ciuilis nō distinguiť a principatu ecclesiastico: sicut vna species ab alia: sed sicut partes integrales vnius principatus. intelligēdo ꝑ ciuilē principatū secularē potestatē: inter quas partes principalissima ⁊ superior est ecclesiastica potestas. ⁊ hoc est qđ christ⁹ dixit in Joāne Joan.x. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere: ⁊ fiet vnū ouile. ex͠ de bap.licꝫ. §.volētes. Ecce vnus principatus in politia christiana. ⁊ vnus pastor. Ecce vnus principalis rector et monarcha huiusmodi principatus. ⁊ ꝯm hoc sunt oēs fideles christi vnū corpus mysticū: cuius caput est christus ⁊ nos membra eius: vt probat Aug. sup illud euāgelium: Ego sum vitis vera. Joā.xv. ad hoc facit ad Col.ij.xxiij.q.vij.quēadmodū. ⁊.c.prox. ⁊.q.v.de liguribus. ⁊ de hoc satis.s͠. Nec pōt dici ꝙ christiani sunt vnius principatus quantū ad spiritualia: ⁊ alterius quantū ad corporalia ⁊ tēporalia: quia nullus princeps vel subditus christianus pōt aliquid licite possidere vel acquirere nisi in eo ꝙ militat sub principatu christiano. facit ad h͠.xxiij.q.vij.c.i.ij. ⁊.iii.xxiiij.q.i.§.ſꝫ illud.in pn. ⁊ de h͠ satis.s͠. Ex quibus liquido pꝫ ꝙ ciuilitas christiana ⁊ politia ⁊ quantū ad spūalia ⁊ quantū ad tpalia ad eundē ꝓncipatū ꝑtinet. ⁊ h͠ clamat tota sacra scriptura: ꝙ sumus oēs christifideles vna cōmunitas ⁊ vnus ꝓpl's: nos ⁊ nostra ꝑfectio que nos sectanť. vna eñ fides: ⁊ vnū baptisma: ⁊ vna ecclesia collectio fideliū. ad Eph.iiij.xij.q.i.dilectissimus.xxiiij.q.i.loquiť.de conse.di.i.ecclesia. et de hoc.s͠. ¶ Viso autē ꝙ politia christiana sit simpliciter vna: tunc facile est videre ꝙ vnus est princeps regēs ⁊ dirigēs eā: quia vnius politie vnus est princeps primus et ꝓcipuus: quia pluralitas principatuū nō est bona. vt dicit xij.metaphysice. in vna ergo politia vn⁹ princeps. vt patet in apibus. quia diuersitas principatuū diuisio regni ⁊ politie est: ⁊ materia guerre ⁊ diuisiōis. Matth.xij.Lu.xi. Omne regnū ⁊c̄.xxv.q.ij.si ea. Vñ ratio Joan.chry. qre turbata fuit hierosolyma cum herode. Matth.ij.est: q: timuerūt ne scꝫ ꝑsenti ⁊ futuro rege adinuicē certantibus: ipsi ꝑturbationibus inuoluerenť. Nec pōt dici ꝙ sit vnus princeps in ratiōe finis: ⁊ plures in ratione agetis ⁊ mouentis: quia sicut declarať.ij. Metaph. in quolibet genere cause oportet vnū primū dare: ad quod oia posteriora reducunť: ⁊ ita oportet in principatu christiano esse vnū primū principē regentē ⁊ mouentē: siue gubernantē totā politiā. facit ad hoc.ex͠ q fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rationibus. Preterea ponere plures principes nō subalternos regētes ⁊ mouētes eosdē subditos: vnū videlꝫ rōne spiritualiū: ⁊ aliū rōne tēporaliū: est facere ordinē illius politie incōnexū ⁊ nō stabilē: quia interdū cōtingit principē corporaliū ꝑcipere pugnare: ⁊ principē spūaliū ꝓhibere illam pugnā: vt tota die contingit inter christianos. Ista ratio optime ꝓbatur.xix.di.ita dñs. Contingit etiā istos duos dños ⁊ principes eodem tēpore ꝑcipere diuersa: vt vnus ꝑcipiet ire ad agrum: alius ad ecclesiā. que in eodē tēpore nō possunt fieri: q: nemo pōt duobus dñis seruire. Matth.vi. ⁊ Luc.xvi. subaudi cōtrarijs: vt no.de peni.di.i.omis qui odit.sub.§.hoc idē. ⁊ de peni.dist.ij.nemo pōt. sub.§.romanos. quare sequiť ordinē talis politie esse inconnexū ⁊ nō stabilē: quod est incōueniēs. ꝯm Ber. nihil inordinatū ordo recipit. ar.ad hoc.ex͠ de accusa.qliter.i.§. ideoqꝫ.i fi.ibi: qm͠ ex his. Hoc etiā pōt manifestari ex vnitate finis. Omēs eñ de ciuilitate christiana ad eundem finē ⁊ sub eadē ratione ordinanť: scꝫ ad gratiā: charitatē et vnitatē: que sunt vincula ꝑfectionis in via. ad Col.iij. ad Eph.iiij. ⁊ ad finalē beatitudinē in patria vbi est illa vnitas. de q̄ Ps.cxxi. Cuius participatio eius in idipsuꝫ. ⁊ de qua Aug. nō erit ibi aliqua inuidia disparis claritatis. vbi in omnib⁹ regnat vnitas charitatis. ⁊ de q̄ Greg. Tāta vis charitatis oēs sibi ibi associat: vt bonū qđ quisqꝫ in se non accipit: in alio se gaudeat accepisse: sed cuilibet vni fini correspondet vnū agens dirigens in finē illum: plura eñ agentia distincta specie ⁊ natura nō habētia ordinē adinuicē nō possunt dirigere ad vnum finē sub vna ratione. ergo in ciuilitate christiana debet esse vn⁹ prim⁹ princeps dirigēs omēs eiusdē politie ad finē ꝓpriū eius: ⁊ sicut vnus homo ꝯm Aug. primo creatus est: vt in eo et ex eo cōstitueret vna creatura. vt.xxxiij.q.v.nec illud. Ita vnus rector principalis totius illius nature qui eā deducat ad vnū deū q creauit eā. Gen.i. vnde ⁊ dñs papa sup omēs infideles recepit potestatē a christo. Joan.vlti. per verbū illud: pasce oues meas. vt latius superi⁹ declaraui in.xxxvij.ar. ¶ Viso ꝙ politia christiana est vna: ⁊ ei⁹ est vnus princeps regens eā: ostendendū est ꝙ iste primus ⁊ supremus princeps est summus pontifex: q est monarcha ecclesiasticus. hoc aūt pōt ostēdi ex tribus. Primo ex auctoritate legislatoris: scꝫ saluatoris nostri iesu christi. Secundo ex dignitate officij ipsius summi pontificis. Tertio ex ordine ipsi⁹ ad oēs subditos christianos. ¶ Ex auctoritate iesu christi pꝫ. nos eñ nō possumus: nec debemus aliū ponere rectorē gregis dominici: nisi eum quem christus posuit: scꝫ petrum ⁊ successores eius. dixit enim Matth.xvi. petro: Tibi dabo claues ⁊c̄. ⁊ iterū: Tu es petrus ⁊c̄. ⁊ rursum Joan.vlti. Pasce oues meas. et h͠ vbū replicauit sibi ter. ex͠ de elec.significasti. ⁊ de maio. ⁊ obe.solite.vi.q.i.imitare. ⁊ ꝯm sanctos hoc fecit christ⁹: vt ostēderet ꝙ petrus ⁊ successores eius deberēt pascere gregē dominicū: verbo ꝑdicationis: exēplo cōuersatiōis: ⁊ auxilio tēporalis subsidij. sicut christus pauit.v.milia hominū. Joan.vi. Matth.xiiij. Mar.vi. Luc.ix. ⁊ iterū.iiij.milia. Mar.viij. Matth.xv.xxxvi.dist.§.ecce. Ex quo apparet ꝙ christus nō statuit petrū rectorē populi sui solū quoad spūalia: sed etiā quoad temporalia. hoc probať.xxix.dis.§.i. ¶ Secundo hoc apparet ex dignitate officij summi pōtificis. Summus eñ pontifex est summ⁹ sacerdos.xxi.di.§.i. Sacerdotis autē officiū est dignissimū.i.q.i.ipsi sacerdotes. ⁊ ideo dignissimo hominū est cōmittendū.xxiij.dist.qui eps. ⁊.xxxviij.di. que ipsis. ⁊ Phs.vij.poli.dicit ꝙ officiū sacerdotū cōmittendū est iudicibus: qui ciuitatē regunt: qui digniores sunt in politia. ⁊ sic sacerdotiū ⁊ iudiciū eis cōpetunt: ergo summū sacerdotiū summo iudici ⁊ ecōuerso. ꝯm illud logicale. si simpliciter ad simpliciter: ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime. ⁊ in Deut.xvij. Si difficile ⁊ ambiguū ⁊c̄. ex͠ qui fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rationibus. ⁊ de hoc satis.s͠. Deus etiā voluit ꝑ sacerdotalē dignitatē tēporalē instituere ⁊ destituere. sicut apparet in primo libro regū de samuel ⁊ saul. ⁊ de hoc.s͠. dixi. ⁊ in signum huius dominij ⁊ vicarij sui: mandauit dñs de omnibus leuitis.xiij.q.i.§.his ita. decimas dari ab omnibus: a quibus nō est exemptus etiā imperator. no.ex

Un⁹ princeps regēs politiā christianā.

Prim⁹ et suprem⁹ princeps regēs politiā christianam est papa.

de malo. ⁊ obe. omnes.xvi.q.i. reuertimini.ex de deci.tua
nobis fraternitas.ex abraā sicut subditus soluit decimas
melchisedech.Geñ.xiiij.ad Heb.vij.vt.s.dixi. Jtē hec cō-
clusio pbat tali euidentissima ratione/scz ex ordine ipsi⁹
romani pōtificis ad omes subditos christianos.Quādo
alicui ex dignitate et officio suo essentialiter et per se cō-
petit aliquid:competūt ei oīa sine quibus illud princi-
pale et essentiale nō pōt haberi vel exerceri.vt de hoc ex-
presse legit et no. ex de offi.del.preterea. vbi est casus.facit.
xvi.q.i.si monachus.ff. de re iudi.quidā consulebant. Jtē
in concretis idē iuris est.dist.viij.quo iure.&.de hoc.ite ac-
cessoriū naturā seq̄ cōgruit principalis.ex li.vi.de reg.iur.
accessoriū.vbi de hoc.Supradicta ppositio videt simpli-
citer vera.nūc aūt summo pontifici in eo q summus pō-
tifex est:debetur essentialiter ⁊ p se populū christianū de-
ducere ad vitā virtuosam/ad gratiā ⁊ charitatē in via:vt
tandē possit peruenire ad gloriā in patria. Hoc enī est p
se de officio summi pontificis.quū sit pastor ⁊ custos prin
cipalis dñici gregis.vñ dicit ei:Pasce oues meas. Joan.
vlti.vt.s. in proximo dixi.ergo debent sibi oia sine qbus
ista haberi nō possunt.Cōstat aūt q sine cognitiōe ⁊ cor-
rectione moꝝ/⁊ inflictione penarum:quibus mali coer-
cent ⁊ boni quietant:nō possunt ciues deduci ad vitā vir
tuosam.iiij.di.facte sunt.ergo summo pontifici debet co-
gnoscere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mo
res ⁊ penas infligere. ad hoc facit ex de iudi. nouit. ⁊ vi-
detur ista ratio concludere efficaciter si quis voluerit eā
diligēter cōsiderare.Hoc etiā ostendit ex hoc q summus
pontifex per se vel per alios authoritate sua instituit oēs
de ciuilitate christiana p collationē sacramentorū quib⁹
consignant ⁊ muniunt fideles.de conse.dist.v. nūquid.⁊
distinguunt ab infidelib⁹.i.q.i.q quidā. ipse etiā eijcit qñ
videtur expedire a cōmunitate fideliū quos inutiles vel
nociuos videt.iij.q.iiij. engeltrudā.xi.q.iij. audi deniq.c.
nolite.c.nemo.xxiiij.q.iij.resecande.⁊ nō separat talē a cō
munione fideliū solū quoad spiritualia:verū etiā quoad
tēporalia.ex de here.c.absolutos.c.excōmunicam⁹.§.cre-
dentes.xv.q.vi.iuratos.xxxii.q.v.pceptum.vñ ipse aperit
in terris portas politie christiane:⁊ nemo claudit:⁊ clau
dit ⁊ nemo ali⁹ aperit.Apoca.iij.talis autē videt habere
plenam potestatē ⁊ principatū in politia:cuius iudicio ⁊
imperio quilibet de politia admittit vel eijcit de politia.
Nam quū aliquis de politia eijcit:omnis principat⁹ quē
in politia illa obtinet:sibi aufertur si simpliciter eijcit.vel
sibi ad tempus interdicit:si simpliciter nō eijcit.vnde nul
lus excōmunicatus potest iuste aliquod officiū vel prin-
cipatū exercere in politia christiana.vt iuribus pxime al
legatis:⁊ de hereticis.ad abolēdā.§.statuimus.cū.§.seq.
ex de re iudi.ad pbandū.ex de imu.eccle.aduersus.§.pe-
nul.⁊ vlti.ex de elec.venerabilē.§.sunt enī.ibi:Excōmuni
catio publica.¶ ¶ Et ideo qui concedūt summū pōti-
ficem habere plenitudinē potestatis in spūalibus: conce
dunt ipsum necessario habere plenitudinē potestatis in
tēporalibus ⁊ corporalibus. Nā totus homo christianus
spūalis est.vnde dñs in Joāne. Joan.iij. Nisi quis renat⁹
fuerit ex aqua ⁊ spūsancto ⁊c. ex de bap.debitū.de conse.
di.iiij.fili⁹ dei.⁊.c.nō dubito.homo enī renascit in baptis-
mo:⁊ induit nouū hominē qui sm spiritū est: ⁊ exuit vete
rē hominē qui sm carnē est.sm sententiā Pauli ad Eph.
iiij.c.quapropter totus est de foro ⁊ iurisdictiōe noui ho-
minis:qui est sm spiritū ipse ⁊ oia que possidet:quia non
possidet ea nisi ad talē vitā que est sm spiritū.⁊ ideo chri
stiani volētes carnaliter viuere sm veterē hominē/cogū-
tur violenter vel cogi debēt:ex quo christianam religionē
professi sunt: viuere sm spiritū.ar.ad hoc.xxiij.q.iij.displi
cet.c.nō inuenitur.c.si ecclesia.⁊.q.v. ad fidem.⁊.c. si vos.
xxij.q.i.c.si. Ex quibus apparet monarcham ecclesiasticū
qui summus pōtifex:esse primū ⁊ summū principē regē-
tem totam politiā christianam plene quoad omnia:licet
immediatius regat spiritualia tamē digniora ⁊ princi-
paliora.mediatius autē tēporalia ⁊ extrinseca tamē vi-
liora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dños tempora-
les:qui sunt renati ex aqua ⁊ spiritusctō. alij non possent
habere principatū in politia christiana.ar.ad hec.liiij.dis.
nulla officia.ex de iudeis:quum sit.⁊.c.et speciali.Cōfert
igitur deus gratiā in baptismo.ex in clementi.de summa
trini.fidei.⁊ ex de bap.maiores.§.illud. per quē pōt quis
acquirere prudentiā et sapiētiā ad regendū populū chri-
stianū. Ex puris aūt naturalibus nullus potest acquire-
re virtutes/que sufficiant ad regendū populū dei:quum
virtutes sine charitate sint informes. q: si tradidero cor-
pus meum ⁊c.i.ad Cor.xiij.i.q.i.vide.de peni.dis.ij.§.cui
denter itaq. ex de renun.&.quū pridem.§.porro. vnde et
Augusti. Ubi enim deest agnitio eterne ⁊ incōmutabilis
veritatis:falsa est virtus/etiam in optimis morib⁹.xxviij.
q.i.§.ex his. Charitatem autem creatam infundit deus p
se et per gratiam suam: quia ipse charitas increata.quia
deus charitas est ⁊c.i.Joā.iiij.quare catholice ⁊ virtuo-
se regere populū/a solo deo est:quū ad hoc virtutes mo-
rales quas ex principijs nature per consuetudinē acqui-
rere possumus.dist.i.mos autē.nō sufficiant.optime facit
ad hoc.xxiij.q.iiij.si nō ex fidei merito.in prin.licet possint
sufficere ad regendum populū gentilē:qui nō regitur ad
finem supnaturalem. nam sm Hiero.romani virtutibus
promeruerunt imperiū.xxviij.q.i.c.omnes deinceps.§.ex
his.sed glos. ibi intelligit virtutibus politicis:nō theolo
gicis:que sine charitate habentur.vnde ⁊ virtus pro for-
titudine ponitur.ff.de alea.quibus.vera autē vtus theo-
logica apud infideles esse non potest.xxiiij.q.i.&.sane. vñ
in collationū lib. Joan.cassi.in collatione de castitate. di-
cit ibi chremon sanctus pater/q scz quasi corporalem cō
tinentiā potuerunt habere antiqui philosophi morales:
sed castitatem nō/scz que est mentalis.xxxii.q.v.de pudi-
citia.vnde quū Zopyrus physiognom⁹/Athenis de So-
crate philosopho dixisset: Ecce oculi corruptoris puerorum
⁊ discipuli socratis irruissent in illū aduenā philosophū
propter iniuriam dictam de magistro suo: ait Socrates:
Parcite sodales:verum quidē dixit/sed contineo.q.d.in-
clino: ad hoc:sed vinco me. Et in signum virtuose regen
di reges catholici inunguntur ⁊ benedicunt per pontifi-
ces inuocando super eos gratiam spūsancti.ad ostendē-
dum q sine speciali dono spūsancti nō sunt sufficientes
regere populum sanctum dei. ex de sacra vnc.c.i.§. man⁹.
⁊.§.quia &o.⁊.ij.q.vij.§. item quū balaam.&.item quum
dauid. Patet ergo ex iā dictis/q dispositio ad oēs princi
patus politie christiane vna est cōmunis/scz baptismus:
q cōstituit hoiem intra politiā christianā. Sūt aūt in poli-
tia christiana multi pncipat⁹ particulares habētes ordi-
nē sub vno pncipatu totali:⁊ iō non est mirū si aduersus
principat⁹ ordinatos adinuicē requirant diuerse disposi-
tiōes ordinate.ar.ad hoc.lxxix.di.singula. vñ in rege re-
quirit prudētia:q̄ est recta ratio agibiliū.vñ.iij. Regū.iij.
petijt Salomō a dño:Dabis seruo tuo cor docile:vt iudi-
care possit ppl'z tuū:⁊ discernere inter bonū ⁊ malū. Eccl'i.
x.Rex insipiēs disperdet pplm suū. Jn platis &o ecclie:qrū
pncipat⁹ est altior:requirit prudētia de agēdis.xxxix.dis.
§.i.⁊.c.petr⁹.⁊ sapiētia de diuinis.xxxvi.di.§. ecce.xliij.dis.
sit rector. Et ideo sicut in cōsecratiōe epoꝝ/requiritur ab
eis an sciūt nouū ⁊ vet⁹ testamētū.xxxviij.di.oēs psallētes
ita reqrit ab eis an sciūt disponere domui sue.i.ad Timo
the.iij.xlvij.di.§.i. vbi de hoc.⁊ de vtroq reqre.xxiij.dist.q
epe. Uñ plati nō solū exercēt vitā cōtemplatiuā:verū etiā
actiuā.xxxvi.di.si quis.ex de renū.nisi.§.nec putes.exēplo
saluatoris nostri qui qñq ascēdebat in montē solus ora-
re. Mat.vij.⁊ Luc.vi.p quod significat cōtemplatio sm
Bedā.ibi:⁊ qñq descēdebat ad cāpestria ad pdicādū tur
bis.vñ Lucas:Descēdēs iesus de mōte stetit in loco cāpe-
stri. Lu.vi.p qd significat actio.⁊ apl's.i.ad Timoth.iij.lo
quens de plato ait.si quis aūt domui sue pesse nescit: quō
ecclesie dei diligentiā habebit:q.d.nullo mō.xlvij.di.§.ne-

Ex puris naturalibus an acqrant vtutes.

Jn politia christiana plures pncipatus particulares.

Politie christiane finis vnus.

cesse. Ex quo patet ꝙ platus debet esse actiuus ⁊ cōtem-
platiuus. Itē finis vltimus totius politie christiane vn⁹
est: qui est supnaturalis. vt. s̄. tactū est. ad quē oēs princi-
pantes in ista politia incedunt: licet aliqui immediatius
aliis. sicut in omni politia contingit vbi plures principā-
tes sunt ordinati. inferior autē principatus habet finē in-
tra se qui ordinatur ad superiorē: ⁊ tandē omnes ordinā-
tur ad finē primi seu supremi principantis: vt plenius cō-
mentator declarat. xii. Meta. et Dionysius de angelica
hierarchia. ⁊ facit. xi. q. iii. q̇ resistit. ⁊ bene facit. xxv. di. ple
ris. ℣. ad epm̄ prinet. vnde diuersitas finiū ordinatorum
adinuicē magis arguit vnitatē principatus ꝙ diuersita-
tē. Itē ſm beatū Thomā in libro cōtra gentiles lib. iiii. c.
quia ꝓo omniū horū. ꝙuis populi christiani distinguant
per diuersas dioc̄. ⁊ ciuitates. xiii. q. i. ecclesias. tm̄ sicut vna
est ecclesia: ita oportet esse vnū populū christianū. de cōse.
dist. i. ecclesia. sicut ergo in vno speciali populo christi req̄-
ritur vnus epūs: qui sit totius populi caput. lxxx. dis. illud.
ex̄ de priuile. c. i. xciii. dist. legimus. ita in toto populo chri-
stiano requirit ꝙ sit vnū totius ecclesie caput. ad hoc. xxi.
dist. ꝙuis. lxxx. dis. in illis. in fi. Itē ad vnitatē ecclesie req̄-
ritur ꝙ omnes fideles in fide cōmunicēt. Circa ea ꝓo q̄ fi
dei sunt: contingit questiones moueri. p diuersitatē autē
sententiarū diuideret ecclesia: nisi in vnitate p vnius sen-
tentiā conseruaret. sicut fuit tēpore arrii/sabellii/ ⁊ aliorū
hereticorū capitū heresum. Exigit ergo ad vnitatē eccle-
sie conseruandā/ꝙ sit vn⁹ qui toti vniuersali ecclesie p̄sit.
facit. xix. dist. ita dn̄s. xxiiii. q. i. nō turbet. ⁊. c. quoties fidei
ratio. ⁊ melius. xciii. di. legimus. ⁊. xcv. di. olim. manifestū
est aūt ꝙ christus nō deficeat ecclesie quā dilexit: ⁊ pro qua
sanguinē suū fudit. Apoc̄. i. facit ex̄ de homi. pro humani.
§. rn̄so. li. vi. quū ⁊ de synagoga dicatur: Quid vltra debui
facere tibi ⁊ nō feci: Esa. v. nō est ergo dubitandū quin ex
ordinatione christi vnus toti ecclesie p̄sit. expressum. xxii.
di. sacrosancta. ibi: Et post pauca. adhuc nulli dubium esse
debet quin ecclesie regimē sit optime ordinatū: vtpote p
eum dispositū per quē reges regnant et legū conditores
iusta determinant: al's decernūt. Prouerb. viii. Optimū
autē regnū multitudinis est vt regat per vnū: qd̄ patet ex
fine regiminis que est pax. pax em̄ ⁊ vnitas subditorū est
finis regentis. xxiii. q. v. principes. vnitatis aūt causa con-
gruentior est vnius ꝙ multorum. ar. vii. q. i. in apibus. Maxi-
mū est igit regimē ecclesie sic esse dispositū/vt vnus to-
ti ecclesie p̄sit. ¶ ℣ Amplius ecclesia militans a triū-
phanti ecclesia p similitudinē deriuat. vt Joan. in Apoc̄.
vidit hierusalē nouā descēdentē de celo ⁊c̄. Apoca. xxi. in
prin. ⁊ moysi dictū est/ꝙ faceret omnia ſm exemplar ei in
monte monstratū. Exo. xxv. in fi. et. c. xxvi. In triumphāti
aūt ecclesia vnus p̄sidet: qui etiā p̄sidet in toto vniuerso
scʒ deus. dicit em̄ Apoc̄. xxi. ipse populus eius erit: et ipse
cū eis erit eorū deus. ergo in ecclesia militanti vnus est q̇
p̄sidet vniuersis. ad hoc. lxxix. di. c. vlti. hinc est etiā ꝙ Jo
hel. i. dicit: Congregabunt filii iuda et filii isrl' pariter: et
ponent sibi caput vnū. ⁊ Joan. x. Fiat vnū ouile et vnus
pastor. ⁊. s̄. dixi. Si quis aūt dicat/ꝙ vnus pastor ⁊ vnum
caput est: qui est christus/qui est vnus ⁊ vnu⁹ ecclesie spō-
sus: nō sufficiēter r̄ndet. manifestū est em̄ ꝙ omnia sacra-
menta ecclesie ipse christus p̄ficit: ipse est qui baptizat. de
conse. di. iiii. filius dei. ipse est qui peccata dimittit. i. q. i. ci-
to turpem. ℣. p̄sertim quū dn̄s ⁊c̄. ⁊. c. sic aūt de⁹. c. remis-
sionē. c. dedit. de peni. dist. i. verbū dei. Joan. i. Ecce agnus
dei ⁊c̄. ⁊. i. hic est qui baptizat. ipse est verus sacerdos q̇ se
obtulit in ara crucis. ⁊ cuius virtute corpus eius in alta-
ri quotidie consecrat. ex̄ de sum. trini. c. i. §. vna. de cōse. di.
ii. quia corpus. ⁊ tm̄ quia corporaliter nō erat cū omnib⁹
fidelibus permansurus: elegit ministros p quos p̄dicta
fidelibus dispensaret: ⁊ dignū fuit ꝙ alicui committeret lo
co sui qui vniuersalis ecclesie gereret curā. ex̄ de homi. p
humani. §. rn̄so. li. vi. hinc est ꝙ petro dixit ante ascēsionē:
Pasce oues meas. Joan. vlti. ⁊ ante passionē. Et tu aliqn̄

conuersus confirma fratres tuos. Luc̄. xxii. ⁊ ei soli pmi-
sit. Matth. xvi. Tibi dabo claues ⁊c̄. vt ostenderet pote-
stas clauiū p eum ad alios demandanda ad cōseruandā
ecclesie vnitatē. vt pre. c. ita dn̄s. Nec dici pōt ꝙ ita petro
cōmisit hāc potestatē/ꝙ ad alios successores petri nō de-
riuet: quia christus sic ecclesiā instituit vt esset vsqʒ ad finē
seculi duratura/ſm illud Esa. ix. Sup soliū dauid/et sup
regnū eius sedebit: vt confirmet illud/⁊ corroboret in iu
dicio: ⁊ iustitia amodo ⁊ vsqʒ in sempiternum. ⁊ Matth.
vlti. Ecce em̄ vobiscū sum vsqʒ ad cōsummationē seculi. ⁊
expressum pre. c. p humani. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. §. fi. Itē
ꝙ sit vtilius regi cōmunitatē ecclesie principaliter p vnū
spūaliter ⁊ temporaliter: patet. quū ex potētia. n. sit in vno
principante magis est virtus vnita: ⁊ ideo est fortior: ꝙ in
pluribus dispertita. ſm pħm. Tum ex vnitate et parte q̄
intendi debet in regimine multitudinis. vt. s̄. dixi. Nam
plures principantes sup eamdē multitudinē/nō seruant
pacē multitudinis nisi fuerint vniti ⁊ cōcordes. Si ergo
ppter quod vnūquodqʒ tale ⁊ illud magis. ſm pħm. vni-
cus principans ſm virtutē magis poterit seruare pacē: ⁊
nō tam de facili poterit turbari pax ciuiū: quia facili⁹ q̇s
secum concordat ꝙ multi adinuicē. iuxta illud Catonis:
Conuenet nulli qui secū dissidet ipse. quia vbi multitudo:
ibi cōfusio ⁊ diuisio. ar. xciii. dist. legimus. ℣. sed dices. ibi:
diacones paucitas ⁊c̄. ex̄ de eta. ⁊ qua. quū sit. vbi de hoc.
Tum quia princeps vnus intendens bonū cōmune habet
oculū ad magis cōmune: ꝙ si plures dominent. etiā ſm
virtutem: quia quanto plures excipiunt a communitate:
tanto residuum est minus cōmune. Et quāto pauciores:
tanto est magis commune. ppter quod dicit pħs ꝙ inter
principatus intendētes suū propriū intendit: ⁊ cōtemnit
magis cōmune. Tum quia in naturali regimine videm⁹
totū regimē ad vnum reduci: vt in misto corpore vnū ele-
mētū dominat. In humano corpore ⁊ homogeneo/vnū
est principale membrū in toto hoie/anima: que continet
oia elementa. Animalia etiā gregalia: vt apes ⁊ grues/
quibus est naturale in societate viuere: subsunt vni regi.
vii. q. i. in apib⁹. adde hic quod scripsi. ʒ. in ar. liiii. ℣. ad cō-
firmationē. Considerandū etiā est ꝙ mirabiliter diuina
puidentia factū est vt in romana vrbe: quā deus puide-
rat principalem fore christiani sacerdotii sedem: iste mos
paulatim inolesceret: vt ciuitatis rectores/⁊ si nō ex debi-
to iustitie: quū simpliciter maiores essent sacerdotib⁹: tm̄
in signū futuri sacerdotii excellentie cui amplior reuerē-
tia deferēda erat: sacerdotibus plusqꝫ ceteris locis volū-
tarie subderentur. dicēte Ualerio maximo. in primo titu.
de cultu deorum. Omnia post religionē ponēda semp nostra
ciuitas duxit. etiam in quibus summe maiestatis cōspici
decus voluit. Apud etiā gallos ⁊ gentiles sacerdotes q̇s
druides nominabāt: totū bellū gallicū definirēt: vt dicit
Julius cesar in libro suo de gallico bello. Puto etiā ꝙ ea-
dē puidētia diuina factū est ſm leonē in sermone aplorum
petri ⁊ pauli: vt sedes summa vicarii christi in vrbe consti
tueret. q erat caput ⁊ dn̄a toti⁹ mūdi: licet p vsurpationē/
vt summ⁹ pōtifex/rector ei⁹ toti⁹ mūdi ibi iurisdictionē
⁊ dominiū verū haberet. ex̄ de elec. fundamēta. §. i. lib. vi.
nō per vsurpationē vt imperatores idololatre: sed p verā
institutione ⁊ commissionē veri regis dn̄i nostri iesu chri
sti: cui pater ait in Ps̄. ii. Postula a me ⁊ dabo tibi gētes
hereditatem tuā: ⁊ possessionē tuā terminos terre. et nūc
reges intel. eru. qui iudi. terram. ⁊ istud impleri oportuit
ſm Augustinū. xxiii. q. iiii. displicet. ad fi. ℣. reperis. ibi: Et
nō attendis quia nunc primū. c. nō inuenitur. c. si ecclesia.
ibi: Tunc em̄ illud propheticū nō complebat: Quare fre-
mu. Hanc iurisdictionē temporalē exercuit christus in si-
gnū ꝙ ipse verus rex erat etiā inquantū homo: quū de tē-
plo eiiceres ⁊ vendētes cum funiculis. no. x. di. qm̄. cicat.
Matth. xxi. Joā. ii. Mar. xi. Luc̄. xix. i. q. iii. i multis. ⁊. c. vē
dētes. xxiii. q. iiii. q̇ peccat. Itē legit de ipo ꝙ misit discipu
los in hierlm vt tollerent asinā ⁊ pullū: ⁊ diceret qm̄ dn̄s

ijs opus habet. Marc.xi. Matth.xxi. Luc.xix. ꝛ Joan.xij. ergo tamq̄ dñs illa animalia petebat: ꝛ sicut sua. Verba aūt meū ꝛ suū dominiū sapiūt. vt legit ꝛ no. dist. viij. quo iure. Itē legit dñs demones misisse in porcos: qui statim p̄cipitauerunt se in mare: nec tamē dñm porcorū requisiuit: immo qui pascebant porcos fugerunt ꝛ nuntiauerūt in ciuitatē. Mar. v. Matth. viij. Luc. viij. Itē Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo ꝛ in terra. glo. ei q̄ fuit mortuus ꝛ crucifixus. et de hoc etiā .s. Itē Aug. ij. de ciui. dei. c. xxi. ꝛ est .s. tactū. dicit q̄ sine iustitia nō pōt regi respublica. Ibi a aūt iustitia nō est vbi christus nō est rector et sic respublica nō est recta ꝛ vera: cuiusmodi debet esse populi christiani res in q̄ spectat de iure gubernatio ad papam q̄ est christi vicarius. et sic papa vtraq̄ potestatē immediate a deo habet. ad h̄ fuit allegatū .s. xxiiij. q. i. vbi.

¶ E Itē error est Waldensiū hereticorū successoribus apostolorū scȝ pape ꝛ p̄latis ecclesiasticis repugnare dominiū in tēporalibus: nec eis licere habere diuitias tēporales. vnde ecclesiā dei ꝛ successores apostolorū veros p̄latos ecclesie dei dicunt fuisse vsq̄ ad syluestrū: a cuius tēpore facta donatione sibi ꝛ ecclesie p̄ cōstantinū imperatorē dicunt romanā ecclesiā que modo est: que s̄m ipsos nō est: defecisse. Nam intm̄ ecclesiā esse dicūt: inquantū p̄ successores apostolorū fuit continuata vel reparata. Qui error destruitur. xij. q. i. quasi p̄ totū. nā clerici ꝛ ep̄i seculares ꝛ in oīm cōmuni ꝛ in speciali p̄priū habere possunt: vt in. c. illius questionis. ꝛ. xxiij. q. vij. c. i. ij. ꝛ. iij. ꝛ. q. viij. cōuenior. ꝛ. xiiij. q. i. §. i. Adde hic quod scripsi. lxviij. ar. §. igitur. H. insup q̄d dicit.

¶ F Fateor aūt q̄ diuitie ꝛ dñia tēporalia habētibus ipsa non formaliter aut causaliter. sed occasio cupiditatis sunt ꝛ viscus quodāmodo ait. ꝛ Isidorus in canone: Amorē pecunie quasi materiā cūctorū criminū fugiant. xxiij. di. his igit. facit. lxxxviij. dist. quid aliud. Palea est. vnde Ambro. in li. de officijs dicit: Feralis inquit auaritia: illecebrosa pecunia: que habētes cōtaminat: nō habentes nō iuuat. esto tm̄ q̄ aliqñ iuuet pecunia inferiorē: q̄d ad alios: si sit ille copiosior q̄ habet. nūquid idcirco honestior: q: habȝ quo plerūq̄ honestas adimit. Item Ber. de colloquio simonis ꝛ iesu dicēs: Hec fugiēdarū diuitiarū p̄cipua causa est. q̄ vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri. limosa siquidē et glutinosa nimis nō modo exterior: verū etiā interior substantia nostra videt: ꝛ facile cor humanū oībus que frequētat adheret. Item Aug. s. Ps. cxxij. Nō sunt iste vere diuitie: sed mēdicitas. quia quāto magis crescunt: crescit inopia auaritie. xlvij. di. sicut. xiiij. q. iiij. quid dicā. nō sunt vere diuitie que plus augent cupiditatē ei qui eas possidet. Itē Aug. de lapsu mundi. In diuitijs nihil tam cauendū est q̄ superbie morbus. qui eīm nō habet diuitias: nō habet amplissimas facultates: nō habet vnde se extollat. Idem de verbis dñi. Nihil eīm sic est q̄d generet superbiā: sicut diuitie. Omne granū: omne germē habet vermē suū. vermis diuitiarū superbia est. Itē Greg. i. moral. Solet inquit rerū abundantia tanto a timore diuino mentē soluere: quāto hanc exigit diuersa cogitare. nam dum foris p̄ multa distrahit: stare in intimis fixa p̄hibet. Idē in homilia sup̄ illud Lu. viij. Exijt qui seminat. Si nos inquit vobis spinas diuitias significare diceremus: ad credendū nobis mēs forsitan vestra dubitaret. vnde ꝛ idē dñs p̄ semetipsuȝ dignatus est exponere qui dicebat. q̄s vnq̄ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quū ille pungant: iste delectēt: ꝛ tamē vere spine sunt: q: cogitationū suarū punctionibus mentē lacerāt. ꝛ dū vsq̄ ad peccatū pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Item Aug. de lapsu mundi: Diuitie ipse q̄s putatis plenas esse deliciarū: pleniores sunt periculorum. Item Ambro. in li. de officijs tractans illud Matth. x. Nolite possidere aurū ꝛ argentum nec pecuniā. Velut face pullulantē in pectoribus humanis succēdit auaritiam. Sup eundē quoq̄ sermonem Chryso. homilia. xxxij. Non dixit nolite accipere aurū: sed si aliunde possibile est accipere: fugite hanc perniciosam egritudinē: etenim multa per hoc emendabat. Itē Chryso. sup̄ Matth. homilia. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrādi cōcupiscētia: sicut amarā cholerā abstinētia ꝛ euacuatio. facilius eīm est hoīes cristēres volare: quā adiectione pluris quiescere facere desiderū. Et Aug. li. lxxxiij. questionū. Charitatis venenum est spes adipiscendorū temporaliū. Predicta originalia aliq̄ a. vbi .s. Fateor aūt. vsq̄ huc/posui etiā cum multis alijs originalibus paupertatis. i. in. ij. parte. §. hoc aūt preceptū. in prin. in ar. lxv. Unde et in antiqua legēda beati syluestri legitur q̄ in donatione facta sibi a cōstantino/audita est vox angelorū in aere dicentiū: hodie in ecclesia venenum effusum est. de quo constantino dicit Hiero. q̄ ab ipso vsq̄ ad presens tempus ecclesiarū rapine/et totius orbis discordia secuta est. Uerūtamen quia s̄m theodorū in collatione de nece sanctorū in li. coll. Joan. cassi. dicit q̄ diuitie sunt medie inter bonum ꝛ malū: quia nec simpliciter bone: nec simpliciter male. ideo ecclesia ꝛ clerici nō p̄hibent habere: quia debent ꝛ possunt eas vtiliter dispēsare: ꝛ cor ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurū habet ecclesia. xxx. di. hoc aūt scripsimus. xxxiij. q. v. s̄m Aba apostoli. lxxxvi. dist. nō satis. diues Zacheus/sed bonus: quia aliena restituit: ꝛ de remanētibus largas elemosynas fecit. Luce. xix.

¶ G Itē ad propositū redeundo/in argumentū superioritatis ꝛ dominij pape ad imperatorē possunt induci exēpla ethnicorū regum ꝛ imperatorū. Scribit eīm magister Petrus manducator in historijs: Alexandrum macedonē monarcham orientis habuisse in visiōe de Joiada summo pōtifice iudeorū: vt ipsi tamq̄ superiori et digniori honorē deferret. Propter quod quū dictus Alexander in iudeā veniret cū proposito destruēdi et humiliandi iudeos: post dictā visionē in itinere habitā ipso appropinquante hierusalē: Joiadas pontifex a deo in visione instructus cum reliquis sacerdotibus in pontificalibus Alexandro extra ciuitatē occurrit. Qui alexander vt ipsum vidit pontificalibus ornatū ꝛ cidarim vbi erat scriptum nomē dei tetragrāmaton s̄m legē in fronte pōtificis: statim de equo descendit: dignissimeq̄ antistitē venerat⁹ est: nomēq̄ adorauit diuinū. Quū autē principes eius admirarentur quod imperator fecerat. Rñdit q̄ nō ipsum adorasset: sed deum cuius principatū teneret: ꝛ vicem gereret: ꝛ in somnis pridie deum in tali habitu cōspexisset: qui ꝛ iusserat ei de asia cōfidere: ad cuius aspirauerat monarchiam. Veniēs igit cū Joiada in hierlm/templū maximis honorauit donis. Barbaricamq̄ contra iudeos feritatē deponens: ipsos ab omni exemit tributo ac libertate donauit. p̄pter quā causam prosperatū est eius imperiū. Simile legit de Totila rege vandalorum circa Leonē papā in anno dñi. cccci. vt habet ex chronicis summorū pontificum. qui Leo papa veniēs de vrbe: occurrit eidem Totile in planicie lōgobardie quā flāmāti gladio crudeliter deuastabat. Et ex visiōe quā habuit Totila de eodē papa de eq̄ descendēs pape reuerentiā fecit. ꝛ papa sibi cū p̄pitiū ꝛ placabilē inuenit. Ad cuius p̄ces a feritate destitit: ꝛ de italia recessit. Sed de Pompeio imperatore ab eodem petro in historijs contrariū scribit. Quū eīm intrasset hierusalē: non exhibuit templo ꝛ pontifici reuerentiam debitam: sed de porticibus templi stabulū fecit equis suis. Qui quum semper in bellis victoriosissimus fuisset: ex tunc hostibus semper succubuit. Ad hoc etiā facit q̄d dicit papa Gelasius anastasio imperatori. xcvi. dis. duo sunt. in fi. Quippe quū videas regū colla ꝛ principū submitti genibus sacerdotum: ꝛ osculata eorū dextera ꝛc.

Pape superioritas ethnicorū regū exemplo ostēditur.

¶ H Tres etiam imperatores tradunt historie preter alios sup alios gloriosos fuisse: et in pace quieuisse in senectute bona: q: deo fuerīt deuoti ꝛ ecclesie subiecti. Primus constantinus a syluestro baptizatus: q̄ quātū magnificauit ecclesiā habet. xcvi. dis. constantinus. etiā quātū deuotus habet. xcvi. di. in scripturis. vbi sic dicit. In scripturis nar sortiti.

Imperatores deo deuoti bonū finē

ratur imperator Cōstantinus dixisse: vere si ꝓprijs ocu- lis vidissem sacerdotē dei aut aliquē eoꝝ q̄ in monachico habitu circumamicti sunt: peccantē, chlamydē meā spo- liarē ꝛ cooperirē eū: ne ab aliquo videret. habet etiā .xi. q. i. sacerdotibus. de quo cōstantino dicit ibi papa Greg. ꝙ quū libellos ɔtra epos accepisset accusatiōis: cōuocauit epos accusatos: ꝛ in ɔspectu eoꝝ libellos quos acceperat incēdit, dicēs: Ite ꝛ inter vos causas disponite: q: dignū nō est: vt nos iudicem⁹ deos. In qua sententia magis sibi ex humilitate: ꝙ illis prestitit ex reuerentia impensa. Ante eū quippe in republica pagani principes fuerunt: q̄ verū deū nescientes: deos ligneos ꝛ lapideos colebant: ꝛ tamē eorū sacerdotib⁹ honorē maximū tribuebāt. Quid ergo mirū si christianus imperator veri dei sacerdotes hono- rat: dum pagani (vt p̄diximus) principes honorē impen- dere eorū sacerdotibus nouerunt: qui dijs ligneis ꝛ lapi- deis seruiebāt? Ad istā materiā facit ex̄ de immu. eccle. nō minus. i. rn̄so. Secūdus fuit iustinianus: qui ecclesiā scē Sophie cōstantinopoli ꝛ alias ecclesias muniuit legib⁹ sacris ꝛ sumptibus amplis ꝛ firmis dogmatibus fidem catholicā corroborauit. ꝓpter quod victoriosus semp extī- tit. vt ex titulis qui sibi adscribunt ex gentibus ꝛ prouin- cijs quas sibi subiecit imperio declarat in principio codi- cis. Tertius fuit Carolus magn⁹: de quo. lxiij. di. hadria- nus papa. ¶ I Et econtra fuerunt alij tres imperatores christiani: qui inter alios truculentiores ꝑsecutores fuerūt ecclesie: qui mala morte finierūt. Prim⁹ fuit Julian⁹ apo- stata: de quo. xi. q. iij. iulianus. qui transuerberatus lācea mercurij militis iā mortui sibi apparentis occubuit: vt le- gitur in vitis patrū. Secūdus Otho. iiij. de quo. i. dicet. Tertius Fridericus scd̄s qui ab Innocētio. iiij. depositꝰ. ex̄ li. vi. de re iudi. ad apostolice. O etiā christus cuius vi- ces plenarie papa gerit: verus etiā fuit dn̄s tēporalis ap- paret ex eo qd̄ dicit magister in historijs: ꝛ Amb. ꝛ Inno. iij. ꝙ quū in die natiuitatis christi Octauianus cesar au- gust⁹ in meridie in secreto suo cubili a sibylla tyburtina de cultu diuino: ꝛ quis verus deus esset in hoc mūdo in- terrogaret. Quum dicta sibylla oraculo se dedisset: appa- ruit circa solē circulus aure⁹: ꝛ in medio circuli virgo pul- cherrima puerū gestans in gremio. Tunc sibylla inquit: respice imperator. Quū aūt cesar stuperet ad visionē: au- diuit vocē de celo dicentē: Hec est ara celi. dixitq; ei sibyl- la. Hic puer maior est te: ideo ipsum adora. qd̄ ꝛ fecit. Tūc ꝓcepit ne quis vt deū ipsum adoraret vel dn̄m vocaret. ¶ K Scribit etiā p Innoc. iiij. ꝙ quū imperator Frede- ricus a summo pōtifice recepit coronā: simul ꝛ recepit en- sem in vagina: sed imperator tūc ipsum. vide qd̄ scripsi. s. lvij. ar. §. sed de ꝑfecta. ꝟ. illud. etiā euaginat et vibrat: ad insinuandū suū ministeriū a papa procedere: ꝛ executio- nis officiū post coronā. Quē enim accepit petrus a chri- sto quū dixit: Conuerte gladiū tuū in locū suum. Matth. xxvi. vbi Innoc. no. ꝙ nō dixit abijce: sed cōuerte. ad desi- gnādū ꝙ ecclesia eo qn̄ voluerit possit vti. vnde dicit tuū. que etiā est sententia Augustini contra faustū: vbi dicta ver- ba ptractat. sicut etiā exponunt p Archidiacono. magistruz meū dicta verba. xxiij. q. viij. §. i. ibi: Conuerte gladiū tuū in vaginā ꝛc̄. vbi dicit. est ergo iussus seruare nō abijcere: ꝛ ita videt ꝙ ecclesia adhuc habeat gladiū materialē. sꝫ ar. contra. xxxiij. q. ij. inter hec. ibi: gladiū nō habet nisi spi- ritualē: quo nō occidit, sed viuificat. sed glo. ibi dicit sup illud: gladiū nō habꝫ quoad executionē. hoc ideo dico: q: imperator habet illud a papa Joan. Itē corporalia ex spi- ritualibus dependēt: sicut corpus ex aīa, quia nec motū habet nisi ex anima. vnde corpus est organū aīe ad operā- dum: vt philosophi tradunt. sicut ergo anima vtitur cor- pore vt instrumento: sic summus pōtifex se habet ad impe- ratorē vt spirituale ad temporale: ꝛ vtitur officio imperā- toris vt instrumēto. ad hec faciunt. xcvij. dist. ecclesie mee. ꝛ. c. victor. xxiij. q. v. pn̄cipes. Itē sicut angeli maioris vir- tutis sunt ꝙ orbis: ꝛ nobilioris nature. ꝛ mouens excellē- tius moto: ꝛ agens melius patiēte. ꝛ actus nobilior poten- tia: vt ꝓbat phs. ix. metaph. ꝛ Aug. sup Gen̄. ad literā: sic papa se ad imperatorē habet ipsum mouēdo in ipsum agē- do. Et sicut deus cuius potentia efficaciter oīa guberna- tur: quia portat omnia verbo virtutis sue. ad Heb. i. quod quidē facit mediātibus angelis: qui sunt spūales substā- tie. vt tradit Aug. in. iiij. de ciui. dei. sic ꝛ papa p imperato- rē. et hoc satis apte: quū ex parte prime cause summi dei: cuius vices gerit in terris. ex̄ vt eccle. bene. c. i. Tū ex par- te bonorū spirituū quib⁹ mediantib⁹ mundū regit: cuius typum repn̄tant officiales ecclesie spirituales ꝛ tēpora- les: vt sic ecclesiastica hierarchia congrue ꝛ ꝑfecte imitet celestē. ar. ad hoc. lxxxix. di. ad hoc. ꝓpter quod argumen- tum concludit, ꝙ iurisdictio imperatoris ex virtute ꝛ au- thoritate dependet summi pontificis. Patet etiā hoc ex quatuor maximis cōcilijs generalibus: de quibus. xv. di. sicut. quibus imperatores se submiserūt. vt patet. xv. dist. canones. ꝛ. c. sancta. ꝛ. xvi. dist. synodus. facit qd̄ no. ex̄ de vsu. quia in omnib⁹. glo. i. Itē facit ad hoc. quia leges ca- nonibus subijciunt: ꝛ p canones corrigunt. nō econtra: q: nec dedignant sacros canones imitari. ad hec. x. di. c. i. cer- tū. ij. q. iij. §. hinc. etiā. ex̄ de no. op. nun. c. i. ex̄ de secun. nup. c. fi. in aut. vt cleri. apud ꝓpri. epis. ad fi. coll. vi. i aut. de ec- clesia. titu. in prin. coll. ix. ꝛ ꝑ ista subiectiōe imperij ad ec- clesiā facit op. x. di. suscipimus. ¶ L Si aūt cōcedat ꝙ cle- rus in imperatorē cōcorditer ꝛ canonice, ex sola electio- ne ante confirmationē pape administret in regno alemā- nie ꝛ in imperio fm̄ Innoc. ꝛ Ostien. qui hoc no. in. c. ve- nerabilē. ex̄ de elec. dicēdū est ꝙ istud ius sibi acquirat ex longa cōsuetudine que ius dat. ex̄ de fo. cōpe. quū contin- gat. cū si. vel forte ex ipsa ordinatione principū alemānie: cui se tamē iure ꝓprio possunt subijcere saluo iure cuius- cūq; superioris. vnde post electionē canonicā et cōcordē, nomen regis sortit: sed nō imperatoris ante coronationē pape. vt pre. c. venerabilem. ¶ Expeditis. xl. ar. punctis de quibus mētionē feci in prohemio in fine istius operis: se- quunt alij articuli ad supradictam materiā, ꝛ alias eccle- siasticas pertinentes. ¶ Articulus. xli. A

SCiendum etiā circa hec est, ꝙ a tēpore Cōstantini eligebantur imperatores antiq̄ more: siue a pplo, siue a senatu, siue ab exercitu: ꝛ aliqn̄ de genere: ꝛ aliqn̄ nō. ꝛ iste modus retentus est in cōstantinopoli: que erat sedes ꝛ caput imperij sicut antiquit⁹ roma. xcvi. dist. cōstantinus. qui quidē modus seruatus est vsq; ad tēpo- ra michaelis imperatoris ꝛ Caroli magni: ꝛ fuit fere spa- tiū quingentorū annorū: vt apparet in chronicis. Cōstan- tinus enim qn̄ cessit imperio occidētali: vt ḋ: pre. c. constan- tin⁹. ꝛ Richardus narrat in chronicis: elegit sibi in thra- cia q̄ nūc grecia ḋr: vrbē vocatā Byzantiū. xxij. di. de cōstā- tinopolitana. quā rome senori ꝓuilegijs coequenit. xxij. di. renouātes. ibiq; sedē suā cōstituit. vn̄ dicit⁹ impator de impio occidētali qd̄ syluestro pape donauerat: se nō am- pli⁹ intromisit: nec sui successores debēt facere, nisi ad ec- clesie inuocationē ꝛ defensionē. ꝛ si alio mō fit: vsurpatiue fit: sicut fecit ɔstātin⁹ arrian⁹, ꝛ julian⁹ apostata: ꝛ quidā alij de facto. nec papa posset licite alienare ḋ dn̄iū in occi- dēte: ꝛ donationē sibi factā a ɔstātino. xij. q. ij. nō liceat pa- pe. In ciuitate enim nihil impator hꝫ facere rome: nec in toto impio occidētis: hoc solo ei reseruato, ꝙ in currib⁹ venie- bat romā, vocat⁹ ab ecclia in succursum. Vn̄ iustinianus impator aduenientib⁹ gotthis romā ꝛ eā infestātib⁹ misit belisariū nobilē ꝓncipē ꝛ patriciū ad subueniēdū summo pōtifici ꝛ rome. Ad cui⁹ aduētū expulsi sunt gotthi de to- ta italia: vt hr̄ ex historia lōgobardoꝝ. ¶ B Per eumdē modū lōgobardis ecclesiā grauātib⁹: quū iperiū cōstāti- nopolitanū iā pene deficeret: vocat⁹ carol⁹ rex frācoꝝ ab ecclia tpe hadriani ꝛ leonis successorꝭ ei⁹: cui p romanos ꝛ lōgobardos ꝑfidos eruti fuerāt ocli ꝛ ligua abscissa: sꝫ

Impato- res chri- stianimi- li ꝛ eccle- sie ꝑsecu- tores.

Christ⁹ ver⁹ dn̄s tpalis de- claratur

Modꝰ eligendi impera- tores.

Impera- tor tenet subueni- re eccl'ie.

diuina virtute postea restitutus: venit in italiā cū exercitu magno: ⁊ capto rege desiderio, ac lōgobardis prostratis de seruitute ipsorū ecclesiā liberauit: ⁊ fuit ab ecclesia priuilegiatus. vt habet. lxiij. di. hadrianus. cū. c. seq. Richardus m̄ claremontensis dicit in chronicis hadrianū solū ex causa dicta dedisse patriciatū Carolo. Sed Leo tertius q̄ hadriano successit. lxiij. dist. in synodo. post miraculū factum de ipso de oculis ⁊ de lingua: iuit ad Carolū regem francorū: q̄ honorifice susceptus ab eo: duxit ipsum romā q̄ vindicauit iniuriā Leonis: quā sibi romani fecerant de oculis ⁊ de lingua: ⁊ restituit eū in sede sua. Leo ꝟo in die natalis dn̄i coronauit eū in imperatorē in basilica beati petri apl̄i: circumdans ei imperatoriā vestē. ⁊ tūc sibi acclamatū est ab vniuerso populo romano: Carolo Augusto magno a deo coronato pacifice romano imperatori vita ⁊ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio: q̄ habet pre. ca. hadrian⁹. sꝫ adhuc vices imperij nō gerebat: quousqꝫ a leone coronā suscepit. Sed iā trāslatio imperij a grecis in germanos facta fuerat antea iam septē annis per stephanū papā. ij. in ꝑsonā eiusdē Caroli. vt no. ex͂ de elec. venerabilē. ⁊ in glo. legit. ¶ E In dicta aūt trāslatiōe diuersificatus est modus assumēdi imperatorē. q: primo ꝑ electionē: et tūc ꝑ successionē. ⁊ hoc durauit vsqꝫ ad octauam generationē Caroli vt chronici ponunt. Eadē deficiente generatione Caroli quantū ad potentiā in regno frācie ⁊ imperio: primo q̄dē Hugo dux aurelianēn. sibi regnū francie vsurpauit ocasis illis ⁊ extirpatis q̄ erāt de genere regio. vnde de dicto Hugone descenderūt oēs reges francie: ⁊ nō de Carolo vsqꝫ ad tempora ista: nisi q̄ fert q̄ dictus Hugo vxorē habuit de genere illo. Imperio etiā deficiēte ⁊ scisso in multas partes, intm̄ q̄ Ludouicus imperator vltim⁹ de genere Caroli a lōgobardis orbatus est oculis: vt historie tradunt. Quidā berengarius inuasit italiā. ibiqꝫ ipso tyrannizante cōtra italicos, ⁊ cōtra ecclesiā: quū ipsa fluctuaret in capite: quia summ⁹ pōtifex: cui nomē erat Ioānes: vir lasciuus ⁊ lubricus erat: aduocauit cetus cardinaliū Othonē primum regē saxonū: qui dictū berengariū eiecit de regno. ⁊ cū assensu ecclesie totā sibi italiā subiugauit. Veniens ꝟo romā, primo quidē cū cardinalibus ꝑsuasit pape correctionē: quia erat filius cuiusdā nobilis romani: qui vocabat albeic⁹. Sed dictus papa in sua malitia ꝑsistēs: coactus est renūtiare papatui ⁊ factus est leo. ix. Dicto aūt Othone se absentante ab vrbe romana: romani in contemptū ecclesie fecerunt aliū papā quē benedictum vocauerūt: papā ꝟo leonē eiecerunt a sede. qd̄ audiens Otho romam rediēs cū exercitu magno ipsam obsedit: quousqꝫ benedict⁹ papa ei a romanis traditus est: quē ipse misit in saxoniā in exiliū: ibiqꝫ vitā finiuit. Ex hoc aūt beneficio collato ecclesie ꝑ othonē primū, ꝑdictus princeps a leone ꝑdicto summo pontifice cū toto clero ⁊ populo in imperatorē constitutus est: vt habet. lxiij. di. in synodo. licet ibi nō fiat mentio de imperio: sꝫ de regno italie ⁊ theutonie. Talis autē institutio ꝓcessit per successionē vsqꝫ in tertiā generationē. hoc est in tertiū othonē: qui fuit nepos primi. i. filius filij. nō eñ inuenitur de istis q̄ fuerint electi: sed sola ꝓuisione per summū pontificē. vnde dictus otho secūdus vocatus est a ioanne papa. xi. qui fuit post ioannē depositū. de quo. s. facta est mentio. Causa aūt sue vocationis fuit persecutio magna quā romani fecerunt ecclesie. ⁊ dictū Ioan. xi. in castrū sancti angeli detruserunt: et postea in exiliū ipsum miserunt. tunc dictus Otho ꝑ procuratorem iurauit fidelitatē pape: cuius forma habet. lxiij. disti. tibi dn̄o. tandē veniēs personaliter romā coronatus est a benedicto septimo cū magno gaudio ⁊ pace inter papā et imperatorē. ¶ D Post hunc fuit otho tertius fili⁹ othonis medij: cuius tēpore vexabatur ecclesia a quodā crescētio scilꝫ patricio. Qui crescentius intm̄ ꝑsecutus est papā Ioannē. xij. q̄ coactus est vrbē derelinquere: et tuscā intrare. Sed vocatus otho tertius, totā illā progeniē extirpauit. Tandē mortuo dicto Ioan. ad instantiā dicti othonis, electus est in papā quidā cōsanguineus eius: qui vocabat Brunus: postea vocatus est Grego. v. a quo dictus otho est coronat⁹: hic otho redijt in germaniā. ¶ E Sꝫ crescētius consul romanus fugato Greg. papa, fecit papam quendā grecū epm̄ Placēn. noie Ioan. Quod audiens imperator romā rediens cū exercitu magno ⁊ furore immenso: tamdiu crescentiū in castro sancti angeli obsedit: quousqꝫ ipsuꝫ ⁊ papā eius cepit: ⁊ vtrūqꝫ membris debilitauit. Deinde imperator ordinatis imperij sui reb⁹: ⁊ Greg. restituto in sede sua: ducēs secū multos nobiles romanos, in saxoniā reuersus est. Huis ergo pactis vlterius per ordinationē ecclesie viuente dicto Grego. vocatis ⁊ requisitis dictis pricipibus alemānie, instituti sunt per papā de consensu principū electores: videlꝫ officiales curie imperialis: q̄ quidē sunt septē: quatuor laici: ⁊ tres clerici. Prim⁹ rex bohemie: qui imperatori ꝓpinat de cuppa. Secundus dux Saxonie: qui coram imperatore portat ensem. Tertius comes palatinus: qui ei de scutella ministrat. Quartus marchio brandeburgēsis: qui est camerarius eius. Inter clericos. Primus archieps Maguntinus: qui est cancellari⁹ in germania. Secūdus archieps Coloniensis: q̄ est cācellarius in italia. Tertius archieps Treuerensis: qui est cancellarius in gallia. De istis electoribus no. per Ioā. and. ex͂ de re iudi. ad apl̄ice. li. vi. in glo. s. ibi etiā no. q̄ papa nō posset priuare electores iure eligendi. hoc idem no. ibi Ber. cōtra crederem quū ab ecclesia hanc habeant potestatē. ex͂ de elec. venerabilē. §. j. ⁊ in clemē. de iureiur. romani. sed ꝓpter periculū ⁊ scandalū nō est faciendū. l. dist. vt constitueretur. ex͂ de renun. nisi. §. pro graui. ⁊ de tēp. or. sane. c. ad aures. Item scripsi in. xv arti. post prin. ꝟ. item credo. ¶ F Causa autē quare oēs electores assumpti sunt de germania. vna est principalis: quia de germania fuerūt qui liberauerunt ecclesiā de seruitute longobardorū ⁊ impiorum romanorū: vt patet de Pipino qui venit in italiā cōtra regem arnulphum: q̄ nimis grauabat ecclesiā. de quo. xxiij. q. viij. vt pridem. Itē de Carolo filio eius: qui venit ad requisitione ecclesie cōtra Desideriū regem in longobardiā: vt. s. dictū est. ⁊. j. dicetur. ⁊ hi duo principes fuerūt de germania inferiori citra rhenū: que antiquitus gallia bracata vocabat. vnde ⁊ decre. venerabilē. ex͂ de elec. dicit q̄ imperiū est trāslatū in germanos in persona Caroli: quia scꝫ in germania natus ⁊ ibi sepultus est. Idē de othone qui liberauit ecclesiam de manu alberici romani. vt. j. patebit. Et hic otho fuit de germania superiori. Secūda ratio fuit deuotio illius populi ad sanctū petrū ⁊ paulū: que apparet in eoꝝ peregrinatione rome. Tertia causa fuit voluntas summi pontificis: qui tunc erat, scꝫ Greg. v. q̄ de theutonia fuit natus: ⁊ consanguineus othonis vt. s. ⁊. j. tangit. Quarta causa: quia germani ꝓbiores sunt alijs ⁊ audaciores. vnde a nobili germine germani dicti sunt. Ista ergo electio vsqꝫ modo perseuerat: que incepit anno dn̄i. M. xxx. ⁊ ꝑseuerabit quātū ecclesia romana ꝑmiserit: cui⁹ est regna transferre: ⁊ principes de sua sede deponere. vt Hiere. testat Hiere. j. ex͂ de sup. ne. pre. grandi. li. vj. xv. q. vj. itē alius. ⁊ pre. c. venerabilē. hoc autē de facto inuenimus in multis principibus. Nā legit Zachariā papā deposuisse regē francorū: vt pre. c. item alius. quia dissolutus et effeminatus erat: vt dicit ibi glossa ⁊ inutilis. vt dicit textus. Item legitur in chronicis Innocen. iij Othonem. iiij. deposuisse ab imperio: quia ab iuramento fidelitatis ecclesie resiliuit: quod fuit circa annos domini. M. cc. xxij. Itē Innoc. iiij. natiōe Ienuēn. de domo de flisco: Fridericū imperatorē: qui primo amicus su⁹ erat intim⁹ tēpore cardinalat⁹: deposuit: amiciciā ei⁹ dissoluit, ne ꝯ dominū impio ꝓberet auxilium. ij. Paralip. xix. ⁊ quia sanctū est fin ꝓbm preponorare veritatem. que depositio habetur ⁊ forma eius. ex͂ lib. vj. de re iudi. ad apostolice. ⁊ sic de multis alijs: vt legit in chronicis. ¶ G De verbo aūt illo quod

Institu-unt ele-ctores i-periales

Electo-res q̄re ex ger-mania assumā-tur.

opponitur: Reddite que sunt cesaris &c. vt .s. in ar. xxxvij §. ad illa. &. s. respōsum est. Item illud intelligit Origenes quantū ad equalitatē iustitie legalis. quasi eque sit preceptū seruādū cesaris debite sicut diuinū pceptū: vt videlz vnicuiqz ius suū reddatur. sicut aplus dicit ad Rom. xiij. Reddite inquit oībus debita. cui tributū tributū: cui vectigal vectigal: & cui timorē timorē: & cui honorē honorē. ad hanc solutionē facit. xi. q. j. magnū. xxiij. q. viij. §. ecce ꝙ nicolaus. Sed non ꝓpter hoc excludit qn iurisdictio imperatoris pendeat ex iurisdictione pape: qui immediate ipsam habet a christo. ex quo imperator minister dei vocatur ab apostolo pre. c. ad Rom. quia eius ministeriū est ecclesiā dei defendere. xcvij. dis. ecclesie. & c. victor. xxiij. q. v. principes. Itē ꝙ cesar recipiat tributū suū dignum est: quia iure nature & diuino sibi debet tamꝙ ministro christi. vt dicit paulus in pre. c. ad Ro. xiij. ibi: Ideoqz enī & tributa prestatis. ministri enī dei sunt & in hoc ipsum seruiētes. vnde sequit: Reddite ergo omnibus debita &c. vt .s. quis enī pascit gregē et de lacte eius nō manducat: quis militat stipēdijs suis: .j. ad Cor. ix. xiij. q. j. §. his ita. xxviij. q. j. iam nunc. in fi. et de pscrip. quū ex officij. cū si que Abba exponens Aug. de verbis dni, ait: Quadā diuina prouidentia sunt militantibus stipendia cōstituta: ne dū sumptus queritur: predo grassetur. xxiij. q. j. militare. O: scdo opponitur ꝙ ante fuit imperiū & imperator ꝙ papa. s. late in alio ar. xxxvj. probaui rationibus & authoritatib' cōtrariū. quibus adhuc & hic addo querendo vnde ortū habuit imperiū: vel quodcūqz dominiū: nullo enī iure nature inuenim' aliquē cōpetere dominij dignitatē. & hoc ostēdit Aug. li. xix. de ciui. dei. c. xix. Quū oēs hoīes ex eadem radice originē duxerint, scilz ex adam & muliere vna eua. xxv. q. j. quū igitur. & xxxiij. q. v. nec illud. ex qua ꝓpagine bona mūdialia cōcessa homini ad vsum: vt pz Gen. j. communi iure essent equaliter diuidēda. Licet enī in hominibus etiā in statu innocētie fuisset platio: sicut apparet in primis parētibus: in quibus adam platus fuit eue. xxxiij. q. v. hec imago. c. quū caput. c. mulierem. alio tn̄ intuitu & respectu: quia nō inquantū dominiū opponit seruituti: qr hoc penale. Jure enī nature communis est possessio: & cōmunis omniū libertas. di. j. ius naturale. & fm Greg. quū culpa nō exigit: oēs fm rationē humanitatis equales sumus. xxij. di. de constantinopolitana. Nā post peccatū introducta est seruitus & ꝓpter peccatū. xxxv. di. sexto die. q̄ qualiter fuerit introducta ne. j. di. ius gētiū. & ex de iude. ita quorūdā. in glo. nō. sed ex officio consulendi & diligēdi: sicut in angelis. lxxix. dist. ad hoc. homo enī naturaliter animal sociale: quē oportet adinuicē ordinare. in his autē que sunt ordinata adinuicē: oportet semp esse aliqd principale ac dirigēs: vt dicit pho in primo politice. & hoc apparet in corpore humano: & preterea hoc requirit ipa cōditio ordinis. Est enī ordo fm Augu. xix. de ciui. dei. c. xiij. parū disparuūqz sua cuiqz loca tribuēs dispositio. idē est de iustitia. instit. de iusti. & iur. in prin. & in prohe. decre. rex pacificus. ¶ D Sed ꝙ vnus alteri est ꝓpositus ab initio seculi post peccatū: nō eo mō dn̄ium est assumptū: sed ex quodā fastu superbie per vsurpationē incepit: sicut in lucifero volente sup alios ex superbia exaltari. Esa. xiiij. de peni. di. ij. principiū. Cuius signū & argumentū haberi potest: quia soli reprobi in principio creationis mūdi dominiū acceperūt. vnde ante diluuiū primus dn̄s inter homines fuit cayn. vt dicit Augustinus. xv. de ciuitate dei. c. j. et inde motus fuit ad ciuitatē edificandā: vt dominaretur in ea: & hec fuit prima ciuitas in mundo: quam nomine filij sui vocauit enoch. Gen. iiij. ad ꝑpetuationē dominij filij. Post diluuiū ho qui primo dominiū acceperūt fuerunt de maledicto genere cham: vt habet ex Gen. ix. c. & magister in histori̇s & Josephus dicunt. ¶ J Nam post diluuium prim' accipiens dominiū fuit nēroth de genere cham. Gen. x. & dist. vi. §. fi. cuius cōsilio edificata est turris babel: vt historie tradunt, ad dominādū. in cui' signū legitur in pre. c. Gen. xi. ꝙ volebant per cacumē ei' in celum ascendere: ignorantes altitudinē celi indimmmerabilem: ad designandum cordis ambitionē in pemines do alijs. propter quod deus in suā displicentiā ostendendam scissurā fecit eorumdem dominij confundendo eoz linguas: quum essent vnius labij vt pre. c. ix. De nemroth descēdit belus rex babylonie: de quo natus est ninus rex niniue: qui primus fuit monarcha assyriorū arte magica procreatus: vt historie tradunt. & hic primus statuam erigens patri suo belo in reuerentiā habendam, fuit occasio idolorū: que primo vocata sunt bel, baal, baalim, beelzebub fm diuersitatē linguarū fm magistrū petrū in historijs: qui etiā dicit ꝙ iste ninus primus regnauit in barbaria (al's babylonia) alio nomine dictus zoroastres, inuētor primus artis magice. Ex quibus. s. dictis satis apparet ꝙ dominiū in principio mundi consideratis personis que assumpserunt corrupta processit intentione: scz fastu superbie & tyrānidis. ¶ L Unde prim' imperator post diluuiū nemroth: de quo. s. dixi. & xxxj. ar. nō rex, sed tyrānus erat: qz homines opprimebat. vnde venator robust' corā dn̄o vocabatur. vt pre. §. fi. vj. dist. & x. c. Gen. Et ideo nō placuit deo: in cui' signū cayn primus imperans fratricida occisus est a lamech. Gen. iiij. xxxj. q. j. quō. Ninus q zoroastres fili' noe: vt dicit magister Pet. i histori̇s rex in barbaria, occisus est: vt dicit in lib. clemētis a demone: quē exercendo artem magicā colebat: & familiarē habebat: & vt sub compendio loquamur omnes antiqui dn̄i & monarche dura morte interierūt: vt pharao. Exo. ix. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Rex egypti in mari rubro submersus. Datan & abiron principari volentes absorpti a terra. Nume. xvj. de conse. di. ij. & dixit. vij. q. j. deniqz. Sennacherib a filijs iugulatus. iiij. Reg. xix. in fi. Antiochus a vermibus cōsumptus. ij. Mach. ix. Alexander macedo veneno. Gualterus. Tabefactus interijt. in libro alexandri. Et multi alij vt historie tradūt & sacra scriptura. Hic est etiam ꝙ saul primus rex israel a dn̄o extortus poti' ꝙ datus: vt. j. Reg. viij. dicente dn̄o samuele, ibi: Nō enim te abiecerūt: sz me ne essem rex super eos. viij. q. j. audacter. percussus letaliter a philisteis ab amalech ita morte dolorosa interemptus est. ij. Reg. j. c. ¶ L Quāuis aūt ambitio dominādi deo esset odiosa: dnoz tn̄ ambientiū regimē ad refrenandā inordinatorū hominū maliciā: & ad cōseruandū vnūquemqz in sua iustitia: quū ad disponendū ciues in cōcordia ꝑmissum est a deo dominiū & prouisuz. Permissum ad punitionē malorū. Prouisum ad concordiā bonorū. xxiij. q. v. §. hinc notandū. di. iiij. facte sunt. de hoc. j. ar. proximo. in fi. Hinc est ꝙ apl's dicit. xiij. ad Rom. Nō est potestas nisi a deo. qd Aug. contra manicheos exponit dicēs: A deo siue iubēte, siue sinēte. xxiij. q. j. qd culpat. Et quo quidē verbo satis est manifestū a deo omne ꝑuenire dn̄ium. vn̄ christ' ad pilatū: Nō haberes ptātem aduersum me vllā: nisi tibi datū esset desup. Joā. xix. puisum siue cōsiderata natura entis, siue motus, siue finis. Rōne aūt entis: qm̄ oē ens ꝑ participationē hz se ad ens ꝑ se. Sz illi q habēt dn̄ium, plus viget in natura entis ꝙ ꝑuate ꝑsone: q: gerūt vices toti' entis cui ꝑsunt. vn̄ & populus dixit dauid. ij. Reg. xviij. Tu vn' ꝑ x. milib' cōputaris. vn̄ & bn̄ ꝑsidētes merent diuinos honores. etiā duplicatos: vt dicit Augu. ꝓpter qd dicit apl's. j. ad Timoth. v. Qui bn̄ ꝑsunt. glo. vita & doctrina, ꝑsbyteri duplici honore digni habeant. igit magi appropinqnt ad summū prīcipiū: & plus participāt de diuia influētia rōne sui regimis. vn̄ & .s. illud Luc. ij. Pastores erāt in regiōe eadē vigilantes &c. glo. Illi pre ceteris sublimia audire merent: q fidelib' solicite ꝑsunt. Hinc est etiā ꝙ de saule scribit: ꝙ assumptus in regem per samuelē ex hoc influentiā meruit prophetie. vnde insiluit in eū spiritus dn̄i: & cū prophetis ꝓphetauit. j. Regū. x. Et de salomone legit ꝙ ordinatus in regem meruit diuinā sapientiam. iij. Reg. iij. Et cayphas contra dn̄m impius cōcionator ratione sacerdotij ꝓphe

In statu innocentie fuiss platio.

Quare introducta sit seruitus.

Dn̄ium vbi & qn̄ cepit.

Zoroastres rex bactrianorū fm berosum & alios. est cham fili' noe a nino rege assyriorū bello superatus: vt etiā vult Aug. lib. xxi. de ciui. dei. c. xiiij.

Dominādi ambitio deo odiosa: sed non dnorum ambientium regimē.

rat. Joan.xi.ad hoc facit.i.q.i.ꝓphetauit. Reges fràcie et anglie habere dicunt virtutē sup quibusdā egritudinib⁹ laborantes. ¶ Scda ratio, ꝙ omne dominiū fit a deo: sumitur in cōparatione ad motū. Probat enim phs in.viij. physicorū: ꝙ in mouentibus et motis nō est in infinitum abire: sed est venire ad aliquod mouens quod nō mouet ⁊ hoc est de⁹. iuxta illud Boe.iij.de cōsol. phie.metro.ix. Stabilisq; manēs das cuncta moueri. Quum ergo dñi in gubernando sint motores orbis: ergo oportet motum sui regiminis in deū sicut in pmū motorē reducere. vnde Job.ix. Sub eo curuant qui portant orbē. Hanc rationē tradit beatus Aug. in.iij.de trini. vbi ordinē motus ⁊ mobilis ponens, ab infimo corpore: puta terra, ꝑ subtiliora ⁊ virtuosiora dicit moueri gradatim ascendēs ẜm ordinē elementorū, vsq; ad supremū mouens: quod est deus: in quo consistit tota ratio motus. vnde ⁊ apl's Act.xvij. In christo viuimus, mouemur, ⁊ sum⁹. ¶ Tertia ratio, ꝙ omē dominiū fit a deo: sumit ex parte finis. Diuina em̄ ꝓuidentia oīa in debitū finē deducit. inquantū mouet vnamquāq; creaturā in suū finē distinctū: sicut sagittator sagittā ad determinatū signū. qua ratione dicit beat⁹ Augustinus.iij.de trini. Q de⁹ quibusdā ordinatissimis motibus primo spiritualibus: deinde corporalibus semꝑ cūcta descendit: ⁊ vtitur omnibus ad cōmutabile arbitrium sententie sue sicut ad finē congruū. Si ergo alias creaturas debito ⁊ ordinato fine cōcludit: multo magis creaturā rationalē aut hominē. quod apparet: qn̄ ipsam gubernat per suos dispensatores: vt sunt reges ⁊ principes ecclesiarū prelati. hinc est ꝙ quū apl's dixisset Rom.xiij. Nō est potestas nisi a deo. statim subdit: Que aūt sunt a deo, ordinata sunt: itaq; qui potestati resistit, ordinationi dei resistit. quia ad hoc deus de eis huic mundo prouidit, vt vniuscuiusq; status prosequat in debitū finē. hinc dicitur in Prouerbijs.viij.c. Per me reges regnāt: ⁊ legū conditores iusta decernūt. Per me principes imperant: ⁊ potētes decernunt iustitiā. Preterea, quāto quelibet natura nobilē finē apta est cōsequi: tanto habet magis mouētia disposita ad cōsummationē finis. sicut manifeste in corruptibilibus pꝫ: sicut in incorruptilib⁹ celestibus ⁊ spiritib⁹ angelicis que sine agente contrario mouent ad suū finē. puta corpus celeste ad dominiū sui motus. angelus autē ad diuinorū cognitionē ⁊ suū ministeriū adimplendum. Quū ergo creatura rationalis creata sit ⁊ producta vt sit dei capax: ⁊ hic est finis eius ꝑcipu⁹: vt dicit Aug.xiiij. de trini. ⁊ item Aug. Natus est homo ab exterioribus ad interiora redire: ab interioribus ad superiora ascendere. Tante em̄ dignitatis est humana conditio: vt nullū bonum posset ei sufficere. Sed in solo summo bono satiat. Ps.xvi. Satiabo: quū apparuerit gl'ia tua. Ad hūc ergo finē cōsequendū: etsi homo adiuuetur luce diuine gratie. maxime ideo iuuatur per mundi gubernatores. tū ꝑ bone vite exempla. tū per quotidiana documēta. tum ꝑ correctionē cōtinuā. qua rōne Paulus vocat rectores coadiutores dei: dicens.i.ad Corin.iij. Dei enim adiutores sumus. Sunt enim iudices et rectores mūdi, sicut instrumenta principalia.

¶ Articulus.xlij. A

Sed licet principat⁹ omis agentis a deo sit prouisus: specialiter tamē romanus de quo Aug. in li.de ciui.dei plures causas assignat: sed tres nos tm̄mō colligam⁹, scꝫ ꝓpter tres virtutes quas lex precipit euāgelica: quibus precipue romani primitus claruerūt: et ex eis tamq̄ mercedē condignā dominiū meruerūt. vnde ⁊ dicit a Hiero. Romani virtutibus ꝓmeruerūt imperiū. xxviij.q.i.§.et his itaq;. Prima virtus fuit sincerus amor ꝓ patria. Secunda traditio legū sanctissima. Tertia morū beneuolentia. ¶ Quantū ad primā, exempla veterū romanorū habentur in promptu: quia tota coꝝ intentio erat in ipsorū regimine ⁊ dominio ad conseruandā rempublicā vt eiusdem consulerēt profectibus. vnde Aug.v. de ciui.dei.c.xij.⁊.xiiij. inducens verba Sallustij de bello catiline sententiā catonis in dicto lib. contentā de virtutibus veterū romanorū attollit vnde respublica diuina prouidentia facta est magna dicens: Nolite inquit catō existimare maiores nostros armis rempublicā magnam fecisse. Si ita quidē esset: multo pulcherrimā nos haberemus. Quippe sociorū atq; ciuium ꝑterea armorū ⁊ equoꝝ maior copia nobis est q̄ illis. Sed alia fuere que viros illos magnos fecerūt: q nobis nulla sunt. domi industria: foris iustū imperiū: animus in consulendo liber: nec delicto, nec libidini obnoxius. Pro his nos habem⁹ luxuriā ⁊ auaritiā: publice egestatē: priuatim opulētiā: laudam⁹ diuitias: sequimur inertiā. Inter bonos ⁊ malos discrimē nullū: omnia virtutis premia ambitio possidet. ⁊ sequit: Ut erariū esset locuples: res priuate egebant. Nūc econtra vt.s. pro ista materia faciūt.viij.q.i.c.si ergo.c.nec nouum.c.sunt in ecclesia.lxi.dist.miramur.c.quid proderit.i.q.i.principatus.lix.dist.si officia secularia.cum.c.seq. vsq; ad finem dist.xlviij.di.c.i.⁊.ij.xxiij.dist.c.i.xxiij.q.iiij. sicut excellentiam.xl.distin. qui'priuatum.xxiij.q.iiij.si non ex fidei merito.ibi: Ubi em̄ meritorum vestrorū loquat nō discurrit opinio: que bella vos frequēter appetere nō desiderio fundēdi sanguinis: sed tm̄ dilatandi causa reipublice: in qua coli ꝓcū cōspicimus: loquitur ⁊c̄.i.q.i.fertur. ibi: Si em̄ is dignus sacerdotio creditur cui nō actionis materia: sed pecunie copia suffragat: restat vt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas: nihil sibi defendat industria: sed totum sibi auri profanus amor obtineat ⁊c̄. ⁊.c.quibusdā.in fi.ibi: Nisi eū quē vite meritū ⁊ actionis qualitas ad hoc dignū esse mōstrauerit.i.q.iij. et multis. post mediū.ibi: Nec eligant in domo dñi, qui maiores sacculos pecunie conferant: sed eos qui moribus ⁊ disciplina atq; scientia diuites, pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam.xxiij.q.i.paratus.ibi: Ac per hoc si terrena res ista publica christiana precepta custodiat: etiā ipsa bella sine beneuolētia nō gerentur: sed vt ad pietatis iustitieq; societatē victis facilius cōsulatur ⁊c̄.⁊.c.militare.ibi: Nec rēpublicā gerere criminosuꝫ est: sed ideo agere rempublicā vt diuitias augeas: videtur esse damnabile ⁊c̄.⁊.c.summa. Sūma militie laus inter alia merita bona hec est: obedientiā reipublice vtilitatibus exhibere. et xxiij.q.iij.c.sex differētie.§.item ab aliquo.ibi: Petere aūt vel prestare solatiū vt malis facultas delinquēdi adimat vt ecclesie pacem adipiscatur: vt aliquis multorū vtilitati seruetur: vtile est ⁊ honestū ⁊c̄.⁊.j.ibi: Non sue volūtati: sed omī vtilitati victurus ⁊c̄.⁊.q.viij.vt pridem.ibi: Et quecūq; vobis deo adiutore pro vtilitate reipublice persuaserint: facite.⁊.j. ibi: Quicquid vtile reipublice iudicaueritis peragite.⁊.j.ibi: Neq; vtilitas nostre reipublice (quod dn's auertat) negligatur ⁊c̄.viij.q.i.in scripturis. ibi.expressum.⁊.q.ij.dilectissimi.ibi: Nullus vestrū neglecta vtilitate cōmuni, suo lucro prospiciat: ne si quispiā ꝓpria cōmoda appetit: friuola estimatiōe fallatur ⁊c̄. facit.c.causa.⁊.q.i.sciendū.xvi.q.i.nos autē fratres.eꝫ de renun. nisi quū pridē.§.porro. ¶ B Antiqui etiā cōsules romanorum pauperes erāt in rebus priuatis: prout narrat Augustinus.v.de ciuita.dei.c.xviij. ꝙ Lucius valerius defunctus in suo consulatu, adeo pauper fuit vt nummis a populo collectis eius sepultura curaret. Consimile narrat Uegetius de re militari, de Attilio regulo: qui quum summis rebus prefuisset: adeo pauper fuit, vt coniugem liberosq; collocaret in agello: qui colebatur ab vno villico. Ibi etiā narrat Augu. de quintio, qui quū quatuor iugera possideret ⁊ manibus suis ea coleret: ab aratro abductus est vt dictator fieret: maior itaq; honore q̄ cōsul. victisq; hostib⁹ ingentē gratiā cōsecutus est: ⁊ tm̄ in eadē paupertate mansit. Ibi etiā narrat Aug. ꝙ quidā eoꝝ qui fuerat bis consul: ex illo senatu est pulsus eo ꝙ.x. pondera argēti in vasis habere cōpert⁹ est. Nō em̄ ditari intendebāt

Quib⁹ romani imperiū meruerunt.

Qui reipu. apud ro. ꝑficiebantur.

propter lucra:nec ħ fuit apud eos ingeniū,put r̄ndit Cu-
rius consul quū samnites magnū ei pondus argenti at-
tulissent.q̄bus nō habere aurū p̄clarū ait sibi videri:s; eis
q̄ habēt aurū imperare. Cōsimile narrat Vegetius li.iiij
de re militari:ꝙ quū legatus epirotarū fabricio consuli
grande pōdus auri offerret:illo nō accepto/dixit se mal-
le habētibus id imperare:q̄ illud habere. Et ob hoc nole
bant p̄fici dignitatibus/nisi possent reipublice proficere.
prout dicit Valerius li.vj.de Cornelio scipione. Cui quū
hispania sorte venisset:r̄ndit nolle illuc ire:adiecta causa
ꝙ recta facere nesciret. ¶ C Itē suos filios nō patieba-
tur p̄fici:nisi possent ꝓficere prout narrat Helinādus his-
toriographus de elio.qui quū ex senatore esset creat⁹ im
perator:⁊ obsecrāte senatu vt filiū suū augustū cesarē vo
caret:r̄ndit sufficere inq̄t debet/vt ego ipse inuit⁹ regna-
uerim quū nō mererer. Primatus em̄ nō sanguini debet
sed vite ⁊ fidei claritati.viij.q.j.moyses.xl.disti.nos q̄.Et
inutiliter regnat:q̄ rex nascit ⁊ non meret. Proculdubio
parētis affectū exuit:qui paruulos suos importabili mo
le sup terrā extinxerit. Hoc em̄ est suffocare filios:nō pro-
mouere. Alendi prius sunt ⁊ virtutibus exercēdi:⁊ quum
eo profecerint vt ꝓbent illos antecedere quos debet ho-
nore anteire: inuiti ascendāt. et tūc ciuiū suorū nequaq̄
se subtrahāt votis. Implebāt em̄ illud tūc Eccli.vij. Noli
querere fieri iudex:nisi valeas virtute irrūpere iniquita-
tes.⁊ Prouerb.xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij:dissipat oē
malū intuitu suo.ad hoc faciūt.xxvj.di. vna tm̄.ibi Quō
aūt pōt esse hortator viduitatis:q̄ cōiugia frequentauit?
xliij.di.sit rector.xxv.di.primū.ibi:Quō pōt p̄ses eccl'ie au
ferre malū de medio ei⁹:q̄ in delictū simile corruerit? aut
qua libertate corripere peccantē:quū tacitus ipse sibi re-
spondeat eadē se admisisse que corripit:xlij.di.§.j.lxj.di.in
sacerdotibus.ibi: Irreprehensibiles esse cōuenit:q̄s preesse
necesse est corrigēdis.longa debet vitā suā ꝓbatione mō-
strare:cui gubernacula committunt ecclesie.xxviij.di.p̄sulq̄
iij.q.vij.q̄ sine.cū.iiij.c. sequētib⁹.viij.q.j.licet.cū.c. seq̄nti.
¶ D Spernentes etiā auaritiā nō p̄ficiebant reipublice:
vt narrat Valerius li.vj.titu.de grauiter dictis aut factis
ꝙ quū duo cōsules cōtenderēt in senatu/q̄s eorū in hispa
niā mitteret:ait scipio emilianus oībus suā sententiā ex-
pectātibus. Neutrū inq̄t mihi mitti placet:q: alter nihil
habet: alteri nihil satis est.eque malā licētis imperii ma-
gistrā inopiā indicans ⁊ auaritiā. Narrat etiā Valerius
maximus li.iiij.c.de abstinētia ⁊ cōtinētia de marco curio
quō ipse samnitū diuitias cōtēpsit etiā post victoriā ha-
bitā de ipsis. Nā quū ad eū in scamno ligneo sedentē:⁊ ca
tino ligneo ad focū cenantē: magnū pondus auri legati
tulissent:benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet:vultū
protinus risu soluēs/supuacue igit̄ inq̄t: Narrate inquit
samnitib⁹ Marcū curiū potius malle locupletib⁹ impe-
rare:q̄ locupletē fieri.⁊ memētote me nec acie vinci: nec
pecunia posse corrumpi. Hoc idē scribit idē Valerius in
eodē/de fabricio: qui quū honore ⁊ authoritate oībus in
ciuitate sua maior esset:censu ħo paupimus:a diuitib⁹
tm̄ samnitib⁹ quos in clientela tenebat: pecuniā et seruos
sibi missos cōtempsit:ac frustratos remisit: cōtinētie sue
beneficio:ac zelo patrie sine pecunia p̄diues sine vsu fa-
milie abunde comitat⁹:q: locupletē illū faciebat nō mul
ta possidere:sed pauca desiderare. ¶ E Itē iustitia ro-
manorū patebat erga rempublicā intm̄/ꝙ nec sibi parce-
bant ob salutē reipublice. vtilitatē em̄ reipublice vite ꝓ-
prie etiā p̄ponebāt:prout narrat Augu.j.de ciui. dei.c.xv.
Et tullius de officiis li.j.⁊.iij. ꝙ quū esset marc⁹ regulus
ductus captiuus ad carthaginē:⁊ missus romā ⁊ sub iu-
ramēto redeūdi ꝓ cōmutatione captiuorū. Ille romā ve
niēs in senatū venit.⁊ captiuos reddi vel cōmutari nega
uit esse vtile:eo ꝙ illi essent adolescētes ⁊ boni duces:ipe
aūt senectute cōfectus. Et quū retineret̄ a ꝓpinq̄s ⁊ ami
cis:redire maluit magis q̄ hosti fidē datā fallere. Nā ħm
Aug.ad bonifaciū: Fides em̄ q̄n ꝓmittit̄ etiā hosti seruā-
da est.xxiij.q.j.noli.qđ verū/si ipse hostis fidē seruat.alio
nō.vt ibi no.⁊ ex̄ de iureiur̄.peruenit.ij.vbi de hoc.⁊ licet nō
ignoraret se ad crudelissimū hostē/⁊ ad exquisita suppli-
cia ꝓficisci: iusiurandū tm̄ seruādū putauit.ar.bonū.xxij.
q.iiij. innocēs. ex̄ de elec.venerabile.⁊ ex̄ de iureiu.cōtin-
gat. ¶ Cōsimile exinde narrat Aug.xviij.de ciuita.dei.c.
xix.⁊ Tullius de senectute de Codro rege atheniensium.
Quū em̄ instaret bellū inter athenienses ⁊ peloponnēses:
⁊ accepissent in r̄nsis/ꝙ illi essent futuri victores quorum
dux occideret̄. Hoc audiēs Codrus in habitu pauperis
transiuit ad hostes:seq̄ obiecit eis necē p iurgiū ꝓuocan
do.de quo Virgil̄.in bucol̄. Et iurgia Codri. Maluit em̄
mori dū vincerent sui:q̄ viuere suis superatis. Seruauit
aūt ad literā iste Codrus ħbū dn̄i:sed nō ꝓpter dominū.
Maiorē charitatē nemo habet q̄ vt aīam suā ponat q̄s
ꝓ amicis suis. Joan.xv.⁊.j. Joan.iij. Ille ꝓ nobis animā
suā posuit:⁊ nos debemus ꝓ fratrib⁹ aīas nostras pone-
re.⁊.j.Mach.ix. Moriamur in virtute ꝓpter fratres no-
stros.qualiter hoc intelligit̄ habet̄.vij.q.j.§. hoc tunc. de
hoc etiā de peni.di.ij.qui vult facere dei mādata.⁊.c.si q̄s
tantā. Duo em̄ fuerūt p̄cepta ħm Platonis sn̄iam volēti-
bus ꝓdesse reipublice:vt ait Tullius li.j.de officiis. Vnū
vt vtilitatē ciuiū sic tueant̄:vt quecūq̄ agant/ad illā refe
rāt obliti cōmodorū suorū.ad hoc.viij.q.j.sunt in ecclesia.
alterū p̄ceptū/vt totū corpus reipublice curēt: ne dū par-
tē aliquā tueant̄: reliq̄s deserāt. ar.ad ħ ex̄ de ꝓben.maio
rib⁹.⁊.c.quā causam. Itē narrat Aug. dicto li.de ciui. dei.
lib.iiij.c.xx.⁊ li.v.c.xviij.de marco curio:q̄ se armato equo
sedētē in abruptū terre hiatū p̄cipitē dedit: vt pestilentia
cessaret ab vrbe. ¶ Itē de marco regulo q̄ cōsulēdo salu-
ti vrbis a carthaginēsib⁹ est occisus. Itē nec pater parce-
bat filio ꝓ republica.prout narrat Valeri⁹ li.v.⁊ Aug.v.
de ciui.dei.c.xviij.de bruto/q̄ filios cōprehensos ꝓ tribu-
nali virgis cesos/⁊ post ad palū religatos securi percuti
iussit:q: dominationē tarquinij a se expulsam/reducere
volebāt.exuit em̄ patrē vt ageret consulē: orbusq̄ viuere
q̄ reipublice vidicē deesse maluit.de q̄ ait poeta: Natosq̄
pater noua bella mouētes: Ad penā pulchra ꝓ libertate
vocabit Infelix: vtcūq̄ ferēt ea fata minores. Sed versu
sequēti cōsolatus est infelicē. Vicit amor patrie laudūq̄
immēsa cupido. ¶ Cōsimile narrat Augu.vbi.s̄.de tor-
quato q̄ filiū nō q: cōtra patriā/sed etiā ꝓ patria pugnabat:
tm̄ quia cōtra imperiū suum:licet vicisset/occidit:ne plus
mali in exēplo contempti imperij:q̄ boni in gloria occisi
hostis esset.sicut scripsi.j.lxvij.ar.ħ. ampli⁹. ¶ Similiter
idē narrat Valeri⁹ vbi.s̄.titu.de parētū seueritate aduer-
sus liberos:de manlio torquato:q̄ quū esset fili⁹ su⁹ accu
satus ⁊ cōuict⁹:ꝓtulit sn̄iam de eo dicēs: Quū syllanū fi-
liū meū pecunias a sociis accepisse mihi probatū sit:cum
republica ⁊ domo mea indignū iudico. Idē sic adiudica-
tus/pre tristitia suspēdio se cōsumpsit. Narrat etiā dictus
Valerius li.vj.titu.de iustitia/de zaleuco locrensiū duce:
ꝙ quū legē tulisset inter alias saluberrimā:ꝙ dep̄hensus
in crimine adulterij vtroq̄ oculo carere deberet:⁊ filius
eius esset in tali crimine dep̄hēsus quū tota ciuitas in ho
norē patris necessitatē pene adolescētulo remitteret: ali-
quādiu repugnauit. Ad vltimū p̄cib⁹ ppl'i deuictus suo
prius: deinde filij oculo eruto:vsum vidēdi vtriq̄ reliq̄t.
ita debitū supplicij modū legi reddidit:eq̄tatis admirabi-
li tēperamēto se inter misericordē patrē/⁊ iustū legislato
rē partitus. Facit ad hoc:q: saul ionathan filiū suū/q: cō
tra edictū suū fecerat etiam ignorans: voluit occidere.j.
Regū.xiiij.xxij.q.ij.§.itē opponit̄.ibi: Probat̄ hoc etiā.fa
cit etiā.xxiij.q.v.si audieris. Deut̄.xvj.xlv.disti. disciplina.
ibi: Ite ⁊ redite.⁊.j.⁊ occidat vnusquisq̄ fratrē ⁊ amicum
suū ⁊c. Exo.xxxij. Itē nec fili⁹ debebat parcere patri agen
ti cōtra rēpublicā: put ait Tullius li.iij.de officiis.c.ꝙ ni-
hil est vtile qđ ab iniustitia ⁊ malitia ꝓficiscit̄:ante finem
inquirēs an si tradere patriā conabit̄ pater silebit ne fili⁹
et r̄ndet ꝙ primo obsecrabit patrē ne id faciat: deinde si
nihil proficiet

Primatus cui debeat̄.

Duo precepta cupientib⁹ ꝓdesse reipublice.

Virgil̄. vj.eneid.

nihil proficiet:accusare debet.ad extremu3 si ad perniciē patrie res spectabit:patrie salutē anteponat saluti patris nec mirū vt ait ibidē.Si duo sapiētes essent sup vnā tabulā in mari:q̄ nō posset vtrūq3 deferre simul:minus sapiēs deberet cedere sapiētiori:eo q̄ ille vtilior esset reipublice. ppter hec exempla de laude romanorū consulū et multa alia concludit Aug.in.li.v.de ciui.dei sic dicēs: Talib⁹ inquit dominādi potestas nō dat̄: nisi summi dei prouidentia qn̄ res humanas iudicat talib⁹ dominis esse dignas. ¶ Secūda ratio quare romani habuerūt dñium: traditio legū sanctarū per ora principū diuinitus promulgatarū.C.de legi.leges sacratissime.xvi.q.iij.nemo.ad cōseruandū vnūquemq3 in sua iustitia.vnde τ Aug.dicit.xviij. de ciui.dei.c.xxij.q̄ deo placuit orbē terrarū p romanos debellare:τ in vnā societatē reipublice legūq3 pductū lōge lateq3 pacare. In.v.etiā li.eiusdē.c.xv.dicit.q̄ quia romani auaritie restiterūt:cōsuluerūt patrie consilio suo libero:neq3 delicto fm̄ suas leges/neq3 libidini obnoxij. Sed ijs oībus artibus vsi sunt tanq̄ recta via ad honores.τ imperiū/τ gloriā. Nec habēt vnde cōqueri debeāt de summi τ veri dei iustitia. perceperūt em̄ mercedē suā scz ex vigore virtutū suarū legaliū dominādo τ imperando. Justitia ergo quia suis legibus vnūquemq3 regebāt: fecit eos legitime dominari. Quāta aūt iustitia viguerit apud romanos:satis apparet in paulo cesarē appellāte: de quo festus p̄ses ait: Quū essem hierosolymis:adierūt me principes sacerdotū τ seniores iudeorū postulantes aduersus paulū damnationē. Ad quos respondi:q: non est cōsuetudo romanis dānare aliquē hoīem prius q̄ is q̄ accusat̄ p̄sentes habeat accusatores :locūq3 defendēdi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt̄. Act.xxv. Ad hoc faciūt capl'a totius questionis.ix.iij.cause. manifesta.nō oporteret.c.habet̄.c.qui accusare.c.absens.τ.c.j.et.ij. q.viij.τ.ij.q.viij.c.j.c.perscripta.cū si. ¶ Apparet etiā p multa exempla.primo quidē q̄d sanciebāt legislatores: seruabāt.vñ narrat Trogus pompeius de Lycurgo:qui lacedemonijs multas leges duras dedit:s3 nihil in alios sanciuit:quod ipse nō prius seruaret. Nā princeps se velle viuere legibus psitet̄.C.de legi.digna vox.C.de testa. ex impfecto.ff. de leg.iij.ex impfecto.insti. q̄bus mo.testa. infir.§. vlti.ix.dis.iustū est.palea est.pricipes legib⁹ teneri suis:nec in se posse damnare iura:que in subditis constituūt iustū est. Justa est eī vocis eoꝝ authoritas:si q̄ populis phibēt,sibi licere nō patiunt̄.facit ex̄ de homi. cū iuramento.q̄d legit̄ τ no.ex̄ de cōsti.quū oēs.§.quū igit̄.de rigore tn̄ princeps legibus humanis solutus est.ff.de legi. princeps.nō diuinis.x.di.nō licet imperatori. Narrat aūt Ualerius li.vj.titu.de iustitia.de Charōda turioꝝ legislatore:qui quū lege cauisset ob seditiosas cōciones ciuiū: vt si quis cū ferro concionē intraret: interficeret̄.τ ip̄e de rure longinquo domū repetēs/accinct⁹ gladio ex improuiso cōcionē intrasset: et admonitus de solutiōe legis ab eo qui proxime stabat:fuisset.Ego inq̄t illā resarciā:ac ptinus:q̄d habebat:ferro districto incubuit:τ penā mortis ppriē reportare maluit: q̄ fieret fraus iustitie.Fuit autē generale edictū apud antiq̄s:nihil expedire q̄d non erat iustū.vñ τ narrat idē maxim⁹ Ualeri⁹.vj.li.tit.de iustitia. q̄ quū Themistocles diceret athenięsibus/q̄ sciret saluberrimū eis consiliū/scilic3 q̄ incēderent classem lacedemoniorū:nec cōsiliū publicare voluit/sed petijt vnū sapiētē cui tacite id exponeret:cui fuit dat⁹ Aristides. Qui audito ɔsilio/redijt ad cōcionem dicēs Themistoclem vtile ɔsiliū:minime tn̄ iustū/aio voluere. At vniuersa cōcio q̄d equū nō ē/nec vtile nec expedire pclamauit.Et sic edicto ciuiū ancillata est iustitie prudēn a : imo nō esse prudentiā/s3 poti⁹ calliditatē dicēdū est:cui iustitia aduersat̄.pro h̄ facit ex̄ de vo.et vo.re.magne.§. q̄uis. ibi: Quid liceat fm̄ eq̄tatē:q̄d deceat fm̄ honestatē: q̄d expediat fm̄ vtilitatē.igit̄ nō est vera vtilitas: vbi nō equitas τ honestas. Cōtra talē malā vtilitatē dicit Aug.in sermone innocētiū:

Nota

Romanorū iustitia.

Nihil expediens q̄d nō iustum.

Lucrū in bursa:damnū in cōsciētia.tulisti vestē:pdidisti fidē. Itē scribit̄ Prouerb.xxi. Nō est sapiētia: nō est prudentia:nō est cōsiliū cōtra dñm. Uiguit etiā eoꝝ iustitia apud hostes.vñ narrat Ualeri⁹.vj.li.titu.de iustitia. de camillo consule.qui quū phaliscos obsideret:magister ludi nobilissimos pueros eoꝝ in castra romanorū pduxit.q̄bus interceptis:nō erat dubiū q̄n illi se essent tradituri. Camillus ꝟo nō solū spreuit pfidiā:sed censuit vt pueri magistrū vinctū virgis cedētes ad parētes reducerēt.q̄ iustitia animi eoꝝ capti: et beneficio magis: quā armis victi portas romanis aperuerūt. Itē narrat ibidem/q̄ Timochares pollicitus fuit se pyrrhum veneno necaturū.q̄ res quū ad senatū esset delata missis legatis pyrrhum inimicū romanorū/monuit vt aduersus hmōi insidias se cautius gereret.maluit em̄ bella nō venenis:sed armis gerere.nomen aūt Timocharis supp̄ssit: vtroq3 mō amplexus eq̄tatē: q: nec hostē malo exēplo tollere:nec eū q̄ bene mereri paratus erat,de romanis/pdere voluit. Narrat etiā Lucius florus in historia romanoꝝ:q̄ medic⁹ pyrrhi nocte venit ad fabriciū cōsulē romanoꝝ pmittēs se pyrrhū occisurū veneno/si sibi aliq̄d polliceret̄:quē fabrici⁹ vinctū iussit duci ad dñz suū. Pyrrhoq3 dici q̄d ɔtra caput ei⁹ medic⁹ spopōdisset. Et tūc rex pyrrhus admirat⁹ fert̄ dixisse: Ille est fabricius:q̄ difficilius ab honesto: q̄ sol a cursu suo auerti pōt. ¶ Legit̄ etiā de alexādro:qui quū fleuisset in morte darij inimici sui:quē sui letaliter vulnerauerunt vt placerent ei.volēs scire q̄ hoc scelus cōmiserāt:iurauit se facturū eos notissimos atq3 sublimes:τ tūc pdiderūt se bessus τ arbosones hui⁹ facti authores:quos statim in vindictā in altissimā crucē suspēdit: τ sic sublimes τ notissimi cunctis fuere.p hoc facit/q: dauid mortem inimici sui saulis plangit τ eū vindicat.ij.Regū.i.c.τ.ij.q.vij.§.de his.ꝟ.itē in libro regū.de peni.dist.ij.§.opponit̄.ꝟ.nūquid etiā dicēdū. Itē plācit filiū suū absalon cū psequentē.ij.Reg.xviij. τ.xix.τ.xxiij.q.v.q̄s enim nostrū. Si ergo ignari legis diuine/tales fuerint in operib⁹ iustitie amore patrie τ cupidine tēporalis gl'e:q̄les debēt esse illuminati fide/ordinati charitate/certi spe gl'ie/p republica christiana i operibus diuine iustitie: Sed q: oēs querunt q̄ sua sunt:nō q̄ iesu christi.ad Phil'.ij.τ.viij.q.j.sunt in ecclesia. ideo pauci sunt tales: et respublica deficit christiana. Quū em̄ q̄s q̄rit ppriū cōmodū siue emolumentū:perit respublica.vt ait Tullius li.iij.de officijs. Q: si vnusq̄sq3 ad se rapiat cōmoda alioꝝ:τ detrahat q̄ possit emolumenti sui grā:societas hoīm τ cōmunitas euertit̄.p laude cōmunitatis.xij. q.j.dilectissimis.τ.viij di.§.j.vbi etiā dicit̄/q̄ apud platonē illa ciuitas iustissime ordinata tradit̄:in q̄ quisq3 proprios nescit affect⁹. Nō solū aūt viguit in romanis zelus patrie/τ solicitudo legū pro cōseruāda iustitia in orbe:s3 τ morū beneuolētia in ɔseruādo amicitiā.Est em̄ fm̄ Senecā anim⁹ hoīs generosus:q̄ magis suauitate ꝟbi τ operis ducit̄:q̄ rigiditate trahat̄.hoc aūt ppriū fuit romanis fm̄ Aug.li.j.de ciui.dei.c.vj. Parcere subiectis τ debellare supbos.Et q̄ accepta iniuria/ignoscere malebāt q̄ psequi.vñ hoīes se eisdē q̄si spōte subiecerūt.Exēplū de Scipione de q̄ narrat Ualeri⁹ li.iiij.titu.de abstinentia τ ɔtinētia.q̄ quū.xxiiij.annū ageret:quū esset in hispania:τ carthaginē in suā potestatē redegisset. Ibidē eximie venustatis ꝟginē ceperit:quā vt despōsatā cognouit τ nobilem: ipsam inuiolatā parētib⁹ reddidit:τ aurū q̄d p redēptione puelle datū fuerat:doti ei⁹ adiecit.Ex q̄ idē ad honorē romanoꝝ hostes adduxit.Titus etiā loquēs de p̄dicta victoria sic dicit de Scipione:q̄ q̄n misit obsides romā primū hortat⁹ est vniuersos bonū habere causam:venisse scz eos in romani ppl'i potestatē:q̄ plus bn̄ficio q̄ metu obligare hoīes maluit:gētesq3 fide ac societate iūctas hr̄e:q̄ sibi subiectas seruitio. Aug.in p̄mo de ciui.dei.c.vj.refert de Marco marcello:q̄ syracusas vrbē ornatissimā cepat. cuius quū ruinā vidisset: effudit lachrymas. Tāteq3 fuit pudicitie ac benigne mētis/q̄ prius q̄ oppidum iussisset

Morū beneuolētia ro. amicitiā ɔseruāt.

inuadi: edicto constituit ne q̄s corpus liberum violaret. ¶ De liberalitate aūt romanorū scribit in gestis eorū de Tito imperatore/ φ statuerat ne accedentē ad eū postulā di gratia sine re siue spe habendi/ dimitteret. Et interrogat⁹ ab amicis cur plura polliceret q̄ pstare posset: rndit φ ideo/ q: nō oportet quemq̄ a sermōe ⁊ vultu principis tristē recedere. Itē recordatus sup cenam/ φ nihil illa die dedisset/ gemēs dixit: O amici hūc diē pdidi. De eius innocentia scribit in gestis romanorū/ quod nullū factum: qđ penitendū esset: in morte recoluit/ vno excepto qđ nō prodidit. vnde ⁊ in morte cōquestus est vitā sibi eripi immerenti. Vñ ⁊ pp̄ter tantā probitatē romanorū: subditi legalissimi eis erāt. Unde narrat Vegetius li.iiij. φ obsidēte Annibale Saguntū/ tantā ciues inopiā sunt ppessi: vt murē centū denarijs venijsse pditū sit memorie. eiusq̄ venditorē fame perisse: emptorē aūt vixisse. fidē tñ romanis seruare pseuerauerūt. Propter tantā strenuitatē morū ⁊ armorū iudei cū romanis cōfederati sunt. j. Mach. viij. i quo caplo plurima ⁊ pulchra de romanis scribunt. specialiter quō psonas gentesq̄ diuersas ad eorū trahebant amorē. Et quō inter pcsides eorū nemo portabat coronā aut diadema: nec induebat purpura vt magnificaret in ea. Et q: curiā fecerūt: ⁊ quotidie consulebāt. cccxx. consiliū agentes semp de multitudine: vt que digna sunt gerant. Et q: cōmittunt vni homini magistratū suū per singulos annos dñari vniuerse terre sue: ⁊ oēs obediunt vni: ⁊ nō est inuidia/ neq̄ zelus inter eos. Sz q̄uis romani antiqui tot floruerūt pclaris virtutibus: in modernis tñ ⁊ vltimis tēporibus mutatus est color optim⁹. Threñ. iiij. Nā romani deuicta carthagine ⁊ diruta: que exercitatio romanorū bellandi medicina erat: vt nō veluti cōcionatus fuit Scipio. Judi. ij. Nō delebo gentes q̄s dimisit Iosue: vt in ipsis experiatur israel. Greg. Abel esse renuit quē cayn malitia nō exercet. xxiij. q. iiij. hec aūt. deficientibus bellis externis: succedēte ignauia ⁊ desuetudine bellandi: insurrexerunt bella intestina ⁊ ciuilia Catilina cōmotionē faciēte in vrbe: mores finiti sunt/ virtutes defecere/ pfidia subintrauit/ pullulauerūt diuersa vitia. Deficiētib⁹ virtutibus/ defecit quodāmō eorū imperiū. Nec tot bona de eis antiquis scripta sunt: quot mala de eis istis tēporibus annotant. Que mala prompte alm⁹ Bern. clareuallen. scribit ad Eugeniū papā quondā monachū suū. li. iiij de consideratione dicēs circa prin. Quid de pplo loquar? ppls roman⁹ est. nec breui⁹ potui/ nec expressius aperire de tuis parochianis qđ sentio. Quid tā notū seculis q̄ proteruia ⁊ fastus romanorū? Gens insueta paci: tumultui assueta: gēs immitis ⁊ intractabilis vsq̄ adhuc subdi nescia: nisi quū nō valet resistere: scio induratum cor ppli huius. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Quē dabis mihi de tota maxima vrbe q̄ te in papā receperit: nisi precio vel spe precij interueniente? Tunc potissimū dñari volūt: quū pfessi fuerint seruitutē. fideles se spondēt: vt opportunius fidētib⁹ noceāt. Si stante pre foribus quoq̄ illorū/ morā vel modicā fecerit ostiarius: ego tūc pillo esse nolo. Sapiētes sunt vt faciāt malū: bñ aūt facere nesciūt. Hiere. iiij. Hi inuisi terre ⁊ celo: vtriq̄ iniecere manus. impij in deū: temerarij in sancta: seditiosi in inuicē: emuli in vicinos: inhumani ad extraneos: quos neminē amātes amat nemo. ⁊ quum timeri affectant ab oibus: vt omnes timeāt/ necesse est. Hi sunt q̄ subesse nō sustinēt: pesse nō norūt: superiorib⁹ infideles: inferioribus importabiles. Hi inuerecūdi ad petēdū: ad negādū frontosi. Hi importuni vt accipiāt: inquieti donec accipiāt: ingrati vbi acceperūt. Docuerūt linguam suā. de pen. dist. ij. si eñ. vltra colum. ℣. nonne tibi. loq̄ grādia: quū operent exigua. Largissimi promissores: parcissimi exhibitores. Blandissimi adulatores: ⁊ mordacissimi detractores. Simplicissimi dissimulatores: et malignissimi pditores. Quare autē dñs pmittat adhuc apud romanos esse imperiū hodie q̄le q̄le: Rñ ab Aug. ponit. iiij de ciui. dei. c. xv. nō ex merito virtutum antiquarū: sed ex malitia crescente nimia populorū. vnde Job. xxxiiij. Qui regnare facit hypocritā propter peccata populi. ⁊ canon: Pro meritis subditorū disponit a deo vita rectorū. ij. q. vij. c. j. §. sed queritur. ℣. ite qđ dicit. vj. q. j. ex merito. viij. q. j. audacter. ⁊ Ecclesiastes. viij. Interduz dominat homo hoi in malū suū ⁊c. de hoc. s. ar. proxi. ad fi. Facta digressiōe: licet vtili: de dominij romanorū origine ⁊ regimine: ad ppositū pncipale redeūdo de pape ⁊ ecclie plenaria ptāte.

Romanorū liberalitas.

Populi ro. cōditiones.

¶ Articulus. xliij. A

Sciendū est φ prima monarchia floruit apud assyrios/ inchoata per Ninū filium Beli: per quē publice idola sunt inuēta noīe patris sui. vt magister dicit in historijs: ⁊. s. tactū est in ar. xl. in. §. sz sciēdū. ℣. de nemroth. Et durauit hoc imperiū siue regnū assyriorū Mille ducentis. xl. annis sm Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. vj. Secūda monarchia translata est ad medos: ⁊ ad persas/ respectu Darij ⁊ Cyri ⁊ aliorū regū: vt ex historia colligit Danielis. Tertia trāslata est ad grecos ⁊ egyptios: que maxime viguit tēpore Alexandri macedonis: vt habet ex libro. j. Mach. c. j. Quarta translata est ad romanos. Quatuor ista regna ⁊ imperia designata sunt in visione quā vidit nabuchodonosor: rex de statua aurea ⁊ exposita p Danielem. Dan. ij. Post q̄tuor ista regna suscitauit deus regnū celi: qđ nō dissipabit: ⁊ regnū ei⁹ populo alteri nō tradet. cōminuet aūt ⁊ cōsumet omnia regna hec: ⁊ ipsum stabit in eternū. vt dicit pre. ca. ij. Dan. ¶ B Istud est regnum christi designati p lapidē ibi abscissum de monte sine manibus: qui cōminuit testā/ ⁊ ferrū/ ⁊ es/ ⁊ argentū/ ⁊ aurum: quibus statua illa confecta erat. Or aūt d: abscissus de monte sine manibus lapis ille: est q: christus fuit sine virili opere natus de virgine. xxiij. dist. qui epus. Or autē iste lapis statuā cōminuit: est quia omnes monarchias/ et omnia dominia deus pater filio suo dño nostro iesu christo subiecit. vnde Ps. viij. Omnia subiecisti sub pedibus eius quod verbū refert apostolus ad christū dicēs ad Heb. ij. In eo eñ φ omnia subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. illud. j. Cor. xv. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. ¶ C Hec autē oia dominia christus dimisit suo vicario ⁊ petro ⁊ successoribus/ quū dixit: Tu es petrus ⁊ super hanc petrā ⁊c. sepe superius allegatū. Qui vicarij dei super eandē terram plenarie iurisdictionem consecuti sunt quā ⁊ christus. ad hec. C. de offi. eius qui al. ge. vi. l. j. ⁊ per totum. ff. de dam. infec. qui bona. §. vlt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. et si pro. ex de offi. dele. sane. ij. de offi. le. studuisti. de offi. ord. pastoralis. §. ad quod. xciij. di. c. vlt. ⁊. xciiij. dist. c. j. ⁊ no. de offi. vicarij. sua. in glos. j. ¶ D Constantin⁹ ergo hac cōsideratione pmotus/ post baptismū extra suum a christo inspiratus: quē viderat in baptismate suo/ vt ipse testificatus est: cessit syluestro vicario christi/ imperiū in occidēte: ⁊ ab eo recepit imperiū orientis. vt. xcvj. di. cōstantinus. prius oēm monarchiā renuntiās. vt. s. in altero ar. tactū est in ar. xlj. in prin. cui tñ antichristi aduentū/ ⁊ suis pdecessoribus/ licuit dominiū possidere saltē sm Innocē. no. ex de vo. ⁊ vo. re. φ sup. ⁊ tamq̄ bone fidei possessorib⁹ rē alienā cōtrectare bona fide durāte: vt. ff. de ac. re. do. l. bone fidei. ex de re. eccle. nō alie. ad nostrā. xvj. q. iij. §. pōt. ⁊ legit ⁊ no. de pres. c. si. ¶ E Ceterū quod obijcit de illa donatione cōstātini/ φ nō valuit facta sine assensu principū: et q: immensa. Rñdetur dupliciter. Una responsio est: q: dedit quod erat ecclesie. istam ponit Joan. lxiij. di. ego ludouicus. dedit eñ episcopo quod christi erat legitimi dñi vt. s. proxime probatum est. etiam dixi. s. in. xiij. ar. ℣. item ratio vna. ⁊. j. in. ij. parte. in ar. xxx. ℣. xiij. ibi vide. vñ ⁊ dñs Matth. xvij. proponit coram discipulis de teloneariis petentibus ab eo didrachmā/ questionē vel querelam benigne dicens: Reges terre a quibus accipiūt censum vel tributum: a filijs vel ab alienigenis: per hoc volens ostēdere vt hieronymus. ibidem exponit: ⁊ Aug. in li. de questionib⁹

Monarchie quatuor.

Christ⁹ omnia regna dimisit vicario suo.

Cōstātinus cessit beato syluestro imperiū occidentale.

Donatio a cōstātino facta ecclesie an valuerit

euangeliū q quū verus filius esset omnipotētis dei: cui⁹ sunt omnia terrena regna: censum soluere non debebat: tamē nec sicut ille cui ꝓprie ⁊ ꝑ se dominiū cōpetebat: soluit tamē ꝓpter scandalū. vt ibi. ⁊. xxviij. q. j. iam nūc. ⁊. s. longe tactū est. Collatio aūt constantini poti⁹ fuit cessio: q collatio. sic etiā fert Inno. iiij. dixisse imperatori Frederico: quē deposuit. Alia rñsio breuis est: quia cōstantinus expsse se dicit hoc fecisse ⁊ donasse vna cū oībus satrapis nostris / ⁊ vniuerso senatu / optimatibus / etiā cuncto populo imperio romane ecclesie subiacenti. xcvj. di. cōstantinus. ꝧ. vtile. Tenet Accur. in aut. quō opor. epis. in pn. ⁊ cōmuniter legiste / q nō valuit donatio. Ostien. contra in summa de inmu. eccle. §. penul. pro quo facit ex̄ in clemen. de iureiur. romani principes. §. porro. vbi de hoc per Joan. and. in glo. disputant.

Regnū meū nō est de h mundo expont.

❡ F Ad illud etiā ꝧbū qd opponitur Joan. xviij. c. regnū meū nō est de hoc mūdo. pter ea que. s. dixi in alio. xxxvij. arti. in. §. ad illa. ꝧ. ij. ad illud. vbi ad hoc rñdi. Addo hic triplicē sanctorum expositionē ad intellectū illius verbi. Quarū prima est Aug. dicentis: Regnum meū nō est de hoc mundo. i. ab adam viciata stirpe generato. q. di. suū regnū nō habet iurisdictionē siue potestatē ex carnis corrupte propagine: sed ex mystico spiramine. Secūda / quia in suo regno fratres ⁊ credentes per christi officiales / ad culmē ⁊ perfectionē virtutum nō exercendā tyrānidē vel ostentationis fastigiū: vt reges terre ducunt. ad h facit illud pauli ad Col. j. Gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partē sortis sanctorū in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarū: ⁊ transtulit nos in regnū filij dilectionis sue. Ista est etiā ratio Aug. Tertia / q: nō disponunt fideles christi ad tēporalē successionē: quod de mūdanis regnis cōtingit: cuius iucūditas seu falsa felicitas multis est respersa incōmodis. vt dicit Aug. in lib. confes. Sed suū dominiū regulatur ad eternam remunerationē tanq ad principalem ⁊ suū propriū finē / siue ciuitatē: vbi pfecta ⁊ summa felicitas reperitur. vñ quū ortus eius nuntiaret sue matri: statim subdidit proprietates ⁊ cōditiōes: Hic erit magnus: ⁊ filius al. vo. ⁊ dabit illi dñs sedē dauid patris ei⁹: ⁊ regnabit in domo iacob in eternū: ⁊ regni eius nō erit finis. Luce. j. vnde. s. illud Matth. ij. de magis dicentib⁹: Ubi est qui natus est rex iudeorū: dicit Chrysosto. nō erat hic regnaturus: vt reges terreni qui suū principalē finem ponūt in ciuili regimine: sed suū regnū ad hoc ordinauerat: vt filios dei congregaret in vnū. vt dicit Joan. xj. vñ ⁊ sequit in Joan. in loco pdicto. Nunc aūt regnū meū non est hinc. i. nō sicut regnū terrenū: qd a mūdanis queritur sicut finis potissimus: vt de romanis apparuit. Et phs in Ethicis in hoc felicitatē politicā dicit cōsistere: ad quam ceteras ꝓvirtutes disponit. Sed christifideles ꝓpter h virtutibus intendūt: ⁊ fructuosis laboribus se exponunt: vt regnum celorū consequant: in q vera ⁊ nō falsa beatitudo ꝯsistit: quā pbi ponebāt: ⁊ quā verā beatitudinē christus suis discipulis repromisit dicēs Luce. xxij. Uos estis (inquit) qui pmāsistis mecū in tētationibus meis: ⁊ ego dispono vobis / sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt eda. ⁊ bi. sup men. me. in regno meo. Unde manifestū est q per verba illa: Regnum meū ⁊c. non excludit a se et suis vicarijs ⁊ summis pontificibus tēporale dominium: sicut quidā literā istam carnaliter intellexerunt ꝑ modū spūalem. Similiter intelligitur illud quod dr̄ Matth. xx. ⁊ Mar. x. Dic vt sedeant hi duo filij mei: vnus ad dexterā ⁊ alius ad sinistrā in regno tuo. Quib⁹ ait: sedere ad dex. ⁊ si. ⁊c. q. di. hec potestas quā ego habeo: nō i me viget ex carnis solū propagine / quā ex vobis assumpsi: sed ex diuina virtute. vnde de hoc mūdo exponit ꝑ doctores q ipsum mūdū vocabat ipsam mūdanā ꝓprij generis parentelā.

Imperator fidelitatē iurat ecclesie.

❡ B Itē nulli dubiū est q imperator fidelis est eccl'ie: ⁊ fidelitatem sibi iurat: sicut sepe. s. dictū est. lxiij. dist. tibi dño. ⁊ ex̄ de iureiur. romani principes. clemē. Et inde est ratio quare facilius papa cōtra ipsum ꝓcedit ad depositionem: q cōtra alios reges. ⁊ papa sibi ensem porrigit: ⁊ ipsum coronat: ⁊ inungit tanq defensorē principalem ecclesie: ⁊ protectorē ecclesiastice libertatis. Et q nō administrat ante confirmationē pape: licet cōtra no. Innoc. ⁊ Ostiē. ex̄ de elec. venerabilē. ⁊. s. dixi: apparet pcipue per quādam extrauagantē apologeticā dni Innoc. iiij. q deposuit Fredericū: quā per totū orbem misit. dicit eñ ibi Innoc. inter alia. Aliud eñ est in alijs regib⁹: q a suis pōtificibus inungunt. ex̄ de sacra vnc. c. j. a quibus pro tēporalibus subiectionibus fidelitatis accipiūt iuramēta. fac. xj. q. j. placuit. j. et. xxiij. q. viij. §. ecce. Aliud in romano principe: qui romano pontifici a quo imperij honorem ⁊ diadema cōsequitur: ⁊ fidelitatis ⁊ subiectionis vinculo adstringitur: sicut antiqtas tradidit: ⁊ modernitas approbauit. Itē aliud inquit Innoc. est de reliquis regib⁹: in qbus pro hereditaria successione suorū ꝓueniunt iura regnorū. Aliud de imperatore romano: q per liberā germanie principū electionem assumitur: in quos ius ⁊ potestas eligēdi regē in imperatorē a nobis postmodū ꝓmouendū: sicut ipsi nō ambiūt / sed fatētur: ab apostolica sede ꝓuenit. que olim a grecis imperiū transtulit in germanos. de hoc ex̄ de elec. venerabilē. ⁊ in pre. c. clemē. romani principes. ⁊ licet de hoc ius antiquū nō reperiat expssum: longa cōsuetudine est hoc approbatū. de facto eñ ⁊ consuetudine a. ccc. ⁊ quinquaginta annis et amplius inuenimus imperatores coronatos ab ecclesia anteq imperij officium prosequant. Cōsuetudo aūt loco iuris succedit: cuius ius deficit. di. j. cōsuetudo. Consuetudo aūt est ius quoddā moribus institutū: quod ꝓ lege accipit. quū deficit lex. vbi de hoc etiā no. ⁊ ex̄ de consue. c. vlti. pro hoc faciūt. xj. q. cōsuetudinis. c. cōsuetudinem. c. in his. cū si. ⁊ iurisdictionē dat cōsuetudo. ex̄ de arbi. dilectio. de offi. or. irrefragabili. C. de eman. l. j. ⁊ vlti. ix. q. iij. conquestus. ex̄ de cōsue. nō est. li. vj. de pben. quū in ecclesijs. li. vj. ex̄ de iudi. nouit. §. nō intēdimus. vbi de hoc. de fo. cōpe. quū contingat. vbi de hoc.

❡ Articulus. xliiij. A

Potestas papalis excellētissima ostēditur.

AD hec potestas papalis dignissima ⁊ vtilissima est oim potestatū: q: composita ⁊ media ⁊ cōmunis. ⁊ quia mista de spūalibus ⁊ tēporalib⁹ depēdētib⁹ ab eisdē: ⁊ vtraq regēs ⁊ dirigens. Nam sicut filius dei est vna psona in duabus naturis / diuina ⁊ humana. ex̄ de sum. trini. c. j. §. hec scā. ⁊ sicut christus vtraq vita vsus est: cōtemplatiua ⁊ actiua: vt ex euāgelio apparet / sic ei⁹ vicarius papa in sua vna dignitate papali duplicē iurisdictionem sibi vēdicat: que sunt diuerse nature: spūalē ⁊ tēporalē.

Clericorū gen⁹ duplex.

❡ B Sicut ⁊ genus clericorū seculariū cōpositū est: ⁊ pmistā vitam ducit inter laicos ⁊ religiosos. hec pmistio tangit ex̄ de renū. c. nisi quū pridem. §. nec putes. ⁊ de offi. or. licet. xxix. dist. §. j. ⁊. c. j. xvj. q. j. de psentiu. ex̄ de elec. ne pro defectu. ⁊ de cleri. ꝯiuga. diuersis fallacijs. ⁊. j. q. iij. si qs obiecerit. xij. q. j. expedit. c. vidētes. ⁊. c. mediū. ꝑ que patet q nō sunt tēporalia cōtemnēda. Uñ et scientia canonica composita est ⁊ pmista ex theologia ⁊ ciuili sapientia cōsistēs media: vt ex compilatiōe decretorū ⁊ decretaliū patz: ⁊ ꝓprio noīe canonica vocat. canon aūt grece / latine regula nuncupat. di. iij. canon. Canonica autem scientia regulat ⁊ ordinat spūalia ⁊ tēporalia. ex̄ de iudi. nouit. ⁊ pre. iuribus. participat igit sciētia clericorū / scilz canonica / vtriq sciētie spūali theologice: ⁊ tēporali legali: sicut ius emphiteoticū vēditiōi ⁊ locatiōi. C. de iu. emphi. l. j. a pncipio tñ descēderūt canonice sanctiones ex authoritatib⁹ noui ⁊ veteris testamēti. ex̄ de accusa. qliter ⁊ qn. ij. in pn. ⁊ spūscto dictāte cōscripte sunt: vt ibi. ⁊. l. dis. si qs diacon⁹. ⁊. c. si ille q vltro.

Canonica sciētia mista.

❡ C Et q̄uis dicat Hiero. q duo sunt genera christianorū. xij. q. j. duo. tñ possum⁹ addere hoc tertiū quasi pmistū: q: sepe mutat vitā: quia qd nūc est cōtemplatiuū: statim erit actiuū: vt. s. ꝓbatum est prime. Et ꝑ hec tria gñā hoim trinitas tropice designat.

Nam genus laicoꝝ assimilat̃ patri ꝓpter potentiã. Genus secularium clericoꝝ filio ꝓpter sapientiã. Genus religiosoꝝ spũisancto ꝓpter benignitatẽ vel gratiã. Uel genus religiosoꝝ patri: q: verbo generãt ꝛ exemplo. Genꝰ laicoꝝ filio: q: spũaliter generant̃. Genꝰ clericoꝝ secularium spũisancto: q: ex vtroq; ꝓcedũt. Sũt etiã actiui cũ laicis: ꝛ cõtemplatiui cũ religiosis. In his eñ generibus est trinitas: sed in humanitate ꝛ charitate catholica vnitas vno capite christi vicario tẽporali gubernata ꝛ spũaliter. xxiiij. q. j. loquit̃. ¶ D Ex hoc etiam qd̃ dicit̃ de ista mista potestate ꝛ cõposita: põt colligi, ꝙ sicut homines mũdani siue carnales laici sensuales ꝛ bestiales, habẽt opiniones ꝛ cõscientias, multa peccata mortalia reputãtes venialia: ꝛ de spũalibus parũ aut nihil curãtes, iuxta illud j. ad Coꝝ. ij. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. sic ꝛ hoies spũales ꝛ religiosi ꝛ simplices iura penitus ignorãtes. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. et multa. §. illis autẽ. angelicas siue sinteresinas habẽt ꝯsciẽtias scrupulosas. ex̃ de simo. ꝑ tuas. ij. Pẽ. xxij. ꝛ. lij. timẽtes vbi timẽdũ non est. C. de si. instru. l. si. ex̃ de simo. etsi q̃stiones. Ideo humani hoies. i. clerici seculares: et boni canoniste, sunt medij hoies, humanas ꝛ discretas opiniones ꝛ cõsciẽtias cõsequẽtes: vt p3 ex̃ de p̃script. c. si. Sicut ergo mediũ rationis est inter sinteresim ꝛ sensualitatẽ: sic ꝛ clerici seculares inter religiosos ꝛ laicos tenent mediũ beatorũ. ex̃ de offi. del. quereti. de of. custo. c. j. Ideo theologia pura põt dici sciẽtia hoim angelicoꝝ. Ciuilis ṽo ꝑ se bestialiũ. Sed canonica humanorũ. Et sic p3 ꝙ hec triplex cõditio hominũ cõcordat cũ triplici sciẽtia, theologica, ciuili, ꝛ canonica: ꝛ cũ tribꝰ que sunt in anima, sc3 sinteresi, sensualitate, ꝛ ratione: ꝛ cũ triplici vita, cõtemplatiua, actiua, ꝛ mista: ꝛ cũ beatissima trinitate. Prime due ꝑ rachelẽ et lyam: mariã ꝛ marthã. ex̃ de regu. licet. Tertia ꝑ iudith ꝛ dñam nostrã merito designat̃. Nã de ꝯtemplatiõe iudith legit̃ Judith. viij. ꝛ. ix. de actiua vita eiꝰ, quõ occidit Holofernẽ: habet̃ Judith. xiij. de vtraq; vita matris dei, legit̃ euangeliũ Luce. x. in assumptione eiꝰ. in quo euãgelio fit mentio de vtraq; vita designata ꝑ marthã ꝛ mariã. de quibus ibi fit mentio: q̃ fuit ꝑfectissime in dñi genitrice. Hãc duplicẽ vitã cõpositã ꝛ mistã tenuit moyses. di. xxxvj. si q̃s vult. etiã christus deus noster: vt. s̃. p̃me dixi. Etiã deb3 singulariter tenere eius solus vicarius in terris papa legitimus, regens merito ꝛ ṽbo loco dei tria genera hoim antedicta: ꝛ vtens tribꝰ sciẽtiis supradictis in obsequiu3 christi: ꝛ eligens mediũ fructuosum inter sinteresim q̃ est pars superior rationis. ex̃ de hereti. ad nostrũ. in clemẽ. et sensualitatẽ infimã partẽ eiꝰ. Merito igit̃ et rõnabiliter dñs papa vniuersi rector principaliter debet esse: vt totũ vniuersum hoc ꝑ se ꝛ ꝑ alios ipse regat: q̃ totũ catholice põt dici: a quo partes alie subregentes merito oriunt̃. ar. ho. xxiij. q. j. loquit̃. ad si. Itẽ ꝓ ista ṽitate de potentia pape in tẽporalibꝰ, facit qd̃ no. Ostiẽ. ex̃ de iudi. nouit. §. nõ eñ. sup verbo cõtrariã cõsuetudinẽ. dicẽs. q. di. papa. potestas nr̃a ꝛ iurisdictio quã habemꝰ in oẽs generaliter: nõ solũ p3 ꝑ dictũ priuilegiũ speciale: q̃nimmo ꝛ generalem cõsuetudinẽ approbatã. ad hoc ex̃ de fo. cõpe. si clericus. vbi de hoc. ex̃ de appel. romana. §. deb3. li. vj. Et ꝙ hec litera sic sit intelligẽda: euidẽter ꝓbat̃ de trãsla. epis. quãto. §. j. nisi forte ꝛ ita detractũ sub dubio loquit̃: s3 si hoc nõ allegãdo, sed definiẽdo dicat: oino p3 ꝙ ipse solus sit ordinarius cũctoꝝ. qd̃ ꝛ verũ est. ix. q. iij. cũcta. ꝛ. c. principalẽ. hucusq; Ostien. facit textꝰ q̃ sequit̃ in illo. c. nouit. ṽ. quũ eñ nõ humane cõstitutiõi: sed diuine legi potius innitamur. q: potestas nostra nõ est ex hoie: sed ex deo ꝛc̃. Item no. Ostien. sup illud verbũ in dicto. c. nouit. ante ṽbũ cõsuetudinẽ, speciale priuilegiũ beato petro cõcessum. qd̃ ꝛ dicit̃ generale. s̃. de transla. c. j. in prin. singulare etiã est ꝛ etiã speciale considerata ꝑsona pape: cui ꝛ nulli alij cõpetit. de offi. leg. ꝙ trãslationem. Generale ṽo est respectu omniũ christianoꝝ: q: hanc sup oẽs habet potestatẽ. ibi.

Scientia theologica ciuilis ꝛ canonica q̃bꝰ q̃slibꝫ aptetur.

ṽ. quũ eñ. s̃. de maio. ꝛ obe. solite. §. penul. quã si. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. Ostien. Itẽ no. Innoc. ꝛ Ostiẽ. in p̃e. c. nouit. sup verbo. omittamus, ꝙ. l. illa que ibi allegatur: ꝙ quilibet secularis litem habẽs põt eligere iudiciũ ecclesie. que ẽm glos. abrogata est: qd̃ fuit priuilegiũ ecclesie ab initio concessum: vñ ꝛ adhuc durat, nec est abrogatũ: nec imperator potuit auferre priuilegiũ ecclesie: qd̃ ei semel concessit. C. de dona. que sub modo. per totũ. xxij. q. ij. nõ eñ. ibi: Nõ aufero quod ipse donaui. ẽm Inno. ꝛ Ostiẽ. facit qd̃ no. lxiij. di. ego ludouicus. in glos. j. ꝛ. s̃. in prori. ar. ṽ. ceterũ dixi. Itẽ no. Ostien. in summa. ex̃ de imu. eccle. §. in quãta. sub. §. sed nec illa immunitas. ṽ. nec credendũ est. ꝛ sequẽti. ¶ E Item no. Innocẽ. et Ostien. ex̃ de fo. compe. lic3. sup verbo vacante. ꝙ specialis coniũctio est inter papã ꝛ imperatorẽ: quia papa ipsu3 examinat ꝛ approbat ꝛ inungit. ꝛ imperator ei iurat tãq̃ dño: ꝛ ab eo tenet imperiũ: ꝛ eius est aduocatus. vt colligitur ex̃ de elec. venerabilẽ. ꝛ. lxiij. dis. ego ludouicus. et. c. tibi dño. inde est ꝙ in iure imperij: qd̃ ab ecclesia romana tenet imperator: succedit papa impio vacãte. Tenet etiã ibi Ostiẽ. ꝙ vacantibꝰ regnis ꝛ principatibꝰ quibuscũq;: ꝛ vbicũq; iudex secularis negligẽs est in iustitia exhibenda: papa non solum de plenitudine potestatis quam habet: sed et de iure et cõsuetudine potest ꝛ debet iustitiã facere. xv. q. vj. aliꝰ. ex̃ de elec. quũ inter vniuersas. ad si. Ibi etiã prer sex casus quos põit glos. ord. alios sex casus ponit: in q̃bus ecclesia se de iurisdictione seculariũ intromittit. Sed ꝯtra hec ibi sic opponit dñs Inno. dicet aliquis, q̃uis nõ sine pena sacrilegij: hoc sibi summi pontifices ꝑ se statuerũt: vnde nõ est sibi tãta fides adhibẽda. ar. ff. de inter. ac de etate. §. j. xiiij. q. ij. §. j. quibus potest rñderi ẽm eos, ꝙ ṽe tales sacrilegium cõmittunt. Unde ꝛ ibi no. ꝙ deus a principio ꝑ se mũdũ rexit vsq; ad noe: cui cõmisit regimẽ sui populi: ꝛ ab eo vsq; ad christũ rexit ꝑ patriarchas ꝛ iudices ꝛ reges et sacerdotes: q̃ ei in vicaria successerunt vsq; ad christũ: qui fuit naturalis dñs ꝛ rex ꝛ legifer noster. Ipse ṽo dñs iesus christus vicariũ sibi cõstituit beatũ Petrũ ꝛ successores eius q̃n dixit petro Mat. xvj. Tu es petrus. ꝛ tibi dabo ꝛc̃. ꝛ Joan. xxj. Pasce oues meas. Et q̃uis i multis distincta sint officia ꝛ regimina mũdi: tñ q̃ncũq; iuris necessitas imminet: quia iudex dubius est quã sententiã de iure proferre debeat. vel necessitas facti: quia alius non semꝑ est, vel nõ põt ius reddere: vel q̃litercũq; nolit iudex: vel nõ possit iustitiam exercere: semꝑ ad papã est recurrendũ. Heur̃. xvij. ex̃ qui si. sint leg. ꝑ venerabilẽ. §. rationibus. ꝛ de hoc. s̃. in ar. xxxvij. ꝛ. xxxvj. notaui. Itẽ no. Ostien. ex̃ de fo. cõpe. ex parte. sup ṽbo ꝓcedatis. ꝙ papa ꝛ ecclesia potestatẽ nõ habẽt ab homine: sed a deo. vt ex̃ de iudi. nouit. §. j. ṽ. quũ eñ. ¶ F Nec obstat ꝙ olim clerici iudicabant̃ ꝑ laicos: etiã q̃n ꝑsonaliter agebatur: quia hoc nõ fiebat de iure, nec de iustitia. xj. q. j. sacerdotibꝰ. xcvj. di. in scripturis. sed de facto ꝛ iniuriosa violentia tẽpore ecclesie primitiue: in quo ꝛ sancti martyrizabant̃ ꝛ opprimebant̃: nec poterat ecclesia resistere potentie violẽte. Nam ꝛ hec etiã hodie in multis a tyrannis principibus ecclesie ꝛ ꝑsone ecclesiastice similia patiunt̃. Sed reprehendunt̃ ꝛ ab ecclesia puniunt̃: vt p3 in eo qd̃ legit̃ ꝛ no. j. de immuni. eccle. non minus. ꝛ. c. aduersus. Si queris q̃s exemit clericos de iurisdictiõe imparoris: quũ prius ei subessent? Rñdeo ꝙ papa cõsentiẽte imperatore. xj. q. j. continua. ꝛ. c. de ꝑsona. in aut̃. de sanc. epis. §. si quis. colla. ix. ꝛ in aut̃. vt clerici apud ꝓpri. epos. §. vlt. coll̃. vj. ꝛ de iure cano. c. j. Sed hoc nõ plene exemit. vñ dicimꝰ ꝙ exempti sunt a deo. xcvj. dist. si imparor. Uel dic ꝙ papa sine consensu imperatoris bene potuit eos eximere a iurisdictione imperatoris ꝑ suas cõstitutiões: q: quũ clerici spirituales res sint: ꝛ ex toto corpus ꝛ animã dederint in seruitiũ ꝛ in sortẽ christi. xij. q. j. cũ ꝑ ꝛ no. ꝑ ꝯsequẽs pape in deo ꝛ cõstitutionibꝰ eiꝰ subsunt. x. di. imperiũ. c. suscipitis. ex̃ de maio. ꝛ obe. solite. ẽm Innocẽ. q̃ ita no. c. tit. si q̃s ve-

Inter papã et imperatorẽ specialis cõiunctio.

Mũdꝰ quõ ab initio vsq; in finem regat̃.

herit. ¶ B Ex aut rone tpaliu q trāseūt cū suo onere: clerici subsint secularibus potestatibus: τ dns voluit solvens tributū: τ beatus Petrus τ ecclesia approbauerūt. qd dic vt legit τ no. ex de ma. τ obe. solite. alias aut nō ligant nos cōstitutiones quorūcūq laicorū vel statuta quātumcūq expssa: vel cōsuetudines. vt pz in eo qd legit τ no. ex de cōsti. q in ecclesiarū. τ. c. ecclia. τ de re. eccle. nō alie. quū laicis. de immuni. eccle. nō minus. τ. c. aduersus. xcvi. di. bene quidē. bm Ostiē. vn̄ τ ecclesia pōt p se inducere leges/qn pro ipsa faciūt: sed eas ɔtra se recipe nō tenet. vt legit τ no. x. dist. c. i. in glos. τ sic vtor: c. si in adiutoriū. c. de caplis. ar. xxvij. di. si qd. τ no. p Bern. Innocē. et Ostien. ex de iudi. nouit. Nec obstat. xi. dis. si romanorū. liij. q. iij. si quis testib9. q: hoc speciale est in fauorē ecclie. vnde τ Bar. brix. in sua additiōe tenet q papa pōt tollere legē. etiā quantū ad vtrūq forū: vt no. x. di. cōstitutiones. ¶ D Itē no. Ostien. ex de solu. c. si. q est differentia inter canones τ leges imperiales τ consuetudines τ cōstitutiōes siue statuta aliorū locorū. Quia canones siue faueāt vtilitati tēporali laicorū vel seculariū siue nō: oēs adstrigūt clericos τ laicos. ex de cōsti. c. i. τ. c. fi. Leges aūt imperatorū que ecclesijs τ clericis sunt damnose: reprobant. ille que eis fauorabiles sunt: admittunt. Sup quo due possunt tradi regule. Prima est: lex impialis ecclesijs fauēs semp est recipienda: nisi forsan a sede aplica reprobetur. Scda hec est: lex imperialis eccl'ie cōtraria vel ipsam impugnās nūq est admittēda: nisi forsan p sedē aplicam approbet. Et eliciunt he due regule ex eo qd legit et no. x. di. c. i. τ p totū. xxvij. di. si quid. τ. c. seq. s. prime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. i. §. i. qd ius licet videat iniquū: tn̄ expedit ecclie/q a laicis plures iniurias τ violentias patit. ar. ij. q. vij. laicos. τ de re. eccle. nō alie. c. fi. Predicte etiā regule circa cōsuetudinē locū habēt: vt pz. s. de cōsue. c. i. di. viij. si solus christus. ibi: Neq hois cōsuetudinē seq oportet: sed dei veritatē. τ. xi. di. c. ij. τ. c. fi. in fi. ibi: Aut alterius eccl'ie q romani existimāt consuetudinē esse obseruandā. Statuta vo siue leges aliorū q imperatorū/etiā si in fauorē ecclesiarū vel psonarū ecclesiasticarū introducta sunt: ipsos tn̄ nō adstringūt/nisi p sedem aplicā fuerit approbata. xcvi. di. bene. No. etiā Ostien. de no. ope. nūti. c. i. q nūq leges possunt piudicare canonibus tamq inferiores. x. dis. c. i. in fi. de cōsti. c. i. xxxij. q. iiij. nemo. xxxvi. q. ij. inter hec. Nec ministri ipsarū tāq inferiores possunt vel debēt ministros canonū coercere. ex de iudi. c. at si clerici. ca. qualiter. Legibus aūt imperialibus vtunt: que sunt p ecclesiam approbate. x. disti. quasi per totum.

Canones/leges imperiales/cōsuetudines/τ constitutiōes differunt.

¶ Articulus. xlv. A

AD que aūt se extendat potestas papalis: τ in qb9 valeat dispensare: hic interfero: vt de ei9 potentia spūali τ tēporali: de q longū ptraxi sermonē: qs plenius valeat informari: que p doctores alios alibi sparsa sunt: hoc breuiario colligēdo τ addendo qd dns inspirabit. ¶ Et videt q possit facere nouū articulū in fide vel poti9 declarare. ex de hereti. quū christ9. τ. xix. dis. bm. facit qd no. ex de exces. pla. sicut. i glos. no. Itē in omi statuto τ rescripto: pape authoritas intelligit excepta: τ in oi iuramēto. legit τ no. ex de rescrip. causam q. c. cōstitutus. ex de iureiur. venientes. Itē in editione legis maior est authoritas pape q toti9 cōcilij. no. iuj. di. in istis. Solus papa vocat pme sedis eps: sz nō dz vocari vniuersalis papa. xcix. di. prime. τ. c. ecce. licet sit ɔtra. ij. q. vi. si qs putauerit. τ dis. s. xxxij. ar. Ad papā spectat sua declarare rescripta/priuilegia/τ cōstitutiōes. ex de iudi. quū venissent. de vbo. sig. olim tibi. c. ex parte. ij. de pauꝝ. petitio. τ Inno. sic ptz. xi. q. iij. §. ex his. de sentē. exco. inter alia. xxij. q. ij. is aūt. de cōsue. quū dilect9. de trāsla. c. fi. de deci. ad audiētiā. de simo. ca. fi. de cōsang. τ affi. c. iij. de puile. qm. c. in his. Legatus tn̄ aliquotiēs interpeat mādatū pape. de post. pre. c. i. τ in

An papa possit facere nouū articulū in fide.

glos. no. vbi triplex p Bern. interptatio assignat. p re scripū tn̄ suū nūquā papa intēdit alicui piudiciū irrogare. xv. q. ij. rescripta. vbi de hoc. ex de offi. or. graue. c. licet. de maio. τ obe. quū inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ce. cdi. c. ij. τ p Innoc. de deci. tua. Papa quū canonice eligit/cōfirmat/τ hz plenariā administrationē. ex de elec. licet. §. statuim9. vo. ille. τ no. ibi in glos. vlti. τ. xxij. dis. in noie. τ ex lib. vi. de elec. vbi periculū. Itē credo q papa possit priuare electores eccl'iasticos τ seculares iure eligēdi imperatorē si vult: q q Bern. τ Joan. and. no. cōtra. ex de reg. iur. ad aplice. li. vj. τ hoc ideo q: hoc ius qd habēt eligendi ab ecclia habuerūt. vt in. c. venerabilē. de elec. et de iureiur. romani pncipes. in demē. ergo ecclia pōt eos priuare: q: ad quē spectat institutio τ destitutio. ex de capel. mo. c. i. τ. ij. de puile. quū τ plātare. legit τ no. de hereq. quū ex iniūcto. §. fi. licet nō expediret: tn̄ pter graue scādalū tantorū pncipū electorū. ex de renu. nisi. §. p grauī. τ pter cōsuetudinē diu obtentā. ex de fo. cōpe. quū cōtingat. τ de hoc etiam. s. notaui in charta. vij. in. xli. ar. vo. his igit. Solus papa cogit quemq dimittere ius sibi qsitū. ex de elec. quū inter. Itē ordinatus a papa de vno ordine nō pōt sine ei9 licētia ab alio pmoueri: nec de curia sine licētia pape recedere. i. q. i. siliū. ex de temp. or. quū in distribuēdis. nec deponi ab epo ab illo ordine quē a papa suscepit. vt no. Innoc. τ Ostiē. Vincē. τ Phi. in pre. c. quū in distribuendis. τ Bern. ex de maio. τ obe. p tuas. licet Joan. no. cōtra. in pre. c. siliū. sed primis standū. facit ad hoc qd legit τ no. xcij. di. dns. in glos. nota. hoc aūt credere/q beneficio collato sibi p papā vel p aliū: licet ordinat9 esset a papa: posset eū ex causa legitima eps priuare: ne sibi sit talis prerogatiua occasio delinquēdi: τ in crimine pmanendi. ar. bo. in eo qd legit τ no. ex de priuile. tuarū. τ in glos. sic ergo videt. τ. c. vt priuilegia. nec tantū est auferre bnficiū: qntū ordinē. ar. bo. xv. q. vij. c. si. ex de trāsla. c. ij. i. mso. Itē milites sine licētia pape monachari nō possunt. xix. q. iij monasterijs. Sz hoc intelligit Hug. de militib9 reipublice adstrictis: vt no. liij. di. legē. τ vide b qd no. i. q. i. qd q dā. glos. q forte. Alij milites bm Laurētiū monachari possunt. liij. di. multos. Itē cū reordinatis. de qbus. i. q. vij. sa lubertinū. rebaptizatis. adde qd no. i. l. ar. vo. xcij. de qb9 de cōse. di. iiij. q bis. τ. c. eos. Et cū oib9 iterantib9 ex certa scia sacramēta: pōt dns papa dispensare bm Guilk. du. in repro suo in titulo de temp. or. §. attendendū. vo. in premissis. ar. ex de trāsla. licet. Itē cū herencis q irregulares sunt: nisi cū eis fuerit dispensatū. xxij. q. vij. quēadmodū. xxij. q. iiij. ipsa pietas. τ. q. vij. c. i. τ ideo deponēdi. xxiij q. i. c. ij. τ. iij. τ in sequen. τ. q. ij. τ. q. iij. qsi p totū. solus papa dispensat bm Guilk. de cōse. dis. iiij. nō in nobis. i. q. i. qd p necessitate. τ. c. qd quidā. τ. q. vij. diabertū. Itē cū defectū patientib9 τ in natalib9/solus papa plene dispensat. vide de filijs presbis q li. vj. quū irregulares sint. lvj. di. cenomanēsem. difficili9 est tn̄ cū vno q cū alio. ex de renū. nisi quū pridē. §. psone. de elec. innotuit. q si sint legi. p venerabilē. Itē cū recipientib9 ordinē in excōicatione cōstitutis secularib9 papa solus dispēsat. ex de sentē. excō. quū illorū. Itē cū violatorib9 interdicti papalis p solū papā dispēsat. ex de exces. pla. tāta. de postula. pre. c. i. ij. q. i. scelus. idē credo de alio interdicto: q: talis irregularis est: vt in. c. tāta. sed Inno. ibi: τ cū regularib9 solus papa dispēsat. vt scripsi. s. §. seq. vo. xxvij. Itē cū bigamo solus papa dispēsat. legit et no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omissis medijs adit ij. q. vij. metropolitanū. ij. q. vi. ad romanā. i. τ. ij. τ. c. ideo. τ. c. decreto. cū si. Item solus papa pōt quē puare iurisdictione τ re sua. legit τ no. ix. q. iij. p pncipale. ex de of. leg. dilect9. Itē solus papa deponit imperatorē τ alios principes. xv. q. vi. c. ali9. ex de elec. venerabilē. de re iudi. aplice. li. vi. de sup. ne. pre. grādi. c. li. xvij. q. iiij. si qs deiceps. xxxij. q. v. pceptū. Sed qlibz eps pōt eos excōicare. l. c. τ no. xcvi di. duo. glos. no. Itē pape obediēdū est pri9 τ pcipue/q imperatori: esto q vocat9 regalis teneat. l. c. τ no. xxij. q. viij.

An papa possit priuare electores iure eligendi.

In qb9 papa potest dispēsare.

reprehēsibile.⁊.c.quo ausu.ex̄ de ap.quū parari. secus in alijs.legit̄ ⁊ no.xviij.dis.si ep̄s. Itē a solo deo habet iuris⁄dictionē:nō a concilijs.legit̄ ⁊ no.xvij.disti.§.hinc etiam. xxi.dist.q̄uis.iij.q.vi.dudū.vbi de hoc.⁊.s̄.dixi in.x.ar. Itē solus papa in casu heresis ligari potest. legit̄ ⁊ no.xxiiij. q.i.achatius.in glos. Itē solus papa s̄m cōmunē opinio⁄nē restituit in integrū ⁊ famā reddit: nedum clericis sed etiam laicis. bene facit ex̄ qui fi. sint leg.p venerabilē.§.i. ex̄ de re iudi.quuȝ te.ij.q.iij.§.hinc autē.ex̄ de simo.ex dili⁄gēti. vide.i.l.ar.§. quia ep̄s.℣.xxvi.⁊.xlviij ar.§. est aūt.℣. remittitur. Qr̄ vterq̄ gladius ad papā ptineat: plene in xiij.⁊.xxxvij.⁊ in.xl.ar. superius declaraui.hic addo ex̄ de sentē.exco.dilecto.li.vi.xv.q.vi. authoritatem.ibi: Hec in mandatis damus vt spūali simul ⁊ materiali gladio ⁊c̄. facit glos.sella.lxiij.dist.in synodo.que incipit:⁊ ita papa. Item pactū vel transactionē vel sententiā: que nulla est⁄ papa ex certa scientia pōt ratificare.ex̄ de pac.quotiēs.de transac.c.i.de confir.vti.c.i.⁊.ij. Si papa ad se reuocat ne⁄gotium: nihil valet quod ab alijs fit.ex̄ de appel.vt nrm̄. Idē est postq̄ aliquis iter ad papā arripit. ex̄ de peregri⁄na.c.i. Solus papa pōt esse iudex in causa ecclesie sue.no. ex̄ de iudi. cū venissent.in glos.magna.de confir.vti.quū dilecta.in glos.sic ergo.xvi.q.vi.c.i.in glos.i.p Innocen.de ꝓbo.sig.ex parte.i. Item dispēsat in illicito iuramento ex causa:licet multi cōtradixerunt.no.xv.q.vi.authoritatem in glos.magna.⁊ ex̄ de iureiur.quāto. facit qđ no.xxvij.q. ij.§.i.in glos.sic ergo. Qr̄ papa ab aliquo nō pōt iudicari. ix.q.iij.per totum.⁊.s̄.sufficienter dictū est in.v.⁊.vi.arti. Item solus papa confert p̄bendas vacaturas.legit̄ ⁊ no. ex̄ de preben. dilectus filius tuus.est in glos.hoc idē erat s̄m Innocē.no.de of.deleg.ex parte.i.in glos.hoc nō pōt per pre.c.dilectus.⁊ de conces.pre.nulla.⁊.c.accedēs. So⁄lus papa pōt rem vni ecclesie tollere ⁊ alteri dare.legit̄ ⁊ no.ex̄ de reli.do.constitutus.in glos.magna.⁊.xxij.di.c.i.in glos.nec papa.ix.q.iij.cōquestus.adde quod.s̄.c.℣. Item solus papa absoluit ab obligatiōe qua quis alteri tenet̄. ex̄ de vo.⁊ vo.re.venientis.legit̄ no. Solus papa pōt q̄s vult eximere a prestatione decimarū.legit̄ ⁊ no. ex̄ de de⁄ci.a nobis tua.xvi.q.i.§.si g̃.in glos. sed quō. sed expressum cōtra.xvi.q.iij.placuit.ij.§.porro. ad fi.℣.sic etiā ꝓdia.ibi: Prouentus primitiarū vel decimationū p̄scriptione tolli nō potest.etiam si a romano pontifice quilibet laicus sup his rescriptū impetrauerit.sed illud intelligo rescriptum in forma cōmuni: secus ex certa scientia.et hoc innuit ibi glos.parua super verbo rescriptū.que incipit.i.xxv. Nam allegatio loquitur de rescripto nō de priuilegio speciali. sic etiam loquitur textus proxime positus rescriptū. So⁄lus papa pōt facere q̄ monachus aliquē locū habeat p⁄petuo.no.ex̄ de confir.vti.porrecta. Solus papa pōt con⁄cedere presbyteris q̄ chrisment in frōte s̄m quosdā:tn̄ cō⁄trariū legit̄ ⁊ no.xcv.disti.c.i.ex̄ de consue.quāto. Solus papa pōt cōmittere presbyteris ⁊ concedere ep̄is vt per presbyteros ecclesias consecratas recōcilient.legit̄ ⁊ no. ex̄ de conse.eccle.aqua.vnde ibi scripsit Innoc.⁊ Ostien. post cū:sic vidimus aūt q̄ papa pluribus ep̄is indulsit⁄q̄ p simplices sacerdotes possent reconciliare ecclesias:aq̄ tn̄ prius p ep̄m benedicta. Scđm tn̄ Ostien.ibi Clemens iiij.sancte memorie hoc de facili nō concedebat:nisi de ec⁄clesijs nō consecratis:que si fuerit polluta reconcilianda est.e.ti.c.si.sed illa per presbyterū simplicē possunt fieri: vt ibi no. Ber.sed Ostien.contradicit sibi. Sed cōmunis consuetudo fauet Ber.si hoc fiat de licētia ep̄i. Circa ma⁄trimoniū nō cōsummatū papa potest.ex̄ de puer.cōiuga. ca.verū.⁊ ex publico.legit̄ ⁊ no. Solus papa dispensat in gradibus consanguinitatis.legit̄ ⁊ no.ex̄ de resti.spo.lite⁄ras.nisi diuina lege ꝓhibitis.qui no.xxxv.q.i.§.i.in glos. sup.⁊.q.viij.in summa.⁊.xxx.q.iij.piratū. ex̄ de cōsang.et affi.qđ dilecto. in glos. q̄ authoritate. ⁊.c.q: circa.in glos. no.de trāsac.fi.c.de diuor.gaudem⁹.glos.i. Itē papa solus pōt etiā in temporalibus legitimare. s̄m Ostien.q̄ sic in⁄telligit ex̄ qui fi.sint legi.p venerabilē.q̄q̄ ibi glos. ⁊ In⁄nocen.contradicant.fauco Ostien.si hoc faciat de pleni⁄tudine potestatis:quū habeat vtrūq̄ gladiū:vt.s̄.proba⁄ui.in.xiij.⁊.xl.ar. Solus papa dispensat cū diacono vt cō⁄trahat.legitur ⁊ no.xxxij.dis.de illo. ex̄ de cle.cōiuga. quū olim.⁊ no.xxv.q.i. que ad ppetuā. Posset papa dispēsare vt contrahens p verba de p̄senti cū aliqua⁄posset cū alia contrahere.no.de conuer.coniuga.ex publico. facit ex̄ de transla.quāto.℣.nō em̄. Cū religioso recipiēte ordinē in apostasia solus papa dispensat.ex̄ de aposta.c.fi.legitur ⁊ no.ibi in quibus solus papa dispensat. Cū simoniaco in ordine ⁊ in beneficio scienter solus papa dispensat. legit̄ ⁊ no.de simo.c.penul.c.nobis.in glos.pōt.c.de simoniace. ex̄ de renun.post transla.i.q.i. ordinatiōes. in glos.igitur. ergo. Solus papa:etiā si scienter participat cū excōicato excōmunicationē nō incurrit.no.ex̄ de sentē.exco.nulli.c. si aliq̄n.xciij.di.c.i.nō tamē ppterea ipsum absoluit. ex̄ in cleme. de sen.ex. summus. In duobus beneficijs curatis vel p̄sonatibus solus papa dispēsat.ex̄ de p̄ben.de multa: legitur ⁊ no.⁊.lxx.disti.sanctoꝝ.⁊ de elec.dudū.ij. Solus papa restituit solēniter depositū ⁊ iuste. no.ij.q.vi.ideo. l.dist.contumaces.ex̄ de cle.excō.mi.clerici.adde qđ no.§ seq.℣.ix.restituit. Dispensat solus papa cū voluntario ho⁄micida.no.ex̄ de homic.sicut dignū.vnde ⁊ ibi no.Ostiē. q̄ nō de facili dispensat cum homicida voluntario. vnde ad hanc difficultatē referendū est quod legit̄.l.dis.mirοꝝ. tn̄ dispēsare posset si vellet:quū lex diuina hāc sibi nō ꝓhi⁄beat dispensationē:immo potius concedit.sicut pȝ in phi⁄nees nepote aaron sacerdotis.cui post cōmissuȝ ab eo ex zelo dei duplex homicidiū⁄mādauit dicī dn̄o.Num.xxv. Ecce do ei partem federis mei:⁊ erit tam ipsi q̄ semini il⁄lius pactū sacerdotij sempiterni.q̄uis illud ⁊ spūale fue⁄rit ⁊ speciale: sicut ⁊ quedam alia.xxiij.q.viij.occidit.sed idem posset facere papa.ar.s̄.de transla.ep̄i.c.ij.Ostien. Item solus papa inficit quod legitime al's factum est.ex̄ in clemen.de immuni.eccle.qm̄. ibi:⁊ haberi volumus p infectis.vbi no. Ioan.and.vide q̄nta est papalis ptās cir⁄ca illa que sunt simpliciter de iure positiuo:quia reuocat illa vt extunc.

B

Maiores cause ad se. ap. referende.

Sciendum aūt sup hoc est⁄q̄ est regula genera⁄lis iuris canonici:q̄ maiores cause ad sedē apo⁄stolici referende sunt.i.ad papam caput ei⁹.ex̄ de bap.maiores.ex̄ de trāsla.c.i. vbi de hoc.ij.q. vi.omnis oppssus.xxiiij.q.i.quotiēs.iij.q.vi.dudū. Et cita⁄tus sup istis coram ordinario⁄pōt ⁊ absq̄ grauamine ali⁄quo illato vel comminato ad se.ap.appellare.vt.ij.q.iiij. nullam.⁊.v.q.vi.ad romanā.§.quum ergo.qđ specialissi⁄mū est: vt ꝓbatur ex̄ de ap.vt debitus. in fine. Que autē sunt ille de aliquib⁹ p ordinē est videndū. ¶ Primo ergo papa siue p̄ma sedes a quoq̄ accusari vel iudicari nō pōt nisi solum de heresi.vt.xl.dist.si papa.ix.q.iij. aliorum. nisi forte ipse papa voluntarie se submittat alicuius iurisdi⁄ctioni.ij.q.vij.nos si.vbi de hoc.ij.q.v.mandastis.ff.de iu⁄risdi.o.iudi.est receptū. Nam ⁊ ipsemet se deponit.vt.xxi. dist.nūc aūt.nō tn̄ ille cui se submittit posset ipsum depo⁄nere:nec papa sibi posset talē tradere potestatem.ix.q.iij. aliorum.⁊ de hoc satis.s̄.dixi maxime in.xxxiiij.ar. Scđo ipse erigit siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales.xvi q.i.felix.⁊.c.precipimus.⁊ ar.de conse.dist.i.de locorū. Nam omnis dignitas ab ecclesia romana originē sumpsit.xxij. dist.c.i.vide quod legit̄ ⁊ no.ex̄ de consti.quū accessissent. glos.fi.⁊ de consue.quū olim. glos.i. Et s̄m hoc intelligit̄ ex̄ de maio.⁊ obe.quū inferior.rn̄so.i.ibi:ecclesiā cathedra⁄lē erexeris ⁊c̄. supple.authoritate nr̄a. vt ibi no. Ber.ad idē.lxxx.di.in illis. Tertio a domino papa ɔsueuit regalis dignitas impetrari et vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc em̄ ad ipsum pertinet desinire.ar.ex̄ de sacra vnc.c.i.§. vnde in veteri testamento. Quarto subijcit vnam ecclesiam ca⁄thedralem alteri.ex̄ de offi.leg.quod translationē. vbi de hoc. Quinto vnit duos episcopat⁹ in vnū: ⁊ vnū diuidit

in duos.xvi.q.i. et tēporis.⁊.c.p̄cipimus.§.sicut duo.ex̄
de excel.p̄la.sicut vnire.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat
sedem episcopalē de vno loco in aliū.ex̄ de transla.c.i.vii.
q.i. tēporis.lxxx.dist.in illis.ex̄ de priuile.c.i. Septimo trāſ-
fert vnū ep̄m de vna ecclesia ad aliam.vii.q.i.mutatiōes.
⁊.c.seq.ex̄ de trāsla.c.i.⁊.c.pen̄.⁊ fi.ex̄ de of.leg.nisi. Octa-
uo ipse solus vel is cui mandauerit:pōt cōmutare votum
terre sancte.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qd̄ sup his.⁊.ca.
ex multa.i. Nono restituit solenniter degradatos.ij.q.vi.
ideo.vbi sic dicit:Huic sancte sedi p̄fata priuilegia in par-
te decisa/specialiter sunt cōcessa tam de cōgregādis cōci-
lijs ac iudicijs ac restitutionibus episcoporū:q̄ ⁊ de sum-
mis ecclesiarū negotijs:vt ab ea omes oppressi auxiliū:⁊
iniuste damnati restitutionē sumāt ⁊c̄. Ad idem facit.vij.
q.i.si quis presbyter.ex̄ de cleri. non resi.ex tuc.l.di.c.i.⁊.ij.
xvij.di.huic sedi.de peni.dist.vi.c.i.in fi. Si v̄o clerici sunt
solo verbo depositi:nō solenniter degradati: possunt per
suos ep̄os restitui.vide ex̄ li.vi.de penis.degradatio.xlvi.
dis.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit̄.degradet̄.i.suspēdat̄.
facit ad idē.ex̄ de iudic̄.at si clerici.ff.de postu.l.i.§. a qua.
vide quod no.xi.q.iij.ep̄s.ex̄ de cler.ex.mi.clerici. Decimo
remouet ab ep̄atu vel ab administratione ep̄m deserentē
ecclesiam suā.ex̄ de cleri.nō re.ex tuc. Et licet causa crimi-
nalis episcopi possit p̄ conciliū tractari:tamē p̄ dn̄m papā
habet definiri.iij.q.vi. q̄uis.c.dudum.vide ex̄ de cleri.nō
resi.c.ij. Undecimo eximit ep̄os ⁊ alios.xvi.q.i.frater no-
ster.xiij.q.i.c.i.⁊.§.i. Duodecimo legitimat illegitimos.q̄
fi.sint leg.p̄ venerabilē.c.tāta. Decimotertio p̄mouet in-
sufficientes ⁊ defectū patientes.l.di.quocūq̄.ij. ⁊ illegiti-
mos.ex̄ de fi.presb.c.penul.⁊ fi. Minores.xxx. ānis ad ep̄a-
tus.ex̄ de elec.quū nobis olim.§.fi. ⁊ p̄mouet ad ep̄atus
illos qui nō sunt in sacro ordine constituti: qd̄ alius face-
re nō pōt:nec in hoc dispensare. ar.ex̄ de elec. dudū.i.§.fi.
⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis. Sed ad eū pertinet qui solus
⁊ nō alius potest de episcopatibus iudicare.lvi.dist. ceno
manensem.⁊.c.apostolica.⁊.c. quia simpliciter.ex̄ de cor.
viti.c.ij. Tenet eñ Gof.⁊ Innoc̄.qui hoc no.ex̄ de postu.
pre.c. fi.q̄ quādocūq̄ quis in ep̄m postulat̄: solus papa
postulationē admittit.vnde ⁊ no.Guill̄.dur.in spe.in tit̄.
de lega.v̄.nunc de episcoporum.v̄.xliij.q̄ nec patriarcha:
nec archiep̄s/potest dispensare in etate vel ordinibus cū
postulato in episcopū.ar.eoꝝ que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de elec.
quū dilectus.i.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colli-
gitur q̄ solus papa in ep̄atu dispensat.vnde ⁊ dicit:q̄ ec-
clesia romana tanq̄ dn̄a trahit ad se ep̄os:nec cum eis p̄
quenq̄ patitur dispensare: immo ep̄m paduanū cū quo
patriarcha aquilegien̄. dispensauerat: iam consecratum
ab episcopatu amouit. In etate etiam solus papa dispen-
sat in episcopis:vt pre.c.quū nobis olim.electiones enim
ep̄oꝝ inter maiores causas numerantur.ex̄ de ap.vt debi-
tus.in fi.de transla.inter.xvij.dist.multis. Et idē potest in
alijs defectibus dici. Nam sacrilegij instar est disputare
vtrū dignus sit quem princeps elegerit. C de cri.sacri.in
aut̄.coll̄.ij.vt iudi.sine quo.suf.§.cos aūt.ibi: quis nō dili-
gat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q̄ autē. Decimoquarto cōmit-
tit causam appellatione remota:quod nullus alius face-
re potest.ff.a qui.ap.nō licet.l.i.in fi.quia nec suus delega-
tus. ex̄ de offi.del̄.sup questionū.§.i.vel etiā legatus: qui
nequit alicui iuris b̄n̄ficiū auferre.ar.xxviij.dis.de his.de
se.nup.c.penul.⁊ fi.quia nō pōt tollere minor legem iudi-
ciorum tot laboribus adinuentā.ex̄ de elec.ecclesia.ij.xxi.
dist.inferior. Legatus eñ debet cognoscere et cōmittere
causas iuris ordine obseruato:vt est expressum.ff.de offi.
p̄con.nec quicq̄.§.de plano.⁊.§.vbi decretū.que eñ com-
munia sunt omnibus p̄sidibus:debet proconsul obserua-
re.vt in eadem.l. in fi. Decimoquinto ab eo nō appellat̄:
quum superiorem nō habeat.ex̄ de elec.licet.§.fi.saluo eo
quod dixi.s̄.in prin.istius operis in arti.xv. Decimosexto
reeceptio facta contra id quod vult:nō valet.ex̄ de regu.q:
in insulis.accedit in Aur. coll̄.viij.quū de ap.cog.§.hanc
autē penam. Decimoseptimo deponit episcopos.iij.q.vi.
q̄uis.c. multum.c. dudum.ix.q.iij. si aūt.iij.q.viij.c.i.vi.et
iij.denicq̄.ex̄ de regula licz.§.illa. Idem iuris est de electo
⁊ cōfirmato. ex̄ de transla.c.ij.§.i.videtur t̄m̄ q̄ legatus a
latere possit de causis episcoporū cognoscere:licet nō de-
finire.ar.ad hoc.xvi.q.i.frater noster. Nam ⁊ procōsul co-
gnoscit de omnibus.ff.de offi.procon l.i.licet nō possit pe-
nam grauiorē imponere.vt.e.ti.l.i. Quia ⁊ cōciliū exami-
nat causam criminalem episcopi:sed definire non potest.
iij.q.vi.q̄uis.⁊.c.multū. Tenet etiam Guill̄.dur.in spe.in
titu.de legato.in.§.supest.v̄.sed quid. q̄ legatus a latere
potest cognoscere de causa ep̄atus/vbi duo de eo litigāt:
vel p̄ appellationē/vel per simplicem querelam.ex̄ de ap.
constitutus.⁊ de elec. q: diligentia. Nam et visitator pōt
examinare quis ex electis melior sit.lxxv.di.archidiaco-
num florentinū.⁊ satis videtur expressum.ex̄ li.vi.de elec.
q̄uis. Adde quod no.i.ar.xlvij.§. ⁊ p̄mo incipio. post pri.
v̄.potest.cum.v̄.seq.nā ⁊ legatus a latere potest electionē
imperatoris examinare.ex̄ de elec.venerabilem. Patriar-
cha etiam legitimus constantinopolitanus videt̄ q̄ pos-
sit deponere suos episcopos sicut ⁊ papa.ar.iij.q.v. quia
suspecti. Et alexandrinus.lxv.dist.mos antiquus.hodie
nō crederem q̄ hoc posset p̄ ea que legūtur ⁊ no.iij.q.vi.
accusat⁹.⁊ p̄ ea que scripsi.s.e.§.xiij.v̄.⁊.v̄.x. Decimoocta-
uo supplet defectum contractuū ⁊ iudiciorū.ex̄ de trāsac.
ca.i.iij.q.vi.hec quippe. Ideoq̄ in confirmationibus be-
neficiorum ex certa scientia apponitur clausula illa: sup-
plētes defectū si quis est de plenitudine potestatis.ex̄ de
elec.illa. Nam s̄m ipsam potest de iure supra ius dispēsare
⁊ omnino illud tollere.ex̄ de conces.p̄ben.proposuit.§.fi.
ex̄ de cog.spi.c.i. Sed notādū q̄ si clausula illa: supplem⁹
de plenitudine potestatis/si quis fuerit defect⁹: ponit̄ in
priuilegio vel rescripto: intelligitur t̄m̄ dispensatū esse in
defectu circa solemnia iuris:nō autē si is de quo agit̄ erat
excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectū pa-
tiebatur. Nam tūc necessaria est expressa dispēsatio. ex̄ de
schis.fraternitatis. s̄m Guill̄.dur. Decimonono supplet
defectū regis vacante regno.ex̄ de elec.quū inter vniuer-
sas.in fi. Et defectum imperatoris vacāte imperio. de fo.
compe.licet. xx. deponit imperatorē ⁊ reges p̄pter eorū
iniquitates.de re iudi.ad apostolice.li.vi.xv.q.vi.alius.et
dat eis curatores. de sup.ne.pre. graui.vi.li.⁊ de hoc.s̄.in
xiij.⁊.xl.ar. xxi.recipit episcoporū renuntiationes.vij.q.i.
§.ecce his.ex̄ de renū.c.i.c. nisi quum pridem. ex̄ de regu.
licet.§.illa. quod non potest legatus.ex̄ de offi.leg. quod
trāslationē.⁊ de transac.c.i. xxij.abbas vel prior exempt⁹
renuntiat in manibus dn̄i pape:⁊ nō aliter.ex̄ de renū.di-
lectus. transferri autē ⁊ confirmari pōt authoritate car-
dinalis legati.ex̄ de consue. quū venerabilis. ex̄ de elec.si
abbatem.li.vi. xxiij.ad papā p̄tinet definire an iuramen-
tū sit licitum an nō:vel seruandū vel nō.ex̄ de cle. nō resi.
ad audiētiā.de elec.venerabilē. de iureiur̄. verū.c.quāto.
ca.intellecto.faciunt que legunt̄ ⁊ no.ex̄ de rescrip.consti-
tutus.de ap.dilecto.seculares etiā a iuramento absoluit
nedū clericos licito etiam.xv.q.vi.iuratos.de peni.c.fina.
xxiiij.ipse t̄m̄ vel cui commiserit specialiter pōt absolue-
re excommunicatū a se: quia eius est absoluere cuius est
ligare.xxi.dist.inferior.ex̄ de maio.⁊ obe.quū inferior.nec
legatus potest.ex̄ de elec.venerabilē.§. rationibus.xvi.q.i.
frater. Et a sentētia sui delegati vel legati cui⁹ iurisdictio
expirauit:⁊ cui nullus successit in officio sibi iniūcto ipse
absoluit.ex̄ de offi.del̄.querēti.de conces.p̄ben.quia diuer-
sitatē.de offi.leg. studuisti. xxv.declarat suam constitu-
tionem vel sui legati obscuram.ex̄ de fino.p̄ tuas.de sen.
excom.inter.de offi.del̄.super questionū.§.intentionis.de
senten.excō.c.inter alia.xxv.q.i.§.si igitur.v̄.ipsi nāq̄ soli.
de elec.nemo.li.vi.de sentē.excō.p̄senti.li.vi. Itē interp̄tat̄
processum legati sui.ex̄ de elec.venerabilem.de ap.nouit.
xxvi.quādo ipse absolutionem sibi retinet:alius nō ab-
soluit.de senten.excō.nuper. xxvij.solus papa dispensat

xvi.q.i.ne pro cuiuslibet. ex̄ de sta.mo.qđ dei timore. codē
modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex̄ de trāsla.
inter.§.i.x.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etsi fiat
rex: tn̄ ꝓpriū nō habebit:q: regnū cōmune est.⁊ que acq-
rit:regno acquirit.vnde nec iura eius potest imminuere.
ar.pro his.xviij.q.i.c.i.ex̄ de priuile.quū olim.ij.melius de
iureiur.intellecto.ex̄ de ꝓben.ratio. sed ista nō obstant: q:
eadem ratio remanet in his. bonū cōmune ꝑferendum.
Sed quis sane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ no-
lit per dispensationē sui vicarij tante christianitatis mul-
titudini prouideri:vtiqꝫ ergo dicēdum est/ꝙ possit papa
in tali casu ⁊ simili ꝓuidere:quū ad maiora potestas sua
extendi videatur:quia statuit ꝙ si simpliciter vouens cō-
trahat:tenet matrimoniū.ex̄ qui cleri.vel vo.rursus.xvij.
q.ij.cōsaldus.ex̄ de cōuer.ꝯiuga.placet.cū seq.ex̄ de voto.
quod votū.li.vi.tn̄.statim.j.x.⁊ hec constitutio. ¶ Item
ꝙ vxor:vni⁹ alij nubat.ex̄ de diuor.gaudem⁹.§.pen. ¶ Itē
ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō possit.ex̄ de regu.ad nostrā.
immo qñqꝫ minor.xviij.annis.c.ti.quia in insulis. qđ est
contra ius naturale. Nam ex quo puer doli capax est: pōt
se diabolo obligare:multo fortius deo.ex̄ de delic.pu.c.i.⁊
hec constitutio generalis est:⁊ ad omnes extendi potest:
quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna ꝑsona vel
duabus in tali casu valeat dispensari? Nam ⁊ potestatem
habet generalē papa soluere ⁊ ligare.xxiiij.q.i.quodcūqꝫ.
⁊ in quolibet voto tacite subaudit̄: nisi aliud deo magis
placeat.ad quod optime facit qđ legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§
i.⁊ in glos.sic ergo pz. Illud em̄ quod placet magis deo:
potius est eligendū.ex̄ de vo.⁊ vo.re.scripture. ¶ Sz cre-
dendū est ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile
est eligatur.vnde ⁊ ꝓpter hoc papa potest dispensare in
tali casu.nec censendus est fractor voti: qui in hac parte
obedit vicario iesu christi. Nam quod ipse vicarius dei fa-
cit:ipse de⁹ facere intelligit̄. ex̄ de transla.epi.c.ij.c. q̄nto.
quantūcūqꝫ ergo redditio voti necessaria videat̄: intelli-
gitur tn̄ deo votū soluere:qui ei illud quod magis placi-
tum credit:facit authoritate superioris interueniente.ex̄
de vo.⁊ vo.re.c.i.c.nō est.xvi.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re.
magne. ¶ Optime pro ista veritate cōcludit.c.i.preallē.
de vo.et vo.re.ibi. An recōpensatio melior fuerit.i.eccl'ie
dei seu reipublice vtilior. Ostien.et deo magis accepta.
ar.ergo expressum ꝙ si aliquis rex saracenorū magne po-
tentie cum toto suo regno paratus sit baptizari ⁊ ꝯuerti
ad dn̄m:dūmodo papa daret sibi in vxore talē sanctimo-
nialem professam ⁊ deo cōsecratā: ꝙ dn̄s papa poterit in
hoc casu dispēsare. ¶ D Nec obstat quod dicitur ꝙ hoc
votū castitatis compensationē nō admittit:quia castitas
sola est que cū fiducia possibilis est deo aīas ꝑsentare. in
aut.de leno.§.sancimus.coll.ij.⁊ Aug. videt̄ expresse dice-
re/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam si fiat ꝓpter hoc vt
aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō solū.qđ.c.
multū facit contra dispensationē hanc. Item nō obstat ꝙ
nullum inuenietur eque bonū cum quo possit cōmutatio
fieri:quia nihil est melius cōtinentia/quia replet paradi-
sum.xxxij.q.i.c.nuptie. Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō
dare pro anima sua. Matth.xvi. Luc.ix.xij.q.i.precipimus.
⁊ no.hoc ex̄ de sta.mona.quū ad monasteriū.in glo.fi. Sz
ad hec ⁊ similia respondendū est: vt tactū est/ꝙ vouēti ꝑ
se hoc nō licet.hoc em̄ est violare ipsum votū:qđ nō licet/
vt dicit Aug.pre.c.nō solū. Sed licet authoritate ⁊ licētia
dei siue sui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento
intelligitur excepta:vt.s̄.dictū est.ex̄ de iureiur.veniētes.
¶ Itē vtilius est ecclesie dei ⁊ reipublice:vt.s̄.tactū est:⁊
deo magis acceptū/ꝙ virgo q̄uis deo dicata:saluet ani-
mā suam in matrimonio viuēs caste:vt pre.c.nicena.xxxi.
di.⁊ ad saluandū ducat secū plus q̄.C.vel.CC.milia ani-
marū q̄ illa sola sibi virginitas.quia:vt dictū est: hec pu-
blica ⁊ tanta vtilitas ꝑponenda est priuate. vt iuribus.s̄.
positis. Quod euidenter dn̄s probauit quādo incarnari
voluit:⁊ animā suam dare ꝓ multis peccatoribus; q̄uis
nō peccasset:considerans ibi non suam priuatā vtilitatē:
sed communē. Si ergo dn̄s ob multorū salutē animā suā
dedit:quis tu tantus: qui ex hoc dare animā tuā negas?
ar.eius quod dicit Ambro. Si filius dei censum soluit:q̄s
tu tantus qui putas nō soluendum?xi.q.i.magnū. ¶ Sz
etiam qui hoc dicunt sub quodā pallio pietatis potesta-
tem dn̄o pape auferunt:quā habet nō ab hoie/sed a deo:
vt pre.c.quāto.c.licet.de transla.epi.qui statuit circa votū
solenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtra-
ctum:simplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus
simplex obligat/q̄ solenne.⁊ idem posset facere de solēni
quod nō dirimeret.vt hec omnia colligunt̄ ex̄ qui cle.vel
vo.consuluit.c.rursus.ex̄ de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vi.
⁊ facit ad hanc materiā quod statuit ecclesia de ingrediē-
tibus ordinem mendicantiū.ex̄ de regu.nō solum.c.cōsti-
tutionē.li.vi.⁊ de alijs ordinibus.c.ti.is qui.li.vi. ¶ Nec
obstat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.i.integritas.
quia omne votū voluntariū est.xx.q.iij.presens.⁊ tn̄ com-
pēsationē admittit.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.i.i.q.viij.
§.nisi rigor.⁊.c.seq.⁊.§.vtilitatis intuitu.⁊.c.seq. Nec est
impiū hoc credere:sed contrariū esset iniquum dūmodo
virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex se petierit. sed ꝓ-
pter solam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilita-
tem se pape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.i.quū etiā propter
bonum obediētie/potius videatur pati ꝙ agere. sicut de
illo dicitur qui ad mandatū ecclesie reddit debitū vxori.
vt no.⁊ legitur de sentē.excom.inquisitioni. ¶ De aureo-
la ꝙ eam perdat in hoc casu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.sed
talis habebit maiorē gloriā:sz nō talē.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.v
§.i.pro hac sententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū
igit̄.quū igit̄ in lege veteri:in q̄ nō min⁹ ꝑceptū dn̄i obli-
gabat q̄ votū hodie obliget i eccl'ia ⁊c̄. vbi sic no. Ostiē.
Quum igitur mandatū dn̄i ⁊ votū pari passu ambulāt:
vt hic dicit.⁊ mandatū dn̄i possit adimpleri ꝑ aliud equi-
pollens.xxij.q.iiij.innocēs.ergo ⁊ votum.sic argumentat̄
hic Inno.quasi diceret:quū votū succedat loco precepti:
eādem naturā debet habere.ar. ex̄ vt li.pen.c.i.in fi. ⁊ idē
dicimus de actione que loco alterius succedit:ꝙ eiusdem
nature est:cū illa cui succedit.ff.si quis casu. si eū.§.q̄ iniu-
riarum.ar.ad hoc ex̄ de sta.mo.recolentes.§.fi.⁊ pre.c.in-
nocens.ex̄ de censibus.significauit.ex̄ de bap.maiores.§.
fi.⁊ seq.quedam cōmutarent̄ in aliud:per hoc figurabat̄
votum peregrinationis commutationē recipere. Ostiē.
¶ Nō obstat aut̄.de lenonibus:que dicit ꝙ sola castitas
est ⁊c̄.subaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē
sine baptismo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā
certū est nō prodesse.i.ad Cor.xiij.de peni.dist.ij.§.euidē-
ter.⁊ expressum.xxxiij.q.v.tunc saluabit̄.c.hoc solū. vnde
⁊ Ber. Audeo dicere sine humilitate/nec virginitas ma-
rie deo placuisset.⁊ Aug.ait: Nō dubito ꝑferri mulierem
superbe virgini. Sz nō obstat quod legit̄ Eccl'i.xxvi. Nō
est equa ponderatio anime cōtinētis. Nam hoc nō debet
intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falsuz
est:quia virginitas siue pudicitia/virtus est principaliter
animi nō corporis.xxxij.q.v.§.i.c.de pudicitia.c.magis ti-
meam⁹.c.sicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā seruat
in corpore:nisi pri⁹ spiritui insita castitate.vn̄ Aug. Vir-
ginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua
meditatio.vnde et Ecclesiasticus dicit.non continentis
corporis/sed anime:quia continentia corporis sine conti-
nentia anime/est sicut lucerna sine oleo.⁊ talibus dicitur
Matth.xxv.nescio vos. vel debet intelligi de continētia
spirituali anime:vt scilz homo abstineat a peccatis mor-
talibus et venialibus quantū potest.i.ad Cor.ix. Omīs
q̄ in agone ꝯtēdit ab oib⁹ se abstinet.ꝑ hoc bn̄ facit.xxxij.
q.v.nō est christifidelib⁹.al's est sub.c.ꝓposito.ibi: Habe-
tis verā magnāqꝫ ꝯsolutionē si fidā ꝯtinētiā retinetis nō
ꝯsensisse petiscorꝫ.h̄ etiā expsse ꝓbat̄ Esa.lviij.ibi: Quare
ieiunauim⁹ ⁊ nō aspexisti ⁊c̄. vsqꝫ ibi:nōne h̄ est magis ie-
iuniū qđ elegi:Dissolue colligationes cordis tui ⁊c̄.ꝑualet

Virginitas qd sit.

ergo spiritualis continẽtia corporali: quã retinet virgo sacrata in tali casu per obedientiã pape contrahens. Sic etiã intelligit illud Hiero. dicẽtis/ ꝙ absq; puritate/ virginitate/ cõtinentia ⁊ castitate/ opera omnia imperfecta sunt. xxxviij. q. v. tunc saluabitur. hoc eñ necesse est vt intelligatur de virginitate ⁊ castitate aie. ẜm quẽ modũ tota ecclesia dicitur virgo/ iuxta illud. ij. Cor. x. Despondi vos ⁊c. xxvij. q. j. nuptiarũ bonum. alr̃s nullus cõiugatus: nulla vidua saluaret̃: quod dicere error est. ex̃ de summa trini. c. j. §. nõ solũ. ¶ Ad illud etiã quod dictũ est/ ꝙ nullam commutationẽ dabit homo ꝓ anima sua. Mat. xvj. de plano fateor. Sed dico ꝙ talis nõ ꝑdit animã suã: qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur: ⁊ caste viuere dicitur: sicut superius est probatum. Nec ꝓhibet̃ iste monachus vel ista lege diuina contraheret: sed canonica. ex̃ qui clerici vel vo. veniẽs. c. rursus. xxvij. q. j. quasi ꝑ totũ. xxxiij. q. v. tunc saluabitur. ex̃ de vo. ⁊ vo. re. qđ voti. lib. vj. ergo sup eam potest papa ex causa legitima dispẽsare. ex̃ de conces. ꝓben. ꝓposuit. ¶ Restat deniq; respondere illi ꝓdicto verbo decretalis. quũ ad monasteriũ. de sta. mo. ꝙ abdicatio ꝓprietatis: sicut ⁊ custodia castitatis/ adeo annexa est regule monachali. Rñdeo ẜm Innocẽ. iurẽ iuris canonici/ annexa de iure positiuo: qđ sic probat. monachus eñ nihil aliud est ꝙ solitari⁹ ⁊ tristis. xvj. q. j. placuit. ij. ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoscat nomẽ suũ. Monos eñ grece/ latine vn⁹. achos grece/ latine tristis. vnde dicitur monachus. i. vnus ⁊ tristis. ⁊. c. monachus. quicquid vltra hoc additũ est: de iure positiuo impositũ est. ¶ Ex quo apparet ꝙ papa dispẽsare põt cum monacho/ vt ꝓprium habeat ⁊ vxorẽ ducat: vt. s. dictũ est. quũ nemini dubiũ sit/ quin ipsam religionẽ siue ordinẽ et naturam siue substantiã quã ded; ordini: ex toto tollere possit. ẜm Innocẽ. etenim omnis religionis regula a sua tantũ authoritate vires sumpsit. ex̃ de reli. do. c. fina. ⁊. c. religionũ. lib. vj. sicut ergo ⁊ religionẽ ⁊ eius substantialia instituit ⁊ approbat: sic ⁊ ipsam tollere põt. ex̃ de reg. iur. ois res. his aũt sublatis subtrahit̃ ⁊ regula. vñ dicit/ annexa. quasi diceret. substantialia sunt hec duo. vñ ⁊ hec nõ possent destrui: qn illa destruerent̃. nec ledi/ quin ⁊ lederent̃: quia idem iuris est in annexis. ff. de reli. que religiosis. et ex̃ de iudi. quãto. cum suis concor. sed qđ fecit tollere põt. Item quia mutat substantiã rei. C. de re. vx. ac. l. j. ⁊ no. in pre. c. quũ ad monasteriũ. ¶ E Quod aũt hec duo abdicatio ꝓprietatis/ ⁊ custodia castitatis/ nõ sint de substãtia monachatus/ etiam sic ꝓbo: olim in principio ecclesie primitiue in egypto/ ⁊ palestina ⁊ thebaida veri anachorite ꝓprium possidebãt ⁊ emebant ⁊ vendebant ⁊ donabant illud modicũ quod habebant: ⁊ tñ nedũ monachi: immo genus ꝑfectius inter tria genera monachorũ de egypto dicebãtur. sicut probat collatio Piamonis de tribus generibus monachorũ/ scz cenobitarũ/ sarrabiatarũ/ ⁊ anachoritarũ in lib. coll. Ioan. cassi. Immo ⁊ multi de cenobijs viri ꝑfecti egrediẽtes ibant ad eos: vt ꝑfectius viuerẽt vt apparet in predicto libro collationum/ et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus primus summus anachorita ꝓpriũ habuit ⁊ testamentũ fecit. xix. q. ij. §. ecõtra paulus. ꝓ hoc facit qđ legit̃ ⁊ no. ex̃ q̃ cle. vel vo. insinuãte. xxvij. q. j. de viduis. j. Et eremite ꝓpriũ habere possunt vt no. pre. §. econtra. ⁊. xxvij. q. ij. §. ecce. in glo. debent. Et ecclesia primitiua in speciali ꝓprium nõ habebat: vt. xij. q. j. dilectissimis. nõ fuit ex ꝑcepto dñi: sed illi⁹ ecclesie ordinatione sancta ⁊ ꝑfecta: sed illa regula nõ rumpit̃/ si ex causa cũ aliquo de contrario dispensat̃: q: priuilegia paucorum legem nõ faciunt. dist. iij. priuilegia. ex̃ de ꝓbo. sig. abbate. Nam. ⁊ Aug. quod ordinauerat ꝙ clerici ꝓprium nõ haberẽt: ex causa reuocauit. xij. q. j. certe ego sum. pro hoc facit: quia olim diaconisse ꝓpriũ habebant. ar. xxvij. q. j. si quis rapuerit. vbi de hoc no. i glo. que fit. ⁊. C. de sacrosanc. eccle. l. generali. ⁊ qđ legitur ⁊ no. xij. q. j. c. si. ꝟ. de sanctimonialibus. ⁊ ex̃ de elec. indẽnitatib⁹. §. supradicta.

Papa cũ monacho sup voti substãtialib⁹ dispẽsare põt.

Propietatis abdicatio/ ⁊ castitatis custodia/ an sint de substantia monachat⁹.

lib. vj. ꝟ. innuitur. a sensu cõtrario/ ꝙ papa posset approbare statum monachorũ habentiũ ꝓpriũ ẜm consuetudinẽ alemãnie si vellet. ¶ Castitas etiam nõ est de essentia monachatus nisi ꝑ ecclesiã: ergo possent ꝯtrahere: nisi lex ecclesie impediret. ar. do. xxxij. q. iiij. dixit. ⁊ facit quod no. xxvij. q. j. nuptiarũ. in glo. j. susceptũ. in fi. Quod ex hoc apparet: quia apostoli q̃ fuerũt caput ecclesie primitiue: monachi vel cenobite ꝑ illo tẽpore fuerunt: quo fuerũt cum multitudine credentiũ hierosolymis. quia in illa ecclesia data fuit forma vite cenobitice ẜm Piamonem. s. all. de tribus generibus monachorũ: ⁊ bedam/ qui sup illo ꝟbo: dabat̃ singulis ꝓut vnicuiq; opus erat. dicit: q̃ ita viuũt vt sint eis cõmunia oĩa cenobite vocant̃. Et quum apostoli cõmuniter vxores habuerunt: nec reperit̃ ꝙ christus post eorũ vocationẽ eos separari mandauerit ab vxorib⁹ contra legẽ quã ipse dederat de matrimonio nõ diuidendo. quos de⁹ cõiunxit nisi ob causam fornicatiõis. Mat. xix. Mar. x. xxxiij. q. ij. quos de⁹. immo eas secũ ducebant: licet cũ eis carnaliter nõ commiscebãt: vt mercede ꝑdicationis sustẽtarent̃ ab eis. vt est expressum. xxxi. di. omnino confitemur. ⁊ ibi no. g̃ dispensatio habet locũ. ¶ F Itẽ ⁊ obedientia de substantia monachi est ẜm ecclesiã: sicut castitas ⁊ viuere sine ꝓprio: vt no. Hostien. in pre. c. cũ ad monasteriũ. ⁊ de regu. ex parte. ⁊. c. consulti. ⁊ facit pre. c. cum ad monasteriũ. §. prior. ꝟ. abbas. de maio. ⁊ obe. cum in ecclesijs. ibi: ad debitam obedientiã ⁊c. xix. q. iij. statuimus. ibi: Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit. ⁊ tamẽ monachus factus epũ absolutus est ab illa obediẽtia: quũ factus sit de filio pater: vt no. xviij. q. j. c. j. Et possunt esse aliqui monachi ⁊ nõ subesse abbati: vt no. xxvij. q. j. de viduis ⁊ puellis. in glo. põt ergo. in fi. ¶ Plene g̃ ⁊ clare probatũ est juribus ⁊ rationibus posse papã cum monacho vt ꝓprium habeat: vt vxorẽ ducat: ex causa salutifera dispensare. immo etiã si dñs Innocẽ. iij. conditor illius decretalis/ quũ ad monasteriũ/ intellexisset ad literã ꝙ nec ipse: nec alius romanus põtifex/ in tali casu posset monacho cõtrahendi licentiã indulgere: nõ potuisset legẽ suo imponere successori: quũ non habeat imperiũ par in parem. ex̃ de elec. innotuit. vbi de hoc. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempestiuũ. ex̃ de rescrip. quia per ambitionẽ. in fi. lib. v. quicqđ aũt no. Ber. in pre. c. cũ ad monasteriũ. ⁊ ex̃ de cõdi. ap. c. ij. hoc teneas: quia Ber. ⁊ sequaces hãc substantiã/ ⁊ rationes veras minime puiderunt. Thomas etiã de aquino in hac est sentẽtia. ¶ G Hoc tñ notãdũ est/ ꝙ nisi papa ex iusta causa dispenset: peccat/ nec dispẽsatio prodest quãtũ ad deũ: vt no. ex̃ de vo. ⁊ vo. re. nõ est. Quod verũ est qñ dispensatur contra votũ tacitum vel expressum: vel contra euangeliũ/ vel contra ecclesie generalem statũ. Secus in dispensationibus que sunt contra ius positiuum: quia in his sufficit sola voluntas dispensatoris. etiã sine cã: q: de iure põt supra ius dispensare. ex̃ de ꝯces. ꝓbẽ. ꝓposuit. ẜm Guill. dur. in spe. in tit. de legato. §. nũc breuiter. ꝟ. ⁊ no. ⁊ Inno. i p. c. cũ ad monasteriũ. in glo. vbi ex cã q̃ no. ibi/ ꝙ si sine cã dispẽsat cũ monacho vt ꝓpriũ habeat: nec dispẽsans/ nec ille cũ quo dispẽsatũ est quãtũ ad deũ tutus est. Secus si sine cã dispẽsat: vt vxorẽ ducat: q: si vxor credit bonã ⁊ licitã/ tenet mrĩmoniũ: ⁊ tenet̃ monacho reddere debitũ sed ipse debitũ sine peccato exigere nõ põt. Rõ diuersitatis est: q: in dispẽsatiõe habẽdi ꝓpriũ nemini ꝑiudiciũ fit: nisi illi cũ q̃ sine cã dispẽsat̃. Secus est in mrĩmonio: vbi dispẽsatio ꝓdest vel ꝑiudicat alij. s. ꝯiugi. Et ideo dicẽdũ est tenere mrĩmoniũ ne illa cũ q̃ ꝯtrahit authoritate ꝑncipis decipi videat̃. C. de his qui ve. eta. impe. l. j. ex̃ de dona. ꝑ tuas. §. si. xxvij. q. j. de viduis. vñ etiã no. Hostiẽ. in ꝑ. c. nõ est: ꝙ si sine cã facta dispẽsatio est: etsi illi cũ q̃ dispẽsatũ est det̃ exceptio: in iudicio tñ aie dat̃ dãnatio. maxime dispẽsanti. ar. C. de iudi. rẽ nõ nouã. ix. q. iij. aliorũ. sed ⁊ petẽn ⁊ recipiẽn. maxime si ad postulationẽ ipsi⁹ dispẽsatio ẽ obtẽta. ar. ff. qđ q̃sq; iur. l. iij. Notat etiã de ista materia Hostiẽ. ex̃ de elec. dudũ. q. i glo. de iur.

Papa iusta de cã dispẽsare d;.

Potētia dispensatiōis papalis ꝓbatur.

¶ Item super facto potentie dispēsandi papalis/ap probo duas regulas traditas per Ostiē. ex̄ de cōcel. pre. proposuit. in glos. q̄si diceret. Una est ꝙ papa tantā ptātē habet/ꝙ si dicat ⁊ faciat q̄cq̄d placuerit: accusari nō pōt: nec dānari ab hoīe: dūmodo nō sit hereticus incorrigibilis. xl. di. si papa. pōt tñ ⁊ debet moneri in secreto. ⁊ etiā palā si palam peccet mortaliter. Nam velit nolit subiacet euangelice veritati/quoad monitionē faciendā ⁊ recipiēdam: quia cuilibꝫ dictū est. Si peccauerit in te frater tu⁹. ex̄ de iudi. nouit. ij. q. j. si peccauerit. Matth. xviij. sed q̄ad hoc quod ibi dicit: dic ecclesie/non subiacet nisi in heresi. ¶ Alia regula est/ꝙ in omnibus pōt dispēsare dūmodo nō sit contra fidem: ⁊ dūmodo per dispensationē suā euidenter nō nutriatur peccatū mortale nec inducat subuersionē fidei: nec periculum animarū. Nam in talibus ꝯtra dñm nullā habet penitus potestatē. sic intellige. xxv. q. j. sunt quidā. xv. dist. sicut. ergo contra legē canonicā potest dispensare indistincte. ⁊ cōtra legē diuinā vbi sibi ꝓhibitum nō est: nec peccatum continet euidēter. De potentia pape in dispēsando ⁊ nō/no. in pre. c. sunt quidā. ⁊. c. sicut. liij. dist. in istis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoritatē. xiiij. dist. in summa. ex̄ de resti. spo. literas. de cōcel. pre. ꝓposuit. de sta. mo. cū ad monasteriū. j. q. vij. §. nisi rigor. i glos. hic incipit. de transla. epi. c. j. de offi. leg. quod translationē. de excel. pre. sicut vnire. xij. dist. ꝑcepis. in spe. in titu. de legato. §. nūc ostendendū. ⁊. §. nūc breuiter dicendū. De materia pape adde hic duo reptoria vtilia q̄ posui. j. in. ij. pte istius operis in arti. xj. in. §. a capite. in primo ⁊. ij. folio.

¶ Articulus. xlvij.

SEd ne ad superiores

casus papales: q̄s late. s̄. descripsi: iferiores a papa siue cardinales legati a latere: siue patriarche/siue metropolitani/siue epi/siue alij manus extendant: cū sibi sint in signū priuilegij singularis tantūmodo reseruati: ideo incidenter in hoc opere ponam casus in quibus p̄dicti valeant dispensare ⁊ intromittere se de iure: ⁊ quid ad officiū pertineat eorūdē.

Legatorum tria gn̄a: ac eorūdē officia.

¶ Et primo incipio a legatis quorū tria genera sunt. vt legit ⁊ no. ex̄ de offi. leg. officij. li. vj. ⁊. e. tit. excōmunicās. no. p Bern̄. ¶ Ad quorū officiū ptinet tenere pacatā ꝓuinciā: ⁊ eam purgare malis hominibus/⁊ eos punire. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. §. quies quoq;. ff. de offi. pre. l. iij. ⁊. l. cōgruit. ex̄ de offi. or. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia dissipet malos/edificet virtutes: ⁊ plantet bonos. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ex̄ lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad officium eius ptinet causas audire: que per appellationē deferuntur ad eum. ex̄ de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. peruenit. ⁊ etiam per simplicem querelā in prouincia sibi decreta potest audire omnē causam ad forum ecclesiasticū ptinentē: omisso quolibet ordinario/quia roma cōmunis patria ē. ff. ad municipa. roma. ex̄ de fo. cōpe. c. fi. ¶ Ipse eñ plenissimā habet iurisdictionē: ⁊ maius imperiū omnibus post principē. ⁊ omnia exercere pōt quecūq; pōt is qui legatū misit: que sibiipsi specialiter non reseruat. ex̄ de sentē. excō. nup. ex̄ de offi. leg. qd̄ trāslationē. de of. vi. c. penul. ⁊ no. ij. q. v. que de causa. ff. de ꝓcur. procurator cui. ⁊ l. seq. habet merū imperiū sicut ⁊ ꝓcōsu. ff. de offi. ꝓcōsu. fi in alia. §. fi. ⁊ maius imperiū hꝫ in ꝓuincia sibi decreta oībus alīs post principē. ff. de offi. ꝓcōsu. ideo. de offi. p̄si. l. iiij. nec q̄cq; est in ipsa ꝓuincia qd̄ p ipsum nō expediat. ff. de offi. ꝓcōsu. nec quicq;. in prin. Nā ipse vicē ꝓcōsulis ⁊ p̄sidis ꝓuincie obtinet. ex̄ de offi. leg. legatos. lib. vj. Nā ipse gerit vices dñi pape. ex̄ de cōsue. cū venerabilis. ex̄ de p̄sump. mādata. xciiij. di. c. j. ex̄ de offi. leg. c. i. c. ꝙ trāslationē. sed si aliqua grauia immineāt ⁊ ardua p̄ter illa que sibi sedes apl'ica reseruauit: debet legat⁹ illa ad ap. se. referre: vt euidēter ꝓbat. xvj. q. j. frater nr̄. circa mediū. xxv. q. j. in galliarū. ex̄ q fi. sint legi. p venerabilē. prope fi. ex̄ de bap. maiores. in pñ. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. ex̄ de offi. archid. ad hec. §. itē in epl'a. ex̄ de trāsla. c. j. vnde legit Exo. xviij. in fi. ꝙ moyses cōstituit p̄ncipes ⁊ tribunos: vt q̄cq̄d maius esset ad eum referrēt. ad id ex̄ de re iudi. cū eterni. rñ. j. li. vj. sicut sunt illa q̄ maiori aiaduersiōe indigent. vt. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. Itē solēt. ad idē. ff. de offi. p̄fec. vigi. l. iij. §. cognoscit. ff. de offi. ꝓconsu. l. si qd erit. ¶ Poterit ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere. vnde separat matrimoniū ꝓpter errorē conditionis. ex̄ de ꝯiu. seruo. c. fi. Itē cognoscit de questiōe que vertit inter clericū ⁊ laicū. ex̄ de re iudi. cū causam que. Non potest tñ legatus de causa cognoscere vel eā cōmittere audiēdā de plano sine strepitu summarie ⁊ sine figura iudicij: nisi de q̄ cōmissiōe loquit ex̄ de vb. sig. sepe ꝯtingit. in clemē. vt est expssum. ff. de de offi. ꝓcōsu. nec quicq;. §. de plano. ⁊. §. vbi decretū. que eñ cōmunia sunt oibus p̄sidibus: debet ꝓconsul obseruare. vt in e. l. in fi. Pōt legatus de causa criminali epi cognoscere: licꝫ nō definire. ff. de offi. ꝓconsu. l. j. ar. iij. q. vj. quis. c. multū. Pōt legat⁹ cognoscere de causa epatus vbi de eo litigat. ex̄ de ap. cōstitut⁹. j. ⁊ de elec. quia diligētia. nam ⁊ visitator hoc pōt. lxxxv. dis. archidiaconus flo. facit ex̄ de elec. quis. li. vj. ad istos duos. vb. pce. iunge. qd̄ no. s̄. xlv. ar. §. sciendū. vb. xvij.

Ad legatū appellatur.

Item ad legatū omissis medijs appellat. sm Guill. dur. in spe. in titu. de ap. §. nūc tractem⁹. quis Ioan. no. ꝯtra. ij. q. vj. q̄sq̄s. al's si q̄s nostrū. sed de cōsuetudine cōtrariū obtinet. ⁊ qd̄ primo dixi verius est: q: vices pape gerit. vt s̄. ꝓbatū est. Si aūt iuste ab eo fuerit appellatū: ad papā appellationi deferat reuerēter. ex̄ de re iudi. cū causam que. ar. tñ cōtra. ex̄ de accu. ad petitionē. sed ibi nō detulit frustratorie. Item legatus de latere habet iurisdictionē super exemptos. ad hoc. xi. q. j. peruenit. xxv. q. ij. §. si ergo. ꝓpe prin. ⁊. vb. quicq;. ex̄ de supple. ne. pre. licet. ex̄ de offi. del. venerabilis. de pben. graue. de sentē. excō. nup. ex̄ de vbo. sig. veniēs. li. vj. rñ. j. ⁊ no. ex̄ de offi. leg. ꝙ translationem. ¶ Potest legatus cardinalis in sua ꝓuincia ꝓuinciale conciliū celebrare. iij. di. §. porro. xvij. di. regula. xvj. disti. c. sexta. lxiij. di. c. ij. j. q. vij. conuenientib⁹. nō obstat. j. q. vj. ideo. quia loquit de concilio generali ⁊ vniuersali. facit p hac opinione: q: metropolitan⁹ ⁊ primas faciūt iure proprio sua concilia particularia ⁊ ꝓuincialia. xvj. di. c. j. xxij. dis. si quis epūs vacans. xviij. di. in multis. c. ibi positis. nā ⁊ epūs facit cū suis clericis. xviij. di. nō oportet.

Legat⁹ de latere/mandatū pape interpretatur.

¶ Pōt legat⁹ de latere interptari mandatū dñi pape. ex̄ de postula. pre. c. j. vb. nec valet. ⁊ pcessus legati approbant cōtra rege francie post ap. ex̄ de appel. nouit. Pōt cōfirmare electionē illius qui abiurato schismate ad ecclesie redijt vnitatē. ex̄ de elec. quia diligentia. arg. tñ cōtra. xij. di. nos cōsuetudinē. sed ibi loquit de iure cōmuni quo nō ꝓmouent heretica ⁊ schismatica. Itē legatus examinat qd̄ est notoriū. ex̄ de elec. bone. ⁊. c. venerabilē. Promouet in abbatē irregularē: ⁊ in minoribus cōstitutū: vt legit ⁊ no. sm Innoc. ex̄ de eta. ⁊ quali. nisi. ⁊ de corpo. viciatis. exposuisti. Pōt facere legatus statuta que ꝑpetuo durāt. ex̄ de offi. leg. c. fi. vbi de hoc. ex̄ de vb. sig. ex parte. ⁊. c. sup quibusdā. §. fi. de loca. c. j. vnde et papa concedit priuilegium saluis cōsti. lega. ap. se. ex̄ de prescrip. c. veniens. vtrum in condendo statuta requirere teneatur prelatorum consensum: tenent Innocen. et Ostien. pre. c. fina. de offi. leg. ꝙ tenent statuta sua in his que spectāt ad suam iurisdictionē, etiā si prelati nō fuerint requisiti: dūmmodo legibus generalibus non obsistant. nam ipsas ei corrigere nō licet. ar. C. de offi. prefec. illyri. ⁊ ori. l. ij. quod dic vt no. ipse Innocē. ex̄ de offi. archipresbyteri. c. fi. qui dicit ꝙ tenetur requirere consensum prelatorum prouincie. allegat. ix. q. iij. c. j. et iij. ⁊. iiij. et. v. Violatores statutorum legati absoluentur. sm H. per ordi. locorum. ex̄ de senten. excom. nuper. Si legatus ferat sententiam generalem: qui furtum cōmiserit sit excommunicatus. vt ex̄ de sen. excō. a nobis. j. valet ⁊ durat legatione finita. ex̄ de loca. c. j. Est enim iudex ordi. ex̄ de offi. leg. c. j. ⁊. ca. fina. C. de offi. rec. prouincie. quid

ordinariam.ꝛ.l. seq.ff. de offi.procōsul.l.j.ꝛ.ij.C.de of.ei⁹
qui vices alicu.iud.ob.l.j.ꝛ.ij.ꝛ habet imperiū in ꝓuincia
sibi decreta.ff.de offi.proco.ꝛ ideo.ꝛ similis est ꝓcōsuli.si
cardinalis est.ff.de offi.ꝓcōsu.l.j.ex̄ de offi.le.legatos.lib.
vj.ex̄ de sentē.excō.ad eminētiā.q: cardinalis sumit̄ ex cō
siliarijs dn̄i pape:sicut ꝛ proconsul olim eligebat̄ ex cōsu
libus vrbis rome ad aliquā ꝓuinciā regendā.ff.de of.p̄si.
l.j.ar.ff.de of.q̄sto.l.j.§.ex his.vel poti⁹ similis est p̄fecto pto
rio.fm Ostien.arg.ex̄ de ap.nouit.C. de epis.man. epale.
Alios autē legatos singulos dicim⁹ similes esse p̄sidib⁹.ar.
ff.de offi.p̄si.l.ij.ꝛ p̄ses ꝓuincie ordinari⁹ est.C.li.x.de lega
tis.si q̄d ex̄.Quū ergo possint hoc alij ordinarij:vt patz.c.
a nobis.ꝛ.c.nr̄o.multo forti⁹ legatus poterit hoc:q habz
maius imperiū in ꝓuincia post p̄cipē:vt in p̄e.l. ꝛ ideo.
ꝛ c.ti. si mihi aliā.§.si.ꝛ.l.nec quicq̄.i pn. ¶ Pōt etiā ↄce
dere indulgētias ꝑpetuas.ꝛ legit̄ ꝛ no.ex̄ de offi.leg.c.si.
nō excedētes formā cōcilij generalis.ex̄ de peni.ꝛ re.quū
ex eo.nisi aliud habeat ex priuilegio speciali. Itē possint
legati ex aliq̄ causa reddere quemq̄ inhabilē ad bn̄ficia
eccliastica ꝛ secularia etiā ꝑpetuo.ff.de offi.p̄fecti.vr.l.j.§
penul.ex̄ de hereti. si aduersus.in si. ꝛ.c.excōicam⁹.§. cre
dentes.ꝛ.ij.q.iij.§.notandū.in si.quod idē tenet Guill.in
epo.in sua dioc̄.tenent̄ epi ꝓuincie ꝛ alij legato obedire:
q: ei subsunt.ex̄ de appel. quū parati.ꝛ ipse legat⁹ pōt iu
dicare de epoꝝ ꝓcessibus:ꝛ eos fm iuris tramites:q̄s ex
pedire viderit:reuocare ꝛ emēdare fm.G.Credit̄ sigillo
legati.ex̄ de confir.vti.quū dilecta. Potest legat⁹ ex causa
reuocare indulgentias dn̄i pape ꝛ suoꝝ p̄decessoꝝ.ex̄ de
cle.nō resi.c.penul. Potest etiā legat⁹ a latere ecclesiā in
ordinatā in p̄bēdis ꝛ in alijs ordiare:ꝛ papa approbat qd
per eū sit.ex̄ de ele.ex.mi.ꝓposuit. Pōt grecos ꝛ cremitas
ꝛ alios ꝓpter inobediētiā excōicatos ꝛ suspēsos absolue
re cū manuali ꝓmissione.ex̄ de sentē.excō.sup eo. Pōt de
causa que est inter duos reges cognoscere.ex̄ de ap.nouit.
Pōt legatus regē ꝛ reginā male ↄiunctos separare.ex̄ q̄
fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.verū. Legati eundē modū ser
uabūt in cōmissione causarū sicut papa.ex̄ de rescrip. sta
tutū.§.sancim⁹.li.vj. Priuilegiū legatoꝝ est vt legatiōe
durāte r̄ndere nō teneant̄:nisi in his tm̄ q̄ legatiōis tēpo
re ↄtraxerūt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.ꝛ.§.seq.ꝛ.ff.de offic.
p̄si.l.senatus. Legato aūt tēpus ꝓdest ex quo legat⁹ crea
tus est:nō ex quo romā venit.ff.de lega.l.legato. Itē q̄ in
legationib⁹ publicis versati sunt:a quilib⁹ muneribus ꝛ
oneribus excipiunt̄.C.de lega.l.iiij.lib.x. In transmarina
aūt legatione p̄functi vacationē biennio habēt:vt.e.tit̄.l.
iij. Superueniēte legato maioris authoritatis:officiū alte
rius cessat.ex̄ de offi.le.volētes.ex̄ de priuilegijs.antiqua.
nec de causis etiā inchoatis minor se intromittet.ff.de su
spec.tu.l.hoc em̄. Pōt legatus a latere cōferre vacātia be
neficia in ꝓuincia.ex̄ li.vj.de offi.le.officij. Sed nō pōt ad
vnā p̄bendā duos recipere:vel p̄bendā diuidere. ex̄ de p̄
ben.dilecto. Pōt a latere legatus cōferre bn̄ficia:q tanto
tēpore vacauerunt:q coꝝ donatio est ad se.ap.deuoluta.
ex̄ de p̄bē.venerabilis.ꝛ hoc tenet ibi Innoc̄.ꝛ Ioā.and.
in p̄e.c.officij.ꝛ Guill.in spe.in titulo de legato.§.nūc tra
ctemus. Pōt legatus seruare sue donationi collationē p̄
bēde prime vacature:qd dic vt legit̄ ꝛ no.ex̄ li.vj.p̄senti.ꝛ
ca.deliberatione. Pōt legatus fm Guill.cōferre p̄bendā
vel ecclesiā spectantē ad collationē laici.q̄cq̄d no. ꝑ alios
ex̄ de iure pa.quū dilectus.ꝛ ꝓ hoc facit ex̄ de iudi.quto.ꝛ
quia plus habet iuris in cōcessiōe p̄latus q̄ in p̄sentatiōe
patronus.ex̄ de offi.leg.dilectus.ꝛ hāc opinionē de facto
seruauit Nicolaus.iij.cōferēdo p̄bendā quā ipse ante suā
ꝓmotionē habuerat in ecclesia Laudun̄.licet rex francie
dicens ad se ptinere collationē illius p̄bende alij de facto
cōtulit. Potest prelat⁹ ex causa vnire ꝛ diuidere ecclesias.
ex̄ de excel.p̄la.sicut vnire. sine preiudicio tamē episcopi.
ex̄ de confir.vti.c.si. Prelati vel exempti qui per iuramen
tum tenētur singulis annis apostolorum limina visitare.
ex̄ de iureiur̄.ego, N.nō excusantur visitando legatū. Li

mina em̄ apostolorū ibi esse intelligunt̄:vbi est papa.xciij.
di.legim⁹.ꝓpe finē. Itē notaui.s̄.in.xxxij.ar. Apostoli aūt
illi antonomastice sunt petrus ꝛ paulus signati in bulla
papali.xij.q.ij.de viro.quorum papa est successor.ex̄ de ho
mici.ꝑ humani.r̄nso.j.li.vj.quia aliud est sedes apostoli
ca:ꝛ aliud est legat⁹.ar.ex̄ de sentē.excō.q de his. ꝛ aliud
romana ecclesia:ꝛ aliud eius legatus:vt.c.ti.ca.noscit̄.in
fi. Nec dicatur a sede apostolica emanare qd ab eius lega
to emanat:vt legit̄ ꝛ no. fm Innoc̄.ex̄ de fi.p̄es.c.penul.
Potest legatus a latere absoluere pro iniectione manuū
in clericos/etiam extra prouinciam existens.de quo vide
statim.j.ꝟ.legatus.ex̄ de sentē.excom.ad eminētiam.ex̄ de
offi.leg.q translationē.c.excōmunicatis. Sed de senten
tijs ordinariorū sue prouincie/nō potest se intromittere:
nec illas reuocare sine cause cognitiōe:ꝛ sine tramite iu
ris.ex̄ de sentē.excom.ꝑ tuas.de offi.ordi. ad reprimendā.
de offi.deleg.quū cōtingat. Secus aūt de sentētijs in for
ma constitutionis in genere promulgatis:puta statuim⁹
q quicūq falsauerit chartā:vel luserit ad taxillos/vel fur
tū fecerit:vel huiusmodi/sit excōmunicatus.quum em̄ ta
lis sentētia potius iuris q̄ hominis sit censenda.ar.xxiij.
q.j.c.ij.ex̄ de sentē.excom.a nobis.j.ꝛ de ap. rep̄hensibilis.
r̄nso.j.legati passim a talibus sentētijs absoluūt.nā etiā a
sentētijs in iure scriptis absoluunt:ex quo eis specialiter
nō inhibentur.ex̄ de sentē.excom.nup. De sentētijs ꝟo or
dinariorū nō sue prouincie se nullatenus intromittūt cū
cause cognitione: siue nō.ar.ex̄ de offi.leg.nouit. Tenent
Ostiē.ꝛ Guill.dur.in spe.in tit̄.de legato.§.nunc dicam⁹.
ꝟ.quod etiam dixi.q legat⁹ a latere nō potest absoluere
nisi a leui iniuria propter manuū iniectionem in clericū
quod episcopo nō conceditur:nisi de leuissima.ex̄ de sentē.
excom.ꝑuenit. Sed salua reuerētia tantorum patrum/ni
mis emungere voluerunt:distinguētes inter leuē ꝛ leuis
simam iniuriam.que distinctio vix est de facto practicabi
lis:nec oculis ostēsibilis cōtra illud quod legitur ꝛ no.ex̄
de dona.apostolice.§.nam ꝛ si.dico ergo q ab iniuria q̄n
tumuis graui pro iniectione manuū in clericum/potest
a latere legatus absoluere: quum talis ei simpliciter ab
solutio committatur sine aliqua distinctione.ex̄ de sentē.
excom.ad eminentiā.c.ea noscitur.ꝛ de offi.leg.excōmuni
catis. a sensu contrario.ꝛ.c.q translationē.nisi sit mēbro
rum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q. viij.quodcūq. vel in
terfectio:quia tunc legatus nō potest.xxiij.q.vlt. si q̄s mē
brorum.ex̄ de sentē.excom.cum illorū. De quacūq aūt le
ui iniuria possunt absoluere episcopi:vt communiter tenet̄
in p̄e.c.ꝑuenit.que aūt sit leuis:arbitrio iudicis commit
titur.vt no. Innoc̄.in p̄e.c.cum illorum. Immo dico q le
gatus potest absoluere capientē se.vt no.xciij.dist.c.ij. in
glos.ar.q.ꝛ tamē nō est dubiū/q nō est leuis iniuria: im
mo atrox rōne tante ꝑsone.instit.de iniur̄.§.atrox.de pen̄.
dist.j.aut facta. Hodie tamē talis nō posset absolui p̄terq̄
in mortis articulo:nisi a romano pontifice.ex̄ de penis se
licis.§.p̄senti.li.vj. ¶ Legatus ex prouinciā existens/nō
potest excommunicare vel absoluere: quia vtrumq cau
se cognitionem requirit.legitur ꝛ no.ex̄ de offi.leg.nouit.
no. Innocen.ꝛ Ostien.in isto.cap.nouit. q vnus episco
pus in dioce.alterius de voluntate ꝛ cōsensu eius potest
sedere pro tribunali:et causas subditorum suorū et illius
audire.ix.q.ij.c.j.ꝛ.ij.ꝛ.ca.episcopum.ꝛ.xviij.q.ij.luminos
so. Et q episcopus extra suam dioc̄.in alterius territorio
sine commissione illius vbi est:potest suum subditum ex
communicare et absoluere: vbi non requiritur cause co
gnitio: vt in notorijs. et vbi aliquis se excōmunicatum
confitetur: et absolutionem petit. et presertim contradi
ctorem non habet.ix.q.iij.§.fina.ij.q.j.manifesta.quia ta
lia cause cognitionem non requirunt. ꝛ quum iudex suū
recognoscit errorem.et sine cause cognitiōe potest extra
suam dioce. excommunicatum absoluere contradictore
innito.de appel.qua fronte.de senten. excom. sacro.§. si
ꝟo. Et absoluere sine cause cognitione ad iurisdictionē

volũtariá spectat: ⁊ ideo pōt extra dioc̃. fieri. ff. de off. p̄si. l. ij. no. etiá Ioã. and. de fo. cõpe. q̄uis. in clemẽ. in glos. in duobus. ꝙ inter subditos volẽtes in aliorũ dioc̃. de licentia dioc̃. epi suá iurisdictionẽ exercere possunt. secus inter inuitos. de offi. or. quũ ep̄s. li. vi. Tenet etiá Ostiẽ. in pre. ca. nouit. ꝙ ordinarius exiens suũ territoriũ cũ intẽtione cito redeũdi excõicare ⁊ absoluere pōt subditũ suũ extra q: nõ dr̃ diuertisse. ff. de diuor. l. iij. de peni. dist. j. in. l. diuorniũ. ⁊ in. l. destitisse. ꝓ hac materia supradicta facit de sen. excõ. venerabilibus. §. vbi aũt. li. vi. Itẽ cõmittere causas q̄uis sit iurisdictionis: pōt ep̄us extra suá dioc̃. ff. de offi. pfec. vr. l. fi. Itẽ ꝙ iurisdictionem exerceat ep̄s extra suam dioc̃. nũc cũ volũtate ipsi⁹ cui⁹ est dioc̃. nũc ꝓpria authoritate: ptz ex̃ de vsu pal. ex̃ tuarũ. de fideiussorib⁹. c. cõstitutus. in fi. legit̃ ⁊ no. ꝑ Ioan. and. ex̃ in clemẽ. de priuile. archiep̄o. ex̃ de vsu pal. ad supplicationẽ. vi. q. iij. scriptũ. vij. q. j. epi. xcij. di. §. nũc aũt. cũ tribus. c. seq. ⁊ glos. ex̃ de or. ab ep̄o qui re. c. j. faciũt que no. ꝑ Ostiẽ. in summa. de offi. le. §. ⁊ in quo. loco all'. ij. q. j. nemo. xi. q. iij. nemo. j. Alij ɔtra ꝑ ca. xi. q. iij. si ep̄s. ex̃ de ap. quãuis sit romana. in fi. xi. q. iij. audi. ix. q. iij. §. fi. ⁊ hoc verũ est ſm Ostien. q̄ hoc no. in pre. ca. nouit. ⁊ Guill'. dur. in spe. in titu. de legato. §. nũc dicamus. ꝟ. sed q̄d si legatus in notorijs in q̄bus cause cognitio nõ requirit̃. ex̃ de iureiur. ad nostrá. iij. de fi. presby. q̃m.

¶ Potest legatus absoluere subditos suos/q extra prouinciá suá deliquerũt: nũc ꝟo reuersi petũt absolui. ar. ff. de offi. presi. l. iij. §. ꝟ. habet. xvi. q. j. placuit. ex̃ de offi. le. excõmunicatis. que nõ distinguit: sed Guill'. ⁊ Ostiẽ. ɔtra ꝑ ca. ex̃ de fo. cõpe. cũ ɔtingat. ⁊. c. fi. C. ꝟ. de crimi. agi. opor. aũt qua ꝓuincia. C. nisi sena. vel cla. l. j. iij. q. vi. c. j. ex̃ de rap. ca. j. de sentẽ. excõ. officij. Primũ reputo verius ꝓpter priuilegiũ a latere legatorũ speciale nõ restringendũ. ar. bo. ex̃ de priuilegijs. in his. ¶ B

Potestas legati i dispensando.

Nunc aliq̄d tangá de dispensationib⁹ istorũ legatorũ sc̃. ap. a latere. Circa quod sciendum est ꝙ quicq̄d pōt circa dispẽsationes ep̄s/archiep̄s/primas/vel patriarcha: vel q̄libet alius ordinarius: hoc totũ pōt de latere cardinalis legat⁹. q: ipse ordinarius in ꝓuincia sibi decreta: ⁊ maiorẽ oibus post principẽ habet in ea potestatẽ. vt. s̃. §. pre. ꝟ. itẽ ad officiũ. cũ ꝟ. seq. ꝓbaui. Itẽ pōt etiá dispẽsare in oibus illis: dũtaxat exceptis que sunt roma. pon. reseruata. ex̃ de offi. le. quod trãslationẽ. ⁊ arg. ex̃ de cõsang. ⁊ affi. ꝙ dilectio. de trãsac. ca. fi. que superius in ar. xlv. ⁊. xlvi. specificaui. Non potest dispensare vt nouitius vel homo alterius ꝓfessionis fiat abbas. ex̃ de elec. offi. nec alterius habitus. ex̃ in clemẽ. de elec. cũ romani. Nec cũ illegitimis quãtũ ad sacros ordines ⁊ beneficiũ curatũ. ex̃ de fi. presb. dilectus. in fi. Secus in simplici beneficio ⁊ minorib⁹ ordinib⁹: sicut q̄libet ordinarius ep̄s. ex̃ li. vi. de fi. presb. is qui. Nec cũ irregularib⁹ ex̃ de offi. del'. c. fi. nec cõtra aliq̄d conciliũ generale: nec in gradu prohibito cõsanguinitatis ſm Guill'. in spe. in tit'. de legato. §. nũc ostẽdendũ. Nec in etatẽ quantũ ad etatẽ: sed quoad minores ordines. sic coiter ſm Guill'. q̄ de hoc no. in spe. in titu. de legato. adde q̄d no. s̃. xlv. ar. §. sciẽdũ. ꝟ. xiij. Potest tñ cõfirmare electionẽ illi⁹ q̄ ab apostasia redijt/ſm. B. ibi. ex̃ de elec. q: diligentia. Pōt etiá ſm Bern. dispẽsare vt illegitim⁹ immediate patri suo in eodẽ beneficio succedat. vt ibi no. Guill'. ex̃ de fi. presb. c. pen. Itẽ legatus de latere pōt generaliter dispẽsare et penas mitigare vbicũq; nõ ꝓhibet̃. ex̃ de transac. c. fi. Itẽ dispẽsat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatũ. ex̃ de sta. mo. q̄d dei. bñ pōt tñ talis in ep̄m eligi sine dispẽsatiõe: prout ibi no. Innoc̃. Tenendũ est generaliter/ꝙ in gñali legatiõis mádato trásit dispẽsandi ptás. ar. ij. q. v. q̄ de causa. ex̃ de trãsac. c. fi. ex̃ de biga. quia. nõ pōt tñ legat⁹ iure legationis dispensare cũ illo quẽ absoluit ab excõicatione sup irregularitate cõtracta: quia sic ligatus celebrare diuina ꝑsumpsit. vt no. Guill'. dur. in spe. in titu. de legato. §. nũc dicamus. ꝟ. sed an tũc. nec legat⁹ cui specialiter est indultũ/vt cum hmõi irregularibus sue ꝓuincie valeat dispẽsare: cũ scholaribus vel alijs alienigenis intra illá ad tp̄s degẽtibus dispẽsare valebit: q̃m hmõi indulgẽtia stricte interp̄tanda est. ex̃ de trásla. c. fi. ⁊ intelligẽda solũ de indigenis: ⁊ ibi intitularis/⁊ ibi ꝑpetuo moraturis: s3 nec talis pōt ordinare iure legatiõis. vt no. Guill'. in spe. in tit'. de lega. §. cõseq̃n. sed nũquid. Nõ pōt legatus dare alicui licentiá alienádi de rebus ecclesie iure legatiõis ɔtra ꝓpriũ iuramentũ q̄d prestitit de rebus eccle. nõ alienádis. ro. põ. incõsulto. ex̃ de re. eccle. nõ ali. vt sup. de feu. c. ij. nec permutádi: q: ꝑmutatio alienatio est. ex̃ de re. eccle. nulli. Si ꝟo abbas vel prior vel p̄latus iurauit nõ alienare sine cõsensu episcopi vel abbatis infra legationẽ cõstituti: legat⁹ hmõi licentiá dare poterit: q: ordinarius est/vt sepe s̃. probatũ est. ⁊ q: authoritas legati in tali iuramẽto intelligitur excepta. ex̃ de iureiur. venientes. Si aũt aliquis abbas iurauit nõ alienare sine licẽtia: ⁊ abbatis montis cassini vel cistraici cui subest: legatus cum illo nõ poterit dispẽsare: quia abbas cui ille qui iurauit subest: nõ est de sua legatiõe. vbi aũt iuramentũ p̄stitũ nõ est: bene potest legatus ex causa concedere licentiá alienádi vel permutandi possessiones intra fines sue legationis. etiam si ille p̄latus subsit alteri extra eius legationẽ moránti. ar. ex̃ de reli. do. c. ij. xi. q. j. experiẽtie. ex̃ de fo. compe. sane. ⁊. c. fi. De potestate legatorũ que immediate emanat a potestate papali hucusq; tractasse: etsi breuiter: sufficiat. verũ quia in hoc opusculo de statu ecclesie plurimũ est necesse scire irregularitatis materiá in iure diffusam ⁊ incertá: Idcirco aliud de ea hic interserá diffuse ꝑ multos doctores tractata. maxime ratione iuriũ nouorũ postmodũ editorum.

¶ Articulus. xlviij. A

Irregularitas.

Et primo sciendũ est ꝙ irregularitas est nota siue impedimentũ canonicũ ex peccato siue defectu proueniẽs: qua q̄s ꝓhibet̃ ad ecclesiasticos ordines ꝓmoueri: ⁊ i eisdẽ ministrare. Ideo dixi nota: q̄d idẽ est q̄d infamia seu irregularitas. ex̃ de pur. ca. accedẽs. ij. q. iij. §. hinc aũt. j. ⁊. l. indulgẽtia. sub alio. §. notandũ. ff. de his q̄ no. infa. furti. accipe. §. si quis alieno. ⁊. l. se. Est etiá nota idẽ q̄d cicatrix vel signũ impressum. ff. de seruis fu. l. ij. facit C. de aque ductu. l. decernimus. ex̃ li. vi. de sentẽ. excõ. si iudex. ante fi. ibi. annotatiõe signati. Idẽ etiá est stigma. C. de fabri. l. stigmata. li. xi. cuius textus ponit̃ pre. c. si iudex. quod verbũ ponit̃. xxxiij. q. ij. hoc ipsuz. Et irregularitas est cicatrix criminis vel defectus: vt. l. xi. di. in sacerdotib⁹. in fi. vbi dr̃: Perferẽs memorandi criminis labẽ. i. irregularitatẽ nõ habz lucidá sacerdotij dignitatẽ. Unde/sanitas penitẽtie post vulnus sc3 peccati secuta/sine cicatrice salz irregularitatis esse nõ pot. j. q. j. ventũ. ⁊ ad hoc facit glos. ibi posita sup ꝟbo cicatrice/que incipit: quia etsi penitẽát: tñ irregularitas manet: que non abolet̃ ꝑ penitentiá. xxv. dist. primũ. l. di. illud. j. q. vij. si quis omnẽ. quia etsi animas per penitentiá saluare possumus: infamiá tamẽ facti/subaudi ſm glos. abolere nõ possumus. vt in pre. §. hinc autẽ. colligitur/legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicũ. s̃. in descriptione irregularitatis: quia irregularitas est impedimentum a iure canonico introductũ. ar. ex̃ de sentẽ. excom. is qui in ecclesia. lib. vi. fuit tamẽ figurata de iure diuino: quia dictum est dauid primo Paralipo. xxij. Nõ edificabis mihi templum: quia multũ sanguinem effudisti. j. q. vij. si quis omnẽ. de con. dist. j. c. j. In veteri aũt testamento erant irregularitates temporales ⁊ nõ perpetue: vt quando quis eijciebatur extra castra pro eo ꝙ tetigerat immundum vel morticinum vel simile. xxxiij. q. ij. hoc ipsuz.

Notaq̄d sit.

¶ Prouenit autem irregularitas sepe ex facto seu ex crimine: vt patet in clerico censurá ecclesiasticá violante: vel ex aliq̄ notabili inobediẽtia p̄sertim aduersus sedẽ ap. l. xxi. di. si qui. ex̃ ne cle. vel mo. nõ magno. in fi. ex̃ de heretici, excõmunicam⁹. j. §. sane. ex̃ de cler. ex. mi. c. fi. ꝓpe fi. ex̃

Irregularitas vñ ꝓuenit.

de sentẽ.excõ. significauit.ꝛ in simoniaco ordine:ꝛ in clerico ꝑ saltũ promoto:ꝛ similibus.ꝛ generaliter in cõmittente aliquod de criminibus in aplica regula contentis. xxv.di.§.nũc aũt.ꝛ.c.j.ꝛ in crimine homicidij.di.l.miror. Itẽ ex defectu ꝓuenit. qñq̃ a natura:qñq̃ ex euẽtu. a natura/vt defectus nataliũ. regula em̃ ecclesie est:vt q̃s de legitimo matrimonio nascat̃. cõtra hãc regulã natus irregularis est:vt dis.lvj.ꝛ ex̃ de fi.presb.ꝑ totũ. vel si q̃s cum corporis defectu notabili nascit̃: vt.lv.di. ꝛ de corpo. vi.ꝑ totũ. ¶ Ex euẽtu aũt ꝓuenit in quolibet hoie:vt in bigamia. vt ex̃ de biga.ꝑ totũ.ꝛ.xxvj.dist.ꝑ totũ. Dicit̃ aũt irregularis/ab in quod est sine/ꝛ regula. vnde irregularis q̃si contra regulã ecclesie natus:siue ꝑ defectũ/siue ꝑ factum extra eã positus:vt ꝓmissum est. ¶ Cõtrahit̃ aũt modis quodãmodo indicibilibus ꝛ inexprimibilibus acute videntibus. ¶ Et primo siquidẽ (vt dictũ est) ex defectu nataliũ:cũ q̃bus solus papa dispensat.saluo qd̃ dicit̃ de simplici beneficio:ꝛ minoribus ordinib⁹/in quibus põt eps dispẽsare. ex̃ li.vj.de fi.presb.is qui.ꝛ.s̃.in arti.s̃. ꝓximo.§. nũc aliq̃d.ꝟ.nec quũ tetigi. nã papa in omnibus irregularitatibus dispẽsat:quia irregularitates ꝛ pene earũ de iure positiuo sunt: vt dictũ est.s̃. ꝙ papa plenã potestatẽ habet.ex̃ de con.pre. ꝓposuit. Itẽ criminosi notabilib⁹ criminibus irregulares sunt:de q̃bus.xxv.dist ꝑ totũ.vj.q.j. infames. Itẽ bigami:vt.s̃.dictum est. Quot modis bigami dicant̃.no.ex̃ de biga.c.ij.in glos. itellige. Itẽ illiterati ꝛ imprudẽtes irregulares sunt.xxxvj.di.illiteratos.s₃ talis characterẽ recipit:vt no.ex̃ de cle. ꝑ sal.pro.c.j. Itẽ cupidus est irregularis.xlvij.di.ꝑ totũ.ꝛ vsurarius.vt e.dis. c.ij.ꝛ.j.ꝛ ex̃ de vsu.ꝓterea. Itẽ percussor.xlv.dist. per totũ. ex̃ de cleri.pcu.per totũ. Si ꝟo quis percutiat absq̃ mortis periculo:vel sanguinis effusione/vel trũcatione:ꝛ habet potestatẽ:nõ imputat̃ ei.ex̃ de rap.in archiepatu.xxiij q.v.c.ij. Sed beat⁹ petrus q̃ abscidit auriculã malcho principis seruo. Matth.xxvj. Ioan.xviij.xxiiij.q.j.si petrus.ꝛ xxiij.q.iij.ꝑ mẽbris.ꝛ beat⁹ paulus electus a dño in apostolatũ:vt.l.di.§.ecõtra.qui interfuit morti stephani lapidantibus ministeriũ p̃bẽdo. Actu.vij. nõ fuerunt irregulares.quia nondũ erãt clericis arma ꝓhibita:nec irregularitas erat inducta:que est a iure canonico:vt.s̃.ꝟ. ideo dictũ est. Immo licebat olim sacerdotibus occidere.ij.q. vij.c.nos si incõpetẽter.§.item quũ balaam.ꝟ.his ita.ij.ꝛ etiam primo dñ fuerunt baptizati:ꝛ irregularitas talis tollitur in baptismate.no.xxvj.di.deinde.vel diuina reuelatione excusati sunt.ex̃ de diuor.gaudem⁹.xxiij.q.v. si nõ licet.j.q.viij.occidit.diuina em̃ facta ꝛ maxime veteris testamẽti sunt admiranda: nõ in exemplũ trahẽda.ij.q.vij. §.item quũ balaam.ꝟ.daniel.ꝛ.iiij.q.iij.§.sed obijcit̃. Itẽ leprosi irregulares sũt.vij.q.j.quũ paussio.ex̃ de cle.egro. ca.penul. Itẽ litigiosus est irregularis.xlvj.di.per totum. Item iudices/adsessores/aduocati/ꝯsiliarij/tabelliões/sentẽtie dictatores in causa sanguinis. legit̃ ꝛ no.xxiij.q. vlt.sepe.l.dis.si q̃s viduã.ex̃ ne cleri.vel mo. sententiã.ꝛ.c. clericis.ex̃ de homi. postulastis.lj.di.c.j.ꝛ.c. si q̃s post. Tñ si clericus ex sola curiositate vel leuitate fuerit vbi latro suspẽdit̃:vel vbi q̃s in duello interficit̃/licet grauiter peccet:nõ tñ fit irregularis/si nec cõsiliũ vel authoritate vel auxiliũ ꝓstiterit.no.pre.c.sententiã. Si ꝟo iudex/vel officialis/vel miles/vel aduocat⁹ talia susceperũt officia:nõ tñ sunt executi:nõ ꝓhibent̃ ordinari.no. Hug.lj.dis.si q̃s. Et q: sola voluntas in actũ nõ producta nõ facit quemq̃ irregularẽ.no.j.q.iiij.q: ꝯsulat⁹.in glos.ar.quod ex̃ de homici.petrus.ꝛ q: irregularitas factũ respicit.xv.q.j.si q̃s nõ iratus.also vix vnq̃ inueniret̃ quisq̃ qui non esset irregularis. Ioan.tñ no.de peni.disti.j.periculose.in glos.ꝛ irregulares.ꝙ qui voluit facere homicidiũ:ꝛ nõ fecit q: nõ potuit:irregularis est.cõtra teneo pre.c.si quis nõ iratus. xv.q.j.fateor: tñ cũ Ioan.ꝙ si quispiã sepe bellis interfuit: nec remansit per eũ quin occideret:licet nõ occiderit:irregularis censetur ꝓpter ambiguum duplicitatis. vt no.in pre.c.si quis post.pro hoc facit quod legit̃ ꝛ no.xxiij.q.vi. ca.vlt. Tenet aũt Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.in.§. iuxta.ꝟ.sed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec ꝑ eũ stetit quin occideret:repellẽdus est.secus si nec pcussit:nec operam dedit ẽm Hug. Similiter iudex qui examinauit causam sanguinis:ꝛ aduocatus in ea: ꝛ officialis qui operã dedit ex officio suo vt sanguis effunderetur:irregulares sunt:licet mors vel effusio sanguinis nõ fuerit subsecuta. potest tñ cũ talibus ꝑ epm̃ dispẽsari.ex̃ de homic.petitio. ꝛ de cleri.pug.in du.c.j.ex̃ ne cle. vel mo.c. sententiã. similiter cũ illo qui nõ ex officio suo/sed ex odio dedit operã: ꝛ fecit quod potuit vt occideret: nõ tñ occidit/nec etiam mutilauit:epus dispensat.indiget em̃ talis dispensatione ẽm Guill'.in pre.§.j.iuxta.ꝟ.sed quid. ¶ Itẽ exercẽs artẽ chirurgie irregularis est:si ꝓpter imperitiã suam vel negligentiã mors fuerit subsecuta ex incisione vel adustiõe vel potione quã dedit infirmo.ex̃ de homici.tua.§.j. si ꝟo peritus phlebotomat vel secat: ꝛ adhibet omnẽ diligentiam quã debet:nõ tenet̃ in aliquo si mors sequat̃.xxiij.q. v.de occidẽdis. Si autẽ aliquis sagittam/telum/vel gladium infixũ in gutture pectore vel corpore alicui⁹ extraxit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis efficitur.ff.de reg.iur.culpa.ꝛ.l.ꝙ quis.ꝛ pre.c.tua.de homic. Intellige autẽ chirurgũ nõ prohiberi a promotione: nisi ꝓpter periculũ:qm̃ de facili in officio suo errare põt.vnde si quis existẽs laicus hoc officiũ exercuit:nõ ob hoc est irregularis:licet multi sub huius cura obierunt:nisi ꝓpter eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.ꝛ hoc tenet Innocen.ꝛ Ostien.ex̃ ne cleri. vel mo.sentẽtiã. Clericis aũt hoc officiũ omnino interdictũ est:q̃uis ex hoc solo nõ sint irregulares:si tamẽ sub eorũ cura aliqui obierunt preter eorũ culpã:dicũt Innoc.ꝛ Ostien.eos irregulares fore: vt no.in pre.c.tua.ꝛ pre.c.sententiã. Idẽ est de officio medicine ꝓpter dubiũ.ex̃ de eta.ꝛ qua.ad aures.per qd̃.c.clericus cauebit:si sapiens fuerit/ab officio medicine. nam vix de centũ vnus in ea sapiens:ꝛ practicus fidelis ꝛ diligens inuenitur. vnde d: in.c.pre.ad aures.eruditus.vbi dicit Ostien.sicut tibi falsa opinione videt̃. vere em̃ eruditus ꝛ peritus ita prudentũ regulis est munitus:vt in singulis egritudinib⁹ p̃terita ꝛ p̃sentia ꝛ futura cognoscat. vt dicit Hippocrates in prologo prognosticoꝝ. ¶ Tamẽ notãdũ est ꝙ ad hoc ꝙ medic⁹ in arte peritus vel chirurgicus dicat̃ congruã diligentiã adhibere: sufficit ꝙ infirmũ visitet ꝑsonaliter: ꝛ dietam suã ꝛ regimẽ dicat ei/nec tenetur ad custodiã continuã ꝑsonalẽ.ar.coꝝ que legunt̃ ꝛ no.s̃.ex̃ de frigi.c.si.§.si.de vsu pal.c.si.de cõse.di.v.nũq̃. ꝛ ad hoc dicit Ostien.multũ dignũ no.ꝛ qd̃ declarat pre. decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.ꝛ licet euẽtus mortalitatis nõ imputetur medico.ff.de offi.presi. illicitas.§. sicuti medico.imperitia tñ ꝛ negligẽtia imputat̃.vt ibi.ꝛ insti.de l.acqui.§.impetu.ꝛ.§.imperitia.ꝛ pre.c.ad aures. vt ibi no.ꝛ pre.c.tua.videat g̃ ꝙ faciat illas medicinas q̃s scit ẽm artem debere proficere consideratis circũstantijs vniuersis. Caueat em̃ ne ꝓpinet medicinã de qua dubitet vtrum proficere possit vel nocere: q̃uis magis credit eã proficere:quia in dubijs est via tutior eligenda. ex̃ de homici.ad audientiam. Et quia securius est relinquere hominẽ in manu dei:q̃ ipsum quoquo modo exponere dubitabili medicine. Si etiam omittat scienter debitam medicinam:delinquit.sicut ꝛ indebitam propinãdo/ẽm Innocen. Quam etsi maliciose propinet ad infirmitatẽ aggrauãdam: et infirmum faciat redimi:est extraordinarie puniendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autẽ se dicat peritum quum nõ sit:ꝛ faciat vel omittat aliquid ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit:peccat ꝛ irregularis est.ar.ff.quod quisq̃ videtur.hoc edicto.ff. de ac.emp.ꝛ vendi.iulianus.§.ꝙ autem diximus.ꝛ sc.ẽm Innocen.ꝛ est expressum pre.c.ad aures. Si ꝟo medicus bonã medicinã dedit quãtũ ad artẽ: s₃ quãtũ ad materiã mala erat ꝓpter vetustatẽ specierũ vel falsam similitudinẽ

Irregularitas ꝯhitur.

Exercẽs chirurgiam an sit irregularis.

Medicinam artem exercens an sit irregularis

quā gerebat venarū spēcierū: vel aliā quamcūq; causam: si omnē diligentiā adhibuit: quā potuit in speciebꝰ diligē̄dis: inculpabilis est. q: ꝓbabilis est de facto ignorantia excusata. ſm Innoc. ex̄ de cleri. ex. mi. apl'ice. imo ⁊ solicita diligē̄tia eū excusat: vt. s̄. ꝓbatū est. Sed et si ſm artē medicine vel chirurgie vtile est aliquem scindi: secure faciat hoc fieri: dūmodo peritū inueniat incisorē. Et si incisor errat nō ex imperitia vel desuetudine: sed q: infirmus nō habet venarū aut mēbrorū debitā vel consuetā dispositionē: aut q: subitus ⁊ insolitꝰ timor vel tremor irruit super eū: videt chirurgicus excusatus ſm Innocē. ex̄ de frig. ex literis. Si aūt chirurgicus dubitat de incisore abstineat tam ipse q̄ incisor ſm Innoc. ar. ff. de flu. l. j. in prin. §. de fun. instruc. quū de lamonio. §. asinam. ⁊ q: in dubijs via tutior est eligē̄da: vt. s̄. Si vo infirmus nō obedit medico vel chirurgico: nō imputat eis. nec ꝓpterea infirmꝰ cōmittit peccatū inobediē̄tie: q: nec p̄latus eius est: incaute tn̄ facit: q: nō credit perito in arte sua: vt patz in eo qd̄ legit ⁊ no. ex̄ de homi. significasti. ij. §. j. vo. quidē. Si vo infirmꝰ ex certa sciē̄tia seu affectata sumit poculū: vel aliud sibi ꝯtrariū: peccat. facit eīm cōtra charitatē: q: debet corpus suū diligere ⁊ custodire vt in eo seruiat deo ſm Innocen. de peni. di. ij. charitas. j. vo. item corpus nostrū. ⁊ nō licet in seipsū seuire: vt patet in eo qd̄ legit ⁊ no. ex̄ de cor. viti. significauit. ⁊. c. p̄e. nec debet ire post cōcupiscē̄tias suas. Eccli. xviij. B. nec in carnis desiderijs ābulare. Roma. xiij. a. b. nec manū sibi inijcere. ff. de edi. edic. quū aūt. §. excipit. Itē q: quū medicus peccet contra traditiones artis dando talia: vt. s̄. tactū est: multo potius infirmꝰ accipiendo. sicut peccaret sciē̄ter venenū accipiē̄do: nisi acciperet causa miraculi faciē̄di. vt legit beatus Joan. euāgelista in legenda sua fecisse. Secus si nō crederet mortiferū: licz crederet ex illo potu vel cibo infirmitatē magis roborari siue ꝓlōgari: q: hic nō peccat mortaliter. vel ad minꝰ nō ita grauiter. sicut prior. nā grauior pōt esse afflictio sitis q̄ febris. sanus aūt nō tenetur viuere medicinaliter: q: omia sana sanis. Caueat tn̄ ne sciē̄ter aliquid nociuū recipiat. vt. s̄. dictū est. De seruientibus vel ministris ꝓpinantibus infirmis quicq̄d petūt: dicendū est. q̄ si ex certa scientia: vel ex improbabili ignorātia seu affectata. aliquid nociuū infirmo ꝓpinauerint quantūcūq; petē̄ti: peccant grauiter ſm Innocē. ⁊ irregularitatis: si moriat infirmus: periculo se exponūt. quia in culpa fuerūt talia ministrando. vt. s̄. dictū est. ⁊ facit ex̄ de homi. de certo. de iniu. si culpa. Idē est si contra preceptū medici hec faciāt: q: in talibus credendū est medico: nō infirmo. v. q. v. c. j. ij. ⁊. iij. Aug. q̄d eīm prosit vel obsit nouit medicus: nō egrotus. supradicta no. quasi p Innoc. ⁊ Osten. ex̄ de homic. tua. sed si talia bona fide fiant circa egrotos: nō debet q̄s facilis esse ad faciendā sibi cōsciē̄tiā scrupulosam: q̄uis in aliquo sit erratū: si nō sit ibi lata culpa: quū negligē̄tia dissoluta q̄ prope dolū est: in hmōi scrupulū de facili deponere debet ad cōsiliū sapiē̄tis. ex̄ de simo. p tuas. ij. Si aūt lata culpa fuit aut negligē̄tia: irregularis est. Si vo non sit certū: aut dubitat ꝓbabiliter ſm iudiciū medicorū an nō. in primo casu abstinē̄dū est ab officio ⁊ ꝓmotione. in scđo deposita erronea cōsciē̄tia: si fieri possit. poterit ministrare: ⁊ etiā ꝓmoueri al's nō. ſm Ray. ar. di. l. hi q̄ arborem. ⁊. c. sepe. Is q̄ ante baptismū irregularis est: post baptismū irregularis remanet. xxvj. dis. c. j. ⁊. ij. ſm Guil. dic vt no. c. di. c. deinde. i glos. videt ergo ⁊ p Innoc. de diuor. gaudemꝰ. ⁊. j. eodē ar. §. sed querit. vo. vlt. Itē irregularis est ordinatꝰ ad sacrū ordinē ab epo q̄ renunciauit epatui. vt ex̄ de ordi. ab eo q̄ re. epa. c. j. Itē ordinatꝰ a nō suo epo. nō eīm recipit executionē. ix. q. iij. c. j. ij. iij. et. iiij. vij. q. j. epis in dioc. lxxi. dis. c. j. ⁊. ij. vnde ⁊ suspensus est ipso iure: licet nō irregularis: ⁊ nihilominꝰ ab homine suspendet. vt no. p Joan. and. ex̄ de tempo. or. eos. li. vj. per. c. q̄ trāslationē. ibi: interdicenda. vnde si celebrat: nō est irregularis. quia predicta iura loquunt de suspensione quoad se tn̄. pōt tn̄ suspendi siue interdici ei ne celebret. vt p̄e. c. q̄ trāsla: ⁊ si postea celebrauerit: efficit irregularis. nec cū eo citra se. apo. poterit dispē̄sari. ⁊ hoc probat stilus curie. nā qn̄ scribitur p talibus. dicit sic. mādamus quatenus ipso ad tēpus suspenso sup hoc authoritate nostra dispenses. ⁊ no. q̄ dicit sup hoc: ⁊ nō dicit sup irregularitate. dispensat eīm vt nō deponat: qd̄ fieri deberet ſm p̄e. iura ſm Ostien. ⁊ Guill'. Itē ordinatus extra quatuor tēpora. de tempo. or. quū quidā. Itē nō ordinatus celebrās. vt ex̄ de nō or. mi. p totū. Item recipiē̄s plures sacros ordines eadē die. vt e. ti. dilectus. Itē minor. xiiij. annis in subdiaconatu. vt. e. ti. vel nō est. hodie necessarij sunt. xviij. ex̄ in clemē. de eta. ⁊ qua. c. generalē. Itē p saltū ꝓmotus. ex̄ de cleri. per sal. tue. si aūt quis ordinet in presbyterū vel epm nullū ordinē inferiorē habē̄s: tenet ordo. si aūt i episcopū: nō. nisi sit presbyter. vt ibi no. Item rebaptizatus. de conse. dist. iiij. q̄bis. ex̄ de apo. c. j. Item simoniacus in ordine. ex̄ de simo. si quis. j. q. j. statuimus. idem dico in beneficio. ex̄ de accu. inquisitioni. j. mīso. Item neophytus. xlviij. dist. per totū. Item regularis audiens leges vel physicam vltra duos menses. ex̄ ne cleri. vel mo. nō mag. no. in si. Idem de psonis que enumerant. e. ti. c. si. §. si. Item publice penitēs. l. dist. canones. lv. dist. penitē̄tes. Itē accedens ad monasteriū causa penitentie ibi agende p quocūq; delicto: siue leui. siue occulto. ex̄ de renun. post translationē. l. dist. si ille. Item suspensus ab officio. ex̄ de consue. quū dilectus. qui autē sint suspensi: vide in repertorio Guill'. dur. sub titu. sentē. excō. in rubrica ordi. Item accusatus accusatiōe pē̄dente. ex̄ de testi. c. si. Item cōuictus ⁊ confessus ⁊ condēnatus de crimine. xv. q. vlti. si quis. ar. ex̄ de testi. testimoniū. Idem est si nō sit condemnatus: si crimen sit enorme ⁊ manifestū. l. dist. de his vo. Item denūtiatus aliquo crimine. ex̄ de accusa. omnipotēs deus. Itē accusator accusatione pendente. ij. q. iij. euphemiū. Item excōmunicatus scienter ordines recipiens. ex̄ de sentē. excō. quū illorum. Item recipiens ordines etiā ignoranter ab heretico vel schismatico: vel suspē̄so. vel ab eo q̄ renūciauit epatui. vt legitur ⁊ no. ex̄ de schis. c. ij. ex̄ de ordi. ab epo qui re. e. c. si. j. q. vij. ꝯueniē̄tibꝰ. Itē q̄ ꝯtraxit matrimoniū cū ioculatrice vel al's vili muliere vel ancilla. xxxiiij. di. si quis viduā. ex̄ de cleri. cōiu. sane. Itē promotus post inhibitionē sub pena anathematis. ex̄ de eo. qui fur. or. re. c. j. Generaliter quicūq; ꝓmoueri nō potest ad ordines vel honores sine dispē̄satiōe: ⁊ quicūq; ineligibilis est: irregularis est. Itē oēs casus q̄ impediūt ꝓmouē̄dos vel deijciūt iā ꝓmotos ⁊ qui penā depositionis merent: irregularitatē inducūt. quos plene ꝓsequere in reptorio Guill'. dur. sub titu. sub tēpo. or. in duabus rubricis. ex̄ ordi. ⁊ sub titulo de penis. in rubrica illa. casus tertius iuris. Itē in veteri testamento q̄dā inueniunt irregularitates: q̄ impediebant aliquē panes deo offerre: que moraliter intellecte. etiā in nouo repellunt: vt cecus: id est ignorantia. claudus: id est infirmitas mentis. habens nasum paruum: id est indiscretus. vel grandem. vel tortum: id est immoderata discretionis subtilitas. habens fractum pedem: id est alienatio a bono. vel gibbum: id est peruersitas. item lippus: id est depressio ingenij. habens albuginem in oculo: id est arrogātiam. habens iugem scabiem: id est luxuriam. habens impetiginem in corpore: id est auaritiam. ponderosus: id est immunda cogitatio. hec leguntur Leuit. xxi. xlix. distinc. hinc etenim. Item languidus: id est tarditas ⁊ negligentia. Indignum enim est dare deo. quod dedignat homo: vt ea. distinc. c. si.

Ve. testamē. irregularitates.

¶ B Sunt quoq; irregulares: q̄ post peractam penitentiam nō habent ordinis executionem: vt ex̄ de renun. nisi quū pridem. §. j. quod cōtingit in multis casibus. Primo. in homicidio. l. dist. minor. ex̄ de tēpo. or. c. si. Secūdo. in simonia: in ordine. j. q. j. erga. vel in beneficio: q̄ad illud retinendū. ex̄ de accu. inq̄sitiōis. mīso. j. Tertio. si quis excōmunicatꝰ. suspē̄sus. vel interdictꝰ. in cōtemptū clauium se fecerit ordinari. ex̄ de sen. excō. quū illorum.

Quibꝰ casibꝰ cōtigat ordinis executiōe quēq̄ priuari.

glo. §. si hos aūt. Quarto/si talis presumit celebrare. xi. q. iii. si quis eps in cōcilio. ex de vi. ⁊ hone. cleri. vt clericorū. §. si quis igitur. vel cōferre beneficia. vel si quis a continente interdictū beneficia recipere: vel ipsuz interdictū violare presumit. ex de ex. pre. tanta. Quinto/falsari⁹ literarū dñi pape. ex de crimi. fal. ad falsariorū. §. i. Talis tñ sm Inno. si occultus sit: post absolutionē ⁊ pniam peractā sine petō ordinatur. nec pōt cōpelli ad cessionē: q: nullo iure cauet ꝙ sit infamis ipso iure. Sexto/hereticus. ex de pur. ca. inter solicitudines. ⁊ q̇ fuit hereticus. i. q. vii. cōuenientibus. ⁊. §. si. xii. di. nos cōsuetudinem. Septimo/exhibēs hereticis ecclesiastica sacramēta. vt de hereticis. excōicamus. §. si vero cleric⁹. §. sane clerici. Octauo/sodomita. ex de excess. pla. clerici. Nono/presbyter petō rem sibi cōfitentē denudās. ex de peni. ⁊ remis. oīs. §. si. Decimo/incorrigibilis ⁊ in nimia cōtumacia perseuerās. ex de do. ⁊ cōtu. veritatis. §. si. xxiii. q. iiii. forte. ex de iudi. quū nō ab hoie. Undecimo/crimen notoriū de iure vel de facto. ex de tēpo. ordi. c. si. Duodecimo/vtēs officio assissinorū: vel eos receptās: vel defendēs: vel occultās: licet exinde mors non sequat. ex de homici. pro humani. lib. vi. Decimotertio/apostata. ex de apo. c. i. Decimoquarto/schismaticus. ex de schis. c. i. Decimoq̇nto/intrusus. xvi. q. vii. si quis deinceps. vii. q. i. fact⁹. ⁊. c. seq. ⁊ p abusum secularis potestatis volūtarie elect⁹. ex de elec. qsquis. Decimosexto/oē crimē qd ipso facto inducit infamiā ciuilē. iii. q. vii. §. porro. C. de infa. l. i. ⁊. l. ait. vi. q. i. infames. iii. q. v. c. canonica. c. cōstituimus. Decimoseptimo/infamia descēdens ex delicto per sniam declarato. q: Pena pōt demi: culpa perennis erit. ii. q. iii. c. cupbemus. §. hinc colligit. infamis eñi irregularis est. siue sit infamia iuris. vt l. di. q̇ in aliquo. vbi enumerātur multi tales irregulares. ⁊. ii. q. iii. §. notādū. C. de infa. l. i. ex de testi. testimoniū. siue sit infamia facti. ex de accusa. oipotens. ii. q. iii. pre. §. hinc colligit. l. xxi. di. tātis. C. li. xii. de digni. l. iii. ex de excess. prela. inter. ex de simo. ex diligēti. §. si. Qui aūt sunt infames: vide plene in repertorio Guill. dur. de penis in rubrica. ex de ordi. vide etiā ar. i. pri. Decimooctauo/in casib⁹ in qb⁹ solus papa dispēsat: quos in. xl. ⁊ in. xlvi. arti. s. posui: vbi de dispensatione pape tractaui. In alijs aūt casib⁹ non impedit ordinis executio post pniam. sed sufficit p solā pniam satisfacere creatori. nec illa occulta irregularitatē inducūt. ex de simo. c. si. l. di. ferrum. xxxii. q. v. christiana. ex de cohabi. cleri. vestra. ex de renū. nisi quū pridē. §. psone. de hoc no. xxv. di. primū. l. di. de his vō. in glos. sm quosdā. ex de tēpo. ordi. ex tenore. in glos. magna. ⁊. e. ti. legit. ⁊ no. c. si. Itē suspēsus ab officio/celebrādo fit irregularis. xi. q. iii. si quis eps dānatur. ⁊. c. seq. ex lib. vi. de sen. ⁊ re iudi. quū eterni. in. e. ⁊ eodē li. de sen. excō. quū medicinalis. suspēsus aūt a beneficio/celebrādo nō fit irregularis. q: nullo iure cauet: sm Inno. ex de elec. quū in cunctis. §. clerici. ⁊. c. statuim⁹. li. vi. §. si. ex de ꝯcess. pre. q: diuersitatē. Simoniaci etiā ⁊ notorij fornicatores/⁊ alij suspensi a iure/celebrādo nō incurrūt irregularitatē: nisi vbi specificat in iure. optime hoc pbat de sen. excō. is qui. li. vi. sicut nec celebrās minori excōicatione ligatus: qui tñ a iure suspēsus est a participatione sacramentorū. ¶ Secus aute in suspēsis ab hoie. illi eñi si celebrāt irregulares sunt: vt p. c. si quis. ex de cle. ex. mi. latores. c. ii. ⁊. c. postulastis. sm Inno. ⁊ Ostiē. qui de hoc no. e. ti. si celebrat. ⁊ de hoc. ex de ꝯsue. quū dilect⁹. de eta. ⁊ quali. quū bone. ratio diuersitatis: q: mitius agit cū lege: ꝙ cū ministro legis. ff. de arbi. celsus. ¶ Ostiē. tñ no. ex de sen. excō. quū medicinalis. li. vi. ⁊ de simo. tāta. ꝙ simoniacus ⁊ notori⁹ fornicator suspēsi sunt ab officio pter crimen a canone: quantū ad se ⁊ quantū ad alios. vt. xxxii. di. c. preter. §. verū. ⁊ ex de cohabi. cleri. c. si. vñ post/quantācūqz pniam faciāt/nūꝙ celebrare debēt ante obtentā a se. apo. dispensationē: alioquin cōtrahunt irregularitatē. ex de biga. quia circa. Si eñi aliquis suspensus est ab officio pter crimen quantū ad se ⁊ quantū ad alios: semp fit irregularis celebrādo: sm eum. vt no. de re iudi. quū eterni. li. vi. Inno. tamen tenet cū Ostien. ex de sen. excō. quū medicinalis. de hoc etiā scripsi. i. in scda pte istius operis de defectib⁹ presbyterorū. §. de presbyteris. vt. xxx. no. etiā de hoc Innoc. ex de cohabi. cleri. clericos. ⁊. c. sicut. ⁊. c. vestra. ⁊ de cleri. percus. c. i. ⁊ Archi. ex de re iudi. quum eterni. li. vi. in si. cōtra. ¶ Porro si nō sunt suspensi pter crimen a canone: sed pter aliquē defectū: vt puta illegitime nati ⁊ corpore viciati ⁊ hmōi/nō incurrunt nouā irregularitatē: si ante obtentā dispensationē celebrent: et hoc curia romana obseruat. q: qñ dispensat cū talibus simpliciter dispēsat super defectū tantū: nulla facta mentione de irregularitate: q: nullā cōtraxit. l. vi. di. aplica. c. cenomanen. ex de si. pres. veniēs. ⁊. c. peruenit. Et idem est si suspensi sunt a canone: non pter crimen: sed pter infamiā. vt. c. si. de cohabi. cleri. de homici. ex lrīs. §. si. idem est in suspēso a cōfessionibus audiēdis/celebrante ante recōciliationē: q: hoc iure non cauetur. xi. q. iii c. ad mēsam. §. euidenter. de hac suspensione habet. xxvi. q. vi. per totum. ¶ Si quis etiā in irregularitate existens/beneficiū recepit: impetrata absolutione sup irregularitate/nō indiget alia dispēsatione super bñficio obtēto. sm fratrē Raimū. et Guill. ¶ Itē qui celebrat in ecclesia sanguinis vel seminis effusione polluta: Et q̇ presentib⁹ excōicatis maiori excōicatione scienter celebrat: non est irregularis. Qui vero sciēter in loco celebrat interdicto: irregularis est: solū ab illa irregularitate per romanū pontificē liberādus. ex li. vi. de sen. excō. is qui. Et is cui interdictus est ecclesie ingressus: si in ecclesia ingerat se diuinis: vt prius/irregularis est. eo. ti. lib. vi. is cui. ¶ Si eps pter patronorum discordiā/clauserit ecclesiā: precipiēs ne ibi missarū solennia celebrentur: celebrātes ibi nō fiunt irregulares. ex de iure patro. c. i. ⁊. ii. Si aūt dicat: interdico talē ecclesiā: celebrans in ea irregularis est. ex de excess. prela. tāta. ¶ Hoc etiā est notandū ꝙ excōicatus vel interdictus dicit violare interdictū: agendo suū officiū sicut prius: puta offerendo in missa calicem vel vrceos vel hmōi: vel celebrādo solenniter vesperas vel matutinū. vt in pre. c. si quis eps in cōcilio. ex de sen. excō. quū medicinalis. Idem est in quocūqz officio cantādo: ⁊ in qbuscūqz horis officiet ecclesiā. vt ibi no. Io. an. ad idē. eo. ti. is cui. lib. vi. si aūt extra ecclesiam celebret: in domo priuata: cum altari viatico: vel sub diuo: vel in tentorio: vel cōcelebret celebrātibus extra ecclesiā cum altari viatico. vt ex de puuile. in his. ⁊. e. ti. c. vlti. lib. vi. non est irregularis. q: non celebrat in ecclesia. vt no. Io. an. in pre. c. is cui. ¶ Si vero interest diuino officio: ⁊ cantat vel psalmodiat: non tñ celebrat: nō est irregularis. sm Guill. dur. nec suspensionē incurrit: licet peccet: q: non facit tamꝙ in officio suo agens. pre. c. s. prime. vt. allegatorū. legere eñi psalteriū: vel docere etiā euangeliū vel nouū et vetus testamentū in ecclesia interdicta nō est prohibitū: quū etiam ibi predicari possit. vt ex de sen. excō. rnso. ar. tñ cōtra. ex de excess. prela. tāta. de cleri. ex. mi. illud §. si. ex de re iudi. quū eterni. §. sciturus. lib. vi. Sed distingui pōt verū ex ignorantia seu etiā deuotione: an vero ex contēptu seu ex malitia se officio ingerat. sm Guill. dur. ad hoc facit verbū dānabiliter positum in pre. §. sciturus. ¶ Item si excōicatus celebrat: sicut prius: vel dicat horas suas/officiādo populū/nō in ecclesia sed extra: puta in naui vel exercitu vel alibi: irregularis est. ar. de con. di. i. concedimus. Secus si dicit horas cū vno vel duob⁹ aut pluribus socijs/nō officiando ecclesiā: q: tunc non est irregularis: sed tūc bene facit si supprimit verba illa que a solo sacerdote dici solent. vt dñs vobiscū. ⁊ si per aliū/etiā non sacerdotem/facit officiū inchoari. Celebrās interdictus vel excōicatus in ecclesia non consecrata: irregularis est. quia idē iuris est/sicut si esset cōsecrata: quoad hoc. ex de immu. eccle. ecclesie. ex de con. eccle. vel alta. c. si. ⁊ sic ibi tenet Ostien. nā idem esset si extra ecclesiā celebraret. vt. s. tactū est. ¶ Si sacerdos sepelit aliquem in cimiterio in quo certū est aliquos excōmunicatos esse sepultos: nō est

Nam genus laicoꝝ assimilat̄ patri ꝓpter potentiā. Genus seculariū clericoꝝ filio ꝓpter sapientiā. Genus religiosoꝝ spūisancto ꝓpter benignitatē vel gratiā. Vel genus religiosoꝝ patri: q: verbo generāt ⁊ exemplo. Genꝰ laicoꝝ filio: q: spūaliter generant̄. Genꝰ clericoꝝ seculariū spūisancto: q: ex vtroq₃ ꝓcedūt. Sūt etiā actiui cū laicis: ⁊ cōtemplatiui cū religiosis. In his eñ generibus est trinitas: sed in humanitate ⁊ charitate catholica vnitas vno capite christi vicario tēporali gubernata ⁊ spūaliter. xxiiij. q. j. loquit̄. ¶ D Ex hoc etiam qꝺ dicit̄ de ista mista potestate ⁊ cōposita: pōt colligi/ꝙ sicut homines mūdani siue carnales laici sensuales ⁊ bestiales, habēt opiniones ⁊ cōscientias/multa peccata mortalia reputātes venialia: ⁊ de spūalibus parū aut nihil curātes/iuxta illud j. ad Coꝛ. ij. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. sic ⁊ hoīes spūales ⁊ religiosi ⁊ simplices iura penitus ignorātes. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. illis autē. angelicas siue sintcrisinas habēt ꝯsciētias scrupulosas. ex̄ de simo. ꝑ tuas. ij. Ps. xiij. ⁊ lij. timētes vbi timēdū non est. C. de fi. instru. l. fi. ex̄ de simo. cū ꝗstiones. Ideo humani hoīes. i. clerici seculares: et boni canoniste/sunt mediꝭ hoīes/humanas ⁊ discretas opiniones ⁊ cōsciētias cōsequētes: vt p₃ ex̄ de p̄script. c. fi. Sicut ergo mediū rationis est inter sinteresim ⁊ sensualitatē: sic ⁊ clerici seculares inter religiosos ⁊ laicos tenent mediū beatorū. ex̄ de offi. del. querēti. de of. custo. c. j. Ideo theologia pura pōt dici sciētia hoīm angelicoꝝ. Ciuilis vero ꝑ se bestialiū. Sed canonica humanoꝝ. Et sic p₃ ꝙ hec triplex cōditio hominū cōcordat cū triplici scientia/theologica/ciuili/⁊ canonica: ⁊ cū trib⁹ que sunt in anima/sc₃ sinteresi/sensualitate/⁊ ratione: ⁊ cū triplici vita/cōtemplatiua/actiua/⁊ mista: ⁊ cū beatissima trinitate. Prime due ꝑ rachelē et lyam: mariā ⁊ marthā. ex̄ de regu. licet. Tertia ꝑ iudith ⁊ dñam nostrā merito designat̄. Nā de ꝯtemplatiōe iudith legit̄ Judith. viij. ⁊ ix. de actiua vita ei⁹/quō occidit Holofernē: habet̄ Judith. xiij. de vtraq₃ vita matris dei/legit̄ euangeliū Luce. x. in assumptione ei⁹. in quo euāgelio fit mentio de vtraq₃ vita designata ꝑ marthā ⁊ mariā. de q̄bus ibi fit mentio: q̄ fuit ꝑfectissime in dñi genitrice. Hanc duplicē vitā cōpositā ⁊ mistā tenuit moyses. di. xxxvj. si q̄s vult. etiā christus deus noster: vt. s. ꝓxime dixi. Tertiā deb₃ singulariter tenere eius solus vicarius in terris papa legitimus/regens merito ⁊ vbo loco dei tria genera hoīm antedicta: ⁊ vtens trib⁹ sciētiis supradictis in obsequiū christi: ⁊ eligens mediū fructuosum inter sinteresim q̄ est pars superior rationis. ex̄ de heret. ad nostrū. in clemē. et sensualitatē infimā partē ei⁹. Merito igit̄ et rōnabiliter dñs papa vniuersi rector principaliter debet esse: vt totū vniuersum hoc ꝑ se ⁊ ꝑ alios ipse regat: q̄ totū catholice pōt dici: a quo partes alie subregentes merito oriunt̄. ar. bo. xxiiij. q. j. loquit̄. ad fi. Itē ꝑ ista ꝯdicāte de potentia pape in tēporalib⁹/facit qꝺ no. Ostiē. ex̄ de iudi. nouit. §. nō eñ. sup verbo cōtrariā cōsuetudinē. dicēs. q. di. papa. potestas nr̄a ⁊ iurisdictio quā habem⁹ in oēs generaliter: nō solū p₃ ꝑ dictū priuilegiū speciale: qinimmo ⁊ generalem cōsuetudinē approbatā. ad hoc ex̄ de fo. cōpe. si clericus. vbi de hoc. ex̄ de appel. romana. §. deb₃. li. vj. Et ꝙ hec litera sic sit intelligēda: euidēter ꝓbat̄ de trāsla. epi. quāto. §. j. nisi forte ⁊ ita dettractū sub dubio loquit̄: s₃ si hoc nō allegādo/sed definiēdo dicat: oīno p₃ ꝙ ipse solus sit ordinarius cūctoꝝ. qꝺ ⁊ verū est. ix. q. iij. cūcta. ⁊. c. principalē. hucusq₃ Ostien. facit text⁹ q̄ sequit̄ in illo. c. nouit. ꝟ. quū eñ nō humane cōstitutiōi: sed diuine legi potius innitamur. q: potestas nostra nō est ex hoīe: sed ex deo ⁊c̄. Item no. Ostien. sup illud verbū in dicto. c. nouit. ante vbū cōsuetudinē/speciale priuilegiū beato petro cōcessum. qꝺ ⁊ dicit̄ generale. s. de transla. c. j. in prin. singulare etiā est ⁊ etiā speciale considerata ꝑsona pape: cui ⁊ nulli alij cōpetit. de offi. leg. ꝙ trāslationem. Generale vero est respectu omniū christianoꝝ: q: hanc sup oēs habet potestatē. ibi. ꝟ. quū eñ. s. de maio. ⁊ obe. solite. §. penul. qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. Ostien. Itē no. Innoc. ⁊ Ostiē. in p̄e. c. nouit. sup verbo. omittamus/q. s. illa que ibi allegantur: ꝙ quilibet secularis litem habēs pōt eligere iudiciū ecclesie. que fm̄ glos. abrogata est: qꝺ fuit priuilegiū ecclesie ab initio concessum: vn̄ ⁊ adhuc durat/nec est abrogatū: nec imperator potuit auferre priuilegiū ecclesie: qꝺ ei semel concessit. C. de dona. que sub modo. per totū. xxij. q. ij. nō eñ. ibi: Nō aufero quod ipse donaui. fm̄ Inno. ⁊ Ostiē. facit qꝺ no. lxiij. di. ego ludouicus. in glos. j. ⁊. s. in proxi. ar. ꝟ. ceterū dixi. Itē no. Ostien. in summa. ex̄ de imu. eccle. §. in quāta. sub. §. sed nec illa immunitas. ꝟ. nec credendū est. ⁊ sequēti. ¶ E Item no. Innocē. et Ostien. ex̄ de fo. compe. lic₃. sup verbo vacante. ꝙ specialis coniūctio est inter papā ⁊ imperatorē: quia papa ipsū₃ examinat ⁊ approbat ⁊ inungit. ⁊ imperator ei iurat tāq̄ dño: ⁊ ab eo tenet imperiū: ⁊ eius est aduocatus. vt colligitur ex̄ de elec. venerabilē. ⁊ lxiij. dis. ego ludouicus. et. c. tibi dño. Inde est ꝙ in iure imperij: qꝺ ab ecclesia romana tenet imperator: succedit papa imperio vacāte. Tenet etiā ibi Ostiē. ꝙ vacantib⁹ regnis ⁊ principatib⁹ quibuscūq₃: ⁊ vbicūq₃ iudex secularis negligēs est in iustitia exhibenda: papa non solum de plenitudine potestatis quam habet: sed et de iure et cōsuetudine potest ⁊ debet iustitiā facere. xv. q. vj. ali⁹. ex̄ de elec. quū inter vniuersas. ad fi. Ibi etiā pter sex casus quos pōit glos. ord. alios sex casus ponit: in q̄bus ecclesia se de iurisdictione seculariū intromittit. Sed ꝯtra hec ibi sic opponit dñs Inno. diceret aliquis/q̄uis nō sine pena sacrilegij: hoc sibi summi pontifices ꝑ se statuerūt: vnde nō est sibi tāta fides adhibēda. ar. ff. de inter. ac de etate. §. j. xiiij. q. ij. §. j. quibus potest rn̄deri fm̄ eos/ꝙ ꝟe tales sacrilegium cōmittunt. Unde ⁊ ibi no. ꝙ deus a principio ꝑ se mūdū rexit vsq₃ ad noe: cui cōmisit regimē sui populi: ⁊ ab eo vsq₃ ad christū rexit ꝑ patriarchas ⁊ iudices ⁊ reges et sacerdotes: q̄ ei in vicaria successerunt vsq₃ ad christū: qui fuit naturalis dñs ⁊ rex ⁊ legifer noster. Ipse vero dñs iesus christus vicariū sibi cōstituit beatū Petrū ⁊ successores eius qn̄ dixit petro Mat. xvj. Tu es petrus. ⁊ tibi dabo ⁊c̄. ⁊ Joan. xxj. Pasce oues meas. Et q̄uis i multis distincta sint officia ⁊ regimina mūdi: tn̄ qn̄cūq₃ iuris necessitas imminet: quia iudex dubius est quā sententiā de iure proferre debeat. vel necessitas facti: quia alius non semꝑ est/vel nō pōt ius reddere: vel q̄litercūq₃ noluit iudex: vel nō possit iustitiam exercere: semꝑ ad papā est recurrendū. Deut. xvij. ex̄ qui fi. sint leg. ꝑ venerabilē. §. rationibus. ⁊ de hoc. s. in ar. xxxvij. ⁊ xxxvj. notaui. Itē no. Ostien. ex̄ de fo. cōpe. ex parte. sup vbo ꝓcedans. ꝙ papa ⁊ ecclesia potestatē nō habēt ab homine: sed a deo. vt ex̄ de iudi. nouit. §. j. ꝟ. quū eñ. ¶ F Nec obstat ꝙ olim clerici iudicabant̄ ꝑ laicos: etiā qn̄ ꝑsonaliter agebatur: quia hoc nō fiebat de iure/nec de iustitia. xj. q. j. sacerdotib⁹. xcvj. di. in scripturis. sed de facto ⁊ iniuriosa violentia tēpore ecclesie primitiue: in quo ⁊ sancti martyrizabant̄ ⁊ opprimebant̄: nec poterat ecclesia resistere potentie violēte. Nam ⁊ hec etiā hodie in multis a tyrannis principibus ecclesie ⁊ ꝑsone ecclesiastice similia patiunt̄. Sed repꝛehendunt̄ ⁊ ab ecclesia puniunt̄: vt p₃ in eo qꝺ legit̄ ⁊ no. j. de immuni. eccle. non minus. ⁊. c. aduersus. Si queris q̄s exemit clericos de iurisdictiōe imperatoris: quū prius ei subessent? Rn̄deo ꝙ papa cōsentiēte imperatore. xj. q. j. continua. ⁊. c. de ꝑsona. in aut. de sanc. epis. §. si quis. colla. ix. ⁊ in aut. vt clerici apud ꝓpri. epos. §. vlt. coll. vj. ⁊ de iure cano. c. j. Sed hoc nō plene exemit. vn̄ dicim⁹ ꝙ exempti sunt a deo. xcvj. dist. si imperator. Uel dic ꝙ papa sine consensu imperatoris bene potuit eos eximere a iurisdictione imperatoris ꝑ suas cōstitutiōes: q: quū clerici spirituales res sint: ⁊ ex toto corpus ⁊ animā dederint in seruitiū ⁊ in sortē christi. xij. q. j. cui portio. ꝑ ꝯsequēs pape in deo ⁊ cōstitutionib⁹ ei⁹ subsunt. x. di. imperiū. c. suscipitis. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. fm̄ Innoc. q̄ ita no. c. tit. si q̄s ver

Sciētia theologica ciuilis ⁊ canonica q̄b⁹ q̄ libꝫ apte tur.

Inter papā et imperatorē specialis cōiunctio.

Mūdꝰ quō ab initio vsq₃ in finem regat̄.

herit. ¶ B Ex aũt rõne tpaliũ q̃ trãseũt cũ suo onere: clerici subsũt secularibus potestatibus: ⁊ dñs voluit sol-uens tributũ: ⁊ beatus Petrus ⁊ ecclesia approbauerũt. qd̃ dic vt legif ⁊ no. ex de ma. ⁊ obe. solite. alias aũt nõ li-gant nos cõstitutiones quorũcũq; laicorũ vel statuta quãtumcũq; expssa: vel cõsuetudines. vt pz in eo qd̃ legif ⁊ no. ex de cõsti. q̃ in ecclesiarũ. ⁊ c. eccl'ia. ⁊ de re. eccle. nõ alie. quũ laicis. de immuni. eccle. nõ minus. ⁊ c. aduersus. xcvi. di. bene quidẽ. fm Ostiẽ. vñ ⁊ ecclesia põt p se indu-cere leges, qn̄ pro ipsa faciũt: sed eas ɔtra se recipe nõ te-nef. vt legif ⁊ no. x. dist. c. j. in glo. ⁊ sic vtos. c. si in adiuto-riũ. c. de capl'is. ar. xxxviij. di. si qd̃. ⁊ no. p Bern. Innocẽ. et Ostien. ex de iudi. nouit. Nec obstat. xix. dis. si romanorũ. iiij. q. iij. si quis testib'. q: hoc speciale est in fauorẽ eccl'ie. vnde ⁊ Bar. brix. in sua additiõe tenet q̃ papa põt tolle-re legẽ. etiã quantũ ad vtrũq; forũ: vt no. x. di. cõstitutio-nes. ¶ D Itẽ no. Ostien. ex de solu. c. si. q̃ est differen-tia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ consuetudines ⁊ cõstitutiões siue statuta alioꝝ locoꝝ. Quia canones siue faueãt vtilitati tẽporali laicorũ vel seculariũ siue nõ: oẽs adstrigũt clericos ⁊ laicos. ex de cõsti. c. j. ⁊ c. si. Leges aũt imperatorũ que ecclesijs ⁊ clericis sunt damnose: repro-banf. ille que eis fauorabiles sunt: admittunf. Sup quo due possunt tradi regule. Prima est: lex impialis ecclesijs fauẽs semp est recipieda: nisi forsan a sede apl'ica reprobe tur. Scd̃a hec est: lex imperialis eccl'ie cõtraria vel ipsam impugnãs nũq̃ est admittẽda: nisi forsan p sedẽ apl'icam approbef. Et eliciunf he due regule ex eo qd̃ legif et no. x. di. c. j. ⁊ p totũ. xxxvij. di. si quid. ⁊ c. seq. s. pxime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. j. §. j. qd̃ ius licet videaf ini-quũ: tñ expedit eccl'ie, q̃ a laicis plures iniurias ⁊ violen-tias patif. ar. ij. q. vij. laicos. ⁊ de re. eccle. nõ alie. c. si. Pre-dicte etiã regule circa cõsuetudinẽ locũ habẽt: vt pz. s. de cõsue. c. j. di. viij. si solus christus. ibi: Neq; hois cõsuetudi-nẽ seq̃ oportet: sed dei veritatẽ. ⁊ xj. di. c. ij. ⁊ c. si. in si. ibi: Aut alterius eccl'ie q̃ romani existimãt consuetudinẽ esse ob-seruandã. Statuta vero siue leges alioꝝ q̃ imperatoꝝ, etiã si in fauorẽ ecclesiarũ vel psonarũ ecclesiasticarũ introdu cta sunt: ipsos tñ nõ adstringũt, nisi p sedem apl'icã fuerit approbata. xcvj. di. bene. No. etiã Ostien. de no. ope. nũti. c. j. q̃ nũq̃ leges possunt piudicare canonibus tamq̃ infe riores. x. dis. c. j. in si. de cõsti. c. j. xxxij. q. iiij. nemo. xxxj. q. ij. inter hec. Nec ministri ipsarũ tãq̃ inferiores possunt vel debẽt ministros canonũ coercere. ex de iudi. c. at si clerici. ca. qualiter. Legibus aũt imperialibus vtunf: que sunt p ecclesiam approbate. x. disti. quasi per totum.

Canones et leges imperiales, cõsuetudines, ⁊ constitutiões differunt.

¶ Articulus. xlv. A

Ad que aũt se exten-dat potestas papalis: ⁊ in qb' valeat dispen-sare: hic interfero: vt de ei' potentia spũali ⁊ tẽporali: de q̃ longũ ptraxi sermonẽ: qs ple-nius valeat informari: que p doctores alios alibi sparsa sunt: hoc breuiario colligẽdo ⁊ addendo qd̃ dñs inspira-bit. ¶ Et videf q̃ possit facere nouũ articulũ in fide vel poti' declarare. ex de hereti. quũ christ'. ⁊ xix. dis. sin. facit qd̃ no. ex de exces. pla. sicut. i glos. no. Itẽ in omi statuto ⁊ rescripto: pape authoritas intelligif excepta: ⁊ in oi iura-mẽto. legif ⁊ no. ex de rescrip. causam q̃. c. cõstitutus. ex de iureiur. veniẽtes. Itẽ in editione legis maior est authori-tas pape q̃ toti' cõcilij. no. iij. di. in istis. Solus papa vo-caf pme sedis eps: sz nõ ꝺʒ vocari vniuersalis papa. xcix. di. prime. ⁊ c. ecce. licet sit ɔtra. ij. q. vj. si qs putauerit. ⁊ dis-xi. s. xxxj. ar. Ad papã spectat sua declarare rescripta, pri-legia, ⁊ cõstitutiões. ex de iudi. quũ venissent. de vbo. sig. olim tibi. c. ex parte. iij. de peñi. pentio. ⁊ Inno. sic pz. xi. q. iij. §. ex his. de sentẽ. exco. inter alia. xxij. q. ij. is aũt. de cõ-sue. quũ dilect'. de trãsla. c. si. de deci. ad audiẽtiã. de simo. ca. si. de cõsang. ⁊ affi. c. iij. de priuile. qm̃. c. in his. Legatus tñ aliquotiẽs interptaf mãdatũ pape. de post. pre. c. j. ⁊ in

An papa possit facere nouũ articulũ in fide.

glos. no. vbi triplex p Bern. interptatio designaf. p re scri ptũ tñ suũ nũquã papa intẽdit alicui piudiciũ irrogare. xxv. q. ij. rescripta. vbi de hoc. ex de offi. or. graue. c. licet. de maio. ⁊ obe. quũ inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ec. edi. c. ij. ⁊ p Innoc. de deci. tua. Papa quũ cano nice eligif, cõfirmaf, ⁊ hʒ plenariã administrationẽ. ex de elec. licet. §. statuim'. ⁊ ille. ⁊ no. ibi in glos. vlti. ⁊ xxiij. dis. in noie. ⁊ ex lib. vj. de elec. vbi periculũ. Itẽ credo q̃ papa possit priuare electores eccl'iasticos ⁊ seculares iure eligẽ di imperatorẽ si vult: q̃q̃ Bern. ⁊ Joan. and. no. cõtra. ex de reg. iur. ad apl'ice. li. vj. ⁊ hoc ideo q: hoc ius qd̃ habẽt eligendi ab eccl'ia habuerũt. vt in. c. venerabilẽ. de elec. et de iureiur. romani pncipes. in clemẽ. ergo eccl'ia põt eos priuare, q: ad quẽ spectat institutio ⁊ destitutio. ex de cap pel. mo. c. j. ⁊ ij. de priuile. quũ ⁊ plãtare. legif ⁊ no. de here. quũ ex iniũcto. §. si licet nõ expediret: tñ pꝑter graue scã dalũ tantorũ principũ electorũ. ex de renu. nisi. §. p graui. ⁊ pꝑter cõsuetudinẽ diu obtentã. ex de fo. cõpe. quũ cõtin gat. ⁊ de hoc etiam. s. notaui in charta. vij. in. xlj. ar. ⁊ his legif. Solus papa cogit quẽq̃ dimittere ius sibi qsitũ. ex de elec. quũ inter. Itẽ ordinatus a papa de vno ordine nõ põt sine ei' licẽtia ab alio pmoueri: nec de curia sine li cẽtia pape recedere. j. q. j. siliũ. ex de temp. or. quũ in distri buẽdis. nec deponi ab epo ab illo ordine quẽ a papa susce pit. vt no. Innoc. Ostiẽ. Uincẽ. ⁊ Phi. in pre. c. quũ in di stribuendis. ⁊ Bern. ex de maio. ⁊ obe. p tuas. licet Joan. no. cõtra. in pre. c. siliũ. sed primis standũ. facit ad hoc qd̃ legif ⁊ no. xxiij. di. dñs. in glos. nota. hoc aũt credere, q̃ be neficio collato sibi p papã vel p aliũ: licet ordinat' esset a papa: posset eũ ex causa legitima eps priuare: ne sibi sit ta lis prerogatiua occasio delinquẽdi: ⁊ in crimine pmanen di. ar. bo. in eo qd̃ legif ⁊ no. ex de priuile. tuarũ. ⁊ in glos. sic ergo videf. ⁊ c. vt priuilegia. nec tantũ est auferre bñsi ciũ: q̃ntũ ordinẽ. ar. bo. xv. q. vij. c. si. ex de trãsla. c. ij. j. rñso. Itẽ milites sine licẽtia pape monachari nõ possunt. xix. q. iij. monasterijs. Sʒ hoc intelligit Hug. de militib' reipu blice adstrictis: vt no. liij. di. legẽ. ⁊ vide b qd̃ no. j. q. j. qd̃ q dã. glos. q̃ forte. Alij milites fm Laurẽtiũ monachari pos sunt. liij. di. multos. Itẽ cũ reordinatis. de qbus. j. q. vij. sa luberrimũ. rebaptizatis. adde qd̃ no. j. l. ar. ⁊ xcij. de qb' de cõse. di. iiij. q bis. ⁊ c. eos. Et cũ oib' iterantib' ex certa scia sacramẽta: põt dñs papa dispensare fm Guill. du. in repꝛorio suo in titulo de temp. or. §. attendendũ. ⁊ in pre missis. ar. ex de trãsla. licet. Itẽ cũ hereticis q̃ irregulares sunt: nisi cũ eis fuerit dispensatũ. xxiij. q. vij. quẽadmodũ. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ⁊ q. vij. c. j. ⁊ ideo deponẽdi. xxiiij. q. j. c. j. ij. ⁊. iiij. ⁊ in sequen. ⁊ q. ij. ⁊ q. iij. q̃si p totũ. solus papa dispensat fm Guill. de cõse. dis. iiij. no in nobis. j. q. j. qd̃ p necessitate. ⁊ c. qd̃ quidã. ⁊ q. vij. diabertũ. Itẽ cũ defectũ patientib' ⁊ in natalib' solus papa plene dispensat. vide de filijs presb. q. li. vj. quũ irregulares sint. lvj. di. cenoma nẽsem. difficili' est tñ cũ vno q̃ cũ alio. ex de renũ. nisi quũ pridẽ. §. psone. de elec. innotuit. q̃ si sint legi. p venerabilẽ. Itẽ cũ recipientib' ordinẽ in excõicatione cõstitutis secu larib' papa solus dispẽsat. ex de sentẽ. exco. quũ illoꝝ. Itẽ cũ violatorib' interdicti papalis p solũ papã dispẽsaf. ex de exces. pla. tãta. de postula. pre. c. j. ij. q. j. scelus. idẽ credo de alio interdicto: q: talis irregularis est: vt in. c. tãta. sed Inno. ibi: ⁊ cũ regularib' solus papa dispẽsat. vt scripsi. s. §. seq. ⁊ xxvij. Itẽ cũ bigamo solus papa dispẽsat. legif ex no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omissis medijs adif ij. q. vij. metropolitanũ. ij. q. vj. ad romanã. j. ⁊ ij. ⁊ c. ideo. ⁊ c. decreto. cũ si. Item solus papa põt quẽ priuare iurisdi ctione ⁊ re sua. legif ⁊ no. ix. q. iij. p pncipale. ex de of. leg. dilect'. Itẽ solus papa deponit imperatorẽ ⁊ alios princi pes. xv. q. vj. ali'. ex de elec. venerabilẽ. de re iudi. apl'ice. li. vj. de sup. ne. pre. gradi. c. li. xvij. q. iiij. si qs deinceps. xxxij. q. v. pceptũ. Sed qlibʒ eps põt eos excõicare. lc. ⁊ no. xcvj di. duo. glos. no. Itẽ pape obediẽdũ est pri' ⁊ pcipue, q̃ im peratori esto q̃ vocat' regalia teneat. lc. ⁊ no. xxiij. q. viij.

An papa possit priuare electores iure eligendi.

In qb' papa potest dispẽsare.

reprehēsibile. ⁊ c. quo ausu. ex̄ de ap. cū̄ parati. secus in alijs. legit ⁊ no. xviij. dis. si epūs. Itē a solo deo habet iurisdictionē: nō a concilijs. legit ⁊ no. xvij. disti. §. hinc etiam. xxi. dist. q̄uis. iij. q. vi. dudū. vbi de hoc. ⁊ s̄. dixi in. x. ar. Itē solus papa in casu heresis ligari potest. legit ⁊ no. xxiiij. q. i. achatius. in glos. Itē solus papa s̄m cōmunē opinionē restituit in integrū ⁊ famā reddit: nedum clericis sed etiam laicis. bene facit ex̄ qui fi. sint leg. p venerabilē. §. i. ex̄ de re iudi. quuʒ te. ij. q. iij. §. hinc autē. ex̄ de simo. ex diligēti. vide. s. l. ar. §. quia epūs. ꝟ. xxvi. ⁊ xlviij. ar. §. est aūt. ꝟ. remittitur. Qr̄ vterqꝫ gladius ad papā ptineat: plene in xiij. ⁊ xxxvij. ⁊ in. xl. ar. superius declaraui. hic addo ex̄ de senrē. exco. dilecto. li. vi. xv. q. vi. authoritatem. ibi: Hec in mandatis damus vt spūali simul ⁊ materiali gladio ⁊c̄. facit glos. sella. lxiij. dist. in synodo. que incipit: ⁊ ita papa. Item pactū vel transactionē vel sententiā: que nulla est papa ex certa scientia pōt ratificare. ex̄ de pac. quotiēs. de transac. c. i. de confir. vti. c. i. ⁊ ij. Si papa ad se reuocat negotium: nihil valet quod ab alijs fit. ex̄ de appel. vt nřm. Idē est postq̄ aliquis iter ad papā arripit. ex̄ de peregrina. c. i. Solus papa pōt esse iudex in causa ecclesie sue. no. ex̄ de iudi. cū venissent. in glos. magna. de confir. vti. quū dilecta. in glos. sic ergo. xvi. q. vi. c. i. in glos. i. p Innocen. de ꝟbo. sig. ex parte. i. Item dispēsat in illicito iuramento ex causa: licet multi cōtradixerint. no. xv. q. vi. authoritatem in glos. magna. ⁊ ex̄ de iureiur. quāto. facit qd̄ no. xxvij. q. ij. §. i. in glos. sic ergo. Qr̄ papa ab aliquo nō pōt iudicari. ix. q. iij. per totum. ⁊ s̄. sufficienter dictū est in. v. ⁊ vi. arti. Item solus papa confert p̄bendas vacaturas. legit ⁊ no. ex̄ de preben. dilectus filius tuus. est in glos. hoc idē erat s̄m Innocē. no. de of. deleg. ex parte. i. in glos. hoc nō pōt per pre. c. dilectus. ⁊ de conces. pre. nulla. ⁊ c. accedēs. Solus papa pōt rem vni ecclesie tollere ⁊ alteri dare. legit ⁊ no. ex̄ de reli. do. constitutus. in glos. magna. ⁊ xxij. di. c. i. in glos. nec papa. ix. q. iij. cōquestus. adde quod. s̄. c. ꝟ. Item solus papa absoluit ab obligatiōe qua quis alteri tenet. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. venientis. legit no. Solus papa pōt q̄s vult eximere a prestatione decimarū. legit ⁊ no. ex̄ de deci. a nobis tua. xvi. q. i. §. si ḡ. in glos. sed quō. sed expressum cōtra. xvi. q. iij. placuit. ij. §. porro. ad fi. ꝟ. sic etiā p̄dia. ibi: Prouentus primitiarū vel decimationū p̄scriptione tolli nō potest. etiam si a romano pontifice quilibet laicus sup his rescriptū impetrauerit. sed illud intelligo rescriptum in forma cōmuni: secus ex certa scientia. et hoc innuit ibi glos. parua super verbo rescriptū. que incipit. i. xxv. Nam allegatio loquitur de rescripto nō de priuilegio speciali. sic etiam loquitur textus proxime positus rescriptū. Solus papa pōt facere q̄ monachus aliquē locū habeat perpetuo. no. ex̄ de confir. vti. porrecta. Solus papa pōt concedere presbyteris q̄ chrismēt in frōte s̄m quosdā: tn̄ cōtrariū legit ⁊ no. xcv. disti. c. i. ex̄ de consue. quāto. Solus papa pōt cōmittere presbyteris ⁊ concedere epīs vt per presbyteros ecclesias consecratas recōcilient. legit ⁊ no. ex̄ de conse. eccle. aqua. vnde ibi scripsit Innoc. ⁊ Hostien. post cū: sic vidimus aūt q̄ papa pluribus epīs indulsit q̄ p simplices sacerdotes possent reconciliare ecclesias: aqua tn̄ prius p epm̄ benedicta. Scdm̄ tn̄ Hostien. ibi Clemens iiij. sancte memorie hoc de facili nō concedebat: nisi de ecclesijs nō consecratis: que si fuerit polluta reconcilianda est. e. ti. c. si. sed illa per presbyterū simplicē possunt fieri: vt ibi no. Ber. sed Hostien. contradicit sibi. Sed cōmunis consuetudo fauet Ber. si hoc fiat de licētia epī. Circa matrimoniū nō cōsummatū papa potest. ex̄ de cōuer. cōiuga. ex. verū. ⁊ ex publico. legit ⁊ no. Solus papa dispensat in gradibus consanguinitatis. legit ⁊ no. ex̄ de resti. spo. litteras. nisi diuina lege p̄hibitis. qui no. xxxv. q. i. §. i. in glos. sup. ⁊ q. viij. in summa. ⁊ xxx. q. iij. pitatū. ex̄ de cōsang. et affi. qd̄ dilecto. in glos. q̄ authoritate. ⁊ c. q: circa. in glos. no. de trāsac. si. c. de diuor. gaudem̄. glos. i. Itē papa solus pōt etiā in temporalibus legitimare. s̄m Hostien. q̄ sic intelligit ex̄ qui fi. sint legi. p venerabilē. q̄uis ibi glos. ⁊ Innocen. contradicant. fauco Hostien. si hoc faciat de plenitudine potestatis: quū habeat vtrūqꝫ gladiū: vt. s̄. probaui. in. xiij. ⁊ xl. ar. Solus papa dispensat cū diacono vt cōtrahat. legitur ⁊ no. xxxij. dis. de illo. ex̄ de cle. cōiuga. quū olim. ⁊ no. xxv. q. i. que ad ppetuā. Posset papa dispēsare vt contrahens p verba de p̄senti cū aliqua posset cū alia contrahere. no. de conuer. coniuga. ex publico. facit ex̄ de transla. quāto. ꝟ. nō em̄. Cū religioso recipiēte ordinē in apostasia solus papa dispensat. ex̄ de aposta. c. fi. legitur ⁊ no. ibi in quibus solus papa dispensat. Cū simoniaco in ordine ⁊ in beneficio scienter solus papa dispensat. legit ⁊ no. de simo. c. penul. c. nobis. in glos. pōt. c. de simoniace. ex̄ de renun. post transla. i. q. i. ordinatiōes. in glos. igitur. ergo. Solus papa: etiā si scienter participat cū excōicato excōmunicationē nō incurrit. no. ex̄ de sentē. exco. nulli. c. si aliqn̄. xciij. di. c. i. nō tamē ppterea ipsum absoluit. ex̄ in clemē. de sen. ex. summus. In duobus beneficijs curatis vel p̄sonatibus solus papa dispēsat. ex̄ de p̄ben. de multa: legitur ⁊ no. ⁊. lxx. disti. sanctorꝫ ⁊ de elec. dudū. ij. Solus papa restituit solēniter depositū ⁊ iuste. no. ij. q. vi. ideo. l. dist. contumaces. ex̄ de cle. excō. mi. clerici. adde qd̄ no. § seq. ꝟ. ix. restituit. Dispensat solus papa cū voluntario homicida. no. ex̄ de homic. sicut dignū. vnde ⁊ ibi no. Hostiē. q̄ nō de facili dispensat cum homicida voluntario. vnde ad hanc difficultatē referendū est quod legit. l. dis. miror. tn̄ dispēsare posset si vellet: quū lex diuina hāc sibi nō p̄hibeat dispensationē: immo potius concedit: sicut pꝫ in phinees nepote aaron sacerdotis. cui post cōmissuꝫ ab eo ex zelo dei duplex homicidiū mādauit dici dn̄o. Num. xxv. Ecce do ei partem federis mei: ⁊ erit tam ipsi q̄ semini illius pactū sacerdotij sempiterni. q̄uis illud ⁊ spūale fuerit ⁊ speciale: sicut ⁊ quedam alia. xxiij. q. viij. occidit. sed idem posset facere papa. ar. s̄. de transla. epī. c. ij. Hostien. Item solus papa inficit quod legitime alr̄s factum est. ex̄ in clemen. de immuni. eccle. qm̄. ibi: ⁊ haberi volumus p infectis. vbi no. Ioan. and. vide q̄nta est papalis ptās circa illa que sunt simpliciter de iure positiuo: quia reuocat illa vt extunc.

B

Sciendum aūt sup hoc est q̄ est regula generalis iurꝫ canonici: q̄ maiores cause ad sedē apostolicā referende sunt. i. ad papam caput ei⁹. ex̄ de bap. maiores. ex̄ de trāsla. c. i. vbi de hoc. ij. q. vi. omnis oppssus. xxiiij. q. i. quotiēs. iij. q. vi. dudū. Et citatus sup istis coram ordinario pōt ⁊ absqꝫ grauamine aliquo illato vel comminato ad se. ap. appellare. vt. ij. q. iiij. nullam. ⁊. v. q. vi. ad romanā. §. quum ergo. qd̄ specialissimū est: vt p̄batur ex̄ de ap. vt debitus. in fine. Que autē sunt ille de aliquib⁹ p ordinē est videndū. ¶ Primo ergo papa siue p̄ma sedes a quoqꝫ accusari vel iudicari nō pōt nisi solum de heresi. vt. xl. dist. si papa. ix. q. iij. aliorum. nisi forte ipse papa voluntarie se submittat alicuius iurisdictioni. ij. q. vij. nos si. vbi de hoc. ij. q. v. mandastis. ff. de iurisdi. o. iudi. est receptū. Nam ⁊ ipsemet se deponit. vt. xxi. dist. nūc aūt. nō tn̄ ille cui se submittit posset ipsum deponere: nec papa sibi posset talē tradere potestatem. ix. q. iij. aliorum. ⁊ de hoc satis. s̄. dixi maxime in. xxxiiij. ar. Scdo ipse erigit siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales. xvi. q. i. felix. ⁊ c. p̄cipimus. ⁊ ar. de conse. dist. i. de locorū. Nam omnis dignitas ab ecclesia romana originē sumpsit. xxij. dist. c. i. vide quod legit ⁊ no. ex̄ de consti. quū accessissent. glos. si. ⁊ de consue. quū olim. glos. i. Et s̄m hoc intelligit ex̄ de maio. ⁊ obe. quū inferior. rnso. i. ibi: ecclesiā cathedralē erexeris ⁊c̄. supple. authoritate nr̄a. vt ibi no. Ber. ad idē. lxx. di. in illis. Tertio a domino papa cōsueuit regalis dignitas impetrari et vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc em̄ ad ipsum pertinet definire. ar. ex̄ de sacra vnc. c. i. §. vnde in veteri testamento. Quarto subijcit vnam ecclesiam cathedralem alteri. ex̄ de offi. leg. quod translationē. vbi de hoc. Quinto vult duos episcopat⁹ in vnū: ⁊ vnū diuidit

Maiores cause ad se. ap. referende.

in duos.xvj.q.j. et tēporis.⁊.c.precipimus.§.sicut duo.ex de excel.pla.sicut vnire.vbi etiam de hoc no. Sexto mutat sedem episcopalē de vno loco in aliū.ex de transla.c.j.vij. q.j.tēporis.lxxx.dist.in illis.ex de priuile.c.j. Septimo trāsfert vnū epm de vna ecclesia ad aliam.vij.q.j.mutatiōes.⁊.c.seq.ex de trāsla.c.j.⁊.c.penū.⁊ fi.ex de of.leg.nisi. Octauo ipse solus vel is cui mandauerit:pōt cōmutare votum terre sancte.ex de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qđ sup his.⁊.c.ex multa.j. Nono restituit solenniter degradatos.ij.q.vj.ideo.vbi sic dicit:Hunc sancte sedi p̄fata priuilegia in parte decisa/specialiter sunt cōcessa tam de cōgregādis concilijs ac iudicijs ac restitutionibus episcoporū:q̄ ⁊ de summis ecclesiarū negotijs:vt ab ea omes oppressi auxiliū:⁊ iniuste damnati restitutionē sumāt ⁊c. Ad idem facit.vij.q.j.si quis presbyter.ex de cleri. non resi.ex tuc.l.di.c.j.⁊.ij.xvij.di.huic sedi.de peni.dist.vj.c.j.in fi. Si vo clerici sunt solo verbo depositi:nō solenniter degradati:possunt per suos epos restitui.vide ex li.vj.de penis.degradatio.xlvj.dis.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit.degradet.i.suspēdat.facit ad idē.ex de iudic.at si clerici.ff.de postu.l.j.§.a qua.vide quod no.xj.q.iij.epa.ex de cler.ex.mi.clerici. Decimo remouet ab epatu vel ab administratione epm deserentē ecclesiam suā.ex de cleri.nō re.ex tuc. Et licet causa criminalis episcopi possit p conciliū tractari:tamē p dñm papā habet diffiniri.iij.q.vj.q̄uis.c.dudum.vide et de cleri.nō resi.c.ij. Undecimo eximit epos ⁊ alios.xvj.q.j.frater noster.xiij.q.j.c.j.⁊.§.j. Duodecimo legitimat illegitimos.q̄ si sint leg.p venerabilē.c.tāta. Decimotertio promouet insufficientes ⁊ defectū patientes.l.di.quocūq3.ij. ⁊ illegitimos.ex de fi.pres.c.penul.⁊ fi. Minores.xxx.ānis ad epatus.ex de elec.quū nobis olim.§.fi. ⁊ promouet ad epatus illos qui nō sunt in sacro ordine constituti:qđ alius facere nō pōt:nec in hoc dispensare.ar.ex de elec.dudū.j.§.fi.⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis. Sed ad eū pertinet qui solus ⁊ nō alius potest de episcopatibus iudicare.lvj.dist.cenomanensem.⁊.c.apostolica.⁊.c.quia simpliciter.ex de cor.viti.c.ij. Tenet eīn Gof.⁊ Innoc.qui hoc no.ex de postu.pre.c.fi.q̄ quādocūq3 quis in epm postulat:solus papa postulationē admittit.vnde ⁊ no.Guill.dur.in spe.in tit.delega.vº.nunc de episcoporum.vº.xliij.q̄ nec patriarcha:nec archieps/potest dispensare in etate vel ordinibus cū postulato in episcopū.ar.eo₃ que legunt ⁊ no.ex de elec.quū dilectus.j.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur q̄ solus papa in epatu dispensat.vnde ⁊ dicit:q̄ ecclesia romana tamq̄ dña trahit ad se epos:nec cum eis p quenq̄ patitur dispensare:immo epm paduanū cū quo patriarcha aquileien.dispensauerat:iam consecratum ab episcopatu amouit. In etate etiam solus papa dispensat in episcopis:vt pre.c.quū nobis olim.electiones enim epo₃ inter maiores causas numerantur.ex de ap.vt debitus.in fi.de transla.inter.xvij.dist.multis. Et idē potest in alijs defectibus dici. Nam sacrilegij instar est disputare vtrū dignus sit quem princeps elegerit C.de cri.sacri.in aur.coll.ij.vt iudi.sine quo.suf.§.cos aūt.ibi:quis nō diligat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q̄ autē. Decimoquarto cōmittit causam appellatione remota:quod nullus alius facere potest.ff.a qui.ap.nō licet.l.j.in fi.quia nec suus delegatus.ex de offi.del.sup questionū.§.j.vel etiā legatus:qui nequit alicui iuris bñficiū auferre.ar.xxviij.di.de his.de se.nup.c.penul.⁊ fi.quia nō pōt tollere minor legem iudiciorum tot laboribus adinuentā.ex de elec.ecclesia.ij.xxi.dist.inferior. Legatus eīn debet cognoscere et cōmittere causas iuris ordine obseruato:vt est expressum.ff.de offi.procon.nec quicq̄.§.de plano.⁊.§.vbi decretū.que eīn communia sunt omnibus p̄sidibus:debet proconsul obseruare.vt in eadem.l.in fi. Decimoquinto ab eo nō appellat:quum superiorem nō habeat.ex de elec.licet.§.fi.saluo eo quod dixi.s.in prin.istius operis in arti.xv. Decimosexto receptio facta contra id quod vult:nō valet.ex de regu.qr in insulis.accedit in Aur.coll.viij.quū de ap.cog.§.hanc autē penam. Decimoseptimo deponit episcopos.iij.q.vj.q̄uis.c.multum.c.dudum.ix.q.iij.si aūt.iij.q.viij.c.j.vj.et iij.deniq3.ex de regula lic₃.§.illa. Idem iuris est de electo ⁊ cōfirmato.ex de transla.c.ij.§.j.videtur tn̄ q̄ legatus a latere possit de causis episcoporū cognoscere:licet nō diffinire.ar.ad hoc.xvj.q.j.frater noster. Nam ⁊ procōsul cognoscit de omnibus.ff.de offi.procon.l.j.licet nō possit penam grauiorē imponere.vt.e.ti.l.j. Quia ⁊ cōciliū examinat causam criminalem episcopi:sed diffinire non potest.iij.q.vj.q̄uis.⁊.c.multū. Tenet etiam Guill.dur.in spe.in titu.de legato.in.§.supest.vº.sed quid.q̄ legatus a latere potest cognoscere de causa epatus/vbi duo de eo litigāt:vel p appellationē/vel per simplicem querelam.ex de ap.constitutus.⁊ de elec.qr diligentia. Nam et visitator pōt examinare quis ex electis melior sit.lxxv.di.archidiaconum florentinū.⁊ satis videtur expressum.ex li.vj.de elec.q̄uis. Adde quod no.j.ar.xlvij.§.⁊ primo incipio.post prin.vº.potest.cum.vº.seq.nā ⁊ legatus a latere potest electionē imperatoris examinare.ex de elec.venerabilem. Patriarcha etiam legitimus constantinopolitanus videt q̄ possit deponere suos episcopos sicut ⁊ papa.ar.iij.q.v. quia suspecti. Et alexandrinus.lxv.dist.mos antiquus.hodie nō crederem q̄ hoc posset p ea que legūtur ⁊ no.iij.q.vj.accusat⁹.⁊ p ea que scripsi.s.e.§.xiij.vº.⁊.vº.x. Decimooctauo supplet defectum contractuū ⁊ iudiciorū.ex de trāsac.ea.j.iij.q.vj.hec quippe. Ideoq3 in confirmationibus beneficiorum ex certa scientia apponitur clausula illa:supplētes defectū si quis est de plenitudine potestatis.ex de elec.illa. Nam s̄m ipsam potest de iure supra ius dispēsare ⁊ omnino illud tollere.ex de concess.p̄ben.proposuit.§.fi.ex de cog.spi.c.j. Sed notādū q̄ si clausula illa:supplem⁹ de plenitudine potestatis/si quis fuerit defect⁹:ponit in priuilegio vel rescripto:intelligitur tn̄ dispensatū esse in defectu circa solennia iuris:nō autē si is de quo agit erat excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectū patiebatur. Nam tūc necessaria est expressa dispēsatio. ex de schis.fraternitatis. s̄m Guill.dur. Decimonono supplet defectū regis vacante regno.ex de elec.quū inter vniuersas.in fi. Et defectum imperatoris vacāte imperio. de fo.compe.licet. XX.deponit imperatorē ⁊ reges propter eorū iniquitates.de re iudi.ad apostolice.li.vj.xv.q.vj.alius.et dat eis curatores.de sup.ne.pre.grauī.vj.li.⁊ de hoc.s.in xiij.⁊.xl.ar. XXj.recipit episcoporū renuntiationes.vij.q.j.§.ecce his.ex de renū.c.j.c.nisi quum pridem. ex de regu.licet.§.illa. quod non potest legatus.ex de offi.leg.quod trāslationē.⁊ de transac.c.j. XXij.abbas vel prior exempt⁹ renuntiat in manibus dñi pape:⁊ nō aliter.ex de renū.dilectus. transferri autē ⁊ confirmari pōt authoritate cardinalis legati.ex de consue.quū venerabilis. ex de elec.si abbatem.li.vj. XXiij.ad papā ptinet diffinire an iuramentū sit licitum an nō:vel seruandū vel nō.ex de cle.nō resi.ad audiētiā.de elec.venerabilē. de iureiur.verū.c.quāto.ca.intellecto.faciunt que legunt ⁊ no.ex de rescrip.constitutus.de ap.dilecto.seculares etiā a iuramento absoluit nedū clericos licito etiam.xv.q.vj.iuratos.de peni.c.fina. XXiiij.ipse tn̄ vel cui commiserit specialiter pōt absoluere excommunicatū a se:quia eius est absoluere cuius est ligare.xxj.dist.inferior.ex de maio.⁊ obe.quū inferior.nec legatus potest.ex de elec.venerabilē.§.rationibus.xvj.q.j.frater. Et a sentētia sui delegati vel legati cui⁹ iurisdictio expirauit:⁊ cui nullus successit in officio sibi iniūcto ipse absoluit.ex de offi.del.querēti.de concess.p̄ben.quia diuersitatē.de offi.leg.studuisti. XXv.declarat suam constitutionem vel sui legati obscuram.ex de suno.p tuas.de sen.excom.inter.de offi.del.super questionū.§.intentionis.de senten.excō.c.inter alia.xxv.q.i.§.si igitur.vº.ipsi naq3 soli.de elec.nemo.li.vj.de sentē.excō.p̄senti.li.vj. Itē interpretat processum legati sui.ex de elec.venerabilem.de ap.nouit. XXvi.quādo ipse absolutionem sibi retinet:alius nō absoluit.de senten.excō.nuper. XXvij.solus papa dispensat

cum illis qui irregularitatē incurrunt.xi.q.iij.si quis eps
damnat.ex̄ de eo qui fur.or.re. veniēs.ex̄ de sente. excom.
quū illorū.ꝛ.c.quū medicinalis.lib.vj.de re iudi.quū eter
ni.li.vj.Et is casus multos includit.quū in multis casib⁹
irregularitas contrahat.quos ponit Guill.dur.in spe.in
titu.de legato.§.iuxta.ꝛ.§.quis aūt.ꝛ seq.ponunt.j.xlviij
arti. xxviij.solus absoluit illū qui hereticis ecclesiastica
sacramenta ministrauit.ex̄ de hereti.excōmunicamus.§.
sane clerici. xxix.quū causa defertur ad ipsum: ad eum
pertinet definitio/examinatio:nec legatus intromittere
se pōt:siue deferatur per relationē factam/siue per appel
lationē.C.de ap.ex eo.ex̄ de ꝑben. dilectus.ex̄ de offi.leg.
licet.ex̄ de ap.intimasti.siue per commissionē.de appel. vt
nostrū.ex̄ de of.leg.studuisti. siue per querelā.ij.q.vj.quo
tiens.ꝛ.c.anteriorū.§.ad hec.siue per postulationē potre
ctā. ex̄ de postu.bon.ij.§.nec noceabat.siue ꝑ reuocationē
ad se factam.ff.de iudi.iudiciū soluitur.ex̄ de appel.vt no
strum.ex̄ de procu.auditis.Idem est etiā siue per appella
tionem:vt.ij.q.vj.decreto.siue alio quocūqȝ modo.immo
in his omnibus est superioris iussio/deasio/vel remissio ex
pectanda.iij.q.vj.multū.v.q.iij. deniqȝ.C. de rela.l.j.ꝛ.ij.
ꝛ in pre.c.decreto. Potest tamē legatus a latere causam
appel.ad papam interpositā examinare:nō vt ei preiudi
cet:sȝ vt magis instructā remittat: et ei credit in h.ex̄ de
ap.constitut⁹.vbi de hoc.de accusa.ad petitionē.pre.c.de
creto.ex̄ de statu.regu.ea que.ꝟ.hec eadē. xxx.quū de fi
de vel fidei ar.dubitat per papā definiri deb3. ex̄ de bap.
maiores.in prin.de hereti.quū christus.de summa trini.fi
deli.li.vj.ꝛ.c.ti.fidei.in clemē.xxiiij.q.j.quotiēs.xij.di.pec
cris.etiam si indubitatū sit postq̄ in dubium vertit.C.de
sum.trini.l.fi. vnde ꝛ de sacramētis ecclesiasticis sentien
dū est sicut ipse sentit.ex̄ de hereticis. ad abolendā.ar. tn̄
q̄ per legatū ꝛ per episcopū questio fidei possit agnosci.
xvj.q.j.frater noster.circa mediū.Sed nō definiri si dubia
manserit vt iuribus pre. xxxj.pronuntiat electionē nul
lam vel ꝓuisionem que nondū facta est: si eam cōtingat
fieri irritam ꝛ inanem.ex̄ de elec.innotuit.§.fi.ex̄ de ꝑben.
inter cetera.quod alius facere nō pōt.ħm Ostien.qr tra
ctus futuri tēporis nō pertinet ad inferiorē iudicē in hoc
casu.ff.de vsu.l.j.§.vnde.gradus qui nō est:rūpi non pōt.
ff.de iniusto.rup.testa.Nam etsi sub cōditione.ex̄ de regu.
iur.sane.li.vj.delegati.igit in quorū literis nō apponitur
hec clausula.si ipsi vti plurimū abutunt ħm Ostiē. xxxij.
edit legem generalē.ex̄ de consti.c.j.ꝛ in fi.iiij.di.erit aūt.
C.de sum.trini.cūctos. per hanc approbat consuetudinē
que al's nō excusaret.ex̄ de tēpo.ordi.c.ij.ex̄ de cōse. eccle.
vel al.aqua.ex̄ de cog.spi.super eo. xxxiij. approbat ele
ctum in imperatorē:ꝛ cōfirmat vel infirmat eius electio
nem:cōsecrat/inungit/coronat ipsum:ꝛ coronatum depo
nit.ex̄ de elec.venerabilē.ꝛ de re iudi.ad aplice.lib.vj.Itē
ordinat eum:quia imperator suo modo ordinē habet: vt
lxiij.di.valentinianus.in fi.ꝛ.§.principibus.ꝛ no.ff.de re
rū diui.sacra.sed tu expone iuxta ordinē meum: qꝺ poni
tur in pre.c.valentinianus.l.officiū.habet eīn characterē
militarē.j.q.j.ꝙ quidam.l.di.si quis post ꝛc. xxxiiij. facit
concilium generale.ij.q.vj.ideo.xvij.dist.per totū. xxxv.
canonizat ꝛ approbat sanctos.ex̄ de reli.ꝛ ve. sanc.ca.j.ex̄
de testi.venerabili.adde qꝺ no.de conse.dist.iij.c.j.in glos.
sed de quibus. xxxvj.de aliquo facit nihil:ꝛ de nihilo ali
quid mutādo etiam rei naturā.C.de rei vxo.ac.l.j.rn̄.j.ad
idē ex̄ de excess.pla.tanta.§.j.in fi.ex̄ in clemē. de immuni.
eccle.qm̄.immutat ergo substātialē rei naturā: puta de fa
ciēdo de illegitimo legitimū:de monacho canonicū. vi
de.j.§.ꝛ ar.seq.ꝟ.itē quidā.de capace nō capacē: ꝛ hmōi.
ad hec ex̄ qui fi.sint leg.ꝑ venerabilē.lxxiiij.dist.quorūdā.
ex̄ de transac.c.j.iij.q.vj.hec quippe.ex̄ de concess.prebē.cō
stitutus.iij.q.j.in primis. xxxvij.semper ꝛ vbiqȝ pallium
portat:qꝺ nō licet aliȷ̄.ex̄ de vsu pallij.ad honorē. xxxviij.
concedit pallium instanter petēti.c.disti.prisca.c.optatū.
ex̄ de vsu pallij.nisi esset.exceptis patriarchis. de priuile,

antiqua. xxxix.solutus est legibus.ff.de legi.princeps.
xxv.q.j.§.si ergo.Decet tamen ipsum seruare iura.C.de le
gi. digna vox.ex̄ de sup.negli.plato.licet.vj.q.j.peruenit.
ix.q.iij.ipsi sunt.ꝛ.c.pater.ix.di.iustum. palea est.ꝛ in pre.
§.si igitur.ꝟ.hinc etiam.vnde christus volens a ioāne ba
ptizari dixit:Sic nos decet omnem iustitiam adimplere.
Matth.iij. xl.sententia eius ius facit:si animo ius cōdē
di pronuntiat.ex̄ de regu.iur.causis. xlj.cōtradicēte ab
bate ꝛ monacho pōt ipsum episcopo vel principi in sociū
assignare:vel secū tenere.ix.q.iij.per principalē.viij. disti.
que contra mores.xj.q.iij. qui resistit. xlij.gradus con
sanguinitatis in ꝯtrahēdo restringit.ex̄ de cōsang.nō de3.
xxxv.q.iij.quedam lex.ꝛ.c.quod scripsi. xliij.solus extra
quattuor tēpora ordines dat.ex̄ de tēpo.or.c.j.c.de eo.et si
alius hoc fecerit:papa solus cū taliter ordinato ꝛ ordina
tore dispensat. vt.e.ti.quū quidam.ꝛ ar.e.ti.quū dilectus.
Ipse etiā solus vna ꝛ eadē die ad duos sacros ordines ꝓ
mouet aliquē: vt e.tit.dilectus. xliiij. ipse solus facit or
dinationes in die sue consecrationis.ex̄ de elec.qꝺ sicut.§
ꝑterea. xlv.ipse solus potest contra omnia cōcilia ꝛ sta
tuta venire.ex̄ de elec.significasti.nisi vbi de fide agitur.ꝛ
vide qꝺ scripsi ꝛ addidi.ꝭ ar.vj. xlvj.ipse cōcedit epalia
insignia abbatibus ꝛ inferioribus:puta mitrā/baculum
pastoralem/annulū/sandalia ꝛ similia:sicut no.Ostie.in
sum.in titu.de vsu pallij.§.ꝛ quibus diebus.ꝟ.ꝛ notādū.
hoc hodie expssu3 est.ꝛ qualiter ꝛ quādo talib⁹ insigniis
vti debeant.ex̄ li.vj. de priuile. vt aplice. xlvij.ꝙ aliquis
ante se crucem faciat portari.ex̄ vt lite pen.c.j.quod tamē
fieri non debet in ꝑsentia eius vel sui legati.ex̄ de priuile.
antiqua. Et archiepiscopi insignia sua recipiūt de corpo
re beati petri.ex̄ de elec.significasti.ad finē. xlviij.ipse cō
cedit laico spūalia:puta ius eligendi.ex̄ de iure patro.no
bis fuit.ꝛ ecclesias ꝛ decimas eximēdo ipsum a ꝑstatiōe
decimarū.ex̄ de decimis. a nobis. qꝺ alius facere nō pōt.
e.ti.c.ꝗuis.ca.tua.ij.ꝛ ad idē.ij.q.v.mēnam.ibi: coram te.
xxxij.di.§.verum.ꝟ.scribit eīn. vbi videtur cause spūales
laicis delegari:que sunt tn̄ al's interdicta.ex̄ de ꝯsti.ecde
sia.xcvj.di.bene.ex̄ de rebus eccle.cū laicis.de iudi. decer
nimus.de hoc de arbi.cōtingit.Ad hāc materiā facit am
plius.lxiij.di.hadrianus.ꝛ.c.sequē. xlix.ipse sedet in se
de illa quā sibi specialiter dn̄s in ꝑsona beati petri elegit.
ex̄ qui fi.sint legi.per venerabilē.§. rationibus.ꝟ.sane.ex̄
de bap.maiores.in prin.xix.di.enimuero.ideoqȝ summus
pontifex appellat.ex̄ de sta.mo.quū ad monasteriū. in fi.
ad idem.xix.xx.ꝛ.xxj.ꝛ.xxij.dist.per totū. L.approbat scri
pta aliorum ꝛ concilia.ex̄ de sum.trini.c.ij.in fi.xix.di.si ro
manorū.xv.di.sancta romana.xvij.dist.regula.ex̄ de here
ticis.fraternitatis. Lj. ipse dispēsat cum filio sacerdotis
vt habeat ecclesiam in qua pater ei⁹ immediate ministra
uit.ex̄ de fi.presbyteroꝝ.dilectus.ħm Gof. Lij.ipse solus
dispensat cum suspēso seu interdicto ab homine vel excō
municato celebrante: nō episcopus vel legatus a latere.
xj.q.iij.si quis episcopus damnat⁹.ꝛ.c.seq.et.c. placuit. ex̄
de cleri.excom.mi.illud. ex̄ de eo qui fur.or.re.c.j.ꝛ.ij.q.v.
que de causa. ex̄ de sentē.excō.quū medicinalis.§.fi.de re
iudi.quū eterni.li.vj.Tales eīn irregulares sunt:ꝛ ab of
ficio ꝛ beneficio remouēdi.ex̄ de cle.excō.mi.latores.ꝛ fe
re per totum. ħm Guill.duran. in spe.in titu.de legato.§.
nūc de episcoporū.in alio.§.generaliter aūt.ꝟ. s3 nūquid
potest episcopus vel legat⁹ ꝛ cū post.iiij.colum. Liij.ipse
absoluit incēdiarios postq̄ sunt ꝑ ecclesiā publicati ꝛ de
nuntiati. ħm Ioā.de deo.ex̄ de sentē.excō.cōquesti.c.tua.
Liiij.ipse absoluit occisores ꝛ mutilatores clericorū:vel si
al's lesio sit enormis:quod cardinalis legatus nō pōt ħm
Ostiē.ꝛ Ioan.de deo.ꝛ Guill.dur.in spe.in titu.de lega
to.§.nunc dicamus.ꝟ.circa.ad hoc facit ex̄ de sentē.excō.
quum illorū.xxiij.q.viij.si quis mēbrorum.ar.xvij.q.iiij.si
quis suadēte. adde hic quod nota.j.in.xlvij.ar.ꝟ.tenent.
Lv.ipse dispēsat vt nouitius vel homo alterius professio
nis fiat abbas ħm Innoc.ꝛ Ioā.de deo.ex̄ de elec.offici.

alij contra: sed hodie expeditū est ex̄ in clemē. de elec.c.j. xvj. ipse dispēsat vt laicus vel in minoribus ordinibus cōstitutꝰ fiat episcopus.lxj.dist.miramur.c.osius.§.sʒ aliud. lxiij.disti.valētinianus. xvij. ipse solus dispēsat cum illo qui sciēter excōmunicatus ordines recepit.de sentē.excō. quū illorū.§.j. xviij. ipse solus dispēsat cum ordinato in apostasia.ex̄ de aposta.c.fi. xix. ipse solus dispensat cū ordinato ꝛ schismatico.ex̄ de schisma.c.ij.de elec.quia diligē cia. xx. is qui renuntiauit executionē pontificalis offitij ingrediēdo religionem ꝑ solum papam ipsam recuperare potest.ex̄ de renun.post translationē. xxj. ipse dispēsat cum regularibus exeūtibus ad audiendū leges vel physicā vt promoueanꝰ. ex̄ ne cle. vel mo. nō magnopere. et ca. sup specula. rñso.j.ꝭm Ostien. xxij. cum nō ordinato ministrante: vt ex̄ de nō or.mi.c.ij. xxiij. concedit diacono vt compagis siue sandalijs vtatur.xciij.dis.puenit. Et clericis vt mappulis vti possint: vt eadē dis.illud. xxiiij. vt christianus portet arma saracenis.ex̄ de iudeis.significauit. xxv. ipse habet vtrūq; gladiū: scʒ spiritualem ꝛ temporalem ex cōmissione dei: vt.xxiij.dist.c.j.ꝛ in euāgelio. Ecce duo gladij. Luc.xxij.ꝛ dñs: cuius ipse vicē gerit: vtroq; vsus est.x.dis.qm̄.ꝛ.xcvj.di.quū ad verū.ꝭm Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc ostendendū.ꝟ.lxxxviij. de hoc s.plene dixi in.xiij.ꝛ.xxxvij.ꝛ.xl.ar. xxvj. ipse solus est successor petri ꝛ vicariꝰ iesu christi: vicē nō puri hois/sʒ veri dei gerēs in terris.ex̄ de trāsla.inter corporalia.j.rñ.c.quāto j.rñ.c.lʒ.vt eccle.bñ.c.j.§.j.ꝟ.porro.xxj.di.c.i nouo.ꝛ.c.seq. de homici.ꝑ hūani.li.vj.xxiiij.q.j.qm̄.vñ oia regit/disponit/ꝛ ordinat ꝛ iudicat: prout sibi placet.ix.q.iij.cūcta.c.ꝑ principalē.ij.q.vj.ideo ipse habet plenitudinē potestatis: ad quam vocatus est.ex̄ de vsu pallij.ad honorē.ij.q.vj.decreto.c.qui se scit.ꝛ dūmodo cōtra fidē nō veniat: in oibꝰ: ꝛ ꝑ omnia potest facere ꝛ dicere: quicquid placet auferēdo etiam ius suū cui vult: quia nō est qui dicat ei/cur ita facis.xix.dist.in memoriā.de peni.dist.iij.§.ex persona.als in.c.q̄uis. Nam apud eū est pro ratione voluntas.ꝛ qḋ ei placet legis habet vigorē.insti.de iur̄.na.§.sed quod principi.potest etiam oē ius tollere positiuū.ꝛ supra ius dispēsare.ex̄ de cōcess.pre. ꝑposuit.nec superiorē habʒ in terris. ex̄ de elec.licet.sed ipse sup om̄es est: nec pōt ab aliquo iudicari.xxj.dist.in nouo.c.nunc aūt.ix.q.iij. quasi per totū. ꝛ.s.in.iiij.ꝛ.v.ar.plene dixi. habet etiā celeste arbitriū.C. de summa trini.inter claras. ꝭm Guill'.dur.in spe.in titu. de legato.nunc ostendendū.ꝟ.lxxix.post duo folia.

Articulus.xlvj. A

Iterum de dispensatione pape in quibus casibus dispēsare valeat ꝛ in quibus nō: dicendum est. Sup quo notādū est/ꝙ sunt certi casus in quibus papa dispēsare nō pōt: quibꝰ exceptis/per cōsequēs omnia alia in eius arbitrio relinquuntur.ex̄ de transla. inter corporalia.xxv.dis.qualis.ff. de iudi.quū p̄tor. Et primo quidē quidam sunt qui dicūt ꝙ papa dispensare potest in om̄i casu.etiā cōtra apostolū quum teneat locū petri: ꝛ sit vicarius christi: et maior sit apostolo alio quouis in iurisdictione ꝛ administratione. Et hoc sentit Innocen.ex̄ de renū.post translationē. in fi.

In qbꝰ papa nō pōt dispēsare.

Hec aūt sunt in quibus dispensare nō pōt. Primo cōtra apostolū vt bigamus fiat diaconus: vel presbyter vel eps.xxvj.dis.acutius.c.vna tm̄.c.deinde.xxv.q.j. sunt q̇dā. ex̄ de bigamis.c.iij. Ioan.tm̄ no.ꝙ contra apostolū dispensare potest: nō tm̄ articulos fidei/vt no.in pre.c.sunt q̇dā. Vnde credo ꝙ de plenitudie potestatis posset cōtra apostolum dispensare ꝙ bigamus fieret presbyter. vide quod legitur ꝛ no.xxx.dist.lector.ꝛ eps.quia maior est apostolo: vt dictū est/sicut petrus: cuiꝰ successor est papa/maior fuit paulo ꝛ alijs aplis in administratione: vt no. xxj.di.in nouo.in glos.ar.quod. vnde ꝛ petrus dedit paulo licentiā p̄dicādi: vt no.xj.di. quis nesciat. glos.j. Itē nō pōt dispensare vt quis simul habeat plures vxores.ex̄ de biga.sup eo.c.de bigamis.c.nup.c.debitū.de diuor.gaudemus.xxvj.dist.deinde.quia cōtra dñi p̄ceptū esset. Erūt duo in carne vna. Gen.ij.in fi.ꝛ pre.c.debitū. Itē contra p̄cepta.x.decalogi: de quibus Exod.xx. Deut.v.ꝛ no. xxxiij.q.vij.quod in omnibus.quia etsi nō sunt sicut articuli: sunt tamē articularia fidei.i.ita annexa articulis fidei/ꝙ sine eis salutem prestare nō possunt.ad hec.xxv.q.j. sunt quidam.§.fi.lxxxvj.dis.nō satis.ad finē.ꝭm Ioan.de deo. Item contra euangeliū.xv.dist.sicut.xxv.q.j.sunt quidam.xxvj.dist.deinde.ex̄ de cele.mis.cū marthe. dispēsat tamen in euangelio interp̄tando ꝛ declarādo ipsum: vt no.pre.c.sunt quidā. Item cōtra ius naturale dispēsare nō pōt.vj.di.§.fi.insti.de iure naturali.§.sʒ naturalia. xiij.dist.c.j.de transac.c.fi. Item nō posset tollere.iiij.cōcilia generalia: que sunt sicut.iiij.euangelia venerāda: vt xv.disti.sicut.in fi.ibi: se ꝛ nō illa destruit ꝛc̄. Itē quidā dixerunt ꝙ nō possit dispensare cū homicida voluntario. ex̄ de tempo.or.c.fi. l.di.miror.j.q.vij.si quis omnem.ex̄ de excess.p̄la.ex literis.ex̄ de accusa. inquisitionis.j.rñso.ex̄ de homici.c.j.de cōse.di.j.c.j.sed tales in arena fundamentū fecerunt: quia dispensare pōt.vt.s.xlv.ar.ꝟ.dispensat.dixi ꝛ no.ex̄ de homic.sicut dignū.facit.lj.di. aliq̄ntos.c.pre.ex̄ de concess.prebē.ꝑposuit.in fi. Item in gradibus diuina lege prohibitis.de quibus no.ex̄ de diuor.gaudemus. ex̄ de resti.spo.literas.xxx.q.iij.pitaciū.scripsi.s.c.ar.xlv.ꝟ. solus papa dispensat. Itē in ijs que de sui natura sunt mala/vt peccata: quis possit cōmittere. ex̄ de iureiur.et si christus.§.quū etiam. Itē vbi status ecclesie vniuersalis decoloraret.j.q.vij. et si illa.xxv.q.j.que ad perpetuā. Item vbi sancti patres ꝛ romani pontifices aliq̇d bñ definierunt ꝑ vniuersali ecclesia: illud totaliter immutādo.xv.di.sicut.xxv.q.j.c.j.ꝛ.ij.c.cōtra statuta.ibi: Nec huiꝰ sedis pōt authoritas.ꝛ.c. om̄e.c.ideo.ꝛ quasi per totum.

An papa dispēsare possit cū monacho.

Itē quidam dixerunt ꝙ nō possit dispēsare vt monachus ꝑprium habeat: ꝛ matrimoniū contrahat.ꝛ hec fuit cōmunis sententia doctorum: vt no.ex̄ de statu monachorū.quū ad monasteriū.§.fi. ibi: Quia abdicatio proprietatis: sicut ꝛ custodia castitatꝭ: adeo est annexa regule monachali: ꝙ contra eā nec summus pontifex posset licentiam indulgere. Sed teneo contrariū cū Innocen.et Osti.ē.ꝛ facio vim in verbo licentiā.i.q.di. sine causa. dispēsatio autē vera semper vtilitatē vel necessitatem p̄suppōnit ꝑpter quā dispensatur.l. disti.vt constitueretꝰ.ꝛ.c. dño sancto.j.q.vij.§.nisi rigor.cū.c.seq. Causa ergo tanta posset esse ꝙ papa licite ꝛ sine peccato posset dispensare cum monacho vt contraheret ꝛ haberet ꝑpriū ꝛ transmitteret in heredes. Quid em̄ si in toto regno nō remanet heres: nisi filius regis mortui monachus: ꝛ totū regnum in seditiōe est: ꝛ aliū i regē hr̄e nō vult/nisi suū dñm naturalē: sic fuit i regno arragonie: vel aliq̇s rex īfidelis ꝯuertī vult cū toto suo regno ad fidē christi: si talis monachꝰ regis filiꝰ/filiā suā vnicā ducat vxorē: cū q̄ regnū suū sibi donat. Certe dicemꝰ ꝙ ꝑ tāta hūilitate ꝛ charitate aiaꝝ papa i h valeat dispēsare: q: p̄ferēda est talis actio ꝛ tāti meriti ꝯtēplatiōi soliꝰ illiꝰ monachi.q̇d em̄ deo gratiꝰ q̄ aiaꝝ salus/ꝑ q̇bꝰ mortuꝰ est: nūquid q̇libʒ se dʒ in holocaustū ꝑferre ꝑ salute aiaꝝ/sicut ipe fecit: imo q: maior est talis charitas q̄ talis castitas: quū tm̄ castitas dicaꝰ cum ꝑpria vxore.xxxj.di.nicena.xxviij.q.j.caue.ꝛ pudicitia.xxviij.q.j. §.j.ꝛ no.xxxij.q.v.in summa. Et maius bonū p̄ponēdū est minori bono: ꝛ vtilitas cōmunis priuate. ex̄ de renū.nisi. §.porro.qui.§.ꝑ hoc optime facit.ꝛ.§.ne putes.ꝛ.vij.q.j. scias frater. vbi de hoc.ff.ꝑ socio. accusatiōe.§.labeo.vbi de hoc.vbi dicitur ꝙ nō id quod priuatim vni ex socijs: sʒ qḋ toti societati expedit faciendū est.ꝛ.C.de cadu.tol.l.j. §.j.ꝛ in aut̄.de resti.ꝛ ea q̄ parit.§.ea em̄ q̄ cōiter.coll'.iiij. legiꝰ ꝛ no.ex̄ de postu.p̄la.bone.j. Et ꝑpter istā publicā vtilitatem pōt fieri monachus eps: vt pre.c.nisi.§.porro. et ex̄ de regu.licet.ꝛ etiā clericus siue rector.lv.dis.priscis.

xvi.q.i.ne pro cuiuslibet. ex̄ de sta.mo.qđ dei timore. codē modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex̄ de trāsla. inter.§.i.vꝫ.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etsi fiat rex: tn̄ ꝓpriū nō habebit.q: regnū cōmune est. ⁊ que acq̄rit:regno acquirit. vnde nec iura eius potest imminuere. ar.pro his.xviij.q.i.c.i.ex̄ de priuile.quū olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex̄ de p̄ben.ratio. sed ista nō obstant: q: eadem ratio remanet in his. bonū cōmune p̄ferendum. Sed quis sane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ no lit per dispensationē sui vicarij tante christianitatis multitudini prouidere:vtiq3 ergo dicēdum est/ꝙ possit papa in tali casu ⁊ simili ꝓuidere:quū ad maiora potestas sua extendi videatur:quia statuit ꝙ si simpliciter vouens/cō trahat:tenet matrimoniū.ex̄ qui cleri.vel vo.rursus.xvij. q.ij.cōsaldus.ex̄ de cōuer.ꝯiuga.placet.cū seq.ex̄ de voto, quod votū.li.vi.rn̄.statim.i.vꝫ. ⁊ hec constitutio. ¶ Item ꝙ vxor:vni⁹ alij nubat.ex̄ de diuor.gaudem⁹.§.pen̄. ¶ Itē ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō possit.ex̄ de regu.ad nostrā. immo q̄n3 minor.xviij.annis.e.tit̄.quia in insulis. qđ est contra ius naturale. Nam ex quo puer doli capax est: pōt se diabolo obligare:multo fortius deo.ex̄ de delic.pu.c.i.⁊ hec constitutio generalis est:⁊ ad omnes extendi potest: quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna ꝑsona vel duabus in tali casu valeat dispensari: Nam ⁊ potestatem habet generalē papa soluere ⁊ ligare.xxiiij.q.i.quodcūq3. ⁊ in quolibet voto tacite subaudit̄: nisi aliud deo magis placeat.ad quod optime facit qđ legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§ i.⁊ in glos.sic ergo pt3. Illud em̄ quod placet magis deo: potius est eligendū.ex̄ de vo.⁊ vo.re.scripture. ¶ S3 credendū est ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile est eligatur. vnde ⁊ ꝓpter hoc papa potest dispensare in tali casu. nec censendus est fractor voti: qui in hac parte obedit vicario iesu christi. Nam quod ipse vicarius dei facit:ipse de⁹ facere intelligit̄. ex̄ de transla.epi.c.ij.c. q̄nto. quantūcūq3 ergo redditio voti necessaria videat̄: intelligitur tn̄ deo votū soluere:qui ei illud quod magis placitum credit:facit authoritate superioris interueniente.ex̄ de vo.⁊ vo.re.c.i.c.nō est.xvij.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re. magne. ¶ Optime pro ista veritate cōcludit.c.i.preallegato. de vo.et vo.re.ibi. An recōpensatio melior fuerit.i.eccl'ie dei seu reipublice vtilior. Ostien.et deo magis accepta. ar.ergo expressum ꝙ si aliquis rex saracenorū magne potentie cum toto suo regno paratus sit baptizari ⁊ ꝯuerti ad dn̄m:dūmodo papa daret sibi in vxore talē sanctimonialem professam ⁊ deo cōsecratā: ꝙ dn̄s papa poterit in hoc casu dispēsare. ¶ D Nec obstat quod dicitur ꝙ hoc votū castitatis compensationē nō admittit:quia castitas sola est que cū fiducia possibilis est deo aias p̄sentare. in aut̄.de leno.§.sancimus.coll̄.ij.⁊ Aug. videt̄ expresse dicere/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam si fiat ꝓpter hoc vt aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō solū.qđ.c. multū facit contra dispensationē hanc. Item nō obstat ꝙ nullum inuenietur eque bonū cum quo possit cōmutatio fieri:quia nihil est melius cōtinentia/quia replet paradisum.xxxij.q.i.c.nuptie. Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō dare pro anima sua. Matth.xvi. Luc.ix.xij.q.i.p̄cipimus. ⁊ no.hoc ex̄ de sta.mona.quū ad monasteriū.in glo.fi. S3 ad hec ⁊ similia respondendū est: vt tactū est/ꝙ voueti ꝑ se hoc nō licet.hoc em̄ est violare ipsum votū:qđ nō licet/ vt dicit Aug.pre.c.nō solū. Sed licet authoritate ⁊ licētia dei siue sui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento intelligitur excepta:vt.s.dictū est.ex̄ de iureiur.veniētes. ¶ Itē vtilius est ecclesie dei ⁊ reipublice:vt.s.tactū est:⁊ deo magis acceptū/ꝙ virgo q̄uis deo dicata:saluet animā suam in matrimonio viuēs caste:vt pre.c.nicena.xxxi. di.⁊ ad saluandū ducat secū plus q̄.M.vel.MM.milia animarū q̄ illa sola sibi virginitas.quia:vt dictū est: hec publica ⁊ tanta vtilitas p̄ponenda est priuate. vt iuribus.s. positis. Quod euidenter dn̄s probauit quādo incarnari voluit:⁊ animā suam dare ꝓ multis peccatoribus: q̄uis nō peccasset:considerans ibi non suam priuatā vtilitatē: sed communē. Si ergo dn̄s ob multorū salutē animā suā dedit:quis tu tantus: qui et hoc dare animā tuā negas? ar.eius quod dicit Ambro. Si filius dei censum soluit:q̄s tu tantus qui putas nō soluendum?xi.q.i.magnū. ¶ S3 etiam qui hoc dicunt sub quodā pallio pietatis potestatem dn̄o pape auferunt:quā habet nō ab hoīe/sed a deo: vt pre.c.quāto.c.licet.de transla.epi.qui statuit circa votū solenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtractum:simplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus simplex obligat/q̄ solenne.⁊ idem posset facere de solēni quod nō dirimeret. vt hec omnia colligunt̄ ex̄ qui cle.vel vo.consuluit.c.rursus.ex̄ de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vi. ⁊ facit ad hanc materiā quod statuit ecclesia de ingredientibus ordinem mendicantiū.ex̄ de regu.nō solum.c.cōstitutionē.li.vi.⁊ de alijs ordinibus.c.ti.is qui.li.vi. ¶ Nec obstat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.i. integritas. quia omne votū voluntariū est.xx.q.iij.presens.⁊ tn̄ compēsationē admittit.ex̄ de vo.⁊ vo.re. magne.⁊.c.i.i.q.viij. §.nisi rigor.⁊.c.seq.⁊.§. vtilitatis intuitu.⁊.c.seq. Nec est impiū hoc credere:sed contrariū esset iniquum dūmodo virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex se petierit. sed ꝓpter solam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilitatem se pape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.i.quū etiā propter bonum obediētie/potius videatur pati ꝙ agere. sicut de illo dicitur qui ad mandatū ecclesie reddit debitū vxori. vt no.⁊ legitur de sentē.excom.inquisitioni. ¶ De aureola ꝙ eam perdat in hoc casu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.sed talis habebit maiorē gloriā:s3 nō talē.legit̄ ⁊ no.xxxij.q.v §.i.pro hac sententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū igit̄.quū igit̄ in lege veteri:in q̄ nō min⁹ p̄ceptū dn̄i obligabat q̄ votū hodie obliget i eccl'ia ⁊c̄. vbi sic no. Ostiē. Quum igitur mandatū dn̄i ⁊ votū pari passu ambulāt: vt hic dicit.⁊ mandatū dn̄i possit adimpleri ꝑ aliud equipollens.xxij.q.iiij.innocēs.ergo ⁊ votum.sic argumentat̄ hic Inno.quasi diceret:quū votū succedat loco precepti: eādem naturā debet habere.ar. ex̄ vt li.pen.c.i.in fi. ⁊ idē dicimus de actione que loco alterius succedit:ꝙ eiusdem nature est:cū illa cui succedit. ff.si quis casu. si cū.§.q̄ iniuriarum.ar.ad hoc ex̄ de sta.mo.recolentes.§.fi.⁊ pre.c.innocens.ex̄ de censibus.significauit.ex̄ de bap.maiores.§. fi.⁊ seq.quedam cōmutarent̄ in aliud:per hoc figurabat̄ votum peregrinationis commutationē recipere. Ostiē. ¶ Nō obstat aut̄.de lenonibus:que dicit ꝙ sola castitas est ⁊c̄.subaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē sine baptismo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā certū est nō prodesse.i.ad Cor.xiij.de peni.dist.ij.§.euidēter.⁊ expressum.xxxiij.q.v.tunc saluabit̄.c.hoc solū. vnde ⁊ Ber. Audeo dicere sine humilitate/nec virginitas marie deo placuisset.⁊ Aug.ait: Nō dubito p̄ferri mulierem superbe virgini. S3 nō obstat quod legit̄ Eccl'i.xxvi. Nō est equa ponderatio anime cōtinētis. Nam hoc nō debet intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falsū est:quia virginitas siue pudicitia/virtus est principaliter animi nō corporis.xxxij.q.v.§.i.c.de pudicitia.c.magis timeam⁹.c.sicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā seruat in corpore:nisi pri⁹ spiritui insita castitate. vn̄ Aug. Virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. vnde et Ecclesiasticus dicit. non continentis corporis/sed anime:quia continentia corporis sine continentia anime/est sicut lucerna sine oleo.⁊ talibus dicitur Matth.xxv.nescio vos. vel debet intelligi de continētia spirituali anime:vt scil3 homo abstineat a peccatis mortalibus et venialibus quantū potest.i.ad Cor.ix. Omnis q̄ in agone ꝯtēdit ab oib⁹ se abstinet.ꝓ hoc bn̄ facit.xxxij. q.v.no est christifidelib⁹.al's est sub.c.ꝓposito.ibi: Habetis verā magnāq3 ꝯsolationē si fidā ꝯtinētiā retinetis nō ꝯsensisse persecutorib3. hoc etiā expsse ꝓbat̄ Esa.lviij.ibi: Quare ieiunauim⁹ ⁊ nō aspexisti ⁊c̄. vsq3 ibi:nōne hoc est magis ieiuniū qđ elegi: Dissolue colligationes cordis tui ⁊c̄.p[illegible]ler

Virginitas q̄d sit.

ergo spiritualis continētia corporali: quā retinet virgo sacrata in tali casu per obedientiā pape contrahens. Sic etiā intelligit illud Hiero. dicētis, ꝙ absq; puritate, virginitate, cōtinentia ⁊ castitate, opera omnia imperfecta sunt. xxxviij. q. v. tunc saluabitur. hoc eñ necesse est vt intelligatur de virginitate ⁊ castitate aie. ſm quē modū tota ecclesia dicitur virgo, iuxta illud. ij. Cor. x. Despondi vos ⁊c. xxvij. q. j. nuptiarū bonum. alr̄ nullus cōiugatus: nulla vidua saluaret: quod dicere error est. ex̄ de summa trini. c. j. §. nō solū. ¶ Ad illud etiā quod dictū est, ꝙ nullam commutationē dabit homo ꝓ anima sua. Mat. xvj. de plano fateor. Sed dico ꝙ talis nō ꝑdit animā suā: qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur: ⁊ caste viuere dicitur: sicut superius est probatum. Nec ꝓhibet iste monachus vel ista lege diuina contrahere: sed canonica. ex̄ qui clerici vel vo. veniēs. c. rursus. xxvij. q. j. quasi ꝑ totū. xxxiij. q. v. tunc saluabitur. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. qd̄ votū. lib. vj. ergo sup eam potest papa ex causa legitima dispēsare. ex̄ de conces. p̄ben. ꝓposuit. ¶ Restat deniq; respōdere illi p̄dicto verbo decretalis. quū ad monasteriū. de sta. mo. ꝙ abdicatio ꝓprietatis: sicut ⁊ custodia castitatis, adeo annexa est regule monachali. Rn̄deo ſm Innocē. lumē iuris canonici, annexa de iure positiuo: qd̄ sic probat. monachus eñ nihil aliud est q̄ solitari⁹ ⁊ tristis. xvj. q. j. placuit. ij. ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoscat nomē suū. Monos eñ grece, latine vn⁹. achos grece, latine tristis. vnde dicitur monachus. i. vnus ⁊ tristis. ⁊. c. monachus. quicquid vltra hoc additū est: de iure positiuo impositū est.

Papa cū monacho sup voto substātiali b⁹, dispēsare pōt.

¶ Ex quo apparet ꝙ papa dispēsare pōt cum monacho, vt ꝓprium habeat ⁊ vxorē ducat: vt. s̄. dictū est: quū nemini dubiū sit, quin ipsam religionē siue ordinē ex natura siue substantiā quā debꝫ ordini: ex toto tollere possit. ſm Innoc. eteni omnis religionis regula a sua tantū authoritate vires sumpsit. ex̄ de reli. do. c. fina. ⁊. c. religionū. lib. vj. sicut ergo ⁊ religionē ⁊ eius substantialia instituit ⁊ approbat: sic ⁊ ipsam tollere pōt. ex̄ de reg. iur. ois res. his aūt sublatis subtrahit ⁊ regula. vñ dicit, annexa. quasi diceret. substantialia sunt hec duo. vñ ⁊ hec nō possent destrui: qn illa destruerent. nec ledi, quin ⁊ lederent: quia idem iuris est in annexis. ff. de reli. que religiosis. et ex̄ de iudi. quāto. cum suis concor. sed qd̄ fecit tollere pōt. Item quia mutat substantiā rei. C. de re. vx. ac. l. j. ⁊ no. in p̄e. c. quū ad monasteriū. ¶ E Quod aūt hec duo abdicatio ꝓprietatis, ⁊ custodia castitatis nō sint de substātia monachatus, etiam sic ꝓbo: olim in principio ecclesie primitiue in egypto, ⁊ palestina ⁊ thebaida veri anachorite ꝓprium possidebāt ⁊ emebant ⁊ vendebant ⁊ donabant illud modicū quod habebant: ⁊ tñ nedū monachi: immo genus ꝑfectius inter tria genera monachorū de egypto dicebātur. sicut probat collatio Piamonis de tribus generibus monachoꝝ, scꝫ cenobitarū, sarrabiataꝝ, ⁊ anachoritarū in lib. coll. Ioan. cassi. Immo ⁊ multi de cenobijs viri ꝑfecti egredientes ibant ad eos: vt ꝑfectius viuerēt vt apparet in predicto libro collationum, et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus primus summus anachorita ꝓpriū habuit ⁊ testamentū fecit. xix. q. ij. §. ecōtra paulus. ꝓ hoc facit qd̄ legit ⁊ no. ex̄ q̄ cle. vel vo. insinuāte. xxvij. q. j. de viduis. j. Et eremite ꝓpriū habere possunt vt no. p̄e. §. econtra. ⁊. xxvij. q. ij. §. ecce. in glo. debent. Et ecclesia primitiua in speciali ꝓprium nō habebat: vt. xij. q. j. dilectissimis. nō fuit ex p̄cepto dñi: sed illi⁹ ecclesie ordinatione sancta ⁊ ꝑfecta: sed illa regula nō rumpit, si ex causa cū aliquo de contrario dispensat: q2 priuilegia paucorum legem nō faciunt. dist. iij. priuilegia. ex̄ de sbo. sig. abbate. Nam. ⁊ Aug. quod ordinauerat ꝙ clerici ꝓpriuz nō haberēt: ex causa reuocauit. xij. q. j. certe ego sum. pro hoc facit: quia olim diaconisse ꝓpriū habebant. ar. xxvij. q. j. si quis rapuerit. vbi de hoc no. i glo. que sit. ⁊. C. de sacrosanc. eccle. l. generali. ⁊ qd̄ legitur ⁊ no. xij. q. j. c. si. b. de sanctimonialibus. ⁊ ex̄ de elec. indēnitatib⁹. §. supradicta.

Proprietatis abdicatio, ⁊ castitatis custodia, an sint de substantia monachat⁹.

lib. vj. b. innuitur. a sensu cōtrario, ꝙ papa posset approbare statum monachorū habentiū ꝓpriū ſm consuetudinē alemānie si vellet. ¶ Castitas etiam nō est de essentia monachatus nisi ꝑ ecclesiā: ergo possent ꝯtrahere: nisi lex ecclesie impediret. ar. bo. xxxij. q. iiij. dixit. ⁊ facit quod no. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. in glo. j. susceptū. in fi. Quod ex hoc apparet: quia apostoli q̄ fuerūt caput ecclesie primitiue: monachi vel cenobite ꝓ illo tēpore fuerunt: quo fuerūt cum multitudine credentiū hierosolymis. quia in illa ecclesia data fuit forma vite cenobitice ſm Piamonem. s̄. all'. de tribus generibus monachorū: ⁊ bedam, qui sup illo sbo: dabat singulis ꝓut vnicuiq; opus erat. dicit: q̄ ita viuūt vt sint eis cōmunia oīa cenobite vocant. Et quum apostoli cōmuniter vxores habuerunt: nec reperit ꝙ christus post eorū vocationē eos separari mandauerit ab vxorib⁹ contra legē quā ipse dederat de matrimonio nō diuidendo. quos de⁹ cōiunxit nisi ob causam fornicatiōis. Mat. xix. Mar. x. xxxiij. q. ij. quos de⁹. immo eas secū ducebant: licet cū eis carnaliter nō commiscebāt: vt mercede p̄dicationis sustētarent ab eis. vt est expressum. xxxj. di. omnino confitemur. ⁊ ibi no. g̃ dispensatio habet locū. ¶ F Itē ⁊ obedientia de substantia monachi est ſm ecclesiā: sicut castitas ⁊ viuere sine ꝓprio: vt no. Ostien. in p̄e. c. cū ad monasteriū. ⁊ de regu. ex parte. ⁊. c. consulti. ⁊ facit p̄e. c. cum ad monasteriū. §. prior. b. abbas. de maio. ⁊ obe. cum in ecclesijs. ibi: ad debitam obedientiā ⁊c. xix. q. iij. statuimus. ibi: Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit. ⁊ tamē monachus factus epūs absolutus est ab illa obediētia: quū factus sit de filio pater: vt no. xviij. q. j. c. j. Et possunt esse aliqui monachi ⁊ nō subesse abbati: vt no. xxvij. q. j. de viduis ⁊ puellis. in glo. pōt ergo. in fi. ¶ Plene g̃ ⁊ clare probatū est iuribus ⁊ rationibus posse papā cum monacho vt ꝓprium habeat: vt vxorē ducat: ex causa salutifera dispensare. immo etiā si dñs Innoc. iij. conditor illius decretalis, quū ad monasteriū, intellexisset ad literā ꝙ nec ipse: nec alius romanus pōtifex, in tali casu posset monacho cōtrahendi licentiā indulgere: nō potuisset legē suo imponere successori: quū non habeat imperiū par in parem. ex̄ de elec. innotuit. vbi de hoc. ff. ad trebel. ille a quo. §. tempestiuū. ex̄ de rescrip. quia per ambitionē. in fi. lib. v. quicqd aūt no. Ber. in p̄e. c. cū ad monasteriū. ⁊ ex̄ de cōdi. ap. c. ij. hoc teneas: quia Ber. ⁊ sequaces hāc subtilitatē, ⁊ rationes veras minime ꝓuiderunt. Thomas etiā de aquino in hac est sententia. ¶ G Hoc tñ notādū est, ꝙ nisi papa ex iusta causa dispenset: peccat, nec dispēsatio prodest quātū ad deū: vt no. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. nō est. Quod verū est qñ dispensatur contra votū tacitum vel expressum: vel contra euangeliū, vel contra ecclesie generalem statū. Secus in dispensationibus que sunt contra ius positiuum: quia in his sufficit sola voluntas dispensatoris. etiā sine cā: q2 de iure pōt supra ius dispensare. ex̄ de ꝯces. p̄bē. ꝓposuit. ſm Guill'. dur. in spe. in tit. delegato. §. nūc breuiter. b. ⁊ no. ⁊ Inno. i p̄. c. cū ad monasteriū. in glo. vbi ex cā q̄ no. ibi, ꝙ si sine cā dispēsat cū monacho vt ꝓpriū habeat: nec dispēsans, nec ille cū quo dispēsatū est quātū ad deū tutus est. Secus si sine cā dispēsat: vt vxorē ducat: q2 si vxor credit bonā ⁊ licitā, tenet mr̄imoniū: ⁊ tenet monacho reddere debitū sed ipē debitū sine peccato exigere nō pōt. Rō diuersitatis est: q2 in dispēsatiōe habēdi ꝓpriū nemini p̄iudiciū fit: nisi illi cū q̄ sine cā dispēsat. Secus est in mr̄imonio: vbi dispēsatio ꝓdest vel p̄iudicat alij. s. ꝯiugi. Et ideo dicēdū est tenere mr̄imoniū ne illa cū q̄ ꝯtrahit authoritate p̄ncipis decipi videat. C. de his qui ve. eta. impe. l. j. ex̄ de dona. ꝑ tuas. §. fi. xxvij. q. j. de viduis. vñ etiā no. Ostiē. in p̄. c. nō est: ꝙ si sine cā facta dispēsatio est: etsi illi cū q̄ dispēsatū est de exceptio: in iudicio tñ aie: dat dānatio. maxime dispēsanti. ar. C. de iudi. rē nō nouā. ix. q. iij. alioꝝ. sed ⁊ petēti ⁊ recipiēti. maxime si ad postulationē ipsi⁹ dispēsatio ē obtēta. ar. ff. qd̄ q̄sq; iur. l. iij. Notat etiā de ista materia Ostiē. ex̄ de elec. audi. q. i. glo. de iur.

Papa iusta de cā dispēsare dꝫ.

Potētia dispensatiōis papalis pbatur.

¶ Item super facto potentie dispēsandi papalis/ap
probo duas regulas traditas per Ostiē. ex̄ de cōces. p̄e.
proposuit. in glos. q̄si diceret. Una est ꝙ papa tantā ptātē
habet/ꝙ si dicat ⁊ faciat q̄cq̄d placuerit: accusari nō pōt:
nec dānari ab hoīe: dūmodo nō sit hereticus incorrigi-
bilis. xl. di. si papa. pōt tn̄ ⁊ debet moneri in secreto. ⁊ etiā
palā si palam peccet mortaliter. Nam velit nolit subiacet
euangelice veritati/quoad monitionē faciendā ⁊ recipiē
dam: quia cuilibꝫ dictū est. Si peccauerit in te frater tu⁹.
ex̄ de iudi. nouit. ij. q. j. si peccauerit. Matth. xviij. sed q̄ad
hoc quod ibi dicit: dic ecclesie/non subiacet nisi in heresi.
¶ Alia regula est/ꝙ in omnibus pōt dispēsare dūmodo
nō sit contra fidem: ⁊ dūmodo per dispensationē suā eui-
denter nō nutriatur peccatū mortale: nec inducat subuer
sionē fidei: nec periculum animarū. Nam in talibus ɔtra
dn̄m nullā habet penitus potestatē. sic intellige. xxv. q. j.
sunt quidā. xv. dist. sicut. ergo contra legē canonicā potest
dispensare indistincte. ⁊ cōtra legē diuinā vbi sibi ꝓhibi-
tum nō est: nec peccatum continet euidēter. De potentia
pape in dispēsando ⁊ nō/no. in p̄e. c. sunt quidā. ⁊. c. sicut.
iiij. dist. in istis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoritatē. xiij. dist.
in summa. ex̄ de resti. spo. literas. de cōces. p̄e. ꝓposuit. de
sta. mo. quū ad monasteriū. j. q. vij. §. nisi rigor. i glos. hic
incipit. de transla. epi. c. j. de offi. leg. quod translationē. de
excel. p̄e. sicut vnire. xij. dist. p̄ceptis. in spe. in titu. de legato. §. nūc ostendendū. ⁊. §. nūc breuiter dicendū. De mate-
ria pape adde hic duo reptoria vtilia q̄ posui. j. in. ij. p̄te
istius operis in arti. xj. in. §. a capite. in primo ⁊. ij. folio.

¶ Articulus. xlvij.

Ecūdne ad superiores casus papales: q̄s late. s. descripsi: iferiores a papa siue cardinales legati a latere: siue patriarche/siue metropolitani/siue epi/siue alij manus extendant: quū sibi sint in signū priuilegij sin
gularis tantūmodo reseruati: ideo incidenter in hoc ope
re ponam casus in quibus p̄dicti valeant dispensare ⁊ in-
tromittere se de iure: ⁊ quid ad officiū pertineat eorūdē.

Legatorum tria gn̄a: ac eorūdē officia.

¶ Et primo incipio a legatis quorū tria genera sunt. vt
legit ⁊ no. ex̄ de offi. leg. officij. li. vj. ⁊. c. tit. excōmunicās.
no. p Bern̄. ¶ Ad quorū officiū ptinet tenere pacatā ꝓ-
uinciā: ⁊ eam purgare malis hominibus/⁊ eos punire.
ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. §. quies quoqꝫ. ff. de offi. pr. l. iij. ⁊. l. cō
gruit. ex̄ de offi. or. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia
dissipet malos/edificet virtutes: ⁊ plantet bonos. ex̄ de ma
io. ⁊ obe. solite. ex̄ lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad offi
cium eius ptinet causas audire: que per appellationē de-
feruntur ad eum. ex̄ de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. ꝑ-
uenit. ⁊ etiam per simplicem querelā in prouincia sibi de-
creta potest audire omnē causam ad forum ecclesiasticū
ptinentē: omisso quolibet ordinario/quia roma cōmunis
patria ē. ff. ad municipa. roma. ex̄ de fo. cōpe. c. fi. ¶ Ipse
em̄ plenissimā habet iurisdictionē: ⁊ maius imperiū om-
nibus post principē. ⁊ omnia exercere pōt quecūqꝫ pōt is
qui legatū misit: que sibi ipsi specialiter non reseruat. ex̄
de sentē. excō. nup. ex̄ de offi. leg. qđ trāslationē. de of. vi. c.
penul. ⁊ no. ij. q. v. que de causa. ff. de ꝓcur. ꝓcurator cui. ⁊
l. seq. habet merū imperiū sicut ⁊ ꝓcōsu. ff. de offi. ꝓcōsu.
si in aliā. §. fi. ⁊ maius imperiū hꝫ in ꝓuincia sibi decreta
oībus aliis post principē. ff. de offi. ꝓcōsu. ideo. de offi. p̄si.
l. iiij. nec q̄cq̄ est in ipsa ꝓuincia qđ p ipsum nō expediat.
ff. de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄. in prin. Nā ipse vicē ꝓcōsulis
⁊ p̄sidis ꝓuincie obtinet. ex̄ de offi. leg. legatos. lib. vj. Nā
ipse gerit vices dn̄i pape. ex̄ de cōsue. quū venerabilis. ex̄
de p̄sump. mādata. xciiij. di. c. j. ex̄ de offi. leg. c. j. c. ꝙ trāsla-
tionē. sed si aliqua grauia immineāt ⁊ ardua p̄ter illa que
sibi sedes ap̄lica reseruauit: debet legat⁹ illa ad ap. se. re-
ferre: vt euidēter ꝓbat. xvj. q. j. frater nr̄. circa mediū. xxv.
q. j. in galliarū. ex̄ q̄ fi. sunt legi. p venerabilē. prope fi. ex̄ de
bap. maiores. in pn̄. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. ex̄ de offi. ar
chid. ad hec. §. itē in ep̄la. ex̄ de trāsla. c. j. vnde legit Exo.
xviij. in fi. ꝙ moyses costituit pncipes ⁊ tribunos: vt q̄cq̄d
maius esset ad eum referrēt. ad id ex̄ de re iudi. quū etern
ni. rn̄. j. li. vj. sicut sunt illa q̄ maiori aiaduersiōe indigent.
vt. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. Itē solēt. ad idē. ff. de offi. p̄fec. vigi.
l. iij. §. cognoscat. ff. de offi. ꝓconsu. l. si q̄d erit. ¶ Poterit
ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis co-
gnoscere. vnde separat matrimoniū ꝓpter errorē condi-
tionis. ex̄ de ɔiu. seruo. c. fi. Itē cognoscit de questiōe que
vertit inter clericū ⁊ laicū. ex̄ de re iudi. quū causam que.
Non potest tn̄ legatus de causa cognoscere vel eā cōmit
tere audiēdā de plano sine strepitu summarie ⁊ sine figu-
ra iudicii: de q cōmissiōe loquit ex̄ de vb. sig. sepe ɔtin-
git. in clemē. vt est expssum. ff. de de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄.
§. de plano. ⁊. §. vbi decretū. que em̄ cōmunia sunt oībus
p̄sidibus: debet ꝓconsul obseruare. vt in e. l. in fi. Pōt le-
gatus de causa criminali epi cognoscere: licꝫ nō definire.
ff. de offi. ꝓconsu. l. j. ar. iij. q. vj. quis. c. multū. Pōt legat⁹
cognoscere de causa epatus vbi de eo litigat. ex̄ de ap. cō-
stitut⁹. j. ⁊ de elec. quia diligētia. nam ⁊ visitator hoc pōt.
lxxxv. dis. archidiaconus sto. facit ex̄ de elec. quis. li. vj. ad
illos duos. vb. p̄ce. iunge qđ no. s. xlv. ar. §. sciendū. vb. xvij.
Item ad legatū omissis mediis appellat. s̄m Guill. dur.
in spe. in titu. de ap. §. nūc tractem⁹. quis Ioan. no. ɔtra.
ij. q. vj. q̄sq̄s. ats si q̄s nostrū. sed de cōsuetudine cōtrariū
obtinet. ⁊ qđ primo dixi verius est: q: vices pape gerit. vt
s. ꝓbatū est. Si aūt iuste ab eo fuerit appellatū: ad papā
appellationi deferat reuerēter. ex̄ de re iudi. quū causam
que. ar. tn̄ cōtra. ex̄ de accu. ad petitionē. sed ibi nō detulit
frustratorie. Item legatus de latere habet iurisdictionē
super exemptos. ad hoc. xj. q. j. peruenit. xxv. q. ij. §. si ergo. ꝓ-
pe prin. ⁊. vb. quicq̄. ex̄ de supple. ne. p̄e. licet. ex̄ de offi. del.
venerabilis. de p̄ben. graue. de sentē. excō. nup. ex̄ de vbo.
sig. veniēs. li. vj. rn̄. j. ⁊ no. ex̄ de offi. leg. ꝙ translationem.
¶ Potest legatus cardinalis in sua ꝓuincia ꝓuinciale
conciliū celebrare. iij. di. §. porro. xvij. di. regula. xvj. disti. c.
sexta. lxiij. di. c. ij. j. q. vij. conuenientib⁹. nō obstat. j. q. vj. ideo.
quia loquit de concilio generali ⁊ vniuersali. facit p hac
opinione: q: metropolitan⁹ ⁊ primas faciūt iure proprio
sua concilia particularia ⁊ ꝓuincialia. xvj. di. c. j. xcij. dis. si
quis eps vacans. xviij. di. in multis. c. ibi positis. nā ⁊ eps
facit cū suis clericis. xviij. di. nō oportet. ¶ Pōt legat⁹ de
latere interptari mandatū dn̄i pape. ex̄ de postula. p̄e. c. j.
vb. nec valet. ⁊ ꝓcessus legati approbant cōtra rege fran-
cie post ap. ex̄ de appel. nouit. Pōt cōfirmare electionē il-
lius qui abiurato schismate ad ecclesie rediit vnitatē. ex̄
de elec. quia diligentia. arg. tn̄ cōtra. xij. di. nos cōsuetudi
nē. sed ibi loquit de iure cōmuni quo nō ꝓmouent here-
tici ⁊ schismatici. Itē legatus examinat qđ est notoriū. ex̄
de elec. bone. ⁊. c. venerabilē. Promouet in abbatē irregu
larē: ⁊ in minoribus constitutū: vt legit ⁊ no. s̄m Innoc̄.
ex̄ de eta. ⁊ quali. tuā. ⁊ de corpo. vitiatis. exposuisti. Pōt
facere legatus statuta que ꝑpetuo durāt. ex̄ de offi. leg. c.
fi. vbi de hoc. ex̄ de vb. sig. ex parte. ⁊. c. sup quibusdā. §. fi.
de loca. c. j. vnde et papa concedit priuilegium saluis cō-
sti. lega. ap. se. ex̄ de prescrip. c. veniens. vtrum in conden-
do statuta requirere teneatur prelatorum consensum: te-
nent Innocen. et Osten. p̄e. c. fina. de offi. leg. ꝙ tenent
statuta sua in his que spectāt ad suam iurisdictionē. etiā
si prelati nō fuerint requisiti: dummodo legibus genera-
libus non obsistant. nam ipsas ei corrigere nō licet. ar. C.
de offi. prefec. illyri. ⁊ ori. l. ij. quod dic vt no. ipse Innocē.
ex̄ de offi. archipresbyteri. c. fi. qui dicit ꝙ tenetur require-
re consensum prelatorum prouincie. allegat. ix. q. iij. c. j. et
iij. ⁊. iiij. et. v. Violatores statutorum legati absoluentur.
s̄m. H. per ordi. locorum. ex̄ de senten. excom. nuper. Si
legatus ferat sententiam generalem: qui furtum cōmise-
rit sit excommunicatus. vt ex̄ de sen. excō. a nobis. j. valet:
⁊ durat legatione finita. ex̄ de loca. c. j. Est enim iudex or-
di. ex̄ de offi. leg. c. j. ⁊. ca. fina. C. de offi. rec. prouincie. qui

Ad legatū appellatur.

Legat⁹ de latere/mandatū pape interpretatur.

Legat⁹ cui cõpa retur.

ordinariam.⁊.l. seq.ff. de offi.procõsul.l.j.⁊.ij.C.de of.ei⁹
qui vices alicu.iud.ob.l.j.⁊.ij.⁊ habet imperiũ in ꝓuincia
sibi decreta.ff.de offi.procõ.⁊ ideo.⁊ similis est ꝓcõsuli.si
cardinalis est.ff.de offi.ꝓcõsu.l.j.ex̃ de offi.le.legatos.lib.
vj.ex̃ de sentẽ.excõ.ad eminẽtiã.q: cardinalis sumit̃ ex cõ
siliarijs dñi pape: sicut ⁊ proconsul olim eligebat̃ ex cõsu
libus vrbis rome ad aliquã ꝓuinciã regendã.ff.de of.ꝑfi.
l.j.ar.ff.de of.q̃sto.l.j.§.ex his.vel poti⁹ siĺis est ꝑfecto pto
rio.ẜm Ostien.arg.ex̃ de ap.nouit.C.de epis.man.epale.
Alios autẽ legatos singulos dicim⁹ siles esse ꝑsidib⁹.ar.
ff.de offi.ꝑsi.l.ij.⁊ ꝑses ꝓuincie ordinari⁹ est.C.li.x.delega
tis.si qd ex.Quũ ergo possint hoc alij ordinarij: vt pall.c.
a nobis.⁊.c.nro.multo forti⁹ legatus poterit hoc: q habz
maius imperiũ in ꝓuincia post pricipẽ: vt in pre.l.⁊ ideo.
⁊ c.ti.si mihi aliã.§.si.⁊.l.nec quicq̃.i pn. ¶ Põt etiã ꝯce
dere indulgẽtias ꝑpetuas.⁊ legit̃ ⁊ no.ex̃ de offi.leg.c.si.
nõ excedẽtes formã cõcilij generalis.ex̃ de peni.⁊ re.quũ
ex eo.nisi aliud habeat ex priuilegio speciali. Itẽ possunt
legati ex aliq̃ causa reddere quemq̃ inhabilẽ ad bñficia
ecclastica ⁊ secularia etiã ꝑpetuo.ff.de offi.ꝑfecti.vr.l.j.§
penul.ex̃ de hereti. si aduersus.in si. ⁊.c.excõicam⁹.§. cre
dentes.⁊.ij.q.iij.§.notandũ.in si.quod idẽ tenet Guill.in
ꝓo.in sua dioc.tenent̃ epi ꝓuincie ⁊ alij legato obedire:
q: ei subsunt.ex̃ de appel. quũ parati.⁊ ipse legat⁹ põt iu
dicare de epoꝝ ꝓcessibus: ⁊ eos ẜm iuris tramites: qs ex
pedire viderit: reuocare ⁊ emẽdare ẜm.H.Credit̃ sigillo
legati.ex̃ de confir.vti.quũ dilecta. Potest legat⁹ ex causa
reuocare indulgentias dñi pape ⁊ suorũ ꝑdecessoꝝ.ex̃ de
cle.nõ resi.c.penul. Potest etiã legat⁹ a latere ecclesiã in
ordinatã in ꝑbẽdis ⁊ in alijs ordiare: ⁊ papa approbat qđ
per eũ fit.ex̃ de cle.ex.mi.ꝓposuit. Põt grecos ⁊ eremitas
⁊ alios ꝓpter inobediẽtiã excõicatos ⁊ suspẽsos absolue
re cũ manuali ꝑmissione.ex̃ de sentẽ.excõ.sup eo. Põt de
causa que est inter duos reges cognoscere.ex̃ de ap.nouit.
Põt legatus regẽ ⁊ reginã male ꝯiunctos separare.ex̃ q̃
si sint legi.ꝑ venerabilẽ.§.verũ. Legati eundẽ modũ ser
uabũt in cõmissione causarũ sicut papa.ex̃ de rescrip. sta
tutũ.§.sancim⁹.li.vi. Priuilegiũ legatorũ est vt legatiõe
durãte rñdere nõ teneant̃: nisi in his tñ q̃ legatiõis tẽpo
re ꝯtraxerũt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.⁊.§.seq.⁊.ff.de offic.
ꝑsi.l.senatus. Legato aũt tẽpus ꝓdest ex quo legat⁹ crea
tus est: nõ ex quo romã venit.ff.de lega.l.legato. Itẽ q̃ in
legationib⁹ publicis versati sunt: a quilib⁹ muneribus ⁊
oneribus excipiunt̃.C.de lega.l.iiij.lib.x. In transmarina
aũt legatione ꝑfuncti vacationẽ biennio habẽt: vt.e.tit̃.l.
iij. Superueniẽte legato maioris authoritatis: officiũ alte
rius cessat.ex̃ de offi.le.volẽtes.ex̃ de priuilegijs.antiqua.
nec de causis etiã inchoatis minor se intromittet.ff.de su
spec.tu.l.hoc eñ. Põt legatus a latere cõferre vacãtia be
neficia in ꝓuincia.ex̃ li.vj.de offi.le.officij. Sed nõ põt ad
vnã ꝑbendã duos recipere: vel ꝑbendã diuidere. ex̃ de ꝑ
ben.dilecto. Põt a latere legatus cõferre bñficia: q̃ tanto
tẽpore vacauerunt: ꝙ eoꝝ donatio est ad se.ap.deuoluta.
ex̃ de ꝑbẽ.venerabilis.⁊ hoc tenet ibi Innoc.⁊ Joã.and.
in pre.c.officij.⁊ Guill.in spe.in titulo de legato.§.nũc tra
ctemus. Põt legatus seruare sue donationi collationẽ ꝑ
bẽde prime vacature: qđ dic vt legit̃ ⁊ no.ex̃ li.vj.ꝑsenti.⁊
ca.deliberatione. Põt legatus ẜm Guill.cõferre ꝑbendã
vel ecclesiã spectantẽ ad collationẽ laici.q̃cq̃d no.ꝑ alios
ex̃ de iure pa.quũ dilectus.⁊ ꝓ hoc facit ex̃ de iudi.qnto.⁊
quia plus habet iuris in cõcessiõe ꝑlatus q̃ in ꝑsentatiõe
patronus.ex̃ de offi.leg.dilectus.⁊ hãc opinionẽ de facto
seruauit Nicolaus.iij.cõferẽdo ꝑbendã quã ipse ante suã
ꝓmotionẽ habuerat in ecclesia Laudun.licet rex francie
dicens ad se ptinere collationẽ illius ꝑbende alij de facto
cõtulit. Potest prelat⁹ ex causa vnire ⁊ diuidere ecclesias.
ex̃ de excel.ꝑla.sicut vnire. sine preiudicio tamẽ episcopi.
ex̃ de confir.vti.c.si. Prelati vel exempti qui per iuramen
tum tenẽtur singulis annis apostolorum limina visitare.
ex̃ de iureiur.ego. N.nõ excusantur visitando legatuz. Li
mina eñ apostolorũ ibi esse intelligunt̃: vbi est papa.xciij.
di.legim⁹.ꝓpe finẽ. Itẽ notaui.s.in.xxxij.ar. Apostoli aũt
illi antonomastice sunt petrus ⁊ paulus signati in bulla
papali.xij.q.ij.de viro.quorum papa est successor.ex̃ de bo
mici.ꝓ humani.rnso.j.li.vj.quia aliud est sedes apostoli
ca: ⁊ aliud est legat⁹.ar.ex̃ de sentẽ.excõ.ꝙ de his. ⁊ aliud
romana ecclesia: ⁊ aliud eius legatus: vt.c.ti.ea noscit̃.in
si. Nec dicatur a sede apostolica emanare qđ ab eius lega
to emanat: vt legit̃ ⁊ no.ẜm Innoc.ex̃ de si.pres.c.penul.
Potest legatus a latere absoluere pro iniectione manuũ
in clericos/etiam extra prouinciam existens.de quo vide
statim.j.ꝟ.legatus.ex̃ de sentẽ.excom.ad eminẽtiam.ex̃ de
offi.leg.ꝙ translationẽ.c.excõmunicatis. Sed de senten
tijs ordinariorũ sue prouincie/nõ potest se intromittere:
nec illas reuocare sine cause cognitiõe: ⁊ sine tramite iu
ris.ex̃ de sentẽ.excom.ꝑ tuas.de offi.ordi. ad reprimendã.
de offi.deleg.quũ cõtingat. Secus aũt de sentẽtijs in for
ma constitutionis in genere promulgatis: puta statuim⁹
ꝙ quicũq; falsauerit chartã: vel luserit ad taxillos/vel fur
tũ fecerit: vel huiusmodi/sit excõmunicatus.quum eñ ta
lis sentẽtia potius iuris q̃ hominis sit censenda.ar.xxiij.
q.j.c.ij.ex̃ de sentẽ.excom.a nobis.j.⁊ de ap. reprehensibilis.
rnso.j.legati passim a talibus sentẽtijs absoluũt.nã etiã a
sentẽtijs in iure scriptis absoluunt: ex quo eis specialiter
nõ inhibentur.ex̃ de sentẽ.excom.nup. De sentẽtijs ꝟo or
dinariorũ nõ sue prouincie se nullatenus intromittũt cũ
cause cognitione: siue nõ.ar.ex̃ de offi.leg.nouit. Tenent
Ostiẽ.⁊ Guill.dur.in spe.in tit̃.de legato.§.nunc dicam⁹.
ꝟ.quod etiam dixi.ꝙ legat⁹ a latere nõ potest absoluere
nisi a leui iniuria propter manuũ iniectionem in clericũ:
quod episcopo nõ conceditur: nisi de leuissima.ex̃ de sentẽ.
excom.ꝑuenit. Sed salua reuerẽtia tantorum patrum/ni
mis emungere voluerunt: distinguẽtes inter leuẽ ⁊ leuis
simam iniuriam.que distinctio vix est de facto practicabi
lis: nec oculis ostẽsibilis cõtra illud quod legitur ⁊ no.ex̃
de dona.apostolice.§.nam ⁊ si.dico ergo ꝙ ab iniuria q̃n
tumuis graui pro iniectione manuũ in clericum/potest
a latere legatus absoluere: quum talis ei simpliciter ab
solutio committatur sine aliqua distinctione.ex̃ de sentẽ.
excom.ad eminentiã.c.ea noscitur.⁊ de offi.leg.excõmuni
catis. a sensu contrario.⁊.c.ꝙ translationẽ.nisi sit mẽbro
rum mutilatio vel debilitatio.xxiij.q.viij.quodcũq;.vel in
terfectio: quia tunc legatus nõ potest.xxiij.q.vlt. si q̃s mẽ
brorum.ex̃ de sentẽ.excom.cum illorũ. De quacũq; aũt le
ui iniuria possunt absoluere episcopi: vt communiter tenet̃
in pre.c.ꝑuenit.que aũt sit leuis: arbitrio iudicis commit
titur.vt no. Innoc.in pre.c.cum illorum. Immo dico ꝙ le
gatus potest absoluere capientẽ se.vt no.xciiij.dist.c.ij. in
glos.ar.ꝙ.⁊ tamẽ nõ est dubiũ/ꝙ nõ est leuis iniuria: im
mo atrox rõne tante ꝑsone.instit.de iniur.§.atrox.de peñ.
dist.j.aut facta. Hodie tamẽ talis nõ posset absolui p̃terq̃
in mortis articulo: nisi a romano pontifice.ex̃ de penis fe
licis.§.ꝑsenti.li.vj. ¶ Legatus ex prouinciã existens/nõ
potest excommunicare vel absoluere: quia vtrumq; cau
se cognitionem requirit.legitur ⁊ no.ex̃ de offi.leg.nouit.
no. Innocen.⁊ Ostien.in isto.cap.nouit. ꝙ vnus episco
pus in dioce.alterius de voluntate ⁊ cõsensu eius potest
sedere pro tribunali: et causas subditorum suorũ et illius
audire.ix.q.ij.c.j.⁊.ij.⁊.ca.episcopum.⁊.xviij.q.ij.luminos
so. Et ꝙ episcopus extra suam dioc.in alterius territorio
sine commissione illius vbi est: potest suum subditum ex
communicare et absoluere: vbi non requiritur cause co
gnitio: vt in notorijs. et vbi aliquis se excõmunicatum
confitetur: et absolutionem petit. et presertim contradi
ctorem non habet.ix.q.iij.§.fina.ij.q.j.manifesta.quia ta
lia cause cognitionem non requirunt.⁊ quum iudex suũ
recognoscit errorem.et sine cause cognitiõe potest extra
suam dioce. excommunicatum absoluere contradictore
inuito.de appel.qua fronte.de senten.excom. sacro.§. si
ꝟo. Et absoluere sine cause cognitione ad iurisdictionẽ

Colpe di stinctio.

volūtariā spectat:⁊ ideo pōt extra dioc̄.fieri.ff.de off.p̄fi.l.ij.no.etiā Joā.and.de fo.cōpe.q̄uis.in clemē.in glo.in duobus.ꝙ inter subditos volētes in alioꝝ dioc̄.de licentia dioc̄.epi suā iurisdictionē exercere possunt.secus inter inuitos.s.de offi.or.quū eps.li.vi. Tenet etiā Ostiē.in pre.ca.nouit.ꝙ ordinarius exiens suū territoriū cū intētione cito redeūdi excōicare ⁊ absoluere pōt subditū suū extra q: nō dr̄ diuertisse.ff.de diuor.l.iij.de peni.dist.i.in.l.diuortiū.⁊ in.l.deshrisse.p hac materia supradicta facit de sen.excō.venerabilibus.§.vbi aūt.li.vi. Itē cōmittere causas q̄uis sit iurisdictionis:pōt epus extra suā dioc̄.ff.de offi.pfec.v.l.fi. Itē ꝙ iurisdictionem exerceat eps extra suam dioc̄.nūc cū volūtate ipsi⁹ cui⁹ est dioc̄.nūc ꝓpria authoritate:pz ex̄ de vsu pal.ex tuarū.de fideiussorib⁹.c.cōstitutus.in fi.legit̄ ⁊ no.p Joan.and.ex̄ in clemē.de priuile.archiepo.ex̄ de vsu pal.ad supplicationē.vi.q.iij.scriptū.vij.q.i.epi.rcij.di.§.nūc aūt.cū tribus.c.seq.⁊ glo.ex̄ de or.ab epo qui re.c.i.faciūt que no.p Osthē.in summa.de offi.le.§.⁊ in quo.loco alt̄.ij.q.i.nemo.xi.q.iij.nemo.i.Alij ꝯtra p ca.xi.q.iij fi eps.ex̄ de ap.quūq; sit romana.in fi.xi.q.iij.audi.ix.q.iij.§.fi.⁊ hoc verū est ſm Ostien.q̄ hoc no.in pre.ca.nouit.⁊ Guill̄.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc dicamus.ꝟ.sed qd̄ si legatus in notorijs in q̄bus cause cognitio nō requirit̄.ex̄ de iureiur.ad nostrā.ij.de fi.presby.q̄m.

¶ Potest legatus absoluere subditos suos/q extra prouinciā suā deliquerūt:nūc ꝟo reuersi petūt absolui.ar.ff.de offi.pres.l.iij.§.ꝟ.habet.xvi.q.i.placuit.ex̄ de offi.le.excōmunicatis.que nō distinguit:sed Guill̄.⁊ Ostiē.ꝯtra p ca.ex̄ de fo.cōpe.cū ꝯtingat.⁊.c.fi.C.ꝟ.de crimi.agi.oportet aūt qua ꝓuincia.C.nisi sena.vel cla.l.i.iij.q.vi.c.i.ex̄ de rap.ca.i.de sentē.excō.offici. Primū reputo verius ꝓpter priuilegiū a latere legatoꝝ speciale nō restringendū.ar.bo.ex̄ de priuilegijs.in his. ¶ B

Potestas legati i dispensando.

Nunc aliqd̄ tangā de dispensationib⁹ istoꝝ legatoꝝ se.ap.a latere. Circa quod sciendum est ꝙ quicq̄d pōt circa dispēsationes eps/archieps/primas/vel patriarcha:vel q̄libet alius ordinarius:hoc totū pōt de latere cardinalis legat⁹.q: ipse ordinarius in ꝓuincia sibi decreta: ⁊ maiorē oibus post principē habet in ea potestatē.vt.s.§.p.c.ꝟ.item ad officium.cū ꝟ.seq.ꝓbaui. Itē pōt etiā dispēsare in oibus illis:dūtaxat exceptis que sunt roma.pon.reseruata.ex̄ de offi.le.quod trāslationē.⁊ arg.ex̄ de cōsang.⁊ affi.ꝙ dilectio.de trāsac.ca.fi.que superius in ar.xlv.⁊.xlvi.specificaui. Non potest dispensare vt nouitius vel homo alterius ꝓfessionis fiat abbas.ex̄ de elec.offi.nec alterius habitus.ex̄ in clemē.de elec.cū romani. Nec cū illegitimis quātū ad sacros ordines ⁊ beneficiū curatū.ex̄ de fi.pres.dilectus.in fi. Secus in simplici beneficio ⁊ minorib⁹ ordinib⁹:sicut q̄libet ordinarius eps.ex̄ li.vi.de fi.pres.is qui. Nec cū irregularib⁹ ex̄ de offi.del̄.c.fi.nec cōtra aliqđ conciliū generale:nec in gradu prohibito cōsanguinitatis ſm Guill̄.in spe.in tit̄.de legato.§.nūc ostēdendū. Nec in etatē quantū ad etatē:sed quoad minores ordines.sic coiter ſm Guill̄.q̄ de hoc no.in spe.in titu.de legato.adde qđ no.s.xlv.ar.§.sciēdū.ꝟ.xiij. Potest tñ cōfirmare electionē illi⁹ q̄ ab apostasia rediit ſm.B.ibi.ex̄ de elec.q: diligentia. Pōt etiā ſm Bern̄.dispēsare vt illegitim⁹ immediate patri suo in eodē beneficio succedat.vt ibi no.Guill̄.ex̄ de fi.pres.c.pen̄. Itē legatus de latere pōt generaliter dispēsare ⁊ penas mitigare vbicūq; nō ꝓhibet̄.ex̄ de transac.c.fi. Itē dispēsat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatū.ex̄ de sta.mo.qđ dei.bn̄ pōt tñ talis in epm̄ eligi sine dispēsatiōe:prout ibi no.Innoc̄. Tenendū est generaliter/ꝙ in ḡnali legationis mādato trāsit dispēsandi ptās.ar.ij.q.v.q̄ de causa.ex̄ de trāsac.c.fi.ex̄ de biga.quia.nō pōt tñ legat⁹ iure legationis dispensare cū illo quē absoluit ab excōicatione sup irregularitate cōtracta:quia sic ligatus celebrare diuina p̄sumpsit.vt no.Guill̄.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc dicamus.ꝟ.sed an tūc.nec legat⁹ cui specialiter est indultū/vt cum hmōi irregularibus sue ꝓuincie valeat dispēsare:cū scholaribus vel alijs alienigenis intra illā ad tps degētibus dispēsare valebit:q̄m hmōi indulgētia stricte interp̄tāda est.ex̄ de trāsla.c.fi.⁊ intelligēda solū de indigenis:⁊ ibi intitularis/⁊ ibi ꝑpetuo moraturis:sz nec talis pōt ordinare iure legatiōis.vt no.Guill̄.in spe.in tit̄.de lega.§.cōseq̄n.sed nūquid. Nō pōt legatus dare alicui licentiā alienādi de rebus ecclesie iure legatiōis ꝯtra ꝓpriū iuramentū qđ prestitit de rebus eccle.nō alienādis.ro.pō.incōsulto.ex̄ de re.eccle.nō ali.vt sup.de feu.c.ij.nec permutādi:q: ꝑmutatio alienatio est.ex̄ de re.eccle.nulli. Si ꝟo abbas vel prior vel p̄latus iurauit nō alienare sine cōsensu episcopi vel abbatis infra legationē cōstituti:legat⁹ hmōi licentiā dare poterit:q: ordinarius est/vt sepe s.probatū est.⁊ q: authoritas legati in tali iuramēto intelligitur excepta.ex̄ de iureiur̄.venientes. Si aūt aliquis abbas iurauit nō alienare sine licētia:⁊ abbatis montis cassini vel cistercii cui subest:legatus cum illo nō poterit dispēsare:quia abbas cui ille qui iurauit subest:nō est de sua legatiōe.vbi aūt iuramentū p̄stitū nō est:bene potest legatus ex causa concedere licentiā alienādi vel permutandi possessiones intra fines sue legationis.etiam si ille p̄latus subsit alteri extra eius legationē moranti.ar.ex̄ de reli.do.c.ij.xi.q.i.experiētie.ex̄ de fo.compe.sane.⁊.c.fi. De potestate legatoꝝ que immediate emanat a potestate papali hucusq; tractasse:etsi breuiter:sufficiat.verū quia in hoc opusculo de statu ecclesie plurimū est necesse scire irregularitatis materiā in iure diffusam ⁊ incertā: Idcirco aliud de ea hic interserā diffuse ꝑmultos doctores tractata.maxime ratione iuriū nouoꝝ postmodū editorum.

¶ Articulus.xlviij. A

Irregularitas.

Et primo sciendū est ꝙ irregularitas est nota siue impedimentū canonicū ex peccato siue defectu proueniēs:qua qs ꝓhibet̄ ad ecclesiasticos ordines ꝓmoueri:⁊ i eisdē ministrare. Ideo dixi nota:qđ idē est qđ infamia seu irregularitas.ex̄ de pur.ca.accedēs.ij.q.iij.§.hinc aūt.i.⁊.l.indulgētia.sub alio.§.notandū.ff.de his q̄ no.infa.furti.accipe.§.si quis alieno.⁊.l.se. Est etiā nota idē qđ cicatrix vel signū impressum.ff.de seruis fu.l.ij.facit C.de aque ductu.l.decernimus.ex̄ li.vi.de sentē.excō.si iudex.ante fi.ibi.annotatiōe signati. Idē etiā est stigma.C.de fabri.l.stigmata.li.xi.cuius termus ponit̄ p.c.c.fi.iudex.quod verbū ponit̄.xxxij.q.ij.hoc ipsuz. Et irregularitas est cicatrix criminis vel defectus:vt.lxi.di.in sacerdotib⁹.in fi.vbi dr̄: Perferēs memorandi criminis labē.i.irregularitatē/nō hab3 lucidā sacerdotij dignitatē. Unde sanitas penitētie post vulnus scz peccati secuta/sine cicatrice scilz irregularitatis esse nō pot.i.q.i.ventū.⁊ ad hoc facit glo.ibi posita sup ꝟbo cicatrice/que incipit:quia etsi penitēat:tn̄ irregularitas manet:que non abolet̄ p penitentiā.xxv.dist.p̄mū.l.di.illud.i.q.vij.si quis omnē.quia etsi animas per penitentiā saluare possumus:infamiā tamē facti/subaudi ſm glo.abolere nō possumus.vt in pre.§.hinc autē.colligitur/legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicū.s.in descriptione irregularitatis:quia irregularitas est impedimentum a iure canonico introductū.ar.ex̄ de sentē.excom.is qui in ecclesia.lib.vi.fuit tamē figurata de iure diuino:quia dictum est dauid primo Paralipo.xxij. Nō edificabis mihi templum:quia multū sanguinem effudisti.i.q.vij.si quis omnē.de con.dist.i.c.i. In veteri aūt testamento erant irregularitates temporales ⁊ nō perpetue:vt quando quis eijciebatur extra castra pro eo ꝙ tetigerat immundum vel morticinum vel simile.xxxiij.q.ij.hoc ipsuz. ¶ Prouenit autem irregularitas sepe ex facto seu ex crimine:vt patet in clerico censurā ecclesiasticā violante:vel ex aliq̄ notabili inobediētia p̄sertim aduersus sedē ap.lxxxi.di.si qui.ex̄ ne cle.vel mo.nō magno.in fi.ex̄ de he niat.reti.excōmunicam⁹.i.§.sane.ex̄ de cle.ex.mi.c.fi.ꝓpe fi.ex̄

Nota q̄d sit.

Irregularitas punitur.

de sentẽ.excõ. significauit.ꝛ in simoniaco ordine:ꝛ in clerico ꝑ saltũ promoto:ꝛ similibus.ꝛ generaliter in cõmittente aliquod de criminibus in apl'ica regula contentis. xxv.di.§.nũc aũt.ꝛ.c.j.ꝛ in crimine homicidij.di.l.miror. Itẽ ex defectu ꝓuenit. qñq; a natura:qñq; ex euẽtu. a natura/vt defectus nataliũ. regula em̃ ecclesie est:vt q̃s de legitimo matrimonio nascat̃. cõtra hãc regulã natus irregularis est:vt dis.lvj.ꝛ ex̃ de fi.presb.ꝑ totũ. vel si q̃s cum corporis defectu notabili nascat̃: vt.lv.di. ꝛ de corpo.vi.ꝑ totũ.¶ Ex euẽtu aũt ꝓuenit in quolibet hoie:vt in bigamia.vt ex̃ de biga.ꝑ totũ.ꝛ.xxvj.dist.ꝑ totũ. Dicat̃ aũt irregularis/ab in quod est sine/ꝛ regula. vnde irregularis q̃si contra regulã ecclesie natus:siue ꝑ defectũ/siue ꝑ factum extra eã positus:vt ꝑmissum est. ¶ Cõtrahit̃ aũt modis quodãmodo indicibilibus ꝛ inexprimibilibus acute videntibus.¶ Ex primo siquidẽ (vt dictũ est) ex defectu nataliũ:cũ q̃bus solus papa dispensat.saluo qđ dicit̃ de simplici beneficio:ꝛ minoribus ordinibꝰ/in quibus põt eṗs dispẽsare. ex̃ li.vj.de fi.presb.is qui.ꝛ.s̃.in arti.s̃. ꝓximo.§. nũc aliq̃d.ṽ.nec quũ tetigi. nã papa in omnibus irregularitatibus dispẽsat:quia irregularitates ꝛ pene earũ de iure positiuo sunt: vt dictũ est.s̃. ꝙ papa plenã potestatẽ habet.ex̃ de con.pre. ꝓposuit. Itẽ criminosi notabilibꝰ criminibus irregulares sunt:de q̃bus.xxv.dist ꝑ totũ.vj.q.j. Infames. Itẽ bigami:vt.s̃.dictum est. Quot modis bigami dicant̃.no.ex̃ de biga.c.ij.in glos. intellige. Itẽ illiterati ꝛ imprudẽtes irregulares sunt.xxxvj.di.illiteratos.s; talis characterẽ recipit:vt no.ex̃ de cle. ꝑ sal.pro.c.j. Itẽ cupidus est irregularis.xlvij.di.ꝑ totũ. ꝛ vsurarius.vt e.dis. c.ij.ꝛ.j.ꝛ ex̃ de vsu.ꝑterea. Itẽ percussor.xlv.dist. per totũ. ex̃ de cleri.ꝑcu.per totũ. Si ṽo quis percutiat absq; mortis periculo:vel sanguinis effusione/vel trũcatione:ꝛ habet potestatẽ:nõ imputat̃ ei.ex̃ de rap.in archiepatu.xxiij q.v.c.ij. Sed beatꝰ petrus q̃ abscidit auriculã malcho principis seruo. Matth.xxvj. Ioan.xviij.xxiiij.q.j.si petrus.ꝛ xxiij.q.iij. ꝑ mẽbris.ꝛ beatꝰ paulus electus a dño in apostolatũ:vt.l.di.§.ecõtra.qui interfuit morti stephani lapidantibus ministeriũ ꝓbẽdo.Actu.vij. nõ fuerunt irregulares.quia nondũ erãt clericis arma ꝓhibita:nec irregularitas erat inducta:que est a iure canonico:vt.s̃.ṽ. ideo dictũ est. Immo licebat olim sacerdotibus occidere.ij.q. vij.c.nos si incõpetẽter.§.item quũ balaam.ṽ.his ita.ij.ꝛ etiam primo dũ fuerunt baptizati: ꝛ irregularitas talis tollitur in baptismate.no.xxvj.di.deinde. vel diuina reuelatione excusati sunt.ex̃ de diuor.gaudemꝰ.xxiij.q.v. si nõ licet.j.q.viij.occidit.diuina em̃ facta ꝛ maxime veteris testamẽti sunt admiranda: nõ in exemplũ trahẽda.ij.q.vij. §.item quũ balaam.ṽ.daniel.ꝛ.iiij.q.iij.§.sed obijcit. Itẽ leprosi irregulares sũt.vij.q.j.quũ ꝑcussio.ex̃ de cle.egro. ca.penul. Itẽ litigiosus est irregularis.xlvj.di.per totum. Item iudices/adsessores/aduocati/ꝯsiliarij/tabelliões/sententie dictatores in causa sanguinis. legit̃ ꝛ no.xxiij.q. vlt.sepe.l.dis.si q̃s viduã.ex̃ ne cleri.vel mo. sententiã.ꝛ.c. clericis.ex̃ de homi. postulastis.lj.di.c.j.ꝛ.c. si q̃s post. Tũ si clericus ex sola curiositate vel leuitate fuerit vbi latro suspẽdit̃:vel vbi q̃s in duello interficit̃/licet grauiter peccet:nõ tñ sit irregularis/si nec cõsiliũ vel authoritatẽ vel auxiliũ ꝑstiterit.no.pre.c.sententiã. Si ṽo iudex/vel officialis/vel miles/vel aduocatꝰ talia susceperũt officia:nõ tñ sunt executi:nõ ꝓhibent̃ ordinari.no.Hug.lj.dis.si q̃s. Et q: sola voluntas in actũ nõ producta nõ facit quemq̃ irregularẽ.no.j.q.iiij.q: ꝑsulatꝰ.in glos.ar.quod ex̃ de homici.petrus.ꝛ q: irregularitas factũ respicit.xv.q.j.si q̃s nõ iratus.al's vix vnq̃ inueniret̃ quisq̃ qui non esset irregularis. Ioan.tñ no.de peni.disti.j.periculose.in glos.ꝛ irregulares.ꝙ qui voluit facere homicidiũ:ꝛ nõ fecit q: nõ potuit:irregularis est.cõtra tenco pre.c.si quis nõ iratus. xv.q.j.fateor tñ cũ Ioan.ꝙ si quispiã sepe bellis interfuit: nec remansit per eũ quin occideret:licet nõ occiderit:irregularis censetur ꝓpter ambiguum duplicitatis. vt no.in pre.c.si quis post.pro hoc facit quod legit̃ ꝛ no.xxiij.q.vi. ca.vlt. Tenet aũt Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.in.§. iuxta.ṽ.sed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec ꝑ eũ stetit quin occideret:repellẽdus est.secus si nec ꝑcussit:nec operam dedit ẽm Hug. Similiter iudex qui examinauit causam sanguinis:ꝛ aduocatus in ea: ꝛ officialis qui operã dedit ex officio suo vt sanguis effunderetur:irregulares sunt:licet mors vel effusio sanguinis nõ fuerit subsecuta. potest tñ cũ talibus ꝑ eṗm dispẽsari.ex̃ de homic.petitio. ꝛ de cleri.pug.in du.c.j.ex̃ ne cle. vel mo.c. sententiã. similiter cũ illo qui nõ ex officio suo/sed ex odio dedit operã: ꝛ fecit quod potuit vt occideret: nõ tñ occidit/nec etiam mutilauit:epus dispensat.indiget em̃ talis dispensatione ẽm Guill'.in pre.§.j.iuxta.ṽ.sed quid.¶ Itẽ exercẽs artẽ chirurgie irregularis est:si ꝓpter imperitiã suam vel negligentiã mors fuerit subsecuta ex incisione vel adustiõe vel potione quã dedit infirmo.ex̃ de homici.tua.§.j. si ṽo peritus phlebotomat vel secat: ꝛ adhibet omnẽ diligentiam quã debet:nõ tenet̃ in aliquo si mors sequat̃.xxiij.q. v.de occidẽdis. Si autẽ aliquis sagittam/telum/vel gladium infixũ in gutture pectore vel corpore alicuiꝰ extrahit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis efficitur.ff.de reg.iur.culpa.ꝛ.l.ꝙ quis.ꝛ pre.c.tua.de homic. Intellige autẽ chirurgũ nõ prohiberi a promotione: nisi ꝓpter periculũ:q̃m de facili in officio suo errare põt.vnde si quis existẽs laicus hoc officiũ exercuit:nõ ob hoc est irregularis:licet multi sub huius cura obierunt:nisi ꝓpter eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.ꝛ hoc tenet Innocen.ꝛ Hostien.ex̃ ne cleri. vel mo.sentẽtiã. Clericis aũt hoc officiũ omnino interdictũ est:q̃uis ex hoc solo nõ sint irregulares:si tamẽ sub eorũ cura aliqui obierunt preter eorũ culpã:dicũt Innoc.ꝛ Hostien.eos irregulares fore: vt no.in pre.c.tua.ꝛ pre.c.sententiã. Idẽ est de officio medicine ꝓpter dubiũ.ex̃ de eta.ꝛ qua.ad aures.per qđ.c.de clericis cauebit:si sapiens fuerit/ab officio medicine. nam vix de centũ vnus in ea sapiens:ꝛ practicus fidelis ꝛ diligens inuenitur. vnde đi in.c.pre.c.ad aures. eruditus.vbi dicit Hostien.sicut tibi falsa opinione videt̃.vere em̃ eruditus ꝛ peritus ita prudentũ regulis est munitus:vt in singulis egritudinibꝰ preterita ꝛ ꝑsentia ꝛ futura cognoscat. vt dicit Hippocrates in prologo prognosticorũ.¶ Tamẽ notãdũ est ꝙ ad hoc ꝙ medicꝰ in arte peritus vel chirurgicus dicat̃ congruã diligentiã adhibere: sufficit ꝙ infirmũ visitet ꝑsonaliter: ꝛ dietam suã ꝛ regimẽ dicat ei/nec tenetur ad custodiã continuã ꝑsonalẽ.ar.eoꝝ que legunt̃ ꝛ no.s̃.ex̃ de frigi.c.fi.§.fi.de vsu pal.c.fi.de cõse.di.v.nũq̃. ꝛ ad hoc dicit Hostien.multũ dignũ no.ꝛ qđ declarat pre. decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.ꝛ licet euẽtus mortalitatis nõ imputetur medico.ff.de offi.presi. illicitas.§. sicuti medico.imperitia tñ ꝛ negligẽtia imputat̃.vt ibi.ꝛ insti.de l.acqui.§. impetu.ꝛ.§.imperitia.ꝛ.pre.c.ad aures. vt ibi no.ꝛ pre.c.tua. videat ĝ ꝙ faciat illas medicinas q̃s scit ẽm artem debere proficere consideratis circũstantijs vniuersis. Caueat em̃ ne ꝓpinet medicinã de qua dubitet vtrum proficere possit vel nocere: q̃uis magis credit eã proficere:quia in dubijs est via tutior eligenda. ex̃ de homici.ad audientiam. Et quia securius est relinquere hominẽ in manu dei:q̃ ipsum quoquo modo exponere dubitabili medicine. Si etiam omittat scienter debitam medicinam:delinquit.sicut ꝛ indebitam propinãdo/ẽm Innocen. Quam etsi maliciose propinet ad infirmitatẽ aggrauãdam: et infirmum faciat redunt:est extraordinarie puniendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autẽ se dicat peritum quum nõ sit:ꝛ faciat vel omittat aliquid ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit: peccat ꝛ irregularis est.ar.ff.quod quisq; videtur.hoc edicto.ff. de ac.emp.ꝛ vendi.iulianus.§.ꝙ autem diximus.ꝛ se.ẽm Innocen.ꝛ est expressum pre.c.ad aures. Si ṽo medicus bonã medicinã dedit quãtũ ad artẽ: s; quãtũ ad materiã mala erat ꝓpter vetustatẽ specierũ vel fallam similitudinẽ

Irregularitas ꝯ̃hitur.

Exercẽs chirurgiam an sit irregularis.

Medicꝰ artem exercens an sit irregularis

quã gerebat verarũ specierũ:vel aliã quamcũq3 causam: si omnẽ diligentiã adhibuit:quã potuit in specieb⁹ eligẽdis: inculpabilis est. q: pbabilis est de facto ignorantia excusata.ƀm Innoc.ex̃ de cleri.ex.mi.apl'ice. imo ꝛ solicita diligẽtia eũ excusat: vt.s̃.pbatũ est. Sed et si ƀm artẽ medicine vel chirurgie vtile est aliquem scindi:secure faciat hoc fieri:dũmodo peritũ inueniat incisorẽ. Et si incisor errat nõ ex imperitia vel desuetudine:sed q: infirmus nõ habet venarũ aut mẽbrorũ debitã vel consuetã dispositionẽ: aut q: subitus ꝛ insolit⁹ timor vel tremor irruit super eũ:videt̃ chirurgicus excusatus ƀm Innocẽ. ex̃ de frig.ex literis. Si aũt chirurgicus dubitat de incisore abstineat tam ipse q̃ incisor.ƀm Innoc.ar.ff.de flu.l.j.in pn. §.de fun.instruc.quũ delamonio.§.asinam.ꝛ q: in dubijs via tutior est eligẽda:vt.s̃. Si ꝟo infirmus nõ obedit medico vel chirurgico:nõ imputat̃ eis:nec ꝓpterea infirm⁹ cõmittit peccatũ inobediẽtie:q: nec platus eius est:incaute tñ facit:q: nõ credit perito in arte sua:vt p3 in eo qδ legit̃ ꝛ no.ex̃ de homi.significasti.ij.§.j.ꝟ.quidẽ. Si ꝟo infirm⁹ ex certa sciẽtia seu affectata/sumit poculũ:vel aliud sibi ɔtrariũ:peccat.facit em̃ cõtra charitatẽ: q: debet corpus suũ diligere ꝛ custodire vt in eo seruiat deo/ƀm Innocen.de peni.di.ij.charitas.j.ꝟ.item corpus nostrũ.ꝛ nõ licet in seipsũ seuire:vt patet in eo qδ legit̃ ꝛ no.ex̃ de corviti.significauit.ꝛ.c.pre.nec debet ire post cõcupiscẽtias suas.Eccli.xviij.ꝟ.nec in carnis desiderijs ãbulare. Roma.viij.a.b.nec manũ sibi iniũcere.ff.de edi.edic.quũ aũt.§.excipit̃. Itẽ q: quũ medicus peccet contra traditiones artis dando talia:vt.s̃.tactũ est:multo potius infirm⁹ accipiendo.sicut peccaret sciẽter venenũ accipiẽdo: nisi acciperet causa miraculi faciẽdi.vt legit̃ beatus Ioan.euãgelista in legenda sua fecisse. Secus si nõ crederet moriturũ:licz crederet ex illo potu vel cibo infirmitatẽ magis roborari siue ꝓlõgari:q: hic nõ peccat mortaliter/vel ad min⁹ nõ ita grauiter/sicut prior.nã grauior põt esse afflictio sitis q̃ febris.sanus aũt nõ tenetur viuere medicinaliter:q: omĩa sana sanis. Caueat tñ ne sciẽter aliquid nociuũ recipiat.vt.s̃.dictũ est. De seruientibus vel ministris ꝓpinantibus infirmis quicq̃d petũt: dicendũ est/q̃ si ex certa scientia:vel ex improbabili ignorãtia seu affectata/aliquid nociuũ infirmo ꝓpinauerint quantũcũq3 petẽti: peccant grauiter ƀm Innocẽ.ꝛ irregularitatis:si moriat̃ infirmus:periculo se exponũt. quia in culpa fuerũt talia ministrando.vt.s̃.dictũ est.ꝛ facit ex̃ de homi.de certo.de iniu.si culpa. Idẽ est si contra preceptũ medici hec faciãt: q: in talibus credendũ est medico:nõ infirmo.v.q.v.c.j.ij.ꝛ.iij.Aug.q̃d em̃ prosit vel obsit nouit medicus:nõ egrotus.supradicta no.quasi ꝑ Innocẽ.ꝛ Osten.ex̃ de homicĩ.tua.sed si talia bona fide fiant circa egrotos:nõ debet q̃s facilis esse ad faciendã sibi cõscientiã scrupulosam: q̃uis in aliquo sit erratũ: si nõ fit ibi lata culpa:quũ negligẽtia dissoluta q̃ prope dolũ est:in hmõi scrupulũ de facili deponere debet ad cõsiliũ sapiẽtis.ex̃ de simo.ꝑ tuas.ij. Si aũt lata culpa fuit aut negligẽtia:irregularis est. Si ꝟo non sit certũ:aut dubitat̃ ꝓbabiliter ƀm iudiciũ medicorũ an nõ.in primo casu abstinẽdũ est ab officio ꝛ ꝓmotione. in scdo deposita erronea cõscientia:si fieri possit/poterit ministrare:ꝛ etiã ꝓmoueri al's nõ.ƀm Rai.ar.di.l.hi q̃ arborem.ꝛ.c.sepe. Is q̃ ante baptismũ irregularis est: post baptismũ irregularis remanet.xx vj.dis.c.j.ꝛ.ij.ƀm Guil.dic vt no.c.di.c.deinde.i glos.videt̃ ergo ꝛ ꝑ Innocẽ.de diuor.gaudem⁹.ꝛ.j.eodẽ ar.§.sed queri.ꝟ.vlt. Itẽ irregularis est ordinat⁹ ad sacrũ ordinẽ ab ep̃o q̃ renũtiauit ep̃atui. vt ex̃ de ordi.ab eo q̃ re.ep̃a.c.j. Itẽ ordinat⁹ a nõ suo ep̃o.nõ em̃ recipit executionẽ.ix.q.ij.c.j.ij.iij.et.iiij.vij.q.j.ep̃s in dioc̃.lxxj.dis.c.j.ꝛ.ij.vnde ꝛ suspensus est ipso iure: licet nõ irregularis:ꝛ nihilomin⁹ ab homine suspendet̃.vt no.ꝑ Ioan.and.ex̃ de tempo.or.cos.li.vj.per.c.q̃ trãslationẽ.ibi:interdicenda.vnde si celebrat:nõ est irregularis.quia predicta iura loquunt̃ de suspensione quoad se tm̃.põt tñ suspendi siue interdici ei ne celebret. vt pre.c.q̃ trãsla:ꝛ si postea celebrauerit:efficit̃ irregularis/nec cũ eo citra se.apo.poterit dispẽsari.ꝛ hoc probat stilus curie.nã q̃n scribitur ꝑ talibus/dicit̃ sic/mãdamus quatenus ipso ad tẽpus suspenso sup hoc authoritate nostra dispenses.ꝛ no.q̃ dicit sup hoc:ꝛ nõ dicit sup irregularitate.dispensat̃ eñi vt nõ deponat̃:qδ fieri deberet ƀm pre.iura ƀm Ostien.ꝛ Guil'. Itẽ ordinatus extra quatuor tẽpora.de tempo.or.quũ quidã. Itẽ nõ ordinatus celebrãs. vt ex̃ de nõ or.mi.ꝑ totũ. Item recipiẽs plures sacros ordines eadẽ die.vt e.ti.dilectus. Itẽ minor.xiiij.annis in subdiaconatu.vt.e.ti.vel nõ est.hodie necessarij sunt.xviij.ex̃ in clemẽ.de eta.ꝛ qua.c.generalẽ. Itẽ ꝑ saltũ ꝓmotus.ex̃ de cleri.per saltue.si aũt quis ordinet̃ in presbyterũ vel ep̃m nullũ ordinẽ inferiorẽ habẽs:tenet ordo.si aũt i episcopũ:nõ/nisi sit presbyter.vt ibi no. Item rebaptizatus.de consc.dist.iiij.q̃bis.ex̃ de apo.c.j. Item simoniacus in ordine.ex̃ de simo.si quis.j.q.j.statuimus.idem dico in beneficio.ex̃ de accu.inquisitioni.j.mso. Item neophytus.xlviij.dist. per totũ. Item regularis audiens leges vel physicam vltra duos menses.ex̃ ne cleri.vel mo.nõ mag no.in si. Idem de psonis que enumerant̃.e.ti.c.si.§.si. Item publice penitẽs.l.dist.canones.lv.dist.penitẽtes. Itẽ accedens ad monasteriũ causa penitentie ibi agende ꝑ quocũq3 delicto:siue leui/siue occulto.ex̃ de renun.post translationẽ.l.dist.si ille. Item suspensus ab officio.ex̃ de consue.quũ dilectus.qui autẽ sint suspensi: vide in repertorio Guill'.dur.sub titu.sentẽ.excõ.in rubrica ordi. Item accusatus accusatiõe pẽdente.ex̃ de testi.c.si. Item cõuictus ꝛ confessus ꝛ condẽnatus de crimine.xv.q.vlti.si quis.ar.ex̃ de testi.testimoniũ. Idem est si nõ sit condemnatus:si crimen sit enorme ꝛ manifestũ.l.dist.de his ꝟo. Item denũtiatus aliquo crimine.ex̃ de accusa.omnipotẽs deus. Itẽ accusator accusatione pendente.ij.q.iij.euphemiũ. Item excõmunicatus scienter ordines recipiens.ex̃ de sentẽ.excõ.quũ illorum. Item recipiens ordines etiã ignoranter ab heretico vel schismatico:vel suspẽso/vel ab eo q̃ renũtiauit ep̃atui. vt legitur ꝛ no.ex̃ de schis.c.ij.ex̃ de ordi.ab ep̃o qui re.e.c.si.j.q.vij.ɔuenientib⁹. Itẽ q̃ ɔtraxit matrimoniũ cũ ioculatrice vel al's vili muliere vel ancilla.xxxiiij.di.si quis viduã.ex̃ de cleri.cõiu.sane. Itẽ promotus post inhibitionẽ sub pena anathematis.ex̃ de eo.qui fur.or.re.c.j. Generaliter quicũq3 ꝓmoueri nõ potest ad ordines vel honores sine dispẽsatiõe:ꝛ quicũq3 ineligibilis est:irregularis est. Itẽ oẽs casus q̃ impediũt ꝓmouẽdos vel deijciũt iã ꝓmotos ꝛ qui penã depositionis merent̃: irregularitatẽ inducũt. quos plene ꝓsequere in reptorio Guil'.dur.sub titu.sub tẽpo.or.in duabus rubricis.ex̃ ordi.ꝛ sub titulo de penis.in rubrica illa/casus tetius iuris. Itẽ in veteri testamento q̃d.l inueniunt̃ irregularitates: q̃ impediebant aliquẽ panes deo offerre: que moraliter intellecte/etiã in nouo repellunt:vt cecus:id est ignorantia.claudus:id est infirmitas mentis.habens nasum paruum:id est indiscretus.vel grandem/vel tortum:id est immoderata discretionis subtilitas.habens fractum pedem: id est alienatio a bono.vel gibbum: id est peruersitas. item lippus: id est depressio ingenij.habens albuginem in oculo:id est arrogãtiam.habens iugem scabiem:id est luxuriam.habens impetiginem in corpore:id est auaritiam.ponderosus:id est immunda cogitatio. hec leguntur Leuit̃.xxi.xlix.distinc.hinc etenim. Item languidus:id est tarditas ꝛ negligentia. Indignum enim est dare deo/quod dedignat̃ homo: vt ea.distinc.c.si. ¶ B Sunt quoq3 irregulares: q̃ post peractam penitentiam nõ habent ordinis executionem: vt ex̃ de renun.nisi quũ pridem.§.j.quod cõtingit in multis casibus. Primo/in homicidio.l.dist.minor.ex̃ de tẽpo.or.c.si. Secũdo/in simonia:in ordine.j.q.j.erga. vel in beneficio:q̃ad illud retinendũ.ex̃ de accu.inq̃sitiõis.mso.j. Tertio/si quis excõmunicat⁹/suspẽsus/vel interdict⁹/in cõtemptũ clauium se fecerit ordinari.ex̃ de sen.excõ.quũ illorum.

Ve.testamẽ.irregularitates.

Quib⁹ casib⁹ cõtigat ordinis executiõe quẽq̃ ꝓuari.

Uo:ū.§.si hos aūt. Quarto/si talis presumit celebrare.xi.
q.iij.si qs eps in cōcilio.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. vt clericoꝝ.
§.si qs igitur.vel cōferre beneficia.vel si qs a contēnente
interdictū beneficia reciperet:vel ipsū interdictū violare
presumit.ex̄ de ex.pre.tanta. Quinto/falsari⁹ literarū dñi
pape.ex̄ de crimi.fal.ad falsarioꝝ.§.j. Talis tñ fm Jnno.
si occultus sit:post absolutionē ⁊ pniam peractā sine pctō
ordinatur.nec pōt cōpelli ad cessionē:q: nullo iure cauet
q sit infamis ipso iure. Sexto/hereticus.ex̄ de pur.ca.in-
ter solicitudines.⁊ q̇ fuit hereticus.j.q.vij. cōuenientibus.
⁊.§.si.xij.di.nos cōsuetudinem. Septimo/exhibēs hereti-
cis ecclesiastica sacramēta.vt de hereticis. excōicamus.§.
si vero cleric⁹.§.sane clerici. Octauo/sodomita.ex̄ de ex-
ces.pla.clerici. Nono/presbyter pctōrem sibi cōfitentē de-
nudās.ex̄ de peni.⁊ remis.ois.§.si. Decimo/incorrigibilis
⁊ in nimia cōtumacia perseuerās.ex̄ de do.⁊ cōtu.verita-
tis.§.si.xxiij.q.iiij.forte.ex̄ de iudi. quū nō ab hoie. Unde-
cimo/crimen notoriū de iure vel de facto.ex̄ de tēpo.ordi.
c.si. Duodecimo/vtēs officio assissinoꝝ:vel eos receptās:
vel defendēs:vel occultās:licet exinde mors non sequat.
ex̄ de homici.p humani.lib.vj. Decimotertio/apostata.ex̄
de apo.c.j. Decimoquarto/schismaticus.ex̄ de schis.c.j. De-
cimoqnto/intrusus. xvj.q.vij.si qs deinceps. vij.q.j. fact⁹.
⁊.c.seq.⁊ p abusum secularis potestatis volūtarie elect⁹.
ex̄ de elec.qsquis. Decimosexto/oē crimē qd ipso facto in-
ducit infamiā ciuilē.iij.q.vij.§.porro.C.de infa.l.j.⁊.l.ait.
vi.q.j.infames.iij.q.v.c.canonica.c.cōstituimus. Decimo-
septimo/infamia descēdens ex delicto per sniam declara-
to.q: Pena pōt demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.cuphe-
mu.§.hinc colligit.infamis enī irregularis est.siue sit in-
famia iuris.vt li.di.q̇ in aliquo. vbi enumerātur multi ta-
les irregulares.⁊.ij.q.iij.§.notādū.C.de infa.l.j.ex̄ de testi.
testimoniū.siue sit infamia facti.ex̄ de accusa.oipotens.ij.
q.iij.pre.§.hinc colligit.lxxxj.di.tātis.C.li.xij.de digni.l.iij.
ex̄ de exces.prela.inter.ex̄ de simo.ex diligeti.§.si. Qui aūt
sint infames:vide plene in repertorio Guill.dur.de penis
in rubrica.ex̄ de ordi.vide etiā ar.j.pri. Decimooctauo/in
casib⁹ in qb⁹ solus papa dispēsat:quos in.xl.⁊ in.xlvj.arti.
s.posui:vbi de dispensatione pape tractaui. Jn alijs aūt
casib⁹ non impedit ordinis executio post pniam.sed suffi
cit p solā pniam satisfacere creatori.nec illa occulta irregu
laritatē inducūt.ex̄ de simo.c.si.l.di.ferrum.xxxij.q.v.chri-
stiana.ex̄ de cohabi.cleri.vestra.ex̄ de renū.nisi quū pridē.
§.psone.de hoc no.xxv.di.primū.l.di.de his vo.in glos.fm
quosdā.ex̄ de tēpo.ordi.ex tenore.in glos.magna.⁊.e.ti.le
git.⁊ no.c.si. Jtē suspēsus ab officio/celebrādo fit irregu-
laris.xi.q.iij.si qs eps dānatur.⁊.c.seq.ex̄ lib.vj.de sen.⁊ re
iudi.quū eterni.in.e.⁊ eodē li.de sen.excō. quū medicina-
lis.suspēsus aūt a beneficio/celebrādo nō fit irregularis.
q: nullo iure cauet:fm Jnno.ex̄ de elec. quū in cunctis.§.
clerici.⁊.c.statuim⁹.li.vj.§.si.ex̄ de ꝯcel.pre. q: diuersitatē.
Simoniaci etiā ⁊ notorij fornicatores/⁊ alij suspensi a iu
re/celebrādo nō incurrūt irregularitatē:nisi vbi specificat
in iure.optime hoc pbat de sen.excō.is qui.li.vj. sicut nec
celebrās minori excōicatione ligatus:qui tñ a iure suspē-
sus est a participatione sacramentoꝝ. ¶ Secus autē in
suspēsis ab hoie.illi enī si celebrāt irregulares sunt:vt p.c.
si qs.ex̄ de cle.ex.mi.latores.c.ij.⁊.c.postulastis.fm Jnno.
⁊ Ostiē.qui de hoc no.e.ti.si celebrat.⁊ de hoc.ex̄ de ꝯsue.
quū dilect⁹.de eta.⁊ quali.quū bone.ratio diuersitatis:q:
mitius agit cū lege:q cū ministro legis.ff.de arbi. celsus.
¶ Ostiē.tñ no.ex̄ de sen.excō.quū medicinalis.li.vj. ⁊ de
simo.tāta. q simoniacus ⁊ notori⁹ fornicator suspēsi sunt
ab officio ppter crimen a canone:quantū ad se ⁊ quantū
ad alios.vt.xxxij.di.c.preter.§.verū.⁊ ex̄ de cohabi.cleri.c.
si.vn̄ post/quantācūq; pniam faciāt/nūq̄ celebrare debēt
ante obtentā a se.apo.dispensationē: alioquin cōtrahunt
irregularitatē.ex̄ de biga.quia circa. Si enī aliqs suspen-
sus est ab officio ppter crimen quantū ad se ⁊ quantū ad
alios:semp fit irregularis celebrādo:fm cum.vt no.de re

iudi.quū eterni.li.vj. Jnno.tamen tenet cū Ostien. ex̄ de
sen.excō.quū medicinalis. de hoc etiā scripsi.j.in scda pte
istius operis de defectib⁹ presbyteroꝝ.§.de presbyteris.ib.
xxx.no.etiā de hoc Jnnoc.ex̄ de cohabi.cleri.clericos.⁊.c.
sicut.⁊.c.vestra.⁊ de cleri.percus.c.j.⁊ Archi.ex̄ de re iudi.
quum eterni.li.vj.in si.cōtra. ¶ Porro si nō sunt suspensi
ppter crimen a canone:sed ppter aliquē defectū: vt puta
illegitime nati ⁊ corpore viciati ⁊ hmōi/nō incurrunt no
uā irregularitatē:si ante obtentā dispensationē celebrent:
et hoc curia romana obseruat.q: qñ dispensat cū talibus
simpliciter dispēsat super defectū tantū : nulla facta men-
tione de irregularitate:q: nullā cōtraxit.lvj.di.aplica.c.ce
nomanen.ex̄ de si.pres.veniēs.⁊.c.peruenit. Et idem est si
suspensi sunt a canone:non ppter crimen:sed ppter infa-
miā.vt.c.si.de cohabi.cleri.de homici.ex lrīs.§.si. idem est
in suspēso a cōfessionibus audiēdis/celebrante ante recō
ciliationē:q: hoc iure non cauetur.xi.q.iij c. ad mēsam.§.
euidenter.de hac suspensione habet.xxvj.q.vj.per totum.
¶ Si quis etiā in irregularitate existens/beneficiū rece-
pit:impetrata absolutione sup irregularitate/nō indiget
alia dispēsatione super bnficio obtēto.fm fratrē Raimū.
et Guill. ¶ Jtē qui celebrat in ecclesia sanguinis vel se-
minis effusione polluta:Et q̇ presentib⁹ excōicatis maio
ri excōicatione scienter celebrat:non est irregularis. Qui
vero scienter in loco celebrat interdicto:irregularis est:so-
lū ab illa irregularitate per romanū pontificē liberādus.
ex̄ li.vj.de sen.excō.is qui. Et is cui interdictus est ecclesie
ingressus:si in ecclesia ingerat se diuinis:vt prius/irregu
laris est.eo.ti.lib.vj. is cui. ¶ Si eps ppter patronorum
discordiā/clauserit ecclesiā:precipiēs ne ibi missarū solen-
nia celebrentur:celebrātes ibi nō fiunt irregulares. ex̄ de
iure patro.c.j.⁊.ij. Si aūt dicat:interdico talē ecclesiā:cele
brans in ea irregularis est.ex̄ de exces.prela. tāta. ¶ Hoc
etiā est notandū q excōicatus vel interdictus dicit viola-
re interdictū:agendo suū officiū sicut prius:puta offeren
do in missa calicem vel vrceos vel hmōi:vel celebrādo so-
lenniter vesperas vel matutinū.vt in pre.c.si quis eps in
cōcilio.ex̄ de sen.excō.quū medicinalis. Jdem est in quo-
cūq; officio cantādo:⁊ in qbuscūq; horis officiet ecclesiā.
vt ibi no. Jo.an.ad idē.eo.ti.is cui.lib.vj.si aūt extra eccle
siam celebret:in domo priuata:cum altari viatico:vel sub
diuo:vel in tentorio:vel cōcelebret celebrātibus extra ec-
clesiā cum altari viatico.vt ex̄ de priuile.in his.⁊.e.ti.c. vi-
ti.lib.vj.non est irregularis.q: non celebrat in ecclesia. vt
no. Jo.an.in pre.c.is cui. ¶ Si vero interest diuino offi
cio:⁊ cantat vel psalmodiat:non tñ celebrat:nō est irregu
laris.fm Guill.dur.nec suspensionē incurrit:licet peccet:
q: non facit tamē in officio suo agens.pre.c.§.prime.ib.
allegatoꝝ.legere enī psalteriū:vel docere etiā euangeliū
vel nouū et vetus testamentū in ecclesia interdicta nō est
prohibitū:quū etiam ibi predicari possit.vt ex̄ de sen.excō.
rnso.ar.tñ cōtra.ex̄ de exces.prela.tāta.de cleri.ex.mi.illud
§.si.ex̄ de re iudi.quū eterni.§.sciturus.lib.vj. Sed distin-
gui pōt vtrū ex ignorantia seu etiā deuotione: an vero ex
contēptu seu ex malitia se officio ingerat.fm Guill.dur.
ad hoc facit verbū dānabiliter positum in pre.§.sciturus.
¶ Jtem si excōicatus celebrat:sicut prius:vel dicat horas
suas/officiādo populū/nō in ecclesia sed extra:puta in na
ui vel exercitu vel alibi:irregularis est.ar.de con.di.j.con-
cedimus. Secus si dicit horas cū vno vel duob⁹ aut plu-
ribus socijs/nō officiando ecclesiā:q: tunc non est irregu
laris:sed tūc bene facit si supprimit verba illa que a solo
sacerdote dici solent.vt dñs vobiscū.⁊ si per aliū/etiā non
sacerdotem/facit officiū inchoari. Celebrās interdictus
vel excōicatus in ecclesia non consecrata: irregularis est.
quia idē iuris est/sicut si esset cōsecrata:quoad hoc. ex̄ de
imu. eccle.ecclesie.ex̄ de con.eccle.vel alta.c.si.⁊ sic ibi te-
net Ostien. nā idem esset si extra ecclesiā celebraret.vt.s.
tactū est. ¶ Si sacerdos sepelit aliquem in cimiterio in
quo certū est aliquos excōmunicatos esse sepultos:nō est

irregularis: quũ hoc iure cautũ nõ sit. in cimiterio autem
per sententiã hois interdicto sepeliens solenniter/ est irre-
gularis. ex͂ de postu. pre. c. j. ppe p͂n. ex͂ de cleri. ex. mi. apo-
stolice. facit. ex͂ lib. vj. de con. eccle. c. j. Qui etiã solẽniter et
publice sepelit publice excõmunicatũ: licet grauiter pec-
cet: nõ tamen ex hoc fit irregularis: sed est ei ingressus ec-
clesie interdictus. ex͂ lib. vj. de priuile. episcoporũ. Si autẽ
sepeliat excõmunicatũ tẽpore interdicti: excõmunicatus
est. ex͂ in clemen. de sepul. eos. Si aũt magister scholarum
suũ exerceat officiũ: vel alij sua ministeria et officia: nõ in-
currunt irregularitatẽ. quia hec officia vel ministeria non
cõpetunt ratione ordinis. facit p hoc qd no. j. q. iij. saluas-
tor. in glo. sicut in ecclesia. in fi. peccat tamẽ talis: et graui-
ter est puniendus sicut et laicus excõicationẽ contẽnens.
ex͂ de cleri. ex. c. ij. in fi. Itẽ notarij/ aduocati/ iudices/ et alij
publica officia exercẽtes: si excõmunicati sint vel suspẽsi:
et nihilominus ea exerceant: irregulares nõ sunt. q: talia
officia non sunt ordini annexa. ad hoc. xj. q. iij. si quis eps
in concilio. Benedicens etiã mensam excõicatus/ suspen-
sus/ vel interdictus: nõ est irregularis. q: talis benedictio
nulli ordini est annexa. xliiij. di. c. fi. Secus in benedictio-
ne aque. q: illa fit cũ solennitate per sacerdotem. de cõse.
dist. iij. aquam. Si vero interdictus absoluat ab excõmu-
nicatione: nõ est irregularis. q: absoluere excõmunicatũ
non est ordinis: sed iurisdictionis: sicut et excõmunicare.
ij. q. j. nemo. ex͂ de elec. transmissam. et par ius est ligandi et
absoluẽdi. sed absolutionis solennia adhibere: sicut est di-
cere orationes cũ stola/ et psalmũ penitentialẽ: et in eccle-
siam introducere: ordinis et officij est. ar. ex͂ de sentẽ. excõ.
nuper. in fi. xj. q. iij. debent. et c. seq. Si diaconus vel acho-
lytus legit epistolã sine apparatu/ in loco vbi de cõsuetu-
dine generali dicit͛ per subdiaconũ epistola: videtur q fit
irregularis. ar. xj. q. iij. si quis episcopus damnatus. vbi
dicitur generaliter si qd cõtingat de sacro ministerio. sed
hoc intelligendũ est de ijs que certo sunt et suo ordini de-
putata: sicut subdiacono legere epistolã. vel acholyto por-
tare cereos. et sic de alijs. si. xxiij. di. si subdiaconus. et c. seq.
xxv. dist. perlectis. xxj. dist. cleros. Sed si facit ea que non
sunt certo ordini deputata: vel a iure vel a consuetudine:
vt si cantat respõsoria/ vel legat lectiones: nõ fit irregula-
ris. vnde videtur q si in aliqua ecclesia sit consuetudo/ q
quisq sine distinctiõe ordinis legat epistolã: vel portet ce-
reos: vel qd aliud ptinens ad aliquod officiũ/ faciat: non
erit irregularis/ qui illud officiũ agit. cõsuetudo eñ attẽ-
ditur in sacramẽtis et ecclesiasticis officijs. ex͂ de cele. mis.
perniciosus. cũ suis concor. vide qd no. de vi. et hone. cleri.
vt quisq. super. ℣. epistolã. ar. tamẽ cõtra de homici. sicut
dignũ. in fi. ℣. dicitur. q homicide nõ debent etiã respõso-
ria separatim cãtare. Sed dici põt q illud specialiter fuit
iniunctũ: propter horrorem enormis criminis. patz igit͛ ex
premissis q in minoribus ordinibus cõtrahitur irregulari-
tas. et probat͛. ex͂ de cleri. ex. mi. c. ij. nã et tales degradãtur.
xj. q. iij. episcopus presbyter. in fi. xxiij. dist. c. fi. xxvij. q. j. si
quis eps. Si etiã interdictus vel excõicatus habens solã
tõsuram: que est ordo. ex͂ de eta. et quali. quũ cõtingat. offi-
ciet in suo ordine: irregularis est: fm Ostiẽ. et Guill͛. xxiij.
di. psalmista. xxj. di. cleros. in pn. Si presbyter excõicatus
vel suspẽsus simpliciter a suis ordinibus/ administret in
ordine acholytat⁹: irregularis efficitur. vt. xj. q. iij. si quis
episcopus dãnatus. ibi. si qd cõtingit de sacro ministerio.
Secus si tantũ a missarũ celebratione suspensus esset. Si
cõstitutus in minoribus ordinibus excõmunicatus legit
epistolã in missa priuata: nõ est irregularis: ex quo hoc si-
ne solẽnitate facit: quum etiam a laicis quãdoq legãtur
epistole et lectiones de cõsuetudine. facit qd no. ex͂ de vi. et
hone. cleri. vt quisq. Et idẽ iuris est: si ministret ad altare
sacerdoti: parando vinũ et aquam et hmõi. et idem etiã pu-
to in presbytero diacono et subdiacono: fm Guill͛. Si epi-
scopus a pontificalibus sit suspẽsus: in illis celebrando nõ
efficitur irregularis. q: pontificalia nõ sunt de substãtia.

Nam et sine ipsis põt quodlibet pontificale officiũ exerce-
re. nec debet quis irregularis censeri: nisi vbi inuenit͛ ex-
pressum. G. ar. bo. ex͂ de sen. excõ. is qui. lib. vj. Suspensus
ab ingressu ecclesie tantũ/ non fit irregularis celebrando
extra ecclesiã. quia extra ecclesiã celebratur. de cõse. dist. j.
concedimus. et expressum ex͂ de sen. excõ. is cui. ibi. in ea se
ingerat et cũ assensu. cõtra. Si excõmunicatus siue suspẽ-
sus baptizat: vel inungit: vel corpus christi dat: vel aliud
sacramentũ sine vestibus sacerdotalibus/ et nõ solẽniter:
nõ est irregularis. als secus. ar. l. di. qui sub gradu. de cle.
egro. presbyterũ. de cor. viti. significauit. Generaliter aũt
dicendũ est. q nõ debet aliquis in dubio irregularis iudi-
cari: nisi vbi inuenit͛ in iure expressum: vel expressa simi-
litudine iuris. ff. de pe. preses. de peni. dist. j. pene. ex͂ lib. vj.
de regu. iur. odia. et c. in penis. expressum. c. is qui. de sen.
excõ. lib. vj. quia irregularitas a iure introducta est. vt su-
pra probatũ est. Scandalũ etiam solum inducit irregula-
ritatem. vt ex͂ de homici. ex literis. j. ¶ Abbas autem pro-
pter irregularitatẽ a prelatione nõ remouetur. ex͂ de eta.
et quali. tuã. l. di. accedens. xj. q. j. legi. fm Inno. ¶ E.

SEd queritur quãdo occasione homicidij irre-
gularitas contrahatur? Super quo notãdum
q ad hoc q irregularitas ex homicidio cõtra-
hatur: necesse est q interueniat cõsiliũ/ vel pre-
ceptum/ vel factũ/ vel defensio occidentis. l. di.
si quis viduam. ex͂ de cle. pug. in duel. c. ij. in fi. xxiij. q. vlti.
c. fi. de quo plene no. ex͂ de homici. sicut dignũ. §. clericos.
Intelligitur aũt aliquis consiliũ vel preceptũ vel factum
in morte alicuius dedisse: quãdo suasit illud: vel rogauit:
vel mandauit. vel als consuluit: ostendendo vtilitatem q̃
ex homicidio sequeretur. ex͂ de homici. sicut dignum. Sed
et qui non consuluit homicidiũ: sed consuluit illud vnde
illud sequeretur: irregularis est. vt si suasit iactũ lapidis:
machine/ funde/ vel balliste: vel q aliquis iret ad capien-
dũ castrum: qd de facili capi non potest absq hois morte.
Si enim iste occidit aliquem in captione castri: nedũ occi-
dens/ sed et suadens/ irregularis est. q: captioni castri/ et
iactui machine/ vel balliste/ valde affine est hominẽ inter-
ficere. Idem si mãdauit vel consuluit furtiue vel pditio-
naliter capi castrũ. quia quũ illicitum opus consulat: irre-
gularis est: etiã si casu mors insequatur. ar. ex͂ de homici.
de cetero. In talibus eñ ita punitur qui remotã causam
homicidio prebet: sicut qui propinquã: vt no. co. ti. presby-
terum. Idem quoq est si mãdauit aliquẽ verberari: quia
satis credibile est q ille se defenderet. ff. de iusti. et iure. vt
vim. ex͂ de homi. significasti. ij. prope finem. immo si quis
mandat quẽquam percuti/ inhibẽs ne occidat: si manda-
tarius fines excedit/ occidendo vel mutilando: irregu-
laris est mandans. ex͂ de homici. is qui. lib. vj. Dans etiam
cõsilium in mortem alicuius directe vel indirecte: vt qui
consulit latronẽ capi: specialiter si occidatur: irregularis
est cõsulens. ex͂ ne cleri. vel mona. sententiã. nec obstat q
dicit Guill͛. qui no. contrariũ per. c. xxiij. q. v. de occidẽdis.
quia sic est irregularis qui iuste consulit hominẽ interfici
sicut qui iniuste. q: talis irregularitas fundata est in defe-
ctu/ non in peccato. vt. s. tactum est. Ad hoc. lj. dist. qui in
aliquo. et dist. l. clericũ qui paganũ. nec interest siue is cui
datum est consiliũ statim fecerit homicidiũ/ vel diu post:
nisi primũ consiliũ reuocauerit: et persuaserit cõtrarium.
ex͂ de homici. petrus. et ar. ex͂ de senten. excõ. mulieres. im-
mo nisi firmiter credat q post reuocationẽ consilij/ reuo-
cetur is cui consultũ est/ a proposito occidendi: necesse est
q denuntiet illi de cuius morte tractatur/ q caueat sibi.
In eo autem qui mãdauit pro se fieri homicidium: vide-
tur sufficere/ si cõtrarium mandet tantum. ex͂ de regu. iur.
omnis res. vel si sciente eo cui mandatũ est/ pacem iurat
cum occidẽdo. xxij. q. j. omne quod. vel parẽtelam vel ami-
citiã cũ eo contrahat. ex͂ de despon. impu. c. ij. licet hoc nõ
significauerit ei: quia qui certus est: certiorari non debet.
ff. de actio. emp. et vendi. l. j. in fi. ex͂ de elec. quũ inter vni-

Homicidij psuasor irregularitatem incidit.

uersas. Ratio diuersitatis est: quia quãdo mandato alterius ⁊ pro alio fit mandatũ tantũ de occidendo: videtur ꝙ cõtrario mandato vel contraria voluntate ostensa/ debeat ab homicidio cessare: sed vbi non fit mandatum pro alio: sed pro se: is qui consuluit debet persuadere: ⁊ etiam plus facere: si hoc cõscientia dictat. Caute tamen faciat/ ne quẽ prodat. xlvi. dist. clericus. ij. q. i. si peccauerit. Si autem postꝙ cõsulens penitet: prius tamen ꝙ reuocet consiliũ: ille procedat ad actum: irregularis fit. licet tempore perpetrati homicidij in charitate sit. nisi reuocauerit tempestiue: ita ꝙ reuocatio ad illũ perueniat. ar. ff. manda. l. si mandassem. ff. ad macedo. si tñ. ⁊ l. si filius. ff. ꝙ iussu. l. i. rñso. i. ex de procu. mandato. ⁊ c. ex insinuatione. ex de rescrip. ex parte. ij. no. de hoc. ex de senten. excõ. mulieres. Si etiam aliquis alicui cõsulat ꝙ ille proijciat se in mare. vel ignem: vel aliter se occidat: irregularis fit: si ille acquieuit cõsilio. ar. l. di. si quis viduam. Sed quid? Rusticus super asinum volebat torrẽtem vadare: quũq; fuisset in medio torrentis: asinus nec ante nec retro voluit ire: sicut asina balaam. vide. ij. q. vij. c. nos si incõpetenter. §. item quũ balaam. ⁊ c. secuti sunt. clericus vero vna cum alijs q: aqua crescebat/ clamauerunt ad illũ/ vt de asino descenderet: ⁊ rediret/ ne periret: verisimiliter credentes ꝙ ille suo rediret: ille igitur ad corũ clamorem de asino descẽdens vi fluminis est submersus. clericus non est irregularis. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊ c. quum ergo. Si iuris peritus dat cõsiliũ iudici de latrone speciali capto ꝙ debet mori: irregularis est. fuit enim in culpa in casu qui de facto erat respõdendo. ex de excess. prela. ex literis. vbi de hoc. Si vero non est casus de facto: s; iudex simpliciter petit qualiter fures sunt puniendi: ⁊ clericus iuris peritus respõdeat/ taliter: si postmodũ iudex ex hoc consilio inferat mortem alicui: nõ est clericus irregularis. Secus si esset ignorans: quia tunc in culpa fuit: ⁊ irregularis est. per ea que. s. in eodem ar. §. i. ℣. item exercens. cum. ℣. seq. de medico notata sunt. Si autem nõ reputatur iuris consultus: nec interrogatus respõdet vt iuris consultus: sed simpliciter dicit quid de talib⁹ sentiat: nec presumit/ nec presumere debet ꝙ iudex sequatur suã responsionem: non cõtrahit ex hoc irregularitatẽ: ex quo nõ respondet ad casum qui fit de facto. Sed et si scienter responderet ad casum qui esset de facto: irregularis esset: quia in culpa est. vt. s. fm fratrẽ Raimũ. de pena fori. adde qđ de ista materia no. iij. dist. omnis aũt. in glos. sed nũquid. ⁊ in pre. c. ex literis. ex ne cleri. vel mona. clericis. xxiij. q. vlti. pessima. Itẽ hodie si episcopus vel alius prelatus iurisdictionẽ habens tẽporalem precipiat baliuo suo vel alicui: ꝙ iustitiam faciat de quodã maleficio specialiter perpetrato: nõ est irregularis. vt ex ne cleri. vel mona. episcopus. li. vi. que decretalis est cõtra illud qđ nota. cõmuniter per Ber. Jo. ⁊ alios. xxiij. q. viij. his a quibus. ex ne cleri. vel mona. clericis. Item quicquid dicant Inno. ⁊ Ostien. ex de homici. ad audientiã. ⁊ Guil. dur. in spe. in ti. de legato. §. iuxta propositionis. ℣. ꝙ si aliquis consulit. Credo salua eorũ paternitate/ ꝙ si aliquis consulit alicui ꝙ occidat aliquem: ipse tamen cui consulit ab illo occiditur: ꝙ cõsulens irregularis est. q: dedit operam consilio illiciti operis. vnde quicquid mali culpa vel casu inde secutũ est: sibi debet imputari. ex de homici. continebatur. c. suscepimus. potuit considerare ⁊ examinare ⁊ debuit: ꝙ ille poterat ab illo occidi. vnde fit irregularis l. dist. si qui. c. sepe. nec valet ratio Inno. qui cõtradicit ꝙ non fuit in culpa consulens de morte istius cui cõsulebat: quia consilium debet intelligi: ꝙ bene ⁊ sibi caueret q̃ debebat occidere: ꝙ tempus captaret ⁊ locum ne ipse occideretur. vñ si excessit fines consilij: non est cõsiliario imputandũ. nam ista ratio tollit per decre. ex de homici. is qui. lib. vi. ⁊ facit. ff. de iniurijs. cum qui. §. si iniuria. ⁊ op. facit pro hoc. quia in culpa fuit: et cogitare debuit hoc euenire potuisse. ff. ad. l. aqui. qui occidit. §. in hac. Porro si q̃s alicui suadeat: ꝙ pro patria sua/ vel pximo suo/ vel iure suo/ vel ecclesie sue/ periculo se exponat: non ob hoc fit irregularis: etiam si ille ibi moriatur. xxiij. q. iij. pro membris. et c. seq. ⁊ q. viij. igitur. ⁊ seq. ⁊ c. cõuenior. in prin. ⁊ prope fi. ℣. mũdi. ⁊ ℣. sanctus enim. Sed si sciret vel crederet eum moriturum: tunc videtur ꝙ fiat irregularis. quia est ordinata charitas: ꝙ diligat quisq; plus corpus suum/ ꝙ alterius. de peni. dist. iij. qui vult. Sed si ei consulat: ꝙ indubitate morti se exponat/ pro honore christi vel fide vel pro statu ecclesie: non fit irregularis etiam si mors inde sequatur. xxv. q. i. sunt quidam. xi. q. iij. non solum. ⁊ c. seq. quũ christus pro nobis mortem subierit. xij. q. ij. quum redem pror. ex de homici. pro humani. lib. vi. ⁊ sancti martyres pro ecclesia dei sanguinem suum fuderunt. arg. preall. c. conuenior. ex de homici. sicut dignum. hac etiã ratione excusantur ab irregularitate inq̃sitores heretice prauitatis/ sciẽtes ꝙ postꝙ pronunciauerint aliquem hereticum esse: ille tradetur morti. Sic etiam al's multipliciter procurando. ad hoc accedit. xxiij. q. v. si audieris. ⁊ q. viij. legi. ex de verbo. signi. nouimus. Si quis autem portat ligna ad hereticos cõburendos/ propter indulgentiã habẽdam: si illa ligna combusserunt hereticos: irregularis est. nec cum eo dispensatur/ nisi per papam. fm Guil. durã. facit. l. di. qui saccum. xxiij. q. viij. c. fi. ⁊ tamen indulgẽtiam habet. quia ista irregularitas non prouenit ex peccato. sicut in iudice ⁊ alijs officialibus iuste hominem condẽnantibus. vt. s. in eodem ar. ℣. item iudices. Si quis autem propria manu sponte cõmisit homicidium: fit irregularis: etiam si paganum/ vel saracenum occidat. l. dist. clericum qui. ⁊ c. de his clericis. ⁊ c. penulti. Idem est etiam si non sponte sed casu quum daret operam rei illicite: vel si nõ adhibuit diligentiam quã debuit. ex. e. sicut dignum. c. presbyterum. ⁊ c. continebatur. c. ad audientiã. c. ioannis. c. fi. l. di. si qui arborem. c. sepe. Idem est si causam proximã morti dedit l. dist. studeat. vel si venenum dedit. de homici. si quis. Si autem casu cõmittitur homicidium: ⁊ dabat operam rei licite: ⁊ adhibuit diligentiã quã debuit: ex hoc nõ fit irregularis. vt no. eo. ti. sicut. Si autem aliquis infirmũ vertit vel trãsuerrit in aliud latus: vt citius moriatur: irregularis est consulens et faciens: si ex hoc mors citius fuerit subsecuta: puta quia ⁊ via anhelitus precluditur: vel rũpitur apostema ex violẽtia motus: ⁊ suffocatur. Idem dico si infirmarius bona fide voluit infirmũ maxime grauiter infirmũ: vt quiescat ex alio latere: vel supinus: vel aliter: si ex hoc citius moritur: irregularis est. vnde nõ expedit clerico seculari vel religioso: ꝙ sit infirmari⁹ maxime principalis. quia frequenter credens bene facere ⁊ iuuare infirmũ/ mortis ei occasionem prestabit. op. ar. ad hoc ex de eta. ⁊ qualita. ad aures. Si tamen de istis ⁊ similibus dubitatur an inde mors fuerit subsecuta: deponat leuem et temerariam consciẽtiam ad arbitrium prudentis viri. alioquin eligat tutiorem viam: ⁊ abstineat. ex de homici. ad audientiam. cũ concor. ibi positis. de simo. per tuas. ij. Si aliquis tenet ceruum/ vel leonem/ vel aliam ferã que aliquem occidit: nõ est irregularis: dummodo al's latam culpam non habuerit: vel malitiam non adhibuerit. ar. ff. si quadru. pau. fe. di. l. i. ⁊ l. fina. fm Guil. ⁊ Innocen. ⁊ Ostien. qui predicta dubia superius conscripta tangunt in preall. c. ad audientiã. de homici. ⁊ in vlti. glos. istius. c. in fi. Tradit Ostiẽ. duas regulas circa irregularitatem. vna est quod in dubio nec magister nec iudex debet aliquem iudicare irregularem. de peni. dist. i. §. pene. ff. de penis. interpretatione. ⁊ l. si preses. Secũda est ꝙ in dubio se vnusquisq; debet irregularem reputare. ar. eorum que leguntur. ⁊ no. preall. c. ad audientiã. de homici. Item nõ solum quis est irregularis: si ex eius percussione aliquis interijt: verum etiã si ex hoc infirmitatem contraxerit/ vñ mortuus est. ex eo. ti. c. presbyterum. c. ad audientiam. ⁊ l. dist. studeat. ex de cleri. percuss. c. ij. Item tenuit Guil. ꝙ si quis se in ineuitabili casu defendat: ⁊ homicidiũ cõmittit irregularis est. sed istud hodie corrigitur ex in clemen. de

Nume. xxij.

homici.si furiosus.per quod.c.determinatur que no. ex co. ti.c.ij.et c.sicut dignū.in fi.magne glos. Itē si potui hominem liberare a morte:et non libero: non sum irregularis: nisi sim in potestate iudiciaria cōstitutus.de hoc vide qd legit.et no.xxiij.q.iij.non in inferenda.lxxxiij.di.§.i.ff. de li be.agno.necare.ex de sen.excō. quante.et c.dilecto. vj.lib. facit pro hoc quod dico.xxiij.q.iij.forte.no.etiā causa.c.et q.iij.ostēdit. Si autem retraho te volētem liberare hominem a morte iniusta:irregularis sum.q: quodāmodo homicidiū cōmitto directe.de peni.dis.i.periculose.l.di. si qs viduā.facit preal.c.ostēdit. Illud etiā notandū/quod si quis occidendi animo/percussit latronem:non tamē letaliter: Latro autem ex aliorum vulnere perijt:irregularis est. vt colligit ex de homici.significasti.ij.rñ.i. Idem est etiam si non percussit:sed aliquid operis impendit in mortē eius: puta q: latronem detinuit:vel cōtra cū clamauit : vel huiusmodi.als aūt si clamasset cōtra cū:non in mortē eius: sed qd caperetur:vel detinuit cū:vel leuem ictū dedit:irregularis non est.sm Inno.ar.preall.c.significasti.etiam si ab alijs occidatur.in quibus verbis bene intellectis dñs

Notat Innocētius.

Inno.vere sibi cōtrarius est. In hoc em̄ videtur esse ius: quod nec auxilium det in mortē alicuius aperte:nec etiam sit in neglectu.q: si culpa eius vel malitia homicidium perpetretur:irregularis fit.et idē si eius negligentia cōmittitur.l.di.hi qui.ex de homici.petrus. Et ideo siue clamat cōtra latronem:siue eum capiat:seu quocūque alio modo potuit intelligere ex clamore vel alio actu suo homicidium posse sequi:irregularis est.nisi forte faciat propter periculum corporis sui.vt si timet quod aliquis eum occidere velit. tunc enim bene potest inuocare et clamare pro auxilio.quia non intendit in aliorum mortē:sed in suam liberationem. Et preterea liberat a peccato animā volētis eum occidere.secus si faciat hoc propter periculum rerum:vel si fuge presidio euadere potest.e.ti.suscepimus.sm Guill. Item si clericus non valēs recuperare res suas:tenet furem ne cum rebus fugiat:donec eū exhibeat iudici: vel eius auxilium inuocet ad res suas recuperandas:non est irregularis:licet fur a iudice postea corporaliter puniatur. qd verum est hodie protestatione premissa: quod ad vindictā sanguinis non intēdit.ex de homici.preclaris.lib.vj.ipsa enim ligatio/siue captio/sine sanguinis effusiōe licita est.ex de homici.c.i.xxiij.q.vi.si res.ex de homici.c.ij.ex de rap.in archiepiscopatu.§.i.in fi.ex de homici.tua.§.ad vlti. sm Inno.et Ostien.qui sic no.eo.ti.suscepimus.vnde si clericus tradit iudici aut potestati furem vel latronē:petens quod eū puniat citra sanguinis effusionē.vel petens rem sibi subtractam restitui:cū protestatione premissa : licet iudex in eum animaduerterit:non propter hoc clericus fit irregularis:nec ei nocet/si ad conuincendū latronē/tradiderit insignia. Et idem est si de iniuriantibus sibi vel ecclesie sue deponit querelā:quāuis tales vix absque sanguinis effusione valeant coarctari.ex eo.ti.tua nos.§.ad vltimū.et c.postulasti.xxiij.q.iij.maximianus.et q.v.c.i.et c.vnū.c.pena.et ar.ff.de bo.liber.qui quū maior.§.i. protestatione premissa.vt preal.c.preclaris.ad idem ex de rap.in archiepatu. ex de iudi.quū non ab homine.ex de verbo.signi.nouimus.ex de hereti.excōmunicamus.ij.§. penul.de aposta.a nobis. xxiij.q.v.non vos. Et sunt hic in argumentū nullius irregularitatis notā incurrere eum qui per executores alicuius curie procurauit aliquē capi.propter aliqd delictum: propter qd nec mori nec mutilari debuisset:licet iudex alia inueniens suspenderet eū.non consulo tamen alicui hoc facere:nisi propter emendā suam aut restitutionem rei sue. vt innuit preal.c.preclaris. Si iudex vel officialis insequitur latronē:et querit a me:vbi est:et capitur et occiditur : irregularis sum.q: facto meo mortuus est.l.dis. si quis viduam. Si aūt queritur latro:et non pōt fugere nisi per alterā de duabus vijs:et dico quod per hanc non fugit:sciens eū per alterā fugere: Idem si non sciam:irregularis sum.q: dicendo ipsum non per hanc viā fugere/implico eū per aliā fugere.ar.ex de presump.nonne.tacendū est ergo vel curialiter querente oportet eludere.xliiij.dist. in mandatis. faciunt que no.xxij.q.ij.ne quis. Item si agenti ad res suas ex post facto placet quod latro suspensus est:et ratum habet: irregularis est.sm Ostien. ex de resti.spo.cū ad sedem.in fi. Sed salua gratia sua grosse locutus est:q: ratihabitio vel cōplacentia non inducit irregularitatē:vbi nullus cōsensus vel cooperatio vel exhortatio precessit:nec eius nomine factū est.ar.ff.manda.si vero.§ si post.peccatū enim

Sugillatur Ostiensis.

qd sola volūtate committitur:cōtraria abolet.ar.ex de simo.c.si.ff.de regu.iur.nihil tam naturale.ex co.ti.c.i. Et quia de sola nuda volūtate non tenetur se purgare. no.i. q.iiij quia presulatus.et ex de homici.petrus. Preterea nec ratum habere potest qd nomine suo gestū nō fuit.expressum hodie ex de sen.excō.quū quis.lib.vj.et ex de reg.iur. ratum.lib.vj. Irregularitas enim ratione homicidij non cōtrahitur sola voluntate:nisi homo actu occidatur.vt ex de homici. sicut dignum.§.illi autē.in quo.§.non fuit solus animus:sed actus exterior: veniēdi.xv.q.i.si quis non iratus. Sed nec fit aliquis irregularis propter solum homicidiū:nisi culpa vel volūtas precesserit:vel als inde sequatur scādalum.l.di.hi qui.ar.ex de homici. ex literis.de cleri.egro.tua. Si autē in rixa quis mortuus est: nescitur tamen quis illū interfecit:oēs censendi sunt irregulares: et ab ordinibus repellendi.quia oēs censentur homicide: saltem quoad promotionē:propter incertitudinē.xxiij.q. vlti.c.vlti.ff.ad.l.aquil.item mela.§.si plures. et hoc tenet Io.predi.c.vlti.et hoc si omnes percusserūt:si aūt aliquis non percussit:sue est cōscientie relinquendū. sm Ostien. qui de hoc no.in summa de homici.§.qua pena.vers. sed nūquid.quod irregulares omnes sint.facit.l.i.di.aliquantos. et c.si quis.ex de cleri.percus.c.cōtinentia. Si amici tui occidunt aliquē tibi iniuriantem/te inuito:et cōtra tuam prohibitionem:nō nocet tibi.vt ex de homi.petrus.et.i. q.iiij. quia presulatus. Idem est si te ignorante.ar.ex de simo.a nobis.et c.sicut nobis.et c.de regularibus. Sed si voluntas turbata fuit:puta quia nec consensisti expresse: nec cōtradixisti:tibi imputatur.ar.ex de simo.mattheus. immo etiam si sciens tractatum de morte alicuius habitum : nō reuelaui:non sum irregularis.quia homicidiū non commisi:facto/mandato/cōsilio/vel defensione.l.di. si quis viduam.et in preal.c.petrus. Si aliquis vadit ad interficiēdum aliquē:et tu eum scienter associas:non eum incitans ad homicidiū:nec cum eo super hoc aliqua verba habuisti:vel si habuisti/semper ei dissuasisti : sed quū tibi nollet acquiescere:timēs de ipso/eum associas: eo proposito vt si forte aliquis eum insequeretur/eum defendas: etiam si sic homicidiū perpetrat/irregularis es. sm Ostiē.vt eo. ti.sicut dignum.§.illi.et.§.si. Itē clericus arma ministrās/si aliquis interficiatur: irregularis est.ar.xxiij.q. vlti.c.si. nomine autem armorū fustes et lapides intelliguntur.ff. de verbo.signi.armorū.facit quod legit.et no. ex de iudeis. ita. Possunt milites et alios clerici inducere ad pugnandum pro defensione ecclesie:vel fidei:vel reipublice: et si aliqui ibi interficiantur:et etiam si presentes sunt clerici:non sunt irregulares.no.xxiij.q.iij.maximianus.no. sm Inno. ex de resti.spo.olim causam.facit.xxiij.q.viij.vt pridem.nota.sm Ostiē.in summa de homici.in.§. qua pena.vers. illud vero.et seq. Et breuiter teneas quod ecclesiasticus iudex pōt hortari brachium seculare cōtra violētos: vel hereticos/vel paganos : non vt occidat/vel mutilet:sed vt de terris fidelium expellantur:et de suis/si fideles impugnant:nec est irregularis:licet aliqui sint hinc inde occisi. xxiij.q.v. de occidendis.et in preall.c.maximianus. Et no. Inno.ex de homi.petitio.quod licet aliquis in bello iusto percusserit: si tamen nullus inde mortuus sit:non fit ex hoc irregularis.vt ibi probatur.licet enim ibi de percussiōe quesitum fuerit:nō tamen respōdet de hoc:sed de interfectione. In bello autem iniusto/quicūque auxilium vel cōsilium dederit in mortem alterius;vel si culpabilis vel negligēs fue

rit:⁊ ex hoc est mors secuta:irregularis fit.di.l.quantum. c.sepe.c.si duo.vnde euntes ad bellum iniustum/siue prestent suis fauorem:puta q: ledunt seuerius inimicos:siue terrorem incutiant aduersarijs:scȝ ꝙ fugiant/vel timeãt se defendere:vel ꝙ inimici eorum stupefacti eos deserãt: si exinde sequatur mors:irregulares sunt. Si vero q̇s accedit ad iniustum bellum/causa pacificãdi:vel alia iusta causa:licet ex eius presentia aliquod robur accrescat suis: vel timor incutiatur aduersarijs:nõ est ei imputandum: dũmodo ⁊ de his lata negligentia absit omnino.ar. a contrario sensu.in preal.c.quantũ.⁊ ex̃ de homici.presbyterũ. xxiij.q.v.de occidẽdis.ex̃ de tornea.c.ij. Potest etiam dici ẜm Guill.dur.ꝙ clericus qui cũ armis vel sine armis interest in bello iusto : saluo eo qđ dictum est.s.e.§.possunt. cum.§.seq.vel in iniusto in quo aliqui interfecti sunt:irregularis est:licet ipse non occidit. Idem dico de seculari:ꝙ siue intersit iusto vel iniusto bello: vbi aliqui interficiuntur:irregularis est:nec poterit promoueri.de hoc.l.dist.si quis post.xvi.q.iij.porro.xxiij.q.vlti. quicũꝙ ex clero.nec refert quantũ ad irregularitatem/vtrũ quis iusto an iniusto bello intersit.quia ita est irregularis qui iuste interficit:vel consiliũ/vel auxilium/vel fauorem prestat:vel in lata negligẽtia est in morte alicuius : sicut qui iniuste interficit.legitur ⁊ no.l.di.c.i.in glos.quicũꝙ.c.si quis post. ex̃ de cleri.percus.presentiũ.⁊.c.si.expressum.q: talis irregularitas iuste interficiendo/fundata est in defectu: non peccato.vt.s.in pn.istius materie dictũ est. Nec videri potest ꝙ aliquis intersit bellis:⁊ non det opem aliquam saltem adsistendo:vel hostes terrendo:vel cuneũ augendo: consilium/auxilium/vel fauorem:propter qđ est irregularis.l.di.si quis viduam.⁊ ex̃ de homici.sicut dignũ.vnde etiam clericus proijciens lapides in conflictu/etiã ex parte illorũ qui violentiã repellunt:irregularis est:si ab alijs sint hinc inde aliqui occisi:licet ipse nullũ percussit.vt pre. c.penul.⁊ vltra de cleri.percus.Clericus etiam non debet preponi bellis:nec ruptarijs:nec ballistarijs:nec hmõi viris sanguinũ.ex̃ ne cleri.vel mona.sententiã. Tamẽ iusto bello/quod nõ ad occidendũ:vel occidendũ si resistant.s. e.§.eodem.sed ad defendendũ seu recuperãdum sua/geritur:preponi potest : non vt possit dicere predictis viris sanguinũ preesse:sed vt respondeat militibus:⁊ sumptus ministret:tractatus teneat:sentẽtias proferat:⁊ negotia cũcta disponat:sicut faciunt rectores ⁊ officiales ecclesie in terris tẽporaliter subiectis ecclesie. sic etiam tenet Inno.preal.c.olim causam.de resti.spo. Potest etiã clericus interesse iusto bello.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.viij.hortatu.non iniusto.ex̃ de homici. sicut.ff.ad.l.aquil. item mela.§.⁊ item.⁊ hortari:⁊ dicere: viriliter pugnate/⁊ capite. non dico occidite.et hoc prius ꝙ veniatur ad actum: seu percussiones.nec obstat ex̃ de homici.c.i.quia ibi aliquos percusserat.bello aũt iam omisso incitãs alium ad ꝑcutiẽdum aliquem aliũ si sic percussus obierit : irregularis est:maxime si bellũ sit iniustum.ex̃ de penis. qđ in dubijs. no.etiam de hoc per Inno. ex̃ de sen.excõ.dilecto.li.vi. idẽ est si generaliter seu cõmuniter super bellatores acclamauerit/dicẽs:viriliter pugnate:vel date illis:vel similia.vñ quicquid dicatur:teneas ꝙ quãtũcunꝙ sit bellum iustũ: etsi liceat clericis temporalẽ iurisdictionem habentibus pro defensione vel recuperatione iuriũ ecclesie bellum indicere: et hortari ad pugnã/anteꝙ veniatur ad ipsam: si tamen clericus postꝙ peruenitur ad pugnã:ad impugnãdum alios/personã suã exhibeat:⁊ ex facto vel verbo suo cõtingat fieri homicidiũ/vel mutilationẽ mẽbrorum:irregularis est.vt patet in eo qđ legitur.⁊ no.ex̃ de homici. suscepimus.ex̃ de cleri.pug.in du.c.ij.§.fi.⁊ de cle.ex.mi.c.ij. ẜm Ostien.qui ita no.in preall.c.quod in dubijs.ex̃ de penis. Per predicta nõ video quõ prelati ⁊ clerici hispaniarum se ab irregularitate valeant excusare: qui contra sarracenos nedum faciũt bellum cum gentibus suis: ⁊ hortantur generaliter christianos ad pugnandũ cõtra eos:

Hispani ꝓlati milicie vacantes.

sed ⁊ ipsi in bellis intersunt:⁊ specialiter ad pugnandum et feriendum hortantur alios:⁊ ipsi pugnant sicut alij seculares viriliter contra eos:feriunt:⁊ occidũt:nec de irregularitate aliquã sibi faciunt conscientiam:immo magnũ credunt/sed non ẜm scientiam.Roma.x.xv.q.i.§.i.ex hoc/christo sacrificium ⁊ alij sicut iudei interficientes discipulos christi.Ioan.xv.exhibere.contra quos expresse faciũt iura pre.⁊ expressius.l.di.c.i.quod loquitur contra hispanos.l.dis.clericum qui paganum. xxiij.q.vlti.c.ij.⁊.iij.⁊.§. his ita.⁊.§.in registro.c.reprehensibile.c.si in mortẽ.c.conuenior.c.sepe principes.c.his a quibus.ex̃ de cleri. percus. c.penulti.⁊ vlti.ex̃ de vo.⁊ vo.redẽ.ex multa.§.fi.Si clericus in bello iusto ministrat ballistas seu sagittas ad sui defensionẽ:⁊ ille cui ministrat postmodũ aliquem interficit:si non intendat dans ꝙ ballistarius aliquẽ interficiat: seu interficere velit:sed ꝙ illos terreat : vel se vel sua defendat/vel recuperet:non est irregularis.quod prosequitur vt no. Inno.ex̃ ne cleri.vel mona.sententiã.Eodẽ modo non dicimus irregularem illũ qui in bello iusto prepositus est exercitui:vt sumptus faciat/⁊ cuncta disponat:si forte precipiat lanceas vel sagittas emi ⁊ ministrari: vel ad exercituȝ vel ad custodiam castri vti:vel si hortatur ad currẽdum post hostes:vt eis preda hominũ vel animaliũ auferatur:si forte tunc aliquis interficiatur.dummodo solum intenderit ad recuperationẽ prede:non ad vindictã. talis enim causa remota non nocet.ar.xxiij.q.v.de occidẽdis.ẜm Guill. Inno.⁊ Ostien.qui de hoc no.in preall.c. sententiã.Sacerdos etiã vel clericus in duello pugnans/irregularis est.sed si mors vel mutilatio mẽbri non fuerit subsecuta:poterit cum eo suus episcopus dispensare : imposita sibi penitentia de peccato.ex̃ de cor.vi.c.i.⁊.ij.⁊ de cleri.pug.in duel.c.ij. Si aliquis abortiuum viuificatum procurat occidi:vel causam prestat:irregularis est.ex̃ de homici.si alicuius.ij.q.v.consuluisti.Si dubitatur an de illa percussione fecerit abortiuũ mulier:vel an sit viuificatus in dubio abstineat.ex̃ de homici.ad audiẽtiam.Si leuem aut temerariã habet conscientiã; deponat eam:alr̃s cõtra conscientiã non promoueatur.ex̃ de simo.per tuas.ij.ex̃ de sen.excõ.inquisitioni.Si aliquis mori timens/velit aufugere:⁊ alius promittit ei pacẽ:⁊ ei consulit ꝙ non vadat: et iste propter talem promissionẽ steterit:⁊ interfectus est in loco vbi mori timebat:⁊ non temere promissa fuit securitas:irregularis est promittens.q: in culpa fuit promittẽdo quod facere non poterat. Secus si promittens habebat probabilẽ firmitatem posse firmiter cõplere quod promisit:puta quia habebat in eos q̇ interficere querebant illũ/patriam vel dominicã potestatẽ:aut ita erãt sibi affinitate vel cõsanguinitate vel amicitia coniuncti:ꝙ posset eos a tali proposito remouere.ar.ꝓ hoc.xxiij.q.v.de occidendis. Filij beneficiati vel feudatarij ecclesie personam ipsius ecclesie interficiẽtes:irregulares sunt:⁊ nõ possunt vsꝙ ad quartã generationẽ in clericos promoueri.ex̃ de penis.in quibusdã. Item si litere presentãtur alicui principi vel iudici:ꝙ talẽ homicidam qui in tali hospitio moratur/capiat ⁊ suspẽdat: princeps literas tradit cuidam clerico ꝙ eas aperiat ⁊ legat sibi:quod ⁊ facit:⁊ ille homicida capitur:⁊ suspẽditur:clericus legẽs irregularis est. sicut respõsum fuit ꝑ dñm clemẽ.papã.iiij. q: ex illa litera lecta homicidiũ secutum fuit.nec prodest si dicat se ignorasse.q: ipsam primo sibi legere debuit.quod ⁊ si nõ fecit: tamen quãcito peruenit ad captionem/debuit sistere:⁊ literam dño reddere:ac si ei diceret/ꝙ talem literam legere non erat sui officij ar.ex̃.s.de homici.sicut dignum.⁊ ex̃ ne cleri.vel mona.ẜm Ostiẽ. qui ita no.co.ti. sententiam.

¶ D Quando autem/⁊ per quẽ possit circa irregularitatem homicidij dispensari:videndũ est.super quo notandum est ꝙ cũ aliquibus ex predictis irregularibus solus papa dispensat:⁊ cũ aliquibus episcopi. vt ex̃ de homici. cõtinebatur.⁊.c.ad audientiam. Si igitur quis occidẽdi animo aliquem vulnerauerit:licet vulneratus non fuerit

Cui⁹ sic cum irregulari dispensare.

mortuus:vel membrū perdiderit:tamen percutiens irre-
gularis est:⁊ episcopus pōt dispensare cum illo:sicut etiā
vindicatione vindicte sanguinis:si nō peruenitur ad mē-
bri detruncationem.ex̄ de homici.perino.de cle.pu. in du.
c.j.ex̄ ne cleri.vel mona.sententiā.si vero peruentū fuerit
ad membri detruncationem/absq̧ homicidio:solus papa
dispensat.ex̄ de cor.vi.c.j.de homici.cle.ergo presbyterum.

Necessitas duplex.

Circa homicidiū necessitatis ⁊ euitabilis/dicēdum est φ
talis ad superiores ordines nō ascendet:sed per Papam
dispensatur:alias in susceptis non ministrabit.l.di.de his
clericis.j.⁊.ij. In homicidio aūt ineuitabilis necessitatis/
non est dispensatio necessaria:q: nec talis irregularis est.
ex̄ de homici.si furiosus.in clemē. Nec homicidio casuali.
⁊ si dabat operā rei illicite:⁊ adhibuit diligentiam quam
debuit.ex̄ de homici.lator.⁊.c. ex literis.ij.⁊.c.sequen.⁊.c.
ioānes.⁊.c.si. Infans autē vel furiosus cōmittens homi-
cidiū/non est irregularis.vt in preal.c.in clemen.si furio-
sus. Quando autē per ingressum religionis tollatur irre-
gularitas no.ex̄ de aposta.c.ij. ¶ Ultimo nota φ homici
diū ante baptismū siue ex officio siue ex voluntate com-
missum.non facit irregularitatem.xxvj.di.de iude. vbi de
hoc.lj.di. aliquantos ex his qui post baptismū.ergo secus
ante.⁊ ita ibi no.in glos.j.⁊.c. si quis post acceptū baptis-
mum.ergo secus ante.l.dist. si quis post remissionem. sm
vnam lecturā.j.baptisma:sm glos.ergo secus ante.⁊.l.di.
si quis viduam.ibi.post baptismū. ergo secus ante. Sed
Innoc.⁊ Ostien.tenent cū Ber.φ homicidium quantū-
cūq̧ ex officio ⁊ sine peccato per iudicem irregularitatē
facit:que non tollitur per baptisma.vt no.in preal.c. si qs
viduam.⁊.lj.di.in summa.vt no. ex̄ de diuor. gaudemus.
in glos.fi.⁊ Ostien.in summa de homici.§.qua pena.℣.et
si opponas. Sed idem Inno.no.contra hoc ex̄ de homici.
presbyterū.⁊ hoc teneo:q: hoc tenet curia romana: vt no.

Notat Ostie.

Archidia.dn̄s meus.lj.di.in summa. Et vere saluo tanto
dn̄o/dn̄s Ostiē.in pre.§.qua pena.pinguem habuit intel
lectum/dicendo φ infidelis iudex:quia in eo non cadit iu
risdictio:peccat iustitiā exercendo.⁊ ideo illa irregulari-
tas tollitur per baptismū. Sed secus in illo qui obedit ei:
quia iste nō peccat.⁊ ideo ista irregularitas non tollit̃ per
baptismū:quia esto φ apud infideles vera iurisdictio nō
sit.sicut in pricipio istius operis latius disputaui. ⁊ no.ex̄
de elec.venerabilem.in glos.sic ergo.licet vehementer cō-
tradicat.xxiij.q.iiij. quesitū.in eo tamē φ iuste iudicauit:
non peccauit:licet meritū non habeat:quia infidelis:non
est expressum.xxiij.q.j.§.ex his.itē ⁊ si ille peccasset:execu-
tor exequendo qđ non debuit:vt est expressum ex̄ de tēpo.
ordi.dilectus.ibi: Ipsi obtēperare non debuit in hac par-
te.cum cōcor.ibi positis. ¶ E Multe autē sunt alie irre-

Irregularitates alie.

gularitates in iure scripte:⁊ per doctores tacite dispersim
quarū etiam aliquas hic recolligo. Et siquidē irregula-
res sunt neophyti.xlviij.di.c.j.⁊.ij.l.di.c.j. Nouitius in ab-
batem non eligitur.xlj.dist.neophytus.al's.est in.§.⁊ his
oībus.ex̄ de elec.cū in magistrum.ex̄ de elec.nullus.lib.vj.
Uxoratus non potest sine licentia vxoris vouentis conti
nentiā promoueri.ex̄ de conuer.coniug.coniugatas.xxxj.
di.vt lex.lxxvij.di.episcopus benedictionem. Clericus lu-
dens cū laico vñ mors secuta est:irregularis est. ex̄ de ho-
micidio.cōtinebatur. defectus etatis sciētie ⁊ morū in epi
scopo presbytero ⁊ alijs.ex̄ de elec.cū in cunctis. c.dudū.j.
xxxviij.dist.per totū.ex̄ de eta.⁊ quali.ex ratione. Eligens
aliquem simoniacē.ex̄ de elec.per inquisitionem. Dans pe
cuniā vt in monasterio recipiat̃. ex̄ de sta.regu.monachi.
§.si quis.⁊.§.si vero.sm Io.de deo.⁊ de simo. veniēs.sed
cōtra videt̃.j.q.ij.quā pio.in fi.sed ibi cōceditur recipi qđ
sine pactione offertur.xviij.di.de eulogijs.ex̄ de simo.dile
ctus filius.j. Dās venena sterilitatis viro vel femine:irre-
gularis est interpretatione iuris.xxxij.q.ij.aliquādo.ex̄ de
homici.si quis. Ligans latronē:etsi per alium occidatur.
ex̄ de homici.suscepimus.quod qualiter intelligatur.s̄.in
ista materia posui.in ℣.illud etiam notandū.c.℣.seq. Aua

ritia magna impedit.lxxxv.di.archidiaconū. Nimia sim-
plicitas impedit.xxxix.di.petrus.xlvij.di.de petro. Cōtra-
hens in sacro ordine irregularis est:donec cum eo dispē-
setur.ex̄ q̄ cleri.vel vo.c.ij.⁊.j.ex̄ de cleri.con.sane.ij. xxviij.
dist.presbyterū.⁊ nihilominus hodie excōmunicatus. vt
in clemen.de cōsangui.⁊ affini.eos qui. Homicida casua-
lis etiam dans operā rei licite.si non adhibet diligētiam
quam debet.ex̄ de homi.ex literis.⁊.c.dilectus.⁊.c.tua. et
c.penul.⁊ vlti. Qui semel fuit hereticus non dispensatur
per papā.xij.dist.nos consuetudinē.j.q.j.quod quidā.⁊.q.
vij.cōuenientibus. Accusatio criminalis.lxxj.dist.tantis.
Magna infamia.ex̄ de accusa.accedens.⁊.c.eps. ⁊ de si-
mo.accusatū.xv.di.primū.ex̄ de exces.pla. inter dilectos.
Dans pugilē qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.in duel.
c.j.⁊.ij. Dānatus per sentētiam de peccato criminali: licet
egerit penitentiā:quū remaneat infamis.j.q.vij.c.j.⁊.c.si
quis omnē.ex̄ de tempo.ordi.c.si. Laici de iure cōmuni nō
eligūtur ad aliquā dignitatem.lv.di.hoc ad nos.⁊.c.seq.
lxj.di.c.j.ij.iij.⁊.iiij. Scrupulus conscientie de simonia pre
lati impedit ad promouēdū.ex̄ de simo.ꝑ tuas.ij. Lapsus
ad suū ordinem restitutus.l.di.q: sanctitas tua. Existens
in minoribus ordinibus/nō eligitur in episcopū.lx.di.nul
lus.ex̄ de elec.dudū.j. Ordinatus sub cōditione non pete
di beneficiū/si presentatur irregularis est. ex̄ de simo.per
tuas.iij.⁊.c.penul. Resistens predonibus/⁊ aliquos vul-
nerans/si per alios tūc aliquis occidatur.ex̄ de cleri.per-
cus.c.j.et vlti.l.di.de his. Homicida presumptiue.l.di. ali-
quātos.c.si quis post.liij.di.c.j.lv.di. priscis.c.nullus.c.quā
partem. Suspect⁹ de heresi prius φ se purget.de pur.ca.
inter sollicitudines. Facinorosus.illiteratus.bigamus: q
virginem non est sortitus vxorem.ab adolescētia in circo
positus a sortilegis.corpore vitiatus.seruilis vel origina-
rie conditionis. Curie obligatus:vel ratiociniis. publice
penitens.neophytus.hi casus sunt.lv.di.c.j.xxxiij.di. pre-
cipimus. Obligatus voto donec intret religionem. ex̄ de
vo.per tuas. Intrinseca.⁊ extrinseca diminutio:vt illitera
tura ⁊ infamia.j.q.j.§.si ergo.§.ecce.c.vilissimus.c.hi qui.
Credentes ⁊ fautores episcoporū hereticorū.de here.ex-
cōmunicamus.§.credentes.c.penul.⁊ vlti. Carens oculo
lv.di.si euangelica. Baptizatus ꝑ egritudinē. lvij.dis.c.j.
Filij raptorū monialium ⁊ vi oppressarum.j.q.vij.tali.cū
pre.§.xxxvj.q.ij.eos.⁊.c.vlti. Incedens armatus ad necā-
dum hoiem:etiam si per alios:nō per se quis ibi occidat̃.
dans fauorem consiliū preceptum defensionem perpetuo
sunt irregulares.ex̄ de homici.sicut dignū. ⁊ de cleri.pug.
in du.c.ij.l.di.miror.xxiij.q.j.c.penul.⁊ vlt. Filij damnato-
rum de crimine lese maiestatis.vj.q.j.§.⁊ verum. Iurans
φ nō erit clericus.xxij.q.iiij.§.vlti.lxxxv.di.archidiaconū.
Episcopus renuntians factus monachus.vij.q.j.hoc ne-
quaq̄.c.statuimus.ex̄ de renū.post tranl. Dānatus de iniu
ria illata ratione ecclesie in persona pape.xxiij.q.iiij.guili
sarius. Imperitus medicus sub quo periclitantur hoies.
ex̄ de eta.ad aures.⁊ de hoc.s̄.latius dixi. Dans vel ꝓmit-
tens aliquid pro electiōe.j.q.j.eos.⁊.q.vj.c.j.⁊.ij.viij. q.ij.
illud.⁊.q.iij.talis.⁊.c.artaldus. Imperfecte recipiēs ma-
nus impositionē vel vnctionem.ex̄ de sacra.non ite.c.vlt.
⁊ sacra.vnc.c.j. Habens filios naturales. ⁊ qui non est li-
teratus vel catholicus vel legitime etatis.et qui [illegible] est
instructus in ordine clericali.in aut.de sanctis.epis. §.j.ij.
iij.⁊.iiij.⁊.§.clericos autem.xxxiiij.dist.precipimus. Con-
trahens cū electa.vidua.meretrice.ancilla.vel cum publi
cis spectaculis mancipata.xxxiiij.di.si quis viduam.l.dis.
si quis viduam.ex̄ de biga.c.j. Ratiociniis obligatus. lxj.
di.osius.liij.dis.c.j.ex̄ de obli.ad ra.c.j. Excōmunicat⁹ vsq̧
quo absoluatur.xxiiij.q.j.audiuim⁹.ex̄ de or.ab episcopo.
qui resi.c.ij.de excep.c.inter.c.vlti.ex̄ de senten.exco. cum
illorum.de elec.venerabilem. Clericus peregrinus.ex̄ de
cleri.pere.per totum.lxxij.dist.per totum.xcviij.dist. per to
tum. Consentiens electioni facte per laicum.ex̄ de electio.
quisquis. Publicus concubinarius:donec peniteat.⁊ sm

Ostien. donec cum eo d spensetur. xxxij. dist. verum. lxxxi. dist. si qui clericorum. ex̄ de cohabi. cleri. ⁊ mu. nostra. c. ij. in aut. de sanctis. epis. in prin. Monachus de facto contrahens. xxvij. q. i. quotquot. c. monachꝰ. c. vt lex. xxxi. q. i. quomodo. Obligans ecclesiam suam ꝓ alienis debitis. ex̄ de solu. c. ij. Percutiens grauidā abortum viuificatū facientem. xxxij. q. ij. moyses. ex̄ de homici. sicut ex literarum. Habens plura beneficia cum cura sine dispensatione. dudū. ij. de preben. cum iamdudū. Stans in habitu monachali vltra annum: etiam sine professione expressa: non poterit in seculo promoueri. ex̄ de regula. ex parte. Depositus per sententiā: nisi restituatur. xi. q. iij. episcopus presbyter. Femina qualitercūq; corrumpatur: inter virgines non consecratur. xxxij. q. v. ille. xv. q. i. c. vlti. xxvi. di. acutius. Electꝰ simoniace etiam ignoranter ineligibilis est: quantum ad illud beneficiū. ex̄ de elec. super eo. ⁊ c. si alicuius. i. q. v. c. i. ⁊ c. presentium. ex̄ de simo. insinuante. Vltores iniuriarū. xlvi. di. seditionarios. i. q. vij. si quis omnem. Clericus gubernans naues ad pugnam: si inde mors sequat̄: vel mutilatio. ⁊ incitans ad bellum: vel etiam bellās. ex̄ de penis. quod in dubijs. Incaute occidens puerum discipline. ex̄ de homici. presbyterū. Filij patronorū occidentium prelatos. ex̄ de penis. in quibusdam. Regularis sine licētia abbatis promotus. ex̄ de tempo. ordi. ad aures. Promouēs aliquem vno die ad duos sacros ordines: vel die qua non debuit. ex̄ de tēpo. ordi. dilectus. ⁊ c. cū quidam. c. literas. c. consultationem. Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur. ex̄ de peni. et remis. quesitum. Iniuste sine scriptis excōmunicās. de sen. excō. cum medicinalis. lib. vi. Iudex aliquid faciens per gratiam vel per sordem. ex̄ de re iudi. cum eterni. lib. vi. ¶ F Demoniaca vexatio. xxxiij. di. cōmuniter. c. vsq; ⁊ vij. q. ij. c. i. ⁊ ij. hoc tamē scias.

An mortaliū animas cacodemones igrediantur.

ꝙ demon cuiusquam animā nequit intrare. nec enī pars intrat partē: nec totus in totam. nec pars in totam. nec totus in partem: quū demon ⁊ anima sit simplex: nec possit diuidi. Mirū autem non est spiritum malignum spiritui humano insensibiliter coniugari: ⁊ occultā suadendi vim ad ea que libita sunt exercere. est enim inter eos sicut inter homines/quedā substātie spiritualis similitudo atq; affinitas. altrinsecꝰ vero eos sibi inseri vel vniri: ita vt capax alter alterius esse possit: oībus modis impossibile est. hoc nāq; solum deitati: que substantia incorporea. xxiiij. q. iij. c. penulti. §. antropomorphite. simplexq;. ex̄ de sum. tri. c. i. in prin. natura est: verisimiliter tribuetur. Nec obstat de arreptitijs: qui nō suas sed illorum voces ⁊ gestus voluntatesq; depromunt. ꝙ non ita putandum est vt anime ipsius penetrantes substātiam: ⁊ velut vniri ei: ⁊ quodāmodo induti ea: sermones ac verba per os patiētis emittant. nullo nāq; modo istud ab eis fieri posse credendum est. Nec enim per aliquā anime diminutionē/sed per corporis debilitatē/hoc euenire manifesta ratione deprehenditur. quū scz in membris illis in quibus vigor anime cōtinetur immūdus spiritus insidēs/eisq; importabile atq; immensum pondus imponens: obscuritate teterrima intellectuales eius obruit ⁊ intercipit sensus. Ut nōnunꝙ etiam vini febrisq; vitio/seu nimij frigoris/alijsq; qualitatibus extrinsecus superuenientibus videmus accidere. quod ne beato Iob diabolus qui carnis acceperat potestatē moliretur inferre: precepto dñi prohibetur/dicentis Iob. i. Ecce trado eū in manus tuas. tantū animā illiꝰ custodi. sm aliam translationem. i. tantummodo amentem cum ne facias: debilitato anime domicilio: ⁊ obruas intellectum ac sapientiā resistentis: principali scz corde eiꝰ tuo pondere prefocato. sm Ioā. cassi. qui ita no. in collatione Sereni de nobilitate anime ⁊ nequitijs spiritualibus in lib. collationū: ⁊ est collatio. vij. ¶ Item propter humorē melancholicum: vel alio iusto dei iudicio nobis occulto: ex diuina permissione fatigare potest corpus ille immundus spiritus. quod (vt dicit Gelasius) necessaria probatione videri poterit. vt scz carnes comedat indistincte. nā

Quo pacto quis a maligno vexet spū.

Melancholicus humor.

carnes melancholice: vt sunt hircine/leporine/⁊ bedine/⁊ similes/prouocāt demones. vt. vij. q. ij. c. ij. legitur. ⁊ no. sicut econtrario iaspides eos fugant. xxvi. q. vlti. c. vlti. non dicit ibi de iaspidibꝰ: sed dicit ibi. c. Hieronymi. Demoniū sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione. sed dicūt lapidarij ꝙ virtus iaspidis est contra demones. de arreptitijs legit̄ ⁊ no. xxxiij. di. cōmuniter. ¶ Epilensis (vel latinius Epilepsia) irregularitatē etiam inducit. ex̄ de elec. cum inter canonicos. Et scias ꝙ hec est duplex: vna que fit ex defectu medulle: et talis parit̄ interlunium: ⁊ vocatur energuminus. qui qualiter liberetur vide de cōse. dist. v. omni die. vbi de hoc legitur ⁊ no. xxiij. di. exorcista. vbi no. vnde descēdit energuminus ⁊ dicatur. vñ energumini sm illas duas glos. dicuntur lunatici: ⁊ obsessi a demonibus. ⁊ dicūtur ab en ꝙ est in/⁊ erge ꝙ est labor/et mene ꝙ est defectus/⁊ neos qđ est mens: quasi in defectu mentis laborātes. Secūda vocatur caduca cū videlz cadit in terrā ex perturbatione spiritualiū: que curabilis est. ⁊ talis debet ꝑ annū ab officio abstinere. ⁊ de hac quidem loquūtur canones. xxxiij. di. maritū. c. cōmuniter. vij. q. ij. c. i. perpēditur aūt ꝙ non sit demoniaca passio: qr quū cadit in terrā: non loquit̄ sicut demoniacus: nec voces cōfusas cū spume iactatione emittit. ar. preall. c. cōmuniter. vij. q. ij. c. ij. Si ergo nō cessat passio: perpetuo a celebratione abstinebit. alias aūt potest. vt in. c. cōmuniter. vij. q. ij. c. i. Porro etsi liberatus credat̄: semper tamē secum habebit sociū vicini solaminis adiutorē: qui eo casu deficiēte missam cōsummet. ⁊. vij. q. i. nihil. c. illud. Corporis vitium in mēbris insignibus. lv. di. c. i. ⁊. ij. ⁊. c. qui partem. ⁊ tribus. c. seq. ex̄ de cor. vi. c. ij. ⁊. iij. Unde ⁊ scienter se castrans deponitur. lv. di. si quis a medicis. ⁊ c. prece. ⁊ tribus. c. seq. super quo distingue. vt eo. ti. c. si. ⁊. lv. di. in summa. Periuriū voluntariū ⁊ offertorium ex de iureiur. querelam. ⁊. c. tua. ⁊ tales infames sunt. xxij. q. v. si quis cōuictus: Crimē vsurarum. xlvij. di. de petro. ⁊ c. i. ⁊. ij. ex̄ de vsuris. preterea xiiij q. iiij. si quis oblitus. ⁊ c. quoniā. ex̄ de excel. pre. inter dilectos. Excōicatio. ex̄ de sen. excō. cum illorum. c. monachi. Violatio aūt minoris excōmunicationis nō deponit: sed impedit. ex̄ de cleri. ex. mi. c. si dispensatur cum promoto. ⁊ hoc per solū papam. ex̄ de elec. illa. sm Guil. in repertorio. in rubrica he sunt irregularitates. in. §. attendendum. H. violatio sed Io. an. no. in pre. c. de cleri. ex. ꝙ episcopus potest cū tali dispēsare. Interdicti a papa positi violatio: vel eius sententie maliciosa violatio. xi. q. iij. theogaldū. de excel. prela. tanta. ij. q. i. scelus. ex̄ de postu. patet. ⁊ per solum papā dispensatur. vt in. c. tanta. Seruitus. liiij. di. per totū et ex̄ de seruis non ordi. per totū. Curie obligatus. li. di. c. i. ij. ⁊. iij. liij. di. c. i. ex̄ de obli. ad ratio. c. i. in aut. de san. epis. §. i. ⁊. iij. Infames etiā omnes irregulares sunt. qr promoueri nō possunt sine dispensatione. qr promouēdi oportet ꝙ sint bone fame. viij. q. i. licet. ex̄ de excel. pre. inter. expressius. vi. q. i. infames. vbi multa genera infamiū. de hoc et legitur ⁊ no. c. causa. ⁊. q. omnes vero. ¶ G Est aūt sciēdum qđ infamia est fame priuatio. sit aūt fame priuatio/per capitis diminutionē maiorē: ⁊ mediam: non aūt per minimā. ff. de va. ⁊ ex̄ or. cog. l. penulti. §. extimatio. Quid aūt sit fama: no. iij. q. vij. §. porro. ex̄ de cohabi. cleri. vestra Est aūt fama vt ibi nota. illese dignitatis statꝰ: vita ⁊ moribus cōprobatus. vt in. l. pre. §. extimatio. Et sm Tulliū: gloria que accipitur ꝓ fama: est alicuius dicti vel facti magni frequens fama cum laude. Irrogatur aūt infamia ex genere delicti: quādoq; ex genere facti. que oia vide ⁊ exēplificātur. vt in pre. §. porro. Repellūtur autem infames ab ordi. vt dictū est. ⁊. i. q. i. §. ecce si clericus. §. seq. ab officio procura. iudicis: aduocati: ⁊ testis: ⁊ a dignitate: ⁊ generaliter a quolibet actu legitimo. iij. q. vij. c. i. ⁊. §. tria. ex̄ de testi. ex parte. A. presbyteri. ⁊. c. testimonium. ⁊. c. licet. ⁊ de testi. co. preterea. de excep. c. i. ⁊ de excel. pre. inter dilectos. Respō. potest. sciscitatus. C. de infami. l. vnica. lib. x. C. de dignitate. l. ij. li. xij. Remittitur autem infamia a principe

iaspidis natura.

Energumini qui

Excōicationis violatio.

Infamie descriptio.

Fama quid.

Infamia multifariam remittitur.

et a senatu. ⁊ ecclesia habet senatū.xvi.q.i.ecclesia. per privilegiū.ff.de post.l.i.§.deinde.⁊ seq.ex̄ de simo.ex diligēti. per episcopū qui ⁊ princeps est.xxxv.di.ecclesie.i.q.vii.cōvenientibus.ꝟ.item tharasius.in casibus in q̄bus hꝫ dispēsare. vt no.ii.q.iii.§.hinc.⁊ no.i.l.ar.ꝟ.xxvi. ⁊ colligitur de hoc per Inno.⁊ Ostien.de re iudi.cum te.no.l.di.dn̄o sancto.xvi.q.i.ecclesia.ex̄ de simo.insinuatione. Item si maiori ꝙ debeat quis subijcitur pene:vel si ꝓ pecuniaria corporalis infligitur.ff.de his qui no.l.quid ergo.§. pena gravior.⁊.ff.de penis.l.inde servorū.§.vlti.ff.de decurio.l. ad tēpus.ff.ad munici.l.ordine. Item per appellationem relevatur infamia:si appellans eam prosequatur.ff.de turpilia.l.i.§.vlti. C.de tēpo.ap.l.vlti.§.penul. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vii.q.i.omes leges. Sentētia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no. infa.quid ergo.§.ex cōpromisso.quod qualiter intelligatur no.ex̄ de resti.in integ.causa.glos.fi.vt autē super hoc plenius informeris:nota qui sunt infames.

¶ Articulus.xlix. A

Infames qui sint.

SUnt aūt infames furres. homicide. sacrilegi. raptores. venefici. periuri. sortilegi. ⁊ eorum cōsultores. statuta ecclesiastica contēnentes. Normā legis christiane abijcientes. capitalibus criminibꝰ irretiti. ambitiosi. res ecclesie iniuste auferentes de bellis publicis fugientes. sepulcrorū violatores. malefici. ⁊ cōtra innocētes/animos principū provocātes. anathematizati pro scelere.iij.q.v.cōstituimus.vi.q.i.infames.iii.q.iiii.consanguineorū. Compellens aliquē iurare inique:⁊ periurio consentiēs.xxij.q.iiij.inter cetera.⁊.xxij.q.v.si quis cōvictus. Ex sola fama incestus incurrit infamia popularis.xxxv.q.vi.notificamus. Incestuosi:⁊ eis consentientes:et nati ex eis.iij.q.iiij.consanguineorum.xxxv.q.ii.⁊.iij.coniunctiones.vi.q.i.infames. Irrogans iniuriam.xxij q.iij. inter cetera.in fi. Contrahens matrimoniū sine dote:quia non presumitur matrimonium:vel sine sacerdotali benedictione. vt in precal.c.consanguineorū. Habens simul duas vxores vel sponsas:vel noīe eius quisꝗ.ex̄ de biga.nuper.C.de incestis nup.l.ij.ff.de his qui no.infa.l.i.⁊ fi. Increpatus a patre vel a iudice causa cognita.⁊ hoc de facto.C.ex qui.causis infa.ir.l.ea que.⁊.l.verbum.⁊.l.interlocutio.⁊.ff.e.l.ob hoc. Sodomita. Locans operas ad pugnandum cum bestia.⁊ Improbus advocatus.iij.q.vij.§.tria.ꝟ.alijs.⁊ seq. et.l.si quis ad ea.ff.de postul.l.i.§.item.⁊.§.⁊ qui.C.eo.ti. quisquis.C.de adul.cum iur. Rei criminis lese maiestatis et filij eorum.⁊ pro eis intercedētes.vi.q.i. quisquis cum militibus. Homagium pro re spirituali faciēs.ex̄ de simo. ex diligēti. Illegitimus removetur a dignitate:nisi sit inopia aliorū.C.de dignita.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.spurios. C.de inoffi.testa.fratres vel soro. Carmen famosum vel libellum dictans/⁊ non probās:sed in via vel alibi proijciens.iiij.q.iij.ꝟ.ob carmen.v.q.per totum.institu.de iniur. circa pn. Notarij.iudices.advocati.defensores.fautores. receptores hereticorum.⁊ credentes.ex̄ de here.si adversus.⁊.c.excōmunicamus.§.credentes. Mulier nubēs intra tempus luctus ẜm.l.⁊ que nubit cōtra sacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palā.§.que in adulterio. C.de secun.nup.l.i.⁊.ij.ij.q.iij.§.hinc tollitur. ⁊ in aut. de resti.⁊ ea que pa.§.vnum.C.ex qui.cau.infa.irro.l. decreto.sed hoc tollitur ẜm canones ex̄ de secun.nup.c.penul.⁊ vlt.

Infamia canonica.

Omnes qui sunt infames ẜm.l.vel qui ẜm.l.morte puniuntur:infames sunt ẜm canones.vi.q.i.infames.iij.q.ij.§.hinc tollitur.iij.q.iiij.consanguineorum. vi.q.i. omnia. Omnis existēs in mortali notorio ⁊ omnis excōmunicatus/infamis est infamia canonica. vi.q.i.illi.⁊.c.oēs. vbi de hoc.⁊ per totum.iii.q.v.cōstituimus. Corruptus ⁊ corrumpens pro falso testimonio dicendo.xxij.q.v.si q̄s convictus.iij.q.v.constituimus. Secus in eo qui quia vacillavit captus est.ex̄ de penis super his.quia genꝰ pene per se non infamat:nisi sententia precedat. vt ibi no. Veniens contra pactum vel transactum iuratum.C. de transac.si quis maior. Qui suis culpis exigentibus/non possunt ad sacerdotium provehi.vi.q.i.omnes.i.Leno.⁊ Lena.⁊ Ludentes in scena.ff.de his qui no.infa.l.i.⁊.ij.§.vlti.ꝟ. quid sit Scena labeo definit.et ponitur hoc verbum de conse. dist.v.non oportet.l.dist.ij.scenicis.inde scenicus.i. goliardus.vel ribaldus.vel buffo.vel ioculator.de quo no.ex̄ de simo.⁊ si questiones.in glos.aliud.in fi. Ioculatores autē dicuntur quasi ioci latores in publicum.ex̄ de vi.⁊ hone. cleri.cum decorem.faciunt enim spectaculum proprij corporis.vt.l.pre.de his qui no.infa.li.ij.§.fi. Goliardus autem vulgare est gallicorum. Buffones vulgare tuscorū. de his legitur ⁊ no.per Ioan.an.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. clerici.⁊.c.quoniā clericalis.lib.vi. Dans pecuniam ne actione famosa conveniatur.secus si gratis:⁊ pro bono pacis ff.de his qui no.infa.l.i.§.pactum.⁊.l. athletas.§.vlti.⁊.l. quoniā.⁊.l.in actionibus.⁊ no.xxiij.q.iiij.si illic.in glos.iudicis authoritate. Episcopus exigens procurationes: et non visitans.x.q.i.relatū. Calumniator: si pronūtietur calumniator:⁊ non alr.v.q.vi.quia iuxta.C.de calū.l.iij. Calumniose accusans:⁊ non probans.ij.q.iij.c.i.⁊.§. hinc tollitur.⁊.§.notandum.circa princi. ꝟ.sin autem. ⁊.ff.de his tem qui no.infa.l.i.⁊.iij.q.iiij.consanguineorum.vi.q.i.infames. Monachus vel monacha filios procreans. xxvij.q.i.impudicas. Detractores:et morum contemptores.vi.q.i.deteriores. Inobedientes suis prelatis. xi.q.iij.si aūt. Accusatores ⁊ persecutores prelatorum:vel patrum; vel sacerdotum.iij.q.iiij.clericus.⁊.c.seq.et.c. consanguineorum.vi.q.i.infames. Parans insidias suo prelato. et qui ei infestus est.xi.q.i.statuimus. Conspirantes ⁊ coniurantes contra suos prelatos.xi.q.i.conspirationum. Locū viventis occupans.iij.q.ij.audiuimus.vij.q.i.presentium.c. non furem.c.eum qui.ij.q.i.in primis.ex̄ de exces.prela.c.i. Histriones:scꝫ qui ludibria corporis faciunt. vt pote q̄ gesta aliorum ludibrio sui corporis representant. ẜm Hugo.

Scenici et Ioculatores.

Magici.⁊ Excōmunicati.⁊ turpitudinibus subiecte ꝑsone maculis aspersi.iiij.q.i.c.i.⁊.ij.vnde eis non datur eucharistia.de conse.dist.ij.pro dilectione.⁊.c.seq. Miles ignominiose ab exercitu remissus.ff.de his qui no.infa.l.i.⁊.ij.§.ignominiose. Fatigans iudicem malitiose appellādo: et cum diffamando.⁊ hoc secuta sentētia.C.de appella.a proconsulibus.in fi. Simoniaci.dans:recipiens: emptor: et venditor:mediator:⁊ interventor.i.q.iij.c.vlti.xv.q.iij.sane. Infamia iuris est quū quis per sentētiā condēnatur. sed non semper:nisi damnetur de publico crimine.vñ pater accusans servos generi.de veneno dato filie:nō fit infamis:licet sit per sentētiā de calumnia condēnatus. Secus si esset publice iudicium.ff.de pu.iu.l.infamem.⁊.l.vlti.ff.de postu.item senatus.i.rñ.ff.de procura.l.penul.⁊. ff. de his qui no.infa.l.i. Qui iussa apostolice sedis libenter et scienter transgreditur.iij.q.iiij.si quis a suo. Heretici.⁊ Schismatici omnes. Apostate.⁊ omnis qui non est christianus.vt Iudei.⁊ Pagani.⁊ alij.iiij.q.i.c.i.ij.q.vij. alieni.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.beatus.⁊.c.si q̄s a suo.C. de summa trini.l.i.in fi.vi.q.i.infames.⁊.c.illi.⁊.c.beatus.de apostatis.vi.q.i.infames. Exigens vsuras vsurarum. Veniens contra transactionem iuratam. Miles aliena predia cōducens. Senator contrahens cum muliere scenica. C.ex qui. causis infa.irroga.l.improbum.C.de transac.si quis maior.C.loca.l.vlti.C.de naturali.li.i.distin.ius gentium. Publicus aleator. Mutuans in ludo.xi.pro.xij.ex̄ de excess.prela.inter. Iudex iudicans vel aliquid faciens contra conscientiam: per gratiam vel per sordes/scienter in preiudicium alterius.ex̄ de re iudica.cum eterni.ibi.fame sue prodigus.li.vi. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accusatione furti.C.ex quibus causis infa.irro.furti.ff.de obse. a liber. patro. prestan.l.ij.de his qui no.infa.l.i. non tamen crimen stellionatus infamat. ff. de cri. stelli. l. ij. nec est contra.ff.de his qui no.infa.quid ergo. vt ibi no.

Infamia iuris.

Item actio vi bonoꝝ rap. ⁊ iniuriarū. ⁊ sepulcri violati. ⁊ doli mali. ⁊ consimiles. ⁊ hoc per sententiam. ⁊ non aliter. ff de his qui no.infa.l.i.⁊.ij.⁊.C.de sepul.vio.l.i. Actio pro socio tutele: ⁊ mandati depositi: si suo noīe ⁊ non alieno q̄s ⁊ directe non contrario iudicio agit in his. ⁊ hoc secuta sententia: ⁊ non aliter. hoc pbatur. ff. de his qui no.infa. l.i.⁊.l.furti.§.si quis.instit.de suspec.tuto.§.suspectus.C. ex qui.causis infa.irro.l.vlti. insti.de pe.⁊ re.liti.§.ex quibus. Qui astute priuilegiū pncipis interpretatur. C.de legi.⁊ con.l.ij. Tutor ⁊ curator qui pupillam sibi vel filio maritauit. C.de interdic.ma.si tutor. Adulteri.vi.q.i.infames.iij.q.v.constituimus.ff.de ritu nup.l.palam.§.vlti.⁊ ibi. Indulgentia pncipis penam tollit: infamiam relinquit. C.de gene.aboli.l.vlti. que est.ij.q.iij.§.notandū.ibi. indulgentia. Accusator accusationem nō prosequens: et in vltimo termino nō comparens. ⁊ hoc per sententiam. C.vt infra certum tempus.l.i.⁊ ad sena.consul.turpilia.l.ij. Reus latitans in causa criminali secuta sententia. C. de requi.reis.l.vlti. Preuaricator condēnatus: nō alis. ff. de preuari.l.si is decus. C.ad sena.consul.turpilia.l.ij.⁊.ij.q.iij.§.notādum.§.de his qui no.infa.l.i. Is qui a senatu pꝑter turpitudinem motus est. ff. de sena.l.ij.iij.q.vij.§.in prouer. Remotus pꝑter dolum ab administratione. C.de suspec.tuto.l.vlti.quod dic vt no.ex̄ de simo.p tuas. in fi.in glo.nisi quis. Tutor vel curator inuentariū negligens facere/qui vt suspectus remotus est. C.arbi.tu.veteris.in fi. Decurionem aut nobilem tormētis subijciens. C.de decur.l.omnes iudices.li.x. Sciendum est ꝙ in aliquibus ex pmissis casibus aliquis est infamis ipso iure: vel in aliquibus de facto. ⁊ in aliquibus per sententiam irrogatur infamia. vt studiosus in ipsis cōcordantijs poterit inuenire.

¶ Articulus.L. A

Quia episcop⁹ sub vicario christi vniuersali Romano pōtifice: ⁊ ipse dei vicarius est in parte sue solicitudinis: ⁊ personam christi habet: vt xxxiij.q.v.mulier debet. Et ordo epoꝝ quadripertitus est.i.in prīarchis: archiepis: metropolitanis: atq; epis.xxi.dist.cleros.circa pnc. Et q̄cq̄d ptinet ad episcopum: ⁊ ad tres superiores ptinet: quū oēs sint epi. Ideo de epoꝝ potētia: quā habent quātum ad ministrationē ⁊ iurisdictionē a papa: ⁊ ab ecclesia romana. vt.xxi. dist.c.i.⁊ de eoꝝ dispensatione subijciamus. vt ex hoc pape vniuersalis potentia clarius elucescat. ¶ A Ad cui⁹ materie euidentiā clariorem pmo enumerabim⁹ casus in iure scriptos in quibus eis a iure pmittitur dispensare: ⁊ ius cōmune relaxare. Cōsequenter vero illos in quibus dispensare phibentur. Vltimo quid iuris sit de hac materia/supponemus. Potest ergo dispensare eps. pmo cū ordinato extra.iiij.tempora. vt legit ⁊ no.per Bern̄.ex̄ de tempo.ordi.cōsultationi. Sed Inno.⁊ Ostien.cōtra.cuꝫ q̄bus sto.per.c.e.ti.c.cum quidam.⁊.c.dilectus. ⁊ per ea q̄ notaui.s̄.xlv.ar.§.sciēdū.ibi.xlij. Scđo vt quis habeat duas eccl'ias intitulatas.lxx.dist.sctoꝝ.fm Inno. sed nō curatas. ex̄ de elec.dudū.ij.ex̄ de pben.de multa. Tertio dispensat cū ordinato ab alieno epo/incōsulto pprio vel cōtempto. ex̄ de offi.archid.significastis. vbi ita tenet glos. s.lxxi.dist.c.i.ij.⁊.iij.⁊.ix.q.ij.lugdunēsis. vide qđ scripsi.s̄. xlviij.ar.§.⁊ pmo.ibi.item ordinatus. Quarto cum eo qui ignoranter recipit ordinē ab epo qui renūtiauit epali dignitati. vt ex̄ de or.ab epo q̄ re.c.i. Quinto cum ordinato ignorāt' ab excōicato. vt.e.t.c.ij.⁊.ix.q.i.c.ij. Sexto vt duo ad vnā pbendā eligātur. quod dic vt no.ex̄ de pben.tue. Septimo cū clerico pꝑter crimē vsure p epm officio beneficioq; suspenso. vt no.ex̄ de vsuris.c.preterea. Octauo cum adultero ⁊ criminibus minoribus irretito post penitentiā. vt.xxxiij.dist.fraternitas.ex̄ de iudic.at si clerici. §.de adulterio.ex̄ de tempo.ordi.c.si. Nono cum pugnante in duello.ex̄ de cor.vi.c.i.⁊ ar.ex̄ de de.pug.c.i.quum tamen inde mors vel mēbri detruncatio nō fuerit subsecuta.q: tunc non potest.xxiij.q.viij.his a quibus.sed ⁊ tunc pōt in beneficio dispensare. vt.e.ti.c.ij.⁊.l.dist.studeat. ad fi. X.in multū enormi crimine ⁊ notorio vt pbatur ⁊ no. fm Inno.ex̄ de cor.vi.c.i.⁊ ex̄ de apo.c.ij.⁊ in capitalibus criminibus occultis.l.dist.de his vero: ⁊ de hoc ex̄ de tempo.ordi.ex tenore. Xi.cū sacerdote simul plures concubinas habente.ex̄ de biga.quia.xxxiij.distin.fraternitatis. Xij.cum alienigena instituto in eccl'ia per eum qui instituere nō poterat.ex̄ de cleri.pere.c.si. Xiij.cū pbytero de facto cū virgine matrimoniū ɔtrahēte/quoad executionē officij.ex̄ de cle.con.sanc.ij.vbi etiā de hoc no. Similit' ⁊ cum diacono.ex̄ qui cleri.vel vo.c.i.dum nō m̄ ɔ̄hant bis xxviij.dist.pbyterū.vel etiā cum corrupta. vt ex̄ de biga.c. ij.penul.⁊.fi. Xiiij.cū diacono q̄ vulnerauit aliū diaconū: ⁊ matrimoniū de facto ɔtraxit.fm Inno.ex̄ q̄ cle.vel vo. c.i. Sed Bern̄.illud intelligit ibi factū fuisse authoritate mandati aplici.ex̄ de sen.excō.cū illoꝝ.sto cū Innoc̄.propter ea que no.in.ibi.supra prime posito. Xv.cū canonico regulari ⁊ monacho/vt possint in seculari ecclesia ministrare.xvi.q.i.doctos.⁊.c.ex authoritate.i.q.vij.§.nisi rigor. Et ꝙ regularis catholicus ibi fit solus.ex̄ de sta.mo. qđ dei.quidam m̄ illud esse ius dicūt fm Jo.de deo. ɔtra videt'.xvi.q.vlti.in noua.xx.q.iij.psens.ad fi.sed nō cū monacho vt sit solus. vt.s.notat. Xvi.cum eo q̄ excōicatus recepit beneficiū. vt ex̄ de cle.excō.mi.postulastis.in pn.fm Inno.sed Jo.de deo.no.ꝙ in hoc ad papā ptinet dispensare. ⁊ p hoc facit qđ no.Bern̄.ex̄ de eta.⁊ qual.cū bone. in glos.fi.in fi.vbi no.Ber.epm nō posse dispensare cū eo qui suspensus recepit beneficiū. Ostien.vero in p.e.c.postulastis.tenens mediā viam/dicit ꝙ si tale genus excommunicatiōis est a qua possit absoluere: pōt ⁊ dispensare. Si vero p papā est absoluendus: per papā dispensabitur ar.ex̄ de offi.or.pastoralis.§.preterea.ex̄ de sen.excom.a nobis.ij.§.ij.⁊.c.cum illoꝝ.m̄.i.⁊.§.penul.pfero dictū Inno. per.c.ex̄.de sen.excō.nuper. Xvij.cum clerico p saltū promoto.ex̄ de cle.per.sal.pmo.c.i.⁊ ita ibi tenet glos.⁊ Ostien.lij.dist.c.i.vbi tex.ille hoc innuit.⁊ Inno.no.ex̄ de cle.excō. mi.c.vlti. Xviij.cum nō ordinato ministrante pōt dispensare in beneficio. ⁊ vt post bienniū vel trienniū in ordine suscepto ministret: sed nō ad superiorem ascēdat: sine dispensatione papali. vt legitur ⁊ no.ex̄ de nō or.mi.c.ij. vbi tenet Bern̄.⁊ Ostien.⁊ legit' ⁊ no.ex̄ de cle.excō.mi.c.i.et ij. Xix.cum clerico furtiue ordines recipiente: sed nō post inhibitionem intimationis abbatis: alias secus: ⁊ tunc per papam.ex̄ de eo.qui fur.or.re.c.i.⁊.ij.⁊ sic seruat curia. vt expertus sum in officio penitētiarie. Xx.ꝙ religiosus ad minorem transeat religionem.ex̄ de regula: ⁊ trans.ad religio.significatum. ⁊ ita ibi tenet Inno.⁊ facit.e.ti.super eo.⁊ op.ar.e.ti.c.consulti.§.in pmo casu.notat etiā Osti. ꝙ abbas potest ex causa dispensare cum monacho: vt ad laxiorem transeat religionem.sic no.c.ti.nō est nobis dubium per.c.pre.super eo.⁊.c.consulti.facit pro hoc ex̄ de tempo.ordina.ex parte.⁊.xx.q.iiij.monachum.ibi.asperior regula abbatis licentia remittatur. Xxi.in commutatione prebendarum ⁊ personarum.ex̄ de rerū pmu.quesitum.⁊.c.cum vniuersorū.de iure em̄ cōi vnusq̄sq; debet manere in ea vocatione in qua vocatus est. vt.i.Cor.vij. Eph.iiij.xxi.q.i.c.i.C.li.xij.de pala.sacra.lar.l.quidā. Xxij. cum eo qui bigamum ordinauit.ex̄ de biga.c.ij.⁊ idem iuris est si alios irregulares.fm Innocen. Xxiij.cum falsario/vel vt eum in carcerem mittat: vel ad papam remittat.xix.dis.in memoriam. Xxiiij.in dispensatione ecclesiasticorum ordinum/quia ipse preordinator est in cunctis. xxi.di.cleros.xxiij.dist.tales.xxv.di.c.i. Xxv.vt clericus cōiugatus. vide Inno.ex̄ de couer.cōiu.cōiugatus. habeat simplex beneficiū.xxviij.dist.de his.fm Guill'.par.facit ꝫ melius.xxxij.di.si qui vero.⁊ op.ar.ex̄ de cle.cōiu.ioānes. vbi no.Ostien.ꝙ clericus cōiugatus ex dispensatione po

Cū qb⁹ pōt eps dispensare.

test habere simplex beneficium nõ curatum. idem no. eo.
ti. sane. Quod credo: si cõtrahit cum virgine. ar. ex. e. cle-
rici qui. li. vj. preal. c. sane. quia nec alias clericus esse põt.
ex de bigamis. altercationis. lib. vj. xxvj. vt clericus con-
cubinarius post peractam penitentiã promoueat. xxxiij
dist. fraternitatis. ex de iudi. at si clerici. nisi fuerit per sen
tentiam dãnatus vel infamis. ex de tempo. ordi. questitaz.
fm Guill. Credo tamen episcopuz posse in tali dãnatio-
ne. ex de iudic. at si. §. de adulterijs. ⁊ infamia dispensare.
vt no. expresse. ij. q. iij. §. hinc colligitur. ⁊ no. l. dis. domino.
Innocen. contra vt no. ex de re iu. c. cum te. c. tenor. cum
glos. Joan. per ea que no. xv. q. viij. hi qui. in glos. si intelli
gas. ⁊ per ea que no. per archid. in. c. licet cano. de elec. li.
vj. in glos. dicit quidam. in fi. ⁊. s. dixi in. xlix. arti. in. §. est
autem. vbi remittitur. xxvij. cum idiota iam promoto/ vt
remaneat in illo statu: ⁊ nõ deponatur: sed doceatur. x. q.
j. placuit. xxxviij. dist. nullus. c. sedulo. non tamen vt promo
ueatur. l. dist. non cõfidat. ex de tempo. ordi. nullus episco
pus. lib. vj. xxviij. in omni foro penitentiali: ⁊ in peniten-
tijs imponendis. xlv. dis. licet. ⁊ fere per totum. xxvj. q. vij.
tempora. c. alligant. ratione tamen duce: als nõ. de peni.
dist. v. falsas. xxiij. q. v. si quis. de peni. dist. v. consideret. Et
mitigare potest canones penitentiales. de peni. dist. j. pe-
ne. c. verbum dei. c. medicina. c. mensura. c. iudices. ⁊ pon-
dera penitentie. de conse. distin. iij. de penitentibus. ex de
pe. ⁊ re. significauit. ⁊. c. questitum. nisi ei a canone prohi-
beatur. xxij. q. vlti. pessimarũ. Non tamen dispensare põt
qꝫ solẽniter penitentes promoueantur. l. dist. ex penitenti-
bus. c. confirmandum. c. non confidat. lxj. dist. in sacerdo
tibus. vbi preferens. xxix. cum sacrilego. l. dist. si quis pres-
byter. ex de fur. c. fina. Et scias qꝫ capiens vel capi faciẽs
cardinalem ecclesie romane: sacrilegus est. ex de re iudi.
ad apostolice. lib. vj. Sed cum tali credo qꝫ nõ possit epi-
scopus in aliquo dispensare. ex li. vj. de penis felicis. xxx.
cum homicida in beneficio. l. dist. studeat. ex de cle. pug. c.
ij. sed non in officio. l. dist. miror. xxxi. cum seruo promoto
redempto. liiij. dist. generaliter. ibi. vel legitima transactio-
ne concessas. xxxij. cum seruo monasterij/ vt promoueat
liiij. dist. multos. ex de seruis nõ or. de famulis. ⁊. c. sequẽ.
xxxiij. cuz clericis/ ne promoueant inuiti. lxxiij. distin. c. si.
xxxiiij. cuz assumpto a sua dioce. in epm/ vt remaneat in
proprio beneficio: si nõ admittat ad eccl'iam ad quã promo-
tus est. xxij. di. si quis eps. xxxv. cũ heretico cõuerso. l. dis.
presbyteros q. ex de hereti. ad abolendã. de cse. di. ij. ego be
rengarius. xxxvj. cũ schismatico. l. di. vt cõstitueret. Idẽ
notat. e. in his duob' predictis casib' heret. ⁊ schismatis. ex
de iudicijs. at si clerici. ⁊. j. q. vij. §. nisi rigor. Sed videt qꝫ
cum heretico solus papa dispensat. fm Guill. ⁊ no. s. de
dispensatione papali. §. ad que aũt. vbi. item cũ hereticis.
arg. xlv. Quod credo verũ nisi esset magna necessitas. ⁊
tũc eps. ⁊ sic potest intelligi pre. c. presbyteros. ad hec bene
facit. lv. dist. priscis. xxxvij. cum raptore/ quãtum ad via-
ticum ei concedendũ. ex de rap. super eo. §. si vo. predoni-
bus enim dispẽsatiue cõmunicamus. xxxiij. q. v. sane qd
super. xxxviij. ex causa in recipiẽdo minorem procuratio-
nem solito. x. q. ij. relata est. xxxix. in numeratione tertie
vel quarte decimarũ ex causa. e. c. q. iij. priscis. c. vnio. xij.
q. iij. c. fi. xl. cum sortilego. ex de sorti. ex tuarum. xxvj. q. v.
cõtra idolor. ⁊. c. peruenit. xlj. possunt epi dispensare cuz
illis qui annũ. xx. compleuerint: qꝫ possint habere dignita
tes ⁊ personatus. ex de eta. ⁊ quali. permittimus. li. vj. nõ aũt
possunt dispensare in etate: qꝫ minor. xxv. annis possit cu-
ram animarũ habere. vt legitur. ⁊ no. ex de elec. licet cano.
lib. vj. facit in clemen. de eta. ⁊ quali. cũ ecclesie. ex de elec.
cum in cunctis. ⁊. c. dudum. idem no. Bern. e. ti. dilectus.
nõ obstante contra qd no. Inno. ex de eta. ⁊ quali. indeco
rum. ⁊. c. preterea. ⁊ Hostien. e. ti. in summa. §. etas. Sz nec
legatus nec patriarcha vel archiepiscopus potest dispen
sare in etate vel ordinibus cum postulato in episcopum.
arg. eor que no. in preal. c. cũ dilectus. ⁊ ar. e. ti. innotuit.

⁊. c. dudum. ij. ex quib' colligitur qꝫ solus papa in episco-
patu dispensat. ⁊ hoc tenet Hof. Innocẽ. etiam no. ex de
post. prela. c. fi. qꝫ quandocũqꝫ quis in episcopum postula
tur: solus papa postulationẽ admittit. dicendum est eos
posse dispẽsare in defectu ordinũ. ex de eta. ⁊ quali. a mul
tis. expressum. lx. dist. nullus. ij. idem tenet Innocẽ. ex de tẽ-
po. ordi. dilectus. Ecclesia vero romana que tamqꝫ dña/
omnia ad se trahit: non vult eos taliter dispensare: immo
episcopum paduanũ cum quo patriarcha aquileiẽsis dis-
pensauerat: iam consecratum/ ab ecclesia amouit. in eta-
te vero non: imo solus papa. ex de elec. cum nobis olim.
electiones em̃ episcopor iter maiores causas enumerant.
ex de ap. vt debitus. in fi. Idẽ notat. s. j. loquẽs de dispẽsa
tione papali. §. sciendum. & xiij. in ar. xlv. xlij. cum eo qui
beneficio renũtiat: vt sibi concedat in illo victũ. arg. vij.
q. j. qꝫuis. ex de renũ. ad supplicationẽ. xliij. cũ eo qui pe-
tit cessionem: scz vt cedat vel remaneat. e. ti. admonet. et
c. quid. ⁊. c. j. xliiij. dispensat vt monachus in minorib' or-
dinibus fiat abbas. ex de eta. ⁊ qua. tuã. sed nõ põt dispẽ-
sare qn fiat presbyter. e. t. c. j. contra crederem in necessitate p
ea que ibi no. Bern. xlv. dispensat cum illis quos sine ti-
tulo promouit ad sacros: vt habeant victũ. ex de eta. ⁊ qli.
accepimus. ex de preben. cum fm. c. nõ liceat. c. episcopus.
xlvj. dispensat cũ sectis in cunabilis vel a dñis vel a bar-
baris: vel si castrati timore lepre: vel ita nati sunt: qꝫ promo
ueatur vel promoti remaneant in suis ordinib'. ex de cor.
vi. ex parte. B. ⁊. c. ex parte. M. lv. dist. si qs pro egritudi-
ne. ⁊. c. eunuchus. Si vero aliquis hoc sponte vel propter
deum fecisset: vel sibi fieri acceptasset: nõ dispensatur cuz
eo/ nisi p papam. lv. dist. qui partẽ. ex. e. significauit. vbi de
hoc. Solus etiã papa dispensat cum habente maculã in
oculo. vt no. Inno. e. ti. c. ij. xlvij. cum sacerdote extraneo/
vt celebret occulte sine literis vel testib' sue ordinatiõis.
ex de cle. pere. c. fina. ad fi. ad hoc. lxxj. ⁊. lxxij. dist. p totuz.
xlviij. qꝫ platus faciat perpetuũ vicariuz. ex de offi. vica.
ad hoc. quũ de iure ipse prelatus debeat in persona pro-
pria seruire in beneficio: quia beneficium datur propter of
ficiuz. lxxxj. di. eos. ⁊. c. seq. ex de rescrip. qr per ambitionẽ.
lib. vj. xlix. potest dispensatiue concedere minoribus pre-
latis: qꝫ possint suos subditos excõmunicare. ex de offic.
ordi. si sacerdos. ⁊. c. cuz ab ecclesiarum. qd illi non habẽt
de iure cõmuni. fm Joã. de deo. ex de offi. archid. nisi hoc
habeant de cõsuetudine. ex de fo. compe. cum contingat.
licet possint ex causa interdicere officium diuinũ ⁊ eccle-
siastica sacramẽta. vt in pre. c. si sacerdotes. ⁊. ij. q. j. nemo.
L. dispensat cum clerico percussore. ex de cleri. percus. c. j.
Lj. dispensat cum rectoribus ad synodum non venienti-
bus. ex de maio. ⁊ obedien. quod super. Lij. vt sine vitio
fiat transactio super decimis. ex de transac. c. statuim'. de
re. permuta. c. j. ⁊. ij. ⁊ sic in beneficio. ex de transac. de cete
ro. contra de preben. nisi essent. solue vt no. in. c. de cetero.
Liij. potest dispensare cum clerico deposito/ ne curie secu-
lari tradatur. ex de iudic. cum non ab homine. fm Guill.
Secus credo in solenniter degradato. p q ecclesia habet
intercedere non dispensare. vt ex de verbo. signi. nouim'.
ibi. per consequentiam applicetur. ⁊ ibi. pro quo dz eccle
sia efficaciter intercedere. glos. non per executionem. ad
idem ex de penis. degradatio. lib. vj. in fo. ij. Qui tamen
conficeret: si celebraret: propter characterem indelebilẽ. l.
distinc. accedens. vbi de hoc no. lxxj. distinc. decet. vbi de
hoc. ⁊ sic no. Bern. de cleri. excom. c. ij. licet alij contra. cũ
eis sentire videtur hodie Joan. an. in. c. degradatio. in fi.
propter verbum ibi positũ. de omni ordine. sed salua gra
tia debet exponi. j. de executione omnis ordi. qr aliud est
ordo: aliud executio eius. vt clare colligit. j. q. j. §. opponi-
tur. vbi. sed ne Aug. ibi. recedeñ. ergo ⁊c. ⁊. xvj. q. j. ecce. nã
quũ character/ vt dictũ est/ sit indelebilis: rõne cuius cõfi
cit: ergo semper vere conficit: vt est clarum. j. q. j. qꝫ quidã.
xxxj. q. vij. licite. ex de sacra. non iterã. a nobis. vbi degra-
dati presbyteri celebrarũt. ergo confecerunt. etsi male fe-

Carpsit
Jo. an.

cerunt. Ad idem facit de cõse. dist. iiij. ostendit. op. ar. ex. de diuor. quãtum. §. si vero. ibi: q: sacramentũ fidei qd semel est admissum nũq̃ amittitur. & hoc tenent theologi. quia sm Aug. loquẽtem de ista materia in preal. c. qd quidam. aliud est prorsus non habere.: aliud perniciose habere: aliud salubriter habere. vnde & talis depositus vel degradatus solẽn iter. si restitueretur (qd non põt fieri nisi per papã. vt no. ij. q. vj. ideo. & no. s. vbi tractaui de dispensatione papali. xlv. ar.) nõ reordinaretur. xj. q. iij. eps presbyter. vide ibi. gradus amissos. i. executionẽ. Xiiij. dispensat vt cõtumax nõ sit cõtumax. ex. de of. deleg. cõsuluit. ibi: nisi grãm ei fecerit. & ex. de do. & cõtu. c. j. & ij. & c. cum dilecti. & c. cũ olim. sm Guill. idem dico in quocũq; iudice. q: nõ loquũtur iura pre. solum in epo. Xv. dispensat in correctione mor. & in dispensatione ecclesiasticarũ rerum. xij. q. j. precipimus. xvj. q. vij. c. j. & hoc pbua rõne. vt ibi. als cõtra. xj. q. iij. quõ. c. illud. c. plerũq;. xij. q. ij. cognouimus. Xvj. cum fure rei ecclesiastice: vt pena ei mitigetur. xij. q. ij. fraternitas tua. xiiij. q. vj. si res. l. dist. si quis presbyter. xvij. q. iiij. si forte. & vt post peractam pniam vel parte eius valeat ad sacros ordi. pmoueri. ex. de fur. c. fi. Xvij. vt seruus ecclesie bene meritus cũ peculio manumittatur. xij. q. ij. siquos de seruis. & c. cum redemptor. Xviij. vt res ecclesie tẽpore famis vendantur p alimẽtis pauperũ: et p redemptione captiuor. x. q. ij. c. ij. xij. q. ij. aurũ. c. gloria. c. sacror. & c. seq. Xix. cũ ecclia parochiali vel cũ sacerdote dimittendo ei quartã decimarũ sibi debitam. ex. de pscrip. de quarta. xij. q. ij. epo si tertiam. x. q. iij. relatũ. & alia iura epalia. ex. de his que fiũt a pla. nouit. Xx. vt si pater exheredato filio instituit ecclĩam heredẽ: mortuo patre, restituat filio hereditatem. xiij. q. ij. si quis irascitur. & idez est si credens se nõ habiturũ filios, contulit bona sue ecclesie: vsu sibi relicto: & posthmodũ nascatur sibi filius. xvij. q. iiij. quicũq;. Xxj. vt suspensi in qbus signa pnie apparuerunt: apud ecclesiã sepeliant. xiij. q. ij. quesitũ. nec est cõtra. xxiij. q. v. placuit. quia illud loquit de impenitente. vt ibi. §. qui ibi sequitur. Xxij. q sacerdos in ciuili causa corã laico testimoniũ ferat. xiiij. q. ij. quãq̃. ibi. aut aliter. i. coram iudice seculari: sm Lau. coram quo nõ posset sine licentia epi. & sic non obstat. xj. q. j. testimonium. ¶ Sed dispensat vbi quis temere iurat: qd de sui natura illicitum est: & qd seruatum, vergit in detrimentũ anime vel corporis: vel potius denũtiat non tenere sm Joan. de deo. xxij. q. iiij. q sacramento. & §. fi. c. inter cetera. & c. in malis. ex. de iureiu. puenit. j. & c. sicut ex lrĩs. imo & ipse iurans põt tunc auctoritate ppria cõtrauenire: licet debeat penitere. vt ibi. & xxij. q. iiij. c. j. & c. seq. Põt etiã dispẽsare, & absoluere a temerario iuramẽto: si in peiorem exitum vergat. esto q possit seruari sine interitu vtriusq; salutis. ex. de censi. grauis. ex. de iureiur. qñtauallis. c. si vero. xxij. q. iiij. qui iuramẽto (als sacramento). & §. fi. Põt dispensare eps vt nõ exigat ab eo iuramentũ, cui curã aiarum cõmittit. xxij. q. v. nullus eps. a cõtra. sensu. ex. de iureiu. nullus. Dispensat etiã qñ est cõtra pximũ: & est illicitũ. ex. e. veniens. c. quãto. & qñ est cõtra libertatẽ ecclĩe. ex. de maio. & obe. dilecti. Et qñ est cõtra status naturalis honestatẽ. vt pre. c. qñtauallis. sm Joan. de deo. & põt etiã interpretari q quis non sit periurus. ex. de pig. significante. Item Inno. no. ex. de iureiu. debitores. q eps dispensat in iuramẽto, dolo, vi, vel metu, extorto. xv. q. vj. c. j. & ij. xxij. q. iiij. inter cetera. si tñ sit talis metus qui potuit cadere in cõstantem. vnde ipse no. ex. qd me. cau. ad aures. & de iureiu. c. ij. q abiurãti res ecclesie sue dari põt licentia repetendi illas: vel iurãs cõstituat pcuratorem qui repetat. Si aũt abiurauit res pprias: etiã vi, vel metu: tale iuramẽtũ obligat. sed seruari dz donec iurans p epm absoluat. eo vero p epm absoluto repetere põt. ex. de iureiu. si vero. prius tñ q̃ eps absoluat: dz inqrere vtrũ fuerit talis met' q cadere põt in cõstãtẽ virũ. vt. ff. qd me. cã. l. metũ. ex. e. ti. ad audientiã. Sz q̃diu epe alr cõmode puidere poterit: nõ absoluat a tali iuramẽto. notat aũt Guill. du. in spe. in ti. delegato. §. nũc ostendendũ est. v. xxiiij. vltra med. sic poti' videt q eps nõ absoluat a iuramẽto, etiã vi vel metu extorto: etiã legatus de latere. & sic vidim' plures legatos seruare. ar. pre. c. ad aures. & de iureiu. c. ij. & c. si vero. & c. verũ. & in hoc videt concordare dñs meus. s. Osti. & Jo. de deo: dicẽs solũ papã dispẽsare posse: nisi vtraq; salus seruari põt. vt in pre. c. verũ. & c. si vero. ex. qd me. cã. c. cũ dilectus. xxij. q. iiij. §. fi. ex. de elec. venerabilem. Teneo aũt cũ Inno. p iura per cũ allegata. & pre. c. cũ cõtingat. ex. de iureiu. ibi. iuramẽta sine vi & dolo pstita. Nam met' cõstans excusare dz: ne tãta dispensatione indigeat. ar. op. ex. qd me. c. i. sacris. ex. de reg. iur. qui ex timore. Dispensat etiam eps in iuramẽtis licite prestitis ex causa. sm Guill. xv. q. vj. nos sctõr. c. iuratos. Põt etiã eps iuramentũ in meli' cõmutare: sicut & in voto cõtingit. vt ex. de iureiu. puenit. ij. Et q iuramẽta licita possit eps in melius cõmutare: patet. q: iuramentũ non magis obligat q̃ votũ. q: votũ & iuramentũ equiparant. xxij. q. iiij. in malis. maxime quũ iuratur qd nulli est vtile: & alicui est dãnosum. puta si quis iurat q nõ loquet cum P. nec cũ eo comedet: nec ei seruiet: & similia. nisi forte sic iuret: vt peccandi occasionẽ vitet. nec obstat ex. de elec. venerabilem. q: in licito iuramẽto solus papa dispensat: et nõ cõmutat. Xxiiij. q vna ecclia faciat partẽ alteri de decimis & primitijs. xvj. q. j. §. sicut duo. & c. statuimus. Xxv. q patronus cõferat monasterijs decimas male a laicis detẽtas: in qrũ possessione nõ erat ecclia. xvj. q. j. c. fi. ex. de his q fi. a prela. sine cõsen. ca. cum aplica. Xxvj. eps patronus dispensat vt psentatus ab eo admittatur sine examinatione: q: presumit pro eo. xvj. q. v. c. j. Xxvij. vt abbas cõferat inuestiturã in ecclesijs sibi p eum collatis. xvj. q. ij. c. j. in fi. Xxviij. q etiam det clericis ad vitã eor de suis possessionibus. xvj. q. iij. clerici. & c. si epe. xij. q. ij. sepe fit. Et etiam ipse de possessionibus ecclĩe sue dat suis seruitoribus ad vitam eor: & de pprijs in perpetuũ: xvj. q. vij. illud cẽsuim'. q: & successor illos teneret alere. xij. q. ij. hoc huius placiti. Xxix. dispensat in pena p imunitate ecclĩe violate. xvij. q. iiij. si qs cõtumax. & ar. xij. q. ij. de viro. Xxx. licẽtiat clericum suũ vt possit ad alterius epatũ trãsire. xix. q. ij. due. a sensu cõtra. lxxj. & lxxij. lxxiij. dist. p totũ. Xxxj. cũ monachis, vt possint habere cellulas intra claustrũ. idem credendũ extra claustrũ, ex causa. xviij. q. ij. quidam. c. de monachis c. cellulas. c. nullus. Qd etiam abbas põt facere cũ benemeritis. xx. q. vlti. c. fina. hoc etiã expsse pbatur ex. li. vj. de excel. pla. cũ ex eo. §. fi. Xxxij. mitigat penã sm modum canonũ. de pe. dist. vj. c. j. in fi. Xxxiij. relaxat excõicationẽ ad cautelã. ex. de exceptionib'. aplice. ex. de testi. veniens. in fi. ex. de sen. excõ. solet. & c. venerabilẽ. §. sed si. & §. penul. & vlti. li. vj. ex. de appel. ad psentiã. sed nõ interdictũ. ex. li. vj. de sen. excõ. phti. in quo no. Joã. an. casus in qbus qs põt absolui ad cautelã. Xxxiiij. in modica iniuria de qua fuit qs infamis. ex. de reg. iur. c. tenor. ij. q. iij. §. hinc. Xxxv. dispẽsatiue sm Guill. defert friuole appel. ppter scãdalũ. ex. de appel. cõstitutus. ij. q. vj. appellatiõe. qd de iure facere non dz. imo iudex hoc faciẽs mulctandus est. xx. libris argẽti. ij. q. vj. §. sunt quor. v. si qs etiã. Xxxvj. in trãsformatione habitus ex cã. ex. de vi. & ho. cleri. deus qui. Xxxviij. cũ clericis cõcubinarijs. ex. de coha. cleri. clericos. & c. nostra. nisi irregulares effecti sunt. vt supra tetigi loquẽs de irregularitate. xlviij. ar. §. & pmo. vbi. item suspensus. Xxxix. cum nõ residente in ecclia. ex. de cleri. non resi. ex parte. c. tua. c. fina. Xxxx. cum duobus electis in discordia. vt vnus habeat dignitatem: & alius aliquid vltra consuetum. ex. de preben. tuis. Xxxxj. vt aliqui habeant campanas. ex. de priuile. parentibus. Xxxxij. vt de vna prebenda fiant due: et hoc ex causa. & q sufficiant facultates de preben. vacante als contra. c. ti. maioribus. c. dilecto. j. q. iij. c. fi. Xxxxiij. dispensatiue vnit capellas: & augmentat preben. ex. eo. ti. exposuisti. Xxxxiiij. vt clerici peregrini ex aliqua iusta causa in sua dioce. recipiantur: & sine literis commendatitijs

celebrent. ex de institu. ad decorem. ⁊ de cleri. pere. c. fina. de con. di. i. vnicuiq. ⁊. c. clericos. als ꝯtra. lxxij. dis. c. i. ⁊. ij. xxxv. potest ratum habere dispensatiue qd factum est p predecessorē eius: licet illud inualidū sit: puta sine consensu capituli. ex de his que fi. a prela. sine cōsen. capi. cū nos. ⁊. c. apostolice. xxxvi. pōt retinere ex cā ad tempus fructus beneficij vacantis. ex vt ec. bene. vt nostrū. ꝑpe fi. vide ex de re. ec. nō alie. si vna. §. fina. clemē. xxxvij pōt dare monasterijs priuilegia exemptionis. ex de priuile. cum olim. c. ex ore. xvi. q. i. peruenit. Potest capellas concedere monachis. ex de dona. pastoralis. preal. c. peruenit. Dispensat in penitentia sacrilegi cōtrahētis cum monacha. xxvij. q. i. virginem. Et cū cognoscente monialem fornicario coitu. e. causa. ⁊. q. eos. Ponit adulteram in monasterio: si vir nolit eam recipere. xxxij. q. i. de benedicto. Mitigat penam matricide. xxxiij. q. ij. latorem. impositā per papam. Dispensat cum solēniter penitente: ⁊ cū incestuoso in matrimonio cōtrahendo. e. q. si quis cum duabus. c. in adolescentia. c. antiqui. xxxiij. q. ij. in lectū. ex de eo qui cog. cōsan. vxo. sue. ex literis. xxxv. q. iij. de incestis. ad fi. ⁊ q. viij. de gradibus. ⁊. c. hec salubriter. ad fi. ⁊. c. incestuosi. Et in casu. ex de eo qui du. in matri. quā pol. c. ij. xxxij. q. ij. si quis cum. i. ⁊. ij. trāsit in rem iudicatā. xxxiij. q. ix. quod quis. ⁊. e. q. §. i. ⁊ ex de resti. in integ. ex literis. xxxviij. cū raptoribus mulierum: vt euadant legalem penā: ⁊ acta penitentia cū mulieribus raptis contrahant. xxxvi. q. i. c. i. ⁊. q. ij. c. tria. ex de rap. c. ij. xxxix. super statu ecclesiarū: vt eas faciat numero pauciores: si plures sunt. vel etiam minores: si nequeūt de ꝓprijs reditibꝰ sustentari. de ꝯse. dist. i. omnes basilice. Et ꝙ numerus canonicoꝝ augmentetur vel diminuatur. ex de const. ex parte. ex de verbo. sig. c. fina. ex de instit. c. i. ⁊. ij. ex de cōce. pre. ex parte. Et vt fiat nouus ꝑsonatus in ecclesia: qui nunq̄ fuit. ex de cōsue. cū olim. fm Inno. sed Berñ. ꝯtra ibi. sed Ostiē. est cum Innocē. ⁊ ego. quia si ex causa pōt episcopus cū capitulo dignitatem tollere: vt ⁊ no. Berñ. ex de cōst. cū accessissent. multo potius superexcrescentibus reditibus possunt honorem ecclesie augere. arg. xxv. q. ij. quecūq. ex de const. ex parte. xc. ꝙ missa cantatur in oratorijs. de conse. dist. i. concedimus. c. clericos. c. si quis. xci. cū presbytero q̄ sub vno canone duas missas celebrauit. de conse. dist. ij. relatum. c. comperimus. Mitigat penā sacerdotis ꝓpter cuius negligentiā mus comedit species corporis christi. e. di. qui bene. Dispensat vt presbyter celebret in altari in q̄ eadem die celebrauit episcopus. e. dist. c. si. fm Guill. hoc textus nō dicit: licet credam ꝙ episcopus possit licentiā sibi dare. vt no. pre. c. si. Joan. xcij. cū ignoranter rebaptizato: si necessitas vel vtilitas est. de ꝯse. dist. iiij. qui bis. c. eos. fm Guill. vide qd no. s. xlv. ar. §. atq. R. item cū reordinatis. Cum presbytero veteri chrismate vngente. q2 papa sibi nō ꝓhibet. de conse. dist. iiij. si quis de alio. Item cōsentire pōt ꝙ presbyter signet pueros in vertice quos epūs baptizauit. de ꝯse. dist. iiij. omni tēpore. xcv. dist. presbyter. ipse aūt solus epūs pōt chrismare infantes in frōte. ex de cōsuetu. quāto. de cōse. dist. v. manus. nec de hoc potest dare licentiā presbytero. vt no. c. pre. omni tēpore. nisi solus papa. vt no. s. xlv. ar. §. ad que. Dispensat cum monacho carnes comedente in pena: quia sibi papa non reseruat. de conse. dist. v. carnem. Et cum clerico vt eat in peregrinationem. de conse. dist. v. nō oportet. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. §. preterea. ad fi. xciij. cōmutat votum: dispensat cum eo. ex de vo. ⁊ vo. re. c. i. c. ex multa. nisi in hierosolymitano. vt. e. ti. p tuas. ex pre. ⁊. c. magne. ⁊ scti Jacobi: ⁊ apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli i vrbe: sicut seruat stilus curie: ⁊ nisi in voto continentie. no. e. ti. c. i. ⁊ expressum. c. ti. cum ad monasterium. §. fina. xciiij. vt in defectum regularium monasterium de secularibus clericis ordinetur. ex de religio. domi. inter quatuor. Sed cōtra. xix. q. iij. que semel. ⁊ ex de re. eccle. non alienan. possessiones. sed ibi soluitur in glos. quādiu. ⁊ in preal. c. inter quatuor. glos. i. Recipit secūdum presentatum pmo omisso. ex de iure patro. cum autem. c. pastoralis. Dispensat cum incauto presbytero in officio suo peccante. ex de celebra. missa. c. fina. xcv. dispēsat ꝙ infirmus vel ex alia causa quis comedat carnes in diebus ieiunioꝝ. ex de obserua. ieiu. consilium. xcvi. vt ecclesia parochialis fiat monasterium. ex. de ec. edi. ad audientiam. xij. q. ij. bone. ex de dona. apostolice. Dissimulat ꝙ sponsus ⁊ sponsa de futuro se absoluant: ne deterius inde contingat. ex de spon. preterea. Et vt puella nubilis dimittat sponsum minorem. xiiij. annis. et contrahat: ne fiat deterius. ex de despon. impu. ex literis. que est contra iura illa. e. ti. de illis. ⁊. c. a nobis. ⁊ vt impediat sponsalia fm formam decre. ex de spon. cum in tua. xcvij. cum filijs adulterorum vt alantur a parentibus. ex de eo qui du. in ma. cum haberet. in fi. contra iura illa. xxxij. q. v. c. ij. ⁊. q. vij. c. i. ⁊. C. de na. lib. aut. licet patri. ex qui fi. sint legi. per venerabilem. in fi. xcviij. potest dispensare mitius puniendo ex causa accusatorem in probatione deficientem. ij. q. iij. paulum. ⁊. §. notandum. ex de calum. dilectus. ex de elec. statuimus in fi. lib. vi. Cum eo qui per simplicitatem fecit homagium ꝓpter beneficium. ex de simo. ex diligenti. Dispensat vt clericus scholaris vel peregre proficiscēs locet ad tempus reditus beneficij sui. ex ne prela. vi. su. c. fi. ⁊ ex de vo. ⁊ vo. re. c. fina. xcix. cum homicidis ⁊ parricidis ꝙ contrahant matrimoniū. ex de his qui fi. occi. c. i. ⁊. xxxiij. q. ij. seculares. c. interfectores. c. in adolescentia. C. potest ecclesias parochiales diuidere: ⁊ vnire: nisi ab eo appelletur ab illis quorum interest. ex de excel. prela. sicut vnire. de hoc. xvi. q. i. §. sicut duo. x. dis. c. i. vbi de hoc. arg. contra. xvi. q. i. quicūq. Sed ibi episcopus dat licentiam ecclesiam construendi: sine iuris alieni preiudicio. vnde non est contra. Ci. dat monachis priuilegium de nō dandis decimis tam presentibus tam preteritis q̄ futuris. ex de priuile. quia. c. ex ore. c. cum olim. xvi. q. i. peruenit. Cij. cum filijs patronorum occidentium vel mutilantiū prelatum vel clericum ecclesie: vt in domibus regularibꝰ prelationis consequantur honorem. ex de penis. quibusdam. in fi. ⁊ ita ibi tenēt Joan. Vincen. Gof. ⁊ Phi. quia alieno vitio laborant. C. de natura libe. l. legem. honestū tamen ⁊ tutum ⁊ ecclesie expediens est: ꝙ sine licētia pape episcopus non dispenset. sed Berñ. ⁊ Ostien. arg. de hoc. ex de immuni. eccle. aduersus. tenet tamen dispensatio: si dispenset. argu. xvij. q. iiij. de presbyterorum. xxiij. q. viij. si quis membrorum. Ciij. cum criminoso publice celebrante. no. per Innocen. ex de cleri. peregrinan. c. i. Ciiij. cum excōmunicato ministrante quoad beneficiū. vt ex de cleri. excom. mini. postulastis. respō. i. ⁊. ij. fm Innocē. ⁊ Ostien. qui hoc no. ex de tempo. ordinan. dilectus. sed Guill. duran. in specu. in titu. de legato. §. nunc de episcoporum. vsi. cxlv. dicit ꝙ saluis eorum reuerentia decre. postulastis pre. nō loquitur in eo casu: sed loquitur de eo qui excōmunicatus recepit beneficiū. item preal. c. ij. ad hoc non facit. Ego tamen teneo cum Innocen. ꝙ episcopus dispēsare potest in beneficio cum illo qui excommunicatus illud recepit: vt supra notaui in ista materia dispensationis episcoporum in pncipio istius arti. §. xvi. R. cum eo. ⁊ a simili cum excōmunicato ministrante quantum ad beneficium quo tales priuari debent: per illud. c. postulastis. §. quesiuisti. ⁊. c. fraternitati. vbi cū eis per episcopum fuerit dispensatum vt ibi. nisi cū eis fuerit misericorditer dispensatum. Subaudi etiam per episcopū: vt litera innuit: ⁊ ex quo papa non reseruat. ex de senten. excom. nuper. Cv. potest dispensatiue minuere penitentiam a papa impositam. l. distin. accedens. xxiij. q. ij. latorem. C. de episco. ⁊ cleri. aut. interdicimus. Cvi. ex causa absoluit clericum ab ecclesia in qua ordinatus est. ⁊ cum in alia collocat. xliiij. distin. quoniam. Cvij. dispensat ex causa rationabili super residentia non facienda in ecclesia curata. ex de electio. licet canon. §. finali. ⁊. c. quū ex eo. libro. vi. Cviij. cum illo qui vadit ad studium habente

defendūtur a calumnia Inno. et Osti.

ecclesiã curatã nec vsq; ad septenniũ ꝓmoueatur ad p̄sbyteriũ.e.t.quũ ex eo.lib.vj.nec inferiores epi in hoc dispẽsare possunt.vt ibi no.¶ ix.vt quis deseruiat per vicariũ in ecclesia parochiali dignitati annexa.ex̄ de preben.exhibẽ pande.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ quali.eam te.¶ x.cum eo qui fuerat ineligibilis:q: receperat electionẽ ꝑ abusum secularis ptãtis factam.vt no.ex̄ de elec.quisq;.¶ xj.in casibus q̄ habentur.lxviij.di.q̄uis.c.corepi.¶ xij.vt corpora sanctorũ transferant de loco ad locũ.de cõse.di.j.corpora.⁊ reliquie ex causa de eccl'ia extrahant.⁊ põt etiã inhibere/ne ibi diuina celebrent.ex̄ de iure pa.c.ij.⁊ oeconomũ in ea ponere.ex̄ de offi.or.quũ nos.¶ xiij.dispensat in simonia cõmissa in exequijs mortuorũ ⁊ benedictionibus nubentium:in cimiterij ↄcessione:in chrismate recipiendo: in sacrorũ vasorũ seu vestimentorũ benedictione:⁊ in ↄsimilib⁹ minoribus specieb⁹ simonie:post pñiam peractam: eo q̄ nõ ꝓhibetur.ar.ad hoc ex̄ de sen.excõ.nuper.nõ obstat.j.q.j.erga.q: loquit in simoniaco in dignitate.sicut ⁊.c.nobis.in fi.ex̄ de simo.ẜm Gof.qui sic no.c.ti.in summa.Ostiẽ. item querit.qñ eps põt cũ simoniacis dispensare ⁊ quando nõ: vide qd̄ legit ⁊ no.ex̄ de ele.si alicui⁹.de renũ.post trãsla.§.rursus.de simo.de simoniace ordinatis.⁊ de regularibus.c.ij.⁊.c.seq.j.q.v.p̄sentiũ. ¶ ¶

Generaliter aũt magna est epõrũ ptãs.nam nõ põt ecclesia fieri:nisi primo eps crucẽ ibi figat: atrium designet:⁊ p̄mariũ lapidem ponat.de ↄse.dist.j.nemo. Item ipse solus ⁊ superiores possunt cõsecrare:reconciliare: pñias solẽnes imponere: indulgentiarũ lr̃as concedere: de causis matrimonialibus cognoscere:ordinationes facere.chrisma conficere. ex̄ de ex.p̄la.accedentibus.xvj.q.j.interdicimus.ex̄ de pe.⁊ re.quũ ex eo.in fi.ex̄ de conse.ec.vel alta.consuluisti.⁊.c.aqua.l.di.in capite. Item q̄nquagesimã vel centesimam dare.ex̄ de dona.ap̄l'ice.xij.q.ij.bone.ex̄ de his que fi.a pre.sine cõ.ca.pastoralis. Item solẽniter excõicare.xj.q.iij.debent. Itez lr̃as dimissorias dare.aliter nõ valet ordinatio ab alieno epo facta.viij.q.ij.illud.c.dilectissimi.ex̄ de offi.archid.vt nostrũ.vbi dicit Osti. Item annulũ portare.ex̄ de vi.⁊ ho.de.cleri.a. Itẽ duos de canonicis secũ ferre.ex̄ de cleri.nõ re.ad audientiã. Itẽ parochias limitare: ⁊ cimiteria ordinare.xiij.q.j.eccl'ias.⁊ pre.c.pastoralis. Item ↄstitutiones in suis diocesib⁹ facere.de ↄse.dist.j.oẽs basilice.xvj.q.j.omnes.ex̄ de feri.c.fi.xj.di.catholica.ex quibus colligit q̄ oẽs ecclesie ad eos ptinent. Itez epalem synodum facere.xviij.dist.eps.ex̄ de maio.⁊ obe.qd̄ super his. Item hereticos condẽnare.ex̄ de hereticis.ad abolendã.§.j.⁊ ↄtra eos inquirere.e.t.excõicamus.j.§.si.nec hec potestas ipsis adimit:licet inq̄sitio alteri cõmittat.ex̄ de hereti.per hoc qd̄.li.vj. Item eccl'ias censuales facere.ex̄ de iure pa.preterea.de censi.sciẽtes. Item instituere clericos ⁊ destituere.ex̄ de fi.presby.ex tua.de insti.ex frequẽtib⁹.⁊ de his que fi.a pre.nouit.⁊ alia plura.nã ad eos singula referunt.xxv.dist.plectis.ex̄ de of.archid.vt singula. Ipsi quoq; in multis sunt p̄uilegiati:nã nõ incurrũt sñias suspensionis ⁊ interdicti:sicut alie ꝑsone.ex̄ de sentẽ.excõ.q: periculosum.li.vj. Item aliter ꝓcedit ↄtra eos q̄ contra alios.ex̄ de of.dele.q: pontificali.li.vj. Itẽ ipsi aliter iurãt q̄ alij:nec testificari cogũtur.ex̄ de iure.calũ.c.fi.xj.q.j.nec honore.in aut.de san.epis.§.nulli. Item tpe generalis interdicti possunt audire diuina.ex̄ de p̄ui.qd̄ nonnullis.sȝ hodie clericis ⁊ oĩbus religiosis ius cõmune est.ex̄ li.vj.de sen.excõ.alma. Item possunt sibi eligere quẽ volũt cõfessorem.ex̄ de pe.⁊ re.c.fi. Item nõ coguntur subire iudiciũ:nisi imperialis iussio p̄cedat.vt no.in summa Azo.in titu.de epis ⁊ cleri.§.q̄ sit. Item dignitas epalis liberat a patria ptãte.liiij.dist.si seruus.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ qua.indecorum. Item.v.p̄uilegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.quicũq;.Et plures testes ↄtra euȝ necessarij sunt.ij.q.iiij.presul.⁊.c.seq. Item põt habere altare viaticũ.vbi celebret.⁊ faciat celebrari vbicũq; vadat.ex̄ li.vj.de p̄ui.q̄m epi.

Item singulari pena puniũtur epos percutientes/capientes/bãnientes/aut nefandius occidentes.ex̄ in clemẽ.de penis.si quis suadente. In ijs ergo casibus qui expssi sunt a iure ⁊ similibus/põt eps dispẽsare: ⁊ ius cõmune relaxare:sed non in alijs qui non sunt in iure expressi.ẜm Gof.Guilł.naso.Ioã.de deo.⁊ eorum sequaces.⁊ istius opinionis fuit Innocẽ.iiij.in decre.ex̄ de tempo.ordi.dilectus.vbi no.casus in q̄bus eps põt dispensare. Sed Ioã.Lau.Hug.⁊ Berñ.⁊ alij quorũ dictum est cõmunius:dicunt q̄ eps põt dispensare vbicũq;:nisi prohibetur.ar.ex̄ de hereti.excõmunicamus.de sentẽ.excõ.nuper.⁊.c.a nobis.c.quũ illorum.ex̄ de spon.c.quũ apud.xvj.q.j.sunt nõnulli.ff.ex qui.cau.nec non.§.j. Nam ⁊ apostolus dicit.j.Cor.x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud. Nec obsunt decre.at si clerici.ex̄.de iudic.prout ibi no. Nec obstat qd̄ dicunt p̄mi q̄ minor nõ potest legem superioris tollere.x.dist.c.j.nec de illa/sed secũdum illam iudicare.iiij.distin.in istis. Nam dispensando in casu nõ expresso in iure/nõ ob hoc impugnat canones:vel eos tollit:nisi eis expresse a canonibus dispẽsandi potestas interdiceretur: in casu in quo dispensat.⁊ cum istis secũdis magis videt Osti.concordare. ¶ ¶ Prohibetur aũt eps dispẽsare in homicidio in ordine.l.di.miror. Item cum illegitimis quoad curam animarũ/⁊ dignitatem/⁊ duo beneficia.ex̄ de fi.presby.c.peñ.⁊ vlti.ex̄ de fi.presby.is qui.li.vj. Item cũ minorib⁹ xx.annis:quãtum ad dignitates ⁊ ꝑsonatus.ex̄ lib.vj.de eta.⁊ quali.ꝑmittimus. Item cũ quibusdã corpore viciatis.lv.di.c.si quis.c.si euãgelista. Item cum bigamis ⁊ viduarũ maritis.ex̄ de biga.nup.xxxiiij.di.lector.⁊ pre.ti.c.j.⁊.ij. Item cũ presbytero secũdas nuptias benedicente.ex̄ de sen.excõ.nup.c.j.coll.ix. Cum facientib⁹ duellum/vnde mors sequat.ex̄ de cleri.pug.in du.c.j.⁊.ij. Item cũ eo qui de iniusta excõmunicatione cõqueritur in iudicio seculari.xxj.q.vlti.si quis eps.forte talis paritur penã illorũ.xj.q.j.inolita.c.placuit.nam eadẽ ratio ibi.⁊ in isto.c.inde. Item cũ simoniaco in ordi.no.ex̄ de renũ.post trãsla. Item cũ quibusdã infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligit.vbi de hoc.⁊.§.notandũ.vide qd̄ dixi.s̄.e.ar.§.q: v.xxvj. Itẽ vt quis in eccl'ia vna habeat duas p̄ben.ex̄ de ↄces.prebẽ.literas. Item cũ penitus illiteratis ⁊ solẽniter penitentibus vt clerici fiant.xxxvj.di.illiteratos.l.dist.si quis post. Item cum seruis ⁊ obligatis certis conditionibus.l.dist.non confidat.liiij.dist.per totum. Nec cum obligatis ad ratiocinia seruata distinctione que no.ex̄ de oblig.ad ratio.c.j. Item vt sine aliquo temporis interuallo quis ordi.maiores recipiat.vt preal.c.non confidat. Secus de minoribus.ex̄ de tempore ordinã.de eo. Itez in ijs que sunt maiora adulterio.ex̄ de iudic.at si clerici.§.de adulterijs. Item nõ potest mitigare vel dispensare canones penaȝ depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus inducentes.l.distin.miror.xij.q.ij.de viro.ex̄ de accusa.inquisitiõis.rñso.j.de q̄bus no.ex̄ de elec.nihil. Item nec in criminibus:in quibus (que posui.s̄.in.xlviij.ar.§.⁊ p̄mo.versu sunt quoq; irregulares.) post peractam penitentiã impeditur executio officij: nisi forte inueniatur ei expsse permissum.vt in preal.c.at si clerici.tales enim quãtumcunq; peniteãt:regulariter pristino statui restitui nequeunt:nisi cum eis per se.aposto.fuerit dispensatum.ex̄ de tẽpo.ordi.c.fina.xxv.dist.primũ.xlviij.dist.quoniã.l.distin.illud.c.miror.j.q.vij.si quis omnem.v.q.j.qui crimen. Itẽ non chrismat nisi de licentia alterius episcopi/vel inuitatus.vij.q.j.pontifices.⁊.c.episcopi.ix.q.ij.nullus p̄mas nisi pueros sue iurisdictionis.ex̄.de religio.domi.c.j. Itez non potest dispensare cum non ordinato ministrante: vt ad superiores ascendat.ex̄ de non ordi.c.j.⁊.ij. Item cũ illo q̄ extra quatuor tẽpora al's illicite ordinatus est:⁊ ante dispensationem obtentam ministrat.ar.lij.distin.solicitudo.⁊ arg.de sacramen.non iteran.c.j. Alij dicunt q̄ potest dispensare cum tali.ix.q.ij.ẜm Lud.ex̄ de tempo.ordi.consultationi.vide qd̄ dixi.s̄.e.ar.§.quia episcopus.

Multiplex epo-rũ ptãs.

Eps in his casibus nõ dispẽsat.

in pn.vñ.pōt ergo. Item vbi papa vel alius de ipsi⁹ man
dato aliquē suspendit:nullus ↄtra ipsius sniaʒ pōt dispē
sare:vel etiā relaxare xxi.dist.inferior. Item nō dispensat
cū ordinato sine dispēsatione qui canonicū habet impe
dimentū.lxxxi.dist.siqui sine examinatione. Item cū reli
gioso vel plebano leges vel physicā audiente.ex̄ ne cleri.
vel mo.non magno.§.fi.⁊.c.fi.§.fi. Itē vt vni ecclesie duo
equaliter p̄sint.xxi.q.i.c.penulti.q:res monstrosa esset.ex̄
de offi.ordi.q: in plerisq;. Item cū suspensis in ↄcilio/p
pter inordinatā collationē beneficioꝝ: in quo casu solus
papa ⁊ quatuor sedes pr̄iarchales dispensant.ex̄ de p̄bē.
graue. Item non dispensat in casibus q̄ sedi ap̄lice spāli
ter reseruātur:quos supra dinumeraui/tractās de dispen
satione papali in.xlv.ar. Verū vt tanta opinionū diuersi
tas ad ↄcordiam reuocetur: qm̄ propriū est iura iurib⁹
concordare.ex̄ de deci.c.i.⁊ ar.ex̄ de resti.spo.lr̄as. ⁊ ex̄ de
elec.quū expediat.lib.vi.pōt dici q̄ in adulterio ⁊ in ijs q̄
sunt minora illo/pōt semꝑ ep̄s dispensare:nisi expresse p
hibitum inueniat̄.vt in decre.at si clerici.§.de adulterijs.
Et sic pōt intelligi opinio Io. ⁊ sequaciū. In maioribus
vero adulterio/nunq̄ dispensare pōt:nisi vbi inueniť ex
presse ↄcessum.quū em̄ in quibusdā casib⁹ est ei ↄcessum:
in alijs videť ei esse p̄hibitū.ff.de his qui sui vel alie.iur.
l.i.⁊ insti.e.§.i. Item quū ep̄s adstrict⁹ sit canones obser
uare.ex̄ de iureiu.ego N.⁊.c.dist.optatū.iiij.dist.§.fi.xxv.
q.i.hac ↄsona.nō debet ↄtra eos facere:nisi sibi exp̄sse con
cedatur a iure. ex̄ de na. ex libe.ven.c.i.ex̄ de elec.dudū.ij.
ibi:qd̄ in alijs reprobare ⁊c.xxxii.q.v.si paulus.in pn.xxv.
q.i.c.i.ij.iij.iiij.⁊.v.⁊ sic pōt locum habere opinio. Gaufri.
Vinc.⁊ Innocē.⁊ alioꝝ.⁊ hoc simplr̄ reputat esse verum
Guill.duran.in spe.in titu.delegato.§.nūc epoꝝ.in.§.ge
neraliter aūt.vñ.verū vt tanta.⁊ hoc aperte p̄bať.de pe.
dist.vi.c.i.in fi.vbi dicit/pontifex nō cogitur suos sacerdo
tes semꝑ abijcere:nec mox instruere:nisi statutū fuerit a
romano pontifice. Pōt etiā p̄babiliter dici/nō licere ep̄o
dispensare in faciendo:vt videlʒ aliquis faciat ↄtra cano
nes:nisi vbi de hoc a iure p̄mittitur.vt in p̄real.c.dilectus.
ex̄ de cōsti.c.i.⁊ vbi ↄsuetudine cōtraria ⁊ p̄scripta sit eis
derogatū.ex̄ de ↄsue.c.fi.iiij.dist.§.leges.xi.q.i.quicūq;.§.
seq. Consuetudo em̄ facit dispensationē valere/q̄ al's nō
valeret.ar.ex̄ de cele.mis.pnīciosus:cum suis concor.⁊ ar.
ex̄ de trāsac.c.vlti.⁊ sic pōt intelligi opinio Gaufri.⁊ In
nocē.⁊ seq. Suꝑ eo vero qd̄ iam factū est dispensare pōt:
vt toleretur:nisi p̄hibeať.vt in p̄re.decre.nuꝑ.ar.ad hoc.
xxii.q.v.hoc videť.⁊ sic pōt habere locū opinio Io.⁊ seq.
Idē est in ijs q̄ omissa sunt.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.⁊ de sa
cra.non ite.c.i.⁊.ij. Sed nūquid pōt inuito accusatore/dis
pensare ep̄s cū clerico accusato/p̄bato crimine ↄtra euʒ/
de quo p̄batur accusatus pn̄iam egisse:⁊ ideo petit secuʒ
dispensari:dicat q̄ sic.q: vtitur iure suo ep̄s.vnde nō facit
iniuriā accusatori:ex quo sibi hoc a iure ↄcessum est.ex̄ de
iudic.at si.xxviij.dist.de his.ex̄ de secū.nup.c.penulti.in fi.
ex̄ de elec.quū ecclia volaterrana.ff.de iureiu.l.iniuriarū.
§.i.s̄m Guill.na.⁊ pe.de sanc.sic no.Guill.durā.in spe.in
iij.parte in fi.in titu.de abolitionib⁹ ⁊ purga.§.i.vñ.sʒ quū
supra. Sed nō pōt ep̄s dispensare cū accusatore deficiēte
in p̄batione.q: ille nō egit pn̄iam de calūnia q̄ ↄtra ipm̄
p̄sumiť.ex̄.de calū.c.i.⁊ pari dʒ pn̄iaʒ findē accusato.ij.q.
iij.q̄ nō p̄bauerit.vñ secū dispensari nō dʒ.xxiiij.q.i.legat.
ex̄ de iudic.at si.ad fi. a ↄ̄rio sensu.sʒ secus est in accusato
p̄bante se pn̄iam egisse:vt dixi ar.lv.l.dist. si qui p̄sbyteri.
⁊.c.si quis diacon⁹. Hoc aūt scias q̄ nec ep̄s ne legat⁹ de
latere nec synodus pōt dispēsare cū excōicato vel interdi
cto celebrāte scienter/vel suspenso. xi.q.iij.si q̄s ep̄s dānat.
c.seq.c.placuit.ex̄ de cler.excō.mi.illud. ex̄ de eo q̄ fur. or.
re.c.i.ij.q.v.q̄ de cā.q: solus papa i hoc dispēsat.ex̄ de sen.
⁊ re iudic.c.quū eterni.li.vi.⁊ de sen.ex.quū medicinalis.
⁊.c.is qui.§.si vero.li.vi.exp̄ssuʒ. Si aūt p̄babilis est igno
rantia:excusatus est.ex̄ de cleri.ex.mi.ap̄lice. ⁊ p̄re.c.is q̄.
ibi:scienter. Ep̄s aūt pōt dispensare/quoad pn̄iam impo
nendā/cū excōicato vel suspenso ministrante.xi.q.iij.de si
lis. Non pōt etiā ep̄s dispensare cū illegitimis ingredienti
bus religionē circa p̄lationes/personatus/dignitates/⁊
curā animarū.vt innuit Ber.in parua glos.ex̄ de fi.p̄sby.
c.i.que incipit.I.c.⁊ idem tenet Osten.e.ti.c.fi.ar.ↄtra.ex̄
de aposta.c.ij.in fi.de penis in q̄busdā.in aut.de mona.in
pn.op.ar.l.di.accedens. Curia seruat/q̄ cū talibus quā
rum ad p̄lationes vel p̄sonatus nō dispenseť: nisi per eā.
Si de materia dispensationis epoꝝ latius vis videre:vi
de qd̄ no. Ioan.l.di.in summa.⁊.c.miror.i.q.vij.§.nisi ri
gor.per Bern.de iudic.at si clerici.per Ostiē.e.ti.c.fi.per
Inno.de tēpo.or.dilectus.p Guill.durā.in spe.in ti.dele
gato.§.nūc de epoꝝ.in.§.generaliter aūt.per Archi.de elec.
licet canon. li.vi.in glos.dicunt quidā. Si electus in ep̄m
tacuit hūc vel alium defectū:⁊ ↄfirmat⁹ est:postea dispen
satur cū eo.no.Inno. ⁊ Bern.ↄtra.ex̄ de elec.innotuit.⁊
ex̄ de elec.nisi quū pridē.§.p̄sone.tenere qd̄ factū est.vt in
§.p̄sone.dum tn̄ is qui dispensat/p̄tātem habuit ↄferen
di dignitatē illā in qua dispensat:sicut papa. Secus si nō
habuit. Alij dicūt q̄ siue is qui dispensat/hʒ p̄tātem ↄferē
di beneficium in quo dispēsat/siue nō/licite tenet: ex quo
dispensatū est:si tn̄ ille p̄tātem habuit dispēsandi.⁊ sic dis
pensatio subsequēs qd̄ de iure nō tenet/validū facit.⁊ ac
cedit.ex̄ de ↄcor.vi.exposuisti.nec electores nec ↄfirmator
resilire pn̄t:si is q̄ pōt dispēsare velit.ar.ex̄ de elec.quū in
ter canonicos.in fi.⁊ de postu.p̄re.bone.ij.§.fi.⁊ ar.ex̄ de
p̄ba.ꝑ tuas.§.penul.in fi. Sʒ si duo sunt electi:nō pōt cū
vno in alteri⁹ p̄iudiciū ep̄s dispēsare: nec poterit electio
nē q̄ nulla est/reddere validā.put no. Inno.ex̄ de elec.du
dum.i. Et ista sufficiant circa dispēsationes pape:legato
rū:⁊ epoꝝ:que q: q̄tidiane sunt ⁊ necessarie:digressioneʒ
feci a p̄posito p̄ncipali de pape potētia ⁊ eminētia. Nunc
ad eādē adhuc materiā redeo:pape potētiā solidi⁹ ⁊ am
plius declarando. ¶ Articulus.lj. A

T de potētia chri

sti regis:⁊ ↄsequēter de potētia sui vica
rij:summi.s.pastorꝫ ecclie militātis.ex̄ de
trāsla.quāto.i.r̄nso.,⁊ de homic.quū pro
humani.in pn.li.vi.ex̄ de elec. vbi pericu
lum.§.ceterū.ibi:de creatione vicarij iesu christi.li.vi.⁊.c.
fundamēta.§.ne aūt.ibi:ipsa que ro.pon.vicarij dei.li.vi.
Sed scriptū est in ps.cv. Quis loqueť potētias dn̄i:vtiq;
nemo digne.nō tn̄ p̄pter hoc est a locutiōe potentie chri
sti tacendū:quātum nostri p̄ualet imbecillitas intellect⁹.
Est aūt in p̄mis distinguendū de multiplici christi poten
tia:quāq̄ supra loquēs de ista materia aliqua tetigerim.
Siquidē christus est dei ⁊ hois filius:vna in duab⁹ natu
ris p̄sona:deus verus ⁊ homo verus.xxij.dist.qui ep̄s.ex̄
de sum.tri.c.i.ex̄ de here.quū christus.⁊ in symbolo atha
nasij Quicūq; vult. Et s̄m duplicem eius naturā/duplex
cōuenit ei potentia.vna quidē diuina:s̄m q̄ est dei filius:
⁊ naturaliter deus.alia vero humana:s̄m q̄ est homo: et
hois filius. Dei naturā accepit a p̄re/ꝑ eternā generatio
nem:per quā sicut accepit q̄ sit deus ⁊ vnus ⁊ idem cuʒ
patre deus. ex̄ de sum.trini.c.ij. ita ⁊ q̄ sit potens: ⁊ eius
dem ⁊ equalis potentie cū patre.vnde Athanasi⁹ in sym
bolo. Omnipotens pater:oipotens filius.⁊ ex̄ de sum.tri
ni.c.i.in pn.⁊c. Nec intentio mea est tractare nūc de potē
tia diuina: sed de potentia illa que est in christo respectu
creature.s̄m qd̄ dicať etiā omp̄s simplr̄ ꝑ vniōnē hyposta
ticam ad diuinū verbuʒ.rōne cuius vnionis ea q̄ deo cō
ueniūt/dicūtur de hoie. Et s̄m hoc intelligiť illud qd̄ ip̄e
ait Matth.vlti.voce hois loquētis:data est mihi omnis
ptās in celo ⁊ in terra. Christo enim s̄m q̄ homo data est
omnis potestas rōne vnionis:p̄pter qd̄ factum est vt ho
mo esset omp̄s:sicut ⁊ q̄ homo dicať deus:non q: sit alia
omīpotentia filij hominis ⁊ filij dei:sicut nec alia diuini
tas:sed eo q̄ est vna persona dei ⁊ hominis. Post resur
rectionē autem dixit hanc omnipotentiam sibi datam:q:

Multi
plex chri
sti poten
tia.

tunc innotuit hoībus: ante tamen innotuit angelis. Nō aūt loquēdum est de potentia humana christi quātū ad corpus: siue sit potentia actiua/ siue passiua. sed de potentia eius humana/ quātum ad aīam. ¶ B Et considero hic eius animā/ scḋm ꝓpriam naturā: ⁊ virtutem gratuitā naturalibus supadditam: ⁊ sic habuit potentiā ad oēs illos effect⁹ faciendos/ qui sunt anime conuenientes. scȝ ad disponēdum: ad gubernandū actus humanos: ⁊ ad illuminādum ꝑ gratie sue plenitudinē/ oēs creaturas rationales ab eius ꝑfectione deficientes. ⁊ per hanc potentiā influit creaturis rōnalibus. ⁊ per eam dicit̄ caput. col'. j. ⁊ eph. j. xxiij. q. iij. pro membris. Ecclesie ⁊ nos mēbra. Sicut eñ caput naturale influit alijs mēbris/ tanq̄ primū ⁊ pncipale ⁊ ꝑfectius membrū: Ita christus influit oīb⁹ rōnalibus creaturis: vtpote oībus prior dignitate ⁊ perfectione/ ꝓpter plenitudinē gratie ⁊ sapientie: quā a verbo sibi vnito accepit: Jo. j. eꝫ de sacra vnctio. c. j. §. j. Et dicitur caput vniuersaliter: tam angeloꝝ q̄ hoīm: quātum ad excellentiam ⁊ influentiā. licȝ dicat̄ caput hoīm spālius: ꝓpter ꝯformitatem ⁊ conuenientiā nature: scḋm spēm. vnde ⁊ christus q̄ est caput spūale ⁊ mysticū/ dupl'r influit. vno modo interius illuminādo ꝑ sapiam: ⁊ iustificando per gratiā. alio modo influit quasi exterius gubernādo: ⁊ dirigendo per exteriorē doctrinaȝ verbi vel exempli: et alios actus: vt sunt iudicare/ pascere/ purgare. Per h aūt ꝙ christus est caput influendo/ ⁊ ꝓuidendo/ ⁊ gubernando: conuenit ei etiam esse regem. Eo eñ est rex angeloꝝ et hominū: quo ⁊ caput. vñ ⁊ hij q̄ populis p̄sunt/ capita populoꝝ dicuntur. Amos. vj. Ve vobis q̄ opulēti estis in siō: ⁊ cōfiditis in monte samarie/ optimates capita populorum. Item. j. Regū. xv. Nōne quū paruulus esses in oculis tuis: caput tribus israel factus es: facit. xxiij. dis. nulla. Habet ergo regiam ptātem ⁊ dignitatē. Sed vlterius cōsiderandū/ ꝙ christo nō solum conuenit influere ꝑ moduȝ capitis: sed etiam conuenit ei cōiungere ⁊ reconciliare scḋm rationē medij. Dicitur eñ dei ⁊ hoīm mediator. j. ad Timoth. ij. c. x. dis. qm̄. quia hoīes deo cōiungit: dei ꝑcepta ⁊ dona hoībus exhibendo: ⁊ pro hoībus ad deū satisfaciendo/ ⁊ interpellando. Heb. vij. ad fi. ibi: semꝑ viuēs ad interpellandū ꝓ nobis. Quilibet aūt actus ab aliqua potētia ꝓcedit: ⁊ ideo mediandi officiū aliā quoq̄ potentiaȝ presupponit in christo. Hoc aūt est sacerdotalis ptās. eo eñ sacerdos est: quo mediator est. vnde ⁊ de Aarō sacerdote legit̄ Numeri. xvj. Stans inter mortuos ⁊ viuētes/ ꝓ ppl'o deꝑcatus est: ⁊ plaga cessauit. ⁊ de eodem aaron Sap. xviij. ꝑ incensum ⁊ deprecationem allegans restitit ire: ⁊ finem imposuit necessitati. Est ergo in christo sacerdotalis ⁊ regalis ptās: ⁊ vtraq̄ ad salutē hoīm ordinat̄: ⁊ ad gubernationem ptinet: licet diuersimode. Conuenit aūt christo esse sacerdotē: sicut ⁊ mediatorē: scḋm humanā naturā tm̄. vnde ⁊ Paulus ad Heb. v. ait. Ois nāq̄ pontifex ex hoībus assumptus ⁊c. et. j. sic ⁊ christus ⁊c. et. j. q̄ in diebus carnis sue p̄ces supplicationesq̄ ⁊c. Esse autēȝ regem sicut ⁊ esse caput conuenit ei: ⁊ scḋm diuinā naturaȝ. vnde Apoca. xvij. ⁊. xix. Et habet in vestimēto suo ⁊ in femore suo scriptū: rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ⁊ scḋm humanā. vñ Aug. de cruce sua in qua fixus erat: occidit diabolū: ⁊ inde rex noster est. Nā ⁊ ab instanti sue ꝯceptionis vnct⁹ fuit sacerdotali ⁊ regali vnctione: nō materialis ⁊ visibilis olei: sed inuisibilis. ex̄ de sacra vnctio. c. j. ps̄. xliiij. vnxit te deus ⁊c. Can̄. j. In odoreȝ vnguētoꝝ tuoꝝ. ⁊ Luc. iiij. ⁊. Esa. lxj. Spūs dn̄i super me: eo ꝙ vnxit me ⁊c. Et sicut ex vnione ad verbū accepit gratiā ⁊ sapiam: sic ⁊ potentiā. vnde ⁊ pōt ex iam dictis colligi talis distinctio de potentia christi: videlȝ/ ꝙ quedā conuenit ei solū inquātū deus. s. vt potentia creandi. vñ Jo. j. Oia ꝑ ip̄m facta sunt. xxxv. q. v. fraternitatis. Quedā ṽo potētia conuenit ei: ⁊ scḋm ꝙ de⁹ ⁊ scḋm ꝙ hō: vt potētia regalis: ⁊ potētia faciēdi miracula: licet aliter conueniat ei inquātum de⁹/ ⁊ aliter inquātum homo: quia inquātuȝ deus/ conuenit ei principaliter: ⁊ inquātum homo/ ministraliter. ¶ C

In cōfirmationē aūt predictoꝝ inducende sunt authoritates alique/ ꝑ quas ostēdat̄ hoīs christi potentia ⁊ dn̄ium: ⁊ quō est caput eccl'ie: dignitas etiā ei⁹ regalis/ ⁊ sacerdotalis: ⁊ q̄d ei ex vtraq̄ conueniat. Modus quoq̄ ⁊ excellētia sacerdotij eius: ad Col'. j. ait apl'us de christo. ipse est caput corp̄is ecclesie. vbi dicit glos. scḋm hoīs naturā/ caput est corp̄is sui. s. eccl'ie: q̄ vnita est christo gr̄a ⁊ natura/ vt capiti. vnde ⁊ ecclesia q̄ est collectio fideliū. de cōse. dist. j. eccl'ia. corp⁹ christi mysticū est. iij. q. iiij. engeltrudā. ⁊ Aug. xxiij. q. iiij. sicut excellentiā. ibi: christiani corporis mēbra trāsfundāt ⁊c. et q. v. si nos. ibi: ⁊ a corpore christi quod est eccl'ia toto orbe diffusa. ⁊. q. vij. quēadmodū. in ꝑn. ibi: sic hō qui p̄ciditur de christi mystico corpore. ⁊ sequit̄. in hui⁹ vero cōpagem corporis veniant ⁊c. ⁊. j. si corpus christi tollit spolia impioꝝ: ⁊ si corpori christi thesaurizātur diuitie impioꝝ. ⁊. j. in christi ergo cōpagem corporis veniant. ⁊ Hiero. de pe. dist. j. ecclesia christi. in fi. ibi: ⁊ fiat de eccl'ia q̄ est corpus christi. ⁊ Cyprian⁹. xxiiij. q. j. loquit̄. ibi: vnū corp⁹ ⁊ vnus spūs. ⁊. j. nec vnitas corporis separat̄. ⁊. j. vnum tm̄ caput est. Et item Hiero. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. ibi: vbi fuerit corpus. Et pelagi⁹. c. eā. ⁊. q. schisma. ibi: vt q: spiritū non habent corporis christi ⁊c. et. j. in fi. vnā. (vt sepe dictū est) q̄ christi corpus est: ꝯstat esse eccl'iam ⁊c. Que quidē eccl'ia corporis christi/ charactere impatoris insignita est. i. christi. vt p̄e. c. quēadmodū. ibi: q: nō facio iniuriā charactteri imperatoris/ quū errorē corrigo desertoris. Bene ḡ dr̄ christi corp⁹ caput eccl'ie: q: ita se habet ad eccl'iam/ sicut caput ad corpus. ꝓuidet eñ eccl'ie: ⁊ regit eā: ⁊ in ip̄o oēs sensus spūales eccl'ie sunt: vt in capite oēs sensus corporis. Et in illa glos. ad Col'. j. dr̄: capiti cūcta subiecta sunt/ ad operādū illud supra q̄d locatū est: ⁊ ad ꝯsulendū. Q̄d aūt nō solū hoīm/ sȝ etiā angeloꝝ caput sit christus: apl'us in eadem epl'a ad Col'. ij. ait de christo q̄ est caput ois pncipatus ⁊ ptātis. angelice. s. vt glos. ait. De dn̄io etiam ⁊ ptāte christi sup oia: ⁊ quoniō est caput: idem apl'us ait ad Eph. j. c. oia subiecit sub pedib⁹ eius. ⁊ ip̄m dedit caput. s. deus pater/ supra oēm eccl'iam: que est corpus ipsius. vt proxime ꝓbatum est ꝑ decreta. Prima aūt particula huius authoritatis/ de ps̄. viij. sumpta est. sup qua dicit glos. christus nō solum preest oībus dignitate: sed ⁊ ptāte qua oia sub eo sunt plene. vt ꝑ pedes plena subiectio notetur. qua omnia sunt ei subiecta: q: per ip̄m facta. Jo. j. vel sub pedibus eius. i. sub humanitate eius: que significatur ꝑ pedes. q: sicut pes est inferior ps corporis: ita ⁊ in christo inferior natura est humanitas: quā etiam angeli adorāt. Et sic ipsi hoī christo oia subsunt. Sup eo q̄d sequit̄ in capitulo. Ip̄m dedit caput sup oēm eccl'iam: q in celo vel in terra est. subijciunt̄ eñ illi/ q̄si capiti: ex quo trahūt originē. ab ipso aūt facti sunt scḋm deitatem. ⁊ ita scḋm deitatem caput est ecclesie: scḋm quā p̄r dedit ei esse caput: illuȝ ante oia gignendo. Est etiam ⁊ ꝓprie dr̄ caput scḋm humanitatem: scḋm quā cōiungit̄ ei eccl'ia/ ⁊ natura ⁊ gr̄a. nam in eo plenitudo gr̄e fuit. de cuius plenitudine nos accepimus. Jo. j. ⁊. j. Jo. ij. ibi. ⁊ vos vnctionem accepistis a sancto. ⁊. j. ⁊ ex̄ de sacra vnctio. c. j. ṽsi. de scḋa. ibi: vos vnctionē quā accepistis ⁊c. Christus eñ vnctus interp̄tat̄. q: gr̄a spiritussancti plen⁹ fuit vsq̄ ad summū. vñ ps. xliiij. Unxit te deus de⁹ tuus oleo letitie pre ꝯsortib⁹ tuis. q: p̄r accumulauit sup eū vniuersa charismata benignitatis ⁊ māsuetudinis abūdanti⁹ replēs eū in viscerib⁹ misericordie et miseratiōis. de cuius cumulo gr̄e nos participamus. ps. cxxxij. Sicut vnguētū in capite ⁊c. Caput eñ christi⁹. Barba cōiuncta capiti/ ⁊ in capite/ apl'i ⁊ discipuli in die pentecostes spūscō repleti. Uestimētū eccl'ia. xvj. q. vij. sicut. Ora vel fimbria/ quelibet humilis ꝑsona. Zach. viij. apprehendāt fimbriā viri iudei/ dicentes: ibim⁹ vobiscum: audiuimus eñ qm̄ dn̄s est vobiscū. Hoc caput reuerēdū ꝓ oībus mēbris doluit. Augu. pro totius corporis putre

Christ⁹ caput ē eccl'ie.

dine/cauteriū quodđam fixū est in capite. item Bern. in
sermone de circūcisione. Quid mirū si caput pro mēbris
curationē accepit: nōne etiam in mēbris/sepe pro vnius
infirmitate/alteri curatio adhibet. dolet caput: ⁊ in bra/
chio fit coctura. dolent renes: ⁊ fit in tibia. ita hodie ꝓ to
tius corporis putredine cauteriū quoddā infixū est in ca
pite. Sed considerandū circa id qđ dictum est: oia christo
esse subiecta: quia oia sunt nūc christo subiecta quātum

Oia sub christo sūt ditione

ad potestatē quā accepit a patre sup omnia. sed quātum
ad executionē sue ptātis/nondum sunt ei omnia subiecta:
sed hoc erit in futuro. j. Cor. xv. vltra colū. quādo de oib⁹
suam voluntatē adimplebit: quosdā saluando: quosdam
puniendo. ⁊ ita oēs erunt sub eo: vel spontanei/ vel victi
⁊ inuiti. Adhuc de christi dnio ⁊ potentia d̄r: Heb. j. Quē
constituit heredem vniuersoꝝ. sup quo verbo dicit glos.
q̄uis cū patre omne possideat: tñ ſm humanitatem recte
dr heres constitutus: ſm illud Ps. ij. dabo tibi gentes he
reditatem tuā. Quia ergo christū deus constituit iam im
mutabilem heredem vniuersoꝝ. i. possessorem oīs creatu
re: non ideo portio deest iacob: ⁊ pars eius israel: ſm Ps.
Sed oēs prorsus nationes mūdi ei subsunt. xxiij. q. iiij. nō
inuenitur. cum ca. seq. ⁊ xciij. dist. legim⁹. Nā q cū. In ea/

Regia christi ptās.

dem quoqꝫ epistola Heb. j. inducit aplus de christi regia
ptāte illud ps. xliiij. Thronus tuus deus in seculū seculi
virga equitatis virga regni tui. qđ exponēs glos. ait. O de⁹
fili: thronus tuus. i. regia dignitas vel iudiciaria sedes/
ꝑmanet in seculū seculi: q: semꝑ regnabit: ⁊ nouissimum
iudiciū semꝑ stabit. vnde in euāgelio Matth. xxv. Ibūt
hi in suppliciū eternū: ⁊ illi in vitam eternā. Et merito ꝑ/
manet thronus tuus: q: virga regni tui. i. regimen ⁊ disci
plina qua bonos regis: ⁊ malos pcutis: est virga equita/
tis. i. regula directa. iij. distin. regula. ⁊ inflexibilis: que ali
bi dicit in ps. ij. virga ferrea: per quā prauitate distortus/

Sacerdotalis christi dignitas.

si ei adherere velit/dirigitur. De sacerdotali aūt ⁊ regali
dignitate vel potestate simul inducit apl's in eadem epi/
stola. c. j. illud ps. xliij. Vnxit te deus deus tuus oleo letitie
pre ꝯsortibus tuis. Qđ exponēs glos. ait. O deus fili: de⁹
tuus. i. pater per se nō per ministros vnxit te ſm hominē.
quia deitas nullo idiguit. quis est ergo deus vnct⁹ a deo?
christū intellige. christus em̄ dicit a chrismate. chrisma au
tem grece/latine dicit vnctio. ex de sacra. vnctio. c. j. ⁊. §. ꝯ.
est etiam. prime dixi de hoc. ergo nomen christus vnctio/
nis est. nec vngebantur alibi reges ⁊ sacerdotes nisi in il
lo regno iudeoꝝ. Per hoc q dicit eum vnctū regem et sa
cerdotē: signat qui in lege veteri vngebātur. vt pcal. c. j.
de sacra vnctio. vnxit aūt eū: non visibili ⁊ corporali oleo:
sed spirituſancto: quez scriptura noīe olei ⁊ exultationis
signat. ⁊ hoc pre participibus tuis. i. pre oibus sanctis.
Oēs em̄ sancti/sunt spūs participes. vnde oēs christiani
vngūtur. de cōse. dis. iiij. deinde. a sacerdote. sed ille singu
lariter vnctus. vt pcal. c. j. de sacra. vnctio. De sacerdotio
aūt christi spāliter inducit apl's in eadē epl'a ad Heb. vij.
c. vbi illud ps cit. Tu es sacerdos in eternū ſm ordinē

Triplex sacerdotis officium.

melchisedech. qđ exponēs glos. ait: hoc de pōtificatu chri/
sti deus pater: tu es sacerdos/ scz docēs orās ⁊ offerēs. ec
ce triplex officiū sacerdotis. tu es inquā sacerdos: nō ad
tempus/vt Aaron: sed hoc ſm ordinez Melchisedech: q̄
nō temporalis fuit: scriptura subticente initiū ⁊ finem vi
te eius: in figurā christi qui caret pncipio ⁊ fine. Apoca. j.
Ego sum alpha ⁊ o. ⁊ sicut ille obtulit in pane ⁊ vino: et
semel: sic ⁊ christus sub specie panis ⁊ vini corpus ⁊ san/
guinē suū discipulis suis dedit. Jo. xiij. de cōse. dist. ij. acci/
pite ⁊ comedite. Et subditur in glos. ē. posita. Sacerdos
aūt est christus: nō ſm q deus: sed ꝓpter carnē assumptā:
ꝓpter victimā quā obtulit pro nobis. vnde Hiero. Sacer
dos dei pris dicit filius dei ſm humanitatē: in qua se pro
nobis acceptabile sacrificiū deo obtulit: vt ipse sit sacer/
dos qui est sacrificiū. de conse. dist. ij. sacerdos dei patris.
Quid aūt egerit hic sacerdos: ⁊ qđ pontifex: aplus dicit
in pre. c. v. ad Heb. Qui in diebus carnis sue. i. mortalitas/
tis/preces supplicationesqꝫ ad deum ⁊c. quādo scz immi
nente passione orauit ꝓlixius. Luce. xxij. vltra mediū. ibi.
apparuit autem illi angelus. vel preces ⁊ supplicationes
actio ⁊ vita christi est: cui⁹ ois actio fideliū est instructio:
⁊ ad deum oratio. ar. ex de elec. significasti. j. rñso. quicq̄d
em̄ egit christus: pces supplicationesqꝫ fuerūt ꝓ hoibus:
ipsa etiā sanguinis effusio/clamor fuit validus. Heb. xij.
ibi ad fi. ⁊ sanguinis aspersione melius loquētē q̄ abel.
nūc etiam in celo adsistit vultui dei/ ꝓ nobis aduocans: ⁊
interpellans apud patrē. Heb. ix. ibi ad fi. sed in ipm celū
vt appareat nūc vultui dei ꝓ nobis. ¶ D Illud etiā sci/

Pōtifex christus.

endū q christus ⁊ sacerdos d̄r ⁊ pontifex: ⁊ eo sacerdos/
quo pontifex: ⁊ eo pontifex quo sacerdos. nam sacerdos
medius est inter deū ⁊ ppl'm. quia diuina populo tradit:
⁊ populū in deū reducit: offerendo: orando: ⁊ docendo. ⁊
hoc etiā importat nomen pontificis. vñ ad Heb. iiij. vbi
apl's christū dicit pontificē. ibi: habentes ergo pontificez
magnū ⁊c. glos. ait. pontificē/ꝑ quē itur ad deum. Idem
em̄ est pōtifex qđ mediator. vnde Heb. v. in pn. Ois nāqꝫ
pontifex ex hoibus assumptus/ꝓ hoibus constituitur. scz
vt eos adiuuet: ⁊ vt ꝑ eum impetrent a deo misericordiā.
ꝯstituit. dico. in ijs que sunt ad deū offerenda: scz in mune
ribus/hostijs/ ⁊ pcibus/que ducunt ad deum. vt offerat
dona: scz primitias ⁊ sacrificia ⁊ hmōi. deo pro peccatis
dimittendis. Et beatus Bern. dicit q pōtifex dicit quasi
pontem faciens inter deū ⁊ ꝓximū. Fecit em̄ seipm pon/
tem ad patrē: attingens a ripa nostre miserie/vsqꝫ ad ri/
pam felicitatis eterne. Sap. xviij. Vsqꝫ ad celuz attinge/
bat stans in terra. vnde Jo. iij. Filius hois qui est in celo.
per hunc transeūtes nō submergimur in flumine culpe:
nec trahimur ad mare pene eterne. vnde ipse ait Jo. xiiij.
Nemo venit ad patrē nisi ꝑ me. In hoc tñ distat pontifex
a sacerdote: q: importat excellentiā quādam sup sacerdo/
tem. nā vt Isid. ait. vij. lib. ethymo. Pontifex pnceps sacer/
dotum est: quasi via sequētium. ipse ⁊ summus sacerdos:
ipse ⁊ pōtifex maximus appellat. xxv. dist. cleros. Nā pon
tifex. vnde ⁊ papa ꝑ excellentiā summus pontifex appel/
latur. ex de elec. vbi periculū. §. sup his. lib. vj. vñ Leui. xxj.
exponit nomen pontificis: vbi dicit. pontifex. i. sacerdos
magnus. vnde ⁊ epi qui sunt sup alios sacerdotes consti
tuti/pōtifices appellant. Alij vero qui sunt sub eis: vocā/
tur comuni noīe sacerdotes/a sanctificando. Et q: chri/
stus est summ⁹ sacerdos: ideo ipse ꝓprijssime dicit ponti/
fex maximus. vñ ad Heb. x. habentes ergo pontificē ma/
gnū. glos. qui est sup oēs pontifices. Et quia quisq̄ nō su
mit sibi honorē: sed qui vocat a deo tamq̄ aaron: vt apl's
ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. j. in scripturis. ex de elec.
qualiter. Ideo vt ibidē subdit apl's pre. c. v. christus non
semetipm clarificauit: vt pontifex fieret: sed ille eum pon/
tificem constituit qui ad eum ait in ps. ij. Filius meus es
tu. in q̄ ps. ostēditur christus rex ⁊ sacerdos. Differt aūt

Sacerdotiū legale.

sacerdotiū christi a sacerdotio legali: q: legalis sacerdos
nō solum pro alijs/sed etiam ꝓ se indiget offerre: quoniā
⁊ ipse circūdatus erat infirmitate pcti. Heb. v. christus
aūt non indiguit pro se offerre: sed solū pro alijs: q: imu/
nis fuit ab omni peccato. vnde Heb. vij. ad fi. Talis enim
decebat vt nobis esset pontifex: sanctus/innocēs/impol/
lutus/a pctōribus segregatus/⁊ excelsior celis factus: q̄
non haberet quotidie necessitatem/ quēadmoduz sacer/
dotes/prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro
populo: hoc em̄ fecit semel se offerendo. Item sacerdotiū
legale carnale fuit. vnde ⁊ carnes ibi mactabant. Heb. ix.
sacerdotiū vero christi spūale. Adhuc sacerdotiuz legale
fuit tēporale: ⁊ finē habuit. sacerdotiū autē christi eternū
est. Heb. vij. in quo caplo assignat differentia inter vet⁹ ⁊
nouū sacerdotiū. vñ legale sacerdotium trāslatum est ad
christū: qđ figuratū fuit in trāslatione sacerdotij ab Heli:
q̄ fuit de tribu sacerdotali scz leui: ad Samuelez: qui non
fuit de tribu leui/ sed effraim. j. Regū. j. Et similr trāsla/
tio sacerdotij ad christū facta est de tribu sacerdotali ad
regalem:

regalem: q: dñs ortus est de tribu iuda: quia de domina orta de tribu iuda: vt cantat ecclesia. ⁊ dicitur Matth.j. ⁊ Heb.vij. que tribus iuda est tribus regalis. vt ita sit eadem sacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem christus sit sacerdos ⁊ rex. Sic etiam regnū israeliticū temporale fuit ⁊ mutatuȝ in regnū christi quod eternū est. vnde Luce.j. Regni eius nō erit finis. cui⁹ mutatiōis figura precessit quū Saule abiecto dauid substitutus est in regnū.j.Regū.xiij. Quod aūt alicubi regnū illud ⁊ sacerdotiū eternū dr: intelligendum est de regno ⁊ sacerdotio christi: qd ꝑ illud figurabat. De sacerdotio etiā ⁊ regno christi loquitur apl's in epistola supradicta ad Heb.vij. in pn. inducēs similitudinē de melchisedech q̇ fuit rex ⁊ sacerdos dei altissimi. Idem Gen.xiiij. qui vt glos. dicit in epl'a ad Heb. nō per hominē sed ꝑ deum constitutus est: ⁊ interpretatur rex iustitie. ⁊ dictus est rex salem: qd est rex pacis: sine patre ⁊ matre ⁊ genealogia: quia scriptura hoc de illo non refert. neq̄ initium dierū / neq̄ finem vite habens. assimilatus aūt filio dei manet sacerdos in eternuȝ: qui est rex iustitie: q: suos iustos facit: ⁊ per iustitiā regit in hoc seculo. ⁊ rex pacis. ex in li. decre. Rex pacificus. quia quos hic regit in iustitia / nō desinit post regere in pace eterna. Sacerdos dei summi: q: se in ara crucis obtulit. Sine patre ſm carnē. Sine matre / ſm diuinitateȝ. Sine genealogia: quia filios carnales nō habuit. Neq̄ initiū dierum neq̄ finē habens: quia coeternus patri: ⁊ alpha ⁊ o. Apoc.c.j. ⁊ sicut glos. subdit. Etsi oēs patriarche ⁊ ꝓphete figura christi fuerunt: melchisedech tamen specialis: qui non de genere iudeoꝝ: vt quidam dicūt: processit in typum sacerdotij christi: quia dicit̄ sacerdos ſm ordinē melchisedech multis modis. Heb.vij. ⁊ in ps. dixit dñs. ⁊ de conse. di.ij. accipite. adde hic qd dixi de hoc. s. in.xxxvj.ar. in.§.xxxvj. ar. ꝟsi. tēpore vero. ❡ Adhuc sup illud ad Heb.ix. introiuit semel in sancta. dicit glos. beati Aug. Quū eñ christ⁹ rex ⁊ sacerdos: rex pugnauit ꝓ nobis. sacerdos obtulit se ꝓ nobis. de cōse. dist.ij. sacerdos dei. ⁊ idem btūs Aug. in lib.lxxxiij. questionū: vbi exponit christi miraculū de q̄nq̄ panibus ⁊ duobus piscibus: ait inter cetera / ꝙ q̄nq̄ panes hordeacei inter legem moysaicam vel populū israeliticum significant. duo autem pisces qui suauem saporem pani dabant: duas illas personas videntur significare: q̄bus ille populus regebatur. vt per eas consilioꝝ moderamen acciperet: regiam scȝ ⁊ sacerdotalem: ad quas etiā illa sacrosancta vnctio pertinebat. ex de sacra vnc.c.j. quarum officium erat procellis ac fluctibus nūq̄ frangi atq̄ corrūpi: ⁊ violentas turbarū contradictiones tamq̄ aduersantes vndas sepe dirūpere. Que tamen due persone dñm nostrū prefigurabant: ambas eñ ipse solus substituit: nec figurate sed ꝓprie solus impleuit. Nam ⁊ rex noster est iesus christus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi demonstrauit exemplū: in carne mortali pctā nostra suscipiens: tentatiōibus inimicoꝝ illecebrosis nec tenebrosis cedēs: postremo exuens se carne: ꝑncipatus ⁊ potestates expoliās fiducialiter: ⁊ triūphans eas in semetipso. Ipse est etiam sacerdos ſm ordinem melchisedech: qui seipm obtulit holocaustū pro peccatis. ps.xxxix. Holocaustum ⁊ pro peccato ⁊c. ⁊ sequit̄: tūc dixi ecce venio. Ad sacerdotalem quippe ꝑsonaȝ pertinet emūdatio ⁊ abolitio peccatoꝝ. De hac duplici potētia christi dicit apl's.j. ad Cor.j. de christo loquēs. Factus est inquit nobis a deo sapientia ⁊ iustitia ⁊ sanctificatio ac redemptio. Sapientia eñ ad ordinandū: ⁊ iustitia ad iudicandū / ꝓpria sunt regie dignitatis: quā sequitur iudiciaria potestas. Sanctificatio autem ⁊ redemptio / ad sacerdotalē spectant ptātem. Dicit̄ aūt christus esse rex nō solū regni celestis ⁊ eterni: sed etiā temporalis ⁊ terreni: q: celestia simul ⁊ terrena dispensat ⁊ iudicat. Iste est gladius q̇ exit de ore eius ex vtraq̄ parte acut⁹. Apocal.c.j. ⁊.xix.c. ex de ꝓuile. ex ore. Unus eñ gladius / vna est eius regia ptās. que tñ duas partes hȝ ꝓpter regnū celestiū ⁊ terrestriū. nō tamen dū in hac vita mortali cōuersat⁹ est regnū terrenū administrare voluit. cui⁹ cā infra dicet̄. Hec aūt dicta sunt de christi ptāte quātum ad p̄ntem sufficit intentionem. ❡ C

Onsequēter aūt tractandū est de cōmunicatione potentie eius. Unde ⁊ sciendū ꝙ potentia creandi: q̄ christo cōuenit solū ſm ꝙ de⁹: nulli cōmunicabilis est. nec in humanitate eius que personaliter diuinitati fuit vnita: multo min⁹ cōmunicari pōt aliis hoibus. nō ex defectu dei: sed ex defectu creature talis ptātis incapacis. ❡ Potestas vero sacerdotalis que christo cōuenit vt hoī: vt supra dictū est: ⁊ ptās miracula faciendi: ⁊ regalis: que sibi cōuenit ⁊ ſm ꝙ deus: ⁊ ſm ꝙ hō: cōmunicabilis est: ⁊ cōmunicatur hoibus. de qua cōmunicatione loquit̄ Hugo de scō victore in ꝓlogo sui cōmenti sup angelica hierarchia sic dicens. Ipse vero oim cōditor: cuius ineffabilis maiestas / ⁊ indeficiens virtus / potēs erat sola gubernare q̄ creauerat sola: voluit rerū a se creatarum participes habere ⁊ cooperatores. nō vt ille eoꝝ ministerio iuuaret̄: sȝ vt ipsi ptātis eius ꝯsortio sublimes efficerent̄. Dñs ergo solus ⁊ ꝑnceps oim / dñationes ⁊ ꝑncipatus sub se eē instituit in ministerio ꝑficiēdo: qd vniuersitatis ordo deposcebat. vt opera eius cōplerent̄ ꝑ ordines ⁊ dispositiones. Sic igitur bonus ⁊ sapiens deus creaturas a se solo cōditas / gubernat ordine quodā. inferiora scȝ ſm gradū ꝑfectionis mediantibus superioribus. sic eñ gubernat corpora per spiritus: ⁊ corpora grossiora per subtiliora. vt generabilia ⁊ corruptibilia / per icorruptibilia / scilicet celestia: ⁊ spiritus inferiores per superiores. ad hoc dist. lxxxix. ad hoc. ❡ Cōmunicatur aūt creature rōnali sue intellectuali gubernatio. Primo quidē respectu ipsius: vt scȝ se ipsam in suis actib⁹ dirigat. Scdo respectu rationaliū: dum quidā angeli ꝑ alios angelos: ⁊ quidā hoies ꝑ alios hoies: ⁊ hoies ꝑ angelos gubernant̄. vt. s. alleg. c. ad hoc. ⁊.xxij. dist. de ꝯstantinopolitana. ⁊.xcv. di. esto. et xj. q.iij. qui resistit. licet eñ q̄libet creatura rōnalis nata sit gubernare seipsam ꝑ virtutē intellectus ꝓprij: tñ cum q̄dam rōnalia ꝑ alia rōnalia gubernant̄. tuȝ q: ordo vniuersitatis hoc exigit. tum q: in aliquibus regimen ꝓprie rōnis nō sufficit. inde opȝ vt ꝑ alioꝝ gubernationem in suis actibus dirigant̄. vt patȝ in hoibus: quoꝝ quidā aliis nō sufficientibus regere. s. semetipsos / ꝓponunt̄ ⁊ p̄sunt ad directionē ⁊ regimen. ꝓpter qd debent esse intellectu p̄stantiores ⁊ appetitu rectiores aliis q̄bus p̄ficiunt̄. naȝ ⁊ in angelis ij qui p̄sunt: magis vigent intellectuali lumine ſm magistros. ❡ § Tertio cōmunicatur gubernatio creature rōnali respectu irrōnaliū. Nā ordine nature diuinitus instituto rōnalia irrōnalibus dñant̄. Gen.j. ibi: et dñamini piscibus maris ⁊c. Aliter tñ gubernat hō rōnalia: aliterq̄ irrōnalia sibi subdita. nam irrationalib⁹ dñatur nō ad vtilitatem illoꝝ: sed ad ꝓpriam. duȝ illis vtitur ꝓpter se. vnde dicit̄ hō finis illoꝝ: q: ꝓpter ipm / ⁊ in eius obsequiū cōdita sunt. Aliis aūt rōnalibus dñatur ꝓpter bonū illoꝝ: q̄uis ex hoc resultet bonū ꝓprium gubernantis. q: per hoc deo ministrat: ⁊ ad eius similitudinē accedit. vnde talis est gubernatio que cōuenit rōnalibus ſm ꝙ rōnalia sunt: vt scȝ per ipsoꝝ bonū gubernent̄. Qui autem p̄sunt aliquibus nō bonū subiectoꝝ: sed ꝓpriū cōmodum intendētes: a vere gubernatiōis rōne degenerāt: q̄ cōuenit rōnalibus creaturis. tales querūt q̄ sua sunt: non q̄ christi. Phil.ij. viij. q.j. sunt in eccl'ia. xxiij. q.iiij. tres ꝑsonas. Qui eñ sic gubernātur: nō regunt̄ libere: sed seruiliter ⁊ q̄si ad modū irrōnaliuȝ ducūtur. ꝓpter qd taliter dñantes / nō reges: sed tyrāni vocātur. Est aūt nūc intentio de illa tm̄ gubernatione q̄ rōnalibus creaturis cōuenit: ⁊ ꝑcipue hoibus q̇ ꝓprie rationales dicūtur. Specialiter aūt de gubernatione siue gubernatiua potentia q̄ a christo ⁊ ꝑ christum cōmunicata est eccl'ie: dicendum est. ❡ B Erat siquidē cōmunicanda hoibus christi gubernatiua ptās. Primo / q: congruebat eius bonitati: vt sue

Pontifex christus.

Melchisedech ⁊ rex ⁊ sacerdos

Sacerdotum leg.

Potētia creādi incōicabilis.

Alie ptātes cōicabiles.

Cōicat̄ hoi gubernatio.

Christi gubernatiua potestas q̄re hoib⁹ cōicata

ptãtis faceret hoīes participes. Scḋo q: cōpetebat eius dignitati. Ad dignitatem nāqȝ gubernãtis ꝛ dñantis ptinet hr̃e ministros ꝑ quos suā ptãtem exerceat. ipsi etiam ministri: quibus ptãs christi cōmunicaṫ: efficiūtur ex hoc digni ꝛ honorabiles/ ꝙ vice christi alios gubernāt. vñ in ps. cxxxviij. dicit de aplis. Nimis honorati sunt amici tui deus: nimis cōfor. est pnci. coꝝ. Tertio/ q: expediebat humane vtilitati. hō em̄ sensibili cognitiōe vtitur: ꝓpter qḋ sicut ei cōuenit/ vt ꝑ sensibilia signa manuducaṫ ad intelligibilem veritatem: ꝛ ꝑ sensibilia sacra suscipiat inuisibilem grãm. j. q. j. multi. de cōse. dist. ij. sacrificiū. Ita cōuenit ei hr̃e gubernatorem visibiliter ꝛ sensibiliter p̄sentē. Christus aūt ſm ꝙ deus/ licet sit oībus ꝛ vbiqȝ pñs: oia gubernans ꝛ regens. Hiere. xxiij. Celū ꝛ terrā ego impleo. vñ Aug. Deus vbiqȝ est in seipso totus. vbiqȝ est: q: nulli parti rerū absens est. vbiqȝ totus: q: cuilibet parti pariter totus adest. in seipso: q: non cōtineṫ eis q̇bus est pñs: imo ipse ea cōtinet: quū inuisibilis est sensu corporeo: q: deuȝ nemo vidit vnq̄. Exo. xxxiij. Jo. j. ꝛ j. eiusdē. iiij. Scḋm ḣo humanā naturā/ est quidē visibilis: q: in terris visus est: ꝛ cū hoībus cōuersatus est. Baruch. iij. in fi. Phil. ij. ꝛ beati oculi q̇ vident que vos videtis. Luce. x. nō tm̄ cōueniebat eius dignitati ꝛ felicitati: vt in terris semꝑ nobiscū cōuersaretur: q̇ suꝑ oēs celos meruit corporaliter exaltari. ps. viij. Eleuata est magnificētia tua suꝑ oēs celos. vñ post ascensionē: licet sit semꝑ nobiscum p̄ñtia spūali. ſm illud Matth. vlti. Ecce ego vobiscū sum oībus diebus vsqȝ ad ↄsummationē seculi. desijt tm̄ esse nobiscū p̄ñtia corporali/ ſm ꝓpriam spēm. in specie tm̄ aliena. s. in sacramēto visibili panis ꝛ vini/ etiā corporaliter nobiscū est. vñ Aug. Donec finiatur seculū sursum est dñs: sed tm̄ hic nobiscuȝ est veritas dñi. corpus em̄ in quo resurrexit: in ea forma qua apparet sanctis: in loco vno esse oportet. veritas aūt eius vbiqȝ diffusa est. de ↄse. dist. ij. p̄ma quidē. in fi. Cōueniens ḡ erat hoīm vtilitati. vt christus potentiā suam gubernatiuā suꝑ hoīes cōmunicando traderet: ꝛ relinq̄ret aliq̇bus hoībus/ ꝑ quos eius eccl'ia regereṫ ꝛ dirigereṫ in finē. ꝓpter qḋ obtinendū ab hoībus/ iesus christus in mūdum venire dignatus est. Non em̄ deficit christus ecclesie in necessarijs ad salutē. ¶ H Hec autē christi gubernatiua potentia: vt ex supra dictis hr̄i pōt: triplex est. vna quidē sacerdotalis: alia regalis: tertia ḣo ad miraculosas imutationes. Qualibet aūt harū christ⁹ cōicauit hoīb⁹: q: q̇libet eccl'ie vtilis. Nam ꝑ miraculoꝝ operationē/ doctrina fidei ↄfirmaṫ. ꝛ in laude diuine ptãtis hō excitatur. vñ ſm Greg. in sermone de ascensione dñi. in p̄n. Ecclesie p̄mitiue necessaria erat operatio miraculoꝝ: vt fides nouella ꝑ ea ↄfirmareṫ: ꝛ irrigareṫ. sicut ꝛ plãtis aq̄ necessaria est ad irrigandū vsqȝquo radices figant. Per sacerdotale officiū hō sanctificatur: ꝛ deo recōciliaṫ. vñ ꝛ quotiēs sacramentū altaris ↄficatur: pctm̄ remittitur. de ↄse. dist. ij. quū oē. ꝛ c. si quotienscūqȝ. xv. q. vij. sciscitantibus. Per actiones ḣo regalis ptãtis/ hō in cōuersatione dirigiṫ. xxiij. q. v. regū. ꝛ c. rex debet. ꝛ ad deū ꝛ p̄ximū debite ordinaṫ: vt ibi. ꝛ ij. q. j. scelus. ¶ I Circa de modo cōmunicationis aliud videaṫ: cōsiderandū ꝙ sacerdotalis potentia cōmunicata est aliq̇bus ſm ministeriū: q̇ ꝛ dicūtur ministri grẽ: q: ministeriū adhibēt dispensando sensibilia sacramēta: in q̇bus cōfertur grã: ꝛ q̄ sunt vasa et instrumēta grẽ: ꝛ efficiūt qḋ figurant. q: sunt sacramēta noue legis. de hoc. j. q. j. dictū. legiṫ et no. c. q. multi. in glos. j. virtutē. ꝛ c. q̇cquid inuisibilis. glos. j. vñ dicūt q̇dā ꝙ non cōmunicatur ptãs: sed solū tribuiṫ ministeriū. Et indubitāter est verū ꝙ nō cōmunicatur talis ptãs/ qualē habet christus: q̄ ſm ꝙ deus est: hȝ ptãtem authoritatis quãtuȝ ad effectū sacramētoꝝ. ſm vero ꝙ hō/ habet ptãtem ministerij. nō qualitercūqȝ: sȝ p̄ncipaliter. hoc bene ꝓbat pre. c. multi. operanṫ aūt ad effectū sacramētoꝝ meritorie ꝛ efficaciter: q: passio eius q̄ ſm humanā naturā sibi cōuenit: cā iustificationis nostre est meritorie: ꝛ est effectiue ꝑ modū instrumenti. q: humanitas christi est instrumentum deitatis ipsius. ꝛ q: est instrumentū cōiunctum: ideo hȝ quãdam p̄ncipalitatem ꝛ causalitatē respectu instrumentorum extrinsecoꝝ/ que sunt instrumēta eccl'ie ꝛ ipsa sacramenta. Unde ptãs ministerij in christo/ hoī cōuenit q: est p̄ncipalis: dr̄ ptãs excellētie. que quidē ↄsistit in quatuor: vt catholici doctores tradūt. Primū/ q: meritū ꝛ virtus eius operaṫ in sacramētis. vt pre. c. multi. Scḋo/ q: in ei⁹ noīe sacramēta sanctificanṫ. vñ cū cruce p̄ficiunṫ. de cōse. dist. v. nūquid. Tertio: q: ipse potuit instituere sacramenta. nam ꝛ ſm Aug. ab eius latere ꝓcesserūt. ex. in clemen. de sum. tri. Quarto/ q: pōt effectū sacramenti sine sacramento ↄferre. ar. de ↄse. di. ij. vt quid paras. ꝛ di. iiij. baptismi vicem. Hanc autē ptãtem p̄ncipalis ministerij potuit christus cōmunicare: sed nō cōmunicauit: ne spes in hoīe ponereṫ: q: maledictus homo q̇ confidit in hoīe. Hiere. xvij. ꝛ Greg. Uere hoīes preposterō ordine ante sibi opē ab hoībus accersiunt ꝛc. de ↄse. dist. j. ois christianus. Et ne diuisio in eccl'ia oriretur cōtra illud. xxiiij. q. j. schisma. c. loquiṫ. sicut tēpore pauli vnus quidē dicebat: ego sum pauli: alius autem ego apollo. j. ad Cor. iij. vbi ꝛ sequiṫ. Ego plantaui: apollo rigauit: sed incrementū dedit de⁹. Itaqȝ neqȝ qui plantat est aliq̇d: neqȝ qui rigat: sed q̇ incrementū dat deus. de ↄse. dis. iiij. baptismus talis est. tit. dist. scḋm. ex de deci. quū nō sit. Potestatem aūt secūdarij ministerij christus cōmunicauit ꝛ tradidit aliquibus: qui dicūtur ꝛ sunt sacerdotes ꝛ mediatores noui testamenti inquãtum sunt ministri summi sacerdotis ꝛ veri mediatoris christi/ vice ipsius agentes ꝛ salutaria sacramenta hoībus exhibentes. Potentia ḣo regalis cōmunicaṫ etiā aliquibus q̇ sunt alioꝝ rectores: qui ꝓpter hoc dicūtur capita populoꝝ. j. Regū. xv. ibi: Caput tribus israel factus est. sub vno tm̄ principali capite christo: cui ptãs regia ſm excellentiā cōuenit. Licet em̄ habentes sacerdotalē potētiam possunt dici aliquo modo capita: magis tm̄ cōuenit nomē capitis habentibus regiā ptãtem: q: per sacerdotalem potestatē efficitur q̇s mediator inter deum ꝛ hoīem. Capitis aūt nomen importat aliqḋ p̄mū in aliquo ordine. Unde magis cōuenit regiā dignitatem haberi ꝑ quā cōstituitur p̄mus suꝑ alios. Tam vero habentes sacerdotalem/ q̄ regalem ptãtem a christo/ dicunṫ christi vicarij: ꝛ christi ministri: ꝛ christi cooperatores. Naȝ christus ita suā potentiā cōmunicat alijs: ꝙ eā sibi nō adimit. sed eaȝ retinet. ꝛ ſm eā p̄ncipalr̄ operaṫ in oībus qui sue potētie sunt participes: ꝛ q̇ eius virtute operanṫ. vñ recte dicunṫ christi cooperatores. ¶ Potentia ḣo miracula faciendi cōicata est adhuc ꝛ cōicatur hoībus a christo. non tm̄ eo mō quo christus hȝ: q: sicut in sacramētis: ita ꝛ in miraculis christus hȝ ptãtem authoritatis ſm ꝙ deus. ꝛ ptãtem instrumētalem cuiusdā p̄ncipalitatis ꝛ excellentie ſm ꝙ hō: q: ipse nō solū miracula facere pōt: verū etiā hāc potestatē ꝛ grãm in alios potest diffundere. sicut dr̄: Luce. x. ꝛ Matth. x. ꝙ dedit aplis ptãtem suꝑ oia demonia: ꝛ vt lãguores curarēt. Alij aūt a christo habēt ptãtem instrumētalem secūdariā delegatā. vniuersaliter em̄ in oī ptãte: q̄ a christo cōmunicaṫ hoīb⁹: christus ipse hȝ p̄ncipalitatē ꝛ excellētiā: hō aūt purus hȝ secūdariū ministeriū ꝛ cooperationē. Patet ḡ ex p̄dictis/ ꝙ potētia christi cōmunicanda fuit hominibus: ꝛ quomodo cōmunicata. ¶ Et

Onuenit aūt ↄsiderare post p̄dicta/ q̇bus hoībus cōmunicata sit christi ptãs: q̄ cōmunicari poterat: ꝛ q̄ vtiliter cōmunicari cōueniebat. ¶ Et p̄mo dicendū est de potentia illa q̄ est ad imutationes miraculosas. Hec aūt potētia nō oībus hoībus cōmunicata est: sȝ aliquibus. nec cōmunicaṫ hec bonis tm̄: sed etiā malis. multi em̄ dicent. Nōne in noīe tuo demonia eiecimus: ꝛ multas virtutes fecimus: q̇bus diceṫ: Nescio vos. Mat. vij. j. q. j. ꝓphetauit. sicut fecit cayphas. Joã. xi. nã ꝛ mali frequēter ꝛ ꝓphetizant ꝛ miracula faciūt. j. q. j. reiecamus. c.

Christi gubernatiua potētia triplex

Sacerdotalis ptãs quō cōicetur

Potētia regalis cōicatur

Potētia miracula faciendi cōicaṫ

Ptãs miraculoꝝ patrãdorū q̇bus cōicata sit.

p:ophetauit.c.multe operationes. vnde ficut alia dona
gratis data/ cōmunia sunt bonis τ malis: vt pphetia et
grã sermonis:τ alia hmōi:sic operatio miraculoꝝ:vt pre.
c.multe.τ de pe.dist.ij.querendum.τ.c.pōt discursus. Nec
etiam cōuenit ista potentia oibus bonis semp. multi em̄
fuerunt τ sunt sancti:qui miracula nō fecerunt. Nam ſm
beatum Bern̄.q̇busdam datur spūssanctus in munus/τ
nō vsum muneris/vt impfectis:qui colūbina simplicita-
te sibi gemūt.sed edificare ,ximos nesciūt.de q̇bus Esa.
lix.Quasi colūbe meditantes gememus. τ de quib⁹.ij.q.
vij.sancta quippe.Alijs datur in vsum muneris:τ non in
munus/vt rep:obis:qui more nubiū alios compluūt:sed
in se aridi persistūt.de q̇bus.ij.Pet.ij. hi sunt fontes sine
aqua:τ nebule turbinibus exagitate: q̇bus caligo tene-
b:arū reseruatur.de pe.dis.ij.si em̄ iquit.ad mediū. vbi in
glos.exponitur hec autho:itas. q̇bus cōperit il[illegible] etis

Virgilianum carmen.

cum.Sic vos nō vobis fertis aratra boues. Sic vos nō
vobis vellera fertis oues. Sic vos nō vobis nidificatis
aues.Sic vos nō vobis mellificatis apes.Alijs vero da-
tur in vsum muneris:τ in munus/vt viris pfectis: q̇ pari
ter ardent τ alios incendūt.vnde de btō Joāne baptista
dicit Jo.v. Jlle erat lucerna ardens τ lucēs. ¶ Hec etiā
potentia nō habet cōnexionē ad regalē:sed ad sacerdota
lem ptātem.q: illa sine his:τ he sine illa sepe inueniūtur.
Cōmunicat ergo ch:istus hāc potentiā quibus voluerit:
τ qñ:τ quātum:τ sicut ,put vtilitati ecclesie/ac hominū
saluti nouerit expedire. Cōmunicata est aūt amplius in
ecclesia ṗmitiua:q: tunc ſm beatū Greg.τ sup:adictum
est:magis necessariū erat ad dilatationē τ cōfirmationē
fidei τ augmentū eccl'ie.τ pres fideliū hanc potentiam
habuerūt in multa plenitudine: vt pz Actuū.ij.iij.τ.v.c.
Jam vero ecclesia dilatata:τ fide robo:ata/nō est tm̄ ne-
cessaria sicut prius hec potentia in eccl'ia. de ɔse.dist.iiij.ve
nit. ¶ L De ista aūt potentia ,sequi nō ptinet ad ,posi
tum. vnde de alijs duabus potentijs est ,sequēdum/scz
de sacerdotali τ regali.circa quas mea versatur intentio.

Ptās sacerdotalis et regalis an eidem cōperāt ꝑsone.

Videtur aūt q̇busdā/ꝙ hec duplex ptās nō eidem perso
ne cōmunicanda τ cōmunicata sit:sed quū sint ptātes di-
stincte:cōmunicande sunt diuersis τ distinctis ꝑsonis.qđ
patet in statu veteris testamēti:in quo diuersis personis
tribuebat ptās regia τ sacerdotalis.Similiter τ in nouo
testamēto diuersis cōmunicari videt. Sacerdotalis em̄
ptās cōuenit his q̇ sacerdotes vocant in eccl'ia siue ponti
fices:qui spūaliter ꝑsunt. Regalis aūt cōuenit ṗncipib⁹
terrenis τ dn̄is tempo:alibus:q̇ τ reges vocant.j.Pet.ij.
sub q̇bus existunt diuersi gradus ptātum: vt ex̄ de maio.
τ obe.solite.ibi:siue regi quasi p̄cellenti siue ducibus τc.
p hoꝝ dicto exp:esse facit.xcvj.dist.duo sunt. τ.ij.q.vij.§.
item quū balaam.ꝟ.sed notandū est. Et ſm hoc videret
dicēdū/ꝙ licet ch:istus sit rex τ sacerdos:tñ eius vicarij.s.
apl'i τ coꝝ successo:es nō sunt sacerdotes τ reges.imo so
lum cōuenit ei ptās sacerdotalis vel pontificalis ex ɔces-
sione ch:isti. Si aūt aliquibus eoꝝ cōuenit ptās regia: h
est ex ɔcessione ṗncipum terrenoꝝ:sicut ex ɔcessione con-
stantini habet roman⁹ pontifex imperialem ptātem.xcvj.
dist.cōstantinus.vide.s.xliij.ar.§.sciendū.xiij.ar.ꝟ.eccle-
sia.Sed licet hoc videat ṗma facie rōnabiliter dictū: tm̄
,fundius considerare volentibus veritatē plus τ aliter
dicere cōuenit. ¶ M Jn ṗmis ergo distinguendū est
de sacerdotio τ de regno seu de regia ptāte. videt aūt de
his distinguendū sicut τ de scientia. Est aūt quedā scien

Scīa duplex.

tia humanitus adinuenta.vt scia pħica:q̇ d: sapientia se-
cularis τ lr̄e seculares.xxxvij.dis.vino.τ.c.qui de mēsa.q-
dam ṽo diuinitus reuelata:vt sacra scriptura.vnde.ij.ad
Timoth.iij. Ois scriptura diuinitus inspirata τc.l.dist.
si quis diaconus.τ vtraq; a deo est:q̇ est sciētiarū dn̄s.vt
in Cantico Anne.j.Regū.ij.τ ad Ro.j.ibi. Deus em̄ illis
manifestauit: τ p:incipalis autho: a quo est ois sapia.vt
d: Sap.j.tm̄ diuersimode est vtraq; a deo. P:ima scz phi-
losophica/est a deo mediante natura intellectus huma-
ni:per quē adinuenta est huiusmodi scientia:τ mediānti-
bus rebus q̇ sunt ipsi⁹ sciētie cā.τ q: tā intellectus huma
nus:in quo est scia: ꝙ ipse res de q̇bus est scia: sunt opus
dei:ideo scientia hmōi d: esse ab ipso: q: opus nature est
opus dei.vnde τ deus ipse ṗncipalis docto: esse hoīm d:
vt Aug.ostendit in li.de magr̄o. ¶ Scđa ṽo scientia/scz
sacra scriptura/est a deo nō mediante adinuētione intel-
lectus humani: sed est ab ipso spāli modo eam reuelāte:
sed τ inspirante hoībus p quos nobis est tradita.spū em̄
sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoīes/scz p:ophete
apl'i τ ceteri sacri scripto:es.ij.Pet.j.c.in fi. Simili g mo-
do est distinguendū de sacerdotio. Nam quoddā sacerdo

Sacerdotium duplex.

tiū est ex humana institutione. τ hoc fuit in lege nature
ante tempus legis scripte.τ etiā post legē datam/apud
eos qui naturali tm̄ lege viuebant. tunc em̄ p:imogeniti
sacerdotes instituebant:vel alij ,pria voluntate offeren
tes officium sacerdotis exercebant:licet fo:te nomen sa-
cerdotis nō haberent.facit p hoc de cōse.di.iiij.qđ apud
nos.Quoddā vero sacerdotiū fuit ex institutiōe diuina.
τ hoc inchoauit in aaron. Jllud em̄ qđ fuit ex institutiōe
humana: cepit ab ipso exo:dio generis humani.vñ τ ſm
Aug.abel sacerdos fuit. Jllud vero qđ ex institutione di-
uina:cepit in aaron.vñ dicit Jsid.in lib. de ꝑsonis eccl'ia-
sticis. Jnitium sacerdotij aaron fuit.quāq; melchisedech
ṗus obtulerit sacrificium.Heb.vij.Gen̄.xiiij.τ post hunc
Abraam/Jsaac τ Jacob: τ in Gen̄.legit in multis capi-
tulis:sz isti spontanea voluntate nō sacerdotali autho:i-
tate ista fecerūt.Ceterū in lege/aaron ṗmus sacerdotale
nomen accepit:ṗmusq; pōtificali stola indutus victimas
obtulit:loquēte domino ad moysen: Applica quoq; ad te
aaron τc.Exo.xxviij.τ vlti.xxj.di.§.j.vbi de ritu o:namen
toꝝ sacerdotaliū:τ vnctionis τ ɔsecrationis sacerdota-
lis agitur.Talis aūt ritus nō erat in sacerdotio legis na
ture:licet aliqui tunc vnctionē interio:em haberent:sicut
haberi pōt ex glos.ad Heb.vij.vbi agit de melchisedech:
de quo dicit glos.ꝙ nō fuit de gente iudeoꝝ: τ ante circū-
cisionē functus est sacerdotio:vt nō gentes a iudeis: sed
iudei a gentibus sacerdotiū acciperent.τ nō fuit vnctus
oleo visibili:vt moyses instituit:sed oleo exultatiōis τ pu
ritate fidei.nec aīalia imolauit:sed in pane τ vino ch:isti
sacerdotiū dedicauit de hoc plene.s.ar.xxxvj.ꝟ.sz tēpore.
¶ Est igit:vt iam dictum est:duplex sacerdotiū:τ vtrūq;
est a deo:sed diuersimode. Nā pmū est a deo mediāte na
tura: q: naturalis lex dictat deū eē colendū:τ ei eē sacrifi
candū τ offerēdū. vñ Ro.j. Jnuisibilia em̄ ipsi⁹ a creatu-
ra mūdi per ea que facta sunt intellecta ɔspiciunt τc. vñ τ
ois idololatria pcm̄ ɔtra naturā est.vnde τ sequit.τ mu
tauerūt gloriā inco:ruptibilis dei τc.τ.j.τ seruierūt crea-
ture potius ꝙ creato:i τc.offerre autē τ sacrificare ad sa-
cerdotes ptinet.Heb.v.in ṗn. ois nāq; pontifex τc. τ.j.q.
j.ipsi sacerdotes:τ.c.sacerdotes. vñ et dictamie iuris na
turalis/vel sponte/vel p institutionē humanā/aliq̇ sacer-
dotale officiū exercuerūt:vt dictū est:offerendo τ sacrifi
cando.Aliud ṽo sacerdotiū est a deo instituente:qđ ince-
pit ab aaron:vt dictū est:de quo intendo: sed translatum
est ad ch:istū:qui constitutus est a deo sacerdos ſm ordi-
nem melchisedech.ps.cix.Heb.vij.ex̄ de cōsti.translato sa
cerdotio.cuius sacerdotiū existit in ecclesia p cōmunica-
tionē:qđ pfectius τ excellentius est:ꝙ legale sacerdotiū.
Et sic distingui pōt triplex sacerdotium. Unū quidem ex

Sacerdotiū triplex.

humana institutiōe a iure naturali:de quo dixi: τ hoc est
impfectum τ quasi info:me. Aliud est ex institutione di-
uina:de quo dixi.τ istud impfectum τ figuratum. Tertiū
est ex institutiōe diuina deo illud hoi ch:isto dante:nō mi
nisterio alicui⁹ hoīs: neq; ſm ritū visibilis vnctiōis: sed
immediate ipm vnguēdo inuisibilis gratie plenitudine.
ex̄ de sacra vnc.c.j.τ sic sacerdotem ipm cōstituendo. et h
est sacerdotiū euāgelicum τ gratie:qđ verum τ perfectū
est.τ ſm participationē huius sacerdotij fiunt τ sunt τ di-
cūtur sacerdotes in ecclesia:q̇bus ad instar sacerdotij le-

galis/visibilis vnctio adhibetur inuisibilē gratiam desi/gnans. ex͂ de sacra vnc.c.j.xvj.q.j.§.ecce sufficiēter. Sacerdotiū igitur naturale nō destruitur ꝑ euāgelium: sed ꝑficitur ⁊ formatur: q: gratia nō tollit naturā: sed format et ꝑficit. Sacerdotiū ꝟo legale cessauit: quia figurale erat. adueniente aūt veritate cessat figura.xxxv.q.j.c.j. de cōse. dist.ij.c.reuera. ex͂ de purga.post par.c.j. de ꝯse.di.iiij.sextā. sed nō quātum ad moralem intelligentiā.vj.di.§.his ita. Sacerdotiū vero euāgelicum tāꝗ verū ⁊ ꝑfectum ꝑmanet intra se/cōtinens qđ ⁊ naturale est ⁊ adimplens legale: qđ in ipm translatū est. Aliter pōt quoqꝫ distingui de sacerdotio: q: quoddā est ꝓpriū: ⁊ quoddā cōmune. ꝓprium est ꝓut quisqꝫ fidelis dicit̃ sacerdos: dum ꝓ se offert deo spūale sacrificiū siue cōtriti cordis/siue afflictionis carnis/siue cuiuslibet boni operis. De pmo ps.l. Sacrificiū deo spiritus contribulatus cor ꝯtritū ⁊c. de pe.di. j.in pn. De scđo ad Roma.xij. Obsecro vos ꝑ miam dei: vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem. De tertio ps.iiij. Sacrificate sacrificiū iustitie ⁊c. De hoc sacrificio dicit̃ Apoc.j. vbi Joānes de christo loquēs ait. Fecit nos deo ⁊ patri suo regnū/⁊ sacerdotes. sup quo dicit glos. fecit nos sacerdotes: vt q ꝑus demonijs imolauimus deo deinceps immolemus. Et qui obtulimus diabolo sacrificium peccatorum: amodo offeramus sacrificia bonorum operum. Item.j. Pet.ij. ibi: Et ipsi tāꝗ lapides viui supedificamini domos spūales sacerdotiū sanctū offerre. spūales hostias acceptabiles deo ꝑ iesum christū. ⁊ paulo post ibi: Uos estis genus electum regale sacerdotiū ⁊c. Commune aūt sacerdotiū est qđ alicui tribuit̃ ꝓ salute multorū viuorum ⁊ mortuorum.xiij.q.ij.anime. ꝓut quidā ordinant̃ sacerdotes in ecclia ad sacrificandū deo ꝓ salute populi: ⁊ ad offerendū deo preces ⁊ vota ppl'i.j.q.j.si sacerdotes. ⁊ de hoc sacerdotio est nunc intentio. Est aliud sacerdotium execrabile ⁊ abominabile idolorum falsorūqꝫ deorum: qđ nō tam sacerdotium ꝗ sacerdotij ꝑuersitas dici debet: de quo sacerdotio.iiij. Regū.x. đ:/ꝙ iehu interfecit sacerdotes baal. ⁊ ponitur.xxij.q.ij.vtilem.

¶ Articulus.lij. A

Regia ptās varia.

DE regno aūt seu de

regia ptāte distinguendū. Quedam enī est ex humana institutione natura inclinante ad hoc. Nam in brutis aīalibus: q̄ gregalia sunt ⁊ socialia: ex instinctu nature inueniunt̃ quoddā regimē. multo magis igit̃ in hoīb⁹: q̄bus naturale est in societate viuere magis/ꝗ cuilibet alij aīali. ⁊ inclinatio est ad institutionē regiminis. ad h̄ vij.q.j.in apibus. ⁊ hmōi regnū đ: esse ex iure humano/ꝙ a natura oritur. Quedā vero ptās est regia ex institutione diuina vel ex iure diuino/ꝙ ꝓcedit a grā. Utraqꝫ autē ptās regia est a deo: sed diuersimode: quia pma est a deo mediāte natura hoīm: que ad hanc inclinat ⁊ mediante humana institutione: q̄ inclinationē nature ꝑficit. ⁊ ideo đ: ptās humana ⁊ naturalis. Secūda ꝟo est a deo speciali modo ipsam instituente ⁊ tradente: ⁊ ideo đ: ptās diuina ⁊ supernaturalis. de qua đ: Non est ptās nisi a deo. ad Roma.xiij.xxiij.q.j.q̇d culpat̃.xj.q.iij.qui resistit. Et pma quidē ptās regia versatur circa regimen tpaliū ⁊ terrenorum: ideo terrena ⁊ secularis vel tēporalis đ: Secūda vero versatur circa regimen spūalium ⁊ celestium: ideo spiritualis ⁊ celestis vocat̃. Amplius pma ptās regia inuenitur cōiter in hoībus: ⁊ quolibet tempore fuit. ⁊ largo modo loquēdo. scz ⁊ tēpore legis nature/⁊ legis scripte/⁊ euāgelij. ⁊ apud quoscūqꝫ hoīes cuiuscūqꝫ stat⁹ et rit⁹. scz fideles ⁊ infideles iudeos ⁊ gentiles. vn̄.j. Regū.viij. đ: Cōstitue nobis regem vt iudicet nos: sicut ⁊ vniuerse habēt nationes. quia illud nature oībus est cōmune participantib⁹ illā naturā. Jn hoc tn̄ differēter fuit hmōi regimen vel ptās apud iudeos ⁊ gentiles: q: apud gētiles fuit solum ex humana institutiōe. apud iudeos vero fuit aliquo modo ex institutione humana: sed interueniente speciali ordinatione diuina: ꝰm quā ⁊ iudices ⁊ reges instituti sunt in illo ppl'o: ⁊ ideo multo melius regimen fuit apud iudeos ꝗ apud gentiles. Secūda vero ptās regia solū fuit ⁊ est apud vni⁹ dei veri cultores. ⁊ in veteri q̇dē testamento ex parte ⁊ imꝑfecte/⁊ quasi in figura cōcessa fuit aliquibus hec potestas a deo: vt patebit. Jn nouo autem testamento ꝑ christū pleni⁹ tradita est. Adhuc vtraqꝫ ptās regia distincta est a sacerdotio. sicut ex diuersitate officiorum ⁊ actuū ostendet̃ infra. Sed pma ptās regia sic distincta fuit a sacerdotio/ꝙ vt in pluribus attributa fuit distinctis ꝑsonis ꝓpter magnā differētiā actuū vtriusqꝫ ptātis: ne vna ꝑ aliam impediret̃ in operādo: tn̄ quolibet tempore inuenit̃ vtraqꝫ fuisse simul in aliqua vna ꝑsona. ¶ B Jn tēpore quippe legis nature melchisedech rex fuit ⁊ sacerdos. Heb.vij. similiter ⁊ iob sacerdos fuit: q: holocausta obtulit. Job.j. ibi/Offerebat holocausta per singulos ⁊c. Et rex fuit sicut ipse ait: Cumqꝫ sederē quasi rex circūdante exercitu. Job.xxix. Primogeniti quoqꝫ regum sacerdotes ⁊ reges erant: vt quidē fuerunt. ⁊ Jsid. ait lib.vij. etymol. Maiorum ꝯsuetudo hec erat: vt rex etiā esset sacerdos vel pontifex. vnde ⁊ romani principes vel imperatores pontifices dicebantur. ar. ff. de iust. ⁊ iu.l.j. ⁊ expssum.xx.di.decreto. ꝟ. pontifex. ibi/antea. Jn tēpore vero moysaice legis samuel simul sacerdotis ⁊ iudicis officio fungebat̃: vt habet̃.j. Reg.vij. ⁊ quasi ꝑ totū. Alio etiā tēpore ꝑ sacerdotes dei ppl's regebat̃. sicut in lib. Mach. apparet. Jn tempore aūt grē summus pontifex imꝑiali ⁊ pontificali potentia vtitur.xcvj.dist.ꝯstantinus. ¶ Secunda vero ptās regia sic distincta est a sacerdotio/ꝙ tn̄ in vna ⁊ eadem ꝑsona inuenitur vtraqꝫ. Jn oībus enī epīs est vtraqꝫ: ⁊ hec est illa duplex ptās que in eis distingui solet/ordinis ⁊ iurisdictionis. de qua legit̃ ⁊ no. ex͂ de elec. transmissam. de ꝯse. eccle. vel alta. aqua. ptās enī ordinis est sacerdotalis. ptās ꝟo iurisdictionis quodāmodo est regalis. aliqn̄ tn̄ vna illarū iuenit̃ in aliquibus sine alia. quidā enī habent ptātem ordinis: sed nō iurisdictionis. ex de renū. post translationē.§.cū ꝟo. ibi in.ꝟ. maxime si veritate subnitit̃: ꝙ dicit⁹. J.loco tn̄ modo cesserit memorato: ⁊ nō ordini. ⁊.c. ad supplicationē. ⁊ de ordi. ab epo q̄ re.c.j. quidā aūt econuerso habent ptātem iurisdictionis: sz nō ordinis vt archid.xcv.di. perlectis. ꝟ. archidiacon⁹. et ar. ad hoc.l.dist. qui sub gradu. ¶ C Hiis igit̃ distinctionibus pmissis videndū est q̄bus conuenit: ⁊ q̄bus cōmunicata est tā sacerdotalis/ꝗ regia ptās. Sacerdotiū siquidem illud qđ đ: naturale: ⁊ est ex humana institutiōe: cōmunicatū est aliquibus ꝰm ipsorum hoīm voluntatem. Sacerdotiū ꝟo legale ꝯcessum est spāliter aliquibus ex pcepto dñi: vt aaron ⁊ eius generi: vt supra dictū est: licet fuerit immutatū tpe heli: ⁊ ad samuelē trāslatum: in quo designabat̃: vt supra dictū est: scz in ar. pce.§. cōuenit. ꝟ. in primis mutatio sacerdotij legalis in sacerdotiū christi quē samuel prefigurauit. Samuel enī interpretat̃ postulat⁹ a deo. iste est christus a sanctis patrib⁹ ⁊ ꝓphetis a deo patre cū multis gemitibus ⁊ suspirijs postulatus: q̇ samuel fuit ꝓpheta sacerdos ⁊ iudex. Sacerdotiū ꝟo euāgelicū cōmunicatum fuit a christo aplīs ⁊ eorum successoribus. et per istos etiā alijs. quātum enī ad actū sanctificandi/cōmisit christus ptātem sacerdotalem in cena. Joā xiij. vbi postꝗ ipse corpus et sanguinē ꝯsecrauit: ⁊ aplīs sumēdū tradidit: formā eis reliquit ⁊ potestatem similiter faciendi: quū ait. Hoc facite in meā cōmemorationē. Luce.xxij. Matth.xxvj. Mar.xiiij. de ꝯse. dis.ij. timorē.c. quia corp⁹. ⁊.c. in christo semel.c. panis est in altari. ⁊.c. iteratur. pro hoc facit qđ no.xcj.dist. in nouo. in glos.ij ꝟ. de aplīs vero ⁊c. Quātum vero ad actum docendi/⁊ alia sacramenta exhibēdi/sacerdotij potestatē dedit ⁊ officiū ꝯcessit: quū ait. Eūtes docete omnes gentes/baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūsancti ⁊c. Matth. vlti. Mar. vlt. ex͂ de bap. debitum. de ꝯse. dist.iiij. ꝓprie. ⁊ quū ait Jo.xx.

Ptās sacerdotalis et regia q̄b⁹ cōicet̃.

Quoꝝ remiseritis peccata remittūtur eis ꝛc.i.q.i.remis sione. ¶ Potestas autē regia temporalis: que est ex iure humano:communicata est quibusdam hoībus qui sunt in stituti rectores alioꝝ: vel ex ordinatione solū/ ꝛ cōmuni consensu alicuius comunitatis hominū/sicut in populis gentiū:vel interueniente cū hoc speciali ordinatione seu ꝯcessione diuina. sicut in pplo israel. Credendum est aūt sic institutos aliqs ad regimen alioꝝ fuisse postq̄ multi plicari cepit humanū genus. sed hmōi rectores non sunt semꝑ appellati reges. sed licet hoc nomen nō esset: res tñ nominis erat. vñ ꝛ apud iudeos aliqñ dicti sunt iudices. vt in lib. Iudicū per totū. postea vero dicti sunt reges: vt in lib. Regū. quādoq̧ tñ nūcupati sunt duces. Nomē aūt regis post diluuiū cepisse dicit a nemroth. vide qd̄ scripsi s.xxxvi.ar.ꝟ.istius. Geñ.x. ibi: Fuit autē ꝑncipium regni eius babylon. ꝛ de isto di.vi.§.ius ꝟo. apud iudeos cepit in saule q̄ primo vocatus est rex deo id concedente ad in stantiā ppli ꝛ signante eum. i. Regum.ix. vltra mediū. ibi: Ecce vir quem dixeram tibi: iste dñabitur pplo meo. ꝛ.i. Regū.x.ad fi.ibi. ꝛ clamauit cūctus populus: ꝛ ait/viuat rex. ¶ Potestas aūt regia spiritualis in veteri quidē te stamento aliqualiter ꝛ ex parte cōmunicata est sacerdo tibus:ad quoꝝ officium ꝑtinebat iudicare de quibusdaꝫ spūalibus: vel que erant figura spūalium: sicut inter le pram ꝛ lepram/mūdum ꝛ immūdum. ꝛ alia hmōi. Leuit. xiij. ꝛ.xiiij. xi.q.iij. quomodo. de pe. di.i.§.ex his. ꝟ. moysi quoq̧. ex/qui fi. sint le. per venerabilem. §. rationibus. ꝛ.xx. dist. §.i. ¶ D In nouo aūt testamento cōmunicata est ꝛ tradita a chr̄o aplīs/ꝛ eoꝝ successoribus. tunc scꝫ quā do dictū est eis. Matth. xviij. Quecūq̧ alligaueritis sup terram: ligata erūt in celis. de pe. di.i. ꝙ penitet. Potestas eñ soluendi ꝛ ligandi est ptās iudiciaria: que ad reges vtiq̧ ꝑtinet. Singulariter aūt ꝛ ꝑncipaliter data est hec potestas regia/isto modo beato petro: ꝛ in ipso cuilibet eius successori. immo ꝛ toti ecclesie quando dictum est ei Matth. xvi. Et tibi dabo claues regni celorum. xxiiij.q.i. quodcūq̧. ꝛ. §. prece. si aūt. ꝛ. xxi. dist. in nouo. ꝛ ex̄ de elec. fundamenta. i. rñso. lib. vi. ¶ E Clauis aūt vt hic sumit importat spūalem potestatē introducendi ad celeste re gnum: vel excludendi ab ipō. vij. glos. xxi. di. §. i. super ver bo claues/que incipit: Gratian⁹ dicit ꝙ clauis sacerdo talis est ipsa potestas sacerdotalis: per quā ligat ꝛ soluit. huiusmodi autē potestas est iudiciaria: ac ꝑ hoc regalis: q: iudicare ꝓprie ꝑtinet ad regis officiū. xxiij.q.v. regū. vnde ij qui hāc potestatē habent in ecclesia/reges dicun tur. nō minus vere ac ꝓprie: sed magis q̄ ij qui tempo ralem habent iurisdictionē: ꝛ tanto magis: quāto regnū in spūalibus excellentius est ꝛ dignius q̄ regnū in tepo ralibus. Et sicut vere ꝛ ꝓprie dicuntur iudices: ita vere ac ꝓprie reges dici possunt/ se ꝛ alios virtutibus regentes. ꝛ ideo regimen haberes: vt dicit Hiero. xii.q.ij. duo sunt. vocant etiam ꝓpter hoc pastores. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vi. xxiij.q.iiij tres ꝑsonas. Io. x. xcv. di. ecce ego. cu͛. c. seq. quia etiā pascere ꝓprium est regie potestatis. Ideo reges olim dicebātur pastores. vnde ꝛ petro dictum est a christo. Io. vlti. ꝛ ex̄ de elec. significasti. ꝛ de maio. ꝛ obe. solite. pasce oues meas. per qd̄ ei cōmittit regimen eccle sie. ꝛ ipm cōstituit regem ꝛ ꝑlatum ecclesie. vt legit ꝛ no. xxi. dist. in nouo. ¶ F Hoc aūt qd̄ dictum est/scꝫ ꝙ habē tes iurisdictionē spūalem vere ꝛ ꝓprie dicant ꝛ sint re ges: ꝓbari potest. Reges nāq̧ ꝯm Isid. dicti sunt a regē do. xii.q.i. duo sunt. ij.q.i. scelus. habentibus aūt dictā po testatem cōuenit regere ppl̄m fidelium/ꝯm illud qd̄ dici tur Actuū. xx. per paulū: Attendite vobis ꝛ vniuerso gre gi in quo vos spūssanctus posuit ep̄os regere ecclesiam dei quā acquisiuit sanguine suo. facit. xcv. di. esto. Dicit au tem Paulus a spūsancto positos: q: instinctu spūssancti fuerūt positi ab aplīs/ꝯm illud Actuū. xiij. in pn̄. Dixit il lis spūs: segregate mihi barnabam ꝛ paulum in opus ad qd̄ assumpsi eos. lxxvi. dist. ꝙ die. vel quia ep̄oꝝ ordinatio

Clauis qd̄ deno tet.

Iurisdi ctionem spūalem hn̄tes di cūtur re ges.

ex gratia spiritussancti est: quā designat vnctio illa/que in episcopoꝝ ordinatione vel consecratione adhibetur. ¶ Item apostoli eoꝝq̧ successores dicuntur ꝑncipes/ꝯm illud ps. xliiij. Pro patribus tuis nati sunt ti. fi. cōsti. eos ꝑnci. sup oēm terram. lxviij. dist. quorum vices. ꝛ iterū ps. cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui de⁹ ꝛc. glos. q: fa cti sunt ꝑduces ꝛ pastores ecclesie. facit. xxxv. dist. ecclesie ꝑncipes. aliter sir̄ dici debent reges: de q̄bus regib⁹ di citur in ps. lxvij. Dum discernit celestis reges super eam. vbi dicit glos. celestis. i. christus/qui sup omnes celos ascē dit: discernit. i. diuidit vel distribuit/reges. i. doctores sup eam scꝫ sup ecclesiam. ꝛ iterum in alio ps. xliiij. dicit: Dele ctauerunt te filie regum. super quo dicit glos. reges dicit apostolos: qui se ꝛ alios in virtutibus regunt. xij.q.i. duo. quoꝝ filie sunt omnes per eos in fide generati vel genis ti. Et btūs Dionysi. xi. c. de diuinis nominibus. dicit ꝙ sa cra eloquia principaliores ornatus. i. illos qui sortiūtur primos gradus: ꝛ qui sunt supremi: vocant sanctos ꝛ re ges ꝛ dños ꝛ deos. Item super illud Apocal. c. i. Primo genitus mortuoꝝ ꝛ ꝑnceps regū terre. distinguit glos. de regibus dicens. Alij sunt reges regendo per diuinam dispositionem sibi subiectos: alij sunt reges regēdo fide les a deo sibi cōmissos: alij sunt reges auxiliante deo re gendo tm̄modo seipsos. Primi sunt ꝑncipes seculares. secūdi ecclesiarum pastores. tertij singuli quiq̧ fideles. Sed christus omniū ꝑnceps est: q: ab ipso est ꝛ potestas secularis: ꝛ cura pastoralis: ꝛ singularis solertia cuiusli bet fidelis. que cuncta: sicut ab ipso habent originem: sic ꝯm ipsum habere debent actionem vt ꝑncipes potestatē secularem inter subiectos sibi homies/teneant iusticiam. pastores ꝑ curam pastoralem/fidelibus sibi cōmissis pre beant doctrinam. ꝛ singuli fideles per singularē solertiā/ in semetipsis seruent sanctimoniaꝫ. ¶ G Patet igitur ex hac distinctiōe/ꝙ pastores ecclesie vere sunt reges: in ter quos is qui summus/petri scꝫ successor/est rex regū/ tam secularium q̄ spūalium: q̄ singuloꝝ fidelium: sicut ipse christus: cuius est vicarius i terris. ex̄ de elec. funda menta. lib. vi. quū ꝑnceps dicitur regum terre. Apocal. i. id est qui in terra sunt. ¶ Ex eo autem ꝙ reges sunt vo cantur etiam prelati: quia presunt: qd̄ regibus conuenit. vnde Sap. vi. Reges terre diligite sapientiā. ꝛ subdit ite rando: Diligite lumē sapientie oēs qui preestis populis. tamq̄ idem sit regem esse: ꝛ pplo peēsse. videt: licet omnis ꝑlatus possit dici rex. xxi. dist. c. i. ꝟ. antea autē. tñ q: regia ptās est summa in humanis. vt dicit Hugo in li. de sacra mentis: ideo reges vocant simplr̄ supremā ptātem habē tes. qui vero sub eis habent ptātem ꝯm aliquid ꝛ nō ꝯm pliciter: alia noīa sortiūtur sibi ꝓpria. vñ. i. Pe. ij. Siue re gi quasi ꝑcellenti: siue ducibus tāq̄ ab eo missis ꝛc. ex̄ de maio. ꝛ obe. solite. ꝛ ꝯm hoc iter ꝑlatos eccl̄ie/ ille q̄ sum mus est: dicit rex simplr̄/ꝯm ptātem spūalem. Quo autē sit rex etiā ꝯm tēporalem. i. patebit. Alij vero ꝑlati: etsi re ges dicunt ꝛ sint: non tñ ita simplr̄ ꝛ absolute sicut sum mus prelatus scꝫ papa. ꝛ eodem modo est dicendū de po testate regia tēporali. ¶ H Sed si vt ostensum est: ꝑlati ecclesie sunt reges: quare ita a fidelibus cōmuniter non vocantur? Rñdeo. Prima causa est ꝓpter supbiam euitā dam. Christus eñ humilitatis magister. iuxta illud/ Di scite a me: q: mitis sum ꝛ humilis corde. Matth. xi. ij.q. vij. qui se scit. xcv. dist. ecce. suos discipulos ꝛ vicarios vo luit ꝑ oia humilitatem seruare ꝛ ostendere. vñ Luce. xxij. dicebat. Qui maior est vestrū fiat sicut minor. ꝛ qui pre cessor: sicut ministrator. simile Matth. xx. ꝓpter qd̄ nō so lum supbia: verū etiam supbie nomen debet declinari et euitari ab eis. ar. bo. xciv. di. ecce. c. di. cōtra morem. vbi di citur. Nihil in ep̄ali ceruice splendidius fulgeat q̄ humi litas. Nomen aūt regis videtur supbiam importare pro pter illoꝝ maliciā qui sepe abutuntur ptāte regali in sub ditos: nō regimen: sed tyrānidem exercentes: ꝛ rem noīs nō tenentes. vnde ꝛ dñs ꝓpterea puto posuit malas cō

aplī ꝛ eo rū succes sores di cunt ꝑn cipes.

Ecclesie pastores sunt re ges.

ditiones regum quas habent: ꝛ quid faciūt: non qđ face re debeant. j. Reg. viij. c. ibi. Hoc erit ius regis. i. tali tyrā nide pro iure vtetur. filios vestros tollet ꝛc. ꝛ. j. Filias q̃ʒ vestras faciet sibi vnguentarias ꝛ focarias et panificas ꝛc. et. j. ꝛ asinos auferet ꝛc. Quū em̄ reges a regendo vo centur: vt. s̄. dictum est: ipsi nō regūt: sed premūt sibi sub ditos: dum nō illoꝝ salutem: sed ꝑpriam vtilitatem ꝛ glo riam intendant ꝛ querant. vnde Aug. v. de ciui. dei. c. xij. ait: ꝙ regimen a regibus: reges aūt a regendo dicti sunt. sed fastus regius: nō disciplina putatus est regentis: vel beneuolentia cōsulentis: sed supbia dn̄antis. Inde est ꝙ ꝓpter regum nequitiaʒ redditur multis regia dignitas odiosa ꝛ onerosa: quā tamen ꝓpter multitudinis bonuʒ esse voluit deus hoībus. ꝓpter qđ ibidem ait Aug. de ro manis/ ꝙ quia regum supbam dn̄ationē non ferebāt: an nua imperia/ binosq̧ imperatores sibi fecerūt: qui consu les a cōsulendo appellati sunt. Qđ autem dictum est de noīe regis: pōt etiam dici de hoc noīe qđ est dn̄s: qđ q̇deʒ nomen vere conuenit prelatis ecclesie: quātum ad id qđ per nomen p̄ncipaliter importat̃. signat em̄ gubernatiuā potentiā: sed quia plures abutūtur dn̄io: ideo nomē dn̄i aliquādo supbiam sonat. ꝛ ꝓpter hoc ait Petrus pasto ribus eccl'ie. j. Pe. v. ꝛ. xcv. dis. esto. neq̧ vt dn̄antes in cle ro. ꝛ christus dicit discipulis Luce. xxij. Reges gentium dn̄antur eoꝝ: vos aūt non sic. ꝛ Matth. xx. ¶ Secūda cā est ꝓpter differentiam ostendendā. Inter spūales enim ꝛ temporales reges/ sicut est discretio in ptātibus: sic dʒ esse in noībus. Principes itaq̧ seculares nomē regis: qđ cōmune est sibi a ꝓprietate retinent/ presertim quia ante institutionē spūalium regum/ officium regis ꝛ nomē plu res habuisse leguntur. p̄ncipes aūt spūales alijs noībus nūcupantur: que non fastum: sʒ actum ꝛ ptātem insinuāt. ꝛ per que dicatur eoꝝ differentia a p̄ncipibus secularibꝰ. dicūtur em̄ pastores. Jo. x. xiij q. j. §. hoc tunc prepositi. ex̄ de verbo. sig. ꝙuis epi. viij. q. j. qui episcopatū. pontifices ꝛ p̄sules. ij. q. iij. presul. de his. xxj. di. cleros. Reges auteʒ non solent vocari similiter/ nec p̄ncipes/ nec duces: licet res nominis verissime cōueniat eis. vnde ꝛ rectores ꝛ iu dices dicūtur. j. q. j. iudices. al's duces. xliij. dist. sit rector.

¶ I Et ꝓpter hoc est sciendū ꝙ ad rei veritatem ꝛ no minis ꝓprietatem ptās p̄ncipum seculariū ꝛ spūalium/ nō debet sic distingui/ vt vna dicat̃ regalis ꝛ alia sacerdo talis: quū regalis vere cōueniat prelatis ecclesie: vt pre. c. j. xxj. di. ℣. antea. ꝛ sacerdotalis inquātum hmōi nomen/ nō importat iurisdictionē ꝛ prelationē: sed solum ordinē. vnde ꝛ sacerdos a sacrificando dicitur. cōsecrat em̄ ꝛ san ctificat. xxj. di. cleros. ℣. sacerdos. imo vtraq̧ vere pōt dici regalis. vna tn̄ est diuina: alia humana. vna celestis: alia terrena. vna spūalis: alia secularis. vt. j. magis videbitur. Uerū quia nomen regis nō debet attribui p̄latis eccl'ie. tum ꝓpter vitationem supbie. tum rōne differentie: vt di ctum est: ideo p sacerdotalem ptātem siue pontificalē insi nuatur iurisdictio: ꝛ ptās regia spūalis: que sacerdotali cōiungitur in vna ꝛ eadem psona. ꝛ hoc mō distinguitur pontificalis vel sacerdotalis ꝯtra regalem: put solis p̄n cipibus terrenis cōuenit: q̇bus relinquit̃ nomē regis. vn̄ xcvj. di. dicit̃. Duo sunt q̇bus mūdus hic p̄ncipaliter regi tur. authoritas sacra pontificū: ꝛ regalis potestas. Illud est etiam attendendū ꝙ in qualibet potestate cōtigit esse rectum ꝛ puersum. legitimū ꝛ illegitimū. Nam sacerdo tium quidam recte assequūtur: vt aaron qui a deo voca tus est. Heb. v. viij. q. j. in scripturis. ex̄ de elec. q̄liter. Qui dam sibi p vsurpationē assumūt/ sicut dathan ꝛ abiron. Numeri. xvj. j. q. j. si quis inquit. vij. q. j. deniq̧. ex̄ de elec. li cet. Regiā quoq̧ potestatem terrenā quidā recte adepti sunt siue per electionē ꝛ p cōmunē consensum multitudi nis: siue p diuinā ordinationē ꝯsensu multitudinis: vt ipe rator quē exercitus facit. xciij. dist. legimus. Diuina ordi natione/ vt dauid. j. Reg. xvj. Quidam aūt indebite et p violentiā vt nemroth robustus venator coram dn̄o. vj. di.

Ptātʒ sacerdotalis et regalis discrimen.

§. si. ꝛ. s̄. retigi. Quidā etiam potestatē regiam spūalē ha bent recte s̄m ordinationē eccl'ie. quidā aūt puerse vt he retici. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. didicimus. ꝛ. c. puden da. Quidā qui sibi eam attribuūt ꝛ vsurpant. j. q. j. princi patus. Nōnulli etiā q̇ christianos se dicunt esse: spūalem ptātem quātum ad aliqua sibi arrogant ꝛ indebite. ex̄ de immu. eccle. nō minus. Patet igit̃ ex p̄dictis quibus cō municata est ptās sacerdotalis: ꝛ quibus ptās regia taʒ spūalis ꝙ̄ secularis. Et ꝙ p̄latis ecclesie vtraq̧ simul po testas cōuenit/ scʒ siue sacerdotalis siue pōtificalis: ꝛ re gia spūalis. ¶ Utrum aūt eis cōueniat ptās regia tēpo ralis: ꝛ quō sit vel non. j. patebit. Quī igitur p̄lati ecclesie duplicē habent ptātem: cōferenda est differentia vtriusq̧ ptātis in ipsis: vt ex hoc appareat que cōueniūt eis ex au thoritate sacerdotali: ꝛ que ex regali p̄ter predicta. Perti net aūt ad sacerdotalem sanctificare. ad regalē aūt rege re. vnde Isido. sacerdos a sanctificando dicit̃. rex a regē do. xxj. di. c. j. ℣. sacerdos. Ois quippe sacerdotalis actus pōt dici sanctificatio: q: per oēm actum sacerdotalē intē ditur sanctificatio aliqua: vel a culpa: vel a nescientia siue ignorātia. sic ꝛ ois actus regiꝰ pōt dici regimē. ¶ L: Sʒ vt specialius de actibus vtriusq̧ ptātis dicat̃. Sciendum est/ ꝙ sacerdos medius est inter deum ꝛ pplm. ꝛ ideo illa sunt sacerdoti ꝓpria s̄m que attenditur mediatio inter deum ꝛ homineʒ: que nō est aliud nisi cōiunctio hoīs ad deum. q: medium habet extrema cōiungere. homo auteʒ deo cōiungitur: qui expurgatur a pctīs que ipm a deo se parant. Esa. lix. in p̄n. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos ꝛ deum vestrū. hoc autē vno modo fit p sacrificia: lō ad sacerdotē ptinet offerre sacrificiū ꝓ pctīs populi: nec non ꝛ suipsius inquātum subiacet pctō. ad Heb. v. Ois nāq̧ pontifex ex hoībus assumptus/ ꝓ hoībus constituit̃ in his que sunt ad deū: vt offerat dona ꝛ sacrificia ꝓ pec catis ꝛc. ꝛ. j. Quī ꝛ ipse circūdatus est infirmitate. Et p̄ pterea dʒ queādmodū ꝛ ꝓ pplo: ita etiā ꝓ semetipso offer re ꝓ peccatis. ad h̄ faciūt. j. q. j. sacerdotes. ꝛ. c. ipsi sacdo tes. iij. q. j. nulli. ad h̄ fac̃ Nūeri. xvj. vbi dʒ/ ꝙ aarō sacdos stans inter mortuos ꝛ viuentes/ ꝓ pplo deprecatus est ꝛ plaga cessauit. Et de eodem aaron dicit̃ Sap. xviij. Per incensum ꝛ depcationem allegans/ restitit ire ꝛ finē impo suit necessitati. ¶ Cōiungitur etiam hō deo quū in ipm mente eleuatur. ꝛ hoc fit per orationem. vnde s̄m Ber. ꝛ damasce. Oro est purus mentis ascensus in deum. ꝛ pe titio decentium a deo. Ideoq̧ ad sacerdotē ptinet ꝓ po pulo orare: ꝛ vota ꝛ supplicationes ꝛ p̄ces ppl'i deo offer re vt iuribus proxime alleg. ꝛ. j. Regū. xij. ibi. Dixitq̧ vni uersus populus ad samuelem: ora pro seruis tuis ꝛc. ꝛ. j. Absit aūt hoc peccatum in dn̄o vt cessem orare ꝓ vobis. ꝛ Johel. ij. dicit̃. Inter vestibulum ꝛ altare plorabant do mini sacerdotes dicentes: Parce dn̄e: parce ꝛc. Coniun gitur etiam hō deo dū ad eius cognitionē p̄uenit. vnde sacerdotum est docere pplm scientiā salutis. vnde sciētia legis cōiuncta est officio sacerdotis. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt scientiā. xxxvj. dist. §. ecce. ꝛ. xxxviij. dist. per totū. ꝛ. xliij. di. sit rector. j. q. vij. cōuenientibus. ex̄ de renun. ℣. cum pridem. §. ꝓ defectu. ex̄ de eta. ꝛ qua. cuʒ sit. Cōiungitur etiaʒ homo deo quū fit particeps diuine grē: p quā efficitur deiformis ꝛ dei filius per adoptioneʒ. Et ideo ad sacerdotem ptinet exhibere sacramēta p que ꝯfertur grā. j. q. j. quicq̇d. c. multi. nō tn̄ ad sacerdotes oēs ptinet oīm sacramētoꝝ exhibitio. quū quedā vt ordo ꝛ cō firmatio in fronte maioribus sacerdotibus reseruent̃: q̇ dicūtur pontifices. xxj. di. cleros. ad hec de ꝯse. di. v. manꝰ. ꝛ. c. nouissime. ex̄ de elec. ꝙ sicut. §. p̄terea. Cōiungit̃ etiaʒ homo p hoc ꝙ ei seruit: ꝛ ipm honorando colit. Et ideo ad sacerdotes ptinet in ijs q̄ ad dei cultum ptinent: mini strare. vnde dicitur sacerdotibus Numeri. xviij. Excuba te in custodia sanctuarij ꝛ in ministerio altaris. xcv. di. gle cris. ℣. ad p̄sbyterū ptinet. ad eos etiā ptinet ꝯsecratio et benedictio eoꝝ/ que ad cultum dei spectant.

Platorū eccl'ie duplex ptās

Sacdos sequester inter deū ꝛ pplm.

¶ Articulus.liij.

A

Quid ad regiā spectat potestatē.

NUnc videndū est de

ijs que ad regiā potestatē spectant. Princi⸗palis aūt ⁊ ꝓpinquus actus regie potestatis est iudicare. vnde dicit̃. iij. Reg. x. de salomo⸗ne. Cōstituit te regē/ vt faceres iudiciū ⁊ iustitiā: ⁊ iudica⸗res ſm iustitiā. ⁊ in Ps̄ xcviij. Honor regis iudicium dili⸗git. ⁊ Sap. vj. Audite reges ⁊ intelligite ⁊ discite iudices finiū terre. et Esa. xxxj. in ṗn. Ecce in iustitia regnabit rex ⁊ principes ei⁹ in iudicio ṗerūt. ad hoc expilsum. xxiij. q. v. regū. Regū officiū est propriū facere iudiciū ⁊ iustitiam. Hiero. sup Hiere. vij. Iudiciū aūt est recta determinatio eius quod iustū est. vnde iudicare est ius dicere. Iustum aūt a iure dicit̃. ⁊ inde potestas iudicādi iurisdictio dicit̃ a iure dicendo: ius aūt dicit̃ a iure possidendo. ex̄ de ꝟbo. sig. ius dictuȝ est. Et quia iudiciū est recta determinatio iuris ⁊ iusti: ideo determinatio ⁊ decisio causarū dicit̃ iu⸗dicium. ſm illud Prouerb. xxvj. Iudiciū determinat cau⸗sas. ⁊ sentētiare in causis est iudicare. Et quia inquisitio est via ad iudiciū. ij. q. j. deus omnipotens xxx. q v. iudica⸗tum est. ideo in actu iudicandi comꝑhendit̃ inquisitio et discussio eorum circa que causa vertit̃: ⁊ iudiciū expectat̃. ex̄ de ꝟbo. sig. forus. Et quia determinatio iustitie sepe fit per correctionem ⁊ punitionē: ideo ad iudiciuȝ pertinet punitio ⁊ correctio malorū. ⁊ ecōtra ꝑmiatio bonorū dis. iij. omnis aūt lex. ⁊ dis. iiij. facte sunt. xxiij. q. v. ꝓdest. vnde Aug. xiij. li. cōfessio. De ijs iudicare dicit̃ in q̄bus potesta⸗tem corrigendi habet. Et corrigere est cor regere ⁊ cor di⸗rigere a quo mala procedūt. iuxta illud: Ex corde ꝓcedūt adulteria ⁊c̄. Mat. xv. ⁊ cor prauū. Chusti regis est reges⸗re ⁊ dirigere. iuxta illud Ps̄. v. Dirige dn̄e de⁹ ⁊c̄. et. xlvij. di. §. necesse. ⁊ actū exteriorē prauū regū mūdi: qui mala acta corrigūt. xxiij. q. v. rex debet. Et quia excludi a regni societate penale est: ideo ꝑtinet ad iudiciū excludere a re⸗gno vel introducere. Et quia iudiciū fieri debet ſm leges. xj. q. iij. summopere. ibi: tūc diuina ⁊ humana lex resoluat̃. iij. q. vij. iudicet. ideo ad reges ꝑtinet leges cōponere: q2 eorū est iudicare: vel positas ab alijs accipere ⁊ ꝓmulga⸗re: ⁊ ad earū obseruantiā inducere ⁊ admonitiōe verbi ⁊ metu supplicij ⁊ ꝓmissione ꝑmij. vnde ⁊ reges dicunt̃ le⸗gislatores. vnde in Esa. de summo rege christo dicit̃: De⁹ iudex noster: de⁹ legifer noster: de⁹ rex noster. Esa. xxxij. faciūt ad hec. ix. dis. c. j. ij. ⁊. iij. quod est palea. ⁊. x. di. c. j. De iure multiplici legit̃ di. j. decretorū.

Iustitie descriptio. Iustitia aūt est cōstās ⁊ ꝑpetua voluntas/ ius suū cuiq3 tribuēs. insti. de iusti. et iur. in prin. ⁊ in prin. decre. rex pacificus. §. ideoq3. Ubi po⸗nuntur tria p̄cepta legis/ totū hominē ordinātia quantū ad se. ibi dicit̃: vt honeste viuat. quantū ad proximū: vnde sequitur: alterū nō ledat. quantū ad deū: ius suū vnicuiq3 tribuat. hec tria etiā ponunt̃. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. ⁊ insti. eo. §. iuris precepta. *Tria legis p̄cepta.* Hanc aūt iustitiā colere summū bonum est in hac vita. xij. q. ij. cum deuotissima. ¶ Leges autē q̄s sanciunt reges: tales debent esse/ vt ꝑ eas fiant homines boni ⁊ virtuosi. al's nō sunt leges: sed corruptiones legū. Qualis autē debeat esse lex: ponit Isid. v. li. etymol. ⁊ est di. iiij. erit aūt lex. dicitur autē lex: q2 ligat hominē a male agendo: quia per legem nemo bene agere compellit̃/ sed male agere ꝓhibetur. xxiij. q. v. ad fidem. qđ intelligo ꝙ per legē nemo bene facere cōpellit̃ quoad vitā eternā cō⸗sequendā. xxiij. q. v. sicut em̄. ⁊ est ratio. ⁊ Aug. in pre. c. ad fidem. Nam nemo bene facere pōt: nisi elegerit/ nisi ama⸗uerit: quod est in libera voluntate. ad fidem tm̄ seruandā bene quis compellit̃. xlv. di. de iudeis. xxij. q. iiij. displicet. ca. nimiū. c. nō inuenitur. Compellitur etiā quis ad peni⸗tentiā: quod bonū est. xxij. q. j. c. si. et. xxiij. q. ij. quicūq3. in⸗tellige vt ibi no. ad hoc ergo debȝ esse intētio regis/ iudi⸗cis/ ⁊ legislatoris: vt subditi ſm virtutē viuāt. ¶ B Ad quod multū valet doctrina ⁊ eruditio: ⁊ ideo ad reges ꝑ⸗tinet docere: sicut ⁊ de Salomone dicit̃ Ecclesiastes vlti. *Regis q̄dā officia.* Quū esset sapiētissim⁹ Ecclesiastes: docuit populū. ⁊ rex dauid in Ps̄. xxxix. Misericordiā tuā (al's ꝟitatē tuā) et salutare tuū dixi. ⁊ iterum Ps̄. l. Docebo iniq̄s vias tuas ⁊c̄. Et quia tūc aliquis efficaciter docet: quū id qđ docet ipse opere implet: quia ſm Greg. Cuius vita despicit̃: re⸗stat vt ei⁹ ꝑdicatio cōtemnat̃. iij. q. vij. §. porro. sub. §. tria. ꝟ. itē Greg. Iudicet ille de alteri⁹ errore: qui nō habȝ in seipso qđ condemnet. cū. c. seq̄n. vsq3 ad. §. itē. Ideo reges debēt leges obseruare: vt ad earū obseruationē subiectos efficaciter inducant. ix. dis. iustū est. palea est. vnde ⁊ prin⸗ceps: etsi legibus sit solutus humanis. ff. de legi. ꝓinceps. ſm tn̄ leges se velle viuere ꝓfitet̃. C. de legi. digna vox. ff. de leg. iij. ex imꝑfecto. vnde ⁊ de christo dicit̃ Actu. j. Ince⸗pit iesus facere ⁊ docere. ¶ Quia ꝟo ad vitā virtuosam organice deseruiunt exteriora bona: ideo ad regē ꝑtinet sufficientiā hm̄ōi bonorū: que ad vitā sunt necessaria: ꝓ⸗curare/ ac ꝓuidere ꝑplo. vnde ⁊ pascere et nutrire actus est regius. vnde ⁊ christus pauit de panib⁹ populū in de⸗serto. Ioan. vj. ⁊. xxxvj. dist. §. ecce. ⁊ de dauid dicit̃ in Ps̄. lxxvij. Elegit dauid ſuū suū pascere iacob ⁊c̄. ⁊ sequit̃. et pauit eos in innocētia sua. ¶ Ad reges etiā ꝑtinet hm̄ōi bona prudēter ⁊ iuste dispēsare ⁊ distribuere ꝓportiona⸗liter ſm vniuscuiusq3 conditionē. vnde in Ps̄. xlvij. Distri⸗buite domos eius. Pertinet aūt ad eos vniuersaliter dis⸗tributio bonorū exteriorū ⁊ officiorū que ad ordinatio⸗nē ⁊ ad ꝑfectionē reipublice requirunt̃. et isto modo oīa sunt regū. dis. viij. quo iure. facit ad hec. xxiij. q. v. dicat ali⸗quis. ¶ Quia ꝟo ꝑ vnitatem ⁊ pacē communitas quelibȝ cōseruat̃: q2 omne regnū in se diuisum desolabit̃. Matth. xij. Luc. xi. xxv. q. ij. si ea. Ideo ꝑtinet ad regem pacis vni⸗tatē in subiecta sibi multitudine ꝓcurare ⁊ fouere. Per⸗turbatur aūt pax multitudinis/ aliq̄n quidem abintra ꝑ nimiam iniuriationē ⁊ iniustam lesionē. ar. ex̄ de dona. ꝓ⸗pter eius. de re iudi. cū te. xc. di. perlatū. aliq̄n ꝟo abextra per violentā impugnationē. ex̄ de resti. spo. cum ad sedē. ca. olim. j. Ideo ad regem ꝑtinet ⁊ subiectoȝ intrinsecas iniustitias tollere. ⁊ cōtra exteriores aduersatiōes regni communitatē ꝓtegere ⁊ defendere. hec ꝓbant̃. xxiij. q. v. principes. ibi: Sepe per regnū terrenū celeste regnū ꝓfi⸗cit: vt qui intra ecclesiā positi contra fidē et disciplinam agunt: rigore principū cōterant̃. ⁊. j. Nam siue augeatur pax ⁊ disciplina ecclesie ꝑ fideles principes ⁊c̄. et. c. regū. ¶ C Quia ꝟo in oīb⁹ ꝑdictis requirit̃ sapiētia siue pru⸗dentia: ideo ad dilectionē ⁊ studiū sapiētie ṗcipue reges inducunt̃ in sacra scriptura. vnde Salomō. Nō diuitias: nō dies multos aut aīas inimicorū suorū a dn̄o postula⸗uit: sed sapientiā ad regēdū populū. qđ ⁊ dn̄o placuit. iij. Reg. iij. hinc ⁊ Boe. j. li. de cōsola. ꝓsa. iiij. ait ad ꝓbiam lo⸗quens. Tu hanc sententiā Platonis ore sanxisti. beatas fore respublicas/ si eas studiosi sapientie regerent: vel si earum rectores studere sapientie contigisset. Et maxi⸗mus Ualerius idem dicit. lib. vij. titu. de sapienter dictis aut factis. Unde ⁊ aureū seculū dicebat̃ q̄n penes sapien⸗tes regnū erat. ait Seneca ep̄la. xcj. ⁊ in policrati. li. iiij. Hꝫ: Romanos imperatores aut duces: dū eorū respublica viguit: nō memini illiteratos extitisse. Et scio quō contin⸗git ex quo in principibus languit virtus literarū: armate militie infirmata est man⁹: ⁊ ipsi⁹ principat⁹ q̄si p̄cisa ra⸗dix: nec mirū quū sine sapiētia nō valeat stare principat⁹. Prouerb. viij. Per me reges regnāt. Et de christo dicitur Hiere. xxiij. Et regnabit rex: ⁊ sapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiā in terra. Unde ⁊ rex romanorū hortatus est re⸗gem francorū/ vt filios suos liberalib⁹ disciplinis instrui ꝓcuraret dicens/ ꝙ rex illiteratus q̄si asinus coronatus. vt in Policrati. li. iiij. dicit̃. vn̄ Esa. vj. Uere em̄ rex sapiēs est stabilimentū ꝑpli. ⁊ ibidē: Si delectamini sedibus et sceptris/ o reges populi/ diligite sapientiā. ⁊ ibidē: Diligi⸗te lumen sapiētie/ om̄es qui p̄estis populis. ⁊ Eccli. x. Iu⸗dex sapiens iudicabit populū suū: ⁊ principat⁹ sensati sta⸗bilis erit. ⁊ sequit̃: Rex insipiēs ꝑdet populū suū: ⁊ ciuita

tes inhabitabunt p sensum prudētiū. vñ ⁊ in laudē imperatoris ait Sozomen⁹ lib. j. c. j. in historia triptita. Autē te p diē exerceri armis ⁊ corpore subiectorū: neq negotia disceptare: iudicare simul ⁊ agere. modo seorsum: nō publice (al's cōiter) que sunt agēda cōsiderare: noctib⁹ vero libris intēdere. Et nō solū in humanis literis: sed ⁊ diuinis erit rex sapiēs. Deut. xvij. Postq̄ rex sederit in solio regni sui: scribet sibi Deuteronomiū legis hui⁹ i volumine accipiēs exēplar a sacerdotib⁹ leuitice trib⁹: ⁊ habebit secū: legetq; illud omnibus dieb⁹ vite sue: vt discat timere dñm deum suū: ⁊ custodire verba: ⁊ cerimonias ei⁹, q̄ in lege scripta sunt. Itē Bern. ad Eugeniū lib. j. Simia in tecto: rex fatuus in solio sedēs. ¶ D Ex p̄dictis pōt accipi q̄ p̄latis ecclesie veraciter ɔuenit sacerdotalis ⁊ regalis potestas. ipsi eñ sacerdotes: vt dictū est: sacrificia offerūt, p populo intercedūt, populū erudiūt, sacramēta dispēsant, in diuino cultu ministrāt: ⁊ que ad dei cultū applicant: benedicunt ⁊ consecrant. Ipsi etiā veri sunt reges: q: ipsi sunt veri spūales iudices in criminib⁹ ⁊ in causis spūalib⁹. xj. q. j. p totū. ex̄ de iudi. atsi clerici. c. cū non ab hoie. Ipsi causas determināt ⁊ sententiāt: ipsi corrigūt ⁊ puniūt: ipsi ligant ⁊ soluūt. xj. q. iij. p totū. ipsi celū claudūt ⁊ aperiunt. Claudit eñ celi regnū alicui quū peccato subiacet. aperitur autē quū a pctō purgat. xxiiij. q. j. quodcūq. xj. q. iij. nihil. Ipsi etiā peccata remittunt. de peni. dist. j. quē penitet. Joan. vlti. qd̄ etiā habet Luc. v. vñ sup illud Marc. ij. Quis pōt dimittere peccata nisi solus de⁹: dicit glos. Solus iudex omniū potestatē habet dimittēdi pctā: q: p eos quoq dimittit q̄bus dimittēdi tribuit potestatē. Ipsi penā relaxāt ⁊ taxant. xxvj. q. vij. tēpora. Ipsi excōicāt ⁊ absoluūt xj. q. iij. p totū. Ipsorū iudicio repellunt hoies a celorū regno: vel admittunt ad illud quū sint christi vicarij xxxiij. q. v. mulier. Ipsi sunt legū positores. ex̄ de mato. et obe. c. ij. Ipsi doctores. xxij. di. nulla ratione. ibi: qui suis doctoribus qui recte epi intelligunt. Ipsi dispensatores: vt ait apl's. j. ad Cor. iiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi ⁊ dispensatores ministeriorū dei. xliij. di. dispēsatio. Ipsi disponūt ⁊ ordināt ministros diuini cultus, et alia que ad cultū dei adhibent. xxv. di. p̄lectis. v̄. ad epm. Ipsi ecclesiastica beneficia distribuūt. x. q. j. q̄si p totū. ⁊ ex̄ de insti. ⁊ de p̄ben. q̄si p totū. xvj. q. j. doctos moderamine. ex̄ de hereticis. cum ex iniūcto. §. fi. Ipsi pastores: vt. s̄. allegatū est. ⁊. ij. q. vij. cura pastoris. ⁊. j. q. ij. pastor. ⁊. xliij. di. sit rector. Vere igit sunt sacerdotes ⁊ reges: q̄bus conueniunt actus vtriusq potestatis. vñ ⁊ in cōsecratiōe epi dr: Epm oportet iudicare ⁊ interp̄tari. i. docere vel interp̄tari qd̄ dubie determinat: cōsecrare, cōfirmare, ordinare, offerre ⁊ baptizare: ⁊ sic habēt pōtificalē ⁊ regiā potestatem. ⁊ habent potestatē iurisdictiōis ⁊ ordinis. Judicare eñ iurisdictionis est. ex̄ de elec. trāsmissam. cōsecrare ⁊ cōfirmare in fronte ⁊ similia sunt ordinis. c. tit. nosti. ⁊. c. q̄ sicut. ¶ E Est aūt in eis hec duplex potestas ad instar angelicorū spirituū: in q̄bus est duplex potestas. Una q̄si ordinis. s̄m quā ɔuenit eis purgare, illuminare, p̄ficere. Alia vero q̄si iurisdictionis. s̄m quā ɔuenit eis custodire ⁊ gentibus ac ꝓuincijs ꝓuidere ⁊ p̄sidere. ꝓpter qd̄ eccl'ie p̄lati angeli aliq̄n dicunt: vt dicit dionysi⁹ in lib. de angelica hierarchia. ad hec Apoc. j. i fi. vij. stelle angeli sūt. vij. ecclesiarū. ⁊. c. ij. ⁊. iij. vbi loquit de istis. vij. angelis: id est septē p̄latis ecclesiarū: q̄s ibi enumerat. ix. q. iij. ⁊ angelo ephesi. j. ad Cor. xj. Ideo deb; mulier velamē sumere sup caput suū ꝓpter angelos. i. sacerdotes. xliij. dis. sit rector. ibi: q: angelus dñi exercituū est. Malach. ij. ¶ Cōsiderādū est aūt q̄ ex dictis pōt sumi q̄dā distinctio actuū vtriusq potestatis. Sūt q̄dā pure sacerdotales, vt sacrificiū offerre ⁊ orare: vt dictū est. ⁊ hos possunt exercere q̄ nullā iurisdictionē habēt: dūmodo habēt sacerdotalē ordinē, vt sunt sacerdotes nō curati. xvj. q. j. §. ecce. Quidam vero sunt actus pure regales: q: eos exercere possunt habētes iurisdictionē spūalē absq sacerdotali ordine, vt iudicare in causis spūalib⁹ extrinsecis. ⁊ spūalē penā inferre, et corrigere, ⁊ punire. ex̄ de of. archid. ad hec. xxv. di. p̄lectis. v̄. archidiaconus. Quidā vero sunt actus cōmunes vtriusq potestati, scz sacerdotali ⁊ regali: q: ad vtrāq p̄tinent diuersimode. ꝓpter qd̄ nec habēs ordinē sine iurisdictione: nec habēs iurisdictionē sine ordine, pōt hos act⁹ exercere. hmōi aūt actus est absolutio peccatorū. p̄tinet eñ act⁹ iste ad potestatē sacerdotalis ordinis. hac ratione: vt doctores tradūt: q: ad eādē potentiā p̄tinet tribuere aliquā p̄fectionē: ⁊ parare materiā ad susceptionē illius p̄fectionis. Potestas aūt ordinis sacerdotalis ad hoc se extēdit: vt conficiat sacramentū corporis christi ⁊ fidelib⁹ tradat ad eorū spūalem perfectionem. j. q. j. sacerdotes. ⁊. c. multi. quare oportet vt eadē potentia se extēdat ad hoc q̄ fideles reddat aptos ⁊ cōgruos ad hui⁹ sacramēti susceptionē: qd̄ fit p purgationē a pctō. de cōse. dis. ij. q̄ scelerate. nā effectus istius sacramēti est vnire christo. de cōsc. dist. ij. in christo pater. cui vniri nō pōt q̄s nisi p immunitatē a peccato quod a deo separat. Esa. lix. in pn. Iniq̄tates vestre diuiserūt ⁊c. oportet ergo q̄ sacerdotalis potestas extendat se ad remissionē peccatorū ꝓpter dispensationē illorū sacramentorū: que ordinant ad peccati remissionē: cuiusmodi sunt baptismus et penitentia. Sed ad potestatē iurisdictionis p̄tinet hic actus ratione materie circa quam exercet: que materia sunt ipsi fideles. act⁹ eñ iste nō pōt exerceri circa aliquos, nisi ipsi efficiant subditi illius qui hunc actū exercet. ex̄ de paroch. nullus. ex̄ de peni. ois. vj. q. iij. scitote. hoc autē nō fit nisi p potentiā iurisdictionis: ⁊ ideo solet dici cōmuniter, q̄ clauis datur cū ordine: sed executio indiget materia debita que est plebs subdita p iurisdictionē. vnde anteq̄ aliquis habens ordinē habeat iurisdictionē: habet quidem clauē: sed nō habet vsum vel actum clauis. ⁊ inde est q̄ nō quilib; sacerdos pōt vti claue quā habet circa quēlibet: sed solū ad illos q̄ ad eius iurisdictionē p̄tinēt, vel ordinarie: vel ex cōmissione: vel ex aliq̄bus casibus. Solius autē summi pontificis est posse vti claue in quēlibet: quia omnes fideles ad eius iurisdictionē pertinent ordinarie. ix. q. iij. cuncta. cū seq. ¶ Et ex eadē ratione dispensatio quorumcūq sacramētorū potētiam iurisdictionis requirit respectu fideliū q̄bus dispensatur. ad hāc materiā faciūt. j. q. j. q̄ quidā. §. ex his v̄bis. v̄. opponit. ibi: sed nc Aug. xvj. q. j. §. ecce in hoc caplo. ibi exp̄ssum. ⁊. §. ecce sufficiēter. ex̄ de or. ab epo. qui re. c. j. ⁊ de renū. ad supplicationē. ⁊. c. post translationē. §. cum ergo. ⁊ op. ar. ex̄ de cler. peregri. tuc. ibi. nō debes eos p̄mittere tuis plebib⁹ celebrare. ⁊ qd̄ legit ⁊ no. ex̄ de peni. ⁊ remis. ois. §. si quis. ibi. alieno. ⁊ in glos. executione habenti. vbi etiā de h̄. ⁊ op. fac. xxiij. q. j. §. his aūt authoritatib⁹. Pōt taliter dici quō remissio ⁊ absolutio peccatorū p̄cipue i foro penitentie p̄tinet ad vtrāq potestatē diuersimode. Nā put hmōi absolutio ordinat ad sanctificationē hois: ad reconciliationē cū deo: sic p̄tinet ad potestatē sacerdotalē. sanctificare eñ deo, ⁊ reconciliare sacerdotis est. vt. s̄. dictū est. put autē in hmōi absolutiōe h; esse iudiciū quoddā: sic p̄tinet ad potestatē regalē vel iurisdictionis. Nā iudicare actus est regie potestatis: vt. s̄. px. Sacerdos aūt cōfessionē audiēs: ⁊ a peccatis absoluēs: et p culpa penā imponens: iudiciariā exercet potestatē vice christi: qui est iudex viuorū ⁊ peccatorū. xxiij. q. v. remittunt. de cōse. dis. iiij. aliud. de peni. di. j. verbum. Ad hmōi vero potestatē iudiciariā requirit authoritas cognoscendi de culpa: ⁊ potestas absoluēdi vel cōdemnādi: ⁊ he sunt due claues q̄s christus petro. Matth. xvj. cōmisit, scz sciētia discernēdi: ⁊ potētia ligādi ⁊ soluēdi. ad hoc. xxj. di. §. j. ⁊ ex̄ de cōsan. ca. j. in fi. sic autē ei cōmisit: vt p eū deriuaret ad alios: ⁊ iō dicit q̄ i petro date sunt toti ecclesie claues: vt dicit Aug. super Joan. ⁊ est. xxiiij. q. j. quodcūq. Et quia propter salutem fideliū date sunt: ideo nulli pōt esse salus nisi clauibus ecclesie se subijciat. xxiiij. q. j. §. si autē. et. c. quicūq. q̄ s̄m plenitudinem sunt apud successorem petri romanum

Eccl'ie p̄latis conuenit sacerdotalis et regalis potestas.

Duplex sacerdotū instar angelorū ptās.

pōtificem/⁊ totius ecclesie pastorē.xxiiij.q.j.qm̄.ibi: cum. successore piscatoris ⁊c̄.ix.q.iij.cūcta.xxiiij.q.j.§.si autem ibi. Petro p̄ omnibus ⁊ p̄ omnib⁹. ¶ Similiter actus qui est docere ad vtrāq̃ potestatē pertinet. Nam put doctrina ordinatur ad purgationē mētis ab ignorantia vel nescientia/ad iustificationē interiorem dispositiue. s̄m illud Joan.xv. Jam vos mūdi estis ppter sermonē quē locutus sum vobis. sic pertinet ad sacerdotalē potestatem: prout in ea cōprehendunt̄ etiā inferiores ordines: q: etiā diaconi possunt docere.xxiij.dist.diaconus. s̄o.ibi.loquat̄ ⁊c̄.diaconi sunt.circa prin.ibi.docentes ⁊c̄.⁊.j.ipse predicat. vnde ⁊ ordo diaconorū dicitur illuminatiuus. prout aūt ordinatur ad directionē exteriorū actuū: sic pertinet ad regalem. Et qd̄ dictū est de actu docendi: intelligēdū est de doctrina publica: q̄ fit in ecclesia ad salutē fideliū. priuata s̄o doctrina: que fit ad vnū vel paucos p modū familiaris collocutionis/non requirit ordinē vel iurisdictionem. Nam tali doctrina priuata pōt docere mulier et laicus.j.Cor.xiiij.xxiij.dist. mulier.ibi.in cōuentu.i.pulpito exponit̄. ergo al's pōt a sensu contra.nec est cōtra.ex̄ de hereticis.cum ex iniuncto.j.r̄nso.ibi.occulta cōuenticula. quia ibi loquitur de cōuenticulis que suspecta sunt. C. de epis ⁊ cleri.conuenticula. ¶ Similiter aūt conferre ordines ecclesiasticos: ⁊ alij plures actus potestatē ordinis ⁊ iurisdictionis requirūt. Sed attendendū q eorum que vtrāq̃ potestatem respiciunt: quedā conueniunt sacerdotibus omnibus/tam minoribus q̄ maioribus: vt baptizare/p̄dicare/soluere/⁊ ligare.xvj.q.j.adijcim⁹.c.ex authoritate.c.sunt nōnulli. Quedā s̄o ɔueniūt solis maiorib⁹/scz epis qui spiritualē habēt consecrationē: vt clericos ordinare: ⁊ plura alia facere.ex̄ de elec.q fic.lxviij.di. q̄uis.

Duplicis p̄tatis sacerdotalis et regalis initium.

¶ f Huius aūt duplicis potestatis sacerdotalis ⁊ regalis spūalis cōnexio initium habuit ⁊ in veteri testamēto. Sacerdos namq̃ summus aliquid habebat de regia potestate spūali: quia nō solū sacrificia offerebat: ⁊ p populo orabat: sed etiam de aliquibus iudicabat que erant figura spūalis. Judicabat em̄ de lepra: p quā significabatur peccatū.xj.q.iij.quō.de peni.dist.j.§.hoc idem.ibi.a lepra peccati mūdamur.⁊.§. ex his itaq̃.s̄.moysi q̄. Leui.xiij.ex̄ qui fi.sint leg.p venerabilem.§.rationib⁹. Judicabat etiā inter sanctū ⁊ p̄fanū/mūdū ⁊ immundū: vt pre.§.rationibus.⁊ licet hoc iudiciū esset de imūditijs carnalibus: he t̄n immunditie figura erāt immunditiarū spūalium/scz peccatorū.xxxiij.q.ij. hoc ipsum. ¶ h Et ideo licet nō haberent claues regni celorū: quia eoz potestas nō se extēdebat ad celestia: tamē in eis p̄cessit figura clauium: quia potestas eorū erat in his que figura erant celestium: quia om̄ia cōtingebant illis in figura.j. ad Cor.x.de cōse.dist.ij.reuera. Legalis quippe sacerdos iudicabat aliq̃s dignos vel indignos ingressu tabernaculi materialis. vt Leui.xiij. quod figurabat celeste tabernaculū nō manufactum. Heb.x. cuius claues nūc sunt in ecc̄lia. Judicio quoq̃ sacerdotis arcebant̄ q̄dā a cōsortio alioz ⁊ separabant̄ a societate ⁊ cōuictu. in quo separatio que nunc fit p excommunicationem figurabat̄.xj.q.iij. audi.

Utra potestas prior.

¶ i Restat aliq̄d dicere de prioritate harū duarū potestatū. Sacerdotiū quidem quod fuit in lege nature: tēpore p̄cessit potestatem regiā non solū spiritualē: sed etiā temporalē. Abel em̄ offerendo sacerdotale officiū exercuit: ⁊ sacerdos fuit s̄m Aug. sicut tetigi.s̄. parū post pn. istius operis in ar.xxxvj. nec t̄n erat in hoibus regia potestas spūalis: nec etiā temporalis. Potestatē autē regiam terrenā/subsecutum est: prout habet esse communiter in humano genere. pri⁹ em̄ institui sunt reges ⁊ appellari: q̄ esset aaron: a quo legale sacerdotium sumpsit exordium. vt.s̄.dictū est.xlj.ar.s̄.in primis. Sed quantū attinet ad israeliticū populū/⁊ ad institutionē diuinā spiritualem. Ante fuit sacerdotiū/q̄ istituerent̄ in pplo illo reges sub noīe regis. Aaron em̄ multis annis p̄cessit saulē: qui fuit primus rex in israel: vt.s̄.dictū est. Moyses t̄n q̄ officium regis exercuit in pplo illo: licet nō vocaret̄ rex: cōtemporaneus fuit aaron: q̄uis ⁊ ipse moyses fuerit sacerdos. s̄m illud Ps̄.xcviij. Moyses ⁊ aaron in sacerdotib⁹ ei⁹.xxij. dis.c.ij. vbi dicit glos. q moyses dicit̄ sacerdos: q: etsi non hostias: vota t̄n populi obtulit deo: ⁊ p pplo supplicauit.xxxvj.di.si quis vult. ⁊ de hoc.xxi.di.§.j.⁊ in glos. cū ergo. s̄.item videt̄.⁊.lxvj.di.porro.in glos.ad certi loci. vn̄ ⁊ mediator ⁊ sequester dictus est christū figurās mediatorem dei ⁊ hoim.x.di.qm̄. vnde Isid. in lib. de p̄sonis ecclesiasticis querendo dicit. Cui⁹ figurā faciebat moyses? si enī filij aaron presbyterorū figurā faciebant: Aaron aūt summi sacerdotis/scz christi.xxi.di.§.j.moyses. Et t̄n q indubitanter p om̄ia christi. qm̄ in eo fuit similitudo mediatoris dei ⁊ hominū. hoc est expressum. de peni.disti.iij.inter hec hiccū.ij.qui est verus dux populorū. Math.ij.ibi: Ex te em̄ exiet dux. ⁊ est verus princeps sacerdotuz.j. Pet.v. ibi: Princeps pastorū. quia ipse sacerdos summus. ex̄ qui fi.sint legi.p venerabile.§.rationibus.⁊ oīs pontificum. ¶ Sacerdotium s̄o euangelicū simul fuit tēpore cū potestate regia spūali. christus em̄ simul cōstitutus est rex ⁊ sacerdos.x.di.qm̄ ap̄lis quoq̃ simul a christo cōicata est vtraq̃ potestas. Regia t̄n potestas terrena p̄cessit euāgelicum sacerdotiū. Quāuis dici possit q s̄m perfectā institutionē hui⁹ potestatis regalis subsecuta sit sacerdotiū euangelicū: ⁊ potestatē regiam spiritualē p quā instituit̄: sicut.j.patebit. ¶ De cōparatione autē s̄m prioritatē dignitatis. Considerandū est q potestas regia spiritualis superior et dignior est q̄ sacerdotalis. In sacerdotio em̄ nō importat̄ p̄sidentia ⁊ p̄latio sicut in noīe regis: sed importatur mediatio ⁊ ministeriū. Sacerdos em̄ habet rationem medij. rex aūt habet rationē principij ⁊ mouētis ⁊ finis. vnde ⁊ christus dignior est ⁊ superior est inquātū rex: q̄ inquantū sacerdos. est em̄ sacerdos inquantū homo. Rex autē est inquantū de⁹ ⁊ inquantū homo. Sacerdos est se offerendo ⁊ recōciliādo. ad Heb.vij. rex est iudicando ⁊ ad regnū introducendo. Math.xxv. ibi: tunc dicet rex. ⁊ sic maior dignitas importat̄ ex eo q rex dicit̄: q̄ ex eo q sacerdos. Quare et in p̄latis ecclesie supior est potestas regalis spūalis: que dicit̄ iurisdictionis: q sacerdotalis que dicit̄ ordinis. vnde archidiacon⁹: qui est diaconus ratione iurisdictiōis est super archipresbyterū qui est presbyter: quāuis t̄n nō habeat totalē iurisdictionē. ad h̄.xcv.di.p̄lectis.§.archipresbyter. Archipresbyter s̄o se esse sub archidiacono: eiusq̃ p̄ceptis ⁊c̄.ex̄ de offi. archid. ad hoc.s̄.archipresbyter ⁊c̄.⁊ no.xxi.di.in nouo.facit.ij.q.vij. puto. vnde hodie etsi eps maior sit ordine ⁊ cōsecratione q̄ cardinalis/diaconus/vel presbyter: cardinalis t̄n superior sedet: ⁊ maior dignitas reputatur. q̄cq̄d dicat Joan. ij.q.vij. q̄q̄. ¶ Si aūt circa hoc obijciat̄/q potestas ordinis sacerdotalis est circa corpus christi verū quo nullum mai⁹. de cōse.di.ij. nihil i sacrificijs.⁊.j.q.j. multi. potestas s̄o iurisdictiōis circa corp⁹ mysticū: qd̄ sunt fideles: q̄re sacerdotalis potestas est dignior. Dicēdū q sacerdos dr̄ h̄re potestatē sup corpus christi verū/inq̄ntū h̄z potestatē alicui⁹ ministerij ad hoc/substātia panis ⁊ vini ɔuertat̄ in verū corpus ⁊ sanguinē christi/dū p̄fert s̄ba: quoz virtute fit hec b̄ndicta ɔuersio. ex̄ de sum. trini. c.j.§. vna. s̄. ⁊ h̄. de cōse. di.ij.q: corpus. s̄.nā ⁊ inuisibilis sacerdos. ⁊.c. panis est in altari. ibi. Ubi autē sacramētū cōficit̄: iā nō suis sermonib⁹ sacerdos: sz vtit̄ sermonib⁹ christi. q̄ s̄mo christi cōficit sacrm̄: nō t̄n h̄z p̄tatē iudiciariā sup verū corpus christi: sicut h̄n̄t sup fideles: ⁊ illi q̄b⁹ cōmissa est iurisdictionis p̄tās: ⁊ ideo nō sequit̄ q sacerdotalis sit superior. Uel pōt dici q s̄m aliq̄d sacerdotalis p̄tās ē dignior q̄ p̄tās iurisdictionis. simplr̄ autē p̄tās iurisdictiōis est dignior. Potestas autem regia tēporalis inquantū tēporalis est: est inferior ⁊ min⁹ digna est q̄ sacerdotalis q̄ spūalis est: sed pōt esse superior ea: vel inquantū hm̄oi p̄tās regia instrumētū est regie p̄tatis spūalis: q̄ supior est sacerdotali. ar. bo.xxiij.q.v. princeps. ⁊.c. administratores. vl̄ put sacerdotalis aliq̄ p̄sona/in aliq̄b⁹ tēporalib⁹/q̄b⁹ vtit̄: dependet a rege terreno. ar. ad hoc.xxiij.q.viij.§.ecce.

Utra illarū dignior.

¶ Articulus.iiij. A

Utriusq̄ p̄tatis diuersitas.

NUnc de gradibus
⁊ ineq̄litate vtriusq̄ potestatis in diuersis p̄/
sonis eas habētib⁹ dicēdū est: In vtraq̄ em̄
p̄tāte inuenit̄ superi⁹ ⁊ inferi⁹: ⁊ mai⁹ ⁊ mi/
nus/ac p̄ hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis sīqdē
potestas quantū ad aliud est equalis in omnibus sacer/
dotibus: ⁊ quantū ad aliud inequalis. Nam quantū ad
actū cōsecrandi: quē habet sacerdos circa corpus christi
verū: equalis est sacerdotalis potestas in oībus eā habē/
tibus: sed q̄ntū ad actus quos habet sacerdos circa cor/
pus christi mysticū/scz circa fideles: cuiusmodi act⁹ sunt
baptizare/soluere/⁊ ligare: inuenit̄ inequalitas in pote/
state sacerdotali. ⁊ quidā sunt alijs superiores: vt epi qui
⁊ pontifices dicunt̄.xxi.disti.cleros. ad actus em̄ p̄dictos
exercendos requirit̄ nō solū sacerdotalis ordo: sed etiam
iurisdictio: vt in ar.p̄ce.s̄.dictū est. quā iurisdictionē sacer
dotes inferiores nō habent/nisi p̄ superiorū cōmissionē:
scz epoz.xvi.q.i.§.ecce in hoc.c.generaliter.§.ecce sufficiē
ter.⁊ cunctis fidelibus. ¶ B Alio modo pōt accipi gra
dus in potestate sacerdotali. nā in epis est ordo sacerdo/
talis s̄m perfectionem quādam. Perfectū em̄ d̄r aliquid
quū pōt aliqd p̄ducere: et bonitatē suā alij cōmunicare.
Epi aūt nō solū habent ordinē sacerdotalē in seipsis: im/
mo ⁊ alijs huius ordinis potestatē tradunt: ipsi em̄ alijs
dispēsant sacramentū ordinis. ex̄ de elec. quod sicut. lxvij.
di.c.i.⁊.ij.⁊.lxviij.dist.presbyteri.⁊.c.q̄uis cor epis. vbi po
nit̄ gradus inequalitas: ⁊ in quib⁹ inter cor epos ⁊ p̄sby/
teros/ex vno latere: ⁊ epos/ex altero. nam (vt ibi d̄r) etsi
consecrationē scz sacerdotalē habent primi: pōtificatus
tamē apicē nō habēt. Et licet hm̄oi dispensatio requirat
potestatē iurisdictionis: ptinet tm̄ ad potestatē ordinis sa
cerdotalis pfectam: ⁊ p̄pter pfectionē sacerdotij dicūtur
epi superiores sacerdotes. p̄pter quod eis tanq̄ pfectio
ribus ⁊ superioribus quedā specialiter reseruant̄: vt p̄c.
ca.q̄uis cor epis.⁊.xciij.dis.legim⁹. ibi: quid em̄ facit exce/
pta ordinatione eps: ⁊.i.ad fi. p̄sbyter ⁊ eps: aliud etatis/
aliud dignitatis est nomē. Quicquid em̄ arduū circa fi/
deles agendū est: exceptis reseruatis pape/ad epos per/
tinet: quorū authoritate minores sacerdotes possunt id
quod eis agendū cōmittitur.xxv.di.perlectis.v̄. ad epm p̄/
tinet. vnde ⁊ in ijs que agunt vtunt̄ rebus p̄ epm conse/
cratis. vt ibi. In signū aūt pfectioris potestatis/adhibet̄
epo consecratio specialis. de qua ex̄ de sacra vnc.c.i. in q̄
quidem cōfert̄ ei aliqua specialis potestas respectu qua/
rundā actionū sacrarū. vnde epatus ordo qdā est supra
sacerdotiū: prout ordo est officiū quoddā respectu qua/
runcūq̄ actionū sacrarū. ⁊ sic sumitur.xxi.dist.cleros.v̄.
ordo v̄o epoz. ⁊ ex̄ de renū.post trāsla.§.cū ergo. ibi. ⁊ nō
ordini.⁊.lxviij.di.sicut. ibi.tm̄ ordo seruet̄.⁊.lxvi.di.porro.
ibi.ordinatus.⁊ ibi.eps ordinet̄. et ibi. ordinatio.⁊.lxiiij.
di.lxv.⁊.lxvi.quasi in oībus.c.consecratio epoz vocat̄ or/
dinatio: licet nō sit ordo p̄ut ordo est sacramētū quoddā;
vt sumit̄.i.q.i.§.sed notandū. vbi de sacramētis legitur ⁊
no.⁊.§.ecce cū honoris. Est em̄ eps supior nō solū p̄pter
iurisdictionē: sed etiā p̄pter ordinē sacerdotalē quē habz
modo pfectiori. vnde ad omes sacerdotes cōiter ptinet
catachizare. de conse.di.iiij.catachismi. baptizare.c.di.ve
nit sacerdos. p̄dicare.xvi.q.i.adijcimus. conficere.i.q.i.sa
cerdotes. soluere ⁊ ligare. de peni.di.i.v̄bū. ¶ Sz ad pon
tifices spectat clericos ordinare: v̄gines bn̄dicere: epos
alios cōsecrare: man⁹ imponere siue cōfirmare: synodos
celebrare: basilicas dedicare: degradādos deponere: chris
ma cōficere: vestes ⁊ vasa cōsecrare. ad hec ex̄ de elec. q̄ si/
cut.xx.q.i.deuotis.lxvi.di.porro. de cōse.di.v.in primis.xij
capl'is.xviij.di.c.vlt. de cōse.di.i.missarū.c.nullus. ex̄ de iu
di.cū nō ab hoīe. ex̄ de pe.degradatio.li.vi.xcv.di.p̄sbyte/
ros. vbi etiā aliq̄ enumerant̄ q̄ epo ptinēt: de qbus p̄sbyte
ri nō habēt se intromittere.xxiij.dist. sanctimonialis.xxv.
dist.perlectis.v̄. ad epm. de cōse.di.i.cōsulto. Iste cōcor.refe

Sacerdotū officia.

Epoz officia.

rēde sunt singule singulis dictiōib⁹ tangētib⁹ officiū epi
p̄xime positis. Est itaq̄ gradus et ineq̄litas in sacerdo/
tio/dū qdā maiores: qdā minores dicunt̄.xxi.dist.cleros.
xcv.dist.olim. Et hm̄oi ineq̄litas oīni fere tēpore fuisse le/
git̄ in sacerdotio. Nā ante legē datā: vt Innocē.iij.refert.
multi erāt sacerdotes minores: qs chananeos vocabant
cōiter. vn⁹ aūt erat summ⁹ sacerdos: quē vocabāt specia/
liter arabarchū. arg. ad hoc.lxxx.di.in illis. Post legē v̄o
datā: aaron summ⁹ sacerdos fuit. filij v̄o eius minores sa
cerdotes ministrātes sub eo.xxi.di.§.i. ¶ C Apud gen/
tiles quoq̄ sacerdotes minores erāt. q̄ dicebantur flami/
nes. q̄si filamines/a filo qd̄ portabāt in capite.xxi.dis.cle/
ros.v̄.sacerdotes aūt. ⁊ maiores q̄ archiflamines dicebā
tur q̄si principes flaminū. vel protoflamines. a proto qd̄ est
primū.xxi.di.§.i.vt p̄c.c.in illis. In nouo etiā testamento
christus ipse maiores ⁊ minores instituit: scilz.xij. aplos:
quorum vices obtinent in ecclesia episcopi.lxviij. distinc.
quorū vices.xij.q.i.vidētes. ibi: epoz q̄ locū tenēt aplor.
ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.a christo. ibi: qz de solis aplis le
git̄: quorū vicarij sunt epi ⁊c̄.⁊.xxi.di.in nouo. ibi: ipsis q̄
decedētibus in eorū locū surrexerūt epi ⁊c̄.⁊.lxxij.di.disci
pulos. qbus succedūt p̄sbyteri siue minores sacerdotes:
qui sunt maiorib⁹ auxiliū operis ad hoc vt institutio fide
liū facili⁹ ⁊ vtilius gubernet̄.xcv.dist.ecce ego. Petrū v̄o
in summū sacerdotē elegit sup alios p̄ oībus ⁊ pre oib⁹.
hec pbaut̄.xxi.di.§.i.⁊ p̄c.v̄. in nouo.⁊.xciij.disti. legim⁹.
vbi Hierony. vocat etiā presbyteros successores aplorū.
ibi: ceterū oēs successores aplor sunt. sz hoc verū est qad
sacramētoz dispēsationē. ⁊ no. in p̄c.c.vidētes. sic etiā in/
telligit̄.xciij.di.dn̄s. ibi: aplos.i.epos ⁊ p̄sbyteros dn̄s ele
git. Itē sicut in veteri testamēto aliq̄ erant p̄pria summo
sacerdoti/tam in actionib⁹/q̄ vestibus ⁊ ornamētis: vt in
multis capl'is ⁊ in Leuitico cōtinet̄. Ita ⁊ in nouo epi ha
bent supra minores sacerdotes ⁊ specialia opera: vt pba
tū est: ⁊ specialia ornamēta que sunt signa specialis pote/
statis eoz. ex̄ de priuile. vt apl'ice.li.vi. ex̄ de sacra vnc.c.i.
§.fi.xliij.disti.sit rector. ibi: vestimenta etenim sacerdotis.
¶ D Quāuis aūt in sacerdotio sit gradus ⁊ ineq̄litas:
in potestate tm̄ pontificali gradus nō est quantū ad ea q̄
sunt ordinis epalis. oēs em̄ episcopi sunt equales/quātū
ad ea que sunt epalis ordinis. quantū v̄o ad ea q̄ sunt iu
risdictionis nō sunt equales: sed sunt gradus in eis. vt p̄z
xxi.di.cleros. vnde cōsequēs est videre de hm̄oi gradib⁹.
Potestas nāq̄ regalis que iurisdictiōis est: nō est equa/
lis in omnibus habentibus eā: sed s̄m gradus quosdam
inuenit̄ in eis. ⁊ hoc verū est in vtraq̄ potestate: regia scz
tam tēporali q̄ spūali. In regia quidē potestate tēporali
gradus est: dū quidā reges superiores sunt alijs regib⁹. ⁊
reges superiores sunt ducib⁹ ⁊ alijs gradib⁹ potestatū. q̄
aliud participāt de regia p̄tāte: licet nō dicantur reges.i.
Pet.ij. ad hoc ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ibi: siue ducib⁹ tāq̄
ab eo missis.xcv.di.esto. ibi: Cur ergo inq̄t te habeā vt p̄n
cipē: quū tu nō habes me sicut senatorē? ⁊ ista graduū di/
stinctio bn̄ pbat̄.xi.q.iij.q̄ resistit. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta.
§. vt g̃. ibi: nullus imperator/seu rex romanoz: aut alius im
perator vt grecoz: aut rex/p̄nceps q̄si primū locū capiēs.
post regē marchio inuestit⁹ de marchia. dux de ducatu in/
uestit⁹. Comes a comitatu inuestit⁹ aut baro. Sūt et alij
gradus dignitatis ⁊ p̄tātis sub istis: vt Capitane⁹/a prin
cipe vel ab aliq̄ plebe vel parte plebis institut⁹. Ualuaso/
res a capitaneis antiq̄t⁹ feudū tenētes. Ualuasini mino/
res valuasores. hi oēs ptinent̄ in li. feudoz. ti. si qs dicat̄
dux. de his gradib⁹ legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. fundamēta.§.p̄/
inde ⁊c̄. Et sup oēs est vnus summ⁹ vt imperator. vij.q.i. in
apib⁹. legit̄ ⁊ no.lxiij.dis. hadrian⁹ papa.xi.q.i.§.hec si qs.
de his gradib⁹ eccl's.v. excelso excelsior est ali⁹: ⁊ sup hos
q̄ eminētiores sunt alij: ⁊ insup vniuerse terre rex impat
seruiēti. ¶ In potestate quoq̄ regia spūali sunt gradus.
Necessitas em̄ ecclesie requirit pluralitatē rectorū: dum
ad regimē totius ecclesiastice multitudinis vnus nō suf/
ficit per seipsuz. messis em̄ multa requirit operarios mul

Gētiles sacerdotes.

Noui testamēti sacerdotes.

Gradus regie potestatis tēporalis.

tos. Lu.x.xxi.di.in nouo.vñ oportuit potestatē regiminis
pluribꝰ cōicari:sed q: q̄ sunt a deo/ordinata sunt. ad Ro.
xiij.⁊ facit.xxiij.q.i.q̄d culpat. Et sicut est ordo in rebꝰ: ita
et in potestatibꝰ.ordo aūt inequalitatē req̄rit ⁊ gradus.
vt est expssum.lxxxix.di.ad hoc.ideo potestas spūalis regi
minis nō in oibꝰ est eq̄liter:sed ſm gradus quosdā.nā sup
epos sunt archiepi.⁊ sup hos sunt primates⁊ pǣarche.de
hoc.ix.q.iij.per oia.c.vsq̧ ad.§.sola.xxi.di.cleros.de ap. ro
mana.li.vi.⁊ de of.or.romana.li.vi.⁊ de sen.ex. venerabili
bus.lib.vi.⁊ de puile.antiqua.⁊ de vsu pal.c.i.cū si. Sicut
em̄ vna cōitas excedit/et includit aliā:vt cōitas puincie
cōitatē ciuitatis:⁊ cōitas regni cōitatē vniꝰ puincie:⁊ cō
munitas totius mundi cōitatē regni:vt vi.q.iij.scitote.sic
vna ptās aliā excedit ⁊ includit.vt ibi.⁊.c.deniq̧. Est etiā
alio modo gradus in hmōi potestate: dū in eadē cōitate
q̄dā habēt potestatē totaliter:vt epi. q̄dā aūt partialiter:
vt archidiaconi ⁊ archipsbyteri.vt ex de offi. archid. ⁊ ar
chipresbyteri.p totū.xxv.di.plectis. ¶ E Est etiā cōside
randū vlteriꝰ/q̧ vbi est gradus ſm magis ⁊ minꝰ/⁊ supe
rius ⁊ inferiꝰ/oportet esse aliud vnū summū.q: magis et
minꝰ dicūtur p cōparationē ad maximū qd aūt p excellen
tiā dicit:vni soli couenit:⁊ ppter hoc ois gradus respicit
ad vnū primū ⁊ summū. Oportet ḡ esse vnū summū/cui
ptās spūalis regiminis couenit in summo ⁊ principalis
ter:⁊ ſm plenitudinē. In cuiꝰ rei figurā Dauid.xxiiij.sum
mos sacerdotes instituit:q̄bꝰ tñ vnū prefecit.vt no.de ↄse.
di.i.c.i.⁊ ex p̄cepto dñi Moyses filios Aarō instituit.ipm
āo summū sacerdotē.xxi.di.§.i.Et q: qd est pncipaliter et
maxime tale:causa est alijs vt sint talia:sicut maxime cali
dum/causa est alijs vt sint calida:vt ignis. Ita ab illo vno
cui primū ⁊ maxime couenit spūalis regiminis ptās:deri
uat ad alios hec ptās partialiter/et ſm gradus quosdā:
sicut req̄rit ecclesie diuersitas pariter et decor. Et ab hoc
[illegible] depēdent oēs q̄ sunt quocūq̧ modo participes spūa
lis regiminis.sicut ab eo q̄ est sup oēs eccl'ias/ecclesiarūq̧
rectores. Hic aūt vnꝰ rector christꝰ est.sed q: christꝰ corpo
ralē presentiā erat subtractrusꝰ eccl'ie:couenicbat vt alicui
vni cōmitteret vniuersale regimē ecclesie:q̄ ecclesiā reges
ret loco ⁊ vice sui.ex de homic. p humani.lib.vi. Hic autē
vnus fuit Petrꝰ:cui singulariter dixit Jo.vl. Pasce oues
meas.ex de elec.significasti.de ma.⁊ obe.solite. Cui etiā p
mortē fidelibꝰ abscedēti alios in equali ⁊ simili potestate
succedere voluit:vt hūana potestas esset semp apud vnū
p vtilitate ⁊ vnitate ipsiꝰ eccl'ie/vsq̧ ad finē seculi. vt p̄di
cto.c.pro humani.⁊.c.solite.⁊ ſm hoc pōt intelligi dictū a
christo Mat.vlti.in vltimis v̄bis euangelij. Ecce ego vo
biscū sum oibꝰ diebꝰ vsq̧ ad consummationē seculi.q: em̄
qui facit p aliū:p seipm facere videt.ff.de admi.tu. ita tñ.
§.gessisse.xvi.q.vi.cōsuetudo.in si.⁊ ex de sen.ex. vt fame.
⁊.c.mulieres.cū concor.ibi positis: Ideo p hoc q̧ superest
cū ipsis fidelibꝰ aliq̄s vnꝰ p successionē nō carnalē/sed spi
ritualē/vice christi regēs ecclesiā:dr̄ esse ipse christꝰ oibus
diebꝰ nobiscū vsq̧ ad mūdi finē. Predicta pbant. xxi.di.
§.i.xix.di.ita.ex de elec.fundamēta.i.rñ.li.vi. ⁊ de homi.p
humani.i.ad Cor.xvi.i.rñ.li.vi. ¶ Post finē āo mūdi nō
erit ista platio eccl'ie opportuna.q: p ipm christū imedia
te reget/⁊ pascet:illuminabit/et beneficiabit. Apoc.xxij.
ecclesia militās triūphāti adiuncta/⁊ effecta triūphās:q:
tūc cessabit militia/facta plena victoria:⁊ dabitur corona
vel diadema de manu dñi. Sap.v. De hoc no.lxxxix.di. ad
hoc in glos.hoc erit.q̄ loquit de cessatione plationis in pa
tria. Sicut ḡ in regno iudaico Rex Regi successit post da
uid:vt apparet.iij.Reg.⁊.iiij.⁊.ij.Paral.per totū.ita ⁊ in
ecclesia succedit vice christi pōtifex pōtifici per electionē.
viij.q.i.in p̄uis sex caplis vsq̧ ad.§.his oibus. vide qd in
ps.cxxxi.dicit de Dauid. De fructu ventris tui ponā super
sedē tuā.si custodierint filij tui testamētū meū: ⁊ testimo.
mea hec que docebo eos.⁊ filij eoꝝ vsq̧ in seculū sedebūt
sup sedem tuā. Impletur in eo quē Dauid prefigurauit/
scilꝫ christo,cuiꝰ vice super soliū ecclesiastici regni vsq̧ ad
diē iudicij sedet aliq̄s vnus rex:nō idē ſm personā:sed idē
ſm potentiā.de quo vno dr̄.i.Reg.ij. Dñs scꝫ christꝰ iudi
cabit fines terre:⁊ dabit imperium regi suo:⁊ sublimabit
cornu christi sui. ¶ Hic ergo vnus apud quē est summa
potestas spūalis regiminis est successor Petri: Romanꝰ
scꝫ pōtifex vicarius iesu christi. Licet em̄ alij rectores eccle
sie q̄ succedūt alijs apl'is/vt.s̄.proxime pbatum est/ vicarij
dei dicantur:⁊ sint:hic tñ simpliciter ⁊ vniuersaliter vices
christi gerit in terris.ex de elec. vbi periculū.§.ceterū.⁊.c.
fundamēta.§.decet.āo.ipsaq̧. Dicit aūt vicarius christi/⁊
inquantū homo solū:q: sacerdos est.⁊ inquantū deus et
homo:q: rex est.vñ ⁊ vere dei vicarius nominat.in pre.§.
decet.hic est rex oim spiritualiū regū:pastor pastoꝝ:pater
patrū:caput oim fideliū:⁊ oim qui fidelibꝰ presunt:.vñ et
eccl'ia cui p̄sidet/scꝫ romana mr̄ ⁊ caput est oim ecclesiaꝝ
xxij.di.c.ij.in si.ij.q.vi.quisquis.cū duobꝰ.c seq.c.ad roma
nā.ex de elec.fundamenta.§.isti sunt.ibi.caput totiꝰ orbis
effecta.ex de sum tri.c.ij.§.si quis in isto.iij.q.vi.dudū.vbi
dicit.⁊ sicut beatus Petrus primus fuit oim aploꝝ: ita ⁊
hec ecclesia suo noie cōsecrata dño instituente prima sit ⁊
caput ceterarū:⁊ ad eā quasi ad matrē atq̧ apicē oēs ma
iores ecclesie cause/⁊ iudicia epoꝝ recurrāt ⁊c. vide.s̄.ar.
xlv. Idē.xcvi.di.cōstantinus.q̄ est palea granosa.hic. licet
a pprietate dicatur Romanus pontifex.ex de cōsti.licet eo
pontifex.⁊ de rescrip.si gratiose.⁊ de elec.fundamēta.§.de
cet.lib.vi.⁊.iij.q.vi.dudū.verissime tamē dicit/⁊ est ponti
fex summus oim christianorū ⁊ omniū ecclesiarū rector ⁊
epus vrbis ⁊ orbis.ex de elec.vbi periculū.§.ceterū. ibi. re
ctoris vniuersalis ecclesie ⁊c̄. Qui licet alijs mediātibus
pastoribꝰ gubernet diuersas ecclesias speciales: tñ imme
diatū regimē exercere pōt super ecclesiā qualibet. ix.q.iij.
aliorū.ibi.dū illi scꝫ petro q̄cq̄d fideliū est vbiq̧ submittit:
dū totiꝰ corporis caput designat esse.c. per principalem.
Hic est sacerdos ⁊ pōtifex summus et vnus. cui oēs fide
les obedire debēt/tāq̄ dño iesu christo.xix.di.in memoriā.
⁊.c.nulli.xxi.di.in nouo.lxxxi.di.si qui.in si. ¶ Hic est gene
ralis iudex qui oēs fideles cuiuscūq̧ cōditionis/dignita
tis/⁊ status/iudicat.⁊ ipse a nemine iudicari pōt.sed apl'i
voce ⁊ pprie ⁊ specialiter pronūtiat. Qui aūt me iudicat
dñs est.i.ad Cor.iiij.ad hec.ix.q.iij.aliorū.⁊.c. pater. cum
alijs ibi.c.⁊.s̄.in pn.istius operis pleniꝰ dixi in.iiij.v.⁊.vi.
arti. Hic est apud quē plenissime sunt claues eccl'ie a chri
sto tradite. Mat.xvi.quibus ligat/⁊ soluit:claudit/⁊ ape
rit:excludit/⁊ recipit:stringit/⁊ relaxat:sentētiat/et iudi
cat.xxi.di.§.i.⁊.xix.di.ita.xx.di.§.i.xxiiij.q.i.quodcūq̧.ex de
ma.⁊ obe.solite.§.penul.ij.q.vi.qui se scit. ¶ Hic est sum
mus ordinator diuini cultꝰ:⁊ oim que ad diuinū cultū ap
plicantur:⁊ pertinent.ex de cōsti.ex parte.de ↄse.di.i.vasa.
¶ Hic est dispēsator summus.xlvij.di.dispensatio.ex in p̄s
he.sacrosancte.lib.vi.⁊ vniuersalis ministeriorū dei ⁊ the
saurorū christi ⁊ ecclesie distributor ⁊ dignitatū ⁊ officio
rū beneficiorūq̧ ecclesiasticoꝝ omniū:in q̄bus distribuen
dis ⁊ cōferendis primā et summā obtinet potestatē. ex de
p̄ben.licet.lib.vi. ¶ Hic est summus ⁊ vniuersalis condi
tor omniū canonū legū sanctarūq̧ oim sanctionū: dispē
sator oim ecclesiasticoꝝ ordinū:confirmator institutionū
et electionū:determinator dubioꝝ:ostēsor oim que fienda
sunt a singulis:⁊ discretor oim que in ecclesia fiūt.ad hec
xvij.di.q̄si per totū.xxiiij.q.i.quotiēs. Hic est q̄ ſm Bern.
parē non hꝫ sup terrā:sꝫ ei subsunt oēs iure diuino. ¶ Hic
est ſm eiusdē Ber.verba ad Euge.sacerdos.ex qui si.sint
le.per venerabilē.§.sunt aūt.magnus:pontifex summus.
xxiij.di.in noie.in pn.ex in clemē.de elec.ne romani. epoꝝ
princeps.xxi.di.§.i.⁊.c.in nouo.lxxx.di.c.i.xcvi.di. constan
tinꝰ.aploꝝ heres.xl.di.c.i.primatu Abel.gubernatu Noe.
pǣarchatu Abraā.ordie Melchisedech. dignitate Aarō.
authoritate Moyses.iudicatu Samuel.ptāte Petrꝰ.vn
ctiōe Christꝰ.Cui claues tradite:cui oues credite sūt. Nā
sunt ⁊ alij quidā ianitores celi: et gregū pastores. Heb.i.
sed hic tāto gloriosius quāto differentius/vtrūq̧ pre cete

Pontificia digni tas non mediocriter extollitur.

ris nomē hereditauit. Habent enī alij assignatos greges singuli singulos: sed huic vni vniuersi sunt crediti. nec tātūmodo ouiū pastor: sed ⁊ princeps pastoꝝ. i. Pet. v. Ipse vnus oim pastor: successor vni⁹ pastoris christi. Io. x. ex̄ de bap. licet. ¶ Hic est itaq; cui pascēdi vniuersaliter christi oues ⁊ agnos cura imminet. cui oim ecclesiarum solicitudo incūbit. ex̄ in ꝓhemio. vj. lib. sacrosancte. Nā ceteri vocati sunt in partē solicitudinis: hic aūt in plenitudinē potestatis assumpt⁹. Si aūt habēt alij partē solicitudinis: nihil huic deperit de plenitudine potestatis. ad hoc. ij. q. vj. qui se scit. ex̄ de vsu pal. ad honorē. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rector vniuersalis ecclesie: gregis dnici director. ⁊ de elec. fundamenta. li. vj. ibi. vt in beato Petro aploꝝ omniū summo principaliter collocaret. ex̄ in ꝓhemio. vj. li. sacrosancte. li. vj. Io. vl. pasce agnos. itē. pasce oues. ¶ Hic est primas ⁊ patriarcha. i. princeps patrū. xxi. di. cleros. ℣. patriarcha. vn̄ ⁊ Papa interpretaꝛ admirabilis. ⁊ diciꝛ a pape: qđ est interiectio admirātis. ⁊ vere admirabilis: q: vices veri dei gerit in terris. ex̄ de trāsla. quanto. Et ethymologizaꝛ. i. pater patrū. vn̄ ⁊ papa ad apicem dignitatis vocaꝛ. ex̄ in ꝓhemio vj. li. sacrosancte. §. sane. ibi. ad apicē summi pontificatus. eo. lib. de ꝯcess pre. c. vlti. in pn̄. ⁊ xl. di. nō vos. ibi. qs enim sanctū dubitet: quem apex tāte dignitatis attollit. ⁊ xxiij. di. in noie. ibi. ad aplici culminis apicē ꝓuchāt ⁊c̄. ⁊ xxiiij. q. i. qm̄ vetus. ibi. roni culminis. ⁊ ix. q. iij patet. ibi. aplico culmini ⁊c̄. Iste est hierarcha summ⁹: atq; monarcha totius ecclesie militantis: cui ois aia subiecta dz esse tāq̄ excellētissime potestati: cui nisi subiecta sit salutem ꝯsequi nō est: sicut si nō esset in ecclesie vnitate xxiiij. q. i. qm̄ vet⁹. nec ad ouile christi ptinet q̄ petri successorē. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. successores Petri. ⁊ pre. c. qm̄. recusat hr̄e pastorem. vt pre. c. solite. §. nos aūt. ¶ F Ipse est cui ꝺm quatuor cōditiones ecclesie quatuor cōueniūt nomina: ⁊ res nominū. adde hic qđ scripsi in. lxiij. arti. §. ostēdēdū. ⁊ sequētibus. Primo enī ecclesia est vna. ex̄ de sum. tri. c. i. §. vna. ⁊ in symbolo. ⁊ in vnā sanctā ⁊c̄. de cōse. di. i. ecclesia. ⁊ xxiiij. q. i. qsi per totū. ⁊ ideo est vnū eius caput: q: vnū corpus (vt dixi in prin. istius operis in ꝓhemio. ℣. si. ⁊ in ar xiij §. in hac. ℣. itē tenet) non debet hr̄e duo capita quasi monstrū. ff. de sta. ho. nō sunt liberi. C. de posthu. here. insti. qđ certarū in fi. ex̄ de offi. ordi. c. qm̄. vn̄ ⁊ Petro dixit dn̄s. Ioā i. Tu vocaberis cephas: qđ interpretaꝛ petrus. ⁊ est verbū syrū ⁊ nō hebreū: qđ grecus interpretaꝛ caput ꝺm nos. xxij. di. sacrosancta. ibi. ⁊ cephas. i. caput. vt principatū teneret apostolatus. vn̄ ⁊ nō obediētes: ⁊ qui nō gubernātur sub disciplina alicui⁹ epiacephali dicunꝛ: q̄si sine capite. xcij. di. nulla ratione. Et ideo sicut est vnū caput: sic vn⁹ est pastor: ⁊ eo vnus quo prim⁹ ⁊ summus. de quo per Ezech predictū est. Pastor vnus erit oim coꝝ. Ezech. xxxvij. ad fi. ⁊ iterū. Rex vn⁹ erit: ⁊ oib⁹ imperās. in. e. c. Ezech. Et hoc est de rōne regis ꝙ sit vnus: comune bonū multitudinis intēdēs ⁊ querēs. vj. q. iij. scitote. ibi. et vnū regē. Et Roma duos fratres simul reges habere nō potuit. vij. q. i. in apib⁹. Si ergo in vno speciali populo vni⁹ ecclesie particularis requiriꝛ vnus eps q̄ sit toti⁹ populi caput: pre. c. in apib⁹. ibi. singuli ecclesiarū epi. ⁊ ex̄ de offi. or. qm̄ in plerisq;. Ita in toto pplo christiano q̄ vnus est: requiriꝛ ꝙ sit vnus toti⁹ ecclesie caput. ar. xcx. di. in memoriā. q: vnius ecclesie vn⁹ spōsus. vij. q. i. sicut. ij. ad Coꝛ. xi. despondi vos vni viro virginē castā. loquiꝛ de ecclesia exhibēda christo. xxvij. q. i. nuptiarū. ⁊ epatus vn⁹ vniuersalis: ⁊ multi sub eo: ⁊ eps eius vnus. vij. q. i. nouatianus. xxiiij. q. i. loquiꝛ. ¶ B Secundo ecclesia est catholica in symbolo nisseno. ⁊ vnā sanctā catholicā. i. vniuersalem. et similiter dicēdū est ꝙ vniuersalem habet pastorē Romanū pōtificem. papa tn̄ Greg. ꝓhibet se vocari vniuersalē. xcix. di. ecce. ⁊ tamē vocatur pōtifex Romane ecclesie vniuersalis. xxiij. di. in noie. li. vj. ℣. qpropter. Sed vniuersalis est papa rector toti⁹ ecclesie ⁊ singularū ecclesiarū. vt. s.

Papa qd interpretaꝛ.

Quatuor ecclesie cōditiones.

dictum est. sed nō sic vniuersalis: quin de isto vniuerso alij habeāt partem sui regiminis in ecclesijs sibi designatis. xcix. di. legimus. xxi. di. quāuis. Pro ista iurisdictione vniuersali facit qđ diciꝛ in pape consecratione vel cathedratione. Tribuas ei dn̄e cathedrā pōtificalem ad regendū ecclesiā tuā ⁊ plebē tue sortis inter mundi limites vniuersam. In omi q̄ppe multitudine ordinata ad vnū oportet super potētias spūales regitiuas esse vnā cōmunem: que ad bonū cōmune intēdat: que ꝓpter hoc diuinior est spiritualib⁹: q: bonū quāto cōmunius tāto digni⁹. ar. bo. vij. q. i. scias. viij. q. i. i scripturis. vtpote summo bono simili⁹: in quo toti⁹ boni ratio cōtinetur. ¶ D Est igiꝛ vn⁹ pastor vniuersalis ⁊ rector toti⁹ ecclesie. ⁊ ideo ecclesia Romana cui⁹ est pōtifex vniuersalis diciꝛ vere. Illa distictio de vniuersali est diligēter notāda. quam Inno iij. in epla quadā tāgit dicēs ꝙ vno modo diciꝛ vniuersalis ecclia: q̄ de vniuersis cōstat ecclesijs. sic sumiꝛ. xxiiij. q. i. alienus. ⁊ c. schisma. ibi. cui ecclesiā vniuersalē. Et ꝺm hāc acceptionē vocabuli ecclesia romana nō est vniuersalis ecclesia: sz pars vniuersalis ecclesie. prima videlz ⁊ p̄cipua: velut caput in corpore. qm̄ in ea plenitudo potestatis existit. ad ceteras aūt pars aliqua plenitudinis deriuaꝛ. hoc bene ꝓbatur. xxi. di. quāuis. in fi. ⁊ iij. q. vj. dudū. Alio modo diciꝛ vniuersalis ecclesia illa q̄ sub se continet ecclesias vniuersas. ⁊ ꝺm hāc nois rationē Romana tm̄ vniuersalis ecclesia nūcupaꝛ. qm̄ ipsa sola singularis ꝓuilegio dignitatis ceteris est ꝓlata. vt s̄. c. quāuis. ⁊ c. dudū. xxij. dis. c. i. ⁊. ij. ⁊ c. de cōstātinopolitana. sicut de⁹ vniuersalis dn̄s appellatur: qm̄ vniuersa sub ei⁹ dn̄io cōtinenꝛ. ps. xx. ij. ⁊. lxxxviij. q: dn̄i est terra ⁊c̄. viij. dist. quo iure. Est enī vna generalis ecclesia. de qua christ⁹ dicit ad petrū. Mat. xvj Tu es pe. ⁊ sup hāc pe. edifi. ec. meā ⁊c̄. xix. di. ita dn̄s. Et sunt multe particulares ecclesie. xxi. di. quāuis. de q̄bus apl's ait. ij. ad Coꝛ. xj. Instātia mea quotidiana solicitudo oim ecclesiarū. Ex oib⁹ aūt vna cōsistit. tāq̄ ex particularib⁹ generalis ⁊ vna preeminet oib⁹. qm̄ quū vnū sit corp⁹ ecclie. xxiij. q. v. de liguribus. de quo dicit apl's. Ro. xij Oēs vnū corp⁹ sumus in christo. Ephe. iiij. xxiiij q. i. loquiꝛ. illa velut caput ceteris mēbris excellit. Qui aūt hūc primatū vni⁹ capitis respectu vni⁹ ecclesiastici corporis ꝓtinaciter negāt: christū diuidūt: ecclesiā vnā scindūt: vnitatem auferūt: ⁊ cōsequēter in spm̄ sanctū peccāt: p quē vnitur ecclia. ꝓpter qđ heretici ⁊ schismatici merito sunt cēsendi. ad hoc i. ad Corin. i. ibi. diuisus est christ⁹. q. d. nō. xvij. q. vij. sicut dn̄i vestimentū. xxiiij. q. i. aduocauit. ibi. Nā etsi fidē erga deū tenerēt: tn̄ erga dei ecclesiā nō tenebāt: cuius patiebanꝛ velut quosdā art⁹ diuidi mēbra q; lacerari. Etenī quū ꝓpter ecclesiā christ⁹ passus sit: ⁊ christi corp⁹ sit ecclia: nō videꝛ ab his scz schismaticis exhiberi christo fides: a q̄b⁹ passio ei⁹ euacuaꝛ. ⁊ c. schisma. in pn̄. ⁊ exp̄ssi⁹. xxij. di. c. i. ibi. q̄ aliter ratione ecclie ꝓuilegiū ab ipso summo ⁊ oim eccliaꝝ capite traditū auferre conaꝛ: hic ꝓculdubio i heresim labiꝛ. ⁊. i. hic est heretic⁹ cēsendus. ¶ Tertio ecclia est sctā mater in symbolo nisseno: ⁊ aplico sanctā ecclesiā. xxij. dis. sacrosctā romana ecclia. ps. lxxxviij. in ecclia sctōꝝ. ⁊ q: virtualiꝛ est in sctis. de ꝯse. di. iiij. qris a me verū. ibi. tota hec g̃ sctā mr̄ ecclia q̄ in sctis suis est ⁊c̄. ⁊ iō vniuersalis pastor ecclie dicēdus est sanct⁹. Nā etsi psona q̄ p̄est possit esse nō sctā: vt xl. di. si papa. quū locus ⁊ stat⁹ est sanct⁹ in hac vita ⁊ summe pfect⁹. xl. di. c. ij. ibi. qs enī sctm̄ eē dubitet: quē apex tāte dignitatis attollit: in q̄ si desunt bona acq̄sita p meritū sufficiūt q̄ a loci p̄decessore restanꝛ. i. in testamēto relinquūtur. aut enī claros ad hec fastigia erigit: aut q̄ eriguntꝛ illustrat. vbi de h in glos. q. d. ideo roman⁹ pōtifex pr̄ sanctissimus appellaꝛ: q: sancti sctōꝝ scz christi. Dan. ix. vicē gerit: et locū tenet. ex̄ vt ec. bene. c. vnico. ex̄ qui fi. per venerabilē. §. sane. ¶ Quarto ecclesia diciꝛ aplica. vn̄ ⁊ in symbolo nisseno. ⁊ apostolicā ecclesiā. q: ab apl'is fundatā ⁊ roboratā: maxime a Petro aplo: supra quē oim apostoloꝝ summū est ecclesia principaliter collocata. ex̄ de elec. fun-

Bonum cōe quare meli⁹ particulari.

Ecclesia bifariaz dici pōt vniuersalis.

Ecclesia vna.

Ecclesia sancta.

Ecclesia aplica.

damenta.§.rñ.lib.vi.xix.di.ita.Etiā vocatur ecclesia roma
na ecclesia apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli.xxiij.dist.in noie.ibi.
apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli quoꝝ p̄sumit ecclesiā confun
dere. Ideo summus rector eccl'ie/apostolicus dr.lxxix.di.
c.j.⁊.§.ꝑce.⁊.c.si q̄s penam.⁊.xx.di.in memoriā.ibi. apud
apl'icū.Et sedes apostolica vocaꝰ sedes papalis.xxiij.dis.
in noie dñi. in multis locis.⁊.lxxix.di. q̄ñ in oibꝰ.c.⁊ ex̄ de
rescrip.sedes apl'ica.⁊.xvj.di.c.j.⁊.xvij.di.c.j. ⁊ in multipli
ci parte iuris.Et dignitas papalis/officiū apl'icū appella
tur.ex̄ de elec.licet.§.preterea.Et lex pape vel ꝯstitutio apo
stolica instituta vocanꝰ.xciij.di.si inimicus.ꝟ.ideo.⁊.xvij.
di.ꝯcilia sacerdotū.ibi.p̄ter apl'ici apicis sanctionē. Uo
caꝰ etiā apl'ica: q: Petrꝰ ⁊ Paulus principes apostoloꝝ/
romanā ecclesiā christo dño ꝯsecrauerūt.eāq; oibus vrbi
bus.s.vniuerso mūdo sua p̄sentia atq; venerādo triūpho
p̄tulerūt.xxj.di.quāuis.ex̄ de elec.fundamēta.§.isti sunt.
Et q: oēs apl'i fuerūt fundamētum ⁊ origo totꝰ ecclesie
militantis.xxxv.q.j.cū ergo.ibi.p̄mū aplos elegit.quos
quasi fundamentū instituit ecclesie.⁊ sequiꝰ.in scipsis ori
ginē ecclesie p̄stiterūt.Et q: papa est vicariꝰ illiꝰ magni
apl'i desup missi christi de sinu pr̄is.ipse successor Petri in
quo tota apl'ica authoritas ſm plenitudinē reseruaꝰ.ex̄
de trāsla.quāto.de elec.vbi periculū.§.ceterū.xxj.di.in no-
uo. ¶ I Ad confirmationē aūt dictoꝝ inducenda sunt
quedā.Et primo q̄dē ad ostēdendū ꝙ oportet esse in tota
ecclesia vnū caput/⁊ vnū regē/ꝓbaꝰ. q: regimen ecclesie
est optime ordinatū:q: ab optimo p̄ncipe institutū. Opti
mū ꝟo regimē multitudinis est vt regaꝰ ꝑ vnū. vt sepe.s.
in.xl.ar.ꝟ.adhuc nulli.⁊.ꝟ.itē.ꝙ sit vtilius.ꝓbaui.ḡ eccl'ie
regimē sic est dispositū:vt vnus toti eccl'ie p̄sit. Q autē
optimū regnū fit per vnū/ex hoc ampliꝰ declaraꝰ. Nā re-
gnū nihil aliud est q̄ directio gubernatoꝝ ad finē/qui est
aliqd bonū. vnitas autē p̄cipue pertinet ad rationē boni:
sicut ꝓbat Boe.in lib.de cōsolatione pbie.ꝙ sicut oia desi
derāt bonū:ita desiderāt vnitatē:sine qua esse nō possunt.
vnūquodq; eñ intantū est/inquantū vnū est.vñ illud ad
qd tēdit intētio multitudinē recte gubernātis:est vnitas/
⁊ pax multitudinis.in qua vnitate consistit bonū ⁊ salus
cuiuslibet societatis.facit.xxiij.q.j.noli. sed ꝑ se causa vni-
tatis est vnū.nā ⁊ plures nō possunt vnire multa: nisi ipsi
aliquo modo vniātur.quare illud qd est ꝑ se vnū:efficaciꝰ
⁊ melius est causa vnitatis:q̄ plures vniti. vñ sequitur ꝙ
multitudo meliꝰ regaꝰ per vnū q̄ ꝑ plures.dūmodo in il
lo vno sit bonitas q̄ requiriꝰ in regente.hoc etiā p3 in na
tura:q̄ est opus dei.cuiꝰ opera sunt ꝑfecta ⁊ optima. quia
opus imperfectionis non nouit.ex̄ de bap.maiores.§.sed
adhuc q̄riꝰ.⁊ de pe.di.iij.sunt plures.⁊ Deuꝰ xxxij.dei ꝑfe-
cta sunt opera ⁊ optima.vñ Gen.j.vidit deꝰ cuncta q̄ fece
rat:⁊ erant valde bona.xxiiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.floriani.Omne
aūt naturale regimen est ab vno.in multitudine nāq; mē
broꝝ corporis/est vnū mēbrū qd principaliter mouet: sc3
cor.Et in partibꝰ potētialibꝰ aīe/vna potētia est:que alijs
p̄eest:sc3 ratio:p̄out cōp̄hendit intellectū ⁊ voluntatē.
Et in apibꝰ vnus rex est.Et grues vnū sequunꝰ.vij.q.j. in
apibꝰ.vbi de hoc. Et in toto vniuerso vnū p̄mū p̄ncipiū
est:qd oia ꝓducat/⁊ mouet.ex̄ de summa tri.firmiter.§.rñ.
ibi.vnū vniuersoꝝ principiū:creator oim visibiliū ⁊ inuisi
biliū ⁊c̄.quare et in multitudine humana/si optime regi
debeat:oportet esse vnū rectorē. Et si vnitas gubernātis
requiriꝰ ad optimū regimē multitudinis humane:q̄ vniꝰ
ex inclinatione nature : multo magis requiriꝰ ad regimē
illiꝰ cōmunitatis q̄ vnitur etiā munere gr̄e:cuiusmodi est
cōmunitas ecclesiastica. Nā illud qd est ſm gratiā:nō con
trariaꝰ ei qd est ſm naturā:sed ꝑficit illud. Relinquiꝰ ḡ ꝙ
in regno ecclesie sit vnus rector. Itē christus nō deficit in
necessarijs ecclesie sue:quā vsq; ad mortē dilexit. Ephe.v.
xxiij.q.v.p̄nceps.xxiiij.q.j.schisma:que maxime cōseruari
pōt ꝑ hoc qd gubernaꝰ ab vno.j.Mach.viij.ad medium.
ibi.⁊ cōmitūt vni hominū magistratū suū per singulos
annos dominari vniuerse terre sue.⁊ omēs obediūt vni.

Unius regimē optimū.

Optimū esse ab vno regi p̄lis mis suas detur argumētū.

Requiriꝰ eñ ad vnitatē ecclesie/ꝙ oēs fideles in fide cō-
ueniant.s.ar.xl.ꝟ.itē ad vnitatē. Interueniunt autē circa ea
que fidei sunt/questiones mouerī:q̄ dū per vniꝰ sententiā
determinātur:vnitas fidei cōseruatur in ecclesia: ⁊ remo
uetur diuisio.etiā ꝓpter diuersoꝝ sniam esse posset/ꝙ mul
ta capita/multe snie.de ꝯse.di.iiij.sicut in sacramētis.ff.de
arbi.itē si vnus.§.p̄ncipaliter.⁊ legiꝰ ⁊ no.ex̄ de cōcess.p̄e.
quia. ¶ Est ergo tenendū firmiter ꝙ ex ordinatione chri
sti vnus toti ecclesie preest.hoc clare ꝓbaꝰ.xix.di. ita dñs.
ex̄ de elec.fundamenta.§.rñ.⁊.xxj.di.in nouo. Probaꝰ etiā
hoc/per id qd dicit Hugo de sancto victore circa p̄ncipiū
cōmentarij sui sup angelica hierarchia: vbi ostēdit ꝙ vni
uersitas conseruaꝰ per collectionē oim potestatū ad vnū
principiū:sic dicēs: Ad decorē ⁊ pulchritudinē coꝝ q̄ sapiē
tia ornauit operū/ab vna virtute ⁊ potestate distribuunꝰ
multe virtutes:⁊ potestates multe efficiūtur. Sed ne rur
sus multitudo schisma generet ante diuisionem; ⁊ aduer
sum se pugnet orbis dñatione cōtraria:vnū principiū est
et moderator: vnus oim:a quo habent qd sunt:⁊ sub quo
moderātur qd possunt:⁊ deferūt ad ipm omne qd efficiūt
vt vnitas maneat oibus:⁊ pax perseueret in regno cūcta
creātis ⁊ gubernātis oia dei. Hoc autē qd generaliter di
cit Hugo de vniuerso mūdo/pōt adaptari specialiter ad
ecclesiasticū regnū:cuiꝰ vnitas optime cōseruatur/ꝑ hoc
ꝙ ab vno rectore depēdent oēs fideles ⁊ rectores fideliū
vniuersi:⁊ vnius fidei vnus est director ⁊ rector.xxiiij.q.j.
loquiꝰ.hoc etiā bene claret.xciij.dis.legimus.ibi. Q autē
postea vnꝰ electus est q̄ ceteris p̄poneretꝰ: in schismatis
remediū factū est:ne vnusq̄sq; ad se trahens ecclesiā chri
sti rūperet.⁊.xcv.di.olim.ibi.postq̄ aūt vnusquisq; eos q̄s
baptizauerat suos esse putabat/non christi : in toto orbe
decretū est:vt vnꝰ de p̄sbyteris supponeretꝰ: ⁊ schismatū
semina tollerenꝰ. Patet ergo ꝙ est vnꝰ rex ⁊ pastor totiꝰ
ecclesie:sicut in ecclesia triūphāti vnus p̄sidet : sc3 vnus
deꝰ:q̄ etiā toti vniuerso principaꝰ. Judith.ix.ibi. deus ce-
loꝝ ⁊c̄.sic in ecclesia militāte q̄ a triūphanti per similitu-
dinē deriuaꝰ.lxxix.di.ad hoc.vnus est q̄ p̄sidet fidelibꝰ
vniuersis. ¶ Q aūt iste vnus sit Romanꝰ pōtifex Petri
successor:ex primatu ⁊ p̄rogatiuis ipsiꝰ beati Petri ma
xime cōfirmaꝰ.nā petri p̄cessor ⁊ successor/sunt pares offi
cio ⁊ potestate:licet possint esse dispares vite merito ⁊ bo
nitate.q: nō habet imperiū par in parem.ex̄ de elec. inno-
tuit.quū ergo beatus Petrus fuerit constitutus a christo
princeps sup vniuersam petram.xxj.di.in nouo.xxj.di.§.j.
oportet dicere ꝙ eius successor/est ille q̄ est vniuersalis re-
ctor ecclesie.xxiiij.q.j.manet.xl.di.c.j.

¶ Articulus.lv. A

A D ostendendū autē
priuilegia singularis potestatis petro colla
te/illud p̄mo occurrit/qd in Jo.j.c. habetur.
Tu vocaberis Cephas. qd eñ petrꝰ interp̄e
taꝰ:ſm vnā linguā.vt ibi habeꝰ.ſm aliā caput exponiꝰ.vt
s.ar.xxi.vt sicut caput inter cetera mēbra corporis obti-
net principatū:velut in quo viget plenitudo sensuū.iuxta
illud Eccs.ij.c.oculi sapiētis in capite eiꝰ.⁊ in quo ratio/
que oia regit/viget.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§. quia ꝟo.ꝟ.
in vertice.sic Petrus inter aplos/⁊ per cōsequens succes
sor eiꝰ inter vniuersos ecclesiarū p̄latos/est authorita-
te p̄cipuus:⁊ p̄ecellit simpliciter potestate ac etiā digni-
tate.xxj.di.in nouo.xix.di.ita.iij.q.vj.dudū.xxj.di.§.j.xvj.q.
vj.si forsitassis.vñ ⁊ acephalū dicitur esse cōciliū vbi caput
nō est.xxj.di.sumitur. ¶ B Deinde accipiendum est qd
in euāgelio Matth. legiꝰ.xvj.c. Petro eñ cōfitenti chri-
stū esse filiū dei viui/r̄ndit christꝰ.⁊ ego dico tibi : q: tu es
Petrꝰ:⁊ sup hanc petrā edifi.ecclesiā meā.xix.di.ita.⁊.xxj.
di.in nouo.diligēter attēdenda sunt ꝟba hec.tu es(inq̄t)
Petrꝰ.nō aūt nūc primo hoc nomē accepit.vt Aug.ait.s3
q̄ñ dictū est ei Jo.j.tu vocaberis cephas:qd interp̄taꝰ pe-
trus.vt iam.s.dictū est.vnde sicut Chrys.ait. hic est vnus

Cephas qd interpretaꝰ.

Horum verboꝝ Tu es Pe.⁊c̄. m̄ltiplex expo.

honor datus a christo Petro:scꝫ ꝙ ei largit⁹ est nomē. In
hoc autē ꝙ subdit:sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā:
petrū pastorē fecit. vt idē Chrysō. ait. sed de hoc no. in pre.
c. in nouo. in glos. i. ¶ Potest aūt intelligi vno modo:hāc
petrā:sup te ⁊ successores tuos. vel sup hanc petrā. i. super
hūc quē cōfessus es. q: petra erat christus. i. ad Cor. x. de
cōse. di. ij. re vera. ⁊ hec est verior expositio:⁊ sensus. vt le-
git ⁊ no. in pre. c. ita. dicens in glos. per hanc dictionē. ⁊ ex.
de elec. fundamēta. §. rn̄. Iterū resume verba christi. ⁊ ego
dico tibi:q: tu es petr⁹. Hiero. ac si diceret. q: tu mihi dixi-
sti. tu es christus fili⁹ dei viui. ⁊ ego dico tibi : nō sermone
casso:⁊ nullū opus habēte:sꝫ ego dico tibi: q: meū dixisse
fecisse est. q: tu es petrus. sicut em̄ ipse apostolis lumē do-
nauit:vt lumen mūdi appellarētur. Mat. v. vos estis lux
mundi. xciij. di. sacerdotes ⁊c̄. que vocabula a dn̄o sortiti
sunt. Ita ⁊ Simoni q̄ credebat in petrā christū petro lar-
gitus est nomē. hucusq; Hiero. ¶ C Itē Aug. de cōsen
su euangelistarū. nullus tamē arbitretur ꝙ hic petrus no
men acceperit. non em̄ accepit hoc nomen nisi vbi Io. cō-
memorat ei dictū esse Io. i. tu vocaberis cephas:qđ inter-
pretat̄ Petrus. hucusq; Aug. itē Hiero. ſm aūt metapho-
rā petre:recte dicit̄ ei edificabo ecclesiā meā sup te. ⁊ hoc
est quod sequit̄. ⁊ super hāc petrā edificabo ecclesiā meā.
Itē Chrys. id est in hac fide ⁊ confessione edificabo eccle
siā meā. hinc ostēdit multos iā credituros:qđ petrus con
fessus fuerat:⁊ erigit ei⁹ sensum:⁊ pastorē ipm facit. Itē
Aug. dixi in quodā loco in lib. retractationū scꝫ de aplo
petro:ꝙ in illo tanq̄ in petra sit edificata ecclesia. sed scio
me postea sepe exposuisse qđ a dn̄o dictū est. tu es petr⁹:⁊
sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. vt sup hūc intellige-
retur quē cōfessus est petrus. dicēs. tu es christus fili⁹ dei
viui. ac si petrus ab hac petra appellat⁹:personā ecclesie
significaret. xxiiij. q. i. quodcūq;. que sup hanc petrā edifi-
catur. nō em̄ dictū est ei. tu es petra. petra aūt erat christ⁹
quē cōfessus est simon. sicut em̄ tota ecclesia confitetur:di
ctus est petrus. harū aūt duarū sniarū que sit ꝓbabilior:
lector eligat. hucusq; Aug. Itē Hilari⁹. Est autē in nūcu-
patione noui nois:felix ecclesie fundamentū:dignaq; edi
ficatione illi⁹ petre:q̄ infernorū leges:⁊ tartari portas:⁊
oia mortis claustra dissolueret. vn̄ ad ostēdendū firmita-
tem ecclesie supra petrā fundate subdit̄. Itē Amb. in ho-
milia sup isto verbo. tu es petr⁹ ⁊ sup hāc petrā edificabo
ecclesiā meā. Petrus enim dr̄ eo ꝙ primus in nationibus
fidei fundamēta posuerit:et tanq̄ saxum immobile totius
corporis christiani cōpagē molēq; cōtineat. dis. l. fidelior.

Et porte infe. non preuale. aduer. eam.

¶ Et porte inferi nō preualebūt aduersus eā. glos. i. non
separabunt eā a charitate mea ⁊ fide. Hiero. Ego portas
inferi vitia reor ac peccā:vel certe hereticorū doctrinas:per
quas illecti hoies ducūtur ad tartarū. Orig. sed ⁊ singu-
le spūales nequitie in celestib⁹ porte sunt inferorū: quib⁹
contrariant̄ porte iustitie. Rabanus. porte q̄s inferi ⁊ tor-
mēta ⁊ blandimēta sunt persecutorū. Sed ⁊ praua infide-
liū opera:ineptaq; colloquia:porte sunt inferi. q: iter ꝑdi
tionis ostendūt. Itē Orig. Non aūt exprimit vtrū petre
nō preualebūt:in q christus edificauit ecclesiā : aut ecclie
quā edificat supra petrā:nec aduersus ecclesiā porte ꝓua-
lent infernorū. Cyrillus in lib. thesaurorū. ſm aūt hanc dn̄i
promissionē:ecclesia aplica Petri ab oi seductione ⁊ he-
retica cōuentione immaculata manet:sup oēs pōtifices
⁊ epos ⁊ super oēs primates ecclesiarū ⁊ populorū in suis
pontificibus in fide plenissima authoritate petri. Et quū
alie ecclesie quorūdam errorū sint tabe verecūdate:stabi
lita ⁊ inquassabiliter ipsa sola regnat:silentiū imponens:⁊
oia obdurās ora hereticorū. nos necessario salutis:nō de-
cepti supbia:nec vino superbie inebriati:typū veritatis ⁊
sancte aplice traditionis:vna cū ipsa predicam⁹ ⁊ cōfite-
mur. hucusq; Cyrill⁹. Hāc authoritate hic detruncatā po
no integrā. i. lxiij. ar. B. de hac aūt potētie. ꝓbantur. xxi. di.
quāuis. in fi. xxiiij. q. i. in sola. ⁊. c. arcā. et. c. hec est. ⁊. c. me-
mor. c. qm̄ vetus. Itē Orig. Si ergo ⁊ nos p̄re reuelāte q̄

est in celis:qm̄ scꝫ cōuersatio nostra in celis est. Phil. ij. cō-
fessi fuerim⁹ iesum christū filiū esse dei viui:⁊ nobis dicet̄.
Tu es ⁊c̄. Petra est em̄ ois q̄ cōfessor ⁊ imitator est christi.
aduersus quē aūt porte preualent inferorū:ille neq; petra
dicēdus est:sup quā christ⁹ edificat ecclesiā : neq; ecclesia:
nec pars ecclesie:quā christ⁹ edificat sup petrā. sil'r hoc vi
de qđ no. de pe. di. i. ecclesia. in glos. xxiij. ¶ D Itē Chrys.
Deinde ⁊ alium petri dicit honorē quū subdit̄. ⁊ tibi dabo
claues regni celorū. q. d. sicut ⁊ p̄r tibi dedit me cognoscere
ita ⁊ ego aliud tibi dabo. s. claues regni celorū. Rabanus.
Si em̄ regē celorū maiori pre ceteris deuotiōe ꝯfessus est:
merito pre ceteris ipse collatis clauib⁹ regni celestis dota-
tus est:vt cōstaret oib⁹ q: absq; ea cōfessione ⁊ fide:null⁹
regnū celorū posset intrare. glos. Claues aūt regni celorū
ipsam discretionē ⁊ potētiā nominat. potētiā qua liget et
soluat. discretionē qua dignos vel idignos discernat. hoc
ꝓbat̄. xx. di. §. i. ex̄ q̄ si. sint le. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Di
cit aūt in futuro. tibi dabo. vt insinuet q: nō solū ei dedit:
sed etiā ei⁹ successorib⁹ daturus esset. vel q: postea pleni⁹
dedit. qm̄ dixit ei ⁊ alijs post resurrectionē. Io. vi. Accipite
spm̄ sanctū. quorū remiseritis peccā:remittūtur eis. quē spi-
ritū sanctū in die pentecostes plenius receperūt. Act. ij. ad
hec. i. q. i. remissionē. xxiiij. q. i. §. si autē. de ꝯse. di. v. ieiunū.
in fi. Vel dixit dabo. q: hec potestas efficaciā sortit̄ a chri-
sti passione:q̄ adhuc futura erat:quādo hoc dixit. Vn̄ ſm
Chrys. qđ ante passionē ꝓmisit: post resurrectionem affir
mādo dedit. quū ei dixit. pasce oues meas. Ioā. vlti. ex̄ de
elec. significasti. hoc dicit Chrys. ꝓbat̄ a Greg. di. l. cōside
rādū. ⁊ no. xxi. di. in nouo. in glos. i. ¶ Et sequit̄ in Mat.
⁊ quodcūq; ligaueris. glos. i. quēcūq; indignū remissione
iudicaueris dū viuit:indign⁹ iudicabit̄ apud deū. Et qđ-
cūq; solueris. i. quēcūq; soluendū iudicaueris dū viuit:re
missionē peccōrū consequet̄ a deo. Orig. Vide aūt quantā
potestatē habeat petra sup quā fundat̄ ecclesia:vt ei⁹ iudi
cia maneāt firma:q̄si deo iudicāte per eā. Chrys. vide etiā
q̄liter christus reducit petrū ad excelsam de ipso intelligē
tiā. hec ei se ꝓmittit daturū:q̄ sunt ꝓpria dei solius. s. peccā
soluere:⁊ ecclesiā immutabilē facere inter tot ꝑsecutionū
⁊ tēptationū ꝓcellas. Raban⁹. Hec aūt soluēdi atq; ligan
di potestas quāuis soli petro data videat̄ a dn̄o:tn̄ ⁊ cete
ris aplis datur. necnō etiam nunc epis ac presbyteris ois
ecclesie. Sed ideo Petrus specialiter claues regni celorū
⁊ principatū iudiciarie potestatis accepit:vt oēs per orbē
credētes intelligāt:q: quicūq; ab vnitate fidei vel socie-
tatis illi⁹ quomodolibet semetipsos segregant:tales nec
vinculis peccōrū absolui:nec ianuā possunt celestis regni
ingredi. hec ꝓbātur. xxiiij. q. i. loquit̄. ⁊. c. quicūq; ab vnita
te. Itē glos. specialiter etiā petro cōcessit:vt ad vnitatem
nos inuitaret. ideo em̄ ipm principem aplorū cōstituit:vt
ecclesia vnū principalē christi haberet vicariū : ad quē di-
uersa mēbra ecclesie recurrerēt:si forte inter se dissentirēt.
Q: si diuersa capita essent in ecclesia:vnitatis vinculū rū-
peret̄. hec glos. ꝓbat̄ ꝑ pre. c. loquit̄. ⁊. xix. dis. in memoriā.
⁊ ar. xcv. di. olim. ⁊. iij. q. vi. dudū. Sic ergo licet oib⁹ aplis
alr̄ dictū sit. quecūq; ligaueritis sup terrā:erunt ligata ⁊
in celis. Mat. xviij. tn̄ pri⁹ singulariter dictū est Petro so
li. qđcūq; ligaueris ⁊c̄. Mat. xvi. per qđ intelligi debet or-
do in hmōi potestate. q: primo ⁊ principaliter cōuenit pe
tro:⁊ ꝑ eū descendit ad alios. xxiiij q. i. loquit̄. ⁊. xix. di. ita.
Petro ergo dictū est sine alijs:⁊ nō alijs sine petro. vt in-
telligat̄ sic ei esse attributa potestas hmōi:vt alij sine ipo
nō possint:ipse sine alijs possit:ex ꝑuilegio sibi collato:et
concessa sibi plenitudine potestatis:ꝑ quā pōt ligare cete
ros:sed ligari nō pōt a ceteris. xxi. di. inferior. ⁊. c. submit-
tit̄. In hac aūt p̄tāte ⁊ soluēdi ⁊ ligādi:dat̄ intelligi p̄tās
iudiciaria:nō solū in remissione peccōrū: sed etiā in dissolu-
tione ⁊ determinatione causarū:in excōicatione:ac alia-
rū penarum inflictione:⁊ indulgētijs: ⁊ quacūq; relaxa-
tione:⁊ dispēsatione in pceptis: ⁊ quacūq; constitutione:
vel obseruatiōe. i. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. Verbū em̄ vniuersale

Et tibi dabo claues re. celorum.

Et qđcūq; li. ⁊c̄.

quodcũq̈ ois cõprehendit:nullo excepto.ff. de offi. p̄fect.
l.iij.e.c. de priui.quia.xix.dist.si romanorũ.expressum eē de
ma.⁊ obe.solite.§.nos aũt.in fi. Item super dicto verbo.
Mat.xviij.quecũq̈ alligaueritis super terrá/erũt ligata
et in celo.⁊ q̄cũq̈ solueritis sup terrá/erũt soluta ⁊ in ce-
lo. Orige.no dixit in celis sicut Petrus:sed in celo ⁊ vno.
q: nõ sunt tante perfectionis sicut petrus.facit qd̄ legit ⁊
no.xxiij.q.j.est aliud. Itẽ ibi Hilarius. Per hoc eñ q̄ ad
terrorẽ maximi metus/quoad p̄sens/oẽs cõtinent:immo
bile seueritatis apostolice iudiciũ demonstrauit. vt quos
in terris ligauerint.i.peccatorũ nodis innexos reliquerint:
⁊ quos soluerint/cõcessione scʒ venie acceperint i salutẽ:
hi in celis ligati sunt vel soluti. Chrys. Et notandũ q̄ non
dixit primati ecclesie:liga talẽ.sed si ligaueris:indissolubi
lia erũt ligamina. q̄si hoc ei⁹ iudicio cõmittens.vide aũt
qualiter incorrigibilẽ duplicib⁹ colligauit necessitatib⁹:
scʒ pena/q̄ est hic:scʒ proiectiõe ab ecclesia : quã.s̄.posuit/
dicẽs.sit tibi sicut ethnicus ⁊c̄.⁊ supplicio futuro.qd̄ est:li
gatũ esse in celo.vt multitudine iudicio:rũ dissoluat fra-
tris irã. Aug.de verbis dñi. Cepisti habere fratrẽ tuũ tãq̄
publicanũ:ligas illũ in terra:sed vt iuste alliges/vide.nã
iniusta vincula dirũpit iustitia.quem solueris(inquit)in
terra:solut⁹ erit in celo.xi.q.iij.cepisti. quũ aũt correxeris
⁊ cõcordaueris cũ fratre tuo:soluisti illũ in terra.quũ sol-
ueris in terra:solutus erit ⁊ in celo.multũ p̄stas:nõ tibi/
sed illi.q: multũ nocuit:non tibi/sed sibi. Itẽ Aug. in lib.
de pnia. Quecũq̈ solueris super terrã:soluẽtur ⁊ in celis.
hoc est.deus ⁊ oẽs celestis militie ordines/⁊ oẽs sancti in
gloria sua laudãt nobiscũ ⁊ cõfirmant quos ligatis ⁊ sol
uitis super terrã.nõ dixit.quos putatis ligare et soluere.
sed in quos exercetis opus iustitie ⁊ misc̄die.alia aũt ope
ra vestra inter peccatores nõ cognosco.de pe.di.j. quem peni
tet.ad mediũ. Itẽ Aug.de meritis ⁊ remissione peccatorũ sup
p̄te. Ibo/quorũ remiseritis. Ioã.xx.⁊c̄. Ecce charitas q̄ p
spiritũsanctũ diffundit in cordib⁹ nostris. Rom.v. Parti-
cipũ suorũ peccatã dimittit.eorũ q̄ non sunt eius/peccatã tenet.
de conse.di.iiij.ecclesie charitas.ideo postq̄ dixit accipite
spm̄sanctũ:cõtinuo de peccatorũ remissione ⁊ de retẽtione subic
it. Greg.super hoc. Sciẽdũ vero est q̄ hi spm̄sanctũ ha-
buerũt:⁊ vt ipsi innocẽtes viuerẽt:⁊ in predicatione qui-
busdã prodessent. Idcirco hunc post resurrectionẽ dñi pa
tẽter acceperũt: vt p̄desse nõ paucis/sed plurib⁹ possent.
libet ergo intueri:illi discipuli ad tãta onera humilitatis
vocati/ad quantũ culmẽ glorie sint p̄ducti.ecce non solũ
de semetipsis securi fiũt:sed ⁊ principatũ supremi iudicij
sortiunt:vt vice dei q̄busdã peccata retineãt:quibusdã re
laxent.horũ nũc in ecclesia epi locũ tenent.soluẽdi ⁊ ligan
di authoritatẽ suscipiunt:q̄ gradum regiminis sortiunt.
grãdis honor:sed graue pondus istius est honoris. durũ
quippe est:vt q̄ nescit tenere moderamina vite sue: iudex
fiat vite aliene. Chrys. ibidẽ.sacerdos eñ etsi propriã be-
ne dispẽsauerit vitã:aliorũ vero non cũ diligentia curã ha
buerit:cũ perniciosis in gehẽnã vadit.ad hoc.xlvij.di.§.j.
Sciẽtes igitur periculi magnitudinẽ:multam tribuite ei
deuotionẽ:etiã si nõ valde nobilis fuerit. Non aũt iustum
est ab ijs q̄ in principatu subijciunt iudicari:etsi vita eorũ
fuerit detractabilis:in nullo ledens in ijs que sibi sunt cõ
missa a deo. Nõ enim sacerdos/sed neq̈ angelus/aut ar-
chãgelus/operari aliq̄d põt in ijs q̄ sunt data a deo:sʒ pa-
ter ⁊ fili⁹ oia dispẽsant.sacerdos aũt ⁊ suã linguã ⁊ manũ
tribuit.nõ eñ iustũ esset p̄pter alteri⁹ malitiã circa sym-
bola vestre salutis ledi eos q̄ ad fidẽ veniũt.ad hoc.j.q.j.si
q̄s per ignorantiã.c. sicut christus.c.multi.c.spũssanct⁹.c.
dedit.⁊.c.si fuerit.cũ.c.seq.vsq̈ ad.§.si ergo. Sequitur in
anathematizare. Mat. ⁊ Io.sup terrã.glos.nõ eñ data est po-
testas hoibus ligãdi vel soluẽdi mortuos/sed viuos. qui
aũt mortuos solueret vel ligaret:nõ sup terrã/sʒ post ter-
rã hoc faceret:ex snia cõstantinopolitani cõcilij. Quõ aũt
presumũt q̄dã dicere de viuis tantũmodo hec dicta esse?
an ignorãt qd̄ iudiciũ anathematis nihil aliud est nisi se-
paratio.iij. q.iiij.engeltrudã.euitãdi aũt sunt illi q̄ a pessi-
mis culpis detinent:siue in viuis sint:siue nõ.a nocẽte eñ
semp refugere necessariũ est. Sed ⁊ Aug.religiose memo
rie/q̄ inter aphricanos epos splẽduit:diuerse ep̄le recita-
te sunt signãtes q̄ oportet hereticos etiã post mortẽ ana-
thematizare.talẽ autẽ ecclesiasticã traditionem ⁊ alij epi
aphricani seruauerũt. Sed ⁊ romana sctã eccl'ia quosdã
epos post mortẽ anathematizauit:licet p̄ fide in vita sua
accusati nõ essent.hec legunt.xxiij.q.ij.sane p̄fertur.⁊.ij.
Aug.sancte memorie. de hoc in p̄te.causa.⁊.q.in summa
ei⁹.⁊ eē de sen.excõ.a nobis. ¶ Itẽ sup predicta authori-
tate quodcũq̈ ligaueris. Hiero. Istũ locũ epi ⁊ p̄sbyteri
nõ intelligẽtes/aliud sibi de phariseorũ assumũt supcilio:
vt vel dãnent innocẽtes:vel soluere se noxios arbitrẽtur:
quũ apud dñm non snia sacerdotũ:sed eorũ vita querat.
legim⁹ in Leuitico de leprosis vbi iubent se ostẽdere sacer
dotib⁹.xiiij. Mat.viij.⁊ Luc.xvij.et si leprã habuerint:tũc
a sacerdotibus immũdi fiãt.nõ q̄ sacerdotes leprosos fa
ciãt ⁊ immundos:sed q̄ habeant notitiã leprosi:⁊ possint
discernere q̄ mũdus q̄ ve immũdus. ad hoc eē q̄ si.sint le.
per venerabilẽ.§.rationib⁹.xi.q.iij.quõ. Itẽ ibidẽ Chrys.
Sit ergo irreprehẽsibilis:q̄ alterũ ligat vel soluit.vt inue
niat dignus ligare vel soluere in celo. Sed ⁊ ei q̄ potuerit
virtutib⁹ portas obstruere inferorũ:quasi premiũ/dantur
claues regni celorũ.ois eñ species virtutis quũ quis eam
ceperit opari/quasi ipsi se adaperit:ante eũ dño videlʒ eã
adaperiente per gratiã suã:vt inueniat eadẽ virtus ⁊ por
ta esse ⁊ clauis porte.forsitan aũt ⁊ vnaquecq̈ virt⁹ est re-
gnũ celorũ. ¶ E Itẽ Ioã.j. Intuitus aũt eũ iesus dixit.
tu es simon filius iohãna.tu vocaberis cephas.qd̄ inter-
pretat petrus. Beda. Intuitus est aũt eũ: nõ exteriorib⁹
oculis solũ:sed ⁊ eterno diuinitatis intuitu vidit cordis
eius simplicitatẽ.cui⁹ merito cũctis p̄ferẽdus esset eccle-
sie. Neq̈ aũt in Petri vocabulo quasi hebreo vel syro aliã
interpretationẽ querere oportet:q: idẽ latine ⁊ grece Pe-
trus/qd̄ syriace cephas.⁊ in vtraq̈ lingua nomẽ a petra
deriuat. vocat aũt Petr⁹ ob firmitatẽ fidei q̄ illi petre ad-
hesit.de quo ap̄ls.petra aũt erat christ⁹.j.Corũ.x.de cõ.di.
ij.re vera.q̄ sperãtes in se ab hostis insidijs tutos reddit.
⁊ spũaliũ charismatũ fluẽta ministrat. Itẽ ibi Aug. Non

Petri nomen vnde.

est magnũ/q: dñs dixit cuius filius esset iste: oia eñ noia
sanctorũ suorũ sciebat. Luc.x.quos ante mũdi cõstitutionẽ
predestinauit. Illud aũt magnũ/q: immutauit ei nomẽ:
⁊ fecit de Simone Petrũ.petrus aũt a petra. petra vero
ecclesia.ergo in petri noie figurata est eccl'ia.hoc p̄batur.
xxiiij.q.j.qd̄cũq̈. Et q̄s securus est:nisi q̄ edificat supra pe
trã? Intentũ aũt te fecit dñs.nã si antea petr⁹ vocaret:nõ
ita videres mysteriũ petre:⁊ putares casu sic eũ vocari:
nõ prouidentia dei. Ideo eñ cũ voluit aliud vocari:vt ex
ipsa mutatione nois sacramenti viuacitas cõmẽdaretur.
Itẽ hic Alchuinus. Nondũ imponit ei nomẽ:sed prefigu
rat:qd̄ postea ei fuit impositũ:qñ dixit ei iesus.tu es petr⁹
et sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã. Mutatur⁹ aũt no
men christus voluit ostẽdere etiã illud nomẽ qd̄ a paren-
tibus datũ erat/nõ carere virtutis significatione. Simõ
eñ obediẽs interpretat. Iohãna gratia. Iona colũba.q.
di.tu es obediẽs fili⁹ gratie.vel filius colũbe.i.spũssancti.
q: humilitatẽ a spũsancto accepisti: vt vocãte Andrea vi-
dere me desiderares.non eñ dedignat⁹ est maior minorẽ
sequi.quia non est ordo etatis:vbi est meritũ fidei.ar.bo.
lxxxiiij.di.porro.⁊.xl.di.q̄cũq̈ desiderauerit.al's est sub.c.
multi. ¶ F Itẽ aliud priuilegiũ. Dñs mandauit petro
vt solueret tributũ pro ipso ⁊ pro se.vt habet Mat.xvij.⁊
xi.q.j.magnũ.xxviij.q.j.iã nũc.sup quo dicit glos. in Mat.

Tributum a Petro noie christi solutum,

q̄ q: discipuli viderant p̄ petro ⁊ domino idem tributum
redditũ:tamẽ ex equalitate precij arbitrati sunt oibus apo-
stolis petrũ esse prelatum. Itẽm quũ dixit ibi dñs.vt aũt
nõ scãdalizemus eos:vade ad mare.ait Chrys. Sicut aũt
stupescis de christi virtute:ita admirare petri fidẽ: qm̄ rei
tã difficili obediuit. Ideoq̈ de fide eũ remunerans/copu

lauit cũ sibi in tributi datione.quod fuit abundantis ho/
noris.⁊ hoc qđ dicitur.inuenies staterem. illũ sumẽs da/
eis ꝓ me ⁊ te.glos.Cõsuetudo erat vt vnus quisq; pro se
didrachma redderet.stater ħo est põdus duorũ didrach/
marũ. Et glos.alia Hilarij dicit. Dñs didrachma soluere
postulat.i.denarios duos. hoc em̃ omni israel lex ꝓ redẽ/
ptione anime ⁊ corporis cõstituerat in ministerio templi
seruientiũ. Item Chrys.Quũ em̃ primogenita egyptio/
rũ interficeret deus.Exod.xi.quũ tributũ leui ꝓ eis acce/
pit:deinde q: primogenitis que erãt apud iudeos minor/
hui⁹ tribus numerus erat.ꝓ deficientib⁹ in numerũ siclũ
iussit deferri. Quid siclus qđ drachma no.de peni.dis.i.§.
his authoritatib⁹.c.qui domũ.glos.siclus.⁊ extunc tenuit
cõsuetudo ꝙ primogenita vectigal hoc inferrẽt.q: igitur
primogenitus erat christus:videbat̃ aũt discipulorũ pri/
mus esse Petrus:ideo ad eũ accedunt q̃ didrachma acci/
piebant.historia tãgitur.xxiiij.q.i.est aliud.vbi dicit glos.
ideo solus petrus piscator hoc piscandi genere:ipse enim
habet potestatẽ ligandi.⁊ soluẽdi pre alijs.xxi.di.§.i. Itẽ
Amb.super marcũ. Non turbatur nauis q̃ Petrũ habet.
turbat̃ que Iudã habet.⁊ sequit̃. quemadmodũ em̃ tur/
bari poterat:cui preerat is in quo firmamẽtũ ecclesie est?
et sequit̃.deniq; etsi alijs imperat̃/vt laxent retia sua:soli
tantũmodo petro dicitur duc in altũ.i.in profundũ dispu
tationũ.xxiiij.q.i.nõ turbatur. ¶ B Itẽ solus Petrus
quesiuit a christo.si peccauerit in me frater meus:dimittã
ei vsq; septies?Matth.xviij. Et ei solus iesus respõdit in
persona omniũ de ecclesia:quorũ futurus erat caput.non
dico tibi vsq; septies:sed vsq; septuagies septies. Nam se/
ptenarius est numerus vniuersitatis.Septenarius ergo
in hoc loco in seipsum multiplicatus signat diuersorũ vni
uersa peccata.q: solus Petrus põt non solũ oia: sed oim
crimina relaxare.oia inquã.quia dicit̃ ei:quodcũq; solue/
ris.oim inquã.q: dicit̃:pasce oues meas.nullã excipiens.
ad hoc ex̃ de maio.⁊ obe.solite.§.nos autẽ. Itẽ Petrus
ait christo loquẽti.dñe ad nos dicis hãc parabolã?Luc.xij.
vltra mediũ.sup quo dicit glos.Theophili. Petrus cui iã
ecclesia cõmissa fuerat: quasi oim curam gerens/inquirit
vtrũ dñs ad oẽs parabolã protulisset. ¶ D Itẽ super
illud qđ ait petrus.dñe tu mihi lauas pedes . Ioã.xiij.di/
cit hic Aug.nõ ita intelligendũ est:quasi aliquib⁹ iam la/
uisset:⁊ post eos venisset ad Petrũ.quis enim nesciat pri
mũ apostolorũ esse beatissimũ Petrũ:sed intelligendum
est/ꝙ ab illo ceperit.Quando igit̃ pedes lauare cepit: ve
nit ad eũ a quo cepit scʒ Petrum. Orige.tenet ꝙ vltimo
venit ad Petrũ: quasi minus lotura pedum indigẽtem.
Theophilus.⁊ Chrys.tenẽt ꝙ ante lauit pedes ꝓditoris
stulte se preferẽtis:deinde petri:post aliorũ. ¶ E Itẽ cir
ca passionẽ quũ pluraliter dixisset christus de oibus apo/
stolis:Simon:ecce sathanas expetiuit: vt cribraret vos
sicut triticũ. Luc.xxij.de peni.di.ij.si em̃. singulariter tamẽ
pro Petro subiũxit. ego ꝓ te rogaui:vt nõ deficiat fides
tua.statimq; addidit.⁊ tu aliquãdo cõuersus/cõfirma fra
tres tuos. Ad Petrũ enim tanq̃ ad magistrũ ⁊ prelatũ
pertinet ceteros cõfirmare.vñ dicit ibi glos. Theophili ꝙ
omissis medijs venit ad Petrũ prelatũ/dicẽs. ⁊ tu aliqñ
cõuersus/cõfirma fratres tuos.i.postq̃ me negato/plora
ueris:ac penitueris:cõfirma ⁊ corrobora ceteros: quũ te
principẽ apostolorũ deputauerim. hoc em̃ decet te:q̃ me/
cũ robur es ⁊ petra ecclesie.hoc aũt intelligendũ est non
solũ de apostolis q̃ tũc erant:vt roborarẽtur a Petro:sed
⁊ de oibus qui vsq; ad finẽ mũdi futuri sunt fidelibus.ne
scʒ aliquis credentiũ diffidat:vidẽs eũ qui quũ esset apo/
stolus:denegauit:ac iterũ per penitẽtiã obtinuit preroga
tiuam/vt esset antistes mundi.hucusq; Theophilus. Ex
q̃bus aperte innuitur/ꝙ Petri sedes a fide catholica nul
lo vnq̃ tẽpore deuiaret:sʒ magis reuocaret alios ab erro
re:⁊ cõfirmaret etiã dubitantes.ex quo Petro eiusq; suc
cessorib⁹/datur potestas alios cõfirmandi:imponit̃ alijs
necessitas obsequendi.ad hoc.xxi.di.§.i.ad si.ibi.atq; pro
eius fide ⁊c̃.xxiiij.q.i.a recta.cum ꝯ.c.seq.lxxxi.dist. si qui.
Item Theophilus sup predicto verbo. Simõ ecce sathe
nas.hoc aũt petro dixit.eo ꝙ fortior alijs erat:et superbi/
re poterat in ijs q̃ promissa erãt a christo.Cyrillus. Velut
ostendat ꝙ hoies nihil existentes/quantũ pertinet ad hu
manã naturã ⁊ lubricum mẽtis nostre/nõ decet vt precesse
ceteris velint:⁊ ideo omissis ceteris/venit ad Petrũ cete
ris prelatũ.vnde sequit̃.ego aũt ꝓ te rogaui. Itẽ Chrys.
Nõ dixit:rogaui vt non neges.sed ne deseras fidẽ. Theo
philus.nã etsi paululũ agitãdus sis: habes tñ reconditũ
semen fidei:quãuis deiecerit folia.i.spũs tẽtatoris:viget
radix. Petijt ergo sathanas te ledere tãq̃ inuidẽs tibi de
mea dilectione:sed quãuis egomet ꝓ te sim deprecat⁹: tu
tñ delinques.vñ ⁊ sequit̃.⁊ tu aliquãdo cõuersus/confir
ma fratres tuos.Cyrillus.admirare igit̃ exuberantiã di/
uine patiẽtie. Ne diffidere discipulũ faceret: nondũ patra
to crimine/largitus est veniã: ac iterũ ipsum in apostoli/
co gradu restituit dicẽs.Cõfirma fratres tuos. Beda.q.
di.sicut ego tuã fidem/ne deficiat/orãdo protexi:ita tu in/
firmiores fratres/ne de venia desperẽt/etiam confortare
memẽto. Amb.Caue ergo iactantiã.caue seculũ.ille iube
tur cõfirmare fratres suos.q̃ dixit Mat.xix. oia relinqui/
mus;⁊ secuti sumus te. ¶ L Item imminente insuper
christi passione/solus Petrus educẽs gladium/percussit
seruum pontificis:⁊ dexteram eius abscidit auriculã. Io.
xviij. Greg. Tollit ergo petr⁹ aurem:quasi petrus.q: ipse
est q̃ accepit claues regni celorũ.ille enim condẽnat qui ⁊
absoluit.qm̃ ligãdi ⁊ soluẽdi adeptus est potestatẽ. xxiiij.
q.i.si petrus.Subaudi specialiter ⁊ extollẽter.q: pre om/
nib⁹:⁊ pro oibus.causa.e.⁊.q.§. si aũt.⁊.xxi.di.§.i. Item
christo resurgẽte angelus resurrectionis testis mulierib⁹
ait.dicite discipulis ei⁹ ⁊ petro ⁊c̃.Mar.xvi.Hiero. Dicit
autẽ specialiter ⁊ petro:q̃ se indignũ iudicat discipulatu:
dũ ter negauit magistrũ.sed peccatã preterita nõ nocent: qñ
non placent.ar.l.di.ferrũ.xxxij.q.i.apud misericordẽ.Greg.
ibi.si aũt hunc angelus nominatim nõ exprimeret/q̃ ma/
gistrũ negauerat:venire inter discipulos nõ auderet.vo/
catur ergo ex noie:ne desperet ex negatione. ¶ L Ipso
etiã die resurrectionis singulariter Petro christus appa/
ruit. Luce.xxiiij.vbi dicit̃/ꝙ surrexit dñs vere.⁊ apparuit
simoni. Beda.Omniũ em̃ virorũ primo dñs apparuisse
intelligit̃ Petro/ex ijs quos euãgeliste quatuor ⁊ Paul⁹
apl's commemorauerunt.hanc em̃ manifestationẽ soli Pe/
tro prius factã:deinde ipsi cũ alijs discipulis coapostolis
eius Paulus declarat.i.ad Cor.xv. vbi dicit. Quia surre
xit christus tertia die sm̃ scripturas.⁊ q: visus est cephe/
id est petro capiti.cephas em̃ grece.latine caput. xxij.dis.
c.ij.⁊ post hoc/vndecim. Item Chrys. Non em̃ oibus se
manifestabat:vt sereret fidei semina.nã qui primo viderat:
⁊ certus erat:alijs referebat.deinde sermo prodiẽs prepa
rabat animũ auditoris visioni.Et ideo primũ digniori et
fideliori oibus apparuit.Erat em̃ opus anime fidissime:
que prius acciperet hunc aspectum : et vt minime turba/
retur inopinata visione.Et ideo primo videt̃ Petro:vt q̃
primo cõfessus est eũ Mat.xvi. christũ primo post resurre
ctionẽ videre mereatur.Et etiã q: eũ negauerat Matth.
xxvi.prius sibi voluit apparere:cõsolans eum ne despera
ret.post petrũ vero alijs apparuit:quãdoq; paucioribus:
quãdoq; pluribus.quod Luc.xxiiij. duo discipuli cõfiten/
tur. ¶ M Itẽ post ipsam resurrectionẽ/propinquãte
ascẽsionis tẽpore/tertio requisitus a christo an se amaret
et tertio amorem cõfitens christi:tertio audiuit a christo/
pasce agnos meos.pasce oues meas. Ioã.vlti.non distin
guẽte inter has ⁊ illas.ex̃ de ma.⁊ obe.solite.§.nos autẽ.
primo autẽ dixit dñs.Simon ioãnis diligis me plus his?
Aug.Sciens dñs interrogat.sciebat em̃ dñs ꝙ nõ solum
eũ diligeret:verũ etiam ꝙ plus oibus eũ diligeret petr⁹.
Alchuinus.Dicit̃ aũt simon ioannis.i.filius ioãnis carna
lis patris.mystice aũt simon obediẽs.ioãnes gratia. me/
rito ergo hoc noie vocatur.i.obediẽs grẽ dei.vt ostendat̃
ꝙ ardẽtiori

Christ⁹ pmo apparuit Petro.

Petrus a christo ter interrogat⁹.

ardētiori illū charitate amplecti:nō meriti humani sed diuini esse muneris. Aug. in sermone pascali. Quū aūt dñs moreret: Petr⁹ timuit:ꝛ negauit. resurgēs aūt dñs amorē inseruit. timorē fugauit. nā qñ negauit: mori timuit. resurgēte dño qd timeret: in quo morte mortuam reperiret? vñ sequit. ait illi: etiā dñe: tu scis q: amo te. Confiteri autē amorē suū / oues suas cōmēdauit. vñ sequit. dicit ei: pasce agnos meos. tāq̄ nō esset vbi ostēderet Petrus amorem suū in christū: nisi esset pastor fidelis sub principe oīm pastorū. Chrys. Ex eñ maxime omniū tribuit nobis eā que desup est beneuolentiā: est proximoꝝ procuratio. Preteriēs aūt dñs alios / petro de talib⁹ loquit. Eximius eñ aploꝝ erat Petrus:ꝛ os discipuloꝝ:ꝛ vertex collegij. vñ ꝛ negatione deleta / cōmittit ei prelationē fratrū: ꝛ negationem q̄dē ei nō exprobrat. sed dicit. si diligis me preside fratrib⁹: ꝛ feruentē amorē quē per oia demōstrasti / nūc ostende: ꝛ animā quā dixisti positurū te esse ꝑ me / hāc da ꝑ ouibus meis. sequit. Dicit ei iterū. Simō ioannis diligis me? ait illi. etiam dñe: tu scis q: amo te. Augu. Merito d: Petro. diligis me? ꝛ rñdit / amo te. eiq̄ dicit. pasce agnos meos. vbi etiā demōstratur vnū atq̄ idē esse amorē ꝛ dilectionē. Nā etiā dñs nouissime non ait / diligis me? sed / amas me? sequit. Dicit ei tertio: simon ioannis amas me? tertio vtrū Petrus eū diligat / dñs interrogat. Redditur eñ negationi trine / trina cōfessio: ne min⁹ amori lingua seruiat / q̄ timori: ꝛ plus vocis elicuisse videat mors imminēs / q̄ vita presens. Itē Amb. vj. q. j. imitare. Itē Chrys. Tertio etiā interrogat: ꝛ tertio subiūgit eadē: ostēdēs quā appreciat prelationē propriā ouiū: ꝛ qm̄ hoc est maxime ei⁹ amoris signū. Theophilus. Ex tunc etiam inoleuit cōsuetudo: vt ter cōfiteantur / qui veniūt ad baptismū. ad hoc de con. di. iiij. pma. also est. c. per se. §. in hoc ergo fonte. ¶ Et sequit.

Contristat⁹ est Pe. ꝛc.

Contristatus est Petr⁹: q: dixit ei tertio amas me. Chrys. Rursus formidās priora: ne forte existimās se diligere / si nō diligat: corripiatur / sicut ꝛ prius correct⁹ est / multū se existimās fortē. vñ ad ipsum christū refugit. ꝛ sequit. ꝛ dicit ei. Dñe tu oia scis. i. ineffabilia cordis ꝛ p̄sentia ꝛ futura. Aug. iā ergo cōtristatus est: q: sepe interrogatus esset ab eo q sciuerat qd interrogabat: ꝛ donauerat qd audiebat. veraciter ergo rñdit: ꝛ de intimo cordis ꝓtulit amantis vocē: dicens. Tu scis q: amo te. Aug. non aūt addidit / plus his. hoc eñ respōdit qd de seipso sciebat. nō eñ quātum ab alio quolibet diligeret / scire poterat q cor alteri⁹ videre nō poterat. hucusq̄ Aug. ꝛ q: verbum arrogantie fuisset. sicut quū dixit Mat. xxvi. ꝛ si oēs scandalizati fuerint: sed nō ego. vbi pulchre Hiero. ait. Ecce auis sine pēnis in altū volare nitit: sed corp⁹ aggrauat animā. Sap. ix. vt timore humane mortis / timor dñi superet. Et ibi Beda. Et petrus ergo de ardore fidei ꝓmittebat: ꝛ saluator q̄si deus futura nouerat. vñ sequit. ꝛ ait illi iesus. Amē dico tibi. in hac nocte ꝛc. ¶ N Et postmodū sequit in Joanne. dicit ei. pasce oues meas. q. d. sit amoris officiū / pascere dñicū gregē: sicut fuit timoris indiciū / negare pastorem. Aug. Itē Theophilus. pōt aūt q̄s assignare differentiam inter agnos ꝛ oues. agni sunt q introducuntur. oues vero perfecti. Alchuinus. Pascere aūt oues est credētes in christo ne a fide deficiāt / cōfortare: terrena subsidia / si necesse est / subditis ꝓuidere: ꝛ exēpla virtutū cū vbo predicationis impēdere: aduersarijs obsistere: errātes subditos corrigere. Chrys. etiā exponēs predictū verbum / ait.

Pasce oues meas.

Pasce oues meas. i. loco mei preponā te: ꝛ caput esto fratrū: ꝛ feruētē amorē quē dicebas te hr̄e in me / q animam tuā ꝑ me poneres / nūc vice mei pone ꝑ ouibus. q: ego quod olim tibi promiserā nūc coram oibus fratrib⁹ affirmo: vt et ipsi te in loco mei assumētes / vbiq̄ terrarū te ꝛ in throno tuo sedētes predicēt / ꝛ cōfirment: quaten⁹ nationes ꝑ orbē / sicut me a patre / sic ꝛ te vice mei recipiāt ordine obedientie et euangelij authoritate. Aug. Qui hoc aūt animo pascūt oues: vt suas velint esse / non christi: se cōuincūtur amare / non christū: vel gloriādi vel dominādi vel acq̄rendi cupiditate: nō obediendi ꝛ subueniēdi ꝛ deo placendi charitate. Nō ergo nos: sed ipm̄ amemus. ꝛ in pascendis ouibus eius / ea q sunt eius / nō que sunt nostra / q̄ramus. viij. q. j. sunt in ecclesia. Quisquis eñ seipm̄ / nō deū amat: nō se amat. Qui enim non pōt viuere de se: moritur vtiq̄ amādo se. Non ergo se amat: qui ne viuat / se amat. Quū vero ille diligitur de quo viuit: non se diligēdo / magis se diligit: qui ꝓpterea se non diligit: vt eū diligat: de quo viuit. Item Aug. Extiterunt aūt quidā serui infideles. diuiserūt sibi gregē christi. et furtis suis peculia sibi fecerūt. ꝛ audis eos dicere / oues mee sunt ille. qd queritis ad oues meas? nō te inueniam ad oues meas. Si ꝛ nos dicamus. meas. ꝛ illi dicāt. suas. ꝑdidit christ⁹ oues suas. hec Aug. de q̄b⁹ dicit / oues mee ꝛc. Jo. x. ꝛ Ezech. xxxiiij. Ecce ego requirā oues meas ꝛc. de hoc. vij. q. j. §. hoc aūt. xxiij. q. iiij. tres personas. ¶ O Itē Jo. xxi. ibi. hoc aūt dixit: significās qua morte esset clarificatur⁹ deū. Aug. Hūc inuenit exitū ille negator ꝛ amator: vt ꝑ eius noie ꝑfecta dilectione moreret: cū quo se moriturū peruersa festinatiōe ꝓmiserat. hoc eñ oportebat vt prius christus ꝑ Petri salute / deinde Petrus ꝑ christi ꝑdicatione moreretur. hec Aug. Voluit aūt dñs petrū per passionē vitā finire: q: ipsum cōstituerat principalē pastorē ecclesie. vt innueret q prelati debent esse parati ponere animā suā pro ouib⁹ suis. Jo. x. vñ timidos increpat Ezech. xiij. Nō ascendistis ex aduerso: neq̄ opposuistis vos murū ꝑ domo israel: vt staretis i prelio in die dñi. de hoc pre. §. hoc aūt. ꝛ. xliij. di. sit rector. Item voluit vt eodē genere passiōis / quo ipse passus est: moreret. vt ostēderet q prelati tenentur strictius ꝛ perfectius imitari. vñ Jo. xij. Si q̄s mihi ministrat: me sequat. ad hoc. j. q. j. vilissimus. ꝛ. xxv. di. §. nunc autē. ibi. sed talis eligatur: cui⁹ cōparatione / ceteri grex dicantur. ꝛ facit dist. liiij. deniq̄. ibi. sicut loco / ita religione precellāt. Itē Greg. tantū debet actionē populi actio precellere pastoris: quātum distare solet a grege vita pastoris. ¶ P Item in eodē c. Jo. xxi. ibi. sequere me. qd intelligi debet: nō tam de genere martyrij / q̄ de ordine magisterij. vt Inno. dicit. Nam ꝛ Andreas ꝛ quidā alij preter petrū secuti fuerūt christum in crucifixione. sed solū Petrū substituit sibi dñs: ꝛ in officio vicariū: ꝛ in magisterio successorē. vñ ꝛ Theophilus.

Sequere me.

In hoc q dicit dñs petro / sequere me: cū curā fideliū prelatum eū instituit. simul aūt ꝛ / sequi / intelligas hic imitationē in cūctis ꝛ verbis ꝛ operibus. ostendit etiā affectionem ad ipm̄: q: q nobis adstrictiores sunt / hos sequi nos volum⁹. Chrys. Si vero dixerit q̄s: qualiter igitur Jacobus thronū assumpsit hierosolymorū: illud vtiq̄ dicā. qm̄ Petrū orbis terraꝝ inthronizauit magistrū. ad hoc ex de ma. ꝛ obe. solite. §. nos aūt. ibi. vt alienū a suo demonstraret ouili: q petrū ꝛ successores ipsius magistros non recognosceret ꝛ pastores. ¶ Q Itē in pre. c. Jo. xxi. ibi. conuersus petrus vidit illū discipulū ꝛc. Chrys. Nō sine causa recolit illā accubationē: sed vt ostēdat quantā petr⁹ habebat fiduciā post negationē. qui eñ in cena nō audebat interrogare: sed Joāni interrogationē cōmisit: huic ꝛ prepositura fratrū cōmissa est ꝛ credita. Et nō solū nō cōmittit alteri interrogare que ad ipm̄ pertinēt: sed de reliquo ipse ꝓ alijs magistrum interrogat. Quia ergo magna ei

Cōuer. pe. vi. il. disci. ꝛc.

predixerat dñs: ꝛ orbē terrarū cōmiserat: ꝛ martyriū prenūciauerat: ꝛ amorē protestatus fuerat ampliorē. volens et Joānem in cōmunicatorē accipere / dixit. hic aūt quid? quasi di. nōne nobiscū eadē veniet via. Valde eñ Joannem amabat Petrus: ꝛ per euangeliū ostenditur eorum colligatio: ꝛ in actibus apostoloꝝ. Act. iij. in pn. Sic ergo nunc vicē reddit petrus Joāni. Existimās eñ eum velle interrogare de seipso / ꝛ nō audere: ipse pro eo suscipit interrogationē. Quia vero debebāt orbis terrarū procurationē accipere: nec oportebat eos de reliquo sibi inuicem esse cōiunctos: qd esset damnū orbi terrarū: ꝓpterea dñs dicit. sic eū volo manere / donec veniā. Theophil⁹. hoc est. dū hunc volens / dirigam ad predicandū. te namq̄ nunc

dirigo ad orbis pontificatū. ¶ R. Itē super illud Luce xxij. Non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Aug. Qui mihi promittis vitā tuā ter negabis vitam tuā. quid in animo eius esset cupiditatis: videbat. qd vi rium non videbat. voluntatē suam iactabat infirmus: sed aspiciebat valetudinem medicus. An apl's petrus (sicuti cū fauore peruerso excusare quidā nituntur) christū non negauit: q: interrogat⁹ ab ancilla hoiem se nescire respō dit: sicut alij euāgeliste testātur: ⁊ expressius. quasi qui ho minē christū negat: nō christū neget. ⁊ hoc in eo negat. qđ factus est pp̄ter nos: ne periret qđ fecerat nos. per qđ au tem caput est ecclesie: nisi per hoiem: quō ergo est in cor pore christi: q negat hoiem christū? Sed qđ multis immo rer: non em̄ dn̄s ait: nō cantabit gallus: donec hoiem aut filiū hois neges: sed donec me neges. qđ est me: nisi quod erat. quicqđ eius negauit: christū negauit. Siquidē dubi tare: nefas est. christus hoc dixit: verūq; predixit. procul du bio petrus christū negauit. nō accusemus christū quū de fendimus petrū. agnouit plane peccatū suum infirmitas petri: ⁊ quantū mali christū negando cōmiserit plorādo mōstrauit. Neq; nos quū ista dicimus: primū apostolorū accusare delectat. Sed hūc intuēdo admoneri vos opor tet: ne homo q̄sq; de humanis virib⁹ fidat. v̄ba hec Aug. abbreuiata trāsponunt̄. xi. q. iij. non solū abnegat. Itē ibi Beda. resipiscēdi nihilomin⁹ si in lapsum corruerit exem plū capiat: neq; desperet: sed incūctanter veniā se posse p̄ mereri credat. Chrys. vñ manifestū est qm̄ ⁊ casum petri dn̄s concessit. nā poterat quidem a p̄ncipio reuocare: sed q: permanebat in vehementia. ipse quidem nō impulit ad negationē: sed dimisit desertū: vt discat p̄priā imbecillita tem. Et vt post hec talia nō patiatur: quū orbis terrarum dispensationē susceperit: sed reminiscēs eorū que passus est cognoscat seipm̄. l. di. cōsiderādū. cū. c. seq. ¶ S. Itē de primatu ⁊ vniuersali potestate ac p̄latione petri ⁊ suc cessorū eius Ber. in. ij. lib. ad Eugeniū: et alia regesta su mit ostensionē: dicēs. Stat ergo incōcussum priuilegium tuū tibi: tam in datis clauibus: q̄ in ouibus cōmendatis. Accipe aliqđ qđ nihilominus prerogatiuā cōfirmat tibi. discipuli nauigabant: ⁊ dn̄s apparebat in litore: sciens pe trus q: dn̄s est: in mare se misit: ⁊ sic venit ad ipsum: aliis nauigio peruenientibus. Joā. vlti. Quid istud: nēpe signū singularis potentie ⁊ pontificij petri: per qđ non nauem vnā: vt ceteri quiq; suā: sed seculū ipm̄ suscepit guberna dū. ps. ciij. hoc mare magnū ⁊c̄. Mare em̄ seculū. Naues aūt ecclesie sunt. j. q. iiij. nō turbatur. inde est q alterā vice instar dn̄i gradiēs super aquas. Mat. xiiij. vnicū se vica riū christi designauit. q non vni populo: sed cūctis preesse deberet. siquidē aque multe populi multi. Apoc. xvij. de cōse. di. ij. cū omne. et de celeb. miss. cū marthe. §. quesiuisti. Itaq; quū quisq; ceterorū habeat suam: tibi vna cōmissa est grādissima nauis facta ex oibus: ipsa vniuersalis eccle sia toto orbe diffusa. de hoc. xxi. di. quāuis. ¶ T. Item ibi in Mat. xiiij. ad fi. ibi. respōdens aūt Petrus dixit. dn̄e si tu es: iube me venire ad te sup aquas. Hiero. ait. In oib⁹ aūt locis ardētissime fidei inuenitur Petrus. eodē ergo fidei feruore quo semp nūc q̄s tacentib⁹ ceteris credit se posse facere per voluntatē magistri: qđ nō poterat p̄ na turā. ibidē Chrys. Vide aūt quātus est feruor: quanta fi des. nō dixit ora: deprecare: sed iube. non em̄ solum credi dit qm̄ potest christus ambulare supra mare: sed qm̄ pōt ⁊ alios inducere. ⁊ cōcupiscit velociter ad eū venire. hoc em̄ tam magnū quesiuit p̄pter amorem solū: nō propter ostentationē. non em̄ dixit. iube me ire super aquas. sed iu be me venire ad te. Item idē Chrys. ibidē. super verbo. vi dens aūt ventū validum timuit. Petrus aūt (qđ maius est) superās vndas scz maris: a minori turbatur. scz a ven ti impulsu. vñ sequitur. videns aūt ⁊c̄. Talis em̄ est natu ra humana: vt multotiens in magnis se habens recte: in minorib⁹ rep̄hēdatur. Hoc aūt q Petrus timuit: diffe rentiā demonstrabat discipuli ⁊ magistri. sed ⁊ alios disci

Nō cātabit ho. gal. ⁊c̄.

Dn̄e si tu es: iu. me veni. ad te ⁊c̄.

pulos mitigabat. Si em̄ duobus fratrib⁹ sessuris ad dex teram ⁊ sinistrā molesti sunt. Matth. xx. ⁊ Mar. x. mul to magis huic molesti fuissent. nondū enim erant spiritu pleni. postea vero spūales effecti vbiq; petro primatū cō cedunt: ⁊ in concionibus eū premittunt. Luce. viij. Item ibi Hiero. Etiam paululū relinquitur tentationi: vt augea tur fides: ⁊ intelligat se nō facilitate postulationis sed po tentia dn̄i conseruatū. ardebat em̄ in animo eius fides: et humana fragilitas in profundū trahebat. Itē Aug. pre sumpsit ergo petr⁹ de dn̄o. titubauit vt homo. sed rediuit ad dn̄m. vnde ⁊ sequit̄. ⁊ quū cepisset mergi. ¶ Pro statu ecclesie informando: cui⁹ caput est Petrus. xxij. di. c. ij. my stice liber hoc euāgeliū percurrere. vñ ibi in Matth. xiiij. et statim cōpulit iesus ⁊c̄. Hiero. Quo sermone ostendit inuitos eos a dn̄o recessisse: dū amore preceptoris ne ad punctū qdē t̄pis ab eo volūt separari. Chrys. Cōsideran dū aūt q quū dn̄s magna operat̄: dimittit turbas: docēs nos nusq̄ gloriā multitudinis p̄sequi. nec attrahere mul titudinē. Et iterū docet non debere nos turbe cōmiscere cōtinue: neq; fugere multitudinē semper: sed vtiliter face re. ⁊ ideo sequit̄. dimissis turbis ascendit in montē solus orare. in quo docet nos quia solitudo bona est: quū nos deū interpellare oporteat. p̄pter hoc etiam ad desertū va dit: ⁊ ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione trā quillitatē querere: ⁊ a tempore: ⁊ a loco. hucusq; Chrys. Pro solitudine. de peni. di. ij. §. romanos. v. sed nec adam. Job. iij. edificāt sibi solitudines. vñ Bern. Anima sancta: sola esto: vt soli hoim serues teipam: quē tibi ex omnibus elegisti. fuge publicum. fuge ipsos domesticos. secede ab amicis ⁊ intimis. etiā ab illo qui tibi ministrat. an nescis te habere verecundū sponsum: q nequaq̄ velit indulgere presentiā suā presentibus ceteris? secede ergo scz mente: nō corpore: sed intētione: sed deuotione: sed spū. relinquis te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hiero. qđ aūt ascendit solus orare: non ad eū referas: q de. v. pa nibus. v. milia hoim satiauit. Sed ad eū qui audita mor te Joannis: secedit in solitudinē. non q personam separe mus: sed q: opera eius inter deū ⁊ hoiem diuisa sunt. Itē Aug. Mons altitudo est. qđ aūt altius celo in hoc mun do: qs vero in celū ascenderit: nouit fides vestra. cur aūt so lus ascēdit: quia nemo ascēdit in celū: nisi qui de celo des cendit. Jo. iij. quāuis ⁊ quū in fine venerit: ⁊ nos in celū leuauerit: etiā tunc solus ascendet. quia caput cū corpore suo vnus est christus. nunc tamē solū caput ascendit. ascē dit aūt orare: quia ascendit ad patrē p̄ nobis interpella re. Vel q vespere solus est: solitudinē suam in tēpore pas sionis ostendit ceteris trepidatione dilapsis. Mat. xxvi. Item Aug. Verūtamen dn̄s christus orat in excelso: naui cula turbatur magnis fluctib⁹ in p̄fundo. ⁊ q: insurgunt fluctus: pōt ista nauicula turbari. sed q: christus orat: non pōt mergi. Nauiculā quippe istā ecclesiā cogitate. turbu lentū mare hoc seculū. ad hoc. xxiij. q. j. nō turbat̄. xij. q. j. futurum. j. q. ix. ibi. at vero quum inter turbines ⁊ aduersa mundi succresceret ecclesia. Itē Aug. Quando em̄ aliqs impie voluntatis maxime potestatis persecutionē indi cit ecclesie: super nauiculā christi grandis vnda cōsurgit. Rabanus. Vñ bene dicit̄ q nauis erat in medio mari: et ipse solus in terra. q: nonnūq̄ ecclesia tantis pressuris est afflicta: vt dn̄s eam deseruisse videretur ad tēpus. ad hoc xxiij. di. in nomine dn̄i. j. m̄. Item Aug. Abijt autē dn̄s ad visitādos discipulos suos: qui turbabātur in mari: quar ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia enim vna tres horas habet: ac p̄ hoc nox quatuor vigilias hz. Hilarius. prima ergo vigilia fuit legis. Secūda prophetarū. Tertia corporalis aduētus. Quarta in reditu claritatis. Aug. Quarta ergo vigilia noctis: hoc est: pene iā noc te finita: venit: in fine seculi: iniquitate nocte transacta: ad iudicandū viuos ⁊ mortuos. venit aūt mirabiliter. sur gebāt em̄ fluctus: sed calcabant̄. quantūlibet em̄ potestates seculi cōsurgāt: premit earū caput nostrū caput. Hila

Grande qđpiam facturis querēda solitudo

Orat christ⁹ in monte.

Quarta noctis vigilia.

rius. Veniēs aūt christus in fine/inueniet ecclesiā fessam: ⁊ antichristi spū ⁊ totius seculi motib⁹ circūactam. Et q2 de antichristi cōsuetudine ad oēm tentationū nouitatem solicitati erūt: etiā ad dn̄i aduentū expauescent: falsas rerū imaginationes metuētes. sed bonus dn̄s timorē depellit dicēs. Ego sum. ⁊ aduētus sui fide/metū naufragij immi nētis depellit. Aug. de questionib⁹ euāgelioꝝ. Vel qđ dixe rūt discipuli phātasma esse: signat q2 quidā q̄ cesserint dia bolo/de christi aduētu dubitabunt. Qꝫ aūt petrus implo rabat a dn̄o/ne mergat: significauerat q̄busdam tribula tionib⁹ etiā post vltimā persecutionē purgatam ecclesiā. Itē Hilari⁹. Qꝫ aūt trepidanti Petro virtutē perueniēdi ad se dn̄s nō induicit: sed manu apprehēsum sustinuit: hec ratio est: solus eīm passurus pro oibus/oim peccata solue bat: nec socium admittit. quicquid enim vniuersitati pre statur: ab vno prestatur. Item Aug. In vno etiam aposto lo. i. Petro/in ordine apostoloꝝ primo et precipuo/in quo figurabatur ecclesia/vtrumqꝫ genus significandum fuit id est firmi/in hoc ꝙ super aquas ambulauit: et infirmi/ in hoc ꝙ dubitauit. nam ⁊ vnicuiqꝫ sua cupiditas tempe stas est. Amas deum: ambulas super mare. sub pedibus tuis est seculi tumor. Amas seculum: absorbet te. sed quū fluctuat cupiditate cor tuum: vt vincas tuam cupiditatē/ inuoca christi diuinitatem. Rabanus. Nec mirandum si ascendente in nauiculam domino/vent⁹ cessauit. in quo cunqꝫ enim corde dominus per gratiam adest: mox vni uersa bella quiescunt. Col. i. quia quum sit pax: pacem in fert. Item Hilarius. Ascensu etiam christi in nauim/ven tum ⁊ mare esse sedatum: post claritatis sue reditum: eter na ecclesia: pax ⁊ tranquillitas indicatur. ⁊ quia tunc ma nifestus aduenit: recte admirantes vniuersi/locuti sunt. vere filius dei es. Confessio enim vniuersorum tunc abso luta ⁊ publica erit: dei filium non iam in humilitate corpo rea/sed in celesti gloria pacem ecclesie reddidisse. Item Aug. de questionib⁹ euangelioꝝ. Signatur enim clarita tem eius tunc manifestatam/futuram perspeciem iam vi dentibus: qui per fidem nunc ambulant. ¶ V Item ⁊ alia Petri priuilegia subnectuntur. Nam assumpto chri sto in celum. Mar. vlti. Petrus velut eius successor: eccle siam regere cepit: dum ad complendum duodenariū nu merum apostolorum/loco Iude preuaricatoris ex verbis prophete Dauid alium instituit: ⁊ subrogari fecit. Actuū i. xxvi. q. ij. §. i. in fi. ¶ X Qui etiam recepto paraclero: discipulos non musto repletos: sed spiritussancti gratia illustratos: ex verbis Iohelis apertius cōprobauit: igna ros instruens: ⁊ incredulos destruens. Act. ij. de conse. di stin. iiij. proprie. Hic penitentiam agere iussit: ⁊ baptizari credentes. vt ibi habetur. de peni. distin. i. §. his authorita tibus. ℣. petrus apostolus. ⁊ de conse. distin. iiij. preall. c. proprie. Hic primum curando claudum fuit miraculum operatus. Act. iij. ibi. Petrus autem dixit: argētum ⁊ au rum non est mihi ⁊c. Et in Ananiam ⁊ Sapphyram vxo rem eius tanq̄ primus ⁊ precipuus apostolorū promul gauit sententiam mortis. quia mentiti fuerāt spiritui san cto. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊ c. occidit. ⁊ c. petrus. Ipse so lus in Simonem magum sententiam damnationis pro nuntiauit. licet non ei soli/sed omnibus communiter pe cuniam obtulisset. Act. viij. i. q. i. qui studet. ⁊ c. petrus. ⁊ c. eos. Ipse non solum miracula faciebat: sed etiam vmbra illius. Act. v. Ipse in mentis excessu vidit celum apertum: et vas quoddam descendens: quod animantia diuersi ge neris continebat. ⁊ dictū est ei. Surge petre: macta: ⁊ mā duca. per quod innuitur ꝙ Petrus prelatus fuerit popu lis vniuersis. vas autem illud orbem vniuersum signat. ⁊ vniuersitas contentorum in eo/significat tam iudeorum q̄ gentium nationes. ponitur historia Actuū. x. ⁊ xi. Vas illud velut linteum de quo ibi d2/mystice penitentiā signi ficare potest. linteum enim multis tunsionibus ⁊ laboris bus fit. et penitentia vera multo labore agenda est. xlvij. distin. omnis. vnde Aug. Tunde pectus: ⁊ tundendo esto

Alia Petri et priuilegia et miracula.

correctus. de peni. distin. i. tres autem. In tali linteo domi nus inuoluitur: dum in vera penitentia corpus suum su mitur. Io. xix. Acceperunt corpus Iesu: ⁊ ligauerūt lin teis cum aromatibus. ⁊ sicut in linteo penitētia: sic in aro matibus virtutes signantur. ſm Greg. in sermone homi lie pascalis. ⁊ facit ex de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhiben dum. Item Greg. virtutes perficientium in notitia cete rorum/quasi suauitate fragrant odorum. Qꝫ autem lin teum ter ostenditur/signatur ꝙ vera penitentia trib⁹ mo dis agitur. contritione. confessione. ⁊ satisfactione. de pe. distin. iij. perfecta penitentia. Animalia immunda que in linteo sunt/significant peccatores qui in penitentia sunt. bestie quidem/auaros. serpētes/luxuriosos. aues/super bos. ¶ Adapta lector. In his iubetur Petrus occidere. scilicet vitam bestialem. de qua dicitur in ps̄. xlviij. homo quum in honore esset/scꝫ rationis discernendi inter mun dum ⁊ immūdum/non intellexit id est intelligere noluit. Ps̄. xxxv. vt bene ageret. et manducare id est traijcere in corpus ecclesie. Greg. Mirabile ꝙ serpentes ⁊ bestie pos sunt in celum ascendere. verum est. sed in linteo peniten tie. Aug. Anime sancte que in hoc seculo/aut per vite in nocentiam pure sunt: aut penitentie satisfactione pur gantur: a saluatore recipiuntur. Item Petrus post chri stum primus mortuum resuscitat. scilicet Thabitā. Act. ix. in fi. in signum ꝙ ipse precipue per claues sibi commis sas soluendo peccatores resuscitat ad vitam gratie. de pe ni. distin. i. §. hoc autem. vltra columnam. ℣. resuscitatus. ¶ Y Item ipse Petrus primus iudeos/primus genti les/post ascēsionem conuertit ad fidem: vt super vtrosqꝫ fideles se habere primatum monstraret. quū ipso die pen tecostes ad verbum exhortationis ipsius circiter tria mi lia iudeorum baptizati sunt. Act. ij. de conse. dist. iiij. pro prie. ac deinde Cornelium centurionem gentilem/⁊ suas quasi primitias gentium ad reuelationem angelicam ba ptizauit. Act. x. in fi. xxi. distin. in nouo. ibi. primusqꝫ ad fi dem populum virtute sue predicationis adduxit. l. distin. fideliorꝫ. ibi. Petrus enim dicitur eo ꝙ primus in natio nibus fidei fundamenta posuerit. etiam de conse. distin. iiij. non dubito. ibi. verumtamē si iam spiritusancto accepto Cornelius baptizari noluisset: cōtempti sacramenti reus fieret. Item est Petrus cuius vnam nauem ascendit chri stus. Luce. v. quia vna est ecclesia vniuersalis: cuius rector est Petrus. xxiiij. q. i. loquitur. Vnde ibi super verbo Ascē dens autem in vnā nauim que erat Simonis. Beda. Na uis Simonis/est ecclesia primitiua. de qua Paulus dicit Gal. ij. qui operatus est Petro in apostolatu circūcisio nis. Vnde dicta vna: quia multitudinis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna. Act. iiij. xij. q. i. dilectissimus. Itē ibi. Et impleuerunt ambas naues. Amb. Mystice autem ſm Matth. nauis petri fluctuat: ſm Lucam/impletur pi scibus: vt ⁊ principia ecclesie fluctuantis/⁊ posteriora ex uberantis agnoscas. non turbatur ista que Petrum ha bet ⁊c. prosequere. xxiiij. q. i. non turbatur. Vbi ⁊ dicitur. Duc in altum ⁊c. deniqꝫ etsi alijs imperat vt laxent retia sua: soli tamen Petro dicitur. Duc in altum. hoc est in pro fundum disputationum. Vel in altū. quia Petrus altior alijs/⁊ superior. xxi. distin. in nouo. lxxx. distin. in illis. in fi. ibi. quia nec inter ipsos apostolos par fuit institutio: sed vnus prefuit omnibus. Qꝫ autem retia rumpebātur. ibi. Piscium copia ⁊ nauicule implete sunt: ita vt mergeren tur. ſm Aug. signat hominum carnalium tantam futurā multitudinem in ecclesia: vt etiam diruptione pacis per hereses ⁊ schismata scinderentur. Rumpitur autem rete: sed non labitur piscis. ſm Bedam. q2 suos domin⁹ etiam inter persequentium scandala seruat. Item ſm Bedam. harum impletio nauium vsqꝫ in fines seculi crescit: ſm ꝙ implete merguntur: hoc est: in mersione premuntur. non enim sunt submerse: sed periclitate. prout apostolus expo nit/dicens. ij. Timoth. iij. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: ⁊ erunt homines seipsos amātes: cu

pid: elati: superbi: blasphemi: parentibus non obedientes ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores: incontinentes: immites: sine benignitate: proditores: protervi: tumidi: voluptatum amatores, magis quam dei: habentes quidem speciem pietatis: virtutem eius abnegantes etc. Nam mergi naues, est homines in seculo, ex quo electi per fidem fuerant, mox prauitate relabi. Item ibi. Ex hoc iam homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipsum Petrum specialiter pertinet. Exponit enim ei dominus quid hec captura piscium significet. quod scilicet ipse sicut nunc per retia pisces: sic aliquando per verba sit capturus homines. Nam vna die solum, cepit tria milia verbo suo. vt Act. ij. et pre. c. de conse. dist. iiij. proprie. totiusque huius facti ordo, quid in ecclesia cuius ipse Petrus typum tenet quotidie geratur, ostendit. ¶ Item super illud Matth. xix. Ecce nos reliquimus omnia. quod est ibi verbum Petri. dicit Chrysostomus. Qui claues regni celorum acceperat: pro his qui ibi sunt iam confidit. et pro orbe terrarum vniuersa interrogat. ¶ Item Jo. xxi. super illud Ascendit Simon Petrus: et traxit rete in terram. Gregorius. Petro autem sancta ecclesia est commissa. ipsi specialiter dicitur Jo. vlti. Pasce oues meas. Quod ergo postmodum aperitur in voce: hoc ante signatur in opere. ipse enim pisces ad soliditatem litoris pertrahit. quia stabilitatem eterne patrie fidelibus ostendit. hoc egit verbis. hoc epistolis. hoc agit quotidie miraculorum signis. ¶ Item Jo. vi. Petrus tamquam caput pro toto corpore apostolico et ecclesie dicit christo. Domine ad quem ibimus? Augu. q. d. repellis nos a te: da nobis alterum te: ad quem ibimus, si te relinquimus. Chrys. autem: Verbum multe amicitie est ostensiuum. quia scilicet christus eis honorabilior erat quam patres et matres pro tota etiam ecclesia confitetur dicens. Et nos credimus: et cognouimus: quia tu es christus filius dei. vbi Aug. credimus enim, vt cognosceremus. Nam si prius cognoscere, deinde credere vellemus: nec cognoscere: nec credere valeremus. Hoc autem credimus et cognouimus: quia tu es christus filius dei. i. quia ipsa vita eterna es: et non das in carne et sanguine tuo nisi quod es. ¶ Item Jo. xiij. ibi. Hesitantes de quo diceret. Chrys. Omnibus autem trementibus: et ipso vertice, scilicet Petro formidante: Joannes velut delectatus recubuit in sinu Jesu etc. Sunt et alia plura ex quibus Petri primatus ostendi potest: et per consequens successoris ipsius. sed ea que sunt dicta ad presens sufficiant. Quibus tamen et illud addendum est quod Petrus caput et princeps apostolorum: et consequenter totius ecclesie dicitur et est. non solum christi institutione: sed etiam apostolorum communi approbatione. sicut sacri doctores eliciunt ex quibusdam predicatarum authoritatum et ex quibusdam aliis. et est expressum. xxi. dist. in nouo. ¶ Ad hoc etiam addendum est quod Romanus pontifex Petri successor: non solum iure diuino, quod a christo: sed etiam iure humano, quod est a terreno principe, primatum obtinet super omnes ecclesias, ecclesiarumque rectores: vt patet ex priuilegio concesso a Constantino romane ecclesie, ac in ea presidenti. xcvi. dist. constantinus. Si autem obiiciatur quod princeps terrenus primatum spiritualem conferre non potuit: quia de spiritualibus disponendi non habet potestatem. xcvi. dist. qui bene. Dicendum est quod illius priuilegij potestas quantum ad potestatem spiritualem pertinet, non secundum authoritatem est accipienda: sed secundum approbationem, et manifestationem, et deuotionem, et diuine voluntatis executionem.

¶ Articulus. lvi. B

Nunc videndum est de differentia et conuenientia duplicis potestatis regie scilicet spiritualis et secularis. Harum autem potestatum differentia ex ipsis nominibus considerari potest. dum vna spiritualis alia secularis vel temporalis vocatur. ¶ Ad cuius differentie intellectum sciendum est quod spirituale dupliciter dicitur. Uno enim modo spirituale dicitur id quod pertinet ad animam que spiritualis est nature. Tertullianus hereticus animam corpoream esse dicit. xxiiij. q. iij. quidam. s. tertullianiste. et precipue quantum ad partem rationalem. et hoc modo scientie et virtutes dicuntur spiritualia quedam. huic autem spirituali contradicit corporale: quod scilicet pertinet ad corpus: vel ad animam. vt est corporis forma. ex in clemen. de sum. tri. et fide ca. fidei. §. porro. et vt communicat cum animabus brutorum. Et sic dicunt quidam quod potestas prelatorum ecclesie spiritualis dicitur: quia est super animas: et super ea que ad perfectionem pertinent anime. Potestas autem principum secularium dicitur corporalis: quia est supra corpora: et super ea que pertinent ad corpus. ad hoc. xcvi. dist. cum ad verum. ibi. quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incursibus. ¶ Sed hoc dictum habet dubium. nam etiam secularis potestas si recta et ordinata sit: intendit principaliter et finaliter subditos dirigere: et inducere ad vitam virtuosam: que principaliter ad animam pertinet. ar. ad hoc di. iiij. facte sunt. ex in prohe. decre. rex pacificus. §. ideoque. Id enim debet intendere omnis recta potestas in hominibus: ad quod homo finaliter ordinatur. Finis autem hominis inquantum homo, est felicitas. Unde omnis potestas recta debet intendere, vt multitudo sibi subiecta sit felix: felicitas autem hominis principaliter consistit in actu virtuoso. vnde Ps. i. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum etc. Et iterum ps. cxviij. Beatus vir qui timet dominum. et Ps. cxviij. Beati immaculati in via etc. cum si. Quare ad officium huius potestatis pertinet dirigere homines in hunc finem. Uerum quia ad felicitatem politicam precipue requiruntur exteriora bona, que vite corporali deseruiunt: Ideo consequenter ad eius officium pertinet gubernatio, quantum ad res exteriores, et quantum ad corpora: sine quibus non exercentur anime opera in huius vite statu. ar. i. q. iij. si quis obiecerit. secundum quod hoc videtur quod secularis potestas principaliter eris debet dici spiritualis: accipiendo spirituale modo predicto. ¶ Alio modo vero dicitur spirituale id quod ad animam pertinet: non secundum naturam: sed secundum gratiam. et secundum hoc dicuntur spiritualia illa que respiciunt gratiam: et que ad gratiam habent habitudinem. Et hoc modo potestas secularis non dicitur spiritualis: sed temporalis: secundum quod huiusmodi respicit naturam. spiritualis autem respicit gratiam. Patet ergo differentia predicta duplicis potestatis regie: que est, quod vna dicitur naturalis: alia supernaturalis. Quia temporalis, secundum quod huiusmodi, respicit naturam: spiritualis autem respicit gratiam: que est super naturam. Ex hoc vna dicitur celestis: alia terrena. Spiritualis enim que respicit gratiam: que facit hominem deiformem: dicitur diuina: Temporalis autem, que respicit ipsam naturam hominis: secundum quod est homo: dicitur humana. ¶ Conueniunt autem he due potestates regie. Primo secundum causam efficientem. quia omnis potestas a deo. Roma. xiij. xxiij. q. i. quid culpatur. ¶ Item secundo conueniunt secundum causam finalem. quia finaliter in vtraque intenditur beatitudo. vt proxime dictum est. ¶ Tertio conueniunt quantum ad subiectum. quia vtriusque potestatis subiectum est homo. Differunt tamen he potestates quantum ad dispositionem subiecti. vt quidam dicunt. quia in homine cui communicanda est potestas temporalis: requiritur perfectio prudentie: per quam dirigatur in agendis. optimum ar. xxix. di. §. i. et c. petrus. In homine autem, cui communicanda est potestas spiritualis: requiritur perfectio sapientie: per quam contempletur diuina. Unde potestas temporalis requirit vitam actiuam. spiritualis autem contemplatiuam: nihilominus et actiuam. et de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. xxvi. dist. si quis vult. ¶ Quarto conueniunt he potestates quantum ad obiectum. quia vtraque potestas exercetur circa hominem. nam hic loquitur de potestate circa hominem. Sed tamen differenter habet se esse vtraque circa homines. Temporalis enim habet esse circa homines: vt secundum suam naturam considerantur. Spiritualis autem debet esse circa homines: vt sunt susceptibiles gratie. ¶ Quinto conueniunt he potestates quan-

Spirituale dupliciter accipitur.

Spiritualis et secularis regie potestates in quibus conueniunt.

tum ad actus.q: cõsimiles sunt actus vtriusq; potestatis. Differũt tamen in modo agendi. vtriq; nãq; conuenit iu/dicare.sed vni corporaliter:alij spũaliter. Judicat vna spi rituales causas.xi.q.i.per totum.Alia determinat tempo rales.ex̃ de iudi.nouit.ex̃ qui fi.sint legi.c.i.⁊.c. causamq;. Una infert penam corporalem.xxiij.q.v.quasi per totum. Alia vero penam spiritualẽ.xi.q.iij.quasi per totum.ex̃ de sen.excõ.per totum.Unde vni dicitur competere gladius spiritualis.xvi.q.ij.visis.in fi. Alteri vero gladi⁹ materia/lis.xxiij.q.v.non solum.xxxiij.q.ij.inter.Utriq; cõuenit pa scere.sed temporalis pascit corporaliter:sicut christus tur bas.Jo.vi.Matth.xiiij.⁊.xv.Marc.viij.Luce.ix.xxxix.di. §.i. Spiritualis autem spũaliter.xcv.distin.esto.i. Pet.v. Pascite qui invobis est gregem ⁊c.licet etiã corporaliter pascere debeat:quũ potest.vt p̃e.§.i.⁊.xxxvi.di.§.i.Utriq; conuenit pugnare.sed spirituali oratione ⁊ verbo.xxiij.q. viij.conuenior.Temporali autẽ armis ⁊ materiali gladio. vt hic ꝓbatur.xxiij.q.viij.quasi per totum.ex̃ de vo.⁊ vo. redẽp.ex multa. ¶ Assignata vero cõuenientia ⁊ differẽ/tia potestatum predictarũ:restat cõsiderare de quibusdã alijs cõparationibus earũdem. Et primo quidẽ quomo/do comparantur adinuicem ẽm tẽporis prioritatem. Si/cut autem lex naturalis precessit tẽpore legem scriptã. vi. di.§.his ita.⁊ dist.i.ius naturale. sic videtur dicendum ꝙ potestas regia tẽporalis que a natura oritur: precessit po testatem regiam spiritualẽ: que ex gratia sumit exordiũ. Nam spiritualis potestas ẽm veritatem a christo initium habuit:qui nobis celeste regnum patefecit. ad cuius cõse cutionẽ ordinatur spiritualis potestas. Secũdum signifi cationem tamen ⁊ figurã/etiam in veteri testamẽto/hec potestas esse cepit.vt longe.s̃.probaui:precipue in.xiij.ar.

Alia trĩ/dẽ harũ potesta/tũ cõpa/ratio.

¶ B Secundo videndũ quomodo comparantur ad/inuicem ẽm dignitatem. Est autem simpliciter ⁊ absolu/te dicẽdum/ꝙ potestas spiritualis est dignior et superior multipliciter. Primo ratione agentis. quia etsi vtraq; sit a deo.Roma.xiij.tamen spũalis digniori modo est a deo: quia spũalius.xxij.dist.c.i. ¶ Secũdo ratione finis:quia spiritualis spiritualius ad superiorem finẽ ordinatur/ꝙ temporalis.vt dictum est. ¶ Tertio ratione obiecti. quia licet homo sit vtriusq; potestatis obiectum:tamen ẽm al/tiorem modũ est obiectum spiritualis potestatis ꝙ tẽpo/ralis. quod patet. Nam temporalis potestatis obiectum/est homo:vt in suis naturalibus consideratur. Spiritua/lis autem potestatis obiectum/est homo:vt est perfectibi lis gratia:⁊ potest effici membrum christi:⁊ dei filius per adoptionem.Jo.i.Dedit eis potestatem filios dei fieri.de peni.di.i.§.hoc autẽ.ꝟ.item vt christus ait. ¶ Quarto ra tione actus. quia spiritualis habet altiores et digniores operationes/ꝙ temporalis.q: sicut finis ad finem se ha/bet:sic operatio ad finem perducẽs/ad operationẽ se ha/bet. ¶ Quinto ratione modi agendi.quia spiritualis re/ctius operatur/ꝙ tẽporalis.in quo sepe cõtingit obliqui tas ⁊ defectus.licet enim persona que spiritualẽ habet pote statẽ deficere possit in operando: tamẽ potestas ipsa ẽm se rectitudinem amplius semper habet.ar.xxij.q.iij. qui peccat. ¶ Sexto ratione vtilitatis.nam spũalis plura po test agere:⁊ plures habet agẽdi modos:ꝙ tẽporalis. Ad/huc plures subdũtur potestati spũali/ꝙ temporali.nã spi rituali subijciunt tam clerici ꝙ laici.vnde ⁊ a subiectione illius cui spũalis potestas cõuenit plene/scʒ Romani põ tificis/nullus excipitur qui ad ecclesiã qualitercũq; perti neat.ix.q.iij.cuncta.ex̃ de maio.⁊ obe.solite.§.nos autem. Temporali vero nõ subijciuntur nisi laici.nec hi quãtum ad omnia.clerici autẽ non subduntur directe.nisi forte ꝓ pter aliquod tẽporale.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.dis. eps me/tropolitanus. ¶ Deinde videndũ est quomodo cõparan tur he potestates adinuicẽ ẽm causalitatem. Spiritualis quidẽ causalitatem habet super tẽporalem: et multiplicẽ causalitatis modũ. Nam spũalis est causa tẽporalis per modũ finis.q: finis tẽporalis/qui est felicitas naturalis: ordinatur ad finẽ spiritualis:qui est beatitudo superna/turalis.⁊ ideo tẽporalis est propter spiritualẽ finaliter.⁊ qui potestatem tẽporalem quam habent/ad spiritualem non ordinãt:peruerse eos agere non dubiũ est. optimum ar.xxiij.q.v.principes.⁊.xcvij.dist.ecclesie mee. ¶ Adhuc spũalis potestas est causa tẽporalis per modum principij agẽtis.⁊ hoc tripliciter.primo enim spũalis est principiũ agentis respectu tẽporalis/quantũ ad eius institutionẽ. quia eam instituit.vt dicit Hugo de sancto victore.⁊ sepe supra dictũ est.maxime in ar.xiij.⁊.xl. ¶ Sed consideran/dum est circa hoc/ꝙ de institutione regni summi imperij due sunt opiniones quasi cõtrarie. Quidam enim dicũt ꝙ temporalis potestas a solo deo est immediate: ⁊ a spũali potestate ẽm suã institutionẽ nullo modo dependet. xxiij. q.iiij.quesitum.Alij vero dicunt ꝙ temporalis potestas si debeat esse legitima ⁊ iusta:vel est coniuncta spirituali in eadẽ persona:vel est instituta per spiritualẽ:alias iniusta est/⁊ illegitima.ar.ad hoc.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.de elec. venerabilem. ¶ Inter has duas opiniones accipio me/diam:que ꝓbabilior esse videtur: vt dicatur ꝙ institutio potestatis tẽporalis materialiter ⁊ inchoatiue habet esse a naturali hominũ inclinatione:ac per hoc a deo: inquã/tum opus nature est opus dei.Gen.i.ex̃ de sum.tri.c.i.xii.i. Perfectiue autẽ ⁊ formaliter habet esse a potestate spiri/tuali:que a deo speciali modo deriuatur. Nam gratia nõ tollit naturam:sed perficit eam ⁊ format. ⁊ similiter id qđ est gr̃e/non tollit id qđ est nature:sed illud format ⁊ perfi cit.Unde quia potestas spũalis gratiam respicit: tẽpora/lis vero naturã:ideo spiritualis temporalẽ non excludit: sed eam format ⁊ perficit. Imperfecta siquidẽ est ⁊ infor/mis oĩs humana potestas:nisi per spiritualẽ formetur et perficiatur. Hec autẽ formatio est ratificatio ⁊ approba/tio.Unde potestas humana que est apud infideles/quã/tumcũq; sit ex inclinatione nature:atq; per hoc legitima: tamen informis:quia per spiritualẽ non est approbata et ratificata.quia vbi sana fides nõ est:non potest esse iusti/tia.xxiij.q.i.ꝟ.sana.ad hoc.xxiij.q.i.§.sed istud.ibi.cui⁹ po testas nulla est extra ecclesiam.op.facit.xxiij.q.i.§.ex his. ibi.vbi enim deest agnitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis falsa est virtus:etiã in optimis moribus.⁊ per Osti en. de hoc in sum.tri.de homici.⁊ de hoc.s̃.latius in.xiij.⁊.xl.ar. dixi. ¶ Sed ad ampliorẽ huiusmodi euidẽtiam/sciẽdum est ꝙ potestas humana siue tẽporalis duplici informatio/ne indiget/ad hoc ꝙ sit perfecta ẽm rationẽ potentie. In/diget enim formatione fidei.quia sicut nulla est vera virtus sine fide:ẽm Aug.vt ꝓxime allegaui.sic nulla potestas est oĩno vera sine fide. Non ꝙ sit nulla:⁊ omnino illegitima. vt.iij.q.vij.§.item in euãgelio.sed q: nõ est vera neq; per/fecta.sicut nec matrimoniũ infidelium est perfectum ⁊ ra tum:licet sit aliqualiter verũ ⁊ legitimũ.xxviij.q.i.§. item illud Aug. Indiget etiã formatione approbationis ⁊ ra/tificationis per potestatẽ spiritualẽ. Quantũcũq; enim ali quis habeat fidem:non tamẽ habet potestatẽ temporalẽ formatam ⁊ perfectam:nisi per spũalem fiat ratificatio ⁊ approbatio. Nulla enim potestas secularis est omnino vera et perfecta:nisi per spũalem ratificetur/⁊ approbet/⁊ cõ/firmetur. Unde vnctio regibus adhibetur:non solum in signũ sanctitatis/q̃ in eis requiritur:sed etiã in signũ ap/probationis ⁊ formationis.Et a põtificibus reges vngũ tur.q: per spiritualẽ potestatem perficitur:⁊ formatur illa que tẽporalis dicitur.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.⁊ ideo spũa/lis potestas põt dici quodãmodo tẽporalis forma:eo mo do quo lux dicit forma coloris. Color enim habet aliqđ de natura lucis.tamẽ ita debilẽ habet lucem:ꝙ nisi adsit lux exterior/per quã formetur:non inherẽter/sed virtualiter: non potest mouere visum. Et similiter tẽporalis potestas habet aliqđ de veritate potẽtie:quum sit a iure humano: qđ a natura oritur.sed tñ imperfecta est ⁊ informis: nisi for/metur per spũalem.⁊ hoc modo institui dicit per spũalẽ. Uñ ⁊ Hugo de sancto victore dicit/ꝙ in ecclesia dei sacer/

Tpalis potestas a quo in stituta.

Ptãs tẽ/poralis duplici indiget formati/one.

dotalis dignitas regalem potestatem ⁊ sacrat/⁊ sanctificat/⁊ benedicit/et format per institutionē. ac si diceret ꝙ eā benedicendo sanctificat:⁊ formādo instituit. dixi. s. co. §. ad hoc. Nō etiā amplius ex hoc declaratur. nā ꝙ homo sit super hoies ex iure humano est non vsquequaque. xxij. di. de constantinopolitana. quod a natura proficiscitur. Q autē homo fidelis/sit super hoies fideles/ex iure diuino est: qd a gratia oritur. gratia enim non natura similes efficit. Et quia ius diuinū est apud christi vicarium: ideo ad eū pertinet institutio fideliū regum/⁊ tēporalis potestatis/super fideles: inquantum sunt fideles. vnde princeps tēporalis in ecclesia iure humano potestatem habet sup hoies. viij. dist. quo iure. iure diuino super fideles. Quia ergo fides naturā format: ideo temporalis potestas formando instituitur:⁊ instituēdo formatur per spiritualē:⁊ per eā approbatur/⁊ ratificatur. vnde nec legibus vti debet tēporalis potestas contrarijs spirituali. x. dist. per totū. Patet ergo quomodo spūalis potestas habet rationem cause agentis/respectu temporalis: quantū ad eius institutionem.

Tēporalē potestatē iudicat spiritualis.

Secūdo habet rationē cause agentis/respectu eius: quantū ad iudicium. Quū enim eam instituat: ad eā etiam pertinet ipsam iudicare. xvi. q. ij. visis. ex de paroch. nullus. vbi de hoc. Item quū ex fine sumatur iudiciū eorum que sunt ad finē: potestas spūalis que vltimum ⁊ supremū finem hominis intēdit. j. Cor. ij. spūalis homo. etiā vide. ij. Cor. vj. iudicare habet tēporalem: que intendit finem inferiorē ordinabilem ad finē spiritualis potestatis. Quemadmodū enim scientia sacre scripture iudicat quālibet scientiam philosophicam. ar. xxxvij. di. §. hinc etiā. sic spūalis potestas iudicat quālibet temporalē. ex qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. ad fi. Et sicut iudiciū sensus quū deficit/corrigitur per iudiciū intellectus: qui est superior in gradu cognitiuarū potentiarum: sic actio tēporalis potestatis quū inuenitur a rectitudine deuiare/corrigitur per spiritualē potestatē: sicut per superiorem. ex de iudic. nouit. vnde dicit Hugo de sancto victo. ꝙ spūalis potestas terrenam potestatē ⁊ instituere habet. vt sit:⁊ iudicare hz: si bona nō fuerit. Habet enim eam iudicare: q: eam potest ⁊ debet dirigere/punire/⁊ penam ei inferre: non solū spiritualem/sed etiā temporalem ratione criminis ⁊ delicti. etiā vsque ad eius destitutionem procedere: si hoc delicti q̄litas exigat. ad hoc. xv. q. vj. item alius. ex de sup. ne. pre. grandi. vj. lib. ex de re iudi. ad apostolice. lib. vj. ⁊ dicitur. s. in. xiiij. ⁊. xl. ar. Que destitutio nō est ipsius potestatis. q: sic tolleretur ordo potestatum: que nō peccant. dixi. s. in. viij. ar. sed est hois male vtentis potestate sibi data. Unde quū dicitur potestas destrui: accipitur potestas pro eo qui potestatem habet. ex de homi. tua nos. §. mane. ibi. potestati incūbit. vt enim dicit glos. sup illud ad Rom. xiij. Omnis aia potestatibus sublimioribus subdita sit. noie potestatis accipitur interdū potestas ipsa/que datur alicui a deo. aliquā homo ipse habēs potestatem. Non ergo destituitur aut dānatur potestas ipsa/que bona est:⁊ ad bonū ordinata. sed destituitur habēs potestatem: quū ea vtitur indebite. Sicut enim per spūalem potestatē cōfertur alicui potestas tēporalis super fideles: sic per eādem potest hac potestate priuari: vt prime probaui. Ab hoc autē iudicio qd cōpetit potestati spūali sup tēporalem: nullus oino tēporalis princeps eximitur. quia generaliter potestas tēporalis in quocumque inueniatur: subdita sit spūali iudicio: maxime illius in quo potestas spiritualis est plenissime. scz romani pontificis. Licet enim alijs pontificibus cōueniat de tēporali potestate iudicare (nā epūs potest regem excōicare inquātum pertinet ad suam dioc. xcvj. dist. duo sunt. lxiij. dist. valentinianus. ibi. nostra capita submittamus) summus tñ pōtifex habet plenum iudiciū super omnes principes:⁊ fm omnē modū iudicij qui cōmunicatus est spūali potestati. vt in pre. c. itē alius. cū alijs cōcor. ibi. ⁊. xi. q. iij. cū cra.

Spūalis est po

Tertio vero spūalis potestas habet rationē cause agentis respectu tēporalis; quantū ad imperiū. Sicut enim cōtingit in artib⁹/ꝙ ars tēlatis ad quā pertinet vltimus ⁊ principalis finis: imperat arti impare ad quā pertinet finis secūdarius/qui ad principalē ordinatur. sic ⁊ in potestatibus se habet. Unde ⁊ spūalis potestas/ad quā pertinet precipuus finis: q̄ est beatitudo supernaturalis: ita se habet ad potestatē temporalē/ad quā pertinet beatitudo naturalis: q̄ est finis secūdarius ordinatus ad supernaturalē: ꝙ imperat ei:⁊ in sui obsequium vtitur ea:⁊ oibus que ei subduntur:⁊ que ad ipsam pertinent. q: naturalia gratuitis/tēporalia spūalibus/humana diuinis/terrena celestibus/tāꝙ dignioribus obsequi debent:⁊ eorū imperio moueri ⁊ dirigi. xij. q. j. precipim⁹. ex de ma. ⁊ obe. solite. §. verū. ibi. in spūalibus antecellit: q̄ tanto tēporalibus sunt digniora/quanto aia prefert corpori. cū concor. ibi positis. vnde spūalis potestas etiā sup tēporalia quecūque imperium habet: inquantū spūalibus nata sunt obsequi:⁊ ad spiritualia ordinari. ⁊ temporalis potestas iure diuino quantū ad oia subest spūali: inquantū ordinatur ad ipsam:⁊ est propter ipsam. Ita ergo se hz spūalis potestas ad temporalem: sicut ars architectonica ad subseruientē. ⁊ sicut sciētia sacra ad sciētias humanit⁹ inuentas: q̄bus vtitur in sui obsequiū: ad manifestationē sue veritatis. ar. xxxvij. di. si quid veri. Unde tēporalis vocatur in auxiliū a spirituali:⁊ vocata debet auxiliū ferre:⁊ obsequiū impendere. qd si non fecerint possunt ab ecclesia puniri. xxiij. q. v. principes. ⁊ expresse ibidem in. c. administratores. xcvj. di. cū ad verum. ex de of. ordi. c. j. ⁊. c. qm. ex de maledi. c. ij. vbi de hoc. xvij. dis. nec licuit. ex de sen. ex. dilecto. lib. vj.

Tpalis potestas in spūali cōtinet.

Ex dictis aūt potest accipi cōparatio earū fm continentiā. Nam q: virtutes inferiorū continētur in superioribus:⁊ q̄ sunt causatorū preinsunt causis: ideo tēporalis potestas que cōparat ad spūalem sicut inferi⁹ ad superius:⁊ sicut causatū ad causam: cōtinetur in potestate spūali. Et propter hoc a christo dicūtur esse concessa beato Petro iura celestis imperij ⁊ terreni. xxij. dist. c. j. q: petrus. Et q̄libet eius successor/in quo plenitudo spūalis potestatis residet. ex de vsu pal. ad honorem. cū si. prehabet potestatē temporalē: non tamen fm eūdem modū fm quē habetur a principe tēporali: sed modo digniori ⁊ perfectiori. Non enim sic habet eā/vt exerceat ei⁹ opera immediate: nisi in aliquib⁹ casibus. ex qui fi. sint le. per venerabilē. §. rationib⁹. sed agit opera eius nobiliori modo: scilz imperādo/⁊ dirigendo:⁊ ad suū finem operib⁹ eius vtendo. Propter qd principes oēs tēporales obedire debent ei apud quē spūalis potestas in summo residet: tāꝙ summo dño nostro Jesu christo. ex de ma. ⁊ ob. oēs principes. ⁊ ipsum sicut superiorē ⁊ sicut caput recognoscere: ipsumque revereri/⁊ honorare: atque ei subijci. vnde beatus Ber. in epla ad Cōradum imperatorē ait. Legi quippe/Omnis aia potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit. ⁊ q̄ potestati resistit: dei ordinationi resistit. Rom. xiij. xi. q. iij. qui resistit. quā sententiā cupio vos ⁊ oibus modis custodire/in exhibēda reuerentia summe ⁊ aplice sedi: ⁊ beati Petri vicario: sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio. ad hoc. ij. q. vj. qui se scit. xcv. dis. esto. xi. q. iij. q̄ resistit. lxiij. di. tibi dño. ⁊. c. valētinianus. xcvij. di. victor. ibi. debita reuerentie gratulatione. xcvj. di. constantin⁹. ibi. amplius ꝙ terrene imperialis nostre serenitatis ⁊c. ⁊. j. ibi. ita eius sacrosanctā romanā ecclesiam decernimus veneranter honorare: et amplius ꝙ nostrū imperiū/terrenūque thronū/sedem sacratissimā beati Petri gloriose exaltari: tribuentes ei potestatē ⁊ gloriam/dignitatē atque vigorem/et honorificentiā imperialē. ⁊. j. ibi. ⁊ tenētes frenū equi ipsius pro reuerētia beati Petri stratoris officiū illi exhibuim⁹ ⁊c. ⁊. c. duo sunt. ibi. in fi. quippe quū videamus regū colla ⁊ principū submitti genubus sacerdotū:⁊ osculata eorū dextra orationib⁹ eorū credant se excōicari vel muniri. ⁊. c. si imperator. ibi. Nō ad seculi potestates: quas si fideles sunt ecclesie sue/sacerdotibus voluit esse subiectas. ⁊. j. ibi. Imperatores christiani subdere debent executiones

suas ecclesiasticis presulibus: non preferre. ⁊ in ps̄.ij. dicit
⁊ nunc reges intelligite eru. qui iudi. terrā. seruite dn̄o in
ti. ⁊c. xxiij.q.iiij. nō inuenitur. sup quo dicit glos. ꝙ christꝰ
hic loquit ad reges terre/dicens. Et nūc me constituto re
ge sicut prediri. ps̄.ij. Ego aūt constitutꝰ sum rex ab eo.
vos reges qui iudicatis terrā: ne contristemini: sed intelli
gite ⁊ erudimini. expedit em̄ vobis vt sub illo sitis/a quo
est intellectus ⁊ eruditio. ⁊ expedit vt temere nō domine
mini/sicut illi q̄ nulli putāt se esse subiectos. ⁊ dn̄o omniū
seruiatis. i. christo ⁊ filio dei. quare ⁊ nō eius vicario quē
sui loco prefecit ecclesie: et si reges ei obedire debent: q̄re
⁊ non ij omnes qui qualitercūq₃ subsunt regibus: immo
multo magis ꝙ̄ regibus. quia quantū ad omnia est supe
rior. ⁊ q: totius potestatis spūalis ⁊ tēporalis apicem te
net. vn̄ si summus pontifex mandet vnum: ⁊ quicūq₃ prin
ceps temporalis contrariū: obediendū est magis summo
pontifici/ꝙ̄ principi. xj.q.iij. qui resistit. dis. viij. que cōtra.
❡ De alijs autē pōtificibus secus est. op. ar. xviij. di. si eps̄
metropolitanus. q: non habēt plenitudinē potestatis. ex̄
de vsu pal. ad honorē. vnde in ijs que ad salutē anime ptī
nent: magis est eis obediendū/ꝙ̄ principi. xj.q.iij. iulianꝰ.
In ħs autem que ad bonū ciuile pertinet: magis obedien
dum est principi. vt pre. c. si eps̄. ⁊ c. que cōtra. Tēporalis
itaq₃ potestas ita cōparatur ad spiritualē/ꝙ ei subijcitur
et obsequit: ab ea instituitur: ab ea iudicat: in ipsam redu
citur/⁊ ordinatur: in ea cōtinetur/⁊ reseruat. Et hoc sim
pliciter ⁊ maxime verum est de potestate plenaria spūali:
qualis est in summo pontifice. De potestate aūt spirituali
ſm partem: qualis est in alijs prelatis: verū est ſm aliq̄d/
⁊ in parte: vt superius est probatū. ❡ Q autem spūalis
potestas sit dignior ⁊ superior tēporali patz ex multis. Pri
mo ex decimarū datione: quas potestas tēporalis dat pre
latis ecclesie: in recognitionē seruitutis dei: a quo habēt
res tēporales: ⁊ potestatem super ipsas. xcvj. di. si impera
tor. eo modo quo aliqui sunt tributarij alicui dn̄o ratione
eius qd̄ tenent ab eo. ex̄ de censi. omnis. ista ratio pbatur
xvj.q.j. decime. ex̄ de deci. tua nobis fraternitas. Secūdo
ex sanctificatione ⁊ benedictione. quia spūalis potestas
tēporalem sacrat ⁊ benedicit. qui aūt benedicit/maior est
vt dicit apl's ad Heb. vij. ibi. sine vlla aūt contradictione/
qd̄ minus est/a maiore benedicit. xcj. di. denique. Tertio ex
rerū gubernatione. quia sicut in ordine rerum spūalia re
gunt corporalia: ⁊ corporalia grossiora p subtiliora regun
tur: Sic in ecclesia que optime ordinata est/potestas tem
poralis per spūalem regitur: vt corpus per animū/qui ei
pponit. xxxviij. di. sedulo. Et sicut in vniuerso vnū corpus
per aliud gubernat: ⁊ corpus per spiritū: ⁊ spūs inferior p
superiorē: ⁊ omnis spūs per deū: vnde Leo papa. Tunc ex
natura pax hoīs/⁊ vera libertas: qn̄ ⁊ caro animo iudice
regitur: ⁊ animꝰ deo preside gubernat. Sic in ecclesia po
testas tēporalis per aliam tēporalem: ⁊ tēporalis per spi
ritualē: ⁊ vna spūalis p aliā: ⁊ oīs spūalis per vnā primā
summi pōtificis gubernat. ad hec. xj.q.iij curet. ex̄ de treu.
⁊ pa. c. j. ij.q. vj. ad romanam. ❡ Q aūt spūalis potestas
prehabeat tēporalem: ita ꝙ super tēporalia possit: ⁊ ꝙ sub
ea sint principes seculares: ⁊ per consequens ij q̄ subsunt
principibꝰ: non solū quantū ad spūalia/sed etiā quantum
ad tēporalia: pbatur multipliciter. Primo quidem q: cui
cōmittitur principale/intelligitur cōmitti ⁊ accessoriū. ex̄
de reg. iur. accessoriū. lib. vj. ⁊ ex̄ de dona. inter vi. ⁊ vxo. de
prudētia. vbi de hoc legit ⁊ no. in glos. bene dicit. Sed po
testas spūalis est principalis: tēporalis autē est accessoria
respectu eiꝰ quū sub ea ⁊ ppter eā sit. vt supra pbatū est.
Ergo cui cōmittit spūalis/intelligit cōmitti etiā tēpora
lis. vt pre. c. de prudētia. Petro aūt ⁊ successoribus eiꝰ cō
missa est a christo spūalis potestas/⁊ plene. vt supra sepe
dictū est. ergo ⁊ tēporalis. q: christus cuiꝰ papa vicariꝰ est.
ex̄ de trāsla. quāto. suo modo vtrūq₃ exercuit. x. di. qm̄. Itē
qui curā habet de fine: oportet ꝙ etiam de ijs que sunt ad
finē curam habeat. Sed spūalis potestas curā habet de

Spūalē ptātē pre stare tē porali p batur.

Tpalis potestas quātum ad spūa lia ⁊ tem poralia subest spūali.

fine hoīs: qui est salus ⁊ beatitudo anime: ergo curam ha
bebit de oībus ijs que ad hūc obtinendū cōferre possunt:
et de ijs que ipsius executionem impediūt. Inter hec aūt
sunt tēporalia. quia eorum bono vsu meremur eternū pre
miū. ⁊ abusu eternā penā. ar. bo. xj.q.j. expedit. de pe. dis. j.
§. ex his oībus. H. idem super danielē. Quāobrem spūalis
potestas etiā super tēporalia pōt: inquantū ordinātur ad
finē salutis. Et q: ad hoc sunt nobis data a deo: vt eis be
ne vtamur in ordine ad salutē: nec aliter appetēda ⁊ pos
sidenda ⁊ dispēsanda sunt. ꝙ̄ ppter beatitudinē: Ideo spi
ritualis potestas extēdit se ad illa: ſm id ad qd̄ nobis da
ta sunt: ⁊ ſm qd̄ a nobis habenda sunt. Unde ad spūalem
potestatē pertinet imperare bonū eorum vsum: ⁊ phibe
re abusum. Nam oīs causa ad puniendū peccatū ad eccle
siā pertinet. ex̄ de iudi. nouit. Item sicut christus est caput
fideliū: ⁊ ſm animas/⁊ ſm corpora. Ephe. j. Ipsum dedit
caput supra oēm ecclesiā. ⁊ ad Col. j. Et ipse est caput cor
poris ecclesie. ex̄ de sacra vnc. c. j. §. caput aūt. Ita ⁊ eius vi
cariꝰ equaliter potestatē habet sup corpora ⁊ super ea q̄
corporali vite deseruiūt: cuiusmodi sunt exteriora bona ⁊
tēporalia: inquantū ipsa vita corporalis ⁊ ad ipsam cōfe
rentia organice ad salutē adminiculant. Nā ad actiones
spūales vtitur corporeis mēbris. ppter qd̄ apl's ait. quod
ipsa corpora vestra templū sunt spūs sancti q̄ habitat in
nobis. j. Cor. iij. ⁊ vj. c. ⁊ ij. Cor. vj. ❡ Item spūalis pote
stas tēporalem pōt iudicare rōne delicti. xxiij.q.v. admini
stratores. xxxiij.q.v. precepit. ex̄ de iudi. nouit. ⁊ eam requi
rere p defensione ecclesie. Potest etiā ab ea ⁊ ei subditis
exigere auxiliū/⁊ subuentionē personarū ⁊ rerum p cō
muni vtilitate ecclesie. ad hoc. xcvij. di. ecclesie. xxiij.q.viij.
vt pridē. ⁊ q.iiij. sicut excellentiā. Ex his aūt sequitur ꝙ ei
subijciatur in tēporalibus. q: ⁊ ipsa tēporalis potestas nō
plus videt posse in sibi subiectis. Item principes etiā secu
lares nedū subditi/de suis tēporalibus decimas soluunt.
no. ex̄ de ma. ⁊ obe. oēs principes. ❡ Item ſm ius diuinū
nullus iuste possidet/si dei dominio a quo id hꝫ volūtarie
non subdatur: ⁊ si eo non recte vtatur. ppter qd̄ infideles
et peccatores: q̄ se dei dominio subtrahunt: ⁊ tēporalibus
peruerse vtunt: indigne ac iniuste ipsa tēporalia possidēt:
ſm ius diuinū. quicquid sit de iure humano. ⁊ ſm hoc ve
rificatur illud Aug. ꝙ Iure Diuino Oia Sunt Iustorū.
xxiij.q.vij. c. j. ij. ⁊ .iij. Non est autē subiectus deo/q non est
subiectꝰ ecclesiastice potestati. xxiiij.q.j. didicimus. Rectꝰ
ꝙ̄ vsus temporaliū est ſm ordinē ad finē quē spūalis po
testas intendit: ⁊ ad quē dirigit: quare nullꝰ iuste possidet
aliq̄d tēporale: nisi in eiꝰ possessione potestati spirituali se
subdat. hoc aūt non est: nisi spūalis potestas ad ipsa tēpo
ralia se extendat. ❡ C Recte ppterea quidā docent ꝙ
spūalis potestas ad temporalia se dupliciter extēdit. vno
modo quātum ad vsum pprie necessitatis. Dignū est em̄
vt qui spūalia seminat: metat carnalia. j. ad Cor. ix. xiij.q.
j. §. his ita respōdetur. ex̄ de prescrip. cū ex officio. Alio mo
do quantū ad iudiciū. q: quū de spūalibus iudicet: que su
periora ⁊ potiora sunt: pōt etiam de tēporalibꝰ iudicare:
vel mediate vel immediate. sicut superiꝰ dictū ⁊ expssum
est. xj.q.j. quicūq₃ litem. ❡ D Q aūt potestas tēporalis
instituat per spūalem: licet sit superiꝰ declaratū: tn̄ adhuc
sic arguit. Populus em̄ israeliticus figurabat ppl'm chri
stianū: ⁊ q̄ in illo populo cōtingebāt: figura erāt horum q̄
sunt in ppl'o christiano. j. Cor. j. In illo aūt ppl'o electione
summi pōtificis ⁊ regis non cōmisit deus populo: sed sibi
reseruauit. sicut d: Deut. xvij. Eum constitues regem quē
dn̄s deꝰ tuus elegit. Un̄ ex speciali dei ordinatione insti.tu
ti sunt iudices in populo illo. ⁊ postea reges. viij.q.j. licet.
Quare in ppl'o christiano ex speciali dei ordinatione de
bēt reges institui. Hec aūt dei ordinatio declarabatur in
veteri testamēto per pphetas vel sacerdotes: a q̄bus vn
gebātur aliqui in reges. quare etiam in nouo testamento
etiā declarari debet per sacerdotes potestatē spūalem ha
bentes. ⁊ ſm hoc spūalis potestas instituere dicit tēpora

Tpalis potestas a spūali iudicat.

Spūa lis tēpo ralē insti tuit.

lem:inquantū vice dei agit. ꝛ id qđ ipse agit dicit̄ de⁹ age-
re. q: qui per aliū facit: per se facit. ex̄ de ꝑscrip. ſi diligenti.
ꝛ de sen. ex. mulieres. in fi. vbi de hoc in glo. ſi supra. Sed
hmōi institutio principū in ecclesia iure diuino non exclu
dit illā que de iure humano est: sed eā format ꝛ perficit. vt
superi⁹ est dictū. Nā ꝛ in institutione pontificū que fit per
superiorē pontificē/precedit quedā imperfecta institutio
ꝑ ius electiōis. de hoc legit̄ ꝛ no. lxiij. di. quāto. ¶ E Or
aūt potestas tēporalis ꝑ spūalē iudicet̄/preter supradicta
sic ostendit̄. Principes em̄ tēporales de facili degenerant
a bono regimine: ꝛ efficiunt̄ tyrāni. qđ pꝫ in multis exem
plis: tā apud gentiles/ꝙ̄ in ppl̄o israelitico: ꝛ post christū
in ppl̄o christiano: in q̄bus plures p̄ncipes tyrāni fuerūt:
pauci aūt reges veraciter. Et hui⁹ ratio est: q: regi conce
ditur magna potestas. ꝛ q: non est nisi hoīs virtuosi bene
ferre bonas fortunas: ideo in eo cui tam magna potestas
cōceditur: perfecta virt⁹ requirit̄. Perfecta aūt virtus in
paucis inuenit̄. Et ideo pauci reges regaliter p̄ncipant̄.
plures aūt ad tyrānidem declināt: ꝛ maxime ꝓpter cupi-
ditatis vitiū: q̄ radix est oīm maloꝝ ꝫm apl̄m. j. ad Timo.
vj. xlvij. di. bonoꝝ. Hinc est ꝙ dn̄s in populo israel a p̄nci-
pio nō instituit regem cū plena potestate: sed iudicē ꝛ gu
bernatorē/in coꝝ custodiā. postea vero regē ad petitionē
populi quasi indignat⁹ cōcessit. qđ pꝫ per illud qđ ait ad
Samuelē. Non te abiecerūt: sed me: ne regnē super eos. j.
Reg. viij. viij. q. j. audacter. Hec aūt facilis declinatio p̄n-
cipū ad tyrānidem vergit in dispendiū salutis ꝛ ipsoꝝ p̄n
cipantiū iniuste/ꝛ etiā subditorum. qui dū tyrānice oppri
munt̄ in ea q̄ sunt saluti cōtraria decidūt. Deus autē eccle
siam suam sic vult disponi ꝛ gubernari: sicut magis expe
dit saluti fideliū. sed principes seculares ad tyrānidem ci
to conuertibiles vt in pluribus vtile ꝛ necesse est/vt iudi-
centur per superiorē aliquam potestatē in ecclesia: cui⁹ ti-
more ab exercenda tyrannide retrahantur. ¶ F

Ex dictis aūt ꝛ circa dicta possumus aliqua eli-
cere: ꝛ aliqua notabiliter considerare circa po
testates istas. Primo q̄dē considerādum est ꝙ
q: potestas tēporalis preexistit in spūali: sicut
inferior virt⁹ in superiori: et causatū in causa. vt dictū est.
Ideo quicūq̄ sunt sub potestate tēporali: sunt etiā sub spi
rituali. non aūt econtra. vt dictū est. Nā sub spūali sunt tā
clerici ꝙ̄ laici: licet clerici specialius. q: eoꝝ status est spiri
tualior: quū sint specialiter in sortē dn̄i electi. xxj. di. cleros.
xij. q. j. clericus qui. Sub tēporali aūt sunt laici solū. nec ij
quantū ad oīa: sed solū quoad tēporalia. Clerici aūt a tē-
porali potestate sunt liberi. quū sint ad spūalia deputati.
ex̄ de immu. eccle. nō min⁹. c. j. ꝛ c. aduersus. xvj. q. j. placet.
ꝛ c. generaliter. Ex aliqua tn̄ causa ꝛ ꝓpter aliqđ tempo
rale subijciunt̄ interdū principi seculari/ꝫm aliquē modū
xvij. dist. nec licuit. xxiij. q. viij. §. ecce. ¶ G Item oīa bo
na tēporalia q̄ subsunt potestati tēporali/subsunt etiā spi-
rituali. non tn̄ eodē modo. q: tēporali subsunt immediate
spūali ꝟo mediate tēporali subsunt: quantū ad immedia-
tam administrationē ꝛ dispēsationē. Spūali aūt quantū
ad principalē ordinationē. Quedā ꝟo tēporalia subsunt
spūali: q̄ non subsunt tēporali. vt sunt illa q̄ ad spūalia cō-
nexionē habēt. vt ecclesiastica beneficia: siue cōsistent in de-
cimis/primitijs/oblationib⁹ fideliū: siue in ijs que donā-
tur ecclesijs ex deuotiōe: siue in alijs q̄ qualitercūq̄ obue
niūt/aut acquirūtur ecclesijs. ad hec. j. q. iij. si quis obiece
rit. c. saluator. c. puenit. ex̄ de iudi. quāto. ex̄ de iure pa. con-
sulit. ꝛ c. de iure. ex̄ de penis. in q̄busdā. ex̄ de ꝟb. signi. causā
carpēsis. ex̄ lib. vj. de elec. generali. xvj. q. vij. decimas. x. q.
j. in primis. viij. c. ¶ Item oēs actus q̄ conueniūt potesta
ti tēporali: conueniunt etiā spūali. non tn̄ eodē modo: sed
excellētius. Nam spūalia conueniunt ꝫm imperiū: ꝫm nu
tū: ꝫm directionē: ꝛ immediate. Temporali aūt cōueniūt
ꝫm vsum: ꝫm ministeriū: ꝛ obsequiū: ꝛ mediate. Sed spiri
tuali cōueniunt aliqui actus: qui nō cōueniūt temporali:
et de q̄bus nō debet nec potest sine offensa se intromittere

Tēpora-
lia oīa spūa
li subsūt
ptāti.

re temporalis. cuiusmodi sunt actus spūales: ꝛ circa spūa-
lia. ex̄ de cōst. ecclesia. de re. eccle. non alie. cum laicis. xcvj.
di. bene quidem. ex̄ de elec. quisquis. ex̄ de iudic. at si cleri-
ci. de foro cōpe. si diligenti. x. q. j. sanctorū. cum si. Et hmōi
ratio sumitur ex ordine potestatū. q: inferior potestas nō
debet sibi vsurpare que ad superiorē pertinēt. ex̄ de of. le.
qđ translationē. vn̄ ꝛ plures hunc ordinē peruertentes: ꝛ
ea que nō conueniūt ꝓprio gradui/ꝛ officio: puniti legū-
tur. sicut pꝫ de Ozia rege incēsum offerēte. ij. Paralipo.
xxvj. ibi. Nō est tui officij Ozia/vt adoleas incensum dn̄o.
Idem in Saule. j. Regū. iiij. ꝛ xiiij. ꝛ. j. statimq̄ orta est le-
pra in frōte ei⁹. ij. q. vij. §. his ita. ij. Idē in Datan ꝛ Abiron
vsurpātibus officiū suum. Nume. xvj. vij. q. j. deniq̄. ex̄ de
elec. licet. ꝛ de plurib⁹ alijs. vt beatus Dionysius pulchre
ostēdit in ep̄la ad Demophilū. vbi post exēpla multa que
ponit ad hoc ꝙ aliq̄s non debet agere nisi ea q̄ pertinent
ad ꝓpriū officiū: cōcludit: Quare non est fas sicut sancta
eloquia dicūt: nec ea que iusta sunt: nō ꝫm dignitatē exeq̄.
oportet aūt vnumquēq̄ sibi attēdere: ꝛ nō altiora ꝛ pro-
fundiora intendere: deliberare aūt ea sola que sunt ꝫm di-
gnitatē ipsi ordinata. hucusq̄ dionysius. ¶ H Uerum
tamen q: nōnulli p̄ncipes tēporales de quibusdā se spūa-
libus intromittūt: vt de collatione beneficioꝝ ecclesiasti-
coꝝ. vt Rex Frācie in multis ecclesijs regni sui. aut custo
dia rerū ecclesiasticarū. vt in cano. ex̄ lib. vj. de elec. gene-
rali. Ideo vt videat̄ quomodo pōt eis cōuenire aut non:
Sciendū ꝙ quedā ꝫm se sunt pure spūalia. ꝛ ad hec nullo
modo se extēdit potestas tēporalis: cuiusmodi sunt abso-
lutio a peccatis in foro pnīe: consecratio eucharistie: ꝛ colla-
tio alioꝝ sacramētoꝝ que ad presbyteros nō ad alios spe
ctat. j. q. j. multi. de peni. dist. j. verbū. ex̄ de peni. ꝛ re. noua.
¶ I Quedā aūt sunt spūalia: non ꝫm se/sed ꝓpter con
nexionem quā habēt ad spūalia. sicut ecclesiastica benefi-
cia. j. q. iij. si q̄s obiecerit. ꝛ ad hec aliquo modo pōt se extē
dere potestas secularis: ꝛ aliquo modo nō. Nā virtute ꝓ-
pria non se extēdit ad hoc. sed in virtute virtutis spūalis
et potestatis/q̄ superior est: pōt se extēdere instrumentali-
ter ꝛ ministerialiter. Un̄ quando princeps tēporalis dicit̄
cōferre beneficiū ecclesiasticum/ex collatione potestatis
spūalis. talis collatio est a potestate spūali: sicut ab habē-
te authoritatē conferēdi. a principe aūt est: sicut adminicu-
lū exhibente in hui⁹ collatione: presentādo: vel exprimen-
do personā aptā vel dignā. ad hec faciunt ea q̄ no. in sum-
ma. j. q. j. lxiij. di. hadrianus. ij. ꝛ c. se. facit lib. vj. de elec. ge-
nerali. ex̄ de offi. leg. dilectus. ex̄ de his q̄ fi. a pla. cū in apo
stolica. i fi. ꝛ vide quod no. xvj. q. vij. decimas. j. ex̄ de deci.
q̄uis. Si aūt talis collatio fiat a principe sine cōsensu ex-
presso spūalis potestatis/q̄ in hoc habet authoritatē: nul-
la est ipsa collatio de iure. vt est expressum. xvj. q. vij. laicis.
ꝛ vide qđ ibi no. nec ex cōsuetudine quantūcūq̄ lōgeua/
pōt hoc licitū sibi esse: quinimmo quāto talis consuetudo
diuturnior/tāto detestabilior. ex̄ de simo. cū in ecclesie. ꝛ c.
non satis. vbi de hoc. Secus si de hoc haberet priuilegiū:
vt no. pre. c. laicis. ¶ Scđo considerandū est ꝙ quū dicit̄
potestas tēporalis preexistere in illo apud quem est spūa
lis: non ita est intelligendū quasi per duas potestates di-
uersas ꝛ distinctas habeat: sed q: per vnam suā potestatē
super spūalia ꝛ tēporalia potest. Nā inferiora sunt in supe
rioribus vnitue: ꝛ qđ in inferiorib⁹ distinguitur: in supe-
rioribus vnitur. Dicit̄ tamen in ipso esse duplex potestas
ꝓpter respectū ad actus diuersos. nā prout exercet actus
spirituales/ꝛ administrat spūalia: dicitur habere poten-
tiā spūalem. prout aūt dirigit/ꝛ consulit/ꝛ imperat in tē-
poralibus: dicitur habere potestatē temporalē. Sic ergo
vna potentia rationis distinguitur per officia diuersa in
superiorē ꝛ inferiorem. q: ꝫm ꝙ intendit eternis ꝓspicien
dis ꝛ cōsulendis: dicit̄ ratio superior. put aūt intēdit reb⁹
tēporalibus: dicit̄ inferior. vt btūs Aug. ait. Sic vna pote
stas habentis potentiā spiritualem/dicitur temporalis et
spūalis: ꝛ distinguitur circa officia: ꝛ dicitur inferior ꝛ su

Beneficiorū ecclesiasticorū collatio an ad tpalē spectet ptātem.

perio: diuersis respectibus. q: tamen denominatio fit a digniori: ideo simplr dicitur hec ptās spūalis. ad hanc ratione facit ex̄ de sacra vnc. c. j. §. quia vero. ꝟ. in vertice vero. ¶ Tertio considerandū est ꝙ licet ille qui habet potestatem spūalem/ p:ehabeat in illa etiā temporalē: nō tm̄ est supfluum esse in eccl'ia pncipem/ tēporalem tm̄ potestatem habentē. Primo quidē ꝓpter modi agendi varietatem: q: non eodem modo exercet iurisdictionē temporalem princeps temporalis ꝛ spūalis. vt dictū est. vnde ꝓpter diuersos agēdi modos/ oportet esse diuersitatem agentiū. ¶ Secūdo ꝓpter indecētiam ꝛ indignitatem. Indignū em̄ est ꝛ indecens: vt illi agant opera viliora: q̄bus cōpetunt digniora ꝛ potiora. Unde spūali potestati cui cōuenit agere spūalia. xcvj. disti. duo. indignū ꝛ indecens est/ circa tēporalium exercitium occupari. op. ar. xvj. q. j. de p̄sentium. maxime ibi. oīmoda est em̄ illius habitus ꝛ isti⁹ officij diuersitas. ꝛ nemo deo militās. ꝯm apostolum. ij. ad Timo. ij. implicat se negotijs secularibus. lxxxviij. dist. consequēs. ꝛ ꝑ totum. ex̄ ne cleri. vel mona. sz nec ꝓcurationes. ꝛ ꝑ totum in rubro ꝛ in nigro. xxi. q. iij. credo. ꝛ ꝑ totum. xj. q. j. te quidē. Igitur congruū est esse aliquē inferiorem ptātem: q̄ circa hmōi temporalia occupetur. hoc bene ꝓbatur. j. ad Cor. vj. ꝛ. xj. q. j. §. ex his. ibi. secularia ergo iudicia si habueritis: cōtēptibiles. i. laicos qui sunt in eccl'ia cōstituite. ꝛ in. c. te quidem. ibi. neq3 em̄ iudicem/ neq3 cognitorem secularium negotioꝝ hodie te ordinare vult christus: ne p̄focatus hoīm p̄sentib⁹ curis non possis verbo dei vacare. hec vero opera que tibi minus congruere diximus: exhibeant sibiīnuicem vacantes laici: ꝛ te nemo occupet ab ijs studijs per que salus hominibus datur. ¶ Tertio ꝓpter libertatē agendi. vt videlz spūalis ptās liberior sit ad vacandum spūalibus: dū non impeditur per administrationē temporalium. vt in pre. c. maxime in. c. te quidem. Non em̄ est homo vt deus: q̄ ꝓpter gubernationem inferioꝝ nō impeditur a gubernatione superioꝝ. nec ecōuerso. immo in hoīe intentio circa vnū/ impedit intentionē circa aliud: q: Pluribus intent⁹ minor est ad singula sensus. ꝛ dū ad vtrūq3 festinat: neutrum bene peragit. xvj. q. j. presbyteros. ibi. satis em̄ incongruū est: si quū vnū ex his ꝓ sui magnitudine diligenter quis non possit implere: ad vtrūq3 videatur idoneus. facit. lxxxix. di. singula. ꝛ diuisus in duo/ nō habet sui plenariam ptātem. ex̄ de cleri. cōiu. diuersis. vbi de hoc. ꝛ apl'us j. ad Cor. vij. ibi. qui autē cum vxore est: solicitus est que sunt mūdi quō placeat vxori: ꝛ diuisus est. vt pre. c. diuersis. Ut ergo spūalis ptās sine impedimento intendat circa spūalia ꝛ diuina: expedit vt sub ea sit alia ptās: q̄ intēdat circa temporalia ꝛ humana. ¶ Quarto ꝓpter adiutorij necessitatem. q: spūalis ptās non sufficit ꝑ seipsam/ ad exercendum oīa illa respectu quoꝝ habet ptātem: sed indiget adiuuari. ꝛ ꝓpter hoc oportuit esse quādam inferiorem ptātem: que spūali ministraret in regimine tēporalium: vt ipsam adiuuaret in pluribus que sola non pōt efficere: ipsamq3 muniret atq3 tueretur. ad hoc. xcvj. dist. cum ad verū ventū est. ibi. ꝛ pontifices ꝓ cursu temporalium tm̄modo rerū imperialibus legibus vterent̄: quatenus spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursib⁹: et deo militans minime se negotijs secularibus implicaret ꝛc. Item Isid. de summo bono li. iij. Principes seculi nōnūq̄ intra eccl'iam ptātis accepte culmina tenent: vt ꝑ eādem ptātem disciplinā ecclesiasticam muniant. Ceterum intra eccl'iam ptātes necessarie nō essent: nisi vt qđ non p̄ualēt sacerdotes efficere ꝑ doctrine sermonē: hoc imperet ptās ꝑ discipline terrorem ꝛc. xxiij. q. v. pncipes. ꝛ vide qđ ibi sequit̄. ¶ Quinto ꝓpter ordinis bonitatē. sicut em̄ bon⁹ ꝛ supbonus deus: quis oīa per seip̄m possit: dignitatem cōmunicat regiminis creaturꝭ diuersis: vt bonū ordinis in causando sicut ꝛ in essendo reluceat in rebus ab ipso ꝓductis: sic etiam in ecclesia voluit esse quādam inferiorem potestatem sub spūali: cui tēporalium regimen committeret: ac per hoc inueniatur in ecclesia bonū ordinis: quātum ad regiminis ptātem. hec ratio ꝓbatur. lxxxviij. dist. decreuit. lxxxix. dist. ad hoc. ad hanc materiā optime facit Exod. xviij. ibi. At ille scz Jetro cognatus moysi/ nō bonā inquit rem facis. stulto labore cōsumeris: ꝛ tu ꝛ populus iste qui tecū est. vltra vires tuas est negotiū. solus illud nō poteris sustinere. sed audi verba mea atq3 consilia: ꝛ dn̄s erit tecum. Esto tu ppl'o in ijs q̄ ad deū ꝑtinent: vt referas que dicūtur ad eum. ꝛ. j. Prouide de omni plebe viros potentes ꝛ timentes deū: in quibus sit veritas: et qui oderint auaritiam: ꝛ ꝯstitue ex eis tribunos/ ꝛ centuriones/ ꝛ quinquagenarios/ ꝛ decanos/ qui iudicent populum omni tempore ꝛc. ¶ Ex

Tpalis ptás ecclesie cōducibil.

Ex his autem rationibus per quas ostēsum est ꝙ nō supfluit potestas pncipum temporalium in eccl'ia: licz spūalis potestas prehabeat tēporalem: concludi pōt/ ꝙ spūalis tēporalem iurisdictionē quā habet/ nō debet exercere immediate: loquendo regulariter ꝛ cōmuniter. Hoc em̄ requirit eius modus agēdi: qui est ꝯm imperiū ꝛ directionē: non autem ꝯm imediatam executionē. Hoc enim requirit eius dignitas: cui nō cōuenit inferioribus actionibus intendere. Hoc etiam requirit eius libertas circa spūales actus: cui expedit administratione rerum temporalium nō implicari ꝛ ipediri. vt. s. primo. §. ꝟsi. ij. dictum est. Hoc etiam requirit operandi comoditas: que ꝓuenit ex eo ꝙ ꝑ ptātem temporalem adiuuat̄ et munit̄. Hoc etiā requirit ordo ptātum: q̄ tolleret̄ si spūalis ptās exerceret imediate iurisdictionē tpalem. vt hec. ꝟ. primo sunt ꝓbata. ¶ Licet aūt regulariter ꝛ cōiter nō debeat spūalis ptās iurisdictionē temporalē exercere: certis tn̄ causis inspectis ꝛ in aliquib⁹ casibus pōt imediate se de tēporalibus intromittere: sicut ꝛ ipse deus: licet de cōi lege agat in rebus mediantibus secūdis causis: tn̄ de lege speciali aliqn̄ agit preter ordinē secundarū causarū. hec ꝓbantur ex̄ de iudic. nouit. §. nō em̄ intēdimus. ex̄ qui fi. sint legi. lator. §. si vero. ꝛ. c. causam que. ij. §. nos attendētes. ꝛ. c. ꝑ venerabilem. §. rōnibus. xcvj. di. cū ad verum. ꝛ c. duo sunt. xj. q. j. ꝓuenit. in fi. Casus de q̄bus se eccl'ia de tēporalibus intromittit/ no. ex̄ de fo. cōpe. licz ꝛ plures posui. s. in pncipio istius operis: vbi de hoc latius disputaui in. xxxvij. ar. post tria fol. ꝟ. dicendū est igit̄. ꝛ. j. e. ꝟ. de q̄bus. ¶ Qđ aūt possint in casib⁹ ꝛ ex causa habētes potestatē spūalem intromittere se de tēporalibus: regulariter aūt ꝛ indifferenter hec non debeant facere: ex verbis apl'i. j. ad Cor. vj. pōt accipi vbi loquēs ꝯtra illos q̄ iudicia ꝯstituebāt apud infideles/ dicit. An nescitis q̄m sancti de hoc mūdo iudicabūt: hūc mūdū vocās hoīes malos: quos boni iudicabūt ꝛ cōparatione vite ꝛ ptāte. vt glos. dicit. sicut viri Niniuite: ꝛ regina Saba iudeos. cōparatiōe vite. vt dicit glos. Matth. xij. ꝛ Lu. xj. Et subdit apl's. Et si in vobis. i. ꝑ vos/ iudicabit̄ mundus: indigni estis q̄ de minimis iudicetis: q. d. vt glos. supplet. ꝛ vere de his potestis iudicare. Nescitis q̄m angelos iudicabitis: scz malos ꝛ apostatas. quanto magis secularia: sic adaptat ista ꝟba Innocē. iij. ex̄ q̄ fi. sint leg. ꝑ venerabilē. §. rōnibus. in fi. i. de reb⁹ secularib⁹. ꝛ sequit̄. Secularia igit̄ iudicia si habueritis: ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia ꝯstituite illos ad iudicandū. Hoc aūt dicit apl's ironice ꝯ illos q̄ eligebāt iudices fideles/ sz ꝯtēptibiles. i. indiscretos ꝛ viles. ꝛ huic expositiōi ꝯsonat qđ seq̄t̄. Ad verecūdiā vr̄am dico ꝛc. Uel alit̄ ꝯm glos. q: dixerat apl's eos posse de his minimis iudicare: determiat q̄ ad hmōi negotia definiēda/ sunt ꝯstituendi. s. ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia. Maiores em̄ spūalib⁹ intēdere dn̄t. Cōtemptibiles ḡ ꝯstituite. i. aliq̄s sapiētes: q̄ tn̄ sunt minoris meriti. Apl'i em̄ p̄dicādo circūeuntes/ talibus nō vacabant. q̄ ergo terrenas causas examinent: q̄ exterioꝝ rerum sapiam perceperunt. qui aūt spiritualib⁹ bonis dicati sunt: terrenis non debent negotijs implicari. vt dum nō coguntur terre bona disponere: valeant

Tpalia an sint a spūalib⁹ administranda.

bonis supioribus deseruire. sic hoc etiá videt̃ Gratian⁹
intelligere.xi.q.i.§.ex his oibus. vbi ponitur ista authori-
tas apl̃i: ⁊ exponit̃. ⁊ btũs Bern̄.i.li.de ꝯsideratione per-
tractans hoc verbũ apl̃i. Cõtemptibiles ꝯstituite ad iudi-
candũ/informat Eugeniũ papã. vt non se implicet nego-
tijs tẽporalibus nisi ex causa. sic dicens. Itaq; ƀm aposto-
lum/indigne tibi vsurpas tu apostolicus officiũ vile: gra-
dum ꝯtemptibilium. Unde ⁊ apl̃us epm instruẽs. Nemo
(inquit) militans deo/implicat se negotijs secularibus.
⁊ paulo inferius adiungit Bern̄. Ubi aliq̄n aliqs apl̃oꝝ
iudex sedit hoim: aut diuisor terminoꝝ: aut distributor
terrarũ? Christus ait Lu.xij. Quis me cõstituit iudicem
inter vos? vbi Ambro. sic ait. Bene ḡ terrena declinat: q̇
ꝑpter diuina descenderat. nec iudex dignat̃ esse litium: et
arbiter facultatum viuoꝝ: habens mortuoꝝ iudiciũ arbi-
triũq; meritorum. Non ergo quid petas: sed a quo postu-
les/intuendũ est. nec maioribus intento animo putes mi-
noribus obstrependũ. vnde nõ immerito refutat̃ hic fra-
ter qui dispensatorẽ celestium gestiebat corruptibilibus
occupare. Nõ ergo transgrediaris terminos quos posue-
rũt patres tui. Et post ait Bern̄. Mihi ꝟo nõ videt̃ bon⁹
estimator rerũ/qui indignũ putat apl̃is seu apostolicis
viris/nõ iudicare de talibus: q̇bus datum est iudiciũ in
maiora. Quidni cõtẽnant iudicare de terrenis possessiũ-
culis hoim: qui in celestibus ⁊ angelos iudicabũt? Ergo
in criminibus: nõ in possessionibus ptãs vestra. ꝑpter il-
la siquidẽ ⁊ non ꝑpter has/claues accepistis regni celo-
rũ: ꝑuaricatores vtiq; exclusuri: non possessores. Ut scia-
tis: ait Matth.ix. Mar.ij. ⁊ Luce.v. q: filius hois habet
ptãtem in terra dimittendi peccata. ⁊c. Quenam tibi vi-
detur maior dignitas ⁊ ptãs: dimittendi pctã: an predia
diuidendi? Sed nõ est cõparatio. habent hec infima ⁊ ter-
rena iudices suos/reges ⁊ principes terre. Quid fines
alienos inuaditis? Quid falcem vestrã in alienã messem
extenditis. vi.q.iij.c.i. Non q: indigni vos: sed q: indignũ
vobis talibus insistere: quippe potioribus occupatis. De-
niq; vbi necessitas exigit: audi qd censeat apl̃s.i.ad Cor.
vi. Si eñ in vobis iudicabit̃ hic mundus: indigni estis q̇
de minimis iudicetis. Sed aliud est incidenter excurrere
in ista/cã quidẽ vrgente: aliud vltra incũbere istis tãq̃
magis dignis tali ⁊ taliũ intentione reb⁹. hucusq; Bern̄.
Patet ergo ex his verbis/ꝙ spũalis ptãs nõ dꝫ indifferẽ-
ter iurisdictionẽ temporalem exercere: tñ põt ⁊ dꝫ causis
necessarijs exigentibus immediate se de tẽporalibus in-
tromittere: vt superius est probatũ. ⁊ ƀm hanc distinctio-
nẽ saluat̃ ꝯtrarietas aliqua/que in ꝑdictis verbis Bern̄.
esse videt̃. ¶ De quibus aũt tẽporalibus: ⁊ qñ intromit-
tere se valeat imediate spũalis ptãs: sic doctores determi-
nant. Nã ad spũalem ptãtem spectat imediate intromit-
tere se de illis tpalib⁹/que sunt spũalib⁹ aliq̃ mõ annexa.
Jõ intromittit se de decimis exigẽdis recipiẽdis ⁊ dispẽ-
sandis.x.q.i.per.viij.ꝑma.c. ex̃ de deci.ꝑ totum.xij.q.ij. vo-
bis.⁊.c. vulterane.cum si. Intromittit se de dotibus q̇ an-
nexe sunt matrimonio qđ est sacramentũ: ⁊ de heredita-
tibus q̇ sunt annexe natis de legitimo toro. ex̃ de dona.
inter vi. ⁊ vxo. de prudentia. ex̃ qui fi. sint legi.c.i.⁊.ij.⁊.c.
perlatum.cum si. ¶ Item q: vt dictum est ex authorita-
te Bern̄. Potestas iudicis spũalis ꝑncipaliter est in cri-
minibus: que sunt spũalia mala. Ideo de questionib⁹ tẽ-
poraliũ q̇ deferũtur cũ denũtiatiõe criminis põt se itro-
mittere: quũ ad eam ꝑtineat quẽlibet christianũ corripe-
re de pctõ. ex̃ de iudic. nouit. Adhuc spectat ad ipm intro-
mittere se de tẽporalibus/quũ litigium tẽporalium ꝯtra-
riatur paci: que est spũale vinculum. Eph.iiij. q: est chari-
tatis effect⁹. ⁊ quũ pacis federa sunt iuramẽto cõfirma-
ta: q: fractio iuramenti crimẽ est de q̄ ad spũalem iudicẽ
ꝑtinet iudicare. de his in p̄.c. nouit. ⁊.xc. dist. quasi ꝑ to-
tum. ⁊.xxiij.q.iij. illi qui. ex̃ de treu. ⁊ pa.c.i.xxij.q.v. quasi
per totũ. Item intromittit se de tẽporalibus: ꝑpter defe-
ctum dñi tẽporalis. ex̃ de fo. cõpe. licet. ¶ Item ꝑpter ne-

De q̄b⁹ tpalib⁹ papa se itromittat.

gligentiã seu maliciam ꝑncipis nõ seruantis iusticiam: ⁊
abutẽtis ptãte sibi concessa: ⁊ nõ facientis qđ facere tenet̃
in obsequiũ spũalis ptãtis: ⁊ ꝑpter cõmune bonũ. ad hoc
ex̃ lib.vi. de sup. ne. p̄c. grandi. ⁊.xv.q.vi. item alius. Itẽ
intromittit se de tẽporalibus: quũ appellat̃ ad ipam: pre-
cipue vbi est consuetudo quã tolerat secularis ꝑnceps: ⁊
ab ecclesiastico iudice approbat̃. ex̃ de ap. si duob⁹. ¶ In-
tromittit se de tẽporalibus que donata sunt eccl̃ie a ꝑnci-
pib⁹ vel alijs fidelib⁹. lxiij. di. ego lodoic⁹. ex̃ de deci. dudũ.
x.q.i.c.i.ij.iij. cũ si. adde qđ scripsi.s. in.xxxvij.ar. ꝟb. ꝑmus
respiciat. §. p̄cce. ꝟbi. tertio. ¶ Quarto ꝯsiderandũ est/ꝙ
quũ ex dictis appareat ꝙ sub christi vicario ⁊ Petri suc-
cessore tanq̃ sub ptãte causali ac summa/cõtineatur po-
testas inferior pontificum: ⁊ ptãs tẽporalis ꝑncipum: tñ
diuersimode cõparatur ad ipm vtraq; ptãs. Nam ptãs
pontificũ ad ipm cõparat̃ sicut causatũ ad illud in quo
est ꝑfectio ƀm eãdem rationẽ: nõ tñ totaliter: sed in parte.
ptãs eñ que est in summo põtifice/deriuat̃ ad alios pon-
tifices ƀm eãdem rationẽ ⁊ ƀm eũdem modũ agendi: nõ
tñ ƀm suam plenitudinẽ: sed ƀm partem. ad hoc ex̃ de vsu
pal. ad honorem. Ptãs aũt seculariũ ꝑncipum cõparat̃
ad ipm/sicut causatũ in quo est ꝑfectio cause efficientis: et
ƀm aliam rationẽ. Nam in ꝑncipibus secularibus est so-
lum tẽporalis ptãs: ⁊ est in eis ƀm aliã rationẽ ⁊ ƀm aliũ
agendi modum/q̃ fit in summo pontifice. ar. ad hoc. cvi.
di. cum ad verũ. ⁊.c. duo. ¶ Quinto ꝯsiderandũ est
ꝙ summ⁹ pontifex nõ solum iure diuino sed etiã iure hu-
mano habet potestatem tẽporalem: scꝫ ex cõcessione a cõ-
stantino facta: qui monarchiã tenebat imperij. xcvi. di. cõ-
stantinus. ¶ Si queratur quid operatur hoc ius hu-
manũ sup diuinũ: dici põt vno modo ꝙ hoc ius humanũ
est iuris diuini manifestatio. ar. xxiij.q.v.c. remittũtur. §.
hinc notandũ. ibi. da dñe/hoc est datã sibi ꝓuĩtia egy-
ptum ⁊ ethiopiam. Uel ad ius diuinũ confirmatio: ⁊ ei⁹
imitatio/⁊ veneratio. hec eñ Constantini concessio/fuit
subiectionis ⁊ venerationis ostensio ad spũalem potesta-
tem. Et in eo ꝙ constantinus beato Syluestro eiusq; suc-
cessorib⁹ regnũ terrenũ ⁊ imperialia isignia ⁊ officia cõ-
cessit: non authoritatem cõtulit: sꝫ reuerentiã impendit: ⁊
regnum terrenũ subiectum esse debere monstrauit. xcvi.
dist. si imperator. qđ non dubium est dei ꝓuidentia esse fa-
ctum. in cuius manu est cor regum. Prouerb.xxi. in ꝑnci.
vt pontificalis apex nõ vilesceret: sed in ampliori hono-
re haberetur: dum cerneretur tante dignitatis insignijs
p̄fulgere. vt p̄.c. constantinus. vltra medium. ibi. vt ex
pontificalis apex nõ vilescat: sed magis q̃ terreni nostri
imperij dignitas gloria ⁊ potẽtia decoretur. ⁊ ar. ad hoc
lxx. dist. episcopi non in castellis. ibi. Nec vilescat nomen
episcopi. sed ad honorabilem titulum. ⁊ ex̃ de priuile.c.i.
Uel potest dici ꝙ ista concessio fuit quedam cooperatio
siue ministeriũ ad hoc ꝙ potestatem quã christi vicarius
habebat iure diuino: posset liberius exercere de facto: qđ
propter tyrannoꝝ persecutionẽ ante constantini tempo-
ra non ita poterat. vnde ⁊ nunc seculares ꝑncipes tueri
debent ecclesias/⁊ ecclesiarum prelatos. vt libere valeãt
exercere que salutẽ fidelium expediũt: ⁊ iure suo vti sine
impedimento. ad hoc xcvi. dist. boni principis. xxiij q.v
principes. ⁊.c. administratores. Et maxime imꝑator. lxiij.
distinc. tibi domino. ex̃ in clemen. de iureiuran. roman.
principes. §. ego henricus. ¶ Potest etiam dici ꝙ ex hu-
iusmodi concessione potest summus pontifex magis im-
mediate se de temporalibus intromittere. quod ex eo pa-
tet: quia quũ vacat imperium: exercere potest immediate
iurisdictionẽ tẽporalem. ex̃ de fo. compe. licet. Et sic aliter
exercet iurisdictionem temporalem: vt habet eam iure
diuino: ⁊ aliter/vt habet eã ex iure humano. vnde in ipso
magis distinguitur temporalis ptãs a spũali: put tpalis
cõuenit ei ex iure diuino: q̃ vt cõuenit ei ex iure humano.
q: ƀm qđ cõuenit ei ex iure diuino: hꝫ eam vnitam in ipa
spũali ꝯtentã. vt aũt cõuenit ei ex iure humano. hꝫ eã di-

Jus humanum quid vltra diuinum faciat.

stinctiue ab ipsa spūali potestate diuisam atq̧ distinctā. verū tm̄ etiā put habet eam iure humano: exercet eā per ministerium alioꝝ: vt spūalibus actibus liberius valeat insistere: qui sunt ei magis cōuenientes ⁊ ppꝛij. ex̄ ne cle/ri. vel mo. eps. lib. vi. xcvi. di. duo. Adde hic qđ scripsi. s̄. in primo. lv. ar. in fi. ¶ O Sexto considerandū est q̄ sicut spūalis potestas pꝛehabet tēpoꝛalem excellenter: sic tēpo/ralis potestas/ que est intra ecclīam/ participat aliqđ spi/ritualis potestatis. nō tm̄ q̄ spūales actus exercere valeat: sed inquātum spūali obsequitur: ⁊ ministrat: ⁊ act⁹ quos exercet/ ad finē spūalis oꝛdinat: si recte vtitur sua ptāte. q: ipsa tp̄alia que disponere habet/ sunt propter spūalia. abutitur em̄ tp̄alibus: qui non ea oꝛdinat ad spiritualia. Nam sicut cognitio sensibilium deseruit cognitioni intel/ligibilium: ⁊ oꝛdinatur ad eam: Ita vsus tēpoꝛaliū deser/uire debet vite spūali: ⁊ ad illam oꝛdinari. Unde licet fi/nis pximus tp̄alis ptātis sit alius a fine spūalis: tamen finis vltimus idem est scilꝫ btitudo supnaturalis: de quo imediate curam hꝫ spūalis potestas. ⁊ ideo tp̄alis ptās si recta sit: dicat aliquo modo spūalis. dicatur tm̄ ⁊ denoiat simplr̄ tēpoꝛalis a fine pximo: sicut effectus denominat a causa pxima magis q̄ a remota. ¶ P Huic est q̄ re/gibus adhibetur vnctio: que spūalitatem designat. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. Qđ aūt reges nō vnguntur in capite: sicut pontifices: sed vngunt in bꝛachio: designat q̄ coꝝ potestas nō est pncipaliter spūalis: sed p ministerium/ et obsequiū. q: per bꝛachiū operamur. vt p̄e. c. vnico. de sa/cra vnc. Adhuc alio modo ptās pncipum secularium in ecclīa pōt dici spūalis: videlꝫ bm̄ vitam. Sicut em̄ ponti/fices debent esse spūales bm̄ vitam: sic et pncipes tp̄ales in ecclīa. maioꝛ tm̄ pfectio ⁊ vite spūalitas requiritur in pontificibus/ q̄ in pncipibus: quia maioꝛ ⁊ perfectioꝛ est eoꝝ dignitas. xcvi. di. duo sunt. Et maioꝛ in dignitate/ ma/ioꝛ erit in vita ⁊ perfectione. i. q. i. vilissimus. iij. di. deniq̧. Unde vtriq̧ vngunt. sed pōtifices in capite ⁊ manibus. vt p̄e. c. vnico de sacra vnc. q: in eis dꝫ esse pfectio contē/platiue ⁊ actiue vite. xxxvi. dist. si quis. ex̄ de renun. nisi. §. ne putes. pncipes aūt in bꝛachio. quia in actiua se debēt pꝛecipue exercere. Nam cū Martha ministrāt. Luce. x. ex̄ de regula. c. licet. ad fi. ℣. nec legitur. ⁊ cum Maria fecun/di bonis actionibus esse debent. vt p̄e. §. ne putes. ⁊. p̄. c. licet. ℣. ad quod vtriq̧. ⁊ quidem de pfecta vita que debet esse in pontificibus nō hic dico. De hoc abunde in pasto/rali suo btūs Greg. etiam in libꝛo moꝛaliū. ⁊ Ber. ad Eu/genium in lib. de consideratione. ac alij plures doctoꝛes in operibus suis tractant. ⁊ Gratianus plenissime a. xxv. dist. vsq; ad. l. in quibus distinctionibus tractat de. xiij. c. apostolice regule. que ponit Paulus ad Timo. i. episto/la. c. iij. et ad Titū. c. i.

Regis in/unctio.

¶ Articulus. lviij.

SEd de perfecta vi/ta

secularium pncipum ⁊ pꝛecipue regum qui sunt superioꝛes ⁊ pcellentes. i. Pe. ij. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. ibi. siue regi quasi pcellenti. aliqua pauca ex maioꝝ doctri/na ponenda sunt. vt ex eis magis appareat quō eoꝝ po/testas debet esse spūalis: ⁊ ad finem spūalem oꝛdinari. lꝫ em̄. s̄. xlij. ar. aliqua dixerim circa hoc tamen aliquid am/plius est addendū. ¶ A Est g̃ pmo tenēdū q̄ secularis ptās vt digna sit regis noie recte agere dꝫ. Prau⁹ em̄ rex nō vere pōt dici rex. sicut falsus denarius nō ē denari⁹. de hoc sunt plures concoꝛ. xlv. dist. vera iustitia. Unde Isid. ix. lib. ethimo. ait. Rex a regendo dꝛ. non aūt regit qui non coꝛrigit se ⁊ alios. Recte igit faciēdo/ regis nomē tenet. Peccādo aūt amittitur. vnde ⁊ apud antiquos tale erat pūerbiū. Rex eris/ si recte facias. si nō facias nō eris. Sic etiā beata Katharina dixit Maxentio. Si animo te re/xeris: rex eris. ad hoc. xxi. di. cleros. ibi. sicut rex a regēdo. ij. q. i. scelus. pdit em̄ nomen dignitatis pp̄ter delictum. legit ⁊ no. ex̄ de pur. ca. c. i. Subdit aūt Isid. q̄ regie virtu/tes pꝛecipue due sunt. scꝫ Iustitia/ ⁊ Pietas. de his satis dixi. s̄. xlij. ar. in. i. parte illius operis. Plus aūt in regib⁹ laudatur Pietas. nam Iustitia p se seuera est. sed vera iu/stitia compassionē habet. xlv. dist. vera ⁊ falsa mia inueni/tur. xxiij. q. iiij. est iniusta. In his aūt addenda est Pꝛudē/tia. sine qua iustitia ⁊ pietas recte nō valent exerceri. nec multitudo subiecta vtiliter gubernari. De his aūt tribus que necessaria sunt regibus/ plene. s̄. disserui. xli. arti. que hic repetenda nō sunt. Debent quoq̧ reges fide ⁊ deuo/tione deo subdi: vt alios sibi subdere valeant. Digne de/bent deo mēte adherere: vt firmiter possint regni guber/nacula possidere. ad hec. xcvi. di. in scripturis. ⁊. c. si impe/ratoꝛ. ⁊. xcvij. di. ecclesie. xxiij. q. v. res ecclīe aliū. C. de sum. trini. eplā inter claras. Debent non ppꝛium cōmodū aut glīam tyꝛānice querere: sed bonum comune sibi subiecte multitudinis regaliter intendere: atq̧ pcurare. bonā scꝫ ⁊ virtuosam vitam: et que ad ipsam adminiculantur. ad hoc. viij. q. i. sunt in ecclesijs. xxiij. q. viij. vt pꝛudem. Debent ecclesias ⁊ ecclesiarū p̄latos reuereri/ ⁊ honoꝛare/ muni/re/ ⁊ defensare. xcvi. di. boni. c. duo. xxiij. q. v. pncipes. Ho/noꝛ em̄ exhibitus chꝛisti ministro/ chꝛisto exhibet. ipso di/cente Matth. x. ⁊ simile Luce. x. Qui vos recipit me reci/pit. xxi. dist. in nouo. xciij. dist. ille pꝛoculdubio. vi. q. i. sacer/dotes. viij. q. i. qui vos spernit. Debent erga diuini cultus ampliationē ⁊ augmentū studiū impendere. vt p̄e. c. bo/ni. ⁊. c. cōstantinus. Debēt aduersarios chꝛisti ⁊ ecclīe im/pugnare. xxiij. q. v. de liguribus. c. duobus. c. seq. ⁊. xcvij. di. ecclīe. Debēt iusta pcipere: ⁊ illicita phibere. malos co/ercere ⁊ punire. vt boni inter malos quiete viuāt. xxiij. q. v. regū. ⁊. c. rex debet. di. iiij. facte sunt. in pꝛhemio decre. rex pacificus. Debent iustū bellum indicere: ab iniusto ca/uere. xxiij. q. ij. iustum. Debent p̄dam eque ⁊ iuste diuide/re. xxiij q. v. dicat. Debent fidelitatē quā sibi seruare desi/derant/ subditis obseruare. xxij. q. v. de foꝛma. xcv. di. esto. Debent inter subditos humiliter se habere. Eccli. xxxij. Rectoꝛem te posuerunt: noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex ipsis. Item rex faciat se timeri. Eccli. vij. Noli q̄/rere fieri iudex: nisi valeas virtute interrūpere iniquita/tes. Pꝛouerb. xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij: dissipat omē malum intuitu suo. Sed magis velit amari q̄ timeri. q: bm̄ Senecam. Nobilis est natura hois. facilius ducit/ q̄ trahatur. Debet tribulatos consolari. Iob. xxix. Cū se/derem quasi rex circūdante exercitu: eram tamen meren/tiū consolatoꝛ. Debet susurrones ⁊ bilingues contēnere. ⁊ viles non exaltare. vnde Aristo. Alexandro. Consultoꝛ procerum/ seruos contēne bilingues Et nequam: nec q̄s humiles natura iacere Pꝛecipit/ exalta. Item rex debet sequi consiliū senioꝝ: non iunioꝝ: blande regendo et dul/citer: ⁊ nō dure ⁊ tyꝛānice: ne perdat regnū. vt Roboam filius Salomon qui de consilio iunioꝝ dixit populo israel. Minimus digit⁹ meus grossioꝛ est doꝛso pris mei. ⁊ nūc pater meus posuit sup vos iugū graue. ego aūt addā sup iugū vestrū. pater meus cecidit vos flagellis: ego aūt ce/dā vos scoꝛpionib⁹. pp̄ter qđ. x. trib⁹ recesserūt ab eo. iij. Reg. xij. vij. q. i. deniq̧. Iuuenes em̄ cōiter sensu non pol/lent. ideoq̧ nō sunt in cōsiliarios assumēdi. Pꝛbus. Nemo iuuenes duces eligit: eo q̄ certū est eos sapiam non hr̄e. ar. ad h. i. q. i. estote. xxiiij. di. qm̄. Debēt p affabilitatē ⁊ be/neficia pcurare vt diligant: ⁊ p iustas vindictas nō ppꝛie iniurie sꝫ legis dei/ studere vt timeant. xxiij. q. v. rex debet. ¶ Et vt magis appareat de officio regū: ⁊ de vita virtuo/sa/ q̄ ipsis congruit: pducēda sunt in mediū aliq̄ testimo/nia. In pmis g̃ cōsiderandū est id qđ deuteronomij dn̄s oꝛdinauit. xvij. c. circa reges. Pꝛimo em̄ quātū ad modū eligēdi/ statuit/ vt in electiōe regis spectaret dei iudiciū. Et vt nō fieret rex alterius gentis. qđ ⁊ nunc in ecclīa ser/uādū est. vt videlꝫ in institutiōe regū illoꝝ iudiciū inter/ueniat: qui vicem dei tenent in terris. Non tm̄ ipsa tollit electio pp̄lo qui habet imperatoꝛē eligere. xciij. dist. legi/mus. vel alioꝛum qui hoc habent de consuetudine. ex̄ de

Rex ma/lus non vere rex est.

Iustitia Pietas ⁊ Pꝛudē/tia.

Hec dili/gēter ob/seruēt q̄ iungant.

In regis electiōe qđ obser/uandū.

elec.venerabilem. Nec requiritur iudiciuz pape specialiter.sed sufficit ꝙ tacite in eum consentiat/qui dignus est ad regendū:⁊ obediens matri sue ecclie.ar.lxiij.dist.cum hadrianus secūdus.xcvj.dist.quis dubitet. Et vt nō fiat rex alterius gentis.q: nō dꝫ assumi aliquis in regē: q̄ nō sit fidelis:⁊ de gente christiana.ar.bo.xcvj.dist.si imperator catholicus est.q.d.debet esse. Quia iter fideles ⁊ infideles magna dꝫ esse distinctio.iij.q.iiij.c.j.℟.nec imperere ⁊.q.v.canonica.ibi.qn̄ sunt coꝝ gentis. Itē tertius est(qđ est nimis absurdū) vt blasphemus christi in christianos vim ptātis exerceat.ex̄ de iude.cū sit. Blasphemus autē est nō solum iudeus:sed quilibet infidelis q̄ ignorat christum:⁊ eū nō colit. Et nulli pagano licitū est sup christianos aliqđ officiū exercere.vt pre.c.cū sit.⁊.liiij.dis. nulla.

blasphemus q̄s.

¶ Secūdo vero circa reges institutos ordinauit qualiť se hr̄e debeant quātum ad seipsos.vt scꝫ nō multiplicarēt currus ⁊ equos:neq̄ vxores: neq̄ immensas diuitias:q: ex cupiditate hoꝝ pncipes ad tyrānidē declināt:⁊ iustitiam derelinquūt: q: Cito Violatur Auro Justitia.xj.q.iij.paup. Qđ non sic est accipiendū:quasi nullatenus debeat huiusmodi apparatibus ⁊ diuitijs abundare. Sed q: nō debeat ex cupiditate/aut inordinato appetitu/horū affluentiā ambire.ar.xlvij.di.sicut.xxxiij.q.v.secūduz. Quātum tn̄ requirit status regie dignitatis/⁊ cōmune bonū:pōt hoꝝ exterioꝝ bonoꝝ copiam pcurare ⁊ habere.ar.ad hoc.xlj.di.nō cogātur.⁊ reges mollib⁹. Matth.xj.vestiunť.xxj.q.j.c.j.in fi.q: diuites cum iustitia ⁊ bonis operibus nō abijcit gangrense ↄcilium.xxx.di.hec scripsimus.⁊ facit ad hoc qđ legitur ⁊ no.ex̄ de prebē.de multa.§.fi.⁊ in glos.est ḡ argumentū. ¶ Tertio instituit qualiter se deberet hr̄e ad deū.vt scilꝫ sepe legeret:⁊ cogitaret de lege dei:vt sic semp esset in dei timore ⁊ reuerentia.vñ dicit in pre.c.Deut.xvij. Postq̄ aūt sederit in solio regni sui:describet sibi deuteronomiū legis hui⁹ in volumine/accipiēs a sacerdotib⁹ leuitice trib⁹:⁊ habebit secū:legetq̄ illud oibus diebus vite sue.vt discat timere dn̄m deū suū:⁊ custodire verba ⁊ cerimonias eius/q̄ lege pcepta sunt. neq̄ eleuetur cor eius in supbiam sup fratres suos.neq̄ declinet in partē dexteram vel sinistram:vt longo tpe regnet ipse ⁊ filij eius sup israel.

Rex literarū sacrarū sit studiosus.

¶ Est em̄ sciendū ꝙ q: bona vita multitudinis/quā rex intendere dꝫ/ordinata est ad finē que est beatitudo celestis:ideo ad officiuꝫ regis ptinet sic bonā vitam multitudinis pcurare/sicut conuenit ad celestem beatitudinē ↄsequendā. vt scꝫ ea pcipiat que ad celestē patriā ducunt:⁊ coꝝ ↄtraria fm qđ fuerit possibile iterdicat. ad hoc.xxiij.q.iiij.qn̄ vult.℟.⁊ paulo post nabuchodonosor rex ⁊c.⁊.c.nō inuenitur.xj.q.iij.imperatores.ibi.nam inter hoies penas luit:⁊ apud deum frōtem nō habebit:qui hoc facere noluit qđ ei p cor regis ipsa veritas iussit. Que aūt sit ad verā beatitudinē via/⁊ que sint impedimēta ipsius/ex lege diuina cognoscit: cuius doctrina ptinet ad officiū sacerdotū.q: labia sacerdotis custodiunt sciam:⁊ legem requirūt de ore eius.scꝫ subditi.q: angelus dn̄i exercituuꝫ est. Malach.ij.⁊.xliij.di.sit rector. Et iō precepit dn̄s vt rex legem sibi describeret:⁊ exemplar acciperet a sacerdotibus:⁊ illam legeret oibus diebus vite sue:vt discat timere deum:⁊ custodire pcepta ipsius.vñ multum cōuenit regibus crebro scrās scripturas legere vel audire:vt p exercitiū lectionis sciētie regendi ppl'm inueniat margaritā. ex̄ de renun. post translatione.§.ceterū.vnde Sozomenus lib.j.in historia tripertita dicit in laudē Theodosij imperatoris. Aiunt teper diem exerceri armis:⁊ subiectoꝝ negotia disceptare: iudicare simul ⁊ agere. Noctibus vero libris intendere. ⁊ de hoc.s̄.xlij.ar.dixi in pma ista parte isti⁹ operis. Rex em̄ insipiens perdet ppl'in suū. Eccli.x. Et ex hoc sequiť ꝙ leges quas rex instituit:nō debent a doctrina legis diuine discordare:sed ei ↄsonare:ac sacris canonib⁹ subijci. Nam sicut ptās subijcitur potestati:sic leges legibus debent esse subiecte.x.di.c.j.⁊ p totum.ex̄ de puile.sup specula.in pn.ibi.famulatum.⁊ ex̄ de no.op.nun.c.j.

¶ Quarto instituit qualiter rex deberet se habere ad subditos suos:scꝫ vt non superbe eos contēneret ⁊ opprimeret: nec etiam a iustitia declinaret.xxiij.q.v.regum. De bonis aūt conditionibus christianoꝝ regum.btūs Aug.v.li.de ciui.dei.c.xxiiij.sic ait. Christianos imperatores ⁊ reges felices dicimus: si iuste imperant. si inter linguas.xj.q.iij.in cunctis.⁊.c.inter verba.sublimiter honorantium/⁊ obsequia nimis humiliter salutantiū/non extolluntur.si se eē homines mortales.ps.lxxxviij. Quis est homo q̄ viuet:⁊ nō videbit mortem:meminerint. Si suā ad dei cultū maxime dilatandum ⁊ maiestati sue famulandum curā indefessam adhibent.si deū timent:diligunt:⁊ colūt.si plus amant illud regnuꝫ/vbi non timent habere consortes.si tardius vindicant.facile ignoscunt. Si cādem vindictam pro necessitate regende tuendeq̄ reipublice/nō pro saturandis inimicitiarū odijs exercent. si cādem veniam nō ad impunitatem iniquitatis.xxiij.q.iiij.est iniusta.sed ad spem correctionis indulgent. Si qđ aspere coguntť quādoq̄ decernere:misericordie lenitate ⁊ beneficioꝝ largitate cōpensant. Si luxuria tāto est eis castigatior/quāto posset esse liberior.ij.q.j.scelus.xj.q.iij.pcipua.⁊.c.in corporis. Si malunt cupiditatib⁹ prauis q̄ quibuslibet gētibus imperare. Cōstantin⁹ imperator. Quid iuuat barbaras nationes vicisse:si a crudelitate vincamur? Et si hec omnia faciunt:non pper ardorem inanis glorie:sed propter charitatem felicitatis eterne.si pro suis peccatis humilitatis ⁊ miserationis ⁊ oratiōis sacrificium deo suo vero immolare non negligant. Tales christianos imperatores ⁊ reges dicimus esse felices: interim spe: postea re ipsa futuros. Cyprianus etiam in li. de.xij.abusionib⁹ ait ꝙ vnus abusionis gradus est Rex iniquus: qui quū iniquoꝝ rector esse debuerit:in semetipso nois sui dignitatem non custodit. Nomen enim regis intellectualiter hoc retinet:vt in subiectis omnibus rectoris officiū pcuret. Sed qualiter alios corrigere poterit:qui pprios mores/ne iniqui sint:non corrigit? quoniā iustitia regis exaltabitur solium.⁊ in veritate solidantur gubernacula populorum. Prouerb.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.⁊.xxv.dil.pmū.cū suis concor.⁊ similibus. In quibus autem cōsistit regis iustitia subdit Cyprianus/dicens. Justitia vero regis est neminem iniuste per potētiam opprimere. Sine acceptione psonarum inter virum ⁊ proximū suum iuste iudicare. Aduenis ⁊ pupillis ⁊ viduis defensorem esse. Cohibere furta. Adulteria et omneꝫ mechiam punire.ad hoc xxiij.q.v.regum.⁊.c.rex. Iniquos non exaltare. Impudicos ⁊ histriones nō nutrire.ad hec.lxxxvj.di.donare. Cōtra hoc multum offendunt Reges Hispanie. Impios de terra perdere. Parricidas ⁊ periurantes viuere nō finere.pre.c.rex. Ecclesias defendere.pre.c.regum. Pauperes eleemosynis alere.lxxxvj.dist.non satis.⁊.c.pasce.de peni.dist.j.quāobrem. Justos super regni negotia constituere. Contra hoc Reges Hispanie faciunt preponentes iudeos super negotia ⁊ regni reditus.contra iura.liiij.distin.nulla.ex̄ de iudeis.cum sit.⁊.c.ex speciali. Senes ⁊ sapiētes ⁊ sobrios consiliarios habere.j.q.j.estote. Magoruꝫ ⁊ hariolorum phytonissarūq̄ superstitionibus non intēdere.xxvj.q.v.nec mirum.⁊ per totuꝫ.ij.q.j.⁊.ij.⁊.iij. Iracūdiam suam differre.xj.q.iij.cum capur.⁊.c.illa.⁊.c.summo. Patriam fortiter ⁊ iuste contra aduersarios defendere.xxiij.q.ij.iustuꝫ.cum.c.seq.⁊.q.iij.fortitudo.⁊.q.viij.vt pridem. Per omnia in deum confidere.ps.cxxiiij. Qui confidunt in domino.de conse.distinc.j.omnis christian⁹. Prosperitatibus animuꝫ non eleuare/sicut fecit Nabuchodonosor.de peni.distinc.j.§.ex his itaq̄.vbi.nabuchodonosor per supbiam. Cūcta aduersantia patienter tolerare.xxiij.q.j.§.j.⁊.c.parat⁹. Fidem catholicā in deū hr̄e.xcvj.di.si impator. Filios suos nō finere ipie agere.xxiij.q.v.rex. Certis horis orōni isistere.vt Dauid in ps.cxviij. Septies in die ⁊c.xcj.di.psbyter,⁊ ex̄ de celebra.mis.c.j. Ante

precepta nemini regū nō necessaria.

Justitia regis q̄ sit.

hoīas congruas nō gustare cibum. de ꝯse. distin. v. solent. Ue enim terre cuius rex puer est: ⁊ cuius ꝓncipes mane comedunt. Eccl'e. x. ⁊ subdit Cyprianus. Hec regni prosperitatem in p̄nti faciunt: ⁊ regem ad celestia regna ꝑducunt. ¶ B Qui vero regnū ſm hanc legem non dispensant: multas nimirū aduersitates tolerāt imperij. Idcirco eīm sepe pax populoꝝ rūpitur: ⁊ offendicula etiam de regno suscitantur: terrarūq; fructus diminuunt: ⁊ seruitia populoꝝ prepediūtur: multi ⁊ varij dolores ꝓsperitatem regni inficiunt: charorū ⁊ liberoꝝ mors tristitiā confert: hostiū incursus ꝓuincias vndiq; vastant: bestie armentoꝝ ⁊ pecoꝝ greges dilacerāt: tēpestas aeris ⁊ hemispheria turbata, terrarū fecunditatem ⁊ maris ministeria ꝓhibent: ⁊ aliquādo fulminū ictus segetes ⁊ arboꝝ flores ⁊ pampinos exurūt. Super oīa vero regis iniustitia non solum imperij p̄sentis faciem fuscat: sed etiā filios suos ⁊ nepotes: ne post se hereditatem regni teneant: obscurat. Propter piaculū eīm salomonis, regnum domus isrl' dn̄s de manibus filiorum dispersit: ⁊ ꝓpter iustitiam Dauid regis lucernā. iij. Regum. xi. de semine suo reliquit. Ecce quātum iustitia regis seculo valet, intuentibꝰ perspicue patet. Pax eīm est populoꝝ tutamentū p̄rie. vnitas plebis. munimen gentis. cura languoꝝ. gaudiū hoīm. temperies aeris. serenitas maris. terre fecunditas. solatium pauperum. hereditas filioꝝ ⁊ sibimetipsi spes future beatitudinis. ad hec. xxiij. q. v. regum. in fi. ibi. si inquit hec feceritis reges iuda: tenebitis pristinā p̄tātem. ij. q. j. noli. ibi. si aūt pax humana tam dulcis est ꝓ tēporali salute mortalium: quāto dulcior est pax diuina ꝓ eterna salute angelorum? Isido. quoq; iij. li. de summo bono sic ait. Qui recte vtit regia potestate: ita p̄stare oībus dꝫ: vt quanto magis honoris celsitudine pollet: tanto semetipm̄ mente humiliet: ꝓponens sibi exemplū humilitatis christi ⁊ dauid: qui de suis meritis nō tumuit: sed humiliter sese deijciens dixit. Vilis incedam: ⁊ vilis apparebo ante deum q̄ elegit me. ij. Reg. vi. Et post. q̄ recte vtitur regia p̄tāte: formā iustitie factis magis q̄ verbis instituit. Nulla ꝓsperitate erigitur. nulla aduersitate turbat. non innititur ꝓprijs viribus. nec a dn̄o recedit cor eius: alr̄ maledictꝰ est. Hiere. xvij. Et post. Dedit dn̄s ꝓncipibus ꝑsulatum ꝓ regimine ꝑploꝝ ⁊ illis eos preesse voluit, cū quibus vna est eis nascendi moriendiq; conditio. prodesse ergo dꝫ populis ꝓncipatus nō nocere nec in dn̄ando premere: ⁊ de condescēdendo cōsulere. vt vere sit vtile hoc p̄tāt insigne: ⁊ dono dei ꝓ tuitione vtantur membroꝝ christi mēbra. xxiij. q. iij. ꝓ membris. quippe christifideles sunt ꝑpl'i. quos dum ea p̄tāte quā accipiūt optime regūt: bonā vtiq; vicissitudinē deo largitori restituūt. Et post in alio quodā. c. Sub religionis disciplina seculi p̄tātes subiecte sunt: ⁊ q̄uis culmine regni sint p̄diti: vinculo tn̄ fidei tenentur adstricti. vt ⁊ fidem christi suis legibus p̄dicent: ⁊ ipsam fidei p̄dicationē bonis moribus cōseruent. Iustum eīm est ꝓncipē legibus obtemperare suis ⁊c. ix. dist. iustum. palea. ibi vide. ¶ Hugo autem de sancto victore de terrena p̄tāte loquēs in li. de sacramētis, ostēdit q̄ debeat obseruare terrenā p̄tās in exercenda iustitia. dꝫ eīm obseruare ꝑsonam quia ei nō licet in clericum, seu ecclesiasticam ꝑsonā manū mittere: sed solum in laicū. xi. q. j. quasi per totum. ex de iudic. at si. Debet obseruare cām: vt ecclesiastica negotia nō suscipiat: sꝫ tm̄ secularia examināda. ex de iudic. decernimus. xcvj. di. duo. ¶ Debet obseruare modū ⁊ mensuram. vt quālibet culpam puniat cōgrua ⁊ cōueniēti pena. de pe. dist. j. deus diffinitionē. Debet obseruare locum. vt loca sacra violare nō p̄sumat: ⁊ confugiētibus ad illa etiā reis ⁊ pro suis sceleribꝰ condēnandis inordinate violentiam non inferat. xvij. q. iiij. quisquis. ex de immuni. ec. inter alia. ⁊ c. fi. ¶ Debet obseruare tēpus. vt sacris ⁊ solēnibus diebꝰ reuerentiā exhibeat. ex de ferijs. c. fi. Quando etiā ijs parcendū est, quibus ꝓ suis culpis supplicia debent. vnde in exercendo iudicio ⁊ ꝓferenda sn̄ia attendi debet loci ⁊ temporis conuenientia. ex libro. vi. decre.

Que in exercenda iustitia sint obseruanda.

¶ His q̄ modis secularis p̄tās iustitiā exercere debet, legum instituta sequēs. xi. q. iij. summo. ⁊ nihil p̄ter iustitiam ⁊ veritatem approbans in iudicando. Adiūgit aūt vlterius Hugo, quō per ornamenta regalia designātur ea que congruūt regibus. vnde dicit q̄ secularis p̄tās hꝫ ornamenta quedā dignitatis sue: quibus ⁊ excellentia ordinis ostenditur: ⁊ sacramentū ministerij figurat. Nam annulus fidem: armilla bonā operationē: sceptrū iustitiā: gladius vindictam designat. ¶ De primo scilꝫ de annulo. xxx. q. v. nostrates. vnde ⁊ Luce. xv. Date ei annulū in manu. i. ꝑ signaculū fidei exponitur. vnde ibi Beda. In manu. i. in operatione. vt opa fide clarescāt: ⁊ ꝑ fidem opera cōfirmentur. Item ibi Chryso. Iubet annulū dari, siue signaculi salutaris symbolū: seu desponsationis insigne: ⁊ nuptiarū pignus: qbus christus ecclīam sponsat: quum anima resipiscens per anulū fidei iungitur. Osee. ij. Desponsabo te mihi in fide. Hiere. ij. Nūqd obliuiscitur virgo ornamenti sui? scꝫ annuli desponsationis sue. De. ij. de armilla. Ezech. xvi. Dedi armillas in manibus tuis, exponitur. i. virtutem bone operationis. armilla eīm ornamētum manuū est. De. iij. de sceptro. xcvj. di. constantinꝰ. ibi. etiā imperialia sceptra. de iustitia regis ꝑ ipm̄ designata p̄e. c. regum. xxiij. q. v. De. iiij. scꝫ de gladio vindicte. Romanoꝝ. ibi. non sine causa gladium portat. xxiij. q. v. §. j. et c. non solum. De. v. scꝫ de purpura p̄e. c. constantinus. ibi. chlamydem purpuream. ¶ De reuerentia regi exhibēda j. Pe. ij. ibi. siue regi quasi precellenti. ⁊. j. regem honorificate. ex de maio. ⁊ obe. solite. De sexto de diademate p̄e. c. cōstantinus. ibi. deinde diadema capitis nostri. De gloria corone. xij. q. j. duo.

Ornamēta regalia eorūq; designatio.

¶ C Illud etiam hic inserendū ⁊ repetendū est, q̄ quū imperator iurat: ꝓmittit se fore defensorem ⁊ protectorem summi pontificis, ⁊ sancte romane ecclesie, in oībus necessitatibus ⁊ vtilitatibus suis: ⁊ custodem ⁊ cōseruatorem possessionū bonoꝝ ⁊ iuriū eius. vnde videtur se habere ad papam: sicut se habet manus ad caput: in defendendo ⁊ ministrando. ad hec. lxiij. dist. tibi dn̄o. ex de elec. venerabilem. Et q̄ tale iuramentū qd̄ prestat imperator sit iuramentū fidelitatis ⁊ homagij: est hodie amplius declaratū in clemen. ex de iureiu. romani ꝓncipes. Papa etiam euaginatū gladiū sumit de altari: ⁊ ei tradit: intelligens in gladio curam ⁊ regimen totius imperij. sic dicēs. Accipe gladium desup beati Petri corpore sumptū ꝑ manꝰ nostras, licet indignas, vice tamen ⁊ authoritate sanctoꝝ aploꝝ ꝯsecratas, imperialiter tibi concessum: nostreq; benedictionis officio in defensionem sancte dei ecclesie diuinitus ordinatum: ⁊ ad vindictam malefactoꝝ, laudem vero bonoꝝ. ex de homic. postulasti. ⁊ memor esto, de quo ps. ait ps. xliiij. ⁊ ꝓphetauit, dicēs. Accingere gladio tuo sup femur tuū potentissime. vt in hoc per eūdem vim equitatis exerceas. molem iniquitatis potenter destruas. ⁊ sanctam dei ecclīam eiusq; fideles defendas: ⁊ ꝓpugnes: ⁊ protegas. nec minus sub fide falsos q̄ christiani nominis hostes execres ac dispergas. viduas ⁊ pupillos clementer adiuues, ac defendas. desolata restaures. restaurata ꝯserues. vlciscaris iniusta. confirmes bene disposita. quatinus in hoc agendo virtutū triūpho, gloriosus iustitieq; cultor egregius cū mundi saluatore, cuius typum geris, in nomine sine fine regnare merearis.

Imperatoris iurandum.

¶ D Hec autem que de imperatore dicuntur: ad reges alios christianos suo modo poterūt applicari. Deniq; propter malos reges: qui tyranni nunc dicūtur: licet oēs reges olim tyranni dicerentur: quia rex grece. latine dicit tyrānus. Addendum est ad eoꝝ correctionē, id qd̄ Richardus de sancto victore sup illud Apoca. j. ⁊ ꝓnceps regum terre. ait de ipsis. Sunt quidam regum q̄ summo ꝓncipi christo adherere ꝯtēnunt. q̄ acceptam ab eo p̄tātem, ſm ipm̄ exercere nolūt. q̄ in subditos seuiūt: ⁊ eos deuorāt. ⁊ q̄ supra se ꝓncipē habeant: q̄ eripit inopem de manu fortioꝝ eius. ps. xxxiiij. egenū ⁊ pauperem a di-

In reges plus cō seuientes

riplentibus eum:minime pensant.quos princeps ad exercitationē ꝛ purgationem electoꝝ ad tps seuire permittit.viij.q.j.audacter. Sed in tēpore retributionis eos de hac seuitia grauiter iudicabit. Nā potentes potenter tormēta patientur: ꝛ fortioribus fortior instat cruciat⁹. Sap. vj.viij.q.j.illud. Redeant ergo tales reges (si tamē reges sunt) ad ꝯscientiā: ꝛ ꝙ sup se pncipem habeāt:cui de actibus suis sunt reddituri rationē:recognoscāt.qui sicut potestatē hꝫ conferre: sic pōt ꝛ auferre. balteū eñ regum dissoluit dñs: ꝛ pcingit fune renes eoꝝ.Job.xij.c. ꝛ alibi scriptum est Eccli.x.c.Sedes ducum superboꝝ destruxit deus: ꝛ sedere fecit mites p eis. Hoc certū est:vt ex pluribus exemplis in scripturis colligi pōt. ꝛ aliqua posui.s. in.xl.ar.h. ꝛ ecōtra.Sed interduꝫ pctā ppli merent̄ tales reges:vel potius tyrānos.vt sacra eloquia testant̄. Abstineat ergo populus a culpa:vt liberet̄ a tyrānoruꝫ plaga. hucusqꝫ Richardus. Unde canō. Pro meritis subditorū disponitur a deo vita rectoꝝ.ij.q.vij.c.j.et merito.viij.q.j. audacter.

¶ Articulus.lviij.

Quoniā autē clarū est ex pdictis ꝙ summa ptās spūalis: cuiusmodi est potestas summi pontificis: primatum obtinet super oēs pontifices oīm ecclesiarū.Est etiā superior dignitate ꝛ causalitate omni tēporali ptāte. illud ꝯcludi necesse est ꝛ recipi: ꝙ in summo pōtifice pexistit plenitudo pontificalis ꝛ regie ptātis. ¶ A Qualis aūt sit ista plenitudo ptātis: ꝛ qbus modis eam hr̄e dicit̄: considerandum est. Nā ipse christus etiaꝫ sm ꝙ hō: plenitudinē ptātis hꝫ vt.s.dictum est in.xiij. ꝛ.xl.ar. Sed eius plenitudini non equatur plenitudo que cōuenit eius vicario. sic eñ dicēdum est de plenitudine potentie: sicut ꝛ de plenitudine gratie. dr̄ eñ christus plenus grā Jo.j. ꝛ christi mater plena grā. Luce.j.nō tñ equaliter: neqꝫ per oia similr̄. christ⁹ eñ dicit̄ plenus gratia:q: gratiā habuit in summa excellentia q pōt haberi: ꝛ ad oēs effectus grē. De ista plenitudine loquit̄ Jo.j.Et de plenitudine eius oēs accepimus grām p grā ꝛc.Sed mater christi dr̄ plena grā:q: habuit grām sufficiētem ad statum illū ad quē erat electa a deo. vt scꝫ esset mater dei. sed plenior esse potuit:q: creatura: quia datus est ei spūs ad mensurā: soli filio sine mēsura. Joā.iij.hoc dare pbat̄ in clemē.de hereticis.j.in.c.ad nostrū. Silr̄ est dicēdū de potētie plenitudine suo mō.q: plenitudo potētie ꝛ est in hoie christo: ꝛ ē in ei⁹ vicario.sed in christo est plenitudo potētie:q: potentiā plenā habuit excellenter.in vicario aūt christi est plenitudo potentie:q: potentiā plenā habuit sufficienter/quātum scilꝫ necessarium est fidelibus ad salutem. Sed opꝫ spēlius aliquid dicere/ꝛ de modo hui⁹ plenitudinis/ꝛ de differentia ei⁹ ad plenitudinē que christo cōuenit: nō solū sm ꝙ de⁹ est: sed etiam sm ꝙ est hō. ¶ Circa qd̄ considerandum est.ꝙ potentia de qua nūc est intentio:est potentia actiua:in q duo attendi debent.scꝫ id qd̄ potentie subdit̄: ꝛ ipsa ratio potentie:que ꝯsideratur ex modo agendi. ꝛ quātum ad vtrūqꝫ summi pōtificis potentia plena est.sꝫ aliter ꝙ potentia christi. Quātum eñ ad eos qui ptāti subdūtur:potentia christi tam plena est ꝙ eius ptāti oīs creatura subiecta est/rōnalis ꝛ irrationālis:celestis ꝛ terrestris:ꝛ etiā infernalis. vnde Matth.vlti. Data est mihi oīs ptās ꝛc. ꝛ Phi.ij.omne genu flectatur celestiū ꝛ terrestriū atqꝫ infernoꝝ. Non sic aūt est plena ptās summi pontificis:q solum se extendit ad creaturas illas/que sunt grē ꝛ beatitudinis capaces.quū ppter btitudinis finē ꝯsequendū/ordinata sit hec ptās.nec ad oēs hmōi creaturas:q: non ad angelos:sed solum ad hoies.nec ad hos oēs:sed soluꝫ ad viatores. ppter qd̄ papa dicit̄ caput oīm viatoꝝ.quia sup terram recipit claues:nō extra terram: aut sub terra. Matth.xvj.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ. ꝛ.q.ij.§.j.cum.c.seq. vsqꝫ ad.§.his authoritatibus.saluo eo ꝙ ibi dr̄. ꝛ in.c.ibi.se.et dicit̄ hoc in.lv.ar.h. ꝛ sequit̄. supra dixi exponendo authoritatē Matth.sup vbo.sup terrā. Christus autē dr̄ caput angeloꝝ ꝛ oīm tam cōprehensoꝝ ꝙ viatoꝝ. ad Ephe.j.c. in fi.tñ ex eo potentia summi pōtificis dr̄ plena.q: vniuersaliter se extendit ad oēs hoies viatores. Proprie autem viatores dicunt̄ q ad patriā tendunt.ij aūt sunt q p fideꝫ ambulant. Nam infideles magis debent dici deuiatores quū a vera via salutis aberrent. vnde ptās hec ad oēs fideles extendit se.q: nihil ad ecclīam de ijs qui foris sunt. j.ad Coꝝ.v.ij.q.j.multi. Et pōt dici ꝙ ad ipsos etiam infideles.nō inquātum infideles sunt: sed inquātū pñt fieri fideles: ꝛ fieri mēbra christi: ꝛ vnitati ecclesie aggregari. sicut g̃ sunt fideles in potentia nō in actu:sic ptās summi pōtificis extēdit se ad eos.in potentia: nō in actu. ppter qd̄ sup predicto vbo aplī.j.ad Coꝝ.v. Quid mihi de ijs q foris sunt/iudicare:hos deus iudicabit. dicit glos. quasi diceret:ꝙ de infidelibus non hꝫ iudicare. Ad oēs igitur q sunt mēbra christi p fidem:eo mō quo christi mēbra sunt: extendit se ptās vicarij christi.ex̄ de maio. ꝛ obe. solite.§. nos aūt.ibi.non distinguēs inter has oues ꝛ alias. Quō etiaꝫ papa ptātem habeat sup infideles.s.in.xxxvij.ar.h. item sm Inno.notaui largius i pma ista parte post Innocē.ar.xxxvij.f.g.h.vide etiā ar.xl. ꝛ Osti.q de hoc no.ex̄ de vo. ꝛ vo.re.qd̄ sup his. ¶ Diuino g̃ iure oīs hō viuens vita mortali: ꝛ ad militantē ecclīam qualitercūqꝫ ptinēs: ptāti summi pontificis dꝫ esse subiectus. ꝛ ob hoc ei⁹ ptās plena dr̄.vñ Matth.xvj. Sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā.nō partē ecclīe. Nōnulli tñ puersi de facto se subtrahūt ab hac plenaria ꝛ salutifera ptāte:a qbus lōge est salus:dū vicario salutis authoris obedire contēnunt.xix. di.nulli. Quātū vero ad rōnē potentie differt plenitudo potentie christi ꝛ vicarij eius. Primo quidem quātū ad modū habendi.q: christo hoi cōuenit eā hr̄e: ppter vnionē ad dei verbū: ꝛ ppter plenitudinē grē ꝛ sapie. aliquaꝫ etiā potentiā ꝛ iudiciariaꝫ ex merito obtinuit. Quia eñ iniuste iudicatus est.j. Pe.ij. ꝛ pro dei iustitia pugnauit/ ꝛ vicit. Apoc.v.vicit leo.ideo meruit eē hoim iudex. Job xxxvj. Causa tua q̄si ipij iudicata est. Causam iudiciūqꝫ recipiēs. Actuū.x.ibi.ipse est q ꝯstitut⁹ ē a deo iudex vi. ꝛ mor.ex̄ de sum.tri.c.j.§.hec sancta.in fi. Uicario aūt christi cōuenit ptās:nō pdictis modis:sꝫ ex cōmissione christi eā tradētis ꝛ cōicantis. ¶ Scdo differt quātū ad modū agendi. christus eñ sic habet potentiā ꝙ p eā agit ppria virtute ꝛ authoritate inquātum de⁹: ꝛ nō virtute alicui⁹ superioris. Inquātum vero hō/agit virtute diuinitatis excellenter.ideo dr̄ hr̄e ptātem excellentie:vt.s.dictuꝫ est. Sed christi vicarius agit authoritate christi inquātuꝫ vicē eius gerit.ex̄ de trāsla.quāto.sm illud aplī.ij.ad Coꝝ.ij. Nā ꝛ ego qd̄ donaui si quid donaui. ppter vos in psona christi.glos.i.ac si christus donaret. ꝛ in eadē epl'a ait.ij.ad Coꝝ.v.c.in fi. Pro christo legatione fungimur tāqꝫ deo exhortāte p nos.glos. p christo.i.vice christi:q fuit legatus dei. Abdias.j. Auditū audiuim⁹ a dño: ꝛ legatum ad gētes misit. ꝛ similr̄ christi vicarius pōt dici eius legatus. Nā quilibet epūs ita vocat̄.vij.q.j.sicut vir.in fi.ibi. vt legatū dei. ꝛ pcone veritatis. ꝛ ex̄ in clemē.de penis.si qs. ¶ Et est sciēdū ꝙ sicut christus p se ac sua ptāte instituit suū vicariū ꝛ legatū in ecclīa:ita ꝛ christi vicarius Petri successor pōt suū vicariū ꝛ legatuꝫ instituere/nullo hoie reqsito:vbi ꝛ qñ cognouerit saluti fideliū expedire.ex̄ de offi.leg.c.j.ibi.vices nostras.ꝛ.c. ꝙ translationē.ibi.tāqꝫ legato tibi cōmisimus. ꝛ.c.t.officij nostri.ibi.siue a nobis missi fuerint ꝛc. Itē christi vicarius agit/nō excellenter/ vt christus:sed ministerialiter dicente aplō.j.ad Coꝝ.iiij. Sic nos existimet hō:vt ministros christi. ꝛ.ij. ad Coꝝ.xj. ibi.ministri christi sunt: ꝛ ego. ad h de ꝯse.di.iiij.aliud. lxxxj.di.ministri. ꝛ.c.nō opꝫ.j.q.j.si fuerint. ¶ Tertio differt quātū ad durationē.q: christ⁹ hꝫ ptātē eternalr̄. Dan.vij. Potestas eius ptās eterna.sed christi vicarius hꝫ tēporaliter.nam quilibet Petri successor habet ptātem solū duꝫ

Vtriusqꝫ ptātis plenitudo i summo pōtifice.

Potētie christi et ei⁹ vicarij discrimen.

pluit p̄nti vita. In diuersis autē successoribus durat hec
ptās in ecclesia vsq; ad finē seculi. ex̄ de homi. pro huma-
ni.§.rn̄.lib.vj.quū euacuabitur ois p̄ncipatus. vt apl's ait
j.ad Coꝝ.xv. ¶ Quarto differt quātū ad quātitatē agē-
di.q: christus plura pōt facere q̄ vicarius eius. pōt enim
christus quoscūq; hoies sibi subijcere: etiam inuitos a p̄n
cipio: sicut Paulum Actuū.ix.xxiij.q.iiij.de tyrijs.qd non
pot eius vicarius.xlv.dis.de iudeis.xx.q.iij.p̄sens. Potest
christus iudicare nō solum de manifestis: sed etiam de oc
cultis cordium: qd nō pōt eius vicarius. ad hec Matth.
xxij.ibi.vt qd cogitatis mala in cordibus vestris.xv.q.vj.
c.j.ex̄ vt eccle.benefi.c.j.xxxij.di.erubescant. vbi de hoc. Et
ratio est.q: vnusquisq; bene iudicat de ijs que bene no-
uit. christus aūt cognoscat occulta: ꝛ inquātum de⁹/ꝛ in-
quātum homo: ꝑpter refluentiā sibi vnite diuinitatis ad
eius animam. vicarius aūt christi quū sit purus hō: non
habet occultoꝝ notitiam. hō aūt videt ea que parent. de⁹
aūt intuetur cor.j.Regū.xvj. vt probatū est. Quāuis pos-
sit dici/q christi vicarius quasi occulta iudicat in foro pe
nitentie: in quo noscit occulta per secretā confessionē pe-
nitentis. manifesta vero iudicat in foro causarū exteroꝝ.
ij.q.j.deus.vj.q.j.si oia.de peni.dist.j.verbum dei.ibi.recte
ergo ecclesia hoc vendicat: q sacerdotes veros hꝫ. ꝛ dist.
vj.c.qui vult.ibi.iudicans em̄ alium q est iudicandus ꝛc.
Verūtamen dicit̄ christi vicarius habere plenitudinē po
testatis: q: tota potentia gubernatiua que a christo com-
municata est eccl'ie/sacerdotalis ꝛ regalis/spūalis ꝛ tem
poralis: ē in summo pontifice christi vicario. Tanta ve-
ro potentia cōmunicata est eccl'ie: quāta oppotuna erat
ad salutem fideliū. quare in vicario christi tota illa poten

Quātū potentie sit eccl'ie cōicatū

tia est: que ad hominū salutem ꝓcurandā requiritur. Sic
em̄ dicendū est de potentia ecclesiastica: sicut de sciētia sa
cra. Non em̄ quicq̄d ab hoie sciri pōt: reuelauit nobis de⁹
in scripturis: sed illa solum reuelauit/que sunt nobis ad
salutem necessaria ꝛ vtilia. vnde dicit Aug. in li. de trini.
xiiij.de sacra scriptura loquēs. Non quicq̄d ad hoie sciri
pōt: huic sciē tribuo. sed illud tm̄ quo fides saluberrima/
que ad verā beatitudinē ducat/gignitur: nutritur: defen-
ditur: roboratur. Et sic est intelligendū verbū Ambro. di
centis. Quicq̄d alibi querit̄: hic pfecte inuenit̄.xxxvij.dis.
§.hinc etiam. v̄.hinc etiā Ambro. Et similiter dicendum
est/q nō quicq̄d ab hoie fieri pōt: nec ois potentia q hoi
cōmunicari pōt: debet attribui summo pontifici. sed solū
ois illa potentia que ad salutem hoim est necessaria: in il
lo existere dicenda est: ꝛ per ipm ad alios deriuari: sicut a
fonte riuus.xxiiij.q.j.loquit̄. ꝫm participationem ꝛ ordi-
ne quodā.lxxxix.di.ad hoc. ¶ B Ut aūt plenius de mo-
do hui⁹ plenitudinis dicatur summarie: Sciendū est q
potentia summi pontificis ꝛ christi vicarij plena dr̄. Pri-
mo q: ab hac potentia nullus/ad eccl'iam militantē qli-
tercūq; ptinens/excipitur. sꝫ ois hō in p̄senti ecclesia exi-
stens/ei subijcitur.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio.ꝛ obe.solite.
§.nos aūt. ¶ Scd'o q: ois potestas ad gubernationē

Plenissima ē sūmi pōtificis potē-stia.

fidelium a deo ordinata ꝛ hoibus data/siue spūalis/siue
tpalis/in hac ptāte cōprehenditur: vt.s̄.ꝓbatum est late.
¶ Tertio q: ois ptās in ecclesia ab hac ptāte deriuat̄. vt
ꝓxime ꝓbatum est. ꝛ ad eam ordinatur. sicut.s̄.declara-
tum est.q: ipsa p̄ncipium est ꝛ finis cuiuslibet ptātis. ꝛ iō
qlibet potestas humana ei iure subditur.xxij.dist.c.j.ꝛ.ij.
¶ Quarto q: a nulla ptāte humana excedit̄. vel supera-
tur: sed ipsa oēm ptātem excedit ꝛ superat. iij.q.vj. dudū.
ex̄ de puil̄.antiqua. ¶ Quinto q: a nulla alia ptāte puri
hois limitatur. aut ordinat̄ aut iudicat̄: sed ipsa alias li-
mitat/ordinat/ꝛ iudicat. vt p̄e.c.cuncta.ꝛ.c.alioꝝ.xl.di.si
papa. ¶ Sexto quia ordine ptātum aut legibus ab ipso
positis nō coarctatur. pōt em̄ agere ꝛ mediātib⁹ alijs po
testatibus/ꝛ nō mediantib⁹: qn̄ viderit expedire. q: ordi
narius oim est. vt p̄e.iuribus. ex̄ de fo.cōpe.c.vlti. ꝛ p̄e.c.
antiqua. ibi. ordinarie ptātis obtinet p̄ncipatum. Potest
etiā agere ꝛ ꝫm leges quas ponit: ꝛ preter illas: vbi op-
portunū esse iudicauerit. ex̄ de ꝯcess.p̄ben.ꝑposuit. merito
ergo in summo pōtifice plenitudo dr̄ existere potestatis.
vnde ꝛ ꝑpter hoc/dicit̄ potestas eius esse sine numero/

Ptās sine numero/pōdere/ꝛ mēsura.

pōdere/ꝛ mensura: lꝫ p christū oia facta sunt in numero/
pondere/ꝛ mensura. Sap.xj. qd pōt intelligi. Est em̄ sine
numero/quātū ad eos q eius ptāti subdunt̄: qui quoad
nostrā notitiam sunt innumerabiles. s. oēs hoies de mun
do: fideles ꝛ infideles: quilibet suo modo. vt.s̄.xxxvij.ar.
ꝓbatum est. q̄uis deo sit coꝝ numerus cognitus: qui oia
generaliter ꝛ specialiter nouit: ꝛ qui numerat multitudi
nē stellarū. ps.cxlvj. Est aūt sine pondere/quātum ad lo-
cum. pondus em̄ est inclinatio rei ad locum ꝓpriū ꝛ de-
terminatū. hec aūt potestas nō determinat̄ ad vnū locū:
vel ad vnā eccl'iam: sed ad oēs prorsus ecclesias in qbus-
libet locis positis extendit̄. vt p̄e.c.antiqua.ꝛ.xxj.dis.inc.
q̄uis. Est sine mensura quātum ad actum ꝛ modū agen
di.q: quodāmodo immēsa est in agendo/ꝛ in modo agē
di. vnde sicut hoi christo datus est spiritus: nō ad mensu-
ram. Jo.iij.ad fi. ceteris aūt datur ꝫm aliquā mensuram
donationis christi. Eph.iiij. Roma.xij. sic vicario christi
pontifici summo data est ptās: non ad mensurā: sꝫ in qua-
dam immensitate. ex̄ de maio. ꝛ obe.solite.§.nos autem.
Alijs aūt datur ptās ꝫm mensurā aliquā participationis
huius immense potestatis. ex̄ de vsu.pal.ad honorem. Et
quū sit ipsa ptās vicarij christi sine numero/pondere/et
mensura: imponit tn̄ ꝛ determinat alijs ptātib⁹/pōdus/
numerū/ꝛ mensuram.xj.q.j.ꝯuenit.xiij.q.j.c.j. Itaq; recte
hec ptās plena dr̄. ꝑpter qd multū veneranda ꝛ metuen-
da est. hec aūt ptātis plenitudo tradita est Petro ꝛ succes-
soribus eius. quū dictū est ei Matth.xvj. sup hāc petram
edificabo eccl'iam meā. Et quodcūq; ligaueris ꝛc. Pasce
oues meas. Jo.vlti. In his em̄ verbis intelligit̄ esse data
ois illa potentia que cōuenit christi vicario. congruebat
aūt vt aduenıente tempore plenitudinis grē. Gal.iiij. da
retur in eccl'ia plenitudo potentie. p̄dicta ꝓbata sunt se-
pe. ꝛ ꝓbant̄.xix.dist.in memoriā.xxj.dis.in nouo.xxiiij.q.j.
loquit̄. ꝛ.§.j.ex̄ de ma. ꝛ obe.solite.§.nos aūt. de elec.signi
ficasti. De hac autē potentie plenitudine sanct⁹ Cyrillus
in lib. thesauroꝝ sic ait. Dedit filius dei Petro plene ꝛ p-
fecte claues regni celoꝝ. qm̄ sicut ipse accepit a patre du-
catum ꝛ sceptrū eccl'ie gentiū ex israel egrediēs sup oēm
p̄ncipatum ꝛ ptātem/ꝛ sup omne quodcūq; est: vt in ei⁹
noie genua cūcta curuent: plenissimā ptātem sic ꝛ Petro
ꝛ eius diadochis hoc est successoribus/nō minus sed ple
nissime cōmisit. ꝛ coram apl'is ꝛ euāgelistis loco sui ipm
caput eccl'ie in medio coꝝ statuit. quaten⁹ ipsi in euange
lijs ꝛ epl'is mūdo huic p̄dicando/ecclesias ꝛ platos or-
dinando/scriberent que a dn̄o audierūt ꝛ receperūt: af-
firmantes in omni doctrina Petrū loco dn̄i ꝛ eius eccle-
siam/vt in omni loco/in omni caplo/ꝛ synagoga/in omā
electione ꝛ affirmatione/quicq̄d soluendum ꝛ statuēdū
foret: ipsius authoritate approbarent: ipsum vocites ce-
pham. Jo.j.xxij.dist.c.ij. hoc est caput. ꝫm qd ꝛ diuus ille
scꝫ Jo. apostolus ille veracissimus scribit texendo in euā
gelio ꝛ actibus. ꝛ Lucas sanctus: qui facta maiorū ꝛ so
cioꝝ narrauit: atq; indubitāter ecclesie tradidit. Que ec
clesia apl'ica ab oi seductione et heretica circūuentione
immaculata manet.xxiiij.q.j.a recta. sup omnes preposi-
tos ꝛ epos: sup omnes p̄ncipatus ecclesiarū: necnō ꝛ po-
puloꝝ in suis pontificibus in fide plenissime ꝛ authorita
te Petri: quū alie ecclesie quorūdā errorū macula sint vē
recūdate: stabilita inq̄ssabilit̄: ipsa sola regnat: silētiū ipo
nens ꝛ oīm obturās ora hereticoꝝ. Et nos necessitate sa
lutis nō decepti supbia: neq; vino supbie ebriati. ar.xxxvij.
di.vino. typū veritatis ꝛ scē apl'ice traditiōis seruātes: vna
cū ipa ꝯfitemur ꝛ p̄dicam⁹. Ergo frēs mei: si christū imi-
tamur: vt ipsius oues/vocē eius audiam⁹: manentes in
ecclesia Petri. non inflemur vento superbie: ne forte tor-
tuosus serpens nos eijciat ꝑpter nostrā cōtentionē extra
eccl'iam dei. sicut euam olim. Gen.j.de pe.di.j.serpens.de

paradiso. sed vt membra maneam⁹ in capite nostro apostolico throno romanoꝝ pōtificū: a quo nostrū est q̄rere: quid credere ⁊ quid tenere debeamus. ip̄m venerantes ip̄m rogātes p̄ oibus. q̄m ip̄sius solius est rep̄hendere, corrigere ⁊ statuere, disponere ⁊ soluere: ⁊ loco eius ligare, q̄ ip̄m edificauit: ⁊ nulli alij q̄d suū est. sed ipsi soli dedit: cui oēs iure diuino caput inclinant. ⁊ p̄mates mundi tanq̄ christo dn̄o iesu obediunt. iuxta q̄d scriptum est in ps. cxxxi. Introibimus in tabernaculum eius. adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius. ipse h̄ō cui h̄oi tota trinitas ad salutem ade ⁊ filioꝝ plenissimā dedit p̄tātez: quā vnus triū assumpsit: quā in vnitate p̄sone transuexit ad patrē super oēm p̄ncipatum ⁊ p̄tātem: vt adorent euz oēs angeli dei. Q̄d totum dimisit p̄ sacramentū ⁊ p̄tātez Petro ⁊ eius ecclesie sup̄ oēm huius mūdi p̄ncipatum ⁊ potestatē. vt sicut in celo adoratur ab vniuersis: sic ⁊ eius ecclesia locus pedū ei⁹ veneretur ab vniuersis: ⁊ ibi ip̄m christū adorent, p̄ manus ecclesie christi dona ⁊ iura recipientis. hucusq̄ Cyrillus. Ex q̄bus verbis liquet q̄ potestas romani pontificis plenissima est. ⁊ q̄ ei subijcitur ois mundi p̄tās: ⁊ q̄ ei subesse de necessitate salutis est. ¶ Sanctus quoq̄ Jo. Chrysost. sup̄ illud Actuū .i. Surgens petrus in medio fratrum ⁊c. dicit de petro loquēs. Caput sanctissimū beati ap̄lici chori. Camerarius ⁊ portarius ip̄sius christi ⁊ eius thesauroꝝ: ad quē christum q̄ ingredi cupiunt. vt ipse definit. Ego sum ostium intrantibus. Jo. x. ad patrez ingredi nō possunt: nisi petrus aperiat. Idem pastor bonus: celoꝝ accipiens claues: qui sapientiā a patre, ad cognoscendū filiuz sp̄ūalem suscepit. qui a filio sup̄ om̄es q̄ filij est p̄tātem accepit. nō vt Moyses in gente vna: sed in vniuerso orbe: sicut em̄ a p̄re christus ad salutez omniū mittitur cum p̄tāte plena sup̄ oēs: sic ⁊ a christo Petrus ⁊ eius ecclesia ad omniū salutē mittitur. Et idem Chryso. ait sup̄ illud Matth. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Sicut filius a p̄re veniens, ad salutem omniū mittitur cum p̄tāte plena sup̄ oēs: sic ⁊ a christo Petrus ⁊ eius ecclesia ad salutē omniū mittitur cum p̄tāte omni sup̄ omnes: q̄d nulli hoim credimus esse concessum. Beatus autē Bern. iiij. lib. de c̄sideratione. in si. plura colligendo de summo pōtifice: ex q̄bus datur intelligi plenitudo p̄tātis: ait ad Eugeniū papam. De cetero oportere te eē c̄sidera formā iustitie. ij. q. vj. in p̄mis. ix. c. vsq̄ ad. §. seq. xxv. q. ix. c. si. Sanctimonie speculū. xl. dist. c. j. Pietatis exemplar. xliij. dist. sit rector. vij. q. j. §. hoc autem. Assertorem veritatis. Fidei defensorem. Doctorem gentium. xliij. di. ⁊ lxxxvj. di. quasi. Christianoꝝ ducem. xj. q. iij. nemo peritoꝝ ⁊ c. nolite. Amicum sponsi, christi. Jo. iij. Sponse paranymphū, eccl̄ie. vij. q. j. sicut. ex̄ de renun. nisi cu p̄ridez. §. verū. paranymphū, q̄si p̄cūrē nymphā. i. puellam. i. ecclesiam. Magistrum ... xxiij. q. j. cum beatissimus. Refugium oppressoꝝ. ij. q. vj. ad romanam. Pauperū aduocatum. xj. q. iij. pauper. Ministroꝝ spem. xciij. di. diaconi. v. Tutorem pupilloꝝ. lxxxvj. di. per totū. Judicem viduarū, in sustentationē. xlv. distin. disciplina. Oculum cecoꝝ p̄ doctrinā. xxxviij. di. p̄ totum. Linguam mutoꝝ. Mar. vij. Baculū senū. ex̄ de fo. cō. ex p̄te. lxxxvij. dist. c. j. Vltorem scelerū. ex̄ de of. or. c. j. Maloꝝ metuz. di. iij. omnes. Bonoꝝ gloriam. Virgam potentiū. xj. q. iij. p̄cipue. Potentum percussorem: fortium correctorem. xlv. dist. disciplina. Malleum tyrannoꝝ. Regum patrem. Legum moderatorem. Canonū dispensatorez. Sal terre. Orbis lumen. Sacerdotem altissimi. Vicarium christi. Christū dn̄i. postremo Deum pharaonis. Vultus tuus sup̄ faciētes mala. Timeat spiritū ire tue: qui hoiem nō veret̄: gladium nō formidat. Cui irasceris tu: deum sibi iratū, non hominē puter. Qui te nō audierit: auditurū deū ⁊ cōtra se paueat. ⁊ idem Bern. ij. lib. de c̄sideratione ad Eugenium ait. Age ergo: puta tēpus putationis adesse: si tamē meditationis p̄cessit: si cor mouisti: mouēda iam lingua: mouenda est ⁊ man⁹. Accingere gladio tuo. ps. xliiij. gladio spiritus: quod est verbum dei. glorifica manū ⁊ brachium dextrum: in faciendo vindictam in natiōibus, increpationes in populis. in alligando reges eorum in cōpedibus: ⁊ nobiles eorum in manicas ferreas. ps. cxlix.

¶ Articulus. lx.

Restat videre quasdam obiectiones ⁊ dubitationes circa q̄dam predictoꝝ: ⁊ illis obiectiōibus solutiones ⁊ responsiones adiūgere, ad maiorem euidentiā aliquoꝝ que. s. inducta sunt. Nam teste p̄ho. Dubioꝝ solutio, copiosior est inuestigatio veritatis. Et licet ex ijs que iam determinata sunt, solui possent dubitationes ⁊ obiectiones circa materiā hanc fieri possibiles: tn̄ ad pleniorē intellectū bene est quasdā dubitationes inducere: vt ex earum solutione magna veritas elucescat. nam canon dicat q̄ fructus diuinus est iustitiā sepius recenseri. xxv. q. ix. graue. ¶ A Est aūt p̄ma dubitatio circa id q̄d. s. dictum est p̄tātes: sc̄z sp̄ūalem, que sacerdotū est. ⁊ tēporalem, q̄ regalis vocatur. videtur em̄ q̄ regalis p̄tās non sit necessaria in ecclesia: neq̄ sit instituta dei voluntate. nā Mat. vj. dicitur ⁊ Luce. xvj. Nemo pōt duobus dn̄is seruire. de peni. di. j. §. hoc autē. v̄. nemo em̄. post duas colūnas. ⁊ de pe. dist. ij. §. romanos. v̄. as. c. nemo pōt. quarū quū dn̄iū sp̄ūale sit necessariū ad salutem fideliū: nō oporteret aliud dn̄ium esse in ecclesia. ⁊ p̄cipue, q: tēporale dn̄ium videtur habere oppositionē ad sp̄ūale. quū per temporale sepe impediantur sp̄ūalia. q: laici clericis oppido sunt infesti. ij. q. vij. laicos. Item regale dn̄ium ex permissione diuina ⁊ nō ex iniunctione vel cōmissione concessum est populo israel: in quo tn̄ boni reges fuerūt. viij. q. j. audacter. sz illud q̄d est solum ex dei p̄missione, videt̄ esse illicitū ⁊ culpabile. mala em̄ p̄mittuntur a deo: nō approbantur. ad h̄ xxxj. q. j. hac rōne. ibi. q̄d em̄ p̄mittimus nolentes precipimus: quia malas voluntates hoim ad plenum p̄hibere nō possumus. ⁊ dist. iiij. denicq̄. ⁊ xxvj. q. v. nec mirū. v̄. nec ideo quis. §. ⁊ cum vlti. colū. igitur p̄tās regia velut mala nō est vtilis ecclesie: neq̄ a deo est instituta. ¶ Ad hoc dicendū est. q̄ vtraq̄ potestas est a deo: non solum p̄mittente: sed etiam operāte. xxiij. q. iiij. quesitū. ⁊ de spiritualis sa tis patet. ⁊ xx. di. c. j. ⁊ xix. dist. ita dn̄s De tēporali vero p̄batur Prouerb. viij. Per me reges regnāt: ⁊ legum cōditores iusta decernūt. per me p̄ncipes imperant: ⁊ potentes decernūt iustitiam. ⁊ Sap. vj. dicit̄ ab ip̄sis regibus. Data est a dn̄o p̄tas nobis. ⁊ virtus ab altissimo. cū multis alijs auctoritatib⁹. Et q: deus ⁊ natura nihil frustra faciunt: Ideo vtraq̄ p̄tās ordinata est a deo: ad vtilitatē humane multitudinis. Necessitas aūt ⁊ ratio distinctionis harū potestatū sumitur ex duplici populo: sc̄z clericorum ⁊ laicoꝝ: qui sunt velut duo latera ecclesiastici corporis. Potestas ergo sp̄ūalis p̄est clericis. temporalis autē laicis. ad hec. xcvj. di. cum ad verū. xij. q. j. duo. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. Assignatur aūt ⁊ aliter harū potestatū distinctio ex duplici vita: sc̄z sp̄ūali ⁊ terrena. Illā ad p̄tātem sp̄ritualem p̄tinent ea q̄ sp̄ūali vite attribuūtur. Ad temporalem aūt illa que tēporali vite sunt necessaria. Dicit̄ aūt vita sp̄ūalis hoīs: qua aīa viuit ex deo. terrena vero vocatur: qua corpus viuit ex aīa. facit de pe. di. j. §. hoc autē. v̄. resuscitatus corpore. vltra colū. ¶ Ad illud aūt quod obijcitur primo de duobus dn̄is: dicendū est q̄ nemo pōt duobus dn̄is seruire: quū sibi repugnant. vt no. in p̄e. c. §. hoc aūt. v̄. nemo em̄. in glos. ex gentibus c̄traria. vnde Chryso. exponēs hoc verbū ait. duobus dicat: qui cōtraria iniūgunt. concordia multos vnū facit. vt ibi. multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. Actuū. iiij. xij. q. j. dilectissimis. ex̄ de sum. tri. c. ij. §. verum. vbi de hoc. Potestas aūt regalis quū ordinata est: nūq̄ discordat a sacerdotali: sed ei concordat: ⁊ sicut vita terrena subministrat sp̄ūali: ⁊ vita sp̄ūalis collaborat terrene: sic p̄tās regalis

obsequitur

An regia p̄tās sit eccl̄ie necessaria.

Vtraq̄ p̄tās a deo est.

obsequiis sacerdotali: et hec illi cõsulit/et eam dirigit.xcvi. di.quis dubitet.c.duo.c.si imperator. ¶ Qđ aũt additur de oppositione harũ duarũ potestatũ quodãmodo verũ est: et nõ verũ.sunt em̃ opposite pdicte potestates inquantũ condiuidunt vnũ cõmune: qđ est potestas. non aũt sic sunt opposite q̃ vna repugnet alij: et excludat ipsam: aut impediat.immo vna iuuat aliã: vt dictũ est.xcvi.di.quum ad verũ.xxiij.q.v.principes. Si aũt aliqui tẽporalẽ potestatem habentes/repugnãt spirituali: aut eã impediunt: hoc ex inordinata volũtate eorũ pcedit/abutentiũ potestate sibi cõmissa: et nõ ex cõditione ipsius potestatis: que in obsequiũ spũalis ordinata est a deo: vt p3.c.principiũ. et.xxiij.q.v.et.q.iiij.qñ.vñ.intendat charitas vestra quid dicã.quia hoc ptinet ad reges seculi christianos/vt tẽporibus suis pacatã velint matrẽ suã ecclesiã vnde spũaliter nati sunt et c. ¶ Ad id aũt qđ scđo obijcit/q̃ regalis potestas est pmissa nõ cõcessa: vel cõmissa a deo. Dicendũ est q̃ potestas regalis ƀm se bona est: et ad vtilitatẽ humane societatis ordinata a deo: vt probatũ est. Et qđ p3 ex eo/q̃ deus ipse moysen pfecit pplo israel: q̃ licet nõ esset rex: tñ regale officiũ exercebat regẽdo et iudicando populum. Exo.xviij.c.et qsi p totũ.et.xlv.di.disciplina. ex̃ de renun.nisi cum pridẽ.§.ne putes. Dauid quoq̃ diuina electione assumptus est ad regiã potestatẽ.j.Reg.xvi.j.q.vij.si quis omnẽ.ij.q.vij.§.his ita respõdet.ibi.dauid ergo. Alij etiã plures diuina voluntate assecuti sunt ptãtẽ regiã: quũ đ: ptãs vel dñatio regia pmissa pplo isrl̃ tpe samuelis regẽ petenti.nõ tanquã mala malitia culpe: sed tñ q̃ mala malitia pene ad onus et punitionẽ culpe illorũ qui petierũt sibi dari regem ex inordinata voluntate qua minus cõfidebant de deo q̃ de hoĩe.vñ dictum est ipsi samueli a deo quũ filij israel regẽ peterẽt: Nõ te abiecerũt: sed me ne regnem sup eos.j.Reg.viij. Qđ aũt fuerit tũc pmissum tñ q̃ penale: p3 ex iure regio/qđ eis pnuntiauit samuel: quod quidẽ ius nõ est recte principatũ: sed tyrannice dominãtium.et subditos similiter opprimentiũ: vt.s.tetigi.lij.ar. vñ.prima causa. ¶ 5 Alia dubitatio est circa id qđ dictũ est potestatẽ spũalẽ esse superiorẽ tẽporali: et q̃ eã instituit et iudicat. Videt em̃ hoc non esse verũ.nã sup illud Ps.l. Tibi soli peccaui.dicit glos. Rex omnibus est superior: et ideo a deo qui est maior eo puniẽdus. Si quis de populo peccauerit: deo peccauit et regi. Rex vñ nõ habet hoĩem q̃ sua facta dijudicet igitur spũalis potestas nõ põt iudicare temporalẽ. Adhuc.j.Pet.ij.dicit.et ex̃ de maio.et obe.solite. Subiecti estote omi humane creature/pp̃ter deũ: siue regi qsi pcellẽti.si g̃ rex pcellit: nõ est subiect⁹ alicui⁹ iudicio.ar.xxi.di.inferior. Adhuc dato q̃ i spũalib⁹ ptãs tẽporalis subdatur spũali: tñ in causis secularib⁹ et in iudicijs terrenorũ nõ videt ei esse subiecta. ad hoc.xcvi.disti. cũ ad verũ.x.di.qm̃.et alius canon dicit. Alia est ratio causarũ seculariũ atq̃ diuinarũ.facit ex̃ de priuil.sicut expsse. cum si.vnde dicit Hugo in li.de sacramẽtis: Spũalis potestas nõ ideo pſidet/vt terrene in suo iure preiudiciũ faciat: sicut ipsa terrena potestas qđ spũali debet nũq̃ sine culpa vsurpat.ad hoc.xcvi.di.si imperator.xxiij.q.viij.cõuenior. Item in veteri testamẽto: qđ erat figura noui: sacerdotes erãt subiecti regibus/in tẽporalib⁹ salte: quare similiter et in nouo tpalis ptãs erit supior spũali in causis secularib⁹: q̃uis sit ea inferior i causis spũalib⁹.p hac ratiõe facit.xxij.q.viij.§.ecce.xviij.di.si eps metropolitan⁹. ¶ Ad hanc dubitationẽ dicendũ est q̃ indubitãter spũalis ptãs omnib⁹ modis est supior tpali: vt est.s.in pmis ar.sepe ostẽsuz.vñ dicit Hugo in li.de sacramẽtis. Quãtũ vita spũalis dignior est q̃ terrena: et spũs q̃ corpus: tantũ spũalis potestas secularẽ potestatẽ honore ac dignitate pcedit.ad hoc.xcvi.di.duo.ex̃ de maio.et obe.solite. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit/primo q̃ rex nõ habet hoĩem q̃ sua facta dijudicet: dicendũ est q̃ nõ iudicat ab hoĩe/s3 a deo vero: cuius vice spũalis ptãs agit. pbat hec solutio.xxiij q.ij.quos deus.ex̃ de transla.quãto. Põt etiã dici q̃ rex ille qui nõ hab3 hominẽ qui facta sua dijudicet: est sum̃m⁹ rex spũalis/sc3 sum̃m⁹ põtifex: qui a solo deo iudicat: nõ tñ ab hoĩe de iure.ix.q.iij.aliorũ.xl.dis.si papa. interdũ tñ causa humilitatis aliorũ iudicio se subĳcit.ij.q.vij.nos si.ij.q.v.auditũ. Nã certũ est q̃ iste rex spũalis pp̃ter alios reges tẽporales dijudicat.xv.q.vi.alius itẽ.ex̃ de sup.ne.pla.grandi.lib.vi. ¶ Ad secũdũ qđ đ: de pcellẽtia regis: dicendũ q̃ rex pcellit nõ simpliciter: sed in ordine tẽporalium potestatũ.ar.ad h ex̃ de elec.fundamẽta.§.vt ergo. ibi: Nullus imperator seu rex.et sequit: Princeps marchio. Sicut em̃ aliquid dicit primũ simpliciter: vt deus Jo.j. In principio erat verbũ.aliquid primũ in genere: vt supmũ corpus qđ est pmũ in ordine corporũ. sic đ: aliqs simpliciter in ecclesia pcellere: vt sum̃m⁹ põtifex christi vicarius.xl.di.c.j.ibi: quẽ apex tante dignitatis attollit. Aliqs autẽ đ: pcellere in aliq ordie/vt archipresbyter in suo collegio.xxv.dis.perlectis.vñ.archipresbyter.facit ex̃ de maio.et obe.c.j. Et rex in ordine potestatũ sibi subiectarũ: vt p3.§.vt ergo.et ar.dist.viij.que cõtra. ¶ Ad tertiũ qđ obijcit spũalis nõ facit pIudiciũ tẽporali in suo iure: dicendũ est q̃ spũalis potestas si terrenã potestatẽ iudicet ratiõe delicti cõmissi/non abutit sua ptãte: nõ facit em̃ pIudicium sed exercet debitũ: et vtitur iure suo.ex̃ de elec.cũ ecclesia vulterana.sicut em̃ spũs constitutus est ad dirigẽdũ corpus.xxviij.di.sedulo.ita spũalis potestas ɔstituta est ad dirigendũ tẽporalẽ.xcvi.dist.duo. Preiudiciũ aũt de quo intendit Hugo: debet intelligi quãtũ ad terrenas possessiones q̃s habet spũalis potestas: que sicut dicit Hugo: nũq̃ ita elongari possunt a regia potestate: quin si ratio postulauerit et necessitas: de ipsis possessioĩb⁹ terrena potestas habeat patrociniũ: et illi ipse possessiones debeant in necessitate obsequiũ: tunc ergo faceret pIudiciũ spũalis temporali: si obsequiũ qđ regie potestati debet p patrocinio ipsarũ possessionũ negaret quũ opportunũ eẽt. oporteret em̃ reddere que sunt cesaris cesari et c. Mat.xxij. Mar.xij.et Luc.xx.et.xxiij.q.viij.cõuenior.hec tñ intelligẽda sunt ƀm ea que legunt et no.e.c.scđm.et ex̃ de cens.c.j.et declaraui.s.xxvij.ar.in prin. Si aũt spũalis tẽporalẽ iudicat pro delicto: siue tẽporaliter/siue spũaliter: nullũ ei pIudiciũ facit: quia exequitur illud qđ de iure põt et deb3 vt dictũ est. ¶ Ad id quod obijcit quarto de veteri testamento.dicendũ est q̃ sacerdotiũ veteris testamẽti carnale erat: et p carnalẽ ppagationẽ succedebat.ad Heb.vij.et ix.c.licet esset ordinatũ ad spũale obsequiũ: et licet figura esset spũalis sacerdotij noui testamenti: qđ nõ est p successionem carnalẽ.viij.q.j.§.sed in antiocheno.cum oĩb⁹ ca.seq.qsi. Ideo ex ea parte qua illud sacerdotiũ erat carnale et terrenũ: erat terrene potestati/sc3 regali subiectũ: sed inquãtũ erat spũale/ƀm obsequiũ et ƀm figurã ptinebat ei.vnde reges a sacerdotib⁹ vngebant.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.et pbat expsse hec solutio.ij.q.vij.§.item cum balaam.vñ.sed notandũ.ibi: dauid ergo. Vel dicẽdũ q̃ in veteri testamento pmittebant temporalia in mercede.ex̃ de cele.mis.cum marthe.§.ceterũ.qui.§.ad istã materiam bene facit.et ideo tũc summa potestas erat potestas terrena. In nouo aũt testamẽto summa ptãs est ptãs spũalis: quia in eo eterna et spũalia promittunt in mercedẽ.vt p3.c.§.ceterũ.temporalia vñ adduntur ad necessitatẽ et sustentationẽ.ƀm illud Matth.vi. Querite primũ regnum dei et iustitiã ei⁹: et hec oia adijcient vobis. q: spũalia sine tẽporalibus diu esse non possunt.j.q.ij.si q̃s obiecerit.vñ in nouo testamento subdit potestas tẽporalis spũali non solũ in spũalibus/sed etiã in tẽporalib⁹: vt h3 ordinẽ et finẽ ad spũalia.pp̃ter qđ põt iudicari ab ea: et puniri tẽporaliter et spũaliter quũ sua potestate male vtit cõtra deũ et ecclesiam agendo.xxiij.q.v.pceptum.et sepe.s.dictũ est. ¶ Ex quo p3 falsitas opinionis quorũdam dicentiũ/q̃ papa pest in spũalibus: qui põt quidẽ regẽ terrenũ vt hominẽ sibi subiectũ in spũalibus excõicare: et si sit heretic⁹ eũ iudicare: et ab ecclesia expellere: nõ põt tñ ei potestatẽ

An potestas spiritualis sit superior tpali.

temporalē auferre: nec eū expellere de regno tēporali: q: nō subdit ei in tēporalib⁹. Mouent aūt isti ad hoc dicen dū ex duobus. Primū est: quia nulla potestas extendit se ad ea q̄ nō sunt sui ordinis. Tēporalia vero sunt extra ordi nē spūalis potestatis: τ ptinent ad ordinē tēporalis pote statis: quia in tēporalib⁹ nō pōt spūalis ptās aliquē iudi care vt iuribus ptc. Scdm est: vt dicūt: quia infideles pos sunt fidelibus dñari. xi. q. iij. iulian⁹. xxiij. q. j. quid culpat. Sed sic dicētes ppriā vocē ignorāt: q: si spūalis potestas pōt regē terrenū ab ecclia expellere. xcvi. dis. duo. pōt etiā subditos ab eius dñio subtrahere. ad hoc. xxxij. q. v. prece ptum. xvj. q. vj. maiores. ex de here. excōmunicamus. j. §. si vero. c. si. lxiij. dis. hadrianus papa. in fi. ex de penis. felicis. lib. vj. τ de sup. ne. ptc. grandi. li. vj. ¶ Ad illud qd̄ inducit de duplici ordine potestatū: dicendū est q̄ nō sunt diuersi sic ordines quin vnus reducat in aliū: sicut ordo corpora lium alius est ab ordine spiritualiū: τ tn̄ corporaliū ordo subest ordini spūali. xcvj. di. si imperator. ¶ Ad id aūt qd̄ inducit de principib⁹ infideliū: dicēdū est sicut doctores ponunt: q̄ nullo mō instituēdi sunt infideles sup fideles de nouo: q: cederet i periculū τ scādalū fidei. vt. s. pbatū est. lvij. ar. vero. τ vt nō fiat. Dominatio vero infideliū precxhs tolerat a fidelibus pter scandalū euitandū. ar. bonum. xxviij. q. j. iā nunc. tn̄ posset p ecclesiā tolli: q: infideles sue infidelitatis merito merent potestatē amittere iuxta il lud Matth. xxi. Auferet a vobis regnū τc. xxiij. q. vij. si de rebus. τ. c. si qua. ¶ C Alia dubitatio est circa id quod dictū est potestatē spiritualē nō esse subiectā tēporali. vi detur enī q̄ ei sit subiecta: quia vt ex plurib⁹ authoritati bus colligit: de rebus terrenis quas possidet: sacerdota lis potestas debet obsequiū τ tributū tēporali: vt. s. pba tum est. xxxvij. ar. in prin. vide ibi. li. vero. octauo τ sequenti. ¶ Ad hoc dicendū q̄ spūalis potestas vno mō pōt consi derari quantū ad res quas possidet. Alio mō quantū ad ipsas psonas que sunt participes spūalis ptātis. Quātū aūt ad res q̄s possidet: est distinguēdū. q: ecclia q̄dā possi det iure spūali τ iure diuino: vt primicias et decimas et oblatiões: τ que p sepulturis dant: que deputata sunt ad sustentatione ministrorū diuini cultus. et quantū ad ista nō subdit spūalis potestas tēporali: quia de istis neq̄ pro istis neq̄ tributū debet: nec obsequiū aliquod ptāti tēpo rali. hec enī sunt quodāmō spūalia: q: annexa τ attributa sunt iure diuino officio spirituali. ad hec. i. vj. q. j. §. noua rū. in. l. placet. τ. l. generaliter. τ. c. reuertimini. ij. q. vij. de cimas. x. q. j. hanc consuetudinē. τ. c. sanctorū. xxiij. q. viij. §. ecce. cū. c. seq. j. q. iij. puenit. xiij. q. j. §. j. ex de deci. c. j. c. tua. τ quasi p totū. ex de immu. eccle. nō min⁹. c. aduersus. ex de vbo. sig. cū carpētis plebis. τ qd̄ no. j. q. j. in summa. Que dā vero possidet iure tēporali τ iure humano vt titulo vē ditiōis scz cōcessiōis saluo debito seruitio: τ p his debz ptās spūalis principib⁹ vel dñis tēporalib⁹ cōsueta serui tia τ tributa: q: res trāsit cū onere suo. ex de pig. ex literis ex de deci. cū nō sit. τ no. plene ex de cēsi. c. j. in glos. sed q̄d dices. τ. xxiij. q. viij. §. hinc dat. Tamē de his distinguēdū est etiā sm Hug. de sancto victore: q: q̄nq̄ concedit eccle sie solū fructus possessionis ad vsum: nō tn̄ cōcedit potes tas exercende iustitie. Qñq̄ vero simul cōcedit τ vtilitas τ ptās. In primo casu ecclia habz vsufructū possessionis τ ville vel castri: sz nō potestatē iustitie exercēde. In scdo vero casu totū. ad hec ex de re iudi. c. abbatē. li. vj. ex ne cler. vel mo. eps. li. vj. ex de rap. i archiepiscopatu. Quātū aūt ad psonas ipsas dicēdū est absolute q̄ psone oēs q̄ vite spūali deputate sunt: nullo mō subsunt potestati terrene nec de ipsis habet iudicare terrena ptās. xij. q. ij. ecclesiarū seruos. ex de vi. τ hone. cleri. c. vl. ex de cleri. coniu. clerici q̄. lib. vj. xi. q. j. quasi p totū. ¶ Ad id qd̄ dr̄ τ obijcit de tribu to dicendū est q̄ nō soluit tributū ptās spūalis tēporali sicut superiori τ in recognitionē dominij: sed q̄si stipēdiū p pace τ quiete qua debet ecclesiā τ ecclesie bona tueri τ defensare. hec solutio pbat expsse. xxiij. q. viij. tributū. de hoc. s. arti. xxxvij. vero. octauo. τ sequē. ¶ D Alia dubitatio est circa id qd̄ dictum est q̄ iure diuino spūalis ptās pha beat tēporalē. cōtra qd̄ dictū plura esse vident. Et primo quidē q̄ quū he potestates distincte sunt: nō pñt eidē con uenire. Itē potestati tēporali cōuenit vti gladio materia li. vñ dicit apls ad Rom. xiij. τ. xxiij. q. v. nō solum. nō sine causa gladiū portat. glos. i. habet iudiciariā potestatē: sed materialis gladius nō cōuenit ptāti spūali. xxiij. q. viij. §. licet. cum oibus. c. seqn. ex ne cleri. vel mo. clericis. τ. c. sen tētiā. τ ptc. c. in archiepiscopatu. ij. q. vij. §. itē. cū balaam. vero. sed notandū. q̄re nec ei cōuenit habere potestatē tēpo ralem. Itē christ⁹ nō habuit potestatē tēporalē: immo eā fugit. Ioā. vj. quare nec eius vicarius ipsam hz. Itē sicut dicit Bern. iiij. li. de cōsideratione loquēs ad Eugenium de imperialibus insignijs τ ornatib⁹ vel apparatib⁹. In his nō successisti petro: sed Cōstātino: quare diuino iure competit nō Petro: neq̄ successoribus ei⁹ tēporalis po testas. vñ nec legit christū dedisse petro tēporalē ptātem: nec petrū ptātē hmōi exercuisse. ¶ Ad hāc dubitationē di cēdū est q̄ sicut. s. lvj. ar. §. ex dictis. satis est declaratū q̄ spūalis ptās phabz tēporalē supiori τ excellētiori modo. ¶ Ad id ḡ qd̄ primo obijcit de distinctiōe ptātum dicen dū est q̄ he ptātes distincte sunt: et tn̄ vna pexistit in alia τ excellentiori mō: sicut virtutes corporū inferiorū distin cte sunt a virtutib⁹ corporū superiorū: τ tn̄ pexistunt in il lis mō nobiliori. Vel dicēdū q̄ licet sunt partes distincte: tn̄ eidem psone puenire possunt. sicut in eadē potētia in tellectiue sunt sciētie distincte: τ q̄ habēt quodāmodo cō ditiões oppositas: vt sciētia speculatiua τ practica. Quis eadē psona vtrāq̄ ptātē habeat: nō tn̄ eodē mō vtrāq̄ ex ercet: sicut pz satis ex dictis superius. ¶ Pōt etiā dici q̄ ptās regia spūalis τ tpalis nō sunt due potentie: sed due partes vni⁹ regie ptātis pfecte: quarū vna sola est in regi bus terrenis τ mō inferiori. In spūalibus autē est vtraq̄ τ modo excellentiori. vnde in platis ecclesie et pcipue in summo plato est ptās regia tota τ pfecta τ plena: in prin cipib⁹ aūt seculi est sm partē τ diminuta. ar. ad hoc ex de vsu. pal. ad honorē. ¶ Ad id qd̄ obijcit secūdo de gladio dicendū est q̄ spiritualis potestas sicut hz duplicē ptātē: sic hz duplicē gladiū. Nā noie gladij iudiciaria ptās in telligit: vt. s. dictū est. Habet gladiū spiritualē ad puniē dum spūaliter. materialem ad puniēdū corporaliter. xv. q. vj. authoritatē. ex de sentē. exco. dilecto. li. vj. Sz sicut po testatē spūalem hz sm immediatā executionē: tēporalem aūt hz sm imperiū τ directionē: sic dicit habere vtrumq̄ gladiū diuersimode. Nā spūalem hz sm vsum: tēporalem aūt habet sm nutū: τ hoc est hre digniori mō. vñ beatus Ber. iiij. lib. de cōsideratiōe ad Eugeniū loquēs ait: Quid tu denuo vsurpare gladiū tentas: quē semel iussus es repo nere in vaginā: quē tn̄ q̄ tuū negat: nō satis mihi videt at tendere verbū dñi dicentis: Conuerte gladiū tuū in vagi nā. Ioan. xviij. Matth. xxvj. Tuus ergo τ ipse euaginan dus ad tuū nutū: alioqn si nullo mō ad te ptineret τ is di centib⁹ aplis: Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. nō respōdisset dñs: satis est sed nimis est. Vterq̄ ḡ est ecclie: et spūalis scz gladi⁹ τ materialis: sed is q̄dē p ecclia: ille vero τ ab ec clesia exercēdus: ille sacerdotis: is militis manu: sed sane ad nutū sacerdotis τ iussum imperatoris. eandē authorita tē posui. s. in. xxxvij. ar. circa prin. vero. qd̄ aūt. Quō Marian⁹ intelligit verbū istud cōuerte gladiū τc. vide. xxiij. q. viij. §. j. ¶ Quid aūt sit habere gladiū materialem ad nutū quidam sic exponūt: q̄ spūalem potestatem habens pōt suadere amiorū sumptionē ptra maleficos pncipi secula ri cui materialis gladi⁹ cōmissus est: τ pōt diuinā legem exponere τ pdicare. in qua Exo. xxij. τ. xxiij. q. v. §. huic ap paret. vero. sz solū. pcipit: Maleficos nō patieris viuere. in nutio ḡ ista nō est aliud q̄ diuine legis pdicatio: τ vt prin cipes diuine legi obediāt exhortatio. Nā nutus est signū volūtatis: per pdicationē aūt τ exhortationē spūalis po testas indicat se velle fieri vindictā de malefactoribus: τ

An pote stas spiri tualis subiecta sit tpali: necne.

An spūa lis ptās cōplecta tur tēpo ralem.

Spūalis ptās du plicē hz ptātē et gladiū.

Habere gladiū materia lē ad nu tū, q̄d sit

iste nutus quedã iussio est. Tñ pter hãc iussionẽ requirit iussio principis secularis imperãtis actũ militi vel ministro cui ꝯ̃ gladio materiali vti. vñ sicut in operatione q̄ aliq̇d agim⁹ p exteriora mẽbra: req̇rit volũtas vniuersalis tãq̃ mouẽs p̄mũ ⁊ remotũ. ⁊ volũtas particularis tãq̃ mouẽs primũ: ⁊ virt⁹ motiua mẽbrorũ tãq̃ exequẽs: Sic ⁊ in corporali punitiõe spũalis ptãs se hꝫ sicut primũ mouẽs: et ideo d̾: innuere. princeps vero tpalis se hꝫ sicut mouẽs ꝓ̃ximũ: ⁊ ideo dicit iubere: q: immediate imperat exercitiũ act⁹. minister vero p̄ncipis exeq̇tur actũ punitiõis. ad hoc. xxiij. q. viij. §. his ita. cũ. c. seque. vsq: ad. §. iij. in registro inclusiue. facit qδ no. ex̄ de ex. pre. ex lr̄is. in glos. nõ ꝓhibet. xxiij. q. v. §. hinc apparet. ⁊. c. non frustra. et qδ no. ex̄ de homici. peritio. in glos. de istis gladijs. adde hic qδ scripsi. j. in. ij. parte. §. itẽ q̄stionẽ. v̾si. de duob⁹ gladijs in ar. lvij. ¶ Ad id qδ obijcit tertio de christo: dicẽdũ est ꝙ christus ꝯstitutus est rex tã in tpalib⁹ q̃ in spũalib⁹: tamẽ in terris viuẽs regnũ terrenũ tpaliter administrare noluit. vñ d̾: in Joã. xviij. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. vbi Chrysto. hoc dicit: q̄m non tenet regnũ vt hoc reges terreni tenẽt: sꝫ q̄m desup habeat principatũ q̇ nõ est human⁹: sꝫ multo maior ⁊ clarior. vñ subdit. si ex hoc mũdo esset regnũ meũ ⁊c. Ondit hic regni ei⁹ qδ est apud nos imbecillitatẽ q̄m a ministris hꝫ fortitudinẽ. superi⁹ v̾o regnũ sufficiẽs est sibiipsi: nullo indigẽs. quomõ graũus h̾ verbũ exponit: vide. xxiij. q. iij. §. j. Itẽ sup illud qδ sequit ibi: Nũc aũt regnũ meũ nõ est hinc: Aug. Nõ dicit nõ est hic. hic est em̄ regnũ ei⁹ vsq: in finẽ seculi: hñs inter se cõmixta zizania vsq: ad messem: sꝫ tñ nõ est hinc q: peregrinat in mũdo. Vel s̄m Theophilũ: ideo nõ dicit nõ ẽ hic: sed nõ est hinc. Nã regnat in mũdo ⁊ vtit illi⁹ ꝓuisione: et iuxta votũ cũcta disponit. nõ aũt est ab infimis cõstitutũ regnũ ei⁹: sꝫ celitus ⁊ ante s̄cl'a. ¶ Itẽ Chryst. Cũ dicit regnũ meũ nõ est hinc: nõ priuat mũdum a sua ꝓuidẽtia ⁊ p̄latione: sed ondit regnũ suũ nõ esse humanũ neq: corruptibile. adde hic qδ scripsi. s̄. xxxvij. ar. §. ad illa. v̾. ij. ⁊. xliiij. ar. v̾. ad illud. Siliter iudiciariã potestatẽ exercere noluit sup res tpales: vt nobis exemplũ tribueret declinãdi tẽporaliũ implicationẽ: ⁊ solicitudinẽ: et tunc ostẽderet ꝙ illi q̇ potiorib⁹ intẽti esse debẽt: in inferiorib⁹ nõ debẽt occupari. vñ Act. vj. dicũt apl'i. Nõ est equũ nos derelinquere v̾bũ dei ⁊ ministrare mẽsis. facit ad hec. xj. q. j. te quidẽ. vñ ⁊ sup illud Luc. xij. qδ christus ait. Quis me ꝯstituit iudicẽ aut diuisorẽ. s. facultatũ sup vos: dicit glos. Ambro. Bene terrena declinat: q̇ ꝓpter diuina descẽderat. nec iudex dignat esse litiũ ⁊ facultatũ arbiter viuorũ: hñs mortuorũ iudiciũ ⁊ arbitriũ meritorũ. Nõ ẽ g̊ q̇d petas: sꝫ a quo postules intuendũ est. nec maiorib⁹ intẽto animo putes minorib⁹ obstrepẽdũ. Siliter Joã. vj. habet: ꝙ christus postq̃ turbas pauit: in q̇ regale officium exercuit: voluerũt ipm̄ facere regẽ. ipe aũt fugit in montẽ. in h̾ nos erudiẽs mũdanas contemnere dignitates: vt dicit glos. adde hic qδ notaui. s̄. in. xxxvij. ar. §. ad illa. v̾. ij. ad illud. ⁊ ꝯtra in. ij. pte in ar. lvij. in. §. itẽ q̄stionẽ istã. Sed licet christus nõ exercuit regiã dignitatẽ tpalem: nõ ꝓpter hoc sequitur ꝙ ei⁹ vicarij eã exercere nõ debeãt: ⁊ p̄cipue in casib⁹ necessarijs. Nã etiã plura ⁊ alia christus nõ exercuit quorũ ptãtem habuit: q̇ tñ exercẽt ei⁹ vicarij. Nõ em̄ legimus ꝙ christus baptizauit baptismo aque: ⁊ tñ excellẽtie potestatẽ tribuit in oĩbus sacris. j. q. j. sicut christus. de con. dist. iiij. aliud. Nec legim⁹ ꝙ diuersis linguis locut⁹ fuerit: ⁊ tñ habuit donũ linguarũ. ⁊ vniuersaliter oẽs gr̃as gratis datas. apl'i vero ⁊ baptizauerunt. Act. ij. ⁊. viij. ⁊. x. ⁊ de con. di. iiij. ꝓprie. ⁊ locuti sunt varijs linguis. Act. ij. Ipsi etiã apostoli aliqua p̄termiserũt quorũ habebãt potestatẽ: ne impedirẽtur a potiorib⁹. ꝓpter qδ dicebat aplus. j. ad Cor. j. Non misit me christus baptizare: sed euangelizare. Multa etiã christus dimisit apostolis exequenda et ordinãda in ecclesia: que ipse per seipsum non egit aut ordinauit. ad hoc ar. xj. di. ecclesiasticarũ. ex̄ de cele. miss. cũ marthe. §. verũ. de con. di. ij. liquido. Ex q̇b⁹ oĩbus hoc põt accipi: ꝙ licꝫ christus tpalẽ potestatẽ nõ exercuit: tamẽ ipsius vicarius ipsam exercere põt. ex̄ qui fi. sint le. per venerabilẽ. §. rõnib⁹. q̃uis exẽplo christi non debeat se regulariter in iudicijs rerũ tpaliũ implicare. vt. xj. q. j. te quidẽ. ij. q. vij. epi lectionẽ. sꝫ in casibus ⁊ in causis necessarijs: vt. s̄. declaratũ est. xxxvij. ar. v̾. itẽ Joã. papa. ¶ Ad id qδ obijcit quarto: ꝙ in temporalib⁹ papa nõ succedit petro: sed cõstantino: dicendũ est ꝙ petro succedit in potestate tpali put eã iure diuino petrus habuit. ⁊ ipse siliter hꝫ: vt est expressum. xxij. di. c. j. sed ꝓut papa hmõi ptãtem hꝫ iure humano: sic succedit cõstantino. q̇d aũt opet ius humanũ supra ius diuinũ dictũ est. s̄. lxj. ar. §. ex his aũt. v̾. vero cõsiderãdũ. ¶ Ad id aũt qδ addit ꝙ non legit christũ dedisse potestatẽ temporalẽ petro: dicendũ est ꝙ cui cõmittit p̄ncipale: intelligit cõmissum ⁊ accessoriũ. ex̄ de fo. cõ. si diligẽti. ex̄ de do. post diuor. de prudẽtia. ex̄ de regu. iur. accessoriũ. li. vj. vñ christus cõmittẽdo petro spũalẽ potestatẽ: q̇ p̄ncipalis est: intelligit cõmisisse tpalẽ. Et etiã q: tpalis ꝯsistit i spũali. sicut virtus inferior in superiori: ideo in ipa collatiõe clauiũ regni celorũ. Matth. xvj. et in cõmissione ouiũ suarũ Joã. vlt. intelligit dedisse christũ petro simul ⁊ potestatẽ ⁊ tpalẽ iurisdictionẽ. Iste intellect⁹ videt approbari p Innoc. iij. ex̄ de ma. ⁊ ob. solite. §. nos autẽ. in fi. ¶ Ad id aũt qδ addit de petro: q̇ tẽporalẽ potestatẽ nõ exercuit: dicẽdũ est ꝙ sicut christus multa reliq̇t apl'is exequẽda ⁊ ordinãda: que ipe p se nõ exercuit: sic ⁊ apl'i plura reliquerũt exequẽda suis successorib⁹ q̇ ipsi nõ exercuerũt nec ordinauerũt: vt pre. §. verũ. c. cũ marthe. s̄m em̄ diuersos ecclesie status ⁊ diuersa tẽpora congruũt ⁊ expediunt alia et alia. ar. xxix. di. necesse est. ex̄ de cõsan. ⁊ affi. non debet. In ecclesia siquidẽ p̄mitiua opus erat p̄dicatiõe ⁊ miraculis ad ꝯuertẽdũ incredulos vel ꝯuincẽdũ. Opus erat etiã patientia ꝯ̃ tyrannorũ ꝑsecutionẽ: vt fides nõ deficeret sꝫ inualesceret. Postea vero fuit opus rõnibus ⁊ scripturarũ expositionib⁹ ꝯ̃ pullulãtes hereses in eccl'ia: qua dilatata ⁊ roborata exercẽda est potẽtia cõtra rebelles ⁊ aduersarios eccl'ie: ꝯtra q̄s spũalis ptãs a ptãte tpali fideli sup quã hꝫ authoritatẽ requirere põt: ⁊ debet auxiliũ ⁊ obsequiũ. xxiij. q. v. administratores. ex̄ de maledic. c. ij. vñ btũs Aug. in ep̄la ad bonifaciũ comitẽ: inducit quandã obiectionẽ hereticorũ dicẽtiũ: ꝙ eccl'ia nõ dꝫ reges vocare in auxiliũ cõtra aliq̄s: q: apl'i hoc nõ fecerũt: sꝫ soluit hãc obiectionẽ: ex eo ꝙ diuersis tpibus diuersa congruit agere. xxiij. q. iiij. si eccl'ia. ⁊. c. prece. nõ inuenit. per que. c. Aug. ꝑspicue ptꝫ ꝙ plura nõ exercuerunt apl'i q̇ successores eorũ exercere dñt ⁊ p̄nt. ⁊ hoc ꝓpter diuersam conditionẽ temporũ. vñ si spũalem potestatẽ habẽtes vtunt h̾ tpe potẽtia tpali nõ supius declarato ⁊ ipsi⁹ ptãtis ⁊ insignijs ⁊ apparatib⁹: nõ faciũt qδ eis nõ licet: sꝫ faciũt qδ de iure facere p̄nt: ⁊ qδ eccl'ie vtilitati expedire credendũ est s̄m ineffabilẽ diuine ꝓuidẽtie ordinẽ: q̇ speciali cura ecclesiã suã dirigit ⁊ regit. Põt tñ euenire interdũ vt aliqui circa vsum talis ptãtis inordinate se habeãt ⁊ in actu et in affectu quũ etiã ptãte spũali nõnulli vtant indebite: ⁊ tñ ptãs de se iusta ⁊ iurisdictio nõ ꝓpterea est culpãda. qδ bñ ꝓbat p Aug. xxiij. q. v. neq: em̄. ⁊ adde qδ dixi. s̄. in. viij. ar. ¶ E Alia dubitatio est circa id qδ. s̄. lvj. ar. v̾. sꝫ ⁊ amplius. dictũ est ꝙ papa instituit regiã ptãtẽ. cõtra qδ videt esse illud. ꝙ imperiũ a solo deo est. in aut. quõ oportet ep̄os. in p̄n. coll. ij. ⁊. xxiij. q. iiij. q̄siui. Et apostolus ad Rom. xiij. Ois ptãs a deo est. xxiij. q. iij. q̇d culpat. nõ ergo a papa instituit potestas regalis vel imperialis. Itẽ ars supior licet vtat inferiori ad vsum ⁊ obsequium: non tñ eã instituit: sicut et in ꝓposito. ¶ Ad hãc dubitationeꝫ dicendũ est sicut ⁊. s̄. dictum est: ꝙ spũalis potestas habet instituere tẽporalem vt sit. et iudicare: si bona non fuerit. ¶ Ad id quod obijcit: ꝙ imperium est a solo deo: dicendum est ꝙ si intelligatur esse a solo deo:

An papa regiã instituat ptãtem,

nō mediāte coopatiōe creature: sic nō ē verū imo ē a deo mediāte institutiōe hūana: cui natura inclinat ad regimē sicut ad socialē vitā. vñ pōt dici ē a deo mediāte coopatione naturalis inclinatiōis ⁊ institutiōis. Est eim̄ introductū regimē ī hoib⁹ ex iure hūano: qḋ a natura orit. di. vj. §. his ita. Si aūt dicat a solo deo: q: est solū de iure naturali: ⁊ nō ē p spūalē ptātē institutū: sic dicēdū sicut ⁊. s. dictū ē. q̄ ꝯm esse informe ⁊ ipfectū est a solo deo: q̄ q̄ de⁹ oia suo mō pfecte ⁊ pfecta agat. Gen. j. s; esse formatū ⁊ pfectū est a deo mediātib⁹ his q̄ hñt spūalē ptātē in ecclia: q̄ a gr̄a pcedit: ⁊ ad gr̄am ordinat. ¶ Vel pōt dici q̄ institutio pncipis tpalis: vt pnceps est sup hoies ex iure hūano h; esse. ar. xciij. di. legim⁹. ibi. quō si exercitus faciat imperatorem. s; institutio pncipis tpalis vt pnceps christian⁹ sup hoies christianos, est a ptāte spūali. ar. bo. ex de sacra vnc. c. j. Sicut eīm p ministeriū spūalis ptātis efficit aliq̄s christian⁹. de cō. di. iiij. postq̄ ascēdit. Ita efficit aliq̄s pnceps christianoꝝ ī ministerio eiusdē ptātis cui q̄libet christian⁹ iure diuino subijcit. ex de ma. ⁊ obe. solite. §. nos autē. ¶ Et est scīēdū q̄ quū sit duplex ptās spūalis. s. ordinis ⁊ iurisdictiōis. ex de elec. trāslatiōem. vbi de h. vtraq̄ quodāmō requirit ad institutionē christianoꝝ pncipū: q: ex ptāte iurisdictiōis eligit vt fit pnceps ⁊ ptātē habeat: s; ex ptāte ordinis adhibet vnctio et cōsecratio: q̄ designat firmitatē ⁊ scītatē ptātis ei⁹. ex de sacra vnc. c. j. ¶ Itē differt in h imperiū a papatu: q: impator recipit iurisdictionē a pplo: papa immediate a deo. vt no. ex de trāsla. c. j. in glo. j. ⁊ ibi vide. ¶ Ad id autē qḋ obijcit q̄ nō est ptās nisi a deo: dicēdū q̄ sine dubio a deo est oīs ptās: sed nō excludit opatio hūana ex h. Nā ꝯm esse impfectū est a deo: q̄ tñ suo mō semp pfecte opat vt. s. dictū est: mediāte institutione hūana q̄si naturali. ꝯm vero esse pfectū est a deo mediāte institutiōe humana supnaturali. Verūtñ pp̄ter h vbū aplī, scīēdū est q̄ non oīs ptās est a deo eodē mō: s; q̄dā ē p institutionē humanā naturalē: sicut est cōiter apud hoies cuiuscūq̄ rit⁹. vel est p spūalē dei ordinationē: vt fuit in pplo israelitico: vl est p ministroꝝ formationē, vt in pplo christiano: vl est p iustā dei pmissionē: ⁊ hmōi est ptās maloꝝ principū: q̄ vi aut dolo sibi ptātē vsurpāt. ar. ad h. ij. q. vij. c. j. ⁊ xxiij. q. v. §. hinc notandū. Et ex h pōt solui q̄stio q̄ videt esse inter vbū aplī pdictū, s; q̄ nō est ptās nisi a deo. ⁊ vbū Osee pphete dicētis ex psona dei de q̄busdā. Ipsi regnauerūt et nō ex me. Osee. viij. viij. q. j. audacter. Nā oīs ptās est a deo vel operāte sicut ptās bonoꝝ pncipū: q̄ recte accipiūt ptātē. vel pmittēte: vt ptās maloꝝ sibi vsurpātiū potestatē. Et isti dicūtur regnare nō ex deo: q: nō regnāt ipo opante: s; solū pmittēte. ⁊ hec pmissio iusta est. Nā vt dicit glo. sup vbū aplī iā dictū: iniustū nō est vt improbis accipiētib⁹ nocēdi ptātem bonoꝝ patiētia pbet: ⁊ maloꝝ iniq̄tas puniat. Nā p ptātē diabolo traditā, ⁊ iob pbat⁹ est vt iust⁹ appareret. Job. j. ⁊ petrus tētatus ne de se psumeret. Mat. xxvj. Luc. xxij. ⁊ de pe. di. ij. si eīm. v. ex q̄b⁹ ibi. Petr⁹ ad quē. ⁊. l. di. ꝯsiderādū. Et Paul⁹ colaphizatus ne se extolleret. ij. ad Cor. xij. ⁊ iudas dānat⁹ vt se suspēderet. Mat. xxvij. in pn. ⁊ de pe. di. iij. iudas penituit. et. c. nihil. vide. ⁊. c. inter oia. Et ita de⁹ iniustā ptātē quā iuste pmittit ordinat: dū ex ea bonū aliqḋ elicit. ⁊ ꝯm hoc etiā mala ptās ex dei ordinatiōe est. licet eīm de⁹ mala nō efficiat: sicut dicit btūs Aug. q̄ de⁹ bonas volūtates adiuuat: malas iudicat: oēs ordinat. ad h faciūt. xxiij. q. j. q̄d culpat. ad h. xxiij. q. v. §. huic notādū. Vel aliter dicēdū q̄ aliud est ptās: aliud vsus ptātis. ar. ad h. xvj. q. j. §. ecce in hoc caplo. Potestas ḡ oīs bona est: ⁊ ideo a deo ē. vsus aūt ptātis aliq̄n est mal⁹: ⁊ ideo nō est a deo. ⁊ q: regnare est ptāte vti: ideo dicit de q̄busdā. Ipsi regnauerūt et nō ex me. vñ glo. sup codē vbo aplī, Nō ē ptās nisi a deo: ait. Nō est ptās alicui hoi bono vel malo: nisi a deo data: vñ pilato dñs ait. Nō haberes in me ptātē vllam nisi tibi datū eēt desup. Joā. xix. ⁊ p:e. c. q̄d culpat. Malitia ergo

Ptās spūalis duplex ordinis et iurisdictionis.

hoim, cupiditatē nocēdi p se h;: potestatē aūt: si ille non dat: nō h;. Nocēdi volūtas pōt esse ab hoīs aīo. potestas aūt nō est nisi a deo. sic igitur ptātis vsus malus nō est a deo. ptās aūt quū sit bona: est a deo: ⁊ ideo mala ptās dicit nō ex deo regnare: q: male vtit ptāte. bona vo ecōtra. ex deo regnat: q: ptāte bñ vtit in hoc deū imitādo. Nā sic ait Greg. ait sup illud Job. xxxvj. Deus potētes nō abijcit: quū ipe sit potēs. deū q̄ppe imitari desiderat: q̄ fastigiū potētie alienis interius vtilitatib⁹: ⁊ nō suis laudib⁹ administrat: q̄ platus ceteris pdesse appetit nō pesse. ad hoc. viij. q. j. q̄ epatū. ⁊ hoc est b'i vti ptāte. ¶ Vel aliter dicendū est sicut Isid. dicit. iij. li. de summo bono: q̄ bonā malāq̄ potestatē de⁹ ordinat: s; bonā ppiti⁹: malā iratus. Reges eīm q̄n boni sunt: muneris est diuini. q̄n vero mali sunt: sceleris est ppli. ꝯm eīm meritū plebiū disponit rectoꝝ vita. teste Job. xxxiiij. Qui regnare facit hoiem hypocritā pp̄ter pctā ppli. Irascente eīm deo talē rectorē ppli suscipiūt: qualē p pctō meruerūt. ad hec. ij. q. vij. c. j. ⁊. viij. q. j. audacter. ¶ Ad id qḋ vlteri⁹ obijcit: q̄ ars superior: nō instituit inferiorē: dicēdū est q̄ licet superior ars nō instituit ipsam artē inferiorē p cōmunē modū: tñ instituit eā pfectiue, inquātum dat ei opandi modū ⁊ formā ꝯm exigentiā finis quē ipsa superior ars intēdit. ⁊ similiter potestas spūalis pfectiue instituit tpalē: vt. s. dictum est. Vel dicendū q̄ licet ars superior nō instituat artē inferiorē: tñ instituit vt sint aliqui artē illā habētes ⁊ exercētes. Similiter potestas spūalis non instituit tpalē potestatē ꝯm se. q: hoc nō est a solo deo: s; instituit eā in hoc subiecto: dū instituit eos q̄ talē ptātem habere ⁊ exercere debēt. Vñ quū dicit supra q̄ spūalis potestas h; instituere tpalem vt sit: intelligēdū est de hoīe habēte potestatē vt dicit glos. sup vbo p:e. aplī, Nō est potestas nisi a deo. Noīe ptātis interdū accipit potestas ipsa: q̄ dat alicui a deo. xxiij. q. j. q̄d culpat. aliq̄n ipse hō habēs potestatē. sic accipit ex de homicī. tua. §. mare. Est igit hoc mō exponēdū: q̄ ptās spūalis instituit tpalem: q: hō habēs potestatē spiritualē cooperat deo, vt aliq̄s hō alius habeat ⁊ exerceat potestatē tpalem. ar. bo. viij. q. j. licz ergo. ⁊ ꝯm hoc pōt aliter exponi id qḋ. s. dictū est ⁊ inductū est: s; q̄ imperiū est a solo deo. hoc eīm verū est: prout imperiū accipitur p ptāte ipsa impiali ꝯm se. tñ si accipiat p hoīe q̄ h; hmōi ptātē: sic nō est a solo deo: q: q̄ talis hō habeat et exerceat ptātem imperialē, est a deo mediāte coopatione hominis habētis ptātem spūalem. de elec. venerabilem.

¶ ff Alia dubitatio est circa id qḋ dictū est, q̄ ptās spiritualis respectu tpalis se h; in rōne cause efficiētis et finalis. cōtra qḋ esse videt q̄ efficiēs ⁊ finis nō coīncidūt in idē ī creaturis: s; solū ī deo. q: si spūalis potestas h; rationē finis respectu tpalis: nō poterit habere rationē efficiētis ⁊ mouētis. ⁊ ita nō īstituit neq̄ iudicat eā. ¶ Ad hoc dicēdum est q̄ huic rōni aliqui innitunt dicentes. q̄ spūalis ptās nullo mō se habet ad tpalē sicut efficiens ⁊ mouēs: sed solū sicut finis. hoc tñ dictū est in se falsū: vt pz ex. s. determinatis. Et ratio nūc inducta cui innitunt falsa est: q: falsum accipit dū dicit. q̄ efficiēs ⁊ finis nō coincadunt in idē in creaturis. Nā ars architectonica respectu subseruiētis h; rationē pncipij mouētis, inquātū imperat ei. ⁊ h; rationē cause finalis inquātū opus ei⁹ ordinat ad suū finē. Et similiter ille q̄ pncipat ꝯm ptātem spiritualē: habet rōnem efficiētis ⁊ mouētis, ⁊ etiā finis respectu eius q̄ pncipat ꝯm potestatē tēporalem: vt. s. monstratū est. lvj. ar. ¶ G Alia dubitatio est circa id quod dictū est, q̄ btūs Petrus habuit iura impij terreni. et q̄ reges ꝯsunt regno terreno. Nā cōtra primū dictū esse videt id qḋ dñs ait Petro Matth. xvj. ⁊. xxj. di. in nouo. tibi dabo claues regni celoꝝ. nō autē dicit regni terreni. et qḋ de vno cōcedit de altero negare videt. ff. de condi. et demōstra. cum ita legatum. xlv. di. disciplina. ibi. descēde peccauit pplis tuus. ac si ei diuina vox diceret. qui in tali pctō lapsus est: me⁹ nō est. ⁊ in glo. ar. qḋ de vno cōcedit

An spiritualis ptās ad tpalē se habeat vt causa efficiēs ⁊ finalis.

An beatus Petrus habuerit iura impij.

de alio negat̄. vbi de hoc. Cōtra secūdū dictū esse videt̄/
q̄ regnū terrenū est regnū mūdi: qd̄ opponit̄ regno chri
sti. et est regnū diaboli. ⁊ ita oēs reges essent ministri dia
boli: q̄ est pnceps hui⁹ mūdi. Joā. viij. xij. ⁊. xiiij. ⁊ de pe.
di. ij. si em̄. vel eligat. non dei: quū tn̄ dicat̄ in li. sapiētie/q̄
reges sunt ministri regni dei. Sap̄. vj. Rom̄. xiij. ar. xxiij.
q. v. q̄ malos. ❡ Ad has duas obiectiōes simul dicendū
est/q̄ regnū terrenū dupliciter dr̄. Uno em̄ mō dicit̄ re-
gnū terrenū/qd̄ ipa terrena creatura sibi cōstituit tāq̄ vl
timū finē. ⁊ tale regnū est malū et diabolicū: ⁊ opponit̄
regno celesti. ⁊ de isto regno dicit Aug. i sermone euāge-
lij Mat. v. Uidēs iesus turbas. supbi q̄ appetant regna
terrarū ⁊c. Et diabolus dicit̄ rex oīm q̄ i aqs sunt. Et rex
sup oēs filios supbie. Job. xlj. de pe. di. ij. si em̄. in fi. Alio
mō dicit̄ regnū terrenū illud idē qd̄ celeste. scʒ congre-
gatio vel societas bonoꝝ pegrinātiū in terris. vn̄ Greg.
in homilia. Regnū celoꝝ p̄sentis tpis eccl̄ia dr̄. Nam ex
eo q̄ ad bona celestia finaliter ordinat̄: dr̄ regnū celeste.
Ex eo aūt q̄ adhuc cōuersat̄ in terris: ⁊ ipsis bonis ter-
renis vtit̄: dicit̄ regnū terrenū. Et h̄ scd̄o mō btūs Petr⁹
et q̄libet ei⁹ successor h̄ʒ iura imperij terreni. Similiter h̄ mō
christiani reges imperāt regno terreno. In hoc ḡ q̄ chri-
stus ait: Tibi dabo claues regni celoꝝ. intelligit̄ q̄ ei cō-
cessit iura regni terreni. q: idē regnū dicit̄ terrenū ꝓpter
vsuʒ tpaliū ⁊ terrenoꝝ. ⁊ dicit̄ celeste ꝓpter spēm ⁊ amo
rē celestiū. vn̄ ⁊ ꝯsequēter ait christ⁹ Mat. xvj. ⁊. xxiiij. q.
j. Quodcūq̄ ligaueris sup terrā: erit ligatū ⁊ in celis. fa-
cit ex̄ de ma. ⁊ obe. solitæ. §. nos autē. sic ⁊ pnceps secula-
ris: licet dicat̄ p̄esse regno terreno: tn̄ h̄ʒ aliq̄ mō iura ce-
lestia. Quis em̄ nō habeat ptātem immediate sup spūalia
per q̄ fit hō celestis: tn̄ h̄ʒ ptātē immediate sup tpalia et
terrena: vt ordinant̄ ad spūalia: ⁊ obsequūtur eis. Ideo
dictū est. s̄. lvj. ar. in p̄n. q̄ ptās regia tpalis dr̄ spūalis
h̄m aliquē modū: ⁊ p ꝯn̄s eodē mō pōt dici celestis. Nā et
si ex ꝓpria ptāte nō ordinet nisi ad finē naturalem: tn̄ in-
quātū dirigit̄ imperio spūalis ptātis: ordinat ad supna-
turalē quē intendit immediate ipa spūalis ptās. xcvj. di.
duo. ❡ Alia dubitatio est circa id qd̄ dictū est/q̄ papa iu
re humano. scʒ ex ꝯcessione cōstantini: h̄ʒ etiā ptātem tē-
poralē. Nā ꝯtra h̄ videt̄ esse qd̄ Aug. ait. iiij. de ciui. dei. c.
iiij. ⁊ dixi. s̄. xxvij. ar. ibi. et si dicat̄. q̄ regna sine iustitia/
nō sunt nisi magna latrocinia. Sed vera iustitia nō ē vbi
christus nō est rector. vt idē Aug. ait. ij. li. de ciui. dei. ⁊ fa-
cit. xxiiij. q. j. vbi sana. q̄re videt̄ q̄ regnū vel imperiū ro-
manoꝝ fuerit latrociniū/tpe q̄ Cōstantin⁹ ipm obtinuit:
quū nōdum christo p fidē esset subditū: ⁊ ita Cōstantin⁹
de iure nō potuit ꝯcedere imperiū qd̄ nō iuste habebat:
ergo papa p ꝯcessionē Cōstātini nō humano iure: sʒ hu-
mano facto accepit: qd̄ ex iure diuino habebat. ibi q: ni-
hil habuit: dare nil potuit ei. ⁊. c. se. ibi. quō possit honorē
retinere q̄ ab illo accepit/q̄ ptātem nō habuit dare legi
time ⁊c. j. q. j. grā. ibi. si aūt nō h̄nt: nec gratꝫ: nec nō gratis
cuiq̄ dare pn̄t. ⁊. c. q̄ pfectionē. ibi. Qui honorē non ha-
buit: honorē dare nō potuit: nec aliq̄d ille accepit: q: ni-
hil erat in dāte. ⁊ de co. di. iiij. quō. ad pn̄. ibi. cū dare. lxj.
di. nulla ratio. ibi. Quis ambigat nequaq̄ ab ipis esse tri
buēdū: qd̄ nō docet̄ fuisse collatū. xxviij. di. p̄sbyterū. ibi.
qui ꝟo hāc nō h̄ʒ ꝓpter delictū ignorātie: quō alijs tra-
det. j. q. j. vērū. ibi. q: qd̄ nō habuit: dare nō potuit. ij. q. vj.
q̄riēs. ij. ibi. q: nō pōt sequestrari/qd̄ nō h̄ʒ. ex̄ de iure pa.
q̄ autē. ⁊ de dona. iter vi. ⁊ vx. nup. ⁊ de hoc no. ex̄ de sup.
ne. pre. c. j. qd̄ est ꝯ in glos. ar. ⁊ ex̄ de regu. iu. nemo pōt.
vbi de hoc. ❡ Ad hui⁹ dubitatiōis dissolutionē/vidēdū
est q̄ regna sint bona ⁊ iusta: ⁊ q̄ nō. Circa qd̄ sciēdum q̄
h̄m btm̄ Aug. iiij. ⁊. v. li. de ciui. dei. Regna nō fato: nō ca
su: nō a falsis dijs existūt: sʒ ordinata sunt vnius veri dei
ꝓuidētia: in cui⁹ manu sunt oīm ptātes: ⁊ oīm iura regno
rū. sʒ q: sub ꝓuidētia dei sunt non solū bona sʒ ⁊ mala: li-
cet diuersimode: q: bōa efficit mala ꝟo pmittit. ⁊ ex ipis
bona elicit: ideo vlteri⁹ est vidēdū an iura regnoꝝ sic sint

An papa humano iure habeat tpalem ptātem.

Regna veri dei ꝓuidentia ordinata sunt.

sub dei ꝓuidētia sicut mala vl' sicut bona. ❡ Sciēdū est
ergo/q̄ esse in hoīb⁹ regna ⁊ regiminis ptātē/bonū ⁊ ex-
pediēs est humano generi. Nā p ignorātiā: q̄ est in huma
na natura: nō sufficit hoī regnū ꝓprie rationis. ꝓpter qd̄
expediēs est/vt hoīm societas: q̄ vt in plurib⁹ nō sufficiūt
regere seipos: regant̄ ⁊ dirigant̄ p aliquē vel p aliqs q̄
pre alijs vigēt prudētia intellect⁹. vn̄ Mat. x. Estote pru-
dētes ⁊c. xxxvj. di. §. ecce. Itē ꝓpter malitiā humanā ho-
mines mala operant̄: ⁊ se inuicē ledūt: ideo expedit ali-
qs esse alioꝝ rectores p quos hoīes cohibeātur a malis.
xxiij. q. v. nō frustra. di. iiij. facte. in ꝓhemio decretalium:
Rex pacificus. ⁊ in ꝓhemio clem̄. Joā. eps ⁊c. Itē ꝓpter
amorē hoīm ad seipos singuli q̄rūt ꝓpa cōmoda: seipos
amātes: ⁊ q̄ sua sunt q̄rētes. ij. ad Timoth. iij. ad Philip
pē. ij. viij. q. j. sunt in eccl̄ia. oportuit ḡ esse aliqs guberna
tores cōmunitatis: q̄ q̄rerēt ⁊ pcurarēt bona cōīa. vij. q. j.
scias. xvj. q. j. nos autē. Itē in oī multitudine opʒ esse ali-
qd̄ regitiuū: sicut in diuersis reb⁹ naturalib⁹ videri pōt:
q: in humana multitudine opʒ esse aliq̄d p qd̄ multitu-
do regat̄: p̄sertim q: hō ē aīal sociale ⁊ cōmunicatiuū. so-
cietas aūt ⁊ cōmunitas nō seruat̄: sʒ dispgit̄: si nō sit ali-
qs curā h̄ns de cōmuni bono multitudinis. ⁊ societas di
cēte Salomone. Ubi nō ē gubnator pplꝰ corruet. Pro-
uerb. xj. Expedit igit̄ in hoīb⁹ esse aliqs alioꝝ rectores p
q̄s ignorātes dirigant̄: peccātes cohibeant̄ et puniant̄:
innocētes defendātur: bonū cōmune pcuret̄: ⁊ societas
ipa cōseruet̄. Hoc tn̄ regimē hoīm q̄dā recta via: q̄dā ꝟo
ꝑuersa sunt assecuti. Recte q̄dem ꝑuenit q̄s ad regnum:
quādo vel ex cōdicto ⁊ cōmuni cōsensu multitudinis p̄-
ficīt. viij. q. j. licʒ. ex̄ de elec. q: ꝓpter. Uel p̄ter hoc ex ipi⁹
dei speciali ordinatiōe: vt i pplo isrlitico factū est. Leuit.
viij. ex̄. de elec. q̄liter. xxj. di. §. j. seu ex institutiōe illoꝝ/q̄ vi
cē dei gerūt: vt in pplo christiano debet esse. ex̄ de sacra
vnc. c. vnico. Peruerse aūt q̄s ꝑuenit ad regnū: quū ex li-
bidine dn̄andi/vi aut dolo: aut precio: aut indebito alio
mō sibi vsurpauit regiminis ptātē. ij. Mach. iiij. ibi. Am-
biebat Jason sup Onie summū sacerdotiū adito rege
promittens ei argēti talēta. ccclx. ex̄ de elec. q̄squis. ex̄ de
simo. p tuas. j. q. j. pncipat⁹. ⁊. q. vj. sicut is. lxj. di. miramur
xxiij. q. j. q̄d culpat̄. ibi. libido dn̄andi. Cōtingit tamē ali-
quādo aliquē indebite assequi ptātē: q̄ tn̄ postea rect⁹ et
ver⁹ rector efficit̄: vel p ꝯsensum subditoꝝ: vel p authori
tatē supioris. ar. ex̄ de renū. nisi cū p̄dē. §. psone. Sicut au-
tē in mō acq̄rēdi ptātē regiminis ꝯtingit esse rectū ⁊ per-
uersum: ita ⁊ in vsu adepte ptātꝫ. q̄dā em̄ vtunt̄ recte po-
testate quā h̄nt: q̄dā autē praue. Ex his nascit̄ distinctio
q̄drimēbris. Nam quorūdā est regnū rectū vel regimē ⁊
quantū ad modū acq̄rendi/⁊ quātū ad vsum: Quorūdā
aūt regnū ꝑuersum quātū ad vtrūq̄ dictoꝝ: Quorūdā
ꝟo est regnū rectū quantū ad modū acq̄rēdi: sʒ est ꝑuer-
sum quātū ad vsuʒ: Quorūdā aūt regnū ecōuerso ē ꝑuer
sum quātū ad modū acq̄rēdi: sʒ est rectū quātū ad vsum:
h̄ tn̄ rarius cōtingit: q: vix bono exitu ꝑaguntur: q̄ malo
sunt pncipio inchoata. vt pre. c. miramur. Illa ḡ regna
sunt iusta ⁊ legitima: in q̄b⁹ modus acq̄rēdi ptātē/⁊ vsus
ptātis est rect⁹. ⁊ hmōi regna sunt sub dei ꝓuidētia sicut
bona. Illa ꝟo sunt iniusta: in q̄b⁹ vtrūq̄ dictoꝝ vel alte-
rū deficit. ⁊ h̄ sunt sub ꝓuidētia dei sicut mala. Permittit
aūt de⁹ hmōi regnū. vel ad ꝓbationē bonoꝝ. vel ad pe-
nā maloꝝ: vel alijs causis sibi cognitis. ad hoc. xxiij. q. v.
§. hinc notādū. Et h̄m determinata dicēdū ē/q̄ q: apud
gētiles aliq̄ ptātem regiminis recte sunt assecuti: ⁊ ipsa
ptāte sunt recte vsi: ideo apud eos fuerūt aliqua regna le
gitima ⁊ iusta suo mō ⁊ iure ciuili. Ut aūt descēdam⁹ ad
regnū siue imperiū romanū: cui⁹ monarchiā tenuit Cō-
stātin⁹: dicēdū q̄ istud regnū oīb⁹ regnis gētiliū fuit la-
tius ⁊ sublimi⁹ ⁊ forti⁹. et est quartū regnū h̄m Danielis
interp̄tationē ferreū. Dan̄. ij. ibi: Et regnū quartū erit ve-
lut ferrū: ⁊ quō ferrū cōminuit ⁊ domat oīa: sic cōminuet
oīa hoc ⁊ ꝯteret. Ad idē. j. Mach. viij. ⁊ iniuste q̄dē ince-

Bifariã q̄s ꝑuenit ad regnum.

Impēriū romanū omnib⁹ alijs excellēti⁹.

pit:q: p latrocinia ꝛ violentias ꝛ homicidia.ar.vij.q.j.in
scpib⁹.sȝ i pcessu bonis morib⁹ regebat: ppter qͦs meruit
tā late ac potēter augeri.vt btūs Aug.ait.ꝛ Hiero.xxviij.
q.j.§.ex his.ibi.virtutib⁹ romani pmeruerūt imperiū.ꝛ di
xi latī⁹ de istis vtutib⁹.s.xxxvij.ar.v.et si dicat.ꝛ.xlij.ar.
post pn.isti⁹ opis.Et ppter bonū regimē ipsi⁹ impij oib⁹
gentib⁹ factū est quodāmō gratū.ita vt volūtarie impio
romano se subijcerēt:vel ei⁹ iperiū tolerarēt:vt in pre.c.
viij.j.Mach.Et ita factū est quodāmō iustū atqꝫ legitis
mū:nō tn̄ p omnē modū iustū.tū ppter malū ei⁹ initium.
p.c.pncipat⁹.Tū ppter christiane fidei fundamēti defes
ctū/ꝛ falsoꝝ deoꝝ cult⁹:qb⁹ attribuebāt hui⁹ regni potē
tiā.Tū ppter ptāris malū vsum i pcessu:q: plures eoꝝ
q pncipabant in ipo regno vl' impio tyrāni fuerūt: male
vtētes ptāte regiminis.maxie ꝯ fidē orthodoxā dn̄i nr̄i
iesu christi/eā quātū poterāt exterminātes:ꝛ innumeros
p ea martyrizātes psequētes ꝛ puniētes.vn̄ Aug.in ser
mone vni⁹ martyris ait.Ut reges terre q ppter idola ps
sequebant christianos ꝛc.Un̄ petrū ꝛ paulū pncipes fi
dei occiderūt.xxj.di.quis.ꝛ.xxij.di.sacrosctā.ij.q.vij. btūs
petr⁹.ex de elec.fundamēta.li.vj. Et ij q boni fuerūt:nō
tn̄ sunt vsi ptāte quātū ad oia: sȝ quātū ad aliq.Cōstātis
nus tn̄ inter alios laudabilis extitit ppter multa: vt ptȝ
ex scriptis in qb⁹ referunt gesta pncipū romanoꝝ. ꝛ i ges
stis bti Syluestri q approbata sunt.xv.di.sctā.v.iā nunc.
ibi. Itē act⁹ bti syluestri.facit ad h.xij.q.j.futurā.xcvj.di.
ꝯstātinus.iuste obtinuit iperiū hūano iure:ꝛ ideo potuit
illo iure concedere q tenebat.plus placet tn̄ ratio Ioā.q
ponit.lxiij.di.ego.glos.j. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcit ꝙ re
gnū romanū quū esset sine iustitia:fuit latrociniū:dicen
dū est ꝙ illud regnū est latrociniū in q est defect⁹ iustitie
qliscūqꝫ.in regno aūt romano pcipue postq̄ cepit auges
ri:fuit qdē aliq iustitia politica ꝛ ciuilis:nō tn̄ illa q ē for
mata p fidē christi:q sola vera iustitia ḋr.xxiiij.q.j. vbi sa
na.Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū p illo tpe:
tn̄ nō erat p oēm modū iustū:q: iustū regnū p oēm mo
dū esse nō pōt:vbi deest fides christi. Un̄ sciēdū ꝙ apud
gētiles q fidē christi habuerūt:potuit esse iustū regnū si

Apud qͦs iustū reperiat regnū.

cut patet in Melchisedech ad Heb.vij.ꝛ in Iob.xlv.di.
disciplina.ad fi.Apud iudeos etiā iustum regnū esse po
tuit deo spēaliter puidente regimē ipsi pplo isrl' in q etiā
erat fides christi vēturi.j.Reg.xvj. Apud christianos qꝫ
pōt esse:ꝛ est iustū regnū indubitanter.Apud infideles
aūt quātūcūqꝫ recte viuētes alr̄ pōt esse iustū regnū sm̄
aliqd:nō tn̄ p oēm modū vt dictū est. Iniustū aūt regnū
potuit esse:ꝛ fuit:ꝛ est/aliqn̄ tā apud fideles q̄ apud infi
deles.de h lati⁹ scripsi.s.post Innocē.ꝛ Hosti.q de h no.
ex de vo.ꝛ vo.re.ꝙ sup his. ¶ I Alia dubitatio est cir

An spūalē hn̄tes ptātem/ possint tpalia posside re.

ca id qd̄ dictū est/ꝙ habētes ptātē spūalē possunt possi
dere tpalia.ꝯ qd̄ videt esse qd̄ dn̄s ait aplis quū eos ad
pdicandū misit: Nolite possidere aurū neqꝫ argentū ꝛc.
Mat.x.vbi Chrysost.Hoc ergo pceptū pmo qdē discipu
los facit nō esse suspectos.Scd̄o ab oi eos liberat solici
tudine: vt vacationē oēm tribuāt vbo dei. Tertio docet
eos suā vtutē.h nēpe eis ꝛ postea dixit Luc.xxij. Nunqd
aliqd defuit vobis/qn̄ vos misi sine sacculo ꝛ pera? Itē
ibi Hiero.Qui aūt diuitias detrūcauerat:que p aurū et
argentū ꝛ es signant:ppe modū vite necessaria ampu
tat:vt apli veri religionis doctores:q instituebāt oia dei
puidētia gubernari: seipos ostēderēt nihil cogitare de
crastino.glos.vn̄ addit:neqꝫ pecuniā in zonis vris. Duo
em̄ sunt gn̄a necessarioꝝ. Unū q emunt necessaria: qd̄
intelligit p pecuniā in zonis: Aliud ipa necessaria qd̄ in
telligit p perā. ¶ Ad hāc dubitationē dicendū est/ꝙ pla
ti ecclesiaꝝ pn̄t tpalia possidere.tū ad sustētationē vite. tū
ad dispēsandū paupib⁹.ꝛ in alios pios vsus. Nec solum
quātū ad vsū:sȝ etiā quātū ad dn̄iū tpalia pn̄t ecclie pos
sidere ꝛ hr̄e.ad h.xij.q.j.cleric⁹ q.c.duo.c.expedit.vbi de h
in pma glos.ꝛ.c.videtes.lxxvj.d.satis.xij.q.ij.aurū hȝ ec
clesia.xvj.q.j. qm̄ quicqd.tn̄ solicitudinē circa ipa tpalia

dn̄t alijs cōmittere.xj.q.j.te qdē.vt libere valeāt intēdere
actib⁹ spūalib⁹.vt ibi.ꝛ.lxxxviij.di.platū.ꝛ.c.epūs nl'lā.cū.
c.se.lxxxix.di.diaconū.cū.c.se.xvj.q.vij.i noua. Un̄ ꝛ xp̄m
legim⁹ loculos habuisse:qͦs iudas portabat.i q pfigura
bat ꝙ ecclesia habitura erat tpalia. Ioā.xij xij.q.j.habe
bat.ꝛ.c.exēplū. ꝛ ecclia pmitiua in q erāt apli: in cōmuni
bona habebat.Act.ij.xij.q.j.c.j. ꝛ pcia pdioꝝ ponebant
an̄ pedes aploꝝ.Act.iiij. ꝛ pre.c.j.xij.q.j.c.j.ꝛ ppr' h papa
recipit oblatiōes ad pedes:pter oblationē panis i hono
re sacrificij: qd̄ ex pane cōficit.de cō.di.ij.c.j. ꝛ ex de sum
ma tri.c.j.§.vna.ꝛ pter oblationē p defunctis ad ꝯfutan
dū errorem ꝙ nō psunt eleemosyne p defunctis.ꝯ illud
xiij.q.ij.sic.apli tn̄ postea cōmiserūt dispēsationē.vij. dia
conib⁹:vt libere vacarēt vbo pdicatiōis ꝛ orōni.Act.vj.
¶ Ad id ḡ qd̄ obijcit de vbo christi ad aplos/dicēdū est
ꝙ h mādauit christ⁹:nō q: illicitū esset possidere aurū et
argētū:sȝ vt alij vidētes aplos ꝯtēnere tpalia:magis mo
uerent ad ꝯuersionē.vn̄ sup illud Mar.vj. ꝛ pcepit eis
ne qd tollerēt in via:nisi virgā tm̄ ꝛc.Theophil⁹ dicit sic.
Instruēs etiā eos p h nō esse amatores munerū: ꝛ vt vi
dētes eos pdicare paupratē:acqescāt:quū apli nihil ha
beāt. Uel dixit ad ondendū ꝯfidētiā quā de deo pdicato
res hr̄e debēt. Un̄ Beda sup pdictū locum Mar. Tāta
em̄ pdicatori in deo debet esse fiducia:vt pn̄tis vite sum
ptus:quis nō puideat:tn̄ hos sibi non deesse certissime
sciat:ne dū mēs occupat ad tpalia: min⁹ anim⁹ puideat
eterna. Uel h dixit vt doceret/ꝙ p exercēdo pdicationis
officio/ois alia cura ꝛ solicitudo permittēda est:vt pba
tur p authoritatē Chrysost.sup pxime positā.q incipit. h
ergo pceptū. Uel h dixit/q: sic erat expediēs p illo tpe:in
q magna fides in pecunia ꝛ diuitijs erat:ꝛ sctā paupṫas
odio habebat.vn̄ Chrysost.homilia.iij.sup Mat. Talis
est luminis vtus:vt nō solū luceat:sȝ illuc ducat illos q
sequūt.Quū em̄ viderint nos oia pn̄tia cōtēnētes:ꝛ ad
futura pparatos:an̄ oēm smonē opib⁹ nr̄is credēt.Quis
em̄ ita est amēs:vt vidēs eū q heri ꝛ an̄ lasciuiebat:ꝛ dita
bat:oib⁹ exutū:ꝛ ad famē: ꝛ inopiā: ꝛ durā vitā: sangui
nis effusionē:ꝛ oia q vident piculosa paratū:nō manife
stā accipiat hinc futuroꝝ demōstrationē? Si aūt pn̄tib⁹
nos iplicauerim⁹ ꝛ immiscuerim⁹ qliter poterūt credere
ꝙ ad possessionē aliā festinem⁹? Itē damascen⁹.li.iij.Euā
geliū cognitiōis dei pdicatū est:nō bellis ꝛ annis exercis
tū aduersarioꝝ deuincēs:sȝ pauci nudi paupes pscauti
et vberati ꝛ mortificati crucifixū in carne ꝛ mortuū resur
gentē pdicantes sapiētib⁹ ꝛ insipiētib⁹ pualuerūt. Uel h
dixit/vt sciāt pdicatores rōne sui alios debitores esse in
tpalib⁹.vn̄ sequit in Mat.x.Dign⁹ est em̄ mercēnari⁹ mer
cede sua. Un̄ Aug.ibi. Satis ostēdit cur eos possidere h
aut ferre noluerit: nō ꝙ necessaria nō sunt sustentationi
hui⁹ vite:sȝ q: sic eos mittebat/vt eis hec deberi demons
straret ab illis qb⁹ euāgeliū credētib⁹ nūtiarēt. Un̄ appa
ret hoc nō ita pcepisse dn̄m tāq̄ euāgeliste viuere aliūde
nō debeāt q̄ eis pbētib⁹ qb⁹ annūtiāt euāgeliū: alioqn ꝯ
hoc pceptū fecit aplꝯ:q victū de labore suaꝝ manuū trāf
igebat.sȝ ptātē dedisse in q sciret ista sibi deberi. hucusqꝫ
Aug.Hec pbant.j.q.ij.sacerdos cui. Qui aūt alr̄ sentiūt
ecclesiam nō posse hr̄e ppriū:de heresi sentiunt aplicoꝝ.de
qb⁹.xxiiij.q.iij.qdā.v.aplici.ꝛ de errore Ualdensiū de q
scripsi.s.xl.ar.v.itē error. ¶ Lx Alia dubitatio ē circa id
qd̄ dictū est/Petrū fuisse caput aploꝝ ꝛ oim fideliū: ꝛ si
militer eius successorē esse caput ecclie.ꝯ em̄ esse videt/ꝙ
vni⁹ corporis est vnū caput tm̄.ex de of.or. qm̄. Christus
aūt ē caput ecclie.ad Col.j. Eph.j.ex de sacra vnc.c.j.§.ca
put aute.qre petro ꝛ successorib⁹ ei⁹ nō ꝯuenit esse caput.

An pet⁹ aplorū ꝛ oim fideliū fuerit caput.

¶ Ad hāc dubitationē dicēdū est/ꝙ quidā asserūt Pe
trū nō fuisse caput:nec esse: q: in eo nō fuit plenitudo spi
ritualiū sensuū/sicut in christo.ꝛ q: nō a Petro vocamur
petrini:sȝ a christo christiani.de cō.di.iiij.postq̄ ascendit.
Et q: ab ipo non deriuat ad ceteros ptās spūalis.nō em̄
ipe solus recepit claues: sȝ tota ecclia in ipso q significa

bat totā ecclesiā: vt ē expssum.xxiiij.q.j.quodcūq3. Et oēs apli eq̄ receperūt a christo ptātem ↄ ꝓncipaliter sicut petrus. Mat.xviij. q̄r remiseritis ↄc.j.q.j.remissionē.de pe.di.j.quē penitet.vn̄ Isido.dicit/ q ceteri apli cū petro pari ↄsortio honoris ↄ ptātis effecti sunt.ↄ ē expssus.xxj.di. in nouo.vbi de hoc.ↄ.xxiiij.q.j.loquit.in pn. Sed hec assertio nō est vera:imo vbi petrus dicit est ecclie caput:ↄ q̄libet ei successor: vt est expssum.xxij.di.c.ij.ibi. Inter btos aplos q̄dā fuit discretio ptātis.ↄ licet oēs apli essent: petro tn̄ a dn̄o cōcessum est.ↄ ipsi inter se idipm voluerunt: vt reliq̄s oib9 pesset aplis.ↄ cephas.i. caput ↄ pncipatū teneret aplatus.q̄ etiā eādē formā suis successoribus ↄ reliq̄s epis tenendā tradiderūt ↄc. Ad idē pre.c.i nouo. in pn.ibi. In nouo testamēto post christū dn̄m a Petro cepit sacerdotalis ordo:q: ipsi pmo pōtificat9 in ecclia christi datus est:dicente dn̄o ad eū/ Tu es petr9. Et.j.hic g̃ ligādi soluēdiq3 ptātē pmus accepit a dn̄o. ↄ.j.ipsūq3 pncipē eorū esse voluerūt ↄc. Tn̄ ↄsiderandū q sicut plenitudo ptātis nō eodē mō cōuenit christo ↄ ei9 vicario i oib9: vt.s̄.lviij.ar. declaratum est:ita etiā ratio capitis nō eodē mō cōuenit christo ↄ ei9 vicario.q: christo ↄuenit pncipaliter ↄ excellēter:vicario autē ei9 ministerialiter ↄ secūdario.ar.j.q.j.si fuerit.ↄ ideo nō denoiamur a petro petrini:sz christiani a christo.q: denoiatio fit a pncipaliori et excellentiori. Et ne ecclia diuidat:sicut quū dicebat:ego q̄dē sum pauli: ego aūt apollo:ego vero cephe:ego autē christi.diuisus est christus.j.ad Cor.j. Sic etiā nō oportuit q in petro fuerit plenitudo spūaliū sensuū. hoc enī ↄuenit ei q̄ ē caput excellēter ↄ pncipaliter. ¶ Qd̄ de eq̄litate ptātis addūr:nō est ver.nā sic accepit ecclia clauiū ptātē:vt ab vno deriuaret ad alios.ↄ licet oib9 aplis christus ↄcessit ptātē:tn̄ voluit in hac ptāte Petrū hr̄e pmatū ↄ peminentiā sup alios: vt.s̄.pxime ostēsum est.ita vt q̄uis a christo pmo ptātē acceperint: tn̄ postmodū a platoris Petro ipam recognoscerēt.hec solutio pbat p clementē.lxxx.di.in illis.in fi.vbi clemēs papa sic ait.qm̄ nec inter ipos aplos par fuit institutio:sz vnus pfuit oib9.vbi de hoc ¶ Dictū vo Isido.sane dz intelligi:vt dicātur apli parē habuisse ptātem cū petro.i.similē nō autē parē.i. eq̄lem. Vel aliter dicēdū/ q habuerūt parē ptātē quātū ad act9 et effect9 ptātis:nō aūt quātū ad institutionē ↄ modū habēdi ptātē.nō enī par fuit oim institutio: vt pxime allegaui.ↄ de hoc no.in pre.c.in nouo. ¶ Ad id aūt qd̄ obijcit q vni9 corporis vnū est caput:dicēdū q christ9 ↄ ei9 vicari9 nō dicunt duo capita:sz vnū:q: papa nō dr̄ caput nisi inquātū gerit vicē christi ↄ ei9 psonā repsentat.ad hoc ex̄ de trāsl.quāto.ↄ.c.licet.ↄ ar.ex̄ de ap.romana.j.resp.li.vj. vbi ↄsistoriū epi ↄ vicarij ei9 vnū dicunt.ↄ dici.s̄.xxix.ar.ↄ ar.ex̄ de resti.spo.cū venissez.in fi.cū suis ↄcor. ¶ Ultima dubitatio est circa id qd̄ dictū est papā hr̄e plenitudinē ptātis.ↄ qd̄ esse videt/ q papa dr̄ christi vicari9.ex̄ de elec.fundamēta.§.decet.ille autē q̄ est vicari9 alicui9: nō hz plenitudinē ptātis q̄ est in eo cui9 est vicari9.ex̄ de of. vica.licz.ↄ.c.cū in gn̄ali.li.vj. ¶ Ad hāc obiectionē dicēdū/ q dato q noie vicarij nō importet plenitudo ptātis: nō ppter hoc dicendū est q papa q̄ est vicari9 nō habeat plenitudinē ptātis.q: hec plenitudo intelligit ↄ expimit ex alijs noib9 q̄ ipsi cōueniūt: vt ex eo q dr̄ caput: vt.s̄. vo. ad hāc dubitationē pxie pbatū ē.ↄ pastor.vn̄ cātat ecclesia: Iā bōe pastor.ↄ alia plura: vt ex̄ de elec.vbi piculū.§. ceterū:ibi.cū agit de creatiōe vicarij ↄc. ¶ Vel aliter ē dicēdū/ q aliud ē ↄsiderare ppetatē significatiōis nois q̄ ex pmaria ipositiōe ↄuenit noi:aliud vo vsum significationis ad quē q̄si scd̄ario accōmodat. Si g̃ in noie vicarij cōsideret ppietas significatiōis q̄ ↄsiderāda ē.ex̄ de vbo. sig.intelligētia.ↄ.c.in his.§.fi. sic nō iportat p hoc nomē ptās diminuta.vicari9 enī dicit a vice:q̄ noie opus ↄ officiū insinuat.vn̄ vicari9 alicuius dicit q̄ agit opus illi9:fm quē modū apli dicunt vicarij christi:sicut in pfatiōe dicit. Quos opis tui vicarios eidē scz gregi ↄstituisti pesse pastores.ↄ ↄsequenter successores aplor: q̄ sunt epi: vicarij christi dicūt ↄ aplor.ex̄ de sacra.vnc.c.j.§.a christo.xxxij.q.v.mulier. Sed tn̄ inō vicari9 christi dr̄ summ9 pastor ecclesiastici gregis/ Petri successor. Hinc etiā in alijs rebus q̄buslibet vna res dr̄ alteri9 vicaria q̄ ei equalet.vn̄ dr̄ in Leuitico. Qui pcusserit aial reddat vicariū.i.aiaz p aia. Leui.xxiiij.q.d.reddat equalēs.i.aial p aiali.vt a pte itelligat totū.xxxij.q.iiij.meretrices.aial videlz eq̄ bonū:alio nō esset restitutio debita: q̄lē intēdit lex ex̄ de iniur.ↄ dā.da.si bos alicuius. Et ita ex ppietate significatiōis nois quū aliq̄s dr̄ alicui9 vicari9 in officio seu ptāte: insinuat ptās in eo nō diminuta:sz eq̄lis.vn̄ si eps gn̄alem det potestatē suo vicario:ↄ specificatis q̄busdā maiorib9 sequat clausula gn̄alis.ↄ ois alia ↄc.talis vicari9 in oib9 tantam ptātē hz in his q̄ spectāt ad iurisdictionē:quātā eps ad instar pcuratoris.ex̄ li.vj.de pcur.qui ad agēdū. §.j.vt no. Ostien.ex̄ de of.archidi.significasti.ↄ Ioā.an.ex̄ de of.vica.licet.li.vj.in glos.sz pone. Si vo in noie vicarij cōsideret vsus ad quē q̄si ex accōmodatione trahit: sic aliqn̄ sumit hoc nomē ad designādū ptātē nō plenā: vt ille fm hūc modū dicit vicari9 alicui9 cui ab eo cōmittit ptās:nō tn̄ plena ↄ totalis.hui9 aūt exēplū habem9 i Exodo/ vbi dr̄: q moyses ex cōsilio Ietro cognati sui/ elegit viros strenuos de pplo.q̄b9 cōmisit iudiciū,minor ↄ faciliū:maiora ↄ grauiora reseruās ad se referēda. Exo.xviij. Sic ↄ archidiacon9 q̄ est vicarius epi audit iurgia singulorū:maiora vero ad epm refert.ex̄ de off. archidia.ad hec. Hoc etiā plati ecclie imitādo faciūt ↄstituētes i causis ↄ negocijs q̄tidianis ↄ in minorib9 opib9 q̄sdā q̄ ab aliq̄b9 vicarij.ex̄ de of. vica.cū in gn̄ali.li.vj.ab aliq̄b9 officiales dicunt.c.e.licz.ↄ.c.romana.li.vj. ¶ Vel aliter dicēdū ad obiectionē/ q supposito q vicari9 minus possit q̄ ille cui9 vicari9 est:recte papa vicari9 xp̄i dr̄:nō ei hz totā illā plenitudinē ptātis: quā xp̄s hz: sicut supra declaratū est.lviij.ar.hz tn̄ ptātē spūalis ↄ tpalis: q̄ ad regimē militātis cōmunicata est ecclie ab ipo dn̄o nr̄o iesu christo in clauiū datiōe. Mat.xvj.et xx.di.§.j.ↄ.xxiiij.q.j.§.si autē. Hic adde qd̄ scripsi.s̄.xxxvij. arti.§.ad illa q̄ pnt.vbi r̄ndi ad aliq̄s de istis ↄ al.as opiniones. ¶ Ad cōplemētū autē papalis ptātis plenarie/ et gladij vtriusq3 ptinētis ad eū: licet diuersimode: pono extrauagantē dn̄i pape bonifacij. viij.q̄ istā determinat questionem: cuius talis tenor est. ¶ Articul9.lx. A

Unā sanctā ecclesiā catholicā/ ↄ ipam aplicam.q̄d importāt ista q̄tuor vba/ vnā/ sanctā/ ecclesiā/ aplicā/ scripsi.s̄.liiij.ar. vo.pmo enī. ↄ plen9.j.i ar. lxiij. p totū.ibi vide.vrgēte fide q̄ est de re nō visa.de pe.di.iiij. §.fi.nis.vo.i domo.alr̄ ē.c.ↄ vide.qd̄ no. ex̄ de sum.tri. sup rubricā.in glos.qm̄ omne.ↄ credere nihil aliud est q̄ fidē hr̄e.de cō.di.iiij.nihil.credere cogimur ↄ tenere.fides ista est in symbolo niceni cōcilij qd̄ cantat in ecclia: Credo in vnū deū.in fi.vbi ponunt pdicta vba: de q̄ symbolo. xv.di.canones.ↄ ibi fit mētio de symbolo aplico.ↄ i glo.apli de.iiij.symbolis.no.ex̄ de sum.tri.c.j.i glos.magna.q̄ incipit:qm̄ ad fidē vnā voco.xxij.di.qui eps.vj.istā extrauagantē. Nos q3 hāc firmiter credimus ↄ simpliciter ↄfitemur.ex̄ de sum.tri.c.j.in pn.ex̄ quā nō ē sal9: nec remissio pctōr.xxiiij.q.j.§.si autē.ↄ.c.oibus.de pe.di.j. verbū sponso scz christo. Ioā.iij.xxvij.q.j.nuptiaz.in sanctis suis. de cō.di.iiij.q̄ris.vltra col.vo.celebrant enī ↄc.in cāticis pclamante. Cān.vj. Una est colūba mea.q: simplex:quia sine macula ↄ ruga. Eph.v.xxj.di.quis.pfecta mea.vna ē matri sue:electa genitrici sue.xxiiij.q.j.loquit.vbi hec eadē verba ponūtur.ↄ de cō.di.iiij.aliud.ↄ exponunt.q̄ vnū corp9 xxiij.q.iij.p mēbris.mysticū repntat.cui9 corporis caput christus.christi vero de9.j.ad Cor.xj.ad Col.j.ex̄ de sacra vnc.c.j.in qua vnus deus:vna fides:vnū baptisma.ↄ in clemē. de sum.tri.i pn.fidei.§. ad hec.ad Eph.iiij.i pn. ↄ pre.c.loquit.vna nēpe fuit tpe diluuij arca noe.Gen.vj.

An papa plenitudinē hea[t] ptātis.

Una pbat esse ecclesia.

et.vij.vnā ecclesiā ꝑfigurās.xlvij.di.quātūlibet.xxiiij.q.
i.qm̄ ver⁹.q̄ in vno cubito.xp̄o scʒ ẜm Hugo.⁊ hic vide
qđ scripsi.s̄.xxxvi.ar.℣.de iustitia.ꝯsummata.vt p̄.c.Geñ.
vnū videlicet noe gubernatorē habuit ⁊ rectorē.pre.c.
Geñ.sic ⁊ vni⁹ eccl'ie vniuersalis vn⁹ papa.xxiiij.di.i.didi
cimus.vij.q.i.nouatian⁹.extra quā scʒ arcā oīa subsistētia
sup terrā legim⁹ fuisse deleta.pre.c.geñ.vij.⁊ pre.c.qm̄ ve
tus.Hāc aūt veneramur vnicā dicēte dño i ꝓpħa.i.dauid
in ps̄.xxi.De⁹ de⁹ me⁹ respice i me.erue a framea de⁹ aiaʒ
meā:⁊ de manu canis vnicā meā.Framea est ptās mūda
na de gente sua relicta ẜm Huguitionē in deriuatiōib⁹ in
lr̄a.f.in dictione fremo.is.Pro aīa em̄.i.p se ipo capite si
mul orauit:⁊ corpore qđ corpꝰ vnicū scʒ ecclesiā noīauit
xxiiij.q.i.aduocauit.xxiij.q.iiij.ꝓ mēbris.⁊.q.v.de liguribꝰ.
ꝓpter sponsi fidei sacīm.xxvij.q.i.nuptiaꝝ.℣.deinde.ibi.
cui eccl'ia ipa:cui⁹ mēbra sunt:cōiunct est:q̄ fidei spei ⁊ cha
ritatis integritate non solū in virginib⁹ sacris:sʒ etiā in
ꝯiugatis fidelib⁹ tota virgo est.vniuerse q̄ppe eccl'ie cui⁹
oīa mēbra illa sunt.apl's dicit.ij.Cor.xi.Despōdi vos vni
viro virginē castā exhibere xp̄o.⁊.q.ij.oē itaq̄.⁊ chari
tatis eccl'ie vnitatē.de cō.di.iiij.ecce charitas.xxiiij.q.i.§.
si autē.⁊.c.alienis.Hec est tunica dñi incōsutilis:q̄ scissa
nō fuit:sʒ sorte puenit.xvi.q.vij.sicut dñi vestimētū.xxiiij.
q.i.qm̄ vetus.in pn̄.Appellat̄ g̃ hec eccl'ia tunica.vel tuni
ca charitas eccl'ie:q̄ operit multitudinē peccātoꝝ.i.Pet.iiij.
Prouerb.x.Jaco.vlt.⁊ pre.c.eccl'ie charitas.⁊.xxiij.q.vij.
quēadmodū.⁊ de pe.di.iij.illō ℣o.ibi.⁊ texit charitate an
q̄ cooquit petā sua.ex̄ de bap.maiores.i.r̄n̄so.q̄ etiā cha
ritas ⁊ vnitas eccl'ie malo punico cōparat̄.xliiij.di.sit re
ctor.℣.hinc etem̄.ibi.sicut in malo punico vno exteri⁹ cor
tice multa interi⁹ grana vniunt̄:sic innumeros scē eccl'ie
ꝓplos vnitas fidei ꝯtegit:q̄s intus diuersitas meritoꝝ te
net.De ista tunica incōsutili.Joan.xx.ibi.milites g̃ quū
crucifixissent eū:acceperūt vestimēta ei⁹:⁊ fecerūt quo
ptes.vnicuiq̄ militi partē.⁊ tunicā.erat aūt tunica incō

Tunica dñi incōsutilis q̄d significet.

sutilis desup ꝯtexta ꝑ totū.dixerūt ergo adinuicē:nō scin
damus eā.sʒ sortiamur de illa cui⁹ sit.Ubi Aug.Quadri
pertita aūt vestis dñi iesu xp̄i q̄driptitā significauit
eius ecclesiā.q̄tuor scʒ ptibus in orbe diffusam:⁊ in eisdē
eq̄liter.i.ꝯcorditer distributā.Tunica ℣o illa sortita/oīm
partiū significat vnitatē.q̄ charitatis vinculo ꝯtinetur.
Si aūt ⁊ charitas supeminētiorē h̄ʒ viā:⁊ supeminet sciē
tie:⁊ sup oīa p̄cepta est/ẜm illud.i.ad Cor.xi.⁊.xiij.super
oīa hec charitatē h̄ntes.vestis q̄ signat̄ merito contexta
ꝑhibet̄.⁊ addidit ꝑ totū:q: nemo ei⁹ est [illegible] ꝑticeps
inuenit̄ ad totū:a quo tota vocat̄ eccl'ia catholica.incōsu
tilis aūt ne aliq̄n dissuat̄:⁊ ad vnū ꝑuenit:q: in vnū oēs
colligit.ex̄ de bap.licʒ.xxvi.q.ij.nō statim.In sorte aūt dei
grā cōmēdata est.cui em̄ sors mittit̄:nō ꝑsone cuiuscūq̄:
vel meritis:sʒ occulto dei iudicio cedit̄.sequit̄ in decreta
li.Igit̄ eccl'ie vni⁹ ⁊ vnice/vnū corp⁹/vnū caput:nō duo
capita q̄si monstrū.ff.de ℣.sig.q̄ret aliq̄s.ex̄ de of.or.qm̄.
xp̄s scʒ ⁊ xp̄i vicari⁹ petrus:petriq̄ successor:dicen
te dño ipsi petro:Pasce oues meas.Joan.vlt.ex̄ de elec.
significasti.inq̄t gn̄aliter ⁊ nō specialiter/has vel illas.ꝑ
qđ sibi cōmisisse intelligit̄ vniuersas.sic arguit etiā Jn
nocē.iij.ex̄ de maio.⁊ ob.solite.§.nos aūt.Quū g̃ xp̄s
nō distinguat inter has vel illas oues:nec nos debem⁹
distinguere:vt ibi legit̄ ⁊ no.in glos.nec nos.Siue g̃ gre
ci.xxij.di.de cōstantinopolitana.siue alij occidētales:vel
orientales:vel aphricani.xxij.di.c.i.se dicit petro eiusq̄ suc
cessorib⁹/nō esse cōmissos:fateant̄ necesse est se de ouib⁹
xp̄i nō esse.sic etiā arguit̄ in.§.nos autē.dicente dño in
Joā.x.vnū esse ouile ⁊ vnicū esse pastorem.vbi Grego.
Quasi ex duob⁹ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et
gentilē ꝓplm̄ in sua fide cōiungit.Eph.ij.Ipse est pax no
stra q̄ fecit vtraq̄ vnū:⁊ mediū pietē macerie soluēs ⁊c.
Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile ⁊
vn⁹ pastor est noui ⁊ veteris testamēti.In hac igit̄ eiusq̄
ptāte duos esse gladios.spūalē videlʒ ⁊ tpalem/euāge

licis dictis instruimur.Nā dicētibus apl'is.ecce duo gla
dij hic.in ecclesia scʒ:quū apl'i loquerent̄:nō r̄ndit dñs:ni
mis esse:sʒ satis.Luc.xxij.in gladio ptās intelligitur.ad
Rom̄.xiij.Non sine causa gladium portat.xxiij.q.v.non
solū.Apocal'.i.⁊.xix.⁊ ex̄ de purie.ex ore.in pn̄.Certe qui
in ptāte petri tēporalē gladiū esse negat:male attendit
verbū dñi ꝓferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam.
Joā.xviij.Mat.xxvi.xxiij.q.i.§.i.vterq̄ ergo est in ptāte
ecclesie/spūalis scʒ gladi⁹ ⁊ materialis.Hec verba ⁊ q̄ se
quūtur:sunt verba Ber.ad Eugeniū papā in li.de consi
deratione.Sed is quidē ꝓ eccl'ia:ille vero ab eccl'ia exer
cēdus.xvi.q.vi.authoritatē.ex̄ de sen.ex.dilecto.li.vi.ille
sacerdotis.xvi.q.ij.visis.in fi.is manu regū ⁊ militum.
xxiij.q.v.nō solū.et.c.rex debet.sʒ ad nutū ⁊ patientiā sa
cerdotū.vide.s̄.xxxvij.ar.℣.q̄ aūt.xxiij.q.viij.hortata.⁊.c.
vt pdē.Opʒ aūt gladiū eē sub gladio.⁊ tpalē authorita
tē spūali subijci ptāti.xcvi.di.c.duo.c.si iperator.Nā quū
dicat apl's ad Rom̄.xiij.Nō ē ptās nisi a deo:q̄ aūt sunt a
deo:ordinata sunt.nec ordinata essent:nisi gladius esset
sub gladio.ad hoc.lxxix.di.ad h̄.xi.q.iij.q̄ resistit.di.viij.
que ꝯtra.⁊ tanq̄ inferior reduceret̄ per aliū in supremā.
Nā ẜm beatū Dionysiū.lex diuinitatis est/infima ꝑ media
in sup̄ma reduci.nō ergo ẜm ordinē vniuersi oīa eq̄ ⁊ ime
diate:sʒ infima ꝑ media:⁊ inferiora ꝑ supiora ad ordinē
reducant̄.Spūalē aūt dignitatē ⁊ nobilitatē terrenam
quālibet p̄cellere dignitatē opʒ tanto clarius nos fateri:
quāto spūalia tpalia antecedunt.Ista etiā ratio ponit̄ ꝑ
Innocē.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.§.verū.Qđ etiā ex datione
decimaꝝ.vide qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ma.⁊ ob.oēs p̄ncipes.
Nā imperator ⁊ reges tenent̄ ad solutionē decimarū:si
xp̄m regē suū p̄pē ⁊ dñm recognoscūt.Apoc.i.⁊.xvij.
qui i signū vniuersalis dñij sibi decimas reseruauit.xvi.
q.i.reuertimini.⁊ ex̄ de deci.tua nobis.⁊ benedictiōe.ad
Heb.vij.xxi.di.deniq̄.scrificatione.ex̄ de sacra vnc.c.vni
co.§.man⁹.i.Reg.ix.ex ipsi⁹ ptātis acceptiōe.ex̄ de elec.ꝑ
venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̄ de fo.cō.licʒ.cla
ris oculis intuemur.Nam veritate testante/spūalis ptās
terrenā ptātē instituere h̄ʒ.ẜm Hugo.de sancto Victore:⁊
vt.s̄.dixi.xxxvij.ar.℣.item hugo.et iudicare si bona non
fuerit.xv.q.vi.item alius.ex̄ de sup.ne.pre.grandi.li.vi.
quia ad quē ꝑtinet institutio:⁊ destitutio.xvi.q.ij.visis.
ex̄ de hereticis.cū ex iniuncto.§.fi.sic de ecclesia/⁊ de ec
clesiastica ptāte verificat̄ vaticiniū Hieremie:Ecce cōsti
tui te hodie sup gētes ⁊ regna ⁊ cetera/q̄ sequūtur.Hie
re.i.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.ergo si deuiat terrena potestas:
iudicabit̄ a ptāte spūali:vt pre.c.item alius.xv.q.vi.⁊ de
sup.ne.pre.⁊.c.grādi.li.vi.⁊ si deuiat spūalis:minor a suo
supiori.si vero suprema:a solo deo nō ab hoie poterit iu
dicari.xxi.di.inferior.ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior.ix.q.iij.
cuncta.xl.di.si papa.⁊ de hoc satis dixi in prin.huius ope
ris.testante apl'o/Spiritualis hō iudicat oīa:ipse autē a
nemine iudicat̄.i.ad Cor.ij.in fi.ꝓprie intelligit̄ ad lr̄am
ista authoritas de papa:licet mythice aliter apl's intelle
xerit.Nam papa dicit̄ homo antonomastice ꝑ excellentiā
et singulariter quē formauit xp̄s.idem scripsi.s̄.xlij.
ar.§.in hac.℣.item Matth.vlt.℣.itē in terra.ad imagi
nē suā ⁊ similitudinē.Gen.i.⁊.xxxiij.q.v.hec imago.quā
tū ad potētiam plenariā quā habet a deo:⁊ adinstar ei⁹
et similitudinē virtutū quā virtutē precapue pre hoibus
alijs debet habere.de pe.di.ij.§.romanos.℣.similes.alia
est paruū.c.vn̄ papa singulariter spūalis vocat̄:q: sedes
sua aut sanctū eū recipit:aut sctm̄ ꝑsumptiue facit.xl.di.
c.i.vn̄ quū peccat:ratiōe dignitatis maioris ⁊ ꝑ ꝯsequēs
sanctitatis.i.q.i.vilissimus.amplius peccat.vt.xl.di.si pa
pa.⁊.c.homo xp̄ianus.Iste hō oīa ⁊ oēs iudicat:quia
oēs sunt sibi subiecti.ix.q.iij.cuncta.⁊ ꝑ p̄ncipalem ⁊ ipse
ad lr̄am a nemine iudicat̄.ix.q.iij.aliorū.xxi.di.nūc autē.
xvij.di.§.hinc.Est autē hec authoritas:etsi data sit homi
ni:et exerceatur ꝑ hominē:non humana:sed potius diui
na potestas ore diuino petro data:sibiq̄ suisq̄ successori

duo in ipso christo: quem cōfessio fuit petra firmata: dicente dño ipsi petro: quodcūqꝫ ligaueris sup terrā ⁊c. ad hoc.xxi.di.in nouo.⁊.xxij.di.c.j.⁊.xix.di.ita dñs.eẋ de elec. fundamenta.j.rñso.li.vj.de ma.⁊ obe.solitc.§.nos autē. Quicūqꝫ igitur huic potestati a dño sic ordinate resistit dei ordinatiōi resistit. ad Rom.xiij.xj.q.iij.qui resistit.nisi duo: sicut manicheus: fingat esse pncipia: ⁊ marchion. xxiiij.q.iij.quidam.ꝟ.manichei.⁊.ꝟ.marchionistc.qđ falsum ⁊ hereticū iudicamꝰ: q: testante moyse non in principijs: sꝫ in pncipio creauit deus celū ⁊ terrā. Gen.j. ⁊ In pncipio erat verbū. Joā.j. Porro subesse summo romano pōtifici oī humane creature declaramus dicimꝰ ⁊ diffinimꝰ oino esse de necessitate salutis: q: nec verus catholicus pape recalcitrat.lxxxj.di.siqui.q: nec in ecclesia est: qui cathedrā petri deserit.xxiij.di.qui cathedrā.eẋ quā ecclesiā nō est salus.xxiiij.q.j.qm.⁊.c.quicūqꝫ. Hucusqꝫ sufficiat de potentēria ⁊ iurisdictiōe plenissima pape dixisse. ¶ Nūc autē de sponsa eius sacrosctā ecctia/ stilo vtili tractandū est. cōuenienter em postqꝫ tractatū est de capite ecclesie: tractādum est de corpore mystico christi quod est ecclesia.xxiiij.q.j.aduocauit.⁊.c.schisma.in fi. que regnum christi dicitur. pš. gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus.lxj. A

Ecclesia merito regnum vocat.

Et primo quidē considerandū est: qꝫ ecclesia cōuenientissime regnū vocatur. Nā ecclesia cōmunitas quedā est quū fit cōgregatio vel cōuocatio multorū fideliū. de con.di.j.ecclesia.i.catholicoꝝ collectio. Cōmunitas aūt hoim: licꝫ sit multiplex: tñ i tres gradus pncipaliter distinguit: vt beatus Aug.insinuat.xx.li.de ciui.dei. scꝫ in domū/ciuitatē/⁊ regnū. Sūt em hec tria cōmunitatē hoim designantia. Nam licꝫ domus dicat aliqs locus habitationis vniꝰ familie: sicut vrbs totiꝰ ppli: ⁊ orbis totius generis humani. vt Isido.dicit.xv.li.Etymol. tñ vt idē ait li.ix. ipsa tota familia domus vocat. Luc.ij. Eo qꝫ esset de domo ⁊ familia dauid. q a duobꝰ scꝫ incipit scilicet a viro ⁊ vxore. Hec cōprehendit filios ⁊ seruos. sic accipit.xxiij.q.iiij.duo ista.ibi.pauperi regēti domū suā. similiter ciuitas: licꝫ interdū dicatur ipe locus habitatiōis multorū hoim: tñ pprie ipsa hoim multitudo ciuitas vocat. vñ Isido.xv.li.Etymol.dicit. qꝫ ciuitas est hoim multitudo societatis vinculo adunata. ⁊ subdit qꝫ ciuitas nō saxa: sꝫ habitatores vocant. sic accipit Luc.xix. Uidens ciuitatē fleuit sup illam. non saxa: sed hoies. ⁊ Aug.j.li. de ciui.dei ait. qꝫ ciuitas est cōcors hoim multitudo. vñ ciuitas quasi ciuiū vnitas. ⁊ btūs Greg.xvj.li.mo.al.dicit qꝫ ciuitas a cōuiuētibus pplis appellat. sic ciuitas nō p muris et domibus: sꝫ p hoibus accipit. Esa.j.ibi: Quō facta est meretrix vrbs fidelis: et Luc.xix. Uidēs ciuitatē fleuit et.j. quia si cognouisses: ⁊ tu. hoibꝰ loquit: ⁊ nō lapidibꝰ qui non cognoscūt. sicut sumit eẋ de sen.ex.si.snia.§.ceterū.li.vj. vñ ⁊ dicit glos.eẋ de ex.prel.c.vlt.non vltra mediū. qꝫ quū dicit interdico talem locū/ intelligit.i.hoies illius loci: q: locus inaīata res est: nec peccat. Sic etiā regnū licꝫ qnqꝫ dicat ipm terre spaciū: ⁊ multaꝝ vrbiū collectio: tñ pprie adunatio pluriū pploꝝ ⁊ gentiū regnū dr sic denoiatū ab eo qui ⁊ multitudini pest. scꝫ a rege: q: vt dicit Isido.ix.Etymol. regnū a regibꝰ est dictū. sic sumit. Luc.xj.⁊.Mat.xij. Omne regnū in se diuisum ⁊c. xxv.q.ij.si ea.⁊ Luc.xxj.ibi.⁊ regnū aduersus regnū. Est ergo in hoibus triplex cōmunitas pdicta/scꝫ domus/ciuitatis/⁊ regni. vnde Isido.xv.li.Etymol.dicit. qꝫ tres sunt societates scilꝫ familiarū/vrbiū/⁊ gentiū. Hāc aūt triplicē cōtrarē ecclesia sancta pricipat. Nā ecctia qnqꝫ domus: qnqꝫ ciuitas: qnqꝫ regnū noiat: licꝫ non sit cōmunitas nature: sꝫ grē: vt ipm nomē insinuat. dr em ecclesia: vt pre.c.ecctia. ⁊ vide qđ scripsi.j.in.ij.pte in ar.xj.§.iij.ꝟ.⁊ vero.i. cōuocatio/eo ipam vocāte ⁊ cōgregāte p grām. Et autē ecctia dicat domꝰ: ptꝫ in pš.xxv. vbi de ipa dr: Dñe dilexi decorē domus tue. Et iterū in pš.xcij. Domū tuā decet scitudo dñe. eẋ de imu.ec.decet.li.vj.xxiij.q.j.oibꝰ. decorē iquā nō armorꝝ: sed moꝝ.xij.q.ij.glīa.ꝟ.multi. ⁊ iterū pš.lxvij. Qui habitare facit vniꝰ moris i domo.⁊.j.Timoth iij. vt scias quō opꝫ te in domo dñi querſari: q est ecctia dei viui. ⁊ iterū in pš.v. Introibo in domū tuā ⁊c. ⁊ iterū: Domꝰ mea domꝰ orōnis vocabit: vos aūt fecistis illā spelūcā latronū. Esa.lvj. Hiere.vij. Mat.xxj. Mar.xj. Luc.xix. ⁊ Joā.ij. j.q.iij.saluator.ac et multis.c.vidētes.eẋ de custo.eu.et chris.c.ij. ¶ B In Mat. aūt ante h ꝟba dr: Et intrauit iesus in templū dei. vbi Chryso. Hoc erat pprium boni filij: vt ad domū curreret pris: ⁊ illi honorē redderet. Et tu imitator christi factꝰ quū in aliquā igressus fueris ciuitatē: primū ad ecctiam curras. Hoc erat etiā boni medici vt ingressus ad infirmā ciuitatē sanandā ⁊ saluandā: primū ad originē passionis intenderet. Nā sicut de tēplo oē bonū egredit: ita de tēplo oē malū pcedit. si em sacerdotiū integrū fuerit: tota ecctia floret. Si aūt corruptū fuerit oim fides marcida ē. Sic em quū videris arborē pallētibꝰ folijs: intelligis q: vitiū hꝫ in radice. sic cū videris populū indisciplinatū: sine dubio cognosce q: sacerdotium eiꝰ nō ē sanū. hucusqꝫ Chryso. ad hoc Ecci.x. Scdm iudicē ppli: sic ⁊ minister eiꝰ. ⁊ qualis ē rector ciuitatis: tales habitātes in ea. ⁊ Leuit.iiij. Si sacerdos q est vnctꝰ peccauerit: delinquere faciet pplm. eẋ de vo.⁊ vo.re.magne. §.pterea.facit.xj.q.iij.pcipue.xxiij.q.iij.trāsferūt. sequit in matth. Et eijciebat oēs ementes et vendētes in tēplo. Hiero. Sciendū quidē est: qꝫ iuxta mādata.xxij.q.j.considera. legis venerabili in toto orbe tēplo: et dñi: et de cunctis regionibus iudeoꝝ illuc pplo cōfluente: innumerabiles imolabant hostie maxime festis diebꝰ tauroꝝ ⁊ arietū: pauperibꝰ ne absqꝫ sacrificio essent pullos colūbaꝝ ⁊ turtures offerentibꝰ. Luc.ij. Accidebat aūt vt q de longe veniebāt victimas nō haberēt. Excogitauerūt ergo sacerdotes quō pdam de pplo facerēt: ⁊ oia illa qbꝰ opus erat ad sacrificia: vēdebāt. ⁊ vt venderēt nō habētibꝰ. ⁊ ipi rursus empta susciperēt. Hāc ergo scrophā.i.fraudem/se in diuersa vertente crebro venientiū inopia dissipabat. qui indigebāt sumptibꝰ et nō solū hostias nō habebāt: sꝫ nec vñ emerēt. posuerūt itaqꝫ ⁊ nūmularios q mutuā sub cautione darēt pecuniā. sꝫ q: erat lege pceptū: vt nemo vsuras acciperet: ⁊ pdesse nō poterat pecunia fenerata: q cōmodi nihil haberet: ⁊ interdū pderet sortē: excogitauerūt et aliā technen.i. artē. vt p nūmularijs collibistas facerēt. huiꝰ ꝟbi pprietatē latina ligua nō exprimit. collibia dicūtur apud eos q nos appellamꝰ tragemata vł vilia munuscula. ꝟbi grā frixi ciceris vuarūqꝫ passarū ⁊ poma diuersi gnis. g q: vsuras nō poterāt accipe: collibiste p vsuris accipiebāt varias spēs. vt qđ i nūmo nō licebat: in his rebus exigerēt q nūmis coemunt. q̄si nō h ipm Ezechiel pdicauerit dicēs Ezech.xviij. Usurā ⁊ supabūdantiā non accipiet. de h.xiij.q.iij.pleriqꝫ. ⁊ p totū. Huiusmodi dñs cernēs in domo pris negotiationē seu latrociniū/ardore spūs pcitatꝰ/ tātā hoim multitudinē eiecit de tēplo. Origenes sup ꝟbo pdicto. ⁊ emētes in tēplo. in q nō dñt emere ⁊ vēdere: sꝫ orōnibꝰ tm vacare q pgregant q̄si i domo orōnis. vñ sequit. ⁊ dicit eis: scriptū est.j.in Esa.lvj. Domꝰ mea domꝰ orōnis vocabit. Aug. Nemo in oratorio aliud agat: nisi ad qđ factū est: vñ ⁊ nomē accepit.xlij.di.in oratorio.⁊.c.oratoriū. sequit: Uos aūt fecistis eā spelūcam latronū. latro em est/ et tēplū dei in latronū qertit specū: q lucra de religiōe sectat. Mihi aūt inter oia signa q dñs fecit: hoc videt esse mirabiliꝰ: qꝫ vnꝰ hō/⁊ illo tēpore ptēptibilis intantū vt postea crucifigeret: scribis ⁊ phariseis ptra se seuiētibꝰ ⁊ vidētibꝰ sua lucra destruere potuerit: ac vniꝰ flagelli ꝟbo tantā eijcere multitudinē. Igneū ei quoddā atqꝫ mirificū radiebat ex oculis eiꝰ: ⁊ diuinitatis maiestas lucebat in facie. Et iteꝝ Hiero. Fulgor ⁊ maiestas deitatis occulte in hūana facie relucebat. de q puto dulcor ad bonos: ⁊ terror ad malos prodibat. Ite ibi

Aug. Manifestũ est aũt h nõ semel: sz iterũ a deo esse fa
ctũ: sz pmũ cõmemoratũ est a Joãne. Joã. ij. hoc aũt vltis
mũ a ceteris trib⁹. Chrysost. In q maior est accusatio iu
deorũ: qm cũ bis hoc idẽ fecisset: morabant tñ i sua demẽ
tia. q: puersi difficile corrigunt. Eccli. j. Origeñ. Mystice
aũt tẽplũ dei est eccl'ia christi. Sũt aũt multi i ea nõ sicut
decet viuẽtes spũaliter: sz sm carnẽ militãt. j. Pet. ij. q do
mũ orõnis de lapidib⁹. ij. Pet. j. viuis ↄstructã faciũt esse
speluncã latronũ actib⁹ suis. Si aũt tres species eiectas
a tẽplo cauti⁹ exponere velim⁹: possum⁹ dicere. Quicũq
in pplo christiano ad nihil aliud vacãt: nisi circa emptio
nes ꝛ vẽditiões. ↄ id ex ne cleri. vl' mo. p totũ. rari⁹ aũt in
orõnib⁹ pmanẽt: vel in aliis actib⁹ rectis: ipsi sunt vẽden
tes ꝛ emẽtes in tẽplo dei. diaconi/potius hodie episcopi.
xciij. dist. diaconi. v. vt. c. diaconi septẽ. Qui nõ bene tra
ctãt eccl'iaꝝ pecunias: ꝛ diuites siũt de reb⁹ pauperũ: ipsi
nũmularij pecuniaꝝ mensas hñtes: qs christus euertit.
quõ aũt mẽsis ecclasticaꝝ pecuniaꝝ diaconi pfuit doce
mur in actib⁹ aploꝝ. vj. c. ꝛ. xciij. di. diaconi septẽ. Epi aũt
q tradũt eccl'ias qb⁹ nõ opꝫ ipsi sunt q vẽdũt colũbas. i.
graꝫ spũsscti qꝝ cathedras christ⁹ euertit. hucusq Orig.
ad h. j. q. iij. saluator. ꝛ. c. ex multis. Hiero. Iuxta simplicẽ
em intelligẽtiã/colũbe nõ erãt in cathedris: sz in caueis:
nisi forte colũbaꝝ institores sedebãt in cathedris. qd ab
surdũ est: q: in cathedris mgroꝝ magis dignitas iudica
tur. ar. xciij. di. q cathedrã. q ad nihilũ redigit quũ missa
fuerit lucris. Obserua etiã ppter auaritiã sacerdotũ. ex
de deci. c. j. altaria dei nũmularioꝝ mẽsas appellari. Qd
aũt de eccl'iis dixim⁹ vnusquisq de se intelligat. dicit em
apl's. j. ad Cor. iij. Uos estis tẽplũ dei. ꝛ. j. Cor. vj. ꝛ. ij.
Cor. vj. Nõ sit g in domo pectoris mri negotiatio. nõ do
noꝝ cupiditas: ne ingrediat iesus irat⁹ ꝛ rigidus. ꝛ nõ ali
ter mũdet tẽplũ suũ nisi flagello adhibito: vt de speluca
latronũ domũ faciat orõnis. Chrysost. Ideo etiã nũmu
larioꝝ mẽsas euertit: signãs q in tẽplo dei nõ dñt esse nũ
mi nisi spũales q dei hñt imaginẽ: nõ q portãt imaginem
terreni. lxxxviij. di. i palea. eiiciẽs. ibi. inde de h cathedras
vẽdẽtiũ colũbas euertit. loquẽs ipo facto. qd faciũt i tẽ
plo multe colũbe venales: cũ vna colũba. i. spũsctũ s.
Joã. iij. de cõ. di. iiij. aliud. gratuita descẽdit i tẽplũ corpis
mei. Itẽ Mar. xj. sup illo. ꝛ cũ introisset i tẽplũ. ce. eij. vẽ.
ꝛ emẽ. in tẽplo. Beda. Et qdẽ credendũ est q ea tñ vẽdi
vel emi reperit in tẽplo: q ad ministeriũ tẽpli necessaria
essent. Si g ea q alibi libere geri poterãt dñs i domo sua
tꝫalia negotia geri nõ patit: quãto magis ea q nunq fie
ri licet plus celestis ire merent si in edib⁹ deo sacratꝫ agũ
tur: ad h ex de imu. ec. decet domũ. li. vj. ꝛ ex de custo. eu
cha. c. ij. ꝛ mẽsas nũmulariorũ. Theophil⁹. Nũmularios
vocat cãptores nũmoꝝ. nũmus em gen⁹ eris minuti ẽ. se
quit. Et cathe. vẽ. col. euertit. Beda. Quia spũsctũs i co
lũba sup dñm apparuit. Mat. iij. Mar. j. Luc. iij. Joã. j.
de cõ. di. iiij. aliud. recte p colũbas spũsscti charismata de
signant. Colũba g vendit: qñ man⁹ ipositio: p quã spũs
sctũs dat ꝛ accipit: ad pciũ pbet. Cathedras aũt vẽden
tiũ colũbas euertit: q: q spũalẽ graꝫ venumdãt: vel ante
hoies: vel añ dei oculos sacerdotio puant. de h pre. c. sal
uator. ꝛ. c. ex mult'. q. iij. sequit. Et nõ sinebat: vt qsq trãs
ferret vas p tẽplũ. Beda: De vasis illis dicit: q mercadi
grã inferebant. Ceterũ absit vt vasa deo dicata dñs eiece
rit de tẽplo: vel introferre phiberet i tẽplũ. sicut intelligit
etiã Innocẽ. iij. ex de custo. euch. c. ij. vbi futuri examinis
pẽdit exẽplũ: q: de eccl'ia repellit reprobos. ꝛ ne vltra ad
turbãdã eccl'iã intrẽt: eterno eos verbere cõpescit. Sed
et pcã q cordib⁹ fideliũ inerãt diuinit⁹ remissa cõpũctio
tollit: ꝛ ne vltra reputant diuina in eis gratia adiuuat.
¶ Sequit. Uos aũt fecistis eã speluncã latronũ. Theo
philus. Speluncã aũt latronũ tẽplũ noiat ppter lucrum.
Gen⁹ nãq latronũ ad lucrũ se ↄgregat: q: g illa aialia q
ad sacrificiũ oblata erãt: causa lucri vẽdebant: latrones
ipos dicit. ad h em in tẽplo erãt: vt vel nõ dãtes corpora

liter psequerẽtur: vel dãtes spũaliter necarẽt. Tẽplũ etiã
ꝛ dom⁹ dei mẽs est ꝛ ↄsciẽtia fideliũ: q si in lesione primi
puersas cogitatiões pferr: qñ in spelunca latrones resi
dẽt. Ergo mẽs fideliũ speluca latronis fit: qñ relicta sim
plicitate sctitatis: illud conat agere vñ valeat pximis no
cere. Itẽ Luc. xx. Et ingressus in tẽplũ cepit eiicere vẽ. in
il. ꝛ emẽ. illud di. illis. Scriptũ est dom⁹ mea dom⁹ orõ
nis vocabit: vos aũt fe. eã spe. latro. Grego. in homilia.
Quia narrauerat mala vẽtura: ptin⁹ tẽplũ igressus ẽ: vt
de illo emẽtes ꝛ vẽdẽtes eiiceret: ondẽs q: ruina ppli ma
xime ex culpa sacerdotũ fuit. vñ dr. ꝛ igressus i tẽplũ ꝛc.
Ambro. Quia de⁹ tẽplũ suũ non mercatoris vult esse di
uersoriũ: sz domiciliũ sctitatis. nec vẽdibili religionis offi
cio: sz obsequio gratuito vsum ministerij sacerdotalis in
format. Theophilus. Hoc etiã fecit dñs in pncipio pdica
tionis sue: vt narrat Joan. ij. c. Et nũc iterũ illud fecit: qd
ad maius crimẽ iudeoꝝ redũdat: q nõ fuerãt ex priori ad
monitiõe castigati. Itẽ Aug. Mystice aũt tẽplũ ipm ho
minẽ christũ intelligas: vel etiã adiũcto corpore ei⁹ qd ec
clesia est. sm aũt qd est caput eccl'ie: dictũ est Joã. ij. Sol
uite tẽplũ h: i trib⁹ dieb⁹ suscitabo illud. sm id vero q ad
iuncta eccl'ia intelligit tẽplum: videt dixisse auferte ista
hinc ꝛc. Signauit em futuros in eccl'ia: q sua negocia po
tius agerẽt: vl' receptacula ibi haberẽt ad occultãda scele
ra sua: q vt charitatẽ christi sequerent: ꝛ pctõꝝ cõfessiõe ac
cepta venia corrigerent. Itẽ Greg. Mystice aũt sicut tẽ
plũ dei in ciuitate est: ita in plebe fideli vita religiosoꝝ. ꝛ
sepe nõnulli habitũ religiõis sumũt: q dũ sacroꝝ ordinũ
locũ rapiũt: sctẽ religiõis officiũ in cõmerciũ terrene ne
gotiationis trahũt. j. q. iij. vidẽtes. vẽdẽtes qppe i tẽplo
sunt: q hoc qd qbusdã iure cõpetit: ad pmiũ largiunt. iu
stitiã ei⁹ vẽdere/est hãc p pmij acceptiõe seruare. Emen
tes vo in tẽplo sunt: q dũ hoc psoluere pximo qd iustum
est nolũt: dũq rẽ in rẽ debitã facere cõtẽnunt: dato patro
nis pcio emũt pctm. Orig. Siquis g vẽdit eiicit. ꝛ pci
pue si vẽdit colũbas. Si em ea q mihi a spũsctõ sunt re
uelata ꝛ credita: aut in vulgus pcio vẽdidero: aut absq
mercede nõ docuero: qd aliud facio: nisi colũbam. i. spm
sctm vẽdo? Ambro. Gnaliter itaq dñs docet sctãres a tẽ
plo dei abesse debere cõtract⁹. spẽaliter aũt nũmularios
repulit: q de pecunia dñi. i. scriptura diuina lucrũ qrunt.
nec bona malaq discernũt. Greg. Qui domũ dei spelun
cã latronũ faciũt: q: dũ puersi hoies locũ religiõis tenẽt:
ibi malitie sue gladiis occidũt: vbi viuificare pximos orõ
nis sue intercessores debuerũt: Tẽplũ q ẽ ipa mẽs fideliũ:
q si in lesiõe pximi puersas cogitatiões pferr: qñ sitiũ spe
luca latrones resider. Itẽ Joã. ij. ꝛ inuenit in templo ꝛc.
Bed. Dñs hierlm aduenies/ptinuo tẽplũ oratur⁹ adiit/
nobis dãs exẽplũ vt qcũq pperam⁹: domũ dei pmũ in
grediamur dñm depcaturi. vñ ꝛ dr. Et inuenit i tẽ. vẽ. bo.
ꝛ oues ꝛ co. Aug. Sacrificia illi pplo p ei⁹ carnalitate ta
lia data sunt: qb⁹ teneret ne i idola influeret: ꝛ imolabãt
oues ꝛ boues ꝛ colũbas. ad h. xj. q. j. ↄsidera. xxxj. q. j. §. sz
obiicit. Itẽ Beda. Sz q: de lõginquo pperãtes: q iussa
sunt imolari dño: secũ ferre nõ poterãt: eoꝝ pcia nõ defe
rebãt. vñ facta occasiõe h aialia in tẽplo scribe ꝛ pbilci vẽ
di instituerũt: vt veniẽtes emerẽt ꝛ offerrẽt: eadẽq obla
ta ipsi aliis vẽderẽt. ꝛ sic sua lucra accumularẽt. vñ ꝛ nũ
mularij ad hoc sedebãt ad mẽsam. vñ inter emptores ꝛ vẽ
ditores hostiaꝝ prõpta esset pecunia. vñ ꝛ subdit. ꝛ nũ.
sedẽ. ꝛc. Dñs autẽ volẽs adesse in domo sua terrene nego
tiationis oẽs expulit foras. ad hoc. lxxxviij. di. p totũ. xj.
q. iij. per totũ. ex ne cleri. vel mo. p totũ. et sequitur: eiecit
de tẽplo. Theophilus. Neq solũ eos eiecit q vẽdebant
et emebant: sed etiã res eorũ. vnde subdit: Oues quoq
et boues ꝛc. et mensas subuertit. scꝫ nũmulariorum que
erãt qsi vasa denarioꝝ. Auge. Cõsiderem⁹ aũt ne forte
enorme videat q dei fili⁹ captis funiculis/parat sibi fla
gellũ ad eiiciẽdũ de tẽplo. vnũ e: refugiũ ad horũ rñsio
nẽ relinquit diuina ptãs iesu: vt quũ volebat posset ime

cũdiã hostiũ suffocare: ꝗuis essent inumeri: ⁊ sedare mẽ tiũ turbines. dñs em̃ dissipat cogitatiões mẽtiũ. Pũs au tẽ historia in nullo minorẽ p̄tãtẽ ꝓtendit his q̃ ab eo mi raculosiꝰ edita sunt. Quinimo ꝯstat hãc maiorẽ potẽtiã miraculo q̃ aq̃ cõuersa est in vinũ: eo ꝙ illic inaiata subsi stit materia: hic vero tot milia hoim domãt igenia. et Joã. q̃dẽ h̃ dicit/ ꝙ expulit vẽdẽtes de tẽplo. Mat. aũt ait/ ꝙ expulit vẽdẽtes ⁊ mẽtes. multo aũt maior erat numerus emẽtiũ q̃ vẽdẽtiũ: q̃ꝝ expulsio trãscẽdebat dignitatẽ eiꝰ: q̃ reputabaꝛ filius carpẽtarij: nisi ꝙ diuina p̄tãte oẽs sibi subijciebat. Et sequiꝛ. domũ negotiatiõis. Aug. Ecce tẽ plum illud figura adhuc erat: ⁊ eiecit inde dñs oẽs q̃ ad nũdinas venerãt. ⁊ q̃ ibi vẽdebãt: q̃ opus habebãt hoies in sacrificio illiꝰ tp̄is. q̃d si ibi ebrios inueniret: si nego tiatõis nõ dꝫ fieri domꝰ dei: potatiõis fieri dꝫ? Itẽ ibi. Al chuinꝰ Mystice aũt q̃tidie deꝰ spũaliter suã ecclam in trat. ⁊ q̃lr ibi vnusq̃sq ꝯuerseꝛ attẽdit. Caueamꝰ ĝ ne in eccl̃ia dei fabulis: vł risibꝰ: vel odijs: vel cupiditatibꝰ va cemꝰ: ne improuisus veniẽs nos flagellet ⁊ de eccl̃ia eij ciat. ad hec ex̃ de cele. mis. dolẽtes. ex̃ de imu. eccle. decet. li. vi. ⁊ p̄e. c. orato: iũ. xlij. di. itẽ ibi. Aug. vel vẽdẽtes in ec clesia sunt q̃ sua querũt: nõ q̃ iesu christi. Phil. ij. viij. q. j sunt in eccl̃ia. Venale hñt totũ: q: nolũt redimi. simõ. s. magnus. Act. viij. j. q. j. Petrus. ideo volebat emere spm̃ scm̃: q: vẽdere volebat. Erat em̃ de illis q̃ colũbas ven dũt. ec em̃ in colũba apparuit spũsscũs. Joã. j. Mat. iij. Luc. iij. de cõ. di. iiij. aliud. Columba aũt nõ est venalis: gra tis daꝛ: q: grã vocaꝛ. j. q. j. grã. Itẽ ibi Beda. Vẽdũt ĝ co lũbas q̃ acceptã spũssci grãm nõ gratis: vt p̄ceptũ est: sꝫ ad p̄miũ dãt. q̃ manꝰ impositionẽ q̃ spũsscũs accipiꝛ: et si nõ ad q̃stũ pecunie: ad vulgi tñ fauorẽ tribuũt. q̃ sacros ordines nõ ad vite meritũ: sꝫ ad grãm largiunꝛ. cõtra il lud. j. q. j. ordinatiões. ⁊. c. de ordinibꝰ. cum. c. se. Item ibi Aug. Boues aũt intelligunꝛ apl̃i ⁊ p̄phe: q̃ nobis scri pturas sacras dispẽsauerũt: Qui ĝ ipsis scripturis fallũt p̄plos a q̃bꝰ querũt honores: vẽdũt boues: vẽdũt ⁊ oues id est ipas plebes. ⁊ cui vẽdũt nisi diabolo? Quicq̃d em̃ de vnica eccl̃ia p̄cidiꝛ: q̃s tollit nisi leo rugiens. j. Pet. v. iij. q. j. Beda. Vel oues sunt opa mũdicie ⁊ pietatis. Vẽ dũt ĝ oues q̃ hũane grã laudis opa pietatꝭ exercẽt. Nũ mos mutuo dãt in tẽplo: q̃ apte terrenis rebꝰ in eccl̃ia de seruiũt. Domũ etiã dñi faciũt domũ negotiatiõis: nõ so lũ ij: q̃ ꝓpter sacros ordines p̄ciũ pecunie vel laudis vel honorꝭ q̃rũt: verũ etiã ij gradũ vł grãꝝ spũalẽ q̃uã i eccl̃ia dño largiẽte p̄ceperũt: nõ simplici intẽtiõe: sꝫ cura hũane retributiõis exercẽt. Itẽ Aug. Signũ aũt quoddã nobis ondit dñs: ꝙ fecit flagellũ de resticulis: ⁊ inde negotia tionẽ i dei tẽplo facientes flagellauit. Etem̃ vnusquisq in peccatis suis/ vestẽ sibi texit: dũ p̄ctã addit p̄ctis. Qñ ĝ ali q̃d patiunꝛ hoies ꝓpter iniq̃tates suas: agnoscãt q: dñs facit flagellũ de resticulis: ⁊ adhuc admonet eos vt mu tẽt se. nã si se nõ mutauerint: audiẽt Mat. xxij. in fi. Liga te illi manꝰ ⁊ pedes. Beda. Facto ĝ de funiculis flagel lo/ illos eijcit de tẽplo: q: de p̄te sortis scõꝝ eijciunꝛ: q̃ in ter scõs positi vel ficte vel apte faciũt opa mala. Oues q̃ꝫ et boues eijcit: q: taliũ vitã pariter ⁊ doctrinã ondit esse reprobã. Nũmulariorꝝ q̃ꝫ effudit es: ⁊ mẽsas subuertit: q: dãnatis in fine reprobis: ipaꝝ q̃s dilexerũt rerũ: tollet fi guras. Venditionẽ colũbarũ de tẽplo auferri p̄cepit: quia grã spũssci: q̃ gratis accipiꝛ: gratis dari debꝫ. iuxta illud gratis accepistis: gratis date. j. q. iij. siquis ep̃s. ⁊. c. res ec clesie. ex̃ de magistris. c. ij. ⁊ Mat. x. ibi. Hiero. q. d. Ego magister ⁊ dñs absq p̄cio vobis h̃ tribui: ergo ⁊ vos sine p̄cio date. ⁊ ibi glos. Hoc aũt dicit: ne iudas q̃ loculos ha bebat: de p̄dicta p̄tãte pecuniã cõgregare vellet. dãnans etiã hic p̄sidiũ simoniace hereseos. Itẽ sup h̃ Greg. in ho milia. Presciebat nãq nonullos donũ accepti spiritꝰ in vsum negotiatiõis inflectere: ⁊ miraculoꝝ signa ad aua ritie obsequiũ declinare. Chrysost. Vide aũt q̃liter morũ diligẽtiã nõ minꝰ hꝫ ꝙ signoꝝ: mõstrãs q̃m signa sine his nihil sunt. Etem̃ supbiã eoꝝ cõprimit dicẽs: Gratꝭ accepi stis. ⁊ ab amore pecuniaꝝ mũdos esse p̄parat dicẽs: Gra tis date. velut nõ videaꝛ eoꝝ esse b̃nficiũ. ait gratis acce pistis. q. d. nihil vos de vr̃o largimini suscipiẽtibus. neq em̃ mercede hec accepistis: neq laborãtes: mea est grã. Gratis em̃ accepistis: ita ĝ alijs date. neq em̃ est dignũ p̄ciũ eoꝝ inuenire. Itẽ sup p̄dicto v̄bo Joã. ij. Et inuenit in tẽplo. Orige. Põt etiã p tẽplũ intelligi aia studiosi/ ꝓ pter inhabitãs verbũ dei: in q̃ ante doctrinã iesu cõsistie rãt terrestres ⁊ bestiales morꝰ. Signũ aũt terrestriũ mo tuũ bos est: q̃m ẽ agricultor. insensatoꝝ aũt motuũ ouis: q̃d est pluribꝰ aialibꝰ irrõnabilibꝰ. leuiũ v̄o atq incõstan tiũ mentiũ signũ ẽ colũba. eoꝝ v̄o q̃ bona videnꝛ: signa sunt era: q̃ christꝰ v̄bo doctrine expellit: vt nõ vltra domꝰ p̄ris eiꝰ fit forũ. Expẽdi materiã istius domus. s. eccl̃ie: vt p originalia scõrũ q̃ posui mũdarẽ istã domũ. maxime a vitio simonie: q̃ maxime est infecta: sicut experientia mani festat. Qui aũt eã ampliꝰ purgare voluerit: studeat totã p̄mã decretoꝝ causam. cũ vij. q̃stionibꝰ suis. ⁊ ex̃ de simo. p totũ. Cur aũt eccl̃ia domꝰ vocaꝛ: Hiero. q̃tuor authorita tibꝰ ps̃. p̄bat. xxiiij. q. j. oibꝰ. ⁊ Grego. allegat illud Exo. ij. ad fi. de phase. In vna domo comedeꝛ: nec efferetꝭ de car nibꝰ. s. agni eiꝰ foras. In vna nãq domo cõediꝛ: q: in vna catholica eccl̃ia vera hostia redẽptiõis imolaꝛ. xxiiij. q. j. q: ex sola. ⁊. c. q̃m verꝰ. ibi. q̃ cũq ex hãc domũ comederit ꝓphanus erit. verba Hiero. sic etiã domus vocaꝛ eccl̃ia ab Ambrosio. ea. causa. ⁊. q. c. q̃ dignior. domꝰ. domꝰ dei vni uersalis est tota mũdi machina. Baruch. iij. O isrł ꝙ ma gna est domꝰ dei. Specialis est mr̃ scã eccl̃ia. ps̃. xcij. Do mũ tuã decet scitudo dñe. p̃ticularis v̄go maria. de q̃ ꝓ pheta Ezech. xliiij. vidi/ ⁊ ecce, impleuit glĩa dñi domũ dei. singularis ẽ hũanitas a christo assumpta. Prouer. ix. Sapiẽtia edificauit sibi domũ. supior est btitudo celestis ps̃. xlj. Ingrediar in locũ tab. ⁊c. vsq ad domũ dei. Infe rior ẽ orõnis basilica. Joã. ij. Domꝰ mea domꝰ orõnis ⁊c. Interior est pura cõsciẽtia. ps̃. c. Perambulabã in innocẽ tia cordis mei/ in medio domꝰ mee. Exterior est sacra scri ptura. ps̃. liij. In domo dei ambulauimꝰ cũ cõsensu. In istis tribꝰ domibꝰ inueniꝛ christꝰ. Mat. ij. Et intrãtes do mũ inuenerũt puerũ ⁊c. Innoc. iij. in sermone. Itẽ domꝰ dei totꝰ est mũdus. domꝰ dei ẽ eccl̃ia catholica. domꝰ dei q̃libet fidelis aia est. Sed aliter deꝰ mũdũ inhabitat: ali ter ecclesiã: aliter vnãquãq fidelẽ aiam. In mũdo est/ vt imperator in regno. in eccl̃ia/ vt p̄rfamilias in domo. in aia/ vt spõsus in thalamo. Pagani ⁊ fideles q̃q in domo eiꝰ sunt. i. in regno: q: ipse oẽ q̃d ꝯdidit p diuinitatis sue po tentiã tenet ⁊ regit. Falsi fideles in domo eiꝰ sunt. i. in ec clesia: q: ipse oibus q̃s ad fidẽ vocauit: sacramẽtorũ suoꝝ p̃ticipationẽ credit. Fideles in domo eiꝰ sunt: vel (vt ve rius dicã) ipsi domꝰ eiꝰ sunt: q: eos p dilectionẽ inhabi tãs/ possidet ⁊ regit. Oẽs i domo eiꝰ sumꝰ p cõditionẽ q̃ creauit nos. In domo eiꝰ sumꝰ p fidẽ: q̃ vocauit nos. In domo eiꝰ sumꝰ p dilectionẽ q̃ iustificauit nos. Hugo de ar ca noe. li. j. c. ij. Cur eccl̃ia voceꝛ domꝰ. ad Heb. ij. ibi. christꝰ v̄o in domo sua. q̃ domus sumꝰ nos. Itẽ de domo eccl̃ie materiali/ Ber. i apologetico. Oratorioꝝ immẽse altitu dines: immoderate lõgitudines: supuacue latitudines: sumptuose politiões: curiose depictiões: dũ orãtiũ i se re torquẽt aspectũ: ĩpediũt affectũ. ⁊ mihi quodãmõ repre sentãt antiquũ ritũ iudeoꝝ. Sꝫ esto fiãt ad honorẽ dei: il lud aũt interrogo monachus ⁊ monachos: q̃d in gẽtibꝰ gentiles arguebant: Dicite (ait ille) põtifices in scõ q̃d facit aurũ? ego aũt dico: dicite paupes: si m̃ paupes: i scõ q̃d auꝝ: xij. q. ij. mlti. Et q̃dẽ alia cã ẽ ep̃oꝝ: alia mõachoꝝ. xvj. q. j. alia. Scimꝰ nãq ꝙ illi sapiẽtibꝰ ⁊ insipiẽtibꝰ q̃uã sint debitores. Ro. j. carnalis p̄pli deuotionẽ q: spũalibꝰ nõ p̄nt: corpalibꝰ excitãt ornamẽtis. Nos aũt q̃ iã de p̄plo exiuimꝰ: ⁊ cũcta oblectamẽta corporea arbitrati sumꝰ vt stercora. Phil. iij. vt christũ lucrifaciamꝰ: quoꝝ q̃so i his deuotionẽ excitare intẽdimꝰ? An h̃ totũ facit auaritia. et

Persiꝰ.

nõ requiram⁹ fructũ scꝫ aiaꝝ: sꝫ datũ scꝫ pecuniaꝝ? Cõtra. si q̄ris quõ: miro inquã modo/tali q̄dã arte spargit̃ eo vt multiplicet̃: aplm dicentẽ Philip. vlt. Nõ q: q̄ro datũ: sꝫ requiro fructũ. ⁊ est etiã. ij. Coꝛ. xij. ibi. non em̃ q̄ro q̄ vr̃a sunt: sꝫ vos. expendit̃ vt augeat̃: ⁊ effusio copiã parat. ex ipso q̄ppe visu sumptuosaꝝ ⁊ mirãdaꝝ vanitatũ accendũtur hoies magis ad offerẽdũ q̄ ad orandũ. sic opes opibus hauriunt̃. sic pecunia pecuniã trahit. q: nescio q̄ pacto vbi amplꝰ diuitiaꝝ cernit̃: ibi libẽtꝰ offert̃. ⁊ auro tecte reliq̄e signant̃. ocli aperiant̃ ⁊ loculi. ⁊ õndit̃ pulcherrima forma sc̄i aut sc̄ẽ alicuiꝰ. ⁊ eo credit̃ sanctioꝛ q̄ coloratioꝛ. currũt hoies ad osculãdũ inuitandũ hoies ad dandũ. ⁊ magis mirant̃ pulchꝛa q̄ venerent̃. Adde hic qδ scripsi. j. in. ij. pte. iij. §. spẽs supbie. in. v̄. si dicãt claustrales. ⁊ in additiõe ibi posita in ar. lxxvj. ⁊ in. §. ⁊ pmũ ve. in. v̄. q̄rtũ ve. in ar. lxxviij. scꝫ ã. itẽ ibidẽ. terrenũ edificiũ cõstruit̃ expẽsas colligẽdo: celeste cõstruit̃ expẽsas dispgẽdo. Ad illud sumptꝰ facimꝰ. ⁊ habita colligimꝰ. Ad illud sumptꝰ facimꝰ: ⁊ habita relinquimꝰ. Quare aũt ecc̃ia dicatur ciuitas/ptꝫ in ps̄. lxxxvj. vbi de ecc̃ia d̃r. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei. Huiꝰ ciuitatis ciues sunt singuli fideles. h̃ ẽ ciuitas posita supꝛa mõtẽ. Mat. v. i. supꝛa chꝛistũ. Esa. ij. Uenite ascẽdamꝰ ad mõtem dñi. ⁊ de q̄ in ps̄. lxvij. d̃r. Mons coagulatꝰ/mõs pinguis. i. chꝛistꝰ. donis gr̃e oimode saginatꝰ. Qui mõs coagulatꝰ d̃r ppter puulos q̄s lacte cõsolatiõis nutrit ne deficiãt in via. Mons pinguis ppter maturos: q̄s pane cibo cibat. Joã. j. de plenitudine eiꝰ oẽs accepi. Uel supꝛa mõtẽ posita est hec ciuitas. i. supꝛa magnã ⁊ pfectã iustitiã. vñ Aug. i sermone sup illud Mat. v. Uidẽs iesus turbas. De hac g̃ iustitia q̄ maioꝛ est: dicit ppha ps̄. xxxv. Justitia tua sicut mõtes. ⁊ idẽ Aug. de ista ciui. q̄ est ecc̃ia dei militãs ⁊ triũphãs/fecit librũ de ciui. dei. Itẽ Ber. sup cañ. sermone. liiij. Fũdamẽta ciuitatis dñi ab initio stabilita: firmiter ↄsistunt: q̄ vtiq̧ vna ẽ in celo ⁊ in terra: licꝫ ex pte pegrinãs. Itẽ Aug. in li. x. de ciui. dei. Nos ⁊ illi vna ciuitas sumus dei: cuiꝰ ps in nobis pegrinat̃. pars etiã illis opitulatur. Itẽ ibidẽ Aug. li. xiiij. ca. vlti. Fecerũt ciuitates duas amoꝛes duo. terrenã scꝫ amoꝛ sui vsq̧ ad cõtẽptũ dei. celestẽ vero amoꝛ dei vsq̧ ad cõtẽptũ sui. Itẽ haymo sup Apoc. Due ciuitates sunt in h̃ mundo: scꝫ hierlm q̄ hꝫ regẽ chꝛistũ. et babylõ q̄ hꝫ regẽ nabuchodonosoꝛ. i. diabolũ: q̄ꝝ vna cepit ab abel. vide. s̄. in. xxxvj. ar. alia a cayn. Una est coꝛpꝰ xp̄i. iij. q. iiij. engelrudã. Alia ẽ coꝛpꝰ diaboli. de pñia. Col lo. j. ⁊. xxiiij. q. j. schisma. de scõa. ps̄. xxv. Odiui ecc̃iaꝫ malignantiũ. Itẽ Aug. sup ps̄. lxiiij. Duas ciuitates faciunt duo amoꝛes. hierlm facit amoꝛ dei. babyloniã facit amoꝛ sc̄li. Interroget g̃ se q̄sq̧ q̄d amet: ⁊ inueniet vbi sit ciuis. et si inuenerit se ciuẽ babylonie: extirpet cupiditatẽ. plãtet charitatẽ. Si aũt inuenerit se ciuẽ hierlm: toleret captiuitatẽ: speret libertatẽ. Itẽ haymo sup Apoca. xxj. ibi. ⁊ ciuitas in q̄dro posita/est ciuitas dei. i. ecc̃ia. in q̄dro posita est: q: q̄tuoꝛ hꝫ latera eq̄lia. i. fidẽ/spem/⁊ charitatẽ/⁊ operationẽ: q: vnusquisq̧ fidelis quãtũ credit: tãtũ sperat amat ⁊ opat̃. ⁊ quãtũ amat: tantũ credit sperat et opat̃. ⁊ quãtũ opat̃: tantũ credit sperat ⁊ amat. vñ etiã in q̄dro posita ecc̃ia memoꝛat̃: q: est robusta p fidẽ. lõganimis p spẽ. ampla p charitatẽ. efficax p opationẽ. Quare aũt ecc̃ia regnũ dicat̃: ptꝫ p aplm. j. ad Coꝛ. xv. vbi loquens de xp̄o ait. Deinde finis quũ tradiderit regnũ deo et prĩ. sup q̄ v̄bo dicit glos. Fideles q̄ppe eiꝰ q̄s redemit sanguine suo: dici sunt hic regnũ eiꝰ. j. Pet. ij. ibi. Regale sacerdotiũ. ⁊ Apoca. j. ibi. regnũ ⁊ sacerdotiũ. cuiꝰ regnũ ẽ ois creatura. Sed aliter d̃r regnũ chꝛisti ois creatura: aliter ecc̃ia. Regnũ em̃ chꝛisti d̃r ois creatura sm̃ ptãtẽ diuinitatis. Ecc̃ia v̄o d̃r regnũ chꝛisti sm̃ pprietatẽ fidei: q̄ de illo est: ⁊ p quã regnat in ipsis fidelibꝰ. Et licet his tribꝰ noibꝰ cõmunitatẽ designãtibꝰ. s. domo/ciuitate/⁊ regno/noiet̃ ecc̃ia: magis tñ ppꝛie regnũ vocat̃. tũ q: ecc̃ia magnã multitudinẽ cõpꝛehẽdit ex diuersis pplis ⁊ nationibus collectã: ⁊ tote terraꝝ oꝛbe diffusam ⁊ dilatatã. xciij. di. legimꝰ. ad fi. xxj. di. q̄uis. Tũ q: in eccl'astica cõmunitate oia q̄ hoim saluti ⁊ spũali vite sufficiũt: reperiunt̃. Tũ q: ad oim hoim cõmune bonũ instituta ẽ regina. viij. q. j. sunt in ecc̃ia. Tũ q: adinstar regni intra se ↄtinet cõgregatiões plurimas adinuicẽ oꝛdinatas ac se excedẽtes: vt puincias/dioceses/parochias ⁊ collegia. ad h̃. xiiij. di. sit rectoꝛ. v̄. hinc in exodo. lxxxix. di. ad h̃. xiij. q. j. c. j. x. di. c. j. ix. q. iij. p totũ. ¶ Hoc aũt ecclasticũ regnũ d̃r regnum chꝛisti: q: ipse huius regni est institutoꝛ ⁊ rectoꝛ. xxv. q. j. §. hac itaq̧. ibi. deus em̃. ⁊ q: ipsum suo sanguine acq̄siuit. Roñ. v. ad Eph. v. ibi. Uiri dili. vx. ves. sicut chꝛistus dilexit ecc̃iam: ⁊ tradidit semetipm p ea. Dicit̃ aũt regnum chꝛisti ⁊ inquantũ deꝰ/⁊ inquãtũ hõ. vñ ⁊ apl's Eph. v. de peccãte loquẽs ait. q̄ nõ hꝫ hereditatẽ in regno chꝛisti et dei. i. filij ⁊ prĩs. vel dei. i. trinitatis: q̄ est vnꝰ deꝰ: ⁊ chꝛisti hois. de cõ. di. iij. c. si. ex̃ de sum. tri. c. j. ⁊. ij. Quis alijs modis accipiat̃ regnũ dei in sacro eloq̄o. Nã regnũ dei aliquotiẽs d̃r ipse chꝛistꝰ/sm̃ illud Luc. xvij. Regnũ dei. regnum dei. seipsum dicit: intra illos positũ. hoc est in coꝛdibꝰ coꝝ p fidẽ regnãtẽ. Aliq̄n regnũ dei/d̃r sacra scriptura/sm̃ illud Mat. xxj. ad fi. Auferet̃ a vobis regnum dei: ⁊ dabit̃ gẽti alteri faciẽti fructꝰ eiꝰ. xxiij. q. vij. si de rebꝰ. sup q̄ v̄bo Mat. Orig. Regnũ dei dicit mysteria regni dei: ⁊ diuinas scripturas q̄s tradidit dñs pmũ q̄dẽ illi populo poꝛi: cui credita sunt eloq̄a dei. Roñ. iij. Scd̃o aũt gẽtibꝰ faciẽtibꝰ fructũ de eo: ⁊ nemini in q̄ peccm̃ regnat: dat̃ regnũ dei. quõ g̃ illi pplo datũ est a q̄ ablatũ ẽ? Sed cõsidera q̄m qδ dat̃: intelligit̃. j. q. j. gr̃a. gratis datũ. q̄bꝰ scꝫ iudeis/g̃ locauit nõ oino q̄si electꝫ ⁊ fidelibꝰ dedit. q̄bus aũt donauit: cũ iudicio electiõis donauit. Roñ. viij. de pe. di. iiij. in domo. Sicut aũt ecc̃ia d̃r regnũ chꝛisti: sic veraciter dici põt regnũ vicarij eiꝰ. scꝫ summi põtificis: q̄ vere d̃r ⁊ est rex: vt. s̄. patuit in tractatu de potẽtia pape. nec alteriꝰ regis q̄ ecc̃ie. Dicit̃ q̄ꝫ ipa ecc̃ia prñs regnũ celoꝝ: q: oꝛdinat ⁊ dirigit ad bona celestia: q̄ i eo intẽdunt̃/vt finis. vñ Mat. xiij. ibi. Et colliget de regno eiꝰ oia scãdala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nunquid de regno illo: vbi nulla scãdala? de regno isto eiꝰ qδ est hic scꝫ ecc̃ia: colligẽtur. ⁊ Mat. xxv. Sile est regnũ celoꝝ decẽ v̄ginibꝰ. vbi Greg. in homilia de v̄ginibꝰ. Sepe in sacro eloq̄o regnũ celoꝝ prñtis tẽpoꝛis ecc̃ia d̃r. ⁊ i alio loco dñs dicit. Mat. xiij. Mittet filiꝰ hois angelos suos: ⁊ colliget de regno eius oia scãdala. neq̧ em̃ in illo regno btitudinis: i quo pax summa est: inueniri scãdala poterũt: q̄ colligãtur. Et vñ rursum dicit Mat. v. Qui g̃ soluerit vnũ de mãdatis istis minimis. ⁊ do. sic ho. minimꝰ vocabit̃ in regno celorũ/scꝫ ecc̃ie prñtis sm̃ Greg. in q̄ doctoꝛ q̄ soluit mandatũ: minimꝰ vocat̃: q: cuiꝰ vita despicit̃: restat vt eiꝰ p̄dicatio cõtẽnat̃. iij. q. vij. §. poꝛro. v̄. itẽ Greg. Iterũ sup illud Mat. xvj. ibi. veniẽtẽ in regno suo. ibi. Greg. dicit regnũ prñs ecc̃ia vocat̃. Et q: nõnulli ex discipulis eiꝰ vsq̧ adeo in coꝛpe victuri erãt: vt ecc̃iam dei cõstructã ↄspicerẽt. Et ↄtra mũdi huiꝰ gl'iam electã ↄsolatoꝛia pmissione dicit̃: sunt q̄dã de hic stãtibꝰ ⁊c. Mat. xvj. ⁊. xxij. Sile est regnũ celoꝝ hoi regi. ibi Greg. i homilia. regnũ celoꝝ prñs ecclesia noiat̃. Cõgregatio q̄ppe iustoꝝ: regnũ celoꝝ d̃r: q: dũ coꝝ coꝛda in terra nil ambiũt: p h̃ qδ ad supna suspirant: iã in eis dñs q̄si in celestibꝰ regnat. ¶ C Distinguit̃ aũt regnũ ecc̃ie: q: q̄dã ps eiꝰ ex fide viuẽs adhuc pegrinat̃ i terris: q̄ d̃r ecc̃ia militãs. q: militia ẽ vita hois sup terrã. Job. vij. sm̃ istã trãslationẽ. sꝫ translatio alia Hieronymi dicit̃. Tẽtatio ẽ vita hois ⁊c. de pe. di. ij. si ei. ad fi. v̄. supfluũ ibi. ⁊ tentatio est ⁊c. Quedã v̄o pars eiꝰ iã deo quẽ videt fruẽs: gl'iat̃ i celis. ⁊ hec ps d̃r ecc̃ia triũphãs ppter subiectionẽ plenã oim repugnãtiũ. Haꝝ vna est tpalis: alia eterna. vna i spe: alia in re. vna p fidẽ ambulãs: alia deũ facie ad faciẽ. ij. ⁊. j. ad Coꝛ. xiij. ⁊. xj. ↄtẽplãs. vna ad deũ tẽdẽs: alia deũ inquãtũ ẽ capax cõpꝛehendẽs. als ↄ ex̃ de sum. tri. c. j. in pn. ibi. incõphẽsibilis. vna tribulationibꝰ ⁊

Ecclesia dicit̃ ciuitas. eius qui sunt ciues.

Regnũ multifariã accipitur.

Ecclesie regnũ distinguit̃.

piculis subdita.xxiij.di.In noie dñi.in pn.ꝛ.xij.q.j.futurã. alia pfecta pace secura. vñ ps.cxxiij. Par sup isrl.i.vidẽs teo deũ.vna in imis posita:alia in supmis locata.xxiij.q.iiij.h aũt.Gala.iiij.ibi. Illa aũt q̃ sursum ẽ hierlm libera est ꝛc.vñ sup illo Luc.x. Intrauit iesus ꝛc.ibi.excepit illũ ꝛc.Aug.de q̃stionib⁹ euãgelij.mystice aũt ꝙ martha acce pit illũ i domũ suã.significat ecclesiã q̃ nũc excipit dñm in co:suũ. Martha so:o: ei⁹ q̃ sedebat ad pedes dñi: et audiebat ꝟbũ ei⁹:significat eãdẽ ecclesiã:ſʒ in futuro sclo vbi cessans ab ope ministerioꝗ indigẽtie sola sapiẽtia p fruit. Q aũt ꝗrit ꝙ so:o: ei⁹ eã nõ adiuuet: occasio dat sentẽtie dñi q̃ ondit istã ecclesiã solicitã esse ꝛ turbari erga plurima:quũ sit vnũ necessariũ:ad qð p mysterij hui⁹ merita puenit. Mariã ꝟo dicit optimã pte elegisse:q: et p hãc ad illã ptẽ redit ꝛ nõ aufert. Itẽ Aug.in homilia q̃ legit sup illo euãgelio:multas differẽtias ponit iter has vitas duas ꝛ ecclesias.ꝛ ibi vide. Itẽ btũs Aug.xij.li.cõfessionũ dicit/vnã ecclesiã scʒ militãtẽ significari p aq̃s q̃ sunt sub firmamẽto.aliã ꝟo triũphãtẽ/p aq̃s q̃ sunt sup firmamẽtũ.Nã aq̃ ppli sunt.Apoca.xvij.de cõ.di.ij.cũ oẽ. ex de cele.mis.cũ marthe.§.verũ. Firmamẽtũ ꝟo vtrũꝗ distiguẽs/designat sacrã scripturã. Propter hãc ꝗ̃o distinctionẽ ecclastici regni/aliqñ regnũ celoꝝ vl regnũ dei/sumit p ecclia pñti q̃ militat i terris:vt ppe dictũ est ꝛ pbatũ.aliqñ sumit p ecclia futura q̃ triũphat i celis:vt Mat. xxv.Uenite bñdicti pris mei pcipite regnũ.ate. possidete regnũ/patũ vobis a ↄstitutiõe mũdi.ibi Aug.Excepto aũt illo regno de q̃ in fine dictur⁹ est: possidere patũ vobis regnũ:regnũ:licet lõge ipari mõ:etiã pñs ecclia ð:.regnũ ei⁹ in q̃ adhuc cũ hoste ↄfligit:donec veniat ad illud pacatissimũ regnũ:vbi sine hoste regnabit. Itẽ Aug. de penitẽtia.Sed dicet aliqs regnare nolo:sufficiat mihi saluũ eẽ. In q̃ pmũ eos fallit:q: eoꝝ nec salus est vlla quoꝝ iniq̃tas pseuerat.Deide si ẽ aliq̃ differẽtia iter regnãtes et nõ regnãtes:opꝫ tñ ꝙ in vno regno sint oẽs: ne in hostiũ aut i alioꝝ nũero deputent ꝛ ceteris regnãtib⁹ ipi pareãt.oẽs ei romani romanũ regnũ possidẽt:ꝗuis nõ oẽs i eo regnẽt.Nõ aũt duo sunt regna in ecclia:ſʒ vnũ est regnũ: q: vn⁹ est vtriusꝗ finis. vn⁹ est vterꝗ rex.scʒ xp̃s q̃ in vtraꝗ ecclia regnat:ſʒ diuersimode. Nã in ecclia viatoꝝ regnat per fidẽ: in ecclia btõꝝ p apertã visionẽ.ij.ad Cor.v.ꝛ.j.Cor.xiij. Est g̃ hoc regnũ vnũ/pꝑter finis et pncipij vnitatẽ:ſʒ ẽ distinctũ pꝑter stat⁹ diuersitatẽ.lx.di. singula.Cõpꝛhẽdit aũt h regnũ nõ solũ oẽs electos:sed etiã oẽs scos angelos.vna em̃ ciuitas ꝛ vnũ regnũ dei ex sctis angelis ꝛ hoĩb⁹ ↄstituit. vt Aug.di.x.li.de ci.dei.

Dei regno mũdi regnũ opponit

¶ Huic regno dei opponit regnũ mũdi:qð ð: terrenũ:q: bona terrena p fine cõstituit:a q̃ regno dicunt reges terre.ps.cxlviij.Reges terre ꝛ oẽs ppli.ꝛ alibi ps.ij. Adstiterũt reges terre ꝛc.xxiij.q.iiij.nõ inuenit.ꝛ.c.seque. et alibi.Regna terre cãtate deo psallite dño.ps.lxvij.Dicit ꝙ regnũ diaboli:q: in illo diabol⁹ regnat. Mat.xij. et Luc.xj.ibi.Si aũt ꝛ sathanas in seipm diuisus est:quõ stabit regnũ ipi⁹? Ipe est em̃ rex sup oẽs filios supbie. Iob.xli.q: in eis p maliciã regnat:sicut xp̃s in iustis p grãm.Ipe etiã ẽ rex oim q̃ in aq̃s sunt.vbi scił voluptas luxurie ppago ꝛ irrigatio nuptiaꝝ.de pe.di.ij.§.ei.em̃. ppe fine.Dormit em̃ iste rex in locis humẽtib⁹. Iob.xl.in labijs detractoꝝ.in vẽtrib⁹ gulosoꝝ:ꝛ in pudedis luxuriosoꝝ.Iste ẽ etiã ille rex:de q̃ Apoca.ix.ibi. Et habebãt sup se regẽ angelũ abyssi:cui nomẽ hebrayce laabadõ: grece aũt apollion:ꝛ latine hñs nomẽ exterminãs.Laabadon pdẽs interptat.vel interficiẽs:q: iste rex circuit q̃rẽs quẽ deuo:et.j.Pet.vlt.iij.q.j.nlli. Et h regnũ diaboli malos hoĩes ꝛ malos ãgelos cõpꝛhẽdit.Mat.xxv.ibi:Qui paratus ẽ diabolo ꝛ angel ei⁹. Differũt aũt plurimũ h duo regna.Uñ btũs Aug.v.de ci.dei loquẽs de his regnis sub noie ciuitatis/ait.ꝙ tãtũ distãt he ciuitates quãtũ distat celũ a terra.a tpali leticia vita eterna.ab inanib⁹ laudib⁹ solida gl̃ia.a societate mo:taliũ societas angeloꝝ:ꝛ a lumine solis ꝛ lune lumen ei⁹ q̃ fecit solẽ ꝛ lunã.de quo ps. xxv.ꝛ in lumine tuo videbim⁹ lumẽ.Et in li.xiiij. ait eas differre sicut differt viuere ſm carnẽ ꝛ ſm spm̃.ꝛ sicut differt supbia ꝛ hũilitas. Alias ꝙ plures differẽtias tãgit harũ ciuitatũ ꝛ regnoꝝ.

Regni dei ꝛ mũdi descrimen.

¶ Hec aũt duo regna quãtũ ad hoĩes pmista sunt in hac vita.xxiij.q.iiij.hic aũtẽ.q: ꝛ boni cũ malis:ꝛ mali cũ bonis miscent:et ambo tpalibus bonis piter vtunt.ꝛ malis piter affligunt:donec vltimo iudicio separẽtur.ꝛ vnuſqꝗ recipiat suũ finẽ: cui⁹ nullus est finis. Ut Aug.dicit.xviij.li.de ciui.dei.in area em̃ eccłe frumẽtũ mistũ paleis ↄtinet:donec veniat xp̃s. Mat.iij.ꝛ Luc.iij.arec vẽtilato: triticũ disiungẽs a paleis.electos videlꝫ a repꝛobis.rectos a puersis:qꝫ distinctio designat p virgines prudẽtes ꝛ fatuas. p pisces bonos ꝛ malos in sagena collectos.p vasa hono:is ꝛ vasa cõtumelie.ij.ad Timoth.ij. De pabola virginũ Math. xxv.de piscibus ꝛ sagena. et de zizania mista cum tritico. Mat.xiij.De ista mistura in ecclia ista militãti.j.ad Cor. v.§.q.j.spũsctũs.ij.q.j.multi.xj.q.iij.nolite.xxiij.q.iiij.qui sm.cũ duob⁹.c.seque.ꝛ.c.q̃dã.vij.q.j.§.h aũt.de cõ.di.iiij. est vnitas.vbi no.q̃re mali vocant palee.ꝛ.c.quõ exandit.ꝛ.xxiij.q.vij.c.j.in fi.vbi Aug.ponit similitudines q̃tuo: misture in ecclia.scʒ palee cũ grano i area.ꝛ pisciũ bonorũ ꝛ maloꝝ in reti.et hedoꝝ ꝛ agnoꝝ in grege.ꝛ vaso:ũ ↄtumelie ꝛ hono:is i domo.Uñ ꝛ Aug.de q̃stionib⁹ euãgelij sup illud Mat.xiij.ibi. Ne fo:te colligẽtes zizaniã/ eradicetis sil ꝛ triticũ.ait.i q̃ eos patiẽtissimos reddidit hoc em̃ dicit:q: boni quũ adhuc infirmi sunt opus hñt in q̃busdã maloꝝ cõmistiõe:siue vt p eos exerceãtur.xxiij.q. iiij.hic aũtẽ.vij.q.j.§.hoc aũt.siue vt eoꝝ cõparatiõe magna illis exho:tatio fiat/vt incitent ad meli⁹: aut fo:te simul eradicat triticũ quũ auferunt zizania:q: multi pmo zizania sunt:ꝛ postea triticũ fiũt.q̃ nisi patiẽter quũ mali sunt tolerent: ad laudabilẽ imitationẽ nõ puenirũt.itaꝗ si euulsi fuerint:simul eradicabit ꝛ triticũ qð futuri essent si eis pceret. Itẽ sup illud Mat.xiij.ibi:Quã quũ impleta esset:edu.ꝛ se.litus se.ele.bo.in va.sua.ma.aũt fo.miserũt.Greg.in homilia. Sicut em̃ mare sclm:ita scli finẽ significat litus maris.in q̃ scʒ fine/boni pisces i vasis eligunt:mali pꝛiciunt fo:as:q: ꝛ elect⁹ q̃sꝗ in tabernacula eterna recipit:ꝛ interni regis luce pdita/ad exterio:es tenebras repꝛobi ptrahunt. Nũc em̃ malos bonosꝗ cõiter quasi pmistos pisces fidei sagena ↄtinet:sed lit⁹ indicat sagena eccłe qd trahebat. Itẽ sup Mat.xxv.i pn.de decẽ ꝟginib⁹.Greg.in homilia. In qnꝗ em̃ co:pis sensib⁹ vnusqꝗ subsistit. Geminat⁹ em̃ quan⁹ denariũ pficit:ꝛ q: ex vtroꝗ sexu fideliũ multitudo colligit:sctã ecclia. p ꝟginibus silis denũciat:in q̃ q: mali cũ bonis:ꝛ repꝛobi cũ electis admisti sunt:recte silis ꝟginib⁹ prudẽtib⁹ ꝛ fatuis esse phibet. Propter hãc permistionẽ nõnulli ad regnũ xp̃i ptinere vident:q: sunt intra ecclesiã numero: q̃ finaliter ab ei⁹ regno excludẽtur:q: nõ sunt intra ecclesiã merito. Uñ Aug.in li.de correctiõe ꝛ grã. Mirãdum est q̃re de⁹ dedit q̃busdã filijs pditiõis fidẽ opantẽ p dilectionẽ:nec dat in ea pseuerãtiã. Itẽ Greg. Multi bene incipiũt q̃ in malo vitã suã finiũt.hec legunt de pe.di.ij. §.euidẽter.ꝟ.mirãdũ.ꝛ.ꝟ.multi.ate sunt capitula sub illo.§.maxime.h hꝫ locũ in hypocritis: de q̃b⁹.e.di.c.citi⁹. Ceterũ vterꝗ ciuitati vl regno rex q̃ ad hãc vitã sunt necessarie: cõis e vsus.xij.q.j.c.j.ſʒ finis vtrẽdi su⁹ cuiusꝗ popul⁹ multũꝗ diuersus:vt Aug.dic.xix.de ciui.dei.vtrũꝗ regnũ leges hꝫ diuersas.pꝑter qð xp̃i regnũ a terreno regno disco:dat:ꝛ sepe iras ꝛ odia ꝛ psecutionũ ipet⁹ sustĩnet.vñ Ro.vij.Uideo aũt aliam legẽ ꝛc.h duplex regnũ initiatũ ẽ ꝛ signatũ i abel ꝛ cayn.Gen.iiij. In abel ecclia iustoꝝ:q: ipe pm⁹ iust⁹. Mat.xxiij.ibi.a sanguine abel iusti. In cayn maligno ecclia malignãtiũ.ps.xxv. Odiui ecclesiã malignãtiũ.de cayn malitia Gen.iiij.xxiiij.q.v.scriptũ.iij.q.vij.i qũb⁹. Ue aũt illis q̃ viã cayn abierũt.vide c.ij. Et in duob⁹ abꝛae filijs isaac ꝛ hismael: de q̃b⁹ Gen.

xvi.⁊.xxi. Per isaac natū de libera ecclia electoꝝ a pctō liberoꝝ et si ceciderūt resurgētiū. Per hismael ferū. Gen. xvi. ⁊ fratrē Ysaac ꝑsequētem/ ecclia ⁊ regnū reprobоꝝ. de his. lvi. di. hismael. xxiij. q. iiij. qui sm. Gala. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. Ab exordio ꝙppe generis humani semꝑ fuerūt hoies ad vtrūqꝫ regnū ꝑtinentes: vñ ⁊ vocati sunt filij dei ⁊ filij hoim. Gen. vi. ⁊. xxxv. q. i. cū igitur. ⁊ ibi glos. ps. iiij. Filij hoim vsqꝫquo graui corde. et ps. lxxxi. Et filij excelsi oēs. Totūqꝫ genus humanū cōprehendit hoc duplici regno: ita vt necessariū sit ad alterum horū quēlibet ꝑtinere. vna distinctio intelligi pōt ꝑ distinctionē lucis ⁊ tenebrarū factarū in mūdi ꝑncipio. Gen. i. Hoc etiā duplex regnū ꝑ duas ciuitates intelligit/ scꝫ hierlm ⁊ babyloniā: vt. s. dictū est. Hierlm em̄: q̄ visio pacis interpretatur: designat regnū christi. Babylon vo: q̄ interpretatur ꝯfusio: regnū diaboli insinuat. de q̄ babylō Apoca. xviij. hoc aūt ecclie regnū dicit orthodoxorum. i. recte gl'iosum: cui⁹ gl'iam tāgit dauid ps. lxxxvi. quū ait. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. qđ tā de militāti: q̄ de triumphanti ecclesia intelligi pōt. ⁊ Esa. vlt. đ: de hierlm q̄ figurat ecclesiā: vt delicijs affluat/ ab oīmoda gl'ia ei⁹. dicitur quidē ecclia gl'iosa ꝑpter bona q̄ hꝫ gl'ia digna. scꝫ meritoꝝ ⁊ virtutū ꝑconia. est aūt gl'ia sm Tulliū/ alicui⁹ dici vel facti magni frequēs fama cū laude. ¶ Articulus. lxij. A

Vmvero ecclesia regnū dicat: vt pꝫ ex ꝑmissis: cōsiderādū ē q̄ et q̄t sunt illa ex qb⁹ regnū aliqđ đ: gl'iosuꝫ vt cū illa inuenient ꝑcipue in ecclastica cōmunitate: dicat merito regnū ecclie gl'iosum: sicut đ: in ps. Gloriā magnificētie regni tui. i. magnificā gloriā. et ps. cxliiij. Magnificētiā gl'ie scitatis tue loquent. ⁊ ibidē. Gloriā regni tui dicēt. Est aūt gloriosuꝫ regnū q̄druplex: q: q̄druplicitер đ: regnū dei sm Innocē. iij. in sermonib⁹. Regnū dei đ: ecclia vniuersalis: celestis ꝑria: fides recta: sacra scriptura. Regnū ꝑmū est in ꝑātri exilio. de q̄ Mattħ. xiij. Colligēt de regno ei⁹ oīa scādala. de quo. s. in ar. pxi. vđ. ꝙ aūt satis dixi. Scđm in ꝑpolo. Mattħ. xxv. ibi. possidere regnū. Tertiū in corde. Luc. xvij. regnū dei intra vos est. Quartū codices. Mat. xxi. auferet a vobis regnū ⁊c. et de his. s. in pxi. ar. vđ. ꝙ aūt. Istoꝝ regnoꝝ dicunt veri reges: ⁊ q̄ vere dn̄ant: de qb⁹ Cassiodorus sup ps. xxxiij. Reges terre sunt q̄ corporibus suis diuinitatis munere dn̄ant. Nā ille vere rex nō đ: q̄ seruire monstrat. vñ ⁊ Greg. in moralib⁹ li. vi. Qui mēbrorū suoꝝ mot⁹ bn̄ regere sciūt: nō immerito reges vocātur. ⁊ se male regentes indigni sunt regali noie. ij. q. i. scelus. đ. Scelus qđ lotharius rex: si em̄ rex veraciter dici possit: q̄ nullo salubri regimine corporis appetitus refrenat: sꝫ lubrica eneruatione magis ei⁹ illicitis motib⁹ cedit ⁊c. De regno ait Ber. sup Missus est. Veni dn̄e iesu: aufer scādalum de regno tuo/ qđ est aīa mea: vt regnes tu q̄ debes in ea. Venit em̄ auaritia ⁊ vendicat sibi sedē in me. Iactātia cupit dn̄ari mihi. Supbia vult mihi esse rex. Luxuria dicit: ego regnabo ab initio. detractatio/ ira/ inuidia certāt in meipo/ cui⁹ potissimū esse videar. ego resisto: enitor: te esse dn̄m meū. clamo ⁊ dico nō habeo regē nisi dn̄m meū. Ioā. xviij. veni ḡ dn̄e. ps. lviij. Disꝑde (al's disꝑge) illos in vtute tua. et regnabis in me: quia tu es ipse rex meus ⁊ de⁹ meus.

Regnū qb⁹ reddat gloriosum.

¶ B Sūt aūt. x. ꝯditiōes ꝑcipue/ q̄ regnū efficiūt gloriosuꝫ. Prima ꝙ recte sit institutū. scđa ꝙ sit antiquū. tertia ꝙ sit ordinatū. q̄rta ꝙ sit vnitū. q̄nta ꝙ sit iustū ⁊ bonū. sexta ꝙ sit amplū ⁊ magnū. septima ꝙ sit abūdnas et copiosuꝫ. octaua ꝙ sit forte ⁊ firmū. nona ꝙ sit pacificū ⁊ quietū. decima ꝙ sit durabile ⁊ ꝑpetuū. Sed anteq̄ ad harū ꝯditionū expositionē ⁊ ꝓbationē veniā: ꝑmittēdū est/ q̄d intelligat noie regis/ regnū regētis. Vn̄ sciendū est/ ꝙ in oīb⁹ q̄ ad finē aliquē ordinant: in qb⁹ ꝯtingit sic et aliter ꝓcedere: opus est aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad finē aliquē ꝑueniat. Nā nauis vt ad portū ꝑueniat: gubernatore indiget. ⁊ christo dormiēte nauis fluctuabat. ⁊ Mat. viij. Mar. v. Luc. viij. q̄ si nō fuerit: vel dormierit nauis non ꝑueniet ad portū. Prouerb. iij. in fi. ibi. Et q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo. facit. vij. q. i. sciscitaris. ibi. q: si ꝑniciosuꝫ est ꝑretā. i. gubernatorē nauis a prora in tranq̄llitate nauim deserere q̄ntomagis in fluctib⁹. Hominis aūt est aliq̄s finis ad quē tota eius vita ⁊ actio ordinat: quū sit agēs ꝑ intellectū: cuius est manifeste ad finē operari: ad quē finē rector ecclesie paulus dirigit ad Rom. vi. in fi. ibi. Habētes quidē fructū in sanctificationē. de q̄ plene in ꝑma collatiōe moysi de destinatiōe monachi. ⁊ fi. i li. coll. Io. cassiodori. finē vo vitā eternā. Cōtingit aūt hoies diuersimode ad finē intētum ꝓcedere: qđ ipsa diuersitas humanoꝝ studioꝝ ⁊ actionū declarat. Indiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt homini est vt sit aīal sociale ⁊ politicū in societate ⁊ multitudine viuēs magis/ q̄ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ se sufficiēter trāsire vitā nō pōt: vñ ē necessariū ꝙ in multitudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vñ Prouerb. xviij. Frater q̄ iuuat a fratre: quasi ciuitas firma. Hoc autem euidētissime declarat per hoc ꝙ est ꝓpium hoīs locutiōe vti: ꝑ quā vn⁹ hō alijs suā cōceptione exprimere pōt totaliter. vñ Aug. i enchiridion. Et vtiqꝫ vba ꝓpria sunt instituta: vt eis quisqꝫ in alteri⁹ noticiā cogitatiōes suas ꝓferat. xxij. q. ij. is aūt. hoc cōsiderās Salomon ait Eccle. iiij. b. Melius est duo q̄ vnū esse. hn̄t em̄ emolumentum mutue societatis. lxxxi. di. in oibus. vđ. de hoc. Sicut ergo naturale est hoi in societate viuere: sic necesse est in oīb⁹ esse aliquē ꝑ quē multitudo regat. Nā multis existentib⁹ hoīb⁹: ⁊ vnoquoqꝫ id qđ est sibi cōgruū ꝓuidēte. vñ li. iudicū. In illo tpe nō erat rex in isrł: sꝫ vnusquisqꝫ qđ rectū erat in oculis suis faciebat. Iudic. vlt. sꝫ ꝯ tales đ: Ve q̄ sapiētes estis in oculis vr̄is. Esa. v. ex̄ de cōsti. ne innitaris. Multitudo in diuersa disꝑgeret nisi esset aliq̄s q̄ haberet curā multitudinis. qđ ꝯsiderās salomō dixit Prouer. xi. b. Ubi nō est gubernator: dissipabit ppłs. Et Innocē. iij. ex̄ de ap. oblate. §. superior. ibi: ne gregi dn̄ico desit cura pastoris. ⁊ ex̄ de elec. ne ꝑ defectu. Hoc aūt rōnabiliter accidit. Nō em̄ idē est qđ comune/ ⁊ qđ ꝓpriū ē. ꝓpria q̄dē differūt: cōmunia vniunt. xxiij. q. vij. qđ autē. in oibus aūt q̄ in vnū ordinant: vnū inuenit alteri⁹ regitiuū. In vniuersitate em̄ corporū/ ꝑ ꝑmū corp⁹ scꝫ celeste/ alia corpora ordine q̄dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaqꝫ corpora ꝑ creaturā rōnalē. in hoie etiā aīa regit corpus. arg. xxxviij. di. sedulo. atqꝫ inter ꝑtes aīe/ irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis rōne regunt. Oportet ḡ in oī multitudine aliqđ cē regimē. sic corp⁹ a capite regit. ex̄ de sacra. vnc. c. i. §. i vbi ce. Cōtingit aūt i q̄busdā q̄ ordinant ad finē recte: nō recte ꝓcedere. Recte aūt dirigit vnūquodqꝫ q̄n ad debitū finē deducit. Nō recte q̄n nō ad finē couenientē. Si ḡ nō ad bonū cōe multitudinis: sꝫ ad bonū ꝑuatū regētis regnū ordinet: erit regnū iniustū atqꝫ ꝑuersuꝫ. vñ ⁊ dn̄s talib⁹ rectorib⁹ cōminat ꝑ Ezech. dicēs. Ezech. xxxiiij. a. Ve pastorib⁹ israeli q̄ pascebāt semetipos. q̄si sua ꝓpa cōmoda q̄rētes. Phil. ij. viij. q. i. sunt in ecclia. xxiij. q. iiij. tres ꝑsonas. Nonne greges pascunt a pastorib⁹: q̄si di. sic. xcv. di. ecce. i. Pet. v. ibi. Pascite eū q̄ in vobis est gregē. Bonū siquidē gregis pastores q̄rere debent. ⁊ rectores q̄qꝫ bonū multitudinis sibi subiecte. facit. xxiij. q. viij. vt ꝓdē. ⁊ ar. vij. q. i. §. h autē. al's talis rector tyrānus vocat. noie a fortitudine ⁊ oppressione deriuato: q: scꝫ ꝑ potētiā opprimit: vt nērorh. nō ꝑ iustitiā regit. vi. di. §. fi. vñ ⁊ apud antiq̄s potētes q̄qꝫ tyrāni vocabant. Dan. iij. in ꝑn. ⁊ de hoc. s. satis. in. xij. ⁊. xxxvij. ar. Si vo iniustū regnū nō ꝑ vnū fiat: sꝫ ꝑ plures. siq̄dē ꝑ paucos holigarchia vocat. i. ꝑncipat⁹ paucoꝝ/ scꝫ q̄n pauci ꝓpter diuitias opprimūt plebē sola pluralitate a tyrāno differētes. Si vo iniquū regnū exerceat ꝑ multos: democratia noiat. i. ꝑtās ppłi/ q̄n. s. ppłs plebeoꝝ ꝑ potētiā opꝑmūt diuites ⁊ nobiles. sic eī ⁊ ppłs tot⁹ ē q̄si vn⁹ tyrān⁹. Silr ⁊ iustū regnū distri

Cōditiones regnū reddentes gl'iosuꝫ.

gul opz. Si eñi administret̃ p aliquã multitudinẽ cõi noie politia vocat̃: vtputa bellatoꝝ in ciuitate vel puincia. Si ṽo administret̃ p paucos ṽtuosos: hmõi regnũ aristocratia vocat̃. i. potentat⁹ optim⁹ vel optimoꝝ: q̃ ppter hoc optimates dicunt̃. Dañ. iij. ibi: Optimates q̃ erãt in potestatib⁹ cõstituti. ꝛ. xcvi. dist. cõstãtin⁹. in pn. Si ṽo iustum regnũ ad vnũ tm̃ ptineat: illud ppꝛie vocat̃ monarchia. ex̃ de elec. fundamẽta. §. ne aũt. ꝛ ibi d: etiã de optimatib⁹ vñ dñs p Ezech. dicit Ezech. xxxvij. g. Seruus me⁹ dauid sup oẽs erit: ꝛ pastoꝛ vn⁹ erit oim eoꝝ. Ex quo manifeste apparet/ ꝙ de ratione regis est/ ꝙ sit q̃ p̃sit: ꝛ ꝙ sit pastoꝛ bonũ cõe multitudinis: ꝛ nõ suũ q̃rens. Quia aũt multe cõitates sunt/ scz domoꝝ/ vicoꝝ/ ciuitatũ/ ꝛ regnoꝝ: q̃ pfectam cõitatẽ regit. i. ciuitatẽ vel puinciã antonomastice vocat̃ rex. Qui ṽo domũ: p̃familias. xxiij. q. iiij. duo ista. Ex dictis ḡ pꝫ/ ꝙ rex est q̃ vni⁹ multitudinẽ ciuitatis vel puincie: ꝛ ppter bonũ cõe regit. vñ Salomõ dicit Ecclesiastes. v. Vniuerse terre rex imperat seruiẽti. ¶ C Dis pmissis/ inq̃rendũ est q̃d puincie vel ciuitati magis expedit: vtrũ plurib⁹ regibus vti vel vno. Hoc aũt cõsiderari põt ex fine regiminis. Ad hoc eñi cuiuslibet regẽtis ferri dꝫ intẽtio: vt salutẽ pcuret subditoꝝ. Bonũ autẽ ꝛ salus cõsociate multitudinis est/ vt eius vnitas conseruet̃: q̃ dr̃ pax. q̃ remota socialis vite perit vtilitas. facit ad h. xxiij. q. j. noli. ibi: Bellũ gerit̃ vt pax fiat. ꝛ ibi: Si autẽ pax humana tã dulcis est p tẽpoꝛali salute ꝛc̃. qñimmo multitudo dissentiẽs sibiipsi fit onerosa. Et ſm legem multitudo onerosa nihil hꝫ honesti. in aut. de refe. i fi. coll. ij. vñ aplꝰs cõmendans fidelis multitudinis vnitatem/ dicit: Soliciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Eph. iiij. a. Manifestũ est aũt ꝙ vnitatẽ põt efficere magis q̃d est p se vnũ/ q̃ plures: sicut efficacissima cã calefactiõis est q̃d p se calidũ est: vtilius ḡ est vni⁹ regnũ q̃ pluriũ. Itẽ vniri dicunt̃ plura p appꝛopinquationẽ ad vnũ: meli⁹ ḡ regis vni⁹ q̃ pluriũ: ex eo ꝙ plus appꝛopinq̃t ad vnũ. Ea etiã q̃ ſm naturã sunt: optime se habẽt. Omne aũt naturale regnũ ab vno est. vñ ꝛ in mẽbꝛoꝛũ multitudine vnũ est q̃d pncipaliter mouet/ scz coꝛ: et in partib⁹ aie/ vna vis pncipalr̃ p̃sidet scz rõ. Et in apib⁹ vn⁹ rex: et in vniuerso vn⁹ de⁹ oim factoꝛ ꝛ rectoꝛ. ad hoc. vij. q. j. in apib⁹. ex̃ de sum. trini. c. j. ois eñi multitudo deriuat̃ ab vno. vñ vnus hõ pꝛimo fuit creat⁹: a quo oẽs eiusdẽ vni⁹ nature. vt dicit Amb. in lib. de paradiso. ꝛ ponit̃. xxxiij. q. v. nec illud. h pbat̃ experimẽtis. Nã puincie vel ciuitates/ q̃ nõ regunt̃ ab vno: dissensionib⁹ laboꝛãt: ꝛ absq̃ pace fluctuãt. vt videat̃ ipleri q̃d dñs p pphãm q̃rit̃ dicẽs: Pastoꝛes mlti demoliti sũt vineã. Hiere. xij. c. E cõtrario ṽo puincie ꝛ ciuitates/ q̃ sub vno rege regunt̃: pace cõiter gaudẽt/ iustitia floꝛẽt ꝛ affluẽtia rerũ letãt̃. vñ dñs p magno mũere p pphas suos pmittit/ ꝙ ponẽt sibi caput vnũ: ꝛ princeps vn⁹ erit in medio eoꝝ. Ezech. xxxvij. f. de hoc. s. in arti. xl. ṽ. adhuc nulli. ꝛ. ṽ. item ꝙ sit. Sicut autem regnum regis est optimum: ita regnum tyꝛãni est pessimũ. Opponitur eñi politie quidẽ democratia. vtraq̃ eñi sicut. s. ṽ. si ṽo. cũ. ṽ. seq. apparet. ẽ regnũ q̃d p plures exercet̃. aristocratie ṽo holigarchia. vtraq̃ eñi p paucos. q̃d aũt sit regnũ optimũ dñsuz est pꝛi⁹. Si ḡ optimo opponit̃ pessimũ: necesse est ꝙ tyꝛãni regnũ regni vel ciuitatis sit pessimũ. Nec etiã tyꝛãnice factiõis puersitas laudabilis erit: si regia clemẽtia tyꝛãnice subditos tractet: nec vituperet̃ oꝛdo regie p̃tãtis/ si rex crudelitate tyꝛãnica seuiat. xiiij. q. v. neq̃ si agis. Item ṽtus vnita magis est efficax ad effectũ inducẽdũ q̃ dispsa vel diminuta. Multi eñi cõgregati simul trahunt/ q̃d singulariter a singulis trahi nõ põt: sicut ḡ vtili⁹ est ṽtutẽ operantẽ ad bonũ esse magis vnã quã sit ṽtuosio: ad operandũ: ita magis est noxi⁹: si ṽtus. i. potẽtia operans malũ sit vna q̃ diuisa. ¶ D Expedit ḡ vt regnũ iustũ sit vni⁹ tm̃/ ad hoc vt sit foꝛtius/ ꝙ si in iniustitiã declinat regnũ: expedit magis vt sit multoꝛũ vt sit debili⁹: ꝛ se inuicẽ impediãt. vñ Salomon: Inter supbos semp sunt iurgia. Pꝛouerb. xiij. et/ Vbi superbia: ibi contumelia. Pꝛouer. xi. Inter iniusta ergo regimina intolerabilius est democratia. i. p̃tãs ppl̃i. quãdo totus ppl̃s sicut vn⁹ tyꝛãn⁹ est. vt. s. dixi. Pessimũ ṽo tyꝛãnis: ꝛ hoc manifeste apparet/ si quis cõsideret mala q̃ ex tyꝛãnis pueniũt: de q̃b⁹ etiam dixi. s. lxiij. ar. ṽ. tyꝛãnis. Quia eñi tyꝛann⁹ cõtempto bono cõi/ q̃rit pꝛiuatũ: cõns est vt diuersimode grauet/ ſm ꝙ diuersis passiõib⁹ subiacet ad bona aliq̃ affectãda: quia eñi passione cupiditatis dñat̃: bona subditoꝝ rapit. vnde Salomon: Rex iustus erigit terrã: vir auarus destruit eã. Pꝛouer. xxix. Si ṽo iracũdie passioni subiaceat p nihilo sanguinẽ fundit. vñ Ezech. xxij. f. Pꝛinceps ei⁹ in medio ei⁹ q̃si lupi rapiẽtes p̃dã ad effundendũ sanguinẽ. Hoc ḡ regnũ fugiendũ esse sapiẽs monet dicẽs Eccl̃i. ix. c. Lõge esto ab hoie habẽte potestatẽ occidendi: q̃si scz non p iustitia: sed p p̃tãtẽ occidit p volũtatis libidine. sic ḡ nulla põt esse securitas: sꝫ oĩa sunt incerta quñ a iure discedit̃. Nec solũ grauat tyꝛãnus subditos in coꝛpoꝛalib⁹: sꝫ etiã bona spũalia eoꝝ impedit. q̃ eñi plus p̃esse appetit q̃ pꝛodesse: oẽm pfectũ subditoꝝ impedit. ar. bo. xlvij. di. c. virũ. lxxxiij. di. nihil. suspicãs oim subditoꝝ excellentiã sue iniq̃ dñationis p̃iudiciũ. xxiij. q. vij. ꝙ aũt. ibi: Quis eñi auarꝰ q̃rit possessoꝛẽ? q̃s dñandi cupiditate inflatus/ desiderat h̃re cõsoꝛtẽ? Conant̃ eñi tyꝛãni ne eoꝝ subditi ṽtuosi effecti magnanimitatis cõcipiant spũs: ꝛ eoꝝ iniquã dñationẽ nõ ferant. Conant̃ etiã ne subditi inter se pacẽ habeãt: vt dũ vn⁹ de altero nõ cõfidit: cõtra ei⁹ dñiũ aliq̃d moliri nõ possint. Pꝛocurãt etiã tyꝛãni ne eoꝝ subditi potẽtes ꝛ diuites sint: ne talia sint eis nociua: vt ꝯ charitatem viuentes/ ꝯ se possint dicere: gaudem⁹ sup iniq̃tate/ nõ congaudem⁹ sup ṽitate. ꝯtra illud. j. ad Coꝛ. xiij. ibi: Nõ gaudet sup iniq̃tate. vñ de tyꝛanno põt dici verbũ Job: Sonitus terroꝛis semp in auribus illi⁹: ꝛ quũ pax sit semp insidias suspicat̃. Job. xv. Ex hoc aũt ꝯtingit vt dũ p̃sidẽtes: qui subditos ad virtutes inducere deberẽt: virtuti subditoꝝ nequiter inuidẽt: ꝛ eã p posse impediũt: vt sub tyꝛannis pauci ṽtuosi inueniant̃. vñ ḡ dicit Leo papa. Integritas p̃sidentiũ salus est subditoꝝ. lxj. di. miramur. ad pn. ꝛ ſm Aristo. apud illos inueniunt̃ foꝛtes viri: apud q̃s foꝛtissimi quiq̃ honoꝛant̃. Et Tullius: Iacent semp ꝛ parũ vigẽt: que apud quosq̃ impꝛobant̃. Naturale etiã est vt hoies sub timoꝛe nutriti/ i ſuilẽ degenerẽt animũ. vt. xxiij. q. vj. §. ex his. ꝛ vt pusillanimes fiãt ad oẽ opus virile et strenuũ: q̃d experimẽtis pꝫ in puincijs q̃ diu sub tyꝛãnis fuerũt. vñ Col. iij. d. Patres nolite ad idignationẽ filios vestros puocare: vt nõ pusillo aio fiãt. Salomõ: Regnãtibus impijs ruine hoim. ꝛ iterũ: Quũ impij sumpserint p̃ncipatũ: gemet ppl̃s. Pꝛouer. xxix. q̃si sub ſuitute redactus. ꝛ iterũ: Quũ surrexerint impij: abscondent̃ hoies. Pꝛouer. xxviij. c. in fi. vt tyꝛãnoꝝ crudelitatẽ euadãt. Nec est mirũ: q: hõ absq̃ rõne ſm animi sui libidinẽ p̃sidens/ nihil differt a bestia. vñ Salomõ: Leo rugiẽs: ꝛ vꝛsus esuriẽs: pnceps impi⁹ sup ppl̃m pauperẽ. Pꝛouerb. xxviij. ꝛ ideo a tyꝛãno se abscodũt hoies sicut a crudelib⁹ bestijs: q: optimũ ꝛ pessimũ regimẽ ꝯsistit in monarchia. i. in pncipatu vni⁹. Multis ppter tyꝛãnoꝝ malitiã reddit̃ regia dignitas odiosa. Quidã ṽo dũ regimẽ regis desiderant: incidunt in seuitias tyꝛannoꝛũ rectoꝛesq̃ cõplures tyꝛannidẽ exercent sub p̃textu regie dignitatis. Hoꝛũ quidem exemplũ euidẽter apparet in romana republica. Regib⁹ eñi a romano ppl̃o expulsis: dũ regimẽ vel poti⁹ fastũ et tyꝛannidem ferre nõ possent: instituerũt sibi cõsules. di. ij. quedã. ꝛ alios magistrat⁹ p q̃s ceperunt regi ꝛ dirigi. vñ ꝛ vna de autẽticis est autẽtica de cõsulib⁹. Et sicut refert Sallusti⁹: Incredibile est memoꝛatu quãtũ adepta libertate breui romana creuit ciuitas. Plurimũ nãq̃ ꝯtingit vt hoies sub rege viuẽtes/ segni⁹ ad bonũ cõe nitant̃: vtpote existimãtes id q̃d ad bonũ cõe impẽdũt: nõ sibiipsis cõferre: sed alteri sub cuius p̃tãte vident esse bona cõia. Quum ṽo nõ vident cõmune esse in potestate vnius: nõ

Vtrum expediat cõitati p vnũ aut plures regi.

Regnuꝫ iustũ vni⁹ tm̃.

Regia dignitas odiosa reddit̃.

accedūt ad bonū cōmune. quasi ad id qđ est alterius: sed
quilibet ascēdit ad id sicut ad suū. vñ in experimēto appa
ret ꝙ vna ciuitas ꝑ annuos rectores administrata/plus
pōt ītrdū: ꝙ͂ rex ꝗ haberet tres vel ꝗtuor ciuitates. Par
uaq̄ʒ seruitia exacta a regibus grauius ferunt: ꝙ͂ magna
onera si a cōmunitate ciuiū imponant. qđ in romana re
publica euenit. Nā vt scribit Titus Liuius prima decade
ꝑ totū. Plebs ꝛ ad militiā scribebat: ꝛ ꝓ militātibus sti
pendia exoluebāt. Et quū stipendijs soluēdis nō suffice
ret erariū: in vsus publicos opes cōuenere priuate/adeo
vt ꝑter singulos aureos anulos: singulaq̄ʒ decora dino
dia: que erant dignitatis insignia: nullū auri in republi
ca fundebat. Sed q: fatigabant dissensionibus ꝯtinuis:
que vsq̄ʒ ad bella ciuilia excreuerūt: ꝗbus bellis ciuilibꝰ
eis libertas/ad quā multū studuerāt: de manibus erepta
est: ꝛ sub potestate imperatorū esse ceperūt: ꝗ se reges ap
pellare noluerūt: q: romanis fuerat nomē regiū odiosuʒ.
Horū autē quidā more regio cōmune fideliter ꝓcurauerunt: ꝑ quorū studiū romana respublica adaucta est ꝛ cō
seruata. Plurimi ṽo eorū in subditos quidē tyranni: ad
hostes ṽo desides effecti ꝛ imbecilles/romanā rempubli
cā ad nihilū redegerunt. Similis etiā ꝓcessus fuit in po
pulo iudeoꝝ. Primo quidē dū iudicibꝰ regebant: vndiq̄ʒ
diripiebant ab hostibꝰ: ꝛ vnusquisq̄ʒ qđ erat bonū in suis
oculis faciebat. vt in lib. Judicū ꝑ totū. ꝛ. c. vlti. in fi. Re
gibus ṽo eis diuinitus datis ad eoꝝ instantiā. j. Regū. ix.
Propter regū malitiā a cultu vnius dei recesserūt: ꝛ fina
liter in captiuitatē sunt ducti. Tob. j. Vtriusq̄ʒ ergo peri
cula imminēt siue dū timent tyranni ꝛ euitent. regis opti
mū regnū: siue dū desiderat potestas regia in malitiā ty
rannicā cōuertat. Quū autē duo ex ꝗbus periculū immi
net/instant: id optimū eligendū est ex quo sequit minus
malū. xiij. di. c. j. ꝛ. ij. magis eñi ꝑoptandū est vnius regnū
ꝙ͂ multorū: ꝙuis ex vtroq̄ʒ sequant pericula. Nā fere om
ne multoꝝ regimē est in tyrannidē terminatū: vt in roma
na republica maxime apparet: que quū diu ꝑ magistratꝰ
administrata fuisset: exortis simultatibus dissensionibꝰ
ꝛ bellis ciuilibꝰ/in crudelissimos tyrannos crudeliter in
ciderūt. Relinquit ex dictis magis esse expediēs sub vno
rege viuere ꝙ͂ multorū. Quia ergo vnius regnū ꝑeligen
dū: qđ est optimū. ꝛ contingit ipsum in tyrannidē cōuer
ti: qđ est pessimū/vt ex dictis ptʒ. diligēter laborādū est vt
sic ꝓuideatur de rege: vt nō incidat in tyrannū. vñ neces
sariū est/vt illi qui habent officiū eligēdi talē in regē ꝓ
uideant quē nō sit ꝓbabile in tyrannidē declinare. vnde
ꝛ Grego. xiij. c. Quesiuit dñs virū ꝭm cor suū: ꝛ ꝑcepit ei
dñs/vt esset dux super populū suū. facit. viij. q. j. licet. Dein
de sic disponenda est regis gubernatio: vt regi iā institu
to/tyrannidis subtrahat occasio: sic etiā eius tēperet po
testas: vt de facili i tyrānidē declinare nō possit. ¶ E De
mū curādū est si rex in tyrannidē declinaret: qualiter pos
sit occurri. Et si nō sit excessus tyrannidis: vtilius est re
missam tyrannidē tolerare ad tempus/ꝙ͂ cōtra tyranni
dem agēdo multis implicari periculis que sunt grauio
ra ipsa tyrannide. sic eñi frequēter in tyrannide cōtinge
re solet: vt posterior fiat peior ꝙ͂ ꝑcedens/dū ꝑcedentia
grauamina nō deserit: ꝛ etiā ipse ex sui cordis malitia no
ua excogitat. Vñ siracusanis quōdam Dionysij mortem
omnibus desiderātibus: anus quedā vt incolumis et sibi
supstes esset continue orabat. Qđ vt tyrannus cognouit:
cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait exñs/
quū grauē tyrannū haberemus/cū interfici cupiebā: quo
interfecto aliquātulū durior successit: eiꝰ ꝙ͂ fuuri dñatio
nē malā existimabāt. Tertiū importuniorē hr̄e cepimꝰ re
ctorē: itaq̄ʒ si fuerꝭ absūptꝰ: deterior timeo i locū tuū succe
det. Eēt seuissima sit tyrānis: decet ēm nō solū bōis ꝛ mo
destis: sʒ etiā dyscolis subditos eē. Hec est eñi grā si ꝑpter
cōsciētiā dei sustinet ꝗs tristitiā patiēs iniuste. j. Per. ij. c.
facit. xj. q. iij. iulianꝰ. Vñ quū multi romanorū fidē christi
ꝓsequerent tyrānice: magnaq̄ʒ multitudo tam nobiliū ꝙ͂

Expediens sub vno rege viuere.

Regi in tyrānidē declinanti qliter obuiandum.

ppl'i esset ad fidē ꝯuersa: nō resistēdo/sed mortē sustinēdo
ꝓ christo laudant: vt in sacra legione thebeoꝝ apparet.
facit ad hoc. xxiij. q. j. §. j. vñ ꝛ in veteri lege legunt occisi
fuisse hi ꝗ occiderūt Joas regē iuda: ꝙuis a cultu dei re
cedentē: eoꝝ filijs reseruatis. iiij. Reg. xij. Si aūt nō ex ꝓ
sumptione priuata: sʒ authoritate publica ꝛ cōi. rex in ty
rannū ꝯuersus: vel aliꝰ tyrānꝰ destruat/vel eiꝰ ptās ipsa
refrenet: nō est putāda talis multitudo infideliter agere
tyrannū destituēs: etsi in ꝑpetuū antea sibi se subiecerit.
q: hoc ipse meruit in multitudis regimine se nō fideliter
gerēs: vt exigit regis officiū/ꝙ ei pactū a subditis nō ser
uet. Sic roma in tyrānū Tarquiū: quē in regē susceperāt:
ꝓpter eiꝰ ꝛ filioꝝ tyrānidē. xxiij. q. v. ꝓposito. ibi: Cū vio
lenter Tarqnij regis filiꝰ a regno eiecerūt substituta sibi
minori scʒ cōsulari ptāte. Sic ꝛ domitianus ꝗ modestissi
mis imꝑatoribꝰ Vespasiano prī/ꝛ Tito filio eiꝰ successe
rat: dū tyrānidē exerceret: a senatu romano iterēptꝰ est.
oībꝰ ꝗ idē ꝑuerse fecerat ꝑ senatusconsultū iuste ꝛ salubri
ter in irritū reuocatis. Quo etiā factū est vt btūs Joan.
euāgelista dilectꝰ dei discipulus: ꝗ ꝑ ipsum domitianū in
pathmos insulā fuerat exilio relegatꝰ: ꝑ senatusconsultū
ephesuʒ remearet. ¶ Ad hāc materiā expsse faciūt. C. de
pac. cū ꝓponas. ff. de inoffi. testa. si instituta. ff. ꝓ socio. si cō
uenerit. xxviij. q. ij. si ifidelis. ibi: Nec est ei fides ꝭuāda ꝛc.
xcv. dist. esto. xxij. q. v. de forma. ex͂ de iureiur. ꝑuenit. ij. ibi:
Nec tu ei etiā si ꝓmissum tuū iuramēto vel fidei obliga
tione interposita cōditione firmasses: aliq̄tenꝰ teneris: si
cōstat ei cōditiōi minime paruisse. ex͂ de penis. ꝯstitutꝰ. xj.
q. iij. iulianꝰ. xlv. di. cū beatꝰ. ex͂ de pactis. cū ꝑdē. de renun.
lanc. ff. de cōdi. cā da. ꝛ cā nō se. si ꝗs accepto tulerit. ex͂ de
elec. cū inter. R senior. ē. j. mso. ibi: aduersarijs cōpositio
nē ipsam nolētibꝰ obseruare ꝛc. Si ṽo ad ius alicuiꝰ supe
rioris ꝑtineat multitudini ꝓuidere de rege: expetēdū est
ab eo remediū ꝯtra tyrāni nequitiā. Sic ptās archelai: ꝗ
ꝓ prē herode regnare iā ceperat: ꝛ eū in tyrānidē ꝛ ma
litiā imitabat: ꝑ cesarē augustū ptās diminuit: ꝛ inter fra
tres suos diuidit. Et tandē quū nec a tyrānide cessaret: a
Tyberio cesare relegatꝰ est i exiliū apud Lugdunū gal
lie ciuitatē. sicut narrat historia scholastica. Si aūt alius
nō esset supior tyrāno: inuocādū esset ecclie auxiliū cōtra
eū. arg. ex͂ de fo. cōpe. licet. xxiij. q. v. administratores. defi
ciēte eñi hūano auxilio/recurrēdū est ad deū vt cor humi
liet. Nā cor regū in manu dei/ꝗcūq̄ʒ voluerit inclinabit il
lud. Prouer. xxi. a. Deꝰ eñi cor assueri regis irati ꝯ iudeos
in mānsuetudinē ṽtit. Hester. v. ꝛ ꝑ totū. ꝛ Nabuchodono
sor regē crudelē ꝯuertit. Dañ. iiij. qñ. ꝛ. cū. xxiij. q. iiij. nabu
chodonosor. autē tales tyrānos supbos destruit. Eccli. x.
Sedes supboꝝ ducū destruxit: ꝛ sedere fecit mites ꝓ eis.
q: ipe est ꝗ crudelē pharaonē ꝛ ꝯ iudeos tyrānū cū exerci
tu suo deiecit in mare. Exo. iij. b. ꝛ. xiiij. f. ꝛ. xv. c. nabucho
donosor. ipse est qui nabuchodonosor superbientem in
similitudinem bestie commutauit. Dañ. iiij. de pen. dist. j.
§. ex his. ṽ. nabuchodonosor quoq̄ʒ. Ipse enim deus ꝓ
mittit pplo suo requiē se daturū a labore ꝛ cōcussione et
seruitute dura/ꝗ añ ꝭuierat. Esa. xiiij. a. ꝛ Ezech. xxxiiij. di
cit: Liberabo gregē meū de ore eoꝝ. s. pastorū ꝗ pascūt se
ipsos. ꝯ illud. j. Pet. v. Pascite eū ꝗ in vobis est gregē dñi.
xcv. di. esto. Sʒ vt ħ pplꝭ cōseq̄ bñficiū mereat: dʒ a pctis
cessare: q: in vltiōe pctī diuina ꝑmissiōe impij accipiūt pn
cipatū/dicēte dño ꝑ Osee. Osee. c. xiij. Dabo eis regē i fu
rore meo. ꝛ Job. xxxiiij. Qui regnare fac hoiem hypocri
tā ꝓpter pctā ppl'i. tollēda est ꝑ culpa vt cesset tyrānorum
plaga. ad ħ. xxiij. q. v. §. hinc notādū. vbi de ħ. ꝛ. vij. q. j. au
dacter. ꝛ ex͂ de pe. ꝛ re. cū infirmitas. ¶ F Quia aūt ꝭm
ꝑdicta regis est bonū multitudis q̄rere: nimis videt one
rosum regꝭ officiū: nisi ei aliqđ bonū ꝓpriū ex ħ ꝓueniret.
Oportet ꝑ ꝯsiderare q̄le sit boni regis ꝯueniēs pmiū. ar.
j. di. ius militare. ibi: veluti quū corona vel torꝗs donat. ꝛ
lxj. di. miramur. ad fi. ibi: nec pōt de eiꝰ ꝓuectiōe dubitari/
cui ꝓ laboribꝰ multꝭ/ꝓ moribꝰ castis/ꝓ actiōibꝰ strenuis
celsioris loci

Boni regis recōpensatio

celestis loci premiū debet. Quibusdā ergo visum est regis premiū nō esse aliud q̄ honorem & gl'iam. vñ & Tullius de republica definit principem ciuitatis alendū esse gloria. cuius rōnē Aristoteles in lib. ethi. assignat. q: princeps cui nō sufficit honor & gl'ia: consequēter tyrānus efficitur. Inest em̄ animis hoim/ vt ppter bonū querāt. viij. q. j. sunt in ecclesia. Si ergo nō fit contentus gloria & honore princeps: querit voluptates & diuicias: & sic ad rapinas & iniurias cōuertitur subditorū. Sed si hanc sniam recepimus: plurima sequētur inconuenientia. Primo nāq̄ hoc esset regibus dispendiosum: si tot labores & solicitudines paterent̄/ p mercede tam fragili. nihil em̄ videtur in rebus humanis gloria & honor fauoris hoim: quū dependeat ex hoim opinionibus. & verbis eorū q̄bus nihil mutabilius est in hoim vita. vñ & gloria flos feni dicatur. Matth. vj. j. Pet. j. d. Esa. xl. Deinde humane glorie cupido animi magnitudinē auferet. Qui em̄ fauorē hominū querit: necesse est in oi qd dicit aut facit/ vt eorū voluntati deseruiat. & sic dum placere hoibus studet: fit seruus singulorū. ar. l. di. si quis diaconus. ppter qd idez Tullius in lib. de officijs/ cauendā dicit esse gl'ie cupidinē. eripit em̄ animi libertatē: qua magnanimis viris oīs dz esse contētio. nihil aūt principem qui ad magna peragenda est/ magis decet: q̄ animi magnitudo. facit. lxxviij. di. nihil. Est ergo incōpetens regi/ ppter officiū/ humane gl'ie pmiū. pertinet em̄ ad boni viri officiū/ vt contēnat gl'iam: sicut & alia bona tpalia. Et fit quoddā mirabile. vt q: virtuosos actus cōsequit̄ gl'ia: ipsaq̄ gl'ia virtuose cōtēnitur: ex contemptu gl'ie hō gl'iosus reddatur: sm̄ sniam Fabij dicentis. Gloriā q̄ spernit: verā habebit. Et de Catone dicit Sallustius quāto min⁹ appetebat gl'iam: tanto magis asseq̄batur eā. vñ Greg. Gloria vmbre similis est: q̄ fugientē seq̄tur: & que fugit sequentem. iuxta illud Eccli. xj. Si secutus fueris: nō apprehendes. & si pcurreris non effugies. Vñ phs. Hoc solū hz humana gl'ia gloriosum: q sē appetentes fugit: & sē fugientes appetit. Ipsiq̄ christi discipuli se sicut dei ministros exhibebant: p gl'iam & ignobilitatem: p infamiā & bonā famā. ij. ad Cor. vj. Amplius ex cupiditate glorie periculosa mala sequūtur. multi em̄ dum immoderate gloriā in rebus bellicis quesierūt: se ac suos exercitus pdiderūt: libertate p̄rie sub hostiū seruitute redacta. vñ Torquatus roman⁹ princeps in exemplo huius vitādi discriminis/ filiū qui contra iperiū suū ab hoste prouocatus iuuenili ardore pugnauit: licet vicisset: occidit. ne plus esset in psumptiōis exēplo q̄ vtilitatis in gl'ia occisi hostis. Idem scripsi. s. xlij. ar. iij. cōsimile narrat. Habet etiā cupido glorie aliud vitium familiare/ simulationis. Quia em̄ est difficile/ paucisq̄ cōtingit: veras virtutes assequi: q̄bus solis honor debet̄: multi gl'iam cupientes virtutū simulatores fiūt. ppter qd sicut Sallustius dicit. Ab initio multos mortales falsos fieri coegit: aliud clausum in pectore: aliud promptū habētes in lingua. Sed & saluator noster eos q̄ bona opa faciūt/ vt ab hoib⁹ videantur: hypocritas. i. simulatores vocat. Matth. vj. c. & xxiij. A. Sicut g̃ periculosum est multitudini: si princeps diuitias & voluptates q̄rat p pmio: ne raptor & contumeliosus fiat: ita periculosum est ne q̄rat gl'ie pmiū: & sic psumptuosus et simulator existat. psumptio aūt sm̄ Ber. de elatiōe nascit̄: sicut vera māsuetudo ex humilitate. Quid autem maior psumptio & supbia: q̄ honores appetere hui⁹ mūdi: p q̄s pdant̄ honores regni celestis: sic pdidit clarus lucifer: dicēs Esa. xiiij. In celū ascēdā. i. ad eq̄litatē dei: sup astra celi. i. sup angelos: exaltabo soliū meū q̄si rex eorū. ecce appetitus dn̄andi. similis ero altissimo. ecce contēptus subijciēdi. Sz subito pcipitat⁹ est de celo in abyssum eterne dānatiōis. vñ Lu. x. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Occasio aūt isti⁹ psumptiōis & noxij appetit⁹ i eo fuit ex imēsitate bonorū naturaliū. supbiuit aūt & vltra se extēdit: de nobilitate nature: peminentia potentie: subtilitate intelligentie: & arbitrij libertate. & iste est lect⁹ Og regis basan: in quo requieuit. s. supbia. ferreus/ q: superbus os frāgit. de q̄ Deut. iij. lect⁹ regis basan erat ferreus hñs. ix. cubitos lōgitudinis. & iiij. latitudinis. Og interptat̄ cōgregās seu coaceruans/ vel abscōdit⁹. Hic est lucifer suis terminis nō contēt⁹: cōgregās sibi ampli⁹ p appetitū honoris: abscōdit⁹/ q: trāsfigurat⁹ in specie boni. Dis ambitiosus rex basan. Basan cōfusio interptat̄. cōfusio ista abiectio ē & depssio. vñ Apoc. xij. ibi. Et piect⁹ ē draco ille magnus serpēs antiqu⁹: q̄ vocat̄ diabolus & sathanas. & quātū q̄sq̄ se gl'iauerit: tātū tormētū habebit. Apoc. xviij. Cōfusio ista nuditas ē ab oi bono. de q̄ Apoc. iij. ibi. vt nō appareat cōfusio nuditatis tue. De hac cōfusione Chrysosto. Quicūq̄ desiderauerit pmatū in terra: iueniet cōfusionē in celo. nec inter seruos dei cōputabit̄: q̄ primatū tractauerit. xl. di. q̄cūq̄. als est in. c. multi. Nouē cubitos habuit lectus ille: q: sup. ix. ordines angelorū se extēdere voluit. Et iiij. latitudinis: q: de. iiij. supbiuit. vt dict. & habuit imēsitatē bonorū naturaliū. vñ Ezech. xxviij. Tu signaculū similitudinis plen⁹ sapia perfect⁹ decore i delicijs paradisi fuisti dei. Dis lapis pciosus opimentū tuū. & paulopost. Repleta sunt interiora tua iniq̄tate. i. ineq̄litate. iniquū em̄ mai⁹ esse nō potuit: q̄ se deo similē in potētia facere. Et peccasti/ pcto maxime supbie. de q̄ in ps. xviij. Et emūdabor a delicto maximo. glos. i. supbia. de h̄ de pe. di. ij. principiū. q: sicut ait Bern. puidit rōnalē creaturā fore assumēdā ad eq̄litatē dei in vnitate psone: & quū se videret ceteris angelis pulchriorē: putauit q ipse eēt illa creatura. & ideo supbiuit: & h̄ supbiēdo appetijt. fuit em̄ in eo cōuinctio contraria scz nature bone. ex de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiij. dis. q̄ eps. & volūtatis a se male. vñ. j. Reg. xvj. Spūs dñi malus exagitabat saul. Dñi d̄r/ ppter naturā bonam. Malus/ ppter volūtatē malā. ¶ Supbi g̃ psumptuosi ad imitationē diaboli rapiūt dei potētiā duobus modis. Primo p libidinē dn̄andi. nō em̄ est naturale hoi: vt appetat dn̄ari hoibus. quū nō sit creat⁹ vt dn̄aret̄ hoib⁹: sed brutis. vñ Gen. j. Dn̄amini piscib⁹ maris & volatilib⁹ celi & bestijs terre. sed h̄ est ex appetitu diabolico. vñ Bern. Quāti vsq̄ hodie feda sequunt̄ infeliciaq̄ vestigia. imo q̄ pauci euadūt q̄bus libido dn̄andi nō dn̄et̄. quē[...] miseri. nōne iste est mons in quē ascēdit angelus: & factus est diabolus: Scdo p contemptū obediēdi suo supiori. qd similit̄ assimilat hoiem diabolo. Vñ illi q̄ contempserūt obedire Saul. j. Reg. x. dicunt̄ filij belial. qd interpretatur absq̄ iugo. Hiere. ij. A seculo cōfregisti iugū meū. vtrūq̄ aūt habet honorē appetēs. q: pesse vult/ & nō subesse. Contra istos Aug. Locus supior sine q̄ pplus regi non pōt/ etsi ita teneat̄/ & administret vt decet: tn̄ indecēter appetitur. viij. q. j. q̄ eparū. Item Ber. Quoties hoib⁹ pesse desidero: toties deū meū pire contēdo. de illo nāq̄ scriptum est Luc. ij. & erat subdit⁹ illis. Itē Grego. Supbus toties ad culpā apostasie dilabit̄: q̄ties pesse hoib⁹ delectat̄. Item Chrys. O plate tāto igne sumis caput tuū. Miror si quē contigerit saluari de ijs q̄ principant̄ in tātis ruinis & tanta pigritia. video tñ currētes: & spōte se in picula pijciētes. Item. Lu. xiiij. Villā emi. vno mō exponit̄. i. plationē multo labore acq̄siui. necnō pcio aie cōparaui. Nā dn̄iū q̄ ambit: aiam pdit. q: grām amittit: q̄ est vita aie. hanc lucifer pdens cupiditate & desiderio/ emere voluit: & sedē regni celi pdidit. Silr pm⁹ hō ambiuit: & q̄ erat dn̄s oim. Gen. j. in seruiturē oim etiā publice cecidit. & seq̄tur in Luc. Et necesse habeo exire/ ab eternorū contēplatiōe/ & animi cōsideratiōe/ & cordis cōpunctiōe. vt ait Greg. in plogo sup li. dialogorū. Et videre illā. i. studiū applicare ad tpalē gl'iaz vel alteri⁹ curā. sz d̄r: Eccl's. vij. Quid necesse est hoi maiora se q̄rere: Grandis villa est vita ppria. felix q̄ hāc custodire sufficit. Prouer. iiij. Di custodia serua cor tuū. vere hz locū hodie Cañ. j. posuerūt me custodem. i. platū. non torore scz aiarū & rerū eccl'iasticarū. xvj. q. j. in sacris canonib⁹. Iste est custos cui d̄r. iij. Regū. xx. ppe fi. Custodi virū istū: q̄ si lapsus fuerit/ erit aia tua p aia eius. Hoc d̄r

Nimia glorie et honoris cupido.

Fastosa luciferi supbia

Peccatū maximū

p͛lato:de cuius manibus requirit͛ sanguis subditoꝝ.ix. xliij.di.ephesijs.ex͂ de offi.or.irrefragabili.vbi de hoc. In vinea.i.i eccl'ia.Esa.v.Vinea dn̄i exercituū isrl' est. Mat. xxi.Malos male ꝑdet ⁊ vineā ⁊c.Vineā meā nō custodi ui:ꝯsciam meā ⁊ vitā meā.Cañ.viij.Vinea mea.i.ꝯscien tia mea coram me est. Quirem̄ recto:es hodie ⁊ custodes positi sunt in vinea dn̄i sabaoth:sunt illi q̄ vineā suā i.vi tam suā male custodierūt ⁊ custodiūt.Talib⁹ pessimis cu stodibus/nō custodib⁹ sed vastatorib⁹ vinearū/plena est eccl'ia scā dei. de ista materia satis ꝑ Bern̄. in p̄c. Mis. Posuerūt me custodē.Cōtra tales ambientes ⁊ p͛sump tuosos dicit sp̄us mendax.de q̄.iij.Regū.xxij.Egrediar ego sp̄us mēdax in ore oim̄ ꝓphetarū. ascēde in ramoth galaad.Ita clamāt cogitatiōes elatiōis in corde hoīs. Ascēde ad p̄lationē:q: sufficiēs es:optime poteris admi nistrare dignitatē cū salute aīe tue: imo magnā vtilitatē facies:q: malis q̄ iā extulerūt caput/poteris ꝯtraire: hu miles q̄ iam depssi sunt/releuare.s3 manifeste falsa sunt q̄ ꝓponit.q: multi fuerūt boni ante p̄lationē/q̄ rep:obati sunt post adeptā dignitatē.vt p3 in Saule p̄us humili.j. Reg.ix.ibi.Erat saul elect⁹ ⁊ bon⁹: ⁊ nō erat vir de filijs isrl' melior illo.Iste tn̄ postea malus ⁊ sup̄bus effect⁹/me ruit rep:obari:⁊ diabolo tradi.j.reg.xvj.ib:.Sp̄us dn̄i re cessit a Saul: ⁊ exagitabat eum sp̄us nequā a dn̄o. Ra moth aūt interp̄tat͛ excelsu3 signū: ⁊ significat dignitatē cui⁹ appetitus est certū signū rep:obatiōis. Galaad in terp̄tat͛ trāsmigrātes testes.q: ibi fit trāsmigratio de bo nitate in iniq̄tatē.ps.x. Trāsmigra in montē sicut passer. Cōtra hm̄ōi cogitatiōes elatas sanū dat͛ ꝯsiliū Prouer. xxij.Noli esse cū ijs q̄ defigūt man⁹ suas.i.p̄niūt fideiu bere ꝑ subditis.ex͂ de renū.nisi.§.verū.quū vix sufficiant ꝑ se reddere rōnē.ex͂ de accu.q̄liter.ij.⁊ q̄ vades.i.fideius sores ⁊ se offerūt ꝓ debitis.i.aīam suam obligāt ꝑ pctis oim̄ s̄bditoꝝ.De materia āḃitōis.xl.di.añ oīa.c.q̄cūq3.lxj. di.miramur.j.q.j.p̄ncipat⁹.c.nō ē putāda.i fi.c.q̄cq̄d.c.or dinatiōes.c.si q̄s neq3.c.nullus itaq3 ꝑ ambitū.⁊.q.vj.si cut.⁊.q.vij.sanxim⁹.xlvij.dist.mirū.viij.q.j.in scripturis.c. sciendū.c.q̄ ꝯparū.c.si ergo.ex͂ de elec.q̄liter. ex͂ de rescrip. p.quia.li.vj.de con.p͛c.detestāda.li.vj.ff.ad le.iul'.de am bitu.ꝑ totū.lxxix.di.si q̄s papa.ex͂ de elec.in plerisq3.in cle men.⁊.c.cū ꝯcessa ibidē. Adde hic qd̄ scripsi.j.in.ij.p͛c. in ij.c.tre.in ar.v.in.§.iuxta tropologiā.⁊ in ar.x.§.postq̄.§. ambitiosa.cū.§.seq.⁊ in.ij.p͛c in.§.expeditis.in ar.lxxiiij.

❡ Qd̄ autē dictū est.s.regis p̄miū esse honorē ⁊ glo:iā: quātū ex dictis sapientū apparet:nō ea rōne gl'iam ⁊ ho norē ꝑ p̄mio p̄ncipi decreuerūt:tā͞q ad h' p̄incipalit͛ ferri debeat boni regis intētio. S3 q: tolerabili⁹ est: si glo:iā q̄rat vl' cupiat/vl' voluptatē sectet͛.Hoc em̄ vitiū ꝯtrm p pinqui⁹ ē.quū gl'ia quā hoies cupiūt nihil aliō sit (vt Au gu.definit) q̄͞ iudiciū hoim̄ bn̄ de hoībus opināntium.Cu pido ergo gl'ie aliqd̄ h3 virtutis vestigiū:dū saltē bonoꝝ approbationē querit:⁊ eis displicere recusat. Paucis er go ad virtutē venientibus/tolerabilius videt͛ si p͛ferat͛ ad regnū qui vel iudiciū hominū metuens/a malis ma nifestis retrahit͛.Qui em̄ glo:iā cupit:aut vera via ꝑ vir tutis opa nititur vt ab hoībus approbet͛:vel saltem dolis ad hoc tendit atq3 fallacijs:aut ꝑ apertissima scelera q̄rit obtinere qd̄ diligit.vnde bestias superat siue crudelitat͛ siue luxurie vitijs.sicut in Nerone ⁊ Cesare p3. cuius vt Aug.dicit.fuit tanta luxuria:vt nihil putaret͛ ab eo virile metuendu3. Tanta crudelitas: vt nihil molle h̄re puta retur.Hoc aūt satis exp:imit͛ ꝑ id qd̄ i eth̄.Aristoteles di cit de magnanimo:q̄ nō querit gl'iam ⁊ hono:ē: nec ali quid magnū est qd̄ sit virtutis sufficiēs p̄miū. ❡ Qm̄ g̊ mūdanus hono: ⁊ hoim̄ glo:ia regie celsitudinis suffici ens p͛miū nō est:inq̄rendū restat quale sit sufficiēs p͛e miū.Est aūt ꝯueniens vt rex premiū expectet a deo. mi nister em̄ ꝓ suo ministerio p̄miū expectat a suo dn̄o.Rex aūt ppl'm gubernādo minister dei est dicēte ap'lo Roma. xiij.a.Qd̄ oīs ptās a dn̄o deo est.⁊ ibi. dei em̄ minister est

Gloria nō est regal' dominij p̄miū.

vindex in irā ei qui malū agit.⁊.xxiij.q.v.nō solū. ⁊.c.qui malos.xxij.q.ij.qui monet. xxiij.q.j.q̄d culpat͛. ⁊ Sap.vj. Reges regni dei ministri esse describunt͛. Reges g̊ deb̄ꝫ p:o suo regimine p͛miū expectare a dn̄o.xxiij.q.iiij.si nō ex fidei.Remunerat aūt interdū deus reges ꝓ suo mini sterio bonis tp̄alibus.xxiij.q.v.§.hinc notandū.sicut ali os.xxij.q.ij.si quelibet.sed taliū p̄mia sunt bonis malisq3 cōmunia.vn̄ Ezech.xxix. Nabuchodonosor rex seruire fe cit exercitū suū seruitute magna aduersus tyrum:⁊ mer ces nō est reddita ei neq3 exercitui eius de tyro ꝓ seruitu te q̄ seruiuit mihi aduersus eā.ea sc3 seruitute qua ptās: s̄m ap'lm Rom̄.xiij.dei minister est videx in irā ei qui ma le agit.❡ Et postea de p̄mio subdit.ꝓptera hec dicit dn̄s deus.Ecce ego dabo Nabuchodonosor regē baby lonis in terra egypti.⁊ diripiet spolia eius:⁊ erit merces exercitui eius.Ezech.xxix.d.Regib⁹ aūt bonis mercede3 dabit eternā.j.Pe.v.ibi. Pascite q̄ in vobis est gregē dn̄i: vt quū venerit p̄nceps pastoꝝ: ch:istus sc3: ꝑcipiatis im marcessibilē gl'ie coronā.xcv.dis.esto.de qua corona Esa. xxviij.Erit dn̄s sertum exultatiōis ⁊ diadema gl'ie ppl'o. Ista corona est btitudo p̄ie.btitudo aūt d͛ bonū ꝑfectū: cōp:ehendens oīa desiderabilia.tale aūt nō est bonū ter renū qd̄ nū͞q satiat.xxiij.q.iiij.quid dicā.Quū g̊ nihil ter renū quietare possit aīam:neq3 terrenū aliqd̄ btm̄ facere pōt:vt esse possit regis ꝯueniēs p̄miū. vn̄ Aug.li.v.de ci ui.dei.c.xxiiij.Ch:istianos p̄ncipes nō felices dicimus:q: diu imperarūt: vel imperātes filios morte placida reliq̄ runt:vel q: hostes reipublice domuerūt. vel inimicos ci ues aduersus se insurgentes cauere ⁊ opprimere potue rūt:s3 eos felices dicim⁹. si iuste imp̄ant: si malūt cupidi tatibus p:auis q̄͞ q̄buslibet gentib⁹ imp̄are:si oīa faciunt nō ꝓpter ardo:ē inanis glo:ie/s3 ꝓpter charitatē felicita tis eterne.Tales ip̄atores ch:istianos esse dicim⁹ felices: interim spe:postea re ipsa futuros: quū id qd̄ expectam⁹ aduenerit.s̄.posui.xxxvij.ar.§.item p̄bus. Item nihil est qd̄ hoiem btm̄ possit facere ei⁹ implēdo desideriū.s̄.nisi deus. Ps̄.cij.Qui replet in bonis desideriū tuū.August. Tante dignitatis est humana cōditio:vt nullū bonū p͛e ter summū bonū ei sufficere possit. Ps̄.lxxij.Quid enim mihi est in celo:⁊ a te q̄d volui sup̄ terrā: sequitur. Mihi adherere deo bonū est: ⁊ ponere in dn̄o deo spem meam. Ipse est q̄ dat salutē regibus.s̄m ps̄.cxliij. Nō solū tp̄alē: qua cōiter saluat hoīes ⁊ iumēta.vt in ps̄.xxxv. Hoies et iumēta saluabis ⁊c.sed etiā sp̄ualem.de qua Esa. dicit li. c.Salus aūt in sempiternū erit.qua hoies saluat:eos ad equalitatē angeloꝝ ꝑducens.Sic g̊ verificari pōt q̄ regi p̄miū sit hono: ⁊ glo:ia. Quis em̄ mūdanus ⁊ caducus hono: huic hono:i similis eē pōt:vt hō ciuis sit dei.Eph. ij.⁊ domesticus dei:⁊ inter filios dei cōputat⁹: ⁊ heredi tatē regis celestis assequat͛ cū ch:isto: heres dei: coheres ch:isti:s̄m ap'lm.Rom̄.viij.de hoc hono:e ps̄.cxxxviij. Ni mis hono:ati sunt amici tui de⁹ ⁊c. et iteru ps̄.viij. Glo ria ⁊ hono:e co:onasti eū ⁊c.Hec est glo:ia q ꝯfitebit͛ su os ꝯfesso:es in gl'ia p̄ris ⁊ co:am angelis filius.Math. x.d.Qui hanc gl'iam.de qua.j.Co:.iiij.Lu.xiij.ps̄. cxlix. glo:ia hec est ⁊c.querūt:eā inueniūt. ⁊ q̄ eā non querunt: humanā ꝯsequūtur.Cōsiderādū est etiā q̄ eminenter obti nebunt btitudinē dei:q̄ officiū regiū laudabilit͛ exequū tur.tum q: se ⁊ alios regūt.tum q: bonū multitudinis di uini⁹ est q̄͞ vni⁹.tum q: si a deo dat͛ p̄miū cuiq3 ꝓuare ꝑso nē:si egēti subueniat.Math.xxv.lxxxvj.di.pasce.si discor dantes pacificet.xc.di.c.j.⁊.c.p̄cipim⁹.si oppssum a poten te eripiat.ps̄.lxxi.⁊.lxxxj.si liberauit pauperē a potēte.xxiij. q.iij.ab imparo:ib⁹.quāto magis laudādus est ab hoīb⁹/ ⁊ p̄miādus a deo:q̄ totā ꝓuinciā facit pace gaudere:vio lētiā cohibet:iustitiā seruat: ⁊ dispōit q̄d sit agēdū ab ho minib⁹/suis legib⁹ ⁊ p͛ceptis:Tu3 q: p̄cipue magnitudo regie ꝟtutis p̄cipue dei similitudine gerit:dū hoc agit in regno qd̄ deus in mundo.vn̄ in Exo.xviij.c.iudices mul titudinis vocant͛ dij. Imperato:es etiā apud romanos

btitudo regum merces

Gloria quā reguū dicunt p̄miū.

dñ vocabant.⁊ leges vocāt imperatorē diuū. Item Gre-
go. Quid est regnū multitudinis: nisi tēpestas mentis?
quieto aūt mari/⁊ imperitus nauē dirigit. turbato autē
tēpestatis fluctibus/etiā peritus nauta se ꝯfundit. vnde
plerūq; in occupatione regiminis ipse q̄ boni opis vsus
ꝑditur. q̄ in trāquillitate tenebat. Ualde em̄ difficile est
vt inter linguas sublimiter honorantiū: ⁊ obsequia hu-
militer salutantiū nō extollant̄ pncipes. s3 sese hoies me-
minerint. ⁊ Eccli. xxxi. Beat⁹ diues q̄ post aurū nō abijt.
⁊ fm ꝓuerbiū. Principatus virū ostēdit. multi ad pnci-
patus culmen ꝑuenientes/a virtute deficiūt. q̄ dū in sta-
tu infimo essent/virtuosi videbant̄. vñ dr. Honores mu-
tant mores. dicebat Archidiaconus. imo detegunt. vt in
Saule prius humili: in regno supbo. j. Regū. xv. Ipsa er-
go difficultas q̄ pncipibus iminet ad bene agendū: eos
facit maiori premio dignos. xl. dist. ante oia. Et si aliqñ ꝑ
infirmitatē peccauerint: apud hoies excusabiliores red-
dūtur: ⁊ facilius a deo veniā ꝓmerent̄: si/vt Augu. ait/ꝓ
suis pctis humilitatis ⁊ miseratiōis ⁊ orōnis sacrificiū
deo suo vero nō negligūt imolare. vñ de Achab rege isrł
dñs ad Heliam. q: humiliat⁹ est achab ⁊c. nō inducā ma-
lum in dieb⁹ eius. iij. Reg. xxi. de pe. dist. iij. talis mihi. sub
§. ecce. ⁊. c. sicut achab. De pmio excellenti regum. Zach.
xij. ibi. sed domus dauid erit sicut dom⁹ dei. q: simul sicut
regendo fideliter dei officiū gessit in pplo: ita in pmio ei
ꝓpinquius inherebit. vñ ⁊ antiq̄ ciuitatū rectores atq; cō-
seruatores in deos trāsformari putabāt. Uñ ⁊ sicut psby-
teri q̄ bene psunt/duplici honore digni sunt. j. ad Timo.
v. ⁊. xcv. di. ecce ego. sic ⁊ boni reges hic ⁊ in futuro singu-
lari honore. Et de hoc loquit̄ christus in parabola de ser-
uo bono ⁊ fideli acquirenti de vna mna. x. q̄ ꝯstituit̄ sup. x.
ciuitates. ⁊ de alio lucranti de vna. v. cōstituto sup. v. ciui-
tates a dño. Luce. xix. simile Matth. xxv. in parabola de
talentis. Et sicut boni reges ampliori glīa in celestibus
digni sunt: q̄ eoꝝ subditi: sic ⁊ tyrāni ampliori tormēto in
gehēna puniet̄. ar. xi. q. iij. pcipue. xxv. q. j. nulli fas. Nā po-
tentes tyrāni potenter tormenta patient̄. Sap. vi. viij. q.
ij. illud. imo ⁊ hec tpalia bona ꝓpter q̄ tyrāni iustitiā dese-
runt: magis ad lucrū ꝑueniūt regibus: dū iustitiā seruāt.
Nam iustitia amicitiā seruat. q̄ amicitia virtuosos in vnū
conciliat: virtutē conseruat/atq; ꝓmouet. nec est alicuius
tyrāni tanta crudelitas. q̄n amicitia delectet̄. Nā Dionys-
sius in Sicilia syracusanoꝝ tyrānus crudelissimus/quū
duoꝝ amicoꝝ q̄ Damon ⁊ Pythias dicebant̄: alterū occi-
dere vellet: is q̄ occidēdus erat/inducias ipetrauit: vt do-
mū ꝓfectus res suas ordinaret. Alter vo amicoꝝ obsidē
se tyrāno ꝓ eius reditu dedit. appropinquāte aūt ꝓmis-
so die: nec illo redeūte: vnusquisq; fideiussorē stultum ar-
guebat. at ille nihil se de amici ꝯstantia metuere predica-
bat. eadē aūt hora q̄ fuerat pfixa/occidendus redijt. Ad-
mirans aūt animū amboꝝ tyrānus/suppliciū ꝓpter fidē
remisit: ⁊ se petijt eoꝝ amicitie sociari. Rex aūt bonū cōe
querēs/oēs suos subditos diligit: ⁊ ab eis diligit̄. vnde
ex hoc fit regnū stabile. Uñ ⁊ refert Suetonius q̄ Juli⁹
Cesar milites suos adeo diligebat. vt audita quorūdam
cede/capillos ⁊ barbā ante nō deposuerit q̄ vindicasset.
q̄bus rebus sic deuotissimos ⁊ fortissimos milites reddi-
dit: q̄ pleriq; eoꝝ capti ꝯcessam sibi libertatē sub ea cōdi-
tione si militare aduersus cesarē vellent recusarēt. Octa-
uianus etiā Augustus q̄ modestissime imperio vsus est/
intantū diligebatur a subditis: vt pleriq; morientes victi-
mas quas deuouerant imolare mandarent. q̄ eū supsti-
tem reliquissent. vñ ⁊ Salomon Sap. vi. Rex q̄ iudicat
in iustitia populos pauperes: thronus eius in eternū fir-
mabit̄. ¶ H Tyrānoꝝ vero dñium diuturnū esse nō pōt:
quū sit multitudini odiosum. Nam tyrāni regnū solo ti-
more sustentat̄: vñ ⁊ timeri se a subditis tota intentione
pcurant. Timor aūt est debile firmamentū. nam q̄ timo-
re subduntur: si occurrit occasio qua possint in ptātē spe-
rare: ꝯtra presidentes insurgūt eo ardentius quo magis

[margin: Uis amicitie.]

[margin: Damōis ⁊ pythie amicitia]

[margin: Nō diuturnū tyrāni dominiū.]

cōtra voluntatē ex solo timore cohibent̄. vñ Aug. Qui ex
timore peccare desinit: voluntatē peccādi habet. viuit er-
go in eo peccandi volūtas: q̄ tunc apparet in opere si se-
quat̄ impunitas. sed peccare nō vult charitas: etsi sequa-
tur impunitas. Ad hoc faciunt. iiij. dist. facte. xxiij. q. vi. §.
ex his. et̄ de regu. iur. qui ex timore. vbi de hoc. Non pōt
ergo dñium tyrāni diuturnū esse. vñ ⁊ Aristote. in suis po-
liticis multis tyrānis enumeratis/oim monstrat dñium
breui tpe fuisse finitū: quoꝝ tn̄ aliqui diutius pfuerunt: q:
nō multū in tyrānidem excedebant: sed quātum ad mul-
ta imitabant̄ regalē modestiā. Hoc etiā apparet ex consi-
deratione diuini iudicij: q̄ regnare facit hypocritā. Job
xxxiiij. ꝓpter pctā populi. Nullus autē verius hypocrita
dici pōt/q̄ qui regis assumit officiū: ⁊ exhibet se tyrānū.
nam hypocrita dr. qui alterius ꝑsonam repsentat. Si er-
go deus ꝑmittit tyrānos ꝓpter pctā populi: ⁊ talis ꝑmis-
sio ira dei cōsueuit appellari. vñ Osee. xiij. Dabo eis regē
in furore meo. sed infelix talis rex q̄ in furore dei concedi-
tur. nō em̄ stabile pōt esse eius dñium: q: nō obliuiscat̄ mi-
sereri deus. q̄nimo est patiens/⁊ multe mie/⁊ prestabilis
sup malitiam. Johel. ij. Non ḡ ꝑmittit deus diu regnare
tyrānos. q: sedes ducū supboꝝ destruxit: ⁊ sedere fecit mi-
tes pro eis. Eccli. x. sicut apparet in Saule supbo repro-
bato: ⁊ Dauid humili substituto. j. Reg. xvj. Experimēto
etiā apparet q̄ reges ꝑ iustitiā magis adipiscant̄ diuiti-
as: q̄ ꝑ rapinam tyrāni. q: em̄ tyrāni semꝑ sunt in timore
ꝑdendi dñium: q: multitudini displicent: op3 eos multos
hr̄e satellites ⁊ custodes: ⁊ plura expendere q̄ a subditis
rapiant. Quia vero regum bonoꝝ oibus dñium placet:
oēs subditos ꝓ satellitibus habēt. Sed interdū plura ꝓ
necessitatibus regibus donant sponte: q̄ violēter rapiāt
tyrāni. ⁊ sic adimplet̄ qd̄ Salomō dicit Prouer. xi. Alij. s.
reges diuidūt ꝓpria bñfaciēdo subditis: ⁊ ditiores sunt.
Alij sc3 tyrāni rapiūt nō sua: ⁊ semꝑ in egestate sunt. imo
⁊ iusto dei iudicio agit̄/vt q̄ iniuste diuitias cōgregāt: in-
utiliter eas dispergāt: aut iniuste auferant̄ ab eis. ar. xvi.
q. vij. maiores. Nā qui sectatur auaritiā/cōturbat domū
suā. Prouerb. xv. Regi bono adduntur diuitie. vt Salo-
moni petenti sapiam dedit deus rerū abundantiā cū sa-
pientia. iij. Regū. iij. d. De fama aūt supfluū videt̄ dicere.
Quis em̄ dubitat bonos reges nō solum in vita/s3 ma-
gis post mortē quodāmodo laudibus hoim viuere: ma-
loꝝ aūt ⁊ tyrānoꝝ nomen statim deficere? vel si famosi in
malitia fuerint: cum detestatione habent̄ in memoria. vñ
Prouerb. x. b. Memoria iusti cū laudibus: nomē autem
impioꝝ putrescet. ⁊ Eccli. xlix. Memoria Josie in cōposi-
tione odoris. ¶ J Cōsequēs est aūt ꝯsiderare quid sit
regis officiū ⁊ qualē oporteat esse regem. Quātū ad offi-
ciū/ita sit rex i regno: sicut rō in corpore/⁊ aia. ⁊ sicut de⁹
in mūdo. que si diligēter ꝯsideret rex ex altero i eo iusti-
tia accendit̄ [illegible] ꝯsiderat ad hoc se positū/vt loco dei iu-
diciū in regno exerceat. xxiij. q. v. regum. Ex altero vero
māsuetudinis ⁊ clemētie lenitatē acq̄rit: dum putat sin-
gulos q̄ suo subsunt regimini/sicut ꝓpria mēbra. ad hoc
xlv. di. disciplina. vñ Aug. ad Marcellinū comitē. Im-
ple christiane iudex pij pris officiū. sic succēsere iniq̄tati
memineris: vt nō in pctoꝝ atrocitatib⁹ exerceas vlcīscē-
di libidinē: sed pctoꝝ vulnerib⁹ curandi adhibeas volū-
tatem. noli ꝑdere paternā diligentiā quā in ipsa inq̄sitio-
ne seruasti. ⁊. j. Ad hoc em̄ mitissimi hoies facinus admis-
sum diligēter atq; instanter examinare debēt: vt quibus
parcant inueniant. xxiij. q. v. circūcelliones. in fi. ¶ Offi-
cium aūt pncipale regum/est dirigere suum regimen in
finē verū: q̄ est beatitudo eterna. vñ sic d3 suos subditos
in hoc mūdo peregrinos regere: vt efficiant̄ ciues ⁊ do-
mestici dei. Eph. ij. q: quādiu sumus in corpe: peregrina-
mur a dño. ij. ad Cor. v. c. Sed q: finē3 fruitionis diuine
homo nō consequit̄ ꝑ virtutē humanā/sed diuinā: q: grā
dei vita eterna. Roma. vi. Perducere ad illum vltimū fi-
nem/non est humani ꝑ se regiminis: sed diuini. Ad illum

[margin: Regl officiū qle debeat esse.]

ergo regem hoc ꝑtinet ꝓncipaliter: qui nõ solum est hõ/ sed etiã deus: scz dñm nostrũ iesum christũ: q̃ hoĩes filios dei faciens / in celestẽ gl'iam introduxit. ꝓpter qđ nõ solũ sacerdos: sed ⁊ rex in sacro eloquio noĩatur. Hiere. xxiij. Regnabit rex. ⁊ sapiẽs erit. Vñ ab eo regale sacerdotiũ deriuatur. ⁊ (qđ est amplius) christi fideles inquãtũ sunt mẽbra eius / reges ⁊ sacerdotes dñi dicunť. j. Pet. ij. ex̃ de sacra vnc. c. j. §. q: vero. Huius aũt regis ministeriũ / vt a terrenis spũalia essent discreta. xcvj. di. cũ ad verũ. nõ terrenis regibus: sed spũalibus / scz sacerdotibus / est cõmissum: ⁊ ꝑcipue summo sacerdoti Petri successori romano ꝑsuli: cui oẽs reges ppľi christiani⁹ opz esse subditos / sicut ipsi dño iesu christo. lxiij. dis. valentinian⁹. ex̃ de iudic̃. nouit. ex̃ de maio. ⁊ obe. oẽs. c. solite. xcvj. dis. quis dubitat. ⁊ c. duo.

Gẽtiliũ sacerdotes cur regibus fuere sbditi.

Sacerdotiũ aũt gentiliũ ⁊ totus diuinoꝝ cultus ꝓpter bona tꝑalia cõquirenda ordinabať. ꝓpter qđ conuenienter sacerdotes gentiũ regibus subdebãtur. sicut ⁊ in veteri lege ꝓmittebanť bona terrena. vñ ⁊ in veteri lege sacerdotes leguntur regibus subiecti. Sed in noua lege est sacerdotiũ altius: ꝑ qđ hoĩes traducuntur ad bona celestia. vñ ⁊ in lege christi reges debent esse subiecti sacerdotib⁹. vñ mirabiliter ex dei ꝓuidẽtia factũ ẽ vt in romana vrbe quã de⁹ ꝓuiderat christiani sacerdotij sedẽ futurã: hic mos paulatim inolesceret. vt ciuitatis rectores sacerdotibus illis gẽtilibus subderenť. ⁊ narrat maximus valerius li. j. ¶ L: Qualẽ aũt regẽ esse oporteat s̃. in isto opere dixi in. xlj. ⁊ pleni⁹ i. xlij. arti. Quia ħo. s̃. x. cõditiones in summa posui / q̃ regnũ efficiaũt gloriosum: ad earũ declarationẽ nũc redeo. Et est / vt dictũ est / Prima cõditio: q regnũ recte sit institutũ. Qđ tũc est: quñ non violẽtia / neq3 fraude / aut alio quouis indebito mõ / s3 auctoritate legitima regni dñatus assumiť: sicut in regno israelitarũ legiť accidisse. j. Reg. ix. ⁊ x. c. vñ ⁊ Absalon regnũ occupans / male perijt. ij. Reg. xv. xvj. xvij. ⁊ xviij. c. simiľr ⁊ filius Dauid Adonias. iij. Regũ. j. ⁊ ij. c. ⁊ multi alij.

Ad regnũ esse gl'ia dignũ q̃ necessaria.

Hec aũt cõditio inueniť in eccľiastico regno. Est eñ institutũ a deo: in cuius manibus sunt oĩa iura regnoꝝ ⁊ oĩm ptãtes. in aut. quõ opz epos. in ꝓn. coll. ij. x. di. ⁊ suscipitis. xxij. di. c. j. ¶ Scđa cõditio. q sit regnũ antiquũ. ad laudẽ eñ regis ꝑtinet ⁊ nobilitatem: q diu ante durauerit. sic eñ ⁊ ipsos nobiles hoĩes ⁊ gloriosos vocamus: quoꝝ ꝓgenitores ex antiquo diuites ⁊ potentes fuerũt. Ista cõditio apparet in regno Assirioꝝ: qđ antiquissimũ fuit / ⁊ durauit. vt. s̃. dixi in. xlij. ar. in ꝓn. ꝰm Aug. Hec autem cõditio est in regno eccľie: qđ ab ipso mũdi ꝓncipio incepit in sanctis angelis ⁊ hoĩbus deũ colentibus. sicut s̃. late dixi iuxta ꝓncipium istius opis in. xxxvj. ar. ¶ Tertia cõditio. q sit ordinatũ. nã multitudo sine ordine / confusio est. Ordo aũt regni in hoc consistit: vt sint in eo diuersi gradus: hoĩm diuersi status: ⁊ diuersa officia: ꝓut expedit vtilitati regis pariter ⁊ decori. Huius cõditiõis exẽplum cõsiderare possumus in regno isrľ tꝑe Dauid ⁊ Salomonis: ⁊ in regno Romanoꝝ. sicut patet legentib⁹ vtriusq3 regni gesta ⁊ historias. Hec cõditio est in regno ecclesie: qđ est sapientissime ordinatũ. lxxxix. di. singula. ⁊ c. ad hoc. xciij. di. legimus. ⁊ c. a subdiacono. ex̃ de maio. ⁊ obe. c. j. ⁊ c. statuimus. q: in domo dei pr̃is mãsiones multe sunt. Io. xiiij. de pe. dist. iiij. in domo. ¶ Quarta conditio. q sit vnitũ ꝑ ꝯcordiã / eoꝝ scz qui sunt in regno. Dissensio eñ regni destructionẽ causat: q: omne regnũ in se diuisum desolabitur. Matth. xij. Luc. xj. xv. q. ij. si ea. econtrario concordia regni est causa salutis ipsius: ⁊ ꝑ consequẽs glorie. Hec cõditio reperitur in eccľia: que vnita ⁊ concors est vinculo charitatis. xij. q. j. c. j. xxiiij. q. j. c. loquitur. ⁊ c. schisma. xvj. q. vij. sicut. de ꝯse. di. iiij. eccľie vnitas. ¶ Quinta cõditio. q sit iustũ ⁊ bonũ. vt scz iustis legib⁹ ⁊ bonis moribus regatur ⁊ viuat. sicut apparet in regno Romanoꝝ: apud quos fuerunt laudabiles mores: quales esse possunt sine fide. xxviij. q. j. §. ex his. de hoc scripsi s̃. xlij. ar. Hec aũt conditio inuenitur in ecclesie regno: qđ in sanctissimis legibus et optimis moribus viuiť ⁊ regitur. x. dist. per totum. ex̃ in prohemi. decre. rex pacificus. ⁊ ex̃ in ꝓhemi. sacrosancte. lib. vj. ⁊ in ꝓhemi. clemen. io. §. dudum. ¶ Sexta cõditio. q sit magnũ ⁊ amplũ: ⁊ hoĩnũ numero / ⁊ terrarũ spatio. vt pz in regno Romanoꝝ. quia in lata gente gloria regni est. j. q. iiij. §. item peccato. ħ. his ita. post colũ. ibi. item dauid. Prouer. xiiij. In multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paupertate plebis ignominia. alia translatio est mea q̃ Gratiani. Hec cõditio in regno est eccľie longe lateq3 diffuso: ⁊ hoĩbus fidelibus pleno. xxj. dist. q̃uis. xciij. di. legimus. ad mediũ. ibi. ⁊ Gallie: ⁊ Britãnie: ⁊ Aphrica: ⁊ Persis: ⁊ oriẽs: ⁊ India: ⁊ omnes barbare nationes: vnũ christũ adorant: vnã obseruant regulam veritatis. ¶ Septima cõditio est. q sit abundans ⁊ copiosum omni scz diuitiarũ genere plenũ. sicut apparet in regno isrľ tempore Salomonis. et in regno Romanoꝝ tempore Augusti cesaris. Hec cõditio reperitur in regno eccľie / pleno viris spũalibus ⁊ bonis que sunt vere diuitie. de q̃bus Prouerb. vlti. in fi. Multe filie cõgregauerũt diuitias: tu supgressa es vniuersas. Sunt etiã in ecclesia diuitie tꝑales: quarũ bono et recto vsu meretur bona eterna: sicut maloꝝ cõgregatio earum abusu meretur penã eternã. ad hec. xij. q. j. duo sunt. et. q. ij. aurum habet eccľia. xxx. di. ⁊ hec scripsimus. xxxiij. q. v. ꝰm. xlvij. di. sicut hi. In hac aũt cõditione comprehendiť finis ecclesiastici regis: qui est beatitudo. q̃ ꝰm Boetium est status oĩm bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Sed in hac vita nõ est regimen beatũ ꝑfecte: sed ꝰm quãdam ꝑlibationẽ ⁊ inchoationẽ. In futuro aũt erit plene beatũ: quñ replebitur ab vbertate domus dei. Adde hic qđ scripsi s̃. xxxvij. ar. §. ad illa. ħ. ij. cum. ħ. seq. ¶ Octaua cõditio. q sit forte ⁊ firmum: vt scz vinci nõ possit: sed magis possit quecũq3 aduersantia deuincere. vt pz in regno Romanoꝝ ferreo / oĩa confringente. Dañ. ij. Hec conditio est in regno eccľie: qđ manet inuictũ: ⁊ victoriam de hostibus obtinens: oppugnari quidẽ põt: sed expugnari nõ potest. ⁊ impugnationibus crescit. xij. q. j. futuram. in ꝓn. ¶ Nona conditio que regnũ gloriosum facit: est: q sit pacificũ ⁊ quietũ. Ad pacem eñ oĩs multitudo ⁊ cõmunitas finaliter tendit. hoc pz in regno israel tẽpore Salomonis: q̃ ꝓpter hoc rex pacificus dictus est. iij. Reg. iiij. ⁊ in regno Romanoꝝ tẽpore Octauiani. Hec conditio reperitur in regno ecclesie. xxiij. q. v. ꝓncipes. xcvij. dis. eccľie. cuius rector est christus pacis author. ex̃ in ꝓhemi. decre. rex pacificus. qui est etiã nostra pax. ad Eph. ij. ex̃ in clemen. de sepul. dudum. §. scimus. Licet eñ illa pars que peregrinať in terris / aliqñ careat pace temporis: habet tamen pacẽ pectoris. de qua. xj. q. iij. inter verba. in fi. ibi. q: si nos in mente charitatẽ erga odientes seruare cupimus: etsi illi nobiscũ pacem nõ habeant: nos tamẽ cũ illis sine dubio habeamus. xxiij. q. j. noli. peruentura demũ ad pacẽ eternitatis. de qua ps. cxxiiij. ⁊. cxxvij. Pax sup israel. i. sup videntes deum. ⁊ Esa. xxxj. Sedebit ppľs meus in pulchritudine pacis. ¶ Decima cõditio est. q sit durabile ⁊ perpetuũ. Ad perpetuitatem nãq3 intendere debet oĩs communitas. sed hoc terrenũ habere nõ potest ꝓprie loquẽdo: quia oĩa regna terrena defecerunt ⁊ deficient. ⁊ ꝰm ps. ciij. In suũ puluerem reuertentur. Sed hec cõditio in regno ecclesie militantis ⁊ triũphantis est. quia hoc est regnũ qđ non corrũpetur. Dañ. ij. Suscitabit deus regnũ celi: qđ in eternũ non dissipabitur. ps. cxliiij. Regnũ tuũ regnũ omniũ seculoꝝ. ⁊ Luce. j. Et regni eius non erit finis. In his ergo. x. conditionibus attẽditur gloria ecclesiastici regni. omnes alie cõditiones in istis clauduntur. quasdam aũt conditiones de predictis nũc imꝑfecte habet ecclesia: in futuro aũt plene habebit. Unde ꝓ illo statu plene dicetur. ps. cxliiij. Gloriam regni tui dicent. Erit eñ tunc eccľia nõ habens maculam / neq3 rugam / nec aliquid huiõi. Eph. v. xxj. dist. q̃uis. xxiij. q. iiij. recurrat. Hec autẽ conditiones ad. iiij. reducitur: que in symbolo tam

guntur.vbi dicit. Et in vnā sanctam catholicam et apo/
stolicā ecclesiā.q̄ q̄tuor verba ex posui.s.§.nunc de gradi
bus.ꝛ.p̄mo cm̄.in arti.liiij.ꝛ in decre.extraua.vnam san/
ctā.que exponit.s.§.restat.i ar.lx.ſz in.§.seque.lati⁹.lxiij.
ar.de ꝯse.di.iiij.p̄ma igit. ¶ Articulus. lxiij. A

Ostendendum est

aūt primo ꝙ regnū ecclesie est vnū. Qđ
ex hoc ptz: quia ois multitudo partici/
pat aliqualiter vno. alioqn multitudo
ipsa confunderet ꝛ distraheretur. vt pbi

Unitas ecclesie ꝓbatur

ꝓbant. vn̄ ꝛ btūs Dionysius vlti.c.de diuinis noibus/ait.
ꝙ nō est multitudo nō participans vno.sed q̄ sunt multa
partibus:sunt vnū toto. que sunt multa accidētib⁹: sunt
vnū subiecto.que sunt multa numero aut virtutib⁹: sunt
vnū specie.que sunt multa specie:sunt vnū genere.q̄ sunt
multa ꝓcessibus:sunt vnū p̄ncipio.Eccl'ia vero multitu/
do quedā est pluriū p̄sonarū:quare opz ipsam esse vnā:
qđ ꝛ ip̄m nomen ecclesie insinuat. Nam ecclesia idem est
qđ cōuocatio.i.ad vnū ꝛ invnū pluriū vocatio.de ꝯse.di.i.
ecclesia. Iterū maior est cōuenientia inter creaturas itel
lectum habentes/ꝙ̄ inter partes vniuersi: que sunt cor/
poralia.sed totū vniuersum qđ diuersa cōprehendit/est
vnū velut vnus p̄ncipatus vnius p̄ncipis dei: multo ma
gis ecclesia q̄ solum rationalia ꝛ intellectualia continet
vna est. ¶ B Opz aūt cōsiderare vlterius per quid et
qualiter ecclesia dicit ꝛ est vna. Circa qđ illud est p̄mo at

Differūt Unitas Unio Unū ꝛ Unicū

tedēdū: ꝙ differt vnitas/ꝛ vnio: vnū ꝛ vnicū. Unitas em̄
excludit multitudinē. vnio aūt attendit in multitudine.
vnde vnū ꝓprie d: in quo est multitudo. vnicū aūt dicit
qđ multa cōprehendit.ergo cū ecclesia sit multitudo q̄dā
magis d: ꝓprie vnica ꝙ̄ vna.ꝛ eius cōnexio magis ꝓprie
dicit vnio ꝙ̄ vnitas.tn̄ s̄m cōmunē loquēdi vsum ꝛ in scri
ptura vnū sumitur ꝓ alio. Siue ergo vna siue vnica di/
catur ecclesiastica multitudo:videndū per quid habeat
vnitatem vel vnionē. Et siquidē querat ꝑ quid formali/
ter sit vna:dicendū est ꝙ ꝑ tres virtutes theologicas.s.fi
dem:spem:ꝛ charitatem:vt iam patebit. Si v̄o querat ꝑ
quid sit vna efficiēter: dicendū est ꝙ vnitas eccl'ie a tota
trinitate diuina cōmuniter esse hz:sicut a p̄ncipio effecti/
uo:p̄re dico ꝛ filio ꝛ sp̄ūsancto.sed interdū appropriatur
singulis p̄sonis ex diuersis causis. Aliqn̄ em̄ appropriat
patri:eo ꝙ ipse est p̄ncipium totius diuinitatis.ꝛ vnitas
hz ratione p̄ncipij.vn̄ ꝛ s̄m Augu.p̄ri appropriatur vni/
tas.hec appropriatio innuitur Io.xvij.vbi d:,Pater ser/
ua eos in noie tuo quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut et
nos vnū sumus.ex̄ de sum.trini.c.ij.§.rursus.vbi exponi/
tur illud vnū.ibi.non em̄ fideles christi sunt vnum.i.vna
res que cōis sit oibus. sed suo modo sunt vnū.i.vna ec/
clesia:ꝓpter catholice fidei vnitatem.ꝛ tandē vnū regnū
ꝓpter vnionem indissolubilis charitatis. Aliqn̄ vero ap
propriatur filio ꝓpter naturā scz assumptā. s̄m quā sp̄ali
modo cōuenit ei ꝙ sit caput eccl'ie quātum ad hoies: ꝓ/
pter ꝯformitatē scz nature ex capite. Ex capite nāq3 depē
det vnio membror. vn̄ dicit apl's Eph.iiij. Crescamus in
illo per oia qui est caput christus:ex quo totū corpus cō/
pactum ꝛ conexum. ex̄ de sacra vnc.c.i. Aliqn̄ aūt appro/
priatur sp̄ūisancto q̄ est amor.vnire aūt p̄cipue conuenit
amori.vn̄ sup illud apl'i. Eph.iiij. Unū corp⁹: ꝛ vn⁹ sp̄ūs.
dicit glos.vnū corp⁹/multor adunatiōe mēbror. ꝛ vnus
sp̄ūs/quo vnū corpus efficimur:ꝓpter societatē quā fa/
cit sp̄ūssctūs appropriare.lz tota trinitas cōiter hoc ope/
retur.ꝓpter quā insinuādā illi in quos p̄mitus venit ipse
sp̄ūssctūs:linguis oim̄ gētiū sunt locuti.Actuū.ij.de ꝯse.
di.iij.c.vlti.ꝛ di.iiij.ꝓprie.q: ꝑ linguas societas humani
generis constat.ꝛ sic ꝑ linguas gentiū figurabat ista so/
cietas mēbror christi futura in oibus gentib⁹. Un̄ bene
vnitas hec appropriat sp̄ūisctō: q̄ est nexus ꝛ amor:et q:
ꝑ amorē hz esse vita sp̄ūalis aie:quū ꝑ ip̄m aia deo iunga
tur q̄ est eius vita.de pe.di.i.resuscitat⁹. sub.§.hoc idem.

Inde est ꝙ ꝑ sp̄m sanctū d: eccl'ia viuificari:ꝑ quē d: ꝛ vni/
ri.q: em̄ viuere viuentib⁹ est esse: ꝛ ꝑ idem hz aliq̄d esse ꝛ
vnū esse:ideo ꝑ idem hz eccl'ia vitā ꝛ vnitatē. ¶ Uiso au
tem ꝑ q̄d vniatur eccl'ia: videndū est ꝯsequēter de modo
vnionis vel vnitatis ip̄i⁹. Nō aūt pōt dici eccl'ia/vna sic

Unitatis ecclesiastice mod⁹

aliquis hō d: vnus vnitate suppositi ꝛ persone.nisi forte
s̄m similitudinē.q: sicut multa mēbra corporis sunt vnum
corpus:sic multi fideles sunt vna eccl'ia.ex̄ de sum.tri.c.ij.
§.verū. Nec pōt dici vna s̄m vnitatē nature speciei: quia
eccl'ia nō solum hoies:sed etiā angelos cōprehendit:qui
specie differūt ab hoibus.licet in hoc ope sit p̄ncipaliter
intentio de eccl'ia sp̄aliter.vt est cōgregatio hoim fideliū
que d: eccl'ia militans. Sed d: eccl'ia vna collectiue:sicut
multi hoies sunt vnus ppl's.iij.Reg.xxij. Populus me⁹ ꝛ
ppl's tuus vnū sunt.ꝛ Actuū.iiij. Multitudinis creden/
tiū erat cor vnū ꝛc.de hoc.xij.q.i.dilectissimis. ex̄ de sum.
tri.c.ij.§.verū.ꝛ.§.rursus.de ꝯse.di.iiij. queris a me. i p̄n.
in sancta cōpage corporis christi. ꝛ paulopost ibidē. per
hanc societatē vni⁹ eiusdēq3 sp̄ūs ꝛc.ꝛ sequit.ibi. Potest
em̄ in hoc ꝛ in illo hoie:etiā3 si seinuicem nesciant: vnus
sp̄ūs esse.ꝛ post. Tota q̄ hec sancta mater eccl'ia q̄ in san
ctis est/facit: q: tota oēs/tota singulos parit. Porro s̄m
Ber.multiplex est vnitas. Nam est vnitas naturalis iter

Unitas multiplex

corpus ꝛ animā:ꝛ hec d: itegralis.q: hō ex corpore ꝛ aia
integratur.ex̄ de cele. mis.in quadā.§.i.ibi.nā ad esse ho/
minis ꝛc. Ista etiā vnitas naturalis est.ꝛ cē dz iter hoiez
ꝛ hoiem:masculū ꝛ feminā:q: eiusdē ꝛ vni⁹ nature sunt.
xxxiij.q.v.nisi illud. Est alia vnitas carnalis inter virū et
vxorē.de qua Gen.ij. Et erūt duo in carne vna.ad vnā car
nē ꝓcurandā.vt no.in.c.debitum.i.allegato. ex̄ de diuor.
gaudemus.§. verū.xxxv.q.x. fraternitatis. Designatiua
sacri ꝯ eccl'ie.ex̄ de biga.debitū.m̄.i. ¶ Uirtualis.q̄ hoies
sibiipsi cōiungit:ne ꝑ diuersa defluat:sed cum p̄s.xxvi.di/
cat. Unam petij a dn̄o ꝛc. Un̄ talis vnitas/est integritas
mētis:ꝑ varios ꝛ diuersos affect⁹ nō imutantis seipsam.
vn̄ Eccl'i.xxvij. Hō sctūs in sapia manet semp: sicut sol.i.
vniformiter. Nā stultus sicut luna mutatur.q̄ licet substā
tialiter vna sit:tn̄ ꝑ immutationē accidentiū semꝑ est a
semetipsa diuisa. sic ꝛ stultus tot p̄sonas videt hre quot
mores. Hiere.ix. De malo ad malū egressi sunt.s.de cogi/
tatione in cogitationē: de desiderio in desideriū: de pctō
in pctm̄. Qđ pauloante placuit:nūc displicet.qđ nūc eli/
gunt:post paululū reprobāt. Ad hanc imitationē horta/
mur.Deut.vi. Audi isrl':dn̄s deus tuus vn⁹ est. vbi nō tm̄
vnus numero designat:quū supra oēm numerū sit credē
dus:sed q: nūꝙ̄ ab alio in aliud mutatur.sicut dicit p̄s.c.i.
Tu aūt idem ipse es. Un̄ ipse ait Malach.iij. Ego deus:
ꝛ nō mutor. In hac vnitate dz rōnalis sp̄ūs suū p̄ncipiū
imitari.ꝛ de hac pōt intelligi qđ dicit apl'us.i.ad Cor.ix.
Unus accipit brauiū. ¶ Moralis.q̄ nos cōiungit proxi
mo.vn̄ p̄s.lxvij. Deus q̄ inhabitare facit vnius moris in
domo. Hec est ꝯformitas charitatis.de q̄ Actuū.iiij. Mul
titudinis credentiū erat cor vnū ꝛ aia vna.xij.q.i.dilectis
simis.ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verū. Unus intellectus in fide:
ꝛ vnus affectus in charitate. Hui⁹ suauitatis dulcedinē
exprimit p̄s.cxxxij.quū ait. Ecce ꝙ̄ bonū ꝛ ꝙ̄ iocūdū ha.
fra.in vnū.ꝛ vtilitatē ostendit.q: hic meret benedictionē
grē:ꝛ in futuro vitā glorie. Ad hanc nos hortatur apl'us
Eph.iiij. Soliciti seruare vnitatem sp̄ūs in vinculo paci.
vn̄ Bern. Unusquisq3 studeat amare ꝛ amari: blandum
ꝛ amabilem se exhibere.supportare libēter infirmitates
alior tam mor ꝙ̄ corpor. ¶ Sp̄ūalis.que nos cōiungit
deo in via.i.ad Cor.vi. Qui adheret deo vnus sp̄ūs est.

Uinculū triplex.

ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verum.ꝛ p̄s.lxxij. Mihi autē adherere
deo bonū est.vnde Bern. Tria sunt vincula q̄bus cōstrin
gimur. Pudor. Timor.ꝛ Amor. Primū stringit fortiter ꝛ
dure/ad modū funis:dum ꝯtra tentationem ꝓponit sibi
intuitū honestatis/ꝛ memoriā sue p̄nussionis. Secundū
fortius ꝛ durius/ad modū claui:dum non expauescit ad
vultus hoim:sed ad similitudinē gehēnalium tormētor.

Tertiū fortiter ⁊ secure/deo inherens feruida charitate: terribili⁹ ipsa gehēna iudicās vel i re leuissima diuie vultū offendere maiestat; de q̄ Esa. xli. Glutino bonū est. piu3. Christus p̄mo ligatur. secundo crucifigitur. tertio quasi glutino aromatū in vnctione linitur. Hoc triplex vinculum difficile rūpitur. Eccl'es. iiij. C. cōmunia de succe. aūt trac. ff. de li. lega. l. iij. in fi. ex de treu. ⁊ pace. c. j. §. si quis. ¶ Socialis. inter angelos ⁊ beatos. quorū est oimode idem velle ⁊ nolle. ps. cxxi. Cui⁹ participatio eius in idipsum. Aug. loquēs de celesti pr̄ia. Nō erit ibi aliqua inuidia disparis claritatis: vbi in oibus regnat vnitas charitatis. ⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oēs sibi associat: vt bonū qd̄ quisq̄ in se nō accipit: in alio se gaudeat accepisse. ¶ Eternalis. que est cōiunctio dei ⁊ spūs rōnalis in pr̄ia p glⁱam: vbi aia sancta capax erit eternitatis sapientie ⁊ dulcedinis dei. quia memoria retinebit deū sine obliuione. sciētia cognoscet sine errore. amore amplectetur sine alterius rei affectione. ⁊ ita pficietur trinitas aie illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac dominus orat Jo. xvij. Pater sancte serua eos in noie tuo/ qs dedisti mihi: vt sint vnū in natura sua. i. vniantur in esse: sicut ⁊ nos vnū sumus in natura nostra. i. vni⁹ essentie. Uide de hoc in pre. c. ij. de sum. trini. §. rursus. Un̄ ⁊ facta est vnio aie ad corpus: vt esset quodāmodo via ad credēdū vnionē deitatis ⁊ humanitatis. Uide de hac vnione de cōse. dist. ij. in christo pr̄. vbi Hilarius. Quasi vltra hominē subtiliter loquitur ⁊ obscure. ¶ Personalis in christo. vn̄ in symbolo Athanasij. Sicut aia rōnalis ⁊ caro/ vnus est hō. ex de cele. mis. in quadā. Ita deus et hō/ vn⁹ est christus. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. ex de here. cum christus. ⁊ ex de sum. tri. fidei catholice. i clemē. ¶ Substantialis. in trinitate. de qua Deut. vj. Dn̄s deus noster vn⁹ est. de cōse. dist. iiij. de eterna. ⁊ in symbolo. Et hi tres vnū sunt. ex de sum. tri. dānamus. §. rursus. ⁊. c. j. in p̄n. et in pre. symbolo. Non tres dij: sed vnus est deus. adde hic qd̄ scripsi. j. in. ij. parte in. §. falsatur. N. s3 p̄uaricatores.

Eccl'ia trifariā dici pōt vna.

¶ E Ut aūt pleni⁹ appareat qualiter dicit̄ eccl'ia vna: pōt assignari triplex modus vnitatis: s̄m quē dicit̄ vna. ¶ Primo em̄ d̄r vna/ vnitate totalitatis. Est em̄ ecclesia velut vnū totū: cuius partes sunt singuli fideles. ar. xlij. di. sit rector. N. hinc in exodo. Dicūtur etiā partes ei⁹ particulares eccl'ie/ aut spūalia collegia. xxj. dist. q̄uis. in p̄n. Quia ⁊ in corpore naturali/ ad cui⁹ similitudinē d̄r corpus mysticū. ex de puil'. dilecta. Quedā sunt mēbra diuisibilia: q̄ in alia minora mēbra diuidūtur: vt manus in digitos: ⁊ digiti in articulos. Quedā vero sunt mēbra indiuisibilia: q̄ in alia mēbra nō diuidūtur: lic3 diuidi possint in partes: que nō dicūtur mēbra. vtputa articuli. Simil'r ⁊ ecclesie mēbra quedā sunt diuisibilia. vt ecclesie particulares ⁊ collegia. Quedā autē indiuisibilia. vt singule psone fideles. Est ergo eccl'ia sicut vnū totum ex multis partibus cōstitutū: ⁊ sicut vnū corpus ex multis mēbris cōpactū. xxiij. q. vij. quēadmodū. ibi. in christi ergo compagem corporis veniant. In hoc tn̄ differt a corpore naturali: q: mēbra corporis naturalis oia sunt simul s̄m tēpus. mēbra vero ecclesie nō oia simul sunt tēpore: s3 q̄tidie ⁊ successiue generātur aliqua mēbra: dū auget̄ numerus filiorū ecclesie. xxxij. q. iiij. recurrat. ¶ Secūdo eccl'ia d̄r vna vnitate cōformitatis. q: in oibus partibus ⁊ membris eccl'ie/ est aliq̄d in quo sibi inuicē similātur ⁊ conformātur. Hec aūt cōformitas mēbrorū eccl'ie/ nō attenditur s̄m naturā generis aut speciei: q: talis conformitas inuenitur etiā in illis qui sunt extra ecclesiā cū iis q̄ ad ecclesiam ptinent. sed attendit̄ s̄m gratie dona. q: s̄m id attēditur cōformitas inter mēbra eccl'ie: p qd̄ sunt ⁊ dicuntur ecclesie mēbra. de cōse. dis. iiij. ecclesie charitas. Dicit̄ autē aliquis membrū ecclesie: non rōne nature/ sed rōne grē: psupposita tn̄ natura q̄ est grē capax. cuiusmodi est natura rōnalis vel intellectualis. q: s̄m grē dona eccl'ie membra illi cōformantur: ⁊ vnā cōformitate esse dicunt̄. vt in pre. c. §. rursus. nā cōformitas vnitas quedā est. Hec autē dona grē in q̄bus sibi cōformantur eccl'ie mēbra: sunt fides. spes. ⁊ charitas. ⁊ opa ex his pcedētia. de q̄bus. j. ad Cor. xiij. Et p hoc d̄r eccl'ia vna formaliter. q: hec sunt in ipsis fidelibus: vt quedā spirituales pfectiōes ⁊ forme. de hoc aūt modo vnionis vel vnitatis dicit glos. sup illud j. ad Cor. x. Unus panis ⁊ vnū corpus multi sum⁹. Un⁹ panis sumus vna vnione fidei/ spei ⁊ charitatis. ⁊ vnū corpus illius capitis qd̄ est christus. ex de sacra vn. c. j. Sumus per ministrationē operū charitatis. ⁊ oēs sum⁹ vna ecclesia: vniti vinculo fidei spei ⁊ charitatis: ⁊ mutua operū exhibitiōe. Et isto modo sancta mater eccl'ia est in sanctis. vt no. xxj. di. q̄uis. in glos. fi. ⁊ vocatur eccl'ia sctōrū in ps. cxlix. de cōse. di. iiij. queris a me. vltra colū. ibi. Tota q̄ hec sancta mater eccl'ia que in sanctis est ⁊c. Conformitas ergo mēbrorū eccl'ie attendit̄ s̄m fidem/ spem/ ⁊ charitatem/ ⁊ opa ex his pcedentia. Et sic attendit̄ cōformitas inter eccl'ie mēbra: s̄m cognitionē/ s̄m expectationē/ s̄m dilectionē/ ⁊ s̄m operis imitationē: q: idem et simil'r credunt/ sperant/ ⁊ diligūt: idē quoq̄ sc3 christū ope imitātur. ¶ Tertio eccl'ia d̄r vna vnitate attributiōis. Oēs em̄ fideles attributionē habēt ad vnū finē: q̄ est salus et beatitudo eterna. ⁊ ad vnū p̄ncipiū ⁊ caput: qd̄ est tota trinitas s̄m rōnē influentie. Sed spāliter hō christus s̄m cōuenientiā nature ⁊ grē est hoc caput. ipm̄ em̄ dedit caput deus sup oēm eccl'iam/ que est corpus ipsius. vt dicit̄ Eph. j. xxiij. q. iij. p mēbris. ibi. aduersus eccl'iam catholicam. i. aduersus corpus christi armamini. ⁊ ibi. q̄ p christi corpore. i. p ecclesia ⁊c. De his aūt modis vnitatis ecclesie. dicit apl's ad Eph. iiij. Unū corp⁹: vnus spūs: vnus dn̄s: vna fides: vnū baptisma. xxiiij. q. j. loquit̄. In hoc em̄ q d̄r vnū corpus: insinuat̄ vnitas totalitatis. In hoc aūt q dicit̄ vnus spūs: tangit̄ effectus vnitatis. In hoc vero q d̄r vnus dn̄s: tangit̄ vnitas attributionis ad vnū p̄ncipium ⁊ caput. p hoc aūt q d̄r vna fides/ vnū baptisma/ tangit̄ vnitas cōformitatis. ¶ D Ad cuius intellectum cōsiderandū q sicut glos. dicit sup hoc verbo fides dicit̄. ⁊ id qd̄ credit̄. ⁊ id quo credit̄. ⁊ vtroq̄ modo pōt intelligi q in eccl'ia est fides vna. Est em̄ vna fides: q: idem iubemur credere: ⁊ eodē mō opari. vnū em̄ ⁊ idem est qd̄ credit̄ a cūctis fidelib⁹. vn̄ ⁊ fides catholica d̄r. vt ex de sum. tri. in rubrica. i. vniuersalis. Est etiā vna fides qua credit̄ sc3 q̄ est in animo credētis: q̄ quidē est vna nō numero s3 gn̄e: q: similis est in oibus: sicut eādem rē volentiū d̄r voluntas vna: ⁊ duorū simillimorū facies vna. In vnitate autem fidei intelligit̄ vnitas doctrine: cui⁹ p̄ncipium ⁊ fundamentū est fides. ⁊ q: fides viua ⁊ formata non est sine charitate. vn̄ apl's Gal. v. fides p charitatē (al's dilectionē) opat̄. de pe. di. ij. q̄cūq̄. cum. c. sequē. Ideo etiā in vnitate fidei intelligit̄ vnitas charitatis. q: ⁊ oēs idem diligūt: ⁊ q: similis charitas est in oibus. sicut de fide dictū est. Et quia s̄m apl'm ad Heb. xj. Fides est substātia rerū sperādarū. ideo in vnitate fidei intelligitur vnitas spei: q: ⁊ idem oēs sperant: ⁊ spes est in oibus similis. sicut de fide ⁊ charitate dictū est. Quia vero fides sine opib⁹ mortua est. Jaco. ij. de pe. di. ij. si em̄. post colum. ⁊ amor charitatis s̄m Greg. otiosus nō est: spes quoq̄ innititur bonis operibus. Ideo in vnitate fidei spei ⁊ charitatis intelligitur vnitas operationis qua fideles christū p opa imitantur: ⁊ qua simil'r cōformiter operant̄. Et q: finis pcepti est charitas. j. ad Timo. j. ideo in p̄dictis intelligitur vnitas p̄ceptorū. eadem em̄ p̄cepta oibus pponūtur. Et q: spes ⁊ charitas habētur p obiecto que respiciūt vltimū finē: Ideo in vnitate spei ⁊ charitatis intelligitur vnitas attributionis ad vnū finē. Et q: fide spe ⁊ charitate colit̄ deus: ideo in dictis intelligit̄ vnitas cultus. q: vn⁹ deus: ⁊ eodē modo colit̄. In vnitate quoq̄ fidei itelligit̄ vnitas cultus ⁊ cōmunio sacramētorū que fide continentur. ¶ E Sūt em̄ eadē sacramenta apud oēs qui sunt in ecclesia. Hec tn̄ vnitas exprimitur magis p id qd̄ additur.

Unū baptisma.xxiiij.q.j.loquitur.de ɔse.dist.iiij. q̄uis.c. eos.per vnitatem em̄ baptismi q̄ est primū sacramētū/et ianua sacramentoꝝ.xxxij.di.§.verū.ex̄ de presby.nō.c.iij. intelligit ⁊ vnitas alioꝝ sacramentoꝝ. Dicit aūt baptisma vnū:q: simile est apud oēs ⁊ quātum ad materiam ⁊ quātum ad formā.ex̄ de baptis.c.j.de ɔse.di.iiij.ꝓpter.c.ꝑ aquā. Uel vnū.i.equale a quocūq; detur.vt glos.dicit.de ɔse.di.iiij.roman⁹.cū.vij.c.seque.xxxij.di.§.verū.vel dicit vnū:quia iterari nō pōt.de ɔse.di.iiij quō.c.hi.c.eos.j q.j.hi qui.⁊.c.hanc regulā. Si quis autē querat quō eccl'ia est vna.q: fides vna.quū beati fidē non habeant:quia fides est de re nō visa.de pe.di.iiij.in domo. ⁊ ipsi videant semꝑ faciē patris. Matth.xviij.qui tn̄ ⁊ ad eccl'iam ꝑtinent.dicendū est ꝙ hic precipue intentio est de eccl'ia militantiū qui per fidē ambulant. Uel dicendū ꝙ licꝫ non habeant fidē:habēt tn̄ qd̄ fidei succedit:scꝫ visionē. Idē em̄ est qd̄ illi vident/⁊ qd̄ nos credim⁹. Et iō eccl'ia tota vt cōprehendit ꝑsentē ⁊ futurā:pōt dici vna cognitione. licet in vtraq; sit diuersus modus cognitionis. Licꝫ aūt fide spe ⁊ charitate vniat eccl'ia: speciali tn̄ modo charitati cōuenit vnire.de ɔse.di.iiij.ecclesie charitas. Charitas em̄ amor est:amor aūt vim hꝫ vnitiuā et cōiunctiuā. ſm Diony.iiij.de diuinis noibus.ꝓpter qd̄ vinculū perfectionis vocat ab aplo.Colo.iij. Ipsa em̄ vincit ⁊ vnit ecclesie mēbra christo capiti.ex̄ de sacra vnc.c.j.⁊ adinuicē: ꝑ quā multitudinis dr̄ esse aia vna ⁊ cor vnū.Actuū.iiij. xij.q.i.dilectissimis.ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verū.Est igit ecclesiastica cōitas vna:nō sicut cōuenticule hereticoꝝ q̄ diuise ⁊ diuerse sunt. C.de epi.⁊ cleri.cōuenticulā. ex̄ de here. cū ex iniūcto.j.rn̄.c.excōicamus.j.rn̄.xxiiij.q.j.clericus.Et recte quidē. Nam bonū cōuenit vno mō: malū aūt multipliciter.vt Dionysius ait. ¶ F Quū autē sit ⁊ vna ecclesia:septē tn̄ ecclesie a Ioāne describūtur. Apoc.j.in fi. cū seque.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.⁊ āgelo.vt eccl'ia septiformi plena spiritu designet.sicut in Prouer.dicitur.ix.c. Sapientia edificauit sibi domū:⁊ excidit in ea colūnas septē.que tn̄ septē vna esse nō ambigunt.xxj.di.q̄uis. dicente aplo.j.ad Timo.iij.ꝙ domus dei est ecclesia dei viui:q̄ est colūna ⁊ fundamentū veritatis. Uel septenaria numero significat eccl'ia:q: septē dierū numero decurrit ꝑsens vita in q̄ peregrinamur. Uel pōt dici ꝙ q: ꝑ septenariū numerū in scriptura vniuersitas intelligit. Mar. vlt.ibi.de qua eiecerat septē demonia. vbi G:ego. Quia per numerū septenariū vniuersitas designatur. Maria septē demonia habuit:q: vniuersis vitijs plena fuit. Iō per septē ecclesias oēs ecclesie designātur: que vna sunt vniuersitas.xxj.di.q̄uis.sicut multe ciuitates sunt vnuꝫ regnū vel vna ꝓuincia.vj.q.iij.scitote. Illud etiam est cōsiderandū ꝙ vnitatē ecclesie nō impedit diuersitas ⁊ varietas q̄ in ea apparet. ¶ G Sciendū aūt ꝙ triplex diuersitas est ꝑncipaliter.Una ē diuersitas statuū:put q̄dam sunt alijs perfectiores ⁊ merito potiores.ar.xl.dist. quodcūq;.sub.c.multi. Ad hāc diuersitatē ꝑtinēt inequalitates grē ⁊ virtutū in diuersis:quas ɔsequitur inequalitas premioꝝ.de qua dn̄s ait Io.xiiij. In domo pr̄is mei mansiones multe sunt.de pe.di.iiij.§.finis.v̄.porro.⁊ apl's ait ꝙ stella differt a stella i claritate.j.ad Coꝝ.xv. Ad hāc diuersitatē ꝑtinet/ꝙ quidā dicūtur incipiētes:quidā ꝓficiētes:quidā ꝑfecti.ar.de pe.dist.ij.dum sanctā.Alia est diuersitas officioꝝ: q̄ attendit ſm h̄ ꝙ diuersi ad diuersas actiones deputant. Officiū quippe ab efficiendo dr̄ ſm Isidoꝝ.Est em̄ actus cōgruus ⁊ ꝓprius vniuscuiusq; ꝑsone. Ad hanc diuersitatē ꝑtinet diuersitas donoꝝ:per q̄ reddunt hoies idonei ad officia.de qua diuersitate dicit apl's Roma.xij. Habentes donationes ſm grām q̄ data est nobis differentes ⁊c.⁊ in p̄s.clvij. Distribuite domos eius.i.officia diuersa disponite.lxxxix.di.singula. Tertia est diuersitas graduū:put in eodē statu vel officio q̄daꝫ sunt superiores alijs.lxxxix.di.ad hoc.xciij.di.a subdiacono.⁊.c.nulla.ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.⁊.c.statuimus. ¶ Hec aūt triplex diuersitas q̄ dicta est/ad tria ꝑtinet: vt doctores tradūt. Primo em̄ ꝑtinet ad ipsi⁹ eccl'e ꝑfectionē. sicē em̄ ad ꝑfectionē vniuersi ꝑtinet pluralitas ⁊ varietas ꝑfectionū:vt dei bonitas multipl'r ⁊ varie manifestet in reb⁹: sic ad ꝑfectionē eccl'ie ꝑtinet diuersitas supradicta.vn̄ dic̄ apl's Eph.iiij. Ipse dedit quosdā aplos:quosdā ꝓphas: alios euāgelistas:alios pastores ⁊ doctores: ad cōsummationē sanctorū.i.perfectionem: in opus ministerij: in edificationē corporis christi.i.eccl'ie.xxiij.q.v.de ligurib⁹. ⁊.j.Coꝝ.xij.iuxta ꝑn.ibi.diuisiones vero grarū sunt ⁊c. ⁊ diuisiones ministrationū sunt ⁊c.et diuisiones operationū sunt ⁊c. Unicuiq; aūt datur manifestatio spūs ad vtilitatem.alij quidē per spiritū sermo sapie. alij aūt sermo scientie ⁊c.et sequit paulo post. Sicut em̄ corp⁹ vnū est:⁊ mēbra hꝫ multa:oia mēbra corporis cum sint multa vnū corpus sunt:ita ⁊ christus.xxj.dist.in fi.⁊'quosdā posuit deus in eccl'ia.ꝑmo apl'os:scdo ꝓphas:tertio doctores:deinde virtutes ⁊c.ad hoc ex̄ de here.cū ex iniūcto.j. rn̄.v̄.sicut.facit.xliij.dist.sit rector.vltra colum.v̄.hinc in exodo.q: sub cortice malogranati multa grana interius vniūtur.vt ibi dicit. ¶ Scdo ꝑtinet ad necessitatē actionum que sunt in eccl'ia. opꝫ em̄ ad diuersas actiones diuersos hoies deputari:vt expedite ⁊ sine cōfusione fiant: sicut in corpore diuersa mēbra sunt necessaria ad diuersos actus.vt in ɔcoꝝ ꝓxime positis. ¶ Tertio ꝑtinet ad dignitatem ⁊ pulchritudinē ecclesie:q̄ attendit in ordine quodā.nam ordo efficit pulchritudinē ⁊ decoreꝫ ⁊ ornatū.vnde sup illud Cañ.ij. Ordinauit in me charitatē. dicit Bern̄. Discretio virtuti ordinē ponit. ordo modū tribuit ⁊ decorem ⁊ perpetuitatē.vn̄ p̄s.cxviij. Ordinatione tua ꝑseuerant dies.i.virtutes. Ad ordinē aūt requirit diuersitas quedā.sed ꝑdicta diuersitas q̄ in ecclesia inuenitur:vnitatē ecclesie nō tollit aut ipedit:sed perpetuat. q̄nimmo ecclesie vnitas diuersitatē hmōi exigit. quū sit vnitas multitudinis ordinate atq; perfecte. Unde potest ex his accipi duplex alius modus vnitatis. ⁊ ſm quē ecclesia dr̄ vna. Dicit em̄ vna ſm ꝑfectioneꝫ. Nam ſm ph'm quidā modus vnitatis est ꝓut id qd̄ est ꝑfectum dr̄ vnū. ideo in cañ.vj.c.postq̄ ꝑmisit Salomon de ecclesia: Una est colūba mea.addidit/ꝑfecta mea. Dicit etiam vna ſm ordinē sicut ⁊ ipm vniuersum dr̄ vnum vnitate ordinis. Ipse em̄ ordo cōnectit eccl'iam:⁊ cōseruat ecclesie vnitatem.op.ar.xciij.di.legimus.v̄.ꝙ aūt.⁊.lxxxix.dist.ad hoc. ¶ Unde ptꝫ ꝙ in hoc ꝙ eccl'ie regnū est ⁊ dr̄ vnū:intelligitur alia cōditio scꝫ ꝙ sit ordinatū. sicut em̄ vniuersum dicitur ordinatū q: in eo est ordo generantiū ⁊ generatoꝝ:mouentiū ⁊ mobiliū:causarum ⁊ causatoꝝ: sic ordinata est ecclesia:q: in ea est ordo ꝑdicantium ⁊ auditoꝝ. xj.q.iij.nolite.presidentiū ⁊ subiectoꝝ.xciij.dist. per totū. ⁊ sic de alijs ordinibus ecclesie. Est etiam cōsiderandum ꝙ sicut vnitatē ecclesie nō tollit diuersitas ecclesie officiorum/statuum/⁊ graduū: sic etiam non ꝑiudicat diuersitas moꝝ ⁊ rituū que apud diuersas ecclesias inuenitur. Nam in ijs q̄ sunt de necessitate salutis:eccl'ia est vni⁹ moris ⁊ ritus.in alijs aūt sine detrimento vnitatis possunt esse consuetudines diuerse ⁊ obseruantie varie:dū tamē laudabiles sint. vnde Boetius de fide christiana. Quicquid in ecclesia catholica tenetur:aut est authoritas scripturarū:aut traditio vniuersalis:aut certe ꝓpria ⁊ particularis instructio.sed authoritate tota cōstringitur.priuatis vero constitutionibus ⁊ ꝓprijs informationibus vnaqueq; vel pro locoꝝ varietate/vel ꝓut cuiq; bene visum est/subsistit ⁊ regitur. Ista etiam leguntur dicta ab Aug.xj.dis.catholica.facit ad h̄.c.di.ecclesiasticarū.xij.di. sancta.c.illud.c.illa. Igit ecclesia cōmunitas vna est:cui⁹ vnitatem dn̄s demōstrare volens/vnū ꝑfecit ecclesie scꝫ Petrū.xxiiij.q.j.loquit.Extra hanc eccl'ie vnitatem neq; grā neq; remissio pctōꝝ:nec spūalis vita pōt haberi.ad salutem quoq; eternā nec sacramentoꝝ ꝑceptio.nec vlla operatio aliqu id ꝓdesse valeat extra ecclesie vnitatem. ⁊ in

Baptisma cur vnū dicatur.

Statuū diuersitas.

Officiorū diuersitas.

Graduū diuersitas.

Ali⁹ vnitatis modus.

Ordinata est ecclesia.

extrauagā. Bonifacij. vnā sanctā. de qua habes. s. ar. ix. ad hec. rc. dist. oblationes. c. neq3 ad cayn. i. q. i. vide. xxiij. q. i. q3 ex sola. c. quecūq3. c. vbi sana. c. didicim⁹. c. schisma. de peni. di. i. verbū. ⁊ dist. ij. §. euidēter. ⁊ di. iij. §. pōt. ⁊. c. si quis. de ↄse. di. iij. solet. ex. de heret. firmissime. Sicut em̄ salus ⁊ vita nō pōt mēbro inesse, nisi maneat in corporis vnitate: sic alicui aduenire nō pōt vera salus: nisi existat intra eccl'ie vnitatē. vt ꝓbatū est. vn̄ Augu. ad Vincētiū. Quēadmodū membrū, si ꝑciditur ab hoīe viui corpo⸗re, nō pōt tenere spm̄ vite: sic hō qui ꝑciditur de christi iu⸗sti corpore, nullo mō pōt tenere spiritū vite (al's iustitie) etiam si figurā membri teneat quā sumpsit in corpore. i. ꝙuis videat membrū p sacramēta q̄ ꝑus receperat. xxiij. q. vij. quēadmodū. Attamen sicut interdū aridū mēbrū corpori cōiungit̄ ꝟm cōtinuitatē. nō aūt ꝟm virtutis in⸗fluxū: ita nōnulli quadā cōtinuitate cōuersationis exte⸗rioris vniūtur eccl'ie. s3 a christo capite ⁊ a mēbris ei⁹ in⸗fluxū nō recipiūt salutis ⁊ vite. de ↄse. di. iiij. c. est vnitas.

Firma ē eccl'ia.

¶ Ex eo aūt ꝙ ecclesia vna est. ⁊ p ꝯns ordinata: sequit̄ alia conditio. s. ꝙ sit firma ⁊ fortis. Virtus em̄ vnita, ꝟm philosophū, fortior est ꝙ̄ diuisa. vnde ex ipsa sua vnitate redditur eccl'ia fortis ⁊ firma. Ipse quoq3 ordo eā efficit fortiorem. ꝓpter qd̄ in Cañ. dicit̄ esse vt castrorū acies or⸗dinata. Cañ. vi. Fortis siquidē est eccl'ia: q3 firma est con⸗tra hostiū impetus. siue demonū, siue tyrānorū, siue here⸗ticorū. ⁊ sic firma: vt nō deficiat: q3 nō pōt esse nulla. xxiiij. q. i. pudenda. in fi. sed inter ipsos hostiū cōflictus crescat. ⁊ inualescat. xij. q. i. futurā. Cōtra demones fortis est san⸗ctitate ⁊ iustitia. Cōtra tyrānos fortis est patientia. Con⸗tra hereticos ⁊ mundi ꝓbos fortis est diuina sapia. Hec est turris Dauid, cum ꝓpugnaculis: ex qua mille clypei pendent: ⁊ oīs armatura fortiū. Cañ. iiij. Non armatura carnalis: sed spūalis. sicut ait apl'us. ij. ad Cor. x. xxiij. q. i. nisi. Arma inquit militie nostre nō carnalia: s3 debilita⸗te: sed potentia deo. i. p deum, ad destructionē munitio⸗nū. i. vt destruāt. consilia hoīm seu demonū diuersis calli⸗ditatibus munita. ↄsilia destruentes ⁊ oēm altitudinē. i. ꝓfunditatē intellectus. tā legisperitorū ꝙ̄ ꝓborū, extollen⸗tem se aduersus sciam dei. i. que de deo est. Ite3 Eph. vi.

Armatura dei sextuplex.

Induite vos armaturā dei. xxiij. q. i. ꝯ. bella. Vbi apl's po⸗nit sextuplam armaturā dei. s3 cingulū castitatis, cōtra luxuriā. Luce. xij. Sint lumbi vestri precīcti ⁊c. Greg. Lū⸗bos ꝑcingim⁹: quū carnis luxuriā p ↄtinētiā coarctam⁹. Iustitia. ibi. induti lorica iustitie. ↄtra auaritiā. q3 iustus miseret̄. ps. xxxvi. Calciamentū. sequit̄. calciati pedes ⁊c. s3 exempla sanctorū ↄtra torporē acidie. Scutū fidei. xi. q. iij. qui resistit. Fides incarnatiōis. Thrē. iij. Dabis eis dn̄e scutū cordis laborē tuū. ↄtra tela ⁊ diaboli insidias. Galea spei ↄtra vana hui⁹ mūdi ⁊ ↄtra desperationē. Ro⸗ma. v. Gloriamur in spe filiorū. Gladium spūs ad carnis mortificationē. Cañ. iij. Vniuscuiusq3 ensis super femur suū ꝓpter timores nocturnos. Matth. x. Non veni pacē mittere: sed gladiū. Item Amb. Lachryme ⁊ orōnes sunt arma clericorū. xxiij. q. viij. conuenior. ¶ De fortitudine ⁊ firmitate eccl'ie dr̄ Matth. xvi. Porte inferi nō ꝑualebūt aduersus eā. xix. di. ita. sup quo dicit glo. Porte inferi vi⸗tia sunt atq3 peccā. Vel hereticorū doctrine: p quas hoīes ducunt̄ ad tartara. Vel singule spūales nequitie. s. demo⸗nes porte sunt inferiorū: q̄bus ↄtrariantur porte iustitie. Porte quoq3 inferi tormēta ⁊ blandimēta ꝑsecutorū sunt. sed ⁊ praua infideliu3 opa ⁊ inepta colloquia porte sunt inferi: q3 iter pditionis ostendūt. sed oīa hec nō ꝑualent aduersus eā s3 eccl'iam. q3 eā nō separāt a charitate ⁊ fi⸗de mea: dicit dn̄s. Ipsa em̄ est dom⁹ sapiētis. Matth. vij. supra petrā edificata: q̄ nec pluuie descensu, nec fluminū impetu, nec ventorū flatu irruēte cadit. q3 fundata est su⸗pra petrā fidei solidissime veritatis. Hāc em̄ domū, eccle⸗siam s3, nec pluuia mēdacis doctrine corrūpit. xxiiij. q. i. a recta. Nec diabolicus flatus impellit. quia resistit ei for⸗tis in fide. i. Pe. v. que nō deficit. Matth. xvi. de pe. dist. ij.

Porte inferi que sint.

si em̄. vltra duas colum. Ex. petrus. vbi de hoc. etiā no. in glo. s3 fina. Fortis est deniq3 eccl'ia: q̄ velut munita ciui⸗tas angelorū pſidiū ⁊ custodiā habet. Cañ. iij. ibi. Inuene⸗rūt me vigiles qui custodiūt ciuitatem. ⁊ illud Esa. lxij. c. Sup muros tuos hierl'm ↄstitui custodes. Ipsum etiam christū magni consilij angelū pncipalem custodē ⁊ adiu⸗torem h3. de quo dr̄ in Apoc. xxi. ꝙ ciuitas habebat murū magnū ⁊ altum. vbi glo. Per murū cōuenienter intelli⸗gitur christus q̄ ipsam sanctā hierl'm vndiq3 circūdat. cō⸗tra incursores demones ⁊ prauos homies ⁊ vitia circū⸗quaq3 nūc defensat. ¶ Ex pdictis aūt tribus cōditioni⸗bus eccl'ie sequit̄ quarta cōditio: videlicet ꝙ est pacifica: nam vnitas causa est pacis. Est em̄ pax effectus amoris. cuius est vnire. Ordo em̄ in rōne pacis cōprehenditur. ar. xxiij. di. legimus. i. rn̄. q3 ꝟm Augu. xix. de ciui. dei. Pax est trāquillitas ordinis. ⁊ pax hoīm est ordinata ↄcordia xxiij. q. i. qd̄ culpat̄. ibi. Ordo aūt ⁊ pax ciuitatis est ordi⸗nata imperandi atq3 obediendi cōcordia ciuiū. Fortitu⸗do etiā pacē inducit. Ex fortitudine nāq3 victoria ꝓcedit: ⁊ ad hanc sequit̄ pax. vn̄ Augu. xix. de ciui. dei dicit, ꝙ vi⸗ctoria est subiectio repugnantiū. qd̄ quū fuerit: pax erit. Ecclesia ḡ que vna est, ⁊ ordinata est, ⁊ fortis ⁊ pacifica est. In hac m̄ peregrinatione, q3 multipl'r ⁊ sepe turbat̄, ꝑfectam ⁊ plenā pacē nō h3. sed in futuro erit plene paca⸗ta: q̄n quidē nulla erit discordia: nulla pugna: nulla ordi⸗nis turbulentia. vn̄ Isid. dicit. ꝙ eccl'ia nūc dr̄ syon pere⸗grinatione pn̄ti: q3 ab hmōi pegrinationis longitudine posita pmissionē rerū celestiū speculat̄. idcirco syon. i. spe⸗culatio nomē accepit. Pro future vero patrie celestis pa⸗ce hierl'm vocat̄, q̄ pacis visio interpretat̄. ibi em̄ absorpta oī aduersitate, pacē que christus est: pn̄ti possidebit obtu⸗tu. vnde ad hierl'm dr̄ in ps. cxlvij. Qui posuit fines tuos pacē. ⁊ iterū ps. cxxiij. Pax sup isrl'. i. super vidētes deu3. Et hec dicta sint de regni ecclesiastici vnitate. ¶ D

Pacifica est eccl'ia.

Onsequens aūt est dicere ⁊ videre ꝙ eccle⸗sie regnū dicit̄ catholicū. i. vniuersale. ⁊ quo modo merito. siquidem ecclesia dr̄ vniuersa⸗lis: q3 ipsius institutor est vniuersorū dn̄s. de quo dr̄ in Iob. xxxiiij. Opus manuū ei⁹ sunt vniuersi. ⁊ in ps. xxi. Cōuertentur ad dn̄m vniuersi fines terre: ⁊ adorabunt in ↄspectu eius vniuerse familie gen⸗tium. Dicitur aūt ⁊ est eccl'ia vniuersalis multipl'r. ¶ Pri⸗mo em̄ dicit̄ vniuersalis quātum ad loca. Non em̄ sicut sy⸗nagoga in iudea tm̄ inuenit̄: sed in vniuerso mundo. vn̄ ps. lxxv. Notus in iudea deus. Sed in oēm terram exiuit sonus eorū: s3 aplorū ⁊ euangelice pdicationis ⁊ aposto⸗lice doctrine. xix. di. ita dn̄s. ex. de elec. fundamenta. lib. vi. ⁊ in Malachia. i. c. Ab ortu solis vsq3 ad occasu3 magnū nomen meū in gentibus. ⁊ in omni loco offertur nomini meo oblatio munda. ⁊ xxiij. di. legimus. ꝯ. nec altera. De hac vniuersitate Isid. c. viij. lib. ethymo. Ecclesia grece, la⸗tine cōuocatio dicitur. ꝓpterea ꝙ omnes ad se vocet. Ca⸗tholica aūt dicit̄ eccl'ia. i. vniuersalis. Non em̄ sicut cōuen⸗ticula hereticorū in aliquibus regionū partibus coarcta⸗tur: sed per totū terrarū orbem dilatata diffunditur. facit ad hoc. xxi. dist. ꝙuis. Et in lib. i. de summo bono. idē ait. Hereses aut in aliquē angulum mūdi, aut in vnam gen⸗tem inueniūtur versari. Ecclesia vero catholica sicut per totum mūdum extenditur: sic ⁊ omniū gentiū societate cōstruitur. ¶ Secūdo eccl'ia dicit̄ vniuersalis quantum ad ↄditionē hoīm. q3 oēs oīm hoīm diuersitates colli⸗git: ⁊ nullā abijcit. nō diuersitatē rituū respuit. q3 ⁊ iude⸗os ⁊ gētiles cōgregat ⁊ vocat. q3 nō accipit ꝑsonā. Act. x. ⁊ xi. Rom. ij. Deut. i. xxxij. q. iiij. §. his ita. iij. q. ix. c. vl. ex. de iudic. nouit. ex. de preben. venerabilis. Non diuersitatem nationū. quia Grecos ⁊ Barbaros Scythas ⁊ Iudos. Gal. iiij. ⁊ Col. ij. xxij. di. legimus. Nō diuersitatē ↄditio⸗nū. q3 ⁊ seruos ⁊ liberos. xix. q. ij. oībus nobis. c. si femi⸗na. Nō diuersitatē sex⁹. q3 feminas ⁊ masculos. q3 masculū ⁊ feminā creauit eos. Gen. i. xxiij. q. v. hec imago. ⁊. c. nec

Ecclesia multis de causis appellat̄ catholica.

illud. Non diuersitatē fortune. q: pauperes ⁊ diuites: nobiles ⁊ ignobiles. ex̄ de p̄ben. venerabilis. xxiij.q.iiij. sicut. Non diuersitatē animorū. q: doctos ⁊ indoctos: sapiētes et simplices: philosophos ⁊ idiotas: oratores ⁊ plebeios j. ad Cor. j. Et vniuersaliť nullā diuersitatē hoim respuit. oēs recipit. q: non accipit personas: vt dictū est. sed ipe est qui est omniū factor. est oim saluator ⁊ susceptor. qui vult oēs hoies saluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Eūtes (inquit) in mundū vniuersum: predicate euangeliū omi creature. i. omni homini. ⁊ ad Titū. ij. Apparuit enim grā dei ⁊ saluatoris nostri oibus hoibus. Nā quū sit ipe summa iustitia: negare seipsum non pōt. ij. ad Tim. ij. Hiero. Non rex apud illū nobilior: non pauper infirmior: non diues potētior: nō dñs potior: nō seruus deterior: sed oibus equalis: oibus iudex: oibus deus: omnibus dñs est. Job xxxvj. Deus potētes non abijcit: quum ⁊ ipse sit potēs. sed nō saluat impios: ⁊ iudiciū pauperibus tribuit. Sap. vj. Pusillū ⁊ magnū ipse fecit: ⁊ equaliter cura ei est de oib⁹.

Ecclesie initium.

¶ Tertio ecclesia diciť vniuersalis quātū ad tēpus. quia incepit ab initio mundi: ⁊ vsq͂ in fine duratura est. Un̄ dicitur incepisse ab Abel iusto. vñ Grego. in homilia super Mat. xx. Simile est regnū celorū homini patrifamilias qui exijt ⁊c̄. Qui habet vineā scʒ vniuersam ecclesiā: que est ab Abel iusto vsq͂ ad vltimū electū qui in fine mundi nasciturus est: quot sanctos protulit quasi tot palmites misit. Isido. m̄ dicit q̄ ecclesia inchoauit a loco vbi venit de celo spūssanctus: ⁊ impleuit vno loco sedētes. Act. ij. Qd̄ verū est q̄ ibi inchoauit quantū ad ei⁹ plenitudinē in psonis ⁊ gratijs: q: iam venerat plenitudo temporis in quo misit deus filiū suū. Gal. iiij. Tunc etiā inchoauit quantū ad ei⁹ dilatationē: ⁊ quantū ad fidē explicitā ⁊ reuelatā. Similiter aūt ab exordio humani generis cepit. ab Abel aūt cepisse diciť propter eius innocentiā. De hoc tractaui latius. s. in pn̄. isti⁹ operis in illo ar. Qr ante fuit ecclesia q̄ imperiū in. xxxvj. ar. Unū aūt ecclesie corpus cōstituūt qui ante christū ⁊ post christum fuerūt. quorū oim ipse est caput. ad Col. j. ex̄ de sacra vnc. c. j. q: ⁊ qui preibāt ⁊ q̄ sequebātur clamabāt. Osanna benedict⁹ qui venit in noie dñi. Matth. xxj. Mar. xj. Luce. xix. ⁊ Joā. xij. Un̄ magister Hugo de sancto victore. Uerbū incarnatū rex noster est: qui in hūc mundū venit cum diabolo pugnaturus. ⁊ oēs sancti qui ante aduentū eius fuerunt quasi milites sunt: ante regis faciē precedentes. ⁊ qui postea veniunt vsq͂ in finē mundi milites sunt regē suū subsequentes. Ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus incedens ⁊ stipatus agminibus suis. Quod quidē hodie signatū est in hoc q̄ q̄ precedebāt ⁊ qui sequebanť clamabāt Osanna in excelsis. vnde ⁊ glos. super predictū locū Mat. ait. Primitiui patres ⁊ eorū sequaces cū magno affectu fatebātur q̄ salus adscribenda est homini a verbo dei assumpto. Eadē quoq͂ fides est precedentiū ⁊ sequentiū: q: credebāt futurū qd̄ nos credimus iā factum. In hoc autē q̄ ecclesia diciť vniuersalis quantū ad tēpus intelligiť illa duplex cōditio regni ecclesiastici q̄ est antiquitas ⁊ perpetuitas. ¶ Quarto eccl'ia diciť vniuersalis quantū ad status q: cōprehendit tam illos qui sunt in statu cōprehensorū q̄ illos q̄ sunt in statu viatorū. vt. s. dictū est. Nec solū hoies: sed etiā angelos. Un̄ ecclesia sic sumpta diciť cōgregatio oim illorū qui sunt christi mēbra qualitercūq͂. sic sumitur de peni. dist. j. ecclesia. Ecclesia vero pro hoc statu presenti diciť congregatio fideliū. sic sumitur de cōse. di. j. ecclesia. Pro futuro aūt statu dicitur ecclesia etiā congregatio cōprehensorū. sic sumitur in ps̄. cxlix. In ecclesia sanctorū. ¶ Quinto dicitur ecclesia vniuersalis quantū ad doctrinā. q: in ea est vna doctrina vniuersalis de omnib⁹ necessarijs ad salutē: ⁊ omni generi hominū conueniens. iiij. di. erit aūt. xxv. q. j. que ad perpetuā. sicut enim est vnū regnū ecclesie: ita oportet q̄ sit vna scientia ⁊ lex. alias diuisio legis vel sciētie diuisio esset regni ⁊ desolatio. quia hoc est ex ijs q̄ spectant ad salutē. supra. §. xxi. ⁊. est tñ considerandū. vt est expressum. xxv. q. ij. si ea. ¶ Sexto ecclesia diciť vniuersalis quantū ad remediū. q: curat vniuersaliter oia hoim peccata: ⁊ omnia hoim cōtinet sufficientia remedia ⁊ vniuersalia septē. scʒ sacramēta: que ab vno remedio salutari per qd̄ omnes liberanť efficaciā sortiuntur: scʒ a christo. ex̄ in clemen. fidei. §. ij. Et ideo ecclesia dr̄ vniuersalis: q: vniuersalem continet viā anime liberāde. scʒ christū: qui de se ait Jo. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. Un̄ dicit Augu. x. de ciui. dei de christiana religione loquens. Hec est religio que vniuersalē continet viam anime liberande. hec eñ est quodāmodo regalis via: que ducit ad regnum nō tēporali fastigio nutabundū: sed eternitatis securitate securum. Nam que alia est vniuersalis anime liberande: nisi qua vniuerse anime liberantur? Ac per hoc sine illa nulla aīa liberatur. Hec est inquā liberādorum credentiū vniuersalis via: de qua fidelis Abraam diuinū accepit oraculū. In semine tuo benedicentur oēs gentes. Gen. xxij. Gal. iij. Hec est vniuersalis via: de qua in sancto pphēta dictum est. ps̄. lxvi. Ut cognoscamus in terra viā tuam: in oibus gentibus salutare tuū. Omnib⁹ ergo modis dicitur ecclesia vniuersalis. De cuius vniuersalitate quantū ad aliquos predictorū modorū dicit Isid. in lib. de origine officiorū. Ecclesia vocatur ppriе q̄ oēs ad se vocet: atq͂ in vnum congreget. Catholica aūt ideo dicitur: q: per vniuersum mundū est cōstituta. Uel qm̄ catholica. i. generalis in ea doctrina est ad instructionē hominū de visibilibus atq͂ inuisibilib⁹ rebus celestiū ⁊ terrestriū. Uel pp̄ter omne hominū genus ad pietatis subiectionē tam principū q̄ qui principātur oratorū ⁊ idiotarum. Ex omni eñ genere hominū colligenda est ecclesia: etiā ab ijs qui fastu ⁊ superbia seculari a fide ⁊ humilitate videntur aberrare. Uel dr̄ vniuersalis propterea q̄ generaliter curat oim peccata q̄ per corpus ⁊ animā perficiūtur. de peni. di. iij. sunt plures. De vniuersalitate etiam ecclesie dicit Boe. in li. de trinitate. Christiane religionis reuerentiā plures vsurpant: sed ea fides pollet maxime ac solitarie: que tum pp̄ter vniuersaliū precepta regularū quibus eiusdē religionis integratur authoritas: tum pp̄terea q̄ eius cultus per oēs pene mūdi terminos emanuit: catholica vel vniuersalis vocatur.

Precepto rum christianorū regule cur vniuersales.

¶ Dicūtur autē regule vniuersales preceptorū in religione christiana: q: nō vni populo sicut lex filijs israel: nec vni sexui sicut circūcisio masculis. ex̄ de bap. maiores. sed omni populo oi sexui omni deniq͂ etati atq͂ cōditioni indicunť. Una eñ fides: vnuʒ baptisma: vnus sacrificij ritus: vna charitas: vna spes oibus predicatur. ¶ Uel dicuntur vniuersales regule: q: eis nihil falsitatis nihil iniquitatis admiscetur in quocūq͂ ar. vel casu. ix. dist. si ad scripturas. cum. ij. c. seq. Uel dicūtur vniuersales regule: quia totā vitā hominis ⁊ omne quod ad ipsum quolibet modo pertinet cōtinent et ordinant. iij. di. regula. In lib. etiam de fide christiana de vniuersalitate ecclesie dicit idē Boetius. Dat christus formā discipulis suis baptizandi ⁊ docendi salutaria: efficaciā quoq͂ miraculorū: atq͂ vniuersum mundū ad vitā precipit introire. vt predicatio salutaris non iam in vna tantū gēte sed orbi terrarū predicaretur. Diffundiť ergo per mundū celestis illa doctrina: adunantur populi. instituūtur ecclesie. fit vnū corpus qd̄ mundi latitudinē occuparet.

Christiane religionis incrementa qualia fuere.

Quam vero mirabiliter sit ecclesia dilatata ⁊ diffusa per mundū vt merito ex hoc vniuersalis dicať: hinc patet: q: non armis aut ciuili potētia creuit ecclesia: neq͂ magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerūt quod pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. sed euāgelij predicatione: diuine potentie miraculis: virtutū exemplis: sanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ sanguinis effusione: et varijs passionum et tribulationum generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. Nouerimus itaq͂ quia nō sine magno discrimine de religionis veritate disputamus: quam tantorū sanguine confirmatā videmus. Deinde q̄les fuerint ipsi primi predicatores

res per quos mūdus credidit:⁊ ecclesia creuit per totum orbem:notū est.quia nō potētes ſm seculū: sed pauperes. non sapiētes mundi sapiētia:sed idiote. Act.iiij.ibi. Uidētes aūt Petri constantiā.⁊ Jo.ix.per totū.ꝙ hoies essent sine literis ⁊ idiote ⁊c.non nobiles:nō diuites: sed hoies infirmi ⁊ illiterati : ignobiles et pauperes piscatores. de hoc.j.ad Cor.j.extra de ꝓben.venerabilis.vn̄ Damascē. li.iiij. Euangeliū cognitionis dei predicatū est:non bellis ⁊ armis:⁊ exercitū aduersariorū deuincens: sed pauci/nudi/pauperes/idiote/persecuti/verberati/mortificati/crucifixum in carne ⁊ mortuū ⁊ resurgentē predicantes/sapientibus preualuerūt. Itē Chrys.sup Matth. homilia.xvj. Si aūt hoies duodecim orbem terrarū conuerterunt:excogita quāta est nostra malitia:quū tanti existentes/eos qui regūtur non possumus corrigere:quos decē milibus mūdis oportebat sufficere. Sed signa eius habebāt : sed nō signa eos mirabiles fecerūt. Multi enim etiā demones proiiciētes/quia iniquitatē operati sunt/non sunt facti mirabiles:sed puniti.j.q.j.teneamus. Sed quid inquā est qđ eos ostendit magnos? Pecuniarū contēptus: glorie despectus:ab oibus huius vite negotijs exemptio:que si nō habuissent/etsi decē milia mortuorū suscitassent:nō solū nulli profecissent/sed ⁊ seductores existimati essent. Est igitur ecclesia catholica.i.vniuersalis.ac inde qui ab vniuersalitate recedūt:nō catholici/sed heretici quasi diuisi recte vocātur. vt colligit.j.q.j.catholicā.c.hi qui.c. si quis confugerit.c.arrianos.ibi.qm̄ cū a catholica eorū actores discederent ⁊c.xxiij.q.iij.pro mēbris.ibi. seruientes principibus nostris aduersus ecclesiā catholicā ⁊c. xxiiij. q.iij. cū quibus.in p̄n.⁊.c.inter schisma. ❡ I Ex hoc autē ꝙ ecclesia vniuersalis dicit:potest accipi/alia cōditio eius: scȝ ꝙ sit copiosa ⁊ sibi sufficiens.quanto eīm multitudine est vniuersalior:tanto sufficiētior: propter mutuū adiutoriū eorū qui sub hac vniuersalitate continent. vel q: ecclesia pōt alio modo dici vniuersalis:propter spiritualiū bonorū multitudinē/que in ea est:de christi fonte ꝓcedens: q: de plenitudine eius accipit ecclesia suā plenitudinem. Joā.j.ideo ex eo ꝙ vniuersalis dicit/eius copiositas insinuat. ❡ Illud etiā pretereundū non est. ꝙ sicut ecclesie vniuersalitas nō tollit ei⁹ vnitatē: vt ex dictis in precedēti.§.pȝ:sic nec eccl'ie vnitas tollit ei⁹ vniuersalitatē. Immo in ipsa vniuersalitate datur intelligi vnitas. Un̄ dicit Isid.viij.lib.ethymol.ꝙ vniuersalitas ab vno cognominata est.ꝓpter qđ in vnitatē colligitur. Nā in logica vniuersale dicitur qđ multa in vnū colligit : q: est vnū in multis ⁊ de multis.accipitur eīm ab intellectu ex conuenientia ⁊ cōformitate multoꝝ. omnis aūt conuenientia vnitas est. Est igit ecclesia ita vna/ꝙ vniuersalis: ⁊ ita vniuersalis/ꝙ vna. Un̄ propter vnitatē ⁊ vniuersalitatē pariter vere potest dici respublica:vn̄ ⁊ ei cōparatur. C. de sacro.eccle. vt inter diuinū. Nā respublica est res populi. Popul⁹ aūt est multitudinis cetus iuris cōsensu ⁊ vtilitatis cōmunione sociatus. vt pȝ ex definitione Tullij. quam Aug. sepe inducat. Immo ſm hanc definitionē nulla cōitas dr̄ vere respublica/nisi eccl'iastica:q: in ea sola est vera iustitia/⁊ vera vtilitas/⁊ vera cōmunio.ar.xij.q.j.dilectissimis. ❡ L

Sctitas quid sit.

Et sup hec vlteri⁹ demonstrandū ꝙ ecclesie regnū est sanctū:⁊ quō. Circa qđ primo videndū qđ est sanctitas. Definitionē autem sanctitatis ponit Dionysius.c.xij.de diuinis noibus/dicēs. ꝙ Sanctitas est ab omni immūditia libera ⁊ perfecta et oino immaculata mūditia. Tamen ſm Cassiod.in lib.collationū. collatione theone de nocturnis illusionibus. in plus se habet immacular⁹ ꝙ sanctus. Secūdum hoc igit dicitur ecclesia sancta q̄ ab omni immunditia munda est in se.xxj.dist.quāuis.in fi.de peni.dis.j.ecclesia.⁊ in qua est mundicia predictas tres cōditiones habens. Est enim in ea mūdicia libera:q: a cuiuslibet immunditie seruitute libera existit.q: qui facit peccatum:seruus est peccati. Joā. viij.ij. Pet.ij.⁊ Roma.vj. Et in ea mūditia perfecta; quia nihil ei mūditie deficit. Perfectū enim est/cui nihil deest. Est in ea mūditia immaculata: quia nullo extrinseco vel intrinseco inquinari valet.arg. xv.q. vlti. sciscitantibus. ❡ L Et vt specialius aliud dicat de sanctitate ecclesie in se: Sciendū ꝙ ad sanctitatem requiritur carentia immūditie. vt pȝ ex definitione supra posita. Est aūt duplex immūditia creature rationalis. Una quidē culpe:alia vero erroris/aut ignorantie.⁊ vtraqȝ harū distinguitur ſm diuersitatem culparū ⁊ errorum. Ab immūditia culpe liberatur ⁊ mūdatur creatura rationalis per gratiam:per quā fit remissio peccatorū.de peni.dist.j. nemo potest.⁊.c. quantūlibet.de cōse.dist.iiij.sine penitētia. Ab immunditia vero erroris ignorantie mundatur per sacram doctrinam.xxxvij.dist.§.si.cuius principiū est fides cuius est purificare corda.vnde Act.xv. Fide purificās corda eorum. Et q: ad bene operādum sacra scriptura dirigit: ⁊ gratia adiuuat:ideo ecclesia sancta dicitur ꝓpter opera bona ⁊ virtutes. Et quia gratia cōfertur in sacramētis.j.q.j. multi.⁊.c.quicquid.⁊ extra de sacra vnc.c.j.ideo ecclesia sancta dicitur:quia per gratiā sanctificatur ⁊ mūdatur . Sunt eīm sacramenta remedia sanctificationis cōtra immūditiam ois peccati.ar.xv.q.vlti.sciscitantibus. Et quia per gratiā deus nobis inhabitat ipse:ideo ecclesia sancta dicit.quia per diuinam presentiā ⁊ inhabitationem sanctificatur.vn̄ in ps̄.xlv.dicitur. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus. Deus in medio eius non cōmouebitur.⁊ iterum in ps̄.xcij. Domū tuam decet sanctitudo dn̄e. extra de immu.ec. decet.lib.vj.⁊.j.ad Cor.iij. Templū dei sanctū est:qđ estis vos.vide etiam.j.Cor.vj.⁊.ij.Cor.vj. Huius tēpli signū est materiale templū:quod propter hoc ecclesia vocatur: cuius cōsecratio per episcopū/sanctificationē fideliū demōstrat per christū/qui est sanctus sanctorū.vt dicit Dan. ix.c.sicut ⁊.j. Joā.ij.dr̄. Unctionē accepistis a sancto.id est a christo.vnctionē scȝ interiorem:qua ⁊ ipe vnctus est pre cōsortibus suis.ps̄.xliiij. De cuius vnctionis plenitudine nos omēs accipimus. extra de sacra vnc.c.j. Hec aūt ecclesie sanctitas ⁊ sanctificatio cōmuniter est a tota trinitate.de qua dr̄ Esa.vj. Sanctus sanct⁹ sanctus dn̄s de⁹ exercituū. vbi glos. In vtroqȝ testamēto trinitas pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs ostendit. Tamen aliquādo tribuitur sanctitas patri propter authoritatē principij.vnde Jo.xvij. Pater sanctifica eos in veritate. Quādoqȝ attribuit filio:maxime propter humanitatē assumptam:ſm quā passus est. cui⁹ passione sanctificamur. Un̄.j.ad Cor.j.de ipso dr̄: Factus est nobis a deo sapiētia ⁊ iustitia/⁊ sanctificatio/⁊ redemptio. vbi Bern̄. Sapientia in predicatione. iustitia in peccatorum ablatione.sanctificatio in cōuersatiōe.redēptio in passione.⁊ Eph.v.dicit apl's. Christus dilexit ecclesiam:⁊ tradidit semetipsum ꝑ ea:vt eam sanctificaret.s.iustitia sancte vite/prius Mūdās eam a peccatis.⁊ hoc Lauacro aque sanctificate: In verbo vite.i.quo datur vita.quo accedente ad elementū fit sacramētū.j.q.j.detrahe. Quo sanctificatus hō/accipit vitā eternā. Ut exhiberet sibi ecclesiam gloriosam:nō habētem maculā:alicuius peccati criminalis: Neqȝ rugā:duplicitatis.ita quasi mundā ⁊ simplicem. Nec aliquid hmōi.id est nullum peccatū pro quo sit damnabilis. Sed vt sit sancta/per opera bona:⁊ immaculata in abstinentia mali. Hec verba transferūtur ⁊ exponūtur xxj.dist.quāuis.de peni.di.j.ecclesia. Quādoqȝ vero attribuitur sanctospiritui.vnde Rom.j.dicitur. Spiritus sanctificationis.ipse enim purificator est omnis immūditie: qui est amor sanctus:⁊ donum primū:in quo donātur nobis omnia dona:per que tollūtur queqȝ immūda. Est igitur ecclesia sancta:q: ab omni peccato ⁊ iniquitate mūdata.⁊ virtutibus ac bonis operib⁹ ornata. vnde ad Titum.ij. Dedit semetipsum pro nobis:vt nos redimeret ab iniquitate:⁊ mundaret sibi populum acceptabilem:sectatorem bonorum operū. ❡ Est etiam ecclesia sancta.quia ab omni errore purgata.xxiiij.q.j.a recta.cum.ij.c.seq.per sacram doctrinam:que munda est ⁊ emundans. Joā.xv.

Jam vos mundi estis ꝓpter sermonem quē locutus sum
vobis. De qua etiam doctrina dicitur ps̄.xviij. Lex dn̄i im
maculata cōuertens animas. In qua quicquid est ad sa-
lutē vtile inuenitur.xxxvij.dist.hinc etiā.ꝛ.c.si quis gram
maticā. Et quicquid est noxiū ꝛ saluti contrariū dānatur.
ex̄ in probe.decre.rex pacificus. Cui quicquid resistit non
dubiū est esse falsissimū. Que de se dicit in Prouer. viij.c.
Justi sunt oēs sermones mei:non est in eis prauū q̄d/nec
peruersum: nihil prauū in fide:nihil ꝑuersum in morib⁹.
¶ In eo igit̄ ꝙ ecclesia dicitur sancta: intelligūtur ritus
sacramentorū q̄bus a pctō mūdamur: ꝛ plenitudo grē ꝛ
virtutū quibus bona operamur: ꝛ veritas ꝛ bonitas do-
ctrine qua erudimur ꝛ instruimur:q̄ nihil falsum nihil dā
nabile continet:sed totū verū ꝛ saluti ferū. Omnes q̄ppe
doctrinales institutiones ecclesie/sancte sunt:q̄ vel ex scri
pturis vtriusq̧ testamēti sumpte sunt.l.di.si q̄s diaconus
ex̄ de accusa.qualiter.ij.in pn̄. Uel ex apostolica traditio-
ne. Uel patrū ꝛ sanctorū conciliorū ordinatione. Uel ap-
probate ex rationali cōsuetudine.de hoc.xi.dist.ecclesiasti
carū.ꝛ.c.catholica.xvi.di.per totū.ꝛ.xv.xij.di.illa.xx.di. de
quibus per totū. ¶ Sancta est ergo ecclesia in p̄ceptis:ꝛ
sancta in sacramētis ꝛ ministeriis.sancta in operib⁹. san-
cta in obseruationib⁹. In ipsa est religio munda ꝛ imma
culata apud deū ꝛ patrem.que est visitare pupillos ꝛ vi-
duas in tribulatione eorū:ꝛ immaculatū se custodire ab
hoc seculo. Jaco.i.lxxxi.di.ad reatū.ꝛ.c.vidue.lxxxviij. dis.
episcopus gubernationē. Unde de ipsa ecclesia dr̄ Apoc.
xxi. Ipsa ciuitas aurū mundū simile vitro mūdo. ꝛ iterū
ibi. Uidi ciuitatē sanctā hierusalem nouā descendentē de
celo. Hec ciuitas:vt glos.dicit.est iustorū collectio vniuer
sa:que dicitur Sancta per iustitiā: Hierusalē per visionē
pacis eterne. Noua q: a vetustate scilz peccati. s̄m illud.i.
ad Cor.v.expurgate vetus fermentum.purgata: Descen
dens de celo:q: ꝙ iuste viuit in tempore/ꝙ beate viuit in
eternitate/se totū cognoscit habere a deo. ¶ Sancta q̄
dicit̄ ecclesia:q: a terrenis eleuata. Sanctus em̄ in greco
dicit̄ agios.i.sine terra. Uere sine terra de se est ecclesia:
quia que sursum sunt sapit:nō q̄ sunt super terrā. Col.iij.
Cuius cōuersatio est in celis. Phil.iij.nūc mēte ꝛ affectu:
vbi futura est in loco. Sācrū est igitur ecclesie regnū pre
omnibus regnis: ꝛ nullū aliud regnum sanctū est. Nam
regnū Romanorū pre omnibus laudatum legitur in iu-
stitia ꝛ veritate:quod tamen immundū fuisse non dubiū
est:in quo erat cultus demonū:ꝛ omnis spiritus immun
di custodia. Unde ꝓprie Roma Babylō.i. Pet.vlti. in fi.
ibi. Salutat vos ecclesia que est in Babylone. per Baby
lonem Roma figurabatur. s̄m Hiero.i. confusio.figura-
batur. Apoca.xviij.in pn̄. Nam ipsa fuit mater fornicatio-
num: maxime idolorū ꝛ abominationū terre. Apoc.xvij.
et multarū iniq̄tas legū.ꝛ plurima spurcitia morū posti-
ca vt Aug.narrat in lib.de ciui.dei. ¶ M

Sanctū q̄d multifariā dicī cōtingit.

Ad explicandā vero adhuc amplius ecclesie
sanctitatē distinguēdum est de sancto: sicut
distinguit Isid.in lib.etymol. Dicitur enim
sanctum tripliciter. Uno modo dicitur san-
ctū:quod est aspersione sanguinis emūda-
tum. Hoc modo sanctū dicitur a sanguine.vn̄ dicit Isido.
xv.lib.etymol. Sanctū a sanguine hostie nuncupatū est.
nihil enim sanctū apud veteres dicebatur:nisi qd̄ sangui
ne hostie esset consecratū atq̧ conspersum. Unde ij q̄ pu-
rificari volebāt:sanguine hostie tangebātur.vt dixi.x.lib.
Hoc autem modo ecclesia dicitur sancta: quātum ad ho-
mines pertinet:qui sanguine vere hostie que christus est
sunt emūdati.vt patet ex authoritatib⁹ apostoli supra.§.
precedēti.h.ꝛ Eph.inductis. Hui⁹ hostie memoria quoti
die agitur in sacramento altaris.de conse.di.ij.q̄d sit san-
guis.ꝛ.c.q: corpus. ¶ Secundo modo dicitur idem qd̄
firmū. vnde dicit Isid.xv.lib.etymol. Sanctū dicitur: qd̄
constat esse sancitū. Sancire aūt est confirmare: ꝛ irroga
tione pene ab iniuria defendere. Sic leges sancte. C. de le
gi.leges sacratissime. Et muri sancti esse dicūtur. Hoc au
tem modo ecclesia dicit̄ sancta:q: diuina sanctione ꝛ eter
na lege firmata est: nec eā violare fas est.xxij.di.c.i.xix.dis.
enimuero.xxi.dist.quāuis. Nā vt apostolus ait.i. ad Cor.
iij. Si quis templū dei violauerit:disperdet illū deus. Cō
firmata quidē ecclesia est in bono:ꝛ contra malum:ꝛ hoc
per gratiā.de qua dicitur ad Heb.xiij.c. Optimū est gra-
tia stabilire cor. Cōfirmata est etiā in coniūctione ad deū
q: firmiter deo adheret.ita ꝙ nec mors nec vita ipsam se-
parant a charitate dei. Rom.viij. Sed in hac vita imper-
fecta habet infirmitatē:in futura aūt firma erit.ar. de pe.
di.ij.§.ꝙ vero reprobi.ad fi. Confirmatur autē principali
ter a deo.i.ad Cor.i. Confirmabit vos vsq̧ ad finem sine
crimine.ꝛ.i.Pet.v. Ipse confirmabit solidabitq̧.ꝛ in ps̄.
lxxiiij. Ego confirmaui colūnas eius.i.aplos eorūq̧ suc
cessores:qui vt colūne sustinent edificiū ecclesiasticum.ij.
q.vij.accusatio.ex̄ de accusa.qualiter.ij.§.licet.ex̄ in demē.
de penis.si q̄s suadente. Quorꝫ est alios qui sunt in eccle-
sia cōfirmare:ꝛ hoc maxime ad summū pastorē pertinet:
christi dico vicariū ꝛ successorem Petri:cui a dn̄o dictum
est Luc.xxij.ꝛ.xxi.di.§.i.in fi. Tu aliquādo cōuersus cōfir-
ma fratres tuos. vbi glos. Sicut ego te orādo protexi: ne
deficeres:sic tu infirmiores fratres exēplo tue penitentie
cōforta:ne de venia desperent.ad hoc.l.di.cōsiderandum.
Et in Exo.dr̄.xv.c. Sanctuarium tuū dn̄e quod firmaue-
rūt manus tue:ecclesiam scꝫ que s̄m aplm.i.ad Timo.iij.
xxiij.di.in noie dn̄i.ibi.colūna dei viuentis.i.ecclesia. iā pe
ne videt̄ nutare. Est colūna ꝛ firmamētum veritatis.fir-
ma em̄ est in sacramentis: firma in documētis.licet enim
statuta varientur ꝓ varietate locorū ꝛ temporū ꝛ persona-
rum:ea tamē que sunt ad salutē necessaria:stabilia sunt ꝛ
firma.xij.dist.scit sancta.ꝛ.c.illa.xix.di.per totū.xxxv.q.i.
per totum.ex̄ de cōsang.non debet. ¶ N Tertio modo
dicitur sanctū quod est diuinis obsequiis ꝛ diuino cultui
applicatū.s̄m quē modū vestes sancte ecclesie/ꝛ vasa san
cta/ꝛ loca sancta/ꝛ dies sancti dicunt̄.ad hoc.xij.q.ij. nul-
li liceat.ex̄ de re.per .mācipia.ad hec de cōse.dis.i.in sancta.
ꝛ.c.vestimenta.xl.dist.multi.xvi.q.i.placet.xvij.q.iiij. atten-
dendū.ꝛ.c.si forte. Unde sanctitas sic sumpta/est virtus
que deo exhibet debitū cultum.quā definit Andronicus/
dicens ꝙ Sanctitas est virtus faciens fideles/ꝛ seruātes
que ad deū iusta sunt.ꝛ hoc modo ecclesia sancta est:quia
vni⁹ veri dei cultui dedicata est.immo in ea sola est verus
dei cult⁹.i.q.i.extra catholicā. Colere siquidē deū:est exhi-
bere ei debitū honorem:ꝛ debitū famulatū: siue interius
siue exterius. Un̄ duplex est cultus dei:scꝫ interior/ꝛ exte-
rior. Interius em̄ colitur deus:fide/spe/ꝛ charitate. Exte
rius aūt/per exteriora obsequia. ¶ O Et vt summarie
dicatur de iis in quibus dei cultus cōsistit. Sciendū ꝙ ad
dei cultū pertinet mentis deuotio:per quā voluntate deo
subdimur:ꝛ promptā volūtatem ad ei famulandū habe-
mus.nil em̄ deo offertur dignius bona volūtate ꝛ corde.

Cult⁹ diuin⁹ hec complectitur.

ps̄.lv. In me sunt deus vota tua.que reddā laudationes
tibi. vnde Greg. Ante dei oculos nūq̄ est vacua manus
a munere:vbi arca cordis est plena bona volūtate.ad hoc
iij.q.vij.in grauibus.xiiij.q.v.scriptum.xxiiij.q.i.odi. ꝛ ta
li bone voluntati vera pax datur. Luce.ij. ¶ Ad dei cultū
pertinet oratio:per quam in deum mente ascendimus:et
decentia ꝛ salubria ab ipso petimus. ¶ Ad dei cultū per-
tinet adoratio:tam spiritualis ꝛ interior que fit in spiritu
Joan.iiij. Ueri adoratores adorant in spiritu ꝛ veritate.
q̄ corporalis ꝛ exterior:que consistit in humiliatione cor-
poris per genuflexiones prostrationes ꝛ alia huiusmodi
corporalia signa. ¶ Ad dei cultum pertinet oblatio sacri
ficiorum:que soli deo vni ꝛ vero sunt offerenda. de his le
gitur ꝛ no.de con.di.iij.venerabiles. Offertur autē in ec-
clesia vnū precipuū ꝛ verissimū sacrificiū:scꝫ sacramentū
corporis ꝛ sanguinis christi.in quo sacramēto ille veraci-
ter continet̄ et sumitur:q̄ seipsum obtulit sacrificiū ꝛ ho-
stiā deo in odorem suauitatis. Eph.v. Idē ipse/sacerdos

et sacrificium:cuius vnius ⁊ veri sacrificij vniuersa anti-
quorum sacrificia figura fuerunt. Hoc sacrificium quidē
semel est oblatum in preciū:sed recolitur iugiter in eccle-
sia per mysterium quod quidē consecratur ⁊ offertur my-
sterio (al's ministerio) sacerdotū p salute populi ⁊ ipsorū
ad hoc ex̄ de sum.trini.c.j.§.vna.j.q.j.multi.de cōse.dist.ij.
nec moyses.c.accesserunt.c.verum.c.in calice.c.q̄d fit san-
guis.c.quia corpus.c.re vera.per totum. ¶ Sunt ⁊ alia
sacrificia spiritualia:que fideles deo offerunt ⁊ offerre te-
nentur. Sacrificium quidē spirituale est: contritio/et hu-
miliatio cordis.ps̄.l. Sacrificium deo spiritus contribu-
latus:cor contritum ⁊ humiliatum deus non ⁊c̄.de peni.
dist.j.nō sufficit.⁊.c.in actione. Sacrificium spirituale est
castigatio ⁊ maceratio carnis. vñ apostolus ad Rom̄.xij.
Obsecro vos p misericordiā dei/vt exhibeatis corda ve-
stra hostiā viuentem ⁊c̄. Hoc sacrificium offerebat Pau-
lus:quū dicebat. Castigo corpus meum ⁊c̄.j.ad Cor.ix.
xxxij.q.v.si paulus. Huius sacrificij sacerdos/est ratio. al-
tare/cor. hostia/corpus. ignis/charitas. de quib⁹ dñs ait
Leuit.vj. Ignis in altari meo semper ardebit:quē nutriet
sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. quia
ne feruor charitatis deficiat: meditationē dominice pas-
sionis in corde ratio aggregare pcuret. ¶ Qualiter au-
tem hec hostia immolēda sit:notatur quū dicitur Leuit.j.
Detracta pelle hostie/artus in frusta cōcident. Hostie pel-
lem detrahimus:quū in exterioribus non gloriamur:nec
sumus herodes.i.in pellibus gloriātes.ps̄.xlviij. In mul-
titudine diuitiarum suarum gloriantur. Artus in frusta
concidimus:quū singulorum membrorū vitia reseramus.
al's dicetur illud Eccl'i.xxxiiij. Unus edificans ⁊ vn⁹ de-
struens:q̄d prodest illis nisi labor: vnde.j.ad Cor.v. Mo-
dicum fermēti totam massam corrumpit.⁊ illud. Deficat
peccator:quia offendens in vno/factus est omniū reus.
Iaco.ij.ex̄ de reg.iur.deficat. qđ qualiter intelligatur ex-
ponit Aug.de peni.dist.v.consideret. vnde Sauli precipi-
tur.j.Regū.xv.percute Amalech:qui interpretatur gens
bruta.i.carnis vitia.⁊ demolire vniuersa eius.quod quia
nō obseruauit:regnū amisit. Sed quia multi hoc faciunt
tātū propter captandam famā/ecclesiam/vel prebendā:
sequitur in authoritate. Et subijcient in altari ignem: scʒ
charitatem:Strue lignorū ante cōposita.i.sanctarum co-
gitationū congerie subministrata. Et membra que cesa
sunt/desuper ordinantes.i.ordinatione congrua compo-
nentes.quia sicut ait glos.super Rom̄.ij.c. Cōpositio cor-
poris indicat qualitatem mentis.xlj.dist.§.si.⁊ Eccl'i.xix.
de concess.prebē.c.quia diuersitate indecisa. Amictus cor-
poris/⁊ risus dentiū/⁊ incessus hominis/enuntiant de il-
lo. Et quia cōpositio exterior ab interiori consurgit.iuxta
illud Ps̄.xliiij. Omnis gloria eius filie regis abintus. Se-
quitur. Caput.i.intentionē. ex̄ de sacra vnc.c.j. ⁊ cuncta q̄
adherent iecori.i.affect⁹. Intestinis/a stercoribus immū-
darū cogitationū. Et pedibus/a puluere affectionum et
actionum. Lotis aqua.i.lachrymis emundatis.ps̄.cxviij.
Exitus aquarū deduxerunt oculi mei. Io.xiij. Sacrificiū
spūale est quodlibet iustitie ⁊ misericordie opus. Ps̄.iiij.
Sacrificate sacrificiū iustitie. Sacrificiū spirituale est de-
fensio veritatis. vnitas charitatis. de peni.dist.iij.§.si.c.si
quis autē. Sacrificiū spirituale/sacrificiū laudis.de quo
ps̄.xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me. Heb.vi. Per
ipsum offeramus hostiā laudis semper deo. Sacrificium
spūale a malo omi cauere:⁊ mādata seruare Eccl'i.xxxv.
Sacrificiū salutare est attendere mandatis: ⁊ discedere
ab omni iniquitate. Et generaliter sacrificiū completum
est deo perfecte corpus ⁊ animā offerre. vnde Ber. Chri-
stus pro nobis obtulit hostiā preciosiorem q̄ habuit:se to-
tū:qua nimirū preciosior esse nō potuit.⁊ nos ergo facia-
mus qđ possumus:offerētes illi optimū quod habemus:
scilʒ nosmetipsos. corpus in sacrificiū.spiritū in holocau-
stum. Unde Iudicū.v. Qui propria voluntate obtulistis
vos discrimini:benedicite dño. ¶ Duo autem sunt actus

Sacrificia spūalia deo offerēda

perfecti sacrificij.operatio/⁊ oratio.primus significat per
altare holocaustorū in quo mactabantur animalia.i. mo-
tus carnales ⁊ alia vitia.vtpote Superbia mactatur per
humilitatē. Auaritia per eleemosynarū largitatem. Luxu-
ria per castitatē. Secundus significatur per altare incēsi
vbi adolebantur thymiamata.i.deuotio/suspiria/⁊ san-
cta desideria. Primū erat in atrio:⁊ opertum erat ex ere:
q: operatio fit in exterioribus:⁊ semper eā sequi debet so-
nus confessionis: quia multipliciter cōtingit peccare in
operabilibus.vñ Iob.ix. Verebar oia opera mea. de pe.
dis.ij.si enim inquit. Alterū erat in sanctuario ⁊ opertum
erat auro purissimo.quia oratio fit in intimis cordis:⁊ se-
pe comitatur eam dulcedo contēplationis.ps̄.lxxvj. Me-
mor fui dei:⁊ delectatus sum. Et ex vtroq; odor suauissi-
mus surgit ad deū.vnde Ps̄.lxv. Holocausta medullata
offeram tibi.i.opera pinguedine charitatis referta: cum
incenso arietū.i.cum oratione quam apostoli nobis tradi-
derunt:sicut ipsi a deo acceperunt. Vocātur apostoli arie-
tes:quia ducatū gregi dominico prebuerūt.vij.q.j.scisci-
taris.de vtroq; altari legitur Leuit.xv. Sacrificiū postre-
mo spirituale omniū completiuum/quilibet actus virtu-
tis:⁊ quodlibet opus bonū in deum relatum:⁊ ad veram
beatitudinem ordinatū.sicut per Aug. patet.x.lib.de ciui.
dei.c.vj.vbi agit de multiplici sacrificio. ¶ Ad dei cultuʒ
pertinent oblationes:decime:et primitie:que cedunt in
vsum illorū qui sunt ministri diuini cultus.etsi eñ omnes
fideles deū colant:specialiter tamen quidā sunt ad mini-
steria diuini cultus perficiēda deputati.ad hoc ex̄ de deci.
c.j.⁊.c.tua nobis.ibi.quibus eas ipse p suo cultu cōcessit.
xvj.q.j.reuertimini.de conse.dist.j.omnis.ex̄ de obo.signi.
causa. Ad dei cultū pertinent edificatio/⁊ dedicatio tem-
plorū ⁊ altarium:vnctiones quoq; ⁊ ablutiones:turifica-
tiones:⁊ aspersiones:cōsecrationes ⁊ benedictiones:que
in ecclesia fiunt:siue locorū/siue ministrorū/siue vasorū/
siue vestiū/vel aliarum quarūcūq; rerum/que ad dei cul-
tum qualitercūq; applicantur.ad hoc de conse.dist.j.c.j.⁊
per totū.ex̄ de sacra vnc.c.j.ex̄ de conse.eccle.vel al. per to-
tum.de conse.dist.iij.aquam.xxj.dist.cleros.xxv.dist.perle-
ctis. ¶ Ad sanctitatē quoq; ecclesie pertinet non solū cul-
tus qui exhibetur deo:sed etiā ille qui exhibetur angelis
⁊ hoibus sanctis.qui tamen cultus est alterius rationis/
q̄ ille q̄ exhibetur deo.⁊ vocat̄ talis cultus Dulia a theo-
logis:quod est reuerētia facta creature.de hoc no.de con-
se.di.iij.perlatū.⁊.c.venerabiles. Versus. Dulia fit seruo:
dño sed latria detur. Hyperdulia.i. maior dulia debetur
christi carni:inquātum est creatura.⁊ cruci. merito igitur
ecclesie regnū dicitur ⁊ est sanctum. ¶ P Ad hanc con-
ditionē pertinet illa conditio ecclesiastici regni:qua dicit̄
iustum ⁊ bonū:quia optimis legibus ⁊ sanctis moribus
viuit. Ad hāc conditionē pertinet eius perpetuitas. nam
sanctū dicitur vno modo idē quod firmū. Ipsa vero per-
petuitas firmitas ⁊ permanentia essendi est. Ad hoc etiā
pertinet ecclesie firmitas:q̄ vinci ⁊ expugnari non potest.
¶ Ad sanctitatē etiā ecclesie ptinet illa cōditio/qua dicit̄
copiosum.dicit̄ eñ ecclesia sancta pter copiam bonorū
spūaliū ⁊ charismatū.immo nullū est spūale bonū: qđ in
ecclesie sanctitate nō cōprehendat̄. hec aūt spūalia bona
sunt vere diuitie per quas reddit̄ ecclesia copiosa. vñ ps̄.
cxj. Gloria ⁊ diuitie in domo eius scʒ ecclesie. He sunt scri-
pture canonice:⁊ earū multiplices expositiones grē gra-
tis date:virtutes:dona:⁊ varia multorum opera:quibus
oibus abūdat ecclesia:per illū qui est omnium dñs diues
in omnes qui inuocant eū.ad Rom̄.x.in quo sunt omnes
thesauri gratie ⁊ sapientie.⁊ Col.ij. Et de istis diuitijs di-
cit apl's.j.ad Cor.j. Quia in omibus diuites facti estis in
illo. Est ergo ecclesie regnum sanctū: ⁊ ab illo sanctifica-
tum qui ait Leuit.xix.⁊.j. Pet.j. Sācti estote:quoniā ego
sanct⁹ sum.lxxxi.dist.oportet. Quicūq; igitur criminosus
est:de isto regno quantū ad deū non est. Nā si sit in nume-
ro:nō est in merito.de pe.di.j.ecclesia.ibi. qui ergo pecca-

Perfecti sacrificij act⁹ duo.

Ad dei cultū spectantia.

Ad ecclesie sanctitatē plurima reducunt̄.

tor est aliqua sorde maculatus: non potest de ecclesia chri/
sti appellari. Sanctitas hominis incipit in statu peni/
tentie. proficit in statu iustitie. sed perficitur in statu glorie.
Unde ait dñs Moysi. Exod. xix. Vade: ⁊ sanctifica popu
lum hodie ⁊ cras: lauentq́ꝫ vestimenta sua: et sint parati
vsq́ꝫ in diem tertium. i. ad statuꝫ glorie que parata est eis.
vnde Matth. xxv. Percipite regnum quod vobis para/
tum est. vnde Ber. Si proposueris in corde tuo declinare
a malo ⁊ facere bonum: tene quod accepisti: et profice in
melius semper. sed si aliquid minꝰ iuste egeris (vt est hu/
mana fragilitas) nõ in eo persiste: sed penitere ⁊ corrige/
re: ⁊ eris sine dubio sanctꝰ: sed cui interim clamare neces/
se sit. ps̃. lxxxv. Custodi aiam meã qm̃ sanctus sum. vnde
Apocal. vlti. qui sanctus est: sanctificetur adhuc. xlvij. dis.
quantũlibet. Tales sancti in conspectu dei manducant ⁊
bibunt. de peni. dist. i. ⁊ venit. vbi hoc exponitur. Et hec est
dei voluntas sanctificatio vestra. i. ad Thessal. iiij. Unde
et omnis sanctus sacerdos est: qui se totum deo immolat
xl. dist. multi. Sed non est sanctus/ vt est dñs. i. Reg. ij. qui
est sanctus sanctorum. Danie. ix. Episcopi etiam precipue
sancti erunt. C. de epis. ⁊ cleri. si quis in hoc genus. ibi. cui
sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit. ⁊ in aut. de san/
ctis. epi. ⁊ in rubro ⁊ nigro. ⁊ precipue peramplius papa.
Quis enim sanctum esse dubitet: quem apex tante digni
tatis attollit? xl. dist. c. i. ⁊ omnes corpus christi offerẽtes.
i. q. i. neq́ꝫ enim. xxviij. dist. decernimus. ¶ Sanctum facit
affectio sancta: sanctus timor domini: ⁊ sanctus amor. ijs
affecta anima quasi brachijs tribus dominũ comprehen
dit: amplectitur: stringit: ⁊ tenet/ dicens. Tenui eum: nec
dimittam eum. Cant. iij. Bern. de consideratione li. i. item
Ber. Tria faciunt hominẽ sanctum. victus sobrius. actus
iustus. sensus pius. Uis apparere sanctus? circa vitã tuã
esto austerus. circa alios benignus. audiant te homines
parua mandantem: et grandia facientem. Chryso. super
Matth. ¶ Q Ultimo restat considerare q̃ ecclesie re/
gnum est ⁊ dicitur apostolicum. Ecclesia quidem dicitur
apostolica. Primo quia in apostolis inchoata ⁊ initiata.
ipsi enim fuerunt primitie populi christiani quantum ad
tempus gratie reuelate. xxxv. q. i. §. hac itaq́ꝫ. ibi. vnde de
plebe iudaica primum apostolos elegit: quos quasi fun/
damentum ecclesie instituit. Sicut autem primi fuerunt
ſm tempus: ita fuerũt precipui ſm spiritualem perfectio
nem. ex̃ lib. vi. de elec. fundamenta. xxiiij. q. ij. legatur. ibi.
siue ab apostolis ipsis quos potiores merito fuisse non
dubium est. vnde Greg. in moral. lib. xix. Propheta pro/
spiciens cũcta carnis desideria/ apostolos spirituali amo
re transcendere admirans. ait Esa. lx. Qui sunt hi qui vt
nubes volant? ac si aperte dicat. Nos per terram gradi/
mur/ qui adhuc coniugijs implicamur ⁊ propagande so/
boli operam carnis impendimus. Isti vero non ambulãt
in terra: sed vt nubes volant: qui dum celestia appetunt:
de terrenis desiderijs nihil tangunt. ¶ Item idem in ho
milia. Ambulabat iesus. Qui sunt isti q̃ vt nubes volant?
Esa. lx. Apostolos terrena contemnentes: mente celesti/
bus appropinquantes: verbis pluentes: miraculis co[ru]/
scantes: ⁊ quos a terrenis contagijs sancta predicatio et
vita sublimis suspenderat: hos volantes pariter ⁊ nubes
appellat. Unde ⁊ apostolus de se. ⁊ de his apostolis lo/
quens/ ait. Rom. viij. Nos ipsi primitias spiritus haben/
tes. glos. id est spiritumsanctum habentes: ⁊ tẽpore prius:
et ceteris abundantius. ⁊. ij. Thessal. ij. Elegit nos deus
primitias in salutem: scilicet nostram ⁊ omnium gẽtium.
Et quia primum ⁊ perfectũ in quolibet genere/ causa est
omnium que sunt post: Ideo secũdo dicitur ecclesia apo/
stolica: quia per alios propagata: ⁊ vsq́ꝫ ad mundi termi/
nos/ verbo predicationum extẽsa. Ps̃. xviij. Quia in om/
nem terram exiuit sonus eorum: ⁊ in fines orbis terre ver
ba eorum ⁊c̃. Rom. x. xix. dist. in memoriã. ex̃ lib. vi. de elec.
fundamenta. Ipsi ergo patres ⁊ progenitores fidelium.
Ipsi edificatores ⁊ fundatores ecclesie: quam doctrinis/
miraculis/ exemplis/ ⁊ effusione sanguinis plantauerũt.
vt pre. capi. fundamenta. ⁊. lxviij. distin. quorum vices. et
xxij. dist. c. ij. Unde Luce. vi. simile Marci. iij. ⁊ Matth. x.
dicitur q̃ christus elegit duodecim: quos apostolos no/
minauit. vt dicit glos. quos ad propagandum auxilium
salutis humane per terrarũ orbem satores fidei destina/
ret. Item ibi glos. super verbo. Elegit duodecim. vt qua/
dratum orbem fide trinitatis insignirent. Et quia eiusdẽ
est producere aliquid: ⁊ gubernare illud: Ideo tertio di/
citur ecclesia apostolica: quia per apostolos gubernata ⁊
administrata. Ipsi enim ecclesie ordinatores. xi. distin. pa
lam. Ipsi dispensatores. xliij. dist. dispensatio. Ipsi admi/
nistratores. i. Cor. iiij. Ipsi pastores. ex̃ lib. vi. fundamen/
ta. §. i. Ipsi doctores. ij. q. vij. sententia. Ipsi principes. Ps̃.
xliiij. Constitues eos principes super omnem terram ⁊c̃.
lxviij. dist. quorum. Ipsi pontifices. quid sit. vide. xxi. dist.
c. i. ⁊. pontifices. Ipsi reges a regendo ecclesiam. ij. q. i. sce
lus. Ipsi duces. q: ducatum gregi dominico prebuerunt.
vij. q. i. scisciataris. ¶ Ipsi sunt duodecim porte ciuitatis:
de quibus dicitur Apocal. xxi. ca. q̃ ciuitas habebat mu/
rum magnum ⁊ altum: habens portas duodecim. vbi di/
cit glos. q̃ per portas/ sanctos intelligimus apostolos: per
quorum fidem ⁊ doctrinam in sanctam ciuitatem intro/
imus. Et quotquot hominum ad christum conuertũtur:
per ipsorum eruditionem sanctam ciuitatem ingrediun/
tur. ¶ Ipsi sunt duodecim fundamenta eiusdem ciuita/
tis: sicut in eodem capitulo scribitur: q̃ murus ciuitatis
habebat fundamenta duodecim. Licet enim christus sit
ecclesie fundamẽtum primarium ⁊ principale. i. ad Cor.
iij. ex̃ de bap. c. iij. §. porro. ex̃ in clemen. de sum. trini. fide.
Tamen apostoli sunt fundamenta secundaria. ex̃ de elec.
fundamenta. lib. vi. Unde illud ad Ephe. ij. Superedifi/
cati supra fundamentum apostolorum ⁊ prophetarum.
Sed christus est primum ⁊ maximum fundamentum: su/
pra quod tãquam petram firmam/ est fundata ecclesia.
Matth. xvi. ⁊. xix. dis. in memoriam. ⁊ pre. cap. fundamen
ta. Sicut enim dicitur sanctus sanctorum. Daniel. ix. ⁊ pa
stor pastorum. i. Pet. vlti. ⁊. xcv. dist. esto. sic dicitur funda/
mentum fundamentorum. De his secũdarijs fundamen/
tis/ scilicet apostolis/ dicitur. i. ad Cor. xij. Quosdam qui/
dem posuit deus in ecclesia primum apostolos. glos. Pri/
mum dignitate ⁊ tempore vite christi predicantes: ⁊ om/
nium ordinatores et iudices. ⁊ Heb. xij. Accessistis ad ec/
clesiam primitiuorum: id est apostolorum. Qui primi cre
diderunt: et quorum fidei alij adiuncti sunt. His beatis
apostolis succedũt in ecclesia episcopi. lxviij. dist. quorum
vices. xxi. dist. in nouo. ex̃ de sacra vnc. c. i. §. fi. Quorũ pre/
cipuo ⁊ primo scilicet Petro succedit primus prelatus et
summus pontifex/ vniuersalis ecclesie pastor ⁊ rector: qui
et papa dicitur: id est pater patrum: vel pastor pastorum
vel admirabilis. Dicitur etiam papa summus: non con/
summatione/ sed capacitate. non comparatione merito/
rum sed ministeriorũ. Est enim summus inter ministros.
Bern. de consideratione lib. ij. Apostolicus etiam nomi/
natur: quia vertici apostolorum succedit/ scilicet Petro.
et quia toti ecclesie que apostolica dicitur/ presidet. lxxix.
dist. c. i. c. oportebat. c. si quis ex episcopis. ¶ R Sed il/
lud queritur quare magis dicatur apostolica: quam pro/
phetica? Ad quod dicendum/ q̃ propter ampliorem gra/
tiam que fuit in apostolis: et lucidiorem doctrinam atq́ꝫ
diffusiorem: que per totum mundum est dilatata. vnde
xix. dist. ita dñs. Ita dñs noster iesus christus humani ge
neris saluator instituit: vt veritas que antea legis ⁊ pro/
phetarum preconio continebatur: per apostolicam tubã
in salutem vniuersitatis exiret. Adhuc apostoli filij sunt
prophetarum et antiquorum patrum. vnde in Ps̃. xliiij.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. constitues eos prin/
cipes super omnem terram. lxviij. distin. quorum. Et ideo
in hoc q̃ ecclesia dicitur apostolica ab apostolis: intelli/
guntur patriarche ⁊ prophete: quorũ apostoli sunt filij et

Sanctus dr quõ futurus.

Ecclesia cur apostolica dicitur.

Cur nõ prophetica dicit ecclesia.

per propagationem carnis ⁊ per imitationem operis. qr cui⁹ opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij. de peniten. distin. j. §. hoc idem. v. item (vt christus ait) omnis qui odit. Item non dicitur ecclesia prophetica. quia prophete de ea predixerunt/quod in ea cōpletum est. non ipsa de alia prophetizat ecclesia. ¶ S Itē queritur cur ecclesia non dicitur christiana a christo: qui est caput ecclesie: sicut dicitur apostolica ab apostolis: qui sunt membra christi: licet nobilia ⁊ precipua. Ad quod dicēdum ꝙ ecclesia indubitanter ⁊ christi dicit: ⁊ christiana vocatur. sicut dicitur populus christian⁹. Sed in symbolo magis dicta est apostolica: quia per hoc intelligitur vtrūq. scilicet ⁊ cetus apostolorum christi: ⁊ etiam ipse christus. Nam apostoli interpretantur missi. xxi. dist. in nouo. ibi. a quo missi sunt. Unde Aug. ad Orosium ca. xl. apostolus interpretatur missus. Apostolorum ergo tria sunt genera. quidam mittūtur a deo, vt Moyses ⁊ apostoli. a deo ⁊ per hominem/vt Josue. per hominem tantum. sicut meis temporibus multi fauore vulgi in sacerdotium subrogantur. Itē ad Rom. j. glos. Apostolus latine missus dicitur: vel legatus. missus autem dat intelligere mittentem. vnde quum apostoli a christo fuerint missi: in eo ꝙ ecclesia dicitur apostolica/insinuatur etiam christus ipse. ¶ Adhuc ipse christus vere apostolus dicitur: quia missus a patre. sm illud. Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos. Joan. xx. Unde ad Heb. iij. dicitur de christo Considerate apostolum ⁊ pontificem confessionis vestre. id est quem cōfitemur. Ubi dicit glos. Cur negamus eum apostolum quem nobis deus misit: propter quod non solū ab apostolis christi/sed etiā ab ipso christo summo apostolo ecclesia denominat apostolica. ¶ T Per hoc autem ꝙ ecclesie regnum dicitur apostolicum: datur intelligi alia conditio huius regni: scz ꝙ rite sit institutum. Nam institutor huius regni christus est principaliter: ⁊ consequenter apostoli. ipsi enim institutores eius qui ⁊ fundatores ⁊ propagatores. Non potest autem ecclesiastici regni institutio esse nisi recta atq. legitima. que tam sanctos/tam perfectos habet institutores. apostolos dico populorum principes/deos terre quodāmodo/fortes fidei testes/vicarios christi/amicos dei/domesticos eius/vasa spiritussancti/luminaria mundi/sal terre/bases ecclesie militantis/milites christi/iudices seculi/adsessores christi/duodecim lapides preciosi/claues celi. ¶ U Apostoli autem sunt duodecim filij iacob. Gen. xxxv. Apoc. xij. Duodecim fontes deserti: quos israel reperit in Elym. Exod. xv. Duodecim lapides altaris. iij. Reg. xviij. Duodecim virge. Nume. xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Josue. iiij. Duodecim boues in mari. Et duodecim in holocaustū. Nume. vij. ad finem. Duodecim stelle in corona sponse. Apoc. xij. Duodecim fundamenta ciuitatis. Apoca. xxi. Duodecim hore diei. Joan. xi. Duodecim porte ciuitatis Hierusalem. Apocal. xxi. Duodecim menses anni. Apoca. vlti. Fructus duodecim ligni vite. Apoc. vlti. glos. Actuū. xiij. Qui vt ecclesiam instituerent atq. propagarent: acceperunt plenitudinē charismatum: locutionem omniū linguarum: ad omnium nationū eruditionem. Actuū. ij. de conse. dist. iiij. ca. fi. Potestatē miraculorum ad confirmationem doctrine: ⁊ cōuersionem non credentium. Actuū. iij. Luc. x. Authoritatem dimittēdi peccata introducēdi ad vitam. Joā. vlti. de peni. dist. j. quem penitet. Ligandi homines atq. soluendi. fortitudinem animi contra tyrannos. Heb. x. ⁊ contra queq. mundi aduersa vel prospera. Sapientiam spiritualem. contra mundi sapientes/⁊ legisperitos/⁊ demonum fallacias. j. ad Cor. ij. ¶ X Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apostolicum: intelligitur ⁊ alia eius cōditio: scilicet firmitas. Ipsi enim apostoli/qui sunt ecclesie duces ⁊ principes: ipsi sunt ei⁹ patroni ⁊ intercessores: custodes ⁊ defensores: ipsi ⁊ fundamenta. vt dictum est. Et ideo firmum ⁊ forte et bene fundatum est ecclesie regnum: qđ talibus gubernaculis regitur: talibus fundamentis innititur: talibus patronis protegitur. ¶ Y

Ecclesia cur christiana non đ.

Apostolorū tria genera.

Ecclesia vñ apostolica.

Aplorū laudes memorātu digne

Illud autem non est omittendum ꝙ licet ab omnibus apostolis ecclesia denominetur apostolica: specialiter tamen a vertice apostolorum Petro scilicet: quia etsi fundata sit supra omnes apostolos: tamen precipue supra Petrum: qui post christum. immo ⁊ vice christi est ecclesie caput ⁊ fundamentum. xxij. dist. ca. ij. xix. distin. ita dominus. ⁊. xxi. dist. in nouo. xxiiij. q. j. loquitur. vñ Mat. xvi. ei a christo dictum est. Tu es Petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meā. id est super te. vt Augu. exponit sm vnū modum. licet aliter exponatur super hanc petram: id est super hunc quem confessus es. Hanc expositionem innuit Leo papa in preal. cap. ita ⁊ Nicolaus. ex̄ de elec. fundamenta. li. vi. quia petra erat christus. j. Cor. x. de conse. dist. ij. re vera. Uel super hāc fidem ⁊ confessionem quam de me fecisti. Et in quodam sermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractās verbum predictum/Petrum itaq. fundamentū ecclesie dominus nominauit: et ideo digne hoc fundamentū colit ecclesia/supra quod ecclesiastici edificij altitudo consurgit. Item Aug. de verbis domini sermone septimo. Hoc nomen Petrus a domino impositum est. ⁊ hoc in ea figura vt figuraret ecclesiam. quia enim christus petra: petrus populus christianus vocatur. Tu es (inquit) petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meam: quam confessus es: ⁊ quā cognouisti: dicens. Tu es christus filius dei viui. id est super meipsum filium edificabo te: non me super te. Item glos. super predicto loco Matth. xvj. Tu es petrus. Non dico vocaberis. sed tu es Petrus ob fortitudinem fidei: ⁊ confessionis constantiā. Et ibi. ego dico tibi. glos. qui credis in me. Et ibi. hanc petram. glos. interli. christum quem credis. Item glos. ibi. Tu es petrus. a me petra. ita tamen vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu super me ordinabis lapides mūdos. ⁊ insuper omnia abijcies leprosos. Et ibi. Et tibi dabo claues. i. tribuam presentis iudicij potestatem regni ecclesie. Itē glos. ⁊ tibi. vt omnibus constaret ꝙ absq. ea confessione ac fide petri/nullus regnum celorum posset intrare. Item alia glos. qui pre ceteris confessus est: illi pre ceteris donantur claues. Claues sunt discernendi scientia: ⁊ potentia. xx. distin. §. j. quia dignos recipere: ⁊ indignos debet excludere a regno. Unde subdit. Et quodcūq. ligaueris: id est quem in peccatis persistentem/eternis penis adiudicaueris: vel quem humilem ⁊ vere penitentem/absolueris: sic et erit in celis. ¶ Item ibi glos. alia interlinearis. Quēcunq. indignū remissione iudicaueris/dum viuit: apud deum indignus iudicabitur. ⁊ quemcūq. soluendum iudicaueris/dum viuit: remissionem peccatorum consequetur a deo. Item ibi glos. Hiero. Et quemcūq. ⁊c. habent quidem eādem iudiciariam potestatem alij apostoli: quibus post resurrectionem ait Joan. vlti. Accipite spiritumsanctum: quorum remiseritis ⁊c. Habet etiam omnis ecclesia in presbyteris et episcopis. sed ideo Petrus eam specialiter accepit: vt omnes intelligant ꝙ quicumq. ab vnitate fidei ⁊ societate eius se separauerit: nec a peccatis solui/nec celū potest ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes/aliquid sibi adsumunt de supercilio phariseorum: vt dānare innoxios: vel soluere noxios se putent. quum apud deum non sententia sacerdotum/sed reorum vita queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico/ostēdere se sacerdotibus iubentur leprosi: quos illi non faciunt leprosos: sed discernunt qui mundi vel immundi sint. xi. q. iij. quomodo ita. ⁊ de ista materia. xi. q. iij. §. de his inquam. cum oibus duodecim capitulis vsq. ad. §. hoc etiam. ⁊ ab illo. §. vsq. ad §. ex his. ¶ Item predicto loco. et porte inferi ⁊c. De his portis supra eodem articulo. §. j. v. de fortitudine. Porte inferi sunt peccata mine blanditie hereses quibus infirmi ruunt in mortem: qui non vere supra petram/sed super arenam domum professionis sue credendi sunt edi

Tu es Petr⁹ et sup hāc pe. edi.

Petri claues.

ficauisse.i.non simplici ⁊ vera intentione christum sequi: sed ob terrenam quālibet causam habitum pretendisse.q̄ enim in intimo cordis amor fidē christi percipit: quicq̄d ingruit/facile vincit. Item supra pre.locum Matth.xvj. Quem dicunt homines esse filium hominis? subiecit. Vos autē quē me esse dicitis? Hiero. Quasi diceret illis/ quia hoīes sunt/humana opinātibus: vos q̄ dij estis quē me esse existimatis? Rabanus. Non aūt quasi nesciēs sententiā de se discipulorum vel extraneorū/inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiāt interrogat: vt confessionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo q̄d alij de se sentiant interrogat seu inquirit: vt expositis primo sententijs errantiū: discipuli probarentur veritatē sue confessionis non de opinione vulgata sed de ipso percepisse dominice reuelationis arcano. ¶ Item Chrys. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat: oēs respondent. sed oībus discipulis interrogatis: Petrus tanq̄ os apostolorum ⁊ caput/pro omnibus respondet. Unde sequit. Respondēs Simon Petrus. dixit. Tu es christus fili⁹ dei viui. Orig. Denegauit quidē Petrus aliquē eorū esse iesum/quē arbitrantur iudei. Confessus est aūt. Tu es christus. q̄d nesciebant iudei. sed etiā (quod maius est) filius dei viui. q̄ et per prophetas dixerat. Uiuo ego dicit dn̄s. Et ideo dicebatur viuus secundū supereminentiam qua supereminet oībus habentibus vitā: quoniā solus habet immortalitatem. j. ad Timo. vj. Et est fons vite. quod ꝓprie dicitur deus pater. Uita aūt est quasi de fonte procedēs. qui dixit Jo. xiiij. Ego sum vita ⁊c. Unde Joā. j. Quod factū est in ipso/vita erat: ⁊ vita erat lux hominū: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eū non cōprehenderūt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Joānes. hic venit in testimoniū: vt testimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Non erat ille lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. In mundo erat: ⁊ mūdus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria venit: et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credūt in nomine eius. Qui nō ex sanguinibus/neq̄ ex volūtate carnis/neq̄ ex voluntate viri/sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū est: ⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius: gloriā quasi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. ¶ Hiero. Etiam deū viuum appellat ad cōparationem eorū deorum/qui putantur dij: sed mortui sunt. Saturnū dico: Jouē: Venerem: Herculem: ⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarius. Est autē hec vera ⁊ inuiolabilis fides. ex deo deum filiū perfectū fuisse: cui fit ex eternitate parētis eternitas. Hunc igit̄ assumpsisse corpus: ⁊ hominē factum esse: perfecta cōfessione cognouit. Complexus est igitur omnia/q̄ ⁊ virū ⁊ nomen expressit: in quo summa virtutū est. ¶ Rabanus. Mira autem distinctione factū est/vt dn̄s ipse humilitatem assumpte humanitatis profiteatur: vocās se filiū hominis. quū dixerit ibi. Quem dicūt homines esse filiū hominis? discipulus vero Petrus excellentiā diuine eternitatis ostendit. Hilarius. Dignū autem cōfessio Petri premiū consecuta est: quia dei filiū in homine vidisset. Unde sequitur. Respondens autē Jesus dixit ei. Beat⁹ es Simon bariona: quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi: sed pater meus: qui est in celis. ¶ Hiero. Reddit enim christus apostolo vicem pro testimonio de se. Petrus dixerat. Tu es christus fili⁹ dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon bariona. quare? quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis: sed reuelauit pater. q̄d caro ⁊ sanguis reuelare non potuit: spūssancti gratia reuelatū est. Ergo ex confessione sortitur vocabulum. ꝙ reuelationē ex spiritusancto habebat. cuius ⁊ filius appellandus sit. Siquidem bariona in lingua nostra sonat filius colūbe: id est spiritussancti. ¶ Chrys. Uanum autē esset. Jo. j. Tu es filius iohanna. nisi vt ostendat/quoniā ita naturaliter est christus filius dei: sicut Petrus fili⁹ iohanna: eiusdem substantie cum eo qui genuit. ¶ Hiero. Illud autē quod ait. quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi. apostolice narrationi cōpara: in qua ait. ad Gal. j. Cōtinuo non acquieui carni ⁊ sanguini: neq̄ veni hierosolymā ad antecessores meos apostolos: sed abij in arabiā: ⁊ iterū reuersus sum damascū. Deinde post annos tres veni hierosolymā videre Petrū. ⁊ mansi apud eū dieb⁹ q̄ndecim. aliū aūt apostolorū vidi neminē. nisi Jacobū fratrē dn̄i. Que autem scribo vobis/ecce corā deo quia nō mentior. Deinde veni in partes Syrie ⁊ Cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesijs iudee que erant in christo. tantum autē auditum habebant: quoniā qui persequebatur nos aliquādo: nunc euāgelizat fidem: quam aliquando expugnabat: ⁊ in me clarificabāt deum. Carnem ibi ⁊ sanguinem iudeos signans. vt hic quoq̄ sub alio sensu demonstretur/ꝙ ei nō per doctrinā phariseorum: sed per dei gratiā: christus dei fili⁹ reuelatus sit ⁊c. ¶ Hilarius. Uel aliter beatus Petrus hic vltra humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est: nō id q̄d ex carne ⁊ sanguine est contuens: sed dei filiū celestis patris reuelatione cōspiciens. dignusq̄ iudicat⁹ est/vt primus agnosceret ꝙ diuinitas esset in christo. ¶ Item super predicto verbo. Filius dei viui. Chrys. Nimirū autem si non cōfessus esset Petrus christū proprie ex patre natum: non esset hoc reuelationis opus. nec existimare christū vnum ex multis filijs adoptionis: beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi q̄ erāt in naui dixerunt. Uere fili⁹ dei es. Et quū transfretassent: venerunt in terram genesar. ⁊ quū cognouissent eum viri loci illius: miserunt in vniuersam regionem illā: ⁊ obtulerunt ei omnes male habētes. ⁊ rogabant eū vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicūq̄ tetigerunt: salui facti sunt. Matth. xiiij. sed ⁊ Nathanael Joā. j. dixit. Rabi tu es fili⁹ dei. Non tamen beati dicti sunt. quia non talem confessionem qualem Petrus. Sed vnū ex multis eum existimabant: non vere dei filium: vel etsi precipuum quidē pre multis: non tamen ex substantia patris. Uides autem qualiter ⁊ filiū reuelat pater: ⁊ patrem filius. non enim ab alio est dicere filium ꝙ a patre: nec ab alio patrē q̄ a filio. Matth. xj. Et nemo nouit filium: nisi pater. neq̄ patrem quis nouit: nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ego reficiam vos. tollite iugum meū super vos: ⁊ discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē animabus vestris. Jugū enim meum suaue est: ⁊ onus meū leue ⁊c. Quare ⁊ hinc manifestum est/ꝙ filius est cōsubstantialis ⁊ coadorandus patri. ¶ Ostendit autem christus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confessus. vnde ⁊ subdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus: ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiā meam. id est in hac fide ⁊ confessione ecclesiam meam. Hinc dicit iam multos credituros quod Petr⁹ confessus fuerat: ⁊ erigit eius sensum: ⁊ pastorem ipsum facit. Adde hic quod scripsi de Petro ⁊ eius prerogatiua supra. liiij. ⁊ .lv. articulis. ¶ Uere igitur est ecclesie regnum gloriose magnificum: et magnifice gloriosum. Quod ⁊ vnum/⁊ catholicū/sanctum/⁊ apostolicum/rectissime nuncupatur ⁊c.

Marginal notes: petr⁹ os aplorum. — Uiu⁹ cur dr̄ deus.

¶ Articulus.lxiiij. A

Habuit insuper regnum ecclesie triplicem statū.

¶ Primo in lege nature: i quo nullū signum distinctiuū fidelium ab infidelibus habuit. licet habuit primitias/oblationes/decimas/⁊ sacrificia de munerib⁹ ⁊ oblationibus. Gen. iiij. xiiij. q. v. scriptum. de sacrificijs. Gen. viij. ⁊ .xiiij. de conse. dist. iiij. quod apud. de decimis. Gen. xviij. ⁊ .xiiij. ¶ Secundo habuit statum in tempore legis scripte: in quo habuit circūcisionem datam ipsi Abrae. Genes. xvij. de cōsecra. distin. iiij. quod apud nos. per quam distinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. ¶ Habuit etiam statum in lege vel tempore

Marginal note: Triplex ecclesie status.

gratie: in quo habuit baptisma ꝛ alia sacramēta. vt p:e. c. qđ apud. ꝛ ex̄ de bap. maio:es. in q̄bus confertur grā ꝛ remissio pctōꝝ. j. q. j. multi. ꝛ. c. q̄cq̄d. ex̄ in clemē. de si. catho. sacrosancte. §. si. Sacrificia aūt legis nature ꝛ legis scripte iustificabāt ratione fidei: cui' pfessio in illis fiebat. vt p:e. c. qđ apud. ¶ Habuit ergo eccl'ia initiū ab ipso Abel post Adā: in quo p:imo cepit ecclesia. vt. s. in pncipio pbaui. xxxvj. ar. ꝛ hic adde qđ ibi notaui: sicut christus innuit Mat. xxiij. vt veniat sup vos (inquit) ois sanguis iustus qui effusus est super terrā a sanguine Abel iusti. ꝛ Luc. xj. ibi. a sanguine Abel ꝛc̄. ad Heb. xij. ꝛ. j. Joā. iij. ꝛ apl's ad Heb. xj. sic ait. Fide. plurimā hostiā Abel q̄ Cayn obtulit deo: per quā testimoniū consecutus est esse iustus: testimoniū perhibente munerib' eius deo: ꝛ per illā defunct' adhuc loquit. ꝛ ordinate descēdens apl's per notabiles sanctos scꝫ Enoch: Noe: Abraam: Saram: Ysaac: Jacob: Joseph: Moysen: filios israel in Exo. xiiij. qui trāsierunt mare rubꝝ: ad quoꝝ fidē muri hiericho corruerūt. in Josue vj. Raab meretricē: Gedeō: Barach: Samson: Jepte: Dauid: Samuel: narrat v̄tutes ecclesie: ꝛ passiones quas sustinuit a pncipio mūdi vsq; ad christū: qui est lapis angularis. ps. cxvij. Innuēs fidem patrū veteris testamenti cū fide patrū noui testamēti: cōcludens in. xij. ca. ad Heb. Ideoq; ꝛ nos tantā habētes nobis impositā nubē testiū deponētes omne pōdus ꝛ circūdans nos pctm̄ per patiētiam curramus ad ppositū nobis certamē: aspiciētes in autho:ē fidei ꝛ cōsummato:ē iesum. Eadē ergo fides fuit ꝛ est in ecclesia ab Abel vsq; ad vltimū iustū q erit in fine mūdi: q: idem est creditū. vn̄ ꝛ Paulus enumeratis multis sanctis testamenti veteris ad Heb. xj. in fine sic ait. Et hi oēs testimonio fidei pbati nō acceperūt rep:omissionē: deo p nobis melius aliqđ prouidēte: vt nō sine nobis cōsummarētur. Et Judas in canonica. j. ca. Qm̄ iesus populū de terra egypti saluās secūdo eos q̄ non crediderūt perdidit. Sed quantū ad mysteriū incarnatiōis ꝛ nostre redēptionis patres q̄ precesserunt aduentū christi in carne credebāt futurū. nos aūt credimus esse factū. ꝛ pp̄ter hoc dicit apl's in autho:em fidei quantū ad illos qui sunt in nouo testamēto: quātum v̄o ad illos q̄ fuerūt in veteri testamēto dicit cōsummato:ē iesum: q̄ consummauit oēs figuras veteris testamēti adimplēdo veritatē in semetipso. ¶ Erat em̄ status testamēti veteris habens vmbrā futuroꝝ bonoꝝ: non ipsam imaginē rerū. i. veritatem. j. ad Co:. x. ibi. patres nostri sub nube fuerūt. de cōse. di. ij. re vera. pp̄ter hoc Joā. xix. dicit: cōsummatū est. i. oia figuralia ꝛ pphetica sunt verificata: ꝛ eoꝝ veritas p me adimpleta. Vn̄ super v̄bo predicto cōsummatū est. Aug. Quid nisi qđ pphetia tāto ante predixerat: Itē glos. ibi. oia que oportebat fieri ante q̄ acciperet acetū: ꝛ traderet spiritū. vt etiā hec scriptura cōsummaret. In siti mea potauerūt me aceto. ps. lxxvj. Unde ꝛ ipse đ: lapis angularis Mat. xxj. ibi. lapidem quē rep:obauerūt edificātes hic fact' est in caput anguli. Ubi Chry. v̄. Lapidem aūt Christū vocat. edificato:es aūt doctores iudeoꝝ: qui christū rep:obauerūt dicentes. Hic non est a deo. Item ibi Rabanus. Sed illis nolētibus idē lapis caput anguli firmauit. Eph. ij. q: de vtroq; populo quotquot ipse voluit sua fide coniunxit. Item Hilarius. est em̄ caput anguli factus: q: est inter legem atq; gētes lateris vtriusq; coniunctio ꝛ. j. Pet. ij. ibi. Ad quē accedētes lapidem viuū ꝛc̄. ꝛ ibi etiā. Ecce ponā in syon lapidē summū angularē electū preciosum. ꝛ Eph. ij. Ipse em̄ est pax nostra: qui fecit vtraq; vnum. ꝛ ibi post. Ipso summo angulari lapide christo iesu. Oia em̄ opera patrū veteris testamēti que ex fide pcedebāt: figura erāt. sicut đ. j. ad Co:. x. Omnia in figura cōtingebant illis. ꝛ Osee. xij. đ. In manibus pphetarū assimilatus sum. i. in operibus ꝛ verbis figuratiuis expressus. ¶ B Dicitur etiā ipse christus caput ecclesie q̄ incepit ab Abel iusto. vt dictū est: vsq; ad vltimū iustū: qui erit in fine mundi. sicut dicit ad Col. j. Omnia per ipsum ꝛ in ipso creata sunt: et

Initiū ecclesie.

Lapis angularis.

Caput ecclesie christus.

ipse est ante oēs: ꝛ oia in ipso constant: ꝛ ipse est caput corpo:is ecclesie. dicit glos. Quum ecclesia ab Abel ceperit: qm̄ est christus caput eoꝝ qui tūc fuerunt: bene: quia ipse p:incipiū ecclesie est b̄m diuinitatē. i. fundato: ecclesie. q: oēs iustos qui ab Abel vsq; ad vltimū iustū generantur: virtute diuinitatis ꝛ misericordie sue dono illuminauit. ¶ Scd̄m etiam humanitatē etiā pōt dici principiū ecclesie: q: super fidē humanitatis ei' fundata est ecclesia. Et bene ipse est caput ꝛ p:incipiū. i. recto: ꝛ fundato: q: ipse est p:imogenit' ex mo:tuis. i. p:imus mo:tuoꝝ ab immo:talitate resurgēs. sicut etiā exponitur p:imogenitus mo:tuoꝝ. Apoc. j. sicut em̄ natus est ante oia de deo: vt oīa crearet: sic iterū de virgine nat' est homo: q̄ p:imo a mo:tuis resurrexit: vt oia q̄ creauerat restauraret. vt sit semp p:imus ꝛ p:inceps. Vn̄ subdit ibi apl's Col. j. Ut per hoc sit in oibus tam p:io:ibus q̄ sequentibus tenēs p:imatū id est dominiū: q: pōt alios suscitare. Caput est etiam ipse christus: q: vna psona est de' ꝛ homo: scꝫ dn̄s iesus christ'. xxiij. di. qui epo. ex̄ de sum. trini. c. j. ex̄ de hereti. cū christus. Omnia etiā sacramēta in patrū antiquoꝝ operibus figurata sunt. Vn̄. j. ad Co:. x. Et oēs mare transierūt: ꝛ omēs in moyse baptizati sunt ꝛ in nube ꝛ in mari ꝛc̄. de cōse. di. ij. re vera. ꝛ melius de cōse. di. iiij. nec quēq̄. futuram vero glo:ificationē in futura resurrectione ipsi patres veteris testamēti expectauerūt: ꝛ nos expectamus. Job dicente Job. xix. Credo q̄ redēpto: meus viuit. ꝛ Heb. xj. Deo p nobis melius aliqđ prouidēte vt nō sine nobis cōsummarent. Ex dictis cōcludi pōt q̄ qui ecclesiā negaret nō esse vnā ab ipso Abel vsq; ad vltimū iustū qui erit in fine mūdi: cōsequenter negaret christū nō esse caput ecclesie: nec esse lapidē angularē q̄ fecit vtraq; vnū. ꝛ impinget in articulū fidei Unā sanctā catholicam ꝛ apostolicā ecclesiā. Sic em̄ nos docuit dn̄s noster iesus christus ꝛ sancti apl'i ꝛ docto:es. Si ergo ponamus initiū regni a dn̄o iesu christo q̄ est rex regū: ꝛ dn̄s dominantiū: ꝛ p:inceps regū terre. Apoc. j. xvij. ꝛ. xix. ca. ꝛ. j. ad Tim. vj. quē suis tēpo:ibus ostendet dn̄s: ꝛ solus potens: rex regū: ꝛ dn̄s dn̄antiū ꝛc̄. sicut ipse est ante ecclesiā: ꝛ caput ꝛ fundamentū ecclesie: ita ꝛ regnū eius est ante ecclesiā: ꝛ ipsa ecclesia regnū ei': ꝛ ab eo omne regnū ꝛ potestas. Prouer. viij. p me reges regnant. xxiij. q. iij. quesitum. ꝛ Dan. iiij. ibi. Donec cognoscant viuentes qm̄ dominatur excelsus in regno hoim: et cuicūq; voluerit dabit illud: ꝛ humillimū hoiem constituet super illud. Et q: persona christi vna est in duab' naturis: qđ in scripturis legit de psona filij dei totū vere asseritur de ipso deo ꝛ hoie. Vn̄ Joā. viij. Ante q̄ Abraā fieret ego sum. ¶ C Et q̄ ecclesia patrū antiquoꝝ ꝛ illa vna sit: ꝛ vnū caput eius christ'. facit qđ dicit Pe. Act. xv. ibi. Sed per gratiā dn̄i nostri iesu christi credimus saluari: quēadmodū ꝛ illi. p:emiserat em̄. nunc ergo q̄d tentatis deū imponere iugum super ceruicē discipuloꝝ qđ neq; nos neq; patres nostri po:tare potuim'. ¶ D De regno terreno si loquimur: ꝛ qn̄ habuit o:tū: diam' b̄m histo:iographos q̄ ab Abel vsq; ad diluuiū fuerunt cōpleti mille q̄ngenti centū quinquaginta sex anni: in q̄bus nulli' homo habuit dominiū super hoies. xxxv. dist. sexto. Nisi vir super vxo:ē p:op:iā. xxxiij. q. ij. placuit. ꝛ. q. v. satis. xxij. q. iiij. duo ista. quāq̄ etiam tūc potētes a seculo viri famosi dicerētur: vt dicit Gen̄. vj. tamen nullus legit regnasse. ¶ E Regnū vero hoim incepit sicut. s. dixi post p:i. istius operis. xxxvj. ar. ꝛ. xlj. v̄. post diluuiū. a Nemroth: q̄ fuit de genere Canaā qui fuit addictus seruituti. Gen̄. ix. maledict' puer canaā: seruus seruoꝝ erat fratribus suis. xxxv. di. sexto. j. q. iiij. §. his ita. v̄. itē cham. cui' nepos fuit Nemroth. ipse em̄ fuit interfecto: hoim ꝛ oppresso:. ꝛ per istū modū fecit se regē Gen̄. x. Unde dicit ibi q̄ erat robustus venato: corā dn̄o. glos. i. interfecto: ꝛ opp:esso: ꝛ extincto: quos allexit ad edificandā turrim: vt cōtra deū construeretur. vj. di. §. si. ¶ Qui Nemroth b̄m Josephū noua regni cupiditate tyrannidē exercuit: ꝛ fuit autho: edificāde turris q̄ tāgeret

Regni tpalis exo:dium.

celum.

celum. Geñ.x. Fuit autē principiū regni eius Babylon et Arach: ꝛ Archat: ꝛ Chalāne i terra Sennaar. vt p̄eall. c. x. dꝫ. De terra illa egressus est Assur: et edificauit Niniuē: et Chale: que est ciuitas magna: vt dicit ibi. Et ita regna mūdi inceperūt a Babylonia et Niniue/ p oppressiones hoim ꝛ violētias: et sic profecerūt regna in terra: sicut apparet tpe Abrae. Geñ. xiiij. vbi dꝫ. Factū est aūt in illo tempore: vt Amraphel rex Sēnaar ꝛc. vbi apparet ꝙ qui potērio: erat viribus: ꝛ alios poterat opprimere: eis dn̄abatur. ¶ Ab his aūt ortū habuit idololatria. sicut habetur Sap. xiiij. Deinde interueniēte tpe: cōualescēte iniqua cōsuetudine: hic erro: tāꝙ lex custoditus est: ꝛ tyrannoꝝ iperio colebātur figmēta ꝛc. ꝛ ifra. qm̄ aut affectui aut regib⁹ deseruiētes hoies/ incōmunicabile nomē lapidibus et lignis imposuerūt ꝛc. vnde recte cōsiderātibus/ oia regna magna mūdi p̄fecerūt in dominiū: p oppressiones/ violētias/ ꝛ inuasiones alioꝝ. Sic em̄ regnū Chaldeorum et Assyrioꝝ profecit in monarchiā. Sic regnum Medoꝝ et Persarū per viā bellicā p̄fecit in monarchiā. sicut apparet Judith. j. ꝛ. ij. c. Sic etiā regnū Grecoꝝ in Alexādro. j. Machab. j. ¶ Similiter via bellica/ occisione multarum gentiū et oppressione/ p̄fecit monarchia Romanoꝝ. vt habet. j. Machab. viij. per totū. Et quādiu non regnauit inter eos ambitio: p̄fecerunt. vt habet ibi. Et qn̄ ambitio dominādi succreuit inter eos: habuerūt bella ciuilia. Unde ꝛ regnū Romanoꝝ a latrūculis cōgregatis incepit. vt narrat coꝝ historia. Sic etiā p̄fecerunt regna Ptolemeorum: Syroꝝ: et Egyptioꝝ. j. Machab. Deus aūt oīpotēs qui malas hoim volūtates ꝛ demonū conuertit in bonū. fm̄ Aug. vt. s. dixi. xxxvj. arti. ver. et si dicatur. oia regna ordinauit ad p̄fectū virtutū: et exterminationē vitioꝝ: qꝛ humanū genus erat per idololatriā deformatū. sicut dicitur Sap. xiiij. Initiū em̄ fornicationis. i. oim vitiorum/ est exquisitio idoloꝝ: et adinuētio illoꝝ/ corruptio vite est. et infra. Infandoꝝ enim idoloꝝ cultus oīs mali causa est/ et initiū ꝛ finis. Qꝛ aūt in correctionē vitioꝝ ꝛ laudē bonoꝝ regna ꝛ dn̄ia sint a deo instituta: patet. j. Pet. ij. Subiecti estote. ex̄ de maio. ꝛ obe. solite. omni humane creature p̄pter deū: siue regi quasi p̄cellēti: siue ducibus tāꝙ ab eo missis ad vindictā malefactoꝝ/ laudē vero bonoꝝ. Unde et per malos de⁹ punit malos. Esa. x. Ue assur. Uirga furoris mei ꝛ baculus ipe est. In manu ei⁹ indignatio mea. xxiij. q. v. §. hinc notandū. ꝛ Roma. xiij. Oīs aīa potestatibus sublimioribus subdita sit: nō est potestas nisi a deo: que aūt sunt a deo: ordinata sunt. ex̄ de censi. oīs aīa. xxiij. q. j. quid culpat. xij. q. ij. mouet te. vltra mediū. ibi. Sicut Joseph qui per Pharaonē iurando hoc in eo veneratus est qd dei iudicio posit⁹ erat in insimis (alꝫ Mēphis/ fm̄ glos. que erat caput regni) Un̄ aplꝰs. Oīs potestas a dn̄o deo est. Itē xp̄s Pilato. Nō haberes potestatē aduersum me vllā: nisi tibi datū esset desuper. Joā. xix. Unde ipsi reges mūdi nō sequētes diuinā ordinationē: sed libidinem dominādi ↄtra deū: ꝛ fideles suos cōstauerūt vires suas, sicut patꝫ. s. in Nemroth ꝛ alijs: et post in Pharaone/ qui afflixit populū dei: et seruituti subiecit. sicut patet Exo. ij. et. iij. ꝛ in seq. c. ꝛ. xxiij. q. iiij. nabuchodonoso:. immo ad tātam deuenit insaniā Pharao: vt diceret Exo. v. Quis est dn̄s: vt audiā vocem eius: et dimittā israel? nescio dn̄m: et israel nō dimittā. et tandē ꝓpter eius superbiā perijt cum suo exercitu in mari rubro: put patet in Exo. vsꝗ ad. xiiij. c. ꝛ postea hāc eius superbiā sequētes/ ausi sunt dicere sicut dicit Ezechiel. xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egypti draco magne/ qui cubas in medio fluminū tuoꝝ: et dicis/ meus est fluuius: et ego feci memetipm̄. ¶ Pharao autē fuit nomē oim regū egypti ante Alexādrū. Sed post mortem Alexandri egyptus cepit habere reges Ptolemeos: sicut dicit Aug. lib. xiiij. de ciui. dei. ¶ Similiter successores regū Assyrioꝝ in tantā excreuerūt superbiā cōtra deum et eius populū: vt eēnt ausi dicere sicut dꝫ. Esa. xxxvj. Quis est ex oibus dijs terrarū q̄ eruerit terrā suā de manu mea: vt eruat dn̄s hierl̄m de manu mea? Et post. Cui exprobrasti: et quē blasphemasti: et sup quē exaltasti vocē tuam? ꝛc. ¶ Similiter reges Chaldeoꝝ eleuauerūt cor suū contra deū in superbia. sicut pꝫ in Nabuchodonoso: Dan̄. quasi per totū. maxime. c. iiij. qui punitus est donec cognouit potestatē oīs regni esse a deo. vt p̄alleg. c. nabuchodonoso:. xxiij. q. iiij. ꝛ. c. quādo. ꝛ. xj. q. iij. imperatores. de peni. dist. j. §. ex his itaꝗ. vltra mediū. ver. nabuchodonoso:. De eo etiā ꝛ de supbia eius Judith. iij. iiij. ꝛ. v. c. Patet etiam in lib. Machab. j. ꝛ. ij. quō illi qui erāt de posteritate Alexādri/ et deū cōtēpserunt: et eius populū p̄secuti sunt: ꝛ fidē dei exterminare voluerūt: ꝛ se deo adequare voluerūt. sicut Antiochus ꝛ alij. Hoc autē certū ꝛ regulare est/ ꝙ oia regna paganoꝝ idololatriā nutriuerūt: ꝛ fidem dei impugnauerūt. et hoc etiā fuit in imperio Romano vsꝗ ad tēpora Cōstantini magni. Et multi etiā imperatoꝝ post conuersionē fuerunt fautores hereticoꝝ: ꝛ p̄motores: fidei et ecclesie impugnatores. Et hec de regnis gentiliū perscripta sufficiant. ¶ F

Inter reges aūt catholicos prim⁹ fuit Melchisedech. sicut. s. nota. in ar. xxxvj. ver. istius ergo. rex Salem tpe Abraam. de quo Geñ. xiiij. ꝛ Heb. vij. in quibus dꝫ. ꝙ etiā fuit sacerdos. ¶ G Et sic primus rex catholicus sacerdos fuit q̄ credit fuisse Sem: q̄ fuit primogenit⁹ Noe: supuixit autē Melchisedech Abrae. xxv. annis. Deinde fuit Job de cui⁹ p̄fectione habet lib. Job. p totū. Et ꝙ fuerit rex hꝫ Job. xxix. Cūꝗ sederē tāꝙ rex ꝛc. Qꝛ fuerit sacerdos habet Job. j. ibi. Consurgēsꝗ diluculo/ offerebat holocausta. ꝛ Job. xlij. Job aūt seruus me⁹ orabit pro vobis ꝛc. Et postmodū in populo israel liberato de seruitute egyptiaca/ fuerunt reges post Saul primū regē/ fere p cccclxxij. annos. Et quib⁹ tres boni. vnde Eccli. xlix. Preter dauid et Ezechiā et Josiam/ oēs reges peccm̄ commiserūt. s. vel ꝙ fuerūt idololatre: vel fautores idololatrarū. Fuit igit ecclesia sine regib⁹ catholicis/ exceptis trib⁹ predictis/ postꝙ filij israel exiuerūt de egypto fere p. cccxxvij. annos. Antea peregrinati sunt fideles ab initio mūdi in mūdo isto/ aliqn̄ oppssi sub ipis regib⁹ p duo milia. cccliij. annos. ¶ H Post exitū autē filioꝝ isrl̄ de egypto rexerūt sacerdotes populū: sicut apparet in Moyse ꝛ Aaron vsꝗ ad Samuel. vt colligit ex libris Exo. Leuit. Numeri. Deutero. ꝛ Judicū. ꝛ. j. lib. Reg. vsꝗ ad. iiij. c. Postmodū sicut patꝫ in p̄eall. c. iiij. popul⁹ dei aspernātes regnū Samuel/ petierūt sibi regē dari. sicut habetur. j. Reg. viij. de quo fuit dn̄s indignatus. vt ibi habet. vn̄ dedit eis regem permissiue/ nō p̄ceptiue. vt habet Osee. xiij. ibi. Ubi est rex tu⁹? Maxime nūc saluet te in oib⁹ vrbibus tuis ꝛc. et sequit. Dabo tibi regē in furore meo ꝛc. viij. q. j. audacter. Dn̄iū em̄ datū summo sacerdoti ꝛ tpale ꝛ spūale. vt habetur in Deutero. xvij. si difficile et ambiguū ꝛc. vbi ponunt tria genera causarū: criminaliū/ ciuiliū/ ꝛ spūaliū: vt exponunt ex̄ q̄ fi. sint legi. per venerabilē. §. rōnib⁹. ¶ Qꝛ autē idē iudiciū ꝛ p̄ās sit ecclesie post aduētū xp̄i: habet Luc. xxij. ibi. Et q̄ nō habet: vēdat tunicā suā: et emat gladiū. et sequit. Ecce duo gladij hic. Tractaui de hoc late in superioribus: maxime in ar. xiij. xxxvij. ꝛ. lx. vn̄ nō repeto. De potestate ecclesie ꝛ regno Dan̄. vij. vbi loquēs Daniel de quatuor monarchijs/ ait. Et iudiciū sedebit/ vt auferat potētia ꝛ cōterat: ꝛ dispereat vsꝗ in finē. Regnū aūt et potestas ꝛ magnitudo regni que est subter oē celū/ det populo sanctoꝝ altissimi: cuius regnū/ regnū sempiternū est: et oēs gētes seruiēt ei/ atꝗ obediēt ꝛc. Caput aūt isti⁹ regni xp̄s est: ꝛ viri ecclesiastici sunt ei⁹ vicarij. Sꝫ quare oēs nō obediāt vicario dei p̄cipuo ꝛ alijs: assignat rō quodāmodo ab aplo ad Heb. ij. ibi. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius. In eo em̄ ꝙ oia subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. Nūc aūt necdū videmus oia subiecta esse: nō ergo mirandū si nō subijciātur etiā multi vicarijs eius: quum nō subijciantur ipsi regi principali. iuxta illud Jo. xv. Si me persecuti

Sordida regni temporalis initia.

Regum catholicoꝝ p̄mi.

Judicia ria p̄ās ecclesiasti coꝝ est.

sunt: ⁊ vos persequẽtur. Et magna rõ huius inobediẽtie est vanitas ⁊ supbia. iuxta illud Job.xi. Et vanus in supbiã erigit: ⁊ quasi pullũ onagri se liberũ natũ putat. et in canonica Jo.iij.c.j. Scripsissem forsitan ecclesie: sȝ is qui amat primatũ gerere in eis Diotrepes nõ recipit vos ⁊c. xcij.di.§.hinc etiã. Diotrepes interpretaṫ decor: insaniens. Inter oĩa que faciũt insanire est supbia. vt habeṫ de Sennacherib.iiij.Reg.xix. Insanisti in me: et supbia tua ascẽdit in aures meas ⁊c. ¶ Sacri aũt patres quũ ipsi essent ecclesie ministri: vsum gladij tẽporalis cõmiserũt secularibus, et cõmittũt. Unde quum reges pmouẽtur ad regis fastigiũ: de manu ɔsecrãtis recipiũt diadema regale/sceptrũ/ et nudũ gladiũ. Adde hic quod scripsi.s.in.xiij.⁊.xxvj.et xxvij.ar. Un̄ et Hiere. de sacerdotibus Anathot Hiere.j. et ex̄ de maio.⁊ obe.solite. dixit Jude.ij.Macha.vlti. Accipe sanctũ gladiũ munus a deo: in quo deijcies aduersarios populi mei israel. ¶ J Si aũt queraṫ quõ sacerdotes ⁊ leuite in veteri lege poterant iurisdictionẽ tpalẽ habere: quũ nihil possent possidere de tẽporalibus. vt habeṫ Numeri.xviij.ibi. Dixit dñs ad Aaron. In terra eoꝝ nihil possidebitis: nec habebitis ptẽ inter eos ⁊c. ⁊ Deut.xviij. Nõ habebũt sacerdotes et leuite ⁊ oẽs qui de eadẽ tribu sunt/partẽ ⁊ hereditatẽ cũ reliquo israel.xij.q.j.§.his ita. Respõsio est ꝙ etsi nõ haberẽt possessiones: habebãt tamẽ vrbes et oppida ⁊ suburbana ad habitandũ pro se et suis pecoribus. vt habeṫ Nume.xxxv. Josue.xiiij.et.xxi.et prealł.§.his ita. ¶ L Sic ⁊ clerici certe approbate regule nõ subiecti/ ppriũ ⁊ iurisdictionẽ tẽporalẽ pñt habere.xxiij.q.viij.§.ecce.⁊.§.hinc daṫ intelligi.xxij.q.iij.per totũ.et.xij.q.j.p totũ.⁊.q iiij.p totũ.et legiṫ ⁊ noṫ.ex̄ de rap. in archiepatu.in glos.vlt.⁊ ex̄ ne cle.vel mo.clericis. glos. ij.co.ti.si eps.li.vj.xcv.di.c.j.in glos.j.i fi.⁊ de appel.romana.§.debet.li.vj.et ex̄ de delic.pue.c.ij.vbi de hoc.⁊ de maio.⁊ obe.solite.vbi de hoc.in glos.nũquid. ¶ L Q auté vna dicaṫ ecclesia ante christũ et post: faciũt.ff. de leg.j. ꝙ in rerũ.ff.de iudi. pponebaṫ.ff.de ver.obli. inter stipulantẽ.§.sacramẽta.qd legiṫ ⁊ noṫ. de cõse.dist.j.de fabrica. glos.hoc intelligit.xvj.di.habeo librũ.glos.nõ quod eadẽ. vij.q.j.denicꝫ.glos.ar.ꝙ idẽ est ppls.⁊ xxxi.q.ij.lotharius.in glos.ar.ꝙ idẽ est ppls.ij.q.vj.§.post secũdã.⁊ i glos.ar.cõtra.⁊.c.si eps.ibi: renoueṫ eramẽ.ex̄ de iudi.cõsuluit.ex̄ de feu.c.ij.§.fi.xij.dist.pceptis. in glos.ar.ꝙ nõ.xxxiiij.q.j.nõ satis.i glos.j.nõ de nouo.ex̄ de dona.p tuas.glos.q: forte.

An leuitę qd tẽporale possederint.

¶ Articulus.lxv. A

Ceterũ q: in pmissis late psecutus sum quare ecclesia dicatur vna/sancta/catholica/et aplica. Nũc dicendũ est de schismaticis se ab ista sancta et vna ecclesia separãtibus. ¶ Et pmo sciẽdũ est qd sit schisma. Scdo vnde dicaṫ. Tertio qua pena schismatici feriantur. Quarto qd iuris de ordinatiõibus ab eisdẽ factis. ¶ Quid sit schisma. Est quidẽ illicita discessio eoꝝ inter quos vera ⁊ legitima vnitas debet esse. Seu illicitus ab vnitate vel vniuersitate discessus. fm Gof. Uel dic ꝙ schisma est illicita diuisio p inobediẽtiã ab vnitate ecclie sancte.xxiij.q.iij.inter schisma. vij.q.j. nouatianus. Ideocꝫ schismatici volẽtes ecclesiã dei scindere/peccãt in fide quoad articulũ illũ: Credo in spiritũsanctũ: et vnã sanctã catholicã ecclesiã. ad hec.xxiiij.q.j. aduocauit: et.iiij.c.pcedẽ. Sed nõ est intelligẽdũ ꝙ ita credaṫ in vnã sanctã ecclesiã: sicut in deũ. Unde Aug.ad neophitos. et poniṫ de cõse.dist.iiij.prima igiṫ.ad fi.ibi: Itẽ. Qd aũt interrogauimus: credis in sanctã ecclesiã: et remissionẽ peccatoꝝ: carnis resurrectionẽ: non eo modo interrogauimus: vt quõ in deũ creditur/sic in ecclesiã sanctã catholicã: que ppterea ⁊ sancta et catholica est: q: recte credit in deum. nõ ergo diximus vt in ecclesiã quasi in deũ crederetis: sed intelligite nos dicere ⁊ dixisse vt in ecclesia sancta ⁊ catholica cõuersantes/in deũ crederetis. Et vnde dicatur certe

Schismatis diffinitio.

hoc nomen schisma grecum est: et diciṫ a scissura.xxiiij.q.j. schisma.in prin. Quũ em̄ fides catholica vna sit: et vnionẽ designet: q: christus nõ duas: sed vnã tm̄ ecclesiam sibi copulauit.xxvj.dist.acutius. Unde fm Aug. Uir vnius vxoris eps significat vnitatẽ ex oibus gẽtibus collectã/ ⁊ vni viro christo subditã: hec vnitas diuisionẽ nõ recipit.xxiiij.q.j.loquiṫ. patet ꝙ si quis ab hac vnitate recedit: diuisus est: et sic schismaticus.xxiij.q.vij.quẽadmodũ. Uestimẽtũ dñi ideo scissum non fuit: sed de eo sortiti sunt: q: ecclesia scindi nõ debet: sed tota in vnitate cõsistit.xvj.q.vlti. fines dñi.de hoc no.ex̄ de elec.q: diligentia. ¶ Differt aũt schisma ab heresi in pncipio. Nã heresis in sui pncipio hȝ peruersum dogma: qd nõ habet schisma. sed si permanet: cadet i heresim: q: fingit se ab ecclesia recte recessisse: ⁊ ideo censetur hereticus.xxiiij.q.iij.inter schisma.et sic peccat in illũ articulũ: Credo in spiritũsanctũ: per quẽ ecclesia sancta vniṫ.xxiiij.q.j.§.si aũt. Uel est inter hec duo talis differẽtia/qualis inter genus et speciẽ: q: omnis hereticus est schismaticus: si est publicus. sed nõ conuertiṫ nisi schisma durauerit. Uel est differẽtia que inter dispositionẽ ⁊ habitum. Primo em̄ diciṫ schisma: sed quũ post tps ptinaciter adheserit sue secte: dicitur heresis. vt hec no.in preallег.c. inter schisma. ¶ Qua pena schismatici puniunṫ. Et certe puniũtur a deo et hoibus. Ut em̄ scirẽt hoies ꝙ graue/et ꝙ detestabile sit hoc crimẽ: ostẽdit dñs in Chore Datan ⁊ Abiron: quos terra viuos absorbuit cũ tabernaculis suis et vniuersa substãtia: descẽderũtcꝫ viui in infernũ operti humo. Nume.xvj. Sed et ignis egressus a dño interfecit cc.l.viros qui offerebãt incẽsum. vt ibi dicitur. qui ducẽti.l. cum Chore Datan ⁊ Abiron schisma fecerãt cõtra Moysen. vt in prin.illius.c. cõtinetur. poniṫ historia.j.q.j. si qs inquit.xxiiij.q.j.didicimus. Sed ⁊ exẽplo alio ostẽdit. quũ em̄ decẽ tribus scisse essent a tribu Juda et Beniamin: et relicto rege suo/aliũ sibi foris cõstituissent: tanta indignatio dñi extitit aduersus illos qui schisma fecerũt: vt etiam quũ homo dei ad Hieroboam missus esset/qui ei pctã sua exprobraret: panẽ apud illos edere/ et aquã bibere vetareṫ: qd quũ nõ custodisset: ⁊ cõtra preceptũ dñi prãdisset: statim diuina cẽsura pcussus est: vt inde regrediens impetu ac morsu leonis in itinere necareṫ.iij.Reg.xiij. et.xij.iij. Reg.xiij.vij.q.j.denicꝫ.ex̄ de elec.licet. Unde nec dubium est sceleratius esse delictũ/qd est grauius vindicatũ.xxiiij.q.j.nõ afferamus. ¶ Nec obstat ꝙ alibi dr heresim esse maximũ inter crimina.ar.vj.q.j.quero.xxij.q.j. primũ.in prin. et eo ꝙ primũ locum tenet in criminibus.xxxij.q.vij.quid in oibus.xxij.q.ij.primũ. Nam etsi crimẽ heresis maius sit nouo schismate: tñ ex quo schisma radicatũ ⁊ confirmatũ fuerit: idem est crimen: et vtricꝫ est pena eadẽ infligenda. xxiiij.q.iij.inter schisma.de hoc nota.in preall.c.nõ afferamus. ¶ Ab hoibus etiã puniũtur. nam excõmunicantur. et si nõ resipuerint: deponũtur.xxiij.dist.in noie.⁊ si aliter nõ pñt distingui: inuocandũ cõtra eos est brachiũ seculare.xi.q.j.petimus.ex̄ de offi.ordi.qm̄ in plerisqꝫ.§.penulṫ. et si.et expressum de schismaticis.xxiij.q.v.nõ nos. ¶ Itẽ diciṫ pprie schismaticus qui nõ recognoscit potestatẽ romane ecclesie.ex̄ de maio.et obe.solite.§.pe.vnde si aliter occupet cathedrã ꝙ debeat: puta si minus canonice est electus: fur est ⁊ latro.vij.q.j.nõ furem.xxiij.q.iiij.tres personas.ex̄ de iure patro.relatũ. Etiã si de pastore sedis aplice queras: etiã ibi multo fortius locũ debet habere. ex̄ de elec. licet de vitãda.xxiij.di. in noie dñi.lxxix.dist.c.j.⁊.c. si quis pecunia. Ideo Octauianus filius Joãnis maledictiõis vocatus fuit Uictor: iniuste cathedrã occupauit. Uixit autẽ in cathedra vsurpata annis.viij.⁊ mensibus.vij. huic successit Guido: qui ⁊ Pascalis vocatus fuit: sed canones hoꝝ facta damnant. ex̄ de schis.c.j. Octauianus etiã contra papam Alexandrũ schisma mouit/et fouit. vt legitur et no. ex̄ de elec.quia. Reprobus etiam Ualdemarus schismaticus fuit.ex̄ de sacra.nõ iterã.c.a nobis. ¶ Fredericus etiã auus.iij.Frederici depositi ab Inno.iiij.cõtra Innoc.iij.

Schismatis et hereseos discrimẽ.

Schismaticoꝝ supplicia.

Aliquot schismaticoꝝ nomina.

schisma mouit. Et Otho impator similiter. quē tm̄ Inno. idē excōicauit. Fredericus.iij.contra Grego.ix. schisma fecit. et tādē per Inno.iiij. deposit⁹ fuit in cōcilio Lugdun̄. ex̃ de reg.iur.ad apſice.lib.vj. Philippus de bauaria dux quōdā gerēs se p imperatore cōtra Joannē xxij. dictum. Jacobus de carthureo schisma fecit: ⁊ Petrū de Corbaria pseudo fratrē minorē inthronizauit Rome in sede beati Petri. qui tandē Petrus/qui Nicolaū.v. fecerat se vocari: ad veniā predicti dn̄i Joānis pape venit in Auinione: resignās de facto quicqd de facto obtinuerat in suo papatu: ⁊ schisma abiurās. de hoc scripsi.s̄.in.xxxvij.ar.ver.contra aūt. ⁊.xxxix.ar.ver.pōt. Deberet igit quilibet schismaticus timere et aiaduertere/ q licet aliqn̄ nauicula Petri fluctuet: submergi tm̄ nō pōt.xxiiij.q.j.nō turbatur. Schismatici em̄ semp inter initia feruēt: incremēta vero habere nō pn̄t.vij.q.j.nouatian⁹. ⁊ no.i.xxxix.ar.s̄. ¶ B Quid iuris de ordinationibus factis a schismaticis? sic est dicendū: q carēt executione taliter ordinati: ⁊ bn̄ficia eis collata vacāt: q: nō tenet collatio. de hoc.ix.q.j. ordinationes. et.c.a nobis.vbi de hoc no. ⁊ ex̃ de schis.c.j. Alienationes etiā rerū ecclesiasticarum ab eisdē facte/irrite sunt.xij.q.ij. alienationes.⁊.c.si qua de rebus. Nec em̄ talis prelat⁹ regere potest. Ideo tpe talis prelati ecclesia d̄r vacare.ex̃ de prescrip.c.j.si quis cōtra hoc venit: ordinationib⁹ vel alienationib⁹ innitēs/excōicatus est: et ij qui de tenēdo schismate spōte sacramentū prebuerūt: sacris ordinibus ⁊ dignitatibus suspēsi manēt.ex̃ de schis.c.j. ¶ Nedū aūt ordinatiōes a schismaticis irrite sunt facte: immo etsi ab excōmunicatis vel ab ijs qui renūtiauerūt epatui: ij tamē oēs characterē recipiūt: sicut etsi ab hereticis ordinati forent: dūmodo ordines in forma ecclesie cōferantur. vt.j.q.i.§. opponitur.ver.quis. ⁊.c.q quidā.xxiiij.q.j.§.his authoritatib⁹. Et hoc siue sciēter siue ignorāter quis recepit. Pro tāto igit dicūtur irrite/q: executione carēt. vt prealle.c.q quidā. Et de hoc.ix.q.j.c.ij.⁊.iij. ex̃ de eo qui renū.epa.c.ij. et.j.q.j.dn̄s declarauit.⁊ p Inno.ex̃ de schis.c.j. ¶ Potest aūt eps dispēsare cū illis qui ignorāter nō crassa ignorantia ordines ⁊ bn̄ficia a schismaticis receperūt.l.dist.vt constitueret.et no.ex̃ de iudi. at si clerici.in glos.magna. Sec⁹ si sciēter ſm Osti. et hoc pbatur ex̃ de ordi.ab epi.c.ij. In epatu aūt semp papa dispēsat: siue sciēter siue ignoranter quis recepit.ex̃ de elec.quia. Sed mirū videt quō ordinatus a schismatico recipiat characterē. Nā depositus nō videt q dare possit qd nō habet. Quō ergo dabit schismaticus hereticus vel excōicatus characterē contra iura illa?.j.q.vij.daibertū.ex̃ de iur.patro.q aūt.ex̃ de cōsue.quanto. in fi.ff.de offi.pcō.l.iiij. Respondeo quātūcūq deponat vel excōicetur/vel etiā renūtiet dignitati ⁊ ordini: characteri tm̄ ordinis epalis semel impresso renūtiare non pōt. arg.ff.de offi.pres.legatus. et de pac. ius agnationis.C. de pa.po.abdicatio.de cōse.dist.iiij.ostēditur. ⁊.c.quomodo.ibi.et dn̄icū characterē foris accipiebat.c.nullus autē. ⁊.c.nō in vobis.j.q.j.q quidā.xxxij.q.vij.licite.ex̃ de diuor. quanto.§.si vero.ibi. Quia sacramentū fidei qd semel est admissum/nūq amittit. ⁊.xxiij.q.iiij.displicet.ibi. Characterē dn̄icū portatis in sacramēto qd accepistis. Et loquit ibi Augu.ad Donatū hereticū. ⁊.xxiij.q.vij.quēadmodū. ibi. Respōdeo q: nō facio iniuriā characteri imperatoris: quum errorē corrigo desertoris. ¶ Et ideo cū illo charactere semp remanēt alique reliquie ordinis. sicut dicit de illo qui cedit actiones.ff.de pecu.quis ergo. et.ff.p socio. l.ij.et.iij.C.de noua.l.iij. Hec em̄ incorporalia talis nature sunt: q pn̄t in aliū trāsferri: et nihilominus retineri: sicut doctor trāsfert scientiā in scholasticū: et eā nihilomin⁹ retinet. Unde nō dat talis ordinans qd nō habet.j.characterem: nō tm̄ efficacem trāsfert: q: nec efficacē habet: et ideo quoad executionē necessaria est dispēsatio. ex̃ de schis.c.ij. q: nudus character trāsfertur: sed per dispensationē calorē sumit: et viuificatur. et sic electio nuda vestit per publicationē. ex̃ de elec. publicato. Iste enim character spūalis est et inuisibilis: et inuisibiliter a spūsancto confertur per impositionē manuū factā iuxta ritū ab aplis introductū/ sc; Petro: Jacobo: Joāne: qn̄ miserunt Paulū ⁊ Barnabam ad predicādū. Act.xiij.lxv.dist.porro.lxxv.dist.quod die.ex̃ de sacra vnc.c.j.§.j.⁊ de sacra.nō ite.c.vlti.⁊ de bap. maiores.§.itē queritur.et.§.vlti.⁊.c.debitū. ¶ C Est et alius character corporeus et visibilis.s. coctura ferri cādētis/que furū faciei imprimitur.ex̃ ne cleri.vel mona.sententiam.de cri.fal.ad audientiā. ¶ Est et alius character corporeus: qui ⁊ stigma vocat: qui fabricēsibus imprimebat. Est autē fabricensis/qui publica arma facit: et in publicis fabricis/⁊ nō alibi: et dat primicerio qui reponat in publicis armamentis. Et est stigma insigne quo eo; brachia figurabātur: cui impressum nomē imperatoris erat. Vocat etiā annotatio quidā alius character qui imprimit manibus quorūdā qui vocātur hydrophylati.i. custodes aquarū: dicti ab hydor/quod est aqua. et inde hydria/vas quo aqua defertur. Jo.ij. et phylare qd est seruare vel custodire. inde hydrophylati. ⁊ imprimebat nomen imperatoris in eo; manibus. de his.C.de fabricē.l. stigmata.lib.xj.C. de aqueductu.l.de criminibus.ad fi.⁊ legit ⁊ no.ex̃ de sentē.excō.si iudex.lib.vj.⁊.xxxiij.q.ij.hoc ipm. Sed quum isti characteres corporei admissi semel/nūq amittātur: multominus spūalis character impressus i aia deleri poterit. vt iurib⁹ preal.⁊ ar.ex̃ de trāsla.inter corporalia.j.rn̄. Per predicta patet q schismaticus ecclesiastica sacramēta cōfert. Unde hec sit fides tua/q heretici/⁊ schismatici/excōmunicati/simoniaci in ordine/depositi/suspēsi/ vel interdicti/vera cōferunt sacramēta: et verū corpus christi conficiūt: dūmodo in forma ecclesie conferant.xix.dist.serui.j. q.j.dn̄s declarauit.et.c.q quidā.de conse.dist.iiij.quomodo.⁊.c.ostēditur.c.nullus aūt.c.ab antiqua.c.ecclesia.c.satis.c.siue hereticus. ¶ Ceterū si in ijs forma ecclesie non seruetur: nihil agit: q: extra ecclesiā.j.extra formā ecclesie nō est locus veri sacrificij.j.q.j.extra catholicā.de cōse.dis. iiij.ibi vero heretici.⁊.c.si reuera. Et tales ordinatiōes seruantium formā ecclesie irrite esse dicūtur quoad executionē: sed rate quoad characterē. vt.j.q.j. si qui a simoniacis. et ex̃ de schis.c.j.vt etiā.s̄.dixi.et.j.q.j.qui perfectionē.et.c. ventū.⁊.c.sacramēta.c.sicut sicut.c.nōne est.xxiiij.q.j.audiuimus. et de hoc p Osti.in summa. ex̃ de tēpo.ordi.§.et a quo. ¶ Itē sciendum q licet schismatici cū vestimentis sacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus cōsecratis celebrauerint: nō ppter hoc erit bn̄dictio vel cōsecratio iterāda.ex̃ de sacra.nō iteran.c.ij. ¶ Itē notandum q ecclesia schismatica ex quo cōuersa est ⁊ recōciliata: oia iura sua recuperare debet.s̄.de elec.q: diligētia.et ex̃ de maio.⁊ obe. inter quatuor.in fine.xv.q.vj.iuratos.⁊.c.nos sanctorum. ¶ Schismaticus aūt volēs redire ad vnitatē ecclesie/admittit: sed ad mandatū epi satisfacere tenet: et debet recipi cū man⁹ impositione: vt accipiat spm̄ scm̄: qui extra ecclesiā nō est nec dari pōt.xxiiij.q.j.didicim⁹. ⁊.c.pudēda.et c.schisma.de cōse.dist.iiij.hi de quibus.⁊.c.ab antiqua.

Ceterū oēs schismatici/ vt dictū est/ ecclesiā dei diuidūt: in partē se dāt: ⁊ ab ecclesia vnica ⁊ catholica recedunt.xxiij.q.iiij.si qs a catholica.xxiiij.q.j.aduocauit. Contra sanctā dei ecclesiā faciūt cōuenticula: que nō concilia sed cōciliabula sunt appellāda.xxiij.q.iij.denics. Tunicam dn̄i incōsutilem quā milites Pilati nō fuerunt ausi scindere: scindūt.xvj.q.vij.sicut.xxiij.q.j.qm̄. Uestem nuptialem que est vnitas et charitas non habēt. Mat.xxij. Unde super illo verbo non vestitū veste nuptiali. Orige. Quid autem debemus intelligere per nuptialē vestē: nisi charitatem? quia hanc in se dn̄s habuit: quum ad sociāde ecclesie nuptias venit. Intrat ergo ad nuptias: sz sine veste nuptiali: qui in ecclesia fidem habet: sed charitatē non habet: quā schismaticus habere non pōt: q: spiritūsanctū non habet: qui charitas est.xxiij.q.j.§.si autē. induti sunt schismatici sacco sasso et sordido non contexto ⁊ inmundo;

An valida sint q̄ schismatici sanciuere.

Character corporeus.

Character spiritualis.

q: separati ab ecclesia vna & mũda nõ habente maculam neq; rugam.xxiij.q.iiij.recurrat. Nõ cõicant cũ columba q: cũ ea pacem nõ habent.i.q.i.remissionem. Extra hortum cõclusum spinas colligunt.xxiiij.q.i.oibus. Extra arcam naufragio pereunt.xxiiij.q.i.qm̃. Extra domũ agnũ nõ comedũt. Exo.xij.ad finẽ.xxiiij.q.i.q:. Nõ sunt filij spõse christi. Jo.iij.q: ab vna sponsa ei⁹ legitima ecclia scz/ se secernũt.xxxvi.di.acutius. Nõ est cũ eis spũssctũs: q: non sunt cõgregati in vnũ locũ catholicũ. Jo.xx.xxiiij.q.i.§.ci aũt.sed aduersus dñm iesum christũ caput eccl'ie.ex̃ de sacra vnc.c.i. & aduersus christũ ei⁹.i.vicariũ suũ in terris. ex̃ de elec.vbi.li.vi. Schismatici fures & latrones sunt.vij.q.i.nouatianus.& c.nõ furem. Tales p̃lati nõ intrant p ostiũ. Lupi rapaces sunt. Oues dispergũt & occidũt. Jo.x.xxiij.q.iiij.tres psonas. Oues aliene tales sequunt. Errant post eos in montib⁹ Gelboe.ij.Re.i. Gelboe decursus interpretatur: q: schismatici extra ecclesiã decurrunt. Oues legitime nõ recedũt ab ouili.i.ecclesia vna: q: vn⁹ pastor & vnũ ouile. Jo.x.ex̃ de bap.licet. Norunt vocem pastoris.ipm̃ sequunt. Jo.x.xxiij.q.iiij.tres. In vnũ se colligunt.q: nõ se diuidũt:sed dicũt item⁹ simul. Esa.l.xliij.di.sit rector.ver.hinc in exodo. Pastoris baculo in canibus predicatorib⁹/ vt p̃e.c.sit rector.latrantib⁹ p̃dicantib⁹/ cõtra lupũ diabolũ.vij.q.i.§.hic aũt.fiducialiter se cõmittunt.v.q.v.nõ oĩs.in fi. Inuente oues ex̃ mandriã & custodiam opilionis sanguinolẽte & dilacerate & interfecte in montibus sunt repte: q: lupus vorat diabolus eas cruentauit: q: prim⁹ schismaticus qui ecclesiã psequit & spũaliter occidit.lucifer est.qui & draco dicit: qui tertiam partẽ stellarũ angelorũ cauda traxit. Apocal.xij. ¶ E Inter alios principales schismaticos fuit dictus Bauarus intrusus in imperio: & caput schismaticorũ tam secularium q̃ clericorũ q̃ religiosorũ. qui tpe meo/ sicut dixi in principio istius opis/cũ romanis dñm papã Joan.xxij.de facto deposuit: & Petrũ sepe dictũ de coruaria sibi in sede Petri substituit.vere ventus frigidus aquilonis absq; haustro. Cãti.vi.i.calore spũssancti: qui ausus fuit mittere manũ in christũ dñi papã scz. ɔtra illud.ij.q.vij.§.de his. Nã etsi dñs papa Joan. a dño esset reprobatus vt Saul (quod absit) nunq̃ tñ manũ depositionis potuit mittere in christũ dñi vicariũ scz christi papã p̃dictus Bauarus: vt plene probaui in prin.istius operis.xxxvij.ar.ver. cõtra aũt. Quis em̃ delirus & infidelis amplius crederet dicto bauaro schismatico seculi quodãmodo: q̃ dño pape Joan. p̃dicto ipm̃ cõdemnanti cũ eccl'ie catholice cõsilio & assensu? Sed esto q a papa (qd̃ nõ est verisimile in suo iure si qd̃ bauar⁹ haberet) grauaret: nũquid ppterea schisma cõtra papã & eccl'am debuit cõcitare: & antipseudopapã aliũ subrogare? Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit indignatus & cõtra suũ dñm recalcitrans & vindictã faciens? Nũquid q: papa Joã. negauit ei iustissime vel (qd̃ absit) iniuste qd̃ petebat: hereticus factus est: sicut cũ bauarus infidelis appellat? Quis tantã iniquitatẽ & infidelitatem/si attenderet/ nõ videret? verus em̃ fidelis nũq̃ quemq̃ maxime suũ & mundi dñm & dei vicariũ de heresi diffamaret. Odit deus & p̃ijcit festiuitates schismaticorũ. nõ capit odorẽ cetuũ suorũ: aufert a se tumultũ carminũ eorũ: carmina lyre eorũ nõ audit. Amos.v.xxiij.q.i.odi.i.q.i.odit. Carnes sctẽ nõ auferũt malitias eorũ. Hiere.xi.de cõ.di.ij.q̃ scelerate.q.d.sed poti⁹ augent. Panẽ pollutũ quantũ ad se & eos sequentes offerũt. Malach.i.lxx.dist.c.vlt. Osculant filiũ virginis in altari: cui⁹ corpus mysticũ qd̃ est ecclia.xxiij.q.iij.pro membris.dirũpunt:dum sanctã faciem benedicũt quasi in faciem eius spuũt. & dum dei filiũ sumũt quasi in luto eũ p̃ijciunt. ¶ F Cõtra schismaticos ait dñs per Osee.viij.c.multiplicauit effraim altaria ad peccãdũ.facte sunt ei are in delictũ. & sequit. Hostias offerent: immolabũt carnes: & comedent: & dñs nõ suscipiet eos. Et.c.ix. Osee. Sacrificiũ eorũ quasi panis lugentium.oẽs qui comedent eũ/cõtaminabunt: q: panis eorũ anime eorũ. In cõuiuio eorũ nõ est dñs: q: cõuiuiũ eorũ separatũ est. Osee.iiij. Vinũ acetosum offerũt dño. Jo.xix. q: ipsum in ara altaris iterũ crucifigunt. sed ipse nõ vult bibere.de pe.dist.ij.§.qd̃ nõ reprobi. ¶ Nõ placent dño sacrificia schismaticorũ. Cyprianus. Vultũ catholice eccl'ie & authoritatem sibi & veritatem vendicant: quum ipsi nõ sint in ecclia. Benedicũt/ quũ sint maledicti. Vitã pollicẽtur/ quũ sint mortui. Deũ inuocant/ quũ sint blasphemi. Sacerdotiũ administrant profani. Cõponunt altare sacrilegi. Antistites diaboli audẽt eucharistiã facere. Oblationem offerũt vbi spũssctũs nõ est. Preces offerunt dei violatores. Falsa quodãmodo altaria & illicita sacerdotia & sacrificia quantũ ad eos sacrilega offerũt & componunt/ quos cõstat a charitate atq; vnitate eccl'ie catholice recessisse. Sacrificia eorũ fm Osee.ix. detestat deus: dicens. Sacrificia eorũ tanq̃ panis luctus.oẽs qui manducant cõtaminabunt. hec legunt.i.q.i.si quis inquit. Diuisum est cor eorũ.interibunt. Osee.x. ¶ De talib⁹ inmolantibus scelerate dicit dñs p Esaiã. Esa.i. Quo mihi multitudinem victimarũ vestrarũ: dicit dñs. Plenus sum. Holocausta arietũ & adipem pinguiũ & sanguinem vitulorũ agnorũ & hircorũ nolui.&.i. Ne offeratis vltra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam & sabbatũ & festiuitates alias nõ feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras & solẽnitates vestras odiuit anima mea. Facta sunt mihi molesta. Laboraui sustinens. et quũ extenderitis manus vestras: auertã oculos meos a vobis: & cũ multiplicaueritis orationem vestrã: nõ exaudiam: man⁹ em̃ vestre sanguine.i.pctõ plene sunt. ¶ Talibus etiam diuisis ab ecclia dicit dñs p Malachiã.c.ij. Maledicã benedictionib⁹ vestris. hoc est/quicquid a vobis benedicet per me erit maledictũ.i.q.i.maledicam.&.c. multi.in fi.ibi.maledicã.vel q: nõ benedicitis ex vero corde: vel q: ñ qui inique agunt benedicunt a vobis. Item Hierony.sup Aggeũ.i.c. Propheta qui altari tantũ extructo/ & domo mea diruta/ hostias mihi offers in altari: & victimis eius sanctificari te putas: scito qm̃ sanctum est quidem qd̃ offertur in altari: sed non tam sanctificaris ex hostijs q̃ ex mortuis operib⁹ polluens.i.q.i.ppheta. Item Hiero.in Aggeo.ij.c. Sic ppl's iste hereticorũ & schismaticorum est in cõspectu meo dicit dñs. Omẽ qd̃ fecerint qd̃ mihi obtulerint.&.i.cõtaminata erunt &c.i.q.i.sic ppl'us. Item Hierony.sup Amos.v. Odit deus sacrificia hereticorũ &c.i.q.i.odit. Item Hiero.sup Osee.ix. Illi offerunt panẽ sacrilegũ: & dant eleemosynas: & sectari vident humilitatem: que ego/ si fiant vere/ holocausta interpretor: quum aũt scientiã dei reliquerint.i.fidem p quã scitur de⁹ frustra trũcato fidei capite cetera membra habere se iactant.i.q.i.illi. Tãtum em̃ bonũ est charitas & eccl'ie vnitas: vt sine ea nõ psit etiã martyriũ.i.q.i.vide.de pe.dis.ij.§.euidenter.& di.iiij.siquis. Et Cyprianus cõtra schismaticos ait. Quã igit sibi pacem pmittũt inimici fratrũ: qui sacrificia celebrare se credũt emuli sacerdotũ. secum esse christũ/quũ collecti fuerint/ opinant. hi qui extra ecclesiã christi colligunt.tales etiã si occisi in cõfessione christi nominis fuerint: macula ista nec sanguine abluit. Inexpiabilis em̃ & grauis culpa discordie: nec passiõe purgat.xc.di.neq; ad cavn. Itẽ leo papa Leoni augusto. Manifestũ est p crudelissimã & insanissimã vesaniã in Alexãdrina sede oẽ celestũ sacrorũ lumẽ extinctũ. & intercepta est sacrificij oblatio.defecit chrismatis sctificatio. & paricidialib⁹ impiorũ manib⁹ oia se subtraxerũt ministeria.i.q.i.manifestũ. Itẽ schismatici magis freguẽtãt diuina mysteria vt se iustificẽt: q̃ veri mutico: eccl'ie. Sz ait Cypriã.nõ statim suscipiẽda sunt q iactant in christi noie: sz q gerunt in christi veritate.&c. quare qui schismaticis patrocinantur: censura diuina in eorum penis & facinore inuoluuntur: quo eorũ duces & authores. precipiente dño per Moysen Numeri xv. separamini a tabernaculis hominũ istorũ durissimorũ.i.q.i.siquis inquit.&.xxiiij.q.i.videmus. Item Augusti.

Ludouicus bauar⁹ imperator schismaticus.

Schismaticorũ sacrificia deo non sunt accepta.

Extra catholicam ecclesiam non est locus veri sacrificij.j.
q.j.extra. Hi autē schismatici alieni ab ecclesia ꝓfani sunt.
Hostes ecclesie sunt. Nō pn̄t habere deū patrē: quia nō te
tient vniuersalis ecclesie vnitatē. quō pn̄t tales cū aliquo
cōuenire: qui cū corpore et vniuersa fraternitate nō cōue-
niūt: ſm Cyprianū. xxiiij. q.j. alienus. ¶ Sed nec spūssan-
ctus descēdēs sup cōgregatos in vnū. Act.ij. eis dat⁹ est:
q: in vnitate est spūs vnus: nō in schismate aut discordia.
xxiiij.q.j.§. ei aūt. Hi sunt qui ſm canonicā iude segregant
semetipsos aiales spm̄ non habētes. Jude.j.xxiiij.q.j.§.si
aūt. in prin. Vn̄ Bern̄. darauallen̄. Uidere est aiam hois
quēadmodū vniuersa corporis mēbra viuificet cohērētia
sibi: separa ergo qđ vis a iunctura ceterorū: et vide an mem-
brū illud viuificet. Sic est ois qui dicit anathema iesu: q:
anathema separatio est. iij. q. iiij. engeltrudā. Sic inquā
ois qui ab vnitate diuidit̄: nec dubites quin ab eo recessit
spūs vite. ad hec. iij.q.iiij. engeltrudā. xxiij.q.vij. quēadmo
dū. Jsti preterea schismatici nō sunt in domo dn̄i. ſm Hie
ro: q: nō ambulāt in eius cōsensu: et q: nō sunt vnanimes
in ea. xxiiij.q.j. oibus. Jsta est domus dn̄i/de qua dicitur.
Dn̄e dilexi decorē domus tue. ps̄. xxij. Et iterū. Letat⁹ sum
in his que dicta sunt mihi: in domū dn̄i ibimus. ps̄. cxxj. et
Beati qui habitāt in domo tua dn̄e: in secula seculorū lau-
dabūt te. ps̄. lxxxiij. vt preall̄. c. oibus. Jtē. Uade in domū
tuā. Mat. ix. et Jntroibo in domū tuā. ps̄. v. et Dom⁹ mea
domus orationis vocabit̄. Jo. ij. Esa. lvj. Mat. xxj. Mar.
xj. Luc. xix. et Domū tuā decet sanctitudo. ps̄. xcij. ex̄ lib. vj.
de immu. eccle. ex̄ de custo. eucha. c. ij. Et hec est dom⁹ dn̄i
firmiter edificata: que est eccl̄ia catholica edificata supra
firmā petrā christū. Mat. xvj. et. xix. dis. in memoriā. ¶ Et
q̄uis oibus aplis christus post resurrectionē suā parē po
testatē tribuerit: et dixerit. Sicut misit me pater et ego mit-
to vos: accipite spiritū sanctum. Jo. xx. xxiiij.q.j.§. qui aūt.
tm̄ vt vnitatē manifestaret: vnitatis eiusdē originē ab vno
incipientē sua authoritate disposuit: quū dixit. Tibi dabo
claues regni celorū etc. Mat. xvj. xix. dist. ita. Hoc erāt cete
ri apli qđ Petrus fuit: pari consortio prediti et honoris et
potestatis: sed exordiū ab vnitate ꝓficiscitur: vt ecclesia
christi vna monstret̄. De qua in Can. vj. Una est columba
mea/pfecta mea etc. Et sacramentū vnitatis Paulus ostē
dit dicēs. Unū corpus/et vnus spūs/et vna spes vocatio-
nis nostre/vnus dn̄s/et vna fides/et vnū baptisma. Unus
deus. Ephes. iiij. vna ecclesia/sponsus vnus. leguntur hec
xxiiij.q.j. loquitur. Una sponsa xp̄i sine macula/sine ruga.
Ephe. v. Hortus cōclusus/fons signatus/puteus aque vi
ue/paradisus cū fructu pomorū. Can̄. iiij. Hec est dom⁹ dn̄i
que accepit claues soluēdi et ligādi. Hāc domū si quis cor
rigentē corripientemq̄ contēpserit: sit tibi sicut ethnicus
et publicanus. legunt̄ hec. xxiiij.q.j. oibus. Nullū peccatū
grauius schismate: vt. s̄. dixi: q̄ plus fuit q̄ idololatria. nā
hec gladio: schisma terre hiatu et celesti igne punitū fuit:
vt. s̄.§. Ceterū in isto art̄. dixi. vij.q.j. deniq̄. xxiiij.q.j. non
afferamus. Sed etiā q̄ sit inseparabile sacramentū vnita
tis: et q̄ sine spe sit: et perditionē maximā sibi de indigna-
tione dei incurrūt qui schisma faciūt: et relicto romano pō
tifice aliū sibi pseudo epm̄ foris constituūt: declarat liber
regnorū. s̄. alleg. vbi a tribu iuda et beniamin. x. trib⁹ scisse
fuerūt: et relicto rege suo: q̄uis crudeli et stulto/scilz Ro-
boam filio Salomonis alterū sibi foras constituerunt: et
indignat⁹ est dn̄s inquit oi semini israel: et demoliuit eos:
et dedit eos in direptionē donec abijceret eos a facie sua:
q: dissipatus est israel a domo dauid: et ꝯstituerūt sibi Hie
roboam filiū Nabath. Et tanta indignatio dn̄i exitit ad-
uersus illos qui schisma fecerūt: vt quū homo dei ad Hie
roboā missus esset: q̄ ei peccā sua exprobraret: atq̄ vltionē
futurā ꝑdiceret: panē apud illos edere: et aquā bibere ve-
taret̄: qđ quū nō custodisset: et cōtra preceptū dn̄i decept⁹
ab alio ꝓpheta/prādisset: statim diuina cēsura ꝑcussus est
vt inde regrediēs impetu ac morsu leonis necaret̄. iij. Re
gū. xiij. Et q: decē trib⁹ ſm Cyprianū in Samariā secesse-
rūt: iō dn̄s ꝓhibuit ciuitatē samaritanorū schismaticorum
ingredi: et in viā gētiū nō abire: ostēdēs schismaticos gēti
libus adequari. hec legunt̄. iij. Reg. xij. et. xiij. et. vij.q.j. de-
niq̄. Nec iuuat quod schismatici eūdē quē nos deū patrē/eūdē fi-
liū/eūdem spm̄scm̄/nosse dicunt̄: nec hoc adiuuare tales
potest. nā Chore Datan et Abiron cū sacerdote Aaron et
Moyse eūdē deū nouerant/pari etiā religione viuentes:
vnū et verū deū qui colēdus atq̄ inuocādus fuerat/inuo
cabāt: tm̄ q: loci ministeriū trāsgressi/et cōtra Aaron sacer
dotē qui sacerdotiū legitimū habebat: sacrificādi sibi licē
tiā vendicauerūt: diuinitus percussi/statim penas ꝓ illici
tis conatibus pēderūt: nec potuerūt rata esse et proficere
sacrificia irreligiose et illicite cōtra ius diuine dispositiōis
oblata. Turibula quoq̄ ipsa in quib⁹ incēsum illicite fue-
rat oblatū: in memoriā tāti facinoris schismatici: vt post-
ea successores a schismate precauerēt: iussu dn̄i cōflata in
laminas ductiles ꝑducūtur: et affigunt̄ altari. vt hec legū
tur Nume. xvj. et preall̄. c. deniq̄. vij.q.j. xxiiij.q.j. didicim⁹.
et. s̄. tetigi. Et tm̄ illi ſm Cyprianū in ꝑalleg. c. deniq̄. schis
ma ꝓprie nō fecerāt: nec foras egressi contra dn̄i sacerdo-
tes impudēter atq̄ hostiliter rebellauerūt: sicut plurimi
schismatici a dn̄i pape Joan. predicti obedientia receden
tes: et Petro de corbaria pseudo pape et Bauaro tyran-
no vsurpatori imperij: et dicti Petri inthronizatori adhe-
rētes: graue schisma cōtra ecclesiā fecerūt: et celebrandi et
ecclesiastica sacramēta tradēdi sibi licentiā vsurparūt. Et
contra preceptū dn̄i. Exo. xij. Carnes agni immaculati ex-
tra vnam domū comedētes. xxiiij.q.j. quia. et. s̄. dixi. vnde
ibi Grego. Jn vna nāq̄ domo agnus comeditur: quia in
vna catholica ecclesia vera hostia redēptionis immolat̄:
de cuius carnibus diuina lex foras efferri prohibet: et dari
sanctū canib⁹ vetat. Sola est que intra se positos valida
charitatis cōpage custodit. Nō est ſm Amb. fides in schis
mate. nā etsi schismaticus fidē erga deū videat̄ tenere: ta-
mē erga dei ecclesiā nō tenet: quā patitur velut quosdam
artus diuidi: et mēbra dilacerari. etenim quū ꝓpter ecclesiā
christus sit: et corpus christi sit ecclesia: nō exhibet̄ ab ijs fi
des christo: a quibus euacuat̄ passio eius. xxiiij.q.j. aduo-
cauit. ¶ Schismatici ꝑmogeniti luciferi capitis schisma-
tici/tunicā dn̄i inconsutilem et desuper contextā per totū/mi
nutatim decerpūt. Uulpes sunt vineā. i. ecclesiā: q: vinea
dn̄i sabaoth domus israel est. Esa. v. extermināt et demo-
liunt̄. Lacus cōtriti nō habētes aquā sapiētie saluatoris.
Eccli. xv. Nō sunt aquile cōtemplātes: alias se cum corpore
ecclesie cōgregarent. Mat. xxiiij. quia: vt ibi dicit̄. et. xxiiij.
q.j. qm̄ vetus. vbi sunt preall̄. verba. vbi fuerit corp⁹. s. my-
sticū. s. ecclesia vniuersalis. xxiij.q.v. de liguribus. ibi erūt
et aquile. i. sancti vnitatē ecclesie cōtēplātes. Jste sunt aq-
le que volāt alis spūalibus circa corpus christi. i. carnē ei⁹
cōtēplātes in sacramēto altaris et corpus eius mysticū: vt
predixi. de cōse. di. ij. est cibus. alias est sub. c. in quibus. vn̄ et
glos. i ꝑall̄. c. qm̄. in ver. aqle. exponit. i. alie eccl̄ie vel fide
les q̄ alte volant. xxiij.q.iiij. cū in lege. Vn̄ in ꝑal. c. Mat.
vbi fuerit corpus etc. Orige. vide q: non dixit vbicūq̄ fue
rit corpus: ibi cōgregabunt̄ vultures aut corui: sed aqle:
volēs ostēdere magnificos et regales oēs q̄ passionē chri-
sti crediderūt. Jtē super illo verbo Mat. xxiiij. ecce hic est
christus: ecce illic. Hiero. Si q̄s ergo ꝓmiserit vobis q̄ in
deserto gētiliū et phariseorū dogmate christus moret̄: aut
hereticorū penetralib⁹ qui dei pollicent̄ arcana: nolite cre
dere: sz q̄ ab oriēte vsq̄ in occidentē fides catholica in ec
clesijs fulget. ¶ Jtē ibi Aug. de questionib⁹ euāgelistarū.
Orientis em̄ noie et occidentis totū orbē voluit significare
(alias signare) ꝑ quē futura erat eccl̄ia. ſm aūt illū sensum
quē dixit. Amodo videbitis filiū hois venientē in nubib⁹:
cōuenienter et nūc fulgur noiauit: qđ maxime solet corusca
re de nubib⁹. Cōstituta ergo authoritate eccl̄ie ꝑ orbē ter-
rarū clara atq̄ manifesta: cōsequenter oēs discipulos ad-
monet: atq̄ oēs fideles/ne schismaticis atq̄ hereticis cre
dāt. Unūquodq̄ schisma et vnaqueq̄ heresis: aut locum

suū hʒ in orbe terrarū partē aliquam tenēs: aut obscuris atq; occultis cōuēticulis curiositatē hoīm decipit: quo ptinet qđ ait. Si q̄s vobis dixerit/ecce hic est christꝰ aut illic/ qđ signat terrarꝫ partes aut puinciarꝫ: aut in penetralibꝰ: aut in deserto: qđ significat obscura et occulta cōuēticula hereticorꝫ. Hec Aug. Terra schismaticorꝫ in eorꝫ operibus schismaticis maledicta nō triticū generat: sed lolium ʒizaniaq; pducit: que inimicꝰ homo. i. diabolus q̄ hoīem decipit pr eorꝫ seminauit in eis. Mat. xiij. vbi Aug. de q̄stionibus euāgelij ait. Verūtamē qm̄ agrū ipm nō ecclesiā: sed hūc mūdū dn̄s interpretatꝰ est: bn̄ intelligunt in ʒizanijs heretici: q̄ in hoc mūdo pmiscētur bonis: vt illi q̄ in eadē fide mali sunt palea potiꝰ q̄ ʒizania deputentur: q: palea etiā fundamētū hʒ cū frumento radicēq; cōem. Schismatici aūt vident spicis corruptis etiā similiores vel paleis aristarū fractis vel scissis: ⁊ de segete abiectis: nō tn̄ ꝯsequēs est vt ois hereticus vel schismaticus ab ecclesia corporaliter separet: multos em̄ portat ecclesia: q: nō ita defendūt falsitatē sentētie sue: vt intētā multitudinē faciāt: q̄ si fecerint tūc pellunt. hec Aug. ¶ Isti schismatici sunt vasa ire in cōtumeliā dei ⁊ ecclesie. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. quisq;. Nō aurea/in charitatis vnitate. Neq; argētea/in ecclesie soliditate ⁊ sonoritate: sʒ testea ⁊ fictilia ⁊ fragilia/in eorꝫ leuitate et mutabilitate eterno incēdio cōburēda. xxiiij. q. j. qm̄. ¶ In schismaticis nō est ecclesia vera. nā ipsi in parte sunt: ⁊ partē sibi fecerunt. sicut Donatꝰ/Arrius/Sabellius: ⁊ ceteri heretici ⁊ schismatici. xxiij. q. v. relegētes. ibi: vt suā diuisionē. i. schisma catholicam esse credentes ecclesiā ⁊c. ⁊. q. vj. vides. ibi: in partes Donati. ⁊. q. iij. pro membris. ibi: q: seruiētes principibꝰ nr̄is aduersus ecclesiā catholicā. i. aduersus corpꝰ christi armamini. ⁊. q. v. c. j. in pn. ibi: clericos ptis donati. ⁊. j. ibi: quasi in aliene ptis supplicijs vindicari ⁊c. Ecclesia aūt est in toto: ⁊ iō dicit catholica. i. vniuersalis. vt pal. c. ⁊. xxiiij. q. j. schisma. Qui cum ea nō colligit/spargit ⁊ diuidit: qui cū ea non est/extra eā est. Mat. xij. Luc. xi. ⁊. s. ar. xxxviij. hoc est q̄ christi spōsi eius nō est: antichristi est: mediū nō est dare. xxiiij. q. j. qm̄. in fi. ¶ Isti schismatici sunt q̄ vadūt de domo vnitatis ecclesie in domū schismatis ruinosam. Petrū cephas deserentes: qui ait dn̄o interroganti. Nūquid ⁊ vos vultis abire: dn̄e ad quē ibimꝰ: ⁊ q: nō mutauit hospitiū celestiū/cōsortium habitationis imutauit. Jo. vj. xxiiij. q. j. q̄ dignior. de cōse. dist. ij. prima quidē. ⁊. c. forte. Vn̄ ⁊ dicit dn̄s Luc. x. Nolite trāsire de domo in domū. Vn̄ si pfidus ⁊ schismaticus populus deformet habitaculū christi ⁊ ecclesie: vitāda eorꝫ cōmunio est. xxiiij. q. j. didicimus. q: schismatici synagoga sathane sunt: ⁊ ibi est sedes eiꝰ. Apoc. ij. q: sicut sedes et locꝰ christi in pace ⁊ vnitate est. ps̄. lxxv. Factꝰ est in pace locus eiꝰ. Ita sedes sathane in discordia ⁊ diuisiōe posita est: q: primo diuisit celū: ⁊ nūc terrā. Vn̄ et diabolus exterminator: vocat. j. ad Cor. x. ibi. Et perierūt ab exterminatore. i. diabolo: qui ponit hoīes ⁊ angelos extra terminos vnitatis ecclesie triūphātis ⁊ militātis: vnde et ipsi filij Belial sunt. i. diaboli/q̄ interpretat absq; iugo. vn̄ ⁊ contra tales Beda supra Mat. Quicūq; ab vnitate fidei vel societate Petri apl̄i quomodolibet semetipsos segregāt: tales nec vinculis pctōrꝫ absolui/nec ianuam pn̄t celestis regni ingredi. xxiiij. q. j. quicūq;. Itē Augu. Vbi sana fides non est: nō pōt esse iustitia: q: iustꝰ ex fide viuit. Neq; schismatici sibi aliq̄d ex illa mercede pmittāt: q: similiter vbi charitas nō est: nō pōt eē iustitia: quā si heretici ⁊ schismatici haberēt: nō dilaniarēt corpꝰ christi qđ est ecclia. xxiiij. q. j. vbi sana. Itē r̄ndeāt schismatici. Ecclia vna est. xxiiij. q. j. loquitur. cū si. que intus ⁊ foris esse nō pōt. xxiiij. q. j. didicimus, in prin. ⁊. vij. q. j. nouatianꝰ. Si em̄ apud Petrū de coruaria p Bauarū intrusum est: apud dn̄m papā Joannē. xxij. nō fuit. Si vo apud dictū Joānē fuit q̄ clementi pape. v. legitima ordinatiōe successit: Petrꝰ de corua. pseudo pontifex est: et i ecclia catholica cū suis fautoribꝰ nō est: nec epūs computari pōt q̄ euāgelica ⁊ aplica traditiōe cōtēpta: nemini succedēs/a seipō ortꝰ est/et a Bauaro intrudētē. Habere nāq; aut tenere ecclesiā nullo mō pōt q̄ in ecclia ordinatus nō est. sic argumētat ⁊ cōcludit Cyprianꝰ gl̄iosus martyr. vij. q. j. factꝰ. ⁊. c. nouatianꝰ. ⁊. xxiiij. q. j. didicimꝰ. Itē sicut sepe dictū est. Ecclesia vna est. sʒ sm̄ Aug. nullo mō pōt dici ecclia in qua schisma est. Restat igit vt q: ecclia nō potest esse nulla: ea sit quā in aplice sedis p successiōes epōrꝫ radice cōstitutā nullorū hoīm malitia/etiā si nota excludi nō possit: sʒ p tpis rōne tolerāda iudicet/nullo mō valeat extinguere. Sic arguit Gelasi. ⁊ cōcludit. xxiiij. q. j. pudenda. Itē Gelasi. schisma grecū nomē est: scissurā sonat: sed in vnitate scissura eē nō pōt. Nō igit vnitati cōicat q̄ schismaticis cōicat: ptes sibi fecerūt: ⁊ ab eo qđ vnū est/seipos segregātes spm̄ nō habēt: q̄bꝰ oibꝰ illud efficit/vt q: i vnitate vnū nō sunt: vt q: in pte eē voluerūt: vt q: spm̄ nō habēt corporis christi: sacrificiū quārū ad fructū hr̄e nō pn̄t. sic arguit. xxiiij. q. j. schisma. Itē ibidē Aug. ⁊ Gelasi. Ois catholicꝰ securꝰ eā partē detestat/cui vniuersalē ecclesiā apostolicis sedibꝰ roboratā nō cōicare cognoscit. Itē ibidem. Nō pdest schismaticis q̄ ignorātia rōnis vel simplicitate sui intellectꝰ ab ecclesie catholice cōione se suspēdūt: id ipsum em̄ maius est ppter qđ schismatici sunt: q: nō eos diuersa sentiēdi iudiciū: sʒ q̄dā apud se delata sibi tn̄ icognita metuētes: ⁊ cōtra aplicā sedē temere credētes/pessima diuisit opinio. vbi glos. dicit q̄ magis schismatici sunt illi qui tm̄ p simplicitatē suā separant ab ecclia: q̄ sint illi qui ppter subtilitatē aliquā errāt: falsa em̄ subtilitas istos cōpellit in quo nō cadūt volūtarij: sʒ inuiti. Illos alios decipit ignorātia volūtaria que nō excusat. xxxvij. di. nō ois. cū §. prece. Itē in pce. c. schisma. cū due ecclesie eē nō possint: aut vos (qđ absit) iudicabitis schismaticos: aut si verā in aplicis sedibꝰ cōstat eē ecclesiā: et illos ab vnitate diuisos cognoscite. Itē ibi vnā q̄ christi corpꝰ est/cōstat eē ecclesiā: que in duo vel in plura diuidi nō pōt: simul em̄ quū ab eo discesserit ecclesia: idē de ecclia eē desistit. Insup r̄ndeant mihi si pn̄t sequētes Bauarū schismaticū ⁊ Petrū de corvaria pseudo papā/⁊ ab obediētia dn̄i pape Joā. et ecclesie recedētes: ⁊ schisma publicū faciētes: q̄d poterūt r̄ndere exēplis christi pphetarꝫ/aplorꝫ/ et aliorꝫ sctōrꝫ pbibētiū corporalē separationē etiā a malis fieri: nā et christꝰ scelestū Judā in numero/choro/⁊ vita aplorꝫ: ⁊ participatione sui corpis ⁊ sanguinis sustinuit: ne rūperet ecclesie sue vnitatē. vt malos sm̄ Aug. toleremus ne ab eis corporaliter recedamꝰ. ad hec Mat. xxvj. j. q. j. christꝰ. ij. q. j. nihil. et c. minꝰ. vij. q. j. §. hoc tūc. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ex de offi. ordi. si sacerdos. Vn̄ Aug. sup Jo. Quid igit voluit dn̄s nr̄ iesus fratres charissimi admonere ecclesiā suā qn̄ vnū pditū inter. xij. habere voluit. Mat. x. Luc. vj. ⁊. ix. ⁊ Mar. iij. nisi vt malos toleremꝰ: ne corpꝰ christi diuidamꝰ. i. schisma faciamꝰ: qđ fit si malos nō toleramꝰ. xxiij. q. iiij. quid ergo. Itē Aug. Tu bonꝰ tolera malū. nā ⁊ christꝰ quū sciret Judā eē furē tolerauit: ⁊ ad pdicādū misit: cuiq; cū alijs eucharistiā dedit. xxiij. q. iiij. tu bonꝰ. ⁊. c. ecce. Ecce iquiūt. s. heretici. dicit ppheta Esa. lij. ⁊. xlv. di. recedite. ⁊. xxiij. q. iiij. recedite. Recedite: exite inde: et immundū ne tetigeritis: quō ergo malos tolerabimꝰ a q̄bꝰ exire ⁊ recedere iubemur: ne tāgamus immūdū. Nos illā recessionē spūaliter intelligimus: illi corporaliter. ⁊. j. rece. exi. inde: ⁊ immū. ne teti. scʒ cōtactu cordis nō corporis. Quid est em̄ tāgere immūdū nisi cōsentire in pctis? Quid est aūt exire inde/nisi facere qđ ptinet ad correctionē malorꝫ ⁊c. Ita plane sociat quis malis; si aliq̄d cū eis cōmittit: aut cōmittētibꝰ fauet: si aūt neutrū facit: nullo mō sociat ⁊c. Itē ibidē Augu. Si quis a catholica ecclesia fuerit separatus: quātūlibet laudabiliter viuere se existimet: hoc solo scelere q̄ a christianitate seiunctus est/nō habebit vitā: sed ira dei manet super eū. Itē ibidē Augu. A malis semp corde diffūgimini: ad tēpꝰ caute corpore copulamini: duobus modis nō maculat te malus. si ei nō cōsentias: et si redarguas. hoc est nō cōmunicare: nō cōsentire. et infra. Neq; ergo consentiētes fictis

malis/ vt approbetis: neq̄ negligētes/ vt non arguatis: neq̄ superbiētes/ vt insultāter arguatis. Itē ibidē Aug. c. recedite et exite ꝛc. Displicuit tibi qḋ quisq̄ peccauerit: nō tetigisti immūdū: redarguisti: corripuisti. Et infra. existi inde. clamauit Moyses. ista clamauit Esaias. clamauit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus si dimiserūt populū dei: et se ad gētes alias trāstulerūt. ꝙ multa et ꝙ vehementer Hieremias increpauit pctōres et sceleratos populi dei: inter eos tñ erat: vnū cū eis tēplū intrabat: eadē sacramēta celebrabat: sed clamādo exibat inde. hoc est exire inde: hoc est immūdū nō tāgere: et voluntate nō cōsentire: et ore nō parcere. ꝛ. c. ꝙ magnum. Ibidē Aug. ibi.

Mali sunt i ecclesia tolerādi.

Nō eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerūt ꝓphete eos contra quos tanta dicebāt: nec cōmunionē sacramētoꝝ illius populi relinquebāt: sicut ipse dñs nocētem Iudā vsq̄ ad condignū exitū eius tolerauit: et eū sacrā cenā cōmunicare cū innocētibus permisit. Mat. xxvi. sicut tolerauerunt apostoli eos. s. pseudo aplos/ q̄ ꝑ inuidiā q̄ ipsi⁹ diaboli viciū est/ christū annūtiabāt. Phil. v. Itē ibiḋ Aug. c. quāt⁹. Quātus arrogātie tumor est: quāta humilitatis ꝛ lenitatis obliuio: ꝛ arrogātie quāta iactatio: vt quis se posse facere credat/ qḋ nec apostolis cōce[ss]it dñs: vt zizaniā a frumento putet se posse discernere: Mat. xiij. Itē ibidē Grego. c. hec autē. Hec aūt vita q̄ inter celū ꝛ infernū sita est/ sicut i medio subsistit: ita vtrarūq̄ partiū ciues recipit cōiter: quos tñ scā ecclia indiscrete suscipit: et posthmodū in egressione discernet. Si igitur boni estis ꝙdiu in hac vita subsistitis: equanimiter tolerate malos. nā quisquis malos nō tolerat: ipse sibi per intolerātiā testis est/ q: bonus nō est. Abel esse renuit quē Cayn malitia nō exercet. Non est ergo malis cōicare/ cū malis in domo/ vel cibo/ vel ecclesia/ vel locutione/ vel arte cōmunionē habere: nisi sint ab ecclesia ꝑ excōicationē precisi corporaliter. ij. q. i. multi. Nā duo incorruptū castūq̄ custodiunt. s. vt nec faciat malum: nec approbet factū. Porro si addat tertiū vt non sit in vindicando piger: sed vel corripiat. ps. cxl. iustus in misericordia ꝛ arguat: vel etiam si eā personā gerit: vel q: est prelatus vel rector: ꝛ ratio conseruāde pacis admittit: vt etiā corā oibus peccātes. xlv. dist. sed illud. arguat: vt ceteri timeant: remoueatur etiā ab aliquo gradu honoris/ vel ab ipsa cōmunione sacramētoꝝ. Sed si hec oia cū dilectione corrigēdi/ nō cum odio persequēdi faciat: plenissimum officiū nō solū castissime innocētie/ sed etiā diligentissime seueritatis impleuit. xxiij. q. iiij. ita plane. vbi Augu. predicta verba ponit. ¶ G Innocētia aūt ſm Tullium/ est animi puritas ois peccati maculas abhorrēs. Tres autē gradus innocētie ponūtur in preal. c. ita plane. Prim⁹ est malū nō facere. Secūdus facētibus nō cōsentire. Terti⁹ salua pace peccantē corrigere. vt no. lxxxvi. dis. facētia. in glos. nam tres. ¶ H Prohibet etiā christus granū a paleis et semen bonū a zizaniis separari vsq̄ ad vltimū ventilabrū. Mat. xiij. et est dictū. xxiij. q. iiij. quātus. ij. q. i. multi. xi. q. iij. nolite. In sagena Petri boni pisces cum malis vsq̄ ad litus peruenīūt. Mat. xiij. vbi Grego. Sicut eñ mare seculū: ita seculi finē significat litus maris: in quo. s. fine boni pisces in vasis eliguntur: mali proijciunt foras: q: et electus quisq̄ in tabernacula eterna recipit: ꝛ interni regni luce ꝑdita/ ad exteriores tenebras reprobi ptrahūtur. Nūc eñ bonos malosq̄ cōmuniter quasi ꝑmistos pisces fidei ecclesie sagena trahit. Et Hiero. ibi. Dū eñ sagena extrahet ad litus: tūc veru secernēdoꝝ piscium iudiciū demōstrabitur. Insup decē virgines fatue ꝛ prudētes simul lāpades acceperūt: simul surrexerunt: sed carentes oleo charitatis vel letitie spūalis celestē ianuā non intrarūt. Mat. xxv. xxxij. q. v. si paulus. et. ij. ad Timo. ij. In domo patrisfamilias simul sunt vasa aurea et argētea in honorē: et fictilia et lignea in cōtumeliā. vt. s. dixi. xxiij. q. iiij. qui ſm. xxiij. q. vij. c. i. in fi. ibi. Nōnullos toleramus quos corrigere nō possumus; nec ꝓpter paleā relinquim⁹ areā dñi: neq̄ propter pisces malos rumpimus retia dñi: neq̄ propter hedos in fine segregādos deserimus gregē dñi: neq̄ propter vasa facta in cōtumeliā migramus de domo dñi. Idē. xxiij. q. i. q̄squis. Simul sunt in arca Noe q̄ est ecclesia. xxiij. q. i. qm̄. quadrupedia et volatilia/ mūda ꝛ immunda. Gen. vi. et in linteo qḋ vidit Petrus Act. x. qḋ ecclesiā designat: simul erant quadrupedia ꝛ volatilia. Itē Aug. xxiij. q. iiij. quidā. ibi. Qm̄ zizania in ecclesia esse cernimus/ non ideo ipsi de ecclesia recedamus. Et infra ibi. Certissima exēpla quibus demonstratū ꝛ pronūtiatū est/ malos in ecclesia bonis esse permistos vsq̄ in finem seculi tēpusq̄ iudicij futuri malos tolerādos: nihilq̄ bonis in vnitate ac participatione sacramētorū qui eoꝝ factis non consenserint obfuturos. Itē idem. xxiij. q. iiij. cū quisq̄. ibi. Fiat hoc vbi periculū schismatis nullū est. Itē Aug. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. Conuiuiū dñi est vnitas corporis christi: nō solū in sacramēto altaris/ sed etiā in vinculo pacis. Itē Augu. xxiij. q. iiij. nō potest. ibi. Nāq̄ cōsilia separationis et inania sunt ꝛ perniciosa atq̄ sacrilega: q: impia et superba sunt: et plus perturbant infirmos bonos/ ꝙ corrigunt animosos malos. Itē Aug. xxiij. q. iiij. nimiū. in fi. ibi. Nō eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerunt prophete eos cōtra quos tanta dicebāt: nec tñ cōmunionē sacramētorū illius populi relinquebāt. Esa. liij. Nume. xvi. Hiere. xvi. Itē idē xxiij. q. v. ad fidē. ibi. Si autē ꝓpter iniquitatē vestri schismatis illi quidem correptores vestri sunt: vos aūt estis sicut ceteri diuersoꝝ scelerū rei qui penas legibus pendūt: ꝓfecto infelices ꝛ in hoc seculo/ ꝛ in futuro eritis. Et Aug. ibidē in. c. si vos. Si vos contra ecclesiā christi altaria erexisse/ ꝛ a christiana vnitate que toto orbe diffundit̄ sacrilego schismate separatos esse/ et a corpore christi que est ecclesia toto orbe diffusa. Et infra. Quātum potestis oppugnādo aduersarios/ sancta ꝛ canonica scriptura cōuincāt: vos impij atq̄ sacrilegi estis ꝛc. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. nō vos. ibi. Malū aūt schisma esse/ et per exteras etiā potestates. i. laicas hmōi debere opprimi hoies. Et infra. Quisquis ergo ab aplicis diuisus est sedib⁹ in schismate cū esse nō dubiū est: et contra vniuersalē ecclesiā altare conat̄ erigere. Et infra. Canon statuat. Et infra. Qui a cōmunione seipm suspēdit: et collectā. i. cōuēticulū facit: ꝛ altare. i. priuatum modū sacrificandi cōstituit: et noluerit vocāti epo cōsentire: ꝛ noluerit ei acquiescere neq̄ obedire: et primo et scḋo vocāti: hūc oino dānari/ nec vnq̄ vel orationē mereri/ nec recipere eū posse honorē: si eñ permāserit turbas faciens ꝛ seditiones ecclesie ꝑ exterā ptātē. i. secularē tāq̄ seditiosum cōprimi. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. de liguribus. ibi. Corpus dñi nři iesu christi hoc est sanctā ecclesiā lacerare. Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principali vel iudiciali authoritate cōprimere: q: regule patrū hoc specialiter cōstituerūt: vt si q ecclesiastici officij ꝑsona cui subiectus est restiterit: vel alios seorsuꝫ collegerit: aut aliud altare erexerit: aut schisma fecerit: excōicet̄ atq̄ dānet̄: ꝙ si forte et hoc cōtēpserit: ꝛ ꝑmāserit diuisiones et schismata faciēdo: ꝑ ptātes publicas opprimatur. ꝛ in fi. illius. c. ibi. Quū mille alia exēpla ꝛ cōstitutiōes sunt/ quib⁹ euidēter agnoscit̄ vt faciētes scissuras in scā ecclia/ nō soluꝫ exilijs sed etiā ꝓscriptione rerū ꝛ dura custodia ꝑ publicas potestates debeāt coerceri. C. de hereti. manicheos. xxiij. q. i. q̄ cōtra pacē. ex̄ de here. cū ſm. li. vi. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. c. quali. q̄si in fi. ibi. Nec putetis alicui⁹ eē pcti: si hmōi hoies cōprimunt̄: hoc eñ diuine ꝛ humane leges statuerunt: vt ab ecclie vnitate diuisi/ ꝛ ei⁹ pacē iniq̄ssime ꝑturbātes/ a secularib⁹ etiā ptātib⁹ cōprimant̄: nec q̄cq̄ maius/ vñ deo sacrificiū possitis offerre: ꝙ si id ordinetis: vt ij qui in suā et aliorū ꝑniciē debacchant̄: cōpetēti debeāt vigore cōpescā. Itē Pelagi⁹. xxiij q. v. relegētes. ibi. Ut suā diuisionem catholicā esse credētes: ecclesiā vos a sua pollutione ꝓhiberēt: sic eñ ꝑ miam dei etiā nescientib⁹ illis hoc factū est: vt a schismaticoꝝ cōione eruti/ catholice quā diligētis seruas

Innocētie tres gradus.

ri vos cõciliasset eccłie. et .J. in fi. ibi. Marie ecclesie acqui- leiensis inuasor: q̃ τ in schismate maledict⁹: nec honorē epi poterit retinere nec meritū. Jlle archāgelus lucifer ꝓprie dict⁹ Belial, q: sine iugo obediētie voluit esse: primus cri mē apostasie cōmisit. de pe. di. ij. §. ꝙ vero reprobi. cū. c. se. here litarē infelicē casus in ꝓfundū lac⁹, ꝑ culpa schisma tis τ iobediētie suis tumidis sequacib⁹ derelinquēs. Pro hac ariola inobediētia. lxxxi. di. si q̃ presbyteri. de illa ame- nitate paradisi et cōtēplatione angelica Adā eiect⁹ est. de pe. di. ij. §. adā. τ. c. ꝑnceps. Saul vita τ regno ꝑuat⁹. j. Re gū. iiij. xv. τ vlti. c. Ophni τ Phinees filij Heli morte con sumpti in bello. j. Reg. j. et de simo. licet Heli. Moyses et Aaron terra ꝓmissionis priuati. Exo. xvij. de pe. di. ij. §. op ponit̃. Quidā de discipulis iesu carnaliter christi sermonē intelligētes retro abierūt: et se diuiserūt. Jo. vi. de ɔse. di. ij. prima quidē. Julianus apostata celesti lācea ꝑforatus. Arrius, Sabellius, Donatus, Pelagius, et alij corrupti vertices sectaꝝ ꝑfidarū se a cōione sctē matris ecclie in di- uinis diuidētes, τ schisma facientes, fine detestabili de hac vita migrauerūt ad mortē eternā. de eoꝝ erroribus. xxiiij. q. iij. quidā. Grecia fornicaria cū Armenia maiori acepha la a Petro clauigero τ eius romanis pōtificib⁹ successori bus recedētes et schismatizātes: fidē, sciētiā, fortitudinē, et vitā vtrāq; ꝑdiderunt τ perdūt. nā in pessimas hereses post schisma collapsa est. xxiiij. q. iij. inter schisma. τ gladio vltori Arabum Turcoꝝ τ Cathalanoꝝ, qui vocātur de so cietate, tradita τ exposita. Sed τ vltimo intra sanctam ec clesiā christiani numero τ noie Guelfi τ Gibellini in Jta lia vocati, se ab vnitate ecclesie reuera diuidētes: sine cau sa τ cōtra naturā τ cōtra fidē gladijs τ telis τ alijs diuer sis mortis generibus dei τ ecclesie sue vltricibus in corpo re τ in aīa quotidie se cōsumūt: vt in cōdēnationis iudiciū consurgētes, τ in igne sempiterno consumpti, nūq̃ tñ va leāt cōsumi. Sed et isti dicāt schismatici mihi qui de mala societate querunt̃, τ se diuidūt ab ecclesie corpore: q̃d ob- fuit peruicacia τ tumor elati luciferi τ schismatici: τ sequa ciū stellarū ruentiū cum eodē: humilibus alijs spiritibus et ideo in gratia cōfirmatis. de pe. di. ij. §. ꝙ vero reprobi. in fi. in eodē celo empyreo simul manētibus? Quid Cayn inuidia τ malitia Abel innocēti et sancto germano simul viuenti? Gen. iiij. in canonica Jude. de pe. dist. j. §. deniq;. xxiij. q. v. scriptū. Corpus quidē occubuit: qđ tandē occum bere oportebat. Jpse vero corona et merito ꝓtomartyris laureatus. vnde primus sanguis iustus fuit qui fuit spar sus. Mat. xxiij. Quid nocuit hispiditas τ ferocitas. Gen. xvi. l. dist. hismael. Hismaelis egyptij ex parte genitricis Agar serue, Jsaac filio libere Sare τ repromissionis secū cohabitāti. Gen. xxi. q̃ risus interpretat̃. Gen. xxi. gauden ti: obediēti Gen. xxij. et christū repsentāti: τ paterna here ditate celestē ꝓfigurāti: patriarchatū obtinēti? Quid Ga strimargia pilosi Esau venatoris nocuit Jacob secū coha bitāti: frugali: quieto: simplici ꝑsonā sancti tenēti supplā tatoris? Gen. xxv. Quid frōtositas impudētia τ irreuerē tia Cham filij Noe circa verenda patris nocuit filijs alijs duob⁹ pudoratis Sem τ Japhet cū eo habitantib⁹. Gen. ix. xxvi. di. in scripturis. j. q. iiij. §. itē petō cuiū. ver. itē Chā. Quid oppressio τ persecutio τ corruptio egyptioꝝ nocuit Moysi τ Joseph τ alijs fratrib⁹ suis ꝑriarchis, filijs Ja cob: τ multis alijs de pplo dei electis? Perierūt illi in ma ri rubro. Exo. xiiij. Jsti euaserūt: immo puto ꝙ nisi isti filij isrł ab egyptijs in tribulationib⁹ exercitati fuissent: ad mō tē dei nō venissent. ar. bonū. v. q. v. c. ij. Nec de Loth nepo te Abrae ꝑtermittēdū est ꝙ Sodomis pudicitiā obser- uauit: nec tñ ab illis hoibus sceleratissimis se segregauit. Gen. xix. xl. di. q̃libet. nec eos iudicauit: τ ꝓpterea fm Elli mac. archimādritā mōtis synai, cū dñs de illo incēdio libe rauit. Mirū. Adam in paradiso peccat. Loth Sodomis pudicitiā seruat. vt pall. c. q̃libet. et in igne illesus in mōte incestu filiarū pollut⁹ est. Gen. xix. xiiij. di. ꝙ ait. xv. q. j. ine- briauerūt. Quid officit ira τ furor ppli isrł sepe ɔtra dñm

Exēplis ꝓbatur malorū cōsuetu- dinē bo- nis pro- fuisse.

murmurātis. Exo. xvi. τ xvij. j. ad Cor. x. Moysi māsuetis simo τ benigno habitāti cū eis? erat em̃ Moyses mitissi mus hoim qui habitabāt in terra. Nume. xij. sz nec oēs de pplo vitulū aureū adorauerūt: sz adoratores perierūt. Exo. xxxij. de pe. dis. ij. §. opponitur. xlv. di. disciplina. Nihil etiā obfuit acidia τ ignauia popłi israel terrā ꝓmissionis diffidē tis intrare, solicitudini Caleph et Josue: q̃ eā cū fidei fer uore et ꝑseuerātia intrauerūt. Nume. xiij. lxxvi. di. ieiuniū. Deniq; in domo dñi Jesu et choro apłoꝝ, nūquid philar gyria Jude loculos cōpilantis. Jo. xij. furtū τ sacrilegiū. xvij. q. iiij. q̃d ergo. ꝓditio. ij. q. j. vnus. Mat. xxvi. τ paric diū. ff. ad. l. pōpe. de parri. l. pena. τ. C. de his q̃ patrē vel li- be. occi. l. vnica. multo pot⁹ paricidiū d̃ cū in patrē spūa lē cōmittit̃. vt no. de pe. di. j. aut facta. glos. nā talis. Simu latio τ hypocrisis simulātis se amicū τ cōtcātis corp⁹ chri sti. Mat. xxvi. xxiij. q. iiij. tu bon⁹. ꝑsumptio ꝑnitētis sibi lauari pedes a christo. Jo. xiij. xxiiij. q. j. q̃ dignior. Simo nia: q: rē sacrā vēdidit. s. christū. Plagiū. q: liberū hoiem scilz christū vēdidit. de his duob⁹ no. j. q. j. q̃ studet. glos. fi. Desperatio. q: se laqueo suspēdit. Mat. xxvij. de pe. di. iij. iudas. ei⁹, ifecit Petrū Jacobū τ Joānē τ ceteros coapo stolos veros pauperes fideles sacratos τ pios? Absit. Nā ille sol⁹ ruptis viscerib⁹ ꝓditionē celātib⁹ deformis leti su spēdiū desperat⁹ subijt. de pe. dist. iij. iudas. c. nihil iude. τ c. sceleratior. Mat. xxvij. xxiij. q. v. tu dixisti. Alij i spe resur rectiōis christi palmas gloriosi martyrij ꝓ fide sui dñi tra diti a cōdiscipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Chri stus cū petōrib⁹ habitauit: bibit: τ comedit: τ ɔuersationē habuit: et ꝓpter hoc ab emulis pharisees falsis iniustis et dicebat̃. Luc. xv. q: cū petōrib⁹ mādūcaret et biberet. Sed ipse charitas τ vnitas. j. Jo. iiij. et vnitas q̃ ad vniēdū ve nerat nō spargēdū, aut schisma faciēdū. Jo. x. dicebat. Nō egēt. de pe. di. iij. adhuc instāt. qui sani sunt, medico: sed q̃ male habēt. Mat. ix. τ Luc. v. Sed vere dñe ois hō male hz: τ te medico pio τ cōpatiēte indiget: q: ois hō mendax. ps̄. cxv. τ Roma. iij. τ petōꝝ. de pe. di. ij. si em̃. adhuc Lu. v. Mat. ix. ij. q. j. multi. τ Luc. xv. Vñ Bern. O benignitas. o charitas. Rex celoꝝ amic⁹ efficit̃ publicanoꝝ. Panis an geloꝝ reficit̃ in conuiuio petōꝝ: ꝙ dulce ferculū panis cō pūctionis: ꝙ suaue poculū lachryme deuotiōis. his liben ter christus vescit̃: suauiter delectat̃: vino inebriat̃: vt oīm offensionū nostrarū nō recordet̃ amplius. Vñ pulchre dr Mat. xi. Potator vini: publicanoꝝ τ petōꝝ amic⁹. Reco lite lachrymas Magdalene: τ videbitis hoc verissimum esse. ¶ J Semꝑ ergo diuisio τ schisma vitāda sunt: nec timēdū est ꝙ alienū petm̃ alteri nō consentiēti noceat. vñ Job. xxxv. Hoi qui similis tui est, nocebit iniq̃tas tua: τ fi liū hois adiuuabit iustitia tua. Quod verbū exponēs Greg. xxvij. li. moraliū ait. Humana impietas ei nocet quē ꝑuertē do coinq̃nat: τ rursus eū adiuuat nostra iustitia quē a pra uis actionib⁹ imutat. Nocere em̃ vel adiuuare nesciūt ea que vel a bono corrūpere, vel a malo ꝓmutare nō pñt. j. q. iij. hoi. Unde τ Aug. Theodosius quart⁹. Vnusquisq; ex suo admisso sorti subijcit̃: nec alieni criminis successor con stituit̃. j. q. iiij. crimē. Aia em̃ q̃ peccauerit, ipa morietur. Eze chiel. xviij. causa. j. q. iiij. iā itaq;. τ de hoc ꝑ totā illā q̄ōnē. τ in summa. Itē Grego. in. ij. dialo. Jbi adunati equanimi ter portādi sunt mali: vbi inueniunt̃ aliq̃ qui adiuuent̃ bo ni. vij. q. j. ibi. Itē Aug. Maius malū in separatiōe bono rū cōmittim⁹. ꝙ in cōiūctiōe maloꝝ fugiam⁹. vij. q. j. §. hoc tūc. ver. hinc idē ait. q: separādo nos a malis cōmittimus schisma: qđ malū maximū est. vt dicit ibi glos. que incipit fu gimus. Nā tolerāti malos nō imputat deus petā. nō sua: q: nō fecit. nō aliena: q: nō approbauit. nō negligentiam: q: nō tacuit. nō superbiā: q: in vnitate ꝑmāsit. in ver. pall. hinc idē. hinc etiā Aug. in ps̄. liiij. Ecce elōgaui fugiēs: nō loco, ne rūpatur charitas bonoꝝ: ne perdat exercitiū ma loꝝ: quos deus admiscet vt Judā aplm. quem q̃uis sciret esse furē: tñ ad predicandū misit: et ei eucharistiam dedit: docēs in ecclesia tolerare malos: nec obesse bonis maloꝝ

consortia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē. Itē Paulꝰ.j.ad Cor.v. Scripsi vobis in epistola: nō cōmisceamini fornicarijs: nō vtiq₃ fornicarijs huius mūdi, aut raptoribus, aut auaris, aut idolis seruientibus: alioq̄n debueratis de hoc mundo exisse.q.d.Aug. Nō eñ pñt hoies in hoc mūdo nisi cū talibus viuere. vñ cōsequēter adiūgit aplꝯ. Nūc autē scripsi vobis non cōmisceri fornicarijs: si, q̄s aūt frater noiat fornicator aut auarus ⁊c.q.d.qñ ꝓ istis pctis excōicatꝰ est: tunc est vitandus. hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶ Articulus.lxvj.

Quia satis late contra schismaticos sum locutus:

q̄ maxime tēpore dñi pape Jo.xxij.in qō perueni tēpus, dānabiliter inundarūt: nūc cū aliquo epilogo superior₃ ad vnā sanctā matrē ecclesiā, cuiꝰ caput legitimū dictus dñs Joānes summus pōtifex existit, addēdo multa vtilia ⁊ necessaria, redeamus. Et sub istius ecclesie vnice ⁊ predicti eiꝰ capitis firmi obediētia maneamus: et ibi simus vbi ecclesiā cōiter esse scimus. xxiiij. q.j. schisma. ibi: ois catholicꝰ ⁊c. Job. In nr̄o nidulo moriamur. Job xxix. Nō eamus de domo in domū. Luc.x.xxiiij.q.j. que dignior. nō trāsmigremus vt passeres impudici in mōtē. ps.x. Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra aplm Ephe.iiij.j. Reg.xxix.⁊.xxvj.ij. Reg.j. Reuerētiā facit Dauid sacre vnctioni etsi peccet inūctus.j.q.j.sacramēta. Sacramēta nō peccāt, etsi cor₃ collatores facinorosos esse ꝯtingat. vt plene in prima parte istiꝰ operis dictum est in.viij.⁊.ix. art. vnde scelerati ministri virtute diuina ea cōferūt: ⁊ nō sua: et ideo virtutē suā nō perdūt collata ꝑ malos: q₂ christus cuiꝰ potētia cōferūtur, summe bonꝰ est. ps.cxviij. qm̄ bonꝰ es tu. q₂ deꝰ est q̄ solus est bonꝰ. Mat.xix. Luc.xviij. Et nisi hoc esset, semper in dubio sacramēta reciperemꝰ et sine fide: nesciētes q̄ sunt boni vel mali taliū collatores: ⁊ sic ecclesia vacillaret. cōtra illud. xxiiij.q.j.hec est.⁊.c.aperte. quod hereticum est adstruere et sentire. ¶ A

ttendēdū est insup isto toto tpe. Mat.vij. Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quorūdā pseudo ꝓphetarū: qō est heresis: dicētiū ecclesiā meretricē.j.vere de meretrice impia consciētia ⁊ malignāte.ps.xxv.odiui ecclesiam malignātiū.ecclesia. Tales adulterij ⁊ spurcitiei filij sunt errori. Ecclesia eñ catholica in se ⁊ in suis sanctis nō meretrix: sed sancta est, nō habēs maculā heresis. Ephes.v. nec rugā schismatis: nec aliqō hmōi pcti mortalis.xxj.dist.q̄uis. de pe.di.j.ecclia.vbi de hoc. Colūba infellica, ⁊ innocens, ⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij. nō ois. Can.v. Tota pulchra ⁊ decora virtutibꝰ ⁊ exēplis. Can.iiij. Vestita byssino candido ⁊ splēdēti. Apoc.xix.id est operibꝰ iustitie. Splēdēti ꝓpter honestatē cōuersationis. ⁊ Candido. ꝓpter puritatē intentionis. Turtur pudica. Can.ij. Castā generationē facit cū claritate. Sap.iiij. Vna vnius.xxvj.dist.acutius.vij.q.j.sicut. Regina auro vestita sapiētie et amoris. Adstitit regina ps.xliiij. Hortus cōclusus virtutibꝰ ꝓpositis cōtinuatis impforabilis. Can.iiij.xxiiij.q.j.loquit. Fons signatus. de quo aqua sapiētie salutaris bibit. Eccli.xv. Vnde et vocat fons aque viue spōsus eius. Hiere.ij. Signatus: quasi de alio nō sit bibēdū: nec aliter q̄ ecclia itelligit scripturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. heresis. Perfecta christi. Can.vj.xxiiij.q.j.loquit.q₂ spōsa illꝰ q̄ opus impfectionis nō nouit. ex de bap.maiores.§.sȝ adhuc. de pe.dist.iij.sunt plures. Joā.viij.quare electa christi. Can.vj.q₂ reprobata synagoga electa est ecclia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaq₃. ibi.illud qō ꝑ ꝓpherā Osee pdixerat. In pctis vris dimisi matrē vestrā. Tricliniū christi. Jo.ij.in quo colitur trinitas: ⁊ christꝰ architriclinꝰ: q₂ in christo triplex substātia, carnis, aie, ⁊ diuinitatis.xxij.di.q̄ eps.sponsus eiꝰ. Tabernaculū sanctificatū altissimi.ps.xlv.sanctificauit tabernaculum suū ⁊c. Et Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus.

Sedes eiꝰ.ps.xcvj. Sedēs sup sedē sanctā suā. Cubile eiꝰ. Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū sunt in cubili: q₂ nō nisi pueri vere sunt in ecclia.j. Pet.ij.ibi: quasi mō geniti ⁊c. et infra. sine dolo. Arca scificationis.ps.cxxxj. tu ⁊ arca scificationis. Arca inquā cōtinēs virgā districtiōis ⁊ mānā dulcedinis. Heb.ix. xlv.di.disciplina. Vestimētū eiꝰ.ps.cxxxij. In orā vestimēti eiꝰ.xvj.q.vij.sicut. Vestita iustitia.xliij.dis.sit rector. ibi: vestimēta etenim. Tunica incōsutilis. in se tota vnita. Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.sicut dñi. ⁊ habens tunicā nuptialē. Mat.xxij. charitatis ⁊ vnitatis. ⁊ oēs domestici eiꝰ vestiti duplicibꝰ. Prouer.vlti. fide ⁊ ope. de pe.dist.ij.si eñ.ibi: sacti bonū. Sara princeps. q₂ sic interpretat.xxxv.di.ecclie princeps. Libera.ad Gal.iiij.nō subiecta pctō: q₂ qui facit pctm̄, seruꝰ est pcti. Jo.viij. Roma.vj.⁊.j. Pet.ij. et filijs eiꝰ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat. Hec figura ꝓbat.xxiij.q.iiij.qñ.⁊.c.si ecclesia. Rachel pulchra, in cōtēplatiua. Lia lippa, in actiua. q₂ turbatur erga plurima cū Martha. Luc.x. ex de renū.§.ne putes. ex de regu.licet.§.fi. Chananea, cōmutata de synagoga i ecclesiā ⁊ zelās christum spōsum.xxxv.q.j.§.hac itaq₃. humilis, patiēs, et cōfessa. Mat.xv. Samaritana, ecclia ex gētibꝰ. fm Augu. credula, ⁊ custodiēs. q₂ Samaritana custos interpretat. se ⁊ suos. Jo.iiij. q₂ vigilat supra gregē. Luc.ij.xliij.di.ephesijs. et gratie sitibūda, clamans assidue, sitio. Jo.xix. Bersabee puteꝰ alrꝰ ꝑ cognitionē clare fidei.xxiiij.q.j.nō turbat.in fi.a Dauid christo vultu desiderabili sanctificata.xxx.q.j.§.sȝ obijcit.ij. Regū.xj.q₂ christꝰ tradidit se: vt ecclias suā scificaret. Ephe.v. Mulier sanguinifluxa ꝑ tactū fimbrie christi curata. Mat.ix. Luc.viij. Mar.v. ecclia ex gētibꝰ, pctis sanguinea: q₂ sanguis sanguinē tetigit. fm Osee.iiij. Et illud. Qui nō ex sanguinibꝰ. Jo.j. per passionē christi, q̄ est fimbria vestimēti eius, curata. Syon speculās, ecclia firma sicut mōs syon. ps.cxxiiij. que adhuc in enigmate speculat.j.ad Cor.xiij. Hierlm. Apoc.xxj. ps.cxxi. Hierlm q̄ edificat vt ciuitas. Pacificata. q₂ sic interpretat Hierlm: q₂ per mortē christi recōciliatio ⁊ pax facta est. Colos.ij. Ephes.ij. Linteū ostēsum Petro. Act.x. ecclia in qua sunt volatilia cōtēplātia, boni: ⁊ quadrupedia serpētia, mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē, domꝰ panis viui. Jo.vj. et in qua cōsecrat panis viuus. de cōse.dist.ij.oia. Bethania, q₂ sponso obediēs: ⁊ q₂ extra eā deo non obedit. lxxxj. di.si qui.ar.xxiiij.q.j.ver.sana. Cenaculum grande. Mar.xiiij. q₂ in ecclesia cena dñica manducat.j.ad Cor.xj. xxiiij. q.j.q₂ ex sola. Grande, charitate. Bernar. Qui hȝ charitatē, magnus est. ⁊ cor Pauli ad Corinthios dilatatū est.ij. ad Cor.vj. Stratū, humilitate.iij. Reg.iiij. Pauimētum domus texit Salomon auro. ⁊ ps.cxviij. Adhesit pauimēto aia mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur. ꝑ calle.c.q₂ nec christi corpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j. schisma. Nec aia a pctō laudat.xxiiij.q.j.quicūq₃. Nec vera pax dat aut relinquitur: q₂ extra ecclesiā vera pax non est. xxiiij.q.j.q̄ cōtra. Nec fons sacramētalis cū effectu bñdicitur.j.q.j.maledicti. Nec Joan.gratia supra pectus iesu recūbit: quia gratia spūssancti extra ecclesiā nō datur. xxiiij. q.j.§.si aūt. Nec sermo christi proficit: q₂ margarita verba dei, porcis non proijcitur. Nec panis filior₃ dei datur canibus.xj.q.iij.nolite. Mat.xv. Nec vera dilectio est: q₂ extra ecclesiā amor spūssancti nō est. ꝑ cal.§.si aūt. Nec lactucarū agrestiū comestio.j.pctōr₃ vera cōtritio. ꝑ al.c. quicūq₃. Nec panū azymor₃ puritatis ⁊ sinceritatis cibatio.j.ad Cor.v. Nec vera discipulor₃ vnio. Nec paracleti ꝓmissio, nec receptio. Act.ij.⁊ pal.§.si aūt. Predicta in cenaculo celebrata sunt. Jo.xiij.⁊ aliq ex eis i die cene fiūt. Ista est ecclesia ista federis arca de qua.ē.dixi cōtinens tabulas legis: q₂ ad literā extra ecclesiā hodie maxie vera sciētia nō est: nec dei cognitio.xxiiij.q.j.q̄cūq₃. Hester decora nimis. Hester j.abscondita, a conturbatione hoim.ps.xxx. que sponsum Asuerū beatū christū flectit ad miam quā ꝑplo suo impetrat. Hester pen.⁊ vlti.c.⁊ de pe.dist.j.si cut. Prudētissima Abigail. Abigail patris mei deitas interpretat: q₂ pater

ecclesie deus est. in canti. Moysi. Nūquid nō ipse est pa-
ter tuus? que Dauid dicerit ad miam contra Nabal. Nabal
interpretat͛ scādalū/vel scādalizās: insipiēs vel insipiētia:
virū stultū/virū Belial iratū. i. Reg. xxv. Dauid autē ma-
nu fortis christū fortē designat. Nabal petōrē: q2 ois petōr
stultus/et filius Belial diaboli/absq3 iugo alios scādali-
zās. Aug. Mali scādalo sunt ecclesie. De scādalizātib9. ex͛
de no. ope. nū. c. ij. Petri nauicula. Luc. v. xxiiij. q. i. nō tur-
bat͛. i. q. i. mare. i. in cuius fide mare trāsimus huius seculi.
Heb. x. firma in spe: clauis z ligno crucis dñice: titubans z
turbata ppter Iudā pditorē designantē malos. xxiiij. q. i.
quodcūq3. in fi. z pfidiā que in ea nauigat. vt pal. c. nō tur
bat͛. et. i. q. iiij. turbat͛ nauicula. Et Mat. xiiij. vbi Aug. de
verbis dñi. In vno aūt aplo. i. Petro i ordine aplorz pmo
et precipuo/in quo figurabat͛ eccl͠ia/vtrūq3 gen9 significā
dū fuit. i. firmi in hoc q sup aquas ambulauit: z infirmi in
hoc q dubitauit. nā z vnicuiq3 sua cupiditas tēpestas est.
Amas deū: ambulas supra mare: sub pedib9 tuis est secu-
li timor. Amas seculū: absorbet te: s3 quū fluctuat cupidi-
tate cor tuū: vt vincas cupiditatē tuā inuoca christi diuini-
tatē. hec etiā scripsi. ē. lv. ar. ver. itē Aug. Titubat etiā hec
nauicula ppter vētū tētationū eorū qui in ea nauigāt. nā
vnaqueq3 tētatio vētus validus est. sm Grego. Sagena
petri malos z bonos pisces habens. Mat. xiij. xxiiij. q. vij.
c. i. in fi. Area eius triturās granū z paleas. pal. c. i. de ɔse.
di. iiij. est vnitas. ij. q. i. multi. Messis ei9 habēs triticum z
zizania. Mat. xiij. xi. q. iij. nolite. Ouile eius. Ioā. x. ex͛ de
bap. licet. habēs oues fetātes/bonos fructum faciētes: et
steriles/malos fructu carētes: z in ignē mittēdos sicut ar-
bor sine fructu. Mat. vij. ex͛ de deci. cū vis. et Luce. xiij. vbi
loquit͛ de ficulnea fructū non faciente. ibi: succide illā. vbi
Greg. Cū magno timore audiendū est qđ dicit͛/succide il-
lā: vt quid terrā occupat? vnusquisq3 em̄ iuxta modū suū
sc3 inquantū locū vite presentis tenet/si fructū boni opis
nō exhibet: velut infructuosa arbor terrā occupat: quia in
eo loco in quo ipe est/alijs operandi occasionē negat. Ha-
bet etiam hoc ouile agnos puros bonos/et hedos petu-
leos malos z olidos. glos. super Mat. xxv. in ver. hedos.
Sed vnū ouile z vnus pastor. vt pal. c. licet. Domus eius
habēs vasa aurea z fictilia. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. q sm.
charitate feruētes z amore carētes/vel nō pseuerātes: vt
vas fictile fragile. Cella vinaria. Cañ. ij. habēs vinū dele-
ctatū electorz cōpūctionis. ps. lix. Potasti nos vino cōpun-
ctionis z deuotiōis. Io. ij. et acetū impiorz odij et inuidie:
de quo dant dño bibere. Io. xix. Cathedra ei9. Mat. xxiij.
xl. di. multi. i. q. i. nō quales. Orige. Dilecti christi discipuli
post aduētū christi super cathedrā ecclesie q est cathedra
christi. Cathedra inquit iudicās inter leprā z leprā. Leui.
xiij. xx. di. §. i. de pe. di. i. §. ex his. ex͛ qui fi. sint legi. per vene-
rabilē. §. rōnibus. Scala iacob. Gen̄. xxviij. p quā z in qua
ascēdūt hoies in celū: angelici cōtēplādo: z descēdūt in ea
ministrādo: q2 in ista ecclesia habitat Maria cōtēplando
ad pedes dñi: et Martha sibi ministrādo. Luc. x. ex͛ de re-
nū. nisi. §. ne putes. Arca Noe eleuata sup aquas diluuij
tribulatiōis: nec submersa: s3 saluās receptos in ea. Gen̄.
vij. z. viij. xlvij. di. quātū licet. xxiiij. q. i. qm. Ista est ergo il-
la sancta ecclesia militās recipiēs bonos et malos: que in
terra sita inter celū z terrā est. xxiij. q. iiij. hec autē. que etiā
regnum celorz vocat͛. Mat. xxv. q2 in ea z per eā itur ad ce-
lū: z q2 christus in ea habitat in sanctis ei9. ps. xxi. Tu aūt
in sancto habitas zc. q sunt celi alti virtutū dignitate: mū-
di sanctitate. vñ d: Mat. vj. Pater nr̄ qui es in celis. i. in
sanctis. z Celi. i. sancti enarrāt gloriā dei. ps. xviij. Unde z
Aug. de sermone dñi in mōte. Qui es in celis. i. in sanctis
et iustis: nō em̄ spatio locorz cōtinet͛ deus: q2 celū et terrā
implet. Hiere. xxiij. et excelsior celo est. Iob. xj. s3 sicut ter-
ra appellatus est peccator: cui dictū est Gen̄. iij. Terra es
(alias puluis) et in terrā ibis. sic celū iustus econtrario dici
potest. Recte ergo dicit͛ qui es in celis. i. qui es in sanctis.
Ista est illa sancta ecclesia figurata z descripta Ezechiel.

Celorū noie san-
cti intel-
ligūtur.

xvi. Aqua de latere christi manāte lota in sacramento ba-
ptismi. ex͛ de cele. mis. in quadā. Eius sanguine decorata z
mūdata. ex͛ in clemē. sacrosancte. de sum. trini. Oleo balsa-
mato gratie spūalis in sacramēto cōfirmationis vncta. ex͛
de sacra vnc. c. vnico. de cōse. dist. v. in primis. v. c. Discolori-
bus. i. varietate virtutū induta. ps. xliiij. Adstitit regina. s.
ecclesia in vestitu deaurato circūdata varietate. xliij. dist.
sit rector. Un̄ Exo. xxviij. in veste Aaron erant quatuor co-
lores. s. hyacinthus/purpura/coccinū/z byssus: in quibus
prudētia/iustitia/fortitudo/et tēperātia designant͛: quib9
vtilius nihil est in vita hoībus. Sap. viij. Uestita inquam
hyacintho cōtēplationis z deuotiōis: purpura dñice pas-
sionis: coccino dilectionis z scrificatiōis. Calciata hyacin-
tho. i. exēplis patrū precedētium munitorz gressibus ope-
rū: vt celo potius inhereāt q terrā tangere videant͛: quasi
duo calciamenta sunt fideliter agere/et fortiter tolerare.
Cincta bysso. i. continētie et pudicitie cingulo: quo sensus
exteriores et mot9 interiores valeat cohibere. ¶ B De
cingulo Paulus Ephe. vi. ibi. State ergo succincti lūbos
vestros in veritate. Et primo cingitur ecclesia zona pelli-
cea: que est carnis mortificatio. hac accincti sunt Helias.
iiij. Reg. i. Baptista. Mat. iij. Luc. iij. Mar. i. vñ Beda.
ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Ioānes et He-
lias mortificationis indiciū est. Et ibi Hiero. In zona pel-
licea pauperes mundi mortui signantur. Itē Beda. Zo-
nam pelliceā habebat circa lumbos: quia carnē suam cru-
cifixit cum vitijs et concupiscentijs. Gal. v. Scdo zona iu-
stitie que est exercitiū boni operis. De qua Esa. xi. Erit iu-
stitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudi-
nis: vt prauis motibus fortiter resistam9. Prouer. vlti. Ac-
cinxit fortitudine lumbos suos. Quarto cingulo humili-
tatis. hoc est linteum quo dñs erat accinctus quū lauit pe-
des discipulorz. Io. xiij. xxiiij. q. i. q dignior. Induta subti-
libus. i. extenuatione corporis: que optima vestis est con-
tra feruorem estatis. s. libidinis incentiua. Designata est
Gen̄. xxxviij. per teristrum qđ assumpsit Thamar/deposi-
tis vestibus viduitatis. Est em̄ teristrū vestis mulieris te-
nuissima/visu peruia/estati idonea. terias em̄ vestis dici-
tur. Ornamēto ornata. i. gloria crucis. q2 sicut ait Augu.
crux finita est in pena: manet in gloria. de locis suppliciorz
transit ad frontes imperatorz. Armillis in manibus ador-
nata. i. virtute bone operationis. Torque circa collū mu-
nita: intelligētia diuini sermonis. Inauribus redimita z
circulis. circuli sunt sacra scriptura. inaures in aurib9 depē-
dētes/obedientia indiscreta. i. indistincta. xxiij. q. i. qd cul-
patur. xi. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que
datur victorib9. i. ad Cor. ix. In capite. i. glorie celestis in
mente. ex͛ de sacra vnc. c. vnico. quēadmodū corona/caret
principio z fine. Ornata etiā auro sapiētie z argento elo-
quētie. vestita bysso/cādore innocētie. z polymito. i. diuer-
sitate pceptorz. et multis colorib9/diuersitate cōsiliorz. Si-
mila z oleo z melle referta. i. sacramēto eucharistie in quo
sunt tres substātie. Simila ē christi caro mūdissima. xxiij.
di. q eps. de cōse. di. ij. christ9 panis est. Oleū/scrissima ei9
aia omni gratia plena z donis spūsancti. de ɔse. di. ij. hoc
est. et. c. in calice. Mel/ineffabilis dulcedo diuinitatis. de
cōse. di. ij. sicut verus. Eccli. xxiiij. Spiritus me9 super mel
dulcis. De his tribus propheta loquitur ecclesie Ezechie-
lis. xvi. Similam et oleum et mel comedisti: et decora fa-
cta es vehementer. ¶ C

ISta ergo ecclesia sic decorata et laudata/sic
etiā figurata z descripta antiquit9 a pphetis/
natune ab isto Ezech. xvi. c. a quo trari ver-
ba prune posita/infert9 cācellata/nō est me-
retrix. refero me ad pncipiū. §. pce. Sed vxor
agni legitime despōsata: i quo mrimonio ecclie sunt duo/
caput et mēbra in vno corpore. Un̄ Roma. xij. multi vnū
corpus sum9. ex͛ de sum. tri. c. ij. §. rursus. Ephe. v. sacramē-
tū hoc magnū: ego dico in christo et eccl͠ia. xvi. di. acutius.
ex͛ de biga. debitum. quod significatum est Iudicum. xiiij.

Cingu-
lum.

in prin. vbi dicitur. Descendit Samson: qui interpretatur
sol fortis: vel illuminās eos. s. christus sol iustitie ꝛ lux vera.
Jo. j. ex̄ de puri. post par. c. j. in Thānata. scilꝫ mundum. vi
ditq̄ ibi mulierē de filiabus philistijm. Philistijm interp̄
tantᷓ cadētes: q: gētiles cadebāt a gratia dei. i. ecclesiā de
gētibus. ascēdit et nūciauit hoc patri suo et matri sue. i. sy/
nagoge vt acciperēt eā sibi in vxorē. Unde ait Hiere. xxxj.
In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miserās tui.

Matri/monium xpi cū ecclesia.

Hoc matrimoniū initiatū fuit i paradiso: qn̄ de latere dor/
mientis Ade formata est eua. Gen. ij. xxxv. q. j. cū igitᷓ. in p̄n.
ex̄ de diuor. gaudem⁹. ex̄ in clemē. de sum. tri. sacrosancte.
Ratificatū in cruce: vbi de latere christi dormiētis ꝓcesse/
rūt duo sacramēta. s. sanguis et aqua: quibus formatur et
dotatᷓ eccl'a. vt pal. c. sacrosancte. ꝛ ex̄ de cele. mis. in qua/
dā. Aqua eīm mūdatᷓ vt sit sine macula. Cañ. iiij. ibi. Et ma
cula nō est in te. christus loquitᷓ eccl'e. Sāguine ornatᷓ: vt sit
purpurata sicut regina. Ps. xliiij. Adstitit regina. i. eccl'a.
Cōsummatū erit post iudiciū: qn̄ introducetᷓ spōsa in tha
lamū spōsi: vt bonis ei⁹ plenarie ꝑfruatᷓ: ꝛ nūq̄ ab ei⁹ am/
plexib⁹ auellatur. Apoc. xix. ibi: q: venerūt nuptie agni: et
vxor ei⁹ preparauit se: ꝛ datū est illi vt cooperiat se bissino
splēdēti ꝛ cādido. Bissinū eīm iustificatiōes sunt sanctoꝝ.
Et infra. Beati qui ad cenā nuptiarū agni vocati sunt. et
xxj. ibi. Ueni ostendā tibi spōsam vxorē agni. Et de hoc est
parabola. x. virginū. Mat. xxv. ibi. Exierūt obuiā spōso et
spōse/christo ꝛ ecclesie. Et infra. Intrauerūt cū eo ad nu/
ptias. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. ibi. cui eccl'a ipsa cui⁹ mēbra sunt
cōiunct est: que fidei spe ꝛ charitatis integritate nō solum
virginib⁹ sacris: sꝫ etiā in cōiugatis fidelib⁹ tota virgo est.
vniuerse q̄ppe ecclesie cui⁹ oia mēbra illa sunt. Ap̄ls dicit
ij. ad Cor. xj. Optaui vos vni viro virginē castā exhibere
christo ꝛc. De p̄dictis virginib⁹ fatuis ꝛ alijs habes. xxxij.
q. v. si paulus. ¶ De isto etiā mr̄imonio inter christū ꝛ ec/
clesiā d: Osee. ij. ibi. Despōsabo te mihi in fide: spōsabo te
mihi in iudicio ꝛ iustitia: ꝛ mia ꝛ miserationib⁹: sponsabo
te in sempiternū. Ter dicit spōsabo: vt ostēdat hoc matri/
moniū initiatū ratū ꝛ cōsummatū. Initiatᷓ eīm in fide per
quā quelibet aia de eccl'a dei spōsa dei efficitᷓ: ꝛ annulo fi
dei subarratur. de quo Hiere. ij. Nūquid obliuiscitᷓ virgo
ornamēti sui. s. annuli desponsationis sue: aut spōsa fascie
pectoralis sue. s. rimoris/quo debet cor restringere ne des/
fluat in pctā: arguit hic dn̄s aiam q̄ cōiugij fidē nō seruat:
quū mulieres cōsueuerint seruare annulū despōsationis
toto tēpore vite sue. Ratificatur vero in iudicio ꝛ iustitia
et in mia ꝛ miserationibus. Iudiciū est in discussione sui.
de quo de peni. dist. j. iudicet. aliter sumitᷓ ex̄ de verb. signi.
forus. Iustitia in punitione pcti. Multi enim sunt qui be
ne iudicāt: sed nō sunt boni iustitiarij: q: nō bene puniunt
qd̄ se deliquisse cognoscūt. vn̄ Aug. Quē penitet/oino pe
niteat: ꝛ dolorē lachrymis ostēdat. de peni. dist. j. quē peni
ter. in princi. Et ibi. Iustitia eīm sola dānat. Un̄ Esa. xxviij.
Ponā iudiciū in pōdere: et iustitiā in mēsura: q: iudicium
quasi in statera culpā ponderat: iustitia ꝟo penā culpe cō
mēsurat. Mia est in cordis cōpassione: quasi miserū cor.
Miseratio in bn̄ficij exhibitione: et precedit miseratione
mia. q: sicut ait Grego. Plus est cōpati ex corde: q: qui cō
patitur/seip̄m dat. Cōsummatᷓ aūt hoc matrimoniū i eter
nitate. et hoc est qd̄ ait in sempiternū. Sed nō dicit in quo
fiat cōsummatio: innuēs q̄ ineffabilis erit delectatio ma/
trimonij cōsummati. Un̄ Aug. Qd̄ deus preparauit dili/
gētibus se/fide nō capitᷓ: spe nō attingitur: charitate non
cōprehēditur: desideria et vota trāsgreditᷓ: acquiri potest:
estimari nō pōt. De isto cōiugio christi et ecclesie Aug. sup
Jo. sermone. vij. Quid mirū si dn̄s inuitatus ad nuptias
venit: qui in hūc mundū ad nuptias venit: vbi verbū spō
sus/spōsa caro humana/ꝛ vtrūq̄ vnus filius dei/ꝛ idem
filius hoīs/vterus marie virginis thalamus fuit: vn̄ ipse
tāq̄ sponsus processit. ps. xviij. Item glos. ad Titū. j. Plu
res vxores antiquorum patrum significauerunt futuram
ex oibus gētibus vnitatē vni viro christo subditam.

Castissima ergo ecclesia dei est: que et virgo
appellatur. ij. ad Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiarū.
Sed perdūtur oēs qui fornicātur in ea: ꝛ ex/
tra eā: nisi redeāt ad eā. Hi sunt idololatre.
de quib⁹. j. ad Cor. ix. et. x. c. plene. Sap. xiij.
xiiij. xv. c. et. xviij. q. j. idololatria. xxvj. q. v. cōtra idoloꝝ. vi/
de quod scripsi. s̄. xlj. ar. ver. de Nemroth. Heretici. de q̄/
bus ex̄ de hereti. ꝑ totū. ꝛ lib. vj. eo. ti. ꝑ totū. xxiiij. q. vlti. §.
qui vero. cū oibus. c. seq. vsq̄ ad. c. quidā autem. vbi ponū
tur secte hereticoꝝ. lxx. ꝛ amplius. Schismatici. de quib⁹
ex̄ de schisma. vij. q. j. in primis sepē. c. xxiiij. q. j. didicimus.
c. schisma. De hoc satis. s̄. xxi. arti. Excōmunicati. de qui/
bus ex̄ de sen. excō. ꝛ. xj. q. iij. in primis. xx. c. vsq̄ ad. §. cū er
go. ꝛ. xxiiij. q. ij. ꝛ. q. iij. pertinaces. lj. dist. aliquātas. in p̄n.
ex̄ in cle. de fide catho. fidei. §. porro. ꝛ de vsur. ex gradi. §.
penul. de proditores. de quib⁹ legitᷓ ꝛ no. xlvj. di. clericus.
xj. q. iij. nolite. xxij. q. v. de forma. Sacrilegi. xvij. q. iiij. per
totū. ij. q. j. si quis in hoc genus. Homicide. ex̄ de homici.
per totū. xxiij. q. v. per totū. de peni. dist. j. homicidioꝝ. ꝛ. l.
dist. in primis. c. Uenefici. vj. q. j. infames. Uenenum fa/
ciens/vel dans: vel Adulator: q: s̄m Senecā adulatio est
dulce venenū. ps. liiij. Molliti sunt sermones suos super
oleū: ꝛ ipsi sunt iacula. Paricide/interfectores parētum
vel filioꝝ. ff. ad. l. pōpe. de pari. C. de illis qui parentes vel
filios occi. l. vnica. legitᷓ ꝛ no. ex̄ de his qui fi. occi. c. vlti. de
peni. di. j. aut facta. glos. nō talis. Incēdiarij. ex̄ de rap. ꝛ
incē. in literis. xxiij. q. viij. pessimā. Masculoꝝ concubito
res. Molles immūdi. de peni. di. j. si q̄s rā masculū. et. c. q̄
puero. xxxij. q. vij. flagitia. c. adulterij. c. offerebat. ꝛ. c. vsus
ex̄ de exces. prela. clerici. ex̄ de vi. et hone. cle. C. de adul. cū
vir. Adulteri. xxxij. q. vij. ex̄ de adul. Fornicatores i quo/
cūq̄ seru ꝛ cū quacūq̄ creatura. xv. q. j. mulier. xxvj. q. j. §.
cū ergo. Ibi ponuntᷓ gradus fornicationum. ꝛ. xxxij. q. vij.
adulteri. ꝛ. c. nō solū. xxv. dis. §. criminis. xxxiij. dist. audite
charissimi. palea est. Mechi immūdi in corpore vel aia.
xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ. q. vj. non mechaberis. Falsarij.
lix. di. i memoriā. ex̄ de cri. fal. Periuri/quocūq̄ mō. xxv.
di. §. criminis. ex̄ de iureiur. xxij. q. v. vj. q. j. quicūq̄. Pla/
giarij/vēditores liberoꝝ hoim. no. j. q. j. q̄ studet. glos. nū/
quid. Simoniaci/emptores spūaliū. Giezite venditor/
res. j. causa. oib⁹. c. ꝛ ex̄ de simo. si q̄s. Cōiuratores ꝛ ꝯspi
ratores. xj. q. j. cōiurationē. cū quatuor. c. seq. vj. q. j. si quis.
Preuaricatores. ij. q. iij. §. notādū. ver. ꝑuaricator. cū. ij.
ver. seq. Raptores rerū et virginū. ex̄ de rap. xxxvj. q. j. et
ij. Fures. ex̄ de fur. xxxij. q. iiij. meretrices. xiiij. q. v. penas
le. ꝛ. q. vj. furtū. Usurarij. ex̄ de vsuris. ꝛ. xiiij. q. iij. iiij. ꝛ. v.
lxvj. dist. seditionarios. cū duobus. c. sequen. Sortilegi/
et qui respiciūt sortes. ex̄ de sortile. xxvj. q. j. ꝛ. ij. Male/
fici/qui carmina faciunt. xxvj. q. v. nec mirū. circa prin. ver.
magi. Diuini/diuinatores. j. q. j. nunq̄ predicant futura.
xxvj. q. ij. intelligi. c. qui sine. c. illos. ꝛ. q. iiij. igitur. cū. §. pre
cedē. ꝛ. q. v. §. j. Incantatores. xxvj. q. v. si quis. c. nō licet.
Augures/qui volatus auiū et voces intendunt. Aru/
spices/horarum inspectores. Genethliaci/natalium die
rum consideratores. de his. xxvj. q. iiij. c. j. Nechromantis
ci/precantores mortuorum et diuinatores per eos. xxvj.
q. v. nec mirum. ver. nechromātici. Arioli/circa aras ido/
lorum nefarias preces emittētes: et funesta sacrificia offe
rentes. xxvj. q. iiij. c. j. Phitonici/diuinantes arte magi/
ca. xxvj. q. v. nec mirum. versi. preterea. Mathematici/
per cursus siderum mores nascentium et actus et euētus
predicentes. xxvj. q. iiij. igitur. Magi/inspectores astro/
rum. prealleg. c. igitur. Somnia attendentes. xxvj. q. vij.
nō obseruetis. Aeromātici/diuinātes in aere. Geomā/
tici/diuinātes in terra. Hydromātici/diuinātes in aqua.
Pyromātici/diuinātes in igne. de his quatuor pal. c. igi
tur. in p̄n. Horoscopi/inspectores horarū natiuitatis ho
minū. palle. c. igitᷓ. Salitores/q quū mēbroꝝ q̄cūq̄ pars
salierit: p̄dicūt ꝓsperū seu triste aliq̄d sibi significari. pal.
c. in fi. Sicarij/cum armis insidiātes/a sica qd̄ significat

ferrū siue caltrū.vt legit̃ ⁊ no.ex̃ de homici.sicut dignum.
Assissini/occulte occidentes.ex̃ de homici.p humani.lib.
vj. Abigei/furātes gregē. de pe.dis.j.§.iniuriarū. ante.c.
aut facta. Antropophagi/comedētes hoīes: eos spoliā-
tes ⁊ tribulātes.ps̃.lxxviij.q: comederūt Jacob.⁊ in Job
xix.Et carnibus meis saturamini. Tyranni/crudeles dñi
et iniuste dñiū vsurpātes.xxiij.q.v.neq₃. Torneamētarij/
exercitātes se in torneamētis.ex̃ de tornea. Duellarij/pu
gnātes duo.ex̃ de cle.pug.i duel.ij.q.v.ꝯsuluisti. Mono
machiarij/purgātes se ferro calido aqua vel alia re. ex̃ de
pur.vul.ij.q.v.ꝯsuluisti. Blasphemi maledici.ex̃ de ma
le. Aleatores.ex̃ de exces.pla.inter.xxxv.di.c.j.et alee īspe
ctores.no.ibi. Ebrij assidui.xxv.di.§.ea demū. Jniusti.
ex̃ de elec.quisquis.xvj.q.vij.sane. Dolosi.ps̃.xxxij.Nec in
rauit in dolo primo suo.j. Pe.j.i fi. Rōnabiles sine dolo.
Malitiosi.ps̃.lj.Quid gloriaris in malitia. ex̃ de exces.
pla.q̄ graue. Nō efficiamini inanis glorie cupidi. Gal.v.
xlix.di.§.j. Uane gloriosi. Ficti hypocrite. de peni.di.ij.ci
tius. Adulatores.xlvj.dist.sunt nōnulli.xxv.dist.§.ea de-
mū. Murmuratores.j.ad Cor.x.ibi: nec murmuraueri-
tis.xc.di.alienus. Susurrones/q̄ aliq̄d detrahūt in aure
alicuius de alio.vn̄ Leuit.xix. Nō eris criminator/⁊ susur
ro in populis. Discordie seminatores/quos p̄cipue dete
stat̃ de⁹. Prouer.vj.xc.di.discordātes.c. dissidētes. Jnfi-
deles.ij.q.vij.nō pōt.xxij.q.v.de forma. Gastrimargi/gu
losi.de cōse.dist.v.q̄nq₃. Furiosi/irati.xj.q.iij.illa. et.c.ira.
Jnuidi.xxv.di.§.ea demū.xlvj.di.cleric⁹ inuidēs. Phi
largyri/auari.xvij.di.p totū.xiiij.q.iiij.q̄d dicā. Acidiosi/
vnū est de septē pctīs mortalibus acidia. vt legit̃ ⁊ notat̃
.xxxij.q.vij.nō solū.et est acidia fm̄ Damasce. afflictio siue
tristitia aggrauās/reddēs hoīem pigrū et frigidū ad op⁹
bonū. Persecutores bonoꝝ.xxiij.q.iiij.nimiū.⁊.c.si eccle
sia. Presumptuosi/elati/supbi.xlix.dist.c.j.⁊.xlviij.di.c.j.
Mendaces.xxij.q.ij.prīmū.Falsi testes. ex̃ de cri.fal.c.j.
Diffamatores. vj.q.j.deteriores. Secretorū aut sigilli
penitētie fractores.legit̃ ⁊ no.xxij.q.v.de forma.de pe.di.
vj.sacerdos.ex̃ de pe.oīs.§.fi. Jnobediētes. ex̃ de maio.
et obe.c.j.lxxxj.di.si qui. Proprietarij religiosi ⁊ clerici in
rebus ecclesie.ex̃ de sta.mo.c.ij. sup quodā.c. cū ad monas
terīū.xij.q.j.si priuatū.⁊.c.duo sunt. Uotoꝝ violatores.
xxvij.q.j.c.j. cū mulris.c.seq. Nō officiātes clerici bñficia-
ti vel in sacris/aut religiosi clerici pfessi. xcj.di.psbyter. ex̃
de cele.mis.c.j.c.dolētes. Jrregulares cū culpa.ex̃ de sen
tē.excō.cū medicinalis.xj.q.iij.eps psbyter. Aut nō cano
nice electi/aut cōfirmati/aut consecrati. ex̃ de elec.lxj.dist.
xxiiij.q.j.didicimus. Beneficiati clerici habitū vel tonsu
rā dimittētes.ex̃ de vi.⁊ hone.cle.c.vlti. Clerici ioculato-
res/goliardi/aut buffones.ex̃ eo.ti.clerici qui.lib.vj. Cle
rici carnifices/macellarij/aut tabernarij/aut induti veste
virgata aut partita.ex̃ de vita ⁊ hone. de.c.j.⁊.ij.in demē.
Clerici thesaurizātes de bonis eccl̃e.xij. q.ij. aurū.xlvij.
di.sicut. Aut laici tpe famis: vt ibi in cōtractibus decipiē
tes.ex̃ de emp.⁊ vē.c.j.⁊.c.dilecti. Falsa moneta vtentes.
ex̃ de iureiur.intellecto.C.de fal.mo. Denarios bolsonā-
tes vel pōderātes vt eligāt meliores: defraudant rēpu
blicā. Caupones/stabularij/naute/qui cōiter suo officio
abutūtur.ff.nau.cau.stabu.granū.aut alias merces vt sis
peruēdāt: vel carius tēpus expectāt emētes si nō sint mer
catores aut negociatores sicut tabernarij/et stabularij q̄
de ista arte viuunt.xiiij.q.iiij. quicūq₃. Clerici aut religiosi
negociatores.ex̃ ne de.vel mo.p totū.lxxxviij.di.ambitio-
si.j.q.j.principatus. Jngrati.de dona.c.fi. Litigiosi.xlvj.
di.cōtētiosi.j.ad Cor.xj. Terminoꝝ remotores.ff.de ter-
mi.amo.xiij.q.j.c.j. Sepulcroꝝ fractores.ff. de sepul.vio.
et ex̃ de iude. sicut.§. ad hec. Publicani reipublice frau
datores.iiij.q.iij.§.itē in criminali.ver.inuiti. Nō seruiē
tes in ecclesijs. ex̃ de de. nō resi. Fucati/ponētes in facie
colores.de cōse.di.v.fucare. Sine iusto bello aut vera ne
cessitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas: vel
alia seruilia indebitā imponētes.ex̃ de cēsi.peruenit. Jniu-
stas guerras faciētes.xxiij.q.ij.iustū. Jura debita subtra
hētes/iniuste litigātes/⁊ eos defendētes. ex̃ de pe. calum
niā. Rancorosi.de pe.di.j.homicidioꝝ. Seditiosi/faciē-
tes cōmotiōes in populis.xlvj.di. seditionarios. Diuisi/
partiales.xxiiij.q.j. qm̄. Jniustoꝝ vectigaliū ipositores.
ex̃ de cēsi.innouam⁹. Terrarū dñia vsurpātes/sicut Nem
roth.vj.di.§.his itaq₃. Mercenarios defraudātes.Eccli
xxij. Mercenarij nō fideliter laborātes. Clerici aut re-
ligiosi de bonis eccl̃e aut monasterij parētes vel alios di
tātes.lxxxvj.di.nō satis. Aut ecclesiam suā quomodolibet
defraudātes.xij.q.ij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊.ij. Cōcussores aliq̄d
petētes cōtra debitū rōne officij alicuius. legit̃ ⁊ no.xxiij.
q.j.paratos.i fi.glo.cōcutiē.c.militare. Libellos famosos
cōponētes. v.q.j.⁊.ij.c.j. Emāsores/q̄ diu extra castra va
gant̃: ⁊ ad castra reuertunt̃. legit̃ ⁊ no. de pe.dist.j.aut fa-
cta.glo.emansor. Effractores/frangētes carcerē vt eua-
dāt. Grassatores/latrones nemoris seuiētes. Expilato
res/res iacētis hereditatis subtrahentes.de his quatuor
legit̃ ⁊ no.de peni.di.j.c.aut facta. Mediatores simonie
j.q.j.ex̃ de testi.mediatores.l.vj.eps. Mimi/rerū huma-
narū mutatores: sicut olim erat in recitatione comediaꝝ/
q̄d recitator verbo dicebat: mimi motu corporis exprime-
bant.Hugui.in deriuationib⁹. Joculatores/de quocūq₃
loco in publico/vn̄ ioculatores q̄si ioci latores: in publicū
eī̄ faciunt spectaculū pp̄ ij corpis.ex̃ de vi.⁊ ho.cle.cū de
corpe.no.ex̃ li.vj.e.ti. clerici. Buffones vulgare Tuscoꝝ
preal̃.c.clerici. Scurra/leccator/vaniloqu⁹. pp̄ie scurra
dicit̃ q̄ sequit̃ curiā gr̄a cibi/quasi scutellā radēs. Trage-
diatores/medicātes fauces ad cātādum in publico. xcij.
dist.c.j. Histriones/gesticulatores/ioculatores/q̄ diuer-
sos gest⁹ ⁊ habit⁹ hoīm solūt repsentare. vn̄ histriones di
cebant̃ repsentatores comediaꝝ q̄ i recitatiōe laruas sue
faciei apponētes repsentabāt habit⁹ ⁊ gest⁹ diuersoꝝ. fm̄
Hug.in deri.de isto de cōse.di.ij. p dilectione.legit̃ et no.
de his.lxxxvj.di. donare. Traiectatores cū manib⁹ in lu-
dis decipiētes. Cum bestijs pugnatores.iij.q.vij.§.tria.
als sub.c.infames.ver. q̄ opas. Uenatores.lxxxvj.di.qui
venatorib⁹. cū q̄tuor.c.seq. Percussores. ex̃ de cleri.pcu.
Tarilloꝝ aut mercīū vēditores phibitarū ⁊ portatores.
ex̃ de iude.c.ita.c. ad liberādā. Stupratores pueroꝝ vel
virginū.de pe.dist.j.qui puero.xxxvj.q.j.§.cū ergo. Jnce
stuosi.xxxv.q.ij.de icestis. et.q.viij.incestuosi.⁊ ex̃ de eo q̄
cog.cō.vx. Tornatrices/q̄ voluunt̃ in ludo vt torni.legit̃
et no.de ꝯse.di.v.null⁹. Scenici.scenos vmbra.ide scena
vmbraculū loc⁹ obūbrat⁹ in theatro cortinis coopertus.in-
de scenicus ca.cū.i.vmbratilis/theatralis/q̄ facit ludos ⁊
gest⁹ in theatro: vel q̄ ibi recitat scripturā. fm̄ Hug.i deri.
de his de ꝯse.di.v.nō opz. Gesticulatores/faciētes gest⁹
corpis. Thimelici ministrātes ludētib⁹.legit̃ ⁊ no.preal.
c.nō opz.ij. Alchimiste.discāt factores alchimie ipossibi-
le eē vnā speciē i alterā trāsmutari.fm̄ phm̄ bñ pbat̃.xxvj.
q.v.epi eorū.in fi. Ruffiani ducētes alijs meretrices: nō
minus peccātes q̄ si cū eis agerēt.lxxxvj.di.c.j. Patroni
turpitudis vxoꝝ.xxxij.q.ij.c.j. Partū alienū supponētes.
ex̃ de pe.⁊ re.officij. Partū ipediētes.ex̃ de homi.si aliq̄s.
Partū necātes quocūq₃.e.ti. sicut. Filioꝝ expositores.
ex̃ de ifan.⁊ lā.c.j. Falsi accusatores vel denūtiatores.ex̃
de calū.⁊ accu. accusasti. Cōtra legē colludētes actores.
et rei latēter ⁊ fraudulēter cōponētes sup lite.legit̃ et no.
ex̃ de calū.crimina. A fide clericatu ⁊ religiōe apostatan
tes.ex̃ de aposta. Calūniatores.ij.q.iij.§.notādū.ij.Falsi
pcuratores.ex̃ de pcu.mādato. Executores nō fideliter
fideicōmissa exeq̄ntes aut tarde.ex̃ de testa.nos q̄dē. Cō
tra parētes isurgētes vel eis iobediētes vel iiuriātes. Le
uit.xx. Festa indicta ab eccl̃ia nō custodiētes s₃ seruiliter
operātes.de ꝯse.di.iij.c.j.et.c.ieiunia sane. ex̃ de fer.c.vlti.
Cōuenticula faciētes. Laici pdicātes. ex̃ de here. cum ex
iniūcto. Cōtra libertatē statuta faciētes ⁊ scribētes: ⁊ ea
seruātes.ex̃ de sen.excō.vocauit. Rebaptizati.de ꝯse.di.
iiij.q̄ bis.⁊.c.seq. Reordinati.j.q.vij.saluberrimū. Fur-

tiue ordinati.ex̄ de eo q̄ fur.or.re. Per saltū ꝓmoti.ex̄ co. ti. Clamdestine cōtrahētes.ex̄ de clamdes. Uiuētib⁹ vxoribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux. in ma.c.penul. Sponsas fratrū in vxores ducētes.ex̄ de spon.sponsam. Cū affinib⁹ ⁊ cōsanguinib⁹ fornicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōsan.xxxv. q.iij.⁊.q.iiij.⁊.v. Cū iudeis mulieribus ⁊ saracenis vel q̄buscūq̄ alijs extra fidē se cōmiscentes.xxviij.q.j.caue. Tēpore interdicto ab ecclia nuptias celebrātes.ex̄ de ma.cōtract.ꝯ inter. Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicātes.ex̄ de pe.⁊ re.ois. Tēpore interdicti ⁊ corā excōmunicatis ⁊ interdictis suspēsis ab officio publice celebrātes ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de priui.epoꝝ.li.vj. Prelatorū sentētias nō seruātes.xj.q.iij. Excōicatis ⁊ rebellātib⁹ ecclie ⁊ fidei auxiliū cōsiliū vel fauorē dātes/vel eis cōmunicātes.xciij.di.si inimic⁹.j.q.j.siquis inq̄t.ex̄ de sen.ex. nuper. Pacta nō seruātes.ex̄ de pac. Idē de ꝓmissionib⁹. Thorꝫ maculantes.xxxij.q.iiij.origo.⁊.c.in co. Extra vas semen ꝓijcientes sicut Onas fili⁹ Jude vñ propter hoc ꝑcussit Onam dñs eo q̄ rem detestabilē fecisset. Gen.xxxviij. Illicite vel impudice se vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.meretrices.xxxij.q.v.nec solo. Post ꝓmissam cōtinentiā ad inuicem m̄rimonio abutētes.xxvij.q.ij.si vir ⁊ vxor. Debitū cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.si tu. Sine religione se cōiuges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j. Sine licētia reciproca coniuges causa peregrinationis vel alia diu absentes.ex̄ de cōiugio lepro.c.j. Precepti filiorū nō procreandorū matrimonio nō vtētes.xxvij.q.ij.oc. Fascinatori ā aut maleficiū cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.siquis ad te. Post votū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo. Presbyteri cū peccato mortali celebrātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ca. di.qui scelerate. Bñficia recipiētes/⁊ nō ecclesiā officiantes.lxxxj.di.cos. Decimas ⁊ iura ecclesiastica nō soluētes ex̄ de deci.xvj.q.j.decime. Penitētias rūpentes. de pe.di. v.consideret. Recidiuātes.de pe.di.iij.irrisor.⁊.c.ille. Potētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.si res. Prelati ⁊ epi de relictis pauperib⁹ quartā recipientes no. ex̄ de sepul.c.ij. Clerici colluctātes.ex̄ de imu.ec. non min⁹.⁊ c.aduersus. Pro literis ordinatorū/⁊ beneficiatoꝝ/absolutorū/cōfirmatorū/cōsecratorū/quorūcūq̄ clericorū promouendorū/in fraudem iuris simoniacos condēnantis/magna precia per notarios suos aut cancellarios aut officiales recipiētes.j.q.ij.nullus .ex̄ de simo.c.j. Prelati cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpositiones imburfantes. legit̄ ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij. Adulatores/ seruitoribus et consanguinib⁹ suis ⁊ alijs ꝑsōibus carnalibus aliquorū indignis bñficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.sunt nōnulli. Judicia ⁊ sentētias iustas vel iniustas vendētes.ij.q .vj. venales .xj.q.iij.nō licet. Expēsas pōposas ⁊ superfluas ⁊ curiosas in equis familia ⁊ vestib⁹ ⁊ supellectilib⁹ cibis ⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperib⁹ parū vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloria. Guerras ⁊ diuisiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa. Sacerdotes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebrantes/aut ꝑdicātes/aut epi nisi propter lucrū epale officium exercētes.ex̄ de cele. mis.dolentes.vij .q.j.sicut vir. Parū aut nihil de aiabus subditorū curātes.viij.q.j.sunt in ecclia.xxiij.q.iiij.tres ꝑsonas. Pre timore ꝑcio vel amore nō corrigētes.xliij.di. ephesijs.l.di.q̄s diacon⁹.ex̄ de offi.or.ad reprimēdam.⁊.c. licet. Cum prelati vsurarijs vel eorū heredibus cōuenientes/⁊ libros eorū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui soluerūt vsuras restituentes.ex̄ de vsu.cum tu. Prelati se ab eorū ecclesijs absentantes absq̄ causa legitima. ex̄ de vo. et vo. redēp.magne.vij.q.j.sicut vir.

¶ Articulus.lxvij. A

Predicti flagitiosi ⁊

eorū cōsimiles q̄ fornicant̄ in adinuentionibus suis sunt illi per q̄s immaculata ecclesia dei ⁊ sponsus christ⁹ dñs diffamat̄:⁊ ab infidelibus fornicaria appellat̄. Sed si in toto mūdo non nisi duo vel tres sancti essent:in illis/et nō in alio toto mūdo scelerato/ecclia sancta esset xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no. xxi.di.q̄uis.de cōse.di.iiij.q̄ris.sed q: nescim⁹ reprobos ⁊ electos:de oibus cōstituit̄ ista militans ecclesia in hac vita.xxiij.q.iiij.hec autē. Quicquid ergo mali in ecclia agere videam⁹:si habem⁹ officiū ⁊ possumus : corrigamus: vl̄ gemam⁹:⁊ sileam⁹.xj.q.iij.qñ. Obturem⁹ aures rumorib⁹.lxxxvj.di.siq̄d. Expectem⁹ dñm.ps̄.xxxix.expectās expectaui. Dimittam⁹ ipm̄ facere:q: bñ facit oia. Mar.vij. xxiiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.floriani. Et q̄ nos mala vocam⁹: ipse bona.et q̄ nos bona:ipse sepissime mala appellat.facit ad h̄ xxiij.q.v.relegētes.in prin. Nam stultū dei sapientius est hominib⁹.j.ad Coꝛ.j. Bene scit de⁹ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit de bonis iustis ⁊ de malis/s̄m Aug.etiā bonum trahens pre.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū. Oia que fiūt aut iusto iudicio facit:aut permissu ita fieri ꝑmittit.xxvj. q.v.nec mirū.vltra colum.ꝟ.nec ideo. Non est sapientia nec ꝯsiliū Prouer.xxj.nec fortitudo ꝯ ipsum. Dimittam⁹ ipsum regere mundū/qui creauit mundū:q: bon⁹ rector hūani generis est ⁊ author. Pax multa diligētib⁹ legē tuā ⁊ nō est illis scādalū.ps̄.cxviij. Ille sapiens:q̄ non est curiosus scire qualiter regat̄ mundus:q̄ hoc cōsiderat pacē habet/⁊ nō est illi scādalū. Curiosi ⁊ scrutantes ⁊ q̄ scrutinio scrutati sunt iniq̄tates/defecerunt scrutantes scrutinio.ps̄.lxiij. In guerra habitāt ⁊ pax lōge est ab eis. Beatus q̄ de bono ⁊ malo lucrari scit. Iste est Aiorh ambidexter lucrans a dextris et a sinistris:de quo dicit̄ q̄ vtraq̄ manu vtebatur pro dextra. Judi.iij. Prudentes mercatores de vilibus ⁊ preciosis mercibus lucrant̄:fatui de omnibus perdunt. Quid nobis et nouitatibus mundi : qui semper se mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo debemus. Oportet nos penitētiā agere.ne. Luc.xiij.pereamus. Mortui ergo simus mundo:ne pereamus cū mundo/⁊ damnemur s̄m Paulū.j.ad Corin.xj. Scimus q̄ de⁹ est. Heb.xj. Et tot⁹ bon⁹ est. Luc.xviij. Mat.xix. Et vtrūq̄ seculum bene regit. Sufficiat hoc nobis. Utinam vere ⁊ corde dicamus/Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra Mat.vj.⁊ Luc.xj. vbi Cyprianus. Nō igit̄ petimus vt de⁹ faciat q̄d vult:sed vt nos facere possim⁹/ quod deus vult quod vt fiat in nobis opus est dei voluntate.i.opera eius ⁊ protectione:q: nemo suis viribus fortis est:sed dei misericordia tutus. Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non est curandum:nec vtile scire est. Hoc autē sciendū ⁊ in memoria cōtinue habēdū q̄ mori nos necesse est.xiij.q .iiij.§.sz in his. Et h̄ nō nouū:sed vbi ⁊ qñ ⁊ q̄liter nescim⁹. Quia igitur nos mors expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet: ⁊ omni tēpore ꝑstolemur s̄m Bern. Quidē m̄ mihi si tot⁹ mundus vt luna mutetur/⁊ stultus cū ea. Eccli.xvij. Et ego dei gratia ꝑmaneo vt sol in sphera sua. Et quid si totus orbis saluaret̄/⁊ ego sol⁹ perirem:vere filij hominū sumus vanitati subiecti. Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ querentes mendaciū. s̄m Dauid.ps̄.iiij.bonū em̄ ⁊ malū nostrum intra nos est in nostris effectibus. Uñ et regnum dei intra nos est. Luc.xvij. Quid ad nos de ijs que foris in mūdo sunt.j.ad Coꝛ.vi.j.q.j.multi. Ideo christus plāxit Lazarū s̄m Hiero.q: foris.i.ad istum mundū exteriorem cū vocabat. Sed gloria filie regis ab intus.ps̄.xliiij. Si non saluatur vnq̄ quis/nisi qui secum habitat.et qui reuertitur in se cum filio prodigo. Luc.xv. Accedet homo ad cor altum ⁊c ps̄.lxiij.⁊ qui conuertitur ad cor s̄m Dauid.multo/poti⁹ | hoc tempore tenebrarū examinato me aliquoties ⁊ dico mihi. Quid vis extra deū:⁊ respondeo Nihil ⁊ infero. Quis deū tibi tollere pōt nisi ꝑuicacia tua Post deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ sine hoie ⁊ deo ego mihi mal⁹.j.q.iiij.crimē. Quis ḡ separabit me a charitate dei ꝓpetas mei:si igit̄ me christo ⁊ creature mēte non cōiccor: me ab eo excōico.si in me nō sum:in ipo nō sum.q: in ipso moueor/viuo/⁊ sum. Actu.xvij. Si ꝟo in me sine ipo sum nō sum ꝟe.q: ꝑ ipm̄/⁊ i ipo/sum id q̄d sum. Ue vob lippis q̄ ex tumore suspiciē intuemini:suspicātes ex hoc oia fore

salus: nō attendentes interiorē vermē qui interiora corro
dit. fm Bernar. cōcussionē ⁊ terre motus interiores ⁊ ex
teriores/tēpore pñsentis dei vicarij concurrētes in myste
rio. Nondū sigillū apertū est. Prestolētur sigillū apertū/
qui erunt: ⁊ videbūt interim sufferendū: ⁊ obediendum.
Euāgelium eternū. Apoca. xiiij. est immutabile. Pauper
missus a deo cū bulla regia. Minister ei⁹ nō est mortuus:
sed viuit. Citius resurget/clarius/et pfectius. Tentātur ⁊
tētabūtur filij eius qualide: sꝫ patris munere nō deficiēt:
q: in charitate ppetua dilecti et desponsati cū patre sunt.
Osee. ij. ⁊ xi. serui nō manebūt in domo patris in eternū.
Jo. viij. q: lege pfecte libertatis ab oī carne. Jaco. j. id est
euangeliū negauerūt verbo et opere. xxij. q. v. cauete. Hic
parantes pasca: q: filij Agar ancille egyptiace tenebrose.
lvj. di. hismael. Hic solēnizātes vigilias: pasca typicū euo
mētes. Blasphematus/⁊ stolidus reputatus/pater indy
tus pauper/sapiētia plenus/liberās ecclesiā/⁊ ɔdēnatus
a filijs spurcitie retrogradis ⁊ apostatis. Uindictā petijt:
et petit. Faciet dñs exercituū: q: ɔelatur eū: et ideo signa
uit eū. Fiet carnis totalis destructio: alˢ non fieret spirit⁹
constructio. Nemo potest discissam disruptā ⁊ veterē tuni
cā plenarie resarcire. Luc. v. Ex vna parte resuitur: ex alte
ra scindit. Deut. xxviij. vermibus ⁊ grādinibus. Leonib⁹.
Judi. xiiij. et vulpibus. Cā. ij. ps. lxxix. singularibus feris
agris de sylua exterminata ⁊ vastata ē vinca. ¶ B Frā
cisci sacra regula ad quid sepes et maceria: cōstitutiones
que etiā nō seruātur: vt quid ceco collyrium: quid leproso
sirupus: qd mortuo medicamē: quid albedo ethiopi: qd
simplicitas vulpi: lupo sobrietas: coruo legalitas: pardo
puritas: leoni humilitas: paupertas gigātibus: charitas li
tigātibus ⁊ ambiētibus: j. ad Cor. xiij. et ideo nullū cata
plasma/nullū pigmentū/nullū antidotū tāto morbo me
debit: nisi segregatio electoꝝ. Interim sit fex olei amurca
cū oleo: furfur cum similagine: murena serpēs cū anguil
la: granū cū palea: fictile vas cum aureo. xxiij. q. vij. c. j. ha
bitet Loth cū Sodomis. Gen. xix. xl. dis. quelibet. Job cū
scorpionibus et strutionibus. Job. xxx. Nicolaus inter se
ptē diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidā. ver. nicolaite. Ju
das scarioth inter aplos. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accē
sus tribulationibus separabit ⁊ colabit filios leui. l. dist. ⁊
purgabit. Malach. iij. vt recedat scoria: ⁊ remaneāt vt au
rū obrisum/offerētes dño sacrificia in iudicio serui condē
nationis/et iustitia primi cōpassionis/ad caminum vere
paupertatis reducti. Esa. xlviij. c. ⁊ vere exproprietatiōis facti
dñi possessores ⁊ possessio dñica. deficiēt argumēta: q: re
gnabit veritas. Syllogismus peribit: q: simplicitas pua
lebit. Cōclusio nō fiet: q: dñs humilis sabaoth faciet con
summationē arrogātiū: ⁊ per eū sapiētib⁹ verius insipiēti
bus cōcludet. Inimici christi ⁊ euāgelij resarciēt euāgeliū
nesciētes qd agāt: ⁊ vindicabūt impugnationē. ar. xxij. q.
v. §. hinc notādū. quia dñs pugnat occulte: iacit sagittā a
pharetra sua in indignatione sua: ⁊ abscōdit manū: vt vi
dētes nō videāt. Jo. ix. ⁊ paret pedicam. Job. xviij. inimi
cis de virtute ppria gloriātib⁹. ps. lxxvij. Dormiens surgit
tāq̄ crapulat⁹ a vino furoris sui: vt pcutiat inimicos suos
in posteriorib⁹ cōsummatiōis vite sue. ps. lxxvij. Et fiāt in
opprobriū sempiternū: vt israel saluus fiat. ¶ C

Firma colūna nutabit: ⁊ iam nutat. Scindet
tur spōsa christi: iā lōge lateq; scissa est. Pu
gnabit fermētata in mēbris ecclia vera ɔ fal
sam: pualebit p tpe mēdaciū: vt purgetur vi
tiū. Resurget ante vltimā resurrectionem in
spū humilitatis. Dan. iij. ⁊ sic cōtrita spōsa christi purissi
ma redibit ad initiū: tribulationib⁹ dealbata: et a fecibus
defecata: q: vexatio apiet ei⁹ auditū. Esa. xxviij. que surda
diu pmāsit. Dū currit iā quartus equus pallidus. s. hy
pocrisis. Apoc. vj. sed nūc per āplius calces iacit. q: modū
cū tps habet. Diu regnauit trāsfigurata hypocrisis regē
te eā trāsfigurato angelo tenebrarū. xxvj. q. v. epi. Sꝫ mo
do plenarie suū imperiū dilatauit ⁊ dilatabit: quousq; ve

niet rex impudēs plenus mysterijs ⁊ velatus/ppositiōes
sciēs. Dan. viij. Bestia prima vastās oia plus q̄ credi pos
sit. Apoc. xiij. Qui hui⁹ imperij carnei caput tenet: cui⁹ mē
bra tabefacta iādiu p orbē preualebūt: ⁊ serpūt sceleratis
simi eius ⁊ pfidi pcessores. nā sagittās sanctā ecclesiam in
precordijs sue charitatis ⁊ vnitatis/pacis ⁊ pietatis/mū
ditie et castitatis. Se eius vocat filiū/ipsam scindens. De
parte eius se vocat: ac si ecclesia sit in parte. cōtra id. xxiiij.
q. j. schisma. Plus eā impugnās/q: familiaris inimicus/
q̄ hostis barbarus notorius. xciij. di. si inimicus. Osculat
eā: et transfigit eam sica. i. cultello: Amasam Joab. ij. Re
gū. xx. et Judam christo. Mar. xiiij. se ei exhibens quum
eā salutat. In hac caligine lux lucebit electis habitātibus
in hac regione vmbre mortis: qui nō rapiētur de manib⁹
dñi: et nō dimittent matrē cecam ⁊ quasi sterilem/propter
nouercā adulteram et fecūdam. Recooperient pudenda
patris: q: sunt filij pudorati successores Sem et Japhet.
Gen. ix. xcvj. dist. in scripturis. Et in hoc filij cognoscentur
aquilini cum corpore christi/quod est ecclesia/cōgregari.
Mat. xxiiij. xxiiij. q. j. quoniā. nec diuisi ab ecclesia ⁊ a spō
so quātūlibet deuiante. Priuigni degeneres sectabuntur
nouercā tumentem ⁊ aconita. i. venenum miscentē. Aqui
la rex Alemānie et Romanoꝝ lactabit nouercā/ab ea la
ctatus: quia ab aquilone pādetur. Hiere. j. malū schisma
tis. Pascet eā et occidet eā hoc tēpore et futuro. Interim
qui stat videat ne cadat. j. ad Cor. x. Nō dimittat mūdum
donec de medio fiat: q: iustitia colorata regnabit in parte
cubilis christi: sed ipse cubat in meridie. Cā. j. et in horto
concluso ⁊ signato. Cā. iiij. etsi spinoso et inculto. Anna
bit se sectus et fictus iustus/lucē habens nō ardorem/cō
tra fidem: et habebit argumēta ficte vite: et dicet/Mecū
est dñs. sed fidelis dñs in fide vera habet diuersoriū ⁊ cu
bile: ⁊ in ea resuscitat vitā suam: et Franciscū suū fidelem
discipulū et apostolū: qui dño pape et eius romane eccle
sie p se et suo corpore mystico/obedientiā specialē promis
sit: et euangeliū obseruare in regula sua. Fermentatā au
tem vitā de fide spernit et odit: ex fide enim sincera ⁊ non
ex operibus absq; ea iustificat Abraam cū ceteris iustis.
Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil sit simplicitati diuine cōtrarius;
sicut hypocrisis/que totā sanctā ecclesiā hodie peruasit: ⁊
synagoge similē eā facit. ¶ E Hypocrisis quidē est ma
ter duplicitatis: filia mēdacij/et patris ei⁹ diaboli: duplici
vita viuēs: corpore in celis habitās/mente in terra: hono
ris auida: in se pauida et infructuosa: doli artifex: martyr
diaboli: emulatrix ⁊ persecutrix bonoꝝ: correctrix oim: ipa
incorrigibilis: intus arida: antrū demonū ⁊ eoꝝ figura: ti
nea sanctitatis: cōpta meretrix: fucata spurcitia: inflata vi
pera: ornatū sepulcrū: filia peccati et cōtinue peccās: pdi
tionis pcursor: vermis ecclesie insensibiliter quodāmodo
eā depascēs: negatio nature: crocodilus vitalia cōsumēs
ecclesie: blasphemia alterius vite: genitrix phariseoꝝ: so
ror scribarū: comes Ananie ⁊ Sapphyre. Actuū. v. xxij. q.
viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula. ij. q. vij. pau
lus. pedissequa: Herodis ascalonite. Mat. ij. pedagoga
toti⁹ puritatis euāgelice inimica. De hypocrita. Job. viij.
xij. ⁊ xv. in fi. ⁊ xxvij. ⁊ xxxiiij. ⁊ vlti. c. et de peni. dis. ij.citi⁹.
Scripsi ɔ hypocrisiꝫ late. j. i pte. ij. ad fi. §. aliō manu pecu
liare. i ar. lxxviij. Hec iquā ipura scitas: sꝫ tota iiqtas: isto
tpe tenebrarū ivtraq; ecclia malignātiū/⁊ sctōꝝ pmariā ar
cē iādiu ⁊ tenuit ⁊ tenet: ⁊ ppter ei⁹ iiqtatē ecclia ɔ ecclīaꝫ
dimicabit. Militantes filij brauiū pcepturi/quū nuda p
manebit ecclia sctōꝝ: vestimēta sua mixta sanguie. Esa. ix.
deponētes: ⁊ eā nuptiali. Mat. xxij. iduētes veste: q: eius
vestit⁹ est pprie deaurat⁹. ps. xliiij. erūt. Plātatiōes vero
adulterine. Mat. xv. sequētes eccliaꝝ. ps. xxv. malignātiū
eradicabunt cū ea. ⁊ tūc regnabit dñs i tēplo sctō suo. ps.
x. vnit⁹ cū spōsa sua in simplicitate fide ⁊ charitate qui tri
plex funiculus nectit ecclesiam cū christo vt nūq̄ rumpa
tur. ex. de treu. et pa. c. j. Duplicitas aūt et infidelitas ⁊ ini
quitas cōprehēdet pseudo filios: vt cū pře coꝝ Amorreo

Hypocri
sim inse
crat au
thor.

et matre Cethea. Ezechiel. xvi. perpetuo disrūpātur: ⁊ flāmis vltricibus diuisionis. s. et fictionis ⁊ vere matris psecutionis ppetuis exurātur. ¶ E Adaperiat pinde obsecro genu flexo nr̄a sancta mr̄ ecclesia oculos cordis sui: et cognoscat pessimā suā pacē. Esa. xxxviij. In bonis tēporalibus dilatata: ⁊ spū minorata: q: dies venierūt ⁊ ppe: ⁊ in ianuis: q inimici eius ad literā coangustabūt eā: ⁊ circūdabūt eā obsidione psecutionis: ⁊ apprehēdēt eam inter angustias terre. i. ad terrā quā dilexit dimittēs celū, psternēt eā. Luc. xix. Et q: nō fuit deo ⁊ spū eius cōtēta: sed manus suas misit ad appetitum ⁊ possessionē terre inanis ⁊ vacue. Gen. i. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta terminis suis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: sed etiā insup inuasit terminos alienos. xij. q. i. c. i. Et paupratē euāgelicā arram hereditaris ppetue totaliter repudiauit: ⁊ eā exulare fecit: que data erat ei p dote diuitiarū celestium: ⁊ in qua fundata erat a spōso suo christo ⁊ a suis aplīs, qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt. xij. q. i. c. i. Et q: ingrata. ex de donat. c. fi. extitit largitoribꝰ patrimonij. xcvi. dist. cōstātinus. ij. qđ ad suā ⁊ pauperū. xvi. q. i. qm̄. sustētationē, nō ostentationē, delectationē, ⁊ thesaurizationē. xij. q. ij. aurū possedit ⁊ possidet. Ideo dicit dn̄s exercituum. Fortis israel, magnus, ⁊ paruus, diues, ⁊ pauper. Esa. ix. pō. Zelatus sum te: q: dilexi te: et redemi te. pō. redēptionē spoliabo te: nudā dimittā te: sicut steti in partibus lo. Jo. xix. p te effraym augmētū et cayn possessio i cedēt a te. Aurū Eustath. Gen. ij. exulabit a te. Vacce pingues que sunt in mōte samarie. Amos. iiij. p:clari diuites in ecclesia deficiēt: ⁊ macilēte succedent. Gen. xli. Naues tue q nauigauerūt in ophir ppter aurū cōfringētur, in asiō gabaa. iij. Reg. vlti. Nō bibes plus nec sities aurū in quo cōfisa es. Baruch. iij. s. q. i. §. ex his. sed cōfidentia tua in me erit. pō. qui cōfidūt in dn̄o. Job. i. Camelos tuos, asinas, et greges ouiū arripiēt sabei. Reges te in terra dotātes, siccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt humiliabūt. Bibisti: et propterea totū euomuisti. Nimis eras plena: euacuata es, et curata. Vituli aurei quos posuisti. iij. Reg. xij. in Bethel: te me blasphemare fecerunt: cornuerūt ⁊ ad orbis solū me. Deut. xxxij. icrassata, impinguata, dilatata. in cātico. Audite. recalcitrasti ⁊ dereliquisti deū factorē tuū: redēptorē et spōsum tuū: sed attenuata ⁊ subtiliata de crassitudine terre redibis ad me. Querebas me in armētis ⁊ bobus, curribus ⁊ elephātibus: ⁊ nō inuenisti me. Osee. v. pō. xix. hi in curribus. Calcabis terrā: et dicā ecce adsum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt sic iterū renascaris: q: nisi nata fueris denuo. Jo. iij. nō collaberis, innouaberis, et purgaberis sicut in diebus antiquis. Malach. iij. l. dist. et purgabit. Et erit possessio tua innocētia ⁊ nuditas. Mēdax fecisti euāgeliū meū in conspectu filiorꝫ hoim: et idololatrare eos fecisti: s3 spoliatio tua verificabit illud: ⁊ orbis te nudā aspiciēs ⁊ absq3 puluere terre aspiciens celū, adorabit me: q: glorificata es in thesauris tuis: ⁊ nō erat eis numerus. Baruch. iij. Et eruginauit aurū tuū et argētū. Jaco. v. iō Babylonij venient: asportabūt illud. Esa. xxxix. Et p vasis aureis erūt tibi fictilia ⁊ lignea. i. paupes. Viuos lapides cōtēpsisti: ⁊ extraxisti mortuos tuos. xij. q. ij. multi corruunt. ⁊ in tabernaculis habitabis sicut ⁊ patres tui. pō. Et habitare fecit in tabernaculis eorꝫ. Vnguentis varijs delibuta fuisti: squallida ⁊ hispida iūgeris mihi. Vinis et epulis satiata, sopori te dedisti: in fame ⁊ siccitate vigilare te faciā. Purpurata et gēmata fuisti: ⁊ muratorijs vteberis. iiij. Reg. v. In cilicio et cinere velis nolis redibis ad me. de pe. di. iij. achab. Cyrus meus. Esa. xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et euertā ⁊ occidā te: vt viuificē te: ⁊ prudentia que de terra est. Baruch. iij. Perdā prudētiā tuā ⁊ sapiētiā tuā. Deut. xxxij. Et dabo infirmitatē ⁊ stultitiā crucis meā. i. ad Corꝫ. i. Sap. xi. In quo peccasti, in eo te puniā. ex. de offi. deleg. cū olim. Infrigidata es: vētꝰ aquilo frigidus verberabit te. Eccli. xliij. Et in sanguine tuo calefactam te calefaciat meꝰ hauster calidus. Can. iiij. spūsctūs. ¶ F Dilexi te: iō affligā te: ⁊ irascet furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos iij. Apoc. iij. pō. xcviij. Deꝰ tu ppitiꝰ ⁊c. v. q. v. nō ois. xxiij. q. iiij. nimiū. Veniet ergo illa mea paupertas beata. Mat. v. q te ditabit: q: te purgabit. l. di. ⁊ purgabit. in tēplo meo sedebit: ⁊ regnabit: ⁊ regnū meū vite expropriata euāgelizabit: ⁊ faciet familiā paupꝫ, sup quos intēdā ego dn̄s: vt in die mala. pō. xl. beatus q intelligit. vltime tribulationis liberē eos. nūqđ cū propriarijs. pō. cxliij. propriaria eorꝫ. et enthecis: entheca grece, latine ppriū: siue priuata pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit etiā entheca locꝰ in quo seruat pecunia. xij. q. i. nolo. et. q. ij. vobis. Et erarijs. locꝰ eris. i. pecunie. Et loculis: pera: bursa: repositoriū. xij. q. i. habebat. xi. q. iij. ira. pecunia et thesauris. Posses pugnare cū illo filio pditionis qui terrā diuidet gratuito: et cui prīcipꝰ Leuiathā thesauros abscōditos reuelabit: et in copia rerum oim̄ occidet plurimos. Dan. viij. ad fi. ⁊ xi. ad fi. Nūqđ pōt philargyria. i. appetitꝰ habēdi, ⁊ pecunia cōtra auaritiā ⁊ abūdātiā dimicare? Nūquid aūt guerrā faciet cōtra aurū? Immo quāto pecuniosior: tāto auarior: ⁊ tāto ad lucrandū auidior. xiij. q. iiij. qđ dicā. xi. q. vij. sicut. Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt sitiētes aurū serui mamone ⁊ auri? Mat. vi. ⁊ Luc. xvi. xiiij. q. v. §. fi. Sed qs palmā habebit cōtra aurū: nisi qui nō cōfidit in auro: nec abijt post aurū? Eccli. xxxi. et cui nō est aurū. Et ppter hoc aplī inopes ⁊ mēdici aureos et auratos huiꝰ seculi principes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ⁊ dixerūt, argentū et aurū nō est mihi. Act. iij. ⁊ viij. dixit Petrꝰ Simoni mago. Pecunia tua tecū sit i pditionē. Propter qđ in fine seculorꝫ necesse erit, q auaritia huiꝰ seculi igne auaritie interiori ardēs, igne exteriori iudicij expiāda p paupes veros futuros non fictos psentes euāgelicos successores aplorꝫ funditꝰ extirpet quoad paupratē. legit ⁊ no. xvi. q. v. ex auctoritate. xij. q. i. videtes. O spōsa mea. xxvij. q. i. nuptiarꝫ. quis te excecauit: vt nuditatē meā nō aspiceres: ⁊ eā nuditate tua nō cooperires? Ve repulsis terre te occecauit: humo: crassus telluris, pupillā oculi tui obtenebrauit. xix. di. c. i. §. lippus. Auro ⁊ argēto ⁊ gēmis ⁊ diuersis coloribus me coopuisti: s3 decepta fuisti: ⁊ illaqauit ⁊ decepit te synagoga aurea cui successisti. xxxv. q. i. §. authoritate. q tēpluꝫ suū ⁊ tēpli vasa deaurabat: ⁊ aurū qrebat ⁊ possessionē in terra: s3 carnalis erat ⁊ ceca, ⁊ rudis, et pna idololatrare: et carnalibꝰ sacrificijs dedita ne flueret. Leuit. ix. xxxi. q. i. §. s3 obijcit. ad simulacra aurea idolorꝫ. xij. q. ij. glīa. S3 tu que me in carne pauperē natū vidisti: ⁊ in psepi luteo positū aspexisti. Luc. ij. vbi dicit Chrysostomus. O si mihi liceret illō psepe videre i q dn̄s iacuit. Nūc nos christiani qsi p honore tulimꝰ lutū: ⁊ posuimꝰ argētū: s3 mihi preciosiꝰ illō est qđ ablatū est: argētū ⁊ aurū miret gētilitas: christiana fides et deuotio miret luteū illō psepe. Qui isto psepi natꝰ est: aurū cōdēnat ⁊ argētū: nō cōdēno eos q honoris ei fecerūt: neq3 eī illos cōdēno q i tēplo fecerūt vasa aurea: sed admiror: deū creatorē mūdi: q nō inter aurū ⁊ argētū, sed in luto nascit: ⁊ semp despectū. Esa. lv. et inopē, ⁊ mēdicū. pō. cviij. et nō habentē vbi capud reclinet. Mat. viij. ⁊ Luce. ix. vbi Beda. Quid me ppter diuitias ⁊ seculi lucra capis seq: quū tāte sim paupratis: vt nec hospitiolū videar habere: ⁊ vt i eorꝫ tecto? Itē ibi Chrysostomus. Aspice qualiter paupratē quā dn̄s docuerat, p opa demōstrat. Nō erat ei mēsa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec qcq3 aliud taliū. Et pdicātē, Beati pauperes spū. Mat. v. Et, Vade et vēde oia q habes: ⁊ da pauperibꝰ. xxiij. q. iiij. nō inuenit. ⁊. c. fi. ecclesia. xcij. dist. legimus. ad mediū. ver. quid enim. Mat. x. Luc. xviij. et Mat. xix. vbi Remigius. Notanda sunt ista verba. nō enim ait dn̄s, vade et manduca oia que habes. Sed vade et vende. Et non ait aliqua: sicut Ananias et Sapphyra. Actuum. v. xiiij. q. viij. petrus. Sed omnia. Et pulchre adiungit, que habes. Illa enim habemus que iuste possidemꝰ. Illa ergo q iuste possidemꝰ: vēdēda sunt. q vero iniuste: sunt erogāda illis quibus fuerant ablata.

Paupertas commēdat.

Luc. xix. de Zacheo. xii. q. ii. cum deuotissimam. xiiii. q. vi. si res. Nec ait. Da primis aut diuitib' a quib' accipies simi-lia. sed/Da pauperib'. Augu. de operib' monachoꝝ. Nec attēdendū in quibus monasterijs vel in quo loco indigē-tibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Oim eñ christianoꝝ vna respublica est: ⁊ ideo quisquis christia-nis necessaria vbilibet erogauerit: vbicūꝗ etiā ipse quod necessariū est sibi accipit: de eo qđ est christi accipit. Raba-nus. Ecce duas vitas hoibus propositas audiuim'. Acti-uam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata. et Contēplatiuā: ad quā pertinet si vis perfectus esse ⁊c. Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia sicut vetus nouū precessit testamentū: ita bona actio pre-cedit cōtemplationē. Itē Aug. Neꝗ eñ illi soli qui vt sint perfecti/vendūt vel dimittūt oia sua: pertinent ad regnū celoꝝ: sed huic militie christiane ꝑpter quoddā cōmertiū charitatis/subiūgitur etiā quedā stipēdiaria multitudo: cui dicet in fi. Mat. xxv. Esuriui: ⁊ dedistis mihi māduca-re. quos absit vt a mādatis euāgelicis alienos ⁊ vita eter-na separādos iudicemus. Itē Hiero. Q' aūt Uigilātius hereticus asserit eos melius facere qui vtūtur reb' suis: ⁊ paulatim fructus possessionū pauperib' diuidūt: ꝙ illos qui possessionibus venūdatis oia largiūtur: nō a me: sed a deo ei respōdebitur. Si vis esse perfectus/vade et ven-de ⁊c. Iste quē laudas: secūdus aut terti' gradus est. quē et nos recipimus/dūmodo sciamus ⁊ prima secūdis ⁊ ter-tijs preferenda. hucusꝗ Hiero. facit. lxxxvi. dist. non satis. Itē Genādius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est eñ facultates cū dispēsatione pauperibus erogare: sꝫ me-lius est ꝑ intētione sequendi dnm/insimul donare: ⁊ abso-lutū solicitudine egere cū xpo. Uidisti: et audisti: quomo-do me cōtēpsisti: Operimentū meū/paupertas spūs. San-ctius aurū ante pedes meos qui sunt pauperes/ꝓsterne-re: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides cōstruere/quibus cōstruitur celestis hierusalē. ad hec. xii. q. i. nolo. ⁊. q. ii. aurum. et. c. gloria. ⁊. c. multa. Attēde ergo misera: q: quāto amplius in terra dilatari voluisti: tanto amplius pauper et miserabilis fuisti: et quum diceres/di-ues sum: et nullius egeo: dico tibi ꝙ tu es mēdica: et pau-per spiritu. i. sine spiritu misera ⁊ ceca. Apoca. iii. q: nō vi-des nuditatē tuā. sicut Hiere. Thren. iii. in prin. Qñ enim eras pauper ⁊ humilis in tēporalibus: diues virtutibus: te vniuersus orbis adorabat: ⁊ vniuersa que in pauperes erogabas offerebat. Esa. lx. Oēs de saba veniēt. Mat. ii. Et nūc in stercoribus. Phil. iii. ditata et gēmata/quasi ab oibus es cōculcata: ⁊ humana facta es in mēbris tuis mi-norata. ¶ G Dic mihi ⁊ respōdeas mihi. Ubi sunt bra-chia tua: quatuor sedes patriarchales: quaꝝ caput roma-na est. xxii. dist. renouātes. ex. de priui. antiqua. Quis te co-lit in oriēte vbi sol oritur? xxiiii. q. i. qm. maior pars tenet a Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis. Reliqua ab hereticis ⁊ schismaticis. Quis de aphrica ho-die reuerentiā tibi facit? Machometus ꝑfidus ⁊ magus habitat ibi: nō christi fides. Ubi est Grecia plantula tua? reuersa fuit: sed et nūc peruersa facta. ex. de bap. licet. Ubi Armenia maior discipula ⁊ filia tua ⁊ pedissequa tua? Ne-storius cū suis duplicē in christo ꝑsonā asserens. xcv. di. c. i. Ubi tertia: vbi ⁊ quarta? ⁊c. sicut ibi regnat nō christi vica-rius. Ubi est terra sancta: terra promissionis: quā christus suis pedibus consecrauit? lōge est a fide sancta. Soldan' Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomē dei blasphema-tur: facta est hierusalē cū tota ista terra que erat dna gen-tiū post passionē christi sub tributo Soldani. Thren. i. Sꝫ et illi christiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Ar-meni: et Ubiani: schismatici et heretici sunt: ⁊ apostataue-runt a te: quia apostatasti a vita mea. Sed quid de occidē-te/vbi caput habes: ⁊ hodie habitas: remanet tibi? vnam partē cultores Machometi obtinēt: reliquā schismatici ⁊ heretici. alteram rebelles aut falsi christiani numero non re/fide nō vita/quasi residuū vendicauerūt. Uere vix ho-

Ecclesia ditari cu-piens in egestatē corruit.

die habeo christus caput tuū/vbi caput meū sacrosanctū in fide pura que per dilectionē operat. de peni. dist. ii. fir-mum. ⁊. c. circūcisio. redinem. Mat. viii. Luc. ix. Hoc fecit maxime auaritia ⁊ supbia illoꝝ qui presunt vite: ⁊ occidūt te filij tui ⁊ patres tui. lxviii. dist. quoꝝ. Ipsi ⁊ inimici tui ⁊ persecutores tui. Uñ et doctor tuus minis bene te terrēs et pungens/dicebat. Qui aias regere susceperunt: christi opprobria/sputa/flagella/clauos/lanceā/et mortem/hec oia in fornace auaritie conflāt: ⁊ profligāt in acquisitione turpis questus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipsi sunt in ꝑse-cutione tua primi: qui vident in ecclesia tua primatū dili-gere: ⁊ regere principatū. ad hec. xxiii. q. iii. trāsferunt. In paruo angulo occidēris vix pure coleris pauper: ⁊ tamen diuitem te vocas. Auxisti aurū: minorasti gētem: implesti bursam: defalcasti latriā: cōgregasti equos ⁊ arma: ⁊ occi-disti filios: cogitasti stolide ꝑ pecunias ⁊ potentiā carnis mūdū tibi subijcere: nō lachrymis ⁊ oratione/que sunt ar-ma tua. xxiii. q. viii. cōuenior. ⁊ continētia/que est cingulū lumboꝝ tuoꝝ. et iustitia/que est lorica tua. et exēplis san-ctoꝝ/que sunt calciamēta tua. et fide/que est scutū tuū. et spe/que est galea tua. et verbo meo/qđ est gladius tuus. Ephe. vi. Sed ꝑpter eas ipse te mūdus cōculcat: q: mun-danā te aspicit. Remansit tibi solū armatura gladij verbi mei: sed ipso teipsam cōfodis: q: dicis/⁊ non facis: phari-sea quodāmodo effecta. i. q. i. nō quales. xl. di. multi. Pre-dicatio tua cōtēnitur: q: vita tua despicitur. iii. q. vii. §. idē testatur. Quomodo eñ presides ⁊ ꝑdicatores tui de me-dio tui auferre malū poterūt: q in delictū simile corruūt? Aut qualiter a te corripere peccantē poterūt: quum taciti ipsi sibi respondeāt eadē se admisisse que corripiunt? xxv. dist. primū. Quō oratores esse poterūt castitatis: immun-dicie patratores? xxvi. dist. vna. i. q. i. ꝓpheta. xlix. dis. c. vlt. Sed et necesse est vt mūda sit manus/que diluere sordes curat: ne tacta queꝗ deterius inquinet: si sordida sequēs lutū tenet. i. q. i. necesse. xlvii. dis. §. necesse. Quō sm Amb. clerici ⁊ religiosi ꝓnt in predicationibus ⁊ alibi laicos ar-guere: quum ipsis negligētiores/vtinā nō celebriores es-sistāt? viii. q. i. quid aūt ego. Sed dicēdum ibi cum Amb. Ego aūt fratres nō de oibus loquor. sunt certe quidā de-uoti: sunt ⁊ alij negligētes. ego neminē nomino. conscien-tia sua vnūquēꝗ cōueniat. Prelati tui lapidādi/alios la-pidāt. iii. q. vii. qui sine. Agūt illa que in alijs iudicant pu-niēda. iii. q. vii. iudicet. In grauib' peccatis positi/aliena nituntur diluere. ea. causa ⁊. q. in grauibus. Roma. ii. In quo aliū iudicas/teipsum cōdēnas: eadē eñ agis que iu-dicas. Unde ⁊ Exo. xxxii. Aaron ait ad Moysen. Aurum dederunt mihi ⁊ proieci in ignem: ⁊ egressus est vitulus. vbi dicit expositor. Audi sacerdos q: aurū tibi datum est: nō enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio/vel labore: sꝫ oblatione fideliū. Sꝫ acceptū aurū in ignē mit-tere/est in ipsius ꝯcupiscentiā corda hoim inflāmare. In-de vitulus terre cultor sic colitur. Inde studiū hoc ⁊ cura vehementius terrena colēdi ⁊ immoderatius incumbendi hmōi lucris: nā etsi magna de cōtēptu mūdi dicant: plus tñ attēdāt hoies quid agatur. hucusꝗ expositor. In mo-dico angulo occidēris vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt dixi tibi. s. eo. ver. in paruo. quum etiā in iurisdictione ter-re minorata sis. Quā longe iādiu vie tue a vijs meis fue-rūt? Esa. lv. In ligno ⁊ a ligno: vt legisti i ps. regnaui. vbi Augu. doctor tuus. De cruce sua in qua fixus erat diabo-lum occidit: ⁊ inde rex noster est in paupertate ⁊ humilitate et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu sanitis ꝯtrijs meos labores cassasti: possessione me filioꝝ meoꝝ ⁊ tuoꝝ ꝑ ma-iori parte priuasti: ⁊ fidē meā ⁊ tuā quasi ad nihilū reduxi-sti: et in fabulā ⁊ derisum eam apud exteros conduxisti: et apud laicos ꝑpter malū exinde datū graue scādalum po-suisti: dicētes. Ubi est deus clericoꝝ sic viuentiū? Quia qđ agit a prelatis/facile trahitur a subditis in exēplū: ⁊ si sa-cerdos qui vnctus est/peccauerit: faciet delinquere popu-lum. Leuit. iiii. ex. de vo. et vo. re. magne. §. preterea. Et cō-

Auaritia ⁊ supbia eccle-sie plurimuꝫ de-trimentosē.

Arma ecclesia-stica.

ponitur orbis ad regis exemplum. Et sm iudicem populi sic et ministri ei9. Et qualis est rector ciuitatis, tales et inhabitantes in ea. Eccli. x. Sed expecta paulisper: quia tu syon ecclesia speculatiua renouaberis. Ephe. iiij. ij. Cor. iiij. Ad pugnandũ contra bestiam: non armis carnalibus et coronis aureis: non equitibus et militibus: sed paupertate apostolica et humilitate. ¶ H Nam rursus quis cõtra illum. Antichristũ presumptuosum et elatũ, qui extolletur supra omne quod dicit deus, aut colitur: et qui sedebit in tẽplo ostendens se tanq̃ ipse sit de9. ij. Thes. ij. Dan. xi. pugnare posset precipue: nisi tuũ germen apostolicum fratrũ minorũ humiliũ et pauperum: quorũ professio vltima humilitas et paupertas est? Qui inquã principaliter pugnare possent contra crucis peruersissimũ inimicũ Antichristum: nisi filij patris cruciferi et cruce signati intus et extra almi Francisci: propter qd in principio cõuersionis sue ego ostẽdi sibi palatiũ armis militarib9 crucis signaculo insignitis: dixiq̃ et sibi fore illa arma sua: et militum suorum. Dimicabit ergo humilitas contra superbiam. de peni. di. ij. c. j. et. iij. di. sic achab. Corruet Golias q̃ robust9 interpretat coram humili Dauid. j. Reg. xvij. Angelus ascendens ab ortu solis signũ dei viui hñs. ad literã Apoc. vij. Franciscus pugnans cũ filijs suis pro ecclesia, psternet Sẽnacherib. Esa. xxxvij. Humiliabit Pharao coram Moyse. Exo. xiiij. Funicul9 pauperis ligabit gigantem lux humilis cognoscet bestiam antichristũ. Apoca. xiij. De quo supra in principio isti9. v. transfigurarã, q: humili pãdetur mysteriũ antichristi. Luce. x. Mat. xi. ibi. Reuelasti ea paruulis. Aug. de verbis dñi. Nomine sapientũ et prudentum superbos intellige: quod ipse exposuit, quũ ait. Reuelasti ea paruulis. qd enim nõ subest paruulis vt humilibus. Item Grego. xxvij. mora. Qr enim nõ subiungit Reuelasti ea stultis: sed paruulis: tumorẽ se dãnasse innotuit: nõ acumen. Itẽ ibi Hilarius. Celestiũ ergo verborũ arcana atq̃ virtutes sapiẽtibus absconduntur: et paruulis reuelantur: paruulis malicia nõ sensu. j. Cor. xiiij. sapientibus vero, nõ stulticie sue presumptione: nõ prudentia carnis. Aliũ obtenebrari a propria superbia (q: sm Augu. tumor claudit oculos) nõ cognoscẽt eũ: et adorabunt eũ. Sponsa christi mater ecclesia victoriosa tandẽ in humilitate et paupertate quiescet: et finiet dies suos: q: quies in vera paupertate est. Vñ Hiero. Diuitias habuisti: egẽti perdidisti, dũ vigilas: augmentum diuitiarum cogitas: dũ dormis: latronẽ somnias: in die solicitus, in nocte pauidus: et sic semper mendicus. ¶ I Nos ergo in hoc bello durissimo et obscurissimo, vbi iã queritur, vbi est christus Mat. xxv. certem9 viriliter et tamdiu capiti nostro lapidem supponam9 cum Jacob Geñ. xxviij. angularem. ps. cxvij. j. Pet. ij. christũ Jesum. cuius precipue character humilitas paupertas et charitas est. Et cum eodẽ Jacob glacie et gelu, nocte et die affligamur et estu. Geñ. xxxi. Et cum eo sim9 simplices: et in paupertatis et q̃tis et contemplationis tabernaculis habitem9. Geñ. xxv. Et frugales sim9 cũ eo de rufa lenticula nõ curãtes. Geñ. xxv. xlj. di. c. j. vt ibi. Et circũueniem9 cũ eo Esau dictum Edom. i. sanguineum germanũ nostrum. pre. c. xxv. Carnem nostram sanguine inmũdicie defluentẽ. Et Laban. Geñ. xxx. qui candidus interpretat. i. mundũ: qui exterius cãdidus apparet et speciosus. Sed dicit Prouer. vlti. Fallax est gratia. i. amicitia mundi: q: non est nisi prodicio. quoniã sicut iudas, tradit in mortẽ quecũq̃ osculat osculo dignitatis et psperitatis. Et vana est pulchritudo scz mũdi q: scz cito euanescit et deficit vt fum9. Et Emor. Geñ. xxxiiij. q̃ interpretatur amaricans. i. diabolũ amaricantem. i. peccatoribus amaritudinem pene et cõscientie inducentẽ. Unde de egyptijs legit Exo. j. q̃ amaritudine perducebant vitam filiorũ israel operibus duris luti et lateris. Insuper tamdiu lucremur cum angelo magni cõsiliõ christo domino cum eodem Jacob. Geñ. xxxij. Esa. ix. precibus et fletibus ne deseramur ab eo. Unde et super Esa. xlix. dicit glossa.

Fratres minores in Antichristum dimicaturi.

Pugnãdi h bello modus.

Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non manibus. Uolebat eñ angelus qui custodiebat eũ in peregrinatione recedere, sz ipse detinuit eũ p orationẽ. Vñ Osee xij. Inualuit contra angelum: et confortatus est. Fleuit et rogauit. his brachijs duobus, scz fletibus et precibus debemus cum domino luctari donec emarcescat, vt iacob femur nostre carnalitatis: et benedicat nobis. Mar. vlti. j. q. j. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob supplantatis vitia, in nomen israel contemplatiui effecti celestium gaudiorum. Geñ. xxxij. Cõtemplemur etiam statum presentis ecclesie, et q̃ sunt in ea: et que oportet fieri cito p angelum suum signatum Franciscum, habentem in manu euangeliũ eternũ: in ecclesia sancta dei et ordine suo prostratis: quam iussu dei doctrina fidelissima vita mundissima innouabit et renouabit: et se ergo tau T significabit Eze. ix. et armabit se ad pugnandum et expugnandũ draconem magnũ sathanã. Apocal. xx. flãmas igneas auaritie, zenodoxie, inuidie, et immundicie in christi ecclesiam euomentem: et de abysso: idest populo infideli antichristũ ascendentem. Apocal. xj. primã bestiam: et aliam bestiam ecclesiam infidelem que erit corpus eius, sequentẽ. Apocal. xiij. cuius caput ipse homo peccati. ij. Thessal. ij. erit: quam dñs illius in pugna illa interficiet spiritu oris sui. ij. Thes. ij. spiritu apostolico, a spiritu scõ infuso: ex quo spiritu omnis virtus aplorũ et virorum apostolicorũ, maxime fratrum minorũ verorum nõ fictorum: quia spiritus sanctus effugiet fictos. Sap. j. Deinde regnatura est sancta sponsa, vxor traducta, ecclesia renouata per secula infinita. Apocal. xix. Qua generali renouatione, nec puto longe existente, quia iam in mũdo videtur esse omnis malitia et immunditia consummata: quilibet se renouet in spiritu mentis sue. Ephe. iiij. et induat nouũ hominem Ephe. iiij. qui sm christum creatus est: vt quũ venerit dominus et pulsauerit ianuam: confestim aperiat ei. Luc. xij. vbi Greg. in homil. Uenit quippe dñs quum ad iudiciũ properat: pulsat vero: quum iam per egritudinis molestias esse mortem vicinam denunciat: cui confestim aperimus: si hunc cum amore suscipimus: et dicamus ei, Cupio dissolui: et esse tecum. ad Philip. j. c. Et te facie ad faciem nosse: et loqui tecum sicut amicus amico suo. Exo. xxxiij. j. Cor. xiij. Etiam scire secreta tua ineffabilia: que omnia mihi nota facies: que nõ licet homini loqui. ij. Cor. xij. Etiam edere in mensa tua pingui. Luc. xxij. vbi Amb. Nõ victus et potus presentium loco spondetur: sed cõmunicatio glorie celestis. Uel sm Bedam, mensa proposita ad fruendũ omnib9 sanctis, celestis est gloria in qua te esuriunt et sitiunt iustitiam: et saturabuntur fruendo desiderio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Cañ. j. Et recumbere supra pectus tuũ. Joan. xiij. vbi Beda. Quod autem in sinu et supra pectus recubuit: nõ solum fuit presentis amoris indiciũ: sed etiam future rei signũ. q̃ scz inde vocem sumeret: quam postmodũ cunctis seculis inaudiram, scz In principio erat verbum. Joan. j. emitteret. Item ibi Aug. Per sinũ eñ quid aliud signatur: q̃ secretum: hic est vtriq̃ pectoris sinus sapientie secretũ. Et edere: et sitire. Joan. iiij. et. viij. et sumere de mero et musto: in quo non. Ephes. v. ex. de iureiuran. et si christus. est luxuria. Actu. ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc. xi. vbi cubas in meridie. Cant. j. et dormire somno suauissimo tecum: et requiescere. Mar. xiiij. Et recipere a te transeunte corã me ministrationem tuam. Luce. xij. Grego. in homil. Dominus coram nobis post iudicium transit: qui ab humanitatis forma in diuinitatis sue cõtemplationem nos eleuat. Et pasci in montibus tuis vberrimis et viridibus. Ezech. xxxiiij. Et cõmunicare tecum omnia bona ineffabilia. Luce. xv. Et ingredi et exire ad te: et pascua inuenire. Joan. x. Theoph. Que sunt autem hec pascua: nisi delectatio futura et requies: in quam nos dominus introducit? Et frui te: et absq̃ intercapedine tenere te: et intrinsecari in te: et intrare in te: et esse totus in te: et deificari in te;

⁊ regnare in te. Matth. vi. Cyprianus. Nostrum regnum
petimus aduenire ab eo nobis repromissum/ ⁊ christi san
guine acquisitū: vt qui in seculo ante seruiuim⁹: postmo-
dum christo regnante regnemus. ¶ Item Aug. ad Pro-
bam. Regnum nāq; dei veniet siue velimus siue nolim⁹:
sed desideriū nostrū ad illud excitamus: vt nobis veniat:
atq; in eo regnemus. Et preterita ⁊ presentia/ q: futurū
deficiet/ cōtemplari in te: ⁊ purissime ⁊ sincerissime ama-
re me propter te: ⁊ te plus q̄ me: q: nō diligam me ꝓpter
me: sed propter te: q: totus ero vnione gratie in te: ⁊ tu in
me: quantū pōt capere creatura. Quia etsi facie ad faciē
videbo te. j. ad Cor. xiij. ⁊ similis tibi ero: ⁊ videbo te sic-
ut es. j. Joā. iij. Nō tamen immensitatem tuā inuisibilem
videre potero: q: finitus sum: q: creatura sum: nō creator.
Unde etsi facie ad faciē videbo te sine aliquo medio ple-
no ⁊ pfecto modo: nō tamen fm illam plenitudinem: fm
quā tu vides te infinite infinitū: nam essentia tua infini-
ta a nullo plene videbit: licet plene ⁊ pfecte cognoscetur.
Et tunc ero nō quidem essentialiter deus: sed nūcupati-
ue ⁊ vnitiue: q: dixisti in ps. lxxxi. Ego dixi dij estis. Et Jo
an. x. Nam ⁊ factus es homo. fm Aug. vt fierem deus in
te deo: q: qui adheret tibi: vnus spiritus est tecū: vnione
gratie/ nō nature. j. ad Cor. vj. ex de sum. tri. c. ij. §. verum.
de con. dist. ij. in christo. Et tunc quicquid vis/ volā: ⁊ ad-
implebitur in me volūtas tua: nihil eñ impurū erit in me
q: purissimus ero in te: nullum meū desiderium erit nisi
in te: q: desiderasti me. quid eñ desiderare possem extra
te qui ero totus in te: ⁊ desideriū tuū in me: qui es deside
rium collium eternorū. Gen. xlix. Et qui es desideriū ani-
marū. ps. xlj. Sed quid est verum desideriū: nisi desidera
re ⁊ habere te: qui es omē bonū: Exo. xxxiij. ⁊ in quē desi-
derant angeli prospicere. j. Pe. j. Anima mea imago tua.
Gene. j. xxxiij q. v. hec imago. refigurabit te. tota erit dei-
formis in te: q: reparata est in te/ ⁊ per te oēs partes eius
fruentur te. ratio eius cognoscet te verissime: q: in te lu-
mine/ de patris lumine/ i symbolo credo. certissime ⁊ ple-
nissime cognoscet te deum suū. memoria eius tenebit te.
nec dimittet te. nec pdet te. Cāt. iij. nec cadet a te volun-
tas eius/ amabit te/ gustabit te/ potabit te/ satiabit in te.
⁊ vltra Apoc. vij. Nō esuriet nisi te/ satiata de te/ ⁊ reple-
ta te: sed ⁊ caro mea et cor meū exultabit in te deo viuo.
ps. lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui di-
citur lex cōcupiscentie. de con. dist. iiij. c. nō ex quo. Et lex
peccati. Ro. v. e. di. c. ij. Non dicetur vltra corpus peccati:
nec corpus mortis: nec habebit legem contrariā spiritui
suo. ad Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. ⁊ pe. c. ij. Nec cupiet
spiritus dissolui a corpore/ ⁊ esse cum christo. Phil. j. ex de
renun. nisi. §. porro. q: vtrūq; est cum te christo: ⁊ q: facta
est plenissima pax inter vtrumq; in te christo pace nostra.
Eph. ij. c. fecit vtraq; vnū. vt dicant: Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ io-
cundū habitare fratres corpus ⁊ animā in vnū. ps. cxxxij.
⁊. xij. q. j. c. j. spiritū ⁊ carnem in vnū cōsensum visionem ⁊
gustum cōcordissima vnitate vider⁹ eos te: ⁊ amantes te
indissolubili ⁊ ppetua charitate. Osee. xj. O patria bea-
ta. O beatissima trinitas consecrata. O sanctorum ci-
uium societas desiderata. O sanctorū ecclesia christo spō-
so ⁊ dño sempiternaliter copulata: ⁊ cum ipō beatissimo
beata. In te erit plenissime mea tota destitutio refor̄ma-
ta: mea cōpago in tuo thalamo collocata: nuptiarū bea-
tarum copula cōsummata. Apoc. xix. ¶ Cōfortemur igi-
tur humiles christi serui in deo nostro fine nostro. satisfa-
ciam⁹ sinteresi/ superior pars rationis est nostre. succum
bat coram ea totaliter sensualitas. ex de sum. trini. fidei.
Glossa Joan. an. de sen. sitā. in clemen. ⁊ de here. ad nīm.
§. ij. ⁊ in glos. que est clemē. nostra possideat ratio regnū
nostrū. Purificemus intellectū ⁊ affectum ad aspectum
sponsi. Mat. v. Faciamus pacem nobiscum in diebus no
stris. nō scandalizet membro nostro: al's a bscandatur. nō
materiali gladio: sed rationis iudicio. Mat. xviij. Sensi-
tiua nostra ⁊ imaginatiua ante oculos nostre taceat ra

tionis: Ratio prospiciat intellectū. Intellectiua introeat
in potentias dñi: vt sic affectione nostre potentie intelle-
ctuales ducant vitam angelicā sup terram: vt etiā in hoc
tabernaculo sepe faciē dñi videam⁹ qui in celis est. Mat.
xviij. de con. dist. ij. prima quidem. in fine.

¶ Articulus. lxviij. A

Um autē superius
lxv. ar. contra schismaticos late scripserim/
⁊ iurisdictionem generalem papalem dñi
Jo. xxij. cuius tempore fuit schisma: funda-
uerim ⁊ roborauerim declarando. Nūc cum stupore que-
rendū est quō illi tot in Italia ⁊ in Alemania se ab eius
obedientia subtraxerunt: ⁊ cum predicto Bauaro se pro
imperatore gerente/ ⁊ Petro de coruaria predicto/ Petri
cathedrā viuente predicto papa Joanne legitimo vsur-
pante schisma fecerūt. ¶ Ad quod respōdeo q̄ quidam
de predictis schismaticis affectati carnaliter/ q: nō erant
pedibus loti: q: fm Aug. pedes anime affectus sunt. Jo.
xiij. Quidā mundi concupiscentia ⁊ lucris illecti. xj. q. iij.
quatuor. Quidā indignati/ ⁊ ad iram prouocati. xj. q. iij.
illa. ⁊. c. ira. ⁊. c. cum apud. Quidam timore seruili pculsi.
xxiij. q. vj. §. ex his. Quidā crassa ⁊ supina ignorātia occe-
cati ⁊ errones. ex de de. excō. aplice. Quidā cauteriata cō-
scientia oppilati: dicētes se esse simplices: quum sint astu-
tia diabolica repleti. xxiij. dis. in noīe patris. Quidam sin
teresina cōscientia infatuati. ex de simo. per tuas. ij. Qui-
dam (qđ scelestius est) fide corrupti: ter ab ipsius dñi pa-
pe Joan. obedientia recesserūt: paruipendentes senten-
tias ei⁹: ⁊ dictis Petro ⁊ Bauaro adherentes: ligati eñ
amplius ligari nō formidant. xj. q. iij. excellentissim⁹. xij.
q. ij. de viro. vt qui in sordibus est/ sordescat adhuc. Apoc.
vlti. xlvij. dist. quantūlibet. Peccatores eñ quum in pro-
fundū malorū venerint: cōtemnūt: ex de iudi. cum non ab
homine. §. fi. sequent miseri tales patrem eorū sathan di-
uidentem empyreā hierarchiam: cum quo nisi redierint/
ad inferna descendent: qđ absit. de peni. dist. ij. si eñ. ad fi.
¶ B Sed nos cum sponso ecclesie dei vicario quicūq;
fuerit bonus vel malus/ immobiliter maneam⁹: quia in
eius sede christus sedet: ⁊ ei⁹ vicarius loco eius. ex de trāsl
la. quanto. Qui superiorem iudicat/ necesse est vt ab eo
se diuidat: primo mente/ deinde corpore: oēm eñ diuisio-
nem precedit cordis ⁊ oris iudicium. Mater aūt iudicij
priuati superbia est. Unde ⁊ fm Climacū doctorem gre-
cum: Judicare est irreuerens rapina dei dignitatis. Pre-
terea dicit dñs Luc. vj. Nolite iudicare. ¶ C Cōpatia-
mur ergo schismaticis: sed nō sequamur eos: nec supio-
res deseramus: maxime supremū papā scz iudicando/ nec
ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xj. distin.
nunc aūt. nec bestia montem tangā. Exo. xix. Nō mittam
manū in christū dñi: nec precidam per schisma oram chla
mydis potestatis eius. chlamys eñ potestas intelligitur.
scissio schisma. ij. q. vij. §. his ita respondet. sub. §. de his.
vbi ponitur historia libri Regum. j. xxiiij. de hoc etiam. j.
q. j. sacramenta. Nec cum Oza robusto. i. superbo arce in-
dinate. i. prelato criminoso/ manus apponā ad erigendū
idest corrigendum: ne a deo pcutiar. ij. Reg. vj. pre. §. his
ita. Nō reprehendā seniorem meū/ primū patrem senum
omniū. j. ad Tim. v. ij. q. vij. paulus. Nō detegā cū Cham
infrunito ⁊ effronti verenda patris mei: sed cum filijs pu
dorans cooperiā eū: ne videam verecundiā eius: ⁊ nudū
eum operiam ne maledicar. Gen. ix. xcvj. di. in scripturis.
Non persequar patrem meū cum Absalon: ne tribus sa-
gittis inobedientie/ ingratitudinis ⁊ infidelitatis Joab
qui interpretatur inimicus. i. diaboli inimici hois. Mat.
xiij. confodiar. ij. Regū. xviij. Non ero inobediens patri
Heli: qui interpretat deus meus. i. pape: qui stat loco dei.
ex de transla. inter. ⁊. c. quanto. ne bello intercam. i. in ani-
ma peream in hac vita que est militia super terram. Job
vij. de peni. dist. ij. si eñ. historia. j. Reg. iiij. ex de simo, licet

heli.xlvj.di.§.necesse. Nō ero de gnatione maledicenti pa pe ⁊ matri ecclesie. Prouerb.xxx.ne morte moriar morte sempiterna. Leui.xx. Nō ero cōtumax imperio patris pa pe ⁊ matris ecclesie:ne lapidib⁹ obruar populi demonio rum.Deut.xxj. Nō murmurabo ɔtra Moysen qui tenuit typum pape regentis vniuersalem ecclesiā.de pe.disti.iij. inter hec.sicut ipse rexit israel.q: murmur cōtra papā ma xime cōtra deum est:cuius ipse vicarius est.ad hoc Exo. xvj. Nec inquā murmurabo cōtra Moysen.i.papā: ꝙ ꝗ ducat ethiopissā.i.deū offendat:ne lepra mortali suffun dar. Num.xij.xxxiij.q.ij.hoc ipsum.ij.q.vij.§.de his. versi. his ita.l.di.§.ecōtra. Nolo absorberi a terra cū Datan et Abiron schismaticis. Num.xvj.j.q.j.siquis inquit.vij.q.j. deniq̄.ex̄ de elec.licet. Nolo separari ab area vsq̄ ad vlti mū ventilabrū:ne a coruis deuorer.ij.q.j.multi.ij.q.vij.nō ois. Nō exeat piscis de Petri sagena vsq̄ ad litus. Mat. xiij.xxvj.q.vij.c.j. Nō transmigramus in montē Gelboe: vbi nō est ros deuotionis:nec pluuia cōpunctionis ⁊ plo rationis.i.extra ecclesiā.ij.Reg.j.sicut passer impudicus. ps̄.x. Nō mutemus fidem in idolum: q: idolū nihil est.j. Cor.x. Nō simus corui extra arcam manentes: sed colū ba/ad eam reuertentes. Gen.viij.ex̄ de sacra vnc.c.j.§.pe nul. Simus in petri nauicula vsq̄ ad portum:nō nocebit nobis Judas ꝓditor ibi nauigans/si nō fuerim⁹ ei simi les.xxiij.q.j.nō turbat.j.q.iiij.homini. Nō separemur ab ouili quod est vnū.Jo.x.ex̄ de bap.licet.ne sicut ouis erra bunda peream⁹.ps̄.cxviij. ⁊ lupoꝝ esca fiamus. Moria mur in nidulo nostro. Job.xxix. ⁊ cum turture ibi pullos nostros reponam⁹.ps̄.lxxxiij.cū lectulo nostro in infirmi tate nostra eamus in domū nostrā/ecclesiā nostrā. Mat. ix. Non calefiet pullus nisi sub alis galline. Matth.xxiij. Nō resuscitatur lazarus a mortuis/peccatoribus a peccatis/que mortuum hoiem faciunt: a vita gratie.de pe.dist.j.§. hoc idē.ibi.resuscitatus:nisi in bethania ecclesia domo obe dientie. Jo.xj. Nec extra eam vere ⁊ ad salutem Martha ministrat:nec Maria cōtemplat̄. Luc.x. Arrius/Sabel lius/Donatus/ ⁊ Macedo : et ceteri heretici de quibus xxiiij.q.iij.quidam.ecclesiā diuidunt: Petrus vnit.xxiiij. q.j.loquitur. Non cōmunico Grecie:q: acephala est.xciij. dist.nulla. Nō Armenie: q: schismatica:quinpotius here tica est. Non orientalibus q: occidit eis sol.xxiiij.q.j.qm̄. Nō Guelfis ⁊ Gebellinis italicis:q: eis sol i occasu ē est.

℄ D Ecclesia nō habet partem. Ecclesia nō recipit di uisionem.pre.c.loquit̄. Vestita est ecclesia auro.ps̄.xliij. Eructauit. Percutitur:sed dilatat̄.xj.q.j.futuram. in pn. Frangi nō potest nec rumpi. Igne tribulationis purga tur.de pe.dist.ij.si em̄ inquit.vltra tres colū.ver.sedet.ps̄. xvj. Igne me examinasti. Num.xxx . Omne quod potest transire per flammā:igne purgabit̄.j.Cor.iij. Vn̄ Greg. Quisquis appetit plene vitia euitare:studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare : vt tanto post mūdior adinuicem veniat/ quanto nunc eius rubiginem ignis tribulatiōis purgat.℄ E Impiū est ⁊ infidele dicere/ pars ecclesie:sicut dicunt Guelfi:qui se dicūt de parte ec clesie. Donatus ⁊ Arrius ⁊ ceteri heretici partem faciūt. xxiij.q.vj.vides. Nam vnica sponsa christi.diuisionē vni tas nō capit.xxiiij.q.j.loquitur.⁊.c.sch:sma. Unde qui de parte est/de ecclesia que vna est ⁊ totum/ nō est. In arti culum fidei orthodoxe impingit/scꝫ ⁊ vnā sanctā catho licam ecclesiā/ qui eam partialem facit. Quō potest cor pus christi qd̄ est ecclesia/diuidi:xxiij.q.iij. pro membris. ⁊.q.v.de liguribus. Nec caput a corpore abscindēdū est. ex̄ de prescrip.cum nō liceat. nec membrū de corpore: alīs exanime fieret: ⁊ vita nō viueret.xxiij.q.vij.quēadmodū. in prin. ℄ Qui diuisit ecclesiā triumphantem/ille idem draco diuidit ⁊ militantem. Apoc.xij.ibi. Et ecce draco q̄ vocatur diabolus ⁊ sathanas qui seducat vniuersum or bem.vt.e.c.dicit̄.ibi.Et cauda eius trahebat terciā partē stellarū celi.i.angeloꝝ.de quib⁹ etiā dicitur Job. xxxviij. Quis dimisit lapidem quum me laudarent simul astra

Ecclia diuisionis ē expers.

matutina? Ut vnū christi ouile. Jo.x.disperdat: ⁊ oues a pastore discedant: ⁊ ipse draco eas diuisas deuoret.j. Pe. v.circuit/querens quem deuoret. Esa.lvj. Omnes bestie agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. specu latores eius ceci oēs. Intueamur ergo oculo fidei vnam ecclesiā sedem eius/dignitatem eius/que nō peccat. pec care potest qui stat in ea:q: homo est.de pe.dist.ij.si enim. sed nō papa priuatur ea.vt in prin.istius operis late dixi. viij.ar. ℄ F Cōpatiamur ecclesie tribulate : sed adhe reamus ei supra firmā petram christū solidate ⁊ funda te. Matth.xvj.xix.di.ita.⁊ ex̄ de elec.fundamēta. in prin. lib.vj. Pro ea rogauit sponsus vt nō deficeret fides eius. xxj.dis.§.j.in fi.exaudita est oratio filij:q: semꝑ pater eum exaudit. Joan.xj.vbi Chryso.sup verbo illo: Pater grās ago qm̄ audisti me. hoc est nihil mei contrariū ad te. Ut autem ostendat quoniā nō indiget oratione : subiungit. Ego aūt sciebam ꝙ semꝑ me audis.q.d. ad hoc ꝙ fiat vo luntas mea/nō indigeo orone:ad hoc ꝙ tibi suadeā:vna est em̄ volūtas nostra. Itē Hilarius.iij.de trini. Nō igit̄ prece eguit:nobis orauit:ne filius ignoraret̄.sed propter populū qui circūstat/dixi:vt credant q: tu me misisti:quū em̄ non proficeret sibi deprecationis sermo: ad profectū tamen nostre fidei loquebat̄: nō ergo inops auxilij est: sꝫ sumus inopes doctrine. Titubare potest ecclesia:tempe statibus allidi.xxiij.dist.in noie.sed salua noie sponsi per manebit. Digne peurit̄:q: plurimū extra amplexus spon si graditur. Denigrata est eius facies sicut nigredo olle. Thre.vlti. Facies cōbuste vultus eius. Esa.xiij. q: nō re spicit ⁊ sequitur sponsum candidū ⁊ rubicundū. Can̄.v. Inclinata est deorsum ad terrena: ⁊ ideo non potest sur sum respicere graui infirmitate gibbosa.xlix.di.hinc etem̄ Lu.xiij.ibi.Basilius. Brutoꝝ siquidem caput humi defi xum est:terram cernit: caput hois erectū est in celū.oculi superna cōspiciunt. Conuenit em̄ eum querere superna: transcendere terrena intuitu.facit pre.c.hinc etem̄. versi. gibbosus. Gibbosus vo' est quem terrene solicitudinis pōdus deprimit/ne vnq̄ ad supna respiciat : sed solum in his q̄ in infimis calcant̄ intendit ⁊c. Post amatores suos vadit. Osee.ij.q: vnū sepe sponsū legitimū derelinquit. Quinq̄ viros concupiscit. Joan.iiij. q: peculeos sensus carnaliter nutrit. Si legitimū virū vocaret: impudicos sensus/intellectus ⁊ ratio superaret nimis. Terrenū re gnum querit:sed regnū sponsi sui non est de hoc mundo. Jo.xviij.qd̄.s̄.xxxvij.ar.§.ad illa.ver.ij. diligēter exposui. Eleuauit se: ⁊ indurauit se:humiliauit se. Lu.xiiij.⁊.xviij. sed sponsus eius exinaniuit se: ⁊ exaltauit se. Phil.ij. In magnis ⁊ mirabilib⁹ sup se ambulat.ps̄.cxxx.sed sponsus eius se humiliat ⁊ administrat. Luc.xxij. Mat.xx. Nimis gladio vtitur temporali.sed dicat spōsus vicario suo/mit te gladium in vaginā. Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.hic.s̄.xxxvij. ⁊.xiij.ar.exposui.ij.q.vij.§.his ita respondet̄ miracula ⁊c. Multas pecunias habet ⁊ cōgregat.xij.q.vij.aurū. sed sponsus in pandochio nascit̄. Lu.ij. Pannis semicinctijs vtitur ⁊ induit̄ vt ibi : ⁊ spōsus nō habet vbi caput recli net. Mat.viij. Luc.ix.nisi in cruce. Jo.xix. ⁊ mendicus est ⁊ famet. Mat.iiij. ⁊ egenus factus est.ij.ad Cor.viij. ⁊ si tit. Jo.xix. ⁊ in alieno sepulcro quiescit. Matth.xxvij.ibi. Et posuit illud in monumento suo nouo.vbi Aug. Ideo aūt saluator in aliena sepultura ponitur:q: pro alioꝝ mo riebatur salute.vt quid ergo propria sepultura egebat: q̄ in se mortem propriā nō habebat? Beo.viij. In zona non portat neq̄ pecuniā neq̄ perā. Mar.x. Lu.x. Non hab3 vnde soluat tributū: sed Petrū mittit ad mare vt de ore piscis tollat staterem. Matthei. xvij. xxiiij.q.j.est aliud. ℄ G Sed quātūcūq̄ ruge ⁊ macule appareant in mē bris sponse:nunq̄ tamen ab ea sponsus separabit̄:q: in fi de perpetua desponsauit eam. Osee.ij.xxvj.dist.c.ij. Sed q̄uis filij sint rugosi ⁊ maculosi plurimi: ipsa tamen in se est sine macula ⁊ ruga. Ephe.v.xxxiij.q.iij.recurrat.quia sponsus ei⁹ in sancto habitat.ps̄.xxvj.quicūq̄ sit ille ideo

suũ hꝫ in orbe terrarũ partẽ aliquam tenẽs: aut obscuris
atq̧ occultis cõuẽticulis curiositatẽ hoĩm decipit: quo pti
net qḋ ait. Si q̇s vobis dixerit/ecce hic est chꝛist⁹ aut illic/
qḋ signat terraꝝ partes aut ꝓuinciaꝝ: aut in penetralib⁹:
aut in deserto: qḋ significat obscura et occulta cõuẽticula
hereticoꝝ. Hec Aug. Terra schismaticoꝝ in eoꝝ operibus
schismaticis maledicta nõ triticũ generat: sed lolium ʒiʒa
niaq̧ ꝓducit: que inimic⁹ homo .i. diabolus q̇ hoĩem decepit
cit pr eoꝝ seminauit in eis. Mat. xiij. vbi Aug. de q̃stionis
bus euãgelij ait. Verũtamẽ qm̃ agrũ ipm nõ ecclesiã: sed
hũc mũdũ dñs interpꝛetat⁹ est: bñ intelligunť in ʒiʒaniis
heretici: q̇ in hoc mũdo ꝑmiscẽtur bonis: vt illi q̇ in eadẽ
fide mali sunt palea poti⁹ q̃ ʒiʒania deputentur: q: palea
etiã fundamẽtũ hꝫ cũ frumẽto radicẽq̧ cõem. Schismatis
ci aũt videnť spicis coꝛruptis etiã similioꝛes vel paleis ari
starũ fractis vel scissis: ⁊ de segete abiectis: nõ tñ ꝯsequẽs
est vt ois hereticus vel schismaticus ab ecclesia coꝛporali
ter separeť: multos eñ poꝛtat ecclesia: q: nõ ita defendũt
falsitatẽ sentẽtie sue: vt intẽrã multitudinẽ faciãt: q si fece
rint tũc pellunť. hec Aug. ¶ Isti schismatici sunt vasa ire
in cõtumeliã dei ⁊ ecclesie .ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. quisq̧.
Nõ aurea/in charitatis vnitate. Neq̧ argẽtea/in ecclesie
soliditate ⁊ sonoꝛitate: sꝫ testea ⁊ fictilia ⁊ fragilia/in eoꝝ
leuitate et mutabilitate eterno incẽdio cõburẽda. xxiiij. q.
j. qm̃. ¶ In schismaticis nõ est ecclesia vera. nã ipsi in par
te sunt: ⁊ partẽ sibi fecerunt. sicut Donat⁹/Arrius/Sabel
lius: ⁊ ceteri heretici ⁊ schismatici. xxiij. q. v. relegẽtes. ibi:
vt suã diuisionẽ .i. schisma catholicam esse credentes eccle
siã ⁊c. ⁊. q. vj. vides. ibi: in partes Donati. ⁊. q. iij. pro mem
bꝛis. ibi: q: seruiẽtes principib⁹ nr̃is aduersus ecclesiã ca/
tholicã .i. aduersus coꝛp⁹ chꝛisti armamini. ⁊. q. v. c. j. in pn.
ibi: clericos ptis donati. ⁊. j. ibi: quasi in aliene ptis suppli
ciis vindicari ⁊c. Ecclesia aũt est in toto: ⁊ iõ dicit catholi/
ca .i. vniuersalis. vt pal. c. ⁊. xxiiij. q. j. schisma. Qui cum ea
nõ colligit/spargit ⁊ diuidit: qui cũ ea non est/extra eã est.
Mat. xij. Luc. xj. ⁊. s. ar. xxxviij. hoc est q̇ chꝛisti spõsi eius
nõ est: antichꝛisti est: mediũ nõ est dare. xxxiij. q. j. qm̃. in fi.
¶ Isti schismatici sunt q̇ vadũt de domo vnitatis ecclesie
in domũ schismatis ruinosam. Petrũ cephas deserentes:
qui ait dño interroganti. Nũquid ⁊ vos vultis abire? dñe
ad quẽ ibim⁹? ⁊ q: nõ mutauit hospitiũ celestiũ/cõsoꝛtium
habitationis imutauit. Jo. vj. xxiiij. q. j. q̃ digniꝛ. de cõse.
dist. ij. prima quidẽ. ⁊. c. foꝛte. Vñ ⁊ dicit dñs Luc. x. Nolite
trãsire de domo in domũ. Vñ si pfidus ⁊ schismaticus po
pulus defoꝛmet habitaculũ chꝛisti ⁊ ecclie: vitãda eoꝝ cõ/
munio est. xxiiij. q. j. didicimus. q: schismatici synagoga sa/
thane sunt: ⁊ ibi est sedes ei⁹. Apoc. ij. q: sicut sedes et loc⁹
chꝛisti in pace ⁊ vnitate est. ps̃. lxxv. Fact⁹ est in pace locus
ei⁹. Ita sedes sathane in discoꝛdia ⁊ diuisiõe posita est: q:
pꝛimo diuisit celũ: ⁊ nũc terrã. Vñ et diabolus extermina/
toꝛ vocať. j. ad Coꝛ. x. ibi. Et perierũt ab exterminatoꝛe .i.
diabolo: qui ponit hoies ⁊ angelos extra terminos vnita
tis ecclesie triũphãtis ⁊ militãtis: vnde et ipsi filij Belial
sunt .i. diaboli/q̇ interpꝛetať absq̧ iugo. vñ ⁊ contra tales
Beda supꝛa Mat. Quicũq̧ ab vnitate fidei vel societa/
te Petri apl̃i quomodolibet semetipsos segregãt: tales
nec vinculis pctõꝝ absolui/nec ianuam pñt celestis regni
ingredi. xxiiij. q. j. quicũq̧. Itẽ Augu. Vbi sana fides non
est: nõ põt esse iustitia: q: iust⁹ ex fide viuit. Neq̧ schismati
ci sibi aliq̇d ex illa mercede ꝓmittãt: q: similiter vbi charis
tas nõ est: nõ põt eẽ iustitia: quã si heretici ⁊ schismatici ha
berẽt: nõ dilaniarẽt coꝛp⁹ chꝛisti qḋ est ecclia. xxiiij. q. j. vbi
sana. Itẽ rñdeãt schismatici. Ecclia vna est. xxiiij. q. j. loqui
tur. cũ si que intus ⁊ foꝛis esse nõ põt. xxiiij. q. j. didicimus,
in pꝛin. ⁊. vij. q. j. nouatian⁹. Si eñ apud Petrũ de coꝛua/
ria ꝑ Bauarũ intrusum est. apud dñm papã Joannẽ. xxij.
nõ fuit. Si vo apud dictũ Joãnẽ fuit q̇ clemẽti pape. v. le/
gitima oꝛdinatiõe successit: Petr⁹ de coꝛua. pseudo ponti
fex est: et i ecclia catholica cũ suis fautoꝛib⁹ nõ est: nec eps
cõputari põt q̇ euãgelica ⁊ aplica traditiõe cõtẽpta: nemi/

ni succedẽs/a seipõ oꝛt⁹ est/et a Bauaro intrudẽte. Habe
re nãq̧ aut tenere ecclesiã nullo mõ põt q̇ in ecclia oꝛdina
tus nõ est. sic argumẽtať ⁊ cõcludit Cypꝛian⁹ gl̃iosus mar
tyꝛ. vij. q. j. fact⁹. ⁊. c. nouatian⁹. ⁊. xxiiij. q. j. didicim⁹. Itẽ sic
ut sepe dictũ est. Ecclesia vna est. sꝫ fm Aug. nullo mõ põt
dici ecclia in qua schisma est. Restat igiť vt q: ecclia nõ po
test esse nulla: ea sit quã in aplice sedis ꝑ successiões epoꝝ
radice cõstitutã nulloꝛũ hoĩm malitia/ etiã si nota excludi
nõ possit: sꝫ ꝓ tpis rõne tolerãda iudiceť/nullo mõ valeat
extinguere. Sic arguit Gelasi. ⁊ cõcludit. xxiiij. q. j. puden
da. Itẽ Gelasi. schisma grecũ nomẽ est: scissurã sonat: sed
in vnitate scissura eẽ nõ põt. Nõ igiť vnitati cõicat q̇ schis/
maticis cõicat: ptes sibi fecerũt: ⁊ ab eo qḋ vnũ est/seipõs
segregãtes spm̃ nõ habẽt: q̇b⁹ oib⁹ illud efficiť/vt q: i vni/
tate vnũ nõ sunt: vt q: in pte eẽ voluerũt: vt q: spm̃ nõ ha
bẽt coꝛpis chꝛisti: sacrificiũ quãtũ ad fructũ hr̃e nõ pñt. sic
arguit. xxiiij. q. j. schisma. Itẽ ibidẽ Aug. ⁊ Gelasi. Ois ca/
tholic⁹ secur⁹ eã partẽ detestať/cui vniuersalẽ ecclesiã apo
stolicis sedib⁹ roboꝛatã nõ cõicare cognoscit. Itẽ ibidem.
Nõ ꝓdest schismaticis q ignoꝛãtia rõnis vel simplicitate
sui intellect⁹ ab ecclesie catholice cõione se suspẽdũt: idip/
sum eñ maius est ꝓpter qḋ schismatici sunt: q: nõ eos di/
uersa sentiẽdi iudiciũ: sꝫ q̇dã apud se delata sibi tñ icogni
ta meruẽtes: ⁊ cõtra aplicã sedẽ temere credẽtes/pessima
diuisit opinio. vbi glos. dicit q magis schismatici sunt illi
qui tm̃ ꝑ simplicitatẽ suã separanť ab ecclia: q̃ sint illi qui
ꝓpter subtilitatẽ aliquã errãt: falsa eñ subtilitas istos cõ
pellit in quo nõ cadũt volũtarij: sꝫ inuiti. Illos alios deci
pit ignoꝛãtia volũtaria que nõ excusat. xxxvij. di. nõ ois. cũ
§. pꝛece. Itẽ in pce. c. schisma. cũ due ecclesie eẽ nõ possint:
aut vos (qḋ absit) iudicabitis schismaticos: aut si verã in
aplicis sedib⁹ cõstat eẽ ecclesiã: et illos ab vnitate diuisos
cognoscite. Itẽ ibi vnã q̇ chꝛisti coꝛp⁹ est/cõstat eẽ ecclesiã:
que in duo vel in plura diuidi nõ põt: simul eñ quũ ab eo
discesserit ecclesia: idẽ de ecclia eẽ desistit. Insup rñdeant
mihi si pñt sequẽtes Bauarũ schismaticũ ⁊ Petrũ de coꝛ
uaria pseudo papã/⁊ ab obediẽtia dñi pape Joã. et eccles
sie recedẽtes: ⁊ schisma publicũ faciẽtes: q̇d poterũt rñde
re exẽplis chꝛisti ꝓpheraꝝ/aploꝝ/et alioꝝ scõꝝ ꝓhibẽtiũ
coꝛpoꝛalẽ separationẽ etiã a malis fieri? nã et chꝛist⁹ scele/
ratũ Judã in numero/choꝛo/⁊ vita aploꝝ: ⁊ participatio
ne sui coꝛpis ⁊ sanguinis sustinuit: ne rũperet ecclesie sue
vnitatẽ. vt malos fm Aug. toleremus ne ab eis coꝛpoꝛali
ter recedam⁹. ad hec Mat. xxvj. j. q. j. chꝛist⁹. ij. q. j. nihil. et
c. mini⁹. vij. q. j. §. hoc tũc. xxiij. q. iiij. tu bon⁹. ex de offi. oꝛdi.
si sacerdos. Vñ Aug. sup Jo. Quid igiť voluit dñs nr̃ ie/
sus fratres charissimi admonere ecclesiã suã qñ vnũ ꝑdi/
tũ inter. xij. habere voluit. Mat. x. Luc. vj. ⁊. ix. ⁊ Mar. iij.
nisi vt malos toleram⁹: ne coꝛp⁹ chꝛisti diuidam⁹ .i. schisma
faciam⁹: qḋ fit si malos nõ toleram⁹. xxiij. q. iiij. quid ergo.
Itẽ Aug. Tu bon⁹ tolera malũ. nã ⁊ chꝛist⁹ quũ sciret Ju
dã eẽ furẽ tolerauit: ⁊ ad p̃dicãdũ misit: eiq̧ cũ aliis eucha
ristiã dedit. xxiij. q. iiij. tu bon⁹. ⁊. c. ecce. Ecce iquiũt .s. here
tici. dicit ꝓpheta Esa. lij. ⁊. xlv. di. recedite. ⁊. xxiij. q. iiij. rece
dite. Recedite: exite inde: et immundũ ne tetigeritis: quõ
ergo malos tolerabim⁹ a q̇b⁹ exire ⁊ recedere iubemur: ne
tãgamus immũdũ. Nos illã recessionẽ spũaliter intelligi
mus: illi coꝛpoꝛaliter. ⁊. j. rece. exi. inde: ⁊ inmũ. ne teti. sꝫ
cõtactu coꝛdis nõ coꝛpoꝛis. Quid est eñ tãgere immũdũ
nisi cõsentire in pctis? Quid est aũt exire inde/nisi facere
qḋ ptinet ad coꝛrectionẽ maloꝝ ⁊c. Ita plane sociať quis
malis: si aliq̇d cũ eis cõmittit: aut cõmittẽtib⁹ fauet: si aũt
neutrũ facit: nullo mõ sociať ⁊c. Itẽ ibidẽ Augu. Si quis
a catholica ecclesia fuerit separatus: quãtũlibet laudabi/
liter viuere se existimet: hoc solo scelere q a chꝛistianitate
seiunctus est/nõ habebit vitã: sed ira dei manet super eũ.
Itẽ ibidẽ Augu. A malis semꝑ coꝛde disiũgimini: ad tẽp⁹
caute coꝛpoꝛe copulamini: duobus modis nõ maculat te
malus. si ei nõ cõsentias: et si redarguas. hoc est nõ cõmu
nicare: nõ cõsentire. et infra. Neq̧ ergo consentiẽtes side

malis, vt approbetis: neq; negligētes, vt non arguatis: neq; superbiētes, vt insultāter arguatis. Itē ibidē Aug. c. recedite et exite ⁊c. Displicuit tibi qđ quisq; peccauerit: nō tetigisti immūdū: redarguisti: corripuisti. Et infra. existi inde. clamauit Moyses. ista clamauit Esaias. clamauit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus si dimiserūt populū dei: et se ad gētes alias trāstulerūt. q̄ multa et q̄ vehementer Hieremias increpauit pctōres et sceleratos populi dei: inter eos tñ erat: vnū cū eis tēplū intrabat: easdē sacramēta celebrabat: sed clamādo exibat inde. hoc est exire inde: hoc est immūdū nō tāgere: et voluntate nō cōsentire: et ore nō parcere. ⁊. c. q̄ magnum. Ibidē Aug. ibi. Nō eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerūt ꝓphete eos contra quos tanta dicebāt: nec cōmunionē sacramētoꝝ illius populi relinquebāt: sicut ipse dñs nocētem Iudā vsq; ad condignū exitū eius tolerauit: et eū sacrā cenā cōmunicare cū innocētibus permisit. Mat. xxvi. sicut tolerauerunt apostoli eos. s. pseudo apłos, q̄ p inuidiā q̄ ipsi⁹ diaboli vitiū est, christū annūtiabāt. Phil. v. Itē ibidē Aug. c. quāt⁹. Quātus arrogātie tumor est: quāta humilitatis ⁊ lenitatis obliuio: ⁊ arrogātie quāta iactatio: vt quis se posse facere credat, qđ nec apostolis cōcessit dñs: vt zizaniā a frumento putet se posse discernere. Mat. xiii. Itē ibidē Grego. c. hec autē. Hec aūt vita q̄ inter celū ⁊ infernū sita est, sicut in medio subsistit: ita vtrarūq; partiū ciues recipit cōiter: quos tñ scā ecclia indiscrete suscipit: et postmodū in egressione discernet. Si igitur boni estis q̄diu in hac vita subsistitis: equanimiter tolerate malos. nā quisquis malos nō tolerat: ipse sibi per intolerātiā testis est, q: bonus nō est. Abel esse renuit quē Cayn malitia nō exercet. Non est ergo malis cōicare, cū malis in domo, vel cibo, vel ecclesia, vel locutione, vel arte cōmunionē habere: nisi sint ab ecclesia p excōicationē precisi corporaliter. ii. q. i. multi. Nā duo incorruptū castūq; custodiunt. s. vt nec faciat malum: nec approbet factū. Porro si addat tertiū vt non sit in vindicando piger: sed vel corripiat. pō. cxl. iustus in misericordia ⁊ arguat: vel etiam si eā personā gerit: vel q: est prelatus vel rector: ⁊ ratio conseruāde pacis admittit: vt etiā corā oibus peccātes. xlv. dist. sed illud. arguat: vt ceteri timeant: remoueatur etiā ab aliquo gradu honoris, vel ab ipsa cōmunione sacramētoꝝ. Sed si hec oia cū dilectione corrigēdi, nō cum odio persequēdi faciat: plenissimum officiū nō solū castissime innocētie, sed etiā diligentissime seueritatis impleuit. xxiii. q. iiii. ita plane. vbi Augu. predicta verba ponit.

¶ G Innocentia aūt sm Tullium, est animi puritas ois peccati maculas abhorrēs. Tres autē gradus innocētie ponūtur in preal. c. ita plane. Prim⁹ est malū nō facere. Secūdus facictibus nō cōsentire. Terti⁹ salua pace peccantē corrigere. vt no. lxxxvi. dis. facietis. in glos. nam tres.

¶ H Prohibet etiā christus granū a paleis et semen bonū a zizaniis separari vsq; ad vltimū ventilabrū. Mat. xiii. et est dictū. xxiii. q. iiii. quātus. ii. q. i. multi. xi. q. iii. nolite. In sagena Petri boni pisces cum malis vsq; ad litus perueniūt. Mat. xiii. vbi Grego. Sicut eñ mare seculū: ita seculi finē significat litus maris: in quo. s. fine boni pisces in vasis eliguntur: mali proiiciunt foras: q: et electus quisq; in tabernacula eterna recipit: ⁊ interni regni luce pdita, ad exteriores tenebras reprobi pertrahūtur. Nūc eñ bonos malosq; cōmuniter quasi pmistos pisces fidei ecclesie sagena trahit. Et Hiero. ibi. Dū eñ sagena extrahet ad litus: tūc veri secernēdoꝝ piscium iudiciū demōstrabitur. Insup decē virgines fatue ⁊ prudētes simul lāpades acceperūt: simul surrexerunt: sed carentes oleo charitatis vel letitie spūalis celestē ianuā non intrarūt. Mat. xxv. xxxii. q. v. si paulus. et. ii. ad Timo. ii. In domo patrisfamilias simul sunt vasa aurea et argētea in honorē: et fictilia et lignea in cōtumeliā. vt. s. dixi. xxiii. q. iiii. qui sm. xxiii. q. vii. c. i. in fi. ibi. Nōnullos toleramus quos corrigere nō possumus; nec ꝓpter paleā relinquim⁹ areā dñi: neq; propter pisces malos rumpimus retia dñi: neq; propter hedos in fine segregādos deserimus gregē dñi: neq; propter vasa facta in cōtumeliā migramus de domo dñi. Idē. xxiiii. q. i. q̄squis. Simul sunt in arca Noe q̄ est ecclesia. xxiiii. q. i. qm̄. quadrupedia et volatilia, mūda ⁊ immunda. Gen. vi. et in linteo qđ vidit Petrus Act. x. qđ ecclesiā designat: simul erant quadrupedia ⁊ volatilia. Itē Aug. xxiii. q. iiii. quidā. ibi. Qm̄ zizania in ecclesia esse cernimus, non ideo ipsi de ecclesia recedamus. Et infra ibi. Certissima exēpla quibus demonstratū ⁊ pronūtiatū est, malos in ecclesia bonis esse permistos vsq; in finem seculi tēpusq; iudicii futuri malos tolerādos: nihilq; bonis in vnitate ac participatione sacramētorū qui eoꝝ factis non consenserint obfuturos. Itē idem. xxiii. q. iiii. cū quisq;. ibi. Fiat hoc vbi periculū schismatis nullū est. Itē Aug. xxiii. q. iiii. ipa pietas. Conuiuiū dñi est vnitas corporis christi: nō solū in sacramēto altaris, sed etiā in vinculo pacis. Itē Augu. xxiii. q. iiii. nō potest. ibi. Nāq; cōsilia separationis et inania sunt ⁊ perniciosa atq; sacrilega: q: impia et superba sunt: et plus perturbant infirmos bonos, q̄ corrigunt animosos malos. Itē Aug. xxiii. q. iiii. nimiū. in fi. ibi. Nō eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerunt prophete eos cōtra quos tanta dicebāt: nec tñ cōmunionē sacramētorū illius populi relinquebāt. Esa. lii. Nume. xvi. Hiere. xvi. Itē idē xxiii. q. v. ad fidē. ibi. Si autē ꝓpter iniquitatē vestri schismatis illi quidem correptores vestri sunt: vos aūt estis sicut ceteri diuersoꝝ scelerū rei qui penas legibus pendūt: pfecto infelices ⁊ in hoc seculo ⁊ in futuro eritis. Et Aug. ibidē in. c. si vos. Si vos contra ecclesiā christi altaria erexisse, ⁊ a christiana vnitate que toto orbe diffundit sacrilego schismate separatos esse, et a corpore christi que est ecclesia toto orbe diffusa. Et infra. Quātum potestis oppugnādo aduersarios, sancta ⁊ canonica scriptura cōuincit: vos impii atq; sacrilegi estis ⁊c. Itē Pelagi⁹. xxiii. q. v. nō vos. ibi. Malū aūt schisma esse, et per exteras etiā potestates. i. laicas hmōi debere opprimi hoies. Et ifra. Quisquis ergo ab apłicis diuisus est sedib⁹ in schismate eū esse nō dubiū est: et contra vniuersalē ecclesiā altare conat erigere. Et infra. Canon statuat. Et infra. Qui a cōmunione seipm suspēdit: et collectā. i. couēticulū facit: ⁊ altare. i. priuatum modū sacrificandi cōstituit: et noluerit vocāti epo cōsentire: ⁊ noluerit ei acquiescere neq; obedire: et primo et scđo vocāti: hūc oino dānari, nec vnq̄ vel orationē mereri, nec recipere eū posse honorē: si eñ permāserit turbas faciens ⁊ seditiones ecclesie p exterā ptātē. i. secularē tāq̄ seditiosum cōprimi. Itē Pelagi⁹. xxiii. q. v. de ligurib⁹. ibi. Corpus dñi nri iesu christi hoc est sanctā ecclesiā lacerare. Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principali vel iudiciali authoritate cōprimere: q: regule patrū hoc specialiter cōstituerūt: vt si q̄ ecclesiastici officii psona cui subiectus est restiterit: vel alios seorsuz collegerit: aut aliud altare erexerit: aut schisma fecerit: excōicet atq; dānet: q̄ si forte et hoc cōtēpserit: ⁊ pmāserit diuisiones et schismata faciēdo: p ptātes publicas opprimatur. ⁊ in fi. illius. c. ibi. Quū mille alia exēpla ⁊ cōstitutiōes sunt, quib⁹ euidēter agnoscat vt faciētes scissuras in scā ecclia, nō soluz exiliis sed etiā pscriptione rerū ⁊ dura custodia p publicas potestates debeāt coerceri. C. de hereti. manicheos. xxiii. q. i. q̄ cōtra pacē. ex de here. cū sm. li. vi. Itē Pelagi⁹. xxiii. q. v. c. quali. q̄si in fi. ibi. Nec puteris alicui⁹ eē pcti: si hmōi hoies cōprimunt: hoc eñ diuine ⁊ humane leges statuerunt: vt ab ecclie vnitate diuisi, ⁊ ei⁹ pacē iniq̄ssime pturbātes, a secularib⁹ etiā ptātib⁹ cōprimant: nec q̄cq̄ maius, vñ deo sacrificiū possitis offerre: q̄ si id ordinetis: vt ii qui in suā et aliorū pniciē debacchant: cōpetēti debeāt vigore cōpesci. Itē Pelagi⁹. xxiii q. v. relegētes. ibi. Ut suā diuisionem catholicā esse credētes: ecclesiā vos a sua pollutione phiberēt: sic eñ p miam dei etiā nescientib⁹ illis hoc factū est: vt a schismaticoꝝ cōione eruti, catholice quā diligitis seruat

ri vos cōiecisset ecclie. et.i.in fi.ibi. Marie ecclesie acqui-
leiensis inuasor: q ⁊ in schismate maledict⁹: nec honorē epi
poterit retinere nec meritū. Ille archāgelus lucifer ꝓprie
dict⁹ Belial/q: sine iugo obediētie voluit esse: primus cri-
mē apostasie cōmisit. de pe.di.ii.§.ꝙ vero reprobi. cū.c.se.
here litarē infelicē casum in ꝓfundū lac⁹/ ꝓ culpa schisma
tis ⁊ iobediētie suis tumidis sequacib⁹ derelinquēs. Pro
hac ariola inobediētia.lxxxi.di.si q presbyteri. de illa ame-
nitate paradisi et cōtēplatione angelica Adā eiect⁹ est. de
pe.di.ii.§.adā.⁊.c.ꝓcedēs. Saul vita ⁊ regno ꝓuat⁹.i.Re
gū.iiii.xv.⁊ vlti.c. Ophni ⁊ Phinees filii Heli morte con
sumpti in bello.i.Reg.i.et de simo.licet Heli. Moyses et
Aaron terra ꝓmissionis priuati. Exo.xvii.de pe.di.ii.§.op
ponit. Quidā de discipulis iesu carnaliter christi sermonē
intelligētes/retro abierūt: et se diuiserūt. Jo.vi.de ꝯse.di.
ii.prima quidē. Julianus apostata celesti lācea ꝓforatus.
Arrius/Sabellius/Donatus/ Pelagius/et alii corrupti
vertices sectarū ꝓfidarū se a cōione sctē matris ecclie in di-
uinis diuidētes/⁊ schisma facientes/fine detestabili de hac
vita migrauerūt ad mortē eternā.de eorū erroribus. xxiiii.
q.iii.quidā. Grecia fornicaria cū Armenia maiori acepha
la a Petro clauigero ⁊ eius romanis pōtificib⁹ successori
bus recedētes et schismatizātes: fidē/sciētiā/fortitudinē/
et vitā vtrāq ꝑdiderunt ⁊ perdūt.nā in pessimas hereses
post schisma collapsa est.xxiiii.q iii.inter schisma. ⁊ gladio
vltori Arabum Turcorū ⁊ Catbalanorū/qui vocātur de so
cietate/tradita ⁊ exposita. Sed ⁊ vltimo intra sanctam ec
clesiā christiani numero ⁊ noie Guelfi ⁊ Gibellini in Ita
lia vocati/se ab vnitate ecclesie reuera diuidētes: sine cau
sa ⁊ cōtra naturā ⁊ cōtra fidē gladiis ⁊ telis ⁊ aliis diuer-
sis mortis generibus dei ⁊ ecclesie sue vltricibus in corpo
re ⁊ in aia quotidie se cōsumūt: vt in cōdēnationis iudiciū
consurgētes/ ⁊ in igne sempiterno consumpti/nūq tn va
leāt cōsumi. Sed et isti dicāt schismatici mihi qui de mala
societate queruntur/⁊ se diuidūt ab ecclesie corpore: qd ob-
fuit pertinacia ⁊ tumor elati luciferi ⁊ schismatici: ⁊ sequa
ciū stellarū ruentiū cum eodē: humilibus aliis spiritibus
et ideo in gratia cōfirmatis. de pe.di.ii.§.ꝙ vero reprobi.
in fi.in eodē celo empyreo simul manentibus? Quid Cayn
inuidia ⁊ malitia Abel innocēti et sancto germano simul
viuenti? Gen.iiii.in canonica Jude. de pe.dist.i.§.deniq.
xxiiii.q.v.scriptū. Corpus quidē occubuit: qd tandē occum
bere oportebat. Ipse vero corona et merito protomartyris
laureatus.vnde primus sanguis iustus fuit qui fuit spar-
sus. Mat.xxiii. Quid nocuit hispiditas ⁊ ferocitas. Gen.
xvi.l.dist.hismael. Hismaelis egyptii ex parte genitricis
Agar serue/Isaac filio libere Sare ⁊ repromissionis secū
cohabitāti. Gen.xvi.q risus interpretat. Gen.xxi.gauden
ti: obediēti Gen.xxii.et christū repsentāti: ⁊ paterna here
ditate celestē ꝓfigurāti: patriarchatū obtinēti? Quid Ga
strimargia pilosi Esau venatoris nocuit Jacob secū coha
bitāti: frugali: quieto: simplici ꝑsonā sancti tenēti supplā-
tatoris? Gen.xxv. Quid frōtositas impudētia ⁊ irreuerē-
tia Cham filii Noe circa verenda patris nocuit filiis aliis
duob⁹ pudoratis Sem ⁊ Japhet cū eo habitantib⁹. Gen.
ix.xxvi.di.in scripturis.i.q.iiii.§.itē pctō auiū.ver.itē Chā.
Quid oppressio ⁊ persecutio ⁊ corruptio egyptiorū nocuit
Moysi ⁊ Joseph ⁊ aliis fratrib⁹ suis ptriarchis/filiis Ja
cob: ⁊ multis aliis de ppl'o dei electis? Perierūt illi in ma-
ri rubro. Exo.xiiii. Isti euaserūt.immo puto ꝙ nisi isti filii
isrl' ab egyptiis in tribulationib⁹ exercitati fuissent: ad mō
tē dei nō venissent.ar.bonū.v.q.v.c.ii. Nec de Loth nepo-
te Abraā pretermittēdū est ꝙ Sodomis pudicitiā obser-
uauit: nec tn̄ ab illis hoibus sceleratissimis se segregauit.
Gen.xix.xl.di.quilibet. nec eos iudicauit: ⁊ ꝓpterea hin Eli
mac.archimādritā mōtis synai/cū dn̄s de illo incēdio libe
rauit. Mirū. Adam in paradiso peccat. Loth Sodomis
pudicitiā seruat.vt pall.c.quilibet.et in igne illesus in mōte
incestu filiarū pollut⁹ est. Gen.xix.xliii.di.ꝙ ait.xv.q.i.ine-
briauerūt. Quid offecit ira ⁊ furor ppli isrl' sepe ꝯtra dn̄m

Exēplis ꝓbatur malorū cōsuetu-dinē bonis profuisse.

murmurātis. Exo.xvi.⁊ xvii.i.ad Cor.x. Moysi māsuetis-
simo ⁊ benigno habitāti cū eis? erat em̄ Moyses mitissi-
mus hoim qui habitabāt in terra. Nume.xii. sz nec oēs de
ppl'o vitulū aureū adorauerūt: sz adorātes perierūt. Exo.
xxxii.de pe.dis.ii.§.opponitur.xlv.di.disciplina. Nihil etiā
obfuit acidia ⁊ ignauia ppli israel terrā ꝓmissionis diffidē-
tis intrare/solicitudini Caleph et Josue: q eā cū fidei fer-
uore et ꝑseuerātia intrauerūt. Nume.xiii.lxxvi.di.ieiuniū.
Deniq in domo dn̄i Jesu et choro aplorū/nūquid philar-
gyria Jude loculos cōpilantis. Jo.xii. furtū ⁊ sacrilegiū.
xxiii.q.iiii.qd ergo.ꝓditio.ii.q.i.vnus. Mat.xxvi.⁊ parici
diū.ff.ad.l.pōpe.de pari.l.pena.⁊.C. de his q patrē vel li-
be.occi.l.vnica.multo poti⁹ paricidiū ē: qd in patrē spūa-
lē cōmittit.vt no.de pe.di.i.aut facta.glos.nā talis. Simu
latio ⁊ hypocrisis simulātis se amicū ⁊ cōicātis corp⁹ chri-
sti. Mat.xxvi.xxiii.q.iiii.tu bon⁹. ꝑsumptio ꝑmittētis sibi
lauari pedes a christo. Jo.xiii. xxiiii.q.i.q dignior. Simo-
nia: q: rē sacrā vēdidit.s.christū. Plagiū. q: liberū hoiem
scilz christū vēdidit.de his duob⁹ no.i.q.i.q studet.glos.fi.
Desperatio.q: se laqueo suspēdit. Mat.xxvii.de pe.di.iii.
iudas.ei⁹/ifecit Petrū Jacobū ⁊ Joānē ⁊ ceteros coapo
stolos veros pauperes fideles sacratos ⁊ pios? Absit. Nā
ille sol⁹ ruptis viscerib⁹ ꝓditionē celātib⁹ deformis leti su
spēdiū desperat⁹ subiit.de pe.dist.iii.iudas.c.nihil iude.⁊
c.sceleratior. Mat.xxvii.xxiii.q.v.tu dixisti. Alii i spe resur
rectiōis christi palmas gloriosi martyrii ꝓ fide sui dn̄i tra-
diti a cōdiscipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Chri-
stus cū pctōrib⁹ habitauit: bibit: ⁊ comedit: ⁊ ꝯuersationē
habuit: et ꝓpter hoc ab emulis pharisceis falsis iniustis est
dicebat Luc.xv.q: cū pctōrib⁹ māducaret et biberet. Sed
ipse charitas ⁊ vnitas.i.Jo.iiii. et vnitas q ad vniēdū ve-
nerat nō spargēdū/aut schisma faciēdū. Jo.x.dicebat. Nō
egēt.de pe.di.iii. adhuc instāt.qui sani sunt/medico: sed q
male habēt. Mat.ix.⁊ Luc.v. Sed vere dn̄e ois hō male
hz: ⁊ te medico pio ⁊ cōpatiēte indiget: q: ois hō mendax.
ps̄ cxv.⁊ Roma.iii.⁊ pctōr.de pe.di.ii.si em̄. adhuc Lu.v.
Mat.ix.ii.q.i.multi.⁊ Luc.xv. Vn̄ Bern. O benignitas.
o charitas. Rex celorū amic⁹ efficit publicanorū. Panis an
gelorū reficit in conuiuio pctōrū: ꝙ dulce ferculū panis cō-
pūctionis: ꝙ suaue poculū lachryme deuotiōis. his liben-
ter christus vescit: suauiter delectat: vino inebriat: vt oim
offensionū nostrarū nō recordet amplius. Vn̄ pulchre dr
Mat.xi. Potator vini: publicanorū ⁊ pctōrū amic⁹. Reco-
lite lachrymas Magdalene: ⁊ videbitis hoc verissimum
esse. ¶ Semp ergo diuisio ⁊ schisma vitāda sunt: nec
timēdū est ꝙ alienū pctm̄ alteri nō consentiēti noceat. vn̄
Job.xxxv. Hoi qui similis tui est/nocebit iniqtas tua: ⁊ fi-
liū hois adiuuabit iustitia tua. Hoc verbū exponēs Greg.
xxvii.li.moraliū ait. Humana ipietas ei nocet quē ꝑuertē-
do coinqnat: ⁊ rursus eū adiuuat nostra iustitia quē a pra-
uis actionib⁹ imutat. Nocere em̄ vel adiuuare nesciūt ea
que vel a bono corrūpere/vel a malo ꝑmutare nō pn̄t.i.q.
iii.hoi. Unde ⁊ Aug. Theodosius quart⁹. Unusquisq ex
suo admisso sorti subiicit: nec alieni criminis successor con
stituit.i.q.iiii.crimē. Aia em̄ q peccauerit/ipa morietur. Eze-
chiel.xviii.causa.i.q.iiii.iā itaq.⁊ de hoc ꝑ totā illā qōnē.⁊
in summa. Itē Grego.in.ii.dialo. Ibi adunari equanimi-
ter portādi sunt mali: vbi inueniunt aliq qui adiuuent bo
ni.vii.q.i.ibi. Itē Aug. Maius malū in separatiōe bono-
rū cōmittim⁹.ꝙ in cōiunctiōe malorū fugiam⁹.vii.q.i.§.hoc
tūc.ver.hinc idē ait. q: separādo nos a malis cōmittimus
schisma: qd malū maximū est.vt dicit ibi glos. que incipit fu
gimus. Nā tolerāti malos nō imputat deus pctā. nō sua:
q: nō fecit.nō aliena: q: nō approbauit. nō negligentiam:
q: nō tacuit.nō superbiā: q: in vnitate ꝑmāsit. in ver.pall.
hinc idē.hinc etiā Aug.in ps̄.liiii. Ecce elōgaui fugiēs: nō
loco/ne rūpatur charitas bonorū: ne perdat exercitiū ma-
lorū: quos deus admiscet vt Judā aplus.quem ꝙuis sciret
esse furē: tn̄ ad predicandū misit: et ei eucharistiam dedit:
docēs in ecclesia tolerare malos; nec obesse bonis malorū

consortia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē. Itē Paul⁹.j.ad Cor.v. Scripsi vobis in epistola: nō cōmisceamini fornicarijs: nō vtiq; fornicarijs huius mūdi/aut raptoribus/aut auaris/aut idolis seruiētibus: alioqn debueratis de hoc mundo exisse.q.d.Aug. Nō em̄ pn̄t hoies in hoc mūdo nisi cū talibus viuere. vn̄ cōsequēter adiūgit aplˢ. Nūc autē scripsi vobis non cōmisceri fornicarijs: si qs aūt frater noiaꝫ fornicator aut auarus ⁊c.q.d.qn̄ ꝓ istis pctis excōicat⁹ est: tunc est vitandus. hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶ Articulus.lxvj.

Copia satis late con-

tra schismaticos sum locutus: q̄ maxime tēpore dn̄i pape Jo.xxij.in qd̄ perueni tēpus/dānabiliter inundarūt: nūc cū aliquo epilogo superior ad vnā sanctā matrē ecclesiā/cui⁹ caput legitimū dictus dn̄s Joānes summus pōtifex exitit/addēdo multa vtilia ⁊ necessaria/redeamus. Et sub istius ecclesie vnice ⁊ predicti ei⁹ capitis firmi obediētia maneamus: et ibi simus vbi ecclesiā cōiter esse scimus. xxiiij. q.j. schisma. ibi: ois catholic⁹ ⁊c. Job. In nr̄o nidulo moriamur. Job xix. Nō eamus de domo in domū. Luc.x.xxiiij.q.j. que dignior.nō trāsmigremus vt passeres impudici in mōtē.ps.x. Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra aplm̄ Ephe.iiij.j.Reg.xix.⁊.xxvj.ij.Reg.j. Reuerētiā facit Dauid sacre vnctioni etsi peccet inūctus.j.q.j.sacramēta. Sacramēta nō peccāt/etsi eoꝵ collatores facinorosos esse ꝯtingat. vt plene in prima parte isti⁹ operis dictum est in.viij.⁊.ix. art. vnde scelerati ministri virtute diuina ea cōferūt: ⁊ nō sua: et ideo virtutē suā nō perdūt collata ꝑ malos: q: christus cui⁹ potētia cōferūtur/summe bon⁹ est. ps̄.cxviij. qm̄ bon⁹ es tu.q: de⁹ est q̄ solus est bon⁹. Mat.xix. Luc.xviij. Et nisi hoc esset/semper in dubio sacramēta reciperem⁹ et sine fide/nesciētes q̄ sunt boni vel mali taliū collatores: ⁊ sic ecclesia vacillaret.cōtra illud. xxiiij.q.j.hec est.⁊.c.aperte.quod hereticum est adstruere et sentire. ¶ A

Ttendēdū est insuꝑ isto toto tpe. Mat.xvj. Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quorūdā pseudo ꝓpheraꝝ: qd̄ est heresis: dictiū ecclesiā meretricē.j.vere de meretrice impia conscientia ⁊ malignāte.ps̄.xxv.odiui ecclesiam malignātiū.ecclesia. Tales adulterij ⁊ spurcitiei filij sunt exorti. Ecclesia em̄ catholica in sex in suis sanctis nō meretrix: sed sancta est/nō habēs maculā heresis. Ephes.v. nec rugā schismatis: nec aliqd̄ hmōi pcti mortalis.xxj.dist.cūjus. de pe.di.j.ecclia.vbi de hoc. Colūba insellica/⁊ innocens/⁊ immaculata. Inimicis parcit ⁊ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij.nō ois. Cañ.v. Tota pulchra ⁊ decora virtutib⁹ ⁊ exēplis. Cañ.iiij. Vestita byssino candido ⁊ splēdēti. Apoc.xix. id est operib⁹ iustitie. Splēdēti propter honestatē cōuersationis. ⁊ Candido. ꝓpter puritatē intentionis. Turtur pudica. Cañ.ij. Castā generationē facit cū claritate. Sap.iiij. Vna vnius.xvj.dist.acutius.vij.q.j.sicut. Regina auro vestita sapiētie et amoris. Adstitit regina ps̄.xliiij. Hortus cōclusus virtutib⁹ ꝓpositis cōtinuatis impforabilis. Cañ.iiij.xxiiij.q.j.loquit. Fons signatus. de quo aqua sapiētie salutaris bibit. Eccli.xv. Unde et vocat fons aque viue spōsus eius. Hiere.ij. Signatus: quasi de alio nō fit bibēdū: nec aliter q̄ ecclia itelligit scripturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. heresis. Perfecta christi. Cañ.vj.xxiiij.q.j.loquit.q: spōsa illi⁹ q̄ opus impfectionis nō nouit.ex de bap.maiores.§.sꝫ adhuc.de pe.dist.iij.sunt plures. Joā.viij.quare electa christi. Cañ.vj.q: reprobata synagoga electa est ecclia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaq;: ibi.illud qd̄ ꝑ ꝓphetā Osee pdixerat. In pctis vr̄is dimisi matrē vestrā. Tricliniū christi. Jo.ij. in quo colitur trinitas: ⁊ christ⁹ architriclin⁹.q: in christo triplex substātia/carnis/aie/⁊ diuinitatis.xxij.di.q̄ eps.sponsus ei⁹. Tabernaculū sanctificatū altissimi.ps̄.xlv.sanctificauit tabernaculum suū ⁊c. Et Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus. Sedes ei⁹.ps̄.xlvj. Sedēs sup sedē sanctā suā. Cubile ei⁹. Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū sunt in cubili: q: nō nisi pueri vere sunt in ecclia.j.Pet.ij.ibi: quasi mō geniti ⁊c. et infra. sine dolo. Arca sctificationis.ps̄.cxxxj. tu ⁊ arca sctificationis. Arca in quā cōtinēs virgā districtiōis ⁊ m̄na dulcedinis. Heb.ix.xlv.di.disciplina. Vestimētū ei⁹.ps̄.cxxxij. In orā vestimēti ei⁹.xvj.q.vij.sicut. Vestita iustitia.xliij.dis.sic rector.ibi: vestimēta etenim. Tunica incōsutilis.in se tota vnita. Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.sicut dn̄i. ⁊ habens tunicā nuptialē. Mat.xxij.charitatis ⁊ vnitatis.⁊ oēs domestici ei⁹ vestiti duplicib⁹. Prouer.vlti.fide ⁊ ope.de pe.dist.ij.si em̄.ibi: facēti bonū. Sara princeps.q: sic interpretaꝫ.xxxv. di.ecclie princeps. Libera.ad Gal.iiij.nō subiecta pctō: q: qui facit pctm̄/seru⁹ est pcti. Jo.viij. Roma.vj.⁊.j.Pet.ij. et filijs ei⁹ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat. Hec figura pbaꝫ.xxiij.q.iiij.qn̄.⁊.c.si ecclesia. Rachel pulchra/in cōtēplatiua. Lia lippa/in actiua.q: turbatur erga plurima cū Martha. Luc.x. ex de renū.§.ne putes. ex de regu.licet.§.si. Chananea/cōmutata de synagoga i ecclesiā ⁊ zelās christum spōsum.xxxv.q.j.§.hac itaq;.humilis/patiēs/et cōfessa. Mat.xv. Samaritana/ecclia ex gētib⁹. scḋm Augu.credula/⁊ custodiēs.q: Samaritana custos interpretaꝫ.se ⁊ suos. Jo.iiij. q: vigilat supra gregē. Luc.ij. xliij.di.ephesijs. et gratie sitibūda/clamans assidue/sitio. Jo.xix. Bersabee pute⁹ alt⁹ ꝑ cognitionē clare fidei.xxiiij. q.j.nō turbaꝫ.in si.a Dauid christo vultu desiderabili sanctificata.xxx.q.j.§.sꝫ obijcit.ij.Regū.xij.q: christ⁹ tradidit se: vt eccliaꝫ suā sctificaret. Ephe.v. Mulier sanguinislua ꝑ tactū fimbrie christi curata. Mat.ix. Luc.viij. Mar.v. ecclia ex gētib⁹/pctis sanguinea: q: sanguis sanguinē tetigit. scḋm Osee.iiij. Et illud. Qui nō ex sanguinib⁹. Jo.j. per passionē christi/q̄ est fimbria vestimēti eius/curata. Syon speculās/ecclia firma sicut mōs syon.ps̄.cxxiiij.que adhuc in enigmate speculaꝫ.j.ad Cor.xiij. Hierlm. Apoc.xxj. ps̄. cxix. Hierlm q̄ edificaꝫ vt ciuitas. Pacificata.q: sic interpretaꝫ Hierlm: q: per mortē christi recōciliatio ⁊ pax facta est. Colos.ij. Ephes.ij. Linteū ostēsum Petro. Act.x. ecclia in qua sunt volatilia cōtēplātia/boni: ⁊ quadrupedia serpētia/mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē/dom⁹ panis viui. Jo.vj. et in qua cōsecraꝫ panis viuus.de cōse.dist.ij.oia. Bethania/q: sponso obediēs: ⁊ q: extra eā deo non obediꝫ.lxxxj. di.si qui.ar.xxiiij.q.j.ver.sana. Cenaculum grande. Mar.xiiij.q: in ecclesia cena dn̄ica manducaꝫ.j.ad Cor.xj. xxiiij. q.j.q: ex sola. Grande/charitate. Bern. Qui hꝫ charitatē/magnus est.⁊ cor Pauli ad Corinthios dilatatū est.ij. ad Cor.vj. Stratū/humilitate.iij.Reg.iiij. Pauimētum domus texit Salomon auro.⁊ ps̄.cxviij. Adhesit pauimēto aia mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur. ꝑ ealle.c.q: nec christi corpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j. schisma. Nec aia a pctō laudaꝫ.xxiiij.q.j.quicūq;. Nec vera pax daꝫ aut relinquitur: q: extra ecclesiā vera pax non est. xxiiij.q.j.q̄ cōtra. Nec fons sacramētalis cū effectu bn̄dicitur.j.q.j.maledicā. Nec Joan.gratia supra pectus iesu recūbit: quia gratia spūssancti extra ecclesiā nō datur. xxiiij. q.j.§.si aūt. Nec sermo christi proficit: q: margarita verba dei/porcis non pronūciatur. Nec panis filioꝝ dei datur canibus.xj.q.iij.nolite. Mat.xv. Nec vera dilectio est: q: extra ecclesiā amor spūssancti nō est.p ꝯal.§.si aūt. Nec lactucarū agrestiū comestio.j.pctōꝝ vera cōtritio.pal.c.quicūq;. Nec panū azymoꝝ puritatis ⁊ sinceritatis cibatio.j.ad Cor.v. Nec vera discipuloꝝ vnio. Nec paracleti ꝓmissio/nec receptio. Act.ij.⁊ pal.§.si aūt. Predicta in cenaculo celebrata sunt. Jo.xiij.⁊ aliq ex eis i die cene siūt. Ista est ecclesia ista federis arca de qua.s.dixi/cōtinens tabulas legis: q: ad literā extra ecclesiā hodie maxie vera sciētia nō est: nec dei cognitio.xxiiij.q.j.q̄cūq;. Hester decora nimis. Hester j.abscondita/a conturbatione hoim.ps̄.xxx. que sponsum Asuerū beatū christū flectit ad miam quā pplo suo impetrat. Hester pen.⁊ vlti.c.⁊ de pe.dist.j.sicut. Prudētissima Abigail. Abigail patris mei deitas interpretaꝫ: q: pater

ecclesie deus est. in canti. Moysi. Nūquid nō ipse est pa-
ter tuus? que David flexit ad miam contra Nabal. Nabal
interpretaꝛ scādalū/vel scādalizās: insipiēs vel insipiētia:
virū stultū/virū Belial iratū. i. Reg. xxv. David autē ma-
nu fortis christū fortē designat. Nabal pctōrē: q: ois pctōr
stultus/ et filius Belial diaboli/absq; iugo alios scādali-
zās. Aug. Mali scādalo sunt ecclesie. De scādalizātib⁹. ex
de no. ope. nū. c. ij. Petri navicula. Luc. v. xxiiij. q. i. nō tur-
baꝛ. i. q. i. mare. i. in cuius fide mare trāsimus huius seculi.
Heb. x. firma in spe: clavis ꝛ ligno crucis dñice: titubans ꝛ
turbata ꝑpter Judā ꝓditorē designantē malos. xxiiij. q. i.
quodcūq;. in fi. ꝛ ꝑsidiā que in ea navigat. vt pal. c. nō tur-
baꝛ. et. i. q. iiij. turbaꝛ navicula. Et Mat. xiiij. vbi Aug. de
verbis dñi. In vno aūt aplō. i. Petro i ordine aploꝝ pmo
et precipuo/in quo figurabaꝛ eccłia/vtrūq; gen⁹ significā-
dū fuit. i. firmi in hoc q; sup aquas ambulavit: ꝛ infirmi in
hoc q; dubitavit. nā ꝛ vnicuiq; sua cupiditas tēpestas est.
Amas deū? ambulas supra mare: sub pedib⁹ tuis est secu-
li tumor. Amas seculū? absorbet te: s; quū fluctuat cupidi-
tate cor tuū: vt vincas cupiditatē tuā/invoca christi divini-
tatē. hec etiā scripsi. s. lv. ar. ver. itē Aug. Titubat etiā hec
navicula ꝑpter vētū tētationū eorū qui in ea navigāt. nā
vnaquequ; tētatio vētus validus est. ꝫm Grego. Sagena
petri malos ꝛ bonos pisces habens. Mat. xiij. xxiij. q. vij.
c. i. in fi. Area eius triturās granū ꝛ paleas. pal. c. i. de ꝯse.
di. iiij. est vnitas. ij. q. i. multi. Messis ei⁹ habēs triticum ꝛ
zizania. Mat. xiij. xi. q. iij. nolite. Ovile eius. Joā. x. ex de
bap. licet. habēs oves fetātes/bonos fructum faciētes: et
steriles/malos fructu carētes: ꝛ in ignē mittēdos sicut ar-
bor sine fructu. Mat. vij. ex de deci. quis. et Luce. xiij. vbi
loquiꝛ de ficulnea fructū non faciente. ibi: succide illā. vbi
Greg. Cū magno timore audiendū est qđ diciꝛ/succide il-
lā: vt quid terrā occupat? vnusquisq; eñ iuxta modū suū
sc; inquantū locū vite presentis tenet/si fructū boni opis
nō exhibet: velut infructuosa arbor terrā occupat: quia in
eo loco in quo ipe est/alijs operandi occasionē negat. Ha-
bet etiam hoc ovile agnos puros bonos/ et hedos pecu-
leos malos ꝛ olidos. glos. super Mat. xxv. in ver. hedos.
Sed vnū ovile ꝛ vnus pastor. vt pal. c. licet. Domus eius
habēs vasa aurea ꝛ fictilia. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. q ꝫm.
charitate fervētes ꝛ amore carētes/vel nō ꝑseverātes: vt
vas fictile fragile. Cella vinaria. Cañ. ij. habēs vinū defe-
catū electoꝝ cōpūctionis. ps. lix. Potasti nos vino cōpun-
ctionis ꝛ devotiōis. Jo. ij. et acetū impioꝝ odij et invidie:
de quo dant dño bibere. Jo. xix. Cathedra ei⁹. Mat. xxiij.
xl. di. multi. i. q. i. nō quales. Orige. Dilecti christi discipuli
post advētū christi super cathedrā ecclesie q est cathedra
christi. Cathedra inquit iudicās inter leprā ꝛ leprā. Levi.
xiij. xx. di. §. i. de pe. di. i. §. ex his. ex qui fi. sint legi. per vene-
rabilē. §. rōnibus. Scala iacob. Geñ. xxviij. p quā ꝛ in qua
ascēdūt hoies in celū: angelici cōtēplādo: ꝛ descēdūt in ea
ministrādo: q: in ista ecclesia habitat Maria cōtēplando
ad pedes dñi: et Martha sibi ministrādo. Luc. x. ex de re-
nū. nisi. §. ne putes. Arca Noe elevata sup aquas diluuij
tribulatiōis: nec submersa: s; salvās receptos in ea. Geñ.
vij. ꝛ. viij. xlvij. di. quātū licet. xxiiij. q. i. qm. Ista est ergo il-
la sancta ecclesia militās recipiēs bonos et malos: que in
terra sita inter celū ꝛ terrā est. xxiij. q. iiij. hec autē. que etiā
regnum celoꝝ vocaꝛ. Mat. xxv. q: in ea ꝛ per eā imꝰ ad ce-
lū: ꝛ q: christus in ea habitat in sanctis ei⁹. ps. xxi. Tu aūt
in sancto habitas ꝛc. q sunt celi alti virtutū dignitate: mū-
di sanctitate. vñ d: Mat. vi. Pater nr̄ qui es in celis. i. in
sanctis. ꝛ Celi. i. sancti enarrāt gloriā dei. ps. xviij. Unde ꝛ
Aug. de sermone dñi in mōte. Qui es in celis. i. in sanctis
et iustis: nō eñ spatio locoꝝ cōtineꝛ deus: q: celū et terrā
implet. Hiere. xxiij. et excelsior celo est. Job. xij. s; sicut ter-
ra appellatus est peccator: cui dictū est Geñ. iij. Terra es
(als pulvis) et in terrā ibis. sic celū iustus econtrario dici
potest. Recte ergo diciꝛ qui es in celis. i. qui es in sanctis.
Ista est illa sancta ecclesia figurata ꝛ descripta Ezechiel.

Celorum noie sancti intelliguntur.

xvi. Aqua de latere christi manāte lota in sacramento ba-
ptismi. ex de cele. mis. in quadā. Eius sanguine decorata ꝛ
mūdata. ex in clemē. sacrosancte. de sum. trini. Oleo balsa-
mato gratie spūalis in sacramēto cōfirmationis vncta. ex
de sacra vnc. c. vnico. de cōse. dist. v. in primis. v. c. Discolori-
bus. i. varietate virtutū induta. ps. xliiij. Adstitit regina. s.
ecclesia in vestitu deaurato circūdata varietate. xliij. dist.
sit rector. Vñ Exo. xxviij. in veste Aaron erant quatuor co-
lores. s. hyacinthus/purpura/coccinū/ꝛ byssus: in quibus
prudētia/iustitia/fortitudo/et tēperātia designanꝛ: quib⁹
vtilius nihil est in vita hoibus. Sap. viij. Vestita inquam
hyacintho cōtēplationis ꝛ devotiōis: purpura dñice pas-
sionis: coccino dilectionis ꝛ sctificatiōis. Calciata hyacin-
tho. i. exēplis patrū precedētium munitoꝝ gressibus ope-
rū: vt celo potius inhereāt q̄ terrā tangere videanꝛ: quasi
duo calciamenta sunt fideliter agere/ et fortiter tolerare.
Cincta bysso. i. continētie et pudicitie cingulo: quo sensus
exteriores et mot⁹ interiores valeat cohibere. ¶ B De
cingulo Paulus Ephe. vi. ibi. State ergo succincti lūbos
vestros in veritate. Et primo cingitur ecclesia zona pelli-
cea: que est carnis mortificatio. hac accincti sunt Helias.
iiij. Reg. i. Baptista. Mat. iij. Luc. iij. Mar. i. vñ Beda.
ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Joānes et He-
lias mortificationis indiciū est. Et ibi Hiero. In zona pel-
licea pauperes mundi mortui signantur. Itē Beda. Zo-
nam pelliceā habebat circa lumbos: quia carnē suam cru-
cifixit cum vitijs et concupiscentijs. Gal. v. Scdo zona iu-
stitie que est exercitiū boni operis. De qua Esa. ix. Erit iu-
stitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudi-
nis: vt primis motibus fortiter resistam⁹. Prouer. vlti. Ac-
cinxit fortitudine lumbos suos. Quarto cingulo humili-
tatis. hoc est linteum quo dñs erat accinctus quū lavit pe-
des discipuloꝝ. Jo. xiij. xxiiij. q. i. q dignior. Induta subti-
libus. i. extenuatione corporis: que optima vestis est con-
tra fervorem estatis. s. libidinis incentiva. Designata est
Geñ. xxxviij. per teristrum qđ assumpsit Thamar/deposi-
tis vestibus viduitatis. Est eñ teristrū vestis mulieris te-
nuissima/visu pervia/ estati idonea. terias eñ vestis dici-
tur. Ornamēto ornata. i. gloria crucis. q: sicut ait Augu.
crux finita est in pena: manet in gloria. de locis supplicioꝝ
transit ad frontes imperatoꝝ. Armillis in manibus ador-
nata. i. virtute bone operationis. Torque circa collū mu-
nita: intelligētia divini sermonis. Inauribus redimita ꝛ
circulis. circuli sunt sacra scriptura. inaures in aurib⁹ depē-
dētes/obedientia indiscreta. i. indistincta. xxiij. q. i. qđ cul-
patur. xi. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que
datur victori: ib⁹. i. ad Coꝝ. ix. In capite. i. glorie celestis in
mente. ex de sacra vnc. c. vnico. quēadmodū corona/caret
principio ꝛ fine. Ornata etiā auro sapiētie ꝛ argento elo-
quētie. vestita bysso/cādore innocētie. ꝛ polymito. i. diver-
sitate pceptoꝝ. et multis colorib⁹/diversitate cōsilioꝝ. Si-
mila ꝛ oleo ꝛ melle referta. i. sacramēto eucharistie in quo
sunt tres substātie. Simila ē christi caro mūdissima. xxiij.
di. q eps. de cōse. di. ij. christ⁹ panis est. Oleū/sctissima ei⁹
aia omni gratia plena ꝛ donis spūssancti. de ꝯse. di. ij. hoc
est. et. c. in calice. Mel/ineffabilis dulcedo divinitatis. de
cōse. di. ij. sicut verus. Eccli. xxiiij. Spiritus me⁹ super mel
dulcis. De his tribus propheta loquitur ecclesie Ezechie-
lis. xvi. Similam et oleum et mel comedisti: et decora fa-
cta es vehementer. ¶ C

Ista ergo ecclesia sic decorata et laudata/sic
etiā figurata ꝛ descripta antiquit⁹ a ꝑphetia-
matione ab isto Ezech. xvi. c. a quo trāxi ver-
ba ꝑxime posita/inferi⁹ cācellata/ nō est me-
retrix. refero me ad pncipiū. §. pce. Sed vxor
agni legitime despōsata: i quo mrimonio eccłie sunt duo/
caput et mēbra in vno corpore. Vñ Roma. xij. multi vnū
corpus sum⁹. ex de sum. tri. c. ij. §. rursus. Ephe. v. sacramē-
tū hoc magnū: ego dico in christo et eccłia. xvi. di. acutius.
ex de biga. debitum. quod significatum est Judicum. xiiij.

Cingulum.

in prin. vbi dicitur. Descendit Samson: qui interpretatur
sol fortis: vel illuminãs eos. s. christ° sol iustitie ꝛ lux vera.
Jo. j. ex de puri. post par. c. j. in Thanata. scilꝫ mundum. vi
dítqꝫ ibi mulierẽ de filiabus philistijm. Philistijm interp̄
tant cadẽtes: q: gẽtiles cadebãt a gratia dei. i. ecclesiã de
gẽtibus. ascẽdit et nũtiauit hoc patri suo et matri sue. i. sy-
nagoge vt acciperẽt eã sibi in vxorẽ. Unde ait Hiere. xxxj.
In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miserãs tui.

Matrimonium xpi cũ ecclesia.

Hoc matrimoniũ initiatũ fuit i paradiso: qñ de latere dor-
miẽtis Ade formata est eua. Gen. ij. xxxv. q. j. cũ igit. in pn.
ex de diuor. gaudem°. ex in deinẽ. de sum. tri. sacrosancte.
Ratificatũ in cruce: vbi de latere christi dormiẽtis ꝓcesse-
rũt duo sacramẽta. s. sanguis et aqua: quibus formatur et
dotaẽ eccl'ia. vt pall. c. sacrosancte. ꝛ ex de cele. mis. in quã-
dã. Aqua em̄ mũdaẽ vt sit sine macula. Can. iiij. ibi. Et ma
cula nõ est in te. christ° loquiẽ eccl'ie. Sãguine ornaẽ: vt sit
purpurata sicut regina. Ps. xliiij. Adstitit regina. i. eccl'ia.
Cõsummatũ erit post iudiciũ: qñ introduceẽ spõsa in tha
lamũ spõsi: vt bonis ei° plenarie ꝑfruaẽ: ꝛ nũqꝫ ab ei° am-
plexib° auellatur. Apoc. xix. ibi: q: venerũt nuptie agni: et
vxor ei° preparauit se: ꝛ datũ est illi vt cooperiat se bissino
splẽdẽti ꝛ cãdido. Bissinũ em̄ iustificatiões sunt sanctoꝝ.
Et infra. Beati qui ad cenã nuptiarũ agni vocati sunt. et
xxi. ibi. Ueni ostendã tibi spõsam vxorẽ agni. Et de hoc est
parabola. x. virginũ. Mat. xxv. ibi. Exierũt obuiã spõso et
spõse: christo ꝛ ecclesie. Et infra. Intrauerũt cũ eo ad nu-
ptias. xxvij. q. j. nuptiaꝝ. ibi. cui eccl'ia ipsa cui° mẽbra sunt
cõiunct est: que fidei spe ꝛ charitatis integritate nõ solum
virginib° sacris: sꝫ etiã in cõiugatis fidelib° tota virgo est.
vniuerse qppe ecclesie cui° oĩa mẽbra illa sunt. Apls dicit
ij. ad Cor. xj. Optaui vos vni viro virginẽ castã exhibere
christo ꝛc. De p̄dictis virginib° fatuis ꝛ alijs habes. xxxij.
q. v. si paulus. ¶ De isto etiã mr̄imonio inter christũ ꝛ ec
clesiã d: Osee. ij. ibi. Despõsabo te mihi in fide: spõsabo te
mihi in iudicio ꝛ iustitia: ꝛ mia ꝛ miserationib°: sponsabo
te in sempiternũ. Ter dicit spõsabo: vt ostẽdat hoc matri-
moniũ initiatũ ratũ ꝛ cõsummatũ. Initiaẽ em̄ in fide per
quã quelibet aĩa de eccl'ia dei spõsa dei efficiẽ: ꝛ annulo fi
dei subarratur. de quo Hiere. ij. Nũquid obliuiscaẽ virgo
ornamẽti sui. s. annuli desponsationis sue: aut spõsa fascie
pectoralis sue. s. timoris: quo debet cor restringere ne dis-
fluat in pctã: arguit hic dñs aiam q̄ cõiugij fidẽ nõ seruat:
quũ mulieres cõsueuerint seruare annulũ despõsationis
toto tẽpore vite sue. Ratificatur vero in iudicio ꝛ iustitia
et in mia ꝛ miserationibus. Iudiciũ est in discussione sui.
de quo de peni. dist. j. iudicet. aliter sumiẽ ex de verb. signi.
forus. Iustitia in punitione pcti. Multi enim sunt qui be
ne iudicãt: sed nõ sunt boni iustitiarij: q: nõ bene puniunt
qd̄ se deliquisse cognoscũt. vñ Aug. Quẽ penitet: oĩno pe
niteat: ꝛ dolorẽ lachrymis ostẽdat. de peni. dist. j. quẽ peni
tet. in princi. Et ibi. Iustitia em̄ sola dãnat. Uñ Esa. xxviij.
Ponã iudiciũ in põdere: et iustitiã in mẽsura: q: iudicium
quasi in statera culpã ponderat: iustitia ꝓ penã culpe cõ
mẽsurat. Mia est in cordis cõpassione: quasi miserũ cor.
Miseratio in bñficij exhibitione: et precedit miserationẽ
mia. q: sicut ait Grego. Plus est cõpati ex corde: q: qui cõ
patitur: seipm dat. Cõsummaẽ aũt hoc matrimoniũ i eter
nitate. et hoc est qd̄ ait in sempiternũ. Sed nõ dicit in quo
fiat cõsummatio: innuẽs q̄ ineffabilis erit delectatio ma-
trimonij cõsummati. Uñ Aug. Qd̄ deus preparauit dili-
gẽtibus se: fide nõ capiẽ: spe nõ attingitur: charitate non
cõprehẽditur: desideria et vota trãsgrediẽ: acquiri potest:
estimari nõ põt. De isto cõiugio christi et ecclesie Aug. sup
Jo. sermone. vij. Quid mirũ si dñs inuitatus ad nuptias
venit: qui in hũc mundũ ad nuptias venit: vbi verbũ spõ
sus: spõsa caro humana: ꝛ vtrũqꝫ vnus filius dei: ꝛ idem
filius hoĩs: vterus marie virginis thalamus fuit: vñ ipse
tãqꝫ sponsus processit. ps. xviij. Item glos. ad Titũ. j. Plu
res vxores antiquorum patrum significauerunt futuram
ex oĩbus gẽtibus vnitatẽ vni viro christo subditam.

CAstissima ergo ecclesia dei est: que et virgo
appellatur. j. ad Cor. xj. xxvij. q. j. nuptiarũ.
Sed perdũtur oẽs qui fornicantur in ea ꝛ ex-
tra eã: nisi redeãt ad eã. Hi sunt idololatre.
de quib°. j. ad Cor. ix. et. x. c. plene. Sap. xiij.
xiiij. xv. c. et. xviij. q. j. idololatria. xxvj. q. v. cõtra idoloꝝ. vi-
de quod scripsi. s. xlj. ar. ver. de Nemroth. Heretici. de q̃-
bus ex de hereti. ꝑ totũ. ꝛ lib. vj. eo. ti. ꝑ totũ. xxiiij. q. vlti. §.
qui vero. cũ oĩbus. c. seq. vsqꝫ ad. c. quidã autem. vbi ponũ
tur secte hereticoꝝ. lxx. ꝛ amplius. Schismatici. de quib°
ex de schisma. vij. q. j. in primis septẽ. c. xxiiij. q. j. didicimus.
c. schisma. De hoc satis. s. xxi. arti. Excõmunicati. de qui-
bus ex de sen. excõ. ꝛ. xj. q. iij. in primis. xx. c. vsqꝫ ad. §. cũ er
go. ꝛ. xxiiij. q. ij. ꝛ. q. iij. pertinaces. lj. dist. aliquãtas. in pn.
ex in de. de fide catho. fidei. §. porro. ꝛ de vsur. ex grãdi. §.
penul. de proditores. de quib° legiẽ ꝛ no. xlvj. di. clericus.
xj. q. iij. nolite. xxij. q. v. de forma. Sacrilegi. xvij. q. iiij. per
totũ. ij. q. j. si quis in hoc genus. Homicide. ex de homici.
per totũ. xxiij. q. v. per totũ. de peni. dist. j. homicidioꝝ. ꝛ. l.
dist. in primis. c. Uenefici. vj. q. j. infames. Uenenum fa-
ciens: vel dans: vel Adulator: q: ꝓm Senecã adulatio est
dulce venenũ. ps. liiij. Molliti sunt sermones suos super
oleũ: ꝛ ipsi sunt iacula. Paricide: interfectores parẽtum
vel filioꝝ. ff. ad. l. põpe. de pari. C. de illis qui parentes vel
filios occi. l. vnica. legiẽ ꝛ no. ex de his qui fi. occi. c. vlti. de
peni. di. j. aut facta. glos. nõ talis. Incediarij. ex de rap. ꝛ
incẽ. in literis. xxiij. q. viij. pessimã. Masculoꝝ concubito
res. Molles immũdi. de peni. di. j. si qs rã masculũ. et. c. q̄
puero. xxxij. q. vij. flagitia. c. adulterij. c. offerebat. ꝛ. c. vsus
ex de exces. prela. clerici. ex de vi. et hone. de. C. de adul. cũ
vir. Adulteri. xxxij. q. vij. ex de adul. Fornicatores i quo-
cũqꝫ sexu ꝛ cũ quacũqꝫ creatura. xv. q. j. mulier. xxvj. q. j. §.
cũ ergo. Ibi ponunẽ gradus fornicationum. ꝛ. xxxij. q. vij.
adulteri. ꝛ. c. nõ solũ. xxv. dis. §. criminis. xxxiiij. dist. audite
charissimi. palea est. Mechi immũdi in corpore vel aĩa.
xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ. q. vj. non mechaberis. Falsarij.
xix. di. i memoriã. ex de cri. fal. Periuri: quocũqꝫ mõ. xxv.
di. §. criminis. ex de iureiur. xxij. q. v. vj. q. j. quicũqꝫ. Pla-
giarij: vẽditores liberoꝝ hoim. no. j. q. j. q̄ studet. glos. nũ-
quid. Simoniaci: emptores spũaliũ. Giezite venditores. j. causa. oĩb°. c. ꝛ ex de simo. si qs. Cõiuratores ꝛ ꝯspi-
ratores. xj. q. j. cõiurationẽ. cũ quatuor. c. seq. vj. q. j. si quis.
Preuaricatores. ij. q. iij. §. notãdũ. ver. ꝑuaricator. cũ. ij.
ver. seq. Raptores rerũ et virginũ. ex de rap. xxxvj. q. j. et
ij. Fures. ex de fur. xxxij. q. iiij. meretrices. xiiij. q. v. penal
le. ꝛ. q. vj. furtũ. Usurarij. ex de vsuris. ꝛ. xiiij. q. iij. iiij. ꝛ. v.
lxvj. dist. seditionarios. cũ duobus. c. sequen. Sortilegi:
et qui respiciũt sortes. ex de sortile. xxvj. q. j. ꝛ. ij. Male-
fici: qui carmina faciunt. xxvj. q. v. nec mirũ. circa prin. ver.
magi. Diuini: diuinatores. j. q. j. nunqꝫ predicant futura.
xxvj. q. ij. intelligi. c. qui sine. c. illos. ꝛ. q. iiij. igitur. cũ. §. pre
cedẽ. ꝛ. q. v. §. j. Incantatores. xxvj. q. v. si quis. c. nõ licet.
Augures: qui volatus auiũ et voces intendunt. Aru-
spices: horarum inspectores. Genethliaci: natalium die
rum consideratores. de his. xxvj. q. iiij. c. j. Nechromantis
ci: precantores mortuorum et diuinatores per eos. xxvj.
q. v. nec mirum. ver. nechromãtici. Arioli: circa aras ido-
lorum nefarias preces emittẽtes: et funesta sacrificia offe
rentes. xxvj. q. iiij. c. j. Phitonici: diuinantes arte magi-
ca. xxvj. q. v. nec mirum. versi. preterea. Mathematici:
per cursus siderum mores nascentium et actus et euẽtus
predicentes. xxvj. q. iiij. igitur. Magi: inspectores astro-
rum. prealleg. c. igitur. Somnia attendentes. xxvj. q. vij.
nõ obseruetis. Aeromãtici: diuinãtes in aere. Geomã
tici: diuinãtes in terra. Hydromãtici: diuinãtes in aqua.
Pyromãtici: diuinãtes in igne. de his quatuor pal. c. igi
tur. in pn. Horoscopi: inspectores horarũ natiuitatis ho
minũ. palle. c. igiẽ. Salitores: q̄ quũ mẽbroꝝ q̃cũqꝫ pars
salierit: ꝓdicũt ꝓsperũ seu triste aliqd sibi significari. pall.
c. in fi. Sicarij: cum armis insidiãtes: ꝑ sica qd̄ significat

tiue ordinati.ex̄ de eo q̄ fur.or.re. Per saltū ꝓmoti.ex̄ eo.
ti. Clamdestine cōtrahētes.ex̄ de clandes. Uiuētib⁹ vxo/
ribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux.in ma.c.penul. Sponsas
fratrū in vxores ducētes.ex̄ de spon.sponsam. Cū affinib⁹
⁊ cōsanguinib⁹ fornicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōsan.xxxv.
q.iij.⁊.q.iiij.⁊.v. Cū iudeis mulieribus ⁊ saracenis vel q̄/
buscūq̄ alijs extra fidē se cōmiscentes.xxviij.q.j.caue. Tē
pore interdicto ab eccl'ia nuptias celebrātes.ex̄ de ma.cō
tract.ꝯ inter. Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicā
tes.ex̄ de pe.⁊ re.oīs. Tēpore interdicti ⁊ corā excōmuni/
catis ⁊ interdictis suspēsis ab officio publice celebrātes
ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de ꝑuilegiis.epoꝝ.li.vj. Prelatorū sen
tētias nō seruātes.xj.q.iij. Excōicatis ⁊ rebellātib⁹ eccl'ie
⁊ fidei auxiliū cōsiliū vel fauorē dātes/vel eis cōmunicā/
tes.xciij.di.si inimic⁹.j.q.j.siquis inq̄t.ex̄ de sen.ex. nuper.
Pacta nō seruātes.ex̄ de pac. Idē de ꝓmissionib⁹. Thoꝝ
maculantes.xxxij.q.iiij.origo.⁊.c.in eo. Extra vas semen
ꝓijcientes sicut Onas fili⁹ Iude vn̄ propter hoc ꝑcussit
Onam dn̄s eo ꝙ rem detestabilē fecisset. Gen.xxxviij. Il/
licite vel impudice se vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.meret
trices.xxxij.q.v.nec solo. Post ꝓmissam cōtinentiā ad in/
uicem in m̄rimonio abutētes.xxvij.q.ij.si vir ⁊ vxor. Debitū
cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.si tu. Sine religione se cōiu/
ges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j. Sine licētia reciproca coniu/
ges causa peregrinationis vel alia diu absentes.ex̄ de cō/
iugio lepro.c.j. Pretextu filiorū nō procreandorū matri/
monio nō vtētes.xxvij.q.ij.oē. Fascinatoriā aut maleficiū
cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.siquis ad te. Post vo/
tū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo. Presbyteri cū peccato
mortali celebrātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ea.
di.qui scelerate. Bn̄ficia recipiētes/⁊ nō ecclesiā officiān
tes.lxxxj.di.cos. Decimas ⁊ iura ecclesiastica nō soluētes
ex̄ de deci.xvj.q.j.decime. Penitētias rūpentes. de pe.di.
v.consideret. Recidiuātes.de pe.di.iij.irrisor. ⁊.c.ille. Po
tētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.si res. Pre/
lati ⁊ epi de relictis pauperib⁹ quartā recipientes no. ex̄
de sepul.c.ij. Clerici colluctātes.ex̄ de imu.ec. non min⁹.⁊
c.aduersus. Pro literis ordinatorū/⁊ beneficiatoꝝ/abso
lutorū/cōfirmatorū/cōsecratorū/quorumcūq̄ clericorū
promouendorū/in fraudem iuris simoniacos condēnan
tis/magna precia per notarios suos aut cancellarios aut
officiales recipiētes.j.q.ij.nullus.ex̄ de simo.c.j. Prelati
cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpositiones imbursantes.
legit̄ ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij. Adulatores/seruitoribus et con/
sanguinib⁹ suis ⁊ alijs ꝑsōibus carnalibus aliquorū indi/
gnis bn̄ficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.sunt nōnulli.
Iudicia ⁊ sententias iustas vel iniustas vendētes.ij.q.vj.
venales.xj.q.iij.nō licet. Expēsas pōposas ⁊ superfluas
⁊ curiosas in equis familia ⁊ vestib⁹ ⁊ supellectilib⁹ cibis
⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperib⁹ parū
vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloria. Guerras ⁊ di
uisiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa. Sacerdo/
tes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebrantes/aut ꝑdicātes/aut
epi nisi propter lucrū ēpale officium exercētes.ex̄ de cele.
mis.dolentes.vij.q.j.sicut vir. Parū aut nihil de aiabus
subditorū curātes.viij.q.j.sunt in eccl'ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑ
sonas. Pre timore ꝑcio vel amore nō corrigētes.xliij.di.
ephesijs.l.di.q̄ diacon⁹.ex̄ de offi.or.ad reprimēdam.⁊.c.
licet. Cum prelati vsurarijs vel eorū heredibus cōuenien
tes/⁊ libros eorū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui sol
uerūt vsuras restituentes.ex̄ de vsu.cum tu. Prelati se ab
eorū ecclesijs absentantes absq̄ causa legitima. ex̄ de vo.
et vo. redēp.magne.vij.q.j.sicut vir.

¶ Articulus.lxviij. A

Tredicti flagitiosi ⁊ eorū cōsimiles q̄ fornicant̄ in adinuentioni/
bus suis sunt illi per quos immaculata ecclesia
dei ⁊ sponsus christ⁹ dn̄s diffamat̄:⁊ ab infi/
delibus fornicaria appellat̄. Sed si in toto mūdo non nisi
duo vel tres sancti essent:in illis/et nō in alio toto mūdo
scelerato/eccl'ia sancta esset xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no.
xxj.di.q̄uis.de cōse.di.iiij.q̄ria.sed q: nescim⁹ reprobos ⁊
electos:de oībus cōstituit̄ ista militans ecclesia in hac vi/
ta.xxiij.q.iiij.hec autē. Quicquid ergo mali in eccl'ia age/
re videam⁹:si habem⁹ officiū ⁊ possumus: corrigamus:
vl' gemam⁹:⁊ sileam⁹.xj.q.iij.q̄n. Obturem⁹ aures rumo
rib⁹.lxxxvj.di.siq̄d. Expectem⁹ dn̄m.ps̄.xxxix.expectās ex/
pectaui. Dimittam⁹ ipm facere:q: bn̄ facit oia. Mar.vij.
xxiiij.q.iij.q̄dā.ꝟ.floriani. Et q̄ nos mala vocam⁹: ipse bo/
na.et q̄ nos bona:ipse sepissime mala appellat.facit ad h̄
xxiij.q.v.relegētes.in prin. Nam stultū dei sapientius est
hominib⁹.j.ad Coꝛ.j. Bene scit de⁹ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit
de bonis iustis ⁊ de malis/ſm Aug.etiā bonum trahens
pre.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū. Oia que fiūt
aut iusto iudicio facit:aut permissu ita fieri ꝑmittit.xxvj.
q.v.nec mirū.vltra colum.ꝟ.nec ideo. Non est sapientia
nec ꝯsiliū Prouer.xxj.nec fortitudo ꝯ ipsum. Dimittam⁹
ipsum regere mundū/qui creauit mundū:q: bon⁹ rector
hūani generis est ⁊ author. Pax multa diligētib⁹ legē tuā
⁊ nō est illis scādalū.ps̄.cxviij. Ille sapiētior q̄ non est cu/
riosus scire qualiter regat̄ mundus:q̄ hoc cōsiderat pacē
habet/⁊ nō est illi scādalū. Curiosi ⁊ scrutantes ⁊ q̄ scru/
tinio scrutati sunt iniq̄tates/defecerunt scrutantes scruti
nio.ps̄.lxiij. In guerra habitāt ⁊ pax lōge est ab eis. Bea
tus q̄ de bono ⁊ malo lucrari scit. Iste est Aiorh ambide/
xter lucrans a dextris et a sinistris:de quo dicit̄ ꝙ vtraq̄
manu vtebatur pro dextra. Iudi.iij. Prudentes mercato
res de vilibus ⁊ preciosis mercibus lucrant̄:fatui de om
nibus perdunt. Quid nobis et nouitatibus mundi: qui
semper se mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo de/
bemus. Oportet nos penitētiā agere.ne. Luc.xiij.perea/
mus. Mortui ergo simus mundo:ne pereamus cū mun/
do/⁊ damnemur ſm Paulū.j.ad Corin.xj. Scimus ꝙ de⁹
est. Heb.xj. Et tot⁹ bon⁹ est. Luc.xviij. Mat.xix. Et vtrūq̄
seculum bene regit. Sufficiat hoc nobis. Utinam vere ⁊
corde dicamus/Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra
Mat.vj.⁊ Luc.xj. vbi Cyprianus. Nō igit̄ petimus vt de⁹
faciat qd̄ vult:sed vt nos facere possim⁹/quod deus vult
quod vt fiat in nobis opus est dei voluntate.i.opera eius
⁊ protectione:q: nemo suis viribus fortis est:sed dei mise
ricordia tutus. Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non est cu
randum:nec vtile scire est. Hoc autē sciendū ⁊ in memo/
ria cōtinue habēdū ꝙ mori nos necesse est.xxiij.q.iiij.§.sz
in his. Et h̄ nō nouū:sed vbi ⁊ q̄n ⁊ q̄liter nescim⁹. Quis
igitur nos mors expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet: ⁊
omni tēpore ꝑstolemur ſm Bern. Quidem̄ mihi si tot⁹
mundus vt luna mutetur/⁊ stultus cū ea: Eccl'i.xvij. Et
ego dei gratia ꝑmaneo vt sol in sphera sua. Et quid si to/
tus orbis saluaret̄/⁊ ego sol⁹ perirem: vere filij hominū
sumus vanitati subiecti. Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ que/
rentes mendaciū.ſm Dauid.ps̄.iiij.bonū em̄ ⁊ malū no/
strum intra nos est in nostris effectibus. Un̄ et regnum
dei intra nos est. Luc.xvij. Quid ad nos de ijs que foris
in mūdo sunt.j.ad Coꝛ.vi.j.q.j.multi. Ideo christus plā/
xit Lazarū ſm Hiero.q: foris.i.ad istum mundū exterio/
rem cū vocabat. Sed gloria filie regis ab intus.ps̄.xliiij.
Si non saluatur vnq̄ quis/nisi qui secum habitat.et qui
reuertitur in se cum filio prodigo. Luc.xv. Accedet homo
ad cor altum ⁊c ps̄.lxiij.⁊ qui conuertitur ad cor ſm Da/
uid.multo/port⁹ hoc tempore tenebrarū examinato me
aliquoties ⁊ dico mihi. Quid vis extra deū:⁊ respondeo
Nihil ⁊ infero. Quis deū tibi tollere pōt nisi ꝑuicacia tua
Post deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ sine hoīe ⁊ deo ego
nihil mal⁹.j.q.iiij.crimē. Quis ḡ separabit me a charitate dei
ꝑpetas mei:si igit̄ me christo ⁊ creature mētenon cōiꝯ:
me ab eo excōico.si in me nō sum:in ipo nō sum.q: in ipso
moueor/viuo/⁊ sum. Actu.xvij. Si ꝟo in me sine ipo sum
nō sum h̄:q: ꝑ ipm/⁊ i ipo/sum id qd̄ sum. Ue vob lippis
q̄ ex timore suspitiōe intuemini:suspicātes ex hoc oia fore

salua: nō attendentes interiorē vermē qui interiora corro dit. ſm Bernar. cōcuſſionē ⁊ terre motus interiores ⁊ ex teriores/tēpore p̄ſentis dei vicarij concurrētes in myſte rio. Nondū ſigillū apertū eſt. Preſtolētur ſigillū apertū/ qui erunt: ⁊ videbūt interim ſufferendū: ⁊ obediendum. Euāgelium eternū. Apoca. xiiij. eſt immutabile. Pauper miſſus a deo cū bulla regia. Miniſter ei⁹ nō eſt mortuus: ſed viuit. Citius reſurget/clarius/et pfectius. Tentātur ⁊ tēptabūtur filij eius pualide: ſ3 patris munere nō deficiēt: q2 in charitate ppetua dilecti et deſponſati cū patre ſunt. Oſee. ij. ⁊ xj. ſerui nō manebūt in domo patris in eternū. Jo. viij. q2 lege pfecte libertatis ab oī carne. Jaco. j. id eſt euangeliū negauerūt verbo et opere. xxij. q. v. cauete. Hic parantes paſca: q2 filij Agar ancille egyptiace tenebroſe. lvj. di. hiſmael. Hic solēnizātes vigilias: paſca typicū euos mētes. Blaſphematus/⁊ ſtolidus reputatus/pater indy tus pauper/ſapiētia plenus/liberās eccleſiā/⁊ ɔdēnatus a filijs ſpurcitie retrogradis ⁊ apoſtatis. Vindictā petijt: et petit. Faciet dn̄s exercituū: q2 ɔ3latur eū: et ideo ſigna uit eū. Fiet carnis totalis deſtructio: alr̄s non fieret ſpirit⁹ conſtructio. Nemo poteſt diſciſſam diſruptā ⁊ veterē tuni cā plenarie reſarcire. Luc. v. Ex vna parte reſuitur: ex alte ra ſcindit̄. Deut. xxviij. vermibus ⁊ grādinibus. Leonib⁹. Judi. xiiij. et vulpibus. Cā. ij. ps̄. lxxix. ſingularibus feris apris de ſylua exterminata ⁊ vaſtata ē vinea. ¶ O ffrā ciſcā ſacra regula ad quid ſepes et maceria? cōſtitutiones que etiā nō ſeruātur? vt quid ceco collyrium? quid leproſo ſirupus? q̄d mortuo medicamē? quid albedo ethiopi? q̄d ſimplicitas vulpi? lupo ſobrietas? coruo legalitas? pardo puritas? leoni humilitas? paupertas gigātibus? charitas li tigātibus ⁊ ambiētibus? j. ad Cor. xiij. et ideo nullū cata plaſma/nullū pigmentū/nullū antidotū tāto morbo me debit̄: niſi ſegregatio electoꝝ. Interim ſit fex olei amurca cū oleo: furfur cum ſimilagine: murena ſerpēs cū anguil la: granū cū palea: fictile vas cum aureo. xxiij. q. vij. c. j. ha bitet Loth cū Sodomis. Gen̄. xix. xl. diſ. quelibet. Job cū ſcorpionibus et ſtrutionibus. Job. xxx. Nicolaus inter ſe ptē diacones. Act. vj. xxiiij. q. iij. quidā. ver. nicolaite. Ju das ſcarioth inter ap̄los. xxiij. q. iiij. quid ergo. Ignis accē ſus tribulationibus ſeparabit ⁊ colabit filios leui. l. diſt. ⁊ purgabit. Malach. iij. vt recedat ſcoria: ⁊ remaneāt vt au rū obriſum/offerētes dn̄o ſacrificia in iudicio ſerui condē nationis/et iuſtitia primi cōpaſſionis/ad caminum vere paupertatis reducti. Eſa. xlviij. c. ⁊ vere expropriatiōis facti dn̄i poſſeſſores ⁊ poſſeſſio dn̄ica. deficiēt argumēta: q2 re gnabit veritas. Syllogiſmus peribit: q2 ſimplicitas pua lebit. Cōcluſio nō fiet: q2 dn̄s humilis ſabaoth faciet con ſummationē arrogātiū: ⁊ per eū ſapiētib⁹ verius inſipiēti bus cōcludet̄. Inimici chriſti ⁊ euāgelij reſarciēt euāgeliū neſciētes q̄d agāt: ⁊ vindicabūt impugnationē. ar. xxiij. q. v. §. hinc notādū. quia dn̄s pugnat occulte: iacit ſagittā a pharetra ſua in indignatione ſua: ⁊ abſcōdit manū: vt vi dētes nō videāt. Jo. ix. ⁊ paret pedicam. Job. xviij. inimi cis de virtute ppria gloriātib⁹. ps̄. lxxvij. Dormiens ſurgit tāq̄ crapulat⁹ a vino furoris ſui: vt pcutiat inimicos ſuos in poſteriorib⁹ cōſummatiōis vite ſue. ps̄. lxxvij. Et fiāt in opprobriū ſempiternū: vt iſrael ſaluus fiat. ¶ C

Prima colūna mutabit: ⁊ iam mutat̄. Scinde tur ſpōſa chriſti: etiā lōge lateq̄ ſciſſa eſt. Pu gnabit fermētata in membris eccl'ia vera ɔ̄ fal ſam: pualebit p tpe mēdaciū: vt purgetur vi tiū. Reſurget ante vltimā reſurrectionem in ſpū humilitatis. Dan̄. iij. ⁊ alio cōtrita ſpōſa chriſti puriſſi ma redibit ad initiū: tribulationib⁹ dealbata: et a fecibus defecata: q2 vexatio dabit intellectū auditui. Eſa. xxviij. que ſurda diu pmāſit. Diu cucurrit ei quartus equus pallidus. ſ. hy pocriſis. Apoc. vj. ſed nūc per āplius calces iacit. q2 modi cū tp̄s habet. Diu regnauit trāſfigurata hypocriſis regē te eā trāſfigurato angelo tenebrarū. xxvj. q. v. ep̄i. Sz mo do plenarie ſuū imperiū dilatauit ⁊ dilatabit: quouſq̄ ve

niet rex impudēs plenus myſterijs ⁊ velatus/ppoſitiōes ſciēs. Dan̄. viij. Beſtia prima vaſtās oia plus q̄ credi poſ ſit. Apoc. xiij. Qui hui⁹ imperij carnei caput tenet: cui⁹ mē bra tabefacta iādiu p orbē preualebūt: ⁊ ſerpūt ſceleratiſ ſimi eius ⁊ pfidi pceſſores. nā ſagittās ſanctā eccleſiam in precordijs ſue charitatis ⁊ vnitatis/pacis ⁊ pietatis/mū dicie et caſtitatis. Se eius vocat filiū/ipſam ſcindens. De parte eius ſe vocat: ac ſi eccleſia ſit in parte. cōtra id. xxiiij. q. j. ſchiſma. Plus eā impugnās/q2 familiaris inimicus/ q̄ hoſtis barbarus notorius. xciij. di. ſi inimicus. Oſculat̄ eā: et tranſfigit eam ſica. i. cultello: Amaſam Joab. ij. Re gū. xx. et Judam chriſto. Mat. xxiij. ſe ei exhibens quum eā ſalutat. In hac caligine lux lucebit electis habitātibus in hac regione vmbre mortis: qui nō rapiētur de manib⁹ dn̄i: et nō dimittent matrē cecam ⁊ quaſi ſterilem/propter nouercā adulteram et fecūdam. Recooperient pudenda patris: q2 ſunt filij pudorati ſucceſſores Sem et Japhet. Gen̄. ix. xxvj. diſt. in ſcripturis. Et in hoc filij cognoſcentur aquilini cum corpore chriſti/quod eſt eccleſia/cōgregati. Mat. xxiiij. xxiij. q. j. quoniā. nec diuiſi ab eccleſia ⁊ a ſpō ſo quātūlibet deuiante. Priuigni degeneres ſectabuntur nouercā tumentem ⁊ aconita. i. venenum miſcentē. Aqui la rex Alemānie et Romanoꝝ lactabit nouercā/ab ea la ctatus: quia ab aquilone pādetur. Hiere. j. malū ſchiſma tis. Paſcet eā et occidet eā hoc tēpore et futuro. Interim qui ſtat videat ne cadat. j. ad Cor. x. Nō dimittat mūdum donec de medio fiat: q2 iuſtitia colorata regnabit in parte cubilis chriſti: ſed ipſe cubat in meridie. Cā. j. et in horto concluſo ⁊ ſignato. Cā. iiij. etſi ſpinoſo et inculto. Anna bit ſe ſectus et fictus iuſtus/lucē habens nō ardorem/cō tra fidem: et habebit argumēta ficte vite: et dicet/Mecū eſt dn̄s. ſed fidelis dn̄s in fide vera habet diuerſoriū ⁊ cu bile: ⁊ in ea reſuſcitat vitā ſuam: et Franciſcū ſuū fidelem diſcipulū et apoſtolū: qui dn̄o pape et eius romane eccle ſie p ſe et ſuo corpore myſtico/obedientiā ſpecialē promi ſit: et euangeliū obſeruare in regula ſua. Fermentatā au tem vitā de fide ſpernit et odit: ex fide enim ſincera ⁊ non ex operibus abſq̄ ea iuſtificat̄ Abraam cū ceteris iuſtis. Roma. iiij. Jaco. ij. Nihil ſit ſimplicitati diuine cōtrariuꝫ: ſicut hypocriſis/que totā ſanctā eccleſiā hodie percutit: ⁊ ſynagoge ſimilē eā facit. ¶ C Hypocriſis quidē eſt ma ter duplicitatis: filia mēdacij/et patris ei⁹ diaboli: duplicē vita viuēs: corpore in celis habitās/mente in terra: hono ris auida: in ſe pauida et infructuoſa: doli artifex: martyr diaboli: emulatrix ⁊ perſecutrix bonoꝝ: correctrix oim: ipa incorrigibilis: intus arida: antrū demonū ⁊ eoꝝ figura: ti nea ſanctitatis: cōpta meretrix: fucata ſpurcitia: inflata vi pera: ornatū ſepulcrū: filia peccati et cōtinue peccās: pdi tionis pcurſor: vermis eccleſie inſenſibiliter quodāmodo eā depaſcēs: negatio nature: crocodilus vitalia cōſumēs eccleſie: blaſphemia alterius vite: genitrix phariſeoꝝ: ſo ror ſcribarū: comes Ananie ⁊ Sapphyre. Actuū. v. xxiij. q. viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula. ij. q. vij. pau lus. pediſſequa: Herodis aſcalonite. Mat. ij. pedagoga: toti⁹ puritatis euāgelice inimica. De hypocrita. Job. viij. xiij. ⁊ xv. in fi. ⁊ xxvij. ⁊ xxxiiij. ⁊ vlti. c. et de peni. diſ. ij. citi⁹. Scripſi ɔ̄ hypocriſiz late. j. i pte. ij. ad fi. §. aliō manu pecu liare. i ar. lxxviij. Hec iquā ipura ſcitas: ſ3 tota iiq̄tas: iſto tpe tenebraꝝ i vtraq̄ eccl'ia malignātiū/⁊ ſctōꝝ pmariā ar cē iādiu ⁊ tenuit ⁊ tenet: ⁊ ppter ei⁹ iiq̄tatē eccl'ia ɔ̄ eccl'iaꝫ dimicabit. Militantes filij brauiū pcepturi/quū nuda p manebit eccl'ia ſctōꝝ: veſtimēta ſua miſta ſanguie. Eſa. ix. deponētes: ⁊ eā nuptiali. Mat. xxij. iduētes veſte: q2 eius veſtit⁹ eſt ppric deaurat⁹. ps̄. xliiij. erūt. Plātatiōes vero adulterine. Mat. xv. ſequētes eccl'iaꝫ. ps̄. xxv. malignātiū eradicabunt̄ cū ea. ⁊ tūc regnabit dn̄s i tēplo ſctō ſuo. ps̄. x. vnit⁹ cū ſpōſa ſua in ſimplicitate fide ⁊ charitate qui tri plex funiculus nectit eccleſiam cū chriſto vt nūq̄ rumpa tur. ex̄ de treu. et pa. c. j. Duplicitas aūt et infidelitas ⁊ ini quitas cōprehēdet pſeudo filios: vt cū pr̄e eoꝝ Amorreo

Hypocriſim inſectat̄ autor.

et matre Lethea. Ezechiel.xvi. perpetuo disrūpātur: ⁊ flā
mis vltricibus diuisionis.s. et fictionis ⁊ vere matris pse
cutionis ppetuis exurātur. ¶ E Adaperiat pinde obse
cro genu flexo nr̄a sancta mr̄ ecclesia oculos cordis sui: et
cognoscat pessimā suā pacē. Esa.xxxviij. In bonis tēpora
libus dilatata: ⁊ spū minorata: q: dies veniūt: ⁊ ppe: ⁊ in
ianuis: q inimici eius ad literā coangustabūt eā: ⁊ circū
dabūt eā obsidione psecutionis: ⁊ apprehēdēt eam inter
angustias terre. l. ad terrā quā dilexit dimittēs celū/pster
nēt eā. Luc.xix. Et q: nō fuit deo ⁊ spū eius cōtēta: sed ma
nus suas misit ad appetitum ⁊ possessionē terre inanis ⁊
vacue. Gen.j. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta ter
minis suis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: sed
etiā insup inuasit terminos alienos.xiij.q.j.c.j. Et paupta
tē euāgelicā arram hereditatis ppetue totaliter repudia
uit: ⁊ eā exulare fecit: que data erat ei p dote diuitiarū ce
lestium: ⁊ in qua fundata erat a spōso suo christo ⁊ a suis
apl'is/qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt.xij.q.j.c.j. Et
q: ingrata. ex̄ de donat. c. si. extitit largitoribꝰ patrimonij.
xcvj. dist. cōstātinus.ij. qd ad suā ⁊ pauperū.xvj.q.j.qm̄. su
stētationē/nō ostentationē/delectationē/⁊ thesaurizatio
nē.xij.q.ij. aurū. possedit ⁊ possidet. Ideo dicit dn̄s exerci
tuum. Fortis israel/magnus/⁊ paruus/diues/⁊ pauper.
Esa.ix.ps̄. Zelatus sum te: q: dilexi te: et redemi te. ps̄. re
dēptionē spoliabo te: nudā dimittā te: sicut steti in patibu
lo. Jo.xix. p te effraym augmētū et cayn possessio recedēt
a te. Aurū Eustath. Gen.ij. exulabit a te. Vacce pingues
que sunt in mōte samarie. Amos.iiij. prelati diuites in ec
clesia deficiēt: ⁊ macilēte succedent. Gen.xli. Naues tue q̄
nauigauerūt in ophir ppter aurū cōfringētur/in anō ga
baa.iij. Reg.vlti. Nō bibes plus nec sities aurū in quo cō
fisa es. Baruch.iij.j.q.j.§. ex his. sed cōfidentia tua in me
erit. ps̄. qui cōfidūt in dn̄o. Job.j. Camelos tuos/asinas/
et greges ouiū arripiēt sabei. Reges te in terra dotātes/
siccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt
humiliabūt. Bibisti: et propterea totū euomuisti. Nimis
eras plena: euacuata es/et curata. Vituli aurei quos po
suisti.iij. Reg.xij. in Bethel: te me blasphemare fecerunt:
corruerūt ⁊ ad orbis solū me. Deut.xxxij. incrassata/impin
guata/dilatata. in cātico. Audite. recalcitrasti ⁊ dereliqui
sti deū factorē tuū: redēptorē et spōsum tuū: sed attenua
ta ⁊ subtiliata de crassitudine terre redibis ad me. Quere
bas me in armētis ⁊ bobus/curribus ⁊ elephātibus: ⁊ nō
inuenisti me. Osee.v. ps̄.xix. hi in curribus. Calcabis ter
rā: et dicā ecce adsum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt
sic iterū renascaris: q: nisi nata fueris denuo. Jo.iij. nō co
laberis/innouaberis/et purgaberis sicut in diebus anti
quis. Malach.iij. l. dist. et purgabit. Et erit possessio tua
innocētia ⁊ nuditas. Mēdax fecisti euāgeliū meū in con
spectu filiorꝫ hoīm: et idololatrare eos fecisti: sꝫ spoliatio
tua verificabit illud: ⁊ orbis te nudā aspiciēs ⁊ absq pul
uere terre aspiciens celū/adorabit me: q: glorificata es in
thesauris tuis: ⁊ nō erat eis numerus. Baruch.iij. Et eru
ginauit aurū tuū et argētū. Jaco.v. iō Babylonij veniēt:
asportabūt illud. Esa.xxxix. Et p vasis aureis erūt tibi fi
ctilia ⁊ lignea. i. paupes. Viuos lapides cōtēpsisti: ⁊ extra
xisti mortuos tuos.xij.q.ij. multi cornunt. ⁊ in tabernacu
lis habitabis sicut ⁊ patres tui. ps̄. Et habitare fecit in ta
bernaculis eorꝫ. Unguentis varijs delibuta fuisti: squalli
da ⁊ hispida iūgeris mihi. Vinis et epulis satiata/sopori
te dedisti: in fame ⁊ siccitate vigilare te faciā. Purpurata
et gēmata fuisti: ⁊ mutatorijs vtebaris.iiij. Reg.v. In cili
cio et cinere velis nolis redibis ad me. de pe. di.iij. achab.
Cyrus meus. Esa.xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et
euertā ⁊ occidā te: vt viuificē te: ⁊ prudentia que de terra
est. Baruch.iij. Perdā prudētiā tuā ⁊ sapiētiā tuā. Deut.
xxxij. Et dabo infirmitatē ⁊ stultitiā crucis meā.j. ad Cor.
j. Sap.xi. In quo peccasti/in eo te puniā. ex̄. de offi. deleg.
cū olim. Infrigidata es: vērꝰ aquilo frigidus verberabit
te. Eccli.xliij. Ut in sanguine tuo calefactam te calefaciat

meꝰ auster calidus. Cant.iiij. spū sctūs. ¶ F Dilexi te:
iō affligā te: ⁊ irascet furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos
iij. Apoc.iij. ps̄.xcviij. Deꝰ tu ppitiꝰ ⁊c. v.q.v. nō ois. xxiij.
q.iiij. nimiū. Veniet ergo illa mea pauptas beata. Mat.
v. q̄ te ditabit: q: te purgabit. l. di. ⁊ purgabit. in tēplo meo
sedebit: ⁊ regnabit: ⁊ regnū meū vite expropriata euāge
lizabit: ⁊ faciet familiā pauperꝫ/sup quos intēdā ego dn̄s:
vt in die mala. ps̄.xl. beatus q̄ intelligit. vltime tribulatio
nis liberē eos. nūqd cū promptuarijs. ps̄.cxliij. promptuaria
eorꝫ. et enthecas: entheca grece/latine ppriū: siue priuata
pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit etiā entheca locꝰ in
quo seruat pecunia.xij.q.j. nolo. et.q.ij. vobis. Et erarijs.
locꝰ eris. i. pecunie. Et loculis: pera: bursa: repositoriū. xij.
q.j. habebat.xi.q.iij. tra. pecunia et thesauris. Posses pu
gnare cū illo filio pditionis qui terrā diuidet gratuito: et
cui prꝰ etꝰ Leuiathā thesauros abscōditos reuelabit: et in
copia rerum oīm occidet plurimos. Dan.viij. ad fi. ⁊.xi. ad
fi. Nūqd pōt philargyria. i. appetitꝰ habēdi/⁊ pecunia cō
tra auaritiā ⁊ abūdātiā dimicare? Nūquid aūt guerrā fa
ciet cōtra aurū? Immo quāto pecuniosior: tāto auarior: ⁊
tāto ad lucrandū auidior.xiiij.q.iiij. qd dicā.xi.q.vij. sicut.
Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt sitiētes aurū serui
mamone ⁊ auri? Mat.vi. ⁊ Luc.xvi.xiiij.q.v.§.si. Sed qs
palmā habebit cōtra aurū: nisi qui nō cōfidit in auro: nec
abijt post aurū? Eccli.xxxi. et cui nō est aurū. Et ppter hoc
apl'i inopes ⁊ mēdici aureos et auratos huiꝰ seculi princi
pes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ⁊ dixerūt/argentū
et aurū nō est mihi. Act.iij. ⁊.viij. dixit Petrꝰ Simoni ma
go. Pecunia tua tecū sit i pditionē. Propter qd in fine se
culorꝫ necesse erit/q auaritia huiꝰ seculi igne auaritie inte
riori ardēs/igne exteriori iudicij expiāda p paupes veros
futuros non fictos p̄sentes euāgelicos successores aplorꝫ
funditꝰ extirpet quoad pauptatē. legit ⁊ no.xvi.q.v. ex au
thoritate.xij.q.j. vidētes. O spōsa mea.xxvij.q.j. nuptiarꝫ.
quis te excecauit: vt nuditatē meā nō aspiceres: ⁊ eā nudi
tate tua nō cooperires? Vere puluis terre te occecauit: hu
mor crassus telluris/pupillā oculi tui obtenebrauit.xlix. di.
c.j.§. lippus. Auro ⁊ argēto ⁊ gēmis ⁊ diuersis coloribus
me cooperuisti: sꝫ decepta fuisti: ⁊ illaqueauit ⁊ decepit te syna
goga aurea cui successisti.xxv.q.j.§. authoritate. q̄ tēplū
suū ⁊ tēpli vasa deaurabat: ⁊ aurū q̄rebat ⁊ possessionē in
terra: sꝫ carnalis erat ⁊ ceca/⁊ rudis/et pna idololatrare:
et carnalibꝰ sacrificijs dedita ne flueret. Leuit.ix.xxxi.q.j.
§. sꝫ obijcit. ad simulacra aurea idolorꝫ.xij.q.ij. gl'a. Sꝫ tu
que me in carne pauperē natū vidisti: ⁊ in p̄sepi luteo po
sitū aspexisti. Luc.ij. vbi dicit Chrys. O si mihi liceret illō
p̄sepe videre i q̄ dn̄s iacuit. Nūc nos christiani q̄si p hono
re tulimꝰ lutū: ⁊ posuimꝰ argētū: sꝫ mihi p̄ciosiꝰ illō est qd
ablatū est: argētū ⁊ aurū miret gētilitas: christiana fides
et deuotio miret luteū illō p̄sepe. Qui i isto p̄sepi natꝰ est:
aurū cōdēnat ⁊ argētū: nō cōdēno eos q̄ honoris ei fece
rūt: neq eīn illos cōdēno q̄ i tēplo fecerūt vasa aurea: sed
admiror deū creatorē mūdi: q̄ nō inter aurū ⁊ argētū/sed
in luto nascit: ⁊ semp despectū. Esa.lv. et inopē/⁊ mēdicū.
ps̄.cviij. et nō habentē vbi caput reclinet. Mat.viij. ⁊ Lu
ce.ix. vbi Beda. Quid me ppter diuitias ⁊ seculi lucra cu
pis seq: quū tāte sim pauptatis: vt nec hospitiolū videar
habere: ⁊ vt i eo vtar tecto? Itē ibi Chrys. Aspice qualiter
pauptatē quā dn̄s docuerat/p opa demōstrat. Nō erat ei
mēsa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec q̄cq̄ aliud taliū. Et p̄di
cātē/Beati pauperes spū. Mat.v. Et/Vade et vēde oia
q̄ habes: ⁊ da pauperibꝰ.xxiij.q.iiij. nō inuenit. ⁊.c. si eccle
sia.xxiij. dist. legimus. ad mediū. ver. quid enim. Mat.x.
Luc.xviij. et Mat.xix. vbi Remigius. Notanda sunt ista
verba. nō enim ait dn̄s/vade et manduca oia que habes.
Sed vade et vende. Et non ait aliqua: sicut Ananias et
Sapphyra. Actuum.v.xiij.q.viij. petrus. Sed omnia. Et
pulchre adiungit/que habes. Illa enim habemus que iu
ste possidemꝰ. Illa ergo q̄ iuste possidemꝰ: vēdēda sunt. q̄
vero iniuste: sunt eroganda illis quibus fuerant ablata.

Paup/tas com/mēdat.

Luc.xix.de Zacheo.xii.q.ii.cum devotissimam.xiiii.q.vi.si res. Nec ait. Da primis aut diuitib⁹ a quib⁹ accipies simi- lia. sed/Da pauperib⁹. Augu.de operib⁹ monachor. Nec attēdendū in quibus monasterijs vel in quo loco indigē- tibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Oīm em̄ christianorū vna respublica est: τ ideo quisquis christia nis necessaria vbilibet erogauerit: vbicūq₃ etiā ipse quod necessariū est sibi accipit: de eo qđ est christi accipit. Raba nus. Ecce duas vitas hoībus propositas audiuim⁹. Acti- uam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata. et Contēplatiuā: ad quā pertinet si vis perfectus esse τc. Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia sicut vetus nouū precessit testamentū: ita bona actio pre- cedit cōtemplationē. Itē Aug. Neq₃ tñ illi soli qui vt sint perfecti/vendūt vel dimittūt oīa sua: pertinent ad regnū celor: sed huic militie christiane ꝓpter quoddā cōmertiū charitatis/subiūgitur etiā quedā stipēdiaria multitudo: cui dicet in fi. Mat.xxv. Esuriui: τ dedistis mihi māduca- re. quos absit vt a mādatis euāgelicis alienos τ vita eter na separādos iudicemus. Itē Hiero. Qr aūt Vigilātius hereticus asserit eos melius facere qui vtūtur reb⁹ suis: τ paulatim fructus possessionū pauperib⁹ diuidūt: q̄ illos qui possessionibus venūdatis oīa largiūtur: nō a me: sed a deo ei respōdebitur. Si vis esse perfectus/vade et ven- de τc. Iste quē laudas: secūdus aut terti⁹ gradus est: quē et nos recipimus/dūmodo sciamus τ prima secūdis τ ter tijs preferenda. hucusq₃ Hiero. facit.lxxxvi.dist.non satis. Itē Genādius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est em̄ facultates cū dispēsatione pauperibus erogare: s₃ me lius est ꝓ intētione sequendi dñm/insimul donare: τ abso lutū solicitudine egere cū xp̄o. Vidisti: et audisti: quomo- do me cōtēpsisti: Operimentū meū/paupertas spūs. San ctius aurū ante pedes meos qui sunt pauperes/psterne- re: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides cōstruere/quibus cōstruitur celestis hierusalē. ad hec.xij. q.i.nolo.τ.q.ij.aurum.et.c.gloria.τ.c.multa. Attēde ergo misera: q: quāto amplius in terra dilatari voluisti: tanto amplius pauper et miserabilis fuisti: et quum diceres/di- ues sum: et nullius egeo: dico tibi q̄ tu es mēdica: et pau- per spiritu. i. sine spiritu misera τ ceca. Apoca.iij. q: nō vi- des nuditatē tuā. sicut Hiere. Thren.iij.in prin. Oñ enim eras pauper τ humilis in tēporalibus: diues virtutibus: tē vniuersus orbis adorabat: τ vniuersa que in pauperes erogabas offerebat. Esa.lx. Oēs de saba venient. Mat.ij. Et nūc in stercoribus. Phil.iij. ditata et gēmata/quasi ab oibus es cōculcata: τ humana facta es in mēbris tuis mi- norata. ¶ G Dic mihi τ respōdeas mihi. Vbi sunt bra chia tua: quatuor sedes patriarchales: quar caput roma- na est: xxij.dist.renouātes.ex̄ de priui.antiqua. Quis te co lit in oriēte vbi sol oritur: xxiiij.q.i.qm̄. maior pars tenet a Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis. Reliqua ab hereticis τ schismaticis. Quis de aphrica ho die reuerentiā tibi facit: Machometus ꝑfidus τ magus habitat ibi: nō christi fides. Vbi est Grecia plantula tua: reuersa fuit: sed et nūc peruersa facta. ex̄ de bap.licet. Vbi Armenia maior discipula τ filia tua τ pedissequa tua: Ne storius cū suis duplicē in christo ꝑsonā asserens.xcv.di.c.i. Vbi tertia: vbi τ quarta: τc. sicut ibi regnat nō christi vica rius. Vbi est terra sancta: terra promissionis: quā christus suis pedibus consecrauit: lōge est a fide sancta. Soldan⁹ Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomē dei blasphema tur: facta est hierusalē cū tota ista terra que erat dña gen- tiū post passionē christi sub tributo Soldani. Thren.i. S₃ et illi christiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Ar- meni: et Vbiani: schismatici et heretici sunt: τ apostataue runt a te: quia apostatasti a vita mea. Sed quid de occidē te/vbi caput habes: τ hodie habitas: remanet tibi: vnam partē cultores Machometi obtinēt: reliquā schismatici τ heretici: alteram rebelles cui falsi christiani numero non re/fide nō vita/quasi residuū vendicauerūt. Vere vix ho

Ecclesia ditari cu- piens in egestatē corruit.

die habeo christus caput tuū/vbi caput meū sacrosanctū in fide pura que per dilectionē operat. de peni. dist.ij. fir- mum.τ.c.circūcisio.redimem. Mat.viij. Luc.ix. Hoc fecit maxime auaritia τ supbia illor qui presunt vite: τ occidūt te filij tui τ patres tui.lxviij.dist.quor. Ipsi τ inimici tui τ persecutores tui. Vh et doctor tuus minis bene te terrēs et pungens/dicebat. Qui aias regere susceperunt: christi opprobria/sputa/flagella/clauos/lanceā/et mortem/hec oīa in fornace auaritie conflāt: τ profligāt in acquisitione turpis questus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipsi sunt in ꝑse cutione tua primi: qui vident in ecclesia tua primatū dili- gere: τ regere principatū. ad hec.xxiiij.q.iij. trāsferunt. In paruo angulo occidētis vix pure coleris pauper: τ tamen diuitem te vocas. Auxisti aurū: minorasti gētem: implesti bursam: defalcasti latriā: cōgregasti equos τ arma: τ occi disti filios: cogitasti stolide ꝑ pecunias τ potentiā carnis mūdū tibi subijcere: nō lachrymis τ oratione/que sunt ar ma tua.xxiij.q.viij.cōuenior. τ continētia/que est cingulū lumbor tuor. et iustitia/que est lorica tua. et exēplis san- ctor/que sunt calciamēta tua. et fide/que est scutū tuū. et spe/que est galea tua. et verbo meo/qđ est gladius tuus. Ephe.vi. Sed ꝓpter eas ipse te mūdus cōculcat: q: mun- danā te aspicit. Remansit tibi solū armatura gladij verbi mei: sed ipso teipsam cōfodis: q: dicis/τ non facis: pharis- sea quodāmodo effecta.i.q.i.nō quales.xl.di.multi. Pre- dicatio tua cōtēnitur: q: vita tua despicitur.iij.q.vij.§.idē testatur. Quomodo em̄ presides τ ꝑdicatores tui de me- dio tui auferre malū poterūt: q̄ in delictū simile corruūt: Aut qualiter a te corripere peccantē poterūt: quum taciti ipsi sibi respondeāt eadē se admisisse que corripiunt: xxv. dist.primū. Quō oratores esse poterūt castitatis: immun- dicie patratores: xxvi.dist.vna.i.q.i.ꝓpheta.xlix.dis.c.vlt. Sed et necesse est vt mūda sit manus/que diluere sordes curat: ne tacta queq₃ deterius inquinet: si sordida sequēs lutū tenet.i.q.i.necesse.xlvij.dis.§.necesse. Quō fm Amb. clerici τ religiosi pnt in predicationibus τ alibi laicos ar- guere: quum ipsis negligētiores/vtinā nō celebriores/ existāt: viij.q.i.quid aūt ego. Sed dicēdum tibi cum Amb. Ego aūt fratres nō de oibus loquor. sunt certe quidā de- uoti: sunt τ alij negligētes. ego neminē nomino. consciē- tia sua vnūquēq₃ cōueniat. Prelati tui lapidādi/alios la- pidāt.iij.q.vij.qui sine. Agūt illa que in alijs iudicant pu niēda.iij.q.vij. iudicet. In grauib⁹ peccatis positi/aliena nituntur diluere.ea.causa τ.q.in grauibus. Roma.ij. In quo aliū iudicas/teipsum cōdēnas: eadē em̄ agis que iu- dicas. Vnde τ Exo.xxxij. Aaron ait ad Moysen. Aurum dederunt mihi τ proieci in ignem: τ egressus est vitulus. vbi dicit expositor. Audi sacerdos q: aurū tibi datum est: nō enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio/vel labore: s₃ oblatione fideliū. S₃ acceptū aurū in ignē mit- tere/est in ipsius ꝯcupiscentiā corda hoīm inflāmare. In- de vitulus terre cultor sic colitur. Inde studiū hoc τ cura vehemētius terrena colēdi τ immoderatius incumbendi huiōi lucris: nā etsi magna de cōtēptu mūdi dicant: plus tñ attēdāt hoīes quid agatur. hucusq₃ expositor. In mo- dico angulo occidētis vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt dixi tibi.s.eo.ver.in paruo. quum etiā in iurisdictione ter- re minorata sis. Quā longe iādiu vie tue a vijs meis fue- rūt: Esa.lv. In ligno τ a ligno: vt legisti i ps. regnaui. vbi Augu. doctor tuus. De cruce sua in qua fixus erat diabo- lum occidit: τ inde rex noster est in paupertate τ humilitate et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu senitiis ꝯijs meos labores cassasti: possessione me filior meor τ tuor ꝑ ma- iori parte priuasti: τ fidē meā τ tuā quasi ad nihilū reduxi sti: et in fabulā τ derisum eam apud exteros conduxisti: et apud laicos ꝓpter malū exinde datū graue scādalum po- suisti: dicētes. Vbi est deus clericor sic viuentiū: Quia qđ agit a prelatis/facile trahitur a subditis in exēplū: τ si sa- cerdos qui vnctus est/peccauerit: faciet delinquere popu lum. Leuit.iiij.ex̄ de vo.et vo.re.magne.§.preterea. Et cō- ponitur

Auaritia τ supbia ecclesie plurimuz detrimentose.

Arma ecclesiastica.

ponitur orbis ad regis exemplum. Et ſm iudicem populi
ſic ⁊ miniſtri eiꝰ. Et qualis eſt rector ciuitatis/tales ⁊ in-
habitantes in ea. Eccl̃i.x. Sed expecta paulisper: quia tu
ſyon eccleſia ſpeculatiua renouaberis. Ephe.iiij.ij. Cor.
iiij. Ad pugnandũ contra beſtiam: non armis carnalibus
⁊ coronis aureis: non equitibus ⁊ militibus: ſed pauper-
tate apoſtolica ⁊ humilitate. ¶ H Nam rurſus quis cõ-
tra illum. Antichriſtũ preſumptuoſum ⁊ elatũ/qui extol-
letur ſupra omne quod dicit̃ deus/aut colitur: ⁊ qui ſede-
bit in tẽplo oſtendens ſe tanq̃ ipe ſit deꝰ. ij. Theſ.ij. Dañ.
ix. pugnare poſſet precipue: niſi tuũ germen apoſtolicum
fratrũ minorũ humiliũ ⁊ pauperum: quorũ profeſſio vlti-
ma humilitas et paupertas eſt? Qui inquã principaliter
pugnare poſſent contra crucis peruerſiſſimũ inimicũ Anti-
chriſtum: niſi filij patris cruciferi ⁊ cruce ſignati intus et
extra almi Franciſci: propter qd̓ in principio cõuerſionis
ſue ego oſtẽdi ſibi palatiũ armis militaribꝰ crucis ſigna-
culo inſignitis: dixiq; ⁊ ſibi fore illa arma ſua: ⁊ militum
ſuorum. Dimicabit ergo humilitas contra ſuperbiam. de
peni.di.ij.c.i.⁊.iij.di.ſic achab. Corruet Golias q̇ robuſtꝰ
interpretat̃ coram humili Dauid. i.Reg.xvij. Angelus a-
ſcendens ab ortu ſolis ſignũ dei viui hñs. ad literã Apoc.
vij. Franciſcus pugnans cũ filijs ſuis pro eccleſia/pſter-
net Sẽnacherib. Eſa.xxxvij. Humiliabit̃ Pharao coram
Moyſe. Exo.xiiij. Funiculꝰ pauperis ligabit gigantem
lux humilis cognoſcet beſtiam antichriſtũ. Apoca.xiij. De
quo ſupra in principio iſtiꝰ. ꝟ. transfiguratã/q: humili pã-
detur myſteriũ antichriſti. Luce.x. Mat.xi.ibi. Reuelaſti
ea paruulis. Aug. de verbis dñi. Nomine ſapientũ ⁊ pru-
dentum ſuperbos intellige: quod ipſe expoſuit/quũ ait.
Reuelaſti ea paruulis. qd̓ enim nõ ſubeſt paruulis vt hu-
milibus. Item Grego.xxvij.mora. Ne enim nõ ſubiungit
Reuelaſti ea ſtultis: ſed paruulis: tumorẽ ſe dãnaſſe inno-
tuit: nõ acumen. Itẽ ibi Hilarius. Celeſtiũ ergo verborũ
arcana atq; virtutes ſapiẽtibus abſcondunt̃: ⁊ paruulis
reuelantur: paruulis malicia nõ ſenſu. i. Cor. xiiij. ſapien-
tibus vero/nõ ſtulticie ſue preſumptione: non prudentia
carnis. Aliĩ obtenebrari a propria ſuperbia (q: ſm Augu.
tumor claudit oculos) nõ cognoſcẽt eũ: et adorabunt eũ.
Sponſa chriſti mater eccleſia victorioſa tandẽ in humili-
tate ⁊ paupertate quieſcet: ⁊ finiet dies ſuos: q: quies in
vera paupertate eſt. Vñ Hiero. Diuitias habuiſti: requiẽ
perdidiſti/dũ vigilas: augmentum diuitiarum cogitas:
duʒ dormis. latronẽ ſomnias: in die ſollicitus/in nocte pa-
uidus: et ſic ſemper mendicus. ¶ I Nos ergo in hoc
bello duriſſimo ⁊ obſcuriſſimo/vbi iã querit̃/vbi eſt chri-
ſtus Mat.xxv. certemꝰ viriliter ⁊ tamdiu capiti noſtro la-
pidem ſupponamꝰ cum Jacob Geñ.xxviij. angularem.
pš.cvij. i.Pet.ij. chriſtũ Jeſum. cuius precipue character
humilitas paupertas ⁊ charitas eſt. Et cum eodẽ Jacob
glacie ⁊ gelu/nocte ⁊ die affligamur ⁊ eſtu. Geñ.xxxi. Et
cum eo ſimꝰ ſimplices: ⁊ in paupertatis ⁊ q̇etis ⁊ cõtem-
plationis tabernaculis habitemꝰ. Geñ.xxv. Et frugales
ſimꝰ cũ eo de rufa lenticula nõ curãtes. Geñ.xxv. xlij.di.c.
i. vt ibi. Et circũuenlemꝰ cũ eo Eſau dictum Edom. i. ſan-
guineum germanũ noſtrum. pre.c.xxv. Carnem noſtram
ſanguine immũdicie deſluentẽ. Et Laban. Geñ.xxx. qui
candidus interpretat̃. i. mundũ: qui exterius cãdidus ap-
paret ⁊ ſpecioſus. Sed dicit̃ Prouer.vlti. Fallax eſt gra-
tia. i. amicitia mundi: q: non eſt niſi prodicio. quoniã ſicut
Iudas tradit in mortẽ quẽcũq; oſculat̃ oſculo dignitatis
⁊ pſperitatis. Et vana eſt pulchritudo ſcʒ mũdi q: ſcʒ cito
euaneſcit ⁊ deficit vt fumꝰ. Et Emor. Geñ.xxxiiij. q̇ inter-
pretatur amaricans. i. diabolũ amaricantem. i. peccatori-
bus amaritudinem pene ⁊ cõſcientie inducentẽ. Unde de
egyptijs legit̃ Exo.i. q̄ amaritudine perducebant vitam
filiorũ iſrael operibus duris luti ⁊ lateris. Inſuper tam-
diu luctemur cum angelo magni conſiliũ chriſto domino
cum eodem Jacob. Geñ.xxxij. Eſa.ix. precibus ⁊ fletibus
ne deſeramur ab eo. Unde et ſuper Eſa.xlix. dicit gloſſa.

Fratres minores in Antichriſtum dimicaturi.

Pugnandi in bello modus.

Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non mani-
bus. Uolebat enĩ angelus qui cuſtodiebat eũ in peregri-
natione recedere/ſʒ ipſe detinuit eũ ꝑ orationẽ. Vñ Oſee
xij. Inualuit contra angelum: ⁊ confortatus eſt. Fleuit ⁊
rogauit. his brachijs duobus/ſcʒ fletibus ⁊ precibus de-
bemus cum domino luctari donec emarceſcat/vt iacob
femur noſtre carnalitatis: ⁊ benedicat nobis. Mar.vlti.
i.q.i. dominus. Et mutet nobis nomen Jacob ſupplantã-
tis vitia/in nomen iſrael contemplatiui effecti celeſtium
gaudiorum. Geñ.xxxij. Cõtemplemur etiam ſtatum pre-
ſentis eccleſie/⁊ q̃ ſunt in ea: ⁊ que oportet fieri cito ꝑ an-
gelum ſuum ſignatum Franciſcum/habentem in manu
euangeliũ eternũ: in eccleſia ſancta dei ⁊ ordine ſuo pro-
ſtratis: quam iuſſu dei doctrina fideliſſima vita mundiſſi-
ma innouabit et renouabit: ⁊ ſe ergo tau T ſignificabit
Eze.ix. ⁊ armabit ſe ad pugnandum ⁊ expugnandũ dra-
conem magnũ ſathanã. Apocal.xx. flãmas igneas auari-
tie/xenodoxie/inuidie/⁊ immundicie in chriſti eccleſiam
euomentem: ⁊ de abyſſo: ideſt populo infideli antichriſtũ
aſcendentem. Apocal.xi. primã beſtiam: ⁊ aliam beſtiam
eccleſiam infidelem que erit corpus eius/ſequentẽ. Apo-
cal.xiij. cuius caput ipſe homo peccati.ij. Theſſal.ij. erit:
quam dñs illius in pugna illa interficiet ſpiritu oris ſui.
ij. Theſ.ij. ſpiritu apoſtolico/a ſpiritu ſctõ infuſo: ex quo
ſpiritu omnis virtus aploꝝ ⁊ virorum apoſtolicoꝝ/ma-
xime fratrum minorũ verorum nõ fictorum: quia ſpiritus
ſanctus effugiet fictos. Sap.i. Deinde regnatura eſt ſan-
cta ſponſa/vxore traducta/eccleſia renouata per ſecula
infinita. Apocal.xix. Qua generali renouatione/nec pu-
to longe exiſtente/quia iam in mũdo videtur eſſe omnis
malitia ⁊ immundicia conſummata: quilibet ſe renouet
in ſpiritu mentis ſue. Ephe.iiij. ⁊ induat nouũ hominem
Ephe.iiij. qui ſm chriſtum creatus eſt: vt quũ venerit do-
minus ⁊ pulſauerit ianuam: confeſtim aperiat eĩ. Luc.xij.
vbi Greg. in homil. Uenit quippe dñs quum ad iudiciũ
properat. pulſat vero: quum iam per egritudinis mole-
ſtias eſſe mortem vicinam denuntiat: cui confeſtim aperi-
mus: ſi hunc cum amore ſuſcipimus: ⁊ dicamus ei/Cupio
diſſolui: ⁊ eſſe tecum. ad Philip.i.c. Et te facie ad faciem
noſſe: ⁊ loqui tecum ſicut amicus amico ſuo. Exo.xxxiij.
i. Cor.xiij. Etiam ſcire ſecreta tua ineffabilia: que omnia
mihi nota facies: que nõ licet homini loqui. ij. Corin.xij.
Etiam edere in menſa tua pingui. Luc.xxij. vbi Amb. Nõ
victus ⁊ potus preſentium loco ſpondetur: ſed cõmunica-
tio glorie celeſtis. Uel ſm Bedam/menſa propoſita ad
fruendũ omnibꝰ ſanctis/celeſtis eſt gloria in qua te eſu-
riunt ⁊ ſitiunt iuſtitiam: ⁊ ſaturabuntur fruendo deſide-
rio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Cañ.i. Et re-
cumbere ſupra pectus tuũ. Joan.xiij. vbi Beda. Quod
autem in ſinu ⁊ ſupra pectus recubuit: nõ ſolum fuit pre-
ſentis amoris indiciũ: ſed etiam future rei ſignũ. q̄ ſcʒ in-
de vocem ſumeret: quam poſtmodũ cunctis ſeculis inau-
ditam/ſcʒ In principio erat verbum. Joan.i. emitteret.
Item ibi Aug. Per ſinũ enĩ quid aliud ſignatur: q̄ ſecre-
tum: hic eſt vtiq; pectoris ſinus ſapientie ſecretũ. Et ede-
re: ⁊ ſitire. Joan.iiij.⁊.viij. ⁊ ſumere de mero ⁊ muſto: in
quo non. Epheſ.v. ex̃ de iureiuran. ⁊ ſi chriſtus. eſt luxu-
ria. Actu.ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc.xi. vbi cubas
in meridie. Cant.i. ⁊ dormire ſomno ſuauiſſimo tecum: ⁊
requieſcere. Mat.xiiij. Et recipere a te tranſeunte corã
me miniſtrationem tuam. Luce.xij. Grego. in homil. Do-
minus coram nobis poſt iudicium tranſit: qui ab huma-
nitatis forma in diuinitatis ſue cõtemplationem nos ele-
uat. Et paſci in montibus tuis vberrimis et viridibus.
Ezech.xxxiiij. Et cõmunicare tecum omnia bona ineffa-
bilia. Luce.xv. Et ingredi ⁊ exire ad te: ⁊ paſcua inuenire.
Joan.x. Theoph. Que ſunt autem hec paſcua: niſi dele-
ctatio futura ⁊ requies: in quam nos dominus introdu-
cit? Et frui te: ⁊ abſq; intercapedine tenere te: ⁊ intrinſe-
cari in te: ⁊ intrare in te: ⁊ eſſe totus in te: ⁊ deificari in te:

⁊ regnare in te. Matth. vi. Cyprianus. Nostruz regnum petimus aduenire ab eo nobis repromissuz/ ⁊ christi sanguine acquisitũ: vt qui in seculo ante seruiuim⁹: postmodum christo regnante regnemus. ¶ Item Aug. ad Probam. Regnum nãq; dei veniet siue velimus siue nolim⁹: sed desideriũ nostrũ ad illud excitamus: vt nobis veniat: atq; in eo regnemus. Et preterita ⁊ presentia/ q: futurũ deficiet/ cõtemplari in te: ⁊ purissime ⁊ sincerissime amare me propter te: ⁊ te plus ꝙ me: q: nõ diligam me ꝓpter me: sed propter te: q: totus ero vnione gratie in te: ⁊ tu in me: quantũ põt capere creatura. Quia etsi facie ad faciẽ videbo te. i. ad Cor. xiij. ⁊ similis tibi ero: ⁊ videbo te sicuti es. i. Joã. iij. Nõ tamen immensitatem tuã inuisibilem videre potero: q: finitus suz: q: creatura sum: nõ creator. Unde etsi facie ad faciẽ videbo te sine aliquo medio pleno ⁊ pfecto modo: nõ tamen ẽm illam plenitudinem: ẽm quã tu vides te infinite infinitũ: nam essentia tua infinita a nullo plene videbit: licet plene ⁊ pfecte cognoscetur. Et tunc ero nõ quidem essentialiter deus: sed nũcupatiue ⁊ vnitiue: q: dixisti in ps̃. lxxxi. Ego dixi dii estis. Et Joan. x. Nam ⁊ factus es homo. ẽm Aug. vt fierem deus in te deo: q: qui adheret tibi: vnus spiritus est tecũ: vnione gratie/ nõ nature. i. ad Cor. vi. ex̃ de sum. tri. c. ij. §. verum. de con. dist. ij. in christo. Et tunc quicquid vis/ volã: ⁊ adimplebitur in me volũtas tua: nihil eñi impurũ erit in me q: purissimus ero in te: nullum meũ desiderium erit nisi in te: q: desiderasti me. quid eñi desiderare possem extra te qui ero totus in te: ⁊ desideriũ tuũ in me: qui es desiderium collium eternoꝝ. Geñ. xlix. Et qui es desideriũ animarũ. ps̃. xli. Sed quid est verum desideriũ: nisi desiderare ⁊ habere te: qui es om̃e bonũ. Exo. xxxiij. ⁊ in quẽ desiderant angeli prospicere. i. Pe. i. Anima mea imago tua. Gene. i. xxxiij. q. v. hec imago. refigurabit te. tota erit deiformis in te: q: reparata est in te/ ⁊ per te oẽs partes eius fruentur te. ratio eius cognoscet te verissime: q: in te lumine/ de patris lumine/ i symbolo credo. certissime ⁊ plenissime cognoscet te deum suũ. memoria eius tenebit te. nec dimittet te. nec pdet te. Cañ. iij. nec cadet a te voluntas eius/ amabit te/ gustabit te/ potabit te/ satiabit in te. ⁊ vltra Apoc. vij. Nõ esuriet nisi te/ satiata de te/ ⁊ repleta te: sed ⁊ caro mea et cor meũ exultabit in te deo viuo. ps̃. lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui dicitur lex cõcupiscentie. de con. dist. iiij. c. nõ ex quo. Et lex peccati. Ro. v. e. di. c. ij. Non dicetur vltra corpus peccati: nec corpus mortis: nec habebit legem contrariã spiritui suo. ad Rom. vij. xxxij. q. v. si paulus. ⁊ pre. c. ij. Nec cupiet spiritus dissolui a corpore/ ⁊ esse cum christo. Phil. i. ex̃ de renun. nisi. §. porro. q: vtrũq; est cum te christo: ⁊ q: facta est plenissima pax inter vtrumq; in te christo pace nostra. Eph. ij. c. fecit vtraq; vnũ. vt dicant: Ecce ꝙ bonũ ⁊ ꝙ iocundũ habitare fratres corpus ⁊ animã in vnũ. ps̃. cxxxij. ⁊. xij. q. i. c. i. spiritũ ⁊ carnem in vnũ cõsensum visionem ⁊ gustum cõcordissima vnitate videntes te: ⁊ amantes te: indissolubili ⁊ ꝑpetua charitate. Osee. xi. O patria beata. O beatissima trinitas consecrata. O sanctorum ciuium societas desiderata. O sanctoꝝ ecclesia christo spõso ⁊ dño sempiternaliter copulata: ⁊ cum ipo beatissimo beata. In te erit plenissime mea tota destitutio reformata: mea cõpago in tuo thalamo collocata: nuptiarũ beatarum copula cõsummata. Apoc. xix. ¶ Cõfortemur igitur humiles christi serui in deo nostro fine nostro. satisfaciam⁹ siuteris/ superior pars rationis est nostre. succumbat coram ea totaliter sensualitas. ex̃ de sum. trini. fidei. Glossa Joan. an. de sen. firã. in clemen. ⁊ de here. ad nrm. §. ij. ⁊ in glos. que est demẽ. nostra possideat ratio regnuz nostrũ. Purificemus intellectũ ⁊ affectum ad aspectum sponsi. Mat. v. Faciamus pacem nobiscum in diebus nostris. nõ scandalizet membro nostro: al's abscindatur/ nõ materiali gladio: sed rationis iudicio. Mat. xviij. Sensitiua nostra ⁊ imaginatiua ante oculos nostre iaceat rationis: Ratio prospiciat intellectũ. Intellectiua introeat in potentias dñi: vt sic affectione nostre potentie intellectuales ducant vitam angelicã sup terram: vt etiã in hoc tabernaculo sepe faciẽ dñi videam⁹ qui in celis est. Mat. xviij. de con. dist. ij. prima quidem. in fine.

¶ Articulus. lxviij. A

Dum autẽ superius

lxv. ar. contra schismaticos late scripserim/ ⁊ iurisdictionem generalem papalem dñi Jo. xxij. cuius tempore fuit schisma: fundauerim ⁊ roborauerim declarando. Nũc cum stupore querendũ est quõ illi tot in Italia ⁊ in Alemania se ab eius obedientia subtraxerunt: ⁊ cum predicto Bauaro se pro imperatore gerente/ ⁊ Petro de corbaria predicto/ Petri cathedrã viuente predicto papa Joanne legitimo vsurpante schisma fecerũt. ¶ Ad quod respõdeo ꝙ quidam de predictis schismaticis affectati carnaliter/ q: nõ erant pedibus loti: q: ẽm Aug. pedes anime affectus sunt. Jo. xiij. Quidã mundi concupiscentia ⁊ lucris illecti. xi. q. iij. quatuor. Quidã indignati/ ⁊ ad iram prouocati. xi. q. iij. illa. ⁊. c. ira. ⁊. c. cum apud. Quidam timore seruili perculsi. xxiij. q. vi. §. ex his. Quidã crassa ⁊ supina ignorãtia occecati ⁊ erronea. ex̃ de de. excõ. aplice. Quidã cauteriata cõscientia oppilati: dicẽtes se esse simplices: quum sint astutia diabolica repleti. xxiij. dis. in noie patris. Quidam furtiua cõscientia infatuati. ex̃ de simo. per tuas. ij. Quidam (qđ scelestius est) fide corrupti: ter ab ipsius dñi pape Joan. obedientia recesserũt: paruipendentes sententias ei⁹: ⁊ dictis Petro ⁊ Bauaro adherentes: ligati eñi amplius ligari nõ formidant. xi. q. iij. excellentissim⁹. xij. q. ij. de viro. vt qui in sordibus est/ sordescat adhuc. Apoc. vlti. xlvij. dist. quantũlibet. Peccatores eñi quum in profundũ maloꝝ venerint: cõtemnũt. ex̃ de iudi. cum non ab homine. §. fi. sequent miseri tales patrem coꝝ sathan diuidentem empyreã hierarchiam: cum quo nisi redierint/ ad inferna descendent: qđ absit. de peni. dist. ij. si eñi. ad fi. ¶ B Sed nos cum sponso ecclesie dei vicario quicũq; fuerit bonus vel malus/ immobiliter maneam⁹: quia in eius sede christus sedet: ⁊ ei⁹ vicarius loco eius. ex̃ de trãsla. quanto. Qui superiorem iudicat/ necesse est vt ab eo se diuidat: primo mente/ deinde corpore: oẽm eñi diuisionem precedit cordis ⁊ oris iudicium. Mater aũt iudicij priuati superbia est. Unde ⁊ ẽm Climacũ doctorem grecum: Judicare est irreuerens rapina dei dignitatis. Preterea dicit dñs Luc. vi. Nolite iudicare. ¶ C Cõpatiamur ergo schismaticis: sed nõ sequamur eos: nec superiores deseramus: maxime supremũ papã scz iudicando/ nec ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xi. distin. nunc aũt. nec bestia montem tangã. Exo. xix. Nõ mittam manũ in christũ dñi: nec precidam per schisma oram chlamydis potestatis eius. chlamys eñi potestas intelligitur. scissio schisma. ij. q. vij. §. his ita respondet. sub. §. de his. vbi ponitur historia libri Regum. i. xxiiij. de hoc etiam. i. q. i. sacramenta. Nec cum Oza robusto. i. superbo arce inclinate. i. prelato criminoso/ manus apponã ad erigendũ idest corrigendum: ne a deo percutiar. ij. Reg. vi. pre. §. his ita. Nõ reprehendã seniorem meũ/ primũ patrem senum omniũ. i. ad Tim. v. ij. q. vij. paulus. Nõ detegã cũ Cham infrunito ⁊ effronti verenda patris mei: sed cum filijs pudoratis cooperiã eũ: ne videam verecundiã eius: ⁊ nudũ cum operiam ne maledicar. Geñ. ix. xcvj. di. in scripturis. Non persequar patrem meũ cum Absalon: ne tribus sagittis inobedientie/ ingratitudinis ⁊ infidelitatis Joab qui interpretatur inimicus. i. diaboli inimici hois. Mat. xiij. confodiar. ij. Reguz. xviij. Non ero inobediens patri Heli: qui interpretat deus meus. i. pape: qui stat loco dei. ex̃ de transla. inter. ⁊. c. quanto. ne bello intercam. i. in anima peream in hac vita que est militia super terram. Job vij. de peni. dist. ij. si eñi. historia. i. Reg. iiij. ex̃ de simo. licet

heli.xlvj.di.§.necesse. Nō ero de gn̄atione maledicenti pa
pe ⁊ matri ecclesie. Prouerb.xxx. ne morte moriar morte
sempiterna. Leui.xx. Nō ero cōtumax imperio patris pa
pe ⁊ matris ecclesie: ne lapidib⁹ obruar populi demonio/
rum. Deut.xxj. Nō murmurabo ꝯtra Moysen qui tenuit
typum pape regentis vniuersalem ecclesiā. de pe.disti.iiij.
inter hec. sicut ipse rexit israel. q: murmur cōtra papā ma
xime cōtra deum est: cuius ipse vicarius est. ad hoc Exo.
xvj. Nec inquā murmurabo cōtra Moysen.i.papā: ꝙꝙ
ducat ethiopissā.i.deū offendat: ne lepra mortali suffun
dar. Num.xij.xxxiij.q.ij. hoc ipsum.ij.q.vij.§.de his. versi.
his ita.l.di.§.econtra. Nolo absorberi a terra cū Datan et
Abiron schismaticis. Num.xvj.j.q.j.siquis inquit.vij.q.j.
deniqȝ. ex̄ de elec.licet. Nolo separari ab arca vsqȝ ad vltis
mū ventilabrū: ne a coruis deuorer.ij.q.j.multi.ij.q.vij.nō
ois. Nō exeat piscis de Petri sagena vsqȝ ad litus. Mat.
xiij.xxvj.q.vij.c.j. Nō transmigramus in montē Gelboe:
vbi nō est ros deuotionis: nec pluuia cōpunctionis ⁊ plo
rationis.i.extra ecclesiā.ij.Reg.j. sicut passer impudicus.
ps̄.x. Nō mutemus fidem in idolum: q: idolū nihil est.j.
Cor.x. Nō simus corui extra arcam manentes: sed colū/
ba/ad eam reuertentes. Gen̄.viij. ex̄ de sacra vnc.c.j.§.pe
nul. Simus in petri nauicula vsqȝ ad portum: nō nocebit
nobis Judas ꝓditor: ibi nauigans/si nō fuerim⁹ ei simi/
les.xxiiij.q.j.nō turbat.j.q.iiij. homini. Nō separemur ab
ouili quod est vnū. Jo.x. ex̄ de bap.licet. ne sicut ouis erra
bunda peream⁹. ps̄.cxviij. ⁊ lupoꝝ esca fiamus. Moria/
mur in nidulo nostro. Job.xxix. ⁊ cum turture ibi pullos
nostros reponam⁹. ps̄.lxxxiij. cū lectulo nostro in infirmi
tate nostra eamus in domū nostrā/ecclesiā nostrā. Mat.
ix. Non calefiet pullus nisi sub alis galline. Matth.xxiij.
Nō resuscitatur lazarus a mortuis/pctōr a peccatis/que
mortuum hoiem faciunt: a vita gratie. de pe.dist.j.§. hoc
idē. ibi. resuscitatus: nisi in bethania ecclesia domo obe/
dientie. Jo.xj. Nec extra eam vere ⁊ ad salutem Martha
ministrat: nec Maria cōtemplat̄. Luc.x. Arrius/Sabel/
lius/Donatus/ ⁊ Macedo: et ceteri heretici de quibus
xxiiij.q.iij.quidam. ecclesiā diuidunt. Petrus vnit.xxiiij.
q.j.loquitur. Non cōmunico Grecie: q: acephala est.xciij.
dist.nulla. Nō Armenie: q: schismatica: quinpotius here
tica est. Non orientalibus q: occidit eis sol.xxiiij.q.j.qm̄.
Nō Guelfis ⁊ Gebellinis italicis: q: eis sol i occasu ē est.
⁋ D Ecclesia nō habet partem. Ecclesia nō recipit di/
uisionem. pre.c.loquit̄. Vestita est ecclesia auro. ps̄.xliiij.
Eructauit. Percutitur: sed dilatat̄.xj.q.j.futuram. in pn̄.
Frangi nō potest nec rumpi. Igne tribulationis purga/
tur. de pe.dist.ij. si enī inquit. vltra tres colū.ver.sedet.ps̄.
xvj. Igne me examinasti. Num.xxx. Omne quod potest
transire per flammā: igne purgabit̄.j.Cor.iij. Vn̄ Greg.
Quisquis appetit plene vitia euitare: studeat humiliter
purgationis sue flagella tolerare: vt tanto post mūdior
ad iudicem veniat/ quanto nunc eius rubiginem ignis
tribulatiōis purgat. ⁋ E Impiū est ⁊ infidele dicere/

Eccl'ia diuisio/nis ē ex/pers.

pars ecclesie: sicut dicunt Guelfi: qui se dicūt de parte ec/
clesie. Donatus ⁊ Arrius ⁊ ceteri heretici partem faciūt.
xxiij.q.vj.vides. Nam vnica sponsa christi. diuisionē vni/
tas nō capit.xxiiij.q.j.loquitur. ⁊.c.sch.sina. Unde qui de
parte est/ de ecclesia que vna est ⁊ totum/ nō est. In arti/
culum fidei orthodoxe impingit/scȝ ⁊ vnā sanctā catho/
licam ecclesiā/ qui eam partialem facit. Quō potest cor/
pus christi qđ est ecclesia/diuidi.xxiij.q.iij. pro membris.
⁊.q.v.de liguribus. Nec caput a corpore abscindēdū est.
ex̄ de prescrip.cum nō liceat. nec membrū de corpore: als
exanime fieret: ⁊ vita nō viueret.xxiij.q.vij.quēadmodū.
in prin. ⁋ Qui diuisit ecclesiā triumphantem/ille idem
draco diuidit ⁊ militantem. Apoč.xij. ibi. Et ecce draco q
vocatur diabolus ⁊ sathanas qui seducat vniuersum or/
bem. vt.e.c. dicit̄. ibi. Et cauda eius trahebat terciā partē
stellarū celi.i.angeloꝝ. de quib⁹ etiā dicitur Job.xxxviij.
Quis diuisit lapidem quum me laudarent simul astra
matutina? Ut vnū christi ouile. Jo.x. disperdat: ⁊ oues a
pastore discedant: ⁊ ipse draco eas diuisas deuoret.j.Pe.
v. circuit/querens quem deuoret. Esa.lvj. Omnes bestie
agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. specu/
latores eius ceci oēs. Intueamur ergo oculo fidei vnam
ecclesiā sedem eius/dignitatem eius/que nō peccat. pec/
care potest qui stat in ea: q: homo est. de pe.dist.ij. si enim.
sed nō papa priuatur ea. vt in prin. istius operis late dixi.
viij.ar. ⁋ F Cōpatiamur ecclesie tribulate: sed adhe/
reamus ei supra firmā petram christū solidate ⁊ funda/
te. Matth.xvj.xix.di.ita. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. in prin.
lib.vj. Pro ea rogauit sponsus vt nō deficeret fides eius.
xxj.dis.§.j.in fi. exaudita est oratio filij: q: semꝑ pater eum
exaudit. Joan.xj. vbi Chryso. sup verbo illo: Pater grās
ago qm̄ audisti me. hoc est nihil mei contrariū ad te. Ut
autem ostendat quoniā nō indiget oratione: subiungit.
Ego aūt sciebam ꝙ semꝑ me audis.q.d. ad hoc ꝙ fiat vo
luntas mea/nō indigeo orone: ad hoc ꝙ tibi suadeā: vna
est enī volūtas nostra. Itē Hilarius.iij. de trini. Nō igit̄
prece eguit: nobis orauit: ne filius ignoraret̄. sed propter
populū qui circūstat/dixi: vt credant q: tu me misisti: quū
enī non proficeret sibi deprecationis sermo: ad profectū
tamen nostre fidei loquebat̄: nō ergo inops auxilij est: sȝ
sumus inopes doctrine. Titubare potest ecclesia: tempe/
statibus allidi.xxiij.dist.in noie. sed salua noie sponsi per/
manebit. Digne pcurit̄: q: plurimū extra amplexus spon/
si graditur. Denigrata est eius facies sicut nigredo olle.
Thre.vlti. Facies cōbuste vultus eius. Esa.xiij. q: nō re/
spicit ⁊ sequitur sponsum candidū ⁊ rubicundū. Can̄.v.
Inclinata est deorsum ad terrena: ⁊ ideo non potest sur/
suȝ respicere graui infirmitate gibbosa.xlix.di. hinc etenī
Lu.xiij. ibi. Basilius. Brutoꝝ siquidem caput humi defle
xum est: terram cernit: caput hois erectū est in celū. oculi
superna cōspiciunt. Conuenit enī eum querere superna:
transcendere terrena intuitu. facit pre.c. hinc etem. versi.
gibbosus. Gibbosus ho' est quem terrene solicitudinis
pōdus deprimit/ne vnqȝ ad supna respiciat: sed solum in
his q̄ in infimis calcant̄ intendit ⁊c. Post amatores suos
vadit. Osee.ij. q: vnū sepe sponsuȝ legitimū derelinquit.
Quinqȝ viros concupiscit. Joan.iiij. q: peculcos sensus
carnaliter nutrit. Si legitimū virū vocaret: impudicos
sensus/intellectus ⁊ ratio superaret nimis. Terrenuȝ re/
gnum querit: sed regnū sponsi sui non est de hoc mundo.
Jo.xviij. qđ s̄.xxxvij.ar.§.ad illa.ver.ij. diligēter exposui.
Eleuauit se: ⁊ indurauit se: humiliauit se. Lu.xiiij. ⁊.xviij.
sed sponsus eius exinaniuit se: ⁊ exaltauit se. Phil'.ij. In
magnis ⁊ mirabilib⁹ sup se ambulat. ps̄.cxxx. sed sponsus
eius se humiliat ⁊ administrat. Luč.xxij. Mat.xx. Nimis
gladio vtitur temporali. sed dicit spōsus vicario suo/mit/
te gladium in vaginā. Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.hic. s̄.xxxvij.
⁊.xiij.ar. exposui.ij.q.vij.§. his ita respondet̄ miracula ⁊c.
Multas pecunias habet ⁊ cōgregat.xij.q.vij. aurū. sed
sponsus in pandochio nascit̄. Lu.ij. Pannis semiancijs
vtitur ⁊ induit̄ vt ibi: ⁊ spōsus nō habet vbi caput recli/
net. Mat.viij. Luc.ix. nisi in cruce. Jo.xix. ⁊ mendicus est
⁊ famet. Mat.iiij. ⁊ egenus factus est.ij.ad Cor.viij. ⁊ si/
tit. Jo.xix. ⁊ in alieno sepulcro quiescit. Matth.xxvij. ibi.
Et posuit illud in monumento suo nouo. vbi Aug. Ideo
aūt saluator in aliena sepultura ponitur: q: pro alioꝝ mo
riebatur salute. vt quid ergo propria sepultura egebat: q
in se mortem propriā nō habebat? Heb.viij. In zona non
portat neqȝ pecuniā neqȝ peram. Mar.x. Lu.x. Non habȝ
vnde soluat tributū: sed Petrū mittit ad mare vt de ore
piscis tollat staterem. Matthei.xvij.xxiiij.q.j.est aliud.
⁋ G Sed quātūcūqȝ ruge ⁊ macule appareant in mē
bris sponse: nunqȝ tamen ab ea sponsus separabit̄: q: in fi
de perpetua desponsauit eam. Osee.ij.xxvj.dist.c.ij. Sed
ꝗuis filij sint rugosi ⁊ maculosi plurimi: ipsa tamen in se
est sine macula ⁊ ruga. Ephe.v.xxxiij.q.iiij. recurrat. quia
sponsus ei⁹ in sancto habitat. ps̄.xxvj. quicūqȝ sit ille ideo

nō debem⁹ ab eccl'ia separari: in qua sunt missi filij Agar
cum filijs Sare: vt pre.c.recurrat. Iebusei.i. cōculcantes
scilȝ mali ꝑsequentes cum filijs suis israel.xi.q.iij. nolite.
¶ Et credamus veraciter ꝙ istius ecclesie militantis ca-
put ⁊ sponsus est christus.ad Col'.i.Eph.i. Io.iij.ex̄ de sa-
cra vnc.c.i.qui reprobata synagoga scȝ Vasthi que inter-
pretatur definitio cōsummata: Hester ecclesiā que inter-
pretatur eleuata sibi humilem copulauit. Hester.ij.supra
cuius ecclesie caput regni spūalis ⁊ tp̄alis posuit diade-
ma. ¶ Et si dicaꝛ nobis/christus est alibi: nolum⁹ crede-
re. Mat.xxiiij q: vere dicos venient in quib⁹ spūs mendax
⁊ fictus spiritū in ore habens ⁊ cor impietate plenū dicet
se spiritū veritatis.iij. Reg.xxij.⁊ multos seducet. Et spi-
ritus ꝯtra spiritū dimicabit: ⁊ magis carnalis reuera spi-
ritus aliū carnalē spiritū appellabit.⁊ ꝙ verū dicat mul-
tas pro se presumptiōes habebit: vt possit diuidere. Sed
qui cum ecclesia que cōiter dicitꝛ ecclesia nō colligit: spar-
git. Mat.xij. Lu.xi.xxiiij.q.i.qm̄.⁊.c.schisma. Et qui pape
qui cōiter habetur papa nō obedit: nec de eccl'ia est. xxij.
dist.qui cathedrā. Qui etsi me priuiat/me anathematis
zet/⁊ occidat: non separabor a charitate eius. Ro.viij. q:
dn̄s meus est: pater ⁊ deus in terris: qui constitutus est a
deo in hac egypto deus Pharaonis. Exo.vij. in prin. Si
bene iudicat veniā petam. si enormiter ⁊ male: sufferam.
xix.dist. in memoriā.c.di. contra morem.in prin.xi.q iij.§.
cum ergo snia. Iob.xxxvj. q: christus male iudicatus est.
i. Pe.ij.in fi. sed ab eo nō recedā: q: aliam ecclesiā nec ca-
put habeo ad quā cōfugiam.ix.q.iij.aliorȝ.in fi. Et in tem-
pestate presentis diluuij aquarū multarū tribulationū/
ad christi vicariū ⁊ eius ecclesiā approximabo: nec inue-
niar extra arcam ne perea abyndis ⁊ fluctib⁹ tentationū
Charybdi ⁊ Scylla ⁊ scopulis alijs intercept⁹. ¶ IV. Igi-
tur attendendū est isto tp̄e fermentato etiam a fermento
quorūdam hereticorȝ dicentiū sicut.s. dixi nūc claues ec-
clesiā non habere. Sacramenta nō posse cōferre: q: excō-
municata ⁊ priuata iurisdictione est. Et ꝙ papa pōt iudi-
cari ab imperatore: sicut christus a Pilato ⁊ Cesare. Et
ꝙ presbyter tantā habeat potestatem quantā papa. Et ꝙ
vacante papatu imperator succedit iurisdictioni pape.
Et ꝙ ecclesia nō potest habere tp̄alia. Et ꝙ christus quā-
do ascendit celos/vicariū nō dimisit in terris. Quod autem
claues sint apud bonos ⁊ malos ab ecclesia toleratos: et
ꝙ vera sacramenta etiā mali ⁊ etiam heretici conferant:
quantū ad characterem: late.s.lxv. art.§. ceterū q: vbi
predicta ⁊ lucide disputaui. materia aūt tractaꝛ hic.i.q.i.
§.sed obijcitur.vsq; ad.§.ecce si clericus.⁊ quasi ꝑ totam
illam questionem.⁊ ꝑ.xv.c.de con.dist.iiij.a.c.hi de quib⁹.

Nullus clericus pōt ab īꝑatore iudicari

vsq; ad.c.qs a paganis.i.clusiue.⁊.iij.q.vij.§.fi. ¶ I. Quod
nō papa vel ecclesia vel clericus quilibet ab imperatore
iudicari nō valeat: sed ecōtra.s.v.ar.⁊.xliiij.ar.ver. sed cō-
tra.similiter latius dixi.tum q: papa a deo nō ab hoie iu-
risdictionem recipit: ⁊ ab eo solo iudicandus est.ix.q.iij.a
§.solo.vsq; ad fi.q. Tum q: imperator inferior.xcvj.dist.si
imperator.⁊ c.cum ad verū.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.xxi.dist.
inferior. Tum q: est imꝑator vicarius pape in temporali-
bus.ex̄ de elec.venerabilem. q: a papa recipit imperiuȝ ⁊
tenet.vt.s.dixi. Et vicarius non iudicat illū a quo iurisdi-
ctionem habet: q: vna iurisdictio censeꝛ vtriusq; ⁊ cōsisto-
rium.ex̄ de ap.romana. Et nemo seipm̄ in foro cōtentio-
so ⁊ sacramentali etiam iudicare pōt.cōcorꝫ.ponunꝛ ex̄ de
iur̄.pa.ꝑ nostras.ex̄ de iudi.cum venissent.xxi.di.nunc aūt.
glos.fi. Tum q: imperator filius est ecclesie: ⁊ non pater.
xcvj.di.si imperator.pater nō filiū corrigit.nō ecōtra. vn-
de ⁊ lex erubescit filios esse correctores patruȝ.in aur̄. de
nup.§.fi.vo.xxiij.q.iiij.displicet.ver.si volūtas. Parab.xiij.
xlv.di.§.salomon.xcvj.dist.quis dubitat. Tum q: imꝑator
imperiū tenet ab ecclesia sicut vasallus fidelis.lxiij.dis.ti-
bi dn̄o.ex̄ in clem̄.de iureiu.romani principes. sed vasalli
respondent sub iudicio dn̄i: nō ecōtra.ex̄ de iudi.ceterū.fa-
cit qd̄ no.de fo.com.veruȝ.glos.fi.⁊ qd̄ legiꝛ.⁊ no.xxij.q.v.

de forma. Tum q: imperator aduocatus ⁊ defensor eccl'ie:
ex̄ de elec.venerabilem.xcvj.di.si imperator.⁊.c.in scriptu-
ris.xi.q.ij.sacerdotib⁹. Tum q: imperator gladiuȝ recipit
ab ecclesia vt.s.in prin.istius operis probaui.sed qui gla-
dium ab alio recipit: nō illum a quo recipit ꝑcutit: aut iu-
dicat cū eodem.ad qd̄ bene facit qd̄ legitur ⁊ no.xcvj. dis.
si imperator.ibi. Et ꝯtra illius beneficia pugnare videaꝛ
a quo propriā cōsecutus est potestatem.facit etiā quod le-
gitur ⁊ no.ex̄ de na.ex li.ven.c.i.⁊ optime qd̄ legiꝛ ⁊ no. ex̄
de postu.c.vlti.in glos.vlti. Tum q: papa nō homo simpli-
citer sȝ quasi deus in terris est.ps̄.lxxxi. Ego dixi dij estis.
ex̄ de transla.c.ij.⁊.c.quanto.⁊ vt ec.bn̄.c.i.sed homo deuȝ
nō diiudicat: sed econtra.ix.q.iij.aliorȝ. Tum q: moyses ⁊
Iosue ⁊ Samuel qui typum tenent pape: sicut rectores
populi generales iudicant populū. Exo.⁊ Iosue quasi ꝑ
totum.i.Reg.vij.nō econtra. Tum q: papa nō est de foro
imperatoris.nec ratione papatus/quem nō tenet ab im-
perio: sed a deo. Io.vlti.xxi.dist.in nouo. nec ratione alicu-
ius rei terrene quā ab imperatore teneat. Nam etsi impe-
rator donationeȝ fecit eccl'ie de multis temporalib⁹. xcvj.
dist.cōstantinus. Ipsam tn̄ donationeȝ liberā fecit: nec fe-
cit eum feudatariū suū: aut emphyteotā/aut vasallū.lxiij.
di.ego lodoicus.xvi.q.i.§.nouarū.⁊.l.placet.xxiij.q.vlti.§.
§.quia.l.scimus. Que donatio valida ⁊ ꝑpetua est: vt no.
pre.c.ego lodoicus. Si ergo papa nō est de foro eius: ad-
iudicari non pōt per eum. vt ex̄ de fo.cō.per totū.⁊.xi. q.i.
in primis.⁊ ex̄ de re iu.c.pastoralis.in clem̄.ff.de iuris.om.
iudi.l.vlt.ex̄ de of.le.nouit. ex̄ de cōsti. vt animarū.§.fi.lib.
vi. Tum postremo q: nedū nō sup papam christū dn̄i: sed
nec sup aliquem clericum potestas aut iurisdictio datur
cuicūq; laico: q: sunt clericis inferiores laici ⁊ eis infesti:
vt.ij.q.vij.in primis.xxij.c.vsq; ad.§. ex his. ex̄ de accu.cū.
P.ex̄ de cōsti.ecclesia sancte marie.ex̄ de re.ec.nō ali.cum
laicis.xcvj.di.bene quidem.xi.q.i.in primis.xxv.c. vsq; ad
§.cū ergo. Tum q: hoc qd̄ iuris erat de facto ⁊ sancta cō-
suetudine ⁊ debita reuerentia/hoc oēs reges ⁊ romani
principes seruauerunt.xi.q.i.sacerdotib⁹.xcvj.dist. in scri-
ptures.xvij.dist.§.hinc est. ¶ V. Quod aūt obijciꝛ ab here-

Christ⁹ quomō a pilato iudicat⁹

siarcha nouello Marsilio paduano ꝙ Pilatus iudica-
uit christū: sic ⁊ imꝑator papā iudicare pōt. Respōdeo ꝙ
nō iudicauit ipm̄ tanq̄ ꝑsonam publicā aut preeminen-
tem dignitate: sed tanq̄ ꝑsonam priuatā accusatā sibi a
principalib⁹ synagoge ⁊ pp̄lo iudeorȝ tanq̄ malefactorē
qui in hoc erat de foro Cesaris ⁊ suo/qui erat preses in iu-
dea pro imperatore. Unde idem Pilatus ait Luc.xxiij. Ob-
tulistis mihi hunc hoiem quasi hoiem priuatū: nō pontifi-
cem/nō in dignitate cōstitutū.⁊ ecce ego coram vobis in-
terrogans/nullam causaȝ inuenio in hoie isto. Tunc enī
christus nō tenebat personā pape: sed simplicis hois corā
suo iudice accusari. Unde nec in hoc papa christo succe-
dit.succedit enī christo in potentia: nō in accusatione ma-
ligna facta de deo. Immo existimo ꝙ si coram Pilato fuis-
set vnus de templi pontificib⁹ accusatus: dixisset qd̄ dixit
de Christo. Accipite eum vos: ⁊ sm̄ legem vestrā iudica-
te. Io.xviij. Versipellis ergo vulpecula Marsili⁹ padua-
nus allegauit literā euangelij que ipm̄ occidit.ij.Cor.iij.
nō intellectū verū spūalem: ⁊ etiā literaleȝ qui vtinā ipm̄
cōuersuȝ viuificet. Sed nec accusatores christi iudei ipm̄
accusauerūt Pilato vt pontificem vel scribā: sed vt quē-
dam pp̄li deceptorem. vnde dicūt. Hunc inuenimus sub-
uertentem gentem nostrā. Lu.xxiij. Exemplū ergo lupi ra-
pacis nō ꝓcedit: q: si imꝑator iudicaret papam nō iudica-
ret vt Titiū vel Semproniū vel priuatū aliū: sed vt pa-
pam.⁊ ad hoc ille impius hoc exemplū allegat. Et si ille
sciolus verus sciens esset in scripturis diuinis. vel si non
dissimularet se scire: sensum ⁊ intellectū verborȝ euange-
lij acciperet: ⁊ nō solū.j.q.i.marchion. Preterea quō non
erubescit tale exemplū adducere: quum ⁊ Pilatus fatea-
tur se christū ꝑperam iudicasse: vnde ⁊ dicit Luc.xxiij. Ni-
hil inuenio cause in hoie. Et iterū.ibi. Ecce ego corā vo-

dis interrogans/nullā causam inuenio in hoīe isto ex his in quib⁹ eū accusatis. sed neq̄ Herodes. Unde ibi Amb. Hic Pilatus christū absoluit iudicio.crucifigit mysterio duoꝝ ergo viroꝝ testimonio iesus insons ostēdit͛. Et iterū Jo.xix. Ego nullā inuenio in eo causam. Ubi Chryso. Nō dixit.q: peccauit ⁊ dign⁹ est morte/donate eū festo.sꝫ primū eū excusans tūc rogat ex abūdanti:vt si nollent eū innocentem dimittere:saltem obnoxiū darent tēpori. Nō ergo exēplo pnicioso: sicut fecit iste hereticus: sꝫ legibus est iudicādū. C.de sen.nemo. vide.xx.dist.c.si. ¶ L Rursus ille tam impius dogmatizat q̄ quilibet presbyter tantam sicut papa habeat ptātem. Qđ falsuꝫ esse ⁊ erroneū nullus sane fidei ignorat:q: nedū papa/sed quilibet ep̄s maior est in iurisdictione ⁊ administratiōe quolibet presbytero.nam ipse est precordinator in cūctis.xcv.di.plectij. ver.ad ep̄m.ex͛ de offi.archid̄.c.ij.de offi.archipres.officiū. in fi. Immo nedū ep̄s maior est in iurisdictione presbytero:sed etiā archidiacon⁹ qui ⁊ diacon⁹ est:maior est in administratione nedū quolibet presbytero:sꝫ etiā archipresbytero:qui maior est i ordine archidiacono.vt pre.c. plectis.ex͛ de offi.archid̄.ad hec.§. archipresbyteri. Pōt em̄ vnus esse maior in administratione:q̄uis minor sit in ordine.vt no.xci.dist.in nouo.in glos.ar. ¶ Item q̄q̄ olim idem diceret͛ presbyter ⁊ ep̄s.vt.xciij.di. legimus. ⁊ papa Petrus vocet se presbyterū.ibi.ver. sꝫ ⁊ Petr⁹. ⁊ in glos. ecce petrus.cōsuetudine tn̄ ⁊ iure ⁊ ordinatione decretū est:vt presbyteri subsint ep̄is:⁊ maiores eis sint ep̄i:nedū in ordinatione ⁊ cōsecratione ep̄ali. vt pre.c. legim⁹. ver. quid em̄.sed etiā administratione ⁊ noīe ⁊ iurisdictione: ⁊ quātū ad q̄dā sacra appropriata ep̄is.xcv.di.olim.⁊.c. ecce. ⁊ de hoc plene notaui predicto.c.legim⁹. in glos.hic respondet. ¶ Sūmus aūt pōtifex nedū maior est quolibet presbytero quantū ad oīa:sed etiā maior oībus ep̄is: excepto cōsecratione ep̄ali. nam ⁊ Petro data est ptās a dn̄o sup alios ap̄los quib⁹ succedūt ep̄i.lxviij.dist. quorū vices.vt hec materia expedit͛.xci.di. in nouo. vbi de hoc. lxx.dist.in illis.vbi de hoc ⁊ no.xxiiij.q.j.loquit͛.⁊.ij.q.vij. paulus.in glos.j.⁊.c.q̄q̄.ibi. Epat⁹ sit presbytero maior. ⁊ facit qđ ibi no.in glos.Aug.hoc preterea si tantā presbyteri ⁊ ep̄i ptātem haberent sicut papa: tot essent dei vicarij generales in mūdo/quot presbyteri ⁊ ep̄i. Qđ falsum ⁊ hereticū est:q: soli Petro dixit dn̄s Mat.xvj. Ego dico tibi tu es petrus. Et iterū. Tibi dabo claues singulariter.⁊ ibi. Quodcūq̄ ligaueris. generaliter.loquens sibi soli.ex͛ de ma.⁊ obe.solite.§.nos aūt. Et iterū pasce oues meas. Jo.vlti.ex͛ de elec.significasti. Iterū sm̄ hunc errorem Marsilij vna eccl'ia haberet multa capita sicut mōstrū.ex͛ de offi.or.q̄m. Multi essent sponsi ecclesie vniuersalis:qđ falsum est:q: vn⁹ fuit christus vnā ecclesiā despōsans:⁊ vnus eius vicarius generalis sponsus ecclesie.j. ad Cor.xj. Despondi vos vni viro virginem castā exhibere christo.xxvij.q.j. nuptiarū. Et illud ap̄li ad Eph.v. exponēs illud proplasti. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis ⁊c. Hoc aūt dico magnū sacr̄m in christo ⁊ eccl'ia.ex͛ de biga.debitum.facit.xxvj.dis.c.ij. Item presbyteri tenent typū.lxxij. discipuloꝝ.xxj.di.in nouo.lxviij.di.corepi.papa vo christi: sed illi.lxxij. discipuli nō habuerūt tantā ptātem/quantā ap̄li:qui soli mūdū partiti sunt ad predicandū ⁊ couertēdum:nedū quantū Petrus ⁊ Paulus. Itē solus Melchisedech tenuit typū christi.vn̄ dicit͛ ps.cx. Tu es sacerdos in eternū ⁊c. Alij presbyteri testamēti veteris aliorū sacerdotū testamenti noui.xxj.di.§.j.vn̄ trāslato sacerdotio ⁊c.ex͛ de cōsti.translato. Item quū a papa tanq̄ a primo fonte descēdat ois iurisdictio ⁊ epoꝝ ⁊ presbyterorū. xxij.di.c.j.xxiiij.q.j.loquit͛.nō pōt papa sic ex toto iurisdictionē suā alteri dare/q̄ tantā habeat sicut ip̄e.al's posset archipapā vel saltē papā aliū sibi cōsortē facere.qđ falsuꝫ est.viij.q.j.si petrus.cū.c.seq.q: nec aliū papā pōt facere: nec se sua iurisdictione priuare.ad qđ facit qđ legit͛ ⁊ no. ex͛ de censi.cū venerabilis.in glos.hic ptꝫ qđ legit͛ ⁊ no. ex͛ de dona.pastoralis.in glos.si ita. ¶ M Ad horū supradictoꝝ declarationem sciendū est q̄ est quadruplex maioritas in eccl'ia dei.adde hic qđ scripsi in.xxxvij.arti.ver. primo.⁊ ver.est autem. Prima ex tpe.xvij.di.§.hoc q̄.⁊.§. verū.⁊.xcv .dist.bene quidē.lxxv.di.c.vlt.ex͛ de ma.⁊ obe. ca.j. Secūda ex prerogatiua ordinis.ex͛ de ma. ⁊ obe.statuimus. Tertia ex prerogatiua ordinantis seu cōstituentis.ex͛ de ma.⁊ obe.p tuas.ff.de albo scri.l.vlt.in aut͛.vt iudi.sine quoquo suffra.§.cos.circa fi.col'.ij.ff.de re iu. quidam. Quarta ratione dignitatis seu maioritatis officij. Hac rōne d͛ archid̄.maior archip̄s. vt dictū est. ⁊ pōt vn⁹ minor ⁊ maior esse altero.ij.q.vij.q̄q̄.⁊.c.querit͛. Idē in abbate in minorib⁹ cōstituto.ex͛ de eta.⁊ qua.tuā. sicut in subdiacono electo ⁊ confirmato.ex͛ de elec. transmissam. Item pōt esse maior ⁊ equalis. sicut Petrus fuit maior ap̄lis in dignitate seu officio:sꝫ in ap̄latu seu ordine ep̄ali par fuit ⁊ equalis.ij.q.vij.puto.xxj.dist.in nouo.sm̄ hoc intellige.xvij.di.multi.ff.q̄n appel.sit.l.j.§. sꝫ si.C. de offi. vica.l.j. In eo aūt q̄ q̄s minor est/alij scꝫ maiori debet reuerentiā exhibere.ergo quū archidiacon⁹ in missa minor sit archipresbytero:tunc debet ei seruire. sed eo maior est extra missam in voce/in loco/in iurisdictione ⁊ alijs que ei cōpetūt rōne dignitatis.sm̄ hoc intellige.xxxiij.q.v.est ordo.xciij.dis.a subdiacono.ex͛ de of.archid̄.c.j.⁊.c.ad hec. sm̄ Ostiē.qui.j.no.ex͛ de of.archid̄.c.j.sic intellige.xxj.dis. §.i his oib⁹.cū.c.seq. ¶ N Itē notādū q̄ psona pest pso ne q̄nq̄ modis.scꝫ ex officio.xxj.di.i nouo. Uite merito.ij. q.vij.c.j. Ordine.xciij.dist.a subdiacono. Administratiōe vt archip̄s.ex͛ de of.archip̄s.c.j. ɔsecratione.vt ep̄s oib⁹.xxj di.c.j. ¶ O Hec p̄latio cōsistit i trib⁹. In iudicijs.xxj.di. inferior. In p̄ceptis.xxj.di.nūc aūt. In sacris.xxj.di.deniq̄. sm̄ Archid̄.q̄ ita no.xxj.di.in pre.§.i his. ¶ Itē notādū q̄ maior ptās attēdit͛ q̄nq̄ ex dignitate ordinis: q̄nq̄ ex dignitate dispēsatiōis siue administrationis. Petrus aūt ex prerogatiua ordinis vel cōsecrationis nō habebat:sed rōne administrationis.sm̄ Lau.q̄ sic no.in pre.c.in nouo. ¶ Itē dicēdo q̄ q̄libꝫ presbyter sit equalis pape in iurisdictione/cōfundit͛ ordo superior ɔ.c.lxxxix.di.ad hoc. ista sunt addenda ijs q̄ de ista materia tetigi.s. in prin.istius opis. ¶ P Dicit etiā ille pfidus Marsilius q̄ vacante papatu succedit imperator. Sed vn̄ hoc habuit/⁊ quo motu hoc dixit/ignoro:quū nedū ois scriptura/sed huic positioni ois ratio contradicat. Papa em̄ succedit impio.ex͛ de fo.com.licet.ex͛ de re iud̄.pastoralis.in clemē. Nō imperator in papatu. Que em̄ cōicatio cani ⁊ sancto? Eccl.xiij.ij. Cor.vj. p̄fanis ⁊ diuinis? ex͛ de iude.ad hec.xij.q.ij. nulli. Subdito ⁊ dn̄o.ex͛ de elec.venerabilē. Quō pōt imperator in eccl'iasticis succedere:quū inhabilis sit ad talia possidenda ⁊ tractāda?quū etiā statutū factū ab eo in eccl'ie fauorē nō valeat/nisi expresse ab eccl'ia approbet͛.xcvj.di. bene quidē.ex͛ de cōstitu. ecclesia. Quia Balthasar vasa templi cōtaminat a deo pcutit͛. Dan̄.v.de con.di.j.vestimēta. Itē Ozias rex iuda q: sacerdotū officia vsurpare voluit:a dn̄o lepra pcussus est.ij. Paral'.xxvj.ij.q.vij.§.itē cū Balaā. ver.sicut ergo. Itē Heliodorus missus a rege Antiocho inuadere erariū vbi erant in templo reposita deposita:calab⁹ equi mirabiliter apparentis pcussus/semiuiuus relict⁹ est.ij. Macb.iij. ¶ Item si imperator succederet in papatu:iam solueret ⁊ ligaret:sed nō imperatorib⁹ sed piscatorib⁹ date sunt claues a deo.de pe.di.j.quē penitet.⁊ nō laicis/sed presbyteris. Imperator em̄ a sacerdotibus eccl'ie anathematizat͛ ⁊ religat͛.xcvj.dist.duo.ad hec faciūt.xcvj.di.satis euidenter.xvij.di.§. hinc etiam. Item Amb.imperatori volenti ecclesiā occupare ait:quid tibi ⁊ adultere?adultera est q̄ nō tibi est legitimo m̄rimonio copulata.cedat palatiū imperatori:eccl'ia antistiti.xxiij.q.viij. cōuenior. Distincta aūt quantū ad hoc sunt officia romanoꝝ pōtificū ⁊ imperatoꝝ.x.di.q̄m. xcvj.di.cū ad verū.vn̄ in fine ibi dicit͛ de imperatore:ac vicissim nō ille rebus diuinis presidere videret͛:q̄ esset negocijs sp̄ualib⁹ implicatus.vt

Nō equalis est pape et cūctorū p̄sbyteroꝝ ptās.

Nō pōt papa sua se iurisdictione priuare.

Maioritas quadruplex.

prelatio q̄nq̄ modis hri potest.

Papa succedit ipio/nō contra.

An eccle siapossit tpalia possidere &c.

de.v.ar.xl.ver.item error. ¶ O Insuper qd dicit ille im plus subdolus & sophista q eccl'ia tpalia habere nō pōt. falsum est. q: nedū laici sed etiam clerici pūt hre tpalia et propriū. Sed ista de antiqua heresi trapit. hi sunt em heretici qui cōdemnant ppriū habentes in hoc mūdo xxiiij q.iij.quidā.ver.apl'ici. Alij etiā sunt qui dicūt q a tpe Sylvestri pape qui recepit donationē a Constantino. de qua xcvj.di.cōstantin⁹. eccl'ia nō fuit in statu salutis. Sed istis mentita est iniquitas sibi.ps.xxvj. nā eccl'ia primitiua habebat pecunias & ppriū in cōmuni. Actu.iiij.& v.xij.q.j.dilectissimis.& c.scim⁹. Unde & videntes summi sacerdotes & alij fideles magis expedire ecclesijs habere possessiōes q pecunias que dabantur eis ex possessionibus venditis dederunt eis possessiones que in ditione episcopoz consistunt. xij.q.j.videntes. de predijs eccl'iarum. xij.q.ij.quasi p totū. ppter hanc etiā causam christus aliquotiens habuit loculos. Jo.xij.q: sua erat eccl'ia loculos habitura. xij.q.j.habebat.& c.exemplū.xxiij.q.iiij.duo ista. Qr aūt & epi & alij clerici possint habere propriū in speciali q religiosi nō sunt clarū est xij.q.j.epi.cum.ij.c.seq.& §. cum ergo.& §.ostensum.& c.illi.& q.ij.monem⁹.ibi.reddere compellat.& j.q.ij.clericus.& c.pastor.xij.q.iij.c.j.& q.iiij c.vlti. ex de testa.c.j.c.cū in officijs. ¶ Item si sancti martyres & cōfessores preclari in eccl'ia dei sciuissent esse peccatū ecclesiam bona tpalia possidere: nunq donationes taliū recepissent & dispensassent. sic argumentat Prosper.xij.q.j.expedit. sic ar.vij.q.j.ois qui gemebat. ¶ Preterea filij leui qui clericos prefigurāt.xxj.di.§.j. terras & ciuitates habebant: & aliqua alia ppria possidebant.xij.q.j.§.his ita. nec ampli⁹ allego: q: ista est heresis manifesta de hoc etiā scripsi.s.xl.ar.ver.item error est. ¶ R Postremo qd dicit dictus hereticus Marsilius q qn christus ascēdit celos: nō dimisit vicariū: falsum & hereticū est: q: est ecclesiam acephalare.i. sine capite dimittere contra illud. xciij.di. nulla. Et q: dimisit loco sui Petrum & successores cui dixerat pasce oues meas. Jo.vl. Oēs em romani pōtifices successores Petri sunt: & psonā eius tenent. Unde sicut Petro sic & cuilibet eius successori dixit verba predicta christus. vt est expressum ex de ma.& obe.solite.§.nos aūt.& de trāsla.epi.quāto.ibi.soli btō Pe.& p ipm successoribus suis.& ibi.Ro.pon.qui non puri hois: sed veri dei vicem gerit in terris.& c.licet.ibi.qui successor est Petri & vicarius Jesu christi.& ex vt ec.bñ.vt nostrū.ibi.qm etsi locum dei teneamus in terris.& ex de elec.vbi periculū.§.ceterum. li.vj.ibi. cum agit de creatione vicarij Jesu christi successoris Petri.& c.fundamenta.§. decet. ibi. ipsoq vicarij dei romani pontificis.lib.vj. Et expressissimum de homic. pro humani.j.rū.li.vj.ibi.Dei filius iesus christus ne gregem sui precio sanguinis gloriosi redemptū ascensurus post resurrectionem ad patrez absq pastore desereret: ipsi⁹ curā btō Petro aplo vt sue stabilitate fidei ceteros in christiana religione firmaret: eorūq mentes ad salutis opa sue accēderet deuotionis ardore: cōmisit.& j.ibi. Nos eiusdē apl'i effecti disponente dño licz immeriti successores/ & ipi⁹ redemptoris locū in terris: qq indigne tenentes. Unde ibi glos. Jo.an.sup verbo desereret/dicit. Per hanc lrām satis patet q ptās Petri transiuit ad posteros: als post Petrū sine pastore remansisset eccl'ia & sine capite: qd est falsuz.ex de of or.qm.ad h facit.xl.di.nō nos. Nō nos btm Petrū sicut dicit a dño cū sedis puilegio vel successores eius peccādi licēnā iudicam⁹ suscepisse. Ille quippe perennem meritoz dotem cū hereditate innocentie transmisit ad posteros &c. Immo vacante eccl'ia p mortez pape/ nō est dicendū q remaneat sine capite: q: hoc dictū non esset remotū ab heresi: q: tunc corpus cardinaliū & tota ecclesia habet caput eccl'ie generale & verū & ppriū/christū scz viuentem. de con.dis.ij.prima. in fi.ad hoc.xxij.dist.c.j.& ij. ¶ Succedit etiā collegiū card. tunc in quibusdam. ex de elec.vbi periculū.§.idem qz.li.vj.& de elec.ne romani.§.eo tamen.in clem.& sicut etiā no. Oste.ex de pe.& re.cū ex eo.

Vicari⁹ a christo celos ascendere relicus.

in fi.& no. Joan.an.post eū ex de schisma.c.j.in glos.nō at. ¶ Item bea. Petrus post ascensionē dñi primo rexit ecclesiam Antiochenā: & tunc illa erat caput: postmodū ei⁹ sedes translata est Romā iubente dño.xxiiij.q.j.rogam⁹. & ipse Petrus pro se Clementē instituit.viij.q.j.si petrus. & c.oportet.& c.clemens. & deinde electi romani pontifices pcesserunt vsq ad tpa ista: & pcedent vsq ad diem iudicij loco christi: q: eccl'ia q est corpus christi non pōt esse nulla & mortua absq capite. & ad hoc optime facit. xxiiij. q.j.pudenda.in fi.ibi.vt qm eccl'ia nulla esse nō pōt: ea fit in apl'ice sedis p successores epoz radice cōstituta &c. & c. didicim⁹.ibi.sicvo apud Corneliū fuit qui Fabiano epo legitima ordinatione successit. ¶ Vere ergo q hec negat: christum negat sponsum eccl'ie. q: nūq fuit nec erit eccl'ia sine spōso. Sed heretici in partes diuisi q: multos faciūt sponsos eccl'ie: ideo negant vnū verū.ar.ad hoc.j.q.iij.saluator.ver.q vo. ¶ S Isto aūt tpe increscūt hereses docte & alie: q: intra ecclesiā pro magna parte in omni statu regnat hypocrisis genimen heresis. Quare aūt de⁹ pmittat hereses dicit Aug.xxiiij.q.iij.c.vlt. Sed qui filij legitimi sunt eccl'ie numero & re: nō seruiūt ecclesie serē de mendacijs. nūquid deus & eccl'ia indiget nostro mēdacio/ vt pro illis loquamur dolos? Job.xiij. Qñcūq lingua & cor nō cōcordant/ mendaciū est: etsi extra ppositū lingua verum dicat. q: mentiri est cōtra mentem ire. xxij.q.ij.hoies. & c.is qui. Recordemur scriptū esse Esa.v. Ue qui dicitis bonū malū & malū bonū.xj.q.iij.ve qui dicitis. Nō iustificemus nosmetipsos. Cōfiteamur ergo q: digni sumus & ecclesia in suis membris puniri: q: nimis discessit a spōso. Et ideo cōprehenderūt eam amaritudines. Nos em filij israel: christiani noie & nō re: filij iniqui disposuim⁹ testamentum cū gentib⁹/ que circa nos sunt: & edificauim⁹ intra ecclesiā gymnasiū: & fecim⁹ nob. preputia dimissa sancta circūcisione spirituali: & recessim⁹ a testamento nouo sancti euangelij ex de cele.mis.cum marthe.§.ceterū.& iūcti sum⁹ nationib⁹ & venūdati: vt faciam⁹ malū in iniquitatib⁹ nostris.j. Mach.j.& iiij.v.& vj. Esa.l. Nam fm Ber. nostra nos diabolo volūtas mancipat: non ptās ipsius.& ideo ceci sum⁹ q: venūdati. Esa.xliij. Facta est hierl'm ecclesia militans/ habitatio exteroz.i.peccatoz: q: ipsa in se nō peccat.xxj. disti.quis.& facta est extera semini suo sancto qd christus in ea seminauerat. Matth.xiij.& nati eius reliquerūt eam: q: de sanctitate ei⁹ nō curant. Sanctificatio eius desolata est: q: nō colitur. Dies festi conuersi sunt in luctū: q: opa scelerata que in ea fiunt planctu & luctu digna sunt: q: gaudiū spūssancti recessit ab ea. Sabbata ei⁹ in opprobrium: q: sabbata carnalia & venalia. Honores eius in nihilū: q: postposuit honorem dei ppter honorem mundi fm gloriā eius mūdialem multiplicata est ignominia ei⁹. Hec legunt.j. Mach.j.vbi typicat ruina eccl'ie in filijs. Ue aūt tribulantib⁹ ecclesiā & discedentib⁹ ab ea: q: cōtritione duplici corporis & aie cōterent. & hic etiā puniunt tribulantes ecclesiā aliquotiens exterioribus tribulationibus nedū interiorib⁹: & in ppetuū sine fine. de pe.di. iij.§.auctoritas.ver.ignis accēsus est. Potcim⁹ nos interim filij obedientie ecclesie in patientia possidente aias nostras. Luc.xxj. flagella dignissima nostre purgationis. de pe.di.ij.si em. vltra mediū. vo. edificem⁹. q: nulla res sic purgat peccata/ sicut tribulatio scienter & patiēter assumpta. Nam fm Aug. Qd fornax auro/ lima ferro/ flagelluz grano/ mola oliue/ hec tribulatio iusto. Oremus sicut dicit dñs Mat.v.& Luc.vj.xxiij.q.iiij.§.ex his. pro ijs q nos psequunt: q: magis se tribulant q nos. q: etsi nobis inferunt vtiliter damnū pene: sibi inferūt damnū & malū culpe: a quo malo in orone dñica petim⁹ liberari. Matth.vj. & Lu.xj. Multū refert fm Aug. in sermone Innocentiū. inter ferre malū/ & inferre malū. nihil em simpliciter malum est fm Theodoz in coll. de nece sanctoz. in lib. Joā. cassi. simpliciter nisi viciū & peccatū. pena em malū nō est proprie; immo aut purgatiua aut punitiua ipsius mali

culpe est: q: ois pena de se iusta ꝛ ex causa. Vñ ꝛ dñs Jesus christus sum̃e bon⁹ mala pene pro nobis ptulit/ vt culpe pelleret mala nostre. Vñ ꝛ de eo scribitur Deuṫ.xxi. Et Gal.iij.in fi. Maledictus a deo qui pendet in ligno.i. christus malo pene addictus/ qui in ligno pro nobis pependit.i. Pe.ij.in fi. ¶ Cōpatiamur ergo eccl'ie tribulate: sed magis tribulantib⁹ ꝛ psequentib⁹ ei: q: qui eā psequitur/ ꝛ psequit christum qui est caput eius. vñ ꝛ ipse paulo ait Actu.ix. Saule saule quid me psequeris.i.mēbra mea fideles meos/ ecclesiā meā/ fidez meā: ſm Aug. Item ipse ait ꝑ prophetā Zach.ij. Qui vos tangit/ tangit pupillam oculi mei.ij.q.vij.accusatio.§.ꝛ ibi.in fi.q̃m iniuria eoꝝ ad eū ptinet cui⁹ legatione funguñt. Ad idem.viij.q.j.§.q vos. Et dñm crucifigūt/ qui eū in suis sacerdotib⁹ psequūtur. iij.q.j.nulli.in fi. ¶ Et Nō incipit nūc eccl'ia psecutiō es pati: nutrita est in psecutiōib⁹: ꝛ in eis creuit.xij.q.j.futuram.sicut piscis in aqua.xvj.q.j.placuit. In pace carnali decreuit.vt.s.xxxvj.arti.ver.q aūt.ꝛ.lxvij.ar.§.firma.ver. adaperiat.late dixi. tunc vere stringit ꝛ amplectit christū sponsum in hac vita pro nobis tribulatū.ps. Dñe exaudi.ibi.ꝛ a tribulatione pctōris.q̃ sibi facit in tribulationibus comitatū. ¶ Nō sunt anni ducenti q̃ cū Alexādro canonice electo in sede aplica: Octauian⁹ ꝛ Jo.post eum schismatici coeligunt: ꝛ fauore Cōradi imparoris defendunt: ꝛ durauit schisma.xviij.annis. De alio schismate fit mentio.ex̄ de schisma.c.j.ꝛ de elec.q: diligentia.ꝛ.s.lxv.ar. §.ceterum q: ver.item dicitur proprie terigi.

¶ Articulus.lxix. A

Nunc querendū est quā eccl'ia tantā nūc habeat potentiā temporalē: cur prelatoꝝ sententie aut nullo mō aut male a subditis pro maiori parte seruātur/ paruipendunt/ ꝛ despectui habent: maxime quū in eccl'ia dei malo: pena ꝛ cōfusibilio: esse nō possit/ q̃ anathema: qđ separat a corpore christi.qđ est eccl'ia.iij.q.iiij. engeltrudā.xi.q.iij.nemo.ex̄ de sen.excō.sacro.§.cūq.ibi. tantā infligere penā.xxiiij.q.j.corripiant. ¶ Ad qđ respōdeo q̃ duplex est cā: precipue vna est ꝛ pma: q: presidēt in chartis cōfidentes.ar.xvj.q.j.in canonib⁹.ꝛ que sua sunt querentes.ad Phil.ij.lxxiij.di.nosse.ex̄ de censi.cum aplūs.ꝛ.c.pcurationes. Quō aūt intelligat illud verbum apli exponit Aug.viij.q.j.sunt in eccl'ia.ibi. Quid est sua querentes: Nō christū gratis diligentes: Nō deū ꝑpter deuz querentes: Tēporalia cōmoda sequētes: Lucris inhiantes: Honores ab hoīb⁹ querētes.ꝛ.c.exactores. In eccl'ia dei potius q̃ dei pontifices noiari.x.q.iij.q: cognouim⁹. Cū quadā iactantie temeritate et iudiciaria inuectione nō in lucris animarū/ sed in predandis hoīb⁹ ꝛ spoliādis ꝛ scandalizandis fratrib⁹/ operā dantes.x.q.iij.cauendū. animarū pericula nō cauentes.cōtra illud ex̄ de consti.vt animarū.ꝛ de iureiu.cōtingit.ꝛ de sepulṫ.c.animarū.lib. vj.ꝛ facit co.lib.de offi.le.c.j.immo aiab⁹ potius laqueos iniicientes.xxvij.q.j.de viduis.ij. Et aio frequentius pcedentes.xj.q.iij.§.si ergo. Iniuste pro causis leuib⁹ ꝛ minimis excōicantes.cōtra illud.xj.q.iij.epi.ꝛ.c.nemo.ꝛ.c.nullus. Potius timeri q̃ amari volentes: ꝛ potius tyrāni et dñi q̃ pastores ꝛ socij ꝛ patres apparere volentes.x.q.iij. q: cognouim⁹.cū.c.seq.xcv.di.ecce.j.Pe.v. In deuia mortis subditos impellentes: qui predicatione eoꝝ ad viā vite fuerant reuocandi.ex̄ de deci.cū his. Decimantes mentam cyminū ꝛ anetū: ꝛ relinquētes q̃ grauiora sunt legis iudiciū/ ꝛ misericordiā/ ꝛ fidem. Ceci duces excolātes culicem: camelū aūt glutiētes. Mat.xxiij.vbi Chry. Quia sacerdotes auaritia pleni/ si quis decimā partem alicui⁹ rei vel minime nō obtulisset: corripiebāt eū quasi magnū crimen fecisset.si quis aūt alterū ledebat/ aut in deū peccabat: non curabant eū corripere: de lucro quidem suo soliciti: de gloria aūt dei ꝛ salute hoim negligentes: seruare eīn iustitiā ꝛ facere misericordiā ꝛ habere fidez ꝑpter suā gloriā deus mādauerat: decimas aūt offerre ꝑpter vtilitatem sacerdotū: vt sacerdotes quidē ppl'o in spūalibus obsequant: ppl'i aūt in carnalib⁹ sacerdotū subministrent sic nō fit: q: oēs de honore suo sunt soliciti: de honore aūt dei nullus. Portiōes aūt suas vigilāter defendūt.sz circa eccl'ie obsequiū curā impendere nō intendūt. Si ppl's decimas nō obtulerit murmurant oēs: si peccātem ppl'm viderint/ nemo murmurat cōtra eos. Sz q: scribaru ꝛ pharisеoꝝ ad quos dñs loquebat/ quidā populares erant: nō est incōgruū vt aliā expositionem faciam⁹/ ꝑpter eos qui decimā dabant.nam ꝛ qui accipit decimas recte decimare dicit/ ꝛ qui dat. Scribe igit ꝛ pharisei minimarū quidem rerū decimas offerebāt/ ostendende religionis grā. In iudicijs aūt erant iniusti.in fratrib⁹ sine mīa. incredu li in veritate.hucusq Jo.Chry. Item ibi Hilarius. Et q: min⁹ piaculi esset decimatione oleris q̃ beneuolentie officiū preterire: irridet eos cōsequenter dñs/ dicens. Duces ceci excolantes culicem/ camelū aūt glutientes. Camelū puto esse magnitudinē preceptoꝝ/ iudiciū/ misericordiā/ ꝛ fidem. Culicem decimationem mente/ ꝛ aneti/ ꝛ cymini/ ꝛ reliquoꝝ olerū viliū. hoc aūt precepta dei q̃ magna sunt deuoram⁹ atq negligim⁹.ꝛ opationez religionis in paruis q̃ modicū lucrū habent cū diligētia demōstram⁹. Item ibi Orige. Excolantes culicem.i.expellētes a se minima delicta/ q culices noiauit. Camelū aūt glutientes.i. cōmittentes maxima delicta/ q̃ noiauit camelos: aialia videlz tortuosa ꝛ grandia. Item menta ꝛ anetū ꝛ cyminū cōditure sunt: nō principales cibi. sic in cōuersatione nr̃a quedā sunt necessaria ad iustificationē: vt iudiciū/ mīa/ ꝛ fides. Alia sunt quasi cōdientia actus nostros/ ꝛ suauiores eos faciētia: vt abstinentia/ risus/ ieiuniū/ genuflexio ꝛ hmōi. Quō aūt nō existimant ceci/ qui nō vident: q̃m nihil pdest cautū esse dispensatorem in reb⁹ minimis: quum principalia negligunt. hos ergo sermo presens ꝯfundit: nō quidem leuia ꝓhibens obseruare: sed principalia precipiens cautius custodire.hucusq Orige. Adde hic que scripsi.j.in.ij.parte in.§.aliud vitiū peculiare.ver.q̃m.cuz ve.in arṫ.lxxviij. ¶ Camelum aūt vere prelati nostri tpīa glutiūt: grauia cōmittentes.ꝛ pro menta aneto ꝛ cymino.i.pro leuib⁹ sn̄ias fulminātes in subiectos.vt pre.c.epi. ꝛ.c.nullus. Onera importabilia sup subditoꝝ humeros imponentes: ꝛ ea digito mouere nolentes. Matth.xxiij. Chry.in homil'. In quo duplicem eoꝝ malitiā ostendit. vnā quidem in hoc q̃ sine venia expetūt a subiectis summā diligentiā vite. Aliam vero in hoc q̃ sibiipsis multā concedunt licentiā. Oportet aūt bonū principem ecōtrario se habere: in ijs quidem q̃ ſm se sunt/ grauem iudicē esse: in subiectis aūt/ mansuetū. ¶ Maxime aūt accusatione dign⁹ est qui doctrine authoritatē habens/ legem transgreditur. Primo quidē q: preuaricat qui alios corrigere debet.deinde q: peccans maiori pena est dign⁹ ꝑpter honorem. Tertio q: plus corrūpit/ velut in ordine doctoris peccans.hucusq Chry.de hoc.xxvj.q.vij. alligant. Rursus legis cōditores Predicatores sed primi preuaricatores.cōtra illud.ix.di.iustū. palea est. C.de legi.digna vox. ff.qđ quisq iur.l.i.di.j.humanū.ex̄ de cōstitu.cū oēs.§.cuz igit.de prebē.pro illoꝝ.de homia.cū iuramēto.l.di.pōderet.in prin.q.j.nemo. Aerem sunt verbis verberantes. Corpora in delicijs nutrientes.ꝯ illud.j.ad Cor.ix.xxxv. di.eccl'ie principes.nō in seruitutē redigētes. Cymbala ꝛ cāpanas pulsantes: sed sonitū virtutū nō habentes.ꝯ id .xliij.di.sit rector. Nō moderamine ꝛ discretiōe preuia sententias trutinant: sed mentis impetu vel furore sn̄ias iaculant.ꝯ illud.xj.q.iij.illa.cū trib⁹.c.se. ¶ Alia cā de cōtēptu sn̄iarū prelatoꝝ/ est subditoꝝ infidelitas: q̃ in platis authoritatē ꝛ iurisdictionē nō attendūt: sed vitā/ ꝛ ꝑpter vitā nō iustā credūt sn̄ias iniustas.ꝯ illud Mat.xxiij.sup cathedrā moysi ꝛc.j.q.j.nō quales.ꝛ.c.multi.ꝛ in oib⁹.c.c. cā.ꝛ.q.a.§.sed obijcit.vsq ad.§.ecce.ꝛ ex̄ de deci.tua nob. ꝛ.iij.q.vij.§.vlṫ.ꝛ.viij.q.iiij.nonne.xix.di.sedet.lxxxiij.dis.§.

Qua de cā prās eccl'ia lti ca respectui habeatur.

ri. Sed inter vtrosq; prelatos ⁊ subditos loquens illa lu-
cerna prelatoꝝ Greg. de facto hãc determinat questionẽ
dicens. Cui⁹ vita despicit̃: restat vt ei⁹ predicatio cõtẽnat̃.
iij.q.vij.§.porro. virtutes eñi corrigũt vitia: ⁊ nõ v̇ba cõu-
ter.ar.xxxi.q.i.cũ renũciat̃. ¶ B Vñ ⁊ notat Archid. in
pre.§.porro.ver.item in euãgelio. sup v̇bo festucã. q̃ sacer
dos vel prelati exercentes officia publica/vt missam dicẽ
do vel cõfessiones audiendo vel excõicando vel iudicãdo
vel similia faciendo/si sunt in mortali: peccãt mortaliter. nõ
q: talia faciũt: sed q: talia in tali statu presumũt. l.di. quid
est. ⁊ c. cũ exaudiero. xix. dist. fm. ibi. Male bona admini-
strando sibi eñi nocuit. xv. q. vlt. sciscitãtib⁹. ibi. Qm̃ mali
bona administrãdo se tãtũmõ ledũt. ⁊ cerea fax accensa/
sibi quidẽ detrimentũ prestat: alijs v̇o lumen in tenebris
administrat. ⁊ vnde alijs cõmodũ exhibet/inde sibi dispẽ
diũ prebet. ad hoc expresse facit Rom. ij. de pe. di. vi. c. i. vl
ti. colũ. ibi. Judicans eñi aliũ qui est iudicandus cõdẽnat
seipm̃. ⁊ in glos. ibi. peccat ergo. vbi de hoc. Adde hic qd̃
scripsi. s. in. ij. parte. in ar. xx. in. §. sed vt sciant. ver. j. Actus
v̇o priuatos bonos faciẽdo: vt sunt orare/ieiunare/labo-
rare/nõ peccãt. immo ad hoc tenent̃ si ieiunare se volunt
⁊ de pctõ exire. ar. de peni. dist. i. q̃obrem. ⁊ di. iij. c. siquis.
¶ Prelati ergo si volũt vere corrigere: corrigãt vita po-
tius q̃ verbo. q: cõtraria cõtrarijs curant̃. Vñ Gre. in homil. sup
euange. si quis vult. Nã sicut arte medicine/calida frigi-
dis: frigida calidis curant̃. Ita dñs noster cõtraria oppo
suit medicamenta pctĩs: vt lubricis cõtinentiaꝫ/tenacib⁹
largitatem/iracũdis mãsuetudinẽ/elatis precãperet hu-
militatẽ. Humilis ergo corrigit supbũ: misericors impiũ
⁊ auarũ: castus inmũdũ: verax mendacẽ: vnicus diuisuꝫ:
rectus duplicẽ: sobrius gulosum: mãsuetus furiosum: fer-
uens spũ acidiosum. amans inuidũ. fidelis pditorem. pu
rus maliciosum: pacificus discordẽ: catholicus hereticũ.
Ista est cõuersio ⁊ predicatio realis non hypocritalis ⁊
verbalis: q̃ potius destruit q̃ edificet. nam potius audito
res attendũt ad facta: q̃ ad verba. Tali predicatione vir
tuosa cõuerterũt apl̃i totũ mundũ. fm Chrys. nõ p mira-
cula. Tales sunt predicationes non mortue: q̃ sunt plene
rithmis ⁊ distinctionib⁹ ⁊ verbis rhetoricis cũ prauis mo
ribus ppl̃m scandalizantib⁹/potius q̃ cõuertentib⁹. sicut
fiũt hodie cõiter p religiosos v̇balés: querẽtes q̃ sua sunt
nõ que christi in pplo ei⁹. viij. q. i. sunt in eccl̃ia. adulteran
tes verbũ dei. ij. Cor. ij. ¶ Et ideo dicit dñs predicantib⁹
Hiere. vij. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes
templũ dñi/templũ dñi/⁊c. do. Et iterũ. Uos cũ austerita
te impabatis eis. Ezech. xxxiiij. c. ⁊ xlvi. di. hoc habꝫ. Et ite-
rũ. Nõ sicut dñantes in clero: sꝫ forma. i. exẽplũ facti gre-
gis ex aio. i. dilectione. i. Pe. v. xlv. di. §. et his. xciij. di. legi-
mus. xcv. di. esto. ¶ Uere parabola dñi adimplet̃ hodie.
q: oẽs boues ⁊ asinos extrahunt die festo de fouea. Luce
xiiij. Cadũt pctõres in foueã pctõꝝ. Lu. vi. ex̃ de eta. ⁊ qua.
cum sit. Et nõ est q̃ extrahat. sꝫ est q̃ amplius liget: ⁊ infir-
mũ demergat cũ ligaminib⁹ infinitis: vt intm̃ multiplica
tus funiculus nõ rumpat̃: sed in cõ pctõr desperat⁹ ⁊ defi
ciens suspendat̃. ¶ Uera aũt iusticia eccl̃ie cõpassionem
habet: nõ multiplicatã ligationẽ. xlv. di. vera. In mia ⁊ cõ
passione fundata est eccl̃ia. in Petro cadente: ⁊ dei mia
resurgente. l. di. cõsiderandũ. nõ in crudelitate ⁊ psecutio
ne. Parũ de oleo charitatis est hodie in eccl̃ia dei. ⁊ ideo
prelatoꝝ lãpades extinguunt̃. Mat. xxv. Defecit manna
dulcedinis. xlv. di. disciplina. ⁊ qd̃ supest scatere vermibus
auaricie ⁊ malicie cepit. Exo. xvi. Et ideo fames subditoꝝ
costis adheret: ⁊ robur eoꝝ spũale fame viciorũ attenuatũ
est. Job. xviij. Suauitatis vnguenta defecerũt: ⁊ ideo sau
ciati perierũt: oleo eoꝝ vulnerib⁹ nõ adhibito charitatis.
Lu. x. xlv. di. disciplina. ex̃ de pe. ⁊ re. cũ infirmitas. ¶ Sa-
tis põt dicere hodie christus prelatis. Curã illius habe.
Lu. x. sed ipsi nihilomin⁹ nõ curabũt. Vñ Bern. O vtinã
prelati tam vigiles reperirent̃ ad curã q̃ alacres currunt
ad cathedrã. Vñ ⁊ hãc curã fm typicũ intellectũ cõmisit

christus discipulis. Lu. x. Curate infirmos in aĩa scꝫ. sicut
ipse curabat dicens Mat. ix. ⁊ Lu. v. nõ est opus valẽtib⁹
⁊c. ¶ C Est aũt triplex cura prelatorũ: sicut ⁊ triplici la-
borat incõmodo qui cõmittit̃ eis. Est eñi vulneratus/spo
liatus/⁊ famelicus. sicut typice exponit̃ Lu. x. ⁊ ideo prela
tus debet hr̃e curã medẽdi/pascendi/⁊ induendi. Hec tri
plex cura tangit̃ Esa. iij. vbi vir iustus recusans prelatio-
nem dicit: Nõ sum medicus: ⁊ in domo mea nõ est panis:
neq; vestimentũ. q. d. nõ sum sufficiens ad medẽdũ: q: nõ
sum medicus: neq; ad pascẽdũ: q: in domo mea nõ est pa-
nis. neq; ad induẽdũ: q: nec vestimẽta sunt in domo mea.

Prelatorũ cura triplex.

¶ Primo igit̃ prelatus debet hr̃e curã medendi iij. q. vij.
sacerdos. ex̃ de pe. ⁊ re. oĩs. §. si quis. Sed q̃ officiũ igno-
rat curãdi: quõ curaret: ex̃ de eta. ⁊ qua. cũ sit. Propter hoc
necessaria est sciẽtia plato: qua sciat curare aĩas. xliij. dist.
sit rector. Qui si forte dicat habeo sciẽtiã: dicet sibi dñs:
ostende mihi ex opib⁹ curã tuã. ar. Ja. ij. Quare nõ est ob-
ducata cicatrix filie ppl̃i mei: Hiere. viij. Itẽ Esa. i. Uuln⁹
⁊ liuor ⁊ plaga tumens nõ est circũligata: nec curata me-
dicamine: neq; fota oleo. ⁊ precedit. Omne caput langui
dũ: ⁊ omñe cor merẽs: a plãta pedis. i. minimis vsq; ad ver
ticem. i. prelatũ: nõ est in eo sanitas. vi. q. i. §. verũ. q. d. Uul
nus luxurie nõ est circũligatũ fascijs cõtinẽtie. Liuor aua-
ritie nõ est curatus medicamine pietatis. Plaga tumẽs
supbie nõ est fota oleo humilitatis intime. sed oẽs fere par
ui ⁊ magni iacent vulnerati liuefacti ⁊ plagati. ¶ Duo
sunt q̃ maxime medelã impediũt. ignorãtia. xxxviij. di. per
totũ. Et mala vita. vñ etsi prelatus habeat sciẽtiã: obijcit̃
ei medice cura teipm̃. Lu. iiij. Et iterũ Luc. vi. ⁊ Mat. vij.
Eijce trabem. i. magnũ pctm̃ de oculo tuo: anteq̃ festucã
trahas de oculo meo. i. min⁹ pctm̃. iij. q. vij. §. idẽ testat̃. vñ
Greg. Qua frõte mederi pperat: q̃ in facie vuln⁹ portat:
Uuln⁹ in facie est pctm̃ in ostẽsione. Nã patet laicis igno-
minia clericoꝝ. Jam pctm̃ suũ notoriũ est. Jã illud adim
plet̃. Pctm̃ suũ q̃si sodoma pdicauerũt: nec abscõderũt.
Esa. iij. Jã facta sunt in eis vlcera vesicarũ turgẽtiũ. Exo.
ix. Frons mulieris meretricis facta est eis: noluerũt erube-
scere. Hiere. iij. c. Jam Amon q̃ interpretatur ppl̃s turbi-
nis scꝫ turba demonũ precidit vestes eoꝝ vsq; ad nates:
vt appareant pudenda eoꝝ: ⁊ rasit dimidiũ barbe eoꝝ. ij.
Reg. x. Una medietas barbe sciẽtiã significat: altera vi
tã: in quib⁹ cõsistit vilitas clericoꝝ. sꝫ diabolus mediã par
tem rasit: q: vitã honestã ab eis abstulit. ¶ Scd̃o platus
debet hr̃e curã pascẽdi. ei nãq; sicut Petro d̃r. Pasce oues
meas. Jo. vl. ex̃ de elec. significasti. ⁊ i. Pe. v. Pascite eũ q̃
in vobis ẽ gregẽ dñi. xcv. di. esto. ⁊ xciij. di. legim⁹. ⁊ lxxxvi
di. pasce. q. d. dñs dicit Bern. Pasce exẽplo cõuersationis.
v̇bo pdicatiõis. fructu orõnis. Vñ idẽ Ber. Tertio dictũ
est pasce: nec mũge siue tonde semel auditũ est. sꝫ vos pla
ti lac bibitis: lanã induitis: ⁊ carnes comeditis: ⁊ gregẽ dñi
nõ pascitis. Vñ querit dñs p Ezech. xxxiiij. Nõne greges
pascunt̃ a pastorib⁹: Põt rñderi q̃ nõ non. vñ infert. Ue
pastorib⁹ qui pascũt semetipos. Vñ Bern. Ue ve credite
mors est in olla. iiij. Reg. iiij. carniũ: mors in delicijs tuis
o plate. i. ad Tim. v. Pctã ppl̃i comedis acsi ppria min⁹ ti
bi sufficere videant̃. ¶ Sꝫ q̃n Laban q̃ interpretat̃ cãdi-
dus. i. platus hypocrita exteri⁹ dealbat⁹ tondet oues: Ja-
cob fugit. Gen. xxxi. q: cum prelatus lacti ⁊ lane intẽdit:
christũ amittit. Itẽ Nabal q̃ interpretat̃ scãdalizãs: malus
plat⁹ scãdalizãs pplm̃: q̃n tõdet oues/male rñdet nũtijs
Dauid. i. Re. xxv. i. paupib⁹ nũtijs christi. Vñ fili⁹ mortis est
q: nõ solũ mũgit blãdiẽdo ⁊ tõdet adulãdo. l. di. si q̃s dia-
conus. sꝫ etiã interficit praua exẽpla ostendendo. xi. q. iij. pre-
cipue. ⁊ excoriat p violẽtiã auferẽdo: ⁊ carnẽ comedit i cor
pore affligẽdo. vñ Zach. xi. Pasce pecora occisiõis: q̃ qui
possederant/occidebant: ⁊ nõ dolebant: ⁊ vendebant ea:
dicentes/Benedictus dñs: diuites facti sumus. Hec gra-
tiarũ actiones latronũ ⁊ tyrãnoꝝ sunt: nõ pastorũ: qui do-
minũ benedicũt quũ diuitias p furta ⁊ violentias acqui-
runt. Vñ Gre. Anime pereũt: ⁊ ipsi de tẽpalibus cõmodis

Medendi cura.

Pascendi cura.

letant. Mich.iij. Qui comedũt carnẽ ppl'i mei: ⁊ pellẽ eiꝰ desup excoriauerũt:et ossa eoꝝ cõfregerũt:⁊ cõciderũt sic ut in lebete.cccc ipi se lupos exhibẽt gregi.ipsi rapiũt:ipi dispergũt:ipsi perimũt. ¶ Itẽ Esa.iij.coquentꝰ dñs de p̃latis/dicẽs. Uos eñ depasti estis vineã meã.i.eccl'iam et rapina pauperis i domo vr̃a. Quare atteritis pplm meũ ⁊ facies pauperũ cõmollitis? Et Hiere.vij. Ecce vos (loquitꝰ p̃cipue p̃latis) cõfiditis vobis in sermonibꝰ mẽdacij q: dicatis ⁊ nõ facit;:q̃ nõ ꝓderũt vobis: furari/occidere/adulterari/iurare mẽdaciter/libare Baalim/qui deuorator interp̃tatꝰ.i.vẽtri:q: hodie p̃latoꝝ deꝰ vẽter est. Phi.iij. xxv.di.eccl'ie principes.⁊.j. Numq̃d ꝗ spelũca latronũ facta est domꝰ ista.i.eccl'ia:in q̃ iuocatũ est nomẽ meũ i oculis vr̃is.j.q.iij.ex multis. ¶ Itẽ Amos.iiij. Audite verbũ hoc vacce ꝓpter immũdiciã/pingues ꝓpter gulã: Que estis i mõte samarie:q̃ interp̃tatꝰ custos dñi.i.p̃lati deputati custodes.xvj.q.j.in canonibꝰ.i.elati de p̃latione: Que calũniã facitis egenis:⁊ cõfringitis pauperes:q: raptores ⁊ cupidi. Que dicitis dñis vr̃is afferte ⁊ bibemꝰ:q: curiosi de q̃rendis cibis ⁊ potibꝰ. Iurauit dñs deꝰ in scõ suo.i.filio. Ecce dies veniunt sup vos:⁊ leuabũt vos in contis. sicut fit de vaccis:q̃rũ crura solẽt in vectibꝰ leuari.⁊ sic deferri. Crura diuitũ sunt affectiones carnales:in q̃bꝰ p̃mo puniuntꝰ:q̃n pre angustia mortis nõ p̃nt frui voluptatibꝰ ⁊ delicijs consuetis. Sic̃ Esa.xxij. Ecce dñs appotari te faciet/sicut appotatꝰ gallꝰ gallinaceꝰ. Sequitꝰ in Amos. Et reliq̃as vr̃as aias qs reliq̃stis/nõ curãtes de ipsis. Leuabũt in ollis feruẽtibꝰ.i.in penis gehẽnalibꝰ. Et p apertura exhibitis.violẽter educetis aiabꝰ de corporibꝰ.sicut q̃n extrahuntꝰ captiui a victoribꝰ p rupturas muroꝝ ciuitatis. Altera contra alterã.i.vicissim:nõ vnꝰ/nõ aliꝰ. Et ꝓijciemini in armõ.q̃d interp̃tatꝰ anathema merores.excõicari ⁊ separati de cõsortio electoꝝ dicẽte summo põtifice christo/discedite a me maledicti i ignẽ eternũ. Mat.xxv.⁊ Malach.vlti. Percutiet terrã anathemate. ¶ Debet ergo p̃latꝰ p̃mo pascere ṽbo p̃dicationis.q̃d quãtũ sit necessariũ hr̃.iij. Re.xx.ibi. Custodi virũ istũ q̃ si lapsus fuerit/erit aia tua ꝓ aia eiꝰ:aut argẽti talẽtũ appendes.i.exhortationis verbuꝫ.xliij.di.ephesijs. Itẽ Ezech.xxxiiij. In pascuis vberrimis pascã eas in mõtibꝰ excelsis vbi Isidorꝰ. Scãrum scripturarũ altitudines q̃si mõtes pascue sunt. Hiere.iij. Dabo vobis pastores ẽm cor meũ: ⁊ pascẽt vos sciẽtia ⁊ doctrina. Itẽ Exo.iij.dicitꝰ q Moyses pascebat oues:⁊ minauit ad interiora deserti:vbi dñs in rubo ardẽti apparuit.q̃d fit quñ p̃latꝰ ṽbo p̃dicatiõis subditos ad cor reducit.et ibi apparet dñs:quñ exterior cõsolatio relinq̃tur ꝓ interiori. Sicut pauit christꝰ duos discipulos. Luc.xxiiij q̃bꝰ quũ loq̃retꝰ:arsit rubꝰ.i.cor. Un̄ dicebant Nõne cor nr̃m ardẽs erat in nobis dũ loq̃retꝰ in via.⁊ aperiret nobis scripturas? Un̄ typice bñ dicitꝰ ⁊ cãtatꝰ i eccl'ia/gallo canẽte.i.p̃lato p̃dicãte/spes redit desperatis:egris salꝰ refunditꝰ:pctõribꝰ venia datꝰ:mucro latronis cõditꝰ.i.abscõditꝰ q: diabolꝰ latro a latẽdo in tẽtatiõe succũbit.vñ Eccl'i.xij. Cõsurgẽt.scꝫ pctõres a pctõ ad vocẽ volucris.i.galli. Hic gallꝰ Petrũ negantem ad lachrymas excitauit. Luc.xxij.q: in p̃dicatiõibꝰ frequẽter hoies cõpũguntꝰ. Un̄ Actu.ij.his auditis corde cõpũcti sunt ⁊c. de con.di.iiij.ꝓprie.in fi. ¶ Sꝫ plures p̃latoꝝ galli gallinacei.i.capones pingues sunt:de q̃bꝰ.xxiij.q.iiij.cũ in lege.⁊ nõ galli macilẽti.⁊ ideo pre pinguedine nõ p̃nt cãtare.i.p̃dicare. Un̄ ꝯtra tales loquitꝰ Esa.lvj.c. Canes muti nõ valẽtes latrare.xliij.di.sit rector.iuxta pñn. Talibꝰ etiã dicitꝰ Ezech.xiij. Nõ ascẽdistis ex aduerso:neq̃ opposuistis murũ pro domo israel:vt staretis in prelio in die dñi. Ubi Greg. Ex aduerso q̃ppe ascẽdere/est ꝓ defensiõe gregis libera voce huiꝰ mũdi ptãtibꝰ cõtraire.⁊.j. Pastores eñ recta timuisse dicere/q̃d est aliud q̃ terga p̃buisse.xliij.di. sit rector. Itẽ Thre.ij. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta:nec operiebãt iniq̃tatẽ tuã:vt te ad pniaꝫ ꝓuocarẽt pre.c.sit rector. Hinc Paulꝰ loquẽs de p̃lato ad Titũ.j.ait

Ut potens sit exhortari in doctrina sana:⁊ eos q̃ cõtradicunt arguere.pre.c.sit rector. Itẽ Malach.ij.⁊ pre.c.sit rector. Labia sacerdotis custodiũt.i.custodire dñt sciãꝫ:⁊ legem req̃runt ex ore eiꝰ.scꝫ subditi.q: angelꝰ dñi.i.nuntiꝰ (cuiꝰ angeli est virtꝰ ẽm Chry.s.nihil ꝓpriũ dicere) exercituũ angeloꝝ bonoꝝ est. Quũ ergo dicat legẽ:nõ nugas nõ fabulas/nõ philosophica/nõ naturalia sic̃ ep̃s Desiderius:q̃ grãmaticã p̃dicabat.lxxxvj.di.cũ multa.q: sicut dicit ibi Greg. In vno ore se cũ laudibus iouis laudes christi nõ capiũt. Un̄ ⁊ ꝓhibentꝰ sacerdotes comedias legere/q̃ sunt cantꝰ rusticani/amatoria bucolicoꝝ versuũ verba/cantare.xxxvij.di.sacerdotes. Sed debẽt in euãgelijs:⁊ in apostolis et in ꝓphetis studere.xxxvij.di.siquis.q: de hoc habẽt p̃dicare. Mar.vlti.p̃dicate euangeliũ oi creature. Bern. Nuge in ore sacerdotis/blasphemie sunt fede.ad cachinnos mouentꝰ:fediꝰ mouet.porro detrahere ac detrahentẽ audire/q̃d horũ dãnabiliꝰ sit nõ facile dixerim. Hic etiã p Esa.lviij.loquitꝰ dñs p̃latis. Clama:ne cesses:sicut tuba exalta vocẽ tuã:⁊ annũtia populo meo scelera eorũ ⁊c. Greg. Predicatiõis q̃ppe officiũ suscipit quisq̃s ad sacerdotiũ accedit.sacerdos ergo si p̃dicationis est nescius quã clamoris vocẽ daturꝰ est preco mutꝰ?pre.c.sit rector. Hinc etiã supra pastores p̃mos in linguarũ spẽ sp̃us sanctus insedit. Actu.ij.q: nimiꝝ ẽm Greg.quos repleuerit de se ꝓtinꝰ loquentes facit.pre.c.sit rector. Hinc etiã in Exo.xxviij.p̃cipitꝰ Moysi/vt tabernaculũ ingrediẽs sacerdos tintinnabulis ambiatꝰ.vt ẽm Greg.voces habeat p̃dicatiõis:ne supni inspectoris iudiciũ ex silẽtio offendatꝰ.scriptum q̃ppe est vt audiatꝰ sonitus:quando ingreditꝰ sanctuariũ in cõspectu dñi.et nõ moriatur. Exo.xxix. Sacerdos nanq̃ ẽm Greg.ingrediens vt egrediẽs moritur:si de eo sonitꝰ nõ auditꝰ:q: irã cõtra se occulti iudicis erigit: si sine predicatiõis sonitu incedit. Apte aũt tintinnabula vestimẽtis illiꝰ describuntꝰ inserta.vestimẽta eñ sacerdotis q̃d aliud/q̃ recta opera debemus accipere?ꝓpheta attestante q̃ ait in ps̃.cxxxj. Sacerdotes tui induantꝰ iustitia. Uestimentis itaq̃ illius tintinnabula inherẽt:vt vite viam cum lingue sonitu ipsa quoq̃ opera sacerdotis clament.pre.c.sit rector. Hinc etiã Paulus ad Timo.ij.epistola.iiij.c. Predica verbum.insta opportune importune. pre.c.sit rector.in fi. Hinc episcopus q̃ crimina non corrigit subditorũ:magis dicitur canis impudicꝰ q̃ episcopꝰ ẽm Aug.lxxxiij.di.nemo. Habent aũt cũ humilitate predicare prelati:non cũ arrogantia.ne ipsum magistrum elationis scꝫ diabolũ quem verboꝝ iaculis insequuntꝰ/elatis moribus predicẽt.xlvj.di.hoc habet. Nec cibũ vel premiũ de predicatione expectẽt. Unde Michee.iij. Hoc dicit dominꝰ super ꝓphetas qui seducunt populũ meũ:qui mordent dentibus suis:et predicãt pacem.⁊ siquis nõ dederit in ore eorũ quippiam sanctificant super eum prelium. ¶ Secundo prelatꝰ debet pascere subditos exẽplo bone cõuersationis.plus eñ dicit Grego.mouẽt exẽpla q̃ verba. Un̄ Iacob posuit virgas decorticatas ante oues pariturus:vt similes sibꝰ cõciperent. Gene.xxx. Dicitꝰ q quũ quedã mulier accusaretꝰ de eo q peperisset ethiopẽ:excusata fuit propter imaginẽ ethiopis quã ante oculos habebat depictam/quando conceperat. Ita ⁊ subditi excusant se quia nõ vident nisi exemplũ ethiopũ prelatorum. Unde Sap.iiij. Ex iniquis oẽs filij q̃ nascuntꝰ/testes sunt nequitie aduersus parentes. Ad hec.xj.q.iij p̃cipue.cꝫ de vo.⁊ vo.re.magno.§.preterea. ¶ Tertio debent pascere fructu orõnis. Un̄ Samuel ait.j.Reg.xij. Absit a me hoc vt cessem orare pro vobis. Debet ergo prelatꝰ orare pro subditis:⁊ sp̃aliter in altari:quãdo i modũ crucis expãsis manibus gerit imaginẽ crucifixi.ps̃.cxl. Eleuatio manuũ mearum sacrificiũ vespertinũ. Sic orabat etiã Moyses pro populo cõtra Amalech.i.demones lingentes sanguinem. Exodi.xvij.xxxvj.disti.c.vlti. Sed necesse est q eius manus sustententur ab Aaron: vt ibi dicitur:qui interpretatur mons fortitudinis;et Ur, qui dicitur ignis; vt

Predicatiõis pabulum.

Bone cõuersationis exemplo pascẽdi sunt subditi.

Orãdũ est ꝓ subditis.

ſcꝫ ſit fortis in ope ⁊ feruēs in mēte. pſ. xxxviij. ⁊ in medi/
tatiōe mea exardeſcet ignis. ſed ſup omnia ſtudeat laua/
re manus ſuas inter innocētes. pſ. xxv. ne pollutis mani/
bus ꝯſumat agni imaculati ſacras ꝯtingere carnes. Ma
lach. i. Offertis ſup altare meū pollutū panē. vbi Hiero.
Corp⁹ chriſti quantū in ſe eſt polluit q̇ ad altare pollut⁹
accedit. xlix. di. ſacerdotes. ⁊ ab illo. §. ſed obijcit. i. q. i. vſq
ad ſe. §. cū vita. Vn̄ de agno paſcali dicit Exo. xij. Non co/
edetis ex eo crudum q̇d nec coctū aq̄ ſꝫ aſſum igni. Cru/
dum comedit q̇ ſine deuotione accedit. Vn̄ apl's. i. ad Co
rin. xi. Cōuenientib⁹ vobis in vnū. i. confuſe ⁊ inordinate
ſimul irruentib⁹ ad altare: iā ſcꝫ in pn̄ti: ex eo ꝙ indiſcipli/
nate acceditis ad mēſam dn̄i ſicut ad menſam corporalis
cibi. ¶ E Hoc dānū eſt vobis q: non licet cenā dn̄icam
māducare. Eccl'i. xxxij. Pro reuerentia accedet tibi bona
gr̄a. i. effect⁹ eucharistie q̄ bona gr̄a interpretat. i. q. i. mul
ti. ſicut patet in muliere q̄ retro acceſſit ⁊ tetigit fimbriaꝫ
veſtimēti dn̄i: ⁊ ꝯfeſtim curata fuit. Mat. ix. Mar. v. Luc.
viij. Ita ⁊ nos debem⁹ accedere p cōſiderationē vite pte/
rite. Eſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos i amari
tudine aīe mee. He ſunt lactuce agreſtes cū q̇bus mādu/
candus eſt agn⁹ paſcalis. Debem⁹ aūt tāgere fimbriam
veſtimenti. i. deuote recolere paſſionē chriſti: in cui⁹ cōme
morationē inſtituit ſacramētū corporis et ſanguinis ſui.
Vn̄. i. ad Cor. xi. Quotienſcūq mādu cabitis panē hūc et
ca. bi. mor. do. an. donec veniat. de con. di. ij. timore. et. c. ite/
ratur. Vn̄ ſup p̄dictū locū Luc. viij. dicit expoſitor. O quā
docuit mulier iſta quantū ſit corp⁹ chriſti q̇ infirma tantū
eſſe mōſtrauit. Miſeri q̇ quotidie corp⁹ chriſti tractam⁹
⁊ ſumim⁹: ⁊ a nr̄is vulnerib⁹ nō curamur. Immo (q̇ð ma
gis flendū) mulier tulit de vulnere medicinā: nobis ipſa
medicina retorquet in vuln⁹. nō eīm infirmantib⁹ chriſt⁹
deeſt: ſed fides. Hodie poſſet dicere dn̄o Petr⁹. Turbe te
cōprimūt ⁊ affligūt. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. Cauſa ho
indeuotionis notat quū ſubdit. Vnuſq̇ſq eīm ſuā cenam
ꝓſumit ad māducādū. q: ſicut illi q̇b⁹ loquebat apl's/ nō
expectabāt miſſam: ſꝫ an̄ ſumebāt ſuā cenā. Ita mō q̇dam
ꝓpter feſtinantiam comedendi/ indeuote ſe ingerūt ad
tam magnificū ſacramentū. Vn̄ dicit in canone ꝙ poſt ſa
cram cōmunionem non accedāt ſtatim ad cibos commu/
nes: ſꝫ differant p ſpaciū ibi contentū. q̇ð hodie etiā a reli/
gioſis male ſeruat. de con. di. ij. trib⁹. ¶ Coctū vero aqua
comedit/ q̇ diſſolutione vocis q̄ſi ad laſciuiā ꝓuocat au/
ditores. xcij. di. cantātes. cōtra tales dn̄s ait Amos. v. Au/
fer a me tumultū carminū tuorꝫ: ⁊ carmina lyre tue nō au
diā. Hos etiā notat Moyſes Exo. xxxij. Nō eſt clamor ex/
hortantiū ad pugnā: ſcꝫ cōtra vitia ſpūalia: neq vociferā
tio cōpellētiū ad fugā cōtra vitia carnalia. ſꝫ vocē cantan
tium ſcꝫ hiſtrionū ⁊ ioculātū ego audio. Quidā ſacerdo
tes ecōtrario ita in clamorē erupunt: ꝙ audientiū aures
offendūt. Vn̄ Amb. Ipſuꝫ ſonū vocis tue libret modeſtia
ne cuiuſq aures offendat vox fortior: aut nimis emolliat
delicatior. ſꝫ illa ꝓnuntiatio bona eſt q̄ ad lamentū ꝓuo/
cat audiētes. xi. di. c. i. ꝟ lectores. ¶ Comedēdus eſt ergo
agn⁹ tm̄ aſſus igni/ cū feruore deuotionis et dilectionis.
de con. di. ij. timorē. ⁊ Leui. vi. Ignis i altari meo ſcꝫ cordis
ſemp ardebit: quē nutriet ſacerdos ⁊c. ¶ De orōne etiaꝫ
ſacerdotū dicit Oſee. iiij. Peccata populi mei comedent
q̇ð exponit Alexāder dicēs. i. q. i. ipſi ſacerdotes. Ipſi ſacer
dotes p pp'lo interpellāt: ⁊ peccā populi comedūt: q: ſuis
ꝓcib⁹ ea delēt atq ꝯſumūt. Idē. iij. q. i. nulli. x. q. i. q: ſacer
dotes. c. hāc. Sꝫ ve hodie eis: q: ad l'ram peccā populi come
dunt: decimas ⁊ oblationes recipiūt: ſꝫ officiū/ ꝓpter q̇ð
dat beneficiū. de reſcrip. c. fi. li. vi. lxxxi. di. ſi q̇s ſacerdotum
cū. c. ſe. non faciūt: nec eorū rara ⁊ ſordida orō deū placat.
Vn̄ Greg. Cūctis eīm liquet q: quū is q̇ diſplicet/ ad inter
cedendū mittit: irati anim⁹ ꝓculdubio ad deteri ora ꝓuo
catur. iij. q. vij. in grauibus. vbi dicit Ar. orōnes malorꝫ ūs
pro q̇b⁹ orāt nocere. ſꝫ dic vt ibi. ⁊. i. q. i. fert. ibi. Aut quō po
pulū orōnis clypeo tueatur: q̇ iaculis hoſtiū ſeſe feriēdum

exponit. ⁊. i. Maior ergo metuenda eſt locis illis calami/
tas: vbi tales interceſſores ad locū regiminis adducunt:
q̇ dei in ſe magni iracundiā ꝓuocāt: quā p ſemetipos pla
care debuerūt. ¶ Itē dn̄t habere plati curā induēdi ſub/
ditos. indumēta aūt q̇b⁹ aīa induit virtutes ſunt. xliij. di.

Induendi cura.

ſit rector. de pe. diſt. ij. §. romanos. ꝟ. ſapiēs. al's eſt. c. ⁊. c. ſꝫ
nec adā. Sed vn̄ alios reget q̇ nudus eſt: oportet vt veſti
menta habeat ex q̇bus ſubditos veſtiat. Tobie. iiij. De ve
ſtimētis tuis nudos tege. Luc. iij. Qui habet duas tuni/
cas det nō habēti. ¶ Sūt aūt quinq immo ſex ſacerdota/
lia indumēta. Primū eſt amict⁹/ ſcꝫ velū quoddā q̇ð poni
tur circa capitiū: ⁊ circa collū flectit: ⁊ ſignificat fidē/ pri/
mā ſcꝫ virtutē ⁊ fundamētū virtutū: q̄ celat nobis occulta
q: celata iacet in corde/ licet cōfiteri ſit eā neceſſe quū ex/
pedit ⁊ ore. Ro. x. Corde credit ad iuſtitiā: ore aūt ſit con
feſſio ad ſalutē. Roma. x. xi. q. iij. nolite. Sed q: fides ſine
operib⁹ mortua eſt. Ia. ij. de pe. di. ij. ſi eīm. vltra mediū. Se

Veſtiuꝫ ſacerdotaliū ſignificatio.

quit alba veſtis: q̄ candorē ſignat bone operationis: ma/
xime mūditiā. xxx. q. v. femine. Hec dꝫ eſſe longa et ampla
propter abundantiā iuſtitie quā ſacerdos debet habere.
Mat. v. Niſi abundauerit iuſtitia vr̄a ⁊c. pſ. cxxxi. Sacer/
dotes tui induant iuſtitiā ⁊c. xliij. di. ſit rector. lōga ꝓpter
finalitatē pſeuerātie. de pe. di. ij. §. euidēter. ꝟ. itē illud euā
geliū. vij. q. i. ſuggeſtū. Et q: in exercitio boni opis cauen/
da eſt admiſſio prauitatꝭ. de con. di. ij. nihil. Sequitur zo/

Alba.

na q̄ ſignificat caſtitatē. vn̄ in eſu agni precipit renes ac/
cingi. Exo. xij. ⁊ in euāgelio Luc. xij. expectātes dn̄m ſuum
iubent lūbos p̄cingere. i. pre alijs p̄cingere: vt q̇ virgineo
partui ſpeciales quodāmō cubicularij deputant. ſpeciali
lumborꝫ ac cordiū caſtitate p̄cellāt. Vn̄ Greg. Lūbos pre/
cingimus quū carnis luxuriā p cōtinentiā coarctamus.

Zona.

¶ Poſt hec ſequit orariū. i. ſtola. de q̇. xxiij. di. eccleſiaſti/
ca. ⁊. xxv. di. vnū orariū. in quo tria notant. Primū q: col/
lo imponit: tanq̄ iugū dn̄i boui ſuo. Mat. xi. Iugū meū
ſuaue eſt. eſt aūt ſuaue ꝓpter dominationē: quia ſicut ait
Augu. q̇ huic iugo ſubdit/ cuncta habet ſubiecta. Itē ꝓ/
pter amorē: q: ſicut Augu. ait/ oīa ſeua ⁊ imania facilia ⁊
ꝓpe nulla facit amor. ¶ Scd'ꝫ q: in pectore ꝯcāncellat. vt ſci
at q̇ð de delicijs mūdi ad ꝑpetuos cruciat⁹: ⁊ de dolorib⁹
ad eterna ſolatia ptranſit. Luc. xv. Fili recordare q: rece/
piſti bona ⁊c. ¶ Tertiū eſt ꝙ copulat zone: q: ſacerdos q̇
p̄dicat/ debet caſte viuere. xxvi. di. c. vlti. Et ſciendū ꝙ idē
orariū in ſiniſtro ponit humero. q: eis tradit cura tēpora
lis neceſſitatis. Vn̄ Act. vi. ⁊. vij. leuite electi ſunt ab apo/

Orariū.

ſtolis vt miniſtrēt mēſis. xciij. di. diaconi. ij. ¶ Sequit de
manipulo qui ponit in manu ſiniſtra p ſupfluis humori/
bus oculorꝫ vel ſudorib⁹ manuū detergēdis: et ſignificat
ſumpt⁹ neceſſarios vite: q̇s a ſubditis recipit: q: dign⁹ eſt
operari⁹ mercede ſua. Luce. x. et de ꝓben. cū ſm̄. xiij. q. i. §.
iis ita. xij. q. ij. q̇cumq. ¶ Vltimo dꝫ indui planeta vel ca/

Manipulus.

ſula q̄ ſignificat charitatē. in qua tria ſunt notabilia. Pri/
mū q: duas hꝫ oras. vnā circa caput: q̄ ſignificat amorem
dei. Aliā inferiorē corp⁹ vndiq ambientē. q̄ ſignificat amo
rem ꝓximi. de vtroq Mat. xxij. Mar. xij. Luc. x. et de pe.
di. ij. charitas. ij. ¶ Scd'm eſt ꝙ ad vtrāq manū reflectit:
ne amor ſit ocioſus. charitas nāq patiēs eſt: ⁊ hoc ſignifi/
cat ad ſiniſtrā. benigna eſt ⁊ hoc ſignificat ad dextrā. i. ad
Cor. xiij. ¶ Tertium eſt ꝙ ab anteriori ⁊ poſteriori parte
vſq ad pedes ꝓtēdit. vt vſq in finē anim⁹ pſeueret. Eze/
chi. i. de pe. di. ij. nō reuertebant. ⁊. c. ficta. ⁊ nō ſolū preſen/
tem proximū diligat: ſꝫ abſentē. Hec eſt veſtis nuptialis
de q̄ Mat. xx. Felix ſacerdos q̇ ad altare dei cū huiōi ſacra
tiſſimo ꝓcedit ornatu. Talis nimirꝫ bn̄ pōt induere ſubdi
tos veſtimētis virtutū more Ioſeph q̇ ꝓtulit fratrib⁹ ſingu
lis binas ſtolas Gen̄. xlv. q̄ ſunt fortitudo bone actiōis: ⁊
decor intētiōis. de q̇b⁹ Prouer. vlti. Oēs domeſtici ei⁹ ve/
ſtiti ſunt duplicib⁹: ſꝫ pauci ſacerdotes ſunt hodie ſic veſti
ti. ſꝫ hꝫ locū ꝟbū Greg. Decorari pallio volum⁹ morib⁹ in
decori. c. di. contra morē. Nā ſacerdotes nr̄i tēporis more
predonū ſpoliāt ſubditos inſtrumētis virtutū. Iob. xxiiij.

Nudos dimittunt hoies/indumenta tollētes/qbus non est operimētū in frigore ꝛc. Et ita pauci sunt hodie plati qui vulnerato medicamētū adhibeant:famelicū pascant ꝛ induant spoliatū. ꝛ ita christū samaritanū.i.custodē nō imitantᷣ ex duob⁹ denarijs eis exhibitis a samaritano.i. duabus clauib⁹.xx.di.§.i.male vtuntᷣ. Et nedū nō supero gant/euāgelij cōsilia obseruādo.xiiij.q.i.quisqs.c.cū.c.sc.ſʒ nec necessariū eorū officiū exequuntᷣ. ¶ B Est autem superogare tēporaliter. Primo debitū remittendo. sicut apl's fecit:q̄ noluit ꝓcurationē recipere a subditis: labo rando manib⁹ ꝓprijs pro victu ꝛ pdicādo. Actu.xx.in fi. i.ad Cor.ix.i.q.ij.sacerdos.ex̄ de censi.cū apl's.in prin. Sʒ plati nostri tēporis nec obolū dimittere volunt de ꝓpria ratione. Vñ cōqueritᷣ dñs Ezech.xiij. Violabāt me ad po pulū meū ꝓpter pugillū hordei ꝛ fragmen panis. Sed ꝛ vtinā hodie nec dimitterent aliud de iure eorꝫ: necampli⁹ tollerent q̄ deberent. sed derū ꝛ populū excoriant ꝛ co medunt. ex qbus deberent prouidere pauperes clericos ꝛ parochianos aggrauāt suis ꝓcurationib⁹ tallijs ꝛ ex pensis cōtra cōciliū generale.ex̄ de censi.cū apl's.ná vt ibi dicim⁹/longi tēporis victū clericorū pauperū ꝛ laborato rum rusticorū breuis hora vni⁹ cene vel prandij consumit ꝛ.e.c.prohibem⁹.ꝛ.c.cū instantia.ꝛ.c.ad nostrū.§.i.demē. Dixit Tyberi⁹ imperator. Boni pastoris est/pec⁹ tōdere: nō deglubere. Et tales plati tamq̄ cōcussores ꝛ calūnia tores pñt cōdēnari ꝛ extorta ꝛ tantūdē tenentᷣ pauperi bus restituere. vt legitᷣ. ꝛ no. ex̄ de imu. ec.q: plerisq. Con tra tales exactores multi canones scripti sunt: de qb⁹ ipsi nō curāt.x.q.ij.inter cetera.x.q.iij.cauendū ꝛ.c.q: cognos cim⁹ ꝛ.c.vlti.i.q.ij.placuit.ex̄ de censi.extūt.li.vi. ¶ Secun do necessaria sibi subtrahendo/ꝛ indigētib⁹ largiēdo. si cut fecit beat⁹ Martin⁹ q̄ in tēpore frigoris cū paupere chlamydē diuisit. sed plati nrī tēporis etiā superflua negāt largientes ea cōsanguineis: vel in vanitatib⁹ expenden tes:quū res eccl'iarū sint patrimonia pauperū.xij.q.i.epis copus ecclesiasticaꝝ ꝛ.c.q: tua.ꝛ.c.nolo.ꝛ.q.ij.apl'icos.c. quisqs ꝛ.c.vobis.c.q̄ ꝛ diuinis.c.concesso.c.quo.c.de re ditibus.c.mos est.c.scim⁹.c.etsi illi.c.aūt.c.gloria.x.q.ij.c.i. vbi de hoc.c.epa.xxiij.q.vij.qd aūt.ꝛ.q.viij.duenio.xlvij. di.sicut hi. Vñ Bernar. Res pauperū non pauperib⁹ da re par sacrilegij crimē esse dignoscitᷣ. Item idē. Res eccle sie pauperꝝ sunt:eis crudeliter subtrahitᷣ:quicqd inaniter expenditᷣ. ¶ D Spūalia superogantᷣ trib⁹ modis. Pri mo in frequētia pdicationis.ij.ad Timo.iiij. Insta impor tune opportune.xliij.di.sit rector. Secūdo in assiduitate orōnis:sicut apl's qui dicebat. Testis est mihi de⁹/q̄ sine intermissione memoriam vestri facio ꝛc. Tertio in subli mitate cōuersationis Esa.xl. Sup montē excelsum ascen de.i.magnifice cōuersaris tu q̄ euangelizas Syon. ¶ Pre terea prelati ꝛ alij curati habētes istū dictum samaritanū ꝛ mendicū christū iesum in exemplū/dñt cibare suorū ani mas subditorū p fidē catholicā/q̄ est panis vite ꝛ intellec ctus. Eccl'i.xv.q: iust⁹ ex fide viuit Abachuc.i.ad Heb.x.in fi.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.q: vero ꝛ supra rōnē ꝛ sensum seipsum extendit. In mēsa fidei scʒ altari panis vite ꝓpo nitur:quo angelorū sumitᷣ scʒ ipse fili⁹ dei:q̄ ait Joā.vi. Ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descendi. Sed quō descen dit iste panis de celo:quū caro sua quā accepit de virgine nō descenderit de celo fm Amb.de conse.di.ij.sicut verus q: idē dñs iesus cōsors est diuinitatis ꝛ corporis:ꝛ tu q̄ ac cipis carnē diuine eius substātie in illo pcipias alimēto. Sed de multis maxime sacerdotib⁹ pōt conqri de⁹ pater q̄ comedun⁹ filiū: et nolum⁹ cibare eū filijs nostris.i.bo nis operationib⁹. sic ꝓposuit qdā mulier coram rege israel. iiij.Reg.vi.magis aūt pōt coqueri de illis q̄ p exactiones indebitas pauperes opprimūt ꝛ affligūt.de qb⁹ Ezech. xxiiij. Facti sunt greges mei in rapinā. ¶ Secūdo debēt potare aīas per spem de calice passionis quā ipse dei fili⁹ pꝛopria deuotione suscepit de manu prīs. Vñ Mat.xxvi. Accipiēs calicē grās egit. Ubi Chry. Ideo gratias egit: vt nos doceret q̄liter nos oporteret h̄ mysteriū pficere. et etiā mōstrauit q̄ ad passionē nō venit nolens. Erudiuit etiā nos quod cūq patimur/cū grārū actione ferre ꝛ etiā ex hoc nobis bonā spem dedit: si eñ figura sacrificij hui⁹ scʒ imolatio agni paschalis. Exo.ij. facta est liberatio popu li ab egyptiaca seruitute:multo magis veritas liberabit orbē terrarū. ¶ De hoc aūt calice primo ꝓpinauit apl'is qs maxime dilexit: ꝛ biberūt ex illo oēs. Vñ ꝛ filijs Zebe dei dixit Mat.xx. ꝛ Mar.x. Potestis bibere calicē quem ego bibitur⁹ sum?ꝛ Hiere.xxv. Ecce in ciuitate in q̄ in uocatū est nomē meū/ego incipio affligere ꝛ vos q̄si in nocentes ꝛ inmunes eritis? Nō eritis inmunes. Si ergo de calice isto libēter potas in via:potabit te christ⁹ de torrē te voluptatis sue in pria. Sed multi potant aīas suas de aureo calice Babylonis.i.de voluptate carnaliū volup tatū. Apoc.xvij. Mulier erat circūdata purpura hñs po culū aureū in manu sua plenū abominatione ꝛ imūditie fornicationis ei⁹. Hiere.li.c. Calix aureus Babylonis in manu dñi inebrians oēm terrā. de vino ei⁹ bibent oēs gē tes. sed vinū hoc vertetᷣ in sanguinē.i.in eternā dānationē qd significatū est in hoc q̄ aqua egypti versa est i sangui nem. Exo.vij. de cō.di.ij.reuera. Vñ Luc.vi. Ue vobis di uitib⁹/q̄ habetis hic cōsolationē. E cōuerso in nuptijs do min⁹ aquas cōuertit in vinū. Joā.ij.q: electis tristitia ver tetur in gaudiū. Joan.xvi.ps.xciij. Scdm multitudinem dolorū meorꝫ in corde meo ꝯsolationes tue letificauerūt aīam meā. ¶ Tertio debēt sacerdotes induere p charitas tem:q̄ habet ꝓprietates vestis. Primo q: tegit nuditatē ꝛ deformitatē pctōꝝ. Vñ Prouer.x.ꝛ.i. Pet.iiij.ꝛ Ja.vl ti. Uniuersa delicta operit charitas. Apoc.xvi. Btūs qui vigilat ꝛ custodit vestimēta sua ꝛc ſʒ cōmunitᷣ dñs aie re probe. Naum.iij. Ecce ego ad te (dicit dñs exercituū) re uelabo pudēda tua. ¶ Scdo pregit a frigore.i.amore malo infrigidāte ꝛ a calore.i.amore male incēdente. Vñ Prouer.vlti. Nō timebit domui sue a frigorib⁹ niuis: oēs eñ domestici ei⁹ vestiti sunt duplicib⁹. ¶ Tertio q: discer nit inter filios dei ꝛ filios diaboli. Vñ Joā.xiij. In hoc co gnoscēt oēs q̄ mei estis discipuli/si dilectionē ad inuicem habueritis. ¶ Quarto q: dignū facit regali cōuiuio Mat. xxij. Amice quō huc intrasti nō habens vestē nuptialem? ¶ Quarto dñt sacerdotes pcipue hospitari aīas p pniaꝫ. Vñ Hiere.xlviij. Relinqte ciuitates ꝛ habitate in petra Moab ꝛ habitare in petra.i.in dura pnia. sicut legitᷣ de lepusculo q̄ collocat in petra cubile suū: magis eligēs securitatē q̄ suauitatē. Sʒ qdā sunt q̄ ad pniam nūq venerūt:nūc ad pec cata redeūt. de ijs de pe.di.iij.in pnia.c.oibus vsq ad.§. ſʒ verba. de qb⁹ eccl'i.xxix. Uita nequā hospitādi de domo in domū. vñ Luc.ꝓhibet dñs trāsire de domo in domum. xxiiij.q.i.q: dignior. vt nūc sit in domo christi:nūc in domo diaboli. ¶ Quinto dñt visitare aīas infirmas p ꝓprie in firmitatis cōsiderationē. Eccl'i.vij. Nō te pigeat visitare infirmū/scʒ teipm ꝛ alios. Et qs nō causas mille doloris hʒ: Hiere.xviij. Surge ꝛ descēde in domū figuli.i.cōpates re alteri p cōsiderationē tui. ad h̄.l.di.cōsiderandū.ꝛ.c.fi delior. ¶ Sexto dñt educere aīas de carcere.i.de mūdo in q̄ incarcerati iacem⁹: vel de corpore qd est carcer aie. Job. vij. Numquid mare sum scilicet ego per superbiam: aut per cetus per auaritiā: q: circūdedisti me carcere. Eccl'i. iiij. De carcere cathenis: q: interdū qs egreditᷣ ad regnū p cōsiderationē felicitatis eterne. Hiero. Seculū mihi car cer est: solitudo paradisus. Cōpedes hui⁹ carceris sunt desideria secularia. de qb⁹.i.ad Timo.vi. Qui volūt diui tes fieri:incidūt i tētationē ꝛ i laqueū diaboli. Ab h̄ carce re debem⁹ frequēter egredi: ꝛ sup amena prata supne Hie rusalē spatiari. sic spaciabatᷣ apl's quū dicebat Eph.ij. Cō resuscitauit ꝛ cōsedere nos fecit in celestib⁹. vbi dicit Gre go. Tunc Paul⁹ fortasse in carcere tenebatur: sed ibi erat vbi iam ardenter mentem fixerat. non illic vbi illum ne cessario pigra caro tenebat.

Supero gatio tē poralium multifa riā fieri potest.

Spūalium supe rogatio.

¶ Articulus.lxx.

Cure descriptio.

CEterū quia de cura prelatorū aliqd .s. in arti. primo pertractaui. Querēdum est hic qd sit cura. Et potest magistraliter sic describi. Cura est vigil ⁊ onerosa ac solicita custodia aiaꝝ cōmissa alicui: vt curet ne pereāt: sed saluent: que competit ex lege / vel cōmissione canonica / aut cōsuetudine / seu prescriptiōe per sedē aplicam nō improbata. Hec autem ex diuersis iuribus colligūtur. vnde dicit Cura est vigil ⁊ onerosa ac solicita custodia aiarum. ex̄ de eta. ⁊ qua. intellerimus. §. fi. ibi. Circa curā tibi cōmissam solicitudinem exercere studeas indefessam. ex̄ de homic. pro humani. §. j. li. vj. ibi. Ipsi⁹ curā beato Petro aplo. ⁊. ibi. circa gregis eiusdē custodiā solicitis excitari vigilijs: ⁊ aiaꝝ saluti iugis attētione cogitationis intēdere: submouēdo noxia / ⁊ agēdo profutura debem⁹: vt excluso a nobis negligentie somno / nostriqꝫ cordis oculis diligētia sedula vigilantibus / aias deo lucrifacere sua nobis cooperante gratia valeam⁹. ex̄ de of. archi. c. j. ibi. oēm curā. ⁊. ibi. studeo ⁊ delinquentiū rationē corā deo redditurus est. ⁊. c. ad hec. ibi. parochiarum solicitudo. et de offi. archipresby. c. fi. ibi. ppter assiduā ergo in populū dei curā. ⁊ ibi. solicitudinē gerunt. ⁊ ibi. iugi circūspectione custodiant. ⁊ de offi. primicerij. c. j. ibi. doctrine ⁊ custodie insistat: sicut pro aiab⁹ eorū corā deo rationē est redditurus. ⁊ ibi. de singulis studium habeant. ⁊ ibi. absqꝫ vlla vacet negligētia. xliij. dist. ephesijs. viij. q. j. qui epatum. ex̄ in phemi. vj. li. ⁊ ex̄ de priuile. cū ⁊ plantare. ex̄ de regu. non solū. li. vj. lxxvj. di. fratrem.

Profusior definitionis explanatio

¶ Sequit in descriptione. Cōmissa alicui vt curet ne pereant / scꝫ instruendo sibi cōmissos in fide ⁊ morib⁹ ⁊ in vitijs fugiendis: ac virtutibus ⁊ bonis operibus exercendis. vt patet. x. q. j. placuit. ⁊ in eo qd legitur ⁊ no. ex̄ de vi. ⁊ honesta. cle. vt quisqꝫ. ⁊. c. vt clericoꝝ. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. de⁹ q. §. apli. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. potuisses. Ex qꝫ sequit qꝫ si male vl negligēter curet obligat deo. ar. insti. de furti. sti. §. siqs aliū. ex̄ de of. or. irrefragabili. rn̄so. j. ⁊ de statu. mo. cum ad monasteriū. §. abbas. Hoc autē debet curare predictis modis necnō visitando / ⁊ corrigēdo / ⁊ puniendo / sacramēta ecclesiastica exhibendo. ex̄ de elec. dudum. ij. §. tandē. de transac. veniēs. rn̄so. j. ⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. oīs. §. sacerdos. ⁊. c. cum infirmitas. ¶ Caueat igit sibi ⁊ semp hāc obligationē pre oculis habeat ne reperiat negligens / dormiens / vel dormitans. ps. cxx. Non dormitabit neqꝫ dormiet q custodit israel. Nec mirum. q: sicut Bern̄. ait. Non dormitat neqꝫ dormit qui impugnat israel. ideo et incurato dicit Prouer. vj. a. Defixisti apud extraneum manū tuam: illaqueatus es verbis oris tui. teipsum libera: discurre: festina: suscita amicū tuum: ne dederis somnū oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. exponunt ⁊ legūtur verba pdicta. ex̄ de renun. nisi cū pridē. §. verū. ¶ Qui si hoc diligenter seruauerit: esto qꝫ propter duritiā plebis non pficiat. tut⁹ erit ⁊ meritū suum habebit. xliij. di. sit rector. ⁊. c. ephesijs. ex̄ de renun. nisi. §. porro. in fi. Sed non omittat seculare brachiū inuocare. ex̄ de offi. or. c. j. ⁊ ex̄ li. vj. dilecto. de sen. ex. Esto qꝫ peccatores sine effusione sanguinis nequeāt coarctari. ex̄ de homi. postulasti. ¶ Seqtur. Que cōpetit ex lege scripta siue iure cōmuni. sicut patet. ex̄ de offi. or. cōquerēte. ⁊ in platis q per electionē creantur ⁊ etiā rectorib⁹ parochialiū ecclesiarū: ex q sunt authoritate sui iudicis instituti. vt patet ex̄ de pe. ⁊ re. omnis ⁊ in eo qd legit ⁊ no. ex̄ de ele. pere. c. fi. ⁊ de offi. archidia. cū satis. ex̄ de offi. or. si sacerdos. ⁊. c. cū ab ecclīarū. ⁊. ca. ad repmēdā. ⁊ de sen. ex. nup. §. in scdo. ⁊. §. fi. in fi. ⁊ in summa Ostiē. de pe. ⁊ re. §. cui confitendū sit. rn̄so. j. ⁊ de sen. ex. §. sed qs possit excōicare sub. §. fi. qui incipit. Nedū autem. ¶ Et notandū qꝫ hec cura extendit ad oēs habitātes intra limites pdictoꝝ: qua rōne ⁊ puent⁹ spūales exinde puenientes pcipiunt in vsus necessarios cōuertendos. ex̄ de his q fi. a pre. pastoral. ex̄ de paro. sup eo. xiij. q. j. §. his ita. nisi in aliqbus obstet cōsuetudo. ex̄ de deci. cum sint hoies. ⁊. c. ad aplice. Ubi autē limites quantū ad parochias pro dispositione epoꝝ extēdi pnt ex causa / ⁊ restringi: put legit ⁊ no. ex̄ de ex. pre. sicut vnire. ⁊ de ec. ed. di. ad audientiā. j. qbus et de hac cura tenent incurati reddere rationē. sicut legit. ⁊ no. ex̄ de priuile. c. iij. §. in ecclesijs. et de pben. in lateranēsi. x. q. iij. c. j. ¶ Sequit. Uel cōmissiōe canonica / ab epo gnaliter vel specialiter facta. sicut ptꝫ in Archidiacono. s. ex̄ de of. archidia. c. j. In Archipsbytero. s. de offi. archipres. c. fi. ⁊ p totū. xvj. q. j. cūctis. Et in officiali suo. vt ptꝫ in eo qd legit et no. ex̄ de isti. c. iij. ex̄ de app. romana. rn̄so. j. li. vj. ⁊ in vicarijs ecclīaruꝫ ppetuis. ex̄ de of. vica. ad hec. Et etiā ex causa ad tēpus cōstitutis. ex̄ de ap. puenit. de offi. or. cū nos. Uel a papa p priuilegiū generale vel speciale. vt patet. xxij. di. §. j. xxv. di. c. j. xxv. q. ij. c. j. ⁊ sequen. et in eo qd legit ⁊ no. ex̄ de transla. c. j. et. c. vlti. ⁊ de hereti. excōicam⁹. j. §. quia vero. ⁊ de ex. pre. accedentibus ad fi. Uel p compositionē ex certa scientia cōfirmatā. ex̄ de transac. c. veniēs. §. fi. ¶ Sequit. Aut cōsuetudine vel prescriptione. Nā ⁊ metropolitani in sua ⁊ etiā in aliena puincia ⁊ epi in alienis dioce. ⁊ etiā abbates archidia. ⁊ capitula / ⁊ similes / iura epalia ⁊ parochialia curā ⁊ ad h ptinentia inquantū ista possunt in ipsos cadere ⁊ p cōsuetudinem ⁊ p prescriptionē acquirūt: sicut de cōsuetudine probat in eo qd legit ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tādem. ex̄ de offi. or. quāto. ⁊. c. duo simul. ⁊. c. irrefragabili. §. excessus. ⁊ de fo. cōpe. licet. §. j. et. c. cū cōtingat. et ex̄ de offi. or. romana. ⁊ de fo. cōpe. romana. ⁊ de ap. romana. li. vj. de pscriptione probat in eo qd legit et no. ex̄ de pscrip. ex transmissa. ⁊. c. cū olim. ⁊. c. veniens. ⁊ de reli. do. cōstitut⁹. et. c. cū venerabilis. ⁊. c. cū dilectus. ¶ Sequit. Per sedē apostolicā non improbata. hoc ideo dicit: q: cōsuetudo nō pficit / nisi sit rōnabilis ⁊ pscripta. ex̄ de cōsue. c. fi. Irrationabilis aūt iudicat p sedē aplicā si ex ea limites cōfundātur. ex̄ de deci. cū sint hoies. in fi. Uel si exinde alij graue piudiciū pararet. ar. in eo qd legit ⁊ no. ex̄. s. de deci. suggestum. de ma. et obe. cū inferior. de ꝯsue. cū olim. ¶ Sed et quantū ad psonā priuatā reprobat vt nec curā acqrat ex cōsuetudine: nec sibi eligat cōfessorē. ex̄ de pe. ⁊ re. si epus. §. fi. li. vj. ⁊ no. in sum. Ostien. e. ti. §. cui confitendū sit. sub §. cui imperator. rn̄so. j. In prescriptione vero taliū bona fides ⁊ iust⁹ titul⁹ exigunt. ex̄ de deci. dudū. ⁊ de prescrip. si diligenti. ⁊ clari⁹ hodie. ex̄ eo. ti. epm. li. vj. vbi de h longam ponit glos. Io. an. ¶ Notat etiā Ostiē. in summa in titu. de filijs presbyte. §. fi. ante fi. in v. Itē querit que bnficia intelligunt habere curā aiarū qbus inest inqrere. corrigere: reformare: precipere: interdicere: suspēdere: excōicare: absoluere. ex̄ de elec. dudū. ij. §. tandē. de offi. or. c. j. ⁊ iij. ⁊. c. cōquerente. §. j. de ma. ⁊ obe. ijs q. nā hec medicinalia sunt aiarū. ij. q. j. multi. xvj. q. iij. cū aliqs. x. q. j. relatum ⁊. c. sequē. de pe. oīs. §. sacerdos ¶ Itē notandum qꝫ curam cōmittere pertinet solum ad episcopū dioce. ad quē de iure cōi pertinet institutio authorisabilis. ex̄ de fi. presbyte. ex tua. ad fi. de offi. archidia. cum satis. de hereti. cum ex iniuncto. in fi. de offi. delega. super eodem. §. j. ⁊ in glos. ar. de ex. prela. c. iij. xvj. q. vij. null⁹. vbi de hoc. ex̄ de priui. cū ⁊ plātare. §. in ecclijs. ex̄ de capel. mona. c. j. Et h institutio loco ꝯfirmationis habet: ante quā nec psentat⁹ nec is cui collata est ecclīa administrare dꝫ. ex̄ de pben. cū iā dudū. ⁊. c. in lateranēsi. cū suis cōcor. Qd si fecerit: pōt epus talē remouere / nisi dispēsauerit gratiose. ex̄ de ele. pe. c. vlti. Est aūt rō hui⁹ iuris qꝫ sine authoritate epi / nemo possit intrare vel derelinqre ecclīaꝫ. ex̄ de renū. admonet q: nemo dꝫ se igerere i talib⁹: sꝫ q vocat a deo tanqꝫ Aarō Heb. v. ex̄ de elec. qliter. viij. q. j. in scripturis. ⁊ qlibꝫ dꝫ intrare p ostiū qd est christ⁹. Ioā. x. alioqui fur cēset ⁊ latro hm Greg. j. q. j. ordinationes. vij. q. j. non furem. ⁊. c. deniqꝫ ex̄ de preben. cum qui. li. vj. ¶ Dicit ergo ingerere se is q intrat preter authoritatē dioce. ex̄ de offi. or. quoniam in plerisqꝫ. §. fi. episcopus enim christi vicarius est. xxxiij. q. v.

Cui⁹ sit curā alteri cōmittere.

mulierem.⁊ ex̄ de sacra vnc.c.i.§.qꝛ vero.ver.per frontis. Ideoq̄ q̄ sine episcopo intrat:disrupto ostio cui⁹ vicarius est episcopus:beneficiū ecclesiasticum sibi vsurpat .vt ex/presse probatur ex̄ de iure pa.relatum.§.i.⁊ patet.viij.q i. qui vos spernit.et.c.seq.et.c.in scripturis. Et hec est sum/ma ratio quare talis institutio non potest prescribi a mi/nori episcopo. ¶ Est vero secunda institutio corporalis: que ad Archidiaconū spectat de iure cōmuni.vbi aliud non est cōsuetudine:que sequit̄ hanc precedentem institu/tionē tanq̄ executoria.ar.ex̄ de sen.⁊ re.iu.cū bertoldus. i.rñso.ꝟ.qui de cōsensu episcopi.de hac expresse loquitur ex̄ de offi.archidi.ad hec.§.in quadā.⁊.c.vt nostrū. ¶ Est et tertia institutio que pro collatione ponit̄:⁊ de hac pōt intelligi ex̄ de insti.cum venissent.de ex.pre.c.ij.de preben. referente.lxiij.di.si in plebib⁹. Unde ⁊ concessio pro insti/tutione ponit̄ ex̄ de offi.le.dilect⁹.§.i.Sed ⁊ quātumcūq̄ quis cōferat semꝑ anteq̄ vtat̄ corporali possessione semꝑ est ad authoritatē episcopi recurrendum.vt pre.c.cū ber/toldus.⁊ ex̄ de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de of.vica.c.iij. ¶ Et ad hec sciendū q̄ distinguendū inter curam ⁊ curam animarū.Quādoq̄ em̄ cura animarū dicitur stri/cte potestas ligandi ⁊ soluendi in foro penitēnali.et hoc in nullo prelato cadit:nisi sacerdos sit.xxi.di.in nouo.ex̄ de pe.⁊ re.noua.⁊.c.oīs.⁊ hanc nullus habere potest nisi sa/cerdos:⁊ nisi detur sacerdotis authoritate speciali.vt ex̄ de offi.archidia.cū satis.⁊.xvi.q.vij.nullus.vel generali. ex̄ de offi.dele.super eo.xxv.di.perlectis.Et tunc hanc de/disse videt̄ non is qui dat:sed ille cui⁹ authoritate datur. ff.de auc.tu.ita aut̄.§.gessisse.Quāuis dici possit q̄ archi/dia.⁊ electi cōfirmati et alij huiusmodi q̄uis non sint sa/cerdotes:tamē possunt dare ecclesias curam animarū ha/bentes sacerdotibus. Nec dant curam animarū cum non sint sacerdotes.sed is cui dant quādo fuit fact⁹ sacerdos simul cū ordine hanc potestatē ligandi et soluendi acce/pit:licet nō in hos subditos quos modo dat archidia.vel alius prelat⁹ potestatem haberet anteq̄ institueretur per ipsum in ecclesia que habet curā: sed effectū huius pote/statis quem nō habebat concedit.i.q.i.§.ex his verbis.ꝟ. sz ne augmētū.xvi q.i.§.ecce in hoc.c.⁊.§.ecce sufficiēter. ¶ Large autē dicitur cura potestas eijciendi ⁊ recipiēdi in ecclesia:⁊ puniēdi ⁊ corrigendi excessus.xxi.di.§.i.Sub hac cura est/interdicere/excōmunicare/⁊ visitare:et alia que sunt ad correctionem morū.ex̄.de elec.dudum.ij.§.tā/dem.⁊ ex̄ de offi.archidia.⁊ inferiores prelati.vt ibidem. Et de vtraq̄ istarum curarum intelligitur ex̄ de prebē.de multa.Ecclesiā autem vel prebendā conferre non potest archidia.vel alius prelat⁹ preter episcopū.xvi.q.vij.null⁹. nisi hoc consuetudine vel priuilegio habeat.et tunc facit hoc tanq̄ vicari⁹ episcopi.ex̄ de offi.dele.super eo. de in/sti.cum venissent.ex̄ de offi.archidia.c.i ꝯm Inno.qui sic no.ex̄ de offi.archidia.c.satis.Sed ibi Ostiē.dicit.q̄ hanc distinctionem nō intelligit:quia potestas ligandi in foro penitentiali ⁊ soluendi cura dici non potest ꝯm ius:quia hoc nullo iure cauet̄:nec ꝯm rationem naturalē:immo oi/no aliud est potestas/⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent potestatem predictam:qui non habent curam.sicut sacer/dotes nō curati:⁊ multi habent curā qui non habent pre/dictam potestatē.sicut instituti ⁊ cōfirmati nō presbyteri vt patet ex̄ de eta.⁊ q̄li.preterea.⁊ de elec.trāsmissam. Po/testas etiā p̄dicta est nomē iurisdictiōis.vñ nec cura dicit̄ sed ptās clauiū in ordine sacerdotali recepta: quā nec sa/cerdos pōt concedere:sed episcop⁹ tm̄.vt preal.§.ex his ver/bis.⁊.§.ecce.⁊ patet in eo qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de conse.ec.vel al.aqua.Cura vo iurisdictiōis est nomē ordinis ⁊ hāc re/cipit prelatus in cōfirmatione.ex̄ de elec. trāsmissam.vel institutione.ex̄.de ex.pre.ad hec.⁊ de priuil̄.cū ⁊ plantare. §.in ecclesijs. Uñ ⁊ qn̄ talis p̄latus ordinat̄ :non datur ei cura quā iam receperat:sed potestas ligandi atq̄ soluen/di aīas sibi cōmissas:quā sine ordine non habebat. q̄uis tamē posset alicui sacerdoti cōmittere vt easdē in foro pe/nitēniali audiret ⁊ absolueret:qꝛ hec iurisdictiōis est:quā ratione cure hz vt patet in eo qd̄ legitur et no.s̄. de elec. suffraganeis.de pe.⁊ re.omnis.Et in summa Ostien.de pe.§.cui cōfitendū sit.Rñso.i.ver.viij.⁊ seq.⁊ sub rubrica de remissionib⁹.§.i.⁊.§.q̄s possit.et sequē.⁊ de sentē.excō. §.q̄s possit excōmunicare.sub.§.de cura.no.Ostien.ex̄ de pe.⁊.re.oīs.i ꝟbo.ꝓprio ibi.videas nedū illi⁹.Sz nec absol/uere q̄s pōt ab excommunicatione:nisi sit sacerdos. qꝛ hec absolutio mista est/partim scz penitēntialis ⁊ partim iudi/cialis. Uñ nec absoluit̄ nisi penitens ⁊ contritus.xxiij.q. ij.legat̄. Hanc sniam q̄ nō pōt absoluere ab excōicatione nisi sacerdos/tenet Ostiē.ex̄ de offi.archidia.cū satis.in fi.ex̄ de simo.ad aures.⁊ deinde ita quorūdā.⁊ de sen.ex. a nobis.ij.et.c.cū illoꝝ.et.c.nup.§.vlti.⁊.c.cum desideres. Uñ ⁊ idē Ostien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§.illud.in glos. scz per peccatū.q̄ ratio est multiplex: q̄ non possit absolui q̄s ab excōicatione/nisi a sacerdote vno:qꝛ nō fert̄ excōi/catio nisi ꝑ mortali peccato.xi.q.iij.nemo.sed ab hoc nul/lus pōt absoluere/nisi sit sacerdos.ex̄ de pe.et re.omnis. de pe.di.i verbū.Quū igit̄ excōicatur q̄s iudiciali snia:a pctō causat̄:ideo nō est mirū si causatū a causa sua effici/tur ⁊ eius naturā sapiat:cui et quodāmodo succedit.ar. ex̄ de vo.magne.§.cū igit̄. Sed ⁊ vtrūq̄ forū simul miscet̄ in quo casu sicut eccl'iasticū tanq̄ dignius trahit ad se se/culare.ex̄ de di.cog.mā.sic et pniale cōtētiosum.ar.ex̄ de cōse.eccle.q̄ in dubijs.Est ⁊ alia ratio.qꝛ nō hō hanc sen/tentiā ꝓfert:sed poti⁹ deus ꝑ hoiem/cui hanc potestatem dedit.xi.q.iij.nemo.i. Iustū ergo dignū ⁊ equū est q̄ a tali nullus possit absoluere:nisi deus vel eius vicari⁹ scz sacer/dos:q̄ solus et non inferior habet clauiū ptātem.ar.in eo qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de sum.tri.c.i.§.vna vero est.⁊ ex̄ de pe.no/ua. Uñ ⁊ in isto casu fallit regula illa qua dicit̄.q̄ pōt liga/re/et soluere.ex̄ de ma.⁊ obe.cū inferior. Officialis nēpe epi non sacerdos pōt excōicare:et tm̄ non pōt absoluere: vt predictū est. Et ex premissis ibidē colligit̄ alia ratio:qꝛ excōicare solius iurisdictionis est. Absoluere vero nō so/lum iurisdictionis:sed ⁊ fori penitentialis: ⁊ sic miste na/ture est. Uñ ⁊ ipsa vi relinquit̄ q̄ aliud iuris est in vno q̄ in alio ꝯm Ostien.q̄ ita no.in pre.c.a nobis.ij.in glos.scz ꝑ pctm̄. Hoc idē ipse Ostien.no.in summa de sen.ex.§.quis possit ab hac snia.ꝟ.sed nūquid cleric⁹. Hoc idē videt̄ te/nere Inno.ex̄ de cōsue.quāto.⁊ pre.c.cū illoꝝ.⁊ pro hoc fa/cit.c.canonica.de sen.ex.⁊.xxiiij.q.iij.notandū.⁊.vi.q.i.illi qui.ex̄ de rap.in literis.et de sepul.parochiano.de pe.di.i. verbū.⁊.c.quātūlibet.xxiiij.q.i.§.his authoritatib⁹. ¶ Sz salua reuerētia tantoꝝ dominoꝝ/cōtrariū dico:q̄ nō sa/cerdos si cleric⁹ est et iurisdictionē habet/pōt absoluere sicut potuit excōicare:qꝛ aliud est ligamē peccati:a q̄ non absoluit nisi sacerdos vt iurib⁹ ꝑ Ostien.all'.Et aliud est ligamen excōicationis:q̄ non est pctm̄/sed pena pro cōtu/macia peccati.xi.q.iij.nemo.⁊.c.certū est.xxiiij.q.iij.tam sa/cerdotes.⁊ legit̄ ⁊ no.de verbo.sig.ex parte.i. ⁊ q̄ medici/nalis est.xxiiij.q.iij.c.corripiant̄.ex̄ de sen.ex.cū medicinalis li.vi. Et hoc vinculū pōt tollere q̄ illud posuit:qꝛ oīs res per quascūq̄ causas nascit̄/ꝑ eas dissoluit̄.ex̄ de reg.iur. oīs. Et ista distinctio clare ꝓbat̄ ex̄ de sen.ex.a nobis.ij.al/legat̄ ꝑ Ostiē.§.nos igit̄.ꝑ quā maxime decre.hoc teneo Et qꝛ excōicare ⁊ absoluere a snia excōicationis simplici/ter iurisdictionis est.ex̄ de elec.transmissam.et.c.dudū.ij. Ergo q̄ iurisdictionē habet excōicādi ⁊ absoluēdi. Et qꝛ aliud est ordo sacerdotij aliud iurisdictio prelatorum.ar. xvi.q.i.§.ecce.Et qꝛ dñs par illi⁹ esse voluit ligandi ⁊ sol/uēdi.de pe.di.i.verbū.Ad hoc facit Herm̄.xx.di.§.i.ibi. In altera dans sibi aliquos eijciendi de eccl'ia vel recipiēdi. ¶ Itē qꝛ subtiliter vidēdo/aliud est clauis sacerdotalis fundata ad soluendū pctm̄. Aliud iurisdictio excōicandi ⁊ absoluēdi in foro iudiciali.qꝛ multi p̄sbyteri curati vel delegati absoluūt in foro pnie:q̄ nō hn̄t absoluere a snia excōicationis.quia hoc ad epm̄ ꝑtinet . vt no. Ioā.an.ex̄ de pe.⁊ re.si epa.li.vi.et multi hn̄t iurisdictionē.q̄ nō hn̄t

Sol⁹ sa/cerdos absolue/re pōt ab excōica/tione.

Inno/centio ⁊ Ostiē̄si refragat̄

claues in foro penitentie vt pre.c.transmissam.⁊.c.dudū.
¶ Et in hac opinione videt̄ fuisse glos.in pre.c.canonica
in glos.nisi esset.⁊ Hos.c.xi.porro.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iū
notandū. Fateor aūt ꝙ introductio solēnis in ecclesiā de
qua loquit̄.xi.q.iū cum aliqs.ad ordinem presbyteralem
pertinet: ⁊ hāc inferior presbytero facere potest.vt no.ar
chidi.in pre.c.notandū. Et hanc opinionem quam teneo
seruat ritus ecclesie.de hoc no.in spe.de sen.⁊ ijs q̄ ipsam
sequunt̄.§.vt autem que premisimus.iuxta fi.℣.Itē scias
ꝙ licet iudices ⁊c. ¶ D De materia autē cure no.Archi
dia.ex̄ de fi.p̄sby.is q̄.li.vi.i.℣.cura. Quia de cura p̄latoꝝ
satis.s̄.diximꝰ: dolendū est q: sola verbalis cura habet̄/⁊
non realis.vix est q̄ possit dicere. Curauimꝰ Babylonem
⁊ non est sanata. Hiere.li.q.d.prelatꝰ: Feci qđ debui:non
remansit per me: sanare te noluisti:tibi fecisti /non mihi
xxiii.q.iiii.forte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.ephesijs.vbi de hoc.
Sed est qui sanari desiderat:sed non inuenit curatorem.

Prelati neglīgē/tie argu/untur.

Quis em̄ hodie rectorū infirmatur cū infirmo subdito?
Quis cū scandalizato vrit̄.ij.ad Cor.xi. Quis optat fie/
ri anathema pro fratre sibi subdito?ad Ro.ix. Immo q̄s
eū nō anathematizat? Quis hodie petit deleri:aut nō te
a domino veniā indulgeri? Exo.xxxij.xlv.di.disciplina.de
pe.di.ij.§.opponitur. Quis em̄ hodie pastor ponit animā
suā pro ouibus suis? Joan.x.xvij.q.i.§.hoc tunc. Immo
quis pastor mutatus in lupū hodie animas nō deuorat?
Ezechi.xxxiiij. Quis samaritanus custos prelatus ligat
vulnera subditi vulnerati? Quis facit secū misericordiā?
Quis ducit eum in stabulum/in ecclesiā vbi pascunt̄ ani
malia mansueta? Quis stabulariꝰ ei supererogat ad hec
Luc.x.xlv.di.disciplinā.de pe.⁊ re.ois.§.sacerdos. Immo
quis eum extra stabulū ⁊ extra synagogam nō eijcit? Jo.
ix. Quis em̄ hodie Joseph saluator egypti frumenta po/
pulis diuidit? Gene.xli. Quis hodie cū Job liberat pau/
perem vociferantē:⁊ pupillum cui non erat adiutor:⁊ est
oculus ceco?⁊ pes claudo?⁊ pater pauperum?⁊ causam
quā nescit diligentissime inuestigat:vt cōterat molas ini/
qui:⁊ de dentibus eiꝰ auferat predā:⁊ sit merentiū conso
lator? Job.xxix. Et quis cū eo de prelatis hodie flet cum
afflicto:⁊ cōpatitur anime pauperi? Job.xxx. Et quis ho/
die prelatorū ecclesie non negat pauperibus quod volūt
⁊ oculos viduarū expectare non facit?⁊ nō comedit buc/
cellam suā solus.⁊ non comedit pupillus ex ea. Et q̄s non
despicit pretereuntē:eo ꝙ nō habuit indumentū: ⁊ absq̄
operimēto pauperē si non benedixerunt latera eius ei de
velleribus ouiū suarum calefactus est? Et cui nō manet
peregrinus foris:et cuius ostium viatori semper pateat?
Job.xxxi. Quis prelatorū poterit dicere verbū Moysi:
Tu scis ꝙ nec asellum quidem vnq̄ acceperim ab eis:nec
afflixerim quemq̄ eorū? Numeri.xvi. Quis prelatorū ho
die habet frontē dicendi cū Samuele subditis. Loq̄mini
de me coram dn̄o ⁊ corā christo eius:vtrū bouem cuiusq̄
tulerim aut asinū:si quempiā calūniatus sum:si oppressi
aliquem:si de manu cuiusq̄ munus accepi: ⁊ cōtemnam
illud hodie restituamq̄ vobis.i.Reg.xij. Quis prelatoꝝ
in inuidiā hodie incidit maiorū pro eo ꝙ fregit vasa my/
stica cum Amb.⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non satis.in
fi. Quis eorū cum eo vasa ecclesie cōminuta deinde con/
flata dat pauperibus ⁊ captiuis.xij.q.ij.aurū. Quis presi
dentium audet hodie dicere subditis per eum correctis:
Mundi sunt manꝰ mee a sanguine:id est a peccato oim
vestrum? Actu.xx.xliij.di.ephesijs. Sed vtinā viri sangui/
num non sint sicut multi q̄ non dimidiant dies suos.ps̄.
liiij. Ubi inuenienimus Samuelem lugētem Saul.i.Reg.
xv. Dauid eundē.ij.Reg.i. Nolanum episcopū Paulinū
vt narrat Greg.in dialogo vendentem se Uandalis pro
filio vidue parochiane sue? Remāserūt nūc sua ⁊ cornua
⁊ indumenta pontificalia. Defecit misericordia. Remans
sit authoritas. Abijt vite veritas. Stelle prelati nō dede/
runt lumen in custodijs suis. Baruch.iij.ceciderunt de ce
lo. Mat.xxiiij. Draco traxit secū.vtinā non maiorem ter/
tiam partem stellarum. Apoc.xij. Galli nō cantant: quia
gallinacei:id est castrati ⁊ pingues effecti sunt. Esa.xxij.
Canes lingua saniferi/muti effecti sunt.xliij.di.sit rector
Esa.lvi. Uacce de samaria pingues prelati crapulati ⁊ di
tati. Amos.iiij.non mugiunt:neq̄ Bethsamis via recta
gradiuntur q: pingues sunt:⁊ de filijs nō curant.i.Reg.
vi. Custodes episcopi chartas custodiūt.cōtra illud.xvi.
q.i.in canonibus.⁊ sententijs chartas implent:⁊ dicunt.
Numquid ego custos fratris mei sum.q.d.non. Gen.iiij.
de pe.di.i.§.euidēter. Proreta:id est rector nauis a prora
dormit in puppi.vij.q.i.scisciataris.⁊ amisso clauo nauicu/
la periclitatur fluctibꝰ. Prouer.xxiij.i.q.iiij.nauicula. Pri
mipilarij terga verterūt:⁊ vexillo dirupto exercitus pro/
stratus est. Sacerdotes non dixerunt/vbi est dominꝰ? et
tenentes legem nescierunt eū. Pastores preuaricati sunt
in domino:⁊ prophetauerūt in Baal.i.vt deuorent̄.nam
Baal deuoratio interpretatur:⁊ idola secuti sunt. Hiere.
ij. Propheta ⁊ sacerdos polluti sunt:⁊ in domo dei malū
inuentum est:⁊ in prophetis samarie vidit dominꝰ fatui/
tatem. Et in prophetis hierusalē vidit dominus simula/
tionem adulterium/⁊ iter mendacij:⁊ confortat manus
pessimorum vt non conuertatur vnusquisq̄ a malitia sua
Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas.
Ecce ego cibabo eos absinthio:⁊ potabo eos felle. A pro
phetis enim Hierusalē est egressa pollutio super omnem
terram. Hiere.xxiij. Nomine autem prophetarum docto/
res intelligūtur.xliij.di.sit rector. Hodie effeminati prin/
cipes dominant̄ ⁊ cōcupiscētia garrula in solio sedet. Ar/
chiflamines filum deposuerunt:⁊ signum in eis non est.
xxi.di.c.i.℣.sacerdotes. Errorū magistri cathedrati sunt:
sed veritatis discipuli non fuerunt.ar.xxxvij.di.relatum.
xxiiij.q.i.cum beatissimis. Non precedunt arietes:⁊ ideo
oues aberrant.vij.q.i.scisciataris. Duces ceci sunt:et ideo
subditi foueis dilabunt̄.xxxviij.dist.que ipsis.ex̄ de eta.et
qua.cum sit. Mediatores de medio recesserūt:⁊ ideo san
guis effusus est. Aduocati preuaricati sunt ⁊ ideo causa
perit.ar.ij.q.iij.§.notandum.⁊.§.preuaricator. Judices
in muneribus iudicant:⁊ ideo iustitia exulat.i.q.i.duces
xi.q.iij.pauper. Radix desiccata est vel corrosa vermibꝰ:
⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arbor
talis fructus. Mat.vij. Capita languerunt.⁊ ideo mem/
bra dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti se medicos iactitant.
Mortui alios resuscitant. Ceci illumināt. Claudi predu
ces sunt ⁊ precursores. Pueri magistri seniorum sunt.sed
non sunt tales pueri de quibus.lxxviij.di.§.hoc regulari
ter. Somniatores prophetizant. Hiere.xxiij. Coniugia
frequētantes/hortatores viduitatis sunt.xxvi.disti.vna.
Exempla vite defecerunt:et ideo subditi corruerunt.vt
preal.c.ex merito.⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed po/
tentes potēter tormenta patientur.viij.q.i.illud.⁊ Judi/
cium durissimū ijs qui presunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut ta
men sepe dixi superius: agant quicquid velint summus
pontifex ⁊ alij prelati ecclesiarum:ab eorum tamen obedi
entia recedendum non est.viij.q.iiij.nōne.ij.q.vij.sacerdo
tes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeamꝰ deū
alienum nec deum recentem.ps̄.lxxx. Heb.xiij. Jesus chri
stus heri ⁊ hodie ipse ⁊ in eternum.vbi Bernar. Hesternū
quidem ab initio seculi vsq̄ ad dominicam ascensionem.
Hodiernum vero diem exinde vsq̄ ad cōsummationem
mundi. Eternum intellige post cōmunem omnium resur
rectionem. Nec ecclesiam nouā:quia vna est vetus et no/
ua.vij.q.i.deinq̄.xxxi.q.iiij.recurrat.vbi de hoc.⁊ dixi su/
pra. Unus eius sponsus ⁊ christi vicarius generalis:quē
in terris nemo iudicat: quia solus ipse factorum suorum
indignorum/siqua sunt/solum deum habet vltorem.quo
excepto/quiuis alius homo quātūuis magnus habet su/
per se deum ⁊ hominem impia vlciscentem.ix.q.iij.alioꝝ.
Agat quicquid vult:dominꝰ est:pater est: iudex est:occi/
dat:⁊ si occiderit me in ipo sperabo Job.xiij. Anathema/
tizet:persequatur:non fugio nisi ad eum sicut dicit Aug.

A prela/toꝝ obe/dientia nō est rece/dēdum.

de deo cuius ipse vicarius. Deus ira timendus est: vt ab ipso fugiatur ad ipsum. sicut facit paruulus cum videt patrem iratū prosternēs se ante ipm: misericordiā rogās quasi fugiens a manu ferientis ad pedes miserētis. sic ⁊ nos ad ei⁹ vicariū faciam⁹: prosternamur ad pedes mie sue: fugiētes ab ei⁹ ira stimulāte ad ei⁹ miam indulgētē.

❡ F Si ecclesia humiliatur: id est conculcatur: ad cui⁹ confugiemus auxilium? ⁊ vbi relinquemus gloriam nostram. ix. q. iij. aliorum. Non recalcitro: quia extra eū gratia dei/misericordia dei nō est. Si (quod absit) iniuste iudicat: suffero. Si iuste: veniam peto: sed non apostato. nec a petra recedo. xix. di. in memoriam. et. c. ita dns. ne ab eo collidar? Et quo irem? Et vbi cōmunicarē? Jo. vi. xxiiij. q. i. §. si autem. Et vbi viuerem. xxiij. q. vij. quēadmodum. Et vbi saluarer? xxiiij q. i. quicunq. Extra arcam/diluuium est. xxiiij. q. i. quoniam. Extra colūbā/amaritudo est. xxiiij. q. i. loquar. Extra hortū cōclusum/diuisio est. xxiiij. q. i. omnib⁹. Extra fontem/siccitas est. ibidem. Extra bethleem/que est domus panis viui. Jo. vi. de con. dist. ij. sicut. esuries est. Extra dnam gentiū/dura mortis seruitus est. lxxix. di. oportebat. Absq tunica inconsutili inscissa algesco frigore. xvi. q. vij. sicut. Mēbrum sum putridū ⁊ abscissum si separer a corpore. p. c. c. quemadmodum. Extra domū agnum non comedam. xxiiij. q. i. quia. Extra vineā domini sabaoth. Esa. vi. vinum pungitiuum ⁊ cōpunctiuum. ps. lix. Potasti nos vino cōpunctionis. Et letificatiuum. ps. ciij. Vinum letificat cor hominis: non bibā. Reginam deauratam adsistentem a dextris christi. ps. xliiij. ecclesiā intuicor. Decora est. Non habet in se maculā/neq rugam. Ephe. v. xxi. di. quis. Incorrupta est. Pudica est. Vnius cubilis sanctitatem casto pudore custodit. xxiiij. q. i. loquitur. in fi. Nunq̄ in se cecidit: neq cadet. q: Petr⁹ romanus eam sustentat. xxi. di. §. i. in fi. de pe. di. ij. si enim. vltra duas colū. Colliditur. turbatur. xxiij. di. in nomine domini. xij. q. i. futurā. Exterius denigratur: quia militat sed gloria eius abintus. ps. xliiij. Fusca est et decolorata: q decolorauit eam sponsus eius/sol obscuratus. Cañ. i. quia non est ei species: neq decor. Esa. liij. Sponsa eius luna in sanguinem vertitur. Luce. xxi. q: mutatur: quia in malis filijs turbatur. et ideo quia Judas erat ibi nauis Petri periclitabatur. xxiiij. q. i. non turbatur. sed tūc in canō submersus est: sz pditor: diuisus/et ad phariseos diuisos vadēs/pro cōsilio/suspēsus est. Mat. xxvij. de pe. di. vi. q̄ vult. ⁊ di. ij. iudas est. ⁊. c. seq. Caueant diuisores: caueāt dispersores: q. ps. xlv. De⁹ in medio ei⁹/sponse: nō cōmouebitur/in fidelib⁹ suis membris fixis Petro. Non habet ex se ecclesia filios priuignos: quia ex se omnes filios legitimos generauit. de con. di. iiij. mater ecclesia. Diuisi/quocunq nomine censeantur/non sunt eius re ⁊ merito extra numero. de con. di. iiij. est vnitas. de pe. di. i. ecclesia. Adulterini sunt qui que sua sunt: nō que matris: querunt. viij. q. i. sunt in ecclesia. Vocant matrem ecclesiam: fingunt se habere matrem: sed nouerca est eis: quia ipsi non sunt filij ⁊ ideo abijcit eos. Non habent characterem filiorum ⁊ discipulorum. Character autem est stigma domini iesu per quod specialiter sui filij legitimi a spurijs ⁊ māserib⁹ distinguūtur. Vnitas est: charitas est. Vnde Jo. xiij. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad inuicem. Vbi Chrys. Pretermittens autem miracula que erant facturi: ab amore designat/dicens. In hoc cognoscent ⁊c. Hoc enim est quod maxime homines sanctos ostendit: hos enim dicit esse discipulos. Item ibi Aug. Tanq̄ alia munera mea habent vobiscū etiam non mei: non solum naturam/vitā/sensum/rationem/⁊ eam salutem que hominibus ⁊ pecoribus cōmunis est: verum etiam linguam/sacramenta/prophetiam/fidem/scientiam/distributionem rerum suarum pauperibus/⁊ traditionem corporis sui vt ardeant: sed quoniam charitatem non habent: vt cymbala concrepant: nihil eis prodest. Ad hec. i. ad Cor. xiij. i. q. i. vide. de pe. di. iij. siquis.

❡ Agareni filij agar habeant sibi ⁊ posteris suis munera terrena: que Abraam deus pater multarum gētium quia christianorum/dimitteret eis sicut seruis terre. diuisis ab Isaac christo legitimo herede. Genes. xv. ⁊. xxi. lvi. di. hismael. Det autem filio suo Isaac christo quod est gaudiū nostrum ⁊ filijs eius coheredibus eius. Ro. viij. hereditatem immarcessibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibilem conseruatam in celis. i. Pet. i. A quibus Belial absq iugo obedientie christi ⁊ angeli eius diuisi/a suis fratribus angelicis obedientia fixis in celum aereum expositi fulgoribus tonitruis ⁊ tempestatibus ⁊ guerris cōtinuis/ceciderunt tradiri in tartarum rudentibus inferni. ij. Pet. ij. in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligine reseruati. Jude. i. c.

Gratia spiritussancti Finitur prima pars huius operis feliciter.

¶ Primus Articulus Secūde partis huius operis.

Iam nūc restat de secunda parte isti⁹ operis tractare: que est de planctu ecclesie. Prima enim pars dei beneficio expedita est: que est de statu ecclesie. in qua expeditū est de ecclesie fundamēto: ⁊ eius iurisdictione: ⁊ potentia: et sanctitate: ⁊ dñi pape ⁊ alioꝝ prelatorum. Nunc cum Job deduco calamū/dicēs. Versa est in luctū cithara mea: ⁊ organum meū in vocem flentiū. Job.xxx. in fi. De planctu igitur ecclesie/q̄ quasi in filijs ⁊ membris suis a puritate ⁊ sanctitate sua quodammodo defecit: et ideo plangēda est cum Hiere. Threñ. per totū. omni diligētia pertractabo. Et quare sit plāgenda: quia ꝓpter casum suū. Et quō manente sua iurisdictione ⁊ potentia in statibus suis quantū ad sanctitatē defecerit: in sequentibus declarabo. ¶ A Et licet supra in parte prima isti⁹ operis/de malis filijs isti⁹ sancte ecclesie prelatis ⁊ alijs/ in multis locis tetigerim: Hic tñ latius de singulis statibus quasi a sanctitate ruentib⁹ differam. nō iudicans veritatē potentie ecclesie vt supra plene ⁊ plurics probaui. Sed peccata membrorū ipsius ecclesie corruptorum. Est eñ condēnandū vitiū: non sancta iurisdictio/aut natura lxxvi. dist. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit ⁊ plāgam cum Hiere. Threñ. iij. post medi. Diuisiones aquarū deduxit oculus me⁹: in cōtritione filie populi mei. Oculus meus afflictus est: nec tacuit eo q̄ non esset requies. donec respiceret ⁊ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuā a singultu meo/⁊ clamorib⁹. Iterū plangā cum eodē Hiere. matrē meam ecclesiā. ⁊ dicam. Quis dabit capiti meo aquā: ⁊ oculis meis fontē lachrymarū? Et plorabo die ac nocte interfectos. subaudi in aīa/filie scȝ ecclesie/populi mei. Quis dabit me in solitudine diuersorum viatorū: Et derelinquā populū meū: ⁊ recedam ab eis: q: oēs adulteri sunt/⁊ cetus preuaricatorū: ⁊ extenderūt linguā suam quasi arcū mendacij/⁊ non veritatis. Confortati sunt in terra: q: de malo ad malū egressi sunt: ⁊ me non cognouerūt/dicit dñs Hiere. ix. in pn. Vere ⁊ verissime obscuratū est aurū. Thre. iiij. cōmentor hic ꝑ parte istud. c. ⁊ iterū. j. in vij. ar. perfecti⁹. Status sanctus ecclesie mutat⁹ est colo: optim⁹ virtutū in vitia. Dispersi sunt lapides sanctuarij. i. ecclesie clerici ⁊ religiosi: q̄ sunt fundamenta ecclesie. ex̄ de elec. fundamenta. lib. vj. In capite oīm platearū. platea lata vita laicoꝝ est. Unde Luc. xiiij. ⁊ xxiij. q. iiij. displicet. in fi. Exi cito i plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas: vt de latioribus vitijs ad angustam venirent viā. vñ ⁊ platea latior est q̄ vicus: ⁊ a latitudine nomē accepit. In plateis eñ sunt diuites: q: lata est via que ducit ad mortem. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Esa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nō potuit ingredi. Unde Aug. Quidā sunt q̄ vagant per cāpos licentie: putantes licitū/quicquid est libitū: qui laxas sibi fecerūt habenas: effrenata libertate vtētes/⁊ frenū continētie detrectantes. Dispersi ergo sunt lapides sanctuarij in capite platearū: q: clerici ⁊ multi religiosi capita sunt hodie ⁊ exēpla relaxationis oīs vite laicis/q̄ laxiorem vitā tenent. Et hoc est fm Hiero. qō vehemēter ecclesiā dei destruit: meliores esse laicos q̄ clericos. viij. q. j. qualis ad idē. e. causa. ⁊. q. c. verior. c. quid aūt. c. illud. Clerici eñ laicos loco ⁊ religione ⁊ sanctitate debēt precellere. dist. iiij. deniq̄. j. q. j. vilissimus. lxj. di. in sacerdotibus. xxv. di. §. nunc autē. ℣. noīe. Filij syon/clerici filij ecclesie speculantis/inclyti virtutib⁹: que sunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas sola est/animū que moribus ornat. ar. xxiij. q. iiij. si nō ex fidei. ⁊ amicti auro primo/ornati fide/charitate informati. de peni. dist. ij. circūcisio. quomodo deputati sunt in vasa testea: fragilia/vilia? xxiij. q. liiij. qui fm nullis tentationibus resistentes. Filia populi mei. lxviij. di. quorum. ecclesia/crudelis in prelatis scuissimis in tyrānis. x. q. iij. quia cū. c. seq. quasi strutio in deserto/q̄ exponit oua sua. Prelati multi suos filios spoliātes ꝑsequentes/⁊ ad literā occidentes. pre. c. quia. Qui vescebātur voluptuose in virtutibus ⁊ sanctis exēplis/ecclesia primitiua. xij. q. j. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ⁊ relaxata: que ducit ad mortē. ¶ C Unde Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. Intrate per angustā portam: q: lata porta ⁊ spatiosa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi sunt qui intrāt per eā. q̄ angusta porta/⁊ arcta via que ducit ad vitā: ⁊ pauci sunt qui inueniunt eam. vbi Chrys. Tres sunt naturales passiōes ⁊ intime carnis. ꝑmo esca ⁊ potus. deinde amor viri ad mulierē. tertio loco somnus. ⁊ ideo grauī⁹ est eas a natura carnali precīdere q̄ ceteras passiōes. ⁊ ideo nullius passionis abstinētia sic sanctificat corpus/sicut q̄ homo sit castus: ieiunās: ⁊ vigilans. perseuerās ergo ꝓpter has iustitias ⁊ potissimū propter laboriosissimū ieiuniū dicit. Intrate per angustam portā ⁊c̄. Porta perditionis est diabolus: per quē introitur in gehennā. Porta vite est christus: per quē introitur in regna celestia. Lata aūt porta dicitur diabolus esse: nō magnitudine potestatis. s. extēsus. Sed effrenate superbie licētia dilatatus. Porta autē angusta d: esse christus nō paruitate potestatis exiguus: sed humilitatis ratione collectus. quia quē totus non capit mūdus/seipm inter angustias vteri virginalis inclusit. Via aūt perditionis est oīs iniquitas. Dicitur aūt spatiosa: quia non est intra regulā disciplune inclusa. ⁊ ambulātes in ea quicquid eos delectauerit hoc sequūtur. Via aūt vite dicitur oīs iustitia: ⁊ ꝓpter contrarias causas est arcta. Cōsiderandū aūt q̄ nisi quis perambulauerit per viā. non pōt venire ad portā. qui enim nō ambulat per viā iustitie: impossibile est vt vere christū cognoscat. Similiter nō incurrit in man⁹ diaboli: nisi q̄ in via ambulat peccatorū. hucusq̄ Chrys. q̄ etiā dicit. Sed quū postea dicat/ Iugū meū suaue est: ⁊ onus meū leue. Mat. xj. qualiter hic angustā viā esse ait ⁊ arctam? Sed post labores ⁊ sudores in bonū finem deuenire/scȝ in vitā/sufficiēs est mitigare eos q̄ agones patiunt. Si enim tēpestates nautis/ ⁊ vulnera militibus leuia sunt ꝓpter spem premioꝝ multo magis quū celum preiacēs fuerit: et immortalia premia: nullū aliquis sentiet imminentiū periculorū. Sed ⁊ exēplū christi preducas pro nobis patientis leue nostrū facit certamen. Qui eñ in agone certat: quū viderit principē admittentē labores agonū: animosior fit. Ne igitur mesti simus quū multa hic contigerint tristia: q: arcta est via/ sed nō ciuitas. Ideo neq̄ hic quietem oportet expectare: neq̄ ibi triste aliq̄d prestolari. Dicens aūt qm̄ pauci sunt qui inueniūt eam. rursus hic multorū desideria significauit: ⁊ audientes erudiuit/nō multorū prosperitatib⁹ attēdere: sed paucorū laboribus. hucusq̄ Chryso. j. in Threñ. c. iij. super litera Teth. ℣. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vj. ar. Itē Amos. vj. Ve qui separati estis in diē malum: qui dormitis in lectis eburneis: ⁊ lasciuitis in stratis vestris. qui comeditis agnū de grege ⁊ vitulū de medio armenti. Ber. Quid ad hec dicitis vos gulosi ⁊ luxuriosi? quoꝝ deus venter est. Phil. iij. quoꝝ vsus aut in ventre aut sub vētre. q̄ in luxurijs enutristis corda ⁊ corpora vestra. Iac. v. Pinguedo carnis/delicie corporis/saturitas ventris/ aut ante mortē vos deseret: aut vos illa relinquetis in morte. ¶ D Sequit in Threñ. iiij. Qui nutriebātur in croceis/sancti clerici charitate rubicūdi: ⁊ mūditia formosi. ad exemplū christi candidi ⁊ rubicundi. Cañ. v. Amplexati sunt stercora. fornicationū ⁊ immūditiarum. ps. lxxxij. Disperierunt in Endor. q̄ interpretat fons generationis. quia plena est ecclesia filijs clericoꝝ. Unde oportuit ecclesiam de eis facere titulos speciales/⁊ tractatū. ex̄ de filijs presby. ⁊ de cohabi. cleri. ⁊ mu. ⁊. lvi. di. Facti sunt vt stercus terre. i. fetidi ⁊ abominabiles. Iohel. j. Cōputruerūt iumenta in stercore suo. Greg. Iumēta in stercore putrescere/est carnales homines in carne vitā finire. Tale iter

Passio carnalis triplex.

Ob nimiā scelerum frequentiā euiluerunt clerici.

cus ⁊ omne mūdiale spernit Paulus: vt christum lucrifaciat. Phil.iij. Est aūt aliud bonū stercus sancte vilitatis ⁊ humilitatis: de quo paup suscitatur. ps̄.cxij. Laudate pueri. vt sedeat cū principib⁹ angelis. ṡm illud. Preuenerunt principes cōiuncti. ps̄.lxvij. i. angeli cū principibus. id est apostolis. ṡm illud. ps̄.xliiij. Cōstitues eos pncipes. lxviij. dist. quorū. populi sui. ps̄.cxij. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato sodomorꝫ que subuersa est in momēto. Treñ.iiij. de pe.di.j. sed ⁊ cōtinuo. qꝛ ecclesia magis recipiens de gratia ⁊ dignitate christi magis ingrata ⁊ magis q̄ synagoga offendit. ar.xl.dis. homo christianus. cū si. Vn̄ Mat.xj. Remissi⁹ erit terre sodomorꝫ ⁊ gomorreorū in die iudicij q̄ illi ciuitati. Ubi Hiero. Quia sodomitis ⁊ gomorreis nō fuit predicatū euangelium. ⁊ Mat.xj. Dico vobis qꝛ terre sodomorū remissius erit in die iudicij q̄ tibi. loquit̃ Capharnaū. vbi dn̄s multa miracula fecit. que maior est in condēnatione ppter euangelij preuaricationē q̄ sodoma ignorans christū ⁊ euangeliū.

¶ E Et sequit̃. Candidiores nazarei eius niue. Nazarei interpretant̃ virgulta vel floridi siue custodiētes: aut separati, mūdi, vel vncti, siue sancti, aut consecrati. Tales fuerūt clerici in ecclesia primitiua. virgulta virentia sanctis operib⁹. vnde ⁊ colūba ad noe rediit portās ramum virentis oliue. Gen.viij. ex̄ de sacra vnc.c.j.§. quia vero. in fi. virens aūt non siccus aut arescens est ramus, bonum opus factū in charitate. Greg. Nec habet aliq̄d ram⁹ boni operis: si nō manet in radice dilectionis. Floridi, puri. vnde Can.j. Lectulus noster floridus, conscientia pura ⁊ bona. de pe.di.ij. charitas.ij. quasi in fi. Custodientes precepta legis. ps̄.cxviij. Ut custodiā mandata tua. ⁊ iterum ps̄.xviij. In custodiēdis illis retributio multa. Separati mente a malis. xxiij.q.iiij. a malis. Mūdi, corde Mat.v. Beati mūdo corde. Aug. Hoc est enim simpliciter cor q̄d mundū cor. Chrys. ibi. Mundos aūt hic ait vel eos q̄ naturalē virtutē possident: ⁊ nullius sibi malitie cōscij sunt: vel eos qui in tēperantia cōsistūt: que maxime necessaria est ad videndū deū. ṡm illud Pauli ad Heb.xij. Pacem sequimini cum oībus, ⁊ sanctimoniā: sine qua nemo videbit deū. Uncti, virtutib⁹. ex̄ de sacra vnc.c.j. Sancti, maxime castitate. lxxxj.di. oportet. j. ad Thessal.iiij. Hec est voluntas dei, sanctificatio vestra: vt sciat vnusquisq; ⁊c. Consecrati, ad seruitiū dn̄i. xij.q.ij. nulli. de cōse.di.j. vestimenta. ¶ Isti (inquit) nazarei cādidiores niue, interna ⁊ celica mūditia. xxx.q.v. femine. Innocētia ⁊ puritate. de cō.di.iiij. post baptismū. cum.c.seq. De cordis puritate ⁊ corporis mundītia clericorū ex̄ de vi. ⁊ hone.cle. vt clericorū. j. rn̄. De cordis puritate loquit̃ Seneca ad Lucillū in ep̄la. ij. Proijce oia que cor tuū dilaniāt: que si nec aliter extrahi possent: cor cū eis euellēdum esset. ⁊ in sacris ordinib⁹ nihil tam dignū sicut caste viuere: quū castitas sit premiū cleri principiū ⁊ etiam fundamētū. in aut. quō opor. epis. aut re.de. ad or.perdu.§. hec de deo amabilibus. Coll.ix. Et loquēs alia lex de clericis, ait. Quid enim stabile aut firmū erit si sanctitas incorrupta, corrūpatur? C. de epis. ⁊ cleri. si quem q̄. Nitidiores lacte. honesti corporea castitate. ⁊ sic habētes zonam aureā ad mamillas. Apoc.j. id est castitatem in affectu ⁊ effectu. Rubicūdiores ebore antiquo. in cōposita ⁊ rubicunda verecundia honestatis: que ingenuos prodit natales. lxxxvj.dist. non satis. ⁊ que est sordidorū omniū inimica. angelorꝫ ⁊ virginitatis germana. ⁊ que detestatur filios infrunitos: ⁊ pudoratos amplectitur. xcvj.di. in scripturis. Sapphiro pulchriores. in omni morū conspicua venustate. sic accipitur de peni.di.ij. principiū. vltra colū. ṽ. ois lapis. ¶ F Et sequit̃ in Threñ.iiij. Denigrata est super carbones facies eorꝫ. scꝫ nazareorum, qui erāt in ecclesia primitiua. nūc facies clericorum id est intentio ⁊ cōscientia. Cant.ij. Ostende mihi faciem tuā. Job.xj. Si non permāserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc leuare poteris faciem tuā absq; macula. ps̄.xlix. Arguam te: ⁊ statuam contra faciē tuam. Matth.vj. Faciem tuā laua. id est cōscientiā. vt sit sine macula. i. sine ruga. Ephes.v. Greg. Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddam speculū opponitur: vt interna nostra facies videatur. ibi enim feda. ibi pulchra nostra cognoscim⁹. Denigrata, deturpata, depravata est ⁊ cauteriata. lxxiij. dist. in nomine patris. feditate ⁊ peruersitate. non querēs que christi sunt sed que sua. Phil.ij. lxxij.dist. nosse. Esa.xiij. Facies cōbuste vultus eorū. Super carbones. qui nigri sunt. Aug. Nigrior est consciētia peccatoris coruo. Un̄ ⁊ Paulus simplex quēdam ingredientē ecclesiam in fornicatione iacentē nigrum ⁊ tristem facie vidit. Carbo etiā ignis extinctus est. quia in clericis hodie ignis charitatis extinctus est: ⁊ ignis alienus in eis est. Ignis alienus. libido. auaritia. ⁊ ois prauus cupiditas est, dicūt Adamantius ⁊ Eusebius de peni.di.iij. inter hec.j. ṽ. ignis. Isti sunt carbones desolatorij. ps̄.cxix. Ad dominū cū tribularer clamaui. Sunt ⁊ alij carbones pestiferi: criminationes false. q̄s sepe clerici ⁊ accēdere ⁊ reaccendere moliūtur. ex̄ de pur. ca. cū in iuuentute. Sequit̃. Et nō sunt cogniti in plateis. scꝫ laicorū. quia eos subditi per verā obediētiam non cognoscūt, propter eorū malam vitā. quia per bonā vitam que sunt vera stigmata clericorū cognoscuntur: ⁊ in reuerentiam habentur. mali vero nō cognoscūtur, quū etiam habitū propriū clericalem dimittant. ad hoc ep. ar. eorꝫ que legūtur ⁊ no. ex̄ de sen. excō. in audientia. ⁊ c. si iudex. lib.vj. ¶ Sequit̃. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit: ⁊ facta est quasi lignū. quia conuersatio eorū etiam exterior, que est cutis, arida ⁊ absq; pinguedine deuotionis est. de qua pinguedine. ps̄.lxij. Sicut adipe ⁊ piguedine repleatur anima mea. Et facta est sicut lignū aridum: deputandū igni. Sicut eīm palmes in vite non manēs. Joā.xv. vbi Aug. Unū ex duob⁹ palmiti cōgruit: aut vitis: aut ignis. Si in vite non est: in igne erit. sic etiā accipitur lignū aridum in malā partem. Lu.xxiij. ibi. Quia si in viridi ligno hoc faciūt: in arido quid fiet: vbi Theophi. Si erga me lignū fructiferum iugiter viuēs, taliter se gerunt romani: quid nō attentabūt erga vos: populū dico, quasi lignum aridū, priuatum qualibet viuificante virtute: nec vllū fructū ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatū nō feci: lignū vite appellatus. Apoc.xxj. sine igne passionis a mūdo non exeo: q̄d putas eis manere tormenti, q̄ sunt fructibus vacui? Tale lignū aridum q̄d fructū suum non dat in tēpore suo, non gustabit de ligno vite q̄d est in medio paradisi. Apoc.ij. ⁊ vlt. Sequit̃. Melius fuit occisis gladio materiali cōsumente corp⁹. q̄ interfectis fame, peccatorꝫ. de qua fame. j. ad Corꝫ.xj. Alius quidē esurit. peccare. ps̄. lxxvij. Et apposuerūt adhuc peccare ei. Quoniā isti extabuerūt, cōsumpti a sterilitate terre. quoniā omne terrenū sterile: ⁊ sterilem facit animā a deuotione ⁊ gustu dei. ps̄. xxxiij. sterilitatē anime mee. Et alius ps̄.cxlij. Anima mea sicut terra sicca, sine aqua deuotionis ⁊ compunctionis. Cōpleuit dn̄s furorem suū. Furor autē ira dei non est, vt hois id est perturbatio cōcitati animi: sed tranquilla iusti supplicij cōstitutio. dicit Greg. de peni.dist.iij. productior. Neq; enim, dicit Hiero. deus hoibus irascatur: sed vitijs: que quū in homine non fuerint: nequaq̄ punit quod mutatū est. de pe.dis.j. quāobrē dixi. ⁊.j. in si. orationis Hiere. Effudit irā indignationis sue: ⁊ succendit ignem in syon. in ecclesia. i. permisit succendi. sic exponitur. xxiij.q.iiij. nabuchodonosor. ṽ. cū vero. Ignē inquā alienum. de pe.dis. iij. inter hircum. libidinis, auaritie ⁊ ois praue cupiditatis. dixi prime supra. ṽ. Et sequit̃. Qui ignis non exuriet, non mūdat, vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccli.xxiij. Anima calida quasi ignis ardens nō extinguet̃, donec aliud deglutiat. Quia sicut ait Greg. Auaritia desideratis rebus nō extinguitur: sed augetur: more ignis cuius flāma ex lignis videtur cōprimi: sed paulo post cernitur dilatari. ad hoc facit quod dicit Hiero. in plogo biblie. viij.c. et transfertur per Aug. xiiij.q.v. quid dicā. Auaro tam deest quod habet, q̄ q̄d non habet. credenti totus mūdus diui

tiarũ est. Infidelis autem etiã obolo indiget. De igne luxurie. Job. xxi. Ignis est vsq̃ ad cõsummationẽ deuorãs. quia luxuria non solũ coinquinat corpus: sed ꝛ animã: ꝛ totũ deuorat. Unde. i. Cor. vi. Omne peccatũ quodcũq̃ fecerit homo/ extra corpus est. qui autẽ fornicatur: in corpus suũ peccat. vbi dicit glos. In fornicatiõis opere sic totus homo absorbetur a carne: vt iam dici non possit ipse animus. Sed simul totus homo dicit caro. Unde dicitur fornicatio forme necatio. Ignis iste nutrit pinguedine/ scilz ventris ingluuie. xliiij. dist. §. i. Uñ versus. Subtrahe ligna foco si vis extinguere flãmã: Si carnis mot᷑: otia vina dapes. ℂ De igne ire ꝛ superbie. Exo. xxij. Si egressus ignis inuenerit spicas: ꝛ cõprehenderit aceruos frugum: siue stantes segetes in agris: reddet damnũ q̃ ignẽ succendit. ex᷑ de iniur. si egressus. Aceruũ frugum sunt cõuentus religiosoꝝ. Can. vij. Uenter tuus sicut aceruus tritici vallat᷑ lilijs. Stantes segetes in agris sunt boni actiui in habitu vite secularis: quos oẽs qui ad irã ꝓuocat ꝙ grauiter peccet/ ex hoc patet q: omne damnũ restituet. Unde Greg. Ideo timendi sunt boni ne offendãtur: ne forte per eos ille ꝓuocetur ad irã/ qui eorũ corda semper inhabitat. nam si malos offendimus/ minime timere debemus: quia illis nostra actio displicet/ quib᷑ nec iustitia creatoris placet. ℂ Prune cupiditatis sunt diuitie. libidinis vero delicie. furoris lites ꝛ discordie. Uñ oram᷑ quotidie. Extingue flãmas litiũ. hoc ũ omniũ igniũ follis est suggestio diaboli. Esa. liiij. Ego creaui fabrũ sufflantem in igne prunas. Hic triplex ignis succẽsus est/ maxime in medio clericorũ: solam expectans flagrationẽ elementorum. ij. Pet. vlti. Elementa ignis calore soluẽtur. vt sicut nũc ardent in culpa: ardeãt pariter ꝛ in pena. Ps. xx. Pones eos vt clibanũ ignis. Esa. l. Ecce oẽs vos accendẽtes ignem/ accincti flãmis quas succẽdistis/ ambulate in lumine ignis vestri: in flãmis quas succendistis. ℂ Similiter vita iustorũ ignis est: ꝛ eorum gloria ignis erit: quia nũc ardent igne diuini amoris. de quo Luce. xij. Ignẽ veni mittere in terrã. quid volo: nisi. vt ardeat. vnde Amb. Non vtiq̃ illũ consumptorẽ bonorũ: sed bone voluntatis auctorẽ: qui aurea dñice domus vasa meliorat: fenũ vero cõsumit ꝛ stipulam. Et ibi Cyrillus. Hui᷑ ignis dñs accelerabat incendiũ. credebant eñ iam quidã quorum ex eis dium fuerãt venerandi discipuli: sed ignis semel in iudea accensus/ totũ orbem occupare debebat. Cõsummata tñ passionis eius dispẽsatione: ꝛ in futuro ardebũt sicut seraphin in cõspectu dei: ꝛ fulgebũt sicut sol in splendorib᷑ sanctorũ. Esa. xxxi. Ignis est in syon/ in ecclesia militãti. ꝛ caminus eius in hierusalẽ. maximus cumulus in ecclesia triũphanti. Hũc recipere nõ possumus/ nisi prius ignẽ in nobis extinxerimus alienũ. de quo supra dixi. qđ representatur in sabbato sancto: quãdo pri᷑ ignis vetus extinguitur: ꝛ ignis nouus accenditur: ꝛ benedicitur. ℂ Sequit᷑. Et deuorauit fundamẽta eius. i. clericos: maxime platos: qui sunt ecclesie fundamẽta. vt supra in principio istius. c. dixi. ꝛ colũne. ij. q. vij. accusatio. §. sequit᷑. Non crediderũt reges terre ꝛ vniuersi habitatores orbis. qm̃ ingrederet᷑ hostis ꝛ inimicus per portas hierusalẽ. Quũ enim in primitiua ecclesia floreret sanctitas omnimoda ꝛ perfecta: quis regũ aut q̃s habitator orbis id est ecclesie/ crederet in illo tẽpore ꝙ diabolus inimicus ꝛ hostis ingrederetur per portas. i. per prelatos? Uñ Joã. x. dicit dñs. Ego sum ostiũ. quia ipsi sunt ꝑncipales preuaricatores. xxiij. q. iiij. transferũt. Uel per portas sensus intelligimus. vñ Hiere. ix. Ascẽdit mors per fenestras nostras. mors. i. peccatũ vel diabolus in hierusalẽ id est ecclesiã pacificam. Dicit᷑ autẽ diabolus principaliter hostis ꝛ inimicus. vnde Matth. xiij. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus propterea inimicus homo appellat᷑: q: deus esse desijt. Et ix. ps. scriptũ est de eo. Exurge domine nõ cõfortetur homo: quãobrem non dormiat q̃ in ecclesia prepositus est: ne per illius negligentiã inimicus homo superseminet zizania: hoc est hereticoꝝ dogmata. Itẽ ibi Chrys. Inimicus aũt vocatur propter iacturam quã infert hoĩbus. vexatio eñ diaboli aduersum nos est. principiũ autem vexationis factũ est nõ ab inimicitia que est ad nos: sed que est ad deũ. ℂ Sequit᷑. Propter peccata ꝓphetarũ ei᷑. Prophete sepe in sacro eloquio doctores ꝛ prelati vocãtur. xliij. dis. sit rector. Et iniquitates sacerdotũ eius/ qui effuderunt in medio eius sanguinẽ iustorũ/ precipue christi. Mat. xxvij. de peni. dist. i. periculose. Nã a sacerdotibus principaliter mala procedũt. xxiiij. q. iij. transferũt. maxime auaritia. ex᷑ de deci. c. i. Sanguis aũt multis modis funditur. de peni. dist. i. homicidiorũ. cum. iiij. c. seq. ℂ Sequit᷑. Errauerunt ceci in plateis. quia prelati ceci: ꝛ duces cecorũ. xxxviij. di. que ipsis. errãt per falsam doctrinã in populo qui late viuit. Polluti sunt sanguine. peccati. Jo. i. qui nõ ex sanguinibus. ꝛ paulopost sequit᷑. Appropinquauit finis noster: cõpleti sunt dies nostri: q: venit finis noster. vere: q: cõpleta est oĩs malitia: non restat maius malũ addere. vñ paulopost sequit᷑. Completa est iniquitas tua filia syon.

ℂ Articulus Secundus. A

Plango igit᷑ ꝛ oro iterũ cum Hiere. Thrẽ. v. Oratio Hieremie quã iterum cõmentor. i. in thrẽnis iiij. ꝛ viij. ar. in. §. recordare. Recordare dñe quid acciderit nobis. q: inuenerunt nos vere multa mala. i. Macha. i. id est peccata in omni genere. Intuere ꝛ respice opprobriũ nostrũ. vitiorũ nostroꝝ quibus opprobriũ facti sumus cunctis gentibus. de quo opprobrio. ps. cxviij. Amputa opprobriũ meũ quod suspicatus sum. Et de quorũ vitiorum opprobrio veni᷑ in opprobrium sempiternũ. de quo Dan. xij. Alij euigilabunt in vitam eternam: alij in opprobriũ sempiternũ. Hereditas nostra versa est ad alienos. Historice. quia ꝓpter peccata nostra terra subiecta ecclesie/ sicut terra ꝓmissiõis ꝛ alie in terra grecorũ ꝛ armenorũ/ versa est ad alienos. quia a saracenis ꝛ tartaris possidetur: q̃ alieni sunt a fide ꝛ obedientia romane ecclesie. ꝛ de q̃bus põt intelligi illud Ps. liij. Quoniã alieni insurrexerũt aduersum me. Typice. q: hereditas christi de qua ps. cxxvi. Cũ dederit dilectis suis somnũ ecce hereditas dñi. ad quã ꝑncipaliter clerici sunt vocati. Uñ ꝓpterea vocant᷑ clerici: quia in sortẽ ꝛ partem electi. Et funiculus hereditatis ei᷑. xxi. dist. cleros. in pñ. ꝛ xij. q. i. clericus. Et innocentie hereditas ꝛ virtutũ/ in qua patribus nostris succedere debebamus. de qua. xl. di. c. i. Uersa est ad alienos. i. laicos respectu clericorũ ab ecclesia alienos. q: hodie cõmuniter innocẽtiores ꝛ virtuosiores sunt clericis. viij. q. i. qualis. hodie eñ vere q̃si sancti sunt laici respectu clericorũ: ꝛ in die iudicij surgent laici cũ generatione ista clericoꝝ ꝛ religiosorũ: ꝛ condẽnabunt eos cõparatione vite nõ sentẽtie potestate. sicut exponit Hiero. Mat. xij. ꝛ Luc. xi. de niniuitis ꝛ regina saba condẽnãtibus iudeos in die iudicij. vide. s. ar. xxi. §. i. ib. dispersi g̃. ℂ Sequit᷑. Dom᷑ nostre ad extraneos. ecclesie facte sunt habitatio incredulorũ a fide extraneoꝝ. Sequit᷑. Pupilli facti sumus absq̃ patre. q: vere plati/ ecclesie patres. ij. q. vij. qualis. vi. q. i. infamis. vocãtur. sed vere cõiter in effectu patres nõ sunt: q: inutiles sunt. ꝛ non refert vel prelatũ nõ habere/ vel inutilẽ vel malũ habere. ad hec. xix. dist. fin. ad fi. ibi. Ideo g̃ ꝛ hic cuius nomẽ õr reticendũ ꝛ c. ij. q. vij. non oẽs epi sunt epi. ꝛ. c. q̃ nec regiminis. xl. di. multi sacerdotes/ et pauci sacerdotes. vij. q. i. factus. in fi. ibi. sã non secũdus sed nullus est. de pe. di. i. §. hoc idẽ. ib. item a mortuo. Et q̃ inhabilis est ad agendũ nullus dicit᷑. ff. qđ cuiusq̃ vni. l. i. §. vlti. ꝛ. ff. q̃ satis. cogã. l. quoties. ad velle. quãuis. §. si cõuenerit. ex᷑ de transa. c. ij. §. sed neq̃ illud. ib. sicut. ff. si q̃s cau. l. quoties. Quõ enim vocantur patres q̃ nec sua peccata detergũt: nec filioꝝ crimen corrigunt: tales magis canes impudici ꝙ patres vel epi appellandi sunt. xlvij. di. §. necesse. ij. q. vij. q̃ nec regiminis. lxxxiij. dist.

nemo.ij.Cor.xiij.Quū etiam parētes filijs thesaurizare
debeāt:quō patres sunt p̄lati/qui tota die suos excoriāt
subditos:xvj.q.j.predicator.ex̄ de censi.cum apls.§.prohi
bemus. Indurātur eīm p̄lati patres ad filios subditos.
xvj.q.j.predicator.quasi nō sint sui.vt dicit Job.xxxix.Se
quitur.Matres nostre quasi vidue.q: mater ecclesia q̄si
vidua est/filijs in pctō mortuis viduata.de peni.dist.j.de
fleat.⁊ q: quasi vidua malos p̄latos habēs.vt in pre.ex̄
de trāsla.c.ij.§.sed nec illud. ¶ Aquam nostrā pecunia bi
bimus.aqua fluida hic luxuria est.vnde diabolus rex est
oīm qui in aquis sunt:vbi scʒ est voluptas ⁊ luxurie ꝓpa
go.de peni.dist.ij.si enī.in fi. Hec luxuria ad literam pecu
nia que datur scorto cōparatur. Prouer.vj. Preciū scorti
vix vnius panis est.mulier aūt preciosam viri aiam capit.
Ligna nostra precio cōparauimus.ad cōburendum nos.
p̄cio cōparamus:q: ad peccādum p̄ciū damus:⁊ nos
diabolo per delectationē quā in peccato habemus/vēdi
mus.Esa.l. Iniquitatibus vestris vēditi estis.Et hec est
vēditio culpe que est ab hoīe.vñ Ber. Nostra nos diabo
lo volūtas mancipat.Est alia vēditio pene eterne/que est
a deo pro vēditione culpe.de qua Deut.xxxij.De⁹ suus vē
didit eos.⁊ de qua Deut.xxviij.Vēderis inimicis tuis in
seruos ⁊ ancillas.de peni.dist.j.medicina.Ceruicibus no
stris minabamur.i.ducebamur.versus. Quū grex mina
tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quam
sup ceruices nostras imposuimus:quū iugū eius peccati
suscepimus.de quo iugo Hiere.xxx. Conterā iugū ei⁹ de
collo tuo.Lassis nō dabatur requies.q: vere peccatū fati
gat corpus ⁊ aiam:⁊ nullus malus requiem habere pōt.
fm Aug.q: nunq̄ illi sua conscientia requiescit. vñ ⁊ qui
diabolo seruit requiē habere nō potest. Vñ ꝓpheta Hie
re.xvj.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re
quiē.Et nō est pax impijs/dicit dñs.Esa.xlviij.c.in fi. Se
quitur.Egypto dedim⁹ manū. Egyptus tenebre vel an
gustia vel tribulatio interpretat̄: per quā peccatū intelli
gitur:qđ aie ⁊ corpori tenebras infert:angustiā facit ⁊ tri
bulationē.Rom.xiij.Abijciamus opera tenebrarū. ⁊ sup
id Ps.xlv.Adiutor in tribulationibus.glos. Nulla maior
tristitia al's tribulatio:q̄ peccatorum consciētia (al's deli
ctorū)cui manū damus quū ad peccandū operam tribui
mus.per manus eīm opera designātur.ex̄ de sacra vnc.c.j.
§.ad exhibēdū.v̄.per manus.Et Assyrijs vt saturaremur
pane.Assyrij facture vigilantes dño interpretātur. ij sunt
demones creature et facture dei ⁊ nature boni creati.ex̄
de sum.trini.c.j.ꝑmo rñ.v̄.diabolus.de peni.dist.ij. princi
piū.quos deus creauit ad se contēplandū ⁊ laudandum:
sed quidā per ingratitudinē ceciderūt.vt pre.c.principiū.
Vigilantes dño:quia nunq̄ dormiunt impugnantes ser
uos dei.vñ Ber. Non dormitabit neqʒ dormiet q̄ custodit
israel:quia non dormit neqʒ dormitat q̄ impugnat israel.
q̄bus datur manus/quando eis seruitur:pro saturatione
panū.i.delectatione carnaliū.de quo pane Thrēn.j. Ois
populus gemens ⁊ querens panē dedit preciosa queqʒ ꝓ
cibo ad refocillandū animā.vbi dicit Greg.Gemens po
pulus querit panē:quū praua multitudo affligitur eo q̄
non ad votū p̄sentis vite iocūditate satiatur.sed precio
sa queqʒ ꝓ cibo dat/qui virtutē mentis in appetitū transi
torie delectationis inclinat. ⁊ refocillare animas nititur
q: suis prauis desiderijs satisfacere conatur. vnde Eccl'i.
xxiij.Homini fornicario ois panis dulcis.Et Prouer.iij.
Comedunt panē impietatis: et vinū iniquitatis bibunt.
Isti sunt antropophagi.i.hominum comestores. De quo
ps.xiij.⁊ lij.qui deuorāt plebem meā sicut escā panis. Itē
Prouerb.ix. Panis absconditus suauior.q: stulti eo ma
gis hereticorū verba suscipiunt:quo cōmuniter nō habēt
de isto pane. Job.xv.cū se mouerit ad querendū panem.
¶ Sequit̄. Patres nostri peccauerūt:⁊ non sunt. q: pec
catū nihil est:quia passio ⁊ priuatio. ꝓpterea deus pecca
re nō potest:quia peccare est aliquid nō posse.de peni.di.
ij.§.charitas.in fi.distin. Vñ recedente gratia ab anima,

Cur de⁹ peccare nō possit

ipsa mortua dicitur:ac si nō esset.de peni.di.j.§. hoc idē.v̄.
resuscitatus.⁊ ps.lxxij.Et ego ad nihilum redactus sum.
subaudi per peccatū.⁊ nesciui.⁊ Job.xxx. Redactus sum
ad nihilū.⁊ Rachel noluit consolari plorans filios/quia
non sunt.Matth.ij.quos fm vnam expositionē Hiero.in
eternū mortuos iudicabat.Et de diabolo dicit̄ Job.xviij.
Habitent in tabernaculo illius socij eius qui non est. Se
quitur.Et nos iniq̄tates eorū portauimus. Historice/q:
pro peccato vni⁹ alij frequenter tēporaliter puniūtur.j.q.
iiij.sed obijcitur.(al's sub.c.ecclesia)v̄.itē peccato achor.
Typice.Puniūtur filij imitatores scelerū parētum.sic in
telligitur fm vnā lecturam.j.q.iiij.§.cōtra. vbi de hoc.lvj.
dist.§.sed hoc.⁊.§.q̄ autē.j.q.j.cito turpem.De talib⁹ ma
lis patribus.Ezech.xvj. Pater tuus Amorreus/scilʒ dia
bolus amaricans.⁊ mater tua Cethea.id est caro garru
la.Serui dominati sunt nostri.literaliter. Saraceni dicti
agareni descēdentes de Hismaele filio Abrae ⁊ Agar an
cille.Gen.xvj.di.lvj.hismael. vnde ⁊ Saraceni nō de Sa
ra libera descendūt:sed de Hismaele.de hoc no.Ostiē.in
summa.ex̄ de iude. ⁊ sara.in rubricella de saracenis. in.§.
⁊ vnde dicātur.⁊ isti sunt Hismaelite q̄ emerunt Joseph.
Gen.xxxvij. Isti inquā agareni serui: quia descendentes
de serua:dominātur christianorū in multiplici parte mun
di:maxime in terra sancta ⁊ in terra egypti ⁊ in aphrica:
propter peccata nostra. Moraliter.Demones serui totali
ter viciorū/⁊ serui penarū/dominātur nobis:quia eis in
suis tentationib⁹ obedimus.vñ ⁊ auarus demoni dicto
māmona seruit. Matth.vj.non potestis deo seruire ⁊ mā
mone vbi glos. Per māmona intelligit̄ etiā diabolus qui
p̄eest diuitijs nō q̄ possit eas dare/nisi quādo deus per
mittit:sed quia per eas hoies fallit. Itē ibi Aug. Qui eīm
seruit māmone.i.diuitijs/illi vtiqʒ seruit q̄ rebus istis ter
renis merito sue peruersitatis p̄positus/princeps hui⁹
seculi. Jo.xij.⁊.xiiij.a dño dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.sed
hoc.in glos.māmona. ¶ Vel serui.i.peccata.ab effectu.q̄
seruū faciunt hominem.vñ Jo.viij.omnis qui facit pecca
tū/seruus est peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.sup quo Greg.
iiij.moral'.Quia quisqʒ se prauo desiderio subijcit: iniqui
tatis dominio dudum libera mentis colla supponit. Sed
huic dño contradicimus quū iniquitati que nos ceperat
reluctamur:quū consuetudini violēter resistimus: quum
culpā penitendo percutimus:⁊ maculas sordium lachry
mis lauamus. Itē Greg.xxv.moral'.Quanto autē aliqui
liberius peragūt peruersa que volūt:tanto eius.i.diabo
li seruitio obnoxius obligātur. Item Aug. Miserabilis
seruitus.seruus hois aliquādo sui dñi duris imperijs fa
tigatus/fugiēdo requiescit.seruus peccati quo fugit secū
trahit pctm̄ quocūqʒ fugerit.pctm̄ eīm intus est.voluptas
trāsit.peccatū nō trāsit.preterijt qđ delectabat:remāsit qđ
pungat. Vnde ⁊ ꝓpter peccatū ebrietatis seruitus indu
cta est.xxxv.di.septo die. ¶ B Sequit̄.Et non fuit q̄ re
dimeret de manu eorū.ps.vij.Et nō est qui redimat.⁊ ite
rum.ps.xlviij.Frater nō redimit:redimet homo.⁊ vix in
uenitur qui det preciū redēptionis anime sue. preciū aūt
eleemosyna est. Dañ.iiij. dixit Daniel Nabuchodonosor.
Peccata tua eleemosynis redime.de pe.dist.j.quāobrem.
vnde Aug. Redime te homo dū viuis.redime te ipse dum
potes.redime te dū precium in manib⁹ habes.redime te
ne dū mors amara te preuenerit:⁊ vitam simul ⁊ precium
perdas. Vnde ⁊ de peccatore dicitur ps.xlviij. Non dabit
deo placationē suam : nec preciū redēptionis anime sue.
Est ⁊ alia redēptio/vera contritio.Eccl'i.xx.Est qui multa
redimat.scʒ peccata/modico precio.i.vnica vera cōtritio
ne. ¶ Sed nec p̄lati redimunt peccata populi/ea com
edentes.i.suis orationib⁹ ea delentes.iij.q.j.nulli. q: ora
tio eorum illa que est in peccato est.ps.cviij.Et oratio ei⁹
fiat in peccatū.de peni.dist.iij.nihil inde.iij.q.vij.in grauis
bus. Nec subditos curāt corrigere:⁊ sic redimere.ij.q.vij.
qui nec regiminis.Bern. Cadit asina:⁊ est qui subleuet.
perit anima:⁊ nō est qui adiuuet.Sequitur. In animab⁹

nostris afferebamus panem nobis a facie gladij in deserto.q.d. Animas nostras exposuimus gladio sententie dei pro delectatione peccati/que hic per panē intelligitur. de quo.s.dixi.ibi.vt saturaremur panib⁹ in deserto.quia anima per peccatū a deo deserit̄. Esa.xvij. Eris deserta: quia oblita es dei saluatoris tui. Osee.ix. Ve eis:quū recessero ab eis. De gladio sentētie dei cōtra peccatores Deut̄.xxxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iste sentētia iudicis est/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eternum. Apoc̄.j.de ore eius gladi⁹.ex̄ de priuil̄.ex ore ₇c̄. Iste gladius nō solū sicut fulgur acutus erit: sed omi fulgure acutior. Aug. Nonne mallent fulmine incendi q̄bus dicetur in fine. Ite maledicti in ignē eternū. Sequit̄. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatū famis. Quia vere tāta est fames peccādi. de qua.s.in primo articulo super verbo in Thren̄.dixi. Etiā ad literā pellis exterior corporis vritur ₇ attenuat̄ maxime in peccato carnali:cuius cōcupiscentia etiā corpus cōsumit.vt supra.in Thren̄.super verbo succēdit ignē in syon.in ar. p̄mo dixi. Vel pellis/cōuersatio exterior:quia pellis carnē tegit. exusta est/sensibus inhonesta ₇ turpis.de hoc.s.super v̄bo/adhesit cutis in Thren̄.di.xi.p̄mo ar. Vocatur autē peccatum tēpestas:quia animā cōsumit/tribulat/₇ eneruat: vt tēpestas nauem.de qua tēpestate.ps̄.lxviij. Nō me demergat tēpestas aque/scʒ peccati. Et iterū ibidem. Et tempestas demersit me. Perniciosum aūt est prelatū pro eternam vocatū in tali tēpestate ₇ fluctibus peccatorū/subditum derelinquere.vij.q.j.sciscitaris. Sequit̄. Mulieres in syō humiliauerūt.scʒ hostes demones:q: frequenter in ecclesia cū eis peccatū cōmissum est: ₇ cōmittitur:₇ frequēter per clericos.ex̄ de adul.significasti. Unde ₇ heu adimpletur illud.ij.lib. Machab.vj.vbi dicit̄. Nam ₇ templū luxuria/₇ comessationib⁹ erat plenū ₇ scortantiū cū meretricibus:sacratisqʒ edib⁹ mulieres se vltro ingerebāt: vltro ferentes ea que non licebat. quod aūt.s.dicit. humiliauerūt.i.vituperauerūt. Unde ps̄.xliij. Humiliata est in puluere peccati anima nostra.₇ illud.ps̄ ciiij. Humiliauerūt in cōpedibus pedes eius. Et similis locutio Dan̄.iij.ibi. Sumusqʒ humiles in vniuersa terra hodie p̄pter peccata nostra.i.humiliati ₇ vituperati. Similis locutio Iud. xix.ibi.humilieris eas. ¶ Sequitur in Thren̄. Et v̄gines in ciuitatibus Iuda.i.ecclesia que christū confitetur. humiliantur nāqʒ tota die.i. stuprantur virgines intra ecclesiam.stuprū autem est proprie illicita virginū defloratio. xxxvj.q.j.§.cū ergo.ex̄ de adul.c.ij.₇ ibi.vtinā.in quo aperte p₃ q prelati puniuntur pro peccatis subditorū. Unde ibi Greg. Hoc si hoies cogitarent:principatus nō ambirent. Sufficit em̄ pro peccatis p̄prijs argui ₇ reddere rationē.quid necesse est p peccatis populi ostentari contra solē:stuprate a stupratorib⁹ dotarētur/ne passim fornicarētur:sed maritarent̄.c.xi.c.j. ¶ Sequitur. Principes manu suspensi sunt. De istis principibus vide quod scripsi.j. Thren̄.ij.c.in litera Beth.sup verbo principes.in.§. quō. in ar.v.prelati ecclesie p̄ncipes.xxxv.dist.ecclesie.j.q.vij.cōuenientib⁹.v̄.item tharasius.p̄pter eorū praua opera designata per manū.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.ibi.per manus suspensi.i.suspendio mortis eterne digni sunt.₇ q: exēplū peccandi sunt populo.ex̄ de vo.₇ vo.re.magne.§. p̄terea. Unde quū peccasset populus fornicās cū filiab⁹ Moab: iratus dn̄s ait Nume.xxv. Moysi. Tolle cunctos principes populi:₇ suspēde eos cōtra solē in patibulis:vt auertatur furor meus ab israel. Nā prelati tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittunt.xj.q.iij.precipue. ¶ Sequit̄. Et facies senū non erubuerunt.i.hostes vel iuniores.qui intra ecclesiā seniores derident ₇ increpāt:sicut dicebat Iob.xxx. Nunc deridēt me iuniores tēpore. Cōtra illud Pauli. Seniorē ne increpaueris.i.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus. Vel facies vt sit nominatiuus pluralis/senū non erubuerunt scʒ peccare maxime in immūditia. Isti sunt mali senes impudici de quibus dicit̄ Dan̄.xiij. Egressa est iniq̄tas de Babylone a senibus iudicib⁹ ₇c̄.₇.j.inueterate dierū malorū ₇c̄. De talibus senibus dicit̄ Laqueus iuuenū.glos.malo exemplo. oēs vos. Esa.xlij. Et maledictus puer centū annorū. Esa. lxv.₇.ij.q.vij.paulus.ibi. De malo sene.lxxxvj.distin.tanta. ¶ Sequit̄. Adolescentib⁹ impudice abusi sunt. Heu heu intra sanctā ecclesiam multi religiosi ₇ clerici in suis latebris ₇ cōuenticulis/₇ laici iā in plerisqʒ ciuitatibus/maxime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnasiū cōstituunt ₇ palestram:in illius flagitij abominatione se exercētes.₇ optimi quiqʒ ephebori in lupanari ponunt: vt factū fuit Hierosolymis tēpore Machab.ij. Machab. iiij. Quod flagitiū vtinā f̄m leges vltore gladio puniret̄. C.de adul.cum vir.al's em̄ timor dei eos a tāto malo non reuocat.ferro em̄ necesse est vt abscindātur vulnera q̄ fomentorū non senserint disciplinam.xvj.q.j.in canonibus. lxxxij.dist.plurimos.in fi. Tantā enim abominabilē delectationē in illo flagitio immundus sp̄us subministrat: vt multo maiorē ibi sentiant q̄ in fetore.ex̄ de presump.cum in iuuentute.libidinis mulierū:qui isto morbo laborant. sicut audiui a talib⁹ hoc non erubescētibus cōfiteri. Propter hoc vitiū/q̄nqʒ ciuitates/due p̄pter vicinitatē/tres propter sceleris actū/igne ₇ sulphure cōsumpte submerse sunt.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.circa fi.coll̄.vj. de pe. ni.di.j.sed ₇ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in feminā.i.ad modū femine vires porrecturus:q̄d cupit vbi sexus locum suū perdit:vbi scelus est id qō non p̄ficit scire:vbi sexus mutat̄ in alteram formā:vbi amor nec inuenitur: Tales ergo infames insurgētibus legib⁹ armatis viribus sunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶ Sed et f̄m canones p hoc flagitio clericus deponit̄:₇ in arctū monasteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragendā. Religiosus vero incarceratur f̄m religiosorū cōstitutiones.de hoc ex̄ de exces pla.clerici. vbi de hoc.₇ de vi.₇ ho.cleri.vt clericoꝝ. vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.v̄. alij p̄hibētur. De solo verbo tali fedatur os:₇ polluitur aer:₇ aures audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc peccatū societas que cū deo est/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et plus peccat talis q̄ cū matre propria.c.causa.₇.q.adulterij malū. Propter hoc crimē dicit imperator q tēpestates ₇ pestilentie inducūtur ₇ fames ₇ terre motus.in aut̄.vt nō luxu.cōtra natu.§.si enim.coll̄.vj. Et qui puerū impudicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.si q̄s tam masculū.₇ qui eū corrumpit capite punitur.c.di. qui prauo. Propter tamen actū sodomiticum non pōt vir dimitti ab vxore.legit̄ ₇ no.xxxij.q.vij. omnes causationes. ¶ Sciendū t̄n ad hoc detestabile vitiū detestādum ₇ cauendū q magnitudo peccati cōtra naturā pōt ostēdi per sacram scripturā que hoc vitiū asserit maximū. Un̄ Gen̄. xiij.hoies aūt sodomite erāt pessimi ₇c̄.₇.xviij.dicit dn̄s. clamor sodomorū ₇c̄.ij.q.j.deus.ex̄ de accusa. qualiter.ij. Greg. Tāte ₇ inaudite turpitudinis vitiū quasi admirationē ₇ dubitationē parit in audiēte. Unde dn̄s quasi admirans ₇ dubitans super tanto scelere/descēdam inquit ₇ videbo ₇c̄. Item Gen̄.xxxviij.legit̄ de Ioseph q accusauit fratres suos apud patrem suū crimine pessimo.i.de vitio cōtra naturā:vel cū bestijs:vel ad inuicem:vel cū alijs f̄m vnā acceptionē. ¶ Potest etiā ostēdi magnitudo huius peti per vindictā sumptā de eo:q̄e fuit diluuium inter alias causas.quia sicut Methodi⁹ historiographus ait. Mulieres supgresse abutebant̄ viris: ₇ hoies etiā in alterutrū exarserūt. Alia vindicta fuit q dn̄s pluit ignem ₇ sulphur sup sodomā ₇c̄. Gen̄.xix. Et submerse sunt q̄nqʒ ciuitates.₇ fecit lacū qui dicit̄ mare mortuū.illa aqua nō est natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat:₇ pluuia mergitur.₇ ibi sunt poma pulcherrima exteri⁹: intus aūt plena fauilla ₇ cinere.his verbis describit̄ luxuria.vt no. de pe. di.j.sed cōtinuo.in glos.j. ¶ Alia vindicta fuit de Onam filio Iude patriarche de quo legit̄ Gen̄.xxxviij. q semen fundebat. Unde ₇ dn̄s percussit eū ₇ mortuus est. Leuit̄.

Italica feditas.

Varia excecrant de hui⁹ obscenitatis supplicia.

etiā.xx.legitur. Qui dormierit cū masculo coitu femineo: vterq3 operati sunt nefas: morte moriatur: sanguis eorū sit super eos.xxxiij.q.v.§.hinc apparet. Item qui cū iumento coierit: morte moriat᷑. pecus quoq3 occidite. Mulier q̄ succubuerit cuilibet iumento/simul interficiat᷑ cū eo. sanguis eoꝝ sit super eos. Leuit.xx.xv.q.j.mulier. ⁊ Iohel.iij. Congregabo oēs gentes ⁊c̄. Et post. Disceptabo ibi cum eis. quare sequit᷑ ibi. Posuerunt puerum in prostibulo. ad Roma.j. Propterea tradidit.i. permisit tradi. sic exponit᷑ xxiij.q.iiij.vasis. illos de⁹ in passiones ignominie. nā femine eoꝝ mutauerūt naturalē vsum/in eū qui est contra naturā. similiter autē ⁊ masculi relicto vsu naturali femine exarserūt in desiderijs suis. inuicem masculi in masculos turpitudinē operātes: ⁊ mercedem quā oportuit erroris sui in semetipsis recipiētes. Itē ostendit᷑ per hoc q̄ multi antiqui inueniūtur non reputasse quasi adulteriū vel stuprū respectu hui⁹ peccati. Geñ.xix. dicit Loth sodomitis. Nolite queso fratres mei: nolite hoc malū facere. habeo duas filias que nondū cognouerūt virū: educam eas ad vos: ⁊ abutimini eis sicut placuerit vobis. xiiij. dist. quod ait Loth.xxxij.q.vij. offerebat ⁊c̄. Itē ibi in illo Geñ.c.xix. alia vindicta. Et eos q̄ foris erant/percusserūt cecitate a minimo vsq3 ad maximū. Et Iudic.ix. Educ virū qui ingressus est domū tuam: vt abutamur eo. egressusq3 est senex ad eos/⁊ ait. Nolite fratres: nolite facere hoc: q: ingressus est homo hospitiū meū. ⁊ cessate ab hac stultitia. habeo filiā virginē: ⁊ hic homo habet cōcubinā: educam eas ad vos vt humilietis eas ⁊ vestrā libidinē cōpleatis. tantū obsecro q̄ scelus hoc cōtra naturā nō operemini in virū. ¶ Propter hoc vitium qđ erat in humana natura/ fili⁹ dei fere desijt incarnari. dicit Aug. Hoc vitio laborantes/homicide sunt: etsi nō gladio/tñ facto: quo dicūt deo. Tu fecisti masculū ⁊ feminam vt multiplicētur homines. Geñ.j. nos operā damus vt minuātur ⁊ deficiat gen⁹ humanū feminis non parturiētibus. Et cōgrue dicit᷑ peccatū contra naturā: q: tales impij non obseruāt legē quam et bruta aīalia. ar.ho.xxxij.q.vij. non solū. in fi. De hoc etiā Bern. sup canti. sermone.lxvij. Tolle de ecclesia venerabile coniugiū: nōne reples ꝯcubinarijs/incestuosis/seminifluis/mollibus/masculorū cōcubitoribus ⁊c̄. ¶ Aug. de adulterinis cōiugijs ⁊ trāsfert᷑. xxxij.q.vij. adulterij malū. Usus enī naturalis si vltra modū ꝓlabitur: in vxore q̄dē veniale est: in meretrice dānabile est. sed illud quod cōtra naturā fit/execrabiliter quidē in meretrice fit: sed execrabilius in vxore. Itē Aug. cōtra Ioui. Usus naturalis ⁊ licitus est sicut in cōiugio: ⁊ illicitus sicut in adulterio. contra naturā vero semꝑ illicitus. et ꝓculdubio flagitiosior atq3 turpior. quē sanctus apl's ⁊ in feminis arguebat: dānabiliores volēs intelligi q̄ si in vsu naturali vel adulterādo peccarēt. xxxij.q.vij. vsus ¶ Sodomite vidētes angelos iuuēculos immo vultus decore precipuos: et apud Loth secessisse cognoscentes: ad iniuriā eorū pulchritudinis sunt cōuersi. Iosephus. In terra sodomoꝝ gignūtur poma q̄ ad maturitatis faciē perueniunt: que morsa in fauillā ⁊ fumū euanescūt. Aug. de ciui. dei lib.xxj. Itē super illud Esa.ix. Habitātib⁹ in regione vmbre mortis lux orta est eis. dicit Hiero. q̄ lux illa oēs laborantes illo vitio extinxit. ⁊ hoc fecit christus: vt oēs eradicaret: ne in natura quā assumpserat tāta de cetero immūditia inueniret᷑. ¶ Furētes ista libidine degeneres esse ⁊ ignobiles ⁊ furētes libidine nec bello seculari fortes/nec in fide esse stabiles esse cōstat. lvj. di. si gens angloꝝ. Propter istud vitiū filij paruuli eoꝝ morte puniūtur igni. sed ignis pena illis diminuta est/q̄bus successio paterni sceleris adempta est j.q.iiij.§.his ita. ibi. itē paruulos. Isti etiā flagitiosi singulariter dicunt᷑ filij diffidētie. ex̄ de ex. prela. derici.q: vt ibi dicit glos. de eoꝝ salute diffidendū est. q: vix aut difficillime reuertūtur. hin Ostiē. Reuerti tñ possunt si volunt. q: de nemine desperādū est in hac vita. xxxij.q.iiij. ancillā. de pe. dis.vij.c.j. ¶ Ex superiorib⁹ authoritatib⁹ ⁊ originalibus colligit᷑ q̄ istius flagitij abominabilis multiplex species est: ⁊ oīs species criminosa: sed vna magis alia. quia gradus sunt in pctīs: maxime in pctō carnis. xxxij.q.vij.§. sunt enī. cū.c.seq. ⁊ vnū est maius alio. vt ibi. Quos scribā licet me pudeat: ꝓpter cōfessores vt sciant alleuiare paulisper ⁊ aggrauare semꝑ hoc scelus. nō ad predicādū nisi generaliter pctīm sodomiticum super oīa carnalia aggrauando: ⁊ si specialiter cautissime. ¶ Est autē vna species manib⁹ se vel aliū tangere impudice: maxime membrum vel vicina ei. ar.xxxij.q.v. nec solo. ⁊.q.iiij.c. meretrices. in fi.xxxij. di. hospitiolū. ¶ Scđa species est se tangere ⁊ polluere. no.xxxij.q.vij. omnes. in glos. vester. ⁊ hec maior. Et iste vilissimus tactus ⁊ pollutio multū hodie inualuit in omni genere hoīm illoꝝ qui ferores libidinis amplexant᷑: quū secundā personā nō habent: vel memoria act⁹ illi⁹ se turpissime fedant. ⁊ talis memoria cū delectatione ⁊ eius consensu etiā sine tactu peccatū mortale est. vt legit᷑ ⁊ no. xxxij.q.vij. nō solum. ¶ Tertia species/polluere vxorē extra claustra pudoris. de qua.xxxv.q.iij. extraordinaria. est de eo q̄ cog. ꝯsan. vxo. sue. fraternitati. vel aliā mulierem. sed pena maior. de hac etiā pollutione no.xxxij.q.vij. oīns. ¶ Quarta species/cū iumentis. de qua. s̄. ib. potest. dixi. ¶ Quinta species/masculi cū masculo. quo casu minus malū est pati q̄ agere. no.xxxij.q.vij. adulterij. in glos. quo casu. Sed in ista pestifera specie horribili⁹ ⁊ scelestius est retro in ano mēbrū immittere: q̄ faciē ad faciē se amplexantes vel procūbentes se cōtingere agitare contrectare ⁊ fedare. ¶ Sexta species est/qñ mulieres supergrediūtur ⁊ abutūtur viris. ¶ Septima/qñ mulieres fede ⁊ impudice se adinuicem abutunt᷑. vt. s̄. tetigi. ib. pōt. ¶ Octaua/qñ mulier se supponit iumēto. vt. s̄. dixi. ib. pōt. ¶ Nona/qñ vir cōtra naturā abutitur muliere. qđ in meretrice est execrabile: in vxore detestabilius. vt. s̄. item. ib. Aug. ꝓbaui. ¶ Decima ⁊ forsan inaudita. sz ego sepe audiui ab eisdem nefandis. qñ vna mulier formans sibi formā membri virilis alia abutit᷑ cū eodem. Non dedignētur hypocrite se coram hoībus iustificantes audire talia. Sed cōfundātur ⁊ reuereant᷑ ⁊ cōuertātur ⁊ intantū se non dissimulent si tanguntur. ¶ Undecima/qñ semen fundit᷑ sine tactu. s̄. ib. alia vindicta. Intantū tot⁹ mūdus maxime Italia isti⁹ sceleris specieb⁹ obrutus est: q̄ remediū nō superest: nec ꝑdicationū nec timoris pene tēporalis: nisi ignis de celo sulphureus in ira dei ⁊ correctionē aliorū/iterum sup istos sceleratissimos vtraq3 morte dignissimos descēdat velociter ⁊ cōsumat: sicut consumpsit ⁊ exterminauit pessimos sodomitas. Geñ.xix. ¶ Circa nouitios ephebos intantū demon manū misit ad fortia ingrediētes ordines: q̄ super ista materia superabūdantissima cautela et custodia adhibēda est. Iob.xl. dicit᷑ de diabolo. Absorbebit fluuiū.i. gētes infideles fluidas. nec mirabitur.i. ꝓ magno nō habebit si deuoret infideles. habet enī fiduciā vt influat Iordanis in os ei⁹.i. q̄ deuoret baptizatos maxime religiosos qui se lachrymis ⁊ penitētia iudicāt tota die. Iordanis enī interpretat᷑ riuus iudicij. Uñ Hiero. Iob subuertere cupit. ⁊ deuorato Iuda ad turbandos apl'os expetit potestatē. ¶ Sequit᷑ in Threnis. Et pueri i ligno corruerūt. per pueros in sacro eloquio pctōres insensati sepe intelligūtur. Uñ Eccl's.x. Ue terre cuius rex puer est id est ratio puerilis. Et pharao pueros masculos submergi ꝑcepit. Exo.j. A pharaone diabolo submergit᷑. q̄ fluctibus tribulationū ad pctīm inuoluit᷑. submergit᷑ quidē nūc in culpa: tandē in gehēna. Hiere.lj. Sic submergetur Babylō. Et.iiij. Reg.ij. Duo vrsi lacerauerūt.xlij. pueros. vrsi luxuriosi significāt spūs fornicationū: q̄ de luxuria tentāt qui bene duo dicunt᷑/ꝓpter vtrūq3 sexū quem tentāt. vel q: in illo pctō duas aīas lacerāt: sicut bestie ⁊ aues fetidū cadauer. Geñ.xl. Lacerabunt volucres carnes tuas. Tales pueri in ligno corruerunt q: se in pctō arido/maxime sodomitico suspenderunt. Sequit᷑. Senes de portis defecerūt. Olim predicatores in porta sedebāt tēpli: vt ingre

Diffidentie filij.

dientes ⁊ egredientes audirent verbū dñi. Hiere.vij. Sta in
porta domus dñi. ⁊ Amos.v. Odio habuerūt corripiētē
in porta. ⁊ ps̄.lxviij. Aduersum me loquebantur qui sede
bāt in porta. Ad literā hodie predicatores/q: adulatores
sunt:non correctores: nec veritatis liberi denunciatores:
vñ ⁊ pditores.xi.q.iij.nolite. Hodie omnes dicūt maxime
prelati loqmini nobis placentia. Esa.xxx. Ad literā hodie
verbū Hiere. cōpletur. Hiere.vi. Ecce verbū dñi factū est
eis in opprobriū: ⁊ nō susceperūt illud. q: increpationem ⁊
correctionē quantūuis generaliter predicatā reputāt vi
tuperationē: ⁊ p se dictā vnusquisq₃ maxime platorū acci
pit. Unde nō inuenit qui pre timore pnūtiare audeat ve
ritatē: quā si dixerit psecutiones ⁊ tribulationes nedū ab
alijs/sed etiā precipue a suis fratrib⁹ sustinebit. sicut ego
in meipso frequēter fui expertus. sed p persecutione a pdi
catione cessare nō habet.xliij.di.scim⁹. Contēnuntur etiam
hodie pdicatores ppter vilitatē psone. Vñ Eccl'i.xiij. Diues
locutus est: ⁊ oēs tacuerunt: ⁊ verbū illius vsq₃ ad nubes
pducent. pauper locut⁹ est: ⁊ dicūt: qs est hic? ¶ Sed ver
bū Pauli de lōge pphetantis cōplet hodie.ij. ad Timo.
iiij. Erit tēpus quū sanā doctrinā non sustinebunt: sed ad
sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auri
bus: ⁊ a veritate quidē auditū auertent: ad fabulas autē
conuertentur.xxvi.q.v.nec mirū. vltra colū. Nemo audet
hodie pdicare in genere etiā vitia. quū dicat Paulus.p.c.
ij.ad Tim.iiij. argue. obsecra. increpa. Thren.ij. Prophe
te tui.i. pdicatores tui viderunt tibi falsa ⁊ stulta: nec ape
riebāt iniquitatē tuā vt te ad pniam puocarent. qđ expo
nitur.xliij.dist. sit rector. Esa.lviij. Et annuntia pplo meo
scelera eorū: ⁊ domui Jacob peccata eorū. Tales senes defece
runt. q: ⁊ ipsi predicatores senes multi etate nō morib⁹:
que senectus attēdenda est.lxxxiij.di.porro. Senes non
eos sacra scriptura vocare cōsueuit: q̄ sola tēporū quanti
tate/sed qui morū grauitate maturi sunt. Vñ in li. Sap.
iiij.c. Senectus honorabilis est. non diuturna neq₃ nume
ro annorū cōputata. cani sunt sensus hoīs: ⁊ etas sincera
vita immaculata. Greg. in moral'.li.xxx. itē Amb. in hexa
meron. Senect⁹ ipsa in bonis moribus dulcior: in cōsilijs
vtilior: ad cōstantiā subeūde mortis paratior: ad reprimē
das libidines fortior. Itē Chrys. sup epistolam ad Heb.
homil'.xiij. Nā ⁊ regem honoramus: ⁊ ei⁹ purpurā ⁊ dia
dema: q: ista sunt signa principat⁹. Si vero audiuerimus
illū cū purpura cōspui ⁊ ab armigeris suis cōculcari: nū
qd reuereremur tūc purpurā aut diadema? Noli ḡ ppter
canos velle honorari: qñ ipse eos iniurias. Itē sup Mat.
Fides nūq̄ senescit: ⁊ religio fatigationē non sentit. Defe
cerūt. q: dicunt ⁊ non faciunt.xix.dist. hm.j.q.j.nō quales.
¶ Sequit. Et iuuenes de choro psallentiū. ideo nō psal
lunt iuuenes in ecclesia habētes officium psalmistatus a
psalmis canendis vt.xxi.di.c.j. ꝟ. psalmiste.xxiij.di. psalmi
sta. q: eos comedit ignis luxurie. ps̄.lxxvij. Juuenes eorū
comedit ignis. Amb. sup beati immaculati. Juuentus est
ad amorē liberior: ad ludū incautior: ad infirmitatē fragi
lior: ad correctionem durior. Et q: peccatū qđ suo effectu
tristitiam ingerit/in eis est isto tpe: ideo ab eis recessit leti
tia spūalis. vñ Amb. de officijs. Ut in senib⁹ grauitas: in
iuuenib⁹ alacritas: Ita in adolescētibus verecūdia velut
quadā dote cōmendat nature. Juuenes etiā hic accipiū
tur non etate sed sensu ⁊ vitio. Vñ glos.ij. Paral'.x. Juue
nem nō etate sed vitio sepe dicimus. non enī Roboā erat
etate iuuenis: sȝ sensu. qui.xli.anno etatis sue regnare ce
pit. Vñ in pn.x.c. Paral'.ij. dicit. At illi respōderūt vt iuue
nes ⁊ nutriti cū eo in delicijs. Sicut etiā accipit.iij. Reg.
xij. ⁊.xxxiiij.di. quorūdam. ibi. Merito iuuenis dicit: q: iu
uenilib⁹ desiderijs occupatus/nulla grauitate cōstringi
tur. Vñ Greg. in moral'.li.xxx. Juuenes dici solēt q̄ nulla
cōsilij grauitate deprimūtur. ¶ D Sequit. Defecit gau
diū cordis nostri. Gaudiū cordis verum/puritas cordis
est. qđ vocatur ab aplo. Rom.xiiij. gaudiū spūs sancti. De
quo Phil'.iiij. Gaudete in dño ⁊c. ⁊ Eccl.ix. Bibe cū gau

De vero gaudio plurima

dio vinū tuū: q: deo placēt opera tua. Esa.xij. Haurietis
aquas.s. cōsolationis. in gaudio de fontib⁹ saluatoris. Et
Act.viij. Ibat eunuchus per viā suā gaudēs. Et Roma.
xij. Gaudere cū gaudentibus ⁊c. Hoc gaudiū est vbi cri
men non est. peccator enī vere gaudere nō potest. Tob.v.
Quale mihi gaudiū erit qui in tenebris sȝ peccatorū se
deo: de q̄bus.j. Jo.ij. Qui odit fratrem suū: in tenebris est
Et Jac.iiij. Omnis talis exultatio maligna est. q.d. non
est vera exultatio. ⁊ nō solū maligna: sed etiā falsa. q: sibi
effectū letitie causa tristis vsurpat. Vñ Prouerb.xiiij. Ri
sus dolore miscebit: ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. Luc.
vi. Ue vobis q̄ ridetis nūc: q: lugebitis. vbi Basili⁹. Quū
dñs ridentes nūc arguat: planū est q nūq̄ erit fidei tēpus
risus: ⁊ precipue in tāta multitudine eorū qui in pctō mo
riūtur: p quibus lugere oporteret. superfluus aūt risus est
immoderātie signū/⁊ effrenis anime motus. sed vsq₃ ad
vult⁹ iocunditatis exprimere passionē anime nō dedecet.
¶ Chrys. Dic mihi aūt cur concuteris ⁊ dissoluis: q̄ debes
adsistere terribili iudicio: et ponere rationē de oībus hic
optatis? Et Ber. Nūquid qui induūtur purpura ⁊ bysso
gaudiū ⁊ letitiā obtinebunt? Absit vt in terra suauiter vi
uentiū inueniat materia gaudiorū: quū tantis alteratio
nibus tota mundi facies immutet: ⁊ eleuetur: ⁊ allidat: ⁊
respiret allisa. Aug. de verbis dñi. sermone.xxxviij. ⁊ glos.
Phil'.iiij. Gaudiū seculi ⁊ letitia est impunita neq̄tia. sȝ
luxuriari: inebriari: ⁊ nihil mali pati. Itē Aug. super Joā.
sermone.vij. Letitia seculi est vanitas. cū magna expecta
tione sperat vt veniat: nec pōt teneri quū venerit. ¶ Itē
glos. super Ps̄.xxxvi. Exultare est quū magna alacritate
animi gaudere. letari est tēperata animi affectione gau
dere. Item Ansel. sup Ps̄.v. Letitia est animi exultatio et
corporis. vñ a saltu dicit exulto. Item Greg. in mora. lib.
ij. Prenūtia tribulationis est letitia satietatis. Itē Greg.
in mora.li.xij. Uera mētis letitia creata est. dignū itaq₃ vt
se semp homo merētē inueniat qui derelicto creatore in se
gaudiū querebat. Itē Cesarius in sermone. Uerum gau
diū non possidet nisi pax ⁊ iustitia teneatur. Prima enī ⁊
quasi radix est iustitia. Scda pax. Tertia gaudiū. De iusti
tia nascitur pax. de pace gaudiū. gaudiū vero fructus bo
norū operū ostendit. Seneca in eplis. Nunq̄ sapiēs sine
gaudio est. gaudiū aūt non nascitur nisi ex virtute cōsciē
tie. Hiero. ad Heliodorū. Delicatus es frater: si ⁊ hic gau
dere vis cū seculo: ⁊ postea regnare cū christo. Itē Sene
ca in eplis. Patrie est non exilij frequētia gaudiorū. ⁊ nu
merositates festiuitatū aues non exules. itē Greg. in mo
ral'. A veritatis pabulo ieiuni sunt: q̄ in hac peregrinatio
nis inopia letant. Beati tantū gaudebūt: quātū amabūt
⁊ tantū amabūt: quantū cognoscēt. Itē Aug. de agone.c.
x. Gaudet piscis qñ nō videt hamū: escā deuorat: sed quū
piscator cū adducere ceperit: viscera torquētur primo: de
inde ab omni letitia p ipsam escā de qua ligat⁹ est ad con
sumptionē trahit: sicut sunt oēs qui de bonis tēporalibus
beatos se putāt. hamū acceperunt. veniet tēpus quo sen
tiēt quāta tormēta cū auiditate deuorauerūt. Et ideo bo
nis nihil nocet q eis hec auferūtur q̄ nō diligūt. bona au
ferre nemo pōt. ¶ Bern. de libero arbitrio.c.xiiij. Qui le
tant quū male fecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis. Pro
uer.ij. Tale est qđ faciūt quale quū phrenetici ridēt. Nul
la verior miseria: q̄ falsa letitia. Itē Bern. in sermone de
oībus sanctis. Illud verū ⁊ solū est gaudiū/qđ nō de crea
tura sed de creatore cōcipit: cui cōparata oīs aliūde iocū
ditas meror est: oīs suauitas dolor est: oē dulce amarū est:
oē decor fedū: postremo oē quodcūq₃ delectare pōt
molestū. Itē Greg. in homil'. de virginib⁹. Nemo pōt hic
gaudere cū seculo: ⁊ illic regnare cū christo. Tulli⁹ de offi
cijs. Gaudia semp animos inquietāt. modus enī raro le
tis reb⁹ imponitur: q̄ magis in tristitijs inuenit. Merito
igit dicit. Defecit gaudium cordis nostri. ppter peccata q̄
sunt intra ecclesiā: que tristes nos faciūt effectiue. Tristi
tia peccati est amaritudo cōscientie que semp est in prauo

opere. de qua Eccl. xiiij. Beatus qui non est stimulatꝰ in tristicia delicti. Isid. Vis nunꝗ̄ esse tristis: bñ viue. Reus animus nūꝗ̄ securus ⁊ letus est. Hiere. xlvj. Vidi eos pauidos ⁊ terga vertētes. Sequit. Versus est in luctū chorus noster. i. instrumentū leticie. de quo ps̄. cl. in tympano ⁊ choro. Et Luc. xv. ibi. symphoniam ⁊ chorū. ⁊ ex̄ de cele. miss. dolētes. ibi. chori silentiū fugiētes. ❡ E Versus est in luctū. i. tristiciā. vñ Augu. sup illud Mat. v. Beati q̇ lugent. Luctus est tristitia de morte charoꝝ. Vere hodie in ecclesia dei nō est materia gaudiorū: sed plāctus ⁊ luctus q: velīmꝰ nolimus ꝑctā grauia ⁊ frequētata, nec ꝑ luctū deleta, nobis luctū ⁊ tristitiā intulerūt. nec in dño possumus exultare. q: iusti nō sumus iuxta illud ps̄. xxxij. Exultate iusti in dño. Sed vtinā ⁊ lugeremus. q: nō lugemus. ⁊ bonū luctū nobis pararemꝰ: vt malū luctū expelleremus. Luctus em̄ ſm deū est aīe contristatio: in dolore cordis affectio: quem sitit sempiterne feruēter ⁊ impetuose querēs: ⁊ in priuatione cōsecutionis quesiti dolorose ⁊ laboriose persequēs: ⁊ post hūc lamētabiliter ciulās. Vel luctus est stimulus aureus aīe oīs adhesionis ⁊ affectiōis nudatiuus. ⁊ in visitatione cordis a sancta tristitia iniusꝰ timore liquefaciēs ⁊ humiliās. ſm Climac. abba. montis synai. ❡ F Sequit. Cecidit corona capitis nostri. Vere cecidit a capitibꝰ clericorū corona regni, qḋ in christo expectat designata. xij. q. j. duo sunt. ꝓpter peccatum q̄ aufert regnū. vñ Mat. xxj. Auferet a vobis regnū dei: ⁊ dabit genti facienti iustitiā. xxiij. q. vij. c. ij. Scd̄m Inno. in sermone. duplex est corona sanctoꝝ. Vna est in via: q̇ dat ad meritū: q̇ est corona virtutis ⁊ grē: que est iustitia quā cādor grē illustrat. vñ ps̄. lxiiij. Bndices corone anni benignitatis tue. i. multiplicabis virtutē grē. Habet aūt corona iustitis in gyro quatuor ꝑncipales lapides. i. q̄tuor virtutes politicas. A parte anteriori, iustitiā. q: que sunt ante, sunt certa. A posteriori, prudentiā. q: q̇ sunt retro, sunt dubia. A dextra, tēperantiā. q: q̇ sunt a dextris, sunt ꝓspera. A sinistris, fortitudinē. q: q̇ sunt a sinistris, sunt aduersa. In certis est adhibēda iustitia. In dubijs adhibenda prudētia. In ꝓsperis opus est tēperātia. In aduersis fortitudo est necessaria. ❡ Alia corona est in patria. de qua ps̄. viij. Gloria ⁊ honore coronasti eū. Hāc coronā perdimus: q: passionē christi nec in memoria nec in imitatione habemꝰ. vñ j. Macha. x. Misit Alexāder. i. christꝰ alleuās tenebras, ab intellectu: vel auferēs angustias, ab affectu Joā. j. Gratia ⁊ veritas ꝑ iesum christū. Jonathe. q̇ interpretat columba doni. Purpurā. passionis. vñ illud. Ornata regis purpura. Et coronā. i. premiū passionis. ❡ Cecidit etiā corona capitis nostri. q: vitā ⁊ exēpla aploꝝ nō tenemus: q̇ sunt corona principū ⁊ fundamenta ecclesie. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. vñ sup ps̄. xx. Posuisti in capite eiꝰ coronā de lapide ꝓcioso. dicit glos. q: in ꝑncipio sermonis eius ambierūt eū lapides preciosi. i. apli: qui sunt. xij. lapides in rationali iudicij. Exo. xxviij. ⁊ Ezech. xij. fundamēta spūalis edificij. Apoca. xxj. ❡ Cecidit etiā corona capitis nostri. q: fides charitate formata, per quā coronā dat caput nostrū christus. defecit quasi. vñ Zacha. vj. Sume a trāsmigratione aurū ⁊ argentum. i. charitatē ⁊ fidē. Aurū em̄ species est metallorū. Et facies coronā ⁊ pones in capite iesu. q: oēm gloriā ⁊ honorē ⁊ virtutē christo debemus attribuere. sicut de sanctis legit Apoc. iiij. Mittebāt coronas suas ante thronū dñi dei sui. Sequit. Ve nobis quia peccauimꝰ. subaudi. propter qḋ cecidit corona capitis nostri: vt premittitur. Ve. i. eterna dānatio. Apoc. viij. Ve Ve Ve habitātibꝰ in terra. Et Eccl̄a. iiij. Ve soli. lxxxi. di. in oībus. Et Luc. vj. vbi quater ponit istud ve. ⁊ Mat. xxiij. vbi ponitur octies ve. Ubi Chrys. Hec em̄ dictio ve semꝑ in scripturis dr̄ de ijs q̇ nō possunt euadere a futuro supplicio. propterea factū est mestū cor nostrū. q: peccauimus: ⁊ coronā perdidimus. Qḋ em̄ bonū (dicebat frater Egidius sociꝰ beati Frācisci) pōt habere in hac vita: qui expectat habere oē malū in alia: Quā letitiā habere pōt: qui sperat oēm habere semꝑ tristitiā: Nā (vt satis dictum est) oīne pctm̄ tristitiā necessariā secū portās infert cordi. ❡ Sequit. Ideo contenebrati sunt oculi nr̄i. i. interiores. q: pctm̄ mēti tenebras ingerit: ⁊ frequēter cordi. vñ Gen. xix. Eos qui foris erant percusserunt cecitate. loquitur de Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mētē quā inficit, obscurat: vt videre veri luminis claritatē nō valeat. ⁊ vñ inferiꝰ delectat: inde caliginē ad supna patiat. Apoca. iij. Dicis q: diues. supbis loquit. sum ⁊c̄. Et sequit. ⁊ nescis q: tu es miser, ⁊ miserabilis, ⁊ pauꝑ, ⁊ cecus. Apls vocat pctā opa tenebrarū. dicēs Ro. xiij. Abijciamꝰ opera tenebrarū. Aug. in lib. cōfessionū. Et nimis inflata facies claudebat oculos meos. ❡ Occecat etiā auaritia. Exo. xxiij. Nō accipies munera: q̇ excecāt etiā prudentes: ⁊ subuertūt vba iustoꝝ. Eccl'i. xx. Encenia ⁊ dona excecāt oculos iudicū. xj. q. iij. pauꝑ. ⁊ c. quatuor. Pastores hodie eccl'ie, put cōtra, ceci sunt vtraq̄ cecitate ignorātie ⁊ pcti. ⁊ adimplet illud Esa. lvj. Oēs bestie agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. speculatores eiꝰ ceci oēs. Bestie demones, q̄si vastie a vastādo. ps̄. lxxiij. Ne tradas bestijs aīas cōfitentiū tibi ⁊c̄. Bestie agri, sunt q̇ impugnāt actiuos. Bestie saltus, q̇ cōtēplatiuos. Speculatores prelati sunt. Eze. iij. ibi. Fili hoīs: speculatorē dedi te domui isrl̄. Vñ pōt exponi l'ra superior. Cōtenebrati sunt oculi nr̄i. i. ꝓlati: q̇ sunt oculi in eccl'ia: ꝓspiciētes agēda ⁊ cauēda in subditis. xciij. di. diaconi. j. ⁊. ij. ⁊ ex̄ de of. archi. ad hec. Et de talibꝰ oculis dicit ps̄. lxviij. Obscurētur oculi. i. prelati glos. eoꝝ subditoꝝ. ne videāt. xxxvij. di. §. vt itaq̄. vt ceci cecis ducatū prebētes, cū eis in foueā peccati pariter cadāt Luc. vj. ⁊ pre. §. ⁊. xxxviij. di. q̇ ipsis. ⁊ ex̄ de eta. ⁊ q̄li. cū sit. Mat. xxiij. Duces ceci excolātes culicē. camelū aūt gluciētes. ⁊ ante ꝑmisit in pre al. c. Ve vobis duces ceci. ⁊ sequit stulti ⁊ ceci. ⁊ post sequit. q̇d em̄ maius est ⁊c̄. vbi Orige. Quō aūt nō existimant ceci: q̇ non vident q̄m nihil ꝓdest tantū esse dispēsatorē in rebꝰ minimis: quū ꝑncipalia negligūtur. ❡ Sequit in Thren. Propter montē syō q: disperijt. Mons syō ecclesia est speculatiua dicta mons dñi. Esa. ij. Venite ascēdamꝰ ad montē dñi. Disperijt in malis filijs suis impudicis. ps̄. lxxxij. Disperierūt in endor: facti sunt vt stercus. vt. s̄. dixi in Thren. iiij. h. sequit in ar. illo. Vñ ⁊ ꝓpterea de terra viuētiū taliū memoria disperibit. ps̄. cviij. Dispereat de terra memoria eoꝝ. ❡ G Vulpes deambulauerūt in eo. heretici multi i eccl'ia. ex̄ de purga. ca. inter. Amb. sup Lucā. Vulpes nunꝗ̄ māsuescit: nec est alicui vsui aut cibo vtilis. ❡ Orosꝰ sup cantica. Vulpes est aīal qḋ quū esurit, apto ore se mortuū fingit. hereticꝰ per abstinētiā. Mat. vj. vt simplices deuorēt. simplicitatē simulat dolosus. Mat. vij. Attēdite a falsis ꝓphetis q̇ in conuēticulis occultis habitāt. C. de epis. ⁊ de. conuēticulā. ex̄ de here. excōicamꝰ. j. §. adijcimꝰ. xxiiij. q. vlti. Fertur ꝑ doctrinā erroneā. Nō gradit ꝑ recta itinera veritatis. Insidias tēdit, vt capiat simplices. ⁊ ita aues decipit ⁊ deuorat plena fraudis: in foueis semꝑ latere desiderās: odore tetro putēs: nūꝗ̄ rectis itineribꝰ sed tortuosis anfractibꝰ currēs: insidias casibꝰ (al's canibus) tendēs: q̇ oia hereticis cōueniunt. ❡ Amb. sup Beati immaculati. Sāson binas vulpes sibi nexuit: ad quarū caudas faces colligauit per hoc signās q̄ heretici linguā liberā habeāt ad latrandū: sed cauꝰ impeditos. finē vero fraudis sue incēdio deprauant. Cañ. ij. Capite nobis vulpes paruulas q̇ demoliunt vineas. i. eccl'ias. Sicut vulpes habēt anhelitū fetidū: ita heretici fetidā doctrinam. de talibus vulpibus ex̄ de hereti. excōicamus. j. ⁊. c. excōicamus. ij. ⁊ de purga. ca. inter solicitudines. in ꝑn. ❡ Noīe etiam vulpiū dolosi et ficti in ecclesia intelliguntur. vñ super illud Mat. ⁊ Luce ix. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos. Aug. de verbis dñi. Filius hoīs non habet vbi reclinet caput in fide tua: q: dolosus es. quō enim dolosus sequitur simplicitatem. Item Greg. in moral. Vulpes valde fraudulenta sunt animalia: que in fossis aut specubus abscōdūtur.

Sacrū corona duplex.

Vulpibus cōparant heretici.

quãq apparuerint nũq̃ rectis itineribus/sed tortuosis currũt. volucres vero alto volatu se subleuant. Nomine ergo vulpium/dolosa atq̃ fraudulenta: noĩe autem volucrum superba demonia designãtur. ac si dicat/fraudulẽta ⁊ elata demonia in corde tuo inueniũt habitationem. humilitas autem mea requiẽ in superba ⁊ dolosa mente non inuenit. ❡ Gualfredus. Quid nobis ꝓdest christianos dici: ⁊ esse potius antichristos: quid ꝓdest hoĩes ab hominibus appellari: ⁊ iudicio veritatis canes malitia: sues immũditia: vulpes astutia: vana gloria volucres reputari: Tales vulpes partes vulpiũ. i. demonũ erunt. ps. lxij. partes vulpium erũt. Sequitur. Tu aũt dñe in eternum ꝑmanebis. ps. cj. Tu aũt idem ipse es ⁊ anni tui nõ deficient. ⁊ soliũ tuũ in generatione ⁊ generationẽ. ps. cxliiij. Regnũ tuũ regnũ omniũ seculoꝝ. ⁊ dñatio tua in oi gene. ⁊ gene. Quare in perpetuũ obliuisceris nostri: Deus noster nostri nõ obliuiscitur: sed nos eius ꝓpter peccata nostra. vnde humano more loquitur Hiere. ij. Populus vero meus oblitus est mei dieb⁹ innumeris. ps. cxxxvj. Si oblitus fuero tui hierusalem obli. de. dextera mea. Exo. xxxij. in cantico Moysi. Et oblit⁹ es dñi creatoris tui. ps. lxxvj. aut obliuiscetur misereri deus. q. d. nõ. Et iterũ. Nũquid in eternũ irasceris nobis: ❡ Derelinques nos in longitudine dierũ. ita si nos te dereliquerimus. ij. Paral. xv. Dñs vobiscum q: fuistis cum eo: si quesieritis eũ: inuenietis. si autẽ dereliqueritis eũ: derelinquet vos. ❡ Cõuerte nos dñe ad te ⁊ cõuertemur. ps. lxxxiiij. Cõuerte nos deus salutaris noster. ps. lxvij. dixit dñs ex basan. i. cõfusione conuertam: cõuertam in ꝓfundũ maris ꝑnic. Thre. ij. Magna est sicut mare cõtritio tua. ps. cxxv. Conuertere dñe captiuitatẽ nostrã. ps. vj. Cõuertere dñe ⁊ eripe animam meã. Jo. vj. Nemo põt venire ad me/nisi pater meus traxerit eum. vbi Chryso. Hic aũt insiliũt Manichei dicentes/qm̃ nihil in nobis est positũ. sed hoc nõ quod in nobis est destruit. Sed ostẽdit nos diuino auxilio indigentes. Item Augu. Trahit pater ad filium eos qui ꝓpterea credunt in filium/ quia eum cogitant patrem habere deum. deus em̃ pater equalem sibi genuit filiũ: ⁊ q cogitat atq̃ in fide sua sentit ac ruminat equalem esse p̃ri euz in quẽ credidit: ipm trahit pater ad filium. Item Augu. Nullum credimus ad salutem nisi deo inuitante venire. nullum inuitatuz ad salutem suã nisi deo auxiliante operari. nullum nisi orantem auxilium ꝓmereri. ❡ Et cõuertemur: in toto corde: in ieiunio/ ⁊ fletu ⁊c. Johe. ij. de pe. dist. j. §. hoc idem. di. vij. nullus. ⁊. ꝙ q̃uis. ⁊ cõuertemur. vtinã hic. ps. lxxij. Cõuertetur populus meus hic. in hac vita. sed nõ tardemus. Eccli. v. Ne tardes cõuerti ad dominũ. ⁊ ne differas de die in diem. Aug. Ipsa res est que multos occidit: quũ dicunt cras cras. ⁊ subito clauditur ostium. ⁊ remansit foris cũ voce coruina: quia nõ habuit gemituz colũbinũ. cras em̃ cras/vox coruina est. vñ consuetudinarij peccatores difficillime conuertuntur. Amos. j. Super tribus sceleribus damasci ⁊ sup quatuor nõ conuertam. Hiero. Primũ pctm̃ est cogitare que mala sunt. Scdm̃ cogitationibus acquieuisse ꝑuersis. Tertium/qđ mente decreueris opere complesse. Quartũ/post peccatum non agere penitentiã: ⁊ suo sibi cõplacere delicto. de pe. dist. j. super tribus. ⁊ di. ij sicut tribus. quia assidue peccantiũ non miseretur deus. xxiij. dis. diaconi. v. in fi. Osee xiiij. Cõuertere israel ad dñm deum tuũ: qm̃ corruisti in iniquitate tua. Ad hoc inuitat dñs Prouerb. j. Conuertimini ad correctionẽ meam. Et nisi fuerimus cõuersi: gladium suũ eterne dãnationis vibrauit. ps. vij. Nisi cõuersi fueritis gladium suũ vibrauit. Cõuertamur ad eũ: q: benignus est. Johe. ij. Cõuertimini ad dñm deum vestrum: q: benignus ⁊ misericors est. Et sequit. Et ꝑstabilis sup malitia ⁊c. Bern. Si supra modũ peccaui: nõ despero. q: supra modũ doluit in quo respiro. si exacerbatur immanitate sceleris nostri: mitigabitur i dolore filij sui. ❡ Innoua dies nostros sicut a ꝑncipio. Typice. oratio Hiere. sit pro ista ecclesia que tãtũ defecit a perfectione ⁊ sanctitate sua: vt innouetur in plenaria sanctitate: sicut fuit in ecclesia ꝑmitiua. sed ista innouatio nõ fiet: nisi prius fiat purgatio: ⁊ vitiorum eliminatio. vt adimpleatur illud Malach. iij. Et purgabit filios leui. scilz clericos: ⁊ colabit eos quasi aurum ⁊ quasi argentum: ⁊ erũt offerẽtes dño in iustitia sacrificia: ⁊ placebit dño sacrificium Juda ⁊ hierusalem sicut dies seculi ⁊ sicut anni antiqui. q verba exponũtur ab Hiero. l. dist. ⁊ purgabit.

❡ Articulus. iij. A

Hec autem renouatio ecclesie que fit per penitentiam. pulchre figurat. j. Machab. iiij. vbi Judas id est dñs papa vicarius christi descẽdẽtis de tribu Juda. Matth. j. Confessor ecclesie ꝑncipalis. Unde Judas interpretatur confitẽs vel glorificans. ait fratribus suis. cardinalibus ⁊ p̃latis. ex̃ qui fi. sint le. p venerabilem. §. sunt autem. xcix. di. ecce. ex̃ de crimi. fal. ꝙ graui. Ascendamus mũdare sancta. q quãtum ad alios coinquinãtur: nõ quãtum ad se. xlix. di. sacerdotes. xv. q. fi. c. fi. quãtum ad alios sancta. Et renouare. Et ascẽderũt ad montẽ syon. i. in eccl'iam. i. intrauerunt ad seipsos ascendentes sup se. Luce. xv. de filio ꝑdigo dicitur in se aũt reuersus. vbi Amb. Bene autem in se reuertitur: qui a se recessit. etem̃ quia ad dñm reuertitur: se sibi reddit: ⁊ q recedit a christo: se sibi abdicat. ❡ Aug. de q̃sti. euange. In se aũt reuersus est: quũ ab eis que forinsecus frustra illiciũt ⁊ seducũt: in ꝯscientie sue interiora intentionẽ reduxit. Et viderũt sanctificationez desertam. ad lr̃am. i. eccl'iam a sanctitate corruisse. Uel. i. mentem a dei gr̃a derelictã. Osee. ix. Ue eis quũ recessero ab eis. Et altare ꝓfanatũ. p indigne in eo celebrãtes. xlix. di. c. fi. ps. lxxxviij. ꝓfanasti i terra sanctuariũ eius. Uel. i. cor immũdis cogitationibus ⁊ affectionib⁹ repletũ. Thre. ij. Repulit dñs altare suũ tamq̃ execratum: eo ꝙ hõ statuit sibi idolum pcti. vnde. j. Reg. xv. sup illud Quasi peccatũ ariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus idololatrie nolle acquiescere. dicit expositor. Idoluz hoĩs est quicq̃d plus q̃ deum colit ac diligit. maledixit sanctificatiõi sue. Malach. ij. Maledicã benedictionibus vestris. j. q. j. maledicam. i. maledictorũ se esse predixit: nisi reconcilietur. Et sequit. j. Machab. iiij. Et portas exustas. i. sensus ardenti illicitoꝝ desiderio iã cõsumptos. Hiere. ix. Ascẽdit mors per fenestras. Et in atrijs virgulta nata. i. mala opera exterius ꝓcedentia. Et pastophoria dirupta. i. loca in quibus sacerdotes coram dño sacrificia comedebãt. i. meditatiões de vita eterna: q̃bus reficitur aĩa. Job. xxxvj. Requies mẽse tue erit plena pinguedine. Sciderũt vestimenta sua. p ꝯtritionẽ. ⁊ de pe. di. j. scindite. Et plãxerunt planctu magno. Hiere. vj. Luctũ vnigeniti fac tibi plãctũ amarũ. de pe. di. j. petrus. ⁊. c. lachryme. in p̃n. di. Et iposuerũt cinerẽ sup caput suũ. p mortis ꝯsiderationem. Gen̄. xviij. Loquar ad dñm q̃uis sim puluis ⁊ cinis. de pe. di. j. predixerat. Et ceciderũt in faciem sup terram p humiliatione. Gen̄. iij. Reuertaris in terrã: quia puluis es ⁊c. Et exclamauerũt tubis. per confessionem. Esa. xxiij. Frequenta canticũ. scz cõfessionis. ps. cxviij. Clamaui in toto corde meo. Et clamauerũt in celũ. p cordis intẽtionẽ quã exaudit deus. ps. xxxiij. Clamauerũt iusti: ⁊ dñs exaudiet eos. ❡ B Sequit de emũdatione que est expiatio ⁊ execratio pctõꝝ. Et elegit sacẽdotes sine macula. q: maculosi nõ debent offerre. j. q. j. sacerdotes. Leuit. xxi. xlix. di. hinc etiã. Sine macula ꝯscientie. Job. xj. Si ꝑ nõ ꝑmanserit in tabernaculo tuo. scz cordis. ps. xlvj. Sãctificauit tabernaculũ suũ al. Iniustitia: Tunc leuare poteris faciẽ tuã absq̃ macula. Sine macula lingue. Jac. iij. Lingua cõstituit in mẽbris nr̃is q maculat totũ corpus. Sine macula vite. Job xvj. Si adheserit manibus meis macula: seram et alius comedat. Uñ in canonica Jude. Odiẽtes eã q carnalis

est maculatam tunicam. Macula fame. de qua Eccl'i xxxiii. Ne dederis maculam in gloriā tuā.i.in famā tuā. Eccl'i.xi. In electis ponit maculam. Sap.x. Mendaces ostendit qui maculauerūt illum. De istis maculis Chr:xv. Clerici nullam debēt habere maculam:neq3 in cogitatu: neq3 in verbo:neq3 in facto:neq3 in opinione. q: ipsi sunt pulchritudo ꝛ virtus ecclesie. ꝛ si mali fecerint totam deturpant eccl'iam.ex de vo.ꝛ vo.re. magne. Voluntatē habentes in lege dei.ps.i. Et in lege dei medi. die ac nocte. xxxvii.di.c.si.ꝛ.xxxviii.dist.c.i.ꝛ.xxxvi.di.§.ecce. ¶ Et mūdauerūt sancta.in quo innuitur ꝙ bonus ꝛ discretus cōfessor est eligendus.de pe.dist.vi.c.i. Moraliter sacerdotes mūdantes aiam sunt ieiuniū.de peni.di.v.sint tibi.cōtra luxuriā.elemosyna cōtra auaritiam.de pe.di.i.medicamentū.oratio cōtra supbiam. Et destruxerūt altare pphanatum.cōgeriem peccatoꝝ. Et tulerunt lapides contaminationis.i.peccata cōtaminantia. In locū mūdum.i. in memoriā recolentes ea ad detestandū: nō ad delectandum. Esa.xxxviii. Recogitabo tibi omēs annos meos in amaritudine aie mee. q: nullum tale remediū sicut continuata memoria delictoꝝ.de pe.di.iii.iudas.de hoc legit ꝛ no.xxxii.q.vii. nō solum.in glos.scz vt delectetur. ¶ Sequit de renouatione:q̄ est reparatio virtutū. Et edificauerūt altare nouū:fm illud qđ fuit pus.scilz in eccl'ia primitiua.ꝛ altare cor. Leuit.vi. Ignis in altari meo semper ardebit. charitas in corde.ps.l. Cor mundum crea in me deus:ꝛ spm rectū innoua in visceribus meis.q.d.a vitijs mūda: virtutibus innoua. Et edificauerūt sancta.scz bonas cogitationes:ꝛ castas affectiones. Et q̄ intra domū erant intrinsecus.i.ipsam ɔsciētiam. ꝛ edem ꝛ atria sanctificauerūt.i.aiam interius:ꝛ corpus exterius. Et fecerunt vasa sancta noua.in nouitate conuersationis componendo sensus ꝛ corda sua. Eph.iiii. Renouamini spiritu mentis vestre:ꝛ induite nouū hoiem: qui fm deuz creatus est. Et intulerunt candelabrū.i.exemplū bonoꝝ operum. Matth.v. Luceat lux vestra corā hoibus.ar.xi.q.iii. nō sunt audiendi. Et altare incensoꝝ.i.oronis studium. ps.xl. Dirigatur dñe oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. Et mensam.refectionē scripturarū. Exo.xxv. Pone sup mensam panes. Et coronam.sicut ibi dicit. Corona vero.iiii.digitis alta fuit.quia fm glos.p doctrinā q̄tuor euāgelistarū ad ipsam pueniītur. ꝛ in ps.xxii.parasti in cōspectu meo mēsam.scz sacram scripturā. ꝛ Eccl'i.xxix. Transi hospes ꝛ orna mēsam:ꝛ que in manu habes ciba ceteros. Et accenderūt lucernas.i.opa charitate informauerūt.de pe.dist.ii. firmū. Et appꝛehenderant velamina (al's velamenta) scz grām humilitatis ꝛ timoris que occultant:ꝛ seruant bona interiora. Matth.vi. Et ɔsummauerūt oia ꝛc. quia nihil đ: actum qnū aliquid supest ad agendū.legitur ꝛ no.ex de renun.c.i.oia ꝛc. ¶ Ad istā renouationē in ecclesia faciendā inuocandus est ipse ecclesie institutor:ꝛ dicendū Emitte spm tuū: ꝛ creabūtur.ps ciii.q: sine spiritu dei nihil est hō. Creare em̄ est aliquid de nihilo facere. Et renouabis faciē terre. Ecclesie. vt fit noua creatura. Grego. Presentem mundum despicere: trāsitoria non amare:mentem medullitus in humilitate deo ꝛ pximo sternere: cōtra illatas ɔtumelias patientiā seruare: ꝛ custodita patientia dolorē malitie a corde repellere: egenis ppria tribuere:aliena minime ambire: amicum in deum diligere:ꝛ inimicū ppter deum:de afflictione pximi lugere:de morte eius q̄ inimicus est nō se exaltare: hec est noua creatura. Et hoc est qđ dictum est in litera innoua in.§.ꝛ ar.prece.in fi. ¶ E Innoua dies nostros. Vere melior erat ecclesie pmitiue.ps.lxxxiii.dies vna/sup milia illius ecclesie que nūc currit.dies illa superabat incōparabiliter diem istā. Eccli.xxxiii.dies diem superat. Illi fuerūt dies salutis.ii. Cor.vi.dies hodierna dies ire ꝛ amara valde. Sopho.i. Ve nobis q: declinauit dies. Hiere.vi. Vtinā ascendamus in nocte.i. penitēam in morte vere. qđ raro ɔtingit. Aug. Multos solet serotina penitentia decipere.de pe.di.vii.nullus. ¶ Illa dies primoꝝ patrū ecclesie dies sancta. Nume.xxviii. Dies primitiuoꝝ quādo offeretis nouas fruges dño. dies venerabilis ꝛ sancta erit.noue fruges noue virtutes sunt hominē innouantes.ii. Cor.ix. Augebit incremēta frugum iustitie vestre. ¶ Illi patres portabūt pondus diei ꝛ est. Matth.xx. vbi Greg. Pondus diei et estus ferre est per longioris vite tempora carnis sue calore fatigari. Portabāt etiā illi pr̄es onera sua.defectuū suoꝝ adinuicē. Gal. vi. Unde vnus patruz dixit alteri portanti mortuū ad sepulcrū.porta viuos nō mortuos. Sed ve nobis. q: vnusquisq3 nostrū onus pctōꝝ suoꝝ portat. Gala.vi.neq3 platos coportatores habemus. Bern. Quem platoꝝ dabis mihi hodie q̄ potius nō intendit bursis implendis:ꝙ vitijs extirpandis? ¶ Illoꝝ etiā patrū iustoꝝ semita arcta via.q: arcta est via q̄ ducit ad vitā. Matth.vii. ꝛ Lu.xiii. quasi lux splendens pcedebat ꝛ crescebat vsq3 ad pfectā diem. Prouer.iiii.de pe.dist.iiii.nō reuertebant. Apud illos pr̄es dies expiationis.i.cōtritionis ꝛ purgatiōis aie erat celeberrimus:ꝛ vocabat sanctus. Leui.xxiii. ¶ Contra eos tota die verecūdia erat.ps.xliii.ꝛ peccādi ꝛc.peccabant in ɔfitendo sanctā verecūdiā.sustinendi etiā. sed vere dies peregrinatiōis nostre in isto tpe parui ꝛ mali. Gen.xlvii.q: parū viuim:ꝛ multū peccamus:ꝛ obūbramur pctis nostris in die belli in quo succūbim.ps.cxxxix. obūbrasti sup caput meum in die belli ꝛc. ¶ Siluit terra in diebus illis a pctō ɔtra ɔscientiam murmurāte. q: vera obedientia tūc regnauit:ꝛ q̄rebat vnusquisq3 bona gētis sue.i. Macha.xiiii.vbi đ: Siluit terra Iuda in dieb Simonis:quesiuit em̄ bona gētis sue ꝛc. Simon obediens interpretatur.nūc pctā stimulant cōscientiā. cōtra nos inobedientes deo sumus/ꝛ platis ecclesie:iudicātes coꝝ iurisdictionē.ppter malā vitam eorū.qđ fieri non debet. xix.di.fm.vnusquisq3 quasi querit malū ɔtra primū suū: quia ignis charitatis extinctus est.maxime ppter vitiuz simonie.i.q.i.sicut eunuchus. ¶ In ecclesia pmitiua patres nostri sabbatizabant.i.a seruili opere qđ est peccare requiescebant. Hiere.xvii. Custodite aias vestras.ꝛ nolite onera scz pctōꝝ portare in die sabbati.i.requiei. q: vera requies est nō peccare. Aug. Ois homo malus sabbatū hr̄e non pōt:nunq̄ em̄ illi ɔscientia requiescit.cui autem bona ɔscientia est:trāquillus est:ꝛ illa trāquillitas sabbatum cordis est. ¶ Nos autē hodie dicam cū Hieremia. Maledicta dies in qua nati sum.i.malo pene pnie addicta. Hiere.xx.ꝛ cū Iob. Pereat dies in qua nati sumus. Iob.iii. Nascitur hō cū ostentat ꝛ laudatur. Talem diez hois desideramus hodie:in potentijs ostentari: placere hoibus:ꝛ coꝝ adulationes recipere. Talem diē nō desiderat hieremias. Hiere.xvii. Diem hois non desideraui: tu scis. Sequitur in thren.in orone hieremie. Sed pciens repulisti nos.scz peccata nostra.ps.lix. Deus repulisti nos als non repellet dominus plebem suam.ps.xciii. Iratus es contra nos vehemēter:quia vehementer offendimus.q: isto tēpore iniquitates nostre supergresse sunt caput nostrum.ps.xxxvii.fm Greg. aūt Ira dei non est vt hois.i. perturbatio concitati animi: sed tranquilla iusti supplicij constitutio.de pe.dis.iii.pductior:ꝛ Hierony. Neq3 em̄ deus hoibus irascitur:sed vitijs. que qnū in homine non fuerint:nequaq̄ punit qđ mutatū est. de pe.di.i.quāobrē. ꝛ Aug. Indignatio eius nō vltionis executio:sed magis absolutionis opatio est.de pe.di.i.sed cōtinuo.dixi de hoc etiam supra in thren.super verbo.compulit dñs furorem suū.in fi.dicamus ergo dño. Domine ne in furore tuo arguas me:neq3 in ira tua corripias me.vbi Bern. Ut oēm in me excellentiā cōprimat:nō accensus furor:sz infusus amor:vtinā discam nō supbire:sed humile sapere vnctione potius ꝙ vltione in grā.vehemētia ergo ꝛ magna nostra ꝛ multa peccata petamus cum Dauid p magnā dei misericordiā indulgeri. ps.l.miserere. de pe.di.ii. si enim inquit.ante fi.per colum. Nec desperemus cū captiuis

Ira dei qlis sit

tes. Maior est nr̄a iniq̄tas q̄ vt veniā mereamur. Gen. iiij. de pe. dis. j. §. denicꝫ. vꝫ. ca yn. Sed dicam⁹ cū Manasse dn̄o deo nostro. Immensa vero et inuestigabilis mia pro-missionis tue: qm̄ tu es dn̄s altissimus sup oēm terrā: lon-ganimis et multum misericors: et penitens sup malitias hoim. Peccauim⁹ sup numerū arene maris: et multiplica-te sunt iniquitates nostre. Incuruati sumus multo vincu-lo ferri: et non est respiratio nobis: q2 excitauimus iracū-diam tuā: et malū corā te fecimus: statuentes abomina-tiones et multiplicātes offensiones. Et nunc flectim⁹ ge-nua cordiū nostroꝝ p̄cantes a te bonitate. Dn̄e peccaui-mus. dn̄e peccauim⁹. iniq̄tates nostras agnoscimus. pe-timus rogātes te. dn̄e remitte nobis: ne simul pereamus cū iniq̄tatibus nostris. necꝫ in eternū reserues mala no-bis: q2 idignos saluabis nos b̄m misericordiā tuā. ij. Pa-rali. vlti. in fi. Aug. Nullus de dei mia diffidat maiorē esse q̄ nostra miseria. tardius siquidē videt̄ ei veniā dare q̄ petēti accipere. sic em̄ festinat a tormento ɔscientie reum absoluere: quasi cū plus cruciet cōpassio miseri: q̄ ipsum miserū passio sui. Nūc vero ad thren. p̄ncipium reuerta-mur: et quatuor eius capitula cū oratione Hieremie per ordinem exponamus: et adhuc ecclesiam plangamus. ¶ Aleph. lr̄a hebraica interp̄tat̄ doctrina tentationū.

¶ Articulus. iiij.

Lamētationum hieremie interpretatio,

Quomodo glos. af-fectuose. admiratiue. Luce. j. quomō fiet istud. xxvij. q. ij. §. j. vn̄. cū ergo doctrina. glos. Uera aūt doctrina est qua deus co-gnoscit̄: et vniuscuiusqꝫ stat⁹ vel defect⁹ nō ignorat̄. vn̄ Esa. xxiiij. Glorificate dn̄m in doctrinis. Hanc plebs iudeoꝝ nō habuit: ideo hostibus subiacuit. Unde b̄n Hieremias spū meroris plen⁹ ait. Et factū est postq̄ in captiuitatem redactus est isrl̄: et hierl̄m deserta est: Sedit Hieremias flens: et planxit lamentatione hac in hierusalē: et amaro animo suspirans et eiulans dixit. Quō sedet sola ciuitas plena pplo &c. Principiū threno-rū. Hieremias qui interpretatur excelsus dn̄o: plus signifi-cat virū pfectū qui plangit hierl̄m: q̄ interp̄tat̄ pacifica. i. sup eccl̄iam militantē: que recessit a pace virtutū: et q̄ du-cta est in captiuitatē vitioꝝ q̄ faciūt hoiem seruū et capti-uū. Jo. viij. et vide qd̄ dixi. s. ar. ij. in orōne hieremie. Re-cordare. in vbo. serui dn̄ati sunt nostri. Et sedit solus in amaritudine. idē thre. c. iij. sedebit solitari⁹. et op. facit ad hoc. xj. q. iij. quādo. ¶ Non plangit menia ciuitatis. sicut nec christus hierl̄m: sed pplm. Luce. xix. Sed tropice po-pulū in captiuitatē ductū. vn̄ Esa. j. Et relinquet̄ filia syō sicut tuguriū in cucumerario: et sicut ciuitas q̄ vastatur. Similis locutio in Michea. iij. c. Judices (al's p̄ncipes) eius in munerib⁹ iudicabāt. sacerdotes eius in mercede respondebāt (al's docebāt) et pphete eius in pecunijs di-uinabāt: et sup dn̄m requiescebāt dicentes. Nōne dn̄s est in nobis: nō veniēt sup nos mala. Idcirco ppter vos syō quasi ager arabitur: et hierl̄m vt custodia pomerij erit. et trāsferuntur hec vba et exponūtur. j. q. j. iudices. Et sic fit vehemens exclamatio pphete plena fletibus plena do-loribus plena admiratione et stupore dicentis. Quō se-det. Sicut em̄ cantica canticoꝝ Salomonis p̄cellūt alia cantica. in q̄bus sponsus christus et sponsa ecclesia dulci-bus fruūtur amplexib⁹: ita et lamētatiōes Hieremie tro-pice sup eccl̄iam sunt lamentationes lamentationū: in q̄-bus sponsi christi a spōsa eccl̄ia absentia ppter multā p̄ua-ricationē multis fletib⁹ deplorat̄. quū dic̄. Quō sedet. Can-tica decēt in p̄ria. Apoc. v. ibi. et cantabāt &c. et. xiiij. ibi. Et cātabāt &c. Tob. xiij. ibi. cantabit̄ alleluia. Lamentatiōes i hui⁹ vite miseria. hinc Dauid ps. lxiiij. Te decet hymnus de⁹ in syon. et alibi. ps. lxxxiij. Btūs vir cui⁹ est auxilium abs te ascēsiones in cor. suo. dis. in val. lachry. in loco quē posuit. ¶ A Luget aūt Hieremias quadrato alphabe-to per ex quatuor. c. threnoꝝ: vt oēs ad lamēta inuitet. q2 hō quatuor elementis et humoribus compactus. ex de cele. mis. in quadā. §. fi. contra. iiij. euangelia et. iiij. ɔcilia gene-ralia q̄ sunt sicut. iiij. flumina paradisi: in quibus velut in quadrato lapide sancte fidei structura cōsurgit et perma-net. et. iiij. v̄tutes cardinales. de q̄bus Sap. viij. peccauit. maxime illis tēporibus malis. xv. di. c. j. et. c. sicut. ex de re-nū. post trāslationē. §. verū. Justuz est ergo vt cū ppheta pctā nostra cū q̄ternario numero defleamus: et materiali numero nos intus exteriusqꝫ renouem⁹. de q̄ renouatiōe supra in orōne Hiere. thre. iiij. scripsi. in. §. pce. ps. cxxxvj. sup flumina. de pe. di. iij. in salicibus. vt q̄ sup flumina Ba-bylonis captiui tenemur: absoluti pnia et gratia pfusi in nostra syon ecclesia triūphante vera libertate pfruamur. ¶ Constat aūt multa gn̄a rerū esse: et q̄rere multas differē-tias lachrymarum. aliter propria dāna: aliter plāgimus aliena. id est aliter ploramus desideria celestis patrie. ali-ter pro scelerū immanitate et terrore gehēne. vn̄ Dauid ps. xlj. Fuerūt mihi lachryme mee pa. &c. Et alibi. Labo-raui in gemitu meo. His affectib⁹ fideles mouent̄. q̄ to-tum illud volumen Ezech. in sensum mentis traiciūt in quo erant scripte lamentationes carmen et ve. Ezech. ij. in pn. al'. c. ij in fi. ps. cxviij. Exit⁹ aquarū deduxerūt oculi mei &c. vbi expositor. Tunc aqua vere deducit̄: qn̄ alter-nis vicibus nūc hec nūc illa culpa diluitur. quū vicissim modo pro hac modo p illa grā fletus effuderit. Deducit aquā: qui nūc sua nūc aliena pctā defler. vel qui nunc pro sua nūc p aliena cōpungit̄ miseria. Diuidit aquā: q̄ quā-docꝫ luget mala que cōmisit. quādocꝫ bona que omisit. Diuiditur aqua: quādo vicissim p metu infernalium tor-mentoꝝ vel pro desiderio lugetur celestium gaudiorum. Hoc modo est anima iuxta fluuiū: sicut d̄r Numeri. xxiiij. de peni. dist. iij. in salicibus. j. c. ij. super litera Sade. super verbo. deduc quasi torrentem. et. c. iij. super litera. Phe. su-per verbo. diuisiones. ¶ B Est aūt lamentatio ex me-rore presentis vite aut ex desiderio eterne vite cordibus humanis dono spiritussancti infusa cōpunctio. Terrene

Lamētatio qd sit

aūt hierusalem et populi excidium deploratur: vt p̄sentis ecclesie dāna defleantur. Et quia ruētes a fide populi ca-ptiuantur: vniuscuiusqꝫ anime que fuit templū spūssan-cti ruina plangatur. j. ad Cor. v. Hiero. Uerum christi tē-plum anima credentis est. illam exorna: illam vesti: in illa offer donaria: in illa christum suscipe. ¶ Plorat aūt Hie-remias ad ruinas singulas ciuitatis et populi: vt discant singuli deflere ppria: quū defleat ipse cōmunia et aliena delicta. Dicit ergo. Quomodo sedet sola ciuitas &c. Hi-storice. Terrestris hierusalē pplo spoliata: ignominia ple-na: inter hostes humiliata. Olim populosa inter hostes gloriosa. Facta est quasi vidua dn̄a gentiū. regibus desti-tuta. sacerdotibus desolata. templo pfanato. et vasorum gloria explosa. auxilio dei destituta. Dn̄a gentium: quas antea subuerterat et subiugauerat. ¶ C Item b̄m alle-gorias. Pascasius. Quō sedet sola ciuitas. Lachrymosius plangenda est ecclesia culpis exigentibus. sponsi absen-tia viduata. quō sedet sola ciuitas dei et angelorū auxilio desolata. Si em̄ sponsus cū ipsa esset: nō esset lugenda. q2 nō possunt filij sponsi lugere q̄diu cum illis est sponsus. Mat. ix. et Luce. v. vn̄ et Hiere. pre oibus et pro oibus fle-bat: nō ruinā saxoꝝ sꝫ hoim. Et illi⁹ quā deplorat signat miseriā. quū dicit. quō sedet. et sui plorantis: sicut et Job sedere in sterq̄linio phibetur. Job. ij. Et de hac captiuita-te historice et allegorice d2 in ps. cxxxvj. Sup flumina ba. il. sedi. &c. de peni. dist. iij. in salicibus. ¶ Qui sedimus in throno regni celestis et virtutū. et stare noluimus. iure su-per flumina tentationum sedentes dolemus. vnde Esa. xlvij. Descende: sede in puluere filia Babylonis. id est cō-fusionis peccati. sede in terra. nō est solium filie chaldeo-rum. que verba exponuntur: et leguntur. xxxij. q. v. si pau-lus. Sic nostra hierl̄m sancta eccl̄ia quū in membris suis q̄ plurimis multipliciter offendent: non est ei solium dignitatis virtutum et gratie: sed sordidatur in terrenis

vitijs.vnde Hiere.plangit nō modo quia sedet terrenis
operibus sordidata:sed q: sola ⁊ quasi vidua. q: pro tur
pitudinis feditate a sponso derelicta. Hiere.iij. Tu autē
fornicata es cum amatoribus multis.tñ reuertere ad me
dicit dñs.non vere vidua scz.nam etsi ad tēpus a sponso
deijcitur:sponsalitatis tñ iura retinētur:vt si redire p pe
nitentiā voluerit/sponsum retribuat nulli tributo subia
cens pcti. Unde dicitur. Quomodo sedet sola. desolata

Solitudo duplex.

destituta/humiliata/sola sine auxilio dei ⁊ angelorum. Ta
lis solitudo mala est. Eccl's.iiij. Ue soli.lxxxi.di.in oibus
vij.q.i.illud.ex de sta.mo.c.ij.id est sine charitate.als soli
tudo sancta est.de pe.di.ij.§.romanos.ff. quādo adā.als
est capitellum.vbi de hoc.⁊ pre.c.in oibus.⁊ de qua Job
iij.Edificant sibi solitudines.vnde Bern. Aia sancta so
la esto.vt soli omniū serues teipm/quē tibi ex oibus ele
gisti.fuge publicū:fuge ipsos domesticos:secede ab ami
cis ⁊ intimis/ etiam ab illo qui tibi ministrat. an nescis
verecūdum te habere sponsum:q nequaq̄ velit indulge
re presentiā suam p̄sentibus ceteris: secede ergo potius
mente q̄ corpore.non pro tēpore:sed deuotione: sed spiri
tu:sed intentione: qui sic panibus spūalibus saturatur.
Mar.viij.f.in.c.Thren.sup litera Joth.i textu. Sedebit
sola ciuitas/aia vel ecclesia.quare ecclesia vocetur ciui
tas dixi in prima parte istius operis.s.in.§.⁊ pmo quidē.
ff.q aūt ecclesia.in ar.lxi.Ciuitas ecclesia ciuium populi
christiani vnitas.de cō.di.i.ecclesia.Ecclesia nūc scissa:oc
cidentalis p vitam malā in pluribus. orientalis p hereses
⁊ schismata.xxiiij.q.i.qm vetus. Plena ppl'o. ecclesia ex
gentibus ⁊ tribubus ⁊ linguis cōgregata:⁊ p totū mun
dum dilatata infidelibus populis.xxij.dist.legimus.ple
na etiā quōdam virtutibus ⁊ suffragijs sanctorum:quasi ci
uitas plena populo:nūc desolata:que prius pollebat diui
nis operibus inter frequētias sodaliū sanctorum: nūc inter
hostes demones ⁊ facinorosos hoies sedet squallida:cui
nulla est societas sanctorum.nulla cū fructu cōio sacramen
torum.nulla cum sponso participatio. sed redacta in tribu
ta vitiorum/⁊ seruitutē regū.ex de immu.ec.non minus. Fa
cta est quasi vidua.nō vere/vel ex toto: ppter bonos in
tra ecclesiam.de ɔse.di.iiij.queris.ibi. Sancta mater ec
clesia que in sanctis est.Uidua/absente ⁊ indignato spō
so/ppter multos amatores se derelicto assumptos.Hie
re.iij.Tu aūt fornicata est cum amatoribus multis. Do
mina olim gentiū deuictarū scz vitiorum. Princeps prouin
ciarū/quas hierusalem tributarias fecerat.Facta est sub
tributo.chaldeorum.¶ Allego. Princeps puinciarū eccle
sia romana/pnceps aliarū ecclesiarū.xxij.di.de constanti
nopolitana.facta est sub tributo vitiorum ⁊ censuū/in mem
bris in maiorib⁹ p̄latis.Auferat christus ciro a sua ecc'ia
hoc tributū ⁊ hoc iugum/⁊ hanc virgam diaboli exacto
ris.sicut in die madian/q̄ interpretatur ɔtradictio. Esa.
ix.¶ Beth plorans plorauit in nocte. Pascasius. Plorat
ecclesia in nocte.i.inter aduersa huius vite.de hac nocte
Job.iij.vel in nocte peccati posita. vnde Rom.xiij. Nox
precessit. Job.iij. Sit nox illa solitaria nec laude digna.
Sed nō plorat suo arbitrio:sed miserante dño. nisi enim
dñs misericordia motus. Luce.vij.de vidua/eā solā sede
re vidisset:minime plorasset.vnde ⁊ Luce.xxij.Cōuersus
dñs respexit petrum.⁊ sequit. Petrus fleuit amare. de pe.
dist.i.petrus.in pn.di.vbi Beda. Respicere namq3 eius/
misereri est.ps.xxiiij.Respice in me ⁊ miserere mei.q: nō
solum quū agitur penitentia/verū etiam vt agat dei mi
sericordia necessaria est.¶ Itē Amb.Denique quos iesus
respicit/plorant delictum.vñ sequitur.Et recordatus est
petrus ⁊c.Et lachryme eius in maxillis eius.Max. Illa
anime cōscientia est.vultus in maxillis formatur. Unde
vniuscuiusq3 qualitas in conscientia monstratur. consci
entia vero que nouit peccata sua/ semper debet fonte la
chrymarū irrigari.de pe. dist.i.in pn.c.lachryme.c. petr⁹.
He lachryme vtinam a maxilla ascendant vsq3 ad celum.
Eccli.xxxv.a maxilla em̄ ascendunt vsq3 ad celū. ¶ Itez

in nocte intus/aliena extra. Luce exterius/mūdi aduersi
tate.peccatorum cecitate plorans plorat:q: intus p̄us pun
gitur.⁊ sic exterius proprijs lachrymis baptizatur: q̄ de
cordis fonte pducuntur.quarū vbertatem insinuans p
pheta Hiere.ait. Plorās plorauit.Hoc modo nō minus
exterior q̄ interior homo reformādus abluitur. Lachry
me eius in maxillis eius. Maxille ecclesie/sunt doctores
⁊ rectores/qui sciūt sua ⁊ aliena pctā plangere/nō reges
re:de q̄bus dicitur in canticis.i.c. Pulchre sunt gene tue
sicut turturis.xliij.dist.in pn.⁊ Canti.v.Gene illius sicut
areole aromatum.⁊ Canti.vi.Sicut cortex mali/punici:
sic gene tue. In his em̄ doctorib⁹ ⁊ p̄latis quū sci sunt/
ecclesie pulchritudo ostendit.vt ait Chryso. Ex ipsorum
p̄dicatione in corpus ecclesie traijcimur.qui sicut plus ce
teris in corpore christi mystico laborant. ex de renū.ff.cū
pridem.§.verum.ibi.ppter laborum angustias. ⁊.§.porro.
ibi.qm̄ si laboris causam ⁊c. Plus gemūt ⁊ plorant eos
quos vident in nocte delictorum versari ⁊ in cecitate erro
ris.¶ Plorat sponsa ecclesia a cōplexu sponsi remota.de
ɔse.di.iiij.queris.ibi.sancta mater ecclesia que in sanctis
est. In nocte ignorantie hui⁹ mūdi plorat p ijs qui mor
tui iacent in pctis. Plorat pro virginibus/continentib⁹/
⁊ coiugatis/q se hospites ⁊ peregrinos cōfitentur super
terram.de pe.di.i.si cat.¶ Non est q ɔsoletur eam ex oib⁹
charis eius.sanctis scz vel angelis:nisi recipiat ɔsolatio
nem spiritussancti.qui ppterea paraclerus.i.consolator
dicitur Jo.xv. Unde omnes amici eius spreuerunt eam.
quia deus spreuit eam:dum subtrahit ei auxiliū.xxiij.di.
nabuchodonosor.ff.idem.ibi.cum vero aliquos. ⁊ glos.
tradere.Et facti sunt ei inimici. cuius deus inimicus.ar.
xc.dis.sic inimicus.a cui⁹ equitate nō possunt discordare.
Item. Non est qui ɔsoletur eam.vero ɔsolatore amisso.s.
spūsancto.qui sunt potius inimici. de quib⁹ d̄r Hiere. ix.
Dis amicus fraudulenter incedit. Facti sunt ini.quū in
die iudicij s'm apl'm ad Roma.ij.insurgent cogitatiōes
miseram aiam cruciantes:⁊ demones pessimi psuasores
qui nūc decipiendo vt amici blandiūtur.¶ Que sit aūt
que superius ploret.Beth l'ra ostendit:q interpretat do
mus/scz ecclesia.xxiiij.q.i.q dignior.Quare eccl'ia vocet
domus.s.in pma parte istius opis dixi. in.§.⁊ pmo q̄dē.
ff.q autē.in.lxi.ar. Ista est domus Jacob primū synago
ga in egyptū ingressa/⁊ in captiuitate detenta/⁊ dñi de
mentia egressa.s'm illud ps.cxiij.In exitu isrl' de egypto
domus Jacob ⁊c. Et ecclesia sancta exigentibus pctis
rursus in babylone captiuatur.i.in confusione pctōrum. ⁊
ideo ploranda.¶ Item. Omnes amici eius spreuerunt
eam.quia ecclesia nōnūq̄ pro peccatis suis affligitur: et
condēnatur tam ab interiorib⁹ q̄ ab exterioribus inimi
cis qui se dicunt amicos. ¶ Gymel plenitudo interpre
tatur.ecclesia pmitiua plena gratia.Actuū.ij.Musto ple
ni sunt seruore spūssancti.Actuū.vi.Elegerūt stephanum
plenū fide.Nunc aceto furoris ⁊ odij in membris plena.
Jo.xix.Uas aūt positum erat aceto plenū.⁊ dolo.Actuū
xiij.⁊ maledictione ⁊ amaritudine ⁊ dolo in ore. ps. ix.
quorum os maledictione ⁊c.¶ Migrauit Judas propter
afflictionē ⁊ multitudinē seruitutis. Plenitudine em̄ de
lictorum suorum migrauit. Judas scz pctōr in captiuitatē: qui
sibi accumulādo pctā/puocauit dei vltionē. aliter enim
eccl'iam dilectā ⁊ gloriosam nō traderet.i.pmitteret tra
di deus in tantam vitiorum ignominiā.xxiij.q.iiij.nabucho
donosor.ff.vasis ire.qui se amorreos nō posse tradere di
cit:q: nōdum sunt cōpleta pctā amorreorum.Gen.xv. xxiij.
q.v.§.hinc notandū.ff.p sciētes. Unde migrauit Judas
Eccl'ia glorificās deū/afflicta vitiorū seruitute/de vitijs
ad vitia.nec inuenit requiē. vnde apl's Rom.vij. Uideo
autē aliam legē in mēbris meis repugnantē legi mentis
mee.xxxij.q.v.cum paulus. de ɔse.dist.iiij.c.ij. Euadendi
autē nulla alia via/nisi quā ipse demonstrat apl's ibi ad
Roma.gratia dei p iesum christū.¶ Eccl'ia igit liberta
te virtutum amissa/sepe in seruitutē gentium et in affli

trionem viciorum migrat: et nullam inuenit requiem. quia sm Aug. nūq̄ mala conscientia quiescat: sed de loco in locū fugiens, a persecutoribus deprehensa, grauiori affligitur angustia. Jure enī fit vt qui leue iugū dñi fugiunt. Matth. xi. dura afflictione viciorū premant. ⁊ qui libertatē fructū in christo promissam vilipēdūt: afflictiōe cōscie puniātur. sicut enī cayn fratricida abscōsus a facie dñi vagus ⁊ profugus in terra. Gen. iiij. sic in mēbris christū persequētes dum peccatū suū cōfiteri recusant: fugiūt a facie dñi, indigni diuine miserationis respectu. de pe. di. j. §. ex his. ꝟ. cayn. non sic electi: qui etsi mala faciant in cōspectu dei faciūt ⁊ non descendūt ab eius mia ⁊ respectu pio: sz coram ipso pniam faciunt. de pe. dist. j. ⁊ euenit. ¶ Habitauit inter gentes. vitia vel demones. nec inuenit requiem. in aia. Matth. xi. vitijs instātibus vel demonibus. Omēs persecutores eius. Ecclesie, demones ⁊ tyrāni ⁊ vitia. sunt aūt hi mali persecutores. sunt ⁊ alij boni. de vtrisq̄ Augu. xxiij. q. iiij. qui peccat. ¶ D Inter angustias. peccatorū ⁊ afflictionem. vtinā tales angustiati ⁊ oppressi ere alieno. i. peccatō qđ est deus alienus. vñ sup illud. ps. lxxx. Nō erit in te deus recens. dicit glos. Illud vnicuiq̄ deus est: qđ deo preponit. in amore ⁊ amaro animo cōueniant ad Dauid j. Reg. xxij christū vultu desiderabilē. ⁊ cōuertant ad eū. Multi enī (qđ est mirabile.) sic peccatis angustiati mori ap petētes: ⁊ de morte pecti ad mortē pene perpetue, q̄ est secūda mors. Apoc. ij. transire volētes: dicūt verbū Saul. ij. Reg. j. Sta sup me: ⁊ interfice me: qm̄ tenent me angustie. Contra tales dr: Amos. v. Ve desiderātibus diē dñi. Ad quid eā vobis: Dies dñi ista tenebre, ⁊ nō lux. ¶ Ista etiam est angustia illa de qua Esa. xxviij. Coangustatuz est stratū ita vt alter decidat. ⁊ palliū breue vtrūq̄ operire nō pōt. Lectus est cōscientia. de quo ps. vi. Lauabo per singulas noctes lectū meū. i. p singula peccā cōscientiam meā. que spōsum christū ⁊ adulterū diabolū simul nō valet admittere: q2 nemo pōt duobus dñis seruire. Matth. vi. ⁊ Luc. xvi. de pe. di. j. §. hoc idem. ꝟ. item nos. post duas colum. Palliū breue amor. q2 nō pōt amari simul deus ⁊ diabolus. Unde poeta: Secta bipartita quū mens discurrit vtroq̄: Alterius vires subtrahit alter amor. ¶ Ista est etiā illa angustia cōscientie de qua Eccl'i. xiiij. Beatus qui nō est stimulatus in tristitia delicti. i. quem nō remordet cōscia p delicto aliq̄ graui. qm̄ sicut dicit glos. sup illđ ps. xlv. adiutor in tribulationib'. Nulla maior ⁊c. tribulatio, q̄ delicti cōscientia. De ista etiā angustia demonū et viciorū. Luce. xix. ibi. coangustabunt ⁊c. Grego. Maligni spūs vndiq̄ aiam coangustant. qñ ei nō solū operis verū ⁊ locutionis atq̄ cogitationis iniq̄tates replicāt. ¶ Deleth tabula interpretaṫ, vel ianua, ait paup. Tabula inquit de qua radūtur mali clerici. xij. q. j. nolo. l. dist. contumaces. vel tabula, pnia. de pe. di. j. secūda. Janua foramē laterale christi ad ingrediendū in celū. Gen. vj. Ostium arce pones in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. glos. paup ecclesia primitiua. xij. q. j. dilectissimis. Vie syon ecce pdicatores scilz parantes viam christo veniendi ad animā. Jo. j. Vie syon. virtutes ad supnam hierusalē ducentes ad solēnitatē anime: cui sponsus ablatus est: quū anima de arce supne intentionis ad exteriores labitur actiones. solēnitas eius est celestis vite intima cōtemplatio. sed nō sunt qui veniūt ad solēnitatem: affectus. s. prioris vite. q2 scz nō veniūt ad solēnia cōtemplationis anime vel diuine. vera enim aie solēnitas ⁊ festiuitas est de deo. Amb. Qui christū intra se recipit: maximis pascitur delectationibus voluptatis. Sed hodie in ecclesia magis celebrantur solēnia ventris q̄ mentis. xliiij. dis. comessationes. xxxv. di. eccl'ie pncipes. Vie syon. Quoties ecclesia p peccatis suis intus forisve repletur furoris dñi amaritudine: merito lugent vie. porte iacent destructe. gemūt sacerdotes. squallide sunt virgines. Vie sunt pphete patriarche ⁊ alij p quos ad christum qui vera est via. Jo. xiiij. venit. sicut enī lux dicit a christo luce: sic vie dicūtur ab ipo. Vñ Abraam prima via credendi appellatur. he lugēt eo q̄ nō sunt qui veniant ad solēnitatem, celestis patrie. qui enim presunt officio, nec ipsi intrant: nec alios intrare permittunt. Matth. xxiij. ¶ Jure autē sacerdotes virginibus copulantur inferius: quia virginitate sacerdotiū pollet. lxxxi. dist. minister. ⁊. c. oportet, ⁊ quasi per totū. ⁊ virginitas regimine sacerdotum eget. Lugent eo q̄ nō sunt qui veniant ad solēnitatem, patrie celestis. ps. cxvij. Constituite diem solen. in conden. vsq̄ ad cor. altaris. Vel angelorū. Omnes porte eius destructe. ecclesie. i. sensus dissipati ⁊ vagi. destructe que deberent esse ornate et custodite. ps. xxiij. aperite portas iustitie. Sed mors intrat per eas sm Iere. ix. c. Et ideo squallet anime virginitas: et gemit regale. j. Pe. ij. sacerdotiū. dū p virtutibus replemur amaritudinibus viciorū. Sacerdotes eius gementes. qui deberent gaudere in dño. Phil'. iiij. Gementes p peccatis ex se gemitum puocantibus. Virgines eius. caste intentiones. eius, ecclesie. squallide. quia intus corrupte q̄ deberent fulgere. Et ipsa, ecclesia scz, oppressa amaritudine, viciorū. ii. iere. ij. Scito ⁊ vide quia malū ⁊ amarum est reliquisse te dñm deum tuū. ¶ He interpretatur ista. q2 propter ista peccata eueniūt sup ecclesiā que dicta sunt. ⁊ dicit. Facti sunt hostes eius in capite. heretici aut pagani aut mali catholici. Hostes. ecclesie. xxiiij. q. iij. de illis. in capite. q2 capita ecclesie languent: ⁊ ideo cetera membra ecclesie inficiūtur. vi. q. j. ex merito. ⁊ Auaritia in capite omniū. Amos. ix. idest in platis ecclesie pcipue. Plena est ecclesia auaritia. xcij. dist. diaconi. v. Isti sunt optimates capita populorū prelati scilz ingredientes pompatice domū israel. Amos. v. Vacce pingues samarie, calūniā facientes egenis, clericis: que dicunt eis, afferte ⁊ bibemus. Amos. iiij. Hostes i capite. quia in platis demones hodie pcipue dominātur. Pingues sunt in peccatis pre ceteris. psunt vt deuorent ⁊ insientur. viij. q. j sunt in ecclesia. Inimici eius. ecclesie. Locupletati sunt. disputandi facūdia quū sit intelligendi penuria. ¶ Item hostes in capite. quū bonū opus corrupta mente concipimus: diabolus in pncipio dnatur diminutione boni, assiduitate mali. instār enī hostes fortiores aliquādo in capite, ipam boni operis intentionē polluentes: aliqñ longiori vsu voluptatum aiam renitentem impedientes. ab his tāto difficilius liberamur: quāto in capite superiores ⁊ locupletiores dñantur. Propter multitudinē iniq̄tatū eius. platorū ecclesie. Paruuli eius. ecclesie. populus lacte idigēs consolationis, ⁊ panē doctrine petens. j. eo. iiij. c. Paruuli petierūt panem ⁊c. pp̄ter defectū boni exempli platoruz instructionis ⁊ correctionis. Ducūtur in captiuitatem. viciorū ⁊ demonū. xi. q. iij. precipue. ⁊. c. ita. ibi. vt qui positus fueras ad gubernationem populorū, eff. ctus sis ruina multorū. non habentes rectores aut defensores. Ante faciem tribulantis. hostis visibilis vel inuisibilis. vinculis delictorū constricti. ps. xij. Qui tribu. me. exulta. si mo. fuero. ¶ Vau interpretatur ipsa vel hec, scilz ruina multorū afflicta de qua sequitur. Et egressus est a filia syō omnis decor eius. Ecclesia vel anima que filia est syon celestis hierusalem. Decor puritas fidei, ornatus virtutum. Ista est ecclesia pulchra. de qua in Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea. Ab ea decor egreditur: quando hereticorum vel malorum catholicorum rabie fides corrumpitur. de qua dicitur. ps. ciij. Confessionem ⁊ decorem induisti. iterum ps. xcv. Confessio ⁊ pulchritudo in conspectu eius. Decus enim ecclesie ⁊ decor virtus ⁊ sanctitas est. de pe. dist. ij. §. romanos. ꝟ. princeps ⁊c. illa anima. Facti sunt pncipes eius. ecclesie pastores ⁊ rectores. xxxv. dist. eccl'ie pncipes. q̄ vtroq̄ cornu vtriusq̄ testamēti subditos deberent defendere: vel rebellātes pcutere. xxiij. q. iiij. cū i lege. Velut arietes nō inuenientes pascua. quū tñ tāq̄ fortes arietes ducatuz gregib' pbere deberēt. vij. q. j. sciscitaris. Facti sunt velut arietes macri absq̄ pinguedine. de qua pinguedine. ps. lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine. charitas

tis. Non inuenientes pascua. ꝑ se ⁊ populo. quia in scri-
pturis pascua vite nō inuenientes. Isid. Sanctarū scri-
pturarum altitudine quasi montes pascue sunt. Abierūt
absq; fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutū/ vbicūq; eos er-
ror impellit. Ante faciem subsequētis. ante suggestionē
diaboli. vt q̇ minare ad pascua vite gregē dn̄i negligūt:
ipsi ad pascua mortis ligati vadūt absq; robore virtutū.
decor em̄ ecclesie in omnibus fidelibus est: sed maxime
in sacerdotibus ⁊ altari seruientibus. ꝭm Chrysosto. de
hoc ex lib. vi. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxi. dist. per totū.
xliij. di. sit rector. i. q. i. sacrosancta. ⁊. c. necesse. ¶ Zay in-
terpretatur oliua. ecclesia ꝑmitiua pacifica. Gen. viij. et
vncta donis spūssancti. Actuum. ij. extra de sacra vnc. c. i.
¶ Et recordata est hierusalem dierū afflictionis sue: et
preuaricationis omniū desiderabilium suorū: que habue-
rat a diebus antiquis: quū traderetur (al's caderet) po-
pulus eius in manu hostili: ⁊ nō erat (al's esset) auxilia-
tor. Recordatur aīa vel eccl'ia afflictionis corporalis et
spūalis ⁊ preuaricationis mandatorū pro quā affligitur.
recordatur inquā nō ad consolationem: sꝫ ad pene exag-
gerationē. iuxta illud Sap. v. qḋ in inferno dicturi sunt
impij. Errauimus a via veritatis. ⁊ iustitie lumen nobis
nō illuxit. sol nō est ortus nobis. lassati sum⁹ in via iniq̄ta-
tis ⁊ ꝑditiōis. ambulauimus vias difficiles. quid nobis
ꝓfuit superbia ac diuitiarū opulentia? transierūt omnia
tāq̄ vmbra mortis. in malignitate nostra ꝯsumpti sum⁹.
Viderūt eam hostes ⁊c. Valde cauendum est vt non so-
lum ab interno iudice sabbata nostra exprobrentur: sed
etiā ab hostibus derideantur. Si aūt ꝑ vanis nostris co-
gitationibus sabbata nostra deridētur: quid de illis pu-
tandum est: qui quū dn̄o vacare debeant: etiam flagitio-
sa cōmittere nō formidant? Si ergo deo vacare volumus
ipsi soli corde ⁊ corpore vacemus. vnde ps. xlv. Vacate ⁊
videte qm̄ ego sum deus. Sepe etiā intuetur ecclesia po-
pulum suū cadētem in manus hostium. i. demonū. Alius
per auaritiam: alius per luxuriam cadit. ⁊ pro his ⁊ simi-
libus deplorans ecclesia/ recordatur omniū desiderabi-
lium suorū. i. que nobis promissa sunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipsa peregrinatur. Expono et antepono
textum qui sequit̄. Deriserunt sabbata. Sabbata quoq;
nostra. i. festiuitates non minus a nobis violantur/ q̄ ab
hostibus deridentur. vnde ⁊ dicitur. Ubi est deus eorū.
clericorū. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Vn̄ ⁊ dn̄s odit ⁊ ꝓijcit
festiuitates nostras. Pleni em̄ homicidijs/ immūdicijs/
ambitionibus/ ⁊ cupiditatibus/ ⁊ auaritijs/ ⁊ odijs/ et
sacrilegijs/ ⁊ sortilegijs/ ⁊ crapulis/ ⁊ ebrietatibus/ lotis
manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ conscientijs/ nostra sabba-
ta nō dn̄ica celebramus. Esa. i. Audite verbum dn̄i princi-
pes sodomorū. ꝑlati ecclesie/ rectores mutorū a laude. po-
pulus gomorre. populus asper. quia Sodoma interpre-
tatur muta. Gomorra aspera. i. indeuot⁹. Quo mihi mul-
titudinē victimarum vestrarū/ dicit dn̄s: que victime im-
pie sunt. Prouerb. xv. i. q. v. non est putanda. xiiij. q. v. scri-
ptum. Plenus sum. q. d. fastidio ⁊ iꝫ uleo sacrificijs vr̄a.
ps. xlix. Holocausta arietum ⁊ adipē pinguiū ⁊ sanguinē
agnorū ⁊ vitulorū ⁊ hircorū nolui. Quū veneritis ante cō-
spectum meū: quis quesiuit hec de manib⁹ vestris/ vt am-
bularetis in atrijs meis? Ne offeratis vltra sacrificium
frustra. Incēsum abominatio est mihi. Neomenias ⁊ sab-
batum ⁊ festiuitates alias nō ferant. Iniqui sunt cet⁹ ve-
stri. Kalēdas vestras ⁊ solēnitates ⁊ festiuitates vestras
odiuit aīa mea. facta sunt mihi molesta ⁊c. Et quū exten-
deritis manus vestras: auertam oculos meos a vobis. ⁊
quū multiplicaueritis orationē: nō exaudiā. manus em̄
vestre sanguine peccati cuiuscumq; plene sunt. Esa. i. ad
hec. i. q. i. §. sed obijcitur. cum se. c. sequētibus vsq; ad §.
cum vita. xlix. di. c. i. ⁊. ij. iij. q. vij. §. idem testatur. cū. c. seq.
vsq; §. sed obijcitur. de cōse. dist. ij. qui scelerate. xxiiij. q. i.
odi. ⁊ pre. c. nō est putanda. ⁊. c. scriptum. Et omniū desi-
derabilium suorū. virtutum celestiū promissorū: que ha-
buerūt anima ⁊ ecclesia/ a diebus antiquis in eccl'ia pri-
mitiua. ps. lxxvi. Cogitaui dies antiquos ⁊c. Quū cade-
ret populus eius. cordis affectus. In manu hostili demo-
nū. Et non esset auxiliator. alius nō poterat. Deus q̇ indi-
gnatus ꝓpter pctā nolebat. Viderunt eam/ ecclesiā. ho-
stes/ demones. deriserūt sabbata eius. sicut hodie deride-
mus iudeos cū eorū synagogis ⁊ sacrificijs: quis eos ex
misericordia toleremus. ex de iude. cōsuluit. ⁊. c. sicut. ⁊. c.
etsi iudeos. Iterum viderūt eam hostes. sepe pro pecca-
tis a paganis ⁊ hereticis vel schismaticis afflicta est ec-
clesia: ⁊ sue ꝑuaricationis recordatur in ꝯfusionem suā.
⁊ tunc demones sabbata eius derident: quū eam a bonis
feriare vel cū peccatis solēnizare vidēt. vnde ps. xij. Qui
tribulāt me exultabūt si motus fuero. ¶ Heth interpretat̄
vita. qḋ ad hoc respicit. Gemēs ⁊ cōuersa est retrorsū. i.
Ideo em̄ dn̄s inducit tribulationē/ vt peccator cōuertat̄
⁊ viuat. conuersio em̄ pctōris vera vita est. Ezech. xxxiij.
de pe. dist. i. §. hoc idem. in p̄n. Peccatum peccauit hieru-
salem. ꝓpterea instabilis facta est. Per diuersa vitia stare
virtutis est: nō stare vel cadere vitij vel peccati. Ezech. ij.
Sta supra pedes tuos. l. dist. quid est. Peccatum pecca-
uit. ecclesia in mēbris suis aliqua heresi polluta pctm̄ in-
fidelitatis peccat. ideoq; instabilis vagat̄: ⁊ nulla fidei
soliditate fundatur que prius fundata erat supra firmam
petram. Mat. xvi. xxi. dist. in nouo. ꝓpter qḋ veri catholi-
ci spernūt eos. ¶ Item quodcūq; peccatū facit hominē
vagum ⁊ instabilem. Gene. iiij. Dicitur de cayn. vagus ⁊
profugus. de pe. di. i. §. ex his itaq;. xvi. cayn. ¶ Unde an-
geli vel viri sancti qui prius glorificabant eam despiciūt:
vt tandem gemat peccatum suū. ⁊ redeat ad deum: ⁊ au-
diat vocem monentis post tergum. vnde Esa. xxx. Erūt
aures tue audientes post tergum monētis. Inde maria
cōuersa retrorsum inuenit iesum quē querebat prius/ nec
inueniebat. Io. xx. ibi cōuersa illa. vbi Aug. Que prius
cōuersa corpore qḋ non erat putauit: nūc corde cōuersa
qḋ erat agnouit. Sic ⁊ ecclesia in membris suis cōuersa
retrorsum/ inuenit christū qui apud eam per peccatum
mortu⁹ erat sibi/ resurrexisse a mortuis. qui vero incredu-
li sunt: nec aspiciunt retrorsum: vsq; hodie sicut cayn in-
stabiles sunt: ⁊ portant ꝯfusionis sue signū: ⁊ in Babylo-
nem. i. in confusionem suā tendunt. Omnes qui glorifica-
bant eam. ecclesiam/ heretici applaudentes/ vel adulan-
tes/ vel angeli vel sancti viri. spreuerunt eam. heresi vel
schismate confusam/ vel vitijs constupratam. ¶ Ad litte-
ram hodie ꝑlati mali ⁊ doctores tp̄ales ecclesie amicti
hypocrisi q̇ populum beatificant ⁊ seducunt. iuxta illud
Esa. iij. c. Popule meus: qui beatum te dicunt/ ipsi te decī-
piunt. ⁊ Esa. ix. Et erunt qui te beatificant populū istum
seducentes: ⁊ qui beatificantur ꝑcipitati. Ipsi veraciter
spernunt ecclesiā/ q̄ eos exaltauit. quia necesse est q̄ pro-
pter ignominiā peccati/ ⁊ ꝑlati subditos ⁊ subditi prela-
tos despiciant ⁊ spernant. i. q. i. multi. iij. q. vij. §. porro. it.
item grego. Ipsa aūt gemens. i. sic peccatum agnoscens.
⁊ cōuersa est retrorsum. ad deum: quē reliquerat. Conuer-
sa inquā per penitentiā ad cōuersationem celi vnde ceci-
derat. que autem sit vera cōuersio: de peni. distin. i. §. hoc
idem. de pe. di. vij. nullus. ¶ Teth interpretatur bonū. ps.
cxviij. Bonū mihi q: humiliasti me. Unde sequit̄. Uide
dn̄e afflictionē meā. Bonū em̄ est peccatorē se cognosce-
re: ⁊ cū gemitu ⁊ prīa exclamare. ¶ E Uide dn̄e Sor-
des eius in pedibus eius: non est recordata finis sui. Pe-
des ecclesie doctores: ⁊ ꝑlati sunt: a quibus debet ecclesia
portari. Exo. xxviij. Portabit Aarō iniq̄tates filiorū isrl̄.
Rom. xv. debem⁹ nos firmiores imbecillitates infirmorū
sustinere. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron noīa filiorū
isrl̄ corā dn̄o sup vtrūq; humerū ob recordationē. Hi pe-
des deberēt ducere eccl'iam ꝑ viā q̄ christus est. Io. xiiij.
Ego sum via. sed sordibus scelerū inq̄nati sunt. ⁊ sic eccle-
sia non recordat̄ finis sui. i. christi/ q̄ est finis ad iustitiam
omni credēti. Roma. x. Augu. Ipse finis nostrorū desideri-

Ecclesie pedes.

rioꝝ erit qui sine fine videbitur: sine fastidio amabit: sine fatigatione laudabitur. Ecclesia etiā in pedibus. i. in affectibus sordes portat: q: in huiꝰ vite miseria nemo est q̄ sine squallore vitioꝝ incedat: saltē in pedibus q̄bus tāgitur terra. Unde dn̄s pedes discipuloꝝ lauit. Jo. xiij. Ubi Orig. Prestandi sunt pedes. i. mentis affectus lauandi a iesu: vt sint pedes nostri decori: ⁊ p̄sertim quū emulantes potiora bona voluntꝰ enumerari eis q̄ euāgelizant bona. Esa. lij. viij. q. j. olim. Aug. ibi. sed est mūdus totus Jo. xiij. Totus vtiq̄ p̄ter pedes/ vel nisi pedes/ quos hꝫ opus lauare. hō enī in baptismo totus abluit̄. non preter pedes. sed totus oīno. verūtamen quū rebus humanis postea innititur: terra calcatur. Ipsi igit̄ humani affectꝰ sine quibus in hac mortalitate nō viuitur: quasi pedes sunt: vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde si dixerimus quia pctm̄ non habemus: nosipsos seducimus. j. Joan. j. de pe. di. ij. si enī. Si aūt ꝯfiteamur pctā nostra: q̄ pedes discipuloꝝ lauit/ nobis pctā dimittet vsq̄ ad pedes quibus conuersamur in terra. ¶ Item Auge. Impossibile aūt puto nō cōtaminari extrema aie ⁊ infima eiꝰ: quāq̄ quoad hoies pfectus quis esse putetur. plurimi autem ⁊ post baptismū replentur puluere sceleri vsq̄ ad verticē qui vero legitimi discipuli christi sunt: erga solos pedes indigent lauatione. ¶ Item aplis ait dn̄s. Excutite puluerem de pedibꝰ vestris. Luce. x. ⁊ Matth. x. vbi Beda. Per pedes ipm̄ opus ⁊ incessus p̄dicationis significat̄. puluis vo quo asperguntur/ terrene leuitas est cogitationis: a qua ipsi summi doctores imunes esse nequeūt. Pedes autem christus discipuloꝝ idcirco lauit: vt ⁊ pulchri essent ⁊ mūdi: ⁊ sic p̄ totū mūdum p̄dicaturi discurrerēt. De q̄bus d: Cañ. vij. q̄ pulchri gressus tui in calciamentis filia p̄ncipis. Et alibi Eph. vj. Calciati pedes ī preparatione euāgelij pacis. Sordes aūt in pedibus sunt/ vita reproba in p̄dicatoribus. q: nō recordātur finis sui iudicij futuri. vnde deponūtur vehemēter in conspectu dei nō habentes spm̄ sanctū ꝯsolatorem q̄ alios ꝯsolari deberent. cōuersi ergo ⁊ humiliati clamēt. vide dn̄e ⁊c. De pedibus aūt speciosis euāgelizantiū pacem. i. de bonis p̄dicatoribus p̄ficientibus sibi ⁊ ecclesie. Esa. lij. q̄ pulchri supra mōtes pedes ⁊c. viij. q. j. olim. De lotis pedibꝰ. de ꝯse. dist. iiij. quādo. ⁊. c. si eos. ad fi. distin. De his pedibꝰ Abacuc vlti. Egredietur diabolus ante pedes eius. qḋ tunc iplerū est/ quū ad pedes dn̄i remissa sunt pctā Magdalene. ⁊ implet̄ quotidie quū pctō: cōpūgit ad pedes p̄dicatoris. Et dicuntur pedes dn̄i p̄dicatores: q: in eis dn̄s graditur ⁊ gestatur. vn̄ Deut. xxxiij. Qui appropinquāt pedibus eius: accipient de doctrina illius. Ualde formidat hos pedes diabolus. Unde de pisce qui Tobiam voluit deuorare: dicitur Tobie. v. Palpitare cepit ante pedes. Piscis ille diabolum significat. Tobias christum. Pedes p̄dicatores vel sacerdotes. ¶ Item ecclia sancta in mēbris suis sordes habet in pedibus. sordes vitiorū: q̄ celestis vite ⁊ pristine cōuersatiōis in sui p̄ncipio candorem perdidit. vnde d: ei. Cōsurge hierl'm: excutere de puluere. Esa. lij. Ecclesia q̄ hodie intātū intēdit terrenis actibus. i. pompis mundanis ⁊ delicijs: sordes necesse est vt habeat in pedibus. i. affectibus et actibus. vnde p̄s. xliij. Humiliata est in puluere aia nostra. Ab his quotidie lauandi sunt pedes: ne cōtingat qḋ sequit̄. Oblita est (alr̄ nō est recordata) finis sui. Deposita est vehemēter/ nō habens cōsolatorem. Sed dicat ecclesia captiua. Uide dn̄e afflictionē meā: vt miserearis. nō iniquitatē aut pctm̄: vt dānes. sed afflictionē: vt liberes. Qm̄ erectus est inimicꝰ. diabolus tibi imputās/ tibi insultās: quasi nō possis nos liberare. vn̄ Dauid p̄s. iij. Multi dicūt aie mee: non est salus ipsi in deo eius. ¶ Joth interpretat̄ p̄ncipiū maloꝝ. scꝫ q: vidit deus gentes ingressas ad sanctuariū suū. q̄si hec est p̄cipua causa maloꝝ. Manū suā. operationē suggestionis. Misit hostis diabolus: Ad oīa desiderabilia eiꝰ. ecclesie sacerdotiū. regnū. sanctasanctoꝝ. fidē. spem. baptisma. corpus christi ⁊ ceteras virtutes. Quia vidit dn̄s gentes scꝫ carnales. p̄s. lxxviij. Deus venerunt gentes in hereditatem tuā ⁊c. Uel vitia vel sacerdotes carnaliter viuentes: ⁊ sacerdotiū quātum in eis est. j. q. j. quidā. ad fi. polluentes. Ingressas in sanctuariū suū: aiam/ ecclīaꝫ. Exod. xv. Sanctuariū tuuꝫ dn̄e ⁊c. de q̄bus p̄ceperas ne intrarent sanctuariū tuū/ ecclīam tuā. Exod. xxj. Sacerdos in quo fuerit macula nō accedat offerre. xlix. di. hinc etenī. j. q. j. sacerdotes. Manū suam ⁊c. Diabolus audacter manū mittit ad aie desiderabilia: ⁊ aufert virtutum ornamenta. fidem. spem. charitatē. discretionē ⁊c. qḋ iustꝰ iudex fieri p̄mittit: q: videt gētes/ scilꝫ prauas suggestiones. vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in sanctuariū ecclesie vel aie introire: que debuit ostiū mentis claudere: ⁊ in cubiculo patrē orare. Matth. vj. vbi Aug. Per cubicula nr̄a sunt intelligēda corda nr̄a: de q̄bus d: in p̄s. iiij. Que dicitis in cordibꝰ vestris ⁊ i cubi. ve. cōpungimini ⁊c. Ostium est carnalis sensus. foris sunt oīa tēporalia q̄ per sensum cogitationes nostras penetrant. ⁊ turba varioꝝ phantasmatū orantibus obstrepit. Ingredientibꝰ aūt gentibus mentē: pudicitia corrūpit̄: abstinentia euertitur: ⁊ p̄nceps coquoꝝ muros aie id est virtutes euertere conatur. xliiij. dist. §. j. Sic vindemiatam oībus bonis suis aiam sine ꝯsolatore relinquit. sicut legitur Luce. x. de vulnerato a latronibus spoliato ⁊ semiuiuo relicto. Contra tales dicit̄ p̄s. lxxvij. Tradidit in captiuitatē virtuteꝫ eoꝝ ⁊ pulchritudinem eoꝝ in manus inimici. ¶ Item hostis antiquꝰ ad desiderabilia ecclesie manuū mittit. in membris ipsius fidem cōtaminans: baptisma rescindēs: doctrinam corrūpens: corpus ⁊ sanguinem domini indigne cōtrectari suggerens: vasa preciosa. i. oues christi q̄si lupus deuastans. Et causa tanti mali redditur. quia gētes carnem amantes/ quasi preputiū retinentes/ ⁊ christi circūcisionem nō habentes/ ministri altaris cōstituūtur. Hiere. ix. Uisitabo sup oēs qui attonsi sunt in comā habitantes in deserto. Isti sunt clerici ⁊ religiosi habitātes in ecclesia solitarij in oratione vel in claustro: q: quasi omnes habent preputiū p̄prietatis proprie voluntatis ⁊ voluptatis/ more incircūcisoꝝ viuentes spiritualiter laicorum. de qua circūcisione spirituali Deutero. x. Circūcidite preputia cordis. ⁊ Actuū. vij. etiam incircumcisi cordibus ⁊ auribus. ⁊ Hiere. iiij. Circūcidimini domino: et auferte preputia cordium vestroꝝ. ¶ Ƒ Caph interpretatur manus: de qua dictum est. s̄. proxime. Manū suaꝫ. ex cuius tactu clamat vox p̄phete. Omnis populus eius gemēs. ecclesie angustia tribulationis vitiorum ⁊ tentationū. maxime isto tempore carnali ⁊ hypocritali. Querens panem/ delectationis carnalis. de quo pane dixi. s̄. in ar. ij. in oratione Hiere. recordare. super verbo. ⁊ saturemur panibus. non panem verbi dei. Matth. iiij. Luce. iiij. Deutero. viij. Non in solo pane viuit homo ⁊c. vbi Rabanus. Testimoniū autem hoc ex Deutero. sumptū est viij. c. ergo si quis non vescatur verbo dei: iste non viuit. quia sicut corpus nō viuit sine terreno cibo: ita anima viuere non potest sine verbo dei. Procedere autem verbuꝫ dei de ore dicitur: quū voluntatem suam per scripturarū testimonia reuelat. De ista fame verbi dei. viij. q. j. audacter. Dederunt queq̄ preciosa/ celestia pro terrenis: virtutes pro vitijs: pro cibo/ voluptate carnali. ad refocillādam nō satiandam animam animalitate. Bern. Nec animus vanitate/ nec voluptate corpus aliquādo satiatur. Unde Osee. iiij. Fornicati sunt: ⁊ non cessauerunt. Ubi Hiero. Uoluptas insatiabilis est. habita irritat. famem non saturitatem parit. Aug. Delectatio p̄sens non satiat: preterita nō delectat. futura cruciat. Ideꝫ. Breuis est voluptas fornicationis: sed perpetua est pena fornicatoris. quātū enī btā Maria vgo purissima morabit̄ i celo: tantū aia fornicatoris torq̄bit̄ in inferno. Et aūt aia frequēter ponat̄ p aialitate ⁊ sensualitate. Actuū. xx. Non facio animā meam p̄ciosiorem q̄ me. Jo. xij. Et qui perdiderit

aiam suam ⁊c. Uide dñe ꝓ compassionē. Uox ecclesie vi
tijs tribulate. Fecturā tuā/non iniquitatē meā: vt ꝑdas
me. qm̄ facta sum vilis pctō. Uilis efficitur ecclesia: quū
crescente numero maloꝝ nō summa petit ⁊ celestia: sed
infima ⁊ terrena. Hiere. ij. Q̄ vilis facta es nimis iterās
vias tuas. Seneca. Si scirem deos ignoscituros ⁊ homi
nes ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Di
sce homo vbi grandis ⁊ p̄ciosus es. Uilem te terra mon
strat: sed preciosum te faciet imago. quid enim tam pre
ciosum q̄ imago dei: quam timens/homo iure vocaris.
hominis vero nomen amittis: quū eadem neglecta in
vitia cadis. ¶ Lamech disciplina vel contritio interpre
tatur. qd̓ cū ꝓpheta luget/alijs disciplina est: ⁊ cōtritio
cordis: vt lugeant sancti simili modo. O vos oēs/sancti:
q̄ transitis ꝑ viam/celeriter: nō habentes hic manentem
ciuitatem. Heb. x. Uiam christū. Jo. xiiij. Ego sum via ve
ritas. Attendite/cōpatienti corde. Et videte charitatis
intentione. Si est dolor ⁊c. ij. Coꝛ. xi. Quis infirmatur:
⁊ ego non infirmor: quis scandalizatur: ⁊ ego non vror:
Conqueritur ecclesia vel aīa preuaricatrix. Sicut dolor
meus. ꝓ terrenis celestia ꝑdidi. qm̄ vindemiauit me bo
nis virtutū: vt locutus est dñs/qui nō mentitur ꝑ ꝓphe
tas: in die furoris sui iudicij q: exacerbaui eum. O vos
oēs ⁊c. Ecclesia que parit ⁊ generat ⁊ nutrit ⁊ lactat/ꝓ
oibus contristatur. teneros lactat. auersos reuocat. pi
gros expectat. p̄cipites vt p̄uideant castigat: ne quem ho
stis extra castra inueniat: dum ipsa ordinato agmine ad
patriā festinat. Uidete dolorem meū. Filios educare vo
lui: ⁊ educere de miseria exilij: ⁊ ꝑducere ad gaudia celi:
sed multi errant. multi exasperant. multi languēt. pauci
sunt q̄ venire queāt. ꝓ oibus lugeo. ꝓ oibus vror. videte
ergo si est dolor sicut dolor meus. Tedite oculū ad extre
mi iudicij diem: de quo ps. vi. ⁊ xxxvij. Dñe: ne in furore
tuo arguas me. quādo reddet vnicuiq̄ ſm opa sua. Itē
O vos oēs ⁊c. Pascasius. Ecclesia in mēbris ⁊ filijs pre
grauata vitijs/nō tn̄ oino exceccata/videns bonos filios
ad patriā festinātes ꝑ viā virtutis: cū ingenti merore ex
clamat. O vos oēs ⁊c. videte quib⁹ passionib⁹ subiaceā:
qm̄ Uindemiauit me dñs: in filijs bona virtutū iusto iu
dicio abstulit: q̄bus me quasi sponsam decorauit: in die
furoris sui exacerbatus malis filioꝝ meoꝝ. Uos ergo fi
lij qui transitis ꝑ viam. i. qui presentē despicitis vitā: ten
dentes in viam verā/ que christus est: videte si est dolor
sicut dolor meus. celestia amisi in quibusdā filijs. thesau
rizaui mihi irā. Roma. ij. ibi. Thesaurizas tibi iram ⁊c. ꝑ
cas in die iudicij: ⁊ grauor malis in eis: nō vobiscū pos
sum festinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui preter
grediuntur viam mādatoꝝ dei: iuxta illud ps. cxviij. viā
mādatoꝝ tuoꝝ cucurri ⁊c. vindemiant bonis racemis vi
nea: ecclesiam/que est vinea dñi sabaoth. Esa. v. ⁊ paucos
bonos ibi racemos dimittūt. vnde ⁊ sponsus christi pro
ea cōqueritur/dicens Michee. vij. Ue mihi. q: fact⁹ sum
sicut qui colligit spicam in messe/⁊ sicut racemū in vin
demia ⁊c. xvi. q. vij. ⁊ hec diximus. ¶ Mem interpretat
ex ipsis. scʒ donis spūssancti eruditur ecclesia. De excelso/
alto ꝯsilio diuino. ps. ci. Prospexit de excelso scō suo ⁊c.
Misit ignē/spūssancti. Actuū. ij. Apparuerūt dispertite
lingue tanq̄ ignis. Luce. xij. Ignē veni mittere ⁊c. Hic
ignis sanctus vrēs nō cōburēs/spūales viros illuminat
ad cognitionē veritatis: inflāmat ad amorē bonitatis: ⁊
cōfirmat ad tolerātiā aduersitatis. vñ Eccli. xliij. Tripli
citer sol exurens montes. i. christus perfectos viros igne
spūssancti. illuminādo rationē. accendendo voluntatem.
corroborando infirmitatem. De excelso. i. a patre. Jo. xv.
quē ego mittam vobis a p̄re. Isti sunt illi tres panes q̄s
petit homo amicus a christo amico. Luce. xi. Deficit ratio
ꝑ ignorantiā veritatis. languet volūtas per inediā affe
ctionis. infirmatur caro per inopiā fortitudinis. Nam et
ratio minus intelligit q̄ agenda sunt. ⁊ volūtas minus
diligit intellecta. ⁊ adhuc corpus qd̓ corrumpitur aggra

uat animā. Sap. ix. vt non quecūq̄ volumus illa facia
mus. Tres ergo panes sunt. veritas. charitas. fortitudo.
Cōmoda ergo christe amice tres panes mihi. ⁊ intelligā.
diligam. faciā volūtatem tuam. sic enī viuitur: ⁊ in talib⁹
vita spūs mei. ſm Bern̄. hec ꝑ te christe missus dabit spi
ritussanctus. ¶ S Dicitur aūt pater excelsus ꝓpter au
thoritatem p̄ncipij. q: ipse a nullo. Alie ꝑsone scʒ filius et
spūssanctus existunt ab eo. nec ꝓpter hoc ponit ordo di
gnitatis in trinitate: vt pater sit maior filio: vt mentitur
Arrius. seu spūsancto/vt mentiūtur Donatiste/ asseren
tes minorē p̄re filium: ⁊ minorē filio spm̄sanctū. xxiiij. q.
iij. q̄dā. ꝟ. donatiste. ⁊ ꝟ. boetiani. sed est ibi ordo nature.
sicut ait Aug. q̄ ordo nō ponit ḡdū in ꝑsonis ſm essentiā:
sed ſm ꝓprietates ꝑsonales: q̄bus ꝑsone adinuicē distin
guūtur. vt persona patris sit que a nullo est: ⁊ a qua sunt
alie ꝑsone. ⁊ ſm hoc dr̄ pater excelsus. nō tamen filius vel
spūssanct⁹ est inferior eo. qm̄ oimoda equalitas ⁊ coeter
nitas est in ꝑsonis diuinis: nec alter est alteri prior tēpo
re/vel dignitate. ex de sum. tri. c. ij. Ossibus meis. i. ap̄lis
fortioribus. Ossa dicūtur ap̄li ꝓpter sustentationē ⁊ re
ctificationē corporis. ⁊ sunt dura ⁊ sicca. tales igitur exti
terūt ap̄li: sup quos fundauit dñs ecclesiam suā. xxi. dist. in
nouo. ex de elec. fundamēta. lib. vi. i. Reg. ij. Posuit super
eos orbē. Job. xxx. Ubi eras qn̄ ponebā fundamēta terre
id est ecclie/que firma est fundata supra christū: Math.
xvi. xix. dist. ita dñs. Fundamenta ap̄los. pre. c. fundamen
ta. quos tanq̄ lapides p̄ciosos posuit in ecclesie funda
mento. ꝑ hos sustentatur ⁊ rectificatur corpus ecclie. su
stentatur meritis ⁊ intercessionibus: rectificatur fide et
moribus. Duri etiam extiterūt per tolerantiā. iuxta illud
ps. xxxiij. Unū ex his nō ꝯteret. Grego. Occidi possunt:
flecti nequeūt. Sicci etiā per tēperantiā. ij. ad Coꝛ. x. In
carne ambulantes nō ſm carne militamus. ¶ Itē misit
ignē/diuinam vindictā. de qua Job. i. Ignis dei descen
dit de celo ⁊c. ⁊ iiij. Regū. i. descendit ignis ⁊c. xxiij. q. iiij.
q christus. ⁊ c. ea vindicta. Ignem inquā/aereas potesta
tes/q: de ore eoꝝ lampades ꝓcedūt sicut tede ignis accē
se. halitus eoꝝ prunas ardere faciunt: ⁊ flāma de ore eoꝝ
egreditur. Job. xli. In ossibus meis: vt foris scilʒ ꝑlatos
interius exteriusq̄ affligant: ⁊ sic erudiantur q̄ deū blan
dientem audire noluerūt. Unde addit. Et erudiuit me.
Esa. xxviij. Uexatio dabit intellectū auditui. Expandit
rete pedibus meis: ne post voluptates ⁊ desideria vana
vsq̄ ad finem vite irē. Cōuertit me retrorsum: ne ꝑ angu
stias ⁊ tribulationes vadā. Posuit me desolatā. Amos
iij Tm̄modo vos cognoui ex oibus cognationibus ter
re. idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates vr̄as. ¶ Itē
ecclesia collecta de iudeis ⁊ gētibus dicit. De excelso mi
sit ignem ⁊c i. spiritūsanctū: ſm quē corroborat ecclesia
virtutibus: ⁊ eruditur diuinitus: ne vltra idolis seruiat:
vel mundi delicias querat: caste viuat: caste timeat: et ex
ipsis erubescat vitijs quib⁹ seruierat. Roma. vi. ibi. Quē
ergo fructū habuistis tūc in illis/in q̄bus nūc erubescitis:
de pe. dis. i. quē penitet. Expandit illius rete scʒ p̄dicatio
nis. Luce. v. Lauabāt retia. ⁊ iterū. Laxate retia vestra in
capturā. Beda. Piscatores sunt p̄dicatores ecclesie ⁊ do
ctores qui nos ꝑ rete fidei cōprehendunt: ⁊ quasi litori/
sic terre viuentiū aduehūt. Sed hec retia modo laxantur
in capturā: modo lota plicātur: q: non oē tēpus est habi
le doctrine. sed nunc exercenda est lingua doctoris: nunc
sibimet cura gerenda. Ibi etiā Amb. Que sunt ap̄loꝝ q̄
laxari iubent retia: nisi verboꝝ cōplexiones: ⁊ quasi q̄dā
orōnis sinus: ⁊ disputationū recessus: qui eos quos cepe
rint nō amittant: Et bene apostolica instrumēta piscan
di retia sunt: que nō captos perimūt/sed reseruant: ⁊ flu
ctuantes de infimis ad supna traducūt. Unñ ⁊ retia pisca
toꝝ/sunt eloquia predicatoꝝ: de fide ⁊ moribus ⁊ diuer
sis authoritatib⁹ vtriusq̄ testamenti cōplexa. Abachuc. i.
Facies hoīs quasi pisces maris. Bene ergo expanditur
rete p̄dicationis, ne ecclesia vadat post vanitates erroꝝ
⁊ ꝯcupiscētias

et cōcupiſcētias. Pedib⁹ meis/ voluptatib⁹/prauis affe-
ctib⁹. Conuertit me retrorſum. de vitijs ad ꝟtutes. de infi-
delitate ad fidē. Retrorſum. vt audirē vocē poſt tergum
monētis. Eſa. xxx. Cōuertit etiā me retrorſum. vt poſt ipm
irē: et nō ꝑirem. Hoc rete aplis ⁊ viris aplicis ē cōmiſſuꝫ:
vt de mari hui⁹ mūdi piſces hoies extrahāt. Luc. v. Pe-
dib⁹. ps. cxviij. Ab oi via mala ꝓhibui pedes meos. Po-
ſuit me deſolatā. terreno ſolatio/ ⁊ pñtis vite dolore/ et
deſiderio future. vnde ps. xli. Fuerunt mihi lachrẏme ⁊c.
Tota die. oi tpe. Merore cōfectā. dolore ſcꝫ pſentiū tribu-
lationū/ ⁊ amore futurorū bonoꝝ. Et tanto forti⁹ merore
cōfecta/ ꝓ filijs plāgit eccleſia: ⁊ pñtis vite cōſolationem
nō recipit: quāto verius in eis per vana deſideria ꝑuerſe
conſiderat aberraſſe. Vñ ad Rom. vi. Sicut exhibuiſtis
mēbra vr̄a ⁊c. xlvij. di. oēs. ¶ Nun ſempiternū interpꝛtaꝭ.
Deut. xxxij. ꝓuocaꝭ dñs ad vindictā. in Canti. audite. Si
acuero vt fulgur gladiū meū. Vigilauit. qſi vindictā ꝑu-
nit q̄ dormire videbaꝭ. Jugū. de quo. xxx. c. Hiere. Conte-
rā iugū eius de collo tuo. ſupponendū mihi. Iniquitatū
meaꝝ q̄ ex me ſunt. ps. l. Qm̄ iniq̄tatē meā ego cognoſco.
In manu ei⁹. in retributiōe dñi. Jugū ecclie vigilat i ma-
nu dñi: que ſe ſcelerib⁹ in ſuis mēbris ſubdidit: niſi quoti-
die penitēdo/ponat ea corā oculis ſuis. vñ. ps. Et peccatū
meū cōtra me eſt ſemꝑ. de pe. di. j. ⁊ venit. Voluit em̄ Da-
uid vigilare: ⁊ peccā fletib⁹ abluere: ne vigilaret iugū coꝝ i
manu dñi. vñ dixit. Auerte faciē tuā a peccatis meis. q. d. vt
in manib⁹ tuis vigilēt. ſꝫ vt ego ꝓpter peccata mea vigi-
lē: ⁊ fletib⁹ purgē: ne ↄuolutas iniq̄tates imponas collo
meo: nec me des in manu de q̄ nō potero ſurgere. Itē dū
ecclia tētationib⁹ q̄tiṫur: vigilat in manu dñi iugū iniq-
tatis eius: et hoſtib⁹ tam viſibilib⁹ ꝙ inuiſibilib⁹ ſubijcitꝭ:
amiſſis monilib⁹ q̄ ſibi dederat in ornamentū ſpōſus: vñ
ingemiſcēs ait. Conuolute ⁊ impoſite ſunt collo meo: inſo-
lubili vinculo. tanꝙ ſuffocando: ſicut laqueus Jude. de
pe. di. iij. ſceleratior. Collo meo. tāꝙ graue pondus. Eſa.
iij. Quia filie ſion/ ſic in ecclia/ ambulauerūt extento col-
lo: auferenda eſſe oia ornamenta dicit: ⁊ inter cetera/ tor-
ques ⁊ monilia. Torques in pect⁹ pēdētes/ intelligentiā
mētis demonſtrāt. Monilia/ oia ornamēta ſpūalia ſigni-
ficāt. quib⁹ amiſſis viri eccliaſtici mulieb̄ri affectu ambu-
lāt extēto collo: ⁊ nutib⁹ oculorū loquūtur: ⁊ plaudētes
manib⁹ ⁊ pedib⁹ cōpoſito gradu incedūt/ ſeculi gloriā ſe-
ctātes. cōtra illud. xli. di. clericus. ⁊. §. vlt. Jure ergo iugo
iniq̄tatū ꝓmitꭍ/ q̄ tantis ornamētis virtutū ſpoliatꝭ. vñ cō-
uolute iniq̄tates/ vinculo inſolubili plangūtꝭ: ⁊ impoſi-
te collo ei⁹ q̄bus quedā mēbra ei⁹ ſuffocantꝭ: ſicut Judam
ſe laqueo ſuſpendiſſe legim⁹. de pe. di. iij. iudas. Vñ ad-
dit eccleſia. Infirmata eſt virtus mea. vt non poſſim reſi-
ſtere. ps. xxx. Infirmata eſt in paupertate virtus mea. De-
dit me dñs. dari permiſit. xxiij. q. iiij. §. vaſis. iuſto iudicio
dei. In manu. diaboli. De q̄ nō potero ſurgere. ꝑ me. vñ
non adijciet vt reſurgat virgo filia iſrael. Infirmata eſt
inquā virt⁹ mea. q: impij tradunꭍ in eternū: vbi vermis
eorū non moritꝭ/ ⁊ ignis non extinguitꝭ. Eſa. vlt. Mar. ix.

Vermis confcientie. vbi Chryſ. Nō de ſenſibili verme hoc dicit. ſed vermē con-
ſciētiā vocat mordētē aiaꝫ: ꝙ ſit nō opata bonū. vnuſq̄ſq;
em̄ ſuiipſius accuſator fiet/ rememorās que geſſit in vita
mortali: ⁊ ſic eorꝫ vermis immortalis permanet. Sicut
ſuperior ſentētia q̄ Mem intitulaꝭ. i. ex ipſis/ que ſcꝫ do-
minus miſit de celo/ cōuertit eā ad penitētiam ita ex iugo
iniquitatū ei⁹. Nun qḋ ſempiternū interpꝛtaꝭ/ impegit in
interitū: vt iuſto dei iudicio ſm̄ impenitētes corꝺ ſuū ſempi-
ternū incurrat ſuppliciū. non ꝙ eccleſia ad vitam ꝑdeſti-
nata. xxiij. q. iiij. obtineri. cum. c. ſe. his tradatꝭ ſupplicijs:
ſed que in mēbris ſuis accidunt imputat ſibi ac plangit.
¶ Jugū etiā iniq̄tatis eſt dormire in neq̄cie torpore. ſe-
cure ⁊ impune quieſcere. ſꝫ vigilat iugū ⁊c. Vñ Hiere. j.
Virgā vigilantē ego video. ait dñs. Vigilabo ego ſuper
verbo meo: vt faciā illud. Nobis em̄ torpētib⁹/ peccā latēt:
ſed in manu dñi vigilāt: dū nos ad vindictā iuſte retribu-

tionis accuſant. vñ Gen. iiij. Vox ſanguinis tui clamat
ad me de terra. Job dicit ad dñm. xiiij. c. Signaſti qſi in
ſacculo peccā mea. Oſee. xiij. Colligata ē iniq̄tas effraim:
ad ſimilitudinē pecunie/ q̄ poſtꝙ numerata eſt/ ligatꝭ in
ſacculo et ſignaꭍ. Et cōuolute ſunt: qſi pondus ad ꝑmen-
dū. Et impoſite collo meo. ꝓ torque aurea. funiculo iniq̄-
tatis circūdanꭍ. vñ Prouerb. v. c. Iniq̄tates ſue capiunt
impiū: ⁊ funib⁹ peccōꝝ ſuoꝝ cōſtringiꭍ. ¶ Samech adiu-
toriū interpꝛtaꭍ. ſcilꝫ dei qḋ qſi hodie ꝓpter peccā nimia
ſublatū ē. Abſtulit dñs oēs magnificos meos: nō dei: de
q̄b⁹: depoſuit potētes de ſede. Luc. j. Dñs de medio mei
iuſto iudicio. Vocauit aduerſum me tpꝰs. qui diu diſtule-
rat. i. tpe accepto affliget me: quia non punit ante peccm̄:
⁊ expectat poſt peccatū. ps. lxxiiij. Cū accepero tēpus: ego
iuſtitias iudicabo. Ber. Quid de iniuſtitijs cū iuſtitie iu-
dicabūtur? Sed hoc ideo: q: quaſi pānus menſtruate oēs
iuſtitie noſtre. Eſa. lxiiij. vt contereret electos meos. nō dei
q̄s ipe nouit. Joā. x. Cognoſco oues meas. ps. ix. Cogno-
ſcetur dñs iudicia faciens. Ber. Qui nūc ignoraꭍ miſeri-
cordiā querēs electos p̄latos. vel qui videbanꭍ virtutib⁹
eminētiores: vel conatu mētis excellētes. Vñ Eſa. iij. Au-
feret a hieruſalem validū ⁊ fortē: et oē robur panis. verbi dei
ſcꝫ: ⁊ omne robur aque. ſcilꝫ ſapientie ſalutaris. Eccli. xv.
Fortē et virū bellatorē iudicē ⁊ ꝓphetā ⁊c. et ſicut feciſſe
in hieruſalem legim⁹: ſic hodie in eccleſia angeli clamāt cuſto-
des eius: trāſeamus ex his ſedib⁹. ⁊ dicit Hiere. lj. Cura-
uimus babylonē/ eccleſiā in mēbris cōfuſam: et non eſt ſa-
nata: derelinquam⁹ eā. ¶ Itē abſtulit ⁊c. Quotiēs eccle-
ſia queritꭍ: totiēs tribulationib⁹ agitaꭍ: vel hereticoꝝ inſi-
dijs impugnaꭍ. vñ merito plāgit dicēs. Abſtulit dñs oēs
magnificos. ſepe em̄ in toto orbe ꝑpauci remanſerūt ma-
gnifici: q̄ ſana doctrina defenderent cauſam fidei. Voca-
uit aduerſum eā tpꝰs. peccātis exigētib⁹. tēpus vindicte. Ad-
ducit dñs vt cōte. elec. eius: q: nō eſt qui defendat vel mu-
rū ponat ꝓ domo iſrꝉ. Ezech. xiij. ⁊. xliij. di. ſit rector. i pn.
¶ Ayn interpꝛtaꭍ fons vel oculus. Quū em̄ chriſt⁹ plū
crucis preſſit: de chriſti latere fons emanauit. vñ ⁊ conti-
nuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Joā. xix. eſt de cele. miſ. in quā-
dā. de ſum. tri. in clemē. c. vnico. Hoc fonte lauaꭍ ſponſa
ecclia ſponſi cōplexib⁹ ſociāda. vñ idē Joan. xix. Latus
eius aperuit. Aug. Vigilanti verbo euangeliſta vſus eſt:
vt nō diceret latus ei⁹ ꝑcuſſit aut vulnerauit: ſꝫ aperuit:
vt illic quodāmodo vite oſtiū pāderetur: vñ ſacramenta
eccleſie emanauerūt: ſine q̄bus ad vitā: que vere vita eſt:
nō intratur. vnde ſequiꭍ. Et cōtinuo exiuit ſanguis ⁊ aq̄.
Ille ſanguis in remiſſionē fuſus eſt peccōꝝ. Aqua illa ſalu-
tare tēperat poculū. Hec lauacrū p̄ſtat ⁊ potū. hec ꝓnun-
tiauerat ꝙ noe in latere arce oſtium facere iuſſus eſt quo
intrarēt aialia que nō erāt diluuio peritura: q̄b⁹ ꝑfigura-
baꭍ eccleſia. ꝓpter hoc ꝑma mulier facta eſt de latere viri
dormiētis. ⁊ hic ſcḋs adam inclinatus in cruce dormiuit
vt inde formareꭍ eius cōiunx. per id de latere dormiētis
effluxit. o mors. vñ mortui reuiuiſcūt. Quid iſto ſanguis-
ne mūdi⁹? quid iſto vulnere ſalubri⁹? Chriſ. q: hinc ſuſci-
piunt principiū ſacra myſteria. quū ad tremendū calicem
vt ab ipa bibitur⁹ chriſti coſta accedas. de hoc eſt de cele.
miſ. in quadā. eſt i clemē. de fide. c. j. ſacroſcte. ¶ Ayn etiā
interpꝛtaꭍ oclus. Nō imerito de h̄ fonte oculus inebria-
tus/ aquā lachrẏmaꝝ deducit. ps. cxviij. Exitus aquarum
deduxerūt oculi mei. Torcular crucis. vñ. Eſa. lxiij. Tor-
cular calcaui ſolus. oēs em̄ apli relicto eo fugerūt. Mat.
xxvi. Mar. xiiij. Luc. xxij. i. dolores crucis patienti aio ſu-
peraui. in qua preſſus fui: ſicut vua ꝑmi ſolet in torcula-
ri. Mat. xxi. Et fodit in ea torcular. Torcular calcauit do-
minus virgini filie iuda ſynagoge vel eccleſie/ q̄ eſt filia
ſynagoge vel anime conſitenti. Idcirco ego plorās. vox
eccleſie. et oculus meus deducēs aquā fontē lachrẏmaꝝ.
alludit litere Ayn q̄ oculus dicitꝭ vt dixi. quia longe fact⁹
eſt a me cōſolator. paracletus. oēs alij conſolatores one-
roſi ſunt. Job. xvi. in prin. cōuertens ad bonum ſcilꝫ. ani-

mā meā vacantē et errantē.facti sunt filij mei ꝑditi. Ad li
terā ꝓpter peccātū in guerris ⁊ inter se ⁊ in corpore ⁊ in ani
ma frequēter vel opera mala.de quibꝰ filijs Mat. xviij.
ibi: Jussit eū dn̄s ⁊c. ⁊ vxo.eius ⁊ filios:qm̄ cōualuit ini
micus diabolus. Mat.xiij. Jnimicus homo fecit. ¶ Jtē
torcular ⁊c. Quisquis doctorū sibi ecclesiā cōmissam ani
mus conuerti viderit:de fonte amoris hauriat:vñ lachry
mas ꝓducat donec cōsolatorē ⁊ cōuertentē paraclerū re
ducat.alioquin inualescēte inimico fiūt filij eius ꝑditi:q:
scȝ nōdū ablactati: nōdū in virū ꝑfectū sunt ꝑducti: sȝ p
gnātes sunt. Mat.xxiiij. ¶ Uel torcular ſm Pascasium
vltionem significat ⁊ peccātoꝝ supplicia. Esa.lxiij. Torcular
calcaui solus.illud scȝ quo malis supplicia.bonis premia
calcant̄.hoc solus dn̄s calcauit:q: nullum adiutoriū ha
buit.neq; eīm angelus:neq; archāgelus corpus humanū
assumpsit:vt ꝓ nobis moriēs aduersarij nr̄i fortitudinē
calcaret atq; cōtereret. Hoc torcular calcauit dn̄s in pas
sione sua virgini filie iuda ecclesie ⁊ synagoge:vt credēti
bus p̄mia: ⁊ incredulis ⁊ crucifigentibꝰ ꝑpetue captiuita
tis ⁊ eterne dānatiōis effunderet supplicia. ¶ Torcular
etiam dominus calcat quādo ecclesie sterili et absq; ope
ribus vacue et otiose penam ⁊ tribulationem infligit.vñ
sequit̄: Jdcirco ego plo.q: sentit se amisisse cōsolatorem:
⁊ impenitentē ruere:vbi erit fletꝰ ⁊ stridor dentiū. Mat.
viij. ⁊ xiij.xxij. ⁊.xxv. Et Luc.xiij.vbi ingens aie fletus de
scribit̄:vt sibi sciat post mūdi huiꝰ vanā letitiā/oēm cōso
lationē defuturā vbi filij perdent̄:quia fructus malorum
dissipabitur:solus inualescit inimicus. ¶ Phe interpreta
tur os.dum sion.i.ecclesia manus suas expādit inter an
gustias.significat ꝙ ore non valet exprimere qđ patitur
in corde dum sit sine cōsolatore. ¶ Expandit sion manꝰ
suas/ecclesia quasi ꝑtractēs:vt qđ nō valet ore: significet
manuū extēsione.sicut moyses manus extendēs ad deū.
Exo.xvij.xxxvj.di.siquis. ⁊ nō est q̄ cōsoletur eā. ps̄.lxxvj.
Renuit cōsolari aīa mea.amisso vero cōsolatore. Māda
uit dn̄s iuste dissipādo aduersum iacob in circuitu eiꝰ.ec
clesiā solo nomine gloriantē: ⁊ demones nō supplātantē
hostes eiꝰ demones.facta est hierusalem ecclīa quasi pol
luta menstruis in membris vana gloria:dum nobis attri
buimus bona ex ipsa vanitate:sicut menstruis quicquid
tāgimus/polluimꝰ: ⁊ sicut abominabilis est mulier dum
mēstrua patit̄.sic hodie magna pars christianorum alijs
gētibꝰ. ¶ Jtē quotiēs ecclesia hereticorū vel schismatico
rū vel falsorū christianorū publicorū vallat̄ exercitu: do
minus aduersus iacob/ecclesiam scilicet que debet vitia
supplantare cōtra eā instaurat inimicorū exercitus:q: spi
ritū sanctū cōsolatorem amisit ⁊ doctorē sine quo nullus
ad fidē erudit̄.nullus a vitijs releuat̄.ideo expandit ma
nus suas in pressuras ⁊ dolores.nec est ei vlla vox doloris
digna.qua possit hostiū dogmata vincere ⁊ sua defende
re.vñ sepe sit polluta feditate carnaliū operū et sangui
ne carnaliū desiderioꝝ inter hostes.quibꝰ interius ⁊ exte
rius impugnat̄. Unde ve ꝑgnantibus ⁊ nutriētibꝰ in illa
die. Mat.xxiiij. ꝑgnantes dicunt̄ anime que cōcipiūt bo
nū ꝓpositū:sed non ponūt in opere nutrientes:q adhuc
opus imꝑfectū habēt: tales in magnis tētationibꝰ defi
ciūt. ¶ Jtē expandit ⁊c.ecclesia q̄ est speculū dei i terris
et vitiorū supplātatrix:quū ꝓpter iniquitatē traditur in
mēbris spūalibus nequicijs frustra querit cōsolatorē ex
tra quū careat eo intra. Merito ergo mandauit dn̄s ad
uersus iacob ecclesia quondā vitia supplantantē: nunc
exteriꝰ gloriantem.vnde in circuitu spūales hostes obsi
dent eam:ne possit effugere.que sepe se vallatam vidēs
expandit manꝰ suas inter angustias cogitationū.nec eīm
est ei vox oris:nec vlla excusatio sermonis:q: mēstruis in
mēbris polluta.i.cruētis opibus maculata:a quibꝰ nūq̄
sine cōsolatore paraclero liberabit̄: quū etiā ꝓpheta te
stet̄/ꝙ oēs iustitie nostre/sic sunt corā eo/sicut pannꝰ mē
struate. Esa.lxiiij. ¶ Sade iustitia interpretatur. signifi
cat q: iustitie dei iuste:qđ bene his verbis ostēditur. Ju

stus est dn̄s quasi iusta sententia ore dn̄i ꝯtra me plata. Ju
stus dn̄s in omnibꝰ vijs suis.ps̄.cxliiij. Quia os eius ver
bum patris. Canti.i. Osculetur me osculo oris sui.i. filij
verbi incarnati. sic exponit ibi Bern̄. vel predicatores.
Hiere.xv. Si separaueris preciosum a vili:quasi os meū
eris. vel prophetas. Hiere.i. Ecce dedi verba mea in ore
tuo. vel presentiā. Ad iracundiā ꝓuocat ecclesia peccādo
in mēbris. Audite obsecro aure cordis:quod est intellige
re. Mat.xv. Audite ⁊ intelligite vniuersi populi dolorē
meū:nō trāseūtes per viā vt supra. ⁊ videre diligēter cō
siderate. ps̄.xliiij. Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuue
nes mei. virgines eīm nec alium ledere:nec se defendere
possunt. virgines caste intentiones.abierūt in captiuita
tem.sensuū exteriorū cū quibꝰ cibū recipit bestiarum.ſm
Jsaac.qui aiam captiuat sub iugo suo. Luc.xiiij.ibi: Ju
ga boum emi qnq;.qđ exponit̄ de curiositate.v.sensuum.
Justus est dn̄s ⁊c.ecclesia que superius oris iudiciū pre
lit.que os dn̄i in scripturis sanctis.ad iracūdiā ꝓuocauit
dicitur confiteri.iustus est dn̄s.nihil eīm sine causa fit sup
terram.et in magna dei republica nihil sine prouidentia
dei fit.xxvj.q.v.nec mirū.vltra colū.ꝟ.nec ideo quisq̄.q:
os eius. non ꝙ humana mēbra habeat deus: sicut dicūt
heretici antropomorphite.xxiiij.q.iij.quidā.ꝟ.antropo
morphite. Sed sicut tropice adscribunt̄ ei humani affe
ctus:ita ⁊ membra. Per os verbum de ore patris ꝑgeni
tū significat̄. Canti.i. Osculet̄ me osculo oris sui.ac si di
cat. flagitijs meis iustū iudiciū ꝓuocaui natura demētē.
de pe.di.i.c.q: diuinitatis natura demens est. cōpuli cō
tra me duram ferre sentētiā. Audite ergo vni.ppl̄i ⁊c. ca
lamitatē suā duplicem pensat ⁊ ineffabilem.vnde ad cō
dolendū inuitat vt multorum compassione anxietas le
uior fiat:et vt eorū sit vna passio.ij. Cor.xj. Quis infirma
tur et ego non infirmor? Rom.xij. Gaudete cum gaudē
tibus:flere cum flētibus.quorū est vna nature conditio.
talis quippe est nature affectus vt dolores nr̄i ⁊ gaudij
cōsortes gramꝰ: quorū participatione faciliꝰ feramꝰ. vñ
Luc.xv. Cōgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgi
nes de quibus dicit̄.ij.ad Cor.xi. ⁊.xxvij.q.i. nuptiarū. sȝ
iste fatue de quibꝰ Mat.xxv. ⁊.xxxij.q.v.si paulus. iuue
nes quos in fonte baptismi regenerat mater ecclesia. de
con.di.iiij mater ecclīa.tales bone virgines/et iuuenes
laudāt dn̄m.ps̄.cxlviij.iuuenes ⁊ virgines ⁊c. sed muta
ti in malum vrunt̄ igne maxime luxurie.vñ.ps̄.lxxvij. Ju
uenes eorū comedit ignis.et virgi.eorū nō sunt lamē.⁊c.
Hi cū aut heretica prauitate corrūpunt̄:aut vitijs cōstu
prant̄.non locorū:sȝ mēte in babylonem.i.in cōfusionē ca
ptiuātur.qui eīm adheret meretrici:vnū corpus efficit̄ cū
ea.i.ad Cor.vi.de talibus virginibꝰ cadentibꝰ/Amos.v.
virgo isrl̄ cecidit. ⁊ Amos.viij. ⁊ virgines bone deficient.
iste sunt sine oleo. Mat.xxv. Esa.xlvij.descende ⁊ sede in
in terra/virgo filia babylonis.de his oibꝰ.xxxij.q.v.si pau
lus.de statu virginū scripsi in fine istius opis.de iuueni
bus dissolutis. Esa.xl.iuuenes i infirmitate sua cadēt ⁊c.
¶ Coph vocatio interpretat̄.vñ cōtinuo subiungit. Uo
caui amicos meos hereticos q̄ fraudulēter incedūt. Hie
re.ix.vel affectus animi. ⁊ ipsi deceperūt me. Ecclīa sepe
amicos vocat quos in fide socios putat:sȝ ipsi decipiunt
qui fidē corrūpunt:aut intus latēdo:aut in apertam he
resim prorumpendo.mali quoq; catholici in potestatibꝰ
maxime cōstituti:in quibꝰ ecclesia sepe confidit quasi ami
ci sepe decipiūt eam.tales inimici sunt.v.q.v.non omnis
xxij.di.si inimicus.quodq; peius est:tūc crudelius seuiūt
quū sacerdotes ⁊ senes fame verbi dei ꝯsumpti sunt:qui
sequētes lucra carnalis vite:magis querūt cibum aialis
vite ꝙ celestem.de salomonis ferculo. Canti.iij.vel euan
gelico prādio. Mat.xxij.vel sapiētie cōuiuio. Prouer.ix.
ad quod oim vocatio in Coph lr̄a designat̄. sacerdotes
mei.regale.i. Pet.ij. Uos estis genus electum regale sa
cerdotium.ex de elec. fundamenta.§.i.li.vi. Senes mei
maturitas cōsilij.lxxxiiij.di.porro. Canities hominū prus

dentia est. Sapientie.iiij. pre.c.porro in vrbe.in ecclesia
consumpti sunt: quia intra ecclesiam sacerdotes nomē do
mini despiciunt. et quantum ad se panem pollutum offe
rūt: qui ad altare indigne accedūt quicq̄ dato munere sa
cerdotiū ꝑsumunt. Malach.j.c.xlix.di.sacerdotes.cū.§.
se. Et omissis euangelijs ꝓphetijs comedias legunt et
amatoria bucolicorū versuū verba cantant. xxxvij.di. sa
cerdotes. Pertinētia ad sua officia ignorāt negligunt.
xxxviij.q̄ ipis. Pauci hodie boni.xl.di.multi.de altari for
nicant.xliij.di.§.j. Labia eorū nō custodiūt sciam.xxxvj.
di.§.ecce.xliij.di.sit rector. Cōuiuijs vacant contra illud
xliiij.di.nō oportet. .c.quando.que est palea. .c. non li
ceat. Turba eos cōtēptibiles facit.xxiij. di.legimus. ꝟ.sꝫ
dicis. Impie agūt cū maculis celebrantes.j.q.j. sacerdo
tes. Pro mercede rn̄dent: sacramēta vendūt.j.q.j.iudi
ces. .c.nullus epus. Sua peccata non sanāt: aliorum
diluunt.iij q.vij.sacerdos.de pe.di.vj.qui vult. De eccle
sijs ad alias ecclesias migrant. vij.q.j. eos sacerdotes.
Non libere ꝓnuntiant veritatem: ideo ꝓditores.xj.q.iij.
nolite. Defraudant ecclesias.xij.q.iiij.c.j. Auaritie incum
būt.ex de deci.c.j. In hoc etiā patentissimū est crimen sa
cerdotū vltra modū detestabile ſm Aug. qui nō prius
se iudicāt alios alligāt. de pe.di.vj.c.j.ꝟ.in hoc. ¶ Ta
les etiam sacerdotes sunt nūc qui omnē iustitiā pplo mā
dant: et ipsi nec modicā seruant ſm Chryso. Mat.xxiij.
xxvj.q.vij.alligant. ꝑcipue ipi scindūt ecclesiā de domo
dn̄i pplos seducūt: vbiq̄ ponūt scandula ſm Hierony.
xxiiij.q.iij.trāsferūt. Difficile penitēt cōuertunt. j.Reg.
ij.si sacerdos peccauerit: q̄s orabit ꝓ eo? de pe. di.j.§.q̄d
autē.ꝟ.si sacerdos. .c.quis aliqn̄.ante.§. his authorita
tibꝰ. ꝓpter hoc dicit cōsumpti sunt in aīa corpore. vn̄
in Canti.moysi Audite: Deut.xxxij. Cōsumenẗ fame: et
deuorabūt eos aues.i.demones morsu amarissimo. Se
quit.q: quesierūt cibum sibi lucra terrena vel vana desi
deria. vt refocillarēt.q: peccatū nūq̄ satiat. supra dixi in
ista Caph.animas suas.i.aīalitatē.dixi.s̄.in isto.c.Senes
etiam mali.de quibus.ij.q.vij.paulus. dixi.s̄.in exposi
tione Hiere. ¶ Item q̄plurimi in ecclesia dulces carnis
affectus vocāt amicos: sed ipsi eos decipiūt. Et q: in eis
regale perit sacerdotiū: senium maturitatis vanis ille
cti desiderijs laborāt ad refocillandā ꝯcupiscētiā carnis:
sed egyptus vane auxiliat. Esa.xxxvj.xxiij.q.iij.§.j.q: mū
dus transit ꝯcupiscētia eius.j. Joan.ij.que est baculus
arundineꝰ: qui superinnitētis pforat manū. Esa.xxxvj.vt
pre.§.j. ¶ Res capitis interpretat.i. mentis.ex de sacra
vnc.c.j.§.q: vero.ꝟ.in vertice. Vide dn̄e qm̄ tribulor. vox
ecclesie. cōturbatio em̄ ventris: vel subuersio cordis est
gemitus mentis que in capite designatur. iure ergo ꝯtur
batio capitis dicitur dū ecclesia suorū casibus amaritu
dine repleẗ. que dolorem tribulationē suā quotidie de
mētissimo exponit iudici. Ecclesia em̄ varijs doloribꝰ re
pleta ventrē.i.mentē turbatā gemit. mēs em̄ designat in
capite vt dictū est. vn̄ Hiere.iiij. Ventrē meū doleo.ven.
me.doleo. exponēs adiungit: sensus cordis mei turbati
sunt. Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ples: sic in mē
te cogitatiōes. Ecclesia em̄ tētationibꝰ fatigata intus et
extra anxiam se demōstrat foris ꝑsecutionibus: intus do
loribus. foris em̄ flagellis atterimur. intus carnis sugge
stionibus fatigamur. vnde addit: foris interficit gladiꝰ:
et domi mors similis est. ꝯturbatus est venter meus. ps̄.
xx. ꝯturbatus est in ira. Rom̄.xj.xj.q.iij.illa.oculus meꝰ
aīa mea vēter meus. Subuersum ē cor meū in memet
ipsa: qm̄ amaritudine plena sum. subuersum est cor meū:
q: scꝫ super cor suū non posuit dei signaculum. vn̄ Canti.
viij. Pone me vt signaculū sup cor tuū. si em̄ ecclia signa
ta esset semꝑ hostis eā nō ꝑimeret. Ezech.ix.ibi. Signa
thau .c. et sequit ibi: Omē aūt super quē videritis thau:
ne occidatis. Feritur ergo ecclesia foris gladio ꝑsecutorꝫ:
intus doctrina hereticorum. aut improbitate morum que
felle amariora sunt. vnde sequitur. Foris interficit gla
dius persecutorū exterior. sꝫ. Apoca.vj. Exiuit aliꝰ equus
rufus .c. et sequitur. Et datus est ei gladius magnus. ꝑ
secutio magna. tartarorū et saracenorū contra ecclesiā. q̄
huc usq̄ durat. vel quecūq̄ alia manifesta tribulatio con
tra ecclesiā diabolo ꝑpetrante. vn̄ holofernes ait Achior
Judith.v. Gladiꝰ militie mee trāsiet per latera tua. Ho
lofernes interpretatur infirmans vitulū saginatum: si
gnat diabolum persequētē christum in ecclesia sua. Luc.
xv. Adducite vitulum saginatū occidite. vel quēlibet
iustū de ecclesia. ps̄.l. Imponēt super altare tuū vitulos.
vnde Achior interpretat fratris mei lumen: et significat
quēlibet christianū lumine christi fratris nostri illumina
tū. christus frater est. Joā.xx. Vade ad fratres meos. Et
domi.i.in mēte mors tētationū et suggestionū cum con
sensu. ista est puella que domi mortua iacebat quam chri
stus resuscitat. Mat.ix. Mar.v. Luc.viij. de pe.di.j.§.nō
ergo.ibi: non sunt. .c. quē penitet. . dist.ij. sicut tribus.
¶ Sin interpretat dentiū.i.predicatorꝫ. hic est fletus dē
tiū: de qnibꝰ Can̄.iiij. Dentes tui sicut greges tonsarū.j.
Cor.iij. hi sunt qui non lacte infantie indigent: sꝫ mādu
cant solidum panem. Heb.v. vn̄ Petro dicit Act.x. Occi
de mādūca. Predicatores aūt sunt vt greges tōsarū: q̄
vetustate vitiorū spoliati fetibꝰ suis lac doctrine indu
menta virtutū. xliij.di.sit rector. ministrāt. Audierūt ini
mici ecclesie. q: ingemisco ego. absente sponso. Et nō est
qui cōsolet me. fugato spū. oēs inimici mei demones he
retici vel mali catholici audierunt malū meū letati sunt
afflictionē. Esa.xlv.ibi: Creans malū.xxiiij.q.iij.quidam.
ꝟ.colliciani.qm̄ tu fecisti.i.iusto iudicio ꝑmisisti. xxvij.q.
v.nec mirū.ꝟ.nec ideo.adduxisti idest adduces diem iu
dicij ꝯsolatiōis mee non illorū: fient similes mei capti
ui afflicti. ¶ Audierūt inimici sponsam ecclesiā ploran
tē: que sentit sponsum absentē. qui etsi semꝑ adest ꝑ maie
statem: patitur tn̄ spōsam tētationibus cōcuti. xij.q.j. fu
turā. vt semꝑ solicita sit et timida ne corruptoris sugge
stionē suscipiat. Judic.ij. Non delebo gētes quas dimisit
iosue: vt in ipsis experiar israel. Nō est qui cōsoletur me.
q: vt dicitur in li. Sap.j.c. Spiritussanctus discipline ef
fugiet fictum.i.hypocritā qui fingit se disciplinā habere:
quū nō habeat: qm̄ tu fecisti. vnde Esa.xlv. Ego dn̄s fa
ciēs pacem creās malū.xxiiij.q iij.quidā. ꝟ. colliciani.i.
iusto iudicio ꝑmittens.xxvj. q.v.nec mirum.ꝟ.nec ideo.
Adduxisti diem cōsolationis. Rhetoricorū more loquit:
qui sibi iudicē conciliant aduersarium incitant. ¶ Itē
audierūt q̄ videbant inimici ecclesie tribulare: q̄ debuerāt
cōpati scientes scelera membrorū ecclesie irrident quasi
inimici. vnde Aug.in.ps̄.xxxiij. Si aliqn̄ pedes nostri hu
mana infirmitate in aliqd̄ pctm̄ mouent: insurgūt lingue
iniquissimorū inimicorū: cui fuisset miserendum. irrident
impij vn̄ dolent pij.v.q.v.§.sed aliud.in si.vnde.ps̄.
Qui custodiebant aīam meā: con.fe.in vnū dicen. deus
dereliquit eū. Sed habet ecclesia dētes virtutes discernē
tes inter ꝓspera aduersa: nouū consolantē spm̄ requi
rere: et in misericordiā dei sperare: post angustias peni
tētibus cōsolantē veniam dari: insultantibus supplicia
retribui. ¶ R Thau interpretat signa pluraliter: q: h̄
signo monstrat illud ad quod multa significātia referū
tur. vnde Ezechi.ix. Signa thau in frōtibus virorū gemē
tiū .c. in hoc crux dn̄i significat: sicut ipsius figura T te
statur. Et sicut apud grecos ω. vltima est: ita apud he
breos thau. vnde dn̄s ait Apocal.j. Ego sum alpha o.
principium et finis. Hac cruce christiani signantur ne ab
interfectoribꝰ interficiant. vn̄ Rabanus. Postea signat
baptizandus signaculo sancte crucis tam in fronte q̄ in
corde: vt ab eo tēpore apostata diabolus in vase suo pri
stino sue interēptionis cognoscens signaculū iā sibi de
inceps illud sciat esse alienum. vnde diabolus dixit. sicut
narrat Grego.in dialogo de quodam iudeo qui supra se
fecerat signum crucis. heu heu vas vacuum: sed signatū:
vnde nec ei nocuit. hoc legit no. de cō.iiij. postea signe

tur. Preterea thau/finis hebraicarũ literarũ: sic crux chri
sti que est finis legis ad iustitiã. Rom. x. Et quia oĩa testa
mẽti veteris signa dñice incarnationis ⁊ nostre redẽptio
nis sunt sacramẽta: ideo thau virũ interpretat̃ signa: vt
per eadẽ signa/hoc vnũ annũtietur in quo oĩa referũtur
signa iudiciorũ dei. Saluant̃ aũt electi p gemitum ⁊ do
lorem signati. pdunt̃ impij indurati designati. Apoca. vj.
¶ Ingrediat̃ omne malũ/qd̃ videris nescire/coram te.
vox ecclesie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/sicut vinde
miasti me psentib⁹ p eos/ppter iniq̃tates meas. iuste scʒ
multi enim gemitus mei: q: multi excessus. ⁊ cor meũ me
rens. ¶ Ingrediat̃ omne malũ ⁊c. q. d. quare non vindi
cas dñe sanguinẽ nrm̃. ps̃. lxxviij. vindica dñe sanguinẽ
seruorũ tuorũ ⁊c. et Apocal. vj. Usq̃quo dñe scũs ⁊ ve
rus nõ iudicas et vindicas sanguinẽ nostrũ ⁊c. Et vinde
mia eos. hoc in iudicio cõplebitur: qñ mali recipient qd̃
merent̃: sed impij auferunt tẽporalia ⁊ in futuro amittẽt
eterna. Et sicut sanctos deo pmittente oppresserunt: ita
deo eos opprimẽte/sustinebunt penas eternas. quod ti
mens ecclesia conquerendo adiungit. multi enim gemi.
mei: quia multa perditio filiorum impiorũ eius: q: multi
perdũtur: pauci saluantur. Mat. xxij. ij. q. j. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Quomodo exclama

tio pphete p ecclesia a sponso deuiãte ad
mirationis et doloris plena. Quomodo. qñ
non bene cõueniunt. obtexit subito caligi
ne erroris peccati et ignorantie. Est caligo bona de qua
dicit̃ Exo. xix. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis.
et alibi. ps̃. xvij. ⁊ caligo sub pedibus ei⁹. sed sion ecclesia
nunc caligine turbinis peccatorũ et meroris regit̃: ⁊ pie
cta est p magna parte de celo cõtẽplationis ⁊ celestis cõ
uersationis. de altitudine glorie virtutũ. de tutela dei: q:
diem dñi nõ obseruat quem vidit abraam ⁊ gauisus est.
Gen. xviij. Ioan. viij. ⁊ impegit in diẽ furoris. ¶ Itẽ quõ
obtexit: mystica sion ecclesia caligine peccati ⁊ erroris et
ignorãtie tegitur: q̃ tantis muneribus antea in ecclesia pri
mitiua a suo spõso ditabat̃. terrã inclytã israel. terrã pro
missionis. terrã ecclesie peculiarẽ. terrã hereditatis eccle
sie scilicet specialiter acquisitã et emptã sanguine christi.
Ad literã de celo piectã cõspicimus: q: quasi inhabitata
est ⁊ deserta. et siq̃ supsunt cultores: qñ arabes et sarace
ni sunt. Et hoc ideo: quia iã diu ipsa in mẽbris prioribus
actibus terrenis inheret: ⁊ eius vẽter terre adheret. cui⁹
cõuersatio in celis prius erat: sed abñcitur iusto dei iudi
cio: ⁊ nõ recordatur scabelli pedũ suorũ. Cuius enĩ eccle
sia fuerit habitatio pulcherrima dei ministrãtib⁹ angelis
et dei ptectione honorata multis miraculis: ⁊ diuinis so
latijs educata: ⁊ adhuc fit in sanctis. de con. di. iiij. q̃ris.
vltra mediũ. tamen scabellum dicit̃ dei ppter adoratio
nẽ in terra. ps̃. xcviij. ⁊ adorate sca. pe. eius: quoniã scm̃
est. Unde et moyses videbat dñm israel: et sub pedibus
eius quasi opus lapidis sapphiri. ⁊ quasi celũ. Exo. xxiiij.
ad mediũ. quod serenũ est. hoc ẽ celum. i. ecclesia de quo
dicit̃. psa. xviij. Celi enarrãt gloriã dei. In furore suo. s̃. c.
primo diei. ⁊. s̃. iiij. c. in ar. j. super verbo cõpleuit dñs fu
rorẽ suũ in vindicta. filiam sion. quã tantũ diligebat. pro
iecit de celo/de celesti cõuersatione. terram inclytam isrl̃
bonã prius que afferebat fructũ euangelicũ: ⁊ in cõtempla
tione videbat deum ⁊ nõ est recordatus sca. pe. suorũ. q:
desertam eam patitur esse: que esse cõsueuerat sedes dei.
¶ Itẽ quõ obtexit ⁊c. ecclesie lumen scientie ⁊ speculum
diuine cõtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteq̃ pec
caret in mẽbris in celo scriptum fuit. de pe. di. iiij. si ex bo
no. cum. §. se. Sed peccato detecto in terram pstituitur: ⁊
vitijs inquinat̃: et pedes dñi. i. vestigia pceptorũ eius de
reliquit quũ esset templũ in quo habitaret de⁹ ⁊ deambu
laret. ij. Cor. vj. Apocal. xxj. Ideo in die furoris sui ab ho
stibus conculcatur: nec dñs recordatur: quia in die dñi et

in luce stare noluit: et tradidit eã in die furoris sui. Iob.
iij. Pereat dies in qua natus sum. ⁊ in qua homo de celo
cecidit. et colles: ⁊ mẽbra christi fecit mẽbra meretricis. j.
ad Cor. vj. i. babylonis. et ideo eius nõ recordatur: sʒ in
iuriã suã vlciscit̃. ps̃. xcviij. Et vlciscẽs in oĩb⁹ adinuẽtio
nibus suis. ¶ Beth. Precipitauit. dñs qui solebat exal
tare quia nõ est conuersa. Iohel. ij. de pe. di. j. cõuertimini
nec pepercit grãm subtrahẽdo. oĩa speciosa iacob/virtu
tes que pulchre sunt. Sap. iiij. O q̃ pulchra est casta ge
neratio. destruxit. qui cõstruxerat. in furore suo. qui natu
ra mitis ⁊ misericors est. de pe. di. j. quia diuinitatis. Mu
nitiones. pastores doctores. virtutes q̃ armãt ⁊ muniũt
aiam. Ephe. vj. virginis iuda. eccl̃ie vel anime prius caste:
q: cecidit. xxxij. q. v. cũ paul⁹. Deiecit in terrã. pmisit deijci
in terrena desideria qui eleuabat in celũ/in celestẽ cõuer
sationẽ: vbi paulus cõuersabatur. Phil. iij. polluit. pollu
tũ ostẽdit. xj. q. iij. quomõ. qui mundauerat. ps̃. l. Cor mũ
dum crea in me deus. Regnũ. ecclesie de quo. xxiij. q. vij.
si de rebus. sacerdotes. ex̃ de elec. fundamenta. j. mso. vel
oĩa que dei erat tẽplũ. j. ad Cor. vj. et. ij. c. pncipes. sensus
quos pmouerat qui solidati erant. Ecclesiastes. x. Ue ter
re vbi rex puer est. i. ratio puerilis. ⁊ cui⁹ pncipes. i. sensus
mane comedunt. i. in presentib⁹ delectant̃. Beata terra/
cuius rex nobilis est/nobilitate morũ. et cuius pncipes. i.
sensus/comedũt in tpe suo. scilʒ in eterno cõuiuio ieiunã
tes in hoc exilio. ¶ A Uel pncipes prelatos/q̃ delitijs
affluunt: ⁊ iesum crucifixũ pauperẽ ⁊ esurientẽ farsis cor
porib⁹ ⁊ rubentib⁹ buccis pdicãt. xxxv. di. ecclesie. Di pn
cipes non portant crucem/sup quã fundat⁹ est principa
tus eorũ cũ christo: q̃ eã portauit sup humerũ: quã mãda
uerat christus deferri. Mat. x. ⁊. xvj. Mar. viij. Luc. viij.
et. xiiij. Esa. ix. factus est pn. sup hu. ei⁹. et Ioã. xix. baiulãs
sibi crucẽ ⁊c. vbi Aug⁹. Grande spectaculũ: sed si spectet
impietas grãde ludibriũ: sʒ si pietas grande mysterium.
Ridet impietas regem p virga regis lignũ sui portare
supplicij. videt pietas regem baiulantẽ lignũ ad semet
ipm figendum: qd̃ ipse etiam fixurus erat in frontibus re
gũ spernendũ oculis impiorũ in quo erãt glorificãda cor
pora sanctorũ ipam suam crucem gestans humero. cõmẽ
dabat et lucerne arsure q̃ sub modio ponẽda nõ erat can
delabrũ ferebat. Chryso. Et sicut victores: ita ⁊ ipse in hu
meris portauit victorie signũ T Nec sunt hodie prelati
principes pacis sicut christus: Esa. ix. sed guerre: et alios
psequẽtes: de quibus. ps̃. cxviij. principes psecuti sunt me
gratis. nõ veniũt cũ michaele in subditorũ adiutoriũ/sm
illud Daniel. x. Ecce mihael vnus de pncipibus venit in
adiutoriũ mihi. sʒ in rapinã ⁊ in dispẽdiũ. xciij. di. diaconi.
v. ⁊ crudelitatẽ et tyrãnidẽ. x. q. iij. §. de his. cũ q̃ncq̃. c. vsq̃
ad fi. questionis. ¶ Principes sunt exercitus demonum:
quũ deberent esse exercitus dñi. Iosue. v. Mala consilia
tales pncipes dant: sʒ spernẽda sunt. ps̃. xxxj. Reprobat
cõsilia principũ. Cõstituti sunt a christo super oẽm posses
sionẽ suam principes. ps̃. ciiij. et principẽ oĩs possessionis
sue. que sunt bona ecclesiarũ: que christi dicunt̃ esse. xij. q.
j. sicut manifeste. ⁊. q. ij. c. j. ⁊. c. qui abstulerit. j. q. iij. saluas
tor. ℟. quisquis igitur. Sed ipsi mali pncipes possessionẽ
christi dissipant et cõsumũt et defraudãt. xij. q. ij. q̃squis.
quũ q̃tuor ptes deberẽt facere de bonis sue ecclesie cathe
dralis: et vnã sibi: aliã clericis: aliam paupibus: aliam fa
brice distribuere. xij. q. ij. nobis. c. cõcesso. c. quatuor. c. de
redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. sancim⁹. totum nunc
quasi rapiũt. xciij. di. diaconi sunt. ℟. sed cunctis auferunt
vniuersa. ⁊. j. solus episcopus incumbit bonis. solus sibi
vendicat vniuersa. solus partes inuadit alienas. solus oc
cidit vniuersos. ¶ Principes nostri plati/prout cõmuni
ter infideles. Esa. j. Principes tui infideles: socij furum
⁊c. infideliter bona ecclesiarũ dispensantes. consangui
neis et amicis: vt. pre. c. quisquis. ⁊. lxxxvj. di. non satis. vt
de histrionibus ⁊ ioculatoribus/⁊ alijs qui seruiũt in clã
culo taceamus. Socij furum. Notariorum suorũ et tenẽs

bona ecc̃ ī 4ᵒʳ partes deb[illegible]
diuidi

ciã sigilla sua:et cũ quib⁹ participãt lucra simoniaca: que recipiũt pro chartis ⁊ sigillo. maxime in magna quãtitate: quũ concedũt literas ordinationis ꝯtra iura. j.q.ij. nullus abbas. q̃d. c. palea est granosa. sʒ p̃latis arsuris vt palea/est palea eos ardens. ⁊.c. sicut epm. et ex̃ de simo.c.j. Adde q̃d no. j.iii. §.postꝙ̃ dei grã. ꝟ. sed dicunt isti. in ar.x. Crederem tamẽ ꝙ etsi pro sigillo vel chartis post datum libere ordinẽ/species mali sit ⁊ auaritia. ar. j.q.j. emendari. aliquid accipere ⁊ turpe lucrum. ex̃ ne de. vel mo.c.j. Si tamẽ ordo vel beneficiũ sine modo cõditione pacto ⁊ taxatione libere datũ est: nõ cõmittitur simonia. ij.q.j. ꝙ̃ pio. ex̃ de pac.c.fi. ⁊ de simo. ca. tua. ⁊.c. dilectus fili⁹. A. in fi. ⁊. pre.c. nullus abbas. que est palea. ibi: Aliqua pacti obseruatione. et pre.c. sicut epm. ibi. Si non ex pacto. vt in pre. c. de simo. j.c. ibi: Calamum vẽdere. ⁊ ibi in glos. q̃ incipit: Verbũ vẽditiõis. ⁊ hec est ibi mens Lau. ⁊ Vince. Et hoc tenet ibi Joã. an. in sua additione in ope suo q̃d dicit nouella: dicens ꝙ si non precedente pacto vel taxatione aliquid reciperet: nõ diceret simonia detestabilis: sed forsan mẽtalis que p penitẽtiã aboletur. ⁊.e.t.fi. facit pro hoc expresse ex̃ de elec. statutum. in clemẽ. ꝟ. fructus sigilli successori reseruant. Et glos. Joã. an. ibi que incipit: ex qua. ⁊ in glos. siue ad vsuꝛ. et si hoc simoniacũ esset: papa in curia ꝟ tacite minime approbaret. lxxxiij. dist. error. ꝟ. pro chartis plũbatis tot aurei et taxati reddũtur. Socij etiam furum idest mediatorũ cũ quibus cõmittunt simoniacam prauitatem: de quibus mediatorib⁹. j.q.j. siquis epus. ⁊.q.iij. saluator. ꝟ. alioq̃n. ⁊.c. siquis p̃bendas. ex̃ de testib⁹. mediatores. li. vj. Oẽs isti principes diligunt munera: sequũtur retributiones. vt. pre.c. Esa. j. Ad literã nihil hodie cõmuniter faciũt p̃lati nisi ꝓpter munera ⁊ retributiones data vel danda: sed dare est quãdocũq̃ dare. ⁊ accipere est qñcũq̃ accipere ante vel post. j.q.j. eos. scʒ ex pacto vt ibi no. et. q.iij. saluator. ⁊.c. siq̃s obiecerit. scʒ ex pacto: vt ibi no.c. siquis p̃bendas. ¶ Principes nostri prelati vt leones rugiẽtes. i. seuientes/ ⁊ vrsi esuriẽtes sunt sup ppl̃m ⁊ clerũ. Prouerb. xxviij. Leo rugiẽs/et vrsus esuriẽs: p̃nceps impius sup ppl̃m pauperẽ. Principes nr̃i p̃lati q̃ hodie libẽter audiũt mendacia reportationes ⁊ murmurationes: oẽs seruitores impios sicut ipsi sunt habẽt. Prouer. xxix. Princeps q̃ libẽter audit ꝟba mẽdacij: oẽs ministros hʒ impios ⁊c. Principes isti tota die ꝯueniũt aduersus dñm patrẽ/ ⁊ aduersus christũ ei⁹ filiũ: vt i. ps̃. ij. Oẽs isti p̃ncipes declinãt ambulãtes fraudulẽter. Hiere. vj. Isti principes nõ cogitãt que sunt digna principe christo. Esa. xxxij. christus p̃nceps pacẽ q̃rit. Esa. ix. ibi. princeps pacis. Prelati nr̃i ad occidendũ armati incedũt: sicut principes illi de quib⁹ Ezech. xxiij. dicit. Principes principum et noiati ascẽsores equorũ instructi curru. ⁊ tota multitudo pplorũ lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunt ⁊c. Stulti facti sunt p̃ncipes thaneos emarcuerũt. principes mẽpheos deceperũt egyptũ ⁊c. Esa. xix. Itẽ. Esa. xxij. Cũcti p̃ncipes tui fugerũt simul. duriꝙ̃ ligati sunt p̃ncipes eccl̃ie negotiatores. Esa. xxiij. et principes cõtaminati. Esa. xliij. in fi. Itẽ de istis principibus p̃latis nostris Ezech. xxij. ad fi. Principes scʒ ecclesie quasi lupi rapiẽtes p̃dam ad effundẽdũ sanguinem ⁊ ad ꝑdendas aias et auare sectãdo lucra. et Esa. iij. Dabo pueros p̃ncipes eorũ. effeminati dñabunt eoꝛ. et sequit. §. in.e.c. ⁊ mulieres dñate sunt eis. Isti sunt p̃ncipes nr̃i p̃lati de quib⁹ Greg. Principis error multos inuoluit. ⁊ tantis obest: quantis preest. Nec cũ christo p̃ncipe pastorũ recipiẽt immarcessibilẽ coronã. j. Pet. v. sed sociabũt se cũ beelzebub p̃ncipe demoniorũ. Luc. xj. Qui est p̃nceps hui⁹ mũdi. Joã. viij. xij. ⁊. xiiij. de pe. di. ij. si enim vltra colum. ꝟ. eligat. De quo principe Grego. in homil. Magnus quotidie fletib⁹ cogitãdũ est ꝙ̃ seuerus: ꝙ̃ terribilis in die nr̃i exitus p̃nceps huius mundi veniat: si ad deũ in carne morientem venit. Isti sunt ergo polluti p̃ncipes ꝙ̃plurimi ecclesie: quos hic Hieremias deplorat allegorice. Adde hic q̃d scripsi in orõne hieremie/Recordare in p̃n. sup terra: matres nr̃e sicut vidue. in ar. viij. ¶ Precipitauit dñs ⁊c. Ad ecclesiam pplo peccante hec iure referuntur: q: si ramis naturalib⁹ nõ pepercit de⁹: nec nobis q̃ de oleastro p̃cisi sumus. ad Rom. xj. Etsi eorũ despexit officia: quãtomagis et nostra polluũtur mente et ꝯsciẽtia. Speciosa autẽ ecclesia est. vñ. ps̃. xliiij. Adstitit regina a dextris tuis in ves. deau. et Canti. j. ⁊. ij. et. iiij.c. Pulchra es amica mea ⁊c. et macula non est in te. sed multis peccãtibus deiecit dñs speciosa eius: q̃ olim in principio viriliter lucrabat: et tradunt hostibus. dei autẽ deijcere/est iusto iudicio vnũquemq̃ in desiderio cordis sui ꝑmittere. Rom. j. ibi. Tradidit ⁊c. ⁊. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. §. vasis ire. Destruit autẽ quũ grãe sue subtrahit auxiliũ. destruũtur munitiones/qñ ecclesie dei cultores auxilio dei nudant: et voluptatib⁹ deprauant. Quia vero se destructos ⁊ dissipatos minus intelligũt: corpus scrõꝝ eorũ pulchritudinẽ ⁊ fortitudinẽ deperisse deplorat. Est nãq̃ ecclesia christi hierl̃ꝫ q̃ edificat vt ciuitas. ps̃. cxxj. Et sicut turris dauid cũ propugnaculis. mille clypei pendent ex ea/ oĩs armatura fortiũ. Cañ. iiij. Sed quũ muri. i. pastores ⁊ doctores: qui debẽt defendere ciuitatem. id est ecclesiam. Ezechi. xiij. in prin. et xliij. di. sit rector. j. rñso. destruũtur ꝑ malã vitã: hostis ingredit ciuitatẽ et populatur: q: nõ est qui se opponat murũ ꝓ domo isrl̃. xliij. di. sit rector. vñ sequit. Deiecit eã in terrã. quũ scʒ terrenis vitijs ⁊ actib⁹ occupatur. nec est qui sustineat eã: vel doctrine verbis: vel operũ exẽplis: q: colũne eius scʒ p̃lati corruerũt. ij. q. vij. accusatio. ex̃ de accusa. qualiter. ij. de of. custo. c. ij. Ideo diuina vltio sequit. Polluit regnũ et principes eius. Deus aũt polluit quũ iuste pollutos ostendit: qui se et alios corã deo et pplo castos exhibere ⁊ custodire debuerãt ⁊ immaculatos: q̃ facti erãt regale sacerdotiũ. vnde culpa sacerdotum ruina est ppl̃i. xj. q. iij. p̃cipue. xl. di. si papa. ex̃ de vo. ⁊ vo. redẽ. magne. §. p̃terea. ⁊ capite languescente mẽbra dolẽt. vj. q. j. ex merito. ¶ Gimel. Cõfregit in ira furoris sui omne cornu regnũ. Luc. j. Cãti. zacharie. Et erexit cornu salutis ⁊c. fortitudinẽ virtutum. Israel ecclesie vel anime. Auertit retrorsum dextrã suã. defensionẽ. ps̃. lxxiij. Vt q̃d auertis. Dextrã tuã de med. si. tuo in fi. A facie inimici. Mat. xiij. inimicus homo ⁊c. diabolus. insequentia. Et succẽdit in iacob. ecclesia quasi ignẽ flamme. ire luxurie/cõcupiscẽtie. de pe. di. iij. inter hec hircũ. j. deuorãtis in gyro. Job. xxj. Ignis est vsq̃ ad cõsummationẽ deuorãs. vide. s.e.c. j. in verbo succendit ignem. ¶ Cõfregit ⁊c. nr̃a hierl̃m scʒ q̃ est spõsa dei summi quũ a deo in mẽbris malis recesserit: ⁊ scelerib⁹ seruierit cornu ei⁹. i. potẽtia ꝯfringit q̃d erexit dñs in domo dauid pueri sui. in Cãti. zacharie. Luc. j. ne possit resistere inimicis fidei ⁊ vitijs. manũ auertit dñs retrorsum a facie inimici. quã extentã tenebat ad defensionẽ et vltionẽ. Sed prius ipsa auersa est retrorsum. Per dexterã dei fili⁹ intelligitur. et dei virtus et dei sapiẽtia. dist. xxviij. si iuxta. Cui⁹ auxiliũ subtrahit: quum spõsa amatoribus ꝓstituit. succen. ig. q: quũ grã dei desolat: suis virib⁹ eneruat. ⁊ igne libidinis ⁊ vitiorũ intus ⁊ foris deuorat. hec est fornax babylonica q̃ septuplũ succẽditur. vij. vitijs capitalib⁹. de q̃bus no. xxxj. q. vij. q̃d in oĩbus. vt incendat quoscũq̃ reperit de chaldeis. Danie. iij. ¶ Deleth. Tetendit dñs arcum suũ. iudiciũ. ps̃. Nisi ꝯuersi fueritis arcum suũ tetendit. firmauit dexteram potentiã ad ꝑtiendũ. suã quasi hostis et occidit omne quod pulchrũ erat visu. pastores. doctores honestatẽ morũ q̃ pulchri dicunt. Sap. iiij. in p̃n. in tabernaculis. corpore vel cõsciẽtia. Job. xj. Si nõ ꝑmanserit in tabernaculo tuo iniustitia ⁊c. filie sion ecclesie. effudit potestatẽ dando quasi ignẽ ire cõcupiscẽtie indignationẽ suã. Aug. Indignatio eius. non vltionis executio: sʒ magis absolutionis operatio est. de pe. di. j. sed cõtinuo. Tetẽdit cõtra ecclesiã. tẽdit dominus arcũ suũ quasi inimicus: q: ipsa quasi inimica/non vult audire clamantẽ vt peniteat ⁊ redeat. per arcum/iudiciũ intelligitur. quo quisq̃ nunc percutitur vt corrigat.

In arcu diuerse sunt sagitte. Alie mittuntur ad perimēdū
veterē hominē. Ephe. iiij. cum actibus suis. Alie ad flagel
lādum: aut ad corona͂. vt Job. j. Aut ad correctionem: aut
ad penam/ vt pharaonem. Exo. xiiij. xxiij. q. iiij. nabuchos
donosor. Illos autē gemit ecclesia et plangit quos perca
tit dn̄s quasi inimicus/ aut per diabolum: aut per hereti
cos: de quibus dicitur/ Peccatores intenderūt arcū suū:
para. sagit. su. hm̄oi enim sagitte de arcu dn̄i. i. de iudicio
diuino veniūt. vn̄. ps̄. xxxvij. Sagitte tue infixe sunt mihi.
¶ Quosdam aūt percutit dn̄s: q: arcus in furore tenditur vt
corde indurati durius feriant͂. vn̄ ps̄. lix. dedisti metuētib⁹
te signi. vt fugi. a fa. arcus. Firmat dn̄s manum suā quasi
hostis contra ecclesiam/ quā incessanter affligit vt corre
cta redeat: aut idurata sua luat supplicia. occidit pulchra
visu dum preciosiora eius membra perire patit͂. effudit q̄si
ignē indigna. suam. videmus oīa discordie incendijs et
cōcupiscētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipsis le
gimus q: experimur: q̄ q̄ in scriptura recordamur. ¶ He.
Factus est dn̄s velut inimicus. non vere: q: quis nos ama
re pōt amplius q̄ christus. Joā. xv. Maiorē charitatē ꝛc.
xxiij. q. iiij. quis nos. precipitauit israel. precipitari pmisit
ecclesiā. p̄cipitauit omnia menia eius/ que sunt ornamen
ta ecclesie virtutes. de pe. di. ij. §. recta nos. ꝟ. al̄. c. illa ani
ma. dissipauit munitiones ei⁹. ¶ Ad literā/ magna pars
ecclesiarū derelicta ꝛ dissipata iacet p mūdum ꝓpter pec
cata ꝛ guerras vel dissensiones ecclesie. vel dona spūssci
auferendo vitijs succrescentib⁹: q: simul esse non possunt
xxxij. q. j. quā renuntiat͂. ꝛ repleuit multiplicauit. in filia iu
da ecclesia. humiliatā tribulatā et despectum. sic sumitur
in ps̄. cxviij. Bonū mihi q: humiliasti me. Et vide qd̄ dixi
supra in orone hieremie. super verbo/ mulieres in sion hu
miliauerunt. in. §. plange. in. ij. ar. Et humiliatā in vtroq͂
sexu. ¶ Factus est dn̄s. Quā sponsa dn̄i speciosa se auer
tit a cōplexibus spōsi cōtra p̄cepta ei⁹ agēdo inimiciciam
dei cōtrahit: sed tēperat de⁹ sentētiā seueritatis: quia non
absolute dicit͂ inimicus. q. d. Quis enim ecclesia affliga
tur: et penitus destituta videat͂: vt redeat flagellatur: si
cut pastor flagello ad gregem consueuit pecora errantia
reuocare. sm̄ Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. po
pulū cōtumacem penis grauioribus agitat. nō aufert ab
apostolo stimulū carnis vt virtutez in infirmitate pficiat.
ij. Cor. xij. v. q. v. non omnis. xxiij. q. iiij. nimiū. c. quis nos.
¶ Sed notādū q̄ prius p̄cipitat israel: qn̄ mūditiam cor
dis aufert. deinde menia ei⁹ que ad pulchritudinem ꝛ de
corem ptinent religionis: que sunt exteriora cerimonialia
in ecclesia. aliquos etiā de ecclesia dn̄s p̄cipitari permittit
qui videbant͂ sancti ꝛ ornamentū ecclesie. aut in heresim:
aut in quelibet vitia ꝓpter eorū supbiam: aut hypocrisim.
de pe. di. ij. citius. siue masculos siue feminas: vt sic humi
lientur. dist. l. fidelior. de pe. di. j. potest. ¶ Vau. et dissipa
uit q̄si hortū. i. dissipari pmisit hortū cōcupiscētiarū. istum
hortū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re. xxi. de
pe. di. iij. §. ecce. c. achab. xxiij. q. viij. cōuenior. tentoriū suū
demolitus est. tabernaculum ecclesiam. ps̄. lxxxiij. q̄ dile
cta tabernacula ꝛc. in quibus quasi in tabernaculis vide
batur quiescere. demolitus est tabernaculū suuz. de quo
dicit͂. ps̄. xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ꝛc. Obliuio
ni tradidit dn̄s in sion festiuitatē. in ecclesia ciuitatem po
puli vnitatez: q: ciuitas fidelis plena iudicij facta est me
retrix. Esa. j. ps. lvij. et ꝯtradictionē in ciuitate. ¶ B Et
sabbatum. non sabbatum delicatū scȝ requiescere a malis
opibus et vacare mūditie interiori et cōtemplationi supe
riori. de quo sabbato Esa. lviij. Sed sabbatuz carnale scȝ
vacare otio. nihil boni agendo: ꝛ cōmessationib⁹ et disso
lutionib⁹: sicut iudei sabbatizant carnales carnaliter. sab
batū obseruātes vacantes cōmessationib⁹ ꝛ otio: quū eōn
trario dn̄s mandauerit eis sabbatū sanctificare. Exo. xx.
et Deut͂. v. Memēto vt diem sabbati sanctifices. tale sab
batū carneū tradidit domin⁹ in obliuione. de quo Mat.
xxiiij. Orate ne fiat fuga vestra sabbato. i. in ignauia men
tis seu torpore boni operis. Aug. Quū deus p̄cepit obser
uari sabbatū: illi in his que deus prohibet exercent sabba
tum. Vacatio nr̄a a malis opibus: vacatio illorū a bonis
opibus. melius est arare q̄ saltare. fodere q̄ murmurare.
christiani carnale sabbatū non obseruant nec literale. de
cō. di. iij. peruenit. sed spūale. legit͂ ꝛ no. di. vj. §. his ita. de
quo Esa. vlt. Erit mēsis ex mense et sabbatū ex sabbato.
et Heb. iiij. Relinquit͂ sabbatismus scȝ requies eterna po
pulo dei: vt de sabbato pectoris pueniatur ad sabbatum
eternitatis. Aliud carnale sabbatū nr̄i hostes deridēt: vt
s̄. in Tre. j. c. sup litera Zai. in verbo/ viderunt. in. iiij. ar.
Et in opprobriū et in indignationē furoris sui regē male
se regentem. ij. q. i. scelus. de quo dicit͂: erunt reges nutritij
tui. Esa. xlix. et mamilla regum lactaberis. Esa. lx. ꝛ sacer
dotiū. al͂. sacerdotem. de quo dicit͂ Job. xij. sacerdotes du
cit inglorios. de quibus satis. s̄. dixi pmo. c. in Thre. in lr̄a.
Coph. sup vbo/ sacerdotes mei. in ar. iiij. ¶ C Dissipauit
in ecclesia multa dissipari videm⁹ quasi hortū. Hortus hic
est ecclesia: de qua Can̄. iiij. Hortus cōclusus ꝛc. ꝛ. xxiiij. q.
j. qm̄. ibi. Puteus aquarum viuētium. sapiētie salutaris.
Eccli. xv. Ibi spirat auster calidus amor inflāmans: q:
deus charitas est. j. Joā. iiij. spiritusscti. et remouet͂ aqui
lo vētus frigidus q̄ ruit a deserto. Job. j. infidelitatis vel
torporis ꝛ ignauie. fluunt aromata gratiarū scȝ et sancte
fame. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit
sponsus. Luc. xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali⁹
est hortus deliciarū carnaliū: de quo dicit͂ Gen̄. xiij. Eleua
uit oculos suos loth: et vidit omnē regionē iordanis/ que
irrigabat͂ sicut paradisus dei et sicut egyptus: vt esset q̄si
hortus deliciarum et voluptatis. ad has delicias suspira
bant iudei cepas et pepones ꝛ cucumeres egyptiorū desi
derantes. Num̄. xj. j. ad Cor. x. q̄ oia in animo eorū sunt q̄
terrena sapiunt. vn̄ et in eccl̄ia nr̄a multi et q̄plurimi sunt
et seculares et clerici et non min⁹ multi religiosi talē para
disum desiderātes carnalē mēte: et quantū possunt corpe
in egyptū reuertentes. ꝯtra illud de pe. di. ij. pennata. qui
ipsam terrā pmissionis nō intrāt: sed eorū cadauera in de
serto hui⁹ mūdi a dei grā derelicto/ sepulta sunt. lxxvj. di.
ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiscimini ebrij et flete.
heccine cruciatuū diuitis causa tota/ q̄ in hoc seculo bo
na recepit. neq͂ enim nos ad hoc de paradiso voluptatis
aiaduersio diuina eiecit: vt hic alterū paradisuz humana
adinuentio pparatet si talis est finis. si tale est iudicium:
vt extrema gaudij luctus occupet. Prouerb. xiiij. Nunq̄d
nō p̄ferenda sunt in hoc seculo mala bonis? Ad hui⁹ hor
ti similitudinē dissipat dn̄s in ecclesia lasciuiētes: ꝛ ad sodo
morū et gomorreorū et egyptiorū desideria suspirātes: si
cut in synagoga aberrātes demolit͂ tabernaculum: quum
quosdā in ecclesia degētes flagitijs exterminari et cōcre
mari vitijs pmittit. Non eīm habitat in tabernaculo dei
numero et merito: nisi q̄ ingreditur sine macula ꝛ opatur
iustitiam. ps̄. xiiij. q̄bus pmissis obliuioni tradit dn̄s festi
uitates et sabbata nr̄a. non q̄ ei nō placeant festa nr̄e re
ligionis: sed q: in nobis tabernaculū. i. templū dei viola
tur. ¶ D Respicit eīm offerentes/ ꝛ sacrificantes: non
sacrificia. xiiij. q. v. scriptum. iij. q. vij. in grauibus. xxiiij.
q. j. odi. Non est enim in nobis vnde placeant ei sacrificia
que offerunt͂. vnde obliuisci dicitur que nobis ad iustitiā
violato dei tēplo non imputant͂. Inde rex et sacerdotes
opprobrio tradunt͂ qui ecclesie iuxta Esa. xlix. c. quasi nu
tritij pponunt͂. vn̄ erūt reges nutritij tui. dicit͂ ibi. et Esa.
lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. sed
quia violant templū spūssancti magis in ecclesia oppro
briū sunt q̄ cecus. de quibus dauid. ps̄. ij. Et nunc reges
intelligite ꝛc. Ex quibus verbis insinuat. q: regale genus
et sacerdotiū sanctum sumus si salutares hostias offerre
deo volum⁹. j. Pet. ij. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. salutare
spūssancti tēplū sumus: in quo digne deo hostie offerun
tur. Hoc ne vitijs demoliat͂ diligenter obseruem⁹. vnde
ps̄. xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut sang. hir. po. im

inola deo sacrificium laudis ⁊ red.al.vota tua.scʒ q̄ in ba
ptismo ꝓmisisti/scʒ ⁊ articulos fidei. ⁊ renūtiare diabolo
et omnibꝰ pompis eius.de cō.di.iiij.primū interrogetur.
de quibꝰ votis no.eẋ de vo.et vo.re.c.j.in glos.fi. Sed ho/
die habet locū qḋ dicit̄.in.ps̄.lxxvij.Et nō seruauerūt pa/
ctum quēadmo.pa.eorū.cōuersi sunt in arcū prauū: q̄ re/
percutit iacētem.℄ E Zay.Repulit dn̄s altare suum.
Istud est altare carnale ꝓpter impie offerētes: in quo of/
ferunt̄ hostie peccata non auferentes.in quo altari dei fi/
lius cōculcatur hodie ⁊ sanguis sacrosanctus testimonij
quātum.dix.di.c.fi.ad sacrificantes pollutus ducit̄. Heb.
vj.Et christus iterū crucifigit̄.de quo altari ad Heb.x. et
ostentui habet̄.ad Heb.vj. ⁊ de pe. di.ij.si enim. post tres
colū. ℄ Nostra aūt ecclesia plena et suppleta est altari/
bus missis ⁊ sacrificijs.sed cū hoc plena in sacrificantibꝰ/
homicidijs/sacrilegijs et immūdicijs et simonijs et alijs
sceleribus/excōmunicationibꝰ et irregularitatibꝰ vsqȝ ad
summū. Sed dn̄s deꝰ nō sacrificiorū magnitudinē multi/
tudinē et apparatus deauratos. ⁊ cantores ad modū tra
gediarū guttura ⁊ fauces medicamine leniētes.xcij.di.cā
tantes.respicit:sed offerentiū merita causasqȝ diiudicat.
xxiiij.q.j.odi.de cōse.di.v.nō mediocriter.j.q.j.non est pu/
tanda.et.c.fertur.xxviij.distin. sedulo.xiiij.q.v. scriptum
de consecra.di.iiij.retulerunt.⁊.c.si non sanctificat̄. de cō.
dist.j.quando. vn̄ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere.xj.Quid
est ꝙ dilectus meus fecit in domo mea: experte dn̄e sicut
dixisti iude:amice ad quid venisti: Mat.xxvj.vel dilectus
qui esse debebat:scelera multa: nūquid carnes sancte au/
ferent a te malitias tuas: de con.di.ij.qui scelerate.immo
iudiciū tibi māducas ⁊ bibis.j. ad Cor.xj.xxiij.q.iiij. forte
et de.con.di.ij.q̄d est christū.⁊.c.⁊ sancta malis.non quia
res illa corporis christi mala sit:sed potior omnibus obla
tionibus est.de con.di.ij.nihil.⁊.j.q.j.multi.sed q: malus
male accipit.vt pre.c.⁊ sctā.⁊.c.p̄ce.qui discordat. ℄ Tot
enim hodie dicuntur misse quasi q̄stuarie:vel cōsuetudina
rie:vel ad cōplacentiam:vel ad scelera cooperienda: vel
propriam iustificationem/ꝙ apud ppl̄m vel clerū sacro/
sanctū corpus dn̄i iam vilescit.ar.eẋ de priuil.c.j. q: omne
rarum preciosum.xciij.di.legimus.Et rarum est omne qḋ
magnū est.ij.q.vij. in sancta nicena. Unde ⁊ almus Fran
ciscus voluit ꝙ in quocūqȝ loco fratres cōtenti essent vna
missa: presciens fratres se velle iustificare per missas: ⁊ ad
questum eas reducere:sicut videmus hodie fieri. vnde ⁊
dicebat ꝙ vna missa celum et terrā implebat.Hoc dico sal
uo eo qḋ dicit̄ eẋ de cele.mis.cū creatura.Et ad literā dicit
hodie ppl̄us christianus: Anima nr̄a arida est.nihil aliud
respiciūt oculi nostri nisi man. Num.xj.Repulit igit̄ dn̄s
altare:quū sacerdotes sacrificantes indigne et cōmunicā
tes scelerate cōpellit.Nam qui tm̄ sanctū accipit sanctus
non erit.vnde Aug.Talis cōuenit cura sinceritatis sacra
mētis: q̄lia sunt sacra ipsa q̄bus exhibent̄ officia seruitu/
tis. Maledixit sanctificatiōi sue sacrificijs nr̄is:q: ea que
sancta sunt in se.xv.q.vlt.sanctificatibꝰ.pollumꝰ nos pol
luti/quātū in nobis est.dix.di.c.fi.j.q.j.maledicā.⁊.c.mul/
ti.in fi.Tradidit in manꝰ inimici.diaboli vel heretici.mu/
ros.aplos vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliseus
Helie currus israel.iiij. Reg.ij.fidelium vel virtutū eius
in quibus curribus ambulare debemus. ps̄.lxxxiij. Ibūt
de virtute in virtutem.de pe.di.ij.dū sanctā.ps̄.lxvij. Cur
rus dei decem. Vocē dederūt in domo dn̄i.hostes vel de/
mones vel vitia.in domo. ecclesia vel anima. sicut in die
solēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a
sabbata deridētes.ā.c.j.c.super lr̄a zay.in verbo/viderūt.
Dicamus ergo cum Esaia. Desolata est domus sctificatio
nis nostre:vbi laudauerūt te pr̄es nr̄i.Esa.lxiiij. ℄ Repu
lit ⁊c.Est vnū altare in ecclesia christus: q̄ hostia et sacrifi
ciū pontifex et sacerdos dicit̄.de con.di.ij.sacerdos. in eo
omnia sacrificia offerimus. de quo altari Apocal.vj.ibi.
Uidi subtus altare. quod exponitur de corpore christi: sȝ
sunt sctī altaria.ab h altari dicti: vt lux a luce.xxiij.dist. sa/
cerdotes. ⁊ mōtes a mōte.eẋ de elec.fundamēta.li.vj.pa/
stores a pastore.xcv.di.esto. Altare illud pater repulit in
passione p iudeis orantē. Mat.xxvj.pr̄ trāsfer calicē hunc
a me. A quibꝰ repulsus paterno iudicio trāsfert̄ ad gētes.
ps̄.lxxxviij.Tu vero repulisti ⁊ despexisti distulisti christū
tuū.sicut em̄ sacrificia illa figurā christi gerebāt:ita altare
de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut.xxvij.
et Exoḋ.xx.in fi.signabat corpus dn̄icum nullo humano
ope cōtaminatū. Iterū maledixit deꝰ pater sanctificatio/
ni sue christo:qui quū pctm̄ non haberet. p nobis pctm̄ et
maledictū factus est/s̄m Paulū.ij.ad Cor.v. in fi. vnde
moyses Deut.xxj.in fi.quē allegat paulus ad Gal.iij.ma
ledictus ois qui pendet in ligno.i.malo pene addictꝰ.hic
est ois nr̄a sanctificatio.j.ad Cor.j.in fi.qui p nobis cru
cifixus est. Philip.ij. ℄ Itē repulit ⁊c.quod fit quū ara
cordis nr̄i ꝓfanat̄: ⁊ mēs et cōscientia nr̄a ꝓstituta vitijs
polluit̄.vbi a nobis acceptū deo sacrificiū.spūs cōtribula
tus.de isto cordis altari Leui.vj. Ignis charitatis i alta/
ri meo.scʒ in corde semꝑ ardebit.Sanctificatio maledicit̄
quū anima maledictione ꝓsternit̄:q: in se nomē dn̄i san/
ctificare. Mat.vj.sanctificet̄ nomē tuū: voluit cū digno
sacrificio. ℄ Heth.Cogitauit dn̄s.cogitādi facultatē reli/
quit. dissipare murū.auxiliū christi qui murus dicit̄. xlix.
dist.symeo.ibi:Suffoderūt murū ꝓpter peccata.filie sion
ecclesie vel anime.tetendit funiculū suū. nihil faciat sine
mēsura.q: oia fecit in numero/pōdere/⁊ mēsura. Sap.xj.
Et non auertit manū suā.nō retraxit in sinū manū/ vindi
ctam.Exo.xiiij.in fi.a ꝑditione.q: ꝑdes oēs qui fornicant̄
abs te. ps̄. lxxij. Luxitqȝ. lugere fecit antemurale. fides
christus.⁊ murus pariter dissipatꝰ est.ne defendat. ℄ Co
gitauit dn̄s suꝑ ecclesiā funiculū pctōꝝ nostroꝝ: ⁊ normā
districti iudicij extēdit:vt ipsam affligat s̄m delictorū meri
ta.vnde Deut.xxv. Pro mēsura pctī erit plagarū modus:
nec pena vlterius est ptrahēda:ꝙ delictū est in excedente
repertū.eẋ de his q̄ fi.a ma.par.q̄uuit.murus dissipat̄ scʒ
rector:e.scʒ et defensor:e.scʒ cū aut immatura morte subtra
hunt̄:aut ab hostibꝰ superātur.Sed q: iudicio dei fit:ma
nū suam ad ꝑditorū afflictionē non auertit.vrbs em̄ forti
tudinis nostre sion saluator.ponet̄ in ea murus et ante/
murale.Esa.xxvj.in pn̄.Urbs em̄ fortitudinis nostre sion
nō minus ab inuisibilibꝰ hostibꝰ interius:ꝙ a visibilibus
exteriꝰ oculatat̄. Luget murus.i.saluator.dū nos lugen/
tes facit.christus in hac ciuitate/⁊ antemurale est ⁊ murꝰ.
cui mēbroꝝ suorū luctꝰ adscribit̄.Hic murus dissipat̄ quū
eius munitione ecclesia desolat̄. De hoc muro ꝙ corpus
christi est ꝓphetauit Ja. Gen̄.xlix.Et in volūtate sua suf/
foderūt murū.i.corpꝰ christi.ps̄.xxj.foderūt manus me.et
pe. meos. ℄ Itē suꝑ vbū/tetēdit funiculū.dicit glos. Au/
diāt hoc q̄ temere iudicant:nec causas iusto examine ꝓpē
dunt. Dn̄s nihil sine deliberatiōe ⁊ mēsura facit.iusto exa
mine cūcta ꝑpendit:qui ꝑfecte oīa creauit ⁊ nouit.ad hec
xj.q.iij.illa.⁊.c.summope.xxiiij.q.j.non afferamꝰ stateras
dolosas.xlv.di.ois. Omnis qui recte iudicat:stateram in
manu gestat. In vtroqȝ penso iustitiā ⁊ misericordiā por/
tat.eẋ de emp.⁊ ven.c.j.eẋ de re iudi. cū eterni. li.vj.ij.q.j.
deus. Unde ⁊ articulus scriptꝰ in pariete dicebat Mane
techel/phares. Dan̄.v. Numerauit:appēdit: ⁊ diuisit. An/
temurale fides est: q̄ dissipato muro lugere dicit̄.nō illa q̄
ꝑ dilectionē opatur s̄m apostolū ad Gala.v.de pe.dist.ij.
§.ex p̄missis.v̄.amē amē.⁊.c.firmū.⁊.c.arctiatio.sed qua
demones credere ⁊ cōtremiscere dicunt̄. Jaco.ij.et de pe.
di.ij.si em̄. vltra colū.v̄.nec grande.ꝑ quam si murus dissi
paretur.virtutū scʒ ceterarū cōstructio.erat ei christꝰ mu/
rus ⁊ antemurale ꝑ eandē fidem in aia collocatus:sed q:
noluit ꝑ fidem christum custodem et defensorem habere:
dissipatur operatio virtutum:et luget antemurale.fides
scʒ:quia iudiciū credit et cōtremiscat ⁊ ita nō pōt resistere
hostibꝰ.nō ꝙ penitētie auferatur locus:sed q: redire con
tēnit. ℄ Teth.defixe sunt mente.in terra terrenis. porte
doctores qui docebant in portis. ps̄.lxviij. qui sedebant

in porta. Amos.v. Odio habuerunt corripientē in porta. vel sensus. Hiere.ix. Ascēdit mors p fenestras. pdidit ⁊ cōuertit dñs vectes. doctores p̄dicatores. q̄ diuine legis ianuā aperiūt. ar. xx. di. §.j. sicut ostiarij. xxj. di. c.j. ℟. ostiarij. qui immūdis spiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō se regūt. xxj. di. cleros. ℟. sacerdos. ei⁹ ecclesie. ⁊ principes effeminatos: q: delitijs et vitijs affluūt. xxxv. di. ecclesie pncipes. qui hodie in ecclesia pncipant. ex⁹ mādatorum dei ingentib⁹ vitijs. Non est lex opinione eorū: sed fortitudo et potentia in eccl'a est hodie cōmuniter p lege. Sap.ij. ibi. aūt fortitudo nr̄a lex. vel quia non seruat lex p eo est ac si nō esset: q: parū est iura condere nisi sint q̄ ea tueantur. ff. de origi. iuris. l.ij. §. post originē. ex̄ de elec. vbi periculū. §. preterea. li. vj. ⁊ ex̄ de sta. reg. c. vno. §. ⁊ quoniā. ⁊ dist. iiij. facte. et pmi hodie legum institutores pmi puaricatores. cōtra illud. ix. di. iustū. que est palea. ⁊ ex̄ de cōsti. cum oēs. Plena est hodie eccl'ia ⁊ suppleta sanctionib⁹ ⁊ plura eorū puaricationib⁹: q: vix hodie factores legis inueniunt qui iustificent. Jac.j. de pe. di.ij. si em̄. vltra tres colum. ℟. rursus. Rectores em̄ ecclesie legē papiūt: sed eam digito mouere nolunt. Mat.xxiij. xxvj. q. vij. alligāt. sed plus attendūt hoies ad illud qd̄ faciūt q̄ qd̄ dicunt. ex̄ de vo. ⁊ vo. redēp. magne. xj. q. iij. pcipue. et post eos ppl's mir. xl. dist. si papa. et pphete eius. doctores. xliij. di. sit rector. j. r̄nso. no inuenerūt visionē spūalem intelligentiā. vn̄. Hiero. ad rusticū Narboñ. epm. Nūc autē et quo in ecclesijs sicut in romano imperio creuit auaritia: priit lex de sacerdotib⁹: et visio de ppheta. xciij. di. diaconi. v. ℟. nūc autē. Et ad literā hodie in eccl'ia defecit spūs pphetie: et adimplet quod scribitur. iij. Reg. xxij. Egrediar et ero spūs mēdax in ore oim pphetarū. Sōniatores pphetāt hodie et mulierculē q a dño nō mittunt. cōtra illud. xxvj. q. v. nec mirū. ad fi. ¶ Deserte sunt porte. ecclesie doctores. sunt qui clauē sciētie gerūt. de qua. xx. dist. §. j. qui in terra filij sunt dū terrenis occupātur. Nam hodie pur cōiter finis sciētie tam in secularib⁹ ⁊ q̄ in clericis ⁊ religiosis terra est. discūt em̄ vt honores habeāt ⁊ terrena. De qb⁹ Baruch. iij. Filij agar. qui interprant solēnitas vigilie: q: in isto mūdo qui est vigilia solēnitatis eterne: qrūt tales festū carnis. de quo. xliij. dist. c.j. q exquisierūt prudētiā que de terra est negotiatores terre et themā: ⁊ fabulatores et exquisitores prudētie et intelligentie: viā autē sciētie nesciūt. sed tales discūt et nūq̄ ad veritatē sciētie pueniūt. ij. ad Timoth. iij. xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ℟. his ergo. Contra tales Bern. Impie mētes cōtente sciētia q̄ inflat. j. Cor. viij. Illam que edificat: nescierunt. De ista terre infixione ps̄. lxviij. Infixus sum in limo pfundi ⁊c. Et iterū ps̄. lxviij. Eripe me de luto vt non infigar. Non est lex quātum ad eos scʒ qui quotidie sibi mala accumulant: ⁊ sine legis vindicta se putant posse peccare. tales doctores ecclesiarum quasi pphete iudeorū diuine inspirationis visionem non merent vt recte doceant, maxime de futuris: quia se prauis et vanis implicant desiderijs: q: s'm Grego. carnalis delectatio mentē quā inficit obscurat. ¶ Joth. Sederūt humiliati in terra. in terrenis ecclesia in malis mēbris filia babylonis. Esa. xlvij. xxxij. q. v. si paulus. ibi: sede in terra. Cōticuerūt senes. qbus dicit inueterate dierū malorū. Dañ. iij. ij. q. vij. paulus. et senes ab etate. filie sion. cōtemplationis. filie solo noie. cōsperserūt cinere. terrena voluptate. Geñ. xviij. Loquar ad dñm quū sim puluis ⁊ cinis. capita. mentes sua. ex̄ de sacra vnc. c.j. ℟. per caput. virgines fatue. Mat. xxv. xxxij. q. v. si paulus. Hierlm ecclesia visio pacis. accincti sunt cilicijs. habitu penitentie. Job. xvj. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fauilla et cinere penitētiā agere nihil aliud est q̄ fauillā cineremq̄ se cognoscere. Hester. iiij. Planct⁹ ingēs erat apud iudeos: ieiuniū, vlulatus, fletus, sacco ⁊ cinere multis pstrato vtentibus. et de ipa hester Hester. xiiij. Pro vnguētis varijs, cinere et stercore impleuit caput. Hiero. Cinis et ciliciū arma sunt penitentium. l. dist. in capite. Abierūt in terra. in terrena. capita mentes sua virgines iuda solo noie amisso spōsi. ¶ Iterum sederūt ⁊c. senes in ecclesia dei merito tacēt: qm̄ in terra sedēt. Hieremias ppheta lugēt eos q̄s greci vocāt psbyteros: nullo etatis ope decoros. lxxxiiij. dist. porro. qui fatui in terra sedent: dum terrenis inherent: quibus dicit semen chanaan et nō iuda ⁊c. Daniel. xiij. v̄gines iuda et hierlm idem significant: quia renatorū aie celestis hierlm filie sunt. he sunt filie iude. i. cōfessionis et filie sion. i. diuine cōtemplationis: quib⁹ dicit Canti. iij. Adiuro vos filie hierl'm: sed he non cinere se aspergūt: nec cilitio se induūt: que cōposite et ornate festinant ad sponsi amplexū: sed iste sunt filie solo noie ⁊ sacramēto q cecidérūt in heresim aut schisma de throno regni. aut plapse sunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ oppilatū est os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capita. i. mentes pulueris opibus asperguntur. ¶ Caph. Defecerūt pre lachrymis oculi mei. puisores rationis. ps̄. lxviij. Defecerunt oculi mei dū spero in deū meū. j. Reg. xx. Et plācerūt donec deficerēt in eis lachryme. Cōturbata sunt viscera mea. cōceptiones cogitationū. Effusum est in terra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ seruientes. Jecur luxus cōcupiscētiarū. super cōtritionē filie ppl'i mei. ecclesia dicit mater et filia qnq̄z. de cō. di. j. ecclesia. Nā catholicorū collectio: que est ecclesia: per epos pdicationē generat. xxxij. q. iiij. recurrat. et legit. ⁊ no. lxviij. dist. quorum vices. glos. eccl'ia ergo dū deficeret paruulus. ps̄. lxxij. Zelaui sup iniquos pacem pctōr videns. Paruulus. fide lactens sensus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs. j. ad Cor. ij. qb⁹ etas et innocentia misericordiam impetrat. d. ¶ Iterum defecerūt. eccl'ia cum hieremia ad lachrymas. quasi ad remedia doloris recurrit: et se i lachrymas p mēbris suis pfudit dicēs, defecerunt ⁊c. Cōturbata sunt viscera mea. p hec multitudo fideliū accipit: q diuinis alimentis quotidie infra vterū ecclesie replet: sed psuratū rērarione aut morū prauitate quasi matre turbat. pro quib⁹ maiores et fide robustiores soliciti sunt. vn̄ dicit ecclesia. Cōturbata sunt. visc. ef. est i ter. iecur. p iecur locupletes intelligunt: q in eccl'ia voluptatib⁹ deseruiūt. aiunt em̄ physici, q in iecore voluptas ⁊ pcupiscētia habeant. Quū hi p vana desideria se effundūt vt laxēt frena cōcupiscētiarū: iecur ecclesie effundit. filie po. eccl'ia recte vocat sctōr filia. q tūc cōterit ⁊ afficit rērationib⁹ qn̄ iecur. i. potētes ⁊ diuites in terrena desideria effundunt. tūc paruulus ⁊ lactēs deficiūt i plateis oppidi: quū tales oi felicitate abūdare vidētur: q visi puuli in fide ⁊ doctrina christi impfecti essent in plateis hui⁹ seculi: q est via lata ducēs ad mortē: nō deficerēt. et angustā viā q ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij. nō relinquerēt. ¶ ff Lamech. matrib⁹ suis voluptatibus hui⁹ seculi. dixerūt vbi est triticum. doctrina spualis. Geñ. xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. gr̄a inebriās. ps̄. xxij. calix me⁹ inebriās q̄ preclarus est. Amb. Preclara est ebrietas q sobrietatē mentis operatur. de cō. di. ij. in calice. vel cōpunctio. ps̄. lix. potasti nos vino compunctionis. De hoc vino Zacha. ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germināns virgines. q: penitētia de meretrice virginē facit. talia vina cor letificāt. ps̄. ciij. ⁊ vinū letificet cor hois. Prouer. xxxj. Date siceram merētib⁹ et vinū his qui amaro sunt animo. ¶ Hoc est vinū viscera anime reficiens. ⁊ cōsolationis qd̄ christus nobis ppinat. Prouer. ix. Bibite vinum qd̄ miscui vo. et qd̄ de apotheca spūsscti extrahit. Act. ij. Musto pleni sunt. hoc est vinū conditū speciēb⁹ diuersorū sentimētorū. Canti. viij. Dabo tibi poculū cum vino cōdito. Beata aia q de hoc vino gustat. ois aqua tribulationis mutat sibi in vinū cōsolationis. Joā. ij. qui de hoc vino vult bibere debet os in oratione aperire. Bern. Orando bibit vinū spūale letificāis cor hois. vinū qd̄ inebriat spm̄ ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum nouum est: non mittitur a christo in vtres veteres in peccato. Mat. ix. ⁊ Luc. v. ibi. Neq̄ mittunt vinū nouum in vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni.

tudinē spūssancti ꝓfunda celestiū mysterioꝝ q̄ ꝑus discipuli ferre nō poterāt: sed post resurrectionē vtres noui facti sunt: ⁊ vinū nouū receperūt qñ spūsſctūs repleuit corda coꝝ: vñ musto pleni dicebant. Itē idē Raban⁹. Vinū quo int⁹ reficimur: feruorē fidei et charitatis quo intus reformamur. Itē Ber. Lachryme penitētiū vinū angeloꝝ sunt quū deficerent fame peccandi. j. Cor. xj. Et alius quidem esurit: idest patitur famē peccati. ps̄. lxxvij. et apposuerunt adhuc peccare ei. Osee. iiij. Comederunt et non saturabunt. fornicati sunt et non cessauerūt. de ista fame Luc. xv. de filio ꝓdigo dicēte. hic autē fame pereo. xxxvij. di. §. hinc etiā. quasi vulnerati a diabolo in peccatis. Luc. x. ibi: Et plagis impositis ⁊c. Illi latrones demones sunt mystice in plateis. ampla est via q̄ ducit ad mortē. Mat. vij. Ciuitatis. Hiere. xlvij. relinquite ciuitates habitatores moab. Et alibi: Ego dñs et ciuitatē ingrediar. Osee. xj. Quū exhalarēt animas suas fame peccati visum pessime oblectationis vel gehenne q̄ nutrit ad mortem. in sinu matrū suarū. talibus matribus dicendū est non noui vos. xciij. dist. diaconi. v. circa ꝑn. j. q. j. ꝓphetauit. matres tales odiende sunt. Luc. xviij. qui non odit prēm et matrē ⁊c. talis mater nedū in peccatis concipit: sed et alit et nutrit. ps̄. l. Ecce enī ⁊c. ⁊ sequitur. Et in petis cōcepit me mater mea. Ezech. xvj. mater tua cethea. i. ꝯcupiscētia carnalis. ❡ Iterū matribus suis ⁊c. quia paruulus ⁊ lactens vtriusq; sexus ꝑ plateas hui⁹ sc̄li luxuriose vagant. vt supra prime dixi. sicut ꝓdigus filius. bonis spūalibus spoliant. et fame periclitant. vnde ꝓdigus filius qui nec siliquas habebat. quāti inq̄t mercenarij ⁊c. Luc. xv. Vbi est triticū et vinum? Gen. xxvij. Frumēto et vino stabiliui eū. pane confirmat cor. de con. di. ij. accipite. ps̄. ciij. Et panis cor hois cōfirmet. et vino letificat. vñ ibi: Et vinum letificet cor hois. hic est panis qui de tritico conficitur. de con. di. ij. c. ij. quod in terrā cecidit et mortuū fuit. Ioā. xij. ibi. nisi granū frumenti ⁊c. vbi Aug⁹. Se autē dicebat mortificandū in infidelitate iudeoꝝ: multiplicādū in fide populoꝝ. ⁊ ibi Beda. Ipse enim ex semine patriarcharū in agro hui⁹ mūdi seminatus. i. incarnatus est: vt moriendo cū multiplicatiōe resurgeret. solus mortu⁹ est. cū multis surrexit. Mat. xxvij. Et multa corpora sanctoꝝ qui dormierunt surrexerūt. vbi Hiero. Quomodo autē lazarus mortuus surrexit: sic ⁊ multa corpora sc̄oꝝ surrexerūt vt dñm ostēderent resurgētem. ⁊ f̄m Remigiū, incunctāter credere debem⁹, ꝙ resurgente dño a mortuis surrexerunt nec post mortui fuerūt: qm̄ maius illis esset tormentum si iterū mortui essent: q̄ si nō resurgerent: sed ascendēte domino ad celos, ⁊ ibi pariter ascēderūt. Hoc fuit etiā triticū panis viuus qui de celo descēdit. Ioā. vj. de con. dist. ij. omnia. ⁊. c. sicut est ver⁹. Vinū hoc vinū de vinea sorech. additio. Sorech interpretatur bona vitis: vel optima vinea: seu electa vitis: aut vinea electionis. ⁊ hoc verbū puto ꝙ non sit in nostra translatione cōmuni: sed est eius interpretatio. Hiere. ij. i. de vite que est christus sumit. Ioā. xv. hoc paruulus et lactēs req̄rit. i. peccatores minimi in mandatis dei: quū ipse sit cibus grandiū in charitate, et humilitate. Vnde dixit christus augustino vt ait ipse in li. ix. cōfessionū. Cibus sum grandium: cresce ⁊ māducabis me. Nec in plateis inuenit: nec a vulneratis peccatis digne accipit. j. Cor. xj. de cō. di. ij. qui scelerate. Ideo tales lactētes carnales in sinu matrū suarū: idest cōcupiscētiaꝝ animas exhalāt: que illos male nutrierāt: et in sinu pessime oblectationis allexerant. sapientior est euangelicus prodigus: qui Luce. xv. dicit: Surgam et ibo ad patrem meum. Si isti lactei ad patrem redirent: non fame exhalarent. hi aūt sunt filij patris: q̄ nō ex voluntate car. neq; ex vo. viri: sed ex deo nati sunt. Ioā. j. de con. di. iiij. siquis autem. ❡ G Men. Cui cōparabo te. typice loquitur ecclesie. filia ecclesia hierusalem celestis. cui adequabo te. nulli subaudi. et consolabor: idest cuius casus comparatione cōsolabor te filia virgo sion. ecclesia speculatiua. magna est enim sicut mare sine quiete: tempestate plena, contritio tua. ruina dissipatio. Esa. lix. Vastitas et contritio in vijs eorum ⁊c. quis medebitur tui. aut rarus: aut nullus. ❡ Iterū cui cōparabo. historice nulli dubium est ꝙ quāto iudea gens ceteris precellebat gloriosior: tanto peccatis exigentibus illis modo est inferior. Allegorice sicut iudea ceteris regnis gloriosior: ita ecclesia omniū martyrum mater. vñ Maximinus. Fides catholica mater martyrū est et filia. ps̄. xliiij. Audi filia celestis patris. summi regis sponsa. Osee. ij. pre omnibus est gloriosa. hui⁹ iustificatio ex solo deo est. ad Titū. iij. vt iustificati gratia ipsi⁹. et ex omnibus fidelibus vna ecclesia. xxiiij. q. i. loquit. ⁊. c. quoniā. ⁊ vnum christi corpus cum capite suo. ad Col. j. xxiiij. q. iij. pro mēbris. ex de sacra vnc. c. j. §. sed et iesus. fide et charitate coniungitur. ⁊ sicut ex omnibus est vna ciuitas gloriosa: de qua dicitur in ps̄. lxxxvj. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: Ita vna est illa que in babylonia a christo fornicans degenerat. de qua ps̄. xxv. Odiui ecclesiam malignantiū. cuius caput diabolus. qui est f̄m Aug. caput omniū iniquoꝝ. de qua propheta lugens ait. Cui cōparabo te ⁊c. Sicut enim illa gloriosior est omnibus q̄ ad brauium supne vocationis peruenit: ita nulli cōparanda est ignominia ei⁹ qui cecidit. Ista est illa babylon magna mater fornicationum et abominationum terre: que et vocatur magna meretrix: que sedet super aquas multas delectationum carnalium: cum qua fornicati sunt reges terre. inebriati sunt qui inhabitant terram de vino ꝓstitutionis eius. hec est etiam illa mulier: id est vita carnalis: que sedet super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie: et que erat circūdata purpura et coccino et inaurato auro et lapide precioso et margaritis: habens poculum aureum in manu sua plenum abominatione et immunditia fornicationis ei⁹. Apocal. xvij. Hec etiā ecclesia carnalis et malignātium est illa babylon: de qua. Apoca. xiiij. cecidit babylon illa magna que a vino ire fornicationis sue potauit omnes gentes. Nunc autem quia de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine: ad tantā miserie profunditatē: imo in beluinam. i. bestialē ignobilitatē proiecit se ista babylon ꝓpheta vel corpus electoꝝ dei, ait. Cui cōparabo te: quasi non inuenit tibi digna cōparatio vel assimilatio vel exequatio: vbi nec species: nec forma inuenit. tota es informis. tota es horribilis. totā te ruina et cōtritio deuastauit. ad nō esse tendis: Nescio an possis reuocari. q. d. cui cōparabo talē ecclesiā a sponso derelictam: vnde sequit. Quis medebitur. ac si dicat nullus medebit: nisi ad deum redeas: a quo recesseras. quasi nō est qui faciat bonum: nō est vsq; ad vnū. ps̄. xiij. ⁊. lij. ❡ H Num. Prophete tui viderūt tibi falsa ⁊c. ꝓphete falsi quasi ꝓmissionē annūtiantes. falsa bona scꝫ nō vera. non aperiebāt tibi iniquitatē tuā. scꝫ quam videbant: et erunt qui beatificant ppl'm istum seducentes: ⁊ q̄ beatificant ꝓcipitati. Esa. ix. vt te ad penitētiā ꝓuocarēt: penas futuras ꝑdicando. Viderūt autē tibi assumptiōes falsas. i. magna ⁊ criminalia pctā: ⁊ electiōes eijcienda q̄si cotēnenda dicentes. que omnia pro suo lucro faciunt: sicut adulatores molientes sermones et vendētes oleū. et ipsi sunt iacula. ps̄. liiij. ❡ Prophete tui. Greg. in. xv. c. sui pastoralis. Prophete in sacro eloquio, nōnūq; doctores vocant: qui dum fugitiua esse p̄sentia iudicāt: que vētura sunt manifestant: q̄s diuin⁹ sermo falsa videre redarguit: q: dū culpas corripere metuūt incassum delinquētib⁹ ꝓmissa securitate blandiūtur. q̄ iniquitatē peccantium nequaq; aperiūt. qui ab increpationis voce cōticescunt. Clauis quippe apertionis est sermo correctionis: q: increpādo culpā detegit: quā sepe nescit ipse etiā q̄ ꝑpetrauit. xliij. di. sit rector. iuxta pn. Item Hormisda papa. l. dist. siquis diaconus. Vere dico q: illi ipsi quibus quū ꝑiculosa ⁊ falsa misericordia indulgere videmur: quū añ tribunal christi pro tantis peccatis damnādi aduenerint: contra nos. causaꝫ dicturi sunt dicētes ꝙ dū aut durā aspiratē lingue

corã expauim⁹: aut falsa blãdimẽta et periculosas adula
tiones ipsorũ libenter accepimus: in eisdẽ ꝑmanere pctis
eis inutiliter indulgem⁹. Isti sunt illi de quibus dicit̃ per
Ezech. xiij. Ve vobis q̃ cõsuũt puluillos sub oĩ cubito ma
nus: et faciũt ceruicalia sub capite vniuerse etatis. Quod
exponẽs Grego. in moralib⁹ ait. Ad hoc q̃ppe puluillus
sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit̃: vt molli
ter quiescat̃. quisquis ergo male agentib⁹ adulatur: ⁊ pul
uillũ sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt
qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudib⁹ mollis
ter quiescat. put hec habentur. xlvj. di. sunt nõnulli. Item
Ezechi. xiij. c. Ipse em̃ edificabat parietẽ: illi aũt liniebãt
eam. vbi Grego. in moralibus. Parietis noie peccati dus
ritia designat̃. edificare ergo parietẽ est contra se quẽpiã
obstacula cõstruere. sed parietẽ liniũt: qui pctã perpetrãti
bus adulant̃. h̃ legunt̃. xlvj. di. sunt nõnulli. ps. cxl. Oleũ
aũt pctõris non impinguet caput meum. Oleũ s̃m Aug.
adulatio est et falsa laus. vendũt oleum oẽs adulatores.
De istis malis ꝓphetis Hiere. v. Prophete fuerũt in vẽ
tum locuti. ⁊ in fi. c. Prophete ꝓphetabũt mendaciũ: ⁊ sa
cerdotes applaudebãt manib⁹ suis: et populus me⁹ dile
xit talia. q̃d ergo fiet in nouissimo eius? ¶ Item allego.
mista historie s̃m Pascasiũ. ꝓphete tui ⁊c. habuit hierslm
pseudo ꝓphetas. habet ecclesia hereticos ⁊ schismaticos
doctores prauos q̃ liniũt absq̃ tẽperamẽto charitatis ⁊
dolosis argumẽtationib⁹ vel falsis opinionib⁹ subuertũt
corda simpliciũ a veritate recte fidei ⁊ statu boni opis. vñ
Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerũt pseudo ꝓphete in pplo: si
cut ⁊ in nobis erunt magistri mẽdaces ⁊c. Nec dubiũ qm̃
culpa magistrorũ ⁊ sacerdotũ ruina fit ppl̃is. docẽt enim
falsa ⁊ stulta quasi viderunt visionẽ: et ppl̃i palpãt iniqui
tatẽ. multa etiã que docẽt verbis/ malis destruũt exẽplis.
j. q. j. nõ q̃les. vt meretrix q̃ vigilãs filiũ lactauit: dormiẽs
oppressit. iij. Reg. iij. hi faciunt oĩa causa lucri. ¶ Isti fal
si ꝓphete quãdo afflictionẽ populi vidẽt/ et imminentia
delictorũ supplicia/ falsis cõsolationibus leuigant: sed ve
illis qui dicũt malũ bonum. Esa. v. xj. q. iij. siquis hoiem. ⁊
c. ve qui dicitis. et viuificant aias q̃ non viuũt. Ezechi. xiij.
xj. q. iij. plerũq̃. vñ Isidorus. q̃ defendit aliũ delinquentẽ
maledictus erit apud deũ ⁊ hoies. xj. q. iij. q̃ peccantibus.
¶ Isti sunt prophete qui liniũt pctores: de q̃bus Ezechi.
xiij. ad fi. ibi. Prophete autẽ liniebãt eos absq̃ tẽperamẽ
to vidẽtes vana et diuinãtes eis mẽdacia. et Ezechi. in fi.
ibi: Cũ tibi viderẽt vana als vacua ⁊ diuinarent̃ mẽdacia.
Tota scriptura maxime ꝓphetarũ semp̃ inuehit se cõtra
doctores et rectores ecclesie et synagoge. vnde Hiere. v.
ibi. Ibo igit̃ ad optimates: et loquar eis. Ipsi em̃ cogno
uerũt viam dñi: Et ecce magis hi simul cõfregerũt iugũ:
ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua ⁊c.
Mali etiã doctores in ecclesia hoc leuigant. illud grauãt
xj. q. iij. plerumq̃. sua leuiora putant: aliena grauiora ex
amore et ideo carnali. obcecat̃ in eis iudiciũ rationis. xj.
q. iij. quatuor. a talib⁹ prophetis dicit dñs attendendum
Mat. vij. Attendite a falsis ꝓphetis. i. caute considera
te. dicit Chrys. q: firma tutela salutis est scire quẽ fugias.

Falsi prophete tres spiritus imũdos repñsentant:

¶ Iuxta tropologiã/ falsi ꝓphete sunt tres spũs inmũdi
qui exeũt de ore draconis. ⁊ de ore bestie ⁊ de ore pseudo
ꝓphete. de quib⁹ Apocal. xv. Spũs draconis. i. diaboli/ q̃
aias deuorat. iij. q. j. nulli. Tẽtaus de honore ait. ascende
ad p̃lationẽ quia sufficiens es ad regendum. ⁊ ꝓpherat
q̃ multas animas lucraberis: s3 spũs mendax est dicens.
ascẽde in ramoth galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpre
tatur excelsum signũ: et significat dignitatẽ cui⁹ appetit⁹
est certũ signũ reprobationis. xl. di. qui primatũ. j. q. j. pns
cipatus. et. c. nullus itaq̃. viij. q. j. in scripturis. j. q. vj. si
cut ⁊. galaad interp̃tat̃ trãsmigrãtes testes: q: ibi fit trãs
migratio de bonitate in iniquitatẽ. ps. x. Transmigra in
montem sicut passer. Ut apparet in saule qui ante regnũ
fuit humilis. post superbus. j. Reg. x. Grego. Superbus
totiens ad culpam apostasie dilabitur: quotiens preesse

hominibus delectat̃. Chryso. O prelate tanto igni summ
mittis caput tuũ? Miror si quem saluari cõtigerit de his
qui ꝓncipant̃ in tantis ruinis. ⁊ tanta pigritia video cur
rentes: ⁊ sponte se p̃iicientes in pericula. Unde inuenit̃
de quodam priore clareuallensi/ Gaufrido noie. q̃ quum
electus esset in episcopũ tornaceñ. ⁊ ab Eugenio papa et
abbate suo sancto Bern̄. cogeretur ad recipiendum: ipse
ꝓstratus ad pedes abbatis et clericorũ qui eum elegerãt
in modũ crucis ait: Monachus fugitiu⁹ si me eiicis esse
potero: episcopus vero nũq̃. Postmodũ aũt laborãti in
extremis/ quidã monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore separamur: rogo te vt si potes salua voluntate
dei: statũ tuũ mihi post mortem reueles. Cui oranti post
mortem eius coram altari apparuit Gaufridus in visio
ne dicẽs: Ecce adsum gaufridus frater tuus. Cui ille. cha
re mi quomodo est tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatũ est
mihi a sancta trinitate/ q̃ si fuissẽ de numero episcopoꝝ:
fuissem de numero reproborũ. Nõ propterea dicendũ est
q̃ omnes damnent̃ episcopi: q: multi sancti fuerũt ⁊ erũt
xl. dist. ante oĩa. ij. q. vij. nõ omnes. Adde hic quod scripsi.
s. prima pte in ar. lxij. ꝟ. habet ⁊ cupido glorie. ⁊. j. in. x. ar.
in. §. postq̃. prope fi. et. j. in. §. expeditis. in ar. lxxiiij. in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediẽs de ore bestie. i.
mundi/ qui amatores suos deuorat. quia inimicos dei cõ
stituit. Iaco. iiij. xxiiij. q. iiij. §. ex his. dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filiis et pauperibus. quia redemptio anis
me viri diuitie sue. Prouerb. xiiij. s3 dñs. Hiere. xxiij. Pro
phetauit in noie meo mendacium. i. sub pretextu pietatis
dicentes: somniaui somniaui: q: temporalia mendacia et
quasi somnia sunt. Eccli. xxxiiij. Multos errare fecerunt
somnia: et exciderũt sperãtes in illis. Quia dicit̃ Luc. xij.
Stulte hac nocte animã tuam repetent a te: que autẽ pa
rasti cui⁹ erũt? ¶ I Spũs voluptatis egrediẽs a pseu
do ꝓpheta sc3 carne q̃ nobis quotidie necessitates suas
pronuntiat dicit: Rationabile sit obsequiũ tuum. Rom.
xij. Et nemo vnq̃ carnem suam odio habuit. xiij. q. ij. non
existimem⁹. Esa. lviij. ibi. Carnem tuã ne despexeris. exp̃s
sum ad Ephe. v. Comede ⁊ bibe ⁊ epulare. Iste est socer
leuite: de quo dicit̃ Iudic. xix. q̃ vir secutus est vxorẽ suã
sc3 carnalẽ concupiscẽtiã cõtra illud Eccli. xviij. Post con
cupiscẽtias tuas non eas. ⁊. j. Si p̃stes aie tue cõcupiscen
tias ei⁹: faciet te in gaudiũ inimicis tuis. q: in labiis suis
indulcat inimicus: ⁊ in corde suo insidiat̃. Eccli. xij. vt sub
uertat te in foueam. q: sicut ait Grego. super illud Geñ.
xxiiij. tristẽ blanditiis deliniunt. Quãdoq̃ facit attende
re aliorũ grauiora peccata: vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum suum: et inde venit temeraria peccã
di audacia. Qñq̃ facit attendere penitẽtie acerbitatẽ: et
inde orit̃ diffidentia. Aliqñ facit cogitare de multitudine
misericordie dei: ⁊ inde venit falsa spes venie. Aliqñ fa
cit cogitare iuuẽtutẽ peccãtis dicẽs: poteris penitere in se
nectute. ⁊ inde exit stulta securitas. Sed falsus ꝓpheta
est: q: hõ est spũs vadẽs ⁊ nõ rediens. ps. lxxvij. q: postq̃
spõte cadit: nullo mõ potest resurgere nisi gr̃a releuet̃. sed
pondere suo de peccato in pctm̃ demergit̃ vsq̃ in abyssuz
sine fundo. i. in ꝓfundũ peccatoꝝ sine estimatione nisi mi
sericordia dei retineat̃. ideo pctm̃ cõparat̃ puteo sine fun
do. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime: et nõ
habẽs fundamẽtũ subter se. ps. lxviij. Neq̃ absorbeat me
ꝓfundũ: neq̃ vr. sup me pu. os suũ. qd̃ Aug⁹. exponẽs ait:
Puteus est profunditas humane iniq̃tatis: in quã si ceci
deris: non claudet sup te puteus os suũ: si tu non claudis
os tuum. de pe. dist. j. §. ex his itaq̃. ad fi. ꝟ. hinc christus.
¶ Sameth. Plauserũt ⁊c. p̃tes cõdolẽtes sup manibus
oẽs trãseuntes p viã: sibilauerunt et mouerunt. cõpatien
tes affectu. capita sua mentem. ex de sacra vnc. c. j. ꝟ. per
caput suũ. sup filiam hiers̃lm ecclesiã vel aiam que tã subi
to de tanta gloria corruit. Heccine est vrbs. Esaie. xxvj.
Urbs fortitudinis nostre sion. ps. lxxxvj. Gloriosa dicta
sunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra cet

decora filia hierl'm. Can. vi. Ecclesia i pricipio ⁊ nūc in sanctis decora virtutibꝰ ecclia fctā. de tali pulchritudine de pe. di. ij. § romanos. c. pnceps. ⁊. c. illa anima. Canti. i. Ecce tu pulchra ⁊c. et. c. ij. ibi: Formosa mea. ⁊ ibi: Speciosa mea. ⁊ ibi. Et facies tua decora. ⁊ Cāti. iiij. in pnci. Q̄ pulchra es amica mea. ⁊ ibi. Q̄ pulchre sunt mamme tue. ⁊ ibi: Pulchriora sunt vbera tua vino. et Canti. vi. Pulchra es amica mea suauis ⁊ decora sicut hierl'. ⁊ ibi: Pulchra vt luna. et. Cāti. vij. Q̄ pulchri sunt gressus tui ⁊c. et ibi. Q̄ pulchra es et q̄ decora charissima in delitijs. q̄ oīa de pulchritudine virtuali ecclie allegorice intelligunt. Gaudiū vniuerse ecclesie terre. gaudiū istud est in spūsancto. ad Rom. xiiij. ibi. Gaudiū in spūsancto. quū sunt mēbra ecclesie virtuosa. Esa. lxi. Gaudens de collatis. i. virtutibꝰ. gaudebo de bonis opibus. ⁊ exultabit anima mea in deo meo. quia gaudiū hoc spūale est: non carnale. Unde autē gaudeat ostēdit Isid. quū ait: q: induit me vestimētis salutis/ quantū ad grām intus ornantē aīam ⁊ decorantē. ⁊ indumento iustitie circūdedit me/ quātū ad bonā opationē exterius munientē ⁊ cōponentē. vñ Prouerb. vlt. Fortitudo et decor indumentū eius. ¶ Iterū plauserunt ⁊c. Pascasius historice allegorice ⁊ moraliter. aliqui sup synagogā vel ecclesiā vel aīam hoc interpretātes/ plaudētes manibꝰ inimicos esse dixerūt ex irrisione scȝ ⁊ gaudio insultātes. Sed nos ecōtrario dicimꝰ sctōs patres ⁊ amicos zelo charitatis affectos. hi quū ecclesiam vel aīam psectā in peccatis esse cognoscūt: pmo plaudūt manus ad inuicē: sicut facere cōsueuerūt dolētes. plaudūt manibus non ridentis: sed dolētis affectu: q: de tanto culmine sanctitatis sicut fuit in pricipio/ et per lōga tēpora ecclesia vel anima/ plapsa ad tantā puenit fidei diminutē et virtutū ruinā. Hi patres vere transeūtes sunt per viā: sicut dictū est supra in pmo. c. ibi. O vos oēs q̄ trāsitis per viā. nō hostes ecclesie: qui viam pacis nō cognouerūt: vt ait. ps̄. xiij. sed aberrātes ⁊ tumultuātes ad ima corruūt ⁊ errāt. vñ et errare fecit eos in inuio ⁊ non in via. ps̄. cvi. Sibilauerūt et mouerūt capita sua. Solet motus capitis vel manuū et sibilus diuersos significare affectus dolētis: sicut et plaudentis. vnde sequit: Heccine ⁊c. non hostes ecclesie putant eā esse pfecti decoris aut gau. vniuerse ter. sed soli sancti ⁊ amici: qui quanto gloriosiorē et pulchriorē fide ⁊ moribꝰ videbāt: tāto admirātur et lugent: quū in manibus hostiū visibiliū paganorū ⁊ schismaticorū ⁊ inuisibiliū scȝ demonū/ deiectā in peccatis ⁊ diminutā in pprijs fidelibus vidēt. sed q: gemitū sanctorū sup eā ppheta et ipse gemēs exhibuit: inimicoꝝ gaudiū ⁊ insultationē subijcit dicēs: Apuerūt sup te os suū ⁊c. ¶ Ayn. Aperuerūt. accusantes. ps̄. cviij. Deꝰ laudē meā ne tacueris. q: os pec. et os do. sup me aptū est. sup te os suū oēs inimici tui heretici/ schismatici/ demones sibilauerūt quasi serpentes. et fremuerunt quasi leo deuorare cupiens. iij. q. i. nulli. dentibus suis. ps̄. lvi. filij hoim dētes eorum arma ⁊ sagitte. de pe. di. i. periculose. ⁊ dixerūt: deuorabimꝰ eā. q: ablato dei auxilio/ ecclesiā deuorare possumus in sanguine pctōꝝ cōculcatā. ¶ Aperuerūt ⁊c. Pascasius. hoc quoq; historice. allegori. et moraliter exponimus: q: parū differt. ppheta affligit. vel q: amici gemunt p ecclesia vel anima. vel quia inimici insultāt si qua prosternitur vnde aperuerunt ⁊c. Inimici os aperiūt. sicut etiā dicit ps̄. xxi. Aperuerūt sup me os suum ⁊c. quū q̄d accusent inueniūt: aliter tenēt os clausum ꝯtra ecclesiā deiectā vel delinquētē. vel animam pctōꝝ sanguine cōculcatā. Quotidie venant q̄d accusando obijciāt. Unde de quodā legit/ q: sic allegabat diabolus ꝯtra eū. volui ipm incitare ad gulā: sed ipse anticipabat meā cautelā. Uolui inflāmare ad luxuriā: sed ipse pueniebat suggestionē. Uolui fallere p auaritiā: sed ipse erat ipsa auaritia. Unde q̄d dicit Luce. xix. Circūdabūt te. moraliter. tūc demones circūdant aīam/ qn̄ eductā de corpe ad societatem sue damnationis trahūt. cicq; oia mala que gessit replicant. Unde et quomodo aperient os suū contra nos in die iudicij accusando/ ait Aug. sic dicēs. Presto tunc erit diabolus recitās verba pfessionis: et obijciēs nobis omnia quecūq; fecerimus: et in quo loco: et in qua hora peccauimus. ⁊ quid boni tūc facere debuimus. Dicturus nāq; est ille aduersarius. Equissime iudex iudica istū meū esse ob culpā: qui tuus noluit esse per gratiā. tuus p naturā: meus per miseriam. tuus ob passionem: meus ob suasionē ⁊c. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis inueniret: vt iuste cū diabolo deputetur: nō: quia obmutescet. Mat. xxij. Felix si cui obijciūtur culpe: laudes e regione ad istūt que culpas repellūt. vnde. ps̄. cviij. deus laudē meā ⁊c. sequit q: os peccatoris ⁊ os do. super me apertum est. Sibilauerūt vt serpētes. fremuerūt dentibꝰ suis vt leones ad deuorandū rugiētes. Sicut em̄ boni charitate cōpuncti/ stupore permoti sibilant: ⁊ caput agitāt: ita irridētes quū quelibet corruentem viderint: sibilant: fremūt subsannant et derident. vñ Aug. in. ps̄. xxxiiij. Quū fuisset miserendū irrident impij: vnde dolent pij. v. q. v. §. sed aliud. vnde sequitur. Ista est dies quam expectabamus: inuenimus ⁊ vidimus. illam diē que est dies ire calamitatis et miserie. Sopho. i. Semper hostes expectant qua liceat eis vel cuiuscūq; animā: vel totā ecclesiā deuorare. sed hoc non potest fieri: nisi peccatis exigentibus: et in parte ecclesie non in tota. q: semper sunt sancti in ecclesia: in quibus ipsa dicit esse sine macula et sine ruga. xxi. dist. c̄ quis. vbi de hoc. ⁊ de con. dist. iiij. q̄ris a me. ℞. offeruntur. ibi: Tota ergo hec sancta mater ecclesia: que in sctis suis est ⁊c. Et iusto iudicio dei permissum fuerit. sicut ⁊ terrene hierl'm accidit. ad hoc. lvi. di. si gens. vnde addit. fecit dn̄s ⁊c. ¶ Phe. Fecit dominus. tandē que cogitauit. diu expectauit tribuens spacium penitendi et expectat. Rom. ix. Sustinuit in multa patiētia vasa ire apta in interitu. Rom. ij. Ignoras qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit: et Sap. xi. dissimulans peccata hominū ppter penitētiam. Bern. Propter hoc dissimulat: vt cōmendet patientiam suam: vt impleat electionē suam: vt cōfirmet charitatem suam. Cōpleuit opere sermonem suum nō hominis: quē pceperat eterna prescientia: vel lōge ante per prophetam. ad Heb. i. in prin. A diebus antiquis. Destruxit ne habeat semper voluntatem peccandi. de pe. dist. i. voluissent. sub. §. quod aūt. Non pepercit. quia non fuit emendatum delictū. de pe. dist. i. nouit deus. sub. §. et his omnibus. ⁊. c. vide benignū. vnde Aug. super. ps̄. lxxxiij. q. d. deus: parcamus huic quia iam non parat sibi. ignoscamus quia agnoscit. de pe. dist. i. quis aliquando. sub. §. quecūq;. Non pepercit. glos. quia tu tibi parcere noluisti. Sed nisi dominus edifi. do. in va. labo. qui edificāt eam. ps̄. cxxvi. Et letificauit super te inimicum: idest letificari permisit propter peccata. Et exaltauit: id est exaltari permisit. Cornu. potentiam. hostiū tuorum. visibilium ⁊ inuisibilium. ¶ Iterum fecit ⁊c. Sicut inimici corporei cōtra hierusalem hic fecerunt: sic spirituales nequitie et ministri antiqui hostis contra ecclesiā faciūt quādo deo iuste inimicos flagellante: sibi traditam penis et doloribus affligunt. hoc tamen de his dicitur/ qui intra ecclesiam esse videbantur: non de ista de qua dicitur Mat. xvi. ⁊. xx. di. ita dominus. Et porte: idest vitia et hereses/ inferi nō preualebūt aduersus eam. quod ibi exponitur. Et dixi supra in prima parte istius operis in. lv. ar. §. ad ostendendum. Item hilarius. cum. ℞. se. Sed de quibusdam dicitur. A nobis exierunt: sed ex nobis non erant. i. Ioan. ij. de pe. dist. iiij. si ex bono. Cornu hostium exaltatur quum ecclesia infirmatur. Habēt etiam carnales intra ecclesiam hic diem suam que trāsitorijs fruitur bonis: sed eterna restat damnatio in die aliena: in qua p iniq̄tatibꝰ suis cruciabit quisq; penis eternis. tunc que ad peccatū sunt in amaritudine erunt. hec sunt abscondita nūc ab oculis pctōꝝ fascinatorū: vt dicit dn̄s Luc. xix. Facit ergo subito dn̄s/ q̄ diu expectās deliberauit: i. iustitie seueritate vt destruat pctōrē et tradat hostibus diripiendū; a quorū iugo se eruere

voluit. ¶ Sade. Clamauit intẽtione coꝛ eoꝝ hostiũ .i. cõtra dñm. sup muros filie sion. ecclesie vel aie. Deduc. vox hiere. ad hierlm. Deduc quasi toꝛrẽtem. ps̃. cxviij. Exitus aquarũ deduxerũt oculi mei. Lachꝛymas / diuina inspiratione nõ humana volũtate infusas. ps̃. cxlvij. Flabit spiritus ei⁹ ⁊ fluẽt aq̃ lachꝛymaꝝ. Per diẽ / in ꝓsperis. ⁊ noctẽ in aduersis. Nõ des requiẽ tibi: neq̃ taceat pupilla oculi tui cõpũctio rõnis nõ tẽperat modũ lachꝛymãdi: q: tribulatio ecclesie excessiua est. ¶ Iterũ clamauit. Clamãt magis intẽtione ꝙ̃ voce visibiles aut inuisibiles inimici. sup muros filie sion / ecclẽe vel aie quũ potestatẽ qua eis dominãtur: nõ diuino iudicio: sꝫ potẽtie sue adscribũt. Clamãt aũt ↄtra dñm: cui⁹ potẽtia q̃si murus ꝓtegit. ⁊ defendit. Quũ vero suum auxiliũ subtrahit: hostes super muros eoꝛũ: quos oppꝛimũt: clamare dicunt ↄtra deũ: quũ scꝫ sibi attrahũt / quicq̃d cõtra eos pñt: quos dei ꝑus muniebat auxiliũ: q̃si liberare nõ possit. Talis eñi oppꝛessio venit de equitate iudicij: nõ de impotẽtia ꝓtegẽtis. lvj. di. si gens angloꝝ. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. Hoc ꝙ̃ ꝓpheta deploꝛat. vñ mox ad ipam hierlm sermonẽ conuertit. Deduc q̃si toꝛrentẽ lachꝛymas ⁊c. ps̃. cxxv. Cõuerte dñe cap. nr̃am sicut toꝛrẽs in haustro. Toꝛrẽs nõ semꝑ vno eodẽq̃ tpe defluit: sꝫ sicut inũdatio de celo cõfluit: sic ⁊ lachꝛyme ꝑinꝙ diuina inspiratiõe ⁊ cõpũctione coꝛdis dñant. Nemo quippe põt sua virtute vt toꝛrentẽ lachꝛymas cõpunctiuas deducere. sꝫ his verbis innuit ꝙ mẽs ⁊ oculi parati semꝑ debẽt eẽ ⁊ lachꝛymas iuxta gr̃az diuine inspiratiõis effundere: ⁊ in ꝓsperis. ⁊ in aduersis: nũq̃ q̃escere: vt nemo sibi parcat dũ viuit. nemo toꝛpeat quasi securitate accepta / donec ad illã requiem ꝑueniat: in q̃ absterget deus oẽm lachꝛymã ab oculis sctõꝝ. Apocal. vij. ps̃. cxxv. Eũtes ibãt ⁊ flebãt mit. se. sua: veniẽtes aũt venient cũ exul. poꝛ. ma. suos. ¶ Neq̃ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi oꝛat ⁊ impetrat. cõpũcta inspiratiõe diuina ista tacere nõ debet: donec his malis ecclesie deus finẽ imponat. ⁊ oẽm lachꝛymam abstergat. Est aũt oculus interioꝛ q̃ ad deũ stillat: vñ exterioꝛ causa lachꝛymat: ⁊ tũc fluminis impetus letificat ciuita. dei. ps̃. xlv. alioq̃n sterilis est lachꝛyma q: tacet pupilla. ¶ R. Quũ de⁹ in carne fleuerit: q̃s nõ flebit?

Quinquies saluatoꝛ noster fleuit.

¶ Quinquies aũt dñs fleuisse legit. Pꝛimo in die natiuitatis sue. Nã q: pueri cõmunicant lachꝛymis ⁊ vagitui: et ipse siliter ꝑticipauit eisdẽ. Sap. vij. Pꝛimã vocẽ similẽ oibus emisi ploꝛans. Inde canit eccl̃ia: Uagit infans inter arcta ↄditus ꝓsepia. Ber. Ploꝛat eñi chꝛist⁹: sꝫ nõ sicut ceteri pueri. in alijs sensus: in chꝛisto ꝑualebat affect⁹. Alij luget ex passiõe: chꝛist⁹ ex cõpassiõe. In isto fletu instruit nos deflere miseriã ↄditiõis humane: q: sicut legit Eccl̃i. xl. Iugũ graue sup filios ade / a die exitus de vẽtre matris eoꝛũ vsq̃ in diẽ sepulture in matrẽ oim. vñ dicit Gualfredus. Quẽ nõ humiliet ↄcept⁹ impurus / ⁊ lugubris oꝛtus aut vñ ei gaudiũ in vita sua q̃ incipit a meroꝛe: nascit ad laboꝛẽ: terminat cũ doloꝛe. dura oino cõditio: quãdoquidẽ nõ est nobis excutere a ceruicib⁹ graue iugũ / donec ingrediamur sepulcrũ. nec euadere huius vite laboꝛẽ: nisi ꝑ moꝛtis hoꝛroꝛẽ. Ex hoc iugo nobis iminet fames ⁊ sitis. ardoꝛ febꝛiũ. doloꝛ viscerũ ⁊ multiplicium egritudinũ. Inde insipiẽter extollit: impatiẽter attrahit: inde succendit ira: tabescit inuidia: ebꝛietate mergit: crapula suffocat: inquinat luxuria: auaritia stimulat: inde voluptas illicit: curiositas angit: timoꝛ ↄtrahit: meroꝛ cõsumit. Uñ ergo hec vita diligit: in qua etiã q̃ cautissime gradit: sepissime labitur ⁊ quassat. misera ⁊ fugiẽda vita q̃ sic pcedit: sic ducit: et sic ꝓgredit ⁊ sic finit. ¶ Secũdo fleuit in suscitatiõe lazari. Ioã. xj. Et dicit ibi glos. flebat q: eũ suscitaturus erat ad erũnas seculi. et Hiero. Nõ fleuit lazarũ moꝛtuũ: sꝫ rediuiuũ cõpatiens illi ad pꝛesentis vite miseriã reuersuro.

Quatuoꝛ de causis saluatoꝛ fleuit.

¶ Quatuoꝛ aũt de causis fleuit tũc dñs. Pꝛimo ꝓpter marie deuote sue cõpassionẽ: q: vidit eam ploꝛantem. nec mirũ si fons pietatis pꝛorũpit in lachꝛymas. vnde petrus Rauẽnas. O vis. o potentia lachꝛymarũ: que celi et terre dñm. eum qui angeloꝛũ et hoim letitia est ad lachꝛymandi humilitatẽ: infirmitatẽq̃ deposuerũt. Lachꝛyme sunt q̃ samuelis oꝛtũ impetrauerũt. q̃ aperuerũt tobie oculos et a nuru eius demoniũ excluserũt. ipse sunt per quas petri negatio: ⁊ marie magdalene crimina sub vnius hoꝛe momẽto deleta sunt. Scdo ꝓpter assumpte nature designationẽ. vnde Chꝛyso. Uide q̃m naturã humanã circuĩduit. Tertio pꝛopter nostram instructionẽ vt. j. statim dicam. ¶ Quarto pꝛopter lazari resuscitationem. causa supꝛa dicta est. In isto autẽ fletu docet nos deflere moꝛtem anime nostre. Lazarus enim quatriduanus latens in monumento ligatus institis: sudario coopertus: lapide superposito pꝛessus / significat aiam in pctõ moꝛtuã: que iacet in ergastulo cõsciẽtie / ligata vinculis pctõꝛum. Pꝛouerb. v. Funib⁹ pctõꝝ suoꝛũ quisq̃ cõstringitur. opta desiderio tẽpoꝛalium. Iob. xv. Operuit faciem eius crassitudo. vbi dicit Grego. in moꝛalibus. Faciem crassitudo operit: quũ considerata rerũ abundantia oculos mentis ꝑmit. ps̃. lxxij. operti sunt iniqui. ⁊ impie. sua. Iacet etiam ꝑssa pondere obstinationis. Iob. xxxviij. In similitudine lapidis aque durant. ꝓpli scꝫ. ex̃ de cele. mis. cum marthe. §. verũ. Quatuoꝛ dies sunt pctĩ cogitatiõis / locutionis / opationis / ⁊ pꝛaue cõsuetudinis. de pe. di. ij. sicut trib⁹. a q̃b⁹ dñs reuocat dicẽs Cañ. vj. reuertere reuertere sunamitis. reuer. reuer. vt intu. te. ¶ Quinq̃ aũt fecisse dñs legit in suscitatiõe ei⁹. infremuit: turbauit seipsum: lachꝛymatus est: patri gratias egit: ⁊ magna voce clamauit. In quibus notant. v. necessaria penitenti. Pꝛimũ omniũ debet fremere in cõtritione: quia offendit deum ⁊ creatoꝛẽ patrẽ / ⁊ benefactoꝛẽ et redemptoꝛẽ suũ. Pꝛouer. xix. Sicut fremitus leonis: ita ⁊ ira regis. quia sicut ad fremitum leonis sistunt gradus omnia aialia: ita ad cõpunctionez penitẽtis motus carnales. de hac cõtritione de pe. di. j. §. hoc idẽ. et a pꝛin. distinctio. vsq̃ ibi: ⁊ vsq̃ ad. §. econtra. et di. vlt. c. nullus. Secũdo turbari debet in cõfessione. vñ Eccl̃i. xx. Super omnẽ vocem turbabuntur viscera eius. ps̃. lix. Cõmouisti terrã et cõturbasti eam: sana contritiones eius quia cõmota est. Tertio debet lachꝛymari in oꝛatione. quia sicut ait Aug⁹. Plerũq̃ hoc negotiuz plus gemitibus et fletu: ꝙ̃ sermonibus agitur. de pe. distin. j. petrus. ⁊. c. lachꝛyme. Quarto debet gratias agere per coꝛdis deuotionẽ: ne tepescat a feruoꝛe conuersionis. sicut illi quibus ait Apostolus. Gala. iij. Quum spiritu ceperitis nunc carne consu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet magna voce clamare: id est intenso affectu seipsuz ad exercitia bonoꝛum operum excitare dicens. Lazare veni foras / ad mundum qui in limbo es. Cꝛ autem dicit: Tollite lapidem: idest duritiã coꝛdis. peccatoꝛ debet tollere et facere coꝛ molle. Ezechi. xxxvj. Auferam coꝛ lapideũ de carne vestra. q̃d quia frequẽter per pꝛedicatoꝛes fit: dicit. tollite lapidem. Hiere. j. tollite de via lapides. ¶ Item quare chꝛistus fremuit super lazarum. Dicit Petrus Rauen. Fremuit spiritus vt caro reuiuiscat. fremuit vita vt moꝛs fugetur. fremuit indulgentia ne conscientia contradicat. fremuit rursus vt gemine / scilicet mẽtis et coꝛpoꝛis demõstret insignia. Cꝛ etiam exclamauit / innuit ꝙ magno clamoꝛe ecclesie opus est vt aliquis de tumulo pꝛaue consuetudinis educatur. ps̃. xc. Clamauit ad me ⁊ ego exau. e. et iterum ps̃. cxviij. Clamaui in toto coꝛde. et iterum. xc. Clamauit ad me et ego exaudiã eum. vbi dicit Bern̄. In dei auribus desiderium vehemens clamoꝛ magnus. Remissa vero intentio vox summissa. dulcis lex que meritum exaudinionis in clamoꝛe posuit postulantis. ¶ Tertio fleuit super hierusalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O dignatio. o compassio saluatoꝛis / ꝙ̃ lapidum coꝛ et vere ferreũ pectus: quod non his lachꝛymis emollitur. Ue mihi quẽ nec peccati cõsideratio. nec alieni compassio periculi mouet ad lachꝛymas. Ue etiã duro coꝛdi q̃d ad ruinã inimici: vel foꝛte innocentis cuiusq̃ letat. Benignus deus super inimicos ⁊ iniquos suo ꝑituros scelere lachꝛymatur.

Circa lazari suscitationẽ q̃nq̃ dominus egit.

et q̄ abundanter ꝓrumpet in lachrymas verborū inter-
cisio manifestat. In quo docet nos deflere mala prauita-
tis aliene. vnde Ezechi.ix. dicit q̄ dñs precepit sex viris
ad interficiendū paratis trāsire p mediā ciuitatē hierl̃m
et interficere oēm virū super que non inuenirēt thau: qđ
erat signū gementiū ⁊ dolentiū super cunctis abomina-
tionib⁹ que fiebāt in medio eius. Ex quo datur intelligi
q̄ qui pro alienis pctis non dolet: spūaliter interficit. ps.
cxviij. vidi puaricātes ⁊ tabescebam. Ezechie.iij. Mansi
septem diebus merens in medio eoꝝ. ¶ Quarto fleuit
post cenam nocte qua tradebat: qñ orauit in mōte oliue-
ti fundēs in sero lachrymas sanguineas. qui in crastino
erat sanguinē largius effusur⁹. sicut ait glos. s. Thre.c.iij.
Diuisiones aquarum deducit oculus meus. vñ Luc.xxij.
Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis
in terrā. Ubi Bern. O sudor preciose: o signum salutis
humane. attēdite miseri amatores carnis: inimici crucis
qui in delitijs vestra corpora enutritis: si tātū laborauit
in oratione: quātum in passione. ¶ In hoc quarto fletu
docet nos flere cōtra horrorē gehenne. Jaco.iiij. Miseri
estote: lugete ⁊ plorate. risus vester in luctū cōuertat: et
gaudiū in merorē. Bern. Contremisco a dentibus bestie
infernalis. ps. lxxiij. ne tradas bestijs aiam cōfi. ⁊c. a vētre
inferi. a rugientib⁹ pparatis ad escā. Eccli.li. Horreo ver-
mē rodentē. Mar.ix. Esa.lxvi.g. Ignem torrentē. Mat.
xv. fumū ⁊ vaporē. Johel.ij. Apocal.ix. sulphur et spiri-
tum procellarū. ps.cxlviij. Horreo tenebras exteriores.
Lu.xiij. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij. ⁊.xxv. Quis dabit capiti
meo ⁊ oculis meis fontem lachrymarū: vt pueniam fleti-
bus fletum? Hiere.ix. ⁊ stridorem dentium. Math.xxij.
et pondus catenarum pmentiū scʒ ignearum. Math.
xxij. ligatis manibus. stringentium: vrentium et nō con-
sumentiū: q: in diebus illis querent hoīes morte: et non
inuenient eam: ⁊ cupient mori: et fugiet mors ab eis. Apo
cal.ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuisti filiū do-
loris? Hiere.xv. in fi. filium amaritudinis ⁊ indignatiōis
et plorationis eterne? Cur exceptus genibus? cur lacta-
tus vberibus natus in cōbustionē? Job.iij. vt cib⁹ ignis.
Esa.xxiij. ¶ Quito fleuit in cruce beatā animā emissu-
rus. vnde Heb.v. Preces et supplicationes: cum clamo-
re valido et lachrymis offerens: exauditus est p sua re-
uerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie. si-
cut. ps.xlj. dicit: qñ veniā ⁊ apparebo ante fa. do. fue. mi.
lachryme mee pa. die ac no. dū dicit mi. quo. vbi est deus
tuus. Ubi Richar. de sancto victore. O quantus amor:
quāta fiducia. amor pulchritudinis diuine. fiducia forme
ppie. Sciebat eñi anima illa casta: q: omne genus ad si-
mile suū cōuertitur. si enim ois homo similem sibi querit.
Eccli.xiij. et deus pfecto suam similitudinem diligit. Uis
et tu diligi a deo tuo? repara in te imaginē ⁊ similitudinē
suā: ⁊ cōcupiscet rex decorē tuū. Lachryme vero ad mo-
dū balnei lauant aiam celestis regis cubiculum ingressu-
rā. vnde sequit. Ingrediar in taber. admi. vsq̄ ad do. dei.
Quid est autē simile esse deo: quere de pe. di.ij. §. roma-
nos. ꝟ. simile est. als est cap. ¶ Quidā patrū ait. Lachry-
ma est sanguis anime lauans ipam. ¶ Dicebat quidam
frater: qro lachrymas et nō inuenio ⁊ cōturbor. Rñdit al-
ter. lachryme terra sunt promissionis: ad quā filij isrl' cum
multo labore venerūt: quas qui habet prelium non pua-
let. sic aūt de⁹ vult vt semp anima tribulet ⁊ desideret in-
gredi illā terrā pmissionis. ¶ Uidēs quidā frater aliū ri-
dentē dixit: pñti celo ⁊ terra totius vite nře reddituri su-
mus rationē: ⁊ tu rides. sicut eñi vmbra corporis nři vbi-
q̄ portam⁹: ita plāctū ⁊ cōpunctiones vbicūq̄ sum⁹ relin
quere nō debem⁹. ¶ Itē ait abbas pemē. luctus duplex
beneficiū ē: q: nō tm̄ opat: sʒ etiā seruat. ¶ Quū abbas
pānon. mulierē mimā in ciuitate vidisset: plixit ⁊ ait. du-
plici causa plāgo. vna pditio illius mulieris: alia q: ego
tātam curā nō habeo placēdi deo: quātam hʒ ista placen
di hoībus. ¶ Dixit climacus archimādrita mōtis synai.

luctus seu lachrymarū fons est maior post baptismū cō-
stitut⁹. eo q̄ ille quidē ab ingenitis nobis ⁊ antea patratis
malis est purgatori⁹. iste vero postea patratorū. ⁊ illū q̄-
dē paruuli oēs suscipiētes sordidauim⁹. p hūc vo et illū
repurgamur: q̄ nisi ex deo hoīb⁹ benigne donatus esset:
rari vero ⁊ difficulter inuenirent q̄ saluati fuissent. Idem
timēt merorē demones: sicut latrones canes. ad hūc nos
vocauit in hac vita christus. Mat.v. Beati q̄ lugent. nō
ad nuptias. Idē nō cōuenit theologia lugētib⁹. Nam eo-
rū luctū soluere naturaliter habet. nēpe ille sup thronū
quidem sedenti magistraliter cōparat: iste vero sedēti in
sterqlinio ⁊ sacco. Idē cōpunctio ꝓprie est dolor aie non
elatus: nullā sibi ipsi cōsolationē pbens: solūq̄ suam reso
lutionē imaginās oībus horis et consolationē dei humi-
les cōsolantis sicut aquā frigidā sitiendo expectās. Isid.
Cōpunctio cordis est mentis humilitas exoriēs de recor
datione peccati et timore iudicij. Idem climacus. Sicut
ignis est stipule ɔsumptiuus: ita ⁊ lachryme caste omnis
inquinamēti et sordis intellectualis ⁊ apparētis. ¶ Idē
multis modis lachryme oriuntur. ex natura: ex deo: ex tri
bulatiōe cōtraria: ex laude ⁊ laudatis: ex vana glia: ex for
nicatione: ex ebrietate: ex charitate: et memoria mortis.
Uniuersorū vero predictorū istorū lugentiū modos cū
timore dei exercitantes et discernentes nře resolutionis
lachrymas mūdas et sine dolo adipiscamur. Quicūq̄ in
luctu incessabili sm deū gradit: iste festum diē agere quo
tidie non quiescit. Qui vero corporaliter diē festū agere
non desistit: hunc luctus eternus suscipiet in futurum.
¶ L Efficacia lachrymarū triplex. Primo: q: deum in-
ebriāt. Esa.xxiij. Adipe victimarū tuarū. scʒ lachrymarū
nō inebriasti me. Scđo deum pūgunt. Tob.iij. Tūc tobi-
as igemuit. Glos. Oratio deū lenit: lachryma cogit. hec
vngit: illa pūgit. Tertio quodāmō violentiā ingerūt. vñ
super illud. ps.xxxviij. Auribus pcipe lachrymas meas:
ait Aug⁹. Uiolente sunt in precibus lachryme. ¶ Coph.
Cōsurge. a torpore negligētie ⁊ pctō. Rom.xiij. Hora est
iā nos de somno surgere. Aug. Et ad illū redeamus: a q̄
peccādo recesseramus. ibi esse nostrum non habebit mor
tem. velle nostrū nō habebit errorem. ibi amare nostrū
non habebit offensionē. Hiere.vi. Surgite ⁊ ascēdamus
in nocte. ⁊ pcessit. ibi. Ue nobis: q: declinauit dies ⁊c. l.
di. quidē. Lauda in nocte. i. in aduersitate. multi sunt ad
modū cicade cātantes in estate ꝓsperitatis. ps.xlviij. Cō-
fitebitur tibi quum benefeceris ei. silent in hyeme: vel no
cte aduersitatis. Contra quos Job.j. Si bona suscepim⁹
de manu domini: mala autem quare non sustineam⁹. In
principio vigiliarum. ne in principio operis somnus irre
pat deceptionis vigiliarum. ps.cxviij. preuenerunt oculi
mei ad te diluculo ⁊c. Effunde lachrymas cōpunctionis.
sicut aquam cor tuum calore dilectionis dei ante conspe
ctū dñi. Luc.j. In sanctitate ⁊ iustitia corā ipso ⁊c. Nō co-
ram hoībus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas.
opera tua que dant intellectum. ps.lxxvij. et in intellecti-
bus manuum suarum ⁊c. pro animabus paruulorū. fide ⁊
opere. magis eñi fide et virtute non pereunt. de qua ma-
gnitudine virtuosa Luc.j. Erit enim magnus coram do-
mino. Math.v. Qui sic fecerit et docuerit: magnus vo-
cabitur ⁊c. tuoꝝ. qui defecerūt fame verbi dei. viij.q.j. au-
dacter. in fi. ⁊ siti charitatis. ps.lxj. cucurri in siti. Jo.ā.xix.
Sitio. Quid? nřam fidem. nřam salutē. nostrū gaudium.
plus aiaꝝ nřaꝝ q̄ corpoꝝ minime cruciat⁹ tenet. Pereūt
si sic nō essent nō perissent. in capite oim cōpitoꝝ. cōpitū
triuium est. i. in suggestionib⁹ diaboli mūdi ⁊ carnis. qui
sunt tres hostes aie ad perditionem eā ducentes. Uel il
la tria de quibus. j. Joā.ij. Omne qđ in mūdo est: cōcupi
scētia carnis est: cōcupiscētia oculoꝝ ⁊ supbia vite. Cōcu
piscētia carnis ad voluptates. cōcupiscētia oculorum ad
opes. supbia vite ad honores ptinet. Bern. Bestia hec
triformis non tantum ascensura est: quātum ascēdit iam
de abysso. os habet loquēs ingentia. ⁊ nominibus plena

Lachrymarū efficacia triplex.

blaſphemie.totū pene genus humanū/tribus dictis co:
nibus ventilauit.omnes ꝓperāt imprimere ſibi imaginē
beſtie huiꝰ.⁊ letanť eius charactere inſigniri. Imago et
character eiꝰ quicq̄d exterius patet in hoīe qđ nō deceat
chriſtianū:ſicut ē inuerecūdia. turpiū executio.odioſa cō
tentio.vanitas ſecularis.Cōcupiſcētiā carnis elidit caſti-
tas.cōcupiſcētiā oculorū/paupertas.ſupbiam vite/humili
tas.hec tria ꝓmittimꝰ religioſi q̄ male ſeruamus. de iſta
beſtia Apoca.xiij. ¶ Cōſurge ⁊ lauda ⁊c. Paſcaſius al-
lego.ꝑ eccl'ia.moraliter/ꝑ anima.in voce conſurgit/qui
de tribulatione vel anguſtia pn̄tis vite/ſpe eleuatus tor-
porē negligētie excutit ⁊ in oībus deum laudat: q: calli-
dus hoſtis dū flagella ingerit vt deus blaſphemeť intē
dit.vñ Iob.j.Sicut dño placuit:ita factū eſt.vnde ⁊ vxor
ait Iob.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vi-
giliarū laudare debemus:vt oīa que agimꝰ aut patimur
ad gloriam/⁊ laudē eius referamꝰ. maxime p̄cauendum
eſt/ne ex vitio intētionis opus cōdēneť.vñ Luc.xj.Mat.
v.⁊.xviij.ſi oculus tuus.i.intētio.⁊.j.ſi aūt nequā fuerit.i.
intentio mala.etiā corpus tuū.i.opatio corporalis/tene-
broſuȝ erit.i.corrupta. Vigilare aūt ſm Greg. eſt oculos
mētis ad claritatē veri luminis habere.torporē negligē-
tie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aūt in
orōnibꝰ vigilandū eſt.j. Pet.iiij.vigilate in orōnibꝰ.quia
niſi hō vigilet orare nō pōt.vnde.j. Reg.xxvj.legiť q̄ da-
uid haſtā ⁊ ciphum aq̄ ſauli dormiēti in tentorio abſtulit.
q: quū homo dormit ꝑ negligētiā: grām orōnis et donū
lachrymarū amittit.⁊.j. Pet.v.ibi.Exvigilate:q: aduerſa
rius veſter diabolꝰ tāq̄ leo rugiēs circuit.q̄rens quē deuo
ret.iij.q.j.nulli.pš.xxj.Circūdederūt me canes multi. vñ
ſctū s doctor ait.Que ſpatia terrarū.q̄ magnitudo orbiū
que latitudo regionū/tot hoſtes capere ſufficiūt inimi-
cos ad vnā ouē.Heu cur tanta feritas beſtiarū ꝓ vniꝰ he
di captiōe:quare tot p̄dones ad vnā colūbam: tot aqui-
le.tot vultures.tot rapaces.tanta cōgeries auium ſordi-
darū? Luc.xxj. Vigilate omni tēpore orātes ⁊c.ꝓcipue re
ctores vigilare debēt ſup gregē ſuū. Luc.ij.pš.cxxvj.Sed
niſi dñs cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eā. Effunde ſicut
aqua cor tuū. Ille ſicut aquā cor ſuū effundit in conſpe-
ctu dñi:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit
cōpunctionis.Cor quoq; ſicut aq̄ effundiť: quādo lique-
factū amore dei ⁊ proximi/q̄ſi glacies calore diſſoluiť.vñ
ſequiť. Leua ad deū ma.tu.⁊c.ſicut moyſes manꝰ leuaſſe
diciť: ne ppl'us dei vinceret.xxxvj.di.ſi q̄s.Exo.xvij. Leuā
tur manꝰ ꝓ aiabus paruulorū q̄ pereūt fame verbi.in ca
pi.oī.cō.niſi eñ in vijs ⁊ in capite cōpi.eſſent nō fame ſpi
rituali ⁊ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocanť ad prandiū.
Luc.xiiij. ⁊.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ¶ Res. Vide dñe ocu
lis miſericordie.pš.xxiiij. Reſpice in me ⁊ miſerere mei.⁊
cōſidera diligenter quē vindemiabis.pplo tuo p̄uaberis
verior lr̄a/quē vindemiaueris.q̄ſi ppl'm tuū deſtruis cui
tanta beneficia cōtuliſti. ¶ Ita ergo ne comedēt mulie-
res anime pctōꝝ a mollitie peccati.xxij.q.vij.§.ſed illud
ambroſij.§.hic ſi quis.fructū ſuū/pctm̄ ſuū.paruulos iu-
ſtitia ⁊ fide.ad menſurā palme/operū. Prouer.vlt. Pal-
mas ſuas extēdit ad pauperē. Si ꝑ q:/occidiť in ſanctua
rio dñi ſacerdos ⁊ ꝓpheta ad lr̄aȝ zacharias.Mat.xxiij.
et Tho.cāruarieñ. ¶ Iterū vide dñe ⁊c. deū nihil latet.
rogat tamē vt videat:vt verbis ⁊ affectibꝰ ad miſericor-
diā flectat:quē vindemiaueris.q̄ſi diceret nulli tāta bñfi-
cia ɔtuliſti ſicut eccl'ie tue.nulli tā iuſte tāta irrogata ſunt
ſupplicia:q: ꝓ vuis fecit labruſcas. Eſa.v.⁊ ꝓ fructu ſpi-
nas.plus eñ ſpinarū q̄ vuarū.plus tribulorū q̄ ficuū.
Mat.vij.fructū hodie ꝓfert eccleſia.ſi occidiť ⁊c. quaſi
iuſto dei iudicio puniunť q̄ ſanctuariū dei polluerūt ſan-
guine ꝓpherarū.hoc q̄ eccleſie chriſti ⁊ cuilibet aīe timē
dū eſt.ſi eñ diuinis macapan officijs ſilia cōmittūťꝰ.ſimi
liter punientur.⁊ noſtra eccleſia ꝓfanabiť. Mulieres q̄
id eſt anime peccatoꝝ ad menſurā palme filios vteri ſui
comedūt.q: quicquid vitiorū ex ſe gignunt; ad menſurā
operū recipiūt:ſuiſq; ſaturanť fructibꝰ iniquitatū. vnde
nobis magis lugēdū eſt q̄ explanandū:ne exaltati vſq;
ad celos demergamur vſq; ad aſſyrios. ¶ Syn. Iacue-
rūt in terra. terrenis negotijs.iacere accipiť in ſacro elo-
quio ꝓ peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mūdo. Ioā.xj.
Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſibꝰ ⁊ moribus.ma-
ledictus puer centū annorū. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſe-
nex inueteratus dierū maloꝝ.Danieľ.xiij.lxxxvj.di.tanta
nequitie. Iob.xvj. Ruge mee teſtimoniū dicunt contra
me. Virgines mee. apparētes:ſed fatue ſunt. xxxij.q.v.ſi
paulus. Mat.xxv. Iuuenes.moribꝰ.xxxiiij.di.c.j.mei ce-
ciderūt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aīa.in die fu
roris tui.ſubtractionis grē ꝓpter peccata ꝑcuſſiſti vt pe-
niterēt.dei ꝑcuſſio eſt vt fiat humiliatio. pš.cxviij. Bonū
mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tē
porali vt cōuertanť.pš.cvj. Et clamauerūt ad dñm quū
tribula.Et iterū.pš.lxxxij. Imple fa.eo.ig.et querent no-
mē tuū dñe. ¶ Iterū.iacuerūt ⁊c. Iacēt foris q̄ exeūt ab
eccleſia:nec ꝑmanent in opibus fidei: de q̄bus loquēdo
moraliter.j.ad Coꝝ.v. Nihil ad nos de his q̄ foris ſunt.
ij.q.j.multi.ex̄ de diuor.gaudemꝰ.plures aūt corꝑe intus
ſunt:⁊ apud nos viuunt:ſed apud deū ꝑditi ſunt.de q̄bꝰ
Apocal.iij. Nomē habes q̄ viuas:ſȝ mortuus es. Mali
pueri ⁊ ſenes criminoſi iacēt in fecibꝰ terrenis:⁊ virgines
fatue ⁊ iuuenes vecordes feriunť gladio diuine aīaduer
ſionis. ⁊ quia nō penitēt:iā interfecti ſunt eterne damna
tioni deputati:vbi nūq̄ eis deus miſerebitur: q: ibi non
eſt locus miſericordie: q: nō eſt ibi aqua miſericordie re-
frigerās. Luc.xvj. Sed ꝑpetue miſerie. ¶ Thau. Voca-
ſti.nec habes ɔtradicentē vo.demones.quaſi ad diē ſolē
nē.iudicij terribilis q̄ deterrerēt me:quū ſolutꝰ fuerit ſa-
than:timebunt electi:⁊ territi purgabunť.de circuitu in
circuitu impij. pš.xj.ambulant.⁊ non fuit qui effugeret
indiſcuſſus. Aug. O q̄ anguſte erūt vie reprobis.ſupius
iudex erit iratus:inferius horrendū chaos:a dextris pec
cata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū
trahētia:intus cōſcientia vrēs:foris mūdus ardēs.miſer
pctōr ſic dephēſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:ap-
parere intolerabile.pš.cxxxviij. Quo ibo a ſpū tuo:et q̄
a facie tua fugiam. Anſelmus. Si ea que celi ambitu cōti
nenť: vellēt nō eſſe ſub celo:vel elōgari a celo: nullatenꝰ
poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celū: niſi appropin-
quādo celo. Nā et vñ/⁊ quo/⁊ q̄liter irēt ſub celo eſſent:
et quanto magis a q̄libet pte celi elōgarenť:tāto magis
oppoſite parti appropinquarēt: Sic q̄uis hō/vel malus
diuine volūtati ſubiacere nolit:nō tñ eā fugere valet: q:
ſi vult fugere de volūtate iubēte:currit ſub voluntate pu
niente. vnde pš.lxxiiij. Neq; ab ori.neq; ab occi.neq; a de
ſer.mō.ſupple fuga patet.q̄m deus iudex eſt.i.vltor iniq-
tatis. Iob.iiij. Vidi eos q̄ operātur iniquitatē ⁊ ſeminat
dolores ⁊ metūt eos:flāte deo periſſe: ⁊ ſpū ire eiꝰ eſſe
cōſumptos.vñ valde ſtultus erat Ionas.q̄ volebat fu-
gere a facie dñi. Ione.iij. In die furoris dñi/diſtricti iudi
cij.⁊ relinqueret.quos educaui diſciplina tyronum ⁊ do
ctrina. Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericatꝰ.⁊ ſic nutri
ui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cōſumpſit
eos vitijs.j.ad Coꝝ.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum la-
cte carnali. ¶ Iterum vocaſti ⁊c.dies ſolēnis/dies iudi-
cij.de qua in litera ayn.in ſi.in hoc.c.š.en iſta ē dies quā
expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolēnis voca-
tur/non q̄ deo placeat:ſed q̄ tunc improborum expecta
ta laſciuia compleatur: ad cuius ſolēnitatis diem: id eſt
vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̄ ligatus eſt per an-
nos mille. Apocal.xx. vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis
chriſti vſq; ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui ter-
rent me. Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pa
uorem illis preſtabunt. Videbūt eñ electi ſm Paſcaſiū
demones vndiq; ɔgregatos/viſu horrēdos/ad deuorā-
dum aias.effrenati ⁊ exterriti purgabunť.vñ ſctōꝝ eccle
ſia gemebūda et planctu conſono ad empta ſibi membra

deplorans dicit.quoq edu.&c.in fide & moribus:q: nō ꝑ
uenerūt in virū ꝑfectū vt dimicarēt cōtra exercitū hostiū.
inimicus cōsumpsit eos vitiorū scȝ delitijs nisi qui figua
que thau lrā T signat in fronte portat. Vñ illud Mat.x.
et.xvi.Mar.viij.Luc.ix.&.xiiij.siquis vult post me veni
re abne.se.& tol.cru.&c. Reliqui nō effugiēt gladiū furo
ris dñi:quis in ecclesia dediti educati & nutriti fuerint:q:
inimicus ꝯsumpsit eos in vitijs finientes.vtinā hodie in
ecclesia dei/diem nobis iudicij terribilis dño cōminante
eleuemus voces nostras & fleamus.& ecclesia dei ꝓ mē
bris suis/pro magna parte sceleratissimis/vocetur locus
flētiū siue lachrymar. Judic.ij.& hic lachrymas aqueas
emittamus lauātes animas:vt euadam⁹ locum illū ge
hennalē vbi est fletus cōtinuus. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij.
et.xxv.ibi erit fletus &c.vbi Bern. Fletus erit ob ignem
qui non extinguitur.et Greg. Illic oculi deflēt q̄ hic per
illicitas cōcupiscētias versabant. ¶ Macharius faciēs
verbū fratrib⁹ & plorans ait:ploremus fratres & producāt
oculi nostri lachrymas/anteq̄ exeamus hinc:& eamus il
luc vbi lachryme nr̄e corpora nr̄a cōburāt.& fleuerūt oēs
ꝓni i terrā. Sed q: pena est flere:vix inuenit̄ q̄ diligat la
mentatiōes. Sed nos super asinam sedētes cum Axa.i.
sup lasciuā carnē:rogemus vt dignet̄ deus arentem ani
mā irrigare.et si nō supius irriguū.i.pro celesti patria lu
gere saltem cōcedat inferius.i.ꝓ pctīs. Josue.xv. Judic.
i. Axa autem montana interpretat̄:quia flentes solitudi
nē appetūt:et dicat̄ nobis a christo Mat.v. Bti q̄ lugēt.

¶ Articulus Sextus. A

Aleph. Ego christ⁹

vel ecclesia. vir viriliter agens. ps̄.xxvi.g.
xxx.g.viriliter agite.xxxij.q. vij.§. sed illud
ambrosij.ibi.sciat virū ab ambrosio appel
latū/non sexu:sed animi virtute. Job.i. Erat vir vidēs di
ligēter id est cōsiderās.de cō.di.iiij.venisti. paupertatem
christus in passione clementiā et qua oēs diuitie pauper
tatē in spū. Mat.v.vel pau.nihilitatē.ps̄.lxxxvij.pauper
sum ego.et.lxviij.g. Iterū ego sum paup & dolēs. & iterū
lxix.ego egen⁹ vero et pauper sum. Apocal.iij.in fi.ibi:Et
nescis quia tu es miser & misera & paup & cecus & nudus
ps̄.xxx. Infirmata est i pauptate virtus mea.in virga in
dignationis ei⁹ nō furoris sed correctionis.de pe.di.i.sed
continuo. Iterū.ego vir. Allegori.ꝓ christo. Quid enim
mirū si paupertatē suā quisq̄ videat:sed sicut gloriosior
est pauptas christi & mirabilior est omnibus diuitijs secu
li:qui non rapinam arbitrat⁹ est esse se equalem deo &c.
Philip.ij. Ita hec visio pauptatis ꝓfundior. Ideo tota
mentis & corporis intētione ꝯsiderāda est.vñ ps̄.xl. Bea
tus qui intelligit super egenū & pauperē christū. Si em̄
christi pauptas & exinanitio cōmunis esset:sensu discerni
posset.nec solo intellectu pasceret. Nūc aūt beat⁹ ꝑdicat̄
q̄ intelligit.bñ aūt pauptas admirāda & inquirēda:quā
sctōrū sm apl̄m pauptas.ij.ad Cor.viij.altissima fit. que
a paucis intelligit̄.tanto ergo illa magis admirāda quā
et angeli mirantur.& de qua intellecta beatitudo nascit̄.
sunt quidē bti pauperes spū. Mat.v. Sed eo spū q̄ista
pauptas intelligit̄ que a spūsctō datur.ait ergo:Ego vir.
q.d.ego cui adsunt oēs thesauri sapiētie scientie. ad Co
lo.ij.video paupertatem meā quā sponte ꝓ alijs suscepi:
quā miseri nolūt intelligere: qui nec omnino dam miseriam
suā volunt aduertere. ¶ Fuit aūt in christo principaliter
quadruplex pauptas. Prima quātū ad diuitias corpora
les in natiuitate:q: inuolutus vilib⁹ pānis. Sap.vij. In
inuolumentis nutrit⁹ sum. Luc.ij. Inuenietis infantem
pānis inuolutū. Bern. Nō cōsolant̄ pāni christi ambulā
tes in stolis.nō cōsolatur stabulū et presepe amātes pri
mas cathedras in synagogis. Itē ibi sup illo verbo: Pā
nis eum inuoluit. Luc.ij. Beda. Qui totū mundū nouo
vestit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos primā sto
lam innocentiā & iustitiā vnde lapsus est adam.de pe.di.

In xp̄o quadruplex fuit paupertas.

ij.§.romanos.ꝟ.& post pauca. recipere valeam⁹ ab eo ꝑ
quē oia facta sunt. Joā.i. Itē ibi.grecus. O admirabilē
coarctationē et peregrinationē/ quā subit q̄ cōtinet orbē
ab initio:captat penuriā:& eā in seipō decorat. Nimirū si
voluisset venire poterat mouendo celū.cōcutiēdo terrā/
emittēs fulgura.nō em̄ sic ꝓcessit.nō em̄ ꝑdere sȝ saluare
volebat. Joā.iij.ab ipsis primordijs humanā ꝯculcare su
perbiā:atq̄ ideo nō tm̄ homo:sed etiā hō pauper:& pau
perē matrē elegit:q̄ caret cunis:qb⁹ natū infantē declinet
Dicit de pauptate matris Chryso.xxvij.q.ij.si em̄. ibi lo
quēs dicit de dña:Et nihil penit⁹ habētē. Itē Luc.ij. Re
clinauit in ꝑsepio. Beda. Dura ꝑsepis angustia cōtinet̄
cui celuȝ sedes est:vt nos ꝑ celestis regni gaudia dilatet.
qui panis est angelorū in ꝑsepio reclinat̄:vt nos q̄si sanc
cta aialia/carnis sue frumēto reficiat.ps̄.lxvij. Aialia tua
habitabūt in ea:parasti in dulcedine tua pauperi deus.
Itē sup pre.c. Pānis inuolutū & positū i ꝑsepio. Bed. Et
notādū q̄ signū nati saluatoris datur nō in purpura ad
ornatū:sȝ pānis squalētibus inuolutū.nō in ornatis au
ro stratorijs:sed ꝑsepibus inueniēdū. Apl̄us.ij.ad Cor.
viij. Scitis grāȝ dñi nostri iesu christi:qm̄ ꝓpter nos ege
nus fact⁹ est quū esset diues. Ber. Vere magna abusio.
nimis magna vt diues velit eē vermicul⁹ ꝓpter quē pau
per fieri voluit dñs sabaoth et deus maiestatis. Itē idē.
Pauper natus est christus:paup vixit:pauper obijt. Itē
sup illud Luc.ij. Reclinauit eum in ꝑsepio. Chryso. O si
mihi liceret illud ꝑsepe videre i quo dñs iacuit. Nūc nos
christiani q̄si ꝓ honore tulim⁹ lutū & posuim⁹ argentū:sȝ
illud mihi pciosius est qđ ablatū est. Argentū & aurū mi
ret̄ gentilitas:christiana fides miretur illud luteū ꝑsepe
qui in isto ꝑsepi natus est aurū cōdēnat et argentū. non
condēno eos q̄ honoris causa fecerūt vasa aurea.xij.q.ij.
aurū.sed admiror: deū q̄ creator est mundi:q̄ nō inter au
rū & argentū:sȝ in luto nascit̄. Itē. Vir iste christus paup
cōuersatiōe:q: sine hospitio. Hiere.xiiij. Quare futur⁹ es
quasi vir vagus:q: nō habuit domū ꝓpriā ad manendū.
Mat.viij.& Luc.ix.vulpes foueas habēt &c.vbi Beda.
Quid me ꝓpter diuitias/& hui⁹ seculi lucra cupis sequi:
quū tante sim pauptatis/vt nec hospitiolū quidē habeā
nec modo vtar tecto. Itē Chryso.in sermone de ꝓditione
iude:Quos inq̄t pciosorū marmorū pompa delectat: co
gnoscāt christū dñm oim/q̄ locum in quo caput inclina
ret:nō habuit.& ideo discipuli ipm̄ interrogant: Ubi vis
pemus tibi comedere pasca? Mat.xxvi. Mar.xiiij. Ibi
etiā Chryso. Aspice q̄liter pauptatē quā dñs docuerat:ꝑ
opa demōstrat.nō erat ei mēsa.nō cādelabrū.nō domus.
nec quicq̄ aliud taliū. Itē sup illud Mar.xi. Et introiuit
hierlm in templū. Beda. Hoc q̄q̄ intelligēdum est:q̄ tan
te dñs fuerit pauptatis:et ita nulli fit adulatus:vt in vr
be maxima nullum hospitium:nullam mansionem inue
niret:sed in agello paruulo apud lazarū sororesq̄ eius
habitaret.eorum quippe vicus bethania erat. Unde se
quitur. Et circumspectis omnibus siquis eum hospitio
susciperet: quum iam vespera esset hora: exijt in betha
niam cum.xij. ¶ Itē pauper in morte:quoniā nudus pe
pendit in patibulo. Gen.xxxvij. Nudauerūt eum tunica
talari.ps̄.xxi.diuiserunt sibi vestimenta mea. vt per cru
cem reducat nos ad statū innocentie.xij.q.i.dilectissimis.
viij.di.§.i. In quo primi parētes nudi erant et non erube
scebant.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.al.c.sed nec adam. &.c.
se.vt cognouerunt. Bern. Uide pauperem christum na
tum sine hospitio:iacentem inter bouem et asinum in ꝑ
sepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum
cum ioseph et matris consortio in exilio:sedentem in asi
no:nudum in patibulo. ¶ Item pauper post mortē non
habens propriam sepulturam. Math.xxvij. ibi: Et po
suit illud in monumēto suo nouo. Anselm⁹ in li.de sacra
mētis. Pauper ita fuit christ⁹ vt veniēs in mūdū/nō i sua
sed in aliena domo nasceret̄: natus ꝓpter inopiā loci in
presepio brutorum aialium poneret̄:et viuēs in mundo

non haberet vbi caput suũ reclinaret: nec moriens vnde nuditatẽ suam tegeret. Nec mortuus vbi volueret. Nec sepulcrũ aut locum vbi corpus mortuũ locaretur. ¶ Secunda paupertas fuit in isto viro christo quãtũ ad potentiã: qñ permisit se capi ⁊ crucifigi. Unde Hiere. xiiij. Quare futurus es velut vir vagus: et fortis qui saluare nõ potest. Hinc est ꝙ principes sacerdotũ deridebant eũ dicẽs Mat. xxvij. Luc. xxiij. Alios saluos fecit: seipm nõ pōt saluũ facere. vbi Hiero. Etiam nolẽtes cõfitentur scribe ⁊ pharisei: ꝙ alios saluos fecit. itaqꝫ vestra vos cõdemnat sentẽtia: qui em̃ alios saluauerat: vtiqꝫ si vellet seipm saluare poterat. Item ibi Bern̄. Quũ sit ipse salus: saluatione non indiget: sꝫ operatur salutẽ nostram. nec caudã patitur deesse sacrificio vespertino hostie salutaris. Nã quũ salus esse non possit nisi q pseuerauerit vsqꝫ in finẽ. Mat. xxiiij. et. x. de pe. di. ij. §. euidẽter. ꝟ. ppter. ⁊. ꝟ. item illud. quanto minꝰ poterit esse saluator. Item Abachuc vlt. ibi: Abscondita est fortitudo eius. et Esa. l. Faciẽ meã non auerti ab increpantibꝰ et cõspuentibus in me ⁊c. Aug. Inuenio fortem iesum. in pncipio erat verbũ. Joã. j. Inuenio infirmũ iesum. verbum caro factũ est. Fortitudo eius me creat: infirmitas me recreat. Amb. Paupertas tua patrimoniũ meũ ẽ. infirmitas tua sanitas mea ẽ. plus debeo iniurijs tuis quibꝰ redẽptus sum: ꝙ opibꝰ tuis quibꝰ creatus sum. ¶ Tertia paupertas fuit in eo quãtũ ad sapiẽtiã. vñ ⁊ dicebãt iudei: Demoniũ habet et insanit: q̃d eũ auditis? Joã. vij. viij. ⁊. x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In pncipe demoniorũ eijcit demonia. Unde iterũ interrogatꝰ a pilato nihil r̄ndit ita vt miraref pilatꝰ. Mar. xv. vbi Theophilꝰ. Mirabaf aũt pilatus: q: quũ doctor legis esset eloquẽs ⁊ potẽs respõsione sua corũ accusatiões infringere: nõ respõdebat quicꝙ: sed magis accusatiões viriliter sustinebat. ¶ Quarta paupertas quãtũ ad pulchritudinem: q: iste in quẽ desiderãt angeli pspicere. j. Pet. j. Et cuꝰ pulchritudinẽ sol ⁊ luna mirantur, sm̃ Amb. cesus alapis: sputis illitus deformaf. Esa. liij. Non est ei species neqꝫ decor. Bern̄. Facies pulchra p̄ filijs hoim. sputis iudeorũ deturpatur. Iterũ idẽ. Vultũ tuũ bone iesu in quẽ desiderant angeli pspicere: sputis inquinauerũt: manibus pcusserũt: velo p derisione operuerũt. Idẽ. Intuere pannis sordidũ: plagis liuidum: sputis illitum: morte pallidũ et nigrũ. ¶ Paupertas q̃nta addenda est in christo q̃ maior superioribꝰ est: scꝫ quãtũ ad pprĩã volũtatẽ. Joã. vj. Quia descẽdi de celo nõ vt faciã voluntatẽ meã: sꝫ voluntatem eius qui misit me pr̄is. vbi Aug. Propterea em̃ aĩa a deo exijt: q: supba erat. supbia em̃ eiecti sumꝰ: hũilitate regredimur. Medicus em̃ qñ egritudinẽ desanat siscuret qđ p aliquã causam factũ est: ⁊ ipam causam nõ curet: ad tempus videf mederi: sed causa manẽte morbus repetitur. Ut ergo causa oim morborũ curaref. i. supbia, descendit et humilis factus est filius dei. Quid supbis homo: filiꝰ dei ppter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari hoiem humilẽ: saltẽ imitare humilem deum. Hec em̃ cõmendatio humilitatis est. Nõ veni facere voluntatem meã: sꝫ volũtatem eiꝰ q̃ misit me. Supbia quippe facit voluntatem suã: humilitas volũtatem dei. Item idem ibi. Ideo eum qui ad me venerit nõ eijciã foras: q: non veni fa. vo. me. humilis veni humilitatẽ docere. Qui ad me venit incorporaf mihi: ⁊ humilis fit: q: nõ facit voluntatẽ suã sꝫ dei. ⁊ ideo nõ eijcief foras: quia quũ supbꝰ esset homo: eiectꝰ est foras. ad me em̃ venire nõ potest nisi humilis. non mittif foras nisi supbia. qui seruat humilitatẽ: nõ labitur a veritate. Itẽ Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar. xiiij. ibi. Uerũtamẽ nõ mea volũtas: sꝫ tua fiat. vbi Dionysius alexãdrinꝰ. Perfectissimꝰ aũt modus orationes excitandi manifestaf hic quũ dicaf: verũtñ nõ mea vo. ⁊c. Dices em̃ integros est malorũ. Uult aũt nobis bona largiri supra illud qđ petimꝰ vel intelligimꝰ. Ergo pcedã voluntatẽ pr̄is quã ipse nouerat petit sortiri effectum. que eadẽ est et sua sm̃ deitatem. Renuit autẽ impleri humanam voluntatẽ quam dicit suam paterna voluntate minorem. Item ibi Athanasius: Geminũ quidẽ velle hic ostẽdit. alterũ qui dẽ humanũ quod est carnis: alterũ diuinũ. Humanitas em̃ ob carnis fragilitatem recusat passionẽ: sed diuinus eiꝰ affectꝰ affectanter eam subijt. eo ꝙ non esset possibile eum detineri a morte. ¶ Sequitur in Thre. In virga indignationis eiꝰ. Hac virga christus pcussus est. Esa. liij. Propter scelus ppli mei percussi eum. Non ꝙ indignatiõe dignus esset: sed pplus ppter quem pcussus est a patre. ¶ Itẽ admonetur ecclesia militãs videre paupertatem suã et miseriam q̃diu peregrinaf in terris: ⁊ patiunf mẽbra eius indignatione diuina: vt humiliẽtur ⁊ cõuertanf: q: castigat deus omnẽ filiũ quẽ recipit. Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. si enim. Si em̃ pater filiũ pprĩũ virga passionis pcussit: quanto magis mẽbra? vnde sup illud Ezech. j. Cũ fieret vox sup firmamentũ ⁊c. Greg. Sciũt quiqꝫ quũ ipm vnigenitum quoqꝫ flagellatum ex sentẽtia patris in hoc mũdo cõspiciunt: deponunt siquid de suis meritis psumunt. Nam si hinc ipse sine flagello nõ exijt qui sine pctõ venit: quõ flagellis digni non erunt qui huc cũ peccato venerũt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberẽt calicẽ: bibẽtes bibẽt: ⁊ tu quasi innocẽs relinqueris? Itẽ quodlibet mẽbrũ de ecclesia ad deũ cõuersũ post pcussionẽ dicit, Ego vir ⁊c. propterea em̃ deus tribulatiões mittit vt homo humilief ⁊ cognoscat paupertatẽ ⁊ nihilitatẽ suã. Unde sm̃ Isaac. de vita cõtẽplatiua. Regulariter humilitas q̃ est cognitio pprie infirmitatis ⁊ paupertatis: nisi p tribulatiões nõ acquirif. quã siquis patienter portat premiũ cõsequef. ps. ix. Patientia pauperũ nõ peribit in finẽ. ¶ Quis autẽ cogitare posset quãta est hũana paupertas ⁊ miseria exterior ⁊ interior. ppter qđ homo ille adã descẽdẽs dicitur a hierlm pacifica. i. paradiso terrestri in hiericho. i. in defectu. Luc. x. quia homo miser et mẽdicus aliũde cogitur oia vendicare. victum a terra. vestitum ab aĩalibus. adminiculũ a iumentis. respiramẽ ab aere. Inde est illud poeticũ. Uestes q̃s geritis sordida lana fuit. Unde increpat dñs iactantiã supborũ diuitũ huius mũdi. Apocal. iij. Dicis ꝙ diues sum ⁊ nulliꝰ egeo: ⁊ nescis q: tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ paup: ⁊ cecus ⁊ nudus. vñ Seneca. Si quẽ vere vis estimare: nudũ inspice: ponat primoniũ ⁊ honores ⁊ alia fortune mẽdacia: pfecto fiaut ait poeta, Moueret cornicula risum furtiuis nudata coloribꝰ. ¶ Quãta paupertas ⁊ miseria in carcere sumus. Job. vij. q: circũdedisti me carcere. ⁊. ps. cxlj. sm̃ aliã trãslationẽ, educ de carcere aĩam meã. in quo ligatus est homo. et septẽ penalitatibꝰ vinculatꝰ: que sunt fames et sitis, frigus et calor, labor et dolor. propter istam paupertatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid habes quod non accepisti? et Gal. vj. Si quis estimat se aliquid esse quum nihil sit. ei paupertas. Sed paupertas maior que est in homine: est suam non cognoscere paupertatem. tamꝫ pauperes ⁊ mẽdici oramus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Math. vj. Luc. xj. de cõ. di. ij. in calice. in fi. vbi dicit Aug. Qui panẽ quotidianũ petit: diues est aut pauper. Huiꝰ paupertatis cognitionẽ habebat q̃ dicebat. ps. lxviij. Ego sum paup et dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis subueniet? quis satiabit pauperẽ non dolentẽ? ve pauperi dicẽti: quia, Diues sum ⁊ nullius egeo. Apocal. iij. Ue pauperi ridenti. pauperi sectanti inania: dñ mẽdicitibus alijs distribuit alimonia vite. ¶ Aleph me minauit. Glos. Quũ grex minaf: lupus illi dẽte minatur. ¶ Quasi leprosũ ⁊ abiectũ. ⁊ adducit in tenebras. tribulatiõis. Et nõ in lucẽ. psperitatis. Me minauit ⁊c. quũ. s. pr̄ voluerit ẽbere filiũ i infirmitate. ⁊ reputatꝰ ẽ q̃si leprosus ⁊ pcussus a deo. Esa. liij. qñ i tenebras: ⁊ nõ i lucẽ ductꝰ est: sꝫ tenebre eũ nõ cõprehẽderũt. Joã. j. Ecclesiã quoqꝫ cũ minis ⁊ terroribus. subijcit adducit in tenebras afflictionis: ⁊ non in lucem presentis prosperitatis.

Aleph.

Beda
paupertas.

Tertia
paupertas.

Quarta
paupertas.

Quinta
paupertas.

Ouidiꝰ.

Oratiꝰ.

¶ Aleph. Tantū in me vertit. in labore hominū sunt: nō in alios q̄ in labore hoim non sunt: ⁊ cū hominibꝰ non fla-
gellabunt. ps̄. lxxij. sed cū demonibꝰ. Vertit. liuādo cedē-
do/parcendo. Et cōuertit manū suā/vindictā operatio-
nem. Tota die assidue. Tota vita sanctorū/dies est. Job.
vlti. in fi. Mortuꝰ est Job senex ⁊ plenꝰ dierū. Greg. Dies
est vita iusti. ps̄. xviij. Dies diei eruc. ⁊c̄. Aug. christianus
christiano. ⁊ nox nocti. iudeꝰ iudeo. Prouer. iiij. Iustorū
semita q̄si lux splendēs ꝓcedit ⁊ crescit vsq̄ ad pfectā diē
de pe. di. ij. nō reuertebant. vbi Greg. In eorū namq̄ aio
bonū desideriū atq̄ intellectꝰ lucis intime iam pars diei
est. ¶ Iterū. Tātū in me ⁊c̄. Hoc quoq̄ ad caput christū
⁊ mēbra eccl'ie eque refert. Quicūq̄ eni pie volunt viue-
re in christo: psecutionē patiunt. ij. ad Timo. iij. quorū vox
est tn̄ in me ⁊c̄. Alios eni nō corrigit: sed libere vagari p-
mittit eccl'iam non tam de iudeis q̄ gentibꝰ multis disci-
plinarum affligit languoribus. Manū ad flagellandū
mittit: q: castigat oēm filiū. Prouer. iij. Heb. xij. Apoc. iij.
quē recipit: ⁊ clementer cōuertit vt misereatur. ps̄. xcviij.
Deus tu ꝓpitius fuisti eis: ⁊ vlciscens in oēs adinuē. eo-
rum ⁊c. vbi expositor dicit. Non odij: sed pacis est talis vl-
tio: qua flagellat filiū/ne pereat. nec se iudicē dn̄s exhibet
sed amicū. Zelus dn̄i exercituū facit hoc. dum in virga ⁊
verberibus iniquitates visitat ⁊ peccata. Cōuertit ergo
manum parcendo auxiliādo ei: quos emēdat puniēdo.
De alijs aūt dicit. ps̄. lxxij. In labore hoim nō sunt: ⁊ cum
hominibꝰ nō flagellabunt. subaudi: sed cum demonibus
de pe. di. j. serpens. ¶ Beth. Vetustā. quasi q̄s tam mise-
ro nō misereat. Fecit pellē meā. vetustā inquā peccato. Et
carnē. plebē fragilem. Contriuit ossa mea. fortiores in ec-
clesia. vij. q. j. §. hoc tūc. R. est ⁊ aliud. Vetustā. nō vetusta-
te peccati christꝰ afficit: sed mēbra eius vitijs inueterata
corrūpunt. qd̄ cōmuniter deplorat ⁊ caput ⁊ corpꝰ. vnde
Dauid. ps̄. vj. Inueteraui inter oēs inimicos meos. Ba-
ruch. iij. Inueteratꝰ es in terra aliena. Gemit christus vel
ecclesia: q: quidā afficiūtur peccati macula. Quasi pellis
inueterata/pctm̄ ptinet ad vetustatē: virtus ad nouitatē
vnde exuentes veterē hoiem cū actibus suis: ⁊ induētes
nouū. Ephe. iiij. Hac vetustate cōfecta est eccl'ia: q in pre-
senti non pōt esse sine macula ⁊ ruga in mēbris. q: si dixe-
rimus q̄ peccatū non habemꝰ: nosmetipsos seducimꝰ: et
veritas in nobis nō est. j. Jo. j. ⁊c̄. de pe. di. ij. si eni. ¶ Alie
sunt pelles Salomonis. Canti. j. id est christi cuiꝰ pelles
sunt oēs sancti. q se cū christo mortificantes/crucifixerūt
carnē suā cū vitijs et cōcupiscentijs. Gala. v. Dātes pellē
ꝓprie mortificationis pro pelle. i. pro saluatione aliorum
Job. ij. Constat eni sanctos passionibus traditos esse: vt
ipsorū ⁊ aliorū aie saluarent: doctrina ⁊ exēplis informā-
dc. Per carnē vniuersa plebs in corpore christi q̄si mollis
⁊ tenera significat. ps̄. xxvj. Dū appropiant sup me nocen-
tes vt edāt carnes meas. Nisi eni in vetustate pcti carnes
essent: esca inimicoꝝ nō essent. Cōtriuit ossa mea. i. fortio-
res: q: in passione christi etiā apostoli sunt cōtriti: ⁊ timo-
re dispersi. Mat. xxvj. Hoc deū fecisse dicit: q: iusto iudi-
cio pmisit. ¶ Beth. Edificauit in gyro meo. ⁊ circūdedit
me. Circūdederūt christū cū laternis ⁊ facibꝰ ⁊ armis. Jo.
xviij. ⁊ Luc. xxij. circūdedit me ne possem effugere. Felle ⁊
labore. ps̄. lxviij. dederūt in escā meā fel ⁊c̄. ¶ Edificauit
vox eccl'ie gementis: imo christi in mēbris suis. qui in pas-
sione deprehēsus inq̄t. Traditꝰ sum: ⁊ non egrediebar. in
ps̄. lxxxvij. q: edificauerat scʒ pater in gyro obsidionē: q̄n
cū armis ⁊ fustibꝰ circūdederūt: ⁊ vinctū ante presidem
adduxerūt. Hoc vallo circūsepta q̄si felle amaritudinis
⁊ labore tribulationis afflicta est hūanitas christi. sic etiā
vallatus ad passionē ductus: ⁊ ibi cibatꝰ est felle ⁊ labore
In felle/amaritudo tribulationis in mente designat. In
labore tribulatio. in carne. vt integra christi passio intus
⁊ extra intelligat. vt homo q̄ peccat cū aia ⁊ corpore libē-
ter easdē passiones quotidie in ecclesia patit christꝰ que
est de carne eiꝰ ⁊ de ossibus. Ephe. v. vt copleat ea que de-

sunt passionibꝰ christi. ad Col. j. Inde dicit. edificauit in
gyro. Eccl'ia eni obsessa oibꝰ malis inter scorpiones habi-
tat. Ezech. ij. vbi est sedes sathane. Apoca. ij. soror est dra-
conū ⁊ socia strutionū. Job. xxx. hereticoꝝ vallat exercitu
A falsis fratribꝰ q̄si felle ⁊ aceto potat. xciij. di. si inimicus.
Vndiq̄ opprimit tormētis psecutoꝝ. vij. q. j. §. hoc autem
Huic seculi adulant et carnis blādiunt desideria. Hostis
antiquꝰ vndiq̄ tendit insidias. Vn̄ recte clamat. Edifica-
uerit in gyro meo. vnde ps̄. liiij. Quis dabit mihi pēnas
sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ req̄escā. vij. q. j. §. hoc aūt. vbi Gra-
tianꝰ tractat de ista eccl'ie psecutione occulta ⁊ manifesta
¶ Beth. In tenebrosis īferni vel sepulcro. ps̄. lxxxvij. Po-
suerunt me in lacu inferiori in tenebrosis ⁊ vmbra mortis
Collocauit me. verbū christi. pater collocari pmisit. Qua-
si mortuos sempiternos. q: non vere. q: tertia die resurre-
xit. Mat. xxviij. Et in symbolo. credo. inter mortuos liber
ps̄. lxxxvij. ¶ In tenebrosis. Passio Hieremie christi pas-
sionem significat. christꝰ eni pro nobis mortuꝰ est. nō mor-
tuis seculi: qui in mercedē iniq̄tatis recipiūt mortē. et ex
ꝓpagine peccati. de con. di. iiij. c. ij. Vn̄ q̄si mortuos sempi-
ternos. Licet eni mortuꝰ fuerit. ex̄ de cele. mis. cū marthe.
§. ex eo. ⁊. c. in quadā. §. j. collocatꝰ eī in tenebris vel infer-
ni scʒ limbi patrū: vel sepulcri vel passionis. sed nō mortuꝰ
sempiternꝰ. q: inter mortuos liber. ps̄. lxxxvij. q: sine pctō
vnde cito resurrexit. Et ecce mēbra lugere habēt: q: amis-
so lumine interiori in peccatorum tenebris collocata. nec
seipsa quantū sint misera: q̄ in felicia: q̄ malis oppressa ia
nudata bonis videre possunt. Hoc eni maxime conat ini-
micus/vt anima lumē amittat: nec amissum recipiat. Hic
Philistei Samson oculos eruerūt. Deinde ad molā mi-
sīt: vt ābulās in circuitu nūq̄ viā vite iueniat. Judic. xvj.
Hinc Sedechie oculos Nabuchodonosor effodit. dein-
de vinctū in caueā Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quā
aūt talia mēbra adhuc in carne deuicta plorāt: nō sunt ve-
re mortua: sed q̄si. q: datur eis locꝰ penitētie anteq̄ vrge-
at super ea puteꝰ os suū. ps̄. lxviij. q: miserāte deo de pro-
fundo iniq̄tatis ad vitā redeūt. de pe. di. j. §. ex his itaq̄. ad
fi. ¶ Gymel. Circūedificauit. ps̄. cxliij. Circumdederūt
me dolores mortis. cohortes iudeoruʒ. Aduersum me. vt
non egrediar. ps̄. lxxxvij. Traditꝰ sum ⁊ nō egrediebar de
manibꝰ inimicoꝝ. de laqueis peccatorū. Aggrauauit cō-
pedē meū. Hieremias in carcere cōpeditus erat. Hiere.
xxxij. historice. christꝰ ligatus a iudeis allegorice. aia a vi-
tijs tropologice. ¶ Circūedificauit. alleg. ac si christꝰ di-
cat. Excitauit aduersum me pater corda iudeoꝝ. circūedi-
ficauit cohortes vt nō egrediar de manibus eorū: donec
impleant vaticinia ꝓphetarū. Ecclesia quoq̄ cōcluditur
dogmatibꝰ heretícorū. vallat supplicijs peccatorū vel p-
secutorū. qd̄ deplorās/totū deo attribuit: cuiꝰ iudicio fit.
Aggrauauit cōpedem meū. i. imanitatem tormentorum
ps̄. ciiij. Humiliauerunt in cōpedibꝰ pedes eiꝰ. Vel dece-
ptionem. qd̄ frequēter cōtigisse nemo dubitat. sed habet
anchorā suā. i. spem in celo: Hebre. vj. defixā: ne huiusmo-
di fluctibꝰ submergat. j. q. iiij. turbatur. Mēbra eccl'ie sce-
leribus aggrauata ne possint euadere formidant: quoꝝ
fuit corruere: sed miserētis dei est eruere. vn̄ cōclusa carce-
re pessime captiuitatis/nō possunt egredi ad libertatem
bone actionis. Aggrauant cōpedes: quoties iniq̄tatem
iniquitati apponimꝰ funibus peccatorū nostrorum con-
stringimur. Prouer. v. His aggrauati cōpedibꝰ/ptium do-
minū indesinenter oremꝰ. vt propter importunitatē acci-
piamꝰ qd̄ petimꝰ. Luc. xj. de pe. di. j. importuna. Greg. Im-
portunitas deo placet: que ingrata hominibꝰ esse solet.
ps̄. cxliiij. Prope est dn̄s omnibꝰ inuocantibus eū: alioq̄n
ad patriam transire non poterimus. obstruxit eni nobis
viā cōcupiscētia oculorū: voluptas carnis: et superbia vi-
te. j. Joan. ij. Istis cōpedibus ligantur potentes ecclesie:
qui ⁊ reges dicunt: regnantes male in carne. ps̄. cxlix. Ad
alligandos reges eorū in compedibꝰ ⁊c̄. Et vtinā ferrea
essent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea sunt vincula

q̃ diu timent. amẽt: ⁊ aurea erũt. Jrẽ Hiere. lij. Oculos
Sedechie eruit: ⁊ firit eũ cõpedibus. ps̃. ciiij. Humiliaue
runt in cõpedibus pedes ei⁹. Jrẽ ps̃. cxlv. Dñs soluit com
peditos. Aug. Ligat qui soluit cõpeditos. ligno suspẽdit
⁊ erigit elisos. aceto potat fons vite. Bern. Vide hõ quo
amore te dilexit deus: vt vestigia ei⁹ imiteris. pro te ligat⁹
est: vt te a vinculis peccatoꝝ solueret. ❡ B Hymel. Sed
et quum clamarem ⁊ rogarem. vox christi. Pater si fieri
potest transeat a me calix iste. Mat. xxvj. Exclusit oratio-
nem meam. aĩa peccatis obsistentibus non auditur. ps̃.
xvij. Clamauerũt: nec erat q̃ saluos faceret. q: cũ superbia
clamauerũt ad dñm. nec exaudit eos: q: causas cõtra q̃s
orabant non absciderũt ſm Climacũ in gradu de supbia
⁊ ps̃. cviij. Et oratio eius fiat in peccatũ. de pe. di. iij. nihil.
Joã. ix. Scim⁹ autẽ q: peccatores de⁹ nõ exaudit. volẽtes
scz i pctõ remanere. j. Joã. iij. Charissimi si cor nr̃m nõ re-
prehenderit nos: fiduciã habem⁹ ad deũ vt quicq̇d petie-
rimus recipiem⁹ ab eo. vñ ps̃. lxv. Jniquitatẽ si aspexi in
corde meo: nõ exaudiet de⁹. Greg. Quãdo is q̃ displicet
ad intercedendũ mittit: irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocat
iij. q. vij. in grauib⁹. plu. di. ꝟ. si. al's peccatores ad deum re
uerti volẽtes deus exaudit. Vñ Aug. super illo verbo pre-
dicto Joã. ix. Scim⁹ ⁊c̃. ait. Adhuc tñ inũctus loquit: nã
⁊ pctõres exaudit de⁹. si eñ non: frustra publican⁹ diceret.
Luc. xviij. Deus ꝓpiti⁹ esto mihi peccatori. ⁊ ex ista cõfes-
sione meruit iustificationẽ: quõ iste cecus illuminationẽ.
Siq̇s etiã orat pro aliq̃ cui⁹ ꝑuersitas orõni resistit: vt ꝓ-
positum peccandi: maxime peccatũ in spiritumsanctũ. de
quo Mat. xij. Mar. iij. xxv. di. q̃lis. Que sunt pctã in spiri
tumsanctũ legit ⁊ no. de pe. di j. §. põt. etiã in glos. pctm in
spiritumsanctum. non impetrabit. sicut nec Hiere. cui dñs
ait. Hiere. vij. Noli orare pro populo hoc. nec adsumas ꝓ
eis laudẽ ⁊ orõnẽ: ⁊ non obsistas mihi: q: non exaudiã. de
pe. di. j. ꝑdixerat. ⁊ Hiere. xv. Si steterit Moyses ⁊ Samu
el cõtra me nõ est aĩa mea ad populũ istum. ad hoc. l. dist.
siq̇s. ❡ Hymel. Cõclusit vias meas. i. itinera sanctarum
scripturarũ. Joã. j. Dirigite viã dñi scz ꝑ sanctaꝝ scriptura-
rum predicationes. Lapidibus quadris. philosophorum
quadratis eloquijs. ne recto tramite fidei citius ad eter-
nam ꝑueniant patriã. Lapidibus qua. quatuor affectib⁹
hinc cupiũt metuũtq̧ dolent gaudentq̧. dicit Virgilius
enei. vj. ❡ Quatuor aũt sunt affect⁹ animi: q̃ ſm Aug. q̃si
quedã principia ⁊ cõis materia sunt oĩm vitiorũ atq̧ vir-
tutum. scz timor ⁊ dolor: spes ⁊ gaudiũ. vel quatuor lapi.
logica arithmetica geometria astronomia q̃ non sunt sci
entie pietatis. de q̇bus. xxxvij. di. nõne. et. c. oẽm vim. q̃ pa-
lea est. ⁊. §. sed ⁊ cõtra legit. ibi. qd̃ infideles nõ putant. q:
non legũt in euãgelijs ⁊ ꝓphetis astrologiã: ⁊ alia hmõi
que despecta sunt. q: nihil valent ad salutẽ. sed mittũt in
errorẽ. ⁊. c. siquis grãmaticam. Semitas meas subuertit.
subtilissimas scz diuinoꝝ rerum intelligẽtias seculari do-
gmate subuerti permisit. sicut fit Parrhisijs ⁊ in Anglia
Oronie. ❡ C Deleth. Vrsus insidians factus est mihi
diabolus in mẽbris. Leo in abscõdito in scipso q̃ circumit
querens quẽ deuoret. lij. q. j. nulli. ps̃. ix. Jnsidiat in absco-
dito q̃si leo in spelunca sua. de pe. di. ij. si eñ. ꝟ. sedet q̇ppe.
❡ Vrsus insidians ⁊c. Alleg. Cõis vox est capitis christi
⁊ corporis eccl'ie: q̧ vrsus insidiãs factus sit eis. qui ⁊ eter
nus est ⁊ incõmutabilis. non q̧ a natura pietatis ⁊ boni
tatis immutetur. sed propter effect⁹. xxij. q. iiij. incõmutabi-
lis. de pe. di. j. q: diuinitatis. Jllũ enim cõtra filiũ suũ eri-
gi permisit: ⁊ contra suã ecclesiam ꝑmittit. qui vrsus ⁊ leo
est per effectus. his eñ duabus bestijs oĩs diaboli seuitia
demonstratur. Per leonem ipse diabol⁹. vij. q. j. §. hoc aũt
Per vrsum vero mẽbra eius hererici ⁊ falsi fratres. Sed
proprie leo est diabolus in aperta persecutiõe ecclesie. vt
pre. §. hoc autẽ. Vrsus vel draco in occulta. vt ibi. vñ Aug.
Leo aperte irascitur. draco occulte insidiat. Pugnauit ec
clesia priorib⁹ tẽporibus aduersus leonẽ. pugnat modo
aduersus draconẽ. Venit ergo propheta immo christus
et ecclesia. Vrsus insi. ⁊c̃. He sunt bestie que cõtra Dauid
pastorẽ obuiam veniũt: ⁊ gregẽ deuorare cupiũt. sed eru-
it Dauid ouem de ore leonis ⁊ faucibus vrsi. vnde. j. Reg.
xvij. dicit dauid qui christũ significat. q: interpretat ma-
nu fortis. Luc. xj. Leonẽ ⁊ vrsum interfeci ego. Hic est chri
stus qui oues suas ducit ad pascua vite. Ezech. xxxiiij. Jo.
x. Et eruit de ore leonis: ⁊ vrsorum brachia confregit. ps̃.
xciiij. Nos autẽ popul⁹ eius ⁊ oues pascue eius. hoc factũ
est in morte christi quando oues liberauit. Luc. xv. ps̃. xc.
Conculcabis leonẽ ⁊ draconem. de isto per quẽ diabolus
accipitur in mẽbris. Dani. vij. Bestia vrso similis in parte
stetit. Et tres ordines erant in ore ei⁹ ⁊ in dentib⁹ eius. et
sic dicebãt ei: surge comede carnes plurimas. Vrsus ani-
mal est deuorãs. significat carnales gulosos ⁊ murmura
tores. maxime q: mel libẽter comedit. Jnquietũ est. vagi
sunt serui demonis per mundum. sicut Geñ. iiij. de pe. di.
j. §. ex ijs itaq̧. ꝟ. caym. Jn abditis locis morat: q: qui ma-
le agit odit lucẽ. Joan. iij. xviij. q. ij. perniciosam. ex̃ de of.
dele. consuluit. Caput habẽs debile. q: debilis est diabo-
lus si sue suggestioni q̇s a principio cõtradicat. vnde ⁊ si
percutiat in capite cadit. vnde. ps̃. cxxxvj. ⁊ allidit paruu
los. i. primos mot⁹ vel suggestionẽ suam ad petrã christũ.
Mat. xvj. ibi. sup hanc petrã. j. ad Cor. x. de con. di. ij. reue
ra. ❡ Triplici ordine dentiũ ꝑcutit et mordet. quosdam
apertis vitijs. quosdã occultis. quosdam sub specie virtu-
tis vel boni: in lucis angelũ transfiguraᵗ⁹. ij. Cor. xj. xlj. di.
sepe. xxvj. q. v. nec mirũ. ex̃ de regu. licet. Comedit carnes
plurimas. q: multos carnales deuorat. ps̃. xxvj. vt edant
carnes meas. ⁊ iterum. q: comederunt Jacob. et iterum
ps̃. xiij. ⁊. lij. Qui deuorãt plebẽ meam vt cibũ panis. De
duob⁹ vrsis diabolo ⁊ corpe ei⁹. iiij. Reg. ij. ibi dicit q̧ duo
vrsi lacerauerunt. xlij. pueros. ❡ Deleth. Semitas meas
subuertit. vox eccl'ie. i. subuerti ꝑmisit semitas. stricta con
silia euangeliĩ. de quib⁹ Mat. v. xliij. q. j. §. i. xxxiij. q. v. qui
sint. ps̃. cxxxviij. Semitã meã inuestigasti. ⁊ iterũ ps̃. cxviij.
Deduc me in semita mandatorũ. ⁊ iterum. ps̃. xxiij. Vias
tuas dñe demõstra mihi: ⁊ semitas tuas edoce me. Et cõ-
fregit me. i. permisit propter peccata. Posuit me desola-
tam. Ecclesia sponsa christi sanguine ei⁹ dotata gemit se
desolatã ⁊ quasi adulterã a sponso relictam in malis mẽ-
bris. Nec est qui hodie consoletur eam ex omnib⁹ charis
eius. ã. j. c. in litera. Berh. q: consolationẽ terrenã querit.
vnde habet ibi consolationẽ suã in suis honoribus delis
cijs ⁊ diuitijs. Sed ve ei Luc. vj. Bern. Preciosa est diui-
na consolatio: nec oĩno attribuitur admittẽtibus alienã.
❡ D Deleth. Tetendit arcum suũ. iudicium. ps̃. vij. Nisi
cõuersi fueritis ⁊c̃. arcũ suum tetẽdit ⁊c̃. Vel arcum scri-
pturarum. Apoc. vj. ibi. Habebat arcũ scilicet scripturam
cũ qua percutit cõtumaces. Et posuit me. vndiq̧ percuti
endam. Quasi signũ ad sagittã. scilicet timoris vel amo-
ris vel cuiuslibet afflictionis. christus eñ ⁊ ecclesia in ti-
tulum contra oẽs aereas potestates erigitur. vnde. j. ad
Cor. iiij. spectaculũ facti sumus huic mundo angelis et
hominibus. christ⁹ in se ⁊ in omnibus mẽbris iaculis ini-
mici opponitur. ⁊ ipe est signũ cui tota die contradicitur
Luce. ij. ibi. Et in signũ cui contradicetur. vbi Basili⁹. Si
gnum contradictionẽ accipiens proprie crux dicit a scri-
ptura. fecit eñ inq̇t Nũeri. xxj. iiij. Reg. xviij. Jo. iij. Moy
ses serpentẽ eneum. ⁊ posuit pro signo. lxij. di. §. verũ. Et
Origenes. Omnibus autẽ que de christo narrat historia
contradicit ab incredulis. quia apud incredulos vniuer
sa que de eo scripta sunt: signũ sunt cui cõtradicet. Bern.
Sustinuit in dictis contradictores. in factis obseruato-
res. in miraculis depravatores. in tormentis illusores. et
in morte exprobratores. Specialiter in signum charitatis
positus fuit christus in hac vita. maxime in cruce. Quãte
enim charitatis fuit signũ q̧ christus sagittas opprobrio
rum irrisionũ sputorum colaphorũ clauorum ⁊ lancee
sustinere voluit: sic nos per charitatẽ debemus esse tanq̃
signũ immobile contra sagittas castigationum diuinaꝝ.

de quibus Job.vi. Sagitte dñi in me sunt. Itē contra sa-
gittas detractionum ⁊ persecutionū humanarum. de q̄-
bus ps̄.lvi. Filij hoim dētes eorum arma ⁊ sagitte.de pe.
di.i.periculose. Itē contra sagittas temptationū diabolica
rum.Ephe.vi. In omnib⁹ sumentes scutū fidei:vt possi-
tis tela nequissimi extinguere ⁊c.ps̄.cxix. Sagitte potētis
acute ꝯ tam multiplices aduersitatū sagittas stat cha-
ritas quasi signū immobile.Aug. Charitas inter oppro-
bria secura est.inter odia/benefica.inter iras placida.in-
ter insidias/innocēs.in iniq̄tate/gemens.in veritate/re-
spiciens. Prelati etiā intra ecclesiaꝫ sunt sicut signū posi-
tum ad sagittaꝫ.ex̄ de accusa.qualiter.ij.§.licet.qui a sub-
ditis merito sagittātur:q̄ꝛ prout cōiter/signis ⁊ vite dñi
cōtradicūt. Nam pre alijs ipsi castitati sue ⁊ matris virgi
nis cōtradicūt. Quib⁹ Ezechi.xvi.dicit̄. Ad omne caput
me edificasti signū prostitutionis tue.caput vocat princi
pium. ¶ Infelix enim luxuria principiū est viarū malaꝫ
sicut patet in pueris colludentib⁹. Bene aūt dicit̄ edifica
sti. Sicut em̄ edificantes lapidem lapidi opponūt: Ita lu-
xuriosi nūc verbis/nūc actu/nūc tactu/nūc visu/nūc nutu/si
gna prostitutionis multiplicant.xxij.q.iiij.meretrices.et
q.v.sicut.c.nec solo.c.qui viderit. Contradicunt etiā hūili
tati christi nō detestando signū supbie:sicut Hester q̄ dice
bat.Hest.xiiij.deo: Tu scis infirmitatem meā ⁊ necessita-
tem q̄ abominer signū superbie ⁊ glorie mee quod est su

Supbie signa sunt q̄tuor.

per caput meū. ¶ E Quatuor sunt signa superbie. Or
natus vestiū.sicut patet in diuite purpurato Luc.xvi. vbi
Greg. Si subtiliū p̄ciosarumq̄ vestiū cultus/culpa non
esset:nequaq̄ sermo dei tam vigilanter exprimeret/q̄ di-
ues purpura ⁊ bysso indutus/apud inferos torqueretur
nemo quippe vestem preciosam nisi ad inanem gloriam
querit vt honoratior ceteris esse videatur. Nemo em̄ vult
preciosis vestib⁹ indui:nisi/vbi ab alijs possit videri. Un-
de ⁊ septima synodus dicit: Omne quippe qd̄ non p̄pter
necessitatē suā:sed propter venustatē accipitur: elationis
habet calūniā quēadmodū magn⁹ ait Basili⁹.xxi.q.iiij.
ōis iactātia.⁊.S. ꝟba ⁊ pōposa et se iactātia. ps.xvi. Os
eorum locutū est superbiam. Tales loquuntur grandia
totus eorū sermo superbia est.de pe.di.ij. si em̄.⁊. petrus
quoq̄.⁊.ij. Pe.ij.ibi.superbiā enim vanitatis loquentes
p̄ vi.di.hoc habet. Ascensus loci ps̄.lxxiij. superbia eorū q̄
te oderunt ascendit semp. Amant primas cathedras i sy-
nagogis. Mat.xxiij. Contradicunt etiā signo charitatis
christi.de quo dicit̄: Hic quasi signū ad sagittā. per signū
fraudulentie ⁊ odij. Mat.xxvi. Qui autē tradidit eū/de-
dit eis signū ⁊c. ¶ He.misit in renibus ⁊c.luxuriosis vel
infidelib⁹. Filias pharetre sue.sagittas occulti iudicij vl̄
scripture. Misit.mitti pmisit.vox sponsi ⁊ sponse. Phare
tra dei patris scriptura est: ex qua iudicij dei quasi ex ar-
ca sagittas corpus christi accepit. ¶ Heretici quoq̄ sa-
gitta ifidelib⁹ aliqñ intoxicatas ex hac pharetra p̄ducūt
corda innocentiū feriūt. Ex hac pharetra veniūt sagitte/
ex quib⁹ exterior homo timore cōfigitur:⁊ interior amo-
re afficitur.vñ misit in re.re.fi.pha.i.i. affectiones diuini
amoris vel timoris.ps̄.cxviij. Cōfige timore tuo carnes
meas a iudi.em̄ tuis timui. Et iterū ps̄.xxv.vre renes meos
⁊ cor meū ⁊c̄.⁊ iterū.ps̄.xxxvij. Sagitte tue infixe sūt mi
hi. Uel pharetra astutia ⁊ malitia diaboli est. de q̄ pcutit
in ecclesia multos.ps̄.x. Parauerūt sagittas suas in pha
retra:vt sagittent in obscuro.i. subtili tētatione maxime
sub spe boni que difficillime cognoscit̄. ¶ He.factus sum
vox x̄pi vel corporis sui ecclesie. In derisum omni popu-
lo.infideli/vel heretico.ps̄.xxi. Oēs vidētes me deriserūt
me. Tota etiam die pagani deridēt christū ⁊ ecclesiā: ma-
xime propter scelera nostra: p̄pter q̄ nomen domini blas-
phematur:⁊ fides nostra cōtēptibilis h̄etur.xlv.di. de iu-
deis.ex̄ de bap.maiores.§.item queri f. Canticū eorū to-
ta die.ps̄.lxviij. In me psallebāt qui bibebāt vinū. ¶ He.
Repleuit me amaritudinibus passionis. Inebriauerunt
me absinthio.myrrhati vini. Marc.xv.ibi. Et dabāt ei bi

bere myrrhatum vinum.vbi Aug. Hoc intelligendū est
Mattheū dixisse Mat.xxvij. Et dederūt ei bibere vinum
cum felle mistum.fel quippe p̄ amaritudine posuit. Myr
rhatū enim vinū amarissimū est quāq̄ fieri possit vt ⁊ fel
le ⁊ myrrha amarissimū redderēt. Ibi etiam Theophil⁹
ait.vel ignoratione quadam existēte/alij alia offerebāt.
quidā acetū ⁊ fel:quidā vinū myrrhatū. Beda Hiere.h.
ad med. Amara vitis/amarum vinū fecit/quo p̄pinat do
minū iesuꝫ.vt impleat̄ qd̄ scriptū est.ps̄.lxviij. Dederunt
in escā meā fel:⁊ in siti mea potauerūt me aceto. ¶ Uau
Confregit ad numerū dentes meos.ps̄.iij. Dētes pecca
toꝫ ꝯtriuisti.⁊ iterū.ps̄.lvi. Filij hominum dentes eorum
arma ⁊ sagitte.loquitur detractoribus/diffamatoribus/
⁊ falsis accusatorib⁹.de pe.di.i periculose. vt nec vnus re
maneat. Dētes. christi apl̄i. Allego.⁊ alij discipuli i passio
ne ꝯfracti ⁊ dissipati sunt.qb⁹ q̄si dentib⁹ credētes i corp⁹
suū trāsfundit x̄ps. Cant.iiij. Dētes tui sicut greges tōsaꝫ
Cibauit me cinere.ps̄.ci.q̄ꝛ cinerē tāq̄ panē māducabā.
¶ Ecclesia quodāmō etiā fractos dentes habꝫ. Et ideo
plāgit:q̄ꝛ sanctā scripturā nō ruminat neq̄ terit. Animal
aūt qd̄ in lege nō ruminat immūdū est. Leui.ix. Nam etsi
hodie plena sit eccl'ia scientia legendo audiendo ⁊ predi
cādo:pauci tñ in ea sunt ruminatores/gustatores/⁊ se ea
spiritualiter pascentes.⁊ aliquoꝫ hic mentes impie scien
tie q̄ inflat cotente:eā que edificat nesciērūt.vnde Chrys.
Sicut qui nō masticat cibum nō sentit ei⁹ saporem:ita ni
si masticauerim⁹ verbū dei quod audiuerim⁹ retractan-
tes intra nos:nō intelligem⁹ virtutem verbi.vñ Pascasi⁹.
Uerbū dei sensib⁹ quasi dentib⁹ molere ⁊ ruminare sani-
tas ⁊ vita⁹ est.vñ in preconiū dicit̄ Moysi Deutrō.vlt. q̄
dentes Moysi nō fuerūt cōminuti. q̄ꝛ verbum dei semp̄
corde ⁊ ore ruminauit:⁊ panem angeloꝫ.ps̄.lxxvij. Pa-
nem angeloꝫ scꝫ gustū dei indefinenter comedit. Cuius
aūt dentes frangunt̄/recte cinere cibatur: in quo cordis
mestitia et penitentia designatur. Job.xlij. Ago peniten-
tiam in fauilla ⁊ cinere. Dicit ergo ecclesia/quia verbum
dei ruminare distuli: igemisco cibata cinere mortalitatꝭ
isipido ¶ Uau. Et repulsa ē aia mea.vox christi.i.repulsus
a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus sum.credebar
oblitus. Bonoꝫ.credo videre bona dñi.ps̄.xxvi. ¶ Et re-
pulsa ⁊c.dolet ecclesia in mēbris se a deo repulsam ⁊ ten-
tationibꝫ expositā:ne ad bona q̄ sentit redire possit q̄ op
pressa bonoꝫ acredine doloris/nō pōt bonorū spiritualiū
que habuit in primitiuo tēpore/recordari nec futuroꝫ.de
quibus ps̄.xxiiij. Aia mea in bonis demorabitur.de istis
bonis Mat.xvij. Mar.ix.⁊. Luc.ix. Bonū est nos hic esse.
Ubi Bern. Quid enim tam bonū est illo?quid aliud bo-
num q̄ in bonis animā demorari: quandoquidē corpus
nō pōt? Quis ex nobis cogitās futurā illā vitā sꝫ letitiā:
sed iocunditatē/sꝫ beatitudinē/sed gloriam filiorū dei:non
cōtinuo de plenitudine suauitatis intime eructat:domine
bonū est nos hic esse? Non sane in hac erumnosa peregri-
natione:vbi corpus detinetur:sed in sua salubri cogitatio
ne:in qua corde versatur beatus qui in istis moratur bo-
nis. ¶ Uau.vox christi. Et dixi Perijt finis meus.perijsse
videbar. Et spes mea a dño. Principes sacerdotū dicebāt
Mat.xxvij. Alios saluos fecit seipm̄ sal.fa.non pōt. Eccle
sia dicit ⁊ luget pro membris. Perijt finis meus.i.spes fi-
nis.vnde ⁊ sequitur. Et spes mea a domino. quia ad deū
se erigere nō valet ⁊ oppressa doloribus ps̄.lxxij. Mei au-
tem pene.mo. sunt pedes Peccata grauia frequentata
spem minuunt.et quum in p̄fundū malorū quis venerit:
cōtemnit. Prouer.xviij.xvij.di.nec licuit.⁊ facto desperat
non verbo.ex̄ de iudi.cum nō ab homine.§.fi. ¶ Zay. Re
cordare paupertatis.vox christi.pro nobis pauper factus
est ⁊ transgressio ⁊ maledictū ⁊ peccatū.i.pena peccati.de
eius paupertate.s̄.in isto.c.dixi in prima litera. Trāsgres
siōis.i.exinanitiōis .i.modi excessiui quē tenuit in passiōe
quē lucas vocat excessum Luce.ix. ibi. Et dicebant exces-
sum eius quē cōpleturus erat in Hierlm.vbi. Cyrill.i.my

ſteriū diſpenſationis in carne.necnō ſalutiferam paſſio-
nem cōpletā in venerabili cruce. Non enī xp̄s tranſgreſ-
ſus eſt.ſ; tranſgreſſio legis pro nobis factus eſt.ſicut ma
ledictum.vt noſtrā tranſgreſſionem deleret. ſicut factus
pauper.vt nos ditaret. Abſinthij erumne. Fellis amaritu
dinis. ¶ Recordare.vox eccleſie q̄ in paupertate bonita
tis ⁊ virtutis in mēbris ſuis viuit: p quibus orat.ſed etiā
tranſgreſſionibus legis dei plena eſt.vnde ⁊ multis erū-
nis repletur: ⁊ amaritudine abſinthij ⁊ fellis: dum labo-
ribus ⁊ doloribus fatigatur: vt decocta paſſionibus/ ſpō-
ſo ſuo fiat aptior. Augu.in homil'.ego ſum vitis. vt q̄nto
fuerint mundiores/tanto amplius pulchriores. ¶ Zay.
Memoria memor ero.recordās eccleſia que p tranſgreſ-
ſionem patitur.i.abſinthij ⁊ fellis tribulationū/ait. Me-
moria memor ero.eterne ſcilicet vite. ⁊ ideo mox. Tabeſ-
cet anima mea/ad eam ſuſpirans. ſm illud pſ̄.cxviij. De-
fecit in ſalutari tuo anima mea.vnde ⁊ Hec/ſc; vitā eter-
nam recolens in corde meo/in deo ſperabo. Dū enim ec
cleſia ad eius cōtēplationem ſe dirigit quaſi deficiēs ge-
mit. ⁊ q̄ expreſſiſſime poteſt dicit Me. me.ero.ſc; memo
ria eterne vite.que interius aſpirata viuificat. vt diſcant
chriſti mēbra nihil aliud memorari ⁊ cogitare. pſ̄.xxvi. q;
vnam petij a domino hāc re.vt inha. in do. dñi oi. diebus
vite mee. Hec recolēs in corde meo i deo ſpabo. ¶ Heth.
Mie dñi.multe mie dñi eſt:non noſtri meriti. vox eccleſie
Quia non ſumus conſumpti.tot peccatis ⁊ tribulationi
bus. Quia nō defecerūt miſeratiões. pſ̄.l. Miſerere mei
deus ſm magnā miſericordiam tuam. Hiero. Magnum
pctm̄ magna vult deleri mia. de pe.di.ij. ſi enī. vltra.iiij.
colum.ꝟ.dauid.item pſ̄.cxliiij. Miſerationes eius ſuper
omnia opa eius. ⁊ iter; ibid. ⁊.c. Miſerator ⁊ miſericors
dñs.de pe.di.j.multiplex. Johel'.ij. Cōuertimini ad dñm
deum veſtrum: q; benignus ⁊ miſericors eſt: ⁊ preſtabilis
ſup malitia: patiens: ⁊ multe mie. Bern̄. Si ſupra modū
peccaui: non deſpero. q; ſupra modū doluit in quo reſpi-
ro. ſi exacerbatur in immanitate ſceleris mei: mitigabitur
in dolore filij ſui. Augu. Multe ⁊ magne ſunt domine lā-
guores mei.multi ⁊ magni. ſ; amplior eſt medicina tua.
vnde nulli diffidendum. de pe.di.j. q; diuinitatis.ij.q.vij.
c.j. Fons mie nō ſiccat̄ niſi puus fueris exiccatus. Aug.
Nullus deſperet de dei mia. maior eſt enī incōparabiliter
ſua mia: q̄ noſtra miſeria. Eſt ergo initium noſtre con-
uerſionis timor ne cōſumamur. pſ̄.cxviij. Confige timo-
re tuo car.me.a iudicijs enim tuis timui. Iſte timor chari
tatem introducet. de pe.di.ij. ſicut. ¶ Heth. Noui diluc-
lo. pſ̄.cvij. exurgam diluculo. exurgit diluculo qui querit
bona. puer.xi. qñ ſol iuſticie ſurrexit. Mar.vlti. Magna
(al's multa) eſt fides tua. ſic dixit dñs Chananee Mat.
xv. O mulier: magna eſt fides tua. acſi dicat. approbaui
que humiliter gemens enumeraſti: ⁊ noſcere te feci quia
multa eſt fides tua. Diluculo, radio ceo:to. qñ ſc; chriſtus
reſurrexit. Mar.vlti. Hic ergo ſponſe anguſtias ſuas
plangenti continue adeſt ſponſus: ⁊ conſolatur dicens.
No. di. mag. eſt fides tua. fidem tuam laudo ⁊ pñtem me
exhibeo: quem abſentem lugebas. vñ eccleſia reſpondet.
Pars mea dñs: dixit anima mea. felix qui hoc dicere po-
teſt/alienus a vitijs/ſegregatus ab omni labe peccati. vñ
⁊ pſ̄.cxviij. portio mea domine. ¶ Iterum Heth. portio
mea (al's pars mea) que modo dicebas in litera Vau. ſu
pra perijt finis meus. Dixit anima mea. pſ̄.xv. Dominus
pars hereditatis mee. ⁊ iteru; pſ̄.cxviij. Portio mea dñe
dixi cuſtodire le. tuam. xxj. diſti. cleros. xij. q.j. cui portio.
¶ Sed contra illud quod fit hodie cōmuniter in eccleſia
intonat Hiero. dicens. Propterea clerici dicuntur q; de
ſorte domini ſunt. Vel quia ipe dominus ſors pars clericoꝝ
eſt. Et q; vel ipſe pars domini eſt: vel partē domini habet
talem ſe exhibere debet/vt ipſe poſſideat dominum. ⁊ ipe
poſſideatur a domino: qui dominū poſſidet. ⁊ cū prophe-
ta dicat/pars mea dominus. nihil extra dominū habere
poteſt. Q; ſi quiſpiā aliud habuerit preter dominū: pari

eius nō erit dñs/vbi grā. ſi aurū. ſi argentū. ſi poſſeſſiones
ſi variā ſupellectilē ⁊c. huculq; Hiero. qui tamē ſm gloſ
ſatores loquit̄ de clericis abutētib' his reb'. hec legūtur
xij.q.j. cleric' q̄. Propterea expectabo eum. pſ̄.xxxix. expe-
tās expectaui dñm. ⁊ iterū pſ̄.cxviij. ⁊ nō cōfundar ab ex
pectatione mea. ¶ Teth. Bon' eſt domin'. q̄ bonus iſra-
el deus pſ̄.lxxij. ⁊ iterum. Bonitatē feciſti cum ſeruo tuo
domine. pſ̄.cxviij. Sperantib' in eum. optando diligēdo
non eſt ocioſa ſpes. Aug. Quantū quis ſperat/tantū dili
git. Anime querenti. deſideranti illū. Canti.iij. In lectulo
in nocte queſiui quē diligit anima mea. ¶ ſſ Ubi qua-
tuor omni querēti notant̄. vt ſcilicet deliberet quid q̄rat.
⁊ vbi. ⁊ quādo. ⁊ q̄diu. donec ſcilicet inueniat. Qui enim
in lecto querit. Prouer.vij. Intexui funib' lectulū meum.
carnalis. Et in nocte. per totā noctem laborantes nihil ce
pimus. Luc.v. cecitatis/dominū q̄rit: nulli dubiū eſt q̄ in-
uenire nō poſſit: ſed lectū exeat: torpore; abijciat. ad Ro.
xiij. ad diē veniat gratie. Ro.xiij. Dies autē appropinqua
uit. querat donec inueniat. Requirit̄ aūt inquirendo deū
tēpus quo inueniri poſſit: ſcilicet in hac vita. Eſa.lv. Que
rite dñm dum inueniri poteſt. Et quō ſit querendus adiū
git. Derelinquat impius viam ſuā. Et vbi ſit querendus
Hiere.xxix. Quereris me ⁊ inuenietis quū queſieritis me
in toto corde veſtro. Sed prius oportet purgari cor vitijs
⁊ cogitationibus malis. q; de corde exeunt cogitationes
male. Mat.xv.xv.q.vj.c.j. Nec inter parentes inuenitur.
Luc.ij. vnde Bern̄. Quomodo te o bone ieſu inter cogna
tos meos inuenirē: qui inter tuos minime es inuent': quō
te inueniam in gaudio: quem mater dolens vix inuenit.
Quomodo etiā queritur dicit Dauid. pſ̄.xxiij. quis aſcen-
det ⁊c. Et ſequitur. Hec eſt generatio querētiū dominum.
Bernar. Non curant carnales querere quem tamen deſi
derant inuenire cupientes conſequi ſed nō ſequi. Et qui
eū querit inuenit. ij. palip.xv. Dñs vobiſcum q; fuiſtis cū
eo. ſi q̄ſieritis eū inuenietis. ſi derelinquitis eum: derelin
quet vos. qui eum querit: viuit. Amos.v. Querite deu; ⁊
viuite. Gemendo queramus panem viuum. Jo.vj. de cō.
di.ij. omnia. ē. thre.j. in lr̄a Caph. Omnis popul' gemens
⁊ querens panem. Augu. Famelici dei eſſe debemus. ad
ianuam conſpectus illius in orationibus mendicemus;
queramus vultum eius videre. pſ̄. queſiui vultum tuu;.
item pſ̄.ciiij. querite faciem eius ſemp. Bern̄. Occultat ſe
dominus vt ardentius queratur: queſitus cum gaudio
inueniatur: inuentus cum ſollicitudine teneat̄: tentus nō
dimittatur: donec in amoris cubiculū māſur' introducat̄
¶ B Teth. Bonū eſt preſtolari cū ſilentio. cordis abſq;
murmuratione cum patientia. Salutare dei. chriſtum ie
ſum. Luc.ij. q; vi. oc. mei. ſalutare tuum. vbi Greg. niſſen'
Salutare namq; quod tuis oculis pcepiſti/ipſe ieſus eſt
quo nomine ſalus declaratur. Cū ſilentio. venit dñs. Sa-
piētie.xviij. Dum mediū ſilentiū tenerent omnia ⁊c. Eſa.
xxx. Erit fortitudo veſtra in ſpe ⁊ ſilentio. Luc.vlti. ſabba-
to ſiluerunt pp̄ter mandatū. Job.iij. Nunc dormiens. ſc;
in quiete conſcientie ſilerem. ſcilicet a mūdi ſtrepitu.iij.
Reg.ij. ſilere. ¶ In vitis patrū legitur q̄ abbas Agathō
per tres annos portauit lapidem in ore affectans ſilentiū
Alter pater dixit. ſerua ſilentium vſquequo interrogeris.
Qui ſilet requiē habet intus dicebat Arſeni'. Sepe fuiſ
ſe me locutū penituit: at pro tacuiſſe nunq̄. Dicebat Sy-
ſony'. Qua rōne aias nr̄as poſſumus ſaluare: quum lin-
gua noſtra apto ore ſepe proſiliat: ¶ Iterū cuidam ſeni
dixit Antonius. Bonos ſocios inueniſti. cui ſenex. Boni
quidē ſunt. ſed atrium eorum nō habet oſtium. ſed q̄ vult
ingreditur in ſtabulum ⁊ ſoluit aſinum: ⁊ quo vult profi
ciſcitur. hoc tamen dicebat: q̄ q̄cquid illis eueniſſet in ore
loquebantur. Dixit abbas pamen. Si cor alicui' multos
cōtemnat: iſte talis multum loquitur. qui autē cum iuua
mine loquitur ſemper ſilet. ¶ Item ſenex qui nō ſilet pe-
regrinus non eſt. monachus ſileat. xvj.q.j. placuit.j. in ora
torio/refectorio/dormitorio ⁊ clauſtro ſilentiū obſeruetur

Querē-
di nō ni-
hil mo-
dus.

ex de sta.mo.cū ad monasteriū.§.i oratorio Clerici i choro
ex de cele.mis.dolentes. Silentiū verum est cum clausura
labiorū contra malas cogitationes pugnare et ad deum
cor leuare. ¶ P Textb.bonum est viro quum portaue-
rit iugū.graue originaliter. Eccli.xl. Iugū graue sup fili

Jugum multifa-rium.

os Ade &c.ab adolescentia sua.ps.cxviij. In quo corrigit
adolescētior viam suā.xvi.q.i.si clericat⁹.ibi. In adolescē-
tia sua iugum christi collo suo imposuit.de talibus bonis
adolescentib⁹.lxxviij.di.§.hoc regulariter. ¶ Est iugū p
prie volūtatis:qd non est simplex / sed multiplex. q: sin-
guli sensus iugū suum imponūt. Luc.xiiij. Iuga boū emi
quinq.i.curiositatē sensuū nō sine magno labore acquisi
ui:vana inuestigādo / et delectando in eis. Hoc iugum q̄
graue sit ostendit Iob.vij. Posuisti me contrariū tibi:et
factus sum mihimetipsi grauis. vbi Bern. Nullum mihi
onus importabili⁹ meipso.nulla sarcina grauior est.Fact⁹
sum mihi talentū plumbi:et resedit iniquitas super illud.
Osee.x. Cōfundet israel in volūtate sua. Itē Bern. Qui
iuga iumētorū emit:iumētis stolidior / et bestialior: bestijs
reputat.si optas iugum:tolle super te iugū christi suaue.
Mat.xi.qd nō infligit laborē:sed tribuit requiē. dimitte
cupiditatē:et elige charitatē. ¶ Est aliud iugū diabolice
dn̄ationis. Esa.x. Auferetur onus de humero tuo:et iugū
eius de collo tuo:et cōputrescet iugū a facie olei.i.a gratia
spūssancti. Hiere.xxx.cōterā iugū eius de collo tuo. ¶ Ter
tium est iugū diuine iussionis. Mat.xi. Tollite iugū meū
&c.et hic.vbi Rabanus. Iugū christi est euangeliū christi
qd Iudeos et gētes in vnitate cōiungit.hoc aūt iubemur
sumere.i.in honore habere:ne forte subt⁹ ponentes.i.pra
ue illud cōtemnētes / luculentis pedib⁹ vitiorū conculce
mus.et in eodē.c. Mat.ibi. Iugū enī meū suaue est:et on⁹
meū leue. Hilari⁹: Iugū aūt suaue et leuis oneris blandi-
dimenta proponit:vt credentibus ei⁹ boni scientiā pstet
qd ipse solus nouit in patre. Gre.iiij.mora. Quid graue
ceruicibus nr̄is imponit:q̄ vitare omne desideriū qd per-
turbat precipit:q̄ declinare laboriosa hui⁹ mundi itinera
monet. Itē ibi Hilari⁹. Et qd ipso iugo suauius:qd one-
re leui⁹: pbatū fieri:scelere abstinere.bonū velle. malum
nolle.amare oēs.odisse nullū. eterna cōsequi.presentib⁹
non capi.nolle inferre alteri qd sibi perpeti sit molestum:
di.i.humanū. Itē Rabanus. Sed quomodo iugū christi
suaue quū.s. Mat.vij. c.dicat et Luce.xiij. q̄ arcta est via
que ducit ad vitā. Sed qd angusto initio incipit:processu
temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat. ¶ Itē
Aug.de verbis dn̄i. Iugū dn̄i q̄ intrepida ceruice subeūt
tam difficilia pericula patiunt:vt non a laboribus ad q̄e-
tem:sed a quiete ad laborē vocari videāt:sed profecto ad
est spiritussanctus.q̄ in exterioris hois corruptione / inte-
riorē renouat. Ephe.iiij.de die in diē. et gustata requie spi-
rituali / in affluentia deliciarū dei in spe future beatitudi
nis omnia presentia delinit:et oia aspera releuat. Omnia
enī seua et imania prorsus facilia et ppe nulla efficit amor
Itē hoc iugū domini leue est pp̄ter dn̄ationem.vnde Au-
gu.qui huic iugo sub dit:cuncta sunt ei subiecta. ¶ Qua
re autē hoc iugū leue / graue nobis videt declarat disertis
sime et pulcherrime Abraā in li.collationū. Io.cas.in col-
latione vltima de mortificatione dicēs. Ut aūt vobis ecō
tra iugū christi non leue nec suaue videat / cōtumacie nr̄e
est iusti⁹ adscribendū. Et nobis enī.i.ex vitijs nostris.dia
bolus telū quo dilaceremur exculpit. funiculis nāq peč-
catorū suorū vnusquisq cōstringit. Prouer.v.et Esa.dicē
te. Esa.l. Ecce vos accendētes ignē accincti flāmis quas
succendistis ambulate in lumine ignis vestri:et in flāmis
quas succēdistis. Per hoc enī.vt sapiens ait Sapiē.xi.
vnusquisq per qd peccauerit punit. Ipse enī nobis tor-
menta sunt qb⁹ vtimur voluptates.et oblectamenta hui⁹
carnis atq delicie carnificū vice in suū retorquent autho
rem. Aū et alibi. Nā si ambularēt semitas rectas:inuenis-
sent vtiq vias iustitie leues. Nostra ergo culpa est:q̄ semi
tas dn̄i rectas ac leues prauis desideriorū cautib⁹ asper-
namur:q̄ viā regiā apostolicis et pphetiās silicibus com
munitā sanctorūq oīm ac precipue ipsi⁹ dn̄i vestigijs cō-
planatā amentissime deserētes / deuia queq ac dumosa
sectamur.et psentiū oblectationū illecebris occecati / per
obscuros ipeditosq sentibus calles laterib⁹ crurib⁹ / et di
rupta illa nuptiali veste. Mat.xxij.reptamus: non modo
acutissimis veprium aculeis cōfigendi:sed etiā virulēto-
rum serpentiū vel scorpionū illic latitantiū ictibus vulne
randi. Tribuli enī et laquei in vijs prauis. Qui aūt timet
deum fugiet ab eis. Et ita ab itinere regio deuiātes / ad il
lam metropolim ciuitatē / vbi noster cursus indeclinabi-
liter semp debet esse direct⁹:non potuerūt puenire.q: La-
bor inquit Eccl's.x.stultorū affliget eos q̄ nesciūt in vrbē
pergere.i.q̄ non cognouerūt ire in ciuitatē illā scz Hieru-
salem celestē:que est mater nostra. Gala.iiij. Quisq̄s aūt
in veritate huic mūdo renuntians super se tulerit iugum
christi:abrenūtians delectationib⁹ carnis / diuitijs mūdi
et ppie voluntati:et didicerit ab eo quotidianis iniuria-
rū exercitijs erudit⁹ / q: mitis est et humilis corde. Mat.
xi.in cunctis tētationib⁹ semp manebit immobilis.oiaq
illi cooperabunt i bonū. Ro.viij.q: sm Oseā. Osee.c.vl-
ti. Recte vie dn̄i:et iusti incedent in eis. puaricatores ho
corruent in eis.nihil dulcius q̄ respicere in mandatis dei
Eccli.xxiij.in fi.huc usq Abraam. Item Pascasi⁹. Hoc iu
gum pp̄ter austeritatem correctionis et crucis graue est:
sed spe remunerationis suaue.magnū aūt est iuuenibus
se a vitijs abstinere:et lubrice et pplere vie errorem fugere.
Unde Dauid.ps.xxiiij.delicta iuuētutis mee &c. Recenti
etas fragilis est xij.q.i.c.i.et labilis.iustitia temeraria hoc
graue iugū super se leuat.q̄ autē a iuuentute seculo in ve
ritate renuntiat:suauitatē inuenit primit⁹ inexpertē. De
isto iugo pleni⁹ no.i.in ar.lxviij.§.et sm corū vitiū.ꝟ.secū-
do.obediētia cum se.et.s.in ista secūda parte in princi.§.q̄
incipit.iā nunc.in expositione.iiij.c.thre.sup textū interie-
rūt in vijs prio ar. ¶ I Textb Sedebit solitari⁹.a strepi-
tu mundi. Solicitudo iustorū est / vt si corpore sint in mū-
do:animo sint in celo. Iob.iij. Edificant sibi solitudines.
Bern. Aia sancta sola esto.vt soli oīm serues teipsam quē
tibi ex oibus elegisti.adde qd dixi.s.in thre.c.i.in prima li-
tera. ¶ Dixit sener. Si non dixerit homo in corde suo:q:
deus et ego sol⁹ in isto mundo sum⁹:non habet requiē. Itē
sener. Imminuēs humanā notitiā et ventrē habet requiē
¶ Dixit dn̄s Arsenio magno Romano: Arseni fuge ho-
mines.tace.quiesce.et saluus eris. ¶ Dicit magn⁹ Anto-
nius. Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus pericu-
lis eripitur.auditus.locutionis.et visus. ¶ Est autē bo-
na sessio per humilitatē et penitentiā. de qua Ione.iij. Se
dit in cinere. Esa.xlvij. Descende sede in puluere virgo fi-
lia Babylonis.xxxij.q.v.si paul⁹.i.in illo.c.prima lr̄a.et.s.
in primo.c.et prima litera in thren.dixi. Est et sessio cōtem-
plationis de qua hic et Canti.ij.sub vmbra illius quē desi
derani sedi. Luc.xxiiij. Sedete in ciuitate. Est et sessio au-
thoritatis. Mat.xix. Uos q̄ secuti estis me:in rege.cū se.
fi.hois sedebitis et vos sup sedes duodecim &c. Est et ses-
sio tranquillitatis. Esa.xxxij. Sedebit popul⁹ me⁹ i pulchri
tudine pacis. Apoca.iij. Qui vicerit dabo ei sedere mecū
in throno meo. ¶ Et tacebit.q: non erit opus excusatiōe
Solitudo pparat silētiū corporale.corpale mētale. mēta-
le ascensum parat ad cōtēplationē et extasim.vnde sequit
Leuauit se super se. videlicet extatic⁹.q: nō sentit se. vnde
Antonius. Non est perfecta oratio / in qua se monachus
vel hoc ipsum quod orat intelligit.et ponitur hoc.in li.col
lationū Io.cassi.in collatione Isaac prima de oratione.
Sibi raptū et extasim habuit Paulus.ij.Cor.xij.c. Ad se
reuersus est Petrus.i.ad fruendū visibilibus.et ratione
humana de extasi rediens. Act.xij. In se reuersus est fili⁹
prodigus.i.ad viuendū rationabiliter.et ad cognoscēdū
vitā bestialē in qua vixerat. Luc.xv.vltra.vires corrupte
nature. Supra se.sensum carnis.et sepe supra intellectum
et rōnem.vt non sentiat se in deū transformatus. ¶ Aug.

Nat⁹ est homo ab exterioribus ad interiora redire. ab inte
rioribus ad superiora ascēdere. Tante em̄ dignitatis est
humana cōditio: vt nullū bonum preter summū bonū ei
sufficere possit. ¶ Itē Aug. Ubi te inueni veritas de⁹ me
us: nisi in te? Supra me. Unde Paphūnus de trib⁹ renū
tiationibus in li. collationū Jo. cassi. dicit. Verā perfectio
nem tertie renūtiationis de visibilib⁹ huius mundi tunc
merebimur obtinere: cū mens nostra nullo pinguedinis
hebetata cōtagio: sed impuris eliminatis omnib⁹ ⁊ poli
ta ab omni affectu ⁊ qualitate terrena: per indesinētem
diuinarū rerū meditationem spiritualesq; theorias ad
illa que inuisibilia sunt vsq; transierit. vt circūdatam
se fragilitate carnis ac situ corporis superne ⁊ incorpore
is intenta nō sentiat: atq; in huiusmodi rapiatur excessus
vt nō solū nullas voces auditu recipiat corporali: nec in
tuendis pretereuntiū imaginibus occupetur: sed ne ad
iacentes quidem moles et ingentes macerias obiectas
oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidē atq; virtutem nemo
nisi is capiet q̇ hec q̄ dicunt experientia magistra perce
perit. cuius videlicet ita dn̄s cordis oculos de vniuersis
presentib⁹ aduocauerit. Adde qd̄ dixi. s. in the. j. c. in pri
ma litera. vt ea non tamq̄ transitura: sed quasi transacta
iam reputet: ⁊ velut inanē fumū in nihilū resoluta cōspi
ciat. ambulansq; cū deo vt Enoch Gene. v. ac de humana
cōuersatione moribusq; translatus: nō inueniat in p̄sen
tis seculi vanitate. ¶ Joth. Ponet in puluere os suū. ca
put se humiliauit pro corpore. christus pro ecclesia. posuit
etiam in sepultura os suū christus. Si forte sit spes. si pro
quia forte dicit: quia nō pro omnibus spes. q̇ desperant p
malā vitā ⁊ humilitatē christi nō participāt. Ecclesia em̄
qd̄ sit puluis. momētis singulis cogitabit. Gen. iij. Quia
puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et Mich. j. In do
mo pulueris puluere vos cōspergite. Gen. xviij. Loquar
ad dn̄m meū quū sit puluis ⁊c. Factus est autē hō de pul
uere ⁊ de limo terre: vt humilietur ex consideratione sue
originis: vt in tam vili materia appareat sapientia artifi
cis. Mirabilis artifex dn̄s: qui de tam vili materia fabri
cam corporis sic cōpegit: vt aīa tam gloriosa habitaret in
eo. Si forte sit spes. q: erit p humilib⁹: q̇ se cognoscētes
⁊ humilitatē christi sectantes: in eū sperabunt. q: sine hu
militate nō habet spes. ps̄. cxxxv. q: in humilitate nostra
memor fuit nostri. ¶ Joth. Dabit percutiēti se maxillam.
Jo. xviij. Un⁹ adsistens ministrorū dedit alapā iesu. vbi
Alchuinus. Hic implet̄ ꝓphetia. Dedi maxillā meam per
cutientibus. Esa. l. Jo. xix. Dabant ei alapas. ꝓpterea mā
dauit. ⁊ qui percuiit te in maxillā prebe ei ⁊ alterā. Mat.
v. ⁊ Luc. vj. xxiij. q. iij. §. j. vbi Chry. Nā ⁊ medici quū cal
ce feriunt ab insanis: tūc maxime miserentur eis: ⁊ accin
gunt se ad eorū remedia. Tu quoq; similē habeas coniec
turā erga ꝑsequētes. Ipsi namq; sunt qui precipue infir
mant. nec prius desistamus: q̄ totam amaritudinē euo
muerint. tunc vberes gratias agent tibi: ⁊ ipse deus te co
ronabit. q: fratrem tuum a pessima egritudine liberasti.
Itē ibi Basili⁹. Fere aute cuncti contra hoc mandatū p
cedimus: ⁊ precipue potentes seu principes: non solum si
passi fuerint cōtumelias: sed ⁊ si prestita eis nō fit reuerē
tia: aduersarios reputantes quicumq; eos min⁹ reueriti
fuerint q̄ se reputauerint dignos. Est autē magna infa
mia principis esse promptū ad vindictam. Nam qualiter
alios docebit nil mali pro malo rependere: qui nocenti re
tribuere satagit? Itē sup verbo pre. Jo. xviij. dedit alapā
iesu. Aug. Quid ista responsione veri⁹ mansueti⁹ iusti⁹
qui em̄ accepit alapā: nonne vellet eum qui pcussit aut ce
lesti igne cōsumi: aut terra dehiscēte sorberi: aut correptū
demonio volutari: aut etiā alia huiusmodi qualibet pena
vel etiā grauiore puniri? Quid horū per potentiā iubere
non potuisset per quē factus est mūdus. Jo. j. nisi nos pa
tientiam docere maluisset qua vincit mundus? Hic diceret
aliquis. Cur nō fecit qd̄ ipse precepit. percutienti enim non
sic respondere: sed maxillam aliam debuit preparare. sed

non solū alterā maxillam: sed totū corp⁹ figendū ꝑpara
uit in ligno. Hic potius demōstrauit illa precepto patien
tie non ostentatione corporis sed cordis ꝑparatione faci
enda. Fieri enim pōt vt alterā maxillam homo visibiliter
prebeat iratus. quanto ergo melius rn̄det vera placatus
tanto ad perferenda grauiora tranq̄llo aīo fit magis pa
rat⁹. ad hoc. xxiij. q. j. §. his ita. et c. parat⁹. vnde ⁊ in li. col
lationū Jo. cassi. in collatione de amicitia Joseph sic ait ⁊
exponit hoc verbū. Siq̇s te percusserit in dextra maxilla
tua. prebe illi alterā. subaudit̄ sine dubio dexterā scz inte
rioris hominis. i. si exterior dextera tua impetū ferientis
exceperit: interior quoq; homo per humilitatis assensum
dexterā suā prebeat ad verberandum. vt sic non solū nos
metipsos alienos ab iracundie perturbatione seruemus
sed illos qui suo cōmoti sunt vitio succūbentes eorū iniu
rijs ad placiditatē expleta cedis satietate cogam⁹. Item
super pre. verbo Jo. xix. Dabāt ei alapas. Chry. Totaūt
⁊ talibus factis ipse stabant similes. tu vero audiens hec
in mente habe cōtinue. ⁊ regem orbis terrarū ⁊ angelorū
dn̄m videns cōtumeliā patientem ⁊ oia ferentem silētio
imitare. Itē ibi Aug. Sic em̄ implebant̄ que de se dixerat
christus. sic martyres informabantur ad oia que ꝑsecuto
ribus libuisset facere perferenda. sic regnū quod de hoc
mundo nō erat Jo. xviij. superbū mundum nō atrocitate
pugnandi: sed patiendi humilitate vincebat. ¶ Petenti
bus sermonē fratribus ait Antoni⁹. si te percusserit aliq̇s
in maxilla ⁊c. At illi hoc se nō posse facere dixerunt. quib⁹
ipse. si prebere alterā non potestis: vel in illa vna: vt iterū
si voluerit feriat: sustinete. Sed quū hoc se nō posse face
re testarentur. dicit eis. si ergo nec hoc potestis: ne redda
tis quod accipitis. q̇ ⁊ dixerūt nec hoc possumus. Tūc An
tonius ait discipulo. Fac eis escas: q: nimis infirmi sunt.
si em̄ nō potestis portare. quid a me requiritis. necessaria
est vobis oratio per quā infirmitas vestra sanet̄. Sequit̄
Saturabit̄ opprobrijs auide suscipiet vsq; qd̄ est ad com
pletionem opprobrij. Psalm̄. cxv. Calicem salu. ac. ⁊ ite
rum: Opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt sup me. ⁊ iterū
Opprobriū fact⁹ sum multis ⁊c. ¶ Saturabitur. non di
cit sustinebit opprobria. sed saturabit̄. Facile est vnū ⁊ al
terū sustinere. sed vt facili⁹ misericordiā iudicis moueat
multitudinē opprobriorū auide suscepisse declarat. q: ab
auiditate surgit satietas. vnde ⁊ Dauid semei opprobria
⁊ cōuitia patienter tolerat dicens. q: domin⁹ iussit illi vt
maledicat mihi si quomodo videat hūilitatē meā ⁊ retri
buit mihi bona p maledicto. ij. Reg. xv. ¶ Caph. Quia
non repellet in sempiternū dn̄s. em̄ ad horā non repellit
si reuertatur. sic eccl'ia nulli claudit gremiū redeūti. xxij.
q. iiij. duo ista. C. de sum. tri. inter claras. quod qualiter in
telligatur declarat̄ ex de here. super cod. li. vj. ¶ Quia si
abiecit. a facie pctōris. Et miserebitur. ps̄. cij. Non in per
petuū irascetur ⁊c. Et iterū. Non obliuiscet̄ misereri deus
sm̄ multitudinem misericordiarum suarū. ps̄. l. que a secu
lo sunt. Et iterū. sm̄ multitudinē miserationum tuarū ⁊c.
de hoc supra in isto. c. sup litera Heth dixi. ¶ Non enim
humiliauit ex corde suo. non vult saturari penis nostris.
vnde Aug. Non concupiscit de⁹ penā reorum tamq̄ satu
rari desiderans vltione: sed qd̄ iustū est cum tranquillita
te discernit ⁊ recta volūtate disponit. Ut etiam mali sint
inordinati. ⁊ abiecit penitus filios hominū. q: non vult
mortē peccatoris. Ezechi. xviij. xxiij. q. ij. admonere. iij. q.
ij. admonere. iij. q. iiij. hi qui. ¶ Lamech. Ut cōtereret. cru
deliter. sub pedib⁹ suis. ps̄. viij. Omnia subiecisti sub pe
dibus eius. Omnes vinctos terre. terrenis cōpedibus.
Verba stulti sunt. q̄ propheta accipit. quasi diceret. Non
conterret reuertentes: quia magis vult saluare q̄ damna
re. Ut declinaret iudiciū viri. qui est iudex viuorū ⁊ mor
tuorum. Actu. x. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. qui reddet
vnicuiq; iuxta opera sua. Mat. xvj. ps̄. lxj. Ro. ij. Apoca.
xix. ⁊. xxij. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. In cōspectu vult⁹
altissimi. ⁊ si nō in conspectu hominum. irrisorie. q: dicit

dauid ps̄.cxlij. Non intres in iudiciū cū seruo tuo:q: non
iustificabitur in cōspectu tuo ois viuēs. Ut puerteret ho
minē in iudicio suo. presenti vel futuro. dn̄s qui oia iuste
agit. Dn̄s ignorauit.q.d.ꝙ stultus ꝙ audax est hoc dicens
q: oculus eius oia conspicit. Eccl̄i.xxiij.xviij.q.ij.pernicio
sam. Hiere.xxiij. Si occultabit vir in absconditis :et ego
non videbo eū.ps̄.xciij. Qui finxit oculū non considerat.
¶ Mem. Quis est iste:tam amēs.quū sit puluis et cinis
Qui dixit vt fieret aliqd dn̄o non iubēte:quo iuste dispo
nente oia fiunt volūtate vel permissione.xxvj.q.v.nec mi
rum.xxiij.q.j.quid culpatur. Ex dn̄i misericordia patrant
bona.ꝛ ex dei iusto iudicio fiūt mala.xxiij.q.v.§.hinc etiā
¶ Ex ore altissimi.q.d.stultus Uel peccator. sine dispo
sitione dei fluctuāt oia mortalia. Non egredientur bona
vel mala.q.d.infidelis. Omnia a casu vel a fortuna absq
dei dispensatione veniūt. Apud veros christicolas nec est
genesis/nec casus/nec fortuna/nec necessitas/ nec fatum
xxvj.q.vij.non obseruetis.de pe.di.ij.si enī.ꝟ.ꝛ paulo post
sed dei prouidētia ꝛ iusta permissio.vt in glos.proxime po
sita sicut dicebat pater sancti Clemētis oia fieri a genesi.
id est a natiuitate. Unde ꝛ genethliaci dicunt.ꝓpter na
talitiorū cōsiderationes dierū. Geneses enī hoim p.xij.si
gna describunt.xxvj.q.iiij.igitur.ꝟ.genethliaci. ¶ Quid
murmurauit homo:cōtra deū. Gen̄.xvj. Nec contra nos
est murmur vestrum:sed cōtra dn̄m. Et Numeri.xiiij.ibi:
Usquequo multitudo hec pessima murmurat cōtra me:
xc.di.alienus.j.ad Cor.x.ibi. Neq murmuraueritis. Sa
pientie.j. Tumultus murmurantiū nō abscōdetur. custo
dite ergo vos a murmuratione q nihil prodest. Ex octa
ua synodo. Alien⁹ fit a fratrū vnitate:q murmurat ꝛ op⁹
eius.i.oratio vel oblatio fm glos.abijciatur q murmurās
extiterit.xc.di.alienus.de hoc etiā.vij.q.vij.§.item obijcit.
Uiuens vir pro pctis defendendis/vel deo imputādis.sic
ut dixit Adam Gen̄.iij. Mulier quam dedisti mihi sociā
dedit mihi de ligno:ꝛ comedi.suis.ex se/ex libero arbitrio
xxiij.q.iiij.vasis ire.de pe.di.ij.si enī.vltra q̄tuor colum.ꝟ.
ꝛ paulopost. Hinc Paul⁹ ait ad Ro.ix. O homo:tu quis
es qui respondeas deo:ꝛc.q.d. Quid dicturus es homo
pro peccatis tuis quū omne os obturatur.ps̄.cvj.g. Ois
iniquitas oppilabit os suum. Unde vigilāter vir ait pro
peccatis suis. Uir seruꝫ indicat.xxxij.q.vij.§.sed illud. hō
cōem naturā.xxiij.q.iiij.duo. Aliud est ex natura.aliud ex
gratia:vt neq homo/qui ex propagine prime nature cor
rupte.de con.di.iiij.non ex quo.quā nutrit/flagellat.neq
vir/qui gratia discernit.i.qui a virtute nominat. vt pre.
§.sed illud.habeat cōtra figulū quid querat. Unde Job
ait.j.c.tribulationibus pressus.sit nomen domini benedi
ctum. ¶ Nun. Scrutemur.diligenter a propria persona
Uias actiones.scito teipsum ꝛ queram⁹ diligenter. Et re
uertamur penitendo. Ad dn̄m.a quo recesseram⁹ per pec
catum. Hiere.xxx. Reuertetur Jacob ꝛ requiescet. Cāti.
vj. Reuertere sunamitis. ¶ Tria facere debem⁹. Scruta
ri opera nostra. Querere quid facti sum⁹.quid sum⁹.q̄d
esse debem⁹. Et reuerti ad dn̄m patrem. a quo discessim⁹
peccantes. Magnū est vnicuiq seipsum cognoscere. Uñ
Moyses. Attende tibi ne fiat verbum abscōditū in cor
de. Attende tibi.nō diuitijs/non possessionibus/nō virib⁹
sed animo ꝛ menti:vnde facta ꝛ cōsilia ꝛ cogitationes ve
niunt. Canti.j. Si ignoras te inquit o pulchra ꝛc.ij. ad
Cor.xiij. Uosmetipsos tentate si estis in fide.ipsi vos p
bate. Itē.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete vosmetipsos ne
perdatis q operati estis:sed vt mercedē plenā accipiatis
In vitis patrū legit ꝙ quidā frater dixit cuidā seni: Quē
admodum dicunt quidā/q: visiones videmus angelorū
respondet. Beat⁹ est qui peccatum suū semper attendit/ꝛ
videt.cognitio sui precedit dei cognitionē.q: qui se nō co
gnoscit: nec deū. ¶ L Leuem⁹. a limo terre. Corda no
stra.integritatē fidei. Cū manib⁹.operib⁹. Ad dn̄m in ce
los.ps̄.xxiiij. Ad te domine leuaui animā meam ꝛc. Et ite
rum.ps̄.cxxij. Ad te leuaui oculos meos ꝛc. Hiere.iij. Le
ua oculos tuos in directū:et vide vbi nunc prostrata sis.
Leuauerunt vocē leprosi. Luc̄.xvij. Leuandū caput. Luce.
xxj. ¶ Nos inique egimus.quasi culpa nostra est nō tua.
egim⁹ cōtra proximū. Et ad iracundiā prouocauim⁹ deū
quod peius est. Idcirco inexorabilis es pro tantis pctis
Sed si plura essent ꝛ innumerabilia : exorabilis est.vt in
Manasse.ij. Parali.vlt̄. Uide supra in ista.ij.parte.in.iij.
ar.in fi.in.§.hec autē. Sed hoc dicit vt aggrauemus pec
cata nostra.ꝛ quia magni peccatores non confidunt ora
re. Nam multiplicatū peccatū fiduciā tollit orandi. Sed
quisq se cogat cū gratia orare.q: deus audit orationem
humiliū ꝛ non spreuit precem eorū.ps̄.cj. Leuemus ergo
corda nostra cū operibus ad deum.q: deum ad iracundiā
prouocauimus. quia preterea abundant.presentia,pec
cata non cessant. Aliter enī inexorabilis est. non ꝙ venie
claudatur ianua.nisi nostra claudat malitia. ¶ Samech
Operuisti in furore. Percussisti plaga dispersionis. Oc
cidisti.spiritualē intelligentiā abstulisti. Nec pepercisti.oi
bus bonis spoliari tēporaliter sepe ꝛ spūaliter permisisti
Plangit se ecclesia pro mēbris/peccatorum caligine ope
riri.ꝛ percussam iudicio dei precūte vulnere prauitatis.
Nubes delictorū opposita plangitur:q magis cōtra nos
orare ꝙ deum exorare creditur. Unde Gen̄.iiij. Uox san
guinis fratris tui ꝛc.ꝛ Heb.xi. Melius loquentē ꝙ Abel
Nam cogitatio terrena ꝛ delictorum immanitas facit ne
oratio nostra possit ad deū transire.nec ipse orantib⁹ par
cere:quia clamor terrenus opponitur. ¶ L Opposuisti
nubē.peccatorū/que contra nos clamat tibi ne transeat
ad te oratio nostra.j. Jo.iij. Si cor nr̄m non reprehēderit
nos:fiduciam habemus ad deū vt quicquid petierimus
accipiemus ab eo. Esa.lix. Iniquitates nostre diuiserunt
inter nos ꝛ deum nostrum. Non edificantur bona nisi de
struantur mala. Hiere.j. Ut euellas ꝛ dissipes ꝛc.edifices
ꝛ plantes ꝛc̄.ꝛ ex̄ de ma.ꝛ obe.solite.§.potuisses:non enī
edificant bona nisi destruantur mala vt dictū est.xxxij.q.
j.cū renunciatur. ¶ Est autem nubes leuis supra quā as
cendit dn̄s. de qua Esa.xix.in prin. Ecce dn̄s ascendet sup
nubem leuē.i.assumet carnē a grauedine peccati immunē
ꝛ ingredietur egyptū.i.hūc mundū/visibiliter apparēdo
¶ Est nubes lucida in figura spūssancti. Mat.xvij. Est
nebula obscura ꝛ densa:q densitatē peccatorū significat.
de qua hic de oratione.ā.c.c.sup litera Gymel dixi. ¶ Sa
mech. Eradicationē.de terra viuentiū. Et abiectionē in
dignationem contra indignos. Posuisti me.christū. In
medio populorū.in manifesto.vox christi est. Jo.ix. In iu
dicium ego in hunc mundū veni:vt qui non vident vide
ant:ꝛ qui vidēt ceci fiant. vbi Aug.i.qui se non videre cō
fitentur:ꝛ medicū querunt:videant:ꝛ qui putant se vide
re ꝛ medicū non querunt:in sua cecitate permaneant.si
mile qđ dicit Symeon Luc.ij. Ecce positus est hic in ruinā
ꝛ in resurrectionē multorum ꝛc.vbi Orige. Qui simplici
ter potest exponere ꝛ dicere in ruinā cū venisse infideliū
ꝛ in resurrectionē credentium. Amb. Ut scꝫ iustorum ini
quorumq merita discernat:ꝛ pro nostrorum qualitate fa
ctorum iudex verus et iustus aut supplicia decernat aut
premia.ad hec di.iij.ois autem lex. ¶ M Ayn. oculus
meus afflictus est. Ideo dicit ocul⁹ singulariter/nō oculi
vt cum deo vnis.f. Canti.iiij. Uulnerasti cor meum in vno
oculorum tuorū. Oculus dexter charitas est.oculus fini
ster cupiditas.christus in vno oculo videt. Alij sunt oculi
carnis:qui aperiunt ad malū.alij mentis : qui transeunt
in vnū vt sit vna mens cum deo. Ecclesia etiā duos habet
oculos. Moralē ꝛ Mysticū.mysticus.acutior. Moralis
dulcior. Habet etiā eccl̄ia oculos p q̄s videt.scꝫ platos.de q̄b⁹
Can̄.j.ibi. Oculi tui colūbarū.ꝛ.v.ibi. Oculi tui sicut colū
be.sic intelligit Gratian⁹.xxxvj.di.§.ecce.i si.facit.xciij.di.
diacon i.j.ꝛ.ij. ꝛ ex̄ de of.arch.ad hec. Sed isti oculi hodie
obscurati sunt:ꝛ iō nō vidēt:sicut pdixerat ps̄.lxviij. Ob
scurentur oculi eorum ne videant.xxxvij.distin.§.vt itaq.
¶ Nec tacuit. Lachryme apud deum pondera vocis hñt

Oculi ecclesie.

de quibus Eccli.xxxv.dicitur. A maxilla vsq ad celū ascē
dunt. Esa.xliij. Adipe victimarū tuarum non inebriasti
me. de his. ā.c.ij. sup ł͂ram sude. in th͂e.late dixi. Eo q̄ nō
esset requies. scilicet vera quia deū amisit q̄ sabbato car-
nali requieuit. Hiere.xlviij. Requieuit moab in fecibus
suis. ❡ Ayn. Donec respiceret. Qui perseuerauerit vsq
in finē hic saluus erit. Mat.x.⁊.xxiiij. de pe.di.ij.§.euiden
ter.ꝟ.item illud.vbi Chrys. Q̄m enim consueuerūt mul-
ti in principijs esse vehementes: postea vero dissolui: pro-
pter hoc ait quoniā finem req̄ro. q̄ enim vtilitas est semi-
num in principio quidē florescentium / postmodū vero ta
bescentiū? Item Hiero. Non em̄ cepisse sed perfecisse vir
tutis est. ad hoc de pe.di.ij.non reuertebant.⁊.§.euidēter
ꝟ.item illud euangelij.cum.c.se. Et videret domin⁹ oculo
misericordie. sic vidit viduam et misericordia motus est.
Luc.vij. De celis. de altitudine bonitatis sue ❡ Ayn. Ocu
lus meus. singulariter. quia ad diuina tēdit: depredatus
est animā meam. omnia extrahendo in deum. In cunctis
filiabus. cogitationib⁹ eterne vite. Vrbis mee afflictio-
nis delictorum. Oculus animā depredatur: quando ois
doloris affectus effundit. Ex ardor animi in animas liq̄-
tur: quādo quicq̄d est in anima sicut de fonte riuus fluit
vnde ps̄.cxviij. Defecit anima mea in salu.tu.⁊ defecerūt
oculi mei ad te. Anima enim depredationē patit ab ocu-
lo: vt suo creatori hereat: de se diffisa: in illo confisa. Defi-
cit vt in spiritū transeat: et fit vnus spiritus cum deo. Iō
dicitur singulariter oculus: nō oculi. vt cum deo vniatur.
Vnde oculus christi amore repletus animā depredatus
in cunctis filiabus vrbis mee. per singulas delictorū affe
ctiones vel afflictiones ⁊ eterne vite cogitatiōes. Debet
enim quisq peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui
nutritur oculo sancte cōuersationis vel cōtemplationis
Isto se fonte spiritualiter baptizabat Judith in valle Be
thulie. Judith.xij. Greg. Quia post baptisma inquinaui
mus vitam: baptizem⁹ lachrymis cōscientiam. De isto ba
ptismo lachrymarū de pe.di.iij. baptizant.⁊ Eccli.xxxiiij.
in fi. ibi qui baptizatur a mortuo. Est ⁊ intellectus magis
adherens litere: q̄ oculus impudicus animam depreda-
tur in aspectu mulierū. vnde Mat.v. Omnis qui viderit
mulierē ad concupiscēdū eam: iam mechatus est eam in
corde suo. xxxij.q.v. qui viderit. vbi Hiero. Inter passionē
⁊ propassionem hoc interest: q̄ passio reputatur pro vitio
propassio licet vitij culpam habeat: nō tamen adhuc cri-
men. Ergo qui viderit mulierē: ⁊ anima eius fuerit titil-
lata: hic propassione percussus est. Si ergo cōsenserit: de
propassione transiuit ad passionē. ⁊ huic voluntas pecca
ti non deest: sed occasio. Quicūq igitur viderit ad concu
piscendum. i. sic aspexerit vt cōcupiscat ⁊ facere disponat
iste recte mechatur in corde. Item ibi Aug. Tria sunt qui
bus impletur peccatum. scilicet suggestio que post memo
riam fit. siue p corporis sensus. qō si frui delectauerit. dele
ctatio illicita refrenanda est. si autē consensio facta fuerit
plenum peccatū erit. ❡ Duplex est consensus s̄m Tho.
Vnus est circa delectationē. ⁊ hoc mortale. Alius est cir-
ca actū. ⁊ hoc graui⁹. Vnde Leuit.xvij. Hō q̄libet de do-
mo israel et de aduenis q̄ peregrināt inter vos si come
derit sanguinē: obfirmabo faciē meā cōtra aiam illius: ⁊
disperdam eam de populo suo: quia anima carnis in san-
guine est. Satis surdus est qui ad tonitruū tante cōmina
tionis non timet. Sanguis est noxia delectatio. quā sicut
canis impudētissimus libit / qui ad delectandū peccata
preterita recolit. de hoc legit ⁊ not.xxxij.q.vij.non solū.in
glos. scz vt delectet. Adde hic qō scripsi. ſ. in ista.ij.parte in
ar.lij.§.septim⁹.in prin.⁊ i ar.lxxiij.§. Nūc de imūditia.ꝟ.
super verbo autē.⁊ versiculo se. Leui.xvij. phibet sanguis
comedi. ⁊ aia in sanguine est. Nam sicut caro per sangui-
nem viuit: ita fomes praui operis in delectatione cōsistit.
Funde sanguinē: ⁊ caro moritur. Tolle delectationem ⁊
nō erit qui praua operetur. Vnde nō vitulum / sed caput
vituli / populus dicitur adorasse. ⁊ licet hoc non dicatur.

Exodi.xxxij. h̄ tm̄ dicunt doctores. vnde Eccli.xvij. Nimis
odito execrationē. i. peccatum opus execrabile. ita vt nec
videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo: nisi
ad detestandū ⁊ dolēdum de illo. Sicut Ezechias q̄ dice-
bat. Esa.xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine anime mee. Facit quod legit. ⁊ no.lxxxi.dis.
valet. in glos. memorie. ❡ Verūtamen delectatio ante cō
suetudinem vel nulla est vel tenuis. cui cōsentire peccatū
est. Si autē ⁊ in factum processerit videtur satiari ⁊ extin
gui cupiditas. sed postea quū suggestio repetitur: maior
accendit delectatio: que adhuc minor est q̄ illa que in con
suetudinē vertitur. quā vincere difficile est. Greg.xxi.mo-
ra. Quisquis vero incaute exterius respicit: in delectatio
nem peccati cadet. atq obligatus desiderijs incipit velle
qō noluit. Namq caro deorsum trahit: ⁊ semel forme cor
de per oculos alligata vix soluitur. Prouidendum ergo
nobis est. Quia intueri non debet quod nō licet cōcupis-
ci. Ut em̄ munda mens in cogitatione seruetur: a lasciuia
voluptatis sue deprimendi sunt oculi quasi quidā rapto
res ad culpā. Chrys. in homi. Si ergo cōtinue velis ocu-
los pulchris faciebus infigurare: ⁊ si bis vel ter fortassis
possis continere: nō tamen semper. non em̄ es extra hūa-
nam naturam. Qui autē flāmam semel accendit: etiā visa
muliere / absente format apō se imagines turpiū actionū:
a quibus multotiens procedit ad opus. Que si aliq̄ se orna
do / oculos hominū ad se attraxerit: etiam si nulli plagā
intulerit: penā patietur extremam. Venenū enim fecit et
porrexit: etsi nullus qui bibat inuent⁹ est. Nō aūt viris di
cit hoc ⁊ ad feminas loquit. capiti em̄ loquens ⁊ corpori
persuadet. ❡ Itē Pascasius. Non dixit simpliciter qui vi
derit. sed addidit ad cōcupiscendū eam. Nec dicit mecha
tus est in oculo: sed in corde. q.d. consensit in delectatione
videndi. ⁊ ibi est mechia. vt pre.c. q̄ viderit.⁊.c.nec solo. q:
adulteriū cōmittitur voluntate cū cōsensu delectationis
vt pre.c.⁊.c. sicut enim. cū.c.se. et .xxxij q.v. non mechabe-
ris.⁊.q.vij.nō solū. Job.xxxi in prin. Pepigi fedus cū ocu
lis meis: vt nec cogitarē quidē de virgine. vnde Augu. in
pre.c.nec solo. Oculus impudic⁹ / impudici cordis est nū-
tius. Vn̄ narrat in.li. de vita cōtemplatiua Ysaac. q̄ quis
dam pater pbatissim⁹ noluit videre quēdam aliū anacho
ritam imberbē iuuenē. dicēs socio suo qui dixerat ei. Nū-
quid tu pater times? Non timeo. sed occasionē timēdi no
lo mihi inducere. ❡ Phe. Aperuerūt. sanguis ei⁹ super
nos ⁊ sup filios nostros. Mat.xxvij. vbi Hiero. Perseue-
rat vsq in presentē diem hec imprecatio super iudeos. et
sanguis eorū non aufertur ab eis. Aperuerūt. vox pphe-
te. sup nos deuorādos. Os suū. omnes inimici. demones
persecutores etiā christi ⁊ ecclesie. ❡ II Phe. Formido
cordis. Et laque⁹ pedib⁹ insipientiū. Sap.xiiij. Facta est
nobis. que debuit iuuare. Vaticinatio. pphetarū. quā ti-
mebat ne impleretur in christo. vn̄ passio ⁊ cōtritio ⁊ hu-
militas christi infidelib⁹ fuit ruina. vnde Joā.xv. Si non
venissem ⁊ locutus eis nō fuissem: petm̄ non haberēt. nūc
autē excusationē non habent de peccato. Et cōtritio. i. de-
structio ⁊ ruina. Alia vero est cōtritio pphetarum et ser-
uorum dei deuotione diuine inspirationis. Deus em̄ cor
contritū non despicit ps̄.l. de pe.di.i. cōuertimini. Alia co-
rum q̄ pro peccatis affliсti spū verant erroris. de quibus
hic loquit. Quia em̄ vaticiniū ⁊ contritionē pphetarum
pro iudeis gementiū spreuerunt: ideo vaticinium eis la-
queus ⁊ cōtritio fuit. qō in passione dn̄i acadisse nulli du
biū est. Sic ⁊ hodie in eccl'a. q: p̄dicatorū multi ⁊ vidētes
multa p̄dicunt de futura ⁊ quasi intolerabili tribulatiōe
ecclesie. ⁊ cōiter maxime a p̄latis eccl'ie non curantur. ⁊ ab
ista veritate auditum auertunt: ⁊ ad fabulas cōuertunt.
xxvi.q.v. nec mirum. sed in canticum ⁊ derisum ⁊ fabulam
talia v̄ba ducunt. Ezechie.xxxiij. Idcirco h̄ vaticinatio in
laqueū erit eis ⁊ cōtritio ⁊ ruina. ❡ Phe. Diuisiones. pla
git ecclesia super contritionē ⁊ ruinā filiorum suorū. Diui
siones aquarum. Pascasius. Has diuisiones aquarū perā

abluūt.deliciarū areolas infundūt. vt fluāt oīa aromata virtutū. Cañ.iiij. Has diuisiones aquarū cū impetu deducit eccl'ia de libano. Libanus interpretat candidatio. petā abluēdo. Diuisiones aūt aquarū deducit: qui singula crimina abluendo profundit: vel amoris vulnera linit. vnde Cañ.iiij. vulnerata charitate ego sum. Deducebat illa diuisiones aquarū: que pedes dñi lachrymis irrigauit. Lu.vij. ⁊ Dauid ps̄.xciij. Sm multitudinem dolorū suorum. Et Petrus fleuit amare. de pe.di.i. petrus. ⁊ Dauid ps̄.vi. Lauabo p singulas noctes lec. me.la.me.stra.meū rigabo. Et iterū ps̄.cxviij. Exitus aquarū dedux.ocu.mei q: nō cus.legem tuā. Flent enī sancti magis culpā q̄ ruinam. Flet Hiere.nō tam contritionem presentis vite in ecclesia/q̄ penā eternā supplicij. q: videt in eccl'ia plurimorum impenitentiā. Oēs sancti flent ⁊ diuisiones aquarū deducunt: vt vberiorem accipiant fructū. De istis lachrymis superius in thre.ij.c.super litera Sade.super verbo/deduc quasi torrentem. ⁊ iunge qd̄ scripsi. s̄.e.ca.i.in prin. ver.cōstat.in litera Aleph.in textu. Quō sedet.plene dixi. Deduxerūt oculi mei. In contritione spūali.captiuitate Filie.ecclesie. Populi mei. est enī ecclesia mater ⁊ filia.vt.s̄. in thre.dixi.ij.c.sup lrā Caph.in vbo filie ppl'i mei. ¶ Sade. Venatione.deceptiōe. Ceperūt me.vox christi. Quasi auem inimici mei.iudei. Gratis.sine causa.quasi venātes auem cū gladijs ⁊ fustib⁹ christū apprehenderūt. Lu.xxij. Job.v.homo/scz christus/nascit ad laborem/scilz in passione. ⁊ auis ad volandū/scz in ascensione. Sic ⁊ tota die inimici demones qui nos oderunt gratis capiunt in suis tentationibus membra ecclesie/sicut aucupes auem.

¶ Sade. Lapsa est.vox christi. In lacū vita mea. in torculari passionis. Unde torcular calcaui solus. Esa.lxiij. Et posuerūt lapidem.qui aduolutus est ad ostiū monumenti. Mar.xv.ibi Beda. Dicitur q monumentū dñi domus rotunda fuit ex subiacente rupe excisa/tante altitudinis vt homo rectus medius existens vix extenta manu culmē possit attingere. ⁊ habet introitū ab oriente: cui lapis magnus aduolutus atq; impositus est. In eius parte aquilonari ipsum sepulcrum.i.locus dominici corporis de eadem petra factū est/septem pedes habens longitudinis: trium palmorū mensura a pauimēto altius eminens. qui scz locus nō desup/sed a latere meridiano per totum patet: vnde corpus inferebat. Color aūt monumēti ⁊ locus albo ⁊ rubro colore dicit esse pmistus. ¶ Secundū mysticum intellectū domus rotunda diuinitatem christi designat seu significat.q̄ caret principio ⁊ fine. ⁊ qui est principium ⁊ finis. Apo.i. Figura enī circularis eternitatez designat.xij.q.i.duo.xxiij.dist.prohibere. Et q: perfectior est alijs figuris: designat pfectionem corporis christi in instāti cōceptionis factā. Unde Greg. Nunciāte angelo ⁊ adueniente spū sancto/mox verbū in vtero/mox intra vterū verbū caro. Ideo dicit Hiere.xxxi. Femina circūdabit virum. ¶ Qd̄ erat excisum de petra/designat q: caro christi excisa est de massa humani generis incorrupta/operatione spūsancti. Lu.i. ⁊ ideo dicit Danie.ij.abscissus est lapis de monte sine manib⁹. Q: homo nō posset attingere culmen: q: humanus intellectus nō sufficit incarnatiōis mysteria indagare: q: nedū de diuina natiuitate sed etiaz de humana dicit Esa.liij. Generationem eius quis enarrabit? Introitū habebat ab oriente.i.a beata virgine: de qua ortus est sol iustitie christus deus noster. Eccl'es.i.oritur sol. ⁊ ipse oriens. Zach.vi. Ecce vir oriens nomen ei⁹. In parte aquilonari erat locus dñici corporis: q: nunc in populo gentili factus est locus dñi.xxxv.q.i.§. hac itaq;. Septem pedes habet longitudinis: pp̄ter opationē gratie septiformis manentem in christo. Esa.xi. Tribus palmis eminebat a terra. pp̄ter fidem trinitatis: que non de terra/sed de celo est: sed celum ⁊ terrā implet. Hiere.xxiij. Patet a parte meridiana: q: cor fideliū inhabitat ad recipiendā gratiā spūsancti: que designat in haustro. Canti.iiij. Surge ⁊ veni hauster. christus calidus charitate. Color erat ex albo ⁊ rubro pmistus. q: ipse dñs cādidus fuit per mundiciā. Ruber p charitatem ⁊ innocentiā. Cañ.v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. Sup me.ne resurgeret.respice textū.s̄.posuerūt lapidem. ¶ Inundauerunt aque.ppl'i. Apoca.xvij. de con.dist.i.cū omne.ex̄ de cele.mis.cū marthe.§.verum. Sup caput meū.q: caput fuit ecclesie.ex̄ de sacra.vnc.c.vnico.§.sed vbi iesus.Dixi. Perij in membris desperantib⁹. vnde Michee.vij. Ne leteris inimica mea.scz synagoga. Quia cecidi/scz per mortem. Consurgā.quū sedero in tenebris: dñs lux mea est. q: diuinitas cū corpore in sepulcro ⁊ cū aīa in inferno.i.in limbo. Unde ⁊ qd̄ prime dicit. Lapsa est in lacū vita mea. exponitur.i.anima mea in limbū inferni. sicut hydrus serpens in vētre Crocodili. Dicit q hydrus inuoluit se luto vt facilius labi possit ⁊ intrat p os Crocodili. ⁊ mordet cor ei⁹ ⁊ interficit eū. Ita christus lutū nostre carnis assumens infimū momordit: ⁊ vires demonū eneruauit. iuxta illud Osee.xiij. O mors ero mors tua. ¶ Coph. Inuocaui nomen tuū.vox christi sm humanitatem ad patrem. et vox ecclesie pro membris in lacu tribulationū. Dñe de lacu nouissimo.ps̄.xxxix. de lacu miserie ⁊ de luto fecis. Et Daniel.vlti. Qui liberasti Danielem de lacu leonū. De lacu corruptiōis nouissimo inferno.q.d. christus ⁊ ecclesia. Quis in lacum lapsa sit vita mea: ego tñ de nouissimo lacu inuocaui. sicut Jonas in ventre ceti. Jone.ij. Cui sic dicit Job. si descendero in profundū inferni: inde me liberabis. Incarnatus christus ad extrema montiū descenderat terre vectibus cōclusus. sed fiducialiter sciebat q liberaret pater eius vitā de corruptione. qua pressus nobiscū pro nobis dolens dicebat. Inuocaui nomen tuū ⁊c. Qui in infirmitate carnis venit vsq; ad nouissima laci: sed inuocando exauditus est pro sua reuerentia. Heb.c.v. Nos quoq; corruptione ⁊ peccato cōclusi/idem nobis adfuturum credim⁹: vt nos fiducialiter idem dicam⁹ ⁊ speremus. Qui aūt sic conclusi sum⁹/aspicere ⁊ circūspicere nos debemus: ⁊ dicere deo. Aspice q mortalitas ⁊ corruptio ad nouissima laci nos pduxit. quō laqueis sumus cōclusi. et noli infirmitatem ⁊ periculū dissimulare. nam concludit vnusquisq; innumeris laqueis. de quib⁹ ps̄.cxxiij. laqueū parauerunt. ⁊ iterū.ps̄.cxxiij. Laqueus contritus est. Hos euadit sola humilitas sm Antonium. ¶ Vocem meā audisti.a psona sua quasi humilis ⁊ suppliciter orat. Exaudisti. q: pater semp exaudit filium. Joā.xi. Forma orandi ⁊ impetrandi proponitur nobis. Ne auertas aurem tuā a singultu meo. Jaco.iiij. Miseri estote ⁊ lugete. Et clamoribus cordis ⁊ mētis. Exo.xiiij. Quid clamas ad me? ibi glos. deuotione taces. qui clamat sine deuotione/Her. cor requiritur non vox apud deum.xxxviij.dist. sedulo. de con.dist.v.nō mediocriter. ¶ Appropinquasti. ad te fecisti appropinquare. In die. fiducie exauditionis. Quādo inuocaui te. ps̄.xxvi. Dñs illuminatio mea ⁊ salus mea quē timebo? Dixisti ne timeas. cōfortando. Esa.xl. Noli timere serue meus Jacob. Geñ.xv.in prin. Noli timere Abraam ego protector tuus sum ⁊c. Et in Joāne. Jo.xvi. Cōfidite: ego vici mundum. De duplici timore.xxiij.q.vi.§.ex his. ¶ Res. Judicasti dñe. vox capitis ⁊ vox electorū.i.corporis christi qui sunt primatū benedictionis adepti. qd̄ designat litera Res. que interpretat primat⁹. Causam.iustitiam.ps̄.xlij. Judica me de⁹ ⁊ discerne causam meā ⁊c. Et est vox iustorū venūdata sub petō. His tribus versib⁹ cleri per caput qd̄ est christus.ad Colo.i. ex̄ de sacra vnc.c. vnico. patri commendantur. eiusq; iudicio iustificari et redempti offeruntur. et iniquitas et furor aduersariorū ⁊ cogitationes condemnantur. et mira capitis et corporis vnitas declaratur. ¶ Vidisti domine. quem nihil latet.xviij.q.vlti.perniciosam. Iniquitatem illorum aduersariorum demonum. vox capitis cum corpore. Aduersum me. Judica. qui omnia recte iudicas.ps̄.cxviij. Et rectuz iudicium tuum. qd̄ sustineo pro corpore mystico/ecclesia. Colo.i.xxiij.q.v.de liguribus. ¶ Vidisti. quia intellexisti;

Sepulcrū dñi.

Oēm. absq̧ meo. Furorem. absq̧ ratiōe. xi. q. iij. illa. Pro-phetat Jacob. Gen. xlix. In furore suo occiderūt virum. sc3 christum iudei. Uniuersas cogitationes eoꝝ. ps̄. xciij. Dn̄s scit cogitationes hoim ⁊c. Aduersum me. innocentem agnū. Joā. j. ¶ Syn. Audisti opprobriū eoꝝ. In his tribus versib⁹ irreuocabilis maloꝝ insania plāgitur. qui oēm medicinā repellunt: quā quasi sup vulnus christus attulit. qui vinū ⁊ oleum in semiuiui vulnera relicti infu-dit: ⁊ alligauit: ⁊ stabulario qui curā illius haberet / cōmi-sit. qui de Hierusalem descendebat in hiericho. Lu. x. xlv. dist. disciplina. Opprobriū. vt Demoniū habet. Joā. viij. ⁊ hmōi. Oēs cogitationes eoꝝ. vt / Quid cogitatis ma-la in cordib⁹ vestris? ⁊c. Mat. ix. ¶ Labia. Labia dolosa in corde ⁊ corde locuti sunt. ps̄. xi. Et meditationes eoꝝ aduersum me tota die. assidue. vox christi ⁊ ecclesie. cōtra schismaticos ⁊ hereticos ⁊ pseudo christianos. quib⁹ de-tractoribus ⁊ eccl'ie psecutorib⁹ vtinā p malam vitā pre-latoꝝ eccl'ie psequendi palcā ecclesie tanta occasio nō da-retur. Sed ipi qui ecclesiā regere videnť / vita pessima to-taliter christo cōtraria ⁊ sepe pestifera doctrina. q̄ de vita carnali oritur. sunt principales psecutores ⁊ sancte eccl'ie inimici. Heu heu dn̄e deus: q: ipsi sunt in psecutione tua primi: qui videnť in ecclia tua primarū diligere / ⁊ regere principatū. Bern. Quis em̄ in prelatū hodie euocať: qui virtute aliqua polleat? nam etsi aliqui nō vere sapientes sed scioli ad prelationes accedant: ppter malā vitam ta-men eoꝝ ecclesiā implent errorib⁹ cum suis subtilitatib⁹ carnalibus. Nam ꝛm abbatem Nesteroth in sua collatio-ne de scientia spūali in li. collationū Jo. cassi. Impossibi-le est immundā animā quantalibet desudauerit lectiōis instantia adipisci scientiā spūalem. Quum em̄ in christo oēs thesauri sapientie esse dicanť. Colo. ij. quō is qui chri-stum inuenire cōtēpsit / aut inuentū sacrilego ore blasphe-mat / aut certe catholicā fidem immūdis operib⁹ polluit / veram scientiā assecutus credēdus est? Quid em̄ prodest quempiā ornamentū eloquioꝝ celestiū / ⁊ illā preciosissi-mā scripturarū speciem cōsequi: si eam lutulentis operi-bus vel sensibus inherendo quasi immundissimā terram subigendo cōfringat? ¶ Sessionem eoꝝ quasi magistro-rum. Mat. xxiij. Sup cathe. Moy. sedebant ⁊c. i. q. i. non quales. Et resurrectionem. exaltationem. Ego sum psal-mus eoꝝ. i. confabulatio ⁊ derisus ego sum. ps̄. lxviij. ⁊ in me psallebant q̄ bibebāt vinū. vox christi. ¶ Thau. Red-des eis vicem. pro fidelitate amplius expellenť a fide. ar. xlvij. disti. quantūlibet. Juxta opa manuū suarū. qui red-des vnicuiq̧ iuxta opa sua. ex̄ de sum. tri. c. j. Mat. xvj. ps̄. lxj. Ro. ij. Apoca. xix. ⁊. xxi. Imprecatur propheta mala cō-tra malos: vt territi conuertanť. Hoc primū deus iudeis reddidit: qui corde obdurati ⁊ pfidi excecati / a fide ⁊ ve-ritate amplius sunt expulsi. vt videntes nō videant. Jo. ix. Qui em̄ vitam pcmerūt mortem meruerūt. Dabis eis scutum cordis. ne penetrenť iaculo predicationis. Labo-rem tuū. passionem / crucem / mortem. ps̄. ix. Tu solus la-borem ⁊ dolorem cōsideras. Et iterū. Uide humilitatē meā ⁊ laborē meū. Sed q: pauci sunt qui hunc christi la-borem cōsiderent / ⁊ sequanť: ait Esa. xlix. In vanū labo-raui sine causa ⁊c. ¶ Dabis ⁊c. Judei dum laborem pas-sionis deriserūt: eodē cor suū texerūt: nec predicationis iaculis penetrari pmiserūt. Sic quoq̧ reprobi quos inui-tat ad penitentiā patientia dei / eādem opponūt sibi qua-si scutū cordis: vt nō videant q̧ sustinens laborē: ⁊ sic the-saurizant sibi iram. Rom. ij. ¶ Aliud est scutum electoꝝ. ps̄. v. Dn̄e vt scuto bone vo. tue co. nos. qui habent etiam scutū fidei cum quo extinguūt oia tela nequissimi ignea. Ephe. vi. Hoc scutū fides incarnatiōis ⁊ passionis est. Et est istud scutum triangulū: licet sit vnū. q: in christo vna psona. triplex est suba: diuinitatis / carnis / ⁊ aie. Item in scuto corium desup extendiť in ligno: ⁊ pingiť extra. Ita ⁊ caro christi extēsa fuit in ligno crucis ⁊ picta. Hiere. xi. Mittamus lignū in panē ei⁹. Pictura est effusio san-guinis p diuersas partes corporis. Esa. lxiij. Quare rubrū est vestimentū tuū? Hoc scutū debet geri a sinistris. q: ibi est cor hois. Prouer. iiij. oīni custodia serua cor tuū. Et sic etiā pōt hic intelligi scutū in bonā partē. q: qui in corde passionem dn̄i portat: armatus est in corde suo fortissimo scuto cōtra tentationes diaboli. Mentalis ⁊ fidelis me-ditatio passionis christi / potētissima est ad expellēdū ae-reas ptātes. ¶ Persequeris. vox christi. sicut me psecuti sunt gratis. ps̄. cxviij. Persecuti sunt me gratis. i. sine cau-sa. In furore tuo. hic vel in futuro. Justitia dei furor vide-tur esse dānatis. de pe. di. j. sed ⁊ cōtinuo. Et cōteres eos. Ite maledicti in ignē eternū. Mat. xxv. Sub celis: quia celestes esse noluerunt. Domine duplici contritione con-tere eos dn̄e deus noster. Hiere. xvij. ¶ Persequeris. vox pphe imprecatoria cōtra nō reuertētes ad christū: ⁊ pas-sionē eius cōtemnentes. Qui em̄ christū ⁊ mēbra ei⁹ pse-cuti sunt: iure in furoris psecutione cōtriti sunt ⁊ erunt. Quia dedit eis dn̄s significationē ꝛm Dauid ps̄. lix. sc3 pas-sionem ⁊ crucē christi. vt fugiant a facie arcus vltionis di-uine: ⁊ noluerūt: nec se signaculo crucis signauerūt: ideo liberati nō sunt. Ezech. vj. Nec erunt sicut dilecti dn̄i: q̄ p crucē dn̄i liberanť: sicut p ratem nauigātes. Sap. xvij. q: ipsi reprobi cōtra hmōi scutū perfidie obiecerunt.

¶ Articulus. vij. A

Aleph. Quō obscu-

ratū. Et q̄ hoc. iiij. c. threnoꝝ. ē. in ista. ij. par-te in pn. in illo ar. anteq̄ exponerē primū. c. exarauerim: q: tn̄ hic Hiere. euidentius la-mentať statū miserabilē istius tpis eccl'ie militātis: ideo ⁊ denuo in prin. ⁊ in fi. istud. c. quantū ad excitandū solici-tius ecclesiā sanctā in se nimis ruentem in mēbris / ad plā-ctum ⁊ tristitiā sanctā / latius cōmētabor. dicit ergo Hie-re. Quō. Attentos nos facit dicens rem magnā nouā et incredibilem. quasi admiratiue ⁊ lamentabiliter loquen-do. Unde vox est pphete dolentis ⁊ increpantis. Sicut illa: Quō se. so. ci. supra. j. c. Obscuratū est aurum. vita re-proba ministroꝝ dei sordib⁹ fuscata: quondā virtutib⁹ glo-riosa: nunc p negotia seculi obscurata. Color optim⁹. san-ctitatis habitus / p terrena ⁊ abiecta mutatus. ¶ Obscu-ratū: q: fides in nobis remanet ⁊ baptismi sacramentum Aurū. vocamur. Lapides sanctuarij. sed obscurati caligi-ne peccatoꝝ. ⁊ Dispersi. p diuersa genera negotioꝝ ⁊ vi-tioꝝ. vnde plangit se ecclesia in baptismo niue dealbata. ps̄. l. Lauabis me. sc3 in baptismo. ⁊ sup niuē: sc3 materia-lē3: dealbabor. in aia spūaliter. Et ppterea tradiť christia-no post baptismū vestis candida. q̄ significat innocentiā ⁊ puritatē. ꝛm Raba. de cō. di. iiij. post baptismū. infusiōe spūsscti auro pulchri⁹ colorata. s3 postea in mēbris aliqb⁹ ⁊ heresib⁹ infecta ⁊ in alijs vitijs obscurata. cui⁹ sapiētia auro clari⁹ fulgebat in lege dn̄i diligenda. ps̄. cxviij. Sup aurū ⁊ topazion: eloquētie colorib⁹ distincta. Sed dū mū-di cōcupiscentijs oblectať: aurū obscurať. ⁊ color mutať in amorem mundanarū rerū ab amore celestiū. Lapides sanctuarij. i. eccl'ie. ps̄. xxi. Tu aūt in sctō habitas. Structe dispergunť. In capite oīm platearū. q: amissa charitate ceteris virtutes dissoluunť: ⁊ ad cōcupiscētiā mūdane vite inclinanť. ⁊ lapides quos sup rōnale Exo. xxviij. ⁊. xxix. iudicij āneros in pectore portare debēt in gloriā ⁊ laudē dei: in deteri⁹ cōmutati dispersi iacent in. c. pla. Quia quū verbi dei suba in nobis manet incorrupta: q̄uis peccatis obscurata: nō nature suba perēpta / sed obscurata plangi-tur. Nā etsi heretici integritatē fidei corrūpere videanť: vis verbi ⁊ natura nō soluitur. obscurať quidem: sed nō corrumpitur. Ita ergo obscuratur aurum. eloquium. ps̄. cxviij. sc3 dei ignitum. ⁊ preceptū dn̄i lucidum illuminās oculos. ps̄. xviij. Quō obscurať mihi quod lucet alijs? ad hec. xix. distin. secundū. xv. q. vlt. suscitantibus. de con. dist. j. ⁊ sancta. ⁊ dist. iiij. queris a me. ibi. Dicit enim apostolus Spiritūsanctum nolite extinguere. j. Thes. v. f. nō quia

ille extingui possit:sed quantū in ipsis est/extinctores ei⁹ merito dicunt̄:qui sic agūt vt extinctū velint. ¶ B Jtē quō obscuratū est aurū. Greg.mora.xxxiiij. Appellatione auri aliqn̄ in sacro eloquio diuinitatis claritas accipitur vt Can̄.v.Caput eius aur̄.diuinitas.optimū. Aliqn̄ splē dor superne ciuitatis. Apoc.xxi. Jp̄a vero ciuitas aurum mundum simile vitro mūdo. Aliqn̄ charitas. Apoc.i.precinctū ad mamillas zona aurea. ⁊ de pe.di.ij. principium ✠.si enim. Aliqn̄ nitor glorie secularis Apoc.xvij. Habēs poculū aureum in manu sua. ⁊ alius propheta. Hiere.li. Calix aureus babylon. Aliqn̄ arrogantiam spūalium designat.vn̄ Dan̄.ij.dicitur de illa statua que est vanitas huius mundi ꝙ habeat caput aureum.i.arrogantes p̄latos qui sunt capita in populo ⁊ clero. Aliqn̄ pulchritudo sanctitatis.sicut hic. Quomodo obscuratū est aurū.mutat⁹ est color optim⁹. Aurū obscuratur/quū subsequentib⁹ iniquitatū tenebris iustitie pulchritudo deserit̄. Color optimus mutat̄:quū splendor innocentie in feditatem vertit̄ culpe. Et sic adimpletur illud Job vlt. Sternit sibi aurū quasi lutū.vnde Greg.in precallega.loco. Hoc in loco aurum/claritas sanctitatis accipit̄. Lutū/ho vel terrenarum rerū auaritiā/vel prauarū contagia doctrinarū/vel sordes carnaliū voluptatū/nil obstat intelligi. Quia cū multos Leuiathan iste qui intra sanctā ecclesiā fulgore iustitie et scientie resplendere vident̄:terrenarū rerū cōcupiscentia vel errantis doctrine cōtagio/vel carnalib⁹ sibi voluptatibus subijcit:aurum sibi pculdubio quasi lutum sternit. Toties nūc igitur aurū sibi quasi lutum subijcit:quoties castitatem fideliū per carnis vitia sternit. Toties aurum velut lutū calcat:quoties sensum cōtinentiū per immunda desideria dissipat. hucusq̄ Greg. Noie etiam auri hic possunt hypocrite intra ecclesiā designari.qui aurū vidē tur/desup deaurati.sicut interpretatio nois sui importat. qr hypocrita dicit̄ ab epi qđ est.s.⁊ crisis qđ est aurū.quasi desuper deauratus.sed q: non pseuerant/obscurant̄ in tenebris peccatoꝝ.de quib⁹ de pe.dist.ij.citius.cum.§.prece.nam electi in hac vita in tribulationib⁹ ⁊ tentationib⁹ probant̄ ⁊ purgātur. Sap.iij. Tanq̄ aurū in fornace ⁊c. de pe.di.ij.si em̄.ver.vasa figuli. Sed hypocrite in tribulatione deficiūt ⁊ in scoriam vertunt̄.vnde Ezech.xxij. Versa est mihi domus israel in scoriam. oēs isti es ⁊ stannū ⁊ ferrū ⁊ plumbū in medio fornacis.qđ ad literā hodie de ecclesia proh dolor dici potest.q.d. Purgare eos p ignem tribulationis volui:⁊ eos aurū facere vel argentū:sed ipi facti sunt es vel stannū/ferrū ⁊ plumbū : q: nō ad virtutē sed ad vitia in tribulatione prorūpunt. Jn es vertit̄/qui in tribulatione murmurat. Num̄.xiiij.i.ad Cor.x. Jn stannum/qui simulatione se palliat. Mat.vj.⁊.xxiij. De hypocritis de peni.disti.ij.citius. Jn ferrū/qui nocendi maliciā nō relinquit. Mat.xxij. Jn plumbū/qui peccādi pōdera non deponunt. Hiere.xvij. Nolite portare pondera. ¶ Jtem aurū in quinq̄ excellit alia metalla. scꝫ in claritate/in puritate/in preciositate/in ponderositate/in durabilitate. Jn claritate splendor diuine sapiētie/bone fame/⁊ virtutū designatur. Sap.iiij. O q̄ pulchra est casta generatio cum claritate. Unde super illud.ij.Cor.iij.ibi. A claritate in claritatem. glos. a claritate fidei in claritatem speci.fide em̄ oculi anime clarificant̄. Unde de ceco illuminato dicit̄ Mar.viij. Restitutus est vt clare videret oia. Pagani habent oculos cecos.deus huius seculi excecauit mentes infideliū.ij.Cor.iiij. Judei velatos.ij.Cor.iij. Mali christiani lippos.xlix.di.c.i. Leui.xxi. Greg. Qui nunc deo inhabitante nō regitur.diuine claritatis specie non letatur. ¶ De claritate fame ⁊ bonoꝝ operū. Mat.v. Luceat lux vestra coram hoibus ⁊c. Sed separet̄ a malis qui claritatem bonoꝝ desiderat.vnde Joan.xij. Nunc clarificatus est filius hois.clarificatus em̄ fuit in mēbris suis bonis ab ipsis Juda separato. ¶ De claritate sapiētie ⁊ bone fame Sap.viij. Habebo propter hanc claritatem ad turbas.scꝫ propter sapientiā. Grego. Fama a bono opere virtutes accipit: ⁊ fauoris gratiā quasi claritatis lumen aspergit.vnde qui clare nomen suū conseruat: clarificatur in eo nomen dn̄i. Jo.xij. Pater clarifica filiū tuū. ¶ De puritate auri ministroꝝ ecclesie quid dicā? Ubi est verbū Petri.i.Pe.ij. Deponentes oēm maliciā/⁊ oēm dolū/⁊ simulationes ⁊ inuidias:sicut modo geniti infantes ⁊c. Ubi est hodie cordis puritas/cōscientia bona/⁊ fides nō ficta? ⁊ hec charitas.i.ad Timo.i.de pe.di.ij.charitas.ver. hec est. Jaco.iiij. Purificate corda vestra duplices animo.ps̄.xvij.Fm puritatem manuū mearū. Bern. Purus est qui in oibus que agit aut dei honorē aut proximi vtilitatem respicit. Egidius socius beati Francisci. Puritas deum videt:deuotio ipm manducat. Jtem puritas malum alterius nō videt.malitia alioꝝ mala scrutat̄ scrutinio.ps̄.lxiij.scrutantes scrutinio. ¶ De preciositate auri referatur ad opus martyrij.ps̄.cxv. Preciosa in conspectu dn̄i mors sanctoꝝ eius. Nam hoc sum⁹ precio cōparati.empti em̄ sum⁹ fm apl̄m precio magno. Portemus christum in corpore nostro.i.ad Cor.vj.c.in fi.per carnis mortificationem.ij.ad Cor.iiij.c.i.Pe.i. Redempti estis nō corruptibilib⁹ auro vel argento:sed precioso sanguine agni incōtaminati ⁊ immaculati iesu christi. Aug. O bone mercator:gratias agim⁹:q: emisti nos.sanguinē tuū bibimus:carnem tuā comedim⁹.euangeliū legim⁹ instrumentū nostrū.serui tui sum⁹. creatura tua sumus: fecisti nos:redemisti nos. Esa.xiij. Preciosior erit vir auro.⁊ homo mūdo obrizo.i. auro mundo ⁊ rutilante. ¶ Ponderositas auri referenda est ad grauitatem fidei ⁊ morū et constantiā. Job.xxviij. Qui facit ventis pondus.i.sanctis animabus que propter subtilitatem nature dicunt̄ venti dedit grauitatē maturitatis:vt nō dissoluant̄ vitio leuitatis.ps̄.xxxiiij. Jn pplo graui laudabo te. Pondus hoc facit proprie timor dei. Job.xxxi. Semp quasi tumentes super me fluctus/timui dn̄m: ⁊ pondus eius ferre nō potui:scꝫ cōminationem diuini iudicij. Alibi ponderosus p vitio accipit̄.xlix.di.hinc etem̄.ver.ponderosus. ¶ Jn durabilitate virtus boni in perseuerantia accipitur. de qua Mat.x.⁊.xxiiij.de pe.di.ij.§.euidenter.in.c.apl's.⁊.c.in bono.⁊.c.propter.⁊.c.multi.al's sunt.ver.sub illo.§.q:. Et he virtutes ⁊ alie designate per proprietates auri/quasi hodie in ecclesia defecerunt:ideo bene dicitur.quō obscuratum est aurū. ¶ Jdeo aūt hoc aurum.i.virtutum sanctitas obscuratū est in ecclesia:q: qui aurum materiale concupiscit/libentius intuetur aurum q̄ solem iustitie christum.xlvij.disti.sicut hi. Ordinationes in ecclesia/prout cōmuniter auro emuntur:⁊ auro venduntur.i.q.i.cū ordinaretur. Aurum habet ecclesia: ⁊ aurum cōseruat: aut cōsanguineis dat.auro sacramēta emuntur ⁊ aurū querunt.cōtra id.xij.q.ij.aurum.⁊.c. si quis eps.lxxxvi.dis.nō satis. Et auro nitent sepe marmora ecclesiarū : sed ministroꝝ eccl'ie ⁊ pauperū nō est cura.xij.q.ij.gl'ia.ver. multi. De parte dn̄i.i.de decimus ⁊ primitijs ⁊ oblationib⁹.xij.q.i.cum portio.⁊.c.sicut manifeste.⁊. xvi.q.i. reuertimini. aurū sibi reponunt.xij.q.i.clericus. Epi aurū seruant: ⁊ a se mendicantiū manus reuocant.xij.q.i. nolo. Josaphat fecit naues q̄ nauigarent in Ophir ppter aurū.q̄ cōfracte sunt in Asyon Gaber.iij. Reg.vlt. Josaphat interpretat̄ iudicās. Ophir mūdū infirmū.interpretat̄ em̄ infirmās. Nauis Josaphat in Ophir ppter aurū vadit: qn̄ rector prelatus vel iudex in ecclesia nil nisi temporalia querit.xi.q.iij.pauper.ibi dicitur.cito violat̄ auro iustitia. ¶ Per aurum idololatria cōmittitur.iij. Regū.xij. ibi dicitur ꝙ Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoraret eos populus. Et Exodi. xxxij. ait Aaron ad Moysen. Aurum dederunt mihi: ⁊ proieci illud in ignem : et egressus est hic vitulus:quem populus adorabat. vbi dicit expositor. Audi sacerdos quia aurum tibi datum est.nō em̄ ex tuo thesauro habes illud/vel patrimonio/vel labore: sed oblatione fideliū. Sed acceptū aurū in ignem proijcere/est in ipsius cōcupiscentiā corda hoim inflāmare.inde vitulus

Aurum qđ in sacris scripturis significet

Nimia rei habēdi cupido cā est idololatrie.

terre cultor sic colitur. inde studiū hoc est cura vehementius terrena colendi ⁊ immoderatius incūbendi eiusmodi lucris. nam etsi magna despectu mūdi dicant: plus tamen attendunt hoies quid agatur. ¶ Achor ppter regulā aureā quā furatus est lapidat⁹ est. Josue. vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiū. Thesaurizantes aurū exterminati sunt ⁊ ad inferos descenderūt. Baruch. iij. Datur aurum clericis: sed ipsi de eo fecerūt sibi Baal. i. idolū auare cōseruādo vel male expendēdo. j. q. j. cū ois. Osee. ij. ¶ Tulerūt clerici aurū dñi ⁊ intulerūt in delubra sua. sup capita eoꝝ fiet retributio. Johe. iij. ait dñs. Naum. ij. clericis. Diripite argentū. diripite aurū. ⁊ nō est finis diuitiarū ex oibus vasis desiderabilib⁹ ⁊c. ⁊ sequit in fi. c. Exterminabo de terra predā tuā ⁊c. ¶ Uere hodie qlibet quasi prelatus coopertus est auro ⁊ argento: ⁊ ois spūs nō est in visceribus eius. q: idolū est pastor hodie. Zach. xj. Abachuc. j. in fi. Repleta est ecclesia auro ⁊ argēto: ⁊ nō est finis thesauroꝝ eius. clericoꝝ. Esa. ij. Uere hodie in eccl'ia stat verbum Sophonie. Sopho. iij. Principes eius scilz ecclesie in medio eius quasi leones rugientes. Judices eius lupi vespere nō relinquebant in mane. Prophete eius vesani: viri infideles. sacerdotes eius polluerūt sanctū. Iniuste egerūt cōtra legem. Aurum tollunt clerici: sed nō faciūt inde coronā iesu. Zacha. vj. Et vtinā de auro hodie clerici calices fabricarent. de con. di. j. vasa. ⁊ c. ⁊ calix. Sed ipsi in poculis bibunt aureis. Hester. j. calix stagneus est. pre. c. ⁊ calix. q: ipsi de auro in stagnū cōuersi sunt. Ezech. xij. Quis hodie in ecclesia dei pōt dicere verbū Pauli Act. xx. Argentū ⁊ aurum aut vestē nullius cōcupiui. vos ipsi scitis. Utinā nō fuerit mortis occasio a Cōstantino data corona ex auro purissimo ecclesie sacrosancte in abūdātibus hac corona. xcvj. di. cōstātin⁹. ver. decreuim⁹. ¶ Oēs de saba veniūt. i. de terra orientali. vbi nascit aurum optimū. Gen. ij. Aurū sed nō tus deferentes. Esa. lx. ad romanā curiam. Et plumbū reportantes. Plus ponderat aurum qd datur pro ipso plumbo, q ipm plumbū. nam ⁊ frequenter pro ipsa bulla plumbea quinquaginta. lxx. ⁊ c. florem soluunt. Sed pro plumbo datur aurū: vt de plumbo fiat maius aurū. q: qd quis emit, paratus est alijs vēdere: ⁊ simoniā cōmittere. j. q. j. quibusdā. Nec curandum est si qd datur pro bulla, totū vel pars pauperib⁹ erogel. j. q. j. nō est putanda. xiiij. q. j. p to. in primis. viij. c. vsq ad §. ecōtra. ¶ Recordent dñi prelati ⁊ alij clerici de Crasso dictatore Romano, q aurū sitiuit: ⁊ auruz bibit. eque perijt vero auro, sicut vero veneno. j. q. j. §. ex his verbis Petrus cephas ecclesie. i. caput. xij. di. c. ij. ait Actu. iij. Argentū ⁊ aurū nō est mihi. Prelatus hodie quilibet dicit au. ⁊ ar. est mihi. sed nō est ei qd sequit. In noie iesu christi nazareni surge ⁊ ambula. q: auro abutit: ⁊ aurum auet. i. cupit: ⁊ sic auarus. Unde Isidorus. Auarus dictus est q sit auri cupidus. Et Chry. xv. Nō amabit primū qui auruz amat. Et Jo. euangelista de virgis fecit miraculose aurū ⁊ gemmas quas reddidit duob⁹ iuuenibus Tito ⁊ Eugenio. q: oia pro christo reliquerāt ⁊ pauperib⁹ erogabāt xvij. q. iiij. §. sed notandū. Hiero. Nemo opponat diues in iudea templū, mensam, lucernas, turibula, patellas, cyphos, mortariola ex auro fabricata. hec in figura precesserunt. nunc vo cū paupertate domus se pauper deo dedicauit. portem⁹ crucem: ⁊ delicias lutū putem⁹. xij. q. ij. gloria epi. al's est. c. multi. In thecis clericoꝝ eruginauit hodie aurū ⁊ argentū. ⁊ erugo eoꝝ in testimoniū eis erit: et manducabit carnes eoꝝ sicut ignis. Jaco. v. q: qui aurū diligit, nō iustificabit. Eccli. xxxi. Nō possunt simul stare virtutes ⁊ aurū: q: virtus aurū distribuit si qd habet. xij. q. ij. socrates. ¶ Aurum sm Ber. terra rubra est, ⁊ fex terre. sed hec terra ⁊ fex celū ⁊ mundiciā eius superat hodie in ecclesia militanti. Propter hoc aurū terrenū qd charitatem celestem designat: ipsa charitas exulat hodie a cōsistorijs prelatorum: quia ipsa et cupiditas que est radix omnium malorum. j. Timoth. vj. xl vij. distin. omnium bonorum, sm Aug. simul esse ambe nō possunt: nisi vna euulsa radicitus fuerit: alia plantari nō potest. de pe. dist. ij. §. ex premissis. xxxij. q. j. cū renuntiat. De auro charitatē designante ps. xliiij. loquens de ecclesia. adstit. regi. a dex. tuis in vesti. deau. ⁊c. Sicut eñ aurū est species metalloꝝ: sic charitas forma virtutū. de pe. dis. ij. §. euidēter. j. ad Cor. xiij. q: nō habz sm Greg. in se aliquid viriditatis ramus boni operis: nisi procedat ex radice charitatis. de pe. dist. ij. §. opponitur. ¶ Item sicut aurum in fornace nō corrūpitur: nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tanq aurū in fornace ⁊c. Unde Aug. Aurum in igne fulget: palea fumigat. aurum nō tinnit percussum. charitas patiens est. j. ad Cor. xiij. Fulget in splendore bone operationis: q: benigna est. vt in pre. c. xiij. Rubet pudore honestatis: quia charitas nō gaudet super iniquitate. pre. c. xiij. feditatis, vel alia. Uisum infouet consideratione felicitatis aliene. q: charitas nō emulatur. pre. c. xiij. Aurum vitam conseruat. charitas vita est anime. de pe. dist. ij. charitas. ij. Aurū preciosius inter metalla: charitas excellentior inter virtutes. pre. c. xiij. ⁊ pre. c. charitas. ver. hec est charitas. Istud est aurū charitatis quod defert nauis Salomonis. idest christi pacifici de Tarsis: que interpretat exploratio gaudij. i. de vita eterna plena gaudio. iij. Regū. x. Mō aurum charitatis obscuratū est. q: versum est in scoriā cupiditatis. Omnes eñ hodie, prout cōmuniter, querūt in ecclesia aurum: ⁊ que sua sunt, non que christi. ad Phil'. ij. lxiij. dist. nosse. viij. q. j. sunt in ecclesia. ex de renū. quidam. ⁊ de censi. cum apl's. Hoc aūt aurum charitatis suadet nobis deus emere: q: ignitum est. Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo tibi a me emere aurum ignitum probatū, vt locuples fias. O quot sunt ex numero clericorum ⁊ religiosoꝝ nedum laicorum, qui fornicantur cum illa muliere inaurata auro: ⁊ habente poculum aureū plenū abominatione. Hec mulier cupiditas ⁊ ambitio honoris huius vite. Apocal. xvij. que mulier. ibi in fi. c. dicitur. Ciuitas magna que habet regnū super reges terre. ¶ Hec est ecclesia militans que et ciuitas dicitur: ⁊ regnum suū habet super alia regna. vt latius scripsi. s. in. lxj. arti. §. ⁊ primo quidem. in prima parte istius operis. Que ⁊ in mēbris suis malis Babylon. idest cōfusio dicit. de qua dicitur Apocal. xviij. Cecidit cecidit Babylon magna. scz a sanctitate ⁊ virtutib⁹ suis que fuerunt in ecclesia primitiua. ⁊ facta est habitatio demonioꝝ. Demoniū interpretatur sufficiens iniquitas. qua sancta ecclesia plena est maxime in prelatis iniquis: qui demones visibiles sunt: qui crucā nō cedūt. Tot etiam sunt in ecclesia demonia, quot vitia. de quibus demonijs Mar. vlti. In nomine meo demonia eijciēt. idest peccata. Unde sup illo Marci. xvj. Apparuit primo Marie magdalene de qua eiecerat septē demonia. dicit Greg. Septem demonia Maria habuit. q: vniuersis vitijs plena fuit. ¶ Et sequitur Apocal. xviij. Et custodia omnis spiritus immundi: quia intra ecclesiam omnia peccata inueniuntur hodie: que immunda dicuntur: quia immundam faciunt animā maxime spiritus immūditie fornicationis. De istis spiritibus immūdis Matth. xij. ⁊ Luce. xj. Quis eñ clericoꝝ intra sanctā ecclesiam castitatem seruat? rarus est. l. di. quia tua. quia difficile est. xxviij. di. de his. xxxiij. q. v. qui sint. Sed licet istud peccatum sit naturale. i. ad quod natura corrupta inclinat: nō excusat tamen. ff. ad. l. aqui. si seruus. §. si fornicaueris. ⁊ no. in pre. c. q: tua. i glos. fi. Perpauci eñ hodie sunt presbyteri maxime in Hispania ⁊ regno Apulie q quū sint publici concubinarij. ⁊ q sint suspensi a iure ⁊ quantū ad se ⁊ quantum ad alios: nihilomin⁹ ⁊ tota die celebrant: ⁊ dant ecclesiastica sacra, cōtra canonica instituta. xxxij. di. §. verū. c. nullus. ex de cohabi. cle. vestra. ⁊. c. fi. ¶ Et sic suspensi celebrantes irregularitatem. sm Ostien. incurrunt. qui hoc no. ex de biga. q: circa. ⁊ sic seruat stilus curie sicut in officio penitentiarie dñi pape fui expertus. qui multas literas dedit clericis cōcubinarijs hispanie vt cum eis sui

Diplomatū p paliū p cia notātur.

Charitas cum auro cōfertur.

epi super irregularitate sic cõtracta authoritate mea dis-
pensarent. de hoc etiam scripsi.j.in.xxviij.ar.§.de presby-
teris.¶.xx. ¶ Sequitur.Apoc.xviij.Et custodia omnis
volucris immũde. Noie volucrũ volantiũ ⁊ subtiliũ pctã
spũalia Inuidie Malitie Hypocrisis. Supbie ⁊ similiũ
designatur.q̃ hodie intra sanctã ecclesiã magnũ vendicãt
sibi locũ. ⁊ plus vere in clericis.⁊ religiosis q̃ in laicis:q̃
in peccatis corporalibus/furtis/homicidijs/⁊ immũdi-
tijs/⁊ periurijs plus offendũt.nam quilibet ẞm suũ mo-
dũ plus a demonibus tentatur.seculares de peccatis cor-
poralibus.⁊ clerici ⁊ religiosi de spiritualibus. sicut ⁊ ex-
periẽtia manifestat.Carnalia aũt peccata ẞm Greg. mi-
noris sunt culpe:sed maioris infamie.Ecõtra peccata spi-
ritualia maioris sunt culpe:sed minoris infamie.Et odi-
bilis.q: omnes seculares ⁊ nationes de clericis murmu-
rant propter eorũ vitam:⁊ eis/non dubito/ꝓpterea oppi-
do sunt infesti.ij.q.vij.laicos.Quis enim vel infelicissim⁹
bonum clericũ aut religiosum odit.immo bonitas de se
odio non potest haberi.Unde qui odit bonũ virum: non
odit propter in eo virtutes:sed naturã:nec pctm̃ qḋ nõ ha
bet.⁊ in hoc peccat.xxiij q.iiij.duo. Fateor tamen q̃ cõtin
git sepe quemq̃ maxime inuidũ odisse bonũ.lxxxvj.disti.
odio.⁊ diligere malũ.qḋ pscrutari subtiliũ est.vnde Mi-
chee.iij. Nũquid nõ vestrũ est scire iudiciũ:q: odio habe-
tis bonũ ⁊ diligitis malũ?Quia de vino ire fornicatiõis
eius.scʒ ecclesie.Fornicatio accipit̃ pro omni pctõ.xxviij.
q. .idololatria.Biberũt oẽs gentes. malũ exemplũ pec-
candi a clericis ⁊ malis religiosis accipientes/⁊ maxime
a prelatis.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.Et reges terre cũ illa.
ecclĩa.i.membris eius. Fornicati sunt. peccauerũt. q: ad
literã frequenter principes mũdi cum quibusdã prelatis
ecclesiarũ ineũt cõtra deũ ⁊ ecclesias pacta sua. gratias
cõtra deũ ab ecclesia impetrant:⁊ eas emũt speciẽ simo-
niacã cõmittentes.j.q.j.gratia.Decimas ecclesiarũ ab ec-
clesia nunc multa nunc volũtaria absq̃ causa necessaria
vel vtili ecclesijs recipiũt ⁊ detinent.vnde ⁊ dantes eis ⁊
ipsi recipientes eterni ignis incendijs deputantur.j.q.iij.
puenit.Et mercatores terre de virtute deliciarũ ei⁹ diui-
tes facti sunt.Ad literã familiares secretarij negotioꝝ ge-
stores precipui aliquoꝝ pl'atoꝝ ecclesie mercatores sunt:
maxime Florẽtini ⁊ Senẽses ⁊ alij de Thuscia ⁊ de alijs
prouincijs.⁊ de pecunijs ecclesiarũ fenus continue aliqui
exercentes ⁊ prelatis quibusdã de certa parte responden
tes/noĩe partis vel mercantie vel societatis/⁊ de alijs
denarijs prelatoꝝ ⁊ reditib⁹ beneficioꝝ que predicti mer
catores impetrãt pro ꝯsanguineis suis diuites facti sunt
⁊ si nõ respondeant frequenter mercatores prelatis de lu-
cro pecunie quã ab eis tenẽt in pecunia numerata:respõ-
dent tñ eis de preciosis pannoꝝ:de vasis argenteis: ⁊ orna
mentis ecclesiasticis ⁊ alijs magnis encenijs q̃ ad munerũ
veniunt quantitatẽ.ff.de of.pre.solent.§.vlt. ex̃ de rescrip.
statutũ.§.insuper.Que etsi encenia ab eis dicantur: vsu-
ra tamen est:quia nec ipsi mercatores talia presentarent:
nisi ab eis pecunias tenerent. Nec prelati apud eos pecu
niam deponerent: nisi ab eis talia nõ dico emolumenta/
sed reciperent detrimenta.cõtra iura illa.xiiij. q.iij. p illa
iiij.c.vsq̃ ad fi.questionis.⁊.q.iiij.canonũ.cũ.ver.c.seq.⁊
ex̃ de vsur.cõsuluit.⁊.j.q.iij.p totũ. ⁊ legit̃ ⁊ notat̃ ex̃ de si-
mo.tua.in fi.⁊.c.fi. Et paulo post sequit̃ ibi Apoc.xviij.de
ecclesia.Quantũ glorificauit se ecclĩa in membris corru-
ptis.gloriant̃ inquã in diuitijs.ps̃. xlviij. Et in mul.diui.
suarũ gloriantur.Et in malitijs.ps̃.lj.Quid gloriaris in
malitia.ex̃ de excel.prela.q̃ graue. In potentia.j.Mach.
ij.⁊ scientia.Hiere.xx. ⁊ similib⁹. Et in delicijs fuit. xxxv.
dist.ecclesie principes. Tantũ date illi tormentũ ⁊ luctũ.
vt puniat̃ in eo in quo deliquit.⁊ inquantũ deliquit.ex̃ de
his que fi.a prela.que sunt. ⁊.xvj.q.vij.cognouim⁹.⁊.c.il-
lud.Quia in corde suo dicit.ecclĩa. Sedeo regina regũ.
⁊ vidua nõ sum.tot prelatos magnos habeo pro maritis
vij.q.j.sicut vir.Et luctũ.tribulationẽ. Nõ videbo. in hac

Prelatorũ negociatio taxatur.

vita.nec mala. sed decepta est: q: beati qui lugent.Mat.
v. Et risus ecclesie dolore miscebitur. Prouerb. xiiij. Et
extrema gaudij eius luctus occupat. vt ibi dicit̃. Ideo in
vna die.in vno tempore in quo in saniuis sumus. Uenient
idest venerunt ⁊ veniunt toto die/in multis malis cleri-
cis maleviuentib⁹ ⁊ finientib⁹. Plage eius.ecclesie.predi
ctio tribulationis ecclĩe supbientis in membris. Mors
⁊ luctus ⁊ fames.p hec tribulatio corpoꝝ ⁊ animarũ pre-
dicitur. Et igni comburetur.tribulationis in hac vita: ⁊
membra incontrita igne inextinguibili gehẽnali. Mat.
xxv.Quia fortis est deus qui iudicabit illã.sponsam adul
teram in membris. ¶ ℭ Et paulopost. Ue ve ciuitas
illa magna Babylon. damnatio ecclesie malignantium
in corpore ⁊ in anima.⁊ ideo duplex ve. ⁊ semp ve in scri-
ptura damnationem designat pro mortali. ẞm Chryso.
Ciuitas illa fortis potentia. Quoniã vna hora.i.vno tẽ-
pore. Uenit iudiciũ tuũ.cõdemnationis tue.Et negotia-
tores terre flebunt:⁊ lugebunt super illam.ecclesiam scʒ.
Quoniã merces eoꝝ nemo emet amplius.Ad literã/tem
pore psecutionis ecclesie recedent mercatores de curijs
prelatoꝝ/cum mercibus que ibi specificantur:q: nõ inue-
nient emptores clericos. nec venditores beneficioꝝ: nec
florenos eoꝝ:q: fugient a facie arcus: ⁊ vix audebunt pu
blice apparere.Et amplius illam nõ inuenient mercato-
res.ad literam. Qui diuites facti sunt ab ea. scʒ ecclesia.
Longe stabũt propter timorem tormentoꝝ eius: flentes
⁊ lugentes ac dicentes. Ue ve.damnatio tribulatio. Ci-
uitas illa magna.ecclesia. Que amicta erat bysso purpu-
ra ⁊ cocco ⁊ deaurata auro.per hec omnia diuitie ⁊ vana
gloria ecclesie designant̃. Et lapide precioso ⁊ margari-
tis.qm̃ vna hora destitute(al's destructe) sunt tante diui
tie.Ad literã quum sepe intrauerim in camerã camerarij
dñi pape:semp ibi vidi nũmularios ⁊ mensas plenas au-
ro: ⁊ clericos cõputantes ⁊ trutinantes florenos. quas
christus pauper iterũ irremediabiliter ⁊ sempiterne de
ecclesia euertat ⁊ cito. Marci.xj. Matth.xxj. Lu.xix. Io.
ij.j.q.iij.ex multis.⁊ c.vendentes. Ad literam:q: velit no-
lit ad initium paupertatis sancte redibit ecclesia: in qua
fundata est.xij.q.j.c.j. cum seque. Uide.s. in prima parte
in.§.firma columna.in ar.lxvij. ¶ Et sequit̃. Ue ve ciui-
tas illa magna.ecclesia ⁊c.⁊.j. Quoniã vna hora. vno in
tempore.Desolata est.temporaliter.quod electis expedit
propter caput tribulatũ christũ pauperem et mendicum
⁊ compunctũ corde ⁊c.ps̃.cviij.Exulta sup eam. ecclesiam.
Celũ.celestes hoĩes.ps̃.lvij. Letabitur iustus quũ viderit
vindictã ⁊c.Et sancti apostoli ⁊ prophete:patres ⁊ eccle
sie fundatores.xxxv.q.j.§. hac itaq̃. pauperes ⁊ despecti
crucis dominice portatores.quibus dignus non fuit mũ
dus. Hebr.c.xj. Quoniam iudicauit deus verum iudi-
cium de illa.de membris eius inimicis paupertatis ⁊ cru
cis.⁊.j. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa ma-
gna. Infinitus est numerus stultoꝝ.Eccl's.j.Et multi vo
cati:pauci electi. Matth.xx. Et vltra nõ inuenietur eccle
sia reproborũ.remanente ecclesia in sanctis suis sine ma-
cula ⁊ sine ruga.Ephe.v.xxj.dist.quia.de con.di.iiij. que-
ris.ad mediũ.ibi.tota ergo.⁊c.Et vox citharedoꝝ ⁊c. Re
cedent ioculatores de ecclesia.cantores/⁊ cantatrices/et
tibicines: q: neq̃ clerici talia audire debent : nec talibus
interesse.xxiiij.dist.presbyteri.de con.dist.v.nõ oportet.di.
lxxxvj.donare.⁊.j. Quia mercatores tui erant principes
terre.Ad literã prelati cum mundi principib⁹ multas fa-
ciunt mercaturas/emptiones/⁊ venditiones in suarum
ecclesiarũ dispendiũ ⁊ iacturam.xj.q.ij.quicũq̃. ⁊.c.quis
quis epũs.Quia in veneficijs tuis errauerũt oẽs gentes:
quia a clericis accipiũt laici exemplũ male viuendi. xj.q.
iij.precipue.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne. Et in ea mẽbris cor-
ruptis ecclesie/sanguis sanctoꝝ ⁊ prophetarũ inuentus
est.magnã em̃ persecutionem ⁊ mortes sustinuerũt mul-
ti sancti ⁊ sustinent a viris sanguinum rectoribus. xcv.
dist.hinc.diaconi ecclesiarum. ⁊ omnium qui interfecti sunt

In terra. Nam hodie intra ecclesiā sanctā multi clericorū ⁊ innocentū ⁊ alioꝝ/etsi nō actu: lingua tñ/calamo/⁊ signis/⁊ nutu adiutorio familie/⁊ equoꝝ ⁊ pecuniarū sanguinem fundūt. l di. si qs viduā. ex̄ de homic. sicut dignū. de cle.pug. in duello.c.ij. Merito ergo dicit̄: Aurū obscuratū. Intelligit̄ etiā aurū obscu. Ignitū verbū. Greg. q2 pectus frigidū nō pōt verba ignita pferre. Mutatus color optim⁹. sanctitatis habitus: charitatis ornatus. Color optim⁹. candidus p innocentiā ⁊ puritatē. de con. dist. iiij. post baptismū. Mutatus in nigredinē iniquitatis et feditatis. Augu. Anima peccatoris nigrior est coruo. Color op. rubicūdus p charitatem/mutatus in pallorē inuidie ⁊ furie. Greg. Mens inuida dū de alieno bono affligit̄; quasi de radio lucis obscurat̄. De istis bonis colorib⁹ Cā. ti. v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus. ⁊c. ¶ D Dispersi sunt lapides. Lapides viui disper. a sanctuario dei/ eccl'ia sc3. Lapides sanctuarij patriarche/pphe/sacerdotes christi/monachi/virgines virtutes q̄ semp debent assistere cōspectib⁹ dei: q̄ nec debent exire foras: nec occupari circa secularia. ex̄ ne cle. vel mo. p totū. xvj. q. j. monachi vagātes. ⁊. c. gñaliter. Dum foris animi inquietudine et corporis occupant̄ ⁊ dispergunt̄ iure in capite platearū vagantes plangunt̄. Nō est secularis vite actio: quā non administrant sacerdotes hodie/⁊ ministri altaris ⁊ religiosi. ex̄ de of. or. quāto. Oēs hodie cōiter secularia querunt: ⁊ in eisdē implicant̄: ⁊ virginū castitas ⁊ verecūdia multis exponit̄ illecebris ⁊ familiaritatib⁹ carnalib⁹ ꝯ oia illa iura. lxxviij. di. p to. xxj. q. iiij. p to. ex̄ ne cle. vel mo. p totum. xxiij di. his igit̄. xvj. q. j. placuit. c. qui vere. c. de presentiū. c. sunt nōnulli. c. gñaliter. c. monachi vagantes. xviij. q. ij. quidā monachoꝝ. ex̄ de of. or. quanto. ex̄ de regu. c. fi. Dispergunt̄ ergo lapides nō solū in plateis: sed in capite oim̄ platearū: dum p desideriū ⁊ sepe p actū opa huiusmodi agunt: ⁊ de religioso habitu culmen honoris vel laudis querūt. ex̄ de elec. quorūdā oculos. li. vj. Horū lapidū ordinem dñs pmittit dicens. Esa. liiij. Sternā p ordinem lapides tuos: ⁊ fundabo te in sapphyris: ⁊ ponā iaspidē propugnacula tua. ⁊ quū loquit̄ christus ecclesie sponse sue. statuit eñ christus in ecclesia electorū aias varietate meritoꝝ distinctas. ps̄. xliiij. adsti. re. a dex. tuis in vesti. deau. circū. va. Fundauit eā in sapphyris/qui sunt aerei coloris. i. in aiabus celestia petentib⁹. Iaspidem posuit propugnacula. qui est viridis coloris. illos scil3 qui in virore fidei ⁊ morū cōtra aridos ⁊ marcescentes ecclesiā dei defendūt. De istis lapidib⁹ preciosis designatiuis virtutu3. de pe. dist. ij. principiū. ver. ois lapis ¶ Notandū etiā hic fm Pascasiū quanta sit vis hui⁹ lamenti. quante pphetia charitatis ad oia se extendit. Plangit cecitatem iudeoꝝ: dispersionē ecclesiarū: nuditatem animarū. veniente aūt tpe persecutionis que in proximo est: isti lapides dispersi nō relinquent̄ in eccl'ia dei: q2 deficient in tribulatione. et hoc tropice predixit dñs Luc. xix. ibi. Nō relinquēt. sc3 pastores ecclesie. in te eccl'ia sancta. lapide3/prelatū dispersum. sup lapidem/subditū dispersum cū suo capite. sed remanebūt lapides viui ⁊ virtuosi illo tpe qui ecclesiā sustētabunt ne deficiat: tracti ⁊ excisi de illo lapide angulari christo iesu. Ephe. ij. sup quem ecclesia est fundata. xix. di. ita dñs. ⁊ ex̄ de elec. fundamenta. ⁊ Mat. xvj. Unde Esa. xxviij. Ecce ego mittā in fundamentis syon. i. ecclesie fundamentū. lapidem angularem/scil3 christū gentiles ⁊ iudeos in vnitate fidei copulantem. probatum/in passione sicut solent probari lapides preciosi. Sap. ij. Et probem⁹ patientiā eius. preciosum/in sanguinis effusione. j. Pe. j. redempti estis ⁊c. ⁊. j. sed precioso sanguine agni immaculati. Hic est lapis vere adiutorij. maxime in tpe tribulationis ecclesie. de quo. j. Reg. iiij. Castrametati sunt filij israel. christiani ope. qui deum videbunt. Mat. vij. sc3 iuxta lapide3 adiutorij. vbi dicit glos. Lapis iste fortitudo castroꝝ ⁊ in circūitu sese ducens nō solum murū sed antemurale constituit. legitur eñ in ps̄. cxxiiij. Et dñs in circūitu populi sui. Bene aūt lapis adiutorij dicit̄: q2 nō solum munimentum tribuit. sed etiam adiuuat ⁊ defendit: dum de petriculis ei⁹ in funda accipim⁹: ⁊ rotantes quoq3 fideles lapides de fide quoq3 suoꝝ vulnerū ꝯ Goliā gloriosam de aduersario cū Dauid christo manu forti victoria3 reportamus. j. Reg. xvij. Iste est etiam lapis a iudeis reprobatus. christus a iudeis cōdemnatus. ps̄. cxvij. Lapidem quem reprobauerūt edificantes ⁊c. lapis etiā abscisus de monte. vtero virginali. sine manib⁹ ⁊c. q2 cōceptus de spūsancto. Luc. j. qui pcussit statuā. vanitatem antichristi ⁊ membroꝝ eius. Dan. ij. Isti ergo fixo lapidi adherentes/nō dispergentur per latā viam: que ducit ad mortem Mat. vij ⁊ Lu. xiij. Et carnalem huius mūdi: designatā p plateas latas. sed edificabitur hierl'm in celestis: ⁊ reparabitur ruina eius ex nobis viuis lapidib⁹ preciosis. de quibus expresse loquit̄ Apocal'. penul. c. ¶ Sequit̄ in thre. Beth. Filij syon. ecclesie christiani fideles. Inclyti. genere. q2 a christo christiani. de con. disti. iiij. postq̄. ⁊ ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. ante baptismū. ⁊ doctrina euangelica tota sancta ⁊ virtutibus nobilissima. Amicti. ornati. Auro primo. i. purissimo scil3 celesti sapientia ⁊ amore. de pe. di. ij. principiū. maxime clerici in ecclesia primitiua. Quō q̄ admiranda: q̄ insperata mutatio? Reputati sunt in vasa testea. que erant aurea. relictis celestibus curantes terrena. ¶ E Opus manuū figuli. qui potest de eode3 luto aliud vas facere in honorem. aliud in cōtumeliam: ad Roma. ix. c. ⁊. ij. ad Timo. ij. xxiij. q. iiij. qui fm carnem. et q. vij. c. j. in fi. ¶ Filij ⁊c. Auro primo. dei sapientia. vnde thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Hoc auro amicti nostri patres in ecclesia primitiua fulgebāt quasi luminaria in mundo. cui⁹ sapientie celestis nō secularis radix est timere deū. Eccl'i. j. fructus est videre ipm. Auro primo. membra ecclesie sapientia dilectionis dei ⁊ proximi amicta. que erant vasa aurea ad fragilia ⁊ terrena labunt̄ opera. ⁊ fiunt vasa testea/que debuerūt esse vasa incorruptibilia ⁊ celestia. ¶ Est aurū primu3 arabicū purissimū. ⁊ quod de saba offertur dño. Matth. ij. Est ⁊ preciosissimū qd̄ de Ophir affertur. iij. Reg. vlti. Ophir eñ risus vel herbosum interpretat̄: in illo sc3 risu de quo sunt oia gaudia. vbi anime sanctoꝝ in herbis virentibus requiescūt. Ezech. xxxiiij. hoc iure primū ⁊ purissimū dicitur. hec eñ sapientia ⁊ immortalitas preciosior est cūctis opibus. sed facta sunt hec vasa testea ⁊ lutea. ps̄. xvij. f. vt lutum platearū delebo eos. Hec aūt vasa probat fornax tribulationis. de peni. di. ij. si eñ. he. edificemus aurū. Hodie dñi clerici nō custodiunt vasa sua in honore bone fame ⁊ sanctificatione munditie. j. ad Thessa. iiij. ⁊ ideo lutea sunt ⁊ stercorea. ps̄. lxxxij. Facti sunt vt stercus terre. Hodie ecclesia pauca vasa habet plena oleo charitatis iiij. Reg. iiij. ⁊ pauca sunt vasa electionis cū Paulo. Act'. ix. quia multi sacerdotes numero: pauci vita. xl. disti. multi. ¶ Pauca sunt vasa mellis gestatiua ⁊ contemplantia christum. iij. Regū. iiij. ibi. Et vas mellis. ¶ Pauca vasa sapientie ⁊ discretionis. iiij. Regū. ij. ibi. Afferte mihi vas nouum: ⁊ mittite in illud sal. xliij. dist. sit rector. ver. per sasem. ¶ Pauca sunt vasa admiratione digna. Eccl'i. xliij. vas admirabile. Multa sunt vasa aceto odij iniquitatis plena. Ioan. xix. vas autem positum erat aceto plenum. Pauca sunt habentia manna. id est dulcedinem cum cōmunicant. Exo. xvj. Manna aūt corpus christi designat. de con. dist. ij. reuera. Propter hec oia dicunt̄ clerici plurimi ⁊ religiosi vasa testea: ⁊ vasa ire. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. ver. vasis ire. nō vasa aurea. de quibus potat rex Salomon. i. christus pacificus. iij. Reg. x. omnia vasa de quibus bibebat rex Salomon erāt aurea. sicut enim impij sunt vasa lignea ⁊ fictilia ⁊ cremabilia: sic iusti sunt vasa aurea preciosa. vt preal. ca. qui fm. xxiij. q. iiij. ¶ Portat autem christus in his vasis aureis vinum charitatis: que inebriat eum: que ebrietas fm Ambrosium preclara est. que sobrietatem mentis operatur. de con. distin. ij. in

calice. Hoc vinū aiam inebriat. Unde quicūq͂ gustu charitatis pfecte inebriatus fuerit: ad oēm laborē ⁊ dolorē hilarescit. deridetur, ⁊ nō auertit. laborat, ⁊ nō lassescit. ¶ F Hymel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nudauerunt mámas. aperuerūt prauā doctrinā. Lactauerunt catulos suos. discipulos, vel actus suos prauos. Filia populi mei. ecclesia. Crudelis. in prelatis tyrānis. que filios suos exponit absq͂ fomēto. Quasi strutio in deserto. presentia tm̄ cogitans: nihil de futuro curans. ¶ Sed ⁊ lamie, prelatoꝝ ecclie isti⁹ tpis duritia ⁊ crudelitas arguit: qui lamiis duriores lac doctrine paruulis negauerunt. ¶ Lamia aūt crudelior suis feribus q̄ cetere bestie dicitur. vnde lamia quasi lania appellat: q: catulos suos laniare fertur. Sic ⁊ prelati hodierni pplo doctrinā negātes: insup populū laniant ⁊ excoriant. Michee. iii. dicitur de prelatis. Qui comederūt carnem populi mei: ⁊ pellez eius desup excoriauerūt: ⁊ ossa eoꝝ cōfregerūt: ⁊ conciderunt sicut in lebete: ⁊ quasi carnem in medio olle. ⁊. s. Hec dicit dñs sup pphetas qui seducūt populū meū: qui mordent dentib⁹ suis: ⁊ predicant pacem: ⁊ si quis nō dederit in ore eoꝝ quippiā: sanctificant sup illū preliū. ⁊. s. Audite hoc principes domus Jacob ⁊ iudices domus israel: qui abominamini iudiciū: ⁊ oia recta puertitis: qui edificatis syon. i. ecclesiā in sanguinib⁹. i. in cōsanguineis: ⁊ Hierusalem ecclesiā in iniquitate. Principes eius in munerib⁹ iudicabāt. ⁊ alia q̄ sequunt ponunt. s. q. s. iudices. Strutiōibus etiā similes q̄ oua sua vbi ponūt, exponūt. nec in se n̄ calefaciūt. ¶ Lamia etiā hebraice lilit noiatur. quaz quidā hebreoꝝ vnā de furijs suspicant. que parce dicunt, eo q̄ nulli parcant. quib⁹ similes nostri sunt prelati scribe ⁊ pharisei. qui totū christū crucifigūt in membris suis ad Heb. vi. de pe. di. ij. si eīn. vltra tres col'. ver. ad hebreos quoq͂. ¶ Per lamias etiā hypocritarū ⁊ hereticoꝝ callida puersitas designat. q: faciem humanā ⁊ corda beluina gestant. Mammā nudant: q̄n errorem suū libere predicant. Catulos lactant: q̄n sequaces peruersa doctrina oblectant. ⁊ ad impietatem male nutriendo cōfirmant. Filia ppl'i mei scz ecclesia delinquentiū membroꝝ: que filia sanctoꝝ alr̄s dicit: p quos in christo renascit: sed quasi bestia inuoluta cōsuetudine peccandi fil'is est strutioni: presentia tm̄ cogitanti: nihil in futurum speranti. partus suos sine calore charitatis exponit: nullā future vite curam gerit. sm glos. ¶ Item lamia est aial magnū ⁊ crudelissimū: nocte syluas exiens ⁊ hortos intrans: frangēs arbores ⁊ dissipās. eo q̄ habet brachia fortia in oēm actū humilia. Et quū hoies supuenerint (vt dicit Aristo.) pugnat cū eis. ⁊ morsib⁹ vulnerat. sauciatus aūt morsibus eius nō sanat: donec eiusdem bestie rugientis vocem audierit. Hoc aial in desertis riuosis habitare diligit. ⁊ aliquantulū in vultu figurat feminā. Et est pium catulis q̄n lactat. Dicunt aūt quidā q̄ quedā lamie sunt in chaldea, capris in quātitate equales. ⁊ domesticant. ⁊ vberes sunt in lacte. hec cōmentator: in cōmento de aialibus. li. xviij. tracta. ij. c. iij. ¶ Item est alia lamia piscis crudelissimus quātitatis imēse: tres ordines dentiū habēs: cui⁹ dentes venenū fugant ac manifestant. quēadmodū ⁊ lingue serpentine quib⁹ prelati vtunt. Idem cōmentator. ¶ Item lamia sm Hugui. in der uationib⁹. dicit quasi lania, a laniando pueros. i. strix. ⁊ habet faciem hoīs: sed corpus bestiarū. Item Esa. xxxiiij. Ibi cubauit lamia: ⁊ inuenit sibi requiem. dicit glos. Lamia pedes habet equinos: cetera feminea. Et Greg. xxxiij. mora. dicit Lamiā humanā habere speciē: sed corp⁹ bestiale dr. sicut oēs hypocrite in prima facie qd̄ ostendūt quasi ex ratione sanctitatis est. sed bestiale est corpus qd̄ sequitur. q: valde iniqua sunt que sub boni specie moliunt. Item idem Greg. Quid vo strutionis noie nisi hypocrisis designat: strutio nāq͂ speciem volandi nō habet: ⁊ tamen quodāmodo volare nititur ⁊ alas expādere. sicut vidi Auinione in horto papali. q: hypocrisis cūctis intuentib⁹ imaginem de se sanctitatis insinuat: sed tamen vitā sanctitatis ignorat. In puersa ergo mente draco cubat: ⁊ strutio pascitur. q: ⁊ latens malitia callide regitur: ⁊ intuentiū oculis simulatio bonitatis antefert. hec glos. Greg. ponit in pre. c. Esa. xxxiiij. ibi. Et erit cubile draconū ⁊ pascua strutionū ⁊c. ¶ Deleth. Adhesit lingua. misera. Lactentis, incipiētis, infirmi, insciī, ⁊ simplicis. Ad palatū eius. in siti verbi dei. Paruuli, qui nondū poterant sumere solidū cibum. Heb. v. Petierunt panem vite ⁊ intellectus. Eccl'i. xv. Sed nobiles interierūt fame: ⁊ multitudo eius siti aruit. Esa. v. c. Et nō erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrū eīn paruuli non comedūt. ¶ Paruuli. i. paupes. Mat. xxv. Uni ex minimis ⁊c. Petierūt panem. sustentationē vite. Gen. xxxix. dicit de Joseph. Nec quicq͂ aliud nouerat nisi panez quo vescebat. sed nō est qui frāgat: q: pauci hodie intra ecclesiam dei frangūt panez pauperib⁹. Esa. lviij. Frange esurienti panem t. iij. Aug. Dicit christus. da mihi ex eo quod dedi tibi. habuisti me largitorem: habe me debitorem: ⁊ feneratorem. Un̄ ⁊ quidam sanctus amore pauperū vendit domos ⁊ regnū suū. fragmētū panis ponit in preciū. Quid cause excusare poterit non emētem: sed hodie in domib⁹ prelatorū dat canib⁹ ⁊ ioculatorib⁹ panis filioꝝ. Ad literā ꝯtra verbū dñi. Nō est bonū panē filioꝝ scz pauperū dare canib⁹. Mat. xv. Et nolite sanctū scz panem datum in ecclia ⁊ dño cōsecratū. xij. q. ij. nulli. dare canibus. Mat. vij. xi. q. iij. nolite. ¶ Item paruuli pe. pa. ppl's verbum dei. Mat. iiij. Lu. iiij. ⁊ Deut. viij. Nō in solo pane. s. ⁊ Eccl'i. xxxi. Splendidū in panib⁹. i. verbis dei dispensandis. bene dicent labia multoꝝ: hoc indigem⁹ ad nostraz ⁊ aliorū instructionem. Job. xxxi. Si comedi buccellā meā solus. Sed prelati hodie hunc panem raro frangunt. q: sunt, prout cōiter, ignorantes. alij scientes laborare nolunt: aut predicare erubescūt: timentes ne eis dicat hypocrita ejice primū trabem de oculo tuo. Mat. vij. Lu. vi. et q: cuius vita despicit: restat vt eius predicatio cōtemnat de his. iij. q. vij. §. idem testat. cū. c. se. vsq͂ ad. §. item in euāgelio. Cōtra tales tepidos ⁊ timidos prelatos. Prouer. xi. Qui abscōdit frumenta, maledicet in pplis. vbi Greg. dicit. Qua pena plectendi sunt qui quum fame verbi anime pereant: panem gratie nō ministrant: Luc. xix. Quare nō dedisti pecuniā meā ad mensam: cōtra nō predicantes prelatos. xliij. di. p totū. lxxxvi. di. in trib⁹ primis ca. ex de of. or. inter cetera. viij. q. i. audacter. ¶ He. Qui vescebant voluptuose. Amb. sup Mat. ix. Qui christū domicilio recipit: in throno maximis delectationib⁹ exuberantiū pascatur voluptatū sacramentis scripture ⁊ ecclesie. Interierūt in vijs. i. in vita larga ⁊ relaxata. ⁊ q: christum cōtemnunt qui est via veritas ⁊ vita. Jo. xiiij. ⁊ dist. viij. si consuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. donis spiritussancti. Amplexati sunt stercora. carnalem vitam. Croceis. color croceus claritatem dilectionis designat. quum autem charitas amittitur: relique virtutes amplexantur stercora. de peni. dis. ij. §. euidenter. q: de bono dei ⁊ proximi ordine dilectionis transitur hodie ad fetorem prauitatis. vnde. s. ad Cor. xiij. Si charitatem nō habuero factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. ¶ Color etiam croceus, igneus. quo designatur ignis spiritussancti: quo corda inflammantur. Actu. ij. de con. dist. iij. c. vlt. Ignem veni mittere. ⁊ est signum saluādorum de hiericho, que interpretatur deficiens. id est de mundo. cum Raab meretrice: que funiculuz coccineū in signum posuit ad fenestram. per qd̄ saluata est. Josue. ij. Qui ignis hodie extinctus est: maxime propter heresim simoniacam. i. q. i. sicut eunuchus. ⁊ remanet stercus rerum tpalium in bñficijs emptis. Phil'. iij. ibi. Et arbitror oia vt stercora, vt christū lucrifaciā. ¶ Uau. Et maior ⁊c. Plangit ecclia pctā ppl'i: maxime clericoꝝ. quasi maiora pctō sodomoꝝ. videm⁹ eīn q̄ fides ⁊ iustitia terram reliquerunt: humanitas ⁊ benignitas nulla sit: discordia et concupiscentia orbem incendunt; ire et inuidie flamma

Prelatorū cū lamijs cōparatio.

rozat rapinis ꝛ fraudib⁹ ꝛ simoniacis contractib⁹ eccl'ia populat: paupes excoriant. Iá iacet orbis terrarū incultus: in vepib⁹ legis sacratissime ꝑ ora principū diuinitus ꝓmulgate. de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvi. q. iij. nemo. Sacra pagina sacriq́ʒ canones pro fabulis habentur. Vbs in cathedris christianoꝝ ꝛ maxime religiosoꝝ ꝯstrepit ꝛ triūphat. nō est sciens hodie q̇ nouitates nō inuenit. q̇ ad literá inter scholasticos pariūt discordiá. xi. di. quis nesciat. ex̄ de cōsue. cū cōsuetudinis. Tota lectio ecclesie in questionib⁹ est ꝛ opinionib⁹ recitádis. ꝛ solutio ꝛ cōclusio veritatis nulla. falsq́ʒ nefalsq́ʒ cōfundunt. Maior eñi iniquitas nr̄a: q̄ eoꝝ qui viá veritatis nō agnouerūt. ꝛ ideo minora supplicia meruerunt. xij. q. j. scim⁹. Que in momēto subuersa est. Gen. xix. Momentū est omē qđ viuimus. ꝛ quotidie peccādo quasi in momēto ad penam subuertimur. q̇ deteriora meremur: qui thesaurizam⁹ nobis irá i die ire iudicij. Ro. ij. ¶ Vau. Et maior effecta est ꝛc. q: eccl'ia maiorem noticiá habuit dei q̄ synagoga. ꝛ synagoga q̄ gentes. ꝛ cōtempsit. Vñ seruus sciens volūtatem dñi ꝛ nō faciens/ vapulabit plagis multis. Luce. xij. vbi Chrys. Non eñi sīr oia in oíbus iudicant. sed maior cognitio fit maioris pene materia. Vñ sacerdos eadem ꝑpetrans cū ppl'o/ multo grauiora patiet. de pe. di. j. §. q̄ aūt. ver. si sacerdos. al's est. c. xl. dis. homo christianus. vbi plene de hoc. ꝛ ex̄ de tercia. cū quidá. vbi de hoc. ¶ Item ibi sup Lucam Cyrillus. Homo eñi perspicax qui turpioribus suá volūtatem implicauit: inexcusabile pctm̄ comisit: q: ꝓpter maliciá recessit a dñi volūtate: sed homo rusticanus rationabili⁹ implorabit veniá iudicantis. sed ꝑm Theophilū ibi. Iste ignorás nihilomin⁹ punief. sʒ nō tm̄. q: pigritia ipa fuit sue ignorantie cá. Et etiá ꝑm Basiliū ibi. etsi in eternū cruciabit: remissius tm̄. nō ꝑm numerum penarū. sʒ in vermē mitius torquēte ꝛ alijs penis. de hoc xxxij. di. §. fi. cū. c. fi. Iniq̇tas filie ppl'i mei eccl'ie peccátis in mēbris. Petō Sodomoꝝ: q̇ sine lege ꝛ noticia dei erát Que subuersa est. Sodoma. In momēto. q: gaudiū hypocrite adinstar pūcti. Job. xx. c. ꝛ idem Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos: ꝛ in pūcto ad infernū descendūt. Et non ceperūt in ea man⁹. aliq̇d boni. q: manus nō extendit ad pauperes. Prouerb. vlt. ¶ Et maior ꝛc. pctm̄ sodomoꝝ. ꝑm Ezech. xvi. c. supbia fuit abūdantia: saturitas panis: ꝛ ociū. ꝛ pauperi nō porrexerūt manus. In his ꝛ in alijs magis hodie offendit in eccl'ia dei. vñ eccl'ia iustificat sodomá: sicut Niniuitas: ꝛ reginá saba. scʒ cōparatiue. vide Mat. xij. ꝛ Lu. xi. q: cepit mádata dei facere: ꝛ postea cōtempsit. ꝛ (qđ peius est) mala deaurando tegit: simulando virtutes cū cerimonijs suis: quas nō habʒ. ꝛ spūs imūdus exierat ab ea. Mat. xij. ꝛ Lu. xi. Sed q: inuenit eam ociosam: ꝛ vacátem a bonis operib⁹: ornatá exterius missis ꝛ cantib⁹: ꝛ in solennitatib⁹ sctōꝝ/ preciosis apparatibus ꝛ verbosis predicationib⁹ ꝛ eleemosynis. Lu. xv. xxxvij. di. §. hinc etiá. siliquarū ꝛ quisquiliarū sunt frumēti immūditie. Amos. vij. furfurū ꝛ micarū remanentiū de adipib⁹ ꝛ nidorib⁹ ꝛ delicijs prelatoꝝ. Remanentib⁹ alijs occultis vitijs ꝛ manifestis in ea cupiditatū/ ambitionū/ simoniarū/ intrusionū/ immūditiarū/ xenodoxie/ ꝛ philargyrie/ ꝛ inuidie/ ꝛ tyránidis ꝛ alioꝝ flagitioꝝ indicibiliū Ideo reuersus est ad mēbra eius cū septem spiritibus nequioribus se. Matth. xij. ꝛ Luce. xi. q: ꝑm August. super Lucam. xi. c. super hec verba. Peior est charitas simulata/ q̄ odium: ꝛ paupertas simulata/ q̄ auaritia: ꝛ castitas simulata/ q̄ luxuria. ꝛ sic de alijs virtutib⁹ simulatis. ¶ Zay. Candidiores nazarei ei⁹. eccl'ie florentes vel sancti. Niue. que de celo est contemplatiui. Nitidiores lacte. qđ de terra est. de pecudibus terre. actiui. Rubicūdiores ebore antiquo. antiquoꝝ patrū fortitudine. Sapphyro pulchriores. in spirituali feruore. Candidiores habet ecclesia nazareos suos: qui interpretant̄ sancti vel cōsecrati. niue candidiores. ꝛ lacte nitidiores. ꝑ quos abstinentia ꝛ vita actiua significat̄. Per niuem candor vite celestis. Per lac temporalium actio demonstrat̄. Habet ergo ecclesia nazareos: qui per contemplationem vitá ducunt celesté. de qua. ij. q. vij. sancta. ꝛ. xvi. q. j. placuit. ꝛ. c. de presentiū. Et per actualis vite dispensationem lacte candidius ad laudem creatoris nitent: vt plerūq́ʒ eos qui celestem vitá tenent: terrena bene dispensando virtutū operibus transcendant. ex̄ de renū. nisi cū pridem. §. ne putes. ꝛ de regu. licet. §. sibo. ver. qm̄. Quia ꝓo per feruoré spiritus antiquoꝝ fortiū patrū vitam superabant in ecclesia primitiua: recte adiungit̄. Rubicūdiores ebore antiquo. Dum eñi ruboris pulchritudo laudat̄: flamma sui desiderij exprimit̄. Ebur aūt elephátis os esse nō dubitat̄. Sapphyro pulchriores. Sapphyr⁹ etherei coloris est. vbi breuiter tota nazareoꝝ vita expressa est. q: ꝑ actionem ad cōtemplationem tendentes precedentes patres veteris testamenti superare visi sunt. maxime post missionem spiritussancti illi de eccl'ia primitiua. Sed q: plerūq́ʒ inopem copia facit: ꝛ felicior est homo q̄ expedit: mens sepe de se presumens ꝛ vano fauori acquiescens/ fuscat̄. ꝛ q̇ albescere videbat̄: denigrata sordescat. Et patres nostri in eccl'ia primitiua. Ideo ꝑ exaggerationē laudant̄. vt illius temporis membroꝝ eccl'ie maxime clericoꝝ ꝛ religiosoꝝ feditas ꝛ dissolutio ostendat̄. vñ sequit̄. ¶ Heth. Denigrata est. amisso candore iustitie. q: presumit de se. Vnde. Noli esse nimis iustus. ij. q. vij. §. his ita. j. ver. leuita. Sup carbones facies eoꝝ. nedū in vita interiori/ sed exteriori. Et nō sunt cogniti in plateis: q: prius in angusta via que ducit ad vitá: nunc in ampla sunt/ que ducit ad morté. Mat. vij. ꝛ Lu. xiij. Adhesit cutis eoꝝ: infirmitas vitioꝝ. Ossib⁹ fortitudini virtutū. vij. q. j. §. hic nūc. ver. est ꝛ aliud. Aruit: ꝛ facta est quasi lignū aridum/ insensibile/ vel inflexibile ¶ Denigrata. Nigri post candorem fiunt: qui amissa dei iustitia suá laudem querunt: q: de se presumunt. Vnde in peccata etiam corruunt nescientes. ꝛ post ignem mentis ad frigus corporis: post candorem vite/ ad nigredinem vane adulationis descendūt. vnde extinctis carbonib⁹ similes sunt. Et nō sunt cogniti in plateis. i. in vite secularis latitudine. Nihil eñi humane menti angustius: q̄ proprias voluntates abnegare: desideria carnis frangere: ꝛ hmōi. Vnde nihil latius q̄ proprijs seruire voluptatib⁹: nullis subesse legibus: ꝛ hmōi. In plateis aūt sunt querentes sua. Ampla aūt hec via que ducit ad morté. Mat. vij. sed in plateis nō cognoscunt̄: qui nō sunt qđ videbantur: qui aliud erant: ꝛ aliud ostendebant. sicut hypocrite. de pe. di. ij. charitas. ¶ Teth. Melius fuit occisis gladio. verbi dei. Ephe. vi. q̄ interfectis fame. eiusdem verbi. viij. q. j. sunt in ecclesia. Qm̄ isti extabuerūt cōsumpti a sterilitate terre. penuria ecclesie. dū predicatio cessat/ ecclesia nō fructificat. Melius ꝛc. gladio verbi dei q̄ interfectis fame eiusdem verbi. hi occidunt̄ ad vitam: illi interficiuntur vt pereant. Est aūt gladius quo mors punitur: vt vita sequatur. Iste est gladius verbi dei. ad Ephes. vi. ¶ Est alius qui precidit vitá: occidit animá. de quo. Gladius meus deuorabit carnes eius. Iudi. vi. Alius gladi⁹ flammeus atq́ʒ versatilis ad custodiendá viam ligni vite. Gen. iij. in fi. Alius limatus ꝛ acutus. de quo Luce. ij. Tuá ipsius animá gladius pertransibit. idest dolor dominice passionis. ꝑm glos. Luget ergo ecclesia cōsumptos fame ꝛ siti verbi dei. Hac fame qui fuerit peremptus: eterne morti subiacebit. Sicut eñi homo ex duabus substantijs constat. ex̄ de cele. missa. in quadam. ita duabus vitam conseruat. caro sustentatur corporali: animus cibo spirituali. ex̄ offi. ordi. inter cetera. Et maior est refectio mentis q̄ dapes corporis. vt dicit glos. super illud Actu. vi. Nō est bonū nos derelinquere verbum dei: ꝛ ministrare mensis. Vnde panem quotidianū petimus vtrūq́ʒ. de con. di. ij. in calice. ꝛ Matth. vi. ꝛ Luce. xi. vtrumq́ʒ petimus qui vtroq́ʒ indigem⁹. Sterilitas terre/ penuria ecclesie. quádo magistris deficientibus verbi imbribus/ nō infunditur. Esa. xxix. Dabitur pluuia semini tuo vbicūq́ʒ seminaueris in terra.

ueris in terrā. qꝛ semē est verbū. Matth.xiij. Luce. viij.
pluuia/gratia.de qua Ezech.xxxiiij. Pluuie benedictio/
nis erunt. Promittit ergo dn̄s predicatori ꝙ in quacūꝗ
gente seminauerit verbū dei:ipse gratie pluuiam largie/
tur. Unde est magna ꝓmissio ꝙ gratia sequatur predica
tionē. vnde valde beatū est audire p̄dicationem. quū per
hoc audientibus grā infundatur. Culpam aūt sacerdo/
tum ⁊ predicatoꝝ iniustitiā vel negligentiā docendi con
sumptio sequitꝰ plebis. ℂ Joth. Manꝰ mulierū. q̄ sexus
natura misericordes sunt. Mulierū p̄dicatorū vano fa/
uore effeminatoꝝ. Misericordiū. opinione sua. Coxerūt
iniurijs/afflictionibus. Filios suos. subditos. Facti sunt
cibus earum. dum carnalem vitam subditorū affligunt
reprehendunt: ⁊ arguūt. In cōtritione filie ppl'i mei. apo
stoloꝝ ⁊ successoꝝ. In ecclesia em̄ quasi filios suos deco/
quūt: qui culmine regiminis sublimati. igne zeli vel inui
die inflāmant aīas subditoꝝ: dum nimis iusti videri cu/
piunt: ⁊ tyrānica potestate opprimūt. xlv. dist. sunt nāꝗ. c.
vera. c. recedite. ij. q. vij. §. his ita. ꝟ. vnde bene. qui etsi ha
beant zelum dei: sed nō ſm scientiā. ad Rom. x. xv. q. j. §. j.
quia austeritate dn̄ationis quasi pro iustitia adurunt: et
infirmā carnalem vitam subditoꝝ minis ⁊ increpationi
bus quasi dentibus rodūt. Hec oīa in cōtritione ecclesie
que est filia ppl'i dei. i. apl'oꝝ ⁊ successoꝝ: ab eis fiunt q̄ se/
culari aut ecclesiastica potestate animas tyrānice exurūt.
dum inuidie/aut ire/aut indiscreti zeli/ꝯcupiscētia inflā
mati/filios quos lacte doctrine nutrire debuerāt: adustiōe
afflictionis vexant: nō attendentes qđ dicitur. j. ad Coꝛ.
x. Factus sum infirmis infirmus. xlv. dist. recedite. xxvj. q.
vij. alligāt. ℂ Caph. Compleuit. quasi iam cesset ira cui
satisfecit pena. Dn̄s furorem suū. impletis peccatis. Effu
dit irā indignationis sue. hoībꝰ ꝑ vina effusis. Gen. xlix.
Effusus es sicut aqua. scꝫ in vilem libidinem. Nō crescas
ps. lxviij. effunde sup eos iram tuā ⁊c. ℂ Ꝥ Et succēdit
dn̄s ignem in syon. ꝯcupiscentiā peccatoꝝ succendi ꝑmi/
sit in ecclesia ingrata. Et deuorauit fundamēta eius. ve/
ra fide mista heresibus. Cōpleuit. sup ecclesiam cōpletꝰ
est furor dn̄i: qꝛ mensurā peccatoꝝ impleuit. vnde ps. cvj. Effu
sa est ꝯtentio sup p̄ncipes. scꝫ ecclesie p̄latos. xxxv. dist. ec
clesie p̄ncipes. ⁊ errare fecit eos in inuio ⁊ nō in via. Et
Apoca. vlti. Qui in sordibꝰ est sordescat adhuc ⁊ iustus
iustificetur. xlvij. di. quātumlibet. Succendit dn̄s ignē in
syon. nō qui ibi super apl'os descendit. Actuū. ij. de ꝯse. di.
iij. c. vlti. sed qui pueros Job ꝯsumpsit Job. j. ⁊ duos qn/
quagenarios. iiij. Reg. j. ⁊. xxiij. q. iiij. ca vindicta. Habet
enim deus ignes varios quos emittit de thesauris suis.
cuius ignis in syon: ⁊ caminus in hierusalem. Esa. xxxj.
Alios inflammat vt erudiat. vt. s̄. in. j. c. in litera Mem. in
thren̄. Misit ignem in os meum ⁊ erudiuit me. Alios vt
exurat. Matth. xxv. Ite in ignem ⁊c. ⁊ in vitijs accendi
permittat. de pe. di. iij. inter hec hircū. j. quibꝰ succensis fun
damētū fidei dissipatur. Unde magis nostras q̄ iudeoꝝ
miserias plangere debemus: qꝛ magis in nobis q̄ in eis
ignis oīs ꝯcupiscentie succensus est: vsꝗ ad ꝯsumptionē
deuorans maiora ⁊ puriora mēbra ecclesie. Job. xxj. Ui/
tioꝝ omniū flāma vorax quasi vniuersos possidet. ⁊ olla
succensa a facie aquilonis feruet. Hiere. j. Et fornax chal/
deoꝝ chaldeos incendentes incendit. Daniel. iij. Hāc for/
nacem ille lucifer cū suis satellitibꝰ ignis succendit: cuiꝰ
halitus prunas ardere facit: ⁊ flāma de ore eius egredi/
tur: ⁊ de naribus eius ꝓcedit fumus/sicut olle succense
atꝗ feruentis: ⁊ de ore eius lāpades ꝓcedunt/sicut tede
ignis accense. Job vlti. Iste etiā faber succendit hāc for/
nacem vitioꝝ. de q̄ Esa. liiij. Ego creaui fabrū sufflantē
in igne prunas. Illi aūt pauci intra ecc'iam dei q̄ nō ado
rauerint aureā statuā istius vanitatis ⁊ carnalitatis/q̄
est in ecc'ia militanti: euadent hāc fornacē de corde ⁊ ore
⁊ opere. ⁊ cū illis tribus pueris dn̄m hic ⁊ in perpetuum
collaudabūt. Dan̄. iij. Fundamēta aūt hereticoꝝ et hypo
critarū quibus in oī statu ecc'ia plena est: deuorantꝰ ⁊ de/

uorabūtur ab ira furoris dn̄i. Job. v. Uidi stultum firmā
radice. supple firmatum. in gloria mūdi. et maledixi pul/
chritudini eius statim. id est exteriori apparentie. qꝛ hy/
pocrite sepulcra sunt dealbata extrinsecus/fetida intus
ex ossibus mortuoꝝ. Matth. xxiij. O quot p̄lati in ecc'ia
dei pulchri exterius/potentes a seculo/viri famosi/gigā/
tes in terra? Gen̄. vj. Sunt hic ⁊ erunt ꝓpter eoꝝ pulchri
tudinē maledicti. ⁊ eradicabūtur a fundamentis: eoꝝ ra
dice fundata in terra salsuginea ⁊ sterili penitus desicca
ta. q̄uis em̄ tales videantur exterius q̄busdam apparen
tibus ⁊ cerimonialibus operibꝰ firmati ⁊ radicati: sunt
tn̄ coram dn̄o maledicti: quoꝝ corda ⁊ corpora varijs vi/
tijs ⁊ vanis laudibus ⁊ fauoribus inflāmantur. vn̄ seq̄/
tur. nō crediderūt ⁊c. ℂ Lamech. Non crediderūt ⁊c. Re
ges terre. demones vel quilibet p̄nceps. Et vniuersi ha/
bitatores. nō transitores. Quoniā ingrederetur hostis.
diabolus vel membra eius. Et inimicus. cōfortauit dn̄s
seras portarū tuarum ⁊c. ps. cxlvij. Per portas. p̄dicato
res vel virtutes. Hierl'm ecclesie. Nō cre. re. terre. de qui/
bus dicitꝰ. ps. ij. Adstiterūt reges terre ⁊ p̄n. cōue. in vnū.
vel demōes ſm illud Eph. vj. Nō est nobis colluctatio ⁊c.
Habitatores orbis. qui nesciūt dicere ps. xxxviij. Aduena
ego sum apud te ⁊ peregrinus. sꝫ audiūt/ve sup habita/
tores terre. Apocal'. viij. hi videntes ecc'iam dei/auxilio
dei firmatā/non credunt ꝙ ingrediatur hostis ꝑ portas
hierl'm. de quibus dr̄ in ps. ix. Qui exaltas me de portis
mortis vt annūtiem oēs laudationes tuas in portis filie
syon. ℂ Mem. Propter peccata ꝓphetarū. prelatorum
j. q. j. iudices. Eius ecclesie. Et iniquitates sacerdotū eiꝰ.
Qui effuderunt. fide corrupta vel exemplo. In medio.
publice. Eius ecclesie. Sanguinē iustoꝝ. Propter iniqui
tatem sacerdotū ⁊ p̄ncipum ecclesie mala crebrescunt: q̄
legem in publico ꝑuertunt. iudicia inuertūt. ⁊ sanguinē
sanguini addunt. nam ⁊ eoꝝ machinationibus et consi/
lijs ⁊ fraudibus ⁊ preceptis multoꝝ sanguis funditur. ⁊
vix fit bellum hodie ⁊ guerra inter christianos: in q̄bus
p̄lati ꝯsanguinei ⁊ amici/vel odio vel amore manū nedū
clāculū sed publice non apponant. nō obstātibus. c. xxiij.
q. viij. §. j. cū. c. seq. vsꝗ ad. §. his ita. ⁊. c. reprehensibilem.
⁊. c. si in mortem. l. dist. miror. c. clericū. c. de his clericis. c.
si quis vidua. ⁊. c. de his. ⁊. c. studeat. c. si quis homicidiū.
c. hi qui arborem. lj. dist. c. j. c. si quis. ij. q. vij. §. his ita. i iij.
ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. c. sententiā. de homic. quasi ꝑ
totū. de cle. percus. per totum. de cle. pug. in du. ꝑ totū. de
rap. in archiep̄atu. de ex. pre. ex literis. cum si. Ipsi autem
glossant ⁊ declarant iura sicut volūt. sed in die iudicii erit
alius declarator: qui illa iura edidit ꝑ vicariū suū papā. l.
dist. si quis diaconus. ℂ Num. Errauerūt. doctores a via
veritatis. Ceci. sine luce. xxxvij. di. §. vlti. In plateis. volupta
tibus. Polluti sunt sanguine. peccatis subditoꝝ. xliij. dist.
ephesijs. Quūꝗ nō possent. intrare scꝫ ecc'iam: quia nole/
bant. Tenuerūt lacinias. Lacinia ſm Hugu. in deriua/
tionibus/est vestis lacerata. vel ora vestimenti. vn̄ Ma/
crobius in saturnalibus. Toga cesar p̄cingebatur: vt tra
hendo laciniam mollius incederet. Et inde laciniosus. a.
um. i. laceratus vel pānosus. vnde Hiero. in expositione
sup Esa. Qui pre cunctis laciniose legis cerimonijs de/
dit p̄ceptum. ⁊ inde lacinio. as. i. euellere/lacerare/bella/
re/vel bellicare. Suas. peccata veteris vite. a lacerādo. i.
vestes laceratas. Allegorice. In ecclesia doctores ⁊ p̄lati
⁊ sacerdotes sanguine iustoꝝ effundūt: qui iusti esse pos/
sent/nisi eoꝝ negligentia deperissent. vnde Ezech. iij. c. et
xviij. ⁊. xxxiij. Si non annūtiaueris impio iniquitates su/
as: sanguinē eius de manu tua requiram. Actuū. xx. Mū
de sunt manus mee a sanguine omniū vestrum ⁊c. xliij.
dist. ephesijs. ex̄ de of. or. irrefragabili. vbi de hoc i glos. j.
Sanguis aūt. i. pctm̄ subditoꝝ culpa sacerdotū ⁊ p̄latoꝝ
effunditꝰ. ⁊ sepe qui videbātur iusti exēplis p̄latoꝝ/⁊ do
ctrina prauitatis peruertūtur. ⁊ peccati sanguine polluti
moriuntꝰ. unde sacerdotes ⁊ ꝓphete ceci errāt in plateis.

dam spatiosam ⁊ latam viã que ducit ad mortem/apprehendunt: ⁊ angustam q̄ ducit ad vitã. Matth. vij. ⁊ Luce xiij. nõ introeunt: nec alios introire permittunt. Matth. xxiij. Et hoc est qd̄ p̄missum est. Sanguinē iustoꝝ effuderūt in medio eius. i. ecclesie. que est hierl'm vera ⁊ mater nostra. Gal'. iiij. de ↄse. dist. iiij. mater eccl'ia. Hi quum dei templū sanguine suo polluti intrare nequeūt: tenent latinias suas: vt quū cecus ceco ducatū p̄beat: ambo in foveam cadant. Matth. xv. Luce. vj. ⁊ xxxvij. dist. §. fi. Hoc deplorat ꝓpheta/immo electoꝝ concio tota: ꝙ in spatiosam viã ambulantes/⁊ veterem vitã ducentes/vias vite nõ apprehendūt: ⁊ suis se anfractibus impediūt. Ceci se sequūtur: qui christū verã lucem. xxi. di. c. j. ℣. acholyti. sequi dedignãtur. ¶ Samech. Recedite a nobis. Polluti. ne nos polluatis. Clamauerūt. plati. Eis subdins. Recedite: abite ad ↄsimiles. Nolite tangere. sacramēta dei. sz talis locutio s̄m Hiero. nõ illuminat cecū: nõ sanat egrotum: nõ curat infirmū: sed magis occidit atq; in desperationē cadere periclitantē ꝑmittit. xlv. di. recedite. Jurgati quippe. pro tali correctione. Sunt: ⁊ cõmoti sunt. ideo dixerūt inter gentes. gentiles. inter quos ꝑ tales nomē dñi blasphematur. xlv. disti. de iudeis. Non adijciet (al's addet) vltra vt inhabitet in eis. vbi nõ est pax vel concordia. xxiiij. q. j. §. si autē. ¶ Recedite. sepe in ecclesia ceci et polluti nequeūt ingredi templū dei viui: ⁊ sacris participare mysterijs. xlix. di. hinc etenim. quos alij/ ꝙuis ⁊ ipsi polluti/quasi zelo dei despiciūt: qui iusti videri appetunt: q: nõdum manifesti sunt. vnde erecto supercilio obiurgãtes dicūt. Recedite a nobis ⁊ sacris dei. Jte ad eos quorū ↄsortes estis. Nolite tangere sacrosancta q̄bus indigni estis. his ⁊ hm̄oi alios criminãdo/iustos se ostendere conant̄. inde sepe lites generant̄: q: nõ s̄m deum corrigunt: sed alijs oppressis sanctiores videri capiūt. Unde subditur. Jurgati sunt quippe ⁊ cõmoti sunt. p̄us enim cõmoti iurgant̄: deinde acrius cõmouentur: q: nõ stant in illo qui idem est: ⁊ eū reliquerūt qui est pax vera. Joã. xiiij. preterea subditur. Jnter gentes no adijciet vltra ⁊c. q: vbi pax ⁊ concordia nõ est/deus esse non pōt. ps. lxxv. q: factus est in pace locus eius. Jnter gentes nãq; ꝑ tales nomen dei blasphemat̄. xlv. di. de iudeis. ¶ Ayn. Facies dñi. i. ira vel vindicta. Diuisit eos. Jte maledicti in ignez eternū. Mat. xxv. diuisit inquã a p̄destinatis: q̄ tandē nõ pereūt. de pe. di. ij. §. hec itaq;. ℣. firmū. al's ē. c. ⁊. ℣si. null' al's est. c. ¶ Non adijciet (al's addet) vt respiciat eos. scz miserando. vñ respexit dñs Petrū. Luce. xxij. vbi Augu. de ↄsensu euãgelistarū. Mihi videt̄ illa respectio diuinitus facta. Et sicut dictū est. Respice ⁊ exaudi me dñe de' meus ⁊c. ⁊ ibi ps. vj. Cõuertere dñe: ⁊ eripe aiam meam. Jta dictū arbitror: ↄuersus dñs respexit Petrū. ⁊ Beda. Respicere nãq; eius/est misereri. q: non solū quū agitur penitentia: verūetiã vt agat̄ dei misericordia necessaria est. ⁊ Amb. Deniq; quos iesus respicit/ plorant delictum ⁊c. Facies sacerdotū. quoꝝ facies reuerenda ⁊ dignitas. lxxxiiij. dist. porro. Non erubuerūt ill' de pp'lo quib' p̄sentibus ⁊ corrigentibus peccauerūt. Nec senū. dicentium quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor. ij. ad Coꝛ. xj. ⁊. vij. q. j. §. hoc autem. Miserti sunt. quū sit miseranda senectus ꝓphetarū ⁊ sacerdotū. ¶ Facies ⁊c. Quidã in ecclesia dei timore abiecto facies sacerdotū nõ erubescūt. quia a facie dñi ⁊ ab ira vult' ei' diuisi sunt ab ijs q̄ vocati sunt ad vitam. neq; miserti sunt senū p̄latoꝝ scz/qui omnibus eis cõdolentes cõdescendūt. Nota ꝙ terribile sit sacerdotes contēnere: nec faciem eoꝝ erubescere. i. illis mouentibus ⁊ videntibus a sceleribus nõ cessare. de his eñ dñs dicit Luce. x. ⁊. xxj. di. in nouo. Qui vos audit/me audit. vbi Cyrillus. Per qd̄ docet q̄cq̄d ꝑ sctõs apl'os eccl'ie dei dr̄ acceptãdū esse q: q̄ illos audit/⁊ christū audit. Jneul tabilis est ḡ pena illis q̄ apl'os ⁊ eoꝝ successores ↄtēnūt. vñ ⁊ sequit̄. Et q̄ vos spernit/me spernit. viij. q. j. qui vos. Beda. Ut scz in audiendo quisq; vel spernendo euangelij predicatorem/nõ viles quasq; ꝑsonas sed dñm saluatorem immo ip̄m p̃rem spernere se vel audire disceret. nã sequitur ibi. Qui aūt me spernit/spernit eum q̄ me misit. q: in discipulo magister auditur. ⁊ in filio pater honoratur. Jbi etiam Aug. de ℣bis dñi. Si aūt sermo dñi ad vos quoq; ꝑuenit: ⁊ in eo loco nos cõstituit: videte ne spernatis nos. ne ad illum ꝑueniat qd̄ nobis feceritis. Hec autē diuisio de qua hic loquit̄/plene fiet in iudicio: dicēte dño Matth. xxv. Jte maledicti. Et notandū ꝙ supra sacerdotes quasi homicidas planxit ⁊ hic separant̄ a facie dñi q̄ nõ detulerint eis. ꝙuis eñ mali sint nõ sunt contēnendi. sed ille in illis colendus ⁊ honorandus in quo missi sunt xxx. dist. s̄m. j. q. j. nõ quales. ⁊. §. p̄ec. hoc ergo. cum. c. seq. vsq; ad. §. fi. ¶ Phe. cū adhuc subsisteremus. in carne. in fide. Defecerūt a vero lumine oculi nostri. intentiões terrenis insistentes: sicut oculi coruini vel vulturini. non columbini. colūbarum. Can. iiij. Que resident iuxta fluēta plenissima scripturarū. xxxvj. di. §. ecce. in fi. Ad auxilium nostrū vanū. mundanū. de quo Esa. xxxvj. Baculus arūdineus rex egypti. ⁊ cum. xxiij. q. iij. §. j. facit de cõse. dist. j. ois christianus. Cū respiceremus potentes. diuites literatos buccinantes. Atten ad gente. maledictus q̄ confidit in hoie ⁊ ponit carnē brachiū suū. Hiere. xvij. Que saluare nos nõ poterat. q: tu solus saluas dñe: qd̄ alius nõ potest. q: ps. cxxiij. Adiutoriū nostrū in noie dñi q̄ fecit celuz ⁊ terrã. ⁊ iterū ps. lxxxiij. Beatus vir cui' est auxiliuz abs te ⁊c. ¶ Cum adhuc. vox est in ecclesia plangentiū. q̄ se vana spe lactauerunt secularibus negotijs occupari. sed mortis infirmitate aut qualibet tentatione ꝑuenti/ inueniūt se nõ solum deceptos: sed etiã cecos: cū adhuc subsisteremus. Subsistit quisq; qui dū viuit in carne/rectam fidē tenet etsi operibus nõ implet: sed aliq̄ tactus molestia inuenit oculos suos defecisse: quos ad caduca ⁊ labētia intenderat/vanū querēs auxiliū. q: s̄m Grego. Qui labentibus adheret/necesse est ꝙ cū eis pariter collabat̄. ¶ Sade. Lubricauerūt. ps. xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebre ⁊ lubricū. Uestigia nostra. nõ fixa supra petrã christum. xix. di. ita. Jn itinere platearū nostrarū. voluptatū largarum. Appropinquauit. dum secula cõplent̄: dum securis ad radicem ponit̄. Matth. iij. ⁊ Luce. iij. vbi Chryso. sup Matth. Securis eñ acutissima est ira consummationis q̄ totum p̄cisura est mūdum. sz si posita est: q̄re nõ p̄cidit? quia rõnales sunt arbores: ⁊ in p̃tãte habēt facere bonū aut nõ facere. vt videntes ad radices suas positã esse securim timeãt: ⁊ faciant fructū. Ergo denūtiatio ire q̄ est securis posita/etsi malis nihil agat: tñ a malis segregat bonos. Finis noster. retributionis. Cõpleti sunt dies nostri. sicut cõpletis petis Amorreoꝝ venit finis eoꝝ. Gen. xv. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Quia venit finis noster. Lubricauerūt hoc quoq; in ecclesia iure plãgimus/ dū eos q̄ voluptuose ⁊ splendide viuūt respicim'. plãgimus eoꝝ lasciuiã qui lubrici sectantur viam. q: nõ sunt fun. super fir. me. Hanc se euasisse gaudebat Dauid dicēs. ps. xxxix. Statuit supra petrã pedes meos ⁊ direxit gressus meos. ⁊ alibi ps. xvij. Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruoꝝ. ¶ Coph. Uelociores fuerunt ꝑsecutores nostri. heretici demones tyrãni ecclesie. Aquilis celi. doctoribus. xxiiij. q. j. qm̄. de conse. dist. ij. est corpus. post. c. est cibus. Super mõtes. in specula regiminis positos. Persecuti sunt nos percutiã pastorem ⁊c. Matth. xxvj. vbi Hiero. Percutit̄ pastor bonus: vt ponat aiam suã ꝓ ouibus suis: ⁊ de multis gregibus erroꝝ fiat vnus grex ⁊ vnus pastor. ¶ Est aūt duplex ꝑsecutio. *Persecutio duplex.* Bona qua apl's tradidit Corinthū sathane: vt spūs eius saluus esset. j. ad Coꝛ. v. ⁊ simile. j. Timo. j. xj. q. iij. audi. in die dñi. Et christus flagellat iudeos. Matth. xxj. j. q. iij. ex multis. de qua ps. c. Detrahentem secreto ꝓximo suo hunc ꝑsequar. Alia mala. qua rex nequissim' ꝑsequebatur Heliã. iij. Reg. xviij. ⁊. xix. et mali ꝑsequūtur bonos. xxiij. q. iiij. quis s̄m. de vtraq;. c. cū. ⁊ q. qui peccat. Jn deserto monachis ⁊ eremitis. Hiere. ix.

Uisitabo sup omnes qui attonsi sunt in comā habitātes
in deserto. Insidiati sunt nobis. demones ꝛ heretici.
¶ Velociores. Plangit ꝓpheta ꝑsecutiones eccl'ie: cui⁹
ꝑsecutores aquilis velociores sunt immūdi siquidē spi
ritus velociores sunt nequitia/fraude ꝛ agilitate vane
ad lacerandū ꝛ deuorandū/ꝙ aquile celi. i. predicatores
ad eripiendū. velociores eīm sunt aerie ptātes: q: non est
ptās sup terram q̄ cōparetur eis. Job. xli. Sup montes
ꝑsecuti sunt nos. q: dum ad eccl'ie regimina extollunt:
acrius eos ad ꝑsequēdum incitam⁹. nec in specula sedis
aplice positi sunt securi. q: quos sup montes eleuatos vi
dent: vt ceteros diligētius inspiciendo conseruent ꝛ ad
culmina virtutū ꝓuocent/tanto ardentius ꝛ audacius
infestant. In deserto insidiati sunt nobis. Per desertum
vita monastica vel eremitica q̄ in deserti ꝛ in solitudini
bus agit/designatur. xvii. q. ii. luminoso. ibi. ne in dei ser
uoꝝ recessibus. vbi de hoc. ꝛ. xvi. q. i. si cupis. contra quos
quasi athletas fortiores ꝛ inuisibiles. seuiūt hostes. Vn̄
in vitis patrū legit ꝙ quū diabolus in quodā tēplo visi
taret alios demones: oēs fecit verberari/q: parū malesi
cii videbatur ei qđ fecerant. postvnus demon adueniēs/
dixit se xl. annis in eremo quēdam monachū impugnas
se: ꝛ vix nocte illa eū cōpulit fornicari. tunc diabolus sur
gens ꝛ osculans eū imposuit ei coronā suā: secūqȝ sedere
pcepit dicens eum magnū qđ fecisse. Quantis vrgemur
malis: in occulto instant insidie. in agro super montes se
uit ꝑsecutio. vt pastores deiiciat: oues sternat. Inde seq
tur. Spūs oris ꝛc. ¶ Res. Spūs oris nostri ꝛc. de quo
spū. ps. l. Spm̄ rectū innoua ꝛc. Oris nostri. corde credi
tur ad iustitiam: ore aūt fit ꝯfessio ad salutē. Roma. x. xi.
q. iii. nolite. Christus dei filius. Dn̄s. qui nō fecit peccatū
i. Pet. ii. Captus est. quasi totius miserie solatiū. In pec
catis nostris. in christo speremꝰ: illū imitemur: q̄ captus
est ꝓ pctis nostris. Cui dicim⁹. In vmbra tua. refrigera
tionis. ps. xvi. Sub vmbra alarū tuarum ꝓtege me. Ala
glos. mie ꝛ charitatis. Viuem⁹. In gētib⁹. adunati. Gen
tibus. vt fiat vnū ouile ꝛ vn⁹ pastor. Jo. x. eī de bap. licet
ꝑ grecos. Pascasius. Sicut ex hoc aere ducimus spiritū
quē ad ipm reducim⁹ ꝛ inde viuim⁹. Ita hō interior per
fidē spm̄ dei attrahit: ꝛ inde viuit/qđ bene facit: qđ orat:
qđ cogitat. deniqȝ oīa bona sua ipsi adscribendo reddit.
¶ Spūs. christus dn̄s cui⁹ doctrina/cui⁹ grā/cuius san
guis est nobis spūs ꝛ vita. In nostris nō in suis pctis ca
ptus est. ps. lviii. Quia ecce ceperūt aiam meā: irruerunt
in me fortes. Et sequit. Neqȝ iniqtas mea neqȝ peccatuꝫ
meū dn̄e: sine iniqtate cucurri ꝛ direxi. ꝛ iterum ps. lxviii.
Que non rapui tunc exoluebā. Spūs eīm d: filius dei: q:
deus est. ꝛ deus spūs est. i. Jo. iiii. Humanitas insinuatur
quū subiūgit. christus dn̄s. eī de sacra vnc. c. vnico. Quia
eīm vna ꝑsona est deus ꝛ hō. eī de here. cum christus. vbi
christus capit: deus capi d. Spūs oris nostri bn̄ christus
d: q: quē in corde credimus/ore ꝯfitemur. sed coꝝ ꝓprie
vox ista est/qui ita in ore habēt verbūveritatis: qđ christ⁹
est: sicut ꝛ in corde: q: ex abūdantia cordis os loquitur.
Matth. xii. Vn̄ ꝛ Petrus ore negādo se discipulū christi/
mortaliter peccauit. sicut ꝛ legit ꝛ no. xi. q. iii. nō solū. Hic
christus captus est pro nostris pctis: vt nostra pctā dele
ret. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gentib⁹ ꝛc. q:
ipse est expectatio gentiū: ꝛ semē Abrae in quo bn̄dicent
oēs gentes. Gala. iii. in hoc credebat ꝓpheta. corde ꝛ ore
ꝯferebat in vm. t. Venturus eīm erat/vt cū gentibus iu
deos saluaret. vn̄ ꝑ futuruꝫ dixit viuem⁹. q̄ pctis mortui
eramus. Sub vmbra passionis nos ꝓtexit/q̄si alis in cru
ce extensis. Caro ei⁹ nobis vmbra fuit. q: estus nostre mē
tis refrigerauit: ꝛ varias estuū passiōes tēꝑauit. Sub vm
bra istius aploꝝ vmbra sanabat infirmos. Actuū. v. Hec
vmbra totū nūc illuminat mūdū. Jo. i. xxi. di. c. i vbi. acholy
ti. q̄uis adhuc ꝑ vmbrā sui corporis. i. eccl'ie. xxiii. q. iii. pro
mēbris. videam⁹ eū nō facie ad faciē. In hac vmbra refri
gerati ab estu vitioꝝ. Luce. i. Virt⁹ al. obūbrabit ti. spe vi

uimus. ¶ Syn. Gaude ꝛ letare. ironice. gaudium hypo
crite ad instar pūcti. Job. xx. Filia Edom. terrena vel san
guinea ecclesia malignātiū: sicut in christo spes sanctorū
ꝛ exultatio: ita ꝛ maloꝝ ꝯfusio ꝛ dānatio. Que habitas.
ꝑtinaci studio. In terra. nō in celo. Hus ꝯsiliatorꝫ. s. dia
boli. Ad te quoqȝ. sicut hierl'm. vnde q̄ acceperit gladiū/
gladio peribit. Matth. xxvi. xxiii. q. viii. §. i. Perueniet ca
lix Babylonis qui inebriat oēs gentes. ꝛ est calix ire dei.
Apoc. xiiii. Inebriaberis atqȝ nudaberis. virtutibus. de
hac mala nuditate Abachuc. ii. Ve qui potum dat amico
scꝫ mittens fel suū ꝛ inebrians vt aspiciat nuditatē eius.
Exod. xxiii. Agent tecū in odio: ꝛ tollent oēs labores tu
os: ꝛ dimittent te nudā. Naum. iii. Ostendā gētibus nu
ditatem tuā. Ezech. xvi. Nudabo ignominiā tuaꝫ corā
eis: ꝛ videbunt oēm turpitudinē tuā. Orig. Nudabit pe
ctoris mei ꝯscientia: ꝛ aperto corde videbuntur litere pec
catoꝝ que stilo ferreo in vngue adamātino. Hiere. xvii.
in pnci. scripte sunt. atqȝ vniuersa expectātiū multitudo
leget in pectore meo signatas imagines peccatorum.
Apoc. xvii. Odient fornicariā: ꝛ desolatam facient illam
ꝛ nudam. Hiero. Omne tēpus vite nostre ꝯsumim⁹ expo
liantes dn̄m/scilꝫ aiam: ꝛ ornantes ancillā/scꝫ carnē. Et
ideo btūs qui vigilat ꝛ custodit vestimēta sua: ne nudus
ambulet: ꝛ videant turpitudinē suā. Apoc. xv. vide in vl
ti. vbi. qui sequit. Attribuit ꝓpheta vnicuiqȝ parti qđ cō ue
nit. vt scꝫ syon afflicta ecclesia iustoꝝ non desperet. ꝛ filia
edō synagoga pctōꝝ nō insultet. Et est notandū ad quā
tam altitudinem hieremias ꝯscenderit. vnde q̄si de spe
cula dilatato corde agones huius seculi ꝯsiderat. Nunc
simul oēs/nūc singulos/nūc iudeoꝝ casus deplorat: nūc
ecclesie luget detrimenta: moꝝ perturbationē dolet. nūc
restaurationē hierl'm ꝛ gloriam intuet. ꝛ eccl'iam exaltā
dam gloriatur. cū victoribus gaudet. cum victis luget.
Deniqȝ oēm sexum/oēm etateꝫ/p̄latos ꝛ subditos tanq̄
vnus sit in oibus/singulis ꝑsonis singula lamēta imper
titur. ꝛ semꝑ nouas lachrymas fundit dū alternatim no
uas ꝑsonas inducit. ad vltimū dn̄m nostrū iesum christū
esse captū pro pctis nr̄is testatur: nō tn̄ oēs a morte rede
misse ꝓpe finē ingemiscit. ꝛ coꝝ qui cōuersi sunt finitam
esse malitiā gaudet. eos vero q̄ sanctos ꝑsecuti sunt/pro
iniqtatibus puniendos esse affirmat; quū coꝝ detegetur
pctā. Hinc intelligendū est q: in scripturis sanctis nihil
aliud est pncipaliter q̄ lamētationes q̄ frequētande sunt
in hoc seculo. ꝛ carmen qđ cū angelis cantabim⁹ in celo.
ꝛ de Ezech. ii. qđ filii edom vlulabunt in inferno. Lugea
mus ergo cū Hieremia in hoc seculo: ne vlulem⁹ cū filiis
edom in inferno. Fugiam⁹ gaudia p̄sentis vite: q: p̄ntia
gaudia sequūtur perpetua lamēta. Hanc charissimi leti
tiā fugite/si illic flere formidatis. Greg. ꝛ inania carmina
vt cum angelis cantare possim⁹ perpetuū all'a. All'a inter
pretatur laudate deū. ꝛ est vox gaudii. qđ signat ineffabi
le gaudiuꝫ angeloꝝ ꝛ hoīm eterna felicitate letantium.
Cassiodorus. Vox ista scilꝫ Alleluia est q̄si musica saluta
ris/harmonia celestis/q̄ nō solum hoies sed angelos de
lectat. Apoc. xix. Tob. vltio. ¶ Gaude. Edom ꝛ Baby
lonia idem significant. Due eīm ciuitates ab initio seculi
significant. Altera hierl'm. altera Edom q̄ ꝛ Babylō. de
q̄bus btūs Aug. librū de ciuitate dei fecit. Altera cū pro
pheta plangit nūc ꝛ parturit. Altera cur plangat nescit.
Alterā christus edificat. Alteram diabolus. qui ꝑ Nabu
chodonosor significat. Babylon est ciuitas ꝑditoꝝ. que
inebriat oēm terrā vino iniquitatis. vnde Hiere. li. Calix
aureus Babylon in manu dn̄i inebrians oēm terram. de
vino eius biberūt oēs gentes. vide Apoc. xviii. ꝛ. s. c. ar.
vbi. hec est ecclesia. cum sequēti. Et ideo quiete sunt. Subi
to cecidit Babylon ꝛ cōtrita est. que ꝛ Edom inebriata
plangit. Ideo d: ironice. Gau. ꝛ le. fi. edom. Edom san
guineus vel rubeus interpretat. Hic est populus qui car
nis vitia sectatur: ꝛ sanguinē. i. pctm̄ tāgit. Osee. iiii. Vn
de sequit. Que habitas i terra Hus. Nisi enim terrenis

mentem posuisset: inebriari vel virtutibus spoliari non posset. Hierlm̄ aūt sursum est cui⁹ cōuersatio in celis est. Gal.iiij. Phi.iij. Ue enī habitantibus in terra. Apoc.viij. in fi. Edom Ho.i. ecclīa carnalis in mēbris licet gaudere ⁊ letari videat: aureo poculo inebriatur: ⁊ in furore dñi nudatur virtutibus: q̄ sunt anime velamina. de pe. dist.ij. §.romanos.c.sed nec.c.illa. q: decreuit nō solū in terra cō uersari sed in terra Hus.i. cōsiliatoris diaboli. qui scꝫ per uersa suggerit consilia cōtra angelū magni cōsilij. Esa. ix. sicut suggessit Eue. Gen.iij. Nam ⁊ Edom terren⁹ interpretatur. in quo designant qui terrena sectant diabo li decepti cōsilio. vnde ad eos puenit aureus calix: ⁊ nudā tur grā dei. ¶ Thau. Cōpleta est. finita. vñ Esa.xl. Dimis sa est iniqtas illius. Fili e ecclesia. Syon speculatiōis. Nō adijciet (al's addet) vltra. Plantati i domo dñi in atrijs domus dei nostri. ps.xci. Non adijciet vltra vt transmi gret te. q: inmutabili imutabiliter adhesisti. Uisitauit pu niendo. ps.lxxxviij. Uisitabo in virga iniquitates eorū ⁊c. Iniquitatē tuā. nō creaturā tuā. Filia Edom. ecclesia ma lignantiū. terrena. sanguinea. discooperuit pctā tua. Naū iij. Reuelabo pudēda tua in facie tua q̄ cōfiteri noluisti. ¶ Completa est. Hec sunt vt dixi due ciuitates q̄ ab ini tio cōstruūtur. Syon que hierlm p Esaiā.xl.c. dicit q cō pleta sit malitia eius: ⁊ dimissa iniquitas illius. ſm illud ps.xxxi. Beati quorū remisse sunt iniqtates ⁊c. vide de pe. dist.iij. ille rex. Unde leta pmissio subiūgit. Non adijciet. vt trāsmigret te. Quū em̄ facto iudicio iniqtas cessaue rit: ⁊ plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit. sed visitabit Edom nō remittendo puniendo dicendo. Ite malodicti in ignem eternum. Matth.xxv.

¶ Articulus.viij.

Recordare. Hec lamentatio q̄ est oratio Hieremie que fuit exposita in pncī. lamentationū: ⁊ hic ite rū exponit a quibusdā canticū appella tur. Nam ⁊ lamenta cantica dicuntur. et ecōuerso. Sicut em̄ in psenti sine miserijs nulla sunt gau dia: ita sine lamētis aut pauca aut nulla sunt gaudia vel cantica. Monachi tamē psalmū decantant. Uera autē cantica in celesti syon decent. ps.lxiiij. Te decet hymnus deus in syon. Lamentatiōes in exilio. Iure tñ ante q ad patriā veniat ad quā pperat. quasi in medullio carnis nis fletibus: ⁊ ecōuerso pmiscent: dum psentia mala plāgun tur: ⁊ gaudia futura sperant. ¶ Recordare. Hieremias fratrū amator ⁊ ppl'i israel q̄ multū orat p pplo ⁊ sancta ciuitate.ij. Macha.vlti. p oibus lamētans ecclesiam ad lamentationē q: tribulata est ⁊ minorata temporaliter ⁊ spūaliter: mutat. Unde dicit. Recor. a papa iudicij ei⁹ mi sericordiā implorat. Recorda. q̄ oblitus videris: dū non vlcisceris. Quid acciderit. q magnū q crudele. Nobis. quasi nō meritis. Intuere. cuꝫ mia. Et respice. cū effectu. Opprobriū nostrū. ps.lxxviij. Facti sum⁹ opprobriū vici nis nostris. Hereditas nostra. histo:ice. Iudei in captiui tateꝫ chaldeorū ducti. tropologice. scriptura versa est. Ad alienos. demones. Domus nostre. intelligentia scripture vel mētes. Ad extraneos. infideles. Pupilli. q̄bus debes esse adiutor. ps.ix. Pupillo tu eris adiutor. Facti sumus absq pre. deo p pctis nostris offenso. Matres nostre. ec clesie. vel fides spes ⁊ charitas. Quasi vidue. q̄si vir ha bentes verū cultorē. ¶ Recordare. vox martyrū ⁊ tribu latorū in ecclesia est: q̄ tormētis ⁊ pressuris affliсti clamāt. Quū em̄ in psentia nō vlciscatur mala q̄ fiūt intra eccle siam deus: oblitus videt. ps.xij. Usqꝫ quo obliuisceris me ⁊c. et alibi. Obliuisceris inopie nostre ⁊ tribulatiōis no stre. Sed ad hoc Anacletus papa rñdet. Si oia in hoc se culo vindicata essent: locū diuina iudicia non haberent. vi.q.i. si oia. Intuere ⁊ respice. Idem est. sed iteratio affe ctionis indiciū est. hoc em affectu legendum est. Heredi tas. heretici ⁊ falsi christiani hereditatem ecclesie aut de

monstris aut prauis institutionibus tradiderunt. scri ptura em̄ hereditas est fideliū. hāc vertūt q̄ a deo alieni sunt. ⁊ sensu ⁊ ingenio eam credentes intelligere. peruer tunt a cōmuni intellectu ecclesie discedentes. xxxvij. dist. relatuꝫ. xxiiij.q.iij. heresis. ⁊.c. transferunt. Domus nre. i. mentes humane ad immūdos spūs peccādo trāseūt. Pu pilli. vere pupilli ⁊ orphani sunt hodie q̄dāmodo christia ni. Absqꝫ patre cōsolatore. i. plato in spūalibus nutrito re. Sacerdotes em̄ ⁊ plati q̄ presvocātur. iij q.v. oēs qui. vi.q.i. sacerdotes. ⁊.c. infames. filios excoriant ⁊ occidūt. xciij. di. diaconi. v. ix.q.iij. §. de his. cū.c.seq. vsqꝫ ad fineꝫ q̄ stionis. Matres nre q̄si vidue ecclie q̄ nos nutriūt lacte spūali. de cōse. dist.iiij. mater ecclia. a pastoribus viduate fugientibus vel negligentib⁹ nō possunt deo filios ge nerare. ¶ A Notoriū em̄ est hodie q raro prelati maxi me epi resident in ecclesijs cathedralibus. sed nūc p curi as pncipum cōtra iura vagantur. maxime quū ab eis tē poralia nō tenēt. xxiij.q.viij. quo ausu. ⁊. §. ecce. ⁊ ex̄ de ap. cum parati. vbi de hoc. ⁊ eorū tractant negotia tempora lia ⁊ pcurant cōtra iura. lxxxviij. di.c.i.c. eps.c. perlatum. ⁊ ex̄ ne de. vel mo. per totum. Aut in laribus paternis habi tant ppe sanguinē ⁊ carnē: dicentes. Pater ⁊ mater no ui vos. quū ecōtra deberēt dicere Deutero.xxxiij. xciij. di. diaconi.v. Aut in curia romana trotant post equos car dinaliū. adde qd̄ scripsi. s. in ar.x. in. §. postq̄. in fi. serui ibi effecti ⁊ mercenarij. quū in suis epatibus essent liberi do mini ⁊ maiores. vt ambiant ampli⁹: ⁊ habeant de hono re terreno: nō contenti terminis suis: quū habeant vltra cōdignū contra iura. i.q.i. pncipatus. ⁊.c. nullus itaqꝫ. et q.vi. sicut is. ⁊. q.vij. sancimus. ⁊. xlj. di. miramur. ⁊. viij.q. i. in scripturis. ⁊.c. sciendū. ⁊.c. qui epatum. Aut p mūduꝫ vagant suas ecclias deserentes: nec de aiabus subdito rū aliquā curā habētes. cōtra illa oia iura. vij.q.i. sicut vir. ibi. Epm vero opꝫ opportune ⁊ importune atqꝫ sine inter missione ecclīam suā docere: eamqꝫ prudenter regere et amare ⁊c. ⁊.c. qualiter. ibi. Ne diutius gregi fideliū desit pastoralis custodia. ⁊.c. q̄uis. ibi. Ne ergo languescente pastore grex (qd̄ absit) insidiatoris laniandus dentibus exponatur: vel ecclesie ipsius vtilitates depereāt. ⁊.c. que nit. vbi est expssum. ⁊.c. placuit. ⁊.c. si qui. ⁊.c. epm de dio cesi. ex̄ de cle. non resi. ex tue. ⁊ expssum in.c.xi. in.c. qualis ter. ⁊ de trāsla. epi inter corpla. §. sicut aurē. ⁊ de renū. nisi cum pridē. §. veruꝫ. ibi. Non debes deserere sponsam tuā: cui desigendo manū apud extraneū te fide media co pulasti. Immo nec longā peregrinationē pōt facere epus sine licentia pape. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. preterea. in fi. Sed qr put cōiter hodie oēs plati mercenarij sunt que rentes q̄ sua sunt nō q̄ christi. Phil.ij. viij.q.i. sunt in eccle sia. nō pastores lucra animarum q̄rentes. xxiij.q.iiij. tres psonas. Ideo fugiūt ab ecclesijs: ⁊ nō est eis cura de oui bus. sed est eis cura de lana ⁊ lacte ⁊ carnibus. Nec curāt si greges eorū a demonib⁹ lacerent. ex̄ de elec. ne p defectū. vij.q.i. §. hoc tunc. Quū ⁊ ipsi demones visibiles eos la cerent excoriādo. vt supra dictū est. ij.c. thren. in lr̄a Beth. v.ar. ¶ Aquā nostrā. doctrinā salutarē. Eccli.xv. ⁊ aqua sapie salu.po. ⁊c. Pecunia cōparauim⁹. cōtra illud Esa.lv. Qui nō habetis argentum pperate emite ⁊c. Et ligna nostra. ecclīastica sacra calefacientia aiam. sicut fax accē sa. xv.q. si.c. si. Precio cōparauim⁹. a sacerdotibus simo niacis. i.q.i. cum ordinaret. ⁊.q.iij. saluator. ⁊.c. ex multis. ⁊.c. nō solum. Cōtra sacerdotes dicit hoc: q̄ faciūt domū dei domū negotiationis. vt pre.c. nō solū. Esa.lvi. Mat. xxi. Mar.xi. Luce.ix. Io.ij. qui sacramēta vel doctrinam ⁊ dona dei pecunia distrahūt. i.q.i. grā. ⁊.c. cito turpem. ⁊.c. qui studet. ¶ Ceruicibus. pcussis. Nostris minabamur: id est ducebamur a psecutoribus. Lassis. i. pctis. Nō daba tur requies. q: nullus malus sabbatizare pōt. i. requiesce re. q: nūq illi sua cōscientia requiescit. ſm Aug. ¶ Deplo rat ecclesia q martyres a psecutoribus colaphizantur. li gatis ceruicibus trahūtur, de loco in locū sine requie fu

In q̄bꝫ non resi dentes

gere cōpescuntur. Uel quia dictū est Matth.v. Luce.vi.
et.xxiii.q.i.§.i. Siquis percusserit te in vnā maxillā etc. incli⁹
ceruicem superbis accipim⁹: qua ferimur et fugamur, quū
ex cōscientia reatus ptimescimus. q: deus humilia respi=
cit et alta a longe cognoscit. ps.cxxxvii. quo cōsiderato nō
est requies. q: vita carnalis laboriosa. spūalis quieta. q:
sub iugo dñi. ¶ Egypto. Egyptus interpretat tenebre
vel angustia vel tribulatio. potentioribus qui curis diui
tiarū obscurant. Dedim⁹ manū. quasi victi. et Assyriis
Assyrii interpretant sustollentes vigilias dñi. dirigentib⁹
se ad lucra seculi. Ut saturaremur pane. caducis rebus
trāsitoriis. i. Regū.ii. Repleti prius pro panibus se locaue
runt etc. ¶ Ecclesia lamentat q etiā ministri altaris pro
terrenis rebus dant manus egypto, potentioribus q di=
uitiarū vel delictoꝝ tenebris obscurant. Egyptus enim
tenebre interpretat. et Assyriis. i. dirigentib⁹ qui se scꝫ ad
oia mūdana dirigūt: vt diuitiis affluāt: honoribus excel
lant. qbus seruiūt ministri christi p caducis et trāsitoriis.
et sic luminaria mūdi scꝫ rectores ecclesiarū. xcii. di. sacer
dotes. tenebre facte sunt. q manus ad celū deberēt leua=
re, et cū Moyse ad celū tendere ne fiant graues. Exod.
xvii. xxxvi. dist. c. vlti. vnde ps.cxxxiii. In noctib⁹ extollite
man⁹ vestras in sancta et be. dño. ¶ Pres nostri. eccl'ia.
ps.xliiii. Pro patribus tuis etc. lxviii. dist. quoꝝ vices. vel
Adam vel Eua. de pe. dist. i. sicut pmi. Peccauerūt. Pres
nostri comederūt vuā acerbā: et dētes filioꝝ obtupescūt.
Ezech.xviii. Et nō sunt. Rachel plorans filios mortuos
noluit cōsolari: q: nō sunt. Matth.ii. quia mortui. Et nos
iniqtates eoꝝ portauim⁹. i. pctm originale. de cōse. dist. iiii.
c.ii. et c. seq. et c. nō ex quo. Uel penā culpa sacerdotū. vox
est christiani populi q sacerdotū et principū peccatis fla=
gellatur dicētis. Patres nostri peccauerūt. quasi nō sunt
qui debuerāt. et nos iniq. eoꝝ por. Non tñ de se psumat. q:
p merito plebis est electio pastoris. ii. q. vii. c. i. et §. itē qd
dicitur. vi. q. i. ex merito. viii. q. i. audacter. neqꝫ imitatori=
bus. lxxxvi. di. facientis. xxiii. q. iiii ita plane. ii. q. i. votum.
culpa minuitur: sed auget vnde Cayn septies punit. La=
mech septuagesies septies. Gen. iiii. xxxi. q. i. quō. Post
pceptum em̄ et exemplū supple bonū maior est peccātis
pena sicut et pctm. ¶ Potest etiā hoc referri ad origina=
le pctm: cui⁹ tabes in oēs transijt. Et nō sunt. peccatum
em̄ nihil est. et qui peccat nihil est. de pe. dist. ii. §. si q: reli=
cto vero esse, voluit nō esse. i. peccare. Non dixit, pres pec
cauerūt et nō est pctm eoꝝ. Illis em̄ defunctis manet pec
catū, et pena peccati. Sed postq̄ pctm in baptismo remis
sum est: vnusquisqꝫ punitur p proprijs malis: aut remune=
ratur p bonis. ex de sum. trini. c. i. ¶ H. Sciendū q tri=
plex est pena. eterna, corporalis, et spūalis. Eterna pena
nūq̄ punitur vnus pro alio. Exo. xvii. i. q. iiii iudei. Corpo
ralis pena duplex est. Una circa corpus. et illa sepe punit
vnus p alio. i. q. iiii. §. item pctō ciuiū. Alia circa statū rei.
vt est seruitus, vel infamia. et illa sepe punitur vn⁹ p alio.
filius p patre. vi. q. i. siquis. ¶ Alia est etiā pena tempora=
lis. et illa sepe punitur vnus p alio. ex de here. vergentis.
¶ Est alia pena spūalis. et hec quadruplex. scꝫ Excōica=
tionis. et nūq̄ hac punitur vnus pro alio. xxiiii. q. iii. si ha=
bes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia
remotio ab ordine. et his tribus sepe punit vnus p alio.
vt de hoc plene no. i. q. iiii. in summa. xxiiii q. iii. in summa.
ex de his que si a ma. quesiuit. ¶ Serui demones vel he
retici. vel mali plati serui peccati. Joā. viii. dñati sunt no=
stri qui debuerūt seruire. Non fuit q redimeret. ps. vii. nō
est qui redimat neqꝫ qui sal. fa. si deus nō vult. alius non
pōt redimere: nisi christ⁹ q seipm dedit in pciū. Ephe. v.
¶ Serui etc. Plorat gens sancta pplus acquisitionis. ex
de elec. fundamēta. lib. vi. spūalem nequitias. que suā per=
diderunt libertatem. Dñantur nostri et affliguntur serui=
tute pcti. Uel serui peccatoꝝ in ecclesiarum regimine cō=
stituti: in eos quos dñs redemit luporꝫ vtunt rabie: non
canū defensione. xliii. dist. sit rector. Luctus ergo penitent=

Pena triplex.

tium est: qui laqueos sathane euadere cupiunt: cui⁹ do=
minio subiugati sunt per pctm. ¶ In aiabus. desiderio
animarū. q̄si di. q̄ indigna patimur q̄ crudelia q̄ miserā
da. Nostris, afferebamus panē nobis. afferebamus scri=
pturarū virtutum panē, qui de celo descendit. Joā. vi. de
cōse. dist. ii. oia. A facie gladij in deserto. ab impugnatione
diaboli insidiantis, qui cecidit de celo. Esa. xiiii. de peni.
di. ii. pncipium. et habitat in deserto. in corde a deo dereli
cto. Matth. xii. et Luce. xi. ¶ Pellis nostra. mortalitatis.
Quasi cliban⁹. diaboli. Exusta est. flatu diaboli fabri suf=
flantis prunas. Esa. liiii. A facie tempestatū famis. spūa=
lis. que est quasi turbo tempestatis. Plangitur pellis no
stra quasi clibanus exusta: quam primi parentes induti. de
pe. dist. i. adam. Gen. iii. de paradiso sunt eiecti. vnde sin=
gulariter pellis nō pelles dixit. quia ex ipsis oēs cōtraxi=
mus vnā pellem mortalitatis. de cōse. di. iiii. nō ex quo.
Hec fedata est quasi clibanus. i. diabolus q est fornax vi=
tioꝝ et quotidie nouis concupiscentiarū incendit vstioni
bus. Hac vstione tēpestate famis affligimur qui eterne
vite epulis nō reficimur. ¶ Mulieres in syon humilia=
uerunt. corrumpendo. quoties peccatoꝝ feditate grauā=
mur: et de syon altitudine ad humilia corruimus. Mulie
res. i. anime nostre. In syon. i. in culmine ecclesie leuate
humiliant humi demones. Et virgines in ciuitatibus iu
da. nō furtim sed publice. Uirgines fideliū mentes sunt
deo dicate. Ciuitates in quibus humiliant: diuersi sunt
gradus. Alia em̄ est pfessio sacerdotum. alia leuitarum.
alia monachoꝝ. alia virginū. alia viduarū. alia cōiuga=
toꝝ. In singulis sunt alique pure virgines. alique ppositū
tum nō seruantes deuirgināt. xxvii. q. i. que christo. et c.
impudicas. cū. iiii. c. seq. Uel iste sunt virgines fatue cor=
pore, nō mente. xxxii. q. v. si paulus. Isidorus. Uirgo car=
ne nō mente nullū premiū habet in remuneratiōe. Ber.
Sine humilitate, audeo dicere, nec virginitas Marie
deo placuisset. Aug. Non dubito pferre mulierē superbe vir
gini. ¶ Principes manu suspensi sunt. Doctores sancti
eccl'ie hostium manibus ad alta suspendūtur: quādo in=
tentionē boni operis deserentes, ad volūtatem hostium
distrahūtur. Tales pncipes nō virtutis pncipantur: sed eis
vitia. ii. q. i. scelus. Tales pncipes mala cōsilia dant et re=
probanda. ps. xxxii. Et reprobat cōsilia pncipum. Princi
pes mali suspendi mandātur a dño. Numeri. xxv. Tolle
cunctos pncipes etc. vbi Greg. Hoc si hoīes cogitarent:
pncipatus nō ambirent. sufficit em̄ p peccatis proprijs ar=
gui: et reddere rationē. quid necesse est p pctis ppli osten
tari cōtra solem. De istis pncipibus dixi. s. c. ii. super lite=
ra Heth in verbo pncipes. ij. v. ar. ¶ Facies senum non
erubuerūt. nulli em̄ etati parcit. q: serpens callidissimus
nec pueris miseretur. nec iuuenes reueretur. nec parcit
senibus. oēm etatem et dignitatem vna tempestate inuol=
uit. ¶ Adolescentibus impudice. factum spuriū et nefa=
rium. vnde pncipaliter hostes adducuntur in odium. De
isto execrabili vitio plene supra i ista orone Hieremie sup
isto eodē verbo dixi scdo ar. Abusi sunt. et pueri in ligno
corruerunt. suspensi in eo. qbus nec etas pepercit. Pueri
stulti in ligno corruerūt qui in christum in ligno penden
tem. i. Per. ii. credere noluerūt. ¶ Senes de portis defe=
cerunt. senes scꝫ quoꝝ sensus sunt cani. lxxxiii. dis. porro.
mansueti et quieti. sed si deum offendūt: de portis defici=
unt. de qbus dr ps. cxvii. Aperite mihi portas iustitie. In
his deficiūt dum scandalis fatigati iter rectū destituūt.
Uel senes. i. pdicatores defecerūt de portis vbi consueue
rant pdicare. vnde Amos. v. Odio habuerūt corripientē
in porta. ¶ Iuuenes de choro psallentiū. sanctoꝝ. Iuue=
nes deficiūt de choro psallentiū: quū in eis spūale canti=
cum deficit. q: nō psallūt spū et mente. i. Cor. xiiii. xcviii.
dist. oēs psallentes. et c. sedulo. Et a choro sanctoꝝ alieni
obliuiscuntur canticū dñi dicentes. ps. cxxxvi. Quō canta
bimus canticū dñi in terra aliena: de peni. dist. iii. in salici
bus. ¶ Defecit gaudiū cordis nostri. cessauit gaudium,

quieuit sonitus letantiū. conticuit dulcedo cithare. cum cantico nō bibent vinū. Esa.xxiiij. ps.l. Auditui meo dabis gaudiū ⁊c. Cordis ꝯtriti ⁊ humiliati. ps.l. Versus est in luctum chorus noster. harmoniā lugendi. chorus virtutū. Vox est penitentiū qui cor contritum ⁊ humiliatum deo offerūt. l. dist. ponderet. ⁊ q: abest sponsus: oē gaudiū in luctū cōuertunt. qḋ Dauid recuperare volēs/ait. Redde mihi letitiā salutaris tui ⁊c. Quotiens aīa sagitta peccati vulnerat: gaudiū eius dissoluitur. quū ad ꝯscientiam reuertitur. ⁊ chorus ꝟtutū in luctū comutatur. qḋ in Asael recte figurat. ij Reg.ij. qui tanq̄ caprea velocissim⁹ cursor erat. Unde dum incaute ⁊ ꝑcipitanter insequeretur Abner: ꝑcussus in inguine/ perijt. Sic anim⁹ q̄ velocissimus motus suos patientia ⁊ grauitate nō moderat: sepe in fornicationē mentis ⁊ corporis ꝑcipitatur. Unde in libro collationū Jo. cassia. in collatione. ij. de castitate dicit sic Theremo. Quātum quis in leuitate ⁊ patientia cordis/ tātū in corporis puritate ꝓficiet. quātoq; lōgius iracūdie ꝓpulerit passionē: tanto tenacius castitatem seruabit. Non eī estus corporis declinabit/ nisi q̄ animi motus ante cōpresserit. Unde beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. Matth.v. id est. Non al's ditioni nostre rebellis hui⁹ corporis terra subdetur: nisi mens nostra ꝑus patientie lenitate fuerit fecūdata. Nec poterit quis aduersus carnē suā insurgentia bella libidinis cōprimere: nisi ꝑus armis mansuetudinis instruat. ¶ Chorus vertitur in luctū: qm̄ in penitentibus virtutū chorus quasi harmonia lugendi deplorat qḋ amisit. ⁊ concentū sumit penitēdi. vt post planctus ⁊ lachrymas redeat idem chorus ad gaudia. sicut dixit Sara deo Tob.iij. Post lachrymationē ⁊ fletum/ exultationē infundis. ¶ Cecidit corona capitis nostri. honesti in ecclesia vel fulgidi moribus vel bone volūtatis. Ve nobis q: peccauim⁹. amissa corona. Tanc mens nostra corona virtutū decoratur: quū scuto bone voluntatis ornat. ps.v. Scuto bone volūtatis tue coronasti nos. Sed quū volūtas mutatur: quasi corona victoribus datur. ſm Maximū. Apoc.ij. Esto fidelis vsq; ad mortē: ⁊ dabo tibi coronam vite. Corona amittit. vnde sequit. Ve nobis q: peccauim⁹. frustra eī in ceteris laboramus: si bona volūtate caremus. Unde super illud Luce.ij. Et in terra pax ho.bo.vo. dicit Grego. Ante dei oculos nunq̄ manus vacua est a munere: si arca cordis plena est bona volūtate. nil quippe offertur dignius bona voluntate. ⁊ Aug.xiij. de trini. Pertinet eī iustitia ad bonā volūtatem. Sacerdotes etiā ⁊ virgines sunt quasi corona decoris ecclesie. q: illustrior portio gregis christi. ſm Cyprianū. sed ij sepe cadunt vitijs labefactati. Fides quoq; dum integritatem amittit/ quasi corona de capite cadit. ¶ Scḋm Esa. etiā christus corona ecclesie est. vnde ait Esa.xxviij. Erit dn̄s exercituū corona glie. Hanc coronam ecclesia ꝑdit: dum fides christi ꝑditur in q̄busdā membris: vel prauis operibus maculat. ¶ Per coronā etiā capita eccl'ie digne intelliguntur: q: corona in capite ponitur. ps.xx. Posuisti in capite eius coro. de la. ⁊c. Isti sunt ꝑlati qui hodie cōiter a vita apl'ica ceciderūt. Nam etsi teneant locū aploꝝ. lxviij. di. quoꝝ. ⁊ sanctoꝝ. nō tamē tenent eoꝝ sermones/ cōuersationē/ ⁊ abstinentiā/ ⁊ opera. xxxv. di. ecclesie ꝑncipes. xl. dist. nō est facile. Et ideo cōtra ista coronata capita ⁊ mitrata dicit Amos.vi. Ve vobis q̄ opulenti estis in syon. i. in eccl'ia. auro suffarcinati. vestra timide reseruantes. aliena scʒ bona ecclesie nō fideliter dispensantes. xij.q.ij. glosa. ꝟbi. socrates. al's est.c. Et cōfiditis in monte samarie. in altitudine dignitatis q̄ data est vobis ad custodiā subditoꝝ. vnde ⁊ dn̄s se samaritanū. i. custodem nō negauit. Luce.x. melius Jo.viij. ex de ꝑsump. nōne. ⁊ Luce.ij. ḋ: in ꝑsona platoꝝ. Et pastores erant in regione eadem vigilātes/ ⁊ custodiētes vigilias noctis supra gregem suū. Optimates pompatice ⁊ sicut dn̄i ꝓcedentes: nō se humiliantes. ꝯtra illud.c. dis. contra more. Capita populoꝝ hodie exquo membra infecta. vi.

q.i. ex merito. vere hodie in ecclesia adimpletur verbum Esa.i.c. ⁊ vide Hiere.vi. ⁊.viij.c. Omne caput languidū: id est ꝑlatus. ⁊ omne cor merens. tristitia mūdi q̄ mortem operatur. ij. ad Coꝝ.vij. A planta pedis. i. minimis subditis. Usq; ad verticem. ꝑlatum superiorem. Non est in eo. corpore ecclesie. Sanitas. spūalis. Malach.iiij. ibi. Orietur vobis timentibus nomen meū sol iustitie. et sanitas in pennis eius. ⁊ transferūtur hec verba. vi.q.i.§. verum. ¶ O Quā infirma ⁊ vulnerata capita. i.q.i. verum. hodie habeat ecclesia/ experientia manifestat. ⁊ ideo Dum caput egrotat cetera mēbra dolent. Bern. Principis error multos inuoluit: ⁊ tantis obest quātis ꝑest. ad hoc ex de vo. ⁊ vo.re. magne. Multi de cauda ad caput venerūt de humilitate ad dignitatem. i. Reg.xv. Nōne quū paruulus esses in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es? Et ꝓut frequētius/ dum sunt ꝑlati in capite dignitatis: dimittunt caudam humilitatis. sicut Saul. Et iō merito caput cū cauda ꝑdunt. i. Regū.xxxi. Preciderunt caput Saul: ⁊ spoliauerūt eum armis. De isto malo capite ⁊ mala cauda Esa.ix. Et disperdet dn̄s ab israel caput ⁊ caudā incuruantē ⁊ deprauantē die vna. Lōgeuus ⁊ honorabilis ipse est caput: ⁊ ꝓpheta docens mendaciū ipse est cauda. Potens quilibet depositione vel etiam morte deijcit. Arma sunt carnalia. mūdana sapia/ potētia/ opulentia/ que sunt arma hostis antiqui ad miseras aīas capiuandas. ex de renū. nisi cum ꝑdē.§. verum. q̄bus potentes in morte (ipsa est cauda) caput dum Saul preciditur: spoliātur. Hec sunt arma cum q̄bus Dauid contra Goliam pugnare nesciuit. i. Reg.xvij. q: nō carnalibus sed spūalibus armis diabolus est vincēdus. ij. ad Coꝝ.x. Arma militie nostre non sunt carnalia: sed potentia dn̄i. Arma spūalia ponūtur ad Ephe.vi. ibi. Accipite armaturam. Et clericoꝝ arma sunt lachryme ⁊ orōnes. xxiij.q. viij. cōuenior. cum.§. ꝓcedenti. ¶ Propterea mestū ꝑnia contritum factū est cor nostrū. ideo cōtenebrati sunt corruptione pctī/ oculi interiores. ꝓuisores in ecclesia: quia debuerūt in deū aspicere. vox est penitentiū. ¶ Est aūt duplex mestitie species est ⁊ doloris. de quo Hiere. viij. dolor meus sup dolorem. q: pctōꝝ dolori dolor addit cōpunctionis. De quo Aug. in lib. de pnia. Dolor in pnia cōtinue custodiatur. hic semꝑ doleat. de peni. dist. iij. si apl's. Christianus nimis doleat. q: christus nimis doluit. s.e.c. i. ibi. O vos oēs. ⁊.i. si est dolor sicut dolor meus. sup lr̄a Lamech. in ar. iiij. Est ⁊ dolor malus. de q̄: In dolore paries filios. Gen̄.iij. Est ⁊ bonus. ps.xxxviij. ⁊ dolor meus renouatus est. ita post pctm̄ cor humiliatur: vt huius doloris mediana infirmitatis dolor abscedat. Contenebrati sunt oculi nostri. malitia pctōꝝ vim scʒ infecti ⁊ cecati: vt christi lumen videre non possint. ps.cxiij. ⁊.cxxxiiij. Oculos habent ⁊ nō videbūt. ¶ Propter montē syō. ecclesie ps.lxvij. Mons christus coagulatus/ mons pinguis/ de monte abscissus sine manibus. incarnatus de spūsancto ex maria virgine. Dan̄.ij. Quia disperijt. qui quum equalis esset pr̄i: semetipm̄ exinaniuit. Phi.ij. Ideo obtenebrati sunt oculi. hunc montē nō vident ꝑdicti: q: disperijt apud eos. Roma.xi. Cecitas ex parte contingit in isrl'. Vulpes ambulauerūt in eo. ꝑsecutores vel heretici qui male sentiūt de incarnatiōe dn̄i: ecclesiam lacerantes ⁊ catholicam fidem fraudulēter corrūpentes. ideo partes vulpiū erūt. ps.lxij. Vulpes fuit Herodes ꝑsecutor christi ⁊ ioannis. vnde Luce.xiij. Ite ⁊ dicite vulpi illi. vbi Beda. Propter dolos ⁊ insidias Herodem vulpē appellat. qḋ plenū fraudis est aial. in foueis ꝓpter insidias latens. odore fetēs. nūq̄ rectis itineribus incedens. Que oia hereticis conuenīūt. quoꝝ typum Herodes tenet. qui christū latorem fidei christiane in credentib⁹ conatur extinguere. De istis vulpibus dixi plene supra in ista orōne Hieremie/ in isto eodem ꝟbo. vulpes. ij. ar. Tu autē dn̄e. Judicis fortitudinē ⁊ magnitudinem ꝑdicat. In eternū ꝑmanebis. ps.ci. Tu aūt dn̄e in eternū ꝑmanes. ⁊ iterū ibidē. ps. Tu autē

Idem ipse es: ⁊ anni tui nõ deficient. Nec est localis eius mansio aut tp̃alis. nec aliud q̃ ipse. sed ipse vna ⁊ indiuidua ⁊ ꝑmanens essentia. q: q̃uis filius se exinaniret serui formã accipiens. Phi.ij. manet tñ in eternũ soliũ tuũ. ps.xliiij. Sedes tua de⁹ in seculũ seculi. ⁊ iterũ ps.cxliiij. Regnũ tuũ regnũ omniũ seculoꝝ. Dum soliũ audis/iudicem intellige: ⁊ time quasi deũ. Time: ⁊ mãdata ei⁹ obserua. Eccl's vlti. in fi. etsi ſm hoiem iudicatur: regnũ tñ eius est in eternũ: q: nõ est de hoc mũdo. Joã.xviij. xxiiij. q.iij. si. §.j. ¶ Quare. Post oĩmodas species lamẽtationis ad deũ soliũ ꝓces cõuertit q̃ solus põt ꝯsolari. In perpetuũ obliuisceris nostri: ps.xij. Usqꝫ quo obliuisceris me in finẽ ⁊c. ⁊ iterum ps.cij. Nõ in perpetuũ irascet' neqꝫ in eternũ cõminabit'. Non ſm: peccã nostra facias nobis. Simus ꝑmemores eius: ne obliuiscatur nostri. q: ps.lxxvj. Non obliuiscitur misereri deus: nisi nos obliuiscamur. etsi obliti fuerimus: ipe grãm inspirat. obliuionez fugat. vñ ps.xxi. Reminiscent' ⁊ conuertentur ad dñm vniuersi fines terre. Et ideo nõ obliuiscit' misereri deus. q: nõ cadit in euz obliuio: cui oĩa nuda ⁊ apta ⁊ ꝑsentia sunt. ad Heb.iiij. xviij. q.ij. ꝑniciosam. Sed quũ differt auxiliari: videtur oblitus. vt sic ascendat desideriũ: ⁊ dulcius sit solatiũ. Sic figulus vasa sua ꝓbat: vt vasa in honorem faciat. ij. ad Timo.ij. q: vasa figuli ꝓbat fornax. de pe.di.ij. si em̃. vltra.iiij. colum. ℣. sedet. derelinques nos. passionibus subiacere. In lõgitudinẽ dierũ. ps.cij. Non in perpetuũ irascetur. ¶ Conuerte. iudicẽ ꝓuocatum ad iustitiã ꝓpter peccã/humiliter ⁊ suppliciter obsecrat. Dñe nos ad ⁊c. ps.lxxxiiij. Cõuerte nos deus salutaris noster. Cõuerte ꝑ grãm. Et cõuertemur. quãtum in nobis est arbitrio libertatis. vñ.j. ad Cor.xv. Gratia dei sum id qđ sum. et grã eius in me vacua nõ fuit. Grã em̃ vocantis ꝓcedit: ⁊ excitat libertatem volũtatis. Nostrũ est qđ decidim⁹. dei qđ resurgimus. Hoies em̃ caro sunt. spũs vadens ⁊ nõ rediens. Non em̃ volentis est neqꝫ currentis/sed miserentis dei ⁊ adiuuãtis. Roma.ix. vt ꝑuenire valeam⁹ ad calcem. de pe.di.ij. si em̃. per q̃tuor colũ. ℣. ⁊ paulo post. Non tñ grã dei cõuertimur soliũ: nisi ⁊ nostra volũtate conuertamur. Est aũt quoddã velamen nostre infirmitatis sensibus nostris obiectũ: qđ nisi dei illuminatione fuerit remotũ: cõuerti nõ valemus. Libertas ergo ꝑ gratiã redditur. Semꝑ ergo nobis orandũ est. Conuerte nos dñe. vñ Aug. Nullũ credimus ad salutẽ nisi deo inuitante venire. Nullũ inuitatũ salutem suã nisi deo auxiliante operari. Nullũ nisi orantẽ auxiliũ ꝓmereri. ad hoc. xxiij. q.iiij. obtineri. Item Aug. Fecisti nos dñe ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ tuam. fecisti nos nũmum tuũ. mitte radiũ sapientie tue. expellat tenebras nostras: ⁊ fulgeat in nobis imago tua.

¶ F

Unde notandũ ꝙ in p̄dicto loco apostoli ad Corinth. grã dei ⁊c. duas hereses destruit apl's. Fuerũt em̃ q̃dã/superbi heretici q totaz virtutum efficaciã putabant cõsistere in sola arbitrij libertate. Cõtra quos dicit apl's. Gratia dei sum id qđ sum. Iste error ponit' ⁊ destruitur. xxiij. q.iij. quidã. ℣. pelagiani. de ꝯse. di.iij. in tribus vlti. c. ⁊ xxvj. q.ij. qui fine. ⁊ xxiij. q.iiij. nabuchodonosor. ℣. ꝑdestinationẽ. ¶ Fuerũt alij heretici qui dicebant liberũ arbitriũ nihil esse: vel nõ posse iuuare ad salutẽ. ꝯtra quos ostendẽs Paulus liberũ arbitrium simul esse cum grã/⁊ opari cũ ea: dicit. ⁊ grã ei⁹ i me vacua nõ fuit. ¶ Quãdã feminã q spũalis appebat: inueni in Italia in isto errore dicentẽ deũ in nobis sine nobis oĩa opari. ⁊ correcta remansit. ¶ Iste error Manicheoꝝ dicentium nihil in nobis esse positũ/qui negant arbitriũ liberũ: tollitur. xxiij. q.iiij. §. nõ ergo. ⁊ §. sed in his. ⁊ de pe.di.ij. si em̃. post.iiij. colum. ℣. liberi arbitrij. Et licet grã dei sit ꝙ creati sum⁹ ꝙ viuim⁹ ꝙ mouemur: tñ hic apl's loquit' de gratia gratum faciẽte: sine qua nullus hõ saluari põt. ¶ Est enim duplex grã: creatrix ⁊ saluatrix. Per gratiã creantẽ virtutes naturales sunt nobis insite. Per gratiã saluantẽ bona perdita restaurantur. ⁊ opa deo grata eliciũtur. Hui⁹ gratie multiplex est effectus. Primo nãqꝫ liberat a culpa cũ arbitrio libero: ⁊ a pena eterna. vnde ps.lxxi. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aĩas eoꝝ ⁊c. vbi glos. Usura est pena eterna. q: plus inuenitur in supplicijs/q̃ cõmissum sit in peccatis. Hec gratia semꝑ offertur hoi si velit eam accipere. Heb.xij. Contẽplantes ne quid desit gratie dei. j. Per.j. Sperate in eã que offertur vobis gratiã. ¶ Secũdo preparat voluntatẽ vt bonũ velit. Bonũ aũt velle nõ põt nisi ipsa sit bona. Esse non põt bona nisi a grã. vñ Roma.ix. Non est volentis neqꝫ currentis. ſm qđ vult et currit. sed dei miserentis. vt p3 c. si em̃ inquit. nec est contra qđ dicit' Prouer.xvj. Hois est animũ preparare. quia homo preparat materialiter ꝑ humiliationẽ. sed de⁹ preparat effectiue ꝑ informationẽ. vnde.iiij. Reg.iiij. Illi afferebant vasa: ⁊ illa infundebat. ¶ Tertio dat bene operari. Esa.xxvj. Oĩa opera nostra operat⁹ es in nobis domine. Jo.xv. Sine me nihil potestis facere. vnde Grego. Qui aspirando nos ꝑuenit vt velimus adiuuãdo subsequitur ne frustra velimus. aliter em̃ vacua esset in homie gratia. si nõ moueretur ⁊ operaret'. ⁊ hoc est qđ ait apl's. Et grã eius in me vacua nõ fuit. vñ.ij. ad Cor.vj. Hortamur vos ne in vacuũ gratiam dei recipiatis. ¶ Quarto ꝓtegit a malo/dando vires resistendi. vnde ps.xxvj. Dominus illuminatio mea. cõtra tenebras ignorantie. ⁊ salus mea. cõtra infirmitatẽ. ps.xv. Qm̃ a dextris mihi est ne cõmouear. Unde iam possum peccõ resistere. Ro.viij. Si de⁹ ꝓ nobis: quis contra nos? ¶ Quinto ꝓmouet in bono: vt iustitia augeatur. vnde Luce.xvij. dixerũt discipuli dño. Adauge in nobis fidem. q.d. auge qđ dedisti. ꝑfice qđ cepisti. de pe.di.ij. dum sanctam. ¶ Sexto ꝑficit/dando ꝑseuerantiã. vnde Phi.ij. Deus est q operat' in nobis ⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volũtate. Hanc orat. ps. Misericordia tua subsequet' me oĩbus dieb⁹ vite mee. i. q̃diu sum in hac vita mortali. ⁊ iterũ ps.lxvij. Cõfirma hoc de⁹ qđ operatus es in nobis. Et hec est grã saluans. de qua Esa.xxxj. Sicut aues volantes/sc3 ꝓtegunt pullos suos. sic ꝓteget dñs hierl'm. protegens/⁊ liberans: trãsiens/⁊ saluans. Liberat em̃/sicut dictũ est/a malo culpe ⁊ pene. ꝓtegit/in bono cõseruando. transit/ad meliora ꝓmouẽdo. saluat/ꝑseuerantiã tribuẽdo. Matth.x. ⁊ xxiiij. Qui ꝑseuera. vsqꝫ in finẽ: hic sal. erit. de pe.di.ij. §. euidẽter. ℣. ꝓpter huiõi. ⁊ §. seq. Item illud. vij. q.j. suggesti. ¶ Septimo cõplet glĩam tribuendo. vñ Roma.vj. Stipendia peccati/mors. gratia aũt dei vita eterna. Zacha.xiiij. Exeq̃bit grãm gratie. sc3 grãm patrie gratie vie. nõ ſm quãtitatem: sed ſm ꝓportionez. q: ignis in syon ⁊ caminus in hierl'z. Esa.xxxj. Gratias ꝯreddamus diuine gratie gratis date: nõ ex operibus iustitie que fecimus nos. ad Titum.ij. ⁊.iij. ⁊.j. q.j. gratia. vnde.ij. ad Cor.iij. Non ꝙ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est. vnde Bern. Tria sunt in opere bono. Primũ est cogitare. deinde velle. postea ꝑficere. Primũ opat' de⁹ in nobis sine nob. Scđm nobiscuz. Tertiũ per nos facit. Siquidẽ immittẽdo bonã cogitationẽ nos ꝑuenit immutando malã. ⁊ immittendo bonam sibi ꝑ ꝯsensum iungit. ministrando ꝯsensui facultatem foris ꝑ apertum opus nostrum internus opifex innotescit. Duo ergo in predicta authoritate tangit apl's. cogitationem q est ꝑncipium ois boni. ⁊ sufficientiã que est ꝯsummatio vel seruatio. ⁊ hec duo attribuit deo. vnde Apoc.j. ⁊ vlti. d: Ego sum alpha ⁊ o. ꝑncipium ⁊ finis. vñ ⁊ ꝑcepit Numeri.xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xvj. q.j. §. his ita. ⁊ ex̃ de deci. c.j. Primitie debentur ei in signũ ꝙ est ꝑncipium. decime uo in signũ ꝙ est ꝯsummatio. ¶ G Ut aũt plene liqueat in qđ bonũ liberum arbitriũ possit ꝑ se: ⁊ in quo indigeat gratia. Sciendũ est ꝙ liberũ arbitriũ põt per se in bonũ nature. sicut est dormire/⁊ vigilare: comedere ⁊ similia. nõ tamen a se. quia nõ ex

Gratia duplex.

Liberuz arbitriũ

tendit causa efficiēs prima. Omne em̄ q̄d est: a summo deo est. vnde ait Jo.xv. Sine me nihil potestis facere. vbi Aug. Non ait parū potestis facere. q: nisi palmes in vite mãserit ⁊ vixerit de radice: quãtūlibet fructū a semetipo nō potest ferre. Quãuis aūt christus vitis non esset/ nisi hō esset: tñ istam gratiam palmitibus nō preberet: nisi ⁊ deus esset. i.ad Co.ii.iiij. Quid habes quod nō accepisti? Potest etiã per se in bonū in genere. sicut dare eleemosynã. q̄d ꝓbatur hac ratione. Videmus ꝙ aial brutum affectu naturali dat fetui nutrimentū. ergo si hō non posset dare eleemosynã ex bonis naturalibus: deterioris eēt cōditionis. Ad hoc vero vt possit in bonū ex circūstantijs. s. in bonū morale: de quo tractant phi. q̄d consistit in exercitio politicarū virtutū. indiget gratia data gratis. que remouet difficultatē que est in operabilib⁹. Ad remouēdū aūt tentationē cui p̄ se non pōt resistere: indiget gratia gratis superaddita. vnde Josue.vij. Anathema in medio tui israel. non poteris stare coram hostibus. Ad hoc vt liberetur a pctō: indiget gratia gratū faciente. vnde Job xxxvi. Saluabit te de ore angusto latissime ⁊ nō habente fundamentū subter se. Et d: puteus angustus pctm̄. eo ꝙ facilis sit ingressus: sed egressus difficilis. q: sicut ait btūs Bern̄. Non tam facile quis valet exire de fouea: ꝙ facile in eã labi. Sola voluntate cadit hō in foueam pcti: sed nō ex voluntate sufficit resurgere. Dicit̄ etiam fundamentū non habere. q: ex quo quis labitur in pctm̄ mortale: nō habet per se in quo subsistat. donec in gehēnam cadat. Ad hoc vero vt bene operet̄: indiget gratia operante ⁊ cooperante. vt dictum est. Quia vero quidã non diu ꝑsistunt in bono: indigent gratia ꝑseuerante. vn̄ Bern̄. Gratia excitat arbitriū quū seminat cogitatū. sanat quū mutat affectū. roborat vt ꝑducat ad actū. seruat ne sentiat defectū. Vt aūt sint stantes ⁊ ꝑficientes ꝑfecti indigent gratia corroborãte. vnde ps.lxvij. Cōfirma hoc de⁹ q̄d operatus es in nobis. vbi dicit glos. iuuando gratiaꝫ.

Dei ꝓscientia.

¶ Sed quidã sic obijciunt. Quicq̄d futurum est de vno quoq; hoie: ꝓuisum est ab eterno. sed ꝓuisio dei est imutabilis ⁊ infallibilis. fm̄ q̄d orat ecclesia. Deus cui⁹ ꝓuidentia in sui dispositione non fallit̄. ergo illi quos ꝓuidit saluandos: necessario saluabunt̄. ⁊ ita de dãnandis. Quare ergo orabimus vel conabimur ad bene operandū: q̄d futurū est fiet. Quib⁹ sic r̄ndetur. verū est ꝙ ꝓuisio dei nō fallit̄ nec mutatur. videt em̄ vere res sicut future sunt. non tñ cogit liberū arbitriū ad bonū nec ad malū. sed in nobis est sequi deū ad virtutem: vel diabolū ad errorem. Eccli.xv. Apposui tibi aquã ⁊ ignē. ad q̄d volueris extende manū. Vnde ad cōmendationē viri iusti dicit̄ Eccli xxxi. Qui potuit trãsgredi: ⁊ nō est trãsgressus. facere malum: ⁊ nō fecit. Patet ḡ ꝙ libere possum⁹ ⁊ absq; coactione malū operari vel bonū. sed bonū nō possumus sine auxilio gratie. malū vero possumus ꝑ nosipsos. Et est ratio. q: bonū operari/ est ascendere. tunc em̄ ordinatur hō ad id q̄d est supra se. sed operari malū/ est descendere. q: malum infra hoiem est. vn̄ Gen̄.iiij. Nōne si bene egeris: recipies. Sin aūt male: statim in foribus pctm̄ aderit. sed sub te erit appetitus eius: ⁊ tu dn̄aberis illius. Sicut ergo puer q̄ adhuc infirmus ⁊ debilis est: per se pōt descendere: ascendere vero nō: ita hō per se potest ad malū: ad bonū vero meritoriū nō. sed adiungit̄ adiutoriū gratie: qua mediante possit ascendere. ¶ Ad hoc q̄d opponitur dicimus ꝙ vtraq; ꝓpositio est vera. sed ꝯclusio falsa. Nullus em̄ de necessitate saluat̄ vel dãnatur: sed ꝑ opera liberi arbitrij: q̄ sine necessitate fiunt. Predestinatio em̄ non facit certam salutem. sed ꝑ bona opa que fiunt libero arbitrio: certa efficitur vocatio ⁊ electio. vn̄.ij. Pet.j. Quapropter fratres magis satagite vt ꝑ bona opa certam vestram vocationē ⁊ electionē faciatis. hec em̄ facientes nō peccabitis aliqn̄. Quãuis em̄ que ꝓuisa sunt necessario eueniant: non tñ h̄mōi necessitas infert vim libero arbitrio. qm̄ sicut ait Anselm⁹. Duplex est necessitas coactio

Necessitas duplex

nis. Que precedit efficit rem. vt quū dico necesse est celū volui: qm̄ violentia naturalis cōditionis cogit ipm̄ volui: ⁊ ideo necesse est vt voluatur. ⁊ est necessitas absoluta. Que sequit̄ rei positionē: vt nihil efficit. quū dico necesse est te sedere dum sedes. non ꝙ aliqua vi cogaris ad sedendū: sed dum sedes nihil pōt facere vt nō sedeas. et talis est ꝓuidentie diuine necessitas. Vnde quid est aliud dicere necesse est ꝓuisum euenire. nisi vt dicat̄. necesse est aliquē saluari dum saluatur. ⁊ necesse est futurū esse futurum? Et ita ꝑ illam necessitatem nō tollitur cōtingentia rei. Omnia em̄ que a libero arbitrio ꝓcedunt: ⁊ volūtate cōtingunt: non necessario eueniūt. de pe. dis.ij. si em̄. ꝟ. liberi. Patet ergo ꝙ si volumus salutem cōsequi necesse est bene agere. qm̄ sic ꝑdestinauit nos deus saluandos ꝑ orationes ⁊ bona opa: q̄bus meremur vitam eternam. ¶ ꝟ Vn̄ Greg. iiij. li. dialogoꝝ. Obtineri nequaq̃ pn̄t q̄ ꝑdestinata nō fuerint. sꝫ ea q̄ sancti viri orãdo efficiūt/ ita ꝑdestinata sunt: vt pcibus obtineantur. Nam ipsius quoq; regni perennis predestinatio ita est ab oipotenti deo disposita: vt ad hoc electi ex labore ꝑueniant. quatenus postulando mereantur accipere q̄d eis oipotens de⁹ ante secula disposuit donare. xxiij.q.iiij. obtineri. Itē Augu. Predestinatione dei siue ad bonū siue ad malū in hominibus operari ineptissime dicit̄ vt ad vtrūq; hoies q̄dam necessitas videatur impellere. quū in bonis voluntas sit intelligenda nō sine gratia. in malis aūt volūtas intelligenda sine gratia. xxiij.q.iiij. vasis. al's est. §. sub. c. nabuchodonosor. Aug. etiã duplicem necessitatē ponit. Vnã simplicem. veluti oēs hoies esse mortales. Alteram cōditionis. vt si aliquē ambulare quis scit: eū ambulare necesse est. xxiij.q.iiij. §. q̄uis. ꝟ. vnde Augu. ibi vide. et in glos. ad huius. §. intelligentiã. ¶ Item sup illo ꝟbo p̄e. Jo.vj. Nemo pōt venire ad me ⁊c. Aug. Magna gr̄e cōmendatio. nemo venit nisi tractus. que trahat ⁊ quē non trahat/ noli velle iudicare: si nō vis errare. ad hoc. xxiij.q. iiij. de ꝯtrijs. ⁊ de pe. dist. iiij. si ex bono. in p̄n. sed q: voluntate cordis credimus. iuxta illud. Corde credit̄ ad iustitiam. Rom̄.x. ⁊.xj.q.ij. nolite. c. voluntate trahimur. Quid est aūt trahi: fm̄ Aug. Delectare in dn̄o: ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. ps.xxxvi. Porro si poete dicere licuit. Trahit sua queq; voluptas. Virgili⁹ eglo.ij. quãto forti⁹ nos dicere debemus trahi hoiem ad christū: qui delectat̄ veritate/ beatitudine/ iustitia/ sempiterna vita/ q̄d totū christus est: xj.q.iij. existimant. Porro primã gratiã nemini nem mereri certū est. de ꝯse. di.iiij. c. placuit. legitur ⁊ no. xxiij.q.iiij. vasis. sub. c. nabuchodonosor. ⁊ in glos. ex hoc patet. Quia quãto in ista materia se amplius quis dilatat: tãto amplius se obscurat. Restat dicere cū paulo. O altitudo diuitiarū ⁊c. Roma.xj. ⁊ de pe. di.iiij. si ex bono. vbi de hac materia tractatur vsq; ad finē distinctionis. et in p̄e. c. nabuchodonosor. ¶ Calcem tñ isti⁹ materie cū fideli Cheremon qui tertiam collationē fecit de ꝓtectiōe dei. sicut patet in lib. collatio. Joã. cassia. concludam his verbis. Hoc a catholicis oibus patribus definitur: q̄ ꝑfectionem cordis nō inani disputatione verboꝝ/ sed re atq; ope didicerunt: diuini esse muneris primū: vt accendatur vnusquisq; ad desiderandū omne quod bonū est. sed ita vt altera parte plenū sit libere voluntatis arbitriū. Itēq; etiã fcōm diuine esse gratie: vt effici valeant virtutū exercitia: sed ita vt possibilitas nō extinguat̄ arbitrij. Tertiū q̄ ad dei munera ꝑtinere: vt acq̄site virtutis ꝑseuerãtia teneat̄. sꝫ ita vt captiuitatē liberas addicta nō sentiat. Sic ei vniuersitat̄ de⁹ oia i oib⁹ credēdus ē operari: vt incitet/ protegat atq; ꝯfirmet: nō vt auferat quã semel ipe ꝯcessit arbitrij libratē. ¶ Sequit̄ i th̄renis vltim⁹ v̄sus. Innoua dies nr̄os. dicit̄ inouatio eternitati ꝯceptio. Sic a p̄ncipio. es nr̄os. sicut ab initio eternitatis. Michee.v. Sꝫ egressus eius. sicut ab initio eternitatis. Michee.v. Sꝫ proijciens a te qui vbiq; es. Repulisti nos. quasi polluτos. Iratus es. vt pater: vt non irascaris vt iudex in furore tuo. de quo ps.vj. ⁊ xxxvij. Domine ne i furore tuo. i.

in terribili condēnatione ⁊ importabili ira pro peccatis nostris. ¶ Contra nos. cōtrarios tibi. Vehementer. quia vehementa sunt peccata nūc intra ecclesiam ⁊ innumera: in capitibus ⁊ in mēbris. vñ sceleratiora commissa/sunt grauius iudicāda. xxiiij. q. j. nō afferamus. in fi. ¶ Innoua dies nostros. De ista innouatione dicit Job. xxix. Quis mihi tribuat vt sim iuxta mēses pristinos/sm dies quib⁹ deus custodiebat me: quādo splēdebat lucerna ei⁹ super caput meū: ⁊ ad lumen ei⁹ ambulabā in tenebris: sicut fui in diebus adolescētie mee: quādo deus secreto erat in tabernaculo meo? Ad hoc principiū reuocamur/quū cōuertimur. xxxij. q. j. apud. Inueterati enim sumus ⁊ corrupti: ⁊ dies eternitatis perdidimus. ps̄. xxxvij. Putruerūt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee/a facie insipiētie mee. ¶ I Adhuc restat impleri in ista nostra ecclesia militanti qd̄ scribitur Johe. ij. Reddā vobis annos quos comedit locusta/bruchus/⁊ rubigo/⁊ eruca. facit de pe. di. j. ne forsitan. ¶ Locusta vana gloria. q̄ inanes saltus velociter casura sectatur. Hac plena est nostra ecclesia/in saltantibus de prelatione in prelationē/⁊ de beneficio ad beneficiū. Immo p eis ad maleficium ⁊ beneficiorū non est numerus. q: non deest q̄ male cōferat ⁊ qui male recipiat. Nec finis est ambitionis in ista ecclesia in omni genere hominū. Et plus in nobis regnat qui mūdo specie tenus renūtiauimus. ex̄ de elec. quorūdam oculos. lib. vj. Et quā q̄ sancti Romani pontifices multa cōtra pluralitatem beneficiorū ⁊ ambitionem statuerint. xcix. di. singula. lxx. di. sanctorū. xxi. q. j. p totum. lxxx. dist. episcopi vero. ex̄ de elec. dudū. ij. ex̄ de preben. de multa. c. cū non ignores. c. cū teneamur. ⁊ Lateranēse concil. e. ti. Inrantū. vbi est expressissimū. ex̄ de rescrip. c. vlti. lib. vj. ⁊ de elec. auaritie. ex̄ lib. vj. de pben. cum singula. xvj. q. j. presbyteros. Vñ ⁊ dicit lex q̄ difficile est vt vn⁹ duorū vicem obtineat. ff. de pac. si plures. C. de asse. nemo. C. de testa. consulta. vbi dicit q̄ absurdum est si pmiscuis actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex q̄ nō pōt q̄s per plures ciuitates habere potestarias. ff. ad municī. libertus. §. prescrip. Nec prelat⁹ in diuersis ecclesiis. x. q. iij. vnio. Nec idē seruus vicem pluriū sustinet dñorū. ff. de sti. seruo. l. j. §. cōmunis seruus. Horū tamen iuriū nulla vel modica vtilitas est. ⁊ frustra membranas occupāt. xix. dist. si romanorū. Pro nūc sine dispēsatione: nunc cum dissipatione animarū suarū. nō dico dispēsatione/que requirit aut necessitatē aut vtilitatem. vt. j. q. vij. §. nisi rigor. cum. c. seq. vnde vbi causa sufficiēs non est dispēsationis: ille cū quo dispēsatur/quantū ad deū tutus nō est: etiam si papa dispenset. vt no. ex̄ de vo. ⁊ vo. redē. non est. in glo. si causa subest. Facili⁹ ergo ⁊ curialius talis cū sua dispensatione ad gehennā sm Ostien. vt no. pre. c. dudū. ij. descēdit. Passim clerici hodie habēt bñficia quotquot possunt habere per nefas/non per fas. ⁊ reuera ventri deseruiunt. Raptores ergo fructuū sunt taliter perceptorū. q: datur beneficiū propter officiū. lxxxi. di. cos. ⁊. c. si quis sacerdotum. xxxij. di. preter hec. de cle. ex. latorem. de ap. pastoralis. ex̄ de rescrip. c. vlti. lib. vj ¶ Bruchus gula est. cui magn⁹ venter in paruo corpore: vel potius vēter in toto corpore. de hoc vitio. xlj. dis. ⁊. xliiij. ⁊ dist. iiij. denique. ¶ Rubigo de qua. xlij. ⁊. xlvij. ⁊. lxxxv. di. auaritia. que fruges ⁊ metalla inficit ⁊ corrūpit. Iac. v. Agite nūc diuites. ⁊. j. diuitie vestre putrefacte sunt. ¶ Eruca/luxuria. de qua. xxxij. q. v. ⁊ q. vi. ⁊. q. vij. que toto corpore repens depascit olera. q: luxuria inquinat corpora ⁊ aīas. j. ad Cor. vj. Adhuc etiam implebitur de ista nostra ecclesia. qd̄ d: Ezech. xxxvj. Habitare faciā vos sicut a principio. scz in ecclesia primitiua. bonisque donabo maioribus. Et Aggei. ij. Magna gloria erit domus isti⁹/scz ecclesie/nouissime plus q̄ prime. Arbitror em̄ q̄ ista ecclesia renouata perfectior erit pma ecclesia primitiua. exceptis fundatorib⁹ eius scz apl̄is. post quos perfectiores in hac vita non existimo aduenire. op. ar. xxiiij. q. ij. legatur. Singulariter em̄ apl̄i domini fuerūt beati ⁊ perfecti in hac vita octo beatitudinibus. de q̄bus Mat. v. vt dicit Aug. in homil. illius euāgelij. Beati pauperes. ⁊ quibus dixit dñs. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. Luc. x. Et quibus fuit cōcessum vt tam presentialiter viderēt speciosum pre filiis hominū. ps̄. xliiij. tam familiariter ei adhererēt. verba vite ab illius ore diuino susciperēt. signa ⁊ miracula assidua cernerēt. dulcedinem cōuersationis eius gustarent. Unde nec mirum/sicut ait Hiero. si nec puncto tēporis paterētur ab eius facie separari. Iratus es cōtra nos vehemēter. Quādo tētamur/et vincimur: irascitur deus cōtra nos. quia maior est ipse et fortior qui nos defendit/q̄ diabolus qui nos impugnat. nec sine permissu eius tētamur. Job. j. Si aūt postq̄ cadimus penitere nolumus: irascitur vehementer. Ps̄. lxxxix. Quis nouit potestatē ire tue ⁊ pre timore iram tuā dinumerare. Aliquādo em̄ irascitur vt pater: quādo verbis increpat delinquentē: ⁊ facit penitentē. xxiij. q. iiij. nunium. ⁊. c. displicet. v. q. v. nō osculat. Irascitur autem vt dñs: qñ corripit durius: ⁊ statim vlciscitur. vnde Moyses. Exod. xxxij. Cur dñe irascitur furor tuus cōtra populum tuum? Ut iudex irascetur: quū dicet. Matth. xxv. Ite maledicti in ignem eternum. quū iam nec penitētie nec venie locus erit. quia qualis quisque hinc egredit: talis in iudicio presentatur. xxv. di. qualis. Et qualem te inuenerit dominus quum vocat: supple de hac vita: talem pariter et iudicat. de pe. dist. j. nunq̄d cayn.

Ira dei qlis sit.

¶ Articulus. ix. A

Ostquā dei gratia in cōmento Threnorū quod supra proxime cōpleui: planxi sanctā ecclesiam matrem meā generaliter: adhuc superaddēdo planctū/plango adhuc vitia mēbrorum eiusdē in genere: ⁊ in specialibus statibus ⁊ gradib⁹ vt supra in phemio isti⁹ operis promisi. ¶ Spōsi namque christi sancta mater ecclesia in se immaculata. q: sine macula sine ruga. ad Eph. v. de peni. dist. j. ecclesia. in mēbris suis diuersis et q̄plurimis maculis deturpatur. Nā recedens a sponso humili. Phil. ij. ⁊ Ps̄. cxxx. In magnis ambular ⁊ in mirabilibus supra se. Omnis em̄ superbus in admirationē haberi desiderat: ⁊ ab his adorari. sicut diabolus Mat. iiij. Luc. iiij. A sponso mūdissimo qui est splēdor glorie. ad Heb. j. ⁊ cādor lucis eterne: ⁊ speculum sine macula. Sap. vij. recedens/in fetidis membris in stercoribus ponit nidum suū. quia/proh dolor/sacrosanctū domini templū scorto plenum est. ⁊ ephebia nec nominanda: sed capite plectenda. C. de adul. cum vir. in aula dei palestrat. ij. Machab. iiij. vide quod scripsi supra in Threñ. in oratione Hieremie. Recordare. in prima expositione. sup verbo adolescētibus impudice abusi sunt. in ar. ij. Et merces prostibuli ab officialibus sponse (quod lugubre est fari: sed lugubrius agere) sepe recipit manifeste. vt sic detur occasio non modica hereticis impiis vocandi dei ecclesiā meretricem. q: scriptum est. vide Hiere. ij. ⁊. iij. Deut. xxiij. Non offeras mercedem prostibuli/nec precium carnis in domo dñi dei tui. Et Nume. xxxv. Nō accipias mercedem meretricis nec preciū sanguinis. ⁊ no. ex̄ de deci. ex transmissa. ¶ Suffarcinati enī auro ecclesiastico. xij. q. ij. gloria. ff. socrates. Impinguati dilatati. in cāti. Moysi. Deute. xxxij. Buccas rubentes habētes. gastrimargi diuersis epulis ⁊ comessationib⁹ spumantes: diuersis speciebus ⁊ falerni ⁊ meri poculis calefacti ⁊ estuātes. xxxv. dist. ecclesie principes. Non seruitores ⁊ domicellos simplices ⁊ senes pallidos ⁊ macilētos/sed cōptos nitidos rubicūdos ⁊ iuuenes ⁊ procere stature/filii ecclesie degeneres rectores ⁊ prelati vocati desiderāt habere: vt incitamēta renoꝝ dochie ⁊ libidinis. vt sic in eoꝝ triclinio non trinitatis reuerentissime cult⁹/sed simul habitet arrogātie cōcupiscētie carnis ⁊ gule triplex funiculus eos ligans: qui raro ⁊ difficillime rūpitur ab eisdē. Eccl. iiij. de treu. ⁊ pa. c. j. Utinam tales exercerētur ad literā de eoꝝ prelationibus/lautisque cōuiuiis ⁊ multo labore epulis preparatis: nō in re

nebras exteriores Matth. viij.xiij.xxij.⁊.xxv.⁊ Luce.xiij. xxxv.dist.ecclesie.sed vt fierent remotis predictis occasionibus in abstinentia ⁊ sanctimonia fortiores.vt euacuato mero venter non dispumaret in libidines.vt in palea.xxxv. dist.vinolentū.Sed sitiant parsimoniā.xlj.di.parsimoniā. et mundiciā:bibētes aquaticū vel ceruisiam.ex̄ de homic. c.ij.⁊ edentes nō similaginē.i.florē farine.sed filigines milliū ⁊ panem cibariū.xij.q.ij.gloria.vt sic sordib⁹ abluti et mūdi per abstinentiā veri sponsi filij veri spōsi ⁊ rectores dignitate ⁊ vita ecclesiarū merito dicant. ¶ Proh dolor nihilominus nō miror: q: in regentibus cōmuniter sponsam christi ⁊ corpus ei⁹.xxiij.q.iij.pro mēbris.scꝫ ecclesiā orthodoxā adeo inualuit ⁊ preualuit philargyria.i.amor pecunie que est idolorū seruitus ⁊ radix omniū maloꝝ est cupiditas.j.Timo.vj.Ephe.v.j.q.j.cū omnis ꝙ a minimo vsq; ad maiorē omnes ei seruiunt.vnusquisq; ad auariciā suā a summo vsq; ad nouissimū declinat. Esa.lvj.Hiere. vj.⁊.viij.non recordātes ꝙ dr̄ Abachuc.ij. Ue qui congregat auariciā malā domui sue vt sit in excelso nidus ei⁹: et liberari se putat de manu mali. Aurū sitiunt hodie prelati:aurū bibūt.j.q.j.§.ex his.vt conseruēt carni:⁊ sanguini erogent:non egenis.contra illud.xij.q.j.nolo.⁊.q.ij.aurū. Uide qd̄ scripsi supra in Thre.iiij.c.sup verbo/quō obscuratū est aurū.in.ij.expositione in ar.vij. Utinā pro minori malo/vterētur superfluis:⁊ necessaria darent inopibus. vterētur preciosis:⁊ darēt pauperibus vilia.xlj.di. non cogūtur. Sed istius nostri cui cōiter non pastores.xcv.dist. esto.sed pelliū venatores cum Esau.Gen.xxv.⁊ ouiū tonsores. Non piscatores: sed depredatores. Non custodes. Luc.ij.sed gregis deuoratores. Non defensores:sed impugnatores.ex̄ de na.ex li.ven.c.j. Non paupertatis euāgelice zelatores:sed subsannatores ⁊ contēptores. Non fideles dispēsatores christi patrimonij.ex̄ de elec.cum ex eo.li. vj.xxiij.q.vij.quod aūt.⁊.q.viij.cōuenior.⁊.xij.q.j.si priuatum.sed defraudatores ⁊ dissipatores.xij.q.iiij.c.j. Regnū terrenū querentes.de paupertate christi ⁊ spōs ei⁹ ꝓpter quā datur celeste/non curantes. Mat.v.xij.q.ij.gloria.§. multi.xxxv.dist.ecclesie. Cunctis auferūt vniuersa.oia in suos abusus redigūt.oia deuorant.soli prelati partes inuadūt alienas.soli occidunt vniuersos.sic testificat̄ Hiero.ꝓ suo tēpore.xciij.di.diaconi.v.quod in isto toto quasi leproso. Phil.j.⁊.ij Uere q̄ sua sunt querunt.viij.q.j. sunt in ecclesia.vt q̄ sua sunt perdant.nam perdere christū/est vere male perdere semetipsum. In munerib⁹ iudicāt. In mercede respondent. In pecunijs diuinant.j.q.j.iudices. Michee.iij. Pro pecunijs celebrāt. Corpus christi pro pecunia vendūt cū Juda.j.q.j.qui studet. Pro pecunijs consecrant ⁊ ordinant.j.q.j.cū ordinaretur.⁊ pro pecunia oia cōferunt sacramēta. Sacramenta emunt.sacramēta vendūt.sed gratiā non conferūt quam nō habēt.j.q.j. gratia. ⁊.c.nullus epūs. Nihil accipitur gratis:nihil datur gratis. Mat.x. Gratis accepistis:gratis date.j.q.j.quicqd̄. Pauci intrant per ostiū per hunc modum.j.q.j. ordinationes. Quilibet parat⁹ est vēdere sacramēta que emit.j.q.j. quibusdā. Nihil sibi i ecclesiasticis honorib⁹ grauitas/nihil sibi defendit industria.j.q.j.fertur. Hodie beneficiorum ⁊ sacramentorū benedictiones potius sunt quātū ad indigne conferētes ⁊ recipientes maledictiones.j.q.j.maledicti. Non curāt nec timent hi quodāmodo desperati rectores de lepra Giezi.j.q.j.cito. Nec de suspēdio Jude.de pe. di.iij.iudas.⁊.c.nihil.christū vendentis.Mat.xxvj.Mar. xiiij. Luce.xxij.⁊ Jo.xviij.j.q.j.qui studet. Nec de eiectione de tēplo celestis glorie si colūbas vendūt:gratiam scꝫ spiritussancti designati per columbā.j.q.j.qbusdā.⁊.q.iij. ex multis.c.saluator.c.vendētes. ¶ B De fide male sentire videntur:quia simonia causat heresim.j.q.j. qui studet. cū.c.liqueat.c.petrus.⁊.c.cū oia.c.eos.c.fertur.ꝓ peccato nō videtur habere.cui⁹ tn̄ cōparatione cetera crimina ꝓ nihilo reputantur.ex̄ de simo.per tuas.j.q.vlti. Ubi simoniacos vocat Pascalis papa precipue hereticos.⁊ ex̄ de simo.per tuas.j. Nihil hodie datur gratis:quia nec aliqd recipitur gratis.quia dicūt collatores.qd̄ cōparauimus vendimus.vt preal.c.quibusdā. Quicūq; emit laudat qd̄ vendit ⁊ lucrari desiderat.j.q.iij. saluator. Sed sm Aug. Lucrum in bursa damnū in consciētia. Uendidit sacrum. perdidit fidē.pecunia dantis ⁊ accipientis cum eis ⁊ Simone in perditione erit. Act.viij.j.q.j.qui studet.c.cito.⁊ q.iij.saluator. Leprosi sunt simoniaci.j.q.j.cū ordinaretur. ⁊.c.cito. Trapezite sunt.xxiij.dist.in noie dn̄i. Nō israelite: sed giezite.pre.c.q̄ studet. Sed de lepra anime non curāt. quia invano accipiunt animā suā.ps.xxiij. De facto aliam vitam non credētes cū Simone mago purā fidei cōscientiam non habētes.j.q.j.petrus. Allegant consuetudinē in hmōi venditionibus simoniacis/corruptelā potius auaricie ardore ⁊ cupiditatis illectā. ex̄ de simo.nō satis.c.cū in ecclesie.j.q.iij.si quis prebēdas. Nam cōsuetudinem ratio ⁊ veritas semꝑ excedit(al's excludit)dis.viij.veritate. cū.c.seq. ¶ Sed vtinā considerarent hi posteri Simonis hariolī:quorū nō hic/in loco tamen tormentorū per tortores.de peni.di.iiij.tradidit.irremediabiliter torquebunt̄. Sed dicunt hi leprosi. Samueli offertur a Saule quarta pars sicli.sed vere non recipit. sed Saulem pauit.j.Reg. ix.j.q.j.iudices.sed nec Heliseus vi tractus quicq̄ recepit a Naaman de bonis damasci.sed ait. Uiuit dn̄s ante quē sto:quia nō accipiam. Quāq; vim faceret: penitus nō acquieuit.iiij.Regū.v.j.q.j.indices.in fi. Et ꝓhibuit beatus Cosmas sanctū Damianū germanū suū secum in vno tumulo sepeliri:q: a quodam sanato ab eis quoddā accepe rit munusculū gratis oblatum.qd̄ contra ius nō est.j.q.ij. c.j..⁊.c.sicut episcopū.xviij.dist.de eulogijs. ¶ Sed dicūt isti ficti prelati.sacramēta non vendimus.sed dicendū est etsi ipsa sacramēta inuēdibilia nō vendāt cōtra sacros canones:vendūt vocem/sigillū/⁊ calamū.pre.c.sicut epm.⁊ in palea.preal.c.nullus abbas.⁊ ex̄ de simo.c.j. vbi de hoc. Et canoni fraudē faciunt de persona ad personā.q: qcqd accipit notarius ꝓ literis ordinatorū:vel totum vel quasi totū tollit epūs. De qua fraude quō quadrupliciter comittatur/no.xiiij.q.iij.plerīq;.⁊ ex̄ de priuil.quāto. Et accessorium vendēdo scꝫ sigillum ⁊ chartas/ordinē vēdit.j.q.iij. si quis obiecerit. ¶ Nec dicāt ꝙ datur preciū post ordinē acceptum.quia ex quo datur ex pacto:vel exigitur vel petitur:prohibitū est etiam post dare.vt preall.c. sicut epm. quia accipere est quādocūq; accipere.j.q.j.eos qui.in fi.⁊ q.iij.saluator.⁊.c.si quis prebēdas.adde qd̄ scripsi supra in.ij.parte hac in.ij.c.Thre.qd̄ incipit quō.in.§. principes nostri prelati in ar.v.⁊ in additione ibi posita.⁊.j.in arti. xx.in.§.sed vt sciāt.§.xxiiij. ¶ Hi ergo prelati venales aurum pro spiritusancto recipientes/lepram dederunt:⁊ lepram sibi retinuerūt.j.q.j.cū ordinaretur.⁊ male quesita mercede non tā patrimonij facultatem ꝙ thesaurū criminū congregant eterno supplicio ⁊ breui fructu. j.q.j.cito. in fi. ¶ O lepra cōtagiosa:lepra fetida vsq; ad aures dn̄i sabaoth.lepra labefaciens interiora vitalia. ⁊ sacra in dei ecclesia sacrificia.abominabilis deo ⁊ diuinis hominib⁹. apud homines incurabilis.soli deo christo dn̄o qui apparere voluit tāq; leprosus. Esa.liij. Cura possibilis: sed rara ⁊ admirabilis. Utroq; testamēto prohibita es. vt pre. c.qui studet. Sāctio ciuilis te reprobat.ff.ad.l.iuli.de ambitu.l.j.j.q.vij.sancimus. Canonica te hereticam vocat.vt preal.c.cum liqueat.⁊.c.petrus.c.fi. A templo dei eijceris cum flagellis.j.q.iij.ex multis.iiij.Reg.v. Joā.ij. Ab helizeo lepra perfunderis.a Petro in perditionem dānaris. Actuū.viij.j.q.j.§.quia ergo.in fi. ¶ C Que fieri debēt leprosis. Leuit.xiij.tibi competunt. Quia caput nudū habes:vt cognoscaris ⁊ confundaris.q: caput habes vulneratum.j.q.j.vērum est. Os veste contectū.ne alios tu oratu inficias.ar.xxxij.q.iiij.in eo.q: cōtagiosa es.j.q.j. cito. Concisam vestē.quia ecclesiā diuidis.q: pessime ambis ⁊ mercaris. et ab ecclesia que vna est diuideris.xvj.q. vij.sicut.contagiosa semper ⁊ sordida apparebis. Exod.

Fraus prelatoꝝ in accipiēda ꝓ ordinatione pecunia.

Simōie leprā auctor infectatur.

iiij.quia manū ad bursam posuisti: ꝛ extrahēndo soluisti.
etsi hoibus/deo tamen nō latuisti.xv.q.vi.c.j.Cum Ozia
sanctuaria profanasti. ꝛ leprosa effecta cum lepra vsqꝫ ad
mortē permāsisti.ij. Paral.xxvi.ij.q.vij.§.his ita. Perra/
ro eīn simoniaci vere cōtentur. nec dimittere beneficia
acqsita simoniace sunt parati.nec ordinis executioni infe
cti renūtiare.sed nec aliter salui fiūt.j.q.j. si quis neqꝫ.ꝛ.c.
ordinationes.vbi de hoc.ex̄ de simo.ex tue.ꝛ.c.mattheus.
vbi de hoc.xiij.dist.nerui. Aurū habes cum Naamā syro.
iiij. Regū.v.sed leproso.j.q.j.qui studet.ꝛ.c.cito. De domo
Joab es.ij.Reg.iij. ecclesie inimica. Sic eīn Joab inter/
pretatur. Flurum sanguinis pateris/ quia emēdo ꝛ vēdē
do tuū ꝛ multorū sanguinē fundis/te ꝛ multas animas
perdēdo: fusum teneas.q: mollis ꝛ effeminata es: tota re/
soluta in corde terre. Gladio transfoderis scꝫ in pcordijs
cōscientie tue ꝑpter vermem conscientie corrodētem. vt
pre.c.mattheus. ꝛ nulla talis plaga sicut stimulus cōsciē/
tie. Eccli.xiij. Beatus qui nō est stimulatus in tristitia de/
licti. Pane cares.q: panis viuus angelorū. de cōse.dist.ij.
omnia.ꝛ.c.sicut.quem tu vēdis ꝛ emis/sicut panem ma/
terialē.recedit a te: ꝛ fames vt canis.ps.lviij. quia cōsola
tione dei priuata. ciuitatē mūdi in qua est cōtradictio cir
cūis cōparas ꝛ vendis. ¶ Ambitiosa es. Antiochū adis:
vt cōpares principatū. talenta promittis cum Jasone.ij.
Machab.iiij. Propter te ignis charitatis almus in eccle
sia dei extinctus est.q: nihil ꝑ amore dei aut ꝓximi digni
in ecclesia dei quasi hodie fit.j.q.j.sicut eunuchus.q: chri/
stus charitas ꝛ spiritus sanctus amor vēditur tota die.vt
pre.c.q studet.ꝛ.c.nullus episcopus. ¶ Virus habes oc/
cultū o honoris cupiditas.q: dum pacisceris de primatu
xl.di.quicūqꝫ. Mater es hypocrisis.q: apparet prelatus:
et corā deo nō est.quia in sua radice viciatus est.j.q.j.qui/
busdam. Fateor characterem habet.ꝛ characterē cōfert.
sed vitiosum.no.pre.c.ordinationes.ꝛ legit ꝛ no.j.q.j.do/
minus.quia intus ortus talis occidit.j.q.j.fertur.no.ex̄ de
simo.tōta. ¶ Cyprianus martyr: te simie cōparauit.j.q.j.
si quis inquit.quia effectū sacramēti non tribuis.i. execu
tionē ꝛ gratiam.j.q.j.§.ex his.quum scienter a simoniaco
alij ordines recipiūt.vt ibi.ꝛ.j.q.j.per Esaiā.ꝛ.c.dñs. Doli
artifex es.q: superiorum pessima adulatrix: vt aliquid lu
creris ab eis. Et ꝑ precio beneficij offeras munus lingue
j.q.j.sunt nōnulli. ¶ O ambitiosa: nedū superiora agis
cum tua filia simonia: sed ꝛ superiores prelatos associas.
tuū caput vulneratum inclinas.encenia mittis. non solū
esculēta ꝛ poculenta.de qbus legit ꝛ no.ex̄ de rescrip. sta/
tutū.lib.vj.ꝛ de vi.ꝛ hone.cleri.cū ab omni.ꝛ de simo. etsi
questiones.sed dextrarios/pannorū pecias/ꝛ vasa aurea
et argentea/ꝛ alia occulta auri ꝛ argēti talenta. Blande
ꝛ humiliter ꝛ reuerēter loqueris dominis: vt lucreris. Di
mittis curā parochianorū tuorū: ꝛ cultum diuinorū offi/
ciorū quibus es obligata.vij.q.j.sicut.xcij.dis.c.vlti. lxxxi.
di.cos.vt trotes. Junge qd̄ scripsi.s.in Thren.iii.§.recor/
dare.in.vij.ar.in textu quasi vidua. ꝛ curras post caudas
equorū dominorū tuorum. Tanta est cupiditas tua ꝛ ho
noris auiditas: ꝙ quū saltem extra sis libera in terra tua
et in ecclesia tua: vbi habes beneficiū tuū: in curijs supe/
riorum efficeris pessima serua. Diues eras in mūdo ꝛ con
tentari poteras: et in pace quodāmodo bonis tuis gau/
debas. Sed radicata cupiditas insatiabilis.xlvij.di.sicut
xiiij.q.v.quid dicā.auiditas ꝛ mēs honoris auida te ege/
re/ꝛ quodāmodo mendicare/ꝛ in labore inutili cōtinuo
viuere/ꝛ bonis tuis non gaudere coarctat. xlvij.dist. bo/
norum.ꝛ.c.virū.vbi dicit Leo. Mens potentie auida nec
abstinere nouit a vetitis: nec gaudere cōcessis: nec pieta/
ti adhibere cōsensum. Et viuere in curijs magnatum: vt
dei iusto iudicio ipa tua ambitio duplici contritione te cō
terat in anima ꝛ in corpore/diuino spiritu nō contritum.
Hiere.xvij.vbi dicitur. Et duplici contritione contere eos
domine deus noster. Quia tua ambiens proteruitas hoc
meretur.ar.ex̄ vt lit.non cōtest.quoniam.§.si. Sepe enim

In Am/
bitionē
inuehit.

quis simul duplici pena punitur.ex̄ de rap.in archiepisco
patu.legitur ꝛ no.xvij.q.iiij.attendendū. regulariter nō.
vt legitur ꝛ no.ex̄ de iudic. at si clerici. vbi de hoc. vt ipsa
tua cupiditas in te proprium more carnificum debacche/
tur authorem: teqꝫ excruciet ꝛ cōsumat. Utinam igitur iā
veniat diu desideratus dei vicarius in ecclesia sua aliqn:
qui eiectionem de tēplo quā incepit de te facere dominus
iesus.vt Marc.xi. Lu.iij. Jo.ij.c.ꝛ Matth.xxi.dicunt sim/
pliciter eiecit.ꝛ.j.q.j.q studet.ꝛ.q.iij.ex multis.adimpleat
et perficiat cū perseuerantia vsqꝫquaqꝫ. Quia post duas
eiectiones de templo.quas de te fecit dominus.ƀm Aug.
quarū vnam ponit Joā.aliam tres alij euangeliste.vehe/
menter in templo eius succreuisti: ꝛ eius templū profana
sti.sed tertiā peremptoriā expulsionem faciet ille sanctus
sanctorū: qui omnia ecclesiastica dare gratis precepit per
suū vicarium.vel/prohdolor/per exteras potestates: con
fido certissime anteqꝫ trāseat breue tempus. Ait enim ille
christus gratiosus. Gratis accepistis gratis date.j.q.j.c.j.
ꝛ.c.quicquid.ꝛ.q.iij.saluator. Matth.x.vbi Chrys. Vide
autem qualiter morū diligentiam non minus habet chri
stus ꝙ signorum: mōstrans quoniam sine his nihil sunt.
Etenim superbiā eorum premit/dicēs Gratis accepistis.
et ab amore pecuniarum mundos eos preparat/dicens.
gratis date. Vel vt non videatur eorū beneficium esse: ait
gratis accepistis.q.d. Nihil vos de vestro largimini suscis
pientibus. Neqꝫ enim mercede hoc accepistis: neqꝫ labo/
rantes. Mea est gratia.gratis eā accepistis: ita igit alijs
date. Neqꝫ enim est condignū precium eorū inuenire. Igi
tur timendum est vehementer/ꝙ nisi dei vicarius arcem
syon tenens/istam eiectionē simoniacorū et giezitarum
cito faciat: permittat deus fieri: vt predixi: in gladio furo
ris sui per exteras potestates. sicut fecit contra Anglicos
et Hispanos.lvj.dist.si gens. Formido etiam ne Balthas
sar dirumpiens precipue ꝑpter hoc vasa sacra Hierusalem
bibat ꝛ edat in eis cum concubinis suis. Dan.v. de conse.
dist.j.vestimenta.xij.q.ij. aurum. Sed fortius trepido ne
propter scelera predicta maxime simonie/heretice/ꝛ am/
bitionis/sicut ager aretur Hierusalē.ꝛ sicut custodia po/
merij collectis pomis et fructibus desolati. Michee.iij.
j.q.j.iudices. Necesse est enim ecclesiā tribulari et purga/
ri.l.distin.ꝛ purgabit.sed impossibile est ꝙ sit nulla. xxiiij.
q.j pudenda.in si.

¶ Articulus Decimus. A

Uia vsqꝫ adhuc
de vitijs maxime simonia corruptorum
mēbrorū ecclesie locutus sum generali/
ter: Nunc ad speciales status ecclesie vt
ꝓmisi superius/descēdendo: tangam vi/
tia ꝛ defectus eorū. vt in hoc tractatu se de illo statu specu/
lantes/ꝛ vitia sua videntes/ꝛ corrigentes/ꝛ sanctam ec/
clesiam amplius non scandalizantes/in ecclesia existētes
vere filij ecclesie censeantur. Nam ƀm Aug. Nec ille dicen
dus est esse in ecclesia: ꝛ ad istam societatē spiritus perti/
nere: qui ouibus christi ficto corde miscetur. spiritus enim
sanctus discipline effugiet fictū. Sap.j. Neqꝫ eīn ad eccle/
siam illi soli non pertinent qui separationis aperto sacri/
legio manifesti sunt: sed etiam illi qui in eius vnitate cor/
poraliter misti per pessimā vitam separantur.xxiiij.q.iij.de
illis. Ego aūt scriptor: cū Hieremia paupertatem ꝛ mise/
riam videns meā. Thren.iij.in pn.ad literam nemini nō/
mino.cōscientia sua cōueniat vnūquēqꝫ.viij.q.j.quid aūt.
sed vitia que qlibet in quolibet statu debet habere odio/
tango.lxxxvj.dist.odio.xxiij.q.iiij.duo. ¶ B

A Capite ergo a quo ratio est edēda.ff. de
edendo.argētarius.ꝛ.l.di. ꝛ purgabit.ꝛ
c.quia tua.incipiendo.q: ƀm Grego.pa/
pā. Capite languescente facilius cetera
corporis mēbra inficiuntur.vi.q.j.c. sunt
plurimi.c. ex merito. Uulnerato namqꝫ

pastore principali/ quis curandis ouibus adhibet medicinã. xi. q. i. ferrur. A reuerendissimo dei vicario dño papa. ex͂ de trãsla. inter corporalia. ⁊. c. quanto. Qui est caput totius ecclesie sicut Petrus. xxij. di. c. ij. q2 quũ homo sit: peccare põt. xl. di. si papa. Et aliud dicere/ error est. de pe. di. ij. si enim. Incipio. nõ ponens specialiter os in celũ: tangendo ei⁹ vitia. xxi. di. c. si. sed aliqua scribens que conuenit ⁊ oportet ipm facere: in qbus si offenderit/ ipe viderit: ⁊ nõ ego. Omnia em̃ peccata sua occulta ⁊ manifesta excepta sola heresi pbata ⁊ contumaci/ deũ habẽt vltorẽ solum ⁊ non aliũ. ix. q. iij. aliorũ. xxi. di. nũc autẽ. Et de ista materia supra maxime in. v. ⁊. vi. ar. in. i. parte istius operis latius disputaui. Et q2 ibidẽ latissime eius posui potestatem: in ista. ij. parte ad pedes sanctitatis ei⁹ iacens seruus/ ex ca bo dñm meũ: vt potestatẽ suam cõseruando maxime grauiter nõ peccet. q2 hoc ad potentiã suam non pertinet. q2 sm Aug. posse peccare/ non est aliqd posse: immo aliquid nõ posse. Vñ solus deus/ cuius ipse est vicarius/ vocatur oĩpotens q̃ hoc nõ potest. q2 oĩa potest q̃ posse est aliquid posse. de peni. di. ij. §. si. Immo Petrus q̃ ceteris plus xp̃m dilexit. Io. vlti. vi. q. i. iurare. lapsus est. vt ibi. ⁊. l. dist. fidelior. ⁊. c. considerandũ. Et postq̃ receperat spiritũsanctũ a Paulo reprehẽsus est. q2 reprehẽsibilis erat: ad veritatẽ euãgelij non recte ambulabat. Gal. ij. ij. q. vij. paul⁹. ⁊. c. puto. Vñ elegãter ait papa Symmach⁹. xl. dis. c. i. Nõ vos beatũ Petrũ/ sicut dicitis: scz vos hereditã a dño cum sedis priuilegio vel successores ei⁹ peccandi licentiã iudicamus suscepisse. Ille q̃ppe perẽnem meritorũ dotem cũ hereditate innocẽtie transmisit ad posteros. i. suos successores ⁊c. Vt ergo Romani põtifices successores Petri ⁊ vicarij dei. ex͂ de elec. vbi periculũ. ⁊. c. fundamenta. lib. vi. priuilegio potestatis tradite Petro rite vtantur: retineãt nõ Petri lapsum/ sed innocẽtiam ⁊ sanctitatẽ eius. xxiij. q. i. manet. q2 ⁊ quũ nedum xp̃i sed etiam Petri vicarij sint oẽs Romani pontifices. lxij. dist. ego lodoicus. i. q. i. non quales. ⁊. q. vij. quotiens. ⁊. ij. q. vij. in sancta. xxv. q. i. nulli fas. Et in legenda beati Ioannis pape martyris. ⁊ notat Archid. ex͂ de elec. fundamenta. super verbo vicarij dei. lib. vi. sicut tenent vices potẽtie: sic sanctitatis ⁊ innocentie. vt preal. c. i. xl. dist. Peccare ergo potest papa: ⁊ grauius q̃ quiuis alius. quia quãto gradus altior/ tanto casus grauior. sm Greg. de pe. dis. ij. principiũ. Et sm Chrysos. xl. dist. homo christianus. vbi de hoc. Et sm Hilarium papã. xxv. q. i. nulli fas. vb. dicit. Siquidẽ maiori reatu delinquit: qui potiori honore fruitur. ⁊ grauiora facit vitia peccatorũ/ sublimitas peccantiũ. ⁊ loquitur de papa peccante. Et sm Hiero. Non sanctorũ filij sunt qui tenent loca sanctorũ. sed qui exercent opera eorũ. xl. dist. non est facile. Idẽ Greg. e. di. nos q̃ presumus. Et sm Bonifacium martyrẽ. Si papa malus fuerit: innumerabiles populos cateruatim secũ ducit primo mãcipio gehenne cum ipso plagis multis vapulaturus ineternũ. xl. dist. si papa. q. di. Maior est pena sua/ omniũ. sicut diaboli. Et sm Symmachum/ nõ habebit de allegationis nitore subsidiũ: quãdo ipsorũ factorum vtetur eo teste quo ⁊ iudice. Nã et ab eo cui plus cõmittitur: plus exigitur. ix. q. iij. aliorũ. Et quia alius potẽtior: si offenderit: tormẽta potentius patiet. viij. q. i. illud. Sap. vi. Quapropter sm Io. duo testes sufficerent contra papam. qd̃ intelligo etiam in casu heresis. xl. dist. si papa. Et quãq̃ in cõdemnatione episcoporũ. lxxij. testes. ⁊ presbyterorũ cardinaliũ. xliiij. ⁊ diaconorũ cardinaliũ. xxvij. requirant. vt. ij. q. iiij. presul. In condẽnatione tamen pape/ vt dictũ est/ duo sufficiunt. Nec in hoc priuilegiatus est: immo deterioris cõditionis. quia ipse maior sine cõparatione aliorũ creatus est. ⁊ ideo sine spe venie condẽnandus: vt diabolus. de peni. dist. ij. principium. vt no. Io. in preal. c. presul. ⁊ Anastasius quia Acatiũ hereticũ occulte reuocare voluit: diuino iudicio percussus fuit. Nam dum assellaret: intestina emisit. legitur ⁊ no. xix. di. anastasius. Unde et errare potest papa. vt ibi. ⁊ no. xxiij.

q. i. a recta. Et legitur in legenda beati Eusebij q̃ Liberius papa arriane perfidie consensit. Et quidã papa Leo non doctor arrianus fuit. cui dixit sanctus Hilari⁹ q̃ non erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda ei⁹. ¶ Item dicit Aug. q̃ quanto Adam deo erat proximior: tanto magis peccauit. de peni. di. v. consideret. ¶ Papa dicit apostolicus: cuius studiũ debet esse circa profectum imperij. xcvij. dist. victor. Et olim de sacerdotibus nati ex legitimo matrimonio fuerunt promoti ad papatum. lvi. dist. in palea. osius. ⁊. §. cũ ergo. Propensius est pro papa orãdum. quia ex ipso depẽdet salus omniũ. xl. distin. si papa. Et in cultu dei maiorem zelum debet habere q̃ alij christiani. xxiiij. q. i. officij. Et bonitas ipsius salus est omniũ. ⁊ peruersitas ipsius cedit in dãnationem innumerabiliũ personarum. preal. c. si papa. Defert episcoporum ⁊ ecclesiarũ priuilegijs: nisi in casu necessitatis. ix. q. iij. nũc vero. ⁊. c. seq. xi. q. i. peruenit. Confirmare vsq3 ad animã ⁊ sanguinem debet papa ⁊ seruare que a suis predecessorib⁹ sancita sunt. xxv. q. i. sunt quidam. ⁊ per totã illam questionẽ. Et authoritate eius conciliorum statuta reprobant. xvij. dist. concilia. Et absoluit quos conciliũ damnauit. ix. q. iij. cuncta. ⁊. c. fratres. Ab omnibus sibi obediẽdum est. xciij. dist. si inimicus. ⁊. c. seq. Non dat papa vni ecclesie priuilegium in damnũ alterius. xxv. q. ij. de ecclesiasticis. Et sic debet reputari statutũ pape/ acsi ab ore dei vel beati Petri esset prolatum. xix. dist. sunt omnes. Non licet alicui de eius iudicio disputare: vel ab eo appellare. xvij. q. iiij. nemini. ix. q. iij. cũcta. vide in prima parte istius operis in xv. ar. ¶ Ad conseruationẽ ergo innocentie sue/ ⁊ purgationem peccatorũ suorum/ nihil sic Romano põtifici maxime proficit sicut assidue pro parte tẽporis consideratioĩ sui ⁊ status ⁊ vniuersalis populi sibi commissi vacare. non totũ actioni se dare. exemplo Moysi: qui nunc ascendebat in montẽ: vt ibi gloriã domini cum maiori cerneret libertate. nunc vero descendebat in castra: vt necessitatibus populi prouideret. Exod. xxiiij. ⁊. xxxvi. dist. si quis. ⁊ lxxxviij. dist. decreuit. ⁊ ex͂ de renũ. nisi cũ pridem. §. ne pus tes. vnde Ezech. iij. primo dominus ait prophete. Surge et egredere in campũ. deinde. Ingredere ⁊ includere in medio domus tue. vbi dicit Greg. q̃ semper predicator ⁊ prelatus debet ad montẽ recurrere. humilitatẽ atq3 mundiciam intrinsecus custodire. post campũ necesse est vt domum redeat: quaten⁹ in ijs que dicit qualis ipse sit iuxta consciẽtiã agnoscat. hoc idem notatur. i. Regũ. x. vbi dicitur Sauli inuentis asinis. Pater tuus sollicitus est pro vobis. quia celestis pater noster ita vult nos proximorũ salutẽ querere: vt curam salutis proprie non negligamus.

¶ De septem considerationibus pape.

Prima ergo cõsideratio Romani põtificis erit: An canonice sit electus. vt vitet perpetuum anathema. scz a duabus partibus cardinalium consentiẽtibus in eum: eo non cõputato. Cessantibus iuramentis/ pactionibus/ conuentionibus/ obligationibus/ condictis/ intendimentis/ simoniaca heresi/ violenta intrusione/ nullo alio vero papa superstite/ et q̃ ipse electus catholicam teneat vnitatem. alias non apostolicus/ sed apostaticus haberetur. hec legunt ⁊ no. ex͂ de elec. licet. xxiij. distin. in nomine domini. lxxix. dist. c. i. c. si quis papa. ⁊. c. nullus pontifice. c. si duo. c. si quis pecunia. c. si transitus. ex͂ de elec. vbi periculum. lib. vi. ⁊ in clemen. de elec. ne romani. xvi. q. vij. sane. vij. q. i. nouatianus. c. deniq3. c. nõ furem. xxiiij. q. i. didicimus. Adde hic quod scripsi supra in prima parte in ar. i. §. primus. ¶ Secunda consideratio. An sufficiens sit ⁊ idoneus ad regendã vniuersalẽ ecclesiã: ⁊ summi põtificatus onera supportãda. ex͂ de elec. vbi periculũ. §. ceterum. in si. li. vi. xxiij. dist. in nomine. ⁊ hoc sm possibilitatẽ humane nature. Nã talis debet esse qui nulli⁹ incõgrue voluntati deseruiat: sed

Septem cõsiderationes summo põtifici diligentius obseruãde.

vita ⁊ moribus decorat⁹/tanto ordine dignus valeat inueniri.viij.q.ij.illud.Et qui sit prestantior ex omni populo ⁊ doctior. In omni virtute eminentior. In quo cōcurrant oēs animi virtutes. Nihil ei desit sapiētie.nihil sciētie. nihil desit industrie. Omnis ei adsit multitudo sensuum.adsit oīs congregatio sanctarū cogitationū.vt q̄d sit summus pōtifex/quid eius vnctio/q̄d indumēta/q̄d potestas confrēs intra sacrariū cordis sui possit aduertere.viij.q.j.licet. Sit etiā talis qui habeat spiritū dei.⁊ precepta dei in cōspectu eius. Sit in quo sit claritas legis ⁊ scientia. viij. q.j.si ergo. Debet esse cum Clemēte predecessore optime eruditus/⁊ doctus/irreprehēsibilis/matur⁹/⁊ pauidus. viij.q.j.oportet. ❡ Qualis etiā esse debeat ponit cōciliū Carthaginēse/dicēs q̄ quilibet ep̄s maxime summus natura sit prudēs docibilis/morib⁹ tēperatus/vita castus/sobrius/peruigil/semp̄ suis negotiis cauens/nō habens simplicitatē asininam/ppter quā repellitur q̄s a promotione.xxxix.dist.petrus.humilis/affabilis/misericors/litteratus/in lege dn̄i instruct⁹/in scripturarū sensibus acutus ⁊ cautus/in dogmatib⁹ ecclesiasticis exercitatus/oīa fidei documēta verbis simplicibus asserēs/suscipiens papatū nō sue delectationi nec suis morib⁹ sed patrū definitionibus.hec ponunt̄.xxiij.di.qui ep̄s.A vulgari vita seclusus/a mūdi voluptatibus abstinēs/spectaculis/pompis nō se cōmiscens/cōuiuia publica fugiens/priuata nō tantū pudica sed ⁊ sobria colens/vsuris nequaq̄ incumbens/nec turpiū occupationib⁹ lucrorum/non fraudis cuiusq̄ studiū appetens/amorē pecunie quasi materiā cunctorū criminū fugiens/secularia officia negotiaq̄ abnuēs/honoris gradū per ambitionē non suscipiēs/p beneficiis medicine dei.i.p sacramentis munera nō accipiens/dolos ⁊ cōiurationes cauens/odiū emulationē obtrectationem atq̄ inuidiā fugiens/nō vagus oculis/non effrenus lingua aut petulans/fluidoq̄ gestu incedēs/sed pudorem atq̄ verecūdiam mentis simplici habitu incessuq̄ ostendens/obscenitates etiā membrorū ⁊ verborū sicut ⁊ operū penitus execrans/viduarū ⁊ virginū frequentationē fugiens/cōtubernia extranearū feminarū nullaten⁹ appetens/castimoniā quoq̄ inuiolati corporis perpetuo cōseruare studens.hec legūtur.xxiij di.his igitur. ❡ Talis etiā erit papa.cuius cōparatione ceteri grex dicūtur.xxv. di.§.nomine. In quo cōcurrunt tredecim capitula ap̄lice regule.scʒ q̄ sit sine crimine/vni⁹ vxoris vir/nō vinolentus/prudens/ornat⁹/hospitalis/pudicus/doctor/nō percussor/nō litigiosus/nō cupidus/domui sue bene prepositus/nō neophytus.que ponūtur.j.ad Timo iij. ⁊ ad Titum.j.⁊ prosequit̄ ea Gratia.xxv.di.§.nunc aūt.vsq̄ ad.l. di. ❡ Debet etiā summus pontifex scire legem dei scrutabiliter ⁊ non trāsitorie.sacros canones.sanctum euangeliū.⁊ diuini apostoli librū.diuinā scripturam atq̄ mandata cōseruare:⁊ docere populū sibi cōmissum. Substantia eīm summi sacerdotis nostri sunt eloquia diuinitus tradita.i.vera diuinarū scripturarū disciplina. quēadmodum magnus perhibet Dionysi⁹.xxxviij.di.oēs. ❡ F Unde ⁊ summus pōtifex se cognoscens si nō renunciaret papatui:credo q̄ grauiter peccaret. q: vult preesse et non prodesse.viij.q.j.q̄ episcopatū.⁊ facit q̄d no. xvi.q.j. monachi vagantes.sicut fecit papa Celestinus sanctus Petrus de moron.in quo etsi esset sanctitas:deerat scientia ⁊ industria.xvi.q.j.legi.ex̄ de renū.quoniā.lib.vi.⁊ co.ti. nisi cum pridē.§. pro defectu.adde q̄d no.j.§.proximo.℟. cōsiderās. ❡ G Hinc est etiā q̄ si in gremio cardinales non inueniūt idoneū ad papatum/siue inueniant/possunt eligere aliunde.xxiij.di.in nomine.vbi de hoc.⁊ vide q̄d no. xl.di. si papa.⁊.lxxix.dist.c.j.Et hoc innuitur in.c.preal.licet.vbi hoc etiā tenet Ostien̄.vbi etiam tenet Inno.q̄ in electione romani pōtificis nō est ex necessitate aliqua forma seruanda.immo quomodocūq̄ appareat duas partes consensisse in aliquem tāq̄ in electū/ius habet ⁊ verus papa est. Si autē interuenisset impressio/quū solo cōsensu libero non coacto matrimoniū contrahatur.ex̄ de spon. cū locum.non esset tūc papa:nec esset ei obediendū. Itē si prece vel precio.j.q.j.si quis.neq̄ elegerunt cardinales. quū legitimus interuenire debeat cōsensus non corruptus si id sit notoriū. Idem videtur si cōtra cum probaretur. vel ipse in cōcilio confiteretur.quia ista paria sunt in iure. ex̄ de cohabi.cle.⁊ mu.c.vlt.⁊ facit q̄d no.xl.di.si papa.in magna glos.Et vide quod legit̄ ⁊ no.lxxix.dist.si quis pecunia.nō erit papa.alias de hoc nō potest excipi.ſm Innoc. ⁊ Ostien̄.in preal.c.licet.Eadē ratione etiam si occultum est/corā deo non erit papa.quia non fuit consensus legitimus.ar.op.de simo.tua.ibi.licet ab eo non sit recedendū. vt scripsi supra in p̄ma parte isti⁹ operis in ar.iiij.§.quartus.℟.cōsentiant. ❡ H Tertia cōsideratio est habēda in domino papa de statu quē habet:quantis periculis laboribus ⁊ anxietatib⁹ plenus est. Sic enim tantū pōdus est cuiuslibet episcopi quantū erit romani pontificis. Un̄ Augu.ad Valeriū. Ante omnia peto vt cogitet religiosa prudētia tua/nihil esse in hac vita maxime in hoc tempore facilius ⁊ leuius ⁊ hominib⁹ acceptabilius episcopi officio:si perfunctorie.i.negligēter ⁊ adulatorie res agatur. sed nihil apud deū miserabilius est ⁊ tristius ⁊ damnabilius. Idē. Nihil in hac vita ⁊ maxime in hoc tēpore difficilius/laboriosius/⁊ periculosius episcopi officio ⁊c̄.xl.di. ante omnia. ❡ I Et hoc ideo.quia nō est facile in loco Petri ⁊ Pauli stare:⁊ tenere cathedrā cū christo regnantiū.xl.dist.non est.immo periculosissimū si non concordet vita.vt ibi. Nec loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt.sed nos aut bona merita coniungunt: aut mala disiungūt.xl.dist.non loca.xxiij.q.iiij.sicut. ❡ Item Amb. Non loci nobilitate sed virtute vnusquisq̄ gratiam cōparat.xl.dist.illud facit.xij.q.ij.gloria. Nec aliquis festinet quomodo maior appareat:sed quomodo oībus inferior videatur. Quoniā nō qui maior est in honore/est iustior.sed qui fuerit iustior/ille maior.xl.di.multi. alias est. c.⁊ incipit quicūq̄.⁊ quāto quisq̄ est dignitate celsior:tanto debet esse virtute potentior vel potior.xvi.q.j. sunt nonnulli.iiij.di.deniq̄.Et sanctius est in hac vita sub inferiori habitu domino famulari:q̄ alta indebite appetendo damnabiliter in profundū inferni submergi.ſm Nico.l.dist.de his.in fi. ❡ Et Grego.scribit Genando patritio dicens. Conciliū vero catholicorum episcoporū admoneri precipite vt primatē non ex ordine loci postpositis vite meritis faciat.quoniā apud deum nō gradus elegantior/sed vite melioris actio cōprobatur.vt pre.c.sicut.xxiij.q.iiij. ❡ Et Leo papa ait. Merito patrum beatorū venerabiles sanctiones quū de sacerdotum electione loquerētur:eos demum sacris administrationibus idoneos esse censuerūt: quorū omnis etas a puerilibus exordiis ad perfectiores annos per discipline ecclesiastice stipendia cucurrisset.vt vnicuiq̄ testimoniū prior vita preberet. nec potest de ei⁹ prouētione dubitari:cui p laboribus multis/pro morib⁹ castis/p actibus strenuis/celsioris loci premiū debet̄ ⁊c̄. lxi.di.miramur. ❡ Itē Clemēs.iij. Nō in sublimitate graduū/sed in amplitudine charitatis acquirit̄ regnū dei.ex̄ de tēp.ordi.ad aures.Et ppter timorē insufficiētie sancti dei fugerunt honores ⁊ dignitates. Un̄ ⁊ Aug.petis suis deputat q̄ Valerio coep̄s fact⁹ est inuit⁹.xl.dist.ante. in fi. Et Marcus euāgelista pollicē sibi amputasse d̄r.vt sacerdotio reprob⁹ haberet̄.vt dicit Hiero.⁊ in sua est legēda. Et Greg.doctor cōgaudēti sibi Narso patritio de papatu scripsit/dicēs. Dū contēplationis alta describitis ruine mee mihi gemitū renouatis.q: audiui q̄d intus pdidi:dū foris ad culmē regiminis immeritus ascēdi. tāto aūt me perculsum merore cognoscite:vt vix loq̄ sufficiam. Nolite ergo me vocare Noemi.i.pulchrā.sʒ vocate me mara: q: amaritudine repleuit me dn̄s.Et alibi. Uō me ad ep̄at⁹ ordinē cognoscitis peruenisse:si me diligitis:plāgite.q̄d ego incessanter deflo:atq̄ vt p me deū exoretis/rogo. Un̄ ipse in prologo.iiij.lib.dialogor̄. sic ait se lamētando de statu

Quale decet summū esse pontificem.

papali. Meror quē quotidie patior/ ⁊ semꝑ mihi ꝑvsum
vetus est: ⁊ semꝑ per augmentū nouus. Infelix q̇ppe ani
mus me⁹ occupationis sue pulsat⁹ vulnere/meminit qlis.
in monasterio fuerit. quō ei labentia cūcta suberāt: quan
tū rebus oībus que voluūtur eminebat. ⁊. ī. At nūc ex oc
casione cure pastoralis/seculariū hoim negotia patitur.
⁊ post tā pudicam quietis sue speciē/terreni act⁹ puluere
fedat. ⁊c. Vñ ⁊ in vitis patrū legiꝭ de Amone. q̇ fuit ma
gnus abstinētie ⁊ castitatis amator: perit⁹ sciētia scriptu
rarū ⁊ eloquētia sermonis. ꝙ quū ab archiepō Alexādrie
cogereꝭ ad epatum: ⁊ ipe nollet eremū dimittere: accepto
forpice abscidit sibi sinistrā auriculā dicens corā populo/
Vel nūc certi estote q: impossibile est me fieri posse epm.
Quū aūt adhuc cogereꝭ ad epatum: ait/ Si me coegeri
tis ampli⁹: etiā linguā meā ꝓpter quā molesti estis mihi:
abscidā. ¶ Itē abbas Theodorus diacon⁹ institut⁹ quū
cogereꝭ ab anachoritis vt ministraret in suo ordine: ait/
Permittite me deprecari deū/si iubet me ministrare in lo
co meo. Et orauit sic. Dñe si voluntas tua est vt in ordina
tione mea ꝑsistā: ostēde mihi. ⁊ ostēsa est illi colūna ignea
a terra vsq̄ ad celū pertingēs. ⁊ vox ad eū facta est. Theo
dore si potes fieri sicut colūna ista/vade ⁊ ministra. quod
ille audiēs vltra administrare nullaten⁹ acquieuit. Sed
quū venisset in ecclesiā: deprecabanꝭ eū/vt si nō ministra
bat: saltem calicē teneret. q̇ non acq̇euit/dicēs. si mihi am
plius de hac re verbū feceritis: discedā hinc. ¶ Itē quū
abbas Motues inuitus fact⁹ esset presbyter a quodā epi
scopo: ⁊ diceret ei epus: Indulge mihi abba. scio em̄ ꝙ hāc
causam nolebas. Cui senex ꝓ sua humilitate ait. Et mea
cogitatio parū volebat. Quūq̄ ⁊ discipulus eius factus
esset etiā presbyter: permāserūt ambo vsq̄ ad finem suū/
vt ad altare quantū ad oblationē sacramēti nūq̄ accede
rent. Vñ dicebat senex. Confido in deo meo: q: nō habeo
grāde viciū ꝓpter ordinationē hāc: q: oblationē nō mihi
presumpsi offerre. nā ordinatio illoꝝ est q̇ sine culpa sunt:
ego autē me bene cognosco. ¶ Itē fm Aug. Epatus no
men est operis ⁊ oneris poti⁹ q̄ honoris. viij. q. j. q̇ epatū.
vñ Petrus ad clementē. Clemens: si tāq̄ oībus preesse vo
lueris: singulos ꝓut potueris adiuua. singulos releua. q:
et singuloꝝ onus ⁊ solicitudinē portas. viij. q. j. clemens.
Et Hiero. illud inferendū est aduersus eos q̇ de epatu in
tumescūt: ⁊ putāt se nō dispēsationem christi sed imperiū
cōsecutos. q: nō statim oībus his meliores sunt quicūq̄
epi non fuerint ordinati. ⁊. ī. Quāto magis se vnusquisq̄
cōsiderans ⁊ sciēs q: potēs potēter tormēta patieꝭ: retra
het se ab hoc non tā honore q̄ onere: ⁊ alioꝝ locū qui ma
gis digni sunt ambiget occupare: viij. q. j. illud. Multis
aūt fit rapine securitas/epatus ambitio. fm Pelagium.
viij. q. iij. c. j. ¶ Itē Greg. xiij. di. nerui. ℣. alius. Alius pen
sare pōdus honoris ecclesiastici negligēs/ad locū regimi
nis premijs ascēdit. sed q: oē quod hic eminet plus mero
ribus affliciꝭ/q̄ honorib⁹ gaudeat: dū cor plus tribulatio
ne premiꝭ: ad memoriā culpe reuocatur. Junge hic quod
scripsi. s. in ista. ij. par. in. ij. c. The. sup. do ꝓbē. in ar. v. in
§. quō. ⁊. j. §. v. in ar. xiij. Idē no. in ar. xxiij. ℣. omne.

¶ Articulus Undecimus. A

Pater hec sciēdum ꝙ

quū ordo epoꝝ fm Isidorū quadripertitus
sit: in Patriarchis/Archiepis/ Metropoli
tanis/atq̄ Epis. xxj. di. c. j. omniū illoꝝ papa
sortitur noīa ⁊ effectū. papa em̄ ꝓprie patriarcha est ⁊ pa
triarcha vocaꝭ. Nā patriarcha greca lingua summus pa
trū interpretaꝭ. ⁊ iste est papa. vñ in pre. c. j. xxj. di. patriar
cha Romanus vocaꝭ. ibi. Sicut roman⁹. ⁊. xxiij. di. in noīe
dñi. in pn. ⁊. xxij. di. c. vlti. Sicut aūt posuerunt antiqui pa
tres: Urbs romana caput toti⁹ orbis effecta est. xxij. dis. c.
ij. ⁊. ij. q. vij. beati petr⁹ ⁊ Paulus. ex de elec. fundamenta.
l. eo. lib. vj. Et eius est iudiciū ⁊ composita est vrbs ad mo
dū orbis. sed orbis maior est vrbe. xciij. dist. legimus. ℣. q̇d
enim. ¶ B Et sicut tot⁹ orbis habet quatuor patriar
chales ⁊ principales sedes et ecclesias: de q̇bus habetur
xxij. dist. c. ij. ⁊. c. penul. ⁊ vlti. ex de priuil. antiqua. xcvj. dis.
cōstātinus. scz Cōstātinopolitanam. Alexādrinam. An
tiochenam. Hierosolymitanā. sic ⁊ vrbs Romana habet
quatuor patriarchales ecclesias. scz ecclesiā sancti Petri.
ecclesiā sancte Marie maioris. ⁊ ecclesiā sancti Laurētij/
de foris muros. ⁊ ecclesiā sancti Pauli fm quosdā. Sed
Hugo. dicit ꝙ sunt quinq̄ patriarchie. quatuor predicta/
⁊ quinta est Lateranēsis. vt pꝫ de eo in precall. c. in noīe. ⁊
lxiij. di. hadrianus papa secūdus. nā ibi est sedes papalis.
et dicitur patriarchiū: q: ibi residet frequētius summus
patriarcha. ¶ Alij dicūt ꝙ sunt quatuor tātū. q: ecclesia
sancti Petri non est patriarchiū. nec est episcopalis ecde
sia. nā subest episcopo Portuēsi. ⁊ est de eius diocesi. Sed
hoc videꝭ mirabile. quia ecclesia beati Petri pma appel
latur. xij. q. j. futurā. ibi. prime sedis beati Petri. sed ibi ex
poniꝭ. prime. i. apostolice sedis fm Hug. ⁊ diciꝭ caput ce
terarū. iij. q. vj. dudū. vbi dicitur ꝙ sicut Petr⁹ apostolus
primus fuit omniū apostoloꝝ: ita ⁊ ecclesia suo noīe con
secrata prima sit ⁊ caput ecclesiarū. ⁊ ibidē dicit Lauren.
ꝙ ecclesia beati Petri maior est Lateranē. ar. ad hoc. x. q. j.
sanctoꝝ. ⁊ precal. c. futurā. vbi de hoc. Et in chronicis legiꝭ
ꝙ Bonifacius papa. viij. obtinuit ab Augusto imperato
re/vt ecclesia beati Petri apostoli caput esset omniū san
ctorū. ¶ C Cōmuniter teneꝭ ꝙ ecclesia Lateranē. que
intitulatur noīe saluatoris: de qua habeꝭ in pre. c. sanctos
rum. ⁊ in pre. c. hadrianus. maior est alijs. ⁊ ecclesia roma
na appellaꝭ. ⁊ ibi est prima sedes apostolici fm Hug. Ad
hoc facit qd̄ legitur in chronicis ꝙ Cōstātinus intra La
teranēse palatium ecclesiā saluatoris nostri cōstruxit. quā
ecclesiā censuit esse in toto orbe terrarū matrē ecclesiarū.
facit. xcvj. dist. cōstātinus. ⁊ huius sentētie est Jo. mona
chus cardinalis. vt no. in pre. c. fundamenta. in glos. iuxta
illud. dicens ꝙ solus papa ⁊ epi cardinales in altari ma
iori sancti Jo. celebrant. sed in alijs nedū predicti/sed etiā
presbyteri cardinales. ¶ D Est etiā papa archiepisco
pus. ⁊ sic vocaꝭ vrbis rome archiepiscopus. iiij. di. statui
mus. in ti. ipsius. c. ⁊. v. iiij. c. ij. in titu. ⁊. C. de sum. trini. vi
ctor. in prin. Aliquoties diciꝭ archiepiscopus magne Ro
me. vt. xxj. di. in tantū. Archiepiscopus greco vocabulo in
terpretatur ꝙ sit summus ⁊ princeps episcoporū. xxj. dist.
c. j. ℣. archiepiscopus. ¶ Est etiā metropolitanus vniuer
salis quantū ad rei significationē. quia a mēsura ciuitatū
vocātur metropolitani. singulis em̄ ꝓuincijs preeminent
xxj. di. c. j. ℣. metropolitani. sed iste solus oībus. ix. q. iij. cun
cta. ex de priuil. antiqua. ¶ Vocatur etiā Romanus pon
tifex. iij. q. vj. accusatus. ex de priuil. pastoralis. ex lib. vj. de
rep. gratiose. ⁊ de consti. licet. li. vj. Et diciꝭ pontifex quasi
pontē faciens. vñ dicitur quasi via sequentiū. xxj. dis. c. j. ℣.
pontifex. vbi diciꝭ ⁊ ipse summus sacerdos. Ipse etiā pō
tifex maximus nūcupatur. ¶ Aliquādo vocatur Roma
nus siue romane ecclesie episcopus. ij. q. vj. si epus accusa
tus. ¶ Aliquādo appellatur papa vrbis. xcvij. dis. victor.
in pn. ⁊. xxij. dist. c. vlti. facit ex de iureiur. ego. ibi. papatū.
Hic iunge qd̄ notaui supra in pma parte istius operis in
ar. xxxij. §. trigesimus. ¶ Aliquando appellaꝭ simpliciter
episcopus. vt. j. q. iij. saluator. in titu. ⁊. c. ex multis. in titu.
⁊. xij. q. j. c. ij. in prin. ⁊ sic debet vniuersaliter ⁊ antonoma
stice appellari. vt patet in pn. vj. lib. ⁊ in prin. decre. Greg.
in deme. cum si. ¶ Aliquādo appellat se ministrum indi
gnum. vt in precall. c. ex multis. ℣. quapropter. ¶ Conside
ret ergo domin⁹ papa ꝙ tot nomina sint in eo cōsona re
bus. xl. di. oratorium. ⁊. c. in oratorio. ¶ E Considerās
ergo sanctus Petrus de moron/canonizatus per eccle
siam/qui fuit papa Celestinus quintus tāta onera papa
tus ⁊ pericula ⁊ suam insufficientiā/quia simplex ⁊ iuris
ignarus/prouide ⁊ perfecte renūtiauit papatui. ex de re
nū. c. j. lib. vj. qd̄ credo fuit maius miraculum ⁊ maius ve
rū exemplū humilitatis ⁊ perfectionis isto infirmo tēpo

Patriarchis quot sint.

Summi pōtificis aliquot tituli.

re ꝙ aliquod qđ fecit. ⁊ quod fuerit in diebus nostris/et
ante per multa tēpora. Adde quod scripsi.s.§. proximo.
ꝟ. vide. quia totū istud onus papale qđ maius est ꝙ dici
possit: nō est q̇ reijciat: sed q̇ in illud se proijciat ⁊ īmergat
gloriā considerās ⁊ nō onus. Quid est eñ cogitare/presi
dere toti eccl'ie militāti: bene oportet ꝙ laboret in ea presi
dēs sicut bonus miles iesu christi.ij. ad Timo.ij.c. De ista
militanti ecclesia dicit ex̄ lib.vi. fundamēta. in pn. ⁊.ij. q.i.
multi.xxiiij.q.i.a recta. de sen.exco. a nobis.ij.xi.q.iij. noli/
te. Et tractaui sepe in prima pte isti' operis. ¶ Et hoc est
corpus mysticum in quo sunt boni ⁊ mali. vt no.xxvi.dist.
acatius. in glos.i. in fi. nam cōtinet paleas cum granis. de
cōse.dist.iiij. est vnitas. ⁊ legitur ⁊ no.xxxij.q.iiij. recurrat.
¶ F Quiq3 dicit ecclesia sanctoꝝ collectio.xxvij.q.i. nu/
ptiarū. ⁊ pre.c. recurrat. in fi. Quādoq3 dicitur ecclesia ca/
tholicorū collectio. de cōse.di.i. ecclesia. Itē ⁊ alijs pluribus
modis dicit ecclesia. ⁊ no. ex̄ ne prela. vi. su.c. vlti. in fi. ⁊ de
ver.sig. cū clerici. ⁊ de pe.di.i. ecclesia. vbi de hoc. Dicit etiā
ecclesia que nō est cōsecrata. de cōse.di.i. ecclesiā.i. ⁊.ij. ⁊ in
alijs ibi.c. ⁊ de con.eccle.c.fi. Aliqn̄ ecclesia oratoriū appel
latur.xlij.di.c. penulti. ⁊ vlti.xvi.q.v. laror. Sed ꝓprie dicit
ecclesia quū est consecrata. ante basilica appellat.xvi.q.v.
possessio. legit ⁊ no. ex̄ de reli.do.c.i. Aliqn̄ ecclesia vocat
domus orōnis.xvi.q.vij. ⁊ hec diximus. ex̄ de immu.eccle.
cū ecclesia. Aliqn̄ templū.lxxviij.di. excīes.i.q.iij. ex mul/
tis.ꝟ. illud quoq3.ij.q.vij. accusatio. Aliqn̄ tabernaculū.
de cōse.di.i.c.i.xxxvi.di.c.fi. Aliqn̄ domus dei.i.q.iij. non so
lū. Et est ratio: q2 i ea specialiter habitat per gratiā. vn̄ in
ecclesia habitātes digne christus ꝓtegit. dom' eñ tutissi/
mū refugiū ⁊ receptaculū est. ff. de in ius vo. plerīq3. vn̄ ⁊
tutela refugij vocat in p̄.c. de immu.ec. cū eccl'ia. ¶ Et no
ta ꝙ sicut ex decretis Julij pape ⁊.c.ij. sumit: Ecclesia no/
men grecū est: qđ in latinū versum sonat cōuocatio: ꝓpter
hoc ꝙ oēs ad se vocat. vt habet brocardicorū li.iij.c.i. Ex
hoc appellat catholica. vt ibi. ⁊.xxi.dist. q̄uis. ⁊.i.q.i. extra
catholicā. et dicit catholica.i. vniuersalis ⁊ hoc ideo/q2 p
vniuersum mundū est constituta. vt pre.c. quāuis. vel qm̄
vniuersalis hoc est generaliter in eadē doctrina est ad in/
structionē. De hoc satis in p̄ma pte dixi in arti.liiij.§. nunc
de gradib'. Et in ar.lxiij.§. ostēdendū. vt in pre.c. Julij pa
pe hoc habet. Et est fideliū. Sed synagoga/que cōgrega
tio interpretat/est ꝓprie iudeoꝝ. ex̄ de iude. iudei. ⁊.c. con
suluit. quāuis eccl'ia dicta sit. Nume.xx. in pn. ibi. Cur edu
xisti ecclesiā dn̄i in solitudine? Sed nostrā apl'i nūq̄ syna/
gogā dixerūt: sed semp ecclesiā. siue causa discernēdi: siue
q2 interpretatione differūt. nā conuocari est propriū vten
tiū ratione: sicut sunt hoies. sed congregari solent pecora
ita dicit Hugui. Ideo aūt nostra ecclesia dicit: q2 verā cō/
tinet conuocationē.i. populū cōuocatū. de q̇b' dicit apl's
ad Rom.viij.c. quos vocauit hos ⁊ iustificauit. Ideo aūt
dicit synagoga.i. cōgregatio: q2 virga legis q̇ erat dura ⁊
aspera/populus iste grex irrationabiliū pecorū cōgrega/
bat. sed in catholicis dicit ecclesia.i. conuocatio: q2 amore
spūssancti ppl's iste ad vnā fidē/ad dei iudicia/ad christi
conuiuiū conuocat: vt audiat penas ⁊ premia futuri secu
li: ⁊ percipiat corpus christi. ad hoc ex̄ de sen.ex. responso.
¶ Potest etiā ecclesia dici castrū. ƀm Archi. in quo fides
est murus. temperātia sensuū/est ianua. patiētia admira/
bile fossatū. humilitas turris. spes custos. prudētia arma.
opera bona machine. orationes victualia. verba scriptu/
re. aque deuotiones. Si dn̄s papa fortis armatus spūali/
bus armis.xxiij.q.viij. cōuenior. Ephe.vi. custodiet hoc
castrū/hoc atrium/hanc ecclesiā: in pace sunt vere omnia
que possidet. Luc.xi. ⁊ Mat.xij. Sed si simon Joānis dor
mierit. Mat.xij. succedens inimicus seminabit zizania in
medio tritici. Mat.xvi. ex̄ de elec. licet. ¶ G An possit
papa cōtra sacramēta baptismi/cōfirmationis/vel alia/
statuta facere cōtra eorū formam: vel dantium personas.
aut potest cōmittere presbytero cōfirmationis sacramen/
tū: ⁊ episcopo ꝓhibere: vel possit aliq̇d statuere cōtra sta/
tū ecclesie generalē. Et in q̇bus pape non sit obediendū.
Et qualiter intelligat illud/quodcūq3 ligaueris ⁊c. de cō
suc. quanto. per Inno. ⁊ de sen.excō. a nobis. Secūdo per
Hostien. ⁊ de pe. ⁊ re. quod aūt. per Inno. Item de poten/
tia pape per Inno. de vo. ⁊ vo. redē. veniēs. Qualiter in/
telligitur ꝙ in iuramēto authoritas pape intelligit. de re/
scrip. constitutus. per Inno. An papa pōt detrahere de iu
re aliorū. de offi. or. duo. per Inno. An possit destruere sta
tuta conciliorū. di.xv. sicut. ⁊.xvij. di. nec licuit. ¶ Semper
pōt papa leges nouas facere: dūmodo non sit cōtra euan
geliū vel apostoloꝝ vel sanctorū eos sequētium definitio/
nes.xxv.q.i. quidā. cum.c.iiij. seq. Sentētia que per se non
tenet/per sentētiā pape efficitur valida.iij.q.vi. hec q̇ppe.
ex̄ de trāsac.c.i. Sacrilegiū cōmittit/qui pape mētitur. no.
de peni.dist.i. serpens. in glos.ar. An papa possit facere no
uum articulū fidei. ex̄ de here. cū christus.xxiiij.q.i. hec est.
⁊.c. quodcūq3. De inhibitione facta aliquib' ne eligāt per
papā. ⁊ decreto pape an liget ignorantes. ⁊ ꝙ papa nō de/
bet vti plenitudine potestatis nisi ex causa. de elec. inno/
tuit. per Inno. ⁊ ex̄ de elec. si eo tēpore. lib.vi. An papa sibi
possit eligere successorē.lxxix.di. si trāsitus.viij.q.i. in sum/
ma. ⁊.c.ij. ⁊.§. his omnibus. An papa pōt priuilegiare cleri
cos sine volūtate imperatoris. an pōt suis cōstitutionib'
penas corporales imponere. de ma. ⁊ obe. si q̇s. per Inno.
Et papa est publica persona. ⁊ singulariter ⁊ vniuersali/
ter super oēs ecclesias habet plenitudinē potestatis. ⁊ ac/
quirere pōt singulis ecclesijs. de pac. cū pridē. ƀm eūdem.
¶ Postq̄ papa ad se aliq̇d reuocat: qđ postea sit/est irri/
tū ⁊ inane. de ap. vt nostrū. ƀm Inno. ⁊ vt ec.bene.c.i. ⁊ de
preben. inter cetera. Quādo veniēs ad curiā intelligitur
esse sub ꝓtectione pape. de ap. vt debitus. per Innoc. ⁊ de
de. peregri.c. vnico. An papa dans rem alienā transferat
dominiū. An ꝯtra papā possessio acquirat vel prescribat.
de postu.pre. bone.ij. ꝑ Inno. An papa possit alicui aufer/
re ius suū sine causa.ix.q.iij. per principalem. In quo casu
pōt papa papā ligare.xxiiij.q.i. acatius.i. Pape presentia
supplet iuris solēnitates. de litis conte.c. vnico. per Inno.
Papa sniās ⁊ ꝓcessus sine iuris ordine ⁊ interdum a nō
suo iudice factos. ꝟ. de veritate constat. facit valere.ij.q.i.
in primis.iij.q.vi. hec quippe.xvi.q.vi. si episcopū. de sen. ⁊
re iudi. cū olim. de accusa. ad petitionē. Si electū in papā
repetit vxor: an sibi reddetur.lxxix.dis. si quis pecunia. De
discordia in electiōe pape. si cardinales eligēdo indignū/
sint eligendi potestate priuati ea vice.lxxix.dist. si duo. ⁊.c.
si papa. An papa possit cōpellere aliquem renuntiare ius
suū. de elec. cū inter.i. per Inno. An papa pōt restituere fa
me laicum non de sua iurisdictione. an seruū alteri' possit
assumere sibi in clericatu si est sibi necessarius. de re iudi.
cū te. ƀm Inno. Et papa quādoq3 de se scribendo loquit
in singulari.xxiij.dist. in noie. iuxta prin. Nullus potest co
gnoscere de crimine obiecto pape. de ver.sign. ex parte in
christo. per Inno. Quare non solum papa/sed etiam epi
scopus dicatur summus sacerdos. de consc.dist.v. de his.
De potentia pape. de fide instrumen. cum. P. tabellio. per
Innocē. Per que verba ecclesia romana alijs sit p̄relata.
de transac.c.i. de fo.cōpeten. licet. per Innoc. An solus pa/
pa sine cōcilio habet in arduis plenitudinem potestatis.
de re iudi. cū te. per Inno. ⁊.c. ad apostolice. lib.vi. per eū/
dem. An papa dispenset cū bigamo ⁊ in voto ⁊ iuramen/
to cōtra apostolū: ⁊ in his que spectant ad generalem sta
tū ecclesie: ⁊ addere possit euangelio: ⁊ declarare illud: ⁊
interpretari. ⁊ an Paulo maior sit papa in administratio
ne.xxv.q.i. sunt quidā. de biga.c.ij. per Inno. An papa pos
sit laicis qui de sua tēporali iurisdictione nō sunt/penas
statuere tēporales. de iude. ita quorūdam. ⁊.c. ad hec. Si
papa velit causam suā in propria persona agere: quis erit
iudex: ⁊ quid tunc fiet.vi.q.vi.c.i. de iudic. cum venisset. de
cōfir. cū dilecta. ⁊ per Inno. de ver.sig. ex parte.i. An papa
mortuo/eccl'ia sit sine capite. ⁊ an cardinales tūc suppleāt
pape defectū.lxxix.dis. ex̄ de elec. ne romani. in cle. null'.ij.

An contra confirmatū a papa possit corā metropolitano agi.de reg.iur.decetero.p Inno. An sñia pape ius faciat. de reg.iu.in causis.de frig.cōsultationi. ¶ Quid iuris si nō pareatur pape mandato.de pben.dilect⁹.ij. Ubi est papa/ ibi sunt limina aplorū ꝛ roma.de iureiur.ego. N. p Inno. Papa salutādo excōicatū etiā ex certa sciētia nō absoluit. de hoc ext de sen.excō.si aliqñ.ꝛ co.ti.in de.c.si. An noie sedis apostolice intelligat alius ꝙ papa.de pben.de multa. lxx.di.sanctorū. In qualiber pfessione authoritas pape intelligit excepta.de vi.ꝛ hone.cleri.deus.fm Inno. An valeat excusari q̄ venit contra indulgentiā pape/authoritate cardinalis vel legati.de pben.pro illorū.ꝛ.c.dilect⁹ fili⁹. ¶ Quid videt quū papa ordinat per simoniā.lxxix.di.si q̄s pecunia. Si monachus fact⁹ est papa inuito abbate q̄d sit.xviij.q.ij.quā sit. Ratificat papa qd nihil est.de cōse.ec. vel alta aqua. De casibus in q̄bus papa dispēsat:ꝛ in quibus nō:ꝛ de eius potētia copiose tractaui.s.in pma parte istius operis in ar.xlv.§.ad que autē.ꝛ.§.sciendū.ꝛ in articulo.xlvj.§.iterū.ꝛ hoc repertorium ibi iunge.

¶ Articulus Duodecimus.

Uarta papalis cōsideratio est circa quedā particularia.vt scz ab occupationib⁹ exteriorib⁹ tātis se ad tēpus subtrahat ꝙ se patiat ab ipsis trahi ꝛ paulatim duci quo ipse non vult. Jo.xxi. Nam dare se totaliter talibus/ꝛ nil sibi tēporis relinquere/est tēpus perdere:ꝛ se stulto labore cōsumere.vt ait Jetro Moysi.Exo.xviij. Tales eñ occupationes exteriores nimie fm Ber.in lib.de cōsideratione/non sunt nisi afflictio spūs:euiscератio mētis:euacuatio gratie. nā fructus horū q̄d nisi aranearū tele? Unde Esa.lix. Telas aranee texuerūt.ꝛ.j. Tele eorū non erūt in vestimēta. subaudi cōtra frigus inferni. Neqꝫ operient operib⁹ suis. scz cōtra confusionē iudicij.opa eorū opera inutilia. ¶ Quid eñ est in romano pōtifice cogitare de mane vsqꝫ ad vesperā litigare aut litigātes audire?ꝛ vtinā sufficeret diei malitia sua. Mat.vj.in fi. Nam nō sunt libere noctes. vix relinquit necessitati nature qd corpusculi pausationi sufficiat. Et rursum ad iurgia surgit. Dies diei eructat lites.ꝛ nox nocti indicat malitiā. vsqꝫadeo ꝙ non est respirare in bonis.nō est alternā capessere requiē.non vel raro interseri otia salutaria ad sibi vacandū. ¶ Potius ergo dicat dñs papa cū Job. Job.vj. Que est fortitudo mea/vt sustineā?aut q̄s finis meus/vt patiēter agam?nec fortitudo lapidū fortitudo mea.nec caro mea enea est. Magna virt⁹ patiētie.sed non hāc pape ad ista optauerim. Interdū impatientē esse pbabilius ꝛ virtuosius est. Est ne illorū patiētia approbāda q̄bus Paulus dicebat.ij.ad Cor.xj.libēter sufferetis insipientes. Ironia est:non laus ꝛ sugillatio quorūdā māsuetudinis:q̄ a pseudo aplis p falsa dogmata se trahi patiētissime ferebāt. Uñ sequit. Sustinetis eñ si q̄s vos in seruitutē redigit ꝛc̄. Nō bona patiētia quum possit q̄s liber esse/sic seruū effici tota die. Hebetati cordis indiciū est/propriā non sentire vexationē continuā:in qua nec sibi liber nec tut⁹ nec suus est.q2 vbi semp tumultus/vbi semp strepitus/ibi iugū pessime seruitutis ꝑmit. Uñ Paulus.j.ad Cor.vij. Precio empti estis:nolite effici serui hoim. Quid seruilius/q̄d indignius summo pōtifice/nō solū omni die sed pene oi hora insudare talib⁹ rebus ꝛ p talibus? Deinde qñ orabit?xxxj.di.si laicus.qñ horas canonicas deuote exoluet?ext de cele.mis.c.j.qñ docebit populū?xliij.dis.c.j.quādo meditabit in lege dñi?ps.j. xxxviij.di.oēs. ¶ Et q̄dē quotidie perstrepunt in palatio leges:sed iustiniani.nō dñi.iuste ne etiā istud:ipse viderit. ps.xviij. Nam lex dñi immaculata cōuertēs aias. Hec aūt nō tā leges ꝙ ligamina ꝛ lites sunt ꝛ cauillationes iudiciū subuertentes. papa vero pastor ꝛ eps animarū quare sustinet corā se silere illā:garrire istas?ps.cxviij. Narrauerunt legiste fabulationes:sed nō vt lex tua dñe. Nec dico dñm papā omnia negotia rūpere:sed interrūpere.det de eo qd nouit ꝛ sapit actioni:det ꝛ ꝯsiderationi. q̄d prodest si vniuersum mundū lucretur:aie vero sue detrimentū patiatur? Mat.xvj. Chrys. Si eñ famulos tuos videres in letitia:te aūt in malis vltimis cōstitutū: quid lucraris ex eorū dñio? Idē Luc.ix.ꝛ ext de simo. mattheus. ¶ Quamobrem quū oēs habeant papā:sit etiā ipse vnus de habētibus se ꝛ de redeūtibus in se. Luc.xv.ibi. In se aūt reuersus dixit.vbi Aug. de questionib⁹ euangelij. In se aūt reuersus est quū ab eis que forinsecus frustra illiciūt ꝛ seducunt/in cōscientie sue interiora suā intentionem reducit. ¶ Oēs papā participāt:stultus/ꝛ sapiēs:seruus/ꝛ liber: diues/ꝛ pauper.oēs de fonte suo bibūt:ꝛ ipse seorsum stabit sitiēs:si maledictus qui partē suā deteriorē facit. vide qd legit ꝛ no.de pe.di.iij.qui vult.q̄d ille q̄ se penitus reddit expertē:bibat ꝛ ipse de fonte putei sui.alienus non bibat ex eo. Qui non alienus si sibi bonus est. Deniqꝫ q̄ sibi nequā/cui bonus? Eccli.xiiij.ergo si non semp:interdū tñ reddat seipsum sibi. Riget dñs papa agros alienos:sed sui non sitiant.C.de serui.preses. Nec tenet aliqua actione:q̄ propter suas/alienas merces proijcit.ff.de prescrip.Abis. qui seruandarū. Et qui ordinate vult facere elemosynā/ a seipso debet incipere:ꝛ eam primū sibi dare.de pe.di.iij. qui vult.sub.§.sed verba. Utatur se inter multos.aut post multos.audiat apostolū q̄d de hmōi sentit.j.ad Cor.vj. Sic nō est sapiens inter vos quisꝙ qui possit iudicare inter fratrē ꝛ fratrē.ꝛ infert ad ignominiā. Uobis dico: cōtemptibiliores q̄ sunt in ecclesia/illos constituite ad iudicandū.xj.q.j.§.ex his.ij. vbi hoc exponit a magistris/contēptibiles.i.laicos sapientes in rebus tēporalibus.vel minores clericos q̄ non ita curāt de spūalibus. ¶ Itaqꝫ fm apostolū/indigne sibi vsurpat apostolicus gradū contēptibiliū.vñ ꝛ dicebat scz Paul⁹ Timotheū epm instruēs. ij.ad Timo.ij. Nemo militās deo/implicat se negotijs secularib⁹.lxxxviij.di.cōsequens.xxj.q.iij.c.j.ij.iij.ꝛ ext ne cle. vel mona.c.j.ꝛ.c.sed nec.vñ ꝛ Luc.xij. O homo:q̄s me cōstituit iudicem aut diuisorē inter vos? Et premisit Lucas ibi. Magister:dic fratri meo/vt mecū diuidat hereditatē. vbi Theophilus. Ubi duo fratres q2 de hereditate paterna diuidēda cōtendebāt.consequēs erat vt alter alterum fraudare intēderet. Dñs aūt docens nos ꝙ nō oporteat ad terrena flecti:repellit vocantē eū ad hereditatis diuisionem. Sequit eñ. At ille dixit. O homo ꝛc̄. diuisorē scz facultatū. Et ibi Beda. Qui magistro fraterne pacis gaudia cōmendāti terrene diuisionis vult ingerere molestiā. merito homo vocatur fm illud.ij.ad Cor.iij. Quū sit inter vos zelus ꝛ cōtentio nonne homines estis? ¶ Itē ibi Cyrillus. Fuit autē dei filius quādo factus est similis nobis cōstitutus a deo patre in regem ꝛ principē:super syon mōtem sanctū eius annūtians diuinū mandatū.nō questionū adsessor. ¶ Et ibi Amb. Bene ergo terrena declinat:qui ppter diuina descēderat.nec iudex dignatur esse litiū ꝛ arbiter facultatū:viuorum habens mortuorūqꝫ iudiciū arbitriūqꝫ meritorū.nō ergo q̄d petas/sed a quo postules intuendū est.nec maiorib⁹ intēto animo putes minoribus obstrependū. Unde nō immerito refutat hic frater q̄ dispēsatorem celestiū gestiebat corruptibilib⁹ occupare:quū inter fratres patrimoniū non iudex medi⁹ sed pietas debet sequestra diuidere.quāꝙ immortalitatis patrimoniū nō pecunie sit hoibus expectandū. ¶ B Itē Ber.ad Euge.lib.j. Putas ne hec tēpora sustinerent:si hominibus p terrena hereditate litigātibus ꝛ flagitātibus abs te iudiciū/voce dñi tui respōderes? O hoies: q̄s me cōstituit iudicem super vos? In quale mox iudiciū tu venires? Quid dicit ho rusticanus ꝛ imperitus ignorās primatū suū inhonorans summā ꝛ precexcelsam sedem/detrahens apostolice dignitati? Et tñ non mōstrabunt/puto/ qui hoc dicēt vbi aliqñ quispiā aplorū iudex sederit hoim aut diuisor terminorū/aut distributor terrarū. Stetisse deni ꝙ lego aplos iudicādos. Mat.xix. Sedisse iudicātes nō lego.

lego. Erit illud non fuit. ⁊ infra. Quis me cõstituit iudicē
ait ille magister ⁊ dñs/⁊ erit iniuria seruo discipuloq; nisi
iudicet vniuersos? Mihi aũt non videt̃ bonus estimator
rerũ qui indignũ putat apl̃is seu apl̃icis viris nõ iudicare
de talibus: quib⁹ datũ est iudiciũ in maiora. Quidni cõtē
nāt iudicare de terrenis possessiũculis hoim: qui in celesti
bus ⁊ angelos iudicabũt? i. ad Cor. vi. ex̃ qui fi. sint legi. p
venerabilē. §. rationib⁹. in fi. Ergo in criminib⁹ nõ in pos
sessionibus ptãs vestra: pꝑter illa siquidē ⁊ nõ pꝑter has
accepistis claues regni celoꝝ: p̃uaricatores vtiq; exclusu
ri: nõ possessores. vt sciatis. ait Mat. ix. q: filius hois po
testatē h; in terra dimittere pctã ⁊c. Quenã tibi videt̃ di
gnitas maior et ptãs/dimittēdi pctã: an predia diuidēdi?
Sed nõ est cõparatio. Habent hec infima ⁊ terrena iudi
ces suos/reges ⁊ principes terre. Quid fines alienos in
uaditis? Quid falcem vestrã in alienã messem extenditis?
xiii. q. i. c. i. vi. q. iii. c. i. Nõ q: indigni vos: sed q: indignũ vo
bis talibus insistere: quippe potiorib⁹ occupatis. Deniq;
vbi necessitas exigit: audi q̃d cēseat: nõ ego: sed apl̃s. i. ad
Cor. vi. Si em̃ in vobis iudicabit̃ hic mũdus: idigni estis
qui de minimis iudiceris. Sed aliud est incidēter excurre
re in ista/causa siquidē vrgente: aliud vltro incũbere istis
tã q̃ magnis dignisq; tali ⁊ taliũ intentione reb⁹. hucusq;
Bern̄. Pro hoc expsse facit canõ Petri ad clementē papã
qui ponit̃. xi. q. i. te q̃dē. Te quidē opꝫ irreprehēsibiliter vi
uere: ⁊ summo studio niti vt oēs huius vite occupationes
abiicias: ne fideiussor existas: nec aduocat⁹ litiũ fias: neue
in vlla alia occupatiõe inueniaris mũdialis negotij occa
sione pplexus. Neq; em̃ iudicē neq; cognitorē secularium
negotioꝝ hodie te ordinare vult christ⁹: ne prefocatus ho
minũ curis/nõ possis verbo dei vacare: hec vero opa que
tibi min⁹ cõgruere dixim⁹/exhibeãt sibiinuicē vacãtes lai
ci: et te nemo occupet ab his studiis p quē salus hoib⁹ da
tur. Idē ponit̃ in. c. seq. sicut em̃. ¶ Teneat ergo dñs no
ster papa consiliũ Jetro datũ Moysi: qui oia negotia po
puli israelitici p se expedire volebat. Exo. xviii. vbi d̃r. Alte
ra aũt die sedit Moyses vt iudicaret populũ. qui adsiste
bat Moysi vsq; ad vesperã. quod quũ vidisset cognatus
eius oia. s. que agebat in populo/ait. quid est hoc quod fa
cis? cur sol⁹ sedes: ⁊ ois popul⁹ prestolat̃ de mane vsq; ad
vesperã? Et infra. At ille. nõ inquit bonã rem facis: stulto
labore cõsumeris: et tu ⁊ ppl̃s iste qui tecũ est. vltra vires
tuas est negotiũ: solus illud non poteris sustinere. Sꝫ au
di verba mea atq; cõsilia: ⁊ dñs erit tecũ. Esto tu in popu
lo in iis que ad deũ ptinēt: vt referas que dicunt̃ ad eũ. Et
infra. Prouide aũt de oi plebe viros potētes ⁊ timentes
deũ in quibus sit veritas: et qui oderint auaritiã: et cõsti
tue ex eis tribunos ⁊ centuriones et quinquagenarios et
decanos qui iudicēt populũ oi tēpore. quicq̃d aũt maius
fuerit referat ad te: et ipsi minora tãtummodo iudicēt: le
uiusq; tibi sit partito i alios onere. Hoc aũt sanctũ Jetro
consiliũ canones approbãt: vt dñs papa ⁊ aliĩ prelati sua
cũ fratribus suis ⁊ subditis suis onera partiãtur: ⁊ ardua
eis reseruētur. xcv. di. plectis. ver. archidiacon⁹. lxxxix. dist.
singula. vbi de hoc cũ duob⁹. c. seq. xciiii. di. c. i. et. c. dictũ. x.
q. i. epm̃. ⁊ preall̃. c. te quidē. cũ. c. seq. xi. q. i. ⁊. ii. §. ex his. ex̃
de offi. archidia. ad hec. ver. itē in epl̃a. ⁊ de offi. archipres.
vt singule. i. rñ. ibi. Quia etsi valde sufficiēs sit: decet tñ vt
sua onera partiat̃. de offi. ordi. inter cetera. de p̃sumptio.
Mãdata celestia efficatius gerimus: si nostra cũ fratrib⁹
onera partiamur. vbi de hoc. l. di. põderet. Roman⁹ ergo
põtifex tot laborib⁹ pressus diuidēs cũ aliis onera sua in
tret ad se: vt corã deo suo respiret. vacet sibi: et videat qm̃
ipse cui⁹ est vicarius est deus. ¶ Quid aũt operet̃ hec san
cta cõsideratio ait Bernar. in. i. lib. ad Euge. dicēs. Et pri
mũ quidē ipm̃ fontē suũ. i. mētē. de qua oritur purificat cõ
sideratio: deinde regit affectus: dirigit actus: corrigit ex
cessus: cõponit mores: vitã honestat et ordinat: diuinarũ
pariter ⁊ humanarũ rerũ scientiã cõfert. Hec est que con
fusa discriminat: hiantia cogit: sparsa colligit: secreta ri
matur: vera inuestigat: verisimilia examinat: ficta et fuca
ta explorat: agenda preordinat: acta recogitat: vt nihil in
mēte resideat: aut incorrectũ: aut correctione egens: in p
speris aduersa presentit: in aduersis quasi nõ sentit: quoꝝ
alterũ fortitudinis: alterũ prudentie est. Ibi etiam aduer
tere est suauissimũ quēdam complexũ virtutum/atq; alte
ram pendere ex altera. ¶ Sed q: fraus ⁊ circũuētio ⁊ vio
lentia inualuere super terrã: calũniatores multi: defenso
res rari: vbiq; potentes deprimunt pauperes: et necesse est
q̃nq; extra otiũ dñm papã actioni litigantiũ vacare: atten
dat cõpescere modũ execrabilē qui in causis tenet̃: qui nõ
dico ecclesiã/sed nec foꝝ deceret. ¶ C Quõ em̃ religio
se aures Roma. põti. audire sustinēt disputationes aduo
catoꝝ/⁊ pugnas verboꝝ: que magis ad subuersionē q̃ ad
inuentionē proficiunt veritatis? precidat ergo prauũ mo
rē: linguas vaniloquas: labia dolosa: hi sunt q̃ docuerunt
linguas suas loqui mēdaciũ. loquũtur grãdia. totus eoꝝ
sermo supbia et vana gloria est. de pe. di. ii. si em̃. post tres
colũ. ver. nonne. diserti aduersus iustitiã. eruditi pro falsi
tate. sapiētes sunt vt faciãt mala. Piere. iiii. candorē sapiē
tie sibi adscribũt: a luce superne cogitationis exclusi. xlix.
dist. c. i. ver. albuginem. eloquētes vt impugnēt. Uerum ii
sunt qui instruũt a quibus fuerant instruēdi. adstruũt nõ
comperta: sed sua. struũt de pprio calũnias innocētie. de
struũt simplicitatē veritatis. obstruũt iudiciis vias. Nihil
ita absq; labore manifestã facit veritatē/ vt breuis ⁊ pura
narratio. ergo illas causas ad quas necesse erit papã in
trare: q: ad paucas: diligēter sed breuiter decidere assue
scat: frustratorias et venatorias precidere dilationes. ar.
ex̃ de iudi. venerabilis. quia cause hodie in curia immorta
les existũt: et quãq̃ dicatur ex̃ de do. et cõtu. finem litibus
imponere cupiētes. cũ concor. ibi positis in prima glos. finis
tñ vix est. Causa vidue intret ad papam: ⁊ eius qui nõ ha
bet quid det. lxxxvii. dis. p totũ. ex̃ de foro cõpe. ex parte. ar.
lxxxi. di. vidue. cũ. c. seq. ¶ Cõpescat zelus dñi pape tantã
impudentiã multoꝝ: qui quũ manifeste ambitionis pruri
gine scateat tota facies cause eoꝝ: nõ erubescunt audien
tiã flagitare. Plena est ambitiosis ecclesia ⁊ negotiatori
bus: facta est in eis spelũca latronũ in spoliis viatorũ. i. q.
iii. ex multis. Ignescat zelus pape christi discipuli et vica
rii cõtra eos. xxiii. dist. in nomine dñi. Erubescãt trapezite
huiõi vultum eius. Apponat flagellũ ⁊ eiiciat eos. Jo. ii.
Mat. xxi. Timeãt nũmularii: nec fidãt in nũmis: sed diffi
dãt. Baruch. iii. Abscondãt os suũ ab eo sciētes effunde
re q̃ accipere paratiorem. hoc studiose et constãter agēdo
multos lucrifaciet lucrorum turpium sectatores.

¶ Articulus. xiiii. A

Quinta cõsideratio

romani põtificis vt nõ ambulet in magnis:
neq; in mirabilib⁹ supra se. ps̃. cxxx. est cogi
tare quid est: quis est: et qualis est. ¶ Quid
in natura: quis homo: licet dei vicarius: mortalis. Eccli. x.
Quid superbis terra ⁊ cinis? Hinc homo ab humo vel a li
mo dicit̃. q: vt ait Bern̄. Limosa ⁊ glutinosa nimis est/nõ
modo exterior verũ etiã interior substãtia: et facile cor hu
manũ oibus que frequētat adheret. i. Macha. ii. Gloria
impii stercus ⁊ vermis. hodie extollit̃: et cras nõ inuenit̃:
q: cõuersus est in terrã suã. Eccli. vii. Humilia valde spiri
tũ tuũ: qm̃ vindicta carnis impii ignis ⁊ vermis. ps̃. Uidi
impiũ superexaltatũ et eleuatũ sicut cedros libani. Trãsiui
et ecce nõ erat. Job. v. Uidi stultũ firma radice: et maledi
xi pulchritudini ei⁹ statim. ¶ Quis. papa vel summ⁹ põti
fex caueat sibi de honore tã sublimi: et recordet̃ de infirmi
tate sua. ne dicat̃ illud ps̃. xlviii. Hõ quũ in honore eēt: nõ
intellexit. Dicat ergo/Quis ego? aut que dom⁹ pris mei?
nũquid nõ fili⁹ gemini ego sum: de minima tribu israel: et
cognatio mea nouissima inter oēs familias de tribu bēia
min? i. Reg. ix. Recordet̃ sibi dictũ. Amice ascēde superi⁹.
Luc. xiiii. Qui enim vocauit amicũ/amicũ cũ fore ꝯsidit: si

minus inueniat:nõ expedit quidẽ: qui eleuauit ⁊ deijcere
põt: sera querela/qm̃ eleuãs allisisti me. ps̃.ci. ❡ Sed ad
quid eleuat⁹ dicat? Hiere.i.ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. vt euel
las ⁊ destruas ⁊ disperdas ⁊ dissipes ⁊ edifices ⁊ plan-
tes. quid hoꝝ fastũ sonat rusticũ magis? sudoris schema-
te quodã labor spiritalis expressus est. Sẽtiat ergo papa
impositũ sibi ministeriũ/non dominiũ datũ: discat exẽplo
ꝓphetico nõ tã ad imperandũ ꝙ̃ ad factitandũ qd̃ tẽpus
requirit. discat sarculo sibi opus esse: nõ sceptro. ex̃ in de.
in ꝓhemio. ibi ꝑ cultoris ꝓuidi sarculũ. ⁊ quidẽ ille nõ re-
generaturus ascẽdit: sed extirpaturus. antecessores eius
audierũt. messis quidẽ multa: operarij aũt pauci. Luce.x.
xci.di. in nouo. Paternã sibi vendicet hereditatẽ: Nam si
filius: et heres. Gala.iiij. vt ꝓbet se heredẽ euigilet ad cu
ram: ⁊ nõ otio torpeat. ne sibi dicat. quid hic stas tota die
otiosus? Mat.xx. Multo min⁹ inueniri opꝫ aut delitijs
resolutũ: aut resupinũ pompis. nil hoꝝ sibi tabule testato
ris assignãt. Si illarũ tenore contentus sit: curã potius he-
reditabit ꝙ̃ gloriã. etsi diuitijs blandit cathedra: specula
est. inde deniꝗ superintẽdit/sonãs sibi epi noĩe nõ domi-
niũ/sed officiũ. xxi. dis. c.i. ver. ep̃atus. viij.q.i. qui ep̃atum.
Quidni locetur in eminẽti: vnde oĩa ꝓspectet: qui specu-
lator sup oĩa cõstituit? Ezech. iij. Prospectus iste ꝓãcrũ
parit nõ otiũ: qñ libet gloriari: vbi otiari nõ licet? nec loc⁹
est otio/vbi sedula viget solicitudo ecclesiarũ. ij. ad Cor.
xi. ex̃ in ꝓhemio. vi. lib. ex̃ de cẽs. cũ instãtia. ❡ B Unde
Bern. in.ij. lib. de cõsideratiõe ad Euge. Nã q̃d tibi aliud
dimisit sanctus apls? qd̃ habeo/iquit/hoc tibi do. Act. iij.
Quid illud? Unũ scio. nõ est aurũ: neꝗ argentũ. quũ ipse
ibi dicat. Argẽtũ et aurũ nõ est mihi. Si habere cõtingat:
vtere nõ ꝑ libito: sed ꝑ tp̃e. Utere auro sicut fictili: ⁊ ficti-
li sicut auro. sic eris vtens illis/quasi nõ vtens. i. ad Cor.
vij. xxiij.q.v. scd̃m. Nã talia (qd̃ ad animi bonum spectat)
nec bona sunt nec mala. Usus tñ hoꝝ bonus: abusus ma-
lus. solicitudo peior: quest⁹ turpior. Esto vt alia q̃cũꝗ ra-
tione hec tibi vendices: sed nõ aplico iure. nec em̃ ille tibi
dare qd̃ nõ habuit potuit. i.q.vij. daibertũ. cum. c. seq. Qd̃
habuit/hoc dedit. solicitudinẽ vt dixi: super ecclesias. Nũ-
quid dñationẽ? Audi ipm̃. i. Pe.v. xcv. dist. esto. Nõ domi-
nãtes ait in clero: sꝫ forma facti gregis. Uide etiã Lu. xxij.
et Mar.x. ⁊ i. Colos. iiij. ⁊ Mat.xx. Reges gentiũ domi-
nãtur eoꝝ: ⁊ qui maiores sunt potestatẽ exercẽt in eos: nõ
erit ita inter vos. Sꝫ quicũꝗ inter vos voluerit maior fie-
ri: erit vester minister. Aplis interdicit dñatus. I ergo tu:
et tibi vsurpare aude aut dominãs apostolatum: aut apo
stolicus dñatũ. Plane ab alterutro prohiberis. Si vtrũꝗ
simul habere voles: ꝑdes vtrũꝗ. ❡ Alioquin nõ te excé-
ptũ illoꝝ numero putes. de quibus querit sic deus. Ipsi re-
gnauerũt ⁊ nõ ex me: principes extiterũt: ⁊ ego nõ cogno
ui eos. Osee. viij. viij.q.i. audacter. Unde sup p̃dicto ver-
bo Mat. principes gen. do. eoꝝ. dicit Orige. Et nõ cõten-
ti bene regere suos subditos/violẽter eis dominari nitun
tur. Inter vos aũt qui estis mecũ/nõ erũt ista: qm̃ sicut oĩa
carnalia necessitate sunt posita: spiritualia aũt in volũta-
te: sicet qui principes similiter sunt spũales/principat⁹ eo
rũ in dilectione subiectoꝝ debet esse positus: nõ in timore
corporali. ❡ C Itẽ Chrys. in homil. Ostẽdit aũt in hoc
ꝙ gentile est primatus cupere. et sic gẽtiũ cõparatione eo
rũ aiam estuantẽ cõuertit. Item idẽ ibi super Matth. Et
opus quidẽ desiderare bonũ est: q: nostre volũtatis est: ⁊
nostra est merces. Primatũ aũt honoris concupiscere: va
nitas est. hoc em̃ cõsequi iudiciũ dei est: ꝓpterea ꝙ ex pri-
matu honoris nescim⁹ an mercedẽ iustitie meremur. Neꝗ
em̃ apls laudẽ habet apud deũ q: aplus fuit: sꝫ q: op⁹ apo-
stolatus sui bene impleuit. Nec apls ꝑ merito suo antece
dẽti honoratus est vt esset apls: sꝫ ad hoc ministeriũ apt⁹
est iudicatus ſm votũ aie sue. Primatus etiã se fugiẽtem
desiderat: desiderantẽ se horret. i.q.vi. sicut. viij.q.i. in scri
pturis. ❡ Cõuersatio ergo melior desideranda est: nõ di-
gnior gradus. Uolẽs ergo dñs duorũ fratrũ filioꝝ Zebe-
dei et alioꝝ indignationẽ extinguere: introducit differen-
tiã inter principes mũdiales et ecclesiasticos: ostendẽs q:
primatus in christo: nec ab aliquo appetendus est nõ ha-
bẽte: nec alteri inuidẽdus est habenti: q: principes mũdi-
sõ sunt: vt dominent minoribus suis: ⁊ eos seruituti subij-
ciãt ⁊ expoliẽt: ⁊ vsꝗ ad mortẽ eis vtantur ad suã vtilita-
tem et gloriã. ❡ Principes aũt ecclesie fiũt/vt seruiãt mi-
noribus suis: et ministrẽt eis quecũꝗ acceperũt a christo:
vt suas vtilitates negligãt: ⁊ illoꝝ procurẽt: et mori nõ re-
cusent ꝑ salute inferioꝝ. Primatũ ergo ecclesie cõcupisce-
re/neꝗ iustũ est neꝗ vtile. Quis em̃ sapiens vltro vult se
subijcere seruituti: ⁊ periculo tali vt det rationẽ ꝑ oĩ eccle-
sia? nisi forte qui nõ timet dei iudiciũ: abutẽs primatu suo
ecclesiastico seculariter: ita vt conuertat illũ in secularem.
hucusꝗ Chrys. adde qd̃ scripsi. ṡ. c. §. tertia. in ar.xi. ❡ Itẽ
Hiero. Deniꝗ sui ꝓponit exẽplũ: vt si dicta paruipẽderẽt:
erubescerẽt ad opera. vnde subdit. Sicut filius hoĩs non
venit ministrari/sed ministrare. Origenes. Nã etsi angeli
Mat. xviij. ⁊. iiij. et Luc.x. Jo. xij. et Martha ministraue-
runt ei: tñ nõ ideo venit vt ministraret: sed vt ministraret.
et tñ creuit ministrãs/vt impleret qd̃ sequit. et daret ani-
mã suam redẽptionẽ pro multis. ❡ Ecclesiarũ ergo prin-
cipes imitari debẽt christũ accessibilẽ. Mat. ix. Luce. viij.
Mar.v. Et mulieribus loquentẽ. Jo. iiij. Et pueris man⁹
imponentẽ. Mat. xviij. Et discipulis pedes lauãtem. Jo.
xiij. et ipsi similiter faciãt fratribus. Nos aũt tales sumus:
vt etiã principatus mundi supbia excedere videamur: vel
nõ intelligẽtes/aut contẽnentes mandatum christi queri-
mus: sicut reges acies p̃cedentes ⁊ terribiles: nos accessu
difficiles/maxime pauperib⁹ exhibem⁹. nullã affabilitatẽ
habẽtes: vel haberi ad nos permittẽtes. ❡ Item Chrys.
Quãtũcũꝗ ergo humiliat⁹ fueris: tu nõ poteris tãtũ de-
scẽdere sicut christus. Itẽ Luc. xxij. Facta est aũt ⁊ conten-
tio inter eos quis eoꝝ videret esse maior. Grego. Hec con-
tẽtio videt habuisse motiuũ/ꝙ quũ dñs ab hoĩbus trans-
migraret: oportebat aliquẽ eoꝝ fieri alioꝝ principẽ/quasi
vicem dñi gerentẽ. ❡ Itẽ Beda. Sicut boni in scripturis
exẽpla patrũ quibus ꝓficiãt ⁊ humiliẽtur/requirũt: sic re-
probi si quid forte in electis reprehẽsibile repererint: quasi
si suas ex eo nequitias obtecturi/libẽter solent amplecti.
Ideo multi ardẽtius legunt ꝙ facta est cõtentio inter di-
scipulos christi. Unde ibi Amb. Si em̃ cõtendebãt aplĩ: non
excusationi obtẽditur: sed cautioni ꝓponit. Caueam⁹ er-
go ne in ꝑditione aliqua inter nos de prelatione possit eẽ
cõtẽtio. ❡ D Beda. Potius aũt videamus: nõ q̃d car-
nales adhuc discipuli gesserint: sꝫ q̃d iusserit spũalis ma-
gister. Sequit em̃. dixit autẽ eis. Reges gẽtiũ dominãtur
eoꝝ. Chrys. Gẽtiliũ meminit: vt ex hoc rem vituperãdam
ostendat. gẽtilium em̃ est ambire primatũ. Cyrillus. Sed
et blandi sermones eis offerũtur a subditis. vnde sequit.
Et qui potestatẽ habẽt sup eos benefici vocant: sꝫ illi qui-
dẽ quasi extortes a sacris legib⁹ huiõi subiacẽt morib⁹: ve-
strũ aũt culmen est in humilitate. Unde sequit. Uos autẽ
nõ sic: sed qui maior est in vobis: fiat sicut minor. ❡ Basi-
lius. Non extollat presidentẽ dignitas: ne ab humilitatis
beatitudine corruat. Illud autẽ nouerit ꝙ humilitas ve-
ra/ministeriũ pluriũ est. Sicut em̃ qui pluribus ministrat
vulneratis: ⁊ abstergit cuiuslibet saniẽ: non sumit ministe-
riũ in causam elationis: sic multo magis cui cõmisse sunt
cure fraternoꝝ languoꝝ sit oĩm minister: redditurus ꝑ oĩ-
bus rationẽ cogitare debet ⁊ esse solicitus. ⁊ sic qui maior
est fiat sicut minor. ❡ Decet autẽ etiã corporale obsequiũ
ab ijs qui presidem offerri: exẽplo dñi lauãtis pedes disci-
puloꝝ. Unde sequit. Et qui precessor est sic sicut ministra-
tor. Nõne aũt timẽdũ: ne in subdito soluatur humilitatis
ꝓpositũ: dũ ei a maiori seruitur? sed in imitatione pandit
humilitas. ❡ Amb. Cõuenidũ est aũt q: nõ oĩs honor su-
scẽtie studio humilitas definit. Põt em̃ deferri alicui pro-
pter seculi gratiã/potẽtie meriũ/vtilitatisꝗ cõmuniõ: et tũc
sua edificatio querit: nõ alterius honor. ⁊ ideo vna datur

Princi-
pat⁹ mũ
dani ⁊ ec
clesiasti
ci discri
men.

oibus forma sentētie/ vt nō de prelatione iactātia fit: sed
de humilitate cōtentio. ¶ Beda. In hac tñ forma a dño
tradita/maiores nō minima discretione opus habent: ne
scȝ adinstar regū gētium dominari subiectis/seseqȝ ab eis
gaudeāt laudib⁹ attolli: et tñ cōtra delinquētiū vitia sint
erecti. Ad verba aūt exhortationis subnectit adiūgit exem
plū. vnde sequit. Nā quis maior est: qui recumbit: aut qui
ministrat? Nonne qui recūbit? Ego aūt in medio vestrum
sum: sicut qui ministrat. Chrys. q.d. Nō putes tu discipulū
tui egere: te vero nō illius. ego vero q̄ nullo: ego quo vni
uersa egēt: celestia ⁊ terrestria: ad ministerialē gradū con
scēdi. ¶ Beda. Loquit de ministerio quo fm Joannē ca.
xiij. eorum pedes lauit dñs ⁊ magister: q̄uis etiam verbo
ministrandi possint oia que in carne gessit intelligi: sed et
suū sanguinē nobis ministrādo effudit. ¶ E Est ergo
vt ex predictis patȝ/forma aplica hec: qua dñatio interdi
cit: indicit ministratio. vnde sup verbo predicto. Ego au
tē ⁊c. Bern. ad Euge. ij. lib. Quis iā se titulo hoc inglorium
putet quo se prior dñs. Act. vij. glorie pñgniuit? Merito
Paulus gloriat in eo dicēs. ij. ad Cor. xj. Ministri christi
sunt: ⁊ ego. ⁊ addit. Ut minus sapiēs dico. Plus ego. In
laboribus plurimis. in carceribus abundātius. in plagis
supra modū. in mortib⁹ frequenter. Quo nō id gloriosius
principatu? Si gloriari oportet: forma sanctorum tibi pfigi
tur: aplorum pponit gloria. Parua ne tibi illa videt? Quis
mihi tribuat similē fieri in gloria sanctorum? Ps. cxxviij.
Eccli. xlv. Clamat ppheta Dauid. Mihi aūt nimis hono
rati sunt amici tui deus: nimis cōfortat⁹ est pncipat⁹ eorum.
Clamat apls Gal. vj. Mihi absit gloriari/nisi in cruce do
mini nři iesu christi. Hoc glorieris opto: semp optimo ge
nere glorie. qđ apli/qđ pphete delegere sibi: trāsmisere ti
bi. Agnosce hereditatē tuā in christi cruce in laborib⁹ plu
rimis. Felix qui dicere potuit: plus omībus laboraui. j. ad
Cor. xv. Gloria est: sed nil in ea inane: nil molle: nil resupi
num. Si labor terret: merces inuitet. Unusquisqȝ em̄ fm
suū laborē mercedē. ex de renun. nisi cū pridē §. verū. j. ad
Cor. iij. recipiet. Exi in agrū dñi tui. Exi in mundum. ager
est em̄ mūdus. Mat. xiij. isqȝ tibi creditus. Exi in illū: nō
tāq̄ dñs/sed tāq̄ villicus. Luc. xvj. videre ⁊ procurare vn
de exigendus es rationē. Exi dixerim/quibusdā tue passi
bus intente sollicitudinis ⁊ solicite intētionis. Neqȝ enim
ipsi apli qui iussi sunt ire in orbē vniuersum: totū orbē cir
cuierunt presentia corporis: sed mētis prouidētia. In hunc
quondā agrū Isaac patriarcha exierat. Gen. xxiiij. ad me
ditandū. tu ad extirpandū egrediaris necesse est. Hiere. j.
hucusqȝ Bern. Ex oibus predictis originalib⁹ liquet dñm
papā se debere habere vt seruū/dispensatorē/laboratorē/
villicū: ⁊ nō vt dnm. ¶ F Unde idē Bern. ad Euge. p
pe finē. iiij. lib. alt. Cōsideres ante oia Romanā ecclesiā/
cui deo authore prees: ecclesiarū matrē esse: non dominā.
te vero non dñm eporum: sed vnū ex ipsis. ad hec. xij. q. ij. qui
abstulerit. xvi. q. j. vos aūt. xij. di. c. j. xcvij. di. ecclesie. de cō
se. di. iiij. mater. ex de magistris. c. j. de priuil. antiqua. ex de
sum. tri. c. j. li. vj. de elec. fundamēta. lib. vi. C. de sacrosanc.
eccle. iubemus. Nā ipsa nos genuit. lxviij. dis. c. vlti. scȝ per
baptismū. vt in palle. c. qui abstulerit. Et ideo oēs fideles
vocant fratres. xj. q. iij. ad mēsam. Unde ⁊ Romana eccle
sia est aliarū ecclesiarū mater: nō dña. Neqȝ dñs papa p
prie dñs est: nec imperator pprietarius reru imperij. C. de
quadri. prescrip. li. vij. a zenone. dist. viij. quo iure. Unde ⁊
phs. Sic oia sapientis sunt: vt nihilominus quisqȝ pprium
in reb⁹ suis dñiū habeat. Iure ciuili oia regis sunt. xxiij.
q. j. quo iure. ⁊ tñ illa quorum ad regē ptinet vniuersa posses
sio: ⁊ in singulos dños distributa sunt: ⁊ vnaqueqȝ res hȝ
suū possessorē. Itaqȝ regi ⁊ domū ⁊ mācipiū et pecuniam
dare possumus: nec dare illi de suo dicimur. Ad regē oim
ptās pertinet/defensio/⁊ gubernatio: ad singulos ppriie
tas. facit p hoc. vij. q. j. mutationes. in pn. ibi. Aut dñatio
ne. x. q. iij. q: cognouimus. ibi. Nō vt dominātes ⁊c. ⁊. ix. q.
iij. nullus. ibi. Nec aliquo dñationis fastu. et ob hoc forte

Regis sunt oia iure ciuili.

scripserūt Inno. et Osti. q̄ si imperator vel alius pnceps
sine iusta causa faceret cōstitutionē q̄ dominia de altero
in alterū transferrētur: talis cōstitutio nō teneret: nec in fo
ro aie: nec ciuili seruāda est. ar. xij. dist. c. j. ⁊. ij. ij. q. vij. quas
propter. et hoc ipsi no. ex de immu. eccle. qr plerisqȝ. de hoc
vide qđ no. C. de preci. impe. of. quotiēs. in glos. j. in fi. ⁊ qđ
no. lxiij. di. ego lodoicus. in glos. j. ⁊. ix. q. iij. per principalē.
in glos. ij. Quicquid sit/ecclesia romana in canone dña vo
cat. lxxix. di. oportebat. de hoc no. etiā Archidia. ex de sum
ma tri. fidelj. in glos. xij. li. vj. ¶ G Pro ista etiā humili
tate papali d: Mar. x. ibi. Scitis qr ij qui vident eis prin
cipari gētibus: dominantur eis. et principes eorum ptātē ha
bet ipsorū. Nō ita est in vobis. sed quicūqȝ voluerit maior
fieri: erit vester minister. et quicūqȝ voluerit in vobis pri
mus esse: erit oim seruus. et premittit. Uocās eos. Theo
philus. Demōstrādo q̄ vsurpare honorē/⁊ desiderare pri
matū gētiliū est: gētiliū principes tyrānice et dānabiliter
ad principatū se ingerunt: non ita in vobis. ¶ Beda. In
quo docet eū maiorē esse/qui minor fuerit: et illū dñm fie
ri/qui oim seru⁹ fit. Frustra igit aut illi immoderata que
sierūt: aut isti dolēt super maioritatis desiderio. quum ad
summitatē virtutū nō potētia/sed humilitate veniat. De
niqȝ proponit exēplū: vt si dicta paruipēdant: erubescant
ad opera. Unde sequit. Filius hoīs nō venit vt ministra
ret ei: sed vt ministraret: et daret aiam suā redēptionē pro
multis. Theophilus. Quod maius ei⁹ est/q̄ ministrare.
Quū em̄ aliquis p eo cui ministrat moritur: quid isto po
test esse maius ⁊ mirabilius? ¶ Itē Bern. in. ij. li. ad Eu
ge. Accingere gladio tuo. ps. xliiij. gladio spūs qđ est ver
bū dei. Ephe. vj. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū in faciē
do vindictā in nationibus increpatiōes in populis: in al
ligando reges eorum in cōpedibus/et nobiles eorum in mani
cis ferreis. ps. cxlix. Si hec facis: honorificas ministerium
tuū/⁊ ministeriū te. Domabis ⁊ psequeris lupos: sed oui
bus nō dñaberis. Jo. vlti. Pascēdas vtiqȝ/nō premēdas
suscepisti. Si bn̄ considerasti quis sis: hec te oportere face
re nō ignoras. Porro sciēti et nō faciēti peccatū est tibi. de
pe. di. ij. si enī. Jaco. iiij. Seruus sciēs voluntatē dñi/⁊ nō
faciēs: plagis vapulabit multis. Luc. xij. Sic prophete/sic
apli factitabāt. Fortes fuere in bello. Heb. xj. Nō molles
in sericis. xxj. q. iiij. c. j. Si filius es ⁊ successor aplorum ⁊ pro
phetarū: et tu fac similiter. Uēdica tibi nobile gen⁹ simili
bus morib⁹: qđ nō aliūde nobile q̄ morum ingenuitate et fi
dei fortitudine fuit. Per hanc vicerūt regna: operati sunt
iustitiā: adepti sunt repromissiones. Heb. xj. Hoc chirogra
phum tue paterne hereditatis qđ tibi euoluimus: vbi in
spicias portionē que te. Luc. xv. cōtingit. Induere fortitu
dinē. Prouer. vlti. et hereditasti. Posside fidē. posside pie
tatē. posside sapientiā. sed sapientiā sanctorū. Eccli. xxix.
Ipsa est timor. Eccli. j. dñi. Et habes quod tuū est. Mat.
xx. Habes sine defraudatiōe integrū paternū fundū. Pre
ciosissimus fundus virtus est. Bonus fundus humilitas
in quo omne edificiū spūale cōstructū/crescit in tēplū san
ctum in dño. Ephe. ij. Per hāc etiā nōnulli possedere por
tas inimicorum. Que em̄ virtutū eque pōt demonū debella
re superbiā: tyrānidē hoim? Ceterū quū omni indifferēter
psone hec sit quedā turris fortitudinis a facie inimici. ps.
lx. nescio tamē quo pacto vis eius maior in maioribus/et
in clarioribus clarior cōprobat. Nulla splēdidior gēma in
omni precipue ornatu summi pontificis. Quo em̄ celsior
ceteris: eo humilitate appareat illustrior ⁊ seipso. hucusqȝ
Bernar. Unde Greg. doctor hac virtute inter oēs roma
nos pōtifices decoratus/ait. Nihil in epali ceruice splēdi
dius fulget q̄ humilitas. Sed ista virtus vix inuenitur in
filijs hominum. vnde Bernar. Magna prorsus et rara
virtus humilitas honorata. Et Chrysosto. Hoc vere ma
gnum et mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se
magis sentit aut loquitur: sed vltimum se omnium iudi
cat. c. distinct. contra morem. ¶ H Iste Gregorius hu
millimus fuit primus qui ex humilitate seruū seruorum dei

Seruus seruorum dei papa vocatur.

in suis literis se vocauit: et post eũ ad exemplũ eius sic se
alij Romani põtifices vocauerũt. vt habetur in chronica
martiniana. Que clausula nedũ ponit in iurib⁹ nouis in
prin. phe. grego. ⁊ vi. lib. ⁊ clemen. sed ⁊ in veteribus. i. q.
iij. saluator. in ti. ⁊. lxiij. di. nosse. in ti. ⁊. c. in synodo. ⁊ ex de
sen. exco. relatũ. Ex hac humilitate in salutatione se post-
ponit Clemens. vij. q. i. c. ij. ⁊ postponit ab imperatore. xcvij.
dist. victor. ⁊. lxiij. di. ego lodoicus. ¶ Seruũ aũt se vocat
papa seruorum dei: q: papa est seruus beati Petri et Pauli.
Vñ versus. Seruierãt tibi Roma prius dñi dñorum. Seruo
rũ serui nũc tibi sunt dñi. sic no. i. q. vij. quotiẽs. in glos. ar.
cõtra. et no. Archidia. in phemio. vi. li. in glos. in chronica.
¶ Itẽ seruus vocatur papa: q: quũ sit liber ex oibus: oim
se seruũ facit vt oẽs lucrifaciat. i. ad Cor. ix. xxviij. q. i. iam
nũc. ver. iam vero. et propter laborẽ ⁊ solicitudinẽ quã susti-
net pro oibus sicut seruus. ex in phemio. vi. lib. sacrosancte.
et ex de censi. cũ instantia ex de offi. leg. officij. lib. vi. et de
resti. spo. frequẽs. lib. vi. ¶ Vocat etiã papa seru⁹: q: sicut
per seruũ acquiritur dño: sic per papã cuilibet ecclesie põt
acquiri. vt no. ex in phe. decre. Grego. eps. in glos. sic etiã.
Item q: dicit dñs Mar. x. Qui maior est vestrũ: erit mini-
ster vester. Nõ veni ministrari: sed ministrare. ix. q. iij. nul-
lus primas. et dixi. s. in alio folio. ver. itẽ Hieronymus. et
ver. Cyrillus. ¶ Ex hac humilitate papa Leo se cõmittit
iudicio imperatoris. ij. q. vij. nos si. et Sixtus papa purga-
tioni. ij. q. v. mandastis. quod est verbũ humilitatis in pa-
pa. Et Leo papa ea. causa ⁊. q. auditũ. Ex hac humilitate
Greg. doctor nõ vult vocari papa vniuersalis: quia vocat
hoc verbũ superbe appellationis. xcix. di. ecce. ⁊ tñ vniuersa-
lis est: ⁊ in oibus ecclesijs ordinarius papa. ex de priuil. an-
tiqua. et vniuersalis vocatur. xcvi dist. cõstãtinus. Leo pa-
pa vocat imperatorẽ et imperatricẽ dños. lxiij. di. nobis. ⁊
c. plebs. ⁊. c. salonitane. ¶ Itẽ paret comiti. dist. ea. lectis.
Papa supplicat regib⁹. xxiij. q. viij. hortatu. ¶ Ex summa
humilitate Grego. nullo modo se laudari pmittebat. Nã
stephano epo qui eũ in suis epistolis laudauerat: ista scri-
bit. Multũ mihi ⁊ vltra q̃ audire debui indignius fauo-
rẽ in vestris epistolis demõstrastis. ⁊ tñ scriptũ est: Ne lau-
des hoiem q̃ diu viuit. Eccli. xi. tamen etsi audire talia di-
gnus nõ fui: orationibus vestris peto vt dign⁹ efficiar: vt
si bona ideo in me dixistis q: nõ sunt: ideo sint q: dixistis.
¶ Itẽ in epistola ad Marsum patritium. Charissime fra-
ter: Simiam/leonẽ vocas: qd eo modo nos agere te con-
spicim⁹: quo scabiosos sepe catulos/pardos vel tigres vo-
camus. ¶ Itẽ in epistola ad Anastasiũ patriarcham An-
tiochenũ. Qd vos meos dñi qd lucernã dicitis: qd loquẽ-
do multis prodesse multisq; lucẽ posse infundere perhibe-
tis: estimationẽ meã mihi fateor in dubitationẽ maximam
perduxistis. Cõsidero nãq; qd sum: et nihil in me ex hmõi
boni signo deprehẽdo. Cõsidero aũt quid estis: et vos mẽ-
tiri posse non arbitror. Quũ ergo credere volo qd dicitis:
contradicit mihi infirmitas mea. Quũ disputare volo qd
in laudẽ meã dicit: cõtradicit mihi sanctitas vrã. Sed q̃so
vir sancte: vt nobis aliquid de hoc certamine nostro con-
ueniat: vt si nõ quod dicitis ita est: sit ita q: dicitis. Verba
etiã ⁊ vocabula vanitatẽ vel iactantiã sonãtia omnino re-
spuebat. Vnde Eulogio patriarche Alexandrino vocãti
eũ vniuersalẽ papã: ita scribit. In prefatione epistole quã
ad me direxisti: superbe appellationis verbũ/vniuersalem
me papam dicẽs/imprimere curauisti. qd peto dulcissima
sanctitas vestra vltra non faciat: q: vobis subtrahit qd al-
teri plus q̃ ratio exigit/prebet. Ego enĩ verbis psperari
nõ quero: sz moribus. nec honorẽ meũ esse deputo/in quo
fratres meos honorem perdere cognosco. Recedãt ergo
verba que vanitatẽ inflãt: charitatẽ vulnerãt. precalle. c. ec-
ce. xcix. di. ¶ Hinc est q quũ Joãnes eps Cõstantinopoli-
tanus hoc vocabulũ vanitatis sibi vsurparet: ⁊ se vniuer-
salẽ papã vocari fraudulenter a synodo obtinuisset: inter
cetera sic de eo scribit Grego. Quis est iste qui cõtra statu-
ta euãgelica/cõtra canonũ decreta/nouũ sibi nomẽ vsur-
pare presumit? vtinã vel sine imminutione sit vnus q̃ esse
appetit vniuersus. ¶ Verbum etiã iussionis sibi a coepis-
copis dici nolebat. Vnde ait ad Eulogiũ epm Alex. In episto-
la vestra mihi loquit charitas dicẽs. Sicut iussistis. quod
verbũ iussiõis peto a meo auditu remoueri: q: scio q̃ sum:
et qui estis: loco enim mihi fratres estis: moribus patres.
¶ Insuper ob nimiã humilitatẽ qua erat preditus: nole-
bat q matrone se ancillas suas dicerent. vnde Rusticane
patritie scribẽs ait. Vnũ in tuis epistolis egre suscepi: qd
q: semel esse poterat: sepius dicebatur ancilla vestra. Ego
enĩ qui per episcopatus onera oim seruus sum factus: qua ra-
tione te mihi ancillã dicis cuius ante receptũ epatum pro-
prius fui? Et ideo rogo per oipotentẽ deũ ne hoc verbum
aliqñ ad me in scriptis tuis inueniam. ¶ Libros suos ob
nimiã humilitatẽ/dũ adhuc viueret: publicari nolebat: et
in aliorum cõparatione suos nil valere existimabat. Vñ In-
nocẽtio prefecto aphrice sic scribit. Quia expositionẽ sancti
Job vobis trãsmitti voluistis: vestro studio cõgaudem⁹.
Sed si delicioso cupitis pabulo saginari: beati Augustini
cõpatriote vestri opuscula legite: et ad cõparationẽ illi⁹ si-
milaginis nostrũ furfurem non queratis: nec enĩ volo dũ
in hac carne sum: si qua me dixisse cõtigerit: ea facile homi-
nibus innotescere. ¶ Legit etiã de eo q quũ quidã seruus
pater noie abbas Joãnes Romã ad visitãdã limina apo-
stolorum venisset: et beatũ Grego. papã per mediũ ciuitatis
trãsire vidisset: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerẽtiã
exhibere. cernẽs vero beatus Greg. q se in terrã volebat
prosternere: festinauit. et primo corã ipso se in terram pro-
strauit: nec inde surrexit quoadusq; abbas primo surrexit
in quo maxima eius humilitas cõmẽdatur: quã p heredi-
tate reliquit suis successoribus obseruãdã. ¶ In epistola
etiã quã Apocrisario mittit: sic ait. Vnũ est qd suggeratis
dñis vestris: q: si ego seruus eorum in mortẽ Longobardorum
vel dãnũ me miscere voluissem: hodie Lõgobardorum gẽs
nec regẽ/nec ducẽ/nec comites haberet: sed q: deũ timeo:
in mortẽ cuiuslibet hois me miscere formido. xxiij. q. viij. si
in morte. Ecce quãte humilitatis fuit: q: quũ esset summ⁹
pontifex: imperatoris se seruũ vocabat: et dñm suũ eũ ap-
pellabat. Ecce quãte innocẽtie: q: in mortẽ suorum inimicorum
cõsentire nolebat. ¶ Itẽ quũ Mauritius imperator Gre-
goriũ ⁊ ecclesiã dei persequeretur: inter cetera sic scribit ei
Gregorius. Quia enĩ peccator sum: credo q oipotẽtẽ deũ tã-
to vobis amplius placabitis: quãto me male seruientem
affligitis. Inaudita humilitas in tãto sancto: q credebat
tyrãnũ et persecutorẽ ecclesie deũ sibi placare quũ eũ affli-
gebat: nec aliud credebat in cõscientia q̃ dicebat. xxij. q. ij.
cũ humilitatis. quod de perfectissima mẽtis humilitate ⁊
sui abiectione puenire non dubiũ fuit. Propriũ enĩ humi-
liũ est/de se modica sentire: ⁊ de alijs magna. fm eundem
Grego. Vñ Phil. ij. Sed in humilitate superiores sibiin-
uicẽ arbitrãtes. vbi dicit glos. Alter alterũ reputet dignio-
rẽ: põt enĩ aliqd esse occultũ in alio quo nobis superior sit.
¶ Ex summa humilitate Grego. papa pueros cantũ do-
cebat: et flagellũ eius quo pueris minabatur: cũ antipho-
nario Rome cũ veneratione debita reseruatur. Cesset er-
go fastus Romanorum põtificum vicariorũ filij dei in carne
humiliati. Phil. ij. et crucifixi/nostro infelici tpe ruinẽtiũ:
et succedant sic in humilitate Gregorio/sicut ⁊ dignitate.
Vñ Hiero. (Fatiscat (alr facessat) inuidia: romani culmi-
nis recedat ambitio: cum successore piscatoris discipulo
christi loquor. xxiiij. q. i. qm vetus. vbi glos. dicit. q quum
duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas al-
legaretur: alius ex aduerso respõdit. Piscatori Petro fa-
bri filio christo. Mar. xiij. et Mar. vi. Lu. iiij. ⁊ simile Jo.
vi. successorẽ querimus: nõ augusto. ver. Nobilitas fastũ:
fastus litem parat: armat Lis odium: capiũt hec tria mor-
tis iter. ¶ Consideret papa q nõ quia summus pontifex
ideo summus: qui enĩ summũ se credit: infinitum se existi-
mat: sed quis summus cui addi non possit? solus de⁹ essen-
tialiter bonus et in infinitũ bonus. Mar. x. Matth. xix.

Gregoriane modestie exẽpla non pauca.

et Luc.xviii.de pe.di.i.q: diuinitatis. Nūquid semita iusto rū quasi lux splēdēs procedit ⁊ crescit vsq; in perfectū diē. Prouer.iiii.de pe.di.ii.nō reuertebātur. Absit a papa credere hoc. Hoc enī illorꝝ est qui dignitates virtutes putāt. Augustis relinquat illā sniam: aliisq; q̄ diuinis coli hono ribus nō timuerūt. verbi grā. Nabuchodonosor. Alexandro. Antiocho.in li. Macha. Herodi. Act.xii. ¶ I Papa vero cōsideret nō cōsummatione se summū dici: sed cō paratione. nec cōparatione meritorꝝ: sꝫ ministeriorꝝ.i. Pe. iiii.⁊.i.ad Cor.iiii. Sic eū existimet quilibet vt ministrum christi: ⁊ inter ministros summū. Dicat papa cum Paulo. Nō q̄ iam acceptus aut iā perfectus sim.⁊ rursum. Et me nō arbitror: cōprehēdisse. Phil.iii. hec sciētia sanctorꝝ.hec longe ab illa que inflat.i.ad Cor.viii. ex̄ de renū.nisi cum pridē.§.de profectu. ¶ Restat adhuc querere cuiq; pape quis sit quā gerat in ecclesia dei p̄ tpe personā. Est aūt po testate Petrus.ex̄ de elec.c.significasti.§.ceterū. Vnctiōe christus. ex̄ de sacra vnct. c. vnico. Cui claues tradite: cui oues vniuerse cōmisse sunt. Jo.vlti.ex̄ de elec.significasti.

Hec idē tidē sum mo pōti ficū consi derāda.

Et quidē alii ianitores et gregū pastores.xcv.di.esto. sed ipse tāto gloriosius: quāto ⁊ differētius. Heb.i.vtrūq; pre ceteris nomē hereditauit. Habent illi sibi assignatos greges: singuli singulos: sibi vniuersi crediti.ex̄ de ma.⁊ obe. solite.ii.q.vi.decreto.nō modo ouiū: sed ⁊ pastorꝝ ipse vn⁹ oim pastorꝝ: q: vicarius principis pastorū.xcv.dist.esto. De hoc aūt copiose in prima parte isti⁹ operis.ā.tractaui. nec hic repeto.sed ibi remitto. ¶ Sed p̄sequor vt papa tumo rem deponat: vt cōsideret quid sit: q: homo. quis: q: ep̄s. homo natus: ep̄s factus. sed qualiter natus attendat. de muliere.ad literā.breui viuēs tpe. q: parū viuūt pape. repletur multis miseriis plus q̄ alii hoies. Job.xiiii. Tollat proinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio maledicta. Gen.iii.de pe.di.i.adā. Dirūpat velamē foliorꝝ celātiū ignominiā: nō plagā curantiū. Deleat fucū.de cōse.di. v.fucare.fucati honoris huius/⁊ male colorate nitorē glo rie: vt inde se nudū cōsideret: q: nudus egressus est de vte ro matris sue. Job.i. Nūquid infulatus? Nūquid micans gēmis/aut florib⁹/sericis/aut coronat⁹ pēnis/aut suffarcinatus metallis? Si cūcta hec veluti nubes quasdā matutinas velociter trāseūtes et cito ptrāsituras dissipet et exsufflet a facie cōsiderationis sue: occurret sibi hō nudus ⁊ paup̄ et miserabilis. Apoc.iii.homo dolēs.ps̄.lxviii. Ego sum pauper ⁊ dolēs. Mi homo sit.erubescēs q̄ nudus sit. Gen.iii.de peni.di.ii.§.romanos.ver.vt cognouerūt. alis est.c. Plorās q̄ natus sit.murmurans q̄ sit homo nat⁹ ad laborē. Job.v.nō ad honorē. salubris copula vt cogitans se summū pontificem attēdat vilissimū cinerē nō fuisse sed esse. Gen.viii. Unde si cogitat se quātus est: cogitet ⁊ qualis ⁊ quid est. ¶ Cogitet ergo papa qualis sit ex se: ⁊ qualis ex dono dei. non sit in spū ei⁹ dolus.ps̄.xxxi.sed reddat que sua sunt sibi: mala.s.et que sunt dei deo. Mat.xxii.ca. bona scꝫ. Jaco.i. Mat.vi.⁊.xviii.et Lu.xi. Attēdat qualis sit in donādis iniuriis.lxiii.di.salonitane.qualis in vlciscē dis.xxiii.q.iiii.si is.vbi de hoc.q̄ in vtroq; puidus ⁊ discre tus modi/loci/⁊ tēporis/obseruator.l.di.vt cōstitueret.ex̄ de de.excō.mi.latores. Qualis in tribulationibus. Si cōstans in suis.vii.q.i.suggestū. In alienis cōpatiēs.vii.q.i. §.hoc tūc. Hoc recti cordis.e regione puersissimi.si in propriis impatiēs: in alienis nō sit cōpatiēs. ¶ L Cauenda precipue in summo pōtifice ociositas. Ociū enī mater nugarū nouerca virtutū.lxxxiii.dist.nihil. Nuge in ore sacerdotis blasphemie. Cōsecrauit os suū euangelio. talib⁹ iā os aperire illicitū: assuescere sacrilegiū est. Fede ad cachinnos moueri: fedi⁹ mouer. Porro detrahere/an detrahentē audire/quid horꝝ dānabilius sit: non facile dixerim. vi.q.i.ex merito.⁊.c. deteriores. ¶ Z Mi aūt precipue sibi attendēdum est q̄ nō sit acceptor personarū (qd̄ raro inuenitur) q: non est personarū acceptio apud deū cuius ipse est vicarius. Act.x.i. Pet.i. Jaco.ii.vbi de hoc. vñ ibi. Si aūt personam accipitis: peccatū operamini redargui a lege quasi transgressores. Deut.i.c.vbi de hoc.i.q. vii.§. hinc petrus. xxxiii.q.iiii.§.his ita.iii.q. ix.c.vlti. vbi de hoc. iiii.q.iiii.nullus.vbi de hoc.ex̄ de iudi.venerabilis.⁊.c.nouit.§.si forsan.i.q.i. si quis neq;. ex̄ vt eccle. benefi.c.i.§. in omnibus. Unde et pharisei adulantes domino dicebant. Matth.xxii. Et non est tibi cura de aliquo: nō enim respicis personam hominum. Sap.vi. Pusillum et magnū ipse fecit: ⁊ equaliter ei cura est de omnibus. vbi dicit Hiero. Non rex apud illum nobilior: non pauper infirmior: non diues potentior: non dn̄s potior: non seruus deterior: sed omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omnibus dn̄s est. Contra hec sunt que leguntur et no.xxiiii.q. i.qui contra pacem.vbi aliter puniuntur nobiles: quia minus q̄ serui. de hoc de iureiur.cum quidam. Sed ibi soluitur: quia in pena pecuniaria plus punit̄ nobilis et diues: in corporali vero plus ignobilis ⁊ pauper. ¶ M Sed et a vitio magis periculoso pape et aliis rectoribus super omnia sibi cauendū est.s.ne sit facilis ad credēdum: cuius callidissime vulpecule magnorum neminem comperiri scia.sm̄ Bernar.cauisse versutias. Inde eis ipsis pro nihilo ire multe. Inde innocentum frequēs accusatio. Inde preiudicia in absentes. Inde suspitiones cor excruciātes. Inde indignationes. Inde adulatorum perstrepit turba in elatione. Inde peruersitas iudiciorꝝ. Nihil sic regimen vniuersale destruit. Ad hoc.xxiii.q.iii.q̄ magnum.vbi de hoc. vnde Gregorius. De vestra igitur sanctitate absit a christianorum iudicio ea que maledicorum hominum rumoribus conficta credimus: in qualicumq; modulo suspitionis adduci: quia et sacri eloquii testimoniū tenemus: vt mala maiorum/ supple maxime/ quum forsitan dicuntur: nisi probata credi non debeāt. Et infra. Hec igitur dixi vt nimie leuitatis esse ostenderem: si quis mala grauia credere studeat que probari non possunt. xi. q. iii. in cunctis. ¶ Item in.vii.synodo.nō solum ille reus est qui falsum de aliquo profert: sed etiam is qui aurem cito criminibus prebet.xi.q.iii. non solum. lxxxvi.distinc.si quid.xv.q. vii.c.ii.et.q.vlti.c.vlti.in fine.ibi. Quia non statim qui accusatur reus est: sed qui conuincatur criminosus. Eccli.xi. Ante q̄ scruteris non reprehendas intellige prius.et tūc increpa.ante q̄ audias non reprehendas. xi.q.iii. corum. Et Augustinus. Nam si nominatio sufficit/id est diffamatio sm̄ glos. multi damnandi sunt innocentes: quia sepe falso in quoq̄ crimina nominātur.ii.q.i. multi. in fine. Et dominus mala audita de Sodomis noluit iudicare pri⁹ q̄ manifeste cognosceret que dicebantur. Geneb.xviii. de accusa.in multis.c. ii.q.i.deus. Et ibi dicitur per Euaristū papam. Mala audita nullum moueant: nec passim dicta absq; certa probatione quisq̄ vnq̄ credat: sed ante audita diligēter inquirat: nec precipitanter quis aliquid agat. Si enim deus omniū cognitor Sodomorum mala quorum clamor vsq; ad celum peruenerat/omnia sciēs prius non credere nec iudicare voluit: q̄ ipsa ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat opere comprobaret: Nos qui sumus homines ⁊ peccatores/quibus incognita sunt iudicia dei/hec precauentes nullū ante veram iustamq; probationem iudicare aut condemnare debem⁹ manifeste apostolo Paulo dicente Roma.xiiii. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo domino stat aut cadit. Idem.xxx.q.vlti.nullum faciunt.ea.cau.et.q.§. his ita. et.c.iudicantem.c.incerta. ex̄ de simo.licet heli. de hoc no.xxii.q.iiii.innocēs.glos.i.ex̄ de cleri.excom.mi.illud.in glos.scꝫ quod nō. Mi autem dicitur/Charitas omnia credit.i.ad Cor.xiii.exponitur.que suadet veritas ad fidē credēdam.s.que credit ecclesia. ¶ Quum quidā pater alteri malum de quodā fratre retulisset dixit ille. Un hec scis? dixit referēs.quidā bonus frater mihi retulit. rn̄dit audiēs. si bonus fuisset: nūq̄ hec tibi dixisset. Habet hoc p̄priū antiqui hostis inuidia: vt quos improborꝝ actuū ppetratiōe deo sibi resistēre deiicere nō valet opiniones eorū falsa ad tp̄s simulādo dilaceret.ii.q.v.haber hoc.

Ab adulatorꝝ peste cauēdum.

¶ Articulus.xiiij. A

Sexta consideratio

principalis papalis est cogitare quid hz re
gere. q: totū mundū. Nā parētes eius apo
stoli destinati sunt a dño non ad aliquas re
giones: sed ipm debellaturi orbem. Ite/inquit/in vniuer
sum mūdū ꝛc. Mar. vlti. Et quo nō peruenerūt victores
inclyti filij excussoꝝ. ps̄. cxxvj. quō sagitte potentū acute. s.
linque ignite. ps̄. cxix. de pe. dist. j. periculose. cū carbonib⁹
desolatorijs. Et quidē in oēm terram exiuit sonus eoꝝ ꝛc.
ps̄. xviij. xix. di. ita dñs. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. Pene
trabāt verba illa incēsa igni. ps̄. lxix. quē dñs misit in ter
rā. Occurrebāt strenuissimi bellatores sz nō succūbebant.
¶ B Triūphabāt etiā mortui. ps̄. cxxxviij. nimis cōfor
tatus est principat⁹ eoꝝ. Cōstituti sunt principes sup oēm
terrā. ps̄. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatē
talē succedit. Ipse heres orbis. Hereditas illi⁹ est. Dispen
satio sup illū credita est sibi. fm Bern. non data possessio.
Usurpat ꝛ hāc. Cōtradicit sibi qui dicit/meus est orbis ter
re ꝛ plenitudo eius. ps̄. xxiij. Et alius pphera. Et erit ois
terra possessio eius. Christus hic est qui possessionē sibi vē
dicat/ꝛ iure creationis/et merito redēptionis/ꝛ dono pa
tris. ps̄. ij. dabo tibi gētes hereditatē tuā: et possessionem
tuā terminos terre. possessionē et dñiū. Cedat huic papa.
Ipse curā illius habeat. Presit papa vt puideat/vt cōsu
lat/vt seruiat: presit vt psit. viij. q. j. qui epatū. Presit vt fi
delis seruus et prudēs quem singulariter constituit dñs.
Mat. xxi. Lu. xij. Mar. xxiiij. super familiā suā. Ad quid?
Ut det illis escā in tēpore. hoc est vt dispēset. xliij. di. ephe
sijs. nō imperet. Hoc faciat: et dñari ne affectet hominum
hō: vt non dñetur sibi ois iniustitia. ps̄. cxviij. ¶ C Ber
nar. ad Eugē. papā. Nullū tibi venenū, nullū gladiū/pl⁹
formido: q̄ libidinē dñandi. Certe vt multū tibi tribuas: si
multū deceptus nō es: nil te existimas pl⁹ accepisse a ma
gnis apl̄is. Paulus. Sapiētib⁹ ꝛ insipientibus debitor es.
Roma. j. Hoc nomē poti⁹ cōgruit seruiēti q̄ dñanti. Ergo
si papa debitor est: curādū summopere ꝛ vigilātia cōside
randū sibi est/quō ꝛ qui nō sapiūt sapiāt: docēdo eos. xliij.
dist. p totū. vt qui sapiūt nō desipiant. ex̄ de renū. nisi. §. ve
rū. ibi. desipis si sic sapis. ꝛ qui desipuere resipiscāt. Nullū
gen⁹ insipiētie infidelitate (vt sic loquar) insipiētius. Est
ergo infidelibus debitor. est Judeis ꝛ grecis ꝛ gentibus.
¶ D Interest proinde sua/dare operā quā possit: vt in
creduli cōuertātur ad fidē. ex̄ de cōuer. infi. p totū. cōuersi
nō auertant̄. auersi reuertant̄. ¶ E Ambitiosi specialiu
ter a dei ecclia. j. q. iij. ex multis. c. vēdētes. eijciant̄. O am
bitio ambientiū crux: quō oēs torquēs/oibus places? Nil
acerbius cruciat: nil molestius inquietat: nil tn̄ apud mise
ros mortales celebrius negotijs ei⁹. An nō limina aploꝝ
plus iā ambitio q̄ deuotio terit? An nō vocib⁹ eius papa
le tota die reboat palatiū? An nō questib⁹ ei⁹ tota legū ca
nonūq3 disciplina insudat? An non spolijs ei⁹ ois Italica
inhiat in explebili auiditate rapacitas? vide qd̄ scripsi de
ambitione. s. in ista. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitiosa ca. ꝛ
ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiā ɔsiderāda Roma
no pōtifici est appellationes frustratorias refutare. ex̄ de
appel. cū friuolis. li. vj. q: appellationis remedium nō est
ad defensionē iniquitatis: sed ad presidiū innocētie insti
tuit̄. ex̄ de ap. cū speciali. §. porro. et. c. ad nostrā. Appellat̄
ad papā de toto mundo: ꝛ id quidē in testimoniū singula
ris sui primatus. ij. q. vj. quisquis. cū. iiij. c. seq. et. c. ideo. et
c. decreto. c. qui se scit. sed ipse nō primatu gaudeat: sed fru
ctu. Unde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q: spūs vobis
subijciūtur. Nō est autē appellatio subfugiū: sed refugiū.
Qd̄ puisum est ad remediū: nō tendat ad noxā. j. q. vij. qd̄
pro remedio. lxiij. dist. c. verū. ex̄ de rescrip. statutū. in prin.
li. vj. ¶ G Quid de auaritia in summo pontifice preci
pue detestāda dicā? Si quidem auarus est: totus mūdus
cui preest/obolus sibi est. in plogo biblie. viij. c. xiiij. q. iiij.
quid dicā. Quia beatus ꝛ sanct⁹ est aut esse debet. xl. di. c. j.
excutiat man⁹ suas ab oi munere. Esa. xxxiij. j. q. j. sunt nō
nulli. ex̄ de simo. et si q̄stiōes. Parui deiectiq3 animi est de
subditis nō pfectū querere subditoꝝ/sed questū pprium.
In summo psertim oim nihil turpi⁹. Thesaurizare hz pa
ter filijs: nō ecōtrario. ij. ad Coꝛ. xiij. vbi etiā dicit̄. Nō eni
quero q̄ vestra sunt: sed vos. ex̄ de censi. cū apl̄s. Un̄ idem
Paulus ait Phil. iiij. Non quero datū sed fructū. Narrat
Bern. li. iij. de cōsidera. in laudē Eugenij pape saccos ger
manicos tumētes precio Romā aduenisse. Argētū repu
tatū est fenū. Sūmarij nō leuati sarcinis onusti nihilomi
nus repatriāt vel inuiti. Noua ꝛ mira res. Qñ hacten⁹ au
rū Roma refudit? ꝛ nūc romanoꝝ cōsilio id vsurpatū non
credimus. Itē duo venerūt ad curiā: ambo locupletes: et
ambo rei. siquidem vnus Magūtinus. Colonieñsis alter.
Alteri gratia. j. q. j. grā reddita est. alter indign⁹ credo cui
gratia redderetur: audiuit. Cū quali veste intrasti/cū tali
egredieris. O vocē magnificā. vocē prorsus aplice liber
tatis. Quid min⁹ ab illa hec habuit: pecunia tua tecū sit
in pditionē? Act. viij. ꝛ. j. q. j. qui studet. nisi q̄ in illa pl⁹ ze
li: in ista plus modestie sonuit. cōtra auaritiā ꝛ simoniā. s.
eo. arti. x. §. postq̄. ¶ H Hic aūt querēdum est an papa
possit cōmittere simoniā. Et tenet Tho. q̄ sic. scilz q̄ papa
pōt cōmittere vitiū simonie sicut quilibet ali⁹ homo. Pec
catū eni tāto in aliqua psona est grauius: quanto maiorē
obtinet locū. Ad hoc. xl. di. hō christian⁹. ꝛ. c. si papa. ꝛ dixi
s. in. x. ar. Quāuis eni res ecclesie sint ei⁹/vt principalis di
spēsatoris: nō tn̄ sunt eius vt dñi ꝛ possessoris. ad qd̄ facit
qd̄ no. Inno. ꝛ Osti. ex̄ de cōsti. que in ecclesiarū. et de im
mu. eccle. q: pleriq3. et dixi. s. in arti. pri. in. v. cōsideratione
pape. ver. est ergo. Et ideo si reciperet p aliqua re spiritua
li pecuniā de reditib⁹ alicui⁹ ecclesie: nō careret vitio simo
nie. Et similiter posset simoniā cōmittere recipiēdo pecu
niā ab aliquo laico nō de bonis ecclesie fm Tho. q̄ hoc scri
bit in. ij. ij. q. c. ar. j. in solutiōe vltimi ar. et in. iiij. sen. di. xxv.
ibi. Ad tertiū sic procedit̄. ver. ad scdm. vbi dicit q̄ si papa
p aliquo spūali mun⁹ acciperet: simoniā cōmitteret sicut
et alius hō: q: ab ipso Petro cui papa succedit/simonie vi
tiū recepit dānationē in nouo testamēto. j. q. j. petr⁹. c. qui
studet. Act. viij. Et q̄uis res ecclesie sint aliquo mō pape:
nō tn̄ sunt ei⁹ modis oibus habende: sicut illud qd̄ ad ma
nū hz. Nō autē est dubiū q̄ simonia cōmitteret̄: si quis ali
quod spūale debitori suo daret: vt qd̄ suū est recuperaret:
et ita etiā in pposito papa a simonia non excusaret̄: si (qd̄
absit) spūalia p rebus tēporalibus daret. fm Tho. et hoc
videt̄ tenere Archid. vt no. xij. dist. c. j. ¶ Sed videt̄ cōtra
no. j. q. vj. c. vlti. vbi d: q̄ lex iulia de ambitu nō habet locū
in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul. de ambi. l. j. Idē no.
lxxxij. di. pſbyter. in glos. et ita. Itē papa legib⁹ loquentib⁹
de simonia et canonib⁹ solut⁹ est. ff. de legi. princeps. ex̄ de
elec. innotuit. ex̄ de cōces. pbē. pposuit. ꝛ no. ex̄ de cōsti. c. j.
¶ Credo q̄ si papa in ijs que sunt phibita/q: simoniaca:
vt vēdere sacramēta: quoꝝ vēditio in veteri testamēto etiā
phibet̄. j. q. j. q̄ studet. ꝛ. c. sicut eunuchus. pactū vel condi
tionē vel cōuētionē apponeret: cōmitteret simoniā. Sec⁹
in ijs que sunt simoniaca/q: ab ecclesia phibita: vt vēde
re bñficia/sepulturas/ꝛ similia: que habent̄ ex̄ de simo. nō
satis. c. cū in ecclesie. q: tūc etsi peccet malū exēplū dando.
xj. q. iij. pcipue. xl. dist. si papa. ꝛ mali speciē cōtineat: a qua
cū cōuenit ꝛ oportet abstinere. iuxta apl̄m. j. ad Thessa. vl
ti. ꝛ ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. cū ab oi. ex̄ de simo. audiuim⁹. j. q. j.
emēdari. Si tn̄ ex certa sciētia hoc faciat: nolēs subijci iuri
positiuo quo solutus est/nō cōmitteret simoniā. licet vt di
xi illa pactio et cōuētio etiā in ijs de se graue petm̄ sit. Sic
sentio. Ar. coꝝ que no. q̄ quedā sunt phibita/q: simonia
ca: quedā simoniaca/q: phibita. ex̄ de offi. delega. ex pte. j.
in glos. j. fine. ꝛ de pac. cū pridē. in glos. q: ius. ꝛ de iureiur.
et si christ⁹ q̄dā. ꝛ. j. q. iij. saluator. in glos. sicut. ¶ I Non
minus inter alia attēdat summus pōtifex cōseruare suos
inferiores prelatos in honore et iurisdictione eoꝝ: et non

An pa
pa simo
niā pos
sit cōmit
tere?

omnia trahere ad se. Unde Grego. Nã si sua vnicuiq; epi
scopo iurisdictio nõ seruetur: quid aliud agitur: nisi vt per
nos p quos ecclesiasticus custodiri ordo ille debuit: cõfun
datur? xi.q.i. peruenit. ¶ L Nõ subtrahat ergo p suas
exẽptiones que nutriunt supbias & incorrectiones abba
tes epis: epos archiepis siue primatib⁹ quib⁹ subsunt. ix.
q.iii. in primis. ix.c. vsq; ad. §. sola. Unde & dictus Grego.
Nec honorẽ meũ esse deputo: in quo fratres meos hono
rẽ suũ perdere cognosco. Me⁹ nãq; honor est fratrũ meo
rũ solidus vigor. Tunc ego honoratus sum quũ singulis
quibusq; honor debitus nõ negatur. xcix. di. ecce. Nõ ergo
satisfaciat appetitui suo in istis exẽptionib⁹ faciendis nec
in aliis. Non faciat voluntatẽ suã: sed illius cuius est vica
rius. qui ait Jo. vi. Nõ veni facere voluntatẽ meã &c. de cõ
se. dist. v. c. vlti. Nã nõ minus q̃ clari animi est veluti ratio
nis expertẽ nõ pro ratione: sed p libito agere: nec iudicio
agi: sed appetitu. xi.q.iii. illa. Quid em̃ tam indignũ sibi &
contrariũ rationi: q̃ vt totũ tenẽs: non sit cõtẽtus toto: nisi
minutias quasdã atq; exiguas portiones ipsius sibi credi
te vniuersitatis tãq̃ nõ sint sue: satagat: nescio quõ adhuc
facere suas: nõ recordãs parabole Nathan de hoie qui cẽ
tum oues habẽs: vnã que erat pauperis cõcupiuit. ii. Re
gũ. xii. de pe. di. i. §. ex his itaq;. ver. dauid. Achab quoq; q̃
rerũ summã tenebat: vnã vineam Naboth affectauit. iii.
Reg. xxi. de pe. di. i. §. ex his. ver. achab quoq;. & di. iii. §. ec
ce. ver. vidisti. & ib. si achab. xxiii. q. viii. cõuenior. ver. nabu
te. vbi de hoc. Auertat de⁹ a papa qd̃ ibi sequit̃ qd̃ ille au
diuit. Occidisti & possedisti. Si em̃ extollit̃ qui eximitur &
alteri subtrahitur: et cui subtrahitur vritur: qui subtrahit
quõ innocẽs: si is qui murmurat sm aiam mortuus est? xc.
di. neq;. Qui instigat quõ viuit? Quõ nõ reus mortis am
bor & sue pariter qui gladiũ dedit? ar. lxxxiii. dist. §. i. ex̃ de
iudeis. ita quorũdam. i. rñ. vbi de hoc. ¶ Nõ ergo pertur
bet papa terminos quos posuerunt patres & precessores
sui. de sepul. c. i. vi. q. iii. scitote. xiii. q. i. c. i. Non mutet ordi
nationes et canones antiquor. xxv. q. i. quasi per totũ. Si
iustitia est vnicuiq; seruare ius suũ. ff. de iusti. & iur. l. i. di. i.
humanũ. ex̃ in phe. decre. Greg. rex pacificus. insti. de ius
ti. & iur. in prin. auferre cuiq; sua iusto quõ poterit conue
nire? ex̃ de ver. signi. forus. Errat papa si vt summam ita &
solã institutã a deo suã apostolicã authoritatẽ existimat.
Si hoc sentit: dissentit ab eo qui ait Roma. xiii. Nõ est po
testas nisi a deo. Et ptãs data est pape in edificationẽ: nõ
in destructionẽ. ii. ad Cor. x. & vlti. & xxiii. q. i. quid culpat̃.
xxii. q. ii. monet. Deinde sequit̃ in aplo. Qui potestati resi
stit: dei ordinationi resistit: etsi principaliter p papa faciat:
nõ tñ singulariter. deniq; ibi ait Apls ad Roma. xiii. Om
nis potestatibus sublimioribus subdita sit. ex̃ de cẽs. ois.
vbi de hoc. Non ait sublimiori tãq̃ in vno: sed sublimiori
bus: tãq̃ in multis. Non ergo sua potestas sola a dño est:
sunt & mediocres: sunt et inferiores. quãq̃ aliter ptãs pa
palis sit a deo: q: immediate. alie papa mediãte. vt dixi la
tius in. i. parte isti⁹ operis quasi post prin. in ar. xiii. & xviii.
Nã alios christus dedit in ecclesia doctores: alios aplos:
alios pphetas: alios euangelistas &c. i. ad Corinth. xii. ad
Ephe. iiii. ex̃ de here. cũ ex iniũcto. §. sunt em̃. Nam & sicut
sunt ordines angelor & aliis alii superiores sub vno capi
te deo: ita in hac ecclesia militãti sub vno summo põtifice
primates vel patriarche archiepi. epi. abbates. & alii pbs
byteri & reliqui in hũc modũ. Ad hoc. xxi. di. cleros. lxxxix.
dist. ad hoc. xciii. dist. a subdiacono. ¶ Or si dicat eps: no
lo esse sub archiepo: aut abbas nolo obedire epo: nũquid
hoc de celo est? immo de supbia: que inde piecta est in luci
fero obedire nolẽte & superiorẽ recognoscere. de pe. dist. ii.
principiũ. Esa. xiiii. Quis vnq̃ angelor dixit nolo sub ar
changelis esse? Si aũt dicit papa. Prohibes me dispensa
re. Dicam cũ Bernar. non. sed dissipare. Non sum tam ru
dis vt ignorem positũ dñm papam dispensatorẽ. xliii. dist.
ephesiis. sed in edificationem: non in destructionẽ. ii. Co
rinth. x. & xiii. Deniq; queritur inter dispensatores vt fide
lis quis inueniatur. i. ad Cor. iiii. quasi dicat rarus inueni
tur. Unde scriptũ est Prouerb. xx. Uirũ fidelẽ quis inue
niet? Ubi necessitas viget: excusabilis dispensatio est. vbi
vtilitas prouocat: dispẽsatio laudabilis est. l. dist. vt cõsti
tueretur. i. q. vii. §. nisi rigor. cum. c. seq. vsq; ad. §. ceterũ. ex̃
de tẽpo. ordi. c. ii. ex̃ de elec. innotuit. §. multa. Utilitas di
co communis: non propria. vii. q. i. scias. vbi de hoc. ex̃ de po
stu. prela. bone. i. vbi de hoc. Nam quũ nihil horum est: nõ
plene fidelis dispẽsatio est: sz crudelis dissipatio. sm Ber
nar. Adde hic quod scripsi. s. eo. in ar. xi. §. vnde notandũ.
in tex. in noua oratiõe Hieremie. ¶ L Circa hoc nõ de
sit cõsideratio Romano pontifici circa habitũ honestum
clericor tonsuram et rasurã et coronam et modũ viuendi
etiã exterius: quia in exemplũ dati sunt: vt ex eis exeat bo
nus odor. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. Nam et eor vestes & ha
bitus mystici quẽadmodum sunt & sacramẽtales. xliii. dis.
sit rector. viii. q. i. licet. Nec dicant clerici. Non est cura deo
de vestibus: sed de moribus. nam deformitas vestium de
formitatis mẽtium et mor indiciũ est: et habitus discolor
et lasciuus & incõpositus sacrum statũ et ordinem decolo
rat. ad hec. xxi. q. iiii. per totũ. i. q. vii. et si illa. ibi. Illa tamẽ
magnopere precauẽda sunt que recipi sine manifesta de
coloratione nõ pñt &c. xli. dist. §. i. et. c. per simoniã &c. Cle
ricus professionẽ suã etiam habitu & incessu probet. & ideo
nec vestibus nec calciamentis decorẽ querat. et. §. seq. xxx.
dist. si quis viror. xxiii. dist. sanctimonialis. ex̃ de vi. et ho.
cle. vt clericor. & c. clerici. & c. cũ decorẽ. Cõtra transgrediẽ
tes in huiusmodi prouidit Clemẽs. ex̃ in cle. de vita et ho.
cle. qm̃. que male seruãtur: et maxime in curia. vbi magna
pars domicellor cardinalium & alior prelator clericor &
beneficiator sine tõsura: et cũ virgatis & partitis vestib⁹
sicut alii domicelli laici incedit. Et quũ de hoc in curia vbi
erã penitẽtiarius dñi pape secreto quẽdam epm monuis
sem: & induxissem q̃ illi de familia sua qui erãt clerici & be
neficiati non sic irent: superbus correctionẽ meã euangeli
cam. Mat. xviii. ii. q. i. si peccauerit. pati nõ potuit. sed in
dignationẽ eius incurri. Sciẽs aũt dñs papa Joannes p
alios: dixit q̃ bene corrigeret hoc. quod sciẽs ille eps & ti
mens induit illos domicellos vestib⁹ clericalibus: magis
timens papam q̃ deum. ¶ M Ad euidentiã aũt horũ
sciẽdum est q̃ de tonsura clericor iura variis verbis vtun
tur. Quedã enim dicũt tonsuram rasurã in parte superio
ri ad modũ sphere. xxiii. dist. §. clerici. et. c. seq. Dicitur autẽ
sphera rotũditas: vel corpus seu spatiũ rotũdum. Unde
Hugui. in deriuationibus in lrã. s. in. c. spatiũ. ait Sphera
est rotũditas. Unde sphera est manente diametro conti
nua circa ipsam semicirculi circũductio. et dicit̃ sphera q̃si
spatium rotũdũ. Quedam dicunt coronã tonsuram. xii.
q. i. duo sunt. Dicitur autẽ corona sm Hugui. in deriuatio
nibus in lrã. C. chorus. q: rotũda ad modum chori soleat
fieri. Et est insigne victorie: vel regñ honoris signum. que
igitur in capite regũ ponitur: ad signãdũ circũfusos in or
bem populos: quibus accinctũ quasi caput suum corona
tur. Quedã tonsuram et coronã. ex̃ de vita et hone. cleri.
clerici. ii. et ex̃ de cle. cõiu. c. si. et ex̃ de cele. mis. graui. in cle.
Quedam simpliciter tonsurã. ex̃ de cleri. cõiug. ex parte.
et. c. ioannes. & c. clerici qui. lib. vi. et ex̃ de priuile. ex parte.
et ex̃ de biga. alterationis. lib. vi. ex̃ de sen. excõ. c. iudex. li
bro. vi. ex̃ de transac. ex literis. ex̃ de eta. & quali. cum cõtin
gat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa
hoc sciendũ q̃ clericis deputatis ad diuina ministeria cõ
petit rasura et tonsura in modũ corone: ratione figure: q:
corona est signum regis et perfectionis: quum sit circula
ris figura carens angulo: in signũ carentie sordium. quia
sm Bernar. vbi angulus: ibi sordes. Se igitur & alios vir
tutibus regere et sordibus mũdare debẽt: et sic in deo re
gnabunt. vt in preallег. c. duo. Per rasuram autẽ ex parte
superiori capilli subtrahuntur: ne mens ipsor per occupa
tiones tẽporales retardetur a cõtemplatione diuinorum
mysteriorũ. Summitas em̃ capitis est eminentia mentis.

Tõsura clericalis.

Corona quãobrẽ clericum deceat.

facit eꝫ de sacra vnc.c.vnico.ver.in vertice. Per ipsi⁹ ergo
denudationem mẽtis releuatio (al's reuelatio) designaꝫ.
Et q: cõuersi religiosi ministerijs diuinis nõ occupanꝫ: su-
perius nõ radũtur: licet inferius tondeanꝫ. ad hec.xx.q.ij.
c.j.in pꝛin.⁊.q.iij.c.ij.⁊.c.vlti.ibi.Comã deposuerũt.lxix.di.
qm̃.eꝫ de eta.⁊ quali.cũ cõtingat. q: tempoꝛalia deponũt.
Et ꝓpꝛie vocãtur cõuersi ꝓfessi.xxvij.q.j.vt lex. Tõsura
vero ex parte inferioꝛi capillos tõdet vsq ad releuationẽ
(al's reuelationẽ) sensuũ.s.visus et auditus: ne.s.oculos
vel aures impediat.⁊ est signũ ꝙ pꝛecidẽda sunt vitia coꝛ-
dis ⁊ coꝛpoꝛis: ne intuitũ diuinoꝝ impediãt. Et ex his de-
beꝫ coꝛona celestis. Unde dicit canõ ꝙ incedere debẽt cle-
rici detonso capite ⁊ patẽtibus auribus.xxiij.dist.c.penul.

Ex pꝛedictis videꝫ ꝙ ꝓpꝛie rasura respicit partẽ superio-
rẽ: quã itali dicũt clericam coꝛonã/circulũ capilloꝝ: tonsu-
ra abscissionem ipsoꝝ. facit de sen.excõ.contingit.ij.ibi.cir-
cũcisis crinibus. et vtrũq hꝫ poꝛtare cleric⁹.vt iurib⁹ paꝫ.
Et si clericus vnũ tm̃ deferat/vel clericam/vel tonsurã et
nõ coꝛonã.s.inferius circulũ capilloꝝ cũ vestibus virgatis
vel veste partita publice: penã illius decre.qm̃.incurrit.s.
alleg.et hoc de mẽte ſm Jo.an.vt ibi no. Debet aũt diffe-
rẽtia esse inter tonsurã et coꝛonã regularẽ ⁊ clericalẽ: quia
maioꝛ dꝫ esse regularis: q: plus mũdo renuntiat: ⁊ magis
dꝫ esse attẽtus ꝯtẽplationi diuinoꝝ religiosus ꝙ̃ clericus.
Unde magnitudo coꝛone signũ est conuersionis.vt legiꝫ
et no.xxiij.di.c.quãq oẽs.§.et ideo. Dicit conciliũ Agathẽ-
se de clericis ꝙ tonsurã ⁊ coꝛonã habeant congruentẽ. di.
pꝛeal.c.clerici.quasi differant a religiosis.vt no. Ostiẽ.eo.
c.sq.de vi.⁊ ho.cle.in sum.§.et in quibus. ¶ N Sed q̇d
si religiosus poꝛtat habitũ suũ: quẽ tm̃ cooperit habitu cle-
ricoꝝ vel secularium? Apostata est: et sic fuit determinatum
Bononie.et est questio Mercuꝛ.sub tit.de apostatis. Et
ad hoc facit op.pꝛeal.c.clemẽ.qm̃.ibi. Ac religiosi quilibet
quos opoꝛtet per decentiã habitus extrinseci moꝝ intrin-
secam honestatẽ ostẽdere.⁊ eꝫ de iudeis.in nõnullis.facit
eꝫ de vita ⁊ ho.cle.deus. Et sic etiã tenet Jo.an.in pꝛeal.c.
qm̃.in glos.hec litera. ¶ Et hic notãdũ ꝙ habitus mona-
chalis est Cucalla.xix.q.iij.mãdamus.xx.q.iij.ꝑsens.⁊ ea.
causa in themate ipsius.⁊ eꝫ de eta.⁊ quali.intelleximus.
vel ffloc⁹.eꝫ de sta.regu.ne in agro.in clemẽ. Et ibi vtrũq
ponitur ꝓ habitu cucalla vel floccus: et foꝛma vtriusq ibi
ponitur: ⁊ nõ debet esse diuersi coloꝛis seu diuerse partis:
neq notabilis/sed religiosa: nõ suspecta. vt habeꝫ.xx. q.j.
c.vlti. De coloꝛe aũt monachi nõ causenꝫ vt in coꝝ regula
cõtinetur. Confoꝛmet aũt se quilibet in habitu ⁊ coloꝛe il-
lis inter quos viuit.vt Cisterciẽses albo coloꝛe/Cluniacẽ-
ses nigro vtãtur.xxiij.q.v. quod deo. facit qꝺ legiꝫ et no.
eꝫ de vi.⁊ ho.cle.deus qui.eꝫ de sta.mo.recolẽtes. Est aũt
habitus ita annexus religiosis: ꝙ in quocũq loco cõsistẽ-
tes/siue in lecto quiescẽtes constãter eo vti debẽt.vt habe-
tur.xx.q.j.vidua.eꝫ de vi.⁊ ho.cle.clerici.in fi.xxiij.dist. san-
ctimonialis.vbi dicit ꝙ eo habitu semꝑ vti debẽt. Et si in
scholis vel alibi sine causa dimiserint religiosi habitũ suũ:
excõicati sunt ipso iure.eꝫ ne cle.vel mo.vt periculosa. lib.
vj. Et licet postea ad male dimissum habitum reuertãtur:
etiã si postea sunt vel efficiãtur bone fame: nõ tm̃ poterũt
eligi in pꝛelatos quasi infames et irregulares: quia omnes
infames irregulares sunt: nisi cũ eis dispenseꝫ. scripsi.s.in
j.parte.in ar.xlviij.in fi. Et in hoc credere posse epm dispẽ-
sare.scripsi.s.in.j.parte.l.art.ver.xxvj.ar.j.q.vij.si qs oẽm.
xvj.q.j.legi.iuxta pꝛin.xxxij.q.v.ille aũt.⁊ hui⁹ sententie fuit
Lau.in pꝛealꝫ.c.legi.ad idẽ eꝫ de vo.⁊ vo.redẽ.ꝑ tuas.vbi
patet ꝙ ille vouẽs de quo ibi loquitur: fuit ineligibilis an-
te ꝙ̃ regularẽ habitũ suscepisset: quum hoc vouisset: ergo
multo foꝛtius ille qui habitũ suscepit regularem: ⁊ postea
apostatando illũ dimittit: est ineligibilis. quũ magis apo-
statet nõ deferendo habitũ: ꝙ̃ ille qui nũq suscepit.⁊ isti⁹
snie fuerũt ibi Jaco.de albe.⁊ Pet.de samp. qui dixerunt
ꝙ nõ solũ talis erat ineligibilis: immo institutus deijcere-
tur: q: al's nõ posset saluare suã cõscientiã: nisi resignaret.

Habit⁹ monachalis.

vt ibi diciꝫ. sic no. Archidia.in pꝛeal.c.vt periculosa.lib.vj.
¶ Jtẽ sicut.s. tetigi tõsura monachalis maioꝛ est ꝙ̃ cleri-
calis. Sed nũquid alia est quantũ ad aliquid? Dico ꝙ sic:
q: tonsurã clericalẽ nõ põt ferre bigamus in mũdo rema-
nẽdo: sed monachalẽ sic.vt no. Archidia.eꝫ de biga.alter-
cationis.lib.vj.in glos.vlti. Nã ⁊ bigamus põt esse mona-
chus.vt no.xxxij.di.seriatim. Nec generali vocabulo cleri-
coꝝ: vbi de clericis fit mẽtio: cõpꝛehẽdũtur monachi.iij.q.
v.c.iij.ver.si quis.xviij.q.ij.quidã.ver.eos vero.⁊ in fi.xvj.
q.j.legi.qꝺ põt induci ꝓ et cõtra.⁊.§.superioꝛi.⁊.l. genera-
liter.xxiij.di.a subdiacono. ¶ O Hodie aũt parũ cura-
re vidẽtur dñi clerici ꝙ appareãt clerici: q: quũ in eis defi-
ciat signatũ.i.illud quod significat in eis clericatus oꝛdo.
xxj.di.cleros.in pꝛin.⁊.xij.q.j.clericus.deficit et signũ exte-
rius.ar. bonũ eꝫ de sen.excõ.cõtingit.ij.ibi. Clericalis foꝛi
pꝛiuilegiũ labijs allegãtes: qui factis paulo ante negaue-
rãt clericatũ: imo erubescũt clerici apparere: ⁊ inter alios
legere ⁊ cantare: q: cõditio coꝝ eis displicet.vt legiꝫ ⁊ no.
xxiij.q.v.si apud. Nõ erubescunt tamẽ fructus beneficioꝝ
recipere: immo potius rapere: q: nõ fiunt clerici vt deo ser-
uiãt: sed vt fructus recipiant: qui seruiẽtibus dari debent.
ar.bo.eꝫ de elec.cõmissa.§.ceterũ.li.vj.lxxxj.dist.si quis sa-
cerdotũ.cũ.c.seq. Unde no. Jo.mo.in pꝛealꝫ.c.cõmissa. in
vlti.glos. Nota penã cõtra cõferẽtes beneficia illis qui nõ
putãtur pꝛoficere in eis.vnde Bern. de cõsideratione ad
Euge.iij.li.in fi. Quid sibi vult qꝺ clerici aliud eẽ et aliud
videri volũt? Jd quidẽ minus castũ minusq sincerũ. Nẽ-
pe habitu milites: questu clericos: actu neutrum exhibẽt.
Nam neq pugnãt vt milites: neq vt clerici euangelizãt.
Cuius oꝛdinis sunt? Quũ vtriusq esse cupiũt: vtrũq de-
serunt: vtrũq cõfundũt. Unusquisq/inquit Paulus/in
oꝛdine suo resurget.j.ad Coꝛ.xv. Jsti in quo? An qui sine
oꝛdine peccauerũt: sine oꝛdine peribunt? aut si summe sa-
piẽs deus veraciter creditur a summo vsq deoꝛsum nihil
inoꝛdinatũ relinquere: vereoꝛ nõ alibi oꝛdinandos: ꝙ̃ vbi
nullus oꝛdo: sed sempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. O mise-
rãdam spõsam ecclesiã talibus creditã paranymphis: qui
assignata cultui eius pꝛopꝛio retinere questui non verẽ-
tur. Non amici pꝛofecto sponsi. Jo.iij.sed emuli sunt. hu-
usq Bernardus.

Clericalis tõsura differt a monachali.

¶ Articulus.xv. A

Septima considera

tio pꝛincipalis papalis est circa Cardinales
et suã aliã familiã specialẽ regendã ⁊ ꝓuidẽ-
dam que circa ipm ⁊ prope ipm est: circa ca-
pellanos/cubicularios/penitẽtiarios/ et ministros alios
diuersis officijs deputatos: circa obsequiũ eius ⁊ ecclesie.
Jnterest enĩ gloꝛie ⁊ sanctitatis papalis/vt quos pꝛe ocu-
lis habet: ita sint infoꝛmati/ita oꝛdinati/quatenus totius
honestatis ⁊ oꝛdinis ipsi sint speculũ: ipsi foꝛma. Jnueniã-
tur pꝛe ceteris opꝫ expediti ad officia: idonei ad sacramen-
ta: ad plebes erudiẽdas soliciti: circũspecti ad semetipsos
custodiẽdos in castitate ⁊ honestate. Habeat ergo specia-
lẽ curã papa de sua familia speciali. Qui enĩ ſm Paulũ.j.
ad Timo.v.suoꝝ et maxime domesticoꝝ curã nõ habet: fi-
dẽ negauit: ⁊ est infideli deterioꝛ. Quia ſm Gꝛatianũ. qui
in re minima de qua sibi familiarioꝛ dꝫ cura inesse/fidelis
nõ est: quõ in ecclesia dei vbi tot sunt et alieni solicitã dili-
gentiã adhibebit.xlvij.di. vbi ponunꝫ ꝑdicta verba Apli.
§.necesse.i fi. ¶ B Laboꝛet papa generaliter: laboꝛet
specialiter. Paulus dicit.plus oibus laboꝛaui.j.ad Coꝛ.
xv. Nõ ait.plus oibus ꝓfui: plus oibus fructificaui. Red-
det aũt deus mercedẽ laboꝝ sanctoꝝ suoꝝ. Sap.x.eꝫ de re-
nũ.nisi cũ pꝛidẽ.§.poꝛro.i fi. Fuerũt antiqui Romani põ-
tifices q̇ se totos ouib⁹ pascendis exponerẽt: pastoꝛis ope-
re ⁊ noie gloꝛiãtes: nil sibi reputantes indignũ: nisi qꝺ sa-
luti ouiũ obuiare putarẽt: nõ querẽtes que sua sunt. lxiij.
di.nosse. Sed impẽdentes seipsos ꝓ subditis.vnde et ait
aplꝯ.ij.ad Coꝛ.xij. Superimpẽdar ꝓ aiabus vr̃is. Unus

erat de subditis questus/vna pompa/vnaq; voluptas si quo modo eos possent parare dño plebẽ perfectã. Luc. j. Id oĩmodis satagebãt:etiã multa cõtritione cordis ⁊ corporis. Ubi nũc queso ꝯsuetudo hec? Subijt dissimilis valde. Lõge in aliud mutata sunt studia. Cura tñ: anxietas/ et emulatio/et solicitudo fateor perseuerãt. Trãslata hec: non immutata(aľs imminuta.)Diuersa aũt locatio dissimilitudinẽ facit. Magna abusio. Pauci ad os legislatoris:ad manus oẽs respiciunt. Pauperũ vita in plateis diuitũ seminaŕ. Sũmus pastor deauratus ꝓcedit tã multa circũdatus varietate: corẽpta omnimoda paupertate. ait Bern̄. de cõsideratiõe ad Euge. li.iiij.in p̄n. Demonũ magis q̄ ouiũ pascua hec. Non sic factitabat Petrus.non sic Paulus ludebat. Uidemus omnẽ ecclesiasticũ zelũ feruere sola ꝓ dignitate tuẽda. Honori totũ daŕ:nihil aut parũ deuotioni ⁊ edificatiõi. Si causa requirẽte paulo submissius/socialius/⁊ humili⁹ se habere papa temptauerit:absit/ inquiunt adulatores/nõ decet:tẽpori nõ cõgruit:maiestati nõ cõuenit: quã geras personã attẽdito. De placito dei vltima mẽtio est: ꝓ iactura salutis nulla cunctatio:nisi qđ sublime est/hoc salutare dicamus:et qđ gloriã redolet/id iustũ. Ita oẽ humile probro ducit̃ inter palatinos ⁊ papales:vt facilius qui esse q̄ qui apparere humilis velit inuenias. Timor dñi fatuitas vel simplicitas reputaŕ. Uirum circũspectũ ⁊ amicũ ꝓprie cõsciẽtie calũniãtur hypocritã. Porro amatorẽ quietis ⁊ sibi interdũ vacantẽ/ inutilẽ dicũt. Increduli ⁊ subuersores. Ezech. ij. ad lat⁹ pape sunt. Scorpiones. Ezech. ij. cũ eo habitant. Lupi nõ oues sunt. Talium tñ ipse pastor. Agat sicut pōt vt cõuertat eos: ne ipsi subuertãt eũ. Aut pastorẽ se exhibeat: aut negabit se illi⁹ cuius sedẽ tenet esse heredẽ. Petrus hic est qui nescit̃ processisse aliqñ vel gẽmis ornatus vel sericis: non tectus auro:non vectus equo albo:nec stipatus milite:nec circũstrepentibus septus ministris. Absq; his tñ credidit satis ⁊ melius posse impleri salutare mandatũ: si amas me pasce oues meas. Jo. vlti. ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. §. peñ. Petrus argento ⁊ auro carebat. Act. iij. Tunica sola ⁊ pallio pro vestitu: ꝓ victu pomo et oliuis raro oleribus cõtẽtus erat:et nihil aliud querebat. vt ait Clemẽs discipulus ei⁹. In his ergo ornamentis pompis ⁊ militibus nõ successit papa Petro:sed Cõstãtino. xcvj. di. cõstãtinus. Tolerãda hec ꝓ tẽpore:nõ affectãda ꝓ libito. ar. xxxiij. q. v. scđm. Diuitie si affluant(vtinã sic nõ affluerẽt) nolite cor apponere. ps̄. lxj. Etsi deauratus et purpuratus incedat:nõ est tñ q̄ horreat operã curãve pastoralẽ pastoris heres: non est q̄ erubescat. Roma. j. euangeliũ ⁊ crucẽ eius. ¶ C Ueniam⁹ iã ad collaterales ⁊ coadiutores dñi pape:precipue dños Cardinales. Hi seduli sibi:q̃ intimi sunt. Quãobrẽ si boni sunt:sibi potissimũ sunt. s. pape. si mali: eque pl⁹ sibi. Nec se dicat papa sanũ/dolẽte latere. ex̃ de offi. lega. volẽtes. hoc est ne se dixerit bonũ/malis innitentẽ. Corruptis sociatus/incorruptus nõ est. xxiij. q. iiij. quisquis. Aut si bonus sit papa: quid emolumẽti afferret ecclesie dei sua sola iustitia: vbi sñia p̄ualet aliter affectorũ? Sed nec tuta sibi sua bonitas malis obsessa:nõ magis q̄ sanitas vicino serpẽte qui malã retributionẽ cõsueuit suo hospiti exhibere. ex̃ de iude. si iudeos. Sibi ergo papa imputet quicqd patit̃ ab ijs qui sine eo p̄nt facere nihil. Jo. j. ¶ Pape eligendi decunq; euocare sibi exemplo Moysi senes nõ iuuenes. Exo. xxiiij. in prin. Sz senes non tã etate q̄ morib⁹. lxxxiij. di. porro. An nõ eligẽdi de toto orbe/toti orbẽ. ex̃ qui filij sint legi. ꝑ venerabilẽ. §. rõmb⁹. ver. sunt aũt. aľs est. §. iudicatum? Sane huic negotio sese ingerat rogans. j. q. j. ordinatiões. ⁊. c. si qs neq;. ex̃ de eta. ⁊ quali. tuã. cõsilio nõ precedẽ agendũ est. Nec interest an qs ꝑ se an ꝑ aliũ rogat. Primũ impudẽtius. Scđm callidi⁹. lz talis suspectus expellẽdus est. j. q. vj. sicut is. vbi de hoc. viij. q̃stiõe. j. in scripturis. ¶ D Clericũ/multo pot⁹ religiosum/ curiã frequẽtãtẽ qui nõ sit de curia ad idẽ pertinere ambientiũ genus cogita. ar. ex̃ de offi. ordi. quãto. Adulãtẽ et ad placitũ cuiuscq;

loquentẽ vnũ de rogantibus puta:etiã si nihil rogauerit. xlvj. dis. clericus qui adulationibus. ⁊. c. sunt nõnulli. j. q. j. sunt nõnulli. Scorpioni nõ est in facie qđ quis formidet: sed pũgit a cauda. Uiri callidi et dolosi propriũ esse solet: tũc pretẽdere humilitatẽ: quũ aliqđ obtinere voluerit. de quo đr Eccli. xix. Est qui se humiliat nequiter: et interiora eius plena sunt dolo. Uerbosum adolescentẽ ⁊ studẽtem eloquentie/quũ sapiẽtie sit inanis/nõ aliud q̄ iustitie hostẽ repures. Pro hmõi falsis fratrib⁹ đr. j. ad Timo. v. Nemini cito manuz imponas: neq; cõicaueris pctis alienis. Qđ exponit̃ a papa Leone. lxxviij. di. qđ est. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatẽ/ ante tẽp⁹ examinis/ante meritũ obediẽtie/ante experiẽtiã disciplinę/sacerdotalẽ honorẽ tribuere nõ ꝓbatis? Et qđ est peccatis cõicare alienis: nisi effici talẽ ordinãtẽ qualis ille est qui non meruit ordinari? ad idẽ. xxiiij. dist. §. j. ex̃ de elec. cũ nobis olim. Huic Leoni sctũs Petrus apparuit: et dixit. Oĩa peccata tibi dñs dimisit: solũmodo de manuũ ipositione debes inq̃rere: siue bene/siue aliter alicui manũ imposueris. vt đr in legenda istius Leonis. Cure sit pape tales introducere quos postmodũ introduxisse nõ peniteat. Turpe est pape sepius tractare qđ fecerit: ⁊ iudiciũ suum penditari nõ decet. Et diligẽter preuideat oẽ qđ faciẽdum erit. Tractet apud se: ⁊ cũ ijs qui in veritate diligũt. Tractet ante factũ:quia post factũ sera tractatio est. Diuinus fruct⁹ est iustitiã sepius recẽseri. xxv. q. ij. graue. Uiros ꝓbatos. j. q. j. estote. eligat: nõ ꝓbãdos. ¶ E In monasterijs quasi oẽs recipiũt spe meliorandi. at curia bonos facilius recipere q̄ facere ꝯsueuit. Q: si plures in ea defecisse bonos q̄ malos ꝓfecisse ꝓbatũ est: querendi sane quibus nec defectus timeat̃: nec ꝓfectus opretur: vtpote iã perfectis. Itaq; nõ volẽtes. viij. q. j. in scripturis. nõ currentes. Plena est curia currẽtibus ⁊ discurrentibus vt dicat̃ ꝓprie. Si videbas furẽ: currebas cũ eo. ps̄. xlix. Nõ rogãtes: non adulãtes. j. q. j. sunt nõnulli. Nõ soluẽtes. j. q. iij. ex multis. post colum. ibi. Nec eligãt in domũ dei qui maiores saccilos pecunie conferãt: sed eos qui moribus et disciplina et scientia diuites ꝓ officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Non de potẽtia et diuitijs et genere. ex̃ de prebẽ. c. peñ. gloriantes. Non sibi carnaliter attinentes assumat ad latus suum papa: sed cuncta renuentes: vita et scientia sufficiẽtes: etiam cogat illos et compellat intrare. Luce. xiiij. xxiij. q. iiij. displicet. in fi. xvj. q. j. vos autem. j. q. vj. sicut. viij. q. j. in scripturis. In talib⁹ opinor requiescet spiritus papalis. ßm Bernar. ad Euge. iiij. libro. Qui non sunt attrite frontis. Ezechielis. iij. Sed vereandi: sed cismorati. lxxvj. dist. non satis. ver. item consideranda. xcvj. distin. in scripturis. Preter deum tamen timeãt nihil. xj. q. iij. nolite timere. Matth. x. Nihil sperent nisi a deo. de peni. dist. iij. inter hec hiram. j. ibi. quorum spes sera. Ps̄. lxj. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduentantiũ manus non attendant: sed necessitates. lxxxvj. dist. nõ satis. Qui stent viriliter pro afflictis. lxxxvij. dist. defensionis. Et iudicent in equitate pro mansuetis terre. xxiij. q. v. regum. Qui sint compositi ad mores. xlj. dist. §. finali. Probati ad sanctimoniam. lxxxj. distin. quasi per totum. Parati ad obedientiam. xciij. dist. per totum. lxxxj. dist. si qui. Mansueti ad patientiam. vij. q. j. suggestũ. Subiecti ad disciplinam. ex̃ de appel. ad nostrã. Rigidi ad censuram. l. dist. si quis diaconus. Catholici ad fidem. xxiij. dist. qui episcopus. Fideles ad dispensationem. xij. q. ij. c. j. Concordes ad pacem. xc. dist. per totum. Qui sint in iudicio recti. xj. q. iij. quatuor. In cõsilio ꝓuidi. j. q. j. estote. In iubendo discreti. xj. q. iij. summo. In disponendo industrij. xxxix. distin. petrus. In agendo strenui. xxiij. q. iij. sicut. In loquendo modesti. xliij. dist. sit rector. In aduersitate securi. vij. q. j. aduersitas. In prosperitate deuoti et humiles. xcv. dist. esto. et. c. episcopus in ecclesia. In zelo sobrij. xlv. dist. sunt namq;. cum. c. seq. In misericordia non remissi. xlv. distinc. disciplina. In otio non

ctiosi. de cõse. dist. v. nũq̃. In hospitio nõ dissoluti. xliiij.
dist. comessationes. In conuiuio nõ effusi. xli. di. qđ dicit.
In cura rei familiaris nõ anxii. lxxxviij. dist. eps nullã. cũ
c. seq. Aliene nõ cupidi. xlvij. dist. bonoꝝ. Sue nõ prodi
gi. xlj. di. sepe. lxxxvj. di. nõ satis. ibi. item dñs vbiq̃. Et in
oibus circũspecti. xxiij. di. diaconi. j. ꝛ. c. diaconi. v. Qui le
gatione pro christo fungi. ij. ad Cor. v. quoties opus erit/
nec iussi renuant: nec nõ iussi affectẽt. viij. q. j. in scripturis.
et. c. sciẽdũ. ꝛ. c. qui epatũ. Quicquid verecũde excusant:
obstinatius non recusent. xix. dist. in memoriã. Qui missi
post aurũ nõ eant. Eccli. xxxj. sed christũ sequantur. xij. q. j.
clericus. Qui questũ legationem nõ existimẽt: nec requi
rãt datum. Phil. iiij. sed fructũ. ij. ad Cor. vlti. ibi. Nõ em̃
quero que vestra sunt: sed vos. ex̃ de censi. cũ aplus. x. q. j. ca
uendũ. Qui regibus Joannẽ baptistã exhibeãt. Mat.
vj. xxij. q. iiij. vnusquisq̃. Egyptijs Moysen. Exo. ij. xxiij.
q. iij. non inferenda. Fornicãtibus Phinees. Nume. xxv.
xxiij. q. viij. occidit. Heliam idololatris. iij. Regũ. j. ꝛ. xix.
xxiij. q. iiij. ea vindicta. Heliseum auaris. iiij. Reg. v. j. q. j.
qui studet. Petrũ mẽtiẽtibus. xxiij. q. viij. petrus. Act. v.
et de his. c. cau. et. q. legi. Paulũ blasphemãtib⁹. vt pali.
c. legi. et. xlv. di. ꝯ. salomõ. Negãtibus christũ. Jo. ij. j. q. iij.
saluator. Qui vulgus non spernant: sed doceant. Mat.
xviij. xxxvj. dis. §. ecce. Diuites nõ palpent: sed terreant. l.
dist. si quis diaconus. xlvj. di. sunt nõnulli. Pauperes nõ
grauẽt: sed foueant. x. q. iij. q: cognouimus. et. c. cauẽdum.
Minas principũ nõ paueant: sed cõtẽnãt. xxiij. q. viij. cõ
uenior. Qui nõ cũ turba intrent. Mat. ix. ibi. Et quũ eie
cta esset turba. que nihil habet honesti. in aut. de refe. ad
fi. coll. ij. Jo. vij. Sed turba hec que nõ nouit legẽ maledi
cti sunt. Amos. v. Ingredientes pompatice domũ israel.
Nec cũ ira exeant. xj. q. iij. ira. Qui ecclesias nõ spoliẽt: sꝫ
emendẽt. x. q. j. cauẽdum. Qui marsupia nõ exhauriant:
sed corda reficiant. ex̃ de offi. ordi. inter cetera. Et crimina
corrigant. ex̃ de accu. qualiter. ij. et de simo. licet heli. Fa
me prudeant sue. xij. q. j. nolo. xj. q. iij. nõ sunt audiẽdi. Nec
inuideãt aliene. xlvj. di. clericus inuidẽs. xj. q. iij. si quis ve
ro. Qui orandi studiũ gerant. xxxj. dist. si laicus. et vsum
habeant. xxxiij. q. iiij. c. j. et. c. christiano. ac de oĩ re orationi
plus fidãt: q̃ sue industrie vel labori. de cõse. dist. j. ois chri
stianus. Quoꝝ ingressus pacific⁹. viij. q. j. olim. Modes
tus exitus sit sine scãdalo. ex̃ de reg. iur. q̃ scãdalizauerit.
Quoꝝ sermo edificatio. xliij. di. sit rector. Quoꝝ vita iu
stitia. xij. q. ij. cũ deuotissimã. Quoꝝ p̄sentia grã. j. q. j. c. j.
Quorum memoria in bñdictione est. Eccli. xlv. Qui se
amabiles prebeãt: nõ verbo/ sꝫ opere. j. Jo. iij. Se reuerẽ
dos exhibeãt: sed actu nõ fastu. xlviij. dist. c. j. Qui humi
les cũ humilibus. c. di. cõtra morẽ. Innocẽtes cũ innocẽ
tibus. de pe. di. iij. c. j. Duros dure redarguãt. xlv. dist. sed
illud. Malignãtes coerceãt. lxxxij. dis. plurimos. Red
dãt retributionẽ supbis. xxiij. q. iiij. nimiũ. Qui nõ de do
te vidue ꝛ de patrimonio crucifixi. ex̃ de elec. cũ ex eo. li. vj.
et de prebẽ. cũ ßm. se vel suos ditare festinẽt. lxxxvj. dist. nõ
satis. xij. q. ij. quisquis abbas. lxxix. dist. decẽret. Gratis
dãtes qđ gratis acceperũt. Mat. x. j. q. j. quicq̃d. ex̃ de ma
gistris. c. ij. Gratis faciẽtes iudiciũ. xj. q. iij. nõ licet. iniuriã
patiẽtibus. vindictã in nationibus. ps. cxlix. increpatiões
in populis. ij. ad Timo. iiij. Qui de sancto spũ papali in
star illoꝝ. lxx. Nume. xj. seniorꝝ Moysi accepisse cernãtur:
per quẽ presentes siue absentes credãt placere pape. pla
cere deo. Qui ad papã de legatione redeãt fatigati q̃dẽ:
sed nõ auro suffarcinati. xij. q. ij. socrates. (aĩs est. ꝯ. sub. c.
gloria epi.) simul et gloriantes: nõ q̃ curiosa seu preciosa
queq̃ terraꝝ attulerint: sꝫ q̃ reliquerint pacẽ regnis. ex̃ in
prohemio decre. Rex pacificus. Legẽ barbaris. Roma. j.
Memoranda p̄cere pecunie exẽpla. Mar. vlti. Quietẽ monasterijs. xviij. q. ij. luminoso. Eccle
sijs ordinẽ. xxv. di. plectis. Clericis disciplinã. ex̃ de offi. or.
irrefragabili. Deo populũ acceptabilem sectatorẽ bonoꝝ
operũ. ad Titũ. ij. ¶ F Dignũ laudabili memoria factũ
Martini monachi Cisterciẽsis ꝛ Clareuallen. Is presby
ter cardinalis functus aliq̃n legatione in Dacia/ paup tã
mẽ remeauit vt pene expẽsis ꝛ equis deficiẽtibus vix pue
niret Florẽtiã. Ibi eps loci donauit sibi equũ quo Pisas
vsq̃ vbi eramus tunc pfectus est. Post triduũ credo secu
tus eps (erat em̃ illi causa cũ aduersario: ꝛ agendi aderat
dies) cepit requirere suffragia amicoꝝ. Cũq̃ per singu
los solicitarent: ventũ est ad martinũ: fiducia erat maior
in illo qui nõ posset esse immemor recẽtis beneficij. Tunc
Martinus. Decepisti me/ inquit. Nesciebã tibi imminere
negotiũ. tolle equũ tuũ: ecce in stabulo est. et hora eadem
resignauit illi. Quid dicem⁹ o dñi cardinales ad hec: qui
man⁹ aptas insatiabiles. xxiij. q. iiij. q̃d dicã. xlvij. di. sicut.
ibi. Nec satietas vnq̃ nec finis aderit cupiditati: ad carpẽ
dũ habetis: nec vnq̃ dicitis satis est. Nõne alterius seculi
res est: rediisse legatũ de terra auri sine auro: trãsisse p ter
rã argẽti/ ꝛ argentũ nesciisse: donũ insuper qđ poterat esse
suspectum/ illico reiecisse. ¶ G Narrat similiter Bern.
de Gaufredo epo Carnotẽsi legato in partib⁹ Aquitanie
qui legationẽ proprijs sumptib⁹ strenue administrauit. Cui
quũ a quodã presbytero presentat⁹ eẽt piscis/ quẽ vulgus
vocat sturionẽ: interrogans quanti fuit venditus/ nõ acci
pio/ inquit/ nisi receperis p̃ciũ: et resignauit solidos. v. in
uito ꝛ verecũdo. ¶ Itẽ quũ quedã dña obtulisset sibi pre
deuotione cum manutergio tres parapsides pulchras li
gneas: tñ laudauit eas: sed homo scrupulose cõsciẽtie nõ
acquieuit accipere. Qñ argẽteas recepisset: q̃ ligneas re
futauit. Non fuerũt qui possent dicere legato ditauimus
Abraam Geñ. xiiij. in fi. Ipse vero cũ Samuele libere cõ
cionabat ad oẽs. Loquimini de me corã dño ꝛ corã christo
ei⁹. vtrũ bouẽ cuiusq̃ tulerim aut asinũ: si quẽpiam calum
niatus sum: si oppressi aliquem: si de manu cuiusq̃: accepi
munus: ꝛ cõtẽnã illud hodie vobisq̃ restituã. j. Reg. xij. in
prin. Quis felix cardinalis secura cõsciẽtia posset hodie
dicere cũ Moyse. Tu scis q̃ nec asellũ cuiusq̃ acceperim:
nec afflixerim quẽpiã eoꝝ. Nume. xvj. Fateor q̃ nõ accipe
ret hodie a cardinale asellus christi. Mat. xxj. sed equus
a Cõstãtino cõcessus libẽter. xcvj. di. cõstãtinus. vltra colũ.
ver. et vt clerici cãdidissimo colore decoratos equos equi
tẽt: siue albus/ siue rufus/ siue niger/ siue pallidus. Apoc.
vj. O si viderem in vita mea ecclesiã dei talibus innixã co
lũnis. O si dñi mei spõsam cernerẽ tãte cõmissam fidei: tã
te creditã libertati. Tales collaterales habeat pr̃ patrum.
Cõmittat vni prudẽti ꝛ fido/ cui alij rñdeãt/ curã rei fami
liaris. lxxxviij. di. pertatũ. cũ. iiij. c. seq. ¶ H Quid nedũ
summo põtifici/ immo cuilibet epo tã indignũ: q̃ incũbe
re supellectili ꝛ substãtiole sue: scrutari oia: de singulis sci
scitari: de oibus mordẽri: suspitionibus moueri ad queq̃
perdita vel neglecta? Ad verecundiã dico quorũdã cõmo
di causa scrutãtiũ quotidie oẽm substãtiã suã/ numerãtiũ
singula/ de minutis ꝛ quadrãtibus exigentiũ rationẽ. Nõ
ita ille egyptius qui Joseph oibus traditis ignorabat q̃d
haberet in domo sua. Gen. xxxix. Erubescat christian⁹ chri
stiano suo nõ credẽs. Homo sine fide: fidem tñ habuit ser
uo: super oia bona sua constituens eum. Mat. xxv. Et hic
erat alienigena. Luc. xix. Mira res. satis epi ad man⁹ ha
bent quibus aias credãt: et cui suas cõmittant facultatũ
culas non inueniunt. O primi (ironia est) estimatores re
rum: qui magnam de minimis paruam aut nullã de maxi
mis curam gerunt. Sed vt liquido datur intelligi patien
tius ferimus christi iacturam q̃ nostrã. cõtra illud. xxiij. q.
iiij. si is. Quotidianas expensas quotidiano reciprocam⁹
scrutinio: et continua dominici gregis detrimenta nesci
mus. ¶ De precio escarum et numero panũ cũ ministris
quotidiana discussio: raro admodũ cum presbyteris cele
brat collatio de pctis populoꝝ. Cadit asina: et non est qui
subleuet eã. Perit anima: et nemo est qui reputet. Nec mi
rum quidẽ. quũ nec nostros quidẽ assiduos sentiam⁹ defe
ctus. Nõne ad singulas supputatiões nostras irascimur/
vrimur/ et anxiamur? q̃ tolerabilius rerum q̃ mentium su
stineremus iacturã? xij. q. j. precipimus. xxviij. dist. sedulo.

fluuius qua fluit cauat terrã: sic discursus tẽporaliũ cõsciẽ tiã rodit. Si põt torrẽs in agros excurrere sine lesione sa tor: ꝛ quilibet ista sine vulnere mẽtis posse tractare confi dat. ſm Bern. ¶ Omnimodis cõsulo studeat p̄lat' ma xime papa a se auertere recursum hoꝝ. Multa nesciat. Plurima dissimulet. Nonnulla obliuiscat. Sunt tamẽ que ignorare eum nolim: mores quorũcũq; ꝛ studia. Nõ opor tet ꝙ vitia domus sue vltim' sciat. quaꝓpter ali' alia dis spẽser. de disciplina ipe ꝓuideat: vlciscat papa iniurias chri sti in vitijs. Nã impunitas ausum. xxiij. q. iij. est iniusta. ex de vi. ꝛ ho. de. vt clericoꝝ parit. ausus excessum. Prelat' q̄ nõ corrigit: magis dicẽdus est canis impudicus ꝙ̄ episco pus. lxxxiij. di. c. ij. ꝛ si dissimulat mala: cõsentit. lxxxiij. di. ꝑ totũ. ꝛ. lxxxvi. di. c. i. c. faciẽtis. Domũ pape et cuiuslibet epi decet sanctitudo. ps. xcij. ex de immu. eccle. decet. lib. vi. De cet modestia. Phil. iiij. decet honestas. ex de vi. ꝛ ho. de. ꝑ totũ. Doꝝ custos disciplina. xliij. ꝛ. xlv. di. Sacerdotes do mestici aut ceteris honestiores aut fabula oĩbus sunt. In vultu/ in habitu/ in incessu illoꝝ qui circa papã sunt: nil re sideat impudicum: nil indecẽs. xli. di. §. fi. ¶ I Discãt a papa coepi aliq̃ comatulos comã cõponẽtes. Vñ ethicus.

Sint procul a nobis iuuenes et femina compti.

Siue coli modico forma virilis habet.

Pueros ꝛ cõptos. dixi. s. in. §. postq̄ dei grã. in ista. ij. par te. in art. x. adolescẽtes secũ nõ habere. cõtrariũ totũ fit in curia vt est notorium. ait Bernar. Et certe inter mitratos discurrere calamistratos non decet: q: talis dom' talis fa milia esse dʒ honesta. xlvij. di. §. fi. Grauẽ nõ hilarẽ faciem ad suos ostẽdat. Teneat mediũ: vt ne de seueritate/ fami lie sit oneri: nec de familiaritate/ cõtẽptui. ar. xlv. dist. disci plina. xli. di. sepe. lxxxvi. di. epi. In palatio ostẽdat se papã. domi se patrẽfamilias exhibeat. ar. xcv. dis. eps in ecclesia. Amẽt eũ domestici sui: sed nõ faciat vt timeat. Utilis. ps. xxxviij. dixi custodiã. semꝑ custodia oris: que tñ affabilita tẽ nõ excludat. nã os claudit: ratio aperit. v. q. iiij. in loco. Ille vero ſm Bern. cõueniẽtior habitus est in papa et in prelato quolibet: si actu quidẽ seuerus. xlv. dis. disciplina. sit: vultu serenus. Hester. xv. verbo serus. ps. xxxviij. filii a bonis. Capellani ꝛ qui cũ dño papa diuinis itersunt offi cijs: nõ sint sine honore. Eius est ꝓuidere q̄ digni sint: ser uiat eis ab oĩbus: necessaria recipiant de manu pape. Ips cõtenti. Lu. iij. xxiij. q. i. paratus. in fi. ꝛ. c. militare. sint: que ipse ꝓuiderit illis. Ipse videat ne egeat. lxxxvi. dist. nõ sa tis. Super hoc quẽ forte ab aduentãtibus petere aliquid deprehẽderit: iudicet giezitam a giezi vẽditore sanitatis. iiij. Regũ. v. i. q. i. qui studet. ꝛ. c. cito. Id de ostiarijs/ id de cubicularijs: id de ceteris officialibus decernendũ. Quid digni' apostolatu? q̄d salubrius ad cõscientiã? honestius ad famã? vtilius exẽplũ? Amb. Laus dñi/ mũda possessio: familia innocẽs ꝛ disciplinata. ¶ K Mundet igit dei vicarius curiam suã consuetudinibus simoniacis. ex de si mo. cũ in ecclesie. et. c. ea que. q: ad eũ pauci intrãt: nisi qui soluũt. Nullus quasi pauꝑ hodie ad papã intrare potest. Clamat: ꝛ nõ audit: q: nõ habet quid soluat. xi. q. iij. pau per. Uix aliqua petitio expeditur per eũ: nisi mediãtibus interuẽtoribus corruptis pecunia. nõ obstãtibus. c. i. q. i. si quis eps. ꝛ. q. iij. saluator. ver. alioqn. ꝛ. c. vlti. ꝛ. q. v. c. pre sentiũ. ibi. Uni ex principibus. esto ꝙ ipse ignoret. Sed ca ueat dñs noster de ignorantia crassa: que non excusat ipm apud deũ. ex de de. excõ. mi. a pñce. ¶ Corrigat precia im moderata que accipiunt ꝑ bulla/ ꝑ scriptura literaꝝ. Ho die sic immoderata salaria ꝑ literis ꝛ alijs accipiunt in cu ria: ꝙ per indirectũ grẽ spũales ꝛ bñficiales vendũtur: et oẽs officiales quasi calũniatores et cõcussores sunt: vltra etiã cõstitutũ preciũ extorquẽtes. ꝑ ea q̄ legunt ꝛ no. xxiij. q. i. paratus. in fi. ꝛ. c. militare. i. q. i. cõcussionis. xiiij. q. v. nõ sane. ex de cẽsi. paratiões. de immu. eccle. q: plerīq;. xviij. dist. qm̃. i. q. vij. sancimus. C. de offi. ꝑfec. ꝑ. eto. aphri. in noie. ver. si. §. hec etiã decernimus. ex de rescrip. statutum. §. adsessor. ẽ. et. §. notariũ. No. de hoc Guil. in Specu. in ti. de salar. §. ij. Cohibeat papa officiales a pessima/ nõ dico cõsuetudine/ sed corruptela que est in curia: ꝙ a consecrã dis accipiũt equũ ꝛ bacciulia in quibus lauant aurea vel argẽtea/ ꝛ pãnos/ ꝛ alia: que oporet soluere ad cõsecrans dũ: vel cũ eis de predictis paciscĩ. cõtra iura. lxiij. dist. agas tho. i. q. i. null' abbas. et. c. sicut epm. ex de simo. audiuim'. et. c. intantũ. ꝛ. c. i. Adde q̄d no. s. in hac. ij. parte. in. ij. ar. c. threñ. in ar. v. in ver. principes. ¶ L Nõ teneat sine cau sa necessaria in curia sua: nec permittat epos ꝛ abbates et alios prelatos venatores ꝛ ambitiosos suas ecclesias de serẽtes/ et amplius ambiẽtes/ ad literã que sua sunt. viij. q. i. sunt in ecclesia. querẽtes/ ꝛ suas oues sicut strutio oua sua in deserto exponẽtes. Threñ. iiij. Nõ em̃ absq; rõnabi li causa debẽt tales prelati deserere ecclesias suas. vij. q. i. sicut vir. ex de vo. ꝛ vo. redẽ. magne. §. preterea. ꝛ de hoc la tius. s. in threñ. iiij. c. super verbo/ matres nostre quasi vi due. in oratiõe Hiere. Recordare. in. viij. ar. ¶ M Ca ueat summus põtifex ne edificet syon. i. ecclesiã in sangui nibus. Mich. iij. Nõ cognouit Petrus christũ per carnẽ et sanguinẽ: sed per patrẽ celestẽ. Mat. xvi. Non det pra uũ exemplũ alijs prelatis nepotulos ꝓmouẽdi pueros ꝛ indignos. dicũt em̃ sic papa facit: quare ꝛ nos non possu mus? q̄d em̃ male agitur a summo capite facile trahit ab alijs in exẽplũ. ex de vo. ꝛ vo. redẽ. magne. ¶ Felix exẽplũ clemẽtis. iiij. pape prouincialis: qui quum ex vxore legiti ma virgine secularis existẽs duas filias genuisset: tãdem promotus fuit ad culmẽ papatus: q: filiã suam vnã in mo nasterio collocauit: solũ ei. xxx. libras paruoꝝ turoñ. ꝑ do te sibi in illo monasterio faciens assignari. Idem sanctus dei papa alteri filie noie Egidie quã habuit fecit dari pro dote de patrimonio suo. ccc. libras turoñ. nõ amplius: mã dans ei ꝙ maritũ acciperet ſm conditionem suã: cui nũq̄ in vita sua dedit aliquid de bonis ecclesie. Quumq; habe ret nepotem clericũ cui nũq̄ aliquid dederat: ꝛ veniẽs ad mortẽ audiuisset ꝙ habebat tres prebẽdas quas ei dede rant prelati ecclesie Francie: et supplicatũ pro eo ei fuisset ꝙ daret ei vnã dignitatem: mãdauit ꝙ vnã de illis tribus prebendis quã mallet. ex de preben. preterea. retineret: et alias duas dimitteret. Et sic non acquieuit carni ꝛ sangui ni. Gala. i. ¶ Celestinus quintus sanctus Petrus de mo ron quẽdam nepotem filiũ germani fecit Neapoli de cu ria expelli: a quo cardinales vix tandẽ impetrauerũt ꝙ ei vnã simplicem prebendã in qua viueret concederet: cum qua recessit de curia: quibus dixit. Potestis bibere calicez quẽ ego bibiturus sum? Mat. xx. et Mar. x. Christus Ia cobũ et Ioannẽ filios Zebedei. Mat iiij. et Iacobũ mi norẽ ꝛ Simonẽ. et Iudã Iacobi ad cardinalatũ tribula tionis ꝛ apostolatũ asciuit: nõ q: ꝯsanguinei/ sed q: electi ꝑdestinati ad vitã. de pe. di. iiij. si ex bono. cũ. §. seq. ꝛ eos altissima paupertate dotauit. ij. ad Cor. viij. Mat. xix. dicit Petrus ꝑ se ꝛ eis: Ecce nos reliquimus oĩa. Petrus ama tor. Io. vlti. viij. q. i. in scripturis. christi primus ei' vicari' dignitate ꝛ vita filie sue Petronelle paralysim ꝑ dote de dit: dicẽs coapostolis ꝑ ea rogantibus: sic expedit ei in le genda eius. Paulus vas electionis nõ acquieuit carni et sanguini. Gal. i. Dauid cõcinit ps. xix. Que vtilitas i san guine meo: dũ descẽdero in corruptionẽ? Utinã ante ocu los mentis oẽs prelati hũc versum semper memoriter ha berẽt. quẽ versum allegauit vnus sanctus prelatus cuidã suo cõsanguineo inquietãti eum de ꝓmotione. ¶ Sancti prelati dixerũt ꝛ dicũt ꝯsanguineis. Nõ nouim' vos. xciij. dist. diaconi. v. circa prin. Deutero. xxxiij. Per tales em̃ cõ sanguineos periclitari solet ecclesiastica substãtia. xviij. dist. de syracusane. ¶ Pulchre de hoc Ambrosius in lib. de officijs ait cõtra cõsanguineos loquẽs prelato. Si sal tem debita intentione te deo dedicasti: nec enim propter ea te deo dedicasti: vt tu illos diuites facias: sed vt tibi vi tam perpetuam fructu boni operis acquiras: et precio mi serationis peccata tua redimas. Putant se parũ poscere: preciũ querunt tuũ: vite tue cõtẽdũt adimere fructum: et

Eos scer crat qui ꝯsangui neos be neficijs obruũt.

accusant ꝙ eos diuites nõ feceris: quũ te velint illi paren
tes eterne vite fraudare mercede. lxxxvi.dis.nõ satis.(als
est sub.c.est probãda.)lxxxix.di.decẽter.ibi. Aut sanguine
ꝓpinquis.vbi de hoc no. ¶ Itẽ Greg. Peruenit ad nos
fama sinistra: ꝙ quidã epoꝝ nõ sacerdotibus ꝓprie dioce-
sis decimas atqȝ christianoꝝ oblationes cõferant: sȝ potiꝰ
laicalibus ꝑsonis militũ siue seruoꝝ: vel (qđ grauius est)
cõsanguineis. Unde si q̇s amodo eṗs inuẽtus fuerit huiꝰ
precepti diuini trãsgressor: inter maximos hereticos ⁊ an-
tichristos non minimus habeat. Et sicut nissena synodus
de simoniacis statuit: ⁊ q̇ dat eṗs: ⁊ qui recipiũt ab eo lai-
ci siue precio siue bñficio: eterni incendij ignibus deputen
tur.i.q.iij.ꝯuenit.vbi de hoc. Idẽ.c.ponit̃ pro palea.xvi.q.
vij.ꝯuenit.x.q.ij.eṗs.ibi. Si autẽ res ecclesiasticas eṗs in
suas voluntates vsurpare voluerit: aut fratribꝰ aut filũs
vel quibuscũqȝ ꝓpinquis suis dederit potestatẽ: vt ꝑ eos
res ledãtur ecclesie: hũc oportet obnoxiũ esse cõcilio. x.q.
ij.nec vsus prestatio.(als est.§.paulo ante.c.precarie)xij.
q.i.eṗs.⁊.q.ij.quisquis eṗs.ibi. Nõ aũt liceat ei fraudare
quicq̇d ex illis velit cognatis vel propinquis donare que
dei sunt: ꝙ si pauperes fuerint: vt paupeꝛibꝰ largiat̃. sed
nõ sub hoꝝ occasione que sunt ecclesie defraudẽtur. Sed
et simoniacus reputatur: qui amore carnali indigno con-
fert beneficiũ.legit̃ ⁊ no.i.q.i.si q̇s neqȝ.ex̃ vt eccle.benefi.
c.i.§.oibus.in glos.hoc casu. De hoc plene ꝑ Innoc̃. ex̃ de
eta.⁊ quali.cũ ã. Unde ⁊ lex dicit ꝙ in clãdestinis ⁊ dome-
sticis donationibꝰ facile quid ꝯfingitur ꝓ negotij qualita
te.C.de dona.l.donatio.§.i. ¶ Itẽ Hiero. Ut sciremꝰ prin
cipatũ in populo nõ sanguini deferẽdum esse sed vite. At
nũc cernimus plurimos hãc rẽ bñficio facere: vt non que-
rãt eos in ecclesia colũnas eligere, quos plus cognoscãt
ecclesie ꝓdesse: sed vel quos ipsi amãt: vel quoꝝ sunt obse
quijs deliniti: vel ꝓ quibꝰ maioꝝ q̇spiã rogauerit: vel (vt
deteriora taceã) qui vt clerici fierent muneribus impetra
rũt.viij.q.i.moyses. ¶ Itẽ Hiero. Audis euidẽter ordina
tionẽ ꝑncipis populi tã manifeste descriptã: vt pene expo
sitione nõ egeat. Nulla hic ppli acclamatio. Nulla consan
guinitatis rõ: nulla ꝓpinquitatis habita contẽplatio est:
vt propinquis agroꝝ ⁊ predioꝝ relinquat̃ hereditas. Gu
bernatio ppli illi tradat̃: quẽ deus elegit. ⁊.i. in quo sit cla
ritas eius legis ⁊ sciẽtia: vt possint eum audire filij israel.
viij.q.i.si ergo. Et qꝛ criminis detestatio nõ est maxime do
ctoribꝰ ecclesiã scriptis edificãtibus murmuratio: audea-
mus dicere presertim qđ notoriũ satis est ꝙ vere hodie lu
na.i.ecclesia eclipsim patitur: ⁊ in capite et in mẽbris. istis
carnalibus tẽporibus fere tota versa est in sanguinẽ. Luc̃.
xi. Iohel.ij. Apoc̃.vi. Tota quasi edificat̃ in sanguie syõ.
Michee.iij.ecclesia specularius. Prelati et sanguine nati
sunt: ⁊ et volũtate carnis. Io.i.de cõse.di.iiij.si quis autẽ.
(als est sub.c.ꝓprie.) Prelati imũdi sunt: qꝛ sanguinifluĭ
filij Hemorrhoisse. Mat.ix. Mar.v. Luc̃.viij.sanguis eo
rũ ⁊ carnalitas sanguinẽ tetigit. Osee.iiij.qꝛ cũ sanguine
eos promouẽt viri sanguinũ. Prelati carnales edificãt tẽ
plũ dño: ⁊ presunt illi nõ obstãte qđ dixerit dñs ad Dauid
i.Paralip.xxij. Nõ edificabis mihi tẽplũ: qꝛ vir sanguinũ
es.i.q.vij.si q̇s oẽm.de cõse.di.i.c.i. ¶ Romani multi põti
fices nři hypocritalis tpis ⁊ iã multa lustra trãsierũt, licet
dei veri vicarij.ex̃ de trãsla.quãto. Iesu christi paupis cru
cifixi.xcv.di.ecclesie.et Petri vicarij.i.q.i.nõ quales. et suc
cessores Petri pauperis piscatoris manu et arte victũ q̇-
rẽtis reti et nauicula, prediuites.xxiiij.q.i.qm̃. nepotulos
et alios cõsanguineos clericos nedũ ad altas prelatiões
promouẽt ditissimas et altissimas: sed etiã ad statũ cardi-
nalatus inscios totaliter ⁊ indignos: et cõmittunt eis iu-
dicare ⁊ regere totũ mundũ: qui regere nesciunt semetip-
sos.ex̃ de eta.⁊ quali.indecoꝝ. Magistri fiũt qui discipu-
li nõ fuerũt.lxi.di.miserũ.xlviij.di.§.i.ex̃ de elec.cũ in magi
strũ.xvi.q.i.si cupis.vñ Celestinꝰ. Debet eñ ante esse disci
pulꝰ q̇squis doctor esse desiderat: vt possit docere qđ didi
cit. Ois eñ vite institutio hac ad id qđ tẽdit.i.ad magiste

riũ ipsius artis se rõne cõfirmet. Et infra. Qui nõ ꝑ singu
la stipẽdia creuerit: ad meritũ stipendij ordinẽ nõ põt ꝑue
nire. Solũ sacerdotiũ rogo inter ista vilius est: cur faciliꝰ
tribuit̃: quũ difficilius impleat̃? lix.di.ordinatos. Uñ Hie
ro. sup epistolã ad Titũ. Qui heri erat in theatro: hodie
nõ sedeat in ecclia. qui vespere erat in circo: hodie non mi
nistret altario. qui dudũ fautor fuerat histrionum: hodie
nõ sit cõsecrator virginũ. Hec trãsferunt̃.xlviij.di.§.i. Se-
dẽt in thronis senioꝝ. Apoc̃.v.⁊.xi. q̇ paulo ante sederant
et discurrerãt in choro.xxxviij.di.sedulo.psalteriũ ⁊ canen
tiũ pueroꝝ. Qui pẽdebãt modo ad matrũ vbera: sedẽt ad
dei vicarij latera. ¶ Cõsanguineis autẽ secularibꝰ pcurãt
et emũt nedũ cãpos, terras, et vineas, ⁊ simplicẽ militiã:
sed etiã baronias, comitatus, marchionatus, ⁊ oẽs alios
mũdi potẽtatus. Et tales pape consanguinei qui ante eiꝰ
papatũ soli vagabant̃ ꝑ mũdũ peditãdo: nũc stipati mili
tũ agminibꝰ incedũt. Qui ante cũ mulieribꝰ plebeijs aut
alijs suis paribꝰ cõtraxissent: post cũ comitissis ⁊ marchio-
nissis, aut ducissis cõtrahunt. Qui ante forsan byrro aut
alia veste humili iduti fuissent: post sericis aurariis pallio
et alijs fucatis vestibus adornati incedunt.xxx.di.si q̇s vi
roꝝ.xli.di.ꝑ simoniã. Et q̇ ante habitabãt in domibꝰ patrũ
suoꝝ, aut mercatoꝝ, aut agricolarũ, aut artificum vel alis
pauperũ despectoꝝ: post habitant in domibꝰ regũ ⁊ impe
ratoꝝ.xxi.q.iiij.c.i. Et q̇ ante papatũ sui cõsanguinei, nati
in paupere domo et tugurio rusticano vix milio ⁊ cibario
pane rudiẽtẽ ventrẽ saturare poterãt: post similã et mella
fastidiũt.fm Hiero.xij.q.ij.gloria. ¶ Cardinales quidã ⁊
alij ꝑlati multi talia a Romanis põtificibus multis nunc
exẽpla ꝑniciosa vidẽtes: sequunt̃ eos sic gratãter in carna
libus hmõi quocũqȝ ierint: non christũ agnũ. Apoca.xiiij.
Quia ꝓcliuis est cursus ad voluptatẽ: ⁊ imitatrix natura
vitioꝝ.xxi q.iij.ꝓcliuis.et in ꝓhemio clemẽ.ver.qꝛ omnis
etas prona ad malũ ab adolesciẽtia. Geñ.vi. Uidẽs deus
ꝙ multa malitia hoim esset in terra: ⁊ cũcta cogitatio cor-
dis esset intẽta ad malum ⁊c. Geñ.vi. Itẽ sensus ⁊ cogita
tio humani cordis prona sunt in malũ ab adolesciẽtia sua.
Geñ.viij.xij.q.i.c.i.de pe.di.iij.inter hec.i.ibi.repugnat na
tura. Uñ ad literã aie ꝑlatoꝝ carnee in sanguine sunt. Sȝ
attẽdãt qđ ibi dicit dñs Leuit.xvij. Hõ q̇libet de domo is-
rael ⁊ de aduenis qui morant̃ apud vos: si comederit san
guinẽ obfirmabo faciẽ meã cõtra aiam illiꝰ: ⁊ disperdã eã
de pplo suo: qꝛ aĩa carnis in sanguine est. Utinã ad literã
dicerẽt hodie ꝑlati ecclie suis cõsanguineis. Mũde sunt
manꝰ nře a sanguie oim vestrũ. Act.xx.xliij.di.ephesijs. Li
cet ibi sanguis in alia significatione accipiatur.i.pro pec-
cato. Sed qđ hodie in ecclesia dei malus peccatũ.i.cõmu-
nius.xxxij.q.vij.quid in oibus. ꝙ carnalitas ad suos con-
sanguineos? Prelatoꝝ nepotuli et alij cõsanguinei dij eo
rũ hodie sunt. Ipsos supra deũ ⁊ cõtra deũ diligũt. Ipsos
cõtra deũ et plus ꝙ deũ honorãt. Uñ sup illud.i.Reg.xv.
Quasi pctm̃ hariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus ido
lolatrie nolle acquiescere. dicit expositor. Idolũ hois est,
quicq̇d plus ꝙ deũ colit ac diligit. et sup illud ps̃.lxxx. Nõ
erit in te deꝰ recẽs. dicit glos. ꝙ illud vnicuiqȝ deꝰ est: quod
deo ꝓponit in amore. ¶ Hi sunt dij in quibꝰ ꝑlati habẽt fi-
duciã ꝙ eis in abbatijs ⁊ eṗatibꝰ succedãt. ⁊ ꝓpterea ma-
xime edificant ecclesiã in sanguinibꝰ. Michee.iij. vt semꝑ
de coꝝ genere aliq̇s sit q̇ eis in abbatijs et eṗatibus succe
dat. Unde ⁊ totã ecclesiã ⁊ monasteriũ implẽt consangui
neis: vt per eos aliquis cõsanguineus eligatur: ⁊ sic quasi
tum põt volũt sanctuariũ dei iure hereditario possidere:
sicut patriarcha Cõstãtinopolitanꝰ Uenetus faciebãt. ex̃
de insti.ad decorẽ.viij.q.i.aplica.ex̃ de fi.ꝑsby.ex trãsmissa.
ex̃ de elec.venerabilem.§.vlti. Quia vero prelati hodie
plus cõsanguineos honorãt, ꝙ deum: audiãt quid loqua
tur eis dñs in persona Heli.i.Regum.ij. Honorasti filios
tuos plus ꝙ me ⁊c. qui fractis ceruicibus expirauit: et fi-
lij eius in bello consumpti sunt Ophni et Phinees.i.Re
gum.iij.⁊.iiij.xlvij.distinct.§.necesse.ex̃ de simo.licet Heli.

¶ O quot nepotes ꝛ cõsanguineos plati premittũt ꝛ se-
quũtur ad inferos: eis beneficia impetrãtes et cõferẽtes:
quorum amplissima stipẽdia recipiẽt nõ militaturi in eis:
nec debitũ seruitiũ in suis bñficijs dño impensuri: de cura
aiarũ nõ curãtes: sed de bursa prouẽtus bñficioꝝ luxurio-
se expẽdẽtes: aut in suis pompis vel possessiones sibi vel
suis emẽtes: ꝛ ecclesias defraudãtes. ad hec. lxxi. dis. si qs
sacerdotũ. cũ. c. seq. ex̃ de rescrip. c. q: per ambitiosam. li. vi.
ex̃ de de. nõ resi. per totũ. xxxij. di. §. ad hec. xvi. q. i. genera-
liter. xliiij. di. §. i. xij. q. iij. c. i. ꝛ. q. iiij. c. i. ꝛ. c. vlti. ꝛ ex̃ de pecu.
cleri. presbyter. ꝛ. c. inquirẽdũ. deinde per superiora dicta
has allegatiões prout eis cõperiũt. ¶ Tẽpus veniet quo
cõsanguinei platoꝝ cõtra suos platos cõsanguineos vlu-
labũt/ qui causa pditionis eoꝝ fuerũt. vñ Eccli. xli. queriũ-
tur filij: qm propter ipm. s. patrẽ sunt in opprobrium. s. filij
predonũ/ furũ/ feneratoꝝ/ et cõsanguinei prelatoꝝ: q̃ pro-
pter eos ꝛ cũ eis erũt ppter iniuste possessa in opprobriũ
sempiternũ. Dañ. xij. Ad hec. xiiij. q. vi. si res. de pe. di. v. fal-
sas. i. q. iij. §. itẽ peccato ciuium. ver. veluti si quispiã de la-
trocinio et rapina filio suo ignorãti diuitias cõgreget ꝛc.
Clamabunt etiam infelices dãnati prelati cõtra suos con-
sanguineos damnatos. Propter vos dãnati sumus. Pe-
reat dies. Job. i. in qua vos cognouimus ꝛ ditauim⁹. ij. q.
vij. querit pater de malo filio. Nõ ergo nepotes ꝛ consan-
guinei Romanoꝝ pontificũ/ cardinaliũ/ ꝛ alioꝝ platorũ/
quũ pmouẽtur: sibi gaudeãt: nec eos pmouẽtes sibi ꝛ eis
cõgaudeãt. q: scribit Prouer. xiiij. Risus dolore miscebi-
tur: ꝛ extrema gaudij luctus occupat. ꝛ Luc. vi. Ve vobis
qui ridetis: q: lugebitis. Vñ legit in lib. ludoꝝ Senece de
morte Claudij imperatoris q̃ regnauit ante Neronẽ. ꝛ lo-
quit Seneca de descensu Claudij ad inferos: ꝛ quõ multi
nobiles qui erãt apud inferos/ ei occurrerũt: ꝛ noiat eos.
oẽs etiã cõsanguinei agmine facto Claudio occurrerunt.
quos quum vidisset Claudius: exclamauit. Quõ vos huc
venistis? tunc pedo Pompeius. Quid dicis hõ crudelissi-
me? queris quõ? Quis em̃ alius nos huc misit: q̃ tu omni-
oꝝ oim interfector? ¶ N Nec applaudãt sibi tales con-
sanguinei prelatoꝝ: q sup pluralitate bñficioꝝ in simplici-
bus. no. ex̃ de elec. dudũ. ij. p epos: in curatis bñficijs p pa-
pã cũ eis extitit dispẽsatũ: q: nedũ alij prelati/ sed etsi pa-
pa cũ aliquo sine causa dispẽsat: etsi habeat exceptionem
quãtũ ad ecclesiã: quantũ tñ ad deũ tutus nõ est. vt no. ex̃
de vo. ꝛ vo. redẽ. nõ est. in glos. ar. quod et no. per Ostiẽ. in
sum. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. §. vtrũ. et per quẽ ver. Quarti dicũt
et verius. Vbi em̃ causa legitima nõ est: aut ppter necessi-
tatẽ aut propter euidentẽ vtilitatẽ: non est dispẽsatio/ sed
dissipatio. i. q. vij. §. nisi rigor. cũ oibus. c. seq. Bern. de pce-
pto. Absq necessitate remissio voti nõ est dispensatio/ sed
dissipatio. De hoc etiã. s. dixi in. vi. consideratione papali.
ver. si autẽ dicat papa. in ar. xiiij. ¶ Itẽ ibidẽ Bern. Fide-
lis seruus et prudẽs quẽ cõstituit dñs super familiã suam.
Mat. xxv. Luc. xix. ibi tamẽ põt vsurpare dispẽsationem:
vbi bonã possit recipere cõpẽsationẽ: sit ergo fidelitas ex
parte dispẽsantis: et ex parte subditi obedientia. ¶ Item
Bernar. in eo. lib. de precepto. Quedã sunt precepta sta-
bilia. vt regule sanctoꝝ patrũ: ꝛ autẽtica: canonica ꝛ eccle-
siastica instituta. In ijs põt dispẽsare deus: ꝛ homo papa.
Justissimũ est em̃ vt que p charitate inuẽta sunt: p chari-
tate/ quũ expedire videbit/ vel intermittãtur: vel in aliud
cõmodius cõmutẽtur. Quedã sunt pcepta immobilia. vt
precepta scde tabule. In ijs nõ põt hõ dispẽsare. no. ex̃ de
iureiur. etsi christ⁹. sed deus. qui dispensauit cũ Hebreis vt
Egyptios spoliarent. Exo. xij. xiiij. q. v. dixit. cũ Samsone.
Judi. xvi. xxiij. q. v. si nõ licet. de homicidio: et cum patriar-
chis de pluribus vxorib⁹. Ad hoc. xxiij. q. v. si nõ licet. ex̃ de
diuor. gaudem⁹ ꝛc. Osee q cũ fornicaria misceret. Osee
i. Sed Augu. dicit cõtra Faustũ q Osee meretricem acce-
pit vxorẽ et hoc approbat ab Hierony. xxxij. q. i. c. si. cũ. §.
prece. et de spõ. c. inter opa. Quedã incõmutabilia. vt pre-
cepta prime tabule. In ijs nec deus nec hõ dispẽsare põt.

Non est sine causa dispẽsandũ.

Preceptoꝝ differẽtia.

Et ppterea legit in vitis patrũ/ q opus monachoꝝ ignis
est: ꝛ vbicũq ponit/ cõburit illud. Et bona ecclesiaꝝ ignis
sunt: et vbicũq intrãt domos secularium cõsanguineoꝝ nõ
indigẽtiũ/ cõburũt oia: q: vere raro est q ditati de bonis
ecclesiarũ/ finaliter nõ cõsumãtur in hoc mũdo: sed finali-
ter. vt. s. dixi. vbi tẽpus veniet annũtiabũtur in cõsumma-
tione in ira cõsummationis ꝛ nõ erũt. ps. lviij. ¶ O Ca-
ueat etiã sibi papa ne alienet bona ecclesiarũ. xij. q. ij. non
liceat. q: vt. s. in. v. cõsideratione papali. §. est ergo. ar. xiiij.
probatũ est. Nõ est dñs proprietarius rerũ ecclesiasticarũ: sz
legitimus dispẽsator: sicut ꝛ alij plati: licet ipse preordina-
tor in cũctis. ix. q. iij. cũcta. xxv. di. c. i. ver. ad epm. Unde et
summus põtifex ꝛ alij plati ecclesiarũ/ nõ dñi vel proprieta-
rij dicũtur: sed procuratores/ dispẽsatores/ custodes. vt pal.
c. nõ liceat. ꝛ cã. e. i. q. expedit. c. res ecclesie. c. si. c. eps. rerũ
ecclesiasticarũ. i. q. ij. sacerdos. xxiij. q. vij. qd autẽ. ꝛ. q. vlti.
cõuentior. et de dona. c. fraternitatẽ. ¶ P Quis aũt ha-
beat dominiũ rerũ ecclasticarũ: diuerse opiniones ponũ-
tur ꝛ no. pal. c. expedit. Hugo ꝛ Vincẽ. ꝛ Archid. ꝛ Inno.
tenẽt q sunt christi singularius q̃ alia: ꝛ ecclesie vniuersa-
lis: que est corpus christi. vt no. Inno. ex̃ de cau. pos. cũ su-
per. in glos. q: iam. no. etiã de hoc. xij. q. i. duo sunt. et. c. epi
de rebus. ꝛ. c. res ecclesie. Verbũ aũt alienationis cõtinet
conditionẽ/ donationẽ/ venditionẽ/ permutationẽ/ ꝛ em-
phiteosim/ perpetuũ cõtractũ. ex̃ de rebus eccle. non alie.
cũ nulli. Adde hic qd no. s. in arti. xxix. in. §. vlti. hec quero.
¶ Q Hoc deniq neq latet neq lateat dñm nostrũ pa-
pam: q: in toto mũdo nõ est homo in tanto periculo/ quã-
to ipse: q: de vita ꝛ doctrina solicitudine ꝛ labore habet re-
spõdere de toto mundo illi christo cui⁹ ipse est vniuersalis
vicarius sup terrã. Nã sicut dicit glos. ix. q. iij. alioꝝ. papa si
peccauerit: sine venia puniri debet: sicut diabolus qui ma-
ximus cõparatione alioꝝ creatus est. de pe. dis. ij. principiũ.
et notaui. s. in. xi. ar. in. §. a capite. Recordor em̃ statutum
humilis Greg. Cõstituo vt feretrũ quo Romani põtificis
corpus ad sepeliẽdũ ducit: nullo regimine velet. Greg. in
registro. ¶ Ad te ergo mi mr̃ ecclia: cui⁹ ipse est caput: ver-
to stilũ. Dic mihi. Vbi sunt illi Romani põtifices: Petr⁹
dico et alij post eũ successores ei⁹ legitimi martyres quasi
oẽs vsq ad tpa hec infelicia gloriosi/ cõfessores lucidi/ do-
ctores illuminatissimi/ q̃ te suo pcioso sanguine. xxi. di. q̃-
uis. xxij. dis. c. ij. doctrina catholica/ paupertate euãgelica.
Mat. v. humilitate/ patiẽtia/ abstinẽtia/ puritate/ innocẽ-
tia/ mia/ et veritate/ castitate angelica/ iustitia/ tẽperãtia/
fide/ spe/ charitate indefessa feruẽtissima/ ꝛ ceteris virtuti-
bus/ ꝛ exẽplis lucidissimis plãtauerũt/ ppagauerũt/ et in
perfectã virtutũ gloriã prouexerũt. ex̃ de elec. fundamẽta.
§. i. regnãt in celis cũ illo: cuius fuerũt vicarij authoritate
et sctitate fidelissimi sectatores. Post quos multis cẽtena-
rijs annoꝝ fuerũt multi Romani pontifices sanctã dei ec-
clesiã numero ꝛ merito fideliũ ampliantes: ꝛ ecclesiã triũ-
phãtẽ ciuib⁹ eoꝝ imitatorib⁹ reparãtes. Surrexerũt/ iam
sunt multa tpa/ eorũ successores authoritate: sz dissimiles
a sctitate romano põtificatui se ingerẽtes. lxxix. di. si qs ex
epis. Procurãtes. vtinã ante pmotionẽ nõ paciscentes ꝛ
cõuenientes ꝛ pmittẽtes. viij. q. iij. arraldus. ex̃ de elec. p in-
quisitionẽ. xxiij. di. in noie. ibi. trapezitas. Aurũ. xij. q. i. vo-
lo. cumulãtes absq mẽsura. lxxxvi. dist. nõ satis. Parẽtes
ditãtes ꝛ exaltãtes: ꝛ cõsanguineos pmouẽtes. i. q. iij. pue-
nit. In delicijs. xxxv. di. ecclie. viuẽtes. Amicos dignifican-
tes. xi. q. iij. plurimũq. alios cõculcãtes. In Babylonia. i.
Roma sm Hiero. i. Pe. vlti. turres ꝛ palatia edificantes.
Guerras nutriẽtes. Partẽ tenẽtes i Italia: quũ sit vna ec-
clesia. xxiij. q. i. schisma. i. si. Bona ecclaꝝ dissipãtes. xij. q. i.
expedit. Indignos pmouẽtes. xlix. di. c. i. et. ij. In curib⁹/
et elephãtib⁹/ ꝛ dextrarijs/ pciosis vestib⁹/ familia amplis-
sima militũ ꝛ baronũ armatoꝝ/ et in mũdi potẽtia gloriãn-
tes. q̃ gl̃ia est stercus ꝛ vermis. i. Macha. ij. tpaliũ dñorũ
aliquoties terminos inuadẽtes. de salute aiarũ parũ curãn-
tes. vi. q. iij. c. i. Et quid plura? Que carnis sunt sapiẽtes.

Apostrophe ad ecclesiã.

Phil.iij. Uide dñe et cõsidera q: sponsa tua nimis humi-liata est. Eius in gentibus potẽtia diminuta est. Eius mia quasi extincta est. Ad cuius cõfugiemus auxiliũ? Transla-ta est vere. s. virtutũ gloria de israel. sicut dixit nurus Hesli vxor Phinees. s. Regũ.iiij.ix.q.iij.aliorũ.in fi. Manda. Remanda. Esa.xxiiij. Mitte quem missurus es. obsecro. Exo.iiij. sanctũ vicarium tuũ aliquẽ ecclesiem cõformare. Et hec de vicariis christi satis cum eorum venia.

Articulus.xvi. A

Nunc autem ad fratres dñi pape et collaterales qui sibi in exe-cutione sacerdotalis officij adiutores exi-stunt. ex qui fi. sint legi. p venerabilẽ. §. sunt aũt. et ex de elec. fundamẽta. §. decet. lib. vi. accedẽdũ est.

Cardinalium prima isti-tutio.

Hi dñi cardinales videntur incepisse tpe Pontiani pape: qui fuit Anno dñi.ccxxxi. vt dicit in chronica. vbi etiã dicit q Marcellus qui fuit anno dñi.ccciiij. cõstituit.xv. Cardi-nalat⁹ in vrbe Roma: pp̃ter baptismata et sepulturas ho-minũ. De istis etiã habet.lxxix. dist. c. j. c. oportebat. c. si qs ex epis. et c. si quis ex pecunia. xxiij. di. c. j. xxiij. dist. a subdia-cono. ij. q. iiij. presul. et pall. c. fundamẽta. Et põt dici q dicantur cardinales ecclesie Romane: q: sicut cardine regi-tur ostiũ: ita ecclesia Romana eorum bono cõsilio. sic no. Lau. et Jo. de fau. xxij. di. sacrosancta. in fi. vbi de hoc not. Archidia. et ex de elec. vbi periculũ. lib. vi. in glos. isti. et no. de hoc ex de offi. archipres. c. ij. in glos. j. Cardinales autẽ sunt sacerdotes leuitici generis. vt habet in Deut. xvij. et preal. §. sunt aũt. et C. ad. l. iul. maie. quisquis. in pnc. vi. q. j. si quis cũ militibus. Isti hodie habẽt culmẽ et gloriam et singularẽ potentiã et dignitatẽ senatorum vrbis: et consules sunt et patritij. xcvi. di. constantin⁹. ver. viris etiã. B Sũt autẽ in triplici gradu. Nã quidã sunt diaconi Cardinales

Cardinaliũ tri-plex gra-dus.

septẽ diaconib⁹ succedentes. de quib⁹ loquitur Act. vi. xciij. di. diaconi septẽ. qui circũstãt dñm papã celebrantẽ et pre-dicantẽ. xciij. di. diaconi qui. Quidã presbyteri tenẽtes ty-pũ sicut alij presbyteri. lxxij. discipulorum. xxi. di. i nouo. Qui-dã epi sicut alij epi aplis succedẽtes. xciij. di. legimus. ibi. Ceterũ oẽs successores aplorum sunt. Maior est aũt i digni-tate quilibet eps presbytero cardinali. legit et no. ij. q. vij. quãq. Usus tñ vel abusus curie seruat cõtrariũ. et hoc te-net Hug. Et dicũtur cardinales ab eccl̃ia romana que

Cardinaliũ no-men vn-de.

est caput et cardo aliarũ. vt pall. c. sacrosancta. et. xxv. q. j. §. vlti. in prin. C. de sum. tri. inter claras. Et dicunt sic cardi-nales duplici similitudine. Sicut enĩ dom⁹ habet ostiũ et cardinẽ: sic ecclesia papã: qui est ostiũ dei vel ecclesie. Un-de et christ⁹ cuius ipse vicarius est ostiũ se vocat. Jo. x. Et car-dinales: q sunt cardo sup quẽ fundatũ est ostiũ tale: q: pa-pa eorum fulcitur cõsilio. Uel ideo: q: sicut ostiũ preest: et car-do subest: ita papa preest/ et cardinales subsunt. Puto tñ q et se inter cardinales dinumeret. ar. C. li. xij. l. ins sena-torum. arg. ff. de ver. sig. familie. Sic ergo sacer ille senat⁹ car-dinaliũ. xvi. q. j. ecclesia habet. a cardine nomẽ accepit: qsi se regãt et alios. xij. q. j. duo sunt. Aliqñ etiã epi dicuntur car-dinales. xxi. q. j. relatio. ibi. Sibi cardinalẽ. glos. j. pprium epm. Hug. vij. q. j. pastoralis. lxxi. dis. fraternitatẽ. i fi. xciiij. di. presbyteri. Cardinales vero epi metropolitani vice funguntur. xxiij. di. in noie dñi. Eps vero Ostiẽsis cardina-lis ex priuilegio papali cõsecrat papã: et inũgit imperatorẽ. no. Osti. ex de priuil. antiqua. Aliqñ cardinalis accipit p principali. sic sumit ex de offi. archipres. c. ij. ibi. Sacerdotũ cardinaliũ. glos. j. pncipaliũ. Et quare dicantur/ et quot mo-dis accipiant cardinales ibi no. in glos. preal. j. C De ptãte Cardinaliũ legatorũ dixi plene in. j. parte isti⁹ opis. Illuc recurrẽdũ est in. §. et primo. in ar. xlvij. et ad ea que le-gũtur et no. ex de offi. leg. p totũ. et co. ti. li. vi p totũ. de sen. excõ. ad eminentiã. de iure patro. cũ dilectus. de elec. si ab-batẽ. vi. li. de ver. sig. c. j. li. vi. Põt aũt cõferre bñficia quo-rũ collatio est ad sedẽ aplicã deuoluta. ex de prebẽ. c. peñ. no. p Jo. an. ex de offi. lega. c. j. in glos. vnde bñficia. De

potestate Cardinaliũ sede vacãte vide qd no. lxxix. di. nul-lus. si. Plenius p Osti. ex de pe. et re. cũ ex eo. in fi. per Jo. an. ex de schisma. c. j. li. vi. in glos. notat ar. et in clemẽ. ex de elec. ne romani. Et p Archidi. ex de elec. vbi piculũ. in ma-gna glossa sua. que incipit. sm possibilitatẽ. vbi tenet post Hern. cõpost. Gof. et Ostiẽ. q collegiũ cardinaliũ posset iter se ordinare/ q valeret electio de papa celebrata a ma-iori parte ipsorum. et talis electus dr electus. nõ tñ a maiori parte: immo a toto collegio. Tenet etiã ibi q collectio car-dinaliũ nõ posset tollere illã decre. vbi periculũ. nec in ali-quo vulnerare. Tenet etiã ibi q cõtra electũ in papã non põt excipi de heresi: licet post cõsecrationẽ posset de ea ac-cusari. legit et no. xl. di. si papa. D Quũ primo fuerũt cardinales in Romana ecclesia instituti: pauperculi erãt Rome in suis titulis habitãtes: et eorum qui erãt epi epatus in redditibus tenues et exiles. sicut et hodierna die apparet in eorum titulis Rome. Tituli cardinaliũ totidẽ. lxx. sicut se-niores israel. Nume. xi. Uel. lxxij. quia tot christi discipuli. Luc. x. xxi. di. §. j. c. in nouo. lxviij. di. corepiscopi. Sed con-trariũ. xvi. di. septuaginta. vbi ponit q christi discipuli fue-rũt. lxx. Sed dic sm Hug. q minor numer⁹ nõ excludit ma-iorẽ. vt no. xv. di. c. j. in glos. iij. et. xxxv. q. ii. c. j. in glos. j. Et in epatibus eorum adiacẽtibus Rome sicut epatus Salinẽsis Portuensis/ Ostiensis/ Albanensis/ Uolaterranensis/ Tusculanus/ Prenestinus. Et aliqui vix vnũ equũ habe-bãt: aut cõiter peditabãt/ sicut rurales presbyteri. Uilẽ su-pellectilẽ habebãt. xli. dist. eps. Simpliciter et humiliter et in egestate viuebãt: sicut et tũc Romani põtifices. sed vir-tutibus abũdabãt. Nũc cum romanis pontificibus: nunc per se martyria subibãt. Pro cõfessione fidei: dãna/ et exi-lia/ et verbera/ insuper et vincula/ et carceres. Heb. xi. susti-nebãt. Miraculis coruscabant. Ecclesiã cũ sanctis roma-nis põtificibus doctrina et sancta vita regebãt. Sed iam-diu est q in quibusdã ex eis/ sicut et in quibusdam Roma-nis põtificibus optimus color mutat⁹ est. Thren. iiij. Cre-uit in eis. xcij. di. diaconi. v. potẽtia/ dignitas/ honor/ et di-uitie. sed decreuerũt virtutes. Aucta est possessio: diminu-ta religio. Creuerũt in exterioribus: minorati sunt in inte-rioribus. Cõsueuerũt esse aliis odor bonus christo vite in vitã. Nunc sunt/ prout cõiter/ odor mortis in mortem per perniciosum exẽplũ. ij. ad Cor. ij. ex de sacra vnct. c. vnico. §. de odore. E Et cũ eorum venia/ ad particularia vitia aliorum que sunt notoria descendo: preter ea que intrinseca sunt. Can. iiij. Ephe. v. et soli deo patẽt: et frequenter pau-cis hoibus. Offendũt aũt eorum aliqui: q: quũ ad eos p-tineat electio Romani põtificis. vt pall. c. vbi periculũ. li. vi. ex de elec. c. licet. in cõpi. Greg. ante q eligãt inter se: eo-rũ aliqui priuata affectione corrupti querẽtes suam. viij. q. j. sunt in ecclesia. Philip. ij. non publicam mũdi vtilita-tem. vij. q. j. sciaa. vbi de hoc. de certa persona eligẽda/ vel non eligenda/ conuentiones/ obligationes/ pmissiones/ condicta/ intendimenta/ et pacta/ et iuramenta faciũt. cõ-tra illud preallega. c. vbi periculum. §. ceterum. et de censi. procurationes. et eo. tit. romana. lib. vi. et oprime. viij. q. j. sunt in ecclesia. et. q. ij. illud. et c. dilectissimi. et q. iij. c. j. et. c. arraldus. et ex de elec. per inquisitionem. et ar. lxxix. dist. si quis papa. et c. nullus pontifice. Item nunc fauore pa-pe/ nũc timore/ nũc spe aliquid psequẽdi/ nõ dãt sibi consi-lia vera et libera: sed propter predicta/ consilia/ fraudulẽ-ta et periculosa eis et mundo et cõtra conscientiã dãt. ex de elec. fundamẽta. §. j. ver. decet nãq. Unde tenentur de con-silio fraudulẽto. ff. de reg. iur. l. consilij. ff. de dolo. q si quũ scires. lxxxvi. di. tãta. ex de renũ. sane. Legitur et no. ex de regu. iur. nullus ex consilio. lib. vi. et ex de senten. excõmu. nuper. in glos. q aliter. Item multi ex eis indigne pro-moti sunt: aut corrupte/ aut timore regũ/ aut priuato amo-re pape. j. q. j. si quis neq. sed qui per ostium non intrauit: nisi renuntiet: non est tutus. vt ibi. xxiij. q. iiij. tres perso-nas. Item preter cardinalatum: cuius hodie reditus pingues sunt: cõiter vltra milia florenorũ: et prouisiones

magnos et exenia que ad munerū veniūt quātitatē. ff. de offi. pcon. l. solēt. in fi. ex̄ de rescrip. statutū. §. insup. lib. vi. Alias obtinēt dignitates et beneficia pinguiora vbiq terrarū pretextu familie dilatāde: et honorē carnalē cardinalatus in equis et domicellis et lautiis. xxxv. di. ecclesie. cōui uiis manutenēdi. quorū reditus plus q̄ cōiter cardinalat⁹ ascendūt. Sed inter eos multi reditus obtinent. x. mil. xv. et. xx. et. xxx. miliū florenorū. et sic partes alienas inuadūt. xciii. di. diaconi. v. deuorātes multorū stipēdia ministrorū. lxxxix. di. singula. vbi de hoc. ex̄ de prebē. q: interntū. vbi de hoc. ex̄ de rescrip. q: per ambitiosam. li. vi. Et qui ante cardinalatū vno cōpetenti vel duobus potuit cōtentari/ absorbet fluuiū beneficiorū: et fiduciam habet q influat Jordanis in os eius: q: nūq beneficiorū cumulo satiant. Job xl. Et (qđ peius est) vix de hoc aliquis eorū conscientiā habet: q: sic est quasi oim abusus: sed nō minus ardebūt qui cū multis ardebunt. ii. q. i. multi. in fi. De dispēsatione qua se colorant vide qđ dixi. s̄ in. vii. cōsideratione papali. vbi. nec applaudant. in art. xv. ¶ Itē dilatant patrimonia de redditibus ecclesiarū. castra/ villas/ et ciuitates suis consanguineis emētes: et eos ditātes: et in mūdo eos ecclesiarū reditu exaltantes. quicquid eñ habēt/ quasi habēt de bonis ecclesiarū: aut in pompis huius seculi et expēsis delicatis aut in cōsanguineis consumunt: pauperes ṁ aliquos paucos pascūt: et q: parce seminant/ parce et metent. s. bona tēporalia eternis perditis. ii. ad Cor. ix. Sed nec sufficit de male quesitis multa pauperibus erogare. i. q. i. non est putāda. xiiii. q. v. per totū. vt cesset nūciī murmuratio: sed vere decimant mentā et anetum. Mat. xxiii. Aliquas paucas escas/ et byrros/ vel vestes cōscissas/ aut saga pauperibus impēdētes: thesauros aūt auri et argenti et gēmarū/ preciosas vestes/ ingētia predia/ et vt dixi castra et villas de redditibus ecclesiarū cōsanguineis erogantes: et sic ecclesias defraudantes. xii. q. ii. c. i. et. q. iiii. c. i. et vlti. ex̄ de pecu. cleri. presbyter. et. c. inquirēdum. ¶ Item nedū recipiunt dñi cardinales cōiter esculenta et poculēta que paucis diebus pñt cōsumi/ que cōcedūtur. ex̄ de rescrip. statutum. §. insuper. ff. de offi. presi. plebiscito. sed etiā que multis diebus nō pñt cōsumi. Et non solū recipiūt cōiter predicta. s. comestibilia et potabilia: sed aurū/ et argentū/ gēmas/ et iocalia preciosa/ equos/ et pānos/ et queq alia permanētia: que ad magnorū munerū veniūt quantitatem: et que in anno ascēdūt frequēter ad valorē miliū florenorū. ff. de offi. procōsu. solent. §. vlti. no. ex̄ de vi. et ho. cle. cū ab omni. in glos. delegati. quorū intuitu munerū preciosorū/ multi p offerētibus impetrāt beneficia. Nā et hoc respectu offerunt offerētes contractu innominato tacite vtentes. do vt des: facio vt facias. et sic saltē per dationē et receptionē horū munerū hoc respectu mētalis cōmittitur simonia. i. q. i. sunt nōnulli. vbi de hoc. et ex̄ de simo. etsi questiones. vbi de hoc. et. c. si. vbi de hoc. et aliqui manus suas a nullo excutiūt munere: de Esaie beatitudine nō curātes dicētis Esa. xxxiii. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. vt pall. c. sunt nōnulli. et. c. etsi q̄stiōes. Sz Job verbū dñicū loquit. Ignis deuorabit tabernacula eorū q munera libēter accipiūt. Job. xv. ¶ Itē beneficia que impetrāt a papa cōiter p indignis/ aut ad preces regū et principū cardinales: aut p suis seruitoribus: aut/ qut frequentius/ p suis cōsanguineis impetrāt: vix vnq alicui clerico bñ merito impetrauerunt pauperrimū bñficiū dei amore: quē przū habēt pre oculis: semp cecū aial/ aut claudū/ aut languidū offerētes. Leuit. xxi. cōtra illa iura. i. q. i. ordinatiōes. et. c. si q̄s neq. ex̄ de eta. et qua. cuž. xlix. di. hinc etem. cū. §. sequē. et expssum p Hiero. viii. q. i. moyses. ibi. At nūc cernim⁹ plurimos hanc rē bñficio facere: vt nō querāt eos in ecclesia colūnam erigere: quos plus cognoscūt ecclesie pdesse: sz quos vel ipsi amāt/ vel quorū sunt obsequiis delimiti: vel p quib⁹ maiorū quispiā rogauerit: et (vt deteriora taceā) qui vt clerici fierēt muneribus impetrarūt. facit ep. i. q. i. fert. et. q. iii. et multis. ver. neq eligāt. Pro mūdo impetrāt: a mūdo mercedē recipiūt: nō a deo. Nihil enim de⁹ remunerat/ qđ amore sui factū nō est. sicut ecōuerso illud remunerat qđ sui cōtēplatione factū est. xxvi. dis. deinde. ad fi. de pe. di. iii. §. et hoc sensu. ver. si qñ. O quot/ que bene gesta videntur q: deus in causa nō est/ erugo et tinea demolit: et fures effodiūt/ et furant. Mat. vi. Offendunt in pomposis vestib⁹/ familia magna/ equis hispanis/ et cūcta sua supellectili pciosa. vbicūq enim in mūdo preciosa sunt: ad manus eorū pueniūt: et in gloria hui⁹ mūdi viuūt. Qui eorū habebunt aliā gloriā/ deus nouit. ¶ De his cardinalib⁹ dñs Ostie. Cardinalis hunc iuris scribēs in summa sua in ti. de pe. in. §. cui cōfitēdū. ver. cui cardinales. sic scribit. Cardinales quū delinquūt/ acrius puniri debent: quū dño pape adsistāt exemplo Ade de quo dicit Aug. q quāto erat deo proximior: tāto magis peccauit. de pe. dis. v. cōsideret. Exēplo luciferi. de peni. dist. ii. principium De his Esa. lx. Qui sunt isti q̄ vt nubes volāt/ p altitudinē status et eminentiā sanctitatis: et quasi colūbe/ per simplicitatē/ puritatē/ et charitatē ad fenestras suas. i. ad sensuū corporaliū coertionē ad christi vulnerū meditationē. Caueāt igit ne sint dracones stātes iuxta arcā dñi. xxxvii. di. legāt. Et ne sint nebule et nubes sine aqua deuotiōis lachrymarū turbinibus demonū agitate. vt pbat beatus Petr⁹. ii. Pet. ii. et Hiero. de penit. dist. ii. si eñ. vltra quatuor colū. ver. petrus. Et Beda. ii. q. vii. secuti sunt. Nō capiātur superbia que mater est oim vitiorū/ et initiū ois pcti: et odibilis corā deo et hoibus. Eccli. x. Tob. iiii. Superbiā nūq̄ in tuo sensu/ aut in verbo tuo dñari pmittas. In ipsa eñ initiū sumpsit omnis perditio: et que est pprīū vitiū diaboli. xlviii. di. §. i. et. c. i. q: diabolus magister elatiōis est. xlvi. di. c. i. ¶ Nō vana gloria: que oēm virtutē euacuat. Nō amore pecunie: que tāq̄ venenū est fugiēda: q: est materia cūctorū criminū. xxiii. dist. his igit. Nō amore parentū: ne eos in vita corrodant tāq̄ musce moriētes: que perdūt suauitatē vnguenti. s. deuotionis. Eccle. x. et eos post mortē despiciāt dicētes. Bene fecit mihi: sed melius facere potuit. ad hoc. lxxxvi. dist. non satis. vt de aliis taceamus. ex̄ de cele. mis. dolētes. ¶ Sed die noctuq nō cessent virtutibus insistere. vt pbat Jhō. in pcall. c. his igit. et Amb. xii. q. i. cui portio deus. et pal. c. nō satis. Tales ergo si delinquāt: per sententiam remoueant: et sine spe restitutionis deponātur. ex̄ de cle. nō resi. ex gestis. sicut lucifer. pall. c. principiū. hucusq Osti. ad id ex̄ de schis. ad succidēdos. li. vi. ¶ Notat etiā Osti. in sum. ti. de offi. archipres. §. que pertinent. ver. iiii. q dicūtur Cardinales a cardine quo ostium regit: q: ipsi post papā et cū papa regūt ecclesiam. ex̄ de consue. cū venerabilis. de elec. corā. et. c. qrelā. Et nota q presbyteri cardinales habēt titulū diaconi. nō ecōtra. vt pbat. s. in eisdem cōcor. et ex̄ de arbi. cū a nobis. de testa. raynuti⁹. §. cum autē. et. c. raynaldus. §. a cuius. ¶ Et licet in decretalibus plerūq ponantur presbyteri sine titulo: in literis domini pape nunq̄ ponitur presbyter quin addatur titulus/ nec diaconus nec episcopus cum titulo. Hoc ideo noto vt si literam bullatam in qua hoc non seruetur inueneris: ipsam iudica falsam. ar. ex̄ de crimi. fal. q grani. In. c. aūt. ii. de offi. archipres. vocant cardinales psbyteri et aliā tā in ecclesiis ciuitatib⁹ q̄ diocesib⁹ principaliter seruiētes: et in diuinis officiis ministrātes. sm Osti. ¶ Sunt etiam in ecclesia Cōpostellana Cardinales presbyteri mitrati: et in ecclesia Rauennati. tales cardinales sunt derisui poti⁹ q honori notat. xxxii. q. ii. c. i. glos. fi. et priuilegio speciali. ¶ Conditiones autem sanctissimas et necessarias quas debēt habere dñi cardinales posui post Bernar. s. in. vii. cōsideratione papali. ver. q̄ nō sint. in ar. xv. ¶ Opto aūt fieri dños meos cardinales sicut Pascasiū diaconum romane eccle cardinalē. De quo scribit Grego. in. iiii. dialo. q fuit vir mire sanctitatis/ elemosynarū maxime opibus vacans: cultor pauperum: et contēptor sui: cuius dalmaticā feretro eius superpositā quū esset defunct⁹/ demoniac⁹ tetigit: statimq saluatus est. Ueniat oro spiritussanctus

super cardines orbis terre et super mōtes Gelboe. quod interpretatur volutatio vel decursus. Isti incliti interfecti sunt ⁊ fortes israel.ij. Reg.j. Plangat eos interim sancta mater ecclesia: q꞉ cardo quorūdam eoꝛ confractus iacet: et ostij clausura ⁊ apertura cōpedita est. ¶ F Qr collegiū cardinaliū dispēsare possit etiā vbi epi dispēsare nō pñt. de re iudi. cū te. ſm Inno. An cardinales priuētur iure eligēdi si male eligāt. lxxix. di. si papa. Qr instātia cardinalis est oīm solicitudo ecclesiarū. de postu. prela. bone.j. ſm Inno. An soli assertioni cardinaliū sine iuramēto credat. de priuil. cū olim.§.p Inno. An credat cardinali dicēti aliqđ officiū sibi esse cōmissum: nisi sup hoc litere ostēdātur. et an credat actis eoꝛ vel ipsis de ijs que agūtur corā ipsis. de elec. bone.j. de offi. deleg. cū in iure. de fi. instru. ꝙ super his. de appel. cōstitutus. p Inno. de accu. cū dilecti. An cardinales pñt accusari ꝙ papā p simoniā elegerint: et ipse de hoc accusari. xl. di. si papa. lxxix. dis. si q̄s pecuniā. ij. q. vij. nos si. ix. q. iij. nemo. ⁊ de elec. licet. p Inno. An diaconi cardinales subsint sub presbyteris. lxxix. dist. si q̄s. iij. xciij. dist. §. vt ex premissis. vsq; ad finē distin. Adde hic qđ dixi. s. in. j. parte de dispē. lega. in §. j. in ar. xlvij.

¶ Articulus. xvij. A

Ceterū quia post dignitatē Cardinalat⁹

dignitas maior in ecclesia dei patriarchatus est: Ideo de eis aliquid dicēdū. Sunt aūt in ecclesia dei q̄tuor principales patriarchat⁹ post Romanū patriarchatū. sc; Cōstātinopolitanus. Alexādrinus. Antiochenus. ⁊ Hierosolymitanus. de quibus. xxij. di. c. ij. ⁊ c. renouātes. ex̄ de priuil. antiqua. xcvj. dis. cōstātinus. quib⁹ quatuor colūnis propter pctā nostra priuata est ecclesia. Remanēt eñ eorū dignitates ⁊ nō popul⁹. ꝓpter qđ et ipsi in tāto honore in mūdo nō sunt: q꞉ mūdus plus considerat aurum ꝙ annulū, potentiā ꝙ mitrā. De iurisdictione et ptāte istoꝛ. de officio. ⁊ vbi debēt cōstitui. ⁊ qualiter puniri. xvij. dist. multis. xviij. di. c. j. ⁊ ij. ⁊ xix. di. ſm. et. c. ꝓpter. xxj. dist. cleros. c. summittit. c. in tantū. xxij. di. p totū. lxiij. di. c. j. ⁊ ij. ⁊ c. agatho. lxx. di. p totū. xcvj. dist. satis. vj. q. iiij. si inter epos. j. q. vij. c. iij. iij. q. v. multū. iiij. q. j. ꝙ aūt. ix. q. iij. conquestus. iij. q. v. q꞉ suspecti. ix. q. iij. nullus primas. ⁊ c. epi. xj. q. iij. theogualdum. vij. q. j. dilectissimi. xv. q. j. frater. et. q. vj. placuit. xcix. di. §. j. cū oibus. c. seq. in illa distin. Pñt aūt isti dispēsare vltra ꝙ metropolitani: vbi pñt cōtētiose cōtēdere, pñt dispēsare: et vbi expresse nō ꝓhibet. lxv. dist. mos antiqu⁹. ex̄ de priuil. antiqua. ad fi. ex̄ de prebē. graue. ad fi. ſm Io. de deo. ¶ B Inter patriarchā aūt ⁊ primatē differētia realis nō est: ſ; vocalis. q꞉ noia sunt synonima idē repñsentātia. xcix. di. c. j. Idē est de noie archiepi ⁊ metropolitani. vt ibidē. ⁊. ix. q. iij. cōquest⁹. ⁊. xxi. di. cleros. ⁊. lxx. dis. quasi per totū. Oēs aūt isti in ordine epali cōtinent. vt pal. c. cleros. Istis aūt patriarchis siue primatib⁹ obedire habent archiepi ⁊ metropolitani in certis ⁊ licitis. sicut epi archiepis ⁊ metropolitanis. vt. ix. q. iij. in primis octo. c. vsq; ad §. sola. Quā iurisdictionē habēt in ꝓuincia ⁊ eparib⁹ suis no. ix. q. iij. in sum. ⁊ ex̄ de offi. ord. pastoralis. ⁊ c. romana. lib. vj. ⁊ de cēsi. romana. lib. vj. et de appel. romana. lib. vj. ¶ C De iurisdictiōe ⁊ ptāte istoꝛ. ex̄ de offi. vica. romana. li. vj. de offi. ordi. romana. li. vj. de fo. cōpe. romana. lib. vj. de ap. romana. li. vj. de cēsi. romana. ⁊. c. ꝑpetuo. li. vj. de pe. ⁊ re. romana. li. vj. de exces. pla. archiepo. in clemē. Pñt tales dispēsare nisi interdicat, in penalib⁹ actionibus vbi pñt iudicare. de pe. di. vj. c. j. ad fi. Pñt dispēsare cū epis et electis suis suffraganeis: sup q̄b⁹ habēt ordinariā iurisdictionē in penalib⁹ actionib⁹, ⁊ ꝓcuratiōib⁹ ⁊ similib⁹: nisi ꝓhibeat. ex̄ de offi. ordi. pastoralis. ex̄ vt li. nō cōtesta. accedēs. ix. q. iij. c. j. ⁊ ij. ex̄ de offi. ordi. irrefragabili. Et quū potest ex officio visitare: ⁊ p cōsequēs corrigere: ⁊ etiā poterit dispēsare: q꞉ delusoria esset correctio sine dispēsatione. ex̄ de pscrip. cū ex officij. ex̄ de cēsi. sopite. et. c. cū venerabilis. c. romana. li. vj. ſm Io. de deo. ¶ Sed q꞉ nō est nostri operis ꝓncipaliter de eoꝛ iurisdictiōe tractare. S; quō in ecclesia dei per petrū a status rectitudine quodāmodo ceciderūt: Ideo statim ptractādo stat⁹ et excessus epoꝛ: sub quo noie includūtur. vt dixi. s. in. iij. ꝯsideratione papali. in. §. iij. cōsideratio. in ar. xj. in ver. inter hec. de eis parū aliquid dico: q꞉ oēs iurisdictionē epalē habēt: ⁊ similis est quasi eoꝛ offensio in isto tpe vulnerato. ¶ Attēdāt ergo pdicti status ꝙ quāto post papā ⁊ cardinales maiori preeminent dignitate: tāto eoꝛ grauior est offensa. xl. dist. hō christian⁹. Regant ergo suas ꝓuincias in pace ⁊ cōcordia: nihil de iure epoꝛ vsurpātes: nisi vbi ius eis cōcedit: q꞉ tali cōcordia altissim⁹ gloriat in mēbris suis. ix. q. iij. archiepa. cū. c. pce. ⁊ seq. Quā autē iurisdictionē habēt quatuor patriarchales sedes. vide pallē. c. antiqua. ex̄ de priuilegiis. ¶ D Offendūt autē pdicti, quū visitāt suas ꝓuincias: sicut ⁊ quū epi visitāt suas ecclesias: q꞉ nimis grauant parochianas ecclias in eoꝛ ꝓcurationib⁹ maledictis vsq; ad exinanitionē extreme virtutis basilicas pducētes. x. q. iij. inter cetera. nō sacerdotaliter ſ; crudeliter seuiētes. x. q. iij. q꞉ cognouim⁹. nō solū erga subditos: sed etiā socios tyrannidem exercētes: nō cū charitate, sed cū quadā iactātie temeritate: nec cū gratiarum actione, sed cū quadā iudiciaria inuectiōe stipēdia exigētes. poti⁹ depredādis et spoliādis ⁊ scādalizādis hoibus, ꝙ lucris aiarū operam dātes. Hec legunt ⁊ hodie ad literā miserabiliter et dānabiliter obseruantur. x. q. iij. cauendū. ex̄ de cēsi. cū aplus. ⁊. c. ꝓcurationes. ¶ Itē multas ꝓcurationes vna die recipiūt: ⁊ nō visitāt. In pecunia recipiūt malo velle dātium: officiales sui et alij de familia munera recipiūt. cōtra oia iura predicta. et ex̄ de cēsi. romana. §. ꝓcurationes. ⁊. §. caueat. li. vj. Visitās eñ qui aliquod mun⁹ receperit hodie, vel ꝓcurationē in pecunia a volēte, vel qui receperit ꝓcurationē et nō visitat, ad duplū tenet reddendū illi ecclesie quā grauauit intra mēsem. quo elapso nisi restituerit: patriarche, archiepi, epi, ipso iure ab ingressu ecclesie interdicti. Inferiores vo ab officio et bñficio: quousq; grauatis ecclesijs satisfaciāt sunt suspēsi: nulla in eis in hac dantiū remissione liberalitate vel gratia valitura. vt hec legunt ex̄ de censi. exigit. et. c. felicis. li. vj. Habet etiā de istis grauātib⁹ eo. ti. c. ij. in clemē. Is aūt cui est ingressus ecclesie interdict⁹: si cōtra interdictū hmōi diuinis se ingerat ea in suo agēs officio sicut prius: irregularis efficit. ex̄ de sen. excō. is cui. li. vj. ¶ Ve ve q꞉ de hmōi penis plati nō curāt: vnde vere ſm hec paucos platos credo in dei ecclia, marie in Hispania irregulares nō esse. Pro his ergo plangat ecclesia: q꞉ quū sint maiores partes ei⁹: maiorib⁹ sunt periculis ⁊ criminib⁹ irretiti. Et ſm Grego. quāto in honore precellunt alios: ⁊ in crimine. et de hoc satis. Qr lat⁹ pape sint cardinales: ⁊ de ptāte ipsorū circa absolutionē quū sint legati. de offi. leg. excōicatis. An cardinales mortuo papa faciūt capitulū. et q̄d pñt. lxxix. di. null⁹. An presbyter cardinalis sit eligēdus in epm. de elec. ecclesia. ij. de pena offendētiū cardinalē. de pe. felicis. lib. vj.

Patriarchat⁹ ecclesiastici.

Patriarchatus ⁊ primat⁹ idem.

Visitatio pecuniaria platis ibi betur.

¶ Articulus. xviij.

Consequēter de statu epoꝛ

tractādū est. de quoꝛ potentia et iurisdictione ⁊ in quib⁹ pñt casib⁹ dispēsare. s. in prima parte isti⁹ opis pleniter ptractat. Nūc aliqua de eoꝛ iurisdictione adhuc iñcens, de eoꝛ excessib⁹ vt se corrigāt exarabo. ¶ Et est sciēdū ꝙ ordo epoꝛ quadripartit⁹ est. vt. s. pre. ij. ar. xj. A. in. iij. cōsideratiōe papali. ver. j hoc. prime tetigi. s. in patriarchis, archiepis, metropolitanis, ⁊ epis. Papa etiā in numero eoꝛ cōtinetur vt apparet in ꝓhemio cōstitutionū ⁊ decretaliū ⁊ literarū aplicaꝝ. Nā vltra q̄rtum ordinē alius nō est. ſm Archidia. ordo iste ponit. xxi. di. c. j. Ibi assignat differētia inter archiepm et metropolitanū. Nā archieps maior est: vt colligit in aut. coll. ix. de priuile. archiepi. in prin. vbi dicit.

Quadruplex eporum ordo.

Non solum

Nō solū metropolitanus is fit:sed etiam archiepūs fiat.
¶ A Tractando ergo de statu ⁊ defectib⁹ epoꝝ tracta
bo ꝑ ɔñs de statu ⁊ defectib⁹ patriarcharū/ primatū/ ar/
chiepoꝝ/⁊ metropolitanoꝝ de quibus tetigi in.§. preće.
Notandū ergo q̄ Paulus epōs/ epos vocat presbyteros
glos. Philip.j. In primitiua ecclesia bene fuerūt presbyte
ri ⁊ epi.xxi.di.c.j.vltra mediū.ver.ideo.xciij.di.legim⁹.vbi
de hoc in glos.hic rñdet.xcv.di. olim.¶ B Epi successo
res aplóꝝ sunt.lxviij.di.quoꝝ vices.xciij.di.legim⁹.xxi.di.
in nouo.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.a christo.vbi vocantur
vicarij aplóꝝ.Et dicuntur arietes gregis.i.duces.vij.q.j.
scisċitari.q: duob⁹ cornib⁹.xxiij.q. iiij. cū in lege.i. vtriusq̄
testamenti authoritate preualent cōtra hereticos. Inde
est q̄ mitra pontificalis duo habet cornua. q: ois doctus
in regno celorum profert de thesauro suo noua ⁊ vetera.
Mat.xiij.glos.sup pō.xxviij. Item dicunt̄ canes: q: latra/
re debent.i.predicare cōtra hereticos ⁊ tyrannos: ⁊ subdi
tos informare.xliij.di.sit rector. Dicuntur rectores nauis
pre.c.sciscitaris. Dicunt̄ colūne.ij.q.vij. accusatio. viij.q.j.
moyses.ex̄ de accusa.qualiter.ij.⁊ ex̄ de pen. si q̄s suaden/
te.§.epi.in clem̄.Dicunt̄ patres spūales.in pre.§.epi.⁊ pre.
c.qualis.⁊.lxviij.dist.quoꝝ.Dicunt̄ custodes.xij.q.ij. nō li/
ceat.xvi.q.j.in canonib⁹.xxiij.q.vlti.§.quis. Dicunt̄ vica/
rij christi.xxxiij.q.v.mulier. Dicunt̄ pastores.j. q.ij. pastor.
xcv.di.esto.xxiij.q.iiij.tres ꝑsonas. Dicunt̄ etiā speculato/
res.Ezech.iij.xxi.dist.c.j. ver.epatus. Dicunt̄ defensores.
xvi.q.j.in canonib⁹. Dicunt̄ procuratores.xij.q.j.c.vlt.ver.
de hoc. ¶ Qui prestantior est ⁊ doctior omni pplo ⁊ stu/
diosior ⁊ virtutib⁹ eminentior: ille ad sacerdotiū eligi de/
bet.glos.Leui.viij.viij.q.j.licet. In tunica hyacinthina fue/
rūt mala punica ⁊ tintinnabula.xliij.di.c.j.ver.hinc in exo
do.et Exo.xxviij.q: tanta debet esse pōtificis authoritas:
vt motus ei⁹ ⁊ gressus vocales sint.⁊ veritatem quā men
te ɔcepit habitu resonet.Quicquid loquit̄ ⁊ quicq̄d agit
doctrina sit. sine tintinnabulis/ colorib⁹ diuersis/ gēmis
floribusq̄ virtutū/ nec ecclesiā ingredit̄ nec pontifex est.
Glos. Leui. viij.facit.viij.q.j.licet.¶ Epat⁹ nomen est ope
ris nō honoris: scopos quippe intentio est. vñ epūs supin/
tendere debz.vt intelligat se nō esse epm qui preesse dile/
xerit nō ꝓdesse. Aug. de ciui.dei.li.xix.trāffert. viij.q.j. qui
epatum.⁊ facit.xxi.di.c.j.ver.epatus.¶ C Hieronym⁹.
Si q̄s epatum desiderat:bonū opus desiderat.j.ad Tim.
iij.Sed ab aplo illo tpe dictum est/ quo quisquis plebib⁹
preerat:prim⁹ ad martyrij tormenta ducebat̄. Tunc ergo
fuit laudabile epatum querere:qñ ꝑ hunc quēq̄ dubium
nō erat ad supplicia grauiora ꝑuenire. Ipsum quoq̄ offi
cium boni opis expressionem definit̄. quum dicit. Si quis
epatum desiderat:bonū opus desiderat. De ipso igit̄ sibi
testis est:q: epatum nō appetit:q̄ hūc nō ad boni opis mi/
nisteriū/ sed honoris gloriā querit. ¶ D Grego.in cura
pastorali.c.ix. Duo sunt pontificis opa. vt a deo discat le/
gendo scripturas diuinas: ⁊ sepius meditādo.aut popu/
lum doceat:sed illa doceat q̄ ipse a deo didicerit:nō ex ꝓo
corde vel humano sensu/ sed que spūssanctus docet. Est ⁊
aliud opus qḋ facit Moyses.ad bella non vadit.non pu/
gnat ɔtra inimicos: sed orat.⁊ donec orat: vincat pplˢ ei⁹
hostis vincit̄.⁊ fugat̄. Exo.xvij.Orige. sup Leui.li.vi.trāf
feruntur hec.xxxvi.di.c.vlt.Orige.Epi locū aplóꝝ tenent
Hiero.ad Marcellum.xxi.disti.in nouo.⁊ dist.ē.ver.epi.
¶ Qualem oporteat esse epm in.xiij.c.aplice regule con
tinentur.que ponunt̄ a.xxxv.dist.§.nunc aut.vsq̄ ad.l. dist.
Nō facile admittit̄ accusatio epoꝝ.ij.q.vij.accusatio.Eps
qui nō corrigit/impudicus canis dicit̄.lxxxiij.disti.nemo.
nihil illo epo miseri⁹ q̄ maloꝝ gloriat̄ laudib⁹.c.dis.nihil.
Nō credat eps solam lectionez ⁊ orationē sufficere. Sed
largam manū habeat.necessitatem patientib⁹ succurrat.
alienam inopiam sui credat. q: si hoc nō habz: vacuū epi
nomen tenet. Greg.lxxxvi.di.fratrem. Nō debet aliquem
epus manu sua cedere.lxxxvi.di.nō liceat.xlv.di.c.j.⁊.c.cū
beatus.Eps nullā rei familiaris curā ad se reuocet.sed le

Insignes episcoporum tituli.

que optimū quē/q̄ decet esse epm

ctioni.⁊ orationi ⁊ verbo predicationis tm̄modo vacet.
cōcil.car.lxxxviij.di.eps nullā. Aug. Nōn ois qui dicit pax
vobis/quasi colūba audiendus est. Habent oscula colū/
be.habent ⁊ oscula corui.sed in columba vera pax. in cor/
uo fulsa pax.ij.q.vij.nō ois.ibi no. quō ɔditiōes corui ma
lo prelato couenīant. Item nō oēs epi sunt epi.ea.cā ⁊.q.
nō ois. Hiero.Qui epatum desiderat: bonū opus deside
rat.Aplˢ.j.ad Timo.iij.dixit.nō dignitatem. si aūt despe/
cto ope solam appetit ⁊ aspicit dignitatem. cito corruet.
Hiero.sup Sopho.adde.ē.c.ver.si quis epatum. Honor
⁊ sublimitas epalis nullis poterit cōparatōib⁹ adequari.
Si regū fulgori cōparas ⁊ principū diademati:lōge erit
inferius q̄ si plumbi metallū ad auri fulgorem cōpares.
quippe quū videas regum colla ⁊ principū submitti ge/
nibus sacerdotum: ⁊ osculata coꝝ dextra orōnibus eoꝝ
credant se cōmuniri. Amb.li.de pasto.trāfferunt̄.xcvi.dis.
duo. facit ex̄ de ma.⁊ obe.solite. Et est arg. expressum sm
Laur.cōtra viles prelatos Hispanie qui osculant̄ manus
regū. Fateor ego vilis presul Siluensis ecclesie/ scriptor
huius opis/ poti⁹ timore q̄ humilitate coactus sum oscu
lari dexterā Regis Portugallie.q̄q̄ ab eo nō teneā rega
lia.sed qui ex timore facit/ iam nō facit.ex̄ de reg.iu.qui ex
timore. Dic tñ q̄ si eps comes sit/ osculari debet.quū ex cō
suetudine alij magnates hec faciant.x.di.certum.j.c. susci
pitis ne.lxiij.dist.valentinianu⁹. Lau.⁊ facit.xxiij.q.viij.§.
ecce.xviij.di.si eps metropolitanus. ¶ Nihil in hoc secu/
lo excellentius sacerdotibus. Nihil sublimius epis. No/
men ergo cōueniat actioni.⁊ actio nomini rñdeat. alias
sit nomen inane ⁊ crimē inane. Nō sit honor sublimis ⁊
vita puerilis. Ne sit deifica ꝓfessio: ⁊ illicita actio. Ne sit
religiosus amict⁹: ⁊ irreligiosus ꝓfectus. Ne sit gradus
excelsus: ⁊ deformis excessus. Nō habeatur in ecclesia ca
thedra sublimior: ⁊ cōsciētia sacerdotis recipiatur humi
lior. Ne locutionē simulemus colūbinā: ⁊ mētē habeam⁹
caninā. Ne professionē monstremus ouinā: ⁊ ferocitatem
habeamus lupinā. Amb.in.li.de pasto. ¶ Quantum pre
ceteris gradus est episcopalis altior: tāto si per negligen
tiā dilabatur/ ruina grauior est. Magna sublimitas ma/
gnā debet habere cautelā. Honor grandis grandiori de/
bet sollicitudine circūuallari. Cui plus credit̄/ ab eo plus
exigitur. Mat.xxv. Greg.in homil. Quū em̄ augent̄ do/
nationes etiā crescāt donoꝝ. Amb.ibidem. Nihil in hac vi/
ta difficilius/ laboriosius/ periculosius/ epi officio. Aug.
ad Valeriū.xl.di.ante oia. Nihil in epali ceruice splendi/
dius fulget: q̄ humilitas. Greg.c.di.cōtra morem. Epus
in quolibet loco sedens/ stare presbyterū non patiat̄.xcv.
di.eps in quolibet loco. Eps in ecclesia sublimior sedeat.
intra domū vo presbyteroꝝ collegā se esse cognoscat.xcv.
dist.eps in ecclesia. ¶ Dicite pontifices in freno quid fa/
cit aurū. Tolerabilius em̄ in sancto cernitur q̄ in freno.
Bern.in eplˢa ad Senonensem archiepm. Nō est epoꝝ
seruare aurū: ⁊ a se reuocare mendicantis manū.xij. q.j.
nolo. Inuadant epi in inuidiā detractoꝝ cōfringentes va-
sa mystica vt captiuos redimant. Amb.lxxxvi.di.nō satis.
Epi satis in manu habent quib⁹ credāt aīas.⁊ cui cōmit/
tant suas facultates nō inueniūt. Ironia. Adde hic qḋ di
xi.ē.in.vij.cōsideratione pape.ver.mira res.ar.xi. Opti/
mi estimatores.q̄ magnā de minimis/ paruā aut nullā de
maximis curā gerāt. Bern.de cōside.li.iiij. Vbicūq̄ fue/
rit eps:siue Rome/ siue Eugubij/ siue Constantinopoli.
siue Regij.eiusdem meriti est:eiusdem sacerdotij. Potē/
tia diuitiarū/ paupertatis humilitas/ nec sublimiorem nec
inferiorem epm facit. Ceterū oēs apostoloꝝ successores
sunt. Hiero.xciij.di.legim⁹. Idem. Gloria epi est paupe/
rum prouidere opibus: Ignominia sacerdotis est/ pro/
prijs studere diuitijs.xij.q.ij.gloria. Idē ad Narbonēsem
epm. Solus eps incūbit bonis.solus vtitur ministerio.so
lus eps sibi vēdicat vniuersa.solus pres inuadit alienas.
solus occidit vniuersos. Hic ꝓpter auaritiā sacerdotū se/
pe odia cōsurgūt.hinc epi accusant̄ a clericis.hinc princi/

plã liria. hinc detractionis causa. hinc origo fit criminis.
xciij.di.diaconi.v. Idem loquens Narbonensi epo. Dñici
patrimonij dãna cõquiritis: dũ soli vultis in ecclijs potẽ/
tari.xcv.di.ecce ego. Idẽ ad Nepotianũ. Epi sacerdotes
se esse sciant: nõ dños. Honorent clericos quasi clericos:
vt ipsis epis a clericis quasi epis honor deferat. Et.j. Pas/
scite eum qui in vobis est gregem dñi: puidentes nõ coa/
cte: sed spontanee sm preceptũ dñi: neqꝫ turpis lucri grã
sed volũtarie. neqꝫ vt dñantes in clero: sꝫ forma facti gre/
gis ex aio ⁊c.xcv.di.esto. ¶ Agnoscat epũ seruũ se esse ple
bis nõ dñm. Isid. de sum. bo. q2 ⁊ papa se seruũ vocat. Vi/
de. s. in.v.cõsideratione papali.in ꝟ. Iste greg.in ar.xiij.
in ista.ij.parte. Sciat se nõ esse epm qui preesse desiderat:
nõ pdesse. Aug. ad Orosium. Pontifex legalis fronte la/
mina ornabat aurea: inferius in extremo tunice in mar/
gine portabat tintinnabula. Exo.xxviij. nobili imagine
instruens: q2 spũalis quisqꝫ doctor cõtemplationis aurũ
haurit superius: qd inferius p sonũ predicationis pplis
infundit. Rodul. sup Leuiti. Inter.xij. abusiua seculi vnũ
est epus negligens. ¶ E Sunt aũt ista.xij. abusiua. Pri/
mũ scꝫ sapiens siue predicator: sine operibus. Auditores

Abusi/ na mun di.xij.

eñ doctrine dicta cõtemnũt: quũ predicatoris opa a pre/
dicationis verbis discrepare cõspiciũt. Et quũ ipe doctor
doctrina sua nõ cõsiderata lapsus fuerit: auditor etiã al/
terius doctoris medicamẽtũ suis vulnerib⁹ adhibere par
uipendit. vñ dicit Mat.v. Si sal euanuerit: in quo salie/
tur? Ad nihilũ prodest vltra: nisi vt pijciat foras. Ad hec
ij.q.vij.nõ omnes.iij.q.vij.§.idem testat. ver. Item greg.
¶ Scdm. Senex sine religione. Quid enim stolidius si
mens ad pfectionem festinare nõ cõtendat: quũ totũ cor/
pus ad interitũ pperat: dum oculi caligant: auris grauis/
ter audit: capilli fluũt: facies in pallorem mutat: dentes
lapsi minuunt: cutis arescit: flatus nõ suauiter olet: pect⁹
suffocat: tussis cachinnat: genua trepidãt: talos ⁊ pedes
tumor inflat. Hec oia namqꝫ ruiturã domũ corporis pro/
nũtiant. ad hoc.lxxxvj.di.tanta. ¶ Tertiũ. Adolescens si/
ne obedientia ⁊ reuerentia. Qualiter nãqꝫ in senectute il
le sibi ministrari sperabit: qui in adolescentia senioribus
obedientiã exhibere cõtemnit? Leo.ij.q.vj.qui scit se. Si/
cut ergo in senib⁹ sobrietas ⁊ mor̃ pfectio inquirit. ita in
adolescentib⁹ obsequiũ ⁊ subiectio ⁊ obedientia requirũ
tur. facit.lxj.dis.miramur.ad fi.ibi. Quorum ois etas ⁊c.
¶ Quartum. Diues sine eleemosyna. Qui dum in terra
quesita diligenti cura custodit: celestis patrie perhennem ha
bitationem amittit.xlvij.di.sicut. ¶ Quintũ. Femina si/
ne pudicitia. Sicut eñ oẽs bonos mores puocat ⁊ custo
dit in viris prudentia. de qua.xxxvj.di.§.i. Sic in feminis
cũctos honestos actus nutrit fouet ⁊ custodit pudicitia.
xxxij.q.v. pposito.⁊.c.de pudicitia. ¶ Sextum. Dñs sine
virtute: q2 nihil cõfert habere dñandi prãtem: si dñs ipse
nõ habet virtutis vigorem. Eccli.vij. Noli querere fieri
iudex: nisi valeas virtute irrũpere iniquitates. ¶ Septi/
mũ. Christian⁹ ɔtentiosus. christian⁹ eñ a christo dicit. ex̃
de sacra vnc.vnico. Christus aũt mitis est. Mat.xi. Con/
tentio vitiũ est.de pe.dist.ij.c.j.ij.Timo.ij. Noli verbis con
tendere. Phil.ij. Nihil p cõtentionem ⁊c.j.ad Cor.xi. Si
quis videt cõtentiosus esse: nos talem cõsuetudinem nõ
habemus.nec ecclesia dei. Est aũt contentio impugnatio
veritatis agnite. Causa clamoris fiducia. Petrus de pali.
¶ Octauũ. Pauper supbus. Quid eñ stolidius q̃ illũ
qui p inimiaꝫ miseriã velut in terra abiectus extremus ⁊
humilis incedere ⁊ cõtristari debuerat: frontoso supbie
tumore inflatã mentem cõtra deũ erigere? Unde dicitur
Mat.v. Beati pauperes spũ.i.humiles ⁊ timentes deũ.
Aug. ¶ Nonũ. Rex iniquus. Nomen eñ regis rectoris
officiũ indicat.xxj.dis.c.j.ver.sacerdos. Sꝫ qualiter alios
corrigere poterit: qui pprios mores nõ corrigit? iij.q.vij.
sacerdos.xj.q.iij.ita corporis. ¶ Decimũ. Epus negligẽs.
Epus eñ speculator intelligit seu interpretat.xxj.dist.c.j.
ver.epat⁹. Debet ergo epus supintẽdere ⁊ corrigere.lxxxij.
di.nemo. ¶ Undecimũ. Plebs sine disciplina.xlv.di.disci
plina. ¶ Duodecimũ. Populus sine lege. Qui eñ dei di/
cta ⁊ legis scita cõtemnit p diuersas errorũ vias eũdo pro/
ditoris laqueũ incurrit.di.iiij.facte sunt.de peni.dist.iij.in
das. Cyprianus li.de.xij.abusiuis. ¶ F Redeundo ad
materiã epor̃. Ait Bern. sup Cant. sermone.xij. Fratres
reuereamur epos: sed vereamur onus. Si pensam⁹ labo/
res.xl.dist.ante.nõ affectam⁹ honores. Agnoscam⁹ vires
nr̃as: nec delectemur molles ⁊ femineos humeros suppo
nere sarcinis duris. Nec obseruem⁹ eos: sed honoremus.
xxj.di.in nouo. Lu.x. Inhumane nẽpe eor̃ redarguis opa
quor̃ refugis onus. Temerarie redarguit virũ de prelio
reuertentẽ mulier manens in domo. Dico eñ si quis de
claustro eum qui versat in pplo interdũ min⁹ circũspe/
cte depꝛehenderit agere: vbi gñ: in vbo/ cibo/ somno/ ri/
su: non confestim ad iudicandum prosiliat: sed memine
rit scriptũ esse. Melior est iniquitas viri q̃ mulier benefa
ciẽs. Eccli.xlij. Nã qui in tua custodia vigilas: bene facis.
sed q̃ iuuat multos. melius facit ⁊ virilius. Qd si imple/
re nõ sufficit absqꝫ aliqua iniquitate vite ⁊ cõuersationis
sue: memẽto q2 charitas operit multitudinẽ pctor̃. j. Pe.
iiij. Prouer.x. ex̃ de bap. maiores.j. rñso. Hec dicta sunt ad
geminã tentationẽ pellendã: qua sepe religiosi epor̃ vel
ambire gloriã/ vel excessus temere iudicare diabolicis in/
stigationib⁹ incitant. ¶ Presbyter etatis: epus dignitatis
nomen est.xciij di.legim⁹. sm Hiero. Si tentatio est hois
vita sup terrã. Job.vij. de pe.di.ij. si eñ. ad fi. quantis plus
tas periculis patet vita pontificis: cui necesse est oim fer/
re tentationes? viij q.j. clemẽs. Bern. in epla ad Senonẽ
ses. Fila rubea dependẽtia ex duab⁹ linguis mitre põtifi/
calis/ significãt ignẽ charitatis. Sicut eñ p duas linguas
significat q noua ⁊ vetera noui ⁊ veteris testamenti testi
monia pferre debet põtifex. ut dixi. s. e. §. ɔsequenter. ver.
⁊ dicunt arietes. Ita in rubeo filor̃ colore figurat ignis
charitatis: quẽ in se habere põtifex ⁊ in aliis accẽdere de/
bet. Inde etiã est q Romanus põtifex cappa rubea sicut
christus. Lu.xij. induit. q2 totus igne charitatis ardere dꝫ
⁊ ex charitate oia facere: aio q̃ martyrio non deesse: sicut
cõfessorib⁹ alumnis Martino ⁊ Frãcisco. Gerẽs psonã chri
sti: cui⁹ vestimentũ rubeũ est: sicut calcãtium in torculari.
Esa.lxiij. glos. super ps̃.cxviij. Quid antistes ad dñm nisi
pro delictis ppli intercessor eligit? Qua itaqꝫ fiducia ad
deũ pro pctis alienis intercessor venio: apud quẽ de pctis
meis secur⁹ nõ sum? Greg. in registro. facit.iij.q.vij. in gra
uibus.⁊.c.vlt.xlix.di.§.j. Qr me ad epat⁹ ordinẽ cognoscẽ/
tis puenisse: si me diligitis/ plãgite: q2 tãte hui⁹ mũdi oc/
cupationes sunt: vt p epatus ordinem pene ab amore dei
me videã esse separatũ. Greg. in registro. De ista materia
de honore ⁊ periculo epatus scripsi etiã. s. in.iij. cõsidera/
tione papali in ar.xi. Et illud iungat cum isto.

¶ Articulus.xix. A

Videiam nunc ad episcopor̃ excessus accedendũ est ⁊ alio/
rũ prelator̃. Sed q2 vt sepe dixi/ in ordi/
ne epali intelligunt includi pape/ cardi/
nales/ epi/ patriarche/ archiepi/ pimates
Ideo primo dicendũ est q quum papa peccat: potest sibi
eligere confessorẽ quemcuqꝫ voluerit. Nã in iurisdictione
contentiosa hoc receptũ est. ff. de iuridic. omni. iu. est rece
ptũ.ij.q.v. mandastis ⁊.c. auditũ est.ij.q.vij. nos si. Multo
potius in voluntaria potest se submittere cuilibet sacer/
doti. q2 quãtũ ad hoc vnusquisqꝫ sacerdos catholic⁹ tenet
locũ dei viuentis: ⁊ loco dei potest absoluere penitẽtem.
xi.q.iij. absit. de pe.di.iij inter hec hircum.j.⁊.ij.l.di.de his.
Et sic in foro penitẽtiali factus ẽ papa minor: ⁊ confessor
maior. vt in pre. iuribus. Et hoc innuit Chrys.xl.di. multi
sacerdotes. ex̃ de pe. ⁊ remis.c.fi. ¶ B Cardinales con
fitebuntur penitẽtiario dñi pape. ar.xciij.di.c.fi.xciiij.di.
c.j. Uel potius distinguẽdũ ẽ inter peccatum publicum ⁊

Pape cõfessor.

Cõfessi onis car dinaliũ auditores.

aliud cõfiteat̃ pape. occultũ penitentiario dñi pape. Sed verũ est q in vtroq; sufficit cõfiteri pniario dñi pape q̃ad saluationẽ aie: nõ tñ quoad dispẽsationẽ quã pniari⁹ facere nõ põt: nisi de spẽali mãdato dñi pape. sicut ⁊ curia tenet. ẽm Ostiẽ. ¶ Tutius aũt est vt quilibꝫ cardinalis licẽtiã habeat a papa: q sibi possit eligere ꝯfessorẽ. quũ tales imediate ei subsint. ar. ex̃ de pe. ⁊ re. oĩs. Exceptis ep̃is: q̃ in hoc oẽs sunt p̃uilegiati. ex̃ de peni. ⁊ re. c. fi. ¶ E Patriarche quũ offendũt: q: ep̃i sunt: eligũt sibi cõfessorẽ. vt p̃e. c. fi. de pe. In foro ꝯtentioso a sola papa debẽt puniri: q: ei subsunt imediate. vñ Greg. Que dã de primate nr̃o Clemẽtio p̄lata sunt: q̃ nullo mõ debẽt sub silẽtio preteriri: ne totũ corpus (qđ absit) morb⁹ inuadat: si languor in capite curat⁹ nõ fuerit. ij. q. vij. sicut inq̃t. Et Inno. iij. puniuit patriarchã Antiochenũ. ex̃ de trãsla. epi. c. j. Et Joãnes ⁊ Felix Cõstantinopolitanũ. xxiiij. q. j. acatius. Nicolaus Bituricẽsẽ primatẽ. ꝓ eo q iudicabat clericos Narbonenses. ix. q. iij. cõquestus. Et Leo Dioscor Alexãdrinũ patriarchã: pro eo q nõ seruabat tp̃a in ordinib⁹ cõferendis. lxxv. di. q a p̃rib⁹. ⁊ cõsecratione ep̃orũ. c. di. q die. ⁊ celebratione missarũ. de cõ. di. j. nosse. ⁊ in alijs multis. xxiiij. q. j. cũ beatissim⁹. Et Inno. iij. de falsitate rep̃hẽdit Hierosolymitanũ. ex̃ de his q̃ fi. a p̃e. quãto. ⁊ c. p̃rece. ⁊ Gre. ix. patriarchã Gradensem eo q cõtra canones exegerat iuramentũ a Castellano episcopo. ex̃ de ma. ⁊ obed. dilecti.

P̃riarcharũ a ꝯfessiõe.

¶ D Patriarchis subsunt archiep̃i. ⁊ ab ipsis ad eos appellat̃. ix. q. iij. cõquest⁹. Nõ debet Archiep̃us incõsulto primate vel p̃riarcha aliquẽ in ep̃m ordinare. di. lxv. placet. Patriarche vbiq; ante se portãt crucem: nisi in vrbe ⁊ vbi papa vel eius legatus insignia papalia deferens presens est. de priuil̃. antiqua. An habeat idẽ ius in suis subditis patriarcha qđ papa in suis. xxij. di. renouãtes. Qualiter petat patriarcha subiectionẽ eccl̃iarũ. de ma. ⁊ obe. inter q̄uor. ẽm In. An p̃riarcha in subditos suorũ suffraganeorũ habeat aliquã p̃tãtẽ. de of. or. duo. de re iud. cũ inter. Junge hic qđ no. s̄. e. §. Ceterũ. ante. §. ꝯsequẽter. ver. inter p̃riarcham. in additiõe in. xvij. ar.

ad p̃riarchã spectantia.

¶ Licet aũt ep̃i possint sibi eligere cõfessores. vt p̃e. c. fi. de pe. ⁊ re. Archiep̃s tñ cui subest debet scire q̃s est cõfessor ep̃i: velit nolit ep̃s. Hoc nõ admitto. q: beneficiũ iuris nemini est auferendũ. xxviij. di. de his. in aut. de nup. circa. fi. §. sed hoc qđ. ff. de reg. iu. l. iiij. §. si q̃s cõdẽnatus. ex̃ de reg. iu. indultũ. lib. vj. vbi de hoc no. Nec aliq̃s debꝫ p̃sumi q cõfessorẽ suspectũ eligat: q: nemo p̃sumit̃ immemor sue salutis. j. q. vij. scissim⁹. ex̃ de elec. significasti. ij. Et etiã ip̃m põt cõpellere vt sibi cõfiteat̃: si suspectũ habeat cõfessorẽ. q: ⁊ ab ip̃o de aĩa ep̃i ratio exiget̃. ar. ex̃ de of. or. pastoralis. ⁊ c. irrefragabili. ex̃ de cẽs. romana. li. vj. Nec istud p̃hibet decre. p̃e. ne ꝓ dilatiõe. ex̃ de pe. Sed quũ intendat aiarũ periculis potius hoc admittit ẽm Ostieñ. in sum. de pe. §. cui cõfitendum. ꝟ. sed nunquid archiepiscopus.

Archiep̃i p̃uilegia.

¶ Articulus Vicesimus. A

Sed vt sciãt episco-

pi ⁊ qui istiusmodi sunt in quibus ecclesiã quã deberent regere scandalizant: ⁊ in quibus peccant coiter ⁊ confiteri debent: Notẽt casus. j. scriptos. ¶ Et primũ ẽ. q: sciẽter celebrãt: vel ordines faciũt: vel etiã iudicãt subditos: dũ in mortali cõstitutos se sciunt. ar. ex̃ de coha. cleri. ⁊ mu. vestra. §. fi. ⁊ c. fi. xxxij. di. §. verũ. c. ad hec. ex̃ de tẽpo. or. c. vlt. de cle. ex. mi. c. fi. iij. q. vij. iudicet. c. postulatus. c. in grauib⁹. c. sacerdos xj. q. iij. plerũq;. de pe. di. j. vj. qui vult. ¶ Tamen tales absoluere p̃nt. ⁊ dare sacramẽta: ⁊ iudicare: q̃diu ab ecclesia tolerant̃. licet peccent mortaliter talia in mortali exercendo conferendo ⁊ agẽdo. De hoc vide qđ nota. post Archidia. s̄. in. j. p̃te istius op̃is. in. §. nunc querẽdũ est quum ecclesia. ꝟ. Unde ⁊ no. Archid. in ar. lxix. Nam tales etsi non possunt ex vite merito: q: hoc in eis deficit: p̃nt tñ ex officio q̃diu ab ecclesia tolerant̃. j. q. j. §. sed obijcit̃ illđ Aug.

In q̃b⁹ vulgo aberrãt ep̃i.

cũ. c. sequẽ. vsq; ad. §. ecce. ⁊ a. §. hoc igitur. c. causa. ⁊. q. cũ c. sequẽ. vsq; ad. §. sed obijcit̃. ⁊. §. cum vita. c. causa. ⁊. q. cũ c. sequen. dictum est a dño. ⁊. iij. q. vij. §. vlt. ⁊ de con. di. iiij. quomodo. cũ p̃e. ⁊ sequen. c. Et no. Ostien. in summa de remissionibus. §. vtrũ fiat. ⁊ de of. or. §. ⁊ a quo. ꝟ. hec igitur sit fides tua. Et ego hoc lati⁹ disputaui. s̄. in prima parte istius op̃is. in. §. Et q dignitas. in. viij. ar. ⁊. §. q sacramẽta. ar. ⁊ in. lxv. ar. in. §. Ceterũ q: in fi. ¶ Scđm est. quia conferũt b̃ñficia indiscrete ⁊ contra deũ maxime obtentu carnalitatis ꝑsonis minus idoneis ad talia beneficia obtinenda. ex̃ vt ec. bñ. vt nr̃m. de preben. graue. de etate ⁊ qua. indecorũ. est. j. q. j. si quis neq;. Si aũt cõsanguineus p̄lati dignus est: in veritate forti⁹ tenet̃ ei q̃ extraneo prouidere. ar. ex̃ de coha. cleri. ⁊ mu. c. j. j. q. j. filiũ. c. quibusdã. ad fi. melius. xiij. q. ij. nõ existimemus. lxxxvj. di. non satis. ¶ Prelati vero nostri tp̃is hoc nimis cõmuniter ãplectẽtes pter suũ sanguinẽ hodie quasi nihil reputant esse dignũ. q: ceci sunt ep̃i circa cõsanguineos. no. j. q. iij. ꝑuenit Ber. Mira res. Sunt ep̃i cui cõmittũt animas: cui autem res tp̃ales cõmittãt nõ inueniũt. Nam episcopi alicui nepotulo suo cõmittunt multa milia animarũ: cui nõ cõmitterent duo pyra. ẽm Ostieñ. q̃ ita not. in summa de simo. §. qualiter. sub. §. lingua. De ista materia plene dixi supra in. vij. pape cõsideratione. ꝟ. caueat summus pontifex. in xv. ar. ibi videas. ¶ Tertiũ est. q: indoctũ ⁊ minus idoneũ sciẽter ordinãt. qui vnũ pedẽ tenet in mũdanis: ⁊ aliũ in ecclesiasticis apparẽter. xlix. di. c. fi. c. hinc etenim. cũ. §. p̃e. ex̃ de eta. ⁊ qua. ex rõne. c. q̃ fit. de tempo. or. vel nõ est xxiiij. di. quando episcopus. lix. di. c. j. ¶ Quartũ est. quia rogant superiorẽ ꝓ indigno scienter. l. di. miror. Multis aũt modis dicunt̃ idigni vl' min⁹ idonei ij q̃ ordinari dñt quos oẽs repellere tenent̃ ep̃i. qđ dic vt plene no. Ostiẽ. in summa. ex̃ de tẽpo. or. §. ⁊ cui. sub. §. ibi sequen. cõtinentibus regulas ap̃li. Prosequit̃ aũt Gratian⁹ a. xxv. dis. §. nũc aũt. vsq; ad. l. di. Ostiẽ. etiã no. in summa de seru. in ordi. fa. §. q̃n fieri debeat. ¶ Quintũ est: q: trahunt monachos ⁊ alios religiosos de monasterijs sine causa ⁊ cõtra volũtatẽ abbatũ. lviij. di. c. j. ⁊. ij. xviij. q. ij. quã sit. ꝟ. de hoc ⁊. c. luminoso. Hoc enĩ ꝓpriũ ꝑpe est. ix. q. iij. ꝑ p̃ncipalẽ. ꝯ ij. q. vij. cũ pastoris. ⁊ in eo qđ no. j. q. j. ꝑ p̃ncipalez. glos. ij. huic ꝯsto. cũ additione Bar. in p̃e. c. cũ pastoris. posita. ¶ Sextũ est. q: cõferũt ordines loco remunerationis. simonia mẽtalis est. ex̃ de simo. c. fi. ⁊. j. q. j. sunt nõnulli. quũ nõ habeãt aliud qđ ꝯferãt. q̃ tñ ordinis collatio debꝫ esse discreti iudicij: q: rarũ est oẽ qđ magnũ est. lix. di. si officia ¶ Septimũ est. q: ipsi ex laicis vel q̃si subito ꝓmouentur spe dignitatis. lix. di. hoc ad nos. c. ordinatos. xlviij. di. facit. ex̃ de elec. cũ causaꝫ. de tẽpo. or. c. nullus. e. t. lib. vj. §. j. Uel q: p̃ncipiũ electiõis sue fuit al's vitiosum. Uñ nõ possunt bono exitu pagi q̃ malo p̃ncipio sunt inchoata. lxj. di. miramur. c. in sacerdotib⁹. ⁊. c. miserum. j. q. j. principatus. de elec. ꝑ inquisitionẽ. q: principiũ in electionib⁹ attendit̃ e. t. dudu. j. in glos. istoria. vbi de hoc. ¶ Octauũ est. q: ꝓmouent clericos sine titulo. q̃ postea mẽdicare cogunt̃. lxx. di. neminem. ⁊. c. sctõrũ. ex̃ de preben. ep̃s. ⁊. c. cum sm. xcij. di. diaconi. v. ibi. Mendicat infelix. ex̃ de renũ. ad supplicationẽ. ¶ Nonũ est. quia indistincte sine lr̃is ꝓpriorũ p̃elati clericos recipiũt alienos. lxxj. di. illud. ⁊. c. siquis. ⁊. c. de aliena. ⁊. c. clericos. ex̃ de cle. pe. c. vlt. lxxiij. di. clericum. Unde ⁊ receptus ⁊ recipiẽs deponi dñt. xxj. q. ij. c. j. ⁊. ij. sufficiũt tñ lr̃e pape. ex̃ de cle. nõ resi. fraternitati. ¶ Decimũ. q: negligũt ꝓprios clericos idoneos: ⁊ relinquũt eos q̃si oues errãtes. lxxiij. di. ep̃us. ¶ Undecimũ. q: ꝓmouẽt aliquos inuitos nulla cã hoc exigẽte: nisi forte odij. vt. lxxiiij di. c. j. ⁊. ij. c. vbi ista. c. honoratus. c. cõsuluit. xxv. q. ij. denuntiam⁹. Sed dic vt ibi in summa. Et ꝑ Ostieñ. de eta. ⁊ qua. §. ordo. ꝟ. circa hoc q̃rit̃ ⁊ sequẽ. Uide qđ legit̃ ⁊ no. ex̃ de etate ⁊ qua. queris. ⁊. e. t. in clemẽ. c. vt hi. ¶ Duodecimũ est. q: nõ ẽuãt tp̃a aliquotiens in ordinib⁹ celebrãdis. ex̃ de tẽpo. or. cũ quidã. ⁊. c. dilectus. Et de hoc. lxxv. di. ꝑ totum

¶ Tredecimū. q: nō seruāt interstitia tpoꝝ i ordinib⁹ celebrādis. lxxvij. ⁊ lxxviij. di. p totū. ¶ Decimūquartū ē. q: sustinēt clericos in suo delicto nec corrigūt obtētu obsequij sibi prestiti/vel carnalis amoris/vel pecunie corruptiōis lxxxiij. di. si quis epus. ⁊. c. nemo. ⁊. c. error. ⁊. c. consentire lxxxvj. di. c. j. ex͂ de of. or. irrefragabili. in ṗ. ibi. Prouideāt itaqȝ diligenter ecclesiaꝝ p̄lati: vt hoc salutare statutū ad questū pecunie vel grauamē aliud nō ꝯuertāt. ¶ An prelati possint penas pecuniarias recipere p criminib⁹ puniendis. ⁊ no. ex͂ de penis. suam. vbi de hoc. xxiij. q. v. si vos. xij. q. ij. fraternitas. xviij. di. qm̄ quidē. vbi de hoc. ⁊. xxiij. di. quāq̄. vbi de hoc. ⁊. xxj. q. v. si quis cuiuslibet. vbi de hoc. ex͂ de of. or. cum dilectus. de delic. pu. c. ij. legit͂ ⁊ no. p Archid. ex͂ de sen. ex. venerabilib⁹. §. deniqȝ. vj. li. Penas aūt pecuniarias q̄s recipit epus nō lucrat͂ ipse. sȝ in vtilitatē ecclesie vertere debet. vt legit͂ ⁊ no. de penis. c. ij. Hoc tenet Hos. in summa. de penis. §. Item nota. Et idē tenet Ostien. in summa. de of. or. §. quid ptinet. ṽ. non tm̄. Et in summa de accu. rubricella de criminibus sine ordine puniendis. ṽ. vlt. Et Archid. in. c. de sen. ex. venerabilibus. §. deniqȝ. li. vj. Et adde qđ scripsi. j. §. Nūc ad iudicas. ṽ. viij. plj. ar. qđ nullo mō seruāt epi. immo eas imbursant cum alia mamona. ¶ Quindecimū. q: omittunt punire delicta: vt pplis placeant. qđ plebi sibi cōmisse pniciosum est. ⁊ q: magis vtunt͂ ꝯsilijs laicoꝝ q̄ clericoꝝ. lxxxij. di. nihil lxxxiij. di. ꝑuenit. ⁊. c. nūciatū. l. di. si quis diaconus. ¶ Sedecimū. q: parū aut nihil volunt paupib⁹ erogare. vnde vacuū nomen epi hn̄t. lxxxvj. di. fratrē. ⁊. c. nō satis. ¶ Decimūseptimū. q: nō defendūt: vel negligenter: viduas et orphanos ⁊ paupes ⁊ alias psonas miserabiles ad defensionē ecclesie spectātes. lxxxvij. di. p totū. ¶ Decimūoctauū. q: nimiā curā hn̄t de rebus tpalib⁹. quū tm̄ scriptū sit q͞ epi nullā curā rei familiaris ad se reuocent. sed lectiōi ⁊ orationi ⁊ verbo p̄dicationis tm̄modo vacēt. lxxxviij. di. platū est. ⁊. ij. c. sequentib⁹. ¶ Decimūnonū. q: vni psone plura bn̄ficia ꝯferūt cōtra aplm ⁊ Greg. lxxxix. di. singula. etiam sine dispensatiōe in simplicibus bn̄ficijs. no. de elec. dudum. ij. ¶ Uicesimū. q: volūt habere occonomos: sub quoꝝ testimonio res ecclesie gubernant͂. contra iura. lxxxix. di. volum⁹. ⁊. c. q: in quibusdā. xvj. q. vj. qm̄. ix. q. iij. cum simus. Et si hn̄t occonomos: nolūt hēre nisi laicos. cōtra iura. lxxxix. di. indicatū. xvj. q. vij. in noua actione. vel cōsanguineos. contra cōsiliū Toletanū. lxxxix. di. docent. vbi epus vsqȝ ad annū suspendit͂. ⁊ occonom⁹ in duplū punitur. ¶ Uicesimūprimū. q: vnus inuidet alteri. ⁊ laborat vt cadat. ⁊ adinuicē discrepant in diuinis. xc. di. c. vlt. ¶ Uicesimūscdm. q: appropriāt sibi oīa bona ecclesiastica. xciij. di. diaconi. v. xij. q. j. res eccl'e. ¶ Uicesimūtertiū. q: cōtemnūt presbyteros. ⁊ vbi ipsi sunt: nō cōmittūt eis officiū facere: vel predicare: ac si essent gibbosi vl' idiote vel eis inuident. xcv. dist. ecce. Epi eñ ⁊ presbyteri dn̄t regere ecclesiam in cōmuni. xcv. di. olim. Nec hēre dn̄t p̄sbyteri epm vt principē: nisi ipse ħeat eos vt senatores xcv. di. esto. ¶ Uicesimūquartū. q: ordināt p simoniā: pecuniā accipiendo p ordinib⁹ vel mun⁹ quodcūqȝ p se vel p suos mediatores. nunc pticipando cū notarijs suis lucra lr̄aꝝ. nunc sigilloꝝ. nunc totū lucrū accipiēdo. ad hec j. q. j. cū ordinaret͂ epus. c. eos. c. cito turpem. c. sunt nōnulli. c. si quis neqȝ. c. si quis epus. ⁊. q. ij. nullus abbas. c. sicut epm. ⁊. q. iij. saluator. ex͂ de simo. c. j. Et de radice īfecta bonus fructus exire nō potest. j. q. j. fertur. Junge hic quod notaui. s̄. post cōmentū threnoꝝ. in. §. magno. postq̄ dei gratia. ⁊. ṽ. phdolor. ⁊. ṽ. sed nunquid. ⁊. ṽ. sed dicunt in x. ar. Et quod notaui. s̄. in. ij. parte in. v. ar. in. ij. thre. ṽ. principes nostri prelati. ⁊ in additione ibi. que incipit. credentem tm̄. Et nisi talis renuntiet. saluari non pōt. vt pre. c. si quis neqȝ. Uix credo maxime in Hispania q͞ de centū episcopis sit vnus qui non sit simoniacus in ordinibus ⁊ beneficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines celebrant: dantes suas bn̄dictiones a domino maledicti. j. q. j. maledicā. nisi vt lucrentur pecunias. Unde in vna ordinatione lucrabitur ibi epus nunc p expēsas nūc per tractas simonias/suaꝝ lr̄aꝝ/sigilloꝝ/portarioꝝ/matricularū obtentu. cccc. ⁊ quingentos ⁊ eo āplius frequenter florenos. Nec de hoc videntur hīc cōsciētiā obcecati a dn̄o in cupiditate sua. nō cōsuetudinē sed corruptelā veri⁹ illius puincie allegantes. que colligit͂. j. q. j. nullus eps gratiamen. ex͂ de simo. nō satis. c. cum in ecclesie. c. ea que. c. iacobus. ⁊. c. sicut p certo. ¶ Uicesimūquintū. Nec absoluunt aliquē nisi absolutio redimat͂. ex͂ de simo. ad aures. ¶ Uicesimūsextū. q: vtunt͂ cōsilio clericoꝝ ⁊ iuuenū: cōtemptis pprijs qui melius scirent vellent ⁊ possent consulere. ex͂ de his que si. a pre. nouit. ¶ Uicesimūseptimū. q: laici sciunt eoꝝ cōscientiā: ⁊ p̄sbyteri ignorāt. nec hn̄t idoneos secum cubicularios: q̄ eis reddant testimoniū conuersationis. ij. q. vij. cum pastores. c. puenit. ¶ Uicesimūoctauū. quia etsi in clericatu fuerint: sunt tm̄ idiote: ⁊ pmittūt se in epos pmoueri. xxiij. di. qui epus. xxxviij. di. omnes. j. q. vij. cōuenientibus. j. q. j. vilissim⁹. viij. q. j. licet. ex͂ de elec. cū in cunctis. ex͂ de eta. ⁊ qua. q̄uis. ¶ Uicesimūnonū. q: quū pmoti sunt: negligunt discere vel doceri. Unde ⁊ tales infideles sunt. sm̄ sanctū Clementem. xxxviij. di. null⁹ epus. Et sm̄ Greg. Stult⁹ est qui in eo maiorem se existimat: vt bona q̄ audierit discere cōtemnat. xxij. di. de constātinopolitana. Idem pbat Aug. xxiiij. q. iij. si habes. Et Innocē. dicens q͞ epus p exercitiū legendi potest acquirere scientie margaritā. ex͂ de renū. post trāslationē. §. Ceterū. Nā omne artificiū per cōtinuū exercitiū recipit incrementū. ff. de lega. iij. legatis seruis. §. ornatricib⁹. ¶ Tricesimū. q: nolunt vel nesciunt canonibus obedire. quare deberent ab administratione vsqȝ ad dignā satisfactionē remoueri. xxv. q. j. omnia. cū. c. sequē. xv. di. sancta. xix. di. si romanoꝝ. iij. di. §. fi. Et violatores canonum spiritūscm̄ peccant quo dictante cōscripti sunt. xxv. q. j. violatores. c. sunt quidam. l. di. si ille. c. si quis diaconus. lxxx. di. illud sane. Ideoqȝ epi q: sepe ⁊ sepi⁹ veniūt cōtra: essent sepe et sepi⁹ puniendi. ex͂ de excel. p. nimis praua. c. nimis iniqua c. fi. ¶ Igitur p̄sumptuosum est asserere q͞ absqȝ canonibus sacris p solā bibliā vel theologiā theoricā regi posset ecclesia sancta dei. sȝ hoc tm̄ cōsueuerant asserere ius canonicū ignorātes: p̄sertim viri religiosi supbi q̄ ab Innocētio. iij. idiote vocātur: qui sunt iuris ignari. ex͂ de vo. et vo. re. ex multa. §. illis. ⁊ ideo despiciūt scientiā quā ignorāt. Et tamen toto die partim p̄sumptione/ne inscij reputent͂: prim auaritia/vt lucrent͂: rn̄dēt de casib⁹ quos ignorant/ ponentes se ⁊ alios in errore ⁊ derisu. q: imperitus mathescos loquens de ea risui patet. xxxvij. di. q̄ de mēsa. Et tales diuinādo rn̄dent sicut sepe eos derisi loquentes de sensu pprio non de iure: qđ ignorant. cōtra. c. xxxvij. di. relatum. Nulla maior superbia q̄ nō ppriā ignorantiam cōfiteri. Recurrat ergo quilibet p casibus ad iurisperitos non ad religiosos. q: tractant fabrilia fabri. in plogo biblie. c. v. ¶ Canonica eñ scientia practica theologia est. ⁊ licet isti religiosi coiter ignorēt canones: ipsis tm̄ nihilominus adstringunt͂. ex͂ de consti. c. j. ⁊. c. fi. de tempo. or. vl' non est. Compo. Et hoc sancti doctores approbant. xix. ⁊ sequentibus tribus distinctionibus p totū. ⁊. xxxviij. di. q̄ ipsis. ¶ Tricesimūprimū. q: nimis creduli sunt in preiudiciū aliorum. ⁊ ante q̄ eis constet de crimine suas sn̄ias fulminant cōtra cano. lxxxvj. di. siquid. xj. q. iij. q̄uis. ⁊. c. non solū. c. graue. vj. q. j. ex merito. xxxiij. di. habuisse. xxx. q. v. §. his ita. c. nulluȝ. ex͂ de accusa. qualiter. ij. Et de hoc supra dixi in. v. cōsideratiōe papali. ṽ. sed ⁊ a vitio. in ar. xiij. ¶ Tricesimūsecūdū. q: volunt in ecclesia colūnas erigere non quos nouerint meliores. sed quos ipsi magis diligunt: ⁊ quorum sunt obsequijs delinitī. viij. q. j. moyses xij. q. ij. gloria. j. q. iij. et multis. ibi. Nec eligāt in domo dei qui maiores sacculos pecunie conferant: sed eos qui moribus ⁊ disciplina atqȝ scientia diuites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Adde quod dixi. s̄. c. §. nunc

Sine canonib⁹ non pōt ecclia regi.

autem ad fratres.ꝰ.item beneficia.in ar.xvi. ¶ Trigesi-
mūtertiū.q: paulati quolibet āno ius parochiale subtra
hendo sibi appropriāt: ⁊ clericos grauāt.x.q.iij.q: cogno
uimus.c.inter cetera.xvi.q.i.cōstitutū est. ¶ Trigesimū-
quartū.q: vl discunt iniurias psonales.cōtra cano.i.q.vij.
si qs omnē.in fi.xlvi.di.seditionarios.xxiij.q.iiij.inter que
relas. Vix tñ est iniuria que tangat prelatū/q̄ nō tangat
ecclesiam:q: epus est in ecclesia:⁊ eccl'ia in eo.vij.q.i.scire
Pro ecclesie aūt iniuria excoicare potest.notatur de hoc
xxiij.q.iiij.guilisari⁹.ij.q.vij.si quis erga.vide qḋ legitur
⁊ no.ex̄ de penis.romana.li.vi. Volunt esse actores ⁊ iudi
ces.⁊ tñ quum psona actoris assumit̄:iudiciaria potestas
amittit̄.ij.q.i.§.sciendū. Et ideo epus actor vel reus non
debet esse iudex.xi.q.i.si cleric⁹.iiij.q.iiij.c.i.⁊.ij. ¶ Trige-
simūquintū.q: pro minimis culpis paratos etiā corrigi
excoicāt.quum tñ nemo excoicari debeat:nisi p magnis
peccatis.⁊ qn̄ aliter corrigi non pōt.xi.q.iij.epi.⁊.c.nemo
¶ Trigesimūsextū.q: expellunt illos qui precessoribus
suis fideliter seruierunt.⁊ (qḋ deterius est) remuneratio
ne seruitij quā receperant spoliāt.contra cano.xij.q.ij.hec
huius placiti.xvi.q.vi.illud. ¶ Trigesimūseptimū.q: ad
uocatis vel seruitorib⁹ nolunt reddere qḋ pmiserūt:nec
ipsos remunerare.cōtra iura.xij.q.ij.q̇cumq̧ suffragio.⁊
c.ecclesiasticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari.⁊ extra.cog.l.i.
§.in honorarijs.iij.q.vij.§.tria.in.ꝟsi. apud vrbē. ¶ Tri-
gesimūoctauū.q: volūt q eis credatur in piudiciū alioꝝ
contra illud.vi.q.ij.epus.⁊.c.si tantū.c.placuit.xv.q.v.c.ij.
¶ Trigesimūnonū.q: soli volūt clericos deponere. quū
tñ in depositione psbyteri requirantur sex epi preter pro-
prium/qui debet esse septim⁹. In depositiōe diaconi tres
l.di.studeat.xv.q.i.de crimine.⁊.q.vij.felix.⁊.c. si psbyteri.
Item solus nō potest auferre honorē epus.licet solus da
re possit.xv.q.vij.sexta accusatione.ex̄ de transla.inter cor
poralia.rn.i.post prin. Vn̄ nec minores clericos deponere
potest:nisi cū capitulo suo.xv.q.vij.epus nullius.vide qḋ
legitur ⁊ no.ex̄.de here.quoniā.li.vi. ¶ Quadrigesimum
quia. impugnant exemptos iniuste: nec seruant eorum
priuilegia.xvi.q.i.frater noster.ex̄ de priuil.dilecti.⁊.c.quā
to. ex̄ de ex.prela.c.penul.⁊ vlti.⁊.c.frequens. in clemen.
⁊ de priui.⁊ ex.prel.archiepo.in clemē.⁊ de censi.⁊ ex ac.ad
nostrum.in clem. ¶ Quadragesimū pmū. ligāt ⁊ absol-
uunt sine cause cognitione.vñ diuersas penas pati debēt
xxiiij.q.iij.de illicita.ex̄ de sen.ex.sacro. Sicut enī quosdā
gratia fauoris sublimant:sic plerumq̧ alios odio inuidiaq̧
humiliant.xv.q.vij.c.i. ¶ Quadragesimūscdm. q: in con-
uiuio non faciunt legi sacras lectiones.xliiij.di.p reuerē-
tia. Nam dū corpus diuersis ferculis reficitur:nisi lectiōe
retrahatur:lingua in detractionib⁹ relaxat̄.vt dicit Gre.
in moralibus.li.i.⁊.xliiij.di.cōuiuia.⁊.c.prece. Et ppterea
diues epulo ampli⁹ in lingua ardebat: q: delicata gusta-
uerat:⁊ linguā detrahendo relaxauerat. Vn̄ Pe. Rauē.
loquens damnato diuiti ait. Si iā te totū possidet ignis:
quare solius lingue desideras estib⁹ subueniri? An quia
lingua magis vritur:magis ardet:que pauperi insultauit
que misericordiā denegauit:hec precedit ad iudiciū. hec
prima degustat cruciatus:que deliciosos cibos ⁊ odora-
ta pocula degustauit. Item Greg.in homil. Quid autē
est q in tormentis positus linguā suam refrigerari postu
lat:nisi q is qui cōuiuando de loquacitate peccauerat:q
retributionis iusticiā in lingua atrocius ardebat. abun-
dare enī in cōuiuijs loquacitas solet ¶ Quadragesimū
tertiū.q: in ecclesia vel dū in publico pdeūt: indumentis
lineis nō vtunt̄:⁊ pallia hn̄t disfibulata vt. seculares.con
tra cōsiliū ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.ad fi. ¶ Quadrage-
simūquartū.q: magis curāt de lautis cōuiuijs q̄ de diui-
nis officijs. Inde pcedit pctm̄ luxurie.inde fabule ociose
inde virtutū eneruatio.inde fomentū criminū.xliiij.di.§.
i.⁊.c.sequen.p totū. Inde consurgunt ad cōcentum auidā
matutinū cōtinua syncopa transcurrentes.⁊ vix celebrāt
quater in anno.⁊ vtinā nec tunc taliter celebrarent. ex̄ de

cele.mis.dolētes. Inde faciūt sibi dici missam iuxta lectū
in domo vbi spurcitie multe fiunt. vñ diuinā patientiā ad
iracundiā puocāt.⁊ min⁹ malū esset eis missam nō audi-
re:q̄ in domibus sic ipsam audire:in quib⁹ sine causa ma
gna nullatenus sunt celebrande.de cō.di.i.c.i.⁊.c.sicut nō
alij.cū.c.sequē.q: diuersis ex causis epi se absentāt ab ec-
clesijs.nec cōmode pñt frequēter ad eas accedere ad mis
sam dicēdā vel audiendā.cōcedit̄ eis hodie habere alta-
re viaticū ⁊ in domib⁹ celebrare vel missam audire. ex̄ de
priuil.qm̄ li.vi. ¶ Quadragesimumquintum.quia char-
tas ⁊ instrumenta ecclesie nō custodiūt.xij.q.ij.si quis de
clericis. Immo res dilapidāt male administrādo.contra
cano.xvi.q.i.in canonibus.xxviij.di.de syracusane.xij.q.ij.
et si illi.⁊.c.vulterane.c.apl'icos.ex̄ de elec.q sicut.de offi.
dele.venerabili.de accusa.c.vlt.de simo.p tuas.i. ¶ Qua
dragesimūsextū.q: res alienas vsurpāt.xvi.q.vi.placuit.
nec ipsas reddere volunt a precessoribus occupatas.eoꝝ
sanctitatē ⁊ cōscientiā pretendētes. quū tñ nihil intersit
quoad piculū anime/inuadere alienas.aut scienter deti
nere.sicut dicit cōciliū gn̄ale.ex̄ de resti.spo.sepe cōtingit
⁊ ideo qḋ alienū est:reddi debet.ex̄ de testa.fili⁹.i.q.iiij.§.
itē peccato ciuiū.ꝰ.sicuti. q: nihil depit vtilitatib⁹ eccle-
siaꝝ:si ea que sunt aliena reddant̄.liiij.di.gn̄alis.in fi. vbi
de hoc.ex̄ de postu.pre.bone.ij.vbi de hoc. in glos.ar. q si.
¶ Quadragesimūseptimū.q: nō cognoscūt seipos:cui⁹
seminis/cui⁹ vite/cui⁹ve generis sint.sz in cathedris suis
⁊ cornib⁹ gloriātes/psbyteros ⁊ clericos.viij.q.i.quid au
tē.fratres suos nedū filios suos seculares despiciūt ⁊ cō-
temnūt. Sed si se attēderēt:non paterent̄ sacerdotes mino
res sedere iuxta scabellū pedū suorū intra camerā suā: in
qua epūs debet se recognoscere collegā.q̄uis in ecclesia ⁊
extra camerā superior sedere debeat.xcv.di.epus in ecclesia
Nam sm Greg.quū culpa non subest sm rōnē humilita-
tis:omnes equales sumus.xxij.di.de cōstantinopolitana.
Sicut dicit Greg. Dn̄s ostēdit petro vt se cognosceret an-
teq̄ ipm vniuerse ecclesie pponeret. ⁊ ideo ipsum pmisit
cadere:vt in se addisceret qualiter deberet alijs misereri
l.di.cōsiderādum. ⁊.c.fidelior. Quid enī intolerabilius
sm Hiero.q̄ q nat⁹ in tugurio rusticano ⁊ paupe domo:
q̄ vix poterat habere panē de milio vñ saturaret ventrem
rugientē:nūc fastidit mella ⁊ panē de simila.i.de flore fari-
ne mūdissimo ⁊ subtilissimo factū.xij.q.ij.glia. ¶ Qua-
dragesimūoctauū.q: faciūt indiscretas ⁊ fatuas remissio
nes.extra de pe.⁊ re.cum ex eo.§.ad hec. ¶ Quadragesi
mū nonū.q: grauāt subditos in tallijs ⁊ exactionibus ⁊
encenijs q̄ ad munerū veniūt quantitatē:⁊ in subsidijs q̄
petunt non charitatiuis sed excoriatiuis ⁊ tyrānicis.pro
pter q̄ deberēt in quadruplū cōdēnari.xviij.di.qm̄.de hoc
x.q.iij.inter cetera.c.q: cognouimus.extra de ex.pla.cum
ad quorūdā.de censi.cū apl's.⁊.c.pcurationes. Iure no-
uo etiā puniūtur.extra de censi.romana.§.penult.⁊ vlti.
⁊.c.exig.⁊.c.felicis.li.vi. Et de hoc.ā.terigi in.§.nunc aūt.
de immu.ec.q: pleriq̧.ꝰ.inter patriarchā.ꝰ. offendūt in
ar.xviij. ¶ Tales deberēt mādare memorie q man⁹ suas
deberent seruare immūes deo ⁊ princi pi:nullūq̧ lucrum
cōtingere.in aut.de māda.prin.§.i.coll.iij.C.de supindic.
l.i.li.x.ff.de damn. infec.ex damni.in aut.de collato.§.hoc
quoq̧ coll.ix.xvi.q.i.§.noua.⁊ ex̄ de vi.⁊ ho.cle.cū ab omni.
ex̄ de rescrip.statutū.li.vi. ¶ Quinq̄gesimū. Excedūt iniu
ste excoicādo.⁊ suspēdēdo.vl q: h̄ faciūt sine cōsensu capl'i
xv.q. vij.nullus.saluo eo qḋ dicit̄ ex̄ de cōsue.nō putam⁹
li.vi. Sz hic vide qḋ no.xv.q.vij.epus.⁊ ex̄ de of.or.irrefra
gabili.in glos.vel per decanū. Vel q: nō seruāt ordinē iu-
diciariū.ex̄ de ex.p.c.i.pura.q: sniās suas fulmināt:⁊ excō-
cant nulla pmissa monitione.ij.q.i.nemo.ex̄ de ap.reprehen
sibil. Vel q: sine causa/vel causa iniusta/vel falsa. qḋ val-
de cauendū ē:quū sit hec maior pena/q̄ inueniat̄ in eccle
sia dei.xxij.q.iij. corripiant̄.iij.q.iiij.engeltrudā. Vel q: ex
odij fomite ad hoc procedunt. ex̄ de accusa. q̄liter.ij.§.i.
ad fi.xi.q.iij.§.si ergo.⁊.§.cū g. ¶ Pena autem excoicāti

iniuste infligitur vt dānatus separetur a colone quantū visum fuerit superiori .xxiiij.q.iij. de illicita.ij.q.j.nemo. ¶ Si aūt iudex inferior epo monitione nō pmissa excōicat:ingressum ecclesie sibi nouerit interdictū.ex de sen. ex.sacro.j.rñ. Si aūt in scriptis sniam excoicatiōis nō proferat:⁊ causam excoicatiōis expresse nō cōscribat:pmensem vnū ab ingressu eccl'ie ⁊ diuinis nouerit se suspēsum. Quod si ptigerit sic suspēsos diuina officia exequi sicut prius: incurrūt irregularitatē.sup qua nō nisi p summuz pōtificē poterit dispēsari. vt pena docēte discant iudices eccl'iastici φ graue sit excoicationū sentērias sine maturitate debita fulminare.h legunt ex de sen.ex.sacro.⁊.c.cuz medicinalis.l.vj.Hec suspēsiones nō tāgūt epos q: nullā penā suspēsiōis a iure incurrūt.nisi de ipis ibi specialiter caueat.ex de elec.si cōpromissarius.c.huiusmodi.li.vj.⁊ de sen.ex.q: piculosum.li.vj.Et faciūt que leguntur ⁊ no. ex de of.dele.sane.⁊quod no.j.§.sequē.ib. Itē nullā. ¶ Si aūt alias iniuste q̄s excoicat postq̄ de hoc supiori patuerit querela pposita excoicator cōdēnabit ad interesse excoicato. et alias supioris arbitrio puniet.quū non sit legis culpa tātā infligere penā insonti.⁊ hec legunt.p.c.sacro.§.cumq. Sz et si post appellationē legitimā talis sententia pferat:degradari debet pferēs in criminalib⁹.ij.q. vj.decreto. Itē excoicās iniuste/tenetur actione iniuriaz xj.q.iij.illud ⁊.c.temerariū.⁊crimine sacrilegij.xxiiij.q.iij. nō i ppetuū.et ex ordinarie puniri pōt.ar.ex de excel.p.c.j. et p.§.cumq.⁊ no.de hoc in.p.c.nō in ppetuū.Ergo nō dz quis excoicari ex leui causa.q: nō nisi p mortali.xj.q.iij.nemo.⁊.c.sequē.Hoc eñ ē sentētiā fulminare.qñ scz ex leui causa vel alias iniuste fert.vl nō seruat ordo iudiciarius. vt ex de ex.p.nimis praua.§.j. Nec refert vtrū nulla causa sub sit.vel iniusta.ar.ff.de autho.tu.nulla differētia. exemplū ex de ex.p.dilectus. ¶ Quinquagesimū primū. q: in iudicijs criminalib⁹/clericoz suoz non vtunt cōsilijs.contra id.xv.q.vij.epus.⁊.c.si.hoc enim tenent facere. sicut ⁊ preses psentibus officialibus suis iudicat.C.de sen.⁊ interlocu.oi.iu.cū sentētiā.ex de his q̄ si.a p.c.nouit.⁊.c.quāto.Adde.§.c.ib.j. ¶ Quinquagēsimūscdm.q: qdā eorum nūc nimiū rigorē in corrigēdo ⁊ iudicādo:sicut hypocrite ⁊ pharisei.xlv.di.vera.xxvj.q.vij.alligant.nūc nimiam miam ostendūt.p quā fauent criminibus.l.di.si quis diaconus.quū mediū tenere deberēt.xlv.di.sunt nāq.⁊.c.disciplina.Supbe etiā pdicant.xlvj.di.haber hoc. ¶ Quinquagesimūtertiū.q: passim ordināt malos ⁊ bonos.de q̄bus dicit canō φ hoc facit nimia remissio sacerdotū nroz i.epoz.q: pōpā multitudinis q̄rūt:⁊ putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. vel quib⁹ aliud pstare nō pñt:diuinos ordines largiunt.qd tñ districti oportet esse iudicij.magnum enim est esse quod raz est.lx.di.si officia. ¶ Quinquagesimūquartū.q: aliqui eoz curiosi sunt circa ecclesie ornamenta ⁊ edificia.sz de ministris nullā curā hñt.xij.q.ij.gloria. Sed vtinā hec hodie circa altaria ⁊ nō circa eoz palatia ⁊ calcaria poneret. ¶ Quinquagesimūquintū.q: detrahūt vel diminuūt reditus subditorū. contra id.ex de resti.spo.cōquerēte.⁊.c. grauis. pter qd puniri pñt pena extraordinaria.⁊sunt omnia redintegrāda.ex de ex.p.c.ij. Nec dñt eos irrationabiliter ḡuare: vel inhoneste tractare:sz tanq̄ filios ⁊ fratres fraterna charitate tueri ⁊ honorare.ex de ex.p.c.j.ex de ma.⁊ obe.per tuas. Non ergo dñt derogare inferioz honorib⁹.ex de ex. pre.ad hec.q: sicut nolunt grauis oneris sarcinas ferre: ita nō dñt alijs importabile pōdus imponere.ij.q.vj.q̄ se scit.⁊.c.qui scit se. An aūt possint diminuere fructus vacātis beneficij:dic vt legit ⁊ no.ex vt ec.bñ.c.j.⁊ qd legitur ⁊ no.p.Jo.an.ex de re.ec.nō alie.si vna.§.si.i clem. ¶ Quinquagesimūsextū.excedunt denegādo sacramēta eccl'iastica malitiose ⁊ sine causa.in quo casu alibi possunt recipi p exēptos.ex de pscrip.cum olim.in casib⁹ pcessis. ex de sepul.c.j.de regu.lz. alias recurrēdū est ad supiorē.ex de iu.p.null⁹. Aliqua tñ sunt q̄ vrgente necessitate a q̄libet accipi pñt.de cō.di.iiij.sanctū.ex de of.or. pastoralis.§. preterea. ¶ Quinquagesimūseptimū.nō seruāt priuilegia religiosoz.immo eos grauāt.ex de puil.dilecti. de ex.p. sane. ex de suno.ne dei.ex de cens.c.ij. in clemen.adde.s.c.ib.xl. ¶ Quinquagesimūoctauū.q: nedū intersunt bellis.sed pugnāt manu ppria ⁊ cū armis.qd est cōtra iura. Nā etsi epi ⁊ alij clerici possint interesse iustis bellis:⁊ cōfortare alios ad pugnādū ⁊ hortari: tñ non pñt pugnare manu ppria : etiā cōtra saracenos.xxiij.q.viij.clerici quicumq. ⁊.c.conuenior.saluo eo qd dicit ex de homic. si furiosus.ij. rñ.in clem. Cōtra qd plati in hispania ⁊ alemānia faciunt tota die:de hoc conscientiā aliquā nō habētes.cōtra iura xxiij.q.viij.§.j.⁊ cū c.sequē. vsq ad.§.is ira.⁊.c.reprehēsibile.cum.c.se.l.di.clericū q paganū.ex de excel.p.c.ex.lris.de rap.i archiepatu.ne cleri.vel mona.cleri.c.sniaz.de homi. peritio.vbi de h. de penis.qd in dubijs.de cleri.pcus.p totū. De h latius dixi in pma pte istī⁹ opis tractās de dispēsationib⁹.§.sz querit qñ.ib.pñt.cū ib.sequen.p duas colū. in.xlviij.ar. ¶ Quinquagesimūnonū. q: raro morantur in ecclesijs suis.immo quasi in tota vita eoz p curias principū ⁊ Romane curie/⁊ p paterna hospitia euagant. contra omnia iura.vij.q.j.sicut vir peruenit.⁊.c.placuit.ex de vo.⁊ vo.re.magne.Et de hoc.s.dixi in threnis in oratiōe Hiere.recordare.ij.super verbo/matres nre quasi vidue. viij.arti. ¶ Sexagesimum. Aut non aut pessime dicunt officium diuinū in lectis recumbentes/vel continue corporaliter vagantes/vel audientes/⁊ male/nō pdicētes. q:non sufficit audire solū:sed clerici tenētur officiū diuinum aut p se dicere:aut cū alijs pdicere.i.ptē suam dicere ⁊ alterā audire.alias q̄liber vellet in ecclesia mutitare.sicut faciunt religiosi ⁊ clerici acidiosi. Ad hec.xcij.di. in palea.presbyter.que ponit p grano.ex de cele.mis.c.j.ibi. psoluat.⁊ ibi.cōpleant.⁊ ibi. laudē dixi.⁊ ibi.psoluam⁹.⁊ ibi. ad cōfitēdū tibi.⁊ ibi.referamus laudes.⁊ex de cele. mis.dolentes.in fi.ibi.celebrent.⁊ ex in cle.j.alī.grant. ibi fructū labioz.⁊ ibi.dicere seu psallere.⁊ ibi celebret.⁊ ibi psallat. Et ad istas horas vocales seu laudes tenemur: non mētales/ex debito.fm Tho.Cañ.ij. Sonet vox tua. nō vicarij.vox eñ tua dulcis ⁊c. Adde qd no.ex de cle. nō re.c.iij.in glos.hoc quod. Et adde hic qd not. Jo.an.ex de reliqui.⁊ ve.sanctorū.si dñm.in glos.magna:que incipit/ de orone.ib. Sz dubitatur. Alia secularia intermiscentes/ currentes/sincopātes/anticipātes/nunq̄ in horis. ex de of.custo.c.j.pcrētib⁹.dicentes/nihil quasi cordialiter attendētes/vix labijs deū honorātes/multas horas dimittentes/put coiter in pctō mortali cū psalmodiant tristētes/raro chor intrantes/⁊ quū ibi sunt:nunq̄ sicut muti os apiētes/aues ⁊ canes ad ecclesias p suas familias ducentes/añ finē officij de choro exeuntes/in choro cū secularibus de mūdo loquētes/⁊ officiū interrūpētes/⁊ deū deridētes/nec alios dissolutos clericos in choro corrigētes.cōtra oia illa iura.de cō.di.j.quando.⁊ di.v.nō mediocriter.xxxviij.di.sedulo.ex de cele.mis.dolentes.⁊.xcj.di.psbyter.xcij.di.cantātes.ex de cele.mis.graui.in clem ¶ Infirmus cleric⁹ in lectulo recubās nec tenet officiū dicere nec audire:nec postq̄ cōualuerit/omissum recupare.xcj. di.cleric⁹ vicañ.ex de cle.nō re.ad audiētiā. ¶ Sexagesimumprimum.q: nunq̄ reddunt rationem administrationis sue.tenentur enim reddere rōnē administrationis sue tanq̄ tutores.C.de tut.dis.l.ij.Et no.ex de accusationib⁹ q̄lr.si.in glos.sz q̄liter.ar.ex de testa.religiosis.in cle.⁊ de relig.do.q: cōtingit.§.illi etiā.clem.⁊.x.q.iij.c.j. quā rōnē tenet ab eo exigere ⁊ potest suus metropolitanus.q̄ est eius iudex ordinarius.ix.q.iij.p singulas. Si bona epi et capituli essent cōmunia:crederē cōsensuz capituli in hac rōne exigenda ⁊ reddenda requirēdum.q: eius interest. ar.bo.ex de rescrip.edocet.de ma.⁊ obedien.c.si.⁊ ar.bo: lxxix.di.volum⁹ forsan. Idem si nō essent etiā bona coia ar.xij.q.ij.quatuor.in fi. ¶ Sexagesimūscdm.quod omnibus predictis excessibus grauī⁹ est: nedum de eo quod

in occulto peccant per suas immunditias/ ⁊ simoniacas pactiões/ ⁊ fraudes/superbias/ ⁊ inuidias/ ⁊ auaritias/ que tñ a plerisq; sciunt͛:nullā verecūdiā hñt aliqui ex eis. sed nec de ijs in q̄bus publice delinquūt. immo in peccatis gloriari vident͛.ex͞ de ex.p̄.q̄ graue. vñ frons meretricis facta est eis.nec de pctis erubescūt. ⁊ pctm̄ suū sicut sodoma p̄dicauerūt.Esa.iij. Unde tot mortes sibi ꝯponūt: quot pniciosa exēpla alijs dāt.xi.q.i.precipue.

¶ Repertoriū de materia Episcoporum. E

NUnc de Episcopo,

rū authoritate iurisditione ⁊ cōditiōe ⁊ excessibus simul aliquid tractādū est. q: diuisim de hoc supius ptractaui. Uñ epis sciendū est q̄ nō sufficit eis cū subditis equalē gerere vitā.sed sicut sunt sup alios honoratiores:sic vita dñt esse p̄stātiores.viij.q.i.nec sufficere.i.q.i.vilissim⁹.ex͞ de voto. ex multa.§.i. Itē ep̄us in eo q̄ alijs p̄fert͛:nō debet se alijs presumere meliorē.viij.q.i.illud. Item plus laudat͛ patientia epi in aduersitate:q̄ quies in religioso. vij.q.i. suggestū. Ep̄us quū celebrat:secum debet hr̄e saltē tres diacones:qui oculi eius dicunt͛.xciij.di.diaconi qui. ⁊ subdiacones ⁊ ministros:qui sacris induti vestimētis in fronte ⁊ a tergo ⁊ p̄sbyteri a dextra regiōe leuaq; cōtrito corde ⁊ humiliato spiritu ac ꝓno stent vultu custodientes eū a maleuolis hominib⁹:⁊ cōsensum prebentes sacrificio. de cō.di.i.ep̄usdeo. Dom⁹ epi dʒ esse ꝓpe eccl'iaʒ:vt a prior sit cōtēplationi.xli.di.ep̄us.Et epi mēsa nō debet resplendere vasis aureis ⁊ argenteis. sʒ fide ⁊ meritis.ibidem.

Nō licet ep̄o intendere venationi:nec ꝯsanguineoꝝ etiā nimie familiaritati.xxiiij.di.quorūdā.ex͞ de p̄sumpti. cum in iuuentute. Quid in pmitiua ecclesia epi ꝓpter paupertatē recipiebāt:⁊ q̄d modo dñt recipe de oblationibus ecclesiaꝝ.x.q.i.antiquis.c.de his.⁊.q.iij.placuit.xij.q.ij. vulterane.cū.vi.c.sequen. Eo die quo ep̄us celebrat in aliquo altari.supple vel bʒ celebrare:q: eadē ratio est vtrobiq;.scʒ reuerētia epi. vt dicit glos.c.inferius alleg. sacerdos nō debet celebrare.de cō.di.ij.c.vlt. P̄nte ep̄o sacerdos non dʒ nisi de suo mandato benedicere nec signare. Heb.vij.xxi.di.deniq;.xcv.di.ecce. Conceditur ep̄o tempore interdicti celebrare sub certa forma.ex͞ de p̄uil͛. q̄ nōnullis. Epi sunt legati xp̄i.ij.q.vij. accusatio q̄.in fi.xxi. di.in nouo. Itē oculi eiusdē.vi.q.i.oues. Deferre hñt iudices delegati ⁊ conseruatores epis.ex͞ de of.dele. sane.et e.t.quia pontificali.li.vi. Itē nullā sniam suspensionum vel interdicti incurrunt:nisi de epis mentio habeat͛.ex͞ de sen.ex.q: piculosum.li.vi.⁊ de elec.si cōpromissarius.li.vi. §.huiusmodi.⁊ in additione quā posui.s.§.primo.b.i.in fi. P̄nt vbiq; cum altari viatico celebrare vel facere celebrari.ex͞ de p̄uil͛.qm̄.lib.vi.⁊ in additione quā posui.s.§. primo.b.xliiij. P̄nt eligere ꝯfessorē.ex͞ de peni.⁊ re.c.fi.

An ius vel statutū factū sup personatib⁹ ⁊ ministris ecclesie ad ep̄atus extēdat͛.no.Innocē.ex͞ de cōces.p̄ben. dilectus q̄ non. Q: Ep̄at⁹ nō propter bona tpalia:sed propter deū ⁊ curā aiaꝝ est recipiēdus:⁊ q̄ ipsi olim nihil habebant.no.Innocē.ex͞ de ap.constitutis.ij.in vlti. magna glos.in fi. An Ep̄at⁹ sit ordo.xxi.di.cleros.ex͞ de pur.ca. quotiēs.xxxij.di.c.i.b.de hoc. An Ep̄atus sit fugiendus vel desiderandus.an sit desiderantib⁹ denegādus.⁊ de similibus.no.ex͞ de elec.cū in iure.ſm Innocen. An Qui est dign⁹ pōt ep̄atū desiderare.Et p̄ quē modū debet electus dissentire qui se credit indignum.⁊ q̄ peccat mortaliter qui se credit dignū si p̄laturā sibi oblatā respuit.⁊ de q̄busdā simib⁹.viij.q.i.in scripturis.⁊.c.qui ep̄atū.Et per Innocē.in p̄.c.cū in iure. Que sunt de lege iurisdictionis epi.⁊ de lege diocesana.de of.or.cōquerēte.⁊.c.dilectus.⁊ per Innocē.de sta.mo.c.i. Maior est dignitas ep̄alis q̄ imp̄ialis.xcvi.di.si imp̄ator.⁊.lxiij.di.valētinian⁹. Quo ad que tenent epi loca apl'oꝝ.xij.q.i.videntes.ex͞ de sacra vnc.c.vnico. Palatium epi habet priuilegium desensionis:siue habeat capellam/siue nō:siue sit itra.xxx. passus ab ecclesia:siue non.xvij.q.iiij. diffiniunt.⁊.§. q̄squis. ſm Innocē.⁊ Ostien.in.c.hic.i.alleg.inter.xvij.q.iiij.id cōstituimus.⁊ de immu.ec.inter alia.ſm Innocē. Nō pōt episcopus cubicularios criminosos suos vel familiares ab accusatione repellere.ex͞ de accusa.nulli. Nō peccant clerici:si non vocant ep̄m dñm.ex͞ de ex.pre.grauem.ſm Innocen. An ep̄us sit de capitulo vt ep̄us vl' vt canonicus. ⁊ qñ ptās iudicandi vel eligendi de capitulo ad ep̄m deuoluat͛.ex͞ de cōce.p̄.postulasti.⁊ de of. or.irrefragabili. maxime ſm Innoc. Ep̄us in cōsecratione religiosus dicit͛ religiosior abbate.⁊ ep̄us ad ꝓfessionē monachos recipit vt abbas.no.p̄ Jo.an ex͞ de elec.nullus.li.vi.vltima glos.Et excellētia dignitatis ⁊ ordinis ep̄alis facit vt episcopus etiā secularis immediate p̄sit monachis. An habens filios vel nepotes possit fieri ep̄us vel alius p̄latus xxviij.di.de syracusane.⁊.c.p̄ul q̄.⁊.lxi.di.catinēsis.⁊ ex͞ de testa.c.per Inno. An ep̄us debeat potius obedire regi suo q̄ metropolitano.vel patriarche vel regi q̄ pape vel eius delegato.xviij.di.si ep̄us.xxiij.q.viij.rep̄hensibile. de offi.dele.pastoralis.de ap.cum parati.⁊ de censi.significauit. An omnis ep̄s sit par apl'ico.xxi.di.in nouo. De prelatione inter ep̄os ⁊ presbyteros.xciij.di.legim⁹.⁊.ij.q.vij. quāq̄.⁊.xcv.di.olim. Epi dñt vocare clericos nō filios sʒ fratres vel socios. Et clerici ep̄os nō fratres sʒ patres xcv.di.esto. An ep̄us possit agere p̄ ꝓcuratorē vel per se. ex͞ de rescrip.edoceri.de syndi.c.i.v.q.iij.q: episcopi. Qualiter iuret ep̄us pape.ex͞ de iureiu.ego.N. De pena suum ep̄m interficientiū vel manus in eū inijcientium.ex͞ de penis.ad aures.c.in q̄busdā.xxv.q.ij.ita nos. Et de penis. si quis suadente.in clem̄. Que requirant͛ quū agit͛ contra ep̄m ciuiliter vel criminaliter.ex͞ de postu.p̄.c.i.de elec.bone.i.de prebē.graue.ſm Inno. ¶ H Inq̄sitores heretice prauitatis non p̄nt inquirere contra ep̄os:nisi habeāt a papa speciale mādatum. ex͞ de hereti.inquisitores.li.vi.

Monachus factus ep̄us eximit͛ ab obediētia abbatis ⁊ a regula quātū ad esum carniū. ⁊ sic tenet Hoff. ⁊ hec cōmunis opinio. Sed Hug.contra.etiā si sit papa. Idem tenet Archid.de hoc per Ostien.in summa de penis. Teneo cū opinione cōmuni.q: nō comedere carnes non est de substātia monachatus.sicut abdicatio ꝓprietatis:⁊ custodia castitatis.ex͞ de sta.mo.cum ad monasteriū.§.fi.Et q: ibi abbas dispensat cum monacho. vt no.doctores.e.c. cum ad monasteriū.de silentio ⁊ obedientia ⁊ ieiunio. et quicquid acquirit:acquirit eccl'e cuius fact⁹ est ep̄us.xvi. q.i.c.iij.vbi,de hoc.xviij.q.i.c.i.⁊ ibi,de hoc no. Monach⁹ qui transit ad ep̄atū vt presit:peccat mortaliter: ⁊ votum frangit.nota.xvi.q.i.monachi vagātes. In locis insignibus cōstitui dñt epi.⁊ quātū vn⁹ ep̄atus ab alio dʒ distare.lxxx.di.per totū.⁊ ex͞ de priuil͛.c.i. An lr̄is epi sit credēdū.ex͞ de fi.instru.c.i.⁊.ij.p̄ Inno.de pba.c.post cessionem xi.q.iij.cure Quū recusat͛ iudex secularis:an ep̄us erit iudex in,causa illa.ex͞ de foro compe.licet. per Innocen.

Monachus adeo ep̄atu an ab regula absoluatur.

¶ Articulus Vicesimusprimus,

DE potestate episco,

porū.q̄ sine licentia episcopi nullus p̄sbyter in sua diocesi potest missam cantare/vel baptizare/vel aliud simile facere.xvi.q.i.cūctis ⁊.c.mulris Q: sine cōsensu eius nō debet edificari monasteriū vel oratorium.xviij.q.ij.quidam,c.de monachis ⁊.c.seque͛.⁊ de priuil͛.cum olim.ij. Q: iurisdictionē habʒ in religiosorum monasterijs.xviij.q.ij.c.i.⁊.c.monasteria. de of.or.dilect⁹. Q: p̄sbyteri ⁊ clerici ⁊ religiosi sue diocesis ipsius subiacent potestati.xviij.q.ij.quidaʒ. Q: epi est in omnibus parochialibus ecclesijs presbyteros instituere.xvi.q.ij.sane.⁊.q.vij.nullus.⁊.c.sicut.ex͞ de hereti. cum ex iniuncto. Q: episcopi monialibus ⁊ alijs feminis religiosis prelatum preficere debent:⁊ curam ipsarū habere.xviij.q.ij.qui religiosis.de relig.do.de xenodochijs.

Quod defensor deputatus a papa non debet cogere subdi
tos episcopos coram se litigare.xi.q.i.peruenit. Quod epus
potest omnez principem ꝑ culpa excōmunicare.xi.q.iij.si
autem.xcvi.di.duo. Potest falsarium lraꝝ domini pape
vsqꝫ ad mandatū dñi pape incarcerare.xix.di.in memori
am. Quid de episcopo quum ab ecclesia sua nō recipit.
xcij.di.§.de epis.cum.c.se. An epūs sine licentia diocesa
ni in aliena dioces pōt pontificalia exercere.c.di.si qs.ij.
Dic ꝙ non sine licentia diocesani.quicquid dicat ibi Jo.
Uide qđ no.Jo.an.ex de priui.exces.priul.archiepo.in glos.
in pontificalibus.in clem.ex de vsu.pal.c.fi.per Innocē.
et Ostien.et de foro cō.c.quis.in clem. Quod authoritate
epi inferiores possunt ad alias ecclesias transferri.vij.q.i.
epus de loco. Causam epi accusati Archiepus cū suffra
ganeis ꝯquirere potest.sꝫ non determinare.iij.q.vi.accu
satus. Quod cum multa discussione contra epm debet reci
pi accusatio.ij.q.vij.accusatio.cum.v.c.sequen. Quod epi
scopum subditi nec arguere nec accusare passim possunt.
ij.q.vij.oues.et.ij.c.sequen. Quod sine licentia sui episcopi
clerici non dñt pegrinari.de con.di.v.nō oportet.ex de vo.
et vo.re.magne.et etiā Hierusalem.vt ibi. Clerici non te
nētur seruire episcopo in opere fuili.x.q.iij.placuit. Epi
scopus in ordinando ecclesiam dꝫ requirere consensum
patroni.xvi.q.vij.de criminis.ex de iur.pa.a nob. An epi
scopus inconsulto papa ad bellū debet ꝓficisci.xxiij.q.vl
ti.quo ausu. Non potest episcopus successorem sibi insti
tuere.vij.q.i.peristi.viij.q.i.episcopo.et.ij.c.sequen. De re
bus ꝓprijs et acquisitis intuitu persone potest episcopus
testamentū facere.de alijs nō:q: cedunt eccle.xij.q.i.epi
scopi.et.ij.c.sequē.et.q.iij.pontifices.et.q.v.per totū.et ex de
testa.c.i. Quod morientis episcopi res debēt pro futuro pō
tifice conseruari.et diripientes illas dnt anathematizari.
xij.q.ii.hec huius placiti.et.c.non licet.et.c.charitatē.c.de
laicis illud.c.non liceat.ij ex de elec.vbi piculū.§.prouisio
nis.li.vi.et.c.gnali.li.vi.et.c.q: sepe.li.vi.et de of.or.cū vos et
c.pñti.li.vi. An epūs pōt infeudare rōne ꝯstitui obsequij.ex
de dona.p tuas. An epūs possit aliqđ statuere ꝯ ius cō
mune.et an possit aliquid statuere in preiudiciū ecclesiaꝝ
factaꝝ vel faciendarū.ex de consue.cum dilectus. An epi
scopus possit constitutionē facere.et super qb⁹.et in quos
xviij.di.§.i.de ma.et obe.si quis.de of.le.c.vlt.et fm Inno.
de locato.c.nostra.de testa.requisiti.de heret.ad abolen
dam. An episcopi possint restituere famā.et absoluere a
iuramentis.vide quod dixi.s.in.i.parte de dispē.§.q: epi
scopus.ff.lxiij.cum.ff.sequē.in.l.ar.vons et fidelitatib⁹.de
re iudi.cum re.per Inno.ij.q.iij.§.hinc autem.in glos.fa
cit.et per Archidiac.de elec.licet canon.li.vi. An omnes
clerici se possunt opponere ꝓ iuribus epi.ex de cōfir.vti.
cum dilecta.per Inno. An licet episcopo laico vel cleri
co alterius episcopi ecclesiastica sacramenta cōferre.vel
eos sine lris cōmēdatitijs ꝓprij episcopi ad ordines vel
ad beneficia recipere.et an in clericis notis sicut in ignotis
lre cōmendatitie requirantur.et que sit differentia inter
lras commendatitias et dimissorias.et an clericum alieni
genam possit epūs ordinare sine lris cōmendatitijs sui
episcopi si habet beneficium in diocesi sua:vel alias est ei
subditus.et an quis possit esse clericus plurium episcopo
rum.ex de preben.cum iam dudum.per Innoc.et in.c.cum
nullus.et.c.si.de tempo.or.li.vi.et de cleri.pe.c.i.per Inno.
et.lxxi.di.per totum.et.lxxij di.per totum.et.lxxiij.di.per to
tū.xxi.q.ij.per totum.xcviij.di.per totū. Cū episcopi ser
uare debeant canones:non debent contra facere:nisi ex
presse concedatur eisdem.ex de tempo.or.dilectus.p In
nocen. An archiepiscopum episcopus aliquo casu iudi
care potest. Quod episcopus habet dispositionem omniū
de sua diocesi ac in maioribus semper sit ad episcopū re
currendum.ex de maio.et obe.cum inferior.fm Innocen.
ex de rap.c.i.in fi.magne glos.xcij.di.si qui episcopi.i glos.
i.in quo.in fi.iij.q.vi.c.i.in glos sed quid. Non potest epi
scopus inuito et irrequisito papa fieri religiosus.vij.q.i.
sciās.ex de regu.licet. An vnus episcopus in alterius epi
scopatu possit prescribere iura episcopalia. Et ꝙ ius qđ
habetur in canone de limitibus non prescribendis:locū
habet in prouincijs/episcopatib⁹ et parochijs.de ꝓscrip.
si diligenti.per Innocen.et ex de paroch.super eo. An
de iure communi ecclesie et decime ad episcopum perti
nent.et an potest agere episcopus ꝓ ecclesijs sibi debitis
ad decimas.ex de deci.dudum.fm Inno. Quod ecclesia in
ferior pōt ꝓscribere aliqua iura episcopalia et aliqua non.
ex de capel.mo.c.ij. An sufficiat testimonium epi ne pro
mouendus examinetur.xvi.q.i.si quis.ix.q.ij.episcopum.
An episcopus possit excōicare/absoluere/delegare/iu
dicare/vel beneficia conferre extra suuꝫ episcopatum.ex
de of.le.nouit An abbas iura episcopalia possit ꝓscribe
re.et que et qñ.ex de prescrip.auditis.et c.veniēs.et.c.cum
olim.maxime per Innocen. Non pōt episcopus sine li
cētia pape votū lōge pegrinatiōis emittere.ex de vo.et vo.
re.magne.de reg.licet Et an possit pegrinari episcop⁹
sine licentia capituli.vel modicam pegrinationem facere
sine licentia pape.pre.c.magne.per Inno. An episcopus
fundet suam intentionem de iure cōmuni in monasterijs
sui episcopatus.et an possit cognoscere inuito prelato in
feriori de causis ad eius iurisdictionem spectantibus.et
de similibus loquentibus de iurisdictione episcopi in lo
co ad suam iurisdictionem non pertinente.ex de of.archi
diaco.dilecto.p Inno. An epūs possit facere constitutio
nē ligātē nō suos subditos.ex de sen.ex.a nobis.de ꝯstitu.
vt animarum.li.vi. An episcopus possit esse iudex in cau
sa ecclesie sue et suorum:vel ecclesie sue iniuriā vindicare
xxiij.q.iiij.inter querelas.ex de iud.cum venissent An eo
ipso ꝙ aliqua ecclesia est in alicuius epatu vel diocesi con
stituta:p cōsequens sit illi subiecta.ex de rescrip.cum non
liceat.de excep.venerabilis.per Inno.et de reli.do.cum ve
nerabil.per eūdem Quū epūs de aliqua causa cognos
cit:an tunc quilibet canonicoꝝ erit iudex.de of.or.irrefra
gabili.xv.q.vij.eps. In casu nō punit epūs excessus suo
rū canonicoꝝ.de of.or.irrefragabili. Qualiter et qñ vn⁹
epūs qui scit aliū epm suos subditos excōicare:et in eos
iura epalia exercere:perdit possessionē boꝝ iuriū.de resti
tu.spo.oliꝫ.iij.p Inno. An decimas vel ecclaꝫ quā tenet
vel ius patronatus possit dare laic⁹ sine authoritate epi.
de iure pa.nullus.et.e.t.c.i.li.vi. An eps possit excōicare/
vel interdicere/vel suspēdere/sine consilio capituli sui.ex
de ex.p.c.i. Eps hꝫ iura episcopalia:nō solū in bonis a pn
cipio eccle assignatis:sꝫ etiā post modū acquisitis.ex de
resti.spo.cū ad sedē.per Inno. An pt̄e fabrice pōt eps in
vsus suos cōuertere.x.q.iij.vnio. An epūs pōt corrigere
subditos subditoꝝ suoꝝ eis ꝓtermissis.et qñ ptās iudicā
di vel eligendi de capitulo ad epm deuoluat.de of or.irre
fragabili.fm Inno. An epūs potest agere sine cōsensu
capituli vel ecōtrario vel etiā conueniri. An pōt agere vl
respondere pro ecclesijs sibi subditis. An ipse alijs prefe
ratur. Quod epus est precordinator in cunctis. Quod ipsius est
omnis cura ecclesiarū. Et ꝙ epūs per se vel per alium de
bet interesse constructioni ecclesiarū.de restitu.spo.olim
causam.fm Inno. An episcopus potest pro suis necessi
tatibus fructus ecclesiarū sibi subditarū accipe.ex de cē
si.cū apls.fm eūdē. Quod eps gnaliter ecclam cōmendo
nihilominus tria vel qtuor ibi intelligit retinere.ex de cē
si.cū venerabil.p Bern.et Inno.et ex de dona.pastoral.
in glos.si ita. An locus possit effici sacer sine authorita
te episcopi. An episcopus habet iura parochialia in ho
spitalibus.et possint construi sine eo.ex de reli.do.de xeno
dochijs.ex de do.inter dilectos.fm Innocen. De potesta
te episcopi in monasterijs et ecclesijs sue diocesis. An exē
pti rōne populi nō exēpti subsint episcopo.ex de sta.mo.c.
per Inno. Priores et rectores ecclesiarū curam anima
rū habentium perpetui nō possunt ab illis amoueri sine
consilio epi.e.t.monachi.fm eūdē. Nihil debet epūs exi
gere de tpalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua.

ex de reli.do.de xenodochijs.per Inno. An priuat⁹ sine
authoritate episcopi locū religiosuȝ vel hospitale vel ora
torium ad celebrandū/vel domū ad recipiēdū pauperes
deputare potest.eodē ti.ad hoc.per Inno. An eṗs possit
ecclesiā in emphiteosim dare. An abbatē ⁊ cōuentū alicu
ius monasterij pōt ad iura episcopalia exercēda suos vi
carios cōstituere.ex de reli.do.cōstitut⁹.per Inno. An so
lus eṗs potest cognoscere de crimine vbi agit̃ ad priuatio
nem officij vel beneficij.xvj.q. vlti.inuentū. An ꝑscribēs
vnū ius episcopale vel plura/videat̃ etiam aliud posside
re vel prescribere.de ꝑscrip.auditis.⁊ de capel.mo.dilect⁹
ſm Inno.et alios. Cui poti⁹ monachus eṗo an abbati
debeat obedire.et ad quē principaliter spectet correctio
eius.xj.q.iij.q resistit.xviij.q.ij.c.j.xj.q.j.de ꝑsona.ex de of.
or.quanta.maxime ꝑ Inno.⁊ Ostien. De ptāte episcopi
in ecclesijs sibi subiectis quoad alienationes ⁊ alia.ex vt
ec.bene.vt nostrū.⁊ ſm Inno.de elec.vt preterite. Qua
liter ⁊ in quo patri eṗs vel ecclesia filio cōparat̃.lxviij.di.
quorū. An eṗs possit remittere de penitētia pape.xxxiij.
q.ij.latorē. An episcopus possit fruct⁹ alicui⁹ ecclesie in
suam vtilitatē cōuertere.ex vt ec.bñ.vt nostrū ſm Inno.
Licet episcopi sine authoritate pape nō possint aliquē san
ctorum catalogo aggregare:possunt tamen statuere ali
quem sanctū solenniter venerari.de ferijs.c.si.ſm Inno.
Et adde qḋ not.de con.di.iij.c.j.in glos.sed de quibus.

¶ Articulus Vicesimussecundus. A

¶ Et aliud repertoriū de materia episcoporum.

De officio episcopi:

nunc tractem⁹. Episcopi officiū est virgines
altaria/ecclesias cōsecrare. Chrisma cōfice
re ⁊ cū ipso cōfirmare.lxviij.di.quis. Ideo
inungit̃ eṗs: vt ꝓcurator animarū ⁊ distributor spūaliū
existat.xj.q.j.§.ex his oibus. Non sufficit eṗo innocēs vi
ta:nisi adsit doctrina.xliij.di.§.j.⁊.c.j. Eṗs debet docere
populū sacrā scripturā non grāmaticā vel physicā.lxxxvj.
di.cum multa.xxxviij.di.ignorātia. Officiū epi est discor
dantes cōcordare:⁊ ad pacē cogere.xc.di.ꝑ totū. Debet
sibi cōmissos solicite regere.c.di.ratiōis.vij.q.j.suggestū.
⁊.c.sequē. Non licet sibi aliquē ꝓprijs manibus cedere.
lxxxvj.di.non liceat. Episcopi est locū assignare degrada
to in quo peniteat.lxxxj.dis.sacerdos. Et eṗs in ordina
tione clericorū statuta conciliorū debet ordinādis ꝓnun
tiare.xxxviij.di.placuit. Episcopi est ordinare ꝙ in eccle
sijs baptismalibus sint doctores ⁊ magistri q pueros in li
beralibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceāt.xxxvij.dist.de
quibusdā. Inter episcopū ⁊ ecclesiā est spirituale matri
monium.vij.q.j.sicut alteri⁹. Eṗs possideat res ecclesie
ad dispensandū nō ad dissipandū.xij.q.j.eṗs.et.c.expedit
⁊.c.res ecclesie.cū.ij.c.se. Debet abijcere curas seculares.
xj.q.j.te quidē. Nō debet esse aduocat⁹ vel tutor.lxxxviij.
di.eṗs tuitionē.⁊.iij.c.sequen. Nō per se sed ꝑ Oecono
mū clericū debet tēporalia ecclie gerere.xvj.q.vij.quoniā
in qbusdā.⁊.c.seque.lxxxviij.di.eṗs nullam.xxxix.di.volu
mus.⁊.ij.c.sequē.viij.q.j.si petrus. Officia ecclesiastica
non debet ꝓpinquis cōmittere.lxxix.di.decenter.cum.§.
prec. Vide sup hoc.ṡ.prece.qḋ notaui.s.eodem.§.sed vt
sciant.ṡ.xx.in ar.xx. De rebus ecclesie primū sibi: postea
ministris:demū alijs fidelibus debet ꝓuidere.xij.q.j.§.si
ergo. Non debet in suam vel suorū ꝓprietatem res eccle
sie cōuertere.xij.q.j.episcopus.⁊.c.res ecclesie. Raptores
rerū episcopi debent excōmunicari.xvj.q.j.similiter. Ra
tio reddit̃ episcopo de tertia deputata fabrice cuiuslibet
ecclesie.x.q.iij.c.j. Debet episcopus pauperibus ⁊ oppres
sis solicite prouidere:⁊ eos defendere.lxxxij.di.episcopus
lxxxiiij.di.peruenit.lxxxvj.di.fratrē.lxxxvij.di.per totū.vij.
q.j.videntes.⁊.c.ex ijs.⁊.ij.c.sequētibus. Episcopi est ꝓ
uidere de personis idoneis que predicēt ipsius subditis.
ex.de of.or.inter cetera. Que iura cōsequatur episcopus
in electione,⁊ que in consecratione.ex de elec.trāsmissam
de conse.ec.aqua. An ad episcopū spectet causarum ma
trimonialium et criminaliū cognitio.clericorum ꝑpetua
depositio.diutina suspensio.ecclesiaruȝ vnio vel diuisio.
ex de offi.archidia.ad hec per Innoc. De iurisdictione
multiplici epi.de verbo.sig.abbate.ſm eundem.de of.or.
ad reprimendam.ſm eundem. An eṗs diuersarum lin
guarum ⁊ rituū habens populū/debeat habere vicariū
nationibus illis conformem.et an in vna ciuitate plures
possint esse episcopi. Et an vnus sub se aliū habere potest
de offi.ordi.quoniā.ſm Inno. An defensio ⁊ executio te
stamentorum quoad pias causas vel alias:⁊ an publica
tio testamentorū ad epm pertineāt.ex de testa.c.iij.ſm eū
dem. An episcopo vel rectori ecclesie cōpetat defensio su
per ecclesie libertate.ex de prescrip.auditis.ſm eundem.
Quando legata pijs causis incerta dispositioni epi com
mittantur.ex de verbo.sig.cum tibi. Que sunt que solis
sunt episcopis reseruata. Et an papa possit ꝓhibere eis
ne chrisment in fronte: ⁊ episcopi presbyteris ne baptizēt
lxviij.di.quis.⁊ ex de cōsuetu.quanto.ſm Inno.et alios.
An que sunt ordinis/possint epi demandare.ex de conse.
ec.aqua. De solēnitate dedicationis eṗorum annuatim
facienda.de con.di.j.solēnitates.j. Hoc non obseruat̃ ho
die nisi a papa.ſm glos.in hoc.c. An eṗs qui renūtiauit
ordini episcopali/minores cōferat ordines.ex de sup.ne.
pre.c.j.ſm Inno. Et an semel cōsecratus episcopus pos
sit in aliquo casu reconsecrari.dic qḋ no.ex de renun.post
transla.in glos.sed quid. Quādo et qualiter episcopus
in capitulo vocē canonici habeat.⁊ quando capitulo ne
gligente deuoluatur ad eum potestas beneficia cōferen
di.ex de preben.postulasti.maxime per Inno.⁊ ex de ap.
a collusione.lib.vj. De duobus epis cōtendentibus sup
iurisdictione alicui⁹ monasterij.ex de sen.et re iu.quis.ꝑ
Inno. An eo ipso ꝙ episcopus recipit preposituram vel
aliquam dignitatē: vacet episcopatus.⁊ an decre.de mul
ta.in episcopatibus locum habet. An episcopatibus re
nuntiari possit tacite vel expresse sine licentia pape. An
episcopo possint dari alia beneficia si est pauper. An epi
scopatui propter paupertatem possint vniri alie dignita
tes:⁊ per quem.de cōces.pre.cum nostris.per Inno. Si
aliquarum ecclesiarum episcopi cum toto suo populo la
buut̃ in heresim vel schisma:an nihilominus ecclesie ille ho
norem suum retineāt:⁊ ecclesias sibi subiectas quoad ꝓ
prietatem ⁊ possessionem.de ma.⁊ obe.inter quatuor.per
Inno. De duobus episcopis in eadeȝ ecclesia.vij.q.j.nō
autem. An inuitis detur episcopat⁹.lxj.di.nullus. An in
vna ciuitate possint plures pontifices similes esse.⁊ qd vi
detur si vnus excommunicat ⁊ alter absoluit:vel contra
rias ferunt sententias.in quibus locis episcopi sint insti
tuendi.⁊ ꝙ parua vel magna ciuitas non facit maiorem
episcopum vel minorem.⁊ an plures Romani pōtifices
possint esse simul.lxxx.distin.per totum.xciij.dist.legimus
vij.q.j.non autem.vbi de hoc in glos.c.in apibus.xxiiij.q.
j.didicimus.de offi.ordi.quoniam.de priuile.c.j. An pro
pter excommunicationē episcopi iurisdictio eius ad Ar
chiepiscopum deuoluatur.de sup.ne.pre.romana.lib.vj.
De modo procedendi contra episcopum:⁊ que requiran
tur.⁊ qui.de preben.graue per Inno. Que res intelligan
tur de mensa episcopi.⁊ ad que bona iuramentum de non
alienando/extendatur.de re.ec.non alie.vt super Inno.
De quarta decimarum et mortuariorū quam habet epi
scopus in ecclesijs sue dioce.an prescribi valeat ꝙ episco
pus pro omnibus ecclesijs suis agere potest ꝙ locatio
nes et venditiones non possunt facere clerici de rebus ec
clesiarum sine authoritate episcopi.de testa.requisisti.ſm
Innocen. De iure primitiuo omnia que ecclesijs relin
quuntur ad episcopi manus debent venire.et ad eius vo
luntatem expendi.de sepultu.relatum.ſm eundem. An
portio decimaruȝ et perceptio canonice portionis quas
recipit episcopus ab ecclesijs sue diocesis sint de iure epi
scopali.ex de parochijs.in rubrica per Innocen. Quot

debent episcopum duobus diebus.lxvi.distin.porro.cum §.prece.lxxv.distin.q̄ die dominico.ex̄ de tempo.ordi. nec episcopi. An per installationem:vel per quem modū apprebendis quis possessionem episcopatus. ex̄ de restitu. spo.in lr̄is.ſm Inno. An ⁊ quādo criminosus ad ep̄atus promot⁹ sit deponendus.de iureiu. sicut nr̄is .ſm Inno. Multa de iurisdictiōe ep̄ali vtilia no. Inno.ex̄ de excep. cū venerabilis. ⁊ de prescrip.de q̄rta.ſm eūdē. Or Pontificalia nō sunt de sua substātia ordinis vel officij ep̄alis q: sine ipsis quodlibet officiū fieri potest. Et ideo si episcopus a pontificalib⁹ suspensus/nihilomin⁹ celebrat in pontificalib⁹:nō incurrit irregularitatē.de sen.ex.cū medicinalis.li.vi.per Inno.de ↄsue.cū dilect⁹. Quid iuris quū se intromittit Archiepiscop⁹ de subditis episcopi.de of.or.duo simul.ſm eumdem. Quis dabit expensas pro episcopo visitanti.eodē ti.inter cetera.ſm eūdem.⁊.ca.si episcopus.li.vi. Et an episcopus debeat habere aliquid ab ecclesijs quas per aliū visitat.ibidem. De iure multiplici episcopi.de of.or.cōquerēte.ſm Inno.de ma.et obe. inter eum.⁊ eodem ti.dilecti.per eumdē. Quantū episcopus ⁊ qualiter de bonis ecclesie sue vel reditibus religiosis dare potest.xii.q.ij.si episcopus.⁊ ex̄ de ijs que si.a pre. sine con.c.pastoralis. ¶ Inter ea q̄ in.i.parte istius opis ti.in.§.q: episcop⁹.in ar.i.posui de potentia ep̄orum in dispensando:⁊ q̄ in superioribus addidi de eoꝝ iurisdictiōe ⁊ officio:⁊ in q̄bus cōmuniter transgrediunt̄:plene episcoporum materiā explicaui. Neminē tamen ep̄orum rep̄hendi in speciali:quū sint patres.sed vt a delictis abstineant admonui:⁊ me cū eis.⁊ deliberata ⁊ examinata conscientia cōueniat vnūquemq;.vi.q.i.oues. viij.q.i.qui vos ⁊.c.qualis.⁊.c.sequē.ad si.et.c.quid autē. ¶ Fateor autē q̄ locū tenent apostolorū.xcij.di.legimus.sed coram deo nullū cognoui:qui exerceret opera eoꝝ.xl.di.c.ij. Omnes presunt ⁊ desiderant preesse: perpauci prodesse.viij.q.i.q̄ episcopatū.⁊ ideo vere non oēs episcopi consecrati/sunt episcopi sanctitate.ij.q.vij.nō oēs episcopi. Loquar ergo sicut cōsueui:⁊ dicā sancte ecclesie. Vbi sunt ap̄li dn̄i fundatores tui.xxxv.i.§.hac itaq;.ꝟ.deus em̄.⁊ ex̄ de elec.fundamenta.li.vi. Vere celos incolūt. Successores eorum ⁊ inimici eorū nunc terram lingunt. Ve vobis q: corruunt edificia:quia fundamenta arenosa sunt et sabulo herent. Mat.vij.in fine. Et colūne arundinee sunt. Mat.xi.ex̄ de accusa.qualiter.ij.§.licet.non argentee. Can̄.iij.nec marmoree.Can̄.v.⁊ de hoc satis.

¶ Articulus Vicesimussecundus. B

Vero q: post episcopos singulorū officialiū/prepositorum/⁊ rectorum/⁊ pastorū/⁊ prelatorū in ecclesia dei specialiter defectus ponere/iurisdictionem ⁊ potentiā longū esset:ponam in genere pro potentia et sanctitate eorū aliqua originalia.deinde iuridice tāgam in quadā recollectione iurisdictionē eorū.quos omnes prelatorū vel prepositorū noie cōprehendo.ex̄ de verbo. signi.q̄uis. ¶ Primo igit̄ sciendū q̄ dum durat mūdus angeli angelis presunt:demones demonibus: homines hominibus:ad vtilitatē viuentium ⁊ deceptionē.sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit.glos.i.ad Corin.xi.facit.i.ad Coꝝ.xv.ibi.Deinde finis ⁊c.⁊ que legunt̄ ⁊ no.lxxix.di.ad hoc. ¶ Prelati mali oues fortes et pingues necāt quantū in ipis est.et si ille viuūt:de mia dei viuūt.tn̄ quātū ad malos pastores attinet malo eas exēplo occidūt. Attendēs em̄ ouis in ꝑpositū suū male viuentē/incipit dicere apd̄ se. Si ꝑposit⁹ me⁹ sic viuit:ego q̄s sum qui nō faciā qd̄ ille facit.glos. ad Titū.ij. Vitia ꝑpositoꝝ subiectis sunt offendiculū glos. Leui.x. Prepositoꝝ bonitas/subiectoꝝ salubris est regula. Greg.in Registro.⁊ fa lus.lxi.di.miramur. ¶ Prelati non tm̄ pro suis arguunt̄ delictis.pro populo em̄ cogunt̄ principes reddere rōnē ne forte quū non docuerunt:vel solicite non arguerunt:q̄ primo peccauerunt:vt contagio dispergatur in populos. In ipsos em̄ cōuertetur ira dei et cessabit a populo. Hec si cogitarent hoies:principat⁹ nō ambirēt. Sufficit cuiq; pro peccatis ꝓprijs argui ⁊ reddere rationē.quid necesse est pro peccatis populi ostēdari contra solē ante quem nihil pōt abscondi: Vn̄ Iosue principes populi contra solē suspendit:⁊ furor dei a populo est amotus.glos. Numeri. xxv. Adde qd̄ scripsi supra in ista secunda parte.in The.in oratione Hiere.recordare.ꝟ.principes manu.et in additione ibi posita.in ar.ij. En ergo sanguis subditorum de manibus prelatorū exquirit̄.ex̄ de of.or. irrefragabili. cū suis ibi cōcor. ¶ Bon⁹ pastor egrotantia pecora visitat. dispersa perquirit.relicta recolligit.lassa sustentat.malus pastor econtrario oia dispergit glos. Zacha.xi. O q̄ rar⁹ est dn̄o ꝑpter dn̄m seruiens.oues christi non ad lucrū sed amore christi pascens.glos. Mat.xxiij. Prelatorum fures multi:q̄ per ostiū nō intrarūt mercenarij quasi oēs.xxiij. q.iiij.tres personas.viij.q.i.sunt in ecclesia. Duo sunt que a populis querūt pastores pascētes seipsos nō oues: lac ⁊ lana. Lac prebet/qui victū prebet. Lanā prebet/qui honorem prebet. Ista ergo duo a populis q̄runt:cōmodum supplende necessitatis/et fauorē honoris ⁊ laudis. Aug. in li.de pastorib⁹. Indignus lacte ⁊ lana cōuincit̄:qui nō pascit oues:qui non vigilat in custodia gregis iudicium autē sibi māducat ⁊ bibit.xxiij.q.iiij forte. Bern̄.in sermone.dicit simon petrus. Bon⁹ pastor nō populi requirit datum:sed lucrū. Phil.iiij. Nec gloriā dei vsurpat sibi. Luce. ij. Acceptū talentum nō ligat in sudario:sed partit̄ nūmularijs:a quibus ⁊ vsuras recipit non sibi sed dn̄o. Luc.xix. Mat.xxv. Non habet foueam vt vulpes.nec habet vt volucres nidū. Mat.viij.⁊ Luc.ix.non loculos quō Iudas Io.xij.xxiij.c.iiij.q̄d ergo. Non deniq; sicut nec Maria locū in diuersorio. Luc.ij.sed tantū puritatis intime bono gloriat̄. Non pōt veraciter loqui:nisi qui extrinsecas glorias ꝑfecte respuerit.nec valet pure vel dei vel ꝑximi querere lucra:q̄ ꝓpria non cōtempserit. Bern̄.in ep̄la ad Henricum Senonēsem archiepiscopū: Paul⁹ non q̄rit q̄ sua sunt. Phil.ij.viij.q.i.sunt in eccl̄ia.sed q̄rit que filioꝝ sunt quos in christo ꝑ euangeliū genuit.i.ad Coꝝ.iiij.qd̄ vtiq; obseruandū est singulariter ijs q̄ spiritualiter presunt populo.vt pre oībus q̄ sunt sua negligant ⁊ cōtemnāt ꝓ vtilitate ceterorū.vii.q.i.scias. Greg.sup Apoca. ¶ Qui ad regimē aliorū assumit̄:se obligat vt quib⁹ eterna ꝑdicat etiā in tēporalibus ꝓuidere studeat.glos.inde.ij.vt christ⁹ turbis.xxxvi.di.§.ecce facit.lxxxvi.di.fratrē. Quū incomparabiliter lōge melior sit aīa qua viuim⁹ terrena substātia:quā exteri⁹ possidem⁹.xii.q.i.scimus.qui nō dat ꝓ ouibus substantiā suā:quando pro ijs datur⁹ est aīam suam. Greg.in homil. Ego sum pastor. In trib⁹ maxime prelati christū imitari debent:q: in loco christi sunt in dignitate potestate/officio. Fuit em̄ christ⁹ sacerdos.ps̄.cix. Tu es sacerdos in eternū. Heb.vi. Rex ps̄.lxxi. De⁹ iudiciū tuuz regi da.⁊ Mat.ij. Et mister. Mat.xx. Luc.xxij. Sacerdos quum in ara crucis seipsuz hostiā dedit. Phil.ij. Rex quum a ligno regnauit.ps̄. Minister quū pedib⁹ Petri aquam ministrauit. Ioan.xiij. Sacerdoti igit̄ dignitas. Regi potestas. Ministro cōpetit officiū. Dignitati debetur reuerentia.i.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe.solite. Potestati obediētia Ro.xiij.xi.q.iij.qui resistit. Officio cura.xi.q.i.iure. Duo et his/prelatis debentur:tertiū vero subiectis. Reuerentia ⁊ obedientia prelatis exhibēda est a subiectis.cura vero subiectis impendēda est a prelatis. Hugo. de claustro li.ij.de his.xciij.distin.per totum.⁊ ex̄ de of.or.per totum. ¶ Quidam amant subesse:vt possint preesse. Honores fugiunt:vt honoribus obuient. Ibidem lib.iij. Animus quietus sedet super fenum:quando carnem subijcit. sup scabellū.quū mūdū subijcit.sup cathedram:quum proximum non despicit. Ibidem. Prelatus non habens cōpassionem ⁊ congratulationem alijs in bonis. Ad Rom. xij.i.ad Corinthi.xiij.quasi duo vbera.gaudere cum gau-

dentibus:flere cū flentib⁹. duo vbera sunt. ſm Bern̄. sup Can̄. j. Meliora sunt vbera tua vino. alijs nō prodest: ⁊ sibi obest. Bernar. super Can̄. sermo. x. Quū sederē mihi ad pedes iesu merens/ ⁊ offerēs sacrificiū cordis ⁊ spūs contribulati in recordatione peccatoꝝ meoꝝ: aut certe ad caput vel raro starē. ⁊ exultarē in recordatione beneficioꝝ dei: audiui dicētes. Ut quid Mat. xxij. perditio hec: damātes videlicet ꝙ mihi soli viuerē. ij. q. vij. sancta. q̄ vt putabant/ multis prodesse poterā. ⁊ dicebāt. Potuit eīn venūdari multo: ⁊ dari pauperib⁹. Mat. xxvj. Joā. xij. Sed nō bonū nuntiabant mihi. Nā etsi vniuersum mundū lucrer ⁊ perdā me: quid prodest? Mat. xvj. ⁊ Luc. xix. ex̄ de fine. matthe⁹. Un̄ intelligens verba hec inter illas q̄s scriptura vocat muscas morientes q̄ perdunt suauitatē vnguēti recordatus sum illius diuine sciētie. Esa. iij. ⁊ ix. Popule meus: qui te beatū dicūt: seducūt te. Bern̄. super Can̄. xij. sermo. ❡ Discite prelati subditorum vos matres debere esse non dominos. ideo magis studete amari ꝙ̄ metui. etsi interdū seueritate est opus: paterna non tyrannica. Matres fouendo: patres vero corripiendo vos exhibeatis. Gratian⁹. Rector ē subditis pietas matrē: disciplina vero patrē exhibeat. xlv. di. §. hinc etiā. Un̄ versus. Ubera patris habens/ vbera matris habe. Ponite seueritatē. suspēdite verbera. verba producite. pectora lacte pinguescant. Quid iugū vestrū super eos aggrauatis. quoꝝ pot⁹ pōdus portare debetis? Bern̄. super Can̄. sermo. xxiij. Talē te redde subditis: vt magis ameris ꝙ̄ timearis. Reuerentia eīn ex amore procedit. odiū timor offert. Jsid. in synonimis. ❡ Rectorē subditis ⁊ pietas matrē: ⁊ patrem exhibeat disciplina. atq; inter hec solicita circūspectione prouidendū est: ne aut discretio rigida sit: aut pietas remissa. Greg. in cura pasto. ad hoc. xlv. di. §. hinc etiā alibi. ⁊ c. licet. j. ⁊ ij. ⁊ c. ois qui. ⁊ c. disciplina. et. c. sunt nōnulli. Non est vni⁹ meriti socialiter viuere ⁊ vtiliter preesse. Ex multi deniq; sub preceptore quieti viuunt: quos si iugo absolutos: videas nō posse quiescere: nec se equalib⁹ vllo modo seruare innoxios: ❡ Jtē innumeros cernis sine querela inter fratres cōuersari: sup fratres autē nō solū inutiliter sed etiā insipienter et nequiter. Bern̄. sup Can̄. sermone. xxiij. Prelat⁹ aūt debet habere feruorē zeli cū discretione xlv. di. disciplina. ibi. Sit zelus. sed nō imoderate seuiens Jtē Bern̄. Zelū tuum regat sciētia. firmet cōstantia. Jbidem. Tria necessaria sunt ijs qui dominanē ⁊ presunt. terror. amor ⁊ ordinatio. Absq; ordine ergo dominiū nō stat Per beneficia ergo ⁊ affabilitatē pareat vt diligaē. Per iustas vindictas nō proprie iniurie. lxiij. di. salonitane. et xxiij. q. iiij. si is qui. sed legis diuine studeat vt metuaē. Cyprianus de. xij. abusiuis. Prelato vtraq; vita: cōtēplatiua ⁊ actiua necessaria est. xxxiij. di. siquis vult. lxxxviij. dis. c. j. expressum. ⁊ ex̄ de renū. nisi cū pridē. §. nec putes. Nec dubium quin longe periculosior sit ceteris eorum administratio. tamen si bene administrauerint gradū: bonū sibi acquirūt ⁊ maiorē abundantiā ⁊ supereffluentē. Luc. vj. mensurā accipient. Bern̄. in epistolis. ❡ Sciant boni prelati languentiū. Luc. x. xlv. di. disciplina. j. resp. sibi animaꝝ curam traditā: non pompā. Quicūq; interim. Nūeri. xj. ⁊ xx. xc. di. c. j. murmur. cū insipientia subditoꝝ querule vocis iudicio deprehendunt: etiam si in ipsos vsq; ad vitia ⁊ cōtumelias prumpat: medicos se ⁊ non dn̄os. xcv. di. esto agnoscētes/ parent cōfestim aduersus phrenesim aie non vindictam sed medicinā. Bon⁹ pastor animā suam dat p ouibus suis. Joan. x. Animā pro illis. carnē illis. Jllam in precium: istam in cibū. Res mira. Jpse pastor. ipse pascua ⁊ ipse redemptor. Jbidē sermone. xxvij. Ueri pastores licet tabernacula habeant de terra in terra: corpora. ij. Pe. j. ij. Cor. v. videlicet: non tamen de terra: sed de celestibus greges dn̄icos pascere consueuerūt. Ezech. xxxiiij. Jbidē sermone. xxvj. ❡ Non otiose toties repetitur. Joan. xx. vj. q. j. imitare. Petre amas me. in cōmissione ouium. Ego q̄dem id signatuz puto: ac si dixisset illi Jesus. Nisi testimonium perhibeat tibi conscientia ꝙ ame valde ꝑfecteq; hoc est plus ꝙ̄ tua/ plus ꝙ̄ tuos/ plus ꝙ̄ te. Jsta triplex renuntiatio: in q est perfect⁹ amor posit⁹. Luc. xiiij. nequaꝙ̄ suscipias curā hanc. Propterea attendite vobis quicūq; ministerij hui⁹ op⁹ secuti estis. attendite inquā vobis: ⁊ p̄cioso deposito quod vobis creditū est. Ciuitas est: vigilate ad custodiam. Luc. ij. Spōsa est: studete ornatui. xx. q. v. femine. Oues sunt: intendite pascuis. j. Pe. v. xcv. disti. esto. Porro custodia ciuitatis vt sit sufficiens: trifaria erit A vi tyrannorū. vij. q. j. §. hoc. A fraude hereticorum. ex̄ de pur. ca. inter. A tentationib⁹ demonū. xvj. q. j. c. ij. Sponse vero ornatus in bonis operib⁹/ moribus/ et orationibus j. q. j. ipsi sacerdotes. cōstat. Ad past⁹ ouiū/ pascua. Ezech. xxxiiij. scripturarū. sed distinctio est in illis. Sancta sunt mandata: que duris ⁊ carnalib⁹ imponunē ex lege vite ⁊ discipline. lxxxij. distin. plurimos. Eccli. xlv. Et sunt onera. Ro. xiiij. dispensationū: que infirmis ⁊ pusillis corde de respectu misericordie. l. di. pōderet apponanē. Et sūt. Mat. xx. xxiij. q. j. §. j. xxiij. q. j. §. j. consiliorū fortia: que ex interna sapientia pponaē sanis. ⁊ qui exercitatos hn̄t sensus ad discretione boni. ad Heb. v. ⁊ mali. ❡ Ad custodiā ciuitatis opus est fortitudine: ad repellendas. Eccli. vij. ibi. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute interrūpere iniquitatem/ iniurias. Spirituali astutia: contra demonū astutiā. ij. Cor. x. Prouer. xvj. xxiij. q. iiij. §. vasa. ad deprehēdēdū insidias. Fidelitate: vt nō q̄rat plarus q̄ sua sunt. viij. q. j. sunt in eccl̄ia. Porro ad mores honestandos vel corrigendos. ex̄ de accusa. q̄liter. ij. q̄ dvtiq; ad decorē pertinet sponse scȝ ecclesie: necessaria est discipline cēsura. xlv. disti. disciplina. Jā ergo in pascua diuinoꝝ qūo educet greges dominicos pastor idiota. xxxvij. di. §. si. sȝ etsi doct⁹ fuerit: non aūt bonus: verendū est ne non tam nutriat doctrina vberi: ꝙ̄ noceat vita sterili. ar. xxv. dist. c. vlti. Jbidē Bern̄. lxxvij. sermone. Si diligitis me: pascite Joā. xxi. viij. q. j. in scripturis. oues meas. Si ergo dilectionis est testimoniū cura pastoralis: quisq̄s virtutib⁹ pollēs gregē dn̄i renuit pascere: pastorē summū ꝯuincitur non amare. Quō eīn is q̄ proximis profutur⁹ erat secere potest: vtilitati ceterorum secretum preponit suū: qn̄ ipse summi patris vnigenitus vt multis pdesset: de sinu egressus est patris ad publicum nostrū: Greg. in pasto. c. vj. ⁊ viij. q. j. in scripturis. Sunt nōnulli qui ex sola humilitate refugiūt: ne eis quibus se impares existimant preferantur. quorū pfecto humilitas si ceteris virtutib⁹ cingitur: tunc ante dei oculos vera est: quū ad suscipiendum hoc quod vtiliter subire precipitur pertinax nō est. Nec eīn verus est humilis: q̄ supni nutus arbitrio vt debeat preesse intelligit. et tn̄ prodesse cōtemnit. sed diuine dispositioni subditus atq; a vitio obstinationis alien⁹ quū sibi regiminis culmen imperaē: et ex corde debet fugere: ⁊ inuit⁹ obedire. ad hec. viij. q. j. sciēdum. cū. c. se. Jbidē Greg. c. vij. Uirtutib⁹ pollens coact⁹ j. q. vj. sicut is. ad regimē veniat. virtutib⁹ vacuus nec coactus accedat. xlj. di. §. j. xxvij. q. ij. pri⁹ ꝙ̄. Jbidē c. iiij. Jntuere quomodo prelati incedūt nitidi ⁊ ornati: circūamicti varietate vestium non morū. ps. xliiij. tamꝙ̄ sponsa carnalis procedens de thalamo suo. ps. xviij. nā si repere quēpiam taliū procedentem aspexeris: sponsam potius putabis ꝙ̄ sponse ecclesie scȝ custodē. Unde vero hāc illis existimas exuberare/ rerꝝ affluētiā/ splēdorē vestiū/ mēsarū luxuriam/ congeriem vasorum argenteorum et aureorū nisi de bonis sponse? Jnde est ꝙ illa ecclesia scilicet paup inops ⁊ nuda relinquitur facie miseranda inculta hispida exanguis. propter hoc non est hoc tēpore ornare sponsam: sed spoliare. nō est custodire: sed pdere. nō defendere sed exponere. nō instituere sȝ pstituere. nō est pascere gregē: sed maculare ⁊ deuorare. de q̄bus dn̄s dicit in ps. xiij. ⁊ lij. Deuorant plebē meam sicut escam panis. ❡ Qui mūdum deserunt ad exteriora officia prouehi nō debēt. nisi p humilitatē diuti⁹ in eiusdē mundi cōtēptu solidenē. etiā nimq; bona depereunt: que hominib⁹ ante tēpus innoc

Seueritas nimia plato vitanda.

tescunt.q2 ꝛ arbusta plātata prius ꝙ radice fixa coalescāt
si manus cōcutiens tangat:arefacit.at si in altū radix fi-
gitur:tunc ꝛ hanc ꝛ man⁹ impellit:sed nō ledit.ꝛ ventoꝝ
flatus inflectendo cōcutit:sed nō euertit. Quid pariete
robustius:q̄ tamē si dū cōstruit̄ impellitur:statim sine la-
bore destruitur.si autē per spaciū tēporis ab humore suo
siccari permittitur:etiam arietū ictibus minime quassat̄.
faciunt.xlviij.di.§.j.ꝛ.c.si.sic bona nostra intēpestiue ma-
nifestata pereūt:ꝛ diuti⁹ occultata solidant̄ Greg.in mo
rali.li.viij. ¶ Magna sacerdotis gloria rectitudo subie-
ctorum.vñ Paulus.j.ad Thessa.ij.c.in si.dicit discipulis.
Que est enim spes nostra aut gaudiū aut corona glorie:
nōne vos ante dñm nostrū iesum christū in aduentu ei⁹?
Greg.in mora.li.xj.Quanto alti⁹ hic aliq̄s erigitur:tāto
casib⁹ grauiorib⁹ occupat̄.xl.di.homo.viij.q.j.illud. eisq̄
ipsis populis mēte ꝛ cogitatione supponit̄:quib⁹ digni-
tate preponitur. Ibidē.li.xvij.Omne qd̄ hic eminet:plus
meroribus afficit̄:ꝙ honoribus gaudeat. Ibidē.li.xxxij.
ꝛ est.xiij.di.nerui. ¶ Is qui preest ea circa se mēsura sub-
ditos moderet̄:quaten⁹ et arridens timeri debeat:et ira
tus amari.vt eū nec nimia leticia vilem reddat:nec imo-
derata seueritas.xlix.di.§.j.odiosum.sepe enim subditos
frangim⁹.xxvj.q.vij.alligant.dū plus iusto rigorē tenem⁹
Qui profecto iam rigor iustitie nō erit:si se sub iusto mode
ramine nō custodit ꝛ discipline metu.Resoluimus subdi
tos:si nostro regimini hilaritatis frena laxamus.q2 dum
nos q̄si liceat letos aspiciūt audacter:ipi ad illicita resol-
uuntur. Ut autē rectoris vultus debeat timeri:necesse est
vt ipse vultū dei sine cessatiōe timescat.illi eñ merito dif-
ficile de leticia credit̄:qui ꝙ se pro amore dei cōtinue affli
gat:a subditis scitur.qui eñ incessanti estu spiritualis de
siderij superna appetit:de eo in dubiū venit hoc ꝙ aliquā
do ante hoīes hilarescit. Greg.in mora.li.xx. Prelat⁹ nec
seuerior eē debet:nec dissolutior.ne de seueritate sit oneri
ꝛ de familiaritate contēptui. Unde in omnib⁹ hijs modus
est tenendus. Ille autē erit cōuenientior habitus:si actu
quidē seuerus sit:vultu grauis:verbo serenus. Bern.iiij.
de cōsideratione. Idē scripsi.s̄.e.ar.xv.℟.ille vero. Prela-
tus modū excedens in corrigēdo non debet veniā petere
a subditis. Aug.lxxxvj.di.quādo.dic vt ibi. Disciplina vel
misericordia multū destituit̄:si vna sine altera teneatur.
Greg.in mora.li.xx.ꝛ est.xlv.di. disciplina. Ibi vide pul-
chram doctrinā pro p̄latis. ¶ Sancti viri nō preesse ap-
petunt hoibus sed prodesse.viij.q.j.qui episcopatū. Greg.
in mora.li.xxj.Superbus rector totiens ad culpā aposta-
sie labitur:quotiēs preesse hominib⁹ delectatur:ꝛ hono-
ris sui singularitate letat̄. Nā vnde hec vitiorū radix pul-
lulat in corde regentiū?nōne ex imitatione illius q̄ despe
ctis angeloꝝ societatib⁹/dixit Esa.xiiij.Ascendā super al
titudinē nubiū:ꝛ ero similis altissimo? Ibidē.li.xxiiij.Leui
te ab anno.xxv.tabernaculo seruiunt.ꝛ a.l.custodes vaso
rum fiunt. Numeri.viij.Quid per.xxv.annū in quo flos
iuuentutis oboritur:nisi ipsa contra vnūquodq̄ vitiū bel
la signant̄.Et quid per quinquagenariū in quo iubile⁹.
Leui.xxv.ꝛ vlti.ꝛ de peni.di.j.qui domū.sub.§.nō sunt hec
cōtinet̄:nisi interna requies edomito mentis bello expri-
mitur?Quid ꝟo p vasa.xxiij.q.iiij.q̄ ꝑm.ꝛ.c.vasis. sub.c.
nabuchodonosor.j.Thessa.iiij.Sciat vnusquisq̄ vas suū
possidere in sanctificatione ꝛ honore tabernaculi:nisi fi-
deliū aīe designant̄?Leuite ergo ab anno.xxv.tabernacu
lo seruiūt.ꝛ.a.l.custodes vasoꝝ fiūt.q2 videlicet q̄ adhuc
impugnantiū vitiorū certamina p cōsensum delectatiōis
tolerāt:aliorū curā suscipere nō presumāt.quū vero tēta-
tionū bella subegerint:tūc aīarū custodiā sortiant̄.xlix.di.
§.j.Sz q̄s hec perfecte subiugat?Quū paul⁹ dicat ad Ro.
vij.xxxij.q.v.si paul⁹.video aliā legē in mēbris meis repu
gnantē legi mentis mee. Sed aliud est bella fortiter per-
peti:aliud autē expugnari. In istis exercet̄ virtus:ne ex-
tolli debeāt vt in Paulo.ij.ad Cor.xj.ꝛ.v.q.v.nō omnib⁹
xxxij.q.v.si paulus. In illis vero extinguit̄:vt succūbant.

Greg.in mora.li.xxiij. ¶ Arrogantiū prepositoꝝ hoc pro
priū esse solet:vt in afflictos audientes suos magis distri
cte corripere appetāt ꝙ blande refouere. Pl⁹ eñ student
vt mala obiurgādo increpēt:ꝙ bona laudando cōfirmēt
Superiores q̄ppe se videri desiderant.ꝛ magis gaudēt:
quū ira eos leuat:ꝙ quū eos charitas exequat̄. Semp in
ueniunt qd̄ increpādo rigide feriant.q2 percutere rigide sci
unt.ad hec.xlv.dis.vera.ꝛ.xlvj.di.c.j.sed cōpati humiliter
nesciunt. Greg.ibidē. ¶ Potestas accepta/nō honor:sed
onus.xl.di.ante oia.existimāda est.nā cui esse nunc iudicē
liber:huic videre iudicē iratū. Apoca.j.tunc nō liber.tunc
eñ solū potestas bene gerit̄:quū non amādo sed timēdo
retinetur.Dixit q̄dā minister sancti Frācisci prouincie fra-
tribus.Tollite mihi officiū ꝙdiu mihi displicet.q2 si mihi
incipiet cōplacere:ve vobis ꝛ mihi.q̄ vt ministrari ratiōe
valeat:oportet vt hanc nō cupiditas/sed necessitas ipo-
nat. Percepta autē nec per formidinē debet deseri. nec ex
libidine retineri.ne aut pei⁹ quis ex humilitate superbiat
si diuine dispēsationis ordinē fugiendo.viij.q.j.in scriptu
ris.ꝛ.c.sciendū.cōtēneret.aut eo magis superni pectoris
humilitatē abijciat.Mat.xj.quo eū sup ceteros priuatū
regimen delectet. Greg.ibidē. ¶ Secundū merita subdi
torum tribuunt̄ psone regentiū.vt sepe q̄ vident̄ boni ac
cepto regimine moꝝ puitent̄.sicut Saul dignitas muta
uit.j.Reg.xv.Uñ pro qualitate subditorū disponitur vita
regentiū.ij.q.vij.c.j.ꝛ.§.sed q̄liter.vj.q.j.ex merito.vt sepe
pro malo gregis etiā delinquat vita boni pastoris. Unde
Dauid supernoꝝ mysterioꝝ consci⁹/tumore repētine ela
tionis inflat⁹/populū numerādo peccauit.ij.Reg.vlti.j.
q.iiij.§.his ita.℟.irē dauid. Sed vindictā popul⁹ Dauid
peccante suscepit.Cur hec?q2 ꝑm meritū plebiū/disponū
tur corda rectorū. Iustus ergo iudex peccātis vitiū ex ip
sorum auersione corripuit/ex quorū dauid peccauit. sed
q2 ꝛ ipse sua voluntate supbiēs a culpa alien⁹ nō fuit.vin
dictam culpe etiā ipe suscepit.nā ita seuiens q̄ populū cor
poraliter perculit:rectorē quoq̄ populi intimo cordis dolo
re prostrauit.ibi.percussit autē cor Dauid.ij.Reg.vlti.Cer-
tum ergo est ꝙ ita sibi inuicē ꝛ rectorū merita cōnectunt̄
ꝛ plebium:vt sepe ex culpa pastorū deterior fiat vita ple-
bium.Et ex vita plebiū mutatur vita pastorū. Ibidem li.
xx.ad hoc.viij.q.j.audacter. ¶ Sūmus locus bene regit̄
quū is q̄ pest vitijs poti⁹ ꝙ fratrib⁹ dñatur.Cūctos q̄ppe
eq̄les natura genuit. Ut aūt alijs ad reginē alij cōmittā
tur:nō eos natura/sed culpa pponit. Greg.in mora. lib.
xxvj.ad hoc.xxij.di.cōstātinopolitane. ¶ A prelato seruā-
da est ꝛ in corde humilitas:ꝛ in opere disciplina.atq̄ iter
hec solerter intuendū est/ne dum imoderati⁹ custoditur
virt⁹ humilitatis:soluant̄ iura regiminis.ꝛ dū p̄lat⁹ q̄sq̄
plus ꝙ decet deijcit̄:subditorū vitā stringere sub discipli-
ne vinculo non possit. Sz decēter q̄busdā erūpentibus si-
gnis tales nos apud nos eē etiā ipsi q̄ nobis cōmissi sunt
non ignorēt:vt de authoritate nostra qd̄ formidēt/videāt
et de humilitate nostra quod imitentur/agnoscant.Con
sideremus assidue ꝙ sum⁹ equaliter/nō ꝙ sumus tēporali
ter alijs prelati. Greg.ibidē. Ad officium pastoris ptinet
opertos fontes aperire:ꝛ aquam scz sapientie salutaris.
Eccli.xv.purā innocuam sitientibus ouib⁹ ministrare. Au
gu.de verbis dñi.xliiij.c. ¶ Tres personas designauit do
minus in euangelio. Joan.x.pastoris/mercenarij/ꝛ furis
Diligendus est pastor.mercenarius tolerandus.latro vi-
tandus. Pastor autem non est qui annuntiat deum pro-
pter commodum suum/siue propter suā pecuniam /siue
propter honorem ꝛ laudem humanam. Pastor ergo in ve
ritate christum annuntiat.mercenarius occasione.fur est
qui ascendit aliunde. Ibidem Aug.sermone.j. Idē.xxiij.
q.iiij.tres. Adde quod scripsi.s̄.e.§.ver.O ꝙ rarus. Non
decet eum qui superior ceteris gradu:inferiorem esse ho-
norū gestu. Raba.sup librū Numeri.j.q.j.vilissimus. Iusti
etiam quū imperant:seruiunt eis quib⁹ imperare vident̄
Neq̄ eñ dominandi cupiditate imperant.xxiij.q.j.q̄d cul

patur.sed officio cōsulēdi. Nec principandi superbia:sed prouidendi misericordia. Nā ita deus hominem cōdidit. Dominamini inquit. Gen.i.piscib⁹ maris ⁊ volatilibus celi. Hominē rationalē noluit nisi irrationalib⁹ dominari nō hominē homini:sed hoiem pecori. Inde primi iusti pastores pecorū magis q̄ reges hominū fuerunt:vt sic etiā insinuaret deus q̇d postulet ordo creaturarū:⁊ q̇d exigat meritū peccatorum. Cōditio quippe seruitutis iure intelligit̄ imposita peccatori. Aug.de ciuitate dei.li.xix.c.xiiij. ⁊.xv.⁊.i.ad Timo.v.xxij.di.cōstātinopolitane. ❡ Prelatus instare debet opportune importune .xliij.dis.c.i.ad fi. Opportune volentibus.importune nolentibus.prorsus importunus sum.tu vis errare.tu vis perire.ego nolo.nō vult postremo ille q̇ me curat dicens. Ezech.xxxiiij.xxiij.q.vi.c.ij. Quod errauit nō reuocastis.et quod perijt non quesiuistis. Reuocabo ouem errantem. requiram perditam. Luc.xv. Et si me inquirentē lanient vepres syluarū: per oia angustata coarctabo:oēs sepes excutiā: quātum mihi dn̄s dederit omnia peragere. Aug.in li.de pasto. facit.xxiij.q.iiij.displicet.⁊.q.vi.quod errauerat .c.vides. Si bonus fuerit q̇ tibi preest:nutritor tuus est: si malus temptator tuus est. Nutrimenta tua libenter accipe:⁊ in temptatione probatus esto. Jaco.i. Aurū mundandū in fornace artificis. In vno angusto loco tria sunt.aurū.palea.ignis ad illa duo ignis apponit̄.palea vritur.aurū purgatur. Aug.de verbis dn̄i sermo.vi ❡ Sunt quidam qui sciunt possunt/et volunt preesse.sibi volūt prodesse: charitatis est.vij.q.i.qui episcopatū.alioquin superbie. Quidā autē sunt:qui sciunt/⁊ possunt:⁊ nolunt preesse. Hoc quidē humilitatis est/q̄ renuunt.sed inertie est:si quum sciunt/omnino resistunt.xvi.q.i.nos autem. Quidam autem sunt:qui nec sciunt nec pn̄t:sed volūt. Hoc quidē cupiētis videt̄ eē q̄ volunt.i.q.vi.sicut. stultitie vero est q̄ hoc volūt qd̄ nec sciunt nec possunt. Quidam autē sunt:qui nec sciūt nec possunt nec volunt. q̇ prudenter agūt. Hugo de claustro Extorta seu coacta licentia non est licentia.sed violētia. quod ergo tua importunitate.ex̄ de rescrip.li.vi.vict⁹.episcopus fecit inuit⁹ nō fuit absoluere sed irrūpere. Bern. in epistola ad Odonē qui importune obtinuit absolutionē a prelatura. Plerūq̄ ij qui magisteriū pastorale subire cupiunt:nonulla bona in aio proponūt.⁊ quāuis hoc elationis temptatione appetant.operaturos tamen se magna pertractant. Sed penset quisq̄ quid subditus egerit ⁊ cognoscet si prelatus bona agere que proposuit possit quia nequaq̄.i.difficile.q: honor inflat superbiam.xlv.di. sin.licet. valet in culmine humilitatē discere:qui in imis posit⁹ didicit superbire. Nequaq̄.i.difficile.quia augmētum rerum auaritiā gignit.ar.xiiij.q.iiij.quid dicā. Auaritiam vincere potest:qui ad multorū sustentationem tendit.is cui nec sufficere proprium soli potuit. Hugo.de claustro. ❡ Qui in regimine sunt semper affici debent pro ōs qui ad eorū solicitudinē ptinēt. Et qn̄.ij.Cor.xi.possibile est:recordari eorū debēt/et nomine.⁊ orationis exhibere Ro.i.suffragia. Neq̄ aliud occupare illud pect⁹ debet q̄ animarū sicut in Moyse.xlv.di.disciplina.⁊ in Paulo q̇ optabat fieri anathema a christo pro fratrib⁹. Ro.viij.zelus. Quia illi⁹ officij est/reuocare.xxvi.q.vi.quod errauerat.deuios. Recōciliare.xxvi.q.vi.per totū.erroneos. Cōfirmare/vt deus.ps̄.lxvij.cōfirma hoc deus.eos qui in iusticia pficiunt.⁊ qui deficiūt hortari: ne desperent de venia.de pe.di.vij.c.i. Chrys.in cura de past. Nō debet honoris ducatū suscipere:q̇ nescit subiectos tramite vite melioris preire.xxv.di.§.nunc autē.xlix.di.§ i. Isido.de summo bo.li.iij.c.xxxiiij. Nulla ars doceri presumit̄:nisi pri⁹ discat̄ lix.di.per totū. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipit̄.qn̄ ars est artiū regimen aiarum Greg.i pasto.c.ij.facit.xvi.q.i.si clericat⁹.ex̄ de eta.⁊ qua. cū sit. Nulla res absq̄. Hiero.in prologo biblie.magistro discat̄.⁊ muta aialia ⁊ ferarū greges ductores suos sequūtur. In apibus principes sunt.grues vnum sequunt̄ ordine litterato ⁊c. Hierony.ad rusticū monachum.et.vij.q.i.in apib⁹. ❡ Mihi videtur esse ars artiū ⁊ disciplina disciplinarum hominē regere.quia certe est inter omnia animātia.maxime morib⁹. Ouid. Pectoribus mores tot sunt:quot in orbe figure.⁊ volūtates hominū vane sunt. ff.ad Tre.q: poterat.de hoc legitur ⁊ no.ex̄ de con.pre.q: Glos.i.vari⁹:⁊ voluntate diuersus. Greg. Nazāzenus in apolog. Quū homini sit perdifficile scire regi.i.regēri se obtēperare. Quia sm̄ Senecā Anim⁹ hominis naturaliter est in potestate recalcitrans.multo difficilius est scire alios regere.q: quanto gloria maior est:tāto periculum graui⁹.viij.q.i.illud.habentibus intellectū. Ibidē. Quū pastor per abrupta graditur:ad precipitiū grex sequitur. Greg.in pasto.c.iij. Nemo in ecclesia plus nocet:q̄ qui puerse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentē namq̄ hunc redarguere null⁹ presumit.⁊ in exemplum culpa vehementer extenditur:quū pro reuerentia ordinis peccator honorat̄. Greg.ibidē.⁊.lxxxiij.di.nemo. ❡ Ille ad dignitatē pastoralis officij debet prouehi:qui ad aliena suscipienda non ducit̄:sed propria largit̄. qui p pietatē viscerū citius ad ignoscendū flectitur: sed nunq̄ plus q̄ debeat ignoscens ab arce rectitudinis inclinatur xlv.di.licet. Qui nulla illicita perpetrat: sed ppetrata ab alijs vt ppria deplorat. Ro.xij. Qui ex affectu cordis aliene infirmitati cōpatitur.ij.Cor.xi.xlv.di.vera.sicq̄ in bonis proximi sicut in suis pfectibus letatur. Qui ita se imitabilem ceteris in cunctis que agit insinuat:vt inter eos non habeat quo saltem de transactis erubescat. Qui sic studet viuere.vt proximorum corda arentia. Ezechi.xxxvij.xij.q.ij.de viro.doctrine valeat fluentis irrigare. Qui orationis vsu ⁊ experimento.xxxvi.di.siquis.iam didicerit qd̄ obtinere a domino q̇ poposcerit possit. Ibidē.c.xi. ❡ Tantum debet actionē populi actio transcendere presul:quātum distare solet a grege.xxv.di.§.nunc autē.ibi. Cui⁹ cōparatiōe ceteri grex dicant̄.vita pastoris. Sit ergo necesse est cogitatione vt Maria. Luc.ij.mundus.actione precipu⁹.discretus in silētio.vtilis.xliij.di.sit rector.in verbo singulis cōpassione proxim⁹.pre cunctis cōtemplatione. ex̄ de renū.nisi cū pridē.§.nec putes.suspēsus. Bene agētibus per humilitatē socius.xcv.di.esto. Cōtra delinquentium vitia per zelū iustitie.xlv.di.disciplina.erect⁹. Internorum curā exteriorū occupatione nō minuens. Exteriorum prouidentiā.xxxix.di.pert⁹.internorum solicitudine non relinquens. Greg.ibidē.c.xiij. ❡ Tales sese qui presunt exhibeant:quibus subiecti sua occulta prodere non erubescant.vt quū temptationū fluctus paruuli tolerant: ad pastoris mentē quasi ad matris sinū.ar.ij.q.vi.ad romanam.ij.⁊ Joā.xiij.de ioanne recūbente in sinu iesu.recurrant. Grego.ibidē. Quod pauci sunt electi culpa forsan rectorū est.q: dum pastor terrenis incūbit:lupus ouile irrūpit/oues rapit/et dispergit. Joan.x. Richar. super Apo.li.i. In alto positū non altum sapere. Ro.xij. difficile/⁊ omnino inusitatū.quia honor inflat.xlv di.licet.tanto gloriosius. Bern.in epistolis. Illa solicitudo ppositorū vtilis est. Illa cautela laudabilis est: cū qua totum ratio agit:⁊ furor nihil sibi vēdicat. Greg.in Registro.xi.q.iij. illa. Cū honoris augmēto cura quoq̄ solicitudinis debet excrescere. Ibidē. Usus cōuersationis humane est/vt preesse nō audeat:q̇ subesse non didicit.lxi.di.miramur.ex̄ de elec.cum in magistrum.nec subiectis obedientiā imperet quam prelatis exhibere non nouit.ij.q.vi.q̇ scit se. ❡ Sūt tn̄ nōnulli q̇ ita per mysterium spiritus docētur intrinsecus:vt si eis exterius hūanū magisteriū desit:magistri intimi cēsura non desit.quorū tn̄ libertas vite ab infirmis in exēplū non est trahenda.xxvi.q.ij.nō statim.⁊.c.nō exēplo sed veneranda.ij.q.vij.§.his ita.ante ca.siquis. Ne dum se quisq̄ similiter spiritusancto repletū presumit:discipul⁹ hois esse despiciat:⁊ magister erroris fiat.xxiiij.q.iij. qd̄ autē. Mens autē que diuino spū implet̄:hz euidētissima signa sua/virtutes scilicet ⁊ humilitatē. Greg.in dialo.li.

vi. ¶ Hec sunt que pastori conueniunt. bonitas. Joan. x. disciplina. xxiij. q. iiij. ita sciētia. xliij. di. c. j. Bonitas attrahit. disciplina corripit. sciētia pascit. xcv. di. esto. Bonitas amabilem. disciplina imitabilē. scientia docibilem reddit Bern. A prelato tria sunt necessaria Verbū dei. ex de offi. or. inter cetera. Exēplū. xcv. di. esto. ibi. Forma facti. Oro. xxx. di. siqs. Nam etsi vocis virtus sit opus: tamen et operi et voci efficaciam promeretur oratio. Bernar. in epistola ad Balduinum abbatem. ¶ Inquantum prelatus per subditos grauatur: tantum lucratur. et inquantum iuuatur: et tantum sibi sua premia minuuntur. Elige ergo quos vis an qui grauando iuuent. an qui iuuando grauent. Illi tibi promeritores: isti meritorum fraudatores existunt. Nam qui socij sunt laboris: et mercedis. Sapien. x. ex de renun. c. nisi. §. verum. in fi. participes erunt. Bernar. in epistola ad Raynaldum abbatem. ¶ Mendicātibus honores blandiūtur: sed onera pensantibus tedio sunt atque formidini. non autē omnes capiunt verbū hoc. Multi non tanta fiducia alacritateque currerēt ad honores: si sentirent et onera. xl. dist. ante. viij. q. j. clemens. vnde profecto grauari meruerēt. nec cū tanto honore et periculo quarumlibet affectarēt infulas dignitatū. Nunc vero quia sola attenditur gloria non pena: purū. i. simplicem se esse clericū quilibet erubescit esse in ecclesia: seque viles existimant, qui quocūque eminentiori loco non fuerint sublimati scholares, pueri, et impuberes adolescentuli, ob sanguinis dignitatē. contra id ex de preben. c. penul. promouentur ad ecclesiasticas dignitates. et desub ferula trāsferuntur. xlviij. di. §. j. ad presidendū presbyteris: letiores interim quia virgas euaserint quam principatū meruerint. nec tā illis blanditur adeptū: quantū euasum magisteriū. et hec quidem initio. processu vero tēporis paulatim insolescentes docti fuerūt in breui vēdere altaria. j. q. iij. altare. subditorum euacuare marsupia. magistris nimirū in hac disciplina vtētes idoneis: ambitione scilicet et auaritia. j. q. j. cum omnis. Bern. in epistola ad Henricū senonensem archiepiscopū. ¶ Prelatus quecūque docuit discipulis esse contraria: hec in suis actibus iudicet non agenda: ne forte submurmurare possit frater quē arguit. et dicere Medice. Luc. iiij. cura teipsum. talis enim occasio plurima dāna tio prelati. plurima subditorū. xj. q. iij. precipue. subditorum perditio est. Non quia sine peccato penitus esse possit in hac misera vita. de pe. di. ij. si enim. xxv. di. §. criminis. sed quia ea quod arguit in discipulis oportet summopere vitare magistrū xlj. di. c. ij. Bern. in sermone ad abbates. ¶ De Cathedra pe. i. pestilentie quatuor pedibus cōsistit. Pes primus est malitia. Secūdus est cōtemptus dei. Tertius irreuerētia Quartus astutia. Non vos puteris esse felices, quia preestis. sed si non prodestis infelices vos esse putate. viij. q. j. qui episcopatū. Ut autē secure preesse possitis: subesse et vos cui debetis non dedignemini. ij. q. vj. qui se scit. Dedignatio quippe subiectionis, plationē reddit indignū. Bern. in epistolis. vbi quatuor predictos pedes exponit. Malitia est amare malū: et saporem mali habere: et malū inquātum est malū, diligere. Michee. iij. ibi. Et diligitis malū. Et Osee. viij. Proiecit israel bonū. sicut facit diabolus et nōnulli iniqui. Sed quia aliquādo tales timent deū: non timore bono, sed ne incurrant dannū rerum vel corporis cruciatū: vt amplius sint mali cōtemnunt et ipsum deum. Interim posset fieri vt malū amarent et deū cōtemnerent. sed inhiberet eos pudor hoim. Ideo ad augmentū mali, sequitur tertius pes irreuerētie. vt nec deū timeant: nec homines reuereantur. Ad cōsummationē vero totius malitie adest quartus pes. astutia vt sciant vti predictis tribus. vt miscentes oleo venenū et melli acetū. Eminens pars cathedre cui sedes inheret, est potentia. cui tamē opponitur puluinar: vt suauiter sedeat. xlvij. di. sunt nōnulli. Puluinar fit de leuibus pēnis auiū. et signat vanā gloriam et fauorē popularem. scabellū pedibus supponitur: ne tangāt terrā. Tales enim nōnulli terrenas actiones nō faciūt sed spūales se simulāt: vt magis decipiant vt hypocrite. Mat. vj. Bern.

Cathedre pestilētie expositio.

¶ In omnibus exēplo apostoli honorabitis ministeriū nostrum inquit ad Ro. xj. et. ij. Corin. vj. ibi. Ut non vituperetur ministerium nostrū. meū honorificabo. dūm quidem ipsum honorabitis: non nos. Nam qui querit quod sua sunt. Phil. ij. se cupit honorari: non ministeriū. Honorificabitis autē nō cultu vestiū, non fastu equorum, nō amplis edificijs: sed moribus ornatis, studijs spiritualibus, ac bonis operibus Greg. in Registro. O peruersitas et ambitio filiorum Adā qui quū ascendere difficillimū sit: descēdere autē ad ima facillimū ipsi et leuiter ascendūt et descendunt difficilius Unde illud: Facilis descensus ad honores graduū ecclesiasticorum, ipsi etiam angelicis humeris formidandos. Bern. in epistolis. ¶ Inter cetera que ad pastorale spectant officiū sancte predicationis virtus. facit. ex de of. or. inter. excellit. iuxta quod docet egregius predicator. Nō misit me inquit. j. Cor. j. christus baptizare. sed euāgelizare. Inno. in sermo. Quotiens prelatus pro vno ex minimis. Mat. xv. dei spirituale studiū intermittit: totiens pro eo spiritualiter animā. Joā. x. et xv. ponit. Bern. in sermone. ¶ Sit erga subiectos solicitudo laudabilis. Exhibeatur cum mansuetudine disciplina. sit cum discretione correctio. Iram benignitas mitiget. Benignitatem zelus exacuat: et ita ex altero alterū condiatur. xlv. di. disciplina. c. licet. j. et. ij. vt nec imoderata vltio vltra quam oportet affligat. nec iterum frangat rectitudinē discipline remissio. Greg. in Registro. ¶ Prima virtus in prelatis est cognitio infirmitatis. Atque ex eo colligimus posse nos bene susceptū ministerium implere: quia videmur infirmitatē nostrā et propriam. l. di. considerandū. c. fidelior. ex humilitate cognoscere. oēs enim infirmi mente et carne. Job. vj. ad Ro. vj. ibi. propter infirmitatē carnis nostre. xlvij. di. omnes sumus sed ille est infirmior: qui suā non valet cōsiderare infirmitatem. Greg. in Registro. ¶ Qui regendā nauim. nauis ecclesia. xxiij. q. j. non turbatur. rector vel prorera prelatus. vij. q. j. scisitaris. suscipit: tanto amplius necesse est vt vigilet: quanto amplius litus reliquit. vt aliquando futuras procellas ex signo. xxvj. q. iiij. sciendū. preuideat. aliquādo vt venientes directo clauo. clauus est gubernaculū nauis. Prouer. xxiij. si parue sunt, superet. at si vehementer intumescunt: dato in obliquū latere declinet. et sepius solus. Luce. ij. vigilet: quū tamen qui illic sunt quibus nulla nauis cura est cōmissa, quiescunt. Greg. in Registro. ¶ Regentium merita et plebiū ita cōuertuntur (alias cōncurūtur) quia sepe ex culpa regentiū deterior fit vita subditorū. vide s. e. ca. fol. p. ccc. Secūdū merita. Et sepe ex merito plebiū delinquat vita pastorum. Cum enim mala actio presidētis valde noceat subditis, testantur pharisei. de quibus scriptum est. Mat. xxiij. Clauditis regnum celorum ante homines. vos non intratis. nec introeuntes sinitis intrare. Et quia culpa plebium multum nocet vite pastorū. ij. Reg. vlti. j. q. iiij. §. ijs ita. ca. Item dauid. Et vide. s. e. ca. bm merita. In dauid numerante populū cognoscimus. Greg. in Registro. ¶ Lingua prelati sit codex illi qui nescit legere vt dono predicationis eius vel operis quod imitetur aspiciat. Solet enim strictius vox viua trahere. Hiero. in prologo biblie. Habet nescio quid latentis energie viue vocis actus. transfusa fortius sonat quam lectio dicta transitu. Grego. in Registro. ¶ Prepositorum solicitudo, subiectorum cautela est. quia si super rem creditam vigilat: hostis declinat insidias. Quum autē dormiunt homines id est rectores inimicus superseminat zizania. Mat. xiij. Ibidem. Tales ergo subiectis nostris debemus existere: quales nobis quum fuimus subiecti, nostros volumus esse prelatos. ar. ij. q. vj. qui scit se. Ibidem. Ex inordinato regimine oritur irreuerentia. dummodo prelatus studet peccantibus leniter blandiri. xlvj. distin. sunt nōnulli. l. di. siquis diaconus. modo inordinato et extra modum nimium irasci. xj. q. iij. illa. Nam si semetipsum in mentis sue ratione tenuisset: ipsa eius maturitas haberi in reuerentia potuisset. Ibidem. Lux gregis est flamma pastoris. decet enim dominicū pastorem et sacerdotē moribus et vita

claresce re.viij.q.j.licet. q̃tenus in eo tanq̃ in vite sue speculo. Et preterea speculatores dicunt. Ezech.iij. vt videāt ⁊ videant. xxj.di.c.j.℣.episcopat⁹.plebs cōmissa ⁊ eligere quod sequat. et videre possit qd corrigat. Ibidē. Si cura pastoris gregi defuerit: facile laqueos insidiatoris incurrit. ex̄ de elec. ne pro defectu.

¶ Sequitur Repertorium prelatorum. B

Expeditis originalibus prelatorū: nunc iuris concordantias super eorū conditione/iurisdictione/et potentia/apponamus. Prelatio non est costituta cōtra bonos. sed ad coercendū malos. xxiij.q.v.ad fidem.et c.regū.xxij.di.constantinopolis. Non est cōtemnēda prelatio ecclesiastica. xj.q.iij.nemo contemnat. Nec auide suscipienda. nec propter desidiā respuēda. xvj.q.j. vos autē.viij.q.j.olim.⁊.iij.c.se.xl.di.multi. Prambitiosus/etiā si alias bonus sit/reprobatur. j.q.j.principatus.lxj.di.miramur. Fugientes eam sunt assumendi. se ingerentes repellendi j.q.vj.sicut.viij.q.j.in scripturis. Non cōsanguinitas/sed vite ⁊ cōscientie congruitas est in ipsa attendēda.viij.q.j.licet.⁊.c.se. Propter prelationis inuidiam Cayn occidit fratrē. xxxv.di.sexto. Nō prelatio/sed bona cōuersatio iungit deo. xl.di.non loca.⁊.c.nos qui.xxij.q.iiij.sicut. Pr ois sanctitas presumenda est de summo prelato/papa scilicet xl.di.c.j. Pr absurdū est prelatum peiorez esse populo. j.q.j.vilissimus.⁊ clericū laico.viij.q.j.qualis. Prelati dēt esse literati. xxxvj.di.q̇ ecclesiasticis.⁊.c.siquis vult.⁊.xliij.dist.℣.j.⁊.c.j. Vide Inno. de elec. cū in cunctis.et Compost. de sum.tri.c.j. Vita pastoralis est exēplaris subditis.ij.q.vij.cum pastoris. Integritas prelatorū salus est subditorum Et ecclesiasticus ordo nutabit si quod requiritur in corpore non inuenit in capite. lxj.di.miramur. Pr prelat⁹ debet in cōuersatione ⁊ sermone preire.viij.q.j.qualis.xl.di.non vos.⁊.iij.c.se. Minorū exempla ad imitandū est. Doctrinam ad addiscendū non debet spernere prelatus. xxj.di.de cōstātinopolitana.xxiiij.q.iij.si habes. Dz circa subditos solicitam curā gerere.viij.q.j.in scripturis. Irē nūc actioni/nunc cōtemplationi vacare. lxxxviij.di.decreuit.⁊ c.episcop⁹ nullū.ij.q.vij.cpi.viij.q.j.in scripturis. Erga infirmos cōpatiens esse. xlv.di.recedite. Discordantes concordare. xc.di.c.j.⁊.c.studendū. De subditis non debet an examinationem mala credere. lxxxvj.di.siquid.ex̄ de simo. licet heli.℣.sed iuxta. Non debet ex vindicta corrigere.ibi.⁊.c.sequen.et.c.odio.xxiij.q.iiij.ita plane. Item nec iuxta velle debet subditū punire. xlv.di.cum beat⁹.ij.q.iij.ipse. Pronior esse debet ad miserādū q̃ ad puniendū. xlv.dist. licet. seuerus debet esse cōtumacibus. benignus penitentibus.ij.q.v.quanto.ex̄ de postu.prela.c.j.℣.nos igit. Non est de facili cōtra prelatū presumēdū. xj.q.iij.absit. Prelati pl⁹ alijs sunt aduersitatib⁹ expositi.iij.q.j.nulli.vij.q.j.suggestū.⁊.ij.c.sequen.⁊.xiij.di.nerui. Peccata subditorū rectorib⁹ negligētibus corrigere/imputant. j.q.j.quicq̇d.l.di.siquis diacon⁹.de of.or.irrefragabili.xliij.di.ephesijs. Superbia ⁊ auaritia in ipsis pre ceteris reprobatur. xciij.distin.diaconi sunt. Immundi sunt si sine temporalibus non presint. j.q.j.siquis.j. Nihil periculosius et laboriosius ⁊ damnabilius malo prelato. xl.dist.ante. xcvj.di.duo. Facilius deus ipsorum si boni sunt orationes exaudit. j.q.j.ipsi. Toleratur malus prelatus q̃diu nō deijcitur. xv.q.viij.c.vlti.xxiij.q.iiij.tres.viij.q.iiij.nōne. Honor adept⁹ ⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penā et culpā.dist. xl.multi.ij.q.vij.securi.in si. Non sunt eorū mala opera attendenda: sed doctrina. j.q.j.non quales.xix.di.fin. Mali prelati non sunt a subditis cōtemnendi. j.q.j.multi.⁊.ij.c.se.vj.q.j.sacerdotes.⁊.c.oues. Christus malis deferendo prelatis/exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit xciij.di.dñs. Non debet prelatus cōmutationē/venditionem/⁊ permutationē/de rebus ecclesie facere sine cōsensu capituli.ex̄ de his que fi.a pre.sine con.ca.c.j.⁊.c.sequē.

⁊.c.cum apostolica.⁊.c.tua. Et quis confert beneficiū vel presentat: ad ipsum debet reqrere consensum.ca.c.ti.ca nositur. Debent prelati fouere subditos suos sicut filios. de ex.pre.c.j. Non debent aliorū prelatorum inferiorum iura infringere.e.t.ad hec. Que competūt solis episcopis. denegantur abbatibus.e.t.accedentibus. Non excedāt prelati numerū statutum euectionum ⁊ personarū in visitādo.e.t.cum ad quorūdam.ex̄ de censi.cum apostolus.x.q.iij.inter cetera. Non debent purgationem ferri candentis indicere: nec authoritatē pstare.e.ti.et l'ris. Repellit a prelatura/⁊ ludus alearū. xxxv.di.c.j.⁊ vsura.xvij.di.per totū eo.ti.inter dilectos. Trahēs prelatum suū super spiritualibus ad iudicium seculare priuatur beneficio.eo.ti.vide quod legitur ⁊ no.de fo.com.si diligenti. Quod sit officiū maioris ⁊ inferioris prelati.de of.archidia.cū sequen.ti.⁊ xxiij.di.per totum.⁊.xxv.di.perlectis. Qui prelati habent iurisdictionē ⁊ qualiter: ⁊ in quos.de of.or.cum ab ecclesiarum.per omnes ⁊ maxime per Inno. An quilibet prelat⁹ ecclesie collegiate potest suos subditos coercere. An prelati minores episcopis possint causas criminales audire.eo.ti.quanto.fm Inno. Non debet prelatus officia consanguineis cōmittere.lxxxix.di.decenter. Maior connexitas est inter prelatū ⁊ capitulum suum quoad iura spiritualia q̃ quoad temporalia.et ideo in spiritualibus magis tenetur prelatus requirere consensum sui capituli q̃ in tēporalibus.de verbo.signi.cū clerici.per Inno. An prelatus teneatur de facto vel delicto subditi: si eū nō correxerit.⁊ an imputetur ei.de renū.nisi cum pridē.de regu.c.vlti.de simo.in tantū.de reg.iu.q̃uis.xliij.di.ephesijs.xxiij.q.ij.admonere. Qualiter prelati debēt tractare ⁊ nō grauare subditos.de ex.pre.c.j.de priuile.pernitiis.de penis.in quibusdam.xcv.di.esto.xvj.q.j.nulli.⁊.ij.c.sequen. ¶ An domin⁹ vel prelatus potestas vel ali⁹ superior possit pro subditis agere: vel eos ab alio captos vel detentos repetere. Et coram quo: ⁊ quando appellatio episcopi vel domini prosit subiectis. Et an damnuz subdito meo datum possiz repetere.de his de of.or.duo.de ap.dilectis.de deci.dudum.de priuile.quanto.de sen.ex.vt fame.de verbo.sig.cum inter.per Inno.et alios.⁊ de priui.authoritate.li.vj. Non debet ex cōtractu episcopi ecclesia damnum sentire. ex̄ vt li.pen.ecclesia.j.per Inno.xvj.q.vj.si episcopuz.ex̄ de excep.cum venerabilis. Qualiter prelatus se debet opponere pro ecclesia et pro defensione rerū ecclesie/etiā martyrio.vij.q.j.℣.hoc tunc.xxiij.q.viij.cōuenior.de renun.nisi cum pridem.⁊ de sen.ex.dilecto.li.vj.fm Innocē.et alios. Quilibet prelatus ecclesie sue dicitur princeps.de regu.c.ij.xxxv.di.ecclesie principes.j.q.vij.cōuenientibus.℣.itē Tharasius.fm Inno. Quid iuris si prelatus dicat aliquē suum clericum vel monachum: ⁊ ille negat: vel in libertatem proclamat: coram quo tractabitur hoc.de ser.non ordi.c.ij.fm Inno. An omnes prelati sint iudices ordinarij.de iudi.c.ij. An prelat⁹ potest alicui occulto peccatori mādare vt abstineat a sua secreta vel sacramentorum cōmunione.de offi.ordi.c.ij.vj.q.ij.si tantum. An eo ipso q̇ quis suo prelato non obedit/eius presumitur inimicus.xciij.distin.si inimicus. An teneant ea que fiunt nomine ecclesie ab eo qui est prelatus de facto.de conce.pre.literas.p Inno.de electi.in cle.est. An prelatus maior vel minor agēs ecclesie nomine vel petens possessionem.dignitatis vel prebende vel ecclesie sibi collate: teneatur de sua canonica electione institutione vel confirmatione facere fidem. Et an soluentes clerici nomine ecclesie liberētur: esto q̇ in veritate eius electio institutio vel cōfirmatio non teneat.de elec.transmissam.per Inno. Nomine prelati intelligitur quicunq̧ legitimus administrator ecclesie.de ver.signi.abbate.per Innocen. Qui prelati habeant licentiam clericos capiendi per se.vel per alios: vel de eorum criminibus iudicandi.de senten.excommuni.vt fame.per Inno. Qualiter ⁊ quādo prelatus ecclesie iuret.⁊ q̄liter ei⁹ responsio eccl'e preiudicet. Et q̇d si r̄nsio plati sit contraria

Decsunt prelatis maximo pere considerāda

responsioni capituli vel syndici.de elec.dudū.ij.sm Inno. Et de testi.presentiū.li.vj. An prelat⁹ agens repellat si ex cipitur cōtra eū ꝙ non est prelat⁹:vel canonice institutus de electio.nihil.⁊ de testi.spo.in litteris.sm Inno. An pre latus sit domin⁹ vel procurator: vel custos ecclesie vel re rum ecclesie. Et an conditionē ecclesie potest facere dete riorem.xij.q.j.si priuatū.c.expedit.et.c.res ecclesie.xxiij.q. vij.quod aūt.et de dona.c.ij.⁊ de causa pos.cum super.per Inno. An liberior est ⁊ maior potestas prelatorū ꝙ tuto rum ⁊ aliorū administratorū.v.q.iij.quia epi.de prescrip. veniens.per Inno.⁊ de simo.licet heli.per eundē. An pre latus q̇ iurauit nō repetere rem eccl'ie quā alienauit/vel qua spoliatus fuit/possit eā petere hoc iuramēto non ob stante.de iureiu.puenit.j.de insti.cū venissent. de re.eccle. non alie.si quis. In q̇bus possint maiores vel minores p̄ lati dispensare.de eo.qui fur.or.re.c.ij.sm Inno. An deli ctum plati vel populi redundet in damnū ecclesie.xvj.q. vj.placuit.⁊.q.vj.si episcopū.⁊.c.sequē.⁊.xxv.q.ij.ita nos. xxvij.q.j.si quis rapuerit.de excep.cum venerabilis.de do na.c.ij. An propter insufficientiā/⁊ propter quā prelatus remoueat̄ ab administratione.de simo.licet heli.per In no. An prelat⁹ negocia eccl'ie sue presertim magna/cū cō cilio capituli sui facere debet.de procura.c.j.per Inno.de his q̄ fi.a pre.nouit. De plato q̇ canonicum nō habuit in gressum:⁊ ideo non est prelat⁹ licet esse putet̄.vel qui ha buit ingressum canonicū.sed post fact⁹ est heretic⁹/simo niacus/vel suspensus/excōicatus/vel hmōi/an faciat fru ctus suos. An teneant ea q̄ facit ꝙdiu ab ecclesia tolerat̄: siue sint alienationes/siue ordinū vel beneficiorum colla tiones/vel quicq̇d aliud.⁊ an liberent̄ ei soluētes.de elec. nihil. maxime per Inno.⁊ Bern.cōpost.⁊.c.q̄ sicut.p eū dem. An ille q̇ putatur cōmuniter prelat⁹ ⁊ in veritate nō est decipiat aias subditorū.an valet penitētia ab eo rece pta.an absoluat ꝙdiu ab eccl'ia tolerat̄.e.ti.dudum.ij.ma xime sm Inno. De grauaminib⁹ illatis per platos quum visitant loca religiosorū non excēpta.ex̄ in clemen.de cēsi. c.ij. De prelatis se absentantib⁹/⁊ vicarios nō dimittenti bus.ex̄ de homi.c.j.in glos.no.cōtra.li.vj. An prelat⁹ tenēs in curia debitū noie ecclesie sue:si negatur prelat⁹ per ad uersariū:teneat̄ se docere prelatū ante litem contestatam vide cōpost.de electionib⁹.nihil.§.sed pone ꝙ quidā. An consuetudine valeat introduci ꝙ sint plures in eadem ec clesia:⁊ nullus eorū sit prelatus.vide qd̄ no. Inno.de pre ben.cū non ignores. An prelat⁹ possit dare licentiā studē di sine capitulo.de magist.sup specula.qd̄ not. Archidia. de fi.pres.c.j.li.vj.in verbo episcopi. Prelati teneant̄ cōpel lere illos q̇ habent plures dignitates vel ecclesias curam aiarū habentes ostendere dispēsationē quā habent super hoc.ex̄ de of.or.c.ordinarij.li.vj. Nō tenet aliqua obliga tio vel sententia facta prelato vel data per prelatū/quin subditi ei⁹ teneant̄ visitatorib⁹ de interrogatis dicere ve ritatem.e.t.q: plerūq̄.li.vj.

¶ Articulus Vicesimustertius.

QUia vero post epi-

scopos inter maiores platos in ecclesia dei cōputant̄ Abbates:maxime regulares. Idō post tractatū prelatorū in genere tracto de Abbatib⁹. Primo ponendo aliq̄ pauca originalia de eis. Secundo summarie iuridice tangendo eorū iurisdictio nem/potentiam/⁊ conditionem. Tertio in quibus offen dunt communiter subnectendo. A

Regule monachoꝝ ab eccl'.ap probate.

UT patres testantur:

Tres fuerunt regule principales ab ecclesia approbate. Prima Basilij.quā seruant gre ci calogeri ⁊ alij monachi orientales et aliq̄ in sicilia ⁊ Calabria ⁊ Armenia. Secūda Benedicti.quā seruant oēs monachi ⁊ monache occidētales. siue Cister cienses siue Claraualenses Cartusienses Camaldulen ses sancti Petri de morono q̇ fuit papa Celestin⁹ quint⁹ fratres monachi de valle vmbrosa in Tuscia.⁊ sancti Gu ilhelmi de deserto. Et multa alia genera monachorū in Romana ecclesia militātium:siue sint albi siue nigri/siue grisi. ¶ Tertia Regl'a Bti Augustini.sub q̄ militāt oēs canonici regulares qui regule inseruiūt latiori.ex̄ de sta tu.mo.qd̄ dei. Et fratres sancti Augustini mēdicantes.li cet ampli⁹ se arctauerint per suas ↄstitutiones. ⁊ fratres predicatores ampli⁹ arctati per sua statuta.⁊ sancti sepul cri Hierosolymitani. Et fratres Premonstratēses ⁊ mul te sanctimoniales. ¶ De istis tribus regulis.xviij.q.ij.dif finim⁹.⁊.c.perniciosam.xvj.q.j.sunt nōnulli.ex̄ de sta.mo. cum ad monasteriū.c.in singulis.c.ea q̄.xij.q.j.c.ij.c.nolo. c.nō dicatis.c.q: per tua.c.scimus.c.certe.ex̄ de reli.do.re ligionū.xix.q.vlti.mandam⁹.ex̄ de eta.⁊ qua.intellectim⁹ ⁊ de sta.re.recolentes. ¶ Basili⁹ ergo fuit prim⁹ regule institutor post apl'os.⁊ eo tēpore cōmuniter monachi nō erant clerici.xciij.di.a subdiacono.xvj.q.j.§.superiori au thoritate.⁊.l.generaliter. ¶ Tēplarij vero q̇ modo ꝑpter eorū flagitia ab ecclesia reprobati sunt. ⁊ Hospitalarij:q̇ solū nomen religiosorū habent.⁊ fratres de spata q̇ dicū tur duces.⁊ de Calatraua. ⁊ de Alcātara.⁊ de christo et de Auisio.⁊ sancti Jacobi q̇ sunt in hispania.⁊ Crucifero rum qui sunt in Alemānia. Bohemia. Polonia⁊ de ordine militari sunt ab ecclesia approbati ⁊ instituti pro fidei de fensione ⁊ terre sancte. Habent suas obseruātias regula res quas carnalib⁹ operibus suis calcant/militantes ma gis carni contra se.j. Pe.ij.ꝙ christo. ¶ Quarta ⁊ vltima regula.ab ecclesia approbata.⁊ ab ecclesia multipliciter cōmendata ⁊ declarata est fratrū minorū strictior ⁊ perfe ctior alijs.quā beatus Frācisc⁹ instituit illā eandē profes sionem instituēs/quam christus ⁊ apostoli seruauerunt. de qua ex̄ de ver.sig.exijt.li.vj.⁊.e.ti.exiui de paradiso.in clemen. Oēs iste.iiij.regule ab illa regula apl'ica tracte sunt de qua loquit̄ Actu.iiij.⁊.xij.q.j.dilectissimis.sed mi norum addit perfectionē euangelicam ⁊ apostolicā:non habens aliq̇d propriū/etiā in cōmuni.vt pre.c.exijt.⁊.c.exi ui ¶ De predicatorib⁹ ⁊ minoribus vltimis ⁊ sanctis or dinibus/licet multū a sua perfectione collapsis/⁊ ecclesie sancte perꝙ necessarijs/q̇ elegerūt in paupertate altissimo domino famulari:habet̄ ex̄ de excessi.pre.c.penul.et vlti. ¶ Carmelite q̇ sunt de ordine mendicantiū: ⁊ sunt ab ec clesia approbati.ex̄ de reli.do.religionū.§.ceterū.habent suam formā viuendi editam a patriarcha Hierosolymi tano. Eremite certā regulā non habent tamen status est ab ecclesia approbatus.in quo statu anachoritico multa milia patrū in Egypto ⁊ Thebaida ⁊ Palestina ⁊ Libya ⁊ in oriente in multiplici parte pfecte vixerūt.hodie defe cit quodāmodo.propriū habere possunt. De eis legitur ⁊ no.xvj.q.j.q̇ vere.xxvij.q.vij.§.ecce.xix.q.vlti.§.ecōtra.ex̄ de ex.prela.cū ex eo.§.fi.li.vj.vbi tenet Archid. ꝙ eremita non est persona religiosa:nisi deuoueat se alicui religioni de approbatis.de hoc etiā no.xxvij.q.j.de viduis.j.in glos. potest ergo. De his etiā legit̄ ⁊ no.ex̄ de elec.cū monaste rium.per Inno.⁊.ij.q.vij.§.vlti.⁊ de verbo.sig.priuilegiū li.vj. Et adde hic qd̄ de istis scripsi.j.in.§.ex quo sponsa in ij.ar.in primis chartis ⁊ in.§.adhuc circa istū.in ar.lxiij.in princi. ¶ Dicit̄ autē Abbas ab abba grece qd̄ est pater la tine. Vn̄ apl's ad Ro.viij. In quo clamamus abba pater xxiij.q.iiij.§.ex his.⁊.q.vj.§.ex his.in fi. In interpretatiōi bus autē biblie dicit̄ Abba pater vel paternitas Syrū est non hebreū. ¶ Abbas super fratrū transgressiones.ex̄ de sta.mo.cū ad monasterium.§.prior.⁊.c.ea que.§.j.non su per patrum traditiones constituitur. qui abbas eligitur vt sit mandatorū cultor.xviij.q.ij.si quis abbas.vitiorum vltor. Bern.de precepto. Quoscūq̄ inueneris de tuis fra tribus tristes/pusillanimes/murmurosos/ipsorum te pa trem/ipsorum te statuas esse abbatem:cōsolando/exhor tando/increpando xlv.di.c.i.c.cū beatus. agis opus tuū portas omnes tuū portādo saluas.quos sanando portas.

Gal.vi.l.dist.ponderet. Si quis vero ita sanus est vt magis iuuet te: q̃ iuuetur a te: huius te nõ patrẽ sed parem: comitem/non abbatẽ cognoscas. Bern.ibidem. ¶ Magnopere debet solicitudinem gerere abbas.ex̃ de sta.mo. cũ ad monasteriũ.§.prior.cum.§.seq. Et omni sagacitate et industria curare: ne aliquã de ouibus sibi traditis perdat. Nouerit em̃ infirmarũ se curam suscepisse animarũ. ij.Cor.xi.ibi. Quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor: nõ sup sanos tyrannidem.x.q.iij.cauendũ.benedictus in regno. ¶ Abbas in imperijs sit puidus: et cõsideratus: siue sm̃ deũ siue sm̃ seculum siue sm̃ opera que iniũgit discernat ⁊ temperet cogitet discretionẽ sancti Jacob dicentis. Gen. xxxiij. Si greges meos plus in ambulando fecero laborare: morientur cuncti vna die.ibidem.

¶ Repertorium abbatum.

Abbas non ab epõ deponitur: sed a monachis.xviij.q.ij. abbas.j.⁊.c.seq.xvi.q.vlti.c.vlti. In abbatẽ debet eligi q̃ sit dignus morib⁹ atq̃ actibus monastice discipline.xviij.q.ij.abbatem.j.⁊.ij. Abbas debet esse cautus in regimine. humilis/castus/misericors/discretus/⁊ sobrius: ⁊ talis qui diuina precepta verbis ⁊ exẽplis ostendat.xviij.q.ij. si qs abbas. Irrequisito abbate exẽpto nil debet epũs in ipsius monasterio exercere.xviij.q.ij.luminoso. Subest correctioni et depositioni epi abbas nõ exemptus.xviij.q.ij.abbates.c. abbatibus.c.si quis.ex̃ de sta.mona.ea que.§.q̃ si. Abbas exẽptus pape.vt ibi. Abbas solus habet potestatẽ in monasterio.xviij.q.ij.nullam.ex̃ de sta.mo.c.cum ad monasteriũ.§.abbas. Potest abbas cõferre duos ordines primos sacerdos existẽs ⁊ munere benedictionis recepto. lxix.di. quoniã.ex̃ de eta.⁊ quali.cũ cõtingat.de sup.ne.pre.c.j.vide etiã quod legit̃ ⁊ no.ex̃ de priuil.abbates.lib.vj. Et nõ debet quis esse in diuersis abbatijs.xx.q.j.vnum.ex̃ de reli.do.ne nimia. Dispensat cũ monacho vt habeat specialẽ cellam.xviij.q.ij.nullus.xx.q.iiij.monachũ.ex̃ de exces.pre. cũ ex eo.§.si.lib.vj. Non põt monachus sine suo consensu vouere.xx.q.iiij monachis. Sine sua licẽtia non licet monachis aliq̃d vẽdere/accipere/donare/nec multa alia facere.xij.q.j.non dicatis.liiij.dist.abbati. Potest deponi ab epõ abbas criminosus inuito conuentu.xviij.q.ij. si quis. Non licet abbati alienare bona monasterij absq̃ consensu episcopi.xij.q.ij.abbatibus.xvij.q.iiij.in vẽditionibus. Non potest audire cõfessiones vel iniungere penitẽtias: nisi suorũ subditorum.xvi.q.j.peruenit.⁊.c.seq. Non licet abbatibus aliter q̃ epũs regulariter eis indulserit diuina officia decãtare.xij.dist.de his. Non professus non põt eligi in abbatem.ex̃ de elec.cũ in magistrũ.⁊.c.nullus. li.vj. Reuerentiã ⁊ obedientiã tenent̃ facere epõ saluo ordine suo.ex̃ de simo.ne dei. Abbates eiusdẽ regule de triennio in trienniũ ad capitulũ debent venire: ⁊ equaliter viuere ex̃ de sta.mona.in singulis.⁊.c.ne in agro.§.vlti.in clemẽ.

Abbates exẽpti in talibus capitulis corrigi possunt: sed nõ deponi.c.ti.ea que. Huius cõcilia sine preiudicio episcoporũ fieri debent.vt pre.c.in singulis. Abbas suũ subditum ad arctiorẽ ordinem petita licentia transeuntẽ reuocare nõ põt.de regu.sane. An de religione maiori ad religionẽ laxiorem nõ petita licentia transiens efficiatur irregularis: ⁊ possit esse abbas sine dispẽsatione.de eta.⁊ quali.intelleximus.de rẽp.or.ex parte. Non debẽt abbates vsurpare que sunt eporũ.de exces.prela.accedentibus.

Abbates ⁊ alij prelati religiosi iurisdictionem habẽtes possunt excõicare suos subditos.de ma.⁊ obe.cũ in ecclesijs.de simo.sicut tuis.de of.or.cũ ab ecclesiarũ. Quãdo abbas ⁊ cõuentus simul possunt agere vel diuisim.de rescrip.edoceri. Non potest abbas terras vni⁹ ecclesie applicare alteri.de re.eccle.nõ alie.c.j. Abbates populũ habentes ad synodũ episcopi tenẽtur venire.de ma.⁊ obe. quod super his. Abbas exẽptus sine licentia pape cedere non põt. Et non exẽptus sine licẽtia episcopi.de renun. dilecti.de cõsue.cũ venerabilis. Nec ecclesias sibi pleno iure subiectas põt vnire.no.Inno.ex̃ de exces.prela.c.vnire. Et no.ex̃ de sta.mona.c.j.in clemen.in glos.approbat.

Abbas potest prescribere cognitionẽ causarum matrimonialiũ.de prescrip.auditis. An abbates sint in dignitate.de pben.de multa.per Innoc̃.de elec.indẽnitatibus. lib.vj. Inno videt̃ q̃ abbatia sit in primo gradu dignitatis.sicut epatus.cetere appellãtur inferiores dignitates. xvj.q.vij.si quis deinceps. De hoc.sm̃ Greg.de pben.licet lib.vj. An abbates exẽpti subsint episcopis vel archidiaconis ratione pplĩ quẽ habent.de of.archi.c.si. sm̃ Inno. ex̃ de priuil.per exẽptionem.lib vj. An abbas non benedictus: vel qui benedictionẽ non recepit: possit suos monachos benedicere vel coercere vel ordinare: vel portet baculũ pastoralem. An abbas sit iudex ordinarius clericorũ ⁊ monachorũ sibi subiectorũ. Cui magis tenet̃ monachus obedire: an epõ an abbati. Et quam ⁊ quãdo iurisdictionẽ habet in monachos.abbas vel epũs.de of.ordi. quanto.per Inno.⁊ de sup.ne.pre.c.j.per eũdem. Abbas et conuentus sunt pcuratores ⁊ ministri monasterij: non dñi. An aũt agat pro iuribus monasterij noĩe proprio vel quo.⁊ de similibus.de testi.presentiũ.lib.vj. De epõ nolẽte abbates benedicere.de sup.ne.pre.c.j. Cum abbas eligitur: An oẽs abbates quib⁹ preest debeant consentire ⁊ electioni interesse.lxvj.di.c.j. An monachi morantes per prioratus vel cellas sint de obediẽtia abbatis: ⁊ an debẽt vocari ad electionẽ abbatis.de reli.do.c.si.per Inno. An possit qs in abbatem eligi quãcito est monachus factus. de elec.officij. An abbas potest pscribere q̃ possit a quo maluerit episcopo benedici.de pscrip.auditis. sm̃ Inno.

An modice rei vel modico priuilegio põt abbas renunciare sine cõsensu conuẽtus.de prescrip.veniens. p Inno.

Si abbas habet in aliqua ecclesia iura episcopalia aliq̃: an intelligitur habere oĩa iura episcopalia: ⁊ qualiter dicantur ad abbates spectare ecclesie siue capelle pleno iure.de sen.⁊ re iudi.cum inter.p Inno. Quid iuris habet abbas in ecclesijs sibi vel monasterio suo datis ab epõ vel a papa.⁊ qualiter ab epõ possunt fieri hmõi donationes. de dona.pastoralis.per Inno. De regulari qui sine abbatis licẽtia vel eo cõtradicente aliã religionem ingreditur qua actione potest repeti ab eodẽ.⁊ an abbas nõ benedictus hanc licentiã dare possit. de regu.licet.p Inno. An abbas possit de esu carniũ dispẽsare.de sta.mona.cum ad monasteriũ.maxime per Innoc̃. An abbas dicit̃ prelat⁹ non solũ monasterij: sed etiã omniũ ecclesiarum ⁊ prioratuũ ipsius monasterij. de reli.do.cũ venerabilis. p Inno.

Si epũs est in possessione subiectionis alicuius abbatis: an per hoc pbetur tenere sentẽtia excõmunicationis: vel alia in ipm̃ abbatẽ per eũdem episcopũ lata. An abbas possit priuilegio sui monasterij renũtiare: vel monasteriũ exemptũ alteri subijcere.eo.ti.cũ dilectis.per Inno. Abbas potest esse in causa sibi cõmuni ⁊ alijs procurator. de censi.sopite. An abbas possit cõcedere possessiones vel administrationẽ alicui⁹ ville.de rescrip.edoceri.p Inno.

An ⁊ quãdo abbas pro ecclesijs suis respõdeat.de censi. cũ olim.sm̃ eũdem. De monachis accusantib⁹ abbatem. de accusa.ex parte. An abbas põt dare licentiã predicandi vel celebrandi.de hereti.excomunicamus.j.sm̃ Inno.

An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex cõtractu vel maleficio monachi. Et an abbas habet actionẽ ad repetendas res depositas penes monachum suũ vel monasteriũ.⁊ qualiter tenetur abbas ex deposito facto monacho vel monasterio.de priuil.cũ olim.ij.per Inno. An episcopus habet iurisdictionẽ in abbatem exẽptum ratione cõtractus vel delicti cõmissi vel initi in mẽbris vel locis non exẽptis. Et an abbas extra monasteriũ suũ intelligit̃ habere domiciliũ.⁊ quis deponet presbyterũ abbatis exempti.de priuile.ex ore.sm̃ Inno.⁊.c.per exẽptionem.lib.vj.

Et abbatia cũ suis prioratibus non dicitur diuersa lo

Ad abbatũ dignitatẽ spectantia.

ca. ⁊ q́ abbas potest monachum excommunicare. de priuile. volentes. lib. vj. per Innoc. An liceat abbati monachũ verberare. ⁊ per que. de sen. ex. vniuersitatis. De absolutione abbatũ circa monachos suos ⁊ eorũ dispensatione. eo. ti. cum illorum. ⁊. c. monachi. ⁊. c. religioso. li. vj.

An abbas habet merũ imperiũ ⁊ correctionẽ in monachos suos. ⁊ an potest eos p se vel per aliũ capere: vel dare laico iudici licentiã capiendi. eo. ti. vt fame. sm Innoc.

An admittatur abbas ad agendum vel defendendũ pro ecclesia sibi subdita: ⁊ qualiter. de verb. signi. cũ inter. sm eũdem. De examinatione abbatis benedicẽdi. an sit necessaria. an huius benedictio fiat cũ manus impositione. an ante cõfirmationem debet benedici. de elec. venerabilem. sm eũdem. ⁊ de sup. ne. pla. c. j. sm eũdem. An abbas dicatur cõsecrari. xij. q. ij. alienationes. An abbas possit cõpromittere pro ecclesijs seu capellis vacantib⁹. de arbi. cũ tempore. sm eũdem. De potestate abbatũ instituendi ⁊ destituendi eos. de prebẽ. in lateranẽsi. sm eũdem. Magis puniẽdus est abbas q̃ alij a delicto in monasterio cõmissio. de simo. dilectus filius. A. per Inno. Abbas ꝓpter insufficiẽtiam remouetur. eo. ti. licet. sm eũdem. ex̃ de sta. mona. cũ ad monasteriũ. §. abbas. An electus in abbatẽ ecclesia cathedrali diocesana vacante authoritatẽ capituli ecclesie cathedralis/vel potius metropolitani in administrãdo requiret. eo. ti. sicut. sm eũdem. et Bern. Quãdo factũ abbatis vel prelati intelligatur capitulũ vel conuẽtus. de rescrip. edoceri. ⁊. c. randulfus. sm Innoc. An vnus abbas debet recipere clericũ alterius sine literis cõmendatitijs. ⁊ q̃d iuris si abbas non vult dare monacho licentiã transeundi. de regu. licet. sm Inno. An irregularis possit esse abbas. de eta. ⁊ qua. tuã. per Inno. ⁊ Bern. et de cor. viti. c. penul. sm eũdem. An abbates exẽpti vel alij literas dimissorias concedere possint. de cleri. pere. in rubrica. per Inno. An infamis vel existẽs in minoribus ordinib⁹ vel diaconus possit fieri abbas. l. dist. accedens. de eta. ⁊ qua. c. j. ⁊. c. tuam. An abbas exẽptus possit sine licẽtia pape trãsire de abbatia in abbatiã. de consue. cũ venerabilis. per Innoc. de elec. si abbatem. li. vj. ⁊ in glos. idẽ dc. In quibus locis possunt benedicere abbates. de priuile. abbate. lib. vj. Quibus mitris vti debeant abbates de priuile. eo. ti. vt apostolice. lib. vj.

¶ De dispensatione abbatum. C

Quando et in quibus casibus possit abbas dispensare. de sta. mona. cum ad monasteriũ. de sen. ex. cum illorũ. xx. q. vlti. c. vlti. An cũ eo qui furtiue ordines recepit possit abbas vel prelatus inferior epo vel capitulũ dispensare. Et an abbas nõ possit dispensare: nisi vbi inuenit̃ cõcessum a iure. de eo qui fur. or. re. c. ij. per Innoc. An abbas possit cum suspẽsis: ⁊ an ipse vel q̃s possit cũ monacho dispensare in apostasia: vel religionẽ laxioris ordinis recipiente. de tẽp. ordi. ex parte. ⁊ de aposta. c. vlti. per Inno. ⁊ alios. Dispẽsat abbas cũ illo qui in seculo ordines furtiue recepit anteq̃ esset monachus. ex̃ de eo qui fur. or. re. cum. M. Item cum monachis quãdoq; qui excõmunicati ordines receperunt. de sen. excõ. cum illorum. D

Quae autem sunt vitia q̃bus abbates pro magna parte sunt irretiti breuiter perstringamus. ¶ In primis peccant q̃ hac spe ⁊ intẽtione specialiter ducti habitũ regularem assumunt: vt abbates fiant vel priores: vel alia officia in monasterio habeant. contra cano. xvj. q. vij. per laicos. de elec. officij. ⁊. c. ad nostrã. In quo etiã multi religiosi delinquunt: paupertatẽ ⁊ laborem ⁊ esuriem fugientes/vt diuites fiant: quiete degãt: splendide reficiãntur. vide ex̃ de elec. quorũdam. xij. q. ij. gloria. Et de talib⁹ dicit Greg. q́ non intendũt seculum fugere: sed mutare. liij. dist. c. vnico. Et detestanda sit talis mutatio in monasterio de paupertate ad diuitias: de ignobilitate ad honorem: de labore ad requiẽ: de seruitute ad dominiũ: ponit Bern. eleganter super euangeliũ missus est. ad hoc. lxxxviij. dist. negotiatorem clericũ. xij. q. ij. gloria.

Abbatũ erratus frequentiores.

¶ Secundo quia directe vel indirecte cõmuniter abbatiã emunt scilꝫ electionẽ vel confirmationẽ vel installationem vel benedictionem. ⁊ tales nisi renũtient saluari nequeunt. j. q. j. si q̃s neq;. de simo. mattheus. ⁊. c. sicut. xiij. di. nerui. ¶ Tertio quia nullã recipiunt nisi charitate pecunie vel alteri⁹ tẽporalis cõmodi interueniente tacite vel expresse. super quo plerũq; obtentu abolende cõsuetudinis se satagunt excusare. ex̃ de simo. veniẽs. c. de regularibus. c. quoniã. c. sicut pro certo. Et si accusentur: deponendi sunt. de simo. dilectus filius. A. ⁊. c. licet heli. ⁊. c. p tuas. alias iudicio arbitrio puniũtur. eo. ti. intantum. de accusa. inquisitionis. ¶ Quarto. q: ecclesias in quibus habẽt ius patronatus sibi oino appropriãt. nec ponunt ibi vicarios perpetuos. ⁊ positos ita grauant q́ non possunt hospitalitatẽ tenere nec episcopo in episcopalibus respõdere. de prebẽ. de monachis. c. auaritie. ⁊. c. extirpande. ⁊ eo. ti. c. j. li. vj. ⁊ de sup. ne. prela. c. ij. ⁊ eo. ti. quia regulares. in clemẽ. ¶ Quinto. quia ad ecclesias ad ipsos pertinẽtes sine pecunia neminem presentant. ⁊ vt vitium vtrũq; pallient: plerũq; ecclesia vacãte super ea mutuũ recipiunt vsq; ad aliquam certam summã pecunie: ⁊ eam sic obligatã demũ conferunt: dicẽtes q́ quelibet res transit cũ onere suo. de deci. pastoralis. ⁊ de pig. ex literis. sed seipsos seducũt. quũ etiã epis hoc nõ liceat. Immo vacante ecclesia etiã fruct⁹ interim percepti sunt futuro successori fideliter reseruãdi: vel aliter in vtilitatẽ ecclesie conuertendi. de offi. ordi. cum vos. vide ex̃ de offi. ordi. presenti. lib. vj. Et q̃ aliquid inde subtrahit: etsi episcopus sit: tãq̃ furti ⁊ latrocinij reus honore suo priuari debet. x. q. ij. c. fi. Tales enĩ exactiones ⁊ cõsimiles sunt penitus interdicte. ⁊ si quis eas receperit: tenetur in duplũ eas restituere in vtilitatẽ grauate ecclesie conuertendas. de simo. audiuimus. Nõ intelligas si proprium habeat. de preben. de multa. §. ⁊ si vltra. ⁊ de ap. reprehẽsibilis. §. si autem. Alias hec in penã aliam cõmutetur. de malc. statuimus. de iude. c. ad liberandã.

Beneficiũ vacãtis fructus successori diligẽter adseruentur.

¶ Sexto quia dant pactiones aliquas vel certã pecuniã vel domũ cõmodant alicui tali pacto. q́ decimas certarũ possessionum eis soluant: vel apud eos sepulturã eligant. que pacta in preiudiciũ ecclesie parochialis facta minime sunt seruanda. de pac. pleriq;. etiam si iuramentũ interueniat. vt no. Ostien. in summa de sepul. §. an licitũ. v. quid si q̃s eligat. Uide ex̃ de sepul. animarũ. li. vj. ¶ Septimo. quia negligũt punire monachos fugitiuos. xviij. q. ij. abbates ⁊ eos reuocare/inquirere/⁊ recipere/salua ordinis disciplina. ex̃ de regu. c. fi. ¶ Octauo. q: recipiunt monachos alienos sine literis commendatitijs. xviij. q. ij. abbates. in fi. ⁊. c. quam sit. ¶ Nono. quia indiscrete monachos suos ejiciunt. ex̃ de rescrip. cũ dilecta. Uide q̃d legitur ⁊ no. ex̃ de ma. ⁊ obe. cũ in ecclesijs. in fi. ⁊ de sta. mo. ea que. §. ipsi. in quo mortis eorũ rei sunt. ar. xvj. q. j. placuit. ¶ Decimo. quia monachis sine causa literas dimissorias cũ quibus vagãtur per mundũ. xvj. q. j. monachi vagantes. ex̃ de of. ordi. quãto. concedunt. ⁊ credũt monachi se per tales literas absolutos. quod tamẽ verum nõ est: quousq; ab alio sint recepti. lxxj. dis. illud quoq;. ⁊. c. de aliena. ⁊. c. clericis. vij. q. j. non oportet. ⁊. c. peruenit. xxj. q. ij. c. j. ⁊. ij. Ubi dicit Leo. q́ non debent dari litere dimissorie. nisi constet quare. ne ouis errans ⁊ perdita inueniatur sine pastore. lxxij. di. episcopus. Et vide q̃d no. Inno. ex̃ de renũ. c. fi.

Litere dimissorie.

¶ Undecimo. quia reuertentes vel alios fratres delinquentes sicut latrones/quũ aliter corrigi possent/ponũt in vinculis. lxxiiij. dist. quorũdam. Et per laicum faciunt capi: vel verberari. quũ hoc per monachũ vel saltem per clericum fieri deberet ⁊ posset. in quo casu excõmunicationis vinculũ non euadunt. ex̃ de sen. excõ. vniuersitatis. Et hec est supplinorma praue consuetudinis. ex̃ de sta. mona. ea que. xij. j. cia.

Seueritas orga i[n] monachos abbatũ.

¶ Duodecimo.quia si aliqui monachi grauati. alias cō-
tra.ex de appel.ad nostrā.c.de prior.⁊.c.reprehēsibilis.§.
si.appellant:appellationi nō deferunt. sed appellātes ca-
piunt/verberāt ⁊ excōmunicant.ex de accusa.olim.ꝓpter
quod ad sedē apostolicā sunt mittēdi.ex de appel.de prio-
re. ¶ Decimotertio. quia quosdā monachos ex carnali
amore exaltant:alios ex odio vel inuidia opprimētes.xv.
q.vij.c.j. ¶ Decimoquarto.q: sub spe pietatis impietatē
palliantes occasione hospitalitatis manducāt carnes ex-
tra refectoriū:illos quos familiares habent splendide se-
cum reficiētes.alijs qui portāt pōdus diei ⁊ estus.Mat.
xx.esurientibus in refectorio.quū tamen sine delectu perso
narū nunc hi nūc illi essent ſm regulā euocandi.de conse.
dist.v.carnem.ex de sta.mona.cū ad monasteriū.§.in refe
ctorio. ¶ Decimoquinto.q: infirmis ⁊ debilib⁹ male pui
dēt.pre.c.cū ad monasteriū.§.debiles. ¶ Decimosexto.q:
permittūt continue monachos habere pecuniā. cōtra ex
de sta.mona.monachi.c.super quodam.c.cū ad monaste-
riū.§.si. Non potest abbas cōcedere monacho nō officia-
li pecuniā:vt eam expendat in suis vel aliorū necessitati-
bus ꝓ libito volūtatis.q: hoc est ipsum esse proprietariū.
sicut cōmuniter faciunt hodie oēs prelati religiosorū.cō-
tra iura hic allegata.quia magis cōtrahitur proprietas
in retētione pecunie: ꝙ in reb⁹ alijs quarū vsum possunt
cōcedere prelati suis subditis religiosis:⁊ licentiā dandi
eas.xij.q.j.nolo.c.nō dicatis.Ad hec optime facit quod le
gitur ⁊ no.ex de pig.c.vlt super verbo pecuniā.in glo. ve
ro.Hic adde quod legitur ⁊ no.xxvij.q.j.de viduis.j. ⁊ ex
qui cleri.vel vo.c.vlti.que videtur contra.Et adde hic qd
scripsi.j.in.§.adhuc petitu.ꝟ.sed cōtra hoc.cum.vj.ꝟ. seq.
in ar.lxiiij. ¶ Decimoseptimo.quia ecclesias ⁊ decimas ⁊
alia spūalia recipiunt de manu laici:⁊ curam animarū cō
mittunt monachis sine licētia episcopi. ⁊ sacerdotes ha-
bētes curā instituunt ⁊ destituūt per se ꝓ libito volūtatis
et alias vsurpant iura episcopalia.xvi.q.j.peruenit. ex de
prebē.in lateranēsi.de priuil.cum ⁊ plantare. ¶ Decimo-
octauo.q: monachis nobilib⁹ parcūt ob potētiā amicor.
quū tamen ex quo incorrigibiles sunt/essent eijciendi.de
sta.mona.ea que.§.j.xlv.dist.sed illud.de regu.c.si.§.si.

¶ Articulus Vicesimusquartus. A

Viso de abbatib⁹ de

monachis nostri tēporis videamus.Et licet
sint ꝗplurima vitia monachorū ⁊ aliorū re-
ligiosorū:hec tamē magis detestabilia ⁊ pe-
nitus condēnanda. ¶ Et primo.quia cōtra abbatē cōspi
rant volentē eos corrigere.⁊ cū procurant deponi:⁊ aliū
sibi institui ſm mores eoꝝ.cui nulla potestas remanet dū
monachis incipit subiacere.xviij.q.j.nullā potestatem.xj.
q.j.coniurationū.⁊.c.conspirationū. ¶ Secundo.q: non
solū conspirāt ad depositionem:sed ad extinctionē ei⁹ vel
detruncationē.sicut illi qui in necem Benedicti nequiter
coniurarūt.vij.q.j.§.hoc tunc.in fi.xviij.q.ij.§.ecce in tole-
tano.⁊ tales sunt infames:nec ad testimoniū admittendi
preal.c.conspirationū. ⁊.c.cōiurationū.de simo.licet heli.
per.c.per tuas.de sen.⁊ re iudi.cū.B.⁊.A. ¶ Tertio.quia
incautā familiaritatē habent cū mulieribus quas sibi cō-
matres faciunt.cōtra iura de cōse.di.iiij.monachi.⁊.c. nō
licet.xviij.q.ij.peruenit.c.perniciosam.nisi sit cpe fact⁹.vt
no.xviij.q.j.c.j.glo.j. ¶ Quarto.quia incaute cū monia-
libus cōuersant.xviij.q.ij.monasteria.⁊.c.in decima actio
ne.⁊.c.diffinimus. vbi dicit ꝙ non licet monacho cōuiua-
ri cū monacha.nec secū in codē monasterio habitare/nec
loqui etiā cum consanguinea:nisi per verba cōpendiosa:
ita ꝙ cito recedat:et sub testimonio abbatisse.et idē iuris
est de abbate. Ideo nec clericus nec laicus debet ipsorum
monasteria frequētare.ex de vi.⁊ hone.cleri. monasteria.
¶ Quinto.quia quidā ex ipsis non erubescunt matrimo
niū contrahere.xxvij.q.j.vt lex.⁊.c.impudicas.licet matri
moniū non teneat quū bigami sunt effecti.xxvij.q.j.quot-
quot.⁊.c.monacho.ex de biga.nuper. ⁊ hodie sunt excō-
municati.ex de cōsan.c.j.in clemē. ¶ Sexto quia vagant
extra monasteria sine licētia abbatis sui.xvj.q.j.quidam
monachi.⁊.c.seq ⁊.c.legi.⁊ ex de offi.or.quāto. ¶ Septi-
mo.quia sunt ociosi.ex de renū.nisi.§.verū. de cōse.dist.v.
nunꝗ. ¶ Octauo.q: comedunt carnes cōtinue sine infir
mitate ⁊ debilitate ⁊ dispensatione abbatis.de cōse.di.v.
carnem.⁊ ex de sta.mo.cū ad monasteriū.§. in refectorio.
⁊ contra eorū regulam que dicit. Carnes oīno non come-
edant. Sed dicūt monachi carnales ꝙ eis prohibent ſm
regulā carnes bipedū.ergo possunt a sensu cōtrario com
edere carnes quadrupedū.ar.ex de his que fi. a pre.cum
apostolica.sed nō habet locū argumentū a contrario vbi
ius contradicit.vt in pre.c.carnē.quod.c.carnes simplici-
ter monachis ꝓhibet. ¶ Nono. quia gloriātur de nobili-
tate sua ⁊ potentia amicorū:propter qd viuere volunt ad
libitū ⁊ alijs dominari.quū tamen monachatus oēm no-
bilitatem tollat.in aut.de monachis.in pri.coll.j. xxvij.q.
ij.c.scripsit.de purga.cano.c.j.⁊ in glo.ij.doct.quod prohi
bet conciliū generale.ex de sta.mona.ea que.§.j.Et gloriā
mundanā venantur.Et cū secularibus cōuersantur con-
tra etymologiā vocabuli sui:ſm quā monachus solus et
tristis sedere debet:nec de mūdo debet disputare:cui mor-
tuus est. Monachus enī dicitur a monos ꝙ est vnus/et
cahos tristis.xvj.q.j.placuit.⁊.c.sunt nōnulli. ¶ Decimo.
quia volunt habere cellas a dormitorio separatas.nec vo
lunt abstinētiam cōmunem tenere.xx.q.iiij.monachum.⁊
c.seq.⁊.§.verū. ¶ Undecimo.quia propriū habent.ex de
sta.mona.c.ij.⁊.c.cū ad monasterium.§.si.xij.q.j. non dica
tis. ¶ Duodecimo.quia sibi adinuicē inuident.⁊ tota die
murmurat vnus cōtra aliū.vj.q.j.deteriores. de peni.di.j.
homicidiorū.quod est contra regulā veritatis: ſm quam
causa cōmendandi tui nihil debes facere: quo minor ali⁹
fiat.xj.q.iij.si quis vero. ¶ Decimotertio. quia aduocati
existūt.ex de postu.ex parte.xvj.q.j. presentiū. ¶ Decimo-
quarto.quia physicā ⁊ leges audiunt: aut in eis studen
extra claustrū.ſm Inno.sed ſm Ostiē. etiā ꝓhibitio mul
to potius est in claustro.ſm mētem.vt no.in isto.c.si. Idē
tenet Archid. Sed teneo cū Inno.quia pena maxime ex-
cōmunicationis:qua maior in ecclesia dei nō est. xxiiij q.
iij.corripiātur.restringenda est.ex de elec.statutum.lib.vj.
sed si doctoratus legeret:nō incurreret.ſm Io.an. qui sic
no:in isto.c.non magno. Uñ sunt ipso iure excōmunicati.
ex ne cleri.vel mona.nō magno.⁊.c.si. ¶ Decimoquinto.
raro pure obediūt: sed in proprio sensu viuūt.xij.q.j.nō di
catis.ex de ma.⁊ obe.in ecclesijs.xciij.dist. a subdiacono.
¶ Decimosexto.quia habitū sine necessitate ⁊ temere di-
mittūt vel occulte portant. Uñ sunt hodie excōmunicati.
ad hec.xx.q.j.c.vlti.ex de vi.⁊ hone.cleri.clerici officia.⁊.c.
deus.ex de iude.in nōnullis.ne cleri.vel mo. vt periculosa.
li.vj.Adde hic qd notaui.s.in hac parte secūda.in.vj.cōsi-
deratione pape.ꝟ.sed quid.cū.ꝟ.seq.ar.xiiij.Ex causa enī
posset dimittere.s.ad se mutandū.vel causa pluuie.vel ni-
mij caloris in cella.vel per viā.vel laboris.vel timoris.vel
cōformationis quantū ad habitum exteriorē. faciunt ad
hec que no.ex de vi.⁊ hone.cle.si quis ex clericis. ⁊ quod
legit ⁊ no.eo.ti.clerici.ij.cappas. et qd legitur ⁊ no. eo.ti.
deus qui. Nec dimittit habitū:qui volūtatem dimittendi
nō habet:sed cito reassumit.vt in.l. canonizata. ⁊ in his ꝗ
ibi no.de peni.dist.j.l.diuortiū.⁊ ex de ver.signi. nā ⁊ ego.
⁊ optime in.l.canonizata declarasse cū accipimus qui totū
animū agendi deposuit non quoniā distulit accusationē
sub.§.notādum.ij.iij.q.iij. ¶ Decimoseptimo.quia quoti-
die inter seculares morātur ⁊ in ciuitatibus ⁊ cū suis pa-
rētibus de prelatorū suorū extorta licentia vel nō data cō
tra.xvj.q.j.si cupis.c.monachi vagātes.ex de of.or.quāto.
Uide de sta.mona.ne in agro.§.quia vero.in clemē. Nam
sicut piscis sine aqua:sic monachus sine monasterio mor-
tuus est.xvj.q.j.placuit.j. ¶ Decimooctauo. pcurant sua
studia.⁊ doctorari vt presideant ⁊ alijs dominentur cum

monachus nō docentis sed plangētis habeat officiū.xvi.q.i.monachus. Non conuenit theologia lugentibus. nam eorū luctum soluere naturaliter habet.nēpe ille sup thronū quidē sedenti magistraliter cōparatur:iste vero sedenti in sterquilinio ⁊ sacco.Climacus. Monachoꝝ em̄ vita subiectionis habet verbū ⁊ discipulatus: non docēdi vel presidēdi vel pascendi alios.vij.q.i.precepit.vide pre.c.vt periculosa.⁊ qd̄ ibi no.Archid. ❡ Decimonono. q: multi seruorū fiunt monachi inuitis dominis.contra illud.xvi.q.i.qui vere.liiij.dist.generalis. ❡ Uicesimo.q: retinent res suis laboribus acquisitas vel quascūq; alias sine licētia abbatis:contra eorū regulā ⁊ iura.xviij.q.ij.abbates.xij.q.i.non dicatis.c.nolo. ❡ Uicesimoprimo.quia cōiter monachātur spe abbatie/prioratus/vel aliorū officiorū.xvi.q.vij.per laicos. ❡ Uicesimosecūdo.q: stant vltra tēpus professionis in monasterio:⁊ nolūt profiteri. xviij.q.ij.peruenit.ij.de regu.vt clerici.⁊.c.ex pte.de elec. causam que.vide co.ti.eos qui.in clemē. ❡ Uicesimotertio. q: testamēta frequēter faciunt.quū nō possint C.de epi.⁊ cle.aut ingressi.xix.q.iij.quia.cū.c.seq.ex̄ de testa.c.ij. ❡ Uicesimoquarto.q: vouent sine licētia abbatis.qd̄ nō possunt xx.q.iiij.monachis. ❡ Uicesimoquinto.quia frequenter trāseunt ad strictiorē ordinē sine licentia.qd̄ non possunt.multo minus ad parem:vel laxiorē.xx.q.iiij.c.i.⁊.c. monachum.de regu.licet.ibi vide Inno.de renū.c.fi.vide quod notaui supra in prima parte in ar.l.§.q: epūs.ī.xx. ❡ Uicesimosexto. q: tractant negotia secularia.et sunt maiores dn̄i in domibus dominorū.contra oīa iura.ex̄ ne cleri.vel mona.c.i.§.fi.⁊ firmas.i. arcēda cōmunes tenent a laicis ⁊ clericis.contra id.co.ti.scd̄m.Et ad hec.xvi q.i.sunt nōnulli.c.de p̄sentiū.⁊.c.monachi. ❡ Uicesimoseptimo.frequēter loquunt̄ de pecunia quā desiderāt.et ideo potius sunt institores q̄ monachi.xvi.q.i.si cupis. ❡ Uicesimooctauo.quia habent horaria muliebria ⁊ zonas p̄ciosas.xviij.q.i.monacho. Sup quo vide in clemē.de sta.mona.ne in agro.§.i. ❡ Uicesimonono.q: absoluunt ⁊ ligant ⁊ sacramēta cōferunt postq̄ sunt presbyteri sine licētia epi. Et in hoc valde offendunt:⁊ hoīes decipiunt.cōtra iura.xvi.q.i.monachi.ij.c.sic viue.c.si clericat᷒.⁊.c.seq.⁊.§.ecce sufficienter.⁊.c.placuit oībus.⁊.c.monachus.⁊.c.iuxta.⁊.c.adijcimus.⁊.c.i.⁊.c.agapitus. ❡ Trigesimo.q: sine licētia abbatis ep̄atus recipiut.cōtra id.xviij.q.ij.q̄ sit. ⁊.xvi.q.i.si quis monachus.⁊.c.legi.⁊.§.pre.ex̄ de elec.si religiosus.lib.vi. Immo tales se ep̄atibus ingerentes ⁊ procurātes peccāt mortaliter.⁊ votum frangūt.vt no. Jo.xvi.q.i.monachi vagantes. ❡ Trigesimoprimo.q: facti epi ea q̄ acquirūt ratione persone sibi appropriāt ⁊ dant parentibus ⁊ alijs sicut clerici seculares.quū tamen quicq̄d acq̄runt:acquirūt sicut prius monasterio.xviij.q.i.c.i.ex̄ de priuil.cum olim.ij.vbi de hoc. ❡ Trigesimosecūdo.q: multi qui vouerunt monachatū vel aliā religionē/in seculo remanent:⁊ votū frangūt.ex̄ de regu.porrectum. ⁊ de vo.⁊ vo.redē.p tuas.⁊ de regu.constitutionē.lib.vi.nec contra hoc votū prescribitur.eo.ti.sicut nobis. ❡ Trigesimotertio.camisijs lineis cōmuniter vtūtur.ex̄ de sta.mona.cum ad monasteriū. ❡ Trigesimoquarto.q: tenent officia ad vitā.cōtra pre.c.cum ad monasteriū.§.tales.⁊ dāt ⁊ accipiūt/vendūt ⁊ emunt/⁊ contractus ꝓprietarioꝝ faciunt sicut alij seculares.cōtra pre.c.cum ad monasteriū.§.i.xij.q.i.nō dicatis.de accusa.olim. ❡ Trigesimoquinto. extra causam monasterij sui ferūt testimoniū. qd̄ nō possunt.ex̄ de testi.insup.a sensu contrario. ❡ Trigesimosexto.multi simoniace sunt recepti.de quo.i.q.ij.p totū.⁊ ex̄ de simo.dilect᷒.ij.⁊.c.de regularib᷒. ❡ Trigesimoseptimo.multi habēt locū in diuersis monasterijs.cōtra id de priuil.volētes.lib.vi.⁊ de reli.do.c.fi.⁊ de p̄ben.cū singula.§.phibemus.lib.vi. ❡ Trigesimooctauo.habēt redditus ⁊ prouētus et vsufruct᷒ separatos a cōuentu:⁊ prebēdas separatas.cōtra ea q̄ legunt̄ ⁊ no. maxime. p Inno.ex̄ qui cle.vel vo.c.fi.xix.q.fi.si qua.xij.q.i.necessaria.c.q: tua. ❡ Trigesimonono.nō seruāt ieiunia regularia.xvi.q.i.q̄ vere. ❡ Quadragesimo.nō dicunt officia monachalia.xij.di.c.penul.⁊ vlti. ❡ Quadragesimoprimo.nō seruant silentiū nec in choro nec claustro nec dormitorio et refectorio. ex̄ de sta.mo.cū ad monasteriū.§.in oratorio. ❡ Quadragesimosecūdo.induti nō iacent.cōtra id.xx.q.i.c.vlti. Multi aūt alij defectus eoꝝ tangūtur ⁊ corrigūtur in cōsti.clemē.de statu regu.ne in agro. Hec sunt ergo eorū peccata specialia pter alia que cōiter habēt cū alijs peccatoribus multi eorū:scz luxuriā/superbiā/auaritiā/gulā/⁊ alia mortalia que ponunt̄.xxv.di.§.ea demū. Quāq̄ ergo monachi teneant figurā aploꝝ.xvi.q.i.ex authoritate. lōge hodie remoti sunt a vita eorū. Plangat ergo eos ecclesia: ⁊ dicat. Ubi sunt mei antiqui monachi q̄ post aplos ecclesiā fundauerūt:⁊ vitam sanctā primitiue ecclesie retinuerūt. de qua.xij.q.i.quasi per totū.qui circūibant in melotis ⁊ pellibus caprinis/in solitudinib᷒ errātes in spelūcis ⁊ cauernis terre:q̄bus dignus nō erat mūdus:Heb.xij. Mortui deberēt esse mundo.pre al.c.placuit.xvi.q.i.sunt nonnulli.hodie viuunt mundo:et mortui sunt deo. quia in delicijs viuunt.i.ad Timo.v.

❡ Articulus.xxv.

POst abbates ⁊ priores cū monachis suis/q: sicut supra dixi longū esset singuloꝝ graduū ecclesiasticorū vitia enarrare: Ideo colligamus eoꝝ vitia isto modo.scilz q̄ Decani ⁊ Archidiaconi Archipresbyteri Prepositi Priores Sacriste Magistri scholarū Cātores Custodes peccāt in suis officijs nō faciendo que spectant ad ea:⁊ in eis negligentissime ⁊ fraudulētissime se habēdo.sicut apparet in eoꝝ titulis corpe iuris canonici clausis:⁊ in eoꝝ vita ꝯtra. Sed in quibusdā cōueniunt in miserijs in ipsum.ex̄ de hereti. excōmunicamus.i.rn̄.i. ❡ Et primo.q: suis epis graues/superbi/⁊ cōtumaces existunt.ex̄ de appel.dilectis.de excel.pla.grauem. ❡ Secūdo.q: in ipsius epi contemptū abstinent a diuinis.de of.or.irrefragabili.§.ceterū.⁊.c.si canonici.⁊.c.quāuis.lib.vi.ibi vide qd̄ legit̄ ⁊ no. ❡ Tertio.q: pro petō alterius ecclesiā interdicunt.ex̄ de his q̄ fi.a ma.par.capi.quesiuit. ❡ Quarto.q: sigillo capituli sine consensu ipsius sigillāt.de pbatio.tertio.de testi.⁊ attesta. tuā literis.§.vlti.suspēsi sunt officio ⁊ beneficio.⁊ tāq̄ falsarij puniūtur tales.vt ibi legit̄ ⁊ no.§.fi. ❡ Quinto.q: cōmune sibi appropriāt.ex̄ de pben.ratio.xij. q.i.§.fi. ❡ Sexto.q: nolūt ad ordines sibi debitos ꝓmoueri.de eta.⁊ quali.c.i.lx.dist.innouamus.⁊ per totū. ❡ Septimo.epis cōsentiunt in petis.ex̄ de elec.per inquisitione.lxxxiij.dis.error.⁊.lxxxvi.di.facientis. ❡ Octauo. q: nolūt surgere ad matutinū:nec alijs horis canonicis interesse.volūt percipere prouentū:⁊ nolūt facere seruitium.cōtra iura ex̄ de cle.cōiuga.diuersis.⁊.c.precedētibus. Unde si admoniti p epm nō satisfaciūt:deponi possunt a clero.xcij.di.c.fi. ❡ Nono.q: se absentāt sine licentia epi.ex̄ de cle.nō resi.ex parte.⁊.c.relatū.de cōse.dist.v.non oportet. ❡ Decimo.q: audiūt leges ⁊ physicā.ex̄ ne cle.vel mo.c.fi. ❡ Undecimo.q: indifferenter exercēt officiū aduocati.ex̄ de postu.c.primo.⁊ fi. ❡ Duodecimo.q: superbi sunt/iferiores ⁊ simplices clericos cōculcantes.cōtra.xcv.di.esto. ❡ Decimotertio.q: plura beneficia ⁊ dignitates tenēt sine dispensatione.⁊ si dispēsationē habēt:habent eā tacita veritate/vel suggesta falsitate:que nō valet.ex̄ de rescrip.super literis.de cōsan.⁊ affi.quia circa.vel ipsam dispēsationem non seruāt.quū enim s̄m stilū curie semper dicat̄ ⁊ apponatur in talibus literis:q̄ cura aīarū vel obsequiū ecclesie nō negligatur:de ista clausula nihil curant:dūmodo possint ipsi redditus imbursare.sed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia:q̄ tanta laborāt vt nequeāt satiari.ex̄ de p̄ben.q: intantū.⁊.c.cū iamdudū.de cle.non resi.relatū.⁊.c.p. ꝓpter qd̄ redduntur ineligibiles.vt in pre.c.cū iādudū.⁊ de elec.dudū.ij.

Passim cōferūtur τ recipiūtur hodie beneficia simplicia ab habētibus personatus vel curā animarū sine dispensatione aliqua epali. etiam si mille essent. non obstat qđ hic legit τ no. τ ex̄ de p̄ben. de multa. τ. lxx. di. sanctoꝝ. Et hic adde qđ legit τ no. p Jo. an. ex̄ de rescrip. grā. li. vi. ❡ Decimoquarto. q: faciūt tallias in p̄sbyteros. qđ eis nō licet. xxiii. di. c. fi. ex̄ de censi. cum apl̄s. §. inhibem⁹. ❡ Decimoquinto. quia recipiūt vaccam albā vel aliqđ tēporale pro inuestitura faciēda. ex̄ de exces. pla. puenit. de simo. cum in ecclesijs. τ. c. q: intātū. ❡ Decimosexto. q: clericos in suis peccatis tolerant p pecunia. quā extorquent. ex̄ de penis. licet. τ de offi. oꝛ. irrefragabili. §. fi. ❡ Decimoseptimo. nolūt excōicatos absoluere nisi pcio. cōtra. j. q. j. §. quolibet. cū. c. seq. ex̄ de simo. ad aures. ❡ Decimooctauo. q: vēdūt iurisdictionē τ vices suas. ex̄ ne pla. vi. su. c. j. τ. ij. ❡ Decimonono. q: quidā coꝝ cū mulieribus frequētant/ ne dicamus se polluunt. lxxxi. dist. archidiaconū. cum tota illa di. ❡ Uicesimo. q: sunt circa sua officia negligētes. ex̄ de of. archid. ea que. de of. custo. c. j. τ fi. xxiij. di. nō liceat. τ. c. non oportet. xxv. di. perlectis. ad fi. ❡ Uicesimoprimo. q: vendūt docēdi licentiā. ex̄ de magistris. quāto. τ dignis licentiam denegant. co. ti. phibeas. vñ si de hoc accusent: a suo throno remouēdi sunt. j. q. vij. sancimus. ❡ Uicesimosecūdo. q: quū quidā idiote sunt: pmittunt tñ se ad ista officia pmoueri. ar. ad hoc cōtra eos. ex̄ de eta. τ qua. ad aures. ff. ad. l. aquil. Idē iuris. xxxvij. di. qui de mēsa. τ. c. legant. lxi. di. miserum. de elec. cum in magistrū. ❡ Uicesimotertio. cōspirant cōtra episcopos. xj. q. j. coniurationū. τ. c. cōspirationū. cū alijs ibi. c. de calū. c. ij. ❡ Uicesimoquarto. quia omnia predicta officia ambiūt: a diabolo puniendi. j. q. j. non est putanda. in fi. viij. q. j. illud.

❡ Articulus. xxvj. A

Post istos peccant Canonici. Primo. q: nolunt ad ordines pmoueri necessitate vel vtilitate exigēte. xxiiij. di. si q̄ clerici. c. placuit. ex̄ de eta. τ quali. querēis. de hoc in clemē. de eta. τ qua. vt hi qui. ❡ Scđo. q: sepe se permittūt intrudi p ambitionē in locū viuētis. de p̄ben. c. j. vij. q. j. cum qui. τ. c. nō furem. ij. q. ij. audiuimus. ij. q. j. in pmis. ex̄ de p̄ben. cū qui beneficiū. lib. vj. ❡ Tertio. sunt delicati. nec volūt ecclias frequētare. lxxxi. di. si qs. τ. c. his. de cleri. nō resi. c. penul. τ fi. τ. c. consuetudinē. li. vj. ❡ Quarto. quidā coꝝ septem τ octo τ decē vel amplius canonicatus habēt. τ loca seruitoꝝ detinent occupata. nec ipsi seruiunt per aliū: nec p se. nec de hoc (qđ est deterius) cōscientiā sibi faciunt aliquā. cōtra. lxx. di. sanctoꝝ. de cle. nō resi. c. penul. de elec. dudū. ij. de p̄ben. quia intantū. τ. c. cū singula. li. vj. lxxxix. di. singula. Adde hic qđ notaui. s̄. §. primo. ꝟ. xiij. Et in additione que incipit/ passim. ❡ Quinto. accumulāt pecuniā de prebēdis: nec pauperib⁹ quasi aliqđ largiūtur. xij. q. j. §. fi. imo negotiantur de suis pecunijs. lxxxviij. di. negotiatorē. ❡ Sexto. q: male viuūt canonici ecclesie cathedralis luxurijs debacchātes. Uñ pōt dici q̄ tota domus taliū capite deorsum pēdet. ar. xxxij. q. vi. c. vlti. ibi. Uis tuā domū capite deorsum pēdere: nā τ totius ciuitatis status p tales cōturbatur: maxime q̄n nolūt epis obedire. xvij. di. §. hinc etiā. Laborent ergo τ studeāt circa opera ciuitatis. xxj. q. iiij. c. fi. ibi. ne quoꝝ forma τ exemplū esse debēt offendant aspectū. ❡ Septimo. q: discordant in capitulis τ partes sibi faciūt: maxime circa electiōes. in q̄bus quasi nihil de deo agitur. sed sequūtur carnalitatis affectū tam priuati q̄ prelati: nō iudiciū rationis. ad hoc ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. capi. c. j. de elec. in causa. §. j. τ. c. cū dilecti. c. cōgregato. c. auditis. c. cōsideraui m⁹. τ de p̄ben. graue. vt ec. bene. c. j. §. oibus. viij. q. j. moyses. j. q. ij. si qs p̄ebēdas. xxiiij. di. quādo. Uñ quū in ecclesia argētina tractaret capitulū de canonicis creādis: τ quilibet nolaret nepotē suū vel consanguineū inhabilem τ inutilem: quidā Romanus q̄ ibi erat canonicus: quēdam asinū q̄ plus q̄. xv. annis caplo seruierat: noiauit/ dicēs q̄ dictus asin⁹ ꝓpter seruitiū qđ ecclesie fecerat: dignior erat oibus noiatis. τ sic erant confusi alij nominātes. vide ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ❡ Octauo. de suis reditib⁹ ecclesiasticis emūt filijs τ cōsanguineis suis possessiones. τ sub coꝝ noie emptionum confici faciūt instrumēta. τ sic defraudant ecclesias. contra iura. xij. q. ij. c. j. τ. q. iij. c. j. τ ex̄ de pecu. cle. in pmis. iiij. c. quia quicqđ emitur de pecunia ecclesie/ ecclesie est. no. xij. q. j. res ecclesie. τ. q. ij. apl̄icos. τ de pecu. cleri. inquirendū. ❡ Nono. quia cōiter in capitulis suis epis ex malitia et cōtumacia cōtradicunt. nisi coꝝ faciant volūtates. contra oia illa. c. xj. di. c. ij. τ. ij. xij. di. c. j. de cōse. dist. iij. celebritatem. ex̄ de p̄script. cū non liceat. in aut. de eccle. ti. in pn. ❡ Decimo. quia communiter cōspirant τ coniurant cōtra suos epos. pena taliū. xj. q. j. coniurationū. τ. c. cōspirationum. ❡ Undecimo. q: raro cōcordant in epo eligēdo. ex̄ de elec. quasi per totū. quia querūt que sua sunt: non que christi. viij. q. j. sunt in eccl̄ia. τ sic cū suis discordijs τ questionibus τ friuolis appellationib⁹ grauant ecclesiā τ clericos. τ cōtra iura τ conscientiā facientes ad restitutionē expensarū τ damnoꝝ τ interesse predictis tenētur in conscientia τ in iure. ar. eorum que leguntur τ no. ex̄ de elec. q̄ sicut. §. fi. ex̄ de fo. cōpe. dilecti. de do. τ contu. finem. ex̄ de elec. cōmissa. §. penul. τ fi. ❡ Duodecimo. quia quū ad ecclesiam non veniūt: cōmuniter non dicunt officium sicut tenentur. xcj. dist. per totū. de rescrip. c. fi. lib. vj.

❡ Articulus. xxvij. A

De presbyteris quid dicemus: quod dicit Chrys. Multi sacerdotes τ pauci. xl. di. multi. Uere multi sunt habētes characterē: τ eius characteris munere priuati. Turba eos contēptibiles facit. xxiij. di. legim⁹. ad fi. ❡ Peccant in his cōiter. Primo. q: permittūt se indignos ad ordines pmoueri. xxiiij. dist. quando. xxiij. dis. his igitur lege. τ. c. tales. de eta. τ quali. cū sit. xxxviij. dist. que ipsis. ❡ Secūdo. q: non recipiūt ordines ꝓpter deū: vt ei seruiant: sicut interpretat vocabulū clericus. xxj. dist. cleros. xij. q. j. clericus. sed ꝓpter beneficiū τ vitam miserā corporalē. vñ coꝝ intētio est corrupta τ male fundata. vñ postmodū male viuūt. ar. j. q. j. pncipatus. facit bene. xxiij. dist. qui epis. in fi. ❡ Tertio. q: prout cōmuniter/ pmouētur per simoniacā prauitatē. vñ celebrare nō debent: quia suspēsi ipso iure. ex̄ de simo. tanta. c. tue fraternitatis. j. q. j. quisquis per pecuniā. c. reperiūtur. ❡ Quarto. q: nimis incōtinenter viuunt. τ vtinā nūq̄ continentiā pmisissent maxime Hispani τ Aegricole. in q̄bus puincijs in pauco maiori numero sunt filij laicoꝝ q̄ clericoꝝ. ad hec a. xxvj. dist. vsq̄ ad. xxix. τ a. xxxj. vsq̄ ad. xxxv. τ. lxxxj. τ. lxxxij. dist. quasi per totū. de coha. cleri. τ mu. per totū. τ de cle. coniuga. Et (qđ sceleratius est) per plurimos annos de latere cōcubine qualibet die surgūt: nō premissa confessione vel hypocritali cum ꝓposito redeūdi: τ pcedūt ad altare ad terrificam hostiā consecrandā: panem pollutū quantū in eis est dño cordibus τ labijs scelestis offerentes. lix. di. c. fi. j. q. j. illi offerunt. c. propheta. c. sacerdotes. c. necesse. c. q̄ qdā. ad fi. ibi. Et qđ dicit. ❡ Quinto. q: immiscent se spectaculis/ τ pōpis mulierū/ τ conuiuijs publicis/ τ vite inhoneste/ vsuris τ turpib⁹ lucris/ fraudibus/ amori pecunie/ secularib⁹ negotijs atq̄ officijs. Munera cōtinua recipiūt p beneficijs medicine. i. p sacramētis. Dolosi sunt/ cōspiratores/ sectātes odiū/ emulationes/ obtrectationē/ inuidiā. sunt vagi oculis/ effreni ligua/ petulātia τ gestu fluido laborātes. Inuerecūdi sunt/ obsceni/ ꝟgines τ viduas τ alias mulierculas frequētātes. inobediētes/ sese iactātes τ extollētes. doctrinā lectionē psalmos hymnos cātica fugiētes. Sm q̄ hec oia tāgit Isidorus: dicēdo q̄ talia caueāt. xxiij. di. his igit. qđ. c. vtinā oēs clerici maxime prelati τ p̄sbyteri cōtinue ante faciē cordis τ corporis p

Promulgatio canonicorum vitia.

que sunt vitiora presbyterorum flagitia.

speculo deportarent.q: eis sufficeret ad salutē. ¶ Sexto. q: liberius dāt ioculatori ꝛ meretricī: ꝙ pauperi. Plus diligūt venari: ꝙ psallere.lxxxvi.di.q venatori.ꝛ.c.dare.ꝛ.c. esau.xliiij.di.§.i.ꝛ alia negocia secularia exercēt.ꝛ officiū notarie exercēt ꝛ aduocationis ꝛ tutele.ex̄ ne cle.vel mo. c.i.c.de sacerdotib⁹.c.sicut.lxxxviij.dis.p totū.ꝛ.c.nec.quia sunt ꝓcuratores ꝛ ministri rerū seculariū.Vide.xxvij.q.ij. multoꝝ.ꝛ ex̄ de here.vt officiū.§.ad cōscribēdas.ꝛ qđ scripsi.i.§.vlti.ꝟ.specialr.in ar.xxix. ¶ Septimo.q: superioribus suis infideles sunt ꝛ inuidēt ꝛ detrahūt.ꝛ superiores eisdē.quū tn̄ poti⁹ deberēt esse cōnexi vinculo charitatis. lxxxix.di.ad hoc.xxiij.di.quāꝙ.xxiij.q.v.prodest. ¶ Octauo.q: vn⁹ subtrahit aliȷ̄ parochianos suos tā viuos ꝙ mortuos.in quo grauiter delinquūt:ꝛ ad restitutionē tenenꝰ oīm ꝑceptoꝝ.ex̄ de paro.c.ij.ꝛ.iij.ix.q.ij.p totū.de pe.di.vi. placuit.ꝛ de sepul.ex pte canonicoꝝ.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.in nostra.

¶ Nono.q: multa vitia sub specie ꝟtutis palliāt.nā quū sint auari.ex̄ de deci.c.i.xciij.di.diaconi sunt.volunt videri boni dispēsatores.quū sint crudeles:volūt videri iustitie zelatores.quū sint remissi:volūt videri subditis cōpatientes.xli.di.sepe.ij.q.vij.§.his ita respōdeꝰ.vij.q.i.§.hoc tūc. de here.sicut in vno corpe. ¶ Decimo.q: imponūt missas ꝓ pecunia cōfitentib⁹ sibi:vt pecuniā ꝓ eis ipsi recipiāt:ꝛ fingāt se dicere.qđ nō debēt facere.q: quāꝙ p sacrificiū altaris aīe liberenꝰ.xiij.q.ij.aīe.hoc tn̄ in fraude p̄sumunꝰ facere.vt accepta pecunia ꝓ illis missis/eos ab onere penitētie releuēt.ar.xxvi.q.vij.alligant.Et q: talis pnīa non inuenitꝰ a canone cōcessa: ergo ꝓhibita.de trāsla.inter.§. sed neq3.Et q: species mali est.i.q.i.emendari.de vi.ꝛ ho. cle.cū ab oī.Si aūt talē penitētiā iniungūt: dicāt ꝙ faciāt sibi eas dici p alios sacerdotes.non tn̄ vicinos eis:q similī morbo auaritie laborāt.alias posset fieri fraus legi. ar. ex̄ de testi.ꝑsonas.de iudi.tāꝙ. Sed semp tutius est aiabus eoꝝ/ꝙ tales pnīas nō imponāt.q: semper est timendū ne magis auaritia ꝙ charitas sit in causa.ar.ex̄ de cēſi. ea q. ꝛ.c.ex pte.ꝛ de deci.c.i.ad fi.Et sanū est cōsiliū a talib⁹ impositionib⁹ sicut a ꝑiculosis cōtractib⁹ abstinere.q: q̇cq̇d auari sacerdotes palliēt cogitatiōes:tn̄ intētionē quā habēt de recipiēdis oblationib⁹ oīpotēti deo nequeūt occultare.ex̄ de vsur.in ciuitate.ſm Osti.q ita no.in summa.de pe.ꝛ re.§.ꝛ ad q̇d.ꝟ.q̇d si sacerdos. ¶ Undecimo. q: sibi adinuicē inuidēt ꝛ cōsumūt. ꝛ ideo deteriores raptorib⁹ sunt.vi.q.i.ex merito.c.deteriores.c.summa iniqtas.de pe. di.i.homicidioꝝ. ¶ Duodecimo.subdoli sunt/ꝛ fallaces/ et incōstātes/ꝛ ficti/multa ꝟba inhonesta ꝛ illicita ꝓferētes.ꝫ iura.xxij.q.ij.nec artificioso.ꝛ.c.oē gen⁹.ꝛ.c.is aūt.ꝛ q.v.iuramēti.Et nō solū ſm Amb.filiȷ̄ diaboli sunt:q: peccant in ꝟbis fallacib⁹:sed etiā in operib⁹ simulatis.c.q.cauete.Et ſm Ber. Uerbū sacerdotis aut verū aut sacrilegū.ꝛ iterū.Nuge in ore sacerdotis blasphemie sunt. ¶ Decimotertio.q: nō recte penitēti ferūt testimoniū: vel vere penitentē accusant/corrupti munere inuidia vel fauore. qđ eis prohibeꝰ ex̄ de simo.nemo. ¶ Decimoquarto.q: sepe cū parochianis mulierib⁹ q̄s ad cōfessionē admittunt scelestissime fornicanꝰ.in quo casu epūs.xv.annis. p̄sbyter. xij.penitere dꝫ.ꝛ si ad scientiā ppl̄i venerit:deponaꝰ. xxx. q.i.non debet.ꝛ.c.si q̇s sacerdos.ꝛ.c.oēs. ¶ Decimoq̇nto. q: peccāt in sacrificijs:dū hostiā fractā offerūt:vel a muribus corrosam:vel putridā:vel nō de simila.i.de flore farine confectā:vel nō totaliter triticeā.vel nimis paruā.licet ibi sit corp⁹ christi.sed q: a ppl̄o vix videꝰ.vel de corrupto tritico cōfectā:vel nō rotundā:ꝓpter significationē.q: ibi est de⁹ ꝛ tota trinitas carēs pncipio ꝛ fine:vt forma circularis vel sphera.xxiij.dis.ꝓhibite.nec sit nimis subtilis:q: adheret palato species.Et dicebat papa Nicolaus. iiij.ꝙ poneretꝰ satis de pasta.i.massa in hostia. Et tpe aplōꝝ de panib⁹ cōficiebanꝰ.Act.ij.ibi.Et fractione panis.qđ intelligitꝰ de corpe christi.sicut ponitꝰ in legēda de corpe christi. Sit etiā hostia bn̄ cocta:sicut christ⁹ in cruce in solis ardore in meridie.q: meli⁹ ꝛ deuotius teritur.q: terēda est:nō trāsglutiēda.sicut faciūt q̇dā.de ꝯse.di.ij.vt q̇d paruꝰ.ꝛ.c. ego berēgarius. Licet sint p̄dicti defect⁹ in hostia:tn̄ p̄sbyter ꝯficit. Uinū sine aqua vel ecōtrario vel ponētes plus de aq̄ ꝙ de vino/vel in ꝓuatis domib⁹ celebrātes/aut sine lumine/aut in ecclīa violata/aut sup altari moto vel enormiter fracto/aut in altari in q eadē die celebrauit epūs sine licētia. Nō custodiūt chrisma vel eucharistiā sicut debent. Nō mūdāt siue lauāt vestimēta vel vasa ecclīastica vt decet.vt hec ꝓbanꝰ ex̄ de ꝯse.ec.c.i.ꝛ.c.cōsuluisti.c.ligneis.de custo.eu.c.ij.de ꝯse.di.i.c.i.c.sicut nō aliȷ̄.c.sufficit.c.nemo. c.vestimēta.c.vasa.de ꝯse.di.ij.scriptura.c.in sacramēto.c. si.de cele.mis.c.i.ꝛ.c.cōsuluisti.c.ex pte.c.sane.c.referēte.c. ꝑniciosus. Adapta prudēs lector has ꝯcor.ar.pce. ¶ Decimosexto.q: polluti nocturna pollutiōe ex crapula vel ebrietate vel turpib⁹ delectationib⁹ ꝛ cogitatiōib⁹ diurnis descēdente celebrāt:ꝛ frequēter nō ieiuni.de hoc.vi.di. testamentū.vij.q.i.nihil.de ꝯse.di.ij.liq̇do.ꝛ di.v.vt ieiuni.lxxv. di.qđ a patrib⁹.de cele.mis.c.i.Si aūt abluendo os mane ante missam/glutiat casu aliquā stillā:eadē rō esset: si casualiter micā panis vel rei alterius esibilis glutiret:q: de modico nō curaꝰ.legitꝰ ꝛ no.de ꝯse.di.ij.reuera.in p̄n.glos. exceptis.nō impeditꝰ celebrare:nisi ex ꝓposito h̄ faciat ar. xxiij.q.v.de occidēdis.xv.q.vi.c.i.talia em̄ cōtēni p̄nt.ff.de vētre inspi.l.i.§.si.Si aūt ex ꝓposito accidat pot⁹ etiā minimus:celebrationē impedit.vt p̄.c.nihil.ſm Ostiē.q ita no.in summa.de ꝯse.ec.§.ꝛ q̄liter.ꝟ.ſꝫ q̇d. Presūs tn̄ cōficit:ſꝫ grauiter peccat.de ꝯse.di.i.sacra.ꝛ di.ij.liq̇do.vbi de hoc.ꝛ no.ex̄ de cele.mis.ex pte. ¶ B Decimoseptimo.q: prout cōiter nō dicūt horas canonicas. vij.ad q̄s tenenꝰ. xcij.di.p̄sbyter.ꝛ.c.vlt.lxxxi.di.eos.ex̄ de cele.mis.c.i.ꝛ in.c. graui.in clemē.eo.ti.Et si dicūt:nō dicūt in ecclīa vt tenētur.xci.di.c.i.ꝛ.xcij.di.c.vlt.de cele.mis.c.i.Et ꝓpterea pulsanꝰ cāpane ad horas:vt ꝯueniat ppl̄s ꝛ clericī ad diuinū officiū dicendū ꝛ audiēdū.ex̄ de of.custo.c.i.ꝛ.ij.ꝛ de offi. archip̄ſ.c.ij.ꝛ no.Osti.in sum.de ꝯse.ec.§.si.in fi.Sed etiā dicūt ordine ꝑpostero:sepe ponēdo currū an̄ boues: dicēdo pri⁹ tertiā ꝙ primā:vel vesꝑas ꝙ nonā:ꝛ missam ꝙ matutinū vel primā. Nō improbo cōsuetudinē quorūdā monachoꝝ.q missam matutinalē dicūt āte p̄mā:et post dicūt p̄mā ꝛ aliā missam in tertio ar. de ꝯse.di.i. necesse.cū.c.se. Et h̄ est qđ dꝛ de of.archip̄ſ.c.ij.ibi. Incipiēdo p oēs horas canonicas indeclinabiliter ꝯcucreret.i.nō reciprocādo ordinē officiȷ̄/ꝓponēdo postponēdū.de cele.mis.c.i.in fi. ſm Osti.q ita no.in sum.de ꝯse.ec.§.a quo dꝫ aūt. Nec debēt horas soli dicere i ecclīa nec missam.de ꝯse.di.i.hoc q3.vbi tn̄ no.ꝙ inclusus pōt missam dicere.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri. vt q̇sq3.de si.p̄sby.ꝓposuit.ad si.vij.q.i.illud.lxxxi.di. in oib⁹. de cele.mis.c.i.ibi.a scholarib⁹.q: eēt ei periculū de irregularitate.ex̄ de sen.ex.cū medicinalis.§.si.lib.vi. ꝛ aliȷ̄s sibi participātib⁹ de excōicatiōe/ꝛ de interdicto sibi ingressu ecclīe.xi.q.iij.excōicatos.cū.c.se.ꝛ de p̄uil.epōꝝ.li.vi. Excōicat⁹ tn̄ licet nō dicat horas cū aliȷ̄s:ꝛ suspensus ab officio/vel interdict⁹:p se tn̄ teneꝰ dicere.vt no.xxviij.di.p̄sbyter.ꝛ de de.ex.mi.illud.in glos.in h̄. Et si dicūt horas siue officiū:nō dicunt in tpe suo sicut tenenꝰ.ex̄ de cele. mis.c.i. nisi sint dediti agricultureꝓpter paupertatē.q: tūc simul p̄nt eas dicere ſm formā eiusdē.c.ꝛ.xci.dis. clericus victū. Idē tenet Osti.de clericis peregrinis.q: p̄nt simul dicere horas suas:ꝛ postea facere iter suum. Idē intelligitꝰ de curialib⁹ ꝛ officialib⁹ occupatis. vt no.in sum.de ꝯse.ec.§. ꝛ q̄liter.ꝟ.ꝛ no.p p̄e.c.i.de cele.mis.ꝛ de doctorib⁹ actu legētib⁹.ꝛ de p̄latis et clericis legitime occupatis. q: eadē rō est vtrobiq3.ḡ idē ius p̄sertim in ecclesiȷ̄s nō residētibus. Siliis em̄ eq̇tatis rō sil'ia iura suadere videꝰ.ff.ad.l.falc.l. vlti.ꝛ ex̄ de ꝯfirma.cū dilecta.§.nos igitur.ꝛ in glos. sil'is. ¶ E Decimooctauo.q: missas diurnas ꝛ ordinarias dimittunt ꝓ peculiarib⁹.q: oēs celebranꝰ ꝓ salute viuorū ꝛ mortuoꝝ.ex̄ de cele.mis.c.ij. Ideo null⁹ p̄sbyter eas debet dicere in publico h̄ mō ꝙ ꝓpter ipsas peculiares/publice et diurne q̄ audiri debēt ab oib⁹/omittanꝰ.de ꝯse.di.i.et h̄

Ieiuniū ante celebrationē obseruādum.

Hore canonice quō dicende.

attēdendā. Nā ſm cōtinentiā dierū miſſarū ſunt ſolēnia celebrāda.ex̄ de cele.miſ.cū creatura. Si aūt miſſa dici cō-uentualiter celebret:pn̄t alie peculiares dici ab alijs p̄ſby-teris.vt ibi innuit̄. ¶ Decimonono.q: celebrāt pro adula-tionib⁹ ſecularium/ꝛ ꝑ pecunia. Et iā ꝯſuetudine vel poti⁹ corruptela.ex̄ de ꝯſue.cū venerabilis.in plerisq; partib⁹ vt in Portugallia vbi miſſa ꝑ trib⁹ ſolidis eſt taxata:q̄ taxa-tio ſimoniā inducit.ex̄ de ſimo.dilect⁹ filius. A.inoleuit ꝙ miſſa taxata trib⁹ vel.iiij.denarijs vel vno ſolido vēditur ꝛ emitur a pp̄lo ceco ꝛ p̄ſbyteris ſimoniacis ſceleratis.ꝯ id ex̄ de ſimo.ſicut in eccl̄ie corpore.ꝛ.c.null⁹.ꝛ.c.ad apo-ſtolicā.de ꝯſe.di.j.ſufficit. Pōt t̄n ſacerdos ad aliqd̄ tēpus vel dies operas ſuas locare:ſi nō pōt aliter viuere:ꝑ labo-re nō ꝑ miſſis pecuniā recipiēdo.ar.C.de loca.ꝛ coduc.q̄ opas.de pbē.ſignificatū.vbi de hoc.xij.q.ij.charitatē.xcj.di.c.j.ij.ꝛ.iij.j.q.j.iudices.j.q.ij.c.penul.ꝛ vlt.x.q.iij.relatū.xij.q.ij.quicūq;.ꝛ.c.eccl̄iaſticis.ꝛ ar.op.xij.q.j.illi q̄.ex̄ ne p̄.vi.c.ſi. Sed caueat ꝙ intētionē ſuā principalē nō ad pe-cuniā referat:ſed ad remiſſionē ꝛ veniā obtinendā. ¶ Si vero ſacerdos ſit eccl̄ie deſpōſatus ꝛ intitulat⁹:nihil ex pa-cto dz recipere:etiā obtētu ſumptuū.de cō.di.j.ſufficit.ſm Oſtiē.q̄ ſic no.in ſum.de ſimo.§.qualiter.v.ꝛ ſunt hec.ꝛ de con.ec.§.a quo.v.pōt. Idē no.Ber.in p̄.c.ſignificatū.ꝛ h̄ legit̄ ꝛ no.xxj.q.ij.c.ſicut. No.etiā Gof.in ſum.ꝛ in titu.de ſimo.in v.q̄rit̄ an ſacerdos.ꝙ ſi ſacerdos nō tenet̄ ad illd̄ officiū ꝑ quo pecuniā recipit:ꝛ ſumptus ei deſunt:nō pec-cat nec ſimoniā cōmittit.ꝑ p̄z.c.iudices.q: locare pōt ope-ras ſuas vt ſupra ꝓbatū eſt.dū t̄n in celebratiōe miſſe vel alioꝝ officioꝝ intētionē ſuā habeat ad remiſſionē obtinē-dā.ſecūdario autē reſpectū h̄re pōt ad denarios/vt dictū eſt. Pro illo aūt officio qd̄ tenebat̄ ſine pecunia exequi:ſi pecuniā recipit:ſimoniā cōmittit.j.q.iij.vendētes. Sz etſi nō teneat̄ ad illud:hz t̄n al̄s ſumptus ſuos. Pro denarijs illud exeq̄ aut eſt ſimoniacū aut auarū. Verūt̄n ſi laici cō-ſueuerūt dare eleemoſynas ꝛ ſubtrahant:puto eos poſſe cōpelli talē laudabilē cōſuetudinē obſeruare.ex̄ eo.ti.ad ap̄licā.§.ſi.ꝛ ſic ad dādas oblationes.vt.xvj.q.j.ſtatuim⁹.xxxij.di.p̄ter hec.in ſi.legit̄ de hoc ꝛ no.de ꝯſe.di.j.oīs chri-ſtianus.ꝛ no.Oſti.in ſum.de paro.§.in qb⁹. ¶ Vigeſimo.q: tabernas intrāt ꝛ tabernas tenēt:ꝛ conuiuia ꝛ comeſſa-tiones frequētāt:ꝛ ibi ſe ingurgitāt:ꝛ nedū ibi ter bibūt:immo calices fecūdiores exhauriūt abſq; mēſura. in qb⁹ cōuiuijs nec ſacra lectio legit̄:nec ibi bn̄dictio/nec i fine refectiōis gratiarū ſequitur actio.ſed audiūt ibi ꝛ faciūt plauſus ꝛ riſus incōditos ꝛ fabulas inanes:et turpia io-ca vi ſo vel tornatricib⁹ an̄ ſe fieri patiunt̄ ꝛ laruas demo-nū.cōtra cano.pliij.di.ꝑ totū.de ꝯſe.di.v.null⁹ p̄ſbyteroꝝ.cū.c.ſeq. ¶ Vigeſimoprimo. q: celebrāt cōiter cū mortali pctō/maxime luxurie. ꝛ ideo addūt ſibi iudiciū ꝛ mortē.de ꝯſe.di.ij.q̄tidie.ꝛ.c.ſctā.ꝛ.c.q̄ ſcelerate.j.q.j.ſacerdotes.ꝛ.c.ſacroſancta.ex̄ de coha.cle.vrā.ꝛ.c.vlt. Si t̄n inſtat ne-ceſſitas celebrādi:vt q: feſtū/vel funus/vel pſona notabi-lis:ꝛ nō hz cui cōfiteat̄ de mortali:ſi cōterit:q: cōtritione culpa remittit̄.de pe.di.j.in p̄mis.c.ꝛ.§.vſq; ad.§.alij ecō-tra.ꝛ confiteri ꝓponit quācitiſſime poterit:celebrare pōt abſq; reatu. vt no.ex̄ de cele. miſ.de hoie.in vlti.gloſ.in ſi.

Pecuniaria miſſarū celebratio.

¶ Vigeſimoſecūdo.q: frequēter ꝑ negligentiā corū ſanguis diſtillat in tabula q̄ ſtat ad pedes p̄ſbyteri. ꝛ tūc lingua dz lābi:tabula radi.ſi in terrā:locus radet̄ et igne cōſumet̄:ꝛ cinis iuxta altare cōdet̄:ꝛ ſacerdos.xl.diebus penitebit. Si aūt ſup altare ſtillauerit calix:ſorbeat mini-ſter ſtillā:ꝛ trib⁹ diebus peniteat. Si ſup linteū altaris:et ad ſcdm̄ linteū puenerit.iiij.dieb⁹ peniteat.ſi vſq; ad ter-tiū.ix.dieb⁹.ſi vſq; ad quartū.xx.dieb⁹.ꝛ linteamina q̄ te-tigerit ſtilla miniſter trib⁹ vicib⁹ abluat calice ſubterpoſi-to in q̄ recipiat̄ aq̄ ablutionis:ꝛ iuxta altare recōdat̄.hec legunt̄ de ꝯſe.di.ij.ſi ꝑ negligētiā. Si vero euchariſtiā per ebrietatē vel voracitatē euomuerit p̄ſbyter.lxx.dieb⁹ peni-teat. Si laicus.xl. Si ep̄s.xx.di.c.ſi qs per ebrietatē. Nō t̄n credo ꝙ teneat̄ euomens illd̄ ſacramētū reaccipere ꝓpter

Si quid ſanguis chriſti defluxerit q̄d agendum.

periculū iterū euomēdi.ſicut nō tenet̄ accipe ſi aliqd̄ tūc pe ceciderit in calicē/aranea/muſca/vel ſile. vt no.in p̄.c.ſi ꝑ negligētiā.ſed recōdet̄ in capſula ꝓpe altare honorifi-ce.ar.p̄.c.ſi ꝑ negligētiā.ꝛ q̄diu fuerint ibi accidētia: erit ibi verū corp⁹ chriſti.vt ibi no.ꝛ di.c.nō iſte eſt panis. Si aūt p̄ſbyter nō bn̄ cuſtodierit corp⁹ chriſti:ꝛ mus vel aliō aial comederit vel corroſerit illud:vel aliter ꝑdiderit: aut ps ei⁹ inuēta nō fuerit.xl.dieb⁹ peniteat.de ꝯſe.di.ij.q̄ bn̄. Et iō diſtricte p̄cipit Honori⁹ terti⁹ ꝙ euchariſtia in loco ſingulari mundo ꝛ ſignato ſemꝑ honorifice collocata de-uote ac fideliter cōſeruet̄.ne ſiniſtra man⁹ ad eā poſſit ex-tēdi.ex̄ de cele.miſ.ſane.de cuſto.eucha.c.j.qd̄ p̄ſbyteri ma-le ſeruāt:ſic̄ ꝛ alia. Illa etiā hoſtia repoſita frequēter ſaltē de octo ꝛ.viij.dieb⁹ renouāda eſt ꝛ abſumēda:ne ei⁹ acci-dētia corrūpant̄. ¶ Xxiij.q: nō cōſeruāt hoſtiā cōſecratā ꝑ infirmis:vn̄ frequēter infirmi ſine cōione moriunt̄.ꝯ id de cōſe.di.ij.p̄ſbyter euchariſtiā.ex̄ de of.archip̄ſ.c.officiū. ¶ Xxiiij. q: nō cito vadūt ad audiēdas cōfeſſiones infir-moꝝ.vn̄ frequēter ſine ꝯfeſſione moriunt̄.vn̄ rei ſunt aiaꝝ illoꝝ.xxvj.q.vj.ſi p̄ſbyter.cū.c.ſeq.ꝛ legit̄ ꝛ no.p̄.c.de of.ar-chip̄ſ.c.ij.in gloſ.ſi culpa. Idē faciunt de alijs ſacramētis:q: differūt ea cōferre.qd̄ periculoſum eſt valde:maxime i ſacramēto baptiſmi. Vn̄ dicebat be. Amb.quū iret ad ba-ptizādū Valētinianū imperatorē q̄ morte poccupat⁹/ba-ptizat⁹ nō fuit: Ventrē meū doleo.alter dixit caput meū do-leo.iiij. Reg.iiij.q: quē regeneratur⁹ erā perdidi. Ille t̄n grām quā popoſcerat nō amiſit.vt no.ex̄ de p̄ſby.nō bap.c.ij. Legit̄ etiā de btō Marcello Anglie ep̄o ꝙ q: diſtulit baptizare pueꝝ:ꝛ iō ſine baptiſmo deceſſit:ſeptēnē priuam in horto regis Anglie ſpōte priuat⁹ dignitate ep̄ali imple-uit.ad h̄ ex̄ de of.archip̄ſ.c.ij.in ſi.j.q.j baptizādis. ¶ Xxv.q: cū malis ſuis exēplis ſiit⁹ ꝛ cōtentionib⁹ furtis homi-cidijs pp̄lm ſcādalizāt.voluunt̄ eū in laqueū tortuoſum in oībus locis ponētes ſcādala.ſicut ait Hiero.xxiiij.q.iij.tranſferunt̄. ¶ Xxvj.q: faciūt ſibi relinq̄ legata a teſtatori-bus q̄ eis cōfitentur.vt no. Inno.ex̄ de teſta.requiſiti.in ſi. ¶ Xxvij nō docent parochianos ſymbolū ꝛ fidē ꝛ orōnē dn̄icā.ex̄ de vi.ꝛ ho.cle.vt q̄ſq;. ¶ Xxviij.q: multi eoꝝ infa-mes celebrāt.ꝯ cano.l.di.de his.ꝛ.c.ſi poſt.ꝛ indigne cele-brātes idololatris cōparāt̄.xxxij.di.§.porro. ¶ Xxix.mul-ti p̄ſbyteri maxime nobiles et delicati ꝛ diuites q̄ magis ꝓpter bn̄ficia curā habētia coacti ꝓmouent̄:q̄ ꝓpter dei ſeruitiū.ex̄ de elec.lz canō.li.vj.aut nūq̄ aut rariſſime cele-brāt.q̄dā eoꝝ habētes leſam cōſciam.q̄dā ꝓpter ignauiā.vn̄ peccāt grauiter ſacrm̄ ordinis p̄ſbyterij ꝛ ei⁹ gratiā in vacuū recipiētes.ij.ad Coꝝ.vj. ꝛ ſe ad illud nō p̄parātes.vn̄ ꝛ idē ap̄ls.j.ad Coꝝ.xj. Probet (inq̄t) ſe hō:ꝛ ſic de pa-ne illo edat ꝛc̄.ad h̄ ex̄ de cele.miſ.dolētes. ¶ Xxx.non do-cēt parochianos ſuos vt in celebratiōe miſſe ad eleuatio-nē euchariſtie ꝛ infirmoꝝ portationē ꝓfunde ꝛ deuote ſe inclinēt ꝛ adorēt.ex̄ de cele.miſ.ſane. ¶ Xxxj.ꝓpter negli-gentiā omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini ponūt aquā.ꝛ tūc reponāt vinū ꝛ ꝓijciāt aquā: ſz iūgāt cū vino:ſicut facere cōſueuerūt:ꝛ dicāt ſolū v̄ba cōſecratiōis ſan-guinis ſup ip̄m dicentes. Simili mō poſtq̄ cenatū eſt. cū ſe-quētib⁹ orōnib⁹.niſi ſcādalū generet̄ ex ꝓlatione aliaꝝ orōnū.q: tūc ſufficit dicere v̄ba ſolū ꝯſecrationis calicis. Si aūt poſtq̄ ſumpſit corp⁹ dn̄i:etiā ſumit calicē: et ꝑ gu-ſtū ſentiat aquā in calice:nō dz eā emittere: ſed ſumere cū ꝑticula q̄ eſt in calice: ne viliter tractet̄:ꝛ ꝓpt̄ ſcādalū. Si aūt eā deglutiat/aquā ſcz/vlteri⁹ celebrare nō pōt: q: nō eſt ieiun⁹.vij.q.j.nihil.ſm Inno.q̄ ita no.ex̄ de cele.miſ.cū marthe.in gloſ.v.iras. ¶ Xxxij.q: quū ſint notorij fornica-tores:ꝛ ꝑ ꝯñs ſuſpēſi quātū ad ſe:ꝛ quātū ad alios:ꝛ ſimo-niaci etſi occulti:vel al̄s ſuſpēſi vel irregulares: nihilomi-nus celebrāt oī die.vn̄ ſm Inno.ſunt irregulares.vt no.ex̄ de ſen.ex.cū medicinalis.li.vj.ꝛ Oſti.ex̄ de biga. q: ꝛ hoc ſeruat ſtilus curie.q: p̄niarij cōmittūt dioceſanis diſpēſa-tionē ſup taliū irregularitate ꝯcubinarioꝝ coꝝ.ſicut i offi-cio p̄niarie ſepe fecit Hiſpanis.de h̄ ſcripſi.ſ.in.j.p̄te in ar.

xlviij. ꝟ. lrē suspēsus. ꝛ cōferūt oīa alia eccl'iastica sacramēta q̄d facere nō p̄nt: nec a talib⁹ p̄nt parochiani recipe sacramēta: nec eoꝝ audire missam. xxxij. di. §. verū. c. null⁹. ex̄ de cohabi. de. vīu. §. fi. ꝛ c. fi. de simo. tanta. vbi de h̄. nisi in mortis articulo. xxxij. di. §. veꝝ. ꝛ in glos. sic ḡ. ꝛ p̄ Inno. de here. fraternitatis. ꝛ de ꝯsue. quāto. ❡ Xxxiij. q: ex negligētia frequēter omittunt/ dū celebrāt/ stolā vel manipulū vl' amictū. xxiij. di. eccl'iastica. nō tn̄ ex h̄ irregularitatē incurrūt: etiā si scienter dimitterēt: licet grauit̄ peccarēt: quū hoc in iure expssum nō fit. ex̄ de sen. ex. is q̄. li. vj. ❡ Xxxiiij. q̄dā bestiales i canone misse exprimūt vocaliter noīa aliquoꝝ viuoꝝ vel mortuoꝝ p̄ q̄bus orāt. quū in canone soli deo loq̄mur q̄ oīm noīa nouit. Pōt tn̄ in missa viui ꝛ mortui pplo cōmēdari. ꝛ p̄sbyter pōt i canone i mēte p̄ aliq̄b⁹ specialib⁹ rogare suspēsis ꝟbis canonis vel iā dictis. de h̄ de cō. di. j. visum. ꝛ c. de noīb⁹. ❡ Xxxv. aliq̄ eoꝝ morbo caduco laborātes celebrāt. ꝯ. vij. q. ij. c. j. ꝛ. ij. xxxiij. di. s. cōiter. vbi de h̄. ex̄ de elec. cū inter canonicos. ❡ Xxxvj. aliq̄ eoꝝ pernoctāt: ꝛ altera die celebrāt. de h̄ de accu. si cōstiterit. vide q̄d legit̄ ꝛ no. de cō. di. j. sacramēta. ❡ Xxxvij. cū vilissimis ꝛ sordidissimis ꝛ vetustissimis ꝛ ruptis ꝛ scissis paramētis ꝛ calicib⁹ ꝛ pallis altaris celebrāt. quū eīn immūdi sint i se imūda nō abhorrēt: s3 siles silia q̄runt. ꝯ id de cō. di. j. nemo. vbi mādat̄ q̄ corpalia ꝛ palle altaris ꝛ vasa intra sacrariū lauent̄ p̄ diacones ꝛ ministros i pelui noua: ꝛ nihil aliud ibi fiat: ꝛ i alia pelui lauent̄ vela ꝛ cortine eccl'ie. De mūditia hoꝝ loquit̄ ꝛ p̄cipit Inno. iij. in ꝯcil. generali ex̄ de custo. eu. c. ij. vbi dr̄. Nimis eīn videt̄ absurdū in sacris sordes negligere: q̄ dedecerēt etiā in p̄fanis. ꝛ ex̄ de imu. ec. decet. li. vj. de h̄ p̄ Inno. de p̄bē. significatū. ❡ Xxxviij. q: admittūt publice excōicatos ꝛ interdictos ꝛ suspēsos ab officio ad missam ꝛ ad alias horas: quū deberent cessare ipsis intrātib⁹: nec i missa nec i aliis officiis ꝓcedere donec exeāt: Immo si extra starēt ecclesiā audiēdo diuinū officiū: cessare d3 sacerdos: nisi sit i canone misse. quia tūc ipse cū seruitore pōt cōplere missam: ne diuidat̄ mysteriū vnitatis. ꝛ sic no. Inno. de sen. ex. nup. ꝛ sic intellige q̄d no. xj. q. j. sicut apl'i. Isti aūt excōicati ꝛ interdicti ꝛ suspēsi (isti eīn i iure ambulāt pari passu. ex̄ de sen. ex. cū medicinalis. §. hec eadē. li. vj.) se ingerētes officio diuino itra ecclesiā vel extra etiā vidēdo corp⁹ dñi peccāt mortaliter: q: ꝓhibiti sunt ab h̄. ex̄ de cle. ex. mi. illud. de pe. ꝛ re. q̄d in te. de sen. ex. ex frequētib⁹. in clemē. etiā excōicari a sede solū aplica absoluēdi. c. ti. grauis is q̄ vel vi. Admittētes autē publice excōicatos vel interdictos ad diuina/ interdicti sunt ab igressu eccl'ie: donec satisfaciāt illi cui⁹ iniuriam cōtempserūt. ex̄ de priuil. ꝛ ex. priui. epoꝝ. li. vj. q̄ interdicto pēdēte/ si q̄s se diuinis ingerat sicut pri⁹: irregularis est. ex̄ de sen. ex. is cui. li. vj. nō tn̄ est irregularis q̄ celebrat p̄sente excōicato. ex̄ de sen. ex. is q̄ vel vi. ❡ Xxxix. q: dāt licētiā suis parochianis vt ꝯfiteātur aliis p̄sbyteris nō curatis: q̄d est ꝯ ius. ex̄ de pe. ꝛ re. oīs. ibi. alieno supple executionē habēti. Fm̄ Jo. an. i. curā. q̄ ita etiā no. ex̄ de pri. ꝛ ex. priui. c. j. in clemē. in glos. h̄ etiā. Nā etiā pōt ꝯfiteri etiā de licētia ppr̄ij sacerdotis alteri non curato. vt no. Ray. in sum. sua de pe. ꝛ re. ꝛ Goff. ꝛ p̄ h̄ facit. xvj. q. j. alia. c. puenit. ꝛ. §. ecce. ꝛ. §. h̄ idē. Osti. ꝟo tenet expsse q̄ i necessitate pōt cuilibet ꝯfiteri etiā nō curato. vt q: iminet bellū: vel grauis infirmitas vel intrat mare. de pe. di. j. quē penitet. ꝛ di. vj. q̄ vult. de cō. di. iiij. sanctū est. Tenet etiā Ostiē. q̄ si licētiā habeat a ꝓprio sacerdote vl' iudice scz epo in gn̄e q̄ cōfiteat̄ cuicūq̄ voluerit: vel tali i sp̄ali: dūmō al's sit discret⁹: poterit etiā si curat⁹ nō fuerit ꝯfiteri religioso vel seculari p̄sbytero. ex̄ de pe. ꝛ re. ne p̄ dilatiōe. ꝛ p̄. c. oīs. Q̄d. c. ipe intelligit indistincte nisi suus sacerdos expsse de aliq̄ vel abq̄b⁹ ꝓhiberet q: tūc obediet ei i dubio. xxij. q. j. q̄d culpat̄. Nō obstat fm̄ eū q̄d allegat Ray. q: iura illa intelligēda sunt de religiosis q̄ volūt vsurpare parochias sine licētia supiorīs sui et sine authoritate epi. vt ipa iura bene innuūt. vel q̄n volūt audire aliquē sine licētia iudicis petōris vel q̄n h̄ faciunt sine licētia abbatis alia necessitate nō instante. vt innuit. xvj. q. j. placuit cōi. ibi. nefandissimo ausu p̄sumat. Itē nō obstat. de fo. cō. c. penul. q: ibi loquit̄. in iurisdictiōe cōtentiosa: quā nō h3 q̄s nisi ordinarius. nec alia nisi ordinaria pōt ꝓrogari quātū ad ꝑsonā. ex̄ de of. dele. P. ꝛ. B. Porro sicut cōtētiosa pōt prorogari. vt ibi. sic ꝛ multo forti⁹ ordinaria volūtaria. vt hic. ꝛ ar. ff. de of. cōsu. l. vnica. ꝛ de offi. ꝓcō. l. ij. Denique quū q̄libet sacerdos recipiat i ordinatiōe p̄tātē ligādi atq̄ soluēdi: dūmō materiā habeat: pōt soluere ꝛ ligare. Materiā aūt h3 ex q̄ de licētia sp̄ali vel gn̄ali. ar. bo. in eo q̄d legit̄ ꝛ no. xvj. q. j. cūctis. glos. j. ppr̄ij sacerdoris aliquē audit. nec in h̄ regro licētiā epi ꝯfitētis petōris: s3 sui sacerdoris parochialis tm̄. vt in p̄. c. oīs. nisi in casib⁹ q̄ ad epm̄ sp̄aliter ꝑtinet. s3 Osti. q̄ ita no. i sum. de pe. §. cui cōfitendū. ꝟ. vij. cū se. ꝟ. ❡ Xl. q: absoluūt partim p̄ ignorātiā inexcusabilē. xxxviij. di. in p̄mis. iiij. c. ptim p̄ maliciā/ de casib⁹ epo reseruatis. ꝯ id in clemē. de ex. priui. religiosi. ❡ E Prim⁹ est in solēni pnia iponēda. q̄ sit i capite q̄dragesime cū solēnitate. de q̄ habes. l. di. i capite. q̄ nō pōt iponi nisi ab epo tm̄: vel sacerdote de mādato ei⁹ fm̄ quosdā. Hoc teneo p̄ ea q̄ no. in. c. j. al'. de penitētib⁹. ꝛ. c. ij. de of. or. Aliꝗ ꝯ. sup̄ q̄ vide q̄d no. Osti. i sum. de of. archip̄ſ. §. q̄ ꝑtinēt. ꝟ. quinto. ꝛ se. ꝛ nō nisi p̄ crimine publico ꝛ vulgatissimo q̄d totā vrbē cōmouerit: puta p̄ homicidio/ vel parricidio vel matricidio publico. l. di. placuit. xxxiij. q. ij. admonere. pro sacrilegio. xij. q. ij. de viro. ꝛ al'ib⁹. de pe. di. iij. de penitētib⁹. Et (vt breuiter dicā) de oī petō q̄d totā cōmouerit ciuitatē/ villā/ vel castrū/ per epm̄ pnia idici d3. xxvj. q. vj. c. j. ꝛ c. fi. de h̄. l. di. penitētes. c. aliēnū. ex̄ de of. archip̄ſ. c. ij. Scd̄s est in excōicatis a canone vel statuto epi. de sen. ex. a nobis. multo poti⁹ ab hoīe. q̄ p̄ sn̄ū excōicatorē vel superiorē debēt absolui. ex̄ de of. or. ad reprimēdā. de sen. ex. p̄ tuas. vide in clemē. de ex. priuil. c. religiosi. ex̄ de sen. ex. nup. Terti⁹ est in irregularitate ꝯtcā. vbi etiā epo nō dispēsat: nisi ei a iure ꝯcedat̄. ex̄ de re iudi. cū eterni. li. vj. ꝛ de sen. ex. cū medicinalis. lib. vj. Quart⁹. In incēdio. xxvj. q. viij. si q̄s mēbroꝝ. c. pessimā. Quint⁹. est in publice blasphemātē. ex̄ de male. c. statuim⁹. Sext⁹. In voto. ex̄ de vo. ꝛ vo. redē. c. j. q̄d intelligo i dispēsando, sed a petō voti fracti absoluere pōt suus curat⁹. q: p̄ie. c. loquit̄ in dispēsando. Septim⁹. In sortilegio. ex̄ de sorti. c. ij. xxvj. q. v. epi. Octauus. si epo cōfessionē audiuit de aliquo petō: eo inferior nō absoluet. xxj. di. inferior. ꝛ ar. de cō se. di. ij. c. vlti. Nonus. Restitutio male ablatoꝝ incertoꝝ. ex̄ de iude. cū sit. clemē. de ex. priui. religiosi. Tenet tn̄ Archi dia. ex̄ de testa. c. vlt. lib. vj. q̄ idē q̄ tenet̄ pōt ad cautelā cū cōsilio epi vel curati. fm̄ Ray. ꝛ Monal. ꝛ sic erit concordia. q: cura pauperū epo pertinet. lxxxj. di. c. penul. ꝛ vlti. ꝛ lxxxij. di. c. j. pauperib⁹ erogare. ex̄ de homic. sicut dignū. §. eos. legit̄ ꝛ no. ex̄ de vsu. cū tu. §. j. Decim⁹. In clādestine ꝯtrahentibus vel cōtra eccl'ie interdictū. ex̄ de clā. despō. c. cū inhibitio. ꝛ de ma. ꝯtrac. cōtra inter. c. j. ꝛ vlt. Vndecim⁹. In sacrilegio. xij. q. ij. de viro. xvij. q. iiij. miror. Duodecimus. In incestu. xvij. q. j. sāguinē. Decimusterti⁹. In falsariis. xix. di. in mēoriā. ex̄ de crimi. fal. c. j. ꝛ. ij. Decimusquartus. in opprimentib⁹ filios negligēter. ex̄ de his q̄ fi. oca. c. vlt. Decimusquint⁹. In homicidio volūtario. l. di. miror. Cōsuetudo etiā generalis/ ꝛ in q̄busdā locis specialis/ reseruat epo casus periurij/ pcī cōtra naturā cū hoībus vel cū brutis/ instrumēti falsi/ corruptionis monialiū/ falsi testimonij in iudicio ꝛ similiū. In homicidiis volūtariis ad terrorē epi etiā mittūt petōres ad curiā propter ipsoꝝ criminū enormitatē. ad hoc. xxxiij. q. ij. quicūq̄. cū si. de hoc per Ostiē. in sum. de pe. §. cui confitendum. ꝟ. ne in hoc. ꝛ per Jo. an. ex̄ de pe. ꝛ re. si episcopus. li. vj. Addo hic. xvj. casum de raptorib⁹ vel predonibus publicis. ex̄ de rap. c. j. ꝛ. ij. Decimusseptimus. de rapientibus virgines vel viduas. xxxvj. q. ij. raptores. ibi. ob immanitatem tanti facinoris detestamur illos vehementius ꝑsequendo ꝛc̄. Decimusoctauus. In heresi publica vel occulta. ex̄ de hereti.

Nō sunt admittē di ad rē diuinam excōmunicati.

Casus epo reseruati.

ad abolendam.§.i.q: ⁊ tales excōicati sunt.vt ibi.⁊.c.ex/cōicatus.i.⁊.ij. ℞xix. In apostasia vel fidei vel religionis vel clericatus.ex̄ de ap.quidā.cū.c.seq. ℞xx. In vsura.ex̄ de vsu.vsurarū.li.vi. ℞xxi. In simonia in cui⁹ cōparatiōe cetera crimia ꝑ nihilo reputant.i.q.vlti.c.vlt. ex̄ de simo. per tuas.i⁊.c.sicut simoniaca.cū.c.seq. Et credo vbicūq₃ est necessaria epi dispensatio in pctō:illius pcti in foro penitentie ad eū ptinet absolutio. q̄ in pima parte posui in §.q: eps in ar.l. Epis aūt nullius pcti absolutio interdicitur in foro pnie.q: successores aploꝝ sunt.lxviij.di. quoꝝ. q̄bus dictū est Matth.xviij.⁊ Jo.vlti. Quodcūq₃ solueritis sup terram ⁊c.de pe.di.i.quē peniret. nihil excipiēdo. ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§.penulti. ℂ xli.q: absoluunt ⁊ ligant:⁊ nesciūt quasi aliqd: ⁊ ceci sunt ⁊ duces cecorum. Matth.xv.⁊ Luce.vi. ⁊ imponūt nūc leuissimas pnias: nunc austeras. Sunt m̄ pnie hodie arbitrarie: ⁊ possunt sacerdotes curati canones penitentiales mitigare: et in eis dispensare.xxvi.q.vij.tēpora.c.de his.c.penitentibus. de ꝯse.di.iij.de penitentibus.de pe.di.i.mensurā.cōsiderātis circūstantijs pctōꝝ ⁊ peccantiū.de pe.di.vi.c.i.⁊ dis.v. c.i.ex̄ de pe.⁊ re.significatū.c.de⁹ qui.⁊.c.ois.§.sacerdos. de homic.sicut dignū.de eo qui cog.ꝯsang.vxo.sue.transmisse.ad si.xv.q.vi.c.i.xi.q.iij.absit. Et de hoc p Bern.no. ex̄ de iudic.at si cleric.in glos.magna.ad si.⁊ i sum.Osti. de pe.§.que pnia sit ꝑ pctis. Et respondēt de casib⁹ frequēter difficillimis pctōꝝ.⁊ vix factū ⁊ casum intelligūt ita sunt hebetes.nedū responsionē iuris:qd̓ totalir ignorant. Et sic quātum in eis est/decipiūt pctōres:q nō sunt ꝑpterea excusari:q: debēt tales q̄rere sacerdotes/q sciāt soluere ⁊ ligare.vt iuribus infra allegatis.qd̓ est vnū de grauioribus periculis q̄ ipsi habent. sed ipsi miseri vix h̄ vident.ad hec de pe.di.vi.q̄ vult.xxxviij.dist.q̄ ipsis.xxiiij. di.qn̄.xx.di.§.i.ibi. In altera dans sibi sciam discernendi inter lepā ⁊ lepā.xi.q.iij.quō.xxvi.q.vi.alligant.xlv.dist. sunt nōnulli.ex̄ de eta.⁊ qua.cū sit.qui si.sint le.p venerabilem.§.rōnib⁹.de pe.⁊ re.ois.§.sacerdos.de elec. dudū ij.§.i.ibi. Eedem aie dānabiliter sunt decepte.vide qd̓ ibi no.Ber.in glos.q: cū. ℂ xlij.q: quū vadūt ad cōicandū infirmū:nō portant duas hostias ꝯsecratas/sicut portare debēt:vt cū vna cōicent infirmū.alia reportent honorifice:vt ppl'̄s adorans non decipiat.ar.ad hec.de cele.mis. de hoic.in si. Si aūt nō portauerint nisi vnā: in reditu ab infirmo/cesset lumē ⁊ sonit⁹ cāpanelle: q: vacu⁹ redit calix.⁊ de hoc no.e.t.sane.dn̄s Osti. ℂ xliij.comedūt oblationes:⁊ nō orant ꝑ pplo.ꝯtra illud qd̓ sacerdotes dicuntur comedere pctā ppl'i.i.oblata ꝑ pctis.vel q: ea orōnib⁹ suis delēt. vel q: exēplo bone oparationis corrigūt hoies: vel v̓bo p̄dicationis.⁊ ita quātum in eis est/delent.sicut legit ⁊ no.i.q.i.ipsi sacerdotes. ℂ xliiij.q: quū eoꝝ sit officiū ꝑpriū p̄dicare. Malach.ij. nūq̄ t̄n p̄dicant. q: idiote sunt.ad hec.xxxvi.dist.§.ecce.ibi.labia sacerdotis ⁊c.et xvi.q.i.adijcimus.vbi de hoc.ex̄ de sepul.dudū.§.verū.in clemen. ℂ xlv.nō intendūt hospitalitati ⁊ infirmoꝝ visitationi sicut legitur.ex̄ de cele.mis.c.i.ex̄ de p̄ben.de monachis. Tanta em̄ auaritia regnat cōiter in eis: ꝙ nedū paup sed nec amicus ad charitatē eoꝝ introeat nisi vi.vt in Gallicia.lxxxv.di.archidiaconū. ℂ xlvi.peregrinant ⁊ vagant sine licentia epi/vel de licentia: ꝑ se vicariū dimittentes:frequēter nullū.ꝯtra id de ꝯse.dist.v.nō op3.ij. ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.vij.q.i.siquis in clero.ex̄ de p̄ben. extirpande.§.qui v̓o.de elec.licet canon.§.is etiam.li.vi. ℂ xlvij.ꝑprium matrimoniū bene curant.de p̄rimonio ecclie nō curant.imo chartam venditiōis cōsanguineis faciūt de emptis de bonis eccl'ie. ꝯtra id.xij.q.iiij.c.i.ij.et iij.ex̄ de pecu.cle.p̄sbyter. ℂ xlviij.faciūt sibi seruiri in altari ⁊ in ecclesia ꝑ suos filios illegitimos.ꝯtra id ex̄ de fi. presby.indecoꝝ. ℂ xlix.de bonis eccl'ie pascunt ꝯcubinas ꝯtinue ⁊ filios.⁊ de pecunia eccl'ie emūt eis possessiones. sed tales possessiōes pōt eccl'ia sibi vēdicare. legit ⁊ no. xij.q.i.res eccl'ie. Vn̄ ad restitutionē eoꝝ que sic dederūt credo eos teneri:si habent ꝑpriū aliūde:vt eccl'iam conseruent indēnē.vel fructib⁹ beneficij puentur in vtilitatē eccl'ie conuertendis.ad hec.xliiij.dist.§.i.vbi de hoc no. Archid.lxxxvi.dis.q̄ venatoribus.de fideius.puenit.facit op. qd̓ legit ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.de elec.cōmissa.§.ceterū.lib.vi. de elec.qd̓.sicut.§.fi.ibi.reddat indēnē. ex̄ de accu.q̄lir.ij. ibi.dissipasset.in glos.s3 q̄l'r.adde hic qd̓ notaui.i.§.qb⁹ q̄. v̓.i.cū.iij.se.in ar.xlvij. ℂ L.q: ꝑmouētur ad p̄sbyteratū añ.xxv.añū:maxime qn̄ recipiūt curata bn̄ficia:vt possint ea h̄re facti p̄sbri.s3 mētita ē iniq̄tas eis.p̄e.xxvi. Et quū añ.xxv.nō debeāt ꝑmoueri:nec in h̄ epi valeāt dispēsare. ar.ex̄ de tēp.or.dilect⁹.⁊ q̄ no.p Bar.⁊ Jo.an.i.§.licet canon.de elec.li.vi.idō suspēdēdi sunt ab ordinis executione. ex̄ de tēp.ordi.vel nō est.sic ꝑmoti. Nō crederē eos facere fruct⁹ suos:q: fraudulēter ⁊ ꝯ iura ordies receperūt: ⁊ ecclesiā deceperūt. Et ad h̄ ex̄ de elec.licet canō. li.vi.de tēp. or.vel nō est.de eta.⁊ q̄li.gn̄alē.i clem̄.legit ⁊ no.p Jo.an. ℂ Li.multi sine licētia ꝑprioꝝ epoꝝ maxie in remotis ptibus se faciūt ab alienis epis ordinari.ꝯ iura.lxxi.⁊.lxxij.⁊ lxxiij.di.p totū.p totū. Vn̄ hodie citramōtani ordinati in Italia absq₃ licētia ꝑprioꝝ epoꝝ suspēsi sunt ipo iure.nec cū eis pōt citra sedē aplicā dispēsari.ex̄ li.vi.de tē.or.sepe. Alijs interdicēda ē ordis executio sic suscepti.ex̄ de tēp.or. ꝑ trāslationē.ex̄ de tēp.or.eos.li.vi. De ista materia ex̄ de eo q̄ fur.or.re.legit ⁊ no.p totū. ℂ Lij. multi excōicati et homicide ⁊ alias irregulares diuersis irregularitatib⁹/ siūt p̄sbri.cū q̄b⁹ p sedē aplicā solūmō dispēsat. ex̄ de tēp. or.c.vlti.de accu.inq̄sitiōis.i.ꝯ.de sen.excō.cū illoꝝ. de fi. p̄sby.c.penul.⁊ vlti.lj.di.q̄ in aliq̄.ex̄ de cle.ex.mi.p totum. ℂ Liij.multi p̄bri ⁊ alij ꝯstituti i sacris maxie in hispania in Asturia ⁊ Gallicia ⁊ alibi ⁊ publice ⁊ aliq̄tiēs p publicū īstrumētū ꝑmittūt ⁊ iurāt q̄busdā/maxie nobilib⁹ mulierib⁹ nūq̄ eas dimittere:⁊ dāt eis arras de bonis eccl'ie: ⁊ possessiōes eccl'ie publice eas ducūt cū ꝯsanguineis et amicis ⁊ solēni ꝯuiuio ac si eēnt vxores legitime.ꝑpter qd̓ reputo eos q̄si bigamos ꝑpter malā intentionē cū ope subsecuto.xxvij.q.i.nup.ꝯgo.⁊.c.q̄dq̄.⁊.ex̄ de biga.c.de bigamis.c.debitū.⁊.c.nup. Et piuros ifames.xxij.q.iiij.q̄ iuramēto.xxij.q.v.siq̄s couict⁹.⁊.c.ille.vi.q.i.ifames. Et dn̄t puari bn̄ficijs.ex̄ de iureiur.q̄relā.⁊.c.tua. Et eē hodie excōicatos.de mēte decre.ex̄ de ꝯsan.⁊ af.eos q̄.in clemen. S3 etiā ducte dn̄t in seruiturē redigi vel vēdi.vt no.i.§.se. v̓.penul. ℂ Liiij.q: faciūt sibi seruiri in missis a laicis:q̄ ⁊ contrectāt calices ⁊ vestimenta ⁊ alia eccl'ie ornamenta. Clerici em̄ dn̄t seruire i missis:⁊ talia eccl'iastica ꝑamēta tractare:nō laici.ad hec.xxiij.di.p̄sbri.i.q.ij.c.i.de ꝯse.di.i. nemo.de ꝯse.di.i.i sctā.cū.c.se.ex̄ de si.p̄s.ꝑposuit.ex̄ de vi.⁊ ho.de.c.i.e.c.vt q̄lq₃.de h̄ no.de ꝯse.di.i. h̄ q̄3.xxxviij.di.sedulo.s3 tene qd̓ dixi.⁊ iūge qd̓ no. Inno.ex̄ de cele.mis.c.i. in v̓bo scholaribus. ℂ Articulus.xxviij. A

Ultimo generaliter de defectibus omniū clericoꝝ tangēdum est.

Ultimo generaliter de defectibus omniū clericoꝝ tangēdum est. Et licet in multiplici parte isti⁹ operis dispersim multa tetigerim cōtra eos:hic aliqua simul cōiungā vt plenior doctrina habeatur. Et pimo cōiter offendunt in intētione q: non siūt hodie clerici ꝑpter deū vt ei seruiant sicut sonat verbi significatio. Clericus em̄ a cleros qd̓ est sors dicit:quasi in sortem dei electus.xxi.di.c.i.xij.q.i.clericus. Sed ꝑpter beneficia:maxime nobiles q̄ larga habentes p̄rimonia/beneficia recipiūt pauperib⁹ debita. Nec dicas dari p̄nt talib⁹ q: puiūt eccl'ie.q: nūq̄ hodie aut raro seruiūt.i.q.ij.clericos.cū duob⁹.c.se.op.ar.ex̄ de elec.cū ex eo. §.i.ibi. Ne sicut a multis de christi p̄rimonio sublimatis ⁊c. ⁊.c.cōmissa. §.ceterū.xvi.q.i.c. vlti.in si. Scdo interfiunt cōuiuijs ⁊ nuptijs.ꝯtra.xxxiiij.dist.p̄sbyteri.xliiij.dis.nullus.palea est. Tabernas sine necessitate intrāt.xliiij.di. nō oportet.⁊.ij.c.seq.ex̄ de vi.⁊ hone.cle.clerici.n.⁊ scripsi i.§.proximo.v̓si.xx.in arti.xxviij. Magicis artibus et

Quibus vitijs clerici sint vt plurimū obnoxij.

augurijs siue incantationibus multi attendūt. ꝓpter qḋ
debēt deponi.xxvi.q.v.non opꝫ.cū.ij.c.seq. Arma etiam
offendibilia ferūt.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.seq.⁊.c.conuenior
ex̄ de vi.⁊ ho.de.cleri. In bellis pugnāt multi.xxiij.q.
viij.quicūq̧ clericus.ex̄ de homic̄. sicut dignū.§.si.de vo.
⁊ vo.re.ex multa.§.fi. Illicitis lucris et questib⁹ se immi-
scent.xiiij.q.iiij.clerici.⁊.ij.c.seq.xlvij.di.oēs. Usuras fre-
quēter exercent.xiiij.q.iiij.siquis oblitus.dis.xlvi.seditio-
narios.⁊.ij.c.seq.xlvij.dist.cps.⁊.c.seq. Male dispēsant
res ecclesie.x.q.ij.cps. Filios ⁊ ꝯsanguineos de bonis
ecclesie nutriūt/magis in philosophicis ⁊ lr̄is secularib⁹
q̄ diuinis studentes.xxxvij.di.legant. De bonis ecclesie
testantur.xij.q.v.ꝑ totum.de testa.ad hec.c.relatū. Iura
⁊ parochias alienas inuadunt.xiij.q.i.ecclesias. Pere-
grinātur sine licentia epi.de ꝯse.dist.v.nō opꝫ.ex̄ de vo.et
vo.re.magne.§.ipm. vide.s.§.ppi.̄.xliiij. Permittunt
laicos secū intra cancellos stare. ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.c.i.
Comā ⁊ barbam nutriūt.xxiij.dist.clerici. ex̄ de vi.⁊ ho.
cleri.c.clericus. Predia aliena cōducunt.quū sua eis suf-
ficiūt.legit ⁊ no.ex̄ de deci.dilecti. Non portant habitū
clericalem multi ex eis nec tonsuram nec coronā: sed pā-
nos virgatos ⁊ ptitos ⁊ topetum.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.c.vlt.
⁊ de cleri.cōiuga.c.penulti.⁊ vltimo. de puil. ex parte.de
sen.excō.si iudex.vi.li.de vi.⁊ ho.cle.qm̄.in clemen. vbi de
hoc.de cele.mis.graui.in clemē.de apo.c.i.⁊ ibi ꝑ Innoc̄.
Enormitatib⁹ se immiscent plerīq̧ eoꝝ.de sen.excō.cuꝫ
nō ab hoie.c.perpendim⁹. Crapule ⁊ ebrietati ⁊ incōti-
nentie (qḋ est eoꝝ vitiū cōmune) intendunt. ⁊ plerīq̧ vi-
tio ꝯtra naturam.de quo in Thren.c.iiij.in orone Iñcre.
recordare.in.ij.ar.plene dixi.ad hec ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.vt
clericoꝝ.c.a crapula.xliiij.di.§.i.cū.c.seq.de ex.pla.cleri.
Dant histrionib⁹. Intersunt cōuiuijs vbi intersunt iocu-
latores ⁊ mimi.ex̄ de vi.⁊ ho.de.cleri.iij.xxiij.di.his igit
xxxiij.di.presbyteri.lxxxvi.di.donare.⁊.c.seq.⁊ de ꝯse.dist.
v.nō oportet. ¶ B Ludūt ad aleas ⁊ taxillos. ex̄ de vi.
⁊ ho.de.cleri.ij.vbi de hoc.de ex.pla.inter dilectos. vbi
de hoc.xxxv.dist.c.pmo.vbi de hoc. Sunt aūt tales ludi
noxij/⁊ ꝯsimiles euitandi.pessimi/⁊ seruiles: quoꝝ effe-
ctus iniuria est. Quis em̄ ludos appellet illos ex q̄bus
crimina oriūtur? vt in phemio.ff. veteris.§.illud vero sa-
ne. Decem aūt ⁊ septem crimina ex ludis taxilloꝝ oriū-
tur. Unū ⁊ primū.q: contēnitur ꝓhibitio sancte matris
ecclesie.vn̄ pctm̄ hariolandi ⁊ paganitatis est nō obedi-
re ecclesie ⁊ imperatori.lxxxvi.di.siqui. Secūdū. Rapi-
na.vnus em̄ aliū in ludo nititur spoliare. vn̄ et plerūq̧
ꝯtingit q̧ nudi i braccis ad aleam remanēt. vnde quoad
deū qui cor respicit/raptor reputatur.xiiij.q.v.siquid. Et
frequēter ibi se aliqui ludētibus vendūt vel in perpetuū
vel ad tempus: ⁊ pciūm sic ludunt.quū tn̄ venditio hois
liberi sit ꝓhibita.ff.ad.l.fabi.de plagia.l.i.⁊ no.i.q.i.q stu
der.glos.ii.vbi cum cōditionibus q no.xxix.q.ii. plerum.
Tertium. Usura q̄ ibi fit.prestant em̄ adinuicem vel alij
adsistentes.vi.pro.xij.vsq̧.c.c.inter dilectos. Quartum.
Scandala. Scandalizantur em̄ ex hoc boni.ex̄ de renun.
nisi.§.per gratiā. Quintū. Nuge. multiplicantur enim
mēdacia ⁊ verba otiosa ⁊ vana: de q̄bus tenemur redde-
re rationē in die iudicij.xxij.q.v.quoties.⁊.q.ij.c.in ipsa-
rum.§. Itē qḋ dr̄.cū.c.seq.xliij.dis.cōuiuia.ex vt ec.bn̄.c.i.
§.penulti. Sextū. Blasphemia.q: ibi frustatim incidun-
tur mēbra illius q ꝓprio sanguine nos redemit. matris
eius/⁊ sanctoꝝ. Ergo tales peiores sunt iudeis. quia il-
li saltem corpus integrū reseruarūt. vide.xxij.q.i.siquis
ꝑ capillum.vn̄ ⁊ magis est talis quodāmodo heresis. ex̄
de maledi.c.ij. Septimū. Furtū.furtū em̄ ibi sibi adinui-
cem faciunt.⁊ circūueniūt/⁊ decipiūt/⁊ falsam monetaꝫ
ponūt.q mortalia sunt.xxv.dis.§.crimis.⁊ de fur.ꝑ totuꝫ.
Octauū. Uiolentia.aliquotiēs enim vt aliquis ludat
violēter detineri.ff.alea.solet.ecce seruit⁹ dura.institu. de
fur.pso.§.i. Nonū. Crimen falsi.qḋ cōmitit in falsis ta-
xillis ⁊ ex certa sciētia cōmodādis siue locandis/⁊ in eis
vtendo.ex̄ de emp.⁊ ven.cū dilecti.ex̄ de crimi.fal.sup eo.
⁊.c.ad audientiā. Decimū. Mortis causa. q: de ludo ve-
niūt ad verba: de verbis veniūt ad verbera: de vulnerib⁹
ad homicidia.ē a pmo de ludo ad homicidiū. q: qui oc-
casionē dāni dat: damnū dedisse videt.ff.ad.l.aqui.q.occi-
dit.§.in hac.⁊ ex̄ de iureiur.c.vlti.§.vlti. Undecimū. De-
ceptio.is em̄ qui melius scit decipe: melius credit ludere.
Sed eccl̄ia neminē dꝫ decipe.ex̄ de dona. ꝑ tuas.et dolus
⁊ fraus ⁊ machinatio nemini debent patrocinari. de re-
scrip.sedes.in fi.de do.⁊ cō.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimū.
Perditio tpis ⁊ bonoꝝ operū. nam ꝓpter ludos rudes
scholares amittūt tps suū.vt in phem.ff.veteris.§.illud
sane. Decimūtertiū. Desideriū lucrādi. ⁊ ecce cupiditas
q est mater oīm maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in aut.vt iudi.sine
quoquo suffra.§.cogitatio.coll.ij. ⁊ ex̄ in prohem̄. decre.
Rex pacificus.⁊ de cōst.nā cōcupiscentiā. Decimūquar-
tum. Corruptio multiplex.scilicet primoruꝫ insipiētium:
quos malo exemplo corrumpit ludens: ⁊ sic delinquit.
xi.q.iij.in cunctis. et.c.precipue.de elec. cum in cunctis.
de vo.⁊ vo.redemp.magne.§.i.de sacra vnctio.c.vnico.§.
ad exhibendum. Ideoq̧ dici pōt q̧ domino nostro iesu
christo cui⁹ serui sumus/ois lusor tenetur de seruo corru-
pto.ar.ff.de seruo cor.l.i.⁊.l.vt tm̄.§.vlti.⁊.l.seq. Decimū
qntū. Adulatio.q: dicūt homines/ Pulcher ⁊ bonus lusor
est dn̄s meus.lxxvi.di.donare.q adulatio clericis capita-
le crimen est.xlvi.di.§.ecce qret.c.sunt nōnulli.⁊.c.se.⁊ di-
cit lex/q nō opꝫ laudādo augeri malitiā.ff.de seruo cor.
l.i.§.sed vtrū.de adulatione triplici vide.xxv. dist.§.crimi-
nis.in glos.xxij sup verbo adulari. Decimūsextum. Uita
turpis.⁊ sic ledit primū pceptum iuris.s.honeste viuere.
in phem̄.decre.Rex pa.§ ideoq̧. Nā illa rōne q: inhone-
stum est/ꝓhibet clericis.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.cleri.ij.in aut.
de san.epis.§.interdicimus. Decimūseptimū. Periuriū
multiplex.qḋ fit a ludentibus vt se alter alterū decipiant.
Un̄ de eis vere dr̄. Ecce iurant: ecce piurant.xxij.q.v.ille.
Or aūt maior ps crimimū superioꝝ ex ludo oriatur/elici
pōt ex.l.ff.de alea.l.i.⁊ ex.l.greca.alearū vsus.⁊ ex.§.ꝯsti-
tutiōis.ff.veteris.§.illud sane. Unū tn̄ nota q̄uis clerici
aliquos ludos honestos inter se possint facere cā recrea-
tionis: nō tn̄ oēs: nec aliquos vna cū laicis simul misti.ex̄
de homic̄.lator.c.ꝯtinebat. vbi de hoc. ¶ C Immiscēt se
negotijs secularibus.ꝯtra id ne cleri.vel mo.ꝑ totū. Spe-
cialiter vtunt officio notarie.cōtra id ex̄ ne cleri. vel mo.
sicut.qḋ itelligit Osti.scꝫ q̧ clerici in sacris ꝯstituti. sicut
dicit.c.sicut.secus de alijs bm̄ Innoc̄. Sed clerici notarij
nō possunt facere instrumēta in secularibus negotijs. vt
docet rubrica ista ne cleri.vel mo.sub qua decre.illa collo-
catur. Si tn̄ ⁊ in ijs ꝯficiant instrumēta: valent vsq̧quo
eis interdicatur.bm̄ Innoc̄. ⁊ Osti.ad hec de pscrip.ad
audientiā.de psump.illud.q: multa fieri ꝓhibent: facta
tn̄ tenēt.ex̄ de iureiurā.quēadmodū.§.q si post huius.ad
fi.⁊ de pben.dilectus. Postq̄ publice sunt interdicti/non
valent.ex̄ de do.⁊ contu.veritatis.ad fi.C.de legi.non du-
bium. Si aūt a laico sunt cōstituti notarij: etiam in spūali-
bus nō possunt cōficere instrumenta.ar.ex̄ de deci.tua.de
iudic̄.decernimus.de arbi.cōtingit.de re.ec.nō alie.cū lai-
cis. Cui em̄ pncipale ꝓhibetur: ⁊ accessoriū.de iudi.quā-
to. ¶ In ecclesiasticis ⁊ spūalibus ⁊ in ciuilibus ⁊ crimi-
nalibus vbi habet iurisdictionē temporalē ⁊ merū impe-
riū ꝑ iura q sequētur puto q̧ eps pōt cōstituere tabellio-
nem etiā laicum vel clericuꝫ ꝑ totā suam diocesim cui cu-
ra omniū cōmissa sit.x.q.i.regenda.xij.q.i.eps.⁊.c.precipi-
mus. Et qui habeat nedū mistū sed merū imperiū in ea.
ex̄ de crimi.fal.super eo.melius in.c.ad audientiā.de rap.
in archiepiscopatu.de apo.a nobis.de of.or.cum eps. lib.
vi.ex̄ de penis.q̄uis.li.vi.de senten.excō.si clericos.lib.vi.
Et si sic fecerit: vocabit ad scribenda acta ecclesiastici fo-
ri.⁊ sic intelligo q̧ clerici pnt esse notarij dn̄i pape.v.q.i.
quidā.sꝫ ꝯstitut⁹ a papa gn̄aliter ꝯficiet instrumēta.ix.q.
iij.cuncta.c.ꝑ pncipalē. ¶ Pōt etiā esse clericus notarius

Aleā de-
cē ⁊ sep-
tē crimi-
na comi-
tantur.

An cleri-
cus artē
notarie
possit ex-
ercere.

archiepi vel epi.ex de pbatio.quoniã.z ar.lxxvij.dist. monachus.de simo.c.j.i.q.ij.sicut.sed talis nõ habet potestatem extra diocesim illius qui ipm cõstituit.ff.de iuris.om.iudi.l.fi.ex de of.le.nouit.ex de cõst. vt animarũ.§.fi.li.vj.ff.de bo.autho.iu.pos.cum vnus.§.penulti. ¶ Duo enim operant̃ z faciunt fidem haberi hmõi instrumẽtis. Unũ est pstatio iuramẽti.ex de pscrip.ad audientiã.§.fi. Scdm est authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit potestatem.vt patet in aut. de tabel.§.j.z fi.coll.iiij. z ex de fi.instru.c.penulti.z fi.quoz si vnũ deficiat:deficit z effect⁹. C.de fer.l.iij. Nõ ergo debet tabellio ecclesiasticus instrumentũ cõficere in secularibus:nec secularis in ecclesiasticis. ¶ Consuetudo seruat ɔtrariũ.que forsitan valet:z que dat iurisdictionẽ.ex de fo.cõpe.cum ɔtingat. qz cõuersatio hoz discreta debet esse.ij.q.vij.laicos. C.de epis. z cle.repertum.z de testa.cõsulta.in aut.de san.epis.§.oibus aũt laicis.coll.ix. ¶ Ergo si laicus scribat vota singuloz in electionibus:hoc ipso reprobabitur electio. sicut factũ fuit in electione Placentini. fm Jac. vt z pbatur ex de elec.massana. ¶ Consulimus igit̃ ꝙ quilibet eps faciat tabellionem suũ:nec de potestate dubitamus. Qui em põt epm ɔsecrare z regem inũgere/multo fortius tabellionem cõstituere.ar.ex de deci.ex parte.ij.lxiij.dist. in synodo. sed hoc nõ poterit demandare.ar.ff.de tu.z cu.da.ab his.nec mandante. ¶ Et cum authoritate magistri census põt sibi tabellio alium ɔstituere ex causa vera z necessaria/q̃ cõpleat qđ ipse cõplere nõ põt.in aut.de tabel.§.penul.coll.iiij.ad hec de fi.instru.c.penulti.z fi.fm Ost. qui ita no.in summa.ex ne cleri.vel mona.§.que sunt.ꝟ.clericis etiã. Hic adde qđ legitur ex de hereti.officium.§.ad cõscribẽdas.z no.in glos.Jo.an.p hanc. De materia ista quõ clerici se immisceant negotijs secularibus:z quõ se non debeant intromittere:z de q̃bus.xxiij.di.§.cleric.vsq ad fi.distin.z.c.his igitur.xxxij.xlj.xliiij.lxxxvj.xcj.xcij.di.p totũ. z de conse.dist.v.nũq̃.vsq ad.c.de spũ. Non repñtant pfessionem suã in habitu/in incessu/z in moribus: vt tenentur.xlj.di.clericus.z.c.eps.xxiij.di.his igitur.xxxv.di.ecclesie pncipes.xliiij.di.p totum. Non sunt in exemplũ bonũ laicis sicut deberent:immo potius in cõtrarium.qz cõiter hodie peiores sunt clerici ꝙ laici. viij.q.j.qualis.vj.q.j.beatus. Nec pcellũt religiõe laicos sicut loco.iiij.di.statuimus.cũ.ij.c.seq. Nec explẽt horas suas canonicas z statutas diurnas z nocturnas statutis tẽporibus sicut debent.xcj.di.eleutherius.z.xcij.dist.c.vlti.ex de cele.mis.dolentes. Nec intendũt literarũ studio sicut debent.xvj.q.j.sic viue.xxxviij.di.q̃si per totũ. Item quũ res clericorũ pauperũ sint:nõ tñ intendũt hospitalitati z eleemosyne:sz aut in suis supfluitatibus z vana gloria expendũt: aut suis cõsanguineis dant:aut in suis immũditijs cõsumunt.xvj.q.j.qm quicq̃d.xlij.di.§.j.z.c.quiescamus.xxiij.q.viij.cõuenior. ¶ Contra sanctã castitatẽ quã dño pmiserunt/sic offendunt cõtinue etiam publice: pter ea nefandissima q̃ in occultis perpetrant: ꝙ nec charte reciperẽt/nec posset calamus exarare.de quoz immũdicia sepe dispersim in hoc ope pertractaui.cõtra cano.a.xxvj.dis.vsq ad.xxx.p totum.z a.xxxj.di.vsq ad.xxxv.per totum.z dixi s.§.primo.ꝟ.iiij.z.ꝟ.xxj.z.ꝟ.xxx. in ar.xxviij. Nõ est ergo mirũ si mulieres suspectas tenẽt in domo cõtra cano.ex de coha.cleri.z mulie.c.j.z.c.penul.xxxij.dis. interdixit.lxxxj.di.oibus.c.volumus. De pena clerici cõcubinarij.ex de coha.cleri.z mulie.clericos.c.sicut.c.si autem.c.vsa durit.c.tua.c.a nobis.c.quesitũ. De pena cõcubine clerici z ꝙ filij suscepti ex ea in seruitutẽ redigũtur ecclie.e.ti.c.ij.xv.q.vlti.cum multe. De pena z de modo pcedendi ɔtra clericos ɔcubinarios:z an debẽt electioib⁹ iteresse: z an sint suspẽsi:z an eoipso ꝙ a peccatõ cessant/cesset suspẽsio:z an coz beneficia possint cõferri.e.ti.sicut p Jnnoc. z.c.vestra. De materia ɔcubinarũ z incõtinentie clericoz.xxxij.dist.nullus.vsq ad.§.phibentur.z.c.interdixit.z.xxxiij.dist.c.vlti.xxxiiij.z.lxxxj.di.per totum.xxvij.q.ij.§.pro hmõi etiam.cum.c.seq.vsq ad.§.Item sunt alij. Qz ɔcubine coz in vxores ducte vel vendi vel in seruitutem debẽt redigi.lxxxij.di.eos.xxxj.dis.q̃dã. Quũ cognoscũt sanctimoniales:debẽt deponi.xxvij q.j.siq̃s eps. ¶ De

De clericis cõiugatis. Qz clericus coniugatus depositus gaudet priuilegio clericali.z an tõsuram portare teneatur.ex de cleri.cõiu.in.c.ioãnes.z.c.clerici qui.lib.vj.c.vlti.de vi.z hone.cleri.clericus.l.dist.c.vlti.lxxxiiij.dist. quisquis.xx.q.iij.cos. An clericus cõiugatus possit habere beneficiũ ecclesiasticũ vel vacet ipso iure.e.ti.c.j.z.ij.z.c.ioãnes.xxxj.dist.c.j.xxxij.di.siqui vero.vide.s.in pma parte de dispen.§.quia eps.ꝟ.xxv.in ar.l. An clericus cõiugatus possit habere pbendam.de cõuer.cõiu.cõiugatus.fm Jnnocẽ.

An clericus in minoribus contrahens possit viuere laicaliter.xij.q.j.quia tua.z.e.ti.c.vlti. Qz clerici orientales possunt in minoribus ordinibus ɔtrahere z vti in sacris matrimonio iam ɔtracto.de cleri.cõiu.cum olim.xxviij.dist.diaconi.xxxj.di.alr.z.c.in cena.xxxij.di.siquis eorum.

Habens vxorẽ legitimam z filios ex ea põt eam pascere de bonis ecclesie.xxxj.dist.oino.vide qđ legitur z no.ex de coha.cleri.c.j. An qui ordinantur ad sacros ordines ante annos.xiiij.postea possint ɔtrahere:an cogant̃ continentiam obseruare.de tempo.ord.vel nõ est.per Jnno.de cle.nõ or.mi.c.ij.in glos.ifra ãnos. An clerici cõiugati gaudeant piuilegio clericali.e.ti.clerici.li.vj. De materia clericorum cõiugatorum. xxviij.xxxj.xxxij. dist.per totum.z.xxvij q.j.vt lex. ¶ De

De clericis nõ residẽtibus in ecclesia vel prebenda. An clericus sine licentia sui epi possit abesse ab ecclesia sua.e.ti.relatum. An debet intelligi pñsens/qui p negotijs ecclesie abest vel alijs suis:etiaz si iurauerit residere.e.t.ex parte.ij.z.j. An beneficiũ illius q̃ appellat a residentia facienda/põt a iudice appellato alteri appellatione pendente cõmitti:qui eidẽ beneficio seruiat.de ap.peruenit.ij. An intelligit̃ seruire vel residere q̃ est absens iusta de causa.x.q.ij.hoc ius.(als est.§.sub.c.ea cm).e.t.ex parte. An clericus manẽs in seruitio epi vel pape/vel pter infirmitatẽ absens/presens debeat reputari: z an debeat pcipere victualia q̃ tñ residentibus tribuũtur.e.ti.cũ dilectus.c.seq.c.de cetero.

De clericis manentibus in seruitio epoz vel canonicis an dicantur in ecclesia residere.pre.c.de cetero. p Jnnoc.

An platus vltra tempus suũ põt alicui dare licentiaz ꝙ sit absens.c.ti.cum ad hoc. Qualis ɔsensus epi sit necessarius/vt clericus ad aliam ecclesiam transeat.vij.q.j.placuit.j. An debet quis cõtinue in pbenda residere:z quid iuris si quis plures habet.vij.q.j.placuit.j.z.c.eps in diocesi. Qz interdum beneficia exigunt residentiam:nõ solum de iure/sed etiam ex ɔsuetudine/ priuilegio/vel statuto.e.ti.quia nõnulli.fm Jnnocen. An inferiores plati licentient ad scholas z alia.e.ti.relatum. fm Jnnocen. z ex de elec.cum ex eo.lib.vj.in glos.licet. Quando z q̃liter episcopus possit conferre beneficia eorum qui a suis ecclesijs absunt.ex vt lit.non contest.quoniã.§.si vero.de ap.peruenit.ij.l.dist.contumaces.vij.q.j.§.ambitionis.de cleri.non resi.c.vlti.fm Jnno. An is qui nõ residet in ecclesia cum cura/eo ipso iure priuetur.de elec.licet canon.lib.vj.de pben.extirpande. An absens possit fruct⁹ bñficij sine peccatõ recipere.de cõst.cum oẽs. An q̃libet clericus teneat̃ ad residentiã.z q̃ bñficia residẽtiã req̃rant.e.ti.qz nõnulli.c.conquerẽte.c.fide.li.vj.de ap.peruenit.ij. ¶ De

De clerico egrotante vel debilitato.ex de clerico egro.p totuz.vij.q.j.in summa. An inuito detur coadiutor.z de coadiutorib⁹ quibus z qualiter dentur z an liberam habeãt administrationẽ.vij.q.j.scripsit.z.§ ecce his de sup.ne.pcla.grandi.lib.vj. An egrotantes in beneficijs

ciorum collationibus/in scrutinijs/⁊ alijs negotijs eccle
sie requirant. de elec. q: ꝓpter. ſm Inno. De materia hu
ius tituli. xxxiij. dist. vij. q. j. ⁊. ij. quasi ꝑ totum. iij. q. ix. iudi
cas. Qualr̄ clerici corpore viciati ꝓmoueant̄ vel nō. di.
xxxvj. illiteratos. lv. di. ꝑ totū. vj. q. j. infames. circa fi. ex̄ de
cor. vi. ꝑ to. De clericis negotiatoribus. Clerici vt melius di
uinis possint vacare officijs: secularibus nō debent impli
cari negotijs. xxj. q. iij. molutijs. ⁊. ij. c. seq. vj. q. j. te quidem.
xij. q. j. cui portio. lxxxvj. di. ꝑuenit. lxxxviij. dist. ꝑ totum. ex̄
ne cleri. vel mo. ꝑ totum. Ex exemplo apl'i ꝓprijs mani
bus possunt laborare clerici: dūmodo diuinū officiū nō
negligant. xcj. di. §. j. ⁊. c. clericus victū. xxj. q. j. c. j. de ꝯsc. di.
v. nūquā. no. xiiij. q. iij. in summa ⁊c. ¶ D

DE clerico excōmunicato/suspenso/depo
sito/vel interdicto celebrante. An excō
municato vel interdicto licet stare ante
fores ecclesie dū celebrant diuina. de pe.
⁊ re. cum in te. ex̄ in cle. de sen. excō. ⁊ fre
quētibus. cū. c. seq. ⁊ seq. §. de p̄sbyteris.
ib. xxxvj. in ar. xxviij. Ignorans se excōicatum/celebran
do vel ordinē recipiendo nō incurrit irregularitatem. de
sen. excō. cū illoꝝ. de cleri. excōi. aplice. An celebrans in
ecclesia que est a canone interdicta sit irregularis. de ex
cess. plato. tanta. ſm Inno. de sen. excō. is qui. li. vj. Que
sit pena illoꝝ qui excōicati/suspensi/vel iterdicti/in quo
cūq; officio celebrant. e. ti. c. j. ⁊. ij. clerici latores. de eta. et
quali. cū bone. de sen. excō. cum medicinalis. li. vj. ⁊. xj. q.
iij. in summa. ⁊ p̄re. c. tanta. ꝑ Inno. ⁊ de priuil. tuarum. ꝑ
eūdē. An celebrans post iniustā excōicationē/sit irregu
laris. xj. q. iiij. ep̄s p̄sbyter. ⁊. e. t. c. j. An suspensi a canone
vel ab hoie/sine metu irregularitatis possint celebrare:
sacramēta ꝯferre: vel ab eis sint ꝑcipiēda. e. ti. c. vlti. An
de licētia epi possit celebrari in ecclesia interdicta. de ap.
ad hec qm̄. c. dilecti. ⁊ de priuil. vt priuilegia. de sen. excō.
ꝑmittimus. ꝑ Inno. de sbo. sig. cū in partibus. ſm eūdē.
ex̄ de exces. priuil. epoꝝ. c. licet. lib. vj. de pe. ⁊ re. qđ in te. de
sen. excom. ꝑmittimus. ⁊. c. qm̄. li. vj. de exces. pla. tanta. de
priuil. vt priuilegia. de sen. excō. si snia. ⁊. c. alma. lib. vj. de
exces. p̄la. c. j. ⁊ p̄re. c. tanta. ꝑ Innoc̄. de spon. nō est nobis.
De clerico nō ordinato ministrante. An constitutus in
minoribus ordinibus dicet eplam. de vi. ⁊ hone. cleri. vt
quisq;. An nō sacerdos pōt ꝯficere. ⁊ an cū tali pōt ep̄s
dispensare. e. t. c. ij. An ep̄s cum nō ordinato ministrante
vt ad superiores ordines ascendat valeat dispensare. e. ti.
c. ij. Aquam benedicens non presbyter/irregularis est.
de consc. dist. iij. aquam ⁊c. ¶ D

DE clerico per saltū ꝓmoto. lij. di. lix. ⁊ de
cleri. per sal. promoto. Et clericus ꝑ sal
tum ꝓmotus nō est suspensus: sed suspē
dendus. de cleri. excō. mi. c. fi. ꝑ Innocē.
An possit ep̄s cum talibus dispensare.
e. ti. c. j. De captione clerici ⁊ detentiōe.
de ap. dilectis. ſm Inno. de sen. excō. si clerici. li. vj. ⁊ de pe
nis. q̄uis. li. e. vj. ⁊ de of. or. cū ep̄s. lib. vj. Qui sunt iudi
ces clericoꝝ. xj. q. j. ꝑ totum. de pecu. cleri. e. ti. ꝑ to. xij. q. iij.
⁊. iiij. ⁊. q. v. per totū. De libertate clericoꝝ data ꝑ impe
ratores. xvj. q. j. generaliter. xxiij. q. viij. §. q̄uis. Item ad
dei iudiciū reseruātur. xj. q. j. sacerdotibus. xij. q. j. futurā.
xcvj. di. in scripturis. Ab ecclesia defenduntur. xxiij. q. iij.
paternarū. Non accusantur a laicis. xj. q. j. nemo. ij. q. vij.
de accusa. cum. P. Et in certis casibus capi ⁊ ligari pos
sunt a laicis de licentia vel mandato speciali vel genera
li suoꝝ p̄latoꝝ. quū dicūt p̄ncipibus secularibus. quū clerí
cos comprehenderis in aliquo maleficio vel cuꝫ armis:
capite eos: ⁊ representate eos nobis. de hoc legitur ⁊ no.
in p̄re. c. vt fame. j. all. ⁊ de iudic. cum nō ab homine. exp̄ssi
sum de sen. excom. si clericos. li. vj. ⁊ vide qđ no. ex̄ de deci.
tua. j. xxiij. q. v. non vos hominū. ⁊. ij. c. melius in. c. p̄ncí
pes. vbi no. in quibus casibus laici potestatem habēt su
per clericos. c. sequē. xvij. dist. nec licuit. de senten. excom.

vt fame. ⁊. c. si vero. j. ſm Innocē. Et histriones ⁊ curia
les nō promouentur ad clericatum. lj. dist. per totum. liij.
dist. legem. de ꝯsc. dist. ij. ꝑ dilectione. Et clericis nō est
solēnis penitentia iniungenda. lj. dist. confirmandum. de
peni. ⁊ remis. quesitum. Et clerici vix aut nūquā peni
tent recte. de peni. dist. j. quis aliquando. Item pauperi
clerico tenetur ep̄s ꝓuidere ne mendicet in opprobrium
clericale. ex̄ de renū. ad supplicationem. ¶ I

PRimo hic quero (quod sepe sparsim per do
ctores tangitur) an clerici sint domini fru
ctuū perceptorum ab ecclesijs: ⁊ possunt de
cis facere quicquid volunt: sicut de proprio
patrimonio. Quicqđ autem alij dixerūt an
tiqui ⁊ noui doctores: teneo vrgente consciētia fulta eui
dentioribus iuribus cum dño meo ⁊ magistro a quo re
cepi licentiam ⁊ doctoratum Bononie regēdi in iure ca
nonico dño Guidone de baysio Archidiacono Bono
nie auditore contradictarum in curia. ꝙ clerici non sunt
dñi rerum ecclesiasticarum: nec fructuū collectoruꝫ. quia
res acquisite de bonis ecclesie nō sunt ꝓprie. vt patet in
eo quod legitur ⁊ no. xij. q. j. res ecclesie. vbi dicit Ioā. ꝙ
illud solum qđ acquiritur occasione ecclesie est clericorū
quod ꝓbabili vsu consumūt. nec alio modo debent dispē
sare bona ecclesie vel res: nisi in suas necessitates ⁊ eorū
qui seruiūt sibi: ⁊ etiam pauperibus erogare possunt et
debent. j. q. ij. pastor. ⁊ huius sententie est Innocen. ex̄ de
eta. ⁊ qua. indecorum. expresse. Nam clerici debēt sibi ne
cessaria retinere: ⁊ sup̄flua pauperibus erogare. ⁊ si con
tra fiat: est iniquitas. vt patet in eo qđ legitur ⁊ no. xxxij.
q. iiij. sic nō sunt. Unde si de bonis ecclesie emit equū cle
ricus vel librum vel simile: ille nō est suus sed ecclesie. vt
no. in p̄re. c. res ecclesie. facit qđ legitur ⁊ no. xliiij. dist. §. j.
ib. sacerdos. vnde dicit canon. Quicqđ de ꝓuisione eccle
sie fuerit: siue de agris/siue de frugibus/siue oblationib⁹
omnia in iure ecclesie seruare censuimus. xij. q. j. episcopi
de rebus. ⁊. c. nulli episcopoꝝ. §. si ergo. Nam vsus tm̄/nō
ꝓprietas rerum ecclesiasticarum tam mobilium ꝙ̄ immo
biliū conceditur clericis. xij. q. j. c. vlti. ⁊. q. ij. sine exceptio
ne. Unde acquisita de bonis ecclesie pōt ecclesia sibi ven
dicare. xij. q. iiij. sacerdotes. ⁊. q. vlt. fixum. ar. e. causa. ⁊. q.
ij. apostolicos. in fi. ⁊. q. iij. c. j. in glos. hoc est spāle. vbi de
hoc. ⁊ patet i eo qđ legitur ⁊ no. ex̄ de pecu. cleri. inquirē
dum. ⁊ de fideiuss. c. vlti. in glos. hoc dicitur. Quidam di
cere voluerunt ꝙ clericus siue canonicus facit fruct⁹ su
os. ar. ex̄ de cleri. non reside. c. ꝯsuetudinem. iuxta finem.
lib. vj. Sed secus de p̄lato. Sed hoc dicere credo/dicit
Archidia. hereticum iure nostro. Nam dicunt ꝯtra casuꝫ
canonis. xij. q. iij. c. j. in p̄nci. vbi est expressum de quocūq;
clerico. sicut etiam illū casum in canone intelligit in suo
casu Bar. brix. vt posuit. e. causa. q. iiij. c. j. sic etiam clare
colligitur. xij. q. j. §. vlti. ⁊. xvj. q. vj. §. vlti. Bene tamen cō
fiteor ꝙ clerici talium fructuū ꝑceptorum sunt dñi: ⁊ ha
bent eorum ꝓprietatem quātum ad fidelem et debitam
dispensationem faciendam sibi/aut suis. xxxj. di. oino. l. di.
studeat. lxxxvj. dist. nō satis. ib. Item est ꝓbanda. pauperi
bus. xij. q. j. quia tua. in fi. vbi dicitur. qđ sup̄est date elee
mosynam. Luce. xj. Et patet in eo qđ legitur ⁊ no. xlvij. di.
sicut hi. ⁊ ſm hoc intelligo qđ dicit p̄re. decre. consuetudi
nem. ⁊ hoc est quod probatur. xiiij. q. j. §. quia ergo. vbi dr̄
ꝙ clerici vtuntur rebus ecclesie non vt suis: sed tanꝙ̄ ad
dispensationē sibi creditis. ¶ Non obstat decre. ex̄ de fi
deius. ꝑuenit. per quā ꝓbat Osti. ꝙ clericus facit fructus
suos. Nā sicut clarius colligit̄ ex antiqua: illud cōtingit
ibi ex spāli mandato pape. al's fuisset iniquū/ꝙ ecclesia si
ue pauperes fuissent dānificati ex facto illoꝝ. ex̄ de excep.
cum venerabilis. nam alteri ꝑ alterū nō debet iniq̄ cōdi
tio afferri. et fructus qui sup̄sunt clericis: maxime esuriē
tiū sunt. vt p̄re. c. sicut hi. in fi. ¶ Uel dic ꝙ licet mādet in
p̄re. c. ꝑuenit. satisfieri papa de reditibus illoꝝ clericorū
nō tñ ex hoc colligit̄ ꝙ illi redit⁹ ꝓueniāt de bonis eccl'ie;

An clerici fructuum ecclesiasticorum sint dñi

⁊ sic nõ obstat. ⁊ ad hoc expresse facit quod legitur ⁊ no. ex͂ de preben. de multa. §. ⁊ si vltra. ibi. de suis cogatur ꝓ/
uentibus ⁊c. in glos. bene dicit de suis. i. proprijs si ꝓprium
habet. ex͂ de ap. reprehẽsibilis. alioqn delictu psone ⁊c. vide
ibi. Igitur clericus q̃ aliter distribuit q̄ debuit bona eccle/
sie: furtũ facit ſm Archidi. qui ita no. ex͂ de re. ꝑmu. statu/
tum. glos. ꝓprium. lib. vi. qd. c. facit ꝓ hac sententia. quum
dicat ibi de suo ꝓprio. q. d. patrimonio suo vel alio ratione
ꝑsone acquisito. nã qd de eccl'ia exit: nõ põt dici ꝓpriũ. vt
pre. §. vlti. xij. q. i. ⁊ §. quia ergo. xiiij. q. i. Unde facienda est
vis quũ dicit suo proprio. simile. xij. q. ij. statuim⁹. in fi. ⁊ c.
se ⁊ c. diaconi. i. de ap. reprehensibilis. §. si in quocũq. ibi.
Siquid ꝓprium habuerit: alias nõ. xvi. q. vi. illud. ſm In/
nocẽ. ibi. ¶ Pro hac vera sententia adhuc faciunt. x. q. ij.
casellas. ibi. quasi commendata fideli preposito. ⁊ j. ibi.
Res vnde pauperes viuũt: alienare ꝑsumant. ⁊ c. eps ha
beat ibi. Si aũt eps aut q̃ cũ eo sunt ꝑsbyteri vel diaconi
accusantur: q: ea q̃ ex reditu vel ex quolibet actu eccl'ie veni
unt/ in suos vsus colligunt: ⁊ pauperes fraudãt: ⁊ fame
ꝯficiũt: hos em̃ corrigi opz ⁊c. ⁊ s. dixit de clericis. Victu
tm̃ ⁊ tegumento his cõtenti sumus. dicit Aug. exponẽs
verba ista apl'i. i. ad Timo. vi. Nõ dicit habẽtes cibũ ⁊ ve
stimentũ: q: cibus ⁊ vestimentũ ad abundantiã ciboꝝ ⁊
vestimentoꝝ ꝑtinent. victus aũt ⁊ vestitus vel tegumen/
tum. i. cibus modicus ⁊ strictus ⁊ vix sufficiẽs: vestit⁹ aũt
tenuis ⁊ breuis siue succinctus/ quo põt nuditas operi/
ri ⁊ vix frigus arceri: quõ ipse apl'us seruiẽs erat in fame
⁊ siti ⁊ frigore dño die ac nocte: ad penuriã ꝑtinẽt. Idez
xij. q. i. clericus. dicit etiã Archidi. sup verbo ꝑdicto. Que
ex reditu. pre. c. eps. ar. cõtra illos qui dicũt q canonicus
vel clericus fruct⁹ perceptos eccl'ie facit suos. xij. q. i. duo
sunt. ibi. Illi em̃ victu ⁊ vestitu ꝯtenti nullam inter se ꝓ/
prietatem habentes. ⁊ c. quia tua. ibi. Nullus eoꝝ q̃ possi
debat suũ esse dicebat. ⁊ c. dilectissimis. ⁊ c. scim⁹. ⁊ c. ex/
pedit. ibi. Non em̃ ꝓprie sunt sed cões. ⁊ c. videntes. ibi.
Fideles dispensatores. ⁊ c. habebat. ibi. Et suoꝝ necessita
tibus alijsq indigẽtibus tribuebat. ⁊ c. epi de rebus. ibi.
De fructibus. Ergo eps nõ facit fruct⁹ suos ante cõsum/
ptionẽ. Lau. ⁊ ibi infra. Nam vsus tm̃ ⁊ nõ ꝓprietas re/
rũ ecclesiasticarũ tam mobiliũ q̄ imobiliũ ꝯceditur cleri
cis. j. c. sine exceptione. Hug. Nã platus rerũ ecclesie effi/
citur dispẽsator. i. q. ij. sacerdos. ⁊ pre. c. expedit. x. q. ij. pca
rie. ibi. Quia sic eas quẽq tractare vt alienarũ rerũ dispẽ
satorem cõuenit: nõ ꝓpriarũ largitorẽ. xij. q. i. sint manife
ste. ibi. manifeste dñi. ⁊ c. ar. dominiũ rerũ ecclesiarum esse
apud deũ. vt. c. eps ecclesiasticarũ. Eps ecclesiasticarũ rerũ
habet ptãtem ad dispensandũ erga oẽs qui indigent cũ
summa reuerentia ⁊ timore dei. ⁊ ibi. v sib⁹ ꝓfuturis. vbi
dicit glos. Lau. ⁊ Io. Hic ostenditur qua necessitate clerici
nõ debent esse ꝯtenti. scilz vt habeant victũ ⁊ vestitũ. ⁊ j.
hic refertur necessitas ad nature necessitatẽ. vnde sequitur
ibi. Habentes victũ ⁊ tegumentũ his cõtenti sum⁹. i. ad
Timo. vi. xlvij. dis. §. i. xvi. q. i. si cupis. in fi. ⁊ no. pre. c. duo.
xij. q. i. c. res ecclesie. Uel agroꝝ fruct⁹. glos. Ergo res mo
biles nõ põt dare sine ꝯsensu clerici sui. de hoc tñ vide qd
legitur ⁊ no. ex͂ de dona. ceterũ. ⁊ xvi. q. i. possessiones. Seq̃/
tur vt ex hoc paupes affligantur: q̃bus subtrahũt quar/
tam partẽ pauperibus debitã ⁊ sibi appropriant. Hug. ⁊
c. videntes. ibi. ex sumptibus. ⁊ j. sumptibus. ⁊ j. dispen/
satores. ⁊ j. necessaria. ⁊ c. ꝑcipimus. ibi. Indigentib⁹ oĩa
dispensent. ⁊ c. illi qui. ibi. Dispẽsatori relinquãt nihil ha/
bentibus ꝯferenda. ⁊ pre. c. res ecclesie. nõ quasi ꝓprie sz
vt cõmunes. ⁊ sequitur in ꝓfatos vsus fideliter dispensan/
de sunt. ⁊ §. sequẽti. Si ergo res ecclesie non quasi ꝓprie/
sed quasi cões habende sunt: quũ de cõi nullus dicat hoc
meũ: nec de reb⁹ eccl'ie hec mea est põt aliquis dicere ⁊c.
⁊ j. Ex q̃bus res ecclesie licet oĩbus debeãt esse cões: pri/
mũ tñ sibi ⁊ eccl'ie seruientibus necessaria eps subminis/
tret: que supsunt fidelium vsibus ministraturus ⁊c. et. c.
si priuatũ. Si priuatũ possidemus qd nobis sufficiat: nõ
illa nostra sunt quoꝝ ꝓcurationẽ quodãmodo gerimus.
nõ ꝓprietatem nobis vsurpatione dãnabili vendicem⁹.
qd. c. ponitur. xxiij. q. vij. q aũt. Ad hoc facit qd dicit Bern.
qui dicit. Res ecclesiarũ pauperũ sunt. sacrilega eis cru/
delitate subripitur: quicq̃d ꝑter victuz retinent vel vestitũ.
Idem. Cõceditur tibi vt si bene deseruis: de altario viuas.
Non aũt de altario luxuriaberis. nec de altario supbias:
vt inde compares tibi frena aurea. sellas depictas/ calca
ria deaurata. xliiij. di. §. i. Ad id facit qd legitur ⁊ no. §. c. res
ecclesie. Faciũt etiam ꝓ hac sententia. xij. q. ij qui abstule
rit. ibi. christi pecunias ⁊ ecclesie. ⁊ c. i. ibi. qui christi pecu
nias. ¶ R: Sed nec mutuare põt pecuniã ecclesie ꝓla/
tus. nam decapitatur q̃ sub specie publici creditoris eiũ
de publicis rationibus mutuat. C. de his qui ex publi. ra/
tioni. mutu. pecu. acce. l. vlt. ⁊ qui accipit eam punitur in
quadruplum C. e. ti. l. i. Nam vtilius est collocare in em/
ptione ꝑdioꝝ. s. xij. q. i. videntes. ⁊ c. c. q. ij. vobis. ſm Lau.
Facit etiã. c. e. q. ij. apl'icos. ibi Ecclesiasticos redit⁹ lede
re: quos. ⁊ j. ob escam pauperũ ⁊ peregrinoꝝ sustentatio
nem esse decernimus. ⁊ j. ibi. salarijs. ⁊ c. monemus. ibi.
sed nec salariũ. ⁊ c. quisquis. de salarijs epi. ⁊ c. indigne.
ad substantiã pauperũ derelicta. ⁊ c. vobis. ibi Tertiam
vero pauperibus sub oĩ cõscientia faciat erogari. ⁊ c. q̃
diuinis. ibi. in pauperũ ꝓuenire dispẽdium. ⁊ c. concesso.
ibi. reditus ⁊ oblationes. ⁊ j. quartam pauperib⁹ ⁊ pere
grinis. ⁊ c. quatuor. ibi. tam de reditu. ibi. tertia paupe/
rum. ⁊ c. de reditib⁹. ibi. erogationi pauperum. ⁊ c. mos.
est. ibi. tertia vero pauperibus. ⁊ cap. sancimus. ibi. ter
tiam cunctis pauperibus. ⁊ c. et si illi. ibi. qui auferũt pau
peribus qd nõ dederunt. ⁊ c. de laicis. ibi. ecclesie paupe/
ribusq subripiũt. ⁊ c. sine exceptione. ibi. Episcopus reb⁹
ecclesie tanq̄ cõmendatis non tanq̄ ꝓprijs vtatur. ⁊ c.
aurũ. ibi. ⁊ subueniat in necessitatibus. ⁊ j. ibi. ꝓpter eli/
moniã pauperũ. ⁊ j. cur passus es tot inopes fame mori?
⁊ j. nemo põt cur paup viuat. ⁊ j. ꝑ minutas erogatiões
dispensata egentibus. ⁊ c. gl'ia epi est pauperũ ꝓuidere
opibus. ⁊ ibi. accepisse pauperib⁹ erogandũ ⁊c. et. j. quõ
possumus aliena. i. res eccl'ie. Glos. fideliter distribuere:
q̃ nostra timide reseruamus? Et. xij. q. iij. c. i. s. alit. placuit.
Placuit vt epi vel ꝑsbyteri vel diaconi vel quicũq clerici
qui nihil habentes ordinãtur: ⁊ tẽpore epatus vel clerica
tus sui agros vel quecũq predia nomine suo comparant:
tanq̄ dominicarũ rerũ inuasionis crimine teneantur vbi
dicit glos. qd speciale est i ecclesia q licet sacerdos aliq̃d
suo noie emat de pecunia ecclesie: q res illa statim facta
est ecclesie. ⁊ idem no. xij. q. ij. apl'icos. ⁊ ex͂ de pecu. cleri.
inquirendũ glos. j. ⁊ q iiij. c. i. Sacerdotes vel quilibet q̃/
bus ecclesiasticarũ rerũ cura cõmissa est: quecũq admini
strationis sue tempore emerit. ⁊ j. ad ecclesie nomen cui
ꝑsunt chartarũ conficere instrumenta ꝓcurent. Ad hãc
sententiam facit tota questio. v. eiusdem cause. in qua ca
uetur q clerici de bonis ecclesie testari nõ possunt: q: nõ
sunt sua. Potest tamẽ clericus aliqua mobilia dare cau/
sa eleemosyne in egritudine constitut⁹. ex͂ de testa. ad hec
vbi no. Innocen. ⁊ Osti. q fieri potest talis donatio sine
traditione. C. de donatio. quisquis. ⁊ successo: tenebitur.
ar. s. c. q. ij. quicũq suffragio. ⁊ ex͂ de dona. per tuas. ſm
eos. ¶ Sed Uincen. in pre. c. ad hec. vim facit in eo q dici/
tur illa decre. erogare subaudi. ⁊ ita tradere: sec⁹ si ero/
gandum post mortem ouniittat. Nam episcopus põt de
fructibus suis monasteriũ construere. xij. q. ij. bone rei. ex͂
de dona. apostolice. sed post mortem erogando dispone/
re nõ potest. xij. q. v. quia nec credit ipse Uincen. q gene/
raliter consuetudo excusat clericos qui tempore mortis
omnia mobilia dant pauperibus: multo minus filijs et
consanguineis. xij. q. ij. quisquis episcopus. ⁊ hanc sentẽ/
tiam tenet Hug. Dicit inquã q nullo modo cleric⁹ testa/
ri potest de rebus quas habet de eccl'iastico bñficio. Naz
cõparatur clericus vsuario. nã dicit q clericus vsum tantũ
hz. nec facit fructus suos nisi quoad victum. vnde in vita

modeste potest aliquid dare: non autẽ testari. vt in pre.c. ad hec. s̃m Lau. qui ita no. xij.q.v. si epus. ¶ Sed idẽ Lau. et Mu. no. xij.q.ij. alienationes. q̃ ↄsuetudo est in quibusdam ecclesijs q̃ clericus moriens possit disponere de omnibus fructibus sue p̄bende papiendis vsq̃ ad annũ quãdo papa scit et tolerat. et hoc probatur per decre. significatum. ex̃ de preben. s̃m intellectum quẽ posuerũt Bos. et Phi. qui exponũt ibi/ad anniuersarium .i. fructus percipiendos per annũ. quia forte consuetudo erat illius ecclesie q̃ canonicus decedens fructus p̄bende sue posset cui vellet post mortem suã legare per annũ. et hanc sententiã sequit Ostiẽ. prout satis no. de ista materia. de pecu. cleri. sane. Et ita no. Ar. et card. Jo. mona. ex̃ de re. ec. hoc consultissimo. li. vj. Nõ posset concedi de fructibus pceptis. secus de papiendis. et est ratio diuersitatis: q̃ fructus q̃ pcepti sunt et nõdum consumpti a canonico siue a clerico defuncto: ptinent ad caplm̃ ipsius ecclesie in qua defunctus erat canonicus. ex̃ de testa. relatum. ij. et sic possunt de eis ordinari siue ↄsuetudine siue ↄstitutione sua. Sed in papiendis nõ est ita: nam illi ptinent ad eum qui loco defuncti surrogatur: qui nõ debet suis stipendijs militare. xij.q.ij. caritatẽ. quia ad quẽ spectat onus: et emolumentum. vt patet in eo qd̃ legit et no. ex̃ de sepul. c.j. De h̃ etiã tangit per Inno. ex̃ de testa. cũ in officijs. sed de hoc vide qd̃ no. in spe. c. de fructibus. et inter. §.j. v. sed ipse platus. ibi vide. ¶ Facit etiã pro hac materia qd̃ legit et no. xvj. q.j. Om̃ quicq̃d habent clerici pauperũ est. et domus illorum omnibus debent esse cõmunes. susceptioni peregrinorũ et hospitum debent esse intenti etc. xxiij.q.vij. q̃ aut. ibi. Non sunt illa nostra: s₃ pauperũ. quoꝝ pcurationẽ quẽadmodum gerimus: nõ ppᷣietatem nobis vsurpatione dãnabili vendicamus. et premittit ibi. Que tamen si pauperũ compares sumus: etiam nostra sunt et illoꝝ. et ibi in glos. non intelligas iuris dominiũ. et in glos. se. i. ad seruandum nobis data. et in glos. seq. plati. et optime qd̃ legitur et no. xxiij.q.viij. conuenior. ad fi. ibi. Templo em̃ dei nihil possumus aut decerpere aut tradere: quũ illud custodiẽdũ nõ tradendũ susceperim. et in glos. vlti. que incipit/ et ita platus. facit ad idem qd̃ legitur et no. xij.q.j.c.fi. Et qd̃ legitur et no. ex̃ de pscrip. c.ij. in fi. ibi. in rebus pauperũ in pinudicium nõ facturam. et in glos. ibi. et sic bona. et pre. §. xliij. di. §.j. ibi. pmittitur. et in glos. sufficere. ¶ Predictis ergo iuribus teneo. vt dixi nullo modo beneficiatũ quẽcũq̃ facere fructus suos pceptos vt possit eos dare cuicũq̃ voluerit. nec ↄsanguineis: nisi indigentib⁹. nec alijs quia vere sic ecclesiarũ et pauperũ sunt vt eis cõmunicẽtur q: semper indigent: et semp sunt sicut predia et alia bona immobilia: et nũq̃ possunt mutare naturam suam: vt aliter possint expendi/ q̃ in varias necessitates ecclesiarũ ministroꝝ et pauperũ. vt pbant clarissime et late omnia iura predicta. et sicut infra tetigi in hac parte secunda in ar. lxvij. in pn. v. quod de prelatis. Credo clericos beneficiatos teneri ad restitutionem illorum fructuũ quos voluptuose consumũt non facientes officium: vel facientes/ s₃ non debito modo: et nõ orantes pro populo: vel indigne orantes: quum sint in peccato mortali. Quia ista oblata sunt ob causam ecclesijs vt oretur pro ipsis offerentibus. j.q.j. ipsi sacerdotes. legit et no. iij.q.j. nulli. Et inde pauperes alantur. vt s. pxime plene pbatum est. Quia ergo hoc non faciunt: et fructus recipiunt: infideles sunt et pauperũ necatores. xiij.q.ij. qui oblationes. ij. et c. sequẽ. ¶ Item cõmittunt furtum: quia subtrahunt inuito qd̃ obtulit. non em̃ obtulit istis sed illis qui debẽt facere seruitium. ad hoc. lxxj. dist. si quis sacerdotum. cum. c. seq. xij. q.ij. qui abstulerit. et c. gloria episcopi. v. amico rapere. ¶ Item cõmittũt sacrilegiũ. quia fraudãt totã ecclesiam cui debent prodesse in orationibus. vt pre. c. qui oblationes. et c. gloria. In grauibus peccatis quis positus/ dum suis premitur: aliena nõ diluit. Cũctis enim liquet quia quũ is qui displicet ad intercedendũ mittitur: irati animus pcul dubio ad deteriora puocatur. s̃m Greg. in pastorali. cuius verba habent. xlix. dist. §.j. et iij.q.vij. in grauibus. vbi dicit glos. que incipit. ex vite. et bene quidẽ. est ibi ar. orationes maloꝝ ijs pro q̃bus orant nocere. et optime. j.q.j. fertur. ibi. Aut quo ppliũ orationis clypeo tuetur: qui se iaculis hostium feriendũ exponit. et .j. Maior ergo metuẽda est locis illis calamitas: vbi tales intercessores ad locũ regiminis adducuntur: qui dei in se magis iracũdiam prouocant: quã p semetipsos placare debuerunt. et in glos. ecce q̃ crimen. et. xlix. di. §.j. ibi. Solicite formidandũ est/ ne qui placere posse irã dei creditur: hãc ipse ex pprio reatu mereatur: cũcti em̃ liquido etc. et. j. Qui ẽ desiderijs terrenis adstringitur: caueat ne districti iram iudicis grauius accendẽs/ dum de loco delectat glorie. fiat subditis author ruine. Qui sibi cõscius est his audi/ tis det ipse solutionem. Huius sententie est Ray. in summa sua in rubrica de apostatis. in fi. §. sed nũquid etc. vñ dicit Archid. in p̃. §.j. xliiij. di. Certe iudicio meo hinc ex dicto Hiero. posito in pre. §.j. xliiij. di. põt elici solutio hui⁹ questionis. q̃ teneant ad restitutionẽ: quũ dicat pmissum victum de bonis altaris altaris: non abusum. Fateor: h̃n q̃ durus est hic sermo: et multos scandalizat. sicut verbum christi. nisi quis mãducauerit carnẽ meã etc. Jo. vj. de ↄse. dist. ij. sed panis. Nihilominus verus est. q: licet actio ↄtra tales ↄsumptores directa nõ pcedat. indirecta tñ pcedit nõ solum coram deo/ sed etiam corã ecclesia q: tenent rationẽ reddere de malis expensis clerici epo. legit et no. ex̃ de accusa. qualiter et qñ. ibi. redde rõnẽ. et in glos. sed qualiter. et casus expressus. x.q.iij.c.j. ibi. et in singulis annis epo ratio fiat. Et clerici suas ecclesias tenentur cõseruare indẽnes de dilapidatione et malis expensis: et de dãnis q̃ ei intulerũt. vt est expressum. xij.q.ij. sta tum⁹. ibi. et de facultatibus/ si quas habent pprias/ indẽnem ecclesiam reddant. et c. seq. et c. diaconi. j. ibi. Sacerdotes nihil de reb⁹ ecclesie sibi cõmisse alienare psumant. qd̃ si fecerint: cõuicti in [illegible] et ab honore depositi de suo pprio aliud tãtũ restituant etc. ex̃ de elec. q̃ sicut. §. fi. Cõsumere autem/ vel male expendere/ alienare est. vt pbat meus. §. pceal. xliiij. dist. §.j. et dare. xij.q.ij. monemus. ex̃ de re. ec. nulli. De isto pũcto an clerici sint dñi fructuũ notauit Ostiẽ. ex̃ de pecu. clerici. sane. et Jo. gal. et Jo. mona. ex̃ de rebus ecclesie nõ alie. hoc consultissimo. lib. vj. quoꝝ opinio salua eorum reuerentia parat viam et laqueũ clericis bona ecclesiarũ amplius consumendi: que tot sacris canonibus allegatis superius contradicit.

¶ Articulus. xxix.

Expediti dei gratia de defectibus et peccatis primi et precipui ordinis clericalis: ad transgressiones secũdi ordinis laicalis per ↄsequẽs accedamus. Et quia inter alias mundi dignitates ecclesie iperij romani dignitas maior et precipua est: quia super omnes mũdi reges et principes est vnus imperator. et oẽs mũdi reges ei subesse debẽt: q̃cq̃d dicat rex frãcie de facto. ex̃ q̃ fi. sint le. p venerabilẽ. § insuper. in glo. de facto. et reges hispanie. ad h̃. lxiij. di. hadrianus. ij. vbi de h̃. in glos. g. ibi vide. xj.q.j. §. hec fiqs. vij.q.j. in apib⁹. xxvj. di. duo sunt. ff. ad l. rho. de iac. q̃ leuãde. Et q: maior plus offendit: sicut. s. §. a capite. in ar. xj. dixi de papa. xl. di. hõ. Idõ de ei⁹ defectib⁹ et scelerib⁹ pmu⁹ est dicendũ. ¶ Peccãt aũt impatores pmo: q: nõ faciũt iustitiã: ppter qd̃ veniũt tẽpestates in pplm̃ et flagitia. xxiij.q. v. si qs violẽtos. et c. regũ. de nullo em̃ magis placere deo põt q̃ si iustitiã exerceãt cõpescẽdo eos q̃ in suã et alioꝝ pniciẽ debacchant. xxiij.q.v. qñ nos. et iustitiã colere summũ bonũ est i hac vita. xij.q.ij. cũ deuotissimã. Scdo peccant impugnãdo sanctã ecclesiam matrẽ suã. xij.q.ij. q̃ abstulerit. xcvij. di. ecclesie. ibi: Nostra tñ mater ecclesia quã tenentur defendere. ex̃ de natis ex li. ven. c. j. vnde papa

Oẽs reges ẽ iure subsũt impatori

Imperatores in q̃b⁹ peccent.

quãdoq; deponũt eum. ex̃ de elec. venerabilẽ. §. obiectio-
ni. ⁊. §. fi. ex̃ de re iudi. ad apl'ice. lib. vj. q: siue pacata siue
turbata eccl'ia fuerit tp̃e regiminis eoꝝ: pnceps is q̃ tui-
tionẽ sibi cõmisit scʒ deus/exiget ratione. xxiij. q. v. princi
pes. Tertio q: distringũt clericos in foro suo placitare/
cõtra id. xj. q. j. cõtinua. ⁊. c. nullus. ⁊. c. inolita. ⁊. c. placuit.
ex̃ de fo. cõpe. si diligenti. xxj. q. v. c. ij. ⁊. c. si quis ep̃s. cũ. c.
sequẽ. ⁊ ɔtra illud qȯ iusserũt ⁊ fecerũt eoꝝ p̃decessores.
causa. e. q. c. sacerdotibus. ⁊. xvij. dist. §. hinc etiã. xj. q. j. fu
turam. Quarto q: imiscent se electionib⁹ p̄elatoꝝ aut
per se aut ꝑ suos satellites: aut ꝑ suas literas cõminato-
rias/cõtra iura. lxiij. di. sacroꝝ. ⁊. §. seq. ⁊. c. hadrianus. j. ⁊
c. ego lodoicus. de elec. sacrosancta. xvj. q. vij. sane. ⁊. c. q̃s-
quis. nisi hoc habeant de dñi pape p̃uilegio sp̃ali. lxiij. di.
hadrianus. ij. cum. c. seq. ⁊. §. pncipibus. ⁊. §. verũ. ⁊ sic in
tellige. ex̃ de iu. pa. nobis fuit. Quinto quia aliquos ex
odio exheredant ⁊ deijciũt: ⁊ quosdam ex leui opinionis
aura sublimant. xv. q. vij. sexta actione. Sexto q: sine cã
pedagia concedũt ⁊ pecuniã mittunt. Non p̄nt impera-
tores sine cã ɔcedere pedagia. Causa legitima sm̃ Ray.
est defensio strate publice cõtra p̃dones in terra: vel pira
tas in aqua: vel ꝓ defensione fidei vel patrie cõtra paga
nos vel hereticos: vl' alia simili iusta cã. Qui ergo aliter
recipit ea: ad restitutionem tenet̃: q: ꝓhibita sunt: nisi ab
ĩperatore vel rege vel lateran. concil'. sunt cõcessa ex cã vl'
ex longissima consuetudine cuius nõ extat memoria de-
bita. ex̃ de verbo. signi. sup quibusdã. §. p̃terea. ff. de pe. et
vec. l. vectigalia. ex̃ de censi. innouam⁹. xxiiij. q. iij. si quis.
vide qȯ scripsi. j. in. xlvij. ar. ꝟ. quid de pedagijs. Quod di
ctũ est de rege: Ostiẽ. intelligit Romanoꝝ. ff. de ori. iu. l.
ij. §. nouissime. institu. de iure nature. §. sed qȯ principi. et
no. Osti. in summa. de censi. §. ex q̇bus. ꝟ. sed nũquid sine
causa. Imperator etiã vel rex qui mutauit ꝓ lucro tempo-
rali in grauamen populi monetã: tenet̃ ad satisfactionẽ.
maxime si primã iurauit tenere. sic loquit̃ ex̃ de iureiurã.
quãto. Caueant ergo p̃ncipes monetã mutantes. nam ⁊
apud deũ/⁊ in foro penitentiali astringuntur sicut ex no-
uis pedagijs: vt dictũ est: nisi forte hec innouatio fiat/po
pulo: cui⁹ interest: approbante. ar. ex̃ de maio. ⁊ obe. c. fi.
sm̃ Osti. qui sic no. in p̄e. §. et q̇bus. ꝟ. ꝙ si moneta. Se
ptimo q: dimittunt vxores suas. vt ex̃ q̇ fi. sint le. c. ꝑ vene
rabilem. §. videbat̃. ij. q. j scelus. xj. q. iij. ira. Octauo q:
labũtur in heresim. xj. q. iij. iulianus. Nono q: nõ reuerẽ
tur ep̃os qui sunt maioris dignitatis. xcvj. di. duo. ⁊ ex̃ de
ma. ⁊ obe. solite. Sed ipsos sepe mutilãt ⁊ occidunt ⁊ ca
piũt ⁊ banniũt ⁊ degradant: sicut quidã reges iam fece-
rũt portugallie/cõtra ex̃ de iureiurã. olim. ⁊ de elec. vene
rabilẽ. ⁊. c. ad apl'ice. li. vj. pena taliũ. ex̃ de penis. felicis. li.
vj. ⁊. c. ti. si quis suadẽte. in cleme. Decimo quia nõ defen
dunt eccl'iam vt tenent̃: ꝓpter qȯ possunt deponi. p̄e. c.
p̃ncipes. xxvij. di. ecclesie. xv. q. vj. alius. Undecimo quia
periuri sunt: q: raro seruãt fidelitatẽ quã iurant pape et
eccl'ie romane. lxiij. di. ego. ex̃ de re iudi. ad apl'ice. ꝟ. decla-
rauit. li. vj. ex̃ de iureiurã. Romani. in cleme. ⁊ dic̃ Guill'.
in spec. in tit. de iureiurã. §. j. ꝟ. illud aũt. post pn. ꝙ elect⁹
p̄stabit p̄mo illud iuramentũ legato apl'ice sedis: postea
qñ coronabitur: iterum p̄stabit illud pape: vt p̄e. c. roma
ni. Duodecimo: q: nõ curant recuperare terrã sanctã: et
saracenos inimicos crucis dñice impugnare. qui fidem
catholicã ꝑsequũtur. quũ ad' hoc sit romanũ imperiuʒ a
dño sp̃aliter institutũ. xcvij. di. eccl'ie. xxiij. q. v. p̃ncipes. c.
vnũ solũ. c. de ligurib⁹. xcvj. di. cõstantin⁹. ⁊ vide Innoc̃.
deuoto. ꝙ sup defect⁹ alij imperatoꝝ p̄nt colligi de his q̇
ponũtur p̄e. c. ad apl'ice. ¶ B Attendant aũt impera-
tores ad triplicẽ coronã: quã recipiũt ad bene agendũ et
ꝓmerendũ designatiuã. Nam rex romanoꝝ coronat̃ tri-
plici corona. Prima est ferrea: quã recipit ab archiep̃o
Colonieñ. aquisgrani eiusdem dioce. Ferrũ autẽ fortitu
dinẽ designat: qua debet vincere rebelles. ⁊ infideles cõ-
calcare. vnde Dañ. ij. ibi: Et regnũ quartuʒ erit velut fer

Triplicis coronę imperatoris significatio.

reum: quõ ferruʒ cõminuit ⁊ domat omnia: sic cõminuet
oĩa hoc ⁊ conteret. ¶ Secũda est argentea: quã ingres-
sus italiam recipit a mediolaneñ. archiep̃o in villa mo-
dicẽ. eiusdem dioc̃. tamen Henricus catholicus valde:
quem vidi recepit illam mediolani in ecclesia sancti Am
brosij tẽpore pape Clementis. v. Argentũ aũt sonoꝝ desi
gnans mũditiam ⁊ claritatem iuxta illud Prouerb. xxv.
Aufer rubiginẽ de argento: ⁊ egredietur vas purissimũ.
significat ipm principem sonoꝝ ꝑ bonam famam. ex̃ de sa
cra vnc. c. j. mundum. ij. q. j. scelus. ⁊ clarum ꝑ sapientiam.
Sap. viij. Habebis ꝓpter hanc scʒ sapientiã/claritatem
ad turbas. ¶ Tertia est de puro auro: quã coronam per
papam in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauri-
cij recipit: ⁊ designat aurum qȯ oĩbus metallis est excel-
lentius ⁊ nobilius: ipm imperatorẽ alijs regibus ⁊ p̃nci-
pibus in potẽtia ⁊ iustitia excellentiorẽ esse debere ⁊ p̄e-
ciosior: ex plũbo tñ eius dignitas cõparatur: respectu sa-
cerdotalis q̃ comparat̃ auro: vt p̄e. c. duo. sic olim in his
tribus metallis dabatur tributum romanis. Quũ ergo
imperatores grauiter peccant: corone he sp̃ualiter de ca
pitibus cadunt. vñ possunt dicere Thre. iiij. Cecidit coro
na capitis nostri. ve nobis q: peccauim⁹. Tredecimo: q:
alienãt bona imperij. nõ cũ sunt ꝓprietarij iperij. vide qȯ
legit̃ ⁊ no. xxviij. q. viij §. Quis. glos. j que incipit: ⁊ ita. Sʒ
defensores etiã ministratores ⁊ augmẽtatores. Uñ pro-
pterea augusti vocãtur ab augeo auges. Luc. ij. Exijt edi
ctum a cesare augusto. ad hoc facit. C. quadrie. prescrip.
bene a zenone. viij. dist. quo iure. ⁊ est casus ex̃ de iureiur.
intellecto. ⁊ iunge qȯ no. s̃. §. vna cõsideratio. ꝟ. est ergo
in ar. xiij. ¶ C Et ꝓpterea dicit Accur. ꝙ donatio facta
eccl'ie per Constantinũ de qua dicit̃. xcvj. dist. cõstantin⁹.
⁊ de elec. fundamenta. ꝙ nõ tenuit. ⁊ ꝙ successor: eam po
tuit reuocare: vt scripsit in auc̃. quõ oportet epis. post pn.
⁊ hoc cõmuniter tenent legiste. decretiste tenent contra:
vt no. Ioã. lxiij. dist. ego lodoicus. glos. j. pro quo facit ibi
textus vsq; in perpetuuʒ. Patet ꝙ hoc non fuit ꝑsonale:
nec papa huic renũtiauit vt non posset iterato reuocare
sm̃ Hug. ⁊ p̄e. c. constantinus. ad fi. ibi: statuimus ⁊ con
firmamus vsq; ad finem mũdi. ⁊ ex̃ de iureiurã. Romani
§. fi. ꝟ. eidem. ibi: ac p̄cipue p̄clare memorie Constantinũ.
in cleme. ex̃ de elec. fundamenta. §. ne aũt. li. vj. Unde dñs
papa vel imperator potest donare in quãtacũq; quãtita-
te donare voluerit: ⁊ valet sine scriptura ⁊ insinuatione.
C. de dona. sancimus. ⁊ q̃ fiunt in priuatis. in p̃ncipẽ simi
liter valent cuiuscũq; fuerit quãtitatis. C. de dona. autẽ.
⁊ a priuatis. Et quũ datur pijs locis optima mensura est
rerum donatarum imensitas. in auc̃. de non alie. aut per-
mu. re. eccle. §. sinimus. coll'. ij. ⁊ loquitur proprie in do-
natione quã facit imperator sm̃ Hos. ⁊ Ioan. de anto. in
summa sua de dona. §. dñs papa. vñ in p̄e. c. ego lodoic⁹.
ibi/concedo. i. nõ inquieto: non molesto: habere p̄mitto:
non resisto/qñ pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ possideas. naʒ
antea ecclesia romana habuerat ⁊ tenuerat ista: sicut patʒ
ex litera: sed forte non oĩa Hug. sicautem fecit dñs Ru
dolphus rex alemanie qui donauit eccl'ie romane ciuita
tem bonoñ. cum districtu suo/⁊ totam romandiolã. nam
nõ donauit sm̃ veritatem: quoniã ab antiquo facta erat
donatio a Pipino patre Caroli magni/⁊ alijs imperato
ribus. qȯ dic vt no. in spec̃. de rescrip. p̄sentia. §. ratiõe cau
se. ꝟ. item qȯ obtentũ est ⁊c. facit ꝓ hoc qȯ legit̃ ⁊ no. xvj.
q. iij. placuit. j. adde hic quod scripsi. s̃. in p̄ma parte in ar.
xiij. ꝟ. Item romana. ⁊ in ar. xliij. ꝟ. fi. ceterum. ⁊ in ar. xlv.
ꝟ. ⁊ augustin⁹. ¶ Hic tamen sciendus est ꝙ quilibet p̄ot
regulariter rem suã ecclesie relinquere: contra quã multi
tyranni multas diuersas machinationes ingerunt: ⁊ ideo
ɔtra tales inuehit̃ cõciliũ ĝnale. ex̃ de re. ec. nõ alie. cũ lai
cis. ibi: Non solũ de alienatiõe feudoꝝ ac aliarũ possessio
nũ ecclesiasticarũ ⁊ vsurpatione iurisdictionũ: sed etiam
de mortuarijs ⁊c. i. ꝑ aĩa derelictis. de q̇b⁹ aliq̃ statuũt ꝙ
ecclesia infra annũ ⁊ diẽ distrahat al's authoritate ꝓpria

Donatio facta ecclesie a Constantino an sit reuocabilis nec ne.

P̄ot quilibet rem suã ecclesie relinquere.

relicta occupant cōtra.l.C.de sacro.ec.generali.⁊.l.iube
mus.,vbi dr: ꝙ cuilibet res suas patrimoniales/vel par-
tem siue causa mortis vel iure institutionis vel quocūqꝫ
alio modo relinquere vel inter viuos donare licet eccl'ie:
nec est necesse ꝙ talis donatio actis insinuetur. C.de sa-
cro.ec.illud.vide qḋ legit̃ ⁊ no.in prima ⁊ vltima glos. ex̄
de cōfir.eccle.c.ij.vnde siquis etiā de curiali fortuna eccle
sie reliquerit: tales donationes et ecclesie libere sunt et
immunes a lucratiuoꝝ inscriptionibus.Cur em̄ nō facim⁹
discrimen inter res diuinas ⁊ humanas.C. de sacro.ec.l.
sancimus.ij.q̄ est canonizata.xxiij.q.viij.§.q̄uis in.l.san-
cimus.⁊ hec etiā futurū tēpus respiciūt.in aut̃.de eccl'ia.
titu.§.ad hec.C.de sacrosanc.eccle.decernimus.C.de epi.
⁊ cleri.omnia p̄uilegia.Hoc em̄ ius ꝙ ecclesie relinquat̃
maxime in vltimis volūtatibus/valde fauorabile est:tū
fauore vltime volūtatis.C.de sacro san.ec.l.j.tum fauore
anime.xiij.q.ij.anime defunctoꝝ.C.de sacro.ec.sancim⁹.§.
Tū fauore ecclesie que habet̃ loco minoris ⁊ filij.in aut̃.
de sanc.epis.§.penulti.in fi.in aut̃.de eccle. titu.§. signis.
in noie magni de.coll'.ix.⁊ p̄ce.nulla igit̃ cōstitutione.nul
la consuetudine ꝯtrariū statui pōt:quū sine periculo aie
seruari nō possit.ex̄ de ꝯsue.c.fi.⁊ de p̄scrip.c.fi. Sed con-
tra:q: si sic tēporalia possunt relinqui ecclesijs:cito ad ec
clesiam poterūt deuolui oia tēporalia:q: quū nihil possit
alienare eccl'ia exquo semel acquisiuit rē. ex̄ de re.ec.non
alie.nulli.⁊.c.siquis.p totum.C.de sacrosan.ec.iubemus.
⁊ in Aut̃.hoc ius porrectum.qḋ ponit̃.x.q.ij.hoc ius. ⁊ in
Aut̃.de nō alie.re.ec.coll'.ij.⁊ de aliena.emphite.coll'.ix.et
p totum.nūqꝫ desinet esse heres:vt in li.feu.de feudi.alie-
na. clientulus. ¶ D Et exp̄ssum est ꝙ non licet feudum
donare:nec p aia iudicare:nec in dotē p filia dare.in lib.
feudo.qualiter iurare debet vasallus dño donare. ideo
si vasallus religionē intrauerit:feudū amittit.idem si cle
ricus fiat.in lib.feu.si de feu.vasal.interpel. fuerit clericū
de feudo feminco.§.ex hoc illud. q: nec p̄tinet ad eum be
neficiū qui nō dꝫ gerere officiū.in li.feud. de inuestitura:
quā citius accipit miles.⁊ ar.ex̄ de cleri.coiu.ꝙ autē. ⁊.c.
diuersis.⁊ de p̄ben.sup inordinata.⁊.c.exstirpādc.Quid
plura:nec vendere licet feudum:nec pignorare:nec p aia
iudicare:nec quoquo modo alienare p̄ter dñi voluntatē:
vt in li.feu.de feu.nō alie.sine cōsensu maioris dñi/impe
rialē.§.habito.legit̃ ⁊ no.ex̄ de feu.c.ij. ¶ Nec obs. de re.
ec.nō alie.cū laicis.vel alia iura canonica.q: nihil ad ec-
clesiā de feu.ex̄ de fo.cōpe.ex trāsmissa.⁊.c.verū. Nec etiā
papa vult detrahere iuri regio.ex̄ qui fi.sint legi. latoꝛ.et
c.causam.ij.de ap.si duobus.⁊ distincte sunt iurisdictiōes
in Aut̃. quō opꝫ epis. respōso.§.in p̄n.coll'.j.⁊.xcvj.di.duo.
Solu.qualitas feudi cōsideranda est. nā si sit de camera
dñi ad tēpus datum:in tali habent ꝯtraria locū: quū nō
sit perpetuū:nec heres succedat.de tali loquit̃ in lib.feu.
q̄bus mo.feu.amit.§. Item siquis feudū in curte.⁊ in p̄n.
li.qui.feu.dare pos.p totum.⁊ de feudo gardie seu gastal
lie. Item illud idem est de comitatu:in quo non succedit
filius s̄m ius antiquū:qḋ tñ hodie vsurpatū est.sic loqui
tur de feu.alie.si clientulus.⁊ de tali etiā scꝫ tpali loquit̃.
ex̄ de dona.inter virū ⁊ vxo.nuper. ¶ Item si de natura
feudi est/ꝙ vasallus in p̄pria p̄sona seruiat.⁊ in tali non
succedit clericus etiā si filius sit:quū non p̄sonaliter pos-
sit seruire.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.his a quibus.nec p alium:q:
natura feudi:qḋ p̄sonale est. hoc nō patitur.ar. ex̄ de offi.
dele.qm̄.ff.de solu.inter artifices. C.de cadu. tol.l.j.§.fin
vero talis.Si vero paternū ⁊ reale siue p̄petuū sit:⁊ con
sueuit seruiri p alium:sicut fere vbiqꝫ est: tunc habēt locū
p̄ma iura.vide qḋ no.xxxiij.q.ij.latorem.in glos.amittat.
Et si quomodo sit inter dñm ⁊ vasallum/vtrū sit paternū
vel nouum: bonus iudex estimare debet cui deferat iura-
mentū vt in lib.feu.de gradi.succe.c.j.⁊.ij. ⁊ de inuestitu-
ra quā citius accepit.§. Item placet.⁊.c.ibi sequē. qui si-
bi ⁊ heredibus.vbi etiam loquit̃ de allodio. ⁊ de eodem
allodio habes in lombarda de prohi.nup.l.vt epi.de quo
etiam dicitur/ꝙ si alicui in feudum concedatur: demum
def̃ ecclesie.is cui ꝯcessum fuerat in feudum non pōt ipm
retinere:nisi sibi denuo ab ecclesia cōcedatur. ⁊ hic est ca
sus in quo vasallus amittit feudū sine culpa sua: vt in li.
feu.de pace iura.fir.l.vnica.§.penulti. Igitur cōsuetudo
terre ꝯsideranda est. nā inuenitur feudū sine fidelitate/
vt in lib.feu.qualiter fiat inuestitura.c.nulla. Item inue-
nitur feudum liberū ⁊ immune: de quo nō tenetur quis
facere nisi simplicem recognitionem. vnde cōsueuit dici
vulgariter.Ego teneo hoc castrū in feudum liberū.et sic
s̄m diuersas cōsuetudines/diuersimode iudicabitur de
feudo.⁊ si nō apparet certa cōsuetudo:iure scripto vten-
dum est:vt in li.feu.explicit liber p̄mus. ¶ Incipit secun
dus de feudi cognitione.c.causaruꝫ. p qḋ apparet ꝙ iura
liberi feudi nō astringunt aliquos nisi sit lex imperialis.
Et in tali scilꝫ feudo paterno succedit filius etiam si reli-
giosus sit.in Aut̃.de sanc.epis.§. nullam. coll'.ix. antiquū
ergo feudum qḋ quasi patrimoniū pōt dici:nisi consuetu
do cōtraria repugnet: vnde ⁊ p̄lat⁹ pōt b dare in feudū:
q̄uis aliud sit in nouo.ex̄ de feu.c.ij.⁊ in lib.feu.de cleri.q̄
inuestituram facit.c.j.in fi.hec solūmodo exp̄esse cōpro-
batur in li.feu.in capl'is.conradi regis.c.si quis ea. ⁊ hoc
verum est:nisi in fraudem fiat:vt in li.feu.qḋ sit inuestitu
ra.c.noui vero feudi inuestitura.puta patitur se cōueniri
aliquis vasallus ab ecclesia coram ecclesiastico iudice: ⁊
ꝯfitetur in fraudem se vel p̄decessores suos magna dāna
dedisse ecclesijs:quū tamen falsum ꝯfiteatur.vn̄ in restau
rationem dānoꝝ dat ei quicq̇d habet retento sibi vsufru
ctu ad vitā suam.⁊ de his oibus fit libellus: ⁊ dicit/ Ego
iudico hic animā meā vt vitem extremū iudiciū futuruꝫ.
taliter colludendo nō pōt feudū pro aia iudicari. sic pōt
intelligi lex/imperialem. ¶ Or aūt imperatores succes-
sores Cōstantini nō possunt reuocare donationem illam
factā ecclesie p eum:ex eo etiam apparet: q: iura illa q̄ de
hac donatione loquūtur:sunt authoritate ap'lica perpe-
tuo ꝯfirmata.xxv.q.ij.c.j.⁊.iiij. ⁊.c.ecclesiastice. et p̄e. igit̃
exquo authoritas superioris intercessit: silet p̄tās infe-
rioris.ex̄ de iudic̄.cum venissent.⁊ de cōfirma. vti.c.j.⁊.ij.
papa autē superior est.ex̄ de maio.⁊ obe.solite. qui fi. sint
legi.p venerabilem.§.j. Non poterat aūt cogi imperator
vt hanc donationē faceret ecclesie: vel p̄uilegium ꝯcede-
ret.sed exquo dedit auferre nō pōt.xxv.q.ij.priuilegia.§.⁊
ij.⁊.l.seq.⁊ ar.C.de acci.⁊ obli. sicut in initio.de vo. ⁊ vo.
re.magne.maxime exquo romana ecclesia ipsa approba-
uit.xcvj.dist.bene.de cōst.ecclesia.⁊ ar.xxiij.q.v. ad fi. s̄m
Osti.qui ita no.in summa de imu.eccle. §.penulti.h. sed
nec.ibi vide qḋ hic deest. ¶ Immo etiā rex romanoꝝ qui
nondum est coronatus vel imperator p̄uilegia dare pōt.
de quo satis no.in spec̄.de rescrip.presentia.§.fi.h. Item
qḋ est obtētum.⁊ hoc disputauit ⁊ tenuit Jacob⁹ de are.
⁊ facit qḋ no. Innoc̄.de elec.venerabilem.⁊ clemē. de iu.
iu.romani.ibi/reges romanos. ¶ Et refert Osti.de hb.
signi. super quibusdam. ꝙ vidit in alemānia per princi-
pes iudicari/ꝙ rex romanoꝝ post electionem concordē
eādem habeat potestatē quā iperator.⁊ ꝙ vnctio nihil
addit. ⁊ facit qḋ no.xciij.di.legim⁹.in Glos.ex sola.⁊ op.
ar.de transla.inter corp̄alia.§.cū g̃.ibi:Cui p̄fecto ep̄alis
dignitas nihil addit.⁊ de hoc p Joā.an.in p̄c.c.romani.
in glos.romanos. et sequit̃ vt dicāt ꝙ vidit ⁊ habuit for-
mas quarūdam literarū que de registro Inno.iij.dicun
tur extracte:que emanauerūt sup negotio discordie ele-
ctionis de qua loquit̃ decre.venerabilem.quaruꝫ altera
dirigebatur/archiep'is/ep'is ⁊ p̄latis ⁊ p̄ncipibus alemā
nie ⁊ sclauonie:altera sp̄aliter maguntin.inter alia referē
tes/ꝙ inconcussa cōsuetudo imperij romani cōsona iure
subnixa per patientiā sedis ap'lice tolerata.⁊ per toleran
tiam approbata/habet hoc ꝙ electi duobus in discordia
vterqꝫ administrat vt rex:⁊ omnē imperij iurisdictionem
exercet.qḋ declarat ibi papa locū habere donec per papā
alterius electio fuerit approbata; vel reprobata. ⁊ adde

qḋ scripsi

qđ scripsi in prima pte in ar.xliij.℣. Ité nota.in additione si queris. de priuilegijs ꝯcessis ecclesie ⁊ clericis ab imperatorib⁹.de sen.ex.nouerit.ſm Innocē.Et qs exemit clericos a iurisdictiōe imperatoris.de cana.⁊ obe.siquis.ſm eū priuilegijs datis ab impatoribus et regibus fidelibus ecclesijs et clericis in diuersis casib⁹.lxxx. dist.si duo.in titulo rub.xcvi.di.in scripturis.⁊.c.satis.⁊.c.cōstantin⁹.xcvij. dist.eccle mee.⁊.c.victor honori⁹.xi.q.i.cōtinua.⁊.l.siquis cū clerico.⁊.l.quicūqꝫ itē.⁊.c.de psona.ij.q.i.in pmis.xv. q.iij.sane.xvi.q.i.gnaliter.§.nouarū.xvi.q.iij.§.pscriptionū.⁊.c.vlt.xix.q.vlt.si qua mulier.c.nunc autē.c.nō liceat. xxiij.q.iiij.ipsa pietas.⁊.q.viij.§.q̄uis.xxv.q.i.§.vlt.⁊.q.ij. l.quecūqꝫ igitur.⁊.l.si ecclesie.xxvij.q.i.siquis rapuerit. xxx.q.vltima.§.sed obijcitur.⁊c. ¶ Articulus.xxx. A

Reges i quib⁹ offendāt.

Post imperatorū defectus de regum criminib⁹ est tangendum. ¶ Peccant autē reges primo trahendo clericos ad forū suum:vnde deponēdi essent a ppria dignitate.xi.q.i.null⁹.Nā q̄ celestē militē pulsat.i.q. iij.saluator.ei⁹ forū sequi debet.xi.q.i.christianis.vide qđ dixi.s.§.primo.℣.tertio. Secūdo.q: a clericis ⁊ ecclesijs et ecclesiasticis psonis pētiones ⁊ pcurationes ⁊ banna et penas extorquēt cōtra iura et ecclesiasticā libertatē.xv. q.i.§.nouarū.l.placet.⁊.C.de sacro.ec.l.placet.⁊ ideo tenent̄ pena.x.librarū auri astricti.xxv.q.ij.quecūqꝫ.al.est.c. per se.⁊ incipit.si ecclesie igit̄.in q̄ casu iniuriarū actiōe tenent̄.ex̄ de iniur̄.olim.ad idē.xxiij.q.viij.§.q̄uis.nā plus iuuat ecclesia regem orationib⁹ q̄ armis miles vel armiger vt in.l.ibi sequē.quicūqꝫ. Tertio q: ducūt secum sacerdotes ⁊ clericos ad bellū cōtra iura.xxiij.q.viij.quo ausu. et.c.siquis ep̄s.c.si vobis fratres.c.reprehēsibile.xxxvi.di. siqs vult.ex̄ de vo.de multa.§.penul.qđ intelligas qn̄ vadūt vt pugnēt ibi psonaliter vt ibi:secus si ad dandū consiliū:⁊ ad exhortandū vadāt in iusto bello:vt ibi.⁊.xxiij. q.viij.hortatu.vide qđ notaui.s.in pma pte.§.sꝫ queritur qn̄.℣.phr.cū.℣.sequētib⁹ in xlviij.ar. Quarto.quia nō faciūt iustitiā:vn̄ deponēdi sunt.xxiij.q.v.regū.xv.q.vi.ali⁹. Quinto.q: tallijs ⁊ exactionib⁹ ppl̄m dei affligūt indebite:⁊ corpib⁹ iniuriant̄.de q̄b⁹ deo tenēt̄ reddere rōnē.xxiij. q.v.nō sane.xxiij.q.iiij.qn̄ vult.⁊.c.si ecclia.i fi. Sexto.q: occupāt alienas terras:⁊ nō sūt ꝯtēti pprijs terminis.xxiij. q.iij.transferūt.et tales nō saluātur si al's bene etiā administrēt:nisi res restituāt alienas.xiij.q.vi.si res.de peni.di. v.falsas.xxiij.q.v.neqꝫ em̄.lxi.di.miramur.⁊ ideo etiā iuste possunt impugnari.xxiij.q.ij.c.i. Est enim iustū bellū ꝓ rebus repetēdis:vel defendēdis.xxiij.q.ij.dn̄s. Itē ꝯtra Saracenos.vide Innoc.ex̄ de vo.qđ sup his.⁊ qđ no.s.in prima pte in ar.xxvij.℣. Itēꝫ ſm Innoc.qui terras nostras detinēt occupatas.xxiij.q.viij.dispar.⁊ intendunt occupare si possunt:vt in.c.ibi sequenti. et cōtra excōmunicatos. xxiij.q.v.omniū.⁊.c.excōmunicatorū.⁊.q.viij.omni timore et.c.si nulla.⁊.c.vt pridem. De bello iusto et iniusto vide late qđ scripsi.i.xlvij.ar.℣.circa.cum.℣.sequenti.⁊.§.se.q̄ sic incipit:vt de hoc. ¶ B Septimo.quia quum vnus rex vni mulieri vix sufficiat:volunt tamē plures habere:sicut equus emissarius.⁊ mulus quib⁹ nō est intellectus:in anime sue piculū.et scādalū plurimorū:q̄re et excōmunicari et deponi deberent tales si incorrigibiles apparēt.xi.q.iij. precipue.et.c.teugaldū.c.ita corporis.ij.q.i.scelus.ex̄ de diuor.gaudemus. Octauo simul crimē sacrilegij et lese maiestatis cōmittunt.iudeis sup christianos officia cōmittētes.liiij.di.nulla.ex̄ de iudeis.cum sit.xvij.q.iiij.constituit. In hoc precipue reges peccāt hispanie:quorū corporum et rerum iudei fallacissimi sunt:dij rapacissimi:homines deuorantes:quorum perfidia semp christū et christianos persequit̄ maxime in occulto.ex̄ de iude.⁊ si. Nec obstat ex̄ de iudeis.et speciali.℣.innuit.q̄ hec possunt committi iudeo christianis nō suspecto:quia illud de cōparatiua pmissione est intelligēdum:sicut et illud qđ dicit canon.xxiij.

q.ij.siquid verius.vbi de hoc legit̄.⁊ no.q̄ siquis vult interficere vxorē suam vt accipiat aliam:prius dimittat.et nō interficiat.nec em̄ ꝓpter hoc ab adulterio excusat̄ sic rex si tali committat:nō a pctō:sed a pena tēporali excusatur.qđ dic vt no.Ostiē.in summa.de iudeis.§.et in quib⁹ grauent̄.℣.possunt tamen pncipes. Nono.in decimis et primitijs quas nō soluunt:ad quas tamē soluēdas tenentur.xvi.q.i.reuertimini.⁊.c.decime.xiij.q.v.dicat aliquis. de cōse.di.v.quadragesima.in fi.xij.q.i.duo.ibi. Decimas reddere et ita saluari poterūt. quib⁹ habeāt soluere:vide qđ no.ex̄ de ma.⁊ obe.oēs pncipes.et si soluūt non tamē integre:quia nō soluunt de furnis.et molendinis.⁊ hortis feno.et lana pecorum suorū.et piscarijs.est interpositio. Sicut reges portugallie contra iura ex̄ de deci.peruenit.⁊.c.ex transmissa.⁊.c.pastoralis.et auferūt decimas cete et aliorū piscium ecclesijs et retinent sibi cōtra id ex̄ de feri.licet. Decimo in augurijs qđ quidā sequūtur:et eis cōfidunt.et in quibusdā alijs sortibus et supstitionib⁹ a vera fide deuiantes.xxvi.q.v.augurijs.et.c.episcopi.⁊ ideo sine luce sunt tales:quia nihil melius resplendet in principe.q̄ recta fides.C.de summa tri.inter claras.xcvi.dist. si imperator. Undecimo q: et al's rixosi.et irosi.⁊ furiosi.et crudeles sunt:quū deberent esse mansueti et tractabiles et humani.vnde dicit lex.C.de dona.inter virū et vxorem.l.si.nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis.q̄ humanitas:per quam solam dei seruatur imitatio. Prouerb.xx. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roborat̄ clemētia thronus eius. Adde qđ scripsi.s.in prima parte in ar.lvij.p totum.et ad hoc est op.ar.ij.libro.de animalibus.q̄ apis electus in regem ponit vel pdit aculeum.hoc idem dicit Isidorus li.xij.etymologiarum.c.de regibus.vbi dicit q̄ regis virtutes pcipue due sunt: Iustitia.et pietas. Unde proprie in iure imperatores et reges clementes pij et tranquilli vocant̄.C.de legi.l.i.xcvij.dist. ecclesie.⁊.c.victor.xcvi.di.constātinus.xi.q.i.sacerdotib⁹. Nam iustitia per se seuera est.ad hec.xxiij.q.iiij.duo ista. et.§.precepta.⁊.xlv.dist.in multis.c. Duodecimo leges iniquas constituūt contra id.xxiij.q.iiij.si ecclesia.in fi.di. iiij.erit autē.et frequēter contra ecclesiam et leges eius. ix.dist.c.i.⁊.ij.⁊.x.dist.in pmis.vi.c. Decimotertio quia nō faciunt id ad quod est potestas regia instituta.scꝫ vt mali a malo coerceantur:⁊ boni inter malos q̄ete viuāt.xxiij. q.v.non frustra.et.q.iiij.qui peccat.ante fi.ex̄ in prohe.decre. Rex pacificus.dist.iiij.c.i. Decimoquarto impugnāt ecclesiam sepe et clericos quos debent defendere.xxiij.q. iiij.maximianus.⁊.c.ij.⁊.c.se.⁊.q.v.principes.xi.q.i.christianis. Nec impugnant hereses sicut debēt.xxiij.q.iiij.qn̄ et.c.si ecclesia.in fi. Decimoquinto non puniunt blasphemantes sicut debēt.xxij.q.iiij.nō inuenitur. Decimosexto non subijciunt se ipsis et presbyteris sicut debēt:et pmittunt sibi manus osculari ab eis quū potius ipsi episcoporū manus debeant osculari.x.dist.certum est.lxiij.dist.valentinian⁹.de iudic.nouit.xcvi.dist.duo.in fi.⁊.c.nū q̄.vide qđ dixi.s.in hac scda pte.§.cōsequēter.℣.et est argumētū. xviij.ar. Decimoseptimo q: recipiūt ab electis i episcopū vel archiepiscopū intra regnū suū cautionē et homagiū vel fidelitatē quū nihil tēporale teneāt ab eisdem:cōtra iura de q̄bus legitur ⁊ no.ex̄ de iure.et diligenti.de reg. iur̄.c.vlt.de ex.pre.grauē.glos.i. Sed super hoc vide Innocē.de elec.significasti. Decimooctauo quia puniūt etiā hereticos.etiam si psone sint ecclesiastice.ar. iuriū que ꝓ eis facere videnf̄.xvij.dist.nec licuit.lxxx.dist.siquis pecunia.i.q.vlti.c.vlti.xxiij.q.iiij.quādo vult.c.non inuenit̄.⁊. c.se.et.q.v.non nos.et in.c.se.et.c.si audieris.cū.iij.c.se.et c.principes.⁊.q.viij.legi.in fi. dist.viij.quo iure. Sed quū crimen istud ecclesiasticū sit:sicut et multa alia que no.ex̄ de fo.cō.in fi.cū sit.nec reges:nec alij iudices de eo se possunt maxime hodie intromittere.al's hodie sunt excōmunicati:vt est expressum ex̄ de hereti.vt inquisitionis.§.prohibemus.li.vi.nisi quum eorum cōtra eos inuocatur bra

chiũ seculare: vt in iurib⁹ añ dictis. Possunt imperatores et reges infamis tollere: ꝛ ad famã restituere. vt ad natales primos: ꝛ statũ integrũ. vide qđ no. Inno. ex̄ de re. iu. cũ te. C. de abolitionibus. abolitio. ij. q. iij. l. si qd. §. se. C. de sententiis passis et restitutis. li. ix. C. de genera. obla. indulgẽtiam. ij. q. iij. §. notandum. ff. de senten. passis et resti. l. ij. et iij. Item restituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos succedere. in Auẽ. quib⁹ mo. natura. effi. libe. efficiant̃ ad modũ. coll. vij. et. c. t. §. j. et. ij. Filium etiam ꝓprium possunt legitimare. ex̄ q̃ fi. sint le. p venerabilẽ. §. de filijs. sed vide ibi glos. que incipit: q: nõ. Itẽ restituũt seruos pristinis natalib⁹ liberorũ. xij. q. ij. c. ep̄s. §. qui manumittit̃. Item dispẽsant cũ militibus de acie fugiẽtibus. j. q. j. ꝙ quidã. Decimonono: q: nõ recognoscũt de facto imperatorẽ sup eos: et ei subesse: et ab eo debere coronari cõtra iura. lxiij. dist. hadrianus. vij. q. j. in apib⁹. et eorum legibus teneri. C. de legi. leges. sed de hoc vide Innocẽ. de re. iu. cũ te. Uigesimo regna sua scindunt et diuidunt inter filios vel cõsanguineos: sicut fecit Alexander quũ adhuc viueret. j. Macha. j. qđ tamẽ fieri nõ debet. super quo vide qđ legitur et no. ex̄ de vo. et vo. re. licet. per Hern. in glos. dicit. et Innocẽ. quia in vno regno vnus rex. vij. q. j. in apibus. vj. q. iij. scitote. Uigesimoprimo q: nõ prestant auxiliũ et consilium iudicibus ecclesiasticis inuocati ab eis vt tenentur. xxiij. q. v. administratores. ꝛ. c. principes. ꝛ. q. iiij. qñ. super quo vide qđ legit̃ et no. maxime per Innocẽ. ex̄ de of. or. c. j. Uigesimosecundo q: non seruant iuramentũ qđ prestant in sui coronatione de non alienãdo bona regni: ꝛ cõseruando eius honorẽ: et de non mutando monetam legitimã. ex̄ de iureiu. quãto. et. c. intellecto. et de re iud. sane. abbere. lib. vj. Uigesimotertio quia maiora negotia regni expediũt sensu ꝓprio vel cum paucis suis adsessoribus: quũ tamẽ maiorem partẽ regni super hoc vocare deberent. i. eorum syndicos. super quo vide Innocẽ. in pre. c. quanto. ar. ex̄ de ma. et obe. c. vlt. vbi de hec. liiij. dist. c. j. vbi de hoc. Uigesimoquarto quia cũ indigeant sepe curatoribus et coadiutoribus aut ꝓpter eorũ nimiam iuuẽtutem aut fatuitatem aut asininam simplicitatem: nolunt eos recipere ab imperatore vel ecclesia: vnde ꝛ sepe priuant filios vel nepotes ex paterna linea descendentes. super quo vide qđ legit̃ et no. ex̄ de sup. ne. pla. grãdi. li. vj. et per Innocẽ. de fo. cõ. licet. Uigesimoquinto quia vsurpant officia sacerdotum: vñ lepra spũali percutiunt̃. ij. Paralipo. xxvj. ij. q. vij. §. Item cum balaam. ꝟ. si ergo. et qui recipiunt res ecclesie ab eis sacrilegi sunt et ipsi. xij. q. ij. indigne. ꝛ. c. de rebus. xvij. q. iiij. §. sacrilegium. Uigesimo sexto malos habẽt consiliarios: quorum cõsilio ꝑdicta et multa mala alia operantur maxime reges hispanie: contra id. lxxxvj. di. tãta. j. q. j. estote. ex̄ de iureiu. quãto. in pri. habẽt enim consiliarios bilingues et susurrones. Leuit̃. xix. Nõ eris criminator: nec susurro in populis. Prouer. xviij. Uerba bilinguis quasi simplicia: et ipsa ꝑueniũt vsq; ad interiora ventris. Idem habet̃ eiusdẽ. c. xxvj. Susurro ꝛ bilinguis maledictus. multos em̄ turbauit pacem habẽtes. Eccli. xxviij. Denotatio pessima super bilinguem. Eccli. v. Ois peccator inuidus ꝛ bilinguis. Eccli. vj. ꝛ Mat. xviij. et nequã et adinuicẽ inuidos. Gal. vj. querẽtes semp que sua sunt. Phil. ij. lxiij. dist. nosse. nõ que regni: nec que regis. ꝛ quosdã frequenter viles q̃ in modico tẽpore ditati et exaltati de bonis regni regnũ cõsumunt: et regem ipsum cum susurrijs et adulationibus. xxij. q. ij. primum. et detractionibus. vj. q. j. deteriores. et mendacijs. xxij. q. ij. omne genus. cum. c. se. semp ex pessima consuetudine vel potius corruptela. ex̄ de cõsue. cũ venerabilis. corruptela. vsq; ad mortẽ: noctẽ plusq̃ mediã detinentes. ad literã Iob. xvij. noctem vertentes in diem. contra consilium Aristote. ad Alexandrum dicentis.

Consultor procerũ seruos contẽne bilingues
Et nequã: nec quos humiles natura iacere
Precipit: exalta. nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrẽs: fluit acrior amne perenni:
Sic opibus pardis et honoris culmine seruus
In dñm surgẽs: truculentior aspide surda
Aures obturat. precibus mansuescere nescit.

Mouetur terra cum seruus regnat. Prouerb. xxx. Uigesimoseptimo q: ipsi ijdem maxime reges castelle q̃ deberent esse cultores iustitie. xxiij. q. v. rex debet. ꝛ. c. regum et de ꝓprijs et iustis additib⁹ viuere. ex̄ de supplẽ. ne. pre. grãdi. li. vj. et subditos suos a ꝑdonib⁹ ꝛ latronib⁹ defensare. xxiij. q. v. regum. subditos suos excoriant: nedum per accusationes ꝛ collectas grauissimas. x. q. iij. cauendum. cum. c. se. sed rapinas accipientes in castris et villis: et sepe in ciuitatibus dolia vini. sarcinas grani. greges arietũ et boum: et alia comestibilia a possessoribus et laboratoribus: et nihil nisi pictariolas. i. chartulas: quas vocant alua la: soluentes. xvj. q. vlt. nõ obseruetis. et cũ ab eis recedunt: omnes lugentes ꝛ vlulantes dimittentes: cõtra illud ps̄. lij. Qui deuorant plebẽ meã sicut escam panis. et iterũ ps̄. lxxviij. Quia comederũt iacob. vñ merito antropophagi: idest comestores hominum possunt dici. labores miserabilium laboratorũ totius anni cum suis canib⁹ et auibus et vilissimis meretricibus: q̃s vulgariter vocit̃ soldaderias. i. stipendarias: quia stipẽdium habẽt a rege et ab alijs magnatibus: q̃s de loco ad locum sequũtur: et suis vẽtribus et alijs suis superfluitatibus et carnalitatib⁹ expẽdentes. cõtra quos ad literam Ezech. xix. Factus est leo: et didicit predam capere: et homines deuorare. Habẽt em̄ isti reges leunculos suos: scilicet ministrales: ꝛ bellulos ꝛ factores suos: qui ad modum sanguisuge pauperũ sanguinem sugunt ꝛ in sinum dominorũ euomunt. vñ Michee. vij. Principes postulat: et iudex in reddẽdo est. et. j. ibi. Qui optimus in eis est quasi paliurus. paliurus est cardus spinosus sm̄ Hugui. et qui rectus quasi spina de sepe. ¶ Contra hos etiã clamat dñs p Esa. iij. c. Quare atteritis populũ meum: et facies pauperũ cõmollitis? Propter oppressionẽ pauperũ tedebat viuere q̃ dicebat Eccles. iiij. Uerti me ad alia que sub sole geruntur: et vidi calũnias et lachrymas innocentũ: et consolatorẽ neminẽ. nec posse resistere eorũ violentie omni auxilio destitutos. et laudaui magis mori q̃ viuere. ¶ Cõtra tales etiã Esa. j. Principes tui infideles: socij furum. et iterum Michee. iij. Qui comedũt carnẽ ppli mei: et pellem eius desuper excoriauerunt: et ossa eorũ cõfregerunt: ꝛ cõciderunt sicut in lebete: et q̃si carnẽ in medio olle. Excepi se lupos exhibẽt gregi. et ipsi rapiunt. ipsi dispergunt. ipsi perimunt. Contra tales clamant iura. x. q. iij. §. de his. cum. c. se. vsq; ad si. questi. et que legunt̃ et no. ex̄ de censi. cũ aplus. et in glos. xxv. ꝛ in. c. Cũ instantia. et in glos. illud semp. Tales nõ reges: sed reguli sunt. ꝓpter defectum quorũ filij. i. sensus infirmant̃ Capharnaũ. i. in pinguedine carnali. et cõsolatione tẽporali. Ioan. iiij. Interpretat̃ em̄ capharnaũ villa pinguedinis: vel villa consolationis. Uigesimooctauo vanigloriosi sunt et supbi: ꝛ nõ se hoies recognoscũt: nec deũ regẽ regum. Apoca. j. timentes. Contra illud: Et nũc reges intelligite. ꝛ. j. seruite domino in timore. ij. psal. xxij. q. iiij. non inuenit̃. cũ. c. se. ¶ E Uigesimonono in gradibus ꝓhibitis contrahunt cũ suis cõsanguineis ꝛ affinib⁹ ante dispẽsationẽ papalẽ et in hoc magis offendunt reges hispanie. Et primo cõmittunt incestum. deinde impetrãt indulgẽtiã. aliq̃tiẽs nullã. in incestu manẽtes. xj. q. iij. precipue. vnde peccãt in spe habẽdi indulgentiam. qđ est peccatũ in spm̄ sctm̄: vt no. de peni. di. j. §. ex his itaq;. in Glos. peccatũ in spiritũ. Cõtra quos dicit̃. Maledictus homo qui peccat in spe. Et ex talib⁹ cõiunctionibus degeneres reges nascunt̃. lvj. dist. si gens. ꝛ hodie tales reges excõmunicati sunt: nisi speciali alio priuilegio sint muniti. ex̄ de cõsang. et affi. eos qui. in clemẽ. Et hic notandum ꝙ quũ scienter cõtrahẽtes sint ipso facto excõmunicati: videtur ꝙ si sup tali matrimonio contracto sedis aplice dispensatio impetretur: vel per procuratorem cõstitutũ: vel

ab excōmunicato.ex̄ de procur.c.fi.non obtenta absolutio ne:que pōt fieri p epm:quia non reseruat̄ pape.in clemē. ex̄ de sen.ex.nup.prius ab excōmunicatione:q̄ gr̄a fit ipso iure nulla.ex̄ de rescrip.ipso iure.li.vi. Item q̄ infamia q̄ ex incestu cōtracta est.iij.q.iiij.consanguineo:ii.vi.q.i.infames.non tollit̄ p dispēsationē que fit vt remaneant in matrimonio.ar.bonū ex̄ de pben.nō pōt.§.fi.li.vi.quia p illa infamia necessaria dispensatio specialis.no.ij.q.iij.§.hinc colligit̄ p Inno.de re iud.cum te.de simo.ex diligēti. Itē q̄ ples iam concepta ex tali matrimonio fiat legitima.ex̄ qui fi.sint le.tanta.nisi hec omnia in dispēsatione exprimātur:dispēsatio nō valet:quia oia impedimēta exprimēda sunt.ar.eorū q̄ legunt̄ et no.ex̄ de rescrip.ex pte.i.et.c.inter ceteras.ergo sup pmissis quatuor supplicandū est in tali casu.et primo p absolutione:nisi facta fuerit a dioc̄.matrimonio separato. Trigesimo quia ducunt maxime reges hispanie in domo sua publicas meretrices:et quibusdam earū stipendia dant et necessaria in aula sua et duci pmittunt et ꝯsentiūt:et sic eorū aula p parte pstibulū est et lupanar et scortū.sicut tēplū hierosol.ij.Macha.vi.qd̄ christianis pncipibus in magnā apud christicolas verecūdiā cedit:et offensionem criminalē apud deū:cuius cōtra decalogū et preceptū mechiā in domo sua nutriunt detestādā.Exod.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.meretrices.et.q.vi.non mechaberis.et pncipes sunt libidinis suoꝝ familiariū tacite:etsi nō expresse ꝯsentiendo.lxxxiij.dist.error.et.lxxxvi. facientis.ex̄ de homici.sicut dignum.§.illi quoq̄.etiā turpitudinis sunt patroni.ar.xxxij.q.ij.c.i.ex̄ de iureiu.quēadmodū.§.illud autē.ibi:patronus est turpitudinis.et.i.ibi: ne p hoc libera pbetur ei facultas peccandi ppter impunitatem pcti.et.ff.ad.l.iuli.de adul.l.ij.§.i.ff.de fur.q̄ fas.§.i. et crimen lenocinij q̄si cōmittunt questuaria mācipia in domo tenēdo:licet ipe suū q̄stū recipiāt maledictū:q: nō est ꝺ minꝰ q̄ pprio corpore q̄stū facere.ff.de ritu nup.palā.§. lenocinīu.et no.xxxij.q.i.in.l.crimē.sub.§.q̄ si i adulterio. in glos.non tm̄. Trigesimoprimo:q: a meretricibꝰ regni sui mercedem et preciū recipiūt:cōtra illud Non offeres mercedē pstibuli. Deut.xxiij.no.ex̄ de deci.ex transmissa. xiiij.q.v.in summa.et illiꝰ immūditie cooperatores sunt cū illis eorū spolia percipiendo.legit̄ et no.ex̄ de fur.q̄ cum fure.ex̄ de rapinis.c.ij.§.fi. Trigesimosecūdo:q: recipiūt pciuin ab aleatoribus ludi.pcipue reges hispanie:qd̄ vocat̄ taulagiū:et vendūt quolibet anno p certo pcio.vñ pticipāt preciū de ludo p legem phibito.ff.de ale.l.i.et in pheinio.§.constitutionis.ff.veteris.§.illud sane.et grauiter peccant et ad restitutionē talis pcij et lucri tenent̄:quia cōtra legem mercant̄.vt in.l.greca/alearum vsus.C.e.et no. xxxv.di.c.i.et ex̄ de vi.et ho.cle.clerici.ij.ex̄ de exce.p.inter dilectos.et fouent illud iniquū et causam dāni dant et peccati:ideo dānum dedisse videnf̄.ff.ad.l.cor.de sic.l.incl.legitur et no.ex̄ de homici.de cetero.de iniur̄.et dā.da.c.vlt. Trigesimotertio:q: aliq̄ eorū cū suis reginis et filijs carnes comedūt in q̄dragesima et alijs ieiunijs sine necessitate vel ficta:et cū cōsilio suorū carnaliū et adulatorū medicorū:q̄ cū eis dispensant de consilio diaboli contra iura de con.dist.v.quadragesima.et di.iiij.deniq̄.ex̄ de obser. ieiu.cōsilium.§.fi. De materia regū et eorū cōditionibus plene tractaui in.i.pte istius opis in multis locis.maxime in ar.lviij.§.quibꝰ ergo.et ex virtutibus q̄s debēt habere: poteris augmētare eorū peccata que habēt pditis virtutibꝰ.ar.xxxi.q.i.cum renunciat̄. Trigesimoquarto:offendunt p malū exemplū pre ceteris:quia quū sint reges dicti a se et alios iuste regendo.xxi.dist.cleros.ꝟ.sacerdos. ibi:sicut rex a regendo.xij.q.i.duo.nec se nec alios regūt: sed exemplum mortis prebent subditis suis:vt est expressum.xi.q.iij.precipue.et.c.ita corporis.vnde versus.

Rex superes:si te superes precepto:honoris.
Degener es si degeneres a laude prioris.

Immo nec rex malus dicendus est.ij.q.i.scelus. Trigesimoquinto vendunt officia/iudicaturas/tabellionatus/et alia que libere debent dari cōtra.l.et canones.C.ad.l.iuli.repe.l.sancimus.que est canonizata.i.q.vij.sancimus.ff.ad.l.iuli.de ambi.l.i.et.i.q.i.nullus itaq̄.et.q.vi.sicut is.et sunt occasio talibus alios in precio aggrauandi et concutiendis suis ordinariis salarijs non cōtentis contra pre.l.sancimus.ff. de cōcussi.l.i.et.ij.et in.l.canonizata.i.q.i.concussionis.et xiiij.q.i.paratus.in fi.vbi no.quid sit concutere.in glos.cōcutere.et.c.in veritate.in fi.et in glos.sed qualiter.et no.in §.sequē.et vlt.ꝟ.in additione.q: paratior erit emptor vendere quod emit.i.q.i.quibusdam. Trigesimosexto peccant in duellis que approbant cōtrā.l.et cañ.vt no.i.§.expeditis.ꝟ.v.in ar.xxxiij. Trigesimoseptimo pecunias ecclesie que extrahuntur de regnis suis in auro vel argento/suo fisco applicant/dicentes q̄ super hoc legem vel peceptum fecerūt.qd̄ est cōtra iura ciuilia et canonica.talem enī legē nō possunt facere in pecunia ecclesie.vnde.l.cur enim nō facimus discrimē inter res diuinas et humanas. C.de sacro.ec.l.sancimus.ij.xiij.q.viij.§.q̄uis.l.sancimꝰ. et.l.vniuersos.ibi/attētationis molestiam non sustinere. libere enim sunt res donate ecclesijs a lucratiuorum inscriptionibus:vt pre.l.sancimus.in autē.de eccle.titu.§.ad hec colla.viij.C.de sacro.eccle.decernimus.C.de epis.et cleri. omnia priuilegia.C.de sacro.eccle.l.placet.canonizata. xvi.q.i.l.placet.ibi:nulla solicitudo trāslationū signetur. et ibi glos.et tales sacrilegi sunt.vt ibi.et.xij.q.ij.nulli.et homicide:vt.c.causa.et.q.c.i.et lex particularis/vel consuetudo in contrariū:quia est contra ecclesie libertatē.ex̄ de cōsue.cum venerabilis.x.dist.quasi per totum.xcvi.dist.bene quidem.ex̄ de re.ec.non al.c.fi.qd̄ optime facit.et non possunt res ecclesie confiscari.xvi.q.i.in canonibꝰ. ¶ Offendunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus imperatores offendunt.s̄.proximo.§.exaratis.et imperatores in his omnibus plibatis in quibus reges offendunt.etc.

¶ Articulus.xxxi. A

Deinde dicendū est de peccatis principum et aliorum preeminētium. Qui autem sint principes/duces/marchiones/comites/valuassores/capitanei/et alie dignitates seculares.vide in libro feudorum.quis dicatur.etc.et qd̄ legit̄ et no.ex̄ de elec.fundamenta.§.vt ergo.in glos.Ioan.an.que incipit:In libro feudorum. Principatus autem etsi sit per se quedam superior dignitas post imperatores et reges:sicut colligitur ex ordine verborū pre.§.vt ergo. De quibꝰ principibus qui sunt precipue in alemānia:et adhuc rome legitur ex̄ de elec.venerabilē.§.verū et nunquid.§.obiectioni.et.§.qd̄ autē.§.insuper.et ex̄ de iureiu.Romani.in clemē. Largum tamen nomen est cōprehendens imperatores et reges:vt pre.c.Romani.in prin.et.xvi.q.vij.sane. in fi.et.xij.q.ij.de rebus.sic accipit̄ etiam:venit enim princeps huius mūdi.etc.Ioan.xiiij.et.i.Ioan.iij.de pen.dist. ij.si enim.ideo mixtim de ipsis et ducibus et pceribus et baronibus et marchionibus et comitibꝰ simul tractemus tangendo eorum scelera et defectus. ¶ Peccant aūt hi primo in taleis et exactionibus indebitis subditoꝝ.xiiij. q.v.nō sane.vide qd̄ legit̄ et no.xvij.q.ij.seruitiū.i.q.i.nullus.ij.ex̄ de cēsi.peruenit. ¶ Scd̄o:quia faciunt constitutiones seu potius destitutiones suas contra ecclesiasticā libertatem.ex̄ de re.eccle.non al.cum laicis.ppter qd̄ tam ipsi q̄ scriptores et seruatores sunt excōmunicati ipo iure: et feudis que tenēt ab ecclesijs:sunt priuandi.ex.c.grauē. dicit priuari.s; vide glos.ibi et doct.ex̄ de sen.ex.nouerit.et c.grauē.et possunt feuda alijs potentioribꝰ concedi:qui ipsa petant et pro ecclesia recognoscant.ex̄ de feud.c.ij. ¶ Tertio:qd̄ est quasi cōmune omnibus principibus mūdi:q̄ volunt habere capellas suas et capellanos sine authoritate episcopali et volūt q̄ capellani sui habeāt curā animarū suarū vxorū filiorum et familie.et q̄ oblationes eis factas:vbicūq̄ etiam missas audiant/suas faciant et

Diuersarū scītarū prīcipatū noīa.

In q̄bꝰ dominī et supiores offendāt.

imburſent.qđ iuri cõmuni non conuenit.xvj.q.j.§.ecce.j.ꝛ ij.et.c.cunctis.ꝛ.q.vij.nullus omnino.vbi de hoc.ex de he reti.ad abolẽdũ.§.fi. de of.archidia.cũ ſatis.vbi de hoc.ni ſi forſan ſup his ſint a ſe.ap. ꝑuilegiati ſpecialiter: ſicut apparet in duce burgundie: cuiꝰ capella multis ꝑuilegijs eſt munita.ex de priuil.cum capella. Ut tñ ſcias ꝙ alicui clerico in aliqua dignitate cõſtituto ne videat̃ priuilegiũ perſonale.ex de of.del.qm̃ abbas.talia ꝑpetuo cõmittan tur.alias laicus nõ debet ſe de talibus intromittere:nec ha bere põt poteſtatem cõmittendi curã anime ſue/ vel vxo ris/vel familie cui vult.xcvj.diſt.bene quidem.xvj.q.vij.c. j.ꝛ.§.cum ergo in noua.et.c.ſequẽ.vſq ad.§.vt ergo. Nec enĩ licet laicis eccleſias regere:nec oblationes accipere. x.q.j.q: ſacerdotes.ꝛ.ij.c.ſeq.et videt̃ ibi dici/ꝙ tales ſunt excõmunicati ipſo iure.nec mirum:quia nec etiã ſacra va ſa vel veſtimenta ab inſacratis hominibꝰ tangi debẽt. de cõ.diſt.j.in ſancta.et.c.veſtimenta. Generaliter etiã ꝓhi bitum eſt omnibus laicis/ꝙ de ſpũalibus ſe nullatenus intromittãt.de elec.maſſana.de arbi.cõtigit.de iudic. de cernimus. de ꝑſcrip.cauſam. de deci. quis.c. ꝓhibemus. nec videt̃ excuſare epiſcopi authoritas in hac ꝑte vt ibi.ꝛ lxxxix.di.iudicatũ. ¶ Quarto: q: liberos homines ſubij ciũt ſeruituti: ꝛ eis graues exiſtunt.xiiij.q.v. nõ ſane. quũ tamen nullus liber ſeruus debeat fieri: niſi qñ vendit ſe ad precium participandum.xxix.q.ij.relatũ. Sed ſicut di cit Salomon: breue regnum nõ parat ſubditis.quia in la ta gente gloria principis: ꝛ in diminutione ꝑpli contritio principis denotat̃. Prouer.xiiij.et adde qđ ſcripſi.ſ.in pri ma ꝑte in ar.lxij.ꝟ.vj.conditio.j.q.iiij.§.Jtẽ in ꝑtõ achor. et.ꝟ. Jtem dauid. ¶ Quinto: in licitis ſuis ſuperioribus inobedientes exiſtunt: ꝛ plerũq: q: pauperes ſunt: ipſos contẽnunt.vnde peccatum idololatrie incurrunt.j.Reg. xv.xxxij.diſt.§.verũ.xxiij.q.j.quid culpatur.vbi de hoc. et. q.v.cũ miles.vide qđ legit̃ ꝛ no. ex de rẽpo.or. ad aures. ¶ Sexto: q: ꝓpria temeritate vxores a ſe reijciũt. ꝛ alias intromittunt/credẽtes ſibi neſcio ex qua corruptela ꝯſue tudinis hoc licere.ex de diuor.porro.et de ſponſa.c.j.vide qđ no.ex de adulte.c.fi.xxxiij.q.ij.quos deꝰ. ex de tranſac. c.fi. ¶ Septimo: q: ex adulterio nati ſepe ſuccedũt: et ſic iure ſuo priuãt heredes legitimos qui deberẽt ſuccedere. nec ſaluari poterunt niſi diſpenſet̃ cũ eis per ſuũ ſuperio rem.ex qui fi.ſint le.per venerabilem.ꝛ no.ſ.eodem.§.ex pediti.in fi.ꝟ.poſſunt imperatores. in additione.xxx.ar. niſi reſtituãt.ex de peni.ꝛ re.officij.de vſuris. cum tu. ha bet.ſ.§.ꝑrimo poſt imperatorũ ꝑus.ꝟ.xviij. ¶ Octauo: q: nõ ſeruant iuſtitiam pauperi maxime nõ habẽti qđ of ferat.xj.q.iij.pauper.quem etiam frequenter ſuſpendunt ꝓ modico.et ideo q̃ſq ſine iuſtitia occidunt̃: ſꝫ qui nõ ti met iuſtũ iudicem: nõ credit eum beneuolum vel pacificũ inuenire.xxiij.q.v.regũ. ¶ Nono: quia epõs ꝛ alios cleri cos non honorãt: ſicut debẽt.ex de ma.ꝛ obe.ſolite.ſed eis iura ſua ſubtrahũt: ꝛ plerũq ſubijciunt ſeruituti: de quo tenent̃ in tremẽdo iudicio reddere rationem: quia hoc fa ciunt contra iura.diſt.j.ius publicũ.xj.q.j.ꝯtinua.de iure iu.ꝑuenit.j.ꝛ.c.nimis de iure.ꝛ.c.ſe. ¶ Decimo: q: de faci li et ꝓ nihilo faciunt guerras: quas et ſi magna eſſet cau ſa: ſuo authoritate ꝓpria facere non deberent. legit̃ ꝛ no. xxiij.q.ij.in ſumma.ꝛ.c.j.ꝛ dixi.ſ.§. ꝑrimo.ꝟ. eſt aũt iuſtũ. et in additione ibi. ꝛ in ſumma Oſtiẽ. de tre.ꝛ pace.§. qđ ſit iuſtũ bellũ.et ꝑ Jnnocẽ. de re.ſpo.olim.j. ¶ B Sex ſunt cauſe quare pax non eſt inter homines. Prima/quia nõ puniunt̃ maleficia. Eccſ.viij. Quia non profert̃ cito cõtra malos ſententia: abſq vllo timore filij hominũ ꝑpe trant mala. Secũda/abundãtia tẽporalium. Gen.xiij. ſa cta eſt rixa inter paſtores gregũ Abraam et Loth. Jaco. v. Unde bella et lites ꝛc. Tertia/q: non occupamur in pu gna contra demones.ideo non pugnamus vt homines. Ephe.v. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnẽ ꝛ ſan guinem ꝛc. Quarta/quia non conſideramus dãna guer re: in qua iniuſta ꝑdimus animã corpus et res. Quinta/

Pax q̃re nõ ſit inter mortales.

quia nõ cõſideramus/ꝙ dubius eſt euentus litis. ad hec duo.ij.Reg.xj. Sexta/q: non cõſideramus et ſeruamus precepta dei. Baruch.iij.ibi/Si in via dei ꝛc. Eſt autẽ pax trãquilla libertas.a pacto data.poſterius vero accipitur pax fedus initum primũ ſm Jſido.ad hec.xxiij.q.iij. illi. Guerra ẽ aſpera: pax dulcis.xxiij.q.j.noli. ¶ Undecimo: q: non ſoluũt decimas: vt.ſ.in ar.xxxj.§.poſt imperatorũ. ꝟ.ix. de regibꝰ dictũ eſt. ¶ Duodecimo: q: ſi q̃s vaſallorũ ſuorũ vel hominũ quãdoq offendat in aliquo: ipſum nul la lata ſententia exheredãt: a iuris ordine nõ ſeruato: et di cunt ſibi ius: vel ipſimet ſententiam ferunt ſicut placet: et poſtea exequũtur/cõtra iura. C.ne quis in cauſa ſua iudi cet.vel ius ſibi dicat.in rubro ꝛ in nigro. C.de his q̃ ad ec cleſias cõfu.damnamus. C.de iudic.nullus.ff.quorũ lega. l.j.legit̃ et no.xxiij.q.iiij.inter querelas.xvj.q.vj.c.j.ꝛ.ij. et ideo tenentur ad reſtitutionem: quia nihil intereſt vtrum hoc fiat nulla lata ſententia: vel vitioſe lata.ff.qui ſatis da.co.quotiens.ff.de acq̃.tu.l. nulla differentia. ¶ Tre decimo: in iuſtitia differẽda. Nã ꝛ ſi qui de talibꝰ inueniã tur qui nullatenus forſan vellent iniuſtam ferre ſenten tiam: tot tamen dies aſſignant: ꝛ tot affligunt partes la boribus et expenſis: ꝙ aut cogunt̃ iuri ſuo renuntiare: vel ipſum vẽdere: vel alias cõponere ſup ipſo ſicut alias legit̃ ex de reſcrip.nõnulli. Jdeoq tenẽtur ad reſtitutionẽ totius intereſſe. ꝛ alias puniri debent.ar. ex de reſcrip.c.fi.§.fi.ꝛ.c. ceterũ.in fi.ꝛ.C.de iudic.ſancimus.ꝛ.l.ꝓperãdũ.§.illo pro cul dubio. ¶ Decimoquarto enĩ peccant in cõcuſſionibꝰ. Eſt autem cõcutere aliqua petere vltra debitum ratione officij alicuius. Dicit̃ autem cõcutere qui ꝑ oppreſſionem et minas extorquet pecuniã.ff.de cõcuſ.l.j.ꝛ.ij.et no.xxiij. q.j.paratus.in vlt.glo.ſm Canon. Concuſſor punit̃ pena quadrupli.et etiã ſm.l.no.xxiij.q.j. militare.in gloſ.fi.et rapinis in taleis ſpolijs et homicidijs.ſup quo vide ex de rap.c.j.de iureiu.ſicut.ꝛ.j.c.ij.xxiij.q.viij.vt pridem. peccãt et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges pec cant: que.ſ.ſcripta ſunt in.§.duobus precedentibus.

Pax q̃d ſit.

Concutere.

¶ Articulus.xxij.

Expeditis ſuperiori bus dignitatibus ſecularibus/ad ſtatus pri uatorũ ſecularium deſcendamus. ¶ A Pec cant autẽ milites maxime in gallicia in qua ꝯput cõmuniter de rapina viuũt. Primo ſeculares ſimpli cis militie: quia non ſunt contenti ſuis ſtipendijs: ſed con cutiunt homines contra ſententiam Joã.bap.dicẽtis eis Luc.iij. Neminem cõcutiatis: neq calũniam faciatis eſto te ꝯtenti ſtipendijs vr̃is.xxiij.q.j.paratꝰ.ad fi.ꝛ.c.militare. in fi.et.lxxxvj.di.nõ ſatis.in fi. ¶ Scđo peccãt impugnãdo ſepe ꝑrias: ꝛ dñm cui ex forma fidelitatis ſeruire tenent̃.ff. de iuſti.ꝛ iur.vt i.ff.de reli.et ſump.fu.minime.xxiij.q.j.q̃d culpat̃.et.c.ſumma militie.xxij.q.v.de forma. ¶ Tertio q: fauent in illicitis manifeſtis alias ſecus.xxiij.q.j.quod cul pat̃.dñis: et ſeruiũt in iniuſtis bellis: qñ potius deberent recognoſcere imperatorẽ celeſtẽ.xj.q.iij. Julianꝰ. et.c.qui reſiſtit.et diſt.viij. q̃ cõtra. Sic fecerũt illi chriſtiani mili tes thebeorũ dicentes Maximiano precipienti eis cõtra chriſtianos ſeruire. Milites ſumꝰ inquiũt imperator tui: ſed tamẽ ſerui quidem libere cõfitemur dei.tibi iuſtitiam debemus: illi innocentiam.a te ſtipendiũ laboris accipi mus: ab illo vite exordium ſumpſimus. ſequi in hoc impe ratorem nequaq̃ poſſumus/vt authorem deum negemꝰ ſi non compellimur vt offendamus: tibi vt fecimus hacte nus parebimꝰ: ſin aũt illi parebimus potius q̃ tibi. dextre re noſtre aduerſus impios pugnare: ac inimicos ſciunt la niare: pios et cõciues neſciunt. pugnauimus ſemꝑ ꝓ iuſti tia. ꝓ pietate. pro innocentium ſalute. pro fide. hec fuerũt nobis hactenus ꝑcia periculorũ. quo ergo pacto cõſerue mus tibi: ſi hec deo noſtro non exhibemus? Jurauimus primũ in ſacramẽta diuina: iurauimus deinde in ſacramẽ ta regia. nihil nobis de ſecundis credis eſſe neceſſe: ſi pri

Milites in q̃bus plerũq offẽdãt.

ma prerũpimus: ad hec. xi.q.iij.non enim.c.si domin⁹.c.q̇
resistit.c.imperatori.ca.c.si is qui p̄eest. ex̄ de tēpo. or.dile
ct⁹.vbi de hoc.z.c.ad aures.vbi de hoc.ij.q.vij.nō pōt. Nō
pōt erga homines esse fidelis: qui deo extiterit infidelis.
Ex dictis patet ꝙ christiani milites possunt seruire sarace
nis: et alijs infidelib⁹: sȝ nō cōtra christianos: vel in eo qḋ
est cōtra deum: vt p̄e.c. Julianus.z.xxiij.q.j.q̄d culpat̄.in
fi.z.xv.q.vj.iuratos. ❡ Quarto in torneamētis maxime
in francia.ex̄ de tornea.ꝑ totū. ❡ Quinto in duellis: que
tota die offerunt et accipiūt contra id qḋ legitur z no. ex̄
de pur.vulgari.per totū.z cleri.pug.in duello.ꝑ totū.z.ij.
q.v. monomachia.h̄ etiā ꝓhibet lex romana. C.de gladi.
l.j.li.xj. Sed hispani sui homicide z dei tētatores.xxij.q.ij.
q̄liter.nec de canonib⁹: nec de legib⁹ curātes passim duel
la offerunt et recipiūt ex eorū ꝓfanis ordinationib⁹ et cō
suetudinib⁹: que contra dei z ecclesie leges non valent.x.
dist.z.xj. quasi per totum. ❡ Sexto quia accipiunt stipen
dium et non seruiunt.vnde ad restitutionē tenentur: vel
seruiunt: sed non cum tot equis sicut debent: et sic defrau
dant dn̄m: sicut dicimus de clerico qui recipit beneficium
ꝓpter seruitium et officiū. lxxxj.dist.siquis sacerdotū.nec
ꝓcuratio dāda est nisi visitanti et laboranti.ex̄ de censi.cū
instantia.j.rn̄so.z.c.ꝓcurationes.exp̄ssum.z.c. cum vene
rabilis. Et ꝓpterea renuit beatus Martinus Juliani ce
saris donatiuū non ꝓponens amplius militare: vt habet̄
in sua legenda. ❡ Septimo cōputant se inter milites an
teq̄ sint inter milites translati: et in eorū numero cōputa
ti: cōtra.l.ff.de mili.testa.ex eo tēpore.z no.ex̄ de priuile.q̇
dam. ❡ Octauo quia post militiam: et exercitium eius in
bellis aliqui ad ordines ꝓmouentur.qḋ fieri non debet:
vt legit̄ et no.lj.di.siq̄s post.et sup hoc vide qḋ no. Inno
cē.de postu.p̄e.c.vlt.et in spec. de legato.§.ꝓnimus. ꝟ.
sed quid de iudice. ❡ Nono quia non militant ꝓpter deū
nec ꝓpter rem publicam: sȝ ꝓpter p̄dam et diuitias augē
das: qḋ est peccatū damnabile s̄m Aug.xxiij.q.j.militare.
❡ Decimo quia multi militū maxime in lōbardia: tuscia:
et in patrimonio beati petri: recipiunt militiā a ꝓprijs cō
sanguineis vel amicis: nō ab imperatore vel regibus vel
alijs p̄ncipib⁹: nec characterē. de charactere isto vide In
nocē. de sacra.nō ite.c.vlti.de eta.et qua.cū contingat.z.j.
q.i.ꝙ quidā.et ex̄ de sen.ex.si iudex.li.vj. recipiunt milita
rē.vnde nec veri milites debēt dici.maxime quum plures
eorū sint rustici: ꝓfi et genus eorū.ad hec vide qḋ legit̄ et
no.p̄e.c.j.q.j.ꝙ quidā.z in glo.quiforte. ❡ Undecimo q̄
sepe fugiunt de bellis iustis: z dominos deserūt inter ho
stes.vnde et infames sunt.vj.q.j.infames.z tales rei sunt
lese maiestatis.ff.ad.l.iulia.ma.l.iij.z capite puniūtur: ni
si dn̄m defendere non potuerint.ff.de re.mili.omne.§.qui
in acie.z no. p̄e.c.infames.in glo. tales. ❡ Duodecimo
quia vilificantes se adsumunt aliquotiens officiū ꝓcura
tionis.contra.l.C.de ꝓcura.l.milites.ff.de procura. filiusfa
mi.§.veterani.z no.ex̄ de postu.p̄.bone.j.i glos.j. ❡ Ter
tiodecimo periuri sunt: quia nō seruant cōmuniter iura
mentū qḋ p̄estant: non euitaturos se mortem pro salute
rei publice.legit̄ z no.ij.q.j.prohibent̄.glos.j.z accusationis
officiū adsumunt cōtra.l.illā canonizatā. ❡ Decimoquar
to cū absunt a seruitio reipublice cōmeatu nō accepto: et
cum in domo sunt: cōmeatu accepto volunt gaudere pri
uilegio militari: et stipendiū habere cōtra.l.ff.ex qui.cau.
maio.l.miles.z.l.qui mittunt̄.et no.ex̄ de cōce.p̄e.quia.in
glos.sic miles. ❡ Decimo q̄nto q̄ aliqui post solennē pe
nitentiam redeunt ad militiam ꝯtra cañ.xxxiij.q.ij.de his.
et.c.latorem. An miles qui non exercuit seu si viuat cleri
caliter: gaudeat p̄uilegio clericali: vide Innoc.de apo.c.
j.et qḋ legit̄ z no.lj.dist.siquis post. ❡ Decimosexto quia
multi ex eis postq̄ occiderūt p̄sbyteros: vtunt̄ militia cō
tra cañ.concilium magū.ex̄ de peni.et re.c.ij. ❡ Decimose
ptimo q̄ nō vtuntur militia ad id ad quod est instituta:
scilicet propter iniuriam propulsandam: et propter vindi
ctam cōtra impios proferendam.xxiij.q.j.§.j. ❡ Decimo
octauo nō seruant actus et modos militares: qui ponunt̄
per Isi.j.di.ius militare.quia neq̄ vacāt militie: se cōmes
sationib⁹: immūditijs: hastiludijs: z negotijs mercatorū:
venationib⁹: aucupationibus: et tota eorū vita ꝓut cōmu
niter est vane glorie et desidijs carnalibus militare cōtra
apostolū Petrū.j. Pet.ij.vnde Bern. Carni militamus
gule illecebris seruiēdo: luxurie motib⁹ obsequēdo. Sed
arma militie christiane non sunt carnalia: sed potius deo.
ij.Cor.ix. ❡ Arma aūt christi militum sunt.vj. que ponit
apostolus ad Ephe.vj.scȝ cōtinētia: qḋ est cingulū hone
statis.lorica iustitie.calciamenta pedū: exempla sanctorū.
scutū fidei.galea spei.gladius sp̄us: qḋ est verbum dei. Nā
nedum de milite sp̄uali.scȝ religioso vel clerico.j.q.iij.sal
uator.z.liiij.dist.c.j.sed etiā de tēporali pōt intelligi verbū
apostoli.ij.ad Timoth.ij. Nemo militans deo implicat se
negotijs secularibus.lxxxviij.dist.c.ij.xxj.q.iij.c.j.z.ij.ex̄ ne
cleri.vel mo. c.j. et de tali dicit apostolus in p̄e.c.ad Ti
moth.labora sicut bonus miles christi.et aliqui eorū vsu
rarum voraginū.ex̄ de vsu.vsurarū voragini.li.vj.sicut vi
lissimi suam militiam vituperātes. ❡ Decimonono quia
militant nocendi cupiditate.vlciscendi crudelitate: rebel
landi feritate: dominādi cupiditate cum omni implacabi
litate: q.v.p̄cipue s̄m Aug.in militia cōdemnant̄.xxiij.q.j.
quid culpat̄.in p̄n.z.c.apud.nā hac intētione militia de
bet agi vt mali coerceant̄: et boni subleuent̄ vt ibi. ❡ Ui
gesimo non intendūt cōmuni vtilitati in militando: sȝ pri
uate cōtra id.xxiij.q.j.summa.z.q.viij.vt pridē. ❡ Uigesi
moprimo non obediunt suis superioribus in vtilibus et lici
tis vel in dubijs ꝯtra id.c.summa.z.c.quid culpatur.in fi.
❡ Uigesimosecūdo vsurpāt vltra stipēdia sua: ꝯ id.xxiij.
q.j.militare. ❡ Uigesimotertio sine legitima authoritate
te superioris occidūt homines: vel faciūt guerrā: ꝯ id.xxiij.
q.ij.iustū.z.q.v.miles. ❡ Uigesimoquarto quia simoniā
sepe cōmittūt.vn̄ magis peccāt ꝙ̄ clerici ecclesie milites:
qḋ est satis mirandū.j.q.iij.saluator.sed ibi in glos.q̇ incho
pit: cōtra ponit̄ q̄re. ❡ Uigesimoquinto quidā post solē
nē penitentiam.de solēni penitentia.l.di. penitentes.c.in
capite.z.c.vltimo.fiunt milites: contra id qḋ legit̄ z no. l.
dist.siquis post. ❡ Uigesimosexto quia in sua militia nō
gradatim: sed prerupte z indiscusse ad honores ꝓmouē
tur.lix.dist.si officia.in p̄n. ❡ Uigesimoseptimo multi in
iusto bello pugnant sicut ignaui: vn̄ z carent merito: quia
voluntariū militem eligit deus.xv.q.j. non est. ❡ Uigesi
mooctauo ante victoriam dimittunt bellare: vel militiam
ante tempus.ex̄ de renū.c.j. Non eñ debent solui milites
nisi cōpletis stipēdijs. C.de his que nō explesti.l.iij.z no.
p̄e.c.j.p̄u.al. ❡ Deponit̄ autē miles.interpositio est vsq̄
ad ꝟ.seq.xxviij.siue exauthorat̄ siue degradat̄.sup quo vi
de Innocē. de resti.spo.in l̄ris.de peni.z re.c.ij.de resti.te
stimoniū. z ex̄ de penis.degradatio.li.vj. Est etiā duplex
militia.sp̄ualis et secularis.lix.dist.si officia.xxiij.q.viij. re
prehensibile.z.j.q.iij.saluator.vide qḋ no.xxiij.q.j. milita
re.in glo.cū ergo. Nemo autē pōt militare deo z mūdo.ij.
ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.j.z.ij.vnde non debet esse alliga
tus alijs qui militie sp̄uali est aggregādus.liiij. dist. null⁹
❡ ❡ De gothis militib⁹.xxiij.q.viij.conuenior. Et scias
ꝙ isti recuperauerūt hispaniā.viij. annis cum rege Pela
gio.et hoc teneas ꝙ a legione de hispania vsq̄ ad montē
pessulanū: gothi: de quibus. xxiij.q.viij. conuenior. vnde
ꝓpe narbonā illa contrata vocat̄ gothia: sunt: exceptis
nauarris: qui fuerūt hiberici.et vt quidā dicūt armeniani
vt dicit Priscianus in.vj.li.a legiōe vsq̄ ad hispalim fue
rūt Romani tēpore Pompei et cesaris.vn̄ Lucanus: Ul
tima funesta concurrunt ꝓlia mundi.vnde in episcopatu
vlixbon.vocat̄ mons pompei.s̄m Joan.dedeo. ❡ Uige
simonono quia captos in bello sepe interficiunt contra
Aug.dicentem. Uictori capto misericordia iam debet̄.si
pacis perturbatio nō timetur.vt ibi legit̄ et no.xxiij.q.j.no
li.in fi. ❡ Trigesimo quia hodie milites cōmuniter sunt
predones maxime in hispania cōtra id Aug.dicens. Qua

Arma militum christi.

Militia duplex.

dam prudentia militibus stipendia cōstituta sunt:ne dū sumptus querit̄: predo grasset̄.xxiij.q.j. militare. grassari est seuire qd̄ ꝓprie ad latrones in nemore ptinet. legitur τ no.de peni.dist.j.aut facta.τ in glo.ꝙ fit. Idē dicit Ambro.sup lucā.li.j. ¶ Trigesimoprimo. In pace gloriantur contra id qd̄ dicit Grego.in moral.xxiij.li. Nemo vires suas in pace cognoscit. Si em̄ bella desunt virtutū experimēta nō pdeūt.ip̄roindus miles est q̄ se in pace gloriat̄ fortē.

De militia spiritua li. Verbū incarnatū rex noster est: qui in hunc mundū venit pugnaturus cū diabolo. Oēs aūt sancti qui ante eius aduētū fuerūt:sunt milites ante faciē ei⁹ precedentes.qui autē postea venīet vsqꝫ ad finē mundi/sunt milites suum regem subsequētes.τ ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus/τ stipatus agminib⁹ suis. Aug.de sacra li.j.pte.j.τ.c.j. ¶ Christus habet multos milites q̄ vicerūt:sꝫ paucos q̄ de fuga reuersi vincāt:q: tepefacti difficile resurgūt. Apo.iij.tibi: Utinam frigidus esses aut calidus:sed q: tepidus es τc.τ ar.de peni.di.j. Bern. Miles christi nec laude extollit̄:nec vituperatiōe frāgit̄: nō diuitijs tumet: nec cōtrahit̄ paupertate: leta contemnit:τ tristia.ps.cx. Per diem sol non vret eum:neqꝫ luna per noctem. Hiero.ad nepotianum.

¶ Articulus.xxxiij.

Expeditis nobilibus:plebeiorum vitiis pertractemus:τ incipiamus ab eorū dignioribus.scꝫ doctoribus τ magistris: de quibus ꝓprie pōt dicī illud ad Rom.j. Dicētes se sapiētes stulti facti sunt.xliij.dist.hinc etenim.ꝟ.albuginē.τ scienti bonū τ non facienti peccatū supple maius est. Ja.iiij.in fi.τ de peni.dist.ij.si em̄.vltra colum. et magistri maius sibi iudiciū assumūt. Jaco.iij.in pri. ¶ Peccāt aūt primo quia quū indoctos τ minus sufficiētes se sentiant: faciūt se p preces et alia munuscula ab alijs doctorib⁹ τ in magisteriū ꝓmoueri.τ sibi licentiā dari.de hoc ex̄ de magistris. quāto.τ.c.prohibeas.τ ar.cōtra eos.de eta.τ qua. ad aures.ff.ad.l.acqui. Idem iuris:et illi qui tenentur examinare et approbare:tenent̄ de salario sic male accepto ad restitutionē.liiij.di.si seruus absente.xxiij.di.qn̄.ex̄ de eta.τ qua.cum sit.de of.archidi.ea que. Si sufficienti vel insufficiēti cōcedat̄ licentia docēdi pro pecunia:nō cōmittitur simonia: sed crimē cōcussionis.C.qd̄ me.causa.si p impressionem.j.q.j.cōcussionis.xxiij.q.j.militare.fm Hos.qui hc no. ex̄ de magis.in summa. Doctor qui ꝓmouetur a doctorib⁹ subornatis nō habet immunitatē vt doctor.C.li.x.de athletis.l.j.vix em̄ erit bonus magister:qui nō fuit bonus discipulus.ex̄ de elec.cum in magistrum.lxj.di. quid proderit. faciūt que legunt̄ τ no.xxiij.q.j.cū beatissimus. sꝫ nec antiqui pro nouis sunt deserendi. valde em̄ est absurdū/vt noui magistri rudes vel imperiti preferant̄ magistris antiquis τ approbatis.lx.di.statuimus.nisi forte nouo a deo sit aliquid melius reuelatum.xv.di.esto. ¶ Secūdo peccant:q: despiciunt sufficientes subditos cathedram.τ propter vitiū arrogantie/ea que sciunt: recte docere non pñt xlvj.di.c.j.τ tales iniuriam faciunt cathedre.xl.dist. multi. ¶ Tertio:cōtēnūt simplices qui magis volunt vitare vitia morū ꝙ verborū.xxviij.di.sedulo. ¶ Quarto:q: cōnātur differentias subtilia non vtilia/cōtra id Ego dominus deus tuus docens te vtilia. Esa.xlviij.vt videant̄ ab hominibus:τ vocētur rabi.τ sic cōfundūt auditores.xliij. di.§.si.τ pcipue in hoc offendunt magistri parisiēses:τ in anglia:in auxonia/tā seculares ꝙ religiosi maxime pdicatores/τ minores.quorū aliquorū arrogantia inexplicabilis τ vsqꝫ ad illius luciferi Esa.xiiij.de peni.di.ij.principiū. corruentis/ascendit:in quorū scholis non ꝓpħe. non lex moysi sancta.non christus sapientia prīs. nō ei⁹ sacrosanctum euangeliū.non apl̄i.non sancti doctores ecclesie audiunt̄:Sed roboat et resonat philosophus idololatra.et cōmentator eiusdē cum ceteris liberaliū artiū pedagogis adeo ꝙ in scholis sacre theologie/nō sermo sacer:sꝫ philosophia legat̄. Immo nec iam textū sentētiarum catholicū legūt lectores in scholis: nec baccalaurij magistrorū sed ad questiones properāt curiosas:vt ad lr̄am appareant:non exstant/contra cañ.xxxvij.di.c.ij. Isti sunt de quibus ꝓprie dicit Hiero.ad damasuꝫ papā. Physici ꝑscrutationis oculos trās celum leuantes:τ vltra ꝓfundū terrarum τ abyssi in quoddā inane demergunt̄ in vanitate sensus et obscuritate mentis ingredientes.insup diebus et noctibus in arte dialectica se torquētes.xxxvij.dist. nōne. Innitentes dialecticorū tendiculis: que non tam vincula sunt appellāda ꝙ phantasmata.i. vmbre quedam τ imagines que cito pereūt τ resoluūtur.xxxvij.di.vino.Hiero. in Esa. Isti etiā sunt magistri qui fm vrbanū papā omnē vim inuentorū suorū ponūt in dialectica scꝫ disputatione que philosophorū sententia definitur nō astruendi vim habere:sed studiū destruendi. Sed non in dialectica placuit deo saluare populū suum.regnū dei in simplicitate fi dei est:non in cōtentione sermonis.xxxvij.di.omnem vim. Hinc etiā Hiero.sciniphes τ ranas quib⁹ egyptū sunt ꝑcussi:vanam dialecticorū garrulitatem τ sophistica argumenta intelligit.xxxvij.dist. §. hinc etiam. Hinc Paulus theograph⁹ τ doctor seraphicus ad Col.ij. Uidete ne q̄s vos decipiat p philosophiam τ inanem fallaciam fm traditionem hominū fm elementa mūdi:τ nō fm christū τc. ¶ De talibus etiā supbis doctoribus τ magistris Greg. in moral.li.xxiij.pte.v.c.ij.τ trāsferunt̄.xlvj.di. Habet hoc propriū doctrina arrogantiū:vt humiliter nesciāt inferre quod docēt.τ recta que sapiunt etiā recte ministrare non possunt. In verbis em̄ eorū prodit̄ ꝙ quū docēt quasi in quodā sibi vident̄ sublimitatis culmine residere.eosqꝫ quos docēt:vt lōge infra se positos/velut in imo respiciunt.quibus nō cōsulendo loqui: sed vix dn̄ando dignent̄.τ.j. At cōtra doctrina vera tāto vehemētius hoc elationis vitiū fugit per cognitionē: quāto ardentius suorū verborū iaculis ipm magistrū elationis insequit̄. Cauet em̄ ne cum elatis moribus pdicet quē in cordibus audientiū sacris sermonibus insequat̄.hucusqꝫ Grego. Hinc idē Grego.in pastorali τ transfertur.xlix.di.hinc etem̄.in.ꝟ.pro autem naso.ait.Sunt nōnulli qui dum se existimari hebetes nolunt: sepe in quibusdā inquisitionibus se plus ꝙ necesse est exercētes/et nimia subtilitate fallunt̄.vn̄ hic quoqꝫ subditur.vel grandi/vel torto naso. Nasus q̄ppe grandis et tortus est discretiōis subtilitas immoderata:qua dū plus ꝙ decet excreuerit actionis sue rectitudinē ipsa confundit. De istis magistris quorꝫ totū mūdū est legere τ disputare:τ cōmenta curiosa facere:τ de penitētia non curare: sed carnaliter viuere:τ honores appetere/loquitur idem Grego.in eodē.c. hinc etenim.ꝟ. lippus vero. Lippus vero est cuius quidē ingeniū ad cognitionē veritatis emicat sed tamē hoc carnalia opera obscurāt. In lippis quidem oculis pupille sane sunt:sꝫ humore defluenti infirmātes palpebre grossescunt.quorum quidē q: infusione crebra atteritur: etiā acies pupille vitiat̄. Et sunt nōnulli quorū sensum carnalis vite operatio sauciat: qui videre recta subtiliter per ingenium poterant:sed vsu prauorū actuum caligantur. Lippus itaqꝫ est cuius sensum natura exacuit:sed cōuersationis prauitas confundit.cui bene per angelum dicitur in Apocal. iij.c. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungimus:quū ad cognoscendum veri luminis claritatē/intellectus nostri aciem medicamine bone operationis adiuuamus. hucusqꝫ Greg. Fateor aūt me nunꝙ magistrum vidisse inquātū vt homo scire potui: maxime in sacra theologia.τ maxime religiosum mendicantem/humilem/patientem/pauperem/oratorem/despectum mundo/mortificatum;nec penitētiam agentem; nec verum magistrum

Doctores τ magistri q̄ laborāt vitijs

christum in virtutibus sectantem: nec propterea magisterium appetisse: nisi magistrum Gonsaluum sacre theologie professorem hispanū generalem ministrū ordinis fratrū minorū: qui me assisij recepit ad ordinem: Sed propter vanam gloriam / et appetitū honoris. vnde Matth. xxiij. Amāt enim primos accubitus zc. et .j. vocari ab hominibus rabi. vos autē nolite vocari rabi. vnus enim est magister vester. vbi Chryso. Vocari volūt non esse. nomen appetunt: et officiū negligūt. sicut ad literā cōtingit in lectoribus cōmuniter fratrū predicatorū et minorū: qui magis forescarias carnium frequentant et hospitium / ꝙ lecturam et sine re in lectoris nomine gloriant̄: cū nomina cōsequētia sint cum rebus. xlij. dist. in oratorio. cum. c. pre. xvj. q. j. si cupis esse qd diceris. insti. de dona. §. est et aliud. ¶ Origen. Quidā autem machinant̄ vt alis magistri epi vocentur ab hominibus qd est rabi. vocari autem rabi: neqꝫ ab hominibus: neqꝫ ab aliquo alio diligit iustus: quia vnus est magister omnium. ¶ Item Chrys. Qd erat omnium malorum causa. i. thronum appetere magistralē: hoc medium ducit ad discipulos instruendū. q. d. nolite vocari rabi. ne qd deo debet̄: vobis psumatis. nolite vocari rabi: ne diuinum honorem hominibus deferatis. vnus est enim magister omnium: qui oēs homines naturaliter docet. si enim hominē homo erudiret: omnes homines discerent quot habēt doctores. Nūc aūt non homo docet: sed deus qui docet hominem scientiam. ps. xciij. et iterum eodem ps. Beatus homo quē tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eū. et spūs sanctus docet oia. Joā. xiiij. et vnctio docet de oibus. j. Joā. ij. et ex̄ de sacra. vnc. c. vnico. §. j. Multi quidē docent̄: pauci aūt discūt. homo em̄ intellectū nō prestat homini docendo: sed a deo pstitū p admonitionē exercet. ¶ Item Grego. in pre. c. hinc etenim. ℟. albuginē Albuginē vero habet in oculo: qui veritatis lucem videre non sinitur: qꝛ arrogantia sapientie seu iustitie occecatur. pupilla namqꝫ oculi nigra videt. albuginem tolerās nihil videt: qꝛ sensus videlicet humane cogitationis / si stultum peccatorēqꝫ se intelligit: cogitationem intime claritatis apprehendit. Si autem candorem iustitie seu sapientie sibi attribuit: a luce superne cogitationis se excludit: et eo claritatez veri luminis nequaꝙ penetrat: quo se apud se per arrogantiam exaltat. De istis magistris verbosis et nebulosis dicit̄. ij. ad Timoth. iiij. Magistros prurientes auribus / audientibus nō veritates theologas: sed fabulas: quodāmodo philosophicas pdicātes honoratos cū suis discipulis in peccatis ductos fm Aug. varijs desiderijs / semp discentes et docentes: et nunꝙ ad sciētie veritatē puenientes. xxvj. q. v. nec mirum. vlt. colum. Item de his Hiero. cōtra Jouinianū de peni. dist. ij. si em̄. vltra. iiij. colum. ibi. Aperiūt enim quasi fontes scientie: qꝛ quū aquā non habeant doctrinarum: premittunt imbrem velut nubes ppherice ad quas pueniat veritas dei: et turbinibus exagitant̄ demonū atqꝫ vitiorum: loquūtur grandia: et totus eorum sermo superbia est. De istis etiam magistris. ij. Petr. ij. Cor exercitatum in auaritia habentes. quia fm Grego. appetitus honoris auaritia est. super illo verbo Phil. ij. Non rapinam arbitratus est esse equalē deo: maledictionis filij derelinquentes. j. q. vij. qd. et c. si qui. ex̄ de heretic. vt officium. §. si viā rectā. scꝫ sacre scripture. secuti viam balaā: qui interpretat̄ vanus populus / siue precipitās et bosor: qui interpretatur carneus: siue in tribulatione positus: qui mercedez iniqtatis amauit. et paulopost. Hi sunt fontes sine aqua non lauantes: sꝫ inquinātes. et nebule turbinib⁹ exagitate quib⁹ caligo tenebrarū reseruat̄. vbi Beda. et transferunt̄. ij. q. vij. secuti. sic ait. Qui enim agnitā veritatis viam sponte deserunt: quid nisi vanus populus sunt: qui etiam in precipitiū suos mergūt auditores: quibus nō salutaria que corrigāt: sed que illos delectent errones pdicant: de quibus apte subditur. hi sunt fontes sine aqua zc. ¶ Isti sunt illi magistri habētes sciētiam inflatiuam sine charitate: non edificatiuā. cōtra quos apłus. j. ad Cor. viij. Scientia inflat: charitas edificat. ex̄ de renū. nisi cum pridem. §. p defectu. vbi. Bern. Impie mētes contente scientia que inflat: illam que edificat nescierunt. de hac etiam materia satis etiam tetigi in prima parte istius operis: sub epilogo hic repetita et addita ad confusionē superborū scolorū et modernorū arrogantiam magistrorū. adde et hic qd scripsi copiose de sciētia abutētibus. j. in. §. o pciosa. ℟. alia eorū gloria. cum. ℟. seq. vsqꝫ ad. ℟. alia eorum gloria. in ar. xlix. ¶ Quinto offendunt magistri: quia docēt aliqui aliqua falsa in cathedra: vt aliquib⁹ placeāt: et isti sunt falsi doctores. xxij. q. ij. primum. hi mali sunt: et eorū doctrina mala. j. q. vij. conuenientibus. Mala aūt doctrina et pestifera plures occidit ꝙ gladius et venenū: sicut doctrina Arrij: cui⁹ pena fm Augustinū indeterminata est. q. d. plurimos infecit omnium illorū hereticorū penas pticipat. vñ Hiero. Arrius in alexandria vna scintilla fuit: sed qꝛ non statim oppressus est: totum eius orbem flāma depopulata est. xxiiij. q. iij. resecande. Oia crimina superat falsa doctrina ppter sequelā. alia peccata ppetrantem necāt: hoc peccatum male doctrine cateruam peuntium secum ducit. ar. xj. q. iij. pcipue. xl. dist. si papa. Impossibile est talem nequā doctorē et pestiferū posse saluari: nisi publice reuocet quantū pōt intoxicatā doctrinā quā euomuit: qꝛ nō pōt de hoc pctō aliter deo satisfacere et primo quē corrupit. Nō pudeat eū ergo si saluari desiderat: suū reuocare errorem: ne in sua ptinacia et pfidia moriatur: et cū lucifero impenitente accipiat portionē. ad hoc ex̄ de accusa. qualiter. j. §. ideoqꝫ. vj. q. j. ex merito. ibi deteriores. et ar. op. j. q. vij. quod. et c. si qui. ex̄ de hereticis. vt officiū. §. si vo. li. vj. de peni. et re. c. j. ¶ Sexto tacent veritatem ne vitia quibus vacant: et seipsos reprehendere videantur. j. q. j. vilissimus. iij. q. vij. in grauibus. et proditor est veritatis: qui pro veritate mendacium loquitur: vel qui veritatem dicendam celat. xj. q. iij. nolite. ¶ Septimo in falsis consilijs que dant pro pecunia: ꝙuis iustum vendere possint. xj. q. iij. non licet. q ergo male extorserunt p immoderatum salarium: pauperibus distribuāt. que p falsum consilium: illis quos dānificauerūt reddant. xiiij. q. v. si habetis. et. §. multiplicirer. et c. non sane. xiiij. q. v. si res. ex̄ de vsu. cum tu. de homic. sicut dignū. §. eos. op. ar. ex̄ de re. iu. cum eterni. §. si qs. in fi. cum his q ibi no. li. vj. per veram ergo penitentiā suo satisfaciāt creatori. et p restitutionē primo quē leserūt. ex̄ de crimi. fal. falsidicus. alias cū diabolo ppetuis cruciatibus punientur de peni. dist. j. §. his authoritatib⁹. ¶ Octauo cito accelerant et pmature ad cathedram obtinendā: et aliter legūt ꝙ deberent: et alia: et supbe: non excedunt scholares sciētia et facūdia et vita sicut debēt. ad hec ex̄ de ma. et obe. humilis. vij. q. j. nouatian⁹. viij. q. j. qualis. xvj. q. j. sic viue. xliij. dist. §. pariter. viij. q. j. oportet. et c. licet. C. de pfesso. et ma. l. magistros. li. x. quā autē scientiam debet preferre addis scēs. de sum. tri. c. j. fm Innoc. preferat sciētiam canonicā: q est mista et media inter theologiam et legalem. ar. ex̄ de of. deleg. querenti. fm Hostien. sic consulentē in. pre decre. de sum. tri. c. j. ¶ Nono offendūt magistri: qꝛ pferūt se antiquis iuuenes. erubescant et confundant̄ et vit peniteāt: quia vir de hoc penitent. Quidam fratres minores euntes de gratia parisius vt fiant lectores: et pro duobus annis cōtra eorū regulam et declarationes. li. flo. soluētes: et ibi per quatuor vel sex menses morantes: et inde cum vacuo noie sine scientia reuertentes: et postmodum nomen lectoris habentes: et exinde ventres implentes. Cōfundant̄ etiam redeant tales florenos recipientes et rapientes: et expensas dantibus non facientes: qd non facerent publici stabularij aut caupones solutionē recipientes de expensis: quas non fecerunt. ar. ex̄ de censi. pcurationes. et de immu. ec. quia plerīqꝫ. vnde et tales fraudulenter et indebite recipientes vltra ꝙ fratres expenderūt: ad restitutionē tenent̄ illis a quibus fratres eleemosynas habuerūt per iura pre. et ex̄ de elec. cōmissa. li. vj. nec

fratres possunt hoc cōuentui parisieñ. remittere: q2 pecu-
nia nō est eo2ū nec o2dinis: sed dantium: vt ex̄ de verbo. si-
gni. extir. li. vi. ⁊ in clemē. e. ti. etiui. ⁊ in modico tēpo2e ad-
discētes volūt magistrari. de hoc legit̄ ⁊ no. in p2e. c. sic vi-
ue. ⁊. lxxvi. dist. ieiuniū. in glos. collige. ⁊. xxiiij. q. i. cum bea-
tissimus. ꝓpter insufficientiam autem remouēdi sunt ma-
gistri. ex̄ de renū. c. si. legit̄ ⁊ no. de of. custo. c. i. vbi aūt sunt
iura docenda ⁊ ꝓ quali studio competit ꝑuilegium. ex̄ de
cleri. nō resi. tue. ¶ Decimo: quia quidā eo2ū volunt lege-
re decretū ⁊ decretales quū neutrū possint ꝑficere. xvi. q.
i. p̄sbyteros. no. de cōse. di. v. in die. De opinionibus magi-
stro2ū. de deci. c. i. de resti. spo. literas. de cele. mis. cū mar-
the. §. quesiuisti. ⁊ s̄m Innocē. de cōst. ne innitaris. ¶ Un-
decimo recipiunt ꝑciuin a pauperib9 ꝓ doctrina cōtra ex̄
magistris. c. i. ⁊. c. q2. ex̄ de censi. licet. a diuitib9 possunt vt
ibi no. de materia magistro2ū et de eo2ū collectis. xviij. di.
de eulogijs. xxxvij. dist. de quibusdā. i. q. iij. vendentes. et
c. se. sic et medicus gratis curabit pauperē: secus de diui-
te. no. lxxxiij. dist. §. i. glos. finile. ¶ Duodecimo: quia im-
moderate et indiscrete ꝑcutiēdo co2rigūt discipulos ꝯ id
de homic. p̄sbyter. de sen. ex. cū voluntate. xlv. dist. cū bea-
tus. An magistri ⁊ scho. habeant ius vniuersitatis. de ꝓ-
cur. q2 in causis. de hac materia magistro2ū et scientia eo-
rū ex̄ de elec. cum in magistrū. xxxvij. ⁊. lxxxvi. dist. per totū
lxvi. dist. quis dubitet. ⁊. viij. q. i. opo2tet. xvi. q. i. si clerica-
tus. xlviij. di. §. i. ¶ Decimotertio peio2es sunt discipulis
vnde magistri sunt erro2is. ij. q. vij. nos si. ¶ Decimoq̄rto
admittūt religiosos sine habitu in scholis: vnde cū ipsis
excōmunicationē incurrūt. ex̄ ne cleri. vel mo. vt periculo-
sa. li. vi. ¶ Decimoquinto: quidā eo2ū erro2es alio2ū de-
fendunt: vnde et ipsi magis errant: ⁊ alijs erro2is offen-
dicula ꝑparāt. vñ q2 magistri erro2is sunt: nō tm̄ heretici:
sed heresiarche dicēdi sunt. xxiij. q. iij. qui alio2um.

¶ Articulus. xxxiij. A

De offensione disci-
pulo2ū ⁊ scholariū subsequēter tangen-
dum est. ¶ Peccant aūt p2imo: quia vo-
lūt esse sup2a magistros cōtra id. Nō est
discipulus sup2a magistrum. vi. q. i. sacer-
dotes. ⁊. c. seq. ⁊ Luc. vi. ⁊ Mat. x. ¶ Secūdo: q2 volunt
fieri magistri q̄ discipuli legitimi nō fuerūt. p2e. c. miserū
si clericatus. all. in ꝑri. §. ū. ꝟ. an magistri. xxiij. dist. his. in
si. xxxvij. dist. relatum. ¶ Tertio vadunt ad scholas ⁊ nō
student: vel discere negligūt: vel contēnunt. vide qd̄ legi-
tur ⁊ no. ex̄ de elec. cum ex eo. li. vi. sup verbo literarū stu-
dio insistentes: q2 non bononie fuisse: s3 ibi bene vixisse et
studuisse laudandum est. xij. q. ij. glo2ia. de quo peccato
confitetur Aug9. in. ix. li. cōfessionū. ⁊ talis magis mēb2ū
diaboli q̄ ch2isti esse ostenditur. xxxviij. dist. nullus. cōtra
qd̄ Aug9 dicit. Senex em̄ a iuuene ⁊ episcopus tot anno-
rū a collega necdū anniculo paratus sum doceri. xxiij. q.
iij. si habes. et vide ibi glos. i ep2ehensibilis. Isti autem ta-
les qui vadunt ad studium et nō student: nō gaudēt p2i-
uilegio habendo2ū fructuū beneficio2ū in studio de quo
loquit̄ de clericis non resi. tue. ⁊ ex̄ de magistris. c. vlt. q̄ si
eos receperint: ad restitutionē eo2ū tenent̄: q2 fraudulen-
ter eos receperūt. ad hoc ex̄ de elec. cum ex eo. ibi Cupiē-
tibus in sciētia dei ꝑficere vt fructum in dei ecclesia suo tē-
po2e afferre valeāt oppo2tunū. ⁊. j. ibi literarū studio insi-
stētes. ⁊ in p2e. c. si. de magistris. ibi aliqui docibiles de-
stinent̄. ⁊ ibi qui cum docti fuerint ⁊c. et. j. ibi et studētes
in ipa. ex̄ de elec. cōmissa. §. ceterū. ibi teneberis ad restitu-
tionē fructuū eo2ūdem quū tres receperis fraudulenter.
op. ar. imo exp2essum. xvi. q. i. gñaliter. ibi. Eos autem cleri-
cos ⁊ monachos hmōi beneficium habere sancimus: qui
ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria ꝑmanent: non
deuagantes: neq3 circa ministeria desides: quū ꝓpter hoc
ipsum beneficiū eis indulgemus: vt alijs oib9 derelictis
oipotētis dei inhereāt ministerijs. ⁊ in glos. ar. ⁊. xxxvij. di.

de q̄busdā. ibi assidue. ⁊ in glo. i. ho2is cōpetētib9. ⁊ p2e. c.
tue. q̄si exp2essū. ¶ Quarto: q2 discunt ea que melius est
nescire q̄ scire. xxxviij. di. q̄uis. ⁊ in glos. hic videt̄. ⁊ discūt
illas scientias que nō sunt sciētie pietatis sicut sunt geo-
metria arithmetica musica et astronomia. legitur ⁊ no.
xxxvij. dist. siquis. ¶ Quinto: q2 tunc volunt discere quū
ex officio alios debeant docere. xxxvij. dist. §. ecce. in autē.
de sanc. epis. §. damus. col. ix. sed postq̄ male ꝓmoti sunt
q2 igno2antes: cōsulte agunt si discunt: vt p2e. c. nullus. et
c. si habes. vel renūtient. ex̄ de renūtia. nisi cū ꝑdē. § ꝓ de-
fectu. ¶ Sexto: q2 ad seipsos in obscurio recurrunt dimis-
sa scriptura: ⁊ ideo magistri erro2is existunt: q2 veritatis
discipuli nō fuerūt. xxiij. q. iij. qd̄ autē. xxxvij. dist. relatum.
¶ Septimo: quia stulti sunt ⁊ peccant. quia cōtēnunt di-
scere que igno2āt. xxij. dist. de cōstantinopolitana. lxxxiij.
dist. peruenit. ¶ Octauo defraudant magistros salarijs
quū sint diuites. vnde ad restitutionē tenent̄: q2 dignus
est mercenari9 mercede sua. ij. ad Timoth. v. Luc. x. Mat.
ix. xij. q. ij. charitatem. ⁊. c. quicūq3. in si. ¶ Nono: q2 inter
se malas societates habent maxime iunio2es ex eis: ⁊ ma-
xime quū iacent in scholis turpitudines op̄antes. xxxij. q.
vij. flagitia. vnde sup hoc p2ecipue ⁊ sup alijs vitijs magi-
stri eo2ū curam debent habere sollicitā custodiendi eos et
rūpendi feda federa. sicut aliquotiens eos docui maxime
magistros in grāmaticis et logicis: qui discipulos habēt
q̄ iacent in domibus eo2ū: quibus p2esunt nō tātū sciētia
quātū mo2ibus: sicut dicit lex de ꝑcepto2ibus pupillo2ū. ff.
de admi. tu. cū plures. §. cum tuto2. ⁊ no. ex̄ de magistris. c.
i. ¶ Decimo: q2 magistris inobediētes sunt ⁊ eis frequē-
ter resistunt. vnde ⁊ verberibus virga2 subijciendi sunt. q̄
tm̄ ad vindictā sanguinis nō ꝓcedāt. nec ꝓpterea incidūt
in excōmunicationē magistri taliter verberātes. ex̄ de sen.
ex. sup eo. ⁊ vide qd̄ legit̄ et no. xxiij. q. v. c. i. ibi. Sed virga-
rū verberibus erudisti. qui modus coertionis ⁊ a magi-
stris liberalium artium ⁊ ab ipsis parētibus adhibet̄. ex̄
de rap. in archiep̄atu. ¶ Undecimo: q2 in festiuitatib9 po-
tius vadūt ad ecclesiā vt videāt dn̄as: q̄ vt audiant diui-
nū officium. no. xxiiij. q. i. odi. in glos. ar. ꝯtra. ¶ Duodeci-
mo: quia quū in diebus festiuis deberent ire ad ecclesias
et dn̄icis diebus ad audiendū missas cōplete vt tenent̄ ⁊
ꝑdicationē: vel vagant̄ per terrā: vel student: quū in spiri-
tualib9 solum sint ꝑncipaliter festa ꝑcipua occupāda. Nō
imp2obo q̄ missa audita studeāt in domib9 suis: q2 opus
spirituale est studere: quia sciētia donū spiritussancti est.
Esa. xi. Sapiētie. i. Eccli. i. ⁊ paulus. i. ad Timoth. iiij. attē-
de lectioni. xxxvi. dist. §. ecce. in si. Sine precio etiam lib2ū
co2rigere et ipm̄ apostillare in festo nō est pctm̄: quia ad
sciētiā facit. ar. ex̄ de of. del. preterea. ⁊. c. p2udentiam. in si. et
c. suspitionis. ff. de iure. om. iu. l. ij. ff. de re iu. quedā. xvi. q.
i. si monachus. p2o ꝑcio vero co2rigere vel scribere vel no-
tare in festo pctm̄ est: q2 opus seruile est vt. c. ieiunia. j. all.
et ex̄ de fer. c. vlt. ⁊ de cōse. di. iij. rogationes. ⁊ de cōse. di. i.
missas. Missas die dn̄ico secularibus totas audire spūa-
li o2dine ꝑcipimus. ⁊. c. sacerdote. c. cum ad celeb2andas.
c. qui die. Qui die solēni ꝑtermisso ecclie cōuentu ad spe-
ctacula vadit: excōmunicet̄. ⁊ dist. iij. ieiunia sanc. ibi. Die
aūt dn̄ica nihil aliud agendū nisi deo vacādū. nulla ope-
ratio in illa die agat̄: nisi tm̄ hymnis ⁊ psalmis ⁊ cāticis spi-
ritualib9 dies illa trāsigat̄. ¶ Decimotertio q2 clerici cu-
rati quū vadūt ad studiū de licētia ꝑlato2ū nō dimittūt
in eccl'ijs vicarios bonos ⁊ sufficiētes: p quos anima2 cura
diligenter exerceat̄. ex̄ de elec. cū ex eo. §. si. li. vi. al's credo
eos teneri ad restitutionē fructuū quos interim percepe-
rint ecclesiā debito seruitio defraudando. ar. ex̄ de elec. cō-
missa. §. penulti. et vlti. xvi. q. i. generaliter. ex̄ de rescrip. c.
si. ¶ Decimoquarto: quia religiosi quidam et p2esbyteri
et alij p2elati scholas sequūtur legales: ꝓpter quod ex-
cōmunicati sunt: et quia habitum dimittunt in scholis. ex̄
ne cleri. vel mo. non magno. et. c. si. et. c. vt periculosa. lib.
vi. ¶ Decimoquinto: quia expensas quas habent a suis

Discipuli et scholastici quibus subiaceant vitijs.

pentibus vel ecclesijs expendunt in tabernis et taxillis
et cõmessationibus ⁊ malis societatibus et meretricibus
et vacui ad domũ redeũt sine cõsciẽtia ⁊ pecunia vel sciẽ-
tia. cõtra quos dicitur: nõ Bononie vel parisius fuisse: sz
bene vixisse. iungo et studuisse laudandum est. xij. q. ij. glo
ria. ꝟ. socrates. in fi. ¶ Decimosexto: q: q̇dã eorũ simonia
ce recipiunt magisteriũ. nõ credo tales executionẽ habe-
re talis magisterij sine dispensatione si cõuincantur. ar. j.
q. j. reperiunt̃. c. siquis neq̃. q. iij. saluator. q. vij. requiritis
Secus si esset occultum. ar. ex̃ de simo. ex tue. et hoc ꝑ pe-
cuniã / preces / carnales / vel seruitia / maxime quũ sint indi-
gni. j. q. j. sunt nonnulli. ex̃ de magistris. c. ij. ¶ Decimo-
septimo: quia debita cõtrahunt: et recedunt de studio de-
bitis non solutis: et ideo excõmunicant̃: et non curant. et
sic triplici vinculo / debitorum / et excõmunicationũ / ⁊ pec
catorũ / remanent vinculati: que vincula ꝑ eos difficile rũ-
punt̃. sicut experientia manifestat. ex̃ de treu. et pa. c. j. et
in glo. ꝑmus est. ¶ Multum ergo et precipue scholares
debent attendere vt eligant bonũ magistrũ vita et scien-
tia: quia a bono magistro bonus scholaris ꝓcedit cõmu-
niter. xxiiij. q. j. cum beatissimus. Nam magister appellat̃
qui bonum regimen habet pre ceteris. ff. de exercĩ. ac. l. j.
§. magistrũ. Et preceptor: cuiuslibet disciplinę magister vo
cari potest a monendo. sic monstrãdo. ff. de verbo. signi.
quib⁹. ¶ Debet aũt magister esse idoneus. sc3 honestus
et discretus in sciẽtia quã docere intendit. ex̃ de magistris
c. j. ij. et. iij. magister em primum moribus: deinum facun-
dia illos quos docet ꝓcellere debet. C. de professo. magi-
stros. li. x. imperitus ergo matheseos risui patebit. xxxvij.
dist. q̇ de mensa. Nam qui alios docere debet: nõ debet q̃-
rere ab alijs edoceri. in autẽ. de sanc. epis. §. damus. coll̃. ix.
j. q. vij. conueniẽtib⁹. Ideo neophytus ad hoc onus assu-
mi non debet: q̃uis ingeniosus sit: sed is qui scientiam
a maioribus suis traditam sibi seruat: ⁊ eo modo quo au
diuit docet. xxxvij. dist. relatum. Qđ de theologia potissi-
mũ intelligendum est / et seruandum: q2 ibi contra dicta
sanctorũ patrũ non est dicendũ. xvj. di. sancta. nisi autho-
ritate pape aliud fieret in quibusdam. xx. dist. §. j. quia et si
papa contra fidem scribere vellet: non est ei credendum.
xxv. q. j. sunt quidam. cum. c. seq. ⁊ ꝑce. xv. dist. sicut. vbi de
hoc. in alijs autem scientijs possumus dicere cõtra maio-
res. ix. dist. ego solis. ⁊. c. noli. ¶ Utrum autẽ idoneus sit
magister de facili potest cognosci in lectionibus et dispu-
tationib⁹ et bone fame odore. ex̃ de eta. ⁊ qua. c. penul. et
vltimo. a quolibet tamẽ debemus addiscere sine indigna

An religiosus i magr̃m possit assumi.

tione. xxxviij. dist. nullus. ⁊. xxiiij. q. iij. si habes. ⁊. ĩ. ꝟ. vero
diri. ¶ Sed hic quero verũ religiosus monachus: vel de
ordine mendicãtium possit et debeat in magistrum assu-
mi. et videt̃ ꝙ non: q2 vocem habet plangentis: nõ docen
tis. ƀm Hiero. xvj. q. j. monachus. cum. c. ibi seq. ⁊ synodus
cõstantipol̃. dicit. vij. q. j. precepit. ibi. Monachorũ enim
vita subiectionis habet verbum et discipulatus: nõ docẽ-
di vel ꝑsidendi vel pascendi alios. Sed contra quia ƀm
Hiero. ad rusticũ monachum / Multo tẽpore debet disce
re monachus que postea doceat: ne tyro vsurpet ⁊ ne ꝑus
sit magister q̃ discipulus. xvj. q. j. sic viue. ⁊. c. si clericatus.
¶ Itẽ si religiosus idoneus est pre ceteris: q2 eminentis
scientie et vite sanctissime: nũquid est melius talem pone
re in cathedra q̃ non honestum: vel non tam honestum
et literatũ clericum secularem? sic ƀm Ioã. Chrysosto. ar.
xl. dist. multi. ⁊ Ambro. xvj. q. j. doctos. ⁊. c. sequẽtibus. ma
xime quũ cõmuniter gratis doceant: et sic in hoc ecclesie
valeant releuari. vñ nõ sunt prohibendi. ex̃ de magistris.
c. j. et penul. nec enim sunt idonei ꝓhibendi. vt. eo. ti. quã-
to. Idoneus aũt dicitur qui moribus et scientia alios an
tecellit vt. l. pre. C. de profes. magistros. Solutio si talis se
ingerit: sicut hodie communiter predicatores ⁊ minores /
et alij mendicantes: nedum hoc in ordine: sed etiam per
seculares potentes et prelatos et cardinales ecclesie hoc
magisterium procurantes; repellatur. j. q. vj. sicut. viij. q. j.
in scripturis. et in primis concor. Aut a suo superiore mit-
titur: et ab illo ad quem pertinet licentiatur. et sic est ad-
mittẽdus. vt. xvj. q. j. moderamine. c. ex authoritate. c. sunt
nonnulli. c. si clericatus. c. monachos. c. nos autẽ. c. ĩ paro-
chia. ⁊. c. sequenti. dum tamen a scientijs prohibitis absti-
neat. ex̃ ne cleri. vel mo. non magno. Quum enim specia-
liter prohibeatur ibi de quibusdam scientijs religiosis:
de alijs hoc concessum videtur. ex̃ de presum. nonne. ma-
xime de theologia. ad quã indistincte admittendi sunt tã
seculares q̃ regulares: quia generaliter et indistincte Ho
norius. iij. hoc indicit ex̃ de magistris. c. vlti. Hoc etiam re-
quirit salus animarum et publica vtilitas. ex̃ ne cleri. vel
mo. c. vlti. que preferenda est ꝑuate. ex̃ de renũ. nisi. §. nec
putes. vj. In hoc potissime obedire debet abbati mona-
chus quum non solum vtilitas proprij monasterij vel or-
dinis hoc requirat: sed generalis ecclesie hoc exposcat. ar.
xvj. q. j. monachi. et. c. vos autẽ. de postu. et ꝑtc. de postu.
pre. bone. j. §. nos igit̃. et de cleri. non resi. ad audiẽtiam.
ƀm Ostien. qui ita no. in summa de magistris. §. qualis
debeat. ꝟ. sed nunquid. cum his que addidi. Ego autem
raro audiui: nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui re
ligioso talem obedientiam per prelatum. Nam non cum
obedientia quicquid dicant eorum litere: sed extorta et
procurata: et frequenter empta licentia: currunt quidam
religiosi cũ suis loculis ⁊ pecunijs parisius ꝓ magisterio
et lectoratu. tanta est quorũdam ambitio. ex̃ de elec. quo-
rũdam. li. vj. tota die. ¶ Item scias ꝙ si magistri quibus
prouisum est cõpetenter: nihilominus a clericis ecclesia-
rum in quibus beneficiati sunt: et ab alijs pauperibus ta-
leas exigant: simoniam committunt. nam in templo ven-
dentes sunt: qui hoc quod dari quibusdam competit: ad
premium largiuntur. j. q. iij. vendentes. Item non solum
venditores columbarum sunt: et domum dei domum ne-
gotiationis faciunt: qui sacros ordines largiendo pre-
cium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt: verum hi
quoq̃ qui gradu3 vel gratiam in ecclesia spiritualẽ quam
domino largiente perceperunt non simplici intentione:
sed cuiuslibet humane retributionis causa exercent. j. q.
iij. non solum. ƀm Gof. et Ostiẽ. q̇ ita no. in pre. titu. de ma
gistris. §. vtrũ. ꝟ. quid si magistri. in fi. in summa. hoc non
admitto: quia sic pro mercede legentes incurrent simo-
niam: quod non est verum per ea que no. xxxvij. di. de qui-
busdam. ⁊. ĩ. §. proximo. ꝟ. ci. sed committunt crimen con-
cussionis sicut in casu qui sequitur. ꝟ. j. sequẽ. ¶ Si autez
is ad quem de consuetudine vel priuilegio: vel de iure ꝑ-
tinet licentiam dare docendi / propter hoc pecuniam exe-
gerit: licet simoniã proprie non committat: quia non ven
ditur vel emitur spirituali annexũ: crimen tamen concus-
sionis committit: quum pretextu officij per impressionem
exigitur qđ nõ debet̃. de qua concussione. j. q. j. concussio-
nis. legitur et no. xiiij. q. j. paratus. in fi. et ideo qui exigit
est dignitate et officio spoliãdus. ex̃ de magistris. c. j. et. c.
quanto. in fi. et in hoc casu promittenti succurritur et sol-
uenti vt pre titu. prouideas. Nec videtur hic versari turpi
tudo ex parte soluentis: quia ex quo idoneus est: suam re-
dimit vexationem. ex̃ de simo. dilectus. ƀm Gof. et Ostiẽ.
qui hoc no. in summa ex̃ de magistris. §. quid iuris. ꝟ. sed
nunquid. Male hoc seruatur Bononie. vbi a quolibet
cõuentuãdo vel licentiando archid. Boñ. qui dat licen-
tias: exigit et recipit pro licentia. xxv. libr̃. Boñ. ergo etiã
peccasti: licet ego ei non soluerim nisi. xv. ex gr̃a speciali.
Quilibet etiã doctor qui interest examinationi impriua-
ta recipit tres libras quasi ꝓ suo labore. ar. xij. q. ij. chari-
tatem. ex̃ de ꝑscrip. cum ex officij. de simo. cu3 sit romana.
¶ Decimooctauo: q2 studentes bononie in iure cõmuni-
ter sunt ꝑiuri: q2 iurant rectorib⁹ obedire in licitis ⁊ hone
stis: et non faciunt. maxime quũ vocant̃ ad vniuersitatem
non veniunt: ⁊ ideo priuãdi sunt beneficijs. ex̃ de iureiu.
querelam. ¶ Decimonono mathematicatores et litigiosi
sunt. xlvj. distinctio. seditionarios. substantiam paternam

cum meretricibus dissipantes sicut filij prodigi. Luc.xv. et.Eccli.ix. Ne des fornicarijs animam tuam:ne perdas te et hereditatem tuā. Prouerb.xix. Qui nutrit scortū ꝑdit substātiā. Prouerb.vlt. Ne dederis mulierib⁹ substantiā tuā. ¶ Uigesimo. Nimis se grauāt et suos in expēsis quum recipiunt doctoratum: et ideo expense hodie sunt taxate ex͂ de magistris.cū sit nimis.demē.

¶ Articulus.xxv.

A

Expeditis magistrorum et scholarū defectib⁹ et pctis: de Aduocatis dicēdū est. Peccant aūt multipliciter. ¶ Primo:q: subdole fouēt causas ꝑdendo ꝓprium clientulū. et tales ꝑuaricatores sunt/et ꝓditores/ et infames.ij.q.iij.§.notandum.ij.℟.preuaricator. Est autem ꝑuaricator q̄si varicator:qui diuersam causam adiuuat ꝓdita causa sua.nam q̄ ꝑuaricat̄ extrarq; pte cōsistit q̄nimmo ex aduersa.vt.ff.de his qui infa.athleras.§.ꝑuaricator.et.ff.de ꝑuarica.l.j.quō puniant̄ in foro ꝯtentioso/ vide.l.illaȝ canonizatā.l.ꝑuaricator. et vide qd̄ no.et legit̄ lxxxvij.dist.irreligiosum.glo.et ita. ¶ Scd̄o:q: causas desperatas fouēt cōtra cōscientias:et in hoc eorū aliqui gloriant̄ quasi magis subtiles aduocati:et tn̄ scriptū est/improbū nō defendas.xj.q.iij.siq̇s ℟o.et.c.q̇ cōsentit.xxiij.q.iiij.ne amisso. ¶ Tertio:q: dilatiōes supfluas nitūtur obtinere ad hoc tm̄ vt fugiant. et negotiū ꝓtrahat̄. ex͂ vt li.nō cō.c.j.de dol.et cō.pur.iij.q.vij.§.tria.℟.preterea nō licet aduocato.ibi/nec ex industria iurgium ꝓtrahere. in quo casu pena duarum librarū afficiendus est ꝑ iudicē. C.de iudic.properādum.§.illo pauldubio.et no.in pre.℟.nō licet.in glos.qd̄ si fecerit. ¶ Quarto recipiendo nimis magnū salarium:vel paciscēdo sup certa pte litis cum graui dāno litigatoris: ꝓpter qd̄ debēt ab aduocatione remoueri.iij.q.vij.§.tria.℟.arcētur.vbi etiam de hoc no. ¶ Quinto:q: ignorantes iura quū nesciant q̇d dicāt aliud opprobrijs certant.in pre.§.tria.℟.siquis adeo ꝓcax. ¶ Sexto: quia vbi est copia aduocatorū sicut bononie: vt alijs lucrū subtrahāt q̇ boni sunt:paruissimo salario sunt contēti tā͂q; viles et abiecti.pre.§.tria.℟.apud vrbē.ibi/Nam si lucro pecuniaq; glos.modica capiantur:veluti abiecti atq; degeneres inter vilissimos numerabunt̄: secus si faceret pro clientuli paupertate.ar.lxxxvj.dist.non satis.ex͂ de rescrip.statutū.§. prouisurus.li.vj. ¶ Septimo:q: recipiūt salariū nimis magnū inspecta sua facundia et labore quē subeunt quātitate cause et fori consuetudine.ff.de varijs et extraor.cog.l.j.§.in honorarijs.taxabit iudex salarium aduocatis et adsessorib⁹.ex͂ de rescrip.statutū adsessorem li.vj. ¶ Octauo informant testes falsos: et querūt et faciunt positiones cauillosas vt aduersam partē decipiant. vide ex͂ de iureiu.cū impositionib⁹.li.vj.et inducunt clientulū ad deierandū ponendo et respōdēdo:et ideo tā͂q; homicide tenent̄:et infamia ꝑpetua notant̄.xxij.q.v.ille q̇ hominē.et.c.siquis cōuictus. ¶ Nono:q: recepto salario nō curāt de causa:nec student:nec vigilant circa eam:et sic ꝓpter eorū negligētiā aliquotiēs amittit clientulus bonā causam:et ideo ipsi obligant̄.ar.bo.ex͂ de eta.et qua.ad aures.ff.loca.et con.sed addes.§.illud. ¶ Decimo: q: sciunt aliqui se idiotas et insufficientes:et nihilominus recipiūt salariū:et ꝓpter insufficientiam suam amittāt causam vn̄ in culpa sunt:et ad restitutionē tenent̄.arg.ff ad.l.acq̇.idē iuris.ff.de of.presi.illicitas.§.sicut instrumē.ad.l.acqui.§. imperitia.ff.de var.et ex͂ or.cog.l.vlt.et vide qd̄ no.ex͂ de re.iu.cū eremi.li.vj.in glos.C.de penis fisc. ¶ Undecimo:q: vbi sufficientes sunt alijs insufficiētibus vices suas committunt. vnde et ipsi de lesione clientuli tenent̄.ar.ff. de prescrip.verbis.l.apud labeonem. ff.si.nisi forte clientulus sciens et prudens contentus fuisset: quia eo inuito non potest alij hoc cōmittere:quia differentia est inter artifices.ex͂ de of.dele.c.si.et si eo inscio hoc fecit:debuit preuidere hoc ipsum non permissurum si sciret.ar. ff. de furtis.quia re sibi cōmodata.respō.j.ad si. ¶ Duodecimo falsam.l.allegando:vnde crimē falsi incurrit.C.de veteri iure enucle.l.ij.§.hoc autē.et ex͂ in prohem.decretal. Rex pacificus.§.si.et no.ex͂ de iudic.nouit.in glos.sed cum.vel falso legem inducendo et eius intellectum peruertendo mētientes:et a veritate recedentes:et ad sensum suum/et ꝓ parte sua.l.interpretantes.cōtra.l.C.de iudic.rem nō nouam.§.patroni.C.manda.ab anastasio.respō.j.in autē.cōstitutio.q̄ ex ascripticio.et libera matre.in ꝓn.coll.v.xxxvij.dist.relatum.possunt tamen aduocati varijs modis iura exponere.no.l.dist.quid est.in glos.hic stans.et cōtra conscientiam facientes edificant ad gehennā.ex͂ de sta.mo.c.j.de resti.spo.literas.vide qd̄ no.de iureiu.breui.in glos.ij. Lucrant̄ totum mundū:et animarū detrimēta patiuntur Mat.xvj.et Luc.viij.ex͂ de simo. mattheus. et nō minus peccatum est in offensione lingue q̄ in effusione sanguinis.xj.q.iij.quisquis. Unde dauid.ps.xiij. Quorū os maledictione plenum est:veloces pedes eorū ad effudendū sanguinem.de peni.dist.j.periculose.et si causam desperatam accipiant oino salarium debent restituere s̄m Hos. sicut tutori imputat̄ si causam pupilli desperatam ducat: vel superuacuam.C.de admi.tu.si bonam.ff. de admi. tu. quoties.§.sicut.et ideo aduocatus nequā tenet̄ clientulo ad interesse in tali casu.ar.C.de admi.tu.non est ignotum. Tenetur etiam aduocatus nedum si causam desperatam cōsulat prosequendam:vt dictum est ꝓxime. sed et si per imprudentiam ipsam amittat:vel per negligentiam:vt.l. ꝑdicta.ū.c.℟.x. Idem iuris.ff.loca. et conduc. cum in plures.§.locator.et.l.pre.illicitas.et.pre.c.ad aures.multo fortius si causam ꝑdiderit:q: tunc maior pena debetur.ff.de penis.siquis aliqd̄.§.siquis iustam.ff.ad.l.cor.de fal.l.j.§.is qui.ff.de extraor.crimi.saccularij.§.j.et breuiter tenetur qualitercūq; vitio suo causam amittat.ar.ff.de euictio.si ideo.C.de euic.emptor.ff.de tabu.exhi.locum.§.condemnatio.secus si ex qualitate cause:vel ob defectum probationis:quia vinum est materie non artificis. ff.ad.l.acq̇.si seruus seruum.§.si calicem.ff.loca. Item quare.§.si gemma.nam ignoscendum est illi qui bonam fidem agnouit. ff.manda.quintus.adde hic quod no.j.in ar.xlvij.in.§.sȝ vt de hoc.℟.quod de aduocatis.cum.iiij.℟.se. ¶ B Decimotertio:quia quidam aduocāt qui aduocare non possunt/vt minores.viij.annis peregisse non debent.xvij. annum.ff.de postu.l.j.§ inuitum.iij.q.vij.§. tria.℟. quidam. surdi prorsus.vtroq; lumine orbati.femine.vide etiaȝ.xv.q.iij.§.j.muliebria passi in corpore.crimine capitali damnati.qui operas suas locauerunt vt pugnarēt cum bestijs in arena.et alij infames.et qui continentur.iij.q.vij.§. tria. et clerici in sacris vel in minoribus beneficiati.ex͂ de postu.c.j.scilicet in foro ciuili:sed in ecclesiastico possunt a sensu contrario illius.c.vt ibi no. Bern.et Ostien.in summa de postu.§.quid pertinet.℟. Item honor.vbi etiam tenet q̄ etiam coram seculari si necessitas vrget:quia iusta negotiatio non est clericis interdicta.et hec iusta est.xj.q.iij.nō licet.et ex͂ et ne cleri.vel mo.c.j.vide qd̄ no. xv.q.ij.in summa.Et religiosi.ex͂ de postu.c.ij.xvj.q.j.de presentium. Itē episcopi.v.q.iij quia episcopus.s̄m Hos. quod intelligit Ostien.in foro ciuili alias contra:quū habeat optionem vtrum per se vel per procurationem litiget coram iudice ecclesiastico.ex͂ de iu.calum.c.si. Et qui funguntur iudicis et aduocati officio.C.de of.adsesso.l.si. Et qui ad mandatum iudicis volunt patrocinari.C.de postu.prouidēdum iij.q.vij.§.tria.℟.si vero. Item qui non sunt catholici. C. de postu.nemo. de peni.dist.j. nemo. ex͂ de heren. excommunicamus.§.preterea. Item excommunicati.xj.q.iij. cū excommunicatus.ex͂ de sen.excommuni.decernimus. lib. vj. Item clerici in causa sanguinis.lj.dist.aliquantos. vbi de hoc.xxiij.q.viij.his a quibus.et tutius est s̄m Ostien. q̄ etiam pro reo ibi non aduocent.ar.ne cleri.vel mo.sententiā.vide quod no.xv.q.ij.in summa. Et quia ad tēpus per iudicē prohibiti sunt.ff.de postu. puto. et qui non ad

Aduocati in q̇b⁹ offendunt.

Aduocare prohibiti.

aduocandum pecuniā receperūt.ff.ad.l. iulia.repe.eadē. Et qui audierūt leges parisius. ex̄ de priuil.super specu- la. Et plāti et presbyteri nedū religiosi qui audiūt leges. ex̄ ne clerici vel mo.c.si.⁊.c.nō magno. ¶ Decimoq̄rto q: ꝑ eos frequēter stat ne causa terminet̄: ⁊ tn̄ totū salarium petunt.secus si per eos non staret: quia tūc totū salariū petere possunt.ff.loca.et cōduc.qui opas.⁊ ad.l.rhodi.de iactu.q̄ leuāde.§.si vehēda.al̄.est lex.ff.de var̄.et extraor. cog.l.j.§.si iulius maternus. C.de aduoca. diuer.iu. post duos.vide qd̄ no. Joan.an.ex̄ de rescrip.statutū. li. vj.in glos. quia cōmune.et si transigat dictulus videtur aduo- catus obtinuisse.ar.ff.manda.l.fina. ¶ Decimoquinto q: ꝓponūt factū qd̄ ꝑncipales ꝑsone deberēt in iudicē ꝓpo nere.ex̄ de iudic.pastoralis. ¶ Decimosexto q: recipiūt sa lariū vel partem ante finem cause: immo aliq̄ anteq̄ inci piāt/cōtra id qd̄ no. Innocē.ex̄ de loca.⁊ cō. ꝓpter.in glo. magna. Si aduocat⁹ mai⁹ petat salariū.vide Inno.ex̄ de rescrip.pn̄ti.li.vj. ¶ Decimoseptimo q: volūt esse testes i causa in qua sunt aduocati: contra id qd̄ legit̄ de testi. in lr̄is.ar.⁊ sup h̄ vide Innocē. de trāsac.ex lr̄is. ¶ Decimo- octauo q: quū sint q̄dā vassalli dn̄oꝝ:nolūt pro eis aduo- care: nec de aduocatiōe eis seruire: quū ad hoc ex pacto te neant̄: al̄s secus fm̄ Inno. qui de hoc no. ex̄ de iureiu.si- cut.⁊.j. ¶ Decimonono quia quū fuerint aduocati in cau sa: volunt esse iudices in eadē cōtra id qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ap.postremo.⁊ in vlt.glo. ¶ Uigesimo q: vociferant̄ ⁊ cō tēdunt rixose: quū miti ratione nō tumultuosa voce factū suū debēt proponere/⁊ ius.v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.§.tria. ⁊.l.canonizata.siq̄s adeo. ¶ Uigesimoprimo.q: nō iustitie: sʒ lucro intēdūt.iij.q.vij.§.tria.ꝟ.apd̄ vrbē. ¶ Uigesimo sc̄do q: quū religiosi i aliq̄ casu licito aduocāt munera ac- cipiūt/ꝯ id.xv.q.ij.c.j.cū.§.se. ¶ Uigesimotertio q: mona chi ꝓ monasterio suo aduocāt sine licētia abbatis/ꝯ id.xvi. q.j.monachi.ij. ¶ Uigesimoq̄rto q: frequēter clerici ad- uocāt ꝯ ecclesiā suā vl̄ epm̄ vel patronū. quo casu merent̄ perdere bn̄ficium.xxij.q.v. de forma.xcvj.dist.si imperator. ex̄ de postu.c.vlt.vbi de hoc.legitur ⁊ no.j.q.vij.c.j.vbi de hoc. ¶ Uigesimoq̄nto q: aduocāt ꝓ hereticis cōdēnatis: vn̄ a suo officio ꝑpetuo sunt suspēsi ⁊ ꝑpetuā īfamiā incur rūt.ex̄ de hereticis.si aduersus.qd̄ intelligit. Oshē.postq̄ sunt heretici ꝑ ecclesiā excōmunicatiōe notati.i.excōmuni cati denūtiati: vt no.in summa ex̄ de heretici.§. qua pena. ꝟ.hanc aūt penam. Sic etiā intellige eodē ti.c.ij.§.hereti ci.li.vj.al̄s si negat se hereticū: defensio sibi dat̄ per lex ad uocatū per ea q̄ no.pre.c.ca.si aduersus.q: sepe falso inq̄ crimina notant̄.ij.q.j.multi.in fi.facit optime ex̄ de hereti- cis.multorū.§.verū. dem̄. ¶ Uigesimosexto quia dede- rūt consilium: vel fauorē: vel auxiliū morti vel īsecutioni epo: q: tūc aduocare nō possunt nec aliud habere officiū ex̄ de penis.felicis.§.nulli. ¶ Uigesimoseptimo q: aduo- cāt quū fuerint filij vel nepotes hereticorū: vel fauentes hereticis/contra pre.§. hereti. ¶ Uigesimooctauo non ꝓstant quidā patrociniū ecc'ie sue quū teneant̄.iij.q.j.nul li. ¶ Uigesimonono q: quidā volūt esse aduocati ꝓ vtra q̄ parte bona fide.ꝓ q̄bus facit qd̄ no.xlv.di.disciplina.in glo.ar. Sed hoc intelligit ibi archidia.quū ex aduocatio- ne nō fit ꝑiudicium parti. Sed ego non video quomō pu re vtriq̄ parti sibi inuicē contrarie possunt seruire: ⁊ ideo peccāt.ar.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandū.ꝟ.p̄uarica- tor. An sufficiat aduocato dicere ita dicat.l.licet eam nō al leget.j.q.j. vt euidenter. An aduocati in causa principali teneant̄ defendere suos clientulos appellantes ꝓ eodē salario.vide.ij.q.vj.§.post secundam.de medico an tenea tur curare ꝓ p̄mo proprio salario recadiuantē.de peni.di. iij.adhuc instāt.glos.artis. Ɱ aduocatus idē ius sepius pōt inducere.xxij.q.vij.quēadmodū.glos.in pn̄. Et cōtra illiteratum debēt aduocati loqui vulgariter.no.xxvij.q.j. odi.in glos.j.⁊ est figura.⁊ legit̄ ⁊ no.xxviij.q.j.sicut enim ꝓpe si.ꝟ.si ergo.ibi/intelligis ne quid dicam.an in hoc ex planando aliquando diligentius immorabor.attende vt rem ipsam explanandam tāq̄ incōspectu declarandā bla diore sermone ponamus.⁊ in glos.ar.⁊ ex̄ de statu mona- chorum.ne in agro.§. regula. clemen. Ɱ possunt etiam aduocati sine iurisconsulti mutare suam opinionem si ex- pedit mutari no.xxiij.q.vj.videns.glos.et volēs sic ex. Pos sunt etiā aduocati in causis matrimonialib⁹ ⁊ alijs spūa- lib⁹ leges nō cōtrarias canonib⁹ allegare.x.dist.c.j.xxix.q. ij.siquis ancillā. ¶ An aduocatus debeat habere salariū qui voluit sed non potuit negotio interesse. pro et cōtra. de peni.dist.j.magna pietas.in prin.dist.ibi.votum enī ꝓ ope reputatur.in glos.hoc enim tm̄ in bonis. Pro salario ꝓmisso vel debito aduocato ꝓ causa vētilata in curia me tropolitani: nō aget̄ corā eo: sʒ corā ordinario litigatoris. ex̄ de fo.cō.romana.§.nec etiā.li.vj. Nō tenet̄ aduocatus dicere parti aduerse ius quod ꝓ eo faciat. no.iiij.q.iiij.c.j. ¶ E De satisfactione ⁊ restitutione faciēda ꝑ aduoca- tos .ex̄ de immu.ecclesie.quia plerīq̄. per Innocen. Re- stituant autē violēter et malitiose acquisita si volunt sal- uari.nec enim in die iudicij habebūt de allegationis nito re subsidium.ad hec de peni.dist.v.falsas.ix.q.iij.aliorum Boni ⁊ fideles aduocati milites sunt rempublicam legi- bus potius q̄ armis defendentes. C.de aduoca.de iure- iu.aduocati.ar.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ita.et.§.se.ff.de cap.⁊ postlimi.re.l.postliminiū.§. si.tales si vltra salaria petant concutiūt.super his vide qd̄ legitur ⁊ no.xxiij.q.j. militare.in glos.cum ergo.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§. ij.in fi.et in glos. Idem dicit lex.

¶ Articulus.xxxvj.

DE offensionib⁹ iu- risperitorum et adsessorum: idem quasi per omnia potest dici sicut de offensioni bus magistrorum ⁊ aduocatorū prime dixi. Dicitur autē iurisconsultus is q̄ sibi questiones factas soluit/⁊ determinat per ius: et non ad- uocat. Sed si ꝓponat̄ sibi questio de facto: ipsam soluit si- cut sibi videt̄: et de iure respondet.in italia tales vocātur sapientes. vnde frequēter partes petunt sapientem a iu- dice super aliquo articulo incidenti vel principali decidē do per eum ad expensas petentis vel vtriusq̄ partis si concordant. hi olim cōstituebantur a principe: et eorum opinio vim legis habebat.institu.de iure.natura.§.respō- sa.et dist.ij.responsa prudētum.hodie autem tales nō in- ueniuntur: sed tantum hi qui consiliū dant credendi aut litigandi et frequenter suas faciunt allegationes ꝓ par- te consulente eos vel pro vtraq̄: sed eligit verius. qui si rectum consilium dant: cōpetens salarium recipere pos- sunt.xj.q.iij.c.non licet.⁊.xiiij.q.v.non sane. et vide quod no.ex̄ de vi.et hone.cleri.cum omni.glos.penul.et de ma- gistris.q̄ non nullis.glos.sed nunquid non licet. Adsesso res autē dicunt̄ quia adsistunt iudici ad consilia dāda in omnibus articulis in causa. Hi duo potissime offendunt in salarijs immoderatis: et in malis consilijs que dant: si- ue per ignorantiam: siue per negligentiam; siue per ma- litiam.et tunc ad restitutionem tenent̄ ⁊ ad interesse par ti lese sicut.s̄.dixi de aduocatis. Et de istis/⁊ de eorū sala- rijs.ex̄ de of.del.super questionū.§.verū.de vi.⁊ ho.cleri. cū ab oi.⁊ de rescrip.statutū.l.vj.plene legit̄ ⁊ no.in mul- tis glo.ibi.et.xiiij.q.v. non sane.⁊ de appel.postremo.

Jurispe- riti.

Adsesso- res.

¶ Articulus.xxxvij.

DE procuratorū ex- cessibus nunc dicamus. Quid autē sit actor quid syndicus: quid procurator: quid hecono mus: quid vicedominus : quid prepositus: et a q̄bus: ⁊ qualiter: et in quibus causis: ⁊ cuius authori tate: ⁊ ad que cōstituant̄: et de officio eoꝝ: ⁊ de differentia nominū ipsorū: ⁊ q̄ voluntas constituentis procuratorum semꝑ est cōsiderāda: ⁊ de forma procurationis in iudicio vel extra. ex̄ de procura. petitio.de obli.ad rōana.c.j. de

syndico.c.i.de iura.ca.imperatorum.et.c.cum in causa.z.c.
cū causam.de ex. pre.dilecta.lxxix.dist.diaconū.z.c.se.i.q.
iij.saluator.ij.q.vij.siquis ergo.ix.q.iij.cū simus. xvi.q.vij.
quoniā in quibusdā.de of.del.cū olim. de fideius.c. penul.
p Innocē.de censi.sopite.ne se.va.c.i.p Innocē.de confir.
vti.vel inu. cum dilecta.xxi.q.i.relatio. Est aūt pcurator q
negociū gerendum suscipit ab eo q pōt mādare:q: eius
dn̄s nō est:sed pcurator.ex̄ de dona.c.ij.z tn̄ pcuratorem
cōstituit.ex̄.e.auditis. ¶ A Peccāt primo autem mul-
ti pcuratores q officium pcuratoris exercēt z pcuratores
esse nō possunt:vt minor.xxv.ad iudicia.z minor.xvij. ad
negocia.ff.de pcurato.l.minor.z ex̄ de pcura.q generali-
ter.§.i.li.vi.Si quū detur ad negocia maior. xvij. annis:
minor etiā.xxv.annis pōt agere z experiri: vt ibi no. Ioā.
an.post Ostiē.Que etas reqratur in iudicibus:vide qd le-
gitur et no.ex̄ de of.del.cū vicesimūannū. In pmouendis
ad ordines:dic vt de eta.z qua.generalē.in clemē. In ad-
uocatis requirūtur.xvij.vt dixi.s.e.§.expeditis.v.xiij. Ad
matrimoniū contrahendū z sponsalia vide qd no.de eta
te.ex̄ de despō.impu.c.vbi nō est cōsensus. de etate ad reli
gionē.ex̄ de regula.q: in insulis.c.ad nostrā.c.significatū.
itē.c.is qui.c.nō solū.li.vi.xx.q.i.illud.z.q.ij.c.i.et.ij. Ad epi
scopatū: z ad curā animarum: z dignitat em vide de elec.
cum in cunctis.c.licet canō.c.cū ex eo.c.cōmissa.li.vi. et de
eta.z qua.c.ij.z.iij.z.c.pmittimus.li.vi. De etate eligentiū
abbatissam z electarū.ex̄ de elec.indēnitatibus.lib.vi. De
etate eligentiuz episcopū.eodē.c.ex eo.lib.vi.furiosus.ff.
de procura.l.ij.§.furiosus. Infamis.vide.l.dist.accedens.
iij.q.vij.c.i. Itē surdus vel mutus.ff.e.l.ij.§. furiosus. z.l.
mutus. Itē acusatus de crimine.C.e.reum. Itē miles.vi
de de post.pre.bone.i.glo.i.z qd no. Innocē.de cōfir. vti.
cū dilecta.z de acusa.sup his.per eum.et de of.del.prudē
tiam.bm eundē:Seruus.C.de iudic.seruus. Excōmunica
tus vel cōstitutus ab excōmunicato. ex̄.e. c.si. legit et no.
de iudic.intelleximus.de rescrip.ipso iure.li.vi.qd fieret ta-
mē cū occulto:tenēt.ex̄ de procura.auditis.de re.iu.ad p-
bandū.ff.de of.pro.barbarius. C.de testamētis.l.i.z sic fuit
iudicatū in curia. Itē regularis.ex̄ de syndico.c.vnico ni-
si pro causa sui monasterij abbate imperāte.xvi.q.i.mona
chi.in fi.z.c.qui vere.no.xvi.q.i. de presentiū.vide clemē.
de pcura. Religiosus. Item clericus in gradu quolibet
cōstitutus non debet constitui pcurator litis.in autē. de
sanctis.et reuerē.epis.§.deo amabiles.z sequen.§. alium
autē.ex̄ ne cleri.vel mo.sed nec pcurationes.z.c.i.v. cōdu
ctores.qd verū est in ciuilibus:sed nō in spūalibus z in ciui
libus p psonis miserabilibus pōt:vt no. Ostiē.de pcura.in
summa.§.quis dari.v.itē monachi.vide Innocē.de iura.
cal.c.i.vbi tenet q clericus nō pōt cōstitui procurator sine
licentia plati sui. Itē femina.iij.q.vij.§.tam.C. de pcura.
alienationē no.ex̄ de confir.cum dilecta.§.quia vero qd vi
det cōtra.sed ibi soluitur in glos.sic ergo. Item q: cōstitui
tur in causa criminali.ex̄ de procura.tue. ex̄ de acusa. ve-
niēs.vbi de hoc.iij.q.v.reos. ¶ Secūdo q: nō appellāt:
vel dn̄ nō denūtiant q appellent.ex̄.e.non iniuste. ¶ Ter
tio quia plene dominum non defendunt:q: omnia debet
facere q faceret scz dominus si psens esset.ff.e.si hic.§.de-
fendere. Nec em̄ sufficit talem diligētiam adhibere qua-
lem suis rebus adhibet:immo maior ab eis exigit.C.man
da.in re mādata. Tenetur aūt pncipaliter ad tria pcura.
vocatus ad iudicium venire.iustis pceptis parere. et sine
licētia non recedere.xj.q.iij.certum.in autē.de litigi.§.si ve
ro intra pdictū.coll.vij. ¶ Quarto q: frequēter confitent-
tur cōtra dn̄m maliciose vel corrupti. Et cōfessio pcurato
ris nocet dn̄o.de postu.pre.c.i.de capel.mo.dilectis.de re.
iu.suborta.vt lite nō con. c.i.§.si.vbi de hoc.quo casu tene
tur domino ad interesse sicut.s.dixi de aduocato.et vide
qd no.de testi.in inte.c.ij.in glos.fi. ¶ Quinto q: sunt falsi
nō habētes mandatum vel falsum mandant.ex̄.c. in nr̄a.
¶ Sexto q: excedunt fines mandati.ex̄ de rescrip.cum di
lecta.z desup hoc vide qd no. Innocē.de fideius.q quibus
dā.verū autē pīudicet dn̄o qd facit pcurator cōtra ius vel
iniuriose contra eum sine speciali mādato eius.ex̄.e.c.dile
cti.bm Innocē. ¶ Septimo q: male z negligēter z frau-
dulēter frequēter tractāt causas et negocia dominorū et
tenent in foro cōscientie ad interesse dominis:vt.s.tetigi
in.§.expeditis.v.ix.z.v.xi.in ar.xxvi. Et vide Innocē. de
causa pos.cum olim. ¶ Octauo q: recipiunt et extorquēt
magna salaria:vnde tenētur de supfluo.xiiij.q.v. non sa-
ne. ¶ Nono quia intromittunt se de officio aduocandi:
quū parum vel nihil iuris sciant.vn̄ in culpa sunt vsurpā-
tes officiū alienū.et quātum p hoc dānificātes dn̄os tenē
tur:legit z no.ex̄ de homici.tua.§.nos igit.z in glo.i.ex̄ de
eta.z qua.ad aures. ¶ Decimo quia in fauorez dominorum
multa p pte sua mēdacia dicūt:z partē aliā decipiūt: z ca
uillationibus z falsis positionibus et allegationibus vtun
tur.vn̄ et in his tenent deo z pximo et iudici. sicut.s. dici
tur de aduocatis.ex̄ de crimi.fal.c.i.z quasi in omnibus in qbus
mali aduocati offendūt z ipi.vn̄ de eis nō tango amplius.

¶ Articulus.xxxviij.

Ad peccata testiuz
ueniamus. Testes bm Isi. antiquitus su-
perstites dicebātur:eo q sup cause statu
pferebātur:nūc pte ablata nominis te-
stes vocant.ex̄ de v.signi.forus.§.testes.

Testes qbus vitijs laborent.

¶ A Peccant testes in multis. Primo q: multi ferunt
testimoniū in iudicio q testes esse non possunt. vide ex̄.e.
c.ij.vt seruus.iiij.q.iij.§. Item in criminali.v. Item bm re
sponsio.ex̄ de.v.sig.forus.§.testes. Item mulier in causa
criminali mota criminaliter.z no.xxxiij.q.vlt.mulier.xv.q.
iij.de crimine.ex̄ de v.signi.forus.§.testes.ex̄ de testi. quo
niā.z.c.tā litis. Quid de hermaphrodito:q habet vtrūq
sexum scz hominis et mulieris:dic seruandū qd qualitas
sexus incalescentis ostendit.iiij.q.iij.§. Item in criminali.
v.hermaphroditum. Si autē vtriusq membri officio vti
pōt:sicut refert Ostien.de quodā qui fuit in villa sua secus
ciā:que est in episcopatu taurinen. eligat quo vtat: et iu-
ret q de cetero alio non vtet:q: nec dupliciter debet fungi of
ficio maxime tam diuerso.xvi.q.i.presbyteros.ff.de pac.si
plures.sic fecit eps taurinen.de pdicto vt no. Ostiē.ex̄ de
testi.§.quis possit.v.qd de hermaphrodito. Impubes an
te annū.xiiij.in ciuilibus:z minor.xx.annorū in criminali-
bus.ff.de testi.l.in uiri.z.l. testimonium.z. iiij.q.iij.c.i. z.§.
Item in criminali.v. Itē in testimoniū furiosus.iij.q. vij.
§.tria.ex̄ de succe.ab intesta.c.vlt.de regula.sicut. xvij.q.i.
gonsaldus. Infamis. pre.c.forus.§. testes.ex̄ de testi.co.
pterea.iij.q.v.cōstituimus.ex̄ de testi.licz ex quadā.z.c.testi
moniū.nisi in criminibus exceptis.legit z no.de simo. licet
heli.c.per tuas. Pauper:Suspectus. legit et no.iiij. q.iij.
§. Itē in criminali. v.testiū.z in glo.in salomone. Infide
lis siue hereticus.ij. q.vij.c.si hereticus.c. pagani. xxiij.q.
iiij.ipsa pietas.de hereticis.excōmunicamus. legitur no.ex̄
de testi.c.i.c. iudei.et in clemen.eo.titu.c.i. Reprobantur
etiam omnes qui continentur in pre.§. in criminali. vsq
ad.§.vlti. ¶ Secundo peccant quia non dicunt totam ve
ritatem quam nouerunt sicut iurauerunt de causa illa. iij.
q.ix.hortamur.et solam veritatem non miscendo falsita-
tem.ij.q.iiij.nullam.quia nec de suo debent aliqd adiūce-
re etiam et quod bonum est.iij.q.ix.pura.ex̄ de accusa.qli-
ter.i.§.formam.z.c.seq.z ideo sunt periuri.et hoc ideo in-
uentū fuit:quia cum quidam iurasset dicere veritatem: et
quum eam dixisset:apposuit postea contrarium in dicto
suo.et cum postea argueretur de periurio dixit q non de-
ierauit:quia si plus erat:res vtiq tanta erat cui debuit di
ci.q si esset tanta:non tamen erat talis.arg. eorum que
no.xxxij.q.v.§.i.in glos. arg. ¶ Tertio peccant quia non
dicunt veritatem pro vtraq parte sicut iurant. C.de epi-
scopis et cleri.auten.si iudex.xiiij.q.v.non sane.ex̄.eo.titu.
veniens.ij. in fine. ¶ Quarto quia prout communiter
precio et amore odio et timore dicunt contra veritatem

et cōtra iuramētū suū qđ fecerunt. ex. e. quotiēs. ꝛ. c. licꝫ. §. testes. xi. q. iij. q̄tuoꝛ. iiij. q. iij. §. Itē in criminali. ꝟ. testium fides. ¶ Quinto q: non dicunt totam veritatem quū nō interrogant. ex. de accusa. qualiter. j. §. j. et. c. seq. ¶ Sexto quia pandūt suū testimoniū cōtra ꝓpꝛiū iuramentū. pꝛe. §. Item in criminali. ꝟ. Item qui falso. ff. e. q̇ falso. ex. co. fraternitatis. ¶ Septimo q: qđ credunt asserunt: qđ pessime faciunt: quia nō debēt se reddere certos de eo qđ audiunt vel credunt. xliij. dist. habuisse. de simo. per tuas. ij. nec etiā si malū sit de facili credere debēt. lxxvj. dist. siq̇d de quocūqꝫ. de simo. licet heli. §. j. ergo nō dicāt ꝑ sacramētū se certos vbi certi nō sunt. ex. de rescrip. cū cōtingat. alˀs incurrēt anceps piuriū. ff. iureiurā. marcellus. Itē de in litē iurā. videamus. ¶ Octauo q: deponunt de die mense et anno: et nō recoꝛdant. vñ et cōtra iuramētū faciunt: q: et sine his: esto ꝙ nō recoꝛdant: valet eoꝝ testimonium. vel faciunt scribi: ꝛ dicūt iurati verum esse qđ in scriptura quā tradūt cōtinet. qđ testimoniū non valet. nā iudex cōsiderare habet vocē testis. sermonis cōstantiā: et trepidationem. ꝛ ex multis suū animū infoꝛmare. ff. de questioni. de minoꝛi. §. ij. ex. de testi. in nostra ꝑsentia. igit quia etatē habet de se loquat. Ioan. ix. de cō. dist. iiij. cum ꝑ paruulis et ꝙ nō valeat tale testimoniū satis ꝓbat. v. q. ij. relatum. iiij. q. ix. testes. ꝛ. c. charte. ij. q. vlt. c. vlt. de accusa. inquisitionis. §. tertie. ꝛ expꝛessius ex. qui ma. ac. pos. c. ij. ¶ Nono q: obscure vel captiose deponunt. de hoc ex. e. cum clamoꝛ. pꝛe. §. in crimi. ꝟ. in testibus. ¶ Decimo q: nō coꝛrigūt dictum suum qđ possunt coꝛrigere. ex. de testi. co. pꝛeterea. ¶ Undecimo q: volunt ꝓbare puram negatiuā simplicē et indeterminatā. vñ non valet eoꝝ testimoniū. ex. de re. iu. sup hoc. de elec. bone. j. ¶ Duodecimo q: cū veritate: admiscēt falsitatē. vt. s. e. ꝟ. ij. tetigi. ix. di. si ad sacras. pꝛe. §. Itē in criminali. ꝟ. Itē qui falso. de causa pos. cū ecclia. no. pꝛe. §. itē in criminali. ꝟ. si testes. glos. circa. Xiij. coꝛrupti deponunt. pꝛe. §. Itē in criminali. siq̇s tenbˀ. ¶ Decimotertio quia vnū eundemqꝫ sermonē pmeditatū pferūt pꝛe. §. Itē in criminali. ꝟ. in testibus. ¶ Decimoquarto q: testis sibiipsi cōtradicit: vnde nec valet dictū eius. C. de libe. causa. cū proꝛ. de appel. solicitudinē. no. p̄. §. Itē in criminali. ꝟ. si testes. in glos. circa in pꝛin. et ex. e. in nr̄a ꝑsentia. in glos. j. in pn̄. ¶ Decimoq̄nto q: quū sint in peccato et peccatis moꝛtalibˀ / testimonium cōtra alios ferūt: ꝛ lapidandi volūt alios lapidare. iij. q. vij. iudicet. et. c. postulatus. de hoc tamen vide ex. de excep. c. j. §. ceterū. vide qđ no. de testi. cum causam. in glos. causam. qđ legit et no. ꝛ ꝑ Innocē. de elec. cum dilectˀ. ꝛ. c. illa. ex. de testi. testimoniū. Itē nō cognoscūt frequēter ꝑsonas a quibˀ et cōtra quas inducūtur. vñ non possunt cogrue testificari. ar. in aūt. de testi. §. j. ꝛ in autē. de instru. cau. circa pun. §. siq̇s igit. ꝛ. C. de iure deli. sancimˀ. §. finaūt. et no. de hoc ex. de testi. cum causam que. in glos. causam. ¶ Decimosexto q: sunt ignoti. facit qđ legit et no. xcviij. di. aphꝛos. de cleri. peregri. c. j. sed sup hoc vide Innocē. de accusa. inquisitionis. ¶ Decimoseptimo: q: sunt suboꝛnati. vide Innocē. de re. iu. causam. ¶ Decimooctauo q: excōmunicati vel suspēsi ab officio. de accusa. olim. ꝑ Inno. de testibˀ. testimoniū. de elec. cū nobis ꝑ eū. ¶ Decimonono q: fuerūt iudices: vel aduocati: vel adsessoꝛes: vel arbitri: vl ꝓcuratoꝛes in cā. e. t. dilecto. ꝛ. c. Roma. li. vj. de trāsac. ex lr̄is ꝑ Innocē. ꝛ alios ij. q. vj. statuēdū. ꝛ de accusa. cū dilecti. ꝑ Inno. ¶ Uigesimo q: sunt clerici ꝛ sine licētia epi ferūt testimoniū: qđ nō pōt. ex. de iura. ca. c. j. §. fi. ¶ Uigesimoprimo q: socij criminis ꝯ alios testificant ꝛ cōfitent. ex. de cōfes. c. j. legit ꝛ no. et de testi. veniens. j. xv. q. iij. nemini. ¶ Uigesimosecūdo q: laici in criminalibˀ testificant contra clericos. sed sup h vide qđ legit et no. ij. q. vij. c. j. et in summa. ꝛ. c. laicos et. c. clericos. ex. e. tam lr̄is. de accusa. cū. P. māconella. ¶ Uigesimotertio quia volunt esse accusatoꝛes ꝛ testes. ex. de simo. licet heli. ¶ Uigesimoq̄rto q: volunt esse iudices ꝛ testes. iiij. q. iij. §. Itē in criminali. ꝟ. nullˀ vnq̄. ¶ Uigesimoquinto q: qui inhabiles ad sacerdotium sunt in causa criminali volunt contra sacerdotes testificari. ij. q. vij. ipsi apli. ¶ Uigesimosexto quia epus et p̄sbyter volunt testificari quū aliter veritas sciri possit. xi. q. j. testimoniū. in fi. ¶ Uigesimoseptimo q: volūt iscribi testes: vl se ꝑmittūt in instrumētis conficiēdis seculariū sine licētia epi. xiiij. q. ij. §. pōt etiam. ꝛ. c. sequēti. qualiter punit testis falsus. ex. e. t. testimoniū. de crimi. fal. c. j. iij. q. ix. nihilominˀ. v. q. vj. c. q: iuxta. i. l. p̄sbyteri. xxiij. q. v. rex debꝫ. xxiij. q. v. h imago. ¶ Uigesimooctauo q: clericˀ fert testimoniū in causa criminali ꝯtra laicū. ꝯtra id qđ legit ꝛ no. xi. q. j. testimoniū. lj. dist. c. j. in glo. quicūqꝫ. ꝛ ꝑ Innocē. ex. de accusa. cū. P. ¶ Ultimo sciendū ꝙ quantum ꝑ testimoniū falsum / vel subticēdo verū / testis dānificauit ptem cōtra quā inducitur: vel partē q̇ eū inducit: intantū tenet ei ad interesse in vtroqꝫ foꝛo. ꝛ sup hoc vide qđ legit ꝛ no. xi. q. iij. de crimi. fal. c. j. xxiij. q. v. hec imago. alˀs est. c. ꝑ se. ꝛ incipit / satis. in glos. j. accusatiōe. iij. q. iij. in summa. ꝛ. xxiij. q. v. rex debet. et. vj. q. j. quicūqꝫ. ꝛ adde qđ no. v. q. vj. p̄sbyteri. ij. ꝛ qđ scripsi. j. xlvij. ar. in. §. sed non de here. ꝟ. quod de testibus.

¶ Articulus. xxxix.

In quibˀ peccāt accusatoꝛes

In quibˀ peccāt accusatoꝛes tractādum est. Accusare autē nihil aliud est / q̄ reū criminis aliquē ꝑ libellū deferre. vel facere ad vindictā. vt ex. de accusa. sup his. C. qui accu. nō pos. cum rationibus. ꝛ. l. non igno. ꝛ. l. siquis ex familiaribus. ff. de ꝑua. delic. l. vlt. ij. q. viij. libelloꝛū. ¶ Accusatoꝛ autez vocatus est quasi accausatoꝛ: q: ad causaꝫ vocat eū quem appellat. ex. de. ꝟ. signi. foꝛus. ꝟ. accusatoꝛ. ¶ A Peccāt autē pꝛimo: q: multi accusant qui accusare nō pn̄t multiplicit. ij. q. j. ꝓhibent. xv. q. iij. de crimine. nisi in exceptis criminibus. e. q. nemini. de simo. tanta. et pꝛe. c. pꝛohibentur. §. mulierem. Itē pupilli. ff. e. qui accusare. ꝛ. l. ij. §. pupillus. et pꝛe. c. ꝓhibent. nisi in casibˀ in quibˀ admittunt a tutoꝛe actoꝛe. ff. e. l. j. §. j. milites. C. q̇ accusa. nō pos. l. nō ꝓhibent. ꝛ. l. si crimē. ingratus. Infames q̇ duo iudicia aduersus duos reos subscripta hn̄t. Qui receperūt nūmos ad accusandū. vl nō accusandū. Libertini cōtra patronos q̇ suboꝛnati falsum testimoniū dixerūt. Minˀ. l. aureis habētes. hi tamē oīs si suarū iniuriarū / vel suoꝝ ꝓpinquoꝝ moꝛtē ꝓsequant: ab accusatione nō repelluntur vt. l. pꝛe. canonizata. Pꝛohibent criminosi: q: criminosus criminosum accusare nō pōt. iij. q. vij. qui sine. c. postulatus. ꝛ. §. poꝛro. ad si. j. q. j. multi. etiā si modo nō sunt criminosi: quia sufficit si fuerunt. vi. q. j. qui crimen. xxv. di. c. vlt. vt no. Ostien. in summa de accusa. §. q̇s possit. ꝟ. alij ꝓpter crimē. vide. e. t. cum. P. māconella. ꝛ qđ ibi no. ꝛ de simo. ꝑ tuas. j. in glos. magna que incipit / regularem. ꝛ qđ legit co. t. de accusa. c. j. Item qui ad magos currunt. ij. q. viij. quisquis. Item qui semel calūniati sunt. ff. e. si cui. §. hisdem. Uel quia semel destiterunt. ff. ad turpil. l. ij. ex. e. veniēs. Itē inimici et cum inimicis cohabitantes. ex. e. cum. P. ꝛ. c. meminimˀ. c. repellant. ꝛ. c. cū opoꝛteat. iij. q. v. quia suspecti. Item aliqui ꝓpter suspitionē turpis q̄stus. ex. qui ma. accu. pos. significante. Item aliqui propter participationem eiusdem criminis. ex. de adul. c. vltimo. et penultimo. de testibus veniens. j. C. de libe. cā. si filium. Item beneficiati contra ecclesiam. ex. de postu. c. vlt. Item liberti ecclesie cōtra ecclesiam. xij. q. ij. liberti. ꝛ. c. viij. Item aliq̇ ꝓpter reuerentiā ꝛ cōditionē suam: vt quia sunt liberti vel liberi vel serui. ij. q. vij. querendum. vel familiares. ff. e. qui accusare. in fi. ꝛ. l. hi tn̄. §. j. C. qui accusa. non pos. iniquū. ꝛ. l. siquis ex familiaribus. et. l. vlt. Tamē familiares admittunt cōtra episcopum. ex. e. nullus et canonici cōtra p̄latū. ex. c. licet. ꝛ. c. veniens. ꝛ monachi cōtra abbatē. ex. c. olim. I. U. et. P. et. c. et pre. l. si. magnū. et. l. ꝓpter. de his omnibus. in pꝛe. l. cano. ꝓhibentur. ꝛ. ff. e. qui accusare. iiij. vlt. c. j. c. omnibus. Admittūtur tamē

Accusare q̇d sit

Accusatoꝛes in quibˀ offendūt.

Accusare q̇ non possunt.

hi omnes supradicti/excepto inimico capitali/ q̄ nūq̄ ad/
mittit.iij.q.v.c.ij.⁊ de simo.licet.⁊.c.per tuas. in exceptis
criminib⁹.ex̄ de presump.literas.de simo.tāta.xl.dist.si pa
pa.xv.q.iij.sane.c.nemini.no.pre.c.p tuas.ij.q.j.in p̄mis.
¶ Secūdo peccant:quia multi accusant mortuos: q̄ ac
cusari non possunt.xxxiij.dist.quorūdam.xxxiij.q.ij.admo
nere.vbi de hoc:nisi in casibus no.in pre.c.quorumdā. et
xxiij.q.ij.in summa. ¶ Tertio:q: quidam accusant papā:
qui accusari nō pōt:nisi de heresi.xl.dist.si papa.vide In/
nocen.ex̄ de elec.licet.lxxix.dist.siquis pecunia.ix.q.iij. ne/
mo.et tunc vocato cōcilio s̄m Ostiē.vt no.ex̄ de accusa.§.
quis accusari.ꝟ.regulariter.in summa.probatur hoc cla/
re.xvij.dist.§.hinc etiam.xxj.dist.nunc aūt.satis de hoc di/
xi in p̄ma pte isti⁹ opis circa prin.p̄sertim in.iiij.⁊.v.⁊.vj.
ar. Imperator aūt et quilibet rex ratione peccati in quo
subest pape.accusari pōt coram eo.vñ imperator summit/
tit ei caput suū et leges suas.C.de sum.tri.l.vlt.et.l.j.⁊ in
autē. vt clerici apud ꝓpri.epis.conue.§.si vero ecclesiasti/
cum.coll.vj.ex̄ de iudic.nouit. ¶ Quarto:quia accusant
iterū accusatos et de crimine absolutos. ex̄.e.de his.xxiij.
q.iiij.si illic.ij.q.si.in si.⁊.q.iij.§.notādū. ¶ Quinto:q: q̄/
dam accusantes desistunt ante inscriptionē factam:tenē/
tur ante accusationē iniuriarū illis quibus libellos obtu/
lerūt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§. siq̄s de bel/
lo. ¶ Sexto:q: calumniant̄ falsa crimina sciēter intendē
do:et preuaricant̄ vera crimina abscondēdo:et cū reo col
ludēdo ꝓprias ꝓbationes dissimulādo et tergiuersantur
in totū ab accusatiōe absq̄ abolitione desistendo.de hoc
ij.q.iij.§.notandū.ij.et ex̄ de collusi.dete.p totū. ¶ Septi
mo: q: recipiūt pecuniā ad accusandū:vel nō accusandū:
ad cui⁹ restitutionē tenent̄/etiā in foro aie:q: cōtra.l.mer
cati sunt.ij.q.j.ꝓhibent̄.dabit̄ autē illa pecunia non illi q̄
turpiter eam dedit:sed in cuius lesionem data est.legitur
et no.j.q.j.in eū.⁊ in glos.non ei.⁊.l.cōcussionis. ¶ Octa
uo:quia non accusant ex charitate ꝓpter quā fieri debet
accusatio al̄ admitti non debet.iiij.q.iiij.nullus introdu/
cat̄.de accusa.qualiter.ij. ¶ Nono:q: nō accusant in scri/
ptis.ij.q.j.legū.⁊.q.iij.siquis iratus.⁊.q.viij.accusatorum.
¶ Decimo:quia accusant absentes.de hoc.iij.q.ix.in sum
ma.⁊ p totum. ¶ Undecimo:q: heretici ⁊ pagani ⁊ apo/
state/et alij infideles accusant fideles. cōtra cañ.ij.q. vij.
pagani.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.se.iiij.q.j.c.j. ¶ Duodecimo:q:
criminosi.vj.q.j.q̄ crimē.iij.q.v.cōstituim⁹.⁊.ij.c.se. ¶ De/
cimotertio:quia cōspiratores.iij.q.iiij.cōspiratores.et ins/
cestuosi.e.q.consanguineoꝝ.et hoīes male opinionis. iij.
q.v.suspectos.⁊ litigiosi et calumniatores.e.q.nullus. et
infames.pre.c.nullus.de accusa.cum oportеat. et inimici
vt dixi.iij.q.iiij.detractores.⁊ pre.c.cū oportеat. ¶ Deci/
moquarto: q: excōmunicati.iij.q.iiij.nullus.cū.c. se.iiij.q.
j.c.j. ¶ Decimoquinto:q: sortilegi et diuinatores.iij.q. v.
cōstituimus. ¶ Decimosexto:ꝓsecutores epoꝝ.iij.q.iiij.hi
qui.et in tota illa questione ponunt̄ qui repellunt̄ ab ac/
cusatione:ibi vide. ¶ Decimoseptim⁹:q: qui sacerdotes
esse non possunt:sacerdotes accusant cōtra id. ij.q.vij.ipsi
apostoli.vj.q.j.oēs vero.⁊.c.sacerdotes. ¶ Decimoocta/
uo: q: laici epōs passim accusant.ij q.vij.c.j.et sequenti.v.
c.et.c.oues.cū.ij.c.se.Et clericos.e.q.nullus. laicus.⁊.ij.c.
seq.⁊.c.sicut.⁊.c.in sancta.⁊.c.laicus.ex̄ de testi.de cetero.
xv.q.iij.§.j.Nisi suam vel suorum iniuriam ꝓsequatur.iiij.
q.vj.omnibus.et adde quod no.ij.q.vij.in summa.⁊.c.lai
cos.in glo.certum.⁊ ex̄ de accusa.c.penul. ¶ Decimono/
no:quia accusari accusant.iij.q.xj. negāda.⁊.§. neganda.
¶ Uigesimo:q: mala conscientia:vel inani gloria accu/
sant.ij.q.vij.siqui sunt. ¶ Uigesimop̄mo:quia accusant
procuratores.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per scripta.
¶ Uigesimoscd̄o: q: accusant anteq̄ annūtiet ei quē ac
cusare volūt:⁊ ideo nō essent audiēdi.ff.de adul.denūtiasse.no.ij.q.viij.per scripta. in glos.pōt. ¶ Uigesimotertio:
quia vir adulter accusat de adulterio vxorē.xxx. q.v.chri/
stiana.ex̄ de adul.c.penul.⁊ vlt.⁊.vj.oppressam. xxxij.q.v.

ita ne.cū.c.se.et que credebat maritū mortuum. xxxiij.q.j.
cū publicani.vide qd̄ legit̄.⁊ no.ex̄ de se. nup.c.ij. Et quā
cognouit alius sub specie mariti.xxxiij.q.ij.in lectū.⁊ quā
post adulterium scienter cognouit.xxxij.q.j. siq̄s vxorem.
et quā ipse tradidit adulterandam.ex̄ de eo qui cognouit
cōsangui.vxo.sue.discretionē.de his casibus no.de mari/
to.xxxj.q.vj.in summa.⁊ pre.c.penul.de adul. in glos. sic.
ff. ¶ Uigesimoquarto:q: gradus cōsanguinitatis accu/
sant extranei ⁊ iuuenes:non ꝓpinqui et antiq̄.xxxv.q.vj.
c.j.⁊ se.et q̄ ma.ac.pos.vester. ¶ Uigesimoq̄nto:q: nō ac
cusant zelo iustitie:sz ex malitia.q̄ paucissimi de hoc cura/
dunt:quia deum non habent pre oculis: sed ꝓpriā vitio/
nē.vñ et si accusatio sit leuissima intentio nō est recta. vñ
⁊ si in accusatione sit veritas:in corde tamē est iniquitas:
et ibi peccatū.de peni.di.iij.ille rex.vel odio. iij.q.v.c.iij.ij.
q.iij.si quē.iij.q.iiij.clericus.c.hi qui. ij.q.iij.siq̄s episcopū
ij.q.vij.siqui sunt.ex̄ de accusa.cū oportеat. ¶ Uigesimo/
sexto:q: falso epōs accusarūt vel in probatione defecerūt
iij.q.x.placuit.c.si accusatorū.iiij.q.vj.c.j.⁊.c.vlt.iij.q.x.eos
qui.v.q.vj.epiphaniū.ij.q.iij.siquis epm. ¶ Uigesimose/
ptimo:q: p̄cio vel ꝓmissione desistunt ab accusatione. ij.
q.iij. siquem. ¶ Uigesimooctauo: q: sine deliberatione
accusant cōtra id.q̄liter.ij.circa p̄n. ¶ Uigesimonono:q:
accusant notoria.ex̄ de accusatione.euidētia.ij.q.j.manife
sta. ¶ Trigesimo: q: iurāt q̄dam nō accusare:et posthno/
dū accusant.vñ et piuri sunt:nec ad accusandū debēt ad/
mitti.ex̄.e.veniēs. ¶ Trigesimop̄mo:q: accusant in eadē
causa in qua tulerunt testimonium.ex̄. e.cū. P. māconel/
la.de penitētia iniuste accusantis.ex̄.e.accusasti.⁊ de pena
de calum.c.j.q̄d aūt sit accusatio/inquisitio/infamatio/de
nūtiatio:et q̄ vel affectus imponat̄ cōuicto in q̄libet mo/
do agendi in simonia vel alijs.e.t.c.inq̄sitionis.c.cū opor
teat.c.q̄liter.ij.de simo.dilect⁹ filius.A.c.licet heli.s̄m In
nocē.et alios.ij.q.viij.in summa. De accusationibus cleri/
corū et q̄litatib⁹ accusatorū:⁊ an admittant̄ ad accusan/
dum nisi illi quorū interest:per alios doctores et p Inno
cē.e.t.cum. P.de testi.et gte. A.ij.q.j.si peccauerit. ¶ Tri/
gesimosecūdo:q: accusant anteq̄ moneant accusandū.de
quo vide qd̄ no.j.q.iij.et multis.in glos.ar.simo.⁊.q.vij.re
quiritis.in glos.hic collige.ex̄ de accu.inquisitiōis.in glos.
videt̄.⁊ melius.ij.q.vij.accusatio.j.in glos.b.de simo. licet
heli.xij.q.ij.indigne pars.ex̄.e.c.ij.⁊.c.q̄liter.ij.⁊.c.sup his.
dere.iu.ad aplice.li.vj.de calum.c.ij. ¶ Trigesimotertio:
q: accusant illi quoꝝ actores repellunt̄.sz hic vide qd̄ no.
ex̄.qui matri.ac.pos.cū in tua. in glos.hic habes. ¶ Trige
simoquarto:q: emuli.vide qd̄ legitur ⁊ no.ij.q.vj.decreto.
¶ Trigesimoq̄nto:q: suspensi ab officio et beneficio cle/
rici alios accusant.sup hoc vide ex̄ de excep.aplice.ij.q.vij.
ipsi apli.xxiij.q.j.audiuimus. ¶ Trigesimosexto:quia vo
lunt esse accusatores ⁊ testes.vide.iiij.q.iiij.in summa. de
simo.licet heli. In quib⁹ casib⁹ nō pōt quis etiam ꝓ facto
ꝓprio accusare.iiij.q.vj.omnib⁹.notat̄.§.q̄s pōt accusare.
et quis non.e.t.c.j.nulli et parte.lxxj.di.maximian⁹. An
ordinatus simoniace ordinatorem valeat accusare. vj.q.
j.§.porro. An vasallus pōt dominum accusare.xxij.q.vj.
de forma. An ꝓpter minorem excommunicationē remo
ueat̄ q̄s ab accusatione.ex̄ de excep.a nobis.de sen.ex.in p
sentia. ¶ Trigesimoseptimo q: libidine vindicte q̄dā ac/
cusant.sup q̄ vide qd̄ no. Innoc.de elec.dudū.ij.⁊ qd̄ dixi.
s̄.e.ꝟ.xv. ¶ Trigesimooctauo:q: pactū vel iuramētū fe/
cit de nō accusando.ex̄ de iureiu.quēadmodū.§.si.⁊ vide.
s̄.c.ꝟ.xx. An sit pctm̄ vel malū accusare:⁊ quid de his q̄
p calūniā vel ex odio accusant.ij.q.vij.siquis epm.vj.q.j.si
oia.⁊ ex̄.e.t.accusasti.de accusationib⁹/inquisitionib⁹/de/
nūtiationib⁹ tractat̄.ij.q.vij.⁊.viij.⁊.iij.q.iiij.v.ix.x.⁊.xj.et
iiij.q.j.et.iiij.⁊.vj.⁊.v.q.iij.et.v.et.vj.q.j.et.xv.q.iij. per to/
tum. De oi aūt dāno quod accusatores falso accusantes:
vel nō ꝓbātes pti accusate dederint: ad restitutionē tenē
tur:vt.s.dixi de aduocatis in.§.expeditis.in ar.xxxvj. ⁊ in
§.ad pctā.in si.in ar.xxix.⁊ vide qd̄ scripsi.j.in ar.xlvij.i.§.

sed vt de hoc. ℞. quod de accusatoribus et de testibus.

¶ Articulus.xl. A

Notarii in quibus offendunt.

De tabellionibus si

ue notariis est dicendum. Et primo offendunt: quia quum iurent inter alia exercere fideliter officium suum de his que videbunt et audient et pro vtraque parte. hoc multi non faciunt: quia plus vel minus ponunt in instrumento quam viderint vel audierint. vnde incurrunt vitium falsitatis et periurii. ex. de presum. illud. de pscripti. ad audientiam. in Auten. de tabel. coll. iiii. §. de tabulari. l. iii. li. x. ¶ Secundo offendunt: quia quum sint serui publici: quia publice seruiunt. ff. rem pupill. sal. fo. l. ii. ex. de vsuris. quamquam. lib. vi. et iurauerint facere instrumenta quotiens fuerint requisiti ab aliquo: et super quacunque causa de auditis et visis: frequenter odio vel timore alicuius domini contra cuius factum petitur fieri instrumentum: prece vel precio non conficiunt instrumenta. in quo etiam casu periuri remanent et executionem officii amittunt. vnde non potest de cetero scriptura sua fidem facere quum autor reprobetur. ex. de hereticis. fraternitatis. sicut no. Ostien. in summa. de fi. instru. §. quibus instrumentis. ℞. et ibi. ¶ Tertio conficiunt instrumenta quidam qui non sint constituti notarii ab eo qui eos facere potuit. scilicet papa vel imperator. Idem crederem de quolibet rege in regno suo: qui generalem iurisdictionem et merum imperium habet in regno suo: et omnia facere potest que expediunt regno suo: et sine quibus iurisdictio sua impediretur. ar. ad hoc. viii. dist. quo iure. xxiii. q. v. regum. de sup. ne. pre. c. grandi. li. vi. ff. de iur. omni. iu. cui iurisdictio. de officio del. preterea. c. suspitionis. et si seruat generalis consuetudo in omni regno que ei iurisdictionem dat. C. de emā. l. i. et vlt. de fo. co. cum contingat. et cuius memoria in contrarium non existit. iii. q. vi. hec quippe. ff. de aqua quoti. et esti. hoc iur. §. ductus. de ℞. sig. super quibusdam. §. i. qui bene ad hec facit secundum Innocen. vt no. ex. c. cum p. tabel. Ostien. tamen no. in summa. ti. ne cleri. vel mo. §. que sunt. ℞. sed nunquid. quod episcopi possunt facere tabelliones. et hoc asserit sicut. s. ranonius di xi p. xiiii. fol. §. vlt. generaliter. ℞. specialiter. in ar. xxix. Si autem est legitime notarius institutus ab illo qui potuit: et perdidit instrumentum officii tabellionatus: quod nec alias potest probare per testes: sufficit quod probetur ipsum per longum tempus maxime exercuisse officium. et quod instrumentis suis fides habebatur per terram tamquam publicis. argu. ex. e. cum dilectus. de re. iu. ad probandum. ff. ad mace. si fili. ff. de of. pro. barbarius. et est expressum in auten. de tabelli. §. penul. coll. iiii. ¶ Quarto quidam falsa conficiunt instrumenta. ex. e. inter dilectos. ¶ Quinto quia abradunt vel cancellant vel vituperaturam faciunt in loco suspecto, sicut in incarnatione vel indictione: vel in omnibus principalibus: vel in principali substantia facti: propter quod instrumentum totum suspectum redditur. quod debet apparere non abrasum: non cancellatum: non abolitum: nec in sui parte aliqua viciatum. ad hoc. C. edicto diui hadri. tol. l. vlt. ff. de his que in testa. delen. l. i. ff. de proba. si chirographum. ex. de reli. do. cum venerabilis. §. sed pars vestra. de crimi. fal. licet. §. v. et se. de priuil. cum olim. ii. §. distinguentes. ex. e. inter dilectos. §. sed contra. et §. instrumentum. et c. et literis. ex. de rescrip. significante. et c. rodulphus. ¶ Sexto: quia non ponunt pape vel imperatoris vel regis vel annum pontificatus vel imperii: vel consulis: vel potestatis sub cuius regimine confectum est instrumentum. Item quia non ponunt mensem et diem et indictionem. omnia enim hec apponenda sunt de iure ne instrumenta adulterina videantur. vt in auten. vt preponatur nomen Imperatoris instrumentis. §. i. et ii. coll. v. et quibus modis natura. effi. le. §. in maioribus. coll. vi. C. de apo. publi. l. i. in Auten. de exhi. et introdu. reis. §. sancimus. C. de diuer. respon. p. sancimus. ex. e. inter dilectos. §. sed econtra. xxiii. di. in noie dni. ff. quemadmodum testa. aperi. l. ii. §. die. Item et locus apponendus est. ar. ii. q. viii. libellorum. C. de cōpē. vel comit. optimam. ex. de testi. et tenore. ex. qui fi. sint le. per tuas. de proba. quoniam. ibi, loco designando etc. de testi. cum causam. quod legitur et no. ex. de re. iu. abbe sane. §. porro. ibi, veluti locus et tempus. et in glo. Io. an. scz donatio. ¶ Septimo: quia non conscribunt tot testes quot sunt necessarii secundum negotii qualitatem. in Auten. de tabelli. §. sed etiam instrumenta. coll. iiii. ¶ Octauo: quia aliquotiens notarii non se subscribunt: vnde et instrumentum suspectum redditur: vel etiam partes vbi contractus celebratur in scriptis. C. e. contractus. et ne fi. cre. l. ii. ex. e. inter dilectos. §. instrumentum. ex. de conuer. coniu. dudum. xvi. q. iii. §. potest etiam. ¶ Nono: quia superscribunt vel subscribunt instrumento completo aliquid in fine addendo: et ex hoc ipso instrumentum apparet falsum. ff. ad l. cor. de fal. paulus. ¶ Decimo: quia litteras suas diuersificant propter quod eorum instrumenta redduntur suspecta. quia non est similis litera. in Auten. in prin. §. et in his vero. et. §. qui si. et. §. si vero nullus. ¶ Undecimo: quia non faciunt mentionem in instrumento quod contractus habuit testium presentiam. in Auten. e. §. siquis ergo. et. §. sed et siquis. in Auten. de heredi. et fal. §. si vero absunt. coll. i. ¶ Duodecimo: quia non retinent protocolla. vel abbreuiaturas vel notas: sicut iurauerunt ad que postmodum recurri potest. ex. e. cum. P. ¶ Decimotertio: quia abbreuiaturam vel notam ita abbreuiant quod non intelligitur quid dicere velit: sicut faciunt tota die tabelliones dicentes eodem anno et eodem die et mense et tali Petrus vendidit fundum suum henrico precio. x. lib. renuntiari etc. fuit fideiussor. G. et B. renuntia etc. et sicut plura etc. vel et. I. ponit quam decre. ex. vt li. pē. ecclesia. ii. et ex. c. accepimus. et. ii. q. i. in primis gloriosus. Ita quod non poterit bene ad talem notam recursus haberi si contingat mori notarium, contra pre. decre. cum. P. ¶ B Decimoquarto: quia notarii seculares facti notarii a laicis conficiunt instrumenta super rebus ecclesiasticis et spiritualibus, contra id ex. de iudic. de criminibus. xxvi. dist. bene quidem. et contra id quod no. Ostien. ex. ne cleri. vel mo. in pre. §. que sunt. ℞. sed. nunquid. Adde hic quod scripsi. s. §. vlt. generaliter. ℞. specialiter. in ar. xxviii. ¶ Decimoquinto: quia exercent officium tabellionatus clerici maxime circa temporalia contra id ex. ne clerici. vel mo. sicut de hoc. s. dixi de peccatis clericorum in pre. §. vltimo generaliter. ℞. duo. in ar. xxix. ¶ Decimosexto: quia notarii in seculo facti religiosi exercent officium suum extra casum heresis, contra id quod legitur et no. ex. de hereti. vt officium. §. ad conscribendas. et in Glos. per hanc literam. ¶ Decimoseptimo: quia scribunt aliquid in instrumento quod est contra ius: quod dic vt no. Innocen. de testa. filius. ¶ Decimooctauo: quia aliquotiens instrumenta faciunt per alium transscribi: et ipsi nec per subscriptionem aut alio modo legitimo faciunt notum quod sua authoritate factum est. ar. ff. de admi. tu. l. tutor. §. i. gessisse. super quo vide Innoc. ex. de prob. quem. in Glos. per se. ¶ Decimonono: quia dicunt se aliquotiens manu propria subscripsisse: et tamen subscriptio de alia manu est: et tunc non valet instrumentum. ex. e. inter dilectos. ¶ Uigesimo faciunt instrumenta quidam qui non possunt esse notarii vel officium exercere: quia persecutores card. vel filii eorum aut nepotes per rectam lineam descendentes. ex. de penis. felicis. §. i. cum. ii. §. se. vel. vi. vel fautores hereticorum. ex. de here. excommunicamus. §. credentes. ibi. Si tabellio. et. e. t. c. ii. §. heretica. lib. vi. ¶ Uigesimoprimo: quia faciunt instrumenta scienter super vsuris et piuri sunt. vide. s. e. ℞. ii. quia qui creantur iurant quod hoc non facient. ergo de cetero nec testificari poterunt: nec publica conficere instrumenta. Periurus enim testificari non potest quamuis quantumcunque penitentiam fecerit. ex. de testi. ex pte. A. et c. si. quod etiam sunt infames. vi. q. i. infames. quibus sunt actus legitimi interdicti. ex. de testi. licet ex quadam. in so. i. ad fi. secundum Ostien. qui ita no. in summa ex. de vsuris. §. an aliquo casu. ℞. quod de notariis. s. excaudio si est notorium rei euidentia: quia conuictus vel confessus in iure alias secus. viii. q. iiii. nonne. ff. de of. preto. barbarius. ex. de re. iu. ad probandum. ¶ C Credo etiam talem notarium participem vsurarum et pro rata sua vel forsan pro toto per iura que sequuntur ad restitutionem vsurarum teneri

authorizando eas in instrumẽto suo. Nã ⁊ subscriptio cõ
sensum/⁊ approbationem inducit. ex̃ de re.iu. cum inter
vos. C. si certũ peta. mutui. C. de admi. tu. si nõ subscripsi
sti. ff. de donat. nec ignorans. C. de fideiuss. si pater. C. de
re. nõ al. l. ij. ℂ Uigesimosecũdo q: recipiũt preciũ maius
q̃ ordinarũ est in terra illa: vñ q̃si crimine cocussiõis tenẽ
tur ad restitutionẽ supflui qđ receperũt in foro penitẽtie
In foro iudicij pena quadruplici puniunt. et hoc no. xiiij.
q. j. pactus. in fi. in glos. vlt. ⁊ c. militare. in vlt. glos. ℂ Ui
gesimotertio qñ nõ est pcium ordinarũ: nimis magna ex
torquẽt salaria: que sunt p iudicẽ cõpescenda et taxanda.
legit. ⁊ no. ex̃ de rescrip. statutum. §. notarios. et in Glos.
nota. li. vj. in quo casu tenentur extorsionem saltem pau
peribus erogare. xiiij. q. v. non sane. de oi autẽ damno qđ
patroni intulerint per sua instrumenta vel falsa vel non
sufficienter facta per ignorantiam vel negligentiam vel
alr̃s qualitercumq ad restitutionem tenentur: vt preal. c.
sane. sicut supra dixi in tribus. §. proximis in fi. de aduoca
tis ⁊ de testibus et accusatoribus. ℂ Articulus. xij.

Unc ad iudicum

quorũcũq vitia descẽdamus. Judex au
tem dictus est quasi ius dicẽs pplo: siue
q iure disceptet. Jure autem disceptare
est iuste iudicare. non est ergo iudex si nõ
est in eo iustitia. ex̃ de verbo sig. forus. ꝟ. iudex. xxiij. q. ij. c.

Judicis officiũ.

j. Judicis officium generale et merum est rationabilis ⁊
equus motus iudicis: quo inductus cõdemnandos con
dẽnat: absoluẽdos absoluit: penas vł mulctas infligit vel
remittit: deneganda denegat: concedẽda concedit: et faci
enda facit/ sm q decet regendo seipsũ et subditos ac do
mino famulando. quia non potest iustitia cum scelerato
homine habere cõmertium. pre. c. forus. ꝟ. non eñ. et ad
hoc ptinet qđ legit ex̃ in phemio decre. §. Jdeoq lex pdi
tur. et insti. de iusti. ⁊ iur. in pño. j. et. §. iuris precepta. j. di. cõ
suetudo. ⁊ di. iiij. facte. ℂ A Peccãt aũt iudices pmo: q:

Judices in quibus peccant.

multi iudicant ⁊ locum tenent iudicis: qui nõ possunt esse
iudices: vt quia seruus qui nec iudex nec arbiter esse põt.
ff. de arbi. pedius. §. fi. Si tñ credit liber et sententiã ferat:
tenet sententia. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. verũ. ar. ff. de decur. her
rẽnius modestinus. insti. de testa. §. sz debet. C. de testa. l.
j. ff. ad mac. l. iij. in prin. C. de lati. liber. tol. l. j. §. sed et quid
dñi. §. sed et siquis homini libero. ff. de of. pto. barbarius
sic dicimus in excõmunicato. ar. ex̃ de pair. c. fi. de excep.
exceptionẽ. de re iud. ad pbandũ. ⁊ de excep. pia. §. si ve
ro postmodũ. ⁊. §. sed si post q: femina. xxxiij. q. v. mulierẽ.
xv. q. iij. §. j. vbi de hoc. et ex̃ de arbi. cũ dilecti. de his duo
bus. iij. q. viij. §. tria. in prin. quia imperitus maxime in iu
re. de consang. c. j. xx. di. §. j. et improuidus. ex̃ de of. iudic.
del. cũ. R. canonicus. et non est psona ecclesiastica: q iu
dicare habet de ecclesiasticis: ⁊ idonea ⁊ discreta pre. titu.
si p debilitate. de re. potest. statutũ. li. vj. de iudi. de crimi
nibus. de arbi. ptingit. ℂ Quoad causas tẽporales suffi
cit q peritiam habeat vel p lectionẽ librorũ vel p experiẽ
tiam. ar. C. de epis. ⁊ cleric. parabolarũ. C. de iudicijs cer
ti iur. est. in aũt. de iudic. j. in pño. coll. vj. Si autẽ cõmittere
tur causa ecclesiastica laico simul ⁊ clerico nõ teneret cõ
missio. ar. s̃. de elec. massana. de constitu. ecclia. ⁊. c. q̃ in ec
clesiaz. de imu. ec. aduersus. nisi a papa fieret ex certa sciẽ
tia: qui etiã mulierẽ dare posset. ij. q. v. mẽnam. xxiij. q. iiij. si
quos subscriptiõe. xij. q. ij. cũ deuotissimã. sm Ostiẽ. i sum
ma. de of. del. §. cui. ꝟ. gnarus. q: furiosus. iij. q. ix. indicas.
xxxij. q. vij. neq furiosus. xvij. q. j. consaldus. ⁊ pre. §. tria.
vbi etiam prohibent natura impubes mutus ⁊ surdus:
q: infamia. de testi. licz. ex̃ de ex. p. iter dilectos. q̃ sint infa
mes q̃re. iij. q. iiij. hi qui. et. q. v. omnes. ⁊. c. constituim⁹. vj.
q. j. infames. ⁊ plenissime. s̃. in pma pte. §. est autẽ sacđũ. ⁊
§. se. sunt autẽ infames in. xlix. ar. Jtẽ quia minoris etatis.
ex̃. c. cũ vicesimũ. ꝟ. no. Jnnocẽ. quam etatem debẽt habe
re iudices delegati et arbitri. ℂ Jtẽ quia religiosus. xvj.

q. j. de presentium. nisi a papa sibi fieret commissio ex sciẽ
tia. ex̃ de priuil. cum olim. ij. Unum tamen nota/ q licz in
famia impediat ordinarium iudicem demerito vite: tamẽ
non põt repelli p exceptionẽ quãdiu ab ecclesia tolerat. et
tenet sententia lata. viij. q. iiij. nõne. ex̃ de cohabi. cleri. ⁊ mu.
vestra. delegatus autẽ repellitur per exceptionẽ. ex̃ de re
scrip. suscitatus es. sm Osti. qui sic no. in summa de of. or.
§. quis possit. in fi. ℂ Secundo peccant: quia delegati se
pe formam mandati nõ seruant: vnde non valet qđ agũt.
ex̃ de rescriptis. cum dilecta. de resti. spo. pisanis. ℂ Ter
tio: quia non expediunt pus qđ prius expediri mãdatur:
vt pre. c. pisanis. et de of. del. venerabili. vbi de hoc. C. de
rei vẽ. ordinari. ex̃ de causa pos. ad vlt. ℂ Quarto: q: non
admittunt exceptiones legitimas. ex̃ de of. del. ex parte. ij.
et. c. super eo. de iudic. exhibita. de prebẽ. c. fi. nisi mera exe
cutio demandetur. ⁊. t. scilicet. de of. del. pastoralis. §. quia
vero. ℂ Quinta: q: nõ faciunt dari copiam attestationũ.
ex̃ de accusa. olim. J. U. ⁊ P. §. si vero. ℂ Sexto: quia nõ
assignant diem ad sententiam audiendam: et procedũt sic
contra non contumaciam. de accusa. qualiter. ij. §. debet.
ℂ Septima: quia in multis alijs articulis non seruãt iu
stitiam: quã seruare summum bonum in hac vita est. xj. q.
ij. cum deuotissimam. vnde nõ est iudex: quũ nõ sit in eo iu
stitia. xxiij. q. ij. c. j. et pre. c. forus. vnde imperator in votum
gerit/ nihil in iudicijs preter q iustitiam locum habere de
bere. C. de appel. eos qui. respõso. j. ⁊ debet reddi ius sine
delectu psonarum. de iudic. nouit. §. j. Nec debet pretextu
delicti iustitiam denegare. ff. ex quibus causis ma. sz et si p
per pcorem. §. actio. de priuil. dilecti. c. quãto. de excep. cum
inter priorẽ. et iudex iustitiã denegãs cõuenit. xxiij. q. ij. do
minus. et. q. v. administratores. iij. q. vij. qui sine. in aũt. vt
diffe. vidi. §. penul. ⁊ fi. coll. ix. C. de app. si appellationem.
et iudex secularis qui clericis vel personis ecclesiasticis iu
stitiã denegat tertio requisitus/ iurisdictionez amittit: vt
in li. feu. in constitutione frederici/ Hac edictali. ℂ Octa
uo: quia non puniunt delinquentes: quia delicta in lucrũ
ꝯuertunt. ex̃ of. or. irrefragibili. §. fi. de vi. et ho. cleri. vt cle
ricorũ. §. penul. non enim res sunt que delinquãt: sed ipse
psone q̃ res possident. Sed praui iudices cõuertunt ordi
nem: eos qui digni sunt postea dimittunt: alijs aũt aufe
runt res: sed non debet peccatum cõuerti in pecuniaz. ex̃
de penis. licet. vbi de hoc. ne iudices alienã litem reputẽt
suam pdam. C. ad. l. iuliã. repe. omnes. xvj. q. j. iudicator. in
autẽ. vt iudices sine quoq suffra. §. cogitatio. ℂ B Sed
cõtra. quia bene imponit pena pecuniaria p delicto. xxiij.
q. v. si vos. vbi de hoc. xviij. q. vltl. §. fi. ex̃ de of. or. dilectus.
de delic. pue. c. ij. de rap. in archiepiscopatu. de male. c. ij.
de penis. presbyteri. Solutio. Siquis accusatus sit et cõ
uict⁹: et certa pena reperitur in iure: vel illa infligẽda est:
non mollior: vel durior. alioquin iudex infamis fit. C. de.
pu. seu. priua. seruos qui. in fi. C. ne sanc. bap. reiteretur. l.
iij. in fi. nisi in causa subsit. ff. de penis. respiciendis. ⁊. l. an
te facta. in fi. ⁊. l. hodie. de his q̃ no. infa. qđ ergo. §. pena
grauior. C. ex quibus causis infa. irroga. et fi. seuerior. de
transac. c. fi. in princi. Ubi vero certa pena statuta non est:
vel ex officio mero ⁊ puro inquiritur: iudex procedere de
bet equitate seruata/ in humaniorem partem declinan
do. pre. c. fi. de transac. Non tamen debet leuare penam
ex auaritie fomite. quod intelligo quando eam sibi reti
net. et sic loquuntur prime concor. Generaliter vero põt
punire pecuniarie causa correctionis: penam in pias cau
sas expendendo: nõ sibi retinendo. Contradicunt expre
se iura pro contra all. que innuunt q sibi detinere possunt
penas. excepto. c. psbyteri. qđ loquitur in casu speciali de
morte presbyteri. et pro hoc expresse facit de sen. ex. vene
rabilibus. §. deniq. lib. vj. adde quod scripsi. s̃. eo. §. sed
vt sciãt. ꝟ. an plati. in ar. xx. ⁊ sic loquũtur ꝯtra. q: siue ple
ctendo/ siue ignoscẽdo/ hoc solũ bene agit: vt vita homis
nũ corrigat. xxiij. q. v. prodest. C. de modo mulcta. l. v. Jn
tellige etiã quando mulcta leuat ppter delictum: de ipsa

satisfaciendum

satisfaciendū est lesis. vt in auten.de manda.prin.§.q̄ si
delinquentes.coll.iij. Regulariter etiā quoad correctio-
nem ptinet/puto q̄ ea sit pena q̄ magis timenda est/infli-
genda.ex̄ vt li.nō con.q̄m frequēter.§.fi.xxiij.q.iiij.ea vin
dicta.bm Ost.qui ita no. in summa de of.or.§.quid per-
tinet.v̄.debet.cū se. ¶ Nono.q: quum puniūt malefacto
res delectant̄ in pena eo₂:nō condolendo ijs quos puni-
unt.q: vera iustitia cōpassionē habet.xlv.di. vera.xlvj. di.
hoc habet propriū.vñ narrat Gregorius in dialogo.iiij.
li.iij.c.q̄dam miles Romanus ₇c.q̄ Petrus familie eccle
siastice maior deorsum posit⁹ in locis teterrimis magno
pondere ferri ligatus visus est a predicto milite Roma-
no.q̄ idcirco se pati dicebat.q: siquando p facienda vltio
ne iubebatur ad inferendas plagas:plus ex crudelitatis
desiderio q̄ ex obedientia seruiebat. ¶ Decimo.q: vt ap-
pareant iusti:ad mūdi gloriā iustitiā se monstrant facere.
s₃ iniustitiā sceleratā committunt innocentes cōdēnando.
Hiere.vij.xxiij.q.v.regū ¶ Undecimo.offendūt grauis-
sime q̄s quum accusatos vel viles testes torqueri faciūt
habitis presumptionib⁹.vt no.J.c.j.alleg.c.cum in cōtem-
plationem.₇.c.p tuas.in glos.talis.sic cōtra iura torquēt:
q̄ mortis incurrunt piculū.ex quo tortores ₇ iudex preci-
piens pessime homicide sunt ₇ irregulares. Nō enim tor-
tura ad mortē fit:sed ad veritatē trahēdā.ff.de questioni-
bus.l.ductus.₇ per totū.₇.v.q.v.illi.v̄.de hoc qui.ibi.reli-
giosus tortor.q.d.temparatus tortor/nō interēptor.₇.xxiij.
q.v.c.j.in fi.ibi.Quando tanto₂ scele₂ confessionē nō ex-
tento eculeo/non sulcantibus vngulis/non vrentib⁹ flā-
mis/sed virgarū verberibus eruisti ₇c.₇.xxiij.q.vj.c.j.ibi.
aliquos sustinēt cruciatus ₇c.facit.vj.q.j.§.porro.in.l.nul
lus.ibi:fidicularū.j.chordarū tormēta offerunt̄ ₇c. De que
stionibus talib⁹ vide.xv.q.vj.in summa.₇ quod legitur ₇
no.ij.q.vj.in.l.ante sentētiā.₇ in glos. in criminib⁹. ₇ ex̄ de
regu.iu.cū in cōtēplatione.de noui opis nū.c.vlt.p Inno.
₇.xlv.di.c.j.₇.c.cū beatus.xij.q.ij.fraternitatis.iiij.q.iij.itē
in criminali.v̄. Itē serui respōsio.de accusa.cū glos.j. et.c
si confiterint.in glos.talis.de simo.per tuas.§.nos vero.
glos.cū iā deponunt.c.j.vbi de hoc. Item quū ponūt eos
ad eculeum:₇ ibi confitentur qd̄ volūt:₇ depositi negant
qd̄ dixerunt:₇ in confessione nō perseuerāt:toties ad tor-
turas eos reducunt:quousq₃ in confessione pseuerent. q̄
confessio nulla est.vt est casus.xv.q.vj.c.j. Usq₃ad tertiam
vicem eum ad eculeū crederem reducendū.ar.xxiij.q.iij.
de illicita. ¶ Duodecimo.cōdēnatis sepe ad mortem:ne-
gant dare confessionē ₇ corpus xp̄i.cōtra cano.xiij.q.vlt.
quesitū.c.fures.₇ ex̄ de hereti.super co.li.vj. de peni. ₇ re.
cū bm sta.clem̄. ¶ Decimotertio.vendunt iustitiā.xj.q.iij.
non licet.₇.c.paup.ij.q.vj.venales. ¶ Decimoquarto.mu
nera recipiunt preter esculentū ₇ poculentum q̄ excecant
oculos iudicū.Eccl'i.xv.j.q.j.iudices.Exo.xxiij. Non ac-
cipias munera q̄ excecāt etiā prudētes:₇ subuertunt vba
iusto₂.de hoc in proximo ar.vide qd̄ legit̄ ₇ no.ex̄ de vi.₇
ho.cleri.cum ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiiij.q.v.nō sane.j.
q.iij.vidētes.ex̄ de rescrip.statutū.§.isup.li.vj. ¶ Decimo
quinto.p raro est q̄ nō puertāt iudiciū rectū: aut timore/
aut amore/aut odio/aut censu/aut nimia rigiditate/aut
remissione/vl' iniusta misericordia.legit̄ ₇ no.xj.q.iij.qua
tuor.cū.ij.c.se. ¶ Decimosexto.q: frequēter quidā fatui ₇
tenuis religionis iudices fauent pauperi contra iustitiā.
xxiij.q.iiij.ne amisso.₇.c.est iniusta ₇ no.in pre.c. quatuor.
¶ Decimoseptimo.q: cū sint criminosi:alios iudicāt. te-
nēt tn̄ eo₂ sententie q̄diu tolerātur.vt in concor.se.contra
Isido₂ dicentē. Non pōt iustitia cū scelerato homine ha
bere cōsortiū.ex̄ de verbo.sig.forus.ibi ad finē.nō eñ ₇c.
liij.q.vij.§.idem testat̄.cum.c.se.vsq₃ ad.§.fi. s₃ hic vide qd̄
no.ex̄ de of.dele.cū.vicesimū. Pena aūt iudicū ecclesiasti
co₂ iudicantiū cōtra iustitiam p grām vel p sordes ponit̄
ex̄ de re iu.cum eterni.li.vj. ¶ Decimooctauo.pferūt sen-
tentiā sine scriptis.ij.q.j.in primis.v̄.sed et de personis. et
vide qd̄ legitur ₇ no.ex̄ de probatio.q̄m.in glos. licet sit.et

A tortura seueriore caueat iudex.

stando non sedendo.vide in cōstitutione clemē.de verbo.
sig.sepe.que est nulla.iij.q.vij.postulatus.ex̄ de re iu. et si
sententia.li.vj. De pena iudicum ecclesiastico₂ excōmuni
cantiū vel suspendentium vel interdicentiū sine scriptis.
ex̄ de sen.ex.sacro.₇.c.cū medicinalis.li.vj. ¶ Decimono-
no.pferunt sententias aliquoties contra res prius iudi-
catas: aliquoties nō cōtinēt absolutionē vel cōdēnatio-
nem: aliquoties contra ius scriptū in quibus casibus pec
cant.₇ non tenet sententia ₇ in alijs q̄ ponunt̄ cum ijs.ij.
q.vj.§.si vero.cū legibus canonizatis sequen.ex̄ de re.iu.
c.j. ¶ Uicesimo.non sunt in correctione beneuoli:in iudi
cio iusti:in animaduersione misericordes. contra cano.
xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Iudices eñ nō de
bent condescendere cōtra illos quos malos putāt: nec₃
pabus calamitoso₂ illachrymari eos oportet. Id eñ nō
est cōstantis₇ recti iudicis/cuius animi motū vultus de-
tegit.ff.de.of.p̄si.obseruandū.ar.xlj.di.§.fi.vj. Inter vtrā
q₃ psonā sit iudex medius nulla interlocutione diiudicās
qd̄ senserit.C.ad.l.cor.de falsa.vbi falsi.crimine. S₃ miseri
cors sit erga corrigibiles:₇ erga incorrigibiles sit seuer⁹
ex̄ de postu.p̄.c.j.§.penult.de elec.cū in cunct.§.penult. de
vi.₇ ho.cleri.vt cleric₂.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.q:
sunt culpe.lxij.di. docēdus.xlv. di.disciplina.xxiij.q.iiij.cū
iniusta. ¶ Uicesimoprimo.occultos peccatores cōtra q̄s
crimen pbatū nō est publicant ₇ cōdēnāt cōtra id ex̄ de
of.or.si sacerdos.vj.q.ij.si tn̄.₇.c.placuit.ij.q j.si peccaue-
rit.de cō.di.ij.nō phibeat.p̄nt in occulto vitare eos vt pe
nitētiā agant.ex̄ de sen.ex.cū nō ab homine.j.tn̄.c. porro.
nō tn̄ publice phibere.ex̄ de simo.ex tue.₇.c. Matthias.
sed potius pallio cooperire.xcvj.di.in scripturis. ¶ Uice
simosecundo.q: q̄dam tenuis religionis quos sintereisi-
mos a sinteresi que est pars suprema rationis/voco:iudi
ces volūt iudicare bm conscientiā:non bm allegata sicut
debent.legit̄ ₇ no.iij q.vij.iudicet.xj.q.iij.summo.ex̄ de of.
dele.pastoralis.§.q: vero.de of.or.c.j. ¶ Uicesimotertio.
q: sunt publice excōmunicati.ex̄ de sen.₇ re iu.ad pbādū.
de excep.pia.li.vj. Secus si occulti.vide Inno.ex̄ de do.et
con.veritatis.de sen.ex.si vere. ¶ Uicesimoquarto. q: nō
deferunt/sec⁹ si friuolis.ex̄.e.cū friuolis.li.vj.iustis appel-
lationibus.vnde ₇ peccāt corā deo ₇ iudice superiore ad
quē appellatum est:₇ puniunt̄ vt legitur ₇ no.ex̄ de ap.de
priore.₇.ij.q.vj.decreto. ¶ Uicesimoquinto.q: superflu-
as delationes dant in fauorē partis ₇ leucas aliquoties
nimis breues. ex̄ de dila.c.j.₇.c.fi.iij q.iij.in.c.omnib⁹ vsq₃
ad.§.se. ¶ Uicesimosexto furiose irose ₇ tumultuose ₇ su
perbe causas audiunt: ₇ sententias furibūdas sepe pro-
ferunt.xj.q.iij.illa. cum tribus.c.sequent. ¶ Uicesimose-
ptimo.accipiunt aliqui iudices ecclesiastici pciū certe pris
litis. Aliqui expēsas non necessarias extra domiciliū pro
ficiscētes vel causa₃ fingētes.in quo casu ad restitutionē
tenent̄. Et aliq̄ accipiūt sportulas.sup quo vide qd̄ legit̄
₇ no.iij.q.iij.offerat̄.ex̄ de vi. ₇ ho.cleri.cū ab omni.ex̄ de
rescrip.statutū.§.insup.li.vj. ¶ Uicesimooctauo. q: noto
ria etiā non vt iudicibus/negata tn̄ p parte punire ₇ iudi
care volunt. contra id.ij.q.j.§.vlti. ¶ Uicesimonono.q:
sentētias ferunt:s₃ executionē non mandant. legit̄ ₇ no.
ex̄ de of.dele.q̄rēti de sen.₇ re iu.cū aliq̄b⁹.xj.q.iij.cū apud
¶ Trigesimo.q: nō supplēt de iure sicut possunt ₇ debēt.
vide qd̄ legitur ₇ no.de postu.p̄.bone.j.₇ in glos.j. ₇.c. cū
nobis olim.in glos.nota.de of.iudic.c.ij.in glos.j. ¶ Tri-
gesimo pmo nō sunt diligentes ₇ puidi ad cūcta in cā ri-
mandum ₇ diligenter examinandum vt debent.xxx.q.v.
iudicantem.C.de iudic.iudices.de fi.instru.cum ioannes
¶ Trigesimosecundo.prelant causas:nec dirimūt cito
prout possunt.in quo grauissime peccant/grauantes par
tes laboribus ₇ expensis.ff.si certum peta.quidam existi-
mauerunt.ex̄ de do.₇ con.finem.₇.c.venerabilis. ¶ Tri-
gesimotertio.non inducunt partes ad cōponēdum sicut
debēt:imo poti⁹ in eo₂ litigijs delectant̄.cōtra id ex̄ de
trāsac.c.fi.de simo.q̄rclā.de elec.cū inter.R.seniorē.v.q.ij.

si prelates.rc.di.studendum. ¶ Trigesimoquarto. non
obuiãt malitiis bonum litigãtiũ corã eis ⁊ ordinarii extra
iudiciũ. ex de rescrip.plerũq. ⁊.c.nõnulli.ff de rei.vẽ.i fun
do. ¶ Trigesimoqnto.nõ arctãt exceptiões.ex de excep.
pastoralis. ¶ Trigesimosexto.crimina nõ puniũt: ⁊ equi
tatẽ corã oculis nõ hñt.ad hoc ex de sen.ex.vt fame.ff.ad.l
aquil.ita vulneratus.añ fi.ff.de pos. bona fides.§.rñ.in fi.
ff.de fideius.si a reo.§.fi ff.de eo qd certo loco dari oportz
q si ephesi.in fi.C.de iudic.placuit ¶ Trigesimoseptimo
nõ expellũt publice excõmunicatos si non opponit' cõtra
eos.cõtra id ex de excep.exceptionũ.nota de postu.pre.bo
ne.i.glos.i. ¶ Trigesimooctauo.nõ condẽnant sm q pe-
titũ est.ff.cõi diui.vt fundus.C. de fideicõ. liber.l.fi.ex de
iudic.examinata.de or.cog.cum dilectus.§.fi.de accusa.
qliter.ii.§.penult.de simo.licet heli.§.i. ad.fi. ¶ Trigesi-
monono. q: nõ patienter audiunt aduocatos.ff.de of. p-
consu.l.nec quicq.§.circa.vel plus aduocatiũ vnius par-
tis q aliũ/acceptores psonaꝝ.ex de iudic.nouit. ¶ Qua
dragesimo.nõ taxant expẽsas fideliter p personarũ ⁊ ne
gotii qualitate. sup quo vide qd legit' ⁊ no.in autẽ.de iu-
dic.§.oportet.coll'.vi.C.nũ.iu.si qñ.ii.q.i.in primis. ex qd
me.causa.c.fi.de fo.com.dilecti.glos.expense. ¶ Quadra
gesimoprimo.q: si etiam recte pcedãt.iudicando:tempo
rale premiũ expectãt: vnde fraudem in deũ cõmittũt.xi.
q.iii.q recte. ¶ Quadragesimoscdo. q: sepe immeritos
damnant quia vita cum loco iudicii non cõcordãt.xi.q.iii.
plerũq. ¶ Quadragesimotertio.cupidi sunt: ⁊ ideo cito
vendunt iustitiã.xi.q iii paup. Nulla est venalis sentẽtia.
ii.q.vi.venales.sec' in sententia arbitri.vt ibi no. ¶ Qua
dragesimoquarto.q: quum recusant' tamq suspecti: indi
gnant': ⁊ nolunt q causa suspitionis p arbitros cognosca
tur.ex de offi.dele.suspitionis.⁊.c.ab arbitris.li.vi. de ap.
legitima.li.vi nõ recordãtes q piculosum est coram suspe
cto iudice litigare.iii.q.v q: suspecti. ¶ Quadragesimo-
quinto.q: quidã coꝝ añ iudicant.q intelligant.xi.q.iii.eo
rũ.vñ in erroris labyrinthum qdã eorum impingũt.xxix.
di.c.i. ¶ Quadragesimosexto. circumstãtias facti nõ ri-
mãtur.⁊ rei ordinẽ nõ inquirũt.xxx.q.v. iudicantem.ii.q.
i.in primis.de peni.di.vi.c.i.post medium. ¶ Quadrage-
simoseptimo.faciles sunt ad credẽdũ ⁊ ad vĩdictã ferẽdã
lxxxvi.di.si quid.xi.q.iii.quãuis.cũ.ii.c.se.xv.q.vii.si quid.
¶ Quadragesimooctauo. dãnant frequenter sine ac-
cusatione.xxiii.q.iiii.si quis potestatẽ.excipiunt causas.ii.
q.i.de manifesta. ¶ Quadragesimonono.volunt esse ac
cusatores ⁊ testes sepe.ii.q.i.multi.iiii.q.iiii.c.i. ¶ Quin-
quagesimo.sepe sunt suspecti ⁊ inimici.iii.q.v.c. vlt.ex de
exceptio.cũ inter. ¶ Quinquagesimoprimo.volũt iudi-
care ⁊ nõ iudicari.xxxii.q.vi.iniquũ. ¶ Quinquagesimo
secũdo.q: inferiores sepe iudices supiores cõdẽnant.con
tra id.xxi.di.inferior.cum.v.c.se.⁊ ex de ma.⁊ obe.cum in-
ferior. ¶ Quinquagesimotertio.q: recipiũt clericos cõ-
fugientes ad eos:quum ipsi sint seculares iudices: ⁊ de-
berent eos remittere ad suum forum ecclesiasticum.xi.q.
i.quasi per totum.xxi.q.v.per totum.xcvi.di.in scripturis
ex de iudic.at si. de fo.cõ.si diligenti. ¶ Quinquagesimo
quarto.quia quidam dicunt sibi ius in causa sua volen-
tes iudicare.contra id.C.nequis in causa sua ius sibi di.
in rubro ⁊ in nigro.xvi.q.vi c.i.xxiii.q.iiii. inter. ex de pe-
nis.delicti.⁊.c.romani.li.vi. ¶ Quinquagesimoquinto.
quia quidam non habentes munus scientie/volunt esse
in foro anime iudices spirituales de peni. dist.vi.c.i.ex de
peni.omnis. ¶ Quinquagesimosexto.quia non cogno-
scunt per seipsos in principio in medio et in fine ante q
proferant iustitiã.ex de of.iudicis dele.super questionum
§.ii. ¶ Quinquagesimoseptimo.remittunt penam par-
ti quum non possint.super quo vide Innocen.ex de of. le.
non esset.⁊ Ber.ibi.in glos.i.de of.dele.de causis. in glos.
sicut.⁊ in glos.se.⁊ de penis.licet.⁊.ii.q.iii.§. notãdum .q.
in.l.ibi.canonizata legit' ⁊ no.ibi.nam facti quidem ques-
tio.⁊ cum se.in glos.vt.i.vbi de hoc. ¶ Quinquagesimo
octauo.q: sepe volunt reddere testimoniũ de his que fa-
cta sunt coram eis.super quo vide Innocen.de procura.
in nostra.⁊ in glos.Ber.q incipit/hec faciebat. ¶ Quin-
quagesimonono.quia quum sint in peccatis grauibus/
iudicant.vnde peccant.super quo vide Innocẽ.ex de of.
dele.cum supra.⁊ qd dixi.s.e.ti.xl.⁊ quod no.s.eodem .§.
⁊ vt sciant.in ar.xx. ¶ Sexagesimo. q: cognoscunt sepe
de negotio quod ad se superior reuocauit: vel de quo in-
cepit cognoscere.ex de ap.vt nostrum.⁊ vide Innocẽ.c.t.
intimasti. ¶ Sexagesimoprimo.quia intromittunt se de
tractu futuri temporis.quum lex dicat/tractus futuri tẽ-
poris non spectat ad iudicem.ff.de vsu.li.i.§.i.qd qualiter
intelligatur:vide Inno.⁊ Bern.in glos.fi.ex de procura.
audiris.⁊ quod no.Joan.an.ex de homi.c.ii.li.vi.in glos.
prouidet. ¶ Sexagesimosecundo.q: qñ accusantur q pe
cuniam receperunt pro causa definienda: ⁊ non probatur
contra eos aliquid:nolunt iurare q nihil receperunt.quũ
tñ hoc facere debeant.sm Inno.ex de iureiu .c.fi. ¶ Se-
xagesimotertio.q: nolunt corrigere errorem suum quum
errant in processu/vel interlocutoria/vel definitiua:sicut
tenẽtur.ex de elec.nosti.de ap. cũ cessante.de accusa.quali
ter.i.xxxv.q.ix.in summa.⁊.c.loci.in glos.nota. ¶ Sexage
simoquarto.q: nolunt locum securum partibus prouide
re.de ap.ex parte tua.vbi de hoc.⁊ vt li.non con.\accedens
ii.⁊ in clem.de re.iu.pastoralis.de spon.cum locum.xxxiii.
q.ii.siue. Nec parti nõ habenti aduocatum dare. ex de of.
iudic.c.i.⁊.iii.q.vii.§.tria.l.si vero in vno. ¶ Sexagesimo
quinto.iudices superiores recipiunt friuolas appellatio
nes. ex de ap.pastoralis.⁊.c.cuꝫ friuolis.li.vi. De pena fri
uole appellantis et iudicis friuolam appellationem re-
cipiẽtis legitur ⁊ no.ii q.vi.in.l.cano.si qs ausus. in glo.
nota. ¶ Sexagesimosexto frequenter postq functi sunt
suo officio se de illo amplius intromittunt. contra id
ex de off.dele.in litteris. vbi de hoc. ex.c.venerabili. ex de
ap.personas.per Innocen. ¶ Sexagesimoseptimo.quia
extra territorium suum suam iurisdictionem extendunt
super quo vide ex de of.dele.nouit.ex de cõstitu.vt anima
rum.§.fi.li.vi.in clemen.de re.iu.pastoralis. ¶ Sexagesi
mooctauo.volũt suam iurisdictionem.exercere pñte ma-
iori vel superiori.super quo vide qd legitur ⁊ no.ex de of.
le.volentes. ¶ Sexagesimonono.aliquoties plus fauẽt
vni q alteri parti.super quo vide de elec. venerabilem.de
of.dele.cõsuluit. ¶ Septuagesimo.q: nolũt iurare: sicut
vide .i.q.ii.in.l. sancimus. tenentur. ⁊ volunt preponere
sensum suum vel equitatem iustitie.⁊ leges transgredi.su
per quo vide Inno.ex de consti.c.i. ¶ Septuagesimopri
mo.quia collectant clericos.propter qd sunt excõmuni-
cati ipsi ⁊ successores ipsorum nisi satis fecerint.ex de im-
mu.ec.nõ minus.vide ibi in glos.ar.qd nec tenet. in glos.
alia que incipit/conferre.per ea que no.xvi.q.i.§.nouarũ
in.l.iuxta.in glos.ex ordinariis . ⁊.c.aduersus.§.fi. ¶ Se-
ptuagesimosecundo.quia iudicant sm statuta ciuitatum
que sunt contra ecclesiasticã libertatem.propter qd sunt
excõmunicati.ex de sen . ex.nouerint. ¶ Septuagesimo
tertio.quia incerta ⁊ dubia iudicant.vnde ⁊ diuinum iu
dicium vsurpant.ii.q.i.nomẽ.⁊.c.deus.xi.q.iii.graue.xxxii.
di.erubescunt.ii.q.v.consuluisti.quia non possunt huma-
no condemnari examine que dominus suo reseruauit iu-
dicio.xv.q.vi.si sacerdotibus. ¶ Septuagesimoquarto.
quia nolunt vel verecundantur petere consilium ab aliis
propter qd frequenter male iudicant vel procedunt.quũ
tamen integrum sit iudicium qd a pluribus confirmatur
lxiii.di. extra cõscientiã.de of.dele.prudentiam.i.rñ.in.fi.
¶ Septuagesimoquinto.quia frequenter volũt iudices
ecclesiastici iudicium ecclesiasticũ sanctorum patrum au
thoritatibus definire.xx.di.de libellis.ex de constitu.c.i.
¶ Septuagesimosexto.quia permittũt tumultuare par-
tes ⁊ aduocatos coram se in iudicio.contra id.v.q.iiii.C.
de obsequiis patro.l.si manumissoris in loco. ¶ Sptua-
gesimoseptimo. q: permittunt coram se trahi et litigare

spoliatos ante q̄ in integrū restituatur.ij.q.ij.null⁹ epi/scopo:ū.ꝛ in.c.se.iij.q.ij.electis.ꝛ.c.sequentibus.v.q.ij.si primates.ex̄ de restitu.spo.c.j.ꝛ.c.in lr̄is.ex̄ de or.cog.c.fi. ¶ Septuagesimooctauo.q: absente reo ꝓcedūt frequē ter in iudicio.iij.q.ix.accusato:i.ꝛ.c.se.vsq₃ ad fi.questio/nis.iij.q.viij.accusato:es.¶ Septuagesimonono.q: can dentis ferri ꝛ aque iudicium faciūt sepe fieri ꝛ admittūt. ij.q.v.consuluisti.ex̄ de pur.vul.c.fi.¶ Octogesimo.quia sepe iudices ecclesiastici exercēt iudiciū sanguinis.xxiij. q.viij.sepe.cū.c.sequentibus.ex̄ de exces.prela.et lr̄is.ex̄ ne cleri.vel mo.sniam.¶ Octogesimoprimo.q: diebus solē nibus sepe exercent iudiciū.xv.q.iiij.placuit.xxij.q.v.de/creuit.de con.di.iij.c.j.ex̄ de feri.c.vlt.¶ Octogesimose/cundo.sepe non prouident eo q̄ persona agens in iudi/cio vel defendens sit leuissima.ex̄ de iudic.tamq̄.ꝛsepe in iudicio personas accipiunt.c.t.nouit.¶ Octogesimoter cio.sepe ꝓcedunt contra non conuictum/nō confessum/ non contumacem.ex̄ de ma.ꝛ obe.inter quatuo:.ij.q.j.in primis.¶ Octogesimoquarto.sepe volunt facere iusti/tiam alicui per viā inquisitionis cui directum cōpetit iu/dicium vel actio.super quo vide Inno.de iureiu.ad no/stram.ij.¶ Octogesimoquinto.nō determinant causas infra tempus a iure statutū.ex̄ de iudi.venerabilis.de of. dele.de causis.¶ Octogesimosexto.q: volūt in noto:ijs sepe iuris o:dinem obseruare.contra iura.sup quo vide ij.q.j.in summa.de elec.bone.j.§.licet.de transla.quāto.de iureiu.ad nostrā.iij.de ap.cum sit romana.de vi.ꝛ ho.de. tua.de diuo:.porro.de accusa.euidētia.de vsuris.cū in tua de par.ca.cum dilectis.de sen.ex.sacro.ſm Inno.ꝛ alios. ¶ Octogesimoseptimo.volūt totaliter obseruato iuris o:dine procedere:vel penitus non seruato:quum debent de plano ꝛ sine strepitu o:dinis iudiciarij ꝓcedere.ex̄ de hereti.statuta.in prin.li.vj.sup quo vide qd̄ legitur et no. ex̄ de accusa.olim.ſm Innocen.ꝛ hodie in clemen.de ver bo.sig.c.vlt.ꝛ de iudicijs.dispendiosam.clem̄.¶ Octoge simooctauo.non seruant equalitatem in iudicio/plus de ferentes vni parti q̄ alteri: et facientes iudicium clau/dicare.sup quo vide.iij.q.ix.c.fi.iiij.q.iiij.null⁹.ex̄ de iudic̄ nouit.de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter.de despon. impu.de illis.de cōsan.ꝛ affi.non debet.de materia iudi. cio:um ꝛ iudicum.xcvj.di.bn̄ quidē.ij.q.j.ꝛ.q.ij.vj.ꝛ.viij. v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j.xv.q.vij.xvj.q.vj.q.vlt.i noua.ꝛ.xxx. q.vlt.§.his ita.vsq₃ ad finem questionis.¶ Octogesimo nono.non po:tant in vtroq₃ penso iustitiā ꝛmisericoꝛdiā xlv.di.omnis.¶ Nonagesimo.desides sunt in ꝑscrutan do q̄ sunt necessaria ad causam.ex̄ de eo qui mitti.in pos. c.j.ꝛ de fi.instru.cū Joannes.in fi.xxx.q.vlt.iudicantem. ¶ Ultimo q̄ncunq₃ iudex vel per dolum vel per igno:ā tiam vel per malitiam vel ꝑ negligentiam vel per metum vel alias qualitercūq₃ co:ruptus/aliquid omittit de ijs q̄ debet facere in iudicio:vel facit q̄ nō debet facere in pre/iudicium ꝑtium vel partis:ad damna eis ꝛ interesse tene tur in foro anime ꝛ in foro iudicij.sicut.s̄.dixi de procura. in.§.de ꝓcurato:um.xxxviij.ar.ꝛ de aduocatis in.§.expe/ditis.xxxvj.ar.super quo vide qd̄ legiť ꝛ no.ij.q.vj.statuē do.ꝛ.c.hoc etiā placuit.xj.q.iij.temerariū.de ꝓba.qm̄ con tra.ex̄ de re.iu.cum eterni.li.vj.ꝑ Innocen.de procura.in nostra.ex̄ de of.Archidia.ea q̄.de sta.mo.cum ad monaste rium.§.penult.ff.de custo.ꝛ exhi.reo.l.fi.

¶ Articulus.xlij.

Expeditis criminib⁹ maio:um ꝛ magis scientium memb:o:um eccl'ie/ad memb:a debilia descendamus:et de vitijs mercato:um ꝑtangamus.¶ Isti autez p:op:ie sunt negatiato:es ſm Chr̄ys.dicentē Quis cunq₃ rem comparat/non vt integram ꝛ immutatam vē dat sed vt materia sibi sit aliquid inde operandi ille non est negotiato:.Qui vero rem cōparat/vt integram ꝛ im mutatam vendendo lucretur.ille est mercato: q̄ de tēplo

Nego/tiato:is ꝛ merca to:is di/scrimen.

dei eijciť.lxxxviij.di.eijciens.ꝛ de qua negotiatione dicit Grego:ius.q̄ difficile est inter ementis ꝛ vendentis cō/mercium non interuenire peccatum.de pe.di.v.qualitas lucri negotiantē aut accusat aut arguit.vbi dicit glo.q̄ contrahentibus naturale est.i.inclinat natura corrupta se se inuicē decipe.ff.loc.ꝛ itine.si ꝓcio.ꝛ.ff.de mino:.l.in cause.§.Idem pōponius.Et licet naturale sit:nō t̄n excu sat.ff.ad.l.aqui.si seruus.§.si fo:nicari⁹.sicut dicit de pec cato carnali.ꝛ no.l.di.q: tua.in glo.fi.contra quos cupi/dos mercato:es terribiliter Chr̄ys.intonat dicēs in illa granosa palea decreto:.lxxxviij.dist.Eijciēs dn̄s emen/tes ꝛ vendentes de tēplo/significauit q: mercato: nunq̄ l.vix ꝓpter cupiditatem fraudes ꝛ mendacia.sed qd̄ vix fit:tamen fit.xv.q.j.merito.saluantur ergo aliqui merca/to:es.q: mercatio ꝛ negotiatio non est p:ohibita:sed pec catum qd̄ in ea facile cōmittitur.hoc habetur.lxxxviij.di. in palea.qm̄ non cognoui.cum palea se.q̄ incipit quid est aliud.de peni.di.v.negotiū.aut vix pōt placere deo.ꝛideo null⁹ christian⁹ d₃ esse mercato:.aut si voluerit esse:ꝓicia tur de ecclesia dicente ꝓpha Dauid.q: nō cognoui nego tiationes:introibo in potērias dn̄i.Quemadmodū em̄ q̄ ambulat inter duos inimicos volens ambobus placere/ sine alloquio mali esse non pōt:necesse est enim vt et isti male loquať de illo:ꝛ illi male de isto.sic mercato: sine mē dacio ꝛ periurio esse non pōt.Sed substantia talium sta bilis esse non pōt.nec ad bonum ꝓficit qd̄ de malo cōgre gatur.Quemadmodum em̄ si triticu₃ aut aliud tale cer nas in crib:o:dū huc ꝛ illud iactatur/omnia grana pau/latim deo:sum cadunt:ꝛ tandem in crib:o nil remanet ni si stercus.sic de substantia negotiato:um nouissime nil re manet nisi solum pcm̄.hucusq₃ Chr̄ys.in pre.c.eijciēs. ¶ Negotiatio autem ista ſm Ind̄.in cōmercijs dicit vbi aliquid dať vt maio:a lucrentur.ex̄ de verbo.sig.forus.ꝟ. negotium.ꝛ negotium aliquotiens ꝑ ista negotiatiōe ac/cipitur.ex̄ ne cleri.vel mona.c.j.ver.negotium iniustum. ¶ A Peccāt aūt p:imo mercato:es ꝛ mercenarij q̄ mer ces vendunt in decimis ꝑsonalibus:quas non reddunt:ꝛ quas reddere teneť nedum de p̄dialibus/s₃ etiā de per/sonalibus.xxxij.di.pter hec.xij.q.j.xvj.q.j.decime.ibi.de ne gotiatione ꝛ artificio.vbi de hoc.ꝛ in glo.dūmō.vbi etiā no.q̄ iudei teneť ad decimas ꝑsonales ꝑ.c.quanto.ex̄ de vsuris.s₃ contra no.Ber.ex̄ de decimis.de terris qd̄ est verius.nec obest.c.quāto.q: oblationes quas debent sol uere iudei de domibus christiano:ū in q̄b⁹ habitāt.reales sunt non personales.sic etiā intellige qd̄ no.c.t.tuā nobis in glo.hec ideo.ex̄ de deci.ad aplice.vbi de hoc.ꝛ.c.ex trās missa.ꝛ.c.tua nobis.ꝛ.c.non est.vbi de hoc.¶ Secundo peccāt quia sub specie pietatis ꝛ liberalitatis vsuras pal liant vendentes ad terminū vltra q̄ debeant.ex̄ de vsuris cōsuluit.ꝛ.c.nauigāti.¶ Tertio peccāt in cōtractib⁹ etiā veris alterutrum decipiendo.de peni.di.v.q̄nalitas.Na₃ vendere carius q̄ emať/ꝛ causa lucri vel cupiditatis eme re vt carius vēdať pcm̄ ꝛ turpe lucrū est.xiiij.q.iiij.verū si mercato: vel negociato: vel caupo vel stabularius vi/uens de hac arte/vt sustenteť emit vilius:ꝛ vendit cari⁹. cōpetenter sine aliq̄ fraude:nō dicerē pcm̄:vt colligitur de isto textu vbi dicit nō necessitate s₃ ꝓpter cupiditatem ꝛ q: mundus talibus vix careret:opo:ter em̄ esse taber/nas ꝛ stabula ꝛ mercationes ꝓpter transeuntes ꝛ cōmu nem vitā hoīm:multe enim regiones nisi ꝓpter mercato res po:tātes alimenta ꝛ necessaria perirēt.faciūt ad hoc l.illius tituli.ff.nau.cau.sta.C.de cōmer.ꝛ merca.ꝑ totum di.ij.rhodie.xlvij.di.nō opo:tet.ꝛ.c.clerici.ꝛ sunt casus ex pressi.lxxxviij.di.qm̄.cu₃.c.se.q̄ sunt granose palee.vbi nō rep:obať negotiatio:s₃ mendacium ꝛ iniquitas.ꝛ q̄ sit li citū laicis negotiari est casus.lxxxviij.di.fo:nicari q̄cūq₃. ¶ Quarto peccāt vendendo carius peregrinis ꝛ trāseū tibus q̄ vicinis.ff.de contrahen.emp.l.j.¶ Quinto in fal sis ponderibus ꝛ mensuris.ex̄ de emp.ꝛ ven.vt mensure. Diuus Hadrian⁹ sateras seu mensuras adulterinas fue

Merca to:ꝫ scele ra ꝓpa/lantur.

falsas tenentes.l.cor.de falsis.teneri dicit si ipsis vsi fuis-
sent.qui aũt inuẽti sunt ipas habere/relegari pñt: vel alr.
ex ordinem puniri.ff.de extraordi. crimi.l. ãnonã.⁊.ff. de
penis.ydardanarios.vel dardanarios. Sunt vocati dar
danarij qui falsas mẽsuras tenẽt a quodã dardanio fun-
ctionũ actore q maximã dabat opam vt annona cario: fie
ret:emendo omnẽ quã inuenire poterat:vt postea solus
vẽderet sicut vellet.qui puniunt.p.l.pdictas ❡ Sexto in
mendaciis ⁊ piurijs infinitis q cõmittunt añ q vendide-
rint sex nũmatas mercimonioꝝ suoꝝ. Jurant em ⁊ affir-
mant/melior non repiret.tantum cõstitit.p deũ nõ habebi
tis p minori precio.tantum mihi fuit pro ista merce pro-
missum:⁊ nolui dare.⁊ in hĩs ⁊ in omnibus alijs similib⁹
mẽtiunt.⁊ sic plerũq accidit q pro lucro vnius oboli cõ
mittunt tria vel quatuor peccata mortalia magna.xxij.
q.ij.primũ.⁊.c.mihi aũt.⁊.c.omne genus.⁊.q.v.iuramen
ti.⁊ ideo dicit canon q sint pleraq negotia q vix aut nul
latenus sine peccatis exerceri pñt.de peni.di.v. negotiũ.
❡ Septimo nõ seruando fidem datam nec iuramentũ
prestitũ in societatibus.vnde nec fides est eis seruanda.
ex de iureiu.c.iij.⁊.c.sicut.⁊.l.in fi. ❡ Octauo nõ soluẽdo
ad terminum sicut iurauerũt:nisi iusta causa ipsos excu-
set.ex de pig.significantẽ. ❡ Nono transferendo se ad re
giones remotas ⁊ minimã morã trahentes:⁊ ibi cũ diuer
sis etiam alienis vxoribus adulterium cõmittẽdo/⁊ suis
vxoribus causam adulterij prebendo.ex de sponsa.in pre
sentia.⁊ est casus ɔtra eos. ex de cõiu.lepro.c.j.ibi. Nõ de
bet alter sine altero diutius esse:q matrimonium est con
iunctio maris ⁊ femine indiuiduam vite cõsuetudinẽ re-
tinens.xxvij.q.ij.§.j.facit.xxxij.q.ij.si tu abstines. ❡ Deci-
mo.directe peccãt mortaliter cõtra verbũ aplĩ.j.ad Thes
sa.iiij. Ne quis supergrediat scz proximum/cõculcando ⁊
affligendo ipsum:sicut nobiles rusticos suos ⁊ frequen-
ter alienos grauib⁹ exactionibus affligendo.cõtra quos
Esa.iij.qre attereritis pplm meum ⁊c. Neq circũueniat in
negotio fratrem suum:sicut ad lrãm faciunt mercatores
⁊ artifices:qui in stateris ponderibus ⁊ mẽsuris iniquis
mendacio ⁊ periurio multos decipiunt.quũ dominus p-
cipiat Leui.xix. Statera iusta ⁊ equa sint põdera. Justus
modius/equusq sextari⁹.xxxiij.q.iij. siquis romipetas.
⁊ cau.e.q.j.non afferamus.xlv.di.oĩs. Dẽo circumueniũt
etiam ⁊ mentiunt rem vilem ⁊ corruptam esse preciosam
⁊ bonam:⁊ exercent p magna pte quicquid doli vel frau
dis põt excogitari.contra quos etiam ait Esa.v. Ve qui
dicitis malum bonũ.sicut venditores.⁊ bonũ malũ. sicut
emptores.ponentes tenebras lucem:⁊ lucem tenebras.
sicut drapanni.i.venditores pãnoꝝ:qui tenebrosa eligũt
loca in quibus vendunt pannos:vt alterius modi appa-
reant.vnde merito tanq filij tenebrarum pĩcientur in
tenebras exteriores. Matth.xxij.⁊.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.et
Luc.xiij.ponentes amara p dulcibus:⁊ dulcia in amaris
Esa.v.sic faciunt stabularij q cibos infectos vendunt pro
dulcibus.⁊ caupones qui vina miscẽt:⁊ lymphant:⁊ vẽ-
dunt malum vinum acetosum:vel botado qd vocat lom
bardus chercon:vel aliud corruptum p bono. in saccaro
ponunt mel.species corruptas miscent cũ bonis.in lacte
miscent aquã.mala blada vel frumenta miscent cum bo-
nis transferunt ⁊c. hec verba Esa.⁊ exponuntur.xi.q.iij.
c.siquis hominum.⁊.c.ve qui dicitis. Taliter aũt decepti
pñt agere contra decipientem.ff.de dolo. eleganter.xij.q.
ij.quisquis epus.ppe finem.ar.ex de re.permu.cum vni-
uerso:ff.de minoribus.in cause.ij.§.j.⁊ de iure do. Si res
§.j. decepti sunt vltra dimidiam iusti precij.si citra: nõ cõ-
petit ei ciuilis actio.ex de emp.⁊ ven.cũ dilecti.⁊.c.cum
causa.q p.l.licita est deceptio vsq ad dimidiam iusti pre-
cij.ff.de minoribus.in cause §.in precio. Secus dico in fo
ro anime:vbi semp tenet ad restitutionem inquãtũ dece-
pit fratrem suum. maxime pter dictum verbum aplĩ.j.
ad Thessa.iiij. Neq circũueniat in negotio fratrẽ suũ.nõ
est dubiũ quin decipiẽdo peccauerũt.sz forsan etiã in foro
anime ad restitutionẽ tenet.q talis deceptio cõcedit sibi
a lege.op.ar.xiij.q.v.dicit.⁊.xxiij.q.iiij.qui peccat.in prin.
als lex pararet laqueũ contrahẽti.cõtra id.xxvij.q.j.de vi
duis.ij.p hoc facit q res tãtũ valet quãtũ vẽdi põt.ff. de
dona.causa mor.l.mortis causa accipimus.in fi.cũ cõcor.
ibi.⁊ rex precia cõmuniter estimant.ff.ad.l.falc.l.pcia re-
rum.adde qd notat ex de vsuris.cũ tu.in glos.immo vide
tur. Quum aũt aliquis aliũ decipit vendendo rem corru
ptã p bona:vel male mẽsurãdo:in tali fraude ⁊ deceptio
ne restitutio locum habet fm vtrũq ius.sic intellige iu-
ra all.s.in isto.§.⁊ in versiculo tales autem.⁊.xij.q.ij.cum
deuotissimã.q eccĩs nullã fraudẽ admittit.ex de dona.
per tuas.⁊ sic intellige qd ibi no.locũ habere de iure ciui-
li.⁊ facit.xij.q.ij.fraternitas.⁊.q.iiij.c.j.fm Osten. ❡ Un
decimo.q quantumcũq prestant sine pacto: sz cũ inten-
tione vltra sortem habendi.vñ iudicandi sunt male age
re:⁊ in foro anime sunt tales ad restitutionem efficaciter
inducendi.ex de vsuris.cõsuluit.⁊ cõpellendi. als non ab
soluant fm intentionem glos.vlt.in hoc.c.q remanent in
mortali.de peni.⁊ re.q quidã.de peni.di.v falsas. ❡ Duo-
decimo.q quosdã contractus ineunt fraudulẽter in frau
dẽ vsuraꝝ.de quo dic vt ex de vsuris.in ciuitate.ex de pig.
illo vos.⁊ cũ opponunt penam in fraudem.xij.q.ij.frater
nitas.ex de arbi.dilecti.vbi de hoc no.i glos.j. ❡ Decimo-
tertio.contrahũt societates leoninas nõ pticipãtes equa
liter lucrum ⁊ dãnũ ff.p socio.si non fuerit.⁊.l.v.⁊.C.de
solu.l.ij.⁊ institu pro socio.§.de illo.⁊ se.no.xiiij.q.iij.c.ple
riq.glos.videtur. ❡ Decimoquarto.nunq ponunt finez
in vita sua i lucro ⁊ diuitijs.q eoꝝ auaritia satiari nescit.
xlvij.di.sicut.xxiiij.q.iiij.qd dicã. ❡ Decimoquinto. q ipi
⁊ artifices male seruant festa/vendentes ⁊ ementes fre-
quenter in eis.cõtra textum ex de ferijs.j.c.ibi.vt mercatũ
in eis minime fiat. ❡ Quod dici de vitijs mercatorũ/idẽ
per omnia dicẽdũ est de vitijs artificũ.de quib⁹ dicit Au-
gu.q omnes artifices mẽtiunt.lxxxviij.di.qm. Sz ars ar-
tificum non ita implicat ad peccatũ sicut mercatorũ. Nã
vt.s.hic in prin.dixi: Artifices sunt pprie qui rem integrã
cõparant vel materiam:non vt ita integram ⁊ immuta-
tã vendant sicut mercatores:sed vt eis fiat materia inde
aliquid opandi.vt de ferro clauẽ clauũ vel vectes vel fer
raturã.de ligno arcam vl scamnum.de lino rete.de char-
tis librũ ⁊ simile.sic distinguit Chrys.inter mercatorem
⁊ artificẽ pcedenti.c.ejiciens. Et talem artem alias licitã
possunt clerici exercere.de con.di.v.negotium.et.c.nunq
ex ne.cleri.vel mo.c.j.ad finem.de cens.cũ aplus.x.q.ij.
cauendũ.⁊.xci.di.clericus victũ.⁊ no.xiiij.q.iij.in summa.
Bonus institor: christus qui nauem habet ecclĩam.xxiiij.
q.j.non turbatur.de qua Prouer.vlt. Facta est quasi na-
uis institoris delonge portãs panem suũ. Institor dicit
mercator:eo q acquirendis mercibus sedulus inster. Bo
nus mercator: christus:qui nos nõ auro emit sed suo san-
guine pcioso.j.Pe.j.xij.q.ij.cũ redemptor. ex de sum.tri.
fidei.in clemẽ.de quo mercatore August. O bone merca-
tor: grãs agim⁹ q emisti nos:carnẽ tuam comedim⁹:san-
guinem bibim⁹.de cõ.di.ij.accesserũt.euãgelium legim⁹
instrumentum nostrũ:serui tui sum⁹:creatura tua sumus
fecisti nos:redemisti nos.vñ Bern. Uoluit autẽ nos eme
re tã magno pcio pter tria. Primo vt q pciosa creatu-
ra sit homo ostenderet.de quo Esa.xiij. Preciosior erit vir
auro ⁊ homo mundo obryzo.i.auro mundo ⁊ rutilante.
vñ Bern. Quo ego me infelix/quo me vertã:si tantũ the
saurum:si pciosum illud depositũ qd sibi christus sangui-
ne pprio pciosius iudicauit:negligenter contingit custo
dire. ❡ Secũdo.vt homo de cetero se p vili precio non
exponeret.sicut Salomõ de luxurioso ait Prouer.vj. Pre
cium scorti vix vnius est panis.quia delectatio que ibi ap
perit breuis ⁊ vilis est.⁊ p ea datur anima christi sangui
ne comparata.vnde sequitur ibi. Mulier autem viri pre
ciosam animam capit. Matthei.x. Nonne duo passeres
scz corpus ⁊ aĩa asse.i.denario veneũt.i.vẽdunt.i.diabolo

Cur tã magni precio nos redemit christus

exponunt pro precio momētanee delectatiōis? As assis
gnis mas. ⁊ tertie declinationis tria hʒ significata. vñ. 𝔙.
As obolus/punctus decij/tibi sit quoq; pondus.
Tertio vt ipse solus nos possideret. vñ. i. Cor. vi. Nō estis
vestri. Empti eñ estis precio magno. vnde Augu. Tanti
emit: vt solus possideat. Fenerare cum isto nobili merca/
tore qui dabit centum pro vno. Matthei. xix.

¶ Articulus. xliij. A

Agricolarum fraudes.

RVsticorum vel labo
ratorum vel agricultorum vitia designem⁹
¶ Peccant autē primo in decimis psonali/
bus ⁊ predialibus quas non soluunt. ⁊ si sol
uunt diminute vel non integre deducendo de fructibus
expensas ⁊ salaria colonorum ⁊ alias fraudes exhibēdo.
ex de deci. cū homines de thorona. ⁊. c. cuʒ nō sit in homi
ne. ⁊. c. nō est i potestate. ⁊. xvi. q. i. decime. ¶ Secundo qꝛ
tarde eas dant. qꝛ dande sunt quum fructus colliguntur
vt in pre. c. cum homines. vbi de hoc. legit ⁊ no. xvi. q. i. re/
uertimini. ⁊ in glos. non tñ. ⁊. c. decime. ibi. Sʒ si tardius
dare peccatū est. Et de peiori grano ⁊ vino ⁊ fructib⁹ dāt.
⁊ indignū est dare deo/qđ dedignat homo. xlix. di. §. si. ex/
pressum. xvi. q. vij. quicūq;. Et ad ecc̄iam nō deferunt vt
tenentur. vt p. c. reuertimini. Et de decem ptibus vnā nō
dant vt tenent. vt. p̄. c. cum homines de thorona. de frugi
bus. ix. ptibus sibi retentis/decimā ecc̄ie cuius parochia
ni sunt sine diminutione soluere teneant. ⁊. p̄. c. decime. de
bite sunt decime ecclesijs tā pdiales q̄ personales iure di
uino ⁊ humano de. x. ptib⁹ vna/ɔsuetudie ɔtraria nō obstā
te. nō obstāte. etiā. falsa opiniōe magistri Petri Lōbardi i
sententijs ⁊ quorūdā alioꝝ theologoꝝ dicentiū pceptum
deo ⁊ ecc̄ie de decimis soluēdis esse institutū non mora/

Arguit theologorū sententia de decimis

lesʒ aliqd soluere bm cōsuetudinē sʒ nō decimā. sup quo
vide qđ no. Inno. e. ti. de decimis sup Rubrica. ⁊ Archid.
⁊ Joan. an. e. t. discretione. l. vi. ⁊ Ray. in summa sua in ti.
de deci. in. §. Item q̄ritur vtrū in prima pte. Et hodie cō/
trariū pdicantes ⁊ asserentes religiosi sunt excōmunica
ti. ex de penis. cupientes. §. illos. in clem. Et hanc q̄stionē
quum legerem doctor decre. Perusij in domo pdicatoꝝ
publice disputaui: ⁊ sic determinaui. Et quū de vna terra
diuersos colligūt fructus: non nisi de vno fructu decimas
soluere volūt. contra id ex de deci. ex parte canonicorū. et
no. in p̄. c. reuertimini. in glos. nō tñ. ¶ Tertio qꝛ de modi
co qđ supest non decimatū/nolūt decimam soluere. Pro
q̄b⁹ videt facere qđ no. de cō. di. v. quadragesima. in glos.
ar. ⁊ in glos. p. in fi. ⁊ in eo qđ no. Inno. de priuil. cōsulta/
tioni. Sʒ secus est. quia qđ superest/indecimatū est vñ et
illud decimandum est. Nil est eñ tam modicum qđ deci/
mandū non sit: ⁊ decimari non possit vel estimari. ar. p̄. c.
cum homines de thorona. ⁊. c. tua nobis. ibi. ⁊ quum de
cunctis omnino prouētibus decime sint reddende ⁊c. Et
vidua de suo modico duo minuta i corbonā misit. Mar.
xij. ⁊ Luc. xxi. in fi. facit. xlix. q. v. scriptum. xxiiij. q. i. odi.
¶ B Quarto peccant rustici diuites nō reuerēdo do/
minos pauperes: nec eis in vite necessitatibus puidendo
qꝛ quū cuilibet fame moriēti debeāt subuenire. lxxxvi. di.
nō satis. ⁊. c. pasce. multofortius dño sunt adstricti. ar. ex
de testa. cū in officijs. ⁊. xxij. q. de forma. ¶ Quito peccāt
iura dominoꝝ eis subtrahendo: ⁊ cū eis placitando: ⁊ ve
xando laborib⁹ ⁊ expensis: ⁊ aliquoties alijs potētiorib⁹
dando quipsos contra veros dominos ptegant. in quo
debitū non remittit: sed auget. ex de iureiu. ex te. de deci.
tua nobis. §. pretextu vero nequitie. C. de agrico. censi. ⁊
colo. quemadmodū. ⁊. l. litibus. ⁊. l. cū satis. ⁊. l. nemini au
tē liceat. libro. xi. de alie. iu. in. c. ij. de iudeis. c. ij. ¶ Sexto
in festis. quia non colunt sed frangunt ⁊ violāt. quum in
eis nullum opus seruile sit faciendum. ex de ferijs. c. i. de
con. di. iij. c. i. quum ⁊ si abstineant ab arando vel fodien/
do: nō abstinent a ligna portādo/vel domū repando/vel
simili. ⁊ sic faciunt fraudē de re ad rem de ope ad opus. de
quo dicit ex de priuil. quanto. ¶ Septimo in plurijs fal/
sis testimonijs metu dominoꝝ eos in testes inducētium
aliquoties pretextu paupratis: in quo obedire nō debēt.
xi. q. iij. Julianus. xxxij. q. iiij. sic. ¶ Octauo in damnis q̄
dant vicinis vel cū bestijs/vel cedendo eorū ligna vel in
vineis/vel furando. de hoc ex de fur. p totū. ex de iureiu.
c. si rixati. c. si leserit quispiaʒ. ⁊. c. si egressus. ¶ Nono re/
mouēt terminos de pdijs vicinoꝝ. de quoꝝ pena. ff. de ter
mi. amo. l. ij. ⁊. iij. ⁊ legit ⁊ no. lxxxvi. di. tāta. xij. q. ij. in legi/
bus. ¶ Decimo qꝛ dimittunt pprium curatū: ⁊ vadunt ad
alios sine licentia eius ad cōfitendū/⁊ missas audiendū/
⁊ oblatiōes faciendum/⁊ decimas psoluēdū ex de peni.
⁊ re. omnis. de paroch. vt dominicis. ex de deci. cum homi
nes. ⁊. c. cū sint. xvi. q. i. doctos. x. q. i. qꝛ sacerdotes. ⁊. c. san
ctoꝝ. ⁊. c. hanc consuetudinem. ¶ Undecimo. qꝛ dieb⁹ do
minicas non audiunt missas cōplere vsq; ad bnedictionē
sacerdotis: vt tenent p preceptū ecc̄ie Immo stant extra
ecc̄iam: quum p̄sbyter dicit missam: nec intrant nisi ad vi
dendū cōmuniter corpus domini. ⁊ tunc multi. etiam nō
intrant ecc̄iam sʒ extra vident. ⁊ ibi de suis bobus ⁊ ani
malibus ⁊ de alijs turpibus loquunt sicut homines be/
stiales. ad hoc de con. di. i. missas. cū. c. se. ⁊. c. qñ. ⁊. c. q̄ die
solenni. ¶ Legitur in legenda sancti Joannis eleemosy
narij q quum post lectionē sancti euāgelij aliqui de pplo
starent extra ecclesiā otiando. Ipse sanctus patriarcha
Joānes mox exijt ecc̄iam: ⁊ sedit cū turba foras. Omni
bus vero stupentibus/dixit iustus iste. Filij vbi oues ibi
pastor. aut ergo intrate intra: ⁊ ingrediar. aut manete hic
⁊ manebo. ego ppter vos descendi in sanctā ecclesiā: nam
poterā facere mihimet ipam sine populo. fecit ergo semel
⁊ bis hoc ipsum erudiēs in hoc plebē ⁊ emēdans. ¶ Duo
decimo. coeūt cū animalibus que pascūt ⁊ custodiunt: sic
homines animales: cōparati bm Dauid. ps̄. xlviij. iumen/
tis insipientibus: ⁊ similes facti sunt illis. ps̄. xxxi. Et sicut
equus ⁊ mulus in quibus nō est intellectus. vñ ⁊ morte
digni sunt. Leui. xx. xv q. i. mulier. bm. l. sʒ ecc̄ia mortē non
dat. xxxiij. q. ij. inter hec. xxvi. q. vi. agnouimus. ¶ Deci/
motertio. abstinent sepe a coitu vxorū: ne filios generent
timētes non tot posse alere paupertatis pretextu. in quo gra
uissime peccant. ⁊ cōtra legem matrimonij viuūt. qđ fuit
ad sobolem generādā a dño principaliter institutū. xxxij.
q. i. nō eñ in sola. ⁊. q. ij. §. debet ergo. ⁊. c. solet queri. cum
c. se. ¶ Decimoquarto. tanta est quorundā eoꝝ auaritia:
q quamq; sint diuites: vt opus augeant/secus si ex humi
litate vel vt otium vitarent. de con. di. v. nunq̄. ex de renū.
nisi cum pridem. §. verū. Ipsi diuites pprijs manibus la/
borant: ⁊ senecture depressi nō cessant: corpora torquen/
tes/⁊ animas corrūpētes. ps̄. x vi. Oculos suos statuerūt
declinare in terrā. Sicut eñ tota die terrā arāt ⁊ fodiūt:
ita totaliter terreni: terrā linqūt: terrā cōedūt: de terra lo
quūtur: in terrā suā spē totaliter posuerūt: nec de manē/
ti substantia celesti aliquid curant. Heb x. ⁊ istis dicitur.
Ue Ue Ue habitātib⁹ in terra. Apo. viij. in fi. Tales etiaʒ
rustici diuites q̄ laborare volunt nō excusant a ieiunijs ec
clesie/pretextu sui laboris: qꝛ vel nō laborēt in talibus die/
bus: vel per suos alios colonos laborent: ⁊ ieiunēt. de cō.
di. iij. c. i. in fi. ⁊ di. v. ieiunia. ¶ Decimoquinto. multū sibi
inuident: quum vn⁹ maxime plus de vino vel blado colli
git de tāta terra q̄ alius: nesciētes q nō est in hominis po
testate quātū terra fructificet: sʒ in domini bonitate ⁊ libe
ralitate. ex de deci. non est. quia nec q̄ plantat est aliquid.
sed q̄ incremētū dat deus. i. ad Coꝝ. iij ex c. cū nō sit in ho/
mine. vbi de hoc. ⁊. xix. di. bm. vbi inuidia vitiū ppe diabo
licuʒ appellatur. ¶ Decimosexto. diebus festis quibus nō
laborāt: otiosi stant in plateis vel in tabernis vel in ludis
quum bm Aug. meli⁹ sit arare q̄ saltare. ⁊ quū dicat in ca
none de cō. di. iij ieiunia. q nihil aliud in die dñica agat:
nisi deo vacandū Nulla opatio in illa die sancta agat: ni/
si tñ hymnis ⁊ psalmis ⁊ canticis spiritualibus dies illa
transigat. ¶ Decimoseptimo. rixant ⁊ male stāt cum suis

presbyteris: ⁊ de eis murmurāt: respicientes eorū peccata / nō sua. ad hec. j. q. j. multi. ex̄ de occi. tua nobis. ij. q. vij. sacerdotes ⁊ reliqui. ⁊ c. qualis. ⁊ c. siqui sunt. ⁊ c. sunt nō nulli. vj. q. j. oues. ⁊ c. ex merito. ¶ Decimooctauo. audiūt missas scienter: alr̄. ignorātia iuris eos excusat. vt no. j. q. iiij. § notandū. in glos. est ignorantia. ⁊ de solu. c. fi. in glos. q: psumit̄. Sz postq̄ eis predicat̄: nō excusant̄. de cleri. ex mi. aplice. xvj. di. c. vlt. vbi de hoc. Et recipiunt sacramēta a publicis cōcubinarijs presbyteris. contra id. xxxij. di. §. ad hec. c. nullus. xv. q. fi. sciscitātib⁹. ex̄ de coha. cleri. ⁊ mu. vr̄a. ¶ Decimonono. cōmuniter inhumani sunt pegrinis ⁊ paupib⁹: q: auari sunt. nec a deo fruct⁹ terrarū ⁊ animaliū ⁊ arborū recognoscūt: sz suis laboribus imputāt ⁊ nature. contra. p̄. c. nō est. ⁊ c. cū non fit. ⁊ expresssum. xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ℣. ne ideo q̄squam. ⁊ cōtra id. xlij. di. p totum. ¶ Uigesimo. dimittunt vnam coloniā vt accipiant aliam cōtra pactū ⁊ fidē datā. sup quo vide Inno. de ap. dilectis. ⁊ de iudeis. c. ij. ¶ Uigesimoprimo. frequēter possessiones interuertūt. sup quo vide Inno. de loca. ppter. ⁊ qd̄ no. xvj. q. iij. clerici. glos. j. ¶ Uigesimosecūdo qn̄ ad certū salariū stant: non laborāt fideliter: sz decipiūt dn̄os suos. vn̄ ⁊ ij in quātū defraudāt / intātum dn̄is suis vel āplius seruire tenent̄: vel de suo salario diminuere. qa omnis fraus restitutioni subiacet. xij. q. ij. cū deuotissimā.

¶ Articulus. xliiij.

NEc puerorum vltra septennium: q: an̄ etas illa ignorat quid videat. C. de fal. mo. l. j. ⁊ xv. q. j. firmissime tene. j. adolescentiorum vitia omittamus.

Adolescētes in hec vitia sunt prodiuiores.

¶ A Peccāt primo q: percutiunt clericos ⁊ sacrilegiū committunt. sz ab epo pn̄t absolui. ex̄ de sen. ex. c. j. ⁊ c. vlt. ¶ Secūdo in crimine furti. ff. de furtis. impuberē. ⁊ plurij. ff. de libe. cā. l. vlt. ex̄ de delic. puc. c. j. ¶ Tertio non cognoscendo a deo bona fortune / gratie / ⁊ nature. nā ⁊ vitiū ingratitudinis talis incurrit. institu. quibus mo. iu. fi. ¶ Quarto calumniando. C. de epis. ⁊ cleri. omnes. §. fi. ¶ Quinto adulterando vel fornicādo. nā hec etas aliqn̄ anticipat. ex̄ de despon impub. c. de illis. c. a nobis. ⁊ tētāt qd̄ adimplere nō pn̄t. ex̄ de spon. iuuenis. vn̄ nec a peccato excusant̄. de peni. di. j. si q̄s nō dicā. ⁊ narrat Greg. q̄ q̄dā impregnauit nutricē suā in nono anno. vt no. xx. q. j. in summa. ⁊ de Salomone dicit̄ q̄ in. xj. āno habuit filiū vt no. Ost. in summa sua. in titulo de penitētijs. §. cui cōmittēdū. ℣. cui pueri. ¶ Sexto i blasphemādo. vn̄ (qd̄ est mirabile ⁊ speciale) narrat Greg. in dialogo. iiij. libro de q̄dā infantulo. v. annorū q̄ dānatus est propter blasphemiā. Sz dicit Osti. in summa de delic. pu. q̄ in illo malitia suppleuit etatē. nā si non esset doli capax: etiā septēni non imputaretur peccatū. ff. de re. iu. pupillus ff. in. l. aqui. sz et q̄cunq̄. §. j. ff. de dolo. heredib⁹. §. j. xv. q. j. illud. ex̄ de despō. impu. c. de illis. ij. ⁊ c. vlt. vbi de h̄ in glos. j. carnalis. ¶ Septimo q: sepissime mētiunt̄. vt jp̄. c. j. de delic. pu. ¶ Octauo pcutiunt alios pueros ⁊ vulnerant: ⁊ sepe vsq̄ ad mortem. ex̄ de delic. puc. c. ij. vbi de hoc legit̄ ⁊ no. ¶ Nono q: faciunt malos ludos qui sunt in culpa. legit̄ ⁊ no. ex̄ de homici. exhibita. legit̄ ⁊ no. de presum. c. j. ¶ Decimo. minor etas non excusat totaliter ab iniuria sacramēti. ex̄ de aposta. c. ij. de cō. di. iiij. cos. ¶ Undecimo. q: frequēter cooperatores sunt delictorū ⁊ puniunt̄. puta si preciū accepit puer p cōperto stupro. vel domū prebuit ad stuprum vel adulterium cōmittendū. ff. de minori. auxilium. §. in delictis. ⁊ l. si ex causa. ¶ Duodecimo. in tētando peccare carnaliter: etsi actum adimplere nō possint. ex̄ de. spō. Iuuenis. ⁊ viri. s. ℣. v. ¶ Decimotertio. recipiunt aliquoties ordinē sacrū ante annū. xiiij. ex̄ de tēpo. or. vel nō est. ⁊ j. q. j. pueri. vbi de hoc. ⁊ in clem̄. de eta. ⁊ qua. generalem. ¶ Decimo quarto. recipiunt personatum ⁊ curas. ex̄ de eta. ⁊ qua. ex ratione. ⁊ c. sequē. de alijs beneficijs vide qd̄ legit̄ ⁊ no. ex̄ de preben. super inordinata. ⁊ per Inno. ex̄ de eta. ⁊ qua. c. ij. ⁊ per Archi. ex̄ de rescriptis. si eo tēpore. l. vj. ⁊ de elec. ex eo hoc. li. vj. per Io an. ¶ Decimoquinto. recipiunt minores ordines ab episcopo nō suo. ex̄ de tempo. or. nullus li. vj. ¶ Decimosexto. furātur patri ⁊ matri ⁊ consanguineis qd̄ est etiā mortale. xij. q. ij. q̄ abstulerit. nisi crederent eos pmissuros. legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. dudū. ij. §. pdict⁹. in glos. simile. ¶ Decimoseptimo. quia quidam eorum incipiunt esse superbi ⁊ malitiosi ⁊ cōtēnere mandata dei. ex̄ de presum. ex studijs. ¶ Decimooctauo. otiosi sunt: tota die ludunt: ⁊ turpia loquunt̄. Colos. iiij. deponite turpē sermonē de ore vestro. Prouer. iiij. Remoue a te os prauū. mali pueri malum ludū faciunt. xxxij. q. iiij. recurrat. de otiositate ex̄ de renū. vbi. §. verum. ⁊. xij q. j. §. his ita. ℣. itē dn̄s ¶ Decimonono. inobedientes sunt parentibus. contra Paulū. Colos. iij. Filij: obedite parentibus per omnia. et Deutero. xxj. Si genuerit homo filium cōtumacem ⁊ proteruū / qui non audiat patris ⁊ matris imperium. ⁊. j. lapidibus cum obruet omnis populus ¶ Uigesimo. tota eorū vita in vanitate est ⁊ voluptate. Eccl'e. xj. Adolescentia ⁊ voluptas vana sunt. ¶ Uigesimoprimo. reportatores malorum sunt contra id. Audiuisti verbū aduersus proximum tuū: cōmoriat̄ in te videns qm̄ non te dirūpet. Ecclesiasti. xix. q: proniores sunt ad malū q̄ ad bonū. xij. q. j. omnis etas. xx. q iij. pdiuis. ¶ Uigesimosecundo. non cōfitent̄ quolibet āno sicut tenent̄. ex̄ de peni. ⁊ re. omnis. in prin. vbi de hoc glos. j. ¶ Uigesimotertio. q: nolunt discere: ⁊ fugiunt de scholis. de quo peccato cōfitet̄ Augu. de se quū erat puer in. ix. li. confessionis. ⁊ hoc. xxxviij. di. c. vlt. nō vadunt ad ecclesiam sicut Nicolaus nunc cum parentibus nunc per se. de cō. di. j. omnes. c. missas. ¶ Uigesimo quinto. turpia cantant ⁊ dicunt. xxxvij. di. legat̄. ¶ Uigesimosexto. non ieiunant sicut Nicolaus qui etiam in cunabulis. iiij. ⁊. v. feria semel sugebat vbera. q̄a ex quo pn̄t peccare mortaliter ⁊ se diabolo obligare: multo potius deo per aligua ieiunia ⁊ bona opa. ar. bonum. xlvij di. oēs ibi. sicut em. xxxvij. di. turbat. dani. ij. faciunt que no. p. Inno. de obs. ie. super rubrica. ⁊ de regu. postulasti. ¶ Uigesimoseptimo frequenter recipiunt alimenta a non parentibus: quum credant̄ filij qui nō sunt. de peni. ⁊ re. offici. ¶ Uigesimooctauo. nolunt corrigi. xxiij. q. iiij. displicet. ¶ Uigesimonono. inducunt̄ quū sunt virgines / ad intrādum circulū ad demones consulendos ⁊ diuinādum. xxvj. q. ij. ⁊. q. iij. ⁊. iiij. ⁊. v. ⁊ vlt. p totum. ¶ Trigesimo. nesciunt symbolum ⁊ orationem dominicam: que scire tenētur. ⁊ patrini eos docere. de cō. di. iiij. vos ante omnia.

¶ Articulus. xlv.

FEminarum siue mulierum que s̄m Chrys. sunt caput peccati / arma diaboli / expulsio paradisi / delicti mater / corruptio legis antiq̄. in homilia de chananea / vitia ⁊ scelera designemus. q̄ etsi oīa vitia virorum participant: aliqua tn̄ sibi peculiarius scriptura appropriat ⁊ cōiūgit. ¶ A Et primo sermōes suos emollit mulier. Femina ⁊ ad mortem dom⁹ eius inclinata est: ad inferos semite ipsius. Prouer. ij. c. ¶ Secundo fallax est. Prouer. v. Ne intēderis fallacie mulieris. ¶ Tertio. linguā habet blandā: ⁊ aurib⁹ capit. Prouer. vj. ¶ Quarto. meretricio se ornatu adornat / garrula / ⁊ vaga / ⁊ quietis impatiens est: nec valet in domo cōsistere pedib⁹ suis nūc foris / nunc in plateis / nunc iuxta angulum insidiat̄: ⁊ pcaci vultu blāditur. sagitta eius iecur transfigit: multos vulneratos deijcit: ⁊ fortissimi quiq̄ interfecti sunt ab ea. vie inferi domus eius penetrant in interiora mortis. Prouer. vij. ¶ Quinto stulta est / ⁊ clamosa / plenaq̄ illecebris nihil omnino sciēs. gigantes cum ea sunt. et in profundis inferni conuiue eius. Prouer. ix. Circulus aure⁹ in aurib⁹ suis. l. porci. mulier pulchra ⁊ fatua. Prouer. xj. ¶ Sexto illecebrosa. Prouer. xxj. Fouea profunda meretrix et puteus angust⁹, aliena insidiat̄ in via quasi latro;

Nititur author mulie bria deṡ narrare vitia.

et quos incautos viderit interficiet. Prouer.xxij. ¶ Septimo amarior morte est. ⁊ laqueus venatoꝝ ⁊ sagena cor eius: ⁊ vincula manus illius. Ecclesiastici.vij. Nō des mulieri ptātem anime tue: ne ingrediat in virtute tua ⁊ confundaris. Eccli.ix. ¶ Octauo multiuola est: ⁊ saltatrix.e.c. ⁊ Mat.vi. ⁊.xij.q.iiij. vnusquisq̄. ¶ Nono comit se: pingit ⁊ fucat. Eccli.ix. de cō.di.ij. fucare. ¶ Decimo. apostatare facit hominē. Eccli.xix. ¶ Undecimo. relinquit viꝝ: et statuit hereditatē ex alieno matrimonio. Eccli.xxiij. ex de peni.⁊re. officij. ¶ Duodecimo. nō cōsentit cū marito: sicut deo beneplacitū est. Eccli.xxv. in prin. ¶ Decimotertio. maliciosa est. Eccli.xxv. oīs malitia neq̄tia mulieris ¶ Decimoquarto irosa est.e.c. Nō est ira sup irā mulieris Et litigiosa.e.c. ¶ Decimoquinto. superba. vñ Eccli.e.c. Mulier si primatū habeat: contraria est viro suo. ¶ Decimosexto. Initiū peccati. ⁊ p illā omnes morimur.e.c. et ꝯ.ibi. Si nō ābulauerit ad manū tuā: cōfundet te in cōspectu inimicoꝝ tuorū. ¶ Decimoseptimo. zelotypa. Eccli.xxvi. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellū lingue oībus cōmunicans. ¶ Decimooctauo. ebriosa q: minꝰ vini ledit eā.e.c. Mulier ebriosa ira magna. ⁊ cōtumelia: ⁊ turpitudo illius nō cōtegetur. ¶ Decimonono. extollit oculos ⁊ palpebras. vñ i eodē.c. Fornicatio mulieris in extollētia oculorū ⁊ in palpebris eius cognoscit. ¶ Uigesimo. spernit virū. ⁊ ideo nō est tutum ei dare potestatē. Eccli.xxxiij. Mulieri nō des potestatē sup te. ¶ Uigesimoprimo. iniquū facit virū. Eccli.xlij. De vestimētis pcedit tinea: ⁊ a muliere iniq̄tas viri. Melior est iniquitas viri: q̄ mulier bñfaciens. vide quod scripsi.s. in ista.ij. pte in ar.xviij. in.§. cōsequēter.A. redeundo ad materiā. ¶ B Uigesimosecūdo. ministra idololatrie. Eccli.xlvij. vbi de Salomone dicit. Inclinasti femora tua mulieribus. ⁊.iij. Reg.xi. in prin. Rex autē salomō adamauit mulieres alienigenas mltas: filiā quoq̄ Pharaonis ⁊ Moabitidas ⁊ Amonitidas ⁊ Idumeas ⁊ Sidonias. ⁊ ethieas de gētibus. sup q̄bus dixit dominus filijs israel. Nō ingrediemini ad eas: neq̄ de illis ingrediētur ad vestras. Certissime eñ auertēt corda vestra: vt sequamini deos earū. His itaq̄ copulatus est Salomō ardentissimo amore. Fuerūtq̄ ei vxores quasi regine septingēte: ⁊ cōcubine trecēte. Et auerterūt mulieres cor eius: vt sequeretur deos alienos. ⁊.ꝯ. Sz colebat salomō Astherthen deā Sidonioꝝ: ⁊ Chamos deū Moabitarū: ⁊ Moloch idolū Ammonitarū. et.ꝯ. Tunc edificauit Salomon fanū Chamos idolo Moab i mōte qui est ꝯtra Hierlm et Moloch idolo filioꝝ Ammō. Atq̄ in hunc modū fecit vniuersis vxorib⁹ suis alienigenis: q adolebāt tura ⁊ immolabant dijs suis. de hoc legit ⁊ no.xxxij.q.iiij. Salomō de peni.di.ij. si eñ.A. Salomon. ⁊ Nume.xxv. Fornicat⁹ est pplus cū filiabus Moab: que vocauerūt eos ad sacrificia sua. At illi comederūt ⁊ adorauerunt deos earū. Initiatusq̄ est isrl Beelphegor. In hoc ꝙ fornicat⁹ est pplus notatur precepti transgressio. Exo.xx. Deutero.v.xxxiij.q.vi. nō mechaberis. In hoc ꝙ ait cū filiabus moab.i. cum alienigenis: notat fidei violatio. Quum eñ partus sequatur ventrē. C. de rei.ven.partū. legit ⁊ no. ex de ser. nō or. c. vlt. ⁊.xxxij.q iiij. liberi. sequit vt filij eorū sint infideles. sicut ⁊ filij christianoꝝ q̄ cōmiscentur Judeis vel Saracenis. Osee.v. In dño puaricati sunt. q: filios alienos genuerunt. In hoc qꝺ sequit ꝙ vocauerunt eos ad sacrificia sua: notat ꝙ nō est aliqua immunditia ad quā nō trahat luxuria. quū idolothytū comedere sit fideli abominabile.xxxij.q.iiij. sicut sancimus. Ita ⁊ nūc meretricule ⁊ frequēter vxores immunde omnes immūditias dant amatoribus suis ⁊ viris suis ad comedendū: vt eas solas diligāt vel plus q̄ alias. quū dñs dicat Deutero.xiij. Nō cōedes q̄ imūda sunt. In hoc qꝺ addit ꝙ comederūt ⁊ adorauerūt deos eaꝝ notat ꝙ luxuria facit hominē idololatrare. vt.s. dixi Uinū ⁊ mulieres apostatare faciūt sapientes. Eccli.xix. sicut prime de Salomōe pbatū est. In hoc

Salo mon mu lierosus, in idolatriam la psus est.

quod subdit ꝙ initiat⁹ est Beelphegor: notat ꝙ fornicatores immolāt seipsos demonijs. vñ non dicit initiauit: sz initiatus est. ps.cv. Et initiati sunt Beelphegor ⁊c. Nam p carnis libidinē q̄s edificat tēplū idolo. Per vitia namq̄ maxime carnis demōes colunt, ait Hiero.xxxij.q.iiij. i pꝛo fornicator. ⁊.q.vij. nō solū. Hiero. sup Ezech. faciēs mētionē de Salomone in.xvij. li. ait. Quāuis peccasset: tñ egit penitentiā scribēs Prouer. vbi dicit. Nouissime egi penitētiā: ⁊ respexi vt eligerē disciplinā. Itē sup Ecclaste. Aiūt hebrei hunc libꝝ esse Salomōis penitētiā agētꝭ. Ambrosius in apologia Dauid. Quid de dauid dicā: ⁊ q̄d de sancto Salomone: q̄ q̄m iudei illū existimabāt venisse p christo: ne videret eē sup hominē: nutu diuino corruit. Dauid vero dicit sanct⁹: q: ab hoibus sanctus esse scit. Et sanct⁹ Ambrosius nominat: vt nobis de penitētia eius dubietatē tollat. Itē amb. de satyre fratre suo hoc ait sanct⁹ Salomon. Itē asserūt hebrei Salomonē q̄nquies tractū fuisse p plateas Hierlm in causa penitētie. Itē dicūt eū i illō tēplū qꝺ ipse edificauit venisse cum q̄nq̄ virgis nudū: q̄s dedit q̄nq̄ legisperitis vt verberaret ab eis. q̄ cōmuni cōsilio dixerūt ꝙ in vnctū domini nō mitterent manū. vnde frustrat⁹ a seipso est deposit⁹. Joānes Chrys. ad Januariū de lapsu Macharij. Salomō ille mirabilis q̄ meruit adsistrici dei sapiētie copulari: in alienigenaꝝ icurrit amplexus: ⁊ vinculo libidinis laqueat⁹ etiā sacrilegij errore se polluit: q: simulacrū moabitico idolo fabricauit. Sz q: p pꝛehabitā vocē culpā erroris agnouit: nunq̄d mie celestis extorrē forsan dicas? Nunq̄d in canone lego eū nec penituisse: nec miam esse cōsecutū? Audi ergo frater penitētiā eius q̄ nō legit publicis lrīs. Forsitā ideo acceptabilior iudicat: q̄ nō ad faciē ppl'i: sz in secreto ꝯsciētie teste deo penituit. Ueniā aūt ex hoc cōsecutū eū agnoscimus: q: quū solut⁹ a carne esset: sepulcrū illū inter Regū israelitarū corpa scriptura cōmemorat. qꝺ tñ alibi peccatorib⁹ regib⁹ q̄ vsq̄ in finē in malo pposito pseuerauerūt ⁊ operā denegat. sicut de Joachim rege iuda p Hieremiā dicitur Sepultura asini sepeliet putrefactus ⁊ piect⁹ extra portā Hierlm. Et ideo q̄ inter iustos reges meruit sepeliri: nō fuit alienus a venia. veniā aūt sine penitentia nō potuit pmereri. C. de hereticis. manicheos.xxiiij.q.ij. legit. de peni.di.i. neminē ¶ Uigesimotertio. frequēter mutat naturalē vsum in eū q̄ est cōtra naturā abutēdo alia. ad Ro.i. ¶ Uigesimoquarto. supgredit viꝝ. ppter qꝺ vitiū vt narrat Methodius historiograph⁹ factū fuit diluuiū. ¶ Uigesimoq̄nto. accedit ad pecus: ⁊ cū eo miscet. Leui.xx.xv.q.i. mulier. ¶ Uigesimosexto. q: multis modis illicitis ⁊ frequēter cōtra naturā ⁊ inexplicabilib⁹ q: fetidissimis: nunc voluntarie nūc quodāmō inuite cōtra puritatem sancti matrimonij se pmittūt a maritis bestialib⁹ cōtrectari: vt eoꝝ cōiunctiones poti⁹ videant animalium ⁊ adulteroꝝ: q̄ cōiugū esse. ad hec.xxxij.q.ij. q̄cquid. ⁊.c. aliquā. ⁊.q.iiij. nemo. ⁊.c. origo. ⁊.q.vij. adulterij.c. ilsus.c. nō solū. ¶ Uigesimoseptimo. cū cōsanguineis vel affinibus ⁊ patribus spiritualibus suis frequenter etiā cū diuersis cōsanguineis vel affinib⁹ idē facin⁹ ppetrat. de quo.i. ad Cor.v.c. in prin.xxxiij.q.ij.c. ego dixi.§. de simpliciter. cum sij.c. se.xxxv.q.i.ij.iij.iiij.v.vi.vij.viij.x. p totū. ex de cogna. spi. p totū.xxvij.q.ij. q̄ dormierit. cū.ij.c. se. ⁊.c. siquis vxorē. ⁊.c. si q̄s despōsauerit. Et monacha cū monachis ⁊ alijs xxvij.q.i. p totū. ¶ Uigesimooctauo. adulterat accedēs ad aliū torū vel alicui⁹ soluti: vtrūq̄ adulteriū. sz pmum mai⁹: q: duplex. de hoc ex de adul. p totū.xxxij.q.i. p totum xxxiij.q.ij. in lectū. ¶ Uigesimonono. ꝯtrahit cū alio vxorē habente: vel ipsa maritū cui fidē dedit: viuente marito vel illius vxore: ⁊ ab illo fuit cognita. de hoc.xxxi.q.i. p totū. ¶ Trigesimo. cōtrahit cū cōpatre vel fratre suo spirituali. super quo vide.xxx.q.iij. ⁊.iiij. ex de cogna. spi. per totum. ¶ Trigesimoprimo. q̄dā sunt meretrices. de q̄b⁹.i. ad Cor.vi. ibi. Nescitis quoniā corpa vrā mēbra sunt christi. tollēs ergo mēbrū christi faciā mēbra meretricis? Absit.

Salomonem penituit idololatrie.

an nescitis: qm̄ q̄ adheret meretrici/ vnum corpus efficit. Dicta aūt meretrix s̄m Hiero. q̄ ue multoꝝ libidini patet. xxxiiij. di. vidua. de q̄b᷑. xxxij. q. iiij meretrices. ¶ Trigesimosecūdo. q̄dā sunt cōcubine clericoꝝ vel laicoꝝ. de q̄bus xxxiiij. di. in palea. audite. de peni. di. j. agite. xxxiiij. di. habuisse. ex̄ de coha. cleri. clericos. q̄ etiā fornicarie dicunt. c. j. sicut. cū. c. sequēti. ꝛ. xxxij. di. null᷑. q̄ etiā infideles dicunt xxxiij. q. iiij. c. ij. q: nō seruāt fidē amicꝫ suis. vt ibi no. xxxiij. Quedā impie phitonisse/ diuine/ ꝛ sortilege. de q̄b᷑. xxvi. q. v. epi. ꝛ. c. nec mirū. c. nō licꝫ. ꝛ. q. iiij. c. j. ꝛ. q. ij. c. illud. xxxiij. q. j. si ꝑ sortiarias. ¶ Trigesimoq̄rto. q̄dā i rusticane q̄s Hispani altayoras vocant. maxime vetule deformes et paupes q̄s null᷑ appetit pelliciūt iuuēculas ꝟgines ꝛ alias: ꝛ circumueniūt: ꝛ eas alijs ꝓcurāt: ꝛ sunt causa mortis illaꝝ. ad hoc facit de peni. di. v. c. j. ꝟ. animaduertere etiam oportet. ꝛ. ij. Pe. ij. ꝛ de peni. di. ij. si em̄. ꝟ. petr᷑. ¶ Trigesimoquinto. q̄dā vouētes ꝛ pollicitationē suā irritā faciētes. xxvij. di. q̄si ꝑ totū. ꝛ ex̄ q̄ cleri. vel vo. c. ij. ¶ Trigesimosexto. q̄dā maritis suis assignāt filios adulterinos: q̄s ex adulteris genuerūt: ꝛ cū filijs legitimis patri putatiuo succedūt. in q̄ casu ip̄e ꝛ de dote ꝛ pafernalib᷑ ꝛ alijs q̄ h̄nt tenent satisfacere/ ꝛ maritis ꝛ heredib᷑ maritoꝝ: et filij adulterini postq̄ sciuerint. de h̄ i p̄. c. officij. de hoc dic vt no. in summa Ost. §. q̄b᷑ ꝛ qualiter. ꝟ. qd̄ de muliere. i titulo de penitētijs. scripsi de hoc. j. §. se. q̄b᷑ ergo ꝛ q̄liter ꝟ. qd̄ de muliere q̄ filiū. xlvij. ¶ Trigesimoseptimo. q̄daꝫ dant ꝓ virginib᷑ alijs matrimonio q̄ p̄us corrupte fuerūt q̄ in virginitate despōsari debuerūt. sicut dicit de Anna filia Phanuel q̄ vixerat cū viro suo ānis. vij. a virginitate sua. Luc. ij. ꝛ. xxx. q. v. femine. ꝛ. c. qualis. cū. c. se. xxxij. q. vj. si ducturi. error tn̄ talis matrimoniū nō ipedit. xxix. q. j. §. j. ¶ Trigesimooctauo. aliq̄ cōtrahūt in occulto. vn̄ ꝛ mortaliter peccauerūt: ꝛ in mortali sunt: si nō matrimoniū in facie eccl'ie publicat. xxx. q. vlt. ꝑ totū. ꝛ ex̄ de clan. despō. ꝑ totū. ¶ Trigesimonono. aliq̄ contra volūtatē mariti ꝛ vltra faciūt eleemosynā ꝯ id qd̄ legit ꝛ no. xxxiij. q. v. quod deo. de bonis dotalib᷑: sec᷑ de pafernalib᷑. vt ibi no. tene de h̄ qd̄ scripsi. §. q̄b᷑ ergo. sub. §. sꝫ vt de hoc. ꝟ. q̄d de vxore. j. ar. xlvij. ¶ Quadragesimo. Aliq̄ volūt tētari a spū phātastico. ꝯtra voluntatē mariti vestē vidualē accipe: ꝛ a carnali copula abstinere. ꝯ cano. xxxiij. q. v. ꝑ totum. xxvij. q. ij. si tu. xxxij. q. vij. nō solū. ꝛ. q. ij. §. his ita. ¶ Quadragesimop̄mo. q̄dā sunt nefandissime: q̄ cū suis carminibus maleficijs ꝛ arte Zabulō ꝯcubit᷑ impediūt alioꝝ/ vl' ḡnationē ꝓlis: q̄ sortiarie appellantur. xxxiij. q. j. si ꝑ sortiarias. ꝛ no. ex̄ de frig. ꝛ malefi. fraternitatꝫ. in glos. ar. Sed pone sortiaria venit ad pniam: nunq̄d iponet ei sacerdos penitētiā q̄ destruat maleficiū? Dico q̄ si destructio illa pōt fieri absq̄ alio maleficio/ absq̄ peccato. al' nō. q: non debent fieri mala vt veniāt bona. legit ꝛ no. xxx. q. j. nosse glos. ij. xxxij. q. iiij. sic nō sunt. vbi de h̄ ad Ro. iij. c. ꝛ sunt casus. xxij. q. ij. omē gen᷑. ibi. Nec vt p̄stes. glos. j. ꝓ his mētiri studeas: nec qualibꝫ fallacia vitā alicui᷑ defendas. ꝛ c. si q̄s ad te. ibi. Nunq̄ ꝓ cuiusq̄ vita tēporali mētiēdū est. facit optime qd̄ legit ꝛ no. xxiij. di. c. j. i glos. j. magna. Quid ergo faciet sortiaria. Plāgat tātū facinus. ꝛ sufficit ei cū cōfessione. de peni. di. j. quātuslibꝫ. Pro maleficiatis vero requirant medici: si possunt iuuare. vl' oratiōes sctōꝝ. ū. vt p̄. c. si ꝑ sortiarias. ¶ Quadragesimo secūdo. Quedā nō lactāt proprios filios nec nutriūt: sꝫ alijs mulierib᷑ ad nutriendum tradūt: qd̄ fideliter ex sola carnis incōtinentia videt fuisse inuētū. q: dū se cōtinere nolunt: despiciunt lactare quos gignunt. v. di. ad eius vero. ¶ Quadragesimotertio. Frequētāt choreas/ cantatores/ ꝛ cantatrices/ que sunt genimen totius immundicie ꝛ incitamēta libidinis. Exo. xxxij. Sedit ppl's māducare ꝛ bibere. ꝛ surrexerūt ludere. scꝫ corā vitulo. ꝛ. j. Sed vocē cantantium ego audio. Quumq̄ appropinquasset ad castra: vidit vitulū ꝛ choros. Ibi om̄s sensus carnis illecebris seruiūt. Eccl's ij. Feci mihi cantores ꝛ cātatrices. vbi dicit Hugo de sancto vic. Nūquid his delectationibus q̄res sapiētiā quam q̄rere ꝓposuisti. iij. Re. iij. xxxvi. di. §. ecce. Eccl's. j. Extitisse videbaris a vanitate: quomō tam cito reuersus es? num q: in circūitu cū impijs ābulasti: ꝛ i voluptate semita tua: ꝛ captiu᷑ fact᷑ es vanitatis. Esa. iij. respōdebūt tibi vlule vbi dicit glos. Vlule sunt magnitudinis cornice: q̄ rostro in palude fixo horrende stridēt. Tales sunt mulierculae q̄ in choreis clamorē emittūt dū cantica ad immūditiā incitandā canunt. de cantu christi. xcij. di. cātātes. ¶ Quadragesimoquarto. Loquax est: maxime in eccl'ia. cōtra apl'm j. ad Cor. xiiij. ad fi. Mulieres in ecclesijs taceant. nō em̄ ꝑmittit eis loqui: sꝫ subditas esse ꝛc. ꝛ. j. Turpe est em̄ loq̄ mulieri in eccl'ia. xxxiij. q. v. mulier. ¶ Quadragesimoquinto. Sūt in ecclesia orātes capite nō velato. cōtra apostolū. j. ad Cor. xj. semꝑ dn̄t habere caput velatum ꝓpter angelos. i. p̄sbyteros. Malach. ij. xxxvj. di. §. ecce. xliij. dist. sit rector. vt vbi in p̄. c. mulier. sꝫ ibi dicit ꝓpter reuerētiaꝫ episcopalē. ¶ Quadragesimosexto. Nutriūt comam ad multā vanā gloriā. quaꝝ aliq̄ imponūt sibi capillos pulchros mortuoꝝ. quaꝝ quādā quū cōperisset marit᷑ de nocte decaluans eā ꝛ de lecto exciens ait: nō sum maritus mortue sꝫ viuētis. cōtra quas verbū poete cōpetit dicētis Moueat cornicula risum Furtiuis nudata coloribus. q̄ concessa est eis ꝓ velamine in signū culpe. de eo qd̄ debe-rent verecundari gloriant. vn̄ in p̄. c. xj. j. ad Cor. Paulus Vir quidē si comā nutriat: ignominia est illi. mulier vero si comā nutriat: gloria est illi: qm̄ ꝛ capilli ꝓ velamine ei dati sunt. ꝛ. s̄. in. e. c. Vir q̄dē nō debet velare caput suum: qm̄ imago est ꝛ gloria dei: mulier aūt gloria viri est. ad h̄ xxxiij. q. v. hec imago. ꝛ p̄. c. Mulier debet velare caput: q: nō est imago dei. ꝛ. j. ꝛ q: ꝑ illam ꝓuaricatio inchoata est. ¶ Quadragesimoseptimo. Volūt dominari viris. quū s̄m apl'm debeāt eis subijci: ꝛ eos timere: ꝛ eis seruire. ad Ephe. v. ibi. Mulieres viris suis subdite sint sic dn̄o: qm̄ vir caput est mulieris: sic christ᷑ caput est eccl'e. ꝛ. j. Sꝫ vt eccl'ia sbiecta ē christo: ita ꝛ mulieres viris suis i oīb᷑. ꝛ. j. i fi. c. s̄. ꝟ. xliiij. Uxor aūt timeat viꝝ suū. ad h̄. xxx. q. v. c. est ordo. Est ordo naturalis i hoīb᷑: vt seruiāt femine viris ꝛc. Satꝫ hic appet quēadmodū virꝫ feminas sbditas eē/ ꝛ pene famulas eē voluit eē vxores. ꝛ. e. c. ꝛ. q. c. cū caput mulieris. Cū caput mulierꝫ vir sit: caput aūt viri christus: q̄cūq̄ vxor nō sbijcit viro h̄ ē capiti suo/ eiusdē criminis rea ē cui᷑ ꝛ vir si nō subijcit capiti suo. i. christo. ꝛ. j. Christi infamat euāgeliū: dū ꝯ legē fideq̄ nature ea q̄ christiana ē/ ꝛ ex lege dei sbiecta: viro ipare desiderat. quū etiā gētiles femine viris suis suiāt cōmuni lege nature. ꝛ. c. mulierē. Mulierē cōstat subiectā dn̄io viri esse ꝛ nullā authoritatē h̄re ꝛc. ꝛ. c. adā. Adā ꝑ Euā decept᷑ ē. Gen. iij. nō Eua ꝑ Adā quē vocauit ad culpā mulier: iustū ē vt eā in gubernationē assumat. ꝛ itēꝝ Colos. iij. Mulieres sbdite estote viris sicut oportꝫ i dn̄o. ꝛ. j. ad Tim. ij. ibi. Docere aūt mulieri n̄ ꝑmittit: nec dn̄ari i viꝝ. de h̄ Hester. j. ¶ Quadragesimooctauo. Incedūt i habitu ornato ꝛ sine verecūdia ꝛ sine sobrietate se ornātes ꝛc. In tortꝫ crinib᷑ ꝛ auro ꝛ margaritꝫ et veste p̄ciosa. cōtra Paulū. j. ad Timo. ij. ꝛ. j. Pet. iij. in pn. Similr ꝛ mulieres subdite sint viris suis ꝛ. j. q̄rū nō sit extrinsec᷑ capillatura aut circūdatio auri aut vestimētoꝝ cult᷑. ¶ Quadragesimonono. offēdūt i ijs q̄ ponit Esa. iij. ibi. Pro eo q̄ eleuate sunt filie syō: et ābulauerūt extēto collo: ꝛ nutib᷑ oculoꝝ ibāt: ꝛ plaudebāt: ꝛ ābulabāt: et pedib᷑ suis cōposito ḡdu icedebāt: decaluabit dominus verticem filiarū syon: ꝛ dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet domin᷑ ornamētū calciamētoꝝ/ ꝛ lunulas/ et torques/ et monilia/ et armillas/ ꝛ mitras/ ꝛ discriminalia/ et periscelides ꝛ murenulas/ et olfactoriola/ et inaures/ et annulos/ ꝛ gemmas in fronte pendentes/ et mutatoria/ et palliola/ et linteamina/ et acus/ et specula/ ꝛ syndones/ ꝛ vittas/ ꝛ theristra. Et erit pro suaui odore fetor. ꝛ pro zona funicul᷑. ꝛ pro crispante crine caluitiū ꝛ pro fascia pectorali ciliciū. ¶ Quinquagesimo. Nō sunt

Uxor viro sit audiens.

pudice:nec sobrie:detrahūt:nec fideles in oībus:nec bene
presunt suis domib⁹.j.ad Timo.iij. ¶ Quinquagesimo/
primo. Vidue non bene regunt filios ꝛ nepotes ꝛ domū:
nec seruiunt parētibus:nec instant obsecrationib⁹ ꝛ ora/
tionibus. Nocte ac die in delicijs viuūt. Non recipiūt pau
peres hospitio. Non lauant pedes sanctorū:nec submini/
strāt tribulationē patientib⁹. Quum sunt iuuencs: ꝑmit
tunt continentiam: ꝛ postea luxuriant. Otiose circūeunt
domos:verbose ꝛ curiose:loquentes q̄ nō oportet. hec col
ligūtur.j.ad Timo.v. ¶ Quinquagesimosecūdo. Anus
earum quedā non incedūt cū sancto habitu. Criminatri
ces sunt.multo vino seruientes:non docētes prudētiam.
Quedā earū adolescentule/non amāt viros suos. Nō do
cent prudentiā. Non diligunt filios. In domo fatue ꝛ va/
ne sunt.nec sobrie:nec caste:nec habētes curā domus:nec
benigne:nec subdite viris suis.cōtra Paulū eas ad con/
traria cōfortantē.ad Titū.ij. ¶ Quinquagesimotertio.
Alique se intromittūt de officijs publicis:de iudicando/
de testificando/accusando/procurādo.super quo vide qđ
legitur ꝛ no.ex̄ de of.dele. cū vicesimū. de arbi.dilecti. de
peni.ꝛ re.noua.de cōfir.vti.cū dilecta.xij.q.ij.cū deuotissi
mam.xv.q.iij.c.j.xxxiij.q.v.mulierē.iij.q.vij.§.tria. An fide/
iubere valeat/quere q̄liter legitur ꝛ no.ex̄ de iureiu.ex re
scripto.de fo.com.si diligenti.in glos.j. ¶ Quinquagesi/
moquarto. Maxime vagatrices sunt:q2 vane:nunc ex oc
casione peregrinationis/de qua cōmuniter parū eas cre/
do lucrari:imo poti⁹ perdere ex tanta vagatione/ et sen/
suum corruptione/ꝛ mētis ꝛ vtinam non corporis.vñ de
eis cōgrue pōt dici ꝙ ecclesia cōpensare nō vult tale dam
num cū tali lucro:legit ꝛ no.ex̄ de cōuer.in fi.c.j.ꝛ in glos.
fi.c.xiiij.nunc ecclesiarū frequētationis:nunc vicinarū vi/
sitationis:ꝛ aliquoties aliq̄ moniales extra claustrū vagā
tes.ad hec ex̄ de elec.indēnitatibus.§.sed cū eas.ꝛ de iu/
dicijs.mulieres.li.vj.de sen.ex.de monialib⁹.de sta.mo.ca.
fi.§.fi.ex̄ de sta.re.c.vnico.li.vj.vbi de hoc. ¶ Quinquage
simoquinto. Accusate de adulterio/volunt manumittere
seruos:quū nō possint/lege vetante.ff.qui ꝛ a quib⁹ ma/
nu.libe.l.prospexit.ꝛ no. Joan.an.ex̄ de ef.ci.q2 plerūq3 in
glos.simile.li.vj. ¶ Quinquagesimosexto. Plerūq3 peie/
rant:q2 primo iurant non alienare rem dotalē:nec aliena/
tioni cōsentire:ꝛ posthmodū alienant:ꝛ iurant nō contra/
uenire. sed statur t̄m primo iuramento.vt no. Ostiē.ex̄
de iureiu.cum contingat.ꝛ Jo.an.c.ꝛ.licet.in glos.fi. li.vj.
¶ Quinquagesimoseptimo. Sacrate moniales contin/
gunt pallas altaris sacras:ꝛ circa altare incēsum ponere
volūt:ex quadā sua presumpta deuotione.cōtra can.xxiij.
di.sacratas.ꝛ no.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri.c.j.in glos. ¶ Quinq/
gesimooctauo. Sedent intra cācellos:ꝛ seruiūt presbyte/
ris i altari.cōtra de cohabi.cleri.ꝛ mu.c.j.§.fi. An possunt
in feudū succedere:vide in li.feu.si de feu.do. cōtrouersia
fuerit.ꝛ in eodē li.de feu.femine.§.ex hoc.ꝛ qđ no. Ostiē.
qui fi.sint le.c.j. ¶ Quinq̄gesimonono. Docēt in pulpito
predicādo vel legendo sicut magistre.contra j.Cor.xiiij.
xxiij.di.mulier legit ꝛ no.de con.di.iiij.mulier. ¶ Sexage
simo. Aduocāt.contra.xv.q.iii.§.j. ¶ Sexagesimoprimo.
Aliq̄ recipiunt ordinem.quū non possint.vide qđ legit ꝛ
no.xxvij.q.j.diaconissam.xxxij.dist.mulieres.xv.q.iij.§.j.ex
xx.q.j.sanctimoniales.ꝛ in.§.velamen.in glos.hic agitur.
¶ Sexagesimosecūdo. Aliq̄ corrupte inter virgines con
secrant.qđ nō licet.xx.q.j.iuuēculas.xxvi.di.acuti⁹.xxxij.q.
v.singe. ¶ Sexagesimotertio. Permittūt se tāgi.qđ ma/
lum est.j ad Cor.vj.in pri.xxxij.di.hospitiolū. ¶ Sexage
simoquarto. Cohabitāt cū clericis.cōtra.lxxxj.di.cū oib⁹.
ꝛ.vj.c.se.de coha.cleri.ꝛ mu.p totū.xxxij.di.interdixit.xxiij
di.ōs ergo.lxxxj.di.cūctis. ¶ Sexagesimoquinto. Lauant
se cū clericis.aliquoties cū alienis viris. ꝑpter qđ perdūt
dotes scđm.l.li.ꝛ no.lxxxj.di.nō oportet. ¶ Sexagesimo/
sexto. Aliquoties custodiūt balneatorū vestes.cōtra.l.ff.
de his q̄ no.infa.athletas. ¶ Sexagesimoseptimo. Diu ꝛ
diu vsq3 ad ferocēnariū dñi sabaoth loquunt religiose cū
religiosis:ꝛ frequēter absq3 societate:cum multo scādalo
aliorū ꝛ aliorū:ꝛ cū multo periculo sancte cōtinētie regu
laris.cōtra cano.xviij.q.ij.diffinim⁹.ꝛ.c.in decima. ꝛ aliq̄/
ties insimul cōuiuant:ꝛ simul habitāt ignē inextinguibi/
lem accēdētes:ꝛ se intus ꝛ exteri⁹ cōburētes.cōtra cano.
all. Que aūt i occulto ibi fiūt p eos turpe est dicere ꝛ scri/
bere. Ephe.v. Maledicta est talis deuotio:q̄ tota est corru
ptio.q2 in tali cōfabulatione nō deest viscariū diaboli.ſm
Hiero. Fabri sufflātes in igne libidinis prunas. Esa.liij.
Adde hic qđ scripsi.j.§.nūc de imūdicia.ꝟ.alia occasio im
mundicie.in ar.lxxiij. ¶ Sexagesimooctauo. Nō portant
caput velatū in signū subiectionis ꝛ verecūdie pcti qđ pri
mum mulier induxit.nedū in ecclesia:sicut.s.ꝟ.xlv. ꝛ.seq.
dixi. Vide Gen.xx.g.sed nec alibi. Discoopertis capitib⁹
vadunt cōmuniter/maxime iuniores:etiā maritate maxi
me in lingua doc.cōtra id qđ legit.ꝛ no.xv.q.iij.§.j. ꝛ.xxx.
di.quecūq3 mulier. ¶ Sexagesimonono. Aliq̄ vtuntur ve
ste virili.cōtra cano.xxx.di.siqua mulier.ij. ¶ Septuagesi
mo. Post partū statum statim ꝛ tēpore mēstrui miscēt se
cū maritis.cōtra id qđ legit ꝛ no.v.di.ad ci⁹ vero. Sed iū
ge h̄ qđ no.xxxij.q.ij.origo.i glos.pecudes.ꝛ.xxxiij.q.iiij.si
causa.ꝛ.c.j.ꝛ in summa. ¶ Septuogesimoprimo. Quedā
fatue abbatisse velāt velo cōsecrationis.sec⁹ de velo ꝑfes
sionis.no.c.ci.ꝛ.q.j.in.§.velamē.in glos.hic agit. monia/
les.ↄtra.xx.q.ij.statuim⁹. ¶ Septuagesimosecūdo. Que
dam excōmunicāt:ꝛ ab officio suspendūt:ꝛ introducunt:
ꝛ cōfessiones audiūt.cōtra id qđ legitur ꝛ no.ex̄ de ma.ꝛ
obe.dilecta.de peni.et re.noua. ¶ Septuagesimotertio.
Quedā viuūt vt canonice seculares:quarum statū eccl̄ia
nō approbat.de qb⁹ in pre.c.dilecta.ꝛ ex̄ de elec.indēnita/
tib⁹.§.sup dicta.xij.q.vlti.ca.fi. ¶ Septuagesimoquarto.
Benedicūt būdictione solēni ꝛ epali.de q̄ legit ꝛ no.xxvj
q.vj.ministrare.de con.di.j.cū ad celebrandas. ꝛ de priui.
abbates.li.vj.sec⁹ de priuata.de q̄.xxj.di.denicq3.xxiij.q.iij
cū scti. ꝑprias moniales. Quedā abbatisse legunt in pu/
blicum.in matutino autem possunt ordinare.ad.hec.legi
tur ꝛ no.per alios ꝛ Inno.in pre.c.noua. ¶ Septuagesi/
moquinto. Sepe machinant in mortē virorū. de q̄ dic vt
xxxj.q.j.siqs viuēte.ꝛ in palea.si q̄.ꝛ ex̄ de diuor.c.j.de con
uer.infi.c.j.ex̄ de eo q̄ duxit in matri.quā pol.c.j.ꝛ.c.signifi
casti.de pena talium.xxxiij.q.ij.admonere. ¶ Septuagesi/
mosexto. Quedā frequēter ↄtrahūt:nūc publice i aliis re
gionib⁹:nūc occulte cū vno.ꝛ palam cū alio de hoc.ex̄ de
spō.duo.p totū.de cla.desp.p totū.xxvij.q.ij. duob⁹. ¶ Se/
ptuagesimoseptimo. Zelotype sunt nimiū de marito: se
ꝛ suos maritos cū suis carnalib⁹ suspitionib⁹ tribulātes
de quo spū zelotypie legit Numeri.v.ꝛ.ij.q.v.§.hoc autē.
¶ Septuagesimooctauo. Naturali q̄si odio priuignos
vel priuignas vel filiastros vel filiastras ꝑsequunt.de qb⁹
xxxij.q.vij.siqs viduā.ꝛ.c.siquis cū nouerca.ex̄ de cogna.
spi.c.j.vñ Ouidi⁹.j.metamor.miscēt aconita.i.venena no
uerce. ¶ Septuagesimonono. Procurāt cū succis herba
rum ꝛ alijs carminib⁹ vetularū ꝛ baculo arundinco.xxiij
q.iii.§.j.medicorū sterilitatē suā:cōtra deū qui creat hoies
lvj.di.nasci.inutiliter ꝛ ifideliter adiuuare.i q̄ grauissime pec
cant:l3 pudor sit eis nuptiarū ꝑmia nō hr̄e.xxxij.q.ij.c.j. Nō
arte huāna aut potētia creature/s3 virtute diuia Sara ste/
ril.ꝛ Elizabeth genuerūt. Gen.xviij.ꝛ.xxj.ꝛ Luc.j. ¶ Oc
togesimo. Frequēter suos filios puulos i lecto icaute op/
primūt.iij.Reg.iij.de peni.ꝛ re.q̄sitū.de ijs q̄ fi.occi.c.vlt.
¶ Octogesimoprimo.sepe ex furore eos occidūt.aliq̄ties
vt cooperiāt adulteriū ↄiugare:vl' virgines suū strupū:vl'
alie solute suā fornicationē abortū ꝑcurāt:cū suis maledi
ctis herbis vel potib⁹ q̄s cōmedūt/fet⁹ freq̄nter occidūt
vñ sūt pessime homicide:ꝛ scelerate filie mortē ꝑprijs filiis
nō ꝑcētes:sic vipe venenate/ꝛ lamie. Thre.iij.filios lanii/
tes.qrū ſm lege pena. ꝛ ſm cano.pnia no.ꝛ legit ex̄ de ijs
q̄ fi.occi.c.j.ꝛ.ij.de homi.si alicui⁹.ꝛ.c.sic.xxxij.q.ii.§.de ijs.
ca.iij.c.se. ¶ Octogesimosecūdo.alique nō recipiūt semē
viri in vas suū vt nō cōcipiant.de qb⁹.xxxij.q.ij.aliquādo

Propter hoc vitiū percussit dn̄s Onam filiū Iude. Gene.xxxviij. vbi dicit̄ de Onam q̄ semen fundebat in terrā ne liberi fratris noīe nascerent. ¶ Octogesimotertio exponunt filios paupertatis pretextu aut vt peccatū cooperiant. de quo.lxxxij.dist.si expositus.ꝛ de infan.ex.c.vnico. ¶ Octogesimoquarto cōmiscent se cū sacerdotibus quibus confitent̄:ꝛ q̄ eas de sacro fonte leuauerunt ꝛ baptizauerunt. de quarū penitentia.xxx.q.i.oēs quos.cū.ij.c.se. ¶ Octogesimoquinto. cōcubine clericoꝝ de excōmunicatione nō curant.ex̄ de sen.ex.si cōcubine. ¶ Octogesimosexto. alique cū patrib⁹ suis ꝛ filijs coeunt.xxxij.q.vij. adulterij. ¶ Octogesimoseptimo. sepe se miscent cū iudeis ꝛ saracenis.xxviij.q.i.siquis iudaice. ¶ Octogesimooctauo. contrahunt contra ecclesie interdictū. de quo xxxij.q.iiij.§.hinc etiā quē cum.iiij.c.se.ꝛ ex̄ de ma.cōtrac. cle.contra inter.ec.per totū. ¶ Octogesimonono. volūt facere abstinentias ꝛ ieiunare contra voluntatē maritorum.xxxiij.q.v.manifestū.c.volūt. ꝛ peregrinari:quū etiā mariti hoc nō possint sine earū licētia:voto vltramarino excepto de quo dicit̄ legitur ꝛ no.ex̄ de vo.ꝛ vo.re.ex multa.§.in tanta. ¶ Nonagesimo. scandalizant maritos nimis stando in ecclīa. vel eundo per sanctuaria:ꝛ tarde ad domū redeundo.i.Reg.xv. Melior est em̄ illa ad maritū obedientia q̄ illud ad deum sacrificiū.viij.q.i.sciendum. ¶ Nonagesimoprimo accusant marito filiū.ꝛ quantum possunt adulant̄ maritis contra deū ꝛ veritatem.ꝛ nō cōtradicunt eis in hijs que cōtra deū sunt:partim timore partim cōplacētia. sicut fecit illa procax egyptia mulier accusans falso sanctum Ioseph pudicū marito. Gen.xxxix. de adulatione.xxij.q.ij.primū.§.quantū.qd̄ fit placendi cupiditate. de suaui eloquio/de mala obedientia vxorū cōtra deum.xi.q.iij.si dn̄s.ibi.de vxoribus apud viros.ibi vide ꝛ glo.i.xxxiij. ¶ Nonagesimosecundo. superbissime sunt in capitis ornamētis ꝛ vultus cōpositione. qd̄ Hester humilis detestabat̄ dicens. Hester.xiiij. Tu scis infirmitatē ꝛ necessitatē meā:q2 abominer signū supbie ꝛ glorie mee qd̄ est super caput meū. contra quas Esa.lvij. Ornasti te regio cultu:ꝛ multiplicasti pigmēta tua. vn̄ Hiero. Mulier ad speculū pingitur:ꝛ ad cōtumeliā creatoris conat̄ pulchrior esse q̄ nata est. Qua fiducia vult⁹ ad celos erigit/quos cōditor non cognoscit:de hoc in pre.c.fucare. de con.di.v.vbi Aug. Fucare figmentis quo vel rubicūdior vel verecūdior vel candidior appareat:adulterina fallacia est:qua non dubito etiā ipsos maritos se nolle decipi: quib⁹ solis permittēde sunt femine ornari s̄m veniā :non s̄m imperiū. Nā verus ornat⁹ maxime christianoꝝ ꝛ christianarum non tantū nō est vllus fucus mendax:verum nec auri quidē vestisq̄ pompa/sed mores boni sunt. Execranda autē est supstitio ligaturarū:in quib⁹ etiā inaures viroꝝ glo.i.a viris date. in summis ex vna parte auribus suspense deputant̄.xxvi.q.ij.igit̄.non ad placendū hoibus sed ad seruiendū demonibus adhibent̄. hucusq̄ Aug. in pre.c.fucare.ꝛ quū dicat se huiusmodi femine meretricie facere hos fucos.i.tincturas vel colores. Ethic⁹. Nō est natiu⁹ color ille:sed fucatiu⁹: Qui fugit a facie cū fugiente die. Ad placendū maritis supra caput suū mentiuntur: q2 ita faciūt in longa absentia maritoꝝ.p qd̄ manifeste cōuincitur ꝯtra eas q̄ hoc faciūt ad alijs hoibus cōplacēdū ꝛ ad se trahendū. Chrys. Mulier si se depinxerit:ꝛ oculos hoim ad se traxerit:vindictā dabit extremā. Venenū em̄ obtulit:etsi non fuit q̄ biberet. ar. ad hoc de peni.dis.i. si forte.cū.l.prece.ꝛ se. ¶ Nonagesimotertio. Alique corpus dn̄i infirmis portant tradētibus presbyteris: sacrarium ingrediunt̄:ꝛ ad altare appropinquant. cōtra cano. de con.di.ij.peruenit. ¶ Nonagesimoquarto aliq̄ de fenore dotiū viuūt. aliq̄ de bonis vsurarū maritorum vsurarioꝝ cōtra id qd̄ legit̄ ꝛ no.ex̄ de dona.inter virū ꝛ vxo.p tuas ibi.de pte honesti lucri.ꝛ in glo.nō em̄. Si em̄ marit⁹ non habeat aliud vn̄ viuat:ꝛ vxorē pascat:nisi de vsuris:mulier tn̄ nō debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris cō-

edere nec bibere:q2 totū est rapina.xiiij.q.iiij.siq̄s.i.ij. Si quis vsurā accipit:rapinā facit.vita nō viuit. Et de furto aut de rapina non est licitū viuere. vn̄ Tob.ij.in fi.dicebat Tobias vxori. Nō licet nobis de furto aliq̄d edere vel cōtingere. expressum.xxviij.q.i.vxor. Sic faciebat sancta Elizabeth ꝛ eius bonus marit⁹ dicebat in mensa. De hoc soror nō comedas:q2 de rapina est. quū aūt cibus erat de licito:dicebat ei/De hoc secure comede. Aut igitur viuat de suo labore:aut de bonis parētū:aut mēdicet. nō tn̄ ppterea separaret̄ a viro.xxij.q.vij.oēs causationes.ꝛ.c.dn̄s.vide qd̄ no.i.§.sed vt de hoc.§.sed q̄d de his.in ar.xlvij.ꝛ.§.se.ꝛ.§. Sed nūquid. ¶ Nonagesimoquinto. Cogūt filias ꝛ p minas ꝛ frequenter per verbera inducūt contra earū velle maritos ducere:q̄ nuptie malos exitus ꝯsueuerunt habere. ex̄ de spon.preterea.ꝛ.c.cū locū.ꝛ.c.req̄siuit.ꝛ expressum ampli⁹.xxx.q.ij.c.i.ꝛ adde qd̄ legitur ꝛ no.xxij.q.ij.honorantur. in glo. innuit. Frequēter etiā cogunt religionē intrare. ꝯtra id.xx.q.iij.p̄sens.xxxij.q.i.integritas. ¶ Nonagesimosexto. Nimis delicate nutriūt filios q̄s carnaliter diligunt:sicut dn̄e Florētine. vn̄ postmodū miseri efficiuntur carnales et molles. ar.xliiij.di.§.i.et optime.xlvij.di.c.sicut hi.§.necesse.per quē.§.nimis offendūt dicte matres:q2 non corrigūt filios:ꝛ honorant eos poti⁹ q̄ deum vt ibi dicit̄. Nō sic nobilis mater beati Ber. q̄ filios suos poti⁹ pro eremo q̄ pro seculo nutriebat. sicut ꝛ factū fuit q2 omnes clarauallense cenobium intrauerūt. ar. ad hoc xxxvi.di.turbat.ꝛ.c.q̄ de mensa. ¶ Nonagesimoseptimo. quedā sunt nimis auare:oia pro filijs reponētes:pauperibus parū aut nihil dantes:quū auaritia sit radix oīm malorū.xlvij.di.bonorū. quo vitio omne gen⁹ mulierū plenū est. Immo frequenter increpāt maritos misericordes ipse impie:sic elemosynas retrahētes/q̄s illi facturi erāt. de q̄bus in foro aie de suo satisfacere pauperib⁹ obligantur: quia causam dāni dederunt pauperib⁹ ex̄ de iniu.ꝛ damda.c.vlti. ¶ Nonagesimooctauo. quedā earū spm̄ fingentes ꝛ raptū ꝛ extasim simulātes ꝛ pphetizantes ꝛ diuinātes.i.q.i.nunq̄.xxvi.q.v.qui diuinationes. quū a deo missē.ar.ex̄ de hereti.cū ex iniūcto. nō sunt. multa lucrantur. ꝛ multos decipiūt ad quorū restitutionē tenentur. q2 per fraudem lucrate sunt. ar. eorū que leguntur ꝛ no.xxxv.q.ix.veniā. quarū vnā ego cognoui habentē raptū ad placitum:ꝛ fornicantē in occulto ad libitū. cuius post mortem eius filiā vidi monachā:quā de fornicario habuerat:que mihi illud facin⁹ reuelauit matris:quā longo tempore p sancta decept⁹ honorauerā:ꝛ multa illi loca vbi ipsa stabat q̄n eram in seculo dederam pre deuotione quā ad eā habebam:in qua sui deceptus cū plurimis alijs de illa prouincia. nec ego sol⁹ ꝛ alij inferiores:sed multi prelati ꝛ sancti religiosi ꝛ multi etiā cardinales. in qua recte se transfigurauerat angel⁹ tenebrarū in angelū lucis.ij.Corin.xi. xxvi.q.v.epi. ¶ Nonagesimonono. quedā sunt fermētate in fide. de q̄bus ex̄ de hereti.ad nostrū.in clem. ¶ Centesimo. alie q̄dā sunt beguine q̄ multa mala cōmittebant sub velamine sanctitatis. Sed s̄m Greg. simulata eq̄tas est duplex iniq̄tas. nota s̄m Ioā.an.q2 malū facit ꝛ abutitur bono. sed iste sunt hodie reprobate. sup quo dicit̄ legitur ꝛ no.ex̄ de reli.do.cū de q̄busdā.in clem. Sed mēbranas occupat:q2 adhuc vbilibet est status earū q̄ defendit̄ contra illā decre.q̄ ponit excōmunicationē per aliq̄s religiosos. vnde beguine [illegible] ꝛ eremitarū maxime in Italia ꝛ aliorū religiosorū videāt sibi:et qui eas nutriūt ꝛ defendūt:nisi sicut p sedē aplicā approbate. Sorores aūt tertij ordinis btī Frācisci q̄ ꝯtinētes dicunt̄:q̄ ordo approbatur.i.modus viuēdi ꝛ ꝯfirmat⁹ est. ar. de sen.ex.cū ex eo.in clem.ꝛ bullat⁹ p papā Nicolaū.iiij.ꝛ cōfirmat⁹ p papam Io.xxij. nō tāgit dicta clem̄. vt ibi no. Io.an. ¶ Centesimoprimo aliq̄ supponūt se demoni trāsfigurato icubo. sic in q̄dā cenobio scimonialiū eam demoniacā vexationē post multas penitētias ꝛ cōsilia ꝛ pdicatiōes nō vsqueq̄q̄ de eis potui extirpare. tantā cū familiaritatē cū quibusdā

ex eis isti demones contraxerant: quod ad eorum aspectum non terrebantur. sed absque pavore cum eis loquebantur et contrectabantur: sicut ex earum iudiciali confessione habui. vere spiritus immundus in inmunditia delectatur. Luc. xi. xxxii. q. iiii. in co. de peni. di. ii. si enim in fi. Job. xxxviii. Dormit in locis humentibus. i. luxuria humorosa. ¶ Centesimosecundo et ultimo. quedam earum incorrigibiles sunt: quia superbissime sunt: licet exterius humilitatem pretendant: et dedignantur corrigi. contra quas dicitur Prover. xv. Qui increpationes odit morietur. Unde et tales demoniace possunt dici quia assimilantur diabolo qui incorrigibilis est. unde Eccli. xxi. Qui odit correctionem vestigium est peccatoris. habet enim characterem bestie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ait dominus. Joan. viii. Vos ex patre diabolo estis.

¶ Articulus. xlvi.

Expeditis igitur criminibus mulierum centum et duobus preter alia que enumerari non possunt et omnium aliorum statuum: quia necessarium est cuilibet in quolibet statu in quo nullus evadit quin ad restitutionem aliquam teneatur: scire qualiter necesse est quid et qualiter teneatur in quantum et quibus. Ideo de restitutione et satisfactione que est tertia pars penitentie. de peni. di. i. perfecta penitentia. ubi de hoc nota. et di. iii. perfecta. et sine qua falsa agitur penitentia. xiiii. q. vi. si res. de peni. di. v. falsas. aliqua adnotabo. ¶ Est autem vera restitutio vera et plena redintegratio rei ablate ei cuius est res: et eius corporalis per cum apprehensio. probatur hoc aperte. iii. q. i. §. Sed notandum. cum. c. sequen. et extra de resti. spo. c. fi.

Restitutio quid sit

Quibus ergo et qualiter et a quibus et inquantum facienda est restitutio male ablatorum? Breviter respondeas quod damnum passis: vel heredibus vel successoribus eorum si extant. Ab his qui damnum dederunt: vel heredibus eorum. Et in solidum si facultas suppetit facienda est restitutio. Alioquin frustratoria est penitentia. ut pre. c. §. si res. et c. falsas. et extra de usur. cum tu. et extra de homi. sicut dignum. §. hi quoque. ¶ Quid de prelatis vel aliis clericis tenentibus administrationem ecclesiasticam vel beneficium et male administrantibus: numquid tenentur reddere ecclesiam indemnem? Sic. extra de elec. quod sicut. §. fi. ubi de hoc. et de re. ec. non ali. si quis. xii. q. ii. monemus. ubi de hoc. et c. statuimus cum. iiii. c. se. Et hoc intelligas sive prelatus de rebus ecclesie expenderit in meliorationem proprii patrimonii: vel alias male: vel etiam si propter nimiam diligentiam propriorum negotiorum neglexerit ecclesie negotia procurare: et sic est ecclesia damnum passa. Idem est si potuit acquirere ecclesie sue et noluerit: vel neglexerit: et maluit sibi acquirere: imputatur ei: et tenetur adinstar tutoris. C. arbi. tu. quicquid. Nec enim utilitatem suam preponere debet utilitati ecclesie: sicut nec tutor utilitatem suam utilitati pupilli. ff. de admi. tu. tutor. §. i. ff. commo. si ut certo. §. commodatum. in fi. ibi. quem non causa replens de necessitatis ecclesie. et. vii. q. i. presentium. et c. placuit. ubi de hoc in glos. nota. et legitur et no. xii. q. iiii. quicumque. ii. q. vii. lator. expressum. extra de rebus ec. epi. Sed et de culpa seu negligentia procuratoris sui seu vicarii tenentur. extra de of. archid. ea que. de sta. mo. cum ad monasterium. §. penul. ff. de custo. et exhi. re. l. fi. Ille autem prelatus ad talem restitutionem adstringitur qui proprium habet. extra de preben. de multa. ubi de hoc. de app. reprehensibilis. alias pena alia puniatur. per ea. xiiii. q. vi. si res. etiam adde hic quod scripsi. s. in hac. ii. parte in. §. viri. qui incipit hec que. in ar. xix. ¶ Quid de iis qui donant inhoneste suis mulieribus vel mimis vel ioculatoribus: vel expendunt ad pompam mundi? Dicque si propter peccatum quod committunt: vel propter carnalitatem vel favorem secularem hoc faciunt: peccant mortaliter. lxxxvi. di. donare. et tenentur restituere si habent unde et proprium. Pro hoc faciunt optime. xii. q. ii. gloria. ibi. Ecclesiam fraudare sacrilegium

Iniquae ecclesiastici carum administratores ob nocii sunt restitutioni.

pecunia famosis viris aut mulieribus data.

est. Accepisse pauperibus erogandum et esurientibus plurimis illud reservare vel cautum vel timidum est. vel (quod apertissimi sceleris est) aliquid etinde subtrahere omnium predonum crudelitatem superat. et c. et si illi. secundum Ray. De his etiam qui receperunt taliter non est dubium quod tenentur ad restitutionem faciendam. xiiii. q. vi. si res. Et de hoc s. notavi ubi dixi de debitibus clericorum. §. de presbyteris. ar. xlv. et ar. xlvi. et xlviii. ar. et §. ulti. hic quero. ubi de hoc copiose disserui. xix. ar. i fi. Si vero causa eleemosyne et sustentationis nature conferant: non peccant: nec tenentur ad restitutionem. dum tamen alias abstineant a peccatis. lxxxvi. di. pasce. xii. q. ii. et si illi. et c. gloria epi. et. xlvii. di. sicut hi. Et hoc maxime causa hospitalitatis: vel quando casu fortuito veniunt: nec alias quid comederent de facili invenirent. ar. xlii. di. quiescamus. xi. q. iii. quoniam multos extra de sen. ex. si vere. et c. cum voluntate. Hoc etiam intelligendum est quod causa eleemosyne talibus dari potest: si a peccato amodo abstinere proponunt. alias esurienti utilius panis tollitur secundum Aug. si de cibo securus iustitiam negligat: quod esurienti frangitur ut iniustitie seductus acquiescat. v. q. v. non omnis. xxiii. q. iiii. nimium. de hoc in pre. c. quiescamus. et pre. c. non omnis. ¶ Sed cui fiet restitutio ab histrione vel meretrice qui non debuit hoc recipere propter peccatum committendum numquid illi qui dedit: non. sed successori suo vel superiori: qui hoc in utilitatem ecclesie expendat. ar. xvii. q. iiii. si quis in atrio extra de of. or. cum nos. de cleri. coniu. diversis fallaciis. facit extra de here. ut commissi. §. fi. li. vi. in fi. Nec obstat. extra de deci. tua nobis. §. i. praeterea. quia illud intelligitur quando is qui tenetur ad restitutionem non receperat a clerico id quod tenetur restituere. et sic non erat clericus particeps in delicto. Ubi vero particeps est clericus: non ei fit restitutio: ut puniatur in eo in quo deliquit. extra de immu. ec. c. fi. de iure pa. pastoralis. de tempo. or. literas. ¶ Quid de muliere que filium suscepit de adulterio: vel partum sibi supposuit alienum: ut sic hereditas mariti ad filium susceptum de adulterio vel suppositum partum perveniat. Hic notandum quod partus suppositi accusatio nullo tempore clauditur. unde et post mortem illius qui commisit de hoc querendum est. ff. de falsis. qui falsam. §. i. contra regulam illam quod crimina morte extinguuntur. xxiii. di. quorumdam. ubi de hoc. Non tamen est hec accusatio popularis: sed his tantum quorum interest competit. ff. de fal. l. ex cornelia. ii. §. i. Tali autem mulieri non videtur quod possit de levi consuli. quia si hoc revelat: multiplex periculum imminere potest. forte vir dimittet eam: vel interficiet. et sic contingere nequentes utrique adulterabuntur: fient guerre inter parentes viri et mulieris: et homicidia committentur. Preterea quid proderit hec revelatio? quia non credetur ei de adulterio in preiudicium filii forsitan hoc negantis. nec forsan suppositio probari potest et sic non obest filio quem nuptie demonstrant. ff. de iis qui sui iuris sunt. filium. et extra ar. de. proba. per tuas. et qui fi. sint le. per tuas. Si vero hoc non revelat durante hac fraude: non videtur quod debeat ei penitentia iniungi. ar. extra de peni. et re. quod quidam. et pre. c. si res. Solummodo tali mulieri etiam durante fraude ista non est penitentia deneganda. sed sive habeat alios filios vel parentes qui ab intestato venirent: sive alios heredes instituerit sibi maritus: sive propter hoc dimittat quod non instituat: nam et quos ad hec peccat mulier indistincte: quia per hoc videtur impedire factionem liberam testamenti. C. si quis aliquem testa. prohibu. l. i. et. ii. In his omnibus casibus est eidem mulieri per discretum et cautum sacerdotem competens satisfactio iniungenda. et hoc est quod solvitur. extra de penitent. et remissio. officii. Et nota quod dicitur sub decre. preal. officii. per discretum sacerdotem subaudi tunc et cautum. scilicet ut sciat hoc celare non publicare. ex. c. omnis Et ut sciat consulere mulieri. Quod ut cautius faciat considerare debet qualitates personarum: tam mariti quam mulieris et filii putativi. Si enim mulier dominatur viro: et confidit de ipso intantum quod secure potest ei dicere. et quod inde faciet quicquid voluerit: sicut aliquae mulieres inveniuntur de quibus vulgariter in Lombardia dicitur quod

Partus de adulterio susceptiaut alteri suppositi.

lumbare siue braguerium portant: ⁊ alique etiā inueniū-
tur que scientibus viris adulterantur: nec viri audēt etiā
inde loqui. vt narrat Osti. de quadā quam inuenit: quam
maritus nō poterat cognoscere: ⁊ sustinebat ꝙ ab alio co
gnosceret: et filios tn̄ ab alio susceptos nutriebat tamꝙ̄
suos. In tali casu tute pōt sacerdos consulere ꝙ hoc reue
let marito. Et exquo cōsentiet: quoad restitutionē est mu
lier absoluta: q: concessum est marito de suo cōcedere sic-
ut placet. C. de iudeis. nemo exterus. C. manda. in re man
data. Si vero periculū imminet in reuelatione marito fa
cienda: sicut pro maiori parte pr̄esumendū est: ⁊ filius pu
tatiuus sit homo simplex ⁊ spiritualis ⁊ timens deum: re
cepto iuramento a muliere ꝙ hoc non proponit malitio-
se: et a filio ꝙ secretum teneat: si hoc tamen vi-‛erit expedi
re: potent hoc in secreto filio reuelari. ⁊ inducendus erit
vt intret religionem vel ad remotas vel vltramarinas
se transferat regiones: ⁊ de hereditate nil habeat vel cō-
tingat. et sic quoad satisfactionem hereditatis mulier si-
militer est in tuto: nec tenetur filius de cōsumptis bona fi
de. ar. C. de rei ven. certū est. Mulier tamen tenetur: que
causam dāni dat. ex̄ de iniuri. c. fi. Or si filius nō est talis
nec vult credere mulieri: nec cōsilio sacerdotis acqesscere
⁊ ei periculū est reuelare: tunc nullū restat remedium nisi
ꝙ mulier si propriū habeat: ijs qui intestato venirent vel
alijs scriptis heredibus quoad valorem partis istiuc filij
putatiui ⁊ estimationē per eū cōsumptorū satisfaciat cō-
petenter. vel si tales non extant: faciat inde eleemosynam
de episcopi diocesani consensu. ar. ex̄ de iude. cū sit. Verū
si proprium non habet: vel nō potest ad plenū satisfacere
doleat de peccato: proponens firmiter in mente ꝙ q̄ citis
sime poterit satisfaciet iuxta posse. Satisfactio etiam si fa
cultas satisfaciendi adest caute fiat per eundē sacerdotē
vel aliā personā interpositam: que caute hoc sciat facere.
sic videlicet dicendo. Quedā persona tenet vobis intātū
Ecce ego vobis reddo. accipiatis quod vestrū est. Vel si
non potest satisfacere mulier: poterit dicere. quedā perso-
na tenetur vobis intantū. penitet multū de peccato. sup-
plico pro deo ⁊ pro salute anime vestre ꝙ ei remittatis. sic
intellige ex̄ de penitē. ⁊ re. officij. ⁊ ar. xxij. q. v. hoc vester.
Sed ⁊ considerare debet sacerdos qualitatē persone cui
hoc dicet. Nam si forte esset fama super hoc. vel is cui di-
cet hoc aliquā maculā suspitionis habere posset de mu-
liere: propter quod forte ad dominū terre iret: ⁊ ipsam fa-
cere posset poni in tormentis: melius est tacere: ⁊ contritio
sufficit mulieri. ar. xxij. q. ij. ne quis. Illud etiam caueat sa
cerdos ne illud reuelet iudici cuicūqꝫ. ex̄ de ex. pre. dilect⁹

Naufragia.

¶ ℟ Quid de naufragijs? Et quidē talia possunt occu
pari vt salua fiant. et dn̄o reddantur. vt no. ex̄ de accu. cū
dilecti. in glos. episcopus. Est tamen totū restituendū. ff.
de incen. rui. nau. l. siquis ex naufragio. non obstante con-
traria consuetudine vel statuto. Et qui talia occupāt ad
retinendum excōmunicati sunt. quod dic vt legit ⁊ no. ex̄
de rap. ex cōmuni. ⁊ lex cōtraria iniquissima erat. legitur ⁊
ij. di. rhodie. quia cōtra preceptū dn̄i. Diliges dn̄m deū et
proximū. Matth. xxij. ⁊ Mar. xij. ⁊ Leuit. xix. Luc. x. de pe
ni. di. ij. charitas. §. Itē Mat. vij. Luc. vj. Oia que vultis vt
faciant vobis hoīes ⁊ vos facite eis. di. j. humanū. de ma.
⁊ obe. dilecti. vbi Aug. Or dictum est Oia quecūqꝫ vultis
non vsitate ac passim sed proprie dictū accipi oportet. Vo-
luntas namqꝫ nō est nisi in bonis. nam in malis proprie cu
piditas dicit̄ non voluntas. Item Cyprianus. Verbū pa
tris dn̄s Jesus christ⁹ oībus venit. preceptorū suorū fecit
grande cōpendiū quū dicit. Quecūqꝫ vultis ⁊c. vnde sub
dit. Hec est eīn lex ⁊ prophete. Chrys. sup Matth. Nam q̄
cumqꝫ lex ⁊ prophete sparsim in oībus preceperūt scriptu
ris: in hoc cōpendioso continent̄ mādato: quasi innume-
rabiles arbores rami in vna radice. Grego. x. moralium
Qui eīn cogitat vt ea alteri faciat q̄ ipse sibi ab altero fie-
ri expectat pensat nimirū vt malis bona ⁊ bonis meliora
respondeant. Itē Chrys. Vn̄ manifestū est etiā qm̄ et no-
bis q̄ debeāt hoīes scimus: ⁊ nō est possibile ad ignorātiā
recurrere. Itē Aug. de sermone dn̄i. Videtur aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi pertinere: non autē ad dei.
quū in alio loco. Mat. xxij. duo precepta esse dicat in qb⁹
tota (al's vniuersa) lex pēdet ⁊ prophete. Quū aūt hic nō
addat tota lex: qd̄ ibi addidit: seruauit locū alteri precepto
qd̄ est de dilectiōe dei. Itē Aug. viij. de trinitate. c. vij. Vel
aliter. ideo scriptura tm̄ dilectionē proximi hic cōmemo-
rat: quū dicit Oia quecūqꝫ vultis ⁊c. q: qui proximū dili-
git: cōsequens est vt etiā ipsum precipue diligat deū. Itē
predicta. l. Rhodia et consuetudo est contra id. Tob. iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne alteri aliquādo fa
cias. Predicta vera sunt: nisi sint talia nauigia q̄ piraticā
tyrannidē exerceant: vel sint inimica nomini christiano.
vt in constitutione noua Frederici Ad decus ⁊ honorem
imperij. §. nauigia. q̄ res naufragij occupat furti teneat̄.
ff. de acq. rerū domi. qua ratione. §. fi. In hoc multū offen
dūt reges Hispanie. no. de hoc. i. q. vij. dispēsationes. glos.
penul. ⁊ pre. l. Rhodie. ¶ ℟ Quid de pedagijs et telo-
neis? Est aūt teloneū vt dicit Isidorus loc⁹ in portu ma-
ris vbi merces nauiū ⁊ nautarum emolumēta reddūtur
telos eīn grece vt dicit Beda latine dicit̄ vectigal. a telo-
neo dicuntur telonearij colligētes tributum nauium pro
rege. hi al's dicuntur publicani. iiij. q. iij. §. in criminali. ℣.
inuiti. ibi. Itē publicani. vbi glos. exponit. i. telonearij. ta-
lis fuit Mattheus apl's. Luc. v. ⁊ Mat. ix. ibi. vidit Iesus
publicanum nomine Mat. sedentē ad teloneū ⁊c. Distin
gue q: aut sunt antiqua: aut noua. In primo casu si sunt
imposita ab ijs q̄ potuerunt imponere scilicet principib⁹
vel regib⁹ ⁊ presertim authoritate eccl'ie ⁊ pro iusta cā. vt pro
defensione strate publice cōtra latrones in terra. ⁊ cōtra
piratas in aqua: vel pro defensione fidei vel patrie cōtra
hereticos vel paganos. vel pro alia simili causa: et recipi-
ens facit illud propter qd̄ fuit impositū: libere ⁊ sine scrupu
lo cōscientie pōt recipere. Si aūt nescit a quo fuerit insti-
tutum: credit tn̄ ꝙ ab illis q̄ potuerūt et ex predictis causis
credo idē etiam si iste talis nō laborat modo: nec facit ex-
pensas: q: non est necesse quū terra bene sit purgata et in
pace. Parat⁹ est tn̄ ⁊ labores ⁊ expensas impēdere si esset
necesse: ita etiā ꝙ proponat iminente necessitate nō solū qd̄
tunc acciperet in illas expēsas ponere: sed etiā vltra si eēt
necesse. vt q̄si fieret cōpensatio antiquorū pedagiorū re-
dituū: in quib⁹ nil vel parū laborauit vel expēdit ad illos
in qbus oporteret eū multū expendere. si hec ita gesserit
pura ⁊ bona fide secure pōt recipe. ¶ In scd'o casu scꝫ
si sit nouū pedagiū vel teloneū: nullo mō pōt aliqs illius
occasione ab aduenientibus vel transeūtibus aliqd acci-
pere absqꝫ periculo aie ⁊ rapine. nisi certū sit illud a rege
vel principe statutū: et propter iminentem necessitatē: aut
aliquā de supradictis in principio. ⁊ exinde procedat p oia
vt. s. dictū est de antiquo. hec oia probātur. xxiiij. q. iij. siqs
romipetas. ex̄ de treu. ⁊ pa. inouam⁹. ff. de publi. ⁊ vec. ve-
ctigalia. ex̄ de censi. innouamus. et. c. peruenit. vbi de hoc
ibi. oportet quippe ⁊c. ⁊. c. cum apostolus. §. prohibemus.
xij. q. ij. nobis. circa fi. ℣. siquid forte ⁊c. ff. loca. ex condu-
cto. §. si vno. legitur ⁊ no. ex̄ de verbo. sig. super quibusdā.
§. preterea. ⁊ ibi vide. ⁊ ex̄ in de censi. quamꝙ̄. li. vj. vbi po
nitur pena contra exigentes talia a personis ecclesiasti-
cis ⁊ rebus ecclesie pro rebus suis quas deferūt non cau-
sa negotiationis. Si contra formam istam est acceptum
aliquid: dico esse restituendum illi a quo acceptū est: si sci
ri potest. vt pre. c. quamꝙ̄. in fi. Sin minus cū cōsilio eccle
sie est erogandū in pijs causis. ex̄ de iudeis. cū sit. Hic ad-
de qd̄ scripsi. s. in hac. ij. pte in. §. expediti. ℣. vj. quia sicut.
xx. ar. Mercatores vero ⁊ transeuntes credo indistincte
ꝙ debent persoluere antiquū ⁊ nouū: dūmodo recipiens
faciat illud propter quod fuit institutum: vt dictū est iuxta
formā predictā in vtroqꝫ. Quod si nō faceret: isti a qb⁹ exi
gitur vel debent adire sup hoc iudicem: qd̄ tutius est. vel
cessante in illo causa cessat in eis obligatio: vel illo nō sci-

Telonearij q̄ publicani.

uante fidem eis/nec ipsi tenentur ei.lxi.di.§.his omnib⁹.ex. de iureiu.puenit.ij.de vo.⁊ vo.re.magne. facit quod legit ⁊ no.xxiij.q.viij.tributum.in glos.ergo non defendat ⁊c. Si autem ille recipiens faceret quod suū est:⁊ isti aliquid subtraherent:rapina vel furtum esset.vnde p̄cise tenerentur ad restitutionem:⁊ agere insuper penitentiam de furto ⁊ mendacio ⁊ alijs peccatis ibi cōmissis. Si vero iuste subtraherent:⁊ sic isti furtiue retinerent:peccarent ad minus venialiter in mendacio:dicendo q̄ soluerant quum non soluissent.quod erat mēdacium pietatis.xxij.q.ij.primum.ad restitutionem autem non tenentur.

An telo-neo citra peccatū fraudari possint infideles.

¶ Sed q̄d de christianis qui accedētes ad ciuitates paganorū subtrahunt paganis hm̄oi pedagiū vt teloneum? Ad hoc dico si vadunt illuc tēpore treuge:⁊ non portant merces p̄hibitas.ex. de iude.quod olim.⁊ ipsi saraceni tenent eis fidem defendendo:tenentur.facit sicut.s̄.apostillaui quod legitur.⁊ no.xxiij.q.viij.tributum.in glos.ergo non.⁊ cau. e.q.j.quid culpat.ad fi.℣.ergo vir iustus. ex de iude. sicut iudei.ibi.vir suas pecunias auferre p̄sumat.ex de sen.ex com. Si vero eos in suis terris vel territorio vel mari tuentur a piratis:debent ipsi christiani fideliter eis persoluere s̄m statutum vel pactum.al's tenentur eis ad restitutionem:si possunt.vel si non possunt:erogare in vsus pauperum ad mandatum ecclesie. Nam fides etiam hosti seruanda est.xxij.q.iiij.innocens.xxiij.q.j.noli. Si autem iuerunt tempore guerre vel etiam in tēpore treuge scilicet cū mercibus prohibitis:non credo q̄ teneantur illis ad restitutionem.sed quia peccauerunt hic quodāmodo cōtra christianam religionē:credo vt puniantur ⁊ in eo in quo delinquunt:q̄ sit iniungendum eis in penitentia vt illud dent in redemptionem captiuorū: vel in subsidium eorū qui pugnant pro fide christiana:vel ipsemet in eodem subsidio si ad hoc sunt idonei corporaliter laborent.ar.xvij.q. iiij.si q̄s in atrio.j.r̄n̄so.ex de vo.et vo.re.magne.⁊.c.quod sup his.vide ibi Inno.

An liceat taleā seu dari gationē a subditis exigere.

¶ Quid de questis ⁊ taleis ⁊ seruitijs? Et quidem si appareat instrumentum quomodo dominus colonis cōcessit p̄dia:sicut aliquoties fieri cōsueuit:pacta seruanda erunt.ex de pac.antigonus. Nam ⁊ quilibet in traditione rei sue potest pactū apponere.ex de conditio.appo.verū.xviij.q.ij.cleutherius. Et si de ijs que certa sunt aliq̄d retinuerit subditus:vel subtraxerit:vel diminuerit:vel occultauerit ex certa sciētia:tenet̄ tanq̄ fur ⁊ latro ad restitutionem. Idem intelligas etsi instrumentum non extet:est tamē antiqua talea ⁊ certa:etsi sciatur vel creditur probabiliter q̄ ab initio ex iusta causa fuerit imposita:soluenda est.quod dic vt no. Ostien.in summa.de censi.§.siquis census. Si vero non est dictum quota talea fiat:sed indefinite dictum est q̄ dominus in tali homine vel in tali casamento debeat taleam facere:debet intelligi moderatam considerata facultate hominis seu casamenti.ar.ex de censi. cum apostolus.§.fi.x.q.iij.c.fi.ff. de le.iij.si filie.ff.de iur.do.quero.C.de nup.si furiosi. Et si de hoc habet dominus lesam conscientiam:inducatur ad restitutionem faciendā. Sed si subditus non exactus tacite vel expresse sine fraude ⁊ dolo aliq̄d vltro domino obtulerit:licite recipit dominus:nec tenetur ad restitutionē ar.xviij.di.de eulogijs.j.q.vij.placuit. Licet enim inhoneste exigeretur:honeste tamen recipitur.ff.de vari. ⁊ ex ordi cog.l.j.§.est quidem res sanctissima.ex de simo. dilect⁹ filius.in fi.⁊.c.⁊ si questiones.§.fi. ¶ Et Si vero violēter accipit dominus:vel precibus importunis succedētibus quasi loco minarum exigit dominus:ad restitutionem tenetur.xiiij.q.vj.si res.⁊ patet in ijs que no. Osti. i summa quod me.causa.§.qualiter retractetur.℣. Item per constitutiones.⁊ seque. Quid si difficilis sit restitutio? q: forte extorsit domin⁹ ⁊ sui predecessores tātū q̄ si venderet quicquid habet:ad restitutionem non sufficeret.scripsit Ray. q̄ potest ei mederi hoc modo. Remittat hominibus in recompensationē aliquam seruitutem ad quam tenētur ei in perpetuum. Vel det aliquā immunitatem vel libertatem vel faciat inde aliquod hospitale vel aliam eleemosynā cum consensu ⁊ volūtate dāna passorum vel successorum eorum.super quo vide qd̄ no. Ostien.in summa de vsura. §.que pena.sub.§.alia a iudice.℣. Quid si fenerator ⁊c.et sequē. Et hoc intelligas nisi iusta causa ipsum dominum ad talem exactionem faciendam inducat.

Certis de causis licz a subditis pecuniā exigere.

Sunt enim q̄dam cause iuste. Vna pro defensione patrie:⁊ maxime sue ciuitatis/castri/vel ville. Ad hoc em̄ tenerentur oēs non solum res suas partiri:sed etiam corporaliter laborare:⁊ munire se in castro vel ciuitate ⁊ vigilare:vt sic seipsos et res suas saluent. Vnde philosophus. Pugna pro patria xxiij.q.iij.fortitudo.ex de immu.ec.peruenit. Item si dominus vult ire in exercitum indictum ab ecclesia vel principe contra hereticos vel paganos:nec de suo absq̄ graui dāno facere potest expensas sibi necessarias:potest a subditis auxiliū petere moderatum.ex de censi.cum apostolus.§.prohibem⁹.x.q.iij.cauendū. Item si in guerra vel in bello iusto ex parte sua sit captus ab hostibus:nec potest soluere redemptionem petitam ab eo.ar.bonū.xij.q.ij.aurum.℣.nemo graui dāno. Item si vellet ire ad principem pro obtinendo priuilegio specialis protectionis pro se et pro eis:nec posset de suo expensas ad hoc vtiles ⁊ necessarias absq̄ graui dāno facere.et siqua alia causa consimilis contingeret:dum tamē semper moderate ⁊ nō ad grauamen eorum ⁊ cū charitate et non violētia exigeret.x.q. iij.vnio.circa medium.ex de censi.cū apostolus.§.prohibemus.expressum.xxij.q.v.de forma. Vnde si prelati procurationem vel seruitiū aliquod impendant legato vel alijs:et plus a subditis extorquent q̄ soluant:⁊ sic extortas debēt restituere:⁊ tantūdem pauperibus erogare.ex de imu.ec: quia plerisq̄. ¶ Si autē dominus vult ad aleas ludere:vel vltra vires ad vanitatē expendere in vestibus hospitibus ⁊ similibus:non debet p̄pter illas causas exigere. qd̄ si fecerit:tenetur ad restitutionem. Idē si captus est in bello iniusto:sibi imputet:non vasallis.ex de re.iur. dānum.li.vj. ¶ Quid de quibusdam qui nil penitus recipiunt in subditis nec taleas vel questas. Ad hoc distinguo cū Osti.⁊ Ray.q̄ aut ab antiquo est sibi ⁊ suis antecessorib⁹ soluta talea/aut de nouo est imposita siue petita. In p̄mo casu si scitur vel creditur p̄babiliter q̄ ex iusta causa ⁊ licita fuerit imposita ⁊ soluta:potest exigere:ita tamen q̄ ⁊ ipse compleat siquid ex illa causa vel institutione cōplere debeat.vt.s̄.℣.mercatores cum.℣.sequē.tactū est. In secūdo vero casu vel etiam in primo quū nec scitur:nec creditur iusta causa:non debet exigere.et quod mala fide recepit debet restituere si potest.xiiij.q.vj.si res. ¶ Posito tamen q̄ vere dominus est:⁊ q̄ nihil penitus percipit qd̄ vix est credibile qui ad min⁹ recipiat iustitias ⁊ caualgatas in iusto bello ⁊ similia:si t̄n ita est q̄ nil percipit de voluntate hoim̄:esset certū q̄d statuendū qd̄ ei darēt in signum dn̄ij ⁊ subiectionis:ne al's penes tales inutile ⁊ vacuū nomen dn̄i remaneret.xviij.q.ij.cleutherius.j.q.iij.si q̄s obiecerit.⁊ expressum ex de censi.oīs anima. Quid si dubitet̄ quid vel quantū debeat esse illud? Recurrendū est ad cōsuetudinē vicinorū.ar.ex de of.archid.c.fi.de cē.sup eo.⁊.c. in eccl'ijs.c.di.cōtra morē. Et si diuerse sunt ↄsuetudines illa eligenda est que melius portari pōt sine grauamine subditorum.ar.ex de cōsue.cū olim.in.fi.de censi.ex parte. ff.de le.in minimis.ff.de regu.iur.semp. Et hoc intelligas verū nisi forte dn̄s ex aliqua causa vēdidisset/vel donasset vel remisisset id qd̄ in talib⁹ hoibus cōsueuerat recipere ⁊ habere. Nā si hoc esset:null⁹ dandus esset regressus suas remittērib⁹ actiones.ff.de redibit.act.q̄ritur.§.si vēditor. vij.q.j.q̄ periculosum. In oi t̄n casu credo q̄ debeāt habere in memoria inseparabiliter annexa dn̄o illa sex.incolume tutū.honestū.vtile.facile.possibile.vt in eis sint ei fideles xxij.q.v.de forma. Quod etiā credo verū nisi subdit⁹ ↄtra dn̄m libertatē totaliter p̄scripsisset.vt patet in iis q̄ no. Osti.in summa de imu.ec.§.a q̄b⁹ munerib⁹.℣.ego puto. ⁊ de p̄scrip.rer.imo.§.q̄ exigunt.sub.§.q̄rtū. ¶ Circa pred

pes vel milites hñtes guerras adinuicē distingue: q2 aut ille de quo queritur habet iustam guerram vel iustū bellum vel non. In primo casu quū habet iustum bellum: et exercet illud nisi contra innocentes. Innocentes nō sunt si iuuant dominū in iniusto bello. xi. q. iij. qui peccantibus ij. q. i. notū. in fi. xxiij. q. i. c. i. et non habet intentionem corruptam: quicquid capit ab hostibus suum est: nec tenetur restituere. di. i. iusgētiū. xxiij. q. vij. si de rebus. ¶ Ut autem de bello plene liqueat: nota q quinqꝫ requiruntur ad hoc q bellum sit iustū: scilicet persona, res, causa, animus, et authoritas. Persona scilicet habilis ad pugnandum. oportet ergo q sit secularis cui licet sanguinem fundere: non clericus: cui non licet. xxiij. q. viij. clerici. et c. ijs a quib9. ex̄ de voto multa. §. fi. nisi in necessitate inevitabili. ex̄ de homi. si furiosus. in cle. Res vt sit pro rebus repetendis: vel pro defensione patrie. xxiij. q. ij. c. iustum. et q. iij. fortitudo. et q. viij. si nulla. Causa vt si propter necessitatem pugnetur vt per pugnā pax fiat. xxiij. q. i. noli. Animus vt non fiat propter odium, vel propter cupiditatem vel ad vltionem: sed ad correctionem: et propter charitatem, iustitiam, et obedientiam. xxiij. q. i. quid culpatur. et c. militare. militare non est delictum: sed propter predā militare, peccatum est. Authoritas vt fiat authoritate ecclesie. precipue vbi pugnat̃ pro fide: vel authoritate principis. xxiij. q. i. quid culpatur. et q. ij. c. i.

Ad bellū eē iustū q̄ requirun tur.

Sed vt de hoc plenissima detur doctrina: Sciendum est q sicut s̄. §. proxi. v. penulti. dictum est: militare nō est peccatum. vt pre. c. militare. Quod verū est si a principe indicatur. vt dictum est. Similiter pro defensione sua vel patrie vel legum patriarū. c. causa. xxiij. q. viij. si nulla. Et quando bellū iustum est: non solū heretici, sed omnes qui capiunt̃ et spoliantur, serui sunt capiētium: et spolians domin9 rei fit. c. causa. et q. v. dicat. dist. i. ius naturale. ff. de acqui. rerum. do. naturale. §. vlti. Sed quod dicit Ambro. in predi. c. dicat. videtur sibi contradicere quia in prin. dicit q res capta est victoris. postea videtur dicere q sit regis. Et in Gene. ita dixit Abraā Gene. xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua sunt. i. fuerunt que abstulerunt inimici. et hoc dixit Abraam ex summa pfectione. Ad hoc dic q abraam non suberat illi regi: nec erat de regno suo. et ideo preda erat in sua potestate. Alioquin si non fuisset sua: nō potuisset dedisse decimas Melchisedech de illa preda. ex̄ de deci. ex trāsmissa. Uerum si quis sub alio militet: tota preda est domini. Sed domin9 ipse tenetur eam equaliter diuidere. c. causa. et q. i. militare. Et hec diuisio fit s̄m qualitatem personarū. sic et decime dantur episcopo vt eas diuidat. xij. q. ij. concesso. et ca. vulterane. et c. cognouim9. Qd ergo dicitur in. l. pre. naturale. q ea que capiuntur in iusto bello, capientiū sunt: verum est q fiunt capientium: sed tenent̃ illa dare domino: vt diuidat s̄m merita personarum s̄m Joannem. qui sic no. in pre. c. dicat. et di. i. ius militare. ¶ Est ergo iustū bellum quod ex edicto principis geritur: de rebus repetendis, aut propulsandorum hostiū causa. xxiij. q. ij. iustum. et §. cū ergo. Et breuiter siquis authoritate sui iudicis recte interueniente accipit gladiū siue iubentis siue cōsentientis: iustum est. xxiij. q. iij. §. ecce. et q. iiij. ille gladiū. et q. v. miles. et c. sequen. et c. rex debet. et c. se. et c. preterea. et adde quod no. Ostien. in summa de resti. spo. §. i. sub. §. intelligendum. v. Item nota. et se. ¶ Qd autē dictum est s̄. §. proxi. v. vlti. qui incipit, vt aūt. est iniustū esse bellum ratione persone. vt q2 clericus. In hoc est dissensio. Quidam enī dicunt q clerici possunt tantum vti armis defensionis: vt clypeo, lorica, et galea: sed non impugnationis, vt lancea, gladio, vel sagitta. Alij dicunt q in necessitate ineuitabili pro se tm̄ non pro alijs ad defendendum possunt omnia arma assumere: sed si aliter possunt euadere non sumant. ex̄ de homici. interfecisti. et c. sicut dignum. et c. suscepimus. et c. significasti. xxiij. q. viij. conuenior. et s̄m

Preda militaris cu9 sit.

An clerico liceat militare

hoc intelliguntur ex̄ de cleri. percus. presentium. et c. cōtinētia. Alij dicunt q authoritate pape hoc possunt. alr̄s non Gratianus dicit q possunt non in persona propria. sed p alios scilicet hortando eos ad pugnam. e. q. hortatu. Hugo. et Joan. dicunt indistincte q non possunt: siue sint in sacris siue non. c. causa. et q. viij. c. i. et ij. et c. ijs a quib9. nisi forte pro defensione sui et vehemētissima necessitate: et nisi si contra paganos iussu maioris: et nisi habeant iudiciariam potestatem. et sic videtur intelligere capitula q̄ vidētur contradicere. vt no. e. causa. et q. in summa. Alij dicunt indistincte q possunt clerici vti armis se suaqꝫ defendēdo vel recuperando. vt in alle. decre. de homi. et de ap. significauit. et de resti. spo. olim causam. et i. di. ius naturale. Nec obstant. c. allegata per Joan. quia loquunt̃ de ijs qui sumunt arma voluntate: non necessitate: vel defensione. Licet enī clericis maxime qui iurisdictionem habent temporalē, hortari alios ad arripiēdū arma pro defensione oppressorum: et ad impugnandū inimicos dei. Item pro sua et patrie sue seu legū patriarum defensione et pace et iustitia tuenda. Bellum enī geritur vt pax acquiratur. hec pbantur de pen. di. v. falsas. xxiij. q. i. noli. et q. vlti. §. ijs ita. vsqꝫ ad alium. §. in registro. et c. scire. vbi dicit papa. Scire vos oportet q nunq̄ ab aliquibus homines nostros sinimus opprimi. sed si vlla necessitas incurrerit: presentialiter vindicamus. quia nostri gregis in omnib9 vltores esse debemus et precipui adiutores etc. Nec obs. illa duo. c. que ibi sequuntur. reprehensibile. et c. si in mortē. quia loquūtur s̄m q dicit Gratianus in sequenti. §. in episcopo. qui nō habet temporalem iurisdictionem. Concilium autem pictauiēn hanc expedit questionem dicens. Clerici arma portantes excōmunicentur. ex̄ de vi. et ho. cleri. clerici. i. dic vt ibi etiam no. Et adde hic que scripsi in. ij. parte in arti. xlviij. §. sed queritur. v. possunt milites. cum. it. v. sequen. Lex autem expresse dicit q ij quibus populus Romanus bellum indicit: vel ipsi populo romano: hostes proprie dicuntur: ceteri latrūculi. ff. de cap. et postlimi. reuer. hostes. Unde videtur q bellum quod tota die exercent principes nostri temporis: est iniustum. Et quod etiam per diffidentiam fidem sibi remittere non possunt. Cuum enim natura inter nos quoddam ius cognationis constituerit hominē homini insidiari nefas est. ff. de iusti. et iur. vt vim quia hoc ius per pactum renuntiari non potest. ff. de pactis. ius agnitionis. C. de patria po. abdicatio. etiam si ad inuicem consentiant. ff. de pac. ius publicum. Nam ciuilis ratio naturalia perimere non potest. v. dist. §. i. ff. de capi. mi. cas. Institu. de iure natura. §. sed naturalia. vi. distin. §. ijs ita. Tales ergo puniendi sunt: quia nō debent remanere maleficia impunita. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. circa fi. et de fideius. a reo. §. fi. et ff. de pac. si vnus. §. illud. et §. sequen. Et generaliter prohibitum est nequis sibi ius dicat. C. neqꝫ in causa sua sibi ius dicat. in rubro et in nigro. et C. vnde vi. siquis in tantam. ff. quod metus causa. extat edictum. xvi. q. vi. c. i. et ca. placuit. cum ijs que ibi no. Sed et siquis assissinos receptauerit: hodie est populo romano perpetuo diffidatus. et possunt bona eius occupari. ita q nulla alia diffidantia requiritur. Uidetur ergo q in alijs requiratur: et q ex quo aliquis alium diffidauit: ipsum iniuste impugnat. ar. ex̄ de homici. pro humani. §. fi. li. vi. sed et illud intellige quando interuenit authoritas iuris: vel iudicis. Est tamen in lege arg. contra. quia si cum aliqua gente fedus amicitie non habemus: ij hostes quidem nō sunt: homo tamen noster liber qui ad eos peruenerit, seruus eorum fit: et quod de nostro ad eos peruenerit, ipsorum fit: et econuerso quod de suo ad nos peruenerit nostrum fit. ff. de cap. et postlimi re. l. v. §. in pace. Sed illud potest intelligi quando authoritate fit iudicis. et dicitur pax respectu belli hostium populi romani. Nec licet mouere vel portare arma inscio pricipe. C. vt armorum vsus inscio principe interdictus sit: in rubro et in nigro. lib. xi. Nam et qui iniussu id est sine iussu principis bellum gerit tenetur. l. iulia maiestatis. ff. ad. l. iuli. maiesta. l. iij. ad

idē in auten.de man.prīn.coll.iij.⁊ de armis.coll.vi.q̄uis necessitate iminente sufficiat authoritas magistri officiorum.sicut tradit.C.de fabricēsibus.l.si.li.xi. Solet tn̄ princeps aliqbus concedere quādo ad aspiciēdos agros vel ob aliam causam ꝓficiscunt: ꝙ cingulo possint vti: dū tamen ad nulli⁹ lesionem respicere videantur.C.de prepositis sacer.cubi.l.fi.li.xij. ¶ Si ergo aliq̄s ceperit hominē nostrū sine authoritate iudicis vel consensu: potest peri ꝑ interdictum de libero hoīe exhibendo. Res vero ꝑ vi bono.rap.cautio.per edictum qḋ metus causa.C.qḋ metus cā.l.ij.ff.vi.bo.rap.pretor ait. Sed si authoritate iudicis rem occupauerit nostrā q̄ iustam causam habet detinendi: ⁊ ideo habet exceptionē sic intelligi pōt ff.de libe.ho.exhi.l.i.§.in hoc interdicto. Th et illud dico ꝙ si inferenti iniuriā referatur iniuria repellēdo ob tuitionē sui corporis: repellens non tenet.ff.de iusti.⁊ iu.vt vim.⁊ ad.l.aqui.sed ⁊ si quecūq̄.ex̄ de reg.iu.qḋ non est licitū.xxiij.q.viij.si nulla. Sed quid si q̄s non habeat copiā iudicis: Recurrat ad principē al's illicite agit. Nec ꝓpter periculum aliquis debet violentiam inferre sine authoritate iudicis.ex̄ de homi.suscepimus. Quod credo verū si nō potuit retinere res sine periculo mortis alicui⁹.alias si nō imineret mortis periculū: res suas posset retinere.ar.ex̄ de sta.mo.in singulis.§.fi.ff.de minor.in causa.§.⁊ q̄ i frau.credi.fac.sunt.ait pretor.§.si debitor.ē.et ar.de iniu.verū.ſm Ostiē. qui ita no.ex̄ de treu.et pa.in summa in.§.q̄d sit.ꝟ.sed q̄d Tu aūt dic ⁊ tene ſm ea q̄ no.xxiij.q.i.in summa in glo.q̄ repellere.⁊ ex̄ de homi.significasti.ij.i glo.magna. ¶ Sed vt de hoc noticiam habeas clariorem: nota ꝙ multiplex est bellū. Unū qḋ est inter fideles ⁊ infideles ⁊ hoc iustum est respectu fideliū.ex̄ de heret.excōmunicam⁹.xxiij.q.viij.dispar. Aliud qḋ est inter fideles hinc ⁊ inde. ⁊ hoc multiplex. q: aut fit authoritate iudicis: aut iuris: aut propria voluntate. Si aūt authoritate iudicis legitimi: puta quia cōtra quos authoritatē dat īmediate subsunt ei: et habet ius exercendi merū imperiū: nec est actor in causa propria: nec errat: iustū potest dici.ad hoc.ff.qḋ me.causa continet. Igit contra nō subditos non dabit authoritatē nec actionē: q: actor sequitur forū rei.ex̄ de fo.cō.cum sit. Unde nec est vn⁹ pro alio pignorandus vel impetendus vt.C.ne vxor pro ma.⁊ fili⁹ pro pa.per totū.in aūt.vt non fiant pignora.coll.v.nisi forte in defectū iudicis iniuriantis nolentis vel negligētis ius reddere.xxiij.q.ij.dn̄s. Is etiam q̄ non habet merū imperiū: hanc actionē nō potest dare.ff.de iuris.oim iu.l.ij.et.iij. Itē null⁹ in causa ꝓpria iudex erit.vt.s̄.dictū est.ꝟ.lex aūt. Itē error iudicis nō excusabit: saltē a toto.ex̄ de tēpo.or.dilectus.§.cum igitur.⁊ de transla.c.ij.§.vlti.nam ⁊ si ꝓbabilis esset: tamen cōperto errore est satisfaciendū.ex̄ de frig.fraternitatis.§.quāuis.de pur.vul.significantibus. ¶ Est tamen prima facie pro authoritate iudiciaria: nisi manifestu appareret contrarium: presumendū.ar.ff.de acq̄.pos.iuste possidet.⁊.ff.ne vis fiat ei q̄ in pos.mis.est.l.i.⁊ ex̄ de renun.in presentia Ergo q̄ authoritate iudicis legitimi nō errātis ipugnat aliū: iuste pugnat: impugnatus autē iniuste defendit. q: tanto magis apparet de cōtumacia ⁊ ꝑsumptuosa rebellione.ar.de peni.di.vi.c.i.ad fi.ex̄ de ma.⁊ obe.siquis.ff.de rei ven.q̄ restituere. Idē est si fiat authoritate iuris vbicū ꝙ scz a iure conceditur quoad illū cui ius concedit. sicut est ponere exemplū in ꝑdictis assissinis a iure diffidatis.vt in pre.c.pro humanis.⁊.C.vbi ⁊ quando licet vnicuiq̄ se sine iudice medi.l.i.⁊.ij. Itē proximi vel vicini iniuria repellenda.xxiij.q.iij.nō inferenda.ex̄ de sen.ex.dilecto.§.et quidē.li.vi. In supradictis ⁊ consimilibus casibus is qui gladio vtitur iuste agit: ⁊ per consequēs is qui se defendit temerarie defendit. Sapienter autem faceret si emendaret vitam suā.ex̄ de iudi.cum nō ab homine. Sed si nō interueniat authoritas iudi.vel iuris hic ⁊ inde: iniustū est quoad impugnantes: sed quoad defendentes iustum.ff.de iusti.⁊ iur.vt vim.ex̄ de homi.significasti.vbi de hoc.e. de resti.spo.olim. ¶ Ut autē predicta recolligam⁹: aliud potest dici bellum romanū inter fideles ⁊ infideles. ⁊ hoc iustum.vt.ꝟ.sed vt.s̄. Hoc autē voco Romanum: quia roma est caput fidei nr̄e ⁊ mater.xxv.q.i.§.his ita.C.de sum.trini.l.i.xxiiij.q.i.hec est fides.⁊.c.quoniā.et de hereti.ad abolendam ¶ Secundum quod est inter fideles impugnantes authoritate iudicis.⁊ hoc iudiciale pōt dici ⁊ iustum vt.s̄. ¶ Terniū quod faciunt fideles iudici cōtumaces ⁊ potest vocari presumptuosum.⁊ est iniustū vt supra ¶ Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris et hoc licitum ⁊ est iustū vt.s̄. ¶ Quintum quod faciunt fideles contra authoritatem iuris ⁊ hoc temerarium ⁊ iniustum vt.s̄. ¶ Sextū quod faciunt fideles authoritate propria alios impugnantes ⁊ hoc potest dici voluntariū ⁊ iniustum vt.s̄. ¶ Septimū quod faciunt fideles defendendo se authoritate iuris contra voluntarie īpugnātes.⁊ hoc potest dici necessarium ⁊ est iustum vt.ij. Ergo in Romano in Iudiciali Licito Necessario non tenetur quis ad restitutionem.in Presumptuoso Temerario et Uoluntario tenetur quilibet ad restitutionem.⁊ secūdū hoc itellige.ex̄ de iureiu.sicut.⁊.i. Et vide quod ibi latissime ⁊ vtilissime sicut semper facere cōsueuit: not. Inno.et de resti.spo.olim.§.in glo.quomodo. ¶ Quid ergo de comitibus ⁊ baronibus: qui tota die sine authoritate principis arma sumunt: ⁊ sumi faciunt: ⁊ vasallos ꝓprios exheredant: ⁊ adinuicē se spoliant et vasallos: Non dubito quid ad restitutionem teneant plenariam: nisi seruēt iuris ordinem: qui est vt si vasallus vult stare iuri: audiatur si cōtumax est: impugnetur. quod potest fieri authoritate iuris vel precipiente iudice.ff.de rei ven.qui restituere.C.de epis.⁊ cleri.siquis in hoc gen⁹.C.de iis qui latro.occul.l.vlti.§.i.al's si obediens sit non est vtendū gladio.C.de of.iudi.diuer.mili.l.i.C.de actio.⁊ obli.negātes.C.de gladi.l.vnica.li.xi. Nulli enī licet arma sumere ad aliū impugnandum sine authoritate iuris vel iudicis: sicut dictum est: al's penā habet: quum intelligat violētia inferri.ff.qḋ metus causa extat.ff.de vsufruc.equissimū.ff.de vi.prima.creditores.ff.de ori.iur.l.ij.§.post originem.ff.de relig.et sump.fu.ossa.rīso.§.i.ff.de publica.vecti.licitatio.§.quod il licite.C.de iudeis.nullus.et in constitu.frederici de pace tuenda.⁊ totū. Est tamen ar.contra in constitutione feudorum de inuestitura quā citius accepit.c.fina.in fi.et in titu.que fuit prima clausa beneficij amittendi.§.illud tamen. Sed illud intelligi potest ſm Ostiē. quando authoritas iudicis habetur. ¶ Si ergo dominus qui īmediate subest principi/de vasallo proprio conqueratur: ⁊ velit tutiorem viam eligere quoad animā: consulo ꝙ non dicat sibi ius: sed vel authoritate principis gladiū assumat. vel ad diocesanum vasalli recurrat: ad cuius monitionem si obedire noluerit: excōmunicabitur ratione peccati.ex̄ de iudici.nouit de ma.⁊ obe.solite.de censi.omnis anima.et si per annum excōmunicatus extiterit: extunc diocesan⁹ ipsum ⁊ res eius exponet.ar.xi.q.iij.rursus.de hereti.excommunicamus.§.i.sic recurrere debet brachium secula re ad ecclesiasticum: sicut econuerso fit.de iudic.cum non ab homine.§.fi.de ex.pre.tanta.in fi. Et in hoc casu etiam videt loqui ex̄ de homi.postulasti. Et hoc est qḋ forte innuitur quando dicitur ꝙ vnus gladius alio semper eget.x.distin.si in adiutorium.⁊.c.sequen.xcvi.distin.cum ad verum.⁊.c.duo sunt.et in lombarda.vt episcopi et comites inuicem sibi auxilium dent.in rubro ⁊ in nigro. Hoc ergo fire tenendum est ꝙ is qui iuste pugnat: non tenetur ad restitutionem predeꝛ sed fit capientis.vt dictum est vt pre.ca.quadragentum.distin.i.⁊.xxiij q.vij.si de rebus. Et hoc intelligas siue capiatur de rebus iniuste pugnātis/siue vasallorum/vel hominum suorum: quousq̄ iuste pugnanti de debito suo vel iniuria vel offensione illata vel dato dāno sibi ⁊ suis ⁊ interesse suo ⁊ suorū sit iuxta propriā ⁊ sanam cōscientiā plenarie satisfactū: vel donec hostis paratus sit satisfacere: vel se iuri paritū offerat. ¶ Illos aūt

Multipler est bellum.

Bellū romanum.

Judiciale.

Presumptuosum.

Licitum

Temerarium.

Uolūtarium.

Necessarium.

Iuste bellū p̄da capiētis ē.

intelligas suos: qui plus hominē ꝙ deū timentes sequū-
tur dominū suum in bello illicito. contra id qđ legit. xi. q.
iij. iulian⁹. ⁊ c. domus. Alios aūt qui non prestant ei cōsi-
lium auxiliū vel fauorem non credim⁹ puniēdos. q: pena
debet suos tenere authores. ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. c. qm̄
uit. lvi. di. satis puersum. de cōsti. cognoscentes. i. q. iiij. c. i.
Adde hic qđ nota. s̄. §. priori. ver. circa principes. ⁊ in ad
ditione ibi. Qz autem dictū est teneri illos q̄ dn̄m in iniu-
sto bello sequunt: intelligas quādo ij qui sequunt de hoc
certi sunt: vel probabiliter credūt iniustū bellū esse. ⁊ ma-
xime vbi ecclesia hoc prohibebat: ⁊ tales excōmunicabat
Si vero certi essent/vel probabiliter crederent/ꝙ iustum
esset: in nullo tenerent: nisi forte haberent corruptā cupi-
ditatis intentionē. fm Ray. Sz hoc reputo periculosum
q: sola conscientia non facit iustū vel iniustū bellum. Im
mo authoritas iuris vel iudicis quantū ad hoc pertinet/
requirenda est. vt supra dixi. Qz si probabiliter dubitat
vtrum sit iustum an iniustum: adhuc propter bonum obe
dientie excusatur. xxiij. q. i. quid culpat. fm Ray. Sed hoc
dicas verū: si inquisiuit quantū potuit: ⁊ peritiores cōsu-
luit: ⁊ semper dubius remansit. Alioquin affectator igno
rantie sicut nō expers sciētie puniret. ex̄ de clan. despon.
cū inhibitio. §. siquis vero. Nec excusatur ꝓpter timorem
amittendi feudū/vel incurrendi damnū aliud tēporale.
xxij. q. v. ita ne. licet metus culpā attenuet quoad penitē
tiam iniungendā circa ieiunia ⁊ orationes. ex̄ qđ me. cau
sa. sacris ⁊ facit qđ no. ex̄ de ex. pre. tanta. in glos. propter
hoc. sed authoritas iuris vel iudicis reqrit. vt. s̄. sepe no.
Ubi ergo habetur authoritas iudicis: dici potest ꝙ etsi
iudex errauerit: ad pugnantis tamen conscientiā recur-
ratur. Et in hoc casu potest habere locū distinctio dicta/
in foro penitentiali. secus in cōtentioso. nisi error aperte
detegeret suo tēpore vt patet in ijs q̄ no. de re iudi. latoꝝ.
⁊ c. cōsanguinei. ⁊ de frig. fraternitatis. ¶ Sed nunquid
ij q̄ sequuntur/tenētur insolidū? Distingue vtrū scirent
predam cōmitti debere. vel etiam ignorarent. tn̄ veniētes
ad predam non abstinuerunt. imo alios adiuuarunt. ⁊ ta
les ⁊ etiā ij qui cōsilio vel auxilio vel adulatione vel detra
ctione seu causa cōsimili inducūt tyrannū ad predā faciē-
dam vel guerram mouendā iniuste: tenent insolidū: si ꝓ-
pter hoc sciunt vel credunt ꝙ tyrānus ad hoc sit induct⁹:
al's nō facturus: quoad id qđ plus fecisse creditur ex tali
instigatione ar. ex̄ de homi. sicut dignū. de sen. ex. quātе. ⁊ c.
nuper. et in glos. ꝙ al'r. xvij. q. iiij. oēs. ij. q. i. notum. lxxxiij.
di. error. ⁊ lxxxvi. di. c. facientis (al's incipit culpā ꝑauldu
bio) Si vero sciunt vel credunt ꝙ ꝓpter hoc ad hoc non
fuerit mot⁹: nec propter talia plus vel minus fecit: tūc nō
tenent nisi inquantū ad eos puenerit vel de ijs expende-
runt: ⁊ inquantū damnū dederunt per se vel familiā suaꝫ
directe vel occasionaliter. ad hoc ex̄ de sen. ⁊ re. iu. cum. I
⁊ A. de eta. ⁊ qua. cuā. ex̄ de sen. ex. inter alia. xi. q. iij. quoni
am multos. ff. si certum pe. si me ⁊ titium. de iureiurā. c. si.
¶ Sed qđ si vnus satisfecerit in solidum siue princi
palis siue alius? Ceteri oēs liberātur. ff. de reg. iu. bona fi
des. ff. de eo per quē factum erit. l. i. §. si plures. Et hoc in-
telligas quoad deū: ⁊ de magna equitate. nam quoad pe
nam quadrupli. adhuc potest in solidum quilibet cōue-
niri quū sit pena. ff. de iurisdi. oīm iu. a deo. et. l. precedēti. §.
fi. ff. ad. l. aqui. item mela. §. sed si plures. xij. q. ij. cū deuotis
simam. ⁊ iuxta verbū Zachei dicentis Luc. xix. Siquē de-
fraudaui: reddo quadruplū de quo tangit. xiiij. q. v. non
sane. in fi. Unde sanū est consiliū ꝙ de hac pena quilibet
humiliter misericordiā petat. verū est si in foro cōtentio-
so inquietet. al's in foro anime non tenet ad penā. sed suf-
ficit ꝙ reddat quantū q̄liber accipit: vel alter pro coꝝ vti
litate est. ad hoc facit qđ legit. ⁊ no. xij. q. ij. fraternitas. in
glos. vlti. in fi. ¶ Sed numq̄d qui suū recuperat: tenetur
cedere actiones suas contra alios qui damnū dederunt.
Scripsit Ray. ꝙ sic in iudicio aie ꝙuis in iudicio cōtētio
so non teneatur. nisi forte ijs qui satisfecit in solidū/prin-
cipalis esset. vt sic non ab vno in solidū sed a pluribus ꝓ

partibus exigat. In foro aūt contentioso non video qua
fronte is q̄ ꝓpter ꝓpriam punitur cōtumaciā possit pete
re cessionem. ff. de admi. tu. si plures. ij. ff. de tutelis ⁊ ratio
nibus distra. l. i. §. nunc tractem⁹. fm Ray. Qz dicit de ces-
sione facienda in foro aie non videtur fructuosum multū
nec cum tali cessione agi posset. nisi velis intelligere ꝙ de
voluntate cōfitentis publicetur. sed nec ex hoc in foro cō-
tentioso agi posset obstantibus. l. s̄. priori. all'. Dicas ergo
ꝙ siue cessio facta sit siue non: alij q̄ nihil soluerūt ad rele
uandū illū qui in solidū satisfecit: pro suis partib⁹ sunt ef-
ficaciter inducendi. Nā soluens vtiliter fecit negociū coꝝ
ergo tenentur tenere ratū qđ fecit: ⁊ ei satisfacere. ar. ff. de
nego. gestis. cū pecuniā. ⁊ l. soluendo. ⁊ l. pōponi⁹. in fi. et
l. se. mso. i. ⁊ glos. Io. que ponit. xij. q. ij. monemus. et inci-
pit. ipse ergo. in fi. magis fauet Ray. §. i. Dsnē. Quid si
neuter raptorū dn̄s erat: nec vn⁹ magis animauit alium
ꝙ̄ alius ipsum: sed simul cōuenerūt de faciendo tali insul-
tu vel tali rapina cōmittenda? Quilibet tenet in solidum
vt patet in concor. signatis. s̄. e. §. Sed numq̄d ij q̄ sequū-
tur etiā si vnus solus nō potuisset hoc perfecisse vt ꝓbat
aperte. ff. ad. l. aqui. Ita vulneratus. §. fi. ff. arbo. fur. cesa.
si plures. ff. de fur. vulgaris. ff. siquis ex testa. liber esse ius.
fu. l. i. ⁊ qđ legit ⁊ no. xiiij. q. vlti. c. vlti. in glos. i. Aliqui ta-
men dicūt ꝙ sufficit si q̄liber pro parte sua satisfaciat. Sz
primū non solū tutius imo verius est. ¶ Quid de ijs qui
non cōsentiunt: tn̄ de preda scienter ex dono/vel etiā igno
ranter: sed postea audiuerūt veritatē? Quatenus habue-
runt tenent restituere. ff. si certū peta. si me et titium. ff. de
condi. indebi. nam hoc nota. ex̄ de homi. sicut dignum. §.
eos insuper. Nisi forte hoc consumpsissent anteꝙ̄ intelli-
gerent veritatem. C. de rei ven. certum est. ff. de vsur. q̄ scit
§. fi. ad hoc. ff. de petitio. heredi. si a domino. §. fi. et duab⁹
l. sequē. ⁊ adde qđ no. xij. q. ij. nō liceat. in glos. hic aduerte.
¶ Sed quid de ijs qui inde comedunt ⁊ bibūt ⁊ induūt
Videt ꝙ vxor ⁊ familia qui non habēt aliunde vn̄ viuant
excusentur: dūmodo peccato nō consentiant: sed raptorē
ad restituendū ⁊ corrigendū inducant. ar. xi. q. iij. quoniā
multos. ex̄ de sen. ex. inter alia. ⁊ c. si vere. Sed ⁊ predica-
tores gerētes negotium spoliatoruꝫ in hoc casu propter
hoc excusantur. de sen. ex. cū volūtate. i. mso. §. i. Et hoc di
xit Ray. verum esse si spes sit de correctione: ⁊ cū mode-
ramine tali vt per hoc nō subtrahat facultas restituendi
spoliatori in totū vel in magna parte. ar. ij. q. vi. anterioꝝ
§. illud. Potius teneo qđ scripsi. s̄. §. seminarū. §. xxiiij. in
ar. xlvi. ¶ Quid ergo faciet vxor vel filij. vl' familia si nul
la sit spes correctionis: supple maxime. vide. xxxi. di. c. oīno
xij. nota. Dixit Ray. ꝙ si sunt aliq̄ separata de iusto viuāt
de illis. si non sunt: querāt victū ab amicis suis vel cōsan-
guineis vel alijs ꝑsonis honestis. vel querant victum pro
prijs manibus. xci. di. clericus. de con. distin. v. numq̄. Uel
ostiati. Et nullo modo comedāt de rapina. xxviij. q. i. vxor
¶ Sed qđ si maritus crudelis [illegible] permittit ꝙ vxor sua ⁊
filij de alio comedant? Triplex est remediū fm Ray. Pri-
mum est: vt viuat de dote sua: vel de sponsalitio. Secūdū
est vt hec denunciet talibus q̄ maritū cōpescant vel etiam
episcopo. ij. q. i. si peccauerit. xxij. q. v. hoc videt. Sed hec
duo remedia inania sunt. Tanta pōt esse tyrānis mariti.
ex̄ qđ me. causa. c. i. de resti. spo. litas. Tertiū est ꝙ vbi aliud
facere non pōtest: quo ita arctata est: poterit inde cōme-
dere: nec tenetur: quia tempore necessitatis tante etiam a
futuro excusaretur in totū. licet si periculum mortis non
immineret: aliquod peccatū cōmitteretur: ⁊ ideo aliqua
penitentia iniungetur. sic intellige ex̄ de fur. siquis ꝑ ne-
cessitatem. Hec enim necessitas legem non habet. de cō.
di. v. discipulos. ex̄ de reg. iuris. qđ non est. Tutius tn̄ est ꝙ
talis rem restituat si potest: vel estimet quantū comedit:
⁊ proponat soluere quum poterit illi cui facta est rapina.
ex̄ de soluto. c. ij. ff. de cessi. bo. is qui. interim aliquam pe-
nitētiam faciat ad cautelam. ⁊ parcius sumat ꝙ̄ potest ad
victum necessarium de illa rapina. ad hec ex̄ de homi. c. ij.
v. distin. ad eius vero. xij. q. i. clericus. In omni autem casu

Dissidet authoritas ab Raymundo.

reddat

reddat debitum viro suo nisi aliud subsit impedimentū. xxiij.q.v.si dicat.ꝛ.c.fi.ꝛ.c.vna. ¶ Quid de p̄dam emētibus? Et quidē siquis emat scienter p̄dam: vel credēs ꝓbabiliter ꝙ p̄da sit: tenetur indistincte. nec liberat̃ vendendo/vel qualitercūqꝫ alienādo/nec amissiōe/vel morte rei/vel alio aliquo casu interueniente/quo minus teneatur restituere p̄cium fm qđ plus valuit ꝙ emerit: vel plus vendidit ꝙ emerit: vel tēpoꝛe cōtractus valeret. ꝛ quicq̄d ex re habuit vel habere potuit: nullas expensas deducendo. q: talis contrectando rem alienā/furtum cōmittit: ꝛ malam fideꝫ habuit. etiam si ꝑ mille manus res illa furtiua scienter transiret: ꝛ fur semꝑ in moꝛa est. ad hec. C. de fur. l.ij. ff. de fur. qui iumenta. ff. de condi. fur. in re furtiua. ff. de peri. ꝛ cōmo. si vt certo. §. sed interdū. C. de rei ven. circū. Et qđ dictum est de p̄mo rapto: tantidē intelligas de secūdo/tertio/ꝛ etiam millesimo: vt dixi. q: si per plures manus ambulauerit idem iuris erit. ff. de mino. sed vbi. ff. de peti. heredi. sed ꝛ si. §. sumi aūt. Si aūt scit ꝙ de iusto bello est: oino excusatur: quum a vero dño emat. vt. s̄. sepe dictum est. Si vero emens hoc nesciebat: ꝓbabiliter tñ hoc credebat: puta q: omnes vicini sui vel maioꝛ pars ꝛ maxime sapientes hoies ꝛ honesti ita credebant ꝙ res illa esset vendentis: durante hac bona fide nō tenetur. sed tenet̃ si postea audierit veritatem. ꝛ curet al's cauti⁹ negotiari. C. de fur. l.ij. Et si iudice sententiāte restitutionē fecerit: pōt agere ꝯtra venditoꝛē: vt ipsuꝫ seruet indēnem. xij.q.ij. vulterane. Si aūt hoc faciat ad preceptum sacerdotis in foꝛo penitentiali: ꝛ in eodē foꝛo inducendus est venditoꝛ vt ipm seruet indēnem. sed in foro cōtentioso ipm non poterit emptoꝛ cōuenire. ff. de euictio. si rem. de cōtrahen. emptio. c.fi. Et si sciebat factum emptoꝛ: sed ignoꝛabat ius: vel ignoꝛantia facti duct⁹ crassa ꝛ supina nō ꝓbabili rem captam emerit: in iudicio aie ad restitutionē tenetur. ad hec ex̃ de deri. excō. mi. apꝉice. Dicet̃ aūt crassa ꝛ scꝫ supina ignoꝛantia: qñ cōiter alij vicini dicebant ꝛ credebant ꝙ res esset de p̄da ꝛ bello iniusto. ff. de vbo. sig. lare culpe. vel qñ ecc̃ia hoc ꝓhibebat: ꝛ tales publice excōicabat. vnde nō excusatur emptoꝛ tali ignoꝛantia duct⁹. xij.q.ij. qui ꝛ humanis. xvj.q.j. si cupis. de ordi. ab epo qui renū. epa. c.j. §. si. ꝛ c.ij. legitur ꝛ no. ex̃ qui matrimo. accu. pos. c. vlti. Et si de hoc nihil cogitabat quādo emit: nec inquisiuit quātum potuit: in culpa est sicut supꝛa. s̄. Sed hoc dicas nō in casu simili. ¶ Quid si emptoꝛ nō pōt cōmode restituere: nisi foꝛte vendat quicquid habet? Dic ꝙ ad hoc tenetur de rigoꝛe iuris vt fm suū posse totū restituat. xxiiij.q.vj. si res. ex̃ de vsur. cū tu. fm Osti. Sed tu dic ꝙ si emit bona fide ꝛ ꝓbabili ignorantia: habenda erit ratio ne egeat ipse ꝛ vxoꝛ. quia non est fraudandus alimentis quotidianis. ff. q̄bus nō com. bono. pos. q̄ bonis. ꝛ Institu. de accu. §. vlti. ꝛ no. ex̃ de solu. c.ij. in glo. si. ad finē. etiā ꝓ eo qđ dixi. s̄. ỽ. q̄d ḡ de vxore. facit expꝛesse qđ legit̃ ꝛ no. xxxj. dist. oino. ꝛ in glos. ar. ¶ Quid si raptoꝛ idem donatoꝛ vel venditoꝛ satisfecit plene de p̄da data vel vendita. Dicas donatariū vel emptoꝛem liberatum. Verū quicquid habet de lucro ꝛ p̄cepit ante restitutionē factam debet in vsus pauperum erogare vbi fuit male fidei. ar. xiiij.q.v. qui habens. ꝛ §. seq. fm Osti. ¶ Sed nūquid emptoꝛ satisfaciens pōt sibi cōsulere ꝑ cessionē actionū sibi faciendam ꝯtra venditoꝛeꝫ ꝛ raptoꝛem? Non. nec aliquo alio modo: nisi quādo emit sibi de euictione expꝛsse caueri fecerit. quia obstat pꝛopꝛia turpitudo scꝫ emendo scienter ꝛ mala fide. C. de rei ven. si mancipium. x.q.ij. hoc ius. (al's est. §. sub. c. ea em̄) C. de euic. si fun. idem sentit Jo. vt no. xij.q.ij. monem⁹. in glos. q̄ incipit: ipse ergo. in fi. ¶ Quid siquis emat rem de p̄da scienter: tñ hoc facit bona fide: nō vt ipsam lucret̃: sed vt ipsam restituat dño recepto p̄cio ꝛ interesse suo: quū al's dñs rei ipsam nullo modo recuperare posset. vel non ita de facili: ꝛ quidem hic non cōmittit furtum. ff. de fur. falsus. §. penulti. Inmo vtiliter gerit negotiū. ꝛ ideo totum poterit recuperare p̄cium ꝛ interesse suū. etiaꝫ si res sine culpa sua perimatur vel amittatur. vt eum q̄cq̄d percepit ex tali re vel occasione ipsius terū cōpenset vsqꝫ ad quātitatem cōcurrentem. fm Ray. ar. ff. de neg. gestis. sꝫ an vlti. §.ij. ex̃ de accusa. cū dilecti. §. fi. Sed licet in iudicio aie credat̃ ei de ꝯscientia sua: in iudicio tñ cōtentioso nō credetur ei: nisi hoc publice ꝓtestaretur. ar. ff. de nego. nemi. censem⁹. C. de fur. l.ij. ff. de admi. tu. nō existimo. ex̃ vt ec. bene. c.j. §. j. de elec. q: ꝓpter. §. fi. ¶ Quid si nō pōt reperiri dñs rei: vel nescitur vbi sit? Erogetur pauperibus de ꝯsilio diocesani. Et hoc etiā publice fiat pꝛemisso banno in ecclesia/ꝛ diligenti inquisitione facta: vt ois suspitio euitet̃. ar. in ꝓpri. s̄. iduc. iurib⁹. ꝛ ex̃ de clam. despō. cū inhibitio. ꝛ qui matrimo. accu. pos. cū in tua. adde qđ no. ex̃ de vsur. q: frustra. in glos. sꝫ nūquid. ỽ. Item quid. Et si hoc facto nō inueniatur cui⁹ sit res: liberabit̃ dādo pauperib⁹. vt. s̄. pꝛo aia illius cui⁹ res est. ex̃ de vsur. cū tu. q: in hoc vtiliter gerit negotium suū. ar. xij.q.ij. quatuoꝛ. circa fi. ¶ L Quid de officialib⁹ iudicis? Quicūqꝫ officialis incitauerit iudicē ad iniuste iudicandum ex certa scientia vel ꝯtra ꝯsciam: tenetur fm qđ no. in simili materia. §. c. ỽ. Sed nūquid ij qui sequūtur. Ideoqꝫ ꝛ si iudex simplex fm ꝯsciam iudicet: deceptus tñ ꝯsilio adsessoꝛis bona fide electi: q: scꝫ ab oib⁹ iustus ꝛ perit⁹ credebat̃: ꝛ ad ipm cōiter tamꝙ ad talem recurrebat̃: excusatus est iudex. ꝛ adsessoꝛ tenetur. Sic intellige. ff. qđ quisqꝫ iuris l.ij. Tenetur etiā iudex vel adsessoꝛ si se sentiat imperitū: ꝛ se de iudicio intromittit. vt instit. de obliga. q̄ quasi ex malefi. nas. rū. j. legit̃ ꝛ no. ex̃ de sen. ꝛ re iu. cum eterni. in glos. quis. lib. vj. ij.q.vj. hoc etiam placuit. in glo. si iudex. Et idem in medico. nec non ꝛ qui talem scienter eligit de culpa ipsius tenetur. ex̃ de offi. archid. ea que. ꝛ adde que dixi. s̄. §. nunc ad iudiciū. ỽ. vlti. xlij. ar. ꝛ. §. de offensionibus. in. xxxviij. ar. de criminibus iudicum ꝛ adsessoꝛum. Sed ꝛ si adsessoꝛ habet certuꝫ salariū: ꝛ vltra extoꝛquet: tenetur. ex̃ de vi. ꝛ ho. deri. cum ab oi. ¶ Alij aūt inferioꝛes officiales/puta nuntij siue missi infulati vel similes etsi certum salariū habeant: ꝛ aliquid ꝑ vim vel ꝑ imoderatam improbitatē extoꝛquent iuxta moꝛem patrie: puta denariū vel obolum vel aliud certū vile ꝛ modicum: nō tenentur ad restitutionē. sed possunt inde facere elemosynam. xiiij.q.v. non sane. fm Ray. Sed certe nō ꝓbat ꝙ de ijs possit fieri elemosyna. inmo notat factū. qđ et in vsurarijs verū est. facilius cū induceretur vsurarius ad dandū decē solidos ꝓ deo: ꝙ restituendos duos ei a quo extoꝛsit. restituant ergo qui ꝯcesserunt. legitur ꝛ no. xiiij. q.j. militare. vel petāt remissionē ab eo sibi fieri. ¶ Quid de aduocatis? Et quidē tenentur ad restitutionē si in culpa sunt. In culpa aūt sunt si nō erant idonei ad aduocādum. puta q: religiosi in casu nō concesso vel in sacris cōstituti. ex̃ de postu. c.j. ꝛ.ij. Tamen in hoc casu non credo si al's aduocatus diligenter suū officiū exequatur: ꝛ peritus sit: nec in culpa amissionis cause sit: ꝙ debeat restituere illi a quo recepit: quū sua non intersit. sed al's est ei iniungendū vt illud vel magnā partem expēdat ad pias causas: ꝛ subueniatur peccatoꝛi oꝛonibus et suffragijs ecclesie ꝛ illoꝝ qui elemosynā recipiunt. ar. xiiij.q.v. non sane. ꝛ xij.q.ij. gloꝛia epi. ꝛ c. aurū. Si vero in culpa est q: recepit imoderatam quātitatem: tunc id qđ nimis recepit tenetur restituere illi a quo extoꝛsit. sup quo vide qđ no. Ostiē. in summa. de postu. §. quis postulare. vbi dixit cum Azo. ꝛ sequen. Potius credo dandū pauperibus. et est casus. xiiij.q.v. non sane. Si vero est in culpa quia per ignoꝛantiā suam vel negligentiam clientulus suus amisit causam: tenetur restituere sic extoꝛtuꝫ: ꝛ damnū quod incurrit clientulus. ar. ff. ad. l. aqui. idem iuris. ex̃ de cra. ꝛ quali. ad aures. ¶ Sed et si per cauillationem suam abstulit aduersario bonā causam: vel ipsum grauauit in aliquo: petendo dilationē supfluam vel allegando falso cōtra cōscientiā: vel faciendo positionem duplicē vel cauil-

An liceat p̄dam emere.

Officialium meminit.

Predꝫ restitutio quō facieda.

De aduocatis ỽba sunt.

losam:vel per institutionem falsi testis: vel quia induxit
clientulum suũ ad veritatem negandã:tenetur in solidũ
quoad verũ interesse.instĩ.ꝑc obli. que quasi ex malefi.
nas.rñ.j. ⁊ iunge qđ no.s̄.§.expediris.ꝟ.ix.cũ tribus ꝟsi.
seq.in ar.xxxvj.de peĉis aduocatoꝝ. Sed ⁊ pauperi te-
netur cõsulere gratis.xj.q.iij.paup.quãdo sine magno la
boꝛe põt respondere. Nam sicut gratis accepit:sic et gra
tis debet dare.ex̃ de magr̃is.Matth.x.c.⁊ facit quod no.
lxxxiij.di.§.j. Si aũt petens ꝯsiliũ diues sit:põt recipe sa
lariũ de ꝯsilio:esto ꝙ nõ laboꝛet modo:q: laboꝛauit alias
expensas fecit studendo ⁊ addiscendo. ad hoc.xj.q.iij.nõ
licet.xiiij.q.v.non sane.x.q.ij.pꝛecarie. ¶ M Quid de

Testes

testibus coꝛruptis: Et quidẽ si per dictum ipsoꝛum aliqđ
falsum/aliqua partiũ amiserit causam suã: tenetur ad re
stitutionẽ faciendam ei qui dãnificatus est.ar. xvij.q.iiij.
siquis in atrio.ff.de col.generaliter.§.illud.j.q.j.iubem⁹.
Si aũt recepit vltra expensas aliqđ ꝓ vero testimonio
ferendo:tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictũ est.s̄.
pꝛoxi.de aduocatis.ꝟsi.quid est de aduocatis.in parua
additiõe q̃ incipit/potius. Et idem est in iudice sicut no.
Ost.in summa de re iudi. sub rubꝛica de re iudicata.§.q̃
sit pena. Nam ⁊ venalia testimonia sicut ⁊ iudicia repꝛo
bantur.no.Ostiẽ.in summa de testi.§.quis possit esse te-
stis.ꝟ.repellitur. ꝙuis testis suas moderatas expensas
recipere possit.iiij.q.iij.ꝟ.venturis. de hoc vide qđ no.in
pꝛe.c.nõ licet.⁊.c.qui recte iudicat.⁊ pꝛe.c.nõ sane.⁊ ex̃ de
vi.⁊ ho.cleri.cum ab omni.⁊ dixi.s̄.de peccatis testiũ.§.
ad peccata.ꝟ.vlti.in.xxix.ar. ¶ N Quid de accusatoꝛi-

Accusatores.

bus ⁊ denũtiatoꝛibus criminũ: Dic ꝙ si calũniose hoc fe
cerunt:tenentur ad restitutionẽ dãni dati.vt no.Ostiẽ.in
summa de calum.§.quãdo debet.⁊.§.quali pena.⁊ adde
qđ no.s̄.§.in q̇bus.in.ꝟ.vlti.in ar.xxix. Sed ⁊ tenent̃ pe-
nitentiã facere:si ex odio ad hoc ꝓcedant. esto ꝙ denun-
tiatio al's vera ⁊ legitima sit.q: ex charitate talia debent
ꝓcedere.xxiij.q.v.ꝓdest.ij.q.v.nõ vos.⁊.q.j.si peccauerit.
v.q.j.c.j.vide qđ scripsi.s̄.de peĉis accusatoꝝ.§.in quib⁹.
ꝟ.xxv.in ar.xl. Obligant̃ etiam tales nõ solum ad restitu
tionẽ pecunie: sed etiam fame. vj.q.j.ex merito. ⁊.c.dete-
rioꝛes.cum.c.seq.⁊.§.pꝛece. si falso denũtient vel nõ pꝛo-
bent. ¶ O Nõ hoc modo debet fieri. Ubi ꝑ se vel aliũ
dixit cantilenam:vel libellum famosum legit:⁊ in aliis lo
cis sentiret alium dicto vel facto suo infamatum:publice
recognoscat erroꝛem suũ:⁊ dicat ꝙ mentitus fuit per os
suũ.ẽm Ray.ar.ex̃ de pur.ca. inter sollicitudines.§.ꝑcipi-
as. Nõ intelligas nisi ex tali recognitione publica magi
infamaret̃ infamat⁹.ergo nõ dicat ego de tali facto infa
mauerã talem/specificando crimen.sed sic dicat in gene
re/ego infamauerã talem de eo de quo inter vos est diffa
matus.bene scitis q̇d est.illud sciatis ꝙ ego tanq̃ mali-
tiosus ⁊ maleuolus hoc inueni: ⁊ mendaciũ est qcquid
dixi.nõ dicat falsum. sed mendaciũ: q: ꝯtra mente.xxij.q.
ij.hoies.cum.c.seq.dicebat ꝓmũ infamando.ij.q.j.si pec
cauerit.⁊ tñ verũ põt esse qđ dicebat. ¶ Sed q̇d si de di-
uersis ⁊ a diuersis:si q̇libet faciat sicut ꝓxime dictum est.
infamatus est:nã ibi necesse est ꝙ specificetur. Hic dicerẽ
ꝙ ad arbitriũ infamati/vel si grauiter arbitraret̃ ad ar-
bitrium iudicis deberet se purgare. ar. ex̃ de iureiurã. ve
niens.⁊.c.quitauallis. ⁊ de arbi.c.ij. Sed ⁊ ab infamato
tenetur veniã postulare.ad hec.xiiij.q.vj.si res.v.q.j.qui-
dam.vj.q.j.deterioꝛes.xxxvij.dist.legant. adde hic qđ scri
psi.j.in ar.lxx.in.§.aliud vitium pestiferũ.ꝟ.sed hic q̃ro.
¶ Quid de condentibus leges iniquas: Et quidẽ si sint

Legũ iniquaꝝ cõditores.

contra.l.naturalem que in.l.⁊ euãgelio.vj.dist.§.his ita.
continetur:ipso iure non tenent.viij.dist.que ꝯtra moꝛes.
xxxij.q.vij.flagitia. Idem est si laici talia statuant in pre
iudiciũ ecclesie.ex̃ de cõstit.que in ecclesiarũ.⁊.c.ecclesia.
xcvj.di.bene. Et obligãtur in solidũ statuarũ/consiliarij/
scriptoꝛes/⁊ iudicantes/⁊ ea seruantes/⁊ exequẽtes.ex̃
de sen.excõ.nouerit.c.graue. Idem est si fiat ꝯtra ius po
sitiuũ ad pauperes oppꝛimẽdos ⁊ iustitiã impediendã.
⁊ de talibus põt intelligi qđ legitur ⁊ no.Esa.x. Ue q̇ cõ-
dunt leges iniquas:⁊ scribentes iniustitiã scripserunt vt
oppꝛimerent in iudicio pauperes:⁊ vim facerẽt cause hu
miliũ populi mei:vt essent vidue ꝑda eoꝝ:⁊ pupillos diri
perent. Quid facietis in die visitationis/moꝛtis vel iudi
cij generalis. Hec est visitatio pessima peccatoꝛũ. de qua
Pꝛouerb.xix. Qui nõ cognouerũt tẽpus visitationis sue
Luce.xix.⁊ calamitatis. Sopho.j.c.delonge venientis. Ad
cuius fugietis auxiliũ:⁊ vbi derelinquetis gloꝛiã vestrã.
ix.q.iij.alioꝝ.in fi.ne incuruemini in vinculo:⁊ cũ interfe-
ctis cadatis.hucusq̃ Esa. ¶ P Quid de furibus: Pla-

Fures.

nũ est ꝙ nõ tenentur ad restitutionẽ faciendaꝫ ⁊ fures et
ij qui opem vel ꝯsilium ꝑbuerunt.ex̃ de fur.q̇.cum fure.§.
sed vt de hoc.qđ dic vt.s̄.dictum est de rapina.ꝟ.quid er
go.cum.x.ꝟ.seq. Caute tñ restituat sacerdos rem sibi re-
stitutam in foꝛo penitentiali:ne denudet ꝯsitentem.ex̃ de
of.oꝛdi.si sacerdos. ¶ Quid si aliquis recipit reꝫ aliquã

Mutui vel pignoris acceptores

ad certum vsum sibi cõmodatam:⁊ ipse commodat alij:
nũquid cõmittit furtum: Sic. quia nec ad hoc faciendũ
⁊ sic nõ ad hunc vsum cõmodata erat.idem no. ex̃ de cõ-
mo.c.j.glos.j.⁊ spẽs lucri est ex alieno largiri. Idem no.
xiiij.q.v.foꝛte.⁊ sibi acquirere beneficij debitoꝛẽ. Et cre
ditoꝛ cõmittit furtũ si re sibi obligata vtatur.ff.de fur. si
pignoꝛe.rñ.j.⁊.§.j. In hoc aũt casu tenetur fur ad estima
tioneꝫ vsus:etiam re dño restituta.ar.xiiij.q.vj.si res. ẽm
Ray. Quid si quis emat rem furtiuã etiam ignoꝛãter:⁊
est statutũ in terra ꝙ si quis talem rem emerit publice in
mercato nõ teneatur ipsaꝫ restituere:etiã nec dño postea
venienti:nihilomin⁹ euincetur ab eo res.C.de fur.l.ij. Nec
obstat statutũ:quũ sine pctõ moꝛtali nõ possit teneri.xij.
q.ij.vulterane.⁊ patet in ijs q̃ no.s̄.ꝟ.quid de cõdentib⁹.
Sed etiam in illo casu vbi sez bona fide ⁊ vt eaꝫ vero do
minio restitueret/emit: expensas bona fide factas circa
eãdem rem poterit exigere.ar. ex̃ de restit. in integrũ.c.j.
de rebus eccle.nõ alie.ad nostrã.ff.de acqui.re.domi. bo-
ne fidei emptoꝛ. Item si interim pereat res:nõ tenetur.
quia nõ est in moꝛa. Item si interim alienauit:nõ tenet̃.
q: nec desijt dolo possidere nec ꝑcium ex re furtiua reda
ctuꝫ est furtiuũ.ar.ff.de fur.qui vas.§.si.vide qđ no. ex̃ de
vsur.cum tu.in glos.ex hoc videt̃. ⁊ a ꝯtrario sensu.ex̃ de
aliena.mutan.iudi.causa facta.c.j.⁊.ij.⁊ ad hoc.ff.de pe-
titio.here.si possessoꝛ.§.restituere.⁊.l.si matre. ⁊.l.vtruꝫ.
Si quid tñ habet inde de lucro: illud debet reddere dño

Nõ furandũ eleemosyne faciẽde causa

postea venienti.ar.ff.de cõditio.indebiti.nã hoc natura.
¶ Sed nũquid licitũ est furari furi vel raptoꝛi vel vsura
rio vt inde fiat eleemosyna: Non.q: non debent fieri ma
la vt eueniãt queq̃ bona. Rom.iij.xxx.q.j.nosse.vbi de h.
xxxij.q.iiij.sic nõ sunt.vbi de hoc.ex̃ de vsur.super eo.de ta
libus dicit.xiiij.q.v.foꝛte.Aug. Huiusmodi cogitatio dia
boli calliditate suggeritur.nam si totum tribuat paupe-
ribus qđ abstulit:addit potius peccatum q̃ minuat.quia
aufert sibi copiam restituendi.ad idem.j.q.j.nõ est putan
da. Idem. Neq̃ enĩ si agris inique ac perperam inuasis
ita quisq̃ vtatur:vt ex eoꝝ fructib⁹ largas eleemosynas
faciat: ideo rapinam iustificat.xiiij.q.v.c.neq̃. ẽm Ray.
Quid ergo si ideo furatur vt domino restituat: Uidet̃
excusatus ar.ff.depositi.bona fides.nam ⁊ vtiliter gerit
negotiũ furis. ergo cogitur hoc habere ratum.ff.de ne-
go.gestis.sed an vltro.§.j.ẽm Ray. Hoc non admitto q:
pꝛedo restituendus est.ex̃ de restitu.spo.in literis.ff.de vi
⁊ vi arma.l.j.§.qui vi a me.⁊ facit qđ no.Inno.e.ti.olim.

Rerum amissaꝝ inuẽtoꝛes

¶ Q Quid si inuenerit pecuniam vel aliaꝫ rem in via
publica vel alibi: Dicas ꝙ debet facere ꝑconizari:⁊ in lo-
cis illius ecclesijs vbi res inuenta est/⁊ adiacentium de-
nũtiari publice coꝛam populo ꝙ talis res inuenta est:⁊ si
reperiat dominũ ei reddat. ꝑmo tamẽ dicat ei circũstan
tias per quas certificetur vtrum vere sit domin⁹ is qui
petit.alias foꝛte multi non dñi peterent.ad hoc.ff.de fur-
tis.falsis.§.qui alienũ.⁊.§.sequẽ. Si nõ inuenit dominũ
cum cõsilio ⁊ authoꝛitate ecclesie potest ipsam rem reti-

nere si pauper est: ⁊ oret pro eo cuiꝰ est res. alias si diues: pauperibus erogeṫ. alioqn si non restitueret iuxta posse: fur esset. ⁊ sic intellige illud Augustini Hiero. ⁊ Ambro. xiiij. q. v. si quid inuenisti. cū. ij. c. seq. ¶ Quid si quis furatur christianos captiuos a saracenis detētos? Non teneṫ. ar. xxiiij. q. ij. dn̄s. ⁊ q. viij. vt pridez. Et hoc intelligas quādo nō est tēpus treuge. Quid ergo si treuga sit? Di. ꝙ tunc tenetur subtractā rem restituere: ⁊ estimationem hoīs vel alterius rei sublate ⁊ oīs dāni dati. ar. xxiij. q. j. noli. Qd̄ intelligit Ray. nisi forte saraceni compellerent captiuos idololatrare: vel legem christi dimittere. in quo casu eriperetur captiuus in libertatem. ar. liiij. di. nulla. ⁊ tunc nō tenetur surripiēs. quū ex quo de pctō mortali vel subuersione fidei agitur: magis sit deo ꝙ hoībus obediendum. Actuū. iiij. ⁊ v. c. xj. q. iij. iulianus. ⁊ c. qui resistit.

An captiuū a saracenis detentū furari liceat.

Ego aūt dico ꝙ cū hodie vbilibet Saraceni teneāt terras i quibus nomē christi colebatur: siue in Egypto/siue in tota Aphrica/siue i Thebaida ⁊ Palestina et terra ꝓmissionis. optime facit. xxiij. dis. legimus. post colū. ij. nec altera. ⁊ q: nocere semper parati sunt. xxiij. q. viij. dispar. semꝑ contra nos terram nostrā volendo recuperare: iniustum bellum agūt: ⁊ nos iustum. Unde seruos quos capiūt in iniusto bello iniuste detinent: ⁊ ipsi iuste fugiūt. et qui eos furantur sua furantur christiani. ꝑ ea que no. per Inno. ⁊ Ostiē. ex̄ de voto. qd̄ super his. ⁊ scripsi late post eos in ꝑma parte illius operis. s̄. in. §. xxxvij. in fi. Item ꝓm Inno. ⁊ Osti. in ar. xxxvij. ¶ Quid si christianꝰ captiuus furetur saraceno q eum captiuū detinet? Si erat captus dum erat treuga quā frangebat: ⁊ sic erat in culpa. xxiij. q. j. noli. ⁊ nō iminebat famis necessitas: tenetur ad restitutionē. Sin aūt tpe belli captꝰ fuerit: vel necessitas famis imminebat: quū talem teneatur saracenꝰ pascere ꝓm naturā. di. j. in pn̄. nō tenetur ad restitutionē. ꝓm Ray.

vsurarij.

¶ Quid de vsurarijs? Certū est ꝙ ad restitutionē tenentur. ex̄ de vsur. cū tu. c. tua. c. tuas. ⁊ quasi ꝑ totū. Quis aliquādo de facto retineantur vsure: q: nō inuenitur iudex qui iustitiā inde faciat. sic intellige. xiiij. q. iij. quid dicam. Sed quid si pena imposita sit/nisi pecunia mutuata īfra certum tēpus fuerit ꝑsoluta? nūquid talis loco vsure succedit? Distingue vtrū sit iudicialis an cōuentionalis. Si iudicialis sit: puta iudex ꝑcepit debitori ꝙ nisi satisfaceret infra mēsem: talem penā incurreret: nō est vsura: quū imposita sit ad puniendā cōtumaciam debitoris. ar. xxiij. dist. queꝙ. in fi. ff. de re. iu. qui actione. Si vero est cōuentionalis: ⁊ est apposita bona fide: vt scz debitor: metu pene satisfaciat: adhuc non est vsura. dum tn̄ intentio recta fuerit in pre. c. queꝙ. ⁊ ex̄ de arbi. dilecti. vbi de hoc. ⁊ no. ex̄ de vsur. cōquestus. ⁊. xiiij. q. iij. in summa. Ex duobus tn̄ presumitur ꝙ sit vsura. scz si is qui ipsam apposuit/cōsueuit vsuras exercere. ar. ff. de actio. ⁊ emp. ⁊ ven. iulianus inter cū. §. papinianus. ff. de vsur. qui semisses. ex̄ de pig. illo. in fi. Scdm est. si penā vel in annos singulos vel menses stipuletur. in aut. vt nullus mutuans agricole. coll. iiij. posita. C. de vsur. aūt ad hoc. Licet aūt in iudicio aīe cuilibet sit credendū de sua conscientia. j. q. vij. sancimus. est tn̄ cautius examinandū ⁊ inquirendū ꝑpter presumptionū circūstantias suꝑadictas. ¶ Quid si paratꝰ sum emere merces aliquas ꝑcio. c. librarum in quibus lucraturus eram ꝓm sanam cōsciētiam ⁊ spem firmam. x. lib. Raro hoc cōtingit: ideo tutius est a tali contractu et mutuo abstinere. ex̄ de vsur. in ciuitate. vbi de hoc vsꝙ ad mensem ipsis ad locum certū deportatis. ⁊ tu ꝑpter nimiā instantiam tuā impedis me ne emam: ⁊ a me hāc pecuniā mutuo recipis: ⁊ ꝓmittis infra mensem reddere. c. x. lib. nūquid est vsura? Non videṫ. q: loco interesse succedit. super quo vide qd̄ no. ex̄ de vsur. cōquestus. ⁊. xiiij. q. iij. in summa. ⁊ q. iiij. quoniā multi. ¶ R Quid de ciuitatibus vel collegijs dantibꝰ pecuniā ad vsurā: nūquid singuli sunt vsurarij: ⁊ teneṫ ad restitutionē? Nō videṫ. q: causa vniuersitatis nō est singulorū. xij. q. ij. qui manumittitur. (alis est. §. sub. c. epa.) Sed dicas contra. nam quoad delicta oēs ij qui cōsentientes sunt: puniuntur. ⁊ singulariter obligant. nō tamꝙ vniuersitas q animā nō habet. nec tāꝙ vniuersi. sed tamꝙ singuli. ar. ex̄ de vsur. cōquestus. vij. q. j. sicut vir. xxiiij. q. iij. si habes. ff. qd̄ me. cā. metum. §. animaduertendū. vide qd̄ no. ex̄ de simo. dilectus filius. A. glos. sicut. s̄. c. Qd̄ intelligas de ijs q̇bus in mente sua hoc placet: ⁊ ratum habent: ⁊ cōsentiūt: vel ꝓhibere possent ⁊ nō faciūt. ex̄ de sen. excō. quāte. Hoc etiā teneas ꝙ a nullo fideli vel infideli debes vsuras exigere ⁊ si exegeris: teneris restituere. ꝓm Ray. ¶ Quid ḡ si a Iudeo vsuras exegeris? Soluēdo ⁊ reddendo ei liberaris. Cōuenientius tn̄ est vt inde auctoritate ecclesie satisfacias christianis: a q̇bꝰ fortiran idē iudeus vsuras extorsit. ar. eorū q legūtur ⁊ no. ex̄ de vsu. q: frustra. vel quibꝰ est alis obligatus. ⁊ sic eris liberatus. ff. de nego. gest. soluēdo. ⁊. l. cū pecunia. ꝯ. xiiij. q. iiij. ab illo. vbi dicit Amb. Ab illo exige vsuram: cui nocere merito desideras. Sed illa litera legiṫ negatiue. ꝓm glos. q: sicut nulli debes nocere: sic a nullo debes petere vsuras. Nullo modo talem intellectum patitur illud. c. quū dicatur ibi Cui iure inferunṫ arma: huic legitime auferuntur vsure. quē bello vincere nō potes: ab hoc vsurā exige. quē non sit crimē occidere. sine ferro dimicat: qui vsuras flagitat. Sine gladio se de hoste vlciscitur: q fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi ius est belli: ibi ius vsure. Nec vsura maior est ꝙ rapina: q: ⁊ rapina dr̄. xij. q. iiij. si quis. Immo rapina ampliꝰ puniṫ: q: in quadruplū. xij. q. ij. cum deuotissimā. Sed qd̄ aufertur ab hoste in iusto bello/nō dr̄ rapina: sed licitū. xxiij. q. v. dicat. Ergo ꝓprie dr̄ vsura/q capiṫ ab hoste cui iuste bellum indicaṫ. sed q̇d sit licitum ꝑ illud. c. ab illo. Et in hāc opinionē potius declinat glos. ꝙ in aliā. ⁊ Guido magr̄ meus/⁊ ego cum eo. vt saluetur istud. c. Ambro. Et ita erit iste casus specialis/vbi licite recipitur vsura: cum alijs q no. xiiij. q. iij. in summa. ⁊ ex̄ de vsur. cōquestus. facit ad istū intellectū qd̄ legitur ⁊ no. xxiij. q. vj. iam vero. ⁊ q. iiij. debet hō. Sed pone ꝙ vsurariꝰ multa lucratus est cum vsuris: nūc rediens ad cor: penitet: nūq̇d etiam teneṫ restituere lucrū qd̄ fecit cū pecunia vsuraria? Ita videṫ. q: que ex radice infecta ꝓcedunt: corrupta sunt. xiiij. q. v. neꝙ. xvj. q. iij. si sacerdotes. in fi. ⁊ faciūt que le. ⁊ no. ex̄ de vsur. cū tu. §. fi. ⁊ difficile est vt bono peragant exitu ⁊c. j. q. j. ꝑncipatus. ex̄ de accusa. qualiter. j. Ambrosius. Si q̇s vsuram accipit: rapinā facit: vita nō viuit. xiiij. q. iiij. si q̇s. Et Hierony. Usuras querere/vel fraudare/aut rapere/nihil interest. Sed in rapina ⁊ furto ad h̄ videṫ teneri. ex̄ de resti. spo. gnis. ḡ ⁊ in vsura. Solutio. Qui nimis emūgit: sanguine elicit. Prouer. xxx. iiij. dist. deniꝙ. Dicēdū est ꝙ nō tenetur nisi ad restitutionē eorū que a debitore extorsit: vel occasione sortis recepit: pacto vel intentione corrupta ꝑcedēte. ex̄ de vsur. ꝯsuluit. ⁊ forte etiā expēsas moderatas ⁊ operas suas deducere potest. vt in his mitius agatur cū vsurario ꝙ cū raptore. Est tn̄ tutū ꝯsilium ꝙ post restitutionē vsure factā de alijs de q̇bus teneṫ forte: ꝓpter ꝑmissa petatur venia ad cautelā. ꝓm Ray. Alij stāt indistincte ꝑmo dicto. Dicas ꝓm Osti. mediā viam tenēdam. ꝙ teneṫ ad restituendas expensas ⁊ interesse debitoris. in quo quidē lucrū ⁊ damnū suū computandū est: sicut satis expresse legiṫ. ff. de eo qd̄ certo loco. l. iij. §. penulti. ⁊ fi. ⁊. l. seq. Nec eīm video quare interꝑtatio Ray. sit ꝓ vsurario facienda. Sed nec video quare debitor vltra interesse suū possit petere totū lucrum. Hoc eīm esset suū repetere cum vsuris. q: quicquid sorti accedit: vsura est. Matth. xxv. ⁊ Luc. xx. xiiij. q. iij. pleriꝙ. Et quia qd̄ lucratus est fenerator de vsura/siue denarios siue aliud/nō est vsura. vt diciṫ in pecunia habita de re furtiua. vt no. s̄. c. ij. sed etiam nullo. Sed nūquid vxor ⁊ familia vsurarij tenentur ad restitutionem? Dic sicut no. in rapina. s̄. c. ij. quid ergo faciet vxor. ⁊ seq. ⁊ dixi. s̄. vbi tractaui de peccato mulierū. §. feminarū. ij. xxiiij. in ar. xlvj. ¶ S Quid

Aleato/res.

de luso:ibus siue aleato:ibus? Et quidem de talibus si cle
rici sunt: magna vindicta sumi debet. Unde in canonib⁹
apostolo:ū. Episcopus aut presbyter aut diaconus alee
aut ebrietati deseruiens aut desinat: aut certe deponat.
(al's dānetur.) Subdiaconus aūt/lecto:/aut canto:/si
milia faciēs: aut desinat: aut cōmunione priuetur. Simi
liter etiam et laicus. xxxv.di.ep̄s. Hodie vero idem vide
tur in subdiacono.ar.ex̄ de seruis nō o:.miramur. Ex hoc
autem qd̄ dicitur in dicto canone/deseruiens: notari pōt
assuetudo ⁊ frequētia nimia. Sic ergo si hoc nō ducit in
consuetudinē non punietur. ſm Ray. Et hoc innuit glos.
p:e.c.episcopus. que incipit.i.valde seruiens. Et qd̄ ibi di
citur/desinat: potest colligi q̄ ⁊ si hoc in consuetudinem
duxerit: ⁊ admonitus destiterit: penā vitabit in foro con
tentioso: licet debeat agere penitentiā de peccato cōmis
so. ſm Ray. Et illis aūt verbis/dānetur/⁊ cōmunione pri
uetur: habes q̄ peccatū est mo:tale. nam p:o leui crimine
nō imponerentur tales pene. ſm Ray. xi.q.iij.nemo. Du
bitatio non est/q̄ nedum ludus assiduus peccatū mo:ta
le reputatur: sed que ⁊ ab eo o:iūtur. xvij. peccata q̄ scripsi
s̄.§.vlti.generaliter.⁊.s̄.xvij.in ar.xxx. sed etiam ipsa cō
tumacia q̄ hanc penam exigit. vt p:e.c.nemo. ⁊.c.nullus.

Sed nūquid reperi potest qd̄ in alea pditur? Generali
ter dicunt quidam q̄ nō. sed est pauperibus erogandū.
xiiij.q.v.nō sane. quū eñ hinc ⁊ inde turpitudo versetur:
melio: est cōditio possidentis. ff.de cōdi.ob tur. causaz.l.
fi.ij.⁊.iiij. Sed hodie fere oēs docto:es tenent cōtra. per.l.
ff.de alea.l.fi.in fi.⁊.l.greca.aleaṟ vsus. que vsq̄ ad.l.an
nos repetitionē admittit. Ray. vero distinguit. vel aliq̄s
ludens voluntarius ⁊ ex cupiditate/amiserit: ⁊ talis nō
potest repetere. ⁊ si lucretur: saltē in iudicio anime: tene
tur restituere. vel coactus/inuitus/vel attractus/⁊ p ni
miā importunitatem inductus: ⁊ si talis amittat: potest
repetere. ⁊ si lucretur: nō tenetur restituere. debet tñ pau
peribus erogare. Et idem dixi de illo qui quū infirmus
esset: causa recreationis modicū lusit: dum tñ alium inui
tum nō compulerit. ar. ad hanc dist. p:e.c. non sane. ex̄ de
simo. dilect⁹. R. ff. si qdru. pau. fe. dis. l.j.§.cum arietes. C.
ad.l.iuliā de vi.pu. quoniā multa. ff.ad.l.aqui. si ex plagi.
§.tabernarius. Nec obs. si dicat luso:/q̄ nō fecit iniuriam
p:uno qui voluntarius lusit. nam inuitus ⁊ nolens ami
sit: ⁊ iste ludus phibitus est per.l.⁊ cōtra deum est. ergo
illicite acquisiuit. ⁊ ideo ex tali titulo etiam p̄scribere nō
poterit. ar. ex̄ de p̄scrip.c.fi. Iniustus eñ titulus et illicit⁹
p:o nō titulo est habendus. ff. de petitio. here. nec nullā.
C.de agri.censi.⁊ co. queadmodū.l.xj. Sed ⁊ sunt psone
q̄bus est restituendum indistincte quicq̄d ab eis in ludo
lucratum est siue ex to:tū est. puta furiosi/pdigi/mino:es
xxv. annis ⁊ maxime pupilli. Item mēte capti/surdi/mu
ti/ceci/⁊ mo:bo perpetuo labo:antes. quibus tuto:es ⁊
curato:es dandi sunt: ⁊ sic per se etiam p:op:ia non libe
re administrant. ff. de postula.l.j.in fine. ⁊.l.ij. insti. de cu
ra.respon.§.⁊ se. Idem de monachis ⁊ claustralibus. ar.
xij.q.j.nolo. ⁊.c.nō dicatis. ex̄ de statu.mo. cum ad mona
sterium. Idem in vxo:e ludente res mariti. ⁊ in filiofami
lias ludente res paternas. ⁊ in administrato:e ecclesie lu
dente res ecclesie: que pauperū sunt. xvj.q.j.qm̄. In qui
bus casibus tuto:i vel curato:i/abbati/marito/patri/et
ecclesie erit restitutio facienda. ſm Ray. Quecūq̄ sit in
tentio standū est ei qd̄ dixi.s̄.s̄.s hodie fere. q: ex equo
ludus illicitus est ⁊ rep:obatus: bono animo fieri nō po
test. ar. ff. de furtis. in furti actione. in fi. ex̄ de reg. iur. esto
te. Si ergo dicat quis q̄ hoc faciat bona intentione: vel
causa recreationis: aut ludat sine denariis: ex quo ludit
ad aleas. vel taxillos: aut accipiat vnū ludum de non re
p:obatis si velit facere sponsionem: alioquin in iudicio
contentioso ad minus/nullatenus ei credam: q̄n ex cupi
ditate hoc faciat: quia p:o maio:i parte sic fieri cōsueuit.
ar. ff. de legi. nam ad ea. ⁊ ex̄ de deci.c.j.⁊ de censi. ea que.
⁊.c.ex parte. De isto ludo no.in p:e.c.ep̄o. ⁊ de vi.⁊ hone.
cleri. clerici.ij.⁊ de excel. p:la. inter dilectos. ⁊ per Innoc.
de immu.eccle. quia plerisq̄. Et de peccatis q̄ in eo cōmit
tuntur dixi.s̄. vbi tractaui de peccatis clerico:ū.§.vlti.s̄.
xvij.in ar.xix. ¶ Quid de negotiato:ib⁹? Hic nota q̄ q̄
dam sunt negocia in se ⁊ ex natura sua illicita: sicut vsu
ra/simonia/meretriciū/⁊ similia: que sine peccato mo:ta
li exerceri nō possunt. ⁊ hoc nō solum clericis/sed ⁊ laicis
⁊ cunctis hominibus sunt penitus interdicta. ⁊ oēs obli
gantur ex quo sunt doli capaces. xiij. nec hoc quoq̄.j.q.j.
reperiūtur.l.xxxviij.dis.fo:nicari. ex̄ de delic.pu.c.j. de iure
iuran. ⁊ si christus.§.quedā alia sunt negotia que ex na
tura sui nō sunt inhonesta: sed ex adiuncta causa: puta ex
persona/ex loco/ex tēpo:e/ex iniusto exercitio/⁊ fraudu
lenta intentione/⁊ deceptione. vt venditio/locatio/⁊ si
miles contractus. ⁊ quasi ꝯtractus/vt tutela/cura nego
tio:um gesto:ū/⁊ similes. in quo membro ⁊ oīa mechani
ca sicut sunt artes textorie/suto:ie/⁊ similes includunt.
hec ex psona clerici inhonesta sunt. Quia nemo militans
deo implicat se negotiis secularibus.ij. Timo.ij.xxj.q.iij.
per totum. ps.lxx. Quoniā nō cognoui negotiatiōes. si
cut habet vna trāslatio. alia habet literaturam. introibo
in potentias dñi.lxxxviij.disti.qm̄. ſm hoc intellige. ex̄ ne
cleri. vel mona.c.j. laicis aūt licita sunt.lxxxvj.dist. perue
nit.lxxxviij.di.fo:nicari. ¶ ⁊ Sunt tñ casus in quibus
hec secularia negotia etiā clericis sunt concessa. ¶ Pri
mus est in clerico habente iurisdictionē ecclesiasticam tē
po:alem. xi.q.j.c.j.⁊.ij.⁊.c. experientie.lxxxix.dis.iudicatū.
ex̄ ne cleri. vel mona. ep̄s.lib.vj. ¶ Secūdus vbi iudex se
cularis negligens est circa iustitiam reddendā inter sub
ditos. talem eñ pōt excōmunicare ecclesiasticus iudex.
xxiij.q.v. administrato:es. ex̄ de fo.cōpe.licet. ⁊.c.ex teno
re. excepta sanguinis vindicta. ex̄ ne cleri. vel mo. senten
tiam. quā tamen in casu potest p alium exercere. vt p:e.c.
ep̄s. de hō. signi. nouitius. cum ibi no. ¶ Terti⁹ quādo
agitur de tutela miserabiliū personarū. quā etiam mona
chus tenetur suscipere.lxxxvj.di.peruenit.lxxxviij.di.per to
tum.lxxxviij.dist.c.j.⁊.c.episcopus gubernationē. Et licet
laicus cogatur recipere tutelā illius cui ab intestato suc
cedere debet. insti. de legiti. patro. tute. in clerico sec⁹ est q̄
succedit ab intestato: q̄ nec recipere cogitur. vt p:e.c.per
uenit. Sed nūquid qd̄.s̄.dixi monachum cogendum re
cipere tutelam miserabiliū personarū: indistincte verū
est. Non videt̄. q: nec ep̄s nec monachus debent tutelam
gerere. in aut. de sanc. epis.§.deo amabiles. coll.ix. sed illi
derogatum est p canones supradictos. hoc tñ adiecto
q̄ in monacho est abbatis autho:itas requirēda. ar. xvj.
q.j.monachi. Uel dic q̄ testamentariā vel datiuā tutelam
nullo modo possunt recipe. ⁊ sic pōt intelligi.lxxxviij.di.
c.fi. xvj.q.j.gnaliter. xxj.q.iij.cyp:ianus. Et qd̄ dictū est de
monachis/idem debet intelligi de canonicis regularib⁹
⁊ aliis religiosis. ar. ex̄ de postulā. ex parte. ⁊ de sen. excō.
cum illo:.§.j.⁊.ij.⁊.iij. Iunge hoc qd̄ no. in p:e.c. perue
nit. ¶ Quart⁹ casus est q̄n cleric⁹ indiget nec habet al's
vnde viuat. ar. p:e.c.peruenit. ibi. auaritie causa suscipiunt.
xci.di.clericus. de p̄se.di.v.nūq̄. ⁊ ne clerici vel mo.c.j.in fi.
no.xiij.q.ij.in summa. Ex loco vero hec inhonesta dicun
tur: quādo in lupanari vel alio vili loco hec exercent. nā
in talibus latebris solent cōmitti adulteria: ⁊ nutriri he
retice prauitates. ad hec. ff. de iusti. ⁊ iur.l.penul. ff. de ar
bi. sicut dies.§. si arbiter.lxxxj.dist. in oibus. xxij.q.j. siquis
sacro. xxxv.q.vj.ab isto. Nec obs. qd̄ dicit Ambro. q̄ lupa
naria nō infamant castitatem. xxxij.q.v.tolerabilius. q: il
lud verū ē de ifamia iuris. Porro semp remanet infamia.
de qua.ij.q.iij.§.notandū.⁊.iij.q.vij.§.po:ro. peccati: seu
suspitio: que saltem pter alio: scandala est vitanda. ex̄
de no.ope.nūti.c.cum ex iniuncto.§.penulti. Sed ⁊ rōne
loci inhonesta est negotiatio in eccl'ia. vnde ⁊ dñs eiecit
ementes ⁊ vendentes de templo. Math.xxj. Marci.xj.
Luce.xix.⁊ Jo.ij.lxxxviij.di.eiiciens.xvj.q.vij.⁊ hec.j.q.iij.
saluato:.⁊.c.ex multis.⁊.c.ementes. ex̄ de immu.eccle.c.j.et

Quib⁹ de caus' liceat clerico negotia secularia.

c.decet.lib.vj.de cele.miss.graui. in clemē. Ex tēpore etiā
dicitur inhonesta:pserrim iudicia:si exerceantur in tene
bris.qđ dic vt legitur ⁊ no.de of.dele.consuluit. Ex tēpo/
re feriarum.ex̄ de ferijs.c.fi. Ex iniusto aūt exercitio seu
fraudulenta intentione inhonesta dicitur: quādo fraus
in ipsis cōmittitur:vel vltra iustum ⁊ licitū modū extor/
quetur.vt scripsi.s̄.de peccatis mercatoꝝ.in.§.expeditis
criminibus.in ar.xliij. Item quādo plus venditur trans/
euntibus ꝙ vicinis.ex̄ de emp.⁊ ven.c.j.quādo quis mē/
titur ⁊ deierat vt carius vendat.vt ibi dixi. ¶ Quid er/
go faciet sacerdos de pelliparijs/sutoribus/ pictoribus/
pistoribus/cauponibus/mercatoribus/⁊ similibus/qui
vix vendūt.vl.nūmatas aliquarū rerum: q̄n sexies men/
tiantur vel deierent: ⁊ multis alijs modis ibi offendūt?
s̄.ar.xliij.§.expeditis.ꝟ.vj.nō dico de ꝯsuetudie:sed de lō/
gissima corruptela. Ad hoc dicendū ꝙ quoties tale men
daciū dicunt: mortaliter peccant. xxij.q.ij.primū. ⁊ quo/
ties ꝑ mendaciū suuꝫ ꝓximū decipiunt: vel carius ꝙ de/
bent vendunt:ad restitutionē tenentur.vide qđ no. Inno.
ex̄ de immu.eccle.q̄ pleriq̄. Siaūt ignoranter vel ex im
prouiso/q: lingua labilis est/vel etiā sciēter:sed intendūt
⁊ sciunt sibi ꝓdesse illud:vt sic se seruent indēnes: ⁊ pro/
ximis nō obesse:q: satis valet res p̄cium quo datur: ⁊ sic
nō est deceptio in valore nec in re:q: nō vendit vnam pro
alia:nec alio modo:tunc pōt dici veniale. ⁊ sic pōt intelli
gi p̄re.c.primū.ſm Ray. Uerūtamen ex quo assidue ⁊ de
consuetudine mentiūtur: quicq̄d dicat Ray.ex equitate
⁊ benignitate:tn̄ de veritate mortale videtur.sicut ebrie
tas si est assidua:est mortale.xxv.dist.§.al's. ⁊ hic locū ha
bet Aug.dictum. Nullum peccatum est adeo veniale qđ
nō fiat criminale dum placet.xxv.di.§.criminis. Uerū sa
cerdos discretus debet tales in viam rectam inducere ⁊
dirigere quātum pōt:vt recto fine laborent:⁊ rectā inten
tionē habeant:⁊ sine oi fraude officia sua exerceant bo/
na fide. Et consulerem talibus ꝙ de licentia epi sui si san
ctus est(qđ hodie raro cōtingit)vel ꝯfessoris sui queren
tis que dei sunt:de licentia epi sciret quātum possent lu/
crari in mensura bladi ⁊ vini ⁊ olei ⁊ similibus: vel quā/
tum ꝓ libra possent vltra ꝙ emerent vendere in recōpen
satione laboris ⁊ alicuius lucri de quo viuerent:q: aliaꝫ
artem nō habent de qua viuant:⁊ expensarū. ⁊ si sic ven
derent sine mendacio:ipsos crederem esse in tuto quoad
peccatū negotiationis.ar.ex̄ de empt.⁊ ven.c.j.⁊ de voto
c.j.⁊.c.magne.§.fina.x.q.j.regenda. ⁊ sic posset intelligi
lxxxviij.di.fornicari. Ji aūt qui hoc nō faciunt: sine peri/
culo vix euadunt.⁊ sic intelligit qđ dicit Leo.Difficile est
inter ementis ⁊ vendentis cōmerciū nō interuenire pec/
catum.de ꝑe.di.v.qualitas.⁊.c.seq. ¶ Sunt em̄ q̄nq̄ ſm
Ray.que vix absq̄ pctō exercentur. Negotiatio. Cura rei
familiaris. Procuratio. Administratio. Milina.de peni.
di.v.falsas.c.negotiū.xxv.di.qualis.lxxxviij.dist.eijciens.
Adde sextū ſm Osti.qđ quasi periculosius est oibus.scꝫ
Aduocatio.de quoꝝ peccatis plene dixi.s̄.de peccatis ad
uocatoꝝ.§.expeditis magistroꝝ.in ar.xxxvj. Sed ⁊ septi/
mū non omittas scꝫ Epatus officiū quo nihil miserius/
tristius/dānabilius/periculosius est:si perfunctorie sicut
hodie cōiter/res agatur.xl.dist.ante oia. sicut late.s̄.dixi
de peccatis eoꝝ.§.sed vt sciant epi.in ar.xx. licet hec duo
membra sub ꝓcuratione ⁊ administratione in genere va
leant cōprehendi. Et breuiter oia pertinentia ad vitam
actiuam periculosiora sunt ꝙ ea que respiciūt vitam cō/
templatiuā.ex̄ de renun.nisi cum pridem.§.nec putes.ex
de regula.licet. ¶ V Quid de ijs q̄ faciūt ballistas/ar/
cus/lanceas/gladios/cultellos/toxicū siue venenū/sotu
lares pictos/aurifrigium/taxillos siue decios/ coronas
de rosis/⁊ alia vana officia/de quoꝝ officioꝝ lucro viuūt
vendendo ⁊ emendo? In talibus p̄cipue est intentio cō/
sideranda.nam si hec faciūt vt alius inde abutatur: pec
cant mortaliter faciendo ⁊ vendendo.⁊ etiam peccata ex
his sequētia iudicant talibus imputanda.ar.ij.q.j.notū.

Hec cetera pctm̄ vix exerceri queūt.

in fi.xi.q.iij.precipue.xv.q.vj.c.j.ad fi.xxvij.q.ij.si tu absti/
nes. Si vero dicat is qui talia exercet/ꝙ habebat bonaꝫ
intentionē:q: credebat hoc alicui esse necessariū vel vti/
le:vel animū habuit indifferentem:vel de hoc nihil cogi
tabat:distingue vtrum res esset talis que ad humanum
vsum pōt esse vtilis: sicut arma in iusto bello/ cultellus
ad scindendū panē vel carnes/vel aurifrigia vel picture
ad ornatū ecclesie.xij.q.ij.aurū.vel regum vel reginaruꝫ
vel magnatū.ar.op.xlj.di.nō cogantur. ⁊.c.parsimonia.
ibi.infucatū.i.p̄ciosum.ſm primā expositionē glos.qđ no.
in summa.xxxj.q.iiij. Et Cecilia auro tecta desup:⁊ vestis
Barptolemei purpurea erat. vel quedā venena que ad
sanitatē corporis a medicis cōponūtur.⁊ tunc nō peccat
saltem mortaliter hec faciēdo:nisi ex accidenti:scꝫ ex p̄so/
na ⁊c.vt.s̄.dixi.ꝟ.quid de negotiatoribus. nisi forte con/
scientia ei dicret ꝙ is cui vendit ad abutenduꝫ hoc q̄rit.
xxiij.q.v.de occidendis.v.q.v.nō ois. Si si nullo vsui hu
mano apta sunt sine pctō:vt aurifrigia ⁊ picture q̄ fiunt
ad vanā gloriā tantū:⁊ venenū malū ⁊ mortiferum: tūc
peccant mortaliter talia exercendo/ faciendo/ tenendo/
vendendo/vel al's alienando.ar.l.que dicit ꝙ siquis libel
lum famosum inueniat:nō debet alijs ostendere: sed de/
struere.al's peccat mortaliter.C.de famo li.l.vnica.v.q.j.
ꝑ totum.⁊ ad hoc optime facit.l.distinguens inter vene/
nū bonū ⁊ maluꝫ:regulam adijciens ꝙ flagitiose rei.i.q̄
nullo modo per adiectionē alterius rei siue materie pōt
esse vtilis vsui humano:nec emptio nec mandatū neq̄ so
cietas valere pōt.vt.ff.de cōtrahen.emp.q̄ inde ꝓueniūt
tali poterunt imputari.⁊ sic pōt intelligi illud generale.
Qui occasionē dāni dat:damnū dedisse videt.ex̄ de re.iu.
c.fi.facit optime qđ legit ⁊ no.ex̄ de iude. ita quorūdam
ibi arma eis ⁊c.⁊ in glos.ar.deniq̄.um. ¶ X Quid de fa
cientibus eleemosynā de alieno siue de illicitis acq̄sitis?
dic vt no.j.q.j.nō est putanda.ex̄ de deci.ex trāsmissa. xiiij.
q.v.in summa ꝑ to. ¶ Y Sꝫ nūq̄d monachus vel aliꝰ re/
ligiosus pōt facere eleemosynā? Uidetur ꝙ nō.q: nec vo
luntatem nec ꝓprium habet.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō dicatis.
⁊ hoc verū est de puro claustrali/ nullum officiū/nullam
administrationē habente.nisi hoc faceret de licentia ab/
batis/de rebus cōibus vel suis vsibus deputatis. ar.xvj.
q.j.placuit.⁊.c.monachi.ex̄ de postu.ex parte. ⁊ de conse.
di.v.nō oportet.vel nisi videat hoiem ad mortem esuriē/
tem.tunc em̄ hoc pōt facere de licentia summi christi ab
batis.lxxxvj.di.nō satis.c.pasce.q: in tali casu sunt oia cō
munia.xlvij.di.sicut.nō obstante contradictione abbatis
inferioris.viij.di.que contra.xj.q.iij.q̄ resistit. Si vero ad/
ministrationē habet:tunc nō soluꝫ pōt:sed debet quicq̄d
supest pauperibus erogare.xij.q.j.q: tua.in fi.⁊.c.aurum
p̄re.c.nō satis.⁊.xlvij.di.sicut.xvj.q.j.qm̄ quicq̄d. ¶ Sed
quid si religiosus vadit ad studiū:vel in peregrinationē
vadit de licentia abbatis ⁊ cōuentus.vt hodie. ex̄ ne cle/
ri.vel mona.vt periculosa.li.vj.nūq̄d facere potest elee/
mosynā? Dicas ꝙ sic.q: eoipso ꝙ abbas licentiauit ipm̄:
videtur ei ꝯcessisse ꝙ faciat oia bona que honesti schola/
res ⁊ peregrini facere ꝯsueuerūt.ar.ff.de ꝓcur. ad rē mo
bilem.⁊.l.ad legatū. de of.dele.p̄terea.ff.de iureiurā.l.ij.
ff.de iudi.si longius.ita tn̄ moderate hoc faciat.ff.ad ma
cedo.senatuscō. Item si filius.§.qđ dr̄.cōformādo se illis
inter quos viuit.xij. dist.illa.xlj.dist.c.j.⁊.iiij.de hoc no. in
p̄re.c.nō dicatis.in glos.nūquid.⁊.ij.q.vij.cuꝫ pastores.ex
de accusa.ex parte. ¶ Z Quid de vxore:nūquid sine li/
centia viri pōt facere eleemosynā. Uidetur ꝙ nō.q: cum
scandalo viri hoc facere nō debet. sicut expssum legitur
xxxiij.q.v.quod deo.vbi de hoc.⁊ q: nec votū pōt emitte/
re sine cōsensu viri.xxxiij.q.v.vna.⁊.c.manifestum.⁊.c.no
luit.⁊ q: vxor pene est famula viri:⁊ vir dn̄s ⁊ caput eius
j.Cor.xj.Ephe.v.xxxiij.q.v.hec imago.⁊.c.cum caput.et
c.mulierem. Solutio.si habet res parafernales.i.ꝓprias
p̄ter dotem:pōt ⁊ debet inde facere eleemosynā: etiā vi/
ro inuito.C.de pac.cōuen.hac lege. Sed ⁊ de quibusdaꝫ

An elee/mosynā possit monachꝰ facere.

An viro iscio possit vxor dare elee/mosynā.

rebus viri de pane vino et similibus/ que bono et approbato more consueuerūt ad dispensationē vxoris pertinere: pōt moderate dare pro deo: informans sibi conscientiam quod maritus debeat hoc ratum habere: licet forte ore aliquā prohibuerit hoc maritus. Solent enim mariti prohibere talia ad terrorem. vt sic etsi nō in toto tamen tēperent se a tanto. Potest etiā sibi informare cōscientiam ex qualitate pauperis: de quo credit quod si maritus eū videret: ei porrigeret. ar. insti. de obli. que quasi ex delicto nasc. §. placuit. Sed et de licentia viri hoc pōt et debet facere indistincte. In quo casu caueat ne sibi accidat sicut Berte: cui hoc in partibus Francie maritus suus qui mercator et diues erat concesserat: et ipsa moriēs hec oia reliquit arbitrio viri sui: quia nihil voluit pro eius aia erogare. sed postea super hoc requisitus respōdit Berte sualamait quātum quale semp: ilt. sesenait. Si aūt oibus modis credit quod marito displiceret si daret: nec pōt suam conscientiam informare quod dare possit: nullatenus det cum scandalo mariti nec contra volūtatem suam de bonis eius. quia tunc furtum esset. intellige pre. c. qd deo pari. et hoc est verū nisi pauperem videret fame morientē: quia tunc dare posset elemosynam de licentia summi sponsi. sicut. s. in vi. sed nūquid monachus. Nota i monacho. Et nota quod sicut de rebus mariti nō possunt dare elemosynā: sic nec de rebus dotalibus/ quarum dñs est maritus cōstante matrimonio. C. de rei vxo. act. C. de iure do. in rebus. ex. de dona. ppter nup. per vestras. et de vsuris. salubriter. Nec de aliis que lucratur de bonis mariti. quia que habet mulier presumūtur esse de bonis mariti. no. ex. de in integ. rest. cōstitutus. in glo. sez pater. et de do. post diuor. c. ij. in glo. hoc intelligitur. Si aūt nō de bonis mariti aliqua lucrata est. de illis pōt elemosynam facere: sicut de propriis et parafernalibus dictū est. ar. ex. de ded. ex transmissa. Item caueant vxores a mendacio: ne scilz quū dederint elemosynā mentiantur se non dedisse. forte propter metum virorum: nec in temporalē eternam quā meruerant retributio cōmutetur. sicut legitur de obstetricibus. Exo. i. xxij. q. ij. si quiber. ¶ Quid de filiosfamilias. Dicas quod sic de castrensi. quia aduocatus vel procurator et quasi castrēsi. qd acquirit in castris. quia miles de peculio pōt facere elemosynā. nā quātum ad illud paterfamilias censetur. ff. ad macedo. l. i. §. fi. et l. ij. C. de inof. test. l. fi. de aduentitio aūt qd puenit ab extraneo: vel profectitio qd puenit a patre vt inde lucretur. quamuis pmū suū sit quoad proprietatem: scdm quoad spem successionis. et sic intellige qd quodāmodo dñs rerū paternarū etiam viuēte patre intelligit. insti. de heredū quali. et diffe. §. sed sui nō pōt nec debet facere elemosynā. sicut prime supra dictum est in vxore et in monacho: et in his casibus in quibus pōt als donare: qui sunt quatuor. Nam iusta ratione mortis causa donare pōt. Item si habet peculium castrense: vt dixi: vel quasi. Item si habet liberā administrationē peculij profectitij: et hoc ipm spāliter ei concessum sit. Item vbi est filius comitis vel marchionis vel senatoris. als non. quātumcūque magnus sit et discretus. ff. de dona. filiusfamilias. l. i. et §. i. ij. et iij. Et si voueat facere elemosynā de peculio profectitio: considerata qualitate psone patris et filij et elemosyne quātitate/ pōt reddere elemosynā: nisi pater expresse contradicat. Idem intelligas in vxore et mercenario porrigentem modicā elemosynā indigenti. ar. ad hoc expressum. ff. de dona. filiusfamilias. §. i. et ij. ff. de lega. iij. si filie. lxxxvi. dist. pasce. Hec est consuetudo etiam nā improbanda. ar. ex. de dona. ceterū. et de testa. relatum. ij. §. i. ¶ Aa Quid de iis qui excoīcati tpe excōmunicatiōis acquisierūt negotiādo vel ex dono accipiēdo: Item de iis qui als illicite beneficia ecclesiastica/ vel castra/ vel alia sunt adepti: et inde multa peperūt: Et quidē tenent totū restituere: si aīas suas velint saluare. vt probatur ex. de eta. et quali. cum bone. ex. de ele. excō. mi. postulastis. de elec. per inquisitionē. de pben. dilecto. in fi. de his que fi. a pre. cōtinebatur. de iure pa. cū dilectus. in fi. de simo.

Liceat de filio/ familias elemo/ synā da/ re.

Excōicati.

Mattheus. de ap. pastoralis. §. fi. Sed nūquid excōmunicatus obligat sibi aliquem contrahendo? Non videtur: ad minus ciuiliter. quia sibi sunt cū effectu oēs actus legitimi interdicti. ex. de sen. excō. solet a nōnullis. §. fi. ar. de testi. licet ex quadam. §. i. vñ. de exces. pla. inter dilectos. §. i. in fi. Et oē priuilegiū legis et beneficiū. in aut. de priuil. do. hereti. muli. nō pstan. §. penulti. coll. viij. Nec heres pōt instituti. in aut. vt cū de appel. cogno. §. generale. et se. coll. viij. Sed et oēs contractus. Unde et alienatio ab eo facta irrita est. ex. de do. et cōtu. veritatis. ad fi. Sed et ois sibi participatio interdicta. ex. de excep. exceptionē. et c. pia. lib. vi. Se vñ alij obligare pōt. Conditionē igitur suā deteriorē potest facere: nō meliorē. ar. ex. de arbi. cum dilect. de iudic. intelleximus. nisi forte defendendo se in iudicio. ex. de excep. cum inter priorem. Est igitur natura excōmunicati cōtraria nature pupilli. quia pupillus sine authoritate tutoris potest sibi alium obligare: licet ipse nō obligetur. quia sine authoritate tutoris licet ei cōditionem suam facere meliorem: sed nō deteriorem. vt insti. de autho. tu. in pn. ¶ Quid ergo si ex cōtractu inito cum excōmunicato tēpore excōicationis debeo sibi. c. libras. Dic de hoc vt no. xv. q. vi. nos. Tenet ibi Jo. quod solutio facienda est excōicato. sed additio Bar. contra. sed Inno. et ego cum eo tenemus cū Jo. de do. et contu. veritatis. in fi. et faciūt pro hoc que no. in additione seq. que incipit sm Ost. in summa de sen. excō. et qui sit pena. ℟. Sed quid si dum aliquis esset obligatus sm Ost. qui ita no. in sua summa de pe. et re. §. quibus et qualiter. quasi ad fi. ℟. Quid de iis qui excommunicati. Nō dicat de excōmunicatis nō teneo. imo contra. quia qd faciūt excōmunicati extra iudiciū et in tēporalibus tenet. ex. de sen. excō. solet. §. fi. lib. vi. et hec est sententia Inno. ex. de cōsue. cum dilectus. in glo. suspensus. ℟. Item dicunt. et de pcura. consulti. glo. i. in fi. vbi tenet quod excōmunicatus cōtractus peragere pōt. et de do. et cōtu. veritatis. in glo. excōmunicat. et de excep. pia. li. vi. glo. in iudicio. vbi tenet quod emptiones et cōtractus et huiusmodi valent facta per excōmunicatum: etiā si publice vel solēniter fit excōmunicatus. et facit qd etiā ipse no. c. t. exceptionē. et c. venerabilis. et de sen. excō. si vere. in glo. hic colligit. Pro hoc etiam facit quia sm Inno. excōmunicatus testari pōt. vt ipse no. in pre. c. veritatis. et de sen. excō. cum voluntate. in glo. optime facit per Inno. de here. excōicamus. §. credentes. ibi. ex tunc. et ibi. vt nec testandi liberam habeant facultatem. ergo ante annū testari pōt: et tñ est ibi excōmunicatus. no. Ostiē. contra in pre. c. pia. et Bar. de vsur. quamquam li. vi. no. etiā de hoc per Archid. pre. c. pia. et per Jo. an. ex. de sen. excō. decernimus. lib. vi. Vide etiam hoc qd no. xv. q. vi. nos sanctorum. in glo. sed quid.

¶ Articulus. xlvij. A

Sed que forma seruanda est in restitutione illicite acquisitorum? Hec/ vt semp primo satisfaciat spoliatis: vel damnū passis: vel eorum heredibus regulariter si inueniri possunt. iij. q. i. redintegrāda. ex. de restitu. spo. per totum. de vsur. cum tu. de homi. sicut dignū. Et intelligas satisfactum fuerit: etiā si dona/de remiserūt: qualitercūque satisfactū fuerit: etiā si donauit is cui erat restitutio facienda: licet aliqui contradicant: dum tñ sit psona que donare possit. que donatio ex quo perfecta est/ postea ex penitentia nō reuocat. ex. de dona. c. vlti. legitur et no. ¶ Dicunt tñ theologi quidā quod si fenerator partem pecunie feneris restituat ei a quo habuit: vel heredi suo: et de voluntate eiusdem partē retineat: quod nō est liberatus nisi totum offerat. Sed tu dic quod si ex pacto fit: liberatus nō est. ar. ex. de simo. veniens. Si aūt vsurarius vel raptor partem liberaliter et sine pacto soluat et offerat: et de alia parte niam petat ex debito: liberaliter dimittat: liberatus est creditor. nec tenetur vlterius ad restitutionē: sicut nec teneretur si gratis recepisset gratis

oblatū.ex de simo.dilectus filius.A.in fi.τ.c.tua nos du plr.xviij.disti.de eulogiis.fm Hof.Dic tamen bonus iudex ex certis cōiecturis motū sui animi informabit. Nā si debitor: est paup τ inops: τ vsurarius diues τ potens vel raptor:non p̄sumo q̄ debitor ipm vsurariū ex corde liberet:sed hoc facit q: vltra recuperare nō pōt: τ vt illud tātillum qd̄ offert recuperet:τ nō amittat. ¶ Si vero debitor: sit diues τ potens:q̄ cōsueuit mimis τ iocalatoribus tantūdem de suo vel plus frequēter donare:p̄sumi pōt q̄ ex corde hoc faciat. Item si aliqua honesta persona puta eps vel sacerdos hoc tractet:τ dicat debitori/Tantū facias tibi reddi si ex corde aliud dimittis:nō decipias me q: mediator sum: nec creditorem cuius aie salutem q̄ro. τ debitor respondeat se ex toto corde liberare creditorē: quare nō dicam ipm liberatū nō video. Nec em̄ curo q̄liter cumq̄ satisfactum sit:dūmodo sit satisfactū.ff.de pigno. actio si rem alienā.§.ois.ff.de v̄bo.sig.satisdationis.ff.q̄ satisda.co.l.j.ff.de iureiurā.nō erit.in.f.τ.l.remittit.τ ar. ex de re iudi.qd̄ ad ꝯsultationē.de iureiurā.c.si.c.veniēs. c.q̄ntauallis.de trāsac.c.fi.C.siquis aliquē testa.ꝓhibu.l. fi.de pe.τ re.deus qui.τ.c.ois.de iniurijs.in nostra.in fi. Siqui moueantur in contrariū:hoc faciet odium vsurarum.Quid em̄ siquis ex alia causa alij iniurietur:τ q̄dez hoc admittit quilibet theologus: q̄ concordia possit tractari:τ pars eius qd̄ debetur ex pacto remitti. als titulus de transactionibus esset inutilis. τ quare nō idem in vsura τ rapina:certe qui nimis emūgit:elicit sanguinē. Prouerb.xxx.iiij.di.denicq̄.τ de renun.nisi cū p̄ridem.§.ꝓpter malitiā.in fi. ¶ Nec hoc scribo in fauorem vsurariorū. q: nec eis adstrictus sum.sed nolo a veritate rationabili recedere:vt quibusdā theologis faueā: τ in desperantiam inducā hoies:ac parem laqueū animabus.ad hec.xxvij. q.j.de viduis.ij.Dicendū est ergo τ tenendum q̄ ptibus possit vel iussu iudicis sine pactione partiū remissio fieri. τ sic dicam talem raptorem vel vsurariū absolutum.vt.ff. de his qui no.infa.furti.§.pactus.τ.se.τ ex de preben.nisi essent.§.q: igitur hec ordinario.fm Oste.qui ita no.in summa de visur.§.que pena.v̄.quid si fenerator.cū seq.v̄. Hanc etiā sententiā tenet Io.an.ex de reg.iur.peccatum. in glo.qd̄ dicit.li.vj.per.l.ff.quibus mo.pig.vel hypo.soluitur.l.Item liberatur.in pn̄.ff.de accusa.si rem.§.Qui satisfactū. Archidiaconus vero dn̄s meus τ Dinus ibidez tenēt q̄ si res erat restitutioni parata:τ tūc fiet remissio: perinde habetur ac si res restituta esset.τ valet remissio. τ ac si restituta esset/liberatus est ille cui remissio facta est. ar.ff.de dona.inter virū τ vxo.l.iij.§.Sed si debitorem.et §.vlti.τ.ff.de iure do.l.iure ab eo.τ.ff.si certū pe.l.singularia.circa fi.τ.ff.de solutio.l.pecuniā.τ.ff.de rei vendi.si res.als si non esset res restitutioni parata:nō videtur valere remissio: nec spoliatus vel ille cui facienda est restitutio est in integrū restitutus.q: restituere est rem in primo statu reponere.ff.de vsur.l.videamus.§.in fauiana.τ ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.vt restituas in quid.τ.ff. de verbo.sig.cū p̄tor.τ.l.plus est in restitutione.τ.l.restituere.quia aliud est restituere:τ aliud remittere.vt.l.pre. Pro p̄ma parte op.faciūt.ff.de rei ven.l.iiij.§.soluisse.et l.intra dies. Et quia satisfactū accipimus p eūdez modū quē creditor acceptauerit.ff.de pigno.actio.l.si rem.§.satisfactum aūt.τ q̄bus mo.pig.vel hypo.l.j.§.item liberatur.in pn̄.Et qd̄ no.per Bar.ex de vsu.q: frustra.glo.ij.

Ista opinio benignior est:sed dn̄i mei tutior:q: raro remissio voluntaria τ libera est. q:nemo pecuniā suam de facili iactare presumitur.ff.de pba.cum de indebito.j.rn̄. ex de renū.sup hoc. Sunt autē quidā casus specificati in iure:vbi remissio ꝓhibita est:τ tūc nō valet.ex de rescrip. statutū.§.penul.in fi.li.vj.de censi.exigit.ad fi.li.vj. Sed quid vbi nullius interest:tamen als aliquid illicite acquisitum est:ita q̄ sine peccato retineri nō potest:sicut de ijs in quibus cōtrahunt excōicati.fm opinionē Osti.τ.s̄.in §.pce.in fi.τ in additione dixi.τ in officialibus grauantibus.Et vbi alicuius interest:tamē nescitur res quis/vel vbi sit heres eius:est totū pauperibus erogandū.vt exp̄ssum est ex de vsur.cum tu.vel etiam sibi si egeat per epm qui habet hoc facere relinquēdum.ex de iudeis.cum sit.τ debent poni talia in pias causas:τ maxime in alimonias pauperū/vel redemptionē captiuorū.ar.ex de pig.c.j.x.q. ij.hoc ius.τ p̄cipue in villa.vel si villa nescitur: i diocesi vbi talia cōmissa/authoritate diocesani. ar.lxxxviij.disti. eps gubernationem.x.q.j.regenda.τ.c.seq.xij.q.vij.quatuor.τ.c.seq.vj.q.iij.placuit.iij.q.vj.c.j.ex de penis.c.ij.de succes.ab intesta.c.fi.pre.c.cum sit.de rap.c.j.de testa.ioannes.τ.c.tua.τ.c.nos quidē.τ in aut.de ecclesiasti.titu.§.si autem redemptione.coll.ix.C.cōmunia de succes.in.l.frederici.q̄ incipit oēs peregrinos.§.j.C.de epis.τ cler.nulli liceen.ff.ad municipa.qui ex victo.Sz τ aliquoties redditur pecunia illi qui eam illicite dedit.vt ex de simo.veniens. ¶ Quid si is q̄ tenetur restituere factus est nō soluendo. Potest distingui: vtrū nihil oino possit reddere: vel possit aliquid/sed nō totum: vel nō potest cōmode.s. absq̄ periculo sustentationis sue necnō vxoris τ familie. Respondeo vbi nihil oino potest reddere: sufficit contritio τ cōfessio τ ꝓpositum quādo cōmode poterit.xiiij.q. vj.si res.ex de solutio.odardus.Qd̄ verum est si nota est paupertas.ex de vsu.cum tu.§.penult.Talis em̄ nec excōmunicari debet:vt dicit.c.odardus.nec alia pena mulctari:vt dicit.c.cum tu. Sed qualiter intelligis q̄ sit nota paupertas:Et quidē quādo cedit bonis. Ideoq̄ tali debet sacerdos cōsulere si de paupertate dubitat:q̄ cedat bonis. vt pre.c.odardus.Sz nūquid sufficit hec cessio:ita q̄ nulla sit alia penitentia iniungenda: Non:quia nec solutio vel satisfactio facta etiam plenarie sufficeret.vt no.s̄.c.§. proxi.v̄.Quid si raptor. Nam licet cessio seu solutio q̄ad satisfactionē lesionis seu iniurie proximi sufficiat:adhuc tn̄ nō est ecclesie satisfactum nec deo sicut als dicit ex de sen.excom.cum desideres.§.fi.g. Iudex ecclesiasticus et christi vicarius.ꝓ iniuria in lesione pri.facta deo q̄ precepit nō furtum faciendum. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij. meretrices.in quo ois iniusta τ illicita alieni occupatio siue acquisitio ꝓhibetur.vt ibi.τ.xiiij.q.v penale.q etiaz dixit Matth.xxij.τ Mar.xij. Luce.x. Leuiti.xix. Diliges primū tuū sicut teipsum de peni.dist.ij.charitas.ꝓ transgressione diuini precepti p̄dicti imponet penitentiam salutarem:τ sic ecclesie sponse christi cuius authoritate hoc sit. τ spōso suo christo simil'r satisfaciet.Et in hoc sepe offendunt plurimi sacerdotes: qui credentes sufficere satisfactionem: nihil aliud imponunt ꝓ pctō cōmisso in contrectatiōe rei aliene.sed simpliciter absoluūt. In hoc etiam sepe delinquūt multi pctōres: qui credūt sibi sufficere q̄ satisfaciūt:nec transgressionē quā fecerūt/postea ꝯterent. Sed certe ex q̄ qs semel hoc peccatū cōmisit: quātācūq̄ pnia ducat et nō ꝯtereat (hoc contēnens intelligas) innocens esse non desinit.sicut als dicit.l.ff.de redhibi.ac. quis sit fugitiuus.ff.de fur.qui ea mente.ff.vi bo.rap.nō prodesse. ¶ Si vero non est soluendo oino sed simpliciter:puta q: pōt in partem satisfacere: sed nō pōt cōmode:tunc sacerdos debet talem inducere ad contritionē τ veram penitentiā peragendā.hoc modo dicat ei. Fili q̄d vis eligere de his duobus: vel restituere id qd̄ potes: et penas gehēnas euadere/τ cum deo eternaliter gloriari: vel nō restituere:sed retinere: τ in perpetuū cuz diabolo tormētis intolerabilibus cruciari: Si dicat q̄ eligit tormenta:inducat ad contritionē.si nullo modo pōt induci apparet q̄ ei nō potest dari penitentia salutifera:nec absolutio fieri sed cōsiliuz tm̄.ex de peni.q̄ quidā. Si autē ex p̄ncipio vel ex post facto per inductionē discreti sacerdotis eligit penitentiā:τ conteritur de peccato:tūc dicat ei sacerdos q̄ emendet statim vel intra certum tempus quicquid potest cōmode emēdare:τ de reliquo petat veniam humiliter τ deuote.si pōt ipsam inuenire: bene est. si non potest:tunc cū voluntate illius cui debet satisfieri

Quid si quis soluēdo nō sit.

paulatim singulis annis vel mensib⁹ vel aliis tēporibus emendet qḋ poterit: vel cōponat vel conueniat amicabiliter cū ipso leso vel spoliato: ꝛ de suis redditibus modera se ita ꝙ vita sibi remaneat quousqꝫ plenarie fuerit satisfactum assignando: vel seruiat ei ꝓ residuo vel parte ei⁹. le gif et not. ex̄ de iude. c. i. glossa. iij. ¶ Quid si plures sunt et alii volunt dilationē concedere vel in totū remittere: alii nolunt? Tunc debet ei sacerdos cōsulere ꝙ vadat ad iudicem contentiosum: qui in ista discrepatiōe stabit maioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo respectu cumuli debitoꝝ / nō personaꝝ. Nō si omnia equa fuerint humanior sententia. l. eoꝝ qui in dilatione danda cōsentiunt pferenda. ar. eoꝝ que leguntur et no. ex̄ de proba. ex literis. in glos. sicut. s. In quo quidē non distinguitur inter hypothecarios ꝛ chirographarios creditores. nec ex dilatione ad pscriptionē temporalem aliqḋ preiudiciū creditoribus generatur. C. qui bo. ce. pos. l. fi. ¶ Nō si nullam potest inuenire misericordiā: tūc absqꝫ dilatiōe tenet satisfacere: vel bonis cedere. quia talis peccator semper est in mora. ff. de conditio. fur. in re fur. ꝛ ar. ex̄ de simo. cum in ecclesie. ꝛ legitur ꝛ no. e. ti. mattheus⁹ de testa. filius. maxime vbi lesi egent ꝛ fame pereunt. ar. de ꝯsc. dist. iiij. venerabilis. ꝛ. c. seq. ꝛ. c. ne qḋ absit. ꝛ di. v. baptizati. semp eīm vitanda est mora vbi timetur periculum. vt ibi. ꝛ. xxviij. dist. de syracusane. ꝛ de elec. cum inter vniuersas. ꝛ. c. ne ꝓ defectu. ¶ Sed quid si nō immineat tale periculum: ꝛ is qui tenetur nō pōt induci ad restitutionē statim faciēdam: nec is cui debet fieri restitutio ad dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ discretus sacerdos pōt suam ꝯscientiam informare ex eo ꝙ intendat gerere vtiliter negotiū creditoris. Nam si videt ꝙ non pōt aliter recuperare in perpetuū: vel nō ita cito: vel non ita cōmode: pōt recepto iuramento ꝛ alia sufficienti cautione si habere pōt dilationē ꝯcedere sub hac conditione si hoc adimpleuerit intra terminū constitutum / absoluere peccatorem. vt sic creditor qḋ ei debetur recuperet: ꝛ peccator nō recedat a pr̄sbytero desperatus. cōprobantur hec ff. de nego. gest. soluendo. ff. de minoribus. ait pror. §. i. ff. de pigno. actio. solutum. §. solutam. ff. de solutio. soluere. Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel pncipes vel duas ciuitates vel castra: ꝛ hincinde iniusta: multa etiam dāna hinc inde data sunt: postea facta est pax inter ipsos: ꝛ dāna hinc inde data remissa: nūquid hec remissio extenditur ad hoīes ꝛ validitores vtriusqꝫ? Non videtur nisi ꝛ de eoꝝ ꝯsensu sit facta. ar. C. de transac. l. i. ꝛ. l. transactionis placitum. ꝛ. l. preses. ꝛ. l. vbi pactum. ex̄ de ma. et obe. c. si. ff. de transac. l. iij. ꝛ. l. qui cum tutoribus. ꝛ. l. nulli. ff. de pac. si vnus. §. pacta. ꝟ. ꝛ in summa. ꝛ. l. si cōuenerit. vel nisi forsan aliter non possit haberi pax: vbi quidem vtiliter partis geritur negotium vtriusqꝫ. ꝛ sic pōt itelligi. ff. de pac. conuentionē. aliter quomodo possum remittere ius hoīs mei: quū nec possit ab eodem tantūdem extorquere sine rapina: vt patet in iis que no. s̄. eo. in. §. pri. ꝟ. qḋ de questis. ¶ Quid de illis qui simul furtum committunt vel rapinam: nūquid quilibet pōt absolui restituendo id qḋ ad eum puenit: quum nec ad aliud induci possit? vide qḋ dixi. s̄. e. §. primo. ꝟ. quid si neuter raptorum. ꝛ pcedē. ¶ Sed nūquid ille qui nihil pōt restituere de alieno / rapina / vel vsura / ꝯcussione / vel fraude: tenetur culpam suam dicere: ꝛ veniam petere ab illo cui damnuꝫ intulit? Dico ꝙ sic si dānificatus scit q: iniuriam sibi fecit in reb⁹ ex̄ de iniuriis. si leserit. ꝛ vt li. nō cōte. accedens. Debet eīm sibi satisfacere de eo qḋ potest: postꝙ nō pōt de rebus: de verbis. sicut dicit dn̄s Matth. v. Uade recōciliari fratri tuo. ¶ Si predictam formā restitutionis quā posuit contēnat peccator: non est ei securitas ꝯmittenda. q: non dimittitur peccatū nisi restituatur ablatuꝫ. xiiij. q. vi. si res. Ideo ꝯsiderare debet talis verba Aug. dicentis. Nihil vilius vel miserabilius: ꝙ ꝓpter nummū / deum contēnere. Nihil enim ꝓdest hoī si vniuersum mūdum lucretur ꝛc. Matth. xvi. Luce. ix. ex̄ de simo. mattheus. in fi. Faciat ꝙ posse suū dum viuit / dum sanus est / ꝛ tutus recedit ꝛ securus. xxij. q. ij. faciat. de peni. dist. vij. c. i. ꝛ. ij. ¶ Hec aūt in summa notent et retineant sacerdotes: ꝙ fm ꝙ maior vel minor: fuit fraus vel dolus vel violentia: minor: vel maior: debet esse discretio iudicātis. ꝛ vbi maior apparet contritio: maior est venia vel remissio misericorditer facienda. de peni. dist. i. mensuram. Sed etiam quia quasi totus mūdus vel fere libenter occupat alienum: ꝛ difficulter restituit. vnde hoc vitio quasi totus est irretitus: q: a maiore ad minorē omnes auaritie student: ꝛ omnes sequūtur retributiones. Esa. i. Hiere. vi. ꝛ. viij. sic debet sacerdos equitatem rationabilem seruans per mediū currere. ne se veritate vel remissione nimia aliquos sibi cōfitentes desperatos vel nimis securos relinquat. ꝛ sic perire faciat quos ad rectam viam ab inuio discreta equitas poterit reuocare. ex̄ de transac. c. vlti. Instruant etiam raptores ꝛ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici animarum ꝛ spūales iudices: vt super iis quos offendūt humiliter veniam postulent. ne illi remaneant in rancore: sꝫ ꝛ potius hinc ꝛ inde sic ex toto corde non ficto sed vero. Matth. xviij. ꝛ. vi. xxiij. q. iiij. si illic. sibi ad inuicem remittant omnia: vt a patre celesti peccatorum suorum remissionem plenariam valeant obtinere. iuxta id. Remittite ꝛ remittetur vobis. Luce. vi.

¶ Repertorium super restitutione. B

Circa hoc etiā sciēdum est ꝙ vbi restitutionis locus est: nō sufficit cautionē dari: nisi impossibilitas sit in causa. sup quos vide qḋ legit ꝛ no. ex̄ de of. ordi. psenti. li. vi. in glos. Jo. an. que incipit / ꝛ sic. ꝛ no. ex̄ de vsur. q: frustra. glos. ij. Itē notandū ꝙ restitutio rerū in foro ꝯtentioso qn̄qꝫ fit in simplū: ꝛ h̄ sufficit in foro pnie. xiiij. q. v. nō sane. qn̄qꝫ i duplū xxxix. di. decerter. xij. q. ij. in legib⁹. qn̄qꝫ in qdraplū. e. q. cū deuotissimā. Qn̄qꝫ in. ix. partib⁹. xl vij. q. iiij. quis (als est. c. si qs domū) Qn̄qꝫ in vndecuplū. xij. q. ij. in legibus. ¶ Item ꝓ iniquā snīam spoliatus debet restitui. ex̄ de ꝓ cura. ex insinuatione. Et ꝓdo est restituendus. ex̄ de resti. spo. in liis. iij. q. i. §. placet. Et restitutio debet fieri cū fructibus ꝑceptis: ꝛ qui ꝑcipi poterunt nō solum de amissis. ex̄ de resti. spo. cōquerente. ꝛ. c. grauis. ¶ Item quū res non pōt restitui: in equiualenti debet fieri restitutio. ex̄ vt li. pen. ecclesia. ¶ Item res que subiacet restitutioni: nō pōt alienari. no. Inno. de elec. q: ꝓpter. ¶ Itē hc nō penitet q̇ ablatū nō restituit quū pōt. vt sepe dictum est. vt xiiij. q. vi. si res. xxiij. q. viij. pessimā. de rap. c. ij. de pe. dis. v. falsas. Qui rem alienā cōsecrat: nō rem sed estimationeꝫ rei restituet. xiiij. q. vi. coperim⁹. ¶ Itē ecclia non dꝫ rem suā recipere cū augmento. xij. q. ij. fraternitas. Item res ablate ipsi ecclesie ꝓpter delictū plati ipsi ecclie sunt reddende. xvi. q. vi. si epm. Item cōitas vel ciuitas tenet cogere ciuem ad reddendū aliena. xxiij. q. ij. dom⁹. ¶ Item nō habens vnde reddat: nō tenet in foro pnie: sed vbi tenebat de maleficio als in foro ꝯtentioso corporaliter castigatur. xiiij. q. vi. c. i. Et postea nō reddet: etsi ad fortunā pinguiorē peruenerit. no. ex̄ de homi. sicut dignuꝫ. glos. als inania. ꝛ Jo. an. ex̄ de reg. iur. peccatū. lib. vi. Jo. ꝯtra no. in hoc. c. in glo. ergo adhuc. sed sto cū pmissis ꝓpter rationē quā ponit Ber. in pte. glos. Et priceps est criminis q̇ fouet aliena nō reddentē. ibidē. ¶ Itē accipiētes repsalia / ad restitutionē tenent. ꝛ si ꝯtra clericos fiāt: ex cōicationem incurrūt. ex̄ de iniuriis. ꝛ si pignorationes. lib. vi. ¶ An de dāno dato ꝓ seruū teneat dn̄s. ex̄ de obli. ad rati. c. i. per Innocen. ¶ An dans dāni occasionem damnū videatur dedisse. Et damnū qḋ ex culpa sua ꝓcedit / sibi debeat imputari. Et an in eadem sit pena dās occasionē dāni q̇ faciens. ex̄ de iniuriis. c. si. de testi. sicut. de ꝯcess. pte. q: de homi. de cetero. vi. di. c. i. l. di. studeat. c. sepe. c. clericum.

Furti nomine q̄d intelligēdum.

¶ Ad hec sciendū ꝙ furti nomine prohibita est in decalogo oīs illicita alienie rei vsurpatio.xiiij.q.v.penale.xxxij.q.iiij.meretrices.⁊ ideo quicūqꝫ cōtrectat rē alienā inuito dn̄o furtū cōmittit:⁊ ad restitutionē tenet̄. legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec.dudum.ij. Vn̄ ⁊ qui minima furat̄.i. contra voluntatem domini tollit:ad restitutionē tenetur. Vn̄ confessores pueris ⁊ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcūqꝫ comestibile vel vsibile quantumuis modicū/etiam ad valorem vnius denarij restitutionē debēt facere fieri.xiiij.q.vlt.c.vlt.insti. de rerū diuisio. §.gallinarū.Grauius tamē punit̄ furtum ex auaritia cōmissum:q̄ ex inopia.xij.q.ij.fraternitas.Vnde ⁊ prelati dilapidatores rerum ecclesiasticarū/fures sunt:⁊ ad restitutionē tenent̄.x.q.ij.c.vlt. ex̄ de elec.ꝙ sicut. Vnde ⁊ qui per ostium nō intrat ad beneficium:fur est:⁊ ad restitutionem tenet̄ fructuum omniū quos recepit.xxiij.q.iiij.tres personas.ex̄ de elec.dudum.ij. Et adde q̄d no.s̄.§. quib⁹. ver.j.cū ver.se.in ar.xlvij. Vnde ⁊ fures clerici authoritate superiorū possunt incarcerari ⁊ tormētari quousqꝫ res exquirantur.v.q.v.illi qui.xiiij.q.vj.c.j.⁊ de pe.c.j.ex̄ de appella.dilectis.⁊ deponi.lxxxj.di.presbyter. Et qui percipit fructus bn̄ficij quo priuatus de iure est:fur est: ⁊ ad restitutionē fructuum tenet̄. vt dixi proxime in alio casu per ca.p̄.dudum.ij.⁊ no.per Inno.de preb̄ē.de multa. ¶ Verum q: materia restitutiōis latissima est: nec posset breuibus cōprehendi:ex predictis.s̄. quibusdā casibus vtilib⁹ et quotidianis magis necessarijs pro alijs remissiōes facio. De materia ergo restitutionis vide Inno. ex̄ de resti. spo.olim illo. ⁊ de appel.dilectis.de iureiu.sicut.⁊.j.de immu.ec.quia plerīqꝫ. de homi. sicut dignum. de furtis. qui cum fure.de vsu.cata.⁊ per alios per Ray. in summa sua in secundo li.in ti.de incēdijs ⁊ furtis. vsqꝫ ad fi. libri per Ostien.in sum.de penitētijs.§.fi.in titulis de raptoribus/⁊ de furtis/⁊ de iniurijs/⁊ de restitutione spo.ex̄. Et.xiiij. q.v.⁊.vj.⁊.xvij.q.iiij.per totū.vj.q.iij.placuit.xj.q.ij. in antiquis.⁊.c.in legib⁹.⁊ de pe.di.j.vulgaris.⁊.l.aut facta.de cō.di.v.discipulos.iij.q.j.per totū. ¶ Expedito statu apostolico sub quo posui crimina ⁊ peccata ⁊ defectus membrorū ecclesie militātis:⁊ sub quo tractaui plenissime in prima parte statum ecclesie apostolice:⁊ statum papalem apostolicū:⁊ statum episcoporū successorum apostolorū. lxviij.dist.quorum.⁊ planxi ruinā eius:in ista secūda parte nunc ad statū martyrum transeamus.

¶ Articulus.xlviij. A

S Et ad sanctam matrē ecclesiā vocem dirigēs/sciscitor ab ea dicēs/Vbi sunt martyres tui o eccl'ia sancta christi sanguine dealbata ⁊ expurgata ⁊ mūdata lauacro aque in verbo vite? Eph.v. Spōsus tuus spōsus sanguinis est. Exo.iiij. Sanguis ei⁹ ornauit genas tuas:vt appareas rubicūda christi sanguine passionis rubicundi in ea. Can.v. Tui martyres induti in sanguine agni suas stolas consueuerūt dealbare. Apo.xvij.⁊ sanguine p̄prio christi sanguinē recōpēsare:⁊ te in suo sacro sanguine cōsecrare.xxvij.di. sacrosancta.⁊ super cementū sacrosancti sanguinis te edificare: ⁊ vtrūqꝫ postē tuū ⁊ superliminare suo sanguine linire. id est affectū ⁊ intellectū. vide de conse.dist.ij. quid sit sanguis. ¶ B Et synteresim q̄ est iudiciū cōsciētie. vt pertrāseuntis angeli euaderes percussurā. Exo.x.⁊ p̄ tui spōsi ⁊ eorū sanguinē propriū introires semel in sancta sanctorū redēpta sanguine dn̄i ⁊ seruorū. Heb.ix. Spōsus tuus septies pro te sanguinē suū fudit. In circūcisione. Luc.ij. Oratione post cenā. Luc.xxij. Flagellatione. Jo.xviij. Mar. xiiij. Capitis spinarū coronatione. Jo.xviij. Manuū apertione cū clauis/⁊ pedū perforatione. Luc.xxiij. Lateris apertione. Jo.xix. sicut fuerat figuratum. Nume.xix. de vitula rufa:scꝫ carne christi cui⁹ sanguine septies aspergebatur tabernaculū.ps̄.xxj. Foderūt man⁹ meas ⁊ pedes meos. vt intingat̄ pes tuus.i.affect⁹ in sanguine in passione christi. Tu em̄ ecclesia benedicta es ille ager acheldemach.i. sanguinis p̄ quo illi.xxx.denarij q̄ fuerunt preciū sanguinis dn̄i:dati sunt in sepulturā peregrinorū. Mat.xxvij.⁊ Act.j.quia vere peregrini sumus.j. Pet.ij.sepulti. Roma. vj.in te ecclesia per mortificationē.ij. Cor.iiij.corporis illius sacri sanguinis agni per cōpassionem ⁊ crucis baiulationem stigmata retinētes. Gal.vj. Vnde Aug. Prouidentia autem dei factū puto vt preciū saluatoris non peccatoribus sumptū prebeat:sed peregrinis requiē subministret. vt iā exinde christus ⁊ viuos sanguinis sui passione redimat:⁊ mortuos preciosa passiōe suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli cōparatur. Legim⁹ in scripturis ꝙ totius generis humani salus redēpta sit sanguine saluatoris.j. Pet.j. Apoc.j. Ager ergo iste mundus hic totus est. Matth.xiiij. Figulus autem qui mūdi possit habere dominatū:ipse est qui vascula nostri corporis fecit de limo. Gen.ij. Isti⁹ itaqꝫ figuli ager christi sanguine emptus est peregrinis. Peregrinis inquā qui sine domo patria ⁊ toto orbe exules iactabātur: requies christi sanguine prouidetur. Istos autē peregrinos dico qui renūtiantes seculo ⁊ nihil possidentes in mūdo. Matth. xix.in christi sanguine req̄escunt.ps̄.iiij. In pace in idipm dormiā ⁊ requiescā. Sepultura em̄ christi nihil est aliud q̄ requies christiani. Consepulti em̄ sumus sicut ait apostolus Roma.vj.cū illo per baptismū in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus ⁊ tāq̄ hospites in hac vita. Lu.ij. Cor.v. versamur. hucusqꝫ Aug. Sed hodie martyres istius tēporis repefacti a sanguine sacrosancto agni immaculati.j. Pet.j.ex sanguinibus. Joā.j.polluti sunt.i. peccatis.de conse.di.iiij.si quis autē(al's est sub.c.p̄prie) pollutū sanguinem tangunt. Osee.iiij.sanguis sanguinē tetigit. Carnis ⁊ sanguinis reuelationē habent. Matth. xvj.de nobili sed carnali sanguine. Ps̄.xxix. Que vtilitas in sanguine meo.gloriātur. Sanguinem innocētem fundunt.cōtra ps̄.cv. Effuderūt sanguinem innocentē. Carni ⁊ sanguini acquiescūt.contra Gala.j. Sanguis innoxius effusus in terra cōtra eos clamat ad dominū. Gen. iiij. Lupi sunt dominātes in ecclesia. Pascūtur sanguine. Anima vniuscuiusqꝫ corꝫ in sanguine est. Leuit.xvij. Totā te sanctam ecclesiā implent homicidiorū sanguine.cōtra id.xxiij.q.v.penas.⁊.q.viij.sepe.cū.c.seq.ij.q.vij.§.his ita. si.ex̄ de rap.in archiepiscopatu. ¶ O luna. Cant.iiij.pulchra ecclesia sancta:vere adimplet̄ de te ꝙ tota quasi versa es in sanguinē. Luc.xxj. Act.ij.⁊ aque.i.populi conuersi sunt in sanguinē. Apo.xj.q: sanguinē sanctorū effundunt cum suis sanguineis capitibus. Apoc.xvj.⁊ sanguinē bibent vt digni sunt.vt ibi quia ebrij sunt de sanguine sanctorū ⁊ de sanguine martyrum iesu. Apo.xvij.sed de⁹ vindicabit sanguinem seruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in prostitutione sua. Apo.xix. Et sanguis impiorū tuorum filiorū homicidarum super eos in crudelitate migrantiū: quia iustum sanguinem effuderūt. Matth. xxiij.sicut iudei ipsi sanguinē.vnde ibi dicebāt ro. Sanguis eis super nos ⁊c̄. Perseuerat vsqꝫ in presentem diem hec imprecatio super iudeos:⁊ sanguis dn̄i nō aufertur ab eis. Heu iam in tuis filijs sceleratis ad vindictā ad literā sanguinis procedis.cōtra id ex̄ de rap. in archiepatu.⁊ iura pre.in additione. Jā gladiū materialē cōtra preceptū dn̄i extra vaginā traxisti. Mat.xxvj.xxiij.q. j.§.j. Et nedū vnā aurem cōtumacis precidisti.xxiij.q.j.si petr⁹.sed multorꝫ corpora/vtinā nō aīas occidisti. nec memor fuisti ꝙ Dauid sanctus p̄hibitus est templū dn̄o edificare: quia vir sanguinis erat.j. Paralipo.xxij. j.q. vij. si quis omnē.de cōse.di.j.c.j. Quid tibi o piator misericors: que nō claudis gremiū redeūti. C.de sum.tri.inter claras xxiij.q.iiij.duo ista.ex̄ de hereti.super eo.lib.vj.⁊ sanguini cū sanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ⁊ guerris? Nonne arma tua lachryme sunt ⁊ orationes?xxiij.q.viij. conuenior. Nōne clypeus tuus vnctus.ij. Reg.j.fides est?

roꝛax iustitie.ad Ephe.vi.Diligēs filios tuos cōmuniter:
non comedens.ps̄.lxxviij.quia comederūt Jacob.nō de⸗
uorans.ps̄.xiij.⁊.lij.Qui deuoꝛant plebem meā.Non no⸗
uerca.quia miscēt aconita nouerce.Nō hiena.Nō lamia.
Thren.iiij.sed mater ⁊ agna.xij.q.ij.qui abstulerit.Lūbis
succincta charitatis ⁊ castitatis:nō carnalitatis ⁊ crude⸗
litatis.calciata pedes in pꝛeparationem euāgelij pacis.
viij.q.i.olim.Esa.lij.⁊ habens gladiū spiritus: qđ est ver⸗
bum dei:ad transfigendū coꝛda cōtumacium superba/et
couertendū:non ad hoies occidendū.xxiij.q.ij. inter hec.
Hec sunt arma apostolica tua.Ephe.vi. Nūquid dictum
est tibi a sponso tuo ꝙ diligas inimicos.Mat.v.Luce.vi.
xxiij.q.iiij.§.ex his.Nā etsi mali multi filij:tamen tui sunt:
et multi futuri boni ⁊ tui legitime nati.Math.xxi. Amē
dico vobis:q: publicani ⁊ meretrices pꝛecedent vos in re
gno dei.Quot publicani ⁊ meretrices/homicide ⁊ sacri⸗
legi/depopulatoꝛes agroꝛū/raptoꝛes virginum/molles/
pꝛoditoꝛes/parricide/⁊ sceleratissimi peccatoꝛes/et infi⸗
delissimi patrum in domo tua peruersi:sed tandem respi⸗
ciente eos chꝛisto couersi/nunc cū ipso habitāt:ipsum be⸗
nedicunt:⁊ laudāt.Nūquid nosti/De nemine desperandū
est in hac vita:de pe.dist.vij.nemo.⁊.xxxij.q.ij.ancillam.⁊
q.iiij.recurrat.in fi.q: ⁊ latro in die suspendij sui ⁊ obitus
in paradisum introiuit.Luc.xxiij.vb.Ambꝛosius.Uita em̄
est esse cū chꝛisto.⁊ vbi chꝛistus:ibi regnū.⁊ de hoc.xxvi.
q.vi.agnouimus.⁊.c.si pꝛesbyteri.de pe.dist.i.impoꝛtuna.
et Apostolus perditus se suspēdit.Math.xxvij.de peni.
di.iij.iudas.⁊.c.scelerati.oꝛ. ¶ C O in charitate nimia
despōsata in misericoꝛdia ⁊ miserationibꝰ.Osee.ij.Quid
te vindicas:Spōsus tuus sibi vindictā reseruat.Pꝛouer.
xxij.Deut.xxxij.ad Rom.xij.⁊.xxiij.q.i.§.i quia ipe est zelo
tes visitans patrū peccata ⁊c.Exo.xx.xxiij.q.iij §.ex his.
i.q.iiij.§.ecōtra.⁊ dicebat tibi.Math.v.Luc.vi.⁊.xxiij.q.
i.§.i.Poꝛrige maxillam alterā percutienti.⁊ qui angaria
uerit te mille passus:vade cū eo.ij.milia.Jo.vi.⁊ in pꝛe.§.
i.Increpabat discipulos ignem cōtra samaritanos pete⸗
tes.Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ chꝛistus.Suadebat animā pone⸗
re pꝛo amicis/qui eā posuerat pꝛo inimicis.Jo.xv. vt da⸗
ret itelligere.fm Gꝛeg.ꝙ nobis amici sibi inimici existūt
qui nos persequuntur.Sed ⁊ ille ignitus apostolus q̄ te
per euangeliū genuit.i.ad Coꝛ.iiij.⁊ q̄ infirmabatur te⸗
cum:⁊ vꝛebatur tecū de tuo scādalo.ij.ad Coꝛ.xi.dicebat
tibi.Uince in bono malū:⁊ noli vinci a malo.⁊ si esurierit
inimicus tuus:ciba illū.si sitit:potū da illi ⁊ sic carbones
ignitos amoꝛis cōgeres super caput eius.ad Rom.xij.⁊
xxiij.q.iiij.§.ex his.Et iterū.Cum oībus pacem habētes
quantū in nobis est.ad Rom.xij.⁊.xi.q.iij.inter verba.ibi
exponūtur hec verba.Et charitas patiens est.i.ad Coꝛ.
xiij.q: non reddit malū pꝛo malo.Benigna est: q: reddit
bonū pꝛo malo.de his.xxiij.q.iij.sex differētie.Quam diu
regina deaurata auro p̄mo ⁊ purissimo amoꝛis.ps̄.xliiij.
Pꝛouerb.iij.O sancta ecclesia sic fecisti:per totū mūdum
ramos extēdisti:⁊ barbaras nationes ⁊bi subegisti.xxiij.
di.legimus.⁊ in tribulatione martyꝛum tuoꝛum creuisti.
xij.q.i.futuram.⁊ paupertate tua altissima diues virtuti⸗
bus fuisti.ij.ad Coꝛ.viij.et in humilitate tua cū tuo spon⸗
so vbilibet terrarum adoꝛata ⁊ exaltata fuisti.Luce.xviij.
Sed postq̄ vindictas expetiuisti:thesauros auri ⁊ argen
ti fecis terre non ante pedes tuos.Act.v.sed ante coꝛ po⸗
suisti:sanguinē fudisti:terreni regni gloꝛiā vsurpasti:a mā
suetudine ⁊ castimonia et ceteris virtutibus recessisti : in
mēbꝛis tuis minoꝛata fuisti.vtrāq3 Asiam quasi ⁊ Aphꝛi⸗
cam perdidisti.fidem tuā sacrosanctā etiam per magnam
partem Europe vbi habitas pꝛauis operibus.O sponsa
sine macula.xi.dist.quāuis. maculasti cū quibusdā mem⸗
bꝛis tuis peruersissimis:⁊ per occasionē tue in membꝛis
pꝛecipue pꝛelatoꝛū crudelitatis filioꝛum tuoꝛū coꝛda ad
tuā obedientiā indurasti. Claues enim tue p tuos recto⸗
res pfidos affectatos ⁊ diuisos vsurpate causa ⁊ animo
exoꝛdine.xi.q.iij.§.si ergo.de sentē.excō.sacro.oberrantes

quam:ꝙ essent timende ⁊ tenēde.xi.q.iij.sententia.⁊.§.cum
ergo.contēptui habentur.Et tue sententie passim late/nec
lāce amoꝛis ⁊ iustitie trutinate.xi.q.iij.q̄ recte.potiꝰ respi⸗
cientes potentiā ⁊ superbiam:ꝙ misericoꝛdiā ⁊ humilita
tem:nō medicinales.vide qđ scripsi supꝛa in pꝛima parte
in.§.nunc querendum.in ar.lxix. sed moꝛtales.xxiiij.q.iij.
coꝛripiatur.⁊.c.notandū.⁊ ex de sen.excō.cum medicina⸗
lis.lib.vi.existunt hominis vtriusq3.Obstetricante enim
manu tua/non percutiente ⁊ occidente/extrahēdus erat
coluber toꝛtuosus.Job.xxvi.ad fi.Natura em̄ hois nobi⸗
lis est.fm Senecā.facilius ducitur ꝙ trahatur.Et serua⸗
to consilio senioꝛum cū misericoꝛdia ⁊ benignitate:nō cū
scoꝛpionibus fm consiliū iuuenum superboꝛum:⁊ stolido
rum regēdus erat populus/etiā contumax:non cedēdus.
Pꝛopter quod cū perdidisti:quia ipsum per indiscretio⸗
nem ⁊ superbiā diuisisti.⁊.x.tribus apostatātibus a te in
vniuerso oꝛbe/vtinā due tibi ⁊ Roboam capiti tuo pape
⁊ nostro(Roboam interpꝛetatur dilatās populū)in fide
⁊ moꝛibus remaneāt tibi salue.ad hoc.iij.Reg.xij.vij.q.i.
deniq3.i.q.i.si quis inquit.Hierusalē Hierusalē(sic enim
interpꝛetatur pacifica)plena olim iudicio cum misericoꝛ⸗
dia.xlv.dist.disciplina.iustitia oleata olim habitauit in te.
nūc autem vere homicide.Esa.i.Conuertere igitur ad do
minum deum tuum iustum ⁊ pium.cui misericoꝛdia cum
iudicio decantat in Ps̄.c.et eijce abs te filios Agar ancil⸗
le:q: feri sunt.⁊ manus eoꝛum contra oēs/⁊ manus oim
contra eos.Gen.xvij.Quid tibi ⁊ Cayn fratricide:Gen.
iiij.de peni.dis.i.nūquid cayn multo hoꝛribilius filijcide.
ex de his q̄ fi.occi.ff.ad.l.pōpe.de parrici.Quid etiā tibi
⁊ Nemroth venatoꝛi hominū ⁊ oppꝛessoꝛi:Gen.x.vi.dist.
§.fi.Quid tibi ⁊ indignationi ⁊ amaritudini infelica co
lumba:ij.q.vij.non omnis.Dimitte synagogam occidere
⁊ occidi.talionibus vti.dentē pꝛo dēte/oculum pꝛo oculo
expetere.Leuit.xxiiij.xxiij.q.iij.sex differentie.⁊.q.iiij.§.ex
his.⁊.c.cū in lege.Sed pꝛopagatoꝛ tuus per que chꝛistus
loquitur dicit tibi Petrus caput tuū.Non reddentes ma
lū pꝛo malo.i.Pet.iij.⁊ pꝛe.c.sex differentie.Et ille pacifi
cus Salomon(sic em̄ interpꝛetatur)qui tibi delōge oꝛa⸗
bat dicebat tibi.Oculi tui colūbarum.Cant.iiij.in pꝛin.
xxvi.di.§.ecce.in fi.non vulturū/nō coꝛuoꝛum rapidoꝛū/
qui de moꝛte pascuntur.ij.q.vij.non omnis. Templū tuū
Gedeon.i.chꝛistus q̄ interpꝛetatur tentatio humilitatis
mee:tēplum tibi cōstruxit:nomen ⁊ titulū sibi imposuit/
Dn̄i pax.Judicū.vi.⁊ ille ps̄.cxxiiij.⁊.cxxvij.dicebat/Pax
super israel. ¶ D Aug.In vno verbo esse bonū statuēs *Pacis*
et in tribus literis trinitatis designatiuis.in.P.pater.in *cōmen⸗*
A.triangulari filiꝰ:in quo tripex substantia:verbū/caro/ *datio.*
⁊ anima.in.X.q̄ est duplex cōsona: spūssanctus ab vtroq3
pꝛocedēs.ex de sum.trini.fideli.lib.vi.Omne bonū inclu
dens.ꝓpter quod vltimo sponsus tuus de hoc mūdo mi⸗
graturus ad patrē/eam tibi ꝓ testamento reliquit dicēs.
Pacem meā do vobis.pacē relinquo vobis.Jo.xiiij.vbi
Aug.Pacem reliquit in hoc seculo:in qua manentes ho⸗
stes vincimus:⁊ vt etiā hic inuicē diligamus.pacem suā
nobis dabit in futuro seculo:quando sine hoste regnabi⸗
mus : vbi nūquam dissentire possumus.Pax autē nobis
ipse est:⁊ quū credimus ei quia ipse est:⁊ quū videbimus
eum sicut est.Sed quid est ꝙ vbi dicit pacē relinquo vo⸗
bis:nō addidit/meam.vbi vero dixit/do vobis:ibi dixit/
meā.An foꝛte hic aliquid latet.Pacē enim suam eā voluit
intelligi qualem habet ipse.pax vero ista quam nobis re⸗
liquit in hoc seculo:nostra potius dicēda est/ꝙ ipsius.illi
quippe nihil repugnat in seipso : quia nullū habet omni⸗
no peccatum.nos autem talem pacem nunc habemus in
qua adhuc dicamus/Dimitte nobis debita nostra.Mat.
vi.de peni.distin.iij.de quotidianis.⁊ distin.i.tres autem.
Quod vero dominus adiungit/ Non quomodo mun⸗
dus dat: ego do vobis. quid est aliud : nisi quomodo ho⸗
mines dant/qui diligunt mundum: qui pꝛopterea dant
sibi pacem:vt sine molestia mundo perfruantur:⁊ quādo

iustis dant pacē vt non eos persequātur? Pax esse non potest vera: vbi nō est vera cōcordia: quia diiuncta sunt corda. Est aūt pax serenitas mentis: trāquillitas animi: simplicitas cordis: amoris vinculum: consortium charitatis. Nec poterit ad hereditatē domini peruenire: q̄ testamentum pacis noluerit obseruare. Nec potest cōcordiam habere cum christo: qui discors voluerit esse cum christiano. hucusq̄ Aug. ad hoc. xc. di. per totum. xi. q. iii. inter verba. xxiii. q. i. noli. Nec hoc dicit quin per contēptibiles. i. Cor. vi. xi. q. i. §. ex his omnibus. in terris tibi subiectis merum imperium exercere valeas: ⁊ animaduertere in facinorosos. ex. ne cleri. vel mona. episcopus. li. vi. vt boni quiete viuant maxime sub gremio tuo. xxiii. q. v. non frustra. di. iiii. c. i. ⁊ ex. in prohe. decre. Rex pacificus. quin etiā rebellibus tuis ⁊ te persequētibus per hereticam prauitatē bella valeas indicere. xxiii. q. v. si audieris. ⁊ q. viii. vt pridem. ⁊ c. hortatu. cum si. vt eos ad finū tuū deducas ne filii tui desiri recedant a te: sed reuertantur etsi coacti. xxiii. q. iiii. nimiū. c. displicet. cum. c. seq. Sed quia habere pacē voluntatis est. bellū autem debet esse necessitatis. vt in Machabeis apparet in libris eorū. ex. de reg. iur. quod nō est. Nō enim pax queritur vt bellum exerceatur: sed bellū fit vt pax queratur. xxiii. q. i. noli. Maxime ergo tu pugna per alios coacta: esto in bellando pacifica: vt eos quos expugnas ad pacis vnitatem vincēdo perducas. Te ergo per tuos fideles pugnantem necessitas deprimat: non voluntas. ⁊ sicut per te resistenti violētia redditur: sic victoriis capto misericordia debet. vt pre. c. noli. ¶ E Que autē in bellis tuis maxime prohibētur: hec sunt. nocēdi cupiditas. vlciscendi crudelitas. implacatus ⁊ implacabilis animus. feritas rebellandi. libido dominādi. concupiscentia possidēdi. A duobus vltimis tentaris maxime. hec sm Augu. prohibētur in bello. xxiii. q. i. quid culpatur. ⁊ c. militare. adde qd̄ scripsi. s̄. co. in. §. quibus ergo. ℣. vt autem. in ar. xlvii. ⁊ in. §. seq. Tu ergo benigna ecclesia que christū pacificum facis inter tua vbera commorari. Cant. i. Et que cum his qui oderūt pacem: pacifica debes esse. ps̄. cxix. ⁊ xi. q. iii. inter. Tu que ramum virentis oliue in ore portas. Gen̄. viii. ex. de sacra vnc. c. vnico. §. penulti. Tu q̄ obuias christo venienti ad te cū ramis oliuarum pacificarū. versus. Adiuuat in bello pacate ramus oliue. figuratarum. Neemie. viii. quia ibi figurabaris. Tu que vncta es a sponso tuo chrismate olei ⁊ balsami delibuto. ex. de sacra vnc. c. vnico. pre tua synagoga consorte. vt in ps̄. xliiii. Et que vnctionem accepisti nedū a tuo capite quod est christus. vt pre. c. de sacra vnc. c. vnico. sed a barba eius apostolico pacifico cetu: ⁊ barba discipulorū choro descendente vsq̄ ad te: que es vestimētū eius. xvi. q. vii. sicut. vt in ps̄. cxxxii. Ecce q̄ bonum ⁊ q̄ iocundū ⁊c̄. Tu etiam que facis vnā curiam in tuis electis cū illa celesti Hierusalē. xxxi. q. iiii. recurrat. que sedet in pulchritudine pacis. Esa. xxxii. Dimitte pharetrā ⁊ arcum Esau venatoris. Gen̄. xxvii. hastile ⁊ lanceā Goliath. i. Reg. xvii. pugionem ⁊ sicam: a qua sicarii dicūtur. legitur ⁊ no. de homici. sicut dignū. §. con. glos. sicarii. ⁊ omnia arma ⁊ bella carnalia: quia non sunt proprie tua. vt dicit. ii. Cor. ix. electionis vas. Sed designatiua spiritualis pugne. xxiii. q. i. nisi bella. Sed induere cilicio: ⁊ aspergere cinere. Hiere. vi. Job. xlii. Josue. iii. Hester. xiiii. de peni. dist. iii. achab. Plāge ⁊ vlula interfectos populi tui vtraq̄ morte cū Hiere. in Threnis. ⁊ Hiere. ix. Audiatur vox tua O pulchra Rachel in Rama. i. in excelso ploratus ⁊ vlulatus: ⁊ noli recipere consolationē. Mat. ii. in fi. quia filii tui in montibus Gelboe. i. in decursu carnali in quibus nec ros deuotionis nec pluuia cōpunctionis est. vtinam non opera tua. i. malorū membrorū tuorū. ⁊ indyti tui ⁊ presidētes in ecclesia interfecti sunt. ii. Regū i. ⁊ non sunt. quia timeo q̄ suū felix esse perdiderunt. quia ⁊ in anima ⁊ in corpore cōmuniter perierunt. Quis dabit oculis tuis fontē lachrymarū: vt nec quiescant pupille oculorū tuorum: et plangas eos ⁊ te: que forsan titi

sanguinis fusi rea in membris tuis fuisti: timens ne rex exercituū missis exercitibus angelorum te tribulet ⁊ homicidas perdat. Matth. xxi. ¶ F Quis enim prelatorum tuorū qui te videntur regere: teste cōscientia poterit proclamare cum Paulo. Munde sunt manus mee a sanguine interfectorū. Act. xx. ⁊. xliii. dist. ephesiis. Numquid merito potest dici. Merito pateris ⁊ pateris. q: peccasti in filios tuos: quorū misertia non es quū deprecarētur te: et non exaudisti eos: sed procurasti per crudelia membra tua eorū sanguinem fundi: En sanguis eorū exquiritur. Gen̄. xlii. et sparsus clamat ad deum de terra: ⁊ vindictā petit. Gen̄. iiii. Piena bestia mortuos deuorat. Tui nutritii optimates tui capita. Amos. vi. in populis crudeliores ea viuos homines deuorant. comedunt Jacob. Ps̄. lxxviii. deuorant plebē tuam vt cibū panis. vt ait Dauid. ps̄. xiii. ⁊. lii. ⁊ postq̄ occiderint: sacrificāt in altari sanguinis manibus sanguinolentis ⁊ cordibus: ⁊ bibunt sacrosanctū sanguinem sacramētaliter qui pro populo effusus est cum consciētia cruentata. de cōse. dist. ii. qui scelerate. ⁊. c. accesserunt. Quin insuper qui in bellis iniustis dederunt consiliū auxilium vel fauorem vbi multi ceciderunt: sine aliqua dispensatione a te obtenta contra sacros canones promouētur assidue celebrātes. irregularitate duplici irretiti. li. dist. qui in aliquo. xxiii. q. viii. his a quibus. l. dist. sepe. ex. de homi. sicut dignum. de excess. prela. ex literis. de accusa. inquisitionis. i. in. ¶ G Sed posses dicere: etsi martyres corporales istis tēporibus non sint in domo mea: sunt tamē martyres spirituales. vtinam sic esset. Scio enim sm Augu. in sermone beati Laurentii q̄ vita christiani si sm euangeliū viuit in cruce ⁊ martyrio: est tēperantia in abundātia cum. xli. dist. delicie. Dauid. Castitas maxime in adolescētia cum Daniele. Dani. per totū. ⁊ Joseph in egypto. Gen̄. xxxix. Largitas in penuria cum Tobia. Tob. iii. in fi. sm Bern̄. In iniuriis Patiētia. xxiii. q. i. paratus. Ad inimicos Beneuolētia. xxiii. q. iii. sex differentie. Ad afflictos cordis cōpassiui misericordia. xlv. dist. vera. sm Greg. martyria sunt: sed vere perpaucos habes filios talibus martyriis laureatos. vn̄ Greg. Martyres sine ferro esse possumus: si patientiā in animo veraciter custodimus. Et idem. Qui dolorē exhibet in aliena necessitate: crucem portat in mente. Et idem: Ferre cōtumelias et inimicos diligere martyriū est in occulta cogitatione.

Sed prohdolor contra martyriū temperantie tui abundantes crapulati sunt. contra Dauid. ex. de vi. ⁊ hone. cle. a crapula. Mense eorum plene vomitibus. de cōse. dis. v. ne tales. quia non ad necessitatē sed ad voluptatem recipiunt alimēta. vnde Greg. in homil. Cum audieritis preslia ⁊c̄. Vbertatis abūdantiā non ad necessitatem carnis sed ad peruersitatē intorsimus voluptatis. Corda eorum non eructāt verbū bonum sm Dauid. ps̄. xliiii. sed eorum ructus ex pregrauato vētre fetorem exhalant: ⁊ diuersis ferculis saginati indigeriem suā eructāt: ad celum corda habentes cōtra preceptū domini. ebrietate ⁊ crapula pregrauata. Luc. xxi. vbi Basilius. Singulum animalium a conditore omniū in deo habet intrinsecus causas facientes ad tutelā consistētie proprie. propter quod ⁊ christus dedit nobis hanc monitionē: vt que illis a natura vel nobis auxilio rationis ⁊ cautela cōtingant: fugientibus quidem peccatū. vt irrationabilia fugiunt morifera pabula inquirentibus vero iustitiā: sicut illa herbas nutritiuas requirūt. Eadem vero admonitio egrotantes sanat: ⁊ sanos perficit seruatores presentiū: prouisores futurorum: non alienorū censores: sed suorū scrutatores: non dimittētes intellectum seruū fieri passionū: sed irrationale anime subiiciētes rationali. Itē Titus ibi. q. d. Cauete ne lumina vestre mētis grauentur: q: crapula ⁊ ebrietas frangūt prudentiā: qua sane fidē: operantur naufragia. Itē ibi Basilius. Est autē ebrietas nimius vsus vini. Crapula pro anxietas ⁊ nausea q̄ est in edacitate. Sicut igitur cibis vt nō esuriamus: sic ⁊ potu ne sitim patiamur vtendū: vitā

do diligentius lapsum. Fallax est enim vini ingestio. Ani-
ma autem a vino libera prudentissima erit τ optima. sed
humectata vini vaporibus quasi quadã nube velatur. ad
hec. xli. di. quisquis. τ. c. parsimonie. c. delicie. xxxv. dist. per
totũ. xliiij. di. comessationes. de cõse. di. v. sicut tibi. cum. c.
seq. τ. c. nihil. ex de vi. τ ho. cleri. a crapula. ¶ Cõtra mar-
tyriũ castitatis. Castitas aũt nedũ in pueris τ adolescen-
tulis vt Daniele τ Joseph dictis. s. §. pri. q in ligno cor-
ruerũt. Thre. iiij. τ in iuuenib⁹ qui in immũditia infirma-
ti sunt. Esa. xl. Juuenes in infirmitate sua cadent. sed etiã
in senib⁹ impudicis: qui videtur regere populũ: periclita-
ta est. q: iudicia dei nõ attendẽtes τ ad celum oculos nõ
leuantes. Joã. xi. Luc. ix. ex de cele. mis. cũ marthe. §. j. fero-
res libidinis amplexantur: vt sic inueterati dierũ malorũ
merito possint dici: τ scindi per medium angelico ense di-
gni. Danie. xiij. ex de psum. cũ in iuuentute. Quũ eñ defi-
ciente calore naturali continẽtiores esse deberent: τ quã-
to morti viciniores efficiũtur: tanto solicitiores atq; timi-
diores esse deberẽt. lxxxvi. di. tanta. ipsi econuerso immun-
diores igne alieno. de pe. dis. ij. inter hec hircũ. j. τ vsq; ad
cõsumptionẽ deuorante. Job. xxi. succẽsi τ audaciores ad
deũ prouocãdum fiunt: vt eorũ senectus nõ venerabilis.
Sap. iiij. lxxxiiij. di. porro. sed apud deũ τ hoies abomina-
bilis habeatur. τ maledicti pueri centũ annorũ increpa-
tione prophetica nuncupentur. Esa. lxv. ij. q. vij. paulus. τ
condẽnentur cõparatione vite/a pudicissimis pueris/se-
nibus moribus venerabilibus Joseph saluatore Egypti
experte tenebrarum carnis. Gen. xxxix. Samuele induto
ephot lineo purissime mũditie. j. Reg. ij. Hieremia mũdo
nato. q: in vtero sanctificato. Hiere. j. τ Joanne baptista
pellicea zona in signum premortuorũ lumborũ accincto.
Matth. iij. vbi Hiero. Zona pellicea qua cinctus erat et
Helias/mortificationis indicium est. Et Daniele frugali
ad conseruationẽ honestatis. xliiij. di. §. j. Danie. j. prefigu-
rãtibus dominicã purissimã τ angelicam castitatẽ. de illis
bonis pueris. lxxviij. di. §. hoc regulariter. ¶ Cõtra mar-
tyriũ largitatis in paupertate. Ubi aũt ille martyr erit vt
Tobias largus in penuria. quũ vix intra te O mater ec-
clesia inueniãtur largi in abundãtia sicut esse deberent?
lxxxvi. dist. non satis. τ. c. archidiaconũ. Plurimi enim tui
presules τ rectores de patrimonio. ex de pben. cũ bm chri-
sti patrimoniũ suorum consanguineorũ ampliantes/vel
nouiter edificãtes. ex de elec. cũ ex eo. §. ne sicut. li. vj. τ in
fraudem suarũ ecclesiarũ instrumenta emptionũ in perso-
nis suorũ attinẽtium conficientes. xij. q. iij. c. j. τ. q. iiij. c. j. τ
ex de pecu. cleri. c. ij. nec pauperes buccellã in eorũ aceto
intingere permittunt: nedũ in vino. Job. xxxi. Si comedi
buccellã panis solus. ante eorũ valuas vlcerosi iacent: nec
eis micas panis porrigunt. nec familia crudelitatem dñi
imitata. Luc. xvj. vbi Amb. Ita eñ sunt cõditionis huma-
ne immemores: vt aliq̃ supra naturã sibi de miserijs pau-
perũ incentiuũ suarum capiãt voluptatũ. Rident inopẽ.
insultant egẽti. τ quorũ misereri debuerant/ijs auferunt
vniuersa. xciij. dist. diaconi. v. ibi etiã Aug. de verbis domi-
ni. Inexplebilis eñ est diuitũ auaritia. xlvij. di. sicut. c. bo-
norũ. nec timet deũ: nec hominẽ veretur. Luc. xviij. nõ par-
cit patri: amico fidẽ nõ seruat: viduã opprimit: rem pupil-
lorum inuadit. ¶ Canes impudici. lxxxviij. di. nemo. tui
cornuti canib⁹ diuersi generis domũ plenam habentes: τ
eos (qd pudet scribere) intra sinus τ gremiũ nutrientes
cum eis ludẽtes/τ caudas eorũ palpantes/nedũ panem
filiorũ pauperũ. xvj. q. j. si cupis. et orphanorũ eis tribuũt
ad edendũ. Matth. xv. sed perdicibus τ caponib⁹ τ alijs
carnibus eos alunt. Incarcerati aũt vermib⁹ scaturiunt.
Captiui etiã pro quibus sacra vasa conflata vendi iuben-
tur. xij. q. ij. aurũ. τ. x. q. ij. hoc ius. in cõpedibus τ catenis
languidi τ paralytici in plateis stercoribus τ portabus
incenati dormitant: nudi frigore algẽt: peregrini foris in
vijs hospitantur: τ p talibus proselitis τ miseris nec pa-
nis nec vestimentũ est in domibus prelatorũ: nec vas fri-
gide aque tantũ. Matth. x. g. Mar. ix. vbi Hiero. Non ca-
lide. ne τ in calida paupertatis τ penurie lignorum occa-
sio quereret. Tales prelati nolunt sibi facere amicos ne-
dum de mãmona iniquitatis. Luc. xvj. quod exponit. xiiij.
q. v. §. sed hoc. i. suis pprijs si qua habẽt. Sed nec de aga-
pe ecclesiastice charitatis. xlij. di. c. j. τ. c. non oportet. j. τ. ij.
quũ tamen quicquid habent clerici excepto victu τ vesti-
tu/pauperũ censeatur. x. q. ij. episcopus. xvj. q. j. quoniã. de
quo. s. parte. ij. ar. xxix. §. vlti. §. de hoc late. H

Patientie martyrium.

SEd de martyrio patiẽtie in iniurijs quid di-
cemus? Quis hodie intra te mater ecclesia
mansuetus aut mitis est: qui patiatur τ nõ
deducatur bm sapientem. lesiones cordali-
ter nõ sentiat? Quis est qui se non vindicet:
aut corde/aut verbo/aut signo/aut actu/quicquid dicat?
xxiij. q. j. §. j. τ. q. iij. §. j. τ. c. sex differentie. τ. q. iiij. §. ex his. τ
c. cum in lege. Quis nõ recordatus iniuriarum ciuiũ suo-
rum sibi factarũ? Leuit. xix. Quis orat in spiritu τ verita-
te. Jo. iiij. pro persequentibus τ calũniantibus eũ? Mat.
v. τ Luce. vj. Et quis benefacit ijs qui oderunt eũ? vt pre.
§. ex his. Ubi inueniemus mãsuetos τ mites: qui terram
viuẽtium hereditent vel possideant? Matth. v. vbi Aug.
Mites sunt qui cedunt improbitatibus: τ non resistũt in
malo: sed vincunt in bono malũ. Roma. xij. Rixentur igit
immites τ litigent p terrenis: τ dimicent pro temporali-
bus rebus. sed beati mites: quoniã ipsi hereditabunt ter-
ram. Item Ambrosius super Lucã. Mitiga ergo affectũ
tuũ: vt non irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Pre-
latorũ est enim motũ temperare consilio. nec minoris vir-
tutis dicitur cohibere iracundiam q̃ omnino non irasci.
quũ plurimũ illud leuius: hoc fortius existimetur. Sed τ
qui sunt hodie discipuli christi cordis humilis: quibus di-
cat magister humilis: Discite a me: q: mitis sum: et humi-
lis corde. Matth. xi. vbi Aug. de verbis domini. Non mũ-
dum fabricare/nõ in ipso mundo miracula facere/sed q:
mitis sum τ humilis corde. Magnus esse vis? a minimo
incipe. Cogitas magnã fabricam cõstruere celsitudinis/
de fundamẽto prius cogita humilitatis. quia quãto quis-
que vult super maius edificium edificare: tanto altius funda-
mentũ fodit. Quo autem peruenturũ est cacumen nostri
edificij? vsq; ad conspectũ dei. Et ibi Rabanus. Discendũ
nobis ergo a saluatore nostro/vt simus mites moribus:
τ humiles mentibus. Neminẽ ledamus. neminẽ contẽna-
mus. τ virtutes quas foris ostẽdimus moreimus tenea-
mus in corde. Et ibi Chrys. Et ideo incipiens diuinas le-
ges ab humilitate incipit: τ magnum premium ponit di-
cens. Et inuenietis requiem animabus vestris τc. Uide
qd scripsi. s. in hac ij parte in. c. iij Thren. in litera Thet.
§. est iugum. cũ §. seq. in. vj. ar. Et Ber. Collactanee sunt
humilitas τ mãsuetudo. τ sicut presumptio ab elatione:
sic vera mãsuetudo ex vera humilitate pcedit. Mortuus
est Moyses mitissimus hoim qui erant in terra. Numeri
xij. τ vere sepulcrum eius nõ apparet. Deut. vlti. Samuel
etiam p inimicis orãs. j. Reg. xv. in fi. defunctus est. Sed
vbi est Paulus qui optat fieri anathema p fratribus: ad
Roma. ix. cum predicto Moyse petente deleri de libro vi-
te: aut parci populo israelitico vitulo immolanti. Exodi
xxxij. xlv. dist. disciplina. Ubi est Dauid qui pessimũ inimi-
cum Saul cũ de sola inuidia persequente. j. Regũ. xviij. τ
xix. τ. xx. τ quem in spelunca potuisset occidere: et vite re-
seruauit. j. Reg. xxiiij. j. q. j. dominus. τ. ij. q. vij. § de his. §.
Item in libro regũ. τ in monte Gelboe corruentem plan-
git: τ planctum super eum docet filias israel. ij. Regũ. j. et
filiũ filij eius cõmensalem facit. ij. Reg. ix. τ viros Jabes
galaath sepeliẽtes Saul benedicit τ remunerat. ij. Reg.
ij. Sed insuper Absalonẽ scelestum persecutorem filium
diutiume deplorat. ij. Regũ. xviij. τ. xix. Fateor sepulcrum
istius Dauid misericordis apud nos est. Act. ij. sed nõ ipse
nec misericordia eius. q: vacuũ est mausoleũ eius. quũ vix reper-
riatur hodie successor eius in charitate τ pietate. sed etiã

ipse nō sit hic:doctrina tamen eius nobiscū est.q̄ dicit.ps.
vij. Si reddidi retribuentibus mihi mala ⁊c.⁊ iterū. Cum
his qui oderūt pacē eram pacificus. ps. cxix. Et ideo vere
fuit homo scd̄m cor dei.i. Regū.xiij. Act.xiij.⁊.i.q.vij.si ḡs
omnē. quia nil sic facit hominē similē deo/sicut misericor
dia:maxime in platis.quia nil tā peculiare est imperialis
maiestatis:q̄ humanitas:per quā solam seruatur dei imi
tatio.fm.l.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.si. ¶ Uerū de mar
tyrio cōpassionis quid dicam?quod scriptū est. Amos.vj.
Nil cōpatiebantur sup cōtritione Joseph scɀ pauperis ⁊
afflicti. Impietas regnat hodie.⁊ ideo compassio exulat:
quia soli pij cōpatiūtur.vñ Hugo de sancto vic. Omnes
patiuntur.pauci cōpatiuntur. Pati possunt impij. cōpati
autē nisi pij. Et vtinā homines isti⁹ generationis sibimet
bene cōpaterētur:⁊ flammarū perpetuarū recordarent.
sed paralytici ⁊ insensibiles facti sunt sibi. Miseri etenim
hoies toti pergentes.fm Bern.in his q̄ foris sunt:ignari
sunt interiorū suorum. Exteriorē quippe superficiē intuē
tes/salua sibi oia suspicantur:nō sentiētes vermē occultū
qui interiora corrodit. cōtra quos dicitur Prouerb.xxiij.
Uerberauerūt me:sed non dolui.traxerunt me:⁊ nō sensi.
Membrū aūt quod dolorē non sentit:mortuū est.⁊ insen
sibilis morbus incurabilis est.fm Bern. Quis autem ho
die maxime prelatorū sentit in se qd̄ in christo Jesu? Phil.
ij.⁊ in sensu cogitat circūspectionem dei? Eccl. xiiij. quam
habuit in redimēdo proprio sanguine vermiculos inimi
cos? Ubi est Jonathas. Jonathas interpretatur colūba do
mini.christianus scɀ dono sancti spiritus in baptismate re
natus.eu Alexander/christus/alleuās(interpretatio ale
xandri)tenebras.q: lux est vera. Jo.i. vel auferens angu
stias per gratiā qua est plenus.ibi Jo.i.mittat purpuram
crucis sanguine agni.i. Pet.i.immaculati rubricatā.⁊ co
ronam triūphanti in cruce vt sentiat que christi crucifixi
sunt?i. Machab.x. Christus in carne passus est.quis eadē
cogitatione armatur?i. Petri.iiij. Quis stigmata eius in
mente ⁊ in corpore suo portat? Gala. vlt.xij.q.ij.gloria.⁊.
multi.in fi. Quis configitur christo in cruce? Quis in ea
gloriatur? Gala.ij.⁊ vlti.

Cōpassionis martyrium.

¶ Articulus.xlix. A

O Preciosa spōsa christi ecclesia:iā gloria tua nō est abintus neq̄
in cruce.ex de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhibē
dum.fm Dauid.ps.xliiij. Nam gloria recto
rum tuorū quedā est a partu.fm prophetā Osee.ix.q: in
eis hodie nō requirit morū sed carnis nobilitas.cōtra id
ex de pben.venerabilis.xl.dis.nos q̄ presumus.quū th va
cāte papatu dixerit ille Piscatori Petro ⁊ fabri.i. christo
Mat.xiiij. Mar.vj. Luc.iiij. Jo.vj.sed ⁊ Marcus fabrum
eū dicebat vocari. Mar.vj.q: putabat filius Joseph:qui
erat faber lignarius.filio successorē querimus:non augu
sto.q: nobilitas fastū/fastus liuorē/is odiū parit.no.xxiij.
q.i.qm̄. ¶ Alia gloria tuorū mercenariorū prelatorum in
thesauris ⁊ pecunia est.q: gloriātur in multitudine diui
tiarū suarū.fm Dauid ps.xlviij. paupertatē cōculcantes:
⁊ cōtra eā dogmatizantes:⁊ pecunias iustificātes contra
pre.c.gloria.xij.q.ij.⁊.q.i.clericus. Unde ⁊ pp̄ter eas reci
piūt clericatū recte cōtra id.c.clericus. Nec cogitāt quali
ter ecclesijs habeāt deseruire:pp̄ter qd̄ habent beneficia.
ex de rescrip.c.si.lib.vj.sed qualiter recipiāt fructus earū.
vñ semp querunt quāti valet tale beneficiū:q: querunt q̄
sua sunt: non que christi. Phil.ij. viij.q.i.sunt in ecclesia.
¶ Alia eorū gloria est quū vindictas ⁊ alia mala faciūt.
Exultāt enim in rebus pessimis. Prouer.ij. Sed talis ex
ultatio maligna est. Jaco.iiij.maxime in victorijs iniquo
rū bellorū ⁊ perditionib⁹ hoim interfectorū:quos gemiti
bus ⁊ lachrymis cū Hieremia plāgere debuissent. Hiere.
xiij.⁊.ix.in pn̄. Nec recordātur qd̄ scriptū est Prouer.xvij.
Qui in ruina letatur alteri⁹:non erit impunitus. ¶ Alia
eorū gloria est in quadrigis/⁊ equis phaleratis/albis ex

Opulētie causa nemini gloriandum.

Appetētia vindicte fugiēda.

pinguibus/loco aselli dn̄ici. Mat.xxi. Mar.x. Luce.xix.⁊
Jo.ij.⁊ domicellis armatis/loco puerorū hebreorum oli
uarū ⁊ palmarū deferentiū ramos. Jo.xij. A talib⁹ anna
tis capitur christus. Joan.xviij. Contra talē gloriam ait
Chry.xf. Uis cognoscere christi mansuetudinem venientis?
cōsidera speciem aduentus eius. Nō sedet in curru aureo
purpura fulgēti.neq̄ ascēdit super equū feruidum discor
die amatorē. Non habet in circuitu splendentes gladios
aut ornamēta terribilia armorū:sed ramos florētes:testi
monia virtutis ⁊ pietatis. Non recordātes q̄ splēdor cle
ricorū maxime prelatorū humilitas est.c.di.contra morē.
⁊ arma eorū lachryme ⁊ orationes.xxiij.q viij.conueniot.
¶ Alia eorum gloria in dapibus ⁊ vtēsilibus exquisitis
thalonibus/tapetis/cortinis/poculis aureis crystallinis
argēteis ⁊ mutatorijs nedū.x.cū Naamā syro.iiij. Reg.v.
sed.xx.aut plerūq̄ amplius/annulis aureis ⁊ gēmatis/⁊
iocalibus arcis plenis/⁊ thalamis cameris ⁊ lectis ebur
neis ⁊ ornatis tapetib⁹ pictis ex egypto strate sunt eorū ca
mere:asperse sunt eorū cubilia myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamo
mo. Prouerb.vij. Sed de corporib⁹ potius cadaueribus
quorūdam eorū ascendit fetor. Esa.xxxiij. Esdre.i. vt non
videātur camere ⁊ diuerticula dei seruorū:sed tridinia re
gū ⁊ imperatorum.quū apostoli quorū vices ipsi tenent.
lxviij.dist.quorū.pre fame spicas alieni agri fricauerint ⁊
comederint. Matth.xij.⁊ Luc.vj.de cōse.di.v. discipulos.
⁊ mantellis ⁊ tunicellis vilibus cōtenti fuerint ⁊ paucis.
Luc.ix.quia de domo in domū ibant expediti absq̄ pera
⁊ sacculo:de crastino non cogitātes. Matth.vj. Luce.xij.
xi.q.iij.ira.sed cogitatum suū in dn̄o iactandum.ps.liiij.⁊
spem in eo habētes q̄ vestit lilia et pascit volatilia. Mat.
vj. Non recordantes prelati istius tēporis q̄ illorum suc
cessores in vita ⁊ iurisdictione esse debēt:de quib⁹ dicitur
Heb.xi. Circuierunt in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis/egē
tes/angustiati/afflicti/in solitudinib⁹ errantes/⁊ in mō
tibus ⁊ in speluncis ⁊ in cauernis terre.cōtra tales prela
tos.xl.dist.episcopus vilem.xxxv.di.ecclesie. ¶ Alia eorū
gloria in argumentis sophisticis ⁊ terrenis scientijs est.
cōtra id Hiere.ix. Non glorietur sapiēs in sapientia sua.
Tales exquirūt prudentiā que de terra est:non doctores:
sed negotiatores. Baruch.iij. Sapientes sunt vt faciant
mala:bene autē nesciunt facere. Hiere.iiij. Et dicentes se
esse sapiētes/stulti facti sunt.ad Rom.i.⁊.xlix.di.c.i.⁊. al
bugine.sapientes inquā in verbo in quo euacuatur crux
christi.i.ad Cor.i.ibi vide satis de ista sapientia carnali.⁊
Jac.iij.vbi vocatur terrena/animalis/⁊ diabolica. vnde
Bern. Mentes impie cōtente scientijs que inflant:eas q̄
edificant nescierūt.luciferi quidē tales sunt:non igniferi.
vñ loquens Ber.diabolo ait. O lucifer:si fuisses ignifer/
nunq̄ cecidisses. Tales non ardent ⁊ lucent cum Helia ⁊
Joanne. Jo.v. Ille erat lucerna ardēs scɀ per amorē.⁊ lu
cens scɀ per splendorē.vnde Ber. Tantū lucere/vanum:
tantū ardere/parū. Ardere ⁊ lucere perfectū.⁊ de Helia
Eccli.xlviij.dicit in pn̄. Et surrexit Helias pp̄heta quasi
ignis:⁊ verbū ipsius quasi facula ardebat.vñ in pre.loco
Joā.v. Ille erat ⁊c.ait Alchuinus. Joannes enim erat lu
cerna/illuminat⁹ a christo luce/ardens fide ⁊ dilectione/
lucēs verbo ⁊ actione. Carnales sciētes sunt angeli tene
brarum trāsfigurati in angelos lucis.ij. Cor.xi.xxvj. q.v.
episcopi.⁊.c.nec mirum.xxix.q.i.§.i.ex de regu.licet.§. ve
rum.sed veritate nudati/semper discētes/nunq̄ ad veri
tatem sciētie peruenientes.ij.ad Timo.iij.xxvj.q.v. nec mi
rum.vltra collū. sed ⁊ margaritam scientie. ex de transla.
episcopi.post trans.si quam habent/per vitam abomina
bilem denigrantes. De talibus dicitur Prouerb.xi. Circu
lus aureus in narib⁹ suis.i.porci/mulier pulchra ⁊ fatua
male morigerata/videt literatus male morigerat⁹. vt dr̄
in collatione Nesteroth de sciētia spūali in lib. collationū
Jo.cassi. Sermocinatio autē domini cū simplicibus est ⁊
humilibus. Uñ q̄ ambulat simpliciter:ambulat confidē
ter. Prouerb.x.dū tamen cum simplicitate columbina sit

Nimius epularū et ornatuum luxus.

inista/sicut dicit dñs/astutia serpentina. Matth.x. Esto/
te ergo prudẽtes sicut serpẽtes:et simplices sicut colũbe.
xxxvi.dist.§.cccc.vbi Hiero.vt per prudentiá deuitent in/
uidias:per simplicitatẽ non faciant malũ.⁊ serpẽtis astu
tia ponitur in exemplũ:q: toto corpore occultat caput.et
illud in quo vita est/protegit.ita ⁊ nos toto periculo cor/
poris/caput nostrũ qui est christus.ex̃ de sacra vnc.c. vni/
co.℣.sed vbi.sub.§.vnde in veteri testamẽto.custodiam⁹.
Item ibi Remigius.id est fidẽ christi integram ⁊ incorru
ptá seruare studeamus. Rabanus. Solet etiá serpens eli/
gere strictas rimas per quas tráiens veterẽ pellẽ exuat.
similiter predicator tráiens per angustá viam veterẽ ho/
minẽ omno deponat. Item ibi Remigius. Pulchre etiam
dñs predicatores serpẽtis astutiam monet habere:q: pri
mus homo per serpentẽ deceptus est.de peni.di.j. serpẽs.
ac si diceret. Quia hostis callidus fuit ad decipiẽdũ vos:
prudẽtes sitis ad liberandũ. Ille laudauit lignũ:vos lau
date crucis virtutem. Itẽ ibi Chrys. Sicut autẽ pruden/
tiá serpentis oportet habere:vt in principalibus nõ leda/
mur:sic ⁊ simplicitatẽ columbe in nõ vindicando quũ in/
iusta patimur:neq̃ per insidias alicui nocẽdo. Itẽ Remi
gius. Ideo autem dñs hec duo sociauit:quia simplicitas
absq̃ prudẽtia facile decipi potest: ⁊ prudẽtia periculosa
est alicui nocẽdo nisi simplicitate temperetur.ad hec.xvi.
q.j.si cupis.vj.q.j.ex merito.in fi.ij.q.vij.non omnis.xxxvi.
dist.§.cccc. Idiotas enĩ ⁊ elingues elegit dñs discipulos:
vt nõ gloriarentur contra eũ. Perdá enim(inquit)sapiẽ
tiam sapientiũ ⁊ prudentiam prudentiũ reprobabo. Ubi
sapiens. vbi scriba? Stultá deus fecit sapientiá hui⁹ mun
di.j.ad Cor.j.ex̃ de priuil. venerabilis.que oia intelligunt
de abusu sciẽtie ⁊ de scientijs reprobatis.xxxvij.di.si quis
grámaticam.⁊.xxxviij.dist.quáuis.vbi de hoc.xxvi.q.ij.§.
his ita.in fi. ¶ De sancta sciẽtia ⁊ ea bene vtẽtibus loqui/
tur in magna parte liber Prouer.⁊ Sapiẽtie ⁊ Eccli.⁊.j.
ad Cor.j.⁊.ij.c.⁊.xxxvij ⁊.viij.dist.per totũ.⁊.xliij.di. sit re
ctor.⁊.xxxvi.§.cccc.⁊ ex̃ de renũ.nisi cum pridẽ.§.pro defe/
ctu. Et donum sciẽtie inter septẽ dona spussancti cõputa/
tur. Esa.xi. ⁊ Cherubin que plenitudo sciẽtie interpretan
tur in ordine prime hierarchie secũdus est. de peni.dist.ij.
principiũ.℣.omnis. Sed cõtra de scientia presumẽtes ait

Non est ob erudi tionem glorian/ dum.

Bern. Multi multa sciunt:⁊ semetipsos nesciunt. Alios
inspiciunt:⁊ seipsos deserunt. Et idem iterũ. Multo me/
lior et laudabilior es si te cognoscis:q̃ si te neglecto co/
gnosceres cursus siderum:vires herbarum: cõplexiones
hominũ:naturas animaliũ:⁊ haberes omniũ celestium ⁊
terrestriũ scientiá. Item Aug. Indocti rapiũt celũ:⁊ nos
cũ nostris literis in infernũ descendimus. Plato ⁊ Aristo
tiles ⁊ Auerroes cum alijs paganis philosophis/Orige
nes ⁊ Arrius cũ alijs subtilibus hereticis tenebras exte/
riores incolũt:quia nõ deum glorificauerũt. Rom.j. Non
saluat prophetare/predicare/⁊ mysteria vtriusq̃ testamẽti
noscere/⁊ multos cõuertere/⁊ penitẽtias audire/⁊ cõsu/
lere/⁊ etiá miracula facere/et male viuere. Sed mãdata
dei seruare/⁊ cũ ex toto corde amare. Joã.xiiij.j.ad Cor.
xiij.j.q.j.multe.c.teneamus.c.prophetauit.c.vide.de peni.
dist.ij.charitas.j.⁊ dist.iij.§.vlti. Dicebat ⁊ ille seraphicus
christi discipulus verus alm⁹ Frãciscus. Tantũ quilibet
scit:quantũ operat̃:⁊ non plus. Itẽ dicebat loquẽs fratri
bus. Si haberes oẽm scientiá:⁊ scires interpretari oia ge
nera linguarũ:⁊ subtiliter de celestibus reb⁹ perscrutari:
in ijs nõ potes gloriari.q: vnus demon sciuit de celestib⁹
et modo scit de terrenis plus q̃ oẽs homines.licet fuerit
aliquis qui summe sapiẽtie cognitionẽ a dño recepit spe/
ciale:vt Salomon. Itẽ dicebat super verbo Apostoli Lite
ra occidit:spũs autẽ viuificat.ij. Cor.iij. Illi sunt mortui
ad literá/qui tantũ sola verba cupiunt scire:vt sapientio/
res videátur inter alios: vt possint acq̃rere diuitias hui⁹
seculi ⁊ honorẽ. Et illi religiosi sunt mortui ad literá/qui
spiritũ diuine litere nolũt sequi:sed sola verba magis cu/
piũt scire ⁊ alijs interpretari:q̃ operari. Et illi sunt viuifi
cati a spũ diuine litere/q̃ omnẽ literá quá sciũt ⁊ cupiunt
scire nõ attribuunt corpori:sed verbo ⁊ exẽplo reddũt ex
altissimo dño cuius est omne bonũ. Itẽ dicebat. Quũ vi/
deris scientẽ male viuentẽ: cogita q̃ sit vnus de demoni/
bus subtilibus.cognitio in demonib⁹ afflictio erit eis et
est:q: non diligũt quem cognoscũt.⁊ Jaco.iiij. Sciẽti bo/
num ⁊ non facienti peccatũ est.subaudi maius.de pe.dist.
ij.si enĩ inquit.post colũ.⁊ Luc.xij. Sciens seruus volũta/
tem dñi sui/⁊ non faciẽs:plagis vapulabit multis. In dei
vero electis ipa cognitio amor est.q: quẽ cognoscunt hic
diligunt:⁊ perfecti⁹ in patria. Uere quidẽ qui se ignorát/
pulchri sunt.i.pulchri apparẽt inter mulieres. Cáticor.j.
id est inter hoies seculares:propter scientiá quá ostendunt.
Sed q: se ignorát:vel qd cognoscũt non operant̃: pascũt
hedos/suos sensus petulcos. Est enĩ hedus aial.ſm glo.
Mat.xxv.petulcũ ⁊ olidum. Et vadunt post vestigia gre
gum suorũ.i.post cogitationes ⁊ affectiones bestiales. Et
specialiter pascũt porcos. Luce.xv.quia vt porci vel sues/
in suis voluptatib⁹ inuoluũtur.ij. Per.ij.de pe.dis.iij.sunt
qui debẽt. Et ventrẽ cupiũt siliquis saturare.ſm Aug.sup
pre.c. Luc.xv. Porci sunt immũdi spũs qui sub ipso erant.
Nam ciuis de quo premisit/cui adheserat adolescens:ali
quis aereus princeps est ad militiá diaboli pertinẽs.cui⁹
villa est mũdus potestatis ipsius:de quo premisit.⁊ misit
illũ in villá.ſm Bedá. Porcos pascere/est ea q̃bus immũ
di spũs gaudent operari. Siliqua aũt ſm Amb.genus le
guminis est:intus inanis/foris mollis:quo corpus nõ re/
ficitur:sed impletur vt sit magis oneri. Itẽ ibi Aug. Sili/
que ergo q̃bus porcos pascebat:seculares doctrine sunt/
steriles/vanitatẽ personátes:de q̃bus laudes idolorũ fa/
bularũq̃ ad deos gentiũ pertinentiũ vario sermone atq̃
carminibus percrepát:quib⁹ demonia delectátur. Unde

Seculares disciplinę silíquis cõparátur.

quũ iste saturari cupiebat aliquod solidum ⁊ rectũ quod
ad boná vitam pertineret/inuenire volebat in talibus: ⁊
nõ poterat. vñ sequit̃. Et nemo illi dabat.q: in sciẽtijs mũ
danis querit̃ gustus ⁊ fruct⁹ anime:⁊ nõ inuenit̃. q: vere
tales sciẽtie liberales inflant:et nõ satiant. de hoc.xxxvij.
di.§.hinc etiam ille.⁊.c.⁊ ideo. Et studẽtes maxime diu in
talibus sciẽtijs appendũt labores:⁊ nõ in saturitate: ⁊ ar
gentũ:⁊ non in panib⁹ diuine scientie anime refectiuis:q̃
sunt panes vite. Eccl.xv.de hoc Esa.lv.ad literam. Tales
carnales sciẽtie destruent̃.j.ad Cor.xiij. sed vnũ iota diui
ne sciẽtie non preteribit. Mat.v. Et celũ ⁊ terra tráſibũt:
scʒ in superficie quũ purgabuntur.verba autẽ dei in eter
num stant. Mat.xxiiij.⁊ Luc.xxi.xxxv.q.x.fraternitatis.q:
sacra lex ab eterno est:⁊ ex ore altissimi exijt: ⁊ cũ eo pma/
net in euũ. Eccli.xxiiij. Adde hic qd scripsi.s.in.§.expedi/
tis nobilib⁹. vsq̃ ad ℣.v.in ar.xxxiiij.in ista.ij.pte. ¶ Alia
eorũ gloria est in decore exteriori:quũ fiunt moribus inde/
cori.c.di.cõtra. Topetum seculariũ portare tõsuram par/
uulam clericalẽ circũferre ⁊ abscondere:pannis viridib⁹
⁊ rubeis ⁊ exquisiti coloris ⁊ quidá eorũ virgatis ⁊ par/
titis se induere.cõtra quos ex̃ de vi.⁊ hone.cleri.clerici.ij.
⁊ pena eorũ.eo.ti.quoniá.in clemẽ. In edificijs ⁊ supelle/
ctilibus decorẽ querere:pulchros apparere: se comere:et
dealbare:pectere:⁊ ad delectatione balnea frequentare:
pingues ⁊ magnos dextrarios equitare : familiá iuueni/
lem ⁊ diuersis mutatorijs adornatam ⁊ preciosis pannis
amictá ⁊ splẽdidam secum ferre:frena argentata ⁊ calca/
ria ⁊ sellas preciosas habere:vt exterior ois pulchritudo
appareat. Sed gĺia taliũ stercus ⁊ vermis.j. Machab.ij.
Tales fuci meretricij sunt.de cõ.di.v.fucare. Tales appa
ratus militantiũ mũdo sunt. Tales põpe Cesaris ⁊ regũ
sunt.xxi.q.iiij.⁊ hic adde qd scripsi.s. in magno.§.postq̃.i
pn.in ar.x.⁊ in.§.vij.℣.discát.in ar.xv.in ista.ij.pte. ¶ Un
Paphũcius in collatione de trib⁹ abrenũtiationibus in
lib.collationũ Jo.cassi. Ut enĩ virtutes vel ipsa charitas
que earũ fons est:in hoc seculo cõquisita/post finẽ quoq̃
huius vite pulchrũ ac splendidũ amatorẽ suũ reddit. Ita
vitia ad illam perẽnem cõmorationẽ obfuscatam mẽtem

quodāmodo coloribus terris infectaq; transmittūt. Pulchritudo em̄ vel deformitas anime virtutū seu vitio:ū gignitur qualitate. ex q̄bus quidam attractus colo: aut ita eam splendidā reddit: vt a propheta Dauid. ps̄. xliiij. mereatur audire: Et cōcupiscet rex decorem tuum. aut certe atram fetidā atq; deformem ita vt fetorē propter turpitudinis ipsa cōfiteatur: ⁊ dicat in ps̄. xxxvij. Computruerūt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. ⁊ dn̄s alibi Hiere. viij. in fi. ad eam. Quare (inquit) nō est obducta cicatrix filie populi mei? Cultū ⁊ decorem virtutum requirit dn̄s in ecclesia sua: non colorū. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. cum decorem. ⁊ de immu. eccle. decet domū. lib. vi. de pe. dist. ij. §. romanos. ꝟ. illa anima. al's est. c. in ps̄. ⁊ Can. v. Rex noster speciosus forma pre filijs hominū. cui⁹ pulchritudinē sol ⁊ luna mirant̄. vt dicit alma Agnes. In cruce lucet: pallet: sputis illitus deformatur: non est ei species neq; decor: ⁊ quasi leprosus apparet. Esa. liij. Equum nō habet neq; domicellū. cum vilibus se associat. Io. iiij. sanctus sanctoꝝ. De quo ordine sunt tales ⁊ prelati ⁊ clerici: Non habēt ordinem contra apostolū. sed ordinē faciunt. ij. ad Coꝝ. xij. Expectent locū illū vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Iob. x. s̄m Bern̄. Tota quasi es ingloria in mēbris mater ecclesia: detenta falsa ⁊ vana gloria aufers spōso tuo gloriam quā alteri non vult dare. vn̄ dicit Esa. xlij. Gloriam meā alteri non dabo. Ipse qui est rex glorie. ps̄. xxiij. dicit Io. viij. Ego gloriam meā non quero. vbi Chrys. q. d. ex honore quē ad patrē habeo hec locutus sum vobis: ⁊ ꝑpter hoc dehonoratis me. sed nulla est mihi cura huius contumelie. Illi em̄ noxas debetis: ꝑpter quē hec audio. Paulus in gloria ꝑpter christū ait. j. ad Tim. j. Regi seculoꝝ immortali inuisibili soli deo honor ⁊ gloria in secula seculorū. Et angeli concinūt Luc. ij. Gloria in excelsis deo. ⁊ de cōse. di. j. hi duo. ⁊. c. porro. quā tu ei aufers in terris. ⁊ ideo perdis eius pacē ⁊ gratiam: et tādem filij tui vane gloriosi perdēt illam verā gloriam propter istā falsam gloriā. q: quū deum cognouissent: nō sicut deū sed se glorificauerūt: quia euanuerūt in cogitationibus suis. ad Rom̄. j. interpretatiue re ꝑ Achor. Iosue vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiū. qui interpretat̄ lumen fratris: qui significat quēlibet xenodoxie deditū: foris lucentem intus tenebrosum. q̄ furatur regulā auream diuine sapientie oīa regulantis. iij. dis. regula. sibi eā appropians: ⁊ ex ea placere desiderans hoībus. contra id. j. Pet. iiij. ⁊ j. q. ij. vendētes. si quis loquitur quasi sermones dei. vbi Greg. Qui in verbo dei gloriā propriā querit: ius dantis inuadit. quia scriptum est. Danti mihi sapientiā dabo gloriā. Eccli. lj. quia ex ore eius prudētia ⁊ sciētia. Prouer. ij. ⁊ ps̄. xliiij. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scʒ spūssancti scribentis: quia digito dei. i. spūsancto. Ioā. viij. Mat. xij. Luc. xi. ibi. Si in digito dei testamēti tabule cōscribuntur. Exo. xxxij. Quis em̄ appropriabit sibi dei doctrinam: quū filius coeternus. ex̄ de sum. tri. c. j. ⁊ in cle. co. ti. fidei. pater. ⁊ sapiētia eius. Eccli. xxiiij. dixerit Io. vij. Mea doctrina non est mea: q: s̄m Aug. filius a patre est. ⁊ quicq̄d habet: ab eo habet. Furatur etiā Achor chlamydem coccineam. i. potentiā vel dignitatē ecclesiasticam: quā sibi appropriat vane gloriosus de ea superbiēdo ⁊ ea abutendo ⁊ qui in eo q̄ presidet nō deo placere/ sed hoībus delectatur. cōtra qd̄ Gala. j. Si hoībus placerē: christi seruus nō essem. l. di. si quis diaconus. lxxxiij. di. c. vlti. Talis xenodoxus dicit in corde suo. Deus sum: ⁊ in cathedra dei sedeo. Ezech. xxviij. Sed nō videt quomodo sedet in cathedra. q: q̄ male sedet in cathedra: iniuriā facit cathedre. xl. dist. multi. quia super cathedram Moysi sedēt hodie scribe ⁊ pharisei. Mat. xxiij. j. q. j. nō quales. xix. di. s̄m. sed vtinam bene facerēt ⁊ bene dicerent. quia os eorum locutū est superbiā. ps̄. xvi. ⁊ linguam habent magniloquā. ps̄. xi. Et loquūtur grandia: ⁊ totus eoꝝ sermo superbia est. de pe. di. ij. si enim inquit. ꝟ. petrus. Sed frequenter malam habent doctrinā. quia maloꝝ doctorum doctrina mala est. j. q. vij. conuenientib⁹. Et peiorem vitā: q: mala loquunt̄: et peiora agunt. Non magis in regno celoꝝ: sed in regno superborū spirituū vocabuntur. Matth. v. vt sic potētes dignitate/ potētes sint in tormentorū maiorum eternitate. Sap. vi. viij. q. j. illud. quia cathedra taliū pestilēs fuit: maxime simoniacorū vendentiū colūbas. i. gratiam spiritussancti: in manuū impositione ⁊ beneficiorum collatione. Et ideo dn̄s eorū cathedras euertit. Mat. xxi. Marc. xi. Luce. xix. Ioā. ij. j. q. iij. ex multis. Isti tales rectores vel potius destructores sunt qui primos accubitus in cenis et primas cathedras in synagogis querūt. Matth. xxiij. semper ambiētes/ ⁊ nunq̄ satis bibentes. Utinam hi s̄m Bern̄. ita agiles inuenirētur ad curam: sicut agiliter currunt ad cathedrā. Uere prelati mercenarij ne dicamus fures. Mercenarij quidē sunt s̄m Greg. quia locū quidem pastorū tenent: sed lucra animarū non querunt. terrenis cōmodis inhiant. tēporalibus lucris pascuntur. impensa sibi reuerētia delectantur. De ijs plus q̄ satis in isto opere dixi: quia satis ⁊ plus q̄ satis est necesse impingere contra eos: qui cū suis ambitionibus totā quasi dei ecclesiā vastauerunt. De ijs Io. x. ⁊. xxiij. q. iiij. tres personas. Sed insuper dictus Achor. historia Achor Iosue. vij. j. q. iiij. §. item peccato ciuiū. ducētos siclos furatur: ꝑ quos corporales ⁊ spirituales diuitie designātur: quas illi furant̄ qui in eo q̄ plus se estimant gloriantur: sicut phariseus in templo orans ⁊ dicens. Non sum sicut ceteri hoim. Luc. xviij. Contra qd̄ dicebat ille inglorius in se/ sed in christo summe glorians. Non glorietur fortis in fortitudine sua: ⁊ sapiēs in sapientia sua: ⁊ diues in diuitijs suis: sed glorietur scire ⁊ nosse deū. Hiere. ix. ⁊ alter ait. Qui gloriat̄: in dn̄o glorietur. ij. ad Coꝝ. x. Et iterū. Nemo glorietur in hominibus. j. ad Coꝝ. iij. Et iterū. Quid habes quod nō accepisti? si autē accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperis? j. ad Coꝝ. iiij. Et iterum. Gratia dei sum id quod sum. j. ad Coꝝ. xv. Recte igitur humilis dicit̄ ab Egidio fratre socio beati Francisci q̄ aliena reddit. ⁊ omnis superbus fur et latro sibi appropriās alienū. nihil enim propriū est hominis: nisi peccatū. quia omnis homo mendax. ps̄. cxv. ⁊ Rom̄. iij. ⁊ nullus sine peccato. de pe. di. ij. si enim. licet nemo ex necessitate peccet. quia omne peccatū voluntariū. xv. q. i. §. j. ⁊. xxiij. q. iiij. vasis ire. al's est. §. sub. c. nabuchodonosor. ¶ Dic ergo ecclesia i christo sancto gloriosa/ rectoribus tuis xenodoxis querētibus gloriam ab hoibus et nō deo. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Ioā. viij. Et ideo talis gloria vmbre similis est: que nihil aliud est q̄ priuatio lucis ex obiecto corporis: ⁊ que fugit sequentes ⁊ insequit̄ fugientes. iuxta illud Eccli. xi. Si secutus fueris: nō apprehēdes. ⁊ si precurreris: nō effugies vn̄ Philosophus. Hoc solū habet humana gloria gloriosum: q̄ se appetētes fugit: ⁊ se fugiētes appetit. ar. viij. q. j. in scripturis. j. q. vi. sicut. Quid miseri vane gloriamur: et conamur vincere alios: ⁊ trāscendere vbi premiū non est? vt dicit glos. Gal. v. sup ꝟbo inanis glorie cupidi. Stulti mercatores sumus: q̄ bonū opus vn̄ poteramus habere verā ⁊ eternā gloriā: pro falsa ⁊ mometanea vendim⁹. dicente dn̄o Matth. vi. Receperūt mercedē suā. vn̄ Greg. Quū ꝑ recto opere laus trāsitoria querit̄: eterna retributione res digna vili ꝑcio vendit̄. Et Bern̄. Quicq̄d fauoris captam⁹: deo furamur. Quid etiā infelices hypocrite sepulcris dealbatis silēs/ pleni intus ossibus mortuorū. Mat. xxiij. laudari cupim⁹: quū simus vituperabiles? vn̄ Ber. sup illud Pauli. Ro. viij. Uanitati subiecta est creatura nō volēs. De qua vniuersali vanitate inest nobis velle laudari quū sim⁹ vituperabiles: ⁊ nolle laudare quos scimus laudabiles. Cōtra qd̄ dicit Chrys. Hypocrita: vt q̄d nō vis esse laudabilis: q̄ vis vt lauderis? q̄d formosus apparere: ⁊ formosus nō esse? ¶ Sʒ o ꝟa mater ecclīa/ ⁊ nō ficta: simplex/ nō duplex: nō rugosa/ sed sincera: realis/ nō superficialis: humilis/ nō elata: formosa interi⁹/ nigra in mortificatiōe corpis exteri⁹: querēs spōsi gloriā/ ⁊ nō tuā.

O ethiopissa prius nigerrima. O catula prius immūda. Mat. xv. O alienigena per samaritanā prefigurata. Jo. iiij. ⁊ peregrina. O sanguiflua. Mat. ix. Marc. v. ⁊ Luce viij. O chananea. Mat. xv. O prius ceca ⁊ orphana ⁊ vidua pri⁹ multos habēs amatores. Hiere. iij. Ingrata deo ⁊ nature. Bestiarū socia. Plasmatoris ignara. Promissi messie nescia. Joā. iiij. Omni trāseunti pedes tuos. Esa. xlvij. diuaricans. xxxij. q. v. si paulus. O oleastrū syluestre. ad Rom. xj. Filia tenebrarū. ad Roma. xiij. Expers lucis. Serua sensuū exteriorū. Socia reptiliū. Prius idolorum cultrix. Ignominia peccatorū plena. Quis te prouexit in hanc gloriā ⁊ honorem: vt sanctorū sancto despōsareris? Deo viuo spūaliter vnireris? Osee. ij. j. ad Cor. vj. Et sacramētaliter. de cōse. di. ij. in christo pater. ⁊ ex͂ de sum. tri. c. ij. ipsi⁹ sanguine mūdareris ab oībus immūdicijs tuis? Ephe. v. Ab ipso luce illuminareris? Jo. j. Et synagoge ⁊ filijs regis. Mat. viij. ⁊ ouibus israel. Mat. xv. preponereris? Et regum vberibus lactareris? Esa. lx. Tantis gratijs tēporalibus ⁊ spūalibus ditareris? Ab oriente in occidente adorareris? xciij. di. legim⁹. Et deinde gens sancta/ populus acq̄sitionis/regale sacerdotiū vocareris? j. Pe. ij. ex͂ de elec. fundamēta. §. j. lib. vj. Clauibus regni celestis ligādi ⁊ soluendi in terra potestate vtereris? Mat. xviij. xxiiij. q. j. quodcūq3. de pe. di. j. quē penitet. Unde totū tibi hoc nisi a crucis sancta ignominia? j. ad Cor. j. ⁊ ij. que est tua gloria. Gala. v. Nam a ligno tuus sponsus regnauit Phil. ij. ⁊ in ps. q2 ibi cōtra hostem tuū seuissimū triūphauit. Super lignū te portauit. j. Per. ij. In ligno te multiplicauit granū frumēti qd̄ in cruce caput inclinauit. Jo. xij. ⁊ xviij. In ligno te ad patriam transportauit. Sap. xvij. Ergo gloria tua ⁊ filiorū tuorū maxime rectorū in cruce est/in fame/siti/nuditate/persecutionib⁹/⁊ tribulationibus. ij. Cor. xj. Ro. v. Gloria etiā tua testimoniū conscientie tue. ij. ad Cor. j. xj. q. iij. inter verba. ⁊ c. seq. ⁊ c. custodi. ⁊ c. in cunctis. ⁊ ex͂ de sacra vnc. c. vnico. §. j. Gloria tua et pregustatio tua patrie facta est tibi persecutio sicut spōso tuo. Jo. xvj. Gloria tua gloria spōsi tui q̄ est carnis ingloria. Quis gloriabit se mundū habere cor? Prouerb. xx. de pe. di. ij. si em. ad. q̄. colū. Sed nūquid gloriabitur securis contra illū qui secat in ea. aut figmentū contra figulum. Esa. x. ⁊ xxix. ⁊ xlv. di. xxj. inferior sedes. Adde hic qd̄ scripsi. s̄. in prima parte in. §. q2 satis. per totū. in ar. lxvj. ⁊ in §. firma colūna. in ar. lxvij. Qui pacē ⁊ gloriam verā querit: inglorius habitat super terrā: querens hic ⁊ tandē in dn̄o gloriari. ij. ad Cor. x. participās gloriā recumbentiū cū Abraā/Jsaac/⁊ Jacob. Mat. viij. Sede ergo in loco nouissimo humilis sponsa christi ecclesia/nihilitatem tuā ⁊ miseriā ⁊ offensiones cōtinuas recognoscēs: vt sit tibi gloria in celis coram simul discūbentibus: dicēte sponso. Amica ascēde superius. Luc. xiiij. vbi Basilius. Occupare ergo locum vltimū in conuiuijs iuxta mandatū conueniēs est. Sed rursus in hūc contētiose irruere reprobum: tanq̄ interemptoriū ordinis/⁊ causa? tuū tumultus. ⁊ de eo mota cōtentio equiparabit nos litigātibus de primatu. ¶ Preter genera martyrij q̄. s̄. posui sunt ⁊ alia multa martyria sancta: de q̄bus hodie nec vnū video superesse. Et primo quidē quū quis patitur pro iustitia sicut Abel. de quo Mat. xxiij. a sanguine Abel iusti. vbi dicit Aug. q̄ in Abel triplex pfectio fuit: virginitatis/sacerdotij ⁊ martyrij. dixi in prima parte in. §. xxxvj. in. ℟. Quid etiā. in ar. xxxvj. De isto martyrio Mat. v. Beati q̄ persecutionē patiūtur propter iustitiā. vbi Chrys. super Mat. hoc est ꝓpter virtutē: propter defensionē aliorū: propter pietatem. iustitiā enim cōsueuit ꝑ virtute anime ponere. vt ibi. Nisi abundauerit iustitia vestra ⁊c̄. Mat. v. ⁊ ibi. Primū querite regnū dei ⁊ iustitiam eius ⁊c̄. Mat. vj. ¶ Item Aug. de sermone dn̄i in monte. Pace enim intrinsecus custodita ac firmata/quascūq3 persecutiones ille q̄ foras scilicet princeps huius mūdi. Jo. xij. missus est/forinsecus concitauit: auget gloriā que s̄m deum est. Item ibi Hiero. Signanter aūt addidit propter iustitiā. multi enim propter sua peccata persecutionem patiuntur: ⁊ nō sunt iusti. Simulq3 cōsidera q̄ octaua vere circūcisionis. Luc. ij. beatitudo martyrio terminetur. Itē Chrys. Non aūt dixit beati qui a gentib⁹ persecutionē patiūtur. ne putes illum solum beatū qui persecutionē patitur ꝓpter idola non colēda. Ideo ⁊ qui ab hereticis persecutionē patitur propter veritatē non relinquēdam: beatus est. quia ꝓpter iustitiā patitur. Sed ⁊ si quis ex potētibus qui christiani videntur forsitā propter peccata sua correctus a te/fuerit te persecutus: beatus es cū Joā. baptista Matth. xiiij. xxij. q. iiij. vnusquisq3. Si em̄ verum est q̄ martyres sunt prophete q̄ a suis occisi sunt: sine dubio qui ꝓpter causam dei quid patitur: ⁊ si anus. i. vetula patitur: mercedē martyrij habet. Et ideo non posuit scriptura personas persequentiū: sed solā causam persecutionis vt nō aspicias q̄s te persequitur: sed ꝓpter quid. Itē ibi Hilarius. Sic ergo ad postremū eos in beatitudine numerat: q̄bus oīa pro christo pati/qui iustitia est/promus affectus est. His igitur ⁊ regnū seruatur: quia in cōtēptu seculi sunt pauperes spiritu. De isto martyrio ⁊ materia. xxiij. q. iiij. nimiū. ⁊ c. qui peccat. ⁊ c. si ecclesia. Sed vbi est hodie talis martyr qui ꝑ iustitia velit pati? Multos autē martyres passiuos video in ecclesia: adulteros/homicidas/maledicos/alienorū appetitores: sed christianos paucos video ꝑ iustitia patientes. j. Per. iiij. Sed pena s̄m Aug. nō facit martyrem: sed causa. alias coronātur etiā ⁊ latrones. ¶ Secundo. quū q̄s patitur ꝑ lege. sicut Machabei. Pro quib⁹ licet passi sunt ante incarnationē agit festum ecclesia. quia sicut ait Bern. quod negauit eis tēpus: concessit forma martyrij. quoniā eo modo passi sunt quo ⁊ martyres noui testamēti. Passi em̄ sunt ne transgrederētur legem: sicut ⁊ isti ne agnitā negarent fidē. Alia causa est/fides resurrectionis quā apertissime testati sunt dicentes. ij. Machab. vij. Tu quidem sceleratissime in presenti vita nos perdis. sed rex mūdi defunctos nos ꝑ suis legibus in eterne vite resurrectionē suscitabit. Martyrizati etiā pro fide ⁊ lege dei fuerūt tres pueri. de q̄bus Dan. iij. xj. q. iij. imperatores. xxiij. q. iiij. quādo. ⁊ c. nō inuenitur. ¶ Tertio. quū quis patitur pro christo. i. vice christi. sicut innocentes in quorū singulis christus putatur occidi. Matth. ij. ¶ Quarto. quū quis occiditur ꝑ fide christi sicut Stephan⁹. Act. vj. ⁊ alij martyres in nouo testamēto. et isti dicūtur proprie martyres: q2 passi sunt ꝓpter testimoniū rei geste: sc3 incarnationis ⁊ aliorū articulorū fidei christiane: de quibus multi dubitauerūt. ⁊ ideo ad certificandū de hmoi veritate necesse fuit adducere testes. de quibus Esa. xliij. Uere vos testes mihi. glos. apostoli ⁊ martyres testificantes: Fuerunt aūt omnia in martyribus q̄ in testibus requirūtur. Primo. liberi. iiij. q. iij. §. item in criminali. ℟. item serui. Et ipsi liberati a seruitute peccati. de qua Joan. viij. ⁊ ij. Per. ij. a quo quis superatus est/ei⁹ seruus est. Secūdo. sexus virilis. xv. q. iij. de crimine. ⁊ ipsi inflexibiles. vnde Greg. super illo verbo/nimis cōfortatus est principat⁹ eorū. Occidi possunt: flecti nequeunt. Tertio. legitime etatis. iiij. q. iij. c. j. ⁊ ipsi sensati. j. Cor. xiiij. Nolite pueri effici sensibus. Quarto. sane mentis. iij. q. viij. §. tria. quia elegerūt temporaliter cruciari: vt possent eternaliter delectari. Sapiē. iij. In paucis vexati/in multis bene disponentur. Quinto. bone operationis. iiij q. iij. §. item in criminali. ℟. in testibus. Et ipsi tales. Job. ix. Transierunt quasi naues poma portantes: que post se relinquunt odorem. Sexto. diuites virtutibus. iiij. q. iij. §. item in criminali. ℟. testium. Greg. in homi. Si vere fratres diuites esse cupitis veras diuitias amate. Septimo fideles. ex͂ de testi. c. j. quia pro fide mortui. Act. xxj. Non solū alligari sed etiam mori paratus sum propter nomen dei Jesu. Octauo. quia non surdi. iij. q. vij. §. tria. sed obedientes legi. Prouerb. xviij. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Nono. q2 non pro se sed pro christo testificati

que sint in testib⁹ req̄rēda

ficati sunt.liij.q.ij.§.oibus. Act.x. Nos sumus testes oim que fecit in regione iudeorũ. Decimo:q: iurauerũt.ex de testi.nuper.ppter firmũ propositũ.ps.cxviij. Iuraui ꝛ sta tui custodire iudicia iustitie tue. Undecimo:examinati. ex de testi.venerabili.ꝛ eo.ti. In noie dñi.no.glos.non est. Et ipsi multis tribulationibus purgati ꝛ examinati.Sap. iij.Tãq̃ aurũ in fornace ꝛc.de pe.di.ij.si eni.vltra.iiij.colũ. ver.seder. Duodecimo:ieiuni.ex de testi.c.j.et ipsi tñ cruci figẽtes.Gal.vlti.Nos testes instaurat dñs ꝯtra nos. Iob x.vnde Grego. Totus mũdus martyribus plenus est. Iã pene tot qui videmus nõ scimus quot veritatis testes ha bemus:cõtra nos ergo erũt in iudicio:q: ipsi sanguinẽ fu derũt p dño:quẽ nos miseri p vili pecunia seu ferida luxu ria negare nõ formidamus.xj.q.iij.existimãt. verbo et ope re dictã fidẽ.Unde martyr grece/dr testis latine.sm Ma ximianũ. ¶ Quatuor eñ sunt necessaria vt aliqs proprie dicat martyr.s.Uolũtaria.xv.q.j.nõ est.sustinẽtia passiõis. Puritas cõsciẽtie.j.q.j.vide.Bonitas cause.j. Pe.iiij.Ne mo aũt vestrũ patiat quasi homicida aut fur ꝛc. Et infra. Si aũt vt christianus:nõ erubescat.Et tẽpus gratie.Suf ficit tñ forma martyrij.vt dictũ est.ã.ver.ij.Sꝫ ꝛ quotquot prophete ꝛ sancti ante christũ mortui sunt: p fide et in fi de christi mortui sunt et salui.Actuũ.xvj. Unde quidam.

Ad martyriũ necessaria.

Cui patientia:mens bene conscia:congrua causa:
Tempus et adfuerit:hic bene martyr erit.

¶ Quinto.quũ patit p libertate ecclesie sicut beat⁹ Tho mas cãtuarieñ. Eque eñ desiderãda est ecclesiastica liber tas.ex de immu.eccle.non minus.vt fides.Uñ btũs Amb. ait impatori. Si rapis:si deuoras:si acceperis: sustinebo. si aũt extẽdas manũ ad sanctuariũ dei:ibi me inuenies sa cerdotẽ.de hoc.xxiij.q.viij.conuenior. ¶ Sexto.quũ patit p assertione veritatis.sicut Hieremias lapidat⁹:ꝛ Esaias serra lignea serrat⁹.et Ezechiel.xxiij.q.iiij.recedite. ¶ Se ptimo.quũ patit p redargutiõe iniquitatis. sicut beatus Ioãnes baptista.Mat.xiiij.Mar.vj.xxij.q.iiij.vnusq̃sq. ¶ Octauo.quum patit ex solo motu charitatis.sicut chri stus dr martyr ꝛ ptomartyr in testamẽto nouo p redẽptio ne humani generis.vñ Can.v.Dilectus meus cãdidus et rubicũdus. In hoc q ait dilectus:notat radicẽ ministerij: scꝫ charitatẽ. In hoc q ait cãdidus:puritatẽ mentis ꝛ cor poris. In hoc q ait rubicundus:tolerantiã passionis.De isto martyrio dicit Luc.xij.Baptismo habeo baptizari:et quõ coarctor quousq̃ impleat.vbi Beda.i. sanguinis p prij tinctione prius habeo pfundi: ꝛ sic corda credẽtiũ spi ritus igne inflãmare. ¶ Nono.quũ quis patitur p suo cri mine:sꝫ in patibulo reatũ ppriũ confitet ꝛ christũ.legit ꝛ no.de pe.di.j.importuna.in glos.nõ in rei veritate. Ue au tẽ nobis qui in honorẽ martyrũ comessationes et ebrietat tes creberrimas celebramus.xliiij.di.comessationes. Ipi eñ nobis exẽplum certãdi dederũt: nõ crapulandi. vnde Chrys.Tu christiane delicatus es miles:si putas te posse sine pugna vincere:sine certamine triumphare.Exerce vi res in fortitudine.dimica atrociter in prelio:ꝛ certa.Cõsi dera pactũ:conditionẽ attẽde:militiam nosce:pactum qd spopondisti:cõditionẽ qua accessisti:militiã cui nomẽ dedi sti.hoc eñ pacto cuncti pugnauerũt:hac cõditione cuncti vicerũt. Nõ oremus pro martyribus ne eis iniuriã facia mus.ex de cele.mis. cũ marthe.§.fi. Honoramus eos ver bis:vita ab eis diffũgimur.Oramus eos p nobis:sꝫ eorũ martyria fugim⁹.Quare ergo suffragia eorũ querim⁹:Si eñ exẽpla eoꝝ sequi vellemus:eos ppitios haberem⁹: q: dati sunt nobis in patronos ad auxiliandũ. adiuuant eñ nos meritis suis ꝛ orationib⁹. De primo Aug. als Ma ximus. O immẽsa dei pietas. Martyrũ merita/ nr̃a vult esse suffragia. Illos examinat:vt nos erudiat. Illos cõte rit:vt nos acquirat. Illoꝝ cruciatus/nostros vult esse pfe ctus. De scdo Hiero.contra Uigilantiũ. Si apli ꝛ marty res adhuc in corpore positi orãt p ceteris: qñ de se adhuc deberẽt esse soliciti:quanto magis post coronas victorias et triumphos: vnus homo Moyses sexcẽtis milibus ar matoꝝ impetrauit veniã a dño. Exo.xxxij.xlv.dist.discipli na. Et Stephanus veniã deprecat. Act.vij. et postq̃ cum christo esse ceperũt nõ minus valebũt. Paul⁹ aplus. cclvj. aias sibi asserit donatas. Act.xxvij.et nunc cũ christo resi dẽs ora clausurus est: Persecutio martyrũ in equo rufo si gnata est. Apoc.vj.Hereticoꝝ in equo nigro.vt ibi. Hypo critarũ qui nũc consumunt ecclesiam:in equo pallido. In equo albo ecclesia primitiua.vt ibi.

¶ Articulus.l. A

Sciscitor etiã abs te dña gentiũ mater ecclesia:vbi sunt confesso res tui lucidi:postq̃ martyres inclytos pdi disti: Fũdata es in cõfessione Petri clauige ri.Mat.xvj.xix.dis.ita dicẽs.Fides tua te saluã fecit.Luc. vij.Confessione induta es.Cõfessione pulchra effecta es. sm Dauid. Audiuisti a spõso. Si me cõfessa fueris coram hoibus:confitebor et ego te corã patre meo ꝛ angelis dei. Luc.xij.vbi Ambro. Preclare fidẽ intexuit:et fidei ipsi vir tutũ fundamẽta subiecit. Nam vt fortitudinis fundamen tũ est fides: ita et fidei firmamẽtũ est fortitudo. Item ibi Chrys. Nõ est ergo cõtentus fide intrinseca: sed ꝛ exterio rem confessionẽ requirit. Inducẽs aũt nos ad fidutiam ꝛ maiorẽ affectũ.ait Paulus ad Roma.x.Si cõfitearis ore tuo dñm iesum ꝛ credas in corde tuo q eũ dñs a mortuis suscitauit: saluus eris. Totũ christũ et mysterijs in his in terpretatur.Decet eñ prius ortũ a deo patre verbũ.i.vni genitũ ex ipsius substãtia cõfiteri dñm oim: nõ tãq̃ ab ex trinseco et furtiuũ sortitũ dominiũ:sed existẽtẽ re vera na turaliter dñm.in vtroq̃ symbolo.dñm iesum christũ ꝛ pa trem.Cõsequenter oportet fateri q hunc deus a mortuis suscitauit: ipm.s.factũ hoiem et passum in carne p nobis: sic eñ resurrexit a mortuis. Quisquis ergo sic cõfitebitur christũ corã hominibus vt deũ ꝛ dñm:christus eũ cõfitebi tur corã angelis dei:tũc tẽporis quũ descẽderit cũ sanctis angelis in gloria patris sui in seculi cõsummatiõe. Mat. xxv.hucusq̃ Chrys. Dixisti in Ps.cv.Cõfiteamur nomini sancto sponsi:et gloriemur in laude eius. Iterum dicis in ps.cx.ꝛ.cxxxvij.Confitebor tibi dñe in toto corde meo.Et iterũ in ps.cxliiij.Cõfiteãtur tibi oia opera tua.et psalmo graphus in persona tua hãc cõfessionẽ sepissime repetit: vt eã cordi et auribus tuis inculcet.Sed quis hodie ex il lis qui se filios tuos dicũt:ꝛ maxime qui te regũt:spõsum tuũ dñm iesum christũ veraciter confitetur: Radix eñ ve re fidei cõfessionis in corde nascit.sm Chrys. Quia corde credit ad iustitiã. Roma.x.et Philippus eunucho ait. Si ex toto corde credis. Act.viij. In ore sicut flos pducitur: q: ore fit cõfessio ad salutẽ.ad Roma.x.et ps.cviij. Cõfite bor dño nimis in ore meo. Propter quã confessionem ait dñs cephe Petro cõfitenti. Tu es christus filius dei viui. Beatus es Simon bariona. Mat. xvj. Quã beatitudi nem tũc perdidit ꝛ pro illo tpe ipse Simon: quum timore mortis negauit:ꝛ dr. Nõ noui hoiem.licet corde nõ nega ret:criminaliter tamẽ peccauit:sed hereticus nõ fuit:quia nõ corde negauit:sed propter oris negationẽ perijsset:ni si ad lachrymas cucurrisset: ꝛ nisi eum dñs misericorditer respexisset.de hoc Mat.xxvj.dist.l.fidelior.vi.q.j.unitate. xj.q.iij.nõ solum.de peni.di.j.petrus. ¶ B Et hoc ideo quia radix que nõ germinat frondes:exiccata est:et fides cordis et nõ oris arida est.nã et ideo deus nobis dedit os sicut ꝛ cor:vt vtrũq̃ pariter christũ cõfiteatur:fructus ve ro cõfessionis in operib⁹ ostendit. Sed preuaricatores re dite ad cor. Quot eñ intra istã sanctã ecclesiã perfidi he retici corde negant saluatorẽ nostrũ incarnatũ verbũ: aut eum verũ deum christũ negantes corde.i.hominẽ de spiri tu sancto conceptũ: ꝛ plenũ spiritu sancto:subsistentem ex aia rationali ꝛ humana carne:passibilem ꝛ mortalẽ negã tes:aut verũ dei filiũ/patri consubstantialẽ/coomnipotẽ tem/et coeternũ pertinaciter diffitẽtes. xxiij. dist. qui epi scopus.ex de sum.trini.c.j.ꝛ de cele.mis.in quadã.§.fi.et ex

de sum.tri. catholice.in cle. aut de hac orthodoxa fide cor-
daliter hesitãtes: qḋ dubiũ mẽtis impie hos hereticos fa-
cit: q: hec fides est corde firmiter credenda: ⁊ ore simplici-
ter cõfitẽda. de hoc legit̃ et no.xxiiij.q.j.aperte. de sum.tri.
c.j.⁊ de heret.dubius. Tales impij nullatenus ꝑ ignoran-
tiã excusantur: q: circa fidẽ ignorans ignorabit̃.j.ad Cor.
xiiij.xxxvij.di.§.vlti.⁊.c.vlti. et heretici nescientes heretici
sunt. vj.q.j. quero. hi impij filiũ dei dñm iesum aut hoiem
purũ.xxiiij.q.iij.quidã.ver.pauliani.⁊ ver.harpocratiani.
aut sine aia.vt eo.c.ver.apollinariste. aut minorẽ patre cõ-
stituũt filiũ.preal.c.quidã.ver.donatiste.carnalẽ imagina
tionẽ habẽtes: ⁊ carnaliter verbũ Joannis/ Pater maior
me est. Jo.xiiij.intelligẽtes. ¶ C Dñs eñi Jesus tũc lo-
quebatur de se hoie: quo maior est deus pater suus: et de
se creatura: qua maior est deus creator pater suus: et ipse
q: deus/maior est se creatura: sed quantũ ad diuinitatem
suã quã eãdem habet cum patre: ⁊ a patre. ait Jo.x.ego et
pater vnũ sumus.ex̃ de sum.tri.c.ij.vbi Aug. Vtrũq; audi.
et vnũ.et sumus.⁊ a charibdi.⁊ a scylla liberaberis. Or di-
xit/vnũ: liberat te ab Arrio.de quo.xxiiij.q.iij.resecande.⁊
q.ea.quidã.ver.arriani.et ver.bonosiani.et ex̃ de cele.miss.
In quadam.j.rñ. Or dixit/sumus: liberat te a Sabellio.de
quo.xxiiij.q.ẽ.c.quidã.ver.sabelliani. Si vnũ: non ergo di-
uersum.si sumus: ergo pater ⁊ filius. Itẽ Augu.vij.de tri-
ni.c.vlti. Vnum eñi sumus dictũ est: ꝙ ego ⁊ ille ẜm essen-
tiam vnũ sumus: nõ ẜm relatiuũ. Itẽ Hilarius.viij.de tri-
ni. Hec igitur q: heretici negare nõ pñt: impietatis sue mẽ-
dacio neganda corrũpunt. tẽtant eñi illud ad vnanimita-
tis referre cõsensum vt volũtatis in ijs vnitas sit: nõ natu-
re.i.vt nõ per id ꝙ sunt: sed per id ꝙ idem volũt vnũ sint:
sed per nature natiuitatẽ/dũ nihil deus in eo ex se gignen-
do eũ degenerat/vnũ sunt: dũ operãte se operatur pater:
dũ ipse in patre/et in eo pater est. Hoc nõ prestat creatura:
sed natiuitas.nõ efficit volũtas: sed potestas.nõ loquitur
vnanimitas: sed natura. Non negamus igit̃ vnanimitatẽ
inter patrẽ et filiũ.nã hoc solẽt heretici mẽtiri: vt cũ solam
concordiã ad vnitatẽ nõ respiciamus: discordes ab eis a no-
bis affirmari loquãtur. Sed audiãt qm̃ a nobis vnanimi-
tas nõ negat̃: vnũ sunt pater ⁊ filius: natura/honore/vir-
tute: nec natura eadem potest velle diuersa. De heresibus
Arrij ⁊ Sabellij.xvi.dist.c.sexta.ver.prima.xxiiij.q.iij. qui-
dã.ver.arriani.et ver.sabelliani. Item Jo.x. Pater in me
est: ⁊ ego in patre. vbi Hilarius. Hoc est illud/dei filiꝰ sum.
Hoc est illud/ego et pater vnũ sumus. Et ibi Augu. Non
eñi sic filius dei dicit. In me est pater: ⁊ ego in illo. quomo-
do pñt dicere hoies. Si eñi bene cogitemus: in deo sumꝰ:
et deus in nobis est: quasi participãtes eius gratiã et illu-
minati ab ipso. Vnigenitus aũt filius in patre est: ⁊ pater
in illo: tãꝗ equalis. Et iterũ. Pater meus qḋ dedit mihi
maius oibus est. Jo.x.ex̃ de sum.trini.c.ij. Hilarius.vij.de
trini. Nõ occultat ex patre esse se natũ.qḋ eñi a patre acce-
pit: accepit nascẽdo: nõ postea. Et ibi Augu. Nõ eñi crescẽ-
do/sed nascendo equalis est: qui semp natus est/de patre
filius: de deo deꝰ. Hoc est ergo qḋ dedit mihi pater: quod
maius oibus est: vt.s.sit verbũ eius: vt sit vnigenitus fi-
lius eius: vt sit splẽdor lucis eius. de hoc ex̃ de sum.trini.
c.ij.§.licet.ibi. iuxta qḋ. Et iterũ. Pater in me manẽs ipse
facit opera. Nõ creditis q: ego in patre: ⁊ pater in me est?
Jo.xiiij.vbi Chrys. Vidi aũt abũdantiã super vnius sub-
stantie demõstratione.q.d. nequaꝗ aliter facit pater ⁊ ali-
ter ego.sicut et Jo.x.alibi ait. Si nõ facio opa patris mei:
nõ credatis mihi. ¶ D Itẽ ibi Augu. Arriani dicũt. Ec-
ce inequalis est patri filius: nõ a seipso loquitur. dicũt Sa-
belliani. Ecce qui pater est: ipse est filiꝰ. Quid est pater in
me manens ipse facit opera: non in me maneo ipse qui fa-
cio. Sed manere in filio patrem nõ est singularis atq; vni-
ci.q.d.alius est pater/alius filius. Operari vero per filiũ
patrem: nõ est differentis aut exteri: sicut nõ vnius est/nõ
a se loqui que loquitur: neq; rursus alieni ac separabilis/
loqui per loquentẽ. Et q: in se patrem loqui ⁊ operari do-

cuerat: perfecte vnius vnitatis fidẽ statuit dicens. Credi-
te mihi: quia ego in patre: et pater in me est: ne.s.per virtu-
tis efficiẽtiam/et nõ per nature que ẜm natiuitatẽ est pro-
prietatẽ/pater in filio ⁊ operari crederet̃ et loqui. Itẽ Jo.
v. Nõ potest filius facere quicꝗ nisi quod viderit patrem
faciẽtem.de cõse.dist.v.c.vlti.in si.vbi Augu. Quidam qui
christianos se haberi volunt Arriani heretici dicentes ip-
sum filiũ dei qui suscepit carnẽ: minorẽ esse ꝗ pater est: ca-
piunt ex his verbis causam calũnie.et respondent nobis.
Videtis q: dñs Jesus quũ aduerteret iudeos ex hoc mo-
ueri ꝙ patri deo equalem se faceret: talia verba subiunxit:
vt se equalẽ non esse monstraret. Qui enim nõ potest (in-
quiunt) facere a se quicꝗ/nisi quod viderit patrem faciẽ-
tẽ: vtiq; minor est: non equalis. Sed si dicat deus erat ver-
bum: ⁊ est deus pater maior: duos deos colimus: nõ vnũ
deum. et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa
per nomen naturam natiuitatis que filij est/auferretur ei-
dem: ait filiũ a se nihil facere posse. Item ibi Augu. Tãꝗ
diceret. Quid scandalizati estis: quia patrẽ meũ dixi deũ:
et quia me equalẽ feci? deus ita sum equalis vt ille me ge-
nuit: non vt ille a me/sed ego ab illo sim. Filio hoc est esse
quod posse. Quia ergo substãtia filij de patre est: ideo po-
tentia filij de patre est. Quia ergo filius non est a se: ideo
nõ potest a se. Sic ergo nõ potest filius a se facere quicꝗ:
nisi quod viderit patrẽ facientem: quia videre filij hoc est
natum esse de patre: non alia visio eius et alia substantia
eius: totũ qḋ est de patre est. Item Hilarius.vij.de trini.
Vt aũt maneret salutaris in patre ⁊ filio confessionis no-
stre ordo: naturã natiuitatis ostendit: que potestatem effi-
ciendi nõ per incrementa indultarũ ad vnũquodq; opus
virium sumeret: sed de cognitione presumeret. Presume-
ret aũt nõ de aliquo operis corporalis exemplo. vt qḋ pa-
ter prius faceret/id postea filius facturus esset: sed quum
ex patre filius natus esset: per virtutis ac nature in se pa-
terne conscientiam nihil quod patrẽ faciẽtem vidisset/filiũ
posse facere testatus est: non eñi corporalibꝰ modis deus
videt: sed visus ei ois in virtute nature est. vide de conse.
dist.v.c.si. Item Aug.ij.de trini. hoc autẽ si proprie dictũ
acceperimus q: in forma accepta ex creatura minor est fi-
lius: consequens erit vt prior pater supra aquas ambula-
uerit: et cetera fecerit que filius in carne apparẽs inter ho-
mines fecit: vt posset ea filius facere. Quis autem vel deli-
rus ista sentiat? Item Augu. super Jo. Jo.vj. Ambulatio
tñ illa carnis supra mare a patre fiebat per filium: quãdo
enim caro ambulabat: ⁊ diuinitas filij gubernabat: pater
absens nõ erat. quũ filius dicat Jo.xiiij. Pater in me ma-
nens ipse facit opera. Quum ergo dixisset Jo.v. Non po-
test filius a se facere quicꝗ: ne forte carnalis arriperet in-
tellectus vt faceret sicut hõ: quasi duos fabros vnum ma-
gistrũ alterum discipulũ: vt quomodo ille fecit arcam: iste
facit alterã secutus eum: ait Jo.v. Quecũq; ille fecerit/et
filius similiter facit. Non ait quecũq; pater facit/et filius
alia similia facit: sed hec eadẽ. Mundũ pater/mũdum fi-
lius/mũdũ spiritussanctus fecit. Vnus mũdus factus est
a patre per filiũ in spũsancto. Hec ergo eadẽ facit. Simili-
ter aũt addidit ne alius error in animo nasceretur. Videt̃
eñi corpus hoc idẽ facere qḋ animus: sed nõ similiter. Ani-
mus eñi imperat corpori: corpus visibile est: animus inui-
sibilis: vt si aliquid seruus iubente dño fecit: idẽ ab vtroq;
factum est. sed nũquid similiter? nõ. ergo sic pater ⁊ filius.
Sed et hec eadẽ facit et similiter facit: vt intelligamus si-
mili potẽtia facere filium eadẽ ipsa que facit pater. Equa-
lis est igitur patri filius. Itẽ Chrys. Or dicat̃ Jo.v. A seip-
so non potest facere quicꝗ: intelligendũ est quia nihil con-
trarium patri/nihil alienum ab eo facere potest. Ideo au-
tem nõ dicit quoniã nihil contrarium facit: sed quoniã nõ
potest facere: vt hinc ostendat similitudinem et certitudi-
nem parilitatis. Nõ imbecillitatem filij: sed multam eius
virtutem ostendit hoc verbũ. Sicut enim quum dicimus
impossibile est deum peccare: non imbecillitatẽ eius accu-

famus: sed ineffabilem quādam eius virtutem testamur. Ita quū dicit filius non possum a meipso facere quicq̄: dicit ꝙ impossibile est eū facere aliquid cōtrariū patri. Itē Augu.cōtra sermonē Arrianoꝝ. Hoc aūt nō deficiētis est: sed in eo ꝙ de patre natus est ꝑmanētis. Tamq̄ laudabile est omnipotētē nō posse mutari: q̄ laudabile est ꝙ omnipotēs nō potest mori. Potest em̄ filius facere quod nō vidisset patrē facientem: si posset facere qd̄ per illum nō facit pater: hoc est si posset peccare. Neq̄ em̄ nature immutabiliter bone que a patre est genita conueniret. Hic autē q: nō potest: nō deficiēter non potest: sed potēter. Itē Jo. vi. Sicut misit me viuēs pater: et ego viuo propter patrē. vbi Chry. Ac si dicat. Uiuo ego sicut pater. Et ne ingenitum existimes: adiecit propter patrē: patrē esse principiū occulte insinuās. Et Augu. Quia ipse de illo est sine detrimento equalitatis dictū est. Nec tn̄ nostrā eādem et suam equalitatē significauit: sed gratiā mediatoris ostēdit. Si aūt ſm id accipimus/ Uiuo propter patrē ꝙ alibi ait/ Pater maior me est. hec verba dixit/ Sicut misit me. Joā. xiiij. ac si dicat. Ut ego viuā ꝑpter patrē. i. ad illū tāq̄ ad maiorē referam vitā meā: exinanitio mea fecit: in qua me misit. Ut aūt quisq̄ viuat propter me: participatio facit: q: mā ducat me. de cōse. di. ij. in christo pater. Itē Jo. xiiij. Philippe/ qui videt me: videt ⁊ patrē. Hilarius. vij. de trinita. Solemus enim de simillimis duobus ita loqui. Uidistis istum? vidistis illum. Sic ergo dictū est. Qui videt me: videt et patrē. Non ꝙ ipse sit pater ⁊ filius: sed ꝙ a patre similitudine in nullo prorsus discrepet filius. Nō autē hic ille visum oculoꝝ carnaliū signat. Nō em̄ hoc quod ex partu virginis carnale est ad cōtēplandam in eo dei formā et imaginē proficit. Sed intellectus dei filius/ id prestat: vt intellectus et pater sit: vt dn̄ica imago est: vt non differat genere: sed significet authoritatē. nō enim solitariū sermo signat: ⁊ indifferentē tamen naturā professio docet. Quū enim dicitur ⁊ patrē: exclusa est singularis atq̄ vniti intelligentia. Et quid reliquū est: nisi per nature vnitā similitudinem pater per filium visus sit? Que enim ignorādi patrem aut ostendendi ignorantibus necessitas relinquebatur: quū pater in filio visus esset ex proprietate nature: dū ex indifferentia vnitatis vnū sint natus ⁊ generās? vt hic sermo dn̄i sequeretur Jo. xiiij. Non credis quia ego in patre: et pater in me est? Pater aūt in filio: et filius in patre: nō per duplicem cōuenientium generū coniūctionē: neq̄ per insitam capacioris substātie naturam: q: per corporalem necessitatē exteriora fieri ijs quibus cōtinētur interiora nō possunt: sed per natiuitatem viuētis nature ex viuēte: dum non aliud ex deo q̄ deus nascitur. Naturā em̄ suā (vt ita dicā) sequitur indemutabilis deus indemutabilē gignēs deum: nec naturā suā deserit ex indemutabili deo indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subsistentē igitur in eo dei naturā intelligimus: quū in deo deus insit: nec preter eū qui est deus/ quisq̄ alius deus sit. Quod autē dicit in eodē c. Jo. xiiij. Pater maior me est. s. exposui. ver. sed preuaricatores. vnde ibi Augu. Per qd̄ ergo filius nō est equalis patri: per hoc erat iturus ad patrē: a quo ⁊ venturus est iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Per illud autem in quo est equalis gignēti: nūq̄ recedit a patre: sed cum illo est vtiq̄ totus pari diuinitate quā nullus continet locus. Ipse ergo filius dei equalis patri in forma dei: q: semetipsum exinaniuit. Phil. ij. non formam dei amittens: sed formā serui accipiēs: maior est etiā seipso: quia forma dei maior est q̄ amissa non est: q̄ forma serui que accepta est. Hec igit est forma serui in qua dei filius minor est nō patre solo sed etiam spiritusancto. ſm hanc formā serui puer christus etiam parentibus suis minor erat: qn̄ paruus maioribus. sicut scriptū est Luc. ij. subditus erat. Agnoscam᷒ igitur geminā christi substātiam: diuinā. s. qua equalis est patri: humanam/ qua maior est pater: vtrūq̄ autē simul non duo/ sed vn᷒ christus: ne sit quaternitas: ſ3 trinitas deus. Ideo ergo dixit Joā. xiiij. Si diligeretis me: gauderetis vtiq̄: q: vado ad patrē: quia nature humane gratulandū est eo ꝙ sic assumpta est a verbo vnigenito: vt immortalis cōstitueretur in celo: atq̄ ita fieret sublimis: vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterā patris. Quis nō hinc gaudeat: qui sic diligit christū vt et suam naturā iam immortalē gratuletur in christo: atq̄ ipm̄ speret futurū esse per christum? Subtilior expositio precedenti illius verbi/ Pater maior me est. Itē ibi Hilarius. ix. de trini. Si donātis authoritate pater maior me est: nūquid per doni cōfessionē minor filius est? Maior itaq̄ donans est: sed minor iā nō est cui vnum esse donatur. ¶ Hec vnitas et nō maioritas per aliqua exēpla manualia/ licet multū a trinitate ineffabili differētia/ aliqualiter intelligi potest. Quia radius solis minor sole nō est: quia vnū cum ipso: et in ipso: et de ipso est. Nec sapientia sapiēte. Nec cogitatio cogitante. Nec virtuoso virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil operatur sine arte ⁊ sapientia sua: immo prius oia operat in arte: ⁊ postea cōsequēter in opere: ita ⁊ pater nihil agit sine filio. Sed prius omnia in ipso fecit sicut in arte: ⁊ consequēter oia fecit per ipsum in opere. Heb. i. Per quē fecit et secula. vnde Augu. Ipse est ars dei omnipotētis plena oīm actionum. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec verbū gignente. Nec vultus imprimēte. Nec imago signāte. Nec brachiū forti. Nec nomen nominante. Nec intellectus intelligēte. Nec splendor igne. Nec esse ente. Nec speculum speculante. Nec odor odorante. Nec truncus radice. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec summa bonitas summo bono. Nec charitas diligente. Nec simplicitas simplicissimo. Nec perfectio perfectissimo. Nec enim pater deus filiū generauit q̄ esset aliud q̄ deus. homo em̄ hominē generat. deus deū: qui nō est alius deus: q: vnus est deus: sed est ali᷒ a patre: quia filius non aliud: q: deus. ex̄ de sum. trini. c. ii. §. licet. et. c. i. §. hec sancta. Non ergo filius minor patre ſm diuinitatē: quia idipsum est in maiestate cū patre. Maledictus ergo Arrius de cuius errore xxiiij. q. vlti. quidam. ver. arriani. cum sua sobole. cuius pena ſm Augu. indeterminata est: q: crescet eius pena vsq̄ ad diē iudicij: propter peccatū sequentium dogma suū pestiferum. facit qd̄ no. xxiij. dist. qui eps. in glos. i. creationē. apud inferos: q: eius venenosa doctrina totū fere orbem depopulata est. xxiiij. q. iij. resecāde. quia negat filiū patri equalē: et qui negat filiū patri equalem: negat deū patrē habere deum filiū coequalē. Impius em̄ ille Arrius presbyter Alexandrinus cōfitetur deū patrem: et sterilē eū facit: vt filium cōnaturalem ⁊ coequalem nō gignat. ps̄. sed mentita est iniquitas sibi. ps̄. xxvi. quia dicit dn̄s Esa. lxvi. Nūquid ego qui alios parere facio: ipse non pariā? Unde et senior eps de sanctis ait contra Arrium. Maledicta sit perfidia Arrij qui patrē omnipotentē sterilem facit. vnde de filio dei dicit Michee. v. Et egressus eius sicut a dieb᷒ eternitatis. et Osee. vi. Quasi diluculum preparatus est egressus eius: et veniet quasi imber tēporaneus nobis: et serotinus terre. ⁊ ps̄. ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim pater cognoscendo gignit filium. ⁊ ideo dicit hodie. Et q: semper fuit pater: ideo dicit genui. q: in principio erat verbum. Jo. i. ex verbū filius erat apud deū patrē per generationē eternā. et ideo dicit erat: quod est verbū substātiuū. q: filius homousion. et deus erat verbū: quia deus filius de deo patre absq̄ initio ⁊ fine. Hec est confessio orthodoxa Nisseni concilij. cccxviij. patrum: vbi Arrius impius hereticus cum suis hereticis discipulis condēnatur. vt habetur. xv. dist. canones. ver. horum prior. et. xvi. distin. c. sexta. ver. prima autem. Hec confessio Athanasij greci doctoris lucidissimi orientis et pro hac virtute cōfessoris clarissimi in symbolo: Quicūq̄ vult. Ac deinde confessio pape Innocentij. iij. theologi doctissimi in generali concilio declarantis Firmiter credimus. ex̄ de sum. trini. Confessio concilij Carthaginensis. iiij. cui interfuit Augu. xxiij. dist. qui episcopus. Postremo confessio Clementis pape. v. in cōcilio Uiennensi. ex̄ de sum. trini. fidei catholice. in clemen.

Pro hac confessione confessores et martyres inclyti effecti sunt diversis orbis climatibus q̄ plurimi orthodoxi: vt ecclesiastica et tripertita narrat historia ꝛc. ¶ Hic adde qđ legitur et no. ex͂ de sum.trini.c.ij.de cele.mis.in quadam. de hereti.cum christus.et.xxiiij.q.iij. quidā.ver.bonosiani. et ver.carpotraciani.et ver.alogij.et ver.pauliani.et ver.boetiani.et ver.sabelliani.et ver.nestoriani. ℭ

Sed etiam o mater ecclesia etiā ore quot sunt intra sinum tuum exteriorē:qui sponsum tuū christum in quem se dicunt credere/blasphemant.vt dicatur eis. Tota die nomen meum per vos blasphematur.Esa.lij.xlv.dist. de iudeis.j.ad Timo.vj.xxiij.q.v. cū caput. de qua blasphemia ex͂ de maledi.c.ij. In nomine eius peierant. Per membra eius iurant:qui essent capite plectendi sm legē.vt legitur et no.xxij.q.ij. si quis per capillū. Falsas accusationes cōponūt. de in.iij.q.iiij. per totū.ij.q.viij.per totū.et.ij.q.iiij. Falsa testimonia proferunt.iiij.q.iij.qui falso. ex͂ de crimi. fal.c.j.xj.q.iij.nolite. Corpus dominicū super quolibet verbo allegant et dilacerant mēdaces fallaces duplices.xxij.q.ij.§.ille.c.primum.et.q.iiij.§.ex his. Ore diligentes christum: sed lingua mentiti sunt ei: quia nunq̄ in ea est christus. Jo.xiiij.qui veritas est.dist.viij.si consuetudinē. Ora talium diaboli confessorum/quia tota die cum habent in ore/maxime Hispani qui in quolibet fere verbo dicūt/demon. Ora draconis bestie et pseudo prophete.de quibus Apocal.xvj. Virus seminant:proditiones subordinant et discordias inter fratres. Prouer.vj.xlvj.di.seditionarios. ps̄.xvj. Ora eorum loquuntur superbiam. Eorum lingua magniloqua.ps̄.xj. Labia eorum dolosa. Lingue eorꝫ gladius acutus.et ps̄.xiij. acuunt linguam suam sicut serpentes.venenum aspidum sub labijs eorum. de peni. dist.j.c. periculose. Adulatores.xlvj.dist.clericus qui.xxij.q.ij. primum. Molliūtur sermones suos super oleum: et ipsi sunt iacula.sm Dauid ps̄.liiij.quia beatificātes alios/deceptores sunt et proditores.xlvj.dist. sunt nōnulli. Turpia etiā eorum colloquia que bonos mores corrumpūt.sm Paulum.j.ad Corꝫ.xv.vt no.xxxvij.di.turbat. Vere lingua multorꝫ plena veneno mortifero. Jaco.iij.vbi satis de ista mala lingua. Murmuratores sunt contra deum et eius rectores. Exo.xvj.j. ad Corꝫ.x. Judicatores hominum ante tēpus.j.ad Corꝫ.iiij.ij.q.j.multi. Cōtumelijs et iniurijs alios contristātes. De verbis otiosis de quibus in die iudicij ratio est reddenda.Mat.xij.xxij.q.ij.c.penul. cōsciētiam nō habētes.contra Apostolū Roma.xij. Maledicētes:nūq̄ benedicentes. xxiiij.q.iij.§.illicita.cum.c. seq.et.§. sed qui pro persecutoribus.cū.c.seq.et.c. deus quando maledicit. Contra consuetudinē ecclesie contendentes.j. ad Cor.xj. Contra veritatem disputantes.xxiij.q.vj.vides.iij.q.vij.§. tria. ver.si quis a deo. et determinantes. Falsa patrocinia et consilia impendentes.xj.q.iij.non licet. Iniquas sentētias dei timore postposito proferentes.xj.q.iij. tunc vera. et.c.quatuor. Pauperes exasperantes.xxv.dist.§.alis aūt. ver. qui autem. Se laudantes.xj.q.iij.si quis vero. vbi de hoc.xxviij.q.ij.quidā monachorum. Muti ad deū laudādum: ora hiantes ad rumores dicendum et detrahēdum. de peni.dist.j. homicidiorum. ¶ F Sed et quot et clerici religiosi et prelati cum talibus linguis pestiferis dicunt horas canonicas et deum laudare videntur: immo potius irrident et subsannant.vnde ps̄.xlix. Peccatori autem dixit deus.quare tu enarras iustitias meas ꝛc.iij.q.vij.§.tria. ver.idē testatur. quia et de vno fonte non procedit aqua amara et dulcis: nec de vno ore maledictio et benedictio. Jaco.iij. Vnde et dominus talibus benedictionibus maledicit.j.q.j.maledicam.et officia taliū et festa eorum odit anima eius et proijcit.Esa.j.xxiiij.q.j.odi. et kalendas eorum non recipit. Labijs christum honorare videntur: sed cor eorum lōge est ab eo. Esa.xxix. Mat.xv. Literam mortuam proferunt: quam nec intelligunt/nec attendunt: de viuificante spiritu non curantes.j.Corꝫ.xiiij. Orabo spiritu:orabo et mēte.et sequitur ibi. Sed in ecclesia magis volo quinq̄ verba meo sensu loqui: vt et alios instruā:q̄ decem milia verborum in lingua.ij. ad Corꝫ.iij. Multa verba psalmorum proferunt: sed parum colligunt. de conse. dist.v.non mediocriter.quia grano iūgunt zizania.Mat. xiij. Mens eorum plena iniquitate/caret suauitate. Currunt et syncopizant officium.ex͂ de cele.mis.dolentes.quia non habent ad deum desiderium nec animum:quum mortuo sono verborum credunt deo et conscientie satisfacere: sed ipsum videntur potius deridere.deus enī spiritus est: et qui ipsum adorant:in spiritu et veritate adorāt. Jo.iiij. quia sursum corda.de conse.dist.j.quando.et in veritate.j. absq̄ iniquitate orant.ad hec.xxxviij.dist. sedulo.xcij.dist. cantantes.de conse.dis.iiij.si non sanctificatur. Et hoc est quod precipit concilium ecclesie generale q̄ per obedientiam omnes clerici/quorum etiam nomine religiosi intelligūtur. xvj.q.j.legi.xij.q.j.duo. officium diurnum pariter et nocturnum dicere tenentur quantū cum deo poterunt attente pariter et deuote.ex͂ de cele.mis.dolētes. Sed que attentio potest esse vbi cor nō est: vt hodie quasi quilibet possit dicere cum ps̄.xxxvij. Et cor meum dereliquit me:et ipsum non est mecum. Extra se enim quasi omnes vagantur:et vix inuenitur qui sm Dauid cōuertatur ad cor:et in se:sicut filius prodigus fecit. Luc.xv. nec qui secum habitet:sicut christicolā Benedictus relinquens pestiferos cucullatos qui porrexerant ei venenum. vij.q.j.§. hoc tūc.in si.et.xviij.q.ij.§.ecce. nec qui cor deo tribuat:quod a nobis principaliter petit deus dicens. Prebe mihi fili cor tuum. Prouer.xxiij. Quis hodie potest dicere/Clamaui in toto corde meo:exaudi me dn̄e.ps̄.cxviij. Nec qui dicat/In toto corde meo exquisiui te.ps̄.cxviij. Nostrū enim cor intra nos diuisum est:et ideo interimus. Osee.x. et prauum est et inscrutabile et malitia plenum. Hiere.xvij. Nō enim corā deo nostro rectū est cor nostrū: nec fideles sumus in testamento eius.ps̄.lxxvij. Cordis mūditia recessit a nobis: et ideo non videmus deum. Mat.v. Si cor contritum et humiliatum esset/sm Dauid/et spiritus contribulatus.l. dist.ponderet.attentum esset in oratione.sed cor nostrum cibis nō gratia stabilitum est. Hebre.xiij.et ideo mobile et vagum est.et in corde et non corde loquimur. sm Dauid. Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quando stamus ad orationem: inuigilare et incumbere ad preces toto corde debemus:cogitatio omnis carnalis et secularis abscedat: nec quicq̄ tūc animus q̄ id solum cogitet quod precatur. Ideo autem sacerdos ante orationē prefatione premissa parat fratrum mentes/dicēdo Sursum corda: vt dum respondetur/Habemus ad dominum: admoneamur nihil aliud q̄ deum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus nostrū:et soli deo pateat: nec ad se hostem dei tempore orationis venire patiatur.de conse.dist.j.quādo. Immo etiam sm Bernar. in canticis. nedum malum maxime tempore psalmorum cogitare non debemus: sed nec aliud bonum q̄ verborum psalmorum quos canimus intellectum:quia psallam spiritu psallā et mēte.j. ad Corꝫ. xiiij. quia propria proferimus verba psalmorum: vt ea intelligamus:nec alias cogitationes quantūuis bonas misceamus:quia spiritussanctus simplex omnino in illo tempore de alio q̄ de sensu litere psalmorꝫ seruitij sibi nō vult. vnde Hiero.ad Rusticum monachum. Dicatur ad verbū oratio:sine intermissione vigilet sensus: nec vagis cogitationibus sit patens: corpus pariterq̄ animus tendat ad deū.de conse.dist.v.nūq̄.in prin.vbi de hoc.in glos.j.iuxta verbum.et sequitur in eodem.c. Nec vacet mēs tua varijs perturbationibus:que si peccato insederint: dominabuntur tui. ps̄.xviij. et te deducent ad delictum maximum ꝛc. Predicta vera sunt nisi per excessum psalmodiādo extra se mens aliquādo rapiatur:et tūc deo fruatur: sed cessante gustu ad se reuertatur: et de intellectu verborꝫ que profert domino obsequatur. Sed quomodo possumus mentē tenere in officio quā mundo vendidimus.que etiā semis

nauimus in corde ante psalmorum decantationẽ cum mũdo loquendo et mundo cõuersando: hec in eis meremus. glos. vj. Cor dedimus ante officium vagationibus/cogitationibus malis/et affectionibus carnalibus/tempore orationis talia meremus: et quia cor non custodiuimus ante officium diuinũ: ideo ipsum in eo attentũ tenere nõ possumus. Quales ergo ſm Jo. cassia. in collatione de oratione. i. nos in oratione inueniri volumus: tales ante orationem simus. super cordis custodiam stemus. Abacuc. ij. c. Audiamus quid loquatur in nobis dñs deus ſm Dauid ps̃. lxxxiiij. quoniá loquetur pacẽ. et sanctas cogitationes et desideria inspirat et contritiones: per que vitia expellũtur. xxxiij. q. j. cum renuntiatur. que faciunt guerram cordi. Et audiamus quid loquat᷑ in nobis luridus Behemoth. qm̃ loquetur guerrá malas cogitationes et desideria carnalia vel secularia. ad Tit. ij. in cordib⁹ exufflando. Si em̃ intrauit in cor Jude simonis scariothis vt suum proderet redemptorem. Luc. xxij. in prin. ibi. Intrauit autem sathanas in Judam. vbi Titus. In Judam sathanas intrauit: non impellens: sed patulum inueniens ostium. nam oblitus omnium que viderat ad solá auaritiam dirigebat intuitum. Item ibi Beda. Non est autem huic contrariũ qđ Jo. dicit Joã. xiij. post buccellam intrasse in eum sathaná: quia nunc intrauit vt quod erat alienum tentaret: tũc autem vt quasi proprium ad quecũq3 vellet agenda attraheret. Et Jo. xiij. ibi. Cum diabolus iam misisset in cor vt traderet eum Judas simonis scariothis. Ubi Aug. Missio ista spiritualis suggestio est: et non fit per aurem: sed per cogitationem diabolice suggestiones immittuntur: et humanis cogitationibus immiscẽtur. Factum ergo iam fuerat in corde Jude per immissionem diabolicam vt traderet discipulus magistrum. Et in eodẽ. c. ibi. Et post buccellam introiuit in illũ sathanas. vbi Orige. Attende. de primo quidem nõ introiuit sathanas in Judam: sed immisit in cor eius solum vt proderet preceptorem. post panẽ aũt in eum ingressus est. quáobrem nobis cauendũ est ne diabolus intrudat in cor nostrum aliquod ignitorũ suorũ telorum. Nã si intruserit: insidiatur deinde vt et ipse introeat. Item Chrys. Donec em̃ fuit in collegio: non audebat insilire: sed extrorsum immittebat. quando vero eum manifestum fecit ꝛ expulit: libere de cetero in eum insilluit. Item Aug. Uel intrauit in eũ: vt sibi iam subditũ plenius possideret: neq3 enim non in illo erat quando cũ iudeis de precio tradẽdi dominum pactus est. quum Lucas dicat Luc. xxij. Intrauit autem sathanas in Judam: et abijt: et locutus est cum principibus sacerdotũ. Talis iam venerat ad cenádũ: sed post panẽ introiuit in eũ: nõ ad hoc vt alienũ tentaret: sed vt proprium possideret. Item ibi Orige. Decebat em̃/ vt existimo/ per panis exhibitionem auferri ab eo bonum quod se habere credebat: quo priuatus factus est capax ingressus sathane in ipsum. Dicit autem aliqui. Ita ne meruit panis porrectus de mensa christi: vt post illum intraret in discipulum sathanas? Quibus respondemus hinc potius nos doceri q̃ sit cauendum male accipere bonũ. Si enim corripitur qui nõ dijudicat. j. ad Cor. xj. hoc est/non discernit a ceteris cibis domini corpus: merito a dño dánatur qui ad eius mensam fingẽs se amicũ accedit inimicus. ad hec de conse. dist. ij. et sancta. sicut etiam tẽrauit sathanas Ananiá et Saphyram: vt de precio agri venditi Petro apostolo mentirentur: et ab eo necarẽtur. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ꝛ. c. petrus. Iste est ille inimicus homo: quia hominem decipit: qui seminat inter triticum bonarum cogitationum quas immittit dñs zizania turpiũ ꝛ vitiosarũ affectionũ et intẽtionũ. Mat. xiij. ¶ G Iste enim aduersarius sathá maxime psalmorum et orationis tempore seruos dei nititur impedire: quia nil eum sic percutit/sic eneruat/sicut oratio coram deo. Ignita enim oratio et fidelis ignis demonũ est: ꝛ victoria cõtra eos. xxxvj. dist. si quis. Ibi enim corá tribunali christi deuota anima aduocat contra eos: impugnat eos: allidit eos: incendit

Orationis virtus.

eos: detinet eos: discooperit eos. sic Publius monachus orans continue decẽ diebus missum demonẽ a Cesare Juliano apostata in occidentẽ detinuit ne transiret. spiritus demones ab oratione que fit in spiritu repelluntur: subtiliores enim demones et robustiores oratione pẽnata pellũtur. Mat. xvij. et Mar. ix. ibi. Hoc autem genus nõ eijcitur nisi oratione ꝛ ieiunio ꝛc. vbi Remigius. Oratio intelligenda est generalis que in pijs et bonis operibus cõsistit. de qua dicit apostolus. Sine intermissiõe orate. j. ad Thess. v. xxxj. dist. tenere. et. c. si laicus. Idem Mar. ix. et Luc. xviij. Oportet semper orare. penne autem orationis que faciunt eam volare: sunt ieiuniũ et elemosyna. vnde Isidorus. Facilius per ieiuniũ oratio penetrat celos. Itẽ Chrys. Infirma est oratio que elemosynarũ largitate nõ est munita. vnde Hester. xv. Hester oratura regem Assuerum induta habitu regio cũ duabus famulis intrauit ad ipsum Hester que interpretatur eleuata: significat animá deuotam: que eleuat se interius cõtra se: et quia etiam interpretat᷑ abscõdita: que est oratio que se occultat. Mat. vj. Ora patrem tuũ in abscondito. Tob. xij. Bona est oratio cum ieiunio et elemosyna. Sic a Moyse orante vincitur Amalech. Exo. xvij. xxxvj. dist. c. vlti. a Judith Holofernes. Judith. xiij. A machabeis hostes. vt in lib. Macha. legitur. ab Hester inimici iudeorũ maxime Aman. Hester vij. a magno Antonio egyptio et Bartolemeo aplo demones. a Petro et Paulo Simon magus. vt in legenda eorũ dicitur. Et hec est ratio principalis quare etiam fideliter et deuote orantes magis q̃ alio tempore vagationes sentimus: quia a demonibus tũc amplius impugnamur. ¶ H Et nota q̃ ante introitũ officij premittimus ver. Deus in adiutorium meum intẽde. ps̃. lxix. de quo. vij. q. j. §. hec aũt. q2 sicut dicit glos. sup p̃dicto ver. hic versiculus ante omnes horas in initio dicitur: q2 quum orare debemus: maxime tunc tentare nititur diabolus: vt musce morientes perdát suauitatẽ vnguẽti. Eccl's. x. quare ante omnia cõtra illius insultus auxilium a dño postulamus. Si si impugnamur: signũ est q̃ pugnamus/ſm Climacũ/maxime in oratione q̃ pregrandẽ habet laborem ꝛ pugnam. vera igit᷑ oratio/vera est christi cõfessio. veri em̃ oratores veri cõfessores. Quis enim vere cõfitetur deũ creatorem redemptorem/gubernatorẽ/remuneratorẽ/condẽnatorẽ protectorẽ/ꝛ defensorem/adiutorem/cõfortatorẽ/liberatorẽ/boni inspiratorẽ/ꝛ tádem glorificatorem: nisi qui eũ orat in spũ ꝛ veritate. Jo. iiij. Quis em̃ cognoscit se ꝛ deum: nisi orans spũ. quis deũ sentit: quis in eo cõfidit ꝛ sperat: credit ꝛ amat: ꝛ regratiat᷑: nisi orans mẽtaliter. Que magis cõfessio: q̃ cõtinua oratio: pressum acidia ꝛ dormitatione ꝛ pugna nõ recedere a deo: sed cum eo colluctari. hec dei latria/dei glia/gemitus/planctus/dolores coram eo/ꝛ sancta suspiria ꝛ singultus. I

SEd de cõfessione reali operisquid dicamus hodie: nisi quod dicit Apls ad Tit. j. labijs me honorát ꝛc. Esa. xxix. ꝛ Matth. xv. Cõfitentur se nosse deum: factis aut negant. Negatur autẽ virtus p vitium. ꝛ quoties bonũ agimus: cõfitemur deum. ꝛ quoties malum: toties deum negamus. xj. q. iij. existimant. xxj. q. v. cauete. vñ Bern. Putas ne filium dei reputat iesum quisquis homo ille est/q̃ nec ipsius terretur cõminationibus: nec attrahit᷑ p̃missionibus: nec preceptis obtemperat: nec cõsilijs acquiescit: nõne talis nosse se deum fatetur: factis aũt negat. vñ ꝛ dominus ad opera nos remittit. Jo. x. Si mihi non vultis credere: operibus credite. ꝛ Ja. ij. Ostendam autem tibi ex operibus fidem meam. vñ ꝛ ibi dicit᷑. Fides sine operibus mortua est. de peni. di. ij. si enim. ꝛ ex de sacra vnc. ca. vnico. §. refert. ad Ro. ij. vbi de hoc. Tota hodie dei ecclesia in omni statu plena est verbis sterilibus: et quibusdam exterioribus cerimonialibus apparentijs. nam quicquid predicent religiosi ꝛ clerici et cantent et celebrent et legant alij: nullus eorũ satiatur honoribus: impletur pecunijs:

repletur comessationibus. exulat puritas. malitia trium-
phat. mendacium inundauit. auaritia in capite omnium.
ad literā impletū est. Amos. ix. id est in prelatis. qui sunt
capita alioꝝ. Amos. vi. O primates capita pplorꝝ. i. Regū
xv. Nōne quū paruulꝰ esses: in oculis tuis caput tribubꝰ isrl'
factus es. vel in capite. i. in mente. ex de sacra vnc. c. vnico.
§. refert. quia radix est auaritia in cordibus et mentibus
omniū. Hiere. vi. A minori quippe vsqꝫ ad maiorem oēs
auaritie student: et a propheta vsqꝫ ad sacerdotem cuncti
faciunt dolum. et Hiere. viii. A minori vsqꝫ ad maximum
oēs auaritiā sequūtur. A ppheta vsqꝫ ad sacerdotem cū-
cti faciunt mēdacium. Pudicitia vix inuenit. Superbia di
latauit soliū. Nedum recessit humilitas a cordibus quasi
omniū: sed nec agnoscit quid sit. Est autem humilitas ſm
Bern. virtus animi in nullo se preferens: nihil boni sibi
adscribēs: exterius etiam deiectionis habitū deferēs. i. ad
Coꝝ. iiii. Quid habes qd non accepisti? Regnat crudeli-
tas. Pietas non apparet. Pro obolo negat deus. Spes
in celestibus non est. Unusquisqꝫ se diligit carnaliter. ſm
illud. ii. ad Timo. iii. Erūt homies seipos amātes. Pru
dētia spūs soliuaga incedit. Prudētia carnis q̄ est mors.
Ro. viii. in curiis dñorum est. Temperantia est vbi copia
non est. Somnus occupat totam noctem et partem diei.
Fortitudo cedit tentationibus. Uilis et breuissima et vm-
bratilis oratio si qua est in peccato est. de peni. dis. iii. nihil
profuit charitas. i. amor sui cōtra de peni. di. ii. charitas. iii.
nūc semp excidit: sed vera nūq̄ excidit. i. ad Coꝝ. xiii. nullꝰ
pseuerat in bono incepto. vii. q. i. suggestū. Oēs manū po
nūt ad aratrū et retro aspiciūt. de pe. di. ii. pēnata. Lu. ix. in
fi. Luctꝰ in carnis gaudiū versus est. Zelꝰ paupratis in au
rū mutatꝰ est. Māsuetudo simulata crebras vindictas fa
cit. Misericordia ad celū rediit: et ibi predestinatos expe
ctat. Stabiliuit sedem infelix martyrium vitioꝝ. Cōfesso
res adulatores facti sunt. Obediētia cōcupiscētias suas
sequitur. Eccli. xviii. Si prestes anime tue concupiscētias
faciet te in gaudiū inimicis tuis. xlviii. dis. virum. Sensus
peculei. vagantur p cāpos. mors per eos continue intrat.
Hiere. ix. nec est q̄ claudat ostium. Mat. vi. Sitis iustitie.
Mat. v. in pscutionē proximi versa est discretio. s. carnis
dicens Roma. xii. Rationabile obsequiū vestrū. Ephe. v.
et nemo carnem suam odio habet. Esa. lviii. xxiii. q. ii. non
ex. corpus impinguat et vētrem distendit. Innocentia con
tra naturam machinat dolos. Simplicitas colūbina. xvi.
q. i. si cupis. vulpina astutia plena est. Ratio et intellectus
captiui a sensualitate trahuntur. ex in clemen. de here. ad
nostrū. §. ii. Sinteresis feruentiū in principiis in stolidita
tem mutata est. Oēs cupiūt videri ab hominibus. Mat.
vi. Uidere deū vix vnus desiderat. Luc. x. Mat. v. Xeno-
doxia. i. vana glia opit oculos oim: et oēs excecat. Tristi-
tia ſcdm seculū multos perimit. ii. ad Coꝝ. vii. Tristitia de
peccato non inuenit in terra. Animarū zelus. ex de custo.
eu. c. ii. prelatos diffidat: q: amor sanguinis in eis arcem
constituit. Cōfessiones in hypocrisi fiunt. de peni. dist. i. §.
cum ergo. vt ex premissis ante. c. penitet. et di. v. c. i. ad fi. et.
Quia igitur cor cōfitentiū versum non est. de peni. di. i. cō
uertimini. Omni die fit vocalis cōfessio: et omni die canis
reuertitur ad vomitū: et sus ad volutabra luti sui. ii. Pe. ii.
Prouer. xxvi. de peni. di. iii. qui sunt. Uere crebra cōfessio:
et nulla correctio nec mutatio. sed dei irritatio et irrisio. de
peni. dist. iii. irrisor. Ieiunium celebratur: et gastrimargia
solennizatur. xliiii. dist. c. i. Multe campane pulsant. mul-
te misse celebrantur. et multa crimina cumulantur. et mul-
te iniurie deo irrogantur. Ordines conferunt: sed precio
cōparantur. i. q. i. cum ordinaretur. Sacramenta pphanan-
tur: et characteres vitiantur. i. q. i. quibusdam. Multi di-
cunt officium: sed omnes habent preputium. Gala. vlti.
Quilibet timet si mundus ei subtrahitur: nullus timet si
regno priuatur. Clericatus accipitur vt quisqꝫ sortem mū
di nanciscatur. xii. q. i. clericus. Nullus tonsuratur vt deo
seruiatur. Curia Romana regum et principum clericis et
religiosis plena est. ex de of. or. quāto. Ecclesie solitudini
seruiit. O ecclesie derelicte. O ecclesie viduate. ex de elec.
ne pro defectu. O ecclie a suis precipue rectoribus et mi-
nistris spoliate. O ecclesie violate. xvii. q. iiii. ptotum. O
ecclesie, proh nefas, stercoribus et immūditiis sordidate.
ex de reli. et ve. sancto. c. ii. Sirene et heritii in vobis habi-
tant. Altaria vestra discoopta manent. Sacramētalia nō
reperiuntur in vobis. Quaterni disligati et iā ceci in fene-
stris vestris a muribus corrosi stāt. Paramēta p̄ nimia ve
tustate. de conse. dist. i. vestimenta. dirupta et sordidissima
super vestra altaria remanent. Lumen in vestris habita-
culis non refulget. Lampades extincte sunt. Mat. xxv. ex
de offi. custo. c. i. Sarratecta diruta. ex de ecclе. edi. c. i. Uix
habetur candela psalmi breuis cerea vt cōpleat missa. de
cele. mis. c. si. et de of. sacer. c. i. Pixides hostiaꝝ araneis ple
ne sunt. Calices stagnei: et aliqui plūbei pre vini erugine
in eis impressa celebrātes ad vomitū prouocāt. de cō. di. i.
et calix. Ostia vestra clausa sunt. xxi. di. c. i. et. ostiarii. et. xxv.
dis. c. i. ver. ad ostiariū. Rei ad vos cōfugiētes. xvii. q. iiii. p
totum. ex de immu. eccle. inter. et c. vlti. ad vos intrare non
possunt. Cur tanto tēpore tacuistis? Cur ad dñm amplius
non clamatis: vt de his iam se vindicet? In his vitiis alle
gatis. s. que totam dei ecclesiā occupant, iura pauca alle-
gaui: q: notoria: neqꝫ accusatione neqꝫ alia pbatione in-
digent. ii. q. i. manifesta. ex de accusa. euidentia. ex de iure
iuran. ad nostram.

Articulus. li. A

Ex quo spōsa christi
alma ecclesia cōfessores paucos germinas:
quero abs te vtrum hoc tēpore gignas ana
choritas et eremitas assisterios, et solitarios
veros, qui soli deo sedeant et taceāt? xvi. q. i. placuit. ii. et le
uent se supra se. Thren. iii. Qui edificent sibi solitudines:
qui expectent mortē quasi effodientes thesaurū: qui gau-
deāt vehementer quū inuenerint sepulcrum. Iob. iii. qui
errant in solitudinibus: qui habitēt in sepulcris. ps. xlviii.
Sepulcra eoꝝ domus illoꝝ in eternum. et in cauernis ter
re. qui circūeāt in melotis et in pellibus caprinis. Heb. xi.
qui ciuitates nō ingrediātur. facit. xviii. q. ii. quidam. sicut
de se dicit dñs per prophetam Exo. xi. qui socii sint ferarū
et strutionum. Iob. xxx. qui diem hominis nō desiderent.
Hiere. xviii. qui vocē exactoris. i. ventris. i. non sint gulosi.
ſm Grego. in mora. non audiant. ſm Iob. iiii. Qui molli-
bus induātur. Mat. xi. circa prin. et Luc. vii. xxi. q. iiii. c. i. in
fi. qui luctuosi et tristes sint. Mat. v. xvi. q. i. monachus. et
c. placuit. in quorum maxillis lachryme sint. qui de labore
manuum suarum viuant. i. ad Coꝝ. xi. i. Thessa. iii. et. ii. ad
Timo. vlti. et Ephe. iiii. i. q. ii. sacerdos. de cōse. dist. v. nūq̄.
et panem otiosum nō māducent. Prouer. vlti. sed in sudo
re vultus sui vescant pane suo. Gen. iii. Sed o vidua ma-
ter ecclesia domina gētiū multos habes sarrabaitas per-
paucos anachoritas. de quibus. xvi. q. i. qui vere. et legitur
et no. xxvii. q. ii. §. ecce q. et in glos. dicūt plurimos gyroua-
gos. xvi. q. i. monachi vagātes. perpaucos solitarios et cel
le assisterios. de quibus. xxvii. q. i. si quis rapuerit. et ex de
de. nō resi. c. penul. Istis enī vltimis temporibus hypocri
talibus plurimi maxime in Italia et Alemānia et Prouin
cia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocātur: no
lentes iugū subire vere obedientie: sed libertate noxia po
tiri: nec seruare regulā aliquam ab ecclesia approbatā sub
manu preceptoris: et ducis legitimi. vocati fratricelli. Alii
de paupere vita. Alii apostolici. aliqui Begardi: qui ortū
in Alemānia habuerunt spede tenus: et quantum ad ho-
minem exteriorem mundo renuntiare videntur: et dicen-
tes religiosos ab ecclesia approbatos promissas regulas
non seruare, durante primo feruore deserta domestica pe
netrāt. Soli sedent: vel pauci simul. Paupertatem serua
re videntur. Abstinentiis se macerant: sed ventrē replent.
Disciplinę operam dant: sed deficiente feruore quasi post

annu̅ sedēt sub vmbra iuniperi. Jone.iiij. cuius cinis ignē
vsq ad annum cōseruat. habita occasione de petēda He/
liani elemosyna: quam nequeunt petere nisi religiosi mē
dicantes ab ecclesia approbati.ex de reli.domi.religionū.
lib.vj.et inferius declarato. Uagari incipiūt. Ad hoies se
conuertunt. Laborare refugiunt:q: panem ociosum inue
niunt. Familiaritates maxime feminarū nunc spiritualiū
nunc aliarum accipiunt.xviij.q.ij.diffinimus.z.c. pernicio
sam.cis predicant.contra id ex de hereti.cū ex iniuncto.de
deo loquuntur:dulces sermones proferūt.ij.ad Timo.iij.
Roma.vlti.Simplices se ostēdunt. Per domos domino/
rum et viduarum conuiuātur. Ocio vacāt.ij.Thessa.vlti.
dictis et enumeratis aliquot pater noster: reliquo tempo
re aut pedes in commotionem dant:aut in suis cellis dor
miant. Quid dicā pia mater ecclesia de talibus? quod di/
cunt sancti patres diuinitus inspirati: sicut dicit Piamon
in collatione de tribus generibus monachorum.in li. Jo.
cassi. qui vocatur collationes patrū. q istud est genus te/
terrimum et infidele monachorum in vera hypocrisi cōsti
tutorum:et noxia illa plantatio rediuiua que per Ananiā
et Saphyram in exordio ecclesie pullulans/apostoli Pe/
tri seueritate succisa est. Act.v.xxiij.q.viij.legi.et.c. petrus
qui. Beat' apostolus predictos noui facinoris principes
non penitentia.nō vlla passus est satisfactione curari:sed
perniciosissimum germe clerici morte succidit. Illo igitur
exēplo quod in Anania et Saphyra apostolica districtio/
ne punitum est/nonnullorum contemplatione paulatim
lōga incuria et temporis obliteratione subtracto: emersit
istud sarrabaitarū genus: qui ab eo q semetipsos a ceno/
biorum regularium sub obedientia viuentium congrega/
tionibus sequestrarent: ac sigillatim suas curarēt necessi/
tates: egyptie lingue ppzietate sarrabaite dicunt. hucusq
Piamon. Et vt eorum secta pessima confundatur:sciāt se
in nullo ordine viuere:nec in aliqua sancta vocatione ma
nere.j.ad Cor.vij.c.ex de regula.licet.in pn. ab ecclesia ap
probata. Et hoc ideo precipue quia cōtra ecclesie sanctio/
nes et cōcilia generalia/statum et regulam et religionem
sibi confingūt: nolentes vnam de approbatis ab ecclesia
regulam profiteri: neq sancti Basilij epi Cesariensis. de
qua.xviij.q.ij.diffinimus. nec sancti Augustini mūdi lumi
nis:de qua ex de sta.re.quod dei. nec sancti Benedicti:de
qua.xvj.q.j.sunt nōnulli.xx.q.iiij.c.si. ex de sta.mo. cum ad
monasterium.ex de regu.super eo.nec almi Frācisci prece/
ptoris minor:de qua ex de ver.signi.exijt.li.vj. z in clemē.
eo.ti.exiui.ad hoc de cōse.dist.j.ecclesia.j.catholicor colle/
ctio.ex de reli.domi.ne nimia.z.c.religionū.lib.vj.ff.de col
legi.illi.l.iij. Et si aliqui de predictis gyrouagis aliquā re/
gulam de prenominatis seruare se dicant: quia tamen ex/
tra congregationes promittentes predictas regulas sub
prelatis legitimis tales acephali viuunt:nūq in veritate
viuere possunt.vt p rea l.c.religionum. quia fundamēta re
ligionum vera obedientia est.vnde dns Matth.xvj.et.x.
Marc.viij. Luc.ix.z.xiiij.Si quis vult post me venire:ab/
neget semetipsum zc.xij.q.j.non dicatis.et pō.lxv. Impo/
suisti homines supra capita nostra.xix.q.iij.statuim'. Con
tra istos sarrabaitas sunt expresse capitula. xviij.q.ij. quis
dam cellulas.c.nullus.c.perniciosam. Dare enim pro deo
temporalia magnum est: dare in crucifixionem carnē pro/
priam maius est: sed semetipsum sub manu prelati et obe
dientie dare et abnegare(quod est maximū) viri religio/
si est. viij.q.j.sciendum est. Et ideo patres dixerunt q mo/
nachus fornicans adhuc monachus est:proprietatem ha
bens adhuc monachus est:sed inobediēs monachus mo
nachus non est. ¶ B Magis est enim fundamentum
religionis et stabilimentum obedientie vinculum q casti
tas et paupertas: quia sine obedientia impossibile est ve/
ram religionem posse fundari.ex de sta.mo.cum ad mona
sterium.§.abbas.de maio.et obe.cū in ecclesijs.§. ideoq.
ex.c.legebat.xvij.q.ij. abbates. ¶ C Nec potest esse ve/
ra et perfecta religio: vbi non est sui abnegatio: z alteri su

Sarrabaitarū appellatio.

Obediētia religiōis fūdamētū.

periori subiectio. Unde et tales religiosi fictivere acepha
li possunt dici.xxiij.di.nulla.et facit quod no.xvj.q.j. qui ve
re.in glo.ij. Et ideo filius dei factus obediēs vsq ad mor
tē. Phil.ij.exemplum obediētie nobis prebens ait Mat.
xxvj. Mar.xiiij. Luc.xxij. Uerūtamen non mea voluntas/
sed tua fiat.vbi Dionysius Alexandrinus sectro. Perfectā
volūtatem patris quam ipse nouerat petit sortiri effectū:
que eadem est et sua fm deitatem. Renuit autem impleri
humanam voluntatem:quam dicit suam/paterna volun
tate minorem. Item ibi Athanasius. Geminum enim hic
velle ostendit: alterum quidem humanum: qd est carnis.
alterum vero diuinum.humanitas enim ob carnis fragili
tatē recusat passionē:sed diuinus eius affectus affectans
eam subijt: eo q non esset possibile eum detineri a morte.
Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.ps.xv. et
Act.ij. Item Greg. Nissenus. Apollinaris hereticus asse/
rit q christus nō habuit fm terrenam naturam propriam
voluntatem: sed solum in christo est volūtas dei qui de ce
lo descendit: quia dicebat christum corpus sine anima as/
sumpsisse.xxiij.q.iij.quidā.versi.apollinariste. Dicat ergo
quam volūtatem vult.p rea l.c. Luc.xxij.dns nequaq eue/
nire.neq enim deitas aufert propriam volūtatem. Item
ibi Beda. Appropinquans etiam passioni saluator: infir/
mitatum in se vicem sumpsit: vt quum hoc imminet quod
fieri nolumus:sic per infirmitatem parati simus/vt volū/
tas conditoris nostri contra nostram voluntatem fiat. Et
iterum Jo.vj. Quia descendi de celo non vt faciam volū
tatem meam:sed volūtatem eius qui misit me patris. vbi
Aug. Propria enim anima a deo exijt:quia superba erat:
superbia em eiecti sumus: z humilitate redimur. Me
dicus enim quando egritudinē discutit: si curet quod per
aliquam causam factum est:z ipsam causam non curet:ad
tempus videtur mederi:sed causa manente morbus repe
titur:vt ergo causa omnium morborum curaretur.j.super
bia:descēdit:et humilis factus est filius dei. Quid super/
bis homo? filius dei propter te humilis factus est. Pude/
ret te forsan imitari humilem hominē: saltem imitare hu/
milem deum. hec est enim cōmendatio humilitatis/ Non
veni facere voluntatem meam zc. Superbia quippe facit
voluntatem suam:humilitas voluntatem dei. Ideo ergo
qui ad me venit non eijciam eum foras: quia non veni fa/
cere voluntatem meam. Humilis veni humilitatem doce
re.qui ad me venit:incorporatur mihi:et humilis fit.quia
non facit voluntatem suam:sed dei. et nō eijcietur foras:
quia quum superbus esset:proiectus est foras. Ad me ve/
nire nō potest nisi humilis. Non mittitur foras nisi super/
bia. Qui seruat humilitatem:nō labitur a veritate. Item
ibi Hilarius.ij.de trini. Nō igitur hoc dicit quia faciat qd
non velit:sed obediētiam suam sub effectu paterne volū/
tatis ostendit/volens ipse voluntatem patris explere. Et
iterum. Descēdit cum eis in Nazareth:et erat subditus il/
lis:scz Joseph et Marie matri. Luc.ij. vbi Orige. Discas
mus igitur z nos filij parētibus nostris esse subiecti. Or si
patres non fuerint: subijciamur ijs qui patrum habēt eta
tem. Jesus filius dei subijcitur Joseph et Marie.ego nō
subijciar epo qui mihi cōstitut' est pater? puto q intellige
bat Joseph q maior se erat iesus:et trepidus moderatur
imperium. Uideat ergo vnusquisq q sepe qui subiectus
est maior fit. qd si intellexerit:nō eleuabitur superbia qui
est sublimior dignitate:sciens sibi meliorem esse subiectū.
Item ibi Basilius in lib. religionum. Ab ipsa autem pri/
meua etate parētibus obediens quelibet laborem corpo/
reum humiliter et reuerenter sustinuit. Quum enim parē
tes homines essent honesti z iusti:egeni tamen et necessa
riorum penuriam patientes: teste presepi partus venerā
di ministro:manifestum est q sudores corporeos cōtinue
frequentabāt necessaria sibi inde querētes. Jesus autem
obediens illis/vt scriptura testatur/ etiam in sustinēdo la/
bores subiectionem plenariam ostēdebat. Item Ambro.
Et miraris si patri defert: qui subijcitur matri? non vtiq

infirmitatis/sed pietatis est ista subiectio. attollat licet ca
put hereticus: vt alienis auxilijs asserat eum qui mittitur
indigere: nunquid humano egebat auxilio vt materno ser
uiret imperio? Deferebat simulato patri: et miraris si deo
detulit. an homini deferre pietatis est. deo deferre infirmi
tatis? ¶ Item ibi Augu. O potentia/o humilitas. Sub
ditus est parentibus cui seruiunt angelorum exercitus. Item
ad Heb. v. Et quidem quum esset filius dei: didicit ex his que
passus est obedientiam: et consummatus factus est omni
bus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. ¶ D Qui
autem in ecclesia primitiua conuertebantur viri religiosi
erant: et sic omnes perfecti/quod vix tempore sanctorum mona
chorum et anachoritarum etiam perfectorum aliqui sic per
fecti inueniri possent: sicut probat collatio Piamonis in lib.
collationum Io. cassi. et tamen vxores communiter habe
bant: etiam apostoli aliqui: sicut patet de Petro Luc. iiij.
et de Philippo apostolo: et alio Philippo vno de septem
diaconibus. Act. xxi. et v. c. de Anania et Saphyra. et. xxxi.
dist. omnino. Sed sub obedientia primo apostolorum/deinde
de septem prepositorum quos elegerant. Act. vi. viuebant: a
quibus postmodum monachi descenderunt: vt describit colla
tio ante dicta. et colligitur. xij. q. i. quia tua. vnde et ista duo
substantialia/viuere sine proprio/et caste/ ecclesia sancta
religiosis indixit. ¶ E Quare ex causa magna legitima
papa posset in his duobus cum aliquo dispensare. vt no.
Inno. extra de sta. mo. cum ad monasterium. §. fi. et dixi de hoc
late. s. in prima parte istius operis: vbi posui casus in qui
bus dispensant Romani pontifices. §. iterum de dispensa
tione. ver. item quidam dixerunt. in ar. xlvi. Sed si cum ali
quo religioso papa super obedientia dispensaret: loco pre
lati succederet ei papa/nedum generalis sed specialis pre
latus. ¶ F Nullus enim in hac vita sic imitatur christum
sicut circulum aureum: id est obedientiam in collo portans.
sicut apparuit in visione cuidam sancto patri ostensa: vt le
gitur in vitis patrum. Sine vera enim viuentes obedien
tia et in sensu proprio/in canone sicut dictum est acephali
iudicantur. xciij. dist. nulla. vnde et sancti Benedicti mona
chi de castitate et expropriatione in sua professione mentio
ne non facta/stabilitatem loci et obedientiam simpliciter
repromittunt. ar. in his que leguntur et not. extra de ma. et obe.
legebatur. In qua tamen professione et promissione intel
ligunt se caste et sine proprio debere viuere profiteri. vt extra
de regu. super eo. et preal. c. cum ad monasterium. §. finali.
¶ G Quis enim vnquam superbiam proprij cordis potest
expellere: quamdiu in sensu proprio et voluntate viuit? Quis
enim vnquam veram humilitatem adeptus est: nisi per obedien
tiam superbiam depellentem? opti. argu. de peni. dis. ij. c. i.
Et ideo dicit Bernar. Nihil in inferno regnat nisi volun
tas propria. et ideo lucifer Belial qui interpretatur absque
iugo: quia sub iugo dei noluit permanere: in baratrum de
mersus est. vnde Luc. x. Videbam sathanam sicut fulgur
de celo cadentem. xvi. q. ij. visis. de peni. dist. ij. si enim. et eum
imitantes filij Belial dicti sunt. i. absque iugo. i. Reg. x. Et
quia iugum rumpunt isti pseudo eremite: ideo ruptis vin
culis in deserto a demone agitantur. Luc. viij. ¶ De obedien
tia plenissime tractaui. s. in. §. tertius error. lij. ar. et. §. et se
cundum eorum vitium. lxviij. ar. et lxvi. ar. fere per. xx. char
tas. Et quia obedientia ligati non sunt/pro libito comedunt
et bibunt: surgunt: et ambulant et ex occasione libertatis:
quia corrigi non timent: nec per hominem visitari nec excis
tari: communiter poltronizant. vulgare est italorum. i. vi
tam pinguem volunt cum libertate et sine labore: dediti som
no et vagationi continue: et pro leui commotione suborta
loca in quibus habitant dimittunt: et abinuicem se diuidunt:
et sicut passeres insolentes de monte in montem transmi
grant. ps. x. et torpore et tepore lethe tepefacti cum cucu
capitijs et repetiatis: et cum amictibus et habitibus quos
sibi contra ecclesiam inuenerunt: discurrunt per mundum.
Et quia circa ieiunia et orationes et obseruationes regu
lares domino non promiserunt: sed quod faciunt de specie
boni/et libertate propria faciunt: ideo recedente primo igne
forsan diuino qui eos vrebat: peiores quam frigidi essent in se
culo: quia tepidi recedente calore: ab ore dominico euomun
tur. Apoc. iij. speciem quidem sanctitatis habentes/virtu
tem autem abnegantes ad literam. ij. ad Timo. iij. in sua
hypocrisi se et mundum decipiunt: nam eorum prima ab
stinentia in gastrimargiam vertitur: paupertas in peculium:
vigilia in somnolentiam: silentium in multiloquium/ma
xime sub specie loquendi de deo: simplicitas in malitiam:
solitudo in consortium et familiaritatem secularium et mu
lierum. Eorum etiam aliqui in ciuitatibus et villis/alij pro
pe habitant: et a secularibus de die in diem conuiuia reci
piunt sub specie charitatis. xliiij. dist. conuiuia. commatres et
compatres sibi faciunt. contra id de conse. dist. iiij. non licet
abbati. et c. seq. Ambaxatas. i. legationes faciunt et referunt.
De animarum consilijs presumptuosi idiote se intromittunt.
contra id ar. extra de eta. et quali. cum sit. De peregrinatione in
peregrinationem discurrunt: quia acidia eos de cella expel
lit: quam quum sic credunt expellere sub specie boni pere
grinando per mundum per sanctos: tunc eam amplius nu
triunt: quia nunquam acidia expellitur: nisi per continuationem
celle et violentiam sibi factam. Mat. xi. Regnum celorum
vim patitur: et violenti rapiunt illud. Nam acidiosus si con
tra acidiam exeundi de cella solatium querat: ad horam cor
pus solatium sentit: sed parum post ad exeuntem fortior re
dit: more febricitantis qui per haustum aque frigide aliquod
refrigerium sentit: sed post paululum febris contra eum for
tior inualescit: vt dicunt patres. ¶ H Verus enim peregri
nus mundo est in cella residens/et silentium seruans/et lu
gens. et talis vere consequitur remissionem culpe et pene.
Alij peregrini per mundum discurrentes/quod lucrantur in
indulgentijs communiter perdunt in vagis sensibus et mun
di delectationibus. Et ideo Macharius solitario acidioso
conquerenti sibi quod nil boni in cella poterat facere pre te
dio et mentis ariditate/respondit. Comede et bibe et dor
mi quantumuis: tantummodo extra cellam non exeas. Et dic
temptatori suggerenti tibi de cella recedere. Istos muros cel
le custodio propter deum: continuatio enim celle facit ere
micolam ad suum redire ordinem. Idem etiam Macha
rius temptatus de cella recedere/se in limine ostij celle in mo
dum crucis proiecit: et ait clamando. Demones: si potestis
trahite me extra cellam: quia per me non intendo exire: et
sic vsque ad vesperam mansit: et surgens dixit demonibus.
Postquam extra cellam me trahere non potestis: nec ego exi
bo. Alter pater tentatus de cella exire/ait sibi. Sustinea
mus hodie propter deum: et cras poterimus recedere. ad
ueniente die altera iterum dixit sibi. et hodie etiam propter
deum sustineamus ne recedamus: et sic de die in diem dicen
do cras recedam: et adueniente die altera se violentans ad
non recedendum per nouem annos mansit in cella: et tunc
cessauit tentatio recedendi. vnde et Antonius magnus di
xit. Sicut piscis extra aquam viuere non potest: sic nec mo
nachus extra cellam. Idem dicit Eugenius papa. xvi. q. i.
placuit. ij. Et idem Antonius ait. Moyses quum erat in
monte: cum domino loquebatur. quum descendebat de mon
te: cum populo. xxxvi. dist. c. si. sic et monachus in cella cum
deo loquitur: extra cum demonibus. vnde Bernar. ad fra
tres de monte dei dicit quod cella dicitur a celo: quia de cella
itur ad celum. Et alter pater dicebat quod si gallina dimittit
oua calida: non exibunt pulli. sic qui dimittit cellam: fructum
non facit. et sicut arbor que sepe transplantatur fructum non
facit: sic monachus migrans de loco ad locum: quia non
mutatur tentatio etsi mutetur locus: aliquoties tamen va
let loci mutatio. lxxi. dist. valet. quia locus de se nec nos con
iungit deo/nec disiungit. xl. dist. non loca. et. c. quelibet. quia
diabolus aquila velocior. Thren. iiij. circumuolans vbilibet
tentare paratus est. i. Pet. v. Vigilate: quia aduersarius ve
ster diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuo
ret: cui resistite fortes in fide. et habetur. iij. q. i. c. nulli. vi. q. i.
§. verum. tangitur. xxv. q. i. c. v. in prin. Et ideo pugna vbilibet

Peregrinari dedecet eremitas.

necessaria est et sufferentia in tentationibus adhibenda: quia beatus vir qui suffert tentationem: scz non consentiē do/non recedendo. de hoc de peni. dist. ij. si cū. et Jaco. j.

¶ J Vocatio enim vera anachoritarum et eremitarū est in cella manere: continue orationi/meditationi/lectio ni/psalmorum decātationi/manuum labori vacare intra cel lam: et prope cellam aliis laboribus corporalibus occupa ri. vt p̄ecal. c. placuit. xvj. q. j. et de conse. dist. v. nūq̄. et de sa tisfaciendo proximo non curare. ij. q. vij. sancta quippe. q2 dicebat quidam pater. Nō vacat lugenti charitas. Tales enim solum tenēt vitam Marie: et de vita Marthe quā tum ad proximum curare non debent: quia nō est eorum vo catio. et vnusquisq3 s̄m apostolum. j. ad Cor. vij. maneat in ea vocatione qua vocatus est. ex̄ de regu. licet. j. rñ. et ibi. de vtraq3 vita. in. §. penul. et de renun. nisi. §. ne putes. Et ideo quandocūq3 tales solitarij regulariter loquēdo sub specie charitatis volunt visitare infirmos in mundo: vel questum facere pro pauperibus alendis: vel dare cōsilia animarum etiam si scirent: vel de pace faciēda inter discor des se intromittere: vel executiones testamentorū recipe re: vel captiuos redimere: vel incarceratos visitare: vel vi duas/vel orphanos/vel tribulatos consolari: vel femina rum quantumuis spiritualium curam recipere: vel predi care: vel literas supplicatorias p̄ aliis mittere: vel preter socios proprios. xvj. q. j. c. j. cōfessiones audire: vel aliis ope ribus misericordie corporalibus quātum ad proximū va care: paracataxismo. i. peccato sub specie boni. xlj. dist. sepe. diaboli illudūtur: sicut probat clare collatio Moysi. ij. de discretione in lib. collationum Jo. cassi. Tales enim habē tes zelum s̄m scientiam. ad Roma. x. c. et arbitrātes se ob sequiū prestare deo. Jo. xvj. et. xv. q. j. §. j. pro auro recipiūt orichalcum. xix. q. j. §. j. stannū pro argento: amurcam pro oleo: zizania pro tritico. Mat. xiij. falsum denarium pro le gitimo. no. xlv. dist. vera. imaginem tyranni pro vultu cesa ris. Mat. xxij. idolum pro veritate: quum idolū nihil sit. j. ad Cor. viij. angelum tenebrarum. ij. Cor. x. p̄ angelo lu cis. xxvj. q. v. episcopi. nam eoipso q̄ vitā eremiticam et so litariam elegerunt: eoipso mundo etiam quātum ad ope ra corporalia mie secularibus impendenda mortuos se fe cerunt. ar. op. xvj. q. j. placuit. ij. et c. sunt nōnulli. Et ideo q2 lumine discretionis carentes de eo quod ad eos non per tinet se intromittunt: et contra suam vocationem faciunt: de eo q̄ mereri credunt amplius demerentur: et quod aliis actiuis in mundo existētibus. s. vacare operibus misericor die/et proximo ministrare/est via salutis. Mat. xxv. Luc. vj. xlij. dist. quiescamus. lxxxvj. dist. non satis. istis occasio mortis existit. vnde Prouerb. xiiij. Est via que videtur ho mini iusta: nouissima aūt eius deducunt ad mortem. quia sicut ait Greg. sepe est causa damnationis: quod putatur profectus virtutis. Deniq3 ille Saul q̄ primus iudicio dei regnū populi israelis obtinuit. j. Reg. x. viij. q. j. audacter. quia hunc discretionis oculum non habuit: velut toto cor pore tenebrosus etiam ipso deiectus est regno: dum lucer ne huius tenebris atq3 errore deceptus acceptabiliora deo sacrificia q̄ precepti Samuelis obediētiā. lxxxj. dist. si qui. iudicauit. atq3 ex illa magis parte causam offensionis in currit: ex qua repropitiādam sibi diuinam sperauerat ma iestatem. sicut narrat collatio Moysi. ij. de discretione in lib. collationū Jo. cassi. Sed nec reuera isti tales solitarij sicci se dantes proximo/querūt que sunt proximi: sed que sua. ad Phil. ij. lxiij. di. nosse. nā in cellis manere nequeun tes/querūt occasiones quomodo vacent proximo: immo sibi/vagationi/lucris/et gule/et confabulationibus vaca tes/sub charitatis palliolo se velantes. Cellisse enim veri feruentes mundationi animarum suarū ad salutem ani marum aliorum intra suas cellulas se extendūt: quia nemo sibi solum viuit. Roma. xiiij. Purgatio enim oratione et contritione absentes etiam precibus suis purgat: q2 cha ritas incipit a se. de vsu pallij. nisi. et ibi nota. et deinde in alios se extendit. Can. ij. Ordinauit in me charitatem. de peni. dist. iij. qui vult. sub. §. sed verba. Jmmo etiā quicūq3 intra ecclesiam in gratia sunt: siue seculares siue religiosi: bona sibi spiritualia cōmunicant. quia particeps ego sum omnium timentium te. ait Dauid ps̄. cxviij. Et quicūq3 in maiori gratia sunt et charitate: plus de oībus bonis spiri tualibus communicant que intra ecclesiam sanctam fiūt: sicut fit in ecclesia triumphāti. nam iustorum omnia sunt cō munia. xij. q. j. c. ij. et dist. viij. §. j. et. xxiij. q. vij. c. quod autē. c. si. et qui plus communicat: plus est iustus. charitatis enim debitum quanto plus redditur: plus et crescit. vnde apo stolus ad Roma. xij. Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inui cem diligatis. et qui sic plus dat: plus abundat. quia omni habēti charitatem et ea fruenti dabitur amplior charitas et abundabit. Mat. xxv. et Luc. xix. vñ Grego. Quisquis enim charitatem habet: et de alia dona percipit. quisquis charitatem nō habet: etiam dona que videtur percepisse amittit. Seruiāt ergo anachorite veri proximo de pfessio ne sua. s. oratione et gemitu et sancto mortificationis exē plo. Vnde quum patriarcha Alexandrinus ad visendum patres deserti venisset: et dixissent patres cuidam seniori ex eis q̄ diceret vnum verbum edificatorium patriarche. ait senior. Si non fuerit edificatus patriarcha in silentio meo: non erit edificatus in verbo meo. Vnde narratur in lib. qui dicitur paradisus. q̄ anachorita Nathanael sum mus patrum septē epos eum visitantes in cella sua p̄ pas sum extra cellam noluit deducere: et quum a diaconibus eorum argueretur: q̄ in hoc superbam rem egisset: rñdit. His et vniuerso seculo mortuus sum. meum propositum deus nouit. Non ergo se anachorite de aliis in mūdo acti uis operibus intromittant: nisi vltima necessitas facere hoc cōstringat: et alius actiuus qui hoc faciat inueniri nō pos sit. sicut cōtigit in Machario: qui rogatus a fratribus ne periclitaretur fides: descēdēs de deserto in Alexandriam cum heretico disputauit: et facere miraculum vt loquere tur mortuus et sepultus: et fidei orthodoxe testimonium perhiberet: amore fidei fuit constrictus. vt dicitur in vitis patrū. Sic etiam alius anachorita audiens feminā in do loribus partus constitutam: et sine obstetrice totaliter de solatā: e cella charitate et necessitate proximi vltima cōpul sus exijt: parturiētē iuuit: et vices tenuit obstetricis. vt nar ratur in li. qui dr̄ paradisus. qd̄ summo preconio charitatis extollendū fuit. Sic etiā Abraam summus anachorita p̄ nepte germani filia quā ppe se in quadā cella in sctā vita nutrierat: et christo lucrifecerat: q̄ et ad culmē perfectionis puenerat: liberanda/q2 eā quidā pseudo monachus dece perat et violauerat: et extūc meretrix publica facta fuerat: de cella de qua multis annis nō exierat/exiens equū ascē dit: vestes seculares recepit: pecuniā i bursa portauit: q̄ xl. annis a talibus abstinuerat: stabulū lupanaris vbi mane bat neptis intrauit incognitus: quasi fornicari intēdēs: et exinde cū sua predicatione et manifestatione neptē ad suā cellā reportauit. que in omni pl̄ctu et sanctitate reliquam vitā ducēs vitā sanctissimā finiuit. Jsti aūt casus et cōsimi les diuina inspiratione et vltima necessitate charitatis pa rati p̄ anachoritas nō sunt ad consequentiā deducēdi. xiiij. q. v. dixit. xxvj. q. j. nō statim. xvj. q. j. hinc est. Sed et predicti perfecti existētes aliorū nō potuerūt cōuersatione carnali corrūpi. xxiij. q. iiij. quisquis. Nostri autē tēporis anachori te q2 nōdū salui facti sunt: alios saluare non curent: sed in cellis suis olus tr-iducēt: q2 adhuc infirmi sunt. Rom. xiiij. ne volētes alios saluare et ipsi pereāt cū eisdē. j. Cor. ix. Ne forte quū aliis predicauerim: ipse reprobus efficiar. xxxij. q. v. paulus. de peni. di. ij. si enī. ver. paulus. Frequēter enī aliū de pelago liberare festinans/tractus ab illo cū eo pari ter a fluctibus deuoratur. Et s̄m Grego. arbor que radicē non fixit: fructum ferre non valet. facit de peni. dist. ij. radi cata. circa prin. dist. et sicut Mat. xiij. dicitur. et Luce. viij. hi radices non habent: q2 in cella credunt: et extra quia tē pus tentationis est/recedunt: scz a deo. Et ideo dicit dn̄s totaliter mūdum nolēti relinquere: sed patrē defunctum

antea voléti sepelire: Dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. Mat. viij. vbi Chrys. Hoc autem dicit non iubēs cō
temnere honorē qui est ad parentes. Exo. xx. sed mōstrās
q̄m nihil cum celestibus negotijs nobis necessarium esse
oportet: et quando cum toto studio ijs iungi debemus: et
neq̄ parum tardare: etiam si valde ineuitabilia et incitā-
tia sunt que attrahunt. Quid em̄ magis necessariū erat:
q̄ sepelire patrem? Quid etiam facilius? nec enim tēpus
multum cōsumendum erat. Per hoc etiam dn̄s eū a mul-
tis malis eripuit: puta luctibus et meroribus. xiij. q. ij. qui
diuina. et ab ijs que hinc expectantur. Post sepulturā em̄
iam necesse erat et testamenta scrutari et hereditatis diui
sionem et alia huiusmodi. et ita fluctuationes ex fluctua-
tionibus ei succedentes alonge eum a veritatis abduce-
re possu. Si autem tu tumultuaris: excogita quoniā mul-
ti infirmos non permittunt scire nec ad monumentum se
qui: etiam si pater aut mater aut filius sit: etiā qui defun-
ctus est. Nec in hoc incusantur crudelitatis: sed contrariū
crudelitatis esset: ⁊ multo magis malum est abducere ho
minem a spiritualibus sermonibus: ⁊ maxime quum fue-
rint qui hoc compleant: erant qui completuri erant hm̄ōi
funeris sepulturam. vnde dicit Dimitte mortuos sepeli-
re mortuos suos. Aug. q. d. Pater tuus mortuus est. sunt
alij mortui in anima. de pe. dist. j. resuscitatus. qui sepeliāt
mortuos suos: quia infideles nō sunt. Item Hilarius ibi.
Quia accepimus in dominice oratiōis exordio ita primo
precādum/ Pater noster qui es in celis. Mat. vj. Et in di-
scipulo credentis populi persona etiā admonetur. Mat.
xxiij. quia pater sibi viuus in celis est. deinde inter fidelem
filium patremq̄ infidelem ius paterni nominis nō relin-
qui admonuit: et nō admisceri memorijs sanctorum mor-
tuos infideles: ⁊ etiam eos esse mortuos qui extra deum
viuunt. Et ideo mortui sepeliātur a mortuis: quia per dei
fidem viuo viuos oportet adherere. Si autem mortuum
sepelit mortuus: non debemus habere curā taliū mortuo
rum: sed viuētium. ne dum soliciti sumus de mortuis: nos
quoq̄ mortui appellemur. Mortui etiā fm̄ Grego. mor-
tuum sepeliunt: quum peccatorem peccatorem fauoribus
premunt. Qui enim peccantē laudibus prosequuntur: ex-
tinctum sub verborum suoꝝ aggere. i. campo abscondūt.
Item ibi Rabanus. Notandum etiam est in hac sententia
quia aliquando bona minora pretermittenda sunt ꝑ vti-
litate maiorum. Ex predictis notandum est q̄ nec pro pa-
tre sepeliendo/ quod erat opus magne mie. Tob. j. ar. bo-
nū. xij. q. ij. aurū. et quodāmodo preceptū dei de patre ho-
norando. Exo. xj. Deute. v. ⁊. xxx. di. c. j. noluit sibi inducias
indulgere. Propter quod quidā monachus requisitus
a quodam seculari germano suo q̄ exiret parū de mona-
sterio ad iuuandum eum: quia boues sui et currus ceciderant
prope monasterium: respondit. Cur non vocasti aliū
fratrem quem habes in mundo vt te iuuet? Cui frater ait.
Iam anni. xv. sunt q̄ mortuus est. Et monach⁹ ait. Et ego
xx. sunt anni q̄ mortuus sum mundo. Coloß. iij. ibi. mortui
enim estis. xvj. q. j. placuit. ij. tm̄ te possum iuuare quātum
ille q̇ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ est. hec in vitis patrū. ❡ Et Quē
dam aliū anachoritam et occlusum annis. xxx. decepit dia
bolus in monachum transfiguratus: et extraxit eum con-
tra suum propositum die pasce de cella: vt missam audiret
in quodam monasterio quod prope erat. Et extūc sugge-
rens ei comedere cum monachis/ finxit se sub specie nūtij
de domo patris venire in secunda deceptione: et q̄ pater
suus mortuus erat: et eum fideicōmissarium reliquerat: ⁊
q̄ rediret ad domum patris executionem testamēti factu-
rus: ⁊ statim ad cellam rediturus: redijtq̄ cum diabolo: ⁊
pater viuebat: ⁊ ingrediēs domū ⁊ vidēs patrē deceptio
nē cognoscēs/ dixit q̄ venerat ad eum visitandū: et paulo
post concubuit cū ancilla domus: et in mūdo desperatus
remāsit. Et tn̄ occasio prima cellam egrediendi missa fuit:
et bona videbatur sua fuisse intentio: sed q: lumine discre
tionis caruit: ideo finis bonus secutus non est: non enim

sufficit q̄ bona sit intētio ⁊ zelus: nisi adsit scientia. xv. q. j.
§. j. Roma. ⁊. Ex quo em̄ firmauerat se cū deo de cella non
egredi: et tāto tēpore steterat sine missa: nō debebat egre-
di propter missam: q: magis deo gratū erat sacrificiū sue
mortificationis in cella: q̄ in hac parte sacrificium misse.
Sufficiebat em̄ huic anachorite sicut ⁊ multis alijs homi
nibus inuisibilibus verbū Augu. Crede: et māducasti: et
vidisti. Jo. xx. de cōse. di. ij. vt quid paras. ⁊. c. credere in ie-
sum christū. ❡ Iste sunt ille vulpecule. i. tētationes subti-
les sub specie boni: que fm̄ Bern. capiēde sunt. Cañ. ij. id
est cognoscende et ligande: quū tentatur monachus clau
stralis: predicare: curam miserabiliū personarū suscipere.
xvi. q. j. iuxta. ⁊. c. placuit. studijs maxime sciētiarum lucra-
tiuarum. s. iuris ⁊ medicine et seculariū vacare. de quibus
xxvij. di. legāt. ⁊. c. nōne. ⁊. §. hinc etiam. de curis seculariū
se intromittere sub spe alios corrigēdi: et pauperes pascē
di: prelationes etsi dignus sit appetere: ignorantes ⁊ sim
plices literas docere: curam animarū recipere. ⁊ vt. s̄. ver.
eoꝝ etiam. dixi per status peregrini. Quis em̄ fm̄ Clima-
cū in lib. suo qui vocat̄ scala in gradu. iij. de peregrinatio-
ne verus peregrinus/ et realiter peregrinus/ ⁊ cū indulgē
tia plenaria peregrinus: nisi mortuus mundo: qui presen
tes nō nouit? Scribitur etiā. Qui dixerūt patri suo ⁊ ma-
tri sue: nescio vos. et fratribus suis: ignoro illos. et nescie-
runt filios suos. hi custodierunt eloquium tuū: ⁊ pactum
tuū seruauerunt. Deutero. xxxiij. xciij. dis. diaconi. v. sfamā
mundi refugit. Thesaurū virtutū occultat sicut magi vsq̄
ad christum. Mat. ij. Prouer. xxi. Thesaurus desiderabi-
lis. s. multitudo bonoꝝ/ et oleū. s. pinguedo dilectionis in
habitaculo viri iusti. i. in consciētia. Eccli. xliij. Aperti sunt
thesauri: et euolauerūt nebule sicut aues. i. euanuerūt vir
tutes per iactantiā. Grego. in homil. xj. euangelistarū su-
per illo Mat. xiij. Simile est regnum celoꝝ thesauro. De-
predari desiderat qui thesaurum in via portat. Hiere. xvij.
Victu et vestitu tenui contētus est. xij. q. j. clericus. Nō vē-
dit se et operas suas spūales mūdo. Ad patriā/ cū Dauid
ps̄. xlj. sitit sicut ceruus ad fontes aquarū. A via regia que
est crux dn̄i discreta nō declinat ad dexterā falsi spūs ⁊ ceci
feruoris: nec a sinistris que est via carnis. Nume. xxj. Qui
nihil sibi appropriat. xij. q. j. nolo. ⁊. c. nō dicatis. Qui oēm
secularem couersationē vitat: et solus in amaritudinē pec
catoꝝ suoꝝ sedet. Hiere. xv. xvj. q. j. placuit. xj. q. iij. qn̄. Iste
sic peregrinus est onager in eremo: quē leo. i. diabol⁹. iij.
q. j. nulli. maxime sub specie spūs. vt superius est ꝓbatum
in prin. istius. §. depredari festinat. Eccli. xiij. Verus enim
anachorita peregrinus sicut incognitus et aduena intrat
desertū: et vsq̄ ad mortem ⁊ monumentū syluaticus ⁊ in-
cognitus in eo viuit: priuatus omi familiaritate humana
maxime parētū. fm̄ Climacū. ❡ Unde quum iudex Ale-
xandrie abbatē Moysen summū anachoritam quereret
in deserto: et ei obuiasset: quū eū non cognosceret: dixit ei
iudex. Ubi est cella abbatis Moysi? r̄ndit ipse idē. Quid
queritis hoiem stultū ⁊ hereticū? et sic noluit se ibi pande
re. Immo etiā nec pastor abbas matri sue ostium celle vo
luit aperire ne eam videret. ❡ Nec altera sanctimonialis
Germanū religiosum eam visitantem voluit videre: mit-
tens ei dicēdo. Uidebimus nos in alia vita. Et Arsenius
patriarche Alexādrie volēti eum visitare misit dicēdo. Si
solus veneris suscipiam te: alš hic non sedebit Arsenius.
Sed hodie cellule nostroꝝ anachoritarū hypocritarum a
mulierculis visitātur: qđ eis sepe Assisij et alibi prohibui.
Aduenientibus secularibus sub specie charitatis mēsas
parant. Cū eis comedunt: et vltra tertiam vicem bibunt.
xliiij. dist. qn̄ presbyteri. que palea est. Cum eis de mundo
loquūtur. Se eis ostēdūt viuos: nō mortuos. xvj. q. j. sunt
nonnulli. Sed talis vita mors est: q: nomen habent sicut
eremite. viuunt: et mortui sunt in anima. Apoc. iij. in prin.
quia seculariter viuunt. vita enim et mors interius sunt:
vt si cum secularibus delecter et afficiar et trister in eoꝝ et
prosperis ⁊ aduersis: mortuus sum cū eis: et eūdē locum

in illa vita participabo quem ipsi habebunt: quia cum eis
vixi mente et moribus: etsi non loco et habitu in hac vita.
vt dicit magnus Antonius qui allegatur ab Abraam ana
chorita in collatione.xxiiij. et vlti. in li. collationū Jo.cassi.
Aut ergo huiusmodi gyrouagi religionem accipiāt ab ec-
clesia approbatā: aut vitam eremiticam veraciter seruēt:
que etiā est ab ecclesia approbata. xvi. q.i. qui vere. xxvij.
q.ij.§.ecce.ij.q.vij.§.vlti. ex de exces. prela.cū ex eo.§.fi.lib.
vi. Sed q: tales in duas partes claudicant: recti nō sunt.
iij.rē.xviij.xlix.dist.hinc etenim. Nō diligunt simplicem.ex
de sum.trini.c.i.in prin.omnino deū verū: sed in duas par
tes diuisi deum et mūdum querunt: quinimmo mūdi cul-
tores in eoꝝ cordibus sibimet contradicunt: q: deū volūt
et nolunt: sed verius mūdum volunt et colunt. Quidam
etiā ex eis superius apostolici et Begardi nominati pau-
pertatem euangelicam se seruare dicētes: quia nec locum
habent/nec aliquid se portare dicunt: vere gyrouagi et ve
re ribaldi per mundū cursitant: in plateis comedūt: q: ali
qui eorum conscientiā habent comedendi in domo: et spe
cialiter ab aliquo aliquid petendi: sed clamant in plateis
eleemosynam sibi dari: vel cantāt/nil expresse petēdo: sed
clamando: nec laborare volunt/conscientias habētes si ali
quod opus faciant corporale. Dicunt enim q̄ debēt orare
cōtinue ne cadāt in tētationē. et q: apl's dicit.i.ad Thessa.
vlti. Sine intermissione orate. Et maria optimā partē ele
git. Luc.x. et similia allegātes. Isti in vestibus ouium ve-
niunt. Mat.vij. sed intus sunt lupi rapaces. Isti illos he
reticos sequi videntur qui in canone apostolici nūcupan-
tur: qui nil propriū possidentes/nequaq̄ recipiūt eos qui
aliquid proprium possident in hoc mundo.xxiiij.q.iij.qui-
dam.ver.apostolici. ¶ L Imitari etiā videnē alios he
reticos qui vocātur montani. de quibus.xxiiij.q.iij.quidā.
ver. montani. Nolle em̄ aliquid propriū possidere in spe-
ciali et in cōmuni/sicut fratres minores ex regula profitē-
tur: perfectissimū est.ex de ver.signi.exijt.lib.vi.et eo.ti.exi
ui a paradiso.in demē. sed eos qui propriū possident con-
dēnare hereticum est. vt preal.c.quidā.ver.apostolici. Nā
et apostoli aliquoties pecunias habuerunt: et cibos eme-
runt. Jo.iiij. Et Judas loculos dominicos portabat. Jo.
xij.xxiij.q.iiij.quid ergo.xij.q.i.habebat. quod tamē decla-
rat ecclesia q̄ habuit dn̄s loculos in personam infirmorū
de ecclesia. quā declarationē etiā habuit ab Augu. et alijs
doctoribus ecclesie qui hoc dicunt: et hoc bene colligitur
preal.c.habebat. et clarius in preall.c.exijt.lib.vi. latissime
istam materiam pertractaui.i.in.§.porro.in.lv.ar.et in ar.
lvi.per totum. Et ecclesia primitiua in cōmuni propriū ha
bebat.xij.q.i.c.ij.et.c.q: tua. Et omnes antiqui et ꝓbatissi-
mi anachorite de laboribus suis precia recipiebant: et pro
prium habebāt/licet pernodicū: et pauperrimi essent: et
multas eleemosynas de suis laboribus pauperibꝰ eroga
bant: quia pecunie eoꝝ erant: et propriū habebant. ad hoc
xix.q.vlti.§.cōtra paulus. et quod no.xxvij.q.ij.§.ecce. in
glos.i.tantū. Sed et christꝰ et apostoli nō in plateis come
debant: nec petendi eleemosynam conscientiā habebant:
immo frequēter in Bethania in domo Lazari/Marthe/
et Marie/comedebāt. Luc.x. Jo.xij. et in domo Simonis
leprosi. Luc.vij. et in domo principis phariseoꝝ. Luc.xiiij.
et in domo leui. Mat.ix. et Luc.v. et i domo Zachei. Luc.
xix. et in nuptijs in chana galilee celebratis. Jo.ij. Sz isti
pseudo apostoli et Begardi istius temporis perfectiores
apparere desiderāt q̄ veri apostoli et veri anachorite qui
et viri apostolici extiterunt. Sed mētita est iniquitas eis:
quia ipsi professionem apostolicā non seruant: nec vitam.
Apostoli enim in se perfectissimi.xxiiij.q.ij.et vlti. legatur.
et pauperrimi in salutem gentium per orbem a dn̄o missi
sunt ad baptizandum/ad predicandum. Mar.vlti. de cō
se.dist.iiij.proprie. ad ligandum et soluendum per claues
eis a domino datas. Jo.xx. de peni.di.i.quem penitet. sed
isti pseudo boues sunt ad presepe euacuandū: non tritu-
randū et predicādum.xiij.q.i.§.his ita. q: missi ab ecclesia
nō sunt: sed a spiritu maligno ad illos de ecclesia decipiē-
dum. ex de hereti. cum ex iniuncto. nō catechizant: neq̄ ba
ptizant: neq̄ predicant: nisi de facto.xvi.q.i.adijcimus. q:
nec presbyteri sunt: et si aliqui sint nō curati: nec absoluūt:
nec ligant: quia claues non habēt.xvi.q.i.§.ecce.i.et.ij. Ve
re poltrones et ribaldi et ab hominibus detestandi sunt:
quia nec ecclesie seruiunt: nec proximo: nec sibi in christo:
nec dn̄o iesu christo: in nullo ordine permanentes: de pau
pertate plenis ventribus quoꝝ ipsi sunt deus. Phil.iij. et
vita apostolica gloriantes: contra em̄ dei ecclesiā et sua sa
cra concilia superius in prin. istius.§.allega. sibi ordinem
in oculis hominum inuenerūt. ¶ M: autem se dicūt vel-
le orare continue: falsis gestis et verbis se et mundū deci-
piunt: q: nec christus qui viator et cōprehensor erat semꝑ
in actu exterioris orationis erat: nec Apostoli: immo pre-
dicabant et docebant. Mat.v. Mar.vlti. et quidam coꝝ
manibus proprijs laborabāt.ij.Thessa.vlti. et Jo.vlti. de
apostolis et discipulis piscātibus et sic laborantibus pro-
prijs manibꝰ.i.q.ij.sacerdos. de cō.di.v.nūq̄. ¶ N Nā
qđ dicit apl's.i.ad Thessa.vlti. Sine intermissiōe orate. nō
ad literam.ij.Coꝛ.iij. que occidit debet intelligi: sed horis
cōpetentibus. vt no.in preal.c.nūq̄. in glos.i. et colligitur
xxxi.di.si laicus. Nam idē apl's Paulus dicit.i.ad Coꝛ.vij.
q̄ vacandum est vsui matrimonij: nisi ex consensu ad tem
pus vt expeditius vacēt cōiuges orationi.xxxiij.q.iiij. chri
stiano. quum dicit ad tempus ergo nō semper actualiter.
Et sup verbo preall. apl'i/sine intermissiōe orate.i.Thessa.
vlti. glos. Si continuum est desideriū: continua est oratio.
et Augu. Beatā vitam semper a dn̄o desideremus: et sem
per oramus. Et s̄m Aug. Omne bonū opus oratio est: q:
non desinit orare qui nō desinit benefacere. Et omnis san
cta affectio et cogitatio et intētio et memoria dei vera ora
tio est. Et ideo quum Jo. anachorita illusus a demone di-
xisset germano suo cum quo erat in cella: q̄ nolebat labo-
rare: sed continue orare sicut angelus: et magis ad deser-
tum ire: tandem dimissus est a germano: et stans per octo
dies in interiori deserto absq̄ cibo maceratus fame/reuer
sus est ad cellam fratris. et quū pulsaret ostium: et se Joā-
nem diceret: et frater alius obaudiret: et diceret ei. Joan-
nes factus est angelus: et non est super terram: tandē ape
ruit ostium: et quum Joānes ab eo veniam peteret: ait ei
germanus. Si homo es: labora et comede et viue: q: scri-
ptum est in ps̄.cxxvij. Labores manuū tuarum quia man
ducabis. Quum etiam alij anachorite venissent ad quē-
dam patrem qui manebat cum discipulis suis: et eos labo
rantes inuenissent: et dixissent eis. Cur laboratis cibū qui
perit? Jo.vi. Nos enim continue oramus. dixit eis senior.
Nūquid non dormitis et comeditis? ergo non verum dici
tis. Sed ego ostendo vobis quomodo oro continue: inter
po palmas: et dico. Miserere mei deus. Numquid est ora
re? Deinde per laborem meū duodecim denarios lucror:
quoꝝ duos do pauperibus: vt pro me orēt quum comedo
et dormio. ¶ Alius frater peregrinus veniens ad Sylua
num abbatem laborantem/dixit. Cur laboratis? Maria
optimam partem elegit. Luc.x. Syluanus ait discipulis.
Date ei codicem ad legēdum: et ponite eum in vna cella.
Transacta hora nona postq̄ fratres comederant: exiuit il
le de cella dicens/ Numquid fratres non comederunt? et
audiuit q̄ sic: et dixit. Quare me non vocastis? Et dixit ei
Syluanus. Tu homo spiritualis es: et non indiges hac
esca. nos autem tamq̄ carnales opus habemus mādúca-
re: et ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus
inciperet penitere: et dicere/ Indulge mihi abba. tunc re-
spondit ei Syluanus. Necesse est Martha Marie. pro-
pter Martham enim ministrātem laudatur Maria. hec
in vitis patrum. Sine intermissione etiā orare est. s̄m Jo.
cassi. in lib. collationū. in.i. collatione. de oratione. l. custo-
dia cordis a vitijs et curis secularibus: vt tales ante ora-
tionem simus quales in orationibus volumus inuenire.
Et s̄m Jo. cassi. ibi: orō est voti adimpletio. Item si actus

liter semper orandū esset: frustra ecclesia cum dauid septi
es in die ⁊ nocte orare preciperet. xci. dist. presbyter. ⁊ ex͂ de
cele. miss. c. j. Sed q: ẜm Damasce. Oratio est pius affectus
in deū directus: hāc semꝑ conari habere debem⁹, comedē
do, bibēdo, ambulādo, laborando, loquēdo, ⁊ q̄dāmodo
dormiēdo: sicut de beato Frācisco legit̃. q: etsi corpus dor
miat: cor cū deo ambulat: cū eo vigilat: ⁊ de eo somniat.
Can̄. v. Sed vere oratio istorū pseudo aplorū ⁊ begar
dorum in peccatum fit ẜm ps̄. cviij. ⁊ de pe. dist. iij. nihil in
de. q: non orationi vere: sed vagationi ⁊ dormitioni ⁊ in
gurgitationi operā dāt more hypocritarū in angulis pla
tearū ⁊ palam in cōspectu hominum in eccl̄ijs, actum ora
tionis exterioris ostendētes: sed in cubiculis de nocte scri
bentes. ⁊ si orant tēpus quodāmodo perdentes: q: corde
vagātes: vt populus iste labijs aliquoties deum honoret
cor autē longe sit ab eo. Esa. xxix. ⁊ Mat. xv. facit de cō. di.
v. non mediocriter. et Mat. vj. in prin. Cum oratis nō eri
tis sicut hypocrite tristes: qui amant in synagogis ⁊ in an
gulis platearū stantes orare: vt videant̃ ab hominibus.
Chryso. super Mat. Est aūt oratio quasi quoddā spūale
tributum: qd̄ aia offert deo de visceribus suis. quāto ergo
gloriosior est: tanto cautius est seruāda: ne propter homi
nes facta vilescat. Item idem in Homil̃. Hypocritas vo
cat qui deū se fingentes orare: homines circūspiciunt. et
ideo subdit: Qui amant in synagogis orare. Idem super
Mat. Puto aūt ꝙ hoc non ad locum refert dominus: sꝫ
ad propositū orātis. In cōuētu em̄ fidelium orare lauda
bile est sicut dictū est. in. ps̄. lxvij. In eccl̄ijs bn̄dicite deū.
qui ergo sic orat vt ab hominibus videat̃: non deū aspicit
sed homines. ⁊ ideo quantū ad ꝓpositum suū in synago
ga orat. vn̄ dicit dn̄s: qui amāt quasi cupiant videri. Cui⁹
autē orantis mens solum aspicit deum: quāuis in synago
ga oret: tamē apud se in secreto videat̃ orare. Et in angu
lis platearū. vt videant̃ abscōse orare: ⁊ sic dupliciter lau
dētur: ⁊ q: orant: ⁊ quia absconse orant. sed nullus angu
lus platee multū occultus est. Itē ibi glos. vel anguli pla
tearū sunt vbi via ꝑ trāsuersum vie ducit̃: ⁊ in quadriuiū
redit. Chryso. super Mat. Eo ergo ꝓposito in cōuētu ve
tat orare vt a conuentu videatur. vnde subditur: vt videā
tur ab hoibus. Orans ergo nihil nouū faciat, quod aspi
ciant homines: vel clamando: vel pectus percutiēdo: vel
manus expandendo. Augu. de sermone dn̄i. Non autem
videri ab hominibus, nefas est: sed ideo hoc agere vt ab
hominibus videaris. Chryß. in homil̃. A vana em̄ gloria
vbiq; eruī bonum est: maxime autē in oratione. si em̄ sine
hoc cogitationibus circūferimur: si ad orādū ingressi fue
rimus, hanc habētes egritudinem qualiter intelligemus
ea que a nobis dicunt̃: adde hic que no. J. in. §. aliud vitiū
peculiare. ver. Item Mat. vj. in ar. lxxviij. ¶ Habere aūt
gratiam orationis mētalis paucorū est: rarissimorū aūt sta
tum extaticum et contēplationem ascēdere. Et ideo eccle
sia non precipit nec indicit orationē mentalem: sed atten
tam vocalem pro loco ⁊ tēpore opportuno. ex͂ de cele. miss.
dolentes. de quo vide qd̄ no. Jo. an. in cle. de rel̃. ⁊ venera.
sanctorū. si dn̄m. ¶ N Utinam hi tales pseudo apostoli
et ficti religiosi nō sic orarent: sed foderēt et ararēt. Gen̄.
iij. Et panem in sudore vultus sui manducarent: et oratio
ne vocali dn̄ica, pater noster, cōtēti essent: sicut alij simpli
ces huius mundi: vt non cum sua simulata et imaginaria
oratione perirēt. Sed quidā ex eis in mūdo porcarij: qui
dam pecorarij: quidam armētarij: quidam cemētarij: qui
dā carbonarij: quidā fabriferrarij: aut alijs diuersis operi
bus mancipati, de labore manuum iuste sibi victū queren
tes: ⁊ sue familie, talem sanctum laborē et a dn̄o indictum
refugientes. Gen̄. iij. quia homo nascitur ad laborādum.
Job. v. muta habitu quē sibi adinuenerūt: sꝫ nō corde de
labore et erūna, vilitate et paupertate ad otium ⁊ requiē
corporis, vbertatem et libertatem notiam, transferunt: ⁊
de vera penitentia quā in mūdo faciet de iustis suis labo
ribus se et suam familiam sustentātes; et christum in suis
pauperibus honorantes. Prouer. iiij. j. q. j. non est putan
da. ad fictam penitētiam transferūt: ⁊ de eis ad literā ver
bum dn̄i potest dici Act. xx. in fi. et ex͂ de cele. miss. cum mar
the. §. verum. beatius erat illis dare pauperibus elemo
synas etsi paucas: ꝙ nunc sub habitu pauperum recipere
aliena: sicut inferi⁹ declarabo. ¶ Porro nullus quasi su
pradictorū sarrabaitarū gyrouagorū et pseudo apostolorū
begardorū et fratricellorū, ⁊ illorū de paupere vita labora
re vult manibus suis: sed de elemosynis viuunt. Qr aūt
mendicare nō possint et de elemosyna viuere sic dare ꝓ
batur. ¶ O Sancta dei ecclesia certos in cōcilio gene
rali, mendicantiū ordines approbauit: oēs alios reproba
uit. ex͂ de reli. domi. religionū. lib. vj. Sed certū est ꝙ oēs
predicti aliquē modum ordinis sibi cōstituūt in habitu in
vita et in cōgregatione. quidā ex eis in sua secta viuētes,
sub cuius colore mendicant de nullo approbato ab eccle
sia ordine mendicātium existentes cōtra ecclesiam viuūt.
immo istis temporibus dn̄s papa Joānes. xxij. cōtra oēs
sic viuentes et eis fauentes excōmunicationis sentētiam
promulgauit in quadam extrauagāti edita cōtra eos que
incipit, Sancta romana. et nihilominus clemēs in sua cō
stitutione istos begardos tāq̄ suspectos de heresi repro
bauit. ex͂ de hereti. ad nostrū. in clemē. quorum errores in
ferius annotantur. Itē ẜm Augu. de operibus monacho
rum. Nō possunt de elemosyna viuere nisi predicatores
ab ecclesia approbati. xliij. dist. quiescamus. sacramentorū
ministratores. ministri etiam altaris: qui tantū etiam reli
querunt ⁊ pauperibus erogarunt: ꝙ in seculo poterāt vi
uere. Et intelligo ꝙ aliquē statū approbatū ab ecclesia re
ceperunt, saltem verum eremiticum. xvj. q. j. qui vere. quia
non sufficit relinquere sua ⁊ dare pauperibus: nisi ⁊ xp̄m
in aliquo statu licito q̄s sequatur. vnde Matth. xix. Ecce
nos reliquimus om̄ia ⁊ secuti sumus te. Ubi Greg. Quia
ergo non sufficit tantū relinquere: iungit qd̄ ꝑfectum est:
⁊ secuti sum⁹ te. nō dicit qui reliquistis om̄ia. hoc em̄ ⁊ So
crates ph̄us fecit ⁊ multi alij diuitias contēpserūt: sed qui
secuti estis me qd̄ ꝓprie aplorū est atq; credētium. ad hec
xij. q. ij. gloria. ℣. Socrates. Sed supradicti pseudo nullū
statū ab ecclesia approbatum seruāt: nec aliquā de predi
ctis cōditionibus quas Augu. ponit prout cōmuniter ha
bent. ¶ Item habens in bonis vnde victum ⁊ vite neces
saria sibi ꝑpiat: mēdicare non pōt. j. q. ij. pastor. ⁊. c. cleri
cos. ⁊ ibi no. ⁊. lxxxvj. di. nō satis. ℣. sed hec. ⁊ alias habēs
etiam facultatem laborādi operādi ⁊ artificijs vel mani
bus proprijs victum querendi, mendicare nō potest. xxj.
q. j. clericus. in fi. ⁊. xci. di. clericus victum. ⁊ ibi no. ⁊. lxxxj.
di. c. j. C. de mendi. val. l. vna. v. q. v. non omnis. xxiij. q. iiij.
nimium. in aūt. de questore. §. si vero vite. ℣. si vero huius
modi. vsq; ad. §. si vero aliqui. xxxj. q. j. quomodo. no. xxiij.
q. iiij. §. ex his. glos. dum inde. ¶ Unde ⁊ dicti fratricelli ⁊
begardi ⁊ pseudo apostoli quū proprium habere possint:
nullam approbatā regulā promittentes: ⁊ si aliqui ex eis
vitam eremiticam tenere videantur: qui propriū habent:
vt. xix. q. vlt. §. econtra. quū laborare possint: ⁊ si nesciunt
discant: petēdo elemosynam peccant mortaliter contra
iura ⁊ canones faciendo. xxv. q. j. violatores. ⁊. c. generali.
liij. q. j. qd̄ precipit̃. ¶ Itē ꝯtra charitatē faciūt: q: elemo
synā pauperis infirmi, vel senis, vel nō potentis laborare
sibi vsurpant contra id. xlvij. di. sicut hi. ⁊ pre. c. non satis.
Et quia negligunt tales iustitiam operandi de cibo men
dicato securi: ideo eis etiam esurientibus non tamen ad
mortē cibus tollendus est ẜm Augu. v. q. v. non omnis. et
no. xlij. distin. quiescam⁹. Et si monachi ab ecclesia appro
bati manibus laborare tenētur. xvj. q. j. de presentium. et
probatur late inferius. Et fratres minores ẜm regulam
eorū, vt declarat̃ ex͂ de ℣. signi. exijt. li. vj. multo potius hi
tales: qui nec tamen veri eremite sunt eremum incolen
tes. de quibus in autent̃. de monachis. §. cogitandum. ha
bentes nomen sine re. contra id. xlij. distin. oratorium.
xvj. questi. j. si cupis. ¶ Itē si statum anachoriticum aut

eremiticam seruare se dicūt qui est/ vt.s. dixi/ ab ecclesia
approbatus. et̄ de excel. prela. cum ex eo. §. fi. lib. vi. vbi de
hoc. adhuc eos i tali statu laborare oportet: vt dictū est in
additione. et de sudore suo sibi cibum querere: ⁊ non men
dicare: nec alienam agapen recipere: nisi in vltima essent
mortis necessitate ineuitabili cōstituti. ad hoc. lxxi. dist. c.
fi. et. lxxxij. dist. §. j. ⁊. c. j. vbi de hoc a sensu contrario. et ibi
no. ⁊ expressum. xxxi. q. j. quomodo. ibi. Et idcirco etas pre
scribitur: vt illi tm̄ accipiant pauperum cibos: qui iam la
borare non possunt. et de cōse. dist. v. nūq̄. Et fratres etiā
minores ex regula laborare tenētur: sed clerici propter oc
cupationē laboris spiritualis/ officij diuini/ lectionis/ stu
dij/ predicationum/ cōfessionum/ et funllium/ excusantur:
sed eorum laici professi obligantur ad laborandum: nisi quū
sunt in fratrum clericorum seruitijs occupati. et̄ de verbo.
signi. exijt. lib. vi. facit etiam ad hec. j. q. ij. sacerdos. xc. dist.
in palea. presbyter. et. c. clericus. j. et. ij. v. q. v. nō omnis. Et
dicit lex ꝙ pauper qui laborare potest/ si se immiscet elee
mosyne imperatoris redigitur in seruitutem. C. de mendi
can. vali. l. j. lib. xi. et notatur in preal. c. j. lxxxi. dist. Sic vixe
runt omnes anachorite et eremite ⁊ cenobite in Egypto/
et in Libya/ et in Palestina/ ⁊ in omnibus alijs Grecie lo
cis: ⁊ vbilibet antiquitus cōstituti. s. de laboribus manuū
suarum/ sicut in vitis patrum/ et in libris Jo. cassi. ⁊ in lib.
qui dicitur paradisus: et in regula beati Benedicti mani
festum est. et patet. xvi. q. j. de presentiū. ibi. labor manuū.
Et hanc formā laborādi primo dedit angelus sancto An
tonio magno secundo eremite post Paulum in forma hu
mana sibi apparens/ instruens per actum quomodo ora
ret et operaretur: et posthmodum post eum oēs sancti ana
chorite et cenobite egyptij maxime de laboribus proprijs
vixerunt. sicut in vitis patrum habetur. adeo enim intēti
erant illi veri religiosi operi manuali: ꝙ non solum vitam
suam ex suis operibus transigebant: sed per Egyptum et
Libyam per carceres et hospitalia et alia pia loca que su
pererant eleemosynas transmittebāt: et de suis sanctis et
iustis laboribus alios pauperes inualidos sustentabāt:
adeo vt vix pauperes sufficerent ad tantas eleemosynas
receptandas. Jmmo quidam ex patribus in vltimis ere
mis remotis ab hominibus existentes/ et operas suas vē
dere nō valentes/ et de fructibus et herbis eremi ⁊ de ali
qua agricultura viuētes/ nihilominus laborabāt: ⁊ postq̄
cellas suis operibus implerāt: ignē eis apponebant: asse
rentes monachum nō posse in solitudine sine labore ma
nuum permanere. vt narrat Jo. cassi. in. xij. libel. in lib. de
acidia. de abbate Paulo probatissimo patrum. Quanto
autem (quod est mirabile et notabile) magis contempla
tiui quidam ex eis amplius manibus laborabāt: vt patet
in Machario et Arsennio. Laborabāt autem de palmis
funiculos faciendo et plectas/ vascula lignea aut iuncea/
aut cingula. quidam eorum erant fabri. nā et Joseph pa
ter christi putatiuus faber lignari⁹ fuit. Mat. xiij. Mar.
vi. Luc. iiij. ⁊ simile Jo. vi. ibi. Nōne hic est filius fabri? Au
gu. in sermone natiuitatis. Est autē pater christi faber de⁹
qui totius mūdi opera fabricatus est: arcā Noe disposuit:
Moysi tabernaculū ordinauit: arcam testamēti instituit.
Fabrum dixerim qui mentē rigidā explanat: ac cogitatio
nes superbas excidit. Quidam scriptores/ quidā agricul
tores/ quantum eis sufficere poterat: quidam hortulani/
quidam eorum tempore messis messores/ de quo mercedē
recipiebant: nunc pecuniam/ nunc alicuius speciei granū:
quidam eorum fabricabant cellas: ⁊ puteos fodiebant: qui
dam cibanarij. Tradit Jo. cassi. in. ij. lib. institutorum mona
chorum Egypti sic dicens. Operis autem ac sudoris assi
duitatem quisq; monachorum subire compellitur: vt pro
prijs manibus iuxta apostolū. ij. Thessa. iij. quotidianum
victum vel suis vsibus vel aduenientiū necessitatibus pa
rans/ et fastus vite preterite possit et delicias obliuisci: et
humilitatem cordis contritione laboris acquirere. Et in
alio. c. eiusdem libri sic dicit. Nam pariter exercētes corpo
ris animeq; virtutes/ exterioris hominis stipēdia cū emo
lumentis interioris exequantur: lubricis motibus cordis
et fluctuationi/ et cogitationi instabili operum pondera
velut quādam tenacem atq; immobilem anchoram prefi
gētes: qui volubilitas atq; peruagatio cordis intra/ in
tra claustra celle velut in portu tutissimo valeat contine
ri: atq; ita meditationi spirituali tantum et custodie cogi
tatio intenta non modo ad consensum: non praue cuiusq̄
suggestionis peruigilem mentem corruere non sinat: ve
rum etiam ab omni superflua ociosaq; cogitatione custo
diat: ita vt quod ex equo pōderat aut facile possit a quoq̄
discerni. i. vtri propter meditationem spiritualē incessabile
manuum opus exerceant: aut propter vigilitatem operis
tam preclarum spiritus profectum sciētieq; lumen acqui
rant. ¶ In quarto autem libro sic dicit. Et quum tantum
vnusquisq; eorum quotidie de opere proprio reditum cō
ferat monasterio: vt ex hoc nō solum sustentare suam va
leat parcitatem: verū etiam vsibus possit exuberare mul
torum: in nullo tamen inflatur: nec sibi de tāto operis sui
questu ac sudore blāditur: sed preter duo paximatia que
tribus vix denarijs ibidem distrahūtur: nihil sibimet am
plius vnusquisq; presumat. ¶ Itē in. v. lib. sic dicit. Quū
quidam seniorum videret Symeonem italicum non ope
rantem: conijciēs eum tam otij vagatione q̄ rerum penu
ria diutius in cella durare nō posse: certus neminem posse
impugnationes solitudinis tolerare: nisi quum quis pro
prijs manibus sibimet victum fuerit parare cōtentus: vt
daret Symeoni materiam laborandi: quasi indigeret se
nior pro quodam fratre suo libro apostoli latine conscri
pto: dedit illi membranas et vtensilia ad scribendū: et ne
cessitates quasi pro totius anni mercede: ⁊ recepit codicē
scriptum illic nullis vsibus profuturum: quippe in illa re
gione vniuersis notitie lingue latine penitus ignaris: et
hac subtilitate charitatiua egit ille senior: vt ille Symeon
sine confessionis verecundia merito laboris et operis sui
necessaria victus alimenta perciperet: ⁊ ipse sue munificē
tie pietatem tamq̄ debiti necessitate compleret. ¶ Item
in eodem. v. lib. dicit ꝙ Archebius cenobita qui matrem
in quinquaginta annis non viderat: quamq̄ castrum de
quo fuerat amplius quatuor milib⁹ a suo monasterio non
distaret: sciens eam grauari a creditoribus post mortem
mariti debito cētum solidorum/ inter monasterij claustra
perdurās solitum operis pensum sibi triplicari poposcit:
et per totum anni spatium diebus pariter et noctibus de
sudans debiti nodū operis sudore creditoribus soluens/
matrem omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit.
¶ Item super illud Mat. j. Erant enim piscatores/ dicit
Theophilus. Vide autē ex laboribus proprijs enutritos:
tales enim digni/ erant christi primi discipuli fieri. Item
idem in. x. lib. de spiritu acidie apostolum commemorans
exponit. ij. ad Thessa. iiij. c. Rogamus autem vos fratres
vt abundetis magis: et operam detis vt quieti sitis: et ve
stra negotia agatis: et operemini manibus vestris: vt ho
neste ambuletis ad eos qui foris sunt: ⁊ nullius aliq̄d de
sideretis. Repete. Quieti sitis. i. in vestris cellulis cōmo
rātes: ne diuersis rumoribus qui solent ociosorum votis
vel fabulis generari/ inquieti effecti: alijs quoq; inquietu
dinē inferatis. Vestra negotia agatis: non curiositate ve
stra actus mundi velitis inquirere: ac diuersorum conuer
sationem explorantes operam vestram nō erga correctio
nem vestram seu virtutum studia/ sed ad detractionē fra
trum velitis impēdere. de qua detractione de peni. dist. j.
homicidiorum. et. xc. dist. alienus. Et operemini manibus
vestris. Nullus enim potest vel inquietus non esse: vel
aliena nō curare negotia: nisi qui operi manuum suarum
non acquiescit insistere. Et honeste ambuletis ad eos qui
foris sunt. Nunq̄ potest nec apud homines seculi ho
neste incedere: qui nequaq̄ claustris celle et operi ma
nuum suarum inherere contentus est. Sed necesse est
eum inhonestum esse: dum necessaria victus requirit: ada

interdicēs opē largitatis aliene/ qui (inquit) nō operaꝛ:
non manducet.ij.ad Thessa.vlti. Itē in vitis patrum. Ab
bas sysoy ait. Corporalis labor dux est humilitatis. Item
dixit Abbas Achillas Abbati Amon. Ego hac nocte.xxij.
vlnas funiculi operatus sum: ⁊ inveritate nō indigeo: sed
propterea laboro ex omni virtute mea: vt ab opere ad ora
tionē tāꝗ ad requiē veniā. Itē dixit alter senex. Labor et
humilitas ⁊ oratio sine cessatione possidēt christū. nam re
quies ⁊ iustificatio propria et volūtas impedimēta sunt.
oēs em̄ pene per ea perierunt. Item dixit quidā frater ab
bati Sysoy. Si habeo aliūde sufficiētiā: videtur tibi vt co-
gitem de labore manuum? Rn̄dit. Quātūuis habeas: nō
negligas operari: et quantū potes/fac: nō tamē cū turbu
lento animo. Itē Serapion presbyter pater erat quasi.x.
miliū monachoꝝ: qui oēs ex laboribus ꝓpriis et mercede
manuū viuebāt: quā tēpore messis acquirebāt: ⁊ partē plu
rimā ad supradictū senem ꝓ pauperibus deferebāt. Om-
nibus em̄ pene Egyptiis monachis moris erat/ tempore
messis locare operas suas ad partē frumenti habendam:
de quo magnā partem pauperū vsibus offerebāt: sed nec
intra Egyptum sufficiebāt pauperes qui possent mie eoꝝ
fructus ⁊ largitatem absumere: sed in Alexandriā naues
onuste frumēto huiusmodi dirigebātur: vel in carcere con
clusis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperibꝰ erogādo. Do
cuit etiā magnus Antonius Paulū simplicē quō digitis
corporis opus carnale: cogitatione vero mētis ⁊ intentio
ne operareꝛ que dei sunt. Itē interrogatus abbas sysoy
quomodo oporteret monachū sedere in cella. Rn̄dit. Quā
tum ad id qđ in manifesto est: hoc est vt opus manuum fa
ciat: et semel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aūt
in cella ꝓficere est: hoc est vt redarguat seipm̄ vnusquisꝙ
de propriis excessibus in omni loco ad quē pertexerit: ⁊ vt
ministerij horas custodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si
autē tēpus contigerit ꝙ vacet ab opere manuū: intret ad
ministeriū operis dei: et id sine aliqua perturbatione con-
summet. Finis autem hoꝝ est vt cogitatū bonū simul te-
neat: et reuocet a se maloꝝ cogitatū. Itē de Hilarione le-
gitur ꝙ fiscellas iunco texens emulabatur monachorum
Egypti disciplinā. et Apl̄m dicentē/ qui nō laborat nō mā
ducet.ij.ad Thessa.vlti.ad Ephe.iiij. de cōse.dist.v. nūꝗ.
Item de eo legitur ꝙ quum vadēs per mūdū ad insulam
peruenisset: in deserto agello manēs/ lignoꝝ quotidie fa-
sciem colligēs/ imponebat dorso: quo venūdato sibi alimo
niam et iis qui forte veniebāt ad eū/ pauxillū panis eme-
bat: q: nec fragmē panis a quoꝙ accepit. Itē quum Ma
charius maior venisset ad Antoniū: et loquerētur sero de
humilitate animarū: et operarētur: vidēs Antonius ma-
gnū opus plectarum qđ fecerat Macharius/ admiratus
est: et osculatus est manus eius dicens/ Multa virtus de
manibus istis egrediꝛ. In monasterio Euticij narrat Gre
go. in dialo. erāt antiquarij libros scribentes: ⁊ ipe abbas
Euticius in valle fenum secabat: ⁊ falcem fenariā in collo
deferēs veniebat. Omnes etiā monachi de vita manibus
cōficiebant linteamina: ex cuius operis emolumēto nulli
eorū quicꝗ deficiebat ad vitā. Regula data Pachamio
ab āgelo dicit. Permittas vnicuiꝙ vt tātū quātū possit ⁊
cibi sumat et potus: et iuxta manducantiū et bibentiū vi-
res paribus quoꝙ eos operibꝰ subiugabis. Et neꝙ quēꝗ
ieiunare vel manducare ꝓhibeas: ita tamē vt fortioribus
et magis edentibus semper onus grauius iniungas. In-
firmiores autem et vere monachi ad operandū leuius vr
geantur. Philothonius monachus ex quo gratiam ba-
ptismi suscepit: sine causa se alterius vsum pane nesciuit:
et ex laboribus propriis elephantiosis.cc. solidos dedit.
Eiconius presbyter nūꝗ de solitudinibus egressus est ꝑ
xl. annos fungens officio sacerdotis: nec nisi ꝓprio opere
et sudore quesitum attigit panē. Venerūt quidā patres
ad quēdam leprosum vt darēt ei eleemosynam: ille nō ac-
quieuit accipere/ dicens. Ecce modicas palmulas habeo
quas operoꝛ: et facio plectas ex eis: et māduco panē. Et
iterum venerūt ad domū cuiusdā vidue que habebat fi-
lios: ⁊ quum pulsarent ostiū: cucurrit filia nuda ad ostiū:
mater vero iuerat ad opus: erat em̄ candidatrix: et dabāt
filie eius vestimētum et nūmos: ipsa autē nolebat accipe-
re dicens venisse matrē suā et dixisse sibi/ cōfide filia: quia
noluit deus: et inuenio opus qđ facio hodie vnde habea-
mus victū nostrū. Et quum venisset mater eius: rogabāt
eam vt eleemosynā acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo
curatorē deum meū: ⁊ vos vultis eum tollere a me hodie.
Illi autem agnoscentes fidem eius glorificauerunt deū.
Ista etiam duo exēpla proxima posui.l.in.§.nūc vero.ver.
quidam.cū seq.in ar.liiij. Iterū dixit senex. Surgens ma
ne dic ad teipsum. Labora corpus vt pascaris. sobria esto
aīa vt apprehendas hereditatē. hoc de vitis patrū et col-
lationibꝰ intuli. Et recusantes hodie manibꝰ laborare cō
fundantur: et timeant mortem panem comedētes otiosi:
q: scribitur Prouerb.vlti. Et panem otiosa non comedit:
et date ei de fructu manuum suarum. Et Hiero. in canone
de cōse.dist.v.nūꝗ.dicit. Semper aliquid facito: vt te dia
bolus inueniat occupatū. ⁊ sequitur ibi. Si apostoli habē
tes potestatē de euāgelio viuere/ laborabāt manibꝰ suis
ne quē grauarēt: et aliis tribuebāt refrigeria quoꝛ pro spi
ritualibus debebant metere carnalia.j. Coꝛ.ix. ex̄ de pre-
scrip.cum officij.de censi.cū apostolus. cur tu in vsus tuos
successura non preparas? vel fiscellam texe iunco: vel cani
strum lētis plecte viminibus: seratur humus: areole equo
limite diuidātur: in quibus quum olerum iactata fuerint
semina: vel plante per ordinem posite: aque ducantur irri
gue. Inserātur fructuose arbores vel gēmis vel surculis:
vt paruo post tēpore laboris tui dulcia poma decerpas.
Apū fabrica aluearia ad quas te mittūt Salomonis pro-
uerbia. texantur quantū ad sententiā. Prouerb.xxiiij.ibi.
Comede fili mi mel: quia bonum est. quātum ad literā in
ecclesiastico dicitur Eccl̄iasti.xi. Breuis in volatilibus est
apis ⁊c. lina capiendis piscibus. scribantur libri vt et ma-
nus operetur cibos: et anima lectione saturetur. In desi-
deriis autem est omnis otiosus. Prouerb.xxi. Egyptiorū
monasteria hunc morem tenent: vt nullum absꝙ opere ⁊
labore suscipiāt: nō tam propter victus necessaria/ ꝙ pro-
pter anime salutē: ne vagentur peruersis cogitationibus
et ad instar fornicantis israel omni transeunti diuaricent
pedes suos.xxxij.q.v. paulus. in fine. hucusꝙ Hiero. scri-
bens ad Rusticum monachū ⁊ per eum alios monachos
instruens. vt dicit in fine.c.predicti. Item ibi Hierony. in
canone.xxi.q.j.quomodo. exponēs verbum Apostoli.j. ad
Timo.v. Vidua/ inquit/ eligatur non minus.lx.annorum
que fuerit vnius viri vxor: hoc est preceptuꝫ de eis viduis
que ecclesie pascuntur eleemosynis: et idcirco etas prescri
bitur: vt ille tantum accipiant cibos: que iam laborare nō
possunt.ex.s̄. positum est. Itē Prosper in canone preall.
j.q.ij.sacerdos. Quid est de euangelio viuere: nisi labora-
tem inde vbi laborat necessaria vite percipere? Qui ergo
in euangelio nō laborat: quomodo potest eleemosynam
recipere: quam tamē Paulus non recipit viuens de suis
laboribus? vt ibi dicitur. vt gyrouagis ⁊ pseudo religiosis
tolleret materiam mendicandi: et daret materiam labora
di. vt superius est probatum. Preterea canon preallega.
lxxxij.dist.c. episcopus. dicitur. Episcopus pauperibus vel
infirmis qui debilitate faciēte suis manibus laborare nō
possunt: vestitum et victum inquantum sibi fuerit possibi
le/ largiatur. ergo a sensu cōtrario/ si laborare possunt: nō
debent eleemosynam recipere. Item vere s̄m Augu. in
canone.v.q.v.non omnis. xxiij.q.iiij.nimium. vtilius esu-
riēti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat:
quia iustum est s̄m Apl̄m.ij. Thessa.vlti. Qui nō laborat
non manducet: ꝙ panis ei frāgitur: vt iniustitie seductus
acquiescat.i.ignauie ⁊ acidie: q: homo nascitur ad laborē.
Iob.v. ergo iustum est vt laboret. vbi Bernar. Homo ad
laborē natus/ si laborem refugit: nec facit ad qđ natus est:
ad qđ venit in mūdum; quid respondebit ei qui misit eū:

qui instituit vt laboraret? Itē super illud Mat. vj. Ideo
dico vobis ne soliciti sitis aīe vestre q̄d māducetis: nec cor
pori vestro q̄d induamini. Aug. de heresibus. dicunť antē
Euticħide quidā heretici opinātes monachis nō licere su
stētande vite sue causa aliquid operari: atq̧ ita seipsos p̄
siteri vt oīno ab operibus vacēt. Itē Aug. de operib⁹ mo
nachoꝝ. Inquiūt enim. nō de hoc opere corporali in quo
vel agricole vel opifices laborant/ precepit apl's quū dice
ret. ij. Thessa. vlti. Qui nō vult operari nō māducet. Neq̧
euāgelio posset eē cōtrarius vbi ait dn̄s. Ideo dico vobis
ne soliciti sitis aīe vr̄e ꝛc. In verbo ergo apl'i predicto spi
ritualia opera debemus accipere: de quib⁹ alibi dicitur. j.
Cor. ij. xix. di. scdm. ex̄ de deci. cū nō sit. Ego plantaui: apol
lo rigauit. Et ita se arbitrātur aplīce ꝛ euāgelice obtēpera
re sentētie: quum euangeliū credūt de non curāda corpo
rali huius vite indigētia precepisse: et Aplm̄ de opere ꝛ ci
bo spūali intellexisse. Qui nō vult operari nō manducet.
Prius ergo demonstrare debemus Aplm̄ opera corpora
lia seruos dei operari voluisse. premiserat em̄ dicens. ij. ad
Timo. vlti. Ipi em̄ scitis quomodo oporteat imitari nos:
qm̄ nō inquieti fuimus iter vos: neq̧ panē ab aliquo gra
tis manducauimus: sed in labore et fatigatione die ac no
cte laborātes: ne quē vestrū grauaremus. Nō quasi nō ha
buerimus potestatē: sed vt nosmetipsos formā daremus
vobis q̄ nos imitaremini. Nā et quū essemus apud vos:
hoc denūtiabamus vobis: qm̄ si quis nō vult operari: nō
manducet. Quid ad hoc dici potest: qn̄ exēplo suo docuit
quod precepit. s. corporaliter operādo? Nā q̄ corporaliter
operareť ostēditur in actibus vbi dicť Act. xviij. q̄ mansit
cū Aquila et vxore eius Priscilla opus faciēs apud illos:
erant em̄ tabernaculoꝝ artifices. Nostra translatio sic ha
bet. Et q: eiusdē erat artis: manebat apud eos ꝛ operaba
tur: erant aūt scenofactorie artis. Et m̄ Aplo tāq̄ predica
tori euāgelij/ militi christi/ plātatori vinee/ pastori gregis/
constituerat dn̄s. Luc. x. Mat. x. vt de euangelio viueret:
qui tamē stipendiū sibi debitum nō exegit: vt se formā da
ret eis qui exigere indebita cupiebāt. Audiāt ergo qui nō
habēt hanc potestatē quā ille habebat: vt tātūmodo spiri
tualiter operātes/ manducēt panē a corporali labore gra
tuitū. Si aūt euangeliste sunt: si ministri altaris: dispensa
tores sacramētoꝝ: habēt hanc potestatē: si saltē habebant
aliquid in seculo quo facile sine opificio sustentarent hāc
vitā: qđ cōuersi ad deū indigentibus dispertiti sunt: ꝛ cre
dēda est eoꝝ infirmitas ꝛ ferēda. Nec attendendū in quo
loco hoc qđ habebāt impēderint: quū oīm christianoꝝ sit
vna respublica. Sed qui veniūt ad professionē seruitutis
dei ex vita rusticana et ex opificū exercitio et plebeio labo
re: quominus operētur excusari nō possunt. Nullo em̄ mo
do decet vt in ea vita vbi senatores sunt laboriosi: ibi fiāt
opifices otiosi. Et quo veniūt relictis delicijs suis qui fue
runt prediorū dn̄i: adsint rustici delicati. At quum dn̄s ait
Mat. vj. Nolite soliciti esse ꝛc. nō hoc dicit vt ista nō parē
rēt quantū necessitatis est: vnde honeste viuere poterūt:
sed vt nō ista intueantur: ꝛ ꝓpter ista faciāt quicqd in euā
gelij predicatione facere iubetur. Eā nāq̧ intentionē pau
lo superius oculū vocauerat in eodē c. Mat. vj. ibi. Lucer
na corporis tui est ocul⁹ tuus. si oculus tu⁹. i. intentio sim
plex fuerit ꝛc. hucusq̧ Augu. vbi. s. ꝛc. ¶ Item ibi Hiero.
Precipiť ergo nobis ne soliciti simus q̄d comedamus: q:
in labore vultus. Gen̄. iij. preparam⁹ nobis panē: ergo la
bor exercēdus est: solicitudo tollēda. Item ibi Chrys. Nō
em̄ solicitudinibus spūalibus/ sed laboribus corporalib⁹
acquirēdus est panis: qui laborātibus ꝓ premio diligētie
deo prestāte abūdat: ꝛ negligētibus ꝓ pena deo faciente
subduciť. Itē Aug. de operibus monachoꝝ. Quidā dicūt
propterea se operari nō debere: q: volucres celi nec semi
nāt nec metūt. Cur ergo isti nō attendunt quod sequitur.
Neq̧ cōgregāt in horrea? Cur ergo isti manus otiosas: et
plena repositoria volūt habere? Cur deniq̧ molunt et co
quūt? Hoc enim aues non faciūt. Aut si reperiunt quibus
hoc persuadeāt vt eis per singulos dies escas afferāt pre
paratas: saltē sibi de fontibus aquā afferunt ꝛ reponunt:
qđ volatilia nō faciūt. Sed si nec aqua sibi vasa coguntur
implere: iam illos qui tūc erāt Hierosolyme nouo gradu
iustitie supgressi sunt: q̄ demisso sibi ex Grecia frumēto pa
nem fecerūt/ aut facere curauerūt qđ aues nō faciunt. Nō
possunt aūt seruare vt nil. s. in crastinū reponāt: qui se per
multos dies a conspectu hoīm separatos ꝛ nulli ad se pre
bētes accessum includūt seipsos: viuentes in magna intē
tione orationum. An forte quo sunt sanctiores: eo sunt vo
lucribus dissimiliores? Qđ autē dicť de volatilibus celi/
ad hoc dicť ne quisq̄ putet deū seruoꝝ suorum necessaria
nō curare: quū eius prouidētia vsq̧ ad ista gubernāda p̄
ueniat. Neq̧ em̄ nō ipse pascit eos qui manibus operan
tur. Neq̧ em̄ q: deus dixit in ps̄. xlix. Inuoca me in die tri
bulationis ꝛ eruā te. nō debuit fugere apl's: sed expectare
vt Act. ix. vij. q. j. ibi cōprehenderetur: ꝛ cū deus sicut tres
pueros de medijs ignibus liberaret. Dan̄. iij. xj. q. iij. impe
ratores. ꝛ. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. Sicut em̄ qui sanctis fu
giētibus huiusmodi questionē obijceret: respōderēt nō se
oportuisse tentare deū. Mat. iiij. ꝛ. xxij. Luc. iiij. ꝛ. xxij. q. ij.
queritur. sed tūc talia deum si vellet esse facturū: vt eos. s.
liberaret sicut Danielem a leonibus. Dan̄. vlti. et Petrū a
vinculis. Act. ij. quū ipsi quid facerēt non haberēt: quū ve
ro fugiendi eis potestatē dedisset: etiā si liberarētur per il
lam: nō nisi ab ipso liberari. Sic dei seruis valentibus ma
nibus suis victum transigere: si ex euāgelio mouerit que
stionē de volatilibus celi que nō semināt neq̧ metunt: fa
cile respondebūt. Si nos per aliquā infirmitatē vel occu
pationē non possumus operari: ille nos pascet sicut aues
que nihil operātur. Quū aūt possumus: nō debemus ten
tare deum: q: hec que possumus: eius munere possumus:
et quum hic viuimus: illo largiēte viuimus: qui largitus
est vt possimus: et ille nos pascit a quo aues pascuntur.
hucusq̧ Augu. vbi. s.

Labor aūt manuū intētione recta adhibitus hec bona oia operatur. scilz Otium ꝛ acidiā expellit. Corpus mortificat. Cor humiliat. Mentē cōprimit: ne per illicita vagetur. Tenet hoīem ne discurrat. Paupertatem cōseruat et nutrit. Libidinem refrenat. Silentiū subministrat. Grauem et maturū religiosum cōstituit: ꝛ honestū prece ptū dn̄i/ scz In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gen̄. iij. Et apl'i. Qui nō laborat nō māducet. ij. ad Thessa. vlti. custodit. Verecundiam petendi contegit et conseruat: et frontositatem et importunitatem exigendi repellit. Furtum et quācumq̧ vsurpationem rei aliene cohibet. Eleemosynam nutrit. Orationem et contemplationem germinat. Fastum et elationem vulnerat. Cor compungit. Si moderatus sit: tristitiā carnalem fugat: et ceteras passiones marcescere facit. Solitudinem manutenet. Beatitudinem gratie impetrat in hac vita: et glorie in futuro. supra illud ps̄. cxxvij. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Caueant autem laborātes maxime viri spirituales/ ne labor nimius manuum sit philargyrie: id est auaritie incentiuum: sicut in collatione predicta Piamonis de tribus generibus monachorū de sarrabaitis habetur. Nam ibi Piamon pater loquens de nobili genere monachorum qui cenobite dicūtur: et de teterrimo et infideli genere monachorum qui sarrabaite dicuntur. dixi in prin. istius. sic ait. Illi scz cenobite ob hoc certatim statutum trangredi canonem diuinis operibus elaborant: vt quicquid monasterij sanctis vsibus redundarit: vel carceribus/ vel xenodochio/ vel indigentibus p̄ abbatis dispensetur arbitrio. Isti scz sarrabaite sic laborare nitūtur: vt quicquid quotidiane superfuerit gule: aut profusiori proficiat voluptati: aut certe philargyrie vitio recondatur. Illos scilz cenobitas patientia atq̧ discretio qua tam deuote in hac quam semel arripuerint professione perdurant: vt nunq̄ suas expleant voluptates crucifixo

Varia laboris commoda.

ſtros huic mundo quotidie ⁊ continue viuoſq̧ martyꝛes facit. Hos ſcilicet ſarrabaitas arbitrij ſui tempoꝛe viuos ad inferna demergit. hucuſq̧ Pianō. ¶ Propter predictas oēs vtilitates q̄ ex dictis vite patrū trahunt: oēs ſctē regule ab eccleſia appꝛobate eas ꝓficientib⁹ laboꝛes manuū indixerunt. pš. lxxvij. Sed heu heu ſancte eleemoſyne et ſanctus panis angelicus q̄ pro noīe dn̄i petit⁹ colligitur oſtiatim: impinguāt hodie in eccleſia dei centum milia et mille milia ribaldoꝛū: q̄ pane ſaturati et otio dediti: ſicut ab Ezechiele deploꝛat in iniquitatē incidunt Sodomoꝝ qui fuerunt acidioſi ⁊ guloſi: ⁊ ideo in illud nefandū piaculū iciderūt. Eze. xvj. vltra mediū. Multi em̄ ſub ſpecie religionis alios viſitantes/ ⁊ eis adulātes/ ⁊ mēdacia cōponentes/ comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bibunt. Prouer. iiij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illi⁹: falſe lingue ſunt. Iſte eſt etiā ille panis peſſimus de q̄ etiā dicit Prouer. xx. Suauis eſt homini panis mendacij: et poſtea implebit os eius calculo. i. lapide ignito. dicit gloſ. Et vtinam pro minoꝛi malo tales pſeudoreligioſi otioſi panem neceſſariū peterent ⁊ acciperent. ſed ſupfluum petūt: ⁊ ſic vt mercatoꝛes ⁊ fures qđ ſupereſt eoꝝ gule ⁊ crapule/ cōmutant ⁊ vendunt. panē ſanctū in ſe amoꝛe dei collatum in pꝛofanas alias ſpecies cōmutant dātes pro eis panes eleemoſyne: imo ſe turpiter defraudantes. Nō em̄ datur panis eleemoſyne vt vendat: ſed vt pauper exinde alatur vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis eſt: q̄ defraudat illū: homo ſanguinis eſt. ar. xiij. q. ij. q̄ oblationes ſ. Etiā ſupereſt altari pauperi tribuat. lxxxvj. di. non ſatis. ℣. ideoq̧. ⁊ i gloſ. ar. ꝙ paup. ⁊. xij. q. j. habebat. Accipiētes aūt panem ſupfluū vel alias eleemoſynas nō neceſſarias pꝛo preſenti vel bꝛeui tēpoꝛe in futurū aliena ſm Hiero. xlij. di. §. oꝛdinandus itaq̧. ⁊ Ambꝛo. xlvij. di. ſicut. rapere cōuincunt. ibi dicit. Pluſq̄ ſufficit ſumptū/ violenter obtentum eſt. Et Amb. ali. Qui nō indiget ⁊ accipit: rapit. ⁊ de talib⁹ Job. xv. Ignis deuoꝛabit tabernacula eoꝝ qui libenter munera accipiūt. Sed dicit dn̄s Eſa. xxxiij. Beatus q̄ excutit manus ſuas ab omni munere. lingue man⁹ ⁊ obſequij. ſm Greg. j. q. j. ſunt nōnulli. O ſancta eccleſia mater veroꝝ pauperū: quot hodie in te cōmuniter ſunt queſtoꝛes tot ſunt raptoꝛes. vix hodie nedum inter ſeculares: ſed etiā inter religioſos inter mille nō inuenit q̄ recuſet oblata: imo q̄ de eleemoſynis pꝛomptuaria nō faciat ex hoc in illud. ſm Dauid. pš. cxliij. imo q̄ non neceſſaria ꝑ importunitatē nō petat. Nō inuenit quaſi qui dicat ſatis eſt: non plus. Et ſcribitur. Prouerb. xxix. Sanguiſuge. i. demonis ſanguinē fideliū ſugentis due ſunt filie: ſcilicet foꝛnicatio ⁊ auaritia. ſemper dicentes/ Affer affer. q: ſm Bern. nec coꝛpus voluptate nec animus vanitate aliquādo ſatiat. Homini em̄ fideli totus mūdus diuitiarum eſt: quia in deo ſperat. Homini aūt infideli nec obol⁹. ſubaudi totus mundus eſt. xiiij q. iiij. q̄d dicamus. ¶ R Sed ſancta hodie paupertas ſobꝛia fidelis ⁊ larga in pꝛofluitatē infidelitatē ⁊ auaritiā verſa eſt. hodie tenacitas ſub ſpecie virtutis parſimoniā ſe vocat. xlj. di. ſepe. O quot milia eleemoſynarū pꝛocurat fieri crudelis ſathan: vt veri pauperes ſpiritu ⁊ opere accipientes ſupflua aliena rapiant. xlvij. di. ſicut. et perdant meritū paupertatis. Nec curat aſtutus ſerpens ſi eleemoſynam quis aliquādo dans lucretur vitam: dūmodo indebite accipiens incurrat phylargyꝛie moꝛtē. nam in eodē actu frequenter vnus demeretur: ⁊ alter meretur. xxiij. q. j. quid culpatur. in ſi. xxij. q. v. pꝛopoſito. Audiui enim quū ſtarem in monte aluerne a ſi dedignis fratribus/ ꝙ quū in pꝛimis noſtri oꝛdinis tempoꝛibus fratres noſtri vbilibet maxime in monte illo rigidam tenerent obſeruantiam paupertatis in terricula illa demon in domicellum pulcherrimū ⁊ induſtriū transfiguratus/ ad domum cuiuſdam nobilis de illa guardiana venit. q̄ nobilis ſatis inhumanus illis fratribus ante erat factuſq̧ cellerarius ſuus demon ille/ frequenter dominū arguebat ꝙ ſanctis illis fratribus de aluerna non faceret eleemoſynas copioſas. ⁊ ad inſtantiā eius nobilis ille incepit largiſſime fratrib⁹ pꝛouidere: et de die in diē in eleemoſyna eis facienda creſcere. pꝛopter quod fratres inceperunt in vita relaxari: ⁊ ex occaſione abundantie rūpere paupertatē. qđ quidam ſenioꝛes de loco fratres attendētes/ ⁊ gementes/ ⁊ admirātes quomodo ille nobilis qui pꝛius tenax erat ad fratres: ſic miſericoꝛs factus erat: iuerunt ad domū eius: ⁊ interrogantes eum quomodo nūc ſic afficeretur ad eos/ qui de eis curare non conſueuerat: Reſpondit ꝙ hoc ad ſuggeſtionē illi⁹ ſui cellerarij faciebat. quo viſo vnus eoꝝ cognouit in ſpiritu ꝙ demon eēt q̄ nullo modo reſpicere poterat in illum fratrē. Cui quū diceret frater ⁊ coniuraret quis eſſet: demon cum magno ſtrepitu diſparuit ſicut fum⁹. fratres redeūtes ad locū ⁊ referētes hec ad ſuā parcitatē ⁊ ſanctā inopiam redierunt.

¶ Articulus. liij.

SEd ⁊ O alma mater eccleſia nedum contra tua ſtatuta viuūt ſapꝛadicta pſeudo anachoꝛite: ⁊ contra dicta apoſtoli pauli: ⁊ dicta ſanctoꝛū ſuperius allegata: ſed inſuper multi eoꝝ maxime pſeudo apoſtoloꝛum ⁊ begardoꝛū multis ſunt erroꝛibus implicati. quoꝝ aliquos ſponſus tuus papa clemens quintus in ſua declarat cōſtitutione: que incipit/ ad noſtrum. in titu. de heret. in clemen. dicens. A

ET vnus erroꝛ eoꝝ eſt: Homo in pꝛeſenti vita tātum ⁊ talē gradum perfectiōis poteſt acquirere/ ꝙ reddetur penitus impeccabilis: ⁊ amplius in gratia pꝛoficere non valebit. nam vt dicunt/ ſi quis poſſet ſemper pꝛoficere: poſſet aliq̄s chꝛiſto perfectioꝛ inueniri. Iſti moueri videntur ex authoꝛitate Jo. in epiſtola. j. c. iij. ibi. Omnis qui nat⁹ eſt ex deo: peccatum non facit. de peni. diſt. ij. §. opponitur. ℣. Item ſm hanc. Sed Hiero. contra Jouinianum pꝛedicte authoꝛitati reſpōdet pꝛobās oēm hominē in hac vita poſſe peccare: ⁊ peccato eſſe ſubiectū multis hoc pꝛobans exemplis. Iſte etiā erroꝛ ab illo videtur trahere oꝛtum qui dicit nullum imputari peccatū in fide manentium. xxiiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si ad impeccabilitatem in hac vita venire poſſemus: fruſtra oꝛaremus/ Dimitte nobis debita noſtra. de peni. di. iij. de q̄tidianis. ⁊ pꝛe. c. ſi enim. ℣. ſi non peccam⁹. ⁊ di. j. tres aūt et de con. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. ⁊ Luce. xj. vbi Cypꝛianus. Q̄ neceſſarie autem ⁊ ſalubꝛiter admonemur: q̄ peccatoꝛes ſumus: qui pro peccatis rogare compellimur. Et nequis ſibi quaſi innocens placeat: et ſe extollendo plus pereat: inſtruitur ſe peccare quotidie dum pꝛo peccatis q̄tidie iubetur oꝛare. Item Augu. de bono perſeuerantie. Hoc autem telo pelagiani confodiuntur heretici: qui audent dicere hominem iuſtū in hac vita habere nullum omnino peccm̄. Et in talib⁹ hoībus nō eſt iam videre in pꝛeſenti tempoꝛe eccleſiā nō habentē maculaꝫ aut rugā. ad Ephe. v. xxj. di. q̄uis. Chꝛyſ. in homi. Quoniā vero fidelib⁹ hec oꝛatio conuenit: leges eccleſie docent: ⁊ oꝛationis pꝛincipium: quod docet deū patrem vocare. Qui ergo fidelib⁹ iubet remiſſionē peccatoꝝ petere: demonſtrat ꝙ poſt baptiſmū contingit peccata dimitti cōtra nouatianū. de ſolo chꝛiſto filio dei dicit Petrus. j. Pe. ij. Qui peccatum nō fecit. ⁊ Jo. xiiij. Uenit enim pꝛinceps huius mūdi: ſcilicet diabolus ſm Aug. ⁊ in me non habet quicq̄. Aug. q: neq̧ cum peccato deus venerat: neq̧ eius carnē de peccati ꝓpagine virgo peperat. ¶ B De matre etiam eius beatiſſima tenent ſancti maxime Aug. ꝙ non peccauit etiam venialiter in hac vita: tamen in oꝛiginali peccato ꝯcepta fuit: ſicut ⁊ ceteri homines. q: ab illa ſententia patris ſui Dauid/ Ecce enim in iniquitatibus cōceptus ſum. pš. l. xxxiij. q. iiij. vir cum pꝛopꝛia. nullus excipitur niſi chꝛiſtus qui non de ſemine humano ſed ſpiritu ſancto/ et in vtero

An poſſit q̄s hac in vita fieri impeccabilis.

An maria in oꝛiginali fuerit cōcepta.

virginis iam sanctificato cõceptus fuit.ex̃ de sum.tri.c.j.
xxiij.di.qui episcop⁹.Domina autem nostra de semine viri
usq; parentis Joachim ⁊ Anne concepta fuit:sicut cetere
mulieres:non de spiritusancto sicut fili⁹.⁊ ideo in origina
li peccoto fuit concepta vt late probat Bern̄.in ep̄la quã
scribit canonicis Lugdunen̄.in qua reprehẽdit eos:q: cõ
ceptionis festum domine celebrabant:qđ non debet fieri
sed quñ fit:referri debet ad sanctificationẽ eius in vtero.
quia ẞm Bern̄.ante fuit sancta ꝙ nata.vnde ⁊ Aug.super
hoc ad petrum diaconũ ait de con.dis.iiij.firmissime tene.
Firmissime tene:⁊ nullatenus dubites omnem hominem
qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur:cum origi
nali peccato nasci:impietati subditum/morti q; subiectũ
Et ob hoc naturaliter nasci filium ire . de qua dicit ap̄ls.
Eram⁹ natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Eph.ij.⁊ Rom̄.v. ad
h facit quod legit ⁊ no.de con.di.iiij.c.ij.in ꝟbo miraculo
glos.vt in beata Maria.⁊ de con.di.iij.c.j.in glos.de festo.
⁊ facit op.xxvij.q.ij.omne . et hanc sententiam tenent oẽs
antiqui theologi:Alexander/Thomas in suo quarto ⁊.ꝗ
Bonauẽtura /Richardus.licet q̃dã noui theologi a sen
su ecclesie recedentes cõmuni tenere cõtra indeuoti reue
ra domine/ei tamen deuoti cupientes apparere/nitantur
eam quodãmodo sic deo ⁊ suo filio cõparantes.quorũ no
na opinio ⁊ phantastica sit a fidelibus cancellata:q: san
ctificationem virginis negat.contra id qđ tenet ecclesia
ipsam sanctificationẽ fuisse.⁊ sic ẞm Bern̄.antea sanctam
id est sanctificatam in vtero ꝙ natam extra vterũ . Si em̄
in peccato originali qđ contrahitur in anime infusiõe :vt
no.de con.di.iiij.non exquo.in glos.ij.non fuisset cõcepta
sanctificatio necessaria non fuisset:sicut nec in christo . et
ideo Romana ecclesia festum conceptionis non agit:etiã
tolerat ꝙ alicubi fiat:maxime in anglia:non tamẽ appro
bat.q: quod permittitur nõ approbatur.iiij.di.deniq;.xxj.
q.j.hac ratione vel illud festum debet referri ad sanctifica
tionem virginis non conceptionem.vt dictum est.Et ita
dicit oratio que dicitur in hoc festo Rome in sancta Ma
ria maiori.Deus qui sanctificationem virginis ⁊c.sicut vi
di ⁊ audiui quñ ibi de ista sanctificatione predicarem in
isto festo sanctificationis:quod fit in decembri ante festũ
natalis .per.xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo.
Prouerbio.xxv. Aufer rubiginem de argento :et egrede
tur vas purissimum.Uas purissimum fuit virgo:que ru
bigine originalis peccati ablura per sanctificationem in
vtero factam purissima in necessitate sua egressa est ex
vtero.et illud . Psalm̄.xlv . Sanctificauit tabernaculum
suum altissimus. Tabernaculum sanctificatum dei fuit
virgo Maria.iuxta illud Ecclesiasti.xxiiij.Et qui creauit
me requieuit in tabernaculo meo.facit verbũ Aug.in ser
mone purificationis dicentis.Solus est sine peccato na
tus:quẽ sine viri cõplexu nõ concupiscentia carnis:sꝫ obe
dientia genuit mentis.Hoc etiam determinat Aug. sup
Gen̄.ad literam.vj.c.facit de peni.di.ij.si enim.in fine.ibi.
⁊ docuim⁹ ꝙ excepto deo omnis creatura sub vitio fit ⁊c.
Idẽ tenet magister sententiarũ.Contra hos etiã qui im
peccantiam posse haberi in hac vita dicunt : est illa collo
Theone q̃ intitulatur de anamarchitio.i.impeccantia .in
li.collationum Jo. cassi.vbi etiam allegat Paulus dicẽs
Ago.qđ volo:⁊ infelix ego homo:q̃s me liberabit de cor
pore mortis huius ?ad Ro.vij.⁊.xxxij.q.v.si paulus.et de
con.di.iiij.c.ij.⁊ illud Ro.vij. Uideo aliam legẽ repugnã
tem legi mentis mee.in pre.c.ij.⁊ di.vj.in palea/sed pensan
dum.in fi.que omnia intelliguntur ꝙ nunꝙ mente vole
bat a deo discedere:sed hoc nõ poterat perficere quin mo
tus vagationum sentiret:⁊ quin descendere cum aliquã
do oporteret ab illa continua theoria.¶ L Nullus em̄
hominũ excepto dño saluatore ⁊ domina matre eius (vt
pie creditur)naturalẽ per vagationem mentis ita defix⁹
semper in dei cõtemplatione cõtinuit : vt nunꝙ ab ea ra
ptus mundane cuiusꝙ rei delectatione peccaret : dicente
scriptura), Sidera ipsa non sunt munda in cõspectu eius
nostra trãslatio habet.celi non mundi. Job.xv.¶ D Et
etiam dicũt dicti Begardi ꝙ tantum potest homo cresce
re in gratia in hac vita:ꝙ amplius crescere nõ valebit.fal
sum esse nõ dubium est:quia scriptum est in.ps̄.lxxxiij.⁊ de
peni.di.ij.dum sanctã. Ibũt de virtute in virtutẽ vsq;quo
videatur deus deorum in syon.i.in gloria sempiterna vbi
dñm speculabimur facie ad faciẽ. Joãnis cap.xvij.Cõtra
etiam verbum Ambrosij in sermone resurrectionis de
sanctis dicentis.Quis em̄ in hac vita tã mũdus:q̃ ampli⁹
mundari nõ possit:magis magisq; mundã dus nõ fit:⁊ se
quit post. Et tãto sint fecundiores: quanto fuerint mun
diores.Et contra hoc etiam est illud Apoca.c.vltimo.Et
qui iustus est:iustificetur adhuc.xlvij.di.quantũlibet. Et
illud Salo. Prouer.iiij. Justorum semita quasi lux splen
dens procedit ⁊ crescit vsq; in perfectum diem.de peni.di.
ij.iustorum semita.post.c.nõ reuertebantur. Uocat autem
perfectum diem scilicet glorie sempiterne.de qua die dici
tur in ps̄.lxxxiij.Quia melior est dies vna in atrijs tuis su
per milia.quod verbum Salomonis exponit Grego.in
Ezech.homi.v.⁊ in prece.c.non reuertebantur dicens. In
eorum nãq; animo bonum desiderium atq; intellectus lu
cis intime iam pars diei est:sed q: vsq; ad finem vite in vir
tute proficiunt:ad perfectum diem tunc veniunt: quãdo
ad regna celestia perduci in ea luce quã desiderant iã mi
tius aliquid nõ habebunt. Item Nedum inter virtutes
sed etiam in eisdem virtutibus gradus esse probãtur . de
peni.di.ij.§.hec que de charitate.⁊.c.dum sanctã.vbi Gre
go.probat per multas authoritates hoc ꝙ in ista vita p
fectissima charitas sicut in patria haberi non potest. Un
de peni .di.ij.§.hinc etiam.ꝟ. Item Hiero.Charitas in q̃
busdam perfecta est:in quibusdam imperfecta:perfectissi
ma autem in hac vita haberi nõ potest . Quis em̄ in hac
vita ad tantũ gradũ perfectionis peruenit:ad quãtũ per
uenit mater dei:⁊ tamen semper in ea creuit gratia ⁊ me
ritum vsq; ad mortem.q: semper gratia vtebatur recte ⁊
virtuose viuendo . Et credo salua ecclesie veritate ꝙ si
dña.c.milibus annorũ vixisset in hac vita:in fine illorum
dierum perfectior extitisset.q: nulla creatura sic est plena
gratia quin amplius repleri valeat.excepto illo homine
in christo deo vnito qui ab instãti ꝯceptionis omnib⁹ cha
rismatibus diuini ⁊ sancti spiritus plenissime plenus fuit
q: nõ fuit sibi datus spiritus ad mesuram. Jo.iij.⁊ ibi.De
plenitudine eius omnes accepimus. Jo.j.⁊ ibi. Plenum
gratie ⁊ veritatis. Unde super illud verbum/Non enim
ad mensuram dat deus spiritum. Jo.iij.Aug . Hominib⁹
ad mensuram dat:vnico filio nõ dat ad mensuram.Alij q̃
dẽ dat per sp̄m sermo sapiẽtie:alij sermo scientie.Ro.xij.j.
Cor.xij.aliud habet ille:⁊ aliud hꝫ iste. Mensura diuisio
q̃dã donorum est.sed christus que dat nõ ad mensuram
accepit. Item super id pre. Jo.j. Plenum gratie ⁊ verita
tis.Origen̄.in homi.Duplex intellectus est. Potest enim
de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi:ita
vt plenitudo gratie referatur ad humanitatẽ ẞm quam
christus caput est ecclesie ⁊ primogenitus creature vni
uerse.quoniã maximum ⁊ principale gratie exemplũ qua
nullis precedẽtibus meritis homo efficitur deus in ipso
primordialiter manifestuꝫ est. Potest etiã plenitudo gra
tie christi de spiritusancto intelligi:cuius septiformis ope
ratio hũanitatẽ christi impleuit. Plenitudo ꝟo veritatis
ad deitatem refertur.Et super pre.verbo/Et de plenitu
dine eius ⁊c.Chrysostomus.q.d.nos omnes.xij.⁊ omnis
plenitudo fidelium ⁊ qui nũc sunt ⁊ futurorum de pleni
tudine eius accepimus. Item illud Esa.xj.Et replebit eũ
spiritus timoris domini/scilicet filialis.de quo.xxiij.q.vj.
§.ex his.Et ideo nunꝙ aliquis ita perfectus sicut christ⁹
nedum non perfectior potuit inueniri.ad hoc.ex̃ de sum.
tri.c.ij.§.quũ ergo.ꝟ.quia inter.Quia omnib⁹ alijs quã
tũuis perfectis spiritussanctus ad mensuram datus est.
op.ar.de pe.di.ij.querẽdũ.⁊.c.põt.⁊.semp in eis per bona
opera crescebat:christo autem sine mensura vt dictum est

⁊ ideo non crescebat in eo gratia. vnde super illud Luc.ij. Puer crescebat. dicit Beda. Crescebat inquātū puer erat fragilis. crescebat sicut ceteri homines: nō inquantū verbum. nec crescebat ex parte anime ꝙuis appareret. vnde Greg. in homil. Iuxta naturā hominis proficiebat sapientia. nō tamen ipse sapientior fuit extunc: quia prima conceptionis hora plenus sapientia permanebat. sed eamdē qua plenus erat sapientiam ceteris paulatim ex tempore ostendebat. vnde ⁊ ij nequā heretici alium antiquū errorem in isto tacite includunt. Quidā enim fuerunt heretici vocati Ebionite: qui christum virū iustum per profectū putant effectum. xxiiij. q. iij. quidam. §. ebionite. Christus enim non per ꝓfectum fuit iustus: sed ab instanti ꝯceptionis. Illud autem ꝙ in operibus iustitie crescebat pro nobis ⁊ pro se erat: quia nobis meritabat ⁊ sibi. iuxta illud Phil. ij. Propter quod deus exaltauit illū ⁊c. Et ideo dicit Paulus. j. ad Corin. j. Qui factus est nobis a patre redemptio/ sanctificatio/ sapiētia/ et iustitia. quia nos in se redemit, sanctificauit sapiētia illustrauit ⁊ iustificauit. q: quos predestinauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit. ad Ro. viij. de peni. dist. iiij. §. finis. §. hinc etiā Aug. Hi ergo miseri Begardi qui se iustificāt: ⁊ plenitudinem spiritussancti se habere credunt: similes alijs hereticis sunt: ⁊ de eadem infecta stirpe descendūt q̇ cataphrygij dicuntur. de quibus. xxiiij. q. iij. quidā. §. cataphrygijs mūdos enim se facientes immundissimi sunt: imundus est enim apud deū omnis q̇ exaltat cor suum. de peni. di. ij. si enim. vltra quatuor colum. §. imundus enim: Ille enim vere est imundus: qui se videt mundum. ⁊ ille mundus: q̇ se videt imundum. Et sic quidā sanctus pater intelligit illud ad Titū. j. c. Omnia munda mundis. Nam sm̄ predictum patrem Theonē in predicta collatione de amarthirio. Quanto magis profecerit mens humana: ⁊ ad sinceriorem cōtemplationis peruenerit puritatem: tanto se immundiorē quasi per speculum sue puritatis se aspiciet. q: necesse est dum animus ad sublimiorē se extendit intuitum: ⁊ maiora ꝙ agit prospiciens ꝯcupiscit: illa inferiora semper ⁊ viliora despiciat. Plura siquidem denotat sincerior obtutus: paritq; sibi maiorem reprehensionis dolorem irreprehēsibilis vita: ⁊ multiplicat gemitus atq; suspiria emendatio morum ⁊ emulatio attenta virtutū. Nemo enim illo in quo profecerit gradu potest esse contētus ⁊ quanto quis fuerit mente purgatior: tanto se sordidiorem videns magis humilitatis ꝙ elationis inuenit causas. ⁊ quanto pernicius ad sublimiora conscendit: tanto ampli⁹ ꝓuidet sibi supesse quo tēdit. q̇ authoritas plenissime destruit dictū errorē. Item Greg. Quāto qs semin⁹ videt: tāto min⁹ sibi displicet. ⁊ quāto maioris grē lumen acq̇rit: tanto se reprehensibiliorē esse ostēdit. Item Aug. Semper tibi displiceat qd̄ es: si vis peruenire ad illud qd̄ non es. nam vbi tibi placuisti: ibi mansisti. Si aūt dixeris sufficit: periisti. semper ergo adde: semꝑ ambula: semꝑ proface. Item Bern. Aut ascendas necesse est: aut descendas. Si attendas stare in pendulo huius vite: ruas necesse est q: vbi incipis nolle fieri melior: desinis esse bonus. Nolle ergo proficere/ nō nisi deficere est. q: inter profectum ⁊ defectum mortalis vite nullum mediū inuenitur. Sicut enī corpus continue aut crescit aut decrescit. de con. di. v. ne tales. sic necesse est semꝑ spiritum aut proficere aut deficere. Esaias etiā quum vidit dn̄m exercituū: tunc se imundū vidit. ⁊ dixit: Ve mihi: q: vir labijs pollutus ego sum: ⁊ vidi dn̄m exercituum. Esa. vj. Isti ergo miseri Begardi sicut dicit Greg. quo peccatores se esse nō credunt: eo deteriores peccatores fiunt. xlv. di. vera iustitia. Isti vero miseri albuginē habent in oculo. sicut dicit̄ in Leui. xxj. Quod Grego. in pastorali exponēs/ ait ⁊ est. xlix. di. hinc etenim §. Albuginem vero habet in oculo: qui veritatem lucis videre non sinitur: qui arrogantia sapientie seu iustitie excecat̄. Pupilla nāq; oculi nigra videt: albuginem tolerās nihil videt q: videlicet sensus hūane cogitationis si stultum peccatorem q; se intelligit: cognitionem intime claritatis apprehendit. Si autē candorem sapientie seu iustitie sibi tribuit: a luce se superne cognitionis excludit: ⁊ eo claritatē veri luminis nequequā penetrat: q̇ se apud se per rogātiā exaltat. sicut de quibusdā dicit̄ ad Ro. j. c. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. ⁊ Jo. ix. In iudicium ego in mundum veni: vt qui non vident. i. reputant se non videre: videant/ per humilitatem illuminantē eos. Et q̇ vident. i. qui reputant se videre ⁊ intelligere: ceci fiant/ per superbiam excecantē eos. vnde Aug. in libro. ix. ꝯfessionū Tumore meo separabar a te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos: q: intellectū dat paruulis. ps̄. cxviij. ⁊ Matth. xj. Reuelasti ea paruulis. i. humilibus. Cognoscant ergo isti Begardi se maxime in illis erroribus maximos peccatores: vt iustificentur sm̄ Dauid. ⁊ cecos: vt illuminentur. Quia ⁊ Petrus postq̄ receperat spiritū sanctum: reprehensus est a Paulo: q: reprehensibilis erat: q: in illa simulatione peccauerat. Gala. ij. ij. q. vij. puto. q: in hac vita oīs hō mendax. Ro. iij. sm̄ Dauid ps̄. cxv. Prouer. xx. Quis potest dicere/ mūdum est cor meum: ⁊ pur⁹ sum a peccato? ⁊ omnis homo amplius crescere potest: vt superius est probatum. ⁊. xlvij. distin. quantumlibet.

¶ Secundus error Begardorum. S

SEcundus error Begardorum

est/ ꝙ ieiunare nō oportet hominem vel orare: postq̄ gradū vltimū perfectionis fuerit assecutus. quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui ⁊ rationi subiecta: ꝙ potest homo libere corpori concedere quicquid placet. ¶ Sed iste error fundat⁹ in errore spiritus libertatis facile extirpat̄ si veritas attendatur. Nam certū est ꝙ q̄diu quisq; in hac vita est quantūcumq; ꝑfectus sit: caro contra spiritū concupiscit. Gala. v. ⁊ Ro. vij. Video autē aliam legē in mēbris meis ⁊c. Et iterum ibi. Non enī qd̄ volo bonum/ hoc facio ⁊c. xxxij. q. v. si paulus. ergo semꝑ necessaria est abstinentia ⁊ ieiuniū impetum carnis refrenās. vnde. j. ad Corin. ix. Castigo corpus meū ⁊c. etiā. ij. Cor. xj. In ieiunijs multis ⁊ vigilijs multis. Vnde Bern. Velis nolis intra fines tuos habitat Iebuseus. i. cōculcatio. Iudi. j. xj. q. iij. ieiunijs nolite. ꝯprimi quidē potest: subiugari vero minime. Nul est incūbendum lus enim in hac vita absq; priuilegio singulari sine aliq̇ sti mulo carnis viuit. Vnde ille sanct⁹ presbyter gracus quū esset in trāsitu: appropinquāte sibi vxore sua legitima. de quo. xxxij. di. presbyter. vocē recolligens/ ait. Recede a me mulier adhuc igniculus viget: tolle paleam. Et tamē iste presbyter/ vt narrat Greg. in dialogo. iiij. libro adeo perfectus fuit: vt in morte videret apostolos Petrū ⁊ Paulum: quib⁹ dixit/ Venio: ecce venio. ⁊ inter hec verba reddidit spm̄. Et quis christo in perfectione similis? et tamen in nostrum exemplū in deserto ieiunat. Matth. iiij. ⁊ Luc. iiij. ⁊ orat in monte. Luc. vj. ⁊. ix. Quis perfectorū noui et veteris testamenti non ieiunauit ⁊ orauit? Ieiunauerūt ⁊ orauerunt Moyses et Helias. Deutero. ix. iij. Reg. xix. Iudith/ Samuel/ Dauid/ Prophete/ et Apostoli. et sc̄i Anachorite. quorū aliqui quantū plus morti appropinq̄bant ⁊ perfectiores erant: tanto amplius ieiunabāt. sicut apparet in magno Antonio ⁊ Hilarione. Genus enī maxime subtiliū demonum ieiunio ⁊ oratione expellitur/ dicit dominus Mar. ix. Mat. xvij. Hunc errorem tacite tāgit Serapion abbas in collatione sua. de. viij. principalibus vitijs in fine collationis in libro colla. Jo. cassi. vbi sic dicit. Ab ista gula tamq̄ ab inimico cauendū est: sm̄ illud Salo. Prouer. xxvj. ad si. Si te rogauerit inimicus voce magna: ne cōsenseris ei: septem enim nequitie sunt in aīa eius. i. si superatus gastrimargie spūs cepit ibi sua humiliatione blandiri: rogans quodāmodo vt aliquid relaxās accepto feruore impertias ei/ quod continentie modum ⁊ mensuram iuste discretionis excedat: ne resoluaris ei⁹ suggestione: ne arridente impugnationis securitate qua

videris paulisper a carnalibus incentiuis factus quietis
or/ad pristinā remissionem vel preteritas gule cōcupiscē/
tias reuertaris. per hoc em̄/ dicet ille spūs gastrimargie
quē viceras: reuertar in domum vnde exiui. Matth.xij.⁊
Luce xj.⁊ procedentes ex eo confestim septē spūs vitiorū
erunt tibi acriores: q̄ illa passio que in primordijs fuerat
superata. Nam nequiores vbi septē spūs illo priore q̄ egres
sus fuerat/ idcirco dicuntur: q: desiderium gule.i.gastri/
margia per se nō tantū esset noxia: nisi intromitteret gra
uiores alias passiones.i. fornicationis/ et phylargyrie/
ire/ tristitie/ siue superbie: que per se esse noxia anime ac g
enptoria dubiū non est. Vidi enim duos fratres nostros
sanctitatis nimie famā habentes: dicentes se gustū in cō/
edendo perdidisse: ⁊ in cibis saporem nō inuenire: qui tñ
reuera semota hypocrisi plus de bono vino q̄ de malo bi
bebant: et pro eis specialiter querebatur et emebatur: et
q̄ plus de bona coquina carnibus ⁊ piscibus ⁊ fructibus
edebant/ q̄ de malis: immo nec communibus contenti
erant sed specialia querebant et habebant: facta verbis
contraria ostendentes. in verbis mendacibus glorian/
tes: vere malus spūs est spiritus gastrimargie ⁊ periculo
sus: q: ianua vitiorū.xliiij.di.§.j. Sed deterior: abstinentia
simulata. vt exponit Aug. illud verbū dictum Luc.xj. Cū
immundus spūs ⁊c.⁊ malū est curā carnis in desiderijs
facere. cōtra verbū apl'i. Gala.v. ibi. Et desideria carnis
ne perficietis: ⁊ de con.di.v. nō mediocriter. in fi. sed dete/
rius est se falso abstinentē ⁊ frugalē dicere: ⁊ se in cibis in
sensibilem facere: q: non possumus nō esse qd̄ sumus. Et
Isaac cōtemplatiuus ait. Quū rerū opportunitatē acci/
pimus: nosipsos nō possumus continere. ar.ex. de eo q̄ cog.
cōsang. vxoris venies. vñ Greg. Sancti viri a licitis absti
nent ne illicita pperrēt. ¶ Isti etiā begardi tacite in aliū
errorem videntur incidere Iouinianistarū: nullū discri/
men facientes inter abstinentes ⁊ laute epulantes.xxiiij.
q.iij. quidā.§. Iouinianiste. Et ideo non dicant quidā/ p/
fecti sumus: carne mortui sumus: dimittamus abstinen/
tias ⁊ ieiunia: ⁊ teneamus vitā cōmunem: aliorū q: gulā
vicimus. vere tales non victores gule: sꝫ victi a gula sunt
quia etsi quod intrat per os nō coinquinat hominem. vt
Matth.xv. Et oīs creatura dei bona est: ⁊ nihil reijciēdū
qd̄ cum gratiarum actione recipitur.j. ad Timo.iiij.⁊ qd̄
dictum est Petro. Quod deus purificauit tu ne cōmune
dixeris. Act.x. Ab omni tamen specie mala ⁊ occasione ab
stinendū est.j. ad Thessa.vlti. ex de simo. audiuim⁹. Et ite
rum Paulus.j. ad Corin.ix. Qui in agone contendit: ab
oībus se abstinet. Et quis est iste clarus qui se agonē istū
credat vicisse: quū vas electionis dicat ad Ro.vij. Quis
me liberabit de corpore mortis hui⁹.xxxj.q.v. si paulus.
Unde quū quidā pater diceret q̄ mortuus erat mundo
dixit alter/ si tu mortuus es: diabolus tamen mortuus nō
est. Sed ⁊ quis Serapione fuit pfectior: est: de quo le
gitur in collationibus patrū/ q̄ dixerit/ Tribus creditori
bus/ pater me⁹ me obligatum dimisit. duobus scilicet lu
xuria et auaritia expeditus sum. sed a tertio scilicet vitio
gule cōtinue satisfaciendo nequeo liberari. Quis enim a
gula ex toto liberari potuit/ sm̄ Climacū/ nisi sepulcrum
inhabitans: Et idem. Quid ex toto gulam euacuat: ⁊ p/
fecte deseruit: nihil. vsqꝫ ad monumentum em̄ durat pu/
gna ventris: ⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo. Sed
⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent q̄ hoiem perfe
ctum non oportet orare: quū perfectio maxime sm̄ Moy
sen in prima collatione de destinatione monachi in libro
collationū Io. cassi. in indefinenti mētis oratione cōsistat
Nam ad punctū a cōtemplatione discedere perfectum vi
rum/ pro fornicatione est: vt ibi dicitur: nam etsi pater ce
lestis virtuosos querit: precipue oratores precipuos que
rit qui adorent eū in spiritu ⁊ veritate. Io.iiij. Nam si isti
ceci de oratione mētali loquantur: q: de vocali nō sumus
semper adstricti: vt superius est pbatum.§. in.§. Ex quo
p. Maurē.xlj. ar. quomodo pfect⁹ erit: cui⁹ mens frequē

ter a deo discedit. sed ⁊ quomodo poterit euadere tētatio
nem/ al's militiam/ q̄ cōtinua est sm̄ Iob.vij.c. de peni.di.
ij. si em̄. nisi ad orationem vadat/ sicut dicit expositor sup
illud Matth.xxvj. Orate ne intretis in tētationē. In te/
tationē cadit qui ad orōnem nō vadit. Et quomodo/ sm̄
Climacū/ poterimus euadere offensionem: si non tenea/
mus mentis orationē: Nam/ vt ipse ait/ qui incessanter te
net baculū orationis: nō offendit: qd̄ si contigerit nō tamē
cadit in fine. Quid em̄ eque bonū ⁊ perfectū in hac vita
sicut mente deo continue adherere: vnde ps̄.lxxij. Mihi
aūt adherere deo bonū est. Et sm̄ eū ibidem. Quid enim
mihi est in celo: ⁊ a te quid volui sup terram: subaudi nihil
sm̄ pre. Climacū. sed tm̄modo sine occupatione tibi sem/
piterne in oratione adherere. Isti miseri Begardi quō si
bi sint cōtrarij attendat quisqꝫ fidelis. Dicūt se continue
orare ⁊ debere orare: ⁊ ideo non possunt nec debēt mani/
bus laborare. Et ipsi idē dicunt q̄ pfectus vir orare nō te
netur. Vere deo ⁊ sibi cōtrarij sunt: ⁊ ideo nō sunt audien
di.xiij.q.ij. q̄ preposterū.xxiij.q.vij. qd̄ autē. ex de appel. so/
licitudinē. in fi. vbi de hoc. Mendaces sunt: ⁊ de spū liber
tatis carnalis sunt. q: quāto q̄s pfectior: tanto cogēte spū
sancto (vt ita loquar) orationaliter ⁊ ad deum mente et
corpore deuotior ⁊ illuminatior. Quis em̄ tale quid qua/
lis est oratio poterit inuenire: Quis enim ille magis vite
angelice appropinqt: q̄ orator assidu⁹. scilicet mēte a deo
nō recedere: Qd̄ deo sacrificium magis gratum ⁊ perfe
ctum: q̄ per importunitatem ipsum continue petere sicut fe
cit mulier Chananea: Matth.xv. de peni.di.j. importuna
de qua dicit Greg. q̄ importunitas deo placet: que ingra
ta esse solet hominibus. ¶ § Nam etsi singulariter tria
in Tobia cōmendant: scꝫ Ieiunium/ Elemosyna ⁊ Ora
tio: To.xij. Bona est oratio cū ieiunio ⁊ elemosyna. Ora
tio tamen excellit in sex. ¶ Primo in facilitate: q: debilis
non potest ieiunare: neqꝫ paup elemosynam dare: qlibet
tamen potest ⁊ debet orare. vnde ps̄.xxxvj. Iustus aūt mi
seretur ⁊ tribuet. dicit glos. Semp aliqd est qd̄ det. saltem
orationē. etsi nō ore si sit mutus/ tñ corde si sit iustus. quia
ait Isidorus/ oratio cordis est: non labiorū. non em̄ verba
deprecantis attendit de⁹: sed orantis cor aspicit. de cō. di.
v. nō mediocriter.xxxviij. di. sedulo. ¶ Secūdo in veloci/
tate: vnde ps̄.lxxxvij. Intret in cōspectu tuo oratio mea.
dicit glos. Magna virtus pure orōnis hic notat: q: quasi
quedā persona ad deū intrat ⁊ mandatū peragit: quo ca/
ro peruenire nequit. ¶ Tertio in iocunditate. nihil enim
delectabilius ⁊ menti iocūdius/ q̄ loqui cū tam benigno
⁊ dulci deo. vnde frequēter orare debemus ⁊ legere in li/
bris deuotis. q: sm̄ Bern. quū oramus: cū deo loquimur
quū vero legimus: deus nobiscū loquit. Tunc em̄ homo
quasi mundū exit: carnē exuit: ⁊ ad tertiū celū scilicet em/
pyreum vbi sancte anime cū angelis fruuntur visione dei
cum Paulo ascendit. ij. ad Cor.xj. se. supra se. Threno.iiij.
¶ Quarto in ppinquitate ad deū: quoniā qui orat: facie
ad faciem añ dñm cōstituitur: cui audacter causam expo/
nit. vnde ps̄.xxiiij. Respice in me: ⁊ miserere mei. vbi dicit
interlinearis glos. Elemosyna em̄ p manū paupertatis
mittitur in Hierusalē: per afflictionem corporis deo ostē/
ditur: sed oratio imediate dñm quasi presentem alloquit
¶ Quinto in dignitate. q: mox vt ab ore ⁊ corde processe
rit: suscipiunt eā angeli ⁊ cōstituunt ante deū. sicut ange/
lus ait Tobie To.xij. Quādo orabas cū lachrymis: ego
obtuli orationē tuā domino. ¶ Sexto in vtilitate. q:
diabolum fugat. Mar.ix.xxxvj.di.c. vltimo. A tentatione
liberat. vt dictū est. Torporē expellit. Eccl'i.xviij. Non im/
pediaris orare semper. In dubijs dirigit. Eccl'i.xxxviij.ij.
Parali.xx. Desideriū accendit.iij. Reg.xviij. Ad orationē
helie descendit ignis de celo.iij. Reg.j.xxij.q.iiij. ea vindi
cta. Et cū Salomon explesset fundens preces: descendit
ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas.ij. Para
lipo.vj. Et orāte moyse descēdit ignis de celo.ij. Mach a.
ij. Et orante sancto Martino in ara altaris glob⁹ igne⁹

Orationis excellentia.

apparuit super caput eius. Itē impetrat veniā.ij.Reg.rij postq̄ orauit Dauid:audiuit/Trāslatū est peccatū tuum. de peni.di.j.§.q̄ aūt.ℽ.dauid.ꝛ.c.ille rex.ꝛ.c.illud.Itē gratiam acquirit. Zacha.x. Petite a dn̄o pluuiā:ꝛ ipse faciet niues ꝛ pluuiā imbris. Nā destruit herbas nociuas:pluuia nutritoriles:sic gratia destruit vitia ꝛ nutrit virtutes et bona opera.de con.dist.iiij.in tribus vltimis.cap. Item impetrat sapientiā. Ja.j.Siquis indiget sapientia:postulet a deo.Eccli vltimo.Quesiui sapientiā in oratione mea Prolongat vitā ad agendā penitentiā.Esa.xxxviij. Item sanitatē restituit.Eccli.xxxviij.Fili in tua infirmitate ne despicias temetipsum:sed ora dn̄m ꝛ curabit te. Jaco.vltio. ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.j. Item iram dei placat. Judith viij. Indulgentiā eius cū lachrymis postulem⁹.nō em̄ q̄si homo deus sic cōminabitur:neq̄ sicut filius hoīs ad iracūdiā inflāmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.ꝛ.c.sic achab Itē bona tēporalia multiplicat.iij.Reg.xviij.orauit helias ꝛ celū dedit pluuiā:ꝛ terra dedit fructus. Jaco.vlt.Et orāte scō bn̄dicto/aq̄ de monte exiit.et scūs Frācisc⁹ de aqua quā orando de petra produxit:suū asinariū refocillauit. Item pacē ꝛ quietē cōseruat.j.ad Timoth.ij. Obsecro p̄rimo omniū fieri obsecratiōes/oratiōes/postulationes/gratiarum actiones/pro regib⁹ ꝛ omnibus qui sunt in sublimitate cōstituti:vt quietā ꝛ tranquillā vitā agant Isti ergo begardi maligni sacrificēt se sanctā hostiā. Ro.xij.viuentē.p ieiunia ꝛ abstinētiā carnē macerādo in atrio exteriori. Ro.xij.de peni.di.iij. Achab.Et per orationē mētis continuas quā operibus manuū nutriant:vt.ē.dixi.§. exquo.ℽ.imo quidā.cum se.in ar.v.in atrio iteriori cordis christo domino cōcrement thymiama. Et sic holocaustomatum plenum semp vsq̄ ad mortē offerant deo suo.semper etiam decimēt se deo suo.carnē ieiunando.de con. di. v.quadragesima.animā vel spiritū orando.de peni.di.iij. ille rex.res(si habent)totas vel partē pauperibus erogādo.lxxxvj.di.nō satis.de peni.di.j.quamobrē.per orationē diabolū ꝛ superbiā.per elemosynā mundū ꝛ auaritiā.p ieiuniū carnis concupiscentiam vincant ꝛ in h̄s p̄seuerēt sic em̄ vere ꝛ spūaliter viuūt:ꝛ in talib⁹ vita spiritū eorum q: tunc cū paulo.j.Cor.ix.ieiunabunt.de peni.di.ij.si em̄ ver.paulus.Si autē isti allegent illud Matth.ix. Luc.v. Non possunt filij sponsi ieiunare q̄diu cū eis est sponsus: Respondent tibi Ambrosi⁹ dicens.Non hoc ieiuniū relegatur quo conficitur caro:ꝛ corporis luxuria castigatur. Hoc ieiuniū nos cōmendat deo:sed non possum⁹ ieiunare qui christū habem⁹:ꝛ christi carnē epulamur ꝛ sanguinem.de con.di.ij.in calice.ꝛ.c.accesserunt. Item ibi Basilius.Filij etiā sponsi ieiunare nequeūt.hoc est aīe nutrimētum non sumere nec viuere sine omni verbo dei qđ procedit de ore dei. Matth.iiij. Deutero.viij. Item ibi Beda. Quādiu em̄ nobiscū est sponsus:nec ieiunare possumus nec lugere:quū autē per peccata ille recedit:tunc indicendum est ieiuniū:ꝛ requirendus luctus. Exponitur etiam tripliciter illud verbū vt scribit Tho.in secunda scđe.q.c. xlvij.ar.iiij.in fi.ꝛ no.de hoc Joan.an.in p̄e.c.ad nostrū. in glos.hoc est hereticē.Orent etiam isti cū christo. Jo.xvij Pater clarifica filium tuū. Q: aūt.ē.dixit iste error de sensualitate rationi subiecta.Dic q̄ sensualitas est vis anime appetens desiderabilia corpori/ꝛ refutans nociua:ꝛ hāc dicimus animā sensitiuā.ꝛ de hoc no.per Joan.an.in p̄e. c.ad nostrū.in glos.que est vis appetēs.ꝛ de sum.tri.c.j.in clemen. Isti etiā dicētes sibi licere cōcedere corpori quicquid placet:non viderunt textum eos expresse confundētem.iiij. disti.deniq̄.in fi.vbi dicitur.Vinū ꝫ ira bibere p̄mittitur:vt ebrietatē omnino fugiamus:alioquin restat vt ꝛ omnia que corporibus libent:similiter faciamus.vñ ꝛ Alexāder ad didimū.Ea q̄ voluptas sibi vendicat:honestate plerūq̄ negam⁹ admittere.dedit nobis multas natura blāditias:qs plerūq̄ virt⁹ cohibet.Et Ouidius epistolarum.Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis.facit.xj.q.j. aliud.ꝛ.q.iij.qđ ergo.xiiij.q.j.§.j.et.§.quia ergo.et.c.quisquis.ꝛ.xij.di.quisquis ꝛc. ¶Tertius error. P

Tertius error begardorum

Ertius error begardorum est/q: dicunt q̄ illi q̄ sunt in predicto gradu perfectionis ꝛ spiritu libertatis:non sunt humane subiecti obedientie. contra istū errorem ex̄ de renū.nisi.§.sed dicēs.de regu.licet.de elect. ghali.§.illos.li.vj.Et q: ecclesia ista ordinata ad instar ecclesie triūphantis vbi est vnus monarcha cui omnes obediunt.Apoca.xxj.Exo.xxv.in fi.ex̄ de sen.ex.c.j.in clemen. de elec.significasti.dixi satis de hoc in prima parte istius operis.nec ad aliqua precepta ecclesie obligant.q: vt dicunt/vbi spiritus dn̄i:ibi libertas. Gala.v.xix.q.ij.due.ij. Cor.iij.Cetenū quū iste error tres ptineat articulos:ideo contra vnūquemq̄ disserā:ꝛ singularim tollam. Et primo quia se dicunt nō teneri ad hominū obedientiā:postq̄ perfecti sunt:dico istum errorē antiquum errorē hereticorum. Q: autem iste sit error:patet per testamentū vetus ꝛ nouum. In lege em̄ veteri precipiunt occidi qui imperio sacerdotis vel principis vel parentum inobedientes sunt.de primo Deuterō.xvij. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio:morietur.ex̄ qui fi.sint legi.p venerabilem.§.rationibus. De secundo Josue.j.Qui contradixerit ori tuo/moriat.ex̄ de ma.ꝛ obe.c.ij. De tertio Deute.xxj.Si genuerit homo filiū cōtumacem ꝛc.¶Per testamentū nouum patet falsitas istius erroris. Ro.xiij. de censi.omnis anima.Omnis aīa/nullam excepit quantumuis perfectam/potestatibus sublimioribus subiecta sit ꝛc. Ephe.vj. Filij obedite parentibus vestris ꝛc.Et ibidē.Serui obedite dn̄is carnalib⁹ ꝛc.Colos.iij. Filij obedite parētib⁹ vestris.ꝛ in eodē.serui obedite ꝛc. Titū.iij. Admone illos principibus ꝛ potestatibus subditos esse. Hebr.c.vlt.Obedite p̄positis vestris.j. Pe.ij.ex̄ de ma.ꝛ obe. solite.Subiecti estote omni hūane creature ꝛc. In eodē Serui subditi estote in omni timore dominis vestris. Preterea constat q̄ christus voluit esse loco sui ꝛ vicē eius gerere. Matth.x.ꝛ Luce.x. Qui vos audit me audit ꝛc. Et qui vos recipit me recipit.xxj.distin.in nouo testamento. ꝛ viij.q.j.qui vos spernit. Obediendū ergo fuit apostolis sicut christo tamq̄ eius vicarijs:maxime Petro primo et precipuo.vt p̄e.c.in nouo.a simili ꝛ eorū successorib⁹ obediendum est. Unde si quis diceret obediendū christo:sed non ei⁹ vicarijs:ergo christus nō sufficienter ecclesie prouidisset postq̄ celos ascendit.qđ falsum est.ex̄ de homicid. pro humani.li.vj.vbi de hoc.non em̄ remāsit ecclesia sine capite loco christi.vt ibi.q: corpus christi mysticū ecclesia est.xxiiij.q.v.de liguribus.qđ sine capite nō est.ex̄ de of.or. quoniā in plerisq̄.Si quis autem diceret obediendū esse bonis p̄latis:nō malis:falsum diceret contra illud Mat. xxiij.Supra cathedram moysi ꝛc.j.q.j.nō quales.xix.dist. secundū.ꝛ.j. Pe.ij.Serui subditi estote ꝛc.nō tātū bonis sed etiā dyscolis.xj.q.iij. Julianus.xxiij.q.j.quid culpatur Si em̄ tantū bonis esset obediendū:iurisdictio ecclesie nihil haberet certitudinis.nesciretur em̄ quis esset bon⁹ vel malus.Eccl's.ix. Nescit homo vtrum amore vel odio sit dignus. Item iurisdictio ecclesie nihil haberet stabilitatis Ille em̄ qui est bonus in momento fit malus:ꝛ econuerso q: s̄m Job.xiiij. Mutat homo:ꝛ nunq̄ in eodē statu permanet.de con.di.v.ne tales.¶ P Preterea sicut pictor fedus facit pulchram imaginē:sic malus prelatus bonū preceptū.Si autē precipiat qđ malum est vt peccatū obediendum non est.vnde Aug.super illud Ro.xiij.Qui potestati resistit:ipsi damnationē acquirunt. Si ille iubeat qđ non debes facere:hic sane cōtemne potestatē timēdo potestatem maiorem.de ista materia plene.xj.q.iij.siquis episcopus.c.nō semper.c.si domin⁹.c. Julianus.c.qui omnipotentem.c.qui resistit.c.si is qui p̄est.viij.di.que ꝯtra. Q: autē homini obedire superiori sit necessarium:probatur clare.xj.q.iij.si aūt nobis.ꝛ.c.siquis nō obediat.ꝛ.c.absit.ꝛ.c.quicquid ergo.ex̄ de ma.ꝛ obe.solite.ꝛ per totū.ꝛ h̄

si. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. Ite. i. Reg. xv. dicitur. Peccatū hariolandi est nō obedire. vbi dicit expositor. Idolū hoīs est quicq̄d plus q̄ deū colit: ac diligit. filijs ergo inobedientie voluntas sua idolū est: cui⁹ nutus cōtempta dei voluntate sequunt: ⁊ quicq̄d ipsa iusserit q̄si sacrosanctū adorant. et hi dicunt filij Belial. i. Regū. x. i. diaboli qd̄ interpretat absq̄ iugo. Hiere. ij. A seculo confregisti iugū meū. Item Gre. Peccatū paganitatis incurrit quisq̄s se dum christianū asserit, sedi apostolice obedire cōtēnit. lxxxi. di. si qui. ij. ¶ I Propterea ratione culpe sine qua nullus viuit: vt supra in. §. Et vnus error. plene probatū est: necesse est vnumquēq̄ superiori esse subiectum. xxij. di. de cōstantinopolitana. Immo magis meretur homo obediendo homini etiam malo propter deū: q̄ christo in ꝓpria persona. Quis em̄ christum cognoscens ei personaliter precipienti nō obediret: quū ad hoc compellat timor ⁊ amor: sicut apparet in Paulo audiente vocem dn̄i. Act. ix. Et i Thoma vidēte christū. Io. xx. Et ideo maxima fuit inobedientia protoplasti dn̄o inobedientis per se loquenti. cui ⁊ dixit. Quia audisti vocē vxoris tue. Genes. iij. q. d. non meā quā dixi. De ligno scientie boni ne cōedas. Gen. ij. Sed hoc magnū est homini, ꝓpter deū obedire homini: maxime malo. quū ad hoc nec tantus amor nec timor nec reuerentia incliner. Nō em̄ est naturale homini: vt homini dominet: sz brutis. vnde Gen. i. Dominamini piscibus maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. Quāto em̄ peiori prelato vel homini alij obedit q̄s propter deum: tāto plus meretur. Voluit em̄ de⁹ humilis homini superbo iugū hominis imponere vt humilietur. et per obedientiam ad celū reuocet: qui per inobedientiā a paradiso eiectus fuerat: vt dicit Gre. super euangeliū de magis in si. Matth. ij. Et de hoc mirabile exemplū nobis reliq̄t sanctus Genebaldus ep̄s Laudunen. quē quum sanctus Remigius in quadā cella occlusisset per septē annos propter peccatū qd̄ cōmiserat cum vxore sua post cōtinentiā quā ea promissam: in septimo anno apparuit angel⁹ sancto Gene. predicto oranti dicēs pct̄m sibi esse dimissum ⁊ q̄ egrederet extra cellā. cui sanctus Gene. respōdit. Non possum: q: dn̄s meus Remigi⁹ ostiū hoc clausit: ⁊ sigillo suo muniuit. Cui angelus vt scias tibi celū apertum esse: h̄ etiam ostiū saluo sigillo nunc aperiet: qd̄ et factū est. Tūc Genebaldus iactans se in medio ostij in modū crucis ait etiā si dn̄s meus iesus christus ad me veniat huc: hinc nō egrediar nisi dn̄s me⁹ Remigi⁹ huc veniat qui me occlusit. Et tunc sanct⁹ Remigius ad monitionē angeli venit Laudunū ⁊ ipsum in locū et sedē suam restituit. Maius est ergo, vt dixi, obedire homini q̄ deo. q: duplex obediētia dei ⁊ hominis. sed in illa dei, vna. vnde ⁊ almus Franciscus dicebat q̄ si videret venientē per viā presbyterum ⁊ angelum: prius reuerentiā faceret presbytero q̄ angelo. Qui aūt inobediētes sunt: in canone acephali nūcupant. xciij. di. nulla ratione. et tota illa distinctio tollit istū errorem. ⁊. lxxix. di. ad hec. Nullū em̄ tale sacrificiū sicut obedientia: que omni sacrificio antefertur. vt dixit Samuel Sauli. i. Reg. xv. qd̄ Greg. exponit in moralib⁹. et est. viij. q. i. sciendū. dicens. Per victimā aliena caro: p obedientiam vero voluntas ꝓpria mactatur. ¶ L Quāto autē quis magis est obediēs homini propter deum: tanto amplius est deus sibi obediēs. vt apparet in Iosue filio Num discipulo Moysi obedientissimo: cui propterea dn̄s obediuit stante sole ad verbū eius. Iosue. x. Hoc idem contigit in Abbate patremucio precipiente soli stare ⁊ non occūbere quousq̄ perueniret ad vicū ad quē ibat infirmū visitare. Et s̄m Aug. Quanto caro ampli⁹ subiecta est spūi tanto spūs deo. Et q: sacer Franciscus obedientissimus fuit homini propter deū: etiā socio suo: quū obedientiam promittebat ⁊ seruabat: quū esset iam perfect⁹: ideo obediebant ei insensibiles ⁊ irrationales creature: vt in sua legenda scribitur. Nullus etiā status est in hac vita ita altus sicut status obedientie: q̄ in collo circulū aureū habet

Obediē tie hoīs stare cō mēdatio

vt vidit in extasi quidā frater: vt legitur in vitis patrum. Nec christo sic similis, nec sic sibi est cū fiducia adhistens: sicut ipse obediens patri vsq̄ ad mortē. Phi. ij. sicut alius abbas dixit. Et hic iungendū est qd̄ scripsi supra in. §. Ex quo. ⁊. Sed si cū aliquo religioso. in ar. li. ⁊. l. in statu religiosorū in. §. ⁊ secundū eorum vitiū, in ar. lxviij. de istis et alijs qui sine obedientia viuunt: subtile est vitiū istā sanctam obedientiā enumerans. ⁊ vocatur s̄m grecos idiorthimia. i. proprie voluntatis motus, ordo, regula, forma, amor, ⁊ cōplacētia sub specie spiritus q̄ istos Begardos decipit ⁊ alios fratricellos. Qui em̄ istam idiorthimiam ex toto penitus abnegauit: in his etiā que arbitrant bona ⁊ spiritualia et deo placentia ante transuadare peruenit s̄m Clima. in. iiij. gradu de obediētia. Dicebat em̄ almus Franciscus q̄ si subditus videat meliora anime sue, q̄ ea que sibi prelatus precipit: suā voluntatem deo sacrificet. que autē sunt prelati studeat adimplere: nā hec est charitatiua obedientia. de qua Petrus in prima epistola. i. ca. Animas vestras castigātes in obedientia charitatis. que deo ⁊ proximo satisfacit. vnde pulchre Daniel in collatiōe sua de cōcupiscentia carnis ⁊ spūs ait. Unū sane atq̄ idē inobedientie genus est vel propter operationis instantiā vel propter otij desideriū, senioris violare mandatum. tamq̄ dispendiū est pro vigilia q̄ pro somno statuta monasterij cōuellere. Tm̄ deniq̄ est abbatis trāsire preceptū vt legas: quantū si contēnas, vt dormias. nec alius superbie fomes est pro ieiunio fratrē q̄ pro refectione negligere: nisi q̄ perniciosiora ⁊ a remedijs longiora sunt vitia q̄ sub specie virtutū ⁊ imagine spiritualiū rerum videntur emergere: q̄ illa q̄ ex aperto pro carnali voluptate gignūtur. Hec enim velut expositi ⁊ manifesti lāguores ⁊ arguunt cōminus ⁊ sanantur: illa vero dum sub specie. xli. dist. sepe virtutum teguntur: incurata perdurant: ⁊ deceptos quosq̄ periculosius faciunt ac desperatius egrotare. Tādem cōtra istum errorem dicebat frater Egidius socius sancti frācisci: q̄ qui posuit caput sub iugo obedientie: et postea vt sequatur viā perfectionis, extrahit caput de sub iugo obedientie: hoc est signū magne latentis superbie. Propter omnia bona predicta obedientie abbas Ioannes anachorita dimissa eremo ⁊ professione anachoreseos, cōuolauit ad monasterium: vt bono obedientie frueretur: ⁊ se sub obedientia humiliaret. vt narrat Io. cassi. in li. colla. in collatiōe eiusdē Io. de fine cenobite ⁊ eremite. Begardi vero superbi non deo sicut dicunt obedium: ex quo nolunt propter ipsum prelatis mundi rectoribus obedire. Et hic est iungendū quod dixi latius de obediētia. i. in materia in qua de omnibus religiosis tracto in. §. ⁊ secundū. lxviij. ar. ¶ Quod vero dicunt dicti Begardi q̄ postq̄ perfect⁹ est quis: ad nulla precepta ecclesie obligatur: certum est esse erroneum manifeste: sicut apparet xiiij. q. i. quod precipitur. Item canones ab ecclesia editi spiritusancto dictante editi sunt. l. di. si quis diacon⁹. xxv. q. i. violatores. ij. ad Timo. iij. ibi. Omnis scriptura diuinitus inspirata ⁊c. ⁊. ij. Pe. i. c. in si. ibi. sz spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. ergo quilibet est obligatus ad eos seruandos sicut precepta dei. ad hoc. xxv. q. i. nulli fas. ⁊. c. p̄ria sal⁹. ⁊. c. ḡnali decreto. c. oīa decretalia. ⁊. c. hec cōsona. xix. di. si romanorum. Qd̄ em̄ eccl'ia mādat: si expsse cōtra deū nō mādat: christ⁹ ⁊ Petr⁹ mādat. i ix. di. sic omnes. xxiiij. q. i. manet. c. quodcunq̄. Mat. xvi. xix. disti. enimuero. xxv. q. ij. institutionis. xi. di. hoc vestre. xij. di. nō decet. ⁊. c. preceptis. Unde transgrediens precepta ecclesie infamis est. iij. q. iiij. si quis vero. ⁊ deponi meretur. iiij. distin. §. hoc etiam si legibus. ad hec. xx. di. si decreta. lxxxi. di. si qui sunt presbyteri. xij. di. illud. xix. di. nulli fas. xvi. dist. quod dicitis. Item sicut p̄cepta diuina principaliter ordinant hominē ad amorem dei: ita precepta ecclesie ⁊ statuta ordinant ad amorē proximi conseruandum. vterq̄ autem amor dei ⁊ proximi imperatur Matth. xxij. Mar. xij. ⁊ Luce. x. Diliges dn̄m deum tuum et proximum sicut

Sacris canonibus est obsequē dum.

teipsum.de peni.di.ij.charitas.ij. Preterea qđ precipit ecclesia:aut est cõtra deũ:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.s̄.ver.preterea.probatũ est:aut est ƀm deum:⁊ tunc deus p̄cipit:q: de⁹ per ecclesiam nobis loquitur.ƀm illud Mat.x. Non eñ vos estis qui loquimini:sed spiritus patris vestri q̇ loq̇tur in vobis.Et Hiere.j.Ego ero in ore tuo:⁊ si separaueris p̄ciosum a vili:q̄si os meũ eris.Hier.xv. R

Ursus quod dicunt

Begardi ⁊ allegãt pro se verbum Pauli.ij.ad Cor.iij.Ubi spiritus dñi:ibi libertas. Et Gala.v.ibi. Et si spiritu dei ducimini:non estis sub lege.⁊.xix.q.ij.due sunt.⁊ ex̄ de regula.licet.sed cõtra eos est.Sed ipsi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē Isti eñ carnales totaliter qui sunt proprie de illis hereticis:de spũ libertatis de peccato sibi consciẽtiá non faciũt dicunt enim/modo est temp⁹ tertiũ spiritussancti. Distinguunt enim totũ tempus a creatione mundi vsq₃ ad consummationē seculi in tria tẽpora.⁊ dicunt q̄ primũ tẽpus creationis vsq₃ ad christũ/fuit tempus patris. Secundũ tempus ab incarnatione christi vsq₃ ad aduentũ spiritus sancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a missione spiritussancti/vsq₃ ad finem mundi / est tempus spiritussancti/⁊ tempus libertatis ad faciendũ quicquid homini libet.nec reputant hic aliquid malũ esse. Sed iste error eorum est periculosior omniũ:q: otium errorem induxit.ab antiquis hereticis originē traxit:⁊ in istis temporibus nouissimis propinquis perditionis filio antichristo multũ inualuit ⁊ inualescit ⁊ inualescet. Unus eñ ex eis dixit:nõ est diu qui erat ex episcopatu tudertino:sicut fuit probatum per testes me ibi existente:q̄ nihil aliud erat infernus:nisi non facere propriam voluntatē.⁊ paradisus non erat aliud:nisi facere in omnibus propriá voluntatē ⁊ vti in omnibus propria libertate.De peccato ergo aliq̄ conscientiá aliquam sibi non faciunt/maxime de peccato carnis:sicut patet.ex̄ de heret.ad nostruȝ.in.vij.errore.⁊ dicam.j.in.§.septimo.propter qđ omnes sunt immũdi:sicut manifestũ est per eorũ proprias confessiones/⁊ fideles attestationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹ lombardie:⁊ in prouincia ducatana que est prouincia btí Frãcisci.Caput autē istius secte/spiritus libertatis istis temporibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cõbust⁹ cum quadá sua meretrice in lombardia prope vercellen̄.ciuitatem. Isti sunt quos litera sacre scripture occidit.ij.Cor.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ spiritus cuius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam intelligere volunt verba scripture de libertate loquẽtia ad suas feditates nefarias confouendas. Contra hos igit: primo petrus apostolorum prim⁹ predixit ⁊ scripsit.j.Pe.ij.ibi/Quasi liberi:⁊ nõ quasi habentes malitie libertatē sed sicut serui dei.q.d.nulla vera libertas simpliciter sine seruitute sancta iustitie vt inferius declarabitur. Item.ij.Pe.ij.de istis predixit ibi.Hi vero velut irrationabilia pecora.⁊.j.ibi. Superbia enim vanitatis loquentes/pelliciunt in desiderijs carnis luxurie eos qui paululũ effugiũt qui in errore cõuersari libertatem illis promittentes quũ ipsi sint serui corruptionis.A quo eñ quis superatus est:eius ⁊ seruus effectus est.facit ad hec.ij.q.vij.secuti sunt.⁊ de pe.di.ij.si enim.vltra quatuor colũ.ꝟ.petrus. ¶ Itez vera libertas est vbi peccatum non est.vnde Jo.viij.Ois qui facit peccatum seruus est peccati.⁊.j.ibi. Si ergo fili⁹ vos liberauerit:vere liberi eritis. Item paulus ad Rom.vj.Liberati autez a peccato/serui facti estis iustitie.⁊.j.in eodem.c. Nunc vero liberati a peccato/serui autem facti deo/habetis fructum vestrũ ⁊c.De libertate a peccato loquitur apostolus.j.ad Corin.ix.in prin. Non sum liber.nõ sum apostolus.ad Gala.v.Uos enim in libertatē vocati estis fratres:tãtũ ne libertatē detis in occasionem carnis sed per charitatem spiritus seruite inuicē.Hic paul⁹ istũ errorem destruit:quē longe ante preuidit. Contra istum errorem lõge disputat Aug.super Jo.in homi.supra euãgelium. Dicebat iesus ad eos. Jo.viij. ¶ M Circa istũ errorem sciendum est.q̄ duplex seruitus in scriptura inuenitur. Una est seruit⁹ legis que ex timore pene operatur. de qua Gala.iiij.in fi. Itaq₃ fratres iam nõ sumus filij ancille:sed libere.Est alia seruitus peccati de qua in pre.ca. Jo.viij.dicit domin⁹.Qui facit peccatũ.seruus est peccati.⁊ Matth.vj.Non potestis seruire deo ⁊ mámone.Quicunq₃ enim passioni obedit : seruus est passionis: q: cum gratia precedente potest homo passionibus dominari et subijcere obedientie rationis.vnde Gen̄.iiij.Sub te erit appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx. Non facio animá meá.i.animalitatem.i.sensualitatē:de qua ex̄ de hereticis ad nostrũ.in Clemē.preciosiorem q̄ me .scilicet rationem ⁊ intellectum.q.d.possum per rationē sensualitati dominari. Uera ergo ⁊ prima libertas est ƀm Aug.carere criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.ps. lxxxvij. quia inter mortuos scilicet peccato/liber christ⁹ a peccato liberos facit:quod peccatum ipse portauit super lignũ crucis.j.Pe.ij.vt peccatis mortui iustitie viuamus:⁊ liberando nos a peccato/seruos fecit iustitie ⁊ virtutis.serui eram⁹ cupiditatis:liberati serui efficimur charitatis. Nõ ergo:vt dicit Aug.in dicta homili. dicat christianus liber sum.in libertatem vocatus sum.seruus eram : sed redemptus sum:⁊ in ipsa redemptione liber factus sum.faciam quod volo.nemo me prohibeat a voluntate mea . si liber sum:sed si ista voluntate ⁊ libertate peccatum facis:seru⁹ es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandũ libere: sed vtere ad non peccandum . Erit eñ voluntas tua libera: si fuerit pia:eris liber:si fueris seruus.liber peccati/seru⁹ iustitie/dicente Apostolo.ad Ro.vj.Quũ serui essetis ⁊c.vt.s̄.ꝟ. Item vera.hucusq₃ Aug. In ista ergo vita vera libertas incipit:q: incipimus carere peccatis : et detestari crimen:quod mortale sonat.xv.di.§.criminis . quia nullus liber ab omni peccato veniali:vt.s̄.§.⁊ vnus.in principio istius articuli probatum est:nisi christus solus cũ matre.libertas ista ibi cõpleta erit.ver.peccatum non erit.Et ideo dicit apostol⁹ Gala.iiij.Que autē desursum est hierusalem que est mater nostra:libera est. In hac autē vita partim sumus liberi/inquantum sumus virtuosi ⁊ in gratia.Partim serui/inquantum peccato saltē veniali/obnoxij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei ƀm interiorem hominē.i.spiritum.Ro.viij. Ista est libertas appetens deo sine offensione seruire.vident autem aliá legem in membris eorũ repugnantem legi mentis eorũ:⁊ captiuos eos ducentem in lege peccati que est in membris eorum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij.Si captiui.ergo serui.vbi ergo delectamur legi dei:nõ sumus captiui: sed legis amici ⁊ ideo liberi:q: amici vbi aũt trahimur a lege peccati:qđ est in carne:ibi serui.per peccatum ergo primus adá maledictus.Gen̄.iij.Maledicta terra in opere tuo.⁊.j.Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra corporis germinat tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pro peccato patris a noe auo maledicitur:⁊ in seruitutez redigitur.Gen̄.ix.j.q.iiij.§.his ita.ꝟ. Item Cham.Secũdus adam christus a peccato liber dignitatem nobis tribuit:⁊ restituit libertati:vt peccatis mortui ⁊ liberi iustitie viuamus in gratia ⁊ tandem in gloria passione peccati liberi.Et ideo Jo.viij.dicit dñs Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis.Totũ hoc fuit figuratum in filijs Sare libere.Ex Sara eñ libera q̄ interpretatur dña:natus est Isaac.qui interpretatur risus. Gen̄.xxi.xxxij.q.iiij.recurrat.Ex hoc nascuntur filij liberi: qui ex letitia ⁊ libere ex charitate absq₃ timore bonũ operantur.xxiij.q.vj.§.ex his.et cauent a malo amore iustitie. Ex Agar serua ancilla de egypto nascitur hismael homo serus.manus eius cõtra omnes:⁊ manus omniũ contra eum.Gen̄.xvj.Ex isto nascuntur serui peccati:qui etsi aliquando bonum agunt:agunt ex timore potius q̄ amore ex̄ de regu.iuris.qui ex timore.⁊ tales se vẽdunt diabolo

Seruit⁹ duplex.

peccatorū ere.xv.q.i.non est. Isti non manēt in domo dei
in eternum. Ioā.viij.sed in ista vita habet munera.de dir
Isaac filio legitimo hereditatē. Gen. xxv.q: liberi a pec/
cato ⁊ ex amore filiali:non timore seruili bonū operantes
habent hereditatē immarcessibilē conseruatam in celis
custoditi per fidem.ij. Pe.i.c.heredes dei:coheredes aūt
christi. Ro.viij.tales vocati filij ⁊ nō serui qualiter here/
des.ad Gala.iiij.hismahel aūt et ab eo descendentes/et
ipsum imitantes/non erūt heredes cū filijs Sare:sed eij/
ciuntur cum ancilla. Gen.xx.matre.i.carne serua in tene/
bras exteriores. Matth.viij.xxv.⁊.xxij.libertatem seruā/
tes:quā christus filius dei liber dedit eis.i.peccatū odien
tes ex amore patrie ⁊ cauentes.cum christo libero regna/
bunt in libertate perpetua: in illa celesti hierusalē matre
libera. Gala iiij.libera inquā a necessitate rerum huius
mundi.ab impugnatione demonum et viciorū.a miseria
corporum ⁊ seruitute que corrumpuntur quotidie. vnde
precatur.ps.cxlj. Educ de custodia animā meam.alia lite
ra habet carcere. Iob.xiij. Posuisti in neruo pedem meū
⁊ Esa.xiiij. In die illa quū requiem dederit tibi deus a la/
bore tuo/⁊ a concussione tua/⁊ a seruitute dura qua ante
seruiuisti:sumes parabolā istam: ⁊ dices: Quomodo ces/
sauit exactor.i.diabolus tyrannus extortor. quieuit tribu
tum viciorum? Tria autē sunt que captiuitatem ⁊ seruitu
tem inducunt.scilicet voluntas/quum quis voluntarie
hosti subijcitur:sicut iudei Antiocho.i. Macha.i.⁊ hic vi/
de quod legitur ⁊ no.xxix.q.ii.c.perlatū. Hostilitas:quū
quis ab hoste in iusto bello capitur.i.di. iusgentiū. vbi de
hoc. Natiuitas:quum quis in seruitute nascitur.ex° de ser/
uis non or.c.ii. Huic triplici seruituti ⁊ captiuitati subia/
cebat humana natura ante ꝙ eam dei fili° liberaret. Adā
namq; propria voluntate hosti se subdidit.vt pre.c.nō est
xv.q.i.ar. Unde Anselmus ait in libro cur deus homo. In
paradiso sine peccato factus quasi positus est pro deo in/
ter deum ⁊ diabolum:vt vinceret diabolum nō consentiē
do suadenti peccatum ad excusationem ⁊ honorem dei ⁊
ad confusionem diaboli quū ille infirmior non peccaret
in terra eodem diabolo suadente qui fortior peccauit in
celo nullo suadente. Et quū hoc facile posset efficere:nul
la vi coactus sola suasione se vinci sponte permisit ad vo
luntatem diaboli cōtra voluntatem ⁊ honorem dei. Pro/
pter hoc congrue illi traditus est puniēdus:cui spōte cō/
sensit vt peccaret. Filij vero sunt peccato illius addicti:q:
in captiuitate nati. vnde Ephe.ij.⁊ de cō.di.iiij.firmissime
Eramus enim natura filij ire:scilicet captiuitatis ⁊ mise/
rie: Nam sicut si Adā vixisset in illa libertate iustitie qua
erat creatus:fuisset cum tota sua propagine cōfirmatus
ita victus seipsum ⁊ posteros cupiditati ⁊ miserie obliga
uit. Propter hoc seuiebat tyrānus cui nemo poterat resi/
stere:vt seruitutis iugū excuteret a ceruice.q: nō est pote
stas super terrā/que cōparetur ei:qui factus est vt nullū
timeat. Iob.xli. De his tribus modis captiuitatis huma
ne dñs ait Esa.lij. In egyptum descendit populus meus
a principio.i.in carcerem tenebrosum.i.in Adam qui spō/
te in merorem captiuitatis deuenit. ecce captiuitas vo/
luntatis.vt colonus esset ibi.qđ secutum est quoad poste
ros eius.ecce captiuitas natiuitatis. ⁊ Assur .i. diabolus
qui interpretatur tollens robustum.scz Adam.absq; cau/
sa calumniatus est eū.q: non habebat causam quare ho/
minē punire deberet:ꝙuis homo merito puniretur.ecce
captiuitas hostilitatis. Sed q: nō congruebat diuine bo/
nitati/vt dignissima creaturarū scilicet hō propter quem
omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat ⁊ in
citatorē habuerat.vide qđ no.de peni.di.i.§.ex his.ib. de/
niq;.in glos.q: irremediabile.⁊ de tali vili materia condi/
tus fuerat.ideo dei filius eū proposuit liberare: q: ad ei°
qui est imago patris.ad Colos.i.⁊ de peni.di.i.§.quod au/
tem.c.deus quis similis.imaginē creatus fuerat .de pe.di/
stin.ij.§. romanos .c.illa anima. q: dei filius patris ima/
go est.homo ad imaginem creatus.⁊ se seruum fecit.quū
esset filius:vt seruum ingratuz redimeret/⁊ liberaret for

Seruitu tē indu centia.

mam serui accipiens. Phi.ij. Erat fili°:⁊ factus est tamꝙ
seruus.vnde Esa.lix. Hec dicit dñs:scilicet deus pater ad
seruum dominorū scilicet christum:qui ante Pilatum et
Caypham tamꝙ seruus iudicatus est.nec solū formā ser/
ui accepit/vt subesset:sed etiam mali serui/vt vapularet.
⁊ serui peccati/vt penā solueret quā culpam nō haberet
vnde.ps.lxviij.in eius persona. Que non rapui tunc exol
uebam.⁊ hoc est ergo qđ dicit apl's ꝙ filius nos liberauit
a seruitute diaboli ⁊ peccati. Nō ergo redeamus in serui/
tutem iterum per peccatum:sed liberati a corpore mortis
huius per gratiā dei sicut dicit apostolus ad Roma. vij.
seruiam° christo liberatori nostro:contra corpus peccati
pugnando: et diabolum qui tamꝙ faber sufflat prunas
ardentes cōtra ipsum incedā. vnde Esa.liiij. Ego creaui
fabrum sufflantem in igne prunas . habentes aūt spiritū
dei liberi erimus.q: vbi spiritus dei.ij. Cor.iij.ibi libertas.
vera a peccato. Fructus aūt spirit° vt dicit apl's ad Gala.
v.duodecim sunt:charitas/gaudiū ⁊c.aduersus hec non
est lex.q: qui spiritu dei aguntur:nō sunt sub lege. Gala.
v.xix.q.ij.due.q: supra legē operantur.que sunt perfectio
nis euangelice.cōtra enim impios ⁊ scelestos ⁊ alios cri/
minosos posita est lex ad eos puniēdos.di.iiij.facte. xxiij.
q.v.non frustra. Quia ergo spirituales quantū est possi/
bile peccata cauent:non sunt sub lege puniēte scelera:sed
sub gratia eos vt virtuosos coronāte . Adde ad istum.ib.
quod scripsi.i.in.§.offendunt.ib. Itē cum priuilegia. cum
ib.se.in ar.lxvij. Sic etiā intelligit illud apostoli.i. Timo.
i. Iusto non est lex posita. ⁊ Gala.v. Qz si spiritu dei ducia/
mini:non estis sub lege.i.sub timore legis.q: sicut dicitur
Gala.iij. Lex posita est cōtra transgressionē prohibēdam
⁊ etiam puniendā. Iustus vero potius seruit amore iusti
tie ꝙ timore pene. ¶ N Unde super pred. verbo . Iusto
non est lex posita.dicit Bern. Alia est lex ꝓmulgata a spū
seruitutis in timore:alia a spū libertatis data in suauita/
te.nec sub illa coguntur filij:nec sine ista viuere patiunt.
Uis audire q: iustis nō est lex posita? Non accepistis ait
spiritū seruitutis iterum in timore. Ro.viij. Uis audire
ꝙ sine charitatis lege non sunt :sed accepistis inquit spiri
tum adoptionis filiorū dei.xxiij.q.iiij.§.ex ijs. Apte nō di/
citur/iusti nō habent legē:aut iusti sunt sine lege:sz iustis
non est posita lex. hoc est non tamꝙ inuitis posita/sed vo
luntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata.quia
ipsi habentes legem naturalem ⁊ euangelicam in cordi/
bus eorum scriptam. Roma.ij.precepta domini et cōsilia
obseruant . et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de
principatibus in libro collationū. Io.cassi. Ubi ergo chri/
sti seruit°: ibi sūa libertas.vñ dicebat sancta Agatha. Sū/
ma ingenuitas hec est in qua christi seruitus cōprobatur.
⁊ imperator Constantinus ait. Qui conatur perpetrare
quod malum est:captiuare studet vtiq; bonitatē . omniū
enim se verum dominum comprobat:qui se verum seruū
ostendit . Lex autem euangelica vocatur ab apostolo lex
perfecte libertatis. Iaco.i.quia nedum peccata sed etiam
seminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non
ramos tm̄ malitie amputat.sed ipas penitus radices no
xie voluntatis euellit. Et hoc est quod dicit apostolus ad
Ro.vj. ¶ O Peccatū enim vobis nō dominabitur: nō
enī sub lege estis:sz sub grā. Lex enī vet° ad plenū occasio/
nes ⁊ seminaria pctōꝝ nō euellebat:q: sterili maledicebat
Deut.vij. Bona ppa retinebat. Talionē ꝯcedebat. Inimi
cū odiebat. Leui.xxij.⁊.xxiiij.xix.q iij.ser dñe.⁊.q.iiij cū in
lege.⁊.§.p.ex ijs. Lex euāgelica castitatē suadet:⁊ virginita
tē exaltat dicēs Gala.iiij Btē steriles q nō lactauerunt.
Mat.xix.xxxij.q.v.tūc saluab.f.⁊.c.ḡ fi ir.als ē sub.c.tūc
saluabit. Paupertatē ꝯsulit Mat.v.vi Mat.xix. Luc.xviij
Mar.x. Si vis pfect° eē ⁊c.xiiij.q.i.§.i. Inimicos eē dilig̅e
dos decreuit. Mat.v.⁊ Luc.vj ⁊ p.c.ser dñe.⁊.c.cū i lege.
⁊.§.ex ijs. Et talionē ꝓhibet dicēs. Qui pcusserit te i vna
maxilla:⁊ pbe ei ē. Lu.vj.mat.v.xxiij q.i.§.i.xiiij.q i qđ de
bet. Porro est mr̄imoniū bonū sit ⁊ a dño institutū. Gen.
ij. Eph.v.scīam in paradiso.ex̄ de diuor.gaudem°.xxxj.dist.

in cena.raro tñ torus immaculatus est.etsi in lege omis fornicatio sit prohibita nomine mechie. Exo.xxij. Deuteron.v.xxxij.q.iiij.meretrices.difficile tñ est vt ignis cui in matrimonio etiam studiose pabula suggeruntur:ita propriis terminis includatur:vt non etiá extra euagatus aduerat quicquid attigerit.et ipa voluptas culpabilis est:et ad velocissimos adulteriorũ et immũditiarum multarum capiatur excessus. ad hec.xxxij.q.iij.vir cuz propria.xxxij.q.ij.connubia.et.q.iiij dixit Sara.et.c.origo.di.vj. in palea. sz pẽsandũ. Secus est in discipulis euãgelij sancto incorruptionis et castitatis amore inflãmatis. Legis ergo famuli ex occasione liciti vsus ad illicita plabuntur. vnde j.ad Cor.vj. Omnia mihi licent:sz ego sub nullius redigar potestate.xiiij.q.j.§.j.vbi de hoc. Gratie principes dũ licita contemnunt:illicita nõ nouerunt. vnde Grego. Sãctiviri vt illicita non perpetrent:a licitis abstinent. Sic etiã est in retinentibus bona sua:qui etsi decimas soluãt: et elemosynas faciant: tñ in retentione bonorum et desiderio hñdi et tarde et negligenter et diminute dãdo philargyrie laqueos nõ euadunt.ar. ad hec de peni.di.v.qualitas.et.c.se.et.c.negotium. vnde Matth.xix. Mar.x. Luc.xviij. Difficile diues intrabit in regnum celorum. vbi Hilari⁹. Periculosa eñ cura est velle ditescere:et graue onus innocentia subit incrementis opum occupata. Rem eñ seculi famulatus dei non sine seculi vitijs assequet. Hinc difficile est diuitem regnum celoz adire. Sed euangelij filius q: amore dei omnia dedit:auaritiam abijcit certus existens se multomagis a deo/ q̃ volucrẽ celi esse pascendum. Matth.vj. Pari modo non põt seruus legis odiũ et furorem repellere quum talione vtitur. sz gratie filius in pace et charitate quiescit liber ab omni furore et indignatiõe parat⁹ repcuti.xxiij.q.j. paratus. et semp diligẽs inimicos. Qui ergo nec sub gratia est:q: nequaq̃ ad dominice doctrine culmen ascendit:nec sub lege:q: etiã ipa paruula legis mãdata non suscipit:maxime a peccato nõ cauendo/ qḋ etiã lex phibet:hic duplici peccatoz oppressus imperio/ad hoc solũmõ gratiã christi percepisse se credit:vt p noxiã libertatem ab eo alienus existat. in illud incidit qḋ Petrus ne incurramus enuntiat. Quasi liberi etc. vt supra dictũ est.ᵬ.contra hos. ¶ P Hec vero sancta libertas q nusq̃ fit:nisi ibi tñ vbi dominus cõmorat: Paulus docet. Dominus inquiens.ij.Cor.iij. spiritus est vbi autem spiritus domini:ibi libertas. vt superius declaraui. de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone de remissione quinquagesime.in.ij.parte eius in libro collat. Jo.cassi. Begardi ergo isti cõtra quos superius disputaui:redeant ad spiritum dñi et non carnis:si veram habere desiderant libertatem. sed spiritu fornicatiõis decepti sunt ipsi et coz consimiles:sicut expresse dicitur Osee.vj. Spiritus fornicationis in medio eorum:et dñm non cognouerunt. quia sicut experti sumus/his temporibus/finis talis spirit⁹ libertatis qui hodie currit:caro est: et nõ spiritus. Tempore meo in puincia beati Francisci multi seculares et fratres minores pro isto carnali spiritu libertatis p inquisitores heretice prauitatis incarcerari fuerũt. inter quos fuit quidam frater noster:qui ppter perfectionẽ quã ostẽtabat/ Apl̃s dicebat:q̃ ibi caput fuit istius erroris. qui quum essem nouitius: et cõsulerem eum/credens eum virum perfectum/super quadam mea tribulatione:subridens dixit mihi q ipse tribulari non poterat. qḋ verbũ non intelligens/ipsum mirabilẽ hominẽ reputaui. sz quũ capt⁹ esset pro isto spũ libertatis intellexi verbũ suũ occultũ: q ideo non poterat tribulari/ q: faciebat q̃cquid sibi caro et sensualitas suggerebat seruus carnis libera iustitia. Iste in carcere fratrum mortuus fuit Florentie:si vere penitens nescio. tales valde spũales videbãtur in lucis angelum trãsformati.ij Cor.xj.xxvj q.v. epi. et.c.nec mirũ. vltra.ij.colũ.ᵬ.porro xxix.q.j.§.j.cũ de reg. licet.§. si vero cognoscuntur per opa carnis. Gala.v. Vnde secure assero/ q si etiam interrogarẽtur in eorum conscientijs etiam cauteriatis.lxxiij.di.in nomine.qñ talia pperrant:an eorũ cõscientie sint libere pacifice et secure:si verũ dicerent/respõderent/q nõ. quia omẽ peccatum secum tormẽtũ et penalitatem et pauorem trahit et nõ libertatem. Funiculis namq; peccatorum suorum vnusquisq; cõstringit. vt dicit Salo. Prouer v. et Esa.l. Ecce vos omnes accendẽtes ignem accincti flãmis ambulare in igne luminis vestri:et in flãmis quas succendistis. Ipse eñ nobis tormento sunt quibus vtimur voluptates. et oblectamenta huius carnis atq; delicie carnificũ vice in suum retorquentur authorẽ. vt dicit Abraã in vltima colla.li.colla. Jo.cassi. et Seneca Maximum supplicium scelerũ est que statim puniunt dũ facta sunt:immo dũ fiũt. et Poeta.

Ex réplo qḋcumq; mali cõmittitur: ipsi
Displicet authori.prima hec est vltio:q se
Judice nemo nocens absoluitur.

Nã punctio cõscientie semp cõtradicit peccatõ etiã in diabolo: et punit hominẽ. nã sensualitas impellit hominem ad peccãm/ pponẽdo carnalem delectationẽ seu tẽporalem vtilitatem:sed ratio retrahit a peccato/ pponendo diuinã offensionem et eternã damnationem. Sapientie.xvij. Quũ sit timida conscientia:dat testimoniũ cõdẽnationis. semp eñ presumit seua turbata cõscientia.i.anticipat futura supplicia. Prouer.x. Pauor his qui operantur malum. ¶ Q

Vartus error istorũ Begardorum

Quartus error istorũ Begardorum est q homo potest finalez beatitudinẽ sm omnẽ gradũ perfectionis in presenti vita consequi:sicut eã in vita obtinebit beata. Error iste nullum colorem habẽs a scriptura diuina destruitur expresse a dño. quũ dicat Matth.xj. Amen dico vobis. nõ surrexit inter natus mulierũ maior Joanne baptista. qui aũt minor est in regno celorum:maior est illo. vbi Augu. Regnum celoz appellauit hic qḋ nondũ accepimus. de quo in fine dictur⁹ est Matth.xxv. Venite benedicti patris mei:percipite regnuz. q: ibi sunt ãgeli quorũ minor maior est q̃liber iusto portãte corpus: qḋ corrũpit et aggrauat aiam: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtẽ. Sapiẽtie.ix. Itẽ ibi hieronymus. Nos aũt simpliciter intelligam⁹ q ois sctũs q̃ iã est cũ dño:maior sit illo q̃ adhuc cõsistit in plio. aliud est eñ coronã victorie possidere: aliud adhuc in acie dimicare. Nõ põt g̃ clari⁹ q̃ p hec ṽba text⁹ et Aug. et Hierony. tolli iste error. q: quũ Joãnes pfectissim⁹ esset:etiam ab vtero spũ sctõ repler⁹. Luc.j. nõ tñ britudinẽ minimi beati in patria potuit attigere. ¶ R Tota aũt pfectio hois i hac vita in charitate ẽ. q̃ est vinculũ pfectiõis. sm Aplm Colos.iij. vt tãto quis dicatur maior quantoplus deum et proximũ diligit. vnde Bern. Quantitas anime ex amore xp̃i estimanda est. vt qui magnam habet charitatem/ magnus est. qui modicam/ paruus. qui non charitatem/nihil. sm Aplm.j.ad Cor.xiij. Charitatẽ aũt nõ habuero: nihil sum sed sic supius p̃ qui in primo errore istorũ in.§. et vnus. in isto ar. sm Hieronymuz. In ista vita perfectissima charitas nõ põt haberi sicut in patria. de pe.di.ij.§. hinc etiã c. item Hieronymus. Charitas in quibusdã. ergo manifeste falsum dicunt. q: ignis in sion.i. in ecclĩa militãti: in q̃ christũ speculamur p cõtẽplationẽ in q̃ modicus respectiue est ignis charitatis. et anim⁹.i. magn⁹ ignis charitatis in Hierl̃m.i. in patria btã et pacifica. sic eñ interpretat Hierl̃m. Esa.xxxj. Preterea sm Apl̃z.j.ad Cor.xiij. Videm⁹ nũc p speculũ et in enigmate.i. in obscuritate. enigma est vestigiũ trinitatis i creaturis. Ro.j. Inuisibilia eñ ipsi⁹ a creatura mũdi p ea q̃ facta sunt intellecta conspiciunt. alia glos.i. in hac vita:tunc scz in patria facie ad faciẽ. sed sm Greg. etiã ipsa dei cognitio amor est. qui aũt clari⁹ videt:purius diligit quem purius cognoscit. ¶ S Merces autẽ sm Augu. tota visio est. Jo.xvij Hec est autẽ vita eterna:vt cognoscant te verum deũ: et quẽ misisti iesum christum. Nunq̃ ergo tali beatitudine põt perfrui et tãta

An possit quis hac in vita beat⁹ effici.

minor: maior qnõ mi

qui in enigmate deum videt: sicut qui facie ad faciem.
vnde dñs ad Moysen. Exo. xxxiij. Posteriora mea vide-
bis. scꝫ in hac vita. i. in enigmate me cognosces. q: qui re-
tro stat: nō plene hominē cognoscit. sꝫ faciem meā non vi-
debis: per quā cognoscitur quisqꝫ clare. q: nō clare me cō-
tēplaberis sicut in patria. sicut dixit ei. xxxiij. c. Exo. Ego
ostendam tibi omne bonū. i. me in quo est omne bonū tibi
ostēdam. Nō em̄ videbit me homo ⁊ viuet. homo/ in hac
carne mortali: vt clare me videat: carnis pariete ꝑpedien-
te. Videamus igitur eum hic ꝑ cancellos vt dicit in Can-
ti. ij. i. per obscurā contemplationē. sꝫ qui dilexerit christū
diliget a patre ⁊ filio: ⁊ manifestabit seipsum sibi: vt ipse
dicit in Ioā. Io. xiiij. ⁊ de con. di. ij. species. i. clare eum in
patria videbit. de qua manifesta visione Io. iij. Similes
ei erimus: q: videbimus eū sicut est. Hanc visionē opta-
bat Moyses. ṗ. c. Exo. xxxiij. Si inueni grām in cōspectu
tuo: ostēde mihi faciem tuam. Cui dixit dñs qd̄ predictum
est. Non videbit me homo ⁊ viuet. Unde tenent doctores
ꝙ Paulus raptus vsqꝫ ad tertium celū empyreū. ij. Cor.
xij. nō ita clare vidit deū sicut angeli: ꝓpter impedimētū
carnis corruptibilis. Tenet tñ Augu. xij. sup Gen. ad lite-
ram. ⁊ in libro de vidēdo deū ad Paulinā dicens ꝙ Moy-
ses ex dei priuilegio speciali adhuc mortalem vitaꝫ agēs
deum ꝑ essentiam vidit. tanꝙ futurꝰ iudeorū doctor. vn̄
Numeri. xij. Non per enigmata/ sꝫ facie ad faciem allocu-
tus est deū. Exo. xxxiij. viij. q. j. moyses. vbi de hoc. ⁊ Pau-
lus idem priuilegium habuit: tanꝙ futurus doctor gen-
tium. vnde dic̄. ij. ad Cor. xij. se raptum vsqꝫ ad tertium ce-
lum. Tertium celum vocat empyreū: vbi angeli ⁊ anime
sancte fruuntur dei visione manifesta. ibi intellectuali vi-
sione vident deum facie ad faciem: eo modo quo videtur
ab angelis q̄ sunt de superiori terna Hierarchia ſm Dio-
nysium: in qua sunt Cherubin ⁊ Seraphin ⁊ throni: q̄ ꝓ-
xime ⁊ immediate deo fruuntur: ad quoꝝ similitudinem
vidit deum Apl's. ⁊ istam tertiam Hierarchiam vocat et
tertium celum. Ad hanc visionis manifestationē nō ascē-
sorijs gradibus/ sꝫ inopinatis excessibꝰ aduolauit Apl's.
non em̄ ascendisse sꝫ raptū fuisse se perhibet. sic̄ ⁊ Adam
raptꝰ legit̄ de pe. di. ij. §. Romanos. ꝟ. Adā. ⁊ Gen̄. ij. Im-
misit dñs soporē in Adam. i. contēplationē. ſm Bern̄. vt
in sensibus obdormiret: ⁊ anima in visione dicta vigila-
ret. qd̄ apparet: q: rediens ꝓphetans dixit. Hoc nunc os
⁊c̄. ex de biga. debitū. de visione dei vide qd̄ no. xiij. q. ij. q̄
diuina. glos ij. Item Bern̄. contra istos. Nō enim nos ad
hoc de paradiso voluptatis animi aduersio diuina eiecit
vt hic alterū paradisum humana adinuentio ꝑpararet.
Si enim ad tantā beatitudinem quis in hac vita posset
ꝑuenire/ quāta est in patria: frustra desideraret quis aliū
paradisum: ⁊ ꝓ nihilo esset ei. qd̄ vere hereticum est senti-
re. ⁊ frustra cōcupisceret Apl's dissolui: ⁊ esse cū christo q̄
cū christo erat ꝑ grāꝫ. ad Phi. j. c. ⁊ ex̄ de renū. nisi cū ꝓde
§. porro. Frustra etiam idem lamentaret̄ ⁊ diceret vt su-
perius est ꝓbatum/ infelix ego homo ⁊c̄. Ro. vij. videns
se ꝓpter carnis impedimentum ⁊ mentis varios motus
extra suum consensum nō posse sicut optabat dñm contē-
plari. Frustra etiam diceret Dauid. ps̄. xlj. ⁊ desideraret
Quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei? Fuerunt
mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi
quotidie vbi est deus tuus. ps̄. xlj. Et iterum. Quēadmo-
dum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat
anima mea ad te deꝰ. Et iterū ps̄. lxxxiij. Quia melior est
dies vna in atrijs tuis sup milia. scꝫ in hac vita. Et Pau-
lus. Potens est depositum meum seruare in illum diem.
ij. ad Timo. iiij. ⁊. j. c. Frustra etiam ista eccl'ia militans cō-
gauderet leticie ⁊ paci ⁊ libertati eccl'ie triumphantis/ di-
cens Letare Hierusalem ⁊c̄. Esa. vltimo. si tantam leticiā
ipsa posset conseq̄ in hac vita. vnde Bern̄. Quousqꝫ ado-
ramus ⁊ non gustamus ꝓspicientes patriam: ⁊ non app-
hendentes. suspirantes ⁊ delōge salutātes? O vera exu-
lum pr̄ia: exilij finis. video te: sꝫ nōsinor intrare/ carne re-

tentus/ nec adhuc dignꝰ. Hec desiderabilis pr̄ia celestis/
nō terrestris/ nec manufacta/ figurata est. iij. Re. x. vbi di-
citur ꝙ Regina haustri scꝫ habitatrix ⁊ dña calide regio-
nis. i. amore inflammata venit audire sapientiam Salo-
monis. Hec est quelibet anima fidelis desiderio videndi
verū Salomonē christum qui est plus ꝙ Salomō. Mat-
th. xij. succensa: que videns omnem sapientiā Salomōis
scꝫ magnitudinem/ pulchritudinem/ ⁊ dispositionē crea-
turarum/ ⁊ domum quā edificauerat/ scꝫ patriam celestē
de qua Baruch. iij. O israel: ꝙ magna est domus dei ⁊c̄.
⁊ cibos mense eius: q̄ sunt visio/ delectatio/ ⁊ fruitio/ qui-
bus pascit bonos in regno: ⁊ habitacula suoꝝ. i. diuersi-
tates celestium mansionū: de quibꝰ Io. xiiij. In domo pa-
tris mei māsiones multe sunt. de pe. di. iiij. in domo. ⁊ ve-
stes eorū/ scꝫ dotes corporis/ agilitatē/ subtilitatem/ clari-
tatem/ impassibilitatem/ que sunt proprietates solis: ad
cuius cōꝑationē fulgebunt iusti. Matth. xiij. ⁊c̄. Esa. xxx.
Erit claritas solis septempliciter sicut lux septē dierū. nō
habuit vltra spiritum. vnde Bern̄. Quātus putatis tunc
splendor erit animarum: qn̄ splendorem solis habebunt
corpora. Matth. xiij. Fulgebunt iusti ⁊c̄. Nō inquam ha-
buit vltra spiritum: scꝫ pre nimia admiratiōe ad spūs sui
defectum deuenerat. q: sicut ait Greg. Nisi quis a semet-
ipso defecerit: ad deum qui supra ipsum est/ nō appropin-
quat. Preterea sicut dicūt doctores duplex est beatitudo
vna ꝑ gratiā/ altera ꝑ gloriam. vna in via: alia in patria.
De beatitudine patrie dic̄ ps̄. lxxxiij. Beati qui habitāt in
domo tua in secula seculoꝝ laudabunt te. Et hec beatitu-
do cōsistit in duplici stola: scꝫ anime ⁊ corporis. Apoca. vj.
Date sunt illis singule stole albe: scꝫ glorificatio aie q̄ est
in visione dei in celo: ⁊ dictum est eis vt requiescerent tem-
pus adhuc modicū. q: tunc alia stola dabitur eis scꝫ glo-
rificatio corꝑis. qd̄ est contra quosdā grecorum qui dicūt
animas sanctoꝝ non esse adhuc in celo: nec dānatorum in
inferno. ar. xiij. q. ij. tempus. in prin. sꝫ ibi soluitur in prima
⁊. ij. glos. ⁊ hoc asserere hereticum est. ſm Tho. ⁊ alios do-
ctores. vnde Paulus ad Phi. j. Cupio dissolui: ⁊ esse cum
christo. ex̄ de renū. nisi. §. porro. ⁊ Grego. iiij. dialogorum
post. c. in ꝓuincia. ꝟ. nosse velim. hoc clare determinat. di-
cens. Qui christum in celo esse nō dubitat: nec Pauli ani-
mam in celo esse negat. ibi vide. Nō ergo tanta potest esse
beatitudo simpla in anima: quanta est dupla in anima et
in corpore. ¶ V Sed certum est contra istos ꝙ in hac
vita corpora etiam ꝑfectorum hominum non hn̄t dotes
suas. ergo non pn̄t tñ esse beati in anima: esto pro impos-
sibili ꝙtātū essent beati perfecti in hac vita/ quātū in illa:
quantum sunt beati in anima ⁊ in corpore. Preterea scd'ꝫ
Augu. laus diuina incipit in hac vita. sed ꝑficietur in eter-
na gloria. Cum ergo in patria hoc sit totum negotium
sanctoꝝ: scilꝫ laudare deum. vt dic̄ glos. super illum. ꝟ. ps̄.
lxxxiij. Beati qui habitant ⁊c̄. ergo vbi nō est tanta laus:
non est tanta beatitudo. quia qui plus laudabit: plus ho-
norabitur. iux̄ illud Sacrificiū laudis honorificabit me.
De beatitudine autem vie dicitur ps̄. lxxxiij. Beatus vir
cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo dispo-
suit. Iste ascensiones sunt octo beatitudines huius vie:
de quibus Matth. v. Beati pauperes spiritu ⁊c̄. Et istis
octo gradibus ascendebatur in templum. Eze. vltimo.
Ista autem beatitudo vie ⁊ gratie est via ad beatitudi-
nem patrie ⁊ glorie. sicut dicit ps̄. lxxxiij. Ibunt de virtute
in virtutem vsqꝫ quo videatur deus deorum in sion. i. in
ecclesia triumphanti ⁊ deum speculanti. ⁊ vtraqꝫ surgit
a visione dei. illa a visione per speciem: ista a visione per
fidem sicut dicitur Luc. x. Beati oculi qui vident que vos
videtis. De visione vtraqꝫ satis supra ꝑtime. Est ergo iste
error cōiunctus cū primo errore istorum Begardorū con-
tra quē. s. latius disputaui. ⁊ q̄cq̄d cōtra illū errorē dictū
est ibi: pōt etiam dici cōtra istum. q: cōnexi sunt. Isti ergo
miserabiles nec in vita sua habēt beatitudinē gr̄e: nec in
illa beatitudinē glorie: nisi reuocent hos errores ⁊c̄. X

Quintus error istorū Begardorū est ꝙ quelibet intellectualis natura seipsa naturaliter est beata. ꝙq; anima non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deum videndū: ⁊ eo beate fruenduȝ. Error aūt iste cōnexus est illi alteri errori Pelagianorum de quo. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. pelagiani. dicentium sufficere voluntatem hominis sine aliqua gratia ad adimplenda iussa diuina. cōtra illud Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. et illud Jaco. j. Omne datum optimū ⁊c. j. q. ij. ꝙ pro. ⁊. j. ad Cor. xiij. Gratia dei sum id qḋ sum. ⁊ illud. ij. ad Cor. iij. Nō ꝙ sufficientes sim⁹ ex nobis ⁊c. ⁊ illud ad Ro. ix. Nō est currēns neq; volētis. de pe. di. ij. si em̄. ⁊ illud Esa. xxvj. Oīa opera nostra operatus es in nobis domine. Si autem isti Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ seipsa naturaliter est beata: falsum est. q: nullus naturaliter est bonus essentialiter ⁊ beatus nisi solus deus: qui essentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter est beatus. Jo. x. Ego sum pastor bonus. ⁊ Math. xix. illḋ Mar. x. Luc. xviij. Quid me interrogas de bono? vnus est bonus deus. vbi Orig. Nā em̄ declinam⁹ a malo ⁊ facimus bonū: quātum ad cōparationem ceterorum hominum dicitur bonum qḋ facimus. quātum autem ad veritatem sm̄ ꝙ hic dicitur vnus est bonus: bonū nostrū non est bonuȝ. Beatus aūt quisq; esse nō potest nisi sit bonus. vnde Boetius. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione ꝑfectus. ¶ Y Est autem deus solus essentialiter bonus: q: bonitas sua est sua essentia. Originaliter: q: bonitatē suā nō habet ab alio: sȝ a seipso. q: ipse non est ab alio sȝ a se. vñ ps. ci. Tu aūt idē ipse es. Perfecte: q: nil mali vel defectus aut diminutionis consistit in illo. Effectiue: q: omne bonum deriuatur ab eo: quum sit ipse fons indeficiēs omnis boni. de pe. di. j. §. hoc idē. vers. Itē ioānes. omnis qui nō diligit ⁊c. cū de regu. licet. in si. Jaco. j. omne datū ⁊c. Naturaliter: q: natura ei⁹ summe ⁊ plus ꝙ potest intelligi, bona incōmutabiliter ⁊ incorrupta. Nulla aūt creatura potest habere nec habȝ quinq; predictas bonitatis cōditiones: etiam angelica creatura nedum humana: nō est essentialiter bona sicut natura diuina: licet inquantum sit creatura dei sicut ⁊ cetere, sit bona: q: creata a bono sm̄ illud Geñ. j. Uidit cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bona. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. floriani. Est ergo bona creatura suo modo: sȝ non perfecto modo q: si essentialiter esset bona vt dei natura: nunꝙ illud suū bonum esse posset ꝑdere: nec peccare sicut angeli reprobi ceciderunt. de pe. di. ij. ꝑ̄ncipiū. ⁊. c. si em̄. xvj. q. ij. visis. Esa. xiiij. Item nec bona est natura quelibet creatura nec originaliter. q: non a se sed a deo creatore. vñ ps. lxxix. Ōm ipse fecit nos. Itē nec ꝑfecte. q: omnis creatura defectuosa: ⁊ ex se in nihilum tēdēs: q: de nihilo creata. Luc. xj. Si ergo vos quum sitis mali ⁊c. Itē nec effectiue. q: creatura de se nō dat aliq̄d boni: nec facit: sȝ de⁹ i ipa opans: ⁊ ipa cooperans. Itē nec naturaliter: q: tūc peccare nō posset. sed peccauit prim⁹ angelus ⁊ sui sequaces. Esa. xiiij. Eze. xxviij. ⁊ de peni. di. ij. §. de his ira scribit. ⁊. c. principium. ex de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiiij. di. q̄ eps. xvj. q. ij. visis. xxvij. q. ij §. ex his oibus. ℣. sic ⁊ diabolus. Si aūt isti Begardi intelligūt de natura intellectuali hominis: sȝ aia: ꝙ seipa naturaliter est beata: multo āplius falsum est. q: si creat⁹ beatus fuisset Adam a deo ⁊ naturaliter: esset beatus sicut deus: vt supra dixi: ⁊ nunꝙ peccare posset: nec mori. q: beatitudo ꝑfecta nō est subiecta morti nec pctō. ⁊ ideo ꝓprie solus de⁹ vocat̄ beat⁹. j. ad Timo. j. ⁊ ideo illi qui querunt beatitudinē in rebus creatis: decepti sunt. q: qḋ a se beatū nō est beatitudinem dare non pot. ar. j. q. vij. daibertū. Et ideo abusiue dicūtur beati, hn̄tes multa ꝑ̄ptuaria in hoc mūdo ⁊ boues crassas. ps. cxliij. beatū dixerunt ꝑplm ⁊c. ⁊ q̄rentes beatitudinē in delicijs, sicut epicurei: vel in honoribus, sicut supbi. Adā aūt creatus fuit potens mori ⁊ non mori: ⁊ potens peccare ⁊ nō peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit. de con. di. iiij. placuit omnibus. Itē si naturaliter Adā fuisset beatus: quomodo illū a quo habebat beatitudineȝ offendere potuisset sicut offendit? de pe. di. ij. §. Romanos. Fuit ergo Adā creatus bonus suo modo sicut angelus: sȝ nō cōfirmatus in bono virtutis: nec inseparabiliter habens bonum. essentialia enim ⁊ naturalia inseꝑabilia sunt: accidentalia vero secus. di. vj. §. his ita. ¶ Z Ceterū qḋ dicunt secundario in isto errore ꝙ anima nō indiget lumine glorie ipsam eleuāte ad deū videndū: ⁊ eo beate fruendū. falsum est: ⁊ contra illud expresse. ps. xxxv. Et in lumine tuo sȝ filij. ergo nō nostro. videbimus lumen sȝ pris. Preterea esto ꝙ anima habeat lumen gratie: non tm̄ habet lumen glorie. q: tunc lumine glorie non egeret. sȝ lumen glorie christus est: non anima cuiusꝙ sancti. Apo. xxj. Et ciuitas nō eget sole neq; luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius est agnus: ⁊ ambulabunt gentes ꝑ lumē ei⁹. ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dn̄s Jo. viij. Ego sum lux mūdi. subaudi inuisibilis. habitat em̄ lucem inaccessibilem. j. ad Timo. vltimo. Sȝ isti miseri ⁊ ceci Begardi dicunt. Quomodo em̄ fieri pōt ꝙ videat̄ deus in sua luce inaccessibili per creaturā sine deo luce: quum inter deum q̄ est lux increata, ⁊ suaȝ lucē non sit differentia: q: illa lux qua deus videtur, deus est. non em̄ potest videri quin videatur sua lux in qua videtur: ⁊ ipse christ⁹ illa lux de qua Jo. j. Erat lux vera que illuminat omnē hominē venientem in hunc mūdum. xxj. di. cleros. ad si. Non erat ille lux. ergo nec aliquis homo. vnde dicit Apls Ephe. v. Eratis aliqñ tenebre: nunc autem lux in dño. ergo nō a se. Sȝ ⁊ angelus qui est nobilior creatura homine: qui scḋm Dionysium est manifestatio occulti luminis: speculum purū clarissimum: nō in suo lumine videt deum: sȝ videndo faciem eius in lumine eius qui est fili⁹ videt patrē. Math. xviij. Angeli eoꝝ semꝑ vidēt faciem patris mei. qui est ipse qui est splendor ⁊ imago ⁊ figura patris. ad Heb. j. de pe. di. j. de⁹ quis similis. In lumine isto filij ambulabūt sancti in patria. vñ ps. lxxxviij. Dñe in lumine vultus tui qui est fili⁹ ambulabūt. ⁊ ista erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene. nisi qui ipsum videt? Quis autē eum, vt dixi, nisi in suo lumine videt? q: extra deū qui lux infinita est, nemo deum videt: nec aliquam creaturā. vnde in visione extatica beatus Bñdictus videndo deum quasi pūctaliter mundum recollectum vidit. vt narrat Grego. in ij. libro dialogoꝝ. qui ⁊ ait. Qui intus claritatē dei viderit: nullo modo credendum est ꝙ sit foris aliquid qḋ ignoret. no. xiij. q. ij. qui diuina. Iste etiam error cōiunctus est cum precedenti. ⁊ que ibi dixi contra illum: contra istum possunt hic dici. maxime illud ꝙ in hac vita non potest ita clara contemplatio haberi de deo: sicut in patria: nisi ex priuilegio speciali. vt in Moyse ⁊ Paulo. sicut ibi plenīter est probatum. Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipsam eleuāte ad deū vidēdū: quū de se sit omnis creatura tenebrosa: ⁊ obfuscata ꝑ peccatū originale ⁊ alia que committit. que peccata Aplus appellat tenebras Ro. xiij. Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena est peccati originalis. xv. q. j. §. vt itaq;. vnde Greg. in principio. iiij. libri dialogoꝝ ait. Postꝙ a paradisi gaudijs expulsus humani generis parēs, in huius exilij atq; cecitatis quā patimur erumnam venit peccādo: extra semetipsum fusus iam illa celestis patrie gaudia que prius cōtēplabat̄, videre nō potuit. In paradiso quippe homo assueuerat verbis dei ꝑfrui: beatorū āgeloꝝ spiritib⁹, cordis mundītia, ⁊ celsitudine visiōis interesse: sȝ postꝙ huc cecidit: ab illo quo implebat̄ mētis lumine recessit. ⁊ Tobie v. Qḋ mihi gaudiū qui in tenebris sedeo: ⁊ lumē celi nō video. Et beatus Grego. de illo ceco mendico qui stabat secus viam. Luc. xviij. loquens ad genus hūanū reducit.

Solus deus vere bon⁹.

¶ A a Adam enim antequam peccaret triplici radio lucis illustrabatur. habuit enim cognitionem omnium creaturarum que facte sunt per christum. vnde ⁊ singulis nomina imposuit Gen. ij. ad fi. Habuit etiam cognitionem creatoris: non tamen plenam: inter enigmaticam ⁊ comprehensiuam: quia non ita contemplabatur clare sicut in patria videtur ab angelo: nec ita obscure sicut in hac videtur a nobis. Item accepit cognitionem sui: ⁊ quid sibi cauendum ⁊ agendum foret. Primam scientiam de creaturis non amisit: sed secundam ⁊ tertiam propter peccatum. vnde ⁊ nos de eo propagati ceci naturaliter nascimur. peccante homine primo ⁊ per peccatum occecato inoleuit vitium pro natura. vnde Apoca. iij. Dicis quia diues sum: ⁊ nullius egeo: ⁊ nescis quia tu es miser ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Et hoc etiam destruit hunc errorem. Ad istum etiam errorem extirpandum addendum est quod legitur ⁊ no. de con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus error istorum

Begardorum est quod se exercere in actibus virtutum est hominis imperfecti. ⁊ perfecta anima licentiat a se virtutes. Istum errorem qui etiam surgit de spiritu libertatis: reprobat ⁊ confundit tota vita christi ⁊ sanctorum omnium perfectorum qui se in actibus virtuosis continue exercitarunt: sicut ieiunando / genu flectendo / etiam vocaliter orando / paupertatem corporalem seruando / predicando / operibus misericordie ⁊ discipline intendendo: sicut apparet in sylua euangelica / ⁊ actibus Apostolorum / vitis patrum / ⁊ legendis / ⁊ historiis ecclesiastica ⁊ tripertita. Item iste error tollitur Matth. iiij. supra illud. Venite post me: faciam vos fieri piscatores hominum. dicit glos. Omnia que de vsu veniunt: non fatigant. virtus exercitio perseuerat. Item quomodo vir perfectus charitatem habet: nisi pro tempore opus exerceat charitatis quum dicatur. j. Jo. iij. Qui habuerit substantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem suum necessitatem habere. ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? vnde ⁊ Greg. Sic mens per compassionem doleat: vt etiam larga manus affectum doloris ostendat. ¶ C c Item Gre. in homil. penteco. Si amor est: magna operatur. Si autem operari negligit: amor non est. mathematica enim est virtus: nisi sit practicata. Impossibile enim est virtutem veram non exerceri pro tempore in operibus virtuosis. vnde Greg. de charitate. Plerunque charitas quibusdam occupationibus impedita monetur in corde: ⁊ tamen non monstratur in corpore: sicut sol nube tectus ardet in celo: ⁊ non videtur in terra. vnde propter hoc quosdam excusat Apostolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cuidam anachorite aduenienti ad cellam alterius indignato quia ei non occurrerat ille de cella qui tunc peccata sua plangebat ipse respondit. Non vacat plangenti charitas. Item Apostolus. j. ad Timoth. iiij. hortatur Timoth. virum perfectum ad exercitium virtutis / dicens. Exerce teipsum ad pietatem ⁊c. xliij. di. §. j. ⁊. j. in. e. c. vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Nunquid paulus perfectus erat qui dicebat ad Phili. iiij. Quecunque sunt vera: quecunque pudica: quecunque iusta: quecunque amabilia: quecunque bone fame. siqua virtus siqua laus discipline. hec cogitate que accepistis ⁊ audistis ⁊ vidistis in me ⁊c. quis enim scit se esse perfectum vt licentiare possit virtutum actus? certe nullus. j. Cor. iiij. de pe. di. ij. si enim inquit. ⁊. nos autem iuxta. ⁊ di. iij. adhuc instant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. fi. Item quomodo licentiari potest virtus: quia necesse est si virtus est: quod sit in habitu aut in actu. nec quum est in actu habitus eius perditur. vnde Augu. de bono coniugali: Virtutes animi aliquando in opere manifestantur: aliquando in habitu latent. si autem non est in habitu: nec in actu: virtus non est. nam virtus est habitus mentis bene constitute: quum virtus sit in animo. xxxij. q. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de pe. di. iij. ille rex. vbi autem dicitur non est mens bene constituta non est animo male: quia inter bonum ⁊ malum non est dare medium. xxxij. q. j. cum renuntiatur. vbi de hoc. de pe. di. j. §. cum enim. ⁊. nulla enim vt alt. ⁊ c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ⁊. tolle. nec in anima est dare vacuum: quia si esset illud vacuum malum esset. vnde diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tanquam ad domum suam redit quamquam scopata ⁊ mundata exterius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xi. ⁊ xxvj. Job. Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carentem igne spiritussancti super vacuum. i. cor otiosum tanquam super lectum. vnde Bern. aut descendas necesse est: aut ascendas. si attendas stare in pendulo huius vite / ruas necesse est. Item paulus qui perfectum se vocat ad Philip. iij. ibi. Quicunque ergo perfecti sumus. ipse se imperfectum dicit in. e. c. dicens. Non quod iam acceperimus: aut iam perfecti simus. cognoscere enim se imperfectum ⁊ posse amplius credere est esse perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequor autem si quomodo comprehendam in quo ⁊ comprehensus sum a christo iesu. fratres ego non arbitror me comprehendisse. Ecce quomodo paulus perfectissimus crescebat in virtutibus ⁊ proficiebat. qui textus destruit expresse hunc errorem. Nam ille secundum ps. lxxxiij. dicitur beatus: qui ascensiones in corde suo disposuit. crescendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum sanctam. Item quomodo potest fieri quod virtus possit licentiari quin desinat esse virtus: quia aut virtus exercebitur interius per desideria illius virtutis ⁊ cogitationes et meditationes sanctas: aut exterius per opera bona. si neutro istorum modorum: virtutis nomen amittit: ⁊ sine virtute nuda remanet anima. virtutes enim sunt velamina anime. de pe. di. ij. sapiens nunquam manis est. sub. §. Romanos ⁊. c. se. sed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima. ⁊. c. similem. quomodo ergo imago dei ⁊ similitudo est in anima licentiante virtutes. non dei imago: sed diaboli est virtute vacua: ⁊ vitio succedente. Hinc est etiam secundum Jo. cassia. in collatione prima Moysi / in li. colla. quod qui vult ad charitatis fastigium peruenire: necesse est vt se exerceat in operibus virtuosis. impossibile est enim charitatem habere quemquam: nisi membra habeat charitatis ⁊ exercitium eius: quia charitas patiens est benigna est. non agit perperam ⁊c. j. Cor. xiij. Item inter alias conditiones charitatis / quas ponit prosper in libro de vita contemplatiua / de pe. di. ij. charitas est. idem est quod effectiua operis est. ibi: operosa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus error be-

gardorum est / quod osculum mulieris: quum ad hoc non incliner natura: est mortale peccatum. actus autem carnalis quum ad hoc natura incliner: peccatum non est. maxime quum tentatur exercens. ¶ Or autem dicunt isti carnales esse peccatum osculum mulieris. Sciendum est quod quedam sunt peccata que secundum se ⁊ secundum suam speciem nunquam bona intentione fieri possunt / sicut sunt precepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occides. Non mechaberis. ex. de iureiu. ⁊ si christus. ⁊. quidam. et c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et hoc modo oscula amplexus ⁊ tactus non sunt mortalia nec venialia de se: quum possint fieri bona intentione vt pro pace danda. vel ratione consuetudinis maxime inter consanguineos iuxta morem prouincialium: vel quum medicus tangit mulieris pulsum vel vulnus. vide. xxxij. di. hospitiolum. quod videtur contra: sed non est. vnde vide quod no. xi. q. iij. absit glos. j. Alio modo dicuntur mortalia vel peccatum procedens ex inordinata ⁊ mala causa: vt quum datur eleemosyna pauperi ex vana gloria. j. q. j. vide. vel vt inducatur ad heresim. Sicut autem deliberatus consensus in actum peccati est mortale: sic etiam consensus circa delectationem peccati. etsi non circa consensum tactus: vt probat Tho. i secunda secunde. q. liiij. ar. iiij. Adde quod scripsi. s. i hac secunda parte in. iij. c. thre. in ar. vj. ⁊. est intellectus. ⁊ in additione ibi posita: que incipit / duplex. Si ergo osculum detur ex libidinoso animo vel tactus fiat. mortale est. quia etiam non solum tactu sed aspectu et affectu etiam sine aspectu appetit et appetitur concupiscentia mulierum. Matth. v. xxxij. q. v. nec

solo.et.c.qui viderit. Periurium em̄ ⁊ adulterium ⁊ cetera peccata sine actu exteriori solo cōsensu cordis nefario cōmittuntur. vt de peni.di.i.si cui etiā non contingat. vbi de hoc no. ⁊ p̄.c.qui viderit.⁊.c.sicut.⁊.c.causa ⁊.q.in primis.xij.c. Et isto modo intelligitur verbum. Hiero. ꝙ si non tangere mulierem bonū est: ergo tangere malū est .xxxij. di.hospitiolu᷒. Item certū est ꝙ radix peccati in corde est vt dicit dn̄s in Matth.xv. De corde ꝓcedunt cogitatiōes male/homicidia/adulteria.xv.q.vi.c.i.de pe.di.ij. sicut tribus. Si ergo cor telo libidinis saucium est: osculum mortale est.vt p.c.nec solo. Et qḋ dicitur p Begardos ꝙ ad hoc natura nō inclinat: falsum est. q: suo modo sic inclinat ad osculum/sicut ad concubitū. Sed esto ꝙ ad hoc natura nō inclinaret: nihilominus ex mente corrupta nasceretur peccatum. quod etiā ex hoc apparet q: peccata contra naturā/⁊ ad que tm̄ natura non inclinat/grauiora sunt: vt sodomia.xxxij.q.vij.adulterij. Et igratitudo.ex̄ de dona.c.si. Et idololatria.q: cōtra naturam est a creatura creaturā adorari.xxiiij.q.i.nō afferamus. ¶ F f Item inclinatio nature vel nō inclinatio non facit peccatum: s᷒ peruersa voluntas ⁊ inordinata/cōmutans bonum incōmutabile i cōmutabile: ⁊ ꝓponēs delectationē creature creatori: qḋ est peccare.ſm Aug. Et q: inclinatio nō cogit peccare: q: tunc nō esset peccatum.xv.q.i.§.i.s᷒ ⁊ si natura inclinet maxime ad peccatum carnis: nō minus peccās suo arbitrio noxius est. de pe.di.ij.si em̄.ꝟ.liberi arbitrij. post iiij.colū.facit qḋ no.l.di.q: tua.glos.fi. Q: vero dicunt isti animales Begardi ꝙ actus carnalis nō est peccatū: quū ad hoc natura inclinet: hoc dicunt q: sunt de spū libertatis: vt opus exerceant carnalitatis ⁊ bestialitatis.nā inter alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibetur. quū dicit dn̄s Exo.xx. Nō mechaberis. Noie aūt mechie ſm Aug.in questionibus Deutero.omnis illicitus cōcubitus atq᷒ illo᷒ membro᷒ nō legitimus vsus ꝓhibitus debet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex em̄ fornicatio mortale est.xxv.di.§.al's ea demū.xxij.q.ij.ꝓdicandū.⁊ p̄.c.meretrices.⁊.c.se.vbi dicit Hieronymus ꝙ p vitia carnis maxime demones colūtur. ⁊ loquitur ibi de vitio carnis. ⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit glos.ꝙ immunditia attenditur ſm omnē modū illicitum membrorum. Luxuria incenditur a cibo: quū vtitur delicatis ⁊ calidis vt aptior fit ad immūditiā. Cōsideratur etiā luxuria circa sensuum petulātiam.ad idē.xxij.q.vi. Non mechaberis. Item apl's.i.ad Thessa.iiij.ibi. Ut abstineatis vos a fornicatione.⁊.i.ibi. Q̄m iudex est dominus de omnibus his. Item apl's ad Gala.v.premissa fornicatione ait. Qui aūt talia agunt: regnum dei non possidebunt ad idem To.iiij. Attende tibi ab omni fornicatiōe: ⁊ preter vxorem tuam nō patiaris crimē scire.crimē aūt mortale importat.xxv.di.§.criminis.lxxxi.di.c.i.ex̄ de pe.⁊ remis. de'. Item Deutero.xviij. Non erit tibi meretrix.i. Cor.vi. Fugite fornicationem. Fornicatio autē ſm doctores est omnis vsus carnalis cōmistionis preter legitimū thori cōcubitum. Prouer.vi. Precium scorti vix vnius est panis: q: fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori: ⁊ animam diabolo: quo nō daret sotulares suos.nec tantū dat animā suā diabolo: s᷒ etiam illius miseri q̄ cōmiscetur ei.vnde sequitur. Mulier autē viri ꝓciosam animā capit. Item Eze.xxiij. Proiecisti me post corpus tuū.i. Cor.vi. Omne peccatum ⁊c̄.i. Qui autem fornicatur/in corpus suū peccat.ij. Pe.ij. Nouit de' pios de tētatione eripere.iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos.magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant. Prouer.vi. Qui adulter est propter cordis inopiam perdit animam suam. Augu. O quāta iniquitas: quāta peruersitas: vt animam suam quam christus sanguine suo redemit: luxuriosus quisquis propter momēti vni' delectationem vēdat. Eccl'i.ix. Ne des fornicarijs animā tuam in vllo: ne perdas te et hereditatem tuam. Osee vi. Omnes adulterantes/quasi clibanus succensus a coquente. Isidorus. Omnibus peccatis fornicatio maior est. Fornicatio vniuersa antecedit mala. melius est ergo mori ꝙ fornicari. immo plus. quum necessitas excuset a furto. de cō.di.v.discipulos. de furtis.c.si quis propter necessitatē. ⁊ ab homicidio.ex̄ de homic.c.ij.⁊.c.i.in Clemē. nullla tamen necessitas excusat a fornicatione. ff. de ritu nup.palam.§.non est ignoscendum. ⁊ no.ex̄ de fur.si quis propter necessitatem.⁊.xxxij.q.iiij.sicut. tractaui lati' de immunditia.i.§.nunc de immūditia.in ar.lxxiij. ¶ G g Nec obstat quod dicunt isti Begardi ꝙ qñ q̄s de isto peccato tentatur: excusari videtur: q: aliud est tentari/aliud tentationi consentire. non tentari aūt istud est impossibile quum tota vita nostra sit tentatio super terrā. Iob. vij. de peni.di.ij.si enim. sed non consentire tentationi per dei gratiam possibile ⁊ facile est. vnde Ia.i. Beatus vir qui suffert tentationem.i.non consentit. ⁊ propterea oramus Matth.vi. ⁊ Luce.xi.de peni.di.iij.de quotidianis. Et ne nos inducas.i.intus ducas in tentationē.q: non oram' non tentari: sed oramus a tentatione non superari. q: de se tentatio peccatum non est.ſm Greg.sed virtutis exercitatio. vnde ⁊ Dauid in ps̄.xxv. tentari petit vt coronetur dicens. Tenta me domine.i. Mach.ij.q: tentatur Abraā Iob Tobias ⁊ Ioseph ⁊ reliqui sancti: ⁊ resistentes tentationi coronantur. Quum enim tribus modis impleatur omne peccatum. de pe.di.iij.sicut trib'.di.vi.in palea s᷒ pensandum. Suggestione: que fit per diabolum. Delectatione: que fit per carnem. Cōsensu: per spiritum. quia serpens suggessit. Eua delectata est sicut caro. Adā velut spiritus consensit. de pe.di.i.serpens. Quum malign' spiritus peccatum suggerit in mente: si nulla delectatio peccati sequatur: peccatum omnino perpetratum non est. di.vi.in palea.s᷒ pensandum. vbi de hoc. immo fortius ⁊ frequentius tentantur boni ꝙ mali a diabolo. vnde Greg. super illud Exo.v. Contemptus Pharao cōsurgit in scādala. Illos tentare negligit quos quieto iure se possidere sentit. boni enim ad pugnam suscitant leuiathā bonis operibus eum stimulando. Iob.iij. Qui parati sunt suscitare leuiathā. Nam sicut dicit Chrysostomus/Non tentatur a libidine: qui semper est in fornicatione. nō tentatur a gula: qui semper est in delicijs. nō tentatur ab auaritia: qui nulli dat sua: immo si potest recipit aliena. Sed si proposuisti continere: tentaris a spū luxurie. si proposuisti ieiunare: tentaris a spiritu gule. si proponas eleemosynam facere: tentaris a spiritu auaritie. proponis humilitatem seruare: tentaris a spiritu superbie. Uides quomodo filij dei exeunt contra diabolum. bella peccatis indicūt: q: victorie gloriam concupiscunt. Quisquis ergo expectans christum celesti tuba iam resonante/angelorum turba spectante/ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec christiani vocabulo nec christianorum consortio dignus erit. immo desertoris crimine notabitur: ⁊ velut penitentie proditor punietur. Proinde sumamus arma celestia securi de victoria. quia rex noster qui nobiscum est vinci non potest. vnde.i. Io.iiij. Maior est qui in nobis est: ꝙ q̄ in mūdo est. huc usq᷒ Chrysosto. Non ergo se excusent isti Begardi quia tentantur de carne: q: nemo peccat inuitus .xv.q.i.§.i.xxiij.q.iiij. vasis. al's est sub.c. nabuchodonosor.

Marginalia: mechie nomine quid intelligendum. — Fornicatio quid sit.

¶ H h

OCtauus error Begardorum est/quia dicunt ꝙ in eleuatione corporis iesu christi non debent assurgere: nec ei reuerentiam exhibere asserētes ꝙ esset imperfectiōis eisdem/si a puritate ⁊ altitudine sue contemplationis tātum descenderēt/ꝙ circa mysteriū seu sacramētū eucharistie aut circa passionē hūanitatis christi aliq̄ cogitarēt. Error aūt iste tollitur p illō qḋ scri.ad Phi.ij.ꝙ i noie Iesu oē genu flectatur.ex̄ de immu.ec.decet.li.vi.ex̄ de cele.miss.sane.de cō.di.ij.nihil.i.q.i.multi. Item christus ille panis est, de consecra.dist.ij.

christus panis est.sed christus dñs est. Joan.xiij. Si ego dominus ꝛ magister. Huic aũt dño genuflectendum est, Michee.vi. Quid dignũ offeram domino: curuabo genu deo excelso.immo nedũ corpori christi/ sꝫ etiã quum legit euangelium: curuari debemus.de cõ.di.i.aplica. Item in ps̃.xcviij. Dominus regnauit irascant populi.ibi. Adorate scabellũ pedum eius: quoniam sanctum est. De christi humanitate exponit Augu. ꝛ expressum de cõ.di.ij. accesserunt.ꝟ.nemo autem illam carnem manducat nisi prius adorauerit. Itẽ ad Hebre.i. Et quum introducit primo genitũ in orbem terre: dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. ꝛ in ps̃.xcvi. Adorate eũ scꝫ filium/ omnes angeli eius scꝫ patris. Itẽ quum quilibet fidelis teneatur omni anno communicare. Jo.vi. Nisi manducaueritis carnem filij hominis ꝛc.de cõ.di.ij.prima.cum.c.prece. ex̃ de peni.ois,q: ꝛ apl̃s summe pfectionis hoc dicit dominus Hoc facite in meam cõmemorationem. Luc.xxij.de cõ.di.ij.iterat. ꝛ ex̃ de reliquijs.si dominum.in clemẽ.eadem ratione tenetur ipsum adorare etiã adoratiõe latrie.vt probat August.in pre.ꝟ. Adorate scabellum pedum eius. et pre.c.accesserunt.q: caro christi coniuncta diuinitati adoratur latria: in quãtũ in creatura hyperdulia: de qua latria legitur ꝛ no.de con.di.iij.venerabiles. Item magi p cidentes adorauerunt eum. Matth.ij. ꝛ leprosus. Matth.viij.ibi.adorabat eum.vbi Origeñ. Añ q̃ peteret adorare cepit cultum ostendẽs. Et Chrysostomus sup Matth. Non enim illum petebat quasi hominem artificem: sꝫ adorabat quasi deum.oratio autem perfecta est fides et confessio.vnde leprosus fidei opus adorans impleuit: sꝫ opus confessionis impleuit in verbis.vnde adorabat eũ dicens domine. Et ille cecus illuminatus. Jo.ix.in fi. Or autem dicunt isti maledicti q̃ caderent a perfectione sue contemplationis si de carne christi aut de passiõe eius aliquid cogitarent: insanum est manifeste/ ꝛ diabolice arrogantie: q: videndo corpus christi/ vident deũ per fidem ꝛ diuinitatem eius: q̃ cõiuncta est carni christi. vnde Jo.xiiij. Qui videt me: videt ꝛ patrẽ. ꝛ beati oculi qui vidẽt que vos videtis. Luc.x. ꝛ Jo.xvij. Sicut nos vnum sumꝰ. ex̃ de sum.tri.c.ij.§.rursus. ꝛ que maior ꝛ purior cõtemplatio: q̃ cogitare deum passum in carne: ad cuius memoriã est illud sacramentum principaliter institutum: vnde dominus: Hoc quociensciũq; feceritis: in meam cõmemorationẽ facietis. Luc.xxij.de cõ.di.ij.iteratur. ex̃ de reli. ꝛ ve.sancto.si dominuꝫ.in Clem̃.vnde.i. Pe.iiij. Christo igitur passo in carne/ et vos eadem cogitatione armamini. ꝛ ad Heb.xij. Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum cõtradictionẽ ꝛc. Thre.iij. Recordare paupertatis ꝛ transgressionis mee fellis ꝛ absinthij. Sed quomodo hi impij possunt contemplari diuinitatẽ: nisi ꝛ ibi filiũ contemplentur: qui est vna essentia cum patre: q: est id qđ pater.pater enim filio dedit id quod est. vnde dicit filius Jo.x. ꝛ ex̃ de sum.tri.c.ij.§.licet. pater quod dedit maius est omnibus. Si autem filiũ dei contemplãtur: deum de deo: vt in symbolo nisseno: quod cantatur in missa: contemplari eos necesse est: si recte credunt eundeꝫ filium hominem de maria natum.xxiij.di. qui episcopus.de con.di.iij.c.si.ex̃ de sum.tri.c.i. ꝛ in alijs symbolis fidei orthodoxe.sed istius dei ꝛ hominis illa vera caro sacrosancta que conficitur in altari.vnde August. De carne marie carnem accepit: ꝛ eãdeꝫ carnem ad manducandum dedit ad salutem.de con.di.ij. accesserunt. nõ ergo descendunt a contemplatiõe perfecta adorãdo carnem illam vnitam inseparabiliter verbo: sꝫ ascẽdunt illũ deũ hoiem pijssimũ cõtẽplãdo.nihil eñ sic hoiem ad deũ trahit: ꝛ ad deũ allicit/ sicut deũ hoiem cõtẽplando. nihil enim homini suauiꝰ/ dulcius ꝛ gloriosius est: q̃ suũ creatorẽ sue creature corporaliter esse vnitum: et vnum cum ea insepabiliter esse.i.q̃ nunq̃ sepabit: q̃uis separi posset per potẽtiã eiꝰ qui eã vniuit: esse effectu veraciter contẽplari, vnde Esa.vij. Et vocabitur nomen eius emanuel; quod interpretatur nobiscum deus: quia verbum caro factum habitauit in nobis. Jo.i. Itẽ per rationem illorum vesanam ꝟgo beata/ apl̃i euangeliste/ patriarche/ ꝛ prophete/ fuissent summe imperfecti: quuꝫ et gestis ꝛ verbis eorum appareat q̃ circa hec iugiter cogitabãt: immo omnes beati de imperfectione notarẽtur: qui in diuina essentia vident quotidie omnia sacramenta humanitatis christi: ꝛ illa liquidissime cõtemplantur: ꝛ in eis ineffabiliter delectant. vnde ꝛ chori angelorum in sacra illa immolatione adsistunt: ꝛ illud altissimum sacramentum pferunt ministerio suo sociandũ in celo corpori christi.de cõ.di.ij. quid sit sanguis. Preterea via veniendi ad cõtemplationeꝫ diuinitatis est cõtẽplatio christi humanitatis que est facilior ꝛ capacior. vnde Jo.i. Deũ nemo vidit vnq̃.i.nullus homo simplex: sꝫ vnigenitus qui est in sinu patris ipse enarrauit.i.extra per assumptã humanitatem docuit: illuminando intellectũ ad videndum deũ. Anima eñ rõnalis creata fuit in quodam medio habẽs extra se mundum se in se/ deum supra se. Unde accepit oculũ carnis: quo extra se mundũ aspiceret.oculum rationis: quo seipsum cerneret.oculum cõtemplationis: quo deũ videret. Sꝫ postq̃ tenebre peccati facte sunt super faciem. Geñ.i.abyssi.i. cordis humani. iuxta illud Hiere.xvij. Prauum est cor hominis: quis cognoscet illud: oculus contemplationis extinctus est: vt nihil videret. oculus quoq; rõnis lippus effectus: vt se dubie ꝛ obscure cerneret. solus oculus carnis in claritate remansit. Propter hoc eterna sapiẽtia in sua natura inuisibilis/ facta est in assumpta natura visibilis: vt homo in christo humanitateꝫ oculo carnis cerneret: ꝛ per opera diuina que fecit ꝛ facit quasi quodã collyrio oculo cordis illuminato diuinitatẽ in ipso videret. ac sic totꝰ homo beatificaretur in ipso. vnde ait Luc.x. Beati oculi qui vident ꝛc. vt supra dixi. Et ne ab hac beatitudine videamur excludi: qui non vidimus eũ in carne presentem: ait Jo.xx. beati qui non viderunt scꝫ corporaliter ꝛ crediderunt cordialiter. Corde eñ creditur ad iustitiã. Ro.x.xi.q.iij.nolite.quã q̃ ipsuꝫ in hoc altissimo sacramẽto corporaliter videamus sub illis visibilibus speciebus latentem si veraciter in ipsum credimus: ꝛ propterea ipse nobis in hoc sacramento sui memoriam dereliquit dicẽs Luc.xxij. ꝛ pre.c. iteratur. Hoc facite in meã cõmemorationem. ꝛ p̃.c.si dominum. Clem̃. ¶ Ji In hoc autẽ isti Begardi demonibꝰ sunt peiores. demoni eñ ait dñs. Dominum deũ tuuꝫ adorabis. in tali latria precipuũ deficit: scꝫ dilectio. q: demõ nõ diligit: q: charitatẽ pdidit. de pe.di.ij.principium.xvi.q.ij.visis. ꝛ vide hic quod no.di.iij.venerabiles.glos.ij. Deutero.vi. Matth.iiij. Sed isti nolunt christum in carne adorare. quum ipse specialiter dicatur deus noster. vt in illo.ꝟ.ps̃.lxvi. Benedicat nos deus deꝰ noster. christus propter humane nature participationeꝫ ꝛ redemptionem. Sed possunt dicere isti heretici qđ dicitur Jo.iiij. q̃ veri adoratores adorant patrem in spiritu et veritate. ad hoc dicendum est, q̃ ideo hoc dicit dominꝰ vt tolleret errorem dicentium deum esse corporeum ꝛ lineamentis distinctum: qui error ponitur .xxiiij.q.iij. quidam.ꝟ. Antropomorphite.quia deus spiritus est. vt ibi dicitur. ꝛ p̃.c. Jo.iiij. ꝛ filius dei spiritus est: quia deus est. ex̃ de hereti.cum christus. Sed quamq̃ pater incarnatus non sit.de con.distinc.iij.omnis.diuinitas tamen incarnata est in filio toto deo. vnde super illud ps̃.lix. In idumeam extendam .i. mundum sanguineum extendam calciamentum meum.i.humanitatem.dicit, Mrego.diuinitatem calciatam. Nam filius dei quum sit deus perfectus totꝰ/ non concisus/ non diuisus: q: indiuisibilis est: incarnatus est. quam incarnationem tota trinitas operta est. vt in pre.c.omnis. ꝛ ex̃ de sum.tri.c.i.§.hec sancta. ꝛ tota in hoc altissimo per comitãtiam: ꝛ tres etiam persone ibi sunt per essentiam: per potentiam/ per pñtiam/ sicut in omni creatura: tñ non sunt ibi sub sacramento ꝛ rõne sacramẽti.sꝫ sola psona filij icarnati.q: nec pater nec spiritussctũs

incarnatus est sed filius.de cõ.di.ij.c.si.⁊ hoc sacramentũ de filio est ⁊ p incarnatione ⁊ passiõis memoria ei⁹.fit de con.dis.ij.iteratꝫ.⁊.c.in christo pater. ⁊ ex de reli.⁊ venera. sanctoꝝ.si dñm.Clem.⁊ per colonẽ indiuisibilem veraciter est ⁊ per vnionem.vt no.de cõ.di.ij. hoc est quod dicimus.⁊.c.cõperim⁹. Si igitur hi Begardi christi carnem vere manducare desiderant: ipsam carnẽ veraciter adorent.q2 dicit Augu.i ps.xxviij. Nemo aũt ipsam carnẽ mãducat:nisi prius adorauerit.de cõ.di.ij.accesserunt. In vrbe in quodã monasterio sanctimonialium sancti Laurentij Pamsperne in quo illo tempore manebã.erat quidaʒ theutonicus qui multũ spiritualis videbatur: mihi fuit accusatus de isto errore:q corpus christi nõ adorabat qñ eleuabatur. Et in predicatiõe tetigi istũ errorẽ cõtra Begardos:de quorum numero ipse erat. ⁊ tunc aderat:quẽ correxi ad ptẽ de illo errore:q̃ nullã paceʒ habebat qñ tãgebã in meis predicationibus illos Begardos.q2 lupus erat in fabula.nec me libenter videbat.vili habitu se regebat:⁊ lachrymas habebat.sepe diabol⁹ appentes lachrymas administrat ⁊ rapt⁹.scripsi.s̃.§.feminaꝝ.ꝟ.xxviij. in ar. xlvj.i ista scda pte.⁊ se ɔtẽplatiuũ ⁊ gustantẽ reputabat.sʒ vtinã nõ esset lupus pelle agnina tectus.si christi nõ est: christus eum suum faciat.ex de heretic.vt officiũ inquisitiõis.§.si vero.Hucusq̃ de Anachoritis ⁊ Begardis eccis ⁊ eorum erroribus dictum sufficiat.

¶ Articulus.liij. A

Gloriosa ciuitas

dei sancta mater ecclesia:postq̃ in te defecerũt anachorite:queramus in te si poterim⁹ inuenire alios religiosos qui veraciter colãt te:⁊ edificent te:⁊ sancta vita ⁊ sciẽtia illustrent te. Ipsi eñi a fundamẽtis fabricauerunt te.nam tota ecclesia primitiua collecta prius Hierosolymis sub apl'is qui caput erant illius sancte religiõis ⁊ fraternitatis/tota erat vna religio. Nam sicut legitur Actuum .iiij.⁊.ij.⁊.xij.q.j.dilectissimis.⁊.c. q2 tua.cũ.c.se. multitudinis credentiũ erat cor vnum ⁊ anima vna. nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat sʒ erãt illis oĩa communia. ⁊ paulopost.Quotquot eñi possessores agroꝝ aut domorũ erant:vendentes afferebant p̃cia eorum que vendebãt:⁊ ponebant ante pedes aploꝝ.diuidebatꝫ aũt vnicuiq̃ put opus erat.Et talis erat tunc tota illa eccl'ia bñdicta:quales tempore sanctorum cenobitarũ Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitisset vt ait Piamon sanctus anachorita in sua collatiõe de tribus generibus monachorum in li.coll'. Joan.cassi. ¶ B De illa etiam eccl'ia Alexandrina sub marco ait Petrus damiani.Tanta sancto marco dñs apud Alexandriã gratiam prerogauit:vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta cõfluerent/ mox per continentiam ⁊ totius sancte cõuersationis instantiam tamq̃ ad monastice perfectionis fastigium puolarẽt. Unde ⁊ in illa ecclesia primitiua tradita fuit forma monastice seu cenobitice vite.iuxta qd glos. Bede dic̃ ibidẽ.Actu iiij.in textu supra posito.Qui ita viuunt vt sint eis omnia cõmunia in dño:cenobite vocanꝫ. que vita tanto fertilior est:quãto magis statum futuri seculi imitatur:vbi omnia sunt cõmunia. Religiosi aũt illi erant habitu honesti.actione iusti.sermone modesti:cogitatione sancti:affectione puri:intentione recti:puidẽtes bona nõ solũ coram deo sʒ etiã coram omnib⁹ hominib⁹ ij.ad Coꝝ.viij.ad Ro.xij.in fi.xij.q.j.nolo. Sed sicut preteriti temporis religiosi fuerunt ficus dulcissime ⁊ valde bone:ita nostri tẽporis Regulares sunt multi ficus amarissime ⁊ valde male.ar.xlvij.di.quãtulibet. Hiere.xxiiij. Ostẽdit mihi dñs.Et ecce duo calathi pleni ficis. et.j. fic⁹ bonas/bonas valde: ⁊ ficus malas/malas valde. vnde Augu.in.p̃.c.quãtulibet.Sicut non inueni meliores q̃ q̃ in monasterio pfecerũt:ita nõ expert⁹ sum deteriores q̃ qui in monasterio defecerũt.ar.ad hoc.Et cum corruunt difficili⁹ q̃ seculares resurgũt. q2 ad lr̃am fm. Chrysosto. nõ ideo dolẽt q2 peccauerũt:sʒ cõfunduntꝫ q2 suã hic gloriã pdiderũt.de pe.di.j.quis aliqñ. Uñ ficte aliqui penitẽt ideo non resurgunt. Ad idem de peni.di.j.§.q aũt.ꝟ.si sacerdos(al's est.c.).l.di.vt constituereꝫ.ibi.expti credo aliquorum fictas penitẽtias ¶ C Nostri quidem temporis religiosi multi similes pharisęis:qui in synagoga locum religiosoꝝ tenebant:diuisis ab alijs habitu:⁊ exteriori conuersatione similes:tonsuram magnam deferre/ habitum suum cõponere/custodire exteriores cerimonias quid sit cerimonia no.xlv.di.q̃ sincera.glos.cerimonia. et obseruantias gloriãtur. Sed quid valet religio sine charitate ⁊ pietate q̃ ad omnia valet.j.ad Timo.iiij.xlij.di.§. j.Habitus sine humilitate. Phi.ij.de peni.di.j.c.j.Tonsura sine paupertate:quam designat:xij.q.j.duo. Silẽtiũ oris sine quiete cordis:de cõ.di.j.qñ. Jeiunia cum gastrimargia.xlj.di.q̃squis.de cõ.di.v.sint tibi. Psalmodia sine concordia:xc.di.alienus.⁊ cũ inuidia.xlvj.di.clericus inuidẽs Exterior oratio ⁊ vocalis ⁊ apparens ⁊ interior vagatio de cõ.di.j.quando.⁊.di.v.nõ mediocriter.xcij.di.cantãtes xxxviij.di.sedulo. Sterilis meditatio ⁊ nulla cõpũctio:de pe.di.j.§.hoc idem.in prin.⁊.c.p̃diterat.⁊ di.iij.§.Ecce.ꝟ. vidisti(al'.est.c.)nec gemit⁹ nec suspirioꝝ emissio:de pe. di.iij.§.his auctoritatibus.ꝟ.prima consolatio. Uocalis ⁊ sacramentalis confessio ⁊ nulla mutatio vel correctio. de pe.di.j.nõ sufficit.⁊.di.iij.penitentes.cũ.c.p̃. Continua missarũ celebratio ⁊ vitioꝝ augmentatio.de consc.di.ij.q̃ discordat.cũ.c.se.⁊.c.sicut iudas.⁊.c.q̃ scelerate.⁊.c.quotidie. Uisitatio ⁊ semp peccatoꝝ excusatio ⁊ velatio:de pe. di.j.serpens.⁊.§ deniq̃.⁊ di.iij.sunt plures.⁊.c.pluit.⁊ ps. cxl.ad excusandas excusationes in peccatis.xvj.q.j.predicator.ex de consue.quãto. Ueritatis lucratiue predicatio ⁊ eiusdem per malam vitã impugnatio.iij.q.vij.§.hoc idẽ testatur.xxv.di.c.vltimo Corporalis in eundo ⁊ cantando ⁊ comedendo ⁊ seruiendo cõbinatio ⁊ interna diuisio ⁊ reciproca persecutio.j.q.j.multe.xxiiij.q.j.vbi sana.xxij. q.iiij.qui peccat.ꝟ.neq̃ eñi. In choro ⁊ missa benedictio ⁊ extra/⁊ intra in corde maledictio.xxiiij.q.iij.si igitur.⁊ §.sed qui.⁊.c.deus qñ.xj.q.iij.§. Item Salomon ꝟ. sicut auis. Detractio.de pe.di.j.homicidiorum. Murmuratio. xc.di.alienus.c.oblationes.xlvj.di.accusatores. Diffamatio.vj.q.j.deteriores.⁊.c.ex merito. Contentio.xc.di.oblationes. Mendaciorum multiplicatio.xxij.q.ij.primũ. Cachinnatio/derisio.v.q.v.§. vl.in fi. Subsannatio ⁊ despectio.ps.xxxiiij. Subsannauerunt me subsannatione.⁊ idẽ ⁊ despectio.supbis. Pacis labioꝝ altrinseca datio ⁊ locutio/⁊ interior cordial' idignatio ⁊ mala cogitatio.ps.xxvij. Mala aũt i cordib⁹ eoꝝ. De talib⁹ irreligiosis ait dñs Sopho.j. Uisitabo super eos q̃ induti sunt veste pegrina. Itẽ Hiere.ix. Uisitabo super eos qui attonsi sunt coma habitãtes in deserto.i.in claustro:q2 oẽs habent preputiũ mẽs ʒ pprietatem/propriam voluntatem/⁊ carnalem voluptatem.vnde Bern. Manet tonsura:vestis necdum mutata est:ieiuniorum regula custoditur:statutis psallitꝫ horis:sed cor eorũ longe est a me/dicat dñs Matth.xv. Esa. xxix.p̃miserat eñi dñs ibi i Mattheo: Hypocrite bñ de vobis prophetauit Esa. Ppl's iste labijs me honorat (al's glorificat me):Esa.xxix.Mat.xv.vbi Remigius. Hypocrita dicitur simulator:q2 aliud opere simulat/aliud corde gestat. Isti ergo bene. Hypocrite dicuntur: quia sub honore dei terrena lucra sibi accumulare cupiebant. Sic faciunt hodie plerĩq̃ religiosi successores pharisęorũ in vitijs.contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos pharisęoꝝ vitia deuenerunt. Isti⁹ hipocrytalis tẽporis aliqui religiosi irreligiosi. Regulares.i.rregulares q2 de regula nõ curãtes.di.iij.regula. Conuersi peruersi: ⁊ ad vitia mũdi reuersi.de pe.di.ij.penata.⁊.c.nõ reuertebanꝫ. Cenobite quidam proprietarij sarrabaite.ex de sta.mo.super quodã Claustrales aliqui regum ⁊ principuʒ ⁊ Cardinaliũ cõmensales. ex de offi.ordina.quãto Monachi gyroua

virginis iam sanctificato cōceptus fuit. ex de sum. tri. c. j. xxiiij. di. qui episcop⁹. Domina autem nostra de semine vtri usq; parentis Joachim ⁊ Anne concepta fuit: sicut cetere mulieres: non de spiritusancto sicut fili⁹. ⁊ ideo in origina li peccato fuit concepta vt late probat Bern. in ep̄la quā scribit canonicis Lugdunen̄. in qua reprehēdit eos: q: cō ceptionis festum domine celebrabant: qd̄ non debet fieri sed quū fit: referri debet ad sanctificationē eius in vtero. quia f̄m Bern̄. ante fuit sancta ꝙ̄ nata. vnde ⁊ Aug. super hoc ad petrum diaconū ait de con. di. iiij. firmissime tene. Firmissime tene: ⁊ nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur: cum origi nali peccato nasci: impietati subditum / mortiq; subiectū Et ob hoc naturaliter nasci filium ire. de qua dicit ap̄ls. Eram⁹ natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Eph. ij. ⁊ Rom̄. v. ad h̄ facit quod legit̄ ⁊ no. de con. di. iiij. c. ij. in v̄bo miraculo glos. vt in beata Maria. ⁊ de con. di. iij. c. j. in glos. de festo. ⁊ facit op. xxvij. q. ij. omne. et hanc sententiam tenent oēs antiqui theologi: Alexander / Thomas in suo quarto ⁊. ḧ Bonauētura / Richardus. licet q̇dā noui theologi a sen su ecclesie recedentes cōmuni tenere cōtra indeuoti reue ra domine / ei tamen deuoti cupientes apparere / nitantur eam quodāmodo sic deo ⁊ suo filio cōparantes. quorū no ua opinio ⁊ phantastica sit a fidelibus cancellata: q: san ctificationem virginis negat. contra id qd̄ tenet ecclesia ipsam sanctificationē fuisse. ⁊ sic f̄m Bern. antea sanctam id est sanctificatam in vtero ꝙ̄ natam extra vterū. Si em̄ in peccato originali qd̄ contrahitur in anime infusiōe: vt no. de con. di. iiij. non ex quo. in glos. ij. non fuisset cōcepta sanctificatio necessaria non fuisset: sicut nec in christo. et ideo Romana ecclesia festum conceptionis non agit: etsi tolerat ꝙ alicubi fiat: maxime in anglia: non tamē appro bat. q: quod permittitur nō approbatur. iiij. di. deniq;. xxj. q. j. hac ratione vel illud festum debet referri ad sanctifica tionem virginis non conceptionem. vt dictum est. Et ita dicit oratio que dicitur in hoc festo Rome in sancta Ma ria maiori. Deus qui sanctificationem virginis ⁊c. sicut vi di ⁊ audiui quū ibi de ista sanctificatione predicarem in isto festo sanctificationis: quod fit in decembri ante festū natalis. per. xv. dies. Pro hac veritate facit illud Salo. Prouerbio. xxv. Aufer rubiginem de argento: et egrede tur vas purissimum. Vas purissimum fuit virgo: que ru bigine originalis peccati abluta per sanctificationem in vtero factam purissima in necessitate sua egressa est ex vtero. et illud. Psalm̄. xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Tabernaculum sanctificatum dei fuit virgo Maria. iuxta illud Ecclesiasti. xxiiij. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. facit verbū Aug. in ser mone purificationis dicentis. Solus est sine peccato na tus: quē sine viri cōplexu nō concupiscentia carnis: s; obe dientia genuit mentis. Hoc etiam determinat Aug. sup Gen̄. ad literam. vj. c. facit de peni. di. ij. si enim. in fine. ibi. ⁊ docuim⁹ ꝙ excepto deo omnis creatura sub vitio sit ⁊c. Idē tenet magister sententiarū. Contra hos etiā qui im peccantiam posse haberi in hac vita dicunt: est illa coll̄o Theone q̄ intitulatur de anamarchitio. i. impeccantia. in li. collationum Jo. cassi. vbi etiam allegat̄ Paulus dicēs Ago. qd̄ volo: ⁊ infelix ego homo: q̇s me liberabit de cor pore mortis huius: ad Ro. vij. ⁊. xxxij. q. v. si paulus. et de con. di. iiij. c. ij. ⁊ illud Ro. vij. Video aliam legē repugnā tem legi mentis mee. in pre. c. ij. ⁊ di. vj. in palea / sed pēsan dum. in fi. que omnia intelliguntur ꝙ nunꝗ̄ mente voles bat a deo discedere: sed hoc nō poterat perficere quin mo tus vagationum sentiret: ⁊ quin descendere eum aliquā do oporteret ab illa continua theoria. ¶ C Nullus em̄ hominū excepto dn̄o saluatore ⁊ domina matre eius (vt pie creditur) naturalē per vagationem mentis ita defix⁹ semper in dei cōtemplatione cōtinuit: vt nunꝗ̄ ab ea ra ptus mundane cuiusq; rei delectatione peccaret: dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt munda in cōspectu eius nostra trāslatio habet. celi non mundi. Job. xv. ¶ D Ox etiam dicūt dicti Begardi ꝙ tantum potest homo cresce re in gratia in hac vita: ꝙ amplius crescere nō valebit. fal sum esse nō dubium est: quia scriptum est in. ps̄. lxxxiij. ⁊ de peni. di. ij. dum sanctā. Ibūt de virtute in virtutē vsq; quo videatur deus deorum in syon. i. in gloria sempiterna vbi dn̄m speculabimur facie ad faciē. Joānis cap. xvij. Cōtra etiam verbum Ambrosij in sermone resurrectionis de sanctis dicentis. Quis em̄ in hac vita tā mūdus: q̄ ampli⁹ mundari nō possit: magis magisq; mundādus nō sit: ⁊ se quit̄ post. Ut tāto sint fecundiores: quanto fuerint mun diores. Et contra hoc etiam est illud Apoca. c. vltimo. Et qui iustus est: iustificetur adhuc. xlvij. di. quantūlibet. Et illud Salo. Prouer. iiij. Justorum semita quasi lux splen dens procedit ⁊ crescit vsq; in perfectum diem. de peni. di. ij. iustorum semita. post. c. nō reuertebantur. Vocat autem perfectum diem scilicet glorie sempiterne. de qua die dici tur in ps̄. lxxxiij. Quia melior est dies vna in atrijs tuis su per milia. quod verbum Salomonis exponit Grego. in Ezech. homi. v. ⁊ in prece. c. non reuertebantur dicens. In eorum nāq; animo bonum desiderium atq; intellectus lu cis intime iam pars diei est: sed q: vsq; ad finem vite in vir tute proficiunt: ad perfectum diem tunc veniunt: quādo ad regna celestia perduci in ea luce quā desiderant iā mi nus aliquid nō habebunt. Item Nedum inter virtutes sed etiam in eisdem virtutibus gradus esse probātur. de peni. di. ij. §. hec que de charitate. ⁊. c. dum sanctā. vbi Gre go. probat per multas authoritates hoc ꝙ in ista vita p fectissima charitas sicut in patria haberi non potest. Vn̄ de peni. di. ij. §. hinc etiam. v̄. Item Hiero. Charitas in q̄ busdam perfecta est: in quibusdam imperfecta: perfectissi ma autem in hac vita haberi nō potest. Quis em̄ in hac vita ad tantū gradū perfectionis peruenit: ad quātū per uenit mater dei: ⁊ tamen semper in ea creuit gratia ⁊ me ritum vsq; ad mortem. q: semper gratia vtebatur recte ⁊ virtuose viuendo. Et credo salua ecclesie veritate ꝙ si dn̄a. c. milibus annorū vixisset in hac vita: in fine illorum dierum perfectior extitisset. q: nulla creatura sic est plena gratia quin amplius repleri valeat. excepto illo homine in christo deo vnito qui ab instāti ꝯceptionis omnib⁹ cha rismatibus diuini ⁊ sancti spiritus plenissime plenus fuit q: nō fuit sibi datus spiritus ad mensuram. Jo. iij. ⁊ ibi. De plenitudine eius omnes accepimus. Jo. j. ⁊ ibi. Plenum gratie ⁊ veritatis. Unde super illud verbum / Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Jo. iij. Aug. Hominib⁹ ad mensuram dat: vnico filio nō dat ad mensuram. Alij q̄ dē dat̄ per sp̄m sermo sapiētie: alij sermo scientie Ro. xij. j. Cor. xij. aliud habet ille: ⁊ aliud h; iste. Mensura diuisio q̇dā donorum est. sed christus que dat nō ad mensuram accepit. Item super id pre. Jo. j. Plenum gratie ⁊ verita tis. Origen̄. in homi. Duplex intellectus est. Potest enim de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi: ita vt plenitudo gratie referatur ad humanitatē f̄m quam christus caput est ecclesie ⁊ primogenitus creature vni uerse. quoniā maximum ⁊ pricipale gratie exemplū qua nullis precedētibus meritis homo efficitur deus in ipso primordialiter manifestu; est. Potest etiā plenitudo gra tie christi de spiritusancto intelligi: cuius septiformis ope ratio hūanitatē christi impleuit. Plenitudo v̄o veritatis ad deitatem refertur. Et super pre. verbo / Et de plenitu dine eius ⁊c. Chrysostomus. q. d. nos omnes. xij. ⁊ omnis plenitudo fidelium ⁊ qui nūc sunt ⁊ futurorum de pleni tudine eius accepimus. Item illud Esa. xj. Et replebit eū spiritus timoris domini / scilicet filialis. de quo. xxiiij. q. vj. §. ex ijs. Et ideo nunꝗ̄ aliquis ita perfectus sicut christ⁹ nedum non perfectior potuit inueniri. ad hoc. ex de sum. tri. c. ij. §. quū ergo. v̄. quia inter. Quia omnib⁹ alijs quā tūuis perfectis spiritussanctus ad mensuram datus est. op. ar. de pe. di. ij. querēdū. ⁊. c. pōt. ⁊ semp in eis per bona opera crescebat: christo autem sine mensura vt dictum est

⁊ ideo non crescebat in eo gratia. vnde super illud Luc. ij. Puer crescebat. dicit Beda Crescebat inquātū puer erat fragilis. crescebat sicut ceteri homines: nō inquantū verbum. nec crescebat ex parte anime quis appareret. vnde Greg. in homil. Iuxta naturaȝ hominis proficiebat sapientia. nō tamen ipse sapientior fuit extunc: quia prima conceptionis hora plenus sapientia permanebat. sed eamdē qua plenus erat sapientiam ceteris paulatim ex tempore ostendebat. vnde ⁊ ij nequā heretici alium antiquū errorem in isto tacite includunt. Quidā enim fuerunt heretici vocati Ebionite: qui christum virū iustum per profectū putant effectum. xxiiij. q. iij. quidam. ꝟ. ebionite. Christus enim non per profectum fuit iustus: sed ab instanti conceptionis. Illud autem ꝙ in operibus iustitie crescebat pro nobis ⁊ pro se erat: quia nobis meritabat ⁊ sibi. iuxta illud Phil. ij. Propter quod deus exaltauit illū ⁊c. Et ideo dicit Paulus. j. ad Corin. j. Qui factus est nobis a patre redemptio/sanctificatio/sapiētia/et iustitia. quia nos in se redemit, sanctificauit sapiētia illustrauit ⁊ iustificauit. q: quos predestinauit: hos ⁊ vocauit. ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit. ad Ro. viij. de peni. dist. iiij. §. finis. ꝟ. hinc etiā Aug. Ubi ergo miseri Begardi qui se iustificāt: ⁊ plenitudinem spiritussancti se habere credunt: similes alijs hereticis sunt: ⁊ de eadem infecta stirpe descendūt q̄ cataphrygij dicuntur. de quibus. xxiiij. q. iij. quidā. ꝟ. cataphrygijs mūdos enim se facientes immundissimi sunt: imundus est enim apud deū omnis q̄ exaltat cor suum. de peni. di. ij. si enim. vltra quatuor colum. ꝟ. imundus enim: Ille enim vere est imundus: qui se videt mundum. ⁊ ille mundus: q̄ se videt imundum. Et sic quidā sanctus pater intelligit illud ad Titū. j. c. Omnia munda mundis. Nam ſm predictum patrem Theonē in predicta collatione de amarthirio. Quanto magis profecerit mens humana: ⁊ad sinceriorem cōtemplationis peruenerit puritatem: tanto se immundiorē quasi per speculum sue puritatis se aspiciet. q: necesse est dum animus ad sublimiorē se extendit intuitum: ⁊ maiora q̄ agit prospiciens concupiscit: illa inferiora semper ⁊ viliora despiciat. Plura siquidem denotat sincerior obtutus: paritq̄ꝫ sibi maiorem reprehensionis dolorem irreprehēsibilis vita: ⁊ multipilcat gemitus atq̄ꝫ suspiria emendatio morum ⁊ emulatio attenta virtutū. Nemo enim illo in quo profecerit gradu potest esse contētus ⁊ quanto quis fuerit mente purgatior: tanto se sordidiorem videns magis humilitatis q̄ elationis inuenit causas. ⁊ quanto pernicius ad sublimiora conscendit: tanto amplius puidet sibi superesse quo tēdit. q̄ authoritas plenissime destruit dictū errorē. Item Greg. Quāto q̄s seminus videt: tāto minus sibi displicet. ⁊ quāto maioris grē lumen acq̄rit: tanto se reprehensibiliorē esse ostēdit. Item Aug. Semper tibi displiceat qd̄ es: si vis peruenire ad illud qd̄ non es. nam vbi tibi placuisti: ibi mansisti. Si aūt dixeris sufficit: perijsti. semper ergo adde: semp ambula: semp profice. Item Bern. Aut ascendas necesse est: aut descendas. Si attendas stare in pendulo huius vite: ruas necesse est q: vbi incipis nolle fieri melior: desinis esse bonus. Nolle ergo proficere/nō nisi deficere est. q: inter profectum ⁊ defectum mortalis vite nullum mediū inuenitur. Sicut eñ corpus continue aut crescit aut decrescit. de con. di. v. ne tales. sic necesse est semp spiritum aut proficere aut deficere. Esaias etiā quumvidit dñm exercituū: tunc se imundū vidit. ⁊ dixit: Ve mihi: q: vir labijs pollutus ego sum: ⁊ vidi dñm exercituum. Esa. vj. Isti ergo miseri Begardi sic vt dicit Greg. quo peccatores se esse nō credunt: eo deteriores peccatores fiunt. xlv. di. vera iustitia. Isti vero miseri albuginē habent in oculo. sicut dicit in Leui. xxj. Quod Grego. in pastorali exponēs/ait ⁊ est. xlix. di. hinc etenim ꝟ. Albuginem vero habet in oculo: qui veritatem lucis videre non sinitur: qui arrogantia sapientie seu iustitie excecat. Pupilla nāq̄ꝫ oculi nigra videt: albuginem tolerās nihil videt q: videlicet sensus hūane cogitationis si stultum peccatoremq̄ꝫ se intelligit: cognitionem intime claritatis apprehendit. Si autē candorem sapientie seu iustitie sibi tribuit: a luce se superne cognitionis excludit: ⁊ eo claritatē veri luminis nequequā penetrat: q̄ se apud se per rogātiā exaltat. sicut de quibusdā dicit ad Ro. j. c. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. ⁊ Io. ix. In iudicium ego in mundum veni: vt qui non vident. i. reputant se non videre: videant/per humilitatem illuminantē eos. Et q̄ vident. i. qui reputant se videre ⁊ intelligere: ceci fiant/per superbiam excecantē eos. vnde Aug. in libro. ix. confessionū Tumore meo separabar a te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos: q: intellectū dat paruulis. ps̄. cxviij. ⁊ Math. xj. Reuelasti ea paruulis. i. humilibus. Cognoscant ergo isti Begardi se maxime in istis erroribus maximos peccatores: vt iustificentur ſm Dauid. ⁊ cecos: vt illuminentur. Quia ⁊ Petrus postq̄ receperat spiritūsanctum: reprehensus est a Paulo: q: reprehensibilis erat: q: in illa simulatione peccauerat. Gala. ij. ij. q. vij. puto. q: in hac vita oīs ho mendax. Ro. iij. ſm Dauid ps̄. cxv. Prouer. xx. Quis potest dicere/mūdum est cor meum: ⁊ purus sum a peccato? ⁊ omnis homo amplius crescere potest: vt superius est probatum. ⁊. xlvij. distin. quantumlibet.

¶ Secundus error Begardorum.

SEcundus error Begardorum est/ꝙ ieiunare nō oportet hominem vel orare: postq̄ gradū vltimū perfectionis fuerit assecutus. quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui ⁊ rationi subiecta: ꝙ potest homo libere corpori concedere quicquid placet. ¶ Sed iste error fundatus in errore spiritus libertatis facile extirpatur si veritas attendatur. Nam certū est ꝙ q̄diu quisq̄ꝫ in hac vita est quantūcunq̄ꝫ perfectus sit: caro contra spiritū concupiscit. Gala. v. ⁊ Ro. vij. Uideo autē aliam legē in mēbris meis ⁊c. Et iterum ibi. Non eñ qd̄ volo bonum hoc facio ⁊c. xxxj. q. v. si paulus. ergo semp necessaria est abstinentia ⁊ ieiuniū impetum carnis refrenās. vnde. j. ad Corin. ix. Castigo corpus meū ⁊c. etiā. ij. Cor. xj. In ieiunijs multis ⁊ vigilijs multis. Unde Bern. Uelis nolis intra fines tuos habitat Iebuseus. i. cōculcatio. Iudi. j. xi. q. iij. ieiunūs nolite. comprimi quidē potest: subiugari vero minime. Nul est incūlus enim in hacvita absq̄ꝫ priuilegio singulari sine aliq̄ stibendum mulo carnis viuit. Unde ille sanctus presbyter gracus quū esset in transitu: appropinquāte sibi vxore sua legitima. de quo. xxxij. di. presbyter. vocē recolligens/ait. Recede a me mulier adhuc igniculus viget: tolle paleam. Et tamē iste presbyter/vt narrat Greg. in dialogo. iiij. libro adeo perfectus fuit: vt in morte videret apostolos Petrū ⁊ Paulum: quibus dixit/Uenio: ecce venio. ⁊ inter hec verba reddidit spm̄. Et quis christo in perfectione similis? et tamen in nostrum exemplū in deserto ieiunat. Math. iiij. ⁊ Luc. iiij. ⁊ orat in monte. Luc. vj. ⁊. ix. Quis perfectorū noui et veteris testamenti non ieiunauit ⁊ orauit? Ieiunauerūt ⁊ orauerunt Moyses et Helias. Deutero. ix. iij. Reg. xix. Iudith/Samuel/Dauid/ Prophete/ et Apostoli. et scti Anachorite. quorū aliqui quantū plus morti appropinq̄bant ⁊ perfectiores erant: tanto amplius ieiunabāt. sicut apparet, in magno Antonio ⁊ Hilarione. Genus eñ maxime subtiliū demonum ieiunio ⁊ oratione expellitur/ dicit dominus Mar. ix. Mat. xvij. Hunc errorem tacite tāgit Serapion abbas in collatione sua. de. viij. principalibus vitijs in fine collationis in libro colla. Io. cassi. vbi sic dicit. Ab ista gula tamq̄ ab inimico cauendū est: ſm illud Salo. Prouer. xxvj. ad si. Si te rogauerit inimicus voce magna: ne cōsenseris ei: septem enim nequitie sunt in aīa eius. i. si superatus gastrimargie spūs cepit ibi sua humiliatione blandiri: rogans quodāmodo vt aliquid relaxās accepto feruore impertias ei/quod continentie modum ⁊ mensuram iuste discretionis excedat: ne resoluaris eius suggestione: ne arridente impugnationis securitate que

videris paulisper a carnalibus incentiuis factus quietis/ or/ad pristinã remissionem vel preteritas gule cõcupiscẽtias reuertaris. per hoc em̃/ dicet ille sp̃us gastrimargie quẽ viceras: reuertar in domum vnde exiui. Matth. xij. ⁊ Luce xi. ⁊ procedentes ex eo confestim septẽ sp̃us vitiorũ erunt tibi acriores: q̃ illa passio que in primordijs fuerat superata. Nam nequiores hi septẽ sp̃us illo priore q̃ egressus fuerat/ idcirco dicuntur: q: desiderium gule. i. gastrimargia per se nõ tantũ esset noxia: nisi intromitteret grauiores alias passiones. i. fornicationis/ et phylargyrie/ ire/ tristitie/ siue superbie: que per se esse noxia anime ac corporis dubiũ non est. Vidi enim duos fratres nostros sanctitatis nimie famã habentes: dicentes se gustũ in cõedendo perdidisse: ⁊ in cibis saporem nõ inuenire: qui tñ reuera semota hypocrisi plus de bono vino q̃ de malo bibebant: et pro eis specialiter querebatur et emebatur: et q̃ plus de bona coquina carnibus ⁊ piscibus ⁊ fructibus edebant/ q̃ de malis: immo nec communibus contenti erant sed specialia querebant et habebant: facta verbis contraria ostendentes. in verbis mendacibus gloriantes: vere malus sp̃us est spiritus gastrimargie ⁊ periculosus: q: ianua vitiorũ. xliiij. di. §. j. Sed deterior abstinentia simulata. vt exponit Aug. illud verbũ dictum Luc. xj. Cũ immundus sp̃us ⁊c. ⁊ malũ est curã carnis in desiderijs facere. cõtra verbũ ap̃li. Gala. v. ibi. Et desideria carnis ne perficietis: ⁊ de con. di. v. nõ mediocriter. in fi. sed deterius est se falso abstinentẽ ⁊ frugalẽ dicere: ⁊ se in cibis insensibilem facere: q: non possumus nõ esse qd̃ sumus. Et Isaac cõtemplatiuus ait. Quũ rerũ opportunitatẽ accipimus: nosipsos nõ possumus ptinere. ar. ex̃ de eo q̃ cog. cõsang. vxoris venies. vñ Greg. Sancti viri a licitis abstinent ne illicita pperrẽt. ¶ Isti etiã begardi tacite in aliũ errorem videntur incidere Iouinianistarũ: nullũ discrimen facientes inter abstinentes ⁊ laute epulantes. xxiiij. q. iij. quidã. ℣. Iouinianiste. Et ideo non dicant quidã/ p̃fecti sumus: carne mortui sumus: dimittamus abstinentias ⁊ ieiunia: ⁊ teneamus vitã cõmunem: aliorũ q: gulã vicimus. vere tales non victores gule: sʒ victi a gula sunt quia etsi quod intrat per os nõ coinquinat hominem. vt Matth. xv. Et ois creatura dei bona est: ⁊ nihil reijciẽdũ qd̃ cum gratiarum actione recipitur. j. ad Timo. iiij. ⁊ qd̃ dictum est Petro. Quod deus purificauit tu ne cõmune dixeris. Act. x. Ab omni tamen specie mala ⁊ occasione abstinendũ est. j. ad Thessa. vlti. ex̃ de simo. audiuim⁹. Et iterum Paulus. j. ad Corin. ix. Qui in agone contendit: ab oibus se abstinet. Et quis est iste elatus qui se agonẽ isti credat vicisse: quũ vas electionis dicat ad Ro. vij. Quis me liberabit de corpore mortis hui⁹. xxxj. q. v. si paulus. Unde quũ quidã pater diceret q̃ mortuus erat mundo dixit alter/ si tu mortuus es: diabolus tamen mortuus nõ est. Sed ⁊ quis Serapione sibimo pfectior: est: de quo legitur in collationibus patrũ/ q̃ dixerit/ Tribus creditoribus/ pater me⁹ me obligatum dimisit. f. duobus scilicet luxurie et auaritia expeditus sum. sed a tertio scilicet vitio gule cõtinue satisfaciendo nequeo liberari. Quis enim a gula ex toto liberari potuit/ fm Climacũ/ nisi sepulcrum inhabitans: Et idem. Quid ex toto gulam euacuat: ⁊ pfecte deseruit: nihil. vsq; ad monumentum em̃ durat pugna ventris: ⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo. Sed ⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent q̃ hoiem perfectum non oportet orare: quũ perfectio maxime fm Moysen in prima collatione de destinatione monachi in libro collationũ Io. cassi. in indefinenti mẽtis oratione cõsistat Nam ad punctũ a cõtemplatione discedere perfectum virum/ pro fornicatione est: vt ibi dicitur: nam etsi pater celestis virtuosos querit: precipue oratores precipuos querit qui adorent eũ in spiritu ⁊ veritate. Io. iiij Nam si isti ceci de oratione mẽtali loquantur: q: de vocali nõ sumus semper adstricti: vt superius est pbatum. §. in. §. Ex quo ℣. Maurẽ. xlj. ar. quomodo pfect⁹ erit: cui⁹ mens frequẽter a deo discedit. sed ⁊ quomodo poterit euadere tẽtationem/ al's militiam/ q̃ cõtinua est fm Iob. vij. c. de peni. di. ij. si em̃. nisi ad orationem vadat/ sicut dicit expositor super illud Matth. xxvj. Orate ne intretis in tẽtationẽ. In tentationẽ cadit qui ad orõnem nõ vadit. Et quomodo/ fm Climacũ/ poterimus euadere offensionem: si non teneamus mentis orationẽ: Nam/ vt ipse ait/ qui incessanter tenet baculũ orationis: nõ offendit: qd̃ si cõtigerit nõ tamẽ cadit in fine. Quid em̃ eque bonũ ⁊ perfectũ in hac vita sicut mente deo continue adherere: vnde ps̃. lxxij. Mihi aũt adherere deo bonũ est. Et fm eũ ibidem. Quid enim mihi est in celo: ⁊ a te quid volui sup terrã: subaudi nihil fm pre. Climacũ. sed tm̃modo sine occupatione tibi sempiterne in oratione adherere. Isti miseri Begardi quõ sibi sint cõtrarij attendat quisq; fidelis. Dicũt se continue orare ⁊ debere orare: ⁊ ideo non possunt nec debẽt manibus laborare. Et ipsi idẽ dicunt q̃ pfectus vir orare nõ tenetur. Uere deo ⁊ sibi cõtrarij sunt: ⁊ ideo nõ sunt audiendi. viij. q. ij. q̃ preposterũ. xxiij. q. vij. qd̃ autẽ. ex̃ de appel. sollicitudinẽ. in fi. vbi de hoc. Mendaces sunt: ⁊ de sp̃u libertatis carnales sunt. q: quãto q̃s pfectior: tanto cogẽte sp̃u sancto (vt ita loquar) orationaliter ⁊ ad deum mente et corpore deuotior ⁊ illuminatior. Quis em̃ tale quid qualis est oratio poterit inuenire: Quic enim ille magis vite angelice appropinqt: q̃ orator assidu⁹. scilicet mẽte a deo nõ recedere: Qd̃ deo sacrificium magis gratum ⁊ perfectum: q̃ per importunitatem ipsum ptinue petere sicut fecit mulier Chananea: Matth. xv. de peni. di. j. importuna de qua dicit Greg. q̃ importunitas deo placet: que ingrata esse solet hominibus. ¶ f Nam etsi singulariter tria in Tobia cõmendant. scʒ Ieiunium/ Elemosyna ⁊ Oratio: To. xij. Bona est oratio cũ ieiunio ⁊ elemosyna. Oratio tamen excellit in sex.

Orationis excellentia.

¶ Primo in facultate: q: debilis non potest ieiunare: neq; paup elemosynam dare: q̃libet tamen potest ⁊ debet orare. vnde ps̃. xxxvj. Iustus aũt miseretur ⁊ tribuet. dicit glos. Semp aliqd est qd̃ det. saltem orationẽ. etsi nõ ore si sit mutus/ tñ corde si sit iustus. quia ait Isidorus/ oratio cordis est: non labiorũ. non em̃ verba deprecantis attendit de⁹: sed orantis cor aspicit. de cõ. di. v. nõ mediocriter. xxxviij. di. sedulo. ¶ Secũdo in velocitate: vnde ps̃. lxxxvij. Intret in cõspectu tuo oratio mea. dicit glos. Magna virtus pure orõnis hic notat: q: quasi quedã persona ad deũ intrat ⁊ mandatũ peragit: quo caro peruenire nequit. ¶ Tertio in iocunditate. nihil enim delectabilius ⁊ menti iocũdius/ q̃ loqui cũ tam benigno ⁊ dulci deo. vnde frequẽter orare debemus ⁊ legere in libris deuotis. q: fm Bern. quũ oramus: cũ deo loquimur quũ vero legimus: deus nobiscũ loquit. Tunc em̃ homo quasi mundũ exit: carnẽ exuit: ⁊ ad tertiũ celũ scilicet empyreum vbi sancte anime cũ angelis fruuntur visione dei cum Paulo ascendit. ij. ad Cor. xj. se. sup̃a se. Threno. iiij. ¶ Quarto in ppinquitate ad deũ: quoniã qui orat: facie ad faciem añ dñm cõstituitur: cui audacter causam exponit. vnde ps̃. xxiiij. Respice in me: ⁊ miserere mei. vbi dicit interlinearis glos. Elemosyna em̃ p manũ paupertatis mittitur in Hierusalẽ: per afflictionem corporis deo ostẽditur: sed oratio imediate dñm quasi presentem alloquit. ¶ Quinto in dignitate. q: mox vt ab ore ⁊ corde processerit: suscipiunt eã angeli ⁊ cõstituunt ante deũ. sicut angelus ait Tobie To. xij. Quãdo orabas cũ lachrymis: ego obtuli orationẽ tuã domino. ¶ g Sexto in vtilitate. q: diabolum fugat. Mar. ix. xxxvj. di. c. vltimo. A tentatione liberat. vt dictũ est. Torporẽ expellit. Eccl. xviij. Non impediaris orare semper. In dubijs dirigit. Eccli. xxxviij. ij. Parali. xx. Desideriũ accendit. iiij. Reg. xviij. Ad orationẽ helie descendit ignis de celo. iiij. Reg. j. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et cũ Salomon explesset fundens preces: descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas. ij. Paralipo. vj. Et orãte moyse descẽdit ignis de celo. ij. Mach. ij. Et orante sancto Martino in ara altaris glob⁹ igne⁹

apparuit super caput eius. Itē impetrat veniā.ij. Reg.xij postꝙ orauit Dauid:audiuit/Trāslatū est peccatū tuum. de peni.di.i.§.ꝙ aūt.R.dauid.⁊.c.ille rex.⁊.c.illud. Itē gratiam acquirit. Zacha.x. Petite a dño pluuiā:⁊ ipse faciet niues ⁊ pluuiā imbris. Nix destruit herbas nociuas:pluuia nutrit vtiles:sic gratia destruit vitia ⁊ nutrit virtutes et bona opera.de con.dist.iiij.in tribus vltimis.cap. Item impetrat sapientiā. Ja.i. Siquis indiget sapientia:postulet a deo. Eccli.vltimo. Quesiui sapientiā in oratione mea. Prolongat vitā ad agendā penitentiā. Esa.xxxviij. Item sanitatē restituit. Eccli.xxxviij. Fili in tua infirmitate ne despicias temetipsum:sed ora dñm ⁊ curabit te. Jaco.vltio. ex de sacra vnc.c.vnico.§.i. Item iram dei placat. Judith viij. Indulgentiā eius cū lachrymis postulem⁹.nō em̄ q̄si homo deus sic cōminabitur:nec sicut filius hois ad iracūdiā inflāmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.⁊.c.sic achab. Itē bona tēporalia multiplicat.iij. Reg.xviij.orauit helias ⁊ celū dedit pluuiā ⁊ terra dedit fructus. Jaco.vlti. Et orāte scō bñdicto/aq̄ de monte exiit.et scūs Frācisc⁹ de aqua quā orando de petra produxit:suū asinariū refocillauit. Item pacē ⁊ quietē cōseruat.i.ad Timoth.ij. Obsecro primo omniū fieri obsecratiōes/oratiōes/postulationes/gratiarum actiones/pro regib⁹ ⁊ omnibus qui sunt in sublimitate cōstituti:vt quietā ⁊ tranquillā vitā agant. Isti ergo begardi maligni sacrificēt se sanctā hostiā. Ro.xij.viuentē.p ieiunia ⁊ abstinētiā carnē macerādo in atrio exteriori. Ro.xij.de peni.di.iij. Achab. Et per orationē mētis continuā:quā operibus manuū nutriant.vt.s.dixi.§.exquo.R.imo quidā.cum se.in ar.v.in atrio iterori cordis christo domino cōcremant thymiama. Et sic holocaustomatum plenum semp vsq ad mortē offerant deo suo.semper etiam decimēt se deo suo.carnē ieiunando.de con.di.v.quadragesima.animā vel spiritū orando.de peni.di.iij. ille rex.res (si habent) totas vel partē pauperibus erogādo.lxxxvi.di.nō satis.de peni.di.i.quamobrē.per orationē diabolū ⁊ superbiā.per eleemosynā mundū ⁊ auaritiā.p ieiuniū carnis concupiscentiam vincant ⁊ in his p seuerēt sic em̄ vere ⁊ spūaliter viuūt:⁊ in talib⁹ vita spiritu eorum q: tunc cū paulo.i.Cor.ix.ieiunabunt.de peni.di.ij.si em̄ ver.paulus. Si autē isti allegent illud Matth.ix. Luc.v. Non possunt filij sponsi ieiunare q̄diu cū eis est sponsus: Respondent tibi Ambrosi⁹ dicens. Non hoc ieiuniū relegatur quo conficitur caro:⁊ corporis luxuria castigatur. Hoc ieiuniū nos cōmendat deo:sed non possum⁹ ieiunare qui christū habem⁹:⁊ christi carnē epulamur ⁊ sanguinem.de con.di.ij.in calice.⁊.c.accesserunt. Item ibi Basilius. Filij etiā sponsi ieiunare nequeūt.hoc est aīe nutrimētum non sumere nec viuere sine omni verbo dei qd̄ procedit de ore dei. Matth.iiij. Deutero.viij. Item ibi Beda. Quādiu em̄ nobiscū est sponsus:nec ieiunare possumus nec lugere:quū autē per peccata ille recedit:tunc indicendum est ieiuniū:⁊ requirendus luctus. Exponitur etiam tripliciter illud verbū vt scribit Tho.in secunda scđe.q.c.xlvij.ar.iiij.in fi.⁊ no.de hoc Joan.an.in pre.c.ad nostrū. in glos.hoc est heretic̄. Orent etiam isti cū christo. Jo.xvij. Pater clarifica filium tuū. Qr aūt.s.dixit iste error de sensualitate rationi subiecta. Dic ꝙ sensualitas est vis anime appetens desiderabilia corpori/⁊ refutans nociua:⁊ hāc dicimus animā sensitiuā.⁊ de hoc no.per Joan.an.in pre.c.ad nostrū.in glos.que est vis appetēs.⁊ de sum.tri.c.i.in clemen. Isti etiā dicētes sibi licere cōcedere corpori quicquid placet:non viderunt textum eos expresse confundētem.iiij.disti.denique.in fi.vbi dicitur: Vinū q̄ ita bibere pmittitur:vt ebrietatē omnino fugiamus:alioquin restat vt ⁊ omnia que corporibus libent:similiter faciamus.vñ ⁊ Alexāder ad didimū. Ea q̄ voluptas sibi vendicat:honestate plerūq negam⁹ admittere.dedit nobis multas natura blādities:qs plerūq virt⁹ cohibet. Et Ouidius epistolarum. Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis.facit.xi.q.i. aliud.⁊.q.iij.q̄d ergo.xiiij.q.i.§.i.et.§.quia ergo.et.c.quib⁹ quia.⁊.xlj.di.quisquis ⁊c.

¶ Tertius error. ℞

Tertius error begardorum est/q: dicunt ꝙ illi q̄ sunt in predicto gradu perfectionis ⁊ spiritu libertatis:non sunt humane subiecti obediētie. contra istū errorem ex̄ de renū.nisi.§.sed dices.de regu.licet.de elect.gñali.§.illos.li.vi. Et q: ecclesia ista ordinata ad instar ecclesie triūphantis vbi est vnus monarcha cui omnes obediunt. Apoca.xxi. Exo.xxv.in fi.ex̄ de sen.ex.c.i.in clemen. de elec.significasti.dixi satis de hoc in prima parte istius operis.nec ad aliqua precepta ecclesie obligant̄.q:/vt dicunt/vbi spiritus dñi:ibi libertas. Gala.v.xix.q.ij.due.ij.Cor.iij. Ceterū quū iste error tres ꝯtineat articulos:ideo contra vnūquemq disserā:⁊ singulatim tollam. Et primo quia se dicunt nō teneri ad hominū obediētiā: postꝙ perfecti sunt:dico istum errorē antiquum errorē hereticorum. Qr autem iste sit error:patet per testamentū vetus ⁊ nouum. In lege em̄ veteri precipiunt̄ occidi qui imperio sacerdotis vel principis vel parentum inobedientes sunt.de primo Deutero.xvij. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio:morietur.ex̄ qui fi.sint legi.p venerabilem.§.rationibus. De secundo Josue.i. Qui contradixerit ori tuo/moriat̄.ex̄ de ma.⁊ obe.c.ij. De tertio Deute.xxi. Si genuerit homo filiū cōtumacem ⁊c. ¶ Per testamentū nouum patet falsitas istius erroris. Ro.xiij. de censi.omnis anima. Omnis aīa/nullam excepit quantumuis perfectam/potestatibus sublimioribus subiecta sit ⁊c. Ephe.vi. Filij obedite parentibus vestris ⁊c. Et ibidē. Serui obedite dñis carnalib⁹ ⁊c. Colos.iij. Filij obedite parētib⁹ vestris.⁊ in eodē.serui obedite ⁊c. Tith.iij. Admone illos principibus ⁊ potestatibus subditos esse. Hebr.c.vlti. Obedite ꝑpositis vestris.i.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe.solite. Subiecti estote omni hūane creature ⁊c. In eodē Serui subditi estote in omni timore dominis vestris. Preterea constat ꝙ christus voluit esse loco sui ⁊ vicē eius gerere. Matth.x.⁊ Luce.x. Qui vos audit me audit ⁊c̄. Et qui vos recipit me recipit.xxi.distin.in nouo testamento.⁊ viij.q.i.qui vos spernit. Obediendū ergo fuit apostolis sicut christo tamꝙ eius vicarijs:maxime Petro primo et precipuo.vt pre.c.in nouo.a simili ⁊ eorū successorib⁹ obediendum est. Unde si quis diceret obediendū christo:sed non ei⁹ vicarijs:ergo christus nō sufficienter ecclesie prouidisset postꝙ celos ascendit:qd̄ falsum est.ex̄ de homicid. pro humani.li.vi.vbi de hoc.non em̄ remāsit ecclesia sine capite loco christi.vt ibi.q: corpus christi mysticū ecclesia est.xxiij.q.v.de liguribus.qd̄ sine capite nō est.ex̄ de of.or. quoniā in plerisq. Si quis autem diceret obediendū esse bonis p̄latis:nō malis:falsum diceret contra illud Mat.xxiij. Supra cathedram moysi ⁊c.i.q.i.nō quales.xix.dist. secundū.⁊.i.Pe.ij. Serui subditi estote ⁊c.nō tātū bonis sed etiā dyscolis.xi.q.iij. Julianus.xxiij.q.i.quid culpatur Si em̄ tantū bonis esset obediendū:iurisdictio ecclesie nihil haberet certitudinis.nesciretur em̄ quis esset bon⁹ vel malus. Eccl's.ix. Nescit homo vtrum amore vel odio sit dignus. Item iurisdictio ecclesie nihil haberet stabilitatis. Ille em̄ qui est bonus in momento sit malus.⁊ econuerso q: s̄m Job.xiiij. Mutat̄ homo:⁊ numꝙ in eodē statu permanet.de con.di.v.ne tales. ¶ ℞ Preterea sicut pictor fedus facit pulchram imaginē: sic malus prelatus bonū preceptū. Si autē precipiat qd̄ malum est vt peccatū obediendum non est.vnde Aug.super illud Ro.xiij. Qui potestati resistūt:ipsi damnationē acquirunt. Si ille iubeat qd̄ non debes facere:hic sane cōtemne potestatē timēdo potestatem maiorem.de ista materia plene.xi.q.iij.siquis episcopus.c.nō s.imper.c.si domin⁹.c. Julianus.c.qui omnipotentem.c.qui resistit.c.si is qui precest.viij.di.que ꝯtra. Qr autē homini obedire superiori sit necessarium:probatur clare.xi.q.iij.si aūt nobis.⁊.c.siquis nō obediat.⁊.c.absit.⁊.c.quicquid ergo.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.⁊ per totū.⁊ q̄

si.sint legi.per venerabilem.§.rationibus.Ite.i.Reg.xv. dicitur. Peccatū bariolandi est nō obedire.vbi dicit expo sito:. Idolū hois est quicqd plus q̄ deū colit:ac diligit.si- lijs ergo inobedientie voluntas sua idolū est.cui⁹ nutus cōtempta dei voluntate sequunt̃:ꝛ quicqd ipsa iusserit q- si sacrosanctū adorant.et hi dicunt̃ filij Belial.i.Regū.x. .i.diaboli qđ interp̄tat̃ absq; iugo.Hiere.ij.A seculo ɔfre gisti iugū meū. Item Gre. Peccatū paganitatis incur- rit quisqs se dum christianū asserit/sedi apostolice obedi re cōtēnit.lxxxi.di.siqui.ij.¶ I Propterea ratione cui pe sine qua nullus viuit:vt supra in.§.Et vnus error.ple- ne probatū est:necesse est vnumquēq; superiori esse subie ctum.xxij.di.de cōstantinopolitana. Immo magis mere tur homo obediendo homini etiam malo propter deū:q̄ christo in ppria persona.Quis em̄ christum cognoscens ei personaliter p̄cipienti nō obediret:quū ad hoc ɔpel- lat timor ꝛ amor:sicut apparet in Paulo audiente vocem dn̄i.Act.ix.Et i Thoma vidēte christū. Io.xx.Et ideo ma xima fuit inobedientia protoplasti dn̄o inobedientis per se loquenti.cui ꝛ dixit.Quia audisti vocē vxoris tue.Ge- nes.iij.q.d.non meā quā dixi.De ligno scientie boni ne cō edas.Gen.ij.Sed hoc magnū est homini ꝑpter deū obe dire homini:maxime malo.quū ad hoc nec tantus amor nec timor:nec reuerentia inclinet.Nō em̄ est naturale ho- mini:vt homini dominet̃:sꝫ brutis.vnde Gen.i.Domina mini piscibus maris ꝛ volatilib⁹ celi ꝛ bestijs terre.Quā- to em̄ peiori p̄lato vel homini alij obedit qs propter de- um:tāto plus meretur.Voluit em̄ de⁹ humilis homini su- perbo iugū hominis imponere vt humilietur.et per obe- dientiam ad celū reuocet̃:qui per inobedientiā a paradi so eiectus fuerat:vt dicit Gre.super euangeliū de magis in si.Matth.ij.Et de hoc mirabile exemplū nobis reliqt sanctus Genebaldus ep̄s Laudunen.quē quum sanctus Remigius in quadā cella occlusisset per septē annos pro pter peccatū qđ cōmiserat cum vxore sua post cōtinentiā quā ei promissam:in septimo anno apparuit angel⁹ san- cto Gene.predicto oranti dicēs peccatū sibi esse dimissum ꝛ q̄ egrederet̃ extra cellā.cui sanctus Gene.respōdit. Non possum:q: dn̄s meus Remigi⁹ ostiū hoc clausit:ꝛ sigillo suo muniuit.Cui angelus vt scias tibi celū apertum esse:h etiam ostiū saluo sigillo nunc aperiet̃:qđ et factū est.Tūc Genebaldus iactans se in medio ostij in modū crucis ait etiā si dn̄s meus iesus christus ad me veniat huc:hinc nō egrediar nisi dn̄s me⁹ Remigi⁹ huc veniat qui me occlu sit.Et tunc sanct⁹ Remigius ad monitionē angeli venit Laudunū ꝛ ipsum in locū et sedē suam restituit.Maius est ergo/vt dixi/obedire homini q̄ deo.q: duplex obediē- tia dei ꝛ hominis.sed in illa dei/vna.vnde ꝛ almus Fran ciscus dicebat q̄ si videret venientē per viā presbyterum ꝛ angelum:prius reuerentiā faceret presbytero q̄ angelo Qui aūt inobediētes sunt:in canone acephali nūcupant̃ xciij.di.nulla ratione.et tota illa distinctio tollit istū erro- rem.ꝛ.lxxix.di.ad hec.Nullū em̄ tale sacrificium sicut obe dientia:que omni sacrificio antefertur. vt dixit Samuel Sauli.i.Reg.xv.qđ Greg. exponit in moralib⁹.et est.viij q.i.sciendū.dicens.Per victimā aliena caro:p obedienti- am vero voluntas ppria mactatur.¶ L Quāto autē quis magis est obediēs homini propter deum:tanto am pli⁹ est deus sibi obediēs.vt apparet in Iosue filio Num discipulo Moysi obedientissimo:cui propterea dn̄s obe diuit stante sole ad verbū eius. Iosue.x.Hoc idem conti- git in Abbate patremucio p̄cipiente soli stare ꝛ non oc- cūbere quousq; ꝑueniret ad vicū ad quē ibat infirmū vi sitare.Et ſm Aug.Quanto caro ampli⁹ subiecta est spūi tanto spūs deo.Et q: sacer Franciscus obedientissimus fuit homini propter deū:etiā socio suo:quū obedientiam promittebat ꝛ seruabat:quā esset iam perfect⁹:ideo obe- diebant ei insensibiles ꝛ irrationales creature:vt in sua legenda scribitur. Nullus etiā status est in hac vita ita al tus sicut status obedientie:q̄ in collo circulū aureū habet

Obediē- tie hoīs ꝑstire cō- mēdatio

vt vidit in extasi quidā frater:vt legitur in vitis patrum. Nec christo sic similis/nec sic sibi est cū fiducia adsistens: sicut ipse obediens patri vsq; ad mortē. Phi.ij.sicut alius abbas dixit.Et hic iungendū est qđ scripsi supra in.§.Ex quo.ꝟ.Sed si cū aliquo religioso.in ar.li.ꝛ.i.in statu reli- giosorū in.§.ꝛ secundū eorum vitiū in ar.lxviij.de istis et alijs qui sine obedientia viuunt: subtile est vitiū istā san- ctam obedientiā enumerans.ꝛ vocatur ſm grecos idior- thimia.i.proprie voluntatis motus/ordo/regula/forma/ amor/ꝛ cōplacētia sub specie spiritus q̄ istos Begardos decipit ꝛ alios fratricellos.Qui em̄ istam idiorthimiam ex toto penitus abnegauit:in his etiā que arbitrat̃ bona ꝛ spiritualia et deo placentia ante transuadare peruenit ſm Clima.in.iiij.gradu de obediētia.Dicebat em̄ almus Franciscus q̄ si subditus videat meliora anime sue/q̄ ea que sibi p̄latus precipit:suā voluntatem deo sacrificet. que autē sunt p̄lati studeat adimplere:nā hec est charis- tatiua obedientia.de qua Petrus in prima epistola.i.ca. Animas vestras castigātes in obedientia charitati. que deo ꝛ proximo satisfacit. vnde pulchre Daniel in collatiōe sua de cōcupiscentia carnis ꝛ spūs ait.Unū sane atq; idē inobedientie genus est vel propter operationis instantiā vel propter otij desiderium/seniores violare mandatum. tamq; dispendiū est pro vigilia q̄ pro somno statuta mo- nasterij cōuellere.Tm̄ deniq; est abbatis trāsire preceptū vt legas:quantū si contēnas/vt dormias .nec alius super bie fomes est pro ieiunio fratrē q̄ pro refectione neglige- re.nisi q̄ perniciosiora ꝛ a remedijs longiora sunt vitia q̄ sub specie virtutū ꝛ imagine spiritualiū rerum videntur emergere:q̄ illa q̄ ex aperto pro carnali voluptate gignū tur.Hec enim velut expositi ꝛ manifesti lāguores ꝛ argu unt̃ cominus ꝛ sanantur:illa vero dum sub specie.xli.dist. sepe virtutum teguntur:incurata perdurant:ꝛ deceptos quosq; periculosius faciunt ac desperatius egrotare. Tā dem cōtra istum errorem dicebat frater Egidius socius sancti frācisci.q̄ qui posuit caput sub iugo obedientie:et postea vt sequatur viā perfectionis/extrahit caput de sub iugo obedientie:hoc est signū magne latentis superbie. Propter omnia bona predicta obedientie abbas Ioan- nes anachorita dimissa eremo ꝛ professione anachorese- os/cōuolauit ad monasterium:vt bono obedientie frue- retur:ꝛ se sub obedientia humiliaret. vt narrat Io.cassi. in li.colla.in collatiōe eiusdē Io.de fine cenobite ꝛ eremi- te.Begardi vero superbi non deo sicut dicunt obediunt et quo nolunt propter ipsum prelatis mundi rectoribus obedire.Et hic est iungendū quod dixi latius de obediē- tia.i.in materia in qua de omnibus religiosis tracto in.§. ꝛ secundū.lxviij.ar.¶ Quod vero dicunt dicti Begardi q̄ postq̄ perfect⁹ est quis:ad nulla precepta ecclesie obli- gatur:certum est esse erroneum manifeste:sicut apparet xiiij.q.i quod precipitur. Item canones ab ecclesia editi spiritusancto dictante editi sunt.l.di.siquis diacon⁹.xxv. q.i.violatores.ij.ad Timo.iij.ibi.Omnis scriptura diuini tus inspirata ꝛc.ꝛ.ij.Pe.i.c.in si.ibi.sꝫ spiritusancto inspi- rati locuti sunt sancti dei homines.ergo quilibet est obli- gatus ad eos seruandos sicut precepta dei.ad hoc.xxv.q. i.nulli fas.ꝛ.c.pria sal⁹.ꝛ.c.gn̄ali decreto.c.oīa decretalia. ꝛ.c.hec cōsona.xix.di.si romanoꝝ.Qđ em̄ ecclīa mādat:si expsse ɔtra deū nō mādat:christ⁹ ꝛ Petr⁹ mādat.i.lx.di.sic omnes.xxiiij.q.i.manet.c.quodcunq;. Mar.xvi.xix.disti. enimuero.xxv.q.ij.institutionis.xi.di.hoc vestre.xij.di.nō decet.ꝛ.c.preceptis.Unde transgrediens precepta eccle- sie infamis est.iij.q.iiij.siquis vero.ꝛ deponi meretur.iiij. distin.§.hoc etiam si legibus.ad hec.xx.di.si decreta.lxxxi. di.siqui sunt presbyteri.xij.di.illud.xix.di.nulli fas.xvi.dis. quod dicitis. Item sicut p̄cepta diuina principaliter or- dinant hominē ad amorem dei:ita precepta ecclesie ꝛ sta- tuta ordinant ad amorem proximi conseruandum.vterq; autem amor dei ꝛ proximi imperatur Matth.xxij.Mar. xij.ꝛ Luce.x.Diliges dn̄m deum tuum et proximum sicut

Sacris canoni- bus est obsequē- dum.

teipsum.de peni.di.ij.charitas.ij. Preterea qđ precipit ecclesia:aut est cōtra deū:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.s̄.ver.preterea.probatū est:aut est s̄m deum:⁊ tunc deus p̄cipit:q: de⁹ per ecclesiam nobis loquitur.s̄m illud Mat.x. Non em̄ vos estis qui loquimini:sed spiritus patris vestri q̄ loq̄tur in vobis.Et Hiere.j.Ego ero in ore tuo:⁊ si separaueris p̄ciosum a vili:q̄si os meū eris.Hiere.xv. Z

Ursus quod dicunt Begardi ⁊ allegat pro se verbum Pauli.ij.ad Cor.iij.Ubi spiritus dñi:ibi libertas. Et Gala.v.ibi. Ut si spiritu dei ducimini:non estis sub lege.⁊.xix.q.ij.due sunt.⁊ ex̄ de regula.licet.sed cōtra eos est.Sed ipsi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē Isti em̄ carnales totaliter qui sunt proprie de illis hereticis:de spū libertatis de peccato sibi conscientiā non faciūt dicunt enim/modo est temp⁹ tertiū spiritussancti. Distinguunt enim totū tempus a creatione mundi vsq; ad consummationē seculi in tria tēpora.⁊ dicunt q̄ primū tēpus creationis vsq; ad christū/fuit tempus patris. Secundū tempus ab incarnatione christi vsq; ad aduentū spiritus sancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a missione spiritussancti/vsq; ad finem mundi / est tempus spiritussancti/⁊ tempus libertatis ad faciendū quicquid homini libet.nec reputant hic aliquid malū esse. Sed iste error eorum est periculosior omniū:q: otium errorem induxit.ab antiquis hereticis originē traxit:⁊ in istis temporibus nouissimis propinquis perditionis filio antichristo multū inualuit ⁊ inualescit ⁊ inualescet. Unus em̄ ex eis dixit:nō est diu qui erat ex episcopatu tudertino:sicut fuit probatum per testes me ibi existente:q̄ nihil aliud erat infernus:nisi non facere propriam voluntatē.⁊ paradisus non erat aliud:nisi facere in omnibus propriā voluntatē ⁊ vti in omnibus propria libertate.De peccato ergo aliq̄ conscientiā aliquam sibi non faciunt/maxime de peccato carnis:sicut patet.ex̄ de hereti.ad nostruz.in.vij.errore.⁊ dicam.j.in.§.septimo.propter qđ omnes sunt immūdi:sicut manifestū est per eorū proprias confessiones/⁊ fideles attestationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹ lombardie:⁊ in prouincia ducatana que est prouincia btī Frācisci.Caput autē istius secte/spiritus libertatis istis temporibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cōbust⁹ cum quadā sua meretrice in lombardia prope vercellen̄.ciuitatem. Isti sunt quos litera sacre scripture occidit.ij.Cor.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ spiritus cuius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam intelligere volunt verba scripture de libertate loquētia ad suas feditates nefarias confouendas. Contra hos igit̄ primo petrus apostolorum prim⁹ predixit ⁊ scripsit.j.Pe.ij.ibi/Quasi liberi:⁊ nō quasi habentes malitie libertatē sed sicut serui dei.q.d.nulla vera libertas simpliciter sine seruitute sancta iustitie vt inferius declarabitur. Item.ij.Pe.ij.de istis predixit ibi.Hi vero velut irrationabilia pecora.⁊.j.ibi. Superbia enim vanitatis loquentes/pelliciunt in desiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt qui in errore cōuersati libertatem illis promittentes quū ipsi sint serui corruptionis.A quo em̄ quis superatus est:eius ⁊ seruus effectus est.facit ad hec.ij.q.vij.secuti sunt.⁊ de pe.di.ij.si enim.vltra quatuor colū.ib.petrus. ¶ Itez vera libertas est vbi peccatum non est.vnde Jo.viij.Ois qui facit peccatum seruus est peccati.⁊.j.ibi. Si ergo fili⁹ vos liberauerit:vere liberi eritis. Item paulus ad Rom.vj.Liberati autez a peccato/serui facti estis iustitie.⁊.j.in eodem.c.Nunc vero liberati a peccato/serui autem facti deo/habetis fructum vestrū ⁊c. De libertate a peccato loquitur apostolus.j.ad Corin.ix.in prin. Non sum liber.nō sum apostolus.ad Gala.v.Uos enim in libertatē vocati estis fratres:tātū ne libertatē detis in occasionem carnis sed per charitatem spiritus seruite inuicē.Hic paul⁹ istū errorem destruit:quē longe ante preuidit. Contra istum errorem lōge disputat Aug.super Jo.in homi.supra euangelium.Dicebat iesus ad eos.Jo.viij. ¶ M Circa istū errorem sciendum est.q̄ duplex seruitus in scriptura inuenitur.Una est seruit⁹ legis que ex timore pene operatur.de qua Gala.iiij.in fi.Itaq; fratres iam nō sumus filij ancille:sed libere.Est alia seruitus peccati de qua in pre.ca.Jo.viij.dicit domin⁹.Qui facit peccatū.seruus est peccati.⁊ Matth.vj.Non potestis seruire deo ⁊ mānone.Quicunq; enim passioni obedit:seruus est passionis:q: cum gratia precedente potest homo passionibus dominari ⁊ subijcere obedientie rationis.vnde Gen̄.iiij.Sub te erit appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx.Non facio animā meā.i.animalitatem.i.sensualitatē:de qua ex̄ de hereticis ad nostrū.in Clemē.preciosiorem q̄ me.scilicet rationem ⁊ intellectum.q.d.possum per rationē sensualitati dominari. Uera ergo ⁊ prima libertas est s̄m Aug.carere criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.ps.lxxxvij.quia inter mortuos scilicet peccato/liber christ⁹ a peccato liberos facit:quod peccatum ipse portauit super lignū crucis.j.Pe.ij.vt peccatis mortui iustitie viuamus:⁊ liberando nos a peccato/seruos fecit iustitie ⁊ virtutis.serui eram⁹ cupiditatis:liberati serui efficiamur charitatis. Nō ergo:vt dicit Aug.in dicta homili. dicat christianus liber sum.in libertatem vocatus sum.seruus eram: sed redemptus sum:⁊ in ipsa redemptione liber factus sum.faciam quod volo.nemo me prohibeat a voluntate mea. si liber sum:sed si ista voluntate ⁊ libertate peccatum facis:seru⁹ es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandū libere: sed vtere ad non peccandum. Erit em̄ voluntas tua libera:si fuerit pia:eris liber:si fueris seruus.liber peccati/seru⁹ iustitie/dicente Apostolo.ad Ro.vj.Quū serui essetis ⁊c.vt.s̄.ib. Item vera.hucusq; Aug. In ista ergo vita vera libertas incipit:q: incipimus carere peccatis: et detestari crimen:quod mortale sonat.xxv.di.§.criminis. quia nullus liber ab omni peccato veniali:vt.s̄.§.⁊ vnus.in principio istius articuli probatum est:nisi christus solus cū matre.libertas ista ibi cōpleta erit.ver.peccatum non erit.Et ideo dicit apostol⁹ Gala.iiij.Que autē desursum est hierusalem que est mater nostra:libera est. In hac autē vita partim sumus liberi/inquantum sumus virtuosi ⁊ in gratia. Partim serui/inquantum peccato saltē veniali/obnoxij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei s̄m interiorem hominē.i.spiritum.Ro.viij. Ista est libertas appetens deo sine offensione seruire.vident autem aliā legem in membris eorū repugnantem legi mentis eorū:⁊ captiuos eos ducentem in lege peccati que est in membris eorum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij.Si captiui.ergo serui.vbi ergo delectamur legi dei:nō sumus captiui: sed legis amici ⁊ ideo liberi:q: amici vbi aūt trahimur a lege peccati:qđ est in carne:ibi serui.per peccatum ergo primus adā maledictus.Gen̄.iij.Maledicta terra in opere tuo.⁊.j.Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra corporis germinat tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pro peccato patris a noe auo maledicitur:⁊ in seruitutez redigitur.Gen̄.ix.j.q.iiij.§.ista.ib. Item Cham.Secūdus adam christus a peccato liber dignitatem nobis tribuit:⁊ restituit libertati:vt peccatis mortui ⁊ liberi iustitie viuamus in gratia ⁊ tādem in gloria passione peccati liberi.Et ideo Jo.viij.dicit dñs Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis.Totū hoc fuit figuratum in filijs Sare libere.Ex Sara em̄ libera q̄ interpretatur dña:natus est Isaac:qui interpretatur risus.Gen̄.xxi.xxxij.q.iiij.recurrat.Ex hoc nascuntur filij liberi:qui ex letitia ⁊ libere ex charitate absq; timore bonū operantur.xxiij.q.vj.§.ex ijs.et cauent a malo amore iustitie.Ex Agar serua ancilla de egypto nascitur hismael homo ferus.manus eius cōtra omnes:⁊ manus omniū contra eum.Gen̄.xvj.Ex isto nascuntur serui peccati:qui etsi aliquando bonum agunt:agunt ex timore potius q̄ amore ex̄ de regu.iuris.qui ex timore.⁊ tales se vēdunt diabolo

Seruit⁹ duplex.

peccatorū ere.xv.q.j.non est. Isti non manēt in domo dei ineternum. Joā.viij.sed in ista vita habet munera.de dix Isaac filio legitimo hereditatē. Gen. xxv.q: liberi a pec cato τ ex amore filiali:non timore seruili bonū operantes habent hereditatē immarcessibilē conseruatam in celis custodiri per fidem.ij.Pe.j.c.heredes dei:coheredes aūt christi. Ro.viij.tales vocati filij τ nō serui qualiter here des.ad Gala.iiij.hismahel aūt et ab eo descendentes/et ipsum imitantes/non erūt heredes cū filijs Sare:sed eij ciuntur cum ancilla. Gen.xx.matre.i.carne serua in tene bras exteriores. Matth.viij.xxv.τ.xxij.libertatem seruā tes:quā christus filius dei liber dedit eis.i.peccatū odien tes ex amore patrie τ cauentes.cum christo libero regna bunt in libertate perpetua: in illa celesti hierusalē matre libera. Gala iiij.libera inquā a necessitate rerum huius mundi.ab impugnatione demonum et vitiorū.a miseria corporum τ seruitute que corrumpuntur quotidie. vnde precatur.ps.cxlj. Educ de custodia animā meam.alia lite ra habet carcere. Job.xiij. Posuisti in neruo pedem meū τc. Esa.xiiij. In die illa quū requiem dederit tibi deus a la bore tuo/τ a concussione tua/τ a seruitute dura qua ante seruiuisti:sumes parabolā istam: τ dices: Quomodo ces sauit exactor.i.diabolus tyrannus extortor. quieuit tribu tum vitiorum? Tria autē sunt que captiuitatem τ seruitu tem inducunt.scilicet voluntas/quum quis voluntarie hosti subijcitur:sicut iudei Antiocho.j. Macha.j.τ hic vi de quod legitur τ no.xix.q.j.c.perlatū. Hostilitas:quū quis ab hoste in iusto bello capitur.j.di. ius gentiū. vbi de hoc. Natiuitas:quum quis in seruitute nascitur.ex de ser uis non or.c.fi. Huic triplici seruituti τ captiuitati subia cebat humana natura ante φ eam dei filius liberaret. Adā namq; propria voluntate hosti se subdidit. vt pre.c. nō est xv.q.j.ar. Unde Anselmus ait in libro cur deus homo. In paradiso sine peccato factus quasi positus est pro deo in ter deum τ diabolum:vt vinceret diabolum nō consentiē do suadenti peccatum ad excusationem τ honorem dei τ ad confusionem diaboli quū ille infirmior non peccaret in terra eodem diabolo suadente qui fortior peccauit in celo nullo suadente. Et quū hoc facile posset efficere:nul la vi coactus sola suasione se vinci sponte permisit ad vo luntatem diaboli cōtra voluntatem τ honorem dei. Pro pter hoc congrue illi traditus est puniēdus:cui spōte cō sensit vt peccaret. Filij vero sunt peccato illius addicti:q: in captiuitate nati.vnde Ephe.ij.τ de cō.di.iiij.firmissime Eramus enim natura filij ire:scilicet captiuitatis τ mise rie:Nam sicut si Adā vixisset in illa libertate iustitie qua erat creatus:fuisset cum tota sua propagine cōfirmatus ita victus seipsum τ posteros cupiditati τ miserie obliga uit. Propter hoc seuiebat tyrannus cui nemo poterat resi stere:vt seruitutis iugū excuteret a ceruice.q: nō est pote stas super terrā/que cōparetur ei:qui factus est vt nullū timeat. Job.xli. De his tribus modis captiuitatis huma ne dñs ait Esa.lij. In egyptum descendit populus meus a principio.i.in carcerem tenebrosum.i.in Adam qui spō te in merorem captiuitatis deuenit. ecce captiuitas vo luntatis.vt colonus esset ibi.qd secutum est quoad poste ros eius.ecce captiuitas natiuitatis.τ Assur .i. diabolus qui interpretatur tollens robustum.scz Adam.absq; cau sa calumniatus est eū.q: non habebat causam quare ho minē punire deberet:quis homo merito puniretur.ecce captiuitas hostilitatis. Sed q: nō congruebat diuine bo nitati/vt dignissima creaturarū scilicet hō propter quem omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat τ in citatorē habuerat.vide qd no.de peni.dis.j.§.ex his.ff. de sti.c.deus quis similis.ad Colos.j.τ de peni.di.j.§.quod au niq;.in glos.q: irremediabile.τ de tali vili materia condi tus fuerat.ideo dei filius eū proposuit liberare: q: ad ei us imaginem creatus fuerat .de pe.di stin.ij.§.romanos.c.illa anima. q: dei filius patris ima go est.homo ad imaginem creatus.τ se seruum fecit:quū esset filius:vt seruum ingratum redimeret/τ liberaret for

mam serui accipiens. Phi.ij. Erat filius:τ factus est tamφ seruus.vnde Esa.lix. Hec dicit dñs:scilicet deus pater ad seruum dominorū scilicet christum:qui ante Pilatum et Cayphan tamφ seruus iudicatus est.nec solū formā ser ui accepit/vt subesset:sed etiam mali serui/vt vapularet. τ serui peccati/vt penā solueret quū culpam nō haberet vnde.ps.lxviij.in eius persona. Que non rapui tunc exol uebam.τ hoc est ergo qd dicit apls φ filius nos liberauit a seruitute diaboli τ peccati. Nō ergo redeamus in serui tutem iterum per peccatum:sed liberati a corpore mortis huius per gratiā dei sicut dicit apostolus ad Roma. vij. seruiamus christo liberatori nostro:contra corpus peccati pugnando: et diabolum qui tamφ faber sufflat prunas ardentes cōtra ipsum incēdij. vnde Esa.liiij. Ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas . habentes aūt spiritū dei liberi erimus.q:vbi spiritus dei.ij.Cor.iij.ibi libertas: vera a peccato. Fructus aūt spiritus vt dicit apls ad Gala. v. duodecim sunt:charitas/gaudiū τc.aduersus hec non est lex.q: qui spiritu dei aguntur:nō sunt sub lege. Gala. v.xix.q.ij.due.q: supra legē operantur.que sunt perfectio nis euangelice.cōtra enim impios τ scelestos τ alios cri minosos posita est lex ad eos puniēdos.di.iiij.facte. xxiij. q.v.non frustra. Quia ergo spirituales quantū est possi bile peccata cauent:non sunt sub lege puniēre scelera:sed sub gratia eos vt virtuosos coronāte. Adde ad istum.ff. quod scripsi.j.in.§.offendunt.ff. Itē cum priuilegia. cum ff.se.in ar.lxvij. Sic etiā intelligit illud apostoli.j. Timo. j. Justo non est lex posita.τ Gala.v. Qui si spiritu dei duci mini:non estis sub lege.i.sub timore legis.q: sicut dicitur Gala.iij. Lex posita est cōtra transgressionē prohibēdam τ etiam puniendā. Justus vero potius seruit amore iusti tie φ timore pene. ¶ N Unde super pred. verbo . Justo non est lex posita.dicit Bern. Alia est lex promulgata a spū seruitutis in timore:alia a spū libertatis data in suauita te.nec sub illa coguntur filij:nec sine ista viuere patiunt. Uis audire q: iustis nō est lex posita? Non accepistis ait spiritū seruitutis iterum in timore. Ro.viij. Uis audire φ sine charitatis lege non sunt :sed accepistis inquit spiri tum adoptionis filiorū dei.xxiij.q.iiij.§.ex ijs. Apte nō di citur/iusti nō habent legē:aut iusti sunt sine lege:sz iustis non est posita lex. hoc est non tamφ inuitis posita/sed vo luntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata.quia ipsi habentes legem naturalem τ euangelicam in cordi bus eorum scriptam. Roma.ij.precepta domini et cōsilia obseruant . et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de principatibus in libro collationū. Jo.cassi. Ubi ergo chri sti seruitus: ibi ista libertas.vñ dicebat sancta Agatha. Sū ma ingenuitas hec est in qua christi seruitus cōprobatur. τ imperator: Constantinus ait. Qui conatur perpetrare quod malum est:captiuare studet vtiq; bonitatē . omniū enim se verum dominum comprobat:qui se verum seruū ostendit. Lex autem euangelica vocatur ab apostolo lex perfecte libertatis. Jaco.j.quia nedum peccata sed etiam seminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non tantos tm malitie amputat.sed ipsas penitus radices no xie voluntatis euellit. Et hoc est quod dicit apostolus ad Ro.vj. ¶ O Peccatū enim vobis nō dominabitur: nō eīn sub lege estis:sz sub grā. Lex enī vetus ad plenū occasio nes τ seminaria peccatoz nō euellebat:q: sterili maledicebat Deut.vij. Bona ppa retinebat. Talionē pcedebat. Inimi cū odiebat. Leui.xxiij.τ.xxiiij.xix. q iij.ser dñe.τ.q.iiij cū in lege.τ.§.p.ex ijs. Lex euāgelica castitatē suadet:τ virginita tē exaltat dicēs Gala.iiij Brē steriles q nō lactauerunt. Mat.xix.xxxiij.q.v.nūc saluabit.τ.c.q si ir.aūs ē sub.c. nūc saluabit. Paupratē ɔsulit Mar.v.vn Mar.xix. Luc.xviij Mar.x. Si vis pfect ē τc.xiiij.q.j.§.j. Inimicos eē dilige dos decreuit. Mat.v.τ Luc.vj.τ p.c ser dñe.τ.c.cū i lege. τ.§.ex ijs. Et talionē ,phibet dicēs. Qui percusserit te i vna maxilla:τ pbe ei c. Lu.vj.mat.v.xxiij q.j.§.i.xiiij.q j qd de bet. Porro etsi matrimoniū bonū sit τ a dño institutū. Gē.ij. τ.Eph.v.scām in padiso.ex de diuor.gaudem.xxxj.dist.

in cena.raro tñ totus immaculatus est:etsi in lege omis
fornicatio sit prohibita nomine mechie.Exo.xxij. De ures
to.v.xxxij.q.iiij.meretrices.difficile tñ est vt ignis cui in
matrimonio etiam studiose pabula suggeruntur:ita pñis
pris terminis includatur:vt non etiã extra euagatus adu
rat quicquid attigerit.⁊ ipa voluptas culpabilis est:⁊ ad
velocissimos adulteriorũ ⁊ immũditiarum multarum ca
peatur excessus. ad hec.xxxiij.q.iij.vir cũ propria.xxxij.q.
ij.connubia.⁊.q.iiij dixit Sara.⁊.c.origo.di.vj. in palea.
sʒ pẽsandũ. Secus est in discipulis euãgelij sancto incor
ruptionis ⁊ castitatis amore inflãmatis. Legis ergo fa
muli ex occasione liciti vsus ad illicita plabuntur. vnde
j.ad Cor.vj.Omnia mihi licent:sʒ ego sub nullius redi
gar potestate.xiiij.q.j.§.j.vbi de hoc. Gratie pricipes dũ
licita contemnunt:illicita nõ nouerunt. vnde Grego. Sã
ctiuiri vt illicita non perpetrent:a licitis abstinent. Sic
etiã est in retinentibus bona sua:qui etsi decimas soluãt:
et eleemosynas faciant: tñ in retentione bonorum ⁊ de
siderio hñdi ⁊ tarde ⁊ negligenter ⁊ diminute dãdo phi
largyrie laqueos nõ euadunt.ar. ad hec de peni.di.v.qua
litas.⁊.c.se.⁊.c.negotium.vnde Matth.xix.Mar.x.Luc.
xviij.Difficile diues intrabit in regnum celorum.vbi Hie
lari⁹. Periculosa eñ cura est velle ditescere:⁊ graue onus
innocentia subit incrementis opum occupata. Rem eñ
seculi famulatus dei non sine seculi vitijs assequet. Hinc
difficile est diuitem regnum celorum adire. Sed euangelij
filius q: amore dei omnia dedit:auaritiam abijcit certus
existens se multomagis a deo/ q̃ volucrẽ celi esse pascen
dum. Matth.vj. Pari modo non põt seruus legis odiũ
⁊ furorem repellere quum talione vtitur. sʒ gratie filius
in pace ⁊ charitate quiescit liber ab omni furore ⁊ indi
gnatiõe parat⁹ repcuti.xxiij.q.j.paratus. ⁊ semp diligẽs
inimicos. Qui ergo nec sub gratia est:q: nequaq̃ ad do
minice doctrine culmen ascendit:nec sub lege:q: etiã ipa
paruula legis mãdata non suscipit:maxime a peccato nõ
cauendo/qđ etiã lex phibet:hic duplici peccator oppres
sus imperio/ad hoc solũmõ gratiã christi percepisse se cre
dit:vt p noxiã libertatem ab eo alienus existat.in illud in
cidit qđ Petrus ne incurramus enuntiat. Quasi liberi
⁊c.vt supra dictũ est.ib.contra hos. ¶ P Hec vero san
cta libertas q nusq̃ sit:nisi ibi tñ vbi dominus cõmorat:
Paulus docet. Dominus inquiens.ij.Cor.iij.spiritus est
vbi autem spiritus domini:ibi libertas.vt superius decla
raui.de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone
de remissione quinquagesime.in.ij.parte eius in libro col
la. Jo.cassi. Begardi ergo isti cõtra quos superius dispu
taui:redeant ad spiritum dñi ⁊ non carnis:si veram habe
re desiderant libertatem.sed spiritu fornicatiõis decepti
sunt ipsi ⁊ eorum consimiles:sicut expresse dicitur Osee.vj.
Spiritus fornicationis in medio eorum: ⁊ dñm non co
gnouerunt.quia sicut experti sumus/his temporibus/fi
nis talis spirit⁹ libertatis qui hodie currit:caro est: ⁊ nõ
spiritus. Tempore meo in puincia beati Francisci multi
seculares ⁊ fratres minores pro isto carnali spiritu liber
tatis p inquisitores heretice prauitatis incarcerari fue
rũt.inter quos fuit quidam frater noster:qui ppter perfe
ctionẽ quã ostẽtabat Apl's dicebat:q ibi caput fuit istius
erroris. qui quum essem nouitius: ⁊ cõsulerem eum/cre
dens eum virum perfectum/super quadam mea tribula
tione:subridens dixit mihi q ipse tribulari non poterat.
qđ verbũ non intelligens/ipsum mirabilẽ hominẽ repu
taui.sʒ quũ capt⁹ esset pro isto spũ libertatis intellexi ver
bũ suũ occultũ:q ideo non poterat tribulari/q: faciebat
q̃cquid sibi caro ⁊ sensualitas suggerebat seruus carnis
libera iusticia. Iste in carcere fratrum mortuus fuit Flo
rentie:si vere penitens nescio.talem valde spũalem videbã
tur in lucis angelum trãsformari.ij Cor.xj.xxvj q.v. epi.
⁊.c.nec mirũ.vltra.ij.colũ.ib.porro xxix.q.j.§.j.cũ de reg.
licet.§.si vero cognoscuntur per opa carnis. Gala.v.
Unde secure assero/ q si etiam interrogarẽtur in eorum

consciẽtijs etiam cauteriatis.lxxxiij.di.in nomine.qñ talia
pperrant:an eorũ cõscientie sint libere pacifice ⁊ secure:si
verũ dicerent/respõderent/q nõ. quia omne peccatum se
cum tormẽtũ ⁊ penalitatem ⁊ pauorem trahit ⁊ nõ liber
tatem. Funiculis namq; peccatorum suorum vnusquisq;
cõstringit. vt dicit Salo. Prouer v. ⁊ Esa.l. Ecce vos om
nes accendẽtes ignem accincti flãmis ambulate in igne
luminis vestri: ⁊ in flãmis quas succendistis. Ipse eñ no
bis tormento sunt quibus vtimur voluptates. ⁊ oblecta
menta huius carnis atq; delicie carnificũ vice in suum re
torquentur authorẽ. vt dicit Abraã in vltima colla.ij.col
la. Jo.cassi. ⁊ Seneca Maximum supplicium scelerũ est
que statim puniunt dũ facta sunt:immo dũ fiũt. ⁊ Poeta.
Ex tẽplo qđcunq; mali cõmittitur: ipsi
Displicet authori.prima hec est vltio:q se
Judice nemo nocens absoluitur. Nã punctio cõscien
tie semp cõtradicit pctõ etiã in diabolo: ⁊ punit hominẽ.
nã sensualitas impellit hominem ad pctm/ pponẽdo car
nalem delectationẽ seu tẽporalem vtilitatem:sed ratio re
trahit a peccato/ pponendo diuinã offensionem ⁊ eternã
damnationem. Sapientie.xvij. Quũ sit timida conscien
tia:dat testimoniũ cõdẽnationis.semp eñ presumit seua
turbata cõscientia.i.anticipat futura supplicia. Prouer.
x. Pauor his qui operantur malum. ¶ Q

Uartus error isto

rũ Begardorum est q homo potest finalẽ
beatitudinẽ fm omne gradũ perfectionis
in presenti vita consequi:sicut eã in vita ob
tinebit beata. Error iste nullum colorem habẽs a scriptu
ra diuina destruitur expresse a dño. quũ dicat Matth.xj.
Amen dico vobis.nõ surrexit inter natus mulierũ maior
Joanne baptista.qui aũt minor est in regno celorum:ma
ior est illo. vbi Augu. Regnum celorum appellauit hic qđ
nondũ accepimus.de quo in fine dictur⁹ est Matth.xxv.
Uenite benedicti patris mei:percipite regnũ. q: ibi sunt
ãgeli quorũ minor maior est q̃uis iusto portãte corpus:
qđ corrũpit ⁊ aggrauat aiam: ⁊ deprimit terrena inhabi
tatio sensum multa cogitãtẽ. Sapiẽtie.ix. Itẽ ibi hierony
mus. Nos aũt simpliciter intelligam⁹ q ois sctũs q̃ iã est
cũ dño:maior sit illo q̃ adhuc cõsistit in plio. aliud est eñ
coronã victorie possidere: aliud adhuc in acie dimicare.
Nõ põt g clari⁹ q̃ p hec vba tect⁹ ⁊ Aug. ⁊ Hierony. tolli
iste error. q: quũ Joãnes pfectissim⁹ esset:etiam ab vtero
spũ sctõ replet⁹. Luc.j.nõ tñ btitudinẽ minimi beati in pa
tria potuit attigere. ¶ R Tota aũt pfectio hois i hac vi
ta in charitate ẽ.q est vinculũ pfectiõis.fm Aplm Colos.
iij. vt tãto quis dicatur maior quantoplus deum ⁊ proxi
mũ diligit. vnde Bern. Quantitas anime ex amore cristi
manda est. vt qui magnam habet charitatem/ magnus
est. qui modicam/ paruus. qui non charitatem/nihil. fm
Aplm.j.ad Cor.xiij. Charitatẽ aũt nõ habuero: nihil sũ
sed sic supius pbaui in primo errore istorũ in.§. ⁊ vnus.
in isto ar. fm Hieronymum. In ista vita perfectissima cha
ritas nõ põt haberi sicut in patria. de pe.di.ij.§. hinc etiã
c. item Hieronymus. Charitas in quibusdã. ergo manis
feste falsum dicunt. q: ignis in sion.i.in ecclia militãti: in
q̃ christũ speculamur p cõtẽplationẽ in q̃ modicus respe
ctiue est ignis charitatis. ⁊ anim⁹.i. magn⁹ ignis charita
tis in Hierlm.i.in patria btã ⁊ pacifica. sic eñ interpretat
Hierlm. Esa.xxxi. Preterea fm Aplm.j.ad Cor.xiij. Uide
m⁹ nũc p speculũ ⁊ in enigmate.i.in obscuritate. enigma
est vestigiũ trinitat[is] i creaturis. Ro.j. Inuisibilia eñ ipsi⁹
a creatura mũdi p ea q̃ facta sunt intellecta conspiciunt.
alta glos.i.in hac vita:tunc scʒ in patria facie ad faciẽ. sed
fm Greg. etiã ipsa dei cognitio amor est. qui aũt clari⁹ vi
det:purius diligit quem purius cognoscit ¶ S Merz
ces autẽ fm Augu. tota visio est. Jo.xvij Hec est autẽ vi
ta eterna: vt cognoscant te verum deũ: ⁊ quẽ misisti iesum
christum. Nunq̃ ergo tali beatitudine põt perfrui ⁊ tãta

An possit quis hac in vita beat⁹ effici.

Quintus error istorũ Begardorũ est ꝙ quelibet intellectualis natura seipsa naturaliter est beata. ꝙꝙ anima non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deum videndũ: ⁊ eo beate fruenduꝫ. Error aũt iste cõnexus est illi alteri errori Pelagianorum de quo. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. pelagiani. dicentium sufficere voluntatem hominis sine aliqua gratia ad adimplenda iussa diuina. cõtra illud Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. et illud Jaco. j. Omne datum optimũ ⁊c. j. q. ij. ꝙ pio. ⁊. j. ad Cor. xiij. Gratia dei sum id qđ sum. ⁊ illud. ij. ad Cor. iij. Nõ ꝙ sufficientes simꝰ ex nobis ⁊c. ⁊ illud ad Ro. ix. Nõ est currẽtis neqꝫ volẽtis. de pe. di. ij. si enĩ. ⁊ illud Esa. xxvj. Oia opera nostra operatus es in nobis domine. Si autem isti Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ seipsa naturaliter est beata: falsum est. q: nullus naturaliter est bonus essentialiter ⁊ beatus nisi solus deus: qui essentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter est beatus. Jo. x. Ego sum pastor bonus. ⁊ Matth. xix. illđ Mar. x. Luc. xviij. Quid me interrogas de bono? vnus est bonus deus. vbi Orig. Qñ enĩ declinamꝰ a malo ⁊ facimus bonũ: quãtum ad cõparationem ceterorum hominum dicitur bonum qđ facimus. quãtum autem ad veritatem ſm ꝙ hic dicitur vnus est bonus: bonũ nostrũ non est bonuꝫ. Beatus aũt quisqꝫ esse nõ potest nisi sit bonus. vnde Boetius. Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione pfectus. ¶ y Est autem deus solus essentialiter bonus: q: bonitas sua est sua essentia. Originaliter: q: bonitatẽ suã nõ habet ab alio: sꝫ a seipso. q: ipe non est ab alio sꝫ a se. vñ ps. cj. Tu aũt idẽ ipse es. Perfecte: q: nil mali vel defectus aut diminutionis consistit in illo. Effectiue: q: omne bonum deriuatur ab eo: quum sit ipse fons indeficiẽs omnis boni. de pe. di. j. §. hoc idẽ. vers. Itẽ ioãnes. omnis qui nõ diligit ⁊c. ex de regu. licet. in si. Jaco. j. omne datũ ⁊c. Naturaliter: q: natura eiꝰ summe ⁊ plus ꝙ potest intelligi, bona incõmutabiliter ⁊ incorrupta. Nulla aũt creatura potest habere nec habꝫ quinqꝫ predictas bonitatis cõditiones: etiam angelica creatura nedum humana: nõ est essentialiter bona sicut natura diuina: licet inquantum sit creatura dei sicut ⁊ cetere, sit bona: q: creata a bono ſm illud Geñ. j. Vidit cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bona. xxiiij. q. iij. quidam. ℣. floriani. Est ergo bona creatura suo modo: sꝫ non perfecto modo q: si essentialiter esset bona vt dei natura: nunꝙ illud suũ bonum esse posset pdere: nec peccare sicut angeli reprobi ceciderunt. de pe. di. ij. pcipuũ. ⁊. c. si enĩ. xvj. q. ij. visis. Esa. xiiij. Item nec bona est natura quelibet creatura nec originaliter. q: non a se sed a deo creatore. vñ ps. lxxix. Oñ ipse fecit nos. Itẽ nec pfecte. q: omnis creatura defectuosa: ⁊ ex se in nihilum tẽdẽs: q: de nihilo creata. Luc. xj. Si ergo vos quum sitis mali ⁊c. Itẽ nec effectiue. q: creatura de se nõ dat aliqđ boni: nec facit: sꝫ deꝰ i ipa opans: ⁊ ipa cooperans. Itẽ nec naturaliter: q: tũc peccare nõ posset. sed peccauit pmꝰ angelus ⁊ sui sequaces. Esa. xiiij. Eze. xxviij. ⁊ de peni. di. ij. §. de his ita scribit. ⁊. c. pncipium. ex de sum. tri. c. j. §. diabolus. xxiiij. di. q̇ eps. xvj. q. ij. visis. xxvij q. ij §. et his oibus. ℣. sic ⁊ diabolus. Si aũt isti Begardi intelligũt de natura intellectuali hominis: sꝫ aia: ꝙ seipa naturaliter est beata: multo ãplius falsum est. q: si creatꝰ beatus fuisset Adam a deo ⁊ naturaliter: esset beatus sicut deus: vt supra dixi: ⁊ nunꝙ peccare posset: nec mori. q: beatitudo pfecta nõ est subiecta morti nec pctõ. ⁊ ideo pprie solus deꝰ vocat beatꝰ. j. ad Timo. j. ⁊ ideo illi qui querunt beatitudinẽ in rebus creatis: decepti sunt. q: qđ a se beatũ nõ est beatitudinem dare non pōt. ar. j. q. vij. daiberrũ. Et ideo abusiue dicũtur beati, hntes multa pprietaria in hoc mũdo ⁊ boues crassas. ps. cxliij. beatũ dixerunt pplm ⁊c. ⁊ q̃rentes beatitudinẽ in delicijs, sicut epicurei: vel in honoribus, sicut supbi. Adã aũt creatus fuit potẽs mori ⁊ non mori: ⁊ potens peccare ⁊ nõ peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit. de con. di. iiij. placuit omnibus. Itẽ si naturaliter Adã fuisset beatus: quomodo illũ a quo habebat beatitudineꝫ offendere potuisset sicut offendit? de pe. di. ij. §. Romanos. Fuit ergo Adã creatus bonus suo modo sicut angelus: sꝫ nõ cõfirmatus in bono virtutis: nec inseparabiliter habens bonum. essentialia enim ⁊ naturalia inseparabilia sunt: accidentalia vero secus. di. vj. §. his ita. ¶ Z Ceterũ qđ dicunt secundario in isto errore ꝙ anima nõ indiget lumine glorie ipsam eleuãre ad deũ videndũ: ⁊ eo beate fruendũ. falsum est: ⁊ contra illud expresse. ps. xxxv. Et in lumine tuo sꝫ filij. ergo nõ nostro. vel debimus lumen sꝫ pris. Preterea esto ꝙ anima habeat lumen gratie: non tñ habet lumen glorie. q: tunc lumine glorie non egeret. sꝫ lumen glorie christus est: non anime cuiusꝙ sancti. Apo. xxj. Et ciuitas nõ eget sole neqꝫ luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius est agnus: ⁊ ambulabunt gentes p lumẽ eiꝰ. ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dñs Jo. viij. Ego sum lux mũdi. subaudi inuisibilis. habitat enĩ lucem inaccessibilem. j. ad Timo. vltimo. Sꝫ isti miseri ⁊ ceci Begardi dicunt. Quomodo enĩ fieri pōt ꝙ videat deus in sua luce inaccessibili per creaturã sine deo luce: quum inter deum q̇ est lux increata, ⁊ suaꝫ lucẽ non sit differentia: q: illa lux qua deus videtur, deus est. non enĩ potest videri quin videatur sua lux in qua videtur: ⁊ ipse christꝰ illa lux de qua Jo. j. Erat lux vera que illuminat omnẽ hominẽ venientem in hunc mũdum. xxj. di. decros. ad si. Non erat ille lux. ergo nec aliquis homo. vnde dicit Apls Ephe. v. Eratis aliqñ tenebre: nunc autem lux in dño. ergo nõ a se. Sꝫ ⁊ angelus qui est nobilior creatura homine: qui ſcđm Dionysium est manifestatio occulti luminis: speculum purũ clarissimum: nõ in suo lumine videt deum: sꝫ videndo faciem eius in lumine eius qui est filꝰ videt patrẽ. Math. xviij. Angeli eoꝝ semp vidẽt faciem patris mei. qui est ipse qui est splendor ⁊ imago ⁊ figura patris. ad Heb. j. de pe. di. j. deꝰ quis similis. In lumine isto filij ambulabũt sancti in patria. vñ ps. lxxxviij. Dñe in lumine vultus tui qui est filꝰ ambulabũt. ⁊ ista erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene. nisi qui ipsum videt? Quis autẽ eum, vt dixi, nisi in suo lumine videt? q: extra deũ qui lux infinita est, nemo deum videt: nec aliquam creaturã. vnde in visione extatica beatus Bñdictus videndo deum quasi pũctaliter mundum recollectum vidit. vt narrat Grego. in ij. libro dialogoꝝ. qui ⁊ ait. Qui intus claritatẽ dei viderit: nullo modo credendum est ꝙ sit foris aliquid qđ ignoret. no. xiij. q. ij. qui diuina. Iste etiam error cõiunctus est cum precedenti. ⁊ que ibi dixi contra illum: contra istum possunt hic dici. maxime illud ꝙ in hac vita non potest ita clara contemplatio haberi de deo: sicut in patria: nisi ex priuilegio speciali. vt in Moyse ⁊ Paulo. sicut ibi pleniter est probatum. Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipsam eleuãre ad deũ vidẽdũ: quũ de se sit omnis creatura tenebrosa: ⁊ obfuscata p peccatũ originale ⁊ alia que committit. que peccata Aplus appellat tenebras Ro. xiij. Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena est peccati originalis. xv. q. j. §. vt itaqꝫ. vnde Greg. in principio. iiij. libri dialogoꝝ ait. Postꝙ a paradisi gaudijs expulsus humani generis parẽs, in huius exilij atqꝫ cecitatis quã patimur erumnam venit peccãdo: extra semetipsum fusus iam illa celestis patrie gaudia que prius cõtẽplabat, videre nõ potuit. In paradiso quippe homo assueuerat verbis dei pfrui: brõrũ ãgeloꝝ spiritibꝰ, cordis munditia, ⁊ celsitudine visiõis interesse: sꝫ postꝙ huc oẽs cãdit: ab illo quo implebat mẽtis lumine recessit. ⁊ Tobie. v. Qđ mihi gaudiũ qui in tenebris sedeo: ⁊ lumẽ celi nõ video. Et beatus Grego. de illo ceco mendico qui stabat secus viam. Luc. xviij. loquens ad genus hũanũ reducẽs.

Solus deus vere bonꝰ.

¶ A a Adam em̄ anteq̄ peccaret triplici radio lucis il-
lustrabatur. habuit enim cognitionē omnium creaturarū
q̄ facte sunt per christū. vnde ⁊ singulis nomina imposuit
Gen. ij. ad fi. Habuit etiā cognitionē creatoris: nō tamē
plenam: inter enigmaticā ⁊ cōprehensiuam: q: nō ita con-
templabatur clare sicut in patria videtur ab angelo: nec
ita obscure sicut in hac videt a nobis. Item accepit cogni-
tionē sui: ⁊ quid sibi cauendum ⁊ agendum foret. Primā
scientiā de creaturis non amisit: s; scdam ⁊ tertiam p pec-
catum. vnde ⁊ nos de eo ppagati ceci naturaliter nasci-
mur. peccante homine primo ⁊ per peccatū occecato in no-
leuit vitium p natura. vnde Apoc. iij. Dicis q: diues sum:
⁊ nullius egeo: ⁊ nescis q: tu es miser ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊
nudus. Et hoc etiam destruit hunc errorem. Ad istu; etiā
errorem extirpandum addendum est qd legitur ⁊ no. de
con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus error istorū

Begardorū est q se exercere in actibus vir-
tutum est hominis imperfecti. ⁊ perfecta
anima licentiat a se virtutes. Istum errorē
qui etiam surgit de spū libertatis: reprobat ⁊ cōfundit to-
ta vita christi ⁊ sanctorū omnium pfectorū qui se in acti-
bus virtuosis cōtinue exercitarunt: sicut ieiunando, ge-
nuflectendo, etiā vocaliter orando, paupertatem corpo-
ralem seruando, pdicando, operibus misericordie ⁊ disci-
pline intendendo: sicut apparet in sylua euāgelica, ⁊ acti-
bus Aplorū, vitis patrum, ⁊ legendis ⁊ historiis eccl'asti-
ca ⁊ tripertita. Ite; iste error tollitur Math. iiij. supra il-
lud. Venite post me: faciā vos fieri piscatores hominum.
dicit glos. Omnia que de vsu veniunt: non fatigant. vir-
tus exercitio perseuerat. Item quomodo vir perfect⁹ cha-
ritatem habet: nisi pro tempore opus exerceat charitatis
quum dicatur. j. Io. iij. Qui habuerit substantiam huius
mundi: ⁊ viderit fratrem suum necessitatē habere. ⁊ clau-
serit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet i eo?
vnde ⁊ Greg. Sic mens per compassione; doleat: vt etiā
larga manus affectum doloris ostendat. ¶ C c Item
Gre. in homil. penteco. Si amor est: magna operatur. Si
autem operari negligit: amor nō est. mathematica em̄ est
virtus: nisi sit practicata. Impossibile em̄ est virtutem ve-
ram non exerceri p tempore in operibus virtuosis. vnde
Greg. de charitate. Plerūq; charitas quibusdam occu-
pationibus ppedita mouetur in corde: ⁊ tn̄ non monstra-
tur in corpore: sicut sol nube tectus ardet in celo: ⁊ nō vi-
detur in terra. vnde propter hoc quosdam excusat Apo-
stolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cui-
dam anachorite aduenienti ad cellam alterius indigna-
to q: ei nō occurrerat ille de cella q̄ tunc peccata sua plan-
gebat ipse respōdit. Non vacat plangenti charitas. Item
Apls. j. ad Timoth. iiij. hortatur Timoth. viru; perfectū
ad exercitium virtutis, dicens. Exerce teipsum ad pieta-
tem ⁊c. xlij. di. §. j. ⁊. j. in. e. c. vt profectus tuus manifestus
sit omnibus. Nūquid paulus perfectus erat qui dicebat
ad Phili. iiij. Quecūq; sunt vera: quecūq; pudica: quecū-
q; iusta: quecūq; amabilia: quecūq; bone fame. siq̄ virtus
siqua salus discipline. hec cogitate que accepistis ⁊ audi-
stis ⁊ vidistis in me ⁊c. quis enim scit se esse perfectum vt
licentiare possit virtutum actus? certe nullus. j. Cor. iiij.
de pe. di. ij. si em̄ inquit. ⁊. nos aūt iuxta. ⁊ di. iij. adhuc in-
stant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. fi. Item quomō licentiari potest
virtus: q: necesse est si virt⁹ est: q sit in habitu aut in actu.
nec quū est in actu habitus eius pdit. vnde Augu. de bo-
no coniugali: Virtutes animi aliqn̄ in opere manifestan-
tur: aliqn̄ in habitu latent. si aūt nō est i habitu: nec i actu:
virtus non est. nam virtus est habitus mentis bene cōsti-
tute: quū virt⁹ sit in animo. xxij. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de
pe. di. iij. ille rex. vbi aūt vt⁹ nō ē ancēs bñ ɔstituta nō ē animo
male. q: iter bonū ⁊ malū nō ē dare mediū. xxxij. q. j. cū re-
nuntiat. vbi de hoc. de pe. di. j. §. cū em̄. ⁊. nulla em̄ vt ait. ⁊
c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et
odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ⁊. tolle. nec in anima
est dare vacuum: q: si esset illud vacuum malum esset. vn-
de diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tamq̄
ad domum suam redit quamq̄ scopata ⁊ mundata exte-
rius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xi. ⁊. xxvi. Iob.
Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carente;
igne spiritussancti super vacuum. i. cor ociosum tanq̄ sup
lectu;. vnde Bern. aut descēdas necesse est: aut ascēdas.
si attendas stare in pendulo huius vite, ruas necesse est.
Item paul⁹ qui perfectū se vocat ad Philip. iij. ibi. Qui-
cunq; ergo perfecti sumus. ipse se imperfectū dicit in. e. c.
dicens. Non q iam accepimus: aut iam perfecti sum⁹. co-
gnoscere em̄ se imperfectum ⁊ posse amplius credere est
esse perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequor aūt si quo modo
cōprehendam in quo ⁊ comprehensus sum a christo iesu.
fratres ego nō arbitror me cōprehendisse. Ecce quomo-
do paulus perfectissim⁹ crescebat in virtutibus ⁊ profi-
ciebat. qui textus destruit expresse hunc errorem. Nam
ille sm ps. lxxxiij. dicitur beatus: qui ascensiones in corde
suo disposuit. crescendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij.
dum sanctam. Item quomodo potest fieri q virtus possit
licentiari qn̄ desinat esse virtus: q: aut virtus exercebitur
interius per desideria illius virtutis ⁊ cogitationes et
meditationes sanctas: aut exteri⁹ per opera bona. si neu-
tro istorum modorū: virtutis nomen amittit: ⁊ sine virtu-
te nuda remanet anima. virtutes em̄ sunt velamina ani-
me. de pe. di. ij. sapiens nunq̄ inanis est. sub. §. Romanos
⁊. c. se. sed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima.
⁊. c. similem. quomodo ergo imago dei ⁊ similitudo est in
anima licentiante virtutes. non dei imago: s; diaboli est
virtute vacua: ⁊ vitio succedente. Hinc est etiam sm Io.
cassia. in collatione prima Moysi in li. colla. q qui vult
ad charitatis fastigium peruenire: necesse est vt se exerce-
at in operibus virtuosis. impossibile est em̄ charitatē ha-
bere quenq̄: nisi membra habeat charitatis ⁊ exercitiu;
eius: quia charitas patiens est benigna est. non agit per-
peram ⁊c. j. Cor. xiij. Item inter alias cōditiones charita-
tis, quas ponit prosper in libro de vita cōtemplatiua, de
pe. di. ij. charitas est. idē est quod effectiua operis est. ibi:
operosa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus error be-

gardorum est, q osculum mulieris: quū ad
hoc nō inclinet natura: est mortale peccatū.
actus autem carnalis quum ad hoc natura
inclinet: pctm̄ non est. maxime quum tentatur exercens.
¶ Or autem dicunt isti carnales esse peccatum osculum
mulieris. Sciendum est q quedam sunt peccata que sm
se, ⁊ sm suam speciē nunq̄ bona intentione fieri possunt,
sicut sunt precepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occi-
des. Nō mechaberis. ex. de iureiu. ⁊ si christus. ⁊. quidā. et
c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et
hoc mō oscula amplexus ⁊ tact⁹ nō sunt mortalia nec ve-
nialia de se: quū possint fieri bona intētiōe vt p pace dan-
da. vel rōne cōsuetudinis maxime inter consanguineos
iuxta morē puincialiū: vel quū medic⁹ tāgit mulieris pul-
sum vel vuln⁹. vide. xxxij. di. hospitiolū. qd videt cōtra: s;
nō est. vn̄ vide qd no. xi. q. iij. absit glos. j. Alio modo dicun-
tur mortalia vel pctm̄ pcedēs ex inordinata ⁊ mala cau-
sa: vt quū dat elemosyna pauperi ex vana gloria. j. q. j. vi-
de. vel vt inducat ad heresim. Sicut aūt deliberatus con-
sensus in actū peccati est mortale: sic etiā ɔsensus circa de-
lectationē peccati. etsi nō circa consensum tactus: vt pbat
Tho. i scda scde. q. liiij. ar. iiij. Adde qd scripsi. s. i hac scda
pte in. iij. c. thre. in ar. vj. ⁊. est intellect⁹. ⁊ in additione ibi
posita: q icipit, duplex. Si ergo osculum det ex libidinoso
animo vel tactus fiat. mortale est. q: etiam non solum ta-
ctu sed aspectu et affectu etiam sine aspectu appetit et ap-
petitur concupiscentia mulierū. Math. v. xxxij. q. v. nec

solo.et.c.qui viderit. Periurium em̄ ⁊ adulterium ⁊ cete
ra peccata sine actu exteriori solo cōsensu cordis nefario
cōmittuntur. vt de peni.di.i.si cui etiā non contingat. vbi
de hoc no. ⁊ p̄.c.qui viderit.⁊.c.sicut.⁊.c.causa ⁊.q.in pri-
mis.xij.c. Et isto modo intelligit̄ verbum. Hiero.q̄ si non
tangere mulierem bonū est: ergo tangere malū est .xxxij.
di.hospitioluz. Item certū est q̄ radix peccati in corde est
vt dicit dn̄s in Matth.xv. De corde p̄cedunt cogitatiōes
male/homicidia/adulteria.xv.q.vi.c.i.de pe.di.ij. sicut tri
bus. Si ergo cor telo libidinis saucium est: osculum mor-
tale est. vt p̄.c.nec solo. Et qd̄ dicit̄ p̄ Begardos q̄ ad hoc
natura nō inclinat: falsum est.q: suo modo sic inclinat ad
osculum/sicut ad concubitū. Sed esto q̄ ad hoc natura
nō inclinaret: nihilominus ex mente corrupta nasceretur
peccatum. quod etiā ex hoc apparet q: peccata contra na
turā/⁊ ad que tm̄ natura non inclinat/grauiora sunt: vt
sodomia.xxxij.q.vij.adulterij. Et igratitudo.ex̄ de dona.
c.si. Et idololatria.q: cōtra naturam est a creatura crea-
turā adorari.xxiiij.q.i.nō afferamus. ¶ Ff Item incli-
natio nature vel nō inclinatio non facit peccatum: sz per-
uersa voluntas ⁊ inordinata/cōmutans bonum incōmu
tabile i cōmutabile: ⁊ p̄ponēs delectationē creature crea
tori: qd̄ est peccare. s̄m Aug. Et q: inclinatio nō cogit pec
care: q: tunc nō esset peccatum.xv.q.i.§.i.sz ⁊ si natura in-
clinet maxime ad peccatum carnis: nō minus peccās suo
arbitrio noxius est. de pe.di.ij.si cm̄.§.liberi arbitrij. post
iiij.colū.facit qd̄ no.l.di.q: tua.glos.fi. Qr vero dicunt isti
animales Begardi q̄ actus carnalis nō est peccatū: quū
ad hoc natura inclinet: hoc dicunt q: sunt de spū liberta-
tis: vt opus exerceant carnalitatis ⁊ bestialitatis. nā iter
alia precepta negatiua in decalogo mechia prohibetur.
quū dicit dn̄s Exo.xx. Nō mechaberis. Noie aūt mechie
s̄m Aug. in questionibus Deutero. omnis illicitus cōcubi
tus atq̄ illoz membroz nō legitimus vsus p̄hibitus de-
bet intelligi.xxxij.q.iiij.meretrices. Simplex em̄ fornica-
tio mortale est.xxv.di.§.al's ea demū.xxij.q.ij.p̄dicandū.⁊
p̄.c.meretrices.⁊.c.se. vbi dicit Hieronymus q̄ p̄ vitia car
nis maxime demones colūtur. ⁊ loquitur ibi de vitio car
nis. ⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit
glos.q̄ immunditia attenditur s̄m omnē modū illicitum
membrorum. Luxuria incenditur a cibo: quū vtit̄ delica-
tis ⁊ calidis vt aptior sit ad immūditiā. Cōsideratur etiā
luxuria circa sensuum petulātiam. ad idē.xxij.q.vi. Non
mechaberis. Item apl's.i.ad Thessa.iiij.ibi. Ut abstinea
tis vos a fornicatione. ⁊.i.ibi. Qm̄ iudex est dominus de
omnibus his. Item apl's ad Gala.v.premissa fornicatio
ne ait. Qui aūt talia agunt: regnum dei non possidebunt
ad idem To.iiij. Attende tibi ab omni fornicatiōe: ⁊ pre-
ter vxorem tuam nō patiaris crimē scire. crimē aūt morta
le importat.xxv.di.§.criminis.lxxxi.di.c.i.ex̄ de pe. ⁊ remis.
de⁹. Item Deutero.xviij. Non erit tibi meretrix.i. Coz.vi.
Fugite fornicationem. Fornicatio autez s̄m doctores est
omnis vsus carnalis cōmistionis preter legitimuz tori cō
cubitum. Prouer.vi. Precium scorti vix vnius est panis:
q: fatua mulier illo precio dat corpus fornicatori: ⁊ ani-
mam diabolo: quo nō daret sotulares suos. nec tantū dat
animā suā diabolo: sz etiam illius miseri q̄ cōmiscet̄ ei. vn
de sequitur. Mulier autē viri p̄ciosam animā capit. Itez
Eze.xxiij. Proiecisti me post corpus tuux.i. Coz.vi. Omne
peccatum ⁊c̄.i. Qui autem fornicatur/in corpus suū pec-
cat.ij. Pe.ij. Nouit de⁹ pios de tētatione eripere. iniquos
vero in diem iudicij reseruare cruciandos. magis autem
eos qui post carnem in concupiscentia immunditie am-
bulant. Prouer.vi. Qui adulter est propter cordis inopi-
am perdit animam suam. Augu. O quāta iniquitas: quā
[illegible] peruersitas: vt animam suam quam christus sangui-
ne suo redemit: luxuriosus quisquis propter momēti vni⁹
delectationem vēdat. Eccl'i.ix. Ne des fornicarijs animā
tuam in vllo: ne perdas te et hereditatem tuam. Osee
vi. Omnes adulterantes/quasi clibanus succensus a co

mechie nomine quid intelligendum.

Fornicatio quid sit.

quente. Isidorus. Omnibus peccatis fornicatio maior
est. Fornicatio vniuersa antecedit mala. melius est ergo
mori q̄ fornicari. immo plus. quum necessitas excuset a
furto. de cō.di.v.discipulos. de furtis.c.si quis propter ne-
cessitatē. ⁊ ab homicidio. ex̄ de homic̄.c.ij.⁊.c.i.in Clemē.
nulla tamen necessitas excusat a fornicatione. ff. de ritu
nup.palam.§.non est ignoscendum. ⁊ no.ex̄ de fur.siquis
propter necessitatem. ⁊.xxxij.q.iiij.sicut'. tractaui lati⁹ de
immunditia.i.§.nunc de immūditia.in ar.lxxiij. ¶ Bg
Nec obstat quod dicunt isti Begardi q̄ qm̄ q̄s de isto pec
cato tentatur: excusari videtur: q: aliud est tentari/aliud
tentationi consentire. non tentari aūt istud est impossibi-
le quum tota vita nostra sit tentatio super terrā. Job. vij.
de peni.di.ij.si enim. sed non consentire tentationi per dei
gratiam possibile ⁊ facile est. vnde Ja.i. Beatus vir qui
suffert tentationem.i.non consentit. ⁊ propterea oramus
Matth.vi. ⁊ Luce.xi.de peni.di.iij.de quotidianis. Et ne
nos inducas.i.intus ducas in tentationez.q: non oram⁹
non tentari: sed oramus a tentatione non superari. q: de
se tentatio peccatum non est. s̄m Greg. sed virtutis exer-
citatio. vnde ⁊ Dauid in ps̄.xxv. tentari petiit vt coronetur
dicens. Tenta me domine.i. Mach.ij.q: tentatur Abra-
Job Tobias ⁊ Joseph ⁊ reliqui sancti: ⁊ resistentes ten-
tationi coronantur. Quum enim tribus modis implea-
tur omne peccatum. de pe.di.iij.sicut trib⁹.di.vi. in palea
sz pensandum. Suggestione: que fit per diabolum. Dele-
ctatione: que fit per carnem. Cōsensu: per spiritum. quia
serpens suggessit. Eua delectata est sicut caro. Adā velut
spiritus consensit. de pe.di.i.serpens. Quum malign⁹ spi-
ritus peccatum suggerit in mente: si nulla delectatio pec
cati sequatur: peccatum omnino perpetratum non est. di.
vi.in palea.sz pensandum. vbi de hoc. immo fortius ⁊ fre
quentius tentantur boni q̄ mali a diabolo. vnde Greg.
super illud Exo.v. Contemptus Pharao cōsurgit in scā-
dala. Illos tentare negligit quos quieto iure se posside
re sentit. boni enim ad pugnam suscitant leuiathā bonis
operibus eum stimulando. Job.iij. Qui parati sunt susci
tare leuiathaz. Nam sicut dicit Chrysostomus/Non ten-
tatur a libidine: qui semper est in fornicatione. nō tentat̄
a gula: qui semper est in delicijs. nō tentatur ab auaritia:
qui nulli dat sua: immo si potest recipit aliena. Sed si pro
posuisti continere: tentaris a spū luxurie. si proposuisti ie-
iunare: tentaris a spiritu gule. si proponas eleemosynam
facere: tentaris a spiritu auaritie. proponis humilitatem
seruare: tentaris a spiritu superbie. Uides quomodo filij
dei exeunt contra diabolum. bella peccatis indicūt: q: vi-
ctorie gloriam concupiscunt. Quisquis ergo expectans
christum celesti tuba iam resonante/angelorum turba spe
ctante/ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec
christiani vocabulo nec christianorum consortio dignus
erit. immo desertoris crimine notabitur: ⁊ velut peniten-
tie proditor punietur. Proinde sumamus arma celestia
securi de victoria: quia rex noster qui nobiscum est vinci
non potest. vnde.i. Jo.iiij. Maior est qui in nobis est: q̄ q̄
in mūdo est. hucusq̄ Chrysosto. Non ergo se excusent isti
Begardi quia tentantur de carne: q: nemo peccat inuj-
tus.xv.q.i.§.i.xxiij.q.iiij. vasis. al's est sub.c. nabuchodo-
nosor.

¶ Wh

Octauus error Be-

gardorum est/quia dicunt q̄ in eleuatio
ne corporis iesu christi non debent assur
gere: nec ei reuerentiam exhibere asserē
tes q̄ esset imperfectiōis eisdem/si a pu
ritate ⁊ altitudine sue contemplationis tātum descende
rēt/q̄ circa mysteriū seu sacramētū eucharistie aut circa
passionē hūanitatis christi aliq̄ cogitarēt. Error aūt iste tol
lit̄ p̄ illō qd̄ scri. ad Phi.ij. q̄ i noie Jesu oē genu flectat̄. ex̄
de immu.ec.decet.li.vi.ex̄ de cele.mis.sane. de cō.di.ij.nihil.
i.q.i.multi. Item christus ille panis est, de consecra.dist.ij.

christus panis est.sed christus dñs est. Joan.xiij. Si ego dominus τ magister. Huic aūt dño genuflectendum est. Michee.vi. Quid dignū offeras domino? curuabo genu deo excelso.immo nedū corpori christi/sȝ etiā quum legitur euangelium:curuari debemus.de cō.di.j.apłica. Item in ps.xcviij.Dominus regnauit irascantur populi.ibi.Adorate scabellū pedum eius:quoniam sanctum est. De christi humanitate exponit Augu.τ expressum de cō.di.ij.accesserunt.ℵ.nemo autem illam carnem manducat nisi prius adorauerit. Iteȝ ad Hebre.j.Et quum introducit primogenitū in orbem terre:dicit. Et adorent eum omnes angeli dei.τ in ps.xcvj.Adorate eū scȝ filium/omnes angeli eius scȝ patris.Itē quum quilibet fidelis teneatur omni anno communicare. Jo.vj.Nisi manducaueritis carnem filij hominis τc.de cō.di.ij.prima.cum.c.prece.ex de peni.ois.q: τ apłis summe pfectionis hoc dixit dominus Hoc facite in meam cōmemorationem. Luc.xxij.de cō.di.ij.iteraf.τ ex de reliquijs.si dominum.in clemē.eadem ratione tenetur ipsum adorare etiā adoratiōe latrie.vt probat August.in pre.ℵ.Adorate scabellum pedum eius.et pre.c.accesserunt.q: caro christi coniuncta diuinitati adoratur latria: inquātuȝ in creatura hyperdulia:de qua latria legitur τ no.de con.di.iij.venerabiles.Item magi pcidentes adorauerunt eum. Matth.ij.τ leprosus. Matth.viij.ibi.adorabat eum.vbi Origeñ.Añ q̄ peteret adorare cepit cultum ostendēs.Et Chrysostomus sup Matth.Non enim illum petebat quasi hominem artificem:sȝ adorabat quasi deum.oratio autem perfecta est fides et confessio.vnde leprosus fidei opus adorans impleuit:sȝ opus confessionis impleuit in verbis.vnde adorabat eū dicens domine.Et ille cecus illuminatus. Jo.ix.in fi. Ut autem dicunt isti maledici q̄ caderent a perfectione sue contemplationis si de carne christi aut de passiōe eius aliquid cogitarent:insanum est manifeste/τ diabolice arrogantie.q: videndo corpus christi/vident deuȝ per fidem τ diuinitatem eius:q̄ cōiuncta est carni christi. vnde Jo. xiiij.Qui videt me:videt τ patrē.τ beati oculi qui vidēt que vos videtis.Luc.x.τ Jo.xvij.Sicut nos vnum sum⁹. ex de sum.tri.c.ij.§.rursus.τ que maior τ purior cōtemplatio:q̄ cogitare deum passum in carne:ad cuius memoriā est illud sacramentum principaliter institutum:vnde dominus:Hoc quocienscūq̄ feceritis:in meam cōmemorationeȝ facietis.Luc.xxij.de cō.di.ij.iteratur.ex de reli.τ ve. sancto.si dominuȝ.in Clem.vnde.j.Pe.iiij.Christo igitur passo in carne/et vos eadem cogitatione armamini/.τ ad Heb.xij.Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum cōtradictionē τc.Thre.iij.Recordare paupertatis τ transgressionis mee fellis τ absinthij.Sed quomodo hi impij possunt contemplari diuinitatē:nisi τ ibi filiū contemplentur:qui est vna essentia cum patre:q: est id qđ pater.pater enim filio dedit id quod est. vnde dicit filius Jo.x.τ ex de sum.tri.c.ij.§.licet. pater quod dedit maius est omnibus.Si autem filiū dei contemplātur:deum de deo:vt in symbolo nisseno:quod cantatur in missa:contemplari eos necesse est:si recte credunt eundeȝ filium hominem de maria natum.xxiij.di. qui episcopus.de con.di.iij.c.fi.ex de sum.tri.c.j.τ in alijs symbolis fidei orthodoxe.sed istius dei τ hominis illa vera caro sacrosancta que conficitur in altari.vnde August. De carne marie carnem accepit:τ eādeȝ carnem ad manducandum dedit ad salutem.de con.di.ij.accesserunt.nō ergo descendunt a contemplatiōe perfecta adorādo carnem illam vnitam inseparabiliter verbo:sȝ ascēdunt illū deū hoiem pijssimū cōtēplādo.nihil eīn sic hoiem ad deū trahit:τ ad deū allicit/sicut deū hoiem cōtēplando. nihil enim homini suaui⁹/dulcius τ glorioſius est:q̄ suū creatorē sue creature corporaliter esse vnitum:et vnum cum ea insepabiliter esse.i.q̄ nunq̄ sepabit:quis separi posset per potētiā ei⁹ qui eā vniuit:esse effectu veraciter contēplari.vnde Esa.vij.Et vocabitur nomen eius emanuel; quod interpretatur nobiscum deus:quia verbum caro factum habitauit in nobis. Jo.j.Itē per rationem illorum vesanam ergo beata/apłi euangeliste/patriarche/τ prophete/fuissent summe imperfecti:quoȝ ex gestis τ verbis eorum appareat q̄ circa hec iugiter cogitabāt:immo omnes beati de imperfectione notarētur:qui in diuina essentia vident quotidie omnia sacramenta humanitatis christi:τ illa liquidissime cōtemplantur:τ in eis ineffabiliter delectanf.vnde τ chori angelorum in sacra illa immolatione adsistunt:τ illud altissimum sacramentum pferunt ministerio suo sociandū in celo corpori christi.de cō.di.ij. quid sit sanguis. Preterea via veniendi ad cōtemplationeȝ diuinitatis est cōtēplatio christi humanitatis que est facilior:τ capacior.vnde Jo.j.Deū nemo vidit vnq̄.i.nullus homo simplex:sȝ vnigenitus qui est in sinu patris ipse enarrauit.i.extra per assumptā humanitatem docuit:illuminando intellectū ad videndum deū. Anima eīn rōnalis creata fuit in quodam medio habēs extra se mundum se in se/deum supra se. Unde accepit oculū carnis:quo extra se mundū aspiceret.oculum rationis:quo seipsum cerneret.oculum cōtemplationis:quo deū videret. Sȝ postq̄ tenebre peccati facte sunt super faciem. Geñ.j.abyssi.i. cordis humani.iuxta illud Hiere.xvij. Prauum est cor hominis:quis cognoscet illud?oculus contemplationis extinctus est:vt nihil videret.oculus quoq̄ rōnis lippus effectus:vt se dubie τ obscure cerneret.solus oculus carnis in claritate remansit. Propter hoc eterna sapiētia in sua natura inuisibilis/facta est in assumpta natura visibilis:vt homo in christo humanitateȝ oculo carnis cerneret:τ per opera diuina que fecit τ facit quasi quodā collyrio oculo cordis illuminato diuinitatē in ipso videret.ac sic tot⁹ homo beatificaretur in ipso.vnde ait Luc.x. Beati oculi qui vident τc.vt supra dixi.Et ne ab hac beatitudine videamur excludi:qui non vidimus eū in carne presentem:ait Jo.xx.beati qui non viderunt scȝ corporaliter τ crediderunt cordialiter.Corde eīn creditur ad iustitiā. Ro.x.xj.q.iij.nolite.quā q̄ ipsuȝ in hoc altissimo sacramēto corporaliter videamus sub illis visibilibus speciebus latentem si veraciter in ipsum credimus:τ propterea ipse nobis in hoc sacramento sui memoriam dereliquit dicēs Luc.xxij.τ pre.c.iteratur. Hoc facite in meā cōmemorationem.τ p.c.si dominum.Clem. ¶ I i In hoc autē isti Begardi demonib⁹ sunt peiores.demoni eīn ait dñs. Dominum deū tuuȝ adorabis.in tali latria precipuū deficit: scȝ dilectio.q: demō nō diligit:q: charitatē pdidit.de pe.di.ij.principium.xvj.q.ij.visis.τ vide hic quod no.di.iij.venerabiles.glos.ij.Deutero.vj.Matth.iiij.Sed isti nolunt christum in carne adorare.quum ipse specialiter dicatur deus noster.vt in illo.ℵ.ps.lxvj.Benedicat nos deus de⁹ noster.christus propter humane nature participationeȝ τ redemptionem.Sed possunt dicere isti heretici qđ dicitur Jo.iiij.q̄ veri adoratores adorant patrem in spiritu et veritate.ad hoc dicendum est,q̄ ideo hoc dicit domin⁹ vt tolleret errorem dicentium deum esse corporeum τ liniamentis distinctum:qui error ponitur .xxiiij.q.iij. quidam.ℵ.Antropomorphite.quia deus spiritus est. vt ibi dicitur.τ p.c.Jo.iiij.τ filius dei spiritus est:quia deus est. ex de hereti.cum christus.Sed quamq̄ pater incarnatus non sit.de con.distinc.iij.omnis.diuinitas tamen incarnata est in filio toto deo.vnde super illud ps.lix. In idumeam extendam .i. mundum sanguineum extendam calciamentum meum.i.humanitatem.dicit,Mego.diuinitatem calciatam.Nam filius dei quum sit deus perfectus tot⁹/non concisus/non diuisus:q: indiuisibilis est:incarnatus est.quam incarnationem tota trinitas operta est. vt in pre.c.omnis.τ ex de sum.tri.c.j.§.hec sancta.τ tota in hoc altissimo per comitātiā:τ tres etiam persone ibi sunt per essentiam:per potentiam/per pñtiam/sicut in omni creatura:tñ non sunt ibi sub sacramento τ rōne sacramēti.sȝ sola psona filij incarnati.q: nec pater nec spiritussctūs

incarnatus est sed filius. de cõ. di. ij. c. si. ꝛ hoc sacramentū de filio est ꝛ ꝑ incarnatione ꝛ passiõis memoria ei⁹. fit de con. dis. ij. iteraṫ. ꝛ. c. in christo pater. ꝛ ex̄ de reli. ꝛ venera. sanctoꝝ. si dn̄m. Clem̄. ꝛ per colonē indiuisibilem veraciter est ꝛ per vnionem. vt no. de cõ. di. ij. hoc est quod dicimus. ꝛ. c. cõperim⁹. Si igitur hi Begardi christi carnem vere manducare desiderant: ipsam carnē veraciter adorent. q: dicit Augu. i ps̄. xcviij. Nemo aūt ipsam carnē māducat: nisi prius adorauerit. de cõ. di. ij. accesserunt. In vrbe in quodā monasterio sanctimonialium sancti Laurentij Pamsperne in quo illo tempore manebā. erat quidaꝫ theutonicus qui multū spiritualis videbatur: mihi fuit accusatus de isto errore: q corpus christi nõ adorabat qñ eleuabatur. Et in predicatiõe tetigi istū errorē cõtra Begardos: de quorum numero ipse erat. ꝛ tunc aderat: quē correxi ad ptē de illo errore: q nullā paceꝫ habebat qñ tāgebā in meis predicationibus illos Begardos. q: lupus erat in fabula. nec me libenter videbat. vili habitu se tegebat: ꝛ lachrymas habebat. sepe diabol⁹ appentes lachrymas administrat ꝛ capt⁹. scripsi. s̄. §. feminaꝝ. ar. xcviij. in ar. xlvi. i ista scda pte. ꝛ se ɔtēplatiuū ꝛ gustantē reputabat. sꝫ vtinā nõ esset lupus pelle agnina tectus. si christi nõ est: christus eum suum faciat. ex̄ de heretic. vt officiū inquisitiõis. §. si vero. [illegible] de Anachoritis ꝛ Begardis eccis ꝛ eorum erroribus dictum sufficiat.

¶ Articulus. liiij. A

O Gloriosa ciuitas dei sancta mater ecclesia: postq̄ in te defecerūt anachorite: queramus in te si poterim⁹ inuenire alios religiosos qui veraciter colāt te: ꝛ edificent te: ꝛ sancta vita ꝛ sciētia illustrent te. Ipsi eñ a fundamētis fabricauerunt te. nam tota ecclesia primitiua collecta prius Hierosolymis sub apl'is qui caput erant illius sancte religiõis ꝛ fraternitatis: tota erat vna religio. Nam sicut legitur Actuum. iiij. ꝛ. ij. ꝛ. xij. q. j. dilectissimis. ꝛ. c. q: tua. cū. c. se. multitudinis credentiū erat cor vnum ꝛ anima vna. nec quisq̄ eoꝝ que possidebat aliquid suū esse dicebat sꝫ erāt illis oīa cõmunia. ꝛ paulopost. Quotquot eñ possessores agroꝝ aut domorū erant: vendentes afferebant p̄cia eorum que vendebāt: ꝛ ponebant ante pedes aploꝝ. diuidebaṫ aūt vnicuiqꝫ put opus erat. Et talis erat tunc tota illa eccl'ia bñdicta: quales tempore sanctorum cenobitarū Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitisset vt ait Piamon sanctus anachorita in sua collatiõe de tribus generibus monachorum in li. coll'. Joan. cassi. ¶ B De illa etiam eccl'ia Alexandrina sub marco ait Petrus damiani. Tanta sancto marco dñs apud Alexandriā gratiam prerogauit: vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta cõfluerent/ mox per continentiam ꝛ totius sancte cõuersationis instantiam tamq̄ ad monastice perfectionis fastigium puolarēt. Unde ꝛ in illa ecclesia primitiua tradita fuit forma monastice seu cenobitice vite. iuxta qḋ glos. Bede dic̄ ibidē. Actu iiij. in textu supra posito. Qui ita viuunt vt sint eis omnia cõmunia in dño: cenobite vocanṫ. que vita tanto fertilior est: quāto magis statum futuri seculi imitatur: vbi omnia sunt cõmunia. Religiosi aūt illi erant habitu honesti. actione iusti. sermone modesti: cogitatione sancti: affectione puri: intentione recti: puidētes bona nõ solū coram deo sꝫ etiā coram omnib⁹ hominib⁹ ij. ad Coꝛ. viij. ad Ro. xij. in fi. xij. q. j. nolo. Sed sicut preteriti temporis religiosi fuerunt ficus dulcissime ꝛ valde bone: ita nostri tēporis Regulares sunt multi ficus amarissime ꝛ valde male. ar. xlvij. di. quātūlibet. Hiere. xxiiij. Ondit mihi dñs. Et ecce duo calathi pleni ficis. et. j. fic⁹ bonas/ bonas valde: ꝛ ficus malas/ malas valde. vnde Augu. in. p̄. c. quātūlibet. Sicut non inueni meliores q̄ q̄ in monasterio pfecerūt: ita nõ expert⁹ sum deteriores q̄ qui in monasterio defecerūt. ar. ad hoc. Et cum corruunt difficili⁹ q̄ seculares resurgūt. q: ad lr̄am fm̄. Chrysosto. nõ ideo dolēt q: peccauerūt: sꝫ cõfunduntur q: suā hic gloriā pdiderūt. de pe. di. j. quis aliq̄n. Un̄ ficte aliqui penitēt ideo non resurgunt. Ad idem de peni. di. j. §. q aūt. ꝟ. si sacerdos (al's est. c.). l. di. vt constitueret. ibi. expti credo aliquorum fictas penitētias ¶ C Nostri quidem temporis religiosi multi similes pharisceis: qui in synagoga locum religiosoꝝ tenebant: diuisis ab alijs habitu: ꝛ exteriori conuersatione similes: tonsuram magnam deferre/ habitum suum cõponere/ custodire exteriores cerimonias quid sit cerimonia no. xlv. di. q̄ sincera. glos. cerimonia. et obseruantias gloriātur. Sed quid valet religio sine charitate ꝛ pietate q̄ ad omnia valet. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §. j. Habitus sine humilitate. Phi. ij. de peni. di. j. c. j. Tonsura sine paupertate: quam designat: xij. q. j. duo. Silētiū oris sine quiete cordis: de cõ. di. j. q̄n. Ieiunia cum gastrimargia. xlj. di. q̄squis. de cõ. di. v. sint tibi. Psalmodia sine concordia: xc. di. alienus. ꝛ cū inuidia. xlvj. di. clericus inuidēs Exterior oratio ꝛ vocalis ꝛ apparens ꝛ interior vagatio de cõ. di. j. quando. ꝛ. di. v. nõ mediocriter. xcj. di. cantātes xxxviij. di. sedulo. Sterilis meditatio ꝛ nulla cõpūctio: de pe. di. j. §. hoc idem. in prin. ꝛ. c. pdiderat. ꝛ. di. iij. §. Ecce. ꝟ. vidisti (al'. est. c.) nec gemit⁹ nec suspirioꝝ emissio: de pe. di. iij. §. his authoritatibus. ꝟ. prima consolatio. Uocalis ꝛ sacramentalis confessio ꝛ nulla mutatio vel correctio. de pe. di. j. nõ sufficit. ꝛ. di. iij. penitentes. cū. c. p̄. Continua missarū celebratio ꝛ vitioꝝ augmentatio. de conse. di. ij. q̄ discordat. cū. c. se. ꝛ. c. sicut iudas. ꝛ. c. q̄ scelerate. ꝛ. c. quotidie. Uisitatio ꝛ semp peccatoꝝ excusatio ꝛ velatio: de pe. di. j. serpens. ꝛ. § denicqꝫ. ꝛ di. iij. sunt plures. ꝛ. c. pluit. ꝛ ps̄. cxl. ad excusandas excusationes in peccatis. xvj. q. j. predicator. ex̄ de consue. quāto. Ueritatis lucratiue predicatio ꝛ eiusdem per malam vitā impugnatio. iij. q. vij. §. hoc idē testatur. xxv. di. c. vltimo Corporalis in eundo ꝛ cantando ꝛ comedendo ꝛ seruiendo cõbinatio ꝛ interna diuisio ꝛ reciproca persecutio. j. q. j. multe. xxiiij. q. j. vbi sana. xxiij. q. iiij. qui peccat. ꝟ. nec eñ. In choro ꝛ missa benedictio ꝛ extra/ ꝛ intra in corde maledictio. xxiiij. q. iij. si igitur. ꝛ §. sed qui. ꝛ. c. deus q̄n. xj. q. iij. §. Item Salomon ꝟ. sicut auis. Detractio. de pe. di. j. homicidiorum. Murmuratio. xc. di. alienus. c. oblationes. xlvj. di. accusatores. Diffamatio. vi. q. j. deteriores. ꝛ. c. ex merito. Contentio. xc. di. oblationes. Mendaciorum multiplicatio. xxij. q. ij. pimū. Cachinnatio/ derisio. v. q. v. §. vl. in fi. Subsannatio ꝛ despectio. ps̄. xxxiiij. Subsannauerunt me subsannatione. ꝛ idē ꝛ despectio superbis. Pacis labiorum altrinsecus datio ꝛ locutio/ ꝛ interior cordial' idignatio ꝛ mala cogitatio. ps̄. xxvij. Mala aūt i cordib⁹ eoꝝ. De talib⁹ irreligiosis ait dñs Sopho. j. Uisitabo super eos q̄ induti sunt veste pegrina. Itē Hiere. ix. Uisitabo super eos qui attonsi sunt coma habētātes in deserto. i. in claustro: q: oēs habent pputiū in sꝫ. ppietatem/ ppriam voluntatem/ ꝛ carnalem voluptatem. vnde Bern. Manet tonsura: vestis necdum mutata est: ieiuniorum regula custoditur: statutis psallit horis: sed cor eorū longe est a me: dicit dñs Matth. xv. Esa. xxix. pmiserat eñ dñs ibi i Mattheo: Hypocrite bñ de vobis prophetauit Esa. Ppl's iste labijs me honorat (al's glorificat me) Esa. xxix. Mat. xv. vbi Remigius. Hypocrita dicitur simulator: q: aliud opere simulat/ aliud corde gestat. Isti ergo bene. Hypocrite dicuntur: quia sub honore dei terrena lucra sibi accumulare cupiebant. Sic faciunt hodie plerique religiosi successores pharisceorꝫ in vitijs. contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos pharisceoꝝ vitia deuenerunt. Isti⁹ hipocrytalis tēporis aliqui religiosi irreligiosi. Regulares. i. regulares q: de regula nõ curātes. di. iij. regula. Couersi puersi: ꝛ ad vitia mūdi reuersi. de pe. di. ij. penata. ꝛ. c. nõ reuertebanṫ. Cenobite quidam proprietarij sarrabaite. ex̄ de sta. mo. super quodā Claustrales aliqui regum ꝛ principū ꝛ Cardinaliū cõmensales. ex̄ de offi. ordina. quāto Monachi gyroua

gi.xvi.q.i.monachi vagantes.⁊.c.legi.⁊ forenses/⁊ aduo
cati/⁊ defensores.xvi.q.i.de p̄sentiū.ex̄ de postu.c.ij.⁊ ꝓcu
ratores/⁊ cōductores/⁊ locatores/⁊ mercatores/⁊ nūtij
dhoꝝ mundi/⁊ cursores.ad hec ex̄ de syndi.c.j. ex̄ ne cleri.
vel mo.c.i.⁊ ꝑ totū.Cauillosi disputatores/q̄stores ꝑsum
ptuosi/vaniglo:iosi/⁊ alioꝝ religiosoꝝ cōtēptores.aliqui
paupertatis ꝓfessores:sꝫ hereditatū successores. ⁊ cōtra
eoꝝ sancta statuta vinearū ⁊ agroꝝ possessores. ex̄ de ex.
ꝑ.nimis.i.⁊.ij.omnib⁹ alijs supbiores:quum deberent ex
vocabulo ⁊ ꝓfessione esse humiliores:pcibl'erio:es/⁊ mul
ti mundi carnales possessores:⁊ paupꝛtatis p:omisse apl'i
ce in eoꝝ regulis ⁊ statutis ꝑuaricatores.aliqui eorū sacre
theologie legum ⁊ decretoꝝ ⁊ aliaꝝ scientiarū ꝓfessores
⁊ vita largiores.Quidā eoꝝ ingredientiū suum ordinem
deceptores:vt prius eis auferāt se ⁊ sua: ⁊ demū ꝓfitean
tur regule inimici.xv.q.i.legi.Quidā ex eis versipelles al
bi exterius nigri interius:quum potius debeat esse con
trarium.ſm illud Can.i. Nigra sum sed formosa. Quidā
vtrāq; vitā simul ꝑticipātes:q̄a mendicantes ⁊ possessio
nes habentes. contra Cōciliū gn̄ale.ex̄ de religi.domi.
religionū.li.vi.sic hermaphroditi q̄ vtrūq; sexū ꝑticipāt.
iiij.q.iij.§.Itē in criminali.℣. hermaphroditus. Fratres
quidā fratrū ꝑsecutores/diffamatores/⁊ religionū sasso
res oblati.xxvij.q.ij.vt lex.Aliqui demonib⁹ immolati/ et
cōcupiscētijs mūdi renati/⁊ inuoluti facti sunt.Multi ex
eis manū mittentes ad aratrū penitētie/ retro aspiciunt
vt ꝑ.c.pennata.et Luce.ix.Quidā q̄ tectū ascenderūt con
tēplationis ⁊ euangelice ꝑfectionis:mūdi delicias et di
uitias ⁊ honores tollere descenderūt.contra id Matth.
xxiiij.ex̄ li.vi.de elec.quorūdam.vbi Chrysostom⁹. Eligi
bilius erat nudo corpe saluari q̄ intrare in domū vt tolle
ret vestimētū.Spoliantes tunicas/⁊ induerunt illas. la
uantes pedes/inquinauerūt illos.Can.v.Pennata ani
malia q̄ incesserant/cōtēplatiui religiosi qui mūdo renū
tiauerāt/reuersa sunt.cōtra id Eze.i.Obliti q̄ retro erāt.
Phi.iij.Et qui in anteriora se extenderāt sequētes ad pal
mā supne vocationis:que tēporalia sunt requirunt.cōtra
illud quod scribit in.ꝑ.c.pennata.⁊ ad Phi.iij. Aliq̄ qui
promiserūt saluare animas suas: in mōte fornicati sunt.
Gen.xix.xv.q.i.inebriauerūt.Et egressi de sodomis.i.mū
do a laude dei muti respicientes retro versi sunt in statuā
salis.Gen.xix. scꝫ infatuati. qd̄ ad nihilū valet vltra nisi
vt mittat foras:⁊ cōculcet ab hominibus .i.secularibus.
Quū em̄ viri religiosi qui tenent figurā aploꝝ quātū ad
ꝓprioꝝ renūtiationē.xvi.q.i.ex authoritate. ⁊ quib⁹ dn̄s
dicit.Vos estis sal terre.Matth.v.xciij.di.sacerdotes.de
berent mūdū cōdire lumine ꝑdicationis/⁊ exēplo sancte
⁊ ꝑfecte cōuersationis.¶ ℟ Hodie aliqui q̄si sal fatu
um euanuerunt. vn̄ sup ꝑ.verbo Vos estis sal terre/dicit
Hilarius.Est aūt hic q̄renda ꝓprietas dictoꝝ:quā ⁊ aploꝝ
officium ⁊ ipsius salis natura mōstrabit.hoc igit in om
nem vsum generis humani effectū incorruptionē corpo
ribus quib⁹ fuerit aspersum impꝛtit:⁊ ad omnē sensum cō
diti saporis aptissimū est.Apl'i autē sunt reꝝ celestiū pre
dicatores:⁊ eternitatis velut satores:merito sal terre nū
cupati.q: per virtutem doctrine quasi eternitati corpora
seruant.Item ibi Remigius.Sal etiam per aquaꝫ in ar
dorem solis/⁊ per flatum venti in naturā alterā cōmu
tatur.Sic ⁊ apostolici viri per aquam baptismi ⁊ ardorē
dilectionis ⁊ flatum spiritussancti in spiritualem regene
rationem commutati sunt.Sapientia etiam celestis per
Apostolos predicata:exiccat humores carnalium operū:
aufert fetorem ⁊ putredinem male conuersatiōis:⁊ ver
mē libidinose cogitationis:⁊ illum de quo dicit propheta
Esa.vltimo in fi.⁊ Mar.ix.Vermis eorum non moritur.
habetur etiam Matth.viij.xiij.xxv.⁊ Luc.xiij. Bern. sup
illud Matth.xxij.Ibi erit fletus ⁊ stridor dētium. Fletus
erit ob ignem qui non extinguitur.stridor ob vermē qui
non moritur. Item idem. Sunt apostoli sal terre.i.homi
num terrenoꝝ:qui amando terram terra vocantur. Item

Hieronymus.Vel apostoli sal terre vocantur.quia per il
los vniuersum hominū conditur genus. Itē Chrysosto.
super Matth.Doctor enim quum fuerit omnibus predi
ctis virtutibus de quibus dixerat ornatus: tūc est quasi
optimum sal.⁊ totus populus de illo cōdit videndo eum
et audiendo.Item Remigius.Est sciendū q: nullū sacri
ficium offerebatur deo in veteri testamento nisi prius cō
diret sale.Leui.i.q: nullus pōt laudabile sacrificium deo
offerre absq; sapore celestis sapiētie.xliij.di.c.i.℣.per salē.
Itē hilari⁹. Verū q: cōuersioni homo subiacet:ideo apo
stolos sal terre nuncupatos monet in tradite sibi potesta
tis virtute persistere:quum subdit. Q: si sal euanuerit:in
quo salietur? Hieronymus.i.si doctor errauerit: quomo
do alio doctore emēdabit? Et Augu.Et si vos per quos
condiendi sunt populi: metu persecutionum temporalium
amiseritis regna celoꝝ:qui erunt homines per quos vo
bis error auferatur? Alia lr̄a habet si sal infatuatum fue
rit:ostendens fatuos esse iudicādos:qui temporaliū bonoꝝ
vel copiam sectantes/vel inopiam metuentes/ amittunt
eterna:que nec dari pn̄t ab hominibus nec auferri. Item
Hilarius. Si autē doctores infatuati nil saliant:⁊ ipsi sen
su accepti saporis amisso viuificare corrupta non possunt
redduntur inutiles.vn̄ sequit/Ad nihilum valet vltra:ni
si vt mittat foras ⁊ conculcetur ab hominibus.Hierony
mus.Sal em̄ vt in condimentū ciborum ⁊ ad siccandas
carnes necessarium est:ita alium vsum non habet. Certe
legimus in scripturis vrbes q̄sdam ita victorū sale semi
natas:vt germen nullū in eis oriretur. Item glos. Postq̄
ergo illi qui capita sunt aliorū defecerint:nulli vsui apti
sunt nisi ad hoc q̄ mittant foras ab officio docēdi. Adde
hic de isto sale qd̄ scripsi.i.§.Sed contra hoc.℣.ij.pater ex
eo in ar.lviij.Filij israel religiosi vidētes deū in desertum
religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebroso car
nes ⁊ pepones cepas ⁊ allia ⁊ cucumeres appetentes.i.
mūdi delectabilia:et super man (alias manhu).i.corpus
christi.de cō.di.ij.reuera.vel rebus spūalibus nauseantes
mente ⁊ vita in Egyptum.i.mundum reuersi sunt. sicut
Numeri.xi.⁊.xiiij.tales ex eis nō intrāt terrā ꝓmissiōis.i.
terram viuentium.lxxvi.di.ieiunium.Cōtra tales religio
sos hodiernos retrogrados Petrus.ij. Pe.ij.c.¶ E Si
em̄ refugiētes coinquinationem mundi in cognitiōe do
mini nr̄i ⁊ saluatoris iesu christi hi rursus implicati super
antur:facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.meli⁹
em̄ erat illis nō cognoscere viam veritatis: q̄ post agni
tionem retrorsum cōuerti ab eo qd̄ illis traditum est san
cto mandato . contingit enim illis illud veri prouerbij.
Prouer.xxvi.Canis reuersus ad suum vomitum:⁊ sus lo
tā in volutabro luti.de pe.di.iij.sunt qui dicunt.⁊.c.irrisor
et.c.inanis. ⁊ di.iiij.si refugientes.⁊ ad Heb.vi. Intermit
tentes sermonem inchoationis christi/ feramur ad eius
ꝑfectionem:non rursus iacientes fundamentū penitens
tie ab operibus mortuis.de pe. di.iiij intermittentes. Et
sanctius est nō vouere:q̄ votum ꝓut melius pōt nō pro
ficere.grauius em̄ puniunt qui votū fecerunt. aut fidem
perceperunt: ⁊ votum non ꝑfecerunt: aut in malis vi
tam finierunt:q̄ illi qui sine voto aut fide mortui sunt: et
tamen bona egerunt opera.xij.q.i. scimus.de pe. di.iiij.§.
finis. Tales cucurrerunt:sed brauium nō habuerūt.quia
ante metam defecerunt.i.ad Coꝛ.xi.Greg.in moralibus
In cassum quippe bonum agitur:si ante terminum dese
ratur.quia frustra velociter currit:qui prius q̄ ad metam
perueniat deficit.de peni.di.iij.in cassum.ex̄ de renun .c.i.
vbi de hoc. Tales etiam mortuum baptizauerunt: ⁊ mor
tuū iterum tetigerunt.Eccli.xxxiiij.Grego.in moral. Ba
ptizantur quippe a mortuo:qui mundant se fletib⁹ a pec
cato.sed post baptismum mortuum tangit:q̄ culpas post
lachrymas repetit.de peniten.di.iij.baptizantur.Contra
tales etiam dominus in Luca.viij.c.Matth.xiij. In tem
pore credunt: ⁊ tempore tentationis recedunt. Ber. Ibi
fige tu christiane cursus tui metam : vbi christus posuit
suam.

suam. Ubi miseri accipiētes τ tenentes clypeū/manum cō
traxerunt quā in sublime porrexerāt: anteq̄ interficerent
oēs habitatores hai.i.vallium.i.mūdi. Josue.viij. Tales
etiā postq̄ peccata planxerūt:vultus mutauerūt.cōtra il/
lud.j.Reg.j. Isti sunt qui mortui mūdo. C.de epis.τ cleri.
deo nobis.xvj.q.j.placuit.redierunt ad literā/ad sepelien
dos mortuos huius mūdi. Et in spū tales mortui in pec/
catis iacētes sepeliunt alios mortuos corporales. Mat.
viij. Et cura eorū de mortuis est:vt de eorū cadaueribus
pascātur sicut lupi τ canes de morticinis bestiarū. ꝓpter
sepulturas multi se in inferno sepelierūt. Lu.xvj. ¶ Stel/
le etiā scȝ religiosi nō manētes in ordine/scȝ aut per apo/
stasiam aut per malā vitam:τ cursu suo:de quo. Cucurri
in siti.i.in feruore charitatis/cōtra Sisaram.i.diabolum:
interpretatur enī Sisaras exclusio gaudij:non pugnaue
rūt perseueranter. Judic.v. Non enī tales religiosi tepefa
cti currūt in siti.i.in feruore sancto τ desiderio.de qua siti
ait dñs Jo.xix. Sitio. Nec viā mandatorū currunt: q: nō
habent cor per charitatē dilatatū.ps.cxviij. Viam mādas
torum cucurri cū dilatasti cor meū. Non currūt post chri/
stū gigantem:q̄ exultauit vt gigas ad currendā viam.ps.
xviij.nec cū achimaas currunt per viā cōpendij consiliorū
christi de quo.ij.Reg.xviij.vbi dicit. Currens Achimaas
per viā compēdij transiuit chusi. Achimaas signat feruē
tes in bono religiosos:qui non cōtenti obligationib⁹ pre
ceptorū extendūt se ad consilia euāgelica. Mat.xix. xiij.
q.j.§.j.τ.c.quisquis. vnde interpretat̄ fratris mei assum/
ptio:q: formam illius christi fratris nostri:de quo.ps.xxj.
Narrabo nomen tuū fratribus meis:assumūt.post quem
currere debemus. Cant.j.in odorē curremus vnguentorū
tuorū. Ber. Currentem non apprehēdit:q: τ ipse pariter
nō cucurrit. τ ꝓpter hoc dicit̄ Jo.xx. q̄ currebant Petrus
τ Joannes simul.i.in charitate. Chusi interpretatur tene
brās me. et signat tepidos religiosos q̄ alios obtenebrāt
exēplo imperfectionis sue τ preuaricationis. Hiere.xiij.
Date dño deo vestro gloriā ante q̄ tenebrescat: τ ante q̄
offendāt pedes vestri ad montem caliginosum. Seneca.
Faciamus qđ in itinere solet fieri.qui tardi⁹ de hospitio
exierunt:velocitate cōpensant morā. vñ de bonis religio/
sis dicit̄ Rom xij. Spiritu feruētes:dño seruientes. Eccl.
xiiij. Nō defrauderis a die bono τ particula boni diei nō
te pretereat. vñ τ Sene. Cum celeritate tēporis vtendi ve
locitate certandū est:τ velut ex torrente rapido nec semp
ituro cito hauriendū est. Legit̄ de Tito quū sederet ad
mensam:τ recoleret nil strenuū aut memorabile se egisse
die illo:cum gemitu graui τ dolore mensam repulit excla
mās. O amici diē perdidi. Idē nota supra in prima parte
in ar.xlij.B.item recor. Bern. Omne tēpus in quo de deo
nō cogitas:te cōputa perdidisse. τ Hiero. Semper aliqđ
operis facito τc.de cōse.di.v.nūq̄.diabolus enim semper
redit ad domū vacantē:τ ibi requiē habet. Matth.xij.de
peni.di.iiij.reuertar vnde.in pre.loco Mat. Inuenit eam
vacantē/ait Rabanus/a bonis operib⁹ τ actibus per ne/
gligentiā:scopis mundatā scȝ a vitijs pristinis per baptis
mū τ religionem:q̄ est alius baptismus:in cuius ꝓfessio/
ne nō simulata remittit deus ꝓfesso cōtrito τ nouitio ꝓ/
ponēti remanere oia peccata sicut in baptismo: sicut fuit
reuelatū cuidam monacho ab angelo.vt legit̄ in vitis pa
trū. Ornatā simulatis virtutibus ꝑ hypocrisim. Et Aug.
de concordia euangelistarū ait super pre.verbis. Per hec
verba signat dñs quosdam ita creditores vt non possint
ferre laborem continētie:τ ad seculū rediturí sint. Greg.
etiā.vij.lib.moral̄.sic ait. Plerūq; etiā fit quū mens ex sui
exordio profectu extollitur:quūq; iam se quasi de virtu/
tibus erigit:seuiēti cōtra se aduersario aditū pandit.tan/
toq; vehemētius in eius cōfractione se exhibet: quāto ex
grauius quia vel ad modicū fuerat proiectus dolet. Itē
Job.xxvj. Qui extēdit aquilonē.i.diabolum super vacuū
id est cor ociosum tāq̄ super lectū. Religiosi autē acidiosi
vident̄ sibi lucrifacere diem: si sine opere aliquo tot⁹ eis

Religio est alter baptis/mus.

per inertiam elabatur. Inter enī alias infirmitates reli/
giosorū acidia est eis domestica τ familiaris.que a Dama
sceno describitur/afflictio siue tristitia aggrauās. Tales
religiosi designati sunt in Helia:de quo dicit̄ q̄ quū fuge
ret a facie Jezabel in deserto τ proijceret se ad vmbrā iu/
niperi: petijt anime sue vt moreret̄. Juniperus designat
religionē.quia sub cinere illius cōseruatur ignis per an/
nū:ita τ feruor nouitiorū vsq; ad professionē. Sed multi
proijciunt se ad vmbrā iuniperi:quia torpent a bono ope
re refrigerati a sancto primo feruore:quos angelus.i.gra/
tia excitat monēs vt surgant:τ panem subcinericiū com/
edant.i.recogitent christū pro se tot opprobria passum.τ
hoc cū aqua lachrymarum. Nec semel de christo cogitare
sufficit:sed frequēter donec perueniāt ad mōtē dei Oreb
id est ad mēsam celestis glorie.interpretatur enī oreb mē
sa.iij.Reg.xix. Nostris autem tēporibus stelle multe.i. re/
ligiosi qui fulgere cōsueuerant in firmamēto celi.i. eccle/
sie:τ noctem huius seculi vita τ doctrina illuminare:cecī
derūt de celo puritatis τ altitudine sanctitatis. Matth.
xxiiij. Unde dies iudicij in ianuis est.vñ Aug.ad Esitium
super verbo pre. Stelle cadent.quoniā multi q̄ gratia ful
gere videbātur:persequētibus cedent τ cadent: τ quidā
fideles fortissimi turbabuntur. Vñ τ hodie veraciter pōt
dici illud Job.xxiiij. Et stelle multe.i.religiosi non sunt
munde in conspectu eius scȝ christi:licet munde in conspe
ctu hominū videant̄. Et licet tales erudire plurimos po/
pulos ad iustitiā videantur:quia tamen eorū vita discor/
dat a doctrina sicut phariseorū.j.q.j.nō quales.xix.di.ser
ui. Mat.xxiij.non fulgebūt multi ex eis sicut stelle in per/
petuas eternitates. Dani.xij.ex de magistris.c.si.

¶ Articulus.liiij. A

Hunc vero ad reli/
giosorū omniū singulatim vitia descen
damus:vt ex vitijs virtutibus cōtrarijs
xxij.q.j.cum renūtiatur. virtutes eorū ad
quas tenent̄ clarius cognoscātur. ¶ Et
primo in vitio ꝓprietatis offendūt multipliciter τ trans/
gressione paupertatis. τ hoc tripliciter τ diuersimode in
ingressu/τ progressu/τ egressu. Et primo in principio cō
uersionis quidā eorum nō plene se expropriant:sibi redi/
tus loculos τ aliā supellectilē infideliter reseruātes:sicut
Ananias τ Saphyra vxor eius. Act.v.xxiij.q.viij.legi.τ.c.
petrus. Contra tales mystice in Deut.precipitur.xx.c.hic
Judic.vij.τ.j.Machab.iij. Si qs est homo formidolosus
τ corde pauido:nō egrediatur ad bellū:reuertatur in do
mū suā ne pauere faciat corda fratrū suorū:sicut ipse per/
territus est. ꝓpter qđ Jo.cassi.in.iiij.lib.de institutis renū
tiantiū ait in primo.c. De illo qui renūtiat diligētia summa
perquiritur ne de pristinis facultatib⁹ suis inhereat ei vel
vnius minimi contagiū. Sciunt enī patres sub monaste/
rij disciplina diuturnū esse non posse:sed nec humilitatis
quidem aut obediētie apprehensurū esse virtutē: nec illa
cenobij paupertate ac districtione contentū fore:si in con
sciētia eius pecunie quantulācūq; latitauerit sed vbi pri/
mū exorta fuerit quelibet occasionis cōmotio: fiducia sti/
pis illius animatū cōtinuo de monasterio velut funda ro
tante fugiturū. ¶ B Unde Mat.iiij.ibi. Relictis reti/
bus. Greg.in homil̄.v.euangelistarū. In quo affectū po
tius debemus pēsare q̄ cēsum. Multū enim reliquit:qui
sibi nihil retinuit.multū dimisit:qui cū re possessa concu/
piscentijs renūtiauit.a sequētibus ergo tāta dimissa sunt
quanta a nō sequētibus concupisci potuerūt. Et Chrys.
ibi in homil̄. Tante igitur ꝓmissioni crediderunt: et per
sermones quib⁹ sunt capti/crediderūt se alios posse pisca
ri. Item idē super Matth. Hoc igit̄ cupientes secuti sunt
omnibus relictis.in quo nos docuerūt quia nemo potest
terrena possidere:τ perfecte ad celestia peruenire. Item
in eo.c. Matth.iiij. Illi aūt relictis retibus τ patre secuti
sunt eū. Chrys.super Matth. Tria enī sunt que relinque/

5

re debet q̃ venit ad chꝛiſtũ. Retes carnales: q̃ ꝑ retia piſca
tionis ſignant. Subſtantia mũdialis: per nauẽ. Parẽtes:
per patrẽ. Reliquerunt ergo nauẽ: vt fierent eccleſiaſtice
nauis. xxiiij. q. j. nõ turbatur. gubernatores. Reliquerunt
retia: vt nõ piſces afferrent ad ciuitatẽ terrenã: ſed hoĩes
ad celeſtẽ. Reliquerũt vnũ patrem: vt ſpirituales patres
omniũ fierẽt. ij. q. vij. qualis. Item ibi Hilari⁹. His igitur
artẽ ⁊ patriam domũ relinquẽtibus docemur chꝛiſtũ ſe-
cuturi ⁊ ſecularis vite ſolicitudine ⁊ paterne domus con
ſuetudine nõ teneri. Item Luce. v. ⁊ Matth. ix. dicitur de
Mattheo. Et relictis oĩbus ſurgens ſecutus eſt eum. Itẽ
Matth. xix. Si vis perfectus eſſe: vade vende oĩa que ha
bes: ⁊ da pauperibus. vbi Remigius. Notãda ſunt verba
iſta. Non eñ ait dñs vade ⁊ manduca oĩa que habes. ſed
vade ⁊ vende. ⁊ nõ ait aliqua: ſicut Ananias ⁊ Saphyꝛa:
ſed oĩa. ⁊ pulchꝛe ſubiũgit/ que habes. illa eñ habemus:
que iuſte poſſidemus. illa ergo que iuſte poſſidemus: vẽ-
denda ſunt. que vero iniuſte: ſunt erogãda illis q̃bus fue-
rint ablata. xiiij. q. vj. ſi res. de peni. di. v. falſas. Nec ait/ da
pꝛoximis aut diuitib⁹ a quibus accipies ſimilia. Mat. v.
ſed da pauperibus. Item ibi Hiero. cõtra Vigilantiũ he-
reticũ. Q: autẽ Vigilantius aſſerit eos melius facere qui
vtũtur rebus ſuis: ⁊ paulatim fructus poſſeſſionũ paupe
ribus diuidũt: q̃ illos q̃ poſſeſſionibus venũdatis ſemel
oĩa largiuntur: nõ a me ei ſed a dño reſpõdebitur. Si vis
perfectus eſſe: vade ⁊ vende ⁊c̃. Iſte quẽ tu laudas ſecun
dus aut tertius gradus eſt: quẽ ⁊ nos recipimus. xxx. diſt.
§. Item hec ſcripſimus. dũmodo ſciamus pꝛima ſecũdis
⁊ tertijs pꝛeferẽda. Itẽ Genadi⁹ de eccleſiaſticis dogma-
tibus. Bonũ eſt enim facultates cũ diſpenſatione paupe-
ribus erogare. melius eſt ꝑ intentione ſequẽdi dñm ſi-
mul donare: ⁊ abſolutũ ſolicitudine. lxxxvj. diſt. non ſatis.
egere cũ chꝛiſto. Item eo. c. Matth. xix. Ecce nos reliqui-
mus oĩa. ibi. Chꝛyſ. in homil. Qualia omnia o beate Pe-
tre: arundinẽ/ rete/ nauim: oĩa quidẽ hec dicis non ꝓpter
munificentiã: ſed vt per interrogationẽ hanc inopum in-
ducat plebẽ. quia eñ dñs dixerat/ Si vis perfect⁹ eſſe ⁊c̃.
ne dicat aliquis inopũ. Quid ergo ſi nõ habuero nõ poſ-
ſum eſſe perfectus. interrogat Petrus: vt tu inops diſcas
q̃m in nullo hinc diminut⁹ es. Qui eñ claues regni celoꝝ
accepturus erat: pꝛo ijs qui ibi ſunt iã confidit: ⁊ pꝛo oꝛbe
terrarũ vniuerſo interrogat. Contra tales imperfecte re-
nũtiantes/ Io. caſſi. in. vij. li. de ſpiritu philargyrie ſic ait.
Quãobꝛem ſi euangelico pꝛecepto volumus obedire: ac
apl'oꝛum ac totius illius eccleſie ꝑmitiue ſeu patrũ q̃ vir-
tutibus ac ꝑfectioni eoꝝ noſtris tẽpoꝛibus ſucceſſerunt/
imitatores exiſtere: nõ nr̃is definitionib⁹ acq̃eſcam⁹ de h
tepido ac miſerabili ſtatu ꝑfectionẽ nobis euãgelicã pol-
licentes: ſed illoꝝ ſectãtes veſtigia circũuenire noſmet-
ipſos minime ſtudeamus. ⁊ ita monaſterij diſciplinã inſti
tutionẽq; pariter expetamus: vt in veritate renunciem⁹
huic mũdo: nihil ex ijs que cõtempſim⁹ infidelitate nos
retrahente ſeruãtes: quotidianũ victum non recondita
pecunia ſ; laboꝛe ꝓpꝛio eleemoſynis aut ſumptibus mo-
naſterij cõquiramus. fertur eñ ſanctus Baſilius cuidam
dicto toꝛpoꝛe toꝛpẽti dixiſſe: qui quum renunciaſſe ſe dice-
ret huic mũdo: quedã de facultatib⁹ ꝓpꝛijs ſibimet reſer-
uauerat: nolens exercitio ſuarũ manuũ vel ſumptum ce-
nobij ſuſtentari. Et ſenatoꝛẽ inquit ſomnolente ꝑdidiſti
et monachũ non feciſti. Ad faciendã iſtam plenam renũ-
tiationẽ facit. lxxxvj. di. nõ ſatis. §. Itẽ dominus. ibi. Sed
relictis omnibus in diſciplinã ſe pꝛophetică daret. xij. q. j.
c. ij. §. oĩs vero. ⁊ §. Ananias autẽ. ⁊. c. clericus. ⁊. ca. quia
tua. ⁊. c. ſcimus. ⁊. c. nolo. ⁊. c. non dicatis. ⁊. c. expedit. ibi.
omnia ſua. ⁊. c. certe. xiiij. q. j. §. j. et. j. q. iij. ſi quis. xvij. q. vlti
ma. §. ſed notãdum. Scdo quidã etſi a pꝛincipio ꝑfecte re-
nuntient: deficiente feruoꝛe ad illud ſcilicet pecunias vel
alias facultates quas renuntiauerant reuertunt. Hoꝝ
pꝛimogenitus fuit Iudas ſcarioth Apl's: qui poſt renũ-
tiatione loculos cõpilabat: ⁊ fur erat ⁊ latro. Io. xij. xiij.
q. iiij. c. ij. ⁊. iij. Contra tales facit. xvij. q. iiij. ſunt qui opes.
⁊. §. ſed notandum. ⁊. §. ſi. ¶ Tertio quidã qui erant
in mundo paupes cõuertunt: ⁊ tepefacti in religione/ ma
xime q: ex eis aliqui nõ ꝓpter deum ſed pꝛopter haben-
das expenſas quas nõ habent in mundo cõuertuntur: eti
am illud renunciauerũt: ⁊ quod in mundo nõ habebant/
habere in oꝛdine moliunt: pauperes in mundo/ diuites
in religione. Et qui in mũdo vix ſm Hieronymũ rugien-
tem ventrem pane ſiligineo aut de milio ſaturare poterãt
nunc in religione ſimilaginẽ ⁊ mella faſtidiũt. xij. q. ij. glo
ria. Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo/ in oꝛdine deli
cati/ in Cãtic. audite/ impinguati dilatati Deutero. xxxij.
⁊. x. paribus ⁊ mutatoꝛijs veſtimentoꝝ ſicut Naaman ſy
rus. iiij. Reg. v. coopti viuere moliunt: humiliati in mũdo
⁊ incogniti/ in oꝛdine exaltati: ⁊ regibus ⁊ pꝛincipibus fa
miliares ⁊ cogniti. Hoꝝ Giezi ſeruulus pauperculus He
liſei pater eſt. qui in gl'ia ꝓphetie ſui dñi ſucceſſiſſet: niſi
deceptus philargyꝛia a Naamã ſyꝛo curato de lepꝛa a ſuo
domino Heliſeo duo talenta ⁊ veſtimenta duplicia acce-
piſſet. ꝓpter q̃d lepꝛa Naaman ei ⁊ cũ ſequẽtibus giezitis
vẽdentibus ſacramẽtoꝝ ⁊ beneficioꝝ gr̃am adheſit. iiij.
Reg. v. j. q. j. cito. ⁊. c. qui ſtudet. ⁊ legit ⁊ no. ex de ſimo. ſi-
cut ꝑ certo. in ſi. Contra tales religioſos Hieronym⁹ ad
Nepotianũ loquẽs ironice ait. Sunt ditioꝛes monachi q̃
antea fuerãt ſeculares. poſſidebãt opes ſub chꝛiſto pau-
pere quas ſub locuplete diabolo nõ habuerũt. ⁊ ſuſpiret
eos eccleſia diuites quos tenuit mũdus ante mendicos.
vñ experientia manifeſta pꝛobat digniores fructus pnie
agere magnos viros ⁊ diuites expꝛopꝛiatos intrantes oꝛ
dinem: q̃ pauperes ⁊ mendicos. q: puriori intentione in
trant: ⁊ ꝑfectius pꝛeſumunt mũdo renuntiare. ⁊ bonum
vel malum pꝛincipiũ in huiuſmodi renũtiationib⁹ multũ
facit. quia vix bono exitu ꝑagunt: que malo ſunt pꝛĩcipio
inchoata: ⁊ econuerſo. lxj. diſt. miramur. j. q. j. pꝛincipatus.
De iſto triplici genere religioſoꝝ ꝓpꝛietarioꝝ loquitur
Io. caſſi. in. vij. li. de ſpũ philargyrie vt dictũ eſt ſ. De tali-
bus etiã loquitur Paphũtius in collatiõe de tribus abre
nũtiationibus in libꝛo collatio. Io. caſſi. dicens. Si ergo
ij qui perfecte iſtas terrenas ⁊ viſibiles abdicant faculta
tes: antiqua vitia retentantes ad illam apl'icam charita-
tem quã deſcribit Apoſtolus. j. ad Coꝛ. xiij. Si linguis ho
minum ⁊c. ⁊ de peni. diſt. ij. §. euidenter ⁊c. peruenire non
poſſunt: quid illi de ſemetipſis iudicare poſſunt qui anti-
quas pecuniarũ ſoꝛdes cum infidelitate pꝛiſtina retenen-
tantes/ nudo tñ ſibimet autumãt monachoꝝ vocabulo
gloriandũ. De hoc etiam triplici genere auaritie religio-
ſoꝝ dicit Serapion in collatione ſua de. viij. pꝛincipalib⁹
vitijs in libꝛo colla. Io. caſſi. q̃ philargyrie. i. amoꝛis pecu
nie monachorum tria ſunt genera. Pꝛimũ q̃d renũtian-
tes diuitijs ac facultatibus ſuis plene ſpoliari non ſinit.
Scdm q̃d ea q̃ ab eis diſperſa ſunt vel indigẽtibus diſtri
buta: reſumere eos maioꝛi cupiditate ꝑſuadet. Tertium
q̃d ea que nec antea quidẽ poſſederãt/ deſiderari acquiri
ve cõpellit. Item Nilus monachus de. viij. vitijs capitali
bus in. iiij. vitio de philargyꝛia ait. Amoꝛ pecuniarũ radix
eſt oĩm maloꝝ. eſt eñ idoloꝝ ſeruit⁹. Ephe. v. ⁊ radix
oĩm maloꝝ. j. Timo. vj. xlvij. di. bonoꝝ. de pe. di. ij. §. ex pre
miſſis. ⁊ alit vt panes nequiſſimi ceteras paſſiones. Qui
cupit abſcindere vitia: radicẽ abſcindat. manente enim
auaritia nihil pꝛoficit. onuſtus monachus quaſi nauis
onuſta ⁊ in tempeſtate fluctuũ. vij. q. j. ſcicitaris. i. tenta-
tionum facile mergitur. vt eñ cumulata nauis ꝑ ſingu-
los vndarũ ictus obꝛuit: ſic multa poſſidẽs ſollicitudini-
bus. nihil poſſidens monachus viatoꝛ expeditus: ⁊ in oĩ
loco inueniens diuerſoꝛium: ⁊ quaſi aquila ad celſitudi-
nem peruolans. Apo. iiij. ꝑs. Sicut aquila tunc deſcẽdit
ad eſcã: q̃ñ cõpellit neceſſitas. multa poſſidens monach⁹
curis ſecularibus pꝛepeditur: ⁊ quemadmodum canis/
catenis innectitur. ⁊ ſi migrauerit: memoꝛiam eoꝝ que
reliquit/ ſecum defert: ⁊ de onere grauiſſimo et pondere

Monachorum auaritia inſectat.

imitili dimisso simulatur tristitia. Si mors aduenerit:
miserabiliter relinquit presentia. Migrat anima:⁊ ocu-
lus eius non abscedit a terrenis negotijs. inuitus trahit:
sicut mancipium fugitiuũ. diuidit a corpore:⁊ a passioni-
bus nequaquam diuidit. prudẽs monachus corporis necessi
tatem attẽdit:⁊ nõ adulabitur propter voluptatem ventris
diuitibus. neque in seruitutẽ rediget mentẽ liberã diuitijs
multis. sufficiunt quippe manus eius subministrare cor-
pusculo. de cõse. di. v. nunquam. maledictus qui facit simula-
crũ. j. q. j. cũ omnis. ⁊ collocat in occulto: similiter ⁊ qui ha
bet auaritie passionẽ. vterque adorat qđ non prodest simu
lacrũ. hucusque Nilus. Item Climacus inclytus archimã-
drita mõtis synai. Pauper monachus mũdi dñs deo sol
curam credens ⁊ per fidẽ omnes possidẽs seruos. Pauper
vir in oratione mũdus. Amans vero possidere imagines
materie ⁊ delectationes cõcupiscentie adorat ⁊ veneratur.
Qui contriti in obedientia sedent: ab auaritia sunt alieni.
Ex quo enim corpus tradiderunt ⁊ propriã volũtatem. xij.
q. j. nolo. ⁊ c. non dicatis. qđ de reliquo propriũ possident?
Nõ appareamus infideliores volucribus o monachi. nõ
enim solicite sunt ille: neque cõgregant. Matth. vj. non de-
ficiũt fluctus mari: neque auaro ira ⁊ tristitia. Amator pos-
sidendi pro acu vsque ad mortẽ pugnat. Non erat in Job
vestigiũ auaritie. hinc omnibus priuatus/imperturbatus
mansit. Job. j. Omniũ malorũ radix auaritia dicitur. j. Ti-
mo. vj. xlvij. di. bonorum. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊
dissensiones ⁊ inimicitias ⁊ cõturbationes ⁊ vltiones ⁊
memoriã malitiarum ⁊ incompassiones ⁊ crudelitates ⁊
proditiones ⁊ homicidia ipsa facit. vna virtute oia predi
cta preterita ⁊ presentia vitia effugantur. ipsaque vocatur
aprospachia. quod est nõ diligere aliquid vitiose. eãdem
vero parit gustus dei/experientia/⁊ sciẽtia/⁊ cura satisfa
ctionis exitus. Auarus euãgelij Matth. xix. subsannator
⁊ voluntarius preuaricator. Qui possidet charitatẽ disper
git pecuniã. j. Jo. iiij. Cũ charitate ⁊ pecunia viuere/deci
pere se est. Vidi pauperes pecunijs ditatos in pauperum
spiritu. Matth. v. ⁊ cõuersatione ⁊ alimento exhibitis. ⁊
prioris quidẽ ipsorũ penurie hi huiusmodi sunt obliti. vi-
de supra eo. §. iij. Amator pecuniarũ monachus vt cõgre
get nimis laborat: ⁊ vitando otiũ. i. laborãdo auaritiam
incurrit: quia propter hoc laborat. Qui vicit auaritiam: aut
charitatẽ possidet: aut solicitudines recidit. hucusque Cli-
macus in gradu. xvj. de victoria auaritie et celesti cursu
paupertatis. In vitis patrũ. Quidã diues renuntiare vo
lens/sed tentus a cogitationibus subito iactans oia vesti
mẽta nudus cucurrit ad monasteriũ. Et ait dñs vni seni.
Surge ⁊ accipe athletam meũ. Et obuiauit senex illi nu-
do: ⁊ dedit ei habitum monachalẽ: ⁊ dicebat alijs fratri-
bus veniẽtibus ad eũ pro suis cogitationibus. De renun
tiatione autẽ hunc fratrem requirite: quia ego ad mensu
ram renuntiationis eius necdũ perueni. Itẽ ibidẽ. Quũ
quidã renuntiasset mundo: ⁊ partim sua dedisset paupe-
ribus: ⁊ partim sibi retinuisset: ⁊ venisset ad beatũ Anto-
niũ: mandauit ei beatus Antonius quod portaret carnes cũ
corpore nudo. quo id agente aues ⁊ canes tam corpus quam
carnes vnguibus ⁊ dentibus lacerarunt. ⁊ dixit ei Anto-
nius. Quicunque renuntiant seculo: ⁊ volunt habere pecu-
nias: sic a demonibus lacerantur. Itẽ quũ parentes in te
stamẽto magnã hereditatem reliquissent sancto Arsenio
anachorite Romanorũ olim nobilissimo: ⁊ testamentũ ei
allatũ fuisset in Egyptũ de Roma: ille rũpere voluit illud
portans caput quidẽ perdere timuisset. Et ait Arsenius.
Ego ante illum huic seculo sum mortuus. ⁊ noluit videre
qđ esset in testamẽto: sed reddidit portitori. Idem cuidã
fratri volenti duos solidos retinere propter corporis infir-
mitatem/senex videns voluntatem eius dixit. Retine. De-
inde senex ab eodẽ fratre stimulato in conscientiã de illis
solidis respondit. Non est bonũ tenere plus quam necesse est
corpori. duo ergo solidi sunt spes tua. ⁊ si cõtigerit vt per-
eant: nunquid deus non cogitat de nobis? Ps. liiij. Iacta
ergo cogitationem tuam super dominũ: quoniam ipsi. Sap. vj.
Matth. vj. cura est de nobis. Idem respõdit Macharius
Abbati Theodoro tres habenti codices pro suo iuuamine
et ad prestandũ alijs: Melius est nihil habere. vñ ⁊ dictus
Theodorus vẽdidit eos: ⁊ precium dedit pauperibus. Itẽ
Serapion sidonius solũ euangelium possidẽs/vendidit
illud: ⁊ dedit pauperibus: dicens illud verbũ. Vendidi
quod mihi semper dicebat. Matth. xix. Vende omnia que
habes: ⁊ da pauperibus. Item quũ quidam rogaret quẽ-
dam Abbatẽ recipere eleemosynã noluit/dicens. Opera
manuũ mearũ me pascunt. ps. cxxvij. Labores manuum
tu. man. de cõse. di. v. nunquam. Quũ autem persisteret distri-
buens: vt saltẽ reciperet ⁊ pauperibus erogaret: respondit.
Dupliciter verecũdia est mihi: quia nõ indigens suscipio:
⁊ alienũ prebẽs vane glorie subiacebo. Dixit senex. Tribu-
latio ⁊ paupertas sunt monachi ferramenta. Dicebat Ab
bas Paulus. Si plus quam necesse habet monachus in cella
habeat: frequẽter cogitur de cella egredi: ⁊ a demone de-
cipi. Dixit senex fratri volenti aliqua congregare pro senec-
ta. Aut habe christũ: ⁊ cogitat de te: aut pecunias ne mẽ-
dices. Ergo tuũ est eligere deũ vel mãmona. Matth. vj.
xiiij. q. v. §. Sed hoc dicebat Agathon discipulo suo. Ne ta
le aliquid acquiras qđ fratri petenti dare te pigeat: ⁊ per
hoc/mandatũ dei transgrediaris. Macharius iuuit furẽ
qui apportabat que in cella habebat ad carricãdum animal
cũ multa patientia dicens. Nihil in hunc mũdum intuli-
mus. j. Timo. vj. Dñs dedit dñs abstulit. Job. j. ⁊ ij. Quũ
quidã frater furaretur frequẽter cuidam magno seni id
qđ in cella habebat: senex sciens/non illud arguebat: pu-
tans quod necesse erat illi. habebat ergo senex magnã penu-
riam panis. quũ autem moreretur: ⁊ videret illũ fratrem
furem: osculatus est manus eius/dicens. Gratias ago ma-
nibus istis: quia propter eas arbitror me iturũ in regnum
celorũ. Fur autẽ cõpunctus in hoc strenuus monachus fa
ctus est ex actibus quos vidit in illo. Dicebat senex quod Laza
rus solũ quia cũ gratiarũ actione paupertatẽ portauit: ⁊
de diuite nõ murmurauit: in sinu Abrae susceptus est. Luce
xvj. Idem dicebat quod nihil oportebat cogitare nisi de timo
re dei: nec de corporali necessitate ante tempus. Matth. vj.
Quia Zacharias absente abbate Syluano suo sepẽ dele
cit: ⁊ fecit hortũ maiorem. Regressus Syluanus ⁊ vidẽs
dilatatũ hortũ voluit recedere: nisi sepes in loco suo prio
ri fuisset reposita. Dixit senex fratri. Si prestas alicui num
mos semel tantũ repete ab eo: ⁊ si nihil dat: nihil ei dicas.
Et si cogitatio tua tibi fuerit inopportuna ad repetendũ
dimitte eã crepare: tantũmodo fratrem tuũ ne cõtristes:
quia monachus es. Abbas Theodorus tria sup multos ser
uauit: scz nihil possidere/abstinere/⁊ homines fugere. Di
xit Syncletica patrissa. Perfectum bonũ est nihil habere.
sicut enim fortia vestimẽta dũ calcantur: ⁊ pedibus sepius re-
uersantur: incãdidantur: ita fortis anima per voluntariam
paupertatẽ amplius cõfirmatur. Rogatus presbyter ere
mi a quodã/vt aurũ reciperet pro fratribus: respondit. Nõ
opus habẽt. Tunc ille posuit sportam cũ pecunia in egres
su ecclesie: quã nemo fratrum tetigit: sed nec aliquid inspexe
runt. Senex vestitus tantũ sacco lineo/intrãs desertũ vi-
dit sub quadã petra viridem herbã ⁊ hominẽ nudũ pascẽ
tem: qui tentus fuit a sene: sed quia nudus erat fugit ab eo.
Quumque senex clamãs curreret post eũ: dicens/Expecta
me: quia propter deum sequor te. ille nudus respõdit. Et ego
propter deũ fugio te. Senex autẽ vt eum pertingeret/proie
cit a se saccum quo erat indutus. qđ quũ vidisset ille: expe
ctauit eũ: ⁊ dixit ei. Quoniã proiecisti materiã mũdi a te:
⁊ ego te expectaui. Quidã obtulit cuidã seni pauperi pe-
cuniã: dicẽs. Habe pecuniã: quia senuisti: pro expensis. Cui
ille rñdit. Tu post. lx. annos auferre mihi nutritorẽ meũ
venis? Ecce multũ tẽporis habens in infirmitate mea ni-
hil indigui: deo tribuente ⁊ pascente me. ⁊ nõ acquieuit ac-
cipere: dicẽs/Ecce modicas palmulas habeo quas ope-
ror: ⁊ facio plectas ex eis: ⁊ mãduco panem. Iterũ iuerũt

ad domũ cuiusdam vidue cum filijs suis: ⁊ quũ pulsarẽt ostiũ: cucurrit filia nuda ad ostiũ. mater vero/ q: erat candidatrix: iuerat ad opus. ⁊ dabant filie vestimentũ ⁊ nũmos: ⁊ noluit accipere: dicens venisse matrẽ suã: ⁊ dixisse sibi. Cõfide filia: q: voluit deus: ⁊ inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victum nostrum. Et quũ venisset mater ei⁹ rogabãt eam vt acciperet aliqđ. ⁊ noluit dicẽs. Ego habeo nutritorẽ deum meũ: ⁊ vos vultis eũ tollere a me: Illi autẽ cognoscentes fidem eius glorificauerunt deũ. Ista etiam duo proxima exempla posui supra in. §. ex quo sponsa. in ar. li. ꝟ. venerunt. cũ. ꝟ. seq. Serapion sidonius dedit cuidã petenti amictum suũ: ⁊ alteri frigescenti tunicã. ⁊ sic remansit nudus. ⁊ interrogante quodã abbate/ Quis te spoliauit: tenens euãgelij librũ ⁊ ostendẽs ei respondit. iste. Matth. xix. ibi. Uade ⁊ vende ⁊c. Quum pauperes venissent ad quãdam ciuitatẽ ꝓ agape eleemosyna cõmuni. xlij. di. c. j. dormiẽtibus alijs erat quidam habẽs tantũmodo mattam. i. stoream de iuncis vel palmis cuius medietatẽ sibi substernebat: ⁊ medietate cooperiebatur: erat eñ tunc ibi frigus validũ. Et quũ exijsset quidã frater ad vrinandũ: audiuit submurmurãtem illum et gementẽ de frigore: ⁊ consolabatur seipsum dicens. Gratias tibi ago dñe. quanti eñ sunt modo diuites in custodia: qui etiã in ferro sedent: aut pedes habẽt in ligno constrictos: quicq͂ vrinam suã libere nõ faciunt. ego aũt velut imperator sum extendens pedes meos: ⁊ vbi volo ambulo. Quod verbũ audiens ille frater/ narrauit alijs: ⁊ edificati sunt. Quidã frater de macria moriens. c. solidos dereliquit. Macharius Pambo Isidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto loquẽte in eis spiritu/ decreuerũt infodiendos esse cum dño suo: dicentes/ Pecunia tua tecũ sit in perditionẽ. Act. viij. j. q. j. qui studet. c. eos. c. petrus. Ex quo tantus terror per totũ Egyptum cũctos monachos inuasit: vt vnũ solidum dimisisse grande apud eos sit crimen. Idẽ fecit beatus Greg. de Iusto monacho q̄ in morte tres aureos reliquit: quos secum sepeliri fecit beatus Greg. vt narrat in lib. dialogor. ⁊ ex͂ de sta. mona. cum ad monasteriũ. Narrat etiã in. iiij. lib. dialogorũ de Isaac de Syria: qui dicebat. Monachus q̄ in terra possessionem querit: monachus nõ est. sic q̄ppe metuebat paupertatis sue securitatẽ perdere: sicut diuites auari solẽt perituras diuitias custodire. Q: aũt religiosi approbatã religionẽ profitẽtes propriũ in speciali aut peculiũ habere non possint: a primitiua ecclesia credentiũ ortum traxit: ⁊ deinde ab vniuersali eccl̃ia institutũ est. ad hoc. xij. q. j. c. dilectissimis. c. quia tua. ⁊. c. scimus. ⁊. c. duo. c. nolo. c. non dicatis. xvij. q. j. ananias. xviij. q. j. c. j. ⁊. q. ij. abbates. liiij. di. abbati. ex͂ de of. or. quanto. de testa. q: ingredientibus. de regu. ex parte. de sta. mo. c. ij. ⁊. c. sup quodã. ⁊. c. cũ ad monasteriũ. j. rñ. ⁊. §. fi. vbi de hoc. de accusa. ex pte. ⁊. c. olim. Et q: proprium habere nõ possunt in speciali: adeo nec cõtractus facere possunt ad veros dños pertinẽtes suo noie: sicut vẽdere/ emere/ donare/ permutare/ locare/ conducere/ testari/ transigere vel pacisci/ alienare sine licẽtia aliqđ recipere. vt pre. c. abbati. ꝟ. de hoc. ex͂ de reb. ec. alie. nulli. C. de epis. ⁊ cleri. aut ingressi. xix. q. vlti. q: ingrediẽtibus. ⁊ pre. c. nolo. ⁊. c. nõ dicatis. Adde hic qđ scripsi de istis contractib⁹. j. iii. §. offendunt. ꝟ. ⁊ quia vt sepe. in ar. lxvj.

Articulus. lv. A

Utrum omnis religio potest habere propriũ in cõmuni. vt pre. c. dilectissimis. ⁊. c. quia tua. cũ si. Excepta regula ⁊ statu fratrum minorum: qui nõ possunt habere propriũ: etiam in cõmuni. vnde in eorũ regula cõtinetur. Fratres nihil sibi appropriẽt: nec domũ/ nec locum/ nec aliquã rem ⁊c. Fratres dicit: nõ frater. q. d. tota illa cõmunitas: nõ frater specialis. q: de hoc nõ erat dubiũ: sicut nec de alijs religiosis qui nõ habent propriũ in speciali. sicut superius est probatum prime in. §. pre. in fi. Q: aũt talem statũ elegerit beatus Franciscus crucis christi signaculo insignit⁹/ ⁊ ab ecclesia multipliciter approbatus: patet primo per Greg. ix. qui fuit tẽpore beati Francisci sibi familiaris/ ⁊ in cõdendo ac regulã confirmando sibi specialiter adhibit⁹. vt ipse testatur in declaratione regule: in qua sic determinat dicens. Preterea quũ in ipsa regula cõtineatur expresse q̄ fratres nihil sibi approprient: nec domũ/ nec locum/ nec aliquã rem: ac ipsi processu tẽporis cõtaminari timeant ordinis paupertatẽ: presertim quũ iam dixerunt aliqui ꝓprietatem mobiliũ pertinere ad totũ ordinem in cõmuni: nobis fuit humiliter supplicatũ vt in hoc animarũ dignoscerentur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Dicimus itaq͂ q̄ nec in cõmuni nec in speciali debẽt proprietatem habere: sed vtẽsilium ⁊ librorum ⁊ eorũ mobilium que licet habere/ ordo vsum habeat ⁊ fratres: sm̃ q̄ generalis minister vel prouinciales ministri disponẽdum duxerint. his vtantur saluo locorũ ⁊ domorũ dominio illis ad quos noscit̃ pertinere. hec Greg. nonus. qui in eadem declaratione dicit se ex familiaritate speciali quã habuit cũ beato Francisco nosse eius intentionẽ. Itẽ Innocentius quartus ⁊ Alexander quart⁹: vt dñs Io. papa. xxij. recitat in sua cõstitutione/ quia quorũdam. in suis declarationibus sic definierũt. Dicimus insuper q̄ quũ in ipsa regula cõtineatur expresse q̄ fratres nihil sibi approprient: nec domũ/ nec locũ/ nec aliquã rem: q̄ nec in cõmuni nec in speciali debẽt proprietatem habere. sed locorũ ⁊ domorũ ac vtensiliũ librorum ⁊ eorũ que licet habere: ordo vsum habeat ⁊ fratres: sm̃ q̄ generalis minister ⁊ prouinciales ministri ordinandũ duxerint his vtantur. Itẽ Nicolaus tertius in sua declaratione que ponitur ex͂ de ver. sig. exijt. §. verũ. lib. vj. sic definit dicens. Uerũ condecens fuit ei professioni que spõte deuouit christũ pauperem in tanta paupertate sectari: omniũ abdicare dominiũ: ⁊ rerum sibi cõcessarũ necessario vsu esse contentã. nec per hoc q̄ ꝓprietatem vsus/ ⁊ rerũ cuiuscũq͂ dominiũ a se abdicasse videtur: simplici vsu omnis rei renũciasse cõuincitur. Et infra nihilominus dicit sic ad hec. Quũ fratres nihil sibi in speciali acq̄rere vel eorũ ordini possint: etiã in cõmuni. Item Clemẽs quintus in sua declaratione in Uiennẽsi cõcilio edita/ ⁊ inter clementinas posita. exiui de paradiso. ex͂ de ver. sig. sic dicit. Proinde quũ vir sanctus paupertatis promisse in regula modũ exprimẽs dixit in eadẽ. Fratres nihil sibi appropriẽt: nec domũ/ nec locũ/ nec aliquã rẽ: sed tanq͂ aduene ⁊ peregrini in hoc seculo/ in paupertate ⁊ humilitate dño famulantes/ vadant pro eleemosyna confidenter. sicq͂ declaratũ per nõnullos predecessores nostros Romanos põtifices/ hanc expropriationẽ intelligi deberet tã in speciali q̄ in cõmuni. ꝓpter quod ⁊ rerũ omnium cõcessarũ ⁊ oblatarũ ⁊ donatarũ fratribus/ quas ⁊ quarũ vsum fratri scilꝫ ordini vel ipsis fratribus licet habere: proprietatẽ ⁊ dominiũ in se ⁊ Romanã ecclesiam receperunt: dimisso ipsis fratrib⁹ in eis tãtũmodo vsu facti simplici. Ecclesia etiã declarauit in decre. pre. exijt. §. Porro istũ fuisse statũ christi viã perfectionis tradẽtis ⁊ suorum apostolorũ. Hec est etiam illa altissima paupertas de qua beatus Frãciscus loquitur in regula. Nihil eñ tam proprium veri ⁊ euãgelici pauperis: q̄ nihil ꝓpriũ nec singulatim nec cõiter possidere. ⁊ huic portio/ sicut dicit Ambrosius/ de⁹ est. xij. q. j. cui portio. ⁊ habẽs talis victũ ⁊ vestitũ ad suũ vsum his cõtentus est nudã crucẽ nudus sequens. xij. q. j. clericus. ⁊. c. duo. ⁊. q. ij. glia. x. q. ij. cps. B Apl̃i eñ post apostolatũ/ ⁊ precepto eis dato a dño de nõ habẽdo es in zonis ⁊ argentũ ⁊ aurũ/ ⁊ vt ederẽt q̄ apud illos erãt vbi predicabãt: propriũ nõ habuerunt. vt probat̃ pre. c. dilectissimis. ⁊ no. xij. q. j. vidẽtes. ⁊. xvi. q. j. ex authoritate. ⁊. xvij. q. iiij. §. notãdum. in glos. tito ⁊ eugenio. Et sup illo ꝟbo/ Accepit eã discipul⁹ in suã. Io. xix. dicit magister in historia scho. sup verbo suã. quasi suã habẽs matrẽ. vel in suã vel in cõmunione rerũ suarum. cũ nihil creditur ha

Fratres minores nihil habent proprij.

buisse propriū.sed quū esset beatā virgo cū Apl'is:iste spe
cialē curā ei⁹ habebat.hucusq3 historia scho.quū ipsa ma
ter christi nihil etiā penit⁹ haberet:sicut ait Chrys. xxvij.
q.ij.si cū. Itē super illud Act.iij. Argentū ꝛ aurum nō est
mihi.magister in historia scho.sic ait. Non erat suū qđ re-
seruabat in vsus pauperū:qui reliquerāt patrimonia sua
proijciētes oia ante pedes apostolorū. Si cū clerici in re-
bus ecclesie vsuarij ꝛ nō ꝑprie vsufructuarijs cōparan-
tur.de hoc supra in.§.vlti.hic quero.ar.xxix.vt legit ꝛ no.
xij.q.j.res ecclesie.ꝛ.c.epūs ecclesiasticarū.ꝛ ex̄ de pecu.cle
ri.c.vlti.ꝛ ex̄ de testa.quia nos.glos.clerici.ꝛ de pig.c.vlti.
in glos.vsufructus.multo potius religiosi vsu nudo vtun
tur absq3 ꝑprietate ꝛ dominio.vt no.xij.q.j.dilectissimis.
in glos.ergo aliquis.ꝛ.c.non dicatis.in glos.nūquid.quo
vsu in veteri testamēto vtebantur sacerdotes ꝛ leuite in
sacrificijs ꝛ oblationibus.dñs enim speciale dominiū re
tinuit sacrificiū ꝛ oblationem rerū ecclesiasticarū.j.q.iij.
salutatorem.ꝛ no.xij.q.j.expedit.ꝑ.hoc tenet Aug.ꝛ Vinc.ꝛ
Archi.idem.Vñ Deut.xviij.scribitur. Non habebūt sacer
dotes ꝛ leuite et qui de eadē sunt tribu partē cū reliquo
populo:quia sacrificia dñi ꝛ oblationes eius comedūt. ꝛ
Eccli.xlv.de sacerdotibus dicit. Sacrificia dñi edent que
dedit illi ꝛ semini eius.Ex q̄bus patet ꝙ dominiū specia-
le ꝛ ꝑprietatis sacrificiorū ꝛ oblationū fuit dñi:ꝛ nō mi-
nistrorū:licet vsus esset ipsorū.Quia sacrificia inquit dñi:
ꝛ nō sua.ꝛ oblationes inquit ei⁹ non suas comedūt. Vñ
ꝛ soli mares ꝛ in sanctuario solo poterāt comedere ea:et
nihil aliud de eis poterāt facere.vt p3 Numerorum.xviij.c.
ꝛ Matth.xij.Et licet oia generaliter quoad generale do
miniū sint dei:q2 dñi est terra ꝛ plenitudo ei⁹. ps.xxiij.di.
viij.quo iure.tñ sacrificia ꝛ oblationes specialiter quoad
speciale dominiū ꝛ immediatū/fuerunt dei : inquantum
deus ipsa sibi specialiter retinuit ꝛ reseruauit in signum
ꝑprij ꝛ immediati dominij.ad hoc faciūt optime. xvj.q.j.
quoniā.ibi. In vsu trāsierint monachorū.xij.q.j.q̄ abstule
rit.ibi.christi pecunias.ꝛ.c.nulli.ibi.sanctū sanctorum.glos.i.
ad vsum sanctorum sacerdotum pertinet.ꝛ.xxiij.q.vij.quod
aūt.ibi.que habebant.glos.non intelligas iure dominij.ꝛ
ibi.sed nostra.glos.i.ad seruandum nobis data.xvj.q.vij.
omēs decime.ibi.dñi sunt.ex̄ de deci.tua nobis.ibi. Quas
dñs in signū vniuersalis dominij sibi reddi precepit:suas
esse decimas ꝛ primitias asseuerās.ex̄ de ꝑben.cū bm.ibi.
de patrimonio Jesū christi.ꝛ de ver.signi.causam carpen
ti.vbi de hoc tenet Hos.ꝛ ex̄ de elec.cū ex eo.§.ꝑinde.ibi.
de christi patrimonio sublimatis.vbi hoc tenet Jo.an.fa
cit etiā.xvj.q.j.in canonib⁹.ꝛ.c.reuertimini.ibi.q2 frauda-
stis me parte mea. ¶ Habuerūt etiā apostoli post aposto
latū vsum cōcessum absq3 ꝑprietate ꝛ dominio:qualē ha
bent pauperes a dñis inuitati seu vocati ad suas mēsas.
diuites em̄ inuitantes nō concedūt cōmuniter oē dñium
propriū ꝛ immediatū quod habēt alimentorū appositorum
quoniā vt plurimū non cōcedunt eis potestatē nec domi
niū ipsa distrahēdi alienandi ꝛ asportādi:sed tantū eden-
di ꝛ bibēdi.qđ tamē dominiū ipsi diuites immediate ha-
bēt in eis:ꝛ pauperes inuitati solū vsum nudū concessum
quū comedunt ꝛ consumūt.ꝛ de isto vsu nudo qđ pōt se-
parari a dñio loquitur preal.c.dilectissimis. ibi. cōmunis
vsus ꝛc.Act.iiij.ibi.Nec quisq3 eorum aut nostrū de his q̄
possidebāt aliquid suū esse dicebat. Sicut em̄ bm Aug.j.
de doctrina christiana.abusus est illicit⁹ vsus:ita vsus ac-
ceptus cōiter erit licitus vsus:per locū a contrario sensu:
quo christus vsus est.Mat.v.de dilectione amici/ꝛ odio
scđm.l.inimici.ꝛ ex̄ de his que fi.a prela.cū in apostolica.
vbi de hoc.Si em̄ licitus vsus nō est proprie vsus : illicit⁹
vsus non est ꝑprie abusus.per locū a cōtrario.q2 cuilibet
speciei proprie vsus/correspōdet ex opposito aliqua spe-
cies ꝑpria abusus.vsus aūt illicitus in quacūq3 materia
est ꝑprie abusus.ex̄ de elec.qđ sicut.§.j.ibi.abusue.ꝛ vsus
licitus in quacūq3 materia est ꝑprie vsus.ad qđ bene facit
qđ legit ꝛ no.xij.q.j.duo sunt.ibi.sed nō nisi ad vsum.ꝛ in
fi.glos.que incipit/ꝑhibetur.ibi.ꝛ dic nō nisi ad vsum.i.nō
abusum.De quadruplici specie vsus no.xxxij.q.j.nō enim.
glos.j.Et adde hic qđ scripsi.j.in.§.rursus ad finē.ꝑ. Itē
de separatione.in ar.lvj. Item sicut religiosi habētes pro-
priū in cōmuni/habēt vsum separatū a ꝑprietate: ꝛ pos-
sunt cōsumere bona etiā vsu cōsumptibilia:non vt ꝑpria
sua/sed vt ꝑpria cōmunitatis illi⁹ vbi sunt. vt p̄.c. dile-
ctissimis.ꝛ vt fratres minores possunt habere vsum quē-
libet separatū a proprietate:cuius ꝑprietas Romane ec-
clesie erat olim:ꝛ nūc dantiū:ꝑpter extrauagantē quā fe
cit papa Jo.xxij.cōtra fratres minores.q̄ incipit/ad con
ditorem.ex quo scđm ecclesiā non possunt habere etiā pro-
priū in cōmuni.vt p̄.c.c.xxiij.ꝛ.c.xxiui.sic ꝛ apl'i habuerūt
vsum separatū a ꝑprietate que erat ecclesie primitiue. vt
p̄.c.dilectissimis. Sicut etiā filiusfamilias habet vsum
separatū a ꝑprietate que est patris in peculio ꝑfectitio:
ff.de acqui.pos.l.qcđq3.ꝛ.l.j.§. Itē acquirimus.ff.de regu.
iur.filiusfamilias.ꝛ seruus a ꝑprietate que est dñi: q2 ve-
stis quā habet de peculio dñi est.ff.de peculio.illud vesti-
mentū.ꝛ seruus nō possidet ea q̄ sunt in peculio.ff.de ac-
qui.pos.seruus.ꝛ no.de hoc.xij.q.j.non dicatis.in glos.nū
quid.Sicut ergo paterfamilias est ꝑsona cōmunis in do
mo:et dñs est persona cōmunis in dñio.xxiij.q.iiij. duo.ꝛ
filiusfamilias ꝛ seruus vtūtur rebus eorū:sic ꝛ apostoli ꝛ
fratres minores(vt dictū est)vtūtur rebus ecclesie gene
ralis.ꝛ tamen licet vtatur q̄libet apl's vel frater minor re
bus ecclesie generalis:vel ali⁹ religiosus rebus sue cōmu
nitatis specialis:non ꝑpterea in vsu rei illius ꝑprietari⁹
est:nec in re illa quā potius detērat ꝙ possidet. vt no. p̄.
c.dilectissimis.quia qđ vniuersitatis est vel cōmunitatis:
illud non est cuiuslibet.xij.q.ij.q̄ manumittit.ꝛ no.xij.q.j.
§.si.in glos.falsum dicat.ꝛ in textu.ibi.cū de cōmuni null⁹
dicat hoc meū est.ꝛ ar.ad hoc op.ꝙ magis dicitur meum
qđ per probitatem meā quesiui:ꝙ quod per antecessores
meos habui.legit ꝛ no.ff.de capti.l.si q̄s in bello.Et dicit
lex.Cum dicimus suū vel ipsius:dño damus actionem.ꝛ
cū dicimus in alterius locū:de dño intelligendū est.ff.de
relig.l.ij.§.in locū.ꝛ no.de postu.p̄.c.j.in glos.bona. Nō
obstat.Act.xij.qđ dixit angelus ad Petrū. Calcia te cali-
gas tuas.ꝛ quod dixit.Circūda tibi vestimētum tuū ꝛc.
q2 in scriptura sepe dicit aliq̄d alicuius/nō quoad dñium
et proprietatē:sed quoad officiū cōmoditatis ꝛ necessita
tis.sicut est illud.j.Reg.xx.Apparuit vacuus loc⁹ Dauid.
qui locus nō dicebat Dauid quantū ad dominiū ꝑprieta
tis:q2 quoad dominium erat Saulis: eo ꝙ in mēsa regis
Saulis haberet specialē locū in sedēdo sibi deputatum.
Sic est illud Mat.xxvij.de cruce saluatoris. Angariaue-
runt quēdam vt tolleret crucē eius/scz christi. q̄ crux non
dicebat in speciali christi quantū ad dominiū ꝑprietatis.
sed quoad suppliciū passionis ꝛ officiū redēptionis. Sic
ꝛ calige ꝛ vestimentū Petri dicebant eius ab angelo:nō
quoad dominiū proprietatis:sed quoad officiū necessita
tis corporalis seu vsum necessitatis. Itē facit ꝓ ista sepa-
ratione vsus a ꝑprietate in cōsumptibilibus.Luc.xix.ibi.
Quare nō dedisti pecuniā meā ad mensam:ꝛ ego cū vsu-
ris exegissem eā:ex quo videt ꝙ seruus habuit vsum pe-
cunie:ꝛ dñs dominiū:ꝛ tamē pecunia cōputatur inter ea
que vsu cōsumūtur.legit ꝛ no.ex̄ de pig.c.vlti. Item facit
ad hoc illud Aug.in lib.de questionib⁹ euangelij:ꝛ ponit
in glos.or.ad Rom.viij.c.Omnia vestra sunt:nō dñio sed
vsu.sicut res dñi famulorum sunt:nō dominij potestate: sed
vtendi facultate:qua vtunt eis ad victū aut ornamētum
aut aliud hmōi.hec.glos.accepta ab Aug. Itē super illud
ad Phil.vlti.c.Misistis mihi in vsum.glos.or. preter quē
nihil in rebus querendū est. Item Hiero.ad Nepotianū
dicit ꝙ christus alieno cibo vtebat. Item Greg.in homi.
sup euangelia/parte.ij.Ad se venientibus dñs precipit vt
renūtiemus nostris : q2 q̄ ad fidei agonē venimus/luctaa-
men cōtra malignos spūs sumimus.nihil aūt proprium
maligni spūs in hoc mundo possidēt.nudi ergo cū nudo

luctari debemus:quia si vestitus q̄s cū nudo lucteur: ci/
tius ad terrā deijcitur:q: habet vn̄ teneatur.quid em̄ sunt
terrena oīa:nisi quedā corporis indumenta:qui ergo ad
certamen ꝓperat:vestimenta abijciat: ne succumbat.hec
Greg. ¶ Et possit obijci de.c.Melchiadis pape xij.q.j.
futurā.ꝙ apostoli non sunt adepti predia in Judea:quia
futurā ecclesiam in gentibus preuidebāt:ergo ea habere
poterāt non sequit.q: Melchiades intelligit ꝙ apl'i non
sunt adepti predia ꝓ ecclesia ipsa quā preuiderunt futurā
in gētibus:nō pro seipsis.q: apl'i pro seipsis nō plus sunt
adepti predia in gētibus ꝙ̄ in Judea.sed nec illa fuit cau
sa principalis ⁊ vniuersalis:sed particularis ⁊ accessoria
Quia ratio principalis ⁊ literalis fuit:vt solis vite neces/
sarijs alimētis.s.⁊ tegumētis cōtenti.j.ad Tim̄.vj.xij.q.j.
ep̄s.deo liberius vacarent:euāgelio expeditius instarēt:
mūdo exēplarius coruscarent:⁊ vniuersorū necessitatib⁹
propȳtius ministrarent atq̄ prouiderent.que quadruplex
ratio tāgitur in textu. Ut deo liberi⁹ vacarēt/⁊ perfecti⁹:
et euāgelio expeditius instarēt.ideo scribitur Act.ij.c. de
illa multitudine.Erant aūt pseuerantes in doctrina apo
stolorū ⁊ cōmunicatione fractiōis panis ⁊ orationibus.
Ut mūdo exēplarius coruscarent. ideo scribitur ibidem.
Fiebat autē omni anime timor:⁊ metus magnus erat in
vniuersis. Ista triplex ratio tangit̄ simul in fine eiusdē.c.
vbi scribit̄.Quotidie quoq̄ perdurantes vnanimiter in
tēplo ⁊ frangētes panes circa domos sumebāt cibum cū
exultatione ⁊ simplicitate cordis/collaudantes deū ⁊ ha
bentes gratiā ad omnē plebē. Quarta ratio: vt vniuer/
sorū necessitatibus propȳtius ministrarent. tangitur Act.
iiij.c.vbi scribit̄ ꝙ nec quisq̄ erat egēs inter eos: ⁊ ꝙ vni/
cuiq̄ ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerūt ꝑncipales
cause quare apostoli ꝓ multitudine credentium in iudea
non fuerūt adepti predia . Nō dicit ergo Melchiades ꝙ
apostoli ꝓ seipsis non sunt adepti predia in iudea:q: pre
uidebāt seipsos trāsituros ad gētes:sed ꝙ nō sunt adepti
predia in Judea q: preuidebāt ecclesiā futurā in gentib⁹.
Non est ergo verū salua reuerētia ꝙ apostoli in Judea li
cite potuerūt ꝓ seipsis recipere predia. quia vt scribitur
Matth.xix. Si vis perfect⁹ esse:vade ⁊ vende oia que ha
bes:⁊ da pauperib⁹.quod de predijs inter alia necesse est
intelligi:vt ptz manifeste ex textu vbi scribitur de illo iu/
uene ꝙ erat multas habēs possessiones. Quinta stante
apice apostolice perfectionis/apostoli nō poterāt pro se/
metipsis in speciali nec in cōmuni quantū ad ipsorum com/
munitatē propriā/predia recipere nec retinere in Judea
nec in gētibus.q: si vis perfect⁹ esse:vade ⁊ vēde oia que
habes:⁊ da pauperibus. ⁊ nō retineas tibi/nec portes ad
me/inquit:sed da pauperib⁹.⁊ ita causa precisa ꝰm euan/
gelistā quare apostoli nō receperunt pro seipsis predia in
Judea:fuit q: possessio ⁊ ꝓprietas prediorū nō stabat cū
apice apl'ice perfectionis. Itē apl's Paulus q̄ fuit princi
paliter ad gētes missus:⁊ nō ad Judeos:vt ipse testatur
ad Gal.j.scribens Timotheo.j.ad Timo.vj.ait.Habētes
alimenta ⁊ q̄bus tegamur/his contenti sumus.xiiij.q.j.§.
his ita.v̄.ad hec callida.xij.q.j.eps. Hec ergo sufficientia
apostolica ⁊ limes apl'ice perfectionis ꝓ se ⁊ pro suis ꝑfe
cte secratoribus fuit esse contentū victu ⁊ vestitu:que vsu
cōsumuntur:⁊ nihil vltra querere.q: habentes inquit ali
mēta ⁊ q̄bus tegamur his contenti sumus.⁊ ita recipere
predia ⁊ ipsa tenere nō stat cū apostolica perfectione. Itē
quū Petrus dixit in sua ⁊ oim apostolorū persona . Ecce
nos reliquimus oia.Mat.xix.si post talem relictionē vni
uersalē maxime rerū immobilium/predia habuissent:ma
num ad aratrū posuissent primo:⁊ postmodū retro aspe/
xissent:⁊ regno dei apti nō fuissent. Luc.ix. vn̄ sup Ezech.
j.c. super verbo illo Pennata aialia minime reuertuntur
quū incedunt: Greg.dicit.q: predicatores sancti sic a ter
renis actibus ad spūalia transeunt:vt ad ea que relique/
rant vlterius nullatenus reuertātur.de peni.di.ij.pennas
ta. Item q̄bus nō licuit ex sua ꝓfessione passim ⁊ indiffe/
renter pecuniā possidere ⁊ portare:eis nō licuit predia re/
cipere ⁊ retinere.quia ꝓ quocūq̄ tempore licet alicui pre
dia recipere vel retinere:ꝓ eodem tēpore licet eidē mul/
to magis pecuniā aliquā recipere vel possidere. sed apo/
stolis non licuit ꝓ seipsis tēpore predicationis pecuniā re
cipere vel portare quicq̄d sit de alio tēpore. sicut ptz Luc.
ix. Mat.x.ibi. Nolite possidere aurū/neq̄ argētum/neq̄
pecuniā in zonis vestris:nō peram in via/neq̄ duas tuni
cas/neq̄ calciamēta/neq̄ virgam. vbi Hiero. Si enim sic
predicāt/vt preciū non accipiāt:superflua est auri ⁊ argē
ti nummorūq̄ possessio. nā si habuissent:viderent̄ nō cau
sa salutis hominū/sed causa lucri predicare. Itē Chryso.
ibi. Per hoc ergo preceptū primo q̄dē discipulos facit nō
esse suspectos:scd̄o ab omi eos liberat solicitudine:vt va/
cationē omnē tribuant verbo dei:tertio docet eos suā vir
tutem.hoc nēpe eis ⁊ postea dicit Luc.xxij. Nūquid aliq̄d
defuit vobis:qn̄ misi vos sine sacculo ⁊ pera? Itē Hiero.
Qui aūt diuitias detrūcauerat: que per aurū ⁊ argentū
⁊ es significantur:propemodū ⁊ vite necessaria amputat: vt
apostoli doctores vere religionis q̄ instruebāt omia dei
ꝓuidentia gubernari:seipsos ostēderēt nihil cogitare de
crastino. Matth. vj. Item ibi glos.nec pecu.in zo.⁊c̄. Duo
sunt genera necessariorū.vnū quo emūtur necessaria: qđ
intelligit̄ per pecuniam in zonis. Aliud ip̄a necessaria: qđ
intelligitur per peram. Sequit̄. Neq̄ duas tunicas. Hie/
ro. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vesti
mentū.non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigētibus
vna q̄s tunica debeat esse contētus.sed ꝙ in tunica vesti/
mentū intelligamus:ne alio vestiti aliud nobis futurorū
timore reseruemus. vn̄ ⁊ Aug. Curam ꝓhibuit:ne quisq̄
eorū preter eam quā esset indutus/aliā portandam puta/
ret:solicitus ne opus esset:quū ex potestate illā possit ac
cipere. sic etiā intelligit de calciamentis. Neq̄ calciamēta
Hiero. Et plato etiā precepit illas duas corporis summi/
tates esse velādas.neq̄ assuefieri debere molliti̇e capitis
⁊ pedū.quū enim hec habuerint firmitatem:cetera robu
stiora sunt. Sequit̄. Neq̄ virgam.q̄ em̄ habemus auxiliū
baculi:presidiū cur queramus.xj.q.iij.ira. Itē Remigi⁹.
Ostendit dn̄s in his verbis q: sancti predicatores reuo/
cati sunt ad primi hoīs dignitatē:qui quādiu celestes pos/
sedit thesauros:ista nō concupiuit. sed mox vt peccando
illa amisit:ista desiderare cepit. Item Chrys. Felix est au
tem ista cōmutatio.nā pro auro ⁊ argento ⁊ hm̄oi accepe
runt potestatem curandi infirmos:suscitādi mortuos: et
alia huiusmodi. vn̄ non a principio dixit eis. Nō possiden
tis aurū vel argentū. sed quādo dixerat Matth.x. Lepro
sos mundare:demones eijcite. ex quo ptz ꝙ angelos eos
ex hoibus(vt ita dicam)constituit:ab omni soluens vite
huius solicitudine:vt vna sola detineantur cura/q̄ est do/
ctrine:a qua etiā eos soluit dicens Matth.x. Neq̄ solici/
ti sitis q̄d aut qualr̄ loquamini . qđ videt̄ valde etiā one/
rosum ⁊ graue:hoc maxime leue eis ostēdit ⁊ facile. Nihil
enim est ita iocundū vt a cura ⁊ solicitudine exutum esse:
⁊ maxime quū possibile fuerit ab hac exutos in nullo mi/
norari deo presente ⁊ ꝓ omnibus nobis procuratore effe
cto. Hiero. Et quia quodāmodo nudos ⁊ expeditos ad
predicandū apostolos miserat:⁊ dura videbatur cōditio
magistrorū:seueritatem precepti sequēti sententia tēpera/
uit dicens. Dignus est em̄ operarius cibo suo. Matth.x.
xij.q.ij.quicūq̄.q.d. Tantū accipite quantū in victu ⁊ ve/
stitu vobis necessariū est. vnde Apl's.j.ad Timo.vj. Habē
tes victum ⁊ vestitū his contēti simus. x.q. ij. episcopus.
⁊ alibi. Cōmunicet. Gal.vj.xiij.q.j.§.j.is qui catechizatur
ei qui catechizat in omnib⁹ bonis:vt quorū discipuli me/
tunt spūalia/consortes faciāt eos carnalium suorum.ex̄
de censi. cum apostolus.xiij.q.j.§.j. non in auaritiā: sed in
necessitatē. Item Aug. Non est ergo venale euangelium
vt pro tēporalibus predicetur. si em̄ sic vēdunt: magnam
rem illi vendūt. Accipiant ergo predicatores sustentatio
nem/necessitatis a populo:mercedē dispensationis a deo.

non enī a populo redditur quasi merces illis q̄ sibi in charitate euangelij seruiūt: sed tā̄q̄ stipendium datur quo vt possint laborare pascātur. Item Mar. vj. Et precepit eis ne quid tollerēt in via: nisi virgam tantū: nō peram/neq̄ panē: nec etiā in zonis es: sed calciatos sandalijs: ⁊ ne induerētur duabus tunicis. vbi Beda. Tanta enī predicatori in deo debet esse fiducia: vt p̄sentis vite sumpt⁹ q̄uis nō prouideat: tn̄ hos nō sibi deesse certissimo sciat. ne dū mens eius occupatur ad tēporalia: minus alijs ꝓuideat eterna. Item Chrys. Hoc etiā eis dn̄s precepit: vt per habitū ostenderent quantū a diuitiarū desiderio distabant. Item Theophilus. Instituēs etiam eos per hoc non esse amatores munerū: ⁊ vt videntes eos predicare paupertatē acquiescant: quū apostoli nihil habēt. Quod vero dicit Nisi virgam tantū/intelligit Aug. q: per potestatē a dn̄o acceptam que virge noīe signata est: etiā que non portantur nō deerunt. Quod vero Mat. x. c. ⁊ Luc. ix. c. cōmemorat dn̄m dixisse discipulis vt nec virgam ferrēt/intelligit idē Aug. i. nec minimas quidē res. Item Amb. de sancto Joseph. ⁊ est. xj. q. iij. ira. ij. ibi. Dn̄s Jesus mittens ad euāgelizandū discipulos. misit eos sine auro ⁊ argento/sine pecunia/sine virga: vt ⁊ incentiua litis ⁊ instrumenta eriperet vltionis. Quod dicit Mar. vj. c. de sandalijs intelligit Aug. i. soleis: vt pes neq̄ tectus sit desuper: nec nudus ad terrā. i. nec occultetur euāgeliū: nec terrenis cōmodis innitatur. Item Chrys. Mat. x. c. ⁊ Luc. ix. c. non calciamenta neq̄ baculū portare permittit. qd̄ ostendit sanctissimū esse. Marcus vero baculū iubet assumere: ⁊ sandalijs calciari. quod dictum est permissiue. ¶ Sexto per superiora patet ꝙ nō licuit apostolis alicubi predia recipere nec retinere aliquo tēpore. quia quū sepe ⁊ frequenter predicarent: si tēpore predicandi non licuit eis predia retinere: ⁊ alio tēpore licuisset: tūc oportuisset eos tota die sicut mercatores predia vendere ⁊ cōmutare. qd̄ de apostolis sentire est incōueniens ⁊ euangelio contrariū: presertim quia quum essent de ecclesia primitiua: in qua nullus habebat propriū singulatim. vt. xij. q. j. dilectissimus. ⁊ illius ecclesie capita propriū non potuerūt dispersi per mundū vllatenus possidere. vn̄ Aug. in homilia. c. xix. super illud Jo. Accepit eam discipulus in suā. Quam suā: quū reliquisset oia? Suscepit Joānes matrē domini in suam: qui nō predia. q̄ nulla ꝓpria possidebat: sed officia que ꝓpria dispēsatione exequēda curabat. Propterea religiones mendicantiū predicatorum ⁊ minorū que potestatem recipiēdi ⁊ retinēdi predia a se abiecerūt: vt christo pauperi in paupertate altissima famularētur. vt ex̄ de excess. prela. nimis iniqua. ⁊ c. nimis praua. essent nulle et vacue: si apostoli quos imitantur in paupertate altissima/potuissent licite predia recipere ⁊ tenere. nō enim in paupertate altissima christo cū apostolis famularent: si apostoli potuissent predia recipere ⁊ tenere: que ipsi a se penitus abiecerunt.

¶ Articulus. lvj. A

Item ꝙ simplex facti vsus seu actus possit separari a dn̄io: ⁊ participari ⁊ cōmunicari in rebus consumptibilibus: dn̄io apud verū dominū remanente: ptꝫ per beatū Clementem in prima epistola ad beatū Jacobum de beato Petro sic dicentē. Frequēter inter vosmetipsos cōmunem cibum vestrū mensamq̄ faciatis. ⁊ inquantū vnusquisq̄ preualet: crebro panes ac sales suos cum suis fratribus sumat. Et parū post. Propter quod cōmunes facite cibos vestros cum his qui sm̄ deū fratres sunt. vt per hec tēporalia officia pacis ⁊ charitatis fructib⁹ gaudia eterna mereamini. de hoc etiā Act. ij. c. Erant autē omnes perseuerantes in doctrina apostolorū ⁊ cōmunicatione fractionis panis. ⁊ j. ad Cor. x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus: nā omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Item ꝙ apostoli oia reliquerint quantū ad proprietatē nedum in speciali sed etiā in suo cōmuni/patet in pre. c. xix. Mat. Ecce nos reliquimus omnia. quoniā apostoli nō minus perfecte oia reliquerunt: q̄ iuuenis ille cui christus dixit. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. eo. c. Mat. habita reliquisset: si christi cōsilium seruasset. ⁊ hoc patet: tū quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reliquimus omnia. occasione illius iuuenis: vt patet in eo. c. Matth. tū quia apostoli non fuerūt minus expropriati a mundo vniuersaliter: q̄ ille iuuenis fuisset expropriatus ab habitis: si christi consiliū seruasset. Sed christ⁹ cōsuluit illi iuueni ꝙ omnia que habebat relinqueret quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solum quantū ad affectionē ⁊ curam eorū. quia mandauit sibi ꝙ omnia habita venderet ⁊ daret pauperibus. vēdita autē ⁊ pauperibus erogata non remanent amplius quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: quia nemo potest retinere quod vēdidit. j. q. j. qui studet. ergo similiter apostoli omnia reliquerunt quoad proprietatē ⁊ dominium: ⁊ non solū quantum ad affectionē ⁊ curam eorum. Nec tamen ꝓpterea sequitur ꝙ apostoli omnia reliquerunt quoad vsum necessarium: quoniam relinquere omnia quod vsum necessarium sine quo homo nō potest viuere: nō est perfectionis: sed imperfectionis/fatuitatis/⁊ impossibilitatis. ex̄ de verb. signi. exijt. §. porro. lib. vj. Relinquere aūt omnia quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū est perfectionis. vt ptꝫ. xiiij. q. j. §. j. ⁊. j. q. ij. si quis. Item ⁊ hoc patet ex circūstantijs sequentibus: quoniā post illa verba Petri. Ecce nos ⁊c̄. christus intulit. Et omnis q̄ reliquerit domū/aut agros/aut fratres/aut vxorem/aut sorores/propter nomen meū: centies tātum accipiet: in hoc tēpore domos agros fratres ⁊ sorores: ⁊ in futuro vitam eternā. vt patet Mar. x. vbi Theophilus. Uide igitur hec i apostolis. Multe enī mulieres erant solicite de eorum cibo ⁊ vestimētis: ⁊ ministrabant eis: similiter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt: scꝫ eos qui eos diligebāt. Sed ⁊ Petrus vnā relinquens domum/postmodū omniū discipulorū domos habebat. Ex quib⁹ colligitur euidenter ꝙ verba Petri premissa. Ecce nos reliquimus omia. quoad proprietatem ⁊ dominium sunt intelligēda: quoniā apostoli non minus perfecte oia reliquerunt q̄ christus cōsequenter intulerit dicendo. Et omnis q̄ reliquerit domū fratres ⁊ sorores aut agros ⁊c̄. quod etiā patet: q: apostoli nō minus perfecte omnia reliquerūt: q̄ christus eorū exemplo induceret alios ad relinquendū sua ꝓpria. sed verba christi predicta intelligūtur quantū ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ non solū quantū ad affectionem ⁊ curā: quia dicere ꝙ ois qui reliquerit aut domos aut agros quantū ad affectionē ⁊ curā/retinendo sibi ꝓprietatem aut dominiū/centies tātum accipiet: domos scꝫ ⁊ agros in hoc tēpore: nihil esset penitus dominij. q: quoad qd̄ deberet centies tantū accipere in hoc tēpore: ex quo sibi proprietatē ⁊ dominiū retineret? Aut quoad ꝓprietatē aut quoad vsum. non quoad ꝓprietatē: quia illa sibi retinuerūt. Non quoad vsum: q: si nō reliquerūt proprietatē: multo minus reliquerūt vsum necessariū. ergo verba christi ⁊ p consequēs verba Petri quoad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij sunt intelligenda: ⁊ non solū quantū ad affectionem ⁊ causam. vn̄ super dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia. Matth. xix. glos. interlinearis dicit. etiam voluntatē habendi. ⁊ super illa verba Luc. xviij. c. Ecce nos dimisimus oia. dicit glos. interlinearis. etiā voluntatē habēdi. ⁊ ita sm̄ vtrāq̄ glos. authenticam/non solū reliquerunt seu dimiserūt omnia quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū: sed etiam dimiserunt (quod plus est) voluntatē habendi que nūq̄ habuerunt nec habuissent. Itē ex alijs circūstantijs hoc apparet. q: eo modo Petrus dixit Ecce nos reliquimus omnia. quo modo per oppositū christus dixit de mūdi possessoribus. Mat. xix. ⁊ Mar. x. Quam difficile qui pecunias habent regnū dei introibunt. vbi Chrys. Dixit autē dominus hoc discipulis pauperib⁹ existētibus ⁊ nihil possidētibus: instruens eos

inopiā nō erubescere: τ quasi excusando eis respondēs proco ꝙ nihil eos habere cōcesserat: sequitur in Marco. Discipuli aūt obstupescebant in verbis eius. Manifestū est em̄ quoniā inopes existentes ꝓ aliorū salute dolebant. Patet aūt hoc tū quia Petrus dixit predicta ℣ba respondēdo ad verba christi. tū quia apostoli nō minus perfecte mundū reliquerūt: ꝙ christus per verba predicta inducens ret homines ad mūdi contēptum. sed verba christi predicta / Cꝫ difficile ꝗ pecunias habent τc̄. intelligūtur quantū ad possessionem ꝓprietatis τ dominiū pecuniarū: τ nō solū quātum ad affectū τ curam ipsarum: quia affici ad pecunias τ solicitari ad ipsas non est ipsas pecunias habere. q: multi afficiūtur τ solicitantur indebite ad ipsas qui nunꝙ possunt attingere. christus autē dixit in preal. c. Mar. Cꝫ difficile qui pecunias habent regnū dei introibunt. cuius rationem ipse christus subiūgit immediate. Mar. x. dicens. Filioli ꝙ difficile in pecunijs confidentes regnū dei introibunt. q. d. difficile est pecunias habere et regnū dei introire. vnde glos. accepta ab Augustino sup illud Luc. xviij. ꝙ difficile qui pecunias habēt τc̄. dicit sic. Non impossibile sed difficile ait. quia diuitie difficulter cōtēnuntur. de omnib⁹ ergo tutius est nec habere nec amare. hec glos. ergo similiter verba Petri predicta intelligēda sunt quoad abdicationē possessionis ꝓprietatis τ dominatiue. ad hoc facit qđ dicit Beda super illud Mar. x. ꝙ difficile τc̄. Aliud est pecunias habere ꝙ amare. multi habent: sed nō amant. multi amant: τ nō habent. Itē alij habent τ amant. alij nec habere nec amare se gaudent. ꝗ quidē tutiores cū apostolo dicere possunt. Gal. vj. Mihi mundus crucifixus est: τ ego mundo. hec glos. Bede. Ex quib⁹ oībus patenter colligitur ꝙ tutius est τ perfectius pecunias non habere nec amare: ꝙ habere quoad possessionē proprietatis τ dominij τ eas nō amare. Et ꝙ talem statū apostoli post eorū electionem ad apostolatū τ destinationē ad predicandū elegerunt τ seruauerunt. Itē sup illud Luc. xiiij. Sic ex vobis omnis qui non renūtiauerit omnib⁹ que possidet: nō potest meus esse discipulus. glos. or. Hoc distat inter renūtiare omnibus / τ relinquere oia: ꝙ renuntiare cōuenit omnibus qui ita licite vtuntur mundanis que possident: vt tamen mente tendant ad eterna. ps. lxj. iuxta illud. Diuitie si affluant: nolite cor apponere. τ. xxxiij. q. v. ſm. Relinquere autē tantū perfectorum: qui omnia tēporalia postponunt: τ solis eternis inhiant. hec glos. Et ita ſm glos. or. licet renūtiare sit quoad affectionem τ curā superfluam / qđ est imperfectorū: tamen relinquere est quoad proprietatem τ dominiū: quod est perfectorū. Item ad hoc est beat⁹ Greg. primo moral. libro de beato Job sic dicēs. Consideremus cuius sanctitatis vir iste fuerit: qui ad tam sedula dei obsequia sic occupat⁹ vacauit. Necdum precepti virtus emicuerat que omnia relinqui preceperat. Mat. xix. sed em̄ beatus Job eiusdē precepti vim in corde seruabat. quia nimirū substantiā suā mēte reliquerat: quā sine dilectiōe possidebat. hec Greg. ¶ Ex qua authoritate colligit̄ duplex mediū. Primū medium est quia virtus precepti omnia relinquendi quoad affectionē τ curam superfluā iam emicuerat. vn̄ τ in ps. lxx. Diuitie si affluāt: nolite cor apponere. τ Prouer. vlti. c. Mēdicitatē τ diuitias ne dederis mihi: sed tantū victui meo tribue necessaria. τ ita iam emicuerat virt⁹ precepti omnia relinquendi quoad affectionē τ curam superfluā: τ tamen nōdum emicuerat virtus precepti omnia relinquendi in totum ſm beatū Greg. ergo intelligit de precepto relinquēdi quoad abdicationem ꝓprietatis τ dominij. τ ita apostoli reliquerūt omnia quoad ꝓprietatem et dominiū. ¶ Secundū mediū quia si apostoli nō reliquerunt omnia nisi quoad affectionē τ curam superfluam: τ isto modo reliquit omnia beatus Job. quia vt dictū est / dicit Greg. Nimirū substantiā suā mente reliquerat quā sine dilectione possidebat. Et in eo. c. de ipso dicit. Nunꝙ quippe sine dolore amittitur: nisi qđ sine amore possidet.

Renuntiare τ relinquere nōnihil differūt.

Itaqꝫ dū substātia magna describitur: τ tamē paulopost patienter amissa perhibet̄: qđ sine dolore perdidit / constat ꝙ sine amore possedit. Igitur paupertas apostolica seu euangelica non esset alia a paupertate Moysaica τ sanctorū patrum veteris testamēti. quod est erroneū. q: hoc esset conuertere euangeliū in legem: quod est cōtra illud Pauli ad Heb. vij. quia trāslata est lex in euangeliū. vt legitur τ no. ex̄ de cōsti. translato. Item ad hoc Greg. super euange. parte prima homil. v. de Petro τ Andrea sic dicens. Multū reliquit: qui nihil sibi retinuit. Multum reliquit: qui quantūlibet parum totū deseruit. Multum dimisit: qui cū re possessa etiam concupiscētijs habendi renūtiauit. A sequētibus ergo tanta dimissa sunt: quanta a nō sequētibus concupisci potuerunt. hec Greg. Idē scripsi. §. eo. §. nunc vero. ℣. τ primo. luij. arti. Et ꝙ intelligit Greg. quantū ad abdicationem proprietatis τ dominij: τ non solū quantū ad affectionē τ curam: patet aperte ex eo maxime ꝙ dicit quia / cū re possessa etiā concupiscētijs habendi renuntiauit. τ ita apostoli non solū reliquerunt affectionē τ desideria seu concupiscentias habendi tēporalia: sed etiam reliquerūt ſm Greg. rem possessam tam habitā ꝙ habendā. Item ad hoc est ratio. quoniā aut relinquere tēporalia quoad affectionem τ ꝓprietatē simul / est perfectius ꝙ relinquere ipsa solū quoad affectionem: aut non. Si nō est perfectius: ergo religiosi sine ꝓprio viuere profitētes qui figuram tenēt apostolorū in renuntiatione propriorū. vt legit̄ τ no. in pre. c. xvj. q. j. ex authoritate. frustra superflue τ inutiliter reliquerūt in speciali proprietatē omniū temporaliū: ex quo talis expropriatio ad perfectionē nō pertinet: nec perfectioni aliqd addit. quia frustra τ inutiliter quis obligat se ad gradū vel modum viuendi arctiorem τ difficiliorem sine maiori gradu perfectionis τ meriti. quod est erroneū τ absonum: τ contra omniū patrum instituta τ religionū vota: τ contra illud xiiij. q. j. §. j. τ ex̄ de renū. nisi in pn. ibi. frugem melioris vite τc̄. τ de sta. mona. quod dei timorē. in prin. de conuersi. cōiu. gaudemus. de cleri. percu. c. vlti. de regu. licet. §. fi. τ §. fi. τ exponitur frugē. i. fruitionem ſm Gof. vel retributionem vel plenitudinē τ libertatem ſm Egidiū. facit ad hoc etiā. xix. q. ij. due. Si autē relinquere rerū proprietatē cū affectione / est perfecti⁹ ꝙ relinquere res solū quātum ad affectionē: τ paupertas apostolica pfectior est ex genere: ergo apostoli reliquerūt omnia temporalia non solum quantū ad affectū τ curam: sed etiam quoad proprietatē τ dominiū. Item circa res tēporales: vt supra. ℣. aliud est. tactū est: sunt quatuor modi differētie: duo mali τ duo boni. τ bonus opponitur malo: τ peiori melior. ¶ Primus modus circa res tēporales est ipsas inordinate amare sed nō habere. qui modus malus est. de tali dicit Jo. cassi. in li. collationū in. iiij. coll. Danielis. ꝙ habet sensum pauperis / τ diuitis voluntatē. τ tali nō deest animus: sed facultas. facit ad hoc a sensu cōtrario. §. q. ij. si qs. ibi. aut ꝗ nihil habuit nec habere desiderat. ¶ Scđs modus est ipsas inordinate amare τ habere. qui modus est peior primo. qm̄ delectatio potior est in bono ꝙ in malo: rei presentis τ in actu ꝙ rei absentis in potētia. q: vnūquodqꝫ magis mouet res ſm ꝙ est pñs in actu: ꝙ ſm ꝙ est absens in potentia. Ideo Prouer. xiij. Desideriū si cōpleatur delectat animā. Et Aug. ix. de tri. Desideriū inhiātis fit amor fruētis. Sed delectatio inordinata rei amate τ habite est delectatio obiecti pñtis τ in actu. delectatio ℣o inordinate rei amate sed nō habite est delectatio rei absentis τ in potētia. ergo amor inordinatus seu delectatio inordinata rerū temporaliū amatarum τ habitarū / peior est moraliter ex genere suo / amore inordinato seu delectatione inordinata carū rerū amatarū τ nō habitarū: sicut finis malus est peior ijs ꝗ sunt ad finē. amare aūt intēdit̄ ꝓpter habere. ¶ Terti⁹ modus est ordinate hēre ipsas: sed nō amare. qui bon⁹ est modus. xxxiij. q. v. ſm. ¶ Quart⁹ modus est ordinate nec habere nec amare. ꝗ modus melior est. tū q:

Circa tēporalia duo sunt differentie modi

in disparatis et nō subordinatis/ Cuius modus opposi/
tus peior est:ipse quoq; melior.sed inordinate amare ꝛ ha
bere peius est ꝙ inordinate amare ꝛ non habere vt decla
ratum est.ergo ordinate nō amare nec habere: quod op
ponitur directe ad inordinate amare et habere: melius
et perfectius est ꝙ ordinate habere ꝛ non amare:qđ op/
ponitur directe ad inordinate amare ꝛ non habere. Tū q:
finis bonus melior est ijs que sunt ad finem. non amare
autem temporalia est finaliter propter non habere. ad
hoc em̄ nō amant:vt non habeant.sicut econuerso ama/
re tēporalia est finaliter ꝓpter habere ipsa:q: ideo aman
tur vt qñq; habeant:et non econuerso. ergo nec habere
nec amare ipsa perfectius ꝛ melius est ex gñe ceteris pa
ribus ꝙ habere et non amare. Sed apli elegerūt modū
perfectiorem et meliorē:non est dubiū.ergo ipsi relique
runt tēporalia nō solum quantū ad affectum et curā in/
ordinatam: sed etiā quantū ad possessionē ꝓprietariā ꝛ
dñium ꝓprium. Unde Hieronym⁹ ad demetriadē. Apo/
stolici fastigij perfecteq; virtutis est oia vendere:et pau/
peribus distribuere:et sic leuem atq; expeditum cū chri/
sto ad celestia subleuari. Et licz Petr⁹ non dixerit Mat.
xix. Ecce nos vendidimus omnia ꝛ dedimus pauperib⁹:
q: pro maiori parte pauperes fuerunt:ꝛ ea que habue/
runt/suis egenis necessarijs necesse dimittere habuerūt
ar.do.lxxxvi.di.nō satis.xij.q.j.expedit.m̄ non minus ꝑfe
cte oia quoad ꝓprietatem reliquerūt: ꝙ si vendita pau/
peribus erogassent. Item apli reliquerunt oia que chri/
stus consuluit esse relinquenda:sed christ⁹ consuluit cui/
dam principi de sua salute petenti vt oia relinqueret vni/
uersaliter:tam preter necessaria ꝙ etiā necessaria vite. q:
vt Lucas refert.xviij.c.christus dixit illi. Omnia quecūq;
habes/geminato termino vniuersali/vende:ꝛ da paupe
ribus.ꝛ veni/sequere me.ꝛ ita ille si seruasset christi cōsi/
liū:fuisset vniuersaliter oia relicturus:q: omnia illa erat
vniuersaliter relicturus/que secū ad christū et aplor̄ col/
legium ferre non poterat seu ferre nō debebat.sed ad col
legiū christi et aplor̄ nec in speciali nec in cōmuni debe/
bat secum aliquid ferre ꝫm formam consilij sibi dati:nec
preter necessaria nec etiam necessaria vite. q: dixit. Oia
quecūq; habes vende:et da pauperibus: et veni/sequere
me. Nisi forte quis contendat de vestimentis ꝙ ea relin/
quere nō debuerit:de qbus etiam non est dubium ꝙ ipa
relinquere debebat.q: sicut oēs apostoli postꝙ fuerunt
missi ad predicandū:fuerunt vniformiter semicalciati in
pedibus:q: oēs extunc fuerunt semicalciati sandalijs.vt
habetur Mar.vi. Ita oēs apostoli extunc fuerūt vnifor/
miter induti in corpe:scz palliolo ꝛ vna tunica:vt narrat
Clemens de Petro.ꝛ idem dr̄ in legēda beati Joannis
euangeliste. Ideo autē eadem regula vestimētor̄ datur
oibus sicut ꝛ calciamentor̄ et oim alior̄ preceptorum:vt
nulla in eis diuersitas sed in oibus religionis conformi/
tas appareret. Et ita nullus eis dissimilis seu difformis
habitu iungi vel associari i apostolatu debebat: nisi pri⁹
ꝓprium habitum mutando relinqueret:et nouum habi/
tum assumendo/noue religioni cōformis fieret. sicut eis
nullus i apostolatu iungi debebat:nisi in semicalciamētis
ꝛ alijs obseruātijs cōsilijs fieret:sic in religionibus/intrā
tes mutāt vestes:ꝛ frēs minores etiā calciamēta. ad hoc
xxiij.dist.scrimonialis.ꝛ.xx.q.j.vidua q̄ ibi.apta religionis
et ꝓfessiōis veste.ꝛ.q.ij.c.j.ibi.vel religioni debitam vestē
ꝛ ibi. ad secularē reuerti habitū.ꝛ ibi:aut religiosam ve/
stē aliqn habuerūt.ꝛ ibi. mox ad religiōis cultū habitūq;
reuocent.ꝛ ibi.vel secularis vestis.ꝛ.q.iij.pdiuis.ꝛ.c.pre
sens.ꝛ.xxvij.q.j.c.j.ꝛ.ij.ꝛ.c.de viduis.ꝛ.c.sequē.ꝛ. c. si cu/
stos.ꝛ.c.si homo.ꝛ.c.si quis rapuerit.ex̄ de regu.ad nr̄am
ꝛ.c.sequē.cum multis si.ꝛ facit optime ex̄ de vi.et ho. de.
decus qui.xvi.q.vij.in noua.xxxiij.q.v.qđ deo. Et ita chri/
sto ꝛ apostolis copulandus in ꝑfectione euangelica/vni/
uersaliter tam preter necessaria ꝙ vite necessaria relinq/
re debebat:ꝛ cibo alieno concesso pasci. Matth.x. vel de
labore manuū vt Paulus.ij. Thessa.vltimo. de cō.dis.v.
nunꝙ.ꝛ.j.q.ij.sacerdos. Similiter verba Petri premissa
Ecce nos reliquimus oia/comprehendūt similiter omnia
tam supflua ꝙ etiam necessaria quoad ꝓprietatem ꝛ do
miniū in speciali et in cōmuni quantū ad cōmunitatem
apostolorū ꝓpriā. Item verba Petri pdicta se extēdūt
ad omnia illa de qbus christus ibi loquebat.sed christus
loqbatur ibi vniuersalr̄ de oibus tēporalibus tam super/
fluis ꝙ necessarijs:q: nomine diuitiarū de quibus ibi ex
presse loquebatur/ꝑ se et primo intelligunt tam sufficien
tia vite ꝙ superflua. Similiter nomine pecuniar̄ que ibi
a christo specialiter specificantur:intelligunt omnia que
pecunia mensurantur. vnde iuuenis ille debebat posses/
siones et substātias relinquere eo ꝙ pecunia erant men/
surabilia.licz non essent pecunia. vnde.j.q.iij.totū. Totū
quicquid hoies habent in terra oia quor̄ dñi sunt:pecu/
nia vocatur:seruus/vas/ager/arbor/pecus:quicqđ hor̄
est pecunia dicit.ideo aūt pecunia vocata est q: antiqui
qđ habebant in pecoribus habebāt.ꝛ.ff.de lega.iij.q̄sqs.
vt patet in Job. Job.j.ꝛ vltimo.c.ergo verba Petri pdi/
cta se extendunt ad oia que pecunia mensurātur. Pecu/
nia autē mensurant omnia temporalia siue supflua siue
necessaria vite:q: pecunie obediūt oīa. Eccle.x. Uerba
inquā Petri verisimiliter ad oia se extendūt sine aliq ex
ceptione:q: dixit omnia.ex̄ de ma.ꝛ obe.solite.§. penul.j.
Cor.xvi.ꝛ Heb.ij.xix.di.si romanor̄.et de priuil.q: circa.
de elec. vt circa.li.vi.vbi de hoc.in glos.omniū. Joan.an.
ꝓpter qđ Greg.i homi.vt supra dictū est. Tanta a sequē
tibus dimissa sunt:quāta a nō sequētibus concupisci po/
tuerunt. Ecce ergo terminus siue limes apostolice ꝓfes/
sionis et perfectionis:scz omne tēporale cōcupiscibile re
linquere. Necessaria autē vite nō minus sunt concupiscī/
bilia/ꝙ preter necessaria vite:et non minus cōprehendū
tur sub verbis Petri ꝙ non necessaria. vnde magister in
historia scho.exponens predicta vba Petri dicit sic. Om
nia illa reliquerat Petrus de quibus dictum est Eccle. j.
Omnia vanitas. Omnia illa retinuerat sibi de quib⁹ di
ctum est.ij. Corin.xv. Deus est omnia in omnib⁹. ecce er/
go quid reliquerat et quid sibi retinuerat. Item non mi/
nus est vniuersalis de aplis ista. Ecce nos reliquimus
seu dimisimus oia:ꝙ sit vniuersalis de multitudine cre/
dentium illa: Erant eis omnia cōmunia. quia abdicatio
apostolorū non extendebat se ad pauciora ꝙ abdicatio
priorum credentiuz.sed illa Erant illis omnia cōmunia/
cōprehendit vniuersaliter quecumq; vite necessaria siue
alimenta siue tegumenta:vt ptz per scripturam: ergo si/
militer ista Ecce nos reliquimus oia. cōprehendit simili
ter quecūq; vite necessaria. Similiter non minus vniuer
salis est ista Ecce nos reliquimus omnia. Mat.xix. Act.
iiij.ꝙ illa: Nec quisꝙ eorum que possidebat aliquid suū
esse dicebat.xij.q.j.c.ij.sed illa/ Nec quisꝙ eorum que pos
sidebat aliqđ suū esse dicebat/cōprehendit vite necessa
ria:ergo et ista comprehendit vite necessaria. Item non
min⁹ est vniuersalis ista de aplis Ecce nos reliquim⁹ oia
ꝙ sit illa de discipulis/ Sic omnis qui ex vobis nō renun
tiauerit omnibus que possidet:nō potest meus esse disci
pulus. Luce.xiiij.c.sed illa de discipulis cōprehendit vite
necessaria: q: cōprehendit oia q̄ cadunt sub possessione
humana:inter que ꝯtinent vite necessaria: quomōcumq;
illa cōprehendit siue quoad renūtiationē ꝓprietatis/ si/
ue quoad renunciationē voluntatis ꝛ dilectionis inordi
nate:tamē oia cōprehendit.ergo similiter ista de aposto/
lis cōprehendit vite necessaria quomōcūq; ipsa cōprehē
dat. Item nō min⁹ sub verbis Petri predictis cōprehen/
duntur vite necessaria:ꝙ sub voto religiosor̄ siue ꝓprio
viuere ꝓfitentium:qui in paupertate imitantur vitā apo
stolor̄:sed sub voto religiosor̄ siue ꝓprio viuere absolute
profitentium cadūt vite necessaria sicut alia temporalia.
sicut ptz.xij.q.j.scimus.c.nolo.c.non dicatis. Non dicatis
vos hēre aliqđ ꝓprium:sed sint vobis oia cōmunia. vnde

et de malis de quibus minus videt̃. scribitur Prouer.c.i. Sorte mitte nobiscum. marsupium vnũ sit omniũ nr̃m. Nomine autẽ marsupij intelligunt̃ omnia que pecunia mensurãtur. vnde glos. interlinearis. Marsupiũ vnum/ cõmunia om̃ia. Si ergo inter malos possunt esse cõmunia oia: siue preter necessaria/ siue necessaria vite: multo/ magis inter bonos possunt esse oia communia. Ideo de prima multitudine scribit̃ Actuũ.ij. q̃ erant illis oia communia. quod de necessarijs etiam vite negari non põt: et necesse est hoc intelligi. Sed votũ religiosoꝝ sine ꝓprio viuere profitentium se extendit ad oia illa que possunt esse cõmunia: ⁊ nulli in speciali ꝓpria: sed oia quecunq̧ sint/ siue necessaria siue nõ necessaria vite: possunt esse cõmunia alicui multitudini: ⁊ nulli eoꝝ propria. alioquin falsum esset qd̃ scribitur de prima cõmunitate siue multitudine credentiũ/ q̃ erant illis oia cõmunia: ergo votum religiosoꝝ absolute sine proprio viuere profitentium ad alimenta vite necessaria se extẽdit. ⁊ verba Petri scz Ecce nos reliquimus oia. non extendunt se ad pauciora q̃ votum religiosoꝝ absq̧ proprio viuere profitẽtiũ/ paupertatem euangelicam et apostolicã imitantiũ: ⁊ votum religiosoꝝ se extendit ad quecũq̧ minima: ergo v̈ba Petri predicta se extendunt ad quecunq̧ etiã vite necessaria. Item regula beati Francisci ab eccl̃ia data/ confirmata et approbata/ ⁊ declarata/ et corpore iuris clausa/ sic incipit. Regula ⁊ vita fratrum minorum hec est. scz sanctum euangeliũ obseruare: viuendo in obedientia/ sine ꝓprio et in castitate ⁊c. ergo viuere sine ꝓprio fuit paupertas euangelica. sed viuere sine ꝓprio in nullo loco euangelij conuenientius exprimitur q̃ in verbis Petri predictis. Ecce nos reliquimus oia. ergo verba p̄dicta debẽt intelligi quãtum ad abdicationẽ ꝓprietatis omniũ rerũ temporalium quarũ religiosi voto a se ꝓprietatem abijciũt. sed religiosi abijciũt a se in spãli voto ꝓprietatis ꝓprietatem omniũ rerum que possunt esse cõmunes ⁊ nulli ꝓprie. quia votum abdicationis absolute ⁊ cadens super omnia ex forma ⁊ natura sua cadit sup omnia vniuersaliter que possunt esse cõmunia ⁊ nulli ꝓpria. talia autem sunt vniuersaliter quecũq̧ temporalia absq̧ exceptione aliqua. vt sepe dictum est. q: illud qd̃ scribit̃ de multitudine credentiũ q̃ erant illis oia cõmunia: intelligitur vniuersaliter de quibuscũq̧ rebus tẽporalibus. ergo verba Petri predicta intelligunt̃ quãtum ad abdicationem ꝓprietatis omniũ rerũ quarucũq̧. Nisi hoc diceretur/ seq̃retur q̃ abdicatio apostolorũ fuisset minor q̃ abdicatio religiosoꝝ absq̧ ꝓprio viuere ꝓfitentiũ. qd̃ est absurdũ. vnde Hiero. ad Exuberantiũ dicit. Nemo apostolis pauperior fuit. nemo tanta ꝓ dño dereliquit. Ceterũ q̃ põt argui de illo qd̃ dicit angelus ad Petrũ. Actuũ.xij. Circũda tibi vestimentũ tuũ. Et illud christi ad Petrũ. Conuerte gladium tuũ. Matth.xxvi. ⁊ illud. Venit Jesus in domũ Petri. Luce.iiij. Et illud. Qui habet sacculum tollat: similiter ⁊ peram. ⁊ qui nõ habet: vendat tunicam suã ⁊ emat gladium. Luce.xxij. qd̃ fuit dictuꝫ singulis ap̃lis in speciali. nõ obstat. q: hec arguũt q̃ hec fuerũt singula et in speciali apostolorũ quoad ꝓprietatem ⁊ dñium. ⁊ ſm hoc semp ⁊ ante p̄dicationem ⁊ post ⁊ post aduentũ spiritussancti quilibet apostoloꝝ fuisset ꝓprietarius etiam in speciali: quũ quilibet ipsoꝝ ⁊ vestibus ⁊ cibis necessarijs vsus fuerit. Qd̃ est aperte contra scripturam. Actuũ.ij. ⁊ iiij. q̃ nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat: sed erant illis oia cõmunia. ⁊.j. ꝑtunc nullus eorum fuit in speciali ꝓprietarius in vestibus nec in alijs q̇bus vtebatur. ergo nec post nec ante. quũ nullus ipsoꝝ fuerit magis vsus speciali veste post q̃ ante: nec imperfectior post ecclesiam primitiuã q̃ erat in ea. Est etiã hoc expresse ꝯtra Clementem.xij.q.j. dilectissimis. vbi dicit q̃ communis vsus omniũ que sunt in hoc mũdo oibus hoibus esse debuit. sed ꝑ iniquitatem alius dixit hoc esse suũ: ⁊ alius illud. ⁊ sic inter mortales facta est diuisio. ⁊ sicut nõ põt diuidi aer nec splẽdor solis etiã nec reliqua que data sunt hoibus ad habendũ diuidi debere: sed habenda oia esse cõmunia. Istius cõsuetudinis more retento/ apostoli eorũq̧ discipuli vna vobiscũ ⁊ nobiscuꝫ cõmunẽ vitam duxerũt ⁊c. Sexto ſm Clementem sicut nullus apostolorũ vel discipuloꝝ habuit in aere vel in sole spãle dñium ꝓprietatis: nec fuit in spãli in aere proprietarius et sole: ita ſm ipm nullus fuit in speciali ꝓprietarius in aliqua re huiꝰ mũdi. ⁊ ita predicta opposita nõ intelligũtur quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ: sed quoad vsum. Et ita nõ excipiũtur ab ista vniuersali. Ecce nos reliquimus oia. que intelligunt quoad ꝓprietatem ⁊ dñium vt superius est ostensum. Itẽ cõtra hoc ẽ expresse Remigius doctor eximius sup illo v̈bo Apoc.xi. in p̃n. Metire templũ ⁊ adorantes in eo. vbi sic dicit. Dicito enĩ seculo renũtiantibus. Beati estis qui euãgelici p̄cepti memores/ cũcta terrena ꝓ christo reliquistis: sequẽtes eum a quo thesaurũ in celo indeficientẽ percipietis. hec Remigius. Item glos. accepta ab Ambro. sup illud.ij. ad Coꝝ.vi.c. Tãq̃ nihil habentes ⁊ oia possidentes. glos. Hec fuit gloria ap̃loꝝ: nihil oino possidere: sine solicitudine esse: ⁊ tam res q̃ dños earum possidere. ideo oia ponebantur ad pedes ap̃loꝝ: sicut in actibus ap̃loꝝ legit̃. hec glos. Iteꝫ Nicolaus.iij. in decre. exijt. posita ex̃ de v̈bo. sig.li.vi. dicit sic. Dicimus q̃ abdicatio ꝓprietatis hmõi omniũ rerũ tam in speciali q̃ etiam in cõmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta: quã ⁊ christus viam ꝑfectionis ostendẽs/ verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit: quãq̧ p̄mi fundatores militãtis eccl̃ie ꝓut ab ipso fonte hauserant/ in volentes perfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriuarunt. hec Nicolaus. Ex q̇bus sequunt̃ duo p̄ncipaliter. Primũ q̃ vsus quarũcũq̧ rerum ꝯsumptibilium ⁊ non consumptibilium vsu est separabilis a proprietate ⁊ dñio in speciali ⁊ in cõmuni. qd̃ patet ex eo qd̃ dicit/ dicimus q̃ abdicatio ꝓprietatis oim rerum in speciali ⁊ in cõmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta. sed nõ esset meritoria ⁊ sancta: nisi esset possibilis. ergo vsus in oibus rebus est separabilis a ꝓprietate ⁊ dñio. Scd̃m qd̃ sequitur est: q̃ christus ⁊ ap̃li habuerũt vsum rerũ oim separatũ a ꝓprietate ⁊ dñio speciali ⁊ cõmuni. quãtum ad cõmunitatem ipsoꝝ spãlem ⁊ ꝓpriam. qd̃ patet ex eo q̃ dicit. quam ⁊ christus vitam ꝑfectionis ostendens verbo docuit: et exemplo firmauit. quãq̧ primi fundatores militantis eccl̃ie scz apostoli prout ab ipo fonte hauserant/ in volentes perfecte viuere per doctrine vite ipsoꝝ alueos deriuarũt. Tertiũ qd̃ sequitur est q̃ sepe dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia. sunt intelligenda in speciali ⁊ in cõmuni quantũ ad ꝓprietateꝫ et dñiũ. q: in nullo alio euãgelio cõuenientius ⁊ perfectiꝰ docuerunt abdicationem ꝓprietatis omniũ rerũ in spãli et in cõmuni q̃ in verbis istis. Quartũ qd̃ sequit̃ ex premissis est: q̃ ap̃li non potuerunt licite retinere predia et agros. vñ in legenda sanctoꝝ apostoloꝝ Simonis et Jude accepta ex libris Aphricani doctoris ⁊ episcopi p̄cipui scribitur de ipsis ap̃lis sic. Non nobis licet aliq̇d possidere super terraꝫ: q: possessio nr̃a in celis est: que est eterna vbi immortalitas regnat: ⁊ ideo nulla rõne possumꝰ accipere aurum/ aut argentũ/ aut vestes/ aut domos/ aut p̄dia/ aut seruos/ aut ancillas. ista oia terrena sunt: ⁊ morientem hominẽ non sequunt̃. quibus quũ diceretur. vel aliquantuluꝫ accipite quia pauperes et peregrini estis: dixerunt. Nõ sumus pauperes: q: diuitias celestes habemus. Hec ibi. Nec obstat si dicatur q̃ Nicolaꝰ tertius loq̇tur de christo ⁊ ap̃lis inquantũ prebuerũt exẽplũ perfectis: non condescendendo infirmis et imperfectis: q: infirmis ⁊ imperfectis condescendendo bene habuerunt proprietatẽ et dominiũ aliquarum reruꝫ. Istud non obuiat: sed cõfirmat ꝓpositũ. q: saltẽ ſm hoc ostẽdẽdo viaꝫ ꝑfectionis perfectis/ habuerũt vsum taliũ rerũ separatũ a ꝓprietate ⁊ dñio in spãli et in cõmuni. Similr̃ quocũq̧ abdicauerint ꝓprietatẽ oim rerũ in speciali et in cõi ista

Ex p̄missis dictis q̄tuor hec inferunt̃.

verba Petri. Ecce nos reliquimus omnia. intelligenda
sunt quantū ad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij oīum
rerū vniuersaliter ꝑ tēpore quo dicta sunt in speciali ⁊ in
cōmuni: ita ꝑ illo tēpore habuerūt vsum oīm rerū q̇bus
vsi sunt/separatū a proprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cō-
muni. Nec est verisimile aut aliquo mō credibile ꝙ vni-
uersalis ecclesia que predictā decre. dn̄i Nicolai.iij. absq̧
contradictione aliqua iam sunt q̇nquaginta anni ⁊ am-
plius recepit: approbauit corpore iuris clausit: publice in
scholis ꝑ vniuersitates lecta est ⁊ vbiq̧ predicata: ꝑ Bo-
nifaciū. viij. in. vj. lib. inserta: ꝑ Clementē etiam. v. in con-
stitutione Exiui de paradiso. in concilio Viennensi edita/
Approbata per dn̄m papam Jo. xxij. in quadā sua extra-
uaganti que incipit Quorūdam/corroborata/circa vitā
christi ⁊ apostoloꝝ vsq̧ nunc fuerit in errore. quā vniuer-
salis ecclesia in fide vel moribus errare non possit. xxiiij.
q. i. hec est. ⁊. c. a recta. Ad solutionē etiam contrariorum
que possunt fieri: sciendū est ꝙ contingit relinquere aliq̄
duppliciter. scꝫ simpliciter ⁊ ꝑfecte cum intentione nō am-
plius resumendi. ⁊ cōuenit relinquere ſm quid tm̄ ⁊ im-
perfecte: quātum ad tempus cū intentione iterum resu-
mendi. Petrus aūt in verbis premissis Ecce nos reliqui-
mus omnia. loquebatur de modo relinquēdi omnia ꝑfe-
cte cum intentione nō amplius resumēdi. qđ patet ex eo
ꝙ ante ibi premittitur Si vis ꝑfectus esse ⁊c. occasione
cuius Petrus dixit verba ꝑdicta. Instantie aūt que pos-
sunt fieri/loquūtur de modo relinquendi imꝑfecte ad tē-
pus cum intentione iterū resumendi: sicut patet Luc. v.
Subductis ad terraꝫ nauibus relictis oībus secuti sunt
eum. vbi apostoli Petrus ⁊ Andreas nō reliquerūt tūc
omnia simplr̄ ⁊ ꝑfecte: sed tm̄ imꝑfecte ⁊ ad tempus cuꝫ
intentione iterum resumendi. qđ expresse dicit glos. ordi.
sup verbis predictis Subductis ad terram nauibus ⁊c.
glos. q: adhuc habent voluntatem redeundi. ⁊ magister
in historia schola. Subductis ad terram nauibus. i. loca-
tis animo redeundi ad eas. secuti sunt aliquātuluꝫ: ⁊ ite-
rum redierūt ad sua. hec magr̄ ibi. Certo tūc apostoli nō
dimiserunt omnia simplr̄ ⁊ vltimate: sed tm̄ ad tempus
cum intentione redeundi. qđ etiam pꝫ ex glos. super illo
verbo Luce. v. Jam eris ex hoc hoīes capiens. glos. Non-
dum eligitur in apostolū: sed ꝑdicitur ei ꝙ aliqn̄ sit eligē-
dus. hec glos. Et sup illud Matth. iiij. Relictis retibus
secuti sunt eū. glos. Amplꝰ ad ꝓpria nō reuersi. vbi glos.
supponit ꝙ ṗus fuerant post ṗmā vocationē ad ꝓpria re-
uersi. Et pōt obijci de Mattheo: qui postq̄ euāgelista
dixit. Relictis oībus secutus est eū. postea fecit sibi cōui-
uiū magnū in domo sua. Matth. ix. ⁊ Luce. v. dicendū ꝙ
illud vel dictū est ꝑ anticipationē: sicut sepe scriptura ac-
celerans anticipat tēpus facti: ⁊ postea explicat moduꝫ
⁊ ordinem rei geste: vt superius est ostensuꝫ. Vel relictis
oībus tunc inchoatiue: q: tunc incepit oīa dimittere: sed
nō cōpletiue: q: cōpletiue postea. sicut de eo scribit: Sur-
gēs secutꝰ est eū. sed inchoatiue ⁊ nō cōpletiue: q: tūc nō
christū secutus cōpletiue: sed postea. Vel relictis oībus
nō simplr̄ ⁊ vniuersaliter: sed illis de q̇bus ibi premittit
scꝫ negotijs ⁊ lucris telonei: de q̇bus ibi immediate pre-
mittitur. Vidit leui sedentem ad teloneū. ⁊ ait illi. Seq̄-
re me. ⁊ relictis oībus secutus est eū. Relictis ergo nego-
tijs ⁊ lucris telonei secutus est eum. Alia vero facto reli-
quit postea. licet etiam tunc omnia reliquerit ꝓposito et
animo dimittendi. Et pōt obijci de Jacobo ⁊ Joāne ꝙ
relictis retibus ⁊ patre Zebedeo secuti sunt christum: m̄
⁊ Matth. iiij. non renūtiauerunt patri vt postea non ha-
berent eum ꝑ patre: hoc ideo est q: pater nō pōt renūtia-
ri quoad generationē: q̇n homo natus sit de ꝓprio p̄re ⁊
matre: sed pōt sibi renūtiari quātum ad obedientiā quā
debet filius patri ⁊ curā seculi temporalē. sic intelligitur
xxiij. di. diaconi. v. in pn̄. ibi. Dicentes pater ⁊ mater non
noui vos. Deute. c. penulti. Nō obstat etiā qđ legit Mat.
viij. ꝙ venit iesus in domū Petri. ⁊ tm̄ iam Petrus reliq̄-
rat oīa post vltimā vocationē. Matth. iiij. ⁊ Luce. iiij. q:
domus illa nō erat sua quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: sꝫ
q̇ad habitationē. alś sui fuisset dn̄ij ciuitas Bethsaida.
quia legit Jo. i. Erat aūt Philippꝰ de Bethsaida ciuita-
te Andree ⁊ petri. qđ friuolū est. Et eadē rōne Nazareth
fuisset quoad dominiū Marie ⁊ Joseph. q: legitur Lu-
ce. ij. Reuersi sunt in galileam ciuitatē suam Nazareth.
Et eadē rōne crux in qua passus fuit christus fuisset chri-
sti quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū. quia legitur Matth.
xxvij. Angariauerūt vt tolleret crucē eius. Eadem etiaꝫ
ratiōe sepulcra in q̇bus iacebāt ꝓphete: fuissent quoad
ꝓprietatem corpoꝝ mortuoꝝ. quia legitur Matth. xxiij.
Ve vobis: quia edificastis sepulcra ꝓphetarū. que oīa
sunt ridicula: ⁊ plura alia in scripturis similia. Ideo di-
cendū ꝙ sicut ciuitas natiuitatis eoꝝ dicebat esse ipsoꝝ/
quātum ad originē ⁊ habitationē qua ibi habitauerant
prius vel nunc: vel quoad dominiū quo prius fuerūt dn̄i
eius: nō ꝙ tunc essent actu dn̄i. Sicut sion dicebatur ciui-
tas Dauid post mortē suam. i. Macha. i. non ꝙ tunc esset
eius: sed quia fuerat. Et similiter porticus Salomonis.
Jo. x. dicebatur post mortē Salomonis: nō ꝙ tunc esset:
sed quia fuerat eius quoquo modo: vel q: fecerat illam
cōstrui. Sic etiam dicit Matth. ix. Ascendēs iesus in na-
uiculam trāsfretauit: ⁊ venit in ciuitatem suā. que fuit ad
literam Capharnaū. Mar. ij. vnde Augu. Quis dubitet
Capharnaū fuisse ciuitatem dn̄i: quā non nascendo sed
miraculis illustrando suā/sed tm̄ nō ꝓpriam fecit. Et aūt
domus illa nō esset actu Petri vel Andree quoad domi-
niū: patet per illud qđ dicit beatus Grego. exponēs ver-
ba illa Matth. iiij. dicta de Petro ⁊ Andrea. Relictis re-
tibus secuti sunt eum. vbi dicit. Tanta a sequentibus di-
missa sunt: quāta a non sequentibus cōcupisci potuerūt.
⁊ ita extunc non videtur ꝙ retinuerūt sibi domū quoad
dominiū. Ad hoc etiam est glos. sup eisdem verbis: q̄ dicit
sup verbo sequenti/incessu sed magis obedientia ⁊ affe-
ctu amplius ad ꝓpria non reuersi. hec glos. ⁊ per conse-
quens extunc non retinuerunt sibi aliquid ꝓprium ma-
xime in rebus immobilibus. Adde qđ scripsi. s. in ar. lviij.
in. §. sed cōtra. ꝟ. qđ vero obijcitur. ¶ Licet etiam fortas-
sis posset dici ꝙ vocatio Petri ⁊ Andree fuit postquam
christus venit in domū Petri ⁊ Andree: q̄uis Mattheꝰ
prius narret factū vocationis q̄ factum de domo. tamē
Lucas euangelista qui magis in hoc videt tenere ordinē
rei geste: ṗus narrat. iiij. c. quomodo iesus venit in domū
Simonis: ⁊ post. v. c. narrat quomō vocauit eos. vbi dicit
glos. ⁊ accipit ab origine. quādo hoc factum sit ignorat:
quia non semper quod posterius narratur/est posterius
in re. Quomodocūq̧ autem dicatur sic vel sic: postq̄ vlti-
mate omnia reliquerūt: amplius simpliciter propriū nō
habuerunt. Nō potest iterum obijci de caligis. Calcia te
caligas tuas. Actuū. xij. ⁊ de vestimento. Circūda tibi ve-
stimentū tuum. ⁊ de tunica. Qui nō habet vendat tuni-
cam suam. Luce. xxij. ⁊ de gladio. Conuerte gladiū tuum
in vaginam. Matth. xxvj. ⁊ Jo. xviij. xxiij. q. i. §. i. mouere
nō debet. quoniā nō aliter vestimentum Petri fuit suuꝫ
post aduentum spūssancti: q̄ ante. quia vniformiter Pe-
trus vtebatur suo vestimento: ex quo fuit ad apostolatū
assumptus. ⁊ caligis ⁊ tunica. sed vestimentum quo vte-
batur Petrus existens in multitudine credentium: non
erat Petri quoad ꝓprietatem ⁊ dominium. quia dicitur
Actuū. iiij. ⁊. xij. q. i. c. ij. Nec quisq̧ eorum que possidebat
aliquid suū esse dicebat: sed erant illis oīa cōmunia. ergo
nec post nec ante fuit ꝓprietarius: nec suū quoad ꝓprie-
tatem ⁊ dn̄iū fuit vestimētū. ⁊ si postea vniformiter vsus
fuerit suo vestimēto sicut ante ⁊ post: nō fuit magis ꝓprie-
tarius in speciali q̄ ante. Si ergo vestimentū quo vteba-
tur in multitudine credentiū: nō fuit suū quoad ꝓprieta-
tem: sed tm̄ quoad vsuꝫ: eadē rōne ⁊ fortiori tunica q̄ vte-
bat i collegio aploꝝ an̄ christi passionē/nō fuit sua quo-
ad ꝓprietatem: sed solum quoad vsum. ⁊ tm̄ nō fuit ma-

Bifariā pōt q̇d relinq̄.

gis ꝓprietarius in collegio christi ⁊ aplorum ꝙ in communi
tate credentiū.nec aliter in speciali fuit vsus tunica an-
te ꝙ post.⁊ eodē de gladio. Item si ideo vestimentū fuit
quoad ꝓprietatē petri: q: scriptū est.Circūda tibi vesti-
mentū tuū ⁊c. Eadem rōne panis quē comederunt filij
israel in deserto. Iosue.v.Sap.xvi.fuit quoad ꝓprietatē
⁊ dominiū angeloꝝ:q: dicit in ps.lxxvij. Panē angeloꝝ
manducauit homo.de ꝯse.di.ij.reuera.⁊.c.oia.⁊ per cōse
quens homo habuit vsum panis separatū a ꝓprietate ⁊
dominio. Item si ideo vestimentū quo vtebatur Petrus
fuit in speciali quoad ꝓprietatem ipsius: q: scribit. Cir-
cūda tibi vestimentū tuū. Eadem rōne panis de quo dr
in ps.xl. Qui edebat panes meos magnificauit aduer-
sum (alˀs super) me supplantationē.fuit quoad ꝓprieta
tem hōis supplantati ⁊ comedentis. ⁊ ita supplantator
habuit vsum panis separatū a ꝓprietate ⁊ dominio. Et
eadem rōne panis de quo dixit christus Io.xiij.Qui mā
ducat panē meū/leuabit calcaneū suū ꝯtra me. fuit q̄ad
ꝓprietatem christi:⁊ nō Iude:nisi quoad vsuz.⁊ ita Iu-
das habuit vsum separatum a ꝓprietate panis.⁊ ita vo
re hoc ꝓnomen suū tuū ⁊ meū vel similia vt res illius/in
scripturis ⁊ modo loquēdi cōmuni est equiuocū ⁊ multi
plex ad suū tuū ⁊ meū quoad dominiū vel quoad vsum
sm ꝙ diuerse requirūt materie. Item q: supra allegatū
est.c.Clementis. dilectissimis.xij.q.j.ꝙ vsus pōt in ꝯsum
ptibilibꝰ a dn̄io separari:⁊ ꝯtra hoc posset dici ꝙ debeat
intelligi illud.c.ꝙ rerū diuisio facta est per iniquitatem
quoad dn̄ium:non quoad vsum:⁊ sic non faceret ꝓ hac
parte:dicendū est ꝙ hac stare non pōt et contra decretū
predictum.Clementis est dicentis. Cōmunis vsus om-
niū ⁊c.Et nō dicit Clemens.Cōmune dn̄ium omniū om
nibus hominibꝰ esse debuit.q: in statu innocētie fuissent
cōmunia omnia oibus:non solū quoad dominiū rerum
sed etiā quoad vsum siue iuris siue facti.Quoad vsuz iu
ris/q: ius vtendi quodcūq̄ eis cōueniēs fuisset commu
ne omnibus: et nulli proprium. ideo sicut primis pa-
rentibꝰ fuit traditū dn̄ium cōmune ⁊ indiuisum oim infe
riorum:ita fuit eis tradita potestas vtendi oibus alimentis
cōmunis et indiuisa.vt ptz Gen.j.c.Et ita vsus iuris na
turalis fuisset cōmunis oibus hominibus magis ꝙ do-
miniū:vel eque:quia vsus iuris magis erat intentus ꝓ-
pter se in suo ordine ꝙ dn̄ium sicut finis extrinsecꝰ eius.
quia dn̄ium taliū est aliquo modo ꝓpter vsum magis ꝙ
econuerso:⁊ diuisio facta fuit eius rei cuiꝰ prius erat co-
munio.et prius erat cōmunio rerū quoad vsum iuris na
turalis:ergo postea facta est diuisio rerū quoad vsum:et
non solū quoad dominiū.Similiter vsus facti fuisset cō-
munis omnibus hoibus non in diuisione entitatis ma-
terialis actus:sed in diuisione voluntatis socialis.q: licz
idem actus vtendi numero fuisset singuloꝝ/quantū ad
essentiam entitatis:tn̄ idem actus vtendi numero fuisset
singuloꝝ/q̄ntū cōplacētiā volūtatis.q: licet idez actꝰ nu
mero nō potuisset esse cōmunis oibus /quantū ad exer-
citium operis effectiue:tn̄ idem actus numero fuisset cō
munis omnibus/quantū ad participiū consolatiōis cō-
glutinatiue:ꝓ quanto quilibet gaudebat de cōmodo al
terius sicut de suo:et solatium vnius redundasset in sin-
gulos.⁊ ita gaudiū cuiuslibet rei fuisset cōmune omnibꝰ
per participationē mutue consolationis.iuxta illud Ps.
cxxxij.Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundū.⁊ p:e.c. dilectissimis.
vnde super illud.iiij.c.Actu.Multitudinis autē creden-
tium erat cor vnum et anima vna.glos.or.ex dictis sctōꝝ
collecta.Sic qui mundū perfecte reliquerant:non de no
bilitate generis gloriantes/se alijs preferebāt: sed sicut
vnius eiusdemq̄ matris ecclīe visceribus editi: ita eodē
amore fraternitatis gaudebāt.Et ita si homo nō pecca-
set:omnia fuissent cōmunia tripliciter. scz quoad dn̄ium
quoad potestatē vtendi:et quoad cōmune solatiū rerū.
Et post peccatū per oppositū tripliciter facta est diuisio:
quoad proprietatē dominij:quoad appropriationē iuris
vtendi:⁊ quoad appropriationē solatij et gaudij priuati
qd homines malis affectati nolunt alteri communicare.
Nec obs.de eo qd dicit in pre.c.dilectissimis.data sunt om
nibus ad habendum.q: non quicquid datur ad habendū
ab eo qui dare potest datur quoad dn̄ium:quia sepe dat
quoad vsum/et non quoad dn̄ium.sicut deus dedit leui-
tis vrbes ad habendū quoad habitationē:nō quoad do
miniū.vt ptz Numeroꝝ.xxxv.ca.xiij.q.j.§.his ita. et sicut
etiā dedit Aaron ⁊ filijs eius ad habendū vestes sacerdo
tales quoad vsum:⁊ non quoad dominiū. Vn̄ Exo.xxix.
c.Vestem autē sanctā qua vtitur Aaron/habebunt filij
eius post eū.vij.diebus vtetur illa/qui pontifex ꝓ eo fue-
rit cōstitutus.Et ita dominiū vestiū sacerdotalium erat
dei:et non sacerdotū.q: sacerdotes nō poterant ipsas vē
dere vel alienare.et ita sacerdotes habuerūt vsum dicta
rum vestium separatum a proprietate ⁊ dn̄io. ⁊ facit ad
hoc.xij.q.ij.nulli.Et ibi.Sanctum sanctoꝝ erit. glos.i. ad
vsum sanctoꝝ sacerdotuz pertinet.⁊.c.predia diuinis vsi
bus tradita.⁊.e.cau.q.j.eps.ibi.vsibus.⁊ de cō.di.j.vesti-
menta.ibi.in alijs vsibus.Sed qua ratione vsus illaruz
vestium fuit separatus a ꝓprietate ⁊ dn̄io earum: eadez
rōne vsus vestimentoꝝ quotidianoruz erit separabilis a
proprietate ⁊ dn̄io.q: quecūq̄ sunt separabilia ad tēpus
eadem ratione sunt separabilia ꝓ semꝑ:quantū est ex na
tura rerū separabiliū. Nec valet qd sepe dictū est ꝑ alios
ꝙ vsus facti haberi nō pōt.q: hoc falsuz est.qm̄ licet vsus
facti non possit haberi permanenter:quomodo habētur
entia permanentia:tamē bene pōt haberi successiue i fie-
ri:sicut suū esse consistit in fieri.q: vsus facti non est ma-
gis fluens ꝙ tempus:qd tamen scdm scripturā dicit ha-
beri.vn̄ Ioan.v.Erat autē ibi homo.xxxviij.annos in in-
firmitate sua hn̄s.et ad Gal.vltimo.Dum tempus habe
mus:operemur bonū ad oēs.et Ioan.ix. Etatem habet:
ipsum interrogate. Itē non obstat qd posset opponi de
pre.c.dilectissimis.ibi. Nec quisq̄ eoꝝ que possidebat ali
quid suum ⁊c.ergo aplˀi ante illā cōuersionē illoꝝ iudeo-
rū aliqua possidebāt et habebāt: ⁊ illa cōmunicauerant
cōuersis.q: vt supra probatum est post suā renuntiatio-
nē Aplˀi nihil ꝓprium habebant vel possidebāt. Nec Cle
mens mentionem facit in toto illo passu de proprietate
⁊ dn̄io proprietatis. ⁊ hoc apparet per primū exēplum
de statu innocētie:quū dicit.Cōis vsus oim ⁊c.sed ꝑ ini-
q̄tatē ⁊c. Cōstat aūt ꝙ in statu innocētie nō fuissent oia
cōmunia quoad ꝓprietatē et dn̄iuz introductū per iniq̄-
tatē:q: illud dn̄iū fuit alteriꝰ cōditionis ⁊ nature a dn̄io
introducto ꝑ iniq̄tatē.q: illud dn̄iū fuit mere libertatis
et ꝑfectionis naturalis:istud vero est dn̄iū seruilis neces-
sitatis ⁊ coacte potestatis.q: nisi homines coactiua ptāte
ꝓhiberent:quilibz vt plurimū vellet si posset/totū vsur-
pare. Idō istud dn̄iū distat ab illo dn̄io sicut violentū a na
turali:⁊ coactū a libero.Similˀr ꝑ scdm exēplū eiꝰ ptz hoc
idē:q: dicit ibi.Denique grecoꝝ q̄dā ⁊c.debere esse amicoꝝ
oia cōmunia.Sed bona amicoꝝ nō debēt cōiter esse com-
munia q̄ad ꝓprietatē et dn̄iū.sed q̄ad cōmodū necessita
tis.vn̄.j.Mach.xij.Spartiate velut romani amici iudeo
rū scripserūt iudeis i hec ꝟba. Pecora nr̄a et possessiōes
nr̄e vestre sunt:⁊ vestre nr̄e.qd nō intelligēdū quoad pro
prietatē:sed quoad vite necessitatē.Hoc etiā ptz ꝑ tertiū
exēplū eiꝰ.Et sicut nō potest diuidi aer nec splēdor solis:
Ita nec reliq̄ q̄ data sunt hoibꝰ ad habendū diuidi debe
re:sed habēda esse oia cōia.Constat autez ꝙ in aere ⁊ in
splēdore solis nullus de cōi lege vēdicat sibi ꝓprietatem
nec dn̄iū ꝓprietatis:sed dn̄iū tn̄ naturale:qd est alterius
generis ab illo dn̄io qd est ꝑ iniq̄tatē:vt dictū est.quare Cle
mens nō loquit nec intēdit inferre ꝙ apłi habuerūt i spe
ciali nec in cōi quātū ad cōmunitate ipsoꝝ aploꝝ singu-
lare aliqd dn̄iuz ꝓprietatis:quicq̄d sit de cōmunitate cre
dentiū gn̄ali:q: nō est verisimile nec ꝓbabile ꝙ aliq̄s sa-
piēs intendat inferre in cōclusiōe/qd nullo mō predixe-
rit in premissis:quū ꝯclusio in nulla scientia excedat vir-

Amicoꝝ oia quō dici de-beant cō-munia.

taté medij. Quũ ergo Clemens in toto suo pcessu nihil fuerit de ppietate ⁊ ppietatis dñio preloquutus: sicut patet per oia exempla eius pus adducta: nõ est verisimile nec pbabile φ voluerit inferre de aplis, φ habuissent aliqua quoad ppietaté ⁊ dñium ppietatis: nisi specialiter exp̃essisset: qđ nõ fecit. vnde φ dr ibi. Nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat. verbum possidebat accipit̃ p simpliciter habere absq; ppietate et dñio. quia aliter esset repugnantia ⁊ cõtradictio manifesta in dicto: si possidere acciperetur ibi iure ppietatis ⁊ dominij. quia tunc esset sensus. nec quisq̃ eoꝝ que possidebat quoad ppietatem ⁊ dominiũ: suũ esse dicebat quoad ppietatem ⁊ dñium. qui sensus implicat apertam cõtradictionem. ergo possidere accipitur ibi p simpliciter habere seu detinere absq; iure ppietatis ⁊ dñij ⁊ titulo possidendi pprio noie. ⁊ hoc clare glos. posita in pre. c. dilectissimis. q incipit, ergo aliquis, determinat dicens. Sic ergo aliquis potest possidere rem cuius nõ põt habere ppietatem. ⁊ hec est possessio naturalis: nõ ciuilis. Sz dic possidebat. i. detinebat: sicut seruus dr possidere. ff. de acqui. pos. φ seruus. ad idem facit qđ no. xij. q. j. non dicatis. in glos. nũquid. Ex quo vlterius patet ppositũ: quia abdicatio aploꝝ in cõmunitate generali credentiũ non fuit altior ⁊ pfectior abdicatione ipsoꝝ extra illã cõmunitatem cũ christo: sz apostoli in cõmunitate generali oim credentiũ nõ possiderunt quoad ppietatem ⁊ dominiũ aliquid in speciali: nec in cõmuni quoad cõmunitatem ipsoꝝ specialem ⁊ ppriam: q: illud quodcũq; fuisset, non fuisset cõmune toti multitudini credentiũ. sicut qđ est pprium cõmunitatis specialis: nõ potest esse cõmune toti cõmunitati generali. q: pprium partis, non est cõmune toti. Scriptura aũt Actuũ. iiij. dicit φ nec quisq̃ eoꝝ q possidebat ⁊c. ergo apostoli nec extra illã cõmunitatẽ vna cũ christo aliquid possederunt in speciali: nec in cõmuni quoad ppietatem ⁊ dñium. Aliter sequeretur φ apostoli fuissent magis ppietarij in ppria cõmunitate cũ christo: q̃ fuerunt in cõmunitate generali credentiũ. quũ in cõmunitate generali credentiũ non ponantur fuisse ppietarij nec in speciali nec in cõmuni quãtum ad ipoꝝ cõmunitatem specialẽ ⁊ ppriam. Item cõmunitas aploꝝ in illa multitudine credentiũ quoad abdicationẽ ppietatis tenuit locũ vnius psone specialis seu singularis: q: sicut nulla psona specialis retinuit sibi aliquã ppietatem in speciali in illa multitudine: ita nec tota cõmunitas aploꝝ ppria retinuit sibi aliquã ppietatem in illa multitudine credentiũ. Sed cõmunitas aploꝝ nõ retinuit quoad abdicationẽ ppietatis locum vnius psone specialis in illa multitudine: nisi q: abdicatio ppietatis in spãli ⁊ in cõmuni quacũq; cõmunitate speciali citra cõmunitatẽ generalem totius eccle: cui typum ⁊ figuram gerebat illa ecclia pmitiua: est pfectior ⁊ maioris excellentie: q̃ abdicatio ppietatis omniũ tm̃ in speciali: ⁊ nõ in cõmuni. aliter em̃ frustra ⁊ inutiliter ac otiose cõmunitas aploꝝ renuntiasset ppietati omniũ in illa multitudine: nisi abdicatio ppietatis omniũ in speciali ⁊ in cõmuni quacũq; cõmunitate speciali esset pfectior ⁊ altior, q̃ abdicatio ppietatis omniũ tm̃ in speciali ⁊ nõ in cõmuni. Aliter em̃ frustra ⁊ inutiliter ac otiose cõmunitas aploꝝ renũtiasset ppietati omniũ in illa multitudine: nisi abdicatio ppietatis omniũ in speciali ⁊ in cõmuni quacũq; cõmunitate speciali esset pfectior ⁊ altior, q̃ abdicatio ⁊ ppietatis omniũ tm̃ in spãli ⁊ nõ in cõmuni. q: frustra ⁊ inutiliter quis se obligat ad gradũ abdicationis arctiorem et maiorem: nisi ɔsequat̃ inde pfectionẽ aliquã maiorem: vt supra dictũ est. ꝟ. Item ad hoc est ratio. Et sicut in ecclia pmitiua: q̃ gerebat typum ⁊ figuraz psentis ecclesie: fuit pfectionis vniuersaliter apud omnes illius eccle abdicare ppietatẽ cuiuslibet rei in speciali ⁊ in cõmuni quacũq; cõmunitate speciali citra cõmunitatem generalem illius ecclesie. Ita nũc in ecclesia presenti est pfectionis, saltem in aliquo statu speciali apud aliquos viros perfectos abdicare propietatem cuiuslibet rei tam in speciali q̃ in communi quacũq; communitate speciali citra cõmunitatem generalem totius ecclesie: q: dicere φ illud qđ tunc fuit pfectionis simplr apud oẽs: nunc non possit esse pfectionis in aliquo statu speciali: est ridiculum: quũ natura rerũ nõ sit imutata nunc plus q̃ tũc. Et talis status si ponatur: quicũq; sit: habebit vsum oim rerũ separatuz a ppietate ⁊ dñio in speciali ⁊ in cõmuni. sicut habuit qlibet status seu ordo specialis ecclesie pmitiue. Et talem statum abdicationis oim rerũ in speciali ⁊ in communi, elegit btũs Franciscus p se ⁊ ordine suo: sicut pꝫ p declarationes multoꝝ summoꝝ pontificũ: vt est supra in ar. lv. in. §. porro. in pn. est euidentius declaratũ. Quẽ statum stulte ⁊ fatue elegisset ⁊ ecclesia approbasset. nisi abdicatio ppietatis omniũ rerũ in speciali ⁊ in cõmuni esset maioris meriti, q̃ abdicatio ppietatis omniũ rerũ in speciali ⁊ nõ in cõmuni. q: frustra ⁊ stulte quis se obligaret ad gradum vite arctiorem ⁊ difficiliorem sicut est iste: vt pꝫ ex̃ de vb. sig. exiit. li. vi. §. vnde vos. ibi, tenentur plus q̃ ceteri christiani ⁊c. et. l. ꝟ. ceteroꝝ. ibi, christi seruitiis arctius degerunt: nisi ex hoc ordinaret̃ ad gradum pfectiorem altiorem ⁊ maiorẽ. vt dictum est. Qđ aũt talẽ statum elegerit beatus Franciscus: patet per declarationes romanoꝝ pontificũ, Grego. ix. familiaris beati francisci: Innocẽ. iiij. ianueñ. de dodo de fisco, luminis iuris: qui fecit apparatum. Innocẽ. Alexandri. iiij. Nicolai. iij. Clementis. v. Jo. xxij. in sua extraua. que incipit, Quorundam. Ex quibus declarationibus luce clarius cõstat, φ abdicatio ppietatis oim rerũ in speciali ⁊ in cõmuni fit maioris pfectionis ⁊ meriti q̃ abdicatio ppietatis oim rerũ in speciali: ⁊ nõ in cõmuni: vt supra dictum est. Et φ vsus potest in cõsumptibilibus a dñio separari. Nã: sicut dictum est: frustra ⁊ fatue se beatus Franciscus p se ⁊ ordine suo ad talem expropriationẽ in speciali ⁊ in cõmuni fm determinationẽ pdictoꝝ romanoꝝ pontificũ obligasset: nisi talis abdicatio esset pfectior ⁊ altior seu maioris meriti ex genere operis operati, q̃ abdicatio ppietatis tm̃ in speciali ⁊ nõ in cõmuni. Frustra etiam ⁊ fatue ecclesia romana talem expropriationẽ approbasset ⁊ priuilegijs innumeris dotasset: nisi talis expropriatio esset ex genere operis operati pfectior expropriatione reruz tm̃ in speciali ⁊ nõ in cõmuni. Qđ nõ est dicendũ de scõ Francisco nec de romana ecclesia matre omniũ ⁊ magra. ex̃ de priuil. antiqua. de sum. tri. c. ij. in fi. xxij. dist. c. j. q: frustra ⁊ inutiliter romana ecclia exponeret aliquem ordinem ad modum viuendi difficiliorem ⁊ laboriosorez: nisi per hec exponeret ⁊ intenderet exponere eum ad gradum perfectionis ⁊ meriti ex genere operis perfectiorem ⁊ altiorẽ etiam in tali ordine sic multipliciter ab ecclesia ɔfirmato et declarato: in quo nihil potest etiam in cõmuni proprium possideri: non separaretur in cõsumptibilibus vsus a dominio: ecclesia periculosum statum approbasset. et in coprofessis perplexitatem ⁊ laqueum iniecisset contra apostolum. j. ad Coꝛ. vij. ibi. Porro hoc ad vtilitatem vestrã dico: non vt laqueum vobis iniiciam: sed ad id quod honestum est. ⁊ φ facultatem prebeant sine impedimẽto dominũ obsecrandi. ⁊. xxvij. q. j. de viduis. ij. xix. dist. neruj te sticulorum. ex̃ de resti. spo. literas. §. porro. ꝟ. sicq;. Quare manifeste sequitur ⁊ aperte ex omnibus supradictis, φ abdicatio proprietatis omniũ in speciali ⁊ in communi est perfectior ⁊ eminentior ex genere operis operati, abdicatione omniũ tm̃ in speciali ⁊ non in cõmuni. ⁊ abdicatio apostolorum fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorum. immo fratruz minorum est illa abdicatio ⁊ professio que ⁊ apostolorum: vt ex̃ de verbo. sig. exiit. §. porro. li. vi. ergo apostoli omnia quoad ppietatem ⁊ dñium reliquerunt in speciali et in communi. Quod etiam patet ratione euidẽti necessarij. quia cuius causa prima ⁊ immediata non stat

tam ſumma ꝑfectione: nec ipſum poteſt ſtare cum ſum-
ma perfectione: ſed diuiſio quecūq; dominioꝝ perſona-
lis vel collegialis venit cauſaliter ⁊ immediate ex nōnul
la diuiſione animoꝝ: ſicut per oppoſitum cōmunio dn̄ioꝝ
venit ꝑ ſe ⁊ immediate ex cōmunione ⁊ indiuiſione ani-
moꝝ. vnde quia in ſtatu innocentie nulla fuiſſet animoꝝ
diuiſio: ideo nulla fuiſſet diuiſio dn̄ioꝝ. ſicut apte colligi
tur. viij. di. §. j. ⁊ quia corda amicoꝝ ſunt aliquo modo cō
nexa in dilectione: ideo bona ipſoꝝ ſunt aliquo modo cō
munia participatione ⁊ ſm̄ gradum cōnexionis amicoꝝ
adinuicem in dilectione. ſic eſt ꝓportionaliter gradus cō
munitatis bonoꝝ eoꝝ in cōmunicatione. Et propter hoc
ſcriptura Actuū. iiij. volens reddere rationem ⁊ cauſam
ꝓpriam quare bona primitiue eccleſie fuerunt cōmunia
omnibus credentibus: aſſignat pro ratione ⁊ cauſa pro-
pria ac immediata cōmunionem ⁊ indiuiſionē coꝛū ꝑfe-
ctam inter ſe dicens. Multitudinis aūt credentium erat
coꝛ vnū ⁊ anima vna. nec quiſq̄ eoꝝ que poſſidebat ali-
quid ſuū eſſe dicebat: ſ; erant illis omnia cōmunia. Ecce
quare nullus eoꝝ dicebat aliquid eſſe ſuū: ſed erant illis
omnia cōmunia: q꞉ erat coꝛ illis vnum ⁊ anima vna. iſta
fuit cauſa per ſe cōmunis bonorum ipſoꝝ. ideo ſcriptura
prius premittit ꝑfectam cōmunionē ⁊ īdiuiſionē cordiū
eoꝝ inter ſe ſicut cauſa; ꝓpriam: ⁊ ſecūdo ꝯſequēter ſub-
iungit cōmunitatem bonoꝝ ſicut effectum ꝓprium ex ꝓ-
pria cauſa. ergo ſicut communio bonoꝝ venit vniuerſali
ter ex cōmunione animoꝝ: ita per oppoſitū diuiſio dn̄ioꝝ
venit vniuerſaliter ex aliqua ſeu nōnulla diſiunctiōe aut
certe imꝑfecta vnione animoꝝ: que nō ſtat cum perfecta
charitate: que eſt vinculum ꝑfectionis. Colo. iij. quia cha
ritas nō querit que ſua ꝓpria ſunt. j. ad Coꝛ. xiij. lxiij. diſ.
noſſe. Item maior ⁊ perfectior eſt connexio fraternitatis
ſpūalis in amore charitatis: q̄ ſit cōnexio fraternitatis
carnalis in amore carnis. quia ꝑfectius eſt vinculū ſpūs:
q̄ vinculum carnis. xiij. q. iij. ita diligere. ſed ꝑfect⁹ amor
fratrū ſm̄ carnem/ facit omniū fratrum bona quoad do
miniū eſſe cōmunia: quia q̄diu inter fratres carnis non
naſcitur ab intrinſeco vel ab extrinſeco aliq̄ ſcintilla diui
ſionis: tādiu ducunt cōmunem vitam. ergo multo magis
amor ꝑfectus charitatis fraterne facit omnia bona ꝑfe-
ctorum toti eccleſie cōmunia ⁊ nulli ꝓpria. xiij. q. vij. qđ
aūt. ergo appropriatio dn̄ioꝝ in ſpeciali vel in communi
quacūq; cōmunitate ſpeciali non ſtat cum ſumma perfe
ctione: qualis fuit inter apoſtolos. vnde gloſ. ſuper illud
Act. iiij. Multitudinis autē credentiū erat coꝛ vnū ⁊ aīa
vna. ſc; e. ꝟ. ſimilr̄ vſus. que ſuperius ſunt adducta. Qui
mūdum ꝑfecte reliquerant: nō de nobilitate generis glo
riantes ſe alijs ꝓferebāt: ſed ſicut vnius eiuſdēq; matris
eccleſie viſceribus editi/ ita eodem fraternitatis amore
gaudebant. hec gloſ. Item. Nullus ſibi aliquid appropri
ans de iure poſſidet omnia: quia nō eſt equū neq; iuſtum
vt ei ſint omnia cōmunia q̄ ſuū non vult facere cōmune
cum oībus. ſed viri ꝑfecti omnia poſſident de iure diuino
ſm̄ illud apl̄i. ij. ad Coꝛ. vj. Tanq̄ nihil habentes et oīa
poſſidentes. ex̄ de excel. pre. nimis iniqua. j. rn̄. ⁊ ſm̄ illud
j. ad Coꝛ. iij. Omnia veſtra ſunt: vos autem chriſti: chri-
ſtus autē dei. xxiij. q. vij. qđ autem. in ſi. cum. iij. c. prece. er-
go viri ꝑfecti ſicut fuerunt apoſtoli ⁊ eoꝝ ꝑfecti imitato
res: nihil ſibi debent appropriare: nec in ſpeciali nec in cō
muni/ quacūq; cōmunitate ſpeciali. quia quātum ſibi ap
propriant: tantū eis ſubtrahitur: ne omnia poſſideant. iđ
apoſtoli vt oīa poſſent iure inuiolabili poſſidere: oīa iu-
re violabili contēnendo reliquerūt. Hinc btūs Franciſc⁹
in regula ſua fratrib⁹ ſuis dixit: Fratres nihil ſibi appro
prient: nec domū/ nec locum: nec aliquā rem: ſed tanq̄ pe
regrini ⁊ aduene ſint in hoc ſeculo. ⁊. j. Hec eſt illa celſitu
do altitudīs paupertatis: que diſcctiſſimi fratres totaliter
inherentes nihil aliud ſub celo in perpetuū habere veli-
tis. Et ita ſm̄ ꝯſilium ſalubre beati Franciſci ⁊ romano-
rum pontificū qui regulam approbauerūt: nullus ſtatus

ſeu ordo aliquid ſibi appropriāns/ gerit ꝑfecte in hac vi-
ta formam ⁊ modū ſpūalis peregrini ⁊ ciuis celeſtis co
ciuis angeloꝝ: qui nihil ꝓprium in ſpeciali nec in cōmu-
ni habēt. nihil enī angeli ꝓprium in hoc mūdo poſſidēt:
ſed nec maligni ſpūs ad quos apoſtoli calcandos vene-
rant. Luce. x. ꝓprium aliquod in hoc mūdo poſſident. ſm̄
Greg. in homil. quos etiam viri ꝑfecti melius luctando
deuincūt: ſi a ſe omniū ꝓprium qđ illi nō habēt abijciūt:
huic accedit. j. ad Timo. vj. Habentes alimenta ⁊ quib⁹
tegamur his ꝯtenti ſimus. nihil enī intulimus in hūc mū-
dum: haud dubium q꞉ nec afferre quid poſſumus. xij. q. j.
ep̄s. Medium aūt ꝑfecte rectitudinis nō debet ab extre
mis declinare. extrema aūt noſtri curſus ſunt ingreſſus ⁊
egreſſus de hoc mūdo: in q̄bus ſm̄ apoſtolū nihil ꝓpriū
habere ꝑmittimur ſi ꝑfecte ⁊ recte incedimus. xij. q. j. duo.
ibi. nō niſi ad vſum/ ſm̄ vnam lecturam. Quare ſi recte ⁊
indeclinabiliter ac expedite noſtrū iter peragimus: nihil
ꝓprium in medio vite plus q̄ in extremis habere debe-
mus. Contra illud etiam qđ ſepe opponit̄/ ꝙ in reb⁹ vſu
conſumptibilib⁹ vſus ꝓprie ſumptus haberi nequit: nec
illis poteſt aliquis vti: dicendū eſt ꝙ iſtud expreſſe cōtra
Clemētem eſt in pre. c. dilectiſſimis. qui dicit ꝙ cōmunis
vſus omniū que ſunt in hoc mūdo: omnibus hoībus eſſe
debuit: ſed talia vſu cōſumptibilia de hoc mūdo ſunt. Et
eadem ratione falſum ⁊ impoſſibile cōſuluit apl̄us Ti-
motheo. j. ad Timo. v. ex̄ de iureiurā. et ſi chriſtus. §. quę-
dam. dicens. Utere modico vino. Et eadem ratione de⁹
falſum dixit (qđ nefas eſt) miniſtris antique legis ꝙ pri
mitie ⁊ ſacrificia cederent in vſus coꝝ. vt patet Numeri
xviij. Et tota ſcriptura que loquit̄ de vſu/ ſepiſſime falſū
diceret (qđ nefas eſt) xxij. q. v. ergo. ix. di. ego. ⁊. c. quis ne
ſciat. Item dicere ꝙ in talibus rebus nō cōuenit vti ſed
abuti: periculoſum dicere eſt. quia termini in quacunq;
materia diſſoni ⁊ oppoſiti vniuerſaliter terminis legis
diuine ⁊ ſanctoꝝ patrū non ſunt ſani: ſed abſoni ⁊ ꝓfani
in illa materia. q꞉ tales termini terminis legis diuine et
ſanctoꝝ patrū diſſolui abducunt ⁊ auertūt hoīes a fide
ſcripturarū ⁊ religione ſanctoꝝ patrū: qđ eſt impiū ⁊ in-
mane. q꞉ ſcripture ſacra ⁊ ſanctoꝝ doctrina eſt nobis for-
ma ⁊ regula recte ac pie loquēdi: non ſolum operādi. vn̄
ad Titū. ij. c. Verbū ſanū ⁊ irreprehēſibile. ⁊. ij. ad Timo.
ij. ibi. Recte tractantē verbū veritatis. ⁊ in p̄mo. c. Formā
habens ſanoꝝ verboꝝ que a me audiſtis. ⁊ Aug. in lib. de
doctrina chriſtiana loquēs de ſacra ſcriptura dicit. Quic
quid hō extra didicerit: ſi noxiū eſt: ibi dānatur: ſi vtile eſt:
ibi inuenitur. ⁊ facit. xxxvij. diſt. §. ſed ⁊ ꝯtra. ⁊ Clemens.
Non enī ſenſum alienū extrinſecus/ ⁊ extraneū debetis
q̄rere: vt quomodo ip̄m ex ſcripturarū authoritate ꝯfir-
metis: ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatis op;.
xxxvij. di. relatum. ⁊ verba intelligenda ſunt ſm̄ cōmunē
modū intelligendi. vt legit̄ ⁊ no. ex̄ de ſpon. ex lr̄is. j. Sed
iſti termini abuti ⁊ abuſus ſunt diſſoni et contrarij ter-
minis legis diuine ⁊ terminis ſanctoꝝ/ in qualibet mate-
ria licita rerū vſu conſumptibilium. Quia in nulla mate
ria licita rerum vſu cōſumptibilium/ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ
doctrina vtitur predictis terminis: ſed tn̄ terminis op-
poſitis (attendant om̄es religioſi ꝓ paupertate altiſſima)
ſicut patet diſcurrēti totam ſeriem ſcripturarū ⁊ ſancto-
rū patrum doctrinā: quā tn̄ ſcriptura ⁊ ſanctoꝝ patrum
doctrina frequēter loquatur de materia licita rerum vſu
cōſumptibiliū noīe vſus ⁊ vti: ⁊ nūq̄ nomine abuſus vel
abuti. Notat aūt Archid. ex̄ de of. dele. q̄uis. li. vj. ꝙ illici-
tus vſus abuſus ⁊ abuſio poti⁹ dicēdus eſt q̄ vſus. lxxiij.
diſt. ꝟ. iſta. xj. q. iij. ꝓuilegium. xxv. q. ij. §. his ita. ex̄ de elec.
generali. §. ſi. ibi. Ab illorū abuſu. ex̄ de reſcrip. ſedes. ⁊. c.
quia nōnulli. ⁊ de elec. qđ ſicut. ij. rn̄. ibi. ⁊ ſi ſecus aliquā-
do ꝑ vſurpationē aliqui faciāt abuſiue. ⁊. c. quiſquis. ibi.
per ſecularis poteſtatis abuſum. ex̄ de con. pre. detellāda
j. rn̄. li. vj. aliqn̄ tn̄ abuſus appellat̄ vſus. xij. q. ij. eccleſiarū
ſeruos. vbi dicit. vt tales vſus ⁊c. vbi debet exponi vſus. i.

Apostoli rerum oim abdicatione vouerunt.

abusus. ſm Archi. Et adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.adhuc pe
tita.ꝟ.cum etiam.iiij.in ar.lxiiij. ¶ Ulterius contra illud
qđ dicitur ꝙ beatus Augu. nõ dixit aplos vouiſſe rerum
oim abdicationẽ quoad ꝓprium: hoc ſtare nõ põt. inmo
expꝛeſſe Aug. hoc dixit ſup illud Matth.xix. Ecce nos re
liquimus oia.ꝛ ꝑ hec ꝟba etiã ſupꝛa poſita hoc votũ po
tentiſſime vouerant. Qđ etiã ſic ꝓbatur. qm ꝯſiliũ ꝯſilio
rũ/qđ eſt forma ꝛ ꝑfectio ſeu ꝯſummatio alioꝝ ꝯſilioꝝ/
nõ eſt dubium aplos ꝓcipue obſeruaſſe. alr em apli non
fuiſſent in apice ꝑfectionis: qđ eſt erroneum. quũ de ipſis
ꝓcipue dixit dñs Io.xvij. Ut ſint ꝯſummati in vnũ.op.fa
cit.xxiiij.q.ij.c.ij. ſed votũ eſt ꝯſilium ꝯſilioꝝ/forma ꝛ ꝑfe
ctio ꝯſummatiua eoꝝ. q: votum cadens ſup quodcũqꝫ cõ
ſilium euãgelicum/reddit ipm eſſentialiter ꝑfectius/et
deo acceptius: eo ꝙ ꝑ liberam oblationẽ offertur volun
tas deo tm̃ actu: ꝑ votum aũt offertur volũtas actu ꝛ po
tentia qđ eſt multo fortius. q: poſt votũ emiſſum non eſt
amplius de iure oppoſitũ in poteſtate voluntatis. ꝓpter
qđ Leuiti.xxij.c.ſcribitur. Bouẽ ꝛ ouẽ aure ꝛ cauda am
putatis volũtarie offerre potes: votum aũt ex his ſolui
nõ poteſt. hec ibi. ſed bos ꝛ ouis aure ꝛ cauda amputatꝭ
nõ poteſt magis voluntarie offerri: ꝙ̃ de eis votum ꝑſol
ui: niſi quia votũ cadens ſup quodcũqꝫ opus virtuoſum
reddit ipm eſſentialiter ꝑfectius ꝛ deo acceptius. Ideo
ſup illud ps.cxxxi. Sicut iurauit domino votũ vouit deo
Iacob. dicit Aug. ꝛ ponit ibi in gloſ.ordi. Nemo ꝓſumat
viribus ſuis reddere que vouit. qui em̃ hortatur te vt vo
ueas: ipſe te adiuuat vt reddas. vouit aũt eccleſia i man
ſuetudine vt ſit domus dei: quo nihil gratius põt deo of
ferri. hec ibi. Et ita ꝑfectio totius ſpũalis edificij cõſum
matur in ꝑfectione voti: ſicut arca Noe fuit cõſummata
in cubito vno. Gen.vi. Unde ꝛ ſup illud ps.lxxv. Uouete
ꝛ reddite. dicit Augu. Uouere em̃ voluntati cõſulitur: ſꝫ
poſt voti pꝛomiſſionem redditio exigitur neceſſario. Et
Caſſiodorus ibi. Ad hec vouenda nos inuitat: non pꝛeci
pit vt voueamus: ſed vt vota reddamus. ꝛ gloſ.ibi. Uo
uere mente quodlibet bonũ: ꝛ reddite opere neceſſario
poſt votũ. ꝛ facit ex̃ de cõuer.cõiugu.ex parte. ꝛ de vo.et
vo.re.magne.§.ſanc. Ergo apli vouerũt ꝓcipue quodli
bet triũ ꝯſilioꝝ euangelicoꝝ: ſcilꝫ obedientiam. ꝑ illud
xix. Matth. Et ſecuti ſumus te. Et caſtitatẽ.xxxi.diſt.oio.
Et ꝓprietatꝭ abdicationẽ. vt pre.c.xix. Matth. Ecce nos
reliquimus omnia. vbi ſm Augu. vouerunt. aliter ſeque
retur ꝙ abdicatio ꝓprietatis facta in ꝓfeſſione oim reli
gioſoꝝ abſqꝫ ꝓprio viuere ꝓfitentium eſſet eſſentialiter
ꝑfectioꝛ ꝛ altioꝛ abdicatiõe apoſtoloꝝ. quũ votum/vt di
ctum eſt/ſit cõſummatio ꝑfectionis alioꝝ ꝯſilioꝝ ſpecia
lis. qđ nefas eſt dicere aut ſentire. ꝑſertim quũ religioſi
ſint ſucceſſores aploꝝ quoad renũtiationẽ. vt ſupꝛa dictũ
eſt. ꝛ no. ꝛ legitur.xvi.q.ſ.ex authoꝛitate. ¶ Qꝛ etiã votũ

Que ex voto fiũt deo ſunt acceptioꝛa

ſupaddat ſpecialẽ ꝑfectionẽ ſup opus liberum volunta
ris/dicit expꝛeſſe Anſelmus in libꝛo de ſimilitudinibꝰ: eo
ꝙ ꝑ opus bonũ libere voluntatis offertur deo fructꝰ vo
luntatis: ꝑ opus aũt factũ ex voto offertur ipſa arboꝛ vo
luntatis cũ oibus fructibus ſuis: qđ eſt multo ꝑfectius ꝛ
deo gratius: quãto arboꝛ cum fructibꝰ plus valet ꝙ̃ fru
ctus ꝑ ſe. Qꝛ aũt iſta ſit intentio beati Aug. de voto aplo
rum apparet manifeſte.xvij.de ciui.dei.c.iiij. ꝑ eum ſic di
centem. De terra ergo ſuſcitatus eſt ille ſupꝛa oẽs diuites
pauper: ꝛ de illo ſtercoꝛe erectus ſupꝛa oẽs ꝓplos opulẽ
tos ille inops: vt ſedeat cum potentibus ꝓpli: qbus ait
Matth.xix. Sedebitis ſupꝛa ſedes.xij. Et ſedem gloꝛie
hereditatem dans eis. dixerant em̃ potẽtes illi Matth.
xix. Ecce nos dimiſimus oia: ꝛ ſecuti ſumꝰ te. hoc votum
potentiſſimi vouerãt. ſed vnde hoc eis: niſi ab illo de quo
hic ꝯtinue dictũ eſt/dans votum vouenti: hec Aug. Ex q
bus tripliciter patet ꝓpoſitũ. Pꝛimo qm̃ Auguſtinꝰ i illo ꝯſe
quẽte/hoc votũ potentiſſimi vouerãt/intendit colligere
quaſi in ſumma ꝑ modũ epilogi totã potentiã ꝑfectiõis
aploꝝ pꝛius narratam: ſed pꝛius expꝛeſſius ꝛ ſpecialius
vel non minus ꝓnarrauerat potentiã eoꝝ in abdicando
tempoꝛalia ꝓpter chꝛiſtũ: ꝙ̃ i ſequẽdo chꝛiſtũ. quare hoc
conſequẽs referendum eſt ad totum antecedens in quo
eoꝝ potentia ꝓnarratur: ꝛ ſpecialiter ad partem antece
dentis in qua ſpecificatur potentia paupertatis. q: de pau
pertate a pꝛincipio verboꝝ vſqꝫ ad finem ſpecialiter fuerat
ꝓlocutus. Scđo hoc patet ꝑ id qđ ſequitur in ꝓdictis ꝟbis
Aug. Sed vnde hoc eis: niſi ab illo qui dat votum vouẽ
di. Sed in tota ſcriptura euangelij non habetur plus de
voto obedientie: ꝙ̃ de voto paupertatis: nec in alio ſcriptu
re loco. vnde ergo colligatur ex his ꝟbis plus votũ obe
dientie ꝙ̃ paupertatis dicat qui cõtra dicit. qđ quũ nõ inue
nerit redeat ad veritatẽ: ꝛ colligat inde cũ beato Augu.
vtrũqꝫ ſimul. Si vis ꝑfectꝰ eẽ: vade ꝛ vẽde oia q̃ habes: ꝛ
da paupibꝰ: ꝛ veni ſeqre me. inde colligit ſimul vtrũqꝫ vo
tũ Aug. iõ ſimul vtrũqꝫ ponit: ſic Petrꝰ vtrũqꝫ dixit ſimul
poſt illa ꝟba chꝛiſti vade ꝛ vende ꝛc. Ecce nos reliquimꝰ
oia: ꝛ ſecuti ſumus te. Nec diuidat quiſꝙ̃ qđ nec chꝛiſtus
nec Petrus nec Auguſtinus diuiſit. Ecce chꝛiſtus ſimul
vtrũqꝫ copulatiue ꝛ cõiunctim dixit. Si vis ꝑfectus eſſe:
vade ꝛ vende oia que habes: ꝛ da pauperibus: ꝛ veni ſe
quere me. Petrus in ꝑſona oim apoſtoloꝛũ ſimul vtrũqꝫ
copulatiue ꝛ cõiunctim reſpondit. Ecce nos dimiſimus
oia: ꝛ ſecuti ſumus te. Aug. ſimul vtrũqꝫ copulatiue ꝛ cõ
iunctim recitauit. dixerant em̃ illi potentes. Ecce nos di
miſimus omnia: ꝛ ſecuti ſumus te. hoc votum ꝛc. Si er
go apoſtoli vouerũt ſequi chꝛiſtũ/ſicut fatetur opponẽs:
ergo ꝛ de dimittendis oibus votum fecerunt. ſm Aug.
quia pariter ponũtur per chꝛiſtũ ꝛ Petrum ꝛ Aug. relin
quere oia ꝛ ſequi chꝛiſtũ. Adde hic qđ ſcripſi.ſ.in.§.reſpõ
deo.ꝟ.ex ꝓdicta aũt determinatione.cum ꝟ.ſeq.in ar.
Item apoſtoli nõ vouerunt ſequi chꝛiſtum alia de cauſa
niſi quia ſequi chꝛiſtum ex voto eſt perfectius ꝛ deo gra
tius/ꝙ̃ ſequi chꝛiſtum ſine voto/vt ſupꝛa dictum eſt. Sed
iſta cauſa ita concludit de relinquẽdo oia: ſicut de ſequẽ
do chꝛiſtum. ergo quũ apoſtoli omnia reliquerint perfe
cte: ſicut chꝛiſtum ſecuti ſunt ꝑfecte: ſequitur ꝙ ſicut voue
runt ſequi chꝛiſtũ: ita vouerunt relinquere omnia. quum
eadem cauſa ſit vtrobiqꝫ vouendi. ex̃ de tranſla. inter coꝛ
poꝛalia. Item ſm expoſitoꝛẽ apoſtoli vouerũt ſequi chꝛi
ſtum. ſed iſta ſequela fuit magis ꝓncipaliter effectu ope
ris ſeruando eius mandata atqꝫ conſilia: ꝙ̃ greſſu coꝛpo
ris. vnde gloſ. ſup illud Matth.iiij. Relictis retibus ſecu
ti ſunt eum. dicit. inceſſu pedum: ſed magis obedientia ꝛ
affectu: amplius ad ꝓpria non reuerti. hec gloſ. Apoſtoli
vouerunt chꝛiſti pꝛecepta atqꝫ conſilia. quia ſequela chꝛi
ſti quã ſm oppoſitoꝛem vouerunt/ꝓncipaliter ſtat in ſer
uando eius mandata atqꝫ conſilia. Sed chꝛiſtus volenti
bus aggredi viam perfectiõis pꝛecipit omnia relinque
re. quia licet relinquere omnia ſimpliciter ꝛ abſolute fue
rit conſilium ꝛ non pꝛeceptum tamen viris perfectis vo
lentibus viam perfectionis ſeruare eſt pꝛeceptum.xiiij.
q.ſ.§.ſ. vnde Grego.ſ.moꝛa. ſupꝛa all'. in iſto.§.ꝟ. Item ad
hoc eſt. Necdum virtus pꝛecepti emicuerat que omnia re
linqui pꝛeceperat. ꝛ Remigius ſupꝛa all'. in hoc.§.ꝟ. Itẽ
cõtra hoc eſt. Beati eſtis: qui euangelici pꝛecepti memo
res/cuncta terrena pꝛo chꝛiſto reliquiſtis. Item licet qs
poſſit relinquere bona tempoꝛalia abſqꝫ voto: tamen vo
luntatem habendi tempoꝛalia non poteſt quis perfecte
relinquere ſine voto. quia licet res exterioꝛ abſqꝫ voto re
linqui poſſit: tamen voluntas habendi abſqꝫ voto ſim
pliciter relinqui non poteſt. ſed apoſtoli non ſolum reli
querunt ſimpliciter omnia tẽpoꝛalia: ſed etiã reliquerũt
ſimpliciter ꝛ perfecte voluntatem habendi ipſa. vnde ſu
per illud Matth.xix. Ecce nos reliquimꝰ oia. dicit gloſ.
etiã voluntatẽ habendi. Et ſup illud Luc.xviij. Ecce nos
dimiſimꝰ oia. gloſ. etiã voluntatẽ habendi. Ergo volun
tatem habẽdi oia/reliquerũt ex voto. Item licet qs poſ
ſit renũtiare rebus exterioꝛibus abſqꝫ voto: tñ renũtia
re deſiderijs ꝛ concupiſcentijs habendi non poteſt quis

perfecte sine voto. Sed ſm Grego. in homil. Petrus et Andreas apl'i nō solum renūtiauerūt rebus oībus tēporalibus: sed etiā renūtiauerunt oībus desiderijs ꝛ ꝯcupiscentijs habēdi. vbi dicit sic. Multū reliquit qui nihil sibi retinuit. multū reliquit: qui quantūlibet parū / totum deseruit. certe ꝛ nos habita cū amore possidemus: ꝛ ea q̄ minime habemus ex desiderio querimus. Multū ergo Petrus ꝛ Andreas dimiserunt: q̄n vterq; etiā desideria habendi reliquit. Multū dimisit: qui cū re possessa etiaȝ ꝯcupiscentijs renūtiauit. hec Greg. Idem. s̄. c. §. ꝟ. item ad hoc Greg. Ergo apl'i ex voto renūtiauerūt desiderijs ꝛ ꝯcupiscentijs deliberatis habendi tēporalia. Simil'r si ſm oppositorem ab hac vniuersali / Ecce nos reliquim⁹ oia / excipiūtur specificata in euāgelio: tunica / gladius / calige / ꝛ vestimenta: sequit' ꝙ ista excipiant' in speciali et singillatim: ꝛ nō solū in cōmuni apl'oꝝ. q: gladius dicit⁹ fuit Petri in speciali / vestimentū / ꝛ calige: q: christus dixit in speciali Petro. Cōuerte gladiū tuū ꝛc. ꝛ angelus Petro. Calcia te caligas tuas: ꝛ circūda tibi vestimentū tuū. Et ita sequit' ſm eum ꝙ apl'i in p̄dictis ꝛ similib⁹ fuerūt ꝓprietarij in speciali: nō solū in cōmuni. Qd' esse non potest: q̄m vt supradictū est ſm Clemen. cōis vsus omniū que sunt in hoc mūdo / oībus esse debuit. Et sicut nō pōt diuidi aer nec splēdor solis: ita nec reliqua que data sunt hoībus ad habendū diuidi debere: sed habenda oia cōia. ꝛ istius cōsuetudinis more retento apl'i eorūq; discipuli cōem vitaȝ duxerunt. xij. q. j. dilectissimis. Ex q̄bus p3 ꝙ sicut in statu innocētie nullus habuisset in speciali ꝓprietatem in aliqua re mūdi quacūq;: sed fuissent oia oībus hoībus pro oī tempore quo nō peccassent cōmunia. Sic apostoli ꝛ eoꝝ discipuli q̄ in abdicando tēporalia assumpserūt statū ꝯformem ꝛ similē statui innocentie. ſm Clemen. in nulla re huiusmodi habuerūt in speciali ꝓprietatem ꝛ dn̄ium q̄diu in sua ꝑfectione manserūt: q: semper post sequelā manserūt. Et ꝑ ꝯsequens vestimentū calige ꝛ gladius Petri nō fuerūt quoad ꝓprietatem et dn̄ium plus in speciali Petri q̄ alioꝝ. Simil'r sicut in aere splendor solis ꝛ alijs corporibus celestibus nullus habet in speciali ꝓprietatem et dn̄ium: sed pro oī tpe fuerunt oia oībus hoībus cōmunia. Ita apl'i ꝛ eoꝝ discipuli ꝓ nullo tēpore postq̄ statum perfectionis excelse sunt adepti: habuerūt in speciali ꝓprietatem ꝛ dominiū ꝓpriū in aliqua re mūdi. ergo apl'i nō habuerūt in speciali et singulatim ꝓprietatem ꝛ dn̄ium ꝓprium in vestibus caligis gladijs ꝛ quibuscūq; alijs similibus vterent'. Et per consequens ista nō excipiūtur in speciali ꝛ singulatim ab hac vniuersali. Ecce nos dimisimus omnia. S3 si exciperent' ab ipa in speciali ꝛ singulatim exciperent' ab ea: ꝛ non in cōi tm̄: q̄m ista in spāli ꝛ singulatim dicūtur fuisse apl'oꝝ. ꝑ͂ talia ꝛ similia nullo modo excipiūtur ab hac vniuersali. Ecce nos reliquim⁹ oia sicut dicit oppositor. Et ꝓpterea non est min⁹ vniuersalis de apl'is ista. Ecce nos reliquim⁹ oia noie ꝛ re: q̄ sit vniuersalis de p̄mis credentibus illa Act'. iiij. Nec quisq̄ eoꝝ que possidebat aliquid suū esse dicebat: sed erant illis oia cōmunia. Ex hoc p3 q: abdicatio temporaliū primoꝝ credentiū nō fuit vniuersalior nec latioris ambitus abdicatione temporaliū apostoloꝝ: quū p̄mi credentes nō fuerūt magis expropriati a mundo q̄ apl'i. Sed illa de p̄mis credentibus sc3. Nec quisq̄ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū esse dicebat: sed erant illis oia cōmunia. cōprehēdit ꝓ tēpore quo dicta est vniuersal'r oia quecūq; aliqua exceptione nō facta: siue vite necessaria: siue quecūq; alia noiata vel nō noiata ſm veritatē: sicut superius pluries est ostensum. ergo ista dicta de apostolis. Ecce nos reliquimus oia. pro tempore quo dicta fuit cōprehendit vniuersaliter oia absq; aliqua exceptione: siue sint vestes siue gladius siue quecūq; alia. sed ista fuit dicta de apl'is pro semꝑ in futurū. ergo sub ista cadūt vniuersaliter q̄bus apl'i vsi sunt. ꝛ ꝑ ꝯsequēs in oībus habuerunt vsum separatū a ꝓprietate ꝛ dn̄io. Et ꝓpterea / sicut supra ostensum est isto. §. ꝟ. Item nō minus sub verbis votum apl'oꝝ nō extendit se ad pauciora q̄ votum religiosoꝝ absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium. q: abdicatio religiosoꝝ vitam apostoloꝝ imitantiū in parte vel in toto / nō est vniuersalior nec ꝑfectior abdicatione apostolorum. Sed votum religiosorū absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad omnia absq; aliqua exceptione: siue sint alimēta siue quecūq; alia: q̄ tūc votum eoꝝ absolute factū se extendit vniuersaliter ex forma ꝛ natura sua ad oia illa in q̄bus vsus pōt a ꝓprietate ꝛ dn̄io separari in speciali: eo ꝙ votum cadens absolute sup abdicationē ꝓprietatis cadit sup abdicationē ois ꝓprietatis ab vsu separabilis: sed vsus rerū vsu ꝯsumptibilium est separabilis a proprietate ꝛ dn̄io speciali: quicq̄d sit de separatione eius a ꝓprietate ꝛ dn̄io cōi: q̄m vt sepe dictū est p̄mi credentes ꝓ tempore illo de quo dicit scriptura Actuū. iiij. ꝙ erant illis oia cōmunia pro tempore: habebant in speciali vsum rerū vsu ꝯsumptibilium separatum a ꝓprietate ꝛ dn̄io. q: ꝓ tempore illo nullus eoruȝ habebat in speciali ꝓprietatem alicuius rei: ergo ꝓ illo tēpore habebant vsum talium rerum separatū a ꝓprietate ꝛ dn̄io speciali. Sed qua rōne vsus talium rerū fuit tunc separatus in speciali a ꝓprietate ꝛ dn̄io: eadē rōne fuit de possibili separabilis ꝓ semꝑ: licet non fuerit de facto semꝑ separatus. quia stante eadem natura rerū semper vsus est vniformiter separabilis de possibili. Ergo votum religiosoꝝ absolute absq; ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad quecūq;: siue sint vestes siue cibaria. vnde vestis q̄ vtitur seruus: non est sua: sed est de peculio. ff. de pecu. l. id vestimentum. ꝛ seruus nō possidet ea que sunt in peculio. ff. de acquirē. pos. l. seruus. quia ab alio possidet': nihil ipse possidet. vt. ff. de adult. sic euenit ꝛ no. xij. q. j. non dicatis. ergo multomagis votum apostolorum: quod fuit forma ꝛ p̄ncipium votoꝝ religiosoꝝ: se extendit vniuersaliter ad oia absq; aliqua exceptione.

Ad illud q̄d dicit oppositor: ꝙ nō est intelligendum ꝙ beatus Augustin⁹ intellexerit ꝙ ipsi apostoli vouerūt nō habere aliquid in cōmuni: quū intendens iuxta vitam apostolicam suam religionē fundare loquens suis fratribus sic dixit in regula sua. Sit anima vna ꝛ cor vnū in dn̄o: ꝛ nō dicatis xij. q. j. non dicatis. ꝛ c. nolo. vos habere aliquid propriū: sed sint vobis omnia cōmunia. Et distribuatur vnicuiq; vestrum ꝓut opus erit. ꝛ sequitur. Sic enī legistis in actibus apostolorum. Actuum. ij. ꝛ. xij. q. j. c. ij. ꝛ. c. quia tua. ꝙ erant illis omnia cōia: ꝛ distribuebatur vnicuiq; prout opus erat. Quū igitur beatus Augustin⁹ ꝛ eius fratres res habuerint ꝛ habeant in cōmuni: nō est reuocandum in dubium quin beatus Augustinus apostolos habuisse supposuerit in cōmuni. quare ꝑ authoritatem predictam Augu. nō potest concludi ꝙ apostoli voto abdicauerint omniū rerum dn̄ium in ꝓprio ꝛ in cōmuni. Respondendum est p̄mo ꝙ dictuȝ Augustini per oppositorem inductum ꝓ parte sua / est contra eum. quoniā si Augustin⁹ ſm dictum eius intendebat fundare suam religionem iuxta vitam apostolicam: vt nullus eoꝝ haberet aliquid ꝓpriū sed essent illis oia cōmunia: ergo Augustin⁹ voluit ꝙ fratres sui nō haberēt in speciali ꝓprietatē alicuius rei. sed tm̄ in cōmuni. ergo simil'r apostoli iuxta quoꝝ votum Augustinus fundauit suam religionem: ſm ipsum non habuerunt in speciali proprietatem alicuius rei. ꝛ ita vestimentū q̄ vtebatur Petrus ꝛ calige ꝛ gladius nō fuerūt in speciali quoad ꝓprietatem ipsius Petri. cuius oppositum oppositor: supra dixit. §. p̄mo. ꝟ. non obstat. ꝛ ꝟ. ceterum. Item si augustin⁹ fundauit suam religionē iuxta illud quod legitur in actibus apostolorum. ꝙ erant illis omnia cōmunia. Actuū. ij. Et augustinus mandauit fratribus suis ꝙ nunq̄ pro perpetuo tempore haberent in speciali ꝓprietatem alicuius rei: sed essent illis omnia cōmunia

munia semp:q: sic intelligēdū est:ergo similiter primi cre
dentes non habuerunt:nec habere potuerūt in speciali
ꝓprietatē alicu⁹ rei:q̄diu stetit illa cōgregatio in suo ro
bore cuius oppositū.s.dixit oppositor. Item fratres san
cti Augustini nō debēt habere in speciali ꝓprietatē alicu
ius rei vsu cōsumptibilis nec nō cōsumptibilis:q: ipse mā
dauit eis/nō dicatis aliq̄d hr̄e ꝓpriū:s; sint vobis omnia
cōmunia.xij.q.j.nō dicatis.Et qui omnia dicit:nihil excī
pit.j.Cor.xv.ꝛ Heb.ij.ex̄ de ma.ꝛ ob.solite.§.penul.Sed
fratres beati augustini habēt in speciali vsum rerū vsu cō
sumptibilium:certum est q: in speciali comedūt ꝛ bibūt:
ꝛ specialibus vestibus induunt:ergo p̄dicti fratres hn̄t
in speciali vsum rerū vsu cōsumptibiliu; separatū a ꝓprie
tate ꝛ dn̄io cōmuni.ergo vsus earū de se est separabilis
simpliciter ꝛ absolute a ꝓprietate ꝛ dn̄io. Itē fratres san
cti Augustini emittunt votū abdicationis omniū tempo
ralium:q: vouent viuere sine proprio:ergo multomagis
apostoli:quoꝝ vitā imitantur:emiserunt votū omniū tē
poraliū abdicationis. ¶ Scdo respondendo ad illud qd̄
opponit/q saltem apl̄i habuerunt proprium in cōmuni
sicut habent fratres sancti Augustini:qui vitā apostoloꝝ
dicunt eligere:dicendum est.qm̄ regula apl̄orum ꝓpria ꝛ
immediata fuit alia a regula cōmunitatis credētiū:sicut
regula specialis est alia a regula generali. Et sicut cōmu
nitas apostoloꝝ propria fuit alia a cōmunitate gn̄ali cre
dentium:licet etiā regula cōmunitatis gn̄alis credentiū
quodāmodo fuerit regula apostolorū inquantū fuit eis
data ab apostolis.ꝛ etiā apostoli aliquo tempore vixerūt
illa cōmunitate generali credentium/ꝛ sicut eorū capita
seruando illam regulam:tn̄ ipsorum regula ꝓpria ꝛ im
mediata fuit alia ꝛ discreta a regula cōmunitatis creden
tium.qd̄ patet Mar.j.quia apostoli in sua cōmunitate ꝓ
pria nō potuerūt retinere vxores. Illi aūt de cōmunitate
gn̄ali credētium poterāt retinere cōmuniter vxores:nisi
aliquibus repugnaret in speciali aliūde:ideo multi ipso
rum habebāt vxores:qd̄ apostolis nō licebat quātū ad cō
mistionem carnis:s; bn̄ quātū ad ꝓuisionē.xxxj.di.omnis
no.Scdo/q: apostoli in ꝓpria cōmunitate portare nō po
terant calciamēta nisi tm̄ sandalia:vt patet Mar.vj. Illi
aūt de multitudine credentium poterant calciamēta por
tare.Nō autem dicit de petro Act.xij. Calcia te caligas
tuas.exponitur s̄m Bedam.i.sandalia.i. soleas q̄s por
tāt fratres minores.vide supra.c.§.porro omnis religio
sꝰ.nō obstat.ꝛ.sꝰ.q dicit Mar.lv.ar. ¶ Tertio/q: cōmu
niter ꝛ immediate nō licebat eis portare pecunia;:vt pa
tet Matth.x.M.ar.vj.Luc.ix.ideo pecunia q̄ portabatur
ponebat ad pedes apl̄orū:ꝛ nō ad manus.Act.iiij.vbi di
cit glos.destituendū probat qd̄ tangere deuitat: ꝛ calcan
dū docet esse aurū/qd̄ subdit gressibus apostoloꝝ. Illi au
tem de multitudine credentiū poterant cōmuniter pecu
niā portare:ꝛ ipsi cōtrectabant pecuniam sicut religiosi
omnes/exceptis fratribus minoribus:cōtrectant de suo
rū licentia prelatorū/q̄ cōmunitatis erat:s; non apl̄i:nec
fratres minores:vt ex̄ de ver.sig.exijt.li.vj.ꝛ.e.ti.exiui.de
men. ¶ Quarto/q: recipiēdus ad cōmunitatem apl̄orū
nihil debebat secū afferre:nec res:nec p̄cia rerū:s; omnia
que habebat in libera potestate:debebat vendere ꝛ pau
perib⁹ erogare:vt patet Matth.xix. Mar.x.Luce.xviij.
Recipiēdus aūt ad cōmunitatē generalē credētium/de
bebat secū ferre p̄cia rerū immobiliū ꝛ animaliū ꝛ res ali
as cōmunitati necessarias:si habebat. Et ita vna regula
fuit alia ab alia/ꝛ altera ab altera. ¶ Quinto/q: solis.xj.
apl̄is dixit dn̄s Matth.vltimo/Eūtes in vniuersum mū
dū p̄dicate euāgeliū omni creature.nō fuit hoc dictū mul
titudini credentiū. ¶ Sexto/q: apl̄i ꝑ mūdū eūtes in for
tes suas/nō vixerūt de bonis illius cōmunitatis p̄me cre
dentiū:s; de his que dabant eis in cibo ꝛ vestitu/ab his
quibus p̄dicabāt.Matth.x.ꝛ Luce.x.dign⁹ est operarius
cibo suo.xiiij.q.j.§.j.vbi Chrysostom⁹.q.d. Tātū accipite:
quātum in victu ꝛ vestitu vobis necessariū est.vnde apo
stolus.j.ad Timoth.vj.habētes victū ꝛ vestitū/his cōten
ti simus.Et alibi Gala.vj. Cōmunicet is q̄ catechizat ei
qui se catechizat in oībus bonis.vt quoꝝ discipuli metūt
spūalia:consortes faciant eos carnaliū suoꝝ:ꝛ nō in aua
ritiā:s; in necessitatē.huc⁹q; Chrysostom⁹. ad hec.xiij.q.
j.§.his ita.j.q.ij.sacerdos.ex̄ de censi.cum apl̄s. ¶ Beat⁹
autē Augu. fundauit religionē suā directe iuxta regulam
cōmunitatis seu multitudinis credentiū:ꝛ nō iuxta regu
lam propriā ꝛ immediatā apostoloꝝ:vt vt supra dixit in re
gula sua fratribus suis. Sit anima vna ꝛ cor vnū in dn̄o:
et nō dicatis aliq̄d ꝓpriū:s; sint vobis oīa cōmunia: sicut
legitur in actibus apostolorū. Certū est aūt q in actibus
apostoloꝝ ista verba sunt dicta directe ꝛ immediate de cō
munitate gn̄ali credentiū:ꝛ nō de cōmunitate ꝓpria apo
stolorū:sicut oppositor dicit.sic em̄ legitur in actibus apo
stolorū.iiij.c.Multitudinis aūt credentiū erat cor vnum
ꝛ anima vna:nec q̄sq̄ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū esse dice
bat:sed erāt illis omnia cōmunia.xij.q.j.c.ij.c. q: tua.cū.c.
se.Ecce plane q ista fuit forma viuendi cōmunis multitu
dinis credentiū.Sed preter istā formā viuendi cōmunē
alia fuit apostoloꝝ q̄ prime dicta est. Qr aūt beatus Au
gu.intēderit principaliter fundare suā religionē iuxta re
gulā ꝛ formā viuendi cōmunitatis credentiū:ꝛ nō cōmu
nitatis ꝓprie apl̄oꝝ/patet ex verbis premissis in regula
sua:in quibus dat formā ꝛ modū viuēdi fratribus suis.q̄
quidem verba:vt iā dictū est:sunt directe de cōmunitate
generali credētiū:ꝛ nō de communitate speciali ꝛ ꝓpria
apostoloꝝ. Nō etiā patet ex hoc:q: fratres ordinis sancti
Augustini poterant portare libere/ꝛ possunt calciamēta
et pecuniā:que nō poterāt apostoli. Venientes etiā ad or
dinē sancti Augustini/possunt offerre cōmunitati bona
que habent. Venientes aūt ad cōmunitatem ꝓpriā apo
stolorū/nihil poterant offerre:sed oīa debebāt si poterāt
pauperib⁹ dare.Matth.xix.Mar.x.Luce.xviij. Nō etiā
patet ex hoc:q: fratres beati Augustini possunt hr̄e in cō
muni bona imobilia/vt domos ꝛ agros:que apl̄i in com
muni suo nullo modo poterāt habere. vt Matth.xix. er
go beatus augu.non fundauit nec intendebat fundare
religionem suā iuxta vitā apostoloꝝ ꝓpriam ꝛ specialem
sed solū iuxta formā ꝛ modū viuendi cōmunitatis credē
tium. Magis autē congrue argueret oppositor/si sic ar
gueret:beatus Franciscus christi signifer insignis volēs
immediate fundare ꝛ directe suam religionem iuxta for
mam ꝛ modū viuēdi ꝓprium christi ꝛ apostolorum: sicut
ipse in principio ꝛ fine sue regule dicit expresse. In princi
pio inquā sic:Regula ꝛ vita fratrū minorū hec est. sc; dn̄i
nostri iesu christi sanctū euangelium obseruare viuendo
in obedientia sine proprio ꝛ in castitate. In fine vero sic:
Paupertatem ꝛ humilitatem ꝛ sanctū euangeliū quod
firmiter ꝓmisimus obseruemus.mādauit fratribus suis
in regula sic:Fratres nihil sibi appropriēt:nec domū: nec
locum:nec aliquā rem. Que verba regule quinq; Roma
ni pōtifices.Greg.ix.Alexander.iiij. Innocentius.iiij. Ni
colaus.iij.Clemens.v.declarauerunt in scripturis debe
re intelligi tam in speciali/q etiā in cōmuni: vt diffusius
superius est ostēsum supra.§.pri.in prin. Ita q fratres mi
nores s̄m declarationes istoꝝ Romanoꝝ pōtificum.v.et
omnes alios summos pontifices intermedios.v.istos se
quentes/nō sunt capaces alicuius ꝓprietatis in speciali
nec in cōmuni s̄m eorum regulā:ergo multomagis apl̄i/
iuxta quorū vitā ꝛ doctrinā ꝛ ꝓfessionem fratrū minorū
fundata est religio:nihil habuerunt quoad ꝓprietatem
ꝛ dn̄ium in speciali nec in cōmuni:q: nō est verisimile nec
ꝓbabile/q beatus Franciscus volens fundare suam re
ligionem iuxta proprium modum euangelicum viuēdi/
voluerit aut potuerit imponere fratribus suis modu; vi
uendi difficiliorē ꝛ essentialiter arctiorē ꝓprio modo vi
uendi euangelico. Sed beatus Franciscus:vt declaratū
est: per omnes Romanos pōtifices prenarratos/ voluit
q fratres sui non haberent aliquā proprietatē in speciali

nec in communi:vt prius dictum est:ergo intentionis sue fuit, ⁊ ecclesie suaʒ regulã confirmantis ⁊ declarantis, ꝙ ꝓprius modus viuendi christi ⁊ aplõꝝ fuerit nihil habere quoad ꝓprietatem ⁊ dominiũ in speciali nec in cõmuni. Preterea:vt supra in.§.ꝓce.tactum est:apostoli nõ fuerunt magis ꝓprietarii in cõmunitate ipsoꝝ propria, ꝙ̃ in cõmunitate generali credentiũ:de qua ipsi tunc erant:in q̃ nullus suũ aliq̃d esse dicebat.xij.q.i.c.ij.q: si in cõmunitate ipsoꝝ ꝓpriũ habuissent:illud nõ fuisset cõmune quoad dñium omnibus credentibus:q: illud quod est ꝓpriũ cõmunitatis specialis:non põt esse cõmune omnibꝰ qui sunt de cõmunitate generali:ergo nec extra cõmunitatẽ generalem credentium habuerunt aliquid quoad ꝓprietatem in propria eorũ cõmunitate in speciali nec in communi:q: aliter sequeretur necessario, ꝙ apli fuissent magis ꝓprietarij extra cõmunitatẽ crediẽtiũ in propria communitate ipsoꝝ:ꝙ̃ fuerint in cõmunitate generali credentium:quum in cõmunitate generali crediẽtiũ nihil potuerint habuisse quoad ꝓprietatẽ in speciali nec in cõmuni, quantũ ad cõmunitatẽ ipsoꝝ specialem ⁊ ꝓpriam. Item si habere quoad ꝓprietatẽ aliquid in cõmuni non derogat ex genere opis opati pfectioni altissime paupertatis maxime hoc videretur in loculis quos christus in cõmuni cum apostolis dicitur habuisse. Sed christus in loculis suscepit psonam infirmoꝝ ne damnaret talia quesituros ꝺm aug.s. pã.ciij.⁊.xij.q.i.habebat.⁊ ex̃ de ꝟ. sig.exiijt.li.vi. Sed in eo qȏ ptinet ad perfectionẽ⁊ ex genere operis opati nõ derogat perfectioni non cadit condescensio aliqua ad infirmos ⁊ imperfectos:q: cõdescendere infirmis est in aliquo opere ex genere opis imperfecto se conformare eis:ergo habere loculos in communi ex genere operis operati derogat pfectioni altissime pauptatis:licet ex parte operantis seu condescendentis fuit maxime pfectiõis vt.p.c.exiijt.q: fuit opus maxime misericordie ⁊ pietatis ꝺm eundẽ Aug. Et si habere loculos in cõmuni de quibꝰ minus videtur derogat de genere opis pfectioni altissime paupertatis:multomagis habere agros ⁊ possessiones ac supellectilem aliam derogat ex genere opis summe perfectioni.

Item quero in quo christus suscepit personã infirmorum ⁊ impfectoꝝ:in loculis ꝺm aug. an quoad dñiũ paupertatis: an quoad ministerium pietatis: an quoad vsum necessitatis? Si quoad dominium:ergo habere dominium talium in communi, derogat ex genere opis perfectioni altissime paupertatis.q: in eo qȏ nõ derogat ex genere operis perfectioni in eo nõ cadit condescensio ad imperfectos. Si vero suscepit personam infirmoꝝ quoad ministeriũ dispensationis loculorũ:ergo ministeriũ loculoꝝ derogat ex genere operis summe pfectiõi. q: in eo qȏ ex genere opis non derogat summe pfectioni non cadit cõdescensio ad imperfectos. Et si ministerium loculoruʒ derogat ex genere opis pfectioni summe pauptatis: quãto magis dñiũ loculoꝝ derogat ex genere opis summe pfectioni: quãto vtiq; dñium ipsoꝝ minus redundat in vtilitatem alioꝝ ꝙ̃ ministeriũ. Si aũt condescendit infirmis ⁊ imperfectis quãtũ ad vsum necessitatis:ergo vsus loculorũ derogabat ex genere operis summe pfectioni. Et si vsus loculoꝝ derogat ex genere operis summe pfectioni: multo magis dñium ipsorum derogat ex genere dominij summe perfectioni: ꝓ quãto dñium taliũ minus est per se necessariũ vite mortali ꝙ̃ vsus. Quomodocũq; ḡ christus susceperit personam infirmoꝝ in loculis:siue quoad dñiũ siue quoad ministerium, siue quoad vsum:semper sequiẗ ꝙ dñium loculoꝝ derogat ex genere operis pfectioni altissime paupertatis. Et si dñium loculoꝝ derogat etiam in communi pfectioni summe paupertatis ꝺm Augustinũ vt ostẽsum est:eadẽ ratione sequiẗ ꝙ dñium q̃rũcunq; aliarũ rerũ derogat ex genere operis pfectioni altissime paupertatis:etiã in cõmuni q̃cunq; cõmunitate speciali. Adde hic qȏ scripsi.l.in.§.Respõdeo.ꝟ.ad quoꝝ euidentiã.in ar.lx. ¶ Itẽ contra ꝓdicta opponiẗ de.c.ex auctoritate.xvi.q.i.qȏ fuit allegatũ. ꝙ apli nõ habuerunt ꝓpriũ in speciali:sicut nec monachi qui eoꝝ tenerent figurã. qȏ saltẽ ꝓbabiẗ ꝑ illud.c.ꝙ apostoli habuerunt ꝓpriũ in cõmuni:sicut ⁊ monachi habent ⁊ habere possunt.xviij.q.ij. in nullo loco. Ad qȏ respõdeẗ ꝙ licet figura nõ excedat in pfectione figuratũ:tñ figuratũ bene potest excedere figuram ⁊ similitudinẽ suã. Et ideo licet monachi qui figurã ⁊ typum gerunt aploꝝ:talia habeant in cõmuni: tamen q: fuerunt perfectiores ꝙ̃ monachi:ideo non sequitur ꝙ apli habuerint vel habere potuerint talia in cõmuni.q: si fratres ꝓdicatores ⁊ minores q̇ nõ sunt pfectiores aplis: nõ sunt capaces possessionũ talium in cõmuni:multo potius apli. Et sic fratres minores ꝺm declarationes ecclesie nõ possunt habere nec in speciali nec in cõmuni ꝓpriũ multo potiꝰ apli:vt supius est ꝓbatũ. Nec sequitur si habent monachi ꝓpriũ in cõmuni:ergo ⁊ apli. q: hic est fallacia consequentis. Sicut non sequiẗ. Monachi possunt portare calciamenta ⁊ pecuniã:ergo ⁊ apostoli.q: apostoli fuerunt pfectiores monachis in multis eis indictis: vt est superius declaratũ. Nec sequiẗ: Monachi tenent figurã aploꝝ quãtũ ad renuntiationẽ in speciali: ergo tenent quãtũ ad renuntiationem ꝓprij in cõmuni.q: si tenẽt vnã prẽ renũtiationis in speciali:nõ tñ pfectissime in cõmuni: sicut tenent fratres minores qui apostoloꝝ pfectissimam figurã tenent.ex̃ de ꝟ.sig.exiijt.§.i.li.vi. Immo sic est potiꝰ arguendũ: Monachi qui tenẽt figurã aploꝝ, nõ possunt in speciali ⁊ singulatim ꝓprietatẽ habere alicuius rei vsu cõsumptibilis nec nõ cõsumptibilis. vt ex̃ de sta.mo. cum ad monasterium.§.si.ergo nec apostoli. Sʒ monachi non tenent figurã apostoloꝝ inquãtũ habent ꝓprium in communi:sʒ ꝓprius ⁊ verius religiosi mendicãtes:qui possessiones in cõmuni nõ habent. vnde diciẗ de predicatoribꝰ ⁊ minoribus ex̃ de ex.p̃.in.c.antepenul.⁊ penult.ꝙ famulantur christo pauperi in altissima pauptate. Et inter ceteros mundi religiosos fratres minores qui non possunt nec in cõmuni nec in speciali ꝓpriũ possidere:plus eoꝝ figurã ⁊ pfessionẽ tenẽt. Unde in decre.exiijt.de ꝟbo.signi. post duas colum.ꝟ.vnde nos.li.vi.diciẗ ꝙ christi semitas inter omnes hoies arctiꝰ degerũt. Et preterea ꝓcipue dixit dñs aplis Matth.vi. Nolite soliciti esse anime vestre q̇d mãducetis:aut corpori vestro quid induamini ⁊c. q̇a ista nõ stant cum apice euãgelice pfectiõis.hoc eñi nõ potest dici ꝓprie de habẽtibꝰ possessiones:de quibus ex colẽdis solicitã curã gerũt etiã in cõmuni viuentes: nec curã eos habere oportet de alijs ꝓcurandis.q: qȏ petũt intus habent:⁊ de ꝓprio suo viuũt. Et causam istius remotionis solicitudinis maxime in viris aplicis ip̃e christus ibi assignat dicẽs in ꝓall.c. Matth.vi. Quia nõ potestis deo seruire ⁊ mãmone. Et si solicitudo cibi necessarij aliqualiter distrahit a predicatione euangelij ⁊ oratione ⁊ pfecto obsequio christi:quãto magis cura agroꝝ porcoꝝ et asinoꝝ distrahit a predicatione libera euangelij ⁊ perfecto obsequio christi? vnde Petrus pro se ⁊ pro alijs aplis ait Actu.vi. Nõ est equũ nos derelinquere ꝟbũ dei: ⁊ ministrare mensis. Si nõ erat equũ aplos derelinquere verbum dei ⁊ ministrare mensis:ne impediret cursus euangelij:quãto magis non fuit equum aplos ꝓ seipsis vacare cure agrorũ ⁊ possessionũ? Una vera causa singularis et precipua perfecte huius renuntiatiõis apostolice fuit scʒ libera predicatio euangelij, ⁊ perfecta imitatio christi vt omnes in speciali ⁊ in communi possent veraciter dicere. Mihi mundus crucifixus est:⁊ ego mundo. Gala.vi. Et omnes in speciali in cõmuni monstrarent ꝙ christus dixit eis, Uos de hoc mundo nõ estis:propterea odit vos mundus. Io.xv. Item redeundo ad separationem vsus in ꝯsumptibilibꝰ a proprietate facit qȏ legitur Leui.vltimo:vbi dicitur ꝙ omnes decime terre siue de frugibus: siue de pomis arborum domini sunt:⁊ illi sanctificantur.

et tamē vsus decimarum erat leuitarum vt patet Numeri.xviij. ¶ Nec obstat si cōtēdat ꝙ etiā in eis leuite ꝓprietatem habebant. q: saltē non pōt negari ꝙ in eis ꝓprietatem liberā nō habebant:q: nō poterāt oblationes vendere:aut in alios vsus cōuertere:nec quōlibet eis etiam indifferēter vti:sꝫ tm̄ mares de stirpe Aaron ꝛ in solo sanctuario comedere.ideo dicit ꝑdictum.c.xviij. Nume. In sanctuario comedes illud:ꝛ mares tm̄ edent ex eo.Et ita dominiū liberū ꝛ immediatū ꝛ absolutū sacrificioꝝ soli9 dei fuit:ꝛ nō ministroꝝ.ꝛ facit qᵭ legit ꝛ no.xij.q.ij. nulli in glos.i.ad vsum.ꝛ.c.q̄ abstulerit. Sed et in forma leuit. tradita donationis oblationū nihil ponit ptinens ad genus dominij:sꝫ solū ad modum vtēdi.ideo dicit in ea. In sanctuario comedes illud ꝛ mares tm̄ edent ex eo. ideo scribitur Deutero.xviij. Nō habebunt sacerdotes ꝛ Leuite ꝛ qui de eadē sunt tribu partem ꝛ hereditatem cum reliquo pplo israel.q: sacrificia dñi ꝛ oblationes eius comedunt.ad qᵭ facit eodē.c. Nume.xviij. Primitias aūt quas vouerunt ꝛ obtulerūt filij israel/tibi dedi ꝛ filijs ac filiabus tuis iure ꝑpetuo. Qui mūdus est in domo tua vescet eis. ꝛ iterū. Uniuersa frugū initia que gignit humus ꝛ dño deportant/cedent in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua vescet ex eis. In quibus authoritatib9 nihil ponit pertinens ad genus nec speciē dominij:sꝫ soluꝫ ad formam ꝛ modū vtendi. Quod etiā euidēter apparet in sacrificijs noue legis:scꝫ in accidētibus seu speciēb9 panis ꝛ vini in sacramento corporis ꝛ sanguinis domini nostri: quoꝝ accidentium sumentes habent vsum separatū a ꝓprietate ꝛ dñio:licet illa accidentia sint vsu consumptibilia.qᵭ sic patet:q: nullus sane mentis debet rem sibi quoad dñium subiectā ꝛ suo dominio subiacentē venerari et adorare adoratione latrie ꝑ se ꝛ primo nec sicut ex consequenti.de cō.dis.ij. venerabiles.q: dñs nō debet adorare seruum suo dñio subiacentē vt subest suo dominio. Sed q̄libet fidelis catholic9 debet adorare illa accidētia adoratione latrie ex consequenti/rōne obiecti principalis.de cō.di.ij.accesserunt.&.de carne.ergo illa accidētia nō subsunt nec subiacent ꝓprietati ꝛ dñio alicui9 hominis puri: ꝛ subsunt aliquo modo quoad vsum.ergo sumentes corpus ꝛ sanguinem dñi habent vsum illaruꝫ specieꝝ seu accidētiū sepatū a ꝓprietate ꝛ dñio.que tm̄ ita cōsumunt ꝑ vsum sumentiū.sicut q̄cūq3 alia vsu cōsumptibilia.no. de cō.di.ij.trib9.in glos.sꝫ nec.ꝛ.c.nō iste panis. Et hoc est qᵭ dicit apl's.i.ad Coꝝ.x. Non potestis calicem dñi bibere: ꝛ calicē demonioꝝ.nō potestis mense domini ꝑticipes esse: ꝛ mense demonioꝝ.ꝛ.xi.c. Iā nō est dñicā cenā mādūcare ꝛ.i.in eodē.c. Quicūq3 manducauerit panē ꝛ biberit calicem dñi indigne:reus erit ꝛc̄. Calix autē dñi nō bibit corporaliter:nisi mediātibus speciebus accidentiū vini.similiter panis ille nō māducat corporaliter: nisi mediantib9 speciebus accidentiū panis.de cō.di.ij.panis est in altari. ꝛ.c.vtrū.ergo ƀm apostolū species accidētiū panis ꝛ vini quoad dñium sunt immediate dñi ꝛ nō sumētiū:nisi quoad vsum terminatū.q: dicit calicē dñi:ꝛ nō calicē nostrū. ꝛ dicit mense dñi:ꝛ nō mense nostre.ꝛ cenā dñicam.ꝛ non nostrā.ꝛ calicē dñi:ꝛ nō nostrū. Calix aūt ᵭ: principaliter dñi:magis rōne contenti in eo existentis: q̄ ratione vasis cōtinentis.ergo illud qᵭ continet in calice/est dñi. sed in calice ꝑse ꝛ imediate cōtinent accidentia vini:q: sanguis christi non cōtinet ꝑ se in calice nisi rōne illorū accidētiū: ergo illa accidentia ꝑ se sunt dñi ꝛ nō sumētis. Similiter mensa domini dicitur principaliter magis rōne contenti q̄ rōne tabule continentis.sed ꝑ se contenta in mensa sunt accidentia panis:ergo illa accidentia sunt per se domini: ꝛ tamen vsus conficientium. Ad hoc facit quod ait saluator.xxvi.c. Matth. Mar.xiiij. ꝛ Luc.xxij.c. hoc est corpus meum.de cō.di.ij.timorem.nam totum qᵭ cōtinetur in isto sacramento scꝫ signatum contentū cum signo accidentium cōtinente/est christi:ꝛ non sumentium:nisi quoad vsum participationis ꝛ communionis. Nec est diuidendū signum illud inseparabile a suo signato inseparabili:qᵭ cōtētū signatum sit vnius ꝛ signum continens sit alterius.ꝛ sic apostoli habuerunt vsum illoꝝ accidentium separatum a ꝓprietate ꝛ dñio. Et nō solū apte hoc lex diuina ꝓclamat:sꝫ etiā lex humana.vnde Insti.de reꝝ diuisi.§.nullius.scribitur sic. Nullius autē sunt res sacre religiose ꝛ sancte.qᵭ eīm diuini iuris est:illud in nulli9 bonis est. Sacra sunt que rite ꝑ pontificē deo ꝯsecrata sunt: veluti edes sacre ꝛ donaria que rite ad ministerium dei dicata sunt.hoc idem habetur.ff.de rerū diui.l.i. in princi. ꝛ.§.i.ꝛ facit.xij.q.ij.c.i.ꝛ.c.qui abstulerit.

Ursus posset opponi ꝙ ꝑfectio paupertatis euangelice plus cōsistit in animo:vt scꝫ amore animus istis tēporalibus nō adhereat: q̄ in carētia tēporaliū rerū. iuxta illud Mat.v. Beati pauperes spiritu.ꝛ in ps̄.lxi. Diuitie si affluāt:nolite coꝛ apponere.ꝛ ꝙ talem paupertatē perfectissime christus habuit:ꝛ post eum apl'i: quasi ista oppositio innuat ꝙ non fuerunt christus ꝛ apl'i ꝑfectissimi in pauptate corꝑali:q̄ cōsistit in carētia rerū. Que quidē oppositio quātū ad ꝑmā ꝑtē sui ꝙ ꝑfectio pauptatis euāgelice magis consistit in animo q̄ in carentia rerū tꝑaliū vera est.q: hoc est generale ꝛ cōmunem quolibet triū cōsiliorū euāgelij:scꝫ obediētia/castitate/ꝛ pauptate:ꝙ perfectio cuiuslibet cōsilij euangelici magis cōsistit in dispositione animi interiori:q̄ in ope exteriori.q: virtus q̄cūq3 magis est ꝑfectio animi/qui violari nō pōt: q̄ sit ꝑfectio corpis/qᵭ nobis inuitis auferri pōt.xxxij.q.v.§.i. cū iij.c. se. Ideo Augu.dicit de bono coniugali/ꝙ cōtinentia magis est virtus mentis q̄ virtus carnis.vt p.§.i.ꝛ.c.de pudicitia. Sꝫ licet continentia magis in dispositione animi q̄ in abstinentia carnis consistat.tm̄ ad ꝑfectā continentiam euangelicā sicut christi ꝛ apostoloꝝ/non solum requirit bonus motus animi interior:sꝫ etiā requiritur voluntaria continentia carnis exterior.sicut expresse dicit apl's i.ad Coꝝ.vij. Qui iungit virginē suaꝫ matrimonio:bene facit.ꝛ qui non iungit:melius facit.xxviij.q.i.sic est.vltra colum. Et ita ƀm apl'm ad ꝑfectā castitatem euāgelicam requiritur non solum ꝑfectio animi interior:sꝫ etiā requirit voluntaria continentia corpis exterior. Et dico voluntaria:quia interdum posset inuite corpus violari exteri9: sꝫ hoc nō diminuit ꝑfectionem virtutis.xxxij.q.v.§.i.ꝛ.c. de pudicitia.cū.iij.c.se.vñ ꝛ in.e.c.vij.i. ad Coꝝ. loquens apl's de muliere vidua dicit. Beatior aūt erit:si sic ꝑmanserit ƀm meū cōsiliū.xxxi.q.i.ꝙ si dormierit.in fi.ergo beatior est mulier q̄ continet mente ꝛ corpore:q̄ que sola mēte.vnde Matth.xix. Sunt eunuchi qui nati sunt de matris vtero.ꝛ sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus.et sunt eunuchi q̄ se castrauerunt ꝓpter regnū celoꝝ.vbi dicit glos.i.castitati se deuouerunt. Sicut ergo ad ꝑfectam ꝛ continuā euangelicā vitā requiritur nō solum continētia animi:sꝫ etiam continentia corporis:licet perfectio cōtinentie magis consistat in pudicitia animi q̄ in abstinētia carnis. Ita ad ꝑfectionem pauptatis euāgelice requiritur non solum bona dispositio animi:sed etiā expropriatio rerū tēporalium:licet perfectius cōsistat in expropriatione animi q̄ in carētia rerū exteriorū. ꝛ ista similitudo sit ex͂ de sta.mona.cū ad monasterium.§.fi.ibi. quia abdicatio proprietatis sicut ꝛ custodia castitatis adeo est ānexa regule monachali ꝛc̄. Ideo christus voluit nasci de virgine mente ꝛ carne.xxvij.q.ij.§.i.vñ ꝛ ƀm apostolum pre.c.i.ad Coꝝ.vij. Reliquū est vt qui habent vxores/tamq̄ non habentes sint:ꝛ qui emunt/tamq̄ non possidentes. ꝛ sic hic hec duo combinant.ꝛ de hoc legit ꝛ no.xxxiij.q.v. scōm. Similiter licet virt9 obedientie euangelice seu apostolice magis consistat in dispositione cordis q̄ in actiōe opis exterioris:tamen ad perfectam obedientiam euangelicam requiritur vtrumq3 ꝛ sequela animi ꝛ sequela operis possibilis:quia ad impossibile nemo tenetur.ff.de regu.iur.impossibilium.ex͂ de pac.c.fi. ideo christus dixit

Cōsiliorum euāgelicorū ꝑfectio.

Io.xiiii. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ibidē. Si quis diligit me: sermonē meū seruabit. ergo similiter ad pfectionem paupertatis euangelice ꝛ apostolice requiritur pfectio animi ꝛ exppropriatio rerum tēporaliū. Quod etiā apparet in speciali de vtraqꝫ virtute scꝫ paupertate ꝛ obediētia. Math. xix. Si vis perfect⁹ esse: vade ꝛ vēde omnia que habes: ꝛ da paupib⁹: ꝛ veni sequere me. Que aūt pauperibus erogant̄ re ꝛ nō solū mente: relinquunt̄ ergo perfectio apostolice paupertatis ex genere operis nō pōt haberi: nisi homo omnia derelinquat quoad abdicationem ꝓprietatis ꝛ dominij: ꝛ hoc in speciali ꝛ in cōmuni. qꝛ illa q vendidisset ꝛ paupibus dedisset, nec in speciali nec in cōmuni sibi retinuisset: sed omnia debebat vendere ꝛ paupib⁹ dare ꝓm consiliū christi: ergo nihil sibi in speciali nec in cōmuni debebat retinere. Et que semel homo ex pfectione reliquit: stante illa perfectione nō debet amplius resumere: nō forsitan in casu necessitatis. qꝛ nemo mittens manū suā ad aratrū ꝛc. Luce. ix. de peni. di. ii. pēnata. Et hoc est qđ dicit Nicolaus. iij. in decre. Exiit. li. vi. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiusmodi omniū rerū tam in speciali q̄ etiam in cōmuni ꝓpter deum meritoria est ꝛ sancta: quā ꝛ christus viā pfectionis ostendens verbo docuit ꝛ exemplo firmauit: quamqꝫ primi fundatores militantis eccl'ie, put ab ipso fonte hauserant, in volētes pfecte viuere ꝑ doctrine aut vite ipsoꝝ alueos deriuarūt. ❡ Ecce in his verbis Nicolai tria. Primū: ꝙ in omnib⁹ rebus est vsus sepabilis a ꝓprietate ꝛ dñio. qꝛ dicit meritoria est ꝛ sancta. sꝫ non esset nec meritoria nec sancta: si non esset possibilis. ergo est possibilis. sꝫ abdicatio vsus ad vitam necessarij nō est meritoria nec sancta: ergo vsus omniū rerū in speciali ꝛ in cōmuni est separabilis a ꝓprietate. ❡ Scdm: qđ dicit, est ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in speciali ꝛ in cōmuni pertinet ad paupertatē euangelicam ꝛ eius pfectionē ❡ Tertiū qđ dicit, est ꝙ christ⁹ ꝛ apl'i istā paupertatē seruauerūt facto ꝛ exemplo vite: et nō solū docuerūt verbo. Et ita nō est verū ꝙ ad pfectionē euangelice paupertatis nō requirit̄ exppropriatio rerū omniū temporaliū: sed solū nō adhesio animi per amorē rebus tēporalibus. Unde sicut illa verba Petri, Mat. xix. Secuti sumus te, debent intelligi quātū ad sequelā operationis possibilem: ꝛ nō solum cordis. ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimisim⁹ omnia, que simul copulatiue cum illis fuerunt dicta: debent intelligi quātū ad rem in effectu possibili: ꝛ non solum quātū ad affectū mētis. Immo sequit̄ necessario ex altero: sicut pfectio effect⁹ sequit̄ ex pfectiōe cause. qꝛ sicut ex pfecta obediētia animi sequit̄ pfecta obediētia opis possibil̄ ꝑ loco ꝛ tpe: qꝛ ipossibiliū nō est obligatio: ita ex pfecta abdicatiōe animi sequit̄ pfecta exppropriatio rerū i ope. Et sicut nō ēēt pfect⁹ obediēs in animo, qui renuit obedire pfecte in opere possibili: ita non est perfecte paup voluntate in animo, qui paupertatē respuit in effectu. Un̄ in regula beati Frācisci dicit̄. Pauperes rebus fecit. qꝛ de amore cuiuscūqꝫ virtutis est intelligēdū illud Greg. in Homil. pente. Amor nescit esse ociosus. opat̄ magna si est. si vero opari renuit: amor nō est. qꝛ ꝓ bono dilectiōis exhibitio est operis. ergo si amor paupertatis euangelice est pfectus in animo: debet exire in effectu possibili quantum ad perfectam carentiā rerū temporaliuꝫ. Unde. j. ethicorū dicitur ꝙ nō fortissimi viri sꝫ agonizātes coronant̄. ꝛ. ij. ethicoꝝ dicit̄. Signum oportet facere habitum supueniente opis delectatione. ꝛ hoc qꝛ ad factionē hominis naturalē requirit̄ anima ꝛ corpus: nec pfectio naturalis hois cōsistit in sola anima: sꝫ in aia ꝛ corpore simul: licet magis in aia q̄ in corpore. ex̄ de cele. miss. in quadā. Ita ad rōnem virtutis sequit̄ perfectio animi et perfectio operatiōis possibilis. nec vnum sine alio sufficit. vnde Iaco. j. Estote factores verbi: ꝛ nō auditores tantum. de pe. di. ii. si enī. post. iiij. colum. ꝛ Math. v. Qui autem fecerit ꝛ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde non est dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio opis facto vel ꝓposito ꝑ loco et tempore. qꝛ etsi omnis virtus quecunqꝫ sit, magis consistat in animo q̄ in opere: tñ ad perfectionē eius requirit̄ ꝙ si non semp, tñ ꝑ loco ꝛ tempore prorumpat in opus ꝓportionatū ꝛ cōueniēs: Ergo similiter ad pfectionē paupertatis euangelice requiritur ꝙ reluceat ꝓportionabiliter in habitu exteriori ꝓm proportionem habit⁹ interioris. Item ꝛ hoc patet ex professione religiosorū sine proprio in speciali viuere profitentiū. qꝛ nisi exppropriatio rerū requireretur ad perfectionem paupertatis: frustra et inutiliter religiosi paupertatem in speciali ꝓfitentes abdicarent in speciali ꝓprietatem omnium rerū. ex quo talis rerū exppropriatio in speciali nō facit ad perfectionem paupertatis: sicut nec exppropriatio reruꝫ in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni, ꝓm oppositorē sꝫ sufficit sola animi non adhesio ꝑ amorē. ❡ Aliud etiā dicit oppositor, ꝙ paupertas euangelica nō excludit ꝓprietatē ꝛ dominium rerum vsu consumptibilium: immo scriptura supponit apl'os ad minus in cōmuni talia habuisse. vt. xij. q. j. c. ij. Ad hoc dicendū ꝙ, sicut supra dictum est. apl'i non fuerunt magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate ipsorum cum christo: ꝙ in cōmunitate generali credentiū sed in communitate generali credentium nihil habuerūt in speciali nec in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ specialem quoad ꝓprietatē ꝛ dñium: qꝛ illud non fuisset cōmune omnib⁹ credentibus. ergo nec in cōmunitate ꝓpria ipsoꝝ cū christo habuerunt aliquid in speciali nec in cōmuni quoad dñium. Itē nō aliter intelligenda sunt de paupertate hec verba Petri, Ecce nos reliquimus omnia, q̄ sunt intelligenda de obedientia ista Et secuti sumus te qꝛ simul copulatiue dicta sunt. Si ergo ista, Secuti sum⁹ te, sunt intelligenda in speciali ꝛ in communi: eadem ratione ista, Dimisimus oia, scꝫ in speciali ꝛ in cōmuni: quū nulla sit ratio plus de illis q̄ de istis. Itē eodem mō sunt intelligenda hec verba de omnib⁹ simpliciter, Ecce nos dimisimus oia, quomodo sunt intelligenda de auro ꝛ argento illa verba Math. x. Nolite possidere aurū ꝛ argētum. sꝫ illa non est dubiū intelligenda sunt in speciali ꝛ in cōmuni quātum ad communitatem eoꝝ specialē: qꝛ quomodocunqꝫ in speciali vel in cōmuni aurū ꝛ argētū possedissent: christi euangeliū venale fecissent: ꝛ christuꝫ perfecte imitati non fuissent. ergo similiter hec verba Petri Dimisimus omnia, in speciali ꝛ in cōmuni intelligenda sunt. Item eodem modo sunt intelligenda hec verba Petri, Dimisimus omnia, quomodo sunt intelligenda verba christi de ipsis apl'is. Ioā. xv. Si de mūdo fuissetis mūdus qđ suū erat diligeret. Et illa Io. xvij. Mundus odio habuit eos: qꝛ non sunt de mundo. patet aūt ꝙ de mundo non erant. qꝛ omnia reliquerant que pertinent ad mundum: ꝛ secuti fuerant christum. sꝫ illa verba, Non estis de mundo, intelligēda sunt in speciali ꝛ in cōmuni: scꝫ quia mundus in speciali ꝛ in cōmuni oderat eos. ergo similiter ꝛ ista verba, Dimisimus omnia, propter que non erāt de mundo quātum ad cōcupiscentiā oculorū in speciali et in cōmuni intelligenda sunt. Item eodem modo ꝓportionabiliter apostoli reliquerunt oñia tēporaliter ꝓpter deū quomō possederunt oia spiritualiter ꝓpter deum. qꝛ ideo fuerunt perfecti possessores omniuꝫ spiritualiter: qꝛ fuerunt perfecti contemptores tēporaliū omniū. sꝫ apl'i fuerunt spūaliter perfecti possessores omniū in spāli ꝛ in cōmuni: qꝛ illud quod ait apl's. j. ad Coꝝ. iij. Omnia vestra sunt: vos aūt christi. xxiij. q. vij. ꝙ aūt. i fi. ꝛ. ij. ad Coꝝ. vi. ꝛ ex̄ de ex. ꝑ nimis iniqua. j. rñ. Tanq̄ nihil habentes ꝛ omnia possidentes. verificatur de apl'is in speciali ꝛ in cōmuni. Itē eodem modo ꝓportionabiliter reliquerūt ꝓpter christi euangeliū ꝓprietatē omniū temporalium: quomodo receperunt ex euangelio a christo potestatē sumendi oia necessaria. qꝛ ideo christ⁹ tradidit Matth. x. eis iure euāgelij potestatē sumēdi oia necessaria: qꝛ ꝓpter euāgeliū reliquerūt omnia tēporalia. j. q. ij. sacerdos. xiij. q. j. §.

An euāgelica paupertas dñium ꝛ ꝓprietatē excludat.

Ex euangelio viuere licuit apostolis.

bis ita.in prima colum. Sed christus tradidit eis pote/statem sumendi ex euangelio omnia necessaria ⁊ in spe/ciali ⁊ in cõmuni:q: in spãli ⁊ in cõmuni licebat eis viue/re ⁊ vixerunt ex euãgelio cum christo q̃diu fuerũt cũ chri/sto:⁊ post.⁊ qui huic iuri sicut Paul⁹ interdũ cedere vel/let/de labore suo viuere posset.vt p̃.c.sacerdos. id̃ Mat/th.x. dixit eis cõmuniter p oibus.Dignus est mercenari⁹ cibo suo.⁊ Luce.x.Dignus est operarius mercede sua.xij.q.ij.quicũq3.⁊ Luc.xxij.Ego dispono vobis regnũ sicut dis/posuit mihi pater: vt edatis ⁊ bibatis sup mensam meã.i.do vobis potestatẽ sumendi omnia vite necessaria ex of/ficio qd̃ vobis cõmitto.Et ideo cõgrui ⁊ idonei p̃dicato/res euangelij sunt pprie pauperes euãgelici: qui omnia amore euangelij ⁊ ppter euangeliũ dimiserũt.q: nullus pprie ⁊ pfecte debet ex euangelio viuere:qui sua ppria p/pter euangelium non dimisit.a sensu contrario.ar.p̃.c.sa/cerdos. Hinc est q fratres minores qui nihil ppriũ in cõ/muni ⁊ in speciali habere debẽt.vt ex de v.sig.exiit.li.vj. inter omnes huius mundi status magis licite ⁊ pprius et pfectius de euangelio viuunt:q: eoꝝ regula pprie ⁊ sin/gulariter euangelica ⁊ apostolica est.vnde ⁊ eis ex regu/la sine alio priuilegio cõpetit predicare:vt habet in regula in.c.fratres non predicent.ex de v.sig.exiit.§. vbiq3 quia. qd̃ nulli statui regulari licet ex regula.ergo apostoli q fue/runt precipui euãgelij p̃dicatores.ex de elec.fundamenta §.rñ.li.vj.⁊ de reli.⁊ ve.sanct.gloriosus.§.rñ.li.vj.quibus li/cuit in speciali ⁊ in cõmuni de euangelio viuere.j.q.ij. sa/cerdos.omnia in speciali ⁊ in cõmuni ppter euangelium dimiserunt. Item importantia superogatiuã pfectionem de aplis nõ debent diminui seu p synecdochen exponi: s3 integre ⁊ plene interpretari.aliter esset detrahere de per/fectione aploꝝ:qd̃ est impium. S3 hec verba Petri/Nos reliquimus oia/explicãt superogatiuã pfectionẽ aploꝝ: ergo nõ debent diminui:sed integre ⁊ plene interpretari Sed dicere q intelligant solũ in speciali ⁊ nõ in comuni/est ea diminuere ⁊ per synecdochen exponere:quum scri/ptura nõ plus eos reliquisse dicat omnia in speciali q̃ in cõmuni.⁊ vbi canon nõ distinguit:nec nos.ij.q.v. consu/luisti.xxi.q.i.q si dormierit.vbi de hoc. Omnes aũt instã/tie q̃ possunt adduci de apostolis de ijs que habuerunt/nõ intelligende sunt quoad proprietatem ac dominium: s3 q̃ad vsum actiue vel passiue.vt supra patuit. ¶ Itẽ qd̃ opponit q abdicatio pprietatis ⁊ dominij nõ excludit so/licitudinem aliquã:immo maiorẽ inducit:destruit ⁊ con/fundit omnẽ religionem habentem annexã abdicationẽ pprietatis rerũ in speciali.q: si abdicatio pprietatis rerũ in cõmuni:nõ excludit aliquã solicitudinẽ in cõmuni:ea/dẽ ratione abdicatio pprietatis ⁊ dominij in speciali nõ excludit aliquã solicitudinem in speciali.q: eadẽ est ppor/tio p oia expropriationis cõmunis ad solicitudinẽ cõmu/nẽ:que est expropriationis specialis ad solicitudinem spe/cialẽ.ergo expropriatio proprietatis ⁊ dominij in speciali nihil confert ad pfectionẽ.quod est omnẽ religionẽ adni/hilare frustra ⁊ in vanũ immo deceptoriẽ ⁊ laqueũ parã/do cõtra id.xxvij.q.i.de viduis. Romani etiã pontifices a tẽpore Greg.ix.vsq3 ad tẽpus pape Jo.xxij.retinuerunt sibi pprietatẽ ⁊ dñium rerũ fratribus minoribus cõcessa/rũ:vsu nudo fratribus ipsis dimisso.frustra etiã dict⁹ dñs papa Jo.in cõstit. Ad conditorẽ canonũ/retinuit sibi ⁊ ec/clesie Romane pprietatem ⁊ dominium locorum domo/rum librorũ vestimentorum ad cultum diuinum pertinẽ/tium fratribus minoribus cõcessorũ/fratribus ipsis vsu ipsorum dimisso. S3 esto salua veritate q talis expropria/tio non excludit aliquam solicitudinem:vt dicit opponẽs tamen excludit aliquam affectionem seu amorem pfectio/ni dissonum.q: diuisio dominiorum venit causaliter ex di/uisione animorum:que non stat cum summa perfectione charitatis:quia charitas nõ querit q̃ sua sunt.i. ad Cor. xiij.lxiij.di.nosse.de quo.ĩ.c.ar.⁊.§.i.v.quod etiam patet euidenti ratione. Et ideo talis expropriatio dominij ex/cludit amorẽ partialem diuisiuum voluntatum.vnde sic/ut expropriatio psonalis excludit amorẽ perfectioni per/sonali dissonum:ita expropriatio collegialis excludit amo/rem pfectioni collegiali dissonum.⁊ ideo sicut diuisio do/minioꝝ specialium ⁊ psonaliũ est radix ⁊ materia litigio/rũ/questionum/⁊ contẽtionũ psonaliũ.xij.q.i.c.ij.ita diui/sio dñiorũ collegiorũ ⁊ communitatũ specialium. Et pro/pter hoc sunt hodie ⁊ fuerunt a principio litigia/⁊ contẽ/tiones/⁊ questiões/inter collegia ⁊ comunitates specia/les adinuicem ppter diuisionez dominoꝝ cõmuniũ:sicut fuerunt inter personas speciales ppter diuisionẽ dñiorũ psonalium.que omnia repugnabant statui pfectiõis apo/stolice.quare talis expropriatio rerũ in speciali ⁊ in cõmu/ni quacũq3 cõmunitate speciali citra cõmunitatẽ genera/lem ecclesie/excludit aliquem amorem perfectioni chari/tatis apostolice repugnantem. Quicquid sit de solicitu/dine.q: nec dicendum est q vsus a dominio separatus ex/cludat omnem solicitudinem.q: etiam aues celi de qui/bus saluator ponit exemplum Matth. vj. solicitantur ad querendum sibi victum.q: vbi est corpus:ibi cõgregã/tur ⁊ aquile. Matth.xxiiij.⁊.xxiiij.q.i.qm. S3 dico q vsus rerum separatus a proprietate ⁊ dominio proprio in spe/ciali ⁊ in communi q̃cunq3 cõmunitate speciali includit solicitudinem quamdam naturalem p statu isto morta/li perfectioni virtutis consonam:⁊ interduz necessariam ad exercitium virtutis excitandum/⁊ otium continuum euitandum:⁊ sine qua impossibile est istam vitam duci:⁊ ne homo tentare deum videatur. Matth.xxij.xxij.q.ij.q̃li/ter.querens a deo pasci sine aliqua solicitudine ⁊ labore. Unde Augu.in questionibus Gen. Nemo debet tentare deum suum:dum habet quid rationabili consilio faciat. xxij.q.ij.qualiter.⁊.xxiij.q.viij.si nulla. vñ Gen.iij. In su/dore vultus tui vesceris pane tuo. Hec solicitudo appro/batur in fratribus etiã minoribus.ex de v.sig. exiit.§. nec quisq̃.li.vj. Augu.s3 appropriatio dominiorũ psonalis vel collegialis includit solicitudinem quãdam partialem an/nexã dilectioni fraterne declinantem.ar.di.viij.§.i.vnde et Aug. Quis auarus querit cõpossessorem.xxiij.q.vij. qd̃ aũt. Unde ⁊ est triplex solicitudo. vna est naturalis neces/sitatis: de qua dixi prime.q̃ est materia virtutis. vñ Aug. de operibus monachoꝝ super p̃.c. Matth.vj.ibi. Ne soli/citi sitis ⁊c̃. Nõ hoc dicit vt ista nõ procurent quantũ ne/cessitatis est vnde honeste poterunt:s3 vt nõ ista intueant ⁊ propter ista faciant quicquid in euangelij predicatione facere iubentur.eam namq3 intẽtionem paulo superius oculum vocauerat.ar.ad hoc bonũ.xij.q.i.habebat. Item ibi glos.i.cura temporali nec retrahamur ab eternis. Itẽ ibi Hieronymus. Precipitur ergo nobis ne soliciti sim⁹ quid comedamus:quia in sudore vultus preparam⁹ no/bis panem.ergo labor exercendus est:solicitudo tollẽda. Item in .c.c. Matth.super verbo/Neq3 nent. Chrysosto/mus. Hoc autem dicens non opus prohibuit:sed solicitu/dinem.sicut ⁊ supra quũ de seminatiõe loqueret.⁊ vt ma/gis dei puidentiam in ipsis cõmẽdet que omnẽ supat hu/manam industriã:subdit. Dico aũt vobis ⁊c̃. ¶ Alia est so/licitudo connaturalis pietatis gratia proximi.⁊ hec est ef/fectus virtutis.de qua Luc.x. Martha solicita es ⁊c̃.⁊.ij. ad Cor.xi. Solicitudo omnium ecclesiaꝝ. ¶ Tertia est so/licitudo preternaturalis necessitatis.q̃ est cupiditatis.et hec est obstaculum virtutis contra quam Phil.iiij. Nihil soliciti sitis ⁊c̃. Item s̃m beatuz Remigium/quãtum ad abdicationem pprietatis rerũ temporaliũ/fuerunt apo/stoli ad dignitatez primi hominis renouati.quia primus homo ⁊ eius posteri si stetissent in originali iustitia:ha/buissent vsum rerũ vsu consumptibilium sine propriéta/te ⁊ speciali dominio eorũdẽ. vt.xij.q.i.c.ij. Sed si vsus re/rum vsu consumptibilium est separabilis in speciali quã/tum ad specialitatẽ personarum singularium a pprieta/te ⁊ dominio:eadem ratione ⁊ pari est separabilis in spe/ciali de possibili ⁊ natura sua quantum ad specialitatem

Solici/tudinez abijcit abdica/tio pprie/tatis.

Solici/tudo tri/plex.

cuiuscumq̄ collegii seu cōmunitatis specialis. q: natura
rerū vsu consumptibilium eadem est in speciali ⁊ in cōmu
ni. Item pecunia vsu consumitur. legitur ⁊ no. ex̄ de pig.
c. vltimo. sȝ in ea potest vsus a dominio separari. vn̄ Luc.
xix. simile Matth. xxv. Quare non dedisti pecuniā meam
ad mensam: ⁊ ego cum vsuris exegissem q̄d meuȝ est: ex
quo videtur ꝙ seruus habuit vsum pecunie separatum a
ꝓprietate ⁊ dominio. Item in re in qua vsus non potest a
proprietate ⁊ dominio separari/ nō potest constitui aliq̄d
iustum lucrū saluo capitali nec non saluo. vt in frumento
vino ⁊ oleo ⁊ alijs mercibus. vsu cōsumptibilibus: ⁊ que
cōsistunt in pondere numero ⁊ mensura. vt. lxxxviij. di. in
palea/ eijciēs. ⁊ ex̄ de vsu. in ciuitate. ⁊ no. xiiij. q. iiij. in sum
ma. in prin. ⁊. c. j. in. j. glo. q: lucrū iustum nō constituit in
aliqua re: nisi rōne alicui⁹ vtilitatis. ex̄ de dona. inter vi.
⁊ vxo. per nostras. §. fi. Sed in pecunia pōt cōstitui iustū
lucrū: si totum exponat̄ fortune scȝ principale cū fortuito
vt p̄. c. ꝑ nostras. ⁊ xiiij. q. iij. c. j. in glo. j. ⁊ i. c. plerīq̄. i glo.
videtur. ⁊ ex̄ de vsur. c. fi. ergo in pecunia vsus est separa-
bilis a ꝓprietate: al's nunq̄ species lucri posset iuste con-
stitui in ipsa: siue totū exponat̄ fortune ꝑiculo siue nō. q̄d
est notorie falsum. ¶ Item non obstat ꝙ posset opponi ꝙ
decretalis Exijt de v̄bo. signifi. li. vj. que loquit̄ de expro-
priatione fratrū minorum omniū rerū in communi ⁊ in spe
ciali: nō loquitur de expropriatione rerū vsu consumpti
bilium. q: hoc non est verū salua gratia opponētis. quia
quum ibi dicat̄ in. §. nec quisq̄. ꝙ in rebus tēporalibus sit
considerare p̄cipuum/ ꝓprietatem/ possessionē/ vsufru-
ctum/ ius vtēdi/ ⁊ simplicē facti vsum: ⁊ vltimo tanq̄ ne
cessario egeat/ licȝ primis carere possit vita mortaliū: nul
la ꝓfsus pōt esse ꝓfessio que a se vsum necessarie susten-
tationis excludat. sȝ vsus necessarie sustentationis prin-
cipaliter ⁊ primo includit vsu ꝯsumptibilia magis q̄ alia:
q: vita humana principaliter ⁊ primo sustētat̄ rebus vsu
cōsumptibilibus. ergo ista distinctio comprehēdit vsu cō
sumptibila. Et ꝙ hec sit mens Nicolai ⁊ intentio/ patet
clare ex eo ꝙ dicit imediate sic: Uerū cōdecens fuit ei ꝓ-
fessioni que sponte deuouit christū pauperē in tāta pau
pertate sectari: oīm abdicare dn̄ium: ⁊ rerū necessariarū
necessario vsu fore cōtentā. nec per hoc ꝙ ꝓprietatē vsus
⁊ rei cuiusq̄ a se dn̄ium abdicasse videt̄: simplici vsui ois
rei renūtiatū esse conuincitur. qui inquam vsus nō iuris
sȝ facti tm̄modo nomen habens/ q̄d facti est tm̄ in vtēdo
prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores s̄m Ni-
co. abdicauerunt ꝓprietatem non solū omniū rerum tē-
poralium: sȝ etiam ꝓprietatem vsus cuiuslibet rei: q̄d est
plus. q: sicut vsus rei est aliud a re vsibili: ita proprietas
vsus est aliud a ꝓprietate rei subiecte vsui: licet autem nō
omnis ꝓprietas rei cōsumatur ꝑ vsum: q: ꝓprietas rerū
vsu non consumptibilium non cōsumit̄ ꝑ vsum: vt domus
vel agri. tn̄ ꝓprietas cuiuscumq̄ vsus consumitur ꝑ vsuȝ:
q: vsus cuiuslibet rei vsu cōsumptibilis est de genere trās-
euntium. Quod vero dicitur ꝙ sub vsu talium rerum nō
saluatur ꝓprietas aut dominiū: non est. verum salua gra-
tia. Quia sicut vsu carnium aut panis aut vestimenti al-
teratur et transmutat̄ natura eorum recedendo a prima
specie: ita vsus carnium continue variatur ꝓportionabi-
liter variationi carnium sicut carnes ipse. nec talis varia-
tio cibi ꝯ vsus si transiret ꝑ mille species: transfert ꝓprie-
tatem ⁊ dn̄ium ibi de ꝑsona in ꝑsonam siue de subiecto in
subiectum/ plus q̄ variatio speciei frumenti farine ⁊ pa
nis transfert dn̄ium de dn̄o in dn̄m: q̄a cui⁹ fuit dn̄iū fru-
menti/ eiusdem fit dn̄ium farine facte ex frumento: ⁊ pa-
nis ex farina. ⁊ si essent mille species adinuicē succedētes
quarū vna fieret de alia: semꝑ cuius est dn̄iū ꝑme speciei/
eiusdē est dn̄iuȝ oīm specierū sequētiū ꝓpter naturalē or-
dinē ipsaȝ. sicut ⁊ cinis generat̄ ex carbonib⁹: ⁊ carbones
ex ligms: q̄uis ista inter se specie differāt. tn̄ ꝓpter natu-
ralē ordinē ꝑnationis vnius ex altera/ cuius est dn̄ium ꝑ
me speciei eiusdē est dn̄ium oīm specie͞ru sequētiū. ar. op.

ad hec. ff. de lega. ij. imperato: in fi. ⁊. ff. de lega. iij. fidei com
missam. §. si rem suā. ⁊ legitur ⁊ no. ex̄ vt li. pen. ccel'ia. ⁊ ex̄
de vsu. cū tu. §. fi. in glo. ex hoc videt̄. Ita in ꝓposito q̄uis
cibus alteretur sub vsu: ⁊ varietur substantialiter vel ac-
cidentialiter: tn̄ cuius fuit dominium cibi ante vsum im-
mediate/ eiusdē est etiā dn̄iū cibi sub vsu q̄diu durat vsus
⁊ nō est absorptus in stomacho. q: postq̄ est in stomacho:
non cadit amplius sub humano dn̄io tēporali. Et ita sub
vsu rerū vsu consumptibilium saluat̄ ⁊ manet ꝓportiona
biliter ꝓprietas ⁊ dominium q̄diu durat vsus: sicut sal-
uatur spēs ⁊ natura vsus. Et hoc est dicendū necessario.
qm̄ aut sub vsu istarū rerū vsu consumptibiliū manet ꝓ-
portionabiliter ꝓprietas ⁊ dn̄ium ipsi vsui: aut nō. Si sic:
habetur ꝓpositum. Si nō: ergo quilibet qui vtit̄ vel abu-
tit̄ istis rebus: habet vsum earum separatū a ꝓprietate ⁊
dn̄io. qm̄ vsus rei sub quo nō manet ꝓprietas nec domi-
niū/ est separatus a ꝓprietate ⁊ dn̄io. q̄d est ꝓpositum. vn̄
Nico. in dicta declaratiōe vt supra patuit/ intellexit ꝙ fra
tres minores haberent vsum rerū consumptibiliū separa
tū a proprietate ⁊ dn̄io. Sic etiā intellexit Greg. ix. fami-
liaris beati Francisci qui ꝑmo regulam declarauit/ dicēs
Dicimus ꝙ nec in communi nec in speciali debēt proprie
tatem habere: sȝ vtensilium ⁊ libroȝ ⁊ coȝ mobilium que
licet hr̄e/ ordo vsum habeat: ⁊ fratres s̄m ꝙ generalis mi
nister vel prouinciales disponendū duxerint ijs vtantur
Ex quibus patet ꝙ dn̄s Greg. voluit ꝙ fratres minores
haberent vsum rerū vsu cōsumptibilium ⁊ absq̄ propri-
tate ⁊ dn̄io. Quia dicit/ Nec in cōmuni nec in speciali de-
bent proprietatem habere: sȝ vtensilium ⁊ libroȝ ⁊ corum
mobilium q̄ licet habere/ ordo vsum habeat. sed p̄ter vtē
silia ⁊ libros fratribus nō licet cōmuniter vti alijs bonis
mobilibus nisi vsu cōsumptibilibus s̄m coȝ regulam. Et
preterea ex quo distinguit bona mobilia in tres ꝑtes: scȝ
vtensilia/ libros/ ⁊ alia mobilia que licet habere absolute
absq̄ aliq̄ exceptione ⁊ modificatione: planum est ꝙ ipse
intendit comprehendere vniuersaliter omnia mobilia q̄
bus fratres minores licite vti possunt. quum mobilia ab-
solute dicta contra vtensilia ⁊ libros distincta cōprehen-
dant oia mobilia p̄ter vtensilia ⁊ libros: inter que cadunt
vsu cōsumptibilia nisi apta violentia fiat eius intentioni
⁊ etiā lr̄e nihil excipienti. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. penult.
cum suis si. Sixt Alexander. iiij. ⁊ Inno. iiij. sic determina
uerunt in suis declarationibus. Dicim⁹ ꝙ nec in speciali
nec in cōmuni debent ꝓprietatē habere: sȝ locoȝ ⁊ domo-
rū ac vtensilium ⁊ libroȝ ⁊ eoȝ q̄ licet habere/ ordo vsum
habeat: ⁊ fratres s̄m ꝙ generalis minister ⁊ ꝓuinciales
ministri ordinandū duxerint ijs vtant̄. Quū ergo dicit/
⁊ eorū q̄ licet habere/ intendunt comprehendere omnia
alia/ per istum genitiuū/ que licet habere p̄ter nominata:
inter que cadūt ꝑ se vsu consumptibilia. Item Clemēs. v.
in sua declaratione edita in cōsilio Uiennensi que incipit
Exiui de paradiso. q̄ est in titulo de v̄. sig. inter clementinas
declarat sic. Sicq̄ declaratum ꝑ nonnullos p̄decessores no-
stros Romanos pōtifices hāc expropriationē debere in-
telligi tā in speciali q̄ etiā in cōmuni: ꝓpter q̄d ⁊ rerū om
niū cōcessarū oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ q̄s ⁊ quaȝ
vsum facti scȝ ordini vel ipsis licet habere ꝓprietatē ⁊ dn̄i
um in se ⁊ Romanā eccl'iaȝ receperūt: dimisso ipsis fratri
bus tm̄modo vsu facti simplici. Quā determinationem
summoȝ pontificum ipe Clemēs vt ibidē patet acceptat
⁊ approbat. q̄bus v̄bis Clem̄. nihil clarius. q: vt dicat re-
rū oīm concessaȝ oblataȝ ⁊ donataȝ quarū vsum licet ha
bere. ⁊ ita nihil relinquit q̄d nō cōprehendat: q: res vsu cō
sumptibiles ꝑ se comprehēdunt̄ sub nomine omniū rerū
concessarum oblatarū ⁊ donatarū. q: q̄ omnia dicit: nihil
excludit. ex̄ de ꝓuil. q̄. de ma. ⁊ obe. c. solite. j. Cor. xv. heb.
ij. Ista etiam declaratio dn̄i Nicolai vltimo approbat̄ et
laudat̄ a dn̄o papa Io. xxij. in quadā sua cōstitutiōe q̄ lo-
quit̄ de vniformitate viuēdi fratrū ⁊ cellarūs/ approbata
est q̄ incipit. Quia quorūdaȝ exigit. in q̄ dicit ⁊ asserit ꝙ.

predicta declaratio dñi Nicolai fine decre. lucida solida ꝛ clara cum multa maturitate est digesta. Qꝛ etiam ꝑdicta decre. Exiit. expresse concedat eis vsum vestimētoꝝ ꝛ alimentoꝝ: patet ex hoc ꝙ in ea sic continet. Ex quib⁹ oībus satis claret ad victū, vestitū, diuinū cultū, ꝛ sapientiale studium necessariarū rerū vsum fratribus esse cōcessum. Item in vestibus quotidianis q̄ inter vsu cōsumptibilia cōputant: bene potest ad tēpus constitui certū lucrū ꝛ iustū: puta ad mēsem vel ad annū: ꝛ talis locatio licita est. vt no. xiiij. q. iij. in summa. qḋ nō esset nisi vsus vestimētorū esset separabilis a proprietate ꝛ dñio quātū ad tēpus. sed qua rōne est sepabilis ad tempus: eadē rōne de se ꝛ natura sua est separabilis ꝑ semꝑ: q̄diu durat substantia vestimētoꝝ. qꝛ illa que semel sunt separabilia: stāte eadē natura extremoꝝ semper de se sunt sepabilia. Et ideo lex ciuilis supponēs vsu rei separabilem ꝑ semꝑ ꝛ ꝑ perpetuo a ꝓprietate statuit. ff. queadmodū vsufruc. amit. ꝑ totū. et de pig. c. vltimo. ne ꝓprietates rerū essent inutiles in vniuersum dñis semꝑ abscedente vsufructu: ꝙ vsufruct⁹ certis modis extingueretur ꝛ ad ꝓprietates reuerteretur.

¶ Itē de separatione vsus a proprietate in rebus vsu cōsumptibilibus facit illud Exo. xxviij. Facies feminalia linea: vt operiant carnē turpitudinis sue. ꝛ vtent eis Aarō ꝛ filij eius: qñ ingredientur tabernaculū. ꝛ xxix. c. Vestē aūt sanctam qua vtit Aaron habebunt filij eius post eū. Septē diebus vtet illa: qui pontifex pro eo fuerit cōstitutus. ꝛ xxxviij. Vestes quoq̄ q̄bus sacerdotes vtent in sanctuario Aaron ꝛ filij eius: obtulerunt filij israel sicut p̄ceperat domin⁹. ꝛ Leui. vij. Adipem animalis morticini et eius animalis qḋ a bestia captū est: habebitis in varios vsus. Item nume. xviij. Uniuersa frugum initia q̄ gignit humus: ꝛ dño deportant: cedent in vsus tuos. ꝛ. s. in eodē c. Carnes nō cedent in vsum tuū. Et post. e. c. Nihil aliud possidebunt decimarū oblatione contenti: q̄s in vsus eorum ꝛ necessaria separaui. ꝛ Deutero. xxij. c. Non induet mulier veste virili: nec vir vtet veste feminea. ꝛ. xxiiij. c. Si vindemiaueris vineam tuā: nō colliges remanentes racemos sꝫ cedent in vsus aduene ꝛ pupilli ꝛ vidue. Item Josue. v. Non sunt vsi vltra filij israel illo cibo ꝛc̄. vbi supponit ꝙ antea sunt vsi illo. Itē Judic. ix. c. Numquid possum deserere pinguedinē meā q̄ dij vtuntur ꝛ homines: ꝛ. s. eit. c. Habentes panē ac vinū in meos ꝛ ancille tue vsus. Et ij. li. Re. xiij. c. Huiuscemodi eñ filie regis ꝟgines vestibus vtebantur. Et Tob. xij. Ego cibo inuisibili ꝛ potu q̄ ab hominibus videri nō pot vtor. vbi supponit angelus ꝙ cibo ꝛ potu visibili conuenit vti. Item Hester. iiij. c. Sacco ꝛ cinere multis ꝑ strato vtentib⁹. Et Eccli. xxxi. Utere quasi homo frugi q̄ tibi apponunt. Hiere. xiij. Ecce computruerat lumbare: ita vt nulli vsui aptū esset. j. ad Coꝛ. vij. Qui vtuntur hoc mundo tanq̄ nō vtant. Usu aūt cōsumptibilia de hoc mundo esse dicuntur. Phil. vltimo. Misistis mihi semel et bis in vsum. ꝛ loquit de vsu et consumptibilibus vite necessarijs. j. ad Timo. v. Modico vino vtere. Ergo scriptura loquens de vsu in rebus vsu cōsumptibilibus, nunq̄ vocat abusum: nec abuti. sed in bona ꝛ vera significatione: signans licite in eis vsum a dñio separari: qꝛ moraliter abusus est illicit⁹ vsus ꝑm Augu. j. de doctria christiana. sꝫ vti ꝛ vsus ꝑ licito vsu. vñ Isidorus. x. li. etymo. Utile dicitur ab vtendo. ꝛ. Huguitio dicit ꝙ vtile est dictum qḋ ad vsum ptinet: qḋ etiā ipm nomen significat. Sed res vsu consumptibiles sunt proprie ꝛ non improprie vtiles: immo nihil eis ad vitā corporalē vtilius. Itē Augu. x. li. de trinitate desinit vti sic. Uti est assumere aliquid in facultatē volūtatis. sꝫ res vsu cōsumptibiles sunt per se assumptibiles in facultatē volūtatis. qꝛ in potestate volūtatis est comedere ꝛ nō comedere: bibere ꝛ nō bibere: ꝛ sic de alijs. quū voluntas libere ꝛ contingenter assumat in sua facultate res vsu cōsumptibiles sicut alias. ergo vti ꝛ vsus ꝑ se reperitur in istis reb⁹ sicut in alijs. Similiter Augu. desinit vti primo de doctrina christiana sic. Uti est id qḋ in vsū venerit, ad id qḋ amas obtinendū referre si tñ amādum est. Sed res vsu cōsumptibiles sunt referibiles ꝑ se ad finē volūtatis ꝑ actum eius: qualiter in eis saluatur vti ꝛ vsus. Similiter Augu. desinit ibi abusum, dicens ꝙ Abusus est illicitus vsus. ꝑ locū a contrario sensu Usus ꝓprie est licitus vsus. In reb⁹ aūt vsu cōsumptibilibus reperitur licitus vsus. ergo in eis ꝑm Augu. reperitur ꝓprie vsus. Item sup illud ps. xxx. In superbia ꝛ in abusione. glos. In abusione. i. puerso vsu beneficioꝝ dei. ergo ꝑm glos. abusio est puersus vsus. ergo ꝑ oppositum vsus ꝓprie est debitus vsus. sed vsus iustus rerū vsu cōsumptibiliū est debit⁹ vsus earum: ergo manifestū est ꝙ definitiones sanctorum ꝛ doctoꝝ de vti ꝛ abuti sunt ꝑ fratribus minorib⁹ cōtra opponentē. Adde hic qḋ scripsi. s. ꝗ. porro. ꝟ. habuerunt. in. lv. ar.

¶ Itē arguit opponens sic ꝙ vsus non pōt esse iustus absq̄ iure vtendi. sed hic quero de quo iure vtendi: ꝓprio an de iure vtendi cōmuni? Si de iure vtēdi ꝓprio: falsum est qḋ dicit Clemēs xij. q. j. c. ij. Cōmunis vsus omniū que sunt in hoc mundo omnibus hominibus esse debuit: si vsus non pōt esse iustus absq̄ iure vtendi ꝓprio. Falsum etiā erit ꝙ religiosi vouent viuere absq̄ ꝓprio: si vsus nō pōt esse iust⁹ absq̄ iure vtendi ꝓprio. Si aūt non loquitur de iure vtendi ꝓprio: sed cōmuni: ergo vsus pōt esse absq̄ iure vtendi proprio iustus: ꝛ ꝑ cōsequens vsus iustus pōt separari a iure vtendi. quia in insepabilibus habens in speciali vnū, hꝫ in speciali ꝛ reliquum. Et ꝓpterea si vsus pōt esse iust⁹ solum ex iure vtendi cōmuni absq̄ omni iure vtendi ꝓprio vt dictum est. eadē rōne sequit ꝙ vsus pōt esse iustus solū ex iure vtendi cōmuni totius ecclesie, absq̄ omni iure vtēdi ꝓprio cuiuscūq̄ cōmunitatis specialis. qꝛ que ꝓportio est vnius persone singularis ad vnum collegium speciale eadē est ꝓportio vnius collegij specialis ad vnā cōmunitatem specialem. Si ergo vna ꝑsona singularis pōt hr̄e vsum iustū solū ex iure vtendi cōmuni totius collegij specialis, absq̄ omni iure vtēdi ꝓprio ꝑsonali: eadē rōne qḋcunq̄ collegium speciale poterit habere vsum iustū solū ex iure vtēdi cōmuni cōmunitatis generalis, absq̄ omni iure vtendi ꝓprio cōmunitatis specialis. qꝛ vbi eadem ratio: ibi idem ius. v. di. ad eius vero. ꝟ. si vero. ibi. qḋ vni ꝑsone ꝛc̄. ꝛ similis equitatis ratio similia iura suadere debet. C. ad. l. falci. li. vltimo. ꝛ facit op. de transla. inter corporalia. ꝗ. j. ꝟ. vñ cū nō sit. ꝛ ibi. idē iuris ꝯtinet in vtroq̄ ꝛ ibi. ꝓpter tñ ꝛ expressam similitudinem vel identitatē ꝛ de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. ꝗ. nos igitur. ibi. eiusdē equitatis similitudine ꝓuocari. ꝛ in glos. ibi que incipit similis. Quia cōmunitas specialis sic se habꝫ ad cōmunitatem generalem: sicut se habet vna ꝑsona singularis ad vnā cōmunitatem specialē. ꝛ ꝑ cōsequēs fratres minores potuerunt habere vsum iustum rerum eis cōdecentium, sepatum ab omni iure vtendi proprio ꝛ in speciali ꝛ in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ ꝓpriā: licet nō sepatum a iure vtendi cōmuni vniuersalis ecclie. Et ꝓpterea si vsus pōt esse iustus ex iure vtendi cōmuni, absq̄ omni iure vtendi ꝓprio scḋm istam responsionē: eadē rōne vsus poterit esse iust⁹ ex iure vtendi sepato absq̄ omni iure vtēdi cōiuncto. qꝛ nō magis cōmuniter ꝑsona aliqua specialis est in potestate sue cōmunitatis cui⁹ est pars: q̄ sit seru⁹ in potestate domini sui. si ergo ꝑsona specialis potest habere vsum iustum solum ex ordine ad ius vtendi cōmune sue cōmunitatis, cuius noīe ꝛ authoritate vtit, absq̄ omni iure vtendi proprio: eadem ratione seruus pōt habere vsum iustum solum ex ordine ad ius vtendi dñi, cuius nomine vtitur, absq̄ iure vtendi proprio: qꝛ sicut religiosus vtit rebus communitatis nomine communitatis ꝛ non suo: Ita seruus vtitur reb⁹ domini nomine domini: ꝛ nō suo. nec apparet aliqua causa seu ratio plus ex vna parte q̄ ex alia: nisi mere ficta. Et hoc confirmatur. quia si religiosus quicunq̄ potest habere vsum iustum ex iure vtēdi sue cōmunitatis absq̄ omni iure vtēdi proprio: multo

magis perfectus seruus dei potest habere vsum iustuz ex iure extrinseco et separato ... absq omni iure intrinseco et coniuncto proprio sui. q perfect' seruus dei magis est in voluntate dei q sit religiosus in manu religionis sue. et de' eri a adsistit presentio: suo seruo q religio suo subdito. Si ergo religiosus pot vti rebus sue religionis iure religionis: et no suo: eadem ratione verus seruus dei poterit vti rebus dei iure dei et no suo. Et ita non dicitur q vsus possit esse iustus absq omni iure vtendi: sed dicitur q vsus potest esse iustu absq omni iure vtendi proprio. Itē aliud est habere ius vtendi: aliud licentiā vtendi. et ideo q̄uis vsus absq omni iure et licentia esset illicitus: vsus tamen absq iure vtendi/cū licentia tn̄ vtendi/nō est illicitus. qa aliud est licentiam habere reb' vtendi: et res dādi. et aliud ius. q. de licētia prelati pōt dare religiosus rem: et tn̄ ibi propriū non habet: nec ius dandi. vt est expressum. xii. q. i. non dicatis. Et de hac licentia loquitur ex de v. sig. exiit. li. vi. ibi. Durante licentia concedentis quoties religiosus haberet licentiam in speciali vtendi aliq re vsu consumptibili. toties haberet in speciali ius vtendi illa: ex q in re cōsumptibili vsu non separaretur vsus a dominio et proprietate/ vt dicit opponēs: ergo quoties religiosus aliqs haberet in speciali licentiā vtendi re aliqua vsu cōsumptibili. toties in speciali efficeretur proprietarius in ea. Et quū nullus religiosus vtatur rebus vsu cōsumptibilibus licite nisi de licentia suorum prepositorum: sequeretur q in omnibus rebus vsu cōsumptibilibus eis in speciali concessis omnes religiosi essent proprietarij. qd esset omnem religionē tollere: et omnes religiosos proprietarios facere. Itē quū duplex sit ius diuinum et humanum vel nature et constitutionis. di. viij. §. i. et si non iure ciuili vel humano vsus in rebus cōsumptibilibus vsu separatur a dn̄io: separatur tn̄ iure diuino: et in talibus licitus est vsus et iustus iure diuino et spūali. de q etiā iure habetur. xxiij. q. vij. c. i. q nullus sapiens vnq̄ diceret q non esset in tali vsu licito aliquod ius. Sed questio est de iure vtendi temporali/ciuili/vel canonico: et de tali vsu nudo et facti separato ab omni iure ciuili et humano loquitur decre. Exiui de paradiso. in clemē. de v. sig. et Exiijt q seminat. de v. sig. li. vi. que talē vsum separatum ab omni iure ciuili nō diuino concedunt fratribus minoribus. Et de tali vsu et iure loquitur cōstitutio domini Jo. pape. xxij. q incipit/ Ad cōditorem. et alia q incipit/ Quia quorūdā.

¶ Articulus. lvij.

An christus rex temporalium habuerit dn̄ium.

Circa hec querendū est vtrum christus alicui' rei tpalis habuerit dn̄ium et quale. Qd aūt dn̄ium rerum temporaliū habuerit/sacra scriptura tam in testamento veteri q in nouo testari videtur. Multi quidē prophete eum regē futurū populi israelitici/ et per consequēs habere regni dominium prophetauerunt. Esa. xxxiij. Ecce dn̄s iudex noster: dn̄s legifer noster: dn̄s rex noster: ipse veniet et saluabit nos. sz ptm Dionysium de diuinis nominib' a dominio dicitur dn̄s/dn̄ans/et dn̄ator. Item Hiere. xxiij. Suscitabo Dauid germen iustum: et regnabit rex: et sapiens erit. et sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eū dominus iustus noster. Iste est etiā lapis abscisus de mōte sine manibus: cui deus celi dedit regnum quod in eternū non dissipabitur. Daniel. ij. Itez Zach. ix. Ecce rex tu' veniet tibi iustus et saluator et c. Item ps. ij. Ego autē cōstitut' sum rex ab eo. et in ps. xliiij. Eructauit/ qui totus loquitur de isto rege. et ps. lxxi. Deus iudicium tuū regi da. et multi alij psalmi. Can. iij. Videte regem Salomonem. Luce. i. Et regnabit in domo Jacob in eternum: et regni eius non erit finis. et Luce. ij. Qui est christus dominus. i. rex et dominus. Matth. ij. Ubi est qui natus est rex iudeorum. Jo. i. Tu es rex israel. Item Jo. xix. Jesus nazaren' rex iudeorū. Item Jo. xviij. Regnum meū non est hinc. non dixit non est hic: sed non est hinc. quasi regnum meū a mūdo nō habeo. Act. ij. Certissime sciat omnis domus israel q et dominum eum et christum fecit deus hunc Jesum quem vos crucifixistis. Christum autez regem intelligimus: qa christus interpretatur vnctus: et quia reges inungi consueuerunt. ex de sac. vnc. c. vnico. per christum regem intelligimus. vbi Raban'. Ibi manifeste Petrus ex hoc ps. regnum christi non terrenum sed celeste ostendit. vbi etiam Petrus videtur concludere ex verbis predictis. q christ' inquātū homo subsistens in diuino supposito/fuerit dominus et rex factus. constat eīn q inquātum deus crucifixus non fuerit: sed inquantum homo. et ideo quū dn̄s et rex fuerit factus inquātū crucifixus: et crucifixus fuerit inquantū homo: sequitur q regnū et dominiū tamq̄ homini deus ei concessit. vnde ptm aliam trāslationem quam Augu. sequitur dicitur Dominus regnauit a ligno. vnde Augu. De cruce sua in qua fixus erat/ diabolū occidit: et inde rex noster est. Hoc etiā supponit angel' loquens eo nato pastoribus dicens Luce. ij. Hodie nat' est vobis saluator: qui est christus dominus. i. rex et dn̄s. Hoc etiam Aug. in li. de concor. euangelistarum in prohemio expresse recitatur dicens. Dominus iesus vnus verus rex/ et vnus verus sacerdos est. et paulopost dicit sic. Scdm hominem quippe christus et rex et sacerdos effectus est: cui dedit deus sedem Dauid patris sui: et regni eius non erit finis. Luce. i. Item q saluator fuerit dn̄s omnium temporalium videtur. de eo em̄ dicitur Esa. xvi. Emitte agnum dn̄e dn̄atorem terre. Item Michee. v. Et tu bethleem effrata nequaq̄ minima es in principibus iuda. Ex te em̄ egredietur qui sit dominator in israel et egressus eius ab initio a dieb' eternitatis. Malach. iij. Statim veniet ad templum sanctum suū dn̄ator quē vos queritis et c. Item Jo. xiij. Vos vocatis me magister et dn̄e. et bn̄ dicitis: sum etem. Matth. xxi. Mar. xi. Luc. xix. Jo. xii. Siquis vobis aliquid dixerit: dicite q: dn̄s his opus habet. et confestim dimittet eos. vbi Remigius. Nō dixit discipulis/ Dicatis dn̄s tuus his opus habet: vel dn̄s noster. vt intelligant q ipse sit solus non solum animalium sed etiam oim̄ hominum dn̄s. Item Apoc. xix. et idez Apo. xvij. et i. Timo. vi. Habet scriptum in vestimento suo/ Rex regum et dn̄s dominātiū. Itē in symbolo: Et in iesum christū filiū eius vnicuz dn̄m nostrū. Itē in alio symbolo sanctorum patrū. Et in vnū dn̄m iesum christum filium dei vnigenitum. Premissa aūt scz regnum et dominiū habuit iesus christus inquātū deus ab eterno/eo ipso q deus pater genuit ipsum: et dedit ei id qd erat: scz suam substantiā dominium et potestā. Jo. x. Pater qd dedit mihi maius omnibus est. ex de sum. tri. c. ij. §. licet. Et inquantū homo ex tempore/scz ab instanti conceptionis sue ex dei datione: vt patet ex predictis. Et nihilominus videtur q habuerit dn̄ium aliquarū rerū tēporalium non ab instanti conceptionis sue: sed postea successiue modis alijs: vt puta ex collatiōe fidelium. et de his dicendum est. Habuit vtiq vestimēta. Mat. xvij. Mar. ix. et Luce. ix. Vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Jo. xiij. Surgit a cena et ponit vestimenta sua et c. Joannis. xix. Partiti sunt vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. et Matth. xxvij ad idem. Item de calciamentis. Matth. iij. Luce. iij. Cuius nō sum dignus calciamenta portare. et Mar. i. Cuius non sum dign' soluere corrigiā calciamētorum. Jo. i. Cui' nō sum dign' vt soluā corrigiā calciamētorum. Itē de loculis. Jo. xiij. xij. q. i. habebat. et c. exemplū. et Jo. xiij. Qui manducat panem meū: leuabit calcaneum suum contra me. Item q vinū habuit et panē de q instituit sacramētū/ habetur Mat. xxvi. Mar. xiiij. Luce. xxij. Nec videtur q potuerit renūtiare huic regno. q: contra ordinationē patris fecisset. Dani. ij. Suscitabit deus celi regnū qd in eternuz nō dissipabitur. et regnū eius alteri non tradetur. Et Dani. vij. Ptās ei' ptās eterna q nō auferetur. et regnū eius qd nō corrumpetur. Et videtur q quamq̄ christus fuerit pauper: nō tn̄ carētia dn̄ij fecit eū pauperē et egenū: sz poti' carētia perceptiōis fructus et obuentionis rerū quarū dn̄s erat. Magnum em̄ dn̄ium

separatū sit perpetuū ab omni perceptiōe cōmodi rei/ha bentem nō facit diuitem:quū sit inutile reputandū.sicut videtur ad sensum. Si em̄ rex Francie non renuntiando regno se abstineret a regno:ꝛ post lapsum alicu⁹ tempo ris incognitus rediret ad illud:si se pro rege non gereret nec aliqua emolumenta pciperet dicti regni/sed in domo regia reciperet vt vn⁹ alius ex gratia necessaria vite sue: talis vtiqꝫ licet rex esset ꝛ dn̄s/posset mendicus ꝛ pauper esse ꝛ merito reputari. vnde Gala.iiij. Quādiu heres par uulus est:nihil differt a seruo : quū sit dn̄s oim̄.sic merito christus paup dici potuit voluntari⁹ ꝛ egen⁹:nō propter dominij carentiam siue regni:sed propterea quia se eo:ū fructibus ꝛ prouentibus non iuuabat.

Sed contra hoc ꝙ christus nō habuerit dn̄iū ꝛ proprietatē in rebus sic ostendit ꝛ probat. Nam legit Act.j. Incepit Jesus facere ꝛ do cere.qd̄ est intelligendū de oibus ad disciplinam morū pertinentibus. Ideo ibi scribitur Primū quidē sermonem feci de omnibus o Theophile que cepit Jesus facere ꝛ docere. Nihil ergo ad perfectionem morū ꝛ disciplinam pertinēs saluato: noster docuit qd̄ nō fecerit.propter quod Jo.xiij. Exemplū em̄ dedi vobis:vt quēadmodū ego feci ita ꝛ vos faciatis. vnde Ro. xv. Non em̄ audeo loqui aliqd̄ eo:ū que per me nō efficit christus.vnde Aug.de vera religione de christo dicit ꝙ tota vita christi in terris fuit disciplina mo:ū. Sed christus docuit ac consuluit relinquere dominia tēpo:alia regno:um ꝛ principatuū ac possessionū quarūcunqꝫ.q: vt scribitur Mat.xix. Mar.x. Luc.xviij.cuidā volenti ad perfectionē ascendere dixit. Si vis perfectus esse:vade ꝛ vēde oia que habes:ꝛ da pauperib⁹.ꝛ veni:sequere me. Et sicut habetur Luce.xviij.ille cui hoc cōsuluit erat princeps. ergo christus inquantū homo pro statu vite mortalis reliquit dn̄ium tempo:ale cuiuscūqꝫ regni seu principatus tēpo:alis . aliter em̄ nō fecisset qd̄ docuisset:ꝛ potuisset sibi obijci illud quod ipse dixit apostolis Mat.x. Nō est discipulus sup magistrum:nec seruus sup dn̄m suum . sufficit discipulo ꝙ sit sicut magister eius:ꝛ seruo ꝙ sit sicut dn̄s eius. Si ergo nō dimisit sed sibi retinuit dn̄ium tempo:ale regni ꝛ principatus tēpo:alis:qua fronte fuisset ausus consulere alicui pncipi vt dimitteret dominiū tēpo:ale sui regni aut dominij:pfecto respōderetur sibi/sufficit mihi ꝙ ego sim pauper sicut tu.licet creatura non debeat a pari cōtendere cū creato:e:nec discipulus cū magistro: aut seruus cum dn̄o. Vn̄ Aug.scribens ad quendā comitem/qui liber sic incipit/Frater mi si cupis scire/sic ait de christo. Christus ne aurū diligeremus/oblata munera cō temnere docuit. Ne famē timeremus.xl.diebus ieiunauit Ne nuditatē pertimesceremus/preter vnam tunicā alias discipulos suos habere vetuit. Ne tribulationes expauesceremus/oia ipse sustinuit. Ne mo:tē fomidaremus/ ꝛ hanc ipse suscepit.et quum nos ista docuerit omnia:nō tātū locutus est verbo/verum etiam exēplo ipse pcessit. hec Aug. Ex quibus patet ꝙ christus nihil ad disciplinā mo:um pertinens docuit/quod nō fecerit:sed ipse docuit vt dictum est relinquere dominiū tempo:ale regno:um ꝛ principatuū:ergo ꝛ ipse reliquit tempo:ale dn̄ium regni. Aliud dicere est cōsiliū et pceptū euangelicū destruere.

Tem questionē istā christus determinauit Jo.xviij.vbi quū accusaretur a iudeis ꝙ se Cesari in hoc ꝙ se regē faciebat/opponebat ꝛ Pilat⁹ timens incurrere Cesaris indignationem quesiuit a christo. Tu es rex iudeo:ū: non negando sed distinguendo respōdit dicens/Regnū meū non est de hoc mundo . Quod dupliciter intelligit non est de hoc mūdo.vel materialiter:q: scꝫ non est de rebus tēpo:alibus hui⁹ mundi.vel causaliter q: scilicet nō teneo ipsum ab hoc mundo. ꝛ vtroqꝫ modo christus negauit regnum suū esse de hoc mundo . Quod patet per medium suum qd̄ vniformiter cōcludit ꝛ indistincte de vno

Regnū meu non est de h mundo.

modo sicut de alio. Si regnū meū inquit esset de hoc mūdo:ministri mei vtiqꝫ decertarent vt non traderer iudeis nunc aūt regnum meū non est hinc. Qd̄ mediū cum conclusione premissa ꝛ cōclusione illata intelligit materialiter sicut causaliter.q: vndecūqꝫ tenuisset regnū suū causaliter:dum tm̄ fuisset de hoc mundo materialiter de rebus tēpo:alibus:ministri vtiqꝫ decertare debuissent ne traderetur iudeis. Et Pilatus etiā magis curabat vnde esset regnum suū materialiter:ꝙ causaliter.q: vndecūqꝫ tenuisset causaliter ꝛ effectiue regnū tempo:ale:quū non recognosceret illud a Cesare:videbat contradicere Cesari ꝙ tunc sibi dn̄ium vniuersale totius o:bis vēdicabat:ꝛ hoc sibi specialiter iudei obijciebāt. Quā obiectionē christus nunqꝫ conuenienter exclusisset:nisi regnū suū esse de hoc mundo materialiter ꝛ nō causaliter tātū negasset:quum Cesar magis curaret vnde se faceret regē materialiter ꝙ causaliter.q: ꝛ iudei dicebant se tenere regnū a deo tempo:ale ꝛ non a mūdo causaliter.q: dicebāt terrā pmissionis esse eis traditā a deo.xxiij.q.v.§.hinc etiam.et tamen Cesar volebat ꝙ ipsi tenerent terrā ab eo:ꝛ nisi ab eo recognouissent/sibi contradixissent. Ita christus similiter vndecūqꝫ causaliter regnum tēpo:ale tenuisset:nisi illud a Cesare qui sibi dn̄ium totius o:bis vendicabat/recognouisset:Cesari cōtradixisset. Quum ergo christus sufficiēter excluserit obiectionē falsam iudeo:um :sequitur ꝙ regnum suū non fuit de hoc mundo materialiter nec causaliter. Immo si regnum suū fuit de hoc mundo materialiter:licet non causaliter:iudei nō imposuissent sibi falsum sed verū.q: iudei non imponebant sibi ꝙ ipse teneret regnum tempo:ale ab hoc mundo:sed imponebant sibi ꝙ ipse se faciebat regē regni iudaici tempo:alis. Que etiā ista fuerit intentio christi/patet ex alia christi responsione. Nā quum Pilatus post dictam christi responsionem intulisset. Joan.xviij. Ergo rex es tu.statim christus respondit. Tu dicis quia rex sum ego:ego autem in hoc natus sum: ꝛ ad hoc veni in mundum:vt testimonium perhibeam veritati. ꝛ ois qui est ex veritate audit vocem meā . Ex qua christi respōsione patet ꝙ regnū suū nō fuit pro hac vita mo:tali tempo:ale:sed spirituale.q: tale fuit regnū suum quale fuit officium regni siue regis.sed officiū christi regis non fuit tempo:ale:sed spirituale: scilicet phibere testimonium veritati.ergo ꝛ regnū suum non fuit tēpo:ale sed spirituale:sicut ꝛ officiū regis nō fuit tempo:ale/sed spirituale. Siquidē ꝛ ipse christus quale regnū suū esset/per signū ab affectu cōuenienter demōstrauit hoc etiā ipsum Dauid ppheta in psona christi in ps̄.ij.pphetauit dicens. Ego autē cōstitutus sum rex ab eo super sion montem sanctū eius pdicans preceptū eius. Hoc ergo fuit officium regis nostri:pdicare pceptū dn̄i.phibere testimonium veritati.qd̄ fuit officiū spirituale ꝛ nō tēpo:ale ꝛ p consequens regnū suū fuit spirituale:ꝛ non tēpo:ale.siquidem et regis officio regni dominiū innotescit. Hoc clare Aug.super Joā.xviij.c.exponendo pdicta verba christi dicit sic. Audite iudei et gentes:audite circūcisi.audite pputium:audite oia regna terrena. Non impedio dominationē vestrā in hoc mundo:q: regnum meū non est de hoc mūdo.nolite metuere metu vanissimo quo Herodes ille maio: expauit:ꝛ tot infantes occidit metuēdo poti⁹ ꝙ irascendo crudelio:. Regnū inquit meū nō est de hoc mūdo. Quid vultis ampli⁹. Venite ad regnum qd̄ nō est de hoc mūdo.venite credēdo.ꝛ nolite seuire metuēdo. Dicit quidam in pphetia dn̄o deo patri. Ego aūt cōstitut⁹ sum rex ab eo sup sion montē sanctū ei⁹.sed sion illa/mons ille nō de mundo. Quid enim est eius regnum:nisi credentes in eum:de pe.dist.iiij.§.finis.ꝟ.hinc etiam Augu.quibus dicit de hoc mundo non estis:sicut ego non sum de hoc mūdo:quis vellet eos esse in mundo . propter quod de illis dixit Joan.xvij.ad patrē. Non rogo vt tollas eos de mūdo:sed vt serues eos a malo. vnde ꝛ hic nō ait/Regnum meū non est in hoc mūdo.sed nō est de hoc mundo.quum

hoc probaret dicens. Si regnū meū esset de hoc mundo: ministri mei vtiq; decertarent vt nō traderer iudeis. nūc autem regnū meū non est hinc. Non ait/nō est hic. sed nō est hinc. hic eñ est regnū eius vsq; in finem seculi: habens inter se cōmista zizania. Matth. xiij. xi. q. iij. nolite. xxiiij. q. iij. notādū. de con. di. iiij. est vnitas. vsq; ad messem. messis eñ est finis seculi: quādo messores venient. i. angeli: ⁊ colligent de regno eius oīa scandala. Mat. xiij. qḋ vtiq; nō fieret si regnū suum non esset hic. sed tātū non est hinc: q: peregrinat̄ in mūdo. hec Aug. Ex quib⁹ verbis augustini aperte patet ꝙ regnū christi in hac vita mortali non fuit regnum temporale: sed spirituale. qḋ patet ex hoc ꝙ dicit Non impedio dominationem vestram in hoc mundo. Si autem fuisset eius dominiū tēporale: impediuisset eoꝝ dominium. quū in eodem regno siue imperio nō possint esse conuenienter absq; mutuo impedimento inter se plures reges seu iperatores pares: quorū neuter subsit alteri. ar ad hoc ex̄ de proba. licet. §. ex premissis. ff. cū duo insimul. vi. q. iij. scitote. vij. q. i. in apibus. ex̄ de of. or. quoniā. §. i. Et quia nemo potest duob⁹ dominis seruire. Mat. vi. ⁊ Luc. xvi. de pe. di. i. §. Item vt christus ait. sub. §. hoc idē. Quod etiam patet ex hoc ꝙ dicit ꝙ eius regnū sunt credētes in eum: ⁊ ꝙ ad eius regnū venitur credendo. ad regnū autē temporale non venit̄ credēdo: sed dominādo ⁊ occupādo poti⁹. Et q: dicit ꝙ sion illa ⁊ mons ille nō est de hoc mūdo. Quare autē christus non dixit regnū meum non est hic: sed non est hinc: fuit ſm Augu. ⁊ ſm veritatem/q: regnum suū spirituale hic erat corpore: licet nō esset hic intentione ⁊ dilectione finali. non q: regnum suū esset temporale ⁊ de rebus tēporalibus: sed q: regnū suū spirituale/quod est congregatio fideliū in charitate/adhuc hic peregrinat̄ in corpore mortali: in exilio hui⁹ mūdi q̄diu sumus in via. ij. ad Cor. v. Ex quibus etiā patet ꝙ oēs ꝓphete q̄ ꝓphetauerunt christum regē futurum: prophetauerunt de regno christi spiritualiter non temporali. quoniam promissio legis debet intelligi spiritualiter: ⁊ nō temporaliter. quia dicit̄. ij. ad Cor. iij. Litera occidit: spūs aūt viuificat. Hoc eñ intelligere scilicet legis ꝓmissiones temporaliter/est iudaizare. contra illud ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. penultimo. de con. di. iiij. ꝯuenit. ⁊ euangeliū ad legis obseruantiā redigere contra illud ex̄ de consti. translato. Unde talē regem in tēporalibus expectant iudei carnales ⁊ tēporales. facit ad hoc id ps̄. xliiij. Offerent̄ regi christo virgines scilicet sancte. Itē ꝙ regnū christi inquantū fuit homo passibilis ⁊ mortalis/debeat intelligi regnum spirituale: ⁊ non tēporale: patet aperte ex hoc ꝙ angelus Luc. i. c. Dixit Marie de christo ⁊ regno eius. Dabit illi dominus deus sedem Dauid patris eius: et regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni eius nō erit finis. Constat autem ꝙ christus in hac vita mortali non regnauit in domo Jacob tēporaliter: sed tātū spiritualiter: q: non intromisit se de regimine tēporaliū: sed solū de regimine et cura spiritualium. Regnū etiam tēporale habet quandoq; finem: quū hic finiatur: ⁊ ante finem mundi multa regna defecerunt: sicut regna Assyriorū ⁊ Grecorū ⁊ Chaldeoꝝ Dani. ij. Regnū autem christi nō habet finem: sed manet in eternum. q: regni eius non erit finis: vt dixit angelus. ergo regnū christi non debet intelligi tēporale: sed spūale quod glos. or. dicit ibi Luce. i. valde pulchre sic. Dabit illi dn̄s deus sedē dauid patris ei⁹. glos. i. israeliticā plebē: cui Dauid ⁊ filij eius temporalis regni gubernacula prebuerunt. huiusmodi regnū spirituale datū est christo: quādo dispositū est a deo vt de semine Dauid incarnaretur: qui illā gentem in perpetuū vocaret regnum. ⁊ nō solū in illa gente iudeorū/sed regnabit in domo Jacob in eternum i. in tota ecclesia q̄ per fidem ⁊ confessionem christi ad patriarcharū pertinet sortem. siue in illis q̄ de patriarcharū sorte nati sunt. siue in ijs qui de oleastro excisi in oliuam bonā sunt inserti. Ro. xi. hec glos. quā corroborat mens canonis. xxxij. q. iiij. recurrat. Et ita tā ex textu q̄ ex glos. pa-

ter ꝙ regnū christi debet intelligi spūale ⁊ nō tēporale. q: eo mō debet intelligi regnū christi: quo mō intelligit̄ domus Jacob: in qua predicat̄ ab angelo regnatur⁹. sed domus Jacob in qua ꝑdicitur regnatur⁹/debet intelligi spiritualiter: ⁊ nō tēporaliter. q: tunc sequeret̄ ꝙ christ⁹ non fuisset rex nisi solū gentis iudeorū: ⁊ nō aliarū gentium ⁊ ita alie nationes gentiū nō ꝑtinerent ad regnū christi. qḋ est erroneū. q: ad regnū christi pertinent oēs vere credentes. iuxta illud ps̄. ij. Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā ⁊ possessionē tuam terminos terre. et de hoc satis ad Ro. i. ⁊ Joan. xi. ibi. Quia iesus moritur⁹ erat ꝓ gente. Et illud ꝓphete. ij. c. Osee. ſm aliā translationem. Uocabo plebē meā non plebē meā. nostra trāslatio habet Et dicā nō populo meo populus meus es tu. Osee. ij. c. in fi. xxv. q. i. §. hac itaq;. ergo dom⁹ Jacob intelligenda est ſm glos. ꝑfatam/spūaliter ⁊ nō carnaliter. ergo similiter regnū christi q̄ ꝑdicitur regnatur⁹ in domo Jacob: spirituale ⁊ non tēporale accipiendū est. vñ et super illud Jo. xix. Erat autē scriptū Jesus nazarenus rex iudeoꝝ/ dicit glos. corde non carne. ergo ſm glos. iudei debent intelligi spūaliter ⁊ nō carnaliter: q: corde nō carne. qḋ etiam patet ex textu ibidē. q: statim sequit̄. Erat aūt scriptū hebraice ⁊ grece ⁊ latine/Rex iudeorū/sed nō fuit hoc scriptum nisi q: iudei quorū christus scribitur rex: intelligunt̄ spūaliter pro hebreis grecis ⁊ latinis. Ex quib⁹ etiam patet ꝙ illud Mat. ij. Ubi est q̄ natus est rex iudeoꝝ. nō debet intelligi de regno temporali: sed spūali. aliter sequeretur ꝙ christus nō fuisset rex aliarū gentiū. qḋ esset error. Unde ⁊ Aug. in ſmone de epiphania ait. Ipse etiā christus expectatio gentiū: de quib⁹ quondā beatissimo patri Abrae innumerabilis fuerat ꝓmissa successio: nō carnis semine sed fidei fecūditate generāda: ⁊ ideo stellaꝝ multitudini cōparata: vt ab omniū gentium patre non terrena sed celestis progenies speraret̄. ad credendū ergo ꝓmisse hereditatis heredes in siderib⁹ designati ortu noui sideris excitantur: vt in quo celū est adhibitum in testimoniuꝫ/celi famuletur obsequium. Sicut ergo fuit soboles spiritualis eius per fidē. sic ⁊ regnū. Unde ⁊ Leo papa in sermone epiphanie sic dicit. Herodes vero audiens iudeorum principem natū: successorē suspicat⁹/expauit. ⁊ parū post. O ceca stulte emulationis impietas: que perturbādum putas diuinum tuo furore consilium. domin⁹ mundi temporale non querit regnum: qui prestat eternum. hec Leo Item Fulgentius in sermone de epiphania sic dicit. In his muneribus mysterium videmus vere fidei contineri. Tus quippe pro suis tēporibus in sacrificio dei solebat sacro officio sacerdotis offerri. Aurū quoq; tributis regalibus annua videmus exactione persolui. Myrrha vero sepeliendis adsolet corporibus adhiberi. In illa ergo oblatione turis sacrificiū agnoscitur: in quo christus ⁊ verus deus pōtifex inuenit̄. Pro quibus eñ seipsum verus ille pontifex sacrificiū in odorem suauitatis obtulit: ab ipsis sacrificiū idem verus de⁹ accepit. Munus vero auri regē verū demōstrat dn̄m nostrū iesum christū. nō vtiq; talem regē qui suā imaginē in solidis accipit: sed q̄ suā imaginē in ipsis nominib⁹ q̄rit. hanc vtiq; imaginē querens dicebat Mat. xxij. Mar. xij. Luc. xx. ⁊ xxiij. q. viij. ꝯuenior. Reddite cesari q̄ cesaris sunt. et deo que dei sunt. et parū post. In rege igitur christo cognoscitur liberatio captiuoꝝ. In sacerdote christo inuenitur mundatio pollutorū. In christo mortuo atq; resurgente consistit resurrectio mortuorum. In deo christo posita est eterna felicitas beatoꝝ hec Fulgēti⁹. Itē Beda. ⁊ ponit̄ i glos. sup illud Mar. xi. c. Benedictum quod venit regnū patris nostri Dauid. dicit sic. ſm Jo. vi. c. Quum turbe eum rapere vellent et facere regem: fugit: ⁊ regnum adhuc victurus noluit. nunc autem iam passurus/regem non refugit se dici: non hymnos filio dei et rege dignos: non eos reprimit qui regnū Dauid in eo restaurandum et priscę benedictionis dona concinunt. quia scilicet non temporalis et terreni: sed

eterni in celis rex esset imperij: ad qđ per contemptū mortis gloriam resurrectionis et triumphū ascensionis perueniret. vnde discipulis post resurrectionē ait Mat. vltimo Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ i terra. hec glos. ⁊ Beda simul. Itē in eodem regno tēporali nō possunt nec debent esse simul plures reges pares et incōnexi. vt. vij. q. j. In apibus. ⁊ supra di. xi. §. ex quib⁹. Sed Cesar imperator Romanorū fuit verus licet infidelis in tēporalibus: aliter cū christus verbo ⁊ exēplo sibi dari tributū nō cōsuluisset. Mat. xxij. ⁊. xxiij. q. viij. §. ecce. et. c. cōuenior. christus autē a cesare regnū tēporale non recognouit: licet sibi tributum nō in recognitionē regni: sed pro vitatione scādali ⁊ futuri significatione mysterij dederit. Mat. xvij. xj. q. j. magnū quidē est. xxviij. q. j. iam nūc. ad fi. Nec Cesar recognouit regnū tēporale a christo inquantū homo: sed potius eius ministri exigebāt tributū a christo. vt Mat. xvij ergo christus inquantū homo pro hac vita mortali non fuit rex in rebus tēporalibus. aliter em̄ in eodē regno fuissent simul plures reges. Nec obstat de titulo quem posuit Pilatus: Jesus nazarenus rex iudeorū. Jo. xviij. q: nō loquitur de regno terreno sed celesti: quamq̄ Pilat⁹ aliud forsan sentiret. vel dixit hoc derisorie: sicut ⁊ illi, Aue rex iudeorum. Jo. xviij. Et q̄ ille titulus nō intelligit de regno tēporali sed spirituali, patet Esa. ix. Multiplicabit eius imperiū: ⁊ pacis non erit finis. sup soliū Dauid ⁊ super regnum ei⁹ sedebit: vt cōfirmet illud ⁊ corroboret in iudicio ⁊ iustitia amodo ⁊ vsq̄ in sempiternū. hec Esa. Nulli aūt intelligenti dubiū est q̄ christus dei filius non corroborauit nec cōfirmauit sed potius dissipauit regnū temporale ipsius Dauid. q: vt ipse dixit Mat. xxi. ipsis iudeis. Auferetur a vobis regnū dei: ⁊ dabit genti facienti fructus ei⁹ xxiij. q. vij. c. ij. Unde ad sensum videmus illud regnū post christi regnū tēporaliter esse dissipatum: sicut sacerdotiū leuiticū tēporale fuit euacuandū per sacerdotium christi spirituale ⁊ eternale. Hebre. vij. ⁊ ex̄ de cōsti. translato. Jo Gre. ait in homi. epiphanie. Celi rege nato, rex terre turbatus est. q: nimirū terrena altitudo cōfunditur: quū celsitudo celestis aperit. Item Hiere. xxiij. Ecce dies veniunt, dicit dn̄s: ⁊ suscitabo Dauid germē iustū: ⁊ regnabit rex: ⁊ sapiens erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiam in terra. In diebus illis saluabit iuda: ⁊ israel habitabit confidenter. ⁊ hoc est nomen qđ vocabunt eū, dn̄s iustus noster. Hec verba nō possunt intelligi ad literā de regno iudaico temporali: sed de regno spirituali: quoniā christus in ista vita mortali nō exercuit iudiciū ⁊ iustitiam de rebus tēporalibus: nec exercuit dn̄ium temporaliū. imo cuidam petenti Magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem, respōdit. Quis me cōstituit iudicē ac diuisorē super vos? Luc. xij. Similiter populus iudaic⁹ per christi aduentum non est saluat⁹: sed potius destitut⁹ tēporaliter. ⁊ plebs israelitica sub christo non habitat cōfidenter tēporaliter: sed cū timore ⁊ rubore dispersi ⁊ subiecti ⁊ male tractati ⁊ oppressi ⁊ tributarij sunt vbilibet inter gentes. vnde Josephus historiographus iudeorū sup Gen. ⁊ Eusebi⁹ episcop⁹ cesarien. in ecclesiastica historia li. iij. c. vij. dicit. Propter hoc em̄ iudaica gens p culpa perfidie de regno suo pulsa est ⁊ dispersa p terras: vt eius fidei cu⁹ inimici sunt vbiq̄ testes fieri cogerent. perdito quippe templo sacrificio ipsoq̄ regno, in paucis veteribus sacramētis nomen genusq̄ custodiūt: vt pmisti gentibus sine discretione dispereāt: ⁊ inuiti testimoniū veritatis annūtient: velut Cain Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex ijs. a facie dei fugientes. Et Augu. in sermonibus epiphanie. Ideo iudeos nō occidit: et de terris non penitus pdidit: ne obliuiscerent legis ipsi⁹ quam ppterea legendo reminiscunt, vt filij sumant iudicium: ⁊ nobis pbeant testimoniū veritatis. Ergo pdicta verba Hiere. non possunt intelligi de regno christi temporali. Ex illa omnia inducta in prima parte pro parte contraria quantū ad christum viatorē non videtur q̄ possint intelligi de regno terreno ⁊ temporali: sed eterno ⁊ spirituali. Quod etiā ratione euidenti patet. quoniā velle habere nomen alicuius officij, ⁊ nō facere ea q̄ spectant ad illud officium: est velle habere nomē officij sine re. qđ non est opus facientis: vocari em̄ velle regem, et nolle facere ea q̄ spectant ad opus ⁊ officiū regis: est velle habere nomen regis sine re. ⁊ p consequens est vsurpare sibi nomen regis. Sed cōstat q̄ christus in hac vita non exercuit illa que spectāt ad officium regis tēporalis: quia officium regis tēporalis est pcedere suos milites ad bellū: dare eis stipendia debita: punire malefactores penis cōgruis: ordinare de successione hereditatū. di. viij. quo iure. xxiij. q. v. regum. et. c. rex. et. c. de liguribus. quorum nullum christus gessit temporaliter in hac vita: ergo christus nō fuit rex ⁊ dominus temporalium. aliter habuisset nomen regis vacuum equiuocū nō regendo a quo dicitur rex. xxj. di. cleros. §. sacerdos. Item nō habens quantum ad proprietatem ⁊ dominiū tēporale aliquam domū, non habet quantū ad temporale dominiū regnū seu imperium: quū temporale dominij regni seu imperij includat temporale dominiū hospitij: sicut totum includit partē. xxij. q. iiij. meretrices. Sed christus nō habuit domū aliquam quoad pprietatem ⁊ dominiū tēporale in hac vita mortali: sicut ipse dixit Matthei. viij. ⁊ Luc. ix. c. Vulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos: filius autē hoīs non habet vbi caput suum reclinet. i. hospitium. quod nō est intelligēdum solum de facto: sed etiam de iure. vnde Matthei. viij. sup pdicto verbo dicit sic glos. Quid me propter lucrum seculi vis sequi: quum ita sim pauper, vt nec hospitiolū quod meum sit habeam? Et Luce. ix. super eodem verbo dicit sic glos. Quid me ppter diuitias ⁊ seculi lucra cupis sequi? ego tante sum paupertatis, vt nec hospitiolum quidem habeam: nec meo vtar tecto. hec glos. Item regnū illius qui venerat tēporaliter iudicari: non iudicare: nō debuit esse temporale: sed spirituale et celeste. christus autem in hac vita mortali nō venit temporaliter iudicare: sicut faciunt reges tēporales. xxiij. q. v. regum. sed tēporaliter iudicari. sm̄ q̄ ps. l. dicitur. Et vincas quū iudicaris. ⁊ Act. viij. In humilitate iudicium eius sublatū est. Esa. liij. Itē qui pdicabat dimittere regnum terrenum pro celesti: nō debebat retinere regnum terrenum. sed christus hoc predicabat. Matthei. xix. et Mar. x. ⁊ Luce. xviij. ergo nō debuit regnum terrenum habere: ne quum aliud q̄ predicaret, faceret: eius predicatio vilesceret. ar. xxv. distin. c. vltimo. cum ibi nota. ⁊. iij. q. vij. §. idem testatur. Item Joan. xij. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foras. ergo christus ⁊c. Item Joā. xiiij. Uenit enim princeps. de peni. distin. ij. si enim. huius mundi: ⁊ in me non habet quicq̄. xxxij. q. ij. pudor. dicit glos. Noluit dominus habere quod perderet: ne haberet diabolus qđ auferret. Item tale fuit regnum christi pro hac vita passibili: quale recōmendauit suis principibus primis apostolis. vnde Luce. xxij. Ego dispono vobis regnum ⁊c. et hoc fuit rationabile: quia sui principes debuerūt esse participes sui regni sicut fuerunt participes euāgelij ⁊ persecutionis mundi. Sed christus recōmendauit suis apostolis regnum ecclesie spirituale: et non temporale: quia illud docuit contemnere. Matthei. xix. Ecce nos reliquimus omnia ⁊c. ergo regnum christi non fuit temporale. sed spirituale. vnde Dani. vij. He quatuor bestie magne quatuor regna sunt que consurgent de terra. Suscipient autem regnum dei altissimi sancti: ⁊ obtinebunt regnum vsq̄ in seculum ⁊ in seculum seculorum. vbi Hieronymus Quatuor regna de quibus supra diximus, fuere terrena. omne enim quod de terra est: vertetur in terram. Gene. iij. Sancti autem nequaq̄ habebunt terrenum regnum: sed celeste: cessat ergo mille annorum fabula. Item de regno isto spirituali christi loquitur Apoc. j. Et fecit nos regnum ⁊ sacerdotes deo ⁊ patri suo ⁊c. vbi Remigi⁹. Per hanc sententiā oēs electi sacerdotes demōstrant q̄ supra reges fuerāt appellati. quia enim caput dei filius rex est

⁊ sacerdos: cõgruenter ⁊ mẽbra capitis reges ⁊ sacerdo
tes vocant. quibus p Petrũ dicitur prime sue canonice. c.
ij. Uos estis gen⁹ electũ regale sacerdotiũ. Ipi eñ sunt re-
ges: ipi ⁊ sacerdotes ⁊ sacrificiũ ⁊ altare. q: ⁊ tumult⁹ car
nalium voluptatum contra se insurgẽtes vt reges refre-
nant: ⁊ sacrificiũ laudis et mortificationis deo imolant:
corpusq̃ suum a presentib⁹ seculi cupiditatibus mortifi-
cant: vt hostia viua fiant. Ro. xij. Ipse itaq̃ vnigenit⁹ pa
tris rex ⁊ sacerdos fecit nos suos electos reges et sacer-
dotes: quos reges terre cõstituit: ⁊ ipso opere sacerdotes
monstrauit. hec Remigius. ad hec. xl. di. multi. xxi. di. c. j. §.
sacerdos. ij. q. j. scelus. xi. q. iij. ita corporis. ex̃ de elec. funda
menta. §. j. ibi. vos estis. ⁊. j. Pe. ij. Item Esa. ix. Factus est
principatus sup humerũ eius. super christi aũt humerum
factus ei⁹ principatus dicit: q: crucem quã pro sui regni
salute suscepit, ipse proprio humero baiulando portauit
sicut Jo. testatur. xix. c. Et baiulãs sibi crucẽ. Itẽ ex̃ de ex.
pre. nimis praua. ibi. In altissima paupertate christo pau
peri famulant. Sed fratres predicatores ⁊ minores non
famularentur christo pauperi in altissima paupertate: si
christus retinuisset sibi dñium regni tẽporalis: quum ipsi
tale dominiũ abdicauerint: nec ẽm eorũ statum et regulã
sint capaces. Item Alexander. iiij. in cõdemnatione libel
li contra statũ predicatorũ dicit sic. Quũ insuper idem fra
tres omnia pp̃ter deũ reliquerint, exilia vite subsidia mẽ
dicantes: christũq̃ imitentur pauperẽ, perfectionẽ euan-
gelicã amplexando: propter quod euidenter apparet eos
non solũ in statu saluandorũ existere: sed etiam perfectorũ
per sue religionis obseruantiam: que quidem ipsius euã-
gelice perfectionis tenet formam in eterne retributionis
premio precellentẽ gloriam promereri. hec Alexander. vt
recitat dñs papa Jo. xxij. in sua constitutione que incipit
Quia quorũdam. Item Nicolaus in decre. Exijt. de ver.
signi. li. vj. dicit sic. Dicimus q abdicatio pprietatis oim
rerum tam in speciali q̃ in cõmuni propter deum, merito
ria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viã perfectionis ostẽdẽs
verbo docuit ⁊ exemplo firmauit. Item regula beati Frã
cisci ab ecclesia approbata dicit sic Regula ⁊ vita fratrũ
minorum hec est. scz domini nostri Jesu christi sanctũ euã
gelium obseruare: scilicet viuendo in obedientia sine pro
prio ⁊ in castitate. Et ita ẽm dictam regulam pfectio euã-
gelica consistit in non habẽdo aliquid pprium. ergo chri-
stus qui ẽm predictos Romanos pontifices ⁊ pre. regu-
lam fuit forma ⁊ exemplar euangelice perfectionis: non
habuit pprietatem ⁊ dñium rerum temporaliũ nec dñiũ
regni mundani: q: vt ait Hieronymus ad Eustochiũ: Nõ
potuit dñs habere quod phibuerat in seruis: q: vere pau
perrimũ ⁊ abiectum se prebuit. hinc ps. cxiij. Celũ celi do
mino: terram autẽ dedit filijs hominũ. Nec obstat illud
Mat. vltimo de christo. Data est mihi ois potestas in celo
⁊ in terra. quoniã illud dictum est post resurrectionem de
christo ẽm diuinitatẽ ostensiue et notificatiue. ẽm huma-
nitatem autẽ dictum est de christo post resurrectionẽ effe-
ctiue ⁊ cõmissiue: ⁊ nõ ante resurrectionẽ actu cõpletiue
Unde super illud Apoca. xviij. Uidi alium angelũ descẽ-
dentem de celo habentẽ potestatem magnã, dicit sic Re-
migius. Hec potestas ad vtrãq̃ eius naturã potest refer-
ri: ad diuinã scilicet et humanam. fuit enim hec potestas
in ipso per diuinitatẽ sine tẽpore ante omnia secula. quia
sicut cum patre ⁊ spiritusancto cuncta creauerat: ita cum
patre ⁊ spiritusancto omnia possidebat. Hec etiam pote
stas data est ei in tẽpore: quando post triduũ resurrectio-
nis data est ei potestas in celo ⁊ in terra: vt in nomine ie-
su omne genu flectatur celestium terrestrium ⁊ infernorũ
Phil. ij. De hac eñ ipse surgens a mortuis dicit. Data est
mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. De illa vero quam
ante tempus habet cum patre, Daniel dicit Danielis. vij.
Potestas eius potestas eterna. hec Remigius. Ex quib⁹
patet rñsio ad authoritates in oppositũ adductas. nam
authoritates noui ⁊ veteris testamenti loquentes de re

gno christi quãtũ ad humanitatẽ assumpte mortalitatis
pro statu psentis vite, nõ sunt accipiẽde de regno christi
tẽporali: sed spũali ⁊ celesti. vt ex premissis patet. Qd vero
legitur Jo. xiij. Uos vocatis me magister et dñe. ibi q dis-
cit dñe, referendũ est ad christi diuinitatem. vnde sup illo
verbo Jo. xiij. Si ergo ego laui pedes vestros dñs ⁊ ma-
gister. glos. dicit. Dñs, q: deus. magister, q: veritas. Simi
liter super illud Matth. xxj. Dicite q: dñs ijs opus habet
glos. Dñs simpliciter oim rerum: cui seruire debet creatu
ra. hec glos. Et sup illud Luc. xix. Quia dñs ea desiderat,
dicit glos. Quũ dñs dicit: vn⁹ agnoscitur. nam etsi multi
dij ⁊ multi dñi: generaliter tñ vn⁹ deus ⁊ vn⁹ dñs. j. Cor.
viij. Et ita ẽm glos. talia ⁊ similia sunt intelligẽda ẽm diui
nitatem que omnia cõtinet. Qd vero Petrus dixit Act.
ij. Certissime sciat ois domus israel: q: ⁊ dñm eum ⁊ chri-
stum fecit de⁹ hunc iesum quẽ vos crucifixistis. quantum
ad christi humanitatem attinet vltimate ⁊ cõplete intelli
gendum est pro tẽpore post resurrectionẽ quo dixit. Data
est mihi ois potestas. vt. s̃. proxime dixi. Ante resurrectio-
nem vero fact⁹ dici potuit: q: imobiliter determinatũ erat
vt fieret. licet etiã ante resurrectionẽ rex spũalis regni, vt
dictũ est, fuerit. qd ⁊ ipa verba Petri satis sonant aperte
vnde et Rabanus ibi. Manifeste Petrus ex hoc ps. cx.
Dixit dñs dño meo. regnũ christi non terrenũ, sed celeste
ostendit esse. i. non de terrenis: sed de celestib⁹: ⁊ a celo. Il-
lud vero Apo. xix. Rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ, dupliciter
potest intelligi ad propositũ pro hac parte. Uno modo q
verbum dei patris qd oia regit et cõtinet: ab instanti sue
cõceptionis fuit scriptũ digito dei viui in vestimento hu-
manitatis christi: ⁊ nõ solũ in aia, sed etiam in ipsa carne
mortali ex patribus generata: q̃ per femur designat. vñ
Gen. xxiiij. dixit Abraam seruo suo. Pone manũ tuã sub-
tus femur meũ vt adiurẽ te per dñm celi ⁊ terre. quasi di-
cat per illũ q̃ nasciturus est ex me ẽm carnẽ. Mat. j. ibi. fi-
lij Abraam. ⁊ Gala. iij. Abrae dicte sunt pmissiones. ⁊. j.
Semini tuo q̃ est christus. q: qui de virgine nasci dignat⁹
est non solũ hõ sed etiam dei verbũ, cõparatũ est. Alio mõ
q vniuersalis potestas christi ẽm q hõ, post resurrectionẽ
sibi merito passionis collata sit scripta in vestimento ⁊ in
femore: pro quanto mortẽ qua sibi hanc potestatẽ acquisi
uit, in carne mortali sustinuit: ⁊ eam patri ostẽdit. atq̃ in
obedientia quã deo patri ab instãti cõceptionis exhibuit
per quã vniuersalẽ potestatẽ accepit in nostra humanita-
te fragili ex patrib⁹ assumpta: q̃uis non ab instanti cõce-
ptionis eam vt hõ actu acceperit: licet etiã ab instanti cõ-
ceptionis ea dign⁹ fuerit. sed nobis in exẽplũ pfectionis
datus, ipsam ad tẽpus vite psentis suspẽdit. sic eñ assum
psit paupertatẽ pp̃ter nos: sicut assumpsit mortalitatem
pro nobis. quẽ sensum ipse ordo verborũ demonstrat: vbi
sic dicit. Et vestit⁹ erat veste aspersa sanguine: et vocabit
nomen eius verbum dei. Et sequitur parum post. Et ipse
calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei. et ha-
bet in vestimento ⁊ femore suo scriptum. Rex regum ⁊ do
minus dominantiũ. ¶ De duob⁹ gladijs de quibus Luc.
xxij. potest dici q per duos gladios significari potest du-
plex potestas Petri: scilicet potestas spiritualiter occidẽ-
di: et potestas spiritualiter viuificandi. quomodo. ij. Re-
gum. viij. legit q Dauid mensus est duos funiculos: vnũ
funiculũ ad occidendũ: ⁊ aliũ funiculũ ad viuificandum
⁊ significabat duplicẽ potestatem pontificis: scilicet pote
statem ligandi ⁊ soluendi. xxiiij. q. j. qdcũq̃. que est duplex
clauis. xx. di. §. j. que eadem potestas licet differat ratione
non tamẽ differt iurisdictione. Uel etiam per duos gladi
os intelligit ptãs spiritualis põtificis infligẽdi p delicto
duplicem penã quũ expedit ⁊ spũalem ⁊ tẽporalẽ. q: eccle
sie pontifex potest ratione delicti infligere reo duplicem
penam, spiritualẽ vel tẽporalẽ. xxiiij. q. j. q̃ cõtra. xxxij. q. v.
pceptum. ex̃ de homi. p humani. li. vj. ⁊ de penis. felicis. li.
vj. ⁊ de sentẽ. ex. dilecto. li. vj. licet etiam per duos gladios
duas potestates temporalẽ ⁊ spiritualẽ aliqui autument

Quid p duos petri gladios itelligenduz.

vt de hoc satis dixi in prima parte istius operis parū post
prin.in.§.xiij.in ar.xiij. Sed licet Petrꝰ dixerit/Ecce duo
gladij/tamen Petrus nō legitur habuisse nec portasse ni
si tm̄ vnum illorum duorum gladiorum:sed alium gladiū
non legitur Petrū portasse:nec eo vsum fuisse.ex quo da/
tur intelligi ꝙ vnus illorū scilicet potestas spiritualis per
tinebat directe ⁊ imediate ad Petrum ⁊ eius successores
reliquus vero gladius scilicet potestas tēporalis seu im/
perialis pertinebat ad Petrū ⁊ eius successores tm̄ medi
ante ratione corporis ecclesie sibi cōmisse:que in collegio
apostolorū et discipulorum representabatur. ideo Petrꝰ
dixit/Ecce duo gladij hic/scilicet in ecclesia militāti.⁊ nō
dixit habeo vel habemus duos gladios.sed dixit hic/dās
intelligere ꝙ hic scilicet in ecclesia militanti est duplex po
testas per duplicē gladiū significata:scilicet potestas spi/
ritualis seu pontificialis/⁊ potestas tēporalis seu impe/
rialis.xcvi.di.duo.⁊.c.cum ad verum.et.x.di.quoniā.ideo
vnum illorū gladiorum legitur Petrus portasse ⁊ habu/
isse imediate:ac ipso vsum fuisse:alio vero non legit̄ vsum
fuisse.Quāuis etiam per duos gladios vtriusqꝫ testamē/
ti authoritas congrue possit intelligi ſm Ambro. Vel etiā
per duos gladios possit intelligi gladius spiritualis sciē/
tie ⁊ veritatis:⁊ gladius potentie seu potestatis:qui per/
tinent ad pontificē.quia pastor ecclesie secat ac necat vi/
tia ⁊ peccata gladio veritatis per predicationem ⁊ infor
mationem.Heb.iiij.Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ pene/
trabilior oi gladio ancipiti.⁊.ij.Macha.xv.Accipe gladi
um sanctū munus a deo:in quo deijcies aduersarios po/
puli mei.i.mala opera et voluptates.⁊ ar.ad hoc.ij.q.vij.
oues.ibi/oris gladio.⁊ gladio potestatis per correctionē
⁊ debitam punitionē.facit ex̄ de priuil.ex ore.xxiiij.q.iij.
paternarū.ibi.anathematis gladio. Adde hic qd̄ scripsi
s.in prima parte in.§.xiij.in ar.xiij.⁊ in.§.restat.v̄.ad illud
quod obijcit̄ scd̄o de gladio in ar.lix. Ex quibus etiā patet
ꝙ illud qd̄ dicit apostolus.i.ad Corin.vi.An nescitis quo/
niam angelos iudicabimꝰ:quantomagis negotia secula
ria:qd̄ est intelligendum quantū ad apostolos attinet/de
potestate iudicandi rerū secularium mediata/⁊ non ime
diata:⁊ authoritate iudicandi quantū ad dignitatem ho
noris ⁊ meriti:⁊ nō quātū ad opportunitatē laboris ⁊ of/
ficij.ideo subdit ibi apl's. Secularia igit̄ si habueritis:cō
temptibiles qui sunt in ecclesia/illos cōstituite ad iudicā
dum.xi.q.i.§.ex ijs.nisi in causa pia pauperū ⁊ pupillorum
ac viduarum.lxxxvij.dist.per totum.xxiiij.q.iij.illi q̄.ex̄ de
fo.cō.ex parte.⁊ in casibus specialibus q̄ no.ex̄ de fo.com.
licet.glos.ij.⁊ vide qd̄ no.c.t.ex tenore.glos.ij. Item dicitur
in pre.decre.Exijt.ꝙ ipse christus abdicationem ꝓprietatꝫ
omniū rerum verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quod nō
esset verum:si in vestimentis ⁊ alimentis ⁊ alijs in specia
li ꝓprium dn̄ium habuisset. Item christus nō fuit magis
proprietarius in speciali:ꝙ̄ fuerit quilibet de prima multi
tudine credētium.patet q: perfectio prime multitudinis
credentium fuit deriuata ⁊ exemplata mediantibus apo
stolis ab ipso christo sicuti capite.vnde Hieronymꝰ. Non
potuit dominus habere quod prohibuerat in seruis. sed
in prima multitudine credentiū nullus in speciali habuit
proprietatem et dominiū alicuius rei.xij.q.i.c.ij.ergo nec
christus. Item christus in speciali non fuit magis proprie
tarius:ꝙ̄ fuit quilibet apostolorꝫ.quum perfectio aposto/
lica fuerit imago ⁊ vestigiū perfectionis christi.sed nullꝰ
apostolorū habuit in speciali ꝓprietatem ⁊ dominium.vt
pre.c.ij.xij.q.i.ergo nec christus. Item ꝙ loculi nō fuerunt
proprij christi nec apostolorum quoad ꝓprietatem/videt̄
ex hoc quoniā que dabantur christo pro pauperibus:non
erant propria christi nec apostolorum. Sed illa que dabā
tur christo pro pauperibus/ponebantur in loculis: ergo
loculi illi non fuerūt ꝓprij christi nec apostolorum quoad
ꝓprietatem. Maior ꝓpositio est clara et nota per se.mi/
nor vero propositio patet per illud quod scribitur Jo.xij
Quare hoc vnguentum nō venijt trecentis denarijs: et

datum est egenis? Dixit autem hoc Judas nō quia ad eū
pertinebat de egenis:sed quia fur erat:⁊ loculos habens
ea que mittebantur portabat.hec euangelista. Et non so
lum Judas hoc dixit:sed etiam alij discipuli a Juda exci/
tati hoc idem videntur dixisse.vt patet Matthei.xxvi.et
Mar.xiiij. Sed discipuli hoc nō dixissent:nisi ea que mit
tebantur pro pauperibus/ponerent̄ in loculis.nec etiam
Judas potuisset furari de loculis res pro pauperibꝰ mis/
sas:nisi res pro pauperibus misse in loculis fuissent posi/
te.ergo res que mittebantur pro pauperibus/ponebant̄
in loculis.que fuit ꝓpositio.vnde glos.ibi. Cui angeli mi
nistrabant:loculos habebat in sumptus pauperum/con/
descendens infirmis. Item oblata ⁊ custodita a christo ꝓ
seipso apostolis ⁊ alijs pauperibus/non erant ꝓpria eiꝰ
nec apostolorum.sed ea que ponebantur in loculis erant
oblata ⁊ custodita non solum pro christo ⁊ apostolis/sed
etiam pro alijs pauperibus:ergo loculi illi nō fuerunt ꝓ/
prij christi nec apostolorū quoad dominiū. Minor ꝓposi
tio patet.tum ex eo qd̄ ipse christꝰ dixit Jo.xij. Pauperes
semper habebitis vobiscum:et quū volueritis poteritis
illis benefacere. In quibꝰ verbis christus supponit aper/
te ꝙ oblata ⁊ custodita a christo ⁊ apostolis/erant obla/
ta ⁊ conseruata nō solum pro seipsis sed etiam pro paupe
ribus alijs. Tum etiam ex eo qd̄ scribitur Jo.xiij.sic. Qui
dam enim putabāt q: loculos habebat Judas ꝙ dixisset
ei iesus:eme ea que opus sunt nobis ad diem festum: aut
vt egenis aliquid daret.sed discipuli non putassent ꝙ ie/
sus ꝓpterea dixisset Jude/eme ea q̄ opus sunt nobis ad
diem festum:aut vt egenis aliquid daret:q: loculos habe
bat Judas:nisi q: conseruata in eis erant non solum pro
christo ⁊ apostolis:sed etiā pro alijs pauperibꝰ.ergo illa q̄
ferebant̄ pro cōmuni necessitate christi ⁊ apostolorum et
pauperum nō fuerunt ꝓpria collegij christi ⁊ apostolorū.
Et hoc clare patet.xij.q.i.habebat.ibi. Et suorū necessita/
tibus alijsqꝫ indigentibus tribuebat.vn̄ signanter euāge
lista nunꝙ̄ facit mentionē de loculis/nisi faciendo mētio
nem de egenis:q: ⁊ ad eorū subleuandam inopiam fere/
bantur.vnde sup predictis verbis Jo.xiij.dicit glos. Quia
loculos in quibus oblata seruabant̄:suorꝫ necessitatibus
⁊ alijs indigentibus profutura seruabat.in quo forma ec
clesie datur seruādi necessaria. Et ꝙ iubetur nō cogitare
de crastino est ne pro terrenis seruiat:vel timore inopie iu
stitiam deserat.hec glos. Idē dicitur in pre.c.habebat. Itē
Jo.Chrysostomus sup eisdem verbis euangeliste Joan.
xiij.dicit. Et nimirum nullus discipulorum pecunias defe
rebat: sed per hoc quod hic dicit/occulte insinuat ꝙ que/
dam mulieres cū de suis facultatibus nutriebant. Qui
autē nō virgā non peram nō es iubet deferre:loculos de/
ferebat ad inopum ministerium.vt discas quoniam val/
de pauperem ⁊ mundo crucifixum huius oportet partis
multam facere procurationem. multa enim ad nostram
doctrinam dispensans agebat. Item Hieronymus super
illud Matthei.xvij. Vade ad mare:⁊ primum piscem ⁊c.
dicit sic. Christus propter eximiam charitatem ⁊ crucem
sustinuit:et tributa reddidit:nos infelices q̄ christi cense/
mur nomine:⁊ nihil tanta dignum facimus maiestate:ꝓ
illius honore nec tributa reddimꝰ:⁊ quasi filij regis a ve/
ctigalibus immunes sumus.hoc idem simpliciter intelle
ctum edificat auditorem:dum audit dominum fuisse tan
te paupertatis/vt vnde tributa pro se ⁊ apostolo solueret
non haberet. Quod siquis obijcere voluerit quomodo Ju/
das in loculis portabat pecuniam. Respondebimus:res
pauperum in vsus suos cōuertere nefas putauit: nobisqꝫ
idem tribuit exemplum.hec Hieronymus. vbi etiā glos.
or.dicit sic. Sed simpliciter intellectum edificat:dum do
minus tante fuerit paupertatis/vt vnde daret tributa nō
haberet. Judas tm̄ habebat cōmunia in loculis:sꝫ res pau
perū in vsus suos ɔuertere nefas duxit:illud ipm̄ dans ex
emplū nobis.hec glos. Itē glos.dicit ibidem. Si ille cen/
sum soluit qui nihil possidebat:tu q̄ lucrū seculi sequeris

tur seculi negotium nō agnoscis: hec glos. Ex quib⁹ oib⁹ patet christū nō habuisse dñiū i loculis. Adde hic de istis loculis qđ scripsi. s. in. §. hoc aūt p̄ceptū christi fuit ergo vna causa. in ar. lxv. Quod vero obijcit de vestimentis et calciamentis christi, ꝙ ideo fuerunt christi quoad dñium ꝓprietatis: q: leguntur in scriptura eius fuisse: dicendū ꝙ si ideo vestimenta ⁊ calciamenta fuerunt eius quoad proprietatē q: legunt in scriptura fuisse eius: eadē ratione vestimenta angeli fuissent angeli quoad ꝓprietatē: q: in scriptura sacra legunt fuisse eius. vnde Marci vltimo. Et vestimenta eius sicut nix. Et stella que apparuit magis, fuisset christi quoad ꝓprietatem: q: legit fuisse eius. Mat. ij. Vidimus stellā eius. Et crux fuisset eius quoad ꝓprietatem: q: legitur Joā. xix. Stabant autē iuxta crucē eius. Et vincula quibus alligatus erat Paulus, fuissent eius quia legit Colos. vltimo. Memores estote vinculoꝝ meorum. Et. ij. Timo. j. c. Et catenā meam non erubuit. q̄ oia sunt friuola ⁊ ridicula. Adde hic qđ scripsi. s. c. §. Item ꝙ simplex. ꝟ. qđ potest obijci de Jacobo in ar. lvj. ꝟ. ꝙ potest iterum obijci. ⁊. ꝟ. Quod etiā euidenter. Ideo dicendum ad oia talia ꝙ sicut crux christi dicitur fuisse christi quantum ad officium passionis ⁊ redemptionis. Et stella dicit fuisse eius inquantū homo, quātum ad ministerium operis significationis. Et vestimēta dicuntur fuisse angeli quoad officium apparitionis ⁊ denūtiationis: Ita vestimenta ⁊ calciamenta dicuntur fuisse christi quoad officiū deputationis ⁊ vsum accōmodationis: nō quoad dominiū appropriationis. Excepto ꝙ de calciamētis intelligendū est de sandalijs. vt patet Mar. vj. Similiter loculi dicunt fuisse christi quoad officiū gubernationis vel administrationis ⁊ dispensationis: et nō quoad dñiū appropriationis. Similiter panis quem comedit Judas dicitur fuisse christi ſm ꝙ homo, quantū ad participium ⁊ quantū ad officium retributionis ⁊ dispēsationis: q: christus tribuebat apud deum suis meritis ⁊ intercessione omnib⁹ benefactoribus nō solū pro se sed etiam spiritualiter pro omnib⁹ discipulis: non ꝙ ille panis esset christi hois quoad dominiū tēporalis appropriationis: q: christ⁹ vt ait Hieronymus, alieno cibo vtebatur vel vescebat. Sic vestimenta ⁊ calciamenta ⁊ libri in quibus student et supellectilia quibus vtunt, dicunt religiosoꝝ: q: eis vtuntur: vel q: ad officium eoꝝ spectat talia distribuere: non q: habeant ꝓprietatem quā habere nō possunt: vt patet in ijs que leguntur ⁊ no. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. nō dicatis. xvj. q. j. alia causa. Panis autem ⁊ vinū de quib⁹ christ⁹ consecrauit in die cene, fuerūt absoluta a lege tēporalis ⁊ humani dominij: ⁊ fuerūt effecta iuris diuini ⁊ spiritualis dñij: vt superius est ꝓbatū ⁊ facit. xij. q. ij. nulli. ⁊. xiiij. q. ij. q̄ semel est. Item de expropriatione christi. Bern. in epl'a cōsolatoria loquēs de christo ait. Ipsi nimirū vtpote qui peccare non potuit, ⁊ vniuersoꝝ dñs erat: quum mūdi huius delicijs libere ⁊ iuste vti potuisset: voluntariā tñ paupertatē tam diligēter amplexus est: vt nec haberet vbi caput suū reclinaret. Mat. viij. ⁊ Luc. ix. In cui⁹ paupertatis exercitatione tantā patri exhibuit reuerentiā: vt non solū delicias sed etiā seipsum abnegaret petens in oibus non suā sed patris fieri voluntatem. Luc. xxij. de con. di. ij. in christo. Qui ergo hoiem errantē in solitudine ⁊ in inaquoso venerat reducere in viam rectam: vt iret in ciuitatē habitatiōis. ps. cvj. salubriorem ⁊ securiorē viam redeundi nobis exēplo sue cōuersationis ostendit: nihil ꝓpriū in mūdo possidens: patri obediens vsq₃ ad mortē. Phil. ij. hucusq₃ Bern. Per istā auctoritatē Bern. videt patere solutio primaꝝ allegationū ⁊ opinionis ⁊ secundarū. vt videlicet christ⁹ non solū inquantū deus, sed etiā inquantū homo ꝟbo vnit⁹, habuerit dñium generale in regnis et rebus tēporalibus: sicut quilibet rex habet in regno suo. ⁊ sic intelligunt prime allegationes. Dñium vero particulare in regno aliquo aut in rebus quibus vtebat nō habuit postq̄ ꝑdicauit ⁊ cōsilia de paupertate dedit: ⁊ sic intelligant secūde. Facit pro hac solutione di. viij. quo iure. Et hic iungendū est qđ notaui de ista materia. s. in prima parte isti⁹ operis in ar. xiij in. §. tertiusdecim⁹. ⁊ in. §. ad illa. in ar. xxxvij. Et hoc dico salua veritate per ecclēsiā declarata vel declaranda.

Articulus lviij.

Consequēter opponitur ꝙ apostoli ꝓprium habuerūt: et dñiū in rebus quibus vtebantur: nec apparet ꝙ renuntiauerūt oibus rebus. q: legit Mar. j. ⁊. Mat. viij. ⁊ Luc. iiij. ꝙ iesus egrediēs de synagoga venit in domū Simonis ⁊ Andree. ⁊ Luc. v. ⁊ Mat. ix. legit ꝙ Matthe⁹, al's leui, postq̄ relictis oibus secut⁹ est christum vocantē: fecit ei magnū cōuiuium in domo sua. Itē de discipulis legit etiam ꝙ ꝓprium habebant. vñ Mat. xxvj. legitur de Joseph ab arimathia ꝙ erat diues homo ⁊ discipul⁹ iesu. Itē de Simōne leproso discipulo christi legitur Matthei. xxvj ꝙ Jesus in Bethania erat in domo eius. Itē Lazarus Martha ⁊ Maria qui erāt discipuli eius: erāt multa bona habētes. vnde legit de eis Jo. xj. ꝙ castrū dictū Bethania, erat Marie magdalene ⁊ Marthe. ⁊ ꝙ in Bethania fecerunt ei cenaꝫ magnā. Jo. xij. De Tabita discipula ⁊ ꝙ multas elemosynas faciebat legit Act. ix. Et vita apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ eadem videtur fuisse. vt patet. xij. q. j. c. ij. ibi. Qui vitā apostoloꝝ eoꝝq₃ discipulorum ⁊c. Itē ap'li habuerunt panes ⁊ pisces. Mat. vj. Luc. ix. Et de denarijs ibi dicit Matthe⁹. Euntes emamus denarijs. cc. panes: ⁊ dabimus eis manducare. et in Luca. ibi. Eamus ⁊ emam⁹ in oēm turbam escas. Itē Jo. iiij. ibi. Discipuli eius abierūt in ciuitatē: vt cibos emerēt. Et Luc. xxij. Qui habet sacculū tollat: similiter ⁊ peram: ⁊ q̄ non habet vendat tunicam suam ⁊ emat gladium. et sequit ibi. Ecce duo gladij hic. ⁊ Jo. xviij. Simō Petrus habens gladiū ⁊c. Et sequit. Mitte gladium tuū in vaginam. Item saltē quin in cōmuni ꝓprium habuerint negari nō potest. q: apostoli inter credentes etiam cōputandi sunt sicut precipui: sed credētes primi oia habebāt cōmunia: ergo ⁊ apostoli. Act. iiij. xij. q. j. c. ij. Immo videtur Lucas innuere ꝙ ante ecclesiam credentiū apostoli habebant ꝓprium: ex quo illud cōmunicauerunt. Itē quantū ad ecclesiam ex gētibus nō videtur ꝙ ipsi sibi cōmunicauerunt ꝓprium: immo videtur ꝙ ipsi sibi retinuerunt proprium vt ꝓbatur de Corinthijs. j. ad Corin. c. si. in prin. vbi sic dicitur. de collectis ⁊c. ⁊. j. Vnusquisq₃ vestrū apud se reponat recondens qđ placuerit sibi. Itē ad Phil. iiij. ibi In ratione dati ⁊ accepti nulla mihi cōmunicauit ecclesia nisi vos soli. ⁊ seqtur. Repletus sum acceptis ⁊c. Itē Act. xj. ibi. Discipuli prout vnusquisq₃ habebat, ꝓposuerūt singuli in ministerium mittere ⁊c. Et hoc est qđ Augu. iij. de doc. christia. dicit expresse sic dicens. Tam capaces extiterunt spūssancti qui primo ex iudeis crediderunt, ex quib⁹ facta est prima ecclesia Hierosolymitana: vt ⁊ oia sua venderent: eorum preciū indigentibus distribuendum ante pedes apostolorum ponerēt: seq₃ totos etiā dicarent deo tanq̄ templū nouū in orationib⁹, in fractione panis spiritualis ⁊ corporalis: qui prius veteri templo seruiebant quod nullas ecclesias gentium fecisse scriptum est: quia non tam prope erant: quia simulacra manifesta deos habebant. Ex quo intelligimus magnam vtilitatem fuisse iudeos sub lege tanq̄ sub pedagogo custoditos vt signa que temporaliter eis carnaliter seruientibus erant posita, vnius dei cultum qui fecit celum ⁊ terraꝫ: opinionem obseruantium religarent. hec Augustinus.

Sed contra hoc dicendum videtur potius, ꝙ apostoli post vocationem ad apostolatum non habuerunt propriū nec in speciali nec in communi. Unde circa hoc ⁊ contra predicta proxime allegata, sciendum est ꝙ ordo discipuloꝝ christi fuit triplex. Nā quidā fuerunt dicti discipuli christi generaliter cōmuni noie discipulatus: sicut omnes

Discipuloꝝ christi triplex ordo.

in ipsum credentes dicebant generaliter eius discipuli vt no.xxij.di.c.ij.in glos.j.Primo enim quod Joseph ab arimathia fuit discipulus iesu:q: credebat in eū: non q esset ex illis.lxxij quos christ⁹ misit ad predicandū. q: illi.lxxij.discipuli erāt publice ⁊ aperte discipuli:⁊ ex alijs discipulis electi:de quibus Luc.x.⁊.xxj.di.§.j.⁊.c.i nouo.⁊.xvi.di.septuaginta. Joseph aūt erat occultus discipulus iesu propter metū iudeorum:sicut habet. Jo.xix.c. Predict⁹ autē Joseph sicut habet Mar.xv.erat nobilis decurio:et per cōsequēs sequebatur curiā ⁊ adsistebat curie ⁊ officio curialium:⁊ non sequebatur christū corporaliter:nec insistebat officio pdicandi euangeliū:sicut faciebant illi.lxxij.discipuli:quibus christus cōmiserat authoritatē predicādi Luc.x.⁊.xxj.di.in nouo. Et tales discipuli generali nomie ⁊ cōmuniter dicti poterant habere in speciali diuitias et temporalia queq;:sicut habebāt zacheus/et centurio ille cuius seruū christ⁹ curauit:de quib⁹ Luc.xix. ⁊ Mat.viij. ⁊ Luc.vij.⁊ de con.di.ij.quotidie.⁊.xij.q.ij.cū deuotissimā. Et princeps ille Jayrus:cuius christus filiam suscitauit. Mat.ix.Luc.viij.Mar.v.⁊ de peni.di.j.quē penitet.ad fi. Et plures alij in christū credentes:⁊ sibi per fidem ⁊ dilectionem adherētes:sicut modo multi boni christiani habent multa bona tēporalia. Quidā vero fuerunt discipuli christi specialiter nomine speciali:quibus cōmisit potestatem predicandi et curandi infirmos: quib⁹ interdixit ne portarent sacculū/nec perā/nec calciamenta:de quib⁹ dicit in pre.c.Luc.x.⁊ pre.c.in nouo. Et de tali genere discipulorū christi/nō legit q habuerint aliq̄s diuitias nec proprietatē ⁊ dn̄ium alicui⁹ rei tēporalis/postq̄ talē discipulatū sunt adepti.nō est ergo cōfundēdus ordo discipulorū. Vn̄ instātia de Joseph ab arimathia ⁊ de lazaro/⁊ simone leproso/de maria/⁊ martha/⁊ tabita/et similibus discipulis/nō est ad ppositū:qm̄ isti non fuerunt de secūdo sed de primo ordine discipulorū. Nec etiam instātia de castello marthe et marie: q: non sequit q esset de proprietate marthe ⁊ marie ppterea sicut nec bethsaida erat de proprietate petri:q: dicit Jo.j.q. Philippus erat de bethsaida ciuitate petri ⁊ andree. Sed ⁊ esto q fuisset eorū quātum ad proprietatem:nō sequitur ppter hoc q apostoli et alij discipuli ad predicandū missi potuerint habere castella ⁊ villas quoad dn̄ium:q: nō eadem lege paupertatis ⁊ forma viuendi adstringebatur martha ⁊ maria cū euāgelizatoribus veritatis pfessoribus paupertatis. Tertius ordo seu gradus discipulorū fuit ipse ordo apostolorum:quos ipse christus ex oībus alijs discipulis specialiter elegit:⁊ specialibus donis ⁊ gratijs pre omnib⁹ alijs discipulis priuilegiauit:qui velut christi comites indiuidui ⁊ cōmensales assidui eadem expropriationis lege cū christo viuebant.quod de alijs discipulis ab eis nō est necesse dicere:vnde ⁊ post christi ascensionem pecunia rerū venditarū ponebatur ad pedes aplorū:⁊ non ad manus eorū:q: ipsi pre ceteris a tēporalibus elōgati vsum pecunie ⁊ non solū dn̄ium aspernabātur. vnde ⁊ glos. Act.iiij. dicit destituendū probat/qd tāgere deuitat: ⁊ calcādum docet aurū quod subdit gressibus apostolorū:in quorum persona petrus ad literā dixit/Ecce nos dimisimus oia. In persona aūt aliorum discipulorū ad predicandū missorum/vtrū petrus prefata verba dixit an non/ex scriptura non habet. Ex eo aūt qd opponitur.s̄.de domo Petri ⁊ Matthei ⁊ eius cōuiuio:per qd non solum in cōmuni: sed etiam in specialitate videntur apostoli proprietarij fuisse. Nam si Mattheus post verba illa/Relictis omnib⁹ secutus est eū:nō reliquit oia quoad dn̄ium:eadē ratione sequitur q petrus et andreas Jacobus ⁊ Joannes post illa verba/relictis retib⁹ ⁊ naui/Mat.iiij non reliquerūt tunc retia ⁊ nauim quoad dn̄ium:quū illa fuerit vltima vocatio Matthei sicut ista fuit vltima vocatio istorū quatuor. Et si isti quatuor apostoli nō dimiserunt tūc quoad dn̄ium retia de quibus in speciali specificatur:multo magis non dimiserunt tunc quoad dn̄ium ad qd ibi non specificatur:⁊ p cōsequens retinuerunt sibi dn̄ium omnium. quod est contra scripture sacre literam et intentionem et sanctorū doctrinā. Contra doctrine euangelice intentionem:qm̄ nisi apostoli tunc dimisissent proprietates ⁊ dominium rerū expressarum:scriptura frustra dixisset de Mattheo Luc.v.q relictis omnibus secut⁹ est eū. Et de petro Jacobo ioanne ⁊ andrea/q relictis retib⁹ secuti sunt eū. Matth.iiij.vnde glos.sup verba predicta petri ⁊ andree Matth.iiij. dicit sic: Incessu pedū:sed magis obedientia ⁊ affectu apli⁹ ad ppria nō reuersi.⁊ sup predicta vba Jacobi et ioannis dicit glos.relictis retibus. q: etsi postea resumuntur:non tamē cupiditate ⁊ amore proprietatis. in ijs datur forma volētibus sequi.hec glos. Et ita sm̄ glos. isti quatuor apostoli tunc reliquerūt non solū proprietatem ⁊ dn̄ium retiū:sed et proprietatem omniū:q: amplius sm̄ glos.ad propria nō sunt reuersi. Et super illud Luc.v. Relictis omnibus secuti sunt eum.dicit glos.accepta ab Ambrosio sic. Reliquit propria qui rapiebat aliena.nec solum lucra vectigalium reliquit: sed etiam periculum contemnit quod poterat euenire a principibus seculi: q: vectigalium rationes incompositas reliquit. Et quia in nullo prorsus huius vite respectum vel cogitationem sibi reseruauit:dominicorum talentorū talis fidelis dispensator esse meruit.hec glos.et ita sm̄ glos. Matthe⁹ nihil tūc sibi retinuit:nec proprietatem:nec cogitatū eius. Ad hoc est Ambro.in quadā homilia in qua dicit sic: Mystica vocatio publicani quem sequi iubet nō corporis gressu: sed mentis affectu. Itaq; illa auara de mercedibus.dura de laboribus periculisq; nautarum emolumenta cōuertēs verbo vocatus ppria dereliquit qui rapiebat aliena.ac illud vile sedile destituens/toto post dominum vestigio mentis incedit.hec Ambro. Item hieronym⁹ ⁊ ponitur in glos.super illud Marci.j. Venite post me:faciā vos fieri piscatores ⁊c.dicit sic: Vocantur quatuor piscatores/Simon/Andreas/Jacob⁹/⁊ Joannes/relictis oībus sequūtur. Hac quadriga vehimur ad ethera vt Helias.his quatuor angulis cōstituitur prima ecclesia.his q̄tuor literis hebraicis tetragrammaton nomen dominii cognoscitur a nobis:quibus similiter precipitur vt audiamus dominum vocantem:⁊ obliuiscamur populum.ps̄.xliiij. vitiorum:⁊ domum paterne traditionis fugiam⁹:que est stulticia deo.⁊ rete aranearum:quos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis qui pedet in nihil:nauem pristine conuersationis fugiamus.pellibus enim mortuis regit. de peniten.distin.j.Adam post.c.fleat. Adam pater noster sm̄ carnem ⁊ nunc deposito veteri homine cum actibus suis nouum hominem. Ephe.iiij.sequentes pellibus Salomonis.Canti.j.tegimur.quibus sponsa gloriatur se factam esse formosam. Simon autem obediens/Andreas virilis/Jacobus supplātans/Joannes gratia/in latinū sonat.quibus quatuor nominibus in imaginem dei conuertimur.obediētia vt audiamus.virilitate vt pugnem⁹ supplantatione vt perseuerem⁹.gratia vt conseruemur.q̄ quatuor virtutes cardinales dicunt.per Prudentiā enim obedim⁹. per Justitiā viriliter agimus.per Tēperantiā serpentē calcam⁹.per Fortitudinē grām dei meremur.hec Hieronym⁹. Itē Greg.sup euangelia homi.v. exponens pdicta verba Mat.iiij.de Petro ⁊ Andrea dicit sic: Audistis fratres charissimi q: ad vni⁹ iussionis vocē Petrus ⁊ Andreas relictis retib⁹ secuti sunt redēptorē. nulla vero hunc miracula adhuc facere viderāt:⁊ tn̄ ad vnū dn̄i preceptū hoc qd possidere videbant obliti sunt.⁊.j. Sed fortasse q̄s tacitis cogitationib⁹ dicit.sed q̄d qm̄ vterq; iste piscator ad vocē dn̄i dimisit q̄ pene nihil habuit? sed hac in re fratres charissimi affectū poti⁹ debem⁹ pēsare:q censum Multum reliq̄t:qui nihil sibi retinuit. Multū reliquit:q̄ quantūlibet parum totū deseruit.hec Greg. Idē no.s̄.in ar.liiij.in.§.nūc vero.iuxta prin.ibi vide. Et ita sm̄ Amb. Hiero.Greg.glos.ord.ex dictis sctorū collectā/apostoli in vltima vocatione omnia dimiserunt, nec ex tunc aliquid

quoad proprietatē ⁊ dominiū sibi retinuerunt. Et qđ dicitur de expropriatione istorū.v.apostolorū:licet specialiter de renuntiatione ipsorum in euangelio non legatur. Et hoc apparet expresse per verbum Petri loquentis in persona omniū apostolorū:quorū vna ⁊ similis fuit vocatio ⁊ professio. Ecce nos reliquimꝰ omnia. Mat.xix. Mar.x. Luc.xviij. Qđ vero legitur de Mattheo/ꝙ post ista verba/relictis omnibꝰ ⁊c.fecerit christo magnū cōuiuiū in domo sua:dicendū ꝙ illud est dictum explicando et exponendo prius dictū:nō ꝙ posterius sit factum. ẜm modū loquēdi scripture in pluribus locis:q̄ prius narrat cōclusionē facti:⁊ postea explicat ordinē ⁊ seriem rei geste. Cur autem non de oibꝰ apostolis sicut de Mattheo scriptura expresse ꝙ relictis omnibus secutus est christū? Forsassis q: solus Mattheus lucris auaritie deditus/ne vllū in se locū auaritie dereliquisse videret̄:cuncta pro dño dereliquisse describitur. Cur etiā sex apostolorū solummō scilicet Petri andree Jacobi Joannis Matthei et Philippi vocatio in euangelio nominatim ꝑsonaliter exprimit̄:aliorū vero sex apostolorū vocatio sub silentio tacite pertransitur? Arcanum mysteriū est. ⁊ literalis ratio nescio si reddi potest:nisi quia ex parte cognoscimꝰ ex parte ꝓphetamꝰ. j.Corin.xiij.vt quemadmodū in celo materiali/sic in celo spirituali militantis ecclesie sex signa nobis oriant̄:⁊ totidem nobis occultent̄ per illū qui claudit stellas sub signaculo:⁊ facit interiora haustri: expanditq̄ nubem sup faciem vniuerse terre. Job.ix. Qđ vero obijcit̄ de domo Petri.ẜ.responsum est in.lvj.ar.in.§.porro.in.R̄.nō obstat etiā.ꝙ domus illa Petri dicebat̄:non ꝙ protunc esset actu ipsius quoad dñium:sed q: prius fuerat eius ⁊ Andree q̄ad dominiū vel quoad habitationē.quō Gen.xxiiij.legit̄ ꝙ Jsaac introduxit Rebeccā in tabernaculum Sare matris sue.⁊ tamē Sara iam erat mortua.vnde ibi vocabat̄ tabernaculū Sare nūcupatiue:q: fuerat eius quoad mansionem. Quomodo etiam legitur.xxj.c.primi libri regū ꝙ Achimelech dixit ad Dauid post mortē Goliath sic. Ecce hic gladius Goliath philistei quē percussisti in valle terebinthi. Sic de virga Aaron:q̄ dicebatur eius post mortē: q: fuerat eius. Hebre.ix. Sic etiā sion post mortē Dauid: q: fuerat eius:nō ꝙ mortuus haberet dñium.j.Macha.j.c.vbi legitur ꝙ edificauerūt ciuitatem Dauid muro magno ⁊ firmo. Quō etiā Simon ille in cuius hospitio ꝓpe passionē christus hospitabat̄/dicebatur simon leprosus. Matth.xxvj. Mar.xiiij.nō ꝙ tūc esset actu leprosus:sed q: aliqñ fuerat:⁊ curatus erat. Et ꝙ tunc domus illa non esset actu Petri:ex hoc etiā patet q: vt legitur Luc.ix.quidam ait christo Sequar te:sed primū permitte mihi renūtiare ijs q̄ domi sunt.ait ad illū Jesus. Nemo mittens manum suā ad aratrū ⁊ respiciēs retro/aptus est regno dei. Ex quo sequit̄ aperte qm̄ si ille nō erat aptus regno dei/q: solū volebat renūtiare suis que erāt domi:quanto magis nō fuisset aptus regno dei Petrus:si voluisset sibi retinere domū quoad dñium?tanto vtiq̄ minus/quāto malus est retinere sibi domū q̄ renuntiare ijs que sunt domi. Quū ergo Petrus ⁊ Andreas vocati a dño non curauerint renuntiare ijs q̄ domi sunt:multo magis nō curauerunt retinere sibi ꝓprietatē ⁊ dñiū domꝰ quū magis sit signum terreni amoris retinere sibi domum:q̄ renuntiare ijs q̄ sunt domi. Jdeo vtrūq̄ propheta Dauid.ps̄.xliiij.viro spūali cōsulit. Obliuiscere populū tuū:⁊ domū patris tui. Vtrūq̄ etiam monuit cōtemnere saluator. Mat.xix. Ois qui reliquerit domū/vel fratres/vel sorores/aut patrem/aut vxorē/aut agros. Et preterea si Petrus et Andreas dimiserunt retia pro christo:quod viliꝰ et imperfectius fuit:per cōsequens non recte dimiserunt:licet recte obtulerint pro christo vilius dimittendo ⁊ pro seipsis melius retinendo.de cōdi.di.ij.si credis.qđ de tantis apostolis credere indignū est. ¶ Qđ vero posset obijci:ꝙ qñ christus misit ad predicandū apostolos:inhibuit eis ne portarent aurū ⁊ argentū peram ⁊ calciamenta ⁊ duas tunicas:ergo ante q̄ mitterentur ad predicandū:nō reliquerunt ista:nec ante ipsis fuerant interdicta:al's frustra tūc fuissent interdicta:si eis antea talia nō licebant. Dicendū ꝙ istud non valet. qm̄ sepe aliquid de nouo precipit̄:non q: illud prius preceptū non erat:sed propter specialem rationem precepti superuenientē ⁊ de nouo occurrentē:vel ad maiorem obedientie cumulū.q: opus factum ex obedientia est perfectius opere sponte facto.xj.q.iij.quid ergo.vel ad maiorē expressionem seu explicationem ⁊ cōfirmationē prioris precepti. Sicut deus precepit filijs israel in lege moysaica. Exo.xx. Non occides. Non mechaberis Non furtum facies. Non falsum testimoniū dices ⁊c. Nō quin ista ante fuerint eis iure nature prohibita:quū sint per se nota omnibus in lumine naturalis rationis.di.j.in pricipio. sed propter imediatiorē subiectionē dei/⁊ maiorem infixionem cordi. Similiter christus in cena precepit apostolis. Jo.xiij.c.dicens. Mandatū nouū do vobis: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. ⁊ tamen prius apostoli obligabantur ad illud preceptū.q: prius fuerat mandatum eis datum de dilectione dei ⁊ proximi/⁊ de dilectiōe amici ⁊ inimici:sicut patet Mat.v.⁊.xxij. Mar.xij. Luc.x. Leuitici.xix.c. Similiter christus precepit apostolis quādo misit eos ad predicandū:ne venderent gratiam curationū/⁊ doctrinam euangelij. Mat.x.quod tamen exemplo christi ⁊ documēto prophetarū eis fuerat interdictū iiij.Reg.v.de Giezi facto leproso q: Naaman gratiā vendiderat sanitatis.j.q.j.cito.⁊.c.qui studet.⁊.c.quicq̄d. Similiter christus precepit discipulis quādo misit eos ad ꝑdicādum: Manducate que apponunt̄ vobis. Luc.x.⁊ tñ prius hoc faciebant discipuli:sicut patet Luc.v. Sed propter specialē rationem precepti superuenientem:ne scilicet hoies ꝓpter eorum singularitatē retraherentur ab officio hospitalitatis ⁊ doctrina euāgelij:voluit eis de nouo iniungere. Jta similiter ante q̄ christus mitteret apostolos ad predicandū:erat eis exemplo christi quē sequebantur/interdictum ne portarent pecuniā:ne haberent duas tunicas ⁊c.sed propter specialem rationē precepti occurrentem ⁊ superuenientem/ne scilicet propter eorū questū homines a veritate euangelij retraherentur:⁊ ne temporalibus spiritualia crederemur esse venalia:ad maiorem expressionē precepti ⁊ informationē ⁊ exemplū posteris dandum/q: non solū propter illos sed etiā ꝓpter nos illa gesta ⁊ scripta sunt:voluit christus tunc actu ⁊ immediate eis precipere ne talia facerent. Et ꝙ ante predicationē fuerint apl'is talia interdicta/patet:q: nō minꝰ apl'i in vltima sua vocatione omnia reliq̄rūt:q̄ ille iuuenis cui christus dixit. Matthei.xix. Mar.x.⁊ Luc.xviij. Vende oia que habes:⁊ da pauperibꝰ ⁊ veni:sequere me.reliquisset si christi consiliū seruasset.sed ille si cōsilium christi seruasset:non debebat sibi pecuniā aliquam retinere:sed omnē pecuniam quā habebat vel habere poterat/debebat pauperibꝰ dare:ergo nec apostoli in vltima sua vocatione pecuniam aliquā sibi retinuerunt:quū vltima vocatio apostolorum non fuerit imperfectior vocatione illius iuuenis. Quibꝰ aūt non licet ꝓpriam pecuniā retinere:eisdē non licet ꝓpriam pecuniam portare:nec cōmuniter deferre.ergo apostoli ante q̄ mitterentur ad predicandū:non portabant pecuniam ꝓpriam:nec portabant pecuniā cōmunitatis:q: quod non licebat ad cōmunitatem ipsorum deferre:non licebat in eorum cōmunitate deferre: sed vocato ad cōmunitatem ipsorū non licebat aliquā pecuniā afferre. Similiter Mattheus relictis omnibus secutus est christum. Mat.ix.⁊ Luce.v.⁊ per consequens nullam pecuniam attulit eorum cōmunitati:quū vocatio omniū apostolorum par fuerit ⁊ equalis quantū ad rerum temporalium cōtemptum:ergo nec in eorum cōmunitate cōmuniter licebat pecunias deferre. Nec legitur de aliq̄ apostolo ante q̄ mitterentur ad predicandum ꝙ pecuniā aliquam attulerit eorū cōmunitati.nec etiam ꝙ pecuniam aliquam portauerit secum:⁊ ideo nō est eis imponendū.

¶ Aliud

¶ Aliud quod opponitur est: q christus quādo misit apostolos ad predicandum/ non interdixit eis simpliciter pro omni tēpore ne portarent pecuniam: et ne haberent duas tunicas: et ne portarent calciamenta: sed solum in via p tempore predicationis: q: post reditum a predicatione/ poterant licite talia habere. et aliquādo vt opponitur talia habuerunt. Qd non potest stare cum veritate euangelica: qm vt scribitur Joā. xij. et. xiij. c. christus cōmiserat Jude dispensationem loculorū in quibus mittebantur ea que portabantur. Sed si apostolis fuisset licitum cōmuniter portare post reditum a predicatione pecuniam: tunc pecunia eis necessaria non fuisset posita: nec missa in loculis post reditum a predicatione: sed solum pro tēpore predicationis: q: non est verisimile q tantam habuerint pecuniā/ q nō potuerint eā secū portare. hoc aūt est falsum: q: p tēpore illo quo iudas dixit Joā. xij. poterat hoc vnguentum venumdari plus q trecentis denarijs et dari pauperibus. iam tunc redierant a predicatione. et non ibant tunc ad predicandū: q: hoc dixit in bethania/ qn martha ministrabat et effudit vnguentum super pedes christi: et protunc dixit euangelista/ q hoc dixit Judas eo q loculos habebat: in quibus mittebantur ea que portabantur ergo ea q̄ mittebantur christo et apostolis post reditū a predicatione: mittebantur in eis et in seruabantur. Similiter qn christus dixit Joā. xiij. Jude: qd facis fac citius: tunc apostoli nō ibant ad predicandum: sed redierāt a predicatione: q: hoc dixit christus in hierusalē tēpore cene: sed tunc putauerunt apostoli aliqui: vt refert euangelista: q christus dixisset Jude/ eme ea que sunt opus nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret: eo q Judas loculos habebat. ergo post reditum a predicatione pecunia in loculis mittebatur et cōseruabatur. alioquin discipuli nō putassent q christus post reditum a predicatiōe dixisset Jude/ eo q loculos habebat: Eme nobis necessaria p die festo: aut egenis aliqd daret. ergo post reditū a predicatione/ pecunia que portabatur in loculis mittebatur et cōseruabatur: et p consequens post reditū a predicatiōe apostoli cōmuniter nō portabant pecuniam: nec portare poterāt: nisi fortassis in casu necessitatis extreme ab omni lege accepte. de cō. dist. v. discipulos. Et hoc est qd dicit Joā. Chrysostomus sup illud Joā. xiij. Quidā autē putabāt q: loculos habebat Judas et c. vbi sic dicit: Et nimirū nullus discipulorū pecunias afferebat: sed p hoc q hic dicit occulte insinuat/ q quedam mulieres eū de suis facultatib9 nutriebāt. hec Chrysostomus. Et ita sm Chrysostomū/ nullus discipulorū tūc pecunias afferebat: et tamen tūc apostoli ad predicandum nō ibant. Et propterea si talia fuerunt eis interdicta solum p tēpore pdicationis: et nō post reditum a predicatione: tunc fuisset visa quedam simulatio et spūs hypocrisis maiorē paupertatē pretendendo exterius exeundo corā hominibus/ q interius seruarent apud seipsos. qd de christo et apostolis sentire nefas est. ar. bonū. xij. q. j. nolo. et pfanum mēdaciū est exterius more pauperū mendicare: et interius more diuitū abundare et vita sanctorū paupertatē vniformiter seruat. xij. q. j. dericus. Itē apostoli minus indigebant calciamentis et duabus tunicis in domo qn stabāt sub tecto: q indigebāt extra domū/ qn ibant ad predicandū. si ergo tunc fuit eis inhibitū multo potius in domo. Itē predicatores veritatis debent ostēdere vitā exēplarem: nō solū quū vadunt ad predicandū: sed etiā ante et post reuersionē. alioquin deficiens ante vel post magis predicationē infirmaret q cōfirmaret. ar. op. xliij. dist. sit rector. xxxvi. di. §. ecce. iij. q. vij. §. Idē testatur. Sed christ9 interdixit talia apostolis: vt ex eorū vita mirabili et venerabili eorū doctrina testimoniū acciperet: et veritati rerū facta nō verba sola fidē darēt. vñ dñs in Joā. x. c. Si mihi nō creditis operibus credite. vbi Aug9. Ut christo nō verba: sz facta testimoniū darent. et Greg. Plus mouet facta q vba. ergo talia interdixit nō solum p tēpore predicationis: sz etiam p quolibet tēpore. Et hoc est qd dicit Chrysostomus super Mat. homil. xxij. sic. Neq; eñ a signis volebat apparere clarus solū: sz etiam ante signa a ppria virtute. nihil enim sic monstrat philosophiā sicut nō supfluis vti. et sm quod possibile est: in nullo indigere. hoc et pseudo apostoli nouerant: ppter qd paulus dicebat. ij. ad Cor. x. vt in eo in quo gloriantur inueniantur sicut et nos. Si autē in aliena patria existētes/ et ad ignotos abeuntes nihilominus amplius oportet petere quotidiano cibo: quantomagis domi manentes. hec Chrysostomus. Et ita sm Chrysostomū/ si talia non licebāt apostolis tēpore pdicationis: multominus licebāt eis post reditū a predicatione qn erant domi. Item talia fuerunt apostolis interdicta/ nō solum ppter doctrinam euangelij: ne scz ipsam venalē facerent: sed etiam propter grām curationū/ et potentiā signorū: ne ipsa vendere viderentur. vnde christus de vtrisq;/ scz de verbis doctrine/ et signis potentie precepit apostolis Math. x. Gratis accepistis gratis date. j. q. j. quicqd. et̄ de magistris. c. ij. sed apostoli habebant gratiā curationū/ et efficaciam signorū seu miraculorū/ non solum quādo exibāt ad predicandum: sed etiā postq reuertebantur a predicatione et anteq exirēt ad predicandū: q: potestas miraculorum fuit data apostolis pmansiue et stabiliter: et non transitiue et instabiliter per interualla tēporū. ppter qd Act. v. legitur de apostolis/ Per manus autē apostolorū fiebant signa et pdigia multa in plebe. Et sequitur ibi: Magis autē augebatur in dño credentiū multitudo virorū ac mulierum: ita vt in plateis eijcerēt infirmos: et ponerēt in lectulis ac grabatis: vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quēq illorū: et liberarentur oēs ab infirmitatib9 suis. Currebat aūt et multitudo vicinarū ciuitatum in hierusalem afferentes egros et vexatos a spiritibus immundis: qui curabantur omnes. Ergo talia fuerunt interdicta apostolis/ nō solum pro tēpore predicationis: sed etiam p quolibet tēpore: siue post predicationē/ siue ante: sicut gratia signorū fuit eis collata p quolibet tēpore opportuno: siue tēpore predicationis: siue tēpore alio. Itez illud quod nō licet nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione: simpliciter et absolute nō licet: q: cessante casu et dispensatione speciali: nō licet. j. q. vij. qd p remedio. sed predicta non licuerunt apostolis post reditum a predicatione si eis licuerunt nisi in casu necessitatis dispensatiue ex speciali dispensatione. ergo talia simpliciter et absolute nō licuerūt eis post reditū a predicatione. Minor ppositio patet p illud qd ipse saluator legitur dixisse apostolis post reditum a predicatiōe Luce. xxij. Quādo misi vos sine sacculo et pera et calciamētis: nunqd aliquid defuit vobis? At illi dixerūt: Nihil. Jesus vero ait illis: Nūc autē qui habet sacculū tollat. similiter et peram. et q̄ nō habet: vendat tunicam suam et emat gladium. In quib9 verbis saluator intelligēdo ipm ad literā manifeste dispensauit cū apostolis tēpore mortis sue ppter instantē necessitatē persecutionis q possent talia habere que ab ipo eis aīs fuerāt interdicta. qd pz ex eo qd dixit: Sed nunc q habet sacculum tollat. sitr et peram. ergo antea apostolis cōmuniter post reditum a predicatione talia nō licebant: sz fuerant eis regulariter interdicta. vnde sup predictis verbis Luce. xxij. Beda et glos. ordi. sic dicunt. Non enim eadem viuendi regula psecutionis/ que pacis tēpore discipulos informat. Missis quidem discipulis ad predicandum/ ne qd tollerēt in via precepit/ ordinans scz vt q̄ euāgelium annūtiant de euāgelio viuant. Instante vo mortis articulo/ et tota illa gēte pastorē simul et gregē psequēte/ cōgruā tēpori regulam decreuit: pmittens vt tollat victui necessaria/ donec sopita psecutorū insania tēpus euāgelizandi redeat. In hoc quoq; nobis datur exemplū/ iusta nonnunq causa instante quedā de nostri rigoris pposito posse sine culpa intermitti. Ad hoc idem facit quod dicit Chrysostomus super eisdem verbis sic. Et quidem quando nec calciamenta: nec zonam habebant: nec baculum:

nec eos nullius sunt passi penuriam. vt autem marsupium
eis concessit et peram: esurire videntur et sitire et nudita
tem pati. acsi eis diceret. hactenus cuncta vobis vberri
me affluebant: nunc autē volo vos et inopiam experiri.
Ideoq̄ non addico necessitati pristine legis: sed mando
loculum habere et peram. poterat enim dominus vsq̄ in
finem in tantam cōstituere copiam: sed noluit ob multas
causas. primo quidē vt nihil sibi tribuerent: sed recogno
scerent totum sibi emanasse. scd'o vt moderari sibi sciant.
tertio ne maiora de se opinentur. Horū trium causa pmisit
tēns eos incurrere multa inopinatorū/ relaxauit prioris
legis rigorē: ne grauis et intolerabilis fieret eis vita. hec
Chrysostom⁹. Et ita sm Bedā Chrysostomū et glos. chri
stus dispensatiue relaxauit ad tempus prioris precepti ri
gorem. Et si nunq̄ aliquis dixisset hoc: patet euidenter ex
eo qđ dixit. Et qui nō habet: vēdat tunicā suā: et emat gla
diū. Certū est aūt q̄ apostolis nō licuit ante vel post por
tare arma ad offendendū nec ad defendendū: q: vt dicit.
ij. ad Cor. x. Arma nostre militie non carnalia: sed poten
tia dñi ad destructionē inimicorum. et Matth. v. christus
dixit discipulis: Ego aūt dico vobis nō resistere malo. et j.
ad Cor. xij. et Rom. xij. Nō vos defendētes charissimi: sed
date locum ire. et de his satis. xxiij. q. j. §. j. et. q. iij. §. j. et. q.
viij. §. j. Ergo christus tēpore passionis ppter iminentē ti
morē dispēsatiue ɔcessit a postolis q̄ possent portare gla
dios. vnde nunq̄ nec ante nec post legunt gladios por
tasse: nec habuisse. Et eadē ratione dispensatiue concessit
eis tunc sacculū et perā pro seipsis. Ex quibus patet etiā
q̄ illi duo gladij nō fuerunt apostolorū quoad pprietatē
et dominiū: qm̄ vt dictū est: apostoli ante christi passionē
nō portabāt gladios: nec arma alia: nec tūc illos gladios
emerāt seu alio modo acquisierāt: q: statim quū christus
dixit: Qui non habet: vendat tunicam suam et emat gla
diū: Petrus imediate rn̄dit dño: Ecce gladij duo hic. Et
infra inter verba christi et respōsionem Petri nō potuis
sent apl'i illos gladios emere: nec alio mō acquirere: ergo
predicti gladij nō fuerūt apostolorū quoad dñium: sed so
lū dispēsatiue quoad vsum. fuerūt aūt vel illius hospitis
vbi cenauerāt: vel alicuius alterius psone q̄ eos addu
xerat. vn̄ nec Petrus dixit: Nos habem⁹ duos gladios: sed
dixit: Ecce duo gladij hic. que nō fuerant verba pprij: sed
plus alieni dñij. Nec obstat q̄ christus dixit Petro: Con
uerte gladiū tuum in locum suum: vt Matth. xxvj. quia
sicut christus dixit Petro: Conuerte gladium tuum: ita
dixit sibi: in locum suum: et tamen locus gladij non fuit
gladij quoad dominium: sed quoad repositionem et rece
ptaculū. Ita gladius fuit dictus Petri nō quoad dñium:
sed quoad dispēsationē et ministerium. Item nō est veri
simile q̄ christus dei filius iret discalciatus et nudis pedi
bus: et apl'i hoies plebei incederēt calciati. hoc eīm fuisset
valde reprehensibile et confusibile in apostolis maxime
postq̄ fuerūt missi ad predicandum. Nā eīm dñs et magi
ster incederet discalciatus: et discipulus et seruus ince
deret calciatus/ fuisset monstrosum et irrationabile: sed
christus omni tēpore postq̄ incepit predicare: incessit di
scalciatus siue eundo ad predicandū: siue redeūdo a pre
dicatione: ergo et apostoli similiter: et p consequens prece
ptū de nō portando calciamenta/ nō fuit ad tēpus: sed p
semp. Et eadem ratione preceptū de nō portando pecu
niam/ nō fuit ad tēpus: sed p semp et cōtinuo: nisi forte in
casu necessitatis. Maior ppositio est clara. Minor ppo
sitio pz: qm̄ christus qn̄ iuit ad domū pharisei vt mandu
caret cū illo: sicut legitur Luce. vij. tūc nō iuit ad predicā
dum: sed ad cōuiuandū: sed tunc mulier que erat in ciuita
te peccatrix/ lachrymis rigauit pedes christi: et capillis ca
pitis sui tersit: et osculata fuit pedes eius: et vnguento vn
xit pedes eius: vt Lucas refert: sed tunc cōmode et cōue
nienter predicta mulier nō potuisset lachrymis pedes ei⁹
rigare: nec capillis tergere: nec osculo pedes eius oscula
ri: nec vnguento pedes eius vngere/ si christus calciatus
fuisset. nec legitur q̄ se tunc discalciauerit: aut mulier (qđ
fuisset indecens) aut alius eū: ergo tunc erat discalciat⁹.
Similiter in bethania ante sex dies pasce/ quādo discum
bebat cū lazaro et martha ministrabat: sicut legit Joan.
xij. tūc christus nō iuerat ad predicandum: sed ad cenan
dū: sed tunc maria effudit vnguentū sup pedes iesu: et ca
pillis suis tersit. que similiter ɔuenienter facere nō potuis
set: nisi christus p tunc discalciatus fuisset: ergo tunc chri
stus discalciatus erat. Similiter in cena/ qn̄ lauit pedes
discipulorū: tūc nō ibat ad predicandū: sed tūc legit Joā.
xiij. deposuisse vestimēta sua: et iterū reassumpsisse ea: nō
autē calciamēta: et tm̄ nō est dubium/ q̄ erat discalciatus/
sicut erant apostoli quorū pedes lauit: vt se eis cōformi
ter coaptaret. ex de vi. et ho. cleri. deus. nec etiā tunc apo
stoli legunt deposuisse nec reassumpsisse calciamēta. In
passione etiam legit Joā. xviij. q̄ milites diuiserunt vesti
menta christi: et super tunicam inconsutilē miserunt sortē.
de calciamentis autē christi nihil legit fuisse factum. vnde
Hieronymus ad Eustochiū: Discipuli sine calciamentorū
onere et vinculis pelliū ad predicationē noui euangelij
destinantur. Et milites vestimentis iesu sorte diuisis/ cali
gas nō deuiserunt: q: caligas nō habebat quas tollerēt.
nec eīm poterat habere dominus qđ phibuerat in seruo.
Ex quib⁹ oibus euidenter colligitur/ q̄ christus dei filius
exceptis sandalijs: de quibus Mar. vj. et q̄ Rome in san
ctasanctorū/ cū capitibus apostolorū petri et pauli/ et alijs
ibi reliquijs cōseruant. et que papa Nicolaus. iij. romano
populo cū predictis capitibus ostendit. Calciamēta alia
non habuit: nec portauit: et per consequens nec apostoli
eum sequētes: quia valde dissonum fuisset/ q̄ christus di
scalciatus/ et apostoli calciati incessissent. vnde in pre. c.
Luce. xxij. Quādo misi vos sine sacculo et sine pera et cal
ciamentis. Hieronym⁹ li. ij. cōtra Jouinianū ait: Nunqđ
omnibus preceptum est ne duas tunicas habeant: ne ci
bos in pera: es in zona: calciamēta in pedib⁹: vt vendant
vniuersa que habent et dent pauperibus et sequantur Je
sum. sed his qui volunt esse perfecti. Alioquin aliqđ mili
tib⁹ a Joāne baptista preciperet Luc. iij. xxiij. q. j. paratus
in fi. et. c. militare. in fi. publicanis. hucusq̄ Hieronymus.
Itē idē ad Heruciam: Apl'i toto orbe peregrini/ nec es in
zonis: nec virgā in manu: nec caligas habuere in pedibus
Itē Ambrosius de fuga seculi. Jesus discipulos sine cal
ciamentis misit: ne secū terrena portarent. Item Hiero
nymus ad Eustochium: Moyses. Exod. iij. et iesus naue.
Josue. v. in fi. nudis in terra pedibus iubent incedere: et
discipuli christi sine calciamentorū onere/ in vinculis pel
lium/ nudi ad predicationē euangelij destinant. Mar. x.
Itē Chrysostom⁹. Vna tunica induti/ et discalciati circui
erunt et oēs superaruerunt apostoli. vltima Domi. super
Mat. Eusebius etiā in laudem Origeñ. vij. libro ecclesia
stice historie ait: Ante oia vero precepta euangelica/ et vo
ces saluatoris summo amore et studio implēdas esse cen
sebat: quib⁹ precipit Mat. x. Luc. ix. duas tunicas nō ha
bendas: nec calciamentis vtendū: nec de crastino cogitā
dum. Matth. vj. Item Grego. Nazāzenus/ Desiderabā
inquit et intentis ac pendentibus oculis reqrebam vide
re cupiens sanctum illū psallentem chorū laudē et gloriā
offerentem dño: q̄ in lege dñi meditant die ac nocte. ps.
j. Qui ad exempla et cōmonitionem melioris vite oibus
viuunt/ legis dei atq̄ euangelij taciti predicatores: in qui
bus quoq̄ ipse habitus prefert virtutis insignia: hirsutū
caput/ incultis et horrentibus comis/ pedes nudi et apo
stolicis similes/ indumenti vilitas/ arrogantiā seculi sup
biamq̄ cōdēnans/ zona ipso suo neglectu preciosior: parū
qđ cohibens vestimenti. Nec etiam pmi parentes nostri
post peccatum calciati: sed discalciati incessisse creduntur:
quod patet ex eo qđ legitur Gen. iij. fi. c. Fecit quoq̄ deus
ade et vxori sue tunicas pelliceas: et induit eos. de peni.
dist. j. Adam. non autem legitur q̄ fecerit eis calciamēta.
vnde et dominus dixit de muliere ad serpentem ibi/ Tu

Caligas et calciamēta nec christus nec apl'i habuerunt.

insidiaberis calcaneo illius:et ipsa contereret caput tuum. Si aũt mulier calciata incessisset: serpens eius calcaneo ad literã insidiari non potuisset:vel insidiãdo nocere nõ potuisset. Deus etiã mãdauit Moysi:vt ptʒ Exod.xxviij. ꝙ faceret vestes sacerdotales Aaron ⁊ filijs eius. de calciamentis nihil dixit. Similiter filij israel obtulerũt deo vestes sacerdotales Aaron: sed nõ calciamenta. Exod. xxxviij. Siliter deus mãdauit Moysi/ꝙ spoliaret Aaron fratrem suũ in morte:et indueret Eleazarũ filiũ eius pro eo: de calciamentis nõ dicit. Num.xx.c. Precipui etiã prophete/vt Helias ⁊ Joã.baptista precursores dñi/ legunt habuisse vestimenta et zonam pelliceã:non autem calciamenta.iij. Regũ.j.et Matth.iiij.⁊ Mar.j.et Luce.iij. et Esaias discalciatus incessit tribus annis. Esa.xx. Angeli quoqꝫ in nouo et veteri testamento in forma et specie humana apparẽtes vestiti ⁊ nõ calciati apparuisse legũtur. Matth.⁊ Mar.vltimo ⁊ Luce ⁊ Joan.penulti.⁊ Act.j. Daniel.x.⁊.xij.c.Tobie.v.⁊ vsqꝫ ad.xij. Angeli quoqꝫ qui apparuerunt Abrae ⁊ Loth nudi pedes apparuisse creduntur:ꝓpter qđ eoꝝ pedes lauare rogauerunt. Genes. xviij.⁊.xix.c. In transfiguratione quoqꝫ dñs vestitus/nõ calciatus apparuisse describit Matth.xvij. ⁊ Mar.ix.et Luce.ix. ¶ Nec obuiat ꝙ Joan.baptista dicit/Nõ sum dignus soluere corrigiã calciamenti eius. Mat.iij. Mar. j.Luce.iij.et Joan.j.quoniã calciamẽta quãtum ad literã accipiuntur ꝓ sandalijs: vt patet Mar.vj.licet Joãnes magis mystice ſm Grego.in homil.scʒ ꝙ non erat dignus Joã.soluere.i. explicare mysterium incarnationis christi: ꝙ literaliter de christi calciamentis loqueret. hoc idem dicit in petro Act.xij. Calcia te caligas tuas:q: calige ſm ꝙ ibi dicit Beda: accipiuntur ꝓ sandalijs vel soleis: q: calige dicunt a calo pedis/eo ꝙ ligant ad calũ.vñ ſm eũdẽ Bedam ꝓ caligis vel caligulis grecus habet sandalia. hoc enim genus calciamentorũ legit in euangelio Mar. vj.c. apostolis fuisse cõcessum. Cui cõsonat Papias dicẽs/Calige vel caligule:idest sandalia dicta sunt a calo pedũ vel quasi a colligando:q: ad pedes ligant. Sic etiam intelligit caligas petri de caligulis vel soleis.i.sandalijs Joan. cassia.in ꝑmo libro institutionũ monachorũ egyptiorum.xi.c. calciamẽta dicens de monachis egyptijs. Calciamenta vero velut interdicta euangelico Mat.x. precepto recusantes/quũ infirmitas corporis vel hyemis rigor/seu meridiani estus feruor exegerit:tantũmodo caligis suos muniũt pedes. hoc signãtes vsu earũ ꝑmissione dñica cõcessarum. Mar.vj.vt si in hoc mundo cõstituti cura et solicitudine carnis huiusmõi oĩmodis exuti esse nõ possumus: saltẽ occupatione leui necessitatem corporis expleamus: ne ve anime nostre pedes:idest affectus ſm Augustinũ/q expediri ad spũalem cursum et predicationẽ euãgelij pacis semꝑ debet esse parati. Esa.lij. viij.q.j.olim.quibus post odorẽ vnguentoꝝ christi currimus. Cañ.j.⁊ de quibus dauid in ps.lxj.cucurri in siti.mortícinijs seculi huius curis patiamur inuolui.de his scʒ cogitantes que non ad supplendã necessitatẽ nature:sed ad sup̃fluam noxiãqꝫ ꝑtinent voluptatẽ.qđ ita implebimus si ſm apostolũ/carnis curã non fecerimus in desiderijs.de cõ.di.v.nõ mediocriter.in fi. et Rom.xiij.hucusqꝫ Joã cassia. Et sic ptʒ ꝙ preceptũ de nõ portãdo calciamẽta/fuit datũ aplis simpliciter ⁊ absolute pro quocũqꝫ tẽpore: ⁊ nõ pro tpe ꝑdicationis tm̃.vnde ſm ꝙ refert Mat.x.p̃cepit christus apostolis simpliciter et absolute ne portarent pecuniã/dicẽs: Nolite possidere aurũ et argentũ:neqꝫ pecuniã in zonis vestris.in q parte precepti nihil ponitur de via: sed absolute fuerũt eis inhibita:licet Marcus.vj.c.⁊. Lucas.x.c.dicant ꝙ p̃cepit eis/Ne q̃d tollerẽt in via: neqꝫ perã:neqꝫ pecuniã ⁊c. q: illa q interdicunt aliquibus simpliciter ⁊ absolute: interdicũtur eis ꝓ via ⁊ in via.ar.eorũ q legunt ⁊ no.ex de transla.inter corporalia.§.sed nec illud.⁊ in glos.ar.qđ.⁊ de priuil.quia circa.licet etiã dñs vtroqꝫ modo potuerit eis talia interdicere. Ideo mattheus refert vnũ modũ: Marcus vero et Lucas aliũ modũ interdicẽdi. Sed mattheus magis videt referre distincte seriẽ et ordinem p̃cepti ſm formã et modũ eis dati:ideo post verba premissa subiungit dicẽs/Nõ perã in via: neqꝫ duas tunicas: neqꝫ calciamẽta:neqꝫ virgam. Et ita ſm Mattheũ aurũ et argentũ et pecunia fuerunt eis interdicta simpliciter ⁊ absolute. Pera vero fuit eis inhibita ꝑ se et directe in via:q: perã cõsueuit homo portare maxime in via:ideo perã inhibuit eis ꝑ se et primo in via. Ex cõsequẽti aũt inhibuit eis in domo: quia si inhibuit eis pro tẽpore ꝓ quo magis indigebãt/et quo cõsueuerũt eã maxime hoĩes portare: multomagis inhibuit eis ꝓ tẽpore quo minus indigebãt/⁊ quo ꝯsueuerũt homines minus ipam portare. Aurũ vero argentũ et pecuniã cõsueuerunt hoĩes querere simpliciter ⁊ absolute siue in via siue in termino:ideo simpliciter interdixit eis. Similiter calciamentis ꝓpter itineris asperitatẽ magis indiget homo in via/q̃ in termino. Tunicis etiã vt se possit mutare magis indiget viator: q̃ quiescens domi. virga quoqꝫ defensionis vel sustentationis tam magis hõ indiget in via/q̃ termino. Ideo prima tria scʒ aurũ argẽtum et pecunia/ſm Matth.fuerũt aplis interdicta simpliciter et absolute:reliqua vero quatuor/pera calciamẽta ⁊ due tunice: in via/fuerũt ſm Mar. eis inhibita ꝓ se ⁊ ꝑmo in via. Ex cõsequẽti aũt et ꝑ locũ a minori cõstructiue fuerũt eis inhibita etiam in domo: vnde ⁊ post ascẽsionẽ manẽs petrus Hierosolymis ait claudo Act.iij.qñ ad orãdũ nõ ad predicandũ ibat/Argẽtũ et aurũ nõ est mihi.supl.nec Joãni:q: pro vtroqꝫ loquebat Petrus. vnde ait ibi/Respice in nos. Qđ verbũ ꝑtractans Augꝰ.in libro de mirabilibus sacre scripture/dicit sic. In excusatione elecmosyne/paupertatis ꝓfessione/petrus paralytico dixit/argentũ et aurũ non est mihi:in noĩe iesu christi nazareni surge et ambula. Illud magistri preceptũ seruans/Nolite possidere aurũ ⁊c. Qui enim soli deo seruiẽs: de iniquo mãmona expeditus fuerit/verbo impij morbo ligatũ cito soluebat. et Ambro.sup illud Matth.x. Nihil tuleritis ⁊c.dicit sic. Si ꝓhibemur aurũ possidere: quid eripere apls Petrus prius dñice executo: sententie/nõ in vacuũ effusa dei precepta custodiens/quũ posceret a paupere/vt ei aliq̃d pecunie largiret:ait. Argentum et aurũ nõ habeo:nõ tãtum in hoc gloriat Petrus/ꝙ aurũ ⁊ argentũ nõ habeat q̃ ꝙ seruet dei mandatũ q̃ p̃cepit: Nolite possidere argentum ⁊ aurũ ⁊c. hec Ambro.et facit.xj.q.iij.ita. Et si queratur/quomodo apostoli qui ibãt per ꝑsonas inhospitales poterãt trãsire sine pecunia et sine pera? Dicendũ ꝙ lex siue preceptũ dat ꝓ loco ⁊ tpe possibili:q: casus necessitatis nõ subiacet legi: sed est supra legẽ vt patet Mat.xij. Mar.ij.⁊ Luc.xiiij.et de cõ.dist.v.discipulos.⁊ ex de reg. iur.qđ nõ est.ideo ꝓ loco ⁊ tẽpore necessitatis/quo aliter aplis subueniri non poterat:ad hoc preceptum nõ astringebant. Sed ex hoc nõ sequit ꝙ tunc ꝓprietatem ⁊ dominiũ taliũ habuissent:quoniam necessitas taliũ nõ respicit ꝓprietatẽ ⁊ dñium:sed vsum ⁊ modũ vtendi.portare enim pecuniam ꝑ viam ⁊ ipsam expendere ꝓ se vel ꝓ alijs loco ⁊ tẽpore necessitatis nõ includit necessario habere ꝓprietatẽ et dñium eius:q: vsus pecunie est separabilis a ꝓprietate ⁊ dñio eius: vt supra ostensum est: ⁊ ſm modum quem dant Nicolaus.iij.et Clemens.v.fratribus minoribus:quũ deponit pecunia apud nuntiũ vel depositariũ p̃sentatur a fratribus ꝓ necessitatibus eorũ/vel ꝓ dante: vt patet ex de ꝟ.signi.exijt.li.vj.⁊ de ꝟ.signi.exiui. in Clemẽ. Similiter de alimẽtis quibuscũqꝫ:quia vsus alimentorum est separabilis a proprietate et dominio in speciali et in cõmuni quacũqꝫ cõmunitate speciali vt supra ostensuʒ est:ideo ex hoc ꝙ apostoli legantur habuisse panes et pisciculos in deserto:non sequitur ꝙ tunc habuerint in eis proprietatem ⁊ dñium aliqđ:quũ sit multiplex modus habendi. ff.de ꝟ.sig.l.habere duobus modis.⁊.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista.§.habere dupliciter accipitur.ff.de pre.c.seruus.⁊.l.id vestimentũ.⁊ no.xij.q.j.c.ij.in glos.ergo.⁊.cũ

dicatis.in glos.nunquid.ꝛ legitur ꝛ no.xxiij.q.vij.qđ aũt.
in glos.non intelligas.quia Judas dicitur habuisse locu
los:vt patet Joá.xij.ꝛ.xiij.ꝛ tamẽ iudas nõ dicit habuisse
in loculis ꝓprietatem:licet loculi illi essent de rebus q̃ vsu
cõsumunt:q: hõ potest consumere dñium rei aliene/sicut
potest cõsumere dñium rei proprie. Similiter homo põt
trãsferre in alium anthoritate alterius dñium rei aliene
sicut dñium rei proprie:nec semꝑ meum et tuum et suũ ac
cipiunt quoad ꝓprietatẽ ꝛ dñium etiam in rebus que vsu
cõsumunt:sed sepe accipiunt quoad vsum vel quoad me
ritum laboris:quomodo accipit illud Matth.x.Dignus
est operarius cibo suo:vel mercede sua.xij.q.ij.quicũq̃.ci
bo inquã suo/nõ quoad proprietatẽ dñij:sꝫ quoad ꝓprie
tatẽ meriti et eq̃tatẽ debiti.vñ glos.dicit ibi/dign⁹ est ope
rarius cibo suo.glo.q: omnia eis debent.isto mõ oia sunt
iustoꝝ.j.ad Coꝝ.iij.ꝛ.xxiij.q.vij.qđ autẽ.et tñ non omnia
sunt iustorũ q̃ad proprietatẽ ꝛ dñium.Et ita nõ sequit q̄
apostoli habuerũt ꝓprietatẽ ꝛ dominiũ in predictis:sic
ut de hoc satis in superioribus dictum est.vnde sicut legi
tur de apostolis Matth.xiiij.non habemus nisi q̃nq̃ pa
nes ꝛ duos pisces:Ita legit Joá.vj.de quodã puero.Est
puer vnus hic q̃ habet q̃nq̃ panes hordeaceos et duos
pisces.si ergo illi panes et illi pisces fuerunt quoad pro
prietatem dñij apostolorum/eo q̄ apostoli dicunt eos ha
buisse:eadeꝫ ratione et fortiori fuerũt quoad proprietatẽ
et dñium illi⁹ pueri:q: legit ille puer habuisse:ꝛ apostoli
non habuerũt nisi mediante illo puero:quũ vnam ꝛ eam
dem rem et eodẽ modo insimul ꝛ in soliduꝫ duo nequeãt
possidere.ex̃ de pba.licet.§.ex premissis. Scđo dicendũ
q̄ sicut legit Mat.xxvij.ꝛ Mar.xv.ꝛ Luc.viij.quedam
mulieres fideles sequebant christũ et apostolos:q̃ ipsos
de suis facultatib⁹ sustẽtabãt/et nutriebãt:et ꝑ cõsequẽs
vt plurimũ illa q̃ pro christo ꝛ aplis emebant ꝑ tales ꝑso
nas intermedias ꝓcurabant:ideo et loculos tales vel cõ
similes ꝑsone custodiebant:propter qđ apostoli nec ꝑdi
cationis tẽpore:nec tẽpore alio de cõmuni lege pecunias
portabãt.Nã postq̃ a dño sunt electi:et ad predicandum
missi/semꝑ vsq̃ ad mortem ꝛ eorum martyria predicaue
runt maxime post ascensionẽ christi/ꝛ in ꝓuincijs sibi de
cretis:q: ita christus eis mãdauerat Mar.vltimo.Eun
tes in mundũ vniuersum ꝑdicate euangeliũ. Licet nõ es
sent in actu cõtinuo predicandi:qđ fuisset impossibile:sed
horis et tẽporibus et locis cõgruentibus.ar.eorũ que le
gunt ꝛ no.de cõ.dist.v.nunq̃.in glo.j.ꝛ.xxxvj.di.c.vltimo.
Nam ꝛ aq̃ quotidiana est ꝛ assidue duci dicit etiam si in
terdum nõ ducat.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.j.§.j.ꝛ.l.sequẽ.
cum si.imo etiã quãdo discipuli iuerunt in samariã cibos
emere Joã.iiij.non habet:nec haberi potest/q̄ ipsi pecu
niã portabãt:quia potuit fieri illa emptio mediãte aliq̃ ꝑ
sona idonea alia:sicut in deserto legitur q̄ ipsi mediante
ministerio illius pueri habebãt quinq̃ panes ꝛ duos pi
sces. Cuius etiam si tunc pecuniam portassent:ꝓpter ca
sum necessitatis fuissent excusati:quia samaritani nõ erãt
de gente iudeorũ:sed erãt iudeis inhospitales non come
dentes cum eis. Joan.iiij.vnde Luce.ix.legit q̄ quũ ipse
misisset in samariã vt ꝑparẽt sibi:et nõ receperũt eũ.xxiij.
q.iiij.quod christus.ꝛ.c.ea vindicta.apli etiã post dñi ascẽ
sionẽ legunt habuisse in suo comitatu honestas mulieres
que ipsis ministrabãt:sicut pꝫ.j.ad Coꝝ.ix.exceptis Pau
lo et barnaba: qui pro parte ne offendiculum.j.ad Coꝝ.
viij.darent euangelio/de labore manuũ suarũ viuebant.
j.q.ij.sacerdos.de con.di.v.nũq̃. In parte vero vel ꝑ tẽ
pore de predicatione euangelij ducebant vitam suam: vt
patet.j.ad Coꝝ.ix.ad Philippẽ.vltimo.ij.ad Timoth.j.ac
alijs locis:non tamen propter hoc Paulus et barnabas
pecuniam communiter portabant tempore predicatio
nis:nec alio tẽpore.Nec credo posse inueniri/ q̄ vnq̃ pro
seipsis pecunias portauerunt:nec etiam pro alijs. Cuius
saluo iudicio meliori/ preceptum de non portando pecu
niam/videat datum apostolis pro seipsis; non pro alijs;
ne scilicet ipsi pro semetipsis cupiditatis vel pusillanimi
tatis intuitu pecuniam deferret. non autem videtur eis
fuisse interdictum/ q̄ non possent aliquotiens/ pietatis
intuitu necessitate interueniẽte pro alijs maxime sanctis
pauperibus pecuniam deferre: quod innuitur vel ar. ad
hec.j.ad Coꝝ.vlti.ibi: Ex et si dignum fuerit vt ego eã me
cum ibunt.ꝛ ad Rom.xv.c.ibi/Nunc igitur proficiscar hie
rusalem ministrare sanctis. Probauerunt enim macedo
nia et achaia collationẽ aliquam facere in pauperes san
ctorum:qui sunt in hierusalem.

Si aũt querat quo-
rũ erãt immediate quoad dominium bona
vsu consumptibilia/quibus christus ꝛ apo
stoli vtebantur/Dicendum q̄ in parte erãt
(vt videtur) dantium et offerentium.Quãdo christus et
apostoli inuitabantur ad comedendum et bibendum ab
aliquo fideli et deuoto:tunc vt plurimum dominium ci
bi et potus remanebat apud inuitantem et cõcedentem:
vsus vero erat christi et apostolorum.Et hoc est quod di
cit Hieronymus/q̄ christus alieno cibo vescebatur. Illa
vero que fideles deuoti dabant christo et apostolis libe
re et absolute absq̃ aliqua retentione dominij videntur
fuisse de iure cõmuni vniuersitatis fidelium pro quib⁹ se
ipsuꝫ dare venerat et offerre.hinc est q̄ in deserto de q̃nq̃
panibus et duobus piscibus ei oblatis/ satiauit turbam
vniuersitatis credentium in eum. Joã.vj.xxxvj.dist.§.ec
ce.Matth.xiiij.ꝛ similiter de.vij.panibus et paucis pisci
culis.Mar.vj.Matth.xv.Hinc est etiam q̄ vestes chri
sti per milites diuise sunt in quatuor partes/ significãtes
quatuor partes orbis: de quibus.xcvj.di. Constantin⁹.R.
ecclesijs.Et in tunica incõsutili significãte vniuersitatẽ or
bis.ar.xxiiij.q.j.quoniã.in prin.ad quam et quas pertinet
de iure cõmuni dominiũ rerũ temporalium christo ꝛ apo
stolis oblatarũ/eo q̄ ꝑ vestes corporales substantia seu
supellex rerũ tẽporaliũ designatur.de iure vero speciali
videtur fuisse vniuersitatis pauperũ:quorum christus et
apostoli specialẽ curam assumpserant.Et eis ex primaria
abdicatione omnia eroganda decreuerãt/ iuxta illud ps.
cxj.Dispersit dedit pauperib⁹. hinc est q̄ christus cũ apo
stolis loculos aliquoties specialiter ad inopũ ministeriũ.
xij.q.j.habebat.arg.lxxxij.dist.epo.ꝛ.xvj.q.j.quoniam. vel
semꝑ remanebat dominium apud dantem vsq̃ ad cõsum
ptionem rei:q: nõ potuit a se dominium abdicare ꝛ illud
in incapaces trãsferre: vt est expressum ex̃ de R.signi.exij.
li.vj. ¶ Item querẽdum est de domo Philippi vnius de
septẽ diaconib⁹ de qua dicitur Act.xxj.Et intrãtes domũ
philippi euãgeliste q̃ erat vnus de septẽ:mansimus apud
eum.quõ dicebatur Philippi post missionem spũssancti:
quũ esset discipulus precipuus ab aplis constitutus.Aut
dicebatur sua q: tunc erat quoad dominiũ sua:aut q: ꝓus
fuerat sua si erat sua propria.Et ꝭm opponentem nõ fuit
alia lex discipulorũ et apostolorũ quoad contemptũ tem
poraliũ vt opponit:ergo q̃libet aplorum in speciali pote
rat sibi retinere domum in speciali et in proprio:qđ est ex
presse cõtra christi cõsiliũ/ Mat.xix.et cõtra id qđ dicitur
Act.iiij.ꝛ.xij.q.j.c.ij.Si autẽ domus illa dicebat eius quia
fuerat eius:sꝫ nũc nõ erat.eadẽ ratione domus Petri di
cebat ei⁹ q: fuerat quoad dñium ei⁹. Mat.viij. Idẽ dicẽ
dum est de domo marie matris Joãnis/qui cognomina
bat Marcus:que erat vna de precipuis credentib⁹ que
erat Hierosolymis: de qua Act.xij.Cõsiderãsq̃ venit ad
domũ marie matris Joannis:que dicebat sua q: fuerat:
vel q: inhabitabat eam:q: alijs credentib⁹ cõmunicaue
rat.sua et quãtum ad vsum/et quantũ ad dñium:vt pꝫ.c.
xij.q.j.c.ij. ¶ Inter alia opponitur q̄ etiam apostoli licet
non litigasse in iudicio legant:tamen q̄ eis litigare licue
rit:quia verba illa Mat.v.ꝛ Luc.vj.Qui vult tecum i iu
dicio cõtendere et tunicam tuam tollere:dimitte ei ꝛ pal
lium.intelliguntur ꝭm opponentem de his qui in proprio

[Bona] vsu con-
sumpti-
bilia/ q̃-
bus chri-
stus et
apli vte-
bant:q̃r
erãt im-
mediate
q̃ad do-
miniũ.

tēporalia possidebāt. loquif em̄ dn̄s illi qui tunicā habebat et palliū. quū dicit, Siquis voluerit tunicā tuā tollere: dimitte ei ꝛ pallium. sic etiam sequif ibi: Qui petit a te da ei: et volenti mutuare a te: ne auertaris. Ex q̄d⁹ patet ꝙ habentibus tēporalia est locut⁹ quū dixerit, ꝙ det ei q̄ a se petit. qḋ nō posset facere quū dare sit accipiētis facere. j.q.j. qui studet. nisi dn̄iuꝫ etiā q̄ad tēporalia obtineret. nec etiam mutuare posset: nisi ei⁹ qḋ mutuaret esset dn̄s: quū in mutuo a mutuante in eum q̄ mutuum recipit rei mutuate dn̄ium transferaf. lxxxviij. dist. in palea. ejciens. vnde dicif mutuum quasi de meo tuū. Sed ad hoc dicendum est, ꝙ predicta verba fuerunt dicta etiam apostolis in sermone sancto de mōte, ante quē sermonē apostoli fuerunt electi: vt patet Luc. vj. Factum est autē in dieb⁹ illis, exijt in mōte orare. Et quū dies factus esset vocauit discipulos suos et elegit. xij. ex ipsis: quos ꝛ apostolos nominauit petrū ꝛc. Et sequitur ibi, Et descēdens de monte cū illis ꝛc. Et sequif ibi, Et ipse eleuatis oculis suis in discipulos, dicebat. Beati pauperes spū ꝛc. Et sequif ibi, Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tunicā noli ꝓhibere. Et. j. et sequif ibi. Et qui aufert que tua sunt ne repetas ꝛc. hec ibi. Itē super illud Mat. v. Accesserunt ad eum discipuli ei⁹ ꝛc. dicit glos. quos ibi cōstituit. xij. Item alia glos. dicit ibi scꝫ Mat. v. sic aplos preeminentius abducit vt a monte prius. ps. lxxj. Montes. i. apostoli suscipiūt pacem ppl'o. ex̄ de elec. fundamenta. li. vj. Item sup illud Mat. ix. Uidit hoiem sedentē in teloneo, Mattheū nomine. dicit sic glos. Hinc ꝓbabilius videtur ꝙ p̄termissa memorat quū. xij. elegerit ante sermonē. vnde verba de nō repetendo sua, fuerant data apostolis vt viris ꝑfectis ꝑ modū precepti: alijs vero generaliter ꝑ modū cōsilij. vn̄ ꝛ signāter dicit ibi Mat. v. c. Et accesserūt ad eum discipuli eius. q: aliud est accedere ad christū ꝑ obedientiam p̄cepti: aliud ꝑ obedientiā cōsilij. vnde Aug⁹ sup homil. ibi. Et accesserūt ad eū discipuli ei⁹: dicit. Ut audiēdis verbis illis hi essent etiam corpore viciniores: q̄ p̄ceptis implēdis aīo appropinquabāt. Unde qḋ dicit opponens ꝙ talia verba fuerūt dicta habentibus tēporalia ꝑ verba illa, Qui voluerit tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et ei qui aufert que tua sunt: ne repetas. ꝛ qui petit a te da ei. Dicendū ꝙ tuum est equiuocum et cōmune ad tuum quoad dn̄ium et tuū quoad vsum. vnde ad Philip. j. Eo ꝙ habeā vos in vinculis meis. ꝛ. j. Ita vt vincula mea manifesta fierent in christo. ꝛ. j. Uinculis meis abundāt⁹ auderent. ꝛ. j. Existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Et. j. apostolus quātū in eodē. c. asserit vincula sua: que tn̄ non erant sua quoad ꝓprietatē ꝛ dn̄ium: sꝫ quoad seruitutē ꝛ supplicium. Item Colos. vlti. Memores esto te vinculorū meorū. ꝛ. ij. ad Timoth. j. Et catenam meam non erubuit. Et illud ps. cxv. Dirupisti dn̄e vincula mea. Et si vincula nobis incōmoda dicunf nostra absq̧ oi nostra ꝓprietate ꝛ dn̄io: multo magis vestimenta nobis cōmoda sepe dicunf nr̄a absq̧ omni nr̄a ꝓprietate ꝛ dn̄io. xxiij. q. vij. quod aūt. ꝛ no. xij. q. j. nō dicatis. Similiter qḋ arguit de mutuo nō valet: q: sicut meum est equiuocū vt dixi: ita ꝛ mutuū qḋ descēdit ab hoc ꝓnoie meo: est equiuocū et cōmune ad mutuum quoad dn̄ium, ꝛ ad mutuuꝫ quoad cōmoduꝫ. Et isto scḋo modo accipif mutuum. iiij. Reg. iiij. Uade et pete mutuū ab omnib⁹ vicinis tuis vasa vacua: ꝛ nō pauca. vbi mutuum nō fuit factum quoad dn̄ium accipientis: sed solum quoad cōmodum necessitatis. Similiter eodē li. c. vj. quidā de filijs ꝓphetarū de ferro securis qḋ sibi ceciderat in Iordane, dixit heu heu heu dn̄e mi, ꝛ hoc mutuo acceperā. vbi mutuū nō fuit effectū quoad dn̄ium passiue mutuātis: sed solum quoad cōmodum. Et ita in mutuo non semꝑ transferf dominium rei mutuate in accipientē. Nec semꝑ locuꝫ habet in pecunia: nec in alijs que vsu consumūtur. Et per consequens non oportet ꝙ ille qui mutuat actiue, ex hoc ꝙ mutuat: sit do[minus] rei mutuate: quia homo potest authoritate alteri⁹ mutuare rem alienam sicut propriam: licet mutuans rem aliquam authoritate ꝓpria sit dn̄s eius: tn̄ mutuans rem aliquā quacūq̧ authoritate ꝛ nomine alterius ꝛ nō suo, nō oportet ꝙ sit dn̄s eius, ꝛ maxime quoad res que non cōsumunf vsu, sicut sunt vasa ꝛ instrumenta ferrea et bona mobilia quecūq̧. vnde ꝛ religiosi sine ꝓprio viuere ꝓfitentes, tota die mutuant seu commodant sibi libros suis vsibus deputatos: quoꝝ tn̄ librorū adinuicem mutatoꝝ neuter scꝫ nec dans nec accipiens habet dn̄ium ipoꝝ. quū neuter ipsorū sit capax in speciali alicuius ꝓprietatis. Et si dicaf ꝙ in talib⁹ nō reperif mutuū: q: mutuū est in solis rebus q̄ vsu cōsumunf. Dicendū ꝙ mutuum ſm ꝙ de ipo loquif scriptura sacra: reperitur in quibuscūq̧ rebus siue vsu cōsumptibilibus siue nō: vt patet ex premissis authoritatibus: vnde scriptura accipit distincte mutuū pro cōmodato: et econuerso accipit accōmodatum indistincte pro mutuo: et sic accipit mutuo Mat. v. ꝛ. Luc. vj. put mutuum est equiuocū ꝛ cōmune ad mutuum quoad dn̄ium, ꝛ ad mutuū quoad cōmodū. vnde sup illud Mat. v. ꝛ volenti mutuare ne auertaris. dicit glos. duo genera prestādi cōplectitur. vel em̄ beneuole damus: vel redditurо cōmodamus. Et sup illud Luce. vj. Et si mutuum dederitis ijs a quibus speratis accipere: q̄ vobis gratia? dicit glos. sic, Duo sunt genera beneficij. vel quū beneuole damus quod damus: vel quū redditurо cōmodamus. Et sup illud Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperantes. dicit glos. sic. Non in homine spem mercedis figentes: qui si nō reddat quod cōmodasti: reddet deus quo iubente fecisti: siue non reddat hereditas nostra in eternū erit. ¶ Item arguit oppositor ꝙ apostoli potuerūt in iudicio petere. q: Mat. xviij. dixit christ⁹ discipulis vbi erat petrus vt sequif ibi: Tunc accedens petrus ꝛc. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. ꝛ. j. dic ecclie. ergo ꝛc. Itē illud apostoli. j. ad Coꝝ. vj. Iā quidem delictum est in vobis ꝙ iudicia habetis ꝛc. Intelligitur dictum ſm oppositorē nō talibus ꝑsonis qui a se dn̄ium omniū tēporalium abdicarunt. loquebatur em̄ apostolus Corinthijs: qui nō renuntiauerunt bonis suis: vt patet. j. ad Coꝝ. vlti. de collectis quas faciebant. et Aug⁹ etiā dicit, ꝙ nō legif ꝙ cōuersi ex gētib⁹ cōmunicauerint sua. Unde dicit oppositor ꝙ precepta illa data Matth. v. Si quis te percusserit ꝛc. Et qui vult tecum in iudicio contendere ꝛ tunicā tuam tollere: dimitte ei et palliū. et quicūq̧ angariauerit te mille passus ꝛc. nō sunt seruāda in executione operis ſm Augustinū in libro de sermone dn̄i in monte: sed semꝑ in preparatione animi sunt habenda: vt scꝫ simus parati hec facere et sustinere, q̄n charitas hoc requiret. et ad hoc allegat. xxiij. q. j. paratus. cum. §. precedenti. ꝛ propter hoc ſm eū non dicit apostolus. j. ad Coꝝ. vj. Quare nō iniuriam accipitis. sed dixit quare non magis iniuriam accipitis. ¶ Repetit etiā oppositor de apostolis, ꝙ nō fuerunt electi ante sermonē factū in monte, Matth. v. Ad hoc dicendum, ꝙ sicut supra dictum est: apostoli electi fuerūt ante sermonē: sicut patet Luc. vj. ꝛ ex sex que colliguntf ex sermone illo, Matth. v. Et primo ex eo quod dicitur: Accesserunt ad euꝫ discipuli eius. scꝫ. xij. vnde glos. ibi, Quos constituit ibi. xij. ergo discipuli qui dicuntur propius ad christū accessisse: fuerunt xij. apl'i iam ab ipso preelecti. propter qḋ dicit Aug⁹ ibi: Ut hi etiam essent corpore viciniores: qui p̄ceptis adimplendis animo appropinquabant. Secūdo patet ex eo quod christus dixit ibi, Uos estis sal terre. qḋ de solis. xij. intelligitur ad literam esse dictum: quia ceteri alij discipuli erant per. xij. apostolos postea spiritualiter sale sapientie condiendi. sal enim sapientia est. xliij. distin. sit rector. apostoli vero a solo christo fuerūt sale sapiētie celestis cōditi. Et hoc est quod dicit ibi glos. tracta a Hiero. sic. Sal facit terram sterilem. vnde irati victores destruentes vrbes salē seminabant: ne quod in eis germen oriretur. ita et apostoli destructo peccati regno, germen vitiorum cōpescunt. hec glos. Et alia glos. dicit sic. Ut enim non est ci[...]

bus aptus nisi sale conditus: ita sermo non est vtilis sine documento apostolice sapientie. vnde in Leuitico.ij.c. In omni sacrificio sal offeres.i.in omni quod facis vel dicis apostolicam sapientiam habe. hec glos. Item Chrysostomus ibi/ In quo monstrat/ꝙ necessario hoc iniungit. non enim pro vestra vita: aut pro vna gente: sed pro vniuerso orbe vos merito etsi alios mordentes mala audiatis/gaudere. hoc enim est opus salis mollia mordicare: q̄re alioꝝ maledictio nihil vobis nocet.xj.q.iij.ſm.⁊.c.temerariū.⁊ §. Item Salomon.xxiiij.q.iij.cum sancti. sed est testis vestre virtutis. Item Hilarius ibi/ Est autē hic proprietas querenda verborū als dictorum: quam et apostolorū officium: et ipsius salis natura monstrabit. hoc igitur in oēm vsum humani generis effectum/incorruptionem corporibus quibus fuerit aspersum impertit: et ad omnem sensum condiri saporis aptissimum est. Apostoli autem sunt rerum celestium predicatores et eternitatis velut satores merito sal terre nuncupati: quia per virtutē doctrine quasi salientes eternitati corpora seruant. Item ibi Remigius: Sal etiam per aquam et ardorem solis/et per flatū venti in naturam alterā cōmutatur: sic et apostolici viri per aquam baptismi et ardorem dilectionis/et flatu spiritussancti/in spiritualem regenerationem cōmutati sunt. Sapientia etiaꝫ celestis per apostolos predicata exiccat humores carnalium operum. aufert ferorem et putredinem male cōuersationis/et vermem libidinose cogitationis. et illum de quo dicit propheta Esa.vlti.in fi. Vermis eorum nō morietur. Sunt etiam apostoli sal terre.i. hoīm terrenorum: qui amando terram/terra vocantur. Vel ſm Hieronymū/apostoli sal terre nuncupantur: quia per illos vniuersum hominum conditur genus. Petrus tamē apostolus hoc verbum/Vos estis sal terre/ad omnes sacerdotes extendit.xcij.dist. sacerdotes. Adde hic qđ scripsi.ꝫ.de sale in.§. O gloriosa ciuitas.ꝟ.cum em̄.in ar.liij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi subiungitur. Qđ si sal euanuerit: in quo salietur? ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras. qđ de solis apostolis intelligendum est ad literam: quia ceteri discipuli si euanuissent: vel infatuati fuissent: potuissent per apostolos sicut per superiores saliri et reparari. Apostoli vero qui erant supremi: non habebant alios superiores per quos potuissent saliri: et ad statum pristinum reparari: ideo ⁊ hoc est qđ dicit ibi glos. sic. Si vos per quos alij condiendi sunt: aduersis vel prosperis cesseritis: per quos vobis error auferetur quū vos deꝰ elegerit tollere alijs? Quarto patet ex eo quod ibi sequitur: Vos estis lux mundi. qđ de solis apostolis intelligit: per quos alij erant illuminādi. et hoc est qđ dicit ibi glos. sic: Hic ostenditur officium apostolicū: quia sciꝫ sunt sal terre et lux mundi. Item ibi Chrysostomus/ Apostoli dicti sunt prius sal propter iudeos: vel propter populū christianum/a quibus deus cognoscitur: quos seruant in dei sciētia. lux autem ꝓpter gētes quas ad scientie lumē ꝑducūt. Itē ibi Hilarius. Natura em̄ luminis est/vt lucē quocūqꝫ circūferatur emittat: illatūqꝫ edibus tenebras interimat luce dominante. Igitur mundus extra cognitionem dei positus obscure tenebratur ignorantie tenebris: cui ꝑ apostolos lumen scientie inuehitur: ⁊ cognitio dei claret: et de paruis eorū corpusculis quocūqꝫ incesserint lux tenebris ministratur. Item ibi Remigiꝰ: Sicut aūt dirigit radios suos ad effugandas humani cordis tenebras. Quinto patet per id qđ dicitur ibi. Nō potest ciuitas abscondi supra montem posita. vsqꝫ ibi. coram hominibꝰ ⁊c. Que quidem verba ꝓncipaliter et precipue de apostolis/ qui supra montem vniuersalis ecclesie constituti/ ceteris alijs discipulis prefecti sunt.xxj.dist. in nouo. dicta intelliguntꝰ. vnde ipsi soli velut lucerne celestis fulgoris sup candelabrū militantis ecclesie positi/ceteris prestant lumen gratie multiformis. vn̄ glos. ibi dicit sic. Quia aplī fundamenta sunt apte ciuitas dicuntꝰ. probatꝰ ex. de elec. fundamenta in prin.li.vj. Et sup illo verbo: Sic luceat lux vestra glos. Lux tenebras soluit et postea illustrat: sic aplī expulsis vitijs deducuntꝰ ad lumē fidei ⁊ cognitionis. Itē Hieronymus. Ne aūt apostoli abscondantꝰ: sed tota libertate se ꝓdant: docet eos fiduciā predicandi/quū dicit: Nō pōt ciuitas abscōdi ⁊c. Sexto apparet ex eo qđ ibi sequitur: Qui autē soluerit ⁊c. vsqꝫ ibi/regno celorū. Ex quibꝰ aperte insinuatur/ꝙ erant iam apostoli a christo cōstituti predicatores veritatis quū dicit: ⁊ docuerit sic hoīes ⁊c. ⁊.j. qui fecerit et docuerit ⁊c. Tunc autē fuerūt apostoli electi ad apostolatum: qn̄ fuerūt cōstituti predicatores veritatis a christo: sicut patet Mar.iij.c. Et ita nō est dubium qn̄ apostoli in sermone dn̄i in monte/essent iam ante ipsum sermonem electi. ¶ Aliud qđ opponitꝰ/est ꝙ preceptum de nō litigando/et de non ꝯtendēdo in iudicio datū Mat.v.⁊ Luc.vj. et.j.ad Cor.vj. non semꝑ est seruandū a viris ꝑfectis quātum ad oꝑis executionē: sed solū quantuꝫ ad animi ꝑparationē. Et ꝙ hoc dicat: Augꝰ vt supra dictū est xxiij.q.j. paratꝰ. qđ est manifeste cōtra intentionē sacre scripture/⁊ Augustinū ac doctrinā sacrorū doctorū. Qm̄ in isto precepto siue cōsilio dato Mat.v. Ei qui vult tecum in iudicio cōtendere: et tunicaꝫ tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce.vj. ab eo. Qui aufert tibi vestimentū: etiā tunicā noli ꝓhibere. ⁊ qui aufert q̄ tua sunt: ne repetas. Continentur duo. vnum affirmatiue: ⁊ aliud negatiue. Illud qđ ꝯtinetꝰ affirmatiue est/vt auferenti tunicam dimittamus ei ⁊ pallium. et ecōuerso/auferenti vestimentū dimittamus ei et tunicā. et istud absqꝫ dubio nō est semꝑ seruandū exterius in opere: sed semꝑ tenendum est in animo ꝑparato. q: preceptum affirmatiuū non obligat ꝓ semꝑ vt est etiā illud: Si quis percusserit te in vnā maxillam ꝑbe ei et alteram. Luc.vj. Et sic intelligit Augꝰ. et sic intelligit eū Gratianus.xxiij.q.j.§. his ita respondetur. quū dicit ibi precepta patientie. et sic loquitꝰ expresse. c. sequēs/paratus. Aliud qđ cōtinetꝰ seu implicatur negatiue in illo precepto seu cōsilio est/ꝙ non cōtendamus in iudicio ꝓ pallio seu tunica nec quacūqꝫ re tēporali: nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec etiam auferenda iudicialiter ꝓhibeamus. Et istud semper est seruandū a viris ꝑfectis quoad oꝑis executionē: ⁊ nō solum quātum ad animi ꝑparationē. Sic et in illo precepto. Qui percusserit te in vna maxilla ⁊c. includuntur duo. vnum affirmatiue/scilꝫ ꝙ percutienti vnā maxillam: ei alterā ꝑbeamus. et istud nō semꝑ faciendū est in oꝑe exteriori: sicut probat Augꝰ [illegible]: quoꝝ neuter in maxilla ꝑcussus prebuit corporaliter alterā: vt pre.c. paratus. Aliud qđ includitꝰ in illo precepto negatiue/ꝙ ꝑcutientē nos in quacūqꝫ parte corporis/nō repercutiamus. ⁊ istud seruandū est in opere exteriori maxime a viris perfectis: nisi in casu quū quis tenet locū presidentis: vt pater ꝑcutit filium: et dn̄s seruum corrigendo. iudex reum puniendo.xxiij.q.iiij. q̄ peccat. ad si. ideo christus nunq̄ ꝑcussit: sed petro percutienti dixit. Conuerte gladium tuum in locum suū. Mat.xxvj.⁊.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j. demōstrans facto ⁊ exemplo malo nō esse corporaliter resistendū. vnde in predicto loco/Cōuerte gladiū ⁊c. Rabanꝰ dicit sic: Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiā doceret: vt potius ad sustinendum aduersa instrueret/q̄ ad vindicandū ꝓuocaret. Item ibi Augꝰ cōtra faustum. Nam vtiqꝫ dn̄s iusserat vt ferrum discipuli eius ferrent: sed non iusserat vt ferirēt. quid ergo indignum si petrus post hoc peccatum factus est pastor ecclesie: sicut moyses post ꝑcussuꝫ egyptiū factum est rector synagoge. vterqꝫ em̄ nō detestabili immanitate: sed emendabili animositate regulam excessit. vterqꝫ odio improbitatis aliene. sed ille fraterno: iste dn̄ico: licet adhuc carnali tamē amore peccauit. vnde et christus arguit Iacobū ⁊ Ioānē petentes vindictā ignis cōtra samaritanos. Luc.ix.⁊.xxiij.q.iiij. ea vindicta. Et christus docuit Matth.v. non resistere malo. vbi Chrysostomus. Sine enim hoc mandato legis mandatum stare nō potest: quia si ſm legis mādata Leuitic.xxiiij.xxiij.q.iiij.

§.ex his cum.c.seq.omnibus reddere malum pro malo ce perimus: omnes efficiemur mali: eo ꝙ persequētes abūdant. Si autē ſm christi mandatum Matth.v.nō resistitur malo. etsi mali nō leniuntur: tamē boni permanebūt boni. Item ibi Hieronymus. Dñs ergo noster vicissitudinem tollens trūcat initia peccatorū. In lege nāqȝ culpa emendatur: hic peccatorū auferuntur exordia. vnde ⁊ Ambrosius de sancto Joseph dicit/ ꝙ propterea christus prohibuit discipulos non portare virgam: vt instrumenta eripere vltionis.xi.q.iij.ira.⁊ Aug⁹ super prece.verbo/ non resistere malo/ dicit sic. Non ait non reddere malum pro malo: sed non resistere aduersus malum: vt non soluȝ nō rependas quod tibi fuerat irrogatum: sed etiam non resistas qn aliqd irrogetur. hoc est quod consequenter exponit: sed siquis te percusserit in dexterā maxillam: prebe ei et alterā. vbi etiam Aug⁹/ Docet ergo dominus medicus animarū: vt discipuli eorū quorū saluti cōsulere vellent: imbecillitates equo animo tolerarēt. omnis nāqȝ improbitas ex imbecillitate animi venit: q: nihil innocenti⁹ est ab eo qui in virtute pfectus est. Ibi etiam Aug⁹ Omnia autem in quib⁹ improbitatem aliquā patimur: in duo genera diuiduntur. quorum alteruȝ est quod restitui non potest: alterum quod potest. sed in illo quod restitui non potest: vindicte solatium querit solet. Quid em̄ prodest ꝙ percussus repercutis? nunquid propterea illud quod in corpore lesum est: restituitur? sed timidus et vilis animus talia fomenta desiderat. Item ibi Chrysostomus. Nūquid autem si repercusseris eum compescuisti eum vt te non percutiat: sed magis excitasti eum vt adhuc percutiat. nam iracundia per iracundiam non compescitur: sed amplius irritatur. Item ibi Aug⁹. Tenebitur ergo in hoc iniuriarum genere iste modus a christianis: vt accepta iniuria nō surgat odium: sed paratus sit animus plura perpeti: nec correctionem negligat.xxiij.q.iiij.quisquis.cum.c.seq.que vel consilio vel authoritate vti potest. propter quod etiā apostolus ad Rom.xij.c.christi preceptū sequens scribit: Nō vos defendentes charissimi: sed date locum ire.xxiij.q.j.§.j.vbi dicit glos. Ille dat locum ire: qui aduersarium pmittit facere quod vult. Et si viris perfectis non licet se corporaliter defendere: vt tot originalia probant propter virtutem patientie cōmendandam et dilectioneȝ proximi/ quē debemus in amore christi cunctis rebus tēporalibus preferre/ etiam vite corporali/ extollendam. Eadem ratione non licet viris perfectis iudicialiter defendere et contentiose res suas tēporales propter virtutē paupertatis cōmendandam et dilectionem proximi: quem debemus in amore christi cunctis rebus tēporalibus preferre et anteponere. ad hec.xxiij.q.j.§.j.c.nisi bella.et.q.iij.§.j.⁊ legitur et no.ex̄ de homici. suscepimus. Et ideo sicut christus et apostoli nūꝙ repercusserunt excepto Petro: qui in hoc peccauit: vt.s.ꝟ. Item ibi Aug⁹.dixi: ⁊ cui ilico dictum est: Conuerte gladium in vaginam: Ita christus et apostoli pro rebus temporalibus: quibus pax fraterna preferenda est: nūꝙ in iudicio litigauerunt: nec contenderūt: nec eorū statui cōpetit. Et ideo sicut christus dixit non esse resistendum malo: ita dixit non esse contendendum in iudicio. et sub eadem lege precepti interdixit vtrumqȝ immo vnuȝ cōprehenditur sub alio: q: non contendere in iudicio/ est quoddam nō resistere malo. Similiter sicut apostolus dixit Rom.xij. Non vos defendentes charissimi sed date locum ire. Ita dixit.j.Cor.vj. Iam quidē delictū est in vobis ꝙ iudicia habetis inter vos: Quare non magis iniuriam accipitis? quare nō magis fraudem patimini? Ideo ſm preceptum christi percussi in vna maxilla/ citius debemus sustinere ꝙ percutiamur in alia maxilla: ꝙ repercutiamus. Item ſm preceptum eius spoliati tunica citi⁹ debemus permittere ꝙ spoliemur pallio/ ꝙ iudicio contendamus. Et eadē ratio est vtrobiqȝ: q: sicut minus: immo nec malū est ex parte patientis/ nisi malū pene. de quo malo Esa.xlv. ibi/ Creans malū.⁊.xxiij.q.iij.quidā.ꝟ. colicitani. malū est pcuti in altera maxilla/ ꝙ repercutere: ideo citi⁹ debemus esse parati ad sustinendum in altera maxilla: ꝙ repercutiamus: ita minus malū est dimittere palliū ꝙ contendere in iudicio per qd abijcitur vel remittitur pax cū proximo: ideo dimissio pallij intelligēda est quoad pparationem animi: sed declinatio iudicij contētiosi et litigij intelligenda est simpliciter quoad executionē opis. Et ideo sicut corporalis defensio permittitur ſm veniā infirmis et imperfectis: prout patet Luce.xxij. vbi christus concessit apostolis ſm veniam/ ꝙ possent circa tempus sue passionis pter ipsorȝ infirmitatem sumere gladios ad eorum defensionē: ita in iudicio contēdere et litigare pro tpalib⁹ rebus pmittitur ſm veniam infirmis et imperfectis: ideo apostolus.j.ad Cor.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his omnibus. secularia igitur iudicia si habueritis: cōtemptibiles qui sunt in ecclesia cōstituite ad iudicandum. que verba pertractans Grego.xix.li.moral.sic dicit. Quia spūalia dona non caperēt si terrena eos negotia deperissent. longe autē permisit dicēs/ Contēptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicādū. ac si aperte dicat: qui minoris sunt meriti in ecclesia: ⁊ nullis magnorū donorū virtutibus pollēt: ipsi de terrenis negotijs iudicent: quatenus p quos magna nequeant bona: suppleant minora. quos et contemptibiles nominat: ⁊ tamē sapientes noiat quū dicit sic. Nō est sapiens quisꝙ inter vos qui possit iudicare fratrem suuȝ. Qua ex re quid colligitur/ nisi vt hi terrenas causas examinent: qui exteriorū rerū sapientiam perceperunt. q autem spiritualibus donis ditati sunt: profecto non debent negotijs implicari: vt dum nō cogunt inferiora bona disponere exercitati valeant bonis superioribus deseruire. hec Grego. Et si iudices immediati rerum temporalium siue secularium: qui ad hoc constituuntur/ vt dirimant lites et litigia ac cōtentionum certaminis finem ponant. vt.C. de agrico.⁊ cen. litibus. ex̄ de re iud. iurgantiū.⁊ de do. et cō.finem. vbi de hoc.⁊.c.si.ex̄ de transac.c.vltimo. vbi de hoc.⁊.v.q.ij.si primates. nō debent esse supremi et honorabiles: sed infirmi et contemptibiles in ecclesia: quanto magis supremi et perfecti in ecclesia nō debent contendere et litigare. vtiqȝ quātomagis distrahit a perfectione contēdere in iudicio et litigare ꝙ cōtentionem et litigium dirimere ⁊ interimere. iudices em̄ pacem et cōcordiam seruāt procurant ⁊ nutriunt.xc.di.c.penul.⁊ vlti.ex̄ de treu.⁊ pa.c.j. litigantes vero ac contendentes rixas et discordias pariūt et accendunt. illi em̄ omne bonū pspectant: isti bona ppria affectant et querunt. Item Aug⁹ pertractās predicta verba apostoli in enchiridion.lxiij.c.dicit sic. Nā ⁊ hic posset putari iudicium habere aduersus alterū non esse peccatum: sȝ tantūmodo si extra ecclesiam vellet iudicari: nisi secutus adiungeret. Iam quidē oīno delictum est in vobis: quia iudicia habetis vobiscum: ⁊ ne quis ita excusaret et diceret se iustum habere negotium: sed iniquitatem pati: quam velit a se iudicij sententia remoueri: continuo talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit atqȝ ait: Quare nō magis iniquitatē patimini? quare nō potius fraudamini? vt ad illud redeat qd dñs ait Mat.v.xiiij.q.j.§.j. Si quis voluerit tunicam tuam tollere: ⁊ in iudicio tecum contendere: dimitte ei ⁊ pallium. ⁊ alio loco Luc.vj. Qui abstulerit inquit tua: noli repetere. Prohibuit itaqȝ suos de secularibus cuȝ alijs habere iudiciū. Ex qua doctrina apostolus dicit esse delictū: tn̄ quū finit in ecclesia talia iudicia: finiri inter fratres fratrib⁹ iudicātibus: ex̄ ecclesiā vero terribiliter vetat. Manifestum est etiam hic quid ſm veniam cōcedatur infirmis. pter hoc itaqȝ atqȝ huiusmodi pctā ⁊ alia: licet his minora: oportet vt quotidie crebroqȝ orem⁹ dñm/ atqȝ dicamus Mat.vj. de peni.dist.j.in actione.⁊ dist.iij.de quotidianis. Dimitte nobis debita nr̄a. hec Aug⁹. Et ita ſm Augustinū non licet perfectis litigare: infirmis aūt cōceditur ſm veniā: sȝ nō fraudulenter ⁊ cum scandalo. vnde.j.ad Thessalo.iiij. Neqȝ circūueniat fratrē in negotio. ⁊ Mat.xviij. Ve illi

per quē scandalū venit. ex de noui oper. nunt. cū ex iniun
cto. ꝛ Luc. xix. Siquid aliquē defraudaui: reddo quadru-
plū. xij q. ij. cū deuotissimā. ꝛ. c. in antiquis. ꝛ. c. in legibus.
Item ad hoc est glos. sequēs intentionē beati Augustini,
q̄ sic dicit sup illud. j. ad Cor. vj. Jam oino delictū est in vo
bis ꝛc. Glos. interlinearis. Ex hoc solo ꝙ iudicia habetis.
pctm̄ est em̄ litigare quū par esse debeat. Item glos. con-
tinua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios: s; ne excuses
ꝙ hoc iuste agis: occurrit: quare nō magis iniuriam acci-
pitis? vnde dn̄s Luc. vj. Qui abstulerit tua noli repetere.
s; tn̄ hic fm̄ veniam infirmis cōcedit apostolus. hec glos.
et sic in fi. determinat. Ut autē p̄dicta verba Augustini in
quibus ait peccatū est iudiciū habere cōtra fratres, sane
intelligant: dicendū quid in huiusmodi liceat pfectis: et
quid nō. et q̄d infirmis: et quid nō pfectis. Igit licet repe
tere sua simpliciter, sine causa, sine lite, sine iudicio: s; non
cōuenit eis inde mouere causam an̄ iudicē. Infirmis vero
licet repetere sua mouēdo causam ante iudicē et iudiciū;
habendo cōtra fratrem: s; nō cōtentiose vel fraudulēter:
nec apud infideles iudices. hec glos. Nec obstat glos. per
opponentē allegata sup verbo apostoli, Oia mihi licet: ꝛ
j. ad Cor. x. i. omnia mea licet repetere: q; vt ex premissis
apparet: glos. loquit ibi de modo repetendi sua simplici-
ter sine litigio iudicio ꝛ contētione. Itē ad hoc est Remi-
gius sup dictis verbis apostoli sic dicens: Duplicāq; pec
catū: ꝛ ꝙ litigant: ꝛ ꝙ in p̄sentia infidelium litigant: a q̄-
bus blasphematur nomē christianitatis. Jam quidē ostē
sum peccatum est in vobis, ꝙ iudicia habetis inter vos.
accusatio litē: lis discordiā: discordia odiū generat. ne for-
te illi dicerent oino peccatū est si mea requiro: ideo apo-
stolus dixit: In veritate oino delictum est in vobis, q̄ con
tra preceptū dn̄i agitis: qui dixit Luc. vj. Si quis aufert q̄
tua sunt ne repetas. ꝛ qui vobis pacem suam cōmenda-
uit: quare non magis dānum sustinetis? vt preceptum do
mini custodiatis. hec Remigi⁹. Item ad hoc est Chryso-
stomus sup Mattheū dicēn. Indigna res est vt hō fide-
lis stet in iudicio ante cōspectū iudicis infidelis. vel si fi-
delis certe secularis et qui te venerari debuerat ꝑpter di
gnitatē fidei: iudicat te ꝑpter necessitatē cause: ꝛ ꝑdes di
gnitatē christi ꝑpter negotiū mundi. Deinde omne iudi-
ciū irritatio cordis est: et cogitationum malarū. nam si vi
deris ꝙ causa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur: et
tu similiter cause tue adesse festinas. et si ab initio hoc cō-
silium nō habuisti. Itē idem ibidem. Si semel iudiciū in-
gressus fueris: iā non cogitas vt veritas cause appareat;
sed vt quōcūq; victor existas. vnde et in Prouerbio. xij. c.
Qui negligit dānum ꝑpter amicum, iustus est. Iter autē
impiorū decipiet eos. ergo a sensu ꝯtrario, q̄ nō negligit
dānu; ꝑpter primū: sicut ille qui iudicialiter sua repetit:
nō est perfectus perfecta iustitia. vnde glos. inter. dicit ibi.
propter amicū. i. ꝑpter christū, qui dixit Joā. xv. vos ami-
ci mei estis. Iter autē impiorū. glos. interlinearis. qui vel
sua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item glos. dicit
ibi sic. Si hoc ad literā accipit: quātomagis est dignus co
rona iustitie q̄ propter deum, q̄ dixit Luc. xij. ꝛ Matth. x.
Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occi-
dunt corpus: vel qui vendens oia dat pauperib⁹, Mat.
xix. vel rapinā bonorū suorū cum gaudio, Heb. x. patitur:
vel carnē suam morti tradit. Joā. xij. Hoc etiā apparet in
Abraam qui prius elegit ius suū ꝑprium, qd̄ in preda de
manibus hostium erepta tēporaliter acquisierat. xiiij. q.
v. dicat. j. dist. ius militare. totaliter dimittere: q̄ honorem
sui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclina-
re seu humiliare. Gen. xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam
ad dn̄m meū excelsum possessorē celi et terre, ꝙ a filo sub-
tegminis vsq; ad corrigiam calige non accipiam ex omni-
bus que tua sunt: ne dicas ego ditaui Abraam. Isaac etiā
patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna successione, et
propria acquisitione ei debebatur cedere: q̄ contentioni
deseruire. Gen. xxvj. vbi etiam puteum pro quo non acci-

dit contentio merito appellat latitudo: quia plena latitu
do iustitie non possidetur nisi in mansuetudine pacis, fo-
ras dimissa temporalium contentione. vnde et ps. cxviij.
Latum mādatū tuum. idest charitatis ꝛ pacis nimis. scꝫ
licet ad amicos et inimicos nostra tollentes. ex vt li. non
con. accedens. ij. ꝛ. ij. ad Cor. vj. Cor nostrum dilatatum
est. ꝛ. j. dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudi
ne credentium scribitur Act. iiij. et. xij. q. j. c. ij. ꝙ erat eis
cor vnum et anima vna: et omnia communia. nec erat liti-
giū nec contentio inter eos ꝛc. sed plena concordia, et pa
cis tranquillitas. et implebatur ps. cxxxij. Ecce q̄ bonum
et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre. c. ij. Ni-
mirum supra modum est iocundum et delectabile absq;
omni temporalium questione litigio et contentione vna
nimiter et pacifice viuere: nihil in hac vita felicius: ideo
merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas precel-
sit hierusalem. i. visio pacis dicta est. hinc apostolus. j. ad
Cor. xiij. Charitas non querit que sua sunt. Et si perfecta
charitas de qua apostolus ibi loquitur: non querit q̄ sua
sunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicia-
liter que sua sunt: quum nihil maxime proprium habeat,
vt. s. probatum est. Si enim perfecta charitas sua non que
rit: quomodo sua litigando requirit? hinc Phil. ij. Nō que
sua sunt singuli considerantes: sed que aliorū. facit. liij.
dist. nosse. Omnis enim lis et contentio per iniquitatem
extitit introducta. si enim homo non peccasset: nulla de ta
libus fuisset q̄stio litigiū nec cōtentio. Christus autē redu
xit apostolos et apostolicos viros quantū ad cōtemptū
tēporaliū, ad rectitudinis prime statum: vt expressum est
xij. q. j. c. ij. quare sicut in statu innocentie nulla fuisset que
stio de tēporalibus: ita nec apostolis ac viris apostolicis
ad statum innocentie quoad hoc restitutis, licuit in iudi-
cio contendere: aut pro talibus litigare. vnde christus li-
cet in maxilla percussus ostenderit nō fuisse percutiendū:
cum bis in passione spoliatus nihil reclamauit. Joā. xix.
Quā graue sit cōtendere ex hoc apparet, ꝙ per illud do-
nū cōcordie amittit: qd̄ in vobis sp̄ussanctus precipue di-
ligit. xxiiij. q. j. §. si aūt. vnde et in colūba apparuit. Joā. j.
de cō. dist. iiij. aliquid. Iracundi em̄ suscitant lites et con-
tentiones. Eccli. xxviij. et Phil. ij. Nihil per contentionē.
j. ad Cor. xj. Si quis videtur cōtentiosus esse: nos talem
consuetudinē non habemus: nec ecclesia dei. ij. Timoth.
ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex de sindico. c. vnico.
Prouerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites. Omnis lis
etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie est. Jaco. iiij. Un
bella et lites in vobis: nonne ex cōcupiscētijs vestris? vn̄
et Seneca. Quietissimam vitam ducerēt homines: si hec
duo tollerētur de medio, meum et tuum. pro hoc faciunt,
xj. q. j. te quidē. et. §. ex his. xiiij. q. j. §. i. ꝛ. §. quia erga. xvj. q.
j. de p̄sentium. Item apostolus ad Ephe. v. Redimentes
tēpus: quoniā dies mali sunt ꝛc. vbi Aug⁹. Tempus redi-
mit qui perdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi det nummū
vt habeat vinum. et ista est quedā temporis redemptio:
vt si quis vult tecum in iudicio contendere post tunicam
dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Ut vero obij
citur ꝙ ista precepta fuerunt data generaliter in monte
Matth. v. et omnibus perfectis et imperfectis. verū est:
sed non vniformiter: quia apostolis et viris perfectis fue
runt iniuncta simpliciter et absolute: alijs vero fuerūt in-
iuncta quodāmodo fm̄ quid et sub conditione, scꝫ si vel-
lent absq; peccato viuere: et ad perfectionem virtutis at-
tingere. vnde alijs magis fuerunt consilia q̄ precepta. ap
petētibus perfectione; precepta. vnde Aug⁹. Sed tu lon-
ge es a peccato iniusti exactoris: quo omnino non exigis
debitū. ideoq; bon⁹ magister ait: Qui percusserit te in vnā
maxillam: prebe ei et alteram. Matth. v. xiiij. q. j. qd̄ debe-
tur. Item Aug⁹. Quisquis preceptis nō obtēperat: reus
est cōsilio. si vti volueris minus boni adipisceris: non ma
li aliquid perpetrabis. xiiij. q. i. quisquis. ¶ Item qd̄ op-
ponitur de verbo dn̄i loquētibus sibi discipulis. Matth.

xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et .j. dic ecclesie. er-
go apostolici viri et apostoli possunt conqueri ecclesie de
sibi iniuriantibus ⁊ suas res auferentibus. Dicendum ꝙ
istud est potius contra opponentem: q: dominus loquitur
ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que est fiēda
intuitu fraterne charitatis: ⁊ nō intuitu ꝓprie vtilitatis. ij.
q.j. si peccauerit. vbi de hoc. xlv. dist. sm illud. ex de iudic.
nouit. et legit et no. ex de hereti. cum ex iniuncto. in glos.
ad hanc. Nec em̄ admonendus est secreto frater et post-
modum denūtiandus ecclesie propter aliquod cōmoduz
tēporale: vt opponens in suo medio implicat: sed propter
lucrū anime spūale. vnde dicit ibi: Si te audierit lucrat⁹
eris fratrem tuū. non recuperes vestem tibi ablatam: vel
aliam rem temporalem. vnde Aug⁹ ibi. Si propter te id
facis: nihil facis. si autē amore illi⁹ facis: optime facis. De-
inde ꝙ instat ꝙ apostolus. j. ad Cor. vj. quum dicit. Jam
omnino delictū est in vobis: ꝙ iudicia habetis inter vos.
non loquitur viris perfectis: sz loquit Corinthijs: qui nō
reliquerāt: sed sibi retinuerāt bona ꝓpria tēporalia. nō fa-
cit pro ipso: sed magis cōtra: quoniā si habere iudicia de
rebus temporalibus est peccatū aliqd infirmis et imper-
fectis: nec eis licet nisi sm veniam: multo magis est pecca-
tū pfectis: nec eis licet. quod est cōtra opponentē. Quod au-
tē apostolus loquitur ibi de iudicio rerū tēporalium vni-
uersaliter et absolute, siue cum fraude siue absq fraude,
patet: q: de tali iudicio loquit ibi apostolus: quale conce-
dit seu permittit ibidem ipsis Corinthijs: sz apostolus cō-
cedit seu pmittit ibi Corinthijs iudicia sine fraude: ⁊ non
iudicia cum fraude. qd patet in eo qd dicit, Judicia igitur
secularia si habueritis: contemptibiles qui sunt in eccle-
sia, illos cōstituite ad iudicandum. qd manifestum est in-
telligere de iudicijs bona fide absq fraude: q: iudicia cū
fraude non cōcedit dicens ibi: An nescitis quia iniqui re-
gnum dei nō possidebūt? et ita omne iudiciuz litigiosum,
siue cum fraude, siue sine fraude, implicat ad peccatum:
et per consequens repugnat viris perfectis. vnde directe
reprehendit in iudicio contentionem quū dicit: Sed fra-
ter cum fratre in iudicio contendit. et qua cōtentione cō-
tinua subiungit. Jam omnino delictum est in vobis, ꝙ iu-
dicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: sed soluz
de contentione prehabita mentione. Jdeo dicit: Jam de-
lictum omnino est in vobis ⁊c. quasi diceret, habere iudi-
cia fraudulenta hoc est vituperabile apud omnes gētes
etiam infideles: sed apud nos est vituperabile habere q̄-
cūq de tēporalib⁹ iudicia siue fraudulenta siue non frau-
dulenta: ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudez,
q̄ pro tēporalibus in iudicio contēdere. Jllam perfectio-
nis doctrinam sequentes olim sancti anachorite egyptij
nedū illud pauperculū modicū quod habebant eis sub-
tractū in iudicio non repetebant: sed nec furibus eas sub-
trahentibus et scientibus ipsis aliquid dicebant. vnde de
Machario legitur, ꝙ quum semel ad cellam suam reuer-
teretur: et ibi inuenisset furem tollentem qd in cella habe-
bat: stetit tāq̄ peregrinus caritans aial cum illo latrone
de rebus suis cum multa patientia: ⁊ perduxit eū dicens.
Nihil in hunc mundum intulimus. j. Timoth. vj. Dn̄s de-
dit: dn̄s abstulit: sicut ipse voluit ita factum est. benedict⁹
deus in omnibus. Job. j. De quodam alio sene legitur, ꝙ
quū quidā alius frater vicinus suus sepe sibi furaret de
his que in cella habebat: ⁊ ipse videret illum: non argue-
bat senex: sed amplius operabatur dicens, puto frater ille
necessarius est. habebat ergo senex magnā tribulationē
ex penuria panis. Quū aūt moreret et circūdedissent eū
fratres: senex vidit illum fratrē q̄ solebat ei furari: et dicit
ei: Accede ad me frater: et apprehēdit eius manus ⁊ oscu-
labatur dicens: Gratias ago manibus istis fratres: q: ꝓ-
pter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Jlle au-
tem frater compunctus corde et agens penitētiam, fact⁹
est et ipse strenuus monachus. Alius frater requisiuit se-
nē dicens: si mihi debet paucos nūmos frater: iubes vt re-
petam eū? Cui senex. semel tm̄ dic ei cū humilitate. at ille:
ꝙ si semel ei dixero ⁊ nihil mihi respondeat: quid faciam?
Tunc senex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam
quia non possum vincere cogitationes meas nisi illi fue-
ro importunus. Cui senex. dimitte cogitationem tuaz cre-
pare. tantūmodo fratrem tuum ne contristes quia mona-
chus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali liti-
gare nō licet. Legitur etiam in vitis patrū, ꝙ quum tres
anachorite iuissent ad metendum sub certa mercede: et
vnus eorum fuisset infirmatus: alij duo inuitabant eū re-
cipere partem mercedis. ipse vero dicebat ꝙ non debebat
habere partem: quia non laborauerat. Alius anachorita
determinauit hanc questionem charitatiue, ꝙ reciperet
partem. quam cuz planctu recepit ille infirmus. ¶ Jtem
Luce. vj. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tuni-
cam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec est enim virtus aniz-
me: que omnino auersa est a passione cupiditatis diuitia-
rum. decet enim eum qui pius est et obliuisci malorum: vt
et ea quibus charos amicos iuuamus: persequentibus
cōferamus. Jtem ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua sunt:
ne repetas. Chrysostomus. Adeo percipimus omnia. ꝙ
autem dicimus meum et tuum, nuda tm̄ sunt verba. Si
nāq domum tuam asseris: emisisti verbum carens subsi-
stentia rei. Nam et aer et solum et cementum creatoris
sunt. tu etiam ipse qui domum construxisti: sed etsi tuus
sit vsus: nō solū ꝓpter mortē: sed etiā ꝓpter rerū euētus
aia tua non possidetur a te. et quo pacto tue reputabunt
opes? vult autē deus tua fore que tibi ꝓ fratrib⁹ credita
sunt. q̄ possides tua nō sunt: nisi ꝓ alijs dispēsaueris. fiūt
aūt tua: si pro alijs dispensaueris. Si vero tibi affluenter
expēderis: que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed ꝓpter
nefandā opus cupidinē hoies in curijs contrixant. cōtra
qd christus dicit. Et q̄ aufert que tua sunt: ne repetas. vbi
etiā Aug⁹. Qd de vestimento domo iumento fundo ⁊ ge-
neraliter oi pecunia dicit. hec Aug⁹. Perfect⁹ g̃ paup sicut
erāt apli q̄ oia ꝓpter deū dimiserūt: non litigat sup re sibi
ablata. et si litigat: iā cupiditate aliqua ligatus est. ⁊ ideo
perfectus pauper non est: quia perfectus pauper nihil si-
bi appropriat: sed oibus omnia cōmunicat: ⁊ semp ad tē-
pus innocētie: quo omnia erant cōmunia: se reducit. dist.
viij. §. j. ⁊. xij. q. j. c. ij. hoc em̄ est ꝓpriū ꝓprie veri ⁊ pfecti
et euangelici et apostolici pauperis: nihil sup terram ha-
bere ꝓprium: nec in vsu rerū quib⁹ vtit ꝓprium facere. vñ
et malus religiosus quū ꝓpriū habere non possit: vt. xij.
q. j. nolo. ⁊ c. non dicatis. cōtra naturā vsus in vsu sibi ꝓ-
prium cōstituit: et ideo contra statum regularē viuit: cui
annexa est ois ꝓprietatis abdicatio. ex de sta. mona. cū ad
monasteriū. §. fi. Nec glorietur se vacuo noie non habere: si
qd habet ꝓ solo vsu, alijs non communicat quum nō vti-
tur: quia factis verbis cōtrarius est: et ideo realiter ꝓprie-
tarius est. xij. q. j. c. ij. et. c. quia tua. ⁊ c. scimus. vnde de eo
ꝓprie dicit ad Titū. j. Cōfitetur se nosse deū. subaudi in ob-
seruantia regulari. factis aūt negat. q: ꝓprietarius est nō
cōmunicādo quod habet quum necessario nō vtitur. hoc
optime probat. xij. q. v. cauete. ⁊. xij. q. j. nolo. vnde verū
et perfectū pauperem euangelicum: quales erant aposto-
li: describens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie
dicit, ꝙ pauper operator nō habet affectum ad aliquid vi-
tiose qd habet: ⁊ ei aduenientia quasi nō essent reputans.
si vero in aliquo contristatur: nondum pauper est factus.
Qui contēnit malos liberabitur a cōtradictione verboz
et litigatione. amator possidendi pro actu vsq ad mortē
pugnat. Non erat in Job vestigium auaritie. hunc om-
nibus priuatus imperturbatus mansit. Job. j. hucusq
Climacus. Jtem in vitis patruz legitur, ꝙ quum duo pa-
tres simul manerēt: dixit vnus alteri: faciam⁹ ⁊ nos vnaz
litē sicut ⁊ alij hoies faciūt. Dixit alter. nescio quēadmo-
dū fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnū laterem in medio:
et dico, quia meus est. et tu quia nō est dic tuus: sed meus.
Et ex hoc fit contentio et rixa. Et dum posuissent la-

terem in medio: dicēte vno quia meus est. ille alter primū respōdit: ego meū esse spero. quū ille alter iterum diceret. nō est tuus sed meus. tunc ille respōdit. et si tuus est tolle eum. quo dicto non inuenerūt quēadmodum litigarent. Item in vitis patrū. Venerūt latrones in cella cuiusdam senis dicentes: omnia q̄ in cella tua sunt: venimus tollere. Respondit senex quantū vobis placet filij tollite. Tollentes ergo quicq̄d inuenerūt abierunt. Remansit autē sacellus in abscondito: quem tollens senex insecutus est eos clamans filij tollite qđ obliti estis. Illi vero admirātes patientiā senis, reuocauerunt eū: ꝛ penitētiā egerūt, restituētes que abstulerāt: dicentes hic hō dei est. Unde pulchre clemens dicit in canone. xij. q. j. c. ij. sed per iniquitatē alius dixit hoc esse suum: ꝛ alius illud. ꝛ sic inter mortales facta est diuisio. Item apostoli quū missi fuerunt a dño specialiter ad predicandū pacem iuxta Esa. lij. Quā pulchri supra montes pedes annuntiantis et predicantis pacē. viij. q. j. olim. quō in iudicio contendissent ꝛ alios ad impatientiā infirmos incitassent: et cōtra illud qđ predicabāt fecissent. Ꝺ de eis credere indignū ē: q2 magni nō fuissent in regno celoꝝ, sicut sunt si dixissent ꝛ nō fecissent et se nō pacificos: ꝛ se non mūdi cōtemptores verissimos ostēdissent. Mat. v. Ad eos enim potissime qui erāt capita ecclesie: et totius perfectionis exēplar, ptinebat non litigare. nō alios ad eos odiendos ꝓuocare. Gala. v. sꝫ ad cōcordiam reuocare et pacificare. xc. dist. per totum. ex̄ de treu. ꝛ pa. c. ij. §. fi. Quis eñ videret eos p temporalibus que sunt stercora. Phil. iij. litigare, et eis de cōtemptu mūdi crederet? ar. xx. dist. p: imū. immo nedū solus paulus dixit, Phil. iij. sed et omnes alij apostoli omnia arbitrati sumus vt stercora: vt christū et proximum lucrifaciamus. Nam ꝛ simplex laicus frater Egidius socius beati Francisci dicebat: Si vis saluari non petas tibi fieri iustitiam ab aliquo. Preterea si apli cum aliquo in iudicio litigassent: supponendū est φ semp iuste petissent: et rei cōtra quos egissent se cōtra iustitiam defendissent. In iudicio autem vterq3 subit tam reus q̄ actor calūnie iuramentum. C. de iura. calū. aut. pncipales. ꝛ ex̄ de iura. cal. c. j. et vlti. sed dominus dixit Matth. v. Sit sermo vester est est. nō non. ex̄ de iureiu. et si christus. Iurare autē et si peccatū nō sit: nō tamē debet fieri nisi qs necessitate cogat, videlicet quum videt pigros esse hoies ad credendum: qđ eis est vtile sicut dicit Aug⁹ in sermone dñi: et ponit. xxij. q. j. ita ergo. sꝫ nulla necessitas erat apostolis ad repetendū aliquid in iudicio ex quo extra iudiciū eorū debitores nolebant eis reddere: ergo iurare non licite poterant: q2 per hoc debitores ad salutem non reducebant: immo fuisset eis occasio peierandi ex quo alś eis satisfacere debitores nolebāt qui eñ scit alium velle falsum iurare: et a tali recipit iuramentū vincit homicidam: q2 homicida corpus occisurus est: ille animam. immo duas animas: et eius quem iurare ꝓuocauit: ꝛ suam. sic dicit Aug⁹ in sermone de decollatione beati Ioannis. ꝛ transfertur. xxij. q. v. ille. Itē Mat. v. Videns iesus turbas. dicit Aug⁹ super illum sermonem, φ apostoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi descriptas habuerūt. Sed inter alias scđa beatitudo est, Beati mites ꝛc. vbi August. Mites sunt qui cedunt improbitantibus: et non resistunt malo: sed vincunt in bono malum. Et idem sup lucam. Mitiga ergo affectum tuum: vt nō irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclarū est eñ motū tēperare cōsilio: nec minoris virtutis dicitur cohibere iracūdiam, q̄ omnino nō irasci: quū plerūq3 illud leuius: hoc fortius existimet. Rixent igit immites ꝛ dimicent p terrenis ꝛ tpalib⁹ rebus: sed beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terrā: de qua euelli non possunt. illam inquā terram de qua in ps. cxlj. dicit: Portio mea in terra viuentium. Ergo ꝛ apli p terrenis nō litigauerūt in iudicio nec extra: qđ si fecissent: mititatis beatitudinē nō habuissent. qđ est contra Augustinū vt supra dixi.

Restat inter hec querere q̄ possit esse concordia inter decre. exiit. ex̄ de v. signi. li. vj. ꝛ extrauagantē dñi pape Ioā. xxij. q̄ incipit, Ad cōditorē. et aliam que incipit, Cum inter. cuius tenor talis est de verbo ad verbum extractus de bulla appensa hic ponit: extrauaganti Ioan. xxij. Cum inter nonnullos viros scholasticos, sepe contingat in dubium reuocari, vtrum pertinaciter affirmare redemptorē et dominū nostrū iesum christū, eiusq3 apostolos in speciali non habuisse aliqua nec in communi, hereticum sit censendum, diuersis diuersa et aduersa etiam sentientibus circa illud. Nos huic contrectationi finem imponere cupientes, assertionem huiusmodi pertinacē. vide qđ legitur et no. ex̄ de sum. trini. c. j. li. vj. in. §. fi. super verbo asserere. in vltima glos. Ioan. an. cum scripture sacre que in plerisq3 locis ipsos nonnulla habuisse asserit contradicat expresse ipsamq3 scripturam sanctam, per quam vtiq3 fidei orthodoxe probantur articuli: quoad premissa fermentum aperte supponat continere mēdacij: ac per consequens quantū in ea est: eius in totam euacuās fidem catholicam reddat eius probationem adimēs dubiam et incertam, deinceps erroneam fore censendam ac hereticam de fratrum nostrorum cōsilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursumq3 imposterum pertinaciter affirmare, φ redemptori nostro eiusq3 apostolis his q̄ ipsos habuisse sacra scriptura testatur: nequaq̄ ius ipsis vtendi seu consumendi competierit: nec illa vendendi seu donandi ius habuerint: aut ex ipsis alia acquirendi: que tamen ipsos de premissis fecisse scriptura sacra quam dicere mentiri nefas est. xxiij. q. v. quid ergo. ix. dist. ego. c. si ad sacras. aūn. c. seq. xxv. q. j. sunt quidam. testatur seu ipsos potuisse facere supponit expresse: quū talis assertio ipsorū vsum et gesta euidenter includat in premissis non iusta. Quod vtiq3 de gestis vsu seu factis redēptoris nostri dei filij sentire nefas est scripture sacre contrarium, et doctrine catholice inimicum, assertionem ipsam. ex̄ de sum. trini. et fide ca. §. porro. ibi, pertinaciter. in Clemen. et de vsur. ex graui. §. si. ptinaciter. i Clem. legit ꝛ no. xxiiij. q. iij. dixit apls. ibi, ptinaci animositate. ꝛ glos. si. ibi, ptinacē de fratrū eorūdē cōsilio deinceps erroneā fore cēsendā merito ac hereticā iudicam⁹. hucusq3 vba cōstitutionis dñi pape Io. xxij. Videt q̄ saluo iudicio Romane ecclie sacrosctē φ verba dicte ꝯstitutionis nō ꝯtradicāt determinationi ecclesie posite ex̄ de verbo. signi. exiit q̄ seminat. in. §. porro. nec alijs ibi cōtētis: nec a sentētijs reuerēdoꝝ patrū ꝛ doctorū in sacra pagina famosoꝝ fratrū bonauēture in sua apologia ꝛ Ioānis de pecheno in libro de pfectiōe euangelica traditis discrepet. Nec a determinationib⁹ capituli gnalis ordinis fratrū minoꝝ pusij celebrati. ¶ Nā hře aliq̄d quātū ad psentē materiā ptinet: accipit tripliciter. Uno modo quantū ad vsum facti simplicē ꝛ tm̄ iustū. ꝛ h modo serui ꝛ religiosi q̄ serui dicunt. liiij. di. multos. et q̄ pro mortuis reputant. C. de epis. ꝛ cleri. deo nobis. §. j. in fi. in textu et in glos. ꝛ. xvj. q. j. placuit. vbi de hoc. ꝛ. c. sunt nōnulli. in pn. vno modo dicunt hře quātū ad vsum facti ff. de pecu. l. nec seruus. ꝛ. l. id vestimentū. ꝛ no. xij. q. j. non dicatis. in glos. nunquid. ꝛ. c. dilectissimis in glos. ergo aliquis. ꝛ sic accipitur vno modo habere. ff. de v. signi. habere. legitur et no. xxiij. q. vij. quod autē. ibi, non solum que habebant ꝛc. et in glos. non intelligas. Et hoc modo habere accipitur in regula beati Francisci ab ecclesia approbata, in. c. fiq. ibi, habeāt vnā tunicā cū capitio: ꝛ aliam sine capitio q̄ voluerint hře. ꝛ in. c. clerici. ibi, ex quo hře poterunt breuiaria. ꝛ in. c. fratres nihil. ibi, habere velint. Et isto mō habēdi religiosi dicunt hře: q̄ tm̄ quātū ad ꝓpriū nihil habent: vt. xij. q. j. nō dicatis. in pn. ꝛ. xviij. q. ij. abbates. ibi, aut peculiare aliquid habere. ꝛ. liiij. distin. abbati. ibi, qui enim nihil proprium habet. et. C. de episco. ꝛ cleri. aut. ingressi. ꝛ. xix. q. vlti. q2 ingredientibus. et ex̄ de of.

Hře aliq̄d trifariā capitur.

or.quãto.7.xij.q.j.nolo.ibi:Nulli licet in societate nostra
habere aliq̃d propriũ.ex de regu.et parte.de cõuer.cõiu.du
dũ.§.verũ.7 de sta.mona.c.ij.7.c.sup eo.7.c.cũ ad mona
sterium.§.fi.vbi de hoc.7 no.de cõ.dist.j.iubem⁹.Apocal.
c.vlti.in.j.glos.in fi.7 q̃ cleri.vel vo.c.vltimo in glos.ergo.
Et de hoc modo habendi simplici loquit̃ pre.decre.exijt.
et decre.Clemẽ.exiui de paradiso.posita in tit.de ꝟ.signi.
In quib⁹ dicit̃ ꝙ fratres minores ꝫm regulã beati Fran
cisci habere possunt vnam tunicam cum capitio et aliam
sine capitio.Et m̃ in eisdem dicit̃/ꝙ fratres nihil sibi ap
proprient:vel appropriare sibi nihil possunt vel in cõi etiã:
q: hoc expresse in regula cõtinet̃ in.c.fratres nihil sibi ap
proprient.per qd̃ liquido apparet/ꝙ habere ibi sumit̃ quã
tũ ad simplicẽ facti vsuȝ.Et ꝫm hũc modũ christus 7 apo
stoli habuerũt in cõmuni et in speciali et iuste 7 etiã aliq̃n
loculos.Quorũ apostolorũ locũ et vitam tenent mona
chi quãtum ad abdicationem ꝓprietatis 7 dñium oim re
rũ in speciali:vt no.xvj.q.j.ex authoritate.7.xij.q.j.viden
tes.in glos.Episcopi 7 fratres quãtũ ad abdicationẽ pro
prietatis 7 dñium oim rerũ tã in speciali/ꝙ in cõmuni vt
habet̃ in dicta decre.exijt.§.porro.¶Alio mõ accipit̃ hr̃e
quantũ ad ius administrationis 7 dispẽsationis.Et hoc
modo prelati siue episcopi:q̃ in locũ aplorꝫ succedũt quo
ad prelationẽ et dispensationẽ rerũ eccl̃ie:vt pre.c.viden
tes.in textu et in glos.7.lxviij.dist.quorꝫ vices.7.xxj.di.in
nouo.dicunt̃ habere 7 habent ius administrationis 7 dis
pẽsationis ad vtendũ reb⁹ eccl̃iasticis.nõ ꝙ res ecclesie
dicant̃ eorũ esse quãtũ ad dñium 7 ꝓprietatem:sȝ solum
quãtũ ad procurationẽ 7 dispensationẽ 7 administratio
nẽ.7 hoc ꝓbat̃.xij.q.j.c.vltimo.in textu 7 in glos.xxiij.q.vij.
quod autẽ.7.xxiij.q.viij.conuenior.et ex de dona.c.ij.legit̃
et no.cum fi.7.xij.q.j.ep̃s ecclesiasticarũ.x.q.ij.ep̃s.Et ex
hoc iure cõpetit eis vẽdere 7 donare in casibus in iure cõ
cessis.xij.q.ij.sine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex de re.eccle.
nõ alie.vt.s.ex de his que fi.a prela.cum in apostolica se
de.7 legit̃ 7 no.de dona.ceterũ.cum fi.¶Tertio modo
sumit̃ hr̃e quãtuȝ ad dñium.Et hoc modo habẽdi dñium
subdistinguit̃.Uno modo dicit̃ quis habere scȝ quãtũ ad
dñium qd̃ est de iure diuino:de q̃ iure diuino no.dist.j.ius
naturale.in glos.j.et dist.viij.quo iure.in glos.ex hoc.Et
hoc mõ res deo siue ecclesie donate vel oblate ꝓpter deũ:
7 decime dicant̃ haberi 7 esse in dñio christi 7 corporis ei⁹
qd̃ est ecclesia.xij.q.ij.qui christi.7.c.nulli liceat.7.c.ꝑdia.
et.c.qui abstulerit.7.q.iiij.pontifices.et.q.j.res ecclesie.et
c.videntes.7.c.expedit.vbi de hoc no.7 plene ꝑ Innocẽ.7
Ostiẽ.ex de causa.pos.cum super.7 de hoc dñio legit̃.xvj.
q.iij.inter memoratos.vbi dicit̃/ecclesie cuius est ius retẽ
tionis sic eternum dñium.7 habet̃ Leuit̃.vlti.circa fi.De
hoc dñio:qd̃ spectat ad christũ 7 ad corpus eius qd̃ est ec
clesia fideliũ.xxiij.q.v.de liguribus.dicit̃.j.ad Cor.iij.Oia
vestra sunt:vos autẽ christi.xxiij.q.vij.c.j.circa ꝑn.et.c.qd̃
autẽ.circa fi.Et de hoc modo habendi expsse Aug⁹ super
Joã.loquẽs de donatistis dicit:Ueniãt ad catholicam ec
clesiam:7 nobiscũ habeant nõ solum terram:sed etiaȝ eũ
qui fecit celũ et terrã.In hmõi autẽ cõmunitate viuẽtes:
et iter paupertatis altissime arripiẽtes/7 ꝑfectionis euã
gelice/non querunt in rebus quas habent nisi vsum.xij.
q.j.clericus.7.c.ep̃us.vñ Philip.vlti.Thessalonicã mihi
misistis in vsum.glo.ibi q̃ est Aug.dicit:Preter vsum in re
bus nihil querendũ est.7.j.ad Timoth.vj.habẽtes alimẽ
ta 7c.ideo dicit ibi signãter:qb⁹ tegamur/vt ostẽderet se
nõ q̃rere nisi vsum.7 q: vsus alimẽtorꝫ 7 tegumẽtorꝫ inter
hoies distinct⁹ est:7 habetur in speciali:ideo sepe scriptu
ra diuina vtit̃ his nominibus/scilȝ meũ tuum/iuxta illud
ps.xxj.Partiti sunt vestimenta mea sibi:et sup vestẽ meã
miserũt sortẽ.Joã.xix.iuxta qd̃ dictũ est.j.Timoth.vj.ha
bentes alimẽta 7c.et habebat christus loculos.xij.q.j.ha
bebat.Et ꝙ hec intelligant̃ quantũ ad vsum/ptȝ ꝑ Augu
stinũ in verbis illis aplĩ.j.ad Cor.iij.in fi.Omnia vestra
sunt.7.xxiij.q.vij.qd̃ autẽ.in fi.dicẽtẽ/Omnia vestra sunt/

scȝ superiora equalia et inferiora.Superiora vestra sunt
ad perfruendum/vt deus trinitas.Equalia ad cõuiuen
dũ/vt angeli qui et nostri sunt modo:quia ad vsuȝ nobis
sunt:sicut dñi dicuntur esse famulorum:nõ dominio:sed
ad vsum eorum.Inferiora ad vtendũ.hec Aug⁹.et poni
tur ipsa authoritas Augustini in li.questionum euange
liij:et recitatur in glos.ad Rom.viij.7 scd̃o sententiarum
ibi/omnia enim 7c.Ex isto etiam iure diuino viris iter ꝑfe
ctionis arripientibus prohibetur dicere/hoc meum/hoc
tuum proprium.xiij.q.j.in prin.dist.viij.§.j.7.c.j.xij.q.j.di
lectissimis.7 de hoc statu perfectionis Petrus in perso
na omnium apostolorꝫ dixit Mat.xix.Mar.x.Luc.xviij.
Ecce nos reliquimus omnia.Et christus ostendẽs ex hoc
eos in regno celorum excellentem gloriam promereri:di
xit ibi/Uos qui secuti estis me:quum se.fi.hominis 7c.Ex
hoc etiam iure ꝓhibetur viris iter perfectionis arripien
tibus in iudicio cõtendere:dicẽte christo.Siquis volue
rit tunicã tuã tollere:7 i iudicio tecũ cõtẽdere:dimitte ei 7
palliũ.vt habet̃ Matth.v.7.xiiij.q.j.in ꝑn.7.c.j.7.xxiij.q.
iij.§.j.Ex hoc etiam iure diuino apostolis 7 eorũ vitã pro
fessis cõpetijt et cõpetit tempore necessitatis emere et vẽ
dere.vñ dicitur Joan.iiij.Discipuli eius iuerunt in ciuita
tem vt cibos emerent.Qr autẽ hoc fecerint/tempore scilȝ
quũ eis aliter per auxilium humanum non fuisset prouis
sum.de victualibus patet in eodem euangelio Joan.qr
samaritani nõ coutebantur iudeis.7 Luce.ix.dicitur/In
trauerunt ciuitatem samaritanorũ vt pararent illi:et non
receperunt illum.vnde glos.Bede ibi.Nõ enim coutunt̃
iudei samaritanis:vt Joan.ostendit.Ex quo patet/ꝙ sa
maritani erant inhospitales iudeis.vnde apostolis per
humanũ auxiliũ nõ fuisset ꝓuisuȝ:nisi emissent.¶Quar
to modo dicitur quis habere dominium et proprietatem
de iure scilȝ positiuo.de iure scȝ imperatorũ:quod ꝑ iniqui
tatem exiuit introductuȝ:scȝ vt homines dicãt/hoc meũ/
hoc tuum proprium.et in iudicio cõtendant:vt dicitur in
pre.c.quo iure.7.c.dilectissimis.et de hoc modo habendi
iure proprietatis et dominij loquit̃ lex.ff.de ꝟ.signi.l.ha
bere duob⁹ modis dicitur.7.ff.de ꝟ.obli.l.stipulatio ista.
§.habere.7 no.xxiij.q.vij.qd̃ autẽ.in glos.non intelligas.
Et ex hoc iure habendi datur et cõpetit in iudicio actio et
exceptio.ff.de acqui.re.do.l.rem in bonis.et inde litigia
proueniunt:et huiusmodi dominium et proprietateȝ ab
dicare sicut vna persona priuata potest:et ad perfectionẽ
ꝑtinet:sic et vnum collegium singulare hominum qd̃ ob
tinet vicem singularis persone.ff.de fideius.l.mortuo.põt
a suo toto collegio abdicare:et ad culmen perfectionis
pertinet.Et de tali abdicatione in speciali 7 in communi/
ꝙ sit meritoria et sancta/et etiam a christo apostolis tra
dita/loquitur decreta.pre.exijt.§.porro.et alie constitutio
nes a Romanis pontificibus super regulam et statũ fra
trum minoruȝ edite/dominio aut iure et cõmunitati ema
nantibus a iure diuino:per quod est veritas in colum
ba.xxiiij.q.j.loquitur.i.in vniuersali ecclesia non est salu
bre nec licitum renũtiare.Ex quibus patet ꝙ error est di
cere simpliciter et absolute siue indefinite/ꝙ christus et
apostoli non habuerunt aliqua in speciali nec etiam in cõ
muni.et sic omnem modum habendi excludere/et per cõ
sequens includere/ꝙ ipsi non habuerũt res aliquas quã
tum ad vsum facti nec in speciali nec in cõmuni.Et ꝙ in
quantum prelati ecclesie militantis/et administratores
siue dispensatores/non habuerunt ius vtendi et admini
strãdi in rebus oblatis siue concessis eis/et vendendi et
donandi eas:prout sacri canones dicũt:quũ hoc contra
dicat sacre scripture et sacris canonib⁹ 7 dicte decre.exijt.
dicenti ꝙ christ⁹ loculos habuit:7 cõsequẽter in dicta cõsti
tutiõe/Cũ inter nõnullos.dicit̃ scȝ ꝙ h̃ ꝑtinaciter affirma
re hereticũ sit censendũ.Dicere autẽ cũ dicta determina
tione ecclesie posita i decre.exijt.§.porro.scȝ ꝙ abdicatio
ꝓprietatis oim rerũ tã in speciali ꝙ in cõmuni ꝓpter deũ
sit meritoria et sancta;quam et christus viam perfectio

tiis ostendens/verbo docuit et exẽplo firmauit: quã quia
apostoli inquãtum fuerũt ꝓfessores paupertatis excelse/et
de qua dicit' Mat.xix. Ecce nos reliquimus oĩa ⁊c. in vo-
lentes pfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deri-
uarũt. Et ꝙ ⁊ christus interdũ loculos habuit cõdescen-
dẽs infirmis/ac ꝑ cõsequẽs ꝙ christus ⁊ eius apl'i viã pfe-
ctionis ostẽdẽtes/nõ habuerũt ꝓprietates rerũ ⁊ dñium
in speciali: vel ipsoꝝ apostolorũ priuato collegio appro-
priatũ: qđ est ex iure imperatoꝝ: et implicat ad litigandũ:
et per iniquitatẽ introductũ: vt dictũ est: nõ est hereticũ
nec erroneũ. nec hoc dicere videt' dicta ꝯstitutio/Cũ inter
nonnullos. cũ dicta decre. Exiit. nullã prorsus faciat men
tionẽ: nec eã tollit: nec ei in aliq' derogare videt': imo quũ
idẽ scĩssimus pr̃ ⁊ dñs dñs Ioã. papa. xxii. pnuntiauerit
de cõsilio ⁊ assensu dñoꝝ Cardinaliũ decre. Exiit. salubri-
ter editã solidã clarã et lucidã multaq; maturitate dige-
stã: put in sua ꝯstitutione q̃ incipit/Quorũdam/expresse
cõtinet': ac etiam viennẽse cõciliũ in ꝯstitutione illa/Exi-
ui de paradiso. posita in titulo de ꝟ. signi. ipsam determi-
natione factã in illa/Exiit q̃ seminat. ꝯtradictorio iudicio
approbauerit in hac parte. nullo modo dicendũ/nec cre-
dendũ/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia posita in dicta cõstitu
tione vltima/Cũ inter. voluerit subuertere ꝑ suos ꝑdeces-
sores ⁊ seipsum cũ multa maturitate diffinita. ex' de elec. ec-
clesia nr̃a. ii. sed promptũ debet esse iura iurib' cõcordare
C. de inof. testa. si qñ. de elec. cum expediat. li. vi. cõstitutio
eñ sequẽs ꝫm precedentem est intelligenda. extra de of.
dele. sup questionẽ. in prin. nec ꝯstitutioni ꝑcedenti ꝑ sub-
sequentẽ derogat': nisi inquãtũ inuenit' expressum. C. de
edicti. pua. l. vltimo. ff. de adminẽ. l. alumne. §. qui filias. in
auẽt. de adminis. offi. in sa. appel. ad si. Et qđ nõ mutatur
quare stare ꝓhibet'. C. de testa. l. sancimus. ⁊. C. de ap. l. ꝑci
pim'. vide qđ legit' ⁊ no. ex' de cõstitu. licet. li. vi. in glos. est
cõtra. Preterea post publicationẽ dicte cõstitutionis/Cũ
inter nõnullos. Idem dñs papa Ioã. de cõsilio sacri col
legii dñoꝝ Cardinaliũ in condemnatione quã fecit iuxta
supplicationẽ sibi factã ꝑ parte ordinis fratrũ minoꝝ/de
postilla quã frater Petrus ioannis sup Apocal. ꝯscripsit:
habuit cõsilium magistroꝝ in sacra pagina: qb' examina
tionẽ cõmisit apostille: inter q̃s magistros fuerũt fratres
Grego. de laudinio archieps vienñ. ⁊ Petrus de palude
ordinis ꝑdicatorũ: et multi alii magistri ordinũ ⁊ statuũ:
in q̃ cõcilio ꝑ ipos magistros scripto sub eorũ sigillis i for
ma publica instrumẽti prefato dño pape tradito de arti-
culo quẽ dictus petr' Ioã. scripsit in dicta apostilla. Cui'
articuli tenor de verbo ad verbũ talis est: cõtinet'. Ex quo
ꝑ Romane ecclesie authẽticã testificationẽ cõstat regulã
minorũ ꝑ beatũ Franciscum editã esse vere ⁊ ꝓprie illam
euangelicam: quã christus in seipso seruauit: et apostolis
imposuit et in euãgeliis cõscribi fecit. Et nihilominus cõ-
stet hoc ꝑ irrefragabilia testimonia libroꝝ euãgelioꝝ/⁊
ceterarũ scripturarũ sanctarũ/⁊ ꝑ scõs expositores ea-
rũ: put alibi est supabunde mõstratũ: dicti magistri in sa-
cra pagina de hoc articulo suũ dant iudiciũ in hec verba.
Si dictus Petrus ioã. hec verba accepit ꝫm intellectũ et
declarationẽ decre. Exiit. verũ dicit. Si aũt intelligit sicut
ipse alibi declarat: ⁊ sui seq̃ces asserũt: ꝙ regula bti Fran
cisci sit vere ⁊ ꝓprie idẽ ⁊ ipsum euãgeliũ qđ christi: et ecõ
uerso: ⁊ ꝙ dñs papa non habet potestatẽ sup eã sicut nec
sup euangeliũ: vel q̃cq̃d est in regula bti Francisci: totum
christus ad literã seruauerit: ⁊ aplis imposuerit obseruan
dũ. hoc totũ simpliciter reputam' hereticũ ridiculũ ⁊ insa
nũ. nec istud ꝓbat' ꝑ aliqđ testimoniũ quod inducat. Hec
verba dicti cõcilii siue iudicii magistroꝝ/pfatus dñs pa-
pa Ioã. recepit. Ex q̃bus patere põt cuilibet intelligenti/
ꝙ ipse dñs papa ꝑ ꝑdictã cõstitutionẽ/cũ inter nõnullos
non intelligit dictã determinationẽ in sepe dicta decreta.
Exiit. positã in hac parte aliqualiter tollere vel limitare.
Idẽ etiã dñs papa Ioã. qñ in cõsistorio legebat' dicta ꝯsti
tutio/Cum inter nonnullos. ad dictum cuiusdam Card. di-
centis eidem dño pape/ꝙ in ipsa cõstitutione exprimeret
hereticũ fore ꝑtinaciter affirmare christũ ⁊ aplos non ha
buisse ꝓprietatẽ ⁊ dñium rerũ in speciali nec etiã in cõmu
ni. Rñdit nõ faciem'. Preterea nouissime pfatus dñs pa
pa venerabilẽ doctorẽ fratrẽ Thomã de aquino catalogo
scõrũ adscripsit: q̃ doctor in libello quẽ edidit contra detra-
hentẽ statum non habentiũ in cõmuni possessiones ⁊ do
minia rerũ: sed per mendicitatem victum sibi querentiũ:
qui libellus incipit: Ecce inimici tui sonuerunt. v. c. expres-
se determinat atq; ꝓbat ꝑ authoritates euãgelii et scõꝝ
doctoꝝ ecclesie/ꝙ possessiões ⁊ dñia tam in speciali ꝙ in
cõmuni/et diuitias relinquere: est quidã gradus altior cõ
tentus sub perfectione euangelica. Et in respõsionib' q̃s
facit ad argumẽta in oppositũ/dicit sic de verbo ad verbũ
Ad. xvii. ar. dicẽdũ est/ꝙ ecclia: q: multos infirmos susti-
net: qui non de facili sine tẽporalium possessionũ solatio
ecclesiasticã vitã ducere sustineret: expedit facultates cõ-
munes in ecclesia possidere/dimissis ꝓpriis/⁊ ꝑcipue ꝓ-
pter pauperes sustẽtandos: nõ tñ ꝓpter hoc sequit'/ꝙ nõ
sit expediens a predictis viris qui ꝓpria dimiserũt: vitã
religiosam agere sine cõmunib' possessionib'. Et q̃uis ꝑ-
fectio euangelica et apostolica nõ annullet' in illis q̃ pos-
sessiones cõmunes habẽt: tñ expressius seruat' in illis qui
ꝓpriis dimissis etiã cõmunibus carẽt. hec ibi. Et ad illud
qđ obiicit' ꝑ aduersarios paupertatis in speciali ⁊ in cõmu-
ni: ꝙ christus loculos habuit. in eodẽ libello respõdet in
hec vba. Ad illud aũt quod. viii. dr dicẽdũ. ꝙ q̃uis nõ sit
preceptũ/ꝙ nihil pecunie ad vsus necessarios reseruet' a
sanctis: est tñ ꝯsilium. nec dñs habuit loculos quasi aliãs
ei ꝓuidere nõ potuisset: sꝫ vt in se gerẽs infirmorũ psonã:
vt sibi licitum crederent qđ a christo obseruari viderent.
hec ibi. que ꝓbat ꝑ authoritates scõꝝ doctorum ecclesie.
Et. s. in eodẽ libello dicit sic et in eodem. c. Ad. xiii. dicen-
dum est/ꝙ sicut supra dictũ est: dñs pecuniã seruari fecit
in loculis in necessarios vsus: vt infirmis cõdescenderet:
et ideo nõ est reputandum ꝑ superstitione si aliqui per-
fecti viri nolunt pecunias reseruare. Et q̃uis christus pe
cuniam reseruari fecerit: nec eam habuerit et aliquib' pos-
sessionibus: sed magis ei a fidelib' ꝑ modũ eleemosyne
ministrabantur. hec ibi. Et. s. in. e. c. dicit sic. Ad. xxii. dicen
dum est/ꝙ q̃uis sancti patres modũ illum habendi pos-
sessiones in cõmuni approbauerũt: nõ tamẽ hunc modũ
abdicationis in communi reprobauerunt. et ideo non est
ꝑsumptuosum hunc modum sequi. alii nihil de nouo pos-
set institui quod non fuerit antiquitus obseruatum: ni-
hilominus tamẽ iste modus viuendi a multis sanctis pa
tribus fuit antiquitus obseruatus: et etiam in ecclesia pri
mitiua. hec dictus doctor. Si autem huiusmodi doctrina
dicti doctoris fuisset contra fidem euangelii: aut scriptu-
re diuine aduersa/ac per consequens erronea et heretica:
non est verisimile nec credendum/ꝙ prefatus sanctissi-
mus papa Ioan. ipsum sanctorũ catalogo adscripsisset.
Nec his obsistit ꝙ pfatus venerabilis doctor in sua sum-
ma secũda secũde dicit ꝙ habere aliquid in cõmuni non
diminuit de perfectione religionis: inducens ad. hoc.
xii. q. i. expedit. quia sicut colligi potest per rationes per
eum ad hoc probandum adductas/intelligit ꝙ habere
in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que
essentialiter est annexa religioni: que in abdicatione pro-
prietatis et dominii omnium rerũ in speciali siue in singu
lari consistit: de qua loquitur ex' de statu mona. cũ ad mo-
nasterium. in si. et dictum. c. expedit. quam sancti Hilari',
Augustinus/Benedictus/et plures alii habentes in cõ-
muni possessiones et rerum dominia ad sufficientiam pro-
fessi sunt. non autẽ intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de
illa pfectione q̃ est supererogationis et culminis apostolici:
ꝑ quã abdicant' possessiones in proprio et in cõi: et status
mendicitatis eligit'. alioq'n si de tali intellexisset (qđ ab-
sit) incurrisset sententiam quam felicis recordationis
dominus Alexander. iiii. de cõsilio dñorum Card. ꝓtulit

in oēs asserētes hmōi abdicationē ꝓprietatis et dñij oim
rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni/non esse de perfectione
euangelica: ⁊ in eterna retributione precellentem gloriā
nō mereri: put in duabus cōstitutionibus ꝑ ipsum pōtifi
cem super hoc editis: quarū vna incipit/Romanus ponti
fex.et alia/Nō sine multa cordis amaritudine.plenius cō
tinet.Et fuisset ꝯtrarius sibi ⁊ ordini suo et precedēti de
terminationi sue: quā in ꝑdicto libello ꝯscripsit: qd̄ de tā
to doctore credendū non est. Nec obs. qd̄ dicat ꝙ licet di
ctus doctor in dicto opusculo/Ecce inimici.dixerit ꝙ non
hr̄e possessiones in cōmuni et ꝑ mendicitatē victū quere
re/cōtineat sub ꝑfectione euāgelica: nō tn̄ dixit: nec intel
lexit/ꝙ prorsus abdicare ꝓprietatē ⁊ dñium oim rerū in
speciali et in cōmuni/cōtineatur sub ꝑfectione euāgelica.
quū habere dñium et ꝓprietates aliquaꝝ rerum necessa
riarū in cōmuni ad vitā nō inducāt vt dicūt solicitudinē
charitatis impeditiuā.Et vere nō obs. Nā oēs rationes ⁊
authoritates quas inducit ad ꝓbandū statū mendicita
tis esse licitū et sub ꝑfectione euangelica contineri: ita ar
guunt statum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum
oim in speciali et in cōmuni/cōtineri sub ꝑfectione euan
gelica et eminentius/sicut statū illorū qui in aliquib⁹ mo
dicis dicūt se in cōmuni ꝓprietatē ⁊ dñium retinere/⁊ suf
ficientiā possessionū in cōmuni vnde viuere possint absq̧
mendicitate: a se ex eorū statu asserunt abdicare/maxime
quū habere in aliquib⁹ rebus ꝓprietatē ⁊ dñium introdu
ctum de iure gentiū vel ciuili nō sit ad vitam humanā ne
cessarium. Nihil est em̄ ad vitam humanā necessariū con
seruandam nisi vsus rerum.Et ideo preter vsum nihil in
rebus querendum est: vt superius est probatum. Si em̄
dominiū et proprietates domorū et librorū et vestimēto
rū ⁊ pecuniarū: ex quibus huiusmodi necessaria acquirū
tur: foret necessarium ad vitā humanam conseruandam:
sicut nullus in speciali potest licite renūtiare his sine qui
bus nō cōseruatur esse nature: sic nec in speciali/nec in cō
muni posset renūtiari dñio ⁊ ꝓprietati talium rerū neces
sariarū. Retinere etiā in cōmuni dñia ⁊ ꝓprietates in re
bus/ita videt̄ inducere solicitudinē suo modo/et animū
ad auaritiam implicare: sicut retentio dominij ⁊ ꝓprieta
tis in singularib⁹ inducit. Sicut em̄ ex eo ꝙ quis dicit/hoc
meum propriū/hoc tuum ꝓprium/inducit litigium inter
seculares ꝑsonas: ita ex eo ꝙ vnum collegiū qd̄ vicem ob
tinet singularis ꝑsone: vt dictū est: hoc meū dicit/hoc tuū
insurgunt litigia ⁊ cōtentiones inter collegia ⁊ cōmunita
tes: q̄ a charitate plurimū distrahūt sicut experientia ma
nifestat. Preterea ecclesia vniuersalis frequēter determi
nauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dñij omniū rerū tā in spe
ciali ꝙ̄ in cōmuni: quā fratres minores profitent̄: sub ꝑfe
ctione euangelica arctius etiā ꝯtinet̄: ⁊ damnat cōtrariū
asserentes: vt in preallegata cōstitutione dñi Alexan.iiij.
Non sine multa cordis amaritudine. cōtinet̄: quā dict⁹ do
ctor nō potuit ignorare: et ideo nullatenus est dicendū
ꝙ ꝯtra ꝯstitutionē definitionē ⁊ determinationē eccl̄ie di
cere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerū oim tā
in speciali ꝙ̄ in cōi/nō cōtineat̄ sub ꝑfectiōe euangelica: ⁊
ꝑ ꝯsequēs a determinatiōe eccl̄ie deuiare/⁊ seipm̄ ꝓpria
voce dānare: ⁊ sibi cōtrarius esse: ⁊ ꝑ cōsequens minime
audiendus. C.de muneribus.l.ꝓfessio.li.x.lxxiiij.di.gesta.
xxiiij.q.vij.qd̄ autē.⁊ ex̄ de ap.solicitudinē. Sed et si cōtra
ecclesiā diceret stabit̄ determinationi eccl̄ie ⁊ nō sibi etsi
maior Augustino fuisset.xx.dist.c.j.Et ꝑdicta semꝑ intelli
gant̄ saluo iudicio meliori ⁊ sub correctione dñi pape/et
sedis eius.

An asserere ꝙ christ⁹ et apostoli non habuerunt aliq̄d in cōi sit hereticū.

¶Articulus.lx. A

Ex premissis patet
aliq̄liter/q̄d tenendū sit in q̄stione q̄ mo
ta fuit tp̄e dñi pape Joā.xxij. vtrū assere
re ꝙ christ⁹ ⁊ ap̄li nō habuerūt aliq̄d in
cōi sit hereticū. In qua insuꝑ questione
primo explicandus est titulus et intellectus q̄stionis. Nā
non querit̄ de christo inquātum deus: q: hoc mō/dñi est
terra ⁊ plenitudo ei⁹. vt in ps̄. dicit̄. xxiij. ⁊ lxxxviij. et ex̄ de
deci. tua nobis. §. verū. ⁊ dist. viij. quo iure. sic em̄ loquit̄
Joā.j. Joānes euangelista put exponit papa Leo in ser
mone de circūcisione dñi. In ꝓpria inquit venit: ⁊ sui eū
nō receperūt. et in ps̄. xlix. Si esuriero non dicā tibi: meus
est em̄ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiā intelligitur
ista questio de tp̄e: put christus fuit in etate puerili seu iu
uenili. Nec de apostolis ante ꝙ̄ essent cū christo/⁊ a chri
sto vocati/⁊ ad predicandū missi. nam ante nōdum erant
ap̄li. Ap̄ls em̄ interpretat̄ missus: vt dicit Maxim⁹ in ser
mone de apostolis. ⁊ facit. xxi. dist. in nouo. Sed intelligi
tur de christo ꝑ illo ⁊ ab illo tēpore/quo ipse incepit publi
ce predicare: et ad cōtemptū mundi ⁊ penitētiā hoies in
uitare. Et ap̄los qui fuerunt ꝓpria et p̄ncipalia membra
corporis mystici catholice ecclesie christi/ad statū ꝑfectio
nis vocare. sic habetur Matth. iiij. ꝙ vocauit petrū ⁊ an
dreā fratrē eius/ Jacobū et Joannem fratrē eius: quib⁹
et dixit: Venite post me faciā vos fieri piscatores hoim. ⁊
de apostolis ꝑ illo tp̄e/quo christus eos cōstituit aposto
los illos ad predicandum mittens: ac eis formam perfe
ctionis dans/dicēs Mat. x. Nolite possidere aurum ⁊c.
Luce. x. Nolite portare sacculum neq̧ peram. ⁊ Luce. ix.
Nihil tuleritis in via. ⁊ Mar. vi. Precepit eis ne q̄d tol
lerent in via. Nec etiā pōt intelligi q̄stio de ap̄lis put fue
runt prelati ecclesie militantis cōstituti/et cura animarū
eis cōmissa: quia hmōi ꝑlatio et cura nō fuit eis cōmissa ⁊
tradita ante mortē christi: s3 post mortē et resurrectionē
christi: vt habet̄ expresse et no. l. dist. cōsiderandū. et ex̄ de
elec. significasti. ⁊ no. xxi. dist. in nouo. Sed intelligitur de
ap̄lis pro tēpore in q̄ fuerūt cū christo/⁊ ab eo missi: ⁊ eis
(vt dictū est) imposita forma ꝑfectionis ad hui⁹ seculi cu
piditatē et auaritiā extirpādā. Et ideo signāter in titulo
questionis copulatiue siue cōiunctim dicit̄. Querit̄ vtrū
asserere ꝙ christ⁹ et ap̄li ⁊c. Rursus ad intellectū dicte
questionis/attendendū est ꝙ habere aliq̄d quantum ad
ꝑsentem materiā ꝑtinet: potest intelligi dupliciter. Uno
mō iure dñij vel q̄si/seu ꝓprietatis: vt dictum est in. §. ꝓxi
me pre. Scd̄o dicit̄ q̄s habere quātum ad simplicem facti
vsum/nihil sibi ꝓprietatis vendicans: nec habens in hoc

Habere aliquid.

et hoc modo dicit̄ habere seruus et religiosus vestes et
res quib⁹ vtit̄. ⁊ tunc habere demōstrat potius factum ꝙ̄
ius. ff. de pecu. nec seruus. q: quantū ad ius ciuile attinet:
seru⁹ ꝑ nullo habet̄. ff. de reg. iur. l. qd̄ attinet. Et idem de
religiosis: q̄ quantū ad ius ciuile ꝑtinet ⁊ ad mundū pro
mortuis habent̄: vt. s̄. dixi in. §. prime pre. vel dispensatio
nē: sicut aliq̄n habet religiosus dispensator vel executor
cōstitut⁹ a testatore ad res aliq̄s vel bona vel pecunias
pauperib⁹ vel alijs dispensanda. ex̄ de testa. tua. ⁊ c. Joā
nes. ⁊ c. si religiosus. vi. li. vn̄ et tales executores possunt
agere ꝯtra heredes. C. de epis. et cleri. nulli. Et si null⁹ sit
heres: tn̄ pōt ipe executor totam hereditatē vēdicare: nec
detrahet falcidiā. C. de epis. et cleri. si q̄s. et pre. c. tua. ⁊ c.
Joānes. Si aūt ad alios vsus testator vellet expendi: sic
nullū cōmodū ad executorē ꝑtinere debet. puta/q: minis
ster tm̄ constituitur: tūc non poterit agere. ff. ad trebel. lu
cius. §. meuia. Si vero aliqd̄ cōmodum puta falcidiā. ad
eum voluit pertinere: tunc aget. ff. de le. ij. titulo. x. ꝺm In
nocē. qui sic no. in pre. c. Joānes. Uel quū quis habet res
sibi per aliquem cōmodatas seu depositas seu cōmoda
tas: et tūc in his non habet nec dñium: nec proprietatem:
nec etiam proprie possessionem iuris: quia rei commoda
te et deposite possessionem et dominium retinemus. ff.
commoda. rei commodate. ff. deposi. licet. et no. ex̄ de com
moda. c. vnico. in glos. et deposito. c. ij. in glos. j. in fi. et de
sequestra. possess. et fruc. c. j. glos. in hoc ipsum. Sed aliq̄n
quū possidere accipit̄ largo mō/ꝑ detentione facti: ⁊ hoc
modo dicunt̄ prelati ⁊ depositarij possidere seu hr̄e/put
hr̄e sumitur largo modo pro detinere: vt. s̄. notatum est.
§. proxime pre. Constat autem ex preallegatis/ꝙ questio

presens non potest intelligi de vltimis duob⁹ modis ha-
bendi. Tū q: etsi detinere res de facto: vel vti reb⁹ simpli-
cis facti vsu: aut administrare res dispensare vel ꝑ modū
depositi seu custodie tenere: possit cōpetere plurib⁹ ⁊ sin-
gularib⁹: nō pōt tñ competere collegio siue vniuersitati.
Nā q̄uis in his q̄ sunt iuris seu q̄ spectāt ad ius: heredi-
tas collegium ⁊ vniuersitas vice ꝑsone obtineant. ff. de fi
deius. l. mortuo. ⁊ institu. de stipul. seruo. in pñ. In his tñ
q̄ facti sunt: seu in quibus factū ꝑsone requirit̄: siue vbi si-
ne certa ꝑsona quid fieri nō pōt: non obtinet collegiū vi-
cem ꝑsone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tum q: questio
ꝓposita nō querit absolute vtrū asserere ꝙ christus ⁊ apo
stoli nō habuerūt aliq̄d sit hereticum: sed cū determina-
tione scʒ in cōmuni. Habere autē aliq̄d ꝓprie in cōmuni
intelligit̄ put distinguitur ab habere ius in speciali. vsus
aūt facti rerū vtibiliū: etsi sit cōmunis: vt. xij. q. j. c. ij. non
pōt tñ ꝓprie dici ꝙ habeat̄ ab aliquibus in communi. Fa
tuum etiam magis q̄ hereticum foret asserere ꝙ apli nō
habuissent vsuʒ rerū necessariarū ad vitā humanā: quūʒ
dicit sepe dicta decreta. exiit q̄ seminat. in. §. porro. nulla
prorsus possit esse ꝓfessio q̄ a se vsum necessarie sustenta
tionis excludat. Et ideo verba predicte questionis quū
dicit̄ ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni
accipienda sunt ſm illum sensum q̄ questioni de qua agit̄
aptior est. ff. de reg. iur. l. quotiens idem sermo. ⁊ prout su
mit̄ in prima significatione que est cum effectu haberi in
cōmuni quoad ꝓprietatē siue dñium vel ius agendi seu
excipiēdi: vt. l. pre. stipulatio ista. §. habere. et de ꝟ. signi. l.
habere. ⁊ l. bonorū. §. in bonis. ⁊ de acqui. re. do. l. rem in
bonis. et sic qui actionē habet: rē habere videt̄. ff. de reg.
iur. qui actionem. Sic ⁊ cui nō cōpetit actio: nec exceptio
ꝓ re petenda vel defendenda: nō dicit̄ ꝓprie ⁊ ꝑfecte ſm
iura ciuilia rem habere. ¶ Preterea quū de facto dñi pa
pe Ioā. s. ex suspensione sentētie excōmunicationis ꝓlate
in dicta decre. exiit cōtente: ⁊ ex his q̄ dicta sunt in cōsisto
rio de intentione ipsius dñi pape Ioā. qui dictam propo
suit questionē pateat videlicet ꝙ intentionis ei⁹ est ⁊ fuit
querere vtrū asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt
aliq̄d in cōmuni ꝑ modū dñij et ꝓprietatis sine iure sit he
reticū. Et intentio ꝓponentis sit spectanda. ff. de ꝟ. signi.
ne pos. ex̄ de preben. c. si. ⁊ ex̄ de ꝟ. signi. intelligentia. seq̄
tur ꝙ sub huiusmodi intellectu ꝟba dicte questionis sunt
accipiēda. ¶ His premissis circa dicte questionis euiden
tiā ad ipsam questionem cum correctione ecclesie Roma
ne et capitis eius domini pape ⁊c.

B

Asserere ꝙ christus et apli non habuerīt aliq̄d in speciali vel i cōi ꝑ modū dñij vel ꝓprietatis non est hereticum.

Respondeo ꝙ nō est hereticum asserere ꝙ christus ⁊ apli nō ha
buerūt aliq̄d in speciali vel in cōmuni per
modum dñij vel ꝓprietatis: vt superius de-
claraui. qḋ euidenter ꝓbatur rationib⁹ ⁊ iurib⁹. j. scriptis.
¶ Prima ratio est: certū est ꝙ asserere de vita christi ⁊ do
ctrina qḋ scā Romana catholica ⁊ aplica asserit definit
et sentit eccla: nō est hereticū: sʒ catholicū et fidele. hoc
ꝓbatur. xxiiij. q. j. hec est fides. c. alienus. c. omnis qui rece
dit. ⁊ c. qm̄ vetus. ⁊ xx. dist. de libellis. ad fi. xix. dist. nulli
fas est. c. ita dñs. xj. dist. nolite. lxxxj. dist. si qui sunt. in fi. ex̄
de heretic̄. ad abolendā. in textu ⁊ in glos. ord. ⁊ Ostie. in
apparatu. ex̄ de heretic̄. c. firmissime. ⁊ in summa. e. ti. ple-
ne no. et ex̄ de sum. tri. c. j. ⁊ c. ij. cum fi. Et hoc ideo: q: eccle
sia romana a tramite traditionis aplice veritatis nūq̄ er
rauit nec errare pōt. xxiiij. q. j. a recta. ⁊ c. pudenda. in fi. et
pre. c. hoc est. Nā christus in euāgelio Luc. xxij. dixit petro
in ꝑsona ecclesie: Ego aūt rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides
tua. xxj. dist. §. j. et peni. dist. ij. si ein. vltra duas colum. ꝟ. et
ipse dñs. cuius orationē cōstat esse exauditā. ad Heb. v. ⁊
Ioan. xj. Et qui aliter scripturam sacram intelligit q̄ do
cet Romana ecclesia que a spū sancto regitur: et nemo ex
tra eam spiritūsanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus. here
ticus appellari potest etiam si in ecclesia sit corpore. xxiiij.

q. iij. heresis. immo in his maioris authoritatis est deter-
minatio ecclesie q̄ cuiuslibet alterius sancti. vnde Aug⁹
contra epistolam Fortunati circa principium dicit. Ego
euangelio non crederem: nisi me ad hoc authoritas eccle
sie cōmoueret. Immo cōcesso pro impossibili ꝙ ecclesia
romana semel in fide errauerit: siue falsum dixerit: sequi-
tur ꝙ in ea nulla remanet authoritas. ix. dist. si ad scriptu-
ras. Non enim dei vicarius destruet: sed cōstruet que sui
predecessores sancte et consulte fecerant: et in quibus le-
ges ecclesiasticas ediderunt. Regnum enim ecclesie diui
sum nō est: q: ipm nūq̄ in veritate desolari cōtinget. xxv.
q. ij. si ea. magna maturitate digesta circa fidei declaratio
nē aut euangelij ꝑ successorem retractāda non sunt. xxxv.
q. ix. sententiam. ibi Non quādo ipsa que bene sunt defini
ta retractare voluerit. et. xv. dist. sicut. vbi de hoc. xxv. q. j.
confidimus. c. que ad perpetuam. vbi de hoc. ⁊ c. sunt qui
dam. c. contra statuta. c. omne. ⁊ c. prima salus. c. generali
ter. c. ideo. c. iustitie. ⁊ q. ij. cum pie. c. quod vero. c. amputa
to. c. ecclesiastice. xix. dist. si romanorū. in prin. c. sic omnes.
c. enimuero. ¶ Item diuersitas personarū romanorum
pōtificū et cardinaliū nō facit ecclesie diuersitatē: q: vna
est ecclesia vetus et noua: q: rota in rota. et succedit eccle-
sia synagoge. xxv. q. j. c. j. al. est. §. hac itaq̄. et turbe q̄ pre-
cedebant ⁊ que sequebant̄ clamabant osanna. Mat. xxj.
Mar. xj. ergo vna sanctio: vnum dogma in sensu et sentē
tia et ratione: etsi aliquando fiat mutatio circa facta mu-
tabilia. ad hec. xvj. dist. habeo. vij. q. j. denique. et in glos. ar.
quod. xxiiij. q. j. loquitur. maxime ibi Episcopatum quoq̄
et ipsum vnum probemus ⁊c. ⁊ j. Episcopatus vnus est.
et c. pudenda. Nam si ea que vnus vel plures papa deter
minat de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione
euangelij: alter reuocat: iā ecclesia nutat: et dubia est cir-
ca fidem ⁊ adiacētia ad fidē: sed hoc dicere error est. xxiij.
dist. in nomine. ar. iiij. q. iij. §. Item in criminali. ꝟ. Item in
testibus. Fides enim et que circa fidem sunt certa sunt et
non dubia. ex̄ de heretic̄. dubius. ⁊ xxiiij. q. j. aperte. ⁊ ar. ff.
de fal. cos. ⁊ ff. de questio. de minore. ⁊ l. ex libero. ex̄ vt ec-
clesiasti. bene. c. vnico. de sum. trini. firmiter. nam si fidei
declaratio variatur: et fides variabitur: et multiplex erit
fides: quod est error: quia vnus deus: vna fides. Ephe.
iiij. xxiiij. q. j. loquitur. ex̄ de sen. excōmunica. c. j. in Clemē.
vna ecclesia vnam fidem declarans. Item si ad articu-
lum fidei pertinet si christus et apostoli habuerunt domi-
nium et proprietatem in rebus an non: ergo semper fue-
rit articulus declaratus: quia non potest fieri nouus arti
culus per papam. vide quod no. s. in prima parte in. §. ad
quē autē. in pñ. in ar. xlv. sed iste articulus declaratus est a
predecessoribus dñi pape Ioā. xxij. maxime a Nicolao. iij.
in decre. exiit. ex̄ de ꝟ. signi. ergo circa eum non videtur ꝙ
alius papa possit contrariū declarare per ea que no. xxv.
q. j. que ad perpetuam. in glos. ex hoc patet. Item si cir-
ca hoc esset dubium resuscitatum: et inter se discordent ro
mani pontifices: videtur ꝙ stari debeat sentētie plurimo
rū. ad hec. xix. dist. in canonicis. xx. dist. de quibus. l. dist. do
mino sancto. in fi. vbi est expressum. lxv. dist. c. j. ex̄ de tem-
po. or. nec episcopi. ex̄ de his que fi. a ma. par. ca. c. vltimo.
Ecclesia autem sacrosancta clare et aperte definit asserit
atq̄ docet ꝙ christus et apostoli non habuerunt aliquid
in communi proprium nec in speciali. Et in contrariū pu-
blice et ex certa sententia docentes seu scripturas aut li-
bellos facientes excommunicationis sententiam ꝓmul-
gauit: que hodie per dominū papā Ioā. predictum est su
spensa: ergo habet̄ ꝓpositum. Itē fere oēs romani ponti
fices q̄ fuerūt a tpe beati Francisci tam de cōsilio ⁊ colle-
gio dñorum cardinalium q̄ illo tēpore fuerūt q̄ etiam in cō-
cilijs generalib⁹ factis postmodum approbauerunt ⁊ cō
firmauerūt regulā et vitam beati Frācisci q̄ est sicut in ea
ꝯtinet̄: scīm euāgeliū obseruare in altissima paupertate.
scʒ nō habēdo aliq̄d ꝓpriū in speciali nec in cōmuni tāq̄
regulā et vitā euāgelicā a christo datā: sicut patʒ in appro

dationibus et confirmationibus dicte regule et vite bea-
ti Francisci/ ꝛ alijs ordinationibus super statum ordinis
fratrū minorꝫ factis ꝑ dños Inno.iij.Honoriū.iij.Greg.
ix.Innoc.iiij.Alexandrū.iiij.Clementem.iiij.Grego.x.in
cōcilio lugdunē̄.Nicolaū.iij.Clementem.v.Et vltimo ꝑ
papā Ioā.xxij.Nicolai declaratio sup statū eorꝫ laudata ꝛ
approbata q̄ incipit/Quorūdam.ꝛ canonizationib⁹ sctōꝝ
francisci/antonij ꝛ lodoici: q̄ huiusmodi vitā ꝛ pauperta
tē tāq̄ a christo ꝛ aplis eos doctā: ꝛ ab ecclesia (vt dictuꝫ
est) tam multipliciter approbatā vouerūt ꝛ seruauerūt.
quē etiam statū altissime paupertatis tāq̄ statum quē ipse-
met tenuit christus ꝛ seruauit miraculose ꝯfirmauit: quū
ipsum beatū Franciscum tāq̄ suum specialē sectatorem
sacrorū vulnerū stigmatib⁹ insigniuit: put ex plurib⁹ cō-
stitutionib⁹ ꝛ statutis ꝑ romanā ecclesiā factis sup predi-
ctis colligitur euidēter. In quib⁹ etiā districte oībus fide
libus christianis p̄cipit̃ et mandat̃/ ꝙ ipsa sacra stigmata
tāq̄ veraciter ipi sancto Frācisco a christo mirabiliter im-
pressa ꝛ ꝓbata per ipsam romanā ecclesiā veneretur.Et si
dicat̃ ꝙ non sequit̃ ꝓ eoipso ꝙ ecclesia romana approba
uit ꝛ cōfirmauit regulā ꝛ vitā bti Frācisci/ꝛ ipsum ꝛ alios
sanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝓpter hoc christ⁹ nō
habuerit aliq̄d in cōmuni et in speciali. Nec ꝙ christus do
cuerit hmōi vitā ꝛ regulā. Respōdet̃ ꝙ immo sequit̃.nam
quū definitio dicte regule ꝑ dictos romanos pōtifices/et
cōcilia gn̄alia (vt dictū est) approbate sit talis/Vita fra-
trū minorū hec est: dñi nostri iesu christi sanctū euangeliū
obseruare/viuēdo in obediētia sine ꝓprio ꝛ in castitate.ꝛ
j.Fratres nihil sibi appropriēt: nec domū: nec locum: nec
aliquā rem. ꝛ in fine dicit̃/sanctū euangelium qd̄ firmiter
ꝓmisimus obseruem⁹.sicq̄ ꝑ dictos dños Greg. ix.q̄ se in
tentionē beati Frācisci in cōdendo regulā cognouisse te-
stat̃: ꝛ Innoc.iiij. ꝛ Alexandrū.iiij. expressissime declara-
tū/ꝙ hmōi expropriatio quā beatus Franciscus promisit
et vouerit ꝓmittēdo euangeliū/viuēdo sine ꝓprio/debet
intelligi ꝛ seruari tā in speciali/q̄ in cōmuni: ꝛ in dicta re
gula hmōi expropriatio vocet̃ celsitudo altissime pauper
tatis.Et quū quis ꝓmittit altissimā paupertatē: illam in-
telligat̃ ꝓmittere q̄ principaleꝫ habet gradū altitudinis.
ita ꝙ nulla altior valeat reperiri.ff.de v.obli.l.vbi aūt nō
apparet.j.respō.Et christus in euangelio docuerit paup-
tatē vt regula et mensura nō possit excedi ab aliquo/cui⁹
ipse christus seu doctrina ei⁹ sit regula: q: si excederet re-
gulam euangelij siue christi: potius esset regula ipsius q̄
ecōuerso: sequit̃ ꝙ si beat⁹ Franciscus vouit ꝛ ꝓmisit euā
gelium viuendo sine ꝓprio in speciali ꝛ in cōmuni: ꝙ ta-
lis fuit doctrina et regula euangelij: ꝛ ꝑ cōsequēs ꝙ chri-
stus nō habuit aliq̄d in speciali nec in cōmuni ꝓprium: q:
qd̄ christus docuit ꝑmo facit. Act.j.facit Mat.v.ibi: Qui
sic fecerit et docuerit. Preterea saltē absq̄ dubio aliq̄ se-
quit̃ ex predictis cōfirmationib⁹ ꝛ canonizationib⁹ sctōꝝ
et cōfirmationib⁹ ꝛ declarationib⁹ regule sancti Frācisci/
ꝙ asserere ꝙ christus et apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō
muni/nō est hereticū: quū manifestissimū sit ex dictis ꝛ fa
ctis sanctoꝝ dictorū ꝛ ex eorū legēdis/ꝙ ipsi sancti dictaꝫ
expropriationē in speciali et in cōmuni vouerunt et serua
uerūt tāq̄ expropriationē a christo ꝛ aplis doctā et serua
tam: et ꝙ ipsi sancti hoc asseruerūt. Non autē fuissent san
cti: nec ecclesia eos canonizare debuisset/si hereticum fuis
set/asserere ꝙ christus ꝛ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō
muni.imo si hoc esset hereticū ecclesia errasset eos cano-
nizando qd̄ est erroneuꝫ dicere. Secūdo ꝓbat̃ dicta ꝓpo
sitio euidētissime ꝑ sepe dictā decre. Nico.iij.exiit.ꝑ boni
faciū ei⁹ successorē corpore iure clausaꝫ in titu.de v.signi.
et ꝑ Clemētem.v.approbatā in cōcilio vien̄.in alia cōstitu
tione q̄ incipit/Exiui de paradiso.in ti.de v.signi.ꝛ ꝑ dñm
papā Ioā.xxij.in sua cōstitutione q̄ incipit/Quorūdam.
vt dictū est. In p̄dicta aūt cōstitutione/Exijt.in.§.porro
dicit̃ sic/Porro quū regula ipsa cōtineat/ꝙ fratres nihil
sibi appropriēt: nec domū: nec locū: nec aliquē rem: sicq̄

declaratum per eundē predecessorem nostrum Grego.ix.
et nonnullos alios hoc obseruari debere tam in speciali
q̄ etiam in cōmuni.quā si arctam expropriationem abdi-
cationē venenosis obtrectationib⁹ aliquorum insensata
damnauit astutia: ne fratrum eorūdem perfectionis clari
tas talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus ꝙ
abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam
in speciali q̄ in cōmuni propter deum meritoria est ꝛ san-
cta: quam et christus viam ꝑfectionis ostendens/verbo
docuit et exēplo firmauit.quamq̄ primi fundatores mili-
tantis ecclesie ꝓut ab ipso fonte hauserant: in volentes
perfecte viuere/per doctrine ac vite ipsorum alueos deri
uarunt. Ex quibus verbis cōstat manifeste/ꝙ christus et
apostoli non habuerunt proprietatem vel dominium ali-
quarum rerum in speciali vel in cōmuni. Alij in eadē de-
cre.demonstrant/ꝙ professio hui⁹ regule et vite fuit a chri
sto et apostolis verbo et exemplo docta et firmata: quum
circa initium ipsius decre.dicitur sic. Hi sunt illius sancte
regule professores: et euangelico fundatur eloquio vite
christi roboratur exemplo: fundatorum militantis eccle-
sie apostolorum eius sermonibus actibusq̄ firmatur. hec
est apud deum et patrem munda et immaculata religio.
Iacobi.j.que descendens a patre luminum per eius filiū
exemplariter et verbaliter apostolis tradita est: et deinū
scilicet per spiritumsanctum beato Francisco et eum se-
quentibus inspirata.hoc est cui attestante Paulo/nemo
debet esse.Gala.vltimo.molestus.quē christus passionis
sue stigmatibus confirmauit/volens institutore ipsi⁹ pas
sionis sue signis notabiliter insigniri. ¶ Deinde in eadē
decretali respondet̃ tribus obiectionibus principalibus
que aduersus dictam conclusionem et determinationem
fieri ab aliquibus potuissent. ¶ Prima talis est: Posset
aliquis dicere domino pape: vos determinando conclu-
ditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in speciali et in cō
muni est meritoria et sancta.Et pro ratione p̄ncipali hui⁹
conclusionis adducitis ꝙ christus et apostoli eius eam
exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̄d
proprij in speciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte re-
gule professio euangelico fundatur eloquio: vite christi
roboratur exemplo et apostolorum: eius sermonib⁹ acti-
busq̄ firmatur. Sed huic conclusioni et rationi obstare
videtur/ꝙ interdum christus dicitur loculos habuisse: in
quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabā
tur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ
huiusmodi abdicatio et professio non fuerit a christo et
eius apostolis verbo docta: nec exemplo firmata: sed po-
tius eius actio que debet esse. Ioan.xiij.ex̄ de sepul.c.j.no
stra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que respondetur
dicto.§.porro.in hec verba: Nec his quisquā putet obsiste
re/ꝙ interdum dicitur christuꝫ loculos habuisse. nam sic-
ut ipse christus cuius perfecta sunt opera. Deutero.xxxij.
in suis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interduꝫ in-
firmorum imperfectionibus condescendens: et viam ꝑfe
ctionis extolleret: et imperfectorum infirmas semitas nō
dānaret: sic infirmoꝝ personas suscepit in loculis: sicut in
nonnullis alijs infirma humane carnis assumens: pro-
ut euangelica testatur historia: ꝙ non tm̄ carne: sed et mē
te condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam
assumpsit/ꝙ in suis operibus perfectus existens/in no-
stris factus humilis/in proprijs permansit excelsus: sic ꝛ
summe charitatis dignatione ad actus quosdam nostre
imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a summe perfectio
nis rectitudine non curuatur.Egit nāq̄ christus ꝛ docuit
perfectionis opera.egit etiam infirma: sicut interdum in
fuga patet: et loculis: sed vtrumq̄ perfecte perfectus exi-
stens/vt perfectis et imperfectis se viam salutis osten-
deret: qui vtrosq̄ saluare venerat: qui tandem mori vo-
luit pro vtrisq̄.hec ibi. ¶ Ex predicta autem determina-
tione et definitione ecclesie eliciuntur tres conclusiones.
¶ Prima ꝙ apostoli huiusmodi abdicationem omnium

rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni vouerūt. Quod sic ꝓba-
tur ſm definitionē dicte decre. talem abdicationē oīm re-
rū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni oportet cōcedere fuisse in
apostolis ſm rationē ⁊ cōditionē potissimam ipsius abdi-
cationis, qualē ponimus fuisse in beato frācisco. qḋ patet
quū ipsa decre. expresse dicat, ꝙ abdicationē illā quā ha-
buit beatꝰ frācis̄cus: apostoli hauserāt a christo ⁊ in alios
deriuarūt. Cōstat autē ꝙ in abdicatione oīm rerū in spe-
ciali et in cōmuni: quā fecit beatus franciscus vna cōditio
et potior fuit votum ⁊ ꝓmissio illius abdicationis. qḋ cō-
firmatur: quia cōditio potior abdicationis temporalium
non attendit̄ ſm actum exteriorē: qui est relinquere siue
abiicere de facto res tēporales: ſʒ ꝑncipaliter attēdit̄ ſm
actū interiorē, qui est nolle habere res tꝑales: ⁊ eis velle
carere ꝓpter deum. Et isto actu ꝑncipaliter censet̄ abdi-
catio meritoria. abdicare aūt tꝑalia ⁊ eis velle carere sic,
ꝙ in potestate sua sit licite velle ⁊ posse habere res tꝑales
quū sibi placuerit: est alterꝰ rationis, ꝙ̄ abdicare ꝓpter
votum ⁊ ꝓmissionē sic, ꝙ nunꝙ̄ eas liceat habere nec vel-
le habere: q: illa que fit ex voto est maioris meriti, ꝙ̄ illa
que fit ex simplici proposito: vt supra longe probaui in. §.
Item ꝙ simplex facti vsus. ꝟ. qḋ etiam sic ꝓbat̄. in ar. lvi.
ergo si apostoli habuerunt illam abdicationē quā habuit
beatus Franciscus: quā innuit decre. ⁊ beatus Frāciscus
habuit eā ex voto: sequit̄ ꝙ ⁊ apostoli eā habuerūt ex vo-
to: alias apl̄i nō deriuassent illam abdicationē in beatum
Fran. seu alios volentes perfecte viuere: nec ipse beatus
Franciscus talem abdicationē ex voto habuisset ab apo-
stolis deriuatam. cuiꝰ oppositū asserit decre. Qꝛ aūt apo-
stoli habuerūt illā abdicationē ex voto: ꝓbatur ꝑ Augu-
stinū in li. de mirabilibus scripture in fine. iii. libri vbi lo-
quēs de verbo qḋ dixit petrus Act. iii. paralytico: dicit sic.
In eleemosyne inq̄t excusatione ⁊ paupertatis ꝓfessione,
dixit paralytico, surge ⁊ ambula. magistri preceptū ser-
uās dicentis Mat. x. Nolite possidere aurū ⁊c. Nota ꝙ
dixit paupertatis professio. Nouerāt eñ apostoli, ꝙ ea que
ex voto fiunt: sunt maioris meriti: ꝙ̄ ea q̄ fiunt ex simplici
ꝓposito seu ꝓpria voluntate. et Aug. vii. li. de ciui. dei. c.
x. loquēs de apl̄is dicit sic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviii. di-
xerūt inquit illi potētes. Ecce nos dimisimus oīa ⁊ secuti
sumus te. Hoc votum potentissime vouerant. Sed vnde
hoc votum illis: nisi ab illo de quo dictum est dans votū
vouenti. Nō eñ posset quisꝙ̄ domino vouere: nisi ab illo
acciperet ꝙ voueret. hec Augꝰ. Item glos. sup illud quod
dicitur in ps. lxxv. vouete et reddite. primū ad consilium:
scḋm ad imperiū refertur. sed sacra scriptura nunꝙ̄ dat cō-
silium nisi de meliori bono. xiiii. q. i. quisquis. ergo melius
est bonum quod fit ex voto ꝙ̄ sine voto: quia bonum addi-
tum bono est maius bonum ꝙ̄ alterum tm̄: sed votum est
bonum vnde consulitur: ergo melius et magis merito-
rium est facere bonum ex voto ꝙ̄ sine voto. vnde Augꝰ.
super illud ps. lxxxi. votum vouit deo Jacob. Nihil in-
quam deo gratius offerre possumus ꝙ̄ vouere quod est
firme promittere. hec Augꝰ. Et idem Augustinus in epi-
stola ad Armentarium, qui votum fecerat continentie.
Si fidem deo fregeris (quod absit) tanto miserior eris
quāto beatior si persolueris. Ex quo sequitur ꝙ peior est
operatio mali que fit cōtra votum: ꝙ̄ illa que non fit cō-
tra votum. op. ar. xii. q. i. nolo. ⁊. c. scimus. Sic ⁊ melior est
operatio boni cum voto ꝙ̄ sine voto. quod latius ꝑ An-
sel. supra longe probaui in. §. Item ꝙ simplex facti vsus.
ꝟ. quod etiam sic probat̄. in arti. lvi. Vera est ergo dicta
conclusio, ꝙ apostoli dictam expropriationem omnium
rerum in speciali et in commum habuerunt ex voto. Et
quod ex dicte decreta. extit, ⁊ aliis predictis auctoritati-
bus cōprobatur. ¶ Secunda conclusio que ex definitio-
ne dicte decreta. elicitur, est ꝙ christus et apostoli postꝙ̄
statum perfectionis et paupertatis euangelice assumpse-
runt: nusꝙ̄ habuerunt proprietatem et dominium alicuiꝰ
rei tēporalis: nec aliquā rem tāꝙ̄ domini et proprietarii

possederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuisse infir-
mis condescendo dicuntur: habuerunt solum vt dispen-
satores et administratores pauperum: non vt proprieta-
rii seu dn̄i. qḋ ex verbis dicte decre. ⁊ multis auctoritatibꝰ
rōnibꝰ et iuribꝰ cōprobat̄. Ex decre. ꝓbat̄ q: cōclusio ꝑnci-
palis ⁊ ꝑncipaliter intēta in dicta definitiōe i dicta decre.
est, ꝙ abdicatio omnium rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmu-
ni: quam vouit beatus Frāciscus: est meritoria et sancta:
quam christus ⁊ apostoli verbo docuerunt et exemplo fir-
marunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Dein-
de ab ipsa conclusione remouet siue excludit instantiam
que fiebat de loculis dicens. Nec his quispiam putet ob-
sistere, ꝙ interdum dicitur christum loculos habuisse. ex-
dicte autem obiectionis siue instantie solutio non infrin-
git in aliquo principalem conclusionem. ex̄ de transla. epi-
scopi. inter corporalia. vbi ponitur cōclusio principalis, ꝙ
electus et confirmatus non potest sine romanorū ponti-
ficum licentia ecclesiam derelinquere: quia post electio-
nem et confirmationem canonicam inter personas eligē-
tium et electi cōiugium est spirituale contractum. Deinde
opponitur instantia que ponitur cōtra dictam cōclusio-
nem de canone, in quo legitur, ꝙ si vltra sex menses per
suam negligentiam tenuerit ecclesiam viduatam: nec ibi
nec alibi donum cōsecrationis accipiat: imo metropolita-
ni sui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio siue instantia
dictam conclusionem non infringit etiam per illud quod
in dicto canone dicitur: vt non intelligatur ecclesia vidua-
ta tāꝙ̄ sponsum non habens: licet quoad quedam quasi
viri maneat solatio destituta. vnde ipsa conclusio in sua
primitate persistit: Sic ⁊ in proposito licet dicatur aliquā-
do christum loculos habuisse: non propter hoc infringit̄
dicta cōclusio supradicte abdicationis omnium rerum in
speciali ⁊ in cōmuni: sed in sua firmitate persistit. quod cō-
firmatur per illud quod subiicitur: quum dicitur ꝙ sic ha-
buit loculos: sicut aliqñ fugit, infirmorum scʒ imperfectio-
nibus condescendens: et tamen semper perfecte perfectꝰ
existens, perfectis et imperfectis se viam salutis ostēdit.
Ad quorū verborū intelligentiam attendendum est, ꝙ
sicut in fuga infirmorum duo actus considerantur scilicet
actus exterior: idest recessus a persequentibꝰ: ⁊ actus in-
terior: qui est timor: sic ⁊ in loculis infirmorū: siue in his ꝙ̄
ab infirmis habentur in cōmuni, duo actus considerātur.
vnus est exterior: scilicet loculos portare: et res que habē-
tur in loculis siue in cōmuni dispensare siue contrectare.
Alius est actꝰ interior: scʒ velle habere ea in dominio spe-
ciali vel cum suo speciali collegio participato: et eas iure
talis dominii possidere et contrectare. igitur sicut manife-
stum est christum non ꝯdescendisse infirmis in fuga quo-
ad actum interiorem, scilicet quantum ad timorem. scie-
bat eñ vt dicit euangelista Joan. vii. viii. ⁊. x. quando fu-
git: ꝙ nondum venerat hora eius. Oppositum docuit di-
cens, Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x.
Luce. xii. xi. q. iii. nolite. vnde in eodem. c. Matth. x. super
verbo, fugite in aliam, ait Hierony. Hoc ad illud tempus
referendum est quum apostoli ad predicationem mitte-
bantur: quibus proprie dictum est Matth. x. In viam gē-
tium ne abieritis. ꝙ persecutionem timere non debeant:
sed declinare. quod quidem videmus in principio fecisse
credentes quādo orta hierosolymis ꝑsecutione, dispersi
sunt in vniuersam iudeam: vt tribulationis occasio fieret
euangelii seminarium. Item ibi Augustinus contra Fau-
stum: Nec tamen saluator non potuit tueri discipulos
suos quibus fugere precepit: et huius rei exemplum pre-
buit: sed instruebat hominis infirmitatem: ne deum tēta-
re audeat, quādo habet quid faciat. vt quod cauere opor-
tet: euadat. Et ad hoc est optimum ar. de Paulo: qui de-
poni se fecit in sporta per murum damasci. ii. Cor. xi. qui
non ex timore mortis fugit. qui paratus erat pro christo
mori: sed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg.
in dialogo. et trāsfertur. vii. q. i. c. vltimo. Petiit enī Pau-
lus milites a

lus milites a tribuno. Actuū.xxiij.nō timore mortis: nec sue voluntati: sed omnium vtilitati victurus. xxiij.q.iij.§. Item ab aliis cū.c.seq. christus autē si timuisset: tunc imperfectus fuisset. perfecta enim charitas foras mittit timorem. j.Jo.iiij. ⁊.xxiij.q.vj.§.ex his. Pauorem aūt ⁊ timorē mortis naturalem habuit: vn̄ incepit tedere ⁊ pauere. Marci.xiiij. vbi Theophilus. Quia enim totū assumpserat hominē: assumpsit ⁊ naturales hoīs proprietates/ pauere et tedere ⁊ contristari naturaliter. Nam hoīes naturaliter inuiti tendunt ad mortē. ⁊ Beda ibi. Qui corpus suscepit: oīa debuit suscipere que corporis sunt/ vt esuriret sitiret angeretur cōtristaretur. diuinitas enim per hos conmutari nescit affectus. Et de hoc etiam no.xj.q.iij.nō solum.in glos.nō remouet. Cōcedit ergo christus fugam infirmis quātum ad actum exteriorē scz a persequentibus recedendo: non perfectis interius corde timendo. Sic ⁊ in loculis dicendū est/ q̄ licet christus quātum ad actum exteriorez in loculis deferendis cōtrectandis ⁊ dispensandis his q̄ ibidem reponebantur: cōdescenderet infirmis: vt.xij.q.j. habebat. nō tamen quātum ad volendum sibi vel collegio apostolorū appropriare seu appropriando dn̄iū loculorum vel eorum que in loculis portabantur. nā hoc nō fuit cōgruū sue potestati nec bonitati: quia quū de iure naturali ⁊ diuino omniū rerum spectantium ad vitam humanā cōmunis vsus esse debeat oībus hoībus. ⁊ per iniquitatem factum sit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habet.xij.q.j.c.ij. ⁊.viij.di.§.j.cum.c.seq. et ipse christus venerit ad docendum perfectissime omniū terrenorum contēptum. Mat.xix. ⁊ vitam quietissimā. Matth.xj. ⁊.v. ⁊ ad omnem materiam solicitudinis temporaliū perfecte euangeliū sequi volentibus amputandam. Matth.vj. ⁊ ad statū innocētie reuocandum. ps.xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheserūt mihi ⁊c. Si christus sibi aut suo collegio speciali apostolorum dn̄io ⁊ possessiōes temporaliū rerū appropriasset: sequeretur q̄ nec terrenorum contemptum: nec vitam quietissimā: q̄ tollit materiā litigādi: q̄ surgit ex rerū appropriatione perfectissime docuisset. nec omnē materiā solicitudinis a suis aplīs ⁊ discipulis spālibus sectatorib9 amputasset: nec statū innocentie renouasset. Preterea si christ9 dn̄ium ⁊ proprietatē loculorum/ ⁊ eorum que in loculis ferebantur/ habuisset: nō dixisset nec dicere potuisset dicta decre. Nec his quisq̄ putat obsistere/ q̄ interdū dicit christū loculos habuisse. quia exceptio que veritatis fit a regula: qm̄ ad ipsam exceptionē viciat siue falsificat ipsam regulam: ⁊ per cōsequēs in hoc ipsi regule obuiat. ff.de reg.iur. l.j. Preterea. vt.s.ꝶ. ex predicta.cum sꝗ. se. probatum est: apostoli de ista expropriatione in speciali votū fecerunt. vn̄ postmoduz nullo tēpore fuerunt capaces alicui9 dn̄ij siue proprietatis: q2 votū expropriationis hmōi/ qđ est nec habere: nec velle dn̄ium in cōmuni vel in speciali: quū sit negatiuū: obligat semper ⁊ ad semper sm̄ theologos. ⁊ si sibi in proprio vel cōmuni post emissuz votū/ appropriassent inde aliquid/ mortaliter peccasset. ex̄ de sta.mona.c.ij.§.q̄ꝺo. ⁊.c.sup quodam. Et sic patet primū videlicet q̄ ex diffinitione ⁊ verbis dicte decre. christus ⁊ apostoli non habuerunt aliquid in loculis nec in aliis aliquibus reb9 dominiū in speciali nec etiam in cōmuni. Per authoritates etiam sanctorum hoc probatur: vt etiam dixi supra longe in §.porro. ⁊ in primis chartis. in ar.lv. vn̄ super illud Mat.xvij.c. vade ad mare ⁊c. dicit glos. Domin9 tante paupertatis fuit: vt vnde tributa solueret nō haberet. Judas quidem in loculis cōmunia habebat: sed res pauperum in vsus suos cōuertere nefas duxit. idipm̄ dans nobis exēplum. Et Chrysostomus super Joānem homil.lxxj. super illud Jo.xiij. Aut egenis aliquid daret. dicit sic: Qualiter inquit nō peram: non virgam: non es iubens deferre marsupiū habebat. Et respondens subdit: ad inopū ministerium: vt discas quoniā valde pauperem ⁊ crucifixū huius oportet perfectionis multam facere procurationem. multa enim ad nostram dispensans doctrinam hec agebat. Ad idem.xij.q.j.habebat. Habebat domin9 loculos ⁊ a fidelibus oblata conseruans: ⁊ suorum necessitatibus: ⁊ aliis indigentibus tribuebat. tunc primū ecclesiastice pecunie forma est instituta. hec ibi. Forma aūt ecclesiastice pecunie instituta in loculis est: quā ponit Prosper i libro de vita contemplatiua/ sic dicens: Scientes viri sancti nihil aliud esse omnes res ecclesie: nisi vota fideliū/ ⁊ precia peccatorum/ ⁊ patrimonia pauperum: non eas vendicauerūt in vsus suos: vt proprias/ sed vt cōmendatas pauperibus erogauerunt. Et idem dicit Aug. in authoritate superius circa questionis articulum allegata: posita.xxiij.q.vij. q̄ autem. ⁊ in aliis iuribus ibidē allegatis. Ex quibus ⁊ aliis causa breuitatis omissis clare patet q̄ christ9 ⁊ apostoli nō habuerunt dominiū nec proprietatē loculorum nec eorum que a fidelibus offerebantur: sed solum dispensationem/ administrationē/ ⁊ procurationem pro necessitatibus suis ⁊ aliorum indigentiū. ⁊ hoc idem expresse asserit Aug. sup ps.ciij. qui incipit. Benedic anima mea dn̄o. in verbis illis/ Producēs fenū iumentis. sic dicēs. Habuit dn̄s loculos in vsus eorū qui cum eo erant ⁊ suos: ⁊ religiosas mulieres in comitatu que ministrabant ei de substantia sua: in his personam infirmorum magis suscipiēs. preuidit enim multos futuros ⁊ ista quesituros. Futurus erat Paulus nihil tale aliquādo querens: ⁊ omnia prouincialibus donans: qui etiaz mori optat Actuū.xxij. pro christo. Sed quia multi infirmi ista quesituri erant: magis infirmorum personam suscepit. sublimius tamen egit christus: quia misericordius. hec ibi. Item idem Augu. de opere monachorum aliquātulum post principium dicit sic. Dn̄s more misericordie sue infirmitatibus compatiens/ quum ei possent angeli ministrare: loculos habebat in quib9 mitteretur pecunia que offerebatur vtiq̄ a bonis fidelibus eorum victui necessaria: quos loculos Jude cōmendauit. hec ibi. Ex quib9 patet clarissime q̄ nec christus nec apostoli habuerunt loculos/ nisi quātum ad dispensationem ⁊ administrationē condescendendo infirmis: ⁊ nō quantum ad dominiū nec proprietatem. Et vocant infirmi: qui timore erūnē talia requirunt: ⁊ sibi appropriant. vt.s. q̄bus licet condescenderit quātum ad actum exteriorē: scz habendo loculos: vt dictum est supra. ꝶ. ad quorum non tn̄ quātum ad actum interiorem: scz timorē ⁊ appropriationem. Quod autem christus ⁊ apostoli postq̄ dictum statum perfectionis ⁊ paupertatis assumpserunt: nusq̄ aliquas in speciali nec in cōmuni per modum proprietatis ⁊ dn̄ij res possederunt: patet ex dictis euangelij ⁊ sanctorum exponentium ea. Nam Matth.x. post vocationem apostolorum eis vitam perfectionis tradēs sic dicit. Nolite possidere aurum/ neq̄ argentuz/ neq̄ pecuniā in zonis/ neq̄ peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in originali dicit sic. Consequenter hoc precepit euangelizatoribus veritatis: quibus ante dixerat/ Gratis accepistis: gratis date. si enim sic predicant vt precium nō accipiant: superflua est auri ⁊ argenti nummorumq̄ possessio. Nam si habuissent aurum ⁊ argentum: viderentur non tam salutis hominū q̄ lucri causa predicare. Ideoq̄ subiūgit. Quia diuitias detrūcauerat: propemodum vite necessaria amputat. vt apostoli vere doctores religiōis/ qui docebāt oīa gubernari dei prouidentia: seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. ⁊ parum post. Hec loquebatur apostolis: vt securi non possiderent: neq̄ portarent huic vite necessaria nec magna nec minima. hec Raba. Alia multa originalia sanctorum loquentia de hoc.s.in.§.porro. in ar.lv. in isto tractatu posui que nō repeto hic. Ex quibus patet q̄ apostoli fuerūt pauperes in summa ⁊ altissima paupertate: qua/ vt dictum est/ altior dari nō potest: que est/ nec habere in proprio nec in cōmuni. Certum enim est q̄ si potuissent in cōmuni suo collegio dominia ⁊ possessiones rerum appropriare: potuissent etiam per consequens aurum ⁊ argentum in cōmuni possidere. ⁊ si in cōmuni eorum collegio potuissent hec recipere ⁊ possidere:

frustra dixissent sancti ꝙ christus eis prohibuit ista possidere: ne viderentur causa lucri predicare. quū ita posset cogitari ꝙ predicarent ⁊ questum facerent ꝓpter diuitias acquirendas eoꝝ collegio: sicut pro lucro singularis ꝑsone ⁊ frustra dicerēt sancti ꝙ per hoc christus apostolos exuit ab omni vite huius solicitudine. quū ita posset esse materia solicitudinis pro acquirendo singulari collegio: sicut ꝓ singulari persona. Et irrationabiliter fuisset eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne sacculū neqꝫ peram nec es in zonis portarent: ⁊ per cōsequens ne reciperent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius debuisset eis concedi vt ista reciperent ⁊ portarent ad seruanda ⁊ possidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Preterea si habere potuissent dñia ⁊ possessiones in cōmuni nō distingueret abdicatio apostolorum ab abdicatione quā faciebat turba q̄ sequebatur apostolos: nec ab abdicatione cenobitarum habentium dñia ⁊ possessiones in cōmuni: quā tamen distinctionē sancti faciūt. vnde glos. Bede super illud Actuū. iiij. Multitudinis credentium ⁊c. dicit sic. Discernit ordinem doctorum ⁊ auditoꝝ. Nā multitudo rebus scriptis copula charitatis inuicē iungebatur. apostoli vero virtute fulgentes mysteria christi pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmunitas erat turbe: non apostoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ statim sequitur: ante pedes ipsoꝝ pecuniam fuisse positam. quia hoc fiebat vt docerent pecunias esse calcandas. vt dicit Hieronym⁹ ad Demetriadem. Hec etiam forma tradita fuit monastice seu cenobite vite. vnde glos. Bede super illud Actuū. iiij. Multitudinis credentiuꝫ, dicit sic. Qui sic viuūt vt sint cōmunia omnia, cenobite vocant. que vita tanto est felicior: quāto statum futuri seculi imitatur: vbi omnia cōmunia. Vel certe vt se ⁊ sua apostolice dispositioni cōmitterent sicut docet Ambro. super epistolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum dispositionē maluerunt cōmittere alijs: sicut in actibus legitur. Actuum. vi. consequēter. Non est bonū nos derelinquere verbū dei: ⁊ ministrare mensis. Quod quidem dixerunt vt ministerij refugerēt distractionē: non quia per illud aliquid possederunt: vt patet in authoritatibus supra allegatis. Ex quibus constat ꝙ sancti doctores ecclesie distinguunt inter abdicationem apostolorum, ⁊ eorū qui conuertebantur per eos cenobitarum. que quidem distinctio nulla esset: si concessum fuisset apostolis aurum ⁊ argentū in cōmuni habere. Et ideo preceptum datum apostolis de non possidendo aurum nec argētum nec pecunias, intelligi debet prout stare potest pro suis suppositis distributiue et etiam collectiue: interdicendo nō solum cuilibet singulari, sed etiam toti collegio apostolorum possessionem huiusmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apostolorum, Ecce nos reliquimus omnia. Matth. xix. ⁊ qui dixit oia nihil excepit. ex de maio. ⁊ obedi. solite. i. Coꝝ. xv. Heb. ij. ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ sic omnia tam in speciali q̄ in cōmuni conclusit. Quod autem christus hanc paupertatis formam in seipso seruauerit quā apostolis seruandam mandauit: probatum est longe. s. in. §. porro. in ar. lv. per authoritates Chrysosto. super Matth. homil. xxij. ⁊ per glos. super illud. Vulpes foueas habent, ⁊ alias. Quod si forte dicat quis christum habuisse hospitiū non cōmune: obuiat illud Chrysosto. in sermone de proditione Jude vbi dicit. Quos preciosorum delectat pompa marmorum cognoscant christum dominū omniū ⁊ locū in quo caput reclinaret non habuisse. Et ideo discipuli ipsum interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? Matth. xxvi. Marci. xiiij. Luce. xxij. Sed si christ⁹ habuisset cōmune hospitium: illud discipuli non ignorassent: nec ipse caruisset loco in quo caput inclinaret ⁊ pascha comederet. Item Anselmus in libro de sacramentis dicit sic. Pauper ita fuit christus: vt veniens in mundum nō sua sed aliena domo nasceretur: natus propter inopiam loci in presepi brutorum animalium poneretur: et viuens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec moriens vnde nuditatem suaꝫ tegeret: nec mortuus vbi inuolueretur: nec sepulcrum aut locum vbi corpus mortuū locaretur. hec Anselmus. Item Beda super illud Mar. xi. Circūspectis omnibus, in originali dicit sic. Intelligēdum ꝙ domin⁹ tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxima nullum hospitem nullāqꝫ mansionem, sed in agro paruulo apud Lazarum sororesqꝫ eius habitaret. Constans igitur est ꝙ non hospitio solum sed ⁊ precio quo id cōduceret caruerit: dum necessitate compulsus de vrbe exijt. Hoc etiam ex ratione probatur: nam si filius dei ad hoc assumpsit naturam humanam vt genus humanum qd̓ ꝑ peccatum a statu innocentie conciderat, repararet: non perfecte reparasset nisi assumpsisset naturam: ergo talem assumpsit. vnde Augu. super illud Jo. i. Ecce agnus dei. Si agnus: ergo innocens. ⁊ si assumpsit naturam innocētem: assumpsit eam s̄m omnem perfectionem anime quā habuisset aliquis in statu innocentie. Sed in statu innocentie fuissent homines sine dominijs distinctis: sicut pꝫ dis. viij. §. i. ⁊ c. i. ⁊ s. in. §. porro in. lv. ar. Dixi igitur si christus tenuit statum innocentie: nō habuit dominiū distinctum in speciali vel in cōmuni alicuius rei: sed solum simplicem facti vsum licitum ⁊ concessuꝫ. Ex quibus omnibus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter breuitatem omissis, ⁊ ex his que plenius inserūtur in libro de perfectione euangelica: quē composuit frater Joānes de ordine minoꝝ archiepiscopus Cantuariensis ⁊ solēnissimus magister in sacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bonauenture cardinalis episcopi Albanēsis magistri de solemnioribus mūdi tempore suo de ordine fratrum minoꝝ, liquet manifeste ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerunt aliquid ꝓprium nec in speciali nec in cōmuni. Et ꝙ ecclesia romana que in doctrina christi ⁊ apostolorum errare nō potest. xxiiij. q. i. a recta. rectissime definiuit: dicendo ꝙ huiusmodi abdicationem omniū rerum tam in speciali q̄ in cōmuni christus ⁊ apostoli verbo docuerunt ⁊ exēplo firmauerūt. Et siquis dictas authoritates scripture sancte vel sanctorum aliter intelligeret vel exponeret q̄ ecclesia que spiritusancto regitur, intelligit ⁊ exponit: hereticus foret censendus. vt. xxiiij. q. iij. heresis. Quinimo si quis etiam ex sanctis doctoribus ecclesie aliter sentiret: diceret, vel doceret: pot⁹ authoritati ⁊ definitioni ecclesie standum esset: q̄ illius sancti doctoris. xxiiij. q. i. hec est ⁊. xx. di. §. i.

Christus fuit hoīs pauperrimus.

¶ Tertia conclusio que elicitur ex dicta determinatione decre. exijt. est, ꝙ christus nō habuit regulariter loculos: sed solum aliquādo siue in casu: scꝫ infirmis condescendendo. qd̓ demonstratur ex verbis dicte decre. quū dicit: interduꝫ loculos dicitur habuisse. ⁊ quū postea subijcit ꝙ christus sic in suis actibus perfectionem exercuit: ꝙ interdum infirmorū imperfectionibus condescendit. ⁊. i. sicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et sententia siue intellectu ex ipsis verbis sumptis demonstratur ꝙ christus regulariter loculos nō habuit: sed in casu: immo regulam siue legem dedit Matth. x. apostolis suis de loculis non habendis: vt supra probatum est. quā regulam ⁊ ipse quasi semper in seipso seruauit. sꝫ interdum habuit ⁊ in casu: sicut aliquando fugit persecutores: sed vt plurimū non fugit. Jo. xviij. sed eis se opposuit: ⁊ legem de nō timendo persecutores ⁊ eos qui corp⁹ occidunt eis dedit. Matth. x. Luce. xij. xi. q. iij. nolite. vt superius dictum est. vnde glos. super illud Matth. xxvi. Et orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ christus trina oratione docuit timorem triplicem superare: scꝫ timorem mortis, timorem vilitatis, ⁊ timorem doloris. sic ⁊ lex dicit ꝙ illud qd̓ dicitur interdum concedi qd̓ cōceditur in aliquo casu regulariter prohibetur. vnde posita regula qua dicitur nouo iudicio agendum esse, vt tollatur opus quod post litem contestatam factum est: tollitur in casu. scꝫ si illud qd̓ antecessit, tolli sine eo nō potest. ff. de aqua plu. ar. l. ac eius. in si. ⁊. l. sequēti. que incipit, sed interdum. ⁊ s̄m Papiam

Christ⁹ nō semꝑ loculos habuit

Interdum tm̄ prestat sicut Aliquádo. Attendendū igi
tur est ꝙ in euangelio aut in aliqua parte noui testamen
ti nihil plus legitur de loculis: nisi qđ legitur Joan.xij.⁊
xiij.⁊.iiij.ideo dicitur in p̄e.decre.exiit.interdum. Naꝫ in
pcedenti serie euangelica legitur ꝙ sancte mulieres que
comitabantur dominū cum discipulis:ministrabāt ei de
facultatibus suis.⁊ Luce.v.⁊.viij.⁊.xiiij. Jo.xij.⁊.ij. Legi/
tur etiam in alienis mensis de cibo alieno assidue mādu
casse.quia nūquā habuit hospitium nec mēsam nec can/
delabrum nec aliquid talium. vnde super Luce.ix.c.dicit
Chrysostom⁹. Aspice qualiter paupertateꝫ quā domin⁹
docuerat:per opera demonstrat. Non em̄ ei erat mensa/
nec candelabrum/nec domus/nec quicq̄ aliquid taliuꝫ.
Et Hieronymus ad Nepotianū dicit. Turpe est antefo
res sacerdotis dn̄i crucifixi ⁊ pauperis q̄ cibo alieno ve/
scebatur/lictores cōsulum ⁊ milites excubare. Ecce chri
stus pro nobis seruus factus in domibus alienis hospi/
tabatur:⁊ cibis alienis vescebatur. hec Hieronymus. Et
Bern̄. super illud Luce.ij. Cum esset factus iesus.xij.an/
norum.dicit ꝙ christus quasi vnus in turba pauperum
stipem per ostia mendicabat. ¶ Ex ijs igitur ⁊ alijs mul
tis supra allegatis euidēter ostenditur ꝙ christus regu/
lariter loculos nō habuit:sed interdum.sed quia necessi
tas legem nō habet.de conse.dist.v.discipulos.passionis
tempore de his loculis dispensauit.vnde Luce.xxij.dixit.
Quádo misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis:nū/
quid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dixit
ergo eis. Sed nūc qui habet sacculum/tollat:similiter ⁊
peram. In quibus verbis dicit glos. Bede/nō eadem vi
uendi regula persecutionis qua pacis tempore discipu/
los informat. Missis em̄ ad predicandum discipulis ne
quid tollerent in via precepit:ordinans vt qui euágeliū
annūtiat de euangelio viuat. Instante vero mortis arti
culo/⁊ tota illa gente pastorē simul ⁊ gregem persequē/
te/congruā regulam tempori decreuit:permittēs vt tol/
lant necessaria victui donec sopita persecutorum insania
tempus euāgelizandi redeat. Adde hic que scripsi.s.in
§.porro.in ar.lv. Quia igitur lex quātum ad exteriorem
actum illum quātum ad opus exterius aliquádo nō po/
test seruari:ideo in casu ⁊ ex causa aliquádo solet inter/
mitti.⁊ sic christus aliquando ⁊ dispensatiue loculos ha
buit:sciens non omnes posse semper in pdicte districtio/
nis semita ambulare.quia illa ꝓpositio censetur vera/q̄
regulariter est vera:etiam si aliquando fallat: vt dictum
est.⁊ ar.ad hoc.ff.de aq̄ quoti.⁊ esti.l.j.§.j.⁊.l.seq.cū si.

SEcunda obiectio pncipalis que fiebat
olim ⁊ adhuc fit contra predicta que in
dicta decre.exiit dicūtur:talis est. Vide/
tur ꝙ hmōi abdicatio omniū rerum taꝫ
in spāli q̄ in cōmuni non fit de iure pos/
sibilis:⁊ maxime quoad res illas q̄ vsu
consumūtur:sicut ⁊ panis/vinū/oleum/ vestimēta ⁊ alie
res que vsu consumutur:quū lex dicat ꝙ si vini olei ⁊ fru
menti vsus legetur:ꝓprietas ad legatariū transferri de/
bet.quia vsus in talibus nō videtur posse a proprietate
seu dn̄io separari.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu consu.l.si vi
ni.cum similibus.⁊ ideo qui renūtiat omniū proprietati
siue dominio talium rerum:videtur per consequēs renū
tiare vsui earuꝫ. Cui obiectioni in sepe dicta decre. Exiit.
§.porro.ꝟ.non autem.respōdetur per Nico.iij.in hec ver
ba. Non aūt per talem abdicationē ꝓprietatis omnimo/
de/renūtiationem vsus rerum cuiq̄ videatur inducere.
Nam quū in rebus temporalibus sit precipuum conside
rare ꝓprietatem/possessionem/vsufructū/ius vtendi/⁊
simplicem facti vsum:⁊ vltimo tanq̄ necessario egeat/
licet p̄mis carere possit/vita mortalis: nulla prorsus pōt
esse professio que a se vsum necessarie sustentatiōis exclu
dat. verū condescendens fuit ei ꝓfessioni/ que spōte de/
uouit christum pauperē in tanta paupertate sectari:oīm
abdicare dominium:⁊ reruꝫ sibi concessarū necessario vsu
fore contentam. Nec per hoc ꝙ proprietatem vsus ⁊ rei
cuiuslibet abdicare videtur:simplici vsui omnis rei renū
tiatum esse cōuincitur:qui inquā vsus nō iuris sed facti
tm̄modo nomen habens/qđ facti est tm̄ in vtendo pre/
bet vtentibus:nihil iuris. quinimo necessariaruꝫ rerum
tam ad vite sustentationem q̄ ad officiorum sui status exe/
cutionem:excepto qđ de pecunia.j.subiūgitur: modera/
tus vsus s̄m eorum regulam ⁊ veritatem oīmodam fra/
tribus est concessus. Ex quibus verbis aperte demōstra
tur ꝙ quis potest renūtiare omni dn̄io/⁊ ꝓprietati/⁊ vsu
fructui/⁊ iuri vtendi omniū rerum temporalium: etiam
que ad vite sustentationem requiruntur: ⁊ sine quibus
vita humana sustentari non potest. inter quas res po/
tissime sunt ille que vsu consumūtur. ⁊ tamen per hmōi
renūtiationem siue omnimodam abdicationem non vi
detur renūtiatum vsui simplici facti.nō potest ergo vere
dici ꝙ simplex vsus facti non possit a dominio ⁊ proprie/
tate ⁊ vsufructu siue iure vtēdi separari. Nec hoc aliqua
lege cautū reperitur.immo oppositum reperit in seruo/
filiofamilias ⁊ religioso:qui in rebus que vsu consumū/
tur habent simplicem facti vsum:⁊ tamen nec ad momē
tum habent in illis rebus aliquid dominij/proprietatis/
vel iuris: vt supra longe diximus in.§.porro.in ar. lv. In
seruo patet qui rei peculiaris nō habet dominiū nec pos
sessioneꝫ.ff.de pecu.l.id vestimentum.sed ꝓprietas ⁊ pos
sessio residet penes dominū.ff.de acquire.posses.l.j.§.itē
acquirimus.⁊.l.ꝙ seruus. Et si cibaria seruis legent: p̄
cul dubio domini est legatum:non seruorum.ff.de condi.
⁊ demon.l.filiofamilias.in fi. Idem est etiam de oīb⁹ ijs
que filiusfamilias etiaꝫ habet ex peculio perfectitio siue
sint cibaria/siue vestes/aut pecus/aut animalia/que vsu
consumūtur:quia ⁊ ipsarum rerum habet vsum:⁊ ꝓprie
tas siue dominiū in eis non residet penes eum.ff.de ac/
quirē.posses.l.quicquid.⁊.l.j.§.item acquirimus.ff.de re/
gu.iur.l.filiusfamilias.cum si. Item in monachis ⁊ q̄bus/
libet alijs religiosis quorū regule ita annexa est abdica/
tio omnis proprietatis cuiuslis rei: vt cōtra eā nec sum/
mus pontifex possit licētiam indulgere. ex̄ de sta. mona.
cum ad monasteriū.in fi.manifestissimū est ꝙ in omnib⁹
que vsu consumūtur:⁊ que spectant ad victuꝫ ⁊ vestitū:
habent sicnudum ⁊ simplicem facti vsum/ꝙ nec ad mo/
mentum in illis aut aliquibus alijs rebus proprietatem
seu dominiū habent nec habere possunt. vnde nec vestes
quas deferūt:sic dicūtur habere quātum ad ꝓprietateꝫ/
dominiū/aut veram possessionē.vt.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō di/
catis.vbi de hoc no.⁊ ex̄ de sta.mona.c.ij.cū si. Et vsufru/
ctum in aliquibus rebus habere nō possunt. vt legitur ⁊
no.xix.q.vltima.c.vltimo. Preterea vsus facti rerum ne/
cessariarum ad sustentationē nature est de iure naturali:
eo ꝙ ab exordio naturalis creature incepit.v. di.in p̄n.⁊
dis.vj.§.his ita.⁊.xxxv.di.sexto die.eo ꝙ vbiq̄ ⁊ apud oēs
instinctu nature nō constitutione aliqua habetur.vt di.j.
ius naturale.⁊ ex eo ꝙ natura hunc vsum docuit.insti.de
iure natura.gen.in pnci.⁊.ff.de iusti.⁊ iure.l.j.§.ius natu
rale. Et ideo nec p legem nec per renūtiationem nec per
abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari potest.
quia talia iura imutabilia ꝑseuerant.dist.v.§.j.⁊ di. vj.§.
his ita.insti.de iure natura.⁊ ciui.circa fi.ꝟ.sꝫ naturalia.
Proprietates vero/possessiones/⁊ dn̄ia sunt a iure hu/
mano: vt sepe dictum est.dis.viij.quo iure. Vsufruct⁹ etiā
⁊ ius vtendi est a iure ciuili. Insti.de rebus cor.⁊ incor.ꝑ
totum. Certum est autem ꝙ omni iuri priuato quod ali/
cui competit ex iure humano:potest quis renūtiare: ⁊ il/
lud a se penitus abdicare.vij.q.j.q̄ periculosum.ff.de edi
li.edicto.l.queritur.§.si venditator.⁊ ex̄ de fo.compe.si di
ligenti.vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis pre/
cepto ad esse nature conseruandū indispensabiliter obli
gatus est:ijs sine quibus nō conseruatur esse nature/re/
nuntiare potest:sed omnes ⁊ singuli homines cuiuscūq̄
condiciōis existant/legis naturalis precepto ad esse na/

ture conseruandum indispēsabiliter obligati sunt. ergo his renuntiare non possunt. Manifestū est autem ꝙ esse nature non potest aliquo modo conseruari sine vsu facti rerū necessariarum ad vitam humanam: vt sunt alimēta ⁊ vestimēta: que sunt inter res illas que consumūtur vsu. ꝓprietas autem siue dominiū rerum alimentorū quod est de iure ciuili, non conseruat esse nature: sed vsus facti tm̄. ergo vbiqꝫ ⁊ semꝑ proprietati huiusmodi rerū renuntiari potest. Qr autem vsus rerum alimentorū cadat sub precepto legis nature patet Gen. ij. vbi legitur ꝙ ab exordio rationalis creature in statu sc꞉ innocentie deus dedit duo precepta homini. Unum de comendendo. Secūdum de non comendendo. primū affirmatiuū. secūdum negatiuū, dicens Ex omni ligno paradisi comede. de ligno autem scientie boni ⁊ mali ne comedas. ¶ Ergo aperte patet ex predictis ꝙ vsus rerum alimentorū que per vsum consumūtur, sic sunt de iure nature: ꝙ etiā earum vsus cadit sub ꝑcepto diuino. Certum est autē ꝙ stante iure nature nullus potest dicere de aliqua re, hoc est meum: hoc tuū. hec enim duo pronomina, vt dicit Clemens, sunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per humanum ius introducta. vt. xij. q. j. c. ij. ⁊ dist. viij. §. j. Ergo vsus rerum, que per vsum consumūtur nō habet necessario annexum meum ⁊ tuū. Et per consequens dare ptz ꝙ vsus rerum que vsu consumūtur potest esse sine ꝓprietate ⁊ dominio. Et si quis dicat ꝙ status ille innocentie parum durauit: hoc non soluit qn̄ vsus talium rerū que vsu consumūtur, possit esse in perpetuū sine ꝓprietate ⁊ dominio. potuit cū ꝑmus homo nō peccare. de conse. di. iiij. placuit. ⁊ sic vsus omniū rerū semper fuisset in oībus hominibus ⁊ omni tēpore ⁊ vbiqꝫ absqꝫ ꝓprietate ⁊ dominio. Preterea constat tam de iure canonico q̄ ciuili, ꝙ tempore necessitatis extreme omnia spectantia ad huius vite sustentationem sunt omnibus hominibꝰ mundi cōmunia: ita ꝙ nemo potest dicere hoc ꝓprium est: qđ tempore huius necessitatis omnibꝰ hominibus cōmune est. xlij. disti. sicut ibi. Nemo ꝓprium dicat qđ cōmune est. ff. ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conse. distin. v. discipulos. Matth. xij. ex̄ de obser. ieiu. c. ij. de consue. quāto. de regu. iur. quod non est. Incongruum est igitur dicere ꝙ iesus christus filius dei qui est etiam dominus sabbati. Mat. xij. Marci. ij. Luce. vj. ⁊ supra omnem legem: subiaceat legi imperatoris: quum etiam ipse imperator sit supra legem: nec legi sue subiectus. ff. de legi. pnceps. ⁊ no. ex̄ de consti. c. j. immo etiam est supra legem nature ipse deus: quia natura ab eo, vt dicit Ambro. in hexameron, ꝙ natura rei nō est aliud q̄ voluntas dei. Ergo iste dominus ⁊ apostoli sui quos ad imitationem sui traxit, ⁊ alij eos sequētes non subiacēt legi imperatoris quātum ad vsū rei. ¶ Certū est etiam ꝙ cui potest derogari per aliquā legem: potest pacto siue renūtiatione alicuius vniuersitatis siue collegij quātum ad singulos ⁊ vniuersos derogari. vt expresse dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionū. in glos. posita super rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l. neqꝫ ex pretorio. vbi dicit glos. ꝙ si vniuersitas aliqua statuat contra ius seu etiam legem: quantum ad illam vniuersitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apostoli et fratres minores in speciali ⁊ in communi potuerunt a se abdicare proprietatem ⁊ dominiū omniū rerum que vsu etiam consumuntur: ⁊ sibi in omnibus rebus tm̄modo vsum facti simplicem retinere. ¶ Si vero dicatur, cuius ergo erat dominiū rerum quibus vtebātur apostoli: Respondetur sicut respondet Augustinꝰ pre. c. quo iure. sc꞉ ꝙ iure diuino domini est terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij. ⁊. lxxviij. ergo erant dñi: sicut ⁊ res oblate ⁊ donate pauperibus dicuntur esse in dominio dei. xij. q. ij. qui abstulerit. sicut ⁊ res sacre ⁊ religiose nullius hominis sunt: nisi dei. Instit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in glos. Uel dicetur sicut sunt quedam que de iure naturali communia sunt: sicut sunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ littora maris. Instit. de rerum diui. §. j. ⁊ in predicto. c. dilectissimis. Et res ecclesie non dicātur alicuius singularis hominis vel collegij: sed quasi communes vniuersitatis omniū fidelium que est corpus christi. xij. q. j. res ecclesie. ⁊. c. vltimo. Sic ⁊ dominiū siue ꝓprietas omniū rerū quibus vtebantur apostoli erant vniuersitatis omniū fidelium siue bonorū: quorum sunt de iure diuino. xxiij. q. vij. c. j. Non autem potest dici ꝙ dominiū earum esset ipsis apostolis singulariter aut eorum collegio speciali appropriatum: quū proprietatem omniū rerum tam in speciali q̄ in cōmuni a se abdicassent: vt sepe ⁊ sepius superiꝰ est probatum. Iunge quod notaui. s. c. §. si autem queratur in pn. in ar. lviij. ¶ Propterea arguitur sic ad idē ꝙ christus ⁊ apostoli se ad statū innocentie reduxerunt: in quo nullus ꝓprium habuit: vt supradictum est pre. c. xij. q. j. dilectissimis. ergo ⁊ ipse ⁊ apostoli. Item si cocederetur ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt illarum rerum dominiū que vsu consumūtur: ex eo ꝙ vsus earum nō possit a dñio separari: duo absurdissima sequerentur. Primū, ꝙ s̄m hoc christus ⁊ apostoli fuissent omnes ꝓprietarij in singulari. quia quū quilibet vsum haberet vestis quā ferebat: et panis quē comedebat: ⁊ vini qđ bibebat: ⁊ sic de ceteris rebus que vsu consumūtur: per consequens quilibet in speciali siue i singulari habuisset dominiū. ⁊ sic quilibet eorum fuisset ꝓprietarius. ⁊ sic ecclesia vniuersalis vsqꝫ ad hoc tēpora errasset: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges fecit ꝙ religiosi quātum ad expropriationem ⁊ abdicationē dñij rerum temporalium tenent figuram apostolorum. xvi. q. j. ex authoritate. ⁊ supra in. §. porro. in ar. lv. late dixi. Nam s̄m hoc nulli tenerent figuram apostolorū: nisi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in speciali. Et sic quū omnis vera consequentia perfectionis nulla esse possit: nisi illa que a christo ⁊ apostolis exemplo ⁊ verbo docta est: nullus haberet statum ꝑfectionis: nisi haberet dñium ⁊ ꝓprietatem rerum in speciali. qđ dicere erroneum est ⁊ falsum. Et etiam s̄m hoc omnes sancti q̄ statum expropriationis omniū rerum in speciali ita habuerunt ⁊ docuerunt, vt nec panem nec vestem nec aliud aliquid dicerent ꝓprium: nec haberent tanq̄ statum perfectiōis a christo ⁊ discipulis eius edoctū: errassent. ¶ Secūdum, etiā sequeretur ꝙ christus ⁊ apostoli in singulari habuissent dominia ꝓprietates ⁊ possessiones pecuniarum. nam quū pecunia inter res illas que vsu consumūtur cōnumeretur. vt Instit. de vsufructu. §. constituitur. ⁊ ex̄ de pig. c. vltimo. ⁊ Io. iiij. dicitur ꝙ discipuli eiꝰ abierunt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ haberent pecuniam ad emendum. Sed eoipso quo pecuniam habuerunt: ipso facto dominiū ipsius pecunie habuerūt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ possederunt: ⁊ possidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dñij potuerunt aurū pecunias ⁊ argentū. qđ est cōtra textum euangelij Matth. x. Nolite possidere aurū ⁊ argentū neqꝫ pecuniā in zonis vestris. Preterea si vera esset dicta obiectio que fit de ijs que vsu consumūtur: non faceret aliquid ad questionem propositam. quia non argueret ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt aliquod dominiū in cōmuni: sed potius in speciali. ¶ Preterea nec huiusmodi lex ad obiectionē probandam in contrarium allegata. ff. de vsufruc. ea. re. que vsu consu. l. si vini. nec alique alie similes ꝓbant ꝙ vsus illarum rerum que vsu consumūtur, nō possit a ꝓprietate ⁊ dominio separari: quia nō loquūtur in vsu facti simplicis: qui vsus nihil iuris habet annexum. sed loquūtur in vsufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit dicta decre. exijt, inter ista: dicens ꝙ est ꝑcipuum considerare in rebus proprietatem, possessionem, vsufructum, ius vtendi, ⁊ simplicem facti vsum, tanq̄ diuersa ⁊ diuersarum rationū: quia simplex facti vsus vtentibus nihil prebet iuris. At qui habet vsufructum habet ius in re: ⁊ vtilem possessionem illius rei in qua habet vsufructum. vnde lex definit vsufructum sic dicens. ¶ Usufructus

Usufructus qđ sit

est ius vtendi ⁊ fruendi rebus alienis salua rerū substā-tia.ff.de vsufruc.l.j.⁊ ex̄ de pigno.c.vltimo.⁊ Insti.de vsu fruc.in p̄n. Et alibi dicitur ꝙ vsufructus est ius quoddā incorporale ⁊ qḋ in iure tm̄ consistit. sicut hereditas est ipm ius hereditatis: q̄uis in hereditate contineātur res corporales. sed ⁊ vsufructus est incorporale quoddā ius vtendi ⁊ fruendi: q̄uis fructus qui percipiuntur ex fun-do in quo quis habet vsufructum, sint corporales: vt hec ꝓbantur Instit.de re.corpo.⁊ incor.per totū. ⁊ hoc ius vtendi ⁊ fruēdi est per leges imperatoris introductū. q̄ etiam leges dicūt ꝙ ille res que etiam vsu consumūtur/ ꝓprie non recipiunt vsufructum. vt Instit.de vsufruc.ea. re.que vsu cōsu.l.j.⁊.ij.⁊ quia in eis vsus et fructus q̄ est ius vtendi et fruendi rebus salua rerū substantia/ꝓprie nō consistit: quia substantia rei que ipso vsu consumitur/ non potest esse salua: ideo improprie dicit̄ ꝙ vsufruct⁹ ta-lium rerū separetur vel nō separetur a dn̄io: quia vsufru ctus qui nō est/separari vel vniri nō potest.ff.de vsufruc. lega.l.sempronius accaldus.nec desinere pōt vsufruct⁹.l. tirio vsufructus. Vsufructus autem in rebus q̄ vsu cōsu-mūtur/ꝓprie nō cōsistit. ergo nec transire potest cū dn̄io: nec ab eo separari pōt: quia nusq̄ est. Et q̄uis in rebus talibus vsufructus ꝓprie non consistit: vtilitatis tamen causa ex interpretatione benigna lex statuit ꝙ vsufruct⁹ in his rebus constitui possit. vt in dicto.§.constituitur.et in dicta.l.ij.ff.de vsufruc.ea.rerum que vsu cōsu. In.l.etiā in contrariū allegata d̄r/Si vini olei ⁊ frumenti vsufru ctus legatus fuerit: ꝓprietas ad legatariū transferri de-bet: ⁊ ab eo cautio desiderāda est. vt si quādo is mortu⁹ fuerit aut capite minutus sit: eiusdē qualitatis restitua-tur: aut estimatis rebus certe pecunie noīe cauendū est. ad idem ex̄ de pigno.c.vltimo.⁊ habens talem cautionē ipsam rem iuris interp̄tatione hr̄e censetur.ff.de solutio-nibus.qui ergo soluit.⁊.ff.si certū peta.l.si tibi.⁊.ff.de re-gu.iur.qui actionē.cū si. Ex quibus etiā p̄z ꝙ ꝓpositio que dicit̄/In ijs rebus que vsu consumūtur vsufructus non pōt a dn̄io siue ꝓprietate separari/non cōtinet veri tatem: siue accipiatur vsufructus vere ⁊ ꝓprie s̄m defini tionē vsufructus: qui s̄m hunc modū sumendi in rebus talibus vsufructus nullo modo cōsistit: q̄ꝛ definitio ipsi⁹ rebus nō competit: ⁊ ꝑ ꝯsequēs nec diffinitū. siue sumat̄ improprie vsufructus ꝓ quasi vsufructu: sicut ⁊ in rebus incorporalibus nō d̄r quis habere possessionē: sed q̄si pos sessionē.ff.de serui.l.vltima.ex̄ de causa pos.cū ecclesia.q̄ꝛ s̄m hunc modū sumendi sicut ex benigna interpretatiōe ⁊ vtilitatis causa ꝑ legē statutū est ꝙ in his rebus quasi vsufructus cōseruatur: sic eadem interp̄tatione fit quasi q̄dam separatio: dū is cui vsufructus vini ⁊ olei siue pe cunie legatus est: in his rebus sibi legatis et traditis ad fruendū debet hr̄e quasi vsufructū. ⁊ is cui debet fieri re stitutio tante quātitatis vini ⁊ olei adueniēte morte vel capitis diminutione fructu ipsam rem hr̄e videt̄ quū ha beat actionē: vt ꝓbatū est. Dicta etiā lex Si vini/q̄ dicit/ Proprietas vini ⁊ olei ad legatariū transferri d̄z: loquit̄ de illo qui erat capax ꝓprietatis. ⁊ ideo secus esset in ijs ꝑsonis q̄ nō sunt capaces ꝓprietatis: vt serui ⁊ religiosi. vt superius est ꝓbatum. ¶ Ex q̄bus concludit̄ s̄m oīa iu ra tam diuina q̄ canonica ⁊ ciuilia ⁊ s̄m determinationē decre. Erit/ꝙ ꝓprietas ⁊ dominiū omniū rerū vtibiliū etiam earū que vsu consumūtur pōt abdicari: ⁊ ei penit⁹ renūtiari: ⁊ vsus simplex facti earū haberi ꝑ ipsos renū-tiantes tali ꝓprietati ⁊ dn̄io in sp̄ali ⁊ in cōmuni. vt per h̄ ꝙ talis vsus facti pōt a ꝓprietate ⁊ dn̄io separi. ⁊ sicut equ⁹ habet vsum facti auene vel feni qḋ comedit: nec h̄z aliqḋ dn̄ium: sic seruus ⁊ religiosus expropriatus habet vsum simplicē facti in vino/pane/⁊ vestibus/ac alijs re-bus q̄ vsu consumūtur: ⁊ tn̄ in his nec ad momentum h̄z dn̄ium aliqḋ/nec aliquā ꝓprietatem/nec ius vtendi: sed simplicē facti vsum: q̄ nihil iuris tribuit in vtendo: vt di-ctū est. sed iuste vtitur: q̄ꝛ ab habente dn̄ium ei concedit̄.

Adde hic qḋ de ista materia plene scripsi supra in.§. Itē simplex facti vsus.in.lvj.ar. Et hoc semp dixi saluis cōsti tutionibus dn̄i pape Jo.de ista materia loquētibus: qua rū intellectibus sto. que etiam nō contradicunt veraciter intellecte declarationibus fratrum minorū: sicut supra scripsi in earū concordia in.§.restat inter hec.in ar.lix.

¶ Articulus.lxj. A

Religio autē almi

Francisci viri apostolici vere hoīs missi a deo cui nomen p̄mo fuit Joānes: qui venit in hūc mūdum: vt vita ⁊ v̄bo chri sto lumini testimoniū perhiberet. Jo.j. que approbat ⁊ cōtinet dictam expropriationē tā in spe-ciali ꝙ in cōmuni: quā christus ⁊ apl̄i habuerunt. de qua supra copiose tractaui.lv.ar.vsq̄ huc. Non fuit ficta aut picta aut mathematica: sed digito dei scripta. Luce.xj. q̄ꝛ a sp̄ūsancto eidem reuelata: euāgelica veritate subnixa: ac Innocē.iij.data ab Honorio.iij. ⁊ alijs q̄ plurimis ro manis pontificib⁹ approbat̄ a Greg.ix. Inno.iiij. Alexā dro.iiij. Nico.iij. Clemēte.v. in Vienensi concilio decla-rata: ⁊ a dn̄o Jo.papa.xxij. vltimo roborata: corpore iuris clausa. ex̄ de v̄bo.sig.exijt.li.vj. Et in Clemen.co.tit.exiui de paradiso. Per vitā multorū sanctorū ⁊ quorūdā ab ec clesia canonizatorū eam profitentiū authenticā. ab emu lis ⁊ dyscolis ⁊ male de euangelio christi sentiētibus im-pugnata: sed semp a sctā romana eccl'ia defensata. Cui⁹ religionis ⁊ regule ꝓfessores nō colunt ecclīam aberrā-tem: sed ecclesiā romanā nō habentē maculā neq̄ rugā. Ephe.v.xxj.dis.q̄uis.xxiiij.q.j.oībus.neq̄ a veritate spōsi sui qui christus est. deuiantē: sed in ea ꝑseuerantē.xxiiij. q.j.a recta. Nam Donati Sabellij Arrij ⁊ Macedonij ec clesia est depicta: saltem quātum ad effectū sacramento-rum j.q.j.siquis inq̄t.nō sancta romana eccl'ia: q̄ nūq̄ ex-titit fornicata: sed sancta ꝑstitit ⁊ imaculata.xxiiij.q.j.q̄m. Quid em̄ aliud esset ꝓfessoribus hui⁹ regule aliā regulā recipere: istam inmutare: maxime a fundamento paupta-tis eradicare: nisi actu cōtrario ꝯfiteri ꝙ almus Francis scus istius euāgelice regule institutor: et eius socij et alij inumerabiles sancti fratres post eū: ⁊ oēs a tp̄e suo vsq̄ huc q̄ eū exaltauerūt/p̄uilegiauerūt/declarauerūt/ꝯfir mauerūt/romani pōtifices ⁊ ḡnalia ꝯcilia sacrosancte ro mane eccl'ie errauerūt: Absit a ꝓfessorib⁹ hui⁹ sctē regu-le ⁊ ab alijs filijs q̄buslibet eccl'ie orthodoxe talis ꝯfessio q̄ esset fidei ⁊ clauiū eccl'ie eneruatio. Absit etiā a q̄cūq̄ beatissimo papa nostro ꝙ de hac regula ap̄lica ⁊ euāge lica aliud sentiat q̄ sui p̄cessores ⁊ ḡnalia ꝯcilia a tp̄e bti Frācisci senserunt. ¶ B Non em̄ vicarius dei destruet: sed construet/ꝯfirmabit ⁊ approbabit que sui p̄cessores sancte ⁊ p̄mature fecerūt: ⁊ leges ecclīasticas ediderunt. q̄ꝛ vnū est regnū ecclesie non diuisum.xxv.q.ij.si ea.⁊.q.j. in oībus.c.vsq̄ ad.§.si ergo: maxime in.c.sunt q̄dā. Sunt q̄dam dicētes romano pōtifici semp licuisse nouas cōde re leges. qḋ ⁊ nos nō solū nō negam⁹: sed etiā valde affir mamus. Sciendū v̄o summope est: q̄ꝛ inde nouas leges pōt cōdere/vn̄ euāgeliste aliq̄d ⁊ ꝓphete nequaq̄ dixe-rūt. Ubi vero aperte dn̄s vel eius apl̄i ⁊ eos sequētes sctī p̄res sententialiter aliq̄d definierūt: ibi nō nouā legē ro-man⁹ pōtifex dare/sed poti⁹ qḋ p̄dicatū est vsq̄ ad aīam ⁊ sanguinē cōfirmare d̄z. Si em̄ qḋ docuerūt apl̄i ⁊ pro-phete destruere (qḋ absit) niteretur: nō sniam dare/sed magis errare cōuinceret̄. Sed hoc ꝓcul sit ab eis q̄ semp dn̄i ecclesiam cōtra luporū insidias optime custodierunt. hucusq̄ Urbanus papa in dicto.c.sunt quidam. Sed et nūquid iste christi discipulus christo ꝯfixus. Gala.v. etiā corporaliter Frāciscus nouā adinuenit regulā: aut eā de sensu carneo eructauit: minime. Nam dicit litalis ꝓfessio sanctū euāgelium obseruare in p̄ncipio regule ⁊ in fine. In p̄ncipio dicit sic. Regula ⁊ vita minorū fratrū hec est: scz dn̄i nostri iesu christi sanctū euāgelium obseruare ⁊c.

Professionis fratrum minorum commendatio

per quē scandalū venit.ex̄ de noui oper.nunt.cū et Iniun
cto.ꝛ Luc.xix. Siquid aliquē defraudaui:reddo quadru-
plū.xij q.ij.cū deuotissimā.ꝛ.c.in antiquis.ꝛ.c.in legibus.
Item ad hoc est glos.sequēs intentionē beati Augustini/
q̄ sic dicit sup illud.j.ad Cor.vj. Iam oino delictū est in vo
bis ꝛc.Glos.interlinearis.Ex hoc solo ꝙ iudicia habetis.
pctm̄ est em̄ litigare quū pax esse debeat. Item glos.con-
tinua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios:s; ne excuses
ꝙ hoc iuste agis:occurrit: quare nō magis iniuriam acci-
pitis:vnde dn̄s Luc.vj.Qui abstulerit tua noli repetere.
s; t̄n hic ſm veniam infirmis cōcedit apostolus. hec glos.
et sic in fi.determinat. Ut autē p̄dicta verba Augustini in
quibus ait peccatū est iudiciū habere cōtra fratres/ sane
intelligant: dicendū quid in huiusmodi liceat p̄fectis: et
quid nō.et q̄d infirmis:et quid nō p̄fectis. Igit licet repe
tere sua simpliciter/sine causa/sine lite/sine iudicio:s; non
cōuenit eis inde mouere causam an̄ iudicē. Infirmis vero
licet repetere sua mouēdo causam ante iudicē et iudiciū
habendo cōtra fratrem:s; nō cōtentiose vel fraudulēter:
nec apud infideles iudices.hec glos.Nec obstat glos. per
opponentē allegata sup verbo apostoli/Oia mihi licēt
j.ad Cor.x.i.omnia mea licet repetere: q: vt ex premissis
apparet:glos.loquit ibi de modo repetendi sua simplici-
ter sine litigio iudicio ꝛ contētione. Itē ad hoc est Remi-
gius sup dictis verbis apostoli sic dicens: Duplicatq; pec
catū:ꝛ ꝙ litigant:ꝛ ꝙ in p̄sentia infidelium litigant: a q̄-
bus blasphematur nomē christianitatis. Iam quidē ostē
sum peccatum est in vobis/ꝙ iudicia habetis inter vos.
accusatio litē:lis discordiā:discordia odiū generat.ne for
te illi dicerent oino peccatū est si mea requiro: ideo apo-
stolus dixit: In veritate oino delictum est in vobis/q̄ con
tra preceptū dn̄i agitis:qui dixit Luc.vj.Si quis aufert q̄
tua sunt ne repetas.ꝛ qui vobis pacem suam cōmenda-
uit:quare non magis dānum sustinetis:vt preceptum do
mini custodiatis.hec Remigi⁹. Item ad hoc est Chryso-
stomus sup Mattheū dicēs. Indigna res est vt hō fide-
lis stet in iudicio ante cōspectū iudicis infidelis.vel si fi-
delis certe secularis et qui te venerari debuerat p̄pter di
gnitatē fidei:iudicat te p̄pter necessitatē cause:ꝛ p̄des di
gnitatē christi p̄pter negotiū mundi. Deinde omne iudi-
ciū irritatio cordis est:et cogitationum malarū.nam si vi
deris ꝙ causa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur:et
tu similiter cause tue adesse festinas.et si ab initio hoc cō-
silium nō habuisti. Itē idem ibidem.Si semel iudiciū in-
gressus fueris:iā non cogitas vt veritas cause appareat:
sed vt quōcūq; victor existas.vnde et in Prouerbio.xij.c.
Qui negligit dānum p̄pter amicum/iustus est. Iter autē
impiorū decipiet eos.ergo a sensu ɔtrario/q̄ nō negligit
dānū p̄pter p̄ximū:sicut ille qui iudicialiter sua repetit:
nō est perfectus perfecta iustitia.vnde glos.inter.dicit ibi.
propter amicū.i.p̄pter christū/qui dixit Ioā.xv.vos ami-
ci mei estis. Iter autē impiorū.glos. interlinearis.qui vel
sua retinere:vel aliena rapere gaudent. Item glos. dicit
ibi sic.Si hoc ad literā accipit: quātomagis est dignus co
rona iustitie q̄ propter deum/q̄ dixit Luc.xij. ꝛ Matth.x.
Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occi-
dunt corpus:vel qui vendens oia dat pauperib⁹/Mat.
xix.vel rapinā bonorū suorū cum gaudio/Heb.x.patitur:
vel carnē suam morti tradit. Ioā.xij. Hoc etiā apparet in
Abraam qui prius elegit ius suū p̄prium/qd̄ in preda de
manibus hostium erepta tēporaliter acquisierat.xiij.q.
v.dicat.j.dist.ius militare.totaliter dimittere:q̄ honorem
sui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclina-
re seu humiliare.Gen.xiiij.vbi dicit: Leuo manum meam
ad dn̄m meū excelsum possessorē celi et terre/ꝙ a filo sub-
tegminis vsq; ad corrigiam calige non accipiam ex omni-
bus que tua sunt:ne dicas ego ditaui Abraam. Isaac etiā
patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna successione/et
propria acquisitione ei debebatur cedere: q̄ contentioni
deseruire.Gen.xxvj.vbi etiam puteum pro quo non acci-

dit contentio merito appellat latitudo.quia plena latitu
do iustitie non possidetur nisi in mansuetudine pacis/fo-
ras dimissa temporalium contentione. vnde et ps.cxviij.
Latum mādatū tuum.idest charitatis ꝛ pacis nimis.scī-
licet ad amicos et inimicos nostra tollentes. ex̄ vt li. non
con.accedens.ij.ꝛ.ij.ad Cor.vj. Cor nostrum dilatatum
est. ꝛ.j.dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudi
ne credentium scribitur Act. iiij. et.xij.q.j.c.ij. ꝙ erat eis
cor vnum et anima vna:et omnia communia.nec erat liti-
giū nec contentio inter eos ꝛc.sed plena concordia/et pa
cis tranquillitas.et implebatur ps.cxxxij. Ecce q̄ bonum
et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre.c.ij. Ni-
mirum supra modum est iocundum et delectabile absq;
omni temporalium questione litigio et contentione vna
nimiter et pacifice viuere:nihil in hac vita felicius: ideo
merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas preces-
sit hierusalem.i. visio pacis dicta est. hinc apostolus. j.ad
Cor.xiij.Charitas non querit que sua sunt.Et si perfecta
charitas de qua apostolus ibi loquitur:non querit q̄ sua
sunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicia-
liter que sua sunt:quum nihil maxime proprium habeat:
vt.s̄.probatum est. Si enim perfecta charitas sua non q̄-
rit:quomodo sua litigando requirit:hinc Phil.ij. Nō que
sua sunt singuli considerantes:sed que aliorū. facit. lxij.
dist.nosse.Omnis enim lis et contentio per iniquitatem
extitit introducta.si enim homo non peccasset:nulla de ta
libus fuisset q̄stio litigiū nec cōtentio. Christus autē redu
xit apostolos et apostolicos viros quantū ad cōtemptū
tēporaliū/ad rectitudinis prime statum: vt expressum est
xij.q.j.c.ij.quare sicut in statu innocentie nulla fuisset que
stio de tēporalibus:ita nec apostolis ac viris apostolicis
ad statum innocentie quoad hoc restitutis/licuit in iudi-
cio contendere:aut pro talibus litigare.vnde christus li-
cet in maxilla percussus ostenderit nō fuisse percutiendū:
cum bis in passione spoliatus nihil redamauit. Ioā. xix.
Quā graue sit cōtendere ex hoc apparet/ꝙ per illud do-
nū cōcordie amittit:qd̄ in vobis sp̄ussanctus precipue di-
ligit.xxiiij.q.j.§.si aūt.vnde et in colūba apparuit. Ioā.j.
de cō.dist.iiij.aliquid. Iracundi em̄ suscitant lites et con-
tentiones.Eccli.xxviij.et Phil.ij. Nihil per contentionē.
j.ad Cor.xj. Si quis videtur cōtentiosus esse: nos talem
consuetudinē non habemus:nec ecclesia dei.ij. Timoth.
ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex̄ de sindico.c. vnico.
Prouerb.xvj. Homo peruersus suscitat lites. Omnis lis
etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie est. Iaco.iiij. Vn̄
bella et lites in vobis:nonne ex cōcupiscētijs vestris: vn̄
et Seneca.Quietissimam vitam ducerēt homines: si hec
duo tollerētur de medio/meum et tuum.pro hoc faciunt/
xj.q.j.te quidē.et.§.ex his.xiiij.q.j.§.j.ꝛ.§.quia erga.xvj.q.
j.de p̄sentium. Item apostolus ad Ephe.v. Redimentes
tēpus:quoniā dies mali sunt ꝛc.vbi Aug⁹. Tempus redi-
mit qui perdit.i.dat de suo vt vacet deo:quasi det nummū
vt habeat vinum.et ista est quedā temporis redemptio:
vt si quis vult tecum in iudicio contendere post tunicam
dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Or vero obij
citur ꝙ ista precepta fuerunt data generaliter in monte
Matth.v.et omnibus perfectis et imperfectis. verū est:
sed non vniformiter:quia apostolis et viris perfectis fue
runt iniuncta simpliciter et absolute:alijs vero fuerūt in-
iuncta quodāmodo ſm quid et sub conditione/sc; si vel-
lent absq; peccato viuere:et ad perfectionem virtutis at-
tingere.vnde alijs magis fuerunt consilia q̄ precepta.ap
petentibus perfectione; precepta.vnde Aug⁹. Sed tu lon-
ge es a peccato iniusti exactoris:quo omnino non exigis
debitū.ideoq; bon⁹ magister ait: Qui percusserit te in vnā
maxillam:prebe ei et alteram. Matth.v.xiiij.q.j.qd̄ debe-
tur. Item Aug⁹. Quisquis preceptis nō obtēperat:reus
est cōsilio.si vti volueris minus boni adipisceris:non ma
li aliquid perpetrabis.xiij.q.j.quisquis. ¶ Item qd̄ op-
ponitur de verbo dn̄i loquētibus sibi discipulis.Matth.

xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et.j. dic ecclesie. er-
go apostolici viri et apostoli possunt conqueri ecclesie de
sibi iniuriantibus ꝛ suas res auferentibus. Dicendum ꝙ
illud est potius contra opponentem: qꝛ dominus loquitur
ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que est fienda
intuitu fraterne charitatis: ꝛ nō intuitu ꝓprie vtilitatis. ij.
q.j. si peccauerit. vbi de hoc. xlv. dist. ſm illud. ex. de iudic.
nouit. et legitur et no. ex. de hereti. cum ex iniuncto. in glos.
ad hanc. Nec enim admonendus est secreto frater et post-
modum denūciandus ecclesie propter aliquod cōmoduꝫ
tēporale: vt opponens in suo medio implicat: sed propter
lucrū anime spūale. vnde dicitur ibi: Si te audierit lucrat⁹
eris fratrem tuū. non recuperes vestem tibi ablatam: vel
aliam rem temporalem. vnde Aug⁹ ibi. Si propter te id
facis: nihil facis. si autē amore illi⁹ facis: optime facis. De-
inde ꝙ instat ꝙ apostolus. j. ad Cor. vj. quum dicit. Jam
omnino delictū est in vobis: ꝙ iudicia habetis inter vos.
non loquitur viris perfectis: sꝫ loquitur Corinthijs: qui nō
reliquerāt: sed sibi retinuerāt bona ꝓpria tēporalia. nō fa-
cit pro ipso: sed magis cōtra: quoniā si habere iudicia de
rebus temporalibus est peccatū aliqđ infirmis et imper-
fectis: nec eis licet nisi ſm veniam: multo magis est pecca-
tū ꝑfectis: nec eis licet. quod est cōtra opponentē. Qꝛ au-
tē apostolus loquitur ibi de iudicio rerū tēporalium vni-
uersaliter et absolute/ siue cum fraude siue absqꝫ fraude/
patet: qꝛ de tali iudicio loquitur ibi apostolus: quale conce-
dit seu permittit ibidem ipsis Corinthijs: sꝫ apostolus cō-
cedit seu ꝑmittit ibi Corinthijs iudicia sine fraude: ꝛ non
iudicia cum fraude. qđ patet in eo qđ dicit/ Judicia igitur
secularia si habueritis: contemptibiles qui sunt in eccle-
sia/ illos cōstituite ad iudicandum. qđ manifestum est in-
telligere de iudicijs bona fide absqꝫ fraude: qꝛ iudicia cū
fraude non cōcedit dicens ibi: An nescitis quia iniqui re-
gnum dei nō possidebūt: et ita omne iudiciuꝫ litigiosum/
siue cum fraude/ siue sine fraude/ implicat ad peccatum:
et per consequens repugnat viris perfectis. vnde directe
reprehendit in iudicio contentionem quū dicit: Sed fra-
ter cum fratre in iudicio contendit. et qua cōtentione cō-
tinua subiungit. Jam omnino delictum est in vobis/ ꝙ iu-
dicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: sed soluꝫ
de contentione prehabita mentione. Ideo dicit: Jam de-
lictum omnino est in vobis ꝛc. quasi diceret/ habere iudi-
cia fraudulenta hoc est vituperabile apud omnes gētes
etiam infideles: sed apud nos est vituperabile habere q̄-
cūqꝫ de tēporalib⁹ iudicia siue fraudulenta siue non frau-
dulenta: ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudeꝫ/
q̄ pro tēporalibus in iudicio contēdere. Istam perfectio-
nis doctrinam sequentes olim sancti anachorite egyptij
nedū illud pauperculū modicū quod habebant eis sub-
tractū in iudicio non repetebant: sed nec furibus eis sub-
trahentibus et scientibus ipsis aliquid dicebant. vnde de
Machario legitur/ ꝙ quum semel ad cellam suam reuer-
teretur: et ibi inuenisset furem tollentem qđ in cella habe-
bat: stetit tāq̄ peregrinus caritans aial cum illo latrone
de rebus suis cum multa patientia: ꝛ perduxit eū dicens.
Nihil in hunc mundum intulimus. j. Timoth. vj. Dñs de-
dit: dñs abstulit: sicut ipse voluit ita factum est. benedict⁹
deus in omnibus. Job. j. De quodam alio sene legitur/ ꝙ
quū quidā alius frater vicinus suus sepe sibi furaretur de
his que in cella habebat: ꝛ ipse videret illum: non argue-
bat senex: sed amplius operabatur dicens/ puto frater ille
necessarius est. habebat ergo senex magnā tribulationē
ex penuria panis. Quū aūt moreretur et circūdedissent eū
fratres: senex vidit illum fratrē q̇ solebat ei furari: et dixit
ei: Accede ad me frater: et apprehēdit eius manus ꝛ oscu-
labatur dicens: Gratias ago manibus istis fratres: qꝛ ꝓ-
pter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Ille au-
tem frater compunctus corde et agens penitētiam/ fact⁹
est et ipse strenuus monachus. Alius frater requisiuit se-
nē dicens: si mihi debet paucos nūmos frater: iubes vt re-
petam eū? Cui senex. semel tm̄ dic ei cū humilitate. at ille:
ꝙ si semel ei dixero ꝛ nihil mihi respondeat: quid faciam?
Tunc senex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam
quia non possum vincere cogitationes meas nisi illi fue-
ro importunus. Cui senex. dimitte cogitationem tuaꝫ cre-
pare. tantūmodo fratrem tuum ne contristes quia mona-
chus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali liti-
gare nō licet. Legitur etiam in vitis patrū/ ꝙ quum tres
anachorite iuissent ad metendum sub certa mercede: et
vnus eorum fuisset infirmatus: alij duo inuitabant eū re-
cipere partem mercedis. ipse vero dicebat ꝙ non debebat
habere partem: quia non laborauerat. Alius anachorita
determinauit hanc questionem charitatiue/ ꝙ reciperet
partem. quam cuꝫ planctu recepit ille infirmus. ¶ Item
Luce. vj. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tuni-
cam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec est enim virtus ani-
me: que omnino auersa est a passione cupiditatis diuitia-
rum. decet enim eum qui pius est et obliuiscā malorum: vt
et ea quibus charos amicos iuuamus: persequentibus
cōferamus. Item ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua sunt:
ne repetas. Chrysostomus. Adeo percipimus omnia. qđ
autem dicimus meum et tuum/ nuda tm̄ sunt verba. Si
namqꝫ domum tuam asseris: emisisti verbum carens subsi-
stentia rei. Nam et aer et solum et cementum creatoris
sunt. tu etiam ipse qui domum construxisti: sed etsi tuus
sit vsus: nō solū ꝓpter mortē: sed etiā ꝓpter rerū euētus
oia tua non possidetur a te. et quo pacto tue reputabuntur
opes? vult autē deus tua fore que tibi ꝓ fratrib⁹ credita
sunt. q̄ possides tua nō sunt: nisi ꝓ alijs dispēsaueris. siūt
aūt tua: si pro alijs dispensaueris. Si vero tibi affluenter
expēderis: que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed ꝓpter
nefandā opus cupidinē hoies in curijs contixantur. cōtra
qđ christus dicit: Et q̇ aufert que tua sunt: ne repetas. vbi
etiā Aug⁹. Qđ de vestimento domo iumento fundo ꝛ ge-
neraliter oi pecunia dicit. hec Aug⁹. Perfect⁹ ergo paup sicut
erāt apl'i q̇ oia ꝓpter deū dimiserūt: non litigat sup re sibi
ablata. et si litigat: iā cupiditate aliqua ligatus est. ꝛ ideo
perfectus pauper non est: quia perfectus pauper nihil si-
bi appropriat: sed oibus omnia cōmunicat: ꝛ semꝑ ad tē-
pus innocētie: quo omnia erant cōmunia: se reducit. dist.
viij. §. j. ꝛ. xij. q. j. c. ij. hoc enim est ꝓprium ꝓprie veri ꝛ ꝑfecti
et euangelici et apostolici pauperis: nihil sup terram ha-
bere ꝓprium: nec in vsu rerū quib⁹ vtitur ꝓprium facere. vñ
et malus religiosus quū ꝓpriū habere non possit: vt. xij.
q. j. nolo. ꝛ. c. non dicatis. cōtra naturā vsus in vsu sibi ꝓ-
prium cōstituit: et ideo contra statum regularē viuit: cui
annexa est ois ꝓprietatis abdicatio. ex. de sta. mona. cū ad
monasteriū. §. fi. Nec glorietur se vacuo noie non habere: si
qđ habet ꝓ solo vsu/ alijs non communicat quum nō vti-
tur: quia factis verbis cōtrarius est: et ideo realiter ꝓprie-
tarius est. xij. q. j. c. ij. et. c. quia tua. ꝛ. c. scimus. vnde de eo
ꝓprie dicitur ad Titū. j. Cōfitetur se nosse deū. subaudi in ob-
seruantia regulari. factis aūt negat. qꝛ ꝓprietarius est nō
cōmunicādo quod habet quum necessario nō vtitur. hoc
optime probatur. xij. q. v. cauete. ꝛ. xij. q. j. nolo. vnde verū
et perfectū pauperem euangelicum: quales erant aposto-
li: describens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie
dicit/ ꝙ pauper operator nō habet affectum ad aliquid vi-
tiose qđ habet: ꝛ ei aduenientia quasi nō essent reputans.
si vero in aliquo contristatur: nondum pauper est factus.
Qui contēnit malos liberabitur a cōtradictione verboꝝ
et litigatione. auaro: possidendi pro actu vsqꝫ ad mortē
pugnat. Non erat in Job vestigium auaritie. hunc om-
nibus priuatus imperturbatus mansit. Job. j. hucusqꝫ
Climacus. Item in vitis patruꝫ legitur/ ꝙ quum duo pa-
tres simul manerēt: dixit vnus alteri: faciam⁹ ꝛ nos vnaꝫ
litē sicut ꝛ alij hoies faciūt. Dixit alter. nescio quēadmo-
dū fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnū laterem in medio:
et dico/ quia meus est. et tu quia nō est dic tuus: sed meus.
Et ex hoc fit contentio et rixa. Et dum posuissent la-

terem in medio: dicēte vno quia meus est. ille alter primū respōdit: ego meū esse spero. quū ille alter iterum diceret. nō est tuus sed meus. tunc ille respōdit. et si tuus est tolle eum. quo dicto non inuenerūt quēadmodum litigarent. Item in vitis patrū/ Venerūt latrones in cella cuiusdam senis dicentes: omnia q̄ in cella tua sunt: venimus tollere. Respondit senex quantū vobis placet filij tollite. Tollentes ergo quicq̄d inuenerūt abierunt. Remansit autē saccellus in abscondito: quem tollens senex insecutus est eos/ clamans filij tollite q̄d obliti estis. Illi vero admirātes patientiā senis/ reuocauerunt eū: ⁊ penitētiā egerūt/ restituētes que abstulerāt: dicentes hic hō dei est. Unde pulchre clemens dicit in canone. xij. q. j. c. ij. sed per iniquitatē alius dixit hoc esse suum: ⁊ alius illud. ⁊ sic inter mortales facta est diuisio. Item apostoli quū missi fuerunt a dn̄o specialiter ad predicandū pacem iuxta Esa. lij. Quā pulchri supra montes pedes annuntiantis et predicantis pacē. viij. q. j. olim. quō in iudicio contendissent ⁊ alios ad impatientiā infirmos incitassent: et cōtra illud q̄d predicabāt fecissent. H de eis credere indignū ē: q2 magni nō fuissent in regno celoꝝ/ sicut sunt si dixissent ⁊ nō fecissent et se nō pacificos: ⁊ se non mūdi cōtemptores verissimos ostēdissent. Mat. v. Ad eos enim potissime qui erāt capita ecclesie: et totius perfectionis exēplar/ ptinebat non litigare. nō alios ad eos odiendos ꝓuocare. Gala. v. sz ad cocordiam reuocare et pacificare. xc. dist. per totum. ex̄ de treu. ⁊ pa. c. ij. §. fi. Quis eīm videret eos ꝓ temporalibus que sunt stercora. Phil. iij. litigare/ et eis de cōtemptu mūdi crederet? ar. xv. dist. primū. immo nedū solus paulus dixit/ Phil. iij. sed et omnes alij apostoli omnia arbitrati sumus vt stercora: vt christū et proximum lucrifaciamus. Nam ⁊ simplex laicus frater Egidius socius beati Francisci dicebat: Si vis saluari non petas tibi fieri iustitiam ab aliquo. Preterea si apl̄i cum aliquo in iudicio litigassent: supponendū est ꝙ semꝑ iuste petissent: et rei cōtra quos egissent se cōtra iustitiam defendissent. In iudicio autem vterq3 subit tam reus q̄ actor calūnie iuramentum. C. de iura. calū. aut. ꝑncipales. ⁊ ex̄ de iura. cal. c. j. et vlti. sed dominus dixit Matth. v. Sit sermo vester est est. nō non. ex̄ de iureiu. et si christus. Iurare autē et si peccatū nō sit: nō tamē debet fieri nisi q̄s necessitate cogat/ videlicet quum videt pigros esse hoīes ad credendum: q̄d eis est vtile sicut dicit Aug⁹ in sermone dn̄i: et ponit. xxij. q. j. ita ergo. sz nulla necessitas erat apostolis ad repetendū aliquid in iudicio et quo extra iudiciū eoꝝ debitores nolebant eis reddere: ergo iurare non licite poterant: q2 per hoc debitores ad salutem non reducebant: immo fuisset eis occasio peierandi et quo al's eis satisfacere debitores nolebāt qui eīm scit alium velle falsum iurare: et a tali recipit iuramentū vincit homicidam: q2 homicida corpus occisurus est: ille animam. immo duas animas: et eius quem iurare ꝓuocauit: ⁊ suam. sic dicit Aug⁹ in sermone de decollatione beati Ioannis. ⁊ transfertur. xxij. q. v. ille. Itē Mat. v. Uidens iesus turbas. dicit Aug⁹ super illum sermonem/ ꝙ apostoli in hac vita illas. viij. beatitudines ibi descriptas habuerūt. Sed inter alias/ scd̄a beatitudo est/ Beati mites ⁊c. vbi Augusti. Mites sunt qui cedunt improbitatibus: et non resistunt malo: sed vincunt in bono malum. Et idem sup lucam. Minga ergo affectum tuum: vt nō irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclarū est eīm motū tēperare cōsilio: nec minoris virtutis dicitur cohibere iracūdiam/ q̄ omnino nō irasci: quū plerūq3 illud leuius: hoc fortius existimet. Rixant̄ igit̄ immites ⁊ dimicent ꝓ terrenis ⁊ tp̄alib⁹ rebus: sed beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terrā: de qua euelli non possunt. illam inquā terram de qua in ps. cxl j. dicit̄: Portio mea in terra viuentium. Ergo ⁊ apl̄i ꝓ terrenis nō litigauerūt in iudicio nec extra: q̄d si fecissent: mititatis beatitudinē nō habuissent. q̄d est contra Augustinū vt supra dixi.

Restat inter hec querere q̄ possit esse concordia inter decre. exiit. ex̄ de v. signi. li. vj. ⁊ extrauagantē dn̄i pape Ioā. xxij. q̄ incipit/ Ad cōditorē. et aliam que incipit/ Cum inter. cuius tenor talis est de verbo ad verbum extractus de bulla appensa hic ponit̄: extrauaganti Ioan. xxij. Cum inter nonnullos viros scholasticos/ sepe contingat in dubium reuocari/ vtrum pertinaciter affirmare redemptorē et dominū nostrū iesum christū/ eiusq3 apostolos in speciali non habuisse aliqua nec in communi/ hereticum sit censendum/ diuersis diuersa et aduersa etiam sentientibus circa illud. Nos huic contrectationi finem imponere cupientes/ assertionem huiusmodi pertinacē. vide q̄d legitur et no. ex̄ de sum. trini. c. j. li. vj. in. §. fi. super verbo asserere. in vltima glos. Ioan. an. cum scripture sacre que in plerisq3 locis ipsos nonnulla habuisse asserit contradicat expresse ipsamq3 scripturam sanctam/ per quam vtiq3 fidei orthodoxe probantur articuli: quoad p̄missa fermentum aperte supponat continere mēdacij: ac per consequens quantū in ea est: eius in totum euacuās fidem catholicam reddat eius probationem adimēs dubiam et incertam/ deinceps erroneam fore censendam ac hereticam de fratrum nostrorum cōsilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursumq3 imposterum pertinaciter affirmare/ ꝙ redemptori nostro eiusq3 apostolis his q̄ ipsos habuisse sacra scriptura testatur: nequaq̄ ius ipsis vtendi seu consumendi competierit: nec illa vendendi seu donandi ius habuerint: aut ex ipsis alia acquirendi: que tamen ipsos de premissis fecisse scriptura sacra quam dicere mentiri nefas est. xxiij. q. v. quid ergo. ix. dist. ego. c. si ad sacras. cum. c. seq. xv. q. j. sunt quidam. testatur seu ipsos potuisse facere supponit expresse: quū talis assertio ipsorū vsum et gesta euidenter includat in premissis non iusta. Quod vtiq3 de gestis vsu seu factis redēptoris nostri dei filij sentire nefas est scripture sacre contrarium/ et doctrine catholice inimicum/ assertionem ipsam. ex̄ de sum. trini. et fide ca. §. porro. ibi/ pertinaciter. in Clemen. et de vsur. ex graui. §. fi. ꝑtinaciter. i Clem̄. legit̄ ⁊ no. xxiiij. q. iij. dixit apl's. ibi/ ꝑtinaci animositate. ⁊ glos. fi. ibi/ ꝑtinacē de fratrū eorūdē cōsilio deinceps erroneā fore cēsendā merito ac hereticā iudicam⁹. hucusq3 v̄ba cōstitutionis dn̄i pape Io. xxij. Uidet̄ q̄ saluo iudicio Romane eccl'ie sacrosctē ꝙ verba dicte ꝯstitutiōis nō ꝯtradicāt determinationi ecclesie posite ex̄ de verbo. signi. exijt q̄ seminat. in. §. porro. nec alijs ibi cōtētis: nec a sentētijs reuerēdoꝝ patrū ⁊ doctorū in sacra pagina famosoꝝ fratrū bonauēture in sua apologia ⁊ Ioānis de pechano in libro de ꝑfectiōe euangelica traditis discrepēt. Nec a determinationib⁹ capituli ḡnalis ordinis fratrū minoꝝ ꝑusij celebrati. ¶ Nā hr̄e aliq̄d quātū ad p̄sentē materiā ꝑtinet: accipit̄ tripliciter. Uno modo quantū ad vsum facti simplicē ⁊ tm̄ iustū. ⁊ h modo serui ⁊ religiosi q̄ serui dicunt̄. liiij. di. multos. et q̄ pro mortuis reputant̄. C. de epis. ⁊ cleri. deo nobis. §. j. in fi. in textu et in glos. ⁊. xvj. q. j. placuit. vbi de hoc. ⁊. c. sunt nōnulli. in p̄n. vno modo dicunt̄ hr̄e quātū ad vsum facti ff. de pecu. l. nec seruus. ⁊ l. id vestimentū. ⁊ no. xij. q. j. non dicatis. in glos. nunquid. ⁊. c. dilectissimis in glos. ergo aliquis. ⁊ sic accipitur vno modo habere. ff. de v. signi. habere. legitur et no. xxiij. q. vij. quod autē. ibi/ non solum que habebant ⁊c. et in glos. non intelligas. Et hoc modo habere accipitur in regula beati Francisci ab ecclesia approbata. in. c. fi. q̄. ibi/ habeāt vnā tunicā cū capitio: ⁊ aliam sine capitio q̄ voluerint hr̄e. ⁊ in. c. clerici. ibi/ ex quo hr̄e poterunt breuiaria. ⁊ in. c. fratres nihil. ibi/ habere velint. Et isto mō habēdi religiosi dicunt̄ hr̄e: q̄ tm̄ quātū ad ꝓpriū nihil habent: vt. xij. q. j. nō dicatis. in p̄n. ⁊. xviij. q. ij. abbates. ibi/ aut peculiare aliquid habere. ⁊. liiij. distin. abbati. ibi/ qui enim nihil proprium habet. et. C. de episco. ⁊ de cle. aut. ingressi. ⁊. xix. q. vlti. q2 ingredientibus. et ex̄ de of.

Hr̄e aliq̄d trifariā capitur.

dr.quāto.ꝛ.xij.q.j.nolo.ibi:Nulli licet in societate nostra
habere aliqd propriū.ex de regu.et parte.de ꝯuer.ꝯiu.dū.
§.verū.ꝛ de sta.mona.c.ij.ꝛ.c.sup eo.ꝛ.c.cū ad monas
sterium.§.fi.vbi de hoc.ꝛ no.de cō.dist.j.iubem⁹.Apocal.
c.vlti.in.j.glos.in fi.ꝛ q̄ cleri.vel vo.c.vltimo in glos.ergo.
Et de hoc modo habendi simplici loquiť pre.decre.exiij.
et decre.Clemē.exiui de paradiso.posita in tit.de v̄.signi.
In quib⁹ dicit ꝙ fratres minores ſm regulā beati Fran-
cisci habere possunt vnam tunicam cum capitio et aliam
sine capitio.Et tñ in eisdem dicit/ꝙ fratres nihil sibi ap-
proprient:vel appropriare sibi nihil possunt vel in cōi etiā:
qꝛ hoc expresse in regula cōtinet in.c.fratres nihil sibi ap-
proprient.per qđ liquido apparet/ꝙ habere ibi sumit quā-
tū ad simplicē facti vsuz.Et ſm hūc modū christus ꝛ apo-
stoli habuerūt in cōmuni et in speciali et iuste ꝛ etiā aliqñ
loculos.Quorū apostolorū locū et vitam tenent mona-
chi quātum ad abdicationem ꝓprietatis ꝛ dñium oīm re-
rū in speciali:vt no.xvj.q.j.ex authoritate.ꝛ.xij.q.j.viden-
tes.in glos.Episcopi ꝛ fratres quātū ad abdicationē pro-
prietatis ꝛ dñium oīm rerū tā in speciali/ꝙ in cōmuni vt
habet in dicta decre.exiij.§.porro.¶ Alio mō accipit hēre
quantū ad ius administrationis ꝛ dispēsationis.Et hoc
modo prelati siue episcopi:q̄ in locū aploꝝ succedūt quo-
ad prelationē et dispensationē rerū eccle:vt pre.c.viden-
tes.in textu et in glos.ꝛ.lxviij.dist.quoꝝ vices.ꝛ.xxj.di.in
nouo.dicunt habere ꝛ habent ius administrationis ꝛ dis-
pēsationis ad vtendū reb⁹ ecclesiasticis.nō ꝙ res ecclesie
dicant eorū esse quātū ad dñium ꝛ ꝓprietatem:ſʒ solum
quātū ad procurationē ꝛ dispensationē ꝛ administratio-
nē.ꝛ hoc ꝓbat.xij.q.j.c.vltimo.in textu ꝛ in glos.xxiij.q.vij.
quod autē.ꝛ.xxiij.q.viij.cōuenior.et ex de dona.c.ij.legit
et no.cum fi.ꝛ.xij.q.j.eps ecclesiasticarū.x.q.ij.eps.Et ex
hoc iure cōpetit eis vēdere ꝛ donare in casibus in iure cō-
cessis.xij.q.ij.sine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex de re.eccle.
nō alie.vt.s.ex de his que fi.a prela.cum in apostolica se-
de.ꝛ legit ꝛ no.de dona.ceterū.cum fi.¶ Tertio modo
sumit hēre quātuz ad dñium.Et hoc modo habēdi dñium
subdistinguit.Uno modo dicit quis habere ſʒ quātū ad
dñium qđ est de iure diuino:de q̄ iure diuino no.dist.j.ius
naturale.in glos.j.et dist.viij.quo iure.in glos.ex hoc.Et
hoc mō res deo siue ecclesie donate vel oblate ꝓpter deū:
ꝛ decime dicunt haberi ꝛ esse in dñio christi ꝛ corporis ei⁹
qđ est ecclesia.xij.q.ij.qui christi.ꝛ.c.nulli liceat.ꝛ.c.ꝑdia.
et.c.qui abstulerit.ꝛ.q.iiij.pontifices.et.q.j.res ecclesie.et
c.videntes.ꝛ.c.expedit.vbi de hoc no.ꝛ plene ꝑ Innocē.ꝛ
Ostiē.ex de causa.pos.cum super.ꝛ de hoc dñio legit.xvj.
q.iij.inter memoratos.vbi dicit/ecclesie cuius est ius retē-
tionis sic eternum dñium.ꝛ habet Leuit.vlti.circa fi.De
hoc dñio:qđ spectat ad christū ꝛ ad corpus eius qđ est ec-
clesia fideliū.xxiij.q.v.de liguribus.dicit.j.ad Cor.iij.Oia
vestra sunt:vos autē christi.xxiij.q.vij.c.j.circa ꝑn.et.c.qđ
autē.circa fi.Et de hoc modo habendi exp̄sse Aug⁹ super
Joā.loquēs de donatistis dicit:Ueniāt ad catholicam ec-
clesiam:ꝛ nobiscū habeant nō solum terram:sed etiaʒ eū
qui fecit celū et terrā.In hmōi autē cōmunitate viuētes:
et iter paupertatis altissime arripiētes/ꝛ ꝑfectionis euā-
gelice/non querunt in rebus quas habent nisi vsum.xij.
q.j.clericus.ꝛ.c.epus.vñ Philip.vlti.Thessalonicā mihi
misistis in vsum.glo.ibi q̄ est Aug.dicit:Preter vsum in re-
bus nihil querendū est.ꝛ.j.ad Timoth.vj.habētes alimē-
ta ꝛc.ideo dicit ibi signāter:qb⁹ tegamur/vt ostēderet se
nō q̄rere nisi vsum.ꝛ qꝛ vsus alimētoꝝ ꝛ tegumētoꝝ inter
hoīes distinct⁹ est:ꝛ habetur in speciali:ideo sepe scriptu-
ra diuina vtit his nominibus/scilʒ meū tuum/iuxta illud
ps.xxj.Partiti sunt vestimenta mea sibi:et sup vestē meā
miserūt sortē.Joā.xix.iuxta qđ dictū est.j.Timoth.vj.ha-
bentes alimēta ꝛc.et habebat christus loculos.xij.q.j.ha-
bebat.Et ꝙ hec intelligant quantū ad vsum/ptʒ ꝑ Augu-
stinū in verbis illis apli.j.ad Cor.iij.in fi.Omnia vestra
sunt.ꝛ.xxiij.q.vij.qđ autē.in fi.dicētē/Omnia vestra sunt/

ſʒ superiora equalia et inferiora.Superiora vestra sunt
ad perfruendum/vt deus trinitas.Equalia ad cōuiuen-
dū/vt angeli qui et nostri sunt modo:quia ad vsuz nobis
sunt:sicut dñi dicuntur esse famulorum:nō dominio:sed
ad vsum eorum.Inferiora ad vtendū.hec Aug⁹.et poni-
tur ipsa authoritas Augustini in li.questionum euange-
lij:et recitatur in glos.ad Rom.viij.ꝛ ſcđo sententiarum
ibi/omnia enim ꝛc.Ex isto etiam iure diuino viris iter ꝑfe-
ctionis arripientibus prohibetur dicere/hoc meum/hoc
tuum proprium.xiij.q.j.in prin.dist.viij.§.j.ꝛ.c.j.xij.q.j.di-
lectissimis.ꝛ de hoc statu perfectionis Petrus in perso-
na omnium apostoloꝝ dixit Mat.xix.Mar.x.Luc.xviij.
Ecce nos reliquimus omnia.Et christus ostendēs ex hoc
eos in regno celorum excellentem gloriam promereri:di-
xit ibi/Uos qui secuti estis me:quum se.fi.hominis ꝛc.Ex
hoc etiam iure ꝓhibetur viris iter perfectionis arripien-
tibus in iudicio cōtendere:dicēte christo.Siquis volue-
rit tunicā tuā tollere:ꝛ ī iudicio tecū cōtēdere:dimitte ei ꝛ
palliū.vt habet Matth.v.ꝛ.xiiij.q.j.in ꝑn.ꝛ.c.j.ꝛ.xxiij.q.
iij.§.j.Ex hoc etiam iure diuino apostolis ꝛ eorū vitā pro-
fessis cōpetijt et cōpetit tempore necessitatis emere et vē-
dere.vñ dicitur Joan.iiij.Discipuli eius ierant in ciuita-
tem vt cibos emerent.Ut autē hoc fecerint/tempore scilʒ
quū eis aliter per auxilium humanum non fuisset prouis-
sum.de victualibus patet in eodem euangelio Joan.qꝛ
samaritani nō coutebantur iudeis.ꝛ Luce.ix.dicitur/In-
trauerunt ciuitatem samaritanorū vt pararent illi:et non
receperunt illum.vnde glos.Bede ibi.Nō enim coutunt
iudei samaritanis:vt Joan.ostendit.Ex quo patet/ꝙ sa-
maritani erant inhospitales iudeis.vnde apostolis per
humanū auxiliū nō fuisset ꝓuisuz:nisi emissent.¶ Quar-
to modo dicitur quis habere dominium et proprietatem
de iure scilʒ positiuo.de iure ſʒ imperatorū:quod ꝑ iniqui-
tatem extitit introductuz:ſʒ vt homines dicāt/hoc meū/
hoc tuum proprium.et in iudicio cōtendant:vt dicitur in
pre.c.quo iure.ꝛ.c.dilectissimis.et de hoc modo habendi
iure proprietatis et dominij loquit lex.ff.de v̄.signi.l.ha-
bere duob⁹ modis dicitur.ꝛ.ff.de v̄.obli.l.stipulatio ista.
§.habere.ꝛ no.xxiij.q.vij.qđ autē.in glos.non intelligas.
Et ex hoc iure habendi datur et cōpetit in iudicio actio et
exceptio.ff.de acqui.re.do.l.rem in bonis.et inde litigia
proueniunt:et huiusmodi dominium et proprietatez ab-
dicare sicut vna persona priuata potest:et ad perfectionē
ptinet:sic et vnum collegium singulare hominum qđ ob-
tinet vicem singularis persone.ff.de fideius.l.mortuo.pōt
a suo toto collegio abdicare:et ad culmen perfectionis
pertinet.Et de tali abdicatione in speciali ꝛ in communi/
ꝙ sit meritoria et sancta/et etiam a christo apostolis tra-
dita/loquitur decreta.pre.exiij.§.porro.et alie constitutio-
nes a Romanis pontificibus super regulam et statū fra-
trum minoruʒ edite/dominio aut iure et cōmunitati ema-
nantibus a iure diuino:per quod est veritas in colum-
ba.xxiiij.q.j.loquitur.i.in vniuersali ecclesia non est salu-
bre nec licitum renūtiare.Ex quibus patet ꝙ error est di-
cere simpliciter et absolute siue indefinite/ꝙ christus et
apostoli non habuerunt aliqua in speciali nec etiam in cō-
muni.et sic omnem modum habendi excludere/et per cō-
sequens includere/ꝙ ipsi non habuerūt res aliquas quā-
tum ad vsum facti nec in speciali nec in cōmuni.Et ꝙ in-
quantum prelati ecclesie militantis/et administratores
siue dispensatores/non habuerunt ius vtendi et admini-
strādi in rebus oblatis siue concessis eis/et vendendi et
donandi eas:prout sacri canones dicūt:quū hoc contra-
dicat sacre scripture et sacris canonib⁹ ꝛ dicte decre.exiij.
dicenti ꝙ christ⁹ loculos habuit:ꝛ cōsequēter in dicta ꝯsti-
tutiōe/Cū inter nōnullos.dicit ſʒ ꝙ h̄ ꝑtinaciter affirma-
re hereticū sit censendū.Dicere autē cū dicta determina-
tione ecclesie posita ī decre.exiij.§.porro.ſʒ ꝙ abdicatio
ꝓprietatis oīm rerū tā in speciali ꝙ in cōmuni ꝓpter deū
sit meritoria et sancta;quam et christus viam perfectio

nis ostendens/verbo docuit et exẽplo firmauit: quã quia apostoli inquãtum fuerũt ꝓfessores paupertatis excelse/et de qua dicit Mat. xix. Ecce nos reliquimus oĩa ꝛc. in vos lentes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriuarũt. Et ꝙ ꝛ christus interdũ loculos habuit cõdescendẽs infirmis/ac ꝑ cõsequẽs ꝙ christus ꝛ eius apl̃i viã ꝑfectionis ostẽdẽtes/nõ habuerũt ꝓprietates rerũ ꝛ dñium in speciali: vel ipsorũ apostolorũ priuato collegio appropriatũ: qḋ est ex iure imperatorꝝ: et implicat ad litigandũ: et per iniquitatẽ introductuꝫ: vt dictũ est: nõ est hereticũ nec erroneũ. nec hoc dicere videt̃ dicta ꝯstitutio/Cũ inter nonnullos. cũ dicta decre. Extra. nullã prorsus faciat mentionẽ: nec eã tollit: nec ei in aliq̃ derogare videt̃: imo quũ idẽ sctissimus pr̃ ꝛ dñs dñs Joã. papa. xxij. ꝓnuntiauerit de cõsilio ꝛ assensu dñoꝝ Cardinaliũ decre. Extra. salubriter editã solidã clarã et lucidã multaq̃ȝ maturitate digestã: put in sua ꝯstitutione q̃ incipit/Quorũdam/expresse cõtinet̃: ac etiam viennẽse cõciliũ in ꝯstitutione illa/Exiui de paradiso. posita in titulo de ꝟ. signi. ipsam determinationẽ factã in illa/Extra q̃ terminat. contradictorio iudicio approbauerit in hac parte: nullo modo dicendũ/nec credendũ/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia posita in dicta cõstitutione vltima/Cũ inter. noluerit subuertere ꝑ suos p̃decessores ꝛ seipm cũ multa maturitate definita. ex̃ de elec. ecclesia nr̃a. ij. sed promptũ debet esse iura iurib⁹ cõcordare C. de inof. testa. l. si qñ. de elec. cum expediat. li. vj. cõstitutio em̃ sequẽs ẽm precedentem est intelligenda. extra de of. dele. sup questionẽ. in prin. nec ꝯstitutioni p̃cedenti ꝑ subsequentẽ derogat̃: nisi inquãtũ inuenit̃ expressum. C. de edifi. p̃ua. l. vltimo. ff. de adimẽ. l. alumne. §. qui filias. in autẽ. de adminis. offi. in fi. appel. ad fi. Et qḋ nõ mutatur quare stare ꝓhibet̃. C. de testa. l. sancimus. ꝛ C. de ap. l. p̃cipim⁹. vide qḋ legit̃ ꝛ no. ex̃ de cõstitu. licet. li. vj. in glo. est cõtra. Preterea post publicationẽ dicte cõstitutionis/Cũ inter nõnullos. Idem dñs papa Joã. de cõsilio sacri collegij dñoꝝ Cardinaliũ in condemnatione quã fecit iuxta supplicationẽ sibi factã ꝓ parte ordinis fratrũ minoꝝ/de postilla quã frater Petrus ioannis sup Apocal. ꝯscripsit: habuit cõsilium magistrorũ in sacra pagina: q̃b⁹ examinationẽ cõmisit apostille: inter q̃s magistros fuerũt fratres Grego. de laudunio archieps vienñ. ꝛ Petrus de palude ordinis p̃dicatorũ: et multi alij magistri ordinũ ꝛ statuũ: in q̃ cõcilio ꝑ ipos magistros scripto sub eorũ sigillis i forma publica instrumẽti prefato dño pape tradito de articulo/quẽ dictus petr⁹ Joã. scripsit in dicta apostilla. Cui⁹ articuli tenor de verbo ad verbũ talis est: cõtinet̃. Ex quo ꝑ Romane ecclesie authẽticã testificationẽ cõstat regulã minorũ ꝑ beatũ Franciscum editã esse vere ꝛ ꝓprie illam euangelicam: quã christus in seipso seruauit: et apostolis imposuit et in euãgelijs cõscribi fecit. Et nihilominus cõstet hoc ꝑ irrefragabilia testimonia librorũ euãgeliorũ/ꝛ ceterarũ scripturarũ sanctarũ/ꝛ ꝑ sctõs expositores earũ: put alibi est supabunde mõstratũ: dicti magistri in sacra pagina de hoc articulo suũ dant iudiciũ in hec verba. Si dictus Petrus ioã. hec verba accepit ẽm intellectũ et declarationẽ decre. Extra. verũ dicit. Si aũt intelligit sicut ipse alibi declarat: ꝛ sui seq̃ces asserũt: ꝙ regula bti Francisci sit vere ꝛ ꝓprie idẽ ꝛ ipsum euãgeliũ qḋ christi: et ecõuerso: ꝛ ꝙ dñs papa non habet potestatẽ sup eã sicut nec sup euangeliũ: vel q̇cq̇d est in regula bti Francisci: totum christus ad literã seruauerit: ꝛ aplis imposuerit obseruandũ. hoc totũ simpliciter reputam⁹ hereticũ ridiculũ ꝛ insanũ. nec istud ꝓbat̃ ꝑ aliqḋ testimoniũ quod inducat. Hec verba dicti cõcilij siue iudicij magistrorũ/p̃fatus dñs papa Joã. recepit. Ex q̃bus patere põt cuilibet intelligenti/ꝙ ipse dñs papa ꝑ p̃dictã cõstitutionẽ/Cũ inter nõnullos non intelligit dictã determinationẽ in sepe dicta decreta. Extra. positã in hac parte aliqualiter tollere vel limitare. Idẽ etiã dñs papa Joã. qñ in cõsilio suo legebat̃ dicta ꝯstitutio/Cum inter nonnullos. ad dictum cuiusdam Card. dicentis eidem dño pape/ꝙ in ipsa cõstitutione exprimeret hereticũ fore ꝑtinaciter affirmare christũ ꝛ aplos non habuisse ꝓprietatẽ ꝛ dñium rerũ in speciali nec etiã in cõmuni. Rñdit nõ faciem⁹. Preterea nouissime p̃fatus dñs papa venerabilẽ doctorẽ fratrẽ Thomã de aquino catalogo sctõrũ adscripsit. q̃ doctor in libello quẽ edidit contra damnantẽ statum non habentiũ in cõmuni possessiones ꝛ dominia rerũ: sed per mendicitatem victum sibi querentiũ: qui libellus incipit. Ecce inimici tui sonuerunt. v. c. expresse determinat atq̃ȝ ꝓbat ꝑ authoritates euãgelij et sctõꝝ doctoꝝ ecclesie/ꝙ possessiões ꝛ dñia tam in speciali q̃ȝ in cõmuni/et diuitias relinquere: est quidã gradus altior cõtentus sub perfectione euangelica. Et in respõsionib⁹ q̃s facit ad argumẽta in oppositũ/dicit sic de verbo ad verbũ Ad. xvij. ar. dicẽdũ est/ꝙ ecclia: q: multos infirmos sustinet: qui non de facili sine tẽporalium possessionũ solatio ecclesiasticã vitã ducere sustineret: expedit facultates cõmunes in ecclesia possidere/dimissis ꝓprijs/ꝛ p̃cipue propter pauperes sustẽtandos: nõ tñ ꝓpter hoc sequit̃/ꝙ nõ sit expediens a predictis viris qui ꝓpria dimiserũt: vitaȝ religiosam agere sine cõmunib⁹ possessionib⁹. Et q̃uis perfectio euangelica et apostolica nõ annullet̃ in illis q̃ possessiones cõmunes habẽt: tñ expressius seruat̃ in illis qui ꝓprijs dimissis etiã cõmunibus carẽt. hec ibi. Et ad illud qḋ obijcit̃ ꝑ aduersarios paupertatis in speciali ꝛ in cõmuni: ꝙ christus loculos habuit. in eodẽ libello respõdet in hec ꝟba. Ad illud aũt quod. viij. dr̃ dicẽdũ. ꝙ q̃uis nõ sit preceptũ/ꝙ nihil pecunie ad vsus necessarios reseruet̃ a sanctis: est tñ ꝯsilium. nec dñs habuit loculos quasi alias ei ꝓuidere nõ potuisset: sȝ vt in se gerẽs infirmorũ ꝑsonã: vt sibi licitum crederent qḋ a christo obseruari viderent. hec ibi. que ꝓbat ꝑ authoritates sctõꝝ doctorum ecclesie. Et. j. in eodẽ libello dicit sic et in eodem. c. Ad. xiiij. dicendum est/ꝙ sicut supra dictũ est: dñs pecuniã seruari fecit in loculis in necessarios vsus: vt infirmis cõdescenderet: et ideo nõ est reputandum ꝓ superstitione si aliqui perfecti viri nolunt pecunias reseruare. Et q̃uis christus pecuniam reseruari fecerit: nec eam habuerit et aliquib⁹ possessionibus: sed magis ei a fidelib⁹ ꝑ modũ eleemosyne ministrabantur. hec ibi. Et. j. in e. c. dicit sic. Ad. xxij. dicendum est/ꝙ q̃uis sancti patres modũ illum habendi possessiones in cõmuni approbauerũt: nõ tamẽ hunc modũ abdicationis in communi reprobauerunt. et ideo non est p̃sumptuosum hunc modum sequi. alr̃s nihil de nouo posset institui quod non fuerit antiquitus obseruatum: nihilominus tamẽ iste modus viuendi a multis sanctis patribus fuit antiquitus obseruatus: et etiam in ecclesia primitiua. hec dictus doctor. Si autem huiusmodi doctrina dicti doctoris fuisset contra fidem euangelij: aut scripture diuine aduersa/ac per consequens erronea et heretica: non est verisimile nec credendum/ꝙ prefatus sanctissimus papa Joan. ipsum sanctorꝫ catalogo adscripsisset. Nec his obsistit ꝙ p̃fatus venerabilis doctor in sua summa secũda secũde dicit ꝙ habere aliquid in cõmuni non diminuit de perfectione religionis: inducens ad. hoc. xij. q. j. expedit. quia sicut colligi potest per rationes per eum ad hoc probandum adductas/intelligit ꝙ habere in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que essentialiter est annexa religioni: que in abdicatione proprietatis et dominij omnium rerũ in speciali siue in singulari consistit: de qua loquitur ex̃ de statu. mona. cũ ad monasterium. in fi. et dictum. c. expedit. quam sancti Hilari⁹/Augustinus/Benedictus/et plures alij habentes in cõmuni possessiones et rerum dominia ad sufficientiam professi sunt. non autẽ intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de illa ꝑfectione q̃ est supererogationis et culminis apostolici: ꝑ quã abdicant̃ possessiones in proprio et in cõi: et status mendicitatis eligit̃. alioq̇n si de tali intellexisset (qḋ absit) incurrisset sententiam quam felicis recordationis dominus Alexander. iiij. de cõsilio dñorum Card. protulit

in oēs asserētes hmōi abdicationē ꝓprietatis et dñij oīm rerū tam in speciali ꝙ̄ in cōmuni/non esse de perfectione euangelica: ⁊ in eterna retributione precellentem gloriā nō mereri: put in duabus cōstitutionibus ꝑ ipsum pōtificem super hoc editis: quarū vna incipit/Romanus pontifex. et alia/Nō sine multa cordis amaritudine. plenius cōtinet. Et fuisset ꝯtrarius sibi ⁊ ordini suo et precedēti determinationi sue: quā in p̄dicto libello ꝯscripsit: qđ de tāto doctore credendū non est. Nec obs. qđ dicit ꝙ licet dictus doctor in dicto opusculo/Ecce inimici. dixerit ꝙ non hr̄e possessiones in cōmuni et ꝑ mendicitatē victū querere/cōtineat sub ꝑfectione euāgelica: nō tm̄ dixit: nec intellexit/ꝙ prorsus abdicare ꝓprietatē ⁊ dñium oīm rerū in speciali et in cōmuni/cōtineatur sub ꝑfectione euāgelica. quū habere dñium et ꝓprietates aliquaꝝ rerum necessariarū in cōmuni ad vitā nō inducāt vt dicūt solicitudinē charitatis impeditiuā. Et vere nō obs. Nā oēs rationes ⁊ authoritates quas inducit ad ꝓbandū statū mendicitatis esse licitū et sub ꝑfectione euangelica contineri: ita arguunt statum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum oīm in speciali et in cōmuni/cōtineri sub ꝑfectione euangelica et eminentius/sicut statū illorū qui in aliquib⁹ modicis dicūt se in cōmuni ꝓprietatē ⁊ dñium retinere/⁊ sufficientiā possessionū in cōmuni vnde viuere possint absq̄ mendicitate: a se ex eorū statu asserunt abdicare/maxime quū habere in aliquib⁹ rebus ꝓprietatē ⁊ dñium introductum de iure gentiū vel ciuili nō sit ad vitam humanā necessarium. Nihil est em̄ ad vitam humanā necessariū conseruandam nisi vsus rerum. Et ideo preter vsum nihil in rebus querendum est: vt superius est probatum. Si em̄ dominiū et proprietates domorū et librorū et vestimētorū ⁊ pecuniarū: ex quibus huiusmodi necessaria acquirūtur: foret necessarium ad vitā humanam conseruandam: sicut nullus in speciali potest licite renūtiare his sine quibus nō cōseruatur esse nature: sic nec in speciali/nec in cōmuni posset renūtiari dñio ⁊ ꝓprietati talium rerū necessariarū. Retinere etiā in cōmuni dñia ⁊ ꝓprietates in rebus/ita videt̄ inducere solicitudinē suo modo/et animū ad auaritiam implicare: sicut retentio dominij ⁊ ꝓprietatis in singularib⁹ inducit. Sicut em̄ ex eo ꝙ quis dicit/hoc meum propriū/hoc tuum ꝓprium/inducit̄ litigium inter seculares ꝑsonas: ita ex eo ꝙ vnum collegiū qđ dicam obtinet singularis ꝑsone: vt dictū est: hoc meū dicit/hoc tuū insurgunt litigia ⁊ cōtentiones inter collegia ⁊ cōmunitates: q a charitate plurimū distrahūt sicut experientia manifestat. Preterea ecclesia vniuersalis frequēter determinauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dñij omniū rerū tā in speciali ꝙ̄ in cōmuni: quā fratres minores profitent̄: sub ꝑfectione euangelica arctius etiā ꝯtinet̄: ⁊ damnat cōtrariū asserentes: vt in preallegata cōstitutione dñi Alexan. iiij. Non sine multa cordis amaritudine. cōtinet̄: quā dict⁹ doctor nō potuit ignorare: et ideo nullatenus est dicenduꝫ/ꝙ ꝯtra ꝯstitutionē definitionē ⁊ determinationē eccl̄ie dicere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerū oīm tā in speciali ꝙ̄ in cōi/nō cōtineat̄ sub ꝑfectiōe euangelica: ⁊ ꝑ ꝯsequēs a determinatiōe eccl̄ie deuiare/⁊ seipm̄ ꝓpria voce dānare: ⁊ sibi cōtrarius esse: ⁊ ꝑ cōsequens minime audiendus. C. de muneribus. l. ꝓfessio. li. x. lxxiiij. di. gesta. xxiij. q. vij. qđ autē. ⁊ ex̄ de ap. solicitudinē. Sed et si cōtra ecclesiā diceret stabit̄ determinationi eccl̄ie ⁊ nō sibi etsi maior Augustino fuisset. ix. dist. c. j. Et p̄dicta semꝑ intelligant̄ saluo iudicio meliori ⁊ sub correctione dñi pape/et sedis eius.

An asserere ꝙ christ⁹ et apostoli non habuerunt aliqđ in cōi sit hereticū.

Articulus.lx. A

Ex premissis patet

aliq̄liter/qđ tenendū sit in q̄stione q̄ mota fuit tp̄e dñi pape Joā. xxij. vtrū asserere ꝙ christ⁹ ⁊ apl̄i nō habuerūt aliq̄d in cōi sit hereticū. In qua insuꝑ questione primo explicandus est titulus et intellectus q̄stionis. Nā non querit̄ de christo inquātum deus: q: hoc mō/dñi est terra ⁊ plenitudo ei⁹. vt in ps̄. dicit̄. xxiij. ⁊ lxxxviij. et ex̄ de deci. tua nobis. §. verū. ⁊ dist. viij. quo iure. sic em̄ loquit̄ Joā. j. Joānes euangelista put exponit papa Leo in sermone de circūcisione dñi. In ꝓpria inquit venit: ⁊ sui eū nō receperūt. et in ps̄. xlix. Si esuriero non dicā tibi: meus est em̄ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiā intelligitur ista questio de tp̄e: put christus fuit in etate puerili seu iuuenili. Nec de apostolis ante ꝙ̄ essent cū christo/⁊ a christo vocati/⁊ ad predicandū missi. nam ante nōdum erant apl̄i. Apl̄s em̄ interpretat̄ missus: vt dicit Maxim⁹ in sermone de apostolis. ⁊ facit. xxi. dist. in nouo. Sed intelligitur de christo ꝑ illo ⁊ ab illo tēpore/quo ipse incepit publice predicare: et ad cōtemptū mundi ⁊ penitētiā hoies inuitare. Et apl̄os qui fuerunt ꝓpria et pncipalia membra corporis mystici catholice ecclesie christi/ad statū ꝑfectionis vocare. sic habetur Matth. iiij. ꝙ vocauit petrū ⁊ andreā fratrē eius/Jacobū et Joannem fratrē eius: quib⁹ et dixit: Venite post me faciā vos fieri piscatores hoim. ⁊ de apostolis ꝑ illo tp̄e/quo christus eos cōstituit apostolos illos ad predicandum mittens: ac eis formam perfectionis dans/dicēs Mat. x. Nolite possidere aurum ⁊c. Luce. x. Nolite portare sacculum neq̄ peram. ⁊ Luce. ix. Nihil tuleritis in via. ⁊ Mar. vj. Precepit eis ne q̄d tollerent in via. Nec etiā pōt intelligi q̄stio de apl̄is put fuerunt prelati ecclesie militantis cōstituti/et cura animarū eis cōmissa: quia hmōi p̄latio et cura nō fuit eis cōmissa ⁊ tradita ante mortē christi: sꝫ post mortē et resurrectioneꝫ christi: vt habet̄ expresse et no. l. dist. cōsiderandū. et ex̄ de elec. significasti. ⁊ no. xxi. dist. in nouo. Sed intelligitur de apl̄is pro tēpore in q̄ fuerūt cū christo/⁊ ab eo missi: ⁊ eis (vt dictū est) imposita forma ꝑfectionis ad hui⁹ seculi cupiditatē et auaritiā extirpādā. Et ideo signāter in titulo questionis copulatiue siue cōiunctim dicit̄. Querit̄ vtrū asserere ꝙ christ⁹ et apl̄i ⁊c. Rursus ad intellectuꝫ dicte questionis/attendendū est ꝙ habere aliq̄d quantum ad p̄sentem materiā ꝑtinet: potest intelligi dupliciter. Vno mō iure dñij vel q̄si/seu ꝓprietatis: vt dictum est in. §. proxime pre. Scđo dicit̄ q̄s habere quātum ad simplicem facti vsum/nihil sibi ꝓprietatis vendicans: nec habens in hoc et hoc modo dicit̄ habere seruus et religiosus vestes et res quib⁹ vtit̄. ⁊ tunc habere demōstrat potius factum ꝙ̄ ius. ff. de pecu. nec seruus. q: quantū ad ius ciuile attinet: seru⁹ ꝓ nullo habet̄. ff. de reg. iur̄. l. qđ attinet. Et idem de religiosis: q̄ quantū ad ius ciuile ꝑtinet ⁊ ad mundū/pro mortuis habent̄: vt. s̄. dixi in. §. prime pre. vel dispensatione: sicut aliq̄n habet religiosus dispensator vel executor cōstitut⁹ a testatore ad res aliq̄s vel bona vel pecunias pauperib⁹ vel alijs dispensanda. ex̄ de testa. tua. ⁊ c. Joānes. ⁊ c. si religiosus. vj. li. vñ et tales executores possunt agere ꝯtra heredes. C. de epis. et cleri. nulli. Et si null⁹ sit heres: tm̄ pōt ipe executor totam hereditatē vēdicare: nec detrahet falcidiā. C. de epis. et cleri. siq̄s. et pre. c. tua. ⁊ c. Joānes. Si aūt ad alios vsus testator vellet expendi: sic nullū cōmodū ad executorē ꝑtinere debet. puta/q: ministe tm̄ constituitur: tūc non poterit agere. ff. ad trebel. l. lucius. §. meuia. Si vero aliqđ cōmodum puta falcidiā/ad eum voluit pertinere: tunc aget. ff. de le. ij. titulo. x. ſm̄ Innocē. qui sic no. in pre. c. Joānes. Vel quū quis habet res sibi per aliquem cōmodatas seu depositas seu cōmodatas: et tūc in his non habet nec dñium: nec proprietatem: nec etiam proprie possessionem iuris: quia rei commodate et deposite possessionem et dominium retinemus. ff. commoda. rei commodate. ff. depos. licet. et no. ex̄ de commoda. c. vnico. in glos. et deposito. c. ij. in glos. j. in fi. et de sequestra. posses. et fruc. c. j. glos. in hoc ipsum. Sed aliq̄n quū possidere accipit̄ largo mō/ꝓ detentione facti: ⁊ hoc modo dicunt̄ prelati ⁊ depositarij possidere seu hr̄e/put hr̄e sumitur largo modo pro detinere: vt. s̄. notatum est. §. proxime pre. Constat autem ex preallegatis/ꝙ questio

Habere aliquid.

rationibus et confirmationibus dicte regule et vite bea-
ti Francisci/ ⁊ alijs ordinationibus super statum ordinis
fratrū minoꝝ factis ꝑ dños Inno.iiij.Honoriū.iij.Greg.
ix.Innoc.iiij.Alexandrū.iiij.Clementem.iiij.Grego.x.in
cōcilio lugduneñ.Nicolaū.iij.Clementem.v.Et vltimo ꝑ
papā Joā.xxij.Nicolai declaratio sup statū eoꝝ laudata ⁊
approbata q̄ incipit/Quorūdam.⁊ canonizationib⁹ scōꝝ
francisci/antonij ⁊ lodoici: q̄ huiusmodi vitā ⁊ pauperta-
tē tāq̄ a christo ⁊ aplīs eos doctā: ⁊ ab ecclesia (vt dictuꝫ
est) tam multipliciter approbatā vouerūt ⁊ seruauerūt.
quē etiam statū altissime paupꝫtatis tāq̄ statum quē ipse-
met tenuit christus ⁊ seruauit miraculose ꝯfirmauit: quū
ipsum beatū Franciscum tāq̄ suum specialē sectatorem
sacrorū vulnerū stigmatib⁹ insigniuit: put ex plurib⁹ cō-
stitutionib⁹ ⁊ statutis ꝑ romanā ecclesiā factis sup predi-
ctis colligitur euidēter. In quib⁹ etiā districte oībus fide-
libus christianis p̄cipit et mandat/ꝙ ipsa sacra stigmata
tāq̄ veraciter ipi sancto Frācisco a christo mirabiliter im-
pressa ⁊ pbata per ipsam romanā ecclesiā veneretur. Et si
dicat ꝙ non sequit ꝑ eoipso ꝙ ecclesia romana approba-
uit ⁊ cōfirmauit regulā ⁊ vitā bti Frācisci/⁊ ipsum ⁊ alios
sanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝑpter hoc christ⁹ nō
habuerit aliq̄d in cōmuni et in speciali. Nec ꝙ christus do-
cuerit hmōi vitā ⁊ regulā. Respōdet ꝙ immo sequit. nam
quū definitio dicte regule ꝑ dictos romanos pōtifices/et
cōcilia gñalia (vt dictū est) approbate sit talis/Uita fra-
trū minorū hec est: dñi nostri iesu christi sanctū euangeliū
obseruare/viuēdo in obediētia sine ꝑprio ⁊ in castitate. ⁊
j. Fratres nihil sibi appropriēt: nec domū: nec locum: nec
aliquā rem. ⁊ in fine dicit/sanctū euangelium qd̄ firmiter
ꝓmisimus obseruem⁹. sicq̄ ꝑ dictos dños Greg. ix. q̄ se in-
tentionē beati Frācisci in cōdendo regulā cognouisse te-
stat: ⁊ Innocē.iiij. ⁊ Alexandrū.iiij. expressissime declara-
tū/ꝙ hmōi expropriatio quā beatus Franciscus promisit
et vouerit ꝓmittēdo euangeliū/viuēdo sine ꝑprio/debet
intelligi ⁊ seruari tā in speciali/q̄ in cōmuni: ⁊ in dicta re-
gula hmōi expropriatio vocet celsitudo altissime pauper-
tatis. Et quū quis ꝓmittit altissimā paupertatē: illam in-
telligat ꝓmittere q̄ principaleꝫ habet gradū altitudinis.
ita ꝙ nulla altior valeat reperiri. ff. de ꝟ. obli. l. vbi aūt nō
apparet. §. respō. Et christus in euangelio docuerit paup-
tatē vt regula et mensura nō possit excedi ab aliquo/cui⁹
ipse christus seu doctrina ei⁹ sit regula: q: si excederet re-
gulam euangelij siue christi: potius esset regula ipsius q̄
ecōuerso: sequit ꝙ si beat⁹ Franciscus vouit ⁊ ꝓmisit euā-
gelium viuendo sine ꝑprio in speciali ⁊ in cōmuni: ꝙ ta-
lis fuit doctrina et regula euangelij: ⁊ ꝑ cōsequēs ꝙ chri-
stus nō habuit aliq̄d in speciali nec in cōmuni ꝑprium: q:
qd̄ christus docuit pmo facit. Act. j. facit Mat. v. ibi: Qui
sic fecerit et docuerit. Preterea saltē absq̄ dubio aliq̄ se-
quit ex predictis cōfirmationib⁹ ⁊ canonizationib⁹ scōꝝ
et cōfirmationib⁹ ⁊ declarationib⁹ regule sancti Frācisci/
ꝙ asserere ꝙ christus et apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō-
muni/nō est hereticū: quū manifestissimū sit ex dictis ⁊ fa-
ctis sanctoꝝ dictorū ⁊ ex eorū legēdis/ꝙ ipsi sancti dictaꝫ
expropriationē in speciali et in cōmuni vouerunt et serua-
uerūt tāq̄ expropriationē a christo ⁊ aplīs doctā et serua-
tam: et ꝙ ipsi sancti hoc asseruerūt. Non autē fuissent san-
cti: nec ecclesia eos canonizare debuisset/si hereticum fuis-
set/asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cō-
muni. imo si hoc esset hereticū ecclesia errasset eos cano-
nizando qd̄ est erroneuꝫ dicere. Secūdo ꝓbat dicta ꝓpo-
sitio euidētissime ꝑ sepe dictā decre. Nico.iij. exijt. ꝑ boni-
faciū ei⁹ successorē corpore iure clausaꝫ in titu. de ꝟ. signi.
et ꝑ Clemētem.v. approbatā in cōcilio vieñ. in alia cōstitu-
tione q̄ incipit/Exiui de paradiso. in ti. de ꝟ. signi. ⁊ ꝑ dñm
papā Joā.xxij. in sua cōstitutione q̄ incipit/Quorūdam.
vt dictū est. In p̄dicta aūt cōstitutione/Exijt. in. §. porro
dicit sic/Porro quū regula ipsa cōtineat/ꝙ fratres nihil
sibi approprient; nec domū; nec locū; nec aliquē rem; sicq̄

declaratum per eundē predecessorem nostrum Grego. ix.
et nonnullos alios hoc obseruari debere tam in speciali
q̄ etiam in cōmuni. quā si arctam expropriationem abdi-
cationē venenosis obtrectationib⁹ aliquorum insensata
damnauit astutia: ne fratrum eorūdem perfectionis clari-
tas talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus ꝙ
abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam
in speciali q̄ in cōmuni propter deum meritoria est ⁊ san-
cta: quam et christus viam ꝑfectionis ostendens/verbo
docuit et exēplo firmauit. quamq̄ primi fundatores mili-
tantis ecclesie put ab ipso fonte hauserant: in volentes
perfecte viuere/per doctrine ac vite ipsorum alueos deri-
uarunt. Ex quibus verbis cōstat manifeste/ꝙ christus et
apostoli non habuerunt proprietatem vel dominium ali-
quarum rerum in speciali vel in cōmuni. Alij in eadē de-
cre. demonstrant/ꝙ professio hui⁹ regule et vite fuit a chri-
sto et apostolis verbo et exemplo docta et firmata: quum
circa initium ipsius decre. dicitur sic: Hi sunt illius sancte
regule professores: et euangelico fundatur eloquio vite
christi roboratur exemplo: fundatorum militantis eccle-
sie apostolorum eius sermonibus actibusq̄ firmatur. hec
est apud deum et patrem munda et immaculata religio.
Jacobi. j. que descendens a patre luminum per eius filiū
exemplariter et verbaliter apostolis tradita est: et demū
scilicet per spiritumsanctum beato Francisco et eum se-
quentibus inspirata. hoc est cui attestante Paulo/nemo
debet esse. Gala. vltimo. molestus. quē christus passionis
sue stigmatibus confirmauit/volens institutore ipsi⁹ pas-
sionis sue signis notabiliter insigniri. ¶ Deinde in eadē
decretali respondet tribus obiectionibus principalibus
que aduersus dictam conclusionem et determinationem
fieri ab aliquibus potuissent. ¶ Prima talis est: Posset
aliquis dicere domino pape: vos determinando conclu-
ditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in speciali et in cō-
muni est meritoria et sancta. Et pro ratione p̄ncipali hui⁹
conclusionis adducitis ꝙ christus et apostoli eius eam
exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̄d
proprij in speciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte re-
gule professio euangelico fundatur eloquio: vite christi
roboratur exemplo et apostolorum: eius sermonib⁹ acti-
busq̄ firmatur. Sed huic conclusioni et rationi obstare
videtur/ꝙ interdum christus dicitur loculos habuisse: in
quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabā-
tur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ
huiusmodi abdicatio et professio non fuerit a christo et
eius apostolis verbo docta: nec exemplo firmata: sed po-
tius eius actio que debet esse. Joan. xij. ex̄ de sepul. c. j. no-
stra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que respondetur
dicto. §. porro. in hec verba: Nec his quisquā putet obsiste-
re/ꝙ interdum dicitur christuꝫ loculos habuisse. nam sic-
ut ipse christus cuius perfecta sunt opera. Deutero. xxxij.
in suis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interduꝫ in-
firmorum imperfectionibus condescendens: et viam ꝑfe-
ctionis extolleret: et imperfectorum infirmas semitas nō
dānaret: sic infirmoꝝ personas suscepit in loculis: sicut in
nonnullis alijs infirma humane carnis adsumens: pro-
ut euangelica testatur historia: ꝙ non tm̄ carne: sed et mē-
te condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam
assumpsit/ꝙ in suis operibus perfectus existens/in no-
stris factus humilis/in proprijs permansit excelsus: sic ⁊
summe charitatis dignatione ad actus quosdam nostre
imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a summe perfectio-
nis rectitudine non curuatur. Egit nāq̄ christus ⁊ docuit
perfectionis opera. egit etiam infirma: sicut interdum in
fuga patet: et loculis: sed vtrumq̄ perfecte perfectus exi-
stens/vt perfectis et imperfectis se viam salutis osten-
deret: qui vtrosq̄ saluare venerat: qui tandem mori vo-
luit pro vtrisq̄. hec ibi. ¶ Ex predicta autem determina-
tione et definitione ecclesie eliciuntur tres conclusiones.
¶ Prima ꝙ apostoli huiusmodi abdicationem omnium

rerū tam in speciali ꝙ in cōmuni vouerūt. Quod sic ꝓba-
tur ſm definitionē dicte decre. talem abdicationē oim re-
rū tam in speciali ꝙ in cōmuni oportet cōcedere fuisse in
apostolis ſm rationē ⁊ cōditionē potissimam ipsius abdi
cationis/qualē ponimus fuisse in beato frācisco. qđ patet
quū ipsa decre. expresse dicat/ꝙ abdicationē illā quā ha-
buit beat⁹ frāciscus: apostoli hauserāt a christo ⁊ in alios
deriuarūt. Cōstat autē ꝙ in abdicatione oim rerū in spe-
ciali et in cōmuni: quā fecit beatus franciscus vna cōditio
et potior fuit votum ⁊ ꝓmissio illius abdicationis. qđ cō-
firmatur: quia cōditio potior abdicationis temporalium
non attendit̄ ſm actum exteriorē: qui est relinquere siue
abijcere de facto res tēporales: ſʒ p̄ncipaliter attēdit̄ ſm
actū interiorē/qui est nolle habere res tꝑales: ⁊ eis velle
carere ꝓpter deum. Ex isto actu p̄ncipaliter censet̄ abdi-
catio meritoria. abdicare aūt tꝑalia ⁊ eis velle carere sic/
ꝙ in potestate sua sit licite velle ⁊ posse habere res tꝑales
quū sibi placuerit: est alteri⁹ rationis/ꝙ abdicare ꝓpter
votum ⁊ ꝓmissionē sic/ꝙ nunꝗ eas liceat habere nec vel
le habere: q: illa que fit ex voto est maioris meriti/ꝙ illa
que fit ex simplici proposito: vt supra longe probaui in. §.
Item ꝙ simplex facti vsus. ℞. qđ etiam sic ꝓbat̄. in ar. lvj.
ergo si apostoli habuerunt illam abdicationē quā habuit
beatus Franciscus: quā innuit decre. ⁊ beatus Frāciscus
habuit eā ex voto: sequit̄ ꝙ ⁊ apostoli eā habuerūt ex vo-
to: alias apl̄i nō deriuassent illam abdicationē in beatum
Fran. seu alios volentes perfecte viuere: nec ipse beatus
Franciscus talem abdicationē ex voto habuisset ab apo-
stolis deriuatam. cui⁹ oppositū asserit decre. Qr aūt apo-
stoli habuerūt illā abdicationē ex voto: ꝓbatur ꝑ Augu-
stinū in li. de mirabilibus scripture in fine. iij. libri vbi lo-
quēs de verbo qđ dixit petrus Act. iij. paralytico: dicit sic.
In eleemosyne inq̄t excusatione ⁊ paupertatis ꝓfessione/
dixit paralytico/surge ⁊ ambula. magistri preceptū ser-
uās dicentis Mat. x. Nolite possidere aurū ⁊c. Nota ꝙ
dixit paupertatis professio. Nouerāt em̄ apostoli/ꝙ ea que
ex voto fiunt: sunt maioris meriti: ꝙ ea q̄ fiunt ex simplici
ꝓposito seu ꝓpria voluntate. et Aug. vij. li. de ciui. dei. c.
x. loquēs de apl̄is dicit sic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviij. di-
xerūt inquit illi potēres. Ecce nos dimisimus oia ⁊ secuti
sumus te. Hoc votum potentissime vouerant. Sed vnde
hoc votum illis: nisi ab illo de quo dictum est dans votū
voventi. Nō em̄ posset quisꝗ domino vouere: nisi ab illo
acciperet ꝙ voueret. hec Aug⁹. Item glos. sup illud quod
dicitur in ps. lxxv. vouete et reddite. primū ad consilium:
scđm ad imperiū refertur. sed sacra scriptura nunꝗ dat cō-
silium nisi de meliori bono. xiiij. q. j. quisquis. ergo melius
est bonum quod fit ex voto ꝙ sine voto: quia bonum addi-
tum bono est maius bonum ꝙ alterum tm̄: sed votum est
bonum vnde consulitur: ergo melius et magis merito-
rium est facere bonum ex voto ꝙ sine voto. vnde Aug⁹.
super illud ps. cxxxj. votum vouit deo Jacob. Nihil in-
quam deo gratius offerre possumus ꝙ vouere quod est
firme promittere. hec Aug⁹. Et idem Augustinus in epi-
stola ad Armentarium/qui votum fecerat continentie.
Si fidem deo fregeris (quod absit) tanto miserior eris
quāto beatior si persolueris. Ex quo sequitur ꝙ peior est
operatio mali que fit cōtra votum: ꝙ illa que non fit cō-
tra votum. op. ar. xij. q. j. nolo. ⁊. c. scimus. Sic ⁊ melior est
operatio boni cum voto ꝙ sine voto. quod latius ꝑ An-
sel. supra longe probaui in. §. Item ꝙ simplex facti vsus.
℞. quod etiam sic probat̄. in arti. lvj. Vera est ergo dicta
conclusio/ꝙ apostoli dictam exꝓpriationem omnium
rerum in speciali et in communi habuerunt ex voto. Et
quod ex dicte decreta. extit/⁊ alijs predictis authorita-
tibus cōprobatur. ¶ Secunda conclusio que ex definitio-
ne dicte decreta. elicitur/est ꝙ christus et apostoli postꝙ
statum perfectionis et paupertatis euangelice assumpse-
runt: nusꝗ habuerunt proprietatem et dominium alicui⁹
rei tēporalis: nec aliquā rem tāꝗ domini et proprietarij
possederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuisse infir
mis condescendo dicuntur: habuerunt solum vt dispen-
satores et administratores pauperum: non vt proprieta-
rij seu dn̄i. qđ ex verbis dicte decre. ⁊ multis authoritatib⁹
rōnib⁹ et iurib⁹ cōprobat̄. Ex decre. ꝓbat̄ q: cōclusio p̄nci-
palis ⁊ p̄ncipaliter intēta in dicta definitiōe i dicta decre.
est/ꝙ abdicatio omnium rerū tam in speciali ꝙ in cōmu-
ni: quam vouit beatus Frāciscus: est meritoria et sancta:
quam christus ⁊ apostoli verbo docuerunt et exemplo fir
marunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Dein-
de ab ipsa conclusione remouet siue excludit instantiam
que fiebat de loculis dicens. Nec his quispiam putet ob-
sistere. ꝙ interdum dicitur christum loculos habuisse. ex-
clusio autem obiectionis siue instantie solutio non infrin
git in aliquo principalem conclusionem. ex̄ de transla. epi
scopi. inter corporalia. vbi ponitur cōclusio principalis/ꝙ
electus et confirmatus non potest sine romanorū ponti-
ficum licentia ecclesiam derelinquere: quia post electio-
nem et confirmationem canonicam inter personas eligē-
tium et electi coniugium est spirituale contractum. Deinde
opponitur instantia que ponitur cōtra dictam cōclusio-
nem de canone/in quo legitur/ꝙ si vltra sex menses per
suam negligentiam tenuerit ecclesiam viduatam: nec ibi
nec alibi donum cōsecrationis accipiat: imo metropolita
ni sui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio siue instantia
dictam conclusionem non infringit etiam per illud quod
in dicto canone dicitur: vt non intelligatur ecclesia vidua
ta tāꝗ sponsum non habens: licet quoad quedam quasi
viri maneat solatio destituta. vnde ipsa conclusio in sua
primitate persistit. Sic ⁊ in proposito licet dicatur aliquā
do christum loculos habuisse: non propter hoc infringit̄
dicta cōclusio supradicte abdicationis omnium rerum in
speciali ⁊ in cōmuni: sed in sua firmitate persistit. quod cō
firmatur per illud quod subijcitur: quum dicitur ꝙ sic ha-
buit loculos: sicut aliqñ fugit/infirmorum scʒ imperfectio
nibus condescendens: et tamen semper perfecte perfect⁹
existens/perfectis et imperfectis se viam salutis ostēdit.
Ad quorū verborū intelligentiam attendendum est/ꝙ
sicut in fuga infirmorum duo actus considerantur scilicet
actus exterior: idest recessus a persequentib⁹: ⁊ actus in-
terior: qui est timor: sic ⁊ in loculis infirmorū: siue in his q̄
ab infirmis habentur in cōmuni/duo actus considerātur.
vnus est exterior scilicet loculos portare: et res que habē-
tur in loculis siue in cōmuni dispensare siue contrectare.
Alius est act⁹ interior. scʒ velle habere ea in dominio spe-
ciali vel cum suo speciali collegio participato: et eas iure
talis dominij possidere et contrectare. igitur sicut manife
stum est christum non ꝯdescendisse infirmis in fuga quo-
ad actum interiorem/scilicet quantum ad timorem. scie-
bat em̄ vt dicit euangelista Joan. vij. viij. ⁊. x. quando fu-
git: ꝙ nondum venerat hora eius. Oppositum docuit di-
cens/Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x.
Luce. xij. xi. q. iij. nolite. vnde in eodem. c. Matth. x. super
verbo/fugite in aliam/ait Hierony. Hoc ad illud tempus
referendum est quum apostoli ad predicationem mitte-
bantur: quibus proprie dictum est Matth. x. In viam gē-
tium ne abieritis. ꝙ persecutionem timere non debeant:
sed declinare. quod quidem videmus in principio fecisse
credentes quādo orta hierosolymis ꝑsecutione/dispersi
sunt in vniuersam iudeam: vt tribulationis occasio fieret
euangelij seminarium. Item ibi Augustinus contra Fau
stum: Nec tamen saluator non potuit tueri discipulos
suos quibus fugere precepit: et huius rei exemplum pre-
buit: sed instruebat hominis infirmitatem: ne deum tēta
re audeat/quādo habet quid faciat. vt quod cauere opor
tet: euadat. Et ad hoc est optimum ar. de Paulo: qui de-
poni se fecit in sporta per murum damasci. ij. Cor. xi. quē
non ex timore mortis fugit: qui paratus erat pro christo
mori: sed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg.
in dialogo. et trāsfertur. vij. q. j. c. vltimo. Perijt enī Pau

lus milites a

tus milites a tribuno. Actuū.xxiij.nō timore mortis:nec
sue voluntati:sed omnium vtilitati victurus. xxiij.q.iij.§.
Item ab aliq̄ cū.c.seq.christus autē si timuisset:tunc imp
fectus fuisset. pfecta em̄ charitas foras mittit timorem.
j.Jo.iiij.⁊.xxiij.q.vj.§.ex his. Pauorem aūt ⁊ timorē mor
tis naturalem habuit:vñ incepit tedere ⁊ pauere. Mar
ci.xiiij. vbi Theophilus. Quia em̄ totū assumpserat ho
minē: assumpsit ⁊ naturales hoīs ppꝛietates/pauere et
tedere ⁊ contristari naturaliter. Nam hoīes naturaliter
inuiti tendunt ad mortē.⁊ Beda ibi. Qui corpus susce
pit:oīa debuit suscipere que corporis sunt/vt esuriret siti
ret angeretur cōtristaretur.diuinitas em̄ p hos cōmuta
ri nescit affectus. Et de hoc etiam no.xj.q.iij.nō solum.in
glos.nō remouet. Cōcedit ergo christus fugam infirmis
quātum ad actum exteriorē scꝫ a persequētibus receden
do:non pfectis interius corde timendo. Sic ⁊ in loculis
dicendū est/q̄ licet christus quātum ad actum exteriorē
in loculis deferendis cōtrectandis ⁊ dispensandis his q̄
ibidem reponebantur:cōdescenderet infirmis:vt.xij.q.j.
habebat.nō tamen quātum ad volendum sibi vel colle
gio apostolorū appropriare seu appropriando dñiū locu
loꝝ vel eoꝝ que in loculis portabantur.nā hoc nō fuit cō
gruū sue potestati nec bonitati:quia quū de iure natura
li ⁊ diuino omniū rerum spectantium ad vitam humanā
cōmunis vsus esse debeat oībus hoībus.⁊ per iniquita
tem factum sit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habet.xj.q.
j.c.ij.⁊.viij.di.§.j.cum.c.seq.et ipse christus venerit ad do
cendum pfectissime omniū terrenoꝝ contēptum. Mat.
xix.⁊ vitam quietissimā. Math.xj.⁊.v. ⁊ ad omnem ma
teriam sollicitudinis temporaliū perfecte euangeliū seq̄
volentibus amputandam. Math.vj.⁊ ad statū innocē
tie reuocandum.ps.xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheserūt
mihi ⁊c. Si christus sibi aut suo collegio speciali aposto
loꝝ dñio ⁊ possessiōes temporaliū rerū appropriasset: se
queretur q̄ nec terrenoꝝ contemptum:nec vitam quietissi
mā:q̄ tollit materiā litigādi:q̄ surgit ex rerū appropria
tione pfectissime docuisset.nec omnē materiā sollicitudi
nis a suis aplīs ⁊ discipulis spālibus sectatorib⁹ ampu
tasset:nec statū innocentie renouasset. Preterea si christ⁹
dñium ⁊ ppꝛietatē loculoꝝ/⁊ eoꝝ que in loculis fereban
tur/habuisset:nō dixisset nec dicere potuisset dicta decre.
Nec his quisq̄ putat obsistere/q̄ interdū dicitur christū lo
culos habuisse. quia exceptio que veritatis sit a regula:
q̄m ad ipsam exceptionē vitiat siue falsificat ipsam regu
lam:⁊ p cōsequēs in hoc ipsi regule obuiat.ff.de reg.iur.
l.j. Preterea. vt.s.R. ex predicta.cum R̄si. se. pbatum est:
apostoli de ista expropriatione in speciali votū fecerunt.
vñ postmoduꝫ nullo tēpore fuerunt capaces alicui⁹ dñij
siue ppꝛietatis:q: votū expropriationis hmōi/qd̄ est nec
habere:nec velle dñium in cōmuni vel in speciali: quū sit
negatiuū:obligat semp ⁊ ad semp ſm theologos.⁊ si si
bi in ppꝛio vel cōmuni post emissuꝫ votū/appropriassent
inde aliquid/mortaliter peccasset.ex de sta.mona.c.ij.§.q̄
R̄o.⁊.c.sup quodam. Et sic patet primū videlicet q̄ ex dif
finitione ⁊ verbis dicte decre.christus ⁊ apostoli non ha
buerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus reb⁹ do
miniū in speciali nec etiam in cōmuni. Per authoritates
etiam sanctoꝝ hoc probatur:vt etiam dixi supra longe in
§.porro.⁊ in pīmis chartis.in ar.lv.vñ super illud Mat.
xvij.c.vade ad mare ⁊c.dicit glos. Domin⁹ tante pauper
tatis fuit:vt vnde tributa solueret nō haberet. Judas q̄
dem in loculis cōmunia habebat: sed res pauperum in
vsus suos cōuertere nefas duxit. idipm dans nobis exē
plum. Et Chrysostomus super Joānem homil.lxxj.super
illud Joā.xiij. Aut egenis aliquid daret. dicit sic. Quali
ter inquit nō peram:non virgam:non es iubens deferre
marsupiū habebat. Et respondens subdit:ad inopū mi
nisterium:vt discas quoniā valde pauperem ⁊ crucifixū
huius oportet pfectionis multam facere pcurationem.
multa enim ad nostram dispensans doctrinam hec age
bat. Ad idem.xij.q.j.habebat. Habebat domin⁹ loculos
⁊ a fidelibus oblata conseruans:⁊ suoꝝ necessitatibus:⁊
alijs indigentibus tribuebat.tunc primū ecclesiastice pe
cunie forma est instituta.hec ibi. Forma aūt ecclesiastice
pecunie instituta in loculis est:quā ponit Prosper i libro
de vita contemplatiua/sic dicens: Scientes viri sancti
nihil aliud esse omnes res ecclesie:nisi vota fideliū/⁊ pre
cia peccatoꝝ/⁊ patrimonia pauperum:non eas vendica
uerūt in vsus suos: vt ppꝛias/sed vt cōmendatas paupe
ribus erogauerunt. Et idem dicit Aug.in authoritate su
perius circa questionis articulum allegata:posita.xxiiij.
q.vij.q̄ autem.⁊ in alijs iuribus ibidē allegatis. Ex qui
bus ⁊ alijs causa breuitatis omissis clare patet q̄ christ⁹
⁊ apostoli nō habuerunt dominiū nec ppꝛietatē loculoꝝ
nec eoꝝ que a fidelibus offerebantur:sed solum dispensa
tionem/administrationē/⁊ pcurationem pro necessitati
bus suis ⁊ alioꝝ indigentiū. ⁊ hoc idem expresse asserit
Aug.sup ps.ciij.qui incipit. Benedic anima mea dño.in
verbis illis/ Producēs fenū iumentis. sic dicēs. Habuit
dñs loculos in vsus eorū qui cum eo erant ⁊ suos: ⁊ reli
giosas mulieres in comitatu que ministrabant ei de sub
stantia sua:in his psonam infirmoꝝ magis suscipiēs. pre
uidit em̄ multos futuros ⁊ ista quesituros. Futurus erat
Paulus nihil tale aliquādo querens:⁊ omnia puinciali
bus donans:qui etiaꝫ mori optat Actuū.xxij.pro christo.
Sed quia multi infirmi ista quesituri erant:magis infir
moꝝ personam suscepit. sublimius tamen egit christus:
quia misericordius.hec ibi. Item idem Augu. de opere
monachoꝝ aliquātulum post pncipium dicit sic. Dñs mo
re misericordie sue infirmitatibus compatiens/quum ei
possent angeli ministrare:loculos habebat in quib⁹ mit
teretur pecunia que offerebatur vtiq̄ a bonis fidelibus
eoꝝ victui necessaria: quos loculos Jude cōmendauit.
hec ibi. Ex quib⁹ patet clarissime q̄ nec christus nec apo
stoli habuerunt loculos/nisi quātum ad dispensationem
⁊ administrationē condescendendo infirmis:⁊ nō quan
tum ad dominiū nec ppꝛietatem. Et vocantur infirmi:qui
timore eriūt talia requirunt: ⁊ sibi appropriant. vt.s.q̄
bus licet condescenderit quātum ad actum exteriorē:scꝫ
habendo loculos:vt dictum est supra. R. ad quoꝝ non tñ
quātum ad actum interiorem: scꝫ timorē ⁊ appropriatio
nem. Quare autem christus ⁊ apostoli postq̄ dictum statum
perfectionis ⁊ paupertatis assumpserunt:nusq̄ aliquas
in speciali nec in cōmuni per modum proprietatis ⁊ dñij
res possederunt:patet ex dictis euangelij ⁊ sanctorum ex
ponentium ea. Nam Math.x.post vocationem aposto
lorum eis vitam perfectionis tradēs sic dicit. Nolite pos
sidere aurum/neq̄ argentuꝫ/neq̄ pecuniā in zonis/neq̄
peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in originali
dicit sic. Consequenter hoc precepit euangelizatoribus
veritatis:quibus ante dixerat/Gratis accepistis:gratis
date.si em̄ sic predicant vt pcium nō accipiant: superflua
est auri ⁊ argenti nummorūq̄ possessio. Nam si habuis
sent aurum ⁊ argentum:viderentur non tam salutis ho
minū q̄ lucri causa predicare. Ideoq̄ subiūgit. Quia di
uitias detrūcauerat:ppemodum vite necessaria ampu
tat. vt apostoli vere doctores religiōis/qui docebāt oīa
gubernari dei prouidentia:seipsos ostenderent nihil co
gitare de crastino. ⁊ parum post. Hec loquebatur apo
stolis:vt securi non possiderent:neq̄ portarent huic vite
necessaria nec magna nec minima.hec Raba. Alia mul
ta originalia sanctorum loquentia de hoc.s.in.§.porro.
in ar.lv.in isto tractatu posui que nō repeto hic. Ex qui
bus patet q̄ apostoli fuerūt pauperes in summa ⁊ altis
sima paupertate:qua/vt dictum est/altior dari nō potest:
que est/nec habere in ppꝛio nec in cōmuni. Certum em̄
est q̄ si potuissent in cōmuni suo collegio dominia ⁊ pos
sessiones rerum appropriare:potuissent etiam per conse
quens aurum ⁊ argentum in cōmuni possidere. ⁊ si in cō
muni eoruꝫ collegio potuissent hec recipere ⁊ possidere:

frustra dixissent sancti ꝙ christus eis prohibuit ista possi
dere: ne viderentur causa lucri predicare. quū ita posset
cogitari ꝙ predicarent ⁊ questum facerent ꝓpter diuiti-
as acquirendas eoꝝ collegio: sicut pro lucro singularis
ꝑsone ⁊ frustra dicerēt sancti ꝙ per hoc christus aposto-
los exuit ab omni vite huius solicitudine. quū ita posset
esse materia solicitudinis pro acquirendo singulari colle
gio: sicut ꝑ singulari persona. Et irrationabiliter fuisset
eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne sacculū neq̧
peram nec es in zonis portarent: ⁊ per cōsequens ne reci
perent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius de-
buisset eis concedi vt ista reciperent ⁊ portarent ad ser-
uanda ⁊ possidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Pre
terea si habere potuissent dn̄ia ⁊ possessiones in cōmuni
nō distingueret abdicatio apostolorum ab abdicatione
quā faciebat turba q̄ sequebatur apostolos: nec ab abdi
catione cenobitarum habentium dn̄ia ⁊ possessiones in
cōmuni: quā tamen distinctionē sancti faciūt. vnde glos.
Bede super illud Actuū. iiij. Multitudinis credentium
⁊c. dicit sic. Discernit ordinem doctorum ⁊ auditoꝝ. Nā
multitudo rebus scriptis copula charitatis inuicē iun-
gebatur. apostoli vero virtute fulgentes mysteria christi
pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmuni-
tas erat turbe: non apostoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ sta-
tim sequitur: ante pedes ipsoꝝ pecuniam fuisse positam.
quia hoc fiebat vt docerent pecunias esse calcandas. vt
dicit Hieronym⁹ ad Demetriadem. Hec etiam forma tra
dita fuit monastice seu cenobite vite. vnde glos. Bede su
per illud Actuū. iiij. Multitudinis credentiū, dicit sic.
Qui sic viuūt vt sint cōmunia omnia, cenobite vocant.
que vita tanto est felicior: quāto statum futuri seculi imi
tatur: vbi omnia cōmunia. Uel certe vt se ⁊ sua apostolis
te dispositioni cōmitterent sicut docet Ambro. super epi-
stolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum dispositionē malue-
runt cōmittere alijs: sicut in actibus legitur. Actuum. vj.
consequēter. Non est bonū nos derelinquere verbū dei:
⁊ ministrare mensis. Qd̄ quidem dixerunt vt ministerij
refugerēt distractionē: non quia per illud aliquid posse-
derunt: vt patet in authoritatibus supra allegatis. Ex q̄-
bus constat ꝙ sancti doctores ecclesie distinguunt inter
abdicationem apostolorum, ⁊ eoꝝ qui conuertebantur
per eos cenobitarum. que quidem distinctio nulla esset: si
concessum fuisset apostolis aurum ⁊ argentū in cōmuni
habere. Et ideo preceptum datum apostolis de non pos-
sidendo aurum nec argētum nec pecunias, intelligi de-
bet prout stare potest pro [illegible] suppositis distributiue et
etiam collectiue: interdicendo nō solum cuilibet singula
ri, sed etiam toti collegio apostolorum possessionem hu-
iusmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apostolorum,
Ecce nos reliquimus omnia. Matth. xix. ⁊ qui dixit oia
nihil excepit. ex de maio. ⁊ obedi. solite. j. Coꝝ. xv. Heb. ij.
ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ sic omnia tam in spe
ciali q̄ in cōmuni conclusit. Qr autem christus hanc pau
pertatis formam in seipso seruauerit quā apostolis ser-
uandam mandauit: probatum est longe. s. in. §. porro. in
ar. lv. per authoritates Chrysosto. super Matth. homil.
xxij. ⁊ per glos. super illud. Uulpes foueas habent, ⁊ ali-
as. Qr si forte dicat quis christum habuisse hospitiū non
cōmune: obuiat illud Chrysosto. in sermone de proditio
ne Jude vbi dicit. Quos preciosorum delectat pompa
marmorum cognoscant christum dominū omniū ⁊ loci
in quo caput reclinaret non habuisse. Et iō discipuli ipm
interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere
pascha? Matth. xxvj. Marci. xiiij. Luce. xxij. Sed si christ⁹
habuisset cōmune hospitium: illud discipuli non ignoras
sent: nec ipse caruisset loco in quo caput inclinaret ⁊ pa
scha comederet. Item Anselmus in libro de sacramentis
dicit sic. Pauper ita fuit christus: vt veniens in mundum
nō sua sed aliena domo nasceretur: natus propter inopi-
am loci in presepi brutorum animalium poneretur: et vi-
uens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec mo
riens vnde nuditatem suā tegeret: nec mortuus vbi in-
uolueretur: nec sepulcrum aut locum vbi corpus mortuū
locaretur. hec Anselmus. Item Beda super illud Mar.
xj. Circūspectis omnibus, in originali dicit sic. Intelligē
dum ꝙ domin⁹ tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxi
ma nullum hospitem nullāq̧ mānsionem, sed in agro par
uulo apud Lazarum sororesq̧ eius habitaret. Constans
igitur est ꝙ non hospitio solum sed ⁊ precio quo id cōdu
ceret caruerit: dum necessitate compulsus de vrbe exijt.
Hoc etiam ex ratione probatur: nam si filius dei ad hoc
assumpsit naturam humanam vt genus humanum qd̄ ꝑ
peccatum a statu innocentie conciderat, repararet: non
perfecte reparasset nisi assumpsisset naturam: ergo talē
assumpsit. vnde Augu. super illud Jo. j. Ecce agnus dei.
Si agnus: ergo innocens. ⁊ si assumpsit naturam innocē
tem: assumpsit eam s̄m omnem perfectionē anime quā
habuisset aliquis in statu innocentie. Sed in statu inno
centie fuissent homines sine dominijs distinctis: sicut pꝫ
dis. viij. §. j. ⁊ c. j. ⁊. s. in. §. porro in. lv. ar. Dixi igitur si chri-
stus tenuit statum innocentie: nō habuit dominiū distin
ctum in speciali vel in cōmuni alicuius rei: sed solum sim
plicem facti vsum licitum ⁊ concessū. Ex quibus omni-
bus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter breui-
tatem omissis, ⁊ ex hijs que plenius inserūtur in libro de
perfectione euangelica: quē composuit frater Joānes de
ordine minoꝝ archiepiscopus Cantuariensis ⁊ solēnissi
mus magister in sacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bo-
nauenture cardinalis episcopi Albanēsis magistri de so
lēnioribus mūdi tempore suo de ordine fratrum minoꝝ,
liquet manifeste ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerunt ali-
quid ꝓprium nec in speciali nec in cōmuni. Et ꝙ ecclesia
romana que in doctrina christi ⁊ apostolorum errare nō
potest. xxiiij. q. j. a recta. rectissime definiuit: dicendo ꝙ hu
iusmodi abdicationem omniū rerum tam in speciali q̄
in cōmuni christus ⁊ apostoli verbo docuerunt ⁊ exēplo
firmauerūt. Et siquis dictas authoritates scripture san
cte vel sanctorum aliter intelligeret vel exponeret q̄ ec-
clesia que spiritusancto regitur, intelligit ⁊ exponit: here
ticus foret censendus. vt. xxiiij. q. iij. heresis. Quinimo si
quis etiam ex sanctis doctoribus ecclesie aliter sentiret:
diceret, vel doceret: poti⁹ authoritati ⁊ definitioni eccle-
sie standum esset: q̄ illius sancti doctoris. xxiiij. q. j. hec est
⁊. xx. di. §. j. ¶ Tertia conclusio que elicitur ex dicta deter
minatione decre. exijt. est, ꝙ christus nō habuit regulari
ter loculos: sed solum aliquādo siue in casu: scꝫ infirmis
condescendendo. qd̄ demonstratur ex verbis dicte decre.
quū dicit: interdū loculos dicitur habuisse. ⁊ quū postea
subijcit ꝙ christus sic in suis actibus perfectionem exer-
cuit: ꝙ interdum infirmorū imperfectionibus condescen
dit. ⁊. j. sicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et
sententia siue intellectu ex ipsis verbis sumptis demon-
stratur ꝙ christus regulariter loculos nō habuit: sed in
casu: immo regulam siue legem dedit Matth. x. aposto-
lis suis de loculis non habendis: vt supra probatum est.
quā regulam ⁊ ipse quasi semper in seipso seruauit. sꝫ in-
terdum habuit ⁊ in casu: sicut aliquando fugit persecu-
tores: sed vt plurimū non fugit. Jo. xviij. sed eis se oppo-
suit: ⁊ legem de nō timendo persecutores ⁊ eos qui corp⁹
occidunt eis dedit. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vt su
perius dictum est. vnde glos. super illud Matth. xxvj. Et
orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ christus trina oratione docuit ti-
morem triplicem superare: scꝫ timorem mortis, timorem
vilitatis, ⁊ timorem doloris. sic ⁊ lex dicit ꝙ illud qd̄ dici
tur interdum concedi qd̄ cōceditur in aliquo casu regu
lariter prohibetur. vnde posita regula qua dicitur nouo
iudicio agendum esse, vt tollatur opus quod post litem
contestatam factum est: tollitur in casu. scꝫ si illud qd̄ an-
tecessit, tolli sine eo nō potest. ff. de aqua plu. ar. l. ac eius.
in fi. ⁊ l. sequēti. que incipit, sed interdum. ⁊ s̄m Papiam

Christ⁹ fuit hoīꝫ pauperrimus.

Christ⁹ nō semꝑ loculos habuit

Interdum tātū prestat sicut aliquādo. Attendendū igi
tur est ꝙ in euangelio aut in aliqua parte noui testamen
ti nihil plus legitur de loculis: nisi qđ legitur Joan.xij.⁊
xiij.⁊.iiij.ideo dicitur in pre.decre.exiit.interdum. Naȝ in
pcedenti serie euangelica legitur ꝙ sancte mulieres que
comitabantur dominū cum discipulis:ministrabāt ei de
facultatibus suis.⁊ Luce.v.⁊.viij.⁊.xiiij.Jo.xij.⁊.ij.Legi
tur etiam in alienis mensis de cibo alieno assidue mādu
casse.quia nūquā habuit hospitium nec mēsam nec can
delabrum nec aliquid talium.vnde super Luce.ix.c.dicit
Chrysostom⁹. Aspice qualiter paupertateȝ quā domin⁹
docuerat:per opera demonstrat. Non eñ̄ ei erat mensa/
nec candelabrum/nec domus/nec quicꝙ̄ aliquid taliuȝ.
Et Hieronymus ad Nepotianū dicit:Turpe est antefo
res sacerdotis dñi crucifixi ⁊ pauperis q̄ cibo alieno ve
scebatur/lictores cōsulum ⁊ milites excubare.Ecce chri
stus pro nobis seruus factus in domibus alienis hospi
tabatur:⁊ cibis alienis vescebatur.hec Hieronymus.Et
Bern.super illud Luce.ij. Cum esset factus iesus.xij.an
norum.dicit ꝙ christus quasi vnus in turba pauperum
stipem per ostia mendicabat.¶ Ex ijs igitur ⁊ alijs mul
tis supra allegatis euidēter ostenditur ꝙ christus regu
lariter loculos nō habuit:sed interdum.sed quia necessi
tas legem nō habet.de conse.dist.v.discipulos.passionis
tempore de his loculis dispensauit.vnde Luce.xxij.dixit.
Quādo misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis:nū
quid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dixit
ergo eis. Sed nūc qui habet sacculum/tollat:similiter ⁊
peram. In quibus verbis dicit glos. Bede/nō eadem vi
uendi regula persecutionis qua pacis tempore discipu
los informat. Missis eñ̄ ad predicandum discipulis ne
quid tollerent in via precepit:ordinans vt qui euāgeliū
annūtiat de euangelio viuat. Instante vero mortis arti
culo/⁊ tota illa gente pastorē simul ⁊ gregem persequē
te/congruā regulam tempori decreuit:permittēs vt tol
lant necessaria victui donec sopita persecutorum insania
tempus euāgelizandi redeat. Adde hic que scripsi.s.in
§.porro.in ar.lv. Quia igitur lex quātum ad exteriorem
actum illum quātum ad opus exterius aliquādo nō po
test seruari:ideo in casu ⁊ ex causa aliquādo solet inter
mitti.⁊ sic christus aliquando ⁊ dispensatiue loculos ha
buit:sciens non omnes posse semper in p̄dicte districtio
nis semita ambulare.quia illa ꝓpositio censetur vera/q̄
regulariter est vera:etiam si aliquando fallat: vt dictum
est.⁊ ar.ad hoc.ff.de aq̄ quoti.⁊ esti.l.j.§.j.⁊.l.seq.cū si.

Secunda obiectio p̄ncipalis que fiebat
olim ⁊ adhuc fit contra predicta que in
dicta decre.exiit dicūtur:talis est. Uide
tur ꝙ hmōi abdicatio omniū rerum taȝ
in spāli q̄ in cōmuni non sit de iure pos
sibilis:⁊ maxime quoad res illas q̄ vsu
consumūtur:sicut ⁊ panis/vinū/oleum/ vestimēta ⁊ alie
res que vsu consumuntur:quū lex dicat ꝙ si vini olei ⁊ fru
menti vsus legetur:ꝓprietas ad legatariū transferri de
bet.quia vsus in talibus nō videtur posse a proprietate
seu dñio separari.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu consu.l.si vi
ni.cum similibus.⁊ ideo qui renūtiat omniū proprietati
siue dominio talium rerum:videtur per consequēs renū
tiare vsui earuȝ.Cui obiectioni in sepe dicta decre.Exiit.
§.porro.ꝟ.non autem.respōdetur per Nico.iij.in hec ver
ba. Non aūt per talem abdicationē ꝓprietatis omnimo
de/renūtiationem vsus rerum cuiꝙ̄ videatur inducere.
Nam quū in rebus temporalibus sit precipuum conside
rare ꝓprietatem/possessionem/vsufructū/ius vtendi/⁊
simplicem facti vsum:⁊ vltimo tamꝙ̄ necessario egeat/
licet p̄mis carere possit/vita mortalis: nulla prorsus pōt
esse professio que a se vsum necessarie sustentatiōis exclu
dat. verū condescendens fuit ei ꝓfessioni/ que spōte de
uouit christum pauperē in tanta paupertate sectari:oim
abdicare dominiū:⁊ reruȝ sibi concessarū necessario vsu

fore contentam. Nec per hoc ꝙ proprietatem vsus ⁊ rei
cuiuslibet abdicare videtur:simplici vsui omnis rei renū
tiatum esse cōuincitur:qui inquā vsus nō iuris sed facti
tm̄modo nomen habens/qđ facti est tm̄ in vtendo pre
bet vtentibus:nihil iuris. quīimo necessariaruȝ rerum
tam ad vite sustentationem q̄ ad officiorȝ sui status exe
cutionem:excepto qđ de pecunia.j.subiūgitur: modera
tus vsus s̄m eorum regulam ⁊ veritatem oīmodam fra
tribus est concessus. Ex quibus verbis aperte demōstra
tur ꝙ quis potest renūtiare omni dñio/⁊ ꝓprietati/⁊ vsu
fructui/⁊ iuri vtendi omniū rerum temporalium: etiam
que ad vite sustentationem requiruntur: ⁊ sine quibus
vita humana sustentari non potest. inter quas res po
tissime sunt ille que vsu consumūtur. ⁊ tamen per hmōi
renūtiationem siue omnimodam abdicationem non vi
detur renūtiatum vsui simplici facti.nō potest ergo vere
dici ꝙ simplex vsus facti non possit a dominio ⁊ proprie
tate ⁊ vsufructu siue iure vtēdi separari. Nec hoc aliqua
lege cautū reperitur.immo oppositum reperit̄ in seruo/
filiofamilias ⁊ religioso:qui in rebus que vsu consumūn
tur habent simplicem facti vsum:⁊ tamen nec ad momē
tum habent in illis rebus aliquid dominij/proprietatis/
vel iuris: vt supra longe diximus in.§.porro.in ar.lv. In
seruo patet qui rei peculiaris nō habet dominiū nec pos
sessioneȝ.ff.de pecu.l.id vestimentum.sed ꝓprietas ⁊ pos
sessio residet penes dominū.ff.de acquirē.possess.l.j.§.itē
acquirimus.⁊.l.ꝙ seruus.Et si cibaria seruis legent̄: pro
cul dubio domini est legatum:non seruorum.ff.de condi.
⁊ demon.l.filiofamilias.in fi. Idem est etiam de oib⁹ ijs
que filiusfamilias etiaȝ habet ex peculio perfectitio siue
sint cibaria/siue vestes/aut pecus/aut animalia/que vsu
consumūtur:quia ⁊ ipsarum rerum habet vsum:⁊ ꝓprie
tas siue dominiū in eis non residet penes eum.ff.de ac
quirē.possess.l.quicquid.⁊.l.j.§.item acquirimus.ff.de re
gu.iur.l.filiusfamilias.cum si. Item in monachis ⁊ q̄bus
libet alijs religiosis quorū regule ita annexa est abdica
tio omnis proprietatis cuiuslibet rei: vt cōtra eā nec sum
mus pontifex possit licētiam indulgere. ex̄ de sta. mona.
cum ad monasteriū.in fi.manifestissimū est ꝙ in omnib⁹
que vsu consumūtur:⁊ que spectant ad victuȝ ⁊ vestitū:
habent sic nudum ⁊ simplicem facti vsum/ꝙ nec ad mo
mentum in illis aut aliquibus alijs rebus proprietatem
seu dominiū habent nec habere possunt. vnde nec vestes
quas deferūt:sic dicūtur habere quātum ad ꝓprietateȝ/
dominiū/aut veram possessionē. vt.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō di
catis.vbi de hoc no.⁊ ex̄ de sta.mona.c.ij.cū si.Et vsufru
ctum in aliquibus rebus habere nō possunt. vt legitur ⁊
no.xix.q.vltima.c.vltimo. Preterea vsus facti rerum ne
cessariarum ad sustentationē nature est de iure naturali:
eo ꝙ ab exordio naturalis creature incepit.v.di.in p̄n.⁊
dis.vj.§.his ita.⁊.xxxv.di.sexto die.eo ꝙ vbiꝙ̄ ⁊ apud oēs
instinctu nature nō constitutione aliqua habetur.vt di.j.
ius naturale.⁊ ex eo ꝙ natura hunc vsum docuit.insti.de
iure natura.gen.in p̄nci.⁊.ff.de iusti.⁊ iure.l.j.§.ius natu
rale.Et ideo nec p legem nec per renūtiationem nec per
abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari potest.
quia talia iura immutabilia ꝑseuerant.dist.v.§.j.⁊ di. vj.§.
his ita.insti.de iure natura.⁊ ciui.circa fi.ꝟ.sȝ naturalia.
Proprietates vero/possessiones/⁊ dñia sunt a iure hu
mano: vt sepe dictum est.dis.viij.quo iure. Usufruct⁹ etiā
⁊ ius vtendi est a iure ciuili. Insti.de rebus cor.⁊ incor.p
torum. Certum est autem ꝙ omni iuri priuato quod ali
cui competit ex iure humano:potest quis renūtiare: ⁊ il
lud a se penitus abdicare.vij.q.j.q̄ periculosum.ff.de edi
li.edicto.l.queritur.§.si vendicator.⁊ ex̄ de fo.compe.si di
ligenti.vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis pre
cepto ad esse nature conseruandū indispensabiliter obli
gatus est:ijs sine quibus nō conseruatur esse nature/re
nuntiare potest:sed omnes ⁊ singuli homines cuiuscūꝙ̄
conditiōis existant/legis naturalis precepto ad esse na

ture conseruandum indispēsabiliter obligati sunt. ergo
his renunciare non possunt. Manifestū est autem ꝙ esse
nature non potest aliquo modo conseruari sine vsu facti
rerū necessariarum ad vitam humanam: vt sunt alimēta
⁊ vestimēta: que sunt inter res illas que consumūtur vsu.
ꝓprietas autem siue dominiū rerum alimentoꝝ quod
est de iure ciuili/non conseruat esse nature: sed vsus facti
tm̄. ergo vbiq; ⁊ semꝑ proprietati huiusmodi rerū renun
tiari potest. Quod autem vsus rerum alimentorū cadat sub
precepto legis nature/patet Gen. ij. vbi legitur ꝙ ab ex-
ordio rationalis creature in statu scꝫ innocentie deus de-
dit duo precepta homini. Unum de comedendo. Secū-
dum de non comedendo. primū affirmatiuū. secūdum
negatiuū/dicens Ex omni ligno paradisi comede. de li-
gno autem scientie boni ⁊ mali ne comedas. ❡ Er-
go aperte patet ex predictis ꝙ vsus rerum alimentoꝝ
que per vsum consumūtur/sic sunt de iure nature: ꝙ etiā
earum vsus cadit sub ꝓcepto diuino. Certum est autē ꝙ
stante iure nature nullus potest dicere de aliqua re/hoc
est meum: hoc tuū. hec enim duo pronomina/vt dicit Cle
mens/sunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per hu-
manum ius introducta. vt. xij. q. j. c. ij. ⁊ dist. viij. §. j. Ergo
vsus rerum que per vsum consumūtur nō habet necessa
rio annexum meum ⁊ tuū. Et per consequens clare p3
ꝙ vsus rerum que vsu consumūtur potest esse sine ꝓprie
tate ⁊ dominio. Et si quis dicat ꝙ status ille innocentie
parum durauit: hoc non soluit quin vsus talium rerū que
vsu consumūtur/possit esse in perpetuū sine ꝓprietate ⁊
dominio. potuit eīm primus homo nō peccare. de cons. di.
iiij. placuit. ⁊ sic vsus omniū rerū semper fuisset in oībus
hominibus ⁊ omni tēpore ⁊ vbiq; absq; ꝓprietate ⁊ do-
minio. Preterea constat tam de iure canonico ꝙ ciuili/ꝙ
tempore necessitatis extreme omnia spectantia ad hu⁹
vite sustentationem sunt omnibus hominib⁹ mundi cō-
munia: ita ꝙ nemo potest dicere hoc ꝓprium est: qđ tem
pore huius necessitatis omnib⁹ hominibus cōmune est
xlvij. dist. sicut. ibi. Nemo ꝓprium dicat qđ cōmune est. ff.
ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conse. distin. v. discipulos.
Matth. xij. ex̄ de obser. ieiu. c. ij. de consue. quāto. de regu.
iur. quod non est. Incongruum est igitur dicere ꝙ iesus
christus filius dei qui est etiam dominus sabbati Mat.
xij. Marci. ij. Luce. vj. ⁊ supra omnem legem: subiaceat
legi imperatoris: quum etiam ipse imperator sit supra le
gem: nec legi sue subiectus. ff. de legi. princeps. ⁊ no. ex̄ de
consti. c. j. immo etiam est supra legem nature ipse deus:
quia natura ab eo/vt dicit Ambro. in hexameron/ꝙ na
tura rei nō est aliud ꝙ voluntas dei. Ergo iste dominus
⁊ apostoli sui quos ad imitationem sui traxit/⁊ alij eos
sequētes non subiacēt legi imperatoris quātum ad vsū
rei. ❡ Certū est etiam ꝙ cui potest derogari per aliquā
legem: potest pacto siue renūtiatione alicuius vniuersi-
tatis siue collegij quātum ad singulos ⁊ vniuersos dero
gari. vt expresse dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionū. in
glos. posita super rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l.
neq; ex pretorio. vbi dicit glos. ꝙ si vniuersitas aliqua sta
tuat contra ius seu etiam legem: quantum ad illam vni-
uersitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apostoli et
fratres minores in speciali ⁊ in communi potuerunt a se
abdicare proprietatem ⁊ dominiū omniū rerum que vsu
etiam consumuntur: ⁊ sibi in omnibus rebus tm̄modo
vsum facti simplicem retinere. ❡ Si vero dicatur/cuius
ergo erat dominiū rerum quibus vtebātur apostoli: Re
spondetur sicut respondet Augustin⁹ pre. c. quo iure. scꝫ
ꝙ iure diuino domini est terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij.
⁊ lxxviij. ergo erant dn̄i: sicut ⁊ res oblate ⁊ donate pau
peribus dicuntur esse in dominio dei. xij. q. ij. qui abstule-
rit. sicut ⁊ res sacre ⁊ religiose nullius hominis sunt: nisi
dei. Instit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in glos.
Uel dicetur sicut sunt quedam que de iure naturali com
munia sunt: sicut sunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ li-
tora maris. Instit. de rerum diui. §. j. ⁊ in predicto. c. dile
ctissimis. Et res ecclesie non dicūtur alicuius singularis
hominis vel collegij: sed quasi communes vniuersitatis
omniū fidelium que est corpus christi. xij. q. j. res ecclesie.
⁊ c. vltimo. Sic ⁊ dominiū siue ꝓprietas omniū rerū qui
bus vtebantur apostoli erant vniuersitatis omniū fide-
lium siue bonorū: quorum sunt de iure diuino. xxiij. q. vij.
c. j. Non autem potest dici ꝙ dominiū earum esset ipsis
apostolis singulariter aut eorum collegio speciali appro
priatum: quū proprietatem omniū rerum tam in speciali
ꝙ in cōmuni a se abdicassent: vt sepe ⁊ sepius superi⁹ est
probatum. Iunge quod notaui. s. e. §. si autem queratur
in pri. in ar. lviij. ❡ Propterea arguitur sic ad idē ꝙ chri
stus ⁊ apostoli se ad statū innocentie reduxerunt: in quo
nullus ꝓprium habuit: vt supradictum est pre. c. xij. q. j. di
lectissimis. ergo ⁊ ipse ⁊ apostoli. Item si cōcederetur ꝙ
christus ⁊ apostoli habuerunt illarum rerum dominiū q
vsu consumūtur: ex eo ꝙ vsus earum nō possit a dn̄io se-
parari: duo absurdissima sequerentur. Primū/ꝙ scḋm hoc
christus ⁊ apostoli fuissent omnes ꝓprietarij in singula-
ri. quia quū quilibet vsum haberet vestis quā ferebat: et
panis quē comedebat: ⁊ vini qđ bibebat: ⁊ sic de ceteris
rebus que vsu consumūtur: per consequens quilibet in
speciali siue i singulari habuisset dominiū. ⁊ sic quilibet
eorum fuisset ꝓprietarius. ⁊ sic ecclesia vniuersalis vsq;
ad hec tēpora errasset: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges
fecit ꝙ religiosi quātum ad expropriationem ⁊ abdica-
tionē dn̄ij rerum temporalium tenent figuram apostolo
rum. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ supra in. §. porro. in ar. lv. la
te dixi. Nam scḋm hoc nulli tenerent figuram apostoloꝝ:
nisi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in speciali.
Et sic quū omnis vera consequentia perfectionis nulla
esse possit: nisi illa que a christo ⁊ apostolis exemplo ⁊ ver
bo docta est: nullus haberet statum ꝑfectionis: nisi habe
ret dn̄ium ⁊ ꝓprietatem rerum in speciali. qđ dicere erro
neum est ⁊ falsum. Et etiam scḋm hoc omnes sancti q sta-
tum expropriationis omniū rerum in speciali ita habue
runt ⁊ docuerunt/vt nec panem nec vestem nec aliud ali
quid dicerent ꝓprium: nec haberent tamē statum perfe
ctiōis a christo ⁊ discipulis eius edoctū: errassent. ❡ Se
cūdum/etiā sequeretur ꝙ christus ⁊ apostoli in singula-
ri habuissent dominia ꝓprietates ⁊ possessiones pecunia
rum. nam quū pecunia inter res illas que vsu consumū-
tur cōnumeretur. vt Instit. de vsufructu. §. constituitur.
⁊ ex̄ de pig. c. vltimo. ⁊ Io. iiij. dicitur ꝙ discipuli ei⁹ abie-
runt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ
haberent pecuniam ad emendum. Sed eo ipso quo pecu
niam habuerunt: ipso facto dominiū ipsius pecunie ha-
buerūt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ possederunt: ⁊ pos-
sidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dn̄ij potuerunt aurū pecu-
nias ⁊ argentū. qđ est cōtra textum euangelij Matth. x.
Nolite possidere aurū ⁊ argentū neq; pecuniā in zonis
vestris. Preterea si vera esset dicta obiectio que fit de ijs
que vsu consumūtur: non faceret aliquid ad questionem
propositam. quia non argueret ꝙ christus ⁊ apostoli ha-
buerunt aliquod dominiū in cōmuni: sed potius in spe-
ciali. ❡ Preterea nec huiusmodi lex ad obiectionē pro-
bandam in contrarium allegata. ff. de vsufruc. ea. re. que
vsu consu. l. si vini. nec alique alie similes ꝓbant ꝙ vsus
illarum rerum que vsu consumūtur/nō possit a ꝓprieta-
te ⁊ dominio separari: quia nō loquūtur in vsu facti sim-
plicis: qui vsus nihil iuris habet annexum. sed loquūtur
in vsufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit di
cta decre. exiit/inter ista: dicens ꝙ est ꝓpruum considera
re in rebus proprietatem/possessionem/vsufructum/ius
vtendi/⁊ simplicem facti vsum/tamē diuersa ⁊ diuersa-
rum rationū: quia simplex facti vsus vtentibus nihil pre
bet iuris. At qui habet vsufructum habet ius in re: ⁊ vti-
lem possessionem illius rei in qua habet vsufructum. vn-
de lex definit vsufructum sic dicens. ❡ D Usufructus

Usufru ct⁹ qđ sit

est ius vtendi et fruendi rebus alienis salua rerũ substãtia.ff.de vsufruc.l.j.et ex de pigno.c.vltimo.et Insti.de vsufruc.in pn. Et alibi dicitur q vsufructus est ius quoddã incorporale et qd in iure tm consistit. sicut hereditas est ipm ius hereditatis:quis in hereditate contineãtur res corporales.sed et vsufructus est incorporale quoddã ius vtendi et fruendi:quis fructus qui percipiuntur ex fundo in quo quis habet vsufructum,sint corporales:vt hec pbantur Instit.de re.corpo.et incor.per totũ. et hoc ius vtendi et fruẽdi est per leges imperatoris introductũ.q etiam leges dicũt q ille res que etiam vsu consumũtur/ pprie non recipiunt vsufructum.vt Instit.de vsufruc.ea.re.que vsu cõsu.l.j.et.ij.et quia in eis vsus et fructus q est ius vtendi et fruendi rebus salua rerũ substantia/pprie nõ consistit:quia substantia rei que ipso vsu consumitur/ non potest esse salua:ideo improprie dicit q vsufruct9 talium rerũ separetur vel nõ separetur a dñio:quia vsufructus qui nõ est/separari vel vniri nõ potest.ff.de vsufruc.lega.l.sempronius accaldus.nec desinere põt vsufruct9.l.titio vsufructus. Usufructus autem in rebus q vsu cõsumũtur/pprie nõ cõsistit.ergo nec transire potest cũ dñio: nec ab eo separari põt: quia nusq est. Et quis in rebus talibus vsufructus pprie non consistit: vtilitatis tamen causa ex interpretatione benigna lex statuit q vsufruct9 in his rebus constitui possit.vt in dicto.§.constituitur.et in dicta.l.ij.ff.de vsufruc.ea.rerum que vsu cõsu. In.l.etiã in contrariũ allegata dr/Si vini olei et frumenti vsufructus legatus fuerit:pprietas ad legatariũ transferri debet:et ab eo cautio desiderãda est. vt si quãdo is mortu9 fuerit aut capite minutus sit:eiusdez qualitatis restituatur:aut estimatis rebus certe pecunie noĩe cauendũ est. ad idem ex de pigno.c.vltimo.et habens talem cautionẽ ipsam rem iuris interptatione hre censetur.ff.de solutionibus.qui ergo soluit.et.ff.si certũ peta.l.si tibi.et.ff.de regu.iur.qui actionez.cũ si. Ex quibus etiã ptz q ppositio que dicit/In ijs rebus que vsu consumũtur vsufructus non põt a dñio siue pprietate separari/non cõtinet veritatem:siue accipiatur vsufructus vere et pprie sm definitionẽ vsufructus: qui sm hunc modũ sumendi in rebus talibus vsufructus nullo modo cõsistit:qr definitio ipsi9 rebus nõ competit:et p cõsequẽs nec diffinitũ. siue sumat improprie vsufructus p quasi vsufructu:sicut et in rebus incorporalibus nõ dr quis habere possessionẽ:sed qsi possessionẽ.ff.de serui.l.vltima.ex de causa pos.cũ ecclesia.qr sm hunc modũ sumendi sicut ex benigna interpretatioẽ et vtilitatis causa p legẽ statutũ est q in his rebus quasi vsufructus cõseruatur:sic eadem interptatione fit quasi qdam separatio:dũ is cui vsufructus vini et olei siue pecunie legatus est:in his rebus sibi legatis et traditis ad fruendũ debet hre quasi vsufructũ.et is cui debet fieri restitutio tante quãtitatis vini et olei adueniẽte morte vel capitis diminutione fructu ipsam rem hre videt quũ habeat actionẽ:vt pbatũ est. Dicta etiã lex Si vini/q dicit/ Proprietas vini et olei ad legatariũ transferri dz:loquit de illo qui erat capax pprietatis. et ideo secus esset in ijs psonis q nõ sunt capaces pprietatis:vt serui et religiosi. vt superius est pbatum. ¶ Ex qbus concludit sm oia iura tam diuina q canonica et ciuilia et sm determinationẽ decre. Extit/q pprietas et dominiũ omniũ rerũ vtibiliũ etiam earũ que vsu consumũtur põt abdicari:et ei penit9 renũtiari:et vsus simplex facti earũ haberi p ipsos renũtiantes tali pprietati et dñio in spãli et in cõmuni. vt per h q talis vsus facti põt a pprietate et dñio separi. et sicut equ9 habet vsum facti auene vel feni qd comedit:nec hz aliqd dñium:sic seruus et religiosus expropriatus habet vsum simplicẽ facti in vino/pane/et vestibus/ac alijs rebus q vsu consumũtur:et tñ in his nec ad momentum hz dñium aliqd/nec aliquã pprietatem/nec ius vtendi:sed simplicẽ facti vsum:q nihil iuris tribuit in vtendo: vt dictũ est.sed iuste vtitur:qr ab habente dñium ei concedit.

Adde hic qd de ista materia plene scripsi supra in.§. Itez simplex facti vsus.in.lvj.ar. Et hoc semp dixi saluis cõstitutionibus dñi pape Io.de ista materia loquẽtibus:quarũ intellectibus sto.que etiam nõ contradicunt veraciter intellecte declarationibus fratrum minorũ: sicut supra scripsi in earũ concordia in.§.restat inter hec.in ar.lix.

¶ Articulus.lxj. A

Religio autez almi Francisci viri apostolici vere hois missi a deo cui nomen pmo fuit Iohnes:qui venit in hũc mũdum: vt vita et vbo christo lumini testimoniũ perhiberet. Io.j. que approbat et cõtinet dictam expropriationẽ tã in speciali q in cõmuni:quã christus et apli habuerunt.de qua supra copiose tractaui.lv.ar.vsq huc. Non fuit ficta aut picta aut mathematica:sed digito dei scripta. Luce.xj.qr a spũsancto eidem reuelata:euãgelica veritate subnixa: ac Innocẽ.iij.data ab Honorio.iij.et alijs q plurimis romanis pontificib9 approbat a Greg.ix. Inno.iiij. Alexãdro.iiij. Nico.iij. Clemẽte.v. in Uienensi concilio declarata:et a dño Io.papa.xxij.vltimo roborata:corpore iuris clausa.ex de vbo.sig.exiit.li.vj. Et in Clemen.eo.tit.exiui de paradiso. Per vitã multoz sanctoz et quorũdaz ab ecclesia canonizatoz eam profitentiũ authenticã. ab emulis et dyscolis et male de euangelio christi sentiẽtibus impugnata: sed semp a sctã romana eccl'ia defensata. Cui9 religionis et regule pfessores nõ colunt ecclesiam aberrãtem:sed ecclesiã romanã nõ habentẽ maculã neq rugã. Ephe.v.xxj.dis. quis.xxiiij.q.j.oibus.neq a veritate spõsi sui qui christus est.deuiantẽ:sed in ea pseuerantez. xxiiij.q.j.a recta. Nam Donati Sabellij Arrij et Macedonij ecclesia est depicta:saltem quãtum ad effectũ sacramentorum.j.q.j.siquis inqt.nõ sancta romana eccl'ia:q nũq extitit fornicata:sed sancta pstitit et imaculata.xxiiij.q.j.qm. Quid eñ aliud esset pfessoribus hui9 regule aliã regulã recipere:istam immutare:mutare a fundamento paupertatis eradicare:nisi actu cõtrario cõfiteri q almus Franciscus istius euãgelice regule institutor et eius socij et alij innumerabiles sancti fratres post eũ:et oẽs a tpe suo vsq huc q eũ exaltauerũt/puilegiauerũt/declarauerũt/cõfirmauerũt/romani põtifices et gñalia cõcilia sacrosancte romane eccl'ie errauerũt. Absit a pfessorib9 hui9 sctẽ regule et ab alijs filijs qbuslibet eccl'ie orthodoxe talis cõfessio q esset fidei et clauiũ eccl'ie eneruatio. Absit etiaz a qcũq beatissimo papa nostro q de hac regula aplica et euãgelica aliud sentiat q sui pdecessores et gñalia cõcilia a tpe bti Frãcisci senserunt. ¶ B Non eñ vicarius dei destruet: sed construet/cõfirmabit et approbabit/que sui pdecessores sancte et pmature fecerũt:et leges ecclesiasticas ediderunt. qr vnũ est regnũ ecclesie non diuisum.xxv.q.ij.si ea.et.q.j. in oibus.c.vsq ad.§.si ergo.maxime in.c.sunt qdã. Sunt qdam dicẽtes romano põtifici semp licuisse nouas cõdere leges.qd et nos nõ solũ nõ negam9:sed etiã valde affirmamus. Sciendũ vero summope est:qr inde nouas leges põt cõdere/vñ euãgeliste aliqd et pphete nequaq dixerũt. Ubi vero aperte dñs vel eius apli et eos sequẽtes scti pres sententialiter aliqd definierũt:ibi nõ nouã legẽ romanus põtifex dare/sed poti9 qd pdicatũ est vsq ad aiam et sanguinẽ cõfirmare dz. Si eñ qd docuerũt apli et prophete destruere(qd absit) niteretur: nõ sniam dare/sed magis errare cõuinceret. Sed hoc pcul sit ab eis q semp dñi ecclesiam cõtra lupoz insidias optime custodierunt. hucusq Urbanus papa in dicto.c.sunt quidam. Sed et nũquid iste christi discipulus christo cõfixus. Gala.v.etiã corporaliter Frãciscus nouã adinuenit regulã: aut eã de sensu carneo eructauit:minime. Nam dicit lralis pfessio sanctũ euãgelium obseruare in pncipio regule et in fine. In pncipio dicit sic. Regula et vita minoz fratrũ hec est: scz dñi nostri iesu christi sanctũ euãgelium obseruare et c.

Professionis fratrum minorum commendatio

⁊ in vltimo.c.dicit sic. Paupertatē ⁊ humilitatem ⁊ san-
ctū euangeliū dñi nostri iesu christi qd̓ firmiter pmisim⁹
obseruemus.qd̓ est intelligendū ꝺm qd̓ sancta ecclesia ⁊
sancti doctores eā sequētes ipsam declarant. nō ꝙ regu-
la beati Frācisci sit vere ⁊ ꝓprie idem ⁊ ipm euangeliū
qd̓ christi:⁊ ecōuerso: ⁊ ꝙ dñs papa non habeat ptātem
sup eā sicut nec sup euāgeliū: vel qcqd est in regula bti
Francisci totū christus ad literā obseruauerit: vel aplis
imposuerit obseruandū.q: hoc verum nō esset: sed qd̓ re-
gula bti Francisci sit vere ⁊ ꝓprie illa euāgelica quā chri-
stus in seipso seruauit:⁊ aplis imposuit:⁊ in euāgelijs cō-
scribi fecit.sicut cōstat p decre.exiit.ex de vbo.sig.lib.vi. ⁊
ꝓpter irrefragabilia testimonia librorū euāgeliorū ⁊ cete-
rarū scripturarū sanctarū.⁊ sanctos expositores earū:et
sicut cōstat p cōsilium multorū magrorū in theologia da-
tum Auinione dño pape Joā.xxij. vt.s.in.§.restat inter
hec.in vbi.preterea.in ar.lix.posui. Unde pfessores istius
regule pmittunt in effectu ⁊ in veritate sanctū euāgeliū
seruare pure ⁊ pfecte ꝺm intellectū ecclesie ⁊ sanctorū. vt
nulla alia obseruantia euangelica ista Francisci purior
possit esse:nec sibi in pfectione pfectissima euāgelica ade-
quari. vn̄ dicit pdicta decre.Exiit.de professoribus istius
regle christi semitas arcti⁹ ꝙ ceteri elegerūt.Et ꝓpterea
sanct⁹ iste Franciscus signifer christi in vltimis tēporib⁹
euāgelij christi obliteratū verbalis ⁊ realis cū suis filijs
legitimis in carne totaliter mortuis purissimus repara-
tor:dicebat vt legit in legenda antiqua eius:quā compo-
suit frater Joānes de celano hanc regulā librū vite:spem
salutis:medullam euāgelij:viam pfectionis:clauē para-
disi:pactū eterni federis.❡ Et si dicat ꝙ puritas illi⁹ re-
gule a suis pfessoribus nō seruat:fatendū est.q: dies ma-
li sunt.Ephe.v.⁊ carne pleni. Nec aliqua pfessio est q̄ pu-
re hodie obseruet.sed nihilomin⁹ multi sunt in illa euan-
gelica pfessione ipsius purissimi obseruatores:necnon
illa cōmunitas plus obseruat de paupertate ⁊ puritate
euāgelica ꝙ regularis cōmunitas q̄ sit in mūdo. vn̄ etsi
in ista pfessione euangelica dicat ꝙ filij pactū nō serua-
uerunt:pactū tn̄ in semetipso:q: eterni federis est:imobi-
le est:⁊ in suis purissimis filijs aplorū ductorū ⁊ rectorum
gregis dñici.vij.q.j.scitaris.sic exponitur illud ps.lxv.
Cum incenso arietū.i.cū oratione aplorū arietū pinguiū
⁊ taurorū aplorū duobus cornibus.i.authoritatibus testa-
menti veteris ⁊ noui ventilantiū fidei inimicos. xxiij.q.
iiij.cū in lege.obseruabile ⁊ possibile est:q: euāgeliū est.
Asserere aūt ad seruandū ee impossibile blasphemia est:
quia lex maxime euāgelica nō est de impossibili.ff.de reg.
iur.impossibiliū.ex de pac.c.vltimo.iiij.di.erit aūt.Corri-
genda ergo puaricatio:nō abolenda euāgelica sanctio.
Reducat homo.xxiij.q.iiij.duo. Non feriat Franciscus
terrestris angelus.Ardeat palea:reponat granū. Mat.
xiij.xxiij.q.vij.c.j.de ꝯse.di.iiij.cū vnitas.Conculcet amur-
ca.Recondat oleū in lechito.iiij.Reg.iiij. Non diffamen-
tur pres antiqui q̄ arctas ⁊ paternas regulares ⁊ ij qui
eos seq desiderant semitas tenuerūt. Prouideat mater
ecclia debilioribus impugnantib⁹ statū suū sanctissimū q̄
nō curauerūt regulā neq curant. Nūquid puslebit falsi-
tas veritati cōmista: Separet pciosum a vili. Hiere.xv.
ouis morbida ne sanas inficiat.xlv.di.sed illud.ex de ita.
mona.ea que.Samaritan⁹ in duas partes claudicās le-
gem ⁊ idolum:nō vtatur cū pplo isrl. Jo.iiij.q: viri israe-
lite nō hnt deū recentē neq deū alienū ꝺm Dauid in ps.
lxx.Sed vnus est eis deus christus dns:cui⁹ est euange-
lium sacrosanctū qd̓ in arcanis pectoris cōscripsit:serua-
uit:⁊ sequētibus se seruare pcepit ille vir Franciscus ve-
stitus lineis paupertatis ⁊ puritatis:atramentariū scri-
ptoris euangelij habens ad renes suos. Ezech.ix.q̄ ⁊ ad
literā ptātem habuit signandi tau.T.in frontib⁹ gemen-
tium ⁊ dolentiū. vn̄ ait Frāciscus christo:Feci sicut pce-
pisti mihi.⁊ vbi.s. Si autē querat quē intellectū habuit
iste Frāciscus scriptor in regula sua de ista expropriatio-
ne:non a seipso locutus est: q: subtilitates iuriū ignora-
bat.nec multū puto sciuisset discernere inter propriū:⁊
possessionē:vsufructū:ius vtendi:⁊ simplicē facti vsum.
Sed quā esset christi discipulus cui datum erat nosse my-
steriū regni dei.Mar.iiij.Luce.viij.didicit glossare euan-
gelium qd̓ pmiserat lumine spūssancti q: paruulus erat.
Matth.xi.et in ps.cxviij. Intellectū dat paruulis.Dicit
ergo sic in sua regula euāgelica ⁊ ecclesiastica q: ecclesia
catholica que regulā approbauit ⁊ dedit:dicit ꝙ Franci-
scus fratres dixit in cōmuni nō frater:q: pluralis locutio
plures cōprehēdit.iiij.q.iij.vbi numerus.§.fratres nihil
sibi qd̓ nedum spālitatem sed etiā cōmunitatem respicit
appropriēt.qd̓ ⁊ declarat amplius. Sed tanꝙ aduene
⁊ peregrini in hoc seculo in paupertate ⁊ humilitate do-
mino famulātes:vadant p elemosyna cōfidenter. Quā
expropriationē sicut intellexerat sanctus Franciscus: sic
eam romani pontifices Greg.ix. Innocē.iiij. Alexan.iiij.
Nicolaus.iiij. Clemens.v.declarauerūt esse nedū in spe-
ciali sed etiam in cōmuni. Sicut autem scripsit et docuit
iste Frāciscus atramentarius simplex litera:sensu gna-
rus:sic ⁊ vixit:⁊ fratres suos viuere precepit. Nam sicut
scripserūt socij sui vita ⁊ miraculis coruscā: nolebat locū
a fratribus recipi nisi ꝓprium haberet patronū cui⁹ no-
mine locus a fratrib⁹ teneret. Semel audiens ꝙ quidā
frater dicebat ꝙ veniebat de cella fratris Francisci:am-
plius ipse illā cellā ꝓpter ꝓpositionē nō introiuit. Trā-
siens p Bononiā audiens domū fratrū:in eam igressus
nō est.qn insup mandauit fratribus ꝙ de ea exirent. vn̄
qui hec scripsit testimoniū perhibet ꝙ de ea infirm⁹ exi-
uit:quousq dñs Hugo cardinalis legatus i platea ibi-
dem publice pdicauit ꝙ domus illa in qua fratres habi-
tabant:nō erat fratrū:sed ecclesie romane:⁊ tūc fratres
redierunt ad eam. Quādo etiam sibi aliqd dabat ab ali-
quo ad vsum suū:a dante semp petebat licentiā ꝙ rē illā
posset magis egenti donare.⁊ hoc nedum in pfanis:sed
etiam in rebus ecclesiasticis obseruabat: nolens in eis
proprietatem aliquā habere. Unde q: ecclam scē Ma-
rie de angelis cōcessit abbas sancti Benedicti de monte
subasio cum suis monachis btō Francisco ad faciendū
ibi caput ordinis sui:omni anno scūs Franciscus mitte-
bat sibi fiscellā plenā pisciculis q̄ vocant lasque in signū
tributi:⁊ ꝙ dñium ecclesie erat abbatis:⁊ nō fratrū.⁊ do-
minus abbas videns tantā expropriationē fratrū:mitte-
bat eis vasculū plenū oleo. Qua de re scūs Franciscus
in testamēto suo spūs ⁊ nō carnis qd̓ ipse fecit/ mādauit
fratrib⁹ ꝙ in domib⁹ ⁊ locis vbi fratres manebant tāꝙ
aduene ⁊ peregrini manerēt:nullū ibi plus ꝙ in domib⁹
secularium dñium vendicantes. Nec volebat ꝙ fratres ex-
pulsi de loco querimoniā ꝓponerent ꝯtra quēq: sed pse-
cutionē pacifice sustinentes ad loca alia se trāsferrēt.vij.
q.j.ois qui gemebat.c.sicut.⁊.c. aduersitas.§.hoc etiam
tunc.memor discipulus magistri nō habēris vbi reclina-
ret caput. Matth.viij.Luce.ix.nō ergo vero fratri mino-
ri nec alteri dubiū pōt esse de expropriatione vera etiam
in cōmuni:ex quo sic scūs noster ⁊ sancta mater ecclesia
declarauit sequēs sensum ⁊ intellectū sanctorū patrū ec-
clesie orthodoxe.❡ Si dicat ꝙ nō sit regulā vel ordinem
dare sine ꝓprio in cōmuni:hoc expresse ꝯtra pdictos pon-
tifices romanos declarantes istam regulā apostolicā est.
⁊ ideo pveritate antea patiendū est/ꝙ sancte regule de-
structioni ꝯsentiendū. Matth.v.xi.q.iij. nemo. xxxij.q.v.
ita ne.q: Francisci quimo christi regulam spopondit or-
do:nō aliam.ꝓpter pctā preuaricatorū posset destrui ista
cōgregatio: nō euangelica vnio ⁊ possessio. vide.s.c.ar.
vbi.sed ⁊ nūquid.⁊.s.§.restat.vbi.preterea.in ar.lix.Corpus
potest occidi:nō anima.timeatur ille qui potest corpus ⁊
animam perdere in gehēnam. Matth.x.Luce.xij.xi.q.iij.
nō solum.⁊.c.nolite. Occisus est christus: sed resurrexit.
Mar.vltimo.dicebāt discipuli:Nos aūt sperabamus.Luce
xxiiij.sed nos certificati dicimus cū Dauid quis redemit

⁊ redimet israel ex oibus tribulationibus suis. Nūquid mortuus est Frācīscus: semel mortu⁹ est in cruce cū christo. Phil.ij. Jam nō plus morit̃. Roma.vj. nec discipulus eius verus morit̃ si in cruce morit̃. si aūt in cruce nō moritur: vere morit̃. ⁊ in ipso Franciscus moritur: nec resurgit. sed in suis crucifixis resurgit ⁊ resurget discipulis nō fictis ⁊ phantasticis: sed veris ⁊ fidelibus nō claudicantibus in duas partes. iij. Reg. xviij. xlix. di. c.j. ꝟ. claudus. sed iter rectū berhsamis agētib⁹ ⁊ gemētibus. j. Reg. vj.

¶ Non errauit sancta mater ecc̃ia in Frācisco: nec fuit decepta: nec nos errauim⁹ eū sequētes. Per ostiū ecc̃ie intrauit. Joā. x. Frācīscus. Singularē obedientiā ꝓ se ⁊ ꝓ suo ordine pmo pape Honorio repromisit: sicut in primo. c. regule ꝯtinet̃. Protectorē cardinalē gubernatorez sue religionis ⁊ fraternitatis mādauit ꝑ obedientiā fratrib⁹ semꝑ a dn̄o papa peti. vt semꝑ subditi ⁊ subiecti pedibus eiusdē sctē ecc̃ie stabiles in fide catholica paupertatem ⁊ humilitatē ⁊ sanctū euāgeliū dn̄i nostri iesu christi qd̕ firmiter ꝓmiserant obseruarent. vt in vltimo. c. regule ꝯtinet̃. Adde ad istū ꝟsi. qd̕ scripsi. s. in. §. offendūt. ꝟ. penultimo ⁊ vlti. in ar. lxvj. Non fuerūt filij quidā degeneres contenti de regula sancta ⁊ possibili sꝫ arcta: q: tota euāgelica q̄ ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ testamēto scti pr̄is ⁊ ideo hereditate celesti indigni. vt in regula sctā d̄r in. c. fratres nihil sibi appropriēt. ⁊. C. de fidei cō. l. vlti. xj. q. iij. syluester. ex̃ de vo. ⁊ vo. re. licet. rectos ⁊ simplices eos pr̄ eoꝝ purissim⁹ fecerat: literā regularē euāgelicā eis dederat: a qua volētes recedere declarationes a sctā romana ecc̃ia obtinuerūt ꝯtra voluntatem pr̄is. ⁊ sic se a tpe suo multis questionib⁹ immiscuerūt. Ecc̃s. vij. in fi. vsq̄ in hodiernū diē. Male em̄ seruātes regulā ⁊ declarationes quō obseruabūt: nō em̄ declarationes noua regula sunt: sed eā declarāt. ex̃ de elec. cū expediat. lib. vj. ⁊ de ꝑben. q: sepe. li. vj. quas si seruarēt: ⁊ regulā vtiq̄ obseruarēt. Sꝫ certi existāt hui⁹ sancte regule ꝓfessores pn̄tes ⁊ futuri, ꝙ nisi redeant ad regule puritatē cuius declaratio testamentū pr̄is Frācisci est: nunq̄ deerit in ordine tribulatio corporalis ⁊ spūalis dans auditui intellectū. Esa. xxviij. Utinā ergo roman⁹ pōtifex tolleret qd̕ supaddidit huic regule. ⁊ vtinā declaratio fuerit deo grata: qd̕ presumo: ꝓpter multos regule impugnatores maxime tpe Jo. pape. xxij. inter quos p̄cipui fuerūt ipsius regule ꝓfessores. super quo vide qd̕ scripsi. s. in ar. lxviij. §. porro. licet a romanis pontificib⁹ cōdescendentibus infirmis pie data: sed ex ea mortis ꝓpter p̄uaricationez occasio subsecuta. Tollat inquā charitas p̄uilegium: q: nulla maior ꝓprietas fratrib⁹ minoribus q̄ priuilegiū: qd̕ est lex p̄uata. iij. dist. priuilegia. ex̃ de ꝟbo. sig. abbate. quū ipsi tanq̄ viri euāgelici subiecti esse debeant oi creature: maxime prelatis ecc̃ie ꝓpter deū. j. Pet. ij. vltra medium. ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. s. m̄. more apostolico in tribulationib⁹ gaudētes. Actuū. v. in fi. ⁊ ideo oi iuri nedum p̄uilegio renūtiauerūt ꝓpter deum: ⁊ hoc fuit eoꝝ ius ⁊ p̄uilegiū, nō hr̄e ius ⁊ p̄uilegiū suꝑ terrā. Quid em̄ magis facit in mūdo fratres minores maiores ⁊ ꝑ ꝯsequēs superbiores q̄ p̄uilegia: ergo vere ꝯtra nomen eoꝝ ⁊ ꝓfessionem sunt. Et ideo dicebat pater eorum Frācīscus humilis. Hoc sit nostrū p̄uilegiū fratres nō hr̄e aliqd̕ p̄uilegiū suꝑ terram. Certū est em̄ apud clare ⁊ oculo puro istū statū speculātes: ⁊ q̄ sua sunt nō querētes. Phil. ij. lxiij. di. nosse. ꝙ oia p̄uilegia, excepto regule approbationis ⁊ ꝯfirmationis p̄uilegio, sunt ꝯtra regule puritatē paupertatē ⁊ humilitatē. Et ideo dixerūt quatuor fratres minores magistri in theologia regulā exponētes, ꝙ timendū ⁊ cauendū erat fratrib⁹ ne ꝓpter p̄uilegia recederent a regule puritate. ⁊ adde hic qd̕ scripsi. s. in. §. offendūt. ꝟ. volētes. cū ꝟsi. sequē. in ar. lxvj. ¶ Tollat etiā cadauera mortuoꝝ. i. sepulturas. q: ꝓ mortuis fratres cū clericis litigāt tota die: et mortui sepeliūt mortuos. Matth. viij. vbi Chrysosto. in homil̃. Monstrat qm̄ nihil celestib⁹ negocijs nobis magis necessariū esse opꝫ: ⁊ qm̄ cū toto studio his iungi debemus: ⁊ neq̄ paruum tardare etiā si valde ineuitabilia ⁊ incitantia fuerint q̄ attrahunt. Quid em̄ magis necessariū erat q̄ sepelire prem: quid etiā facilius: Neq̄ em̄ tps multū ꝯsumendū erat. Per hoc etiā cum dn̄s a multis malis eripuit: puta luctibus ⁊ meroribus: ⁊ ab ijs q̄ hic expectant̃. Post sepulturā em̄ necesse iā erat ⁊ testamentū scrutari ⁊ hereditatis diuisionē ⁊ alia hmōi. ⁊ ita fluctuationes ex fluctuationibus ei succedentes alōge eū a veritatis abducere portu. ⁊ ita nec ex hoc incusat̃ crudelitatis: sed ꝯtrariū crudelitatis esset. Et multo magis maluꝫ est abducere hoiem a spūalib⁹ sermonib⁹. hucusq̄ Chrysostom⁹ ⁊c. q̄ authoritas ⁊ sequēs nos miseros fratres minores istius tēporis ad literā ꝑcutit cū sepulturis ⁊ testamētis nostris: sine q̇bus nō credim⁹ infideliores volucribus nos posse viuere. Matthei. vj. ⁊ in. c. regule. Uadant ꝓ elemosyna confidenter. Item ibi Hilarius. Si aūt mortuū sepelit mortu⁹: nō debem⁹ curā hr̄e mortuoꝝ sed viuentiū: ne dum soliciti sum⁹ de mortuis: nos quoq̄ mortui appellemur. Item ibi Raban⁹. Notandū est etiā in hac sententia ꝙ aliq̄n minora bona ꝑtermittēda sunt ꝓ vtilitate maioꝝ. ¶ Tollat etiā papa fratribus minoribus cathedras magr̃oꝝ. q: iam fratres minores vocari Rabi ab hoib⁹ summo desiderio anhelāt. Mat. xxiij. vbi Chryso. Uocari volūt: nō esse. Nomē appetūt: ⁊ officiū negligūt. Ad lr̃am frēs minores ⁊ p̄dicatores lectores fieri ⁊ dici cupiūt: ⁊ nō esse. ꝯtra id. xlij. di. orato: iū xvj. q. j. si cupis. ex̃ de ꝑben. cū sm. Et q: tales sentire nolunt onus lectoratus: nec emolumentū in cibis ⁊ vestib⁹ ⁊ potib⁹ fecūdioribus sentire debēt. ex̃ de reg. iur. qui sentit. li. vj. xij. q. ij. ecc̃iasticas. Honores plationū. q: fratres minores q̄ subesse ꝯsueuerant: p̄esse desiderant. quū tn̄ dn̄s dixerit apl̃is quoꝝ vitam ꝓfitentur. Quicūq̄ voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. ⁊ quicūq̄ voluerit inter vos p̄mus esse, erit vester seru⁹. Matth. xx. ⁊ Luce. xxij. ad fi. ⁊ p̄cedit in illo. Principes gentiū dn̄ant̃. eoꝝ. vbi Chryso. Ostendit aūt in hoc ꝙ gentile est p̄matus cupere. ⁊ sic gentiū cōparatiōe eoꝝ aiam estuantem cōuertit. xl. di. quicūq̄ p̄matū. Et idē introducit differentiā inter pncipes mūdiales ⁊ ecc̃iasticos: ostēdēs q: pncipatus in christo nec ab aliq̄ appetēdus est. viij. q. j. licet. ⁊. c. qui epatum. ⁊. j. q. vj. sicut non habenti. nec alteri inuidendus est habēri. q: pncipes mundi ideo sunt: vt dn̄ent̃ minorib⁹ suis: ⁊ eos seruituti subijciant: ⁊ expoliēt ⁊ vsq̄ ad mortē eis vtant̃ ad suā vtilitatez ⁊ gl̃iam. Principes aūt ecclesie sunt ⁊ fiūt: vt seruiāt minoribus suis: ⁊ ministrent eis quecūq̄ receperūt a christo: vt suas vtilitates negligāt, ⁊ eoꝝ ꝓcurent. vide qd̕ legit̃ ⁊ no. xij. q. iij. c. ij. in glo. his habes. ⁊ mori nō recusent ꝓ salute inferiorū. Primatū ḡ ecc̃ie cōcupiscere neq̄ iustum est neq̄ vtile. Quis em̄ sapiēs vltime vult se subijcere seruituti, ⁊ periculo tali vt det rōnē. ex̃ de officio p̄micc. c. j. ⁊ de accu. q̄liter. ij. de oi ecc̃ia: nisi forte qui nō timet dei iudiciū: abutens p̄matu suo ecclesiastico seculariter: ita vt cōuertat illum in secularē: vide. xl. dist. ante oia. hucusq̄ Chryso. Et ibi Orige. Ecclesiarū ḡ pncipes imitari debēt christū accessibilem ⁊ mulierib⁹ loquētem. Joā. iiij. ⁊. viij. ⁊ pueris man⁹ imponentē. Matth. xvij. ⁊ discipulis pedes lauantē. Jo. xiij. vt ⁊ ipsi simil̃r faciant fratrib⁹. de ꝯse. di. iiij. ꝓ piue. xciij. di. dn̄s noster. Nos aūt tales sum⁹: vt etiā pncipū mūdi excedere supbiā videamur: vel nō intelligētes vel contēnentes mādatū christi. ⁊ q̄rimus sicut reges accessus p̄cedere: ⁊ terribiles nos maxime pauperibus exhibemus: nullā affabilitatē hn̄tes vel hr̄i ad nos ꝑmittentes. Item ibi Chryso. Quātūcūq̄ tu humiliatus fueris: non poteris tn̄ descendere quantū dn̄s tuus. Phil. ij. ¶ Tollat etiā sicut ⁊ fecit in sua cōstitutione q̄ incipit, Ad cōditorē remedia ꝓcuratoꝝ rerū tēporaliū, emulatoꝝ ⁊ aiarū inimicoꝝ. Dimittat intactā ꝓ dei honore regulam fratrū minoꝝ. Uere hoc est p̄uilegiū lex p̄uata. dist. iij. p̄uile

Ecc̃iastici ⁊ secularis pncipa⁹ discrimen.

gia.oculis carnalium occultata. Hec est illa crucis stulti
tia.i.ad Cor.i.quã impugnat carnis prudẽtia.ad Rom.
viij.sed btũs qui non fuerit scandalizatus in ea. Mat.xi.
Fateor: Francisci regula semp fuit iudeis fratrib⁹ totali
ter literalib⁹ scandalũ:gentibus fratrib⁹ carnalib⁹ terrã
comedentib⁹ stultitia:fratrib⁹ vo discretis ꝛ spũalib⁹ vir
tus dei ꝛ sapia.i.ad Cor.i. Existimo ꝙ pater noster pphe
ta de tribulatione nostra q̃ est de regule impugnatiõe et
p̃uaricatione/longe ante pdixit:vt legit in sua legenda.
Et qm̃ futura tribulatio appropinquat: btũs q̃ pseuera
uerit. Matth.x.ꝛ.xxiiij.de pe.di.iij.§.euidentius.vᵒ. Itez
in ijs que incepit. Predixit etiã/vt in legenda antiqua cõ
tinetur/p hec verba. Venit tp̃s in quo dilecta deo hec re
ligio diffamet adeo vt exire pudeat fratres in publicũ.sz
qui tunc pbati fuerint:pbatiões nobis erũt. magna eñ
sup eos tribulatio ventura est. Sz q̃ maior tribulatio: ꝙ
cũ dei vicario dño Io.xxij.de caturco cui p regulã submis
si sum⁹ singulariter ꝛ spãliter? Sed hec submissio sic cõti
netur in regula:vt nõ esset pmissi euãgelij p̃uaricatio sz
adimpletio. Sz nũquid dñi pape sanctio videt scte regu
le euacuatio? Et ꝙ caput nostrũ Frãcisc⁹ cũ toto suo cor
pore vsqz ad hec tempora in errore vixerit pbatio? ꝙ tot ro
mani pontifices cũ duob⁹ gñalibus ↄcilijs errauerint at
testatio: in toto mũdo istius religionis diffamatio? absit.
Sed ꝛ nũquid alterius stat⁹ receptio pfessionis nostre
esset cõtinua p̃uaricatio pfesse in gñali caplo. vide.i.§.
ad superiora.in ar.lxij. Perusij celebrato euãgelice veri
tatis:ꝛ misse ad oẽs fideles pre timore humano reuoca
tio? Si ḡ in veritate stat⁹ fuim⁹ ꝛ sumus: nõ sit in nobis.
ij.Cor.i.est ꝛ nõ:sed semp est. Nam ɓm Augu. veritas est
id qᵭ est.xxij.q.ij.cũ humiliatis. Pudeat filios veritatis
crimen incurrere simulatis. Si in veritate stat⁹ fuisse et
esse nos credim⁹:nõ timeam⁹:nõ diffidam⁹:q: veritas li
berabit nos. Io.viij.que fortior rege est.iij.li. Esdre.iij.c.
di.viij.ↄsuetudo. Timeat status falsitas.cõfidat veritas.
Timeat ordo phantasticus. nõ paueat ordo euãgelicus
aplicus ꝛ eccliasticus. Vnũ faciam⁹: ne sub stramine ca
meli idola abscondamus.i.ne sub specie scitatis pctã ce
lem⁹ ꝛ defendam⁹. Gen.xxxi. Vitã nostrã defectuosam p
statũ sanctũ nõ excusem⁹. Veritatẽ cũ transgressiõe non
misceamus. Vtile p inutile nõ vitiet.ex̃ de regu.iur.vtile.
li.vi.vbi de hoc. Confiteamur reatũ. Nõ mutem⁹ statũ:sed
curem⁹ plagatũ pp̃ter mandatũ apli. Cessent iã nunc in
ordine nobis phibiti ↄtractus:vt nõ succũbam⁹ p ↄ̃trios
actus. Nam longe a p̃ma puritate ordinis ꝛ ab illo apo
stolico cetu euangelico ꝛ angelico fuit emere/vendere/
alijsqz pauperib⁹ donare/pmutare/refutationes facere/
in iudicio cõtendere/ꝛ alios ↄtractus pprietarioꝝ inire.
vide.i.§.porro ad veritatẽ.vᵒ.ꝛ q: sepe.in ar.lxvij.q respi
ciunt dñm pprium:nõ virũ euangelicũ. Nam si hec egeri
mus:ↄtra nos ↄcludem⁹ ↄfusione dei:ꝛ ei⁹ vicarij dñi pa
pe nõ euadem⁹:in veritate testificata vᵒbo dei. Actuũ.viij.
xi.q.iij.existimant.xxij.q.v.cauete.nega■ succũberemus.
Quia vᵒ merito tribulationẽ patimur. Gen.xlij. q: pec
cauim⁹ in prẽm ꝛ fratrẽ nostrũ christũ dñm ꝛ ei⁹ verũ di
scipulũ Franciscũ almũ:vidẽtes angustias paupertatis
ꝛ humilitatis aĩe sue.ꝛ quũ nos depcaret vt eum ab op
probrio ꝛ infamia quã pp̃ter relaxationẽ nostrã in pau
ptate ꝛ humilitate in se ꝛ in mẽbris suis patiebat/libera
rem⁹:nõ exaudiuim⁹. Si sanguis eius exquirit: q: vere
paupertatez regule laudam⁹ ꝛ pdicamus.sed in sanguine
agni sine quo nõ fit pctõꝝ remissio. Apoc.i. Heb.viij.pe
dem.ps.lxvij. Vt intingatur pes tuus in sanguine. Pen
parũ aut nusq̃ intingimus. Pecuniã dicim⁹ nos nõ tan
gere:nec magis dñi multas habẽtes pecunias eas tãge
re ↄsueuerũt:sed vix ea possum⁹ satiari.xiiij.q.v.q̃d dicã.
Caremus ei⁹ actu:sed affectu ꝛ effectu ei⁹ in quo ↄsistit
vera eius receptio nõ carem⁹. Passim recipit. passim re
ponit.passim p fratrẽ quẽlibet quasi in necessarijs ꝛ non
necessarijs expendit ꝛ donat.cõtra declarationem pape.
Clemen. Exiui.ꝛ de ea cõpotuz recipimus.ꝛ eius clauis
vbi reponit p fratres portat.pp̃ter quã i ordine ꝛ extra
ordinẽ emptiones ꝛ venditiones fiũt:ꝛ mutuũ sicut iter
mũdi alios mercatores. Vix reperit frater in ordine qui
nõ habeat pecuniã:nisi q̃ hr̃e nõ põt. Eius pecunie effe
ctus deesse poterit:non affectus. Vide qᵭ scripsi.s.in.§.
nũc vᵒo.i.vᵒ.in ar.liiij.facit.xxxiij.q.i.ɓm. De nũmis crebra
est locutio inter fratres: vt potius ɓm Hiero. videantur
esse institores q̃ fratres minores.xvi.q.i.si cupis. Nihil q̃d
recipit a fratrib⁹:q̃n vendat.nõ obstante declaratiõe pre.
Nicolai. Exijt.q̃ dicit. Nec ea recipiant vt ea vendãt. Nõ
posset generalis minister cũ toto caplo gñali dare vnuz
denariũ etiã amore dei:q: non est dñs nec administrator
nec dispensator eius:sicut clare colligit ex declarationib⁹
Nicolai ꝛ Clemen. v.corpore iuris clausis. Nã dispẽsator
p dño dãte pecuniã fratrib⁹ p eoꝝ necessitatibus tenẽs
illam pecuniã est nuntius vel depositarius.nõ generalis
minister vel puincialis nec custos nec gardian⁹: multo
minus nec quilibet alius simplex frater qui de illa pecu
nia sic deposita in aliquo intromittere se nõ dʒ: sed soluz
famulo tenenti pecuniaz p dño dante necessitates suas
p̃sentes ꝛ ɓm declaratione pre. emergentes simplr̃ nun
tiare:qᵭ pessime in ordine obseruat. Maxima ꝛ scelera
tissima est hypocrisis coram deo ꝛ mundo:inimica almo
Francisco ꝛ ei⁹ euãgelice regule:mala pniciosa exemplo
animarũ fratrũ pemperit/dicere se pecuniã non recipere
ꝛ eã ↄtinue cũ instantia vbilibet pcurare/ꝛ ea nunq̃ ca
rere/ꝛ verbis manifeste ↄtraria facere/ꝛ sic factis menti
ri.ad hoc.xi.q.iij.existimãt.xij.q.i.nolo.xxij.q.v.cauete.sed
fratres verecũdantes se pecuniã recipere ꝛ petere cõtra
statũ:vocant eã eleemosynã.sed fraudẽ faciũt in vᵒbo: q:
quodcũqz nomen imponãt/pecunia est.ad hoc.xiiij.q.iij.
plerīqz. ex̃ de simo.ea q̃.ꝛ.c.intrãtũ.ꝛ vide sup ƀ ex̃ de vᵒb.
sig.exiui.§.cupientes.in Clemen. Sancta ergo est coram
deo ꝛ vicario eius transgressionis nostre maxime in hu
iusmodi pecunijs ꝛ pauptate pura cõfessio:vt remaneat
ꝛ seruetur pfessio:nõ sit in pctis excusatio.ps.cxl.xiij.q.i.
predicator.ex̃ de cõsue.quãto.ne christi sit irritatio/sit hu
miliatio:ꝛ sequetur iustificatio. Luce.xviij. Sic vite defe
ctuose ad sanctũ statum distinctio:vt pro nobis sit defini
tio. Recordemur de patris prophetia: ne fiat apostasia.
Non sit confidentia verboꝝ ꝛ allegatio inanis ꝛ pompa
tica magistroꝝ ordinis ꝛ alioꝝ aduocatoꝝ: sed pro victo
ria sit manifestatio exemploꝝ.xcix.di.ecce precipua arma
nostra sint pura conscientia ꝛ oratio.xxxvi.dist.c.vltimo.
xxiij.q.viij.conuenior.ꝛ regularis obseruantia:non nuda
scientia. Vt vincat veritas sit vite puritas. Non in equis
ꝛ curribus.ps.xix.argumentis ꝛ probationibus philoso
phicis gloriemur.ad Colos.ij.c.sed victoria hec est vt hu
miliemur. Humiliemus ergo nos cum christo humili.
Phil.ij.ꝛ seruo suo Francisco.ꝛ orationem humiliuz ɓm
ps.ci. dominus acceptabit. Non sit confidentia in legi
bus ꝛ regibus.xxiij.q.iij.§.i.sed in precibus. non in cla
moribus.xxxviij.dist.sedulo.sed in gemitibus. Caput no
strum membra habet.ad Ephes.i.ꝛ.iiij. ex̃ de sacra vnct.
c.vnico.§.sed vbi.caput inclinatum. Io.xix. Cor humilia
tum/pati paratum/in se non iustificatum. de peni.dist.ij.
si enim.per duas colum.vᵒ.nos autem.in professione ra
tum/ad persequentes per amorem corde latum.ij. Cor
vi.et in Ps.cxviij.latum mandatum tuum. per christum
habebit optatum. Nam causa et questio christi est. ps.
xxxix.egeni.lxix.ꝛ.cviij.mendici. Et persecutus est homi
nem inopem et mendicum.ps.cviij.nudi.xij.q.i.clericus.
non querentis que sua erant. Philip.ij.lxiij.distin. nosse.
nec regnum. Ioannis.xix. pecunie: sed glorie/sed inno
centie.ij. Corinth.viij.sed concordie/sed sapientie. Quo
modo enim anima christi dei diuitijs pleni/terre plas
matoris/celi fabricatoris. Genes.i.ex̃ de summa trinita.

c.j.nec bonorum superiorū nec inferiorū indigēris.ps.xv.
Bonorū nostrorū nō indiges. sed supaffluētis pfectionis
sue perfectissime normā tradēris.quō inquā visco pprie-
tatis terre ligari aut cōpediri potuit: cū ois terra de se sit
inanis et vacua? Gen.j. Sz nūquid q: se exinaniuit. Phil.
ij.inanis et vacuus remāsit? Absit.sed terra vsus est: q: pro-
pter nos terra carnē assumens factus est. Gen.iij. Jo.j.et
hec terra superior celo est. vt legit in legēda bti Andree.
Accepit terrā:sed nō submisit se terre. Ne gloriet securis
contra eū q secat in ea. et ne lutū contra figulū gloriet. sm
Esa.x.c.xxiij.q.v.§.hinc notandū.xxj.di.cū inferior. Detur
ergo vsus terre carni christi:q: verus hō erat et esuriebat.
Matth.iiij.et Luc.iiij.a pprietate terre et ligamine libera
pmaneat pfecta aia christi. Nō descēdit vt qō suū erat sicut
veri dei.viij.di. quo iure.ex de deci.cur amplius. vt verus hō
sibimet vendicaret:sed vt pfecte amitteremus qō nostrū
erat et nō erat exēplū daret. Nō terrā dānauit quā creaue-
rat:sed cōculcauit.vere nō est plena conculcatio si est dnij
appropriatio:q: qō cōculcat nō conculcat. Fuit g in chri-
sto nostro pulchra distinctio et sancta vnio. In loculis car-
nis cōdescensio.xij.q.j.habebat.ne periret infirmus. In pro-
hibendo perā argentū et aurū et es in zonis. Mat.x.perfe-
cte aie ad maiora puectio et pfectio. Ne degeneraret pfe-
ctus hō hoibus cōdescendit. In perficiēdis pfectis et an-
gelis terrestribus efficiendis deus ascendit:cōdescendēdo et
ascēdēdo lucrifaciēs oēs:proporcionās oēs. vt in pre.de-
claratione/exiit. Excelsus resignauit in terra suū terrenū
dniū:vt perfecte sequamur suū consiliū. Mat.xix. Si vis
perfectus esse etc. Humillatus non dānauit dnium pp̄ter in-
firmorū subsidiū. Nūquid vnā et eādem legē deus et homo
equaliter tribuit dns et hoibus? sed verus hō humanā et
infirmā de habēdo propriū dedit hoibus. deus diuinā de non
habēdo propriū dedit diuinis hoibus. qbus et dixit in ps.
lxxxj. Ego dixi dij estis etc. et Mat.xvj.ibi. Uos aūt quem
me esse dicitis? et alibi ps.cxiij. Celū celi dno:terrā aūt de-
dit filijs hoim. Nūquid hec militans ecclesia sm illā triū-
phātē disponit hierarchiā? lxxxix.dis.ad hoc etiā. Nūquid
differt stella a stella? et tn oēs stelle et lucide:et alique luci-
diores:q: alia est claritas solis et alia stellarū. j.Cor.xv.et
facit.lxxxix.di.c.vlti.q: in domo prīs mei māsiones multe
sunt. Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo. Sed nec vna et eadem
lex data est Rechabitis nō bibētibus vinū et in tabernacu-
lis habitātibus et israeliticis. Hiere.xxxv. Sed et nūquid
illud pprium qō multorū est in comuni: perdit nomē pprij
et effectū? Nō.q: illā affectionē vel quasi vnū hz collegiū
ad res suas:sicut vnus priuatus ad res suas priuatas.et sic
p eis litigat/et cōtendit/et dolet/et cōturbatur/quū ei au-
fertur:vel sup ea molestat. Adde hic qō scripsi supra in.§.
rursus posset.v. Itē qō opponit.in ar.lvj. Et quis qlibet
de collegio rem nō appropriet sibi:nō tn renūciat illi. Est
ne idē genus crucis et paupratis extreme in speciali et in
cōi:quā christus in psona pfectorū assumpsit: et ad cellariū
propriū recurrere in cōi sine labore et verecūdia:et ad bur-
sam pprīā manū mittere:et ostiatim victū querere? Quis
cecus hoc diceret? Nūquid quilibet de illo cōmuni de illo
proprio cōmunicat in cōi et in speciali? vtiqz.xxiij.q.vij. qō
aūt.xij.q.j.si priuatū.et.§.si. Nūquid si neget cuilibet de il-
lo cōi victus aut vestitus aut aliud sue necessitatis:actionē
habebit cōtra illud cōmune qp sibi sustentatio debita ne-
getur? vtiqz.sicut legit et no.ex de rescrip.cū dilecta. in si.
xviij.q.ij.in nullo.et in specu.ti.de actore.§.j.v. qd si spolia-
tur. Et qua actione egerūt apli et alij discipuli dni expulsi
de eorū habitaculis et spoliati paucis substantijs qbus p
necessitate vtebātur/cōtra persequētes et expellētes de iu-
dea vt ad gētium populū transmigrarēt? Act.xiiij. immo
rapinā eorū que habebant cū gaudio susceperūt. Heb.x.
Quid in cōi apli propriū habuerunt dispersi vnusquisqz
per prouinciā sibi decretā ad predicandū euangeliū:qui
nec tunc viuerent in cōmuni? An forsan tunc vnusquisqz
bursam habuit:perā detulit:es possedit:cōtra preceptū
diuinū. Luc.x.et Matth.x.et apostasiā incurrit? Quis hoc
filius euāgelij et discipulus diceret? Nūquid preter legem
euāgelicam hoc phibentē eis/gesta eorū veridica et san-
ctorū originalia testimoniū perhibent semp eos oblatas
res et pecunias respuisse: et alieno cibo vixisse? vide qō scri-
psi supra.§. Item qp simplex facti.v.quartū qō sequit. in
ar.lvj. Si em hoc diceretur:iā non in cōmuni sed in singu-
lari propriū quilibet possedisset.et inter eos et alios mūdi
hoies expropriationis differētia non fuisset. Et preceptū
eis a domino indictum de nō habēdo pecuniā/frustratū
fuisset. Sed super hoc caput istius ecclesie et illius interro-
getur Petrus q dicit Act.iij. Argentū et aurum nō est mi-
hi. Sed si ipse illius pecunie quā habebat in cōmuni eccle-
sia primitiua/dns fuisset:sicut et caput erat:non hoc dixis-
set.sicut nec hodie possunt dicere prelati ecclesiarū et mo-
nasteriorū bona habētium in cōmuni. Aurū et argentum
nō est nobis. Jmmo est eis tāqp dispēsatoribus.q: ecclesia
aurū habet et habere pōt:non vt cōseruet:sed vt pauperi-
bus eroget.xij.q.ij.aurū. Manifestū ergo videtur qp illius
pecunie Petrus dispensator nō erat. Nam et hoc dixit in
eadē ciuitate vbi in cōmuni illa credētium ecclesia viue-
bat. Unde et ipse et alij apostoli. Act.vj. Non est bonū nos
derelinquere verbū dei:et ministrare mēsis. Licet si dispen-
sator fuisset sicut esse poterat/sicut prelatus ecclesie: vt su-
pra pbaui: pprietarius propterea non fuisset.xij.q.j. si pri-
uatum.xxiij.q.vij.qp aūt. Adde qō scripsi supra in.§.restat
inter hec.v.alio modo accipit habere.in ar.lix. Quid aūt
de capite nro christo Paulus dicat audiamus. Quū esset
diues: pp̄ter nos egenus factus est.ij. ad Cor.viij. Sed in
ecclesia primitiua de cōmuni viuente nō erat aliqs inops
vel egenus:sed dabat vnicuiqz prout opus erat. sicut dicit
textus. Act.ij.et.iiij.c.et.xij.q.j.c.ij.et.c.quia tua.sicut et hodie
sit inter habētes propriū in cōmuni. ergo ipse nō habuit
propriū in cōmuni:nec apostoli quibus et hanc mandaue-
rat paupertatē. Queramus et vnū inter aliquos aposto-
los de secratoribus eius veris Paulū dicētem/Usqz in hāc
horam esurimus:et sitimus:et nudi sumus.j.ad Cor.iiij. et
alibi. Sicut egētes.ij.Cor.vj. Sed inter viuentes de pro-
prio in cōmuni nō est esuries neqz sitis neqz nuditas neqz
egestas.sicut probatū est de ecclesia pmitiua/et de ista ec-
clesia succedēte sibi bona in cōmuni habente.vñ glos.sup
illud.ij.Cor.vj. Nihil habentes et omnia possidētes. Hec
fuit gloria apostolorū:nihil oino possidere:sine sollicitudi-
ne esse. Quū autem dicit oino:proculdubio excludit pro-
priū nedum in speciali sed etiā in cōmuni.alias nullo mo-
do dixisset/omnino:et Paulus/nihil.quia cōmunitas cui
hoc cōpetit bene dicit habere:q: in cōmuni habet.xxiij.q.
vij.qp aūt.et illorū bonorū pprietas apud illā cōmunitatē
existit.vt no.xij.q.j.expedit.in glos.j. Sup hoc etiā certum
est qp fratres minores p regulā suā ab ecclesia multotiens
approbatā confirmatā et declaratā/nedū tenentur viuere
sine pprio in speciali et in cōi:sicut ipsa regula clare dicit:
et Romani pplures pōtifices declararūt:sed etiā pauper-
tatē pmittūt:qō plus est.vt regula ipsa dicit. Pauperta-
tem et humilitatē et sanctū euangeliū qō firmiter promis-
simus obseruemus.vñ conciliū Uiennēse expsse declarat
in decre. Exiui de paradiso.in clemē.teneri dictos fratres
nedū ad paupertatē:sed et eiusmodi vsum q in regula de-
clarat:eo obligatiōis modo quo ponit regula dictū vsum.
Nullū g dubiū sm ecclesiā declarantē qn hec maior et alia
sit pfessio:qp pmittere viuere sine pprio in cōi. Hec aūt est
pfessio pfectiōis euāgelice sicut regula āte dicta et mr de-
clarat eccl'ia ab alijs pfessionibus qbuscūqz:pfertim quātū
ad expropriationē et paupratē penitus sepata et sup alias ele-
uata. vñ dicit scā dicta regula/Hec est celsitudo altissime
paupratis etc. Et declaratio Nicolai/Exiit.li.vj. de v. sig.
ibi. Quo imitatores tāti pris effecti christi semitas arctius
elegerūt. Itē si apli in cōi pprīū habebāt:quare dixit eis
dns qp ederēt et biberēt ea q apud illos erāt qbus predica
bāt? Luc.x.pfecto q: sumptus alios non habebant. Quia

enim diceret apl'os suas pecunias recōdere: τ alioꝝ victū recipere: absuit/ profitendū est/ ab eis talis auaritia: que nedū in eis/ sed in quouis catholico deū timente sicut crimen philargyrie si cōmuniter sic viueret/ dānaretur: sed q: veri pauperes nō fieri erant: solū mercedē victus ꝓ labore ꝑdicationis recipiebāt: q: digni operarij erāt. vt p:c. c. Luc. x. xi. q. vij. sacerdos. τ. xiij. q. i. §. his ita. τ. xij. q. ij. quiscūqꝫ. τ ex͂ de sepul. c. i. Itē si christi apostoli q̄d in cōmuni vel in speciali habebāt ꝓpriū: cur pre fame alieni agri spicas euellebāt τ comedebāt? Mat. xij. τ Luc. vi. xxv. q. i. §. his ita. vbi Beda. Nō habentes em̄ discipuli spatiū manducādi ꝓpter importunitatē turbarū/ esuriebāt vt hoies: sed vellētes spicas inedia cōsolantur. qḋ est indiciū austerioris vite: nō preparatas escas sed simplices q̄rere cibos sed si semꝑ in cōmuni pecuniā vel loculos habebāt τ panem: certū est ꝙ ad emēdū inueniebāt: aliena furātes furtum cōmittebāt. legit͛ τ no. de elec. dudū. ij. τ facientes cōtra preceptū decalogi. Exo. xx. Nō furaberis. xiiij. q. v. penale. mortaliter peccassent. legit͛ τ no. xxxij. q. vij. q̄d in omnib'. sed hoc falsum est: q: vox christi eos. ibi Luc. vj. excusat τ lex. legit͛ τ no. de cōse. di. v. discipulos. Nō obstat. c. dilectissimis. xij. q. i. inductū ꝓ alia parte/ ꝙ apl'i cū alijs primis credētibus de ecclesia primitiua in cōmuni ꝓpriū habebāt. q: pauco tꝑe cū illa cōmunitate tāꝙ predari eoꝝ vixerūt: τ cū eis cōmunem vitā duxerūt. Sed q: nō erat bonū relinquere verbū dei τ ministrare mensis: vt supra dixi/ prepositos illi' cōmunitatis elegerūt. Act. vj. Et ipi ad seruādū regulā strictiorē. Adde qḋ scripsi supra in. §. Itē ꝙ simplex facti vsus. in ꝟ. scḋo respōdeo. cū se. in ar. lvi. ꝓhibentē pecunias possidere redierūt. Et dispersi per orbē eā seruauerūt vt superius est ꝓbatū. Iura aūt adaptātur ad ea q̄ frequētius accidunt: nō que raro τ ꝓ causa cōtingūt. ff. de legi. nā ad ea. τ ex͂ vt lit. nō cōtest. qm̄. in pn̄. sicut nō dicit͛ diuertere q̄ statim vel cito redit. de pe. di. i. diuortiū. vbi de hoc. Nam τ nedū viris perfectis apl'icis entheca prohibetur: sed τ viuētibus in cōi. xij. q. i. nolo. ¶ Preterea quō potuit esse ꝙ christus propriū habuit cū apl'is in cōmuni. Aut em̄ istud propriū in cōmuni erat christi τ apl'oꝝ τ non aliorū de mundo. τ sic diceretur ꝙ christus aliquid habuit: τ habere voluit: qḋ non esset comune hoim omniū. τ sic christus malign' fuit τ partialis τ auarus: querens q̄ sua sunt τ quorūdam: τ non q̄ omniū. qḋ alijs prohibet͛. ad Phil. ij. ex͂ de cens. pcurationes. Et sine charitate esset: que nō querit q̄ sua sunt. i. ad Cor. xiij. quū tn̄ creator τ redēptor τ gubernator oim sit. qḋ impiū est sentire: τ blasphemū dicere. Nā certū est τ esse debet cuilibet catholico ꝙ de ijs q̄ erāt ad suū vsum τ apl'oꝝ: nūꝙ alios quoscūqꝫ indigētes excludere voluisset. Vn̄ non est putādum ꝙ deus hō christus de loculis quos interdū habuit Judas: si aliqs egēs petiuisset: ei vnqꝫ negasset. Nā deus ipse cōmunis oibus creaturis/ cōmunis etiā fuit hō oib' hoibus. q: nec personā accepit. Act. x. τ ex͂ de preben. venerabilis. iij. q. ix. c. vlti. Et cura est sibi de oibus. Sap. vj. Nā ille hō deo vnitus in christo/ nō aliter egit in virtutib' ꝙ deus: nec fuit plus vni' ꝙ alteri'. i. Tim. ij. Nā oēs saluos volebat facere in corpore τ in aīa. ps. xxxv. Hoies τ iumēta saluabis dn̄e. Quō ergo sicut predixi aliq̄d ꝓpriū habere voluit qḋ nō esset cōmune oibus hoibus de hoc mūdo? Si aūt illud ꝓpriū suū τ apl'oꝝ fuit: τ propriū totius mūdi fuit/ sicut superi' est probatū. ergo nō debet dici ꝓpriū christi τ apl'orū cōmunitatis: sed ꝓpriū cōmunitatis totius mūdi: τ non alicui' collegij specialis. sed illi' ꝓpriū vniuersalis null' fuit dn̄s ꝓprie/ collegiū/ aut persona: q̄ nec christus inquantū hō. sed fuit dn̄s vniuersitatis mūdi vt deus creator oim. Jo. i. In ꝓpria venit. Sicut etiā fuit tꝑe legis nature: in quo nec ꝑsona singularis extra deum nec priuatū aliqḋ collegiū fuit dn̄s: sed oim erāt oia cōia sicut aer τ sol. xij. q. i. c. ij. nec tūc credit͛ ꝙ fuerit vsus pecunie. sicut in li. collationū Jo. cassi. in collatione Serapionis cōtinet͛. q: nec erat necessari'. Nō em̄ necesse erat emere vel vēdere vel cōtract' alios inire quos ad veros dn̄os pertinet celebrare. quū null' esset dn̄s/ vt est dictū: sed oia essent cōmunia oibus. ¶ ¶ Nā vsus pecunie adinuent' est: quū mūdi diuisio facta est: τ ꝑ ꝯns lis τ cōtentio oborta est. xij. q. i. c. ij. Sed christ' dn̄s pacificare venit τ vnire. ad Col. i. τ oibus exēplū dedit de se q̄ete viuere. Sed vbi tuū τ meū: ibi ꝟm Senecā nō est q̄ete viuere. Et ꝑ iniquitatē factū τ dictū est meū τ tuū. vt pre. c. xij. q. i. c. ij. Sed in dn̄o nostro iniq̄tas nō est: qualitercūqꝫ glosset iniquitas. xiij. q. v. §. sed hec. Itē sicut supra sepe dictū est dn̄s dixit illi/ Si vis ꝑfect' esse: vade τ vende oia q̄ habes: τ da pauperib'. Mat. xix. Sed nūquid ista forma ꝑfectionis quā hic dat dn̄s/ est filis illi per quā viuebat in cōi ecclesia primitiua? Absit. immo penit' alia. Nā venieti τ voleti in illa cōgregatione viuere fideliū q̄ tūc oēs in cōi viuebāt: non dicebat͛ Vade τ vende oia: τ da pauperib': τ sequere nos nō participātes bona tua. sed forma erat viuēdi ꝙ rebus vēditis pecunia ante pedes apl'oꝝ ponebat͛: nec alijs pauperib' dabat͛: τ de emptis de illis sic positis pecunijs cōiter erat vita. Sed forma maioris ꝑfectionis fuit illa data illi τ cōsimilib'. Nō em̄ dixit dn̄s illi vēde τ da nobis preciū: τ viue in cōmuni nobiscū: sicut erat in ecclesia primitiua. sed da pauperib' oia/ non partē tibi retinēs aut alicui collegio. τ sequere me nihil habentē propriū ꝓ me aut cōmuni. Aliud dicere/ est textū euāgelicū puertere aut negare. τ de hoc satis supra dictū est in. §. Itē ꝙ simplex. in ar. lvj. Itē nūquid eadē forma viuēdi est in cōi hr̄e pecunias τ forma data apl'is ꝙ nō aurū aut argētū perā aut sacculū haberēt? Mat. x. Luc. x. Immo penit' ꝯ͂ria. Habere pecunias τ nō hr̄e licet. vtraqꝫ bona: sed scḋa ꝑfectior. nec h̄ dixit dn̄s vni soli apl'o aut discipulo: sꝫ toti collegio apl'oꝝ τ discipuloꝝ ꝑfecte viuere volentiū. Vn̄ dixit Petr' in ꝑsona sua τ alioꝝ discipuloꝝ/ Ecce nos reliquim' oia. Mat. xix. τ ijs q̄ cū τ discipulos suos ꝑfecte seq volebāt vt in decre. exiij. li. vj. Qui in christo duplicē naturā negauerunt: hereses cōdiderūt. xxiiij. q. iij. q̄dā. ꝟ. acephalite. Nā perfectus de' perfect' hō est. vt i symbolo Athanasij/ Quicūqꝫ vult saluꝰ. τ in cōcilio generali. ex͂ de sum. tri. c. i. Distinguamus euāgeliū: nō negem'. Nō deinus q̄ pecunias cū euāgelio christo dn̄o τ apl'is vt perfectis: τ interdū τ raro ex causa dem' sibi pecunias vt imꝑfectis cōdescēdat. τ in h̄ nō min' imꝑfect' existēs. vt ḋ: in decre. exiij. τ sic ꝟm Aug. distinguem' scripturā tꝑa τ formas viuēdi: τ sanctū euāgeliū cōcordabit. ij. q. i. si peccauerit. Qui nō distinguit se extinguit. Sed τ loquēs cū debita reuerētia dn̄i nr̄i pape τ suarū ꝯstitutionū Ad cōditorē/ τ alia Quorūdā/ τ alia Cū inter nonnullos/ cui' semꝑ in ijs q̄ scripsi τ scribo me correctioni cōmitto: τ quarū cōstitutionū intellectib' Nō: q̄ pōt ꝟa inter vsum librorū ad studēdū τ alioꝝ ad officiū dicēdū τ paramentoꝝ ecclesiasticorū τ alioꝝ supellectiliū fratrū minoꝝ realis differētia assignari. q: ex his dn̄s papa in decre. Ad cōditorē canonū/ q̄dā sibi quātū ad ꝓprietatē reseruat q̄ vsu cōsumunt͛ cōtinuo: sicut τ alia supellectilia cōsumunt͛. Quū igit͛ causa sit eadē vtrobiqꝫ: cur ecclesiasticoꝝ τ nō alioꝝ a dn̄o nr̄o dn̄iū retinet͛? extra illud ex͂ de trāsla. inter corporalia. §. i. ꝟ. vñ. cū ijs q̄ ibi no. qḋ op. facit. Sed τ nūquid q̄cq̄d habet religiosi: siue sit ager/ siue dom'/ siue vestis/ siue q̄duis aliud: est dn̄o cōsecratū? xij. q. ij. nulli. vt q̄d q̄ inter hec oia q̄ vsu cōsumunt͛ τ dn̄o cōsecrant͛ sit distātia: τ hec fines faciūt diuersos q̄ sunt paria rōne? Similis em̄ eq̄tatis ratio similia iura suadere videt͛. C. ad. l. fal. l. vlti. ex͂ de ꝯsti. nā cōcupiscētia. ex͂ de cōfir. vti. cū dilecta. §. nos igit͛. legit͛ τ no. Sꝫ τ nūquid Nicolaus. iij. generaliter oim quorū vsum fratrib' licet hr̄e dn̄iū sibi retinuit τ eccl'ie Romane dicēs in ꝓ. decre. exiij. ibi. oim vtēsiliū. Qui dixit oim nihil excepit. xix. di. si romanoꝝ. de priuil. q: circa. nō ꝙ imēderet illud vēdere: sꝫ veritatē stat' hmōi declarare. Vis q̄ rōni τ iuri sit: si res eiusdē speciei diuerso iure cēsentur. cōtra id ex͂ de deci. cū in tua. cū si. Nō ergo regula generalis cū iuris iuria restringat͛. vt ꝓ. c. q: circa.

scilz φ certi vsus sit dñium in incerto. qd sit quñ quarũdã rerũ vel supellectiliũ quarũ vsum habemus/papa sibi dominiũ vendicet: quarũdam vero nequaq̃. Item preter superius allegata in.§. Itẽ φ simplex. in ar.lvi. de separatione dominij ab vsu: certũ est φ q̃libet religiosus nedũ frater mino: filiofamilias cõstituto in potestate patrisfamilias cõparatur. Nam vterq̃ sui iuris nõ est. Sed certũ est ꝫm leges φ in peculio ꝓfecticio filiusfamilias vsum hꝫ: ꝛ tñ ꝓprietas nec ad momẽtũ residet penes ipm. ff. de acq̃. pos. l. q̃cq̃d. ꝛ. l. i. §. Itẽ acquirimus. ꝛ. ff. de reg. iur. filiusfamilias. Itẽ non habet ꝫm leges dñiũ sine animo. vñ hereditas solo aio acquirit ꝛ repudiat. ad qd facit qd no. ex̃ de resti. spo. olim. iij. in glos. vt scias. vñ iurisconsult⁹ Julian⁹ ait. ff. de acq̃. heredi. l. ꝓ herede. circa pñ. Pro herede gerere nõ tam facti q̃ animi est. Cui ali⁹ iuriscõsultus Paul⁹ cõsonat dicẽs. ff. de acq̃. pos. l. i. §. furiosus. Furiosus ꝛ pupillus sine tutoris ꝛ curatoris authoritate nõ possunt incipere possidere: q: affectionẽ tenendi nõ habẽt. licet res suo corpore cõtingant: sicut si dormiẽti aliq̃d in manu ponat. sic ꝛ religiosus q̃ nec animũ siue affectionẽ de iure hꝫ nec habere põt. Preterea nũquid Nicolaus. iij. q̃ est luminare maius: potuit qd potuit luminare min⁹ scꝫ qd imperator: ex̃ de ma. ꝛ obe. solite. q̃ supra legẽ immo q̃ est legis origo. q̃ etiã ea q̃ fuerunt ꝓ nõ factis sancit. sicut ptꝫ in lege postliminij/q̃ bello captus ꝛ seruus effect⁹ decernitur semp fuisse liber ꝛ p̄sens. ff. de postlimi. reuer. l. retrocedit. ꝛ Insti. qb⁹ mo. ius patri. pote. sol. §. si ab hostib⁹. Et ea q̃ non fuerunt ꝓ factis habẽda decernat. vt in posthumo de quo nulla fuit mẽtio: ꝛ tñ iudicat mẽtio facta. C. de inof. testa. si mater. Mutat etiã substantiã rei Imperator: ꝛ de nihilo facit aliq̃d ꝫm iura. C. de rei vxo. actio. l. i. ꝛ no. ex̃ de sta. mo. cũ ad monasteriũ. in glos. ꝛ ita. Si ergo tantũ põt Imperator: multo poti⁹ papa: quantũcũq̃ in reb⁹ cõsumptibilib⁹ vsu nõ videat vsus posse a dñio separari ꝫm illã opinionẽ. vide supra eo. §. ij. obiectio. ꝟ. preterea si vere. in ar. lx. in fi. Potuit tñ idẽ Nicolaus in reb⁹ vsu cõsumptibilibus q̃bus vtũtur fratres minores aliud ordinare cõtra omnẽ legem positiuã canonicã ꝛ ciuilẽ: ꝛ mutare naturã illarũ rerũ φ separet dñium inseparabile. Nã nulla lex legẽ imponit ecclesie Romane: sed ipsa oĩbus sancit legẽ. x. di. c. i. ꝛ. c. certũ. xxv. q. i. §. his ita. Itẽ ꝫm Innoc. põt papa ex aliqua maxima causa cũ monacho φ cõtrahat dispẽsare: ꝛ sic ei⁹ substantiã immutare. vt no. ex̃ de sta. mo. cũ ad monasteriũ. §. fi. ꝛ no. late supra in pma parte isti⁹ operis in. §. Itẽ de dispẽsatione. ꝟ. Itẽ quidã dixerũt. in ar. xlvi. multo poti⁹ φ in rebus vsu consumptibilib⁹ possit ab vsu dominiũ separari. Qr aũt dñs papa in sua constitutione Ad cõditorẽ canonũ/dicit φ p tale expropriationẽ etiã in cõi nõ creuit in fratrib⁹ minorib⁹ amplius charitas: sꝫ sollicitudo amplior habẽdi: ꝛ φ actus ꝛ cõtract⁹ vsuario cõtrarios faceremus: ꝛ φ de retẽto dñio rerũ quib⁹ fratres vtunt/nulla Romane eccl'ie ꝓuenit vtilitas: nec in futurũ ꝓuenire sperat: quin poti⁹ ipsa habebat nudũ dñiũ ꝛ fratres vsum vestitũ. hec oĩa cũ omĩ reuerẽtia loquẽdo factũ respiciũt ꝛ nõ iura. nã certũ est φ quãq̃ pecunia causaliter aut formaliter nõ sit mala: ꝛ sine pctõ possit haberi ꝛ cũ charitate. i. ad Timo. vlti. xij. q. ij. aurũ. i. q. iij. totũ. quũ certũ est ꝛ experiẽtia magistra docet φ inter cetera q̃ possident/pecunia maxime est illecebrosa ꝛ de facili allectiua cupiditatis: q̃ est charitati cõtraria. de pe. dis. ij. §. ex p̄missis. ꝟ. quia radix inductiua. Nam quis pecuniã possidẽs charitatẽ etiã possidet: q̃ eas dispergit? Quis est hic ꝛ laudabimus eũ: vere fecit mirabilia in vita sua. Eccl. xxxi. vñ Chrys. Abijciamus quecũq̃ corpus florere faciũt: vitiãt aũt aiam: vt sunt diuitie delicie ꝛ gloria. Ista authoritas cõpletur. j. in. §. hoc aũt preceptũ. ꝟ. Item in eodẽ sermone. in arti. lxv. Et Climacus abbas montis synai ait. Qui possidet charitatẽ: dispergit pecuniã. Qui vero dicit se cũ charitate ꝛ pecunia viuere: seipsum seducit: ꝛ sibip̄si mẽtitur. Nõne pecunia viscus ꝛ pix est? ꝛ q̃s tetigit eã: ꝛ illaqueatus ꝛ coinquinatus nõ est? Eccl'i. xiij. Quid aũt magis charitatẽ inficit q̃ litigare? Sed q̃ hoc faciũt: nõ possunt multũ de perfectione euãgelica gloriari. vñ Amb. xi. q. iij. ita sepe. Dñs iesus mittẽs ad euãgelizandũ discipulos suos/misit eos sine auro sine argẽto sine pecunia sine virga. vt ꝛ incentiua litis ꝛ instrumẽta eriperet vltionis. Non ergo ꝓfessio sine pecunia sed cum pecunia est materia litigandi. Non ergo ꝓpter aliquẽ fratrẽ vel fratres cupidos sancta ꝛ apostolica religio diffamet. Nec dubiũ si litigãt ꝛ discurrunt aliqui ꝓfessi hunc statũ sanctũ: illecti philargyria ꝛ mẽtis ignauia: si ex concessione papali (qd absit) haberẽt pecunias: amplius litigarent. Nũquid alij religiosi mendicãtes vel nõ mendicãtes q: pecunias habent ꝛ habere possunt in cõmuni/magis q̃ fratres minores viuunt pacifici ꝛ quieti: ꝛ maiori inuicẽ in se ꝛ in alijs charitatis glutino copulãtur? Facti experiẽtia respõdeat ꝛ non ego. Corrigat ergo in fratrib⁹ minorib⁹ preuaricatio ꝛ cõtentio: non tangat sancta ꝓfessio. Sed etsi etiam actus cõtrarios simplici ꝛ nudo vsui faciunt quidam fratres: nõ est ꝓpterea cõmunitas diffamãda. q: taliter contrahẽtes nõ fratres minores vitã apostolicam imitantes sed institores ꝛ trapezite. xxiij. dis. in noie. xvi. q. i. si cupis. poti⁹ sunt cẽsendi: ꝛ pena legitima corrigendi. Licet insuper sancta Romana ecclesia de tali ꝓprio in rebus q̃bus vtũtur fratres minores sibi reseruato vtilitatẽ nõ habuerit: q: noluit nec indiguit: sed pauperib⁹ fratribus minoribus suis peculiarib⁹ filijs dimiserit ad vtendũ: si tamen vellet habere eorum vtensilia: posset ea sine iuris iniuria tãq̃ sua propria vẽdicare. quia iure suo singulari ꝛ ꝓprio vteretur. nec fratrib⁹ iniuriã faceret suo iure vtens. ex̃ de elec. cũ ecclesia. Et ex hoc etiam manifesta surgit ratio φ vsus rerũ siue vsu consumptibiliũ siue non/potest dici φ in perpetuũ a dñio separetur. q: quãdocũq̃ dño pape placeret: nedũ paramẽtorum ꝛ librorum ecclesiasticorũ/sed etiam aliarũ supellectilium eorũ/panum/piscũ/caseorũ/pomorũ/etiam in mensa positorum vsum ante q̃ fratres dentibus masticarent/posset suo dominio sociare.

Articulus. lxij.

AD superiora interserui hic literas capituli generalis perusini: q̃ nihil aliud continent in sentẽtia q̃ decre. dñi Nicolai/Exijt qui seminat. quã supra in. §. restat inter hec. in ar. lix. cõcordaui cũ cõstitutionib⁹ dñi nostri pape Io. predicti. Quarũ tenor talis est. Uniuersis christifidelibus presentes literas inspecturis fratres Michael ordinis fratrum minorũ generalis/Guilhelmus Anglie/Henricus superioris Alemãnie/Arnaldus Aquitanie ꝓuinciales ministri ꝛ in sacra theologia magistri: necnon Hugo de nouo castro/Guilhelm⁹ de almut theologie doctores: Nicolaus ꝓuincie Francie minister/ac Guilhelmus bloc baccalarij in sacra pagina ꝛ omnes ministri custodes discreti ꝛ lectores generaliũ studiorum apud Perusiũ congregati in capitulo generali: ipsumq̃ totũ capitulum ordinis supradicti salutẽ ꝛ pacem in dño sempiternã. Noueritis φ nos anno dñi. M. ccc. xxij. indictiõe. v. pridie nonas iunij. audita ꝛ intellecta questione quadã q̃ in Romana curia principaliter agitat: qua querit vtrũ asserere christum ꝛ apl'os nõ habuisse aliq̃d in cõmuni sit hereticũ: Et req̃siti de ipsa questione q̃d sentiremus: ꝛ in scriptis sub nostris sigillis ꝛ subscriptionibus proprijs redigere curaremus. Uisis ꝛ examinatis dicta questione cũ allocutionib⁹ que pro ꝛ cõtra fiunt: diligẽtiq̃ ac matura deliberatione digestis/determinationi sancte Romane ecclesie firmiter ꝛ totaliter inherentes/cõcorditer ꝛ vnanimiter dicimus ꝛ fatemur φ dicere ꝛ asserere φ christus viã perfectionis ostẽdens: ꝛ apl'i eãdem viam perfectionis sequẽtes: atq̃ per exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes: nihil iuris ꝓprietatis dominij seu iuris ꝓprij in cõmuni

habuerunt:non est hereticum:sed sanū/catholicū/⁊ fide/
le.maxime quū sancta Romana ecclesia catholica que a
tramite apostolice traditionis nūq̄ deuiasse aut errasse
probat̃.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudenda.in fi.expresse hoc di
cat:affirmet/⁊ determinet manifeste ex̃ de ver.signi.exijt
qui seminat.§.porro.lib.vj.sic inquiens. Dicimus q̄ abdi
catio talium rerū tam in speciali q̄ in cōmuni ꝓpter deū
meritoria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viā perfectionis
ostendēs verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quā q̄ ipsi pri
mi ecclesie fundatores apostoli ꝓut ab ipso fonte scilicet
christo hauserant:in volētes perfecte viuere per doctrine
ac vite ipsorū alueos deriuarūt. Que ecclesie determina/
tio in.vj.lib.per ipsam ecclesiam catholicam est inserta:et
per aliā decre.in Viennēsi cōcilio promulgatam/⁊ in cle/
mentina que incipit/Exiui de paradiso.sub ti.de ver.sig.
insertam/per ipsam vniuersale ⁊ catholicam ecclesiā est
approbata:ac nouissime per sanctissimū patrem ⁊ domi/
nū dn̄m Joannē diuina prouidentia papam.xxij.in qua/
dam sua declaratione edita super regula ⁊ statu fratrum
minorū:que incipit Quorūdam/est eadē declaratio plu/
rimū cōmendata tā q̄ salubriter edita/solida/lucida/mul
taq̄ maturitate digesta. Et testāte cano.xix.di.si romano
rū.id quod p dogmate sano sedes apostolica comproba
uit:semp debet teneri acceptū:nec ab eo licet quomodoli
bet resilire.xxiiij.q.j.hec est fides. In hui⁹ autē nostre opi
nionis ac cōcordis sentētie testimoniū ⁊ munimen/pien/
tem seriem de cōmuni consensu oim̄ nostrū sigillis ⁊ sub/
scriptionibus ꝓprijs generalis ministri ⁊ nominatoꝝ su
perius magistrorū ac baccalarioꝝ in sacra pagina necnō
quatuor prouincialiū ministrorum videlꝫ Thome ꝓuin/
cie Bononiēsis/Petri ꝓuincie sancti Francisci/Fernādi
prouincie Castelle/⁊ Simonis prouincie Turonie/duxi
mus muniendā. Datum Perusij anno mēse ⁊ die super⁹
nominatis. Intersero etiam hic allegationes aliquas di
ctorū magistrorū ⁊ baccalariorū in quibusdam eorū lite
ris contentarū:que sic incipiunt. ¶ B Uniuersis pien/
tes literas inspecturis/fratres Michael ordinis fratrum
minorū generalis:Guilhelmus ꝓuincie Anglie/Henri/
cus superioris Alemanie/Arnaldus Aquitanie ministri:
⁊ Hugo de nouo castro/ac Guilhelmus de almut sacre
theologie magistri:necnō Nicolaus prouincie Frācie mi
nister:⁊ Guilhelmus bloc in eadē sacra pagina baccala/
rij:Salutē ⁊ pacem in domino sempiternā. Noueritis q̄
nos anno dn̄i.M.ccc.xxij.indictione.v.idibus iulij in no/
stro generali capitulo apud Perusiū congregati ⁊ requi
siti specialiter quid sentiremus de q̄stione subscripta:dili
genti prius examinatione ⁊ deliberatione matura sup ea
⁊ ipsam tangētia collatione prehabita:Respondem⁹ put
immediate inferius cōtinetur.dicimus ⁊ fatemur cōcor/
diter q̄ dicere q̄ christus viam perfectionis ostendens/⁊
apostoli eādem viam perfectionis sequentes/⁊ in volen/
tes perfecte viuere deriuantes:nihil iuris ꝓprietatis do/
minij seu iuris ꝓprij in speciali vel in cōmuni habuerunt:
nō est hereticum:sed sanum/catholicū/⁊ fidele. Et q̄uis
ad hoc multas rationes habeamus ⁊ q̄plurimas autho
ritates sanctorum tam latinorū q̄ grecorū:qui velut duo
cherubin in medio tabernaculi dn̄i alas suas extēdentes
in hoc puncto coniungūtur:⁊ velut duo Seraphin in tem
plo idipsum alter ad alterū clamare non cessant. Esa.vj.
Subscripte tamē rationes ⁊ authoritates causa breuita
tis sufficiāt quoad presens. ¶ Prima ratio talis est. Nul
la assertio est heretica que fundatur super determinatio/
nem ⁊ confirmationē multiplicem sacrosancte Romane
ecclesie.sed asserere christū ⁊ apostolos non habuisse ali/
quid nec in cōmuni nec in speciali propriū (vt predictum
est) fundatur super determinationē ⁊ declarationē mul/
tiplicem sancte Romane ecclesie:ergo hec assertio nō est
heretica. Maior est euidēs cuilibet catholico. Cui etiam
concordant multa.c.decretorū.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudē/
da.in fi. Et Aug.cōtra epistolā fundamenti dicens. Euā/

Quib⁹ rationi/ bus ꝓba ri possit christū ⁊ apl̃os ni hil habu isse pro/ priū.

gelio non crederem:nisi me ecclesie authoritas cōmoue/
ret. Minor ꝓbatur per decre.ex̃ de ver.signi.in.vj.li. exijt.
§.porro.vbi sic habetur. Dicimus q̄ abdicatio propriata/
tis omniū rerum tam in speciali q̄ etiam in cōmuni pro/
pter deū/meritoria est ⁊ sancta:quam ⁊ christus viā perfe
ctionis ostendens verbo docuit:⁊ exēplo firmauit.quā q̄
primi fundatores militantis ecclesie prout ab ipso fonte
hauserant:in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite
ipsorum alueos deriuarunt. Que quidē decre.per aliam
que incipit Exiui de paradiso/in Viennensi concilio pro/
mulgatā/⁊ in cōstitutionibus Clemē.sub ti.de ver. signi.
insertam/est ab ipsa vniuersali ecclesia cōprobata. Et no
uissime per sanctissimū patrem ⁊ dominū nostrū dominū
Joannem diuina prouidentia papā.xxij.in quadam sua
declaratione edita per eūdem super regulam ⁊ statū fra/
trum minorum:que incipit Quorūdam/est approbata ⁊
q̄plurimū cōmendata:tamq̄ salubriter edita/solida/luci
da/multaq̄ maturitate digesta. Patꝫ ergo minor: videlꝫ
q̄ assertio que dicitur christū ⁊ apostolos nō habuisse ali
quid in speciali vel in cōmuni/vt dictū est:fundatur super
determinationē cōmunem ⁊ confirmationē multiplicem
sancte Romane ecclesie. ¶ Secūda ratio. Nulla assertio
qua dicit̃ christum ⁊ apostolos seruasse altissimā ⁊ perfe/
ctissimā paupertatem/est heretica.sed asserere christum ⁊
apostolos nihil habuisse in speciali vel in cōmuni ꝓpriū/
est asserere ipsos seruasse altissimam ⁊ perfectissimā pau/
pertatē:ergo hec assertio nō est heretica. Probatio maio
ris/primo per rationē.q: christus ⁊ apostoli fuerunt prin
cipiū ⁊ mensura ⁊ exēplaria cuiuslibet perfectionis euan
gelice.principiū aūt ⁊ mensura ⁊ principale exēplar per/
fectissime ⁊ altissime ꝑfectionis continet perfectiones oēs
que ex illis exēplantur:seu etiā mensurant̃.ergo perfectio
paupertatis euāgelice sicut ⁊ alie perfectiones fuerūt in
christo ꝑfectissime ⁊ altissime. Patꝫ etiā per authoritates/
primo de christo ꝑ illud Hiero. ad Eustochiū dicentis/q̄
christus pauperrimū ⁊ abiectissimū se ostendit. Ad idem
xij.q.ij.gloria.⁊.nūc vero.xxxv.di. ecclesie.xij.q.j.clericis.
in fi. Probatio minoris.quia ꝑfectissima ⁊ altissima pau/
pertas est illa q̄ excludit maiorē solicitudinē tēporalem:⁊
animā liberiorē facit ab omni affectione rei tēporalis. Di/
cimus autē per se ⁊ essentialiter ex intrinseca rōne sui.ad
differentiā illi⁹ solicitudinis q̄ oritur ab extrinseco: ⁊ etiā
ex intrinseco status paupertatis.videlꝫ ex infirmitate illi⁹
qui solicit⁹ est circa talia acquirēda ⁊ habēda vltra id qđ
necesse est:vel illius q̄ orit̃ ex defectu charitatis in hoib⁹/
per quā consueuerant christi pauperes sustētare:⁊ eis de
quotidianis necessarijs ꝓuidere. Sed paupertas illa que
nihil habetur in speciali ex se ⁊ essentialiter ex intrinseca
ratione sui/magis excludit solicitudinē huiusmodi.quia
bona tēporalia etiam in cōmuni habita mentes possiden
tiū illaqueant ⁊ afficiūt aliquo modo:⁊ suos possessores
reddunt solicitos ad bona talia cōseruanda/defendēda/
acquirenda/amplianda.reddunt etiā suos possessores ti
midos ⁊ solicitos:ne talia bona cōmunia perdant̃ aut di
minuātur:aut sup hec aliqua eis iniuria inferatur. Unde
non oino sinunt animū esse liberum:sed reddunt eū quo/
dāmodo cōpeditū.sicut clare dicit Aug.de verbis dn̄i ser/
mone.xij. Minimi autē sunt qui omnia sua dimiserunt ⁊
secuti sunt christū:⁊ quicquid habuerūt pauperib⁹ distri/
buerūt:vt deo sine seculari cōpede expediti seruirēt: ⁊ ab
oneribus mundi liberati velut pennati sursum abeant.
Secūdo probatur per determinationem ecclesie ⁊ confir
mationem in regula beati Francisci sic dicentis.c.de ob/
seruantia paupertatis.§. Hec est illa celsitudo altissime
paupertatis que vos charissimos fratres meos heredes
⁊ reges regni celestis instituit:pauperes reb⁹ fecit: virtu
tibus sublimauit. Hec sit portio vestra q̄ perducit in terrā
viuentiū. Cui dilectissimi totaliter inherētes/ nihil aliud
pro noie dn̄i nostri Jesu christi in ꝑpetuū sub celo habere
velitis. Et autē hic loquatur de paupertate que excludit

omnia in proprio ⁊ in cõmuni: patet ex verbis que hic ex-
primuntur si diligenter attendãtur: ⁊ ex alijs verbis eius-
dem regule in alio.c.fratres nihil sibi appropriẽt. ⁊ ex de-
clarationibus Romanorũ pontificum sepe superius alle
gatis. Ad hanc aũt probandam minorem est authoritas
in collationibus patrũ collatione.x.c.xi. sic dicens. Reue-
ra que maior aut sanctior potest esse paupertas: q̃ illius
qui nihil se presidij vel iuriũ cognoscens habere/de alie-
na largitate quotidianũ poscit auxiliũ: et vitã suam atq̃
substantiam singulis quibusq̃ momentis diuina ope in-
telligẽs sustentari: verum se mendicũ domini non imme-
rito profitetur. Confirmatur ista ratio tota authoritate
Eusebij super Matth. sic dicentis. Prohibebat autẽ eis
id est apostolis christus aurum ⁊ eius possessionem: preci
piens vt nec peram/nec baculum/nec calciamẽta/nec ge
minas tunicas/immo nec panes/nec argentum portare
deberent: qui ad alienas partes debebant transmitti: su-
mens experimẽtum fidei ⁊ animositatis eorũ: si quidem
habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis:
vt nec de diurno nutrimento curarent: nec binas tunicas
possiderent: nec vterentur calciamentis: sicq̃ totum mun
dum circuirent. Et sequitur. Putabat quidem oportere
conductores arrabone regni dei nec quicq̃ eorũ que mo-
nachales appreciantur condignũ existimare datis sibi ce
lestibus operibus. hucusq̃ Eusebius. Ubi notandum q̃
per hoc q̃ dicitur hic apostolos habuisse in mandatis vi-
tam extreme ducere paupertatis: confirmatur maior ra-
tionis predicte: que dicit apostolos altissimã ⁊ perfectissi
mã seruasse paupertatem: per hoc quod dicitur/ nec q̃cq̃
eorum que monachales appreciantur eos condignũ exi-
stimare debere/q̃ eorum paupertas fuit q̃ nihil habeba-
tur in cõmuni: quasi in hoc consistat perfectissima ⁊ altissi
ma paupertas: per quod confirmatur minor. Monacha
les enim dicuntur qui nihil habẽt in proprio speciali: ha-
bet tamen cõmunitas eorũ aliquid proprietatis ⁊ domi-
nij in cõmuni.xij.q.i.quisquis.xviij.q.ij.q̃ sit.xx.q.vlti.q:
ingredientibus.c.perlatum.c. si qua mulier.cum.l.se. Q:
autem eãdem paupertatem christus tenuerit/quam apo
stolis iniunxit: patet per Hiero. in epistola ad Eustochiũ
dicentem. Nõ poterat habere dñs quod prohibuerat ser-
uis/dicẽs Mat.x. Nolite portare sacculũ neq̃ peram ⁊c̃.

Que propositio dicenda sit heretica.

¶ Tertia ratio hec est. Nulla ꝓpositio debet dici hereti-
ca cuius oppositũ non exprimitur euidenter in sacra scri-
ptura: nec s̃m se nec s̃m expositiones sanctorũ. vel cuius
opposita s̃m determinationẽ sacrosancte ecclesie non ap
paret euidenter catholica. vel cui⁹ opposita ex aliquo pre
dictorũ euidenter ⁊ necessario non concluditur. Sed op-
posita huius ꝓpositionis negatiue/scz christũ ⁊ aposto-
los nihil habuisse in ꝓprio nec in cõmuni/que est christũ
et apostolos habuisse aliquid in ꝓprio vel in cõmuni/eo
modo quo superius est expressum: nõ habetur aliquo pre
dictorũ trium modorũ. ergo ista ꝓpositio negatiua non
est heretica. Maior patet per sufficientẽ diuisionem. nec
oportet addere/nec contra articulos fidei: q: a sacra scri-
ptura vel determinatione habentur euidenter expresse.
Opponitur aũt ad quãlibet conditionẽ vel membrorũ eui
denter. quia argumentũ solũ probabile vel sophisticũ: q:
videtur trahi solũ ex altero predictorũ modorũ: non con-
uincit oppositũ sue conclusionis hereticum iudicari. Mi
nor ꝓbatur quantũ ad singulas sui partes. p̃mo q̃ oppo
sitũ illius nõ exprimitur euidẽter in sacra scriptura s̃m se
accepta. q: si sic hoc precipue esset per hoc qđ dicitur de lo
culis. Jo.xij. ⁊.xiij. ⁊ p hoc quod dicit̃ in Actibus.ij. ⁊. iiij.
q̃ erant illis oĩa cõmunia. sed per nullũ istorum aut consi-
lium habetur propositio predicta euidenter ex sacra scri-
ptura s̃m se sumpta. Non primũ: vbi agitur de emptione
⁊ venditione. quia emere ⁊ vẽdere non solum sunt actus
habentium dominiũ: sed possunt esse actus dispensatorũ
vel administratorũ nullum habentiũ in re que venditur
vel in pecunia de qua emitur/dominiũ. ⁊ ideo per verba
talia non habetur determinate: nec per cõsequens euidẽ-
ter altera pars/scz habere dominiũ. ¶ Dicimus ergo ad
omnes authoritates de talibus actibus mentionẽ facien-
tes/q̃ apostoli nõ faciebant hoc vt domini: sed vt meri ⁊
nudi administratores talium: ⁊ pro seipsis solum simpli-
cem facti vsum habentes. Et eodẽ modo respõdemus ad
instantiam de loculis ⁊ ad omnes authoritates de hoc lo
quentes: scz q̃ apostoli habuerunt tantũ vsum pro seipsis
in loculis: dispensationẽ autem pro alijs. Et si legitur ali-
quid de christo: nõ est verisimile q̃ christus ⁊ apostoli ha-
buerint vel habere voluerint aliquid per modũ dominij
summe perfectioni sue ⁊ professioni repugnantem. Hoc
tamen esset: si per modũ dominij vel proprietatis aliquid
in loculis habuissent. In voto enim professionis aposto-
lorũ cadebat talis paupertas. de quo voto dixi longe supra
in.§.q̃ simplex.ꝟ.quod etiam sic probatur. in arti.lvi. Ex
quo satis patet q̃ quũ opposita ꝓpositio affirmatiua/scz
q̃ christus habuit in communi/non habeatur euidenter
nec a sacra scriptura s̃m se accepta: nec vt a sanctis expo-
sita: nec per determinationẽ ecclesie: nec in aliquo quod
euidenter ⁊ necessario sequatur ex eis: q̃ ista ꝓpositio ne-
gatiua/scz q̃ christus ⁊ apostoli nihil habuerunt nec in ꝓ-
prio nec in cõmuni/modo quo supradictum est/ nullate-
nus est heretica: sed fidelis. In cuius rei testimonium pre
sentem seriem sigillis ⁊ subscriptionibus nostris propria
manu factis duximus muniendam. Data Perusij anno
mẽse ⁊ die superius adnotatis. In his literis magistrorũ
pretermisi ponere multas authoritates ⁊ respõsiones ad
cõtraria quas ipsi ibi posuerunt: ⁊ quas superius cũ mul
tis alijs posuerim. ⁊ hec causa breuitatis omisi.

¶ Articulus.lxiiij.

Adhuc circa ista ne
gotiando introduco.xij.fundamẽta scri-
pture diuine ex quibus ostenditur et ar-
guitur christũ ⁊ apostolos nihil habuisse
propriũ in communi. ¶ Quorũ primum
est: quod Matth.xi. scribitur q̃ inter natos mulierum nõ
surrexit maior Joanne baptista: ⁊ ipse fuit in statu perfe-
ctissimo inter hoĩes. sed ipse nihil habuit in ꝓprio nec in
cõmuni. Q: nõ in ꝓprio patet: q: hoc imperfectionis est:
vt ab oĩbus conceditur.xi.q.i.aliud.xiiij.q.i.§.i. Nec in cõ-
muni: q: vbi nõ est cõmunitas/nihil põt esse cõmune. In
vita autẽ anachoritica quã ipse duxit/nihil est cõmune.ij.
q.vij.§.vlti. Ista aũt deductio confirmatur. tũ q: s̃m Hie-
ro. duo sunt laudabilia genera monachorũ: scz cenobite/
⁊ eremite. Et tñ s̃m ipsum perfectior est status eremitarũ
prius in monasterijs conuersorũ qui nõ habent in ꝓprio
nec in cõmuni. vt p3 ex dictis eorũ. Tum q: beatus Anto
nius trãsiuit de vita cenobitarũ ad statũ eremitarũ. Non
fuit ille magnus Antonius secũdus post Paulũ eremitã:
q: ille semper in eremo fuit: vt p3 in sua legenda. Iste fuit
alius Antoni⁹ abbas cõuersatus in monasterio in ciuita-
te Patras primo: deinde in deserto: vt narrat eius legen-
da. cuius festũ colitur in ianuario. Et Hierony. ad Eusto
chiũ plangit se redijsse de illo statu ad istum communẽ. et
sic videtur iste perfectissimus tamq̃ sequestratissimus: q:
deo immediate maxime cõiunctus. vnde christus incepit
ab isto. ⁊ licet iste sit sublimior: actus tamẽ predicationis
est vtilior ceteris. ⁊ ideo istum statũ christus indixit apo-
stolis. Marc.vlti. Unde ⁊ Joannes baptista post deserti
cõuersationem non omisit predicationẽ. Jo.iij. Et Joan-
nes euangelista istum statum tenuit in Pathmo insula:
⁊ post ad predicationem redijt Ephesum. Simpliciter ta
men sicut sublimius est orare q̃ predicare: sic sursum mo-
ueri q̃ ceteros illuminare s̃m Dionysium. Tamen apo-
stoli vtrumq̃ statum habuisse inter homines creduntur.
Unde Philip.iij. Nostra conuersatio in celis est. Utrũq̃
autem esse/actiuum et contemplatiuum: sicut fuerunt
apostoli: maioris perfectionis est. ex de renuntia. nisi.§.

Nec christus nec apl'i q̃cq̃ habuerunt in cõi.

ne putes.xxxvi.dist.c.si. Nec obstat qd no.xvi.q.i.qui vere. vbi no.ꝙ vita monachorū strictior est ꝙ eremitarū: quia eremite possunt habere propriū.quia illud habet locū in eremitis:qui prius professionē in cenobijs non fecerunt. Nam facientes/⁊ postmodū ad vitam eremiticā transeū tes de suorū licentia prelatorū maioris perfectionis sunt. vt narrat Jo.cassi.in.xij.libellis.in lib. de gastrimargia.⁊ in lib.collationū in collatione Piamonis de tribus gene ribus monachorū.⁊ in collatione Jo.abbatis.de fine ce nobite ⁊ eremite.⁊ facit quod legit ⁊ no.ex̄ de excel. pla. cum ex eo.§.fi.li.vi.⁊ notaui de hoc supra in.§.quia vero. in magna additione que incipit/vt patres.ꝟ. eremite.in ar.xxiiii.⁊ in.§.ex quo sponsa.in pn.in.lj.ar. ¶ Secūdum fundamentū est:quia dn̄s dicit Mat.v. Beati pauperes spiritu ⁊c̄.pauperes autem simpliciter nō videntur illi q̄ habent aliquid in cōmuni.Act.iiij.xij.q.i.c.ij.ibi. Nec q̄sq̄ egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica est ca rens rebus tam in ꝓprio ꝙ in cōmuni. Unde fm Chrys. in greco habetur.Beati mendici vel egeni . ¶ Ista autē deductio cōfirmatur quadrupliciter. Primo. Quicquid cōuenit aliquibus in cōmuni:conuenit eis simpliciter.vt patet tam in actibus virtuosis ꝙ vitiosis:qui per se cōmu nitati attribuūtur.Et ideo si aliqui sunt non pauperes in cōmuni:sunt nō pauperes simpliciter. Uide quod no.xij. q.i.§.fi.in glos.falsum dicit. ¶ Secundo quia paupertas fm omnes cōsistit in aliqua abdicatione rerū. ille autem qui dimittit res tēporales in proprio:⁊ ipsas retinet in cō muni:non abdicat ipsas res:sed tantū modū habēdi res ipsas.quū easdem possit modo alio possidere.sicut ptz in transactionibus.ex̄ de trans.per totū. ¶ Tertio idem nō potest esse diues simpliciter/⁊ pauper simpliciter. quum ista sint opposita.ar.xxxij.q.i.cū renuntiatur.de peni.di.ij. si enim.parū post pncipiū.ibi.que enim cōmunicatio. sed bene fm quid alterū. Sed diues in cōmuni est diues sim pliciter:quū sit simpliciter habens.quū cōmunitas de ta li ratione non diminuit:vt patet in politicis cōmunitati bus.ergo talis non pōt esse simpliciter pauper. ¶ Quar to quia ista paupertas euangelica quam christus in loco isto cōmēdat/est paupertas altissima.de qua.ij.Cor. viij. Altissima inquit paupertas eorū.ista autem que est in cō muni habens nō est altissima.quū talem paupertatē anti qui Romani habuerint:qui nō erāt fideles.vt dicit Aug. in lib.de ciui.dei.⁊ facit.xij.q.ij.gloria.ꝟ.socrates. ¶ Ter tium fundamentū est.quia Matth. vi.dicit ipse saluator. Nolite soliciti esse in crastinum ⁊c̄.Dicunt tamē aliqui ꝙ solicitudo que hic prohibetur:nō excluditur:sed augetur per abnegationem rerū in communi.q: maior est solicitu do de vita in cōquirendo:ꝙ de habito in expendēdo.Ad de quod scripsi supra in.§.rursus restat.ꝟ.item quod op ponitur.in ar.lvi.Sed istud stare non potest. Tum q: ve ri fideles sunt securiores de diuina promissione ꝙ de diui tiarum possessione.christus autē ibi promisit/Hec autem omnia adijcientur vobis.Tum quia ipse dn̄s arguit illos qui dubitant circa illud promissum:dicens. Considerate volatilia celi ⁊ lilia agri ⁊c̄.⁊ illud non potest referri ad il los qui habent satis in cōmuni:quia dubitare de talibus non conuenit.Tū quia ibidem dominus hortatur ad istā solicitudinem amouendā per fidem dicēs. Si enim fenū quod hodie est ⁊ cras in clibanū mittitur ⁊c̄. ⁊ tamē non oportet hortari istos fide:qui sciūt vnde possunt sibi pro uidere in cōmuni.quū fides scientiam non admittat. no. ex̄ de sum.trini.super rubrica.Tū quia omnes fideles ex periuntur frequēter ꝙ quanto minorē de talibus habent solicitudinem:deus eis magis prouidet sufficiēter.vt fre quentissime maxime in fratribus minoribus est expertū. ⁊ ita habet in euangelio Luc.xxij. Quādo misi vos sine sacculo ⁊ pera: nūquid aliquid defuit vobis? At illi dixe rūt. Nihil. ¶ Quartum fundamentū est:quod in eodem Matth.vi. christus iubēs abnegationem omniū tempo ralium/dicit apostolis. Nolite thesaurizare vobis thesau

Abdicatio rerū in priculari tātū nō vera est abdicatio.

Abnegatio in cōi solicitudinē iminuit.

ros in terra ⁊c̄. Istam autē monitionem domini saluato ris aliqui exponunt pro thesaurizatione que fit in ꝓprio: ⁊ non in cōmuni. Istud autem stare non potest: quia ipse dominus assignat ibidē quatuor rationes ad oppositum in textu.quarū prima est illa. Ibi solum est thesaurizandū vbi sunt thesauri permanentes.in solo autem celo sunt ta les:ergo non est thesaurizandum nisi ibi.⁊ prima ratio cō cludit ita de thesauris in cōmuni : quū non sint quid ma nens/sed amissibile:sicut in proprio ⁊ in speciali. Secūda ratio est quia ibi non est acquirendus thesaurus bonorū temporaliū/vbi corrūpuntur talia bona.in terra autem a tinea ⁊ ab erugine corrumpuntur.⁊ ideo ibi non est the saurizandum. Ista autem ratio cōcludit contra commu nia:quū ista ita bene sicut propria corrūpantur. Tertia ra tio est:quia thesaurus qui potest amitti non est thesauri zandus in terra.in terra enim talia fures effodiunt ⁊ fu rantur.⁊ istud ita bene quando sunt bona cōmunia:sicut quādo sunt propria. Quarta ratio:quia vbi est thesaurus vniuscuiusq; ibi est cor eius.sed cor nō debet esse in terra: ergo nec thesaurus. Ista autem ratio cōcludit de thesau ro cōmuni magis ꝙ de proprio quantū ad homines poli ticos ⁊ legales.quia bona cōmunia magis diliguntur ꝙ priuata a viris istis legaliter viuentibus:fm quod docet Aug.in lib.de ciui.dei recitans dictū Catonis de Roma norū perfectione lib.xv.c.xiiij. Uide quod scripsi supra in prima parte in.§.sed licet principatus.ꝟ. quātum ad pri mū.in arti.xlij. ¶ Quintū fundamentum est:q: Matth. xix.illi iuueni qui cupiebat vitam eternā/dominus dixit. Si vis perfectus esse:vade ⁊ vende omnia que habes: et da pauperibus:⁊ habebis thesaurū in celo:⁊ veni seque re me.hec verba transferūtur.xiiij.q.i.§.i. Istud autem do mini saluatoris cōsilium non potest impleri per abnega tionem rerum in proprio ⁊ non in cōmuni.quod quadru pliciter declaratur. Primo quia si euāgelica perfectio po test stare cū possessione rerum in cōmuni:tunc non opor tet ad talem statū omnia sua vendere:sed sufficeret com munitati dare:contra dictum ipsius textus. ⁊ hoc magis accōmode tali perfectioni ꝙ si omnia venderentur.vt est expressum.xij.q.i.videntes.eo ꝙ tunc optime talis perfe ctio seruaretur. Secūdo quia dominus dixit/Uade ⁊ vē de omnia que habes/primo:⁊ da pauperibus. ⁊ postea/ Sequere me. Ex quo colligitur ꝙ recedens de mūdo/de bet vēdere ⁊ dare:⁊ postea omnibus denudatus/venire ⁊ sequi.vt etiam expresse patet in regula beati Frācisci in ij.c.quod incipit/Si qui voluerint. Si autem posset in cō muni ponere:non oporteret prius dare ⁊ postea sequi.sed econuerso prius venire ⁊ postea dare. Tertio quia quum iste iuuenis abijsset merēs ad verbū christi: quia dolebat de amissione temporaliū: subiungit christus dicēs. Q̄ dif ficile qui pecunias habent/intrabunt in regnū dei. Quū autem contingat dolere de amissione bonorum in cōmu ni apud iustos magis ꝙ de speciali:magis videtur facile posse peruenire ad perfectionem quā christus indixit iu ueni cum abdicatione omnium rerum in speciali/et non in cōmuni. Quarto quia adiunxit saluator.quia facilius est camelum per foramen acus transire:ꝙ confidētem in diuitijs introire in regnū dei. Et tamen qui in cōmuni ha bent/vt de talibus bonis sustētentur/in eis confidunt:eo ꝙ non audeant se illis spoliare ne forte deficiant. Itē ibi dem dicit cōtra diuites/ꝙ impossibile est istos saluos fie ri nisi cum difficultate quadā. Illi autem qui habent diui tias:cōmuniter sunt diuites illo modo. ergo non videtur pertinere ad illam perfectionem quā christus vult ibi ad struere. ¶ Sextum fundamentū est:quia Matth.x. chri stus dans apostolis regulam ad viuendum/dicit. Nolite possidere aurū ⁊c̄. vbi dicit glos.ꝙ non debēt cogitare de crastino illi predicatores qui docent omnia regi a deo. Ista autem regula apostolis data non potest intelligi quoad abnegationem rerum tātum in proprio. Tū quia duas tunicas , id est superfluas vestes:quas interdicit:

Ubi sit thesaurizandū.

Euāgelice perfectioni necessaria est abdicatio in cōmuni.

prohibebat tam in ꝓprio ꝙ in cōmuni: ⁊ eadem ratione de auro ⁊ argento: quū vnum fuerit preceptum vel consiliū. Tum quia sicut pera erat interdicta in ꝓprio: ita ⁊ in cōmuni. quū circa istud instrumentum cōuenienus non fit distinctio. Tum quia apostoli calciamenta in cōmuni eadem ratione portare potuissent: ⁊ tūc simpliciter calciati euangelizassent. quod est contra textum qui dicit. Prohibuit eis calciamēta: ⁊ concessit sandalia tantū. Mar. vi. Tum quia eodē modo diceretur de virga: quia portabāt virgam: sed non in ꝓprio. quod est cōtra doctrinam Aug. de cōcor. euan. qui dicit ꝙ non fuit eis concessa virga nisi spiritualis authoritas. ⁊ dictum Mat. exponit ad literā. ¶ Septimū fundamentū est. quia Luc. ix. in quo christus tradidit apostolorū regulā ſm beatū Amb. dicens. Nihil tuleritis in via: nec virgā, nec peram, nec panem, nec pecuniam, nec duas tunicas habueritis. voluit eos spoliare omnibus tēporalibus. quū ſm beatum Amb. ibidem, per ista intelligat omnia tēporalia. Sed si dicatur ꝙ ista spoliatio est intelligenda in ꝓprio ⁊ non in cōmuni. istud stare non potest. tum quia in seque. c. postꝙ christus dederat. xii. apostolis regulam: dedit. lxxii. discipulis. quibus licet prohibuerit sacculum, peram, ⁊ calciamenta: non tamen pecuniam, sicut apostolis aurū ⁊ argentū: vt ostenderetur ꝙ maior erat abnegatio apostolorū rerum tēporalium ꝙ discipulorū. Adde hic quod scripsi supra in. §. ad illud. iiii. scdo respōdeo. in ar. lvi. ⁊ in. §. sed contra hoc. in prin. in ar. lviii. Et tamē omnes credūt. xii. q. i. c. ii. ꝙ abdicauerūt omnia in speciali. Tū quia Mat. x. dans eādem regulam apostolis, interdixit eis es portare i zonis suis. ⁊ istud non potest glossari ſm cōmune ⁊ proprium. Tum quia in eodē precepto concessit eis virgam. id est authoritatem apostolicam ſm Aug. Et ita non solum in cōmuni sed etiam in speciali cuilibet. Tum quia sandaliorū vsum cōcessit: non solum in communi sed etiam in speciali. quū quilibet ipsis vteretur. ⁊ etiam eadem ratione de oibus aliis. ¶ Octauū fundamentū est. Matth. xix. quia dicente ibi Petro christo, Ecce nos reliquimus omnia: ⁊ secuti sumus te: qd ergo erit nobis: respondit christus. Amen dico vobis: ꝙ vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me. ⁊c. Et sequitur. Omnis qui re. do. aut fra. aut sor. propter me ⁊ euangeliū: centuplū accipiet: ⁊ vitam eternā possidebit. Ex quo loco aperte declaratur ꝙ cunctorū abnegatio pertinet ad euangelicam perfectionē. Sed ꝙ ista abnegatio fit non solū in ꝓprio: sed etiam in cōmuni: declarat quadrupliciter. Primo qr aplus Petrus q̄ ista dicebat, oia reliquerat: nihil retinēdo in ꝓprio vel in communi de iis que habebat. vt pꝫ in euangelio Mat. iiii. relictis inquit retibus ⁊ naui secuti sunt eū. Secūdo qr beatus Hiero. dicit in eodē loco ꝙ istam abnegationem fecit Socrates phs: cuius discipulus fuit Craton in hoc. ⁊ tamē cōstat ꝙ illi oia abiiciebant in cōmuni ⁊ in ꝓprio: non solū dimittēdo, sed etiam destruendo qd malū erat. vt in gestis beati Jo. euangeliste. Tertio qr in ista abnegatione continent duo bonorū genera: scꝫ bona naturalia, vt parētes. vt pꝫ in Jacobo ⁊ Joanne. Mat. iiii. ⁊ bona fortuita, vt possessiones: q̄ magis distant a spūalibus bonis: ⁊ maiorē nexū habemus ſm virtutē ⁊ naturā. sed illa bona oportet totaliter dimittere a viris perfectis tam in ꝓprio ꝙ in cōmuni declinando ab eorū comunitate in mūdi politia non solū in proprio ab eorū dominio. ergo multo magis cetera bona. Quarto qr magis meruerūt Jacobus ⁊ Joannes dimittētes patrem cuius erant nauis ⁊ retia: ꝙ Petrus ⁊ Andreas dimittentes tantū secūda que erant sua: quāto malus est bonū naturale ꝙ fortuitū. sed illi duo dimiserūt patrem non solū in proprio quoad dominiū: sed etiam in cōmuni quoad ciuitatem ⁊ mūdum: ergo multo fortius illi relinquere habuerūt bona fortuita tam in ꝓprio ꝙ in cōmuni. ¶ Nonū fundamentū est. quia Luce. xiiii. indicens modū sui discipulatus christus dixit. Omnis ex vobis q̄ non renuntiat omnibus que possidet: non potest meus esse

Apostolica tpalium abnegatio fuit et in ꝓprio et in cōi.

discipulus. Dicūt autem textum euangelii palliantes, ꝙ ista renūtiatio debet intelligi in ꝓprio: non in communi. sed ista expositio nō potest stare quadruplici ratione. Primo quia nō dat eius sensum perfectū. omne eīn quod verificatur ſm quid, diminute verificatur. Iste q̄ renuntiat tēporalibus bonis in singulari ⁊ non in communi non renūtiat eis simpliciter: quū habens in cōmuni habet simpliciter: sicut dans in communi dat simpliciter: aut emēs vel vendens. ergo ⁊c. Secundo quia ista glos. corrumpit textū in quo dicitur. Nisi quis renūtiauerit omnibus que possidet: nō potest meus esse discipulus. Ille autem q̄ rei habitē vno modo renuntiat: ⁊ ipsam alio modo habet: nō renuntiat rei: sed modo habendi ipsam rem: quū solū modum dimittat. vt patuit. Tertio quia ista expositio est contra legislatoris intentionē. dicit enim Greg. in homil. sup Matth. ꝙ istud nouū preceptum fuit a christo datum cōtra concupiscentiā alienorum. Unde sicut in vita veteri ⁊ carnali aliena concupiscūtur: ita in spirituali vita ⁊ noua propria donantur. sed in illa vita contingit concupiscere non solū in proprio: sed in cōmuni. vt patet de ciuitatibus, de terminis, ⁊ aliis rebus cōmunibus altercantibus ac de nobiis. ergo in vita noua ⁊ spūali sunt largienda: dimittendo non solū propriū sed cōmune. Quarto qr ista glos. detrahit a saluatoris documēto. qui alibi dicit Mat. xvi. Qui vult venire post me: abneget semetipsū. Et fortasse inquit Greg. laboriosum non est homini relinquere sua: sed valde laboriosum est homini relinquere semetipsum. sed quicūꝗ accedit ad perfectionem euangelicam relinquēdo seipsum: non solū relinquit se in proprio, vt sibi nō viuat: sed etiam in cōmuni, vt moriatur mundo. vt docet Paulus. Uos inquit existimate mortuos super terrā. ad Rom. vi. ergo multo magis relinquēs faciliora debet ea abiicere tam in ꝓprio ꝙ in cōmuni. Sed occurrit dubium quia Beda in glos. sua super illo verbo, dicit ꝙ abnegare omnia sicut hic christus dicit: non est omniū sed paucorū ⁊ perfectorū. sed illa glos. potius est ad propositū. ¶ Decimū fundamentū: qr ipse dicit Luc. vi. Ue vobis diuitibus qui habetis hic consolationē vestram. qd vtiꝗ non dicit diuitias simpliciter dānans. xxx. dist. ⁊ hec scripsimus. xii. q. i. duo. sed imperfectionē eis annexam. Quū autem consolationes corporales de q̄bus loquitur: ita ex diuitiis cōmunibus sicut ex propriis cōtingat haberi: sicut patet in monasteriis diuitibus, vbi monachi delicatius ⁊ pinguius viuūt: vtrobiꝗ imperfectio videtur annexa. Istud autē edictum dominicū ad propositū pertinere declarat ex duplici parabola in euangelio scripta. quarū prima est de illo diuite cuius ager attulit vberes fructus. Lu. xii. cui fuit dictū, Stulte hac nocte animā tuam repetam. quū in futurum cogitaret. ⁊ sequitur. Sic est qui sibi thesaurizat: ⁊ non est in deū diues. In quo monet nos dominus circa diuitias nos habere ac si statim deberemus spiritū reddere. Et tamen constat ꝙ talis nullū cōmune vel propriū, nisi forte alicuius rei necessariū vsum, sicut morientes nō quereret. Scda parabola est de semine qd cecidit inter spinas: ⁊ simul exorte spine suffocauerunt illud. Mat. xiii. ⁊ Luc. viii. quas spinas dixit dominus esse diuitias que in anima suffocant verbū dei. Diuitie autem in communi sunt vere diuitie distrahentes ⁊ solicitantes animum multipliciter possidentium scꝫ vt patet ad sensum. ¶ Undecimum fundamentū est. quia Luce. xii. exhortans christus suos discipulos ad euangelizandum paupertatem, dicit. Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Uendite que possidetis ⁊ date eleemosynā. Qr autem istud consilium saluatoris non intelligatur de abrenūtiatione temporaliū in speciali tantū, declaratur. Tum quia illos qui retinent bona in cōmuni: nō oportet possessiones vēdere: sed tantū cōmunitati dare. ⁊ tū datio ⁊ vēditio in cōsilio sunt expresse. Tum quia assignat dñs istius rationē. Facite vobis sacculos q̄ non veterascūt ⁊c. que omnia ita sunt contra tēporalia in communi. sicut in

speciali.quũ fur ⁊ tinea ista auferant/vt patuit/cõmunia sicut specialia. ¶ Duodecimũ fundamẽtum est q: Mat. viij.⁊.ix.ipse redemptor dixit cuidam ipsum volẽti sequi. Vulpes foueas habent ⁊ vo.ce.ni.si.autem ho.nõ habet vbi ca.su.re. Et ꝙ istud verbũ faciat ad propositũ declaratur.quia ipse dñs voluit in hoc verbo ostẽdere ꝙ ipse magis expropriatus esset ꝗ̃ bestie:vt pz ex ipsorũ verborum contextu.⁊ tamen constat ꝙ bruta nullũ habent in cõmuni dominiũ nec in speciali:nisi tantũ in eorũ foueis vsum determinatũ.quem tamẽ christus non habebat in domibus:quũ esset vagans: sicut de ipso fuerat prophetatum Hiere.xiiij. Quare quasi colonus futurus es in terra: et quasi viator: declinans ad manendũ: Quare futurus es velut vir vagus ⁊ fortis q̃ non potest saluare:que omnia sunt officia solũ in rebus vsum habentia. ¶ Ista aũt veritas cõfirmatur primo:quia christus fuit ita pauper in suo ortu/vt virgo mater ipsum pariens in diuersorio reclinaret:⁊ pãnis inuolueret in presepio. Lu.ij. Ecce quãta paupertas in rebus/in loco/in seruientib⁹. Unde Hiero.contra Eluidiũ. Nulla autem ibi obstetrix:nulla mulicularum sedulitas intercessit. Ipsa pãnis inuoluit infantem. ipsa mater ⁊ obstetrix fuit. Unde sequitur. Et pãnis eum inuoluit. Itẽ Beda. Qui totum mundũ nouo vestiuit ornatu:pãnis vilibus inuoluitur:vt nos stolam primã recipere valeamus iustitiã ⁊ innocẽtiam. Luc.xv. de peni.di. ij.§.romanos.ꝟ.quõ renouari.al's est.c.ibi. stola illa pma ⁊ ipsa iustitia est.⁊ ꝟ.sed nec adam.al's est.c. Itẽ grecus ibi. O admirabilem peregrinationem ⁊ coarctationem quã subijt qui continet orbem.ab initio captat penuriã:⁊ eam in se decorat. Nimirũ si voluisset:venire poterat mouendo celũ/concutiendo terrã/emittẽs fulmina. non autem sic processit.nõ enim hominẽ perdere sed saluare volebat:⁊ ab ipsis primordijs humanã conculcare superbiã atq3 ideo non tantũ homo fit:sed etiam homo pauper.et pauperem matrẽ elegit:que caret cunis quibus natũ infantẽ reclinet.sequitur em̃. Et reclinauit in presepio. Itẽ Ambro. Propter te ergo infirmitas in se firmitas.postea ꝓpter te inopia in se opulentia. Noli hoc estimare quod cernis:sed ꝙ redimeris agnosce. Plus dñe Iesu iniurijs tuis debeo ꝙ redẽptus sum:ꝗ̃ operibus ꝙ creatus. Non prodesset nasci:nisi redimi profuisset. ¶ Secundo q: ipse pauper fuit in suo progressu: vt de elemosynis acceptis de facultatibus ipsum sequentiũ sustẽtaretur. vt habetur Luc. viij. vbi dicitur ꝙ quũ Iesus iter faceret predicans per ciuitates ⁊ castella:mulieres que ipsum sequebantur ministrabant ei de facultatibus suis. qd̃ tamen necessariũ non fuisset:si aliquas facultates cõmunes cum apostolis ipse dñs habuisset.immo fuisset superfluũ ⁊ peccatum. q: habere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina est.xlij.distin.§.j. ¶ Tertio q: ipe pauper fuit in sua passione:vt etiã oĩbus vestimentis spoliatus nudus in cruce penderet. Ioã.xix. Et ipsa tunica inconsutilis super quã sors missa est/vilis erat. Unde.ibi.desuper cõtexta per totum. Chry. Quia em̃ in Palestina duos pannos cõnectentes subtexunt indumẽta:ostendit Ioãnes ꝙ talis erat tunica Iesu:occulte vilitatem vestimentorũ insinuans. ¶ Quarto q: pauper post mortem alienis funeralibus ⁊ sepulcro sepult⁹. Matth.xxij. Et ideo quũ christus ita intense exẽpla summe paupertatis nobis ostenderet in seipso:nullus euangelicam veritatem diligens debet ambigere ipsum nihil in communi vel proprio habuisse. b

Christi paupertas multifariã ostenditur.

AD partem cõtrariam introducuntur.xij. noui testamenti conclusiones siue instãtie:que premissis obuiare videtur. ¶ Quarum prima est que scribitur Io.iiij. ꝙ discipuli christi id est apostoli ipso relicto iuxta puteum/ fuerunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo colligitur ꝙ apostoli habebãt pecuniam vnde emebãt cibos. Ad quod respõdetur ꝙ ipsi nec propriam pecuniam nec eis comunem habebant:que ipsorũ esset:sed erat sanctarum mulierũ christo ministrãtium. vt legitur Luc. viij. ⁊ ipsam pecuniam vel aliorũ apostoli dispensabant: non sicut suã/sed sicut alienam:donec cõmutaretur in victum necessariũ christo ⁊ apostolis eius. quẽadmodum seruus alicui⁹ patrisfamilias dispensat pecuniã eius in qua nihil dominij vel iuris habet: sicut precipitur vel innuitur vel nouit placitũ esse domino suo. Hec solutio probatur ꝑ parabolam de seruo dispensante pecuniã domini/⁊ cum eo lucrãte:⁊ de alio de mna dñi sui lucrante.⁊ de alio eam in sudario reponente.ad hec Matth.xxv.⁊ Luc.xix. ⁊ vtrobiq3 vocatur pecunia ⁊ mna dñi/⁊ non serui. ¶ Secũda instantia est:quia Luc.ix.dicente dño apostolis vt darent mãducare turbis:dixerunt. Non sunt nobis plus ꝗ̃ q̇nq3 panes:nisi eamus ⁊ emamus. Unde constat ꝙ pecuniam habebant vnde tante turbe poterãt emere cibos. Respõdetur ꝙ sicut apostoli potuerũt de pecunia mulierum vel aliorũ christo ⁊ sibiipsis prouidere tãꝗ̃ executores eã administrantes:in qua nihil habebant dominij: ita de eorũ voluntate toti turbe christum sequẽti potuerunt prouidere:quãdiu ille durabãt pecunie. Probatur hec solutio.q: pecunie quas dispensant executores/non sunt eorum.ex de testa.tua.⁊.c.penul.facit.xij.q.j.habebat. ¶ Tertia instantia est:quia christus soluit didrachmã ad vitandũ scandalum. Mat.xvij.xxviij.q.j.iam nunc. Unde videtur ꝙ saltem habuit illum staterem inuentum in ore piscis per Petrum quem soluit. Didrachmã continet duas drachmas. Drachma valet duos denarios vsuales. Stater duas didrachmas.⁊ sic stater valet octo denarios. Istum staterẽ inuenit Petrus de mãdato christi in ore piscis:quem soluit pro tributo pro se ⁊ christo.de hoc.xxiij.q.j.est aliud.⁊ xxiij.q.viij.tributum.xj.q.j.magnum. adde hic quod scripsi supra.§.item istam questionẽ.ꝟ.item Hieronymus.in arti.lvij. Sed ibi glos.Hieronymi soluit ad oppositũ:que dicit sic. Dñs tante paupertatis fuit: vt vnde daret tributum non haberet. Iudas enim in loculis habebat cõmunia:sed res pauperũ in suos vsus conuertere nefas duxit. Unde colligitur ꝙ christus fuit pauper. non solũ in proprio:sed etiã in cõmuni.quũ quilibet habens in cõmuni de ipso cõmuni possit tributa prestare. Sed occurrit obiectio quomodo potest aliquis soluere aliquod tributũ nil omnino habẽs. Respondetur ꝙ sicut seruus portans res domini sui soluit vectigal de eius ⁊ nõ de sua pecunia:vel ali⁹ alicui⁹ domini negotiorũ gestor: Ita potuit christus vel beatus Petrus de nõ sua pecunia soluere didrachmã. Probatur hec solutio. quia seruus non possidet ea q̃ sunt in peculio:sed dominus.ff.de acqui.pos.ꝙ seruus.⁊ no.xij. q.j.non dicatis.glos. Sed tunc occurrit secũda dubitatio cui⁹ erat stater ante ꝗ̃ solueretur.quũ a nullo domino Petrus ipsum sumpsisset. Respondetur ꝙ ille stater nullius fuit illo tẽpore:quia nullus potest volens alicui⁹ rei accipere dominiũ.ff.de acqui.pos.si de eo.§.j. Et ideo sic erat stater ille in manu Petri sicut in ore piscis quoad dominiũ. Sed si dicatur:quomodo potuit soluere id quod suũ non erat? Respõdetur ꝙ ad soluendũ obligatus nõ erat. vt dominus ibi dicit.sed sufficiebat ꝙ sedaret scandalum iudeorum ⁊ ꝙ nulli preiudiciũ fiebat:quia vt dictum est:stater in nullius dñio erat. Probatur hec solutio. q: neq3 maris neq3 piscium ante capturam aliquis dominus est:nisi creator eorũ deus.dist.viij.quo iure.pñ.lxxj. Et dominabitur a mari vsq3 ad mare. ¶ Quarta instãtia est:quia Io. xij.scribitur ꝙ Iudas dicebat. Quare vnguentum istud non ve.⁊c.non quia de egenis pertinebat ad eũ:sed quia fur erat:⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. Ex quo habetur ꝙ christus habuit loculos in q̇bus portabantur ea que mittebantur:⁊ sic habuit in cõmuni. Respondetur ꝙ habuit loculos dñs ꝫm Aug.q: ecclesia erat habitura loculos.xij.q.j.habebat.⁊.c.exemplum. Ex quo colligitur ꝙ christus loculos nõ habuit nisi quia ecclesia erat habitura.⁊ sic non pro se:sed vt ecclesie esse licitũ demonstraret:⁊ in personam infirmorum.vt in decre.exijt.⁊

[Contra] argumẽtis pñt iprobari q de apostolorum paupertate dicta sunt.

supra sepe

s.sepe dictum est. Sicut et dicitur de fuga quã christus fecit ad condescendendum infirmis. vt dicit Augu. super illud Jo.vij. Ambulabat Jesus in galileam. ¶ Quinta instãtia est: quia Jo.xiij. quum dixisset dñs Jude. Quod facis fac citius. quidam putabãt quia loculos habebat Judas: vt diceret ei dñs. Eme ea q̃ necessaria sunt nobis ad diem festũ: aut egenis aliquid daret. Ex quo loco colligũt quidam ꝙ aliquid tenuerit Judas in cõmuni. sed iam ad hoc facta est responsio fm Augu.xij. q.j. habebat. in figuram ecclesie loculos habiture. Unde non habuit christus loculos ad pecuniam possidẽdam. quum hoc vt.s. patuit apostolis prohibuerit. sed tm̃ ad pecuniam seruãdam ad indigentiam egenorum. Pecunie autem seruatio pro necessitatibus ingruentibus nullam in seruante arguit possessionem: quũ alienum cõtingat in omni deposito: cuius apud deponentem dominium et possessio retinetur. ff. depositi. licet. §.j. ¶ Sexta instantia est: quia Luc.xxij. videtur dñs reuocasse regulam quam dederit apostolis: quando inquit. Quando misi vos sine sacculo et pera: nũquid aliquid defuit vobis? Quib' respondentibus, Nihil. dñs subiungit. Et nunc qui habet sacculũ tollat: similiter et peram. ꝛ qui non habet gladiũ: vendat tunicam suã et emat gladiũ. Respondetur ꝙ non reuocauit: sed in illo tp̃e id qd̓ pacis tempore instituerat dispensauit. Unde glos. ibi. Nõ eadem inquit forma viuẽdi vel regula persecutionis: que pacis tempore discipulos informat. et cetera quã.s. posui. Et per istum modum etiam credunt aliqui doctores christum habuisse loculos: q: non legimus christum habuisse loculos nisi tempore passionis in textu diuine scripture. ¶ Septima instãtia est: quia christus in morte habuit vestimẽta que erant sua. Jo.xix. Partiti sunt vestimẽta mea: et super vestẽ meã miserunt sortem. Sed instantia arguit de proprio in speciali. Sed respondetur ꝙ erant sua quantum ad vsum: et proprietas illorum qui dederant. sicut vestimẽta filijfamilias ꝛ serui sunt patris. et dic sicut lati'.s. dixi in.§. istam questionem. ver. ꝙ non obijcitur. in ar. lvij. ¶ Octaua instantia est: ꝙ Jo.xxj. dicitur ꝙ Petrus post christi resurrectionem redijt ad piscãdum. vbi dicit Augu. ꝙ lictum fuit ei seruata perfectione apostolica victũ per piscationẽ acquirere. Et beatus Grego. ibidẽ dicit. Negotium qd̓ ante conuersionem sine culpa extitit: post conuersionem repetere culpa non fuit. de peni. dist. v. negotium. Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro pisces suos vendere ad victum habendum: quod non potuit fieri nisi in eis habuisset aliquod dominium. Respondetur ꝙ nũꝗ Petrus pisces suos vendidisset: sed dedisset: aut potius dimisisset eos pro victu sibi necessario dãs laborem solum. Et si queratur cuius fuerunt illi capti pisces ante aliorum acceptionẽ. Respondet ꝙ nullius fm dominiũ: sicut nec in mari. quum nullus acquirat ius in re inuitus: sicut maria et flumina et litora in nullius bonis sunt hominis specialis. insti. de rerũ diui. §. litor. vbi no. et dixi.s. Et hoc ecclesia determinat in regula beati Francisci: quã ex certa sciẽtia approbauit ꝛ toties confirmauit. in. c. fratres. Illi quibus gratiam dedit dñs laborandi: laborent fideliter ꝛ deuote ꝛc. Et infra. De mercede vero laboris ꝓ se ꝛ suis fratribus corporis necessaria recipiant: p̄ter denarios vel pecuniã. Uera regula ista apostolica digito dei viui scripta soluẽs dubia et abnegãs propria. ¶ Nona instãtia: quia j. ad Timo. vj. dicitur. ꝙ habentes alimenta et quibus tegamur, his cõtenti simus. x. q. ij. episcopus. Ex quo habetur ꝙ ad minus oportet victũ et vestitum habere: que cõmode haberi non possunt sine aliqua pecunia. Sed respõdetur ꝙ ista authoritas est magis ad oppositum: q: nummis erat contentus apostolus ad vitam trãsitoriam. Alimentorum autem et vestimentorum vsus sufficit sine dominio: vt patet in seruis et filijs. vnde plus in istis non requirebat apostolus: vt ibidem dicit. Q: autem apostolus idem nõ habuit nisi vsum solum: ipse expresse testificatur ad Phil. iiij. vbi gratias agit quia ei miserant bis alimoniam. bis in vsum inquit: et non in dominium. ¶ Decima instantia est: quia ipse Paulus fuit scenofactorie artis: id est pelliparius. sicut dicit Chrys. de laudibus Pauli. et de ministerio suo lucrabatur victum suum. Act. xviij. et sic lucrum illud erat ad minus suum. Unde dicit ad Ephe. iiij. Unusquisq; magis laboret manibus suis: qd̓ bonum est. vnde operabatur ad lucrum vt non grauaret ecclesiam. j. q. ij. sacerdos. Sed respondetur ꝙ illi apud quos manebat: vt dicitur in preallé. c. Actu. xviij. accipiebant lucrum: et prouidebant ei de victu: sicut faciunt magistri principales in mechanicis de scholaribus quasi suis. At si ipse reciperet pro necessitatibus suis ad seruandum: tunc remansisset dominium apud dantem: et authoritas donec pecunia fuisset expensa. vel hic dicendum est sicut de Petro.s. in. viij. instantia. ¶ Undecima instantia est: quia Act. xx. dicitur. Beati' est dare ꝙ accipere. ex. de cele. mis. cũ marthe. §. j. Et ideo ille religiones que habent aliquid in communi videntur beatiores: et sic perfectiores: quia possunt dare: ꝙ ille que semper habent recipere. Respondetur ꝙ ista ratio probat ꝙ quanto est ditior status: tãto est perfectior: immo ꝙ perfectius est habere in proprio, ꝙ in communi solũ. quum res que proprius possidentur, liberius possint dari. Sed dicendum est ꝙ quo modo pauperes euangelici possunt recipere, eo modo possunt dare de licentia dominorum: sicut et vti. et sic faciebat sanctus Frãciscus. et est expressum ex de verbo. signi. exijt. lib. vj. de ministris qui de licẽtia pape possunt dare in ordine et extra ordinẽ, excepta pecunia: quam etiam de voluntate illorum quorum est nõ possunt cõtrectare aut dispensare. vt in decre. exijt. de verbo. signi. lib. vj. ꝛ in decre. exiui. de verbo. signi. in clemen. §. cupientes. Et sic dantes pauperes beatiores sunt, ꝙ alij pauperes non euangelici recipientes: quia cũ paupertate et de paupertate sua faciunt misericordiam. et sic intelligit istud verbum, Beatius est dare. Jo. cassi. in. xij. libell. in. x. libello de spiritu acidie. Unde christus non solum recipiebat: sed et dabat pauperibus. et facit quod legitur ꝛ no. lxxxvj. dist. non satis. in glos. ar. ꝙ pauper vsum habet in rebus quas recepit: nõ dominiũ. Et hic adde qd̓ longe.s. notaui de isto ar. in. §. ex quo sponsa. ver. item ad Ephes. iiij. in arti. lj. et. j. in. §. hoc autem preceptum. ver. super illud. in arti. lxv. ¶ Duodecima instantia est de. c. sepe dicto. xij. q. j. dilectissimis. ꝙ apostoli viuebant in illa communitate ecclesie primitiue. Respõdetur per doctores ꝙ illa fuit regula discipulorum et non apostolorum christi. ¶ Ista solutio declaratur quadrupliciter ex ipso textu sacre scripture. Primo quia ipse dominus dedit aliam regulam quoad aliqua apostolis et aliam discipulis. vt patet Luce. ix. expresse. Et ideo. c. preallé. dilectissimis. loquitur de discipulis qui non fuerunt ita perfecti. nihil est ad oppositum. ¶ Secundo quia ibi dicit tex. Act. iiij. Multitudinis inquit credentium ꝛc. erant illis omnia communia. Illius autem multitudinis in communitate non nominabantur apostoli: sed nominabantur conuersi ad fidẽ. Unde sequitur ꝙ nemo ceterorum audebat se iũgere apostolis: sed magnificabat eos populus. Ex quo patet ꝙ populus et multitudo erant ab apostolis sequestrati. ¶ Tertio quia fideles vendebant agros: et ponebant precia ante pedes apostolorum: et illi non detinebant sibi: sed diuidebant prout vnicuiq; opus erat. vnde nõ erant ipsi possessores: sz tm̃ distributores. quod officium in re dominiũ non requirit. vel sicut testamentorum executores. vt.s. dixi. ¶ Quarto quia Actu. iij. quum ille claudus speraret a Petro eleemosynam: dixit ei Petrus. Argentum et aurũ non est mihi ꝛc. Si autem aurum et argentum in communi habuisset: de illo sibi communi eleemosynam sibi facere potuisset: maxime quia caput erat totius ecclesie principale. Adde hic quod scripsi.s. in. §. sed cõtra hec dicendũ. satis in prin. in ar. lviij. ¶ Intelligendum est tamen ꝙ habere aliquid in communi potest intelligi quatuor modis. Aut haberi per modũ vniuersaliter aut naturaliter dominantis. sicut communi.

Non eadem fuit aplor et discipulorum regula.

Quadrifariã potest ꝗ̃d habere in

in communi omnia bona regni sunt regis. dist.viij.quo iu
re.sicut dicebat Abneger ad Dauid.Cuius erūt queq; bo
na israel:ij. Reg.iij.in tex.Cui⁹ est terra:Unde reges non
sunt domini proprietarij rerum singularū regni:sed quan
tum ad defensionem et gubernationem.legitur et no.C.
de quadri.prescrip.bñ a zenone.facit ex de sup.ne.pre. grā
di.lib.vi.ex de iureiurā.intellecto. xxiij.q.viij.§.ecce. super
verbo/aneret.et in glos.super hoc verbo/posita.que inci/
pit/et ita. Aut per modum particulariter possidētis. sicut
Saul preter regnum possessiones quas reddidit Dauid
Miphiboseth.ij.Reg.ix.Aut per modum fideliter distri/
buentis.vt Joiada sacerdos distribuebat pecuniam ope
rarijs domus domini quam populus offerebat.iiij.Reg.
xij. Aut per modum sumentis vtiliter.i.ad solum vsum si/
bi necessarium: sicut vidue et pupilli sumebāt sibi victum
de ijs que conseruabat Onias.ij.Macha.xij. Nunc autē
christus habuit omnia in ratione vniuersaliter vel natu/
raliter dominātis:quia iure naturali:quum ipse esset prin
ceps omnium spiritualium ſm humanitatem habuit sub
se principatum temporalium.Sed non habuit in commu
ni in ratione possidētis particulariter: quia oppositū pre/
cepit apostolis:vt nihil possiderent. Tertio habuit in cō/
muni ad distribuendum: ex quo ad necessitatem suam su/
mebat ex premissis. ¶ Intelligendum est vlterius q̄ chri

Qua/
tuor ob
causas
christ⁹lo
culis vte
batur.

stus vtebat loculis quadruplici ex causa. Primo quoad
necessitatem suam sumendo.Et ideo dicitur Jo.xij q̄ qui
dam putauerūt quādo dixit Jude.Quod facis facitius:
q̄ diceret ei/Eme ea que nobis sunt necessaria ad diem fe
stum.quod non cogitassent:nisi alias vidissent simile. Se
cundo vtebatur ad pauperum indigentiam releuandam.
quia ibidem dicitur q̄ aliqui putauerūt q̄ ei quia loculos
habebat mandaret q̄ egenis aliquid daret. Unde habet
q̄ de illis loculis cōsueuerat egenis aliquid prouidere.et
est expressum.xij.q.j.habebat.Tertio vtebatur loculis ad
dandum exemplum infirmis.vt.s̄.sepe dictum est.Quar/
to vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt pro tem/
pore tribulatiōis loculos habere possent. vt.s̄. patuit ſm
Bedam. et bursarios quum per loca inhospitalia transi/
rēt. Et nulla istarum causarum arguit ipsum habuisse do/
minium aliquod in pecunia: quia de alieno potest quis su
stentari et aliena distribuere.sicut de omnibus istis.s̄.lon
gius copiosissime dictū est in.§.q̄ simplex facti vsus.in ar.
lvi.cū quinq;.§.subsequentib⁹ positis sub suis ar.⁊.j.in.§.
hoc autem preceptum.ver.fuit ergo vna causa. in art.lxv.
Nec ad hoc obuiat Jo.xiij. q̄ omnia dedit ei pater in ma/
nu:et sic videtur q̄ omnia in eius dominio fuerūt.q: sicut
dictum est/omnia erāt in manu eius iure naturaliter vel
vniuersaliter dominantis:non in speciali vel in communi
particulariter iure proprietario possidentis. Predicta de
intellectu euangelij de paupertate loquētis et de vsus se/
paratione in religiosis a proprio quo carent: intelligo sal
uo intellectu constitutionum dñi nostri dñi pape Joā. de
ista materia loquētium quibus sto:et cuius correctioni cō
misi in prin.istius operis/in medio/hic et in fine hoc op⁹.
Facta vtili digressione.a.§. porro omnis religio.huculq;.
de perfectione euāgelica christi et aplorū:et fratrū minorū
regula et declarationibus eius.Nūc ad materiam de qua
incepi.s̄.§.nūc vero ad religiosorū.in ar.liiij.scʒ de religio/
sorū vitijs/et primo de proprietatis vitio redeamus.

¶ Articulus.lxiiij.

Et adhuc petita ve/
nia a dominis religionis: de quorum nume/
ro indignus ego sum: pro eorum et mea vti
litate/et quia est posteris plurimum profu/
turum: de eorum statu et defectibus latius scriptitabo.
¶ A Et quia in preall.§.nunc vero. dixi quomodo reli/
giosi offendunt in vitio ꝓprietatis in ingressu religionis:
nūc dicēdum quomodo offendunt in eodem vitio in pro/
gressu. Nā istius tēporis hypocritalis nostri regulares ali

qui presertim mendicantes/qui arctius paupertatem ser
uare tenentur.ex de exces.prela.c.peñ.⁊ si.in multis in ista
proprietate offendunt. ¶ B Tum primo quia vltra ve

In reli/
giosos
auri cu/
pidos.

ras necessitates/etsi frequenter non habeant:res tñ mun
di et maxime pecuniam habere cupiunt et intēdūt.Unde
auaritia dicitur ab aueo aues.i.cupio.vel ab auro et sitio:
quasi aurū sitiens. Ad hoc.xlvij.di.sicut hi.xiiij.q.iiij.quid
dicam.et.j.q.j.§.ex his.ibi.Crassus aurum sitiuit:⁊ aurum
bibit.Unde nō sunt pauperes spiritu.i.voluntate. Mat.
v.Beati pauperes spiritu.vbi Hiero. Qui scʒ propter spi
ritū sanctū volūtate sunt pauperes.Alij pauperes etsi fre
quenter sint rebus pauperes: non abijciūt tamen diuitis
volūtatem. vt dicit Daniel in collatione sua que est.iiij. in
lib.collationū Jo.cassi. ¶ C Et de talibus dicit Clima
cus in gradu.xv.de auaritia.in tit.de celesti cursu pauper/
tatis. Qui est irrationabiliter.i.inuolūtarie pauper et in/
discrete:leditur in duobus: quia a presentibus est abstra/
ctus et elongatus:et priuatus est a futuris. Et ſm Hiere.
contritione duplici conteruntur: et presentis egestatis et
future.Hiere.xvij.ſm enim Bernar.sermone.clj. Duo ha
bet paupertas voluntaria sequentium christum: afflictio
nem.s.et vilitatē.de quibus ps̄.xxviij. Uide inquit humili
tatem meam et laborem meum.Et propterea in terra sua
duplicia possidebunt.Esa.lxij. vt pro pudore sit honor iu/
diciarie potestatis. ꝓ labore refrigeriū placidissime sessio
nis.Uñ Job.xxxvj. Judiciū dedit pauperibus. Mat.xix.
Uos q̄ secuti estis me ⁊c.et Grego. Quisquis diuini amo
ris stimulo incitat⁹ hic possessa reliquerit:in iudicio ꝓcul/
dubio culmē iudiciarie potestatis obtinebit. ¶ D Sed
multi religiosi nostri temporis neq; viles apparere appe
tunt:nec penuriam sustinere.contra quos Bern̄. super il/
lud Mat.v.Beati pauperes spū.Sunt qui pauperes eē
volunt:eo tamen pacto vt nihil eis desit.et sic diligūt pau
pertatem:vt nullam inopiam patiantur:nec vilificari/sed
glorificari appetunt. Unde tales a dño odiuntur:q: odit
deus inter illa tria superbum pauperem. Eccli.xxv. Tū se/
cundo q: sicut habent tales mentē auaram: sic quum offe
runtur vel dantur superflua: recipiunt. et diuersis modis
et ingenijs aurum extorquent a barbaris.C. de cōmer. et
merca.l.ij.et ex de pe.⁊ re.abusionibus. Et reuera nūq̄ ta
les communiter satiantur.vt in clemen.xiiij.q.iiij. quid di/
cam.quia habent animas calidas quasi ignis ardens:nec
extinguit donec degluttiāt.Eccli.xxiij.Greg. Auaritia desi
deratis rebus nō extinguit:sʒ augetur: more ignis cuius
flāma ex lignis adiectis videt cōprimi: sed paulo post cer
nitur dilatari.Uere tales religiosi mendicātes/sunt pau/
perū qui vere indigēt necatores.Eccli.xxxiiij. Panis egē/
tium vita pauperis est. qui defraudat illum homo sangui
nis est.ar.ad hoc.xiiij.q.ij. qui oblationes.j.⁊.q̄.xij.q.ij. qui
abstulerit.et.c.amico. sub.c.gloria epi. Tales etiā fures et
latrones sunt.quia ſm Hiero. Aliena rapere conuincitur:
qui vltra necessaria sibi retinere probatur.xlij.dist.§.j.ver.
quomodo.⁊ preall.c.sicut hi.ex de resti.spolia.sepe.Et ſm
Ambro.Qui accipit/et non indiget:rapit. Job.xv. Ignis
deuorabit tabernacula eorū qui munera libenter accipiūt.
Esa.xxxiij. Beat⁹ qui excutit manus suas ab omni mune/
re.j.q.j.sunt nonnulli.vbi verba Esa. per Grego. de tripli/
ci munere exponuntur/lingue/adulationis/obsequij/et
cuiuscūq; rei temporalis.ad idem ex de simo.etsi questio/
nes.Et ideo dicebat beatus Franciscus verus ⁊ nō fictus
expropriatus et pauper. Nūq̄ fui fur et latro.i.de elemo
synis que pauperum sunt hereditas: semper minus acce/
pi q̄ me cōtingeret: ne defraudarentur alij pauperes sor/
te sua:quia contrarium facere furtum esset. ¶ E Cōtra
tales Luce.xxj. Uidete ne grauentur corda vestra crapula
et ebrietate et curis huius vite. Quod exponens Isaac in.j.
sua collatione de oratione. vt legitur in li. collationū Jo.
cassi.ait. Est notādum quibus ex causis grauari mētē dñs
designauerit. Non enim adulteria/non fornicationes/nō
homicidia/que mortalia esse nullus ignorat.xxv.distin.§.

criminis.ver.ea deinde.⁊ ex de iureiuran.etsi christus. sed crapulam posuit et ebrietatem et curas seculares: que intantum nemo hominum huius mundi cauet: aut damnabilia iudicat: vt etiã nonnulli (quod pudet dicere) semetipsos monachos nuncupantes iisdem ipsis distentionib⁹ velut innoxijs et vtilibus implicentur. Nã ꝙ seculares cure cadere in nos religiosos nonnunꝙ possint: certa et manifesta rõne monstratum est ſm regulam seniorum: qui quicquid necessitatem victus quotidiani ⁊ ineuitabilem vsum carnis excedit: ad secularem definierunt curam et solicitudinẽ pertinere. vt verbi gratia. Si quum possit operatio vnius solidi necessitatem corporis expedire: ad duorum vel trium solidorum acquisitionẽ nosmetipsos propẽsiore velimus opere et labore aut habendi solicitudine et cura distendere. Et quum duarũ velamẽ sufficit tunicarũ. Mat. x. ad vsum scz noctis et diei: tres vel quatuor: fieri procuremus. Quumqꝫ vnius vel duarum sufficiat habitatio cellularum: ambitione seculari atqꝫ amplitudine delectati quatuor seu quinqꝫ cellas et easdem exquisiti ornatus ⁊ capaciores ꝙ vsus desiderat, extruamus: passionem libidinis mundialis in quibus possumus preferentes: quod nõ nisi instinctu demonum fieri manifesta nos experimenta docuerunt. ⁊ paulo post. Et idcirco morbum ambitus secularis nostris mentibus non inesse, non vtiqꝫ tantum eorum ignotorum abstinẽtia comprobabit: que etiam si velimus explere nõ possumus: neqꝫ illarum rerum aspectus quas si affectauerimus, tam apud spirituales viros ꝙ apud seculi homines notabiles prima facie redderemur: sed etiã quũ illa que nostre suppetunt potestati: ⁊ honestate quadam videntur obnubi: rigida mente respuimus. Et reuera non minus hec que minima videntur: queqꝫ ab iis qui nostre ꝓfessionis sunt cernimus indifferẽter admitti: pro qualitate sua aggrauãt mẽtem: ꝙ illa maiora que ſm suũ statum secularium sensus inebriare consueuerunt: non sinentia deposita fece terrena ad deum in quo semper defixa debet esse intentio monachi, respirare: cui ab illo summo bono vel parua separatio mors presens ac perniciosissimus interitus est credendus. hucusqꝫ verba Ysaac. q̄ etiã in eadem collatione de huiusmodi superflua seculari cura tale ponit exemplum religiosis perpetuo recordandũ.

¶ F Nam quidam probatissimus seniorum quũ transiret iuxta cellam cuiusdam fratris hac animi quã diximus egritudine laborãtis: vtpote qui extruendis reparãdisqꝫ superfluis inquietus quotidianis distentionibus insudaret: et eminus conspexisset eum graui malleo saxũ durissimum conterentem: vidissetqꝫ ethiopem quẽdam. i. demonem adstantem illi: et vna cum eodem ictus mallei iũctis consertisqꝫ manibus illidentem: eũqꝫ ad operis illius instantiam ignitis fascibus instigãtem: diutissime substitit, vel impressionem durissimi demonis vel fraudem tãte illusionis admirans. quum em̃ nimia lassitudine fatigatus frater requiescere iam finemqꝫ operi voluisset imponere: instigatione illius spiritus animatus iterũ resumere malleum, nec desinere ab intentione cepti operis vrgebatur: ita vt eisdẽ eius incitamentis infatigabiliter sustentatus tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tam dira demonis ludificatione permotus ad cellam fratris diuertit: salutansqꝫ eũ q̄d inquit est frater istud opus quod agis? At ille, laboramus ait cõtra istud durissimum saxum: vixqꝫ illud potuimus aliquãdo conterere. Ad hec senex. Bene dixisti, potuimus. nõ enim solus eras quum illud cederes: sed alius fuit tecum quem non vidisti: qui tibi in hoc opere non tam adiutor ꝙ violentissimus impulsor adstabat. hucusqꝫ Cassi. Adde hic quod scripsi. s. in. §. labor autem. in si. in. li. art. ¶ De religiosis etiam istius tẽporis multis satis illud competit Baruch. iii. Argentum et aurum thesaurizant: et non est finis thesaurorum eorum. Nam nedum inter monachos sed inter mendicantes aliqui maxime prelati ⁊ literati inter eos summas librorum pannorum et supellectilium habent: ⁊ ducunt scrinia magna et capsas: nedum contra euãgelium peram. Luc. xxii. Et eorum celle non pauperum domũcule et tuguria et diuersoria videntur: sed mercatorum camere et pontice et speciariorum apothece et enthece. contra illud canonis. enthecam habere non licet. et loquitur de religiosis. xii. q. i. nolo. Quicquid quasi preciosum habere possunt: reponunt non in celis. Matthei. vi. sed vbi fures effodiunt et furantur: et tinea demolitur. Multorum supellectilia religiosorum plus constant ad portandum: quum se mutãt de loco in locum: ꝙ valeat quicquid in mundo antea possidebant. Nummos et pecunias tantas quidam mali religiosi habẽt: quãtas habere possunt: immo nedum in vno loco quidam eorum, sed in locis diuersis scrinia et armaria tenent. Contra quos omnes predictos Jo. cassi. in. iiii. lib. de institutis renuntiantium ait de illis sanctis monachis egyptijs inter quos nullum peculiare opus a quoꝙ penitus affectatur. Quumqꝫ totã enthecam cenobij suã credat esse substantiam: ad retinendam nihilominus arrepte nuditatis virtutem quam studet ad finem perfecte inuiolabiliter custodire: ita semetipsum quisqꝫ a cunctis extraneum ⁊ ex omnibus iudicat alienum: vt tamꝙ peregrinum se gerat: alũnũqꝫ se potius monasterij reputet ac ministrum, ꝙ dominiũ cuiusꝙ rei presumat. Ad hec nos miserabiles quid dicemus? qui in cenobijs commorãtes, ac sub abbatis cura et solicitudine constituti peculiares circumferimus claues: omniqꝫ professionis nostre verecundia et confusione calcata, etiam annulos quibus recondita presignemus in digitis gestare palam non pudet: quibus non solum cistelle vel sporte, sed nec arce quidem vel armaria ad ea que cõgerimus vel que egressi de seculo reseruauimus condenda sufficiunt. Quiqꝫ ita nõnunꝙ pro vilissimis nullisqꝫ rebus in iram accendimur: eas dumtaxat velut proprias vendicantes: vt si quis vel digito quicquid ex iis contrectare presumpserit: tanta cõtra eum iracundia inardescamus: vt commotionem cordis nostri ne a labijs quidem ac tota corporis indignatione reuocare possimus. hucusqꝫ Joã. ¶ Contra quemdam sic peculiaria possidẽtem ait sanctus Basilius. Et senatorem inquit Syncleti perdidisti: et monachum nõ fecisti. vt narrat ibidem Jo. cassi. Sed contra hoc dicunt multi ex talibus regularibus tepefacti ꝙ talia omnia etiam superflua tenẽt de suorum licentia prelatorum. Ad quos respõdeo ꝙ prelati simplicium et claustralium regularium administrationes non habentium non possunt cum talibus ꝙ habeant et vtantur superfluis dispensare: quia istud non est dispẽsare vel rectam licentiam dare, sed dissipare: quia dispensatio est discreta pensatio necessitate vel vtilitate suadente. i. q. vii. §. vbi rigor. vbi de hoc. cum. c. sequentibus. Quũ enim quilibet religiosus victu et vestitu debeat esse contẽtus. i. Timo. vi. vt superius est ꝓbatũ. xii. q. i. denique. c. episcopus. c. habebat. quomodo cõtra iura et eorum regulas potest cum talibus in tali auaritia dispẽsari? nam vbi peccatum implicatur: licentia vel dispensatio nõ habet locũ. arg. dist. viii. que contra. et. xiiii. dist. §. i. cum. c. seq. et de iureiuran. etsi christus. §. quedam. Unus enim in congregatione debet esse prelatus: et ille cui cõmittit: qui bona monasterij aut illius religionis debet dispensare prout vnicuiqꝫ opus fuerit. vt. xii. q. i. c. ii. c. quia tua. c. scimus. xviii. q. ii. nullam. et. c. abbates. Et ꝙ in hoc prelati dispensare nõ possunt cum suis religiosis subditis super peculio habendo vel proprietate, expressum est in concilio Lateranensi ex de sta. mona. c. ii. §. qui vero. et. c. cum ad monasteriũ. §. fina. et maxime in pecunia ad libitum monachi expendenda: nunꝙ salutifera esset dispensatio: quia in pecunia magis inest quedã species proprietatis ꝙ in alijs rebus. Unde magis denominatur peculium de pecunia ꝙ de alijs rebus: quamꝙ nomen pecunie quicquid habẽt homines comprehendat. i. q. iii. totum. et argu. ad hoc ex de pigno. c. vlti. lxxxviii. dist. eijciens. palea est. Unde quamꝙ possit prelatus dicere suo subdito religioso, De pecunia tibi dat

ta vel quam tibi de monasterio do vade eme tibi habitum
vel tunicam/vel calciamēta/vel alia necessaria sicut in pre-
senti indigeret: non tamē poterit ei dicere/ Concedo tibi
tot florenos vel tantam pecuniam vt expendas sicut tibi
placuerit:vel vt dones eam cuivis:quia hoc est proprie in
proprio dispensare: quia illa pecunia que vsu consumitur
donataria efficitur:quod esse non potest. vt preall.c. de pi-
gno.c.vlti.et prealle.c.de sta.mo.c.ij.et.c.cum ad monaste-
rium. Nec potest abbas a se excutere iugū dispensationis
rerum monasterij que sibi competit de iure: vt alius eius
subditus sit suijpsius et dispensator: nisi esset cellerarius
vel alia persona communis que loco abbatis communia
dispensaret: quia hoc non esset viuere in cōmuni sicut ha-
bent viuere religiosi. vt in preall.c.dilectissimis.xij.q.j.vbi
dicit. Et dabatur vnicuiqꝫ prout opus erat.q.d. a preposi-
to vel abbate.tunc a.vij.diaconibus ad hoc electis. Actu.
vj.sed seculariter viuere.vt hec sunt expressa.xij.q.j.non di-
catis. ¶ Unde pessima cōsuetudo quorūdam monacho-
rum est et aliorum mendicantium et proprietaris nutriti-
ua/ꝙ quādo debent indui:dantur eis certe pecunie a pre-
latis: vel tenentur eis dare certam pecunie quantitatem
annuatim pro indumentis et calciamētis et alijs necessa-
rijs: quam postmodū expendunt et dant et reponunt pro
libito voluntatis:et efficiuntur proprietarij. Unde debe-
rēt eis dari et alia necessaria sm indigentiā vniuscuiusqꝫ:
non pecunia.vt prealle.c.dilectissimis. Nec religiosus de-
bet recipere quasi pro sua prebēda determinata tunicam
vel vestem non necessariam:quia tunc superfluū recipien-
do quasi furtum videtur committere. vt superius est pro-
batum.nec talis communiter viueret.vt est expressum.xij.
q.j. quia tua.et.§. de rebus vero ecclesie.qui.§. si loquitur
de religiosis: ad literam debet intelligi. si de clericis secu-
laribus qui non sunt adstricti viuere in cōmuni: habet lo-
cum sequens.§.Gratiani. si ergo res ecclesie.quia haben-
ti dare esset perdere.j.q.ij.pastor.quod.c.cum precedenti-
bus.c.multum facit contra religiosos pannis multis et re-
bus superfluis suffarcinatos:quia nihilominus vestimen-
ta non necessaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a
communitate:quia sacrilegium et grande peccatum com-
mittunt j.rum alijs profuturum communitatibus et eccle-
sijs auferentes: et homicide reputantur.xij.q.ij.predia. et
c.qui abstulerit.ꝛ.xiij.q.ij.qui oblatiōes.j.ꝛ.ij.in fi.ibi. Ec-
clesiam vero fraudare sacrilegiū est. Et si.c.pastor.preall.
cū alijs preced.loquatur in clericis secularibus:multo po-
tius in religiosis/qui strictius debent viuere/habet locū.
Et eadem est ratio in vtrisqꝫ:ergo idē ius.ex de confir.vti.
cum dilecta. Si autem in predictis non possunt dispensa-
re prelati cum suis subditis religiosis:multo minus ꝙ ha-
beant specialiter reditus vel prouentus/ vel vsufructum
in aliqua terra vinea/vel domo/vel sylua: quia omnia ta-
lia monasterio cedunt post professionem.xix.q.ii.perlatū.
et no.xxvij.q.j.de viduis et puellis.in glos.de pba.c.in pre-
sentia.potest ergo.in additione Bar.que incipit/Credo.
et plenius.xix.q.vlti.in.l. si qua mulier. in glos. ꝙ si habēt.
in fi.ibi.quid si ingrediens. ¶ Dispēsare etiam in hoc vel
licentiam dare/esset eis licentiam dare ꝙ non viuerent in
communi:quod facere non possunt. saluis ijs que legun-
tur et no.ex qui cleri.vel vo.c.vlti.in glos. ergo non erat.ꝛ
preall.c.de viduis. Si in predictis prelati dispensare non
possunt cū suis subditis:quid dicemus de pseudo religio-
sis qui faciāt cum rusticis laboratoribus societates bestia-
rum:que vocantur Sochera in vulgari:qui etiam dāt pe-
cunias suas mercatoribus ad partem lucri: qui etiam fa-
ciunt massaritias suas ad partem et lucra sua nefanda:et
licet sub vno tecto viuant cum alijs:non tamen communi-
ter viuunt in refectorio: et vix in choro: nec in labore ma-
nuum/sed per se vel cum vno socio/ vel vna monacha cū
alia sua socia non cum communitate ducunt communiter
vitam suam? Dico ꝙ tales coram deo et coram ecclesia cū
tota de facto tolerantia superiorū fractores sui voti sunt.

et in proprio vere viuūt:et toti mortui sunt:quia hypocri-
te sunt: et melius fuisset eis in seculo cum rebus proprijs
ꝙ in ordine remansisse: quia malum est cadere a proposi-
to: sed peius est simulare propositum. Si nō seruat foris
sanctitatem: dimidius cecidit. si intus habuit simulatio-
nem:totus cecidit. xij.q.j.certe ego.et.c.scimus. Melius
est habere claudos: id est non professos seculares/ꝙ pla-
gere mortuos. Quicūqꝫ enim hypocrita est:mortuus est.
xij.q.j.nolo. super quo verbo mortuos dicit ibi glos. id est
qui renuntiauerunt proprijs:et tamen volūt habere pro-
prium. Preter id autem quod dictum est de pecunia pos-
sunt subditi religiosi de licentia superiorum suorum tene-
re libros et res alias necessarias ad vsum suum. vt no.xij.
q.j.non dicatis. in glos. numquid. sed non superfluas: vt
superius est probatū. ¶ Quicquid superiores cōtra pre-
dicta faciunt:cum suis religiosis subditis contra deum fa-
ciūt:nec dispensatio nec licentia illi cui data est et facta cū
tuetur:sed tales prelati vel ignorātes dispensant:quia ce-
ci sunt et duces cecorum. Luce.vj. Matthei.xv. ex de eta.
et quali.cum sit. Et ideo tales subditi nō sunt tuti tali dis-
pēsatione. vt scribit Bernar. ad Robertum monachum
et consanguineum suum. Immo tales prelati permittūt
eos habere talia vel potius dissimulant: quia ipsi in eadē
dānatione sunt quam dispensant: sed quod permittimus
inuiti toleramus.xxxj.q.j.hac ratione. et distin.iiij.deniqꝫ.
Si dicatur ꝙ omnes quasi religiosi sic viuunt cū sua pro-
prietate permissa:respondeo cum Augu.ꝙ non minus ar-
debunt qui cum multis ardebunt.ij.q.j.multi.in fi. ꝛ opti.
ar.dist.viij.que contra mores. Et multi sunt vocati: pauci
electi. Matthei.xx. Adde hic quod scripsi.s.in hac secun-
da parte.in.§. qui autē.ver.xvj. et in additione ibi que in-
cipit/non potest.in ar.xxiiij. ¶ Tum etiam tertio apparet
quorumdam talium proprietas: quia authoritate propria
emunt et vendunt et donant: et alios contractus qui ad
veros(vide quod scripsi.j.§.porro. ver. et quia vt sepe. in
ar.lxvij.)dominos pertinent celebrant. cōtra id.liiij. dist.
abbati.xij.q.j.non dicatis.et alia iura superius allegata. Nā
multi eorum libros et supellectilia congregant:vt tempo-
re infirmitatis/vel vagationis per mundum/ vel alia sine
causa possint ea distrahere. Quidam etiam eorum paren-
tibus non pauperibus extorta a prelatis licentia potius
ꝙ obtenta dant res et pecunias quas habent ad vsum et
pro suis necessitatibus. Quidā libros scribunt et vendūt:
et libros emunt et vendunt carius: et alia opera faciunt
que distrahunt pro libito voluntatis. vt potius mercato-
res et negotiatores ꝙ religiosi videantur. Faciunt etiam
se procuratores et aduocatos ꝛ defensores in curijs forē-
sibus:et dispēsatores in curijs dominorum.contra omnia
iura.lxxxviij.dist.ejiciens.palea est.xv.q.ij.c.j.cū.§.sequen.
xvj.q.j.qui vere.c.monachi.ij.c. de presentium. vbi de hoc.
et.c.sunt nōnulli.ex ne cle.vel mo. per totum. ex de postu.
ij.c. Mutuant etiam sibi adinuicem pecunias: et faciunt
aliqui in studijs et in suis forestarijs expensas nedum nō
necessarias nec vtiles/ immo superfluas et voluptuosas:
encenlantes sibi adinuicem et prelatis et pictantiātes de
emptis de pecunia quam tenent:et libros delicatos scribi
facientes: perlis et auro et argento eos munientes et co-
operientes:iocalia ementes: corallia et cultellos cum ma-
nubrijs de argento et de ebore:et pater noster preciosissi-
ma de corallio que sufficerēt reginis: cum quibus parum
exaudit orantes huiusmodi pater noster: pannos delica-
tos et molles ementes:quia mollibus vestiuntur:quia re-
gales sunt.xxj.q.iiij.c.j. Matth.xj.xlj.dist. parsimoniā.nō
viles. contra eorum regulas.emētes superfluos libros et
duplicatos habentes: per mūdum vagantes cum bursis
plenis et in hospitijs et in tabernis voluptuose expendē-
tes.xliiij.dist.non oportet.et.c.clerici. edificia adornata et
superflua cum celaturis et picturis preciosissimis fabricā-
tes: ac si deus in auro et picturis et politis marmoribus ex-
colatur.cōtra id.xij.q.ij.gloria epi. Et(quod deterius est)

aliqui eorum encenia care empta libros et pannos et nudas pecunias prelatis et alijs qui eos possunt ad officia promouere indebite largiētes: ita ꝙ sepe pecunias quas dicunt se pro eorum necessitatibus a prelatis cōcessas per eos et eorum mandato non pro necessitate vera/sed fictitia dispensant. contra omnia iura et eorum regulas necessarias eis expensas solummodo concedentes superius allegatas.xliiij.dist.comessationes.xvj.q.j.monachi vagantes.ex̄ de offi.ordi.quanto.j.q.j.sunt nōnulli. Si enim moderate et necessarie et vtiles expense et non superflue etiā secularibus conceduntur solūmodo:multo potius superflue religiosis qui strictius debent viuere.xvj.q.j.sic viue. interdicuntur. Ad hoc ex̄ de dolo et contu. finem litibus. vbi de hoc.et.c.seq.et de eo qui mit.in pos.cau.rei ser.c.penul.vbi etiam de hoc.et ex̄ de elec.vt preterite. vbi de hoc. et.ij.q.j.in primis.in glos.de expensis.vbi de hoc. ¶ Fedū enim et profanum mendacium et hypocrisis.xxij.q.v.cauete.xij.q.j.nolo. est maxime in religiosis mendicantibus exterius more pauperum mendicare: et interius more diuitum affluere ⁊ delicate viuere sicut ille diues epulo. Luce.xvj.vbi Grego.in homil. super verbo/epulabatur quotidie splendide. Ubi solerter intuendum est quia celebrari conuiuia sine culpa vix possunt: pene enim semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione resoluitur:cor ad inane gaudium relaxatur. Pauperes autem vilibus debent esse contenti.xlj.dist.nō cogantur. Isti etiam religiosi qui sic nimis voluptuose expendunt pecunias eorum vsibus deputatas: vel in aliorum vsibus ꝙ̄ proprios expēdunt:furtū quasi cōmittunt: quia contrectant pecuniam inuito domino in alios vsus ꝙ̄ fuerit concedentis voluntas. Furtum enim est contrectatio rei aliene inuito domino.insti.de obli.que ex delic.nascū. §.furtum. et ex̄ de elec.dudum.ij.§.j. vbi de hoc.in glos.simile. Aliqui etiam religiosi se mēdicos fingentes cōtra illud quod dicit Augu. Ulcerosi se medicos iactitant:nihil vel parum in physica scientes:licet in ea aliqualiter studētes vt lucrentur pecunias et secularibus adulentur:multos decipiunt et in periculo irregularitatis se ponūt:et ex istis lucris proprietarij fiunt.et contra iura in tali scientia prohibita eis student: et s͠m hoc excommunicationem incurrunt de mente capituli ex̄ ne cle.vel mona. nō magno. vt ibi no.et facit eo.tit̄.c.fi.⁊.c.j.lib.vj. faciunt ad hoc ex̄ de etate ⁊ quali.ad aures. et de homici.tua.et hic vide quod scripsi.s̄.eo.§. viso de abbatibus. ver.xiiij. et in additione ibi posita in ar.xv. ¶ Tum etiā quarto proprietarij sunt religiosi nostri temporis multi:quia vsum rerū sibi appropriant sicut si res eorum essent proprie. Et sic isto modo proprium potest dici in vsu.i.abusu:q2 abusus est malus vsus. ex̄ de rescrip.sedes.et.c.nonnulli. et ex̄ de consue. ex parte. et vide quod scripsi.s̄. eo.§. Item ꝙ simplex facti vsus.in ver. item dicere. et in additione ibi posita que incipit/notat etiam Archi.in ar.lvj.sicut in alio proprio.contra illud c.xij.q.j.dilectissimis. et.c.res ecclesie.et.xiiij.q.j.§. his ita. Nam appropriant sibi loca vt vix forensem fratrem nisi sit eis nimis vtilis velint subsistere ꝙ sit de familia. Semper volunt in locis proprijs commorari: vt proprie dicatur eis illud ps̄.xlviij. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Libros et res alias quibus non vtuntur:aut senio:aut infirmitate grauati: aut quia tunc in eis studere non habent: aut quia vadunt alio:⁊ ibi libros et res dimittunt sub sua clausura: aut quia eos duplicatos habent: suis fratribus prestare nolunt:et sic vere sunt proprietarij:et peccāt mortaliter. Nam ex quo libro vel re alia religiosus non vtitur in presenti:vel in proximo modico nō vsurus est:ille liber vel res.i.eius vsus cōpetit alteri religioso volēti vti: quia vsus communis est.vt prealleg.c.dilectissimis. Nec prelatus posset alteri religioso vsum alicuius rei alteri subdito suo concedere nisi eo indiguerit vti: alias faceret eum proprietarium in illo vsu:quod non potest facere.vt superius est probatum. ¶ Contra huiusmodi tales sibi appropriātes res communes loquitur Daniel in collatione.iiij. in libro collationum Jo.cassi.dicens. Nam illud ridiculū qualiter exprimatur:quod nonnullos post illum prime renūtiationis ardorem quo vel res familiares vel opes plurimas ac militiam seculi relinquētes semetipsos ad monasteria contulerunt: tanto cernimus studio in ijs que penitus abscindi non possunt: ⁊ neq3 queunt in hoc ordine nō haberi:ꝙuis parua viliaq3 sint/esse deuinctos: vt horum cura pristinarum omniū facultatum superet passionē:quibus profecto non magnopere proderit maiores opes et substantias contempsisse:quia affectus earum ob quos illę respuēde sunt:in res paruas atq3 exiguas transtulerūt. Nā vitium cupiditatis et auaritie quod erga species preciosas exercere non possunt: circa viliores materias retinentes/non abscidisse sed commutasse se probāt pristinā passionem.liij.dist.legem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psiacij vel sestorij sportelli sacelli/codicis sudarij atramentarij aliarumq3 similium rerum ꝙ̄uis vilissimarum/eadē tamen qua antea libidine detinentur. Que etiam tanta emulatione custodiunt atq3 defendūt:vt pro ipsis commoueri aduersus fratrem eos (et quod turpius est) litigare non pudeat. In quibus adhuc egritudine cupiditatis pristine laborantes/hec eadem que vsus corporis possidere monachum vel necessitas cogit s͠m numerū mēsuramq3 communem nō sunt habere contenti. In hoc quoq3 sui cordis auaritiam designantes:quum vel ea quibus vti est necesse/propēsius studēt habere:ꝙ̄ ceteri. Uel excedētes diligentie modum/peculiarius ea attentiusq3 custodiunt: et ab aliorū vsu et contrectatione defendunt: que vniuersis fratribus debent esse communia.xij.q.j.c.ij. quasi verbo differentia metallorum et non ipsa passio cupiditatis habeatur in noxa: et pro rebus quidem magnis irasci non liceat: pro vilioribus vero rebus hoc ipsum fecisse sine culpa sit:⁊ non idcirco preciosiores abiecerimus materias vt facilius contemnere vilia disceremus. Quid enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga opes magnas et magnificas/an erga species exerceat viliores: nisi ꝙ in eo reprehensibilior iudicandus est ꝙ qui maxima spernit minimis obligetur. Ideoq3 perfectionem cordis abrenunciatio talis non obtinet: quia quū censum habeat pauperis:non abiecit diuitis voluntatem. hucusq3 Daniel. Audiui ꝙ quum quidam religiosus a quodā alio accōmodari sibi acum petijsset:ille noluit sibi prestare nisi petēs pro pignore forfices sibi daret: sed quum casu acus fracta fuisset: nunꝙ̄ ille frater forfices sibi reddere voluit anteꝙ̄ ille frater acum sibi aliam procurauit. Et ideo dicit lex ꝙ furtum etiam committitur in re parua:quia mens ⁊ affectus furantis consideratur. insti.de rerum diui.§.gallinarum.xiiij.q.vlti.furtum. insti.de vsu.§. item si is.l.dist. qui saccum. et facit quod legitur et no. ex̄ de simo.et tue. in glos.j. In delictis enim voluntas attenditur: non effectus.de peni.dist.j.si quis non dicam.et.c. quisquis.et.c. si quis cum telo.cum.c.⁊.l.prece.et sequē.vsq3 ad.§.e.s̄. Immo (quod nefandius est) aliqtotiens de malis religiosis contingit ꝙ si frater habet aliquos bonos sermones/vel bonam apostillam vel librum alium specialem vtilem vel deuotum:quamꝙ̄ ibi tunc studere non habeat aut per eū predicare: volenti tamen et debenti predicare/aut causa edificationis sue ibi legere:non solū pretextu auaritie passionis/sed etiam inuidie non prestabit: non attendens talis religiosus habitu et non corde nec opere: quia charitas non emulatur: non querit que sua sunt: sed emulatur proximum dei emulatione.j.ad Cor.xiij.et.x.c.xliij.dist. sdmus.viij.q.j.sunt in ecclesia. Contra tales Grego. Nostra sunt que amamus in alijs: et amantium fiunt que amantur in nobis. Hinc penseut inuidi quante virtutis est charitas que alieni laboris opera nostra sine labore facit. ¶ Tum etiam quinta species proprietatis est in religiosis quibusdam: quia sicut proprietarij sunt corde multi ex eis:ita et ore:quia vbi est thesaurus eorum:ibi est cor ⁊ os

eorum. Matthei. vi. Et ex abundātia cordis. Matth. xij. os loquitur. Frequenter enim de pecunia et denarijs loquantur. contra quos. xvi. q. i. si cupis. In curijs etiam iudicialibus sunt crebro pro pecunijs litigātes. contra illud xiiij. q. i. §. i. vbi de hoc. et per Innoc. ex̄ de re iudi. c. i. a. a. a. contra illud quod dicit apostolus. Quare nō magis fraudem patimini. i. ad Corinth. vi. Immo quicumq; experiuntur: reddant testimonium ꝙ fortiores et insolentiores litigatores sunt quidam religiosi: q̄ seculares: quia nobilis materia quum corrumpitur: deterius corrūpitur q̄ vilis. ar. xlvij. distin. quantumlibet. ¶ Dicūt etiam meus liber/ mea cella/ mea tunica/ non attendentes ceci nec verecundantes: quia meum et tuum in proprietatē sonat. vt preal. c. dilectissimis. et. xiiij. q. i. §. his ita. et dist. viij. quo iure. legitur et no. in glos. hec verba. Unde Io. cassi. in. iiij. lib. de instit. renuntiantium/ ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid suum: magnūq; sit crimen ex ore monachi processisse/ codicem meū/ tabulas meas/ et similia. proq; hoc digna penitentia satisfacturus sit: si casu aliquo huiusmodi verbum de ore eius effluxerit. hucusq; Io. cassia. In ordine etiam vnus litigat contra aliū aliquando pro vsu rerum quibus vtuntur: de vsu proprium facientes. vt superius est probatū. Propter quod frequenter se ad iniurias prouocant et odia: que ex auaritia nascuntur. vt superius est probatum. cuius filia est ppꝛietas in malis religiosis. Unde Seneca. Quietissimam vitam ducerent homines si hec duo tollerentur de medio: meum/ et tuum. ¶ Tum etiam tertia species est proprietatis talium malorum religiosorum: quia quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis: vel aliq̄d eis auferre de ijs superfluis que habent ad vsum suum: nullo modo habent pacem: sed cum prelatis contendunt: eos persequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt ꝑ superiores prelatos: vel (qđ deterius est) per seculares eorum reuocari obedientias et precepta. et sic nolunt ꝙ prelati de eorum rebus se intromittant: nec quasi de locis natiuis eorum. cōtra illud. xij. q. i. non dicatis. Contrectant etiam tales res communes: quas sibi appropriant: non permittētes eas per suos prepositos dispensari: et sic furtum committunt. vt superius est probatum. Quilibet enim prout communiter taliū rerum communium dispensatorem se facit: sicut faciūt seculares. Tales ergo religiosi non sunt egressi de terra sua et de cognatione sua. contra illud Geñ. xij. quod dictum fuit Abrae in persona religiosorum. Egredere de terra tua etc. sicut etiam potest exponi illud Matthei. xiij. Marci. vi. Ioannis. iiij. Luce. iiij. Nemo acceptus religiosus (subaudi deo) in patria sua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in persona domini et sequentium eum Hiere. xij. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meā etc. Et iterum Hiere. xlviij. Relinquite ciuitates habitatores Moab: et habitate in petra etc. Et Isidorus ait. lxxxi. dist. valet. Ualet interdum conuersis pro salute anime mutatio loci. Plerūq; enim dum mutatur locus: mutatur mentis affectus.

¶ G

In predictis appropriationibus etsi multum offendant omnes religiosi communiter: maxime tamen caueāt sibi fratres minores: qui nec in speciali nec in communi possunt proprium possidere. vt sepissime. s. allegatū est. Qui etiam non solum promittunt sine proprio viuere: sed promittunt etiam paupertatem. sicut in eorum regula cōtinetur. et ex̄ de exces. prela. nimis praua. ibi. In arctissima paupertate christo pauperi famulentur. et in decre. eorum Exijt. ibi. Christi semitas arcti⁹ elegerunt: sed arctius non seruant aliqui ex eis. immo amplius abūdant quidam ex eis: q̄ alij regulares: quia maior ad eos prout communiter habetur deuotio populi: et amplius eis dat: et populi deuotio est eis preuaricationis occasio: quia eam in questum conuertunt. quicquid dicat eorum sancta et apostolica regula/ Hec est celsitudo altissime paupertatis. et apostolus. ij. ad Corinth. viij. Altissima paupertas eoꝝ abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quidam tamen eorum pauperes sunt sine defectu: et simplices cū multa malitia. quum tamē paupertati euangelice s̄m Ambrosium. vt dictum est. penuria sit annexa. Pauperes delicati. contra illud. xli. dist. non cogātur. Pauperes mathematici in apparentia: non existentia. Pauperes spiritu. i. sine spiritu paupertatis. Querantur talium promptuaria/ enthece/ libri/ et tunice/ loculi et alia supellectilia eructuantia ex hoc in illud. ps. cxliij. si verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemēs in decre. Exiui de paradiso. de verbo. signi. et in clemen. ꝙ contrarium faciunt ei qđ promittunt. Nunq̄ enim dicunt quidam ex eis/ satis est. xiiij. q. iiij. quid dicam. ¶ Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Respōdeo olim erat domini pape. excepta pecunia que secabat pro dante vsq; ad cōsumptionem. vt in decre. Exijt qui seminat. de verbo. signi. in vi. libro. Sed dominus papa Io. xxij. reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane ecclesie institutos: nolēs ꝙ ab illo tempore aliquis in ordine nomine Romane ecclesie procurator possit institui. Renuntiauit etiam proprietati omnium rerum quas fratres habent et eis dantur ad vsum. exceptis libris ecclesiasticis et paramentis et locis. vt in sua constitutione continetur. que incipit/ Ad conditorem canonum. Ergo necesse est ꝙ quum proprietas rei date apud fratres esse non possit. vt in preallég. c. Exijt. et. c. Exiui de paradiso. superius alleg. sit dantis: vel heredum eius: vel pauperum. quarum dispēsationem habebit episcopus: qui est pauperū pater. C. de epis. et cleri. nulli. C. communia de succes. aut. omnes vero. §. i. ex̄ de iude. cum sit. xij. q. ij. vulterrane. cū. iiij. c. sequen. quia in fratres minores dans transferre nō potuit dominium cuius sunt incapaces: ergo remaneret apud dantem. sicut dicitur de pecunia in preallég. c. Exijt qui seminat. et. c. Exiui de paradiso. quia nō potuit facere donator quin in sua donatione leges ecclesie et regula prohibētes fratres minores habere proprium etiam in communi/ vēdicēt sibi locum. ex̄ de testa. requisisti. cū simi. Adde hic quod scripsi. s. in. §. ostendunt. ver. sed nec minimus. in ar. lxvi. Quicūq; ergo rem domino concedenti et repetenti frater minor vel communitas eorum nō reassignaret: peccaret mortaliter: quia rem sibi appropriaret: et inuito domino rem alienam contrectaret: quod est furtum. vt superius est probatum. Semper enim nomine dantis detentat frater minor rem. et ideo sibi eā negare non potest. ex̄ de resti. spolia. cum venisset. Unde et secularis non posset rem illam prescribere: quam alieno nomine possideret. ex̄ de prescrip. si diligēti. et de hoc plene no. xvi. q. iij. clerici. Nec res assignata fratri minori de licentia prelati potest transferri in communitatis vsus sine licentia concedentis: quia species furti est de alieno largiri. ff. de furtis. si pignore. §. i. Non petitur ergo licentia a prelato fratre minore a subdito suo fratre re indigente: vt propterea res illa in vsus trāseat communitatis: sed vt prelatus sciat et determinet cuius rei vsu suus subditus indigeat et quantum. Si autem concedēs vsum rei cōmunitati concedat: tunc prelatus habet videre quis ex suis subditis vsum illius rei magis habeat necessariū: et illi debet cōcedere vsq; ad arbitriū dn̄i principaliter cōcedentis. Ad hoc facit quod legitur in preall. decre. Exijt. et ad supradicta faciūt. ff. deposi. l. i. cōmo. rei cōmodate. ex̄ de preca. c. ij. ex̄ de cōmo. c. vnico. Rerū em̄ quibus fratres minores vtūtur detētores sunt: nō ppꝛie possessores. vt in iuribus preal. et no. preal. c. dilectissimis. in glos. ergo aliquis. Nō dicat ergo prelatus vel subditus in ordine fratrum minoꝝ de breuiario/ vel veste/ vel re alia quacūq; cōcessa eorum communitati vel singulari persone ꝙ ordinis est: sicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorātes statum vel preuaricantes in eo: immo concedentes/ q: ordo in communi proprium habere nō potest. vt sepe superius est probatum. Petat ergo licentiam semper frater minor

[Margin: Cui⁹ sit pecunia fratri minori data.]

cui aliquid pro suo vsu assignatur ab aliquo extra ordinē a cōcedente: vt re illa possint alij fratres vti vsq ad sue beneplacitum voluntatis: alis vsum sibi concessum nō posset alij concedere sine consensu concedentis: alis furtum talis committeret. ff. de fur. qui vas. §. si ego. et. l. si pignore. §. j. In affectu igitur et effectu aliqui fratres minores nō vsuarij sed proprietarij sunt censendi: maxime in sex illis conditionibus proprietatis que superius sunt descripte.

¶ Articulus.lxv. A

Quid dicam de denarijs et pecunia quorum vsus et contrectatio quelibet per se et per personam interpositam est eis nedum proprietas totaliter interdictus: vt in eorum regula et declarationibus continetur. Pater enim eorum almus Franciscus vir totus euangelicus ad literā etiam in hoc volēs euangelium obseruare sicut in alijs, saluo intellectu ecclesie sacrosancte in tribus locis regule sub precepto fratribus per se et per personam interpositam recipere pecuniā interdicit. de quo interdicto Luc. ix. Mat. x. Mar. vj. Nihil tuleritis in via etc. et. xj. q. iij. ira. Unde Chrys. super Mat. homil. vlti. Si bonū esset aurū habere: hoc vtiq dedisset apostolis christus qui ineffabilia tribuit eis bona. Nunc autem non solū non dedit: sed etiā habere prohibuit. ideoq Petrus non solum nō fecundatus, sed decoratus in paupertate dicit Actuū. iij. Argentum et aurum non est mihi. Item Bernar. et habetur Mat. vj. et Luc. xij. in euangelio. Et perfectionis consilium et remediū infirmitatis. Nolite thesaurizare vobis thesaurum in terra. hec perfectio est. si quidem filius hominis vbi caput suum reclinet non habet. Mat. viij. et Luce. ix. Petro et Joanni nec aurum erat. Act. iij. Paulus simplici victu vestituq contentus. j. Timo. vj. hec ipsa labore manuum acquirebat. ij. Thessal. vlti. Sed non omnes capiunt hoc verbum sicut nec consilium castitatis. Mat. xix. xxxiij. q. v. qui sitit. Ambro. homilia. xvj. super Gen. Quid dns noster suis quidem sacerdotibus precepit Luce. xiiij. audiamus. Qui non renuntiat oibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Contremisco hec dicēs. Meus enim primus omnium. meus inquam ipse accusator: cristo: meas condemnationes loquor. Negat christus suum esse discipulum quem videt aliquid possidentem: et eum qui nō renuntiat omnibus que possidet. Et quid agimus? aut quomodo hec ipi legimus: aut populis exponimus: qui non solū non renuntiamus: sed acquirere volumus ea que nūq habuimus ante q venimus ad christum? Numquidnam quia nos arguit cōsciētia tegere nō proferre que scripta sunt possumus? Noli duplicari criminis esse reus. Confiteor et palam populo audiente confiteor: hec scripta esse: etiam si nōdū implesse me noui: sed ex hoc saltem cōmoniti festinemus implere: festinemus transire a sacerdotibus Pharaonis. quibus terrena possessio est. Gen. xlvij. xxij. q. vlti. §. quis. ex de immu. eccle. non minus. ad sacerdotes domini quibus in terra pars non est: quibus portio deus est. xij. q. j. clericus. et c. cui portio. Talis enim erat ille qui dicebat. ij. ad Cor. vj. Tanq egentes multos autem locupletātes: vt nihil habentes et omnia possidentes. ex de excel. prela. mini. Paulus hic est qui in talibus gloriatur. hucusq Ambro. Item super illud Mat. x. in fi. Qui potum dederit vni ex minimis istis etc. glos. Minimi sunt qui nihil penitus habent in hoc mundo. tales fuerunt apostoli.

Nō licet fratri minori hies q per se neq per aliuz pecuniā recipere.

Hoc autem preceptum de pecunia nō habenda non propterea dedit dominus apostolis q pecunia causaliter aut formaliter mala sit sed quia absq ea melius seruatur paupertas et penuria euāgelica: que est prima beatitudo scdm Amb. Mat. v. Et quia est occasio cupiditatis. Unde Ambro. in libro de offi. dicit. Feralis (inquit) auaritia in illecebrosa pecunia: que habentes contaminat: non habentes non iuuat. Item Bernar. de colloquio Simonis et Jesu. Hec fugiendarum diuitiarum precipua causa est: q vix aut nūq sine amore valeāt possideri. Limosa si quidem et glutinosa nimis est nō modo exterior, verū etiam interior substātia nostra menti: et facile cor humanū: omnibusq frequenter adheret. Item Augu. super Ps. cxij. Non sunt iste vere diuitie: sed mendicitas: que quāto magis crescunt, crescit inopia auaritie. Non sunt vere diuitie que plus augent cupiditatē ei q eas possidet. ¶ B Itē de lapsu mundi. Diuitijs nihil tam cauēdum est: q superbie modus. Qui enim non habet diuitias: nō habet vnde se extollat. Itē de verbis domini. Nihil enim est quod sic generent diuitie quomodo superbia. Omne germen habet vermem suum. vermis diuitiarū superbia est. Grego. j. mora. Solet (inquit) rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc exigit diuersa cogitare. Nam dū foris per multa distrahitur: stare in intimis sita prohibetur. Idē in homil. super illud Luc. viij. exijt etc. Quis vnq mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem? maxime quum ille pungāt: iste delectent: et tamen spine sunt: quia cogitationum suarum pūctionibus mentem lacerant: et dum vsq ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Itē Augu. de lapsu mūdi. Diuitie ipse quas putatis plenas deliciarum: pleniores sunt periculorum. Item Ambro. in libro de offi. tractans illud Luce. ix. et Matthei. x. Nolite possidere aurum et argentum nec pecuniam. Uelut falce pullulantem in mentibus humanis succidit auaritiam. Super eumdem quoq sermonem Chryso. homilia. xxxij. Non dixit, Nolite vobiscum accipere aurū. sed si aliunde possibile est accipere: fugite hāc perniciosam egritudinem. etenim multa per hec emendabit. Predicta originalia a principio istius. §. huc vsq posui etiam. s. in prima parte. in. §. quadragesimus. ver. fateor. in ar. xl. Item glos. super illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorū. et ideo hec omnia adijcientur etiam non querentibus. quibus si subtrahantur: ad probationem est. si dētur: ad actionem gratiarum. quia omnia eis cooperātur in bonum. ad Roma. viij. de peni. dist. ij. §. hec itaq. ver. in eodem. Augu. super illud Joā. vlti. Uado piscari. Cur non inuenit vnde viueret: quum dominus promisit dicens Matthei. vj. Primo querite regnū dei: et hec omnia etc. Prorsus dns sicut etiā promisit impleuit. nā quis alius pisces qui caperentur apposuit? Item Chrys. super Mat. homil. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrandi cupiditate vel concupiscentia. sicut amaram choleram abstinentia et euacuatio. Facilius est enim existentes homines volare: q adiectione pluris quiescere facere desideriū. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. xiiij. q. iiij. quid dicam. Augu. lib. lxxxiij. questionum. Charitatis venenum est spes adipiscēdorum temporalium. Et super illud apostoli. ij. ad Corinth. vj. Tanq nihil habentes etc. glos. Hec fuit gloria apostolorum, nihil omnino possidere: sine solicitudine esse: et tam res q earum dominos possidere. Item habetur in lib. j. ecclesiastice histo. q quū Abagarus rex preciperet dari aurum et argentum Taddeo apostolo: ille nō accepit dicēs. Si nostra reliquimus: quomodo accipiemus aliena? Paulus de se et alijs apostolis ait. j. ad Cor. iiij. Usq ad hanc horam. glos. id est continue, esurimus et sitimus. Et alibi dicit se expositū latronibus quasi aliquid portaret: non obstat: quia illud tractans Ambro. in originali sic ait. Quum in ciuitate diabolus eū occidere non posset: latrones excitabat sibi in via. quum tamen nihil ferret quod latrones cuperent. Ambro. lib. j. de offi. Officium omne aut mediū aut perfectū est. et hoc in euāgelio probatur. Mat. xix. dicit dns. Si vis ad vitā ingredi: serua mandata. Non facies homicidium. nō adulterabis. Hec media sunt officia: quibus aliud deest. ideo sequitur. Si vis perfectus esse: vende omnia bona tua et da pauperibus: et sequere me. Hoc est igitur perfectū officiū, quod

Ad qd sit cautū ne fratres minores pecuniā habeant.

gred chachomi/vocāt quo corriguntur oīa que aliis potue
runt lapsus habere. Idem super primam propositionem
epistole .i. ad Corinth. Alicitis temperare vult fideles: vt
non solum innocentes: sed et gloriosi videantur: concessa
enim preterire virtutis est maxime. Itē Hiero. ad Deme
triadem. Prohibentur mala. precipiuntur bona. ps̄. xxxiij. et
xxxvi. et .i. Pet. iij. Declina a malo et fac bonum. Conceduntur
tur media. suadentur perfecta. xiiij. q. i. §. i. cū. c. seq. In duo
bus primis peccatum esse cōcluditur. Reliqua vero in no
stra potestate sunt constituta: vt aut vtamur cōcessis et li
citis: aut ob maius premiū ea que nobis permissa sunt re
spuamus. ¶ C. Itē Hiero. ad Heliodorum. Perfectus
seruus christi nihil preter christum habet: aut si preter chri
stum aliquid habet: perfectus nō est. Idem ad Rusticum
monachum. Si perfectionē sequi desideras: exi cū Abraā.
Gen. xij. de patria et cognatione tua. et perge quo nescis.
Si habes substātiam. Mat. xix. vende et da pauperibus.
Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus christū
nudum sequere. xij. q. i. clericus. Durum/grande/difficile.
sed magna sunt premia. Bernar. super illud Ma. xix. Ec
ce nos dimisimus omnia. Optime ⁊ non ad insipientiam
tibi. nam mundus transit et cōcupiscentia eius. i. Ioan. ij.

Cur loculos christus habuerit.

Et relinquere hec magis expedit: q̄ ab eis relinq. ¶ Fuit
ergo vna causa de loculis quos habuit dn̄s ad consolan
dū infirmos. xij. q. i. habebat. et Augu. super ps̄. ciij. ⁊ Hu
go super ps̄. xci. Bonum est confiteri dn̄o. ⁊. s̄. in. §. ad par
tem contrariā. in ver. iiij. in ar. lxiij. posita sunt hec et alia.
Alia ad refellendum hereticos: ne cōdemnarēt ecclesiam
habentem loculos. xij. q. i. exemplum. sicut faciunt Mani
chei: et alij heretici qui dicuntur apostolici. xxiiij. q. iij. qui
dam. ver. apostolici. condemnantes ecclesiam propter re
rum temporalium possessiones et pecuniam. Et ad terrē
dū auaros qui loculos concupiscunt. vnde nullus de chri
sti discipulis perijt nisi qui loculos portauit. Ioā. xvij. vn
de Chryso. super Io. homil. lxv. Si vero quis scrutabitur
quid furi existenti loculos. Io. xiij. commisit pauperum: et
dispensare fecit aurum: vt omnem abscinderet occasionē.
Etenim sufficientem habebat ex loculis concupiscētie mi
tigationem. Sed propter nequitiam multam quam vole
bat comprimere christus: condescensione vtens ad eū nō
incusabat surripientem: obstruens perniciosam cōcupiscē
tiam et omnem auferens occasionem. Alia causa ad infor
mādum in modo habendi in cenobitis vel alijs regulari
bus viuentibus in communi. xij. q. i. habebat. c. nolo. c. non
dicatis. Alia ad dandum formā prelatis ecclesie ad dispē
sandum bona ecclesie aut sustentationem ministroꝝ eccle
sie: ⁊ ad pauperum releuandas miserias. vt. xij. q. i. episco
pus. Unde et Chrys. super Io. homil. lxxi. de loculis chri
sti loquēs proponit questionem. Qualiter (inquit Mar.
x.) non peram non es iubēs deferre/marsupium ferebat?
Io. xiij. xij. q. i. habebat. ⁊ respondens subdit. Ad inopum
ministerium. vt discas q̄m valde pauperē oportet paupe
ribus multam facere parationem. quam authoritatē. s̄.
in. §. respōdeo. ver. et Chrys. in ar. lx. perfecte posui. in qui
bus verbis ostendit Chrys. q̄ viris perfectis competit mi
serabilium personarum curam gerere: quod maxime locū
habet in prelatis ecclesie: quoꝝ perfectioni cōsonat vt spi
ritualiter et etiam tēporaliter pascendis sibi gregibus in
tendant exemplo christi. ad hoc. lxxxi. dist. c. penul. ⁊ vlti. ⁊
lxxxi. dist. c. i. et. lxxxvij. dist. per totum. et. xxxvi. dist. §. ecce.
vbi loquitur de refectione panum. Et Prosper de vita cō
templatiua. Scientes viri sancti nil aliud esse res ecclesie
nisi vota fideliū/et precia peccatorum/et patrimonia pau
perum: non eas vendicabāt in suos vsus proprios: sed vt
eas cōmendatas pauperibus erogauerunt. Hoc est possi
dendo contemnere: non sibi sed alijs possidere: et nec cu
piditati habēdi ecclesie facultates ambire: sꝫ pietate sub
ueniendi eas suscipere. Quod habet ecclesia est cū omni
bus nihil habentibus commune. Nec aliquid eis qui sibi
sufficiunt de suo debet erogare: quum nihil aliud sit habē
tibus dare/nisi perdere. ad hec. i. q. ij. clericos. c. pastor. ⁊. c.
si quis. c. sacerdos. ⁊. c. si. ¶ Quantum ad modum vtēdi
forma fuit perfectiōis ipsis apostolis ac ceteris huiusmo
di paupertatem professis: vt quū amore paupertatis sem
per carere loculis cupiant: solum quādo aperte necessita
tis viget articulus loculos ferāt. vt. s̄. ostensum est per ori
ginalia. Et hic adde quod scripsi. s̄. per. v. folia. §. ad partē
contrariam in fi. in ar. lxiij. Non igitur loculi christi ad fo
mentum cupiditatis: sed ad exemplum pietatis ⁊ pauper
tatis et condescensionem infirmitatis trahendi sunt. vt in
preall. decre. xxij. qui seminat. Sicut enim in saluatore no
stro crucifixo nil fuit quod seculares glorias aut delicias
saperet: sic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias ap
petendas esse monstraret. Quin potius vt nos perfecte
paupertatis amore accenderet: in huius mundi campum
hostem impugnaturus ingrediēs/de pauperrima matre.
xxvij. q. ij. sic enim. pauperrimus prodijt. Unde Beda su
per Marcum exponēs illud. Si quis mihi ministrat: me
sequatur. Io. xij. ait. Cōsideremus qua via venit: vt sequi
mereamur. Ecce quum dn̄s sit et creator angelorum: susce
pturus naturam nostram quam condidit: in vterum virgi
nis venit. nasci tamen in hoc mūdo per diuites noluit pa
rentes: pauperes elegit. Unde et agnus qui pro illo offer
retur defuit: columbarum pullos ⁊ par turturum ad sacri
ficium mater inuenit. Luc. ij. Itē Chrys. super Mat. viij.
homi. Pariens quidem filium confestim illum reclinauit
in presepio: q: multis conuenientibus propter descriptio
nem. Luc. ij. non erat domum inuenire. Sed quid fuit qđ
suasit magos adorare? Nihil enim sensibilium magnum
erat illic: sed presepe et tugurium et mater pauper: vt nu
dam magorū videas philosophiā. Idem quoq; in homi.
epiphanie de Magis loquens sic dicit. Viderūt pando
chium tenebrosum ⁊ sordidum: magis animalibus q̄ ho
minibus aptum: in quo nemo contētus erat secedere nisi
itineris necessitate coactus: matremq; eius vix tunicā ha
bentem vnam: non ad ornatum corporis/sed tegumentū
nuditatis proficientem. Sed et hostiam deo patri vt pon
tifex offerens/nudus in cruce pependit: necnon vt verita
tis eius tamq̄ perfectissime rectitudinis nequaq̄ discor
daret medium ab extremis: tota ipsius vita caminus pau
pertatis fuit. Esa. xlviij. Unde Bernar. Volue ⁊ reuolue
a partu virginis vsq; ad crucis patibulum. non inuenies
in christo Iesu nisi stigmata paupertatis. ad hec. xij. q. ij. glo
ria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de col
loquio Simonis ⁊ Iesu. Longe (inquit) aliud est in luto
aquarum multarum diuiti. Exo. xiiij. fundo maris iter car
pere terrena licite possidēdo: aliud ipsam nouis gressibus
nudam calcare omnia relinquēdo. Matth. xix. Sed tem
pori gratie prerogatiua hec debebatur. Petro nouū iter
et non typus iterans seruabatur. Mat. xiiij. Antiquorum
sane patrum diebus donec inter homines ⁊ in terris vide
retur ⁊ conuersaretur inter homines dn̄s maiestatis: non
erat euangelice forma perfectionis: sed spiritū dn̄i solo in
terris spū sequebātur. At vbi verbū caro factū est ⁊ habi
tauit in nobis. Io. i. Iam in eo tradita est imago vite: ⁊ cō
uersationis exēplar: qđ oportebat etiam corporaliter imi
tari: vt vtroq; sequentes nō vlterius cum patriarcha Ia
cob altero femore claudicemus. Gen. xxxij. Nec id dicim⁹
tamq̄ saluari quis hoc nequeat tēpore: si secus egerit: sed
vt gradum agnoscat proprium: et locum perfectionis aut
discipulatus officium non vsurpet. Item idem ibidē. Do
tatas et ditatas videmus ecclesias a diuitibus seculi: sed
heu data est ipsa prouidentia eleemosyne in occasionem
carnis. Et qui sibi atq; alijs in celo parare tabernacula de
buerant: in terra coniungunt domum ad domum: ⁊ copu
lant agrum agro. Esa. v. Quis huius temporis rapiat ab
ore apostolorum verbum gratie/verbū fiducie/ Ecce nos
reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te? Mat. xix. Ecce enim
vt populus/sic sacerdotes diuites fieri volunt. Similiter
et hic et abundātius recipiūt consolationem suā. Luc. vi.

Et quibusdam interpositis ait. Utinā in duodecim vnus
hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis ca-
reat valeat inueniri. Utinam saperes et intelligeres. in cā-
tico Moysi Deutero.xxxij. cum thesauro pecunie thesau-
ros ire pariter cumulari. Utinam nouissima preuideres.
Mat.xix. Animaduerteres facile per foramen acus trāsi-
turos non diuitiarum cumulos sed delictorum. Nihil eñ
intulimus in hunc mundum: haud dubium q nec auferre
poterimus quicq̄. i. Timo.vi. ¶ Amb. in lib. de offi. Qui
apostolos sine auro misit: ecclesias sine auro cōgregauit.
Mat.x. Et iterum. Qui plurimum auri possidet: nō abun-
dat. Bernar. Animam dei capacem quicquid minus deo
est implere nō potest. Eccle.vi. Omnis labor hominis in
ore eius. i. in explendo desiderio anime: sed anima eius non
implebitur: quia nihil est quicquid in hoc seculo est: quod
figura est. i. Cor.vij. Hiero. ad Lucinum. Joseph cū tunis-
ca egypti fugere nō potuit. i. pallio. Geñ.xxxix. Adolescēs
qui opertus sindone sequebatur Jesum: quia tentus fue-
rat a ministris: terrenū abijciens indumentū nudus eua-
sit. Mar.xiiij. Mat.xxvi. Helias igneo curru raptus in ce-
lum, melotam (pellis caprina est. Hebre.xi. Circuierūt in
melotis) id est pallium. iiij. Reg.ij. reliquit in terris. Heli-
seus boues et iuga prioris operis cōuertit in vota. iij. Re-
gum.xix. lxxxvi. dist. non satis. Qui tangit picem inquina-
bitur ab ea. Eccli.xiij. Quādiu versamur in seculi rebus: et
anima nostra possessionum et redituum procuratione de-
uincta est: de deo libere cogitare nō possumus. Cui et glos.
cōsonat super illud Cañ.v. Spoliauit me tunica mea. Re-
cepta solicitudine temporalium subsidiorum quātūlibet exi-
mius doctor: difficile vitat peccatum. Isidorus. Semper
interna quiete frueris: si te a terrenarum actionum strepi-
tu subtraxeris. Hieronymus ad Rusticum monachum.
Sanctus Exuperius Tolose epūs vidue sareptane. iij. Re-
gum.xvij. imitator esuriens pascit alios: et ore pallente ie-
iunijs fame torquetur aliena: omnemq̄ substantiā christi
visceribus erogauit. xij.q.ij.c.i. et c.q̄ abstulerit. Nihil eo di-
tius qui corpus christi canistro vimineo: sanguinē portat
in vitro. nō ob.c. de conse. dist. i. et calix. Qui auaritiā pro-
iecit de templo: qui cathedras vendentium colūbas men-
sasq̄ subuertit. Mat.xxi. Mar.xi. Luc.xix. Jo.ij. et. i.q.iij.
ex multis. cum.c.seq. Mammone et nummulariorum era
dispersit: vt domus dei vocaretur domus orationis: et nō
spelunca latronum. Huius tu sectare vestigia: et ceterorū
qui virtutis illius similes sunt: quos sacerdotium et humi-
liores.c. dist. contra morem. xciij. dist. domus. xcv. dist. esto.
facit et pauperiores. xli. dist. epūs. Aut si perfectus esse desi-
deras: exi cū Abraā de patria et de cognatione tua. Geñ.
xij. Si habes substantiam: vēde et da pauperibus. Mat.
xix. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus. xij.
q.i. clericus. xxxv. dist. ecclesie. nudū christum sequere: du-
rum, grāde, difficile: sed magna sunt premia. et hoc.s. po-
sui. ver. Idē ad Rusticum. Grego. iiij. moral. Rarū val-
de est: vt qui possident aurū ad requiem tēdāt: quum per
semetipsam veritas dicat. Luce.xviij. Mat.xix. Marci.x.
Q̄ difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum ce-
lorum. Rabanus super Mat.xix. ibi. Q̄ difficile. Diffi-
cile hoc et maximi laboris est: pecunias habentes, vel in
pecunias confidentes exui philargyrie. i. auaritie retina-
culis: et aulam celestis regni intrare. Augu. de moribus
ecclesie. Job omnes diuitias amisit: et factus est repente
pauperrimus. Job. i. sed inconcussum tenuit animum. quo
animo si essent nostri temporis homines: non magnope-
re in nouo testamento ab istorum posse[ss]ione prohibere-
mur: vt perfecti esse possemus. Grego. i. moral. Nondum
virtus precepti emicuerat que oīa relinqui preciperet et c.
vide.s. in.§. item q simpliciter. ad si. ver. item fm opposi-
torem. in. lvi. arti. Bernar. de colloquio Simonis et Jesu.
Excusant se aliqui forsasse dicentes ad Abraam Isaac et
Jacob. Abraam diues valde. Geñ.xiij. Isaac locupleta-
tus et c. Geñ.xxvi. Jacob diues valde. Genes.xxxvi. Cete-
riq̄ sancti numquid diuitias habuisse leguntur? Sufficit
nobis esse sicut patres fuerunt. Neq̄ enim sumus nos pa-
tribus meliores. iij. Regum.xix. Si culpabilis esset posses-
sio diuitiarum: nūq̄ illi in diuitijs tantam a domino gra-
tiam obtinerent. Quid respondebimus nouis imitatori-
bus sanctorum veterum patrum? Imponāt certe vitulos
super altare domini. ps. l. Mactent arietes, hircos immo-
lent. Heb.ix. quia et Abraam hoc fecit. Geñ.xxij. Sed hec
inquiunt statum vltra non habent: vbi reuelata est. ex de
puri. post par.c.i. veritas. Transierūt quidem si ipsas san-
ctorum quoq̄ diuitias temporales vmbram fuisse dixeri-
mus futurarum. i. Corinth.x. de conse. dist. ij. reuera. In fi-
gura si quidē omnia eis legimus cōtigisse. Deniq̄ quidni
terrena palam possident sancti et perfecti viri: quum sola
palam terrena promitterentur a domino? Ubi sane cele-
stis p̄missio insonuit: necesse est spiritualia spiritualibus
comparari. i. Cor.ij. Et mutari sacrificium spe mutata. ar.
ex de constitu. translato. hucusq̄ Bernar. facit op. xij.q.ij.
gloria. ¶ D Immo etiam sancto Esaie qui erat in lege
veteri ait dñs Esa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis.
Grego. in homil. xl. euāgelistarū de lazaro et diuite. Ma-
la (inquit) lazari purgauit ignis inopie: et bona diuitis re-
munerauit felicitas transeūtis vite. Illum paupertas af-
flixit et tersit: istum abundantia remunerauit et repulit.
ps.xxx. In abundantia proiectus sum a facie oculorum tuo-
rum. Chrys. super epistolam ad Heb.ij. sermone. Christia-
nus in pauperie constitutus, q̄ cum diuitijs magis irra-
diat. Quomodo hoc? quia excludit a se superbie typum. Nō
erit arrogans: sed patiens obtemperans et pudicus et mi-
tis et sapiens. Qui vero in diuitijs constitutus est: multa
illum ad hec bona prepediunt. Inspiciamus ergo que di-
ues operat. rapit aliena. estuat cupiditate. nefandos non
desinit perpetrare concubitus. maleficia cuncta commit-
tit. Nonne vniuersa hec ex diuitijs conspicimus generari?
Intuere quomodo in pauperie magis q̄ in diuitijs virtu-
tes facilius possidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita
diuites nullam vindictam suscipiunt. nam cum omnibus
malis suis etiam hoc malum habēt diuitie: quia malignis-
tate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias
possidet semper peccans: nulla pena reuocatur. facit op.
xxiij.q.i. paratus. ibi. Nihil est infelicius infelicitate peccā-
tium et c. Sed sine illis remedijs remedia suscipit peccato-
rum: et frenum nullus illi imponit. Item in eodem sermo-
ne.xviij. Nemo causetur (inquit) de paupertate: tāq̄ cau-
sa sit multorum malorum: neq̄ obloquatur de christo qui
perfectionem illam dixit Matthei.xix. Si vis perfectus
esse et c. Hoc enim ipse dixit: et operibus ostendit: et per di-
scipulos suos ostendit et docuit. Sectemur ergo pauper-
tatem. maximum quippe bonum est. nihil enim eo opulē-
tius qui paupertatem sponte diligit: et cum alacritate su-
scipit. Item in eodem sermone. Abijciamus quecumq̄
corpus florere faciunt: viciant autem animam: vtpote
diuitie delicie et gloria. Idem ponitur. s. §. religio. versi-
cu. quod autem. in. lxi. articulo. sed hic plenius. Cuncta
hec carnis sunt: et amor corporum. Itaq̄ non amemus
ampliora: sed paupertatem semper sectemur. ista enim
magnum bonum est. Sed sapientia pauperis pro nihi-
lo habetur. Ecclesiastes.ix. Sed iterum. Diuitias et pau-
pertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis li-
bera me. Prouerbiorum.xxx. Quare hec dicta sunt? Hec
in veteri testamento dicebantur: vbi multa ratio diuitia-
rum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contem-
ptus. vbi hoc quidem maledictio erat: illud benedictio.
Sed nunc nequaq̄ ita est. vide de hoc. xij.q.ij.cap. gloria
episcopi est. Si vis audire paupertatis predicamenta:
ipsam professus est christus. et dixit. Filius hominis non
habet vbi caput reclinet. Matthei.viij. Et iterum. No-
lite possidere aurum neq̄ argentum. Matthei.x. et Pe-
trus ait. Argentum et aurum non est mihi. Actuum.iij.
cap. Et in ipso quidem veteri testamento Helias preter

melotã nihil habebat: quã etiã Heliseo reliquit. iiij. Reg.
ij. Nonne Heliseus. iiij. Regũ. xix. Nõne Esaias ⁊ discalcea
tus. Esaie. xx. Nonne Joãnes baptista. Mat. iij. Marc. j.
Luc. iij. Fides. quia quod maxime facit fiduciam/ hoc est
paupertas. Diues seruus est: obnoxius existẽs damnis: et
tribuens omni volenti cum nocere. ille autem nihil habẽs
proscriptionem non timens nec cõdemnationẽ. Nequaꝗ̃
ergo paupertas facit sine fiducia esse. Christus cum pau-
pertate mittebat apostolos in causam opus habẽtem fi-
ducia multa. valde enim est fortis pauper verus ⁊ volun
tarius: ⁊ non habet vnde iniuriam patiatur. Amb. li. j. de
officijs. Nõ potest quis premiũ accipere: nisi legitime cer-
tauerit. ij. Timo. ij. Nec gloriosa victoria: vbi nõ fuerint la
boriosa certamina. Ideoqȝ dñs dixit in euangelio. Beati
pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celoꝝ. nõ
dixit. Beati diuites. sed pauperes. Inde enĩ incepit beati
tudo diuino iudicio: vbi erũna existimatur humano. Hie-
ronymus ad Paulinũ. et est. xij. q. ij. socrates. alias est. c. glo-
ria. ver. socrates. Socrates ille thebanus homo quõdam
ditissimus quum ad philosophãdum Athenas pergeret:
magnum auri põdus abiecit: nec putauit se posse simul et
virtutes et diuitias possidere. Deniqȝ et tu audita senten
tia saluatoris Mat. xix. Si vis perfectus esse: vade ⁊ ven
de oia que habes: et da pauperibus. et veni: sequere me.
verba vertes in opera: et nudam crucem nudus sequeris.
xij. q. j. clericus. expeditior: et leuior: ascendis scalã Jacob:
purisqȝ manibus et candido pectore pauper de spũ ⁊ ope
ribus gloriaris. Geñ. xxviij. Chrys. super epistolã ad Heb.
sermone. ij. Non habentes diuitias non propterea dolea
mus: sed magis gratias vniuersorum deo et domino refe
ramus: quia nos paruo labore eãdem mercedem quam ⁊
diuites poterimus promereri: et si volumus etiã amplior
est. nam et paruis magna lucramur. Mat. xix. Chrys. ho-
milia vlti. super Mat. Diuitem necesse est multis indige-
re: et turpiter seruire. Formidare et suspicari et timere eo-
rum qui suspicãtur emulos et calumniatorum ora et aua-
rorum concupiscentias: sed non paupertas est aliquid ta
le: sed contrariũ vniuersum. Regina est: furibus non sub-
iecta: sed munita. portus tranquillus. palestra et gymna-
sium philosophie. Audite quicũqȝ pauperes estis: magis
autem ⁊ quicũqȝ ditari concupiscitis. Non pauperem esse
malum est: sed nõ velle esse. Et neqȝ malum existima pau-
pertatem: ⁊ non erit tibi malum. Et si philosopharis decẽ
miliũ erit bonorum fons et origo. ad hec. xv. q. j. illa. Ber-
nar. super ps. Qui habitat. Felix paupertas volũtarie re-
linquentium omnia et sequentium te dñe Jesu. Felix pla-
ne: que tã securos immo et tam gloriosos faciat: in illo sin
gulari fragore elementorum/ in illo tremẽdo examine me
ritorũ/ in illo tanto discrimine iudiciorum tenens iudicia-
riam potestatem. sicut dicit dñs/ Vos qui reliquistis om-
nia ⁊ secuti estis me: sedebitis sup duodecim sedes iudicã
tes duodecim tribus israel. Mat. xix. Grego. super Job.
Deridetur iusti simplicitas: lampas contempta apud co-
gitatiões diuitum: parata ad tempus statutum. Job. xj.
Statutum quidem contempte lampadis tempus est ex-
tremi iudicij predestinatus dies. Tunc reproborum ocu-
lis patescet ꝙ potestate celesti subnixi sunt q̃ terrena om-
nia reliquerunt. Quisquis enim diuini amoris stimulis
excitatus hic possessa reliquerit: illic procul dubio culmen
iudiciarie potestatis obtinebit: vt simul tũc iudex cum iu-
dice veniat: qui nunc consideratione iudicij sese sponta-
nea paupertate castigat. Bernar. sermone. lj. Duo habet
paupertas sequentium christum: afflictionem. s. et vilita-
tem. de quibus propheta Dauid ps. xxiiij. Vide (inquit) hu-
militatem meam et laborem meum. Et propterea in ter-
ra sua duplicia possidebunt. Esaie. lxj. Vestiti duplicibus.
Prouerb. vlti. Vt pro pudore sit bono: iudiciarie potesta
tis: pro labore refrigerium placidissime sessionis. Hec enim
est q castigat/ purgat/ probat/ humiliat/ et exaltat. Chrys.
homil. iij. super Mat. Descẽdamus (inquit) ad pauper-
tatis caminum. Videamus qui ambulant in eo: et elatos
colla conculcant. Videamus miraculũ et paradoxum. ho
minem in camino psallẽtem. hominẽ in igne gratias agẽ-
tem. paupertati vltime illigatum: et multam ferẽtem deo
laudationem. ps. lxxiij. Pauper et inops laudabũt nomẽ
tuum. et Esa. xxix. Addent mites in domino leticiã: et pau-
peres homines in sancto israel exultabũt. Etenim tribus
illis pueris. Dañ. iij. similes sunt qui paupertatem cũ gra-
tiarum actione ferũt. Nam et igne terribili paupertas in-
cendere consueuit: sed pueros illos nequaꝗ̃ incẽdit. Ita
et nunc si in paupertate gratias egeris: vincula dissoluũ-
tur: et flamma extinguitur: et si extincta non fuerit (quod
multo mirabilius est) pro flãma ros orietur. Quod et in
philosophantibus est videre: quoniam in paupertate di-
uitibus curiosius disponũtur: ⁊ in medio camino rore pu
ro potiuntur. Etenim maximus est ros non detineri con-
cupiscentia deliciarum. Et illi tunc contẽnentes reges fa-
cti sunt rege clariores et potentiores. Et tu quoqȝ si despe
xeris mundana negotia: omni mundo eris honorabilior.
sm sanctos illos. Hebre. x. Quibus mundus non erat di-
gnus. Vt igitur dign⁹ celis efficiaris: deride presentia. ita
enim et hic eris clarior ⁊ futuris potieris bonis. Idem ho
milia. xv. super Mat. Talis est luminis virtus: vt non so-
lum luceat: sȝ illuc ducat illos qui se sequũtur. Quũ enim
nos viderint omnia bona presentia contemnentes et ad
futura preparatos: ante omnem sermonem operibus no
stris credent. Quis enim est ita amens: vt vidẽs eum qui
heri et ante lasciuiebat et ditabatur: omnibus exutum/ et
ad famem et inopiam et duram vitã et pericula et sangui-
nem et occisionem: et ad omnia que videntur periculosa
preparatum: nõ manifestam hinc accipiat futurorũ demõ
strationem? Si autem presentibus nos immiscuerimus ⁊
implicuerimus: qualiter poterunt credere ꝙ ad possessio
nem aliã festinemus? arg. xxv. dist. c. vlti. Damascenus lib.
iij. dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis et armis
exercitus aduersariorum deuincens: sed pauci/ nudi/ pau
peres/ et illiterati/ persecuti/ verberati/ mortificati/ crucifi
xum in carne et mortuum et deum existentem predicãtes/
sapientibus et potentibus preualuerunt. j. ad Corinth. j.
xxv. di. ecclesie. Eusebius in ecclesiastica histo. lib. iij. Qui
dam ardentiores diuine sapientie cupiditate succensi ani
mas suas verbo dei consecrabant: explẽtes perfectionis
salutare preceptum. Mat. xix. vt facultates suas primo
pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euãge
lium fierent. Chryso. super Mat. homil. xlvj. Si autẽ ho-
mines duodecim. Mat. ix. ⁊ x. Luce. ix. Mar. iij. ⁊ vj. orbẽ
terrarũ cõuerterũt: excogita quãta est nostra malitia: quũ
tanti existentes eos qui reguntur non possumus corrige-
re: quos decem milibus mũdis oportebat sufficere et esse
fomentũ. Sed signa (ais) habebant. Sed non signa eos
mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones proijciẽtes qȝ
iniquitatem operati sunt: non sunt facti mirabiles sed pu
niti. Matthei. vij. quia et mali prophetant et miracula fa
ciunt. j. q. j. multe. et. c. teneamus. et. c. prophetauit. et ex de
vene. sanc. c. j. Sed quid (inquis) est quod eos magnos
ostendit? Pecuniarum contemptus: glorie despectus: ab
omnibus huius vite ereptio. quia si hec non habuissent: ⁊
si decem milia mortuorũ suscitassent: non solum nulli pro-
fecissent: sed et seductores et malefici existimati fuissent.
Idem homil. vlti. super Mattheum. ¶ E Si quis tibi

Paupertatꝫ laudes.

principatum et ciuiles potestates et diuitias [illegible] lasciuiam
proponeret: deinde paupertatem ponens electionem da
ret quamcumqȝ velles. hanc confestim raperes: si tamen
eius cognosceres pulchritudinem. Mihi enim pauper-
tas puelle cuidam pulchre et sponse similis esse videtur.
Cum hac Helias. iiij. Regum. ij. educatus raptus est bea
ta illa rapina. Cum hac Heliseus claruit. iiij. Regum. xix.
lxxvj. distinctione. non satis. Cum hac Joannes Baptis-
ta. Matthei. iij. Marci. j. Luce. iij. Cum hac aposto-
li omnes. Matthei. xix. ca. Sed et ipsam puelle huius

pulchritudinẽ intueamur. Etenim oculus eius est purus
et preclarus: nihil habens turbulentum: sed mansuetus/
tranquillus/delectabilis/ad omnes respiciens/mitis/hu
milis/nullum odio habens/nullum auertẽs. os et lingua
sana est: continua gratiarum actione plena et benedictio
ne: et mitibus verbis et amicabilibus. ps̃. lxxiij. Pauper ⁊
inops laudabunt nomen tuũ. Si autem et vis proportio
nem membrorum eius videre: longa est ⁊ multum super
eminentior ꝙ abundantia. Si autem fugiunt eam multi:
ne mireris. etẽim ⁊ alias virtutes fugiunt insipiẽtes. Sed
cõtumelijs afficitur (ais) pauper a diuitibus. Rursus mi
hi inopie laudem dicis. quoniam beatus est qui conuicium
patitur. Matthei. v. sed hoc ferre admonet inopia. Sed
esurit pauper (ais) et Paulus esuriebat. ij. Corinth. xj. et
in fame erat. Sed non habet requiem. ij. Corinth. xj. neq
filius hominis vbi caput suum reclinet. Matth. viij. Idẽ
homilia. xlvj. super Matth. Anima inopis voluntarij ful
get velut aurũ: splendet velut margarita fulgẽs: florescit
autem vt rosa. Non enim est illic tinea. Matthei. vj. non
est illic fur: nõ solicitudo huius vite negotiorum: sed sicut
angelus ita conseruatur. Uis aic huius pulchritudinem
videre? vis inopie diuitias addiscere? Non subiacet demo
nibus. Non adsistit regi sed deo. Nõ militat cum homini
bus: sed militat cum angelis. Non habet arcas duas vel
tres/vel viginti: sed talem abundãtiam/vt hunc mũdum
vniuersum nihil esse existimet. Non habet thesaurum sed
celum. Non indiget seruis: magis autem possidet seruos
passiones et cogitationes que regũ dominantur. Regnũ
autem et aurum et omnia talia quemadmodum puerorũ
ludibria deridet: et sicut rotam et pilam hec omnia existi
mat esse contemptibilia. habet enim mundum quem neq
videre qui in his ludunt possunt. Quid igit paupere hoc
melius est vsq̃? Pauimentum denique habet celum. Si au
tem pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet
equos et currus. Quid enim ei his opus est: qui supra nu
bes vehi debet et esse cum christo? Mat. v. Luce. xij. Ber
nar. ad Thomam. O salubrius disceres christum Iesum
Mat. xvij. Phil. ij. et hunc crucifixum. j. Cor. ij. quã vtrãq
scientiam haud facile nisi cum mundo quis crucifixus fue
rit/apprehendit. Falleris fili falleris: si te putas inuenire
apud mundi magistros quam soli christi discipuli. i. mun
di contemptores dei munere adsequuntur. Nec enim hãc
lectio docet: sed vnctio. j. Io. ij. sed exercitatio in mãdatis
domini. Augu. in li. de eleemosyna. Metuis (inquis) ne
patrimonium tuum forte deficiat: si ex eo operari largiter
ceperis. Quãdo em̃ factũ est vt iusto possent deesse subsi
dia: quum scriptum sit. Nõ occidet deus fame animam iu
sti? ps̃. xxxvj. Non vidi iustum derelictum: nec semen eius
querens panem. Helias in solitudine coruis ministranti
bus pascitur. iij. Reg. xvij. Et Danieli in lacu ad leonũ pre
dam iussu regis incluso prandium diuinitus apportatur.
Dañ. vlti. Et timemus ne operanti et dñm deum promerẽ
ti desit alimentum? quum ipse ad exprobrationem eorum
quorũ mens dubia est et paruæ fides: contestetur et dicat
Mat. vj. Aspicite volatilia celi qm̃ non seminant neq me
tunt neq colligũt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit
illa. Uolucres deus pascit. ⁊ quibus diuine rei nullus sen
sus est: eis nec cib⁹ nec potus deest. Tu christiano/tu dei
seruo/tu operibus bonis dedito/tu dño suo charo aliq̃d
existimas defuturũ? An putas q: qui christũ pascit a chri
sto ipse nõ pascitur? aut eis terrena deerũt: quibus diuina
et celestia tribuuntur? Unde hec incredula cogitatio est?
Uñ hec impia et sacrilega meditatio? Nũquid vidua Sa
repte Heliam pauit ⁊ ab eo pasta est? iij. Reg. xvij. Frater
Bonauentura generalis minorꝫ magister in theologia et
cardinalis ait. In camino paupertatis electi ipsius penu
ria purgãtur a crimine: ipsius erubescẽtia humiliantur in
mẽte: ipsius parsimonia castigãtur in carne: ipsius deuo
ta gratitudine cõciliantur ad proximũ: ipsius cõdescensi
ua benignitate cõfigurãtur ad christũ: ipsius sublimi celsi

tudine sursum aguntur in deũ. Augu. super ps̃. ciij. In lo
culis habẽdis et exigenda quodãmodo annona christus
non petendo/sed prebendo indigentiã suscepit. Super il
lud Act. xx. in fi. Beatius est magis dare ꝙ accipere. glos.
Bede. Non illis qui relictis omnibus secuti sunt dñm di
uites eleemosynarios preponit: sed illos maxime glorifi
cat qui cunctis que possidentur renunciantes/laborãt ni
hilominus operando manibus: vt habeant vnde tribuãt
necessitatẽ patienti. Ephes. iiij. Idem dicit Io. cassi. in lib.
x. de spiritu acidie. et dix. s̃. lõge in. §. et quo spõsa. in ver.
et Act. xx. in ar. lj. et. s̃. §. ad partem cõtrariam. ver. vndeci
ma instãtia. cũ duobus ver. seq. et in additione ibi posita.
in ar. lxiij. Hiero. ad Iulianum. Extruis monasteria: mul
tus a te numerus sanctorꝫ sustentatur. sed melius faceres
si et ipse sanctus inter sanctos viueres. Bernar. Uolo te
esse amicum pauperum: magis autẽ imitatorẽ. ille est gra
dus proficientium: hic perfectorꝫ. Mat. xix. Hiero. contra
Uigilantiũ. Non negamus cunctis pauperibus si tãta sit
largitas: stipes esse porrigendas. Apostol⁹ ad Roma. xij.
ibi. Sanctorum necessitatibus communicantes. ⁊ ij. Cor.
viij. ⁊ ix. quidem docet faciendam eleemosynã ad omnes.
j. q. ij. ꝙ pro. xlij. dist. quiescamus. maxime autem ad dome
sticos fidei. Gala. vlti. Uide quod legitur et no. xx. di. c. j.
glos. j. De quibus saluator in euangelio loquebatur Luc.
xvj. Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis qui vos
recipiant in eterna tabernacula. Nũquid pauperes in qui
bus corporis flagrans libido dominat: pñt habere taber
nacula eterna: q̇ nec presentia possident nec futura? Non
enim simpliciter pauperes: sed pauperes spiritu. Mat. v.
appellãtur. De quibus scriptum est in ps̃. xl. Beatus qui
intelligit super egenum et pauperem. In vulgi pauperi
bus nequaq intelligẽtia/sꝫ opus est eleemosyna. In san
ctis vero pauperibus beatitudo est intelligentia: vt ei tri
buas qui erubescat accipere: et quũ acceperit doleat. metẽs
carnalia ⁊ seminãs spũalia. j. ad Cor. viij. et ex de censi. cũ
apls. et Roma. xv. hucusq Hiero. Et Ambro. Iusto am
plius debetur eleemosyna. lxxxvj. dist. non satis. Et in pau
peribus nõ tam extendẽda est sm̃ Hiero. paupertas ꝙ re
ligio. xvj. q. j. c. vlti. Bernar. ad fratres de mõte dei. Quũ
diues esset christus: pauper ꝓ nobis fact⁹ est. ij. Cor. viij.
Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat. v. ⁊ xix. prece
ptum: ipse eiusdem in semetipso formam dignatus est de
monstrare. xlij. dist. §. i. xcv. dist. esto. Ut enim sciant euãge
lici pauperes quid eis faciendum sit: ipse etiam a fidelib⁹.
Luce. viij. et Io. xij. pasci voluit: nõnũq et ab infidelibus.
Luce. xix. sed vt fideles faceret: vite nece aria accipere nõ
recusauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificẽt ec
clesias: vestiant parietes marmorum crustis: non reprehẽ
do: non abnuo: vnusquisq in suo sensu abundet. ex de se
pul. certificari. meliusq est hoc facere ꝙ repositis opibus
incubare. Sed tibi ppositum est christũ vestire in paupe
ribus: seruorum dei pauperũ habere curam. Mat. v. qui
diebus ac noctib⁹ seruiunt dño tuo: qui in terra positi imi
tantur angelorum conuersationem: et nihil loquũtur nisi
quod ad laudem dei pertinet. j. Timo. vj. xij. q. j. clericus. ⁊
c. episcopus. habentesq victum et vestitũ his gaudent di
uitijs. qui plus habere nolunt: si tamen seruant propo
situm. xij. q. j. nolo. alioquin si amplius desiderant ijs que
necessaria sunt probantur indigni. Sicut omnium malorꝫ
radix est cupiditas. j. Timo. vj. Auaritia est idolorum ser
uitus. Ephes. v. et Colos. iij. de peni. dist. ij. §. ex premissis.
xlvij. dist. bonorum. sic paupertas vera et voluntaria cun
ctorum est origo bonorum: que est contemptus affluentie
et amoris pecuniarũ. In historia schola. super illo verbo/
Accepit eam discipulus in suam. Ioã. xix. Quasi in suam
matrem: vel in suam quasi potestatem: vel in communio
nem rerum suarum: tamẽ nihil creditur habuisse propriũ.
notatur. xvij. q. iiij. §. notandum. sed quum esset beata vir
go cũ apostolis: iste specialẽ curã eius gerebat. ad hoc fa
cit. xxvij. q. ij. sicut enim. Item in eadẽ historia scholastica

super illud Actuum.iij. Argentum et aurum non est mihi.
Non enim erat suum quod reseruabat in vsus pauperum
qui reliquerant patrimonia sua ponētes omnia ad pedes
apostolorum. Actuū.iiij. Hieronymus in laudibus Pau-
le ait. Hoc habebat voti vt mendicās moreretur: et vnum
nummum filie non relinqueret: et in funere suo aliena sin-
done inuolueret. sicqꝫ facta est sicut christus. Jo.xix. Chry-
so. in laudibus Pauli dicit ꝙ nihil habebat nisi corpus: sꝫ
et in hoc exemplum se alijs prebuit quum ait. j. Cor. xj. in
princi. Imitatores mei estote: sicut et ego christi. Hierony-
mus ad Lucinum. Seipsum et res omnes deo offerre
christianorum et apostolorū est: qui duo paupertatis sue
in gazophylacium era mittentes. Marci.xij. in fi. xiiij. q. j.
odi. Luc. xxj. totum censum quem habuerunt domino tra-
diderunt: ⁊ merentur audire. Matthei.xix. Sedebitis su-
per sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel.
Chrys. super Matthcum. homilia. xxxviij. Uerumtamen
quecunqꝫ dixero: nihil representabit tale sermo quale re-
rum experientia. Et ideo vellem illos qui in illum deuene-
runt philosophie verticem, nobis adesse: et tūc manifeste
videre huius rei delectationem: et qualiter nulli illorum qui
diligunt paupertatem, acceptarent ditari decem milibus
prebendis: tamqꝫ qui non lamentātur in solicitudinibus:
sed rident et saltant: et ijs qui diadema sibi circumponūt
magis in paupertate decorantur. ❡ Chrys. super Mat.
homilia. xlvj. Quid autem si quis tibi proponeret facere
fenum aurum, et posse omnes pecunias vt fenum cōtem-
nere: nō vtiqꝫ hoc susciperes magis. ⁊ valde deceret. etenī
hoc homines maxime attraxissent. Si enim videretur au-
ro affici: concupiscerent et ipsi hanc virtutem. vt Simon
magus. Act. viij. j. q. j. c. qui studet. xvij. dist. quod interro-
gasti. et augeretur eis pecuniarum cupido. Si autem vi-
derent homines vt fenum aurum despiciētes: olim vtiqꝫ
ab hac egritudine exuti essent. Leticia mentis pauperem
comitatur. Unde glos. super illud ps. lxviij. Ego sum pau-
per ⁊ dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo in me
et in membris nomen dei cum cantico: id est cum delecta-
tione: quia si omnia desint: deus tamen mecū est. vt sequi-
tur. Uideant pauperes et letentur. vide. s. ver. Chrys. ho-
milia. iiij. Grego. nazanzenus. Sed facultatibus, inquis,
defraudabunt meis: sed facilius mihi abscindēt quas nō
habeo. Si autem ecclesiasticis hoc vtiqꝫ est pro quo omīs
pugna et omne certamen est: an ignoramus ꝙ per pecu-
nie cupiditatem et loculorum fraudem Judas ad prodi-
tionē proficiscitur christi? Jo. xij. ⁊ xiij. et Luce. xxij. in prin.
xxij. q. iiij. c. ij. ⁊ iij. ij. q. j. vnus. Augu. in fine libri, vnde ma-
lum. Qui (inquit) bene vult vti temporalibus bonis: non
eis amore conglutinetur: et velut mēbra anime sue faciat
quod fit a mundo: ne cum resecari ceperint: cum cruciatu
tabescat: sed eis totus superferatur: et habere illa atqꝫ re-
gere paratus sit: amittere vero ac non habere paratior. Am-
bro. Nullum adminiculum prestant diuitie ad vitam bea-
tam. quod euidenter monstrauit dominus dicēs Mat. v.
Beati pauperes spiritu. et Beati qui nunc esuritis. Luce
vj. Itaqꝫ paupertatem, famem, dolorē, que putantur ma-
la pene. ex. de iureiuran. ⁊ si christus. non culpe. xv. q. j. illa.
non solum impedimento non esse ad beatam vitam: sed
etiam adiumento esse euidentissime mōstratum est. Sed
et illa que videntur bona. s. corporalia, diuitias, satietatē,
leticiam expertem dolorum, detrimentum esse ad fructū bea-
titudinis dominico, Luce. vj. Ue vobis diuitibus. declara-
to iudicio liquet. Sic ergo non solum adminiculo nō sunt
ad vitam beatam corporis externa bona: sed etiam dispē-
dio sunt. Hiero. in vita Malchi monachi. Ecclesia postqꝫ
ad principes christianos venit: potentia ⁊ diuitijs maior est,
sed virtutibus minor effecta: sed inter turbines et aduer-
sa mūdi succreuit. xij. q. j. futuram. Hiero. ad Eustochium.
Alia fuit in veteri lege felicitas: in qua beatus dicitur qui
habet semē in sion. Exo. xxiij. et repromissio fit diuitiarum
in toto pentatheuco. ⁊ xxiij. q. v. §. hinc notandū. Statim

autem vt filius dei ingressus est super terram: nouam sibi
legē instituit: vt qui ab angelis adorabatur in celis. Heb.
j. haberet angelos et in terris. Tunc holofernis caput Ju-
dith continens amputauit. Judith. xiij. Tunc Jacobus ⁊
Joānes relicto patre rete ⁊ nauicula, secuti sunt saluato-
rem. Mat. iiij. affectum sanguinis et vincula seculi et cu-
ram domus pariter relinquētes. Tūc primū auditum est.
Mat. x. ⁊ xix. Mar. viij. Luce. ix. et. xiiij. Qui vult venire
post me ⁊c. Nemo enim miles cum vxore pergit ad preliū.
Discipulo ad sepulturam patris ire cupienti non permit-
titur. Matthei. viij. Luce. ix. Uulpes foueas habēt: et vo-
lucres celi nidos: filius hominis non habet vbi caput re-
clinet. ne forte contristeris si anguste permanseris. Hiero.
ad Nepotianū. et est. xij. q. ij. gloria. Neqꝫ vero aliquis mi-
hi opponat diues in iudea templum: mēsas, lucernas, tu-
ribula, patellas, ciphos, mortariola, et cetera ex auro fa-
brefacta: tunc hec probabantur a domino quādo sacerdo-
tes hostias immolabāt: et sanguis pecudum erat redem-
ptio peccatorum: quāqꝫ hec omnia in figura precesserunt.
Nunc vero quum paupertatē domus sue pauper dñs dedi-
carit: portemus crucem: et diuitias lutū esse putemus.
christus vocat Luc. xvi. xiiij. q. v. §. sed hec. Iniquum mā-
mona non amemus quod Petrus se non amare testatur.
Act. iij. Alioquin si tantum literā sequimur: ⁊ in auro atqꝫ
diuitijs simplex nos delectat historia: cum auro obserue-
mus ⁊ cetera. Ducant pontifices vxores virgines. Leuit.
xxj. xxviij. dist. q: sunt. xxvij. di. nemo. ⁊ c. seminatim. xxxiij.
dist. curandū. et. c. precipimus. Lepra corporis. Leuit. xiij.
et. xiiij. de peni. di. j. §. et his. ver. moysi. et in glos. id est ali-
qua macula. vitijs anime preferat. Crescamus: multipli-
cemur: et repleamus terram. Gen. j. Figamus duodecim
mense tabernacula. Deut. xvj. et solennia ieiunia buccinis
concrepemus. Qui si hec omnia spiritualia spiritualibus. j.
Cor. ij. comparantes sic intelligamus vt dñs noster intel-
lexit et interpretatus est (sabbatum ista cum ceteris figu-
ralibus euacuata constat. dicit Gratianus. xxv. q. j. §. hac
itaqꝫ.) Aut aurū repudiemus cū ceteris superstitionibus
iudeorum: aut si aurū placet: placeant ⁊ iudei: quos cū auro
aut probare nobis necesse est: aut damnare. Si opponatur
de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil. iiij. ⁊ xlj. dist. ꝙ di-
cit Scio abūdare. nō debet intelligi quantum ad affluen-
tiam rerū: sed quantū ad sufficientiam mētis. de qua Au-
gu. in lib. de beata vita. Nullus perfectus aliquo eget. Et
quod videtur corpori necessarium: sumet si adfuerit: et si nō
adfuerit: istarū rerū nō frangitur inopia. ❡ Hāc pauper-
tatis formam Joannes etiā seruauit euangelista cū disci-
pulis suis. inter quos duobus. s. Tito et Eugenio. de qui-
bus legitur ⁊ no. xvij. q. iiij. §. sed notandū. qui magnas re-
liquerāt opes, egestate tētatis, sicut scribitur in eius legē-
da, ait. Nūquid nō valet manus dñi vt faciat seruos suos
diuitijs affluentes? sed hoc certamen statuit animarū: vt
sciant se eternas habituros diuitias, qui pro eius nomine
tēporales opes hic habere noluerūt. Mat. v. Chrys. sup
Mat. homi. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim, sic-
ut desistere ab acquirēdi cōcupiscētia: sicut amaram chole-
ram abstinētia et euacuatio. Facilius enī est homines existen-
tes volare: ꝙ adiectiōe pluris quiescere facere desideriū.
Et Aug. lib. lxxxiij. questionū. Charitatis venenū est spes
adipiscendorum tēporaliū. Greg. sup Ezech. homil. vj. Neqꝫ
enī sanctus vir ideo terrena deserit: vt hic alia tpalia cen-
ties plus recipiat. Mat. xix. Sed per centenariū numerū
perfectio designatur: q: si quis pro dei nomine tēporalia cō-
tēnit: hic persecutionē mētis recipit: vt ea nō appetat que
cōtempsit. Centies itaqꝫ recipit quod dedit: q: perfectionis
spiritum accipiens terrenis non indiget: etiam hoc si non
habet: his consentit. Bernar. in sermone illo. Dixit simon
Petrus Mat. xix. dicens. Quid est centuplum istud fra-
tres: nisi consolationes, visitationes, primitieqꝫ spūs qui
super mel dulcior est? Illud centuplum pulchre lateqꝫ ex-
ponit Abraam de charitate et virtutibus et pace animi:

et etiã literaliter in collatione sua que est de mortificatione: que est vltima.et.xxiiij.in lib. collationum Jo.cassi. Et post pauca. Non est pater aut mater: non est domus aut ager:nõ deniq aliquid corporale:sed plane his omnibus est delectabilius:super omnia hec dulcius:et vniuersis his iocundius est:7 quecumq desiderantur in seculo hoc nequaq huic valent cõparari. Beda etiã super illud Mar. xix. Nemo est qui reliquerit domum 7c. Quia nimirum a fratribus atq consortibus propositi sui: quia ei spirituali glutino colligãtur/multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Cui consonat glos.ibidem. Omnes sancti et quecumq habent communicãt. xij.q.j.c.ij.xxiij.q.vij. c.j.et.iij.et.iiij. Item glos.super illud Matth. vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorum:ideo hec omnia adijcientur:et nõ querentibus.si subtrahãtur/ad probationem:si dentur/ad gratiarum actionẽ erunt. Grego. in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc erigit diuersa cogitare. Nam dum foris per multa distrahitur vel spargitur: stare in intimis fixa phibetur. Idem Grego.in homil.super illud Luc.viij. Exijt qui seminat 7c. Si nos inquit vobis semen verbum/agrum mundum/volucres demonia/spinas diuitias significare diceremus: ad credendum nobis mens forsitan vestra dubitaret. Unde et idem dominus per semetipsum dignatus est exponere que dicebat. Quis vnq mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem:maxime quum ille pungant:iste delectent? 7 tamen spine sunt: quia cogitationum suarum pũctionibus mentem lacerant: et dum vsq ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Hec etiam duo originalia.ã. sunt posita inter ista originalia. Gregori⁹ in homil. vnius martyris super euangelium/Si quis vult. Nudi cũ nudo scz diabolo luctari debemus: quia si vestitus quisq cum nudo luctatur:citius ad terram deijcitur:quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia: nisi quedam corporis indumenta? Qui ergo ad certamen properat:vestimẽta abijciat:ne succumbat. Hieronymus ad Nepotianum et transfertur.xij.q.j. clericus.pñ.xv. Si autem ego pars domini sum· et funiculus hereditatis eius: nec accipio partem inter ceteras tribus.xij.q.i.§.his ita.et de deci.c.j.sed quasi sacerdos et leuita viuo de decimis:et altari deseruiens.j.Cor.viij.et de prebẽ.cũ sm.altaris oblatione sustentor:habens victum 7 vestitum: ijs contentus nudam crucẽ nudus sequor.ij. Timo.vj.xij.q.j.episcopus. Hiero. ad Heliodorum. Nolo pristinarum necessitudinũ recordaris:nudos habet eremus. Bern.de colloquio Simonis et Jesu. Age ergo et qui relinquere omnia disponis:te quoq inter relinquenda numerare memento. Immo vero 7 principaliter abnega temetipsum. Matth.xvj. Marci.viij. Luce.ix. Hieronymus loquens de paula. Testis est Jesus nec vnum quidem nũmum ab ea derelictũ. Quid hac virtute mirabilius: feminam nobilissime familie magnis quõdam opibus tãta fide omnia dilargitam: vt ad egestatem vltimam perueniret? Jacent alij pecunias in corbonam. Luc.xix.xxiiij.q.j.odi. fumbulisq aureis bona pendeant. Nemo plus dedit pauperibus q qui sibi nihil reliquit. Mar.xij.ibi Grego.in homil. Greg.in dialogo de abbate Isaac sic ait. Quũq ei crebro discipuli insinuerent vt pro vsu monasterij possessiones que offerebãtur acciperet: ille solicitus sue paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessionẽ querit:monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere:sicut auari solent diuites perituras diuitias custodire. Chryso. homil.viij. super Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti paradisi hanc videbis meliorem effectam. Etenim est videre vbiq regionis illius christi exercitum 7 regalem gregem et superiorum virtutum vrbanitatem. Existẽtia enim omni mundo et mundo omnino crucifixi. Galathas vltimo. et vltra prorsus procedunt ad corporis operationem:ad indigentiam vix cibum sumentes. Neq enim quando ieiunant et vigilant: vacare per diem dignum existimant: sed noctes quidem sacris hymnis et vigilijs, dies in orationibus et manuum operationibus consumunt:apostolicum imitantes zelũ. Luce.xviij. Oportet semper orare.j. Thessalonicẽ.vlti. de consecra.distin.v.j. Corinth iij. Uerecundemur igitur omnes et diuites et inopes. quum illi nil penitus habentes nisi corpus 7 manus suas/cogunt se 7 secum litigant impensas hic indigentibus inuenire. sicut Paulus Actuum.xxi. Nos autem multis modis terre recondītis nec superflua ad hoc tangimus. Gregorius nazanzenus in apologia sua. libro.ij. Sed paupertatem inquit et penuriam exprobrabũt. Iste sunt diuitie mee. Ista me non solum gloriantem/sed arrogantem facit. Uideor enim mihi hec audire ab inimicis:quia vestigiũs illius incedã: qui pter nos egenus factus est quum diues esset. ij. Corinth. viij. Atq vtinam exuere me istis panniculis quibus circumdari video: possem: vt nudus effugerẽ spinas/diuitias. Matthei.xiij. Luce.viij.seculi que retinent et reuocant pergentes ad deum. Chryso. super Matth. homilia. ix. Si ab honore quidem qui in superioribus est pre alijs pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt. Celorum autem rege per singulos dies clamante et dicẽte Matthei. xix. quia difficile est cum illis celum intrare: non proijciemus omnia: et non desistemus ab omnibus: vt cum libera facie regnũ ingrediamur? Idem super Joannem homil.xix. Omnia agamus vt christum imitemur. Quid igitur christus ait Matthei. viij. Luce.ix. Uulpes foueas habent: 7 volucres celi nidos. filius autẽ hominis nõ habet vbi caput reclinet. Augu.super illud apostoli.ij. Corinth. viij. Scitis inquit gratiã domini nostri Jesu christi:qui pter nos egenus factus est: quum esset diues 7c. Factus est egenus intantum vt non haberet quod habẽt vulpes. Luc.ix. et in hoc consilium do vt paupertatẽ eius seruemus et imitemur.

Predicta originalia que recollegi pro magna parte de apologia fratris Bonauenture de expropriatione et de paupertate et de prohibitione pecunie apostolis et apostolicis viris data/ideo superaccumulaui:vt sciãt viri euangelici maxime fratres minores ad quid sunt per euangelium et suam regulam obligati. de quo euangelio et regula et declarationibus et constitutionibus generalibus et prouincialibus aliqui non curantes/votum paupertatis frangunt: superflua recipientes: que habent ad vsum sibi appropriãtes: et pecunias per alios vertius per se possidentes.

Articulus.lxvj. A

Offendũt autem in ista receptione aliqui fratres minores/prout communiter multipliciter per hunc modum. Tum quia de pecunia que pro eis deponitur: emunt et faciunt superflua. quum vsus moderatus et pauper cõcedatur in rebus eis et non superfluus.vt in decre. Exijt qui seminat.li.vj.7 in clemẽ. Exiui de paradiso.de ver.signi. clarius continetur. Expense enim voluptuose oĩbus sunt prohibite: vtiles concesse: secularibus necessarie sine quibus res stare nõ põt: expẽse necessarie: 7 vita ista nõ ducitur: religiosis maxime fratribus minoribus cõcedũtur. vt de hoc no. superius in §.adhuc petita.ver.tum etiam tertio.in fi. in ar.lxiiij. Itẽ q: de illa pecunia de emptione preciosorum faciunt emi iocalia 7 preciosa: 7 scribi libros delicatos/7 vestes preciosas/et fercula lauta/cum diuite epulone. cõtra illud Luc. xvj. xlj.dist.non cogantur.et.c.parsimoniã. vide.ã.in.§. adhuc petita.ver. tum etiam tertio. in articulo.lxiiij. Item non pro necessitatibus ingruentibus vel emergentibus faciunt pecuniam deponi: sed pro futuris necessitatibus et non necessitatibus: vnde non solum curant de crastino

Fratres minores multifariã abutũtur pecunia.

contra verbum dei. Mat.vi.in fi. Nolite solliciti esse in cra
stinum.xii.q.i.habebat.sed de annorū circulo.cōtra p̄real.
decre. exiit. Item quum pecunia deponatur pro taliū ne
cessitatibus: ipsi frequenter faciunt eam expendi et expen
dunt pro aliorum fratrū necessitatibus et secularium. quod
fieri nō potest sine licentia illius a quo deposita est: et pro
quo retinetur, vt p̄real.c. exiit. Item tota die emunt per
se aliqui fratres: et vendunt per alios: ꝛ sic per personam
interpositam pecuniam accipiunt et dant. contra eorū re-
gulam ꝛ declarationes predictas. Fratres enim minores
quicquid fit de aliis religiosis, nec emere nec vēdere pos-
sunt per se vel per alios: nec cū licentia nec sine licētia pre-
latorum: quia qui per aliū facit: per se facit. ex̄ de resti. spo.
cum venisset. quia tales contractus ad veros dominos et
proprietarios pertinent. vide.i.§.porro.ver. et quia vt se-
pe.in ar.lxvii. quia emptio et venditio sine precio nō pro-
cedit. ex̄ de emp. ꝛ ven. cū dilecti. ff.eo.l.ii. et insti.eo.§.pre-
ciū. sed omnis vsus et contrectatio pecunie p̄ se et p̄ alios
est fratribus minoribus interdictus: vt in eorum regula ꝛ
declarationibus continetur. Item tota die vendunt ali
qui fratres minores ligna de syluis: granum de terrulis
quas aliqui habēt iuxta hortos: vinum de quibusdam vi-
neolis et pergolis: hortolitia de horto: mel de aluearijs
apum: fructus de arboribus: legumina de hortis: panem
eleemosyne vel commutant (quod idem est quod vende-
re: ꝛ qui contractus ad verum dominum pertinet) et alia
supellectilia que eis dantur. quod facere nō possunt: quia
non debent aliquid recipere, vt id vēdant. sicut expresse di
cit eoꝝ declaratio sepe dicta. exiit.§.preterea. ver. non em̄.

Item vadunt aliqui per terras ꝛ villas, et vbi nō habēt
loca et habent loca, eleemosynas pecuniarias procuran-
do et petendo: et importunitates frequenter ingerendo:
famulum retro ducēdo: et denarijs pixides et loculos im-
plendo. quod est contra eorum statum. quia nō est ille mo
dus deponendi pecuniam pro necessitatibus fratrum. vt
dicunt per eorum declarationes. Itē ponunt aliqui cyp-
pos et arcas in eorum ecclesijs: vt ibi seculares ponant pe
cunias: faciunt etiam per pueros vasa et bacinilia per ec-
clesiam deportari: ꝛ aliquoties extra: in quibus ponāt pe
cuniam seculares. que sunt expresse contra declara. eorū.
Exiui de paradiso.§.porro. Quando etiam non habēt fa-
mulum paratum ad recipiendum eleemosynam pecunia-
riam eis datam: faciunt per dantem eam poni in fenestra
vel alio loco: et postmodum faciūt eam inde accipi. quod
est expresse contra mentem declarationum eorum. Item
intromittunt se aliqui de executionibus testamentoꝝ vbi
pecunie expenduntur et dispensantur. Item recipiunt
eleemosynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt
computum a famulis de pecunia pro eorum necessitatib⁹
deposita. Item portant claues cellarum scriniorum mo-
netarum capsarum capsidilium in quibus pecunie recon-
duntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum li
gno vel cum palea. Portant etiam quidam eorum pecu-
nias sutas in habitibus et tunicis. Quidam etiam eorū
faciunt sibi pecuniam poni in capitijs: ꝛ sic per tales pecu
nia contrectatur. contra declara. predict. in casibus preli-
batis. et ɔtra predi. decla. maxime in clemē. exiui.§.deniq̄.
de ver. signi. eoꝝ que eis precipiunt a contrectatione qua-
libet pecunie abstinere. Vadunt etiam aliqui per indul-
gentias: et ad visitandos suos parentes, et ad procuran-
dum facta regum et baronum et comitū et aliorum, et ad
studia, et ad eorum consolationes alias corporales, ꝛ ad
faciendum ambaxatas et legationes, equitando et pedi-
tando cum bursarijs, et cum maximis frequenter quanti-
tatibus florenorum et turonum et alioꝝ denarioꝝ. contra
eoꝝ statum. q: isti et eoꝝ similes non sunt casus in quibus
licitū est eos bursarios ducere: nec in quibus pro eorū ne-
cessitatibus sit pecunia deponenda. et sic faciunt expresse
cōtra declara. exiui.§.quocirca. ex̄ de ver. signi. in cle. Nūq̄
enim per viam bursarios secum possunt ducere: nisi quum
per veram obedientiam non procuratā, multo fortius nō
extortam, a prelatis eorum pro causis necessarijs ordinis
vel alijs mitterentur: et per regiones inhumanas transi-
rent: in quibus non esset verisimile q̄ mendicādo eleemo
synam exibilem inuenirent. In quo casu et peram possent
ducere et bursarios. s̄m Bedā. vt i suo originali posito. s̄.
§.prori. inter alia paupertatis originalia cōtinetur. Itē
precipiūt aliqui depositarijs suis vel nuntijs, vel famulis
tenentibus pecunias a deponētibus pro fratrum necessi-
tatibus expendendis, quomodo et qualiter expendant il
las pecunias. Capsas pecuniarū aliquoties portāt. Pe-
cunias deponunt: aut deponi faciūt: eas repetūt. hec om-
nia contra predic.§. quocirca. et.§.deniq̄. eiusdem decre.

Item si centum milia florenoꝝ et totidem talenta argē-
ti et auri darētur quibusdam fratribus: maxime eoꝝ com-
munitatibus: nunq̄ respuerēt: quia nunq̄ talium necessi-
tas finem habet nec satietatē: vt ad literā taliū cupidita-
ti satisfieri nunq̄ possit: et totus mundus ei oblatus est p̄
obolo. xiiii q.iiii. quid. Sed falso vocant necessitatem su
perabundantiam et voluptatem: promptuaria eructan-
tia, ad literam s̄m Dauid, et hoc in illud. ps̄. cxliii. quia s̄m
Remigium necessitas prope necesse est: et sine qua quis
non potest viuere: que circa victum et vestitū, s̄m apl̄m. i.
ad Timo. vi. et paucissima supellectilia his annexa, est pu
ro et fideli oculo estimanda. x.q.ii. episcopus. et. xii. q.i. cle-
ricus. et. c. episcopus. sed quidam fratres nec prope mortē
expectant: nec prope infirmitatem: nec prope verā necessi
tatem: quia nullam necessitatem habere volunt nec pati,
nec penuriā: que tamen paupertati euangelice, s̄m Amb.
est annexa. Et Bernar. sicut superius est probatū in.§.s̄.
prori. in eorum originalibus. in ar. lxv. Vere ergo et vera-
citer hodie de facto pecunie parū vel nihil a fratribus ali-
quibus minoribus cōmuniter obseruatur: ꝛ eorum in hoc
potissimū per eos apertissime regula violatur. Recipiūt
em̄ aliqui et quasi omnes maxime cismontani per se ꝛ per
personam interpositā denarios ꝛ pecuniā affectu pariter
et effectu: eas sine necessitatibus veris ꝛ emergētibus vel
ingruētibus iā pro se deponi faciēdo: ꝛ in casibus prohibi-
tis et pro libito expendendo. vt superius est multipliciter
declaratum. Generalis em̄ eoꝝ cū toto capitulo generali
nō posset alicui vnū denariū etiā causa eleemosyne elargi
ri. vt dixi superius in.§. religio. in ver. nō posset. in ar. lxi. q:
nemo dat qđ nō habet: nec habere potest: nec dare. xxviii.
dist. presbyterū. i.q.i. ventū. c. gratia. ꝛ. c. qui perfectionē. ꝛ
q.vii. daibertū. cū. c. seq. de cōse. di. iiii. quō. in prin. ex̄ de iu-
re patro. qđ aūt. in fi. Quia denarius fratrū nō est nec esse
potest: sed illius qui deposuit quousq̄ in eoꝝ nō alioꝝ ve-
ris necessitatibus ingruētibus sit cōsumptus. vt in decre.
Exiit. et Exiui de paradiso, luculenter apparet. Et hoc qđ
est eis ad summā gloriā, carnales et ceci ꝛ cupidi recipiūt
ad suū defectum et iniuriā. Prouerb. xviii. Nō recipit stul
tus verba prudētie: nisi ea dixeris que versantur in corde
suo. ¶ Or autem gloriantur quidā fratres minores pecu-
niam nō tangere nuda manu: in hoc mores phariseorum
vsurpant: qui decimant mentam et anetum, culicem colā-
tes, et camelum deglutientes. Matth. xxiii. Non em̄ pro-
prie receptio est in tactu: licet etiam eius cōtrectatio et ta-
ctus sit eis per decre. Exiit. et intellectu regule, ab ecclesia
interdictus: q: etiā ante pedes apostoloꝝ olim precia po-
nebantur: et ab eis non tangebantur. Actuum. iiii. Mul-
ti etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur:
tamen expendi eā faciunt et maxima quantitate: quia eo-
rum est. tangeretur enim sicut petra vel lignum pecunia
a fratribus: si haberent eam voluntatem habendi et ex-
pendendi sine peccato: nisi ecclesia prohiberet tamq̄ spe-
ciem mali in fratre minore. i. Thessalonicen. vltimo. i. q.i.
emendari. Decens enim et consequēs est q̄ ab eius etiam
contactu debeant abstinere: quia contactus pecunie est
etiā ad habēdum pecuniam illectiuus: et qui tetigerit pi-
cem: inquinabitur ab ea. Eccli. xiii. Quidam frater noster

lector Parisieñ. dixit mihi ⁊ gloriabatur ꝙ in.xl.annis nõ
tetigerat denarium: et tamen trecentas libras turonẽses
habebat reconditas (vt audiui) Et adde hic qđ scripsi.s.
§.religio autem.ver.quia vere.in ar.lxi. ⁊ in additione ibi
posita que incipit, maxima. ¶ Qr autem aliqui fratres ce
ci dicunt ꝙ pecuniam procuratam legatam vel sponte eis
datam deponi faciant apud depositarios fratrum vel nũ
tios per eos pecunias largiẽtibus presentatos ſm decla-
rationes de licentia prelatorum: et sic tuti credunt in suis
conscientijs existere, propter hoc solum quia de licẽtia fa-
ciunt eam deponi: Sciant ꝙ nec prelati nec totus ordo si-
mul iunctus potest dare licentiam ꝙ pecunie deponãtur
pro fratribus vel in speciali vel in communi. nisi ſm decla
rationes predi.exijt.et.c.exiui.scȝ pro necessitatibus veris
et proprijs ⁊ presentibus, vel iã ingruẽtibus.vt ibi. ¶ Li
centia autem ideo petitur a prelatis: quia ipsi debent sci-
re et determinare pure et fideliter pro quibus veris neces
sitatibus ingruentibus fratrum non aliorum pecunia de-
ponatur. Unde mortaliter peccant prelati: et preuaricato
res regule sunt: et sunt occasio peccati mortalis subditorum
si aliter q̃ in sepe dictis declarationibus continetur, licen
tiã dent fratribus ꝙ ꝑ eis aliqua pecunia deponatur. Du
pliciter enim peccãt tales prelati. tum quia dant licẽtiam
fratribus habendi pecuniam: contra regulam et declara-
tionẽ predic. tum quia in peculio cum eis dispẽsant: quod
nedum prelati fratrum minorum facere non possunt: sed
nec aliorum ordinum qui possunt alr̃s habere pecuniã in cõi.
vt ex̃ de sta.mo.c.ij.⁊.c.cum ad monasterium. Si de licẽtia
igitur prelatorum pecunia nõ potest deponi pro fratribꝰ mi-
noribus nisi ſm declarationes predictas: quid dicemꝰ de
illis pseudo fratribus qui solo fratrũ nomine gloriantur:
qui sine aliqua licentia vel conscientia prelatorum suorũ pe-
cunias maxime sine vera necessitate faciũt deponi vbi vo
lunt: et dispensant pro libito voluntatis. Hiis peccant ta-
les mortaliter: et quia contra regulã ⁊ declarationẽ predi
ctam, pecuniam recipiũt: et quia sine licentia proprietarij
sunt: et sicut proprietarij puniẽdi tam per eorum constitutio-
nes q̃ per canonicas sanctiones.xij.q.i. non dicatis. ex̃ de
sta.mo.super quodam. Quidam etiam fratrum minorum di
cũt, Pauperes sumus: nõ habemus nisi.xx.solidos: vel.x.
vel.v.vel vnũ. Uere tales pauperes sunt spũ: et sine spũ:
q: etsi pauperes sunt in censu: nõ tñ in affectu. q: etsi non
habent: hoc ideo est quia habere nõ possunt. parati enim
tales sunt recipe sine aliqua necessitate vera: si qui darent
inuenire valerent. sicut et semper recipiunt quũ offertur:
et sine oblatione quantũ possunt procurãt. Inmo etiam
illa modica pecunia que pro eis est deposita non indigẽt.
et sic illud modicũ tenendo, peccant mortaliter.xiiij.q.vl-
ti. furantẽ. quia nec vnus denarius ꝑ fratre minore depo-
nendus est: nisi pro vera et non ficta necessitate ingruẽti.
vt probant declarationes eorum predicte. Et cõtra tales di-
xi.s.verbũ Danielis anachorite.s̃.in.§. adhuc petita.ver.
contra hmõi.in ar.lxiiij.ꝙ etsi censum habeant pauperis:
habent tamẽ diuitis voluntatem. Paupertas enim spiri-
tualis.i.voluntaria et penuriosa remuneratur a dño: non
inuoluntaria, nec abundans. vt probat Grego.in homil.
super illud Mat.xix. Ecce nos reliquimus oĩa. Et satis
de ista materia in.vij.§.precall.superiꝰ pertractaui. Nec er-
go credant se tales fratres ꝑ modica pecunia excusari cõ-
tra regulam recepta pro qua peccant mortaliter (vt dixi)
sicut pro mille florenis. licet fatear ꝙ qui plus offendunt
in affectu et in pecunie quantitate: amplius puniẽtur: im-
mo et aliquo modo scelerator videtur auaritia in quanti
tate modica, q̃ in magna: q: minus de incitatione habet.
facit quod no.xxvi.di.c.duo. Et superius est dictũ ſm Da-
nielem anachoritam in collatione sua.iiij.in li. collationũ
Io.cassi. ꝙ eãdem auaritiam quidam in religione cõmit-
tunt in paruis et paucis: quam in magnis et pluribus re-
bus in seculo committebant. Quanta ergo demẽtia ⁊ be-
stialitas est maxime in fratribus minoribus, pro vno soli-
do quo vere non indigent: et tenent repositũ apud repo-
sitarium: perdere animas suas: sicut perderent pro centũ
millibus florenorum: quum tamen dicat dñs. Quid prodest
homini si vniuersum mundũ lucretur: anime vero sue de-
trimentum patiatur? Mat.xvi.ex̃ de simo.c.mattheus.et
Luc.ix. Tantum autem inualuit ista pestis et ista manife-
sta regule preuaricatio in ordine minorũ de pecunia: sicut
et in alijs ordinibꝰ: qui tamen tãtũ nõ offendunt: ꝙ aliqui
sunt mali fratres minores, et vtinam non sint plures, pro
quibus aliqua pecunia tenetur: etsi veram necessitate nõ
habeant. Et aliqui mali fratres minores, qui etsi vere nõ
indigeant: eam tamen non respuunt sibi datam: immo te
nent eam in cistis suis: et vt propriam pro libito exponũt.
In ordine enim minorum non habent aliqui pecuniã (vt de
alijs ordinibus taceamus) quia habere nõ possunt: quia
nõ inueniunt largitorem: sicut consciẽtia et experiẽtia ma
nifestat. ¶ Aliquoties frater minor cõtra aliũ coram suo
prelato super pecunia nedum super alijs ⁊ libris et supel
lectilibus litigat: et actiones et petitiones suas intentat:
et libellũ format ac si sua esset pecunia. et vere sua est quã
tum ad eius voluntatem et affectũ: quum tamẽ petitio et
repetitio et actio vero dño pecunie deponenti pro necessi
tate fratris competat: et non sibi. Ceci etiam et preuarica
tores eorum aliqui prelati super huiusmodi pecuniarijs que
stionibus audiunt aliquos: et faciũt eis iustitie, immo in-
iustitie complementum. Ceci duces aliqui prelati cum ali
quibus suis subditis cecis in foueam mortis baratri pari
ter incidẽtes. Luc.vi. Mat.xv.xxxviij.dist. que ipsis.ex̃ de
eta.⁊ quali.c.penul. Tales vero prelati circueunt mare et
aridam vt faciant vnum proselitũ peiorem se. Mat.xxiij.
et secum ducunt fratres subditos suos tales cũ primo ge
henne mãcipio.s. diabolo plagis multis in perpetuũ cru-
ciandos.xl.dist.si papa. Et tales ipsi prelati tot mortibus
digni sunt: quot in fratres suos de huiusmodi ⁊ similibus
crimininibus perditionis exempla trãsmittunt.xi.q.iij. pre-
cipue. ¶ B Quidam etiã minorum fratrũ reditus pecu-
niarios annales vel biẽnales vel vltra habent: quos sibi
in testamento dimiserunt parentes: aut alr̃s a dominis da
ri sibi faciunt annuatim: sicut faciũt stipẽdiarij seculares:
quum tamẽ nedum pecuniarios (quod est peius) sed nec
alios reditus quoscunq; habere possint ſm eorum regulã:
quia tãq̃ aduene et peregrini, vt ibi dicitur, debẽt ire per
mũdum mendicando: non reditus habẽdo. Et est expres-
sum in predicta declaratione eorum, Exiui de paradiso.§.
proinde.in clemen. Et quamq̃ ordines alij possint succe-
dere in talibus legatis et reditibus dimissis fratribꝰ suis:
et per eos eorum ordinibus acquiratur: per ea que legun
tur et notantur.xviij.q.i.c.i. xix.q.vltima. si qua mulier. et
ex̃ de priuilegijs. cum olim ꝑpter. in glos. quia quicquid.
Non tamẽ ordo minorum potest succedere alicui: nec per
fratres ei potest acquiri: quia nõ potest habere proprium
in communi sicut alij ordines. vt in predicta declaratione
Exijt qui seminat. et Exiui de paradiso. liquido contine-
tur. ¶ Illud etiã quod in ordine minorum in aliqua pro-
uincia statui consueuit: ꝙ gardianus tantum et custos tã
tum ⁊ minister tantum dare possit: si ad pecuniam refera
tur: contra regulam et declarationes est: quia totus ordo
non potest dare vnum denarium: quia nõ est suus: nec po
test eo vti. vt superiꝰ est declaratũ. Donare enim ad do-
minum vel administratorem rerum pertinet. ex̃ de dona-
tionibus. ceterũ. Sed nullus frater minor potest esse do-
minus vel administrator pecunie: vt patet per declaratio
nes predictas. ¶ Illud etiam quãtum sit contra eorum sta-
tum: quis cecus non videret? Recipiunt enim et petunt
aliqui prelati eorum pecunias et res apostatarum suorũ:
quas extra ordinem sunt adepti: quum nunq̃ ordini mi-
norum possit acquiri per aliquẽ fratrem aliquid. vt in pre-
alleg.decre.exiui.§.proinde. Nec obstat quod legit̃ et no.
xviij.q.ij. abbates. q: illud loquit̃ in ordine quocũq; alio
qui potest habere propriũ in cõmuni. Et cui per monachũ

An pro fratre minore liceat pecuniã deponere.

Fratres minores nihil oĩno dare possunt.

vel fratrem alium acquiritur vagabundum: sicut acquirit dn̄o per seruum fugitiuum. ff. de acqui. pos. l. i. §. per seruū. Si aūt religiosus esset expulsus: vel rediens ad ordinem non admissus: tunc etiam monasterium prius nō succederet ei in bonis extra monasterium acquisitis: quia seruus pro derelicto habitus non acquirit domino. ff. de stipula. seruo. quod seruus. ⁊ expressum. C. de lati. liber. tollen. l. i. §. sed et scimus. et no. preal. c. abbates. ⁊ ex̄ de infan. ⁊ lan. expo. c. vnico. et Inno. ex̄ de priuil. cum olim. ij. ¶ Sȝ nec minus absurdum est/ꝙ quando frater minor moritur: prelatus aliquis eius preuaricator regule ⁊ cecus/facit ei suā eleemosynam pecuniariam assignari: ⁊ eo mortuo eam retinet vel retineri facit pro communitate contra deū et statum suū: quia ordo nedū in pecunia in qua nihil habet facere/sed nec in re aliqua fratri succedit. Nam pecunia que erat deposita pro illo fratre: eo mortuo redit ad illum dominum et deponentē pro quo antea tenebatur. vt in p̄all. decre. exiit. ⁊ c. exiui. et tātū in illa pecunia habet facere ordo: quantum in illa que remansit in arca illam deponētis. Si autem non inueniatur deponens aut heredes eius: illam pecuniam que stabat pro fratre mortuo/habet diocesanus episcopus pro deponētis anima dispēsare: sicut habet facere de incertis: quia ipse est et esse debet dispēsator et pater pauperū principalis. xij. q. ij. sancimus. ⁊ c. mos. c. concesso. c. quatuor. et. q. i. ep̄s habeat. ex̄ de testa. tua. de iude. cum sit. in aut. de sanc. epis. §. si autem. C. de episco. et cleri. nulli licere. C. cōia de succes. aut omnes peregrini. Vide quod scripsi. s̄. in. §. in predictis. ver. si queris. in ar. lxv. ¶ Alia autē preter pecuniam/que reliquit frater moriēs: ad vsum fratrum ordinis remanent: ꝙdiu rerum illarum dator et proprietarius patietur: quia donator non potuit transferre in ordinem proprietatis non capacem etiam in communi proprietatē illarum rerū/quas ordini vel fratri ad vsum tm̄ cōcedere potuit: vsq₃ ad sue vel suoꝝ heredū beneplacitum voluntatis. Non enim donator talis vel testator potuit facere quin in donatiōe sua vel legato leges ecclesie et declarationes locum haberent fratrum minoꝝ proprietatis incapacium. ex̄ de testa. requisiti. legit et not. i. m̄. et in glos. x. q. i. Vsus autē illarum rerum dispēsabitur per prelatos ordinis: sicut eis cū fratribus videbit expedire. vt in preal. decla. exiit. ¶ Item tota die faciunt pictanciam aliqui fratres ꝑ quoꝝ necessitatibus pecunia est deposita/bonitati fratrum vel prelatis vel alijs specialibus suis amicis fratribus ⁊ secularibus. Condēnantur etiam per p̄latos aliquos fratres aliqui ad eas faciendas. quod totum est barataria et cōtra statum: vt superius tactū est. quia pecunia pro necessitate fratris presenti vel ingruenti deposita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit ſm declarationem predi. in alienos vel alios vsus expendi non potest sine voluntate deponentis ꝙ fratri necessarios et ingruētes pro quo est deposita. vt preall. c. exiit. ¶ Iterū qua conscientia ceci et carnales prelati quidam eoꝝ maiores vt minister et custodes/possunt condemnare ⁊ taxare et collectas imponere super gardianos ⁊ vicarios eorum in certa pecunia exoluenda eis et contribuēda pro eorum necessitatibus aut prouincie: et mandare per obediētiam et aliquoties sub pena excommunicationis quam ipso facto incurrunt nisi dederint? Hoc enim totum contra statū eorum est et regulam. Pecunia enim assignata pro necessitatibus loci fratrum/nūꝙ potest sine licētia expressa cōcedentis in vsus vel necessitates prelatorum vel prouincie deputari. vt in p̄all. decre. exiit. ⁊ illa maledicta obediētia non est timenda nec seruanda: quia contra regulam ⁊ declarationes eius est: et contra deum. xi. q. iij. non enim. c. si dn̄s. c. iulianus. c. qui omnipotētem. c. qui resistit. c. si imperatores. c. si is. Nec illa sententia excommunicationis timenda est nec seruāda: quia errorem continet intolerabilem. s. peccatum. vt legitur ⁊ no. ex̄ de sentē. excō. per tuas. vbi de hoc. et. c. venerabilib⁹. lib. vi. ¶ ¶ De pecunia fratrum aliquorum studentium quid dicemus? Illi enim tales absq₃ aliqua consciētia cum tota inflatiua. i. Cor. viij. sciētia. eam extra necessitates veras presentes vel ingruētes recipi faciunt et expendi. Primo procurādo studia: et frequēter emēdo muneribus et adulationibus. i. q. ij. sunt nonnulli. et inquietationibus: ad que vadūt et in quibus stant assidue cum pecunia. Quum enim ſm decla. predic. deponi nunꝙ possit pecunia nisi pro necessitatibus veris presentibus vel iam ingruētibus fratrum: vt sepe dictum est: postꝙ ordo per obedientiam non procuratam nō mittit fratres ad studium: sed potius ipsi cum suis ambitionibus se mittūt: que necessitas potest dici/que est potius et verius importunitas/studia ꝓcurare in quibus expendūt tantas pecunie quātitates/quas nūꝙ tantas in seculo habuerunt? nec loquendo verisimiliter. Vere talis nō est necessitas: quia ordo plenus multis est studentibus et regulam frangentibus: et vtinam talis ⁊ tanta in ordine sciētia inflatiua. ex̄ de renū. nisi cum pridem. §. pro defectu. i. Cor. viij. scientia nunꝙ esset: occasione cuius quorūdam fratrū consciētia est consumpta. contra quos Paulus. i. ad Cor. i. et. xlix. dist. c. i. ver. albuginem. Vere ergo nō est talis necessitas: sed presidendi ⁊ ambitionis cupiditas/⁊ tollendi desuper caput iugum obedientie regularis. Vere enim hodie aliqui fratres qui vadūt Parisios maxime et alio de gratia et licentia/non proprie de obediētia: non vadunt vt studeant et sibi ⁊ alijs proficiant. vt ex̄ de magistris. c. vlti. sed vt preemineant: et ordinem et fratres cum suis partialitatibus et diuisionibus et honoribus et pompis et dissolutionibus inficiant. Nam veraciter aliqui magistri et lectores primi ⁊ precipui regule preuaricatores ⁊ ordinis destructores. Legem dedit eis euangelicā legislator almus Franciscus: et nemo ex eis ad literam seruat legem. Io. vij. Vtramq₃ legem regule nouam et veterē verbis predicant: moribus impugnant: tota die disputāt: tota die syllogismos cōponunt: et tota die forastarias ⁊ hospitia implent. ex̄ de vita ⁊ hone. cle. a crapula. calices secūdos euacuāt: loculos copulant. xij. q. i. nolo. ⁊ post buccas rubentes. xxxv. dist. ecclesie. et eructantia viscera de crapula ⁊ ebrietate/de paupertate regule sacratissime carnales intellectus euomunt. xxxv. dist. ecclesie principes. In capitulis regulam allegant: et regulam beatificant: et digito eam mouere nolunt. Vere successores tales et heredes filij scribarum et phariseorum: quia ad eorum vitia deuenerunt. Mat. xxiij. xxvi. q. vij. alligant. Qua ergo consciētia miseri maxime euntes de gratia Parisios soluunt pro expensis: ⁊ alij fratres stabularij recipiunt tantam scilȝ. xx. florenos pro anno pecunie quantitatem? quoꝝ parentes in mundo vix vnꝙ vnum habuere florenum: et vix ventrē pane miliaceo repleuerunt. xij. q. ij. gloria. Non video: nec aliquis habens oculum simplicem et clarum potest videre: sed video ꝙ expresse est cōtra regulam ⁊ declarationes predictas. ¶ Deinde quū sunt in studio aliqui nō contēti vita cōi fratrū: emi frequēter faciūt aliqui omni die comestibilia ⁊ potabilia: adinuicē sibi pictancias faciunt: ⁊ symbolizant pro gula. tunicas delicatas emunt. libros preciosos et vere superfluos/multos nō necessarios emūt: ⁊ scribi faciūt. pecunias sibi mutuāt adinuicē: et frequēter secularibus libros emūt ⁊ vēdūt: nec per ꝓcuratores Romane ecclesie: per quos tm̄ hodie venditiones/⁊ emptiones/et ꝑmutationes/quietationes/remissiones/donationes/locationes/et alij cōtractus ad veros dn̄os ⁊ administratores pertinētes fieri nō p̄nt: q̄ per dn̄m papā Ioan. xxij. reuocati sunt. vt in sua cōstitutione/Ad cōditorē canonū/incipiēte d: manifeste. Qua cōstitutione nihilominus nō obstāte/quidā fratres abutunt ꝓcuratoribus sicut prius: et aliqui absq₃ aliquo ꝓcuratore sicut pessimi proprietarij predictos actus exercent: quum hodie in ordine nec extra ordinem: nec per fratres: nec per alios noīe fratrū/multo minus nomine proprio/quum ad eos non pertineant: aliquid de rebus fratrum cum aliquo possit de predictis actibus exerceri: nisi solū per illos qui res quarū vsum habēt fratres/

Fratrum minorum extra cenobia studētiū deliria.

fratres/fratribus dederūt:⁊ qui sunt veri ꝓprietarij ⁊ domini earumdē. Loca autē fratrū libri ecclesiastici ⁊ vasa ⁊ alia ecclesie paramenta/siue que habet vel habebat ordo ante illā cōstitutionem/Ad conditorē canonum. siue que postmodū habuit:non possunt distrahi nec aliquo titulo alienari:sine voluntate expressa romani pontificis: q̄ adhuc in talib⁹ sibi ꝓprietatem ⁊ dn̄ium reseruauit. sicut in dicta constitutione. ad cōditorē/continet̄ expresse. ¶ De fratribus autē euntibus per verā obedientiā non procuratā/q: tunc non est licētia si procuret̄: q̄q̄ in lr̄is prelatorum obedientia vocet̄: ad studia de voluntate pecunias pro eis deponentiū satis crederem ꝑm declaratiouē Nicolai que cōcedit fratribus libros scientiales ⁊ studia: ꝙ expensas necessarias possunt facere pro eis illi depositarij vel nuntij eorū tenētes elemosynas: libros paucos ⁊ necessarios ⁊ paupes ipsis facere: emere tunicas viles ꝑm regulam: ⁊ alias expensas necessarias de illa deposita recipere pecunia. Quia ex quo eis studia concedunt̄: et oia illa necessaria sine quib⁹ studere nō possunt/cōcessa sunt ar.pre. declara. expit. ex̄ de offi. dele. preterea. et. c. prudētiā ⁊. c. suspitionis. ⁊. no. ij. q. vij. cū pastoris. xij. q. j. non dicatis ex̄ de accusa. ex parte. j. in glos. ij. ⁊ per Jo. an. ex̄ ne cle. vel mo. vt periculosa. in glos. ⁊ tunc. li. vj. Magis tamen consulerem ꝑm beatū Franciscū viam simplicitatis et purioris paupertatis tenere: non eundo per studia cū bursis/⁊ bursarijs/cū eq̄s ⁊ summis librorū ⁊ supellectiliū. q: occasio depositionis pecuniarū pro necessitatibus fratrum preuaricationē regule propter abusum cōmuniter operatur. q: vbi lex declarationis de facto pecunie/ibi ⁊ occasio preuaricationis. Lex em̄ ꝑm Paulū iram operatur. ad Ro. iiij. Ubi em̄ non est lex/nec preuaricatio. vt ibi. ergo a contrario vbi declaratio de facto pecunie fratrū: ibi preuaricationis occasio. vnde ⁊ sancta eorū regula dicit. Precipio firmiter fratrib⁹ vniuersis vt nullo modo per se vel ꝑ personam interpositā recipiant denarios vel pecuniam. Sed fratres multi recipiunt omni modo: nō negatiuam sed affirmatiuā tenētes: q̄ carnis est magis amica. Et hoc ex occasione alicuius modi quē predicta Nicolai declaratio adinuenit: q̄ modus satis pur⁹ si seruaret̄/difficillim⁹ et subtilissim⁹ ad seruandū a paucis bene obseruat̄. Adde qd̄ scripsi. s̄. in. §. religio autē. ꝟ. vtinā. cū. ꝟ. se. in ar. lxj.

Regule beati Francisce declarationes culpantur.

¶ Uolentes em̄ fratres per vias incedere ampliores ⁊ a puritate promisse euangelice paupertatis recedere/contra voluntatē beati Frācisci declarationes fieri procurarunt: q: mandauerat pater per obedientiā in testamento suo qd̄ fecit/ꝙ fratres ꝓ nulla re a sede apostolica literā aliquā impetrarent: preuidens per declarationes apostolicas ⁊ priuilegia regulā relaxandā sicut impresentiarum videmus. Si tamen declaratio seruaret̄: tuti starent in cōscientijs fratres. sed ex spiritu tepescēte ⁊ declarationum occasione nec regula nec declaratio cōmuniter obseruat̄. Quia em̄ ad literā etiā de facto pecunie ⁊ de sancta paupertate ⁊ de alijs regule articulis vult regula obseruari: declarationibus non indiget. q: vnctio spūssancti eā declarat ⁊ docet. j. Joā. ij. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. de secunda Et bonā habentibus voluntatē non est regula difficilis: sed facilis ⁊ possibilis: q: non est aliqua lex de impossibili ff. de re. iur̄. impossibiliū. ex̄ de pac. c. ij. Et erroneum est dicere ꝙ sancta Romana ecclesia mater oim ⁊ magistra. ex̄ de priuil̄. antiqua. regulā impossibilē ꝯfirmasset: aut legē captiosam fratrib⁹ dedisset. vt est expressum. dist. iiij. erit autē. xxvij. q. j. de viduis. ij. Unde propriissime pōt dici de declarationibus super regulā fratrū minorum: qd̄ dicitur de creaturis. Sapi. xiiij. ꝙ facte sunt in odiū ⁊ in tentationem anime hoim: ⁊ in muscipulam pedib⁹ fratrū insipiētium. Nam vt dixi quū regula pecuniā nullo modo recipi patiatur: fratres nōnulli ex declarationū aliquali modo ⁊ occasione eam recipiunt indistincte. q: occasio pecuniarum ꝑm declarationes pro necessitatibus fratrū depositarū preuaricationem regule cōmuniter operatur. facit enim multa occasio ⁊ opportunitas. ex̄ de eo qui cog. consang. vx. veniens. Et ꝑm apostolū. j. Thessa. vlti. Ab omni specie mala abstinēdū est. j. q. j. emēdari. ex̄ de vi. ⁊ ho. clericorum. ab omni. ⁊ de simo. audiuimus. Et ꝑm Ysaac de vita contēplatiua/quum rerū opportunitatem accipimus nosipsos non possumus cōtinere. Et qui occasionē peccati non tollit: ꝑm eum inuitus trahitur ad peccatū. nec tamen talis simpliciter est inuitus. xv. q. j. merito. ⁊. c. non est q: voluntarius occasionē peccandi accipit. nemo em̄ peccat inuitus. vt pre. c. non est. ⁊. §. j. vbi de hoc. ⁊ de pe. di. ij. si em̄. ⁊. xxiij. q. iiij. vasis ire. al's est. §. sub. c. nabuchodonosor Depositio ergo scilicet pecunie facta pro fratribus/preuaricationis regule occasio est. Est em̄ occasio delicatas expensas ⁊ superfluas faciendi: et necessitatē veram in falsam cōmutandi: ⁊ veram paupertatē rumpendi. Ex occasione ergo declarationum ab ecclesia sancta sancitarum ⁊ male seruatarum/data est occasio cōmuniter fratribus infirmis cōtra eorum regulā pecunias habendi recipiendi ⁊ eis abutendi. licet ecclesia sancta Romana has sancte ⁊ sanctā intentione ediderit: propter fratrū multitudinem relaxatam: quibus arcta via. Mat. vij. maxime de facto pecunie sancte regule videbatur. Et q: in ordine tepuerat seruor primus ⁊ apostolicus ⁊ Francisci: et a via discesserat simplicitatis: ⁊ viā acceperat scientie curiositatis Unde (vt dixi) data occasione pecuniarū per declarationes vere facta est in ordine paupertatis religio preuaricatio cōmuniter generalis. ⁊ qd̄ ab ecclesia prouisum fuit ad remedium fratrū infirmorum/tetendit ad eorū noxā vnde propterea reuocande essent declarationes. ad hoc expressuꝫ. ex̄ de rescrip. statutū. j. rn̄so. li. vj. ⁊ de excep. pia. j. rn̄so. li. vj. ⁊ de sen. ex. alma. j. rn̄so. li. vj. lxiij. di. §. verum. ex̄ de deci. suggestum. Si abesset regula literalis: daretur sine alia glossa sicut ab initio fuit data. Non em̄ pater benedictus almus Franciscus vir totus apostolic⁹ tale remedium ad non rumpēdū euangelicam paupertatē: quam suam matrē ⁊ sororem ⁊ dominā appellabat/potuit inuenire: vt se christi euangelio totaliter cōformaret: q̄ de nullo modo recipiendi pecuniā per se nec per personā interpositam vt continetur in regula a spiritusancto dictata/firmiter preciperet suis fratribus vniuersis. Unde (vt dixi) contra voluntatē eius patefactā in testamēto fratres fecerunt ⁊ contra suam obedientiā illi qui declarationes a sede apostolica procurarunt. Et licet dn̄s Nicolaus papa in declaratione sua dicat ꝙ fratres non sunt obligati ad eius testamentum seruandū: q: ille almus Franciscus successores non potuit obligare: q: non habet imperium par in parem. ex̄ de elec. innotuit. Nec credo salua ecclesie veritate ꝙ parem in ordine in spiritu et de scienda circa hoc voluntate dei habuit vel habebit. Si em̄ (vt dictum est) litera regule literaliter est possibilis ad seruandū: ad quid declaratio? Nec em̄ regularum institutores scripserunt eas figuraliter: q: non est obligatio in figura. de cō. di. ij. reuera. xxxv. q. j. §. hoc itaq̄. sed literaliter. ⁊ talis litera non occidit: sed viuificat. nec iudaizat obseruans: sed christianizat ⁊ apostolizat. ex̄ de sacra. vnc. c. vnico. §. fin. Credo in hoc eum condescendisse infirmitati cōmunitatis fratrum nolentiū sequi perfectissimā voluntatem beati Francisci edocti a spiritusancto ⁊ sanctum rigorē eius ⁊ testamenti sui. quo durante sancta paupertas in ordine perdurasset. ¶ Nec dicere intendo (quod absit) ꝙ papa regulam non potuit declarare. q: bene scio ꝙ sicut eā potuit dare ⁊ cōfirmare: ⁊ dedit et confirmauit: ita eam potuit declarare. q: ad quē spectat datio legis ⁊ priuilegiorum ⁊ regularū ⁊ editio: ad eum pertinet ⁊ interpretatio ⁊ declaratio. xj. q. j. §. ex his. C. de legi. l. vlti. ex̄ de sen. ex. inter alia. ex̄ de iudi. cū venissent. vbi de hoc. sed q: etsi hoc dn̄s papa procuklubio potuit et bonam intentionem habuit: beato tamen Francisco non placuit. Nam ⁊ beatus Paulus ⁊ beatus Barnabas de societate beati Joānis cognomento marci. Act. xv. discordauerūt ⁊ separati sunt

bona intentione ⁊ zelo. sic in casu nostro. Non autē credo ꝙ almus Franciscus testamentū suum quod est sue regule declaratio: ⁊ christi ⁊ sua intentio: spirituale non carnale, non tēporale sed eternale, alio spiritu fecerit ⁊ dictauerit ꝙ quo regulam sanctam suam: sed vtrūq; spiritus dei viui digito consignauit. Nec enim quū testamētum fecit: erat minus perfectus immo magis. q2 crescebat de virtute in virtutem sicut vir iustus. ps̄. lxxxiij. Prouer. iiij. de pe. di. ij. non reuertebantur. ⁊ c. dum sanctā. Nec min⁹ de voluntate dei sciuit: īmo plus, ꝙ quādo spiritusancto dictāte conscripsit regulā. imo magis cum deo coniūctus erat ⁊ illuminat⁹ magis qn̄ fecit testamentū suum prope finē suum: ꝙ qn̄ conscripsit regulam parū post cōuersionē suā. Sed (vt dixi) fratres minores repefacti a sancto feruore patris ⁊ patrum suorum priorum nauseantes super mānna cibum angelicū. i. regulam pascentē animas per virtutes ibi insertas ⁊ dicentes, Quis dabit carnes ad vescendum? Recordamur piscium quos comedebamus in egypto gratis. In mentē veniunt nobis cucumeres ⁊ pepones, porriq; ⁊ cepe ⁊ allia. Aīa nostra arida ē. Nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Numeri. xj. querentes occasionē recedendi a rigore sancte paupertatis et humilitatis ⁊ ab obseruantia regule ⁊ euangelij possibili literali: que nedum possibilis erat ⁊ est feruorem bone voluntatis habentibus: imo suauis ⁊ leuis. Mat. xj. et ꝺm Augu. Amor īmania ⁊ difficilia facit leuia. Nō curantes seruare voluntatem patris: quam in testamēto suo fratribus notificauerat ⁊ seruare mandauerat. Et sic fractores testamenti ⁊ indigni hereditate perfectionis euangelice: que maxime in paupertate ⁊ humilitate ⁊ charitate consistit. xj. q. j. syluester. a sede apostolica declarationes et priuilegia plurima impetrarunt. per que a sancta paupertate ⁊ humilitate quasi oīmode recesserūt. Nam eorum priuilegia per q̄ nemini subsunt nisi sedi apostolice: eos in superbiam erexerunt: ⁊ in cōtumaciam cōtra omnes prelatos. Quū em̄ omni creature ꝺm beatum Petrū. j. Pet. ij. et ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. j. rn̄so. quilibet debeat esse subiectus ꝓpter deum ⁊ ꝓpter meritum sancte humilitatis. q2 filiorum Belial qui interpretatur absq; iugo. j. Reg. x. est nolle subesse. sed semper dominari velle: vt lucifer. Esa. xiiij. contra quos Bern. Quanti vsq; hodie feda sequunt̄ infeliciaq; vestigia? Immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominandi non dominet̄? Quem sequimini miseri? Nonne iste est mons in quē ascēdit angelus: ⁊ factus est diabolus? Maxime fratres minores q̄ magis humiles esse debent ꝙ homines de mundo: per regulam ⁊ professionē ⁊ vocationē suam omnib⁹ subesse debent: maxime dominis episcopis ⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorū ⁊ sacerdotibus: ⁊ eis honorem ⁊ reuerentiā exhibere: sicut ipse pater in regula ⁊ in testamento mandauit. Uerus em̄ humilis nedum superioribus sed inferioribus subijcit se. sicut christus subiectus erat matri ⁊ Joseph. Luc. ij. Et est iustitia omnia: sicut dicit dn̄s Mat. iij. Joanni baptiste. Sic em̄ decet seruare omnem iustitiā. que est ꝺm glos. ibi. subdere se minori. Eorum priuilegia faciunt eos contēdere tota dei: quum aliam maxillā deberēt porrigere ferienti. Mat. v. xxiij. q. j. §. j. Ego autem citius darem alapam seculari: ꝙ minorē verbū iniuriosum dicerem aliquibus fratribus minoribus. tanta hodie eorū est impatientia ⁊ superbia. Faciunt etiam eos cōtemnere prelatos ecclesiarū: ⁊ occasione priuilegiorum magis sunt insolentes et magis delinquunt. q2 facilitas venie incentiuum tribuit delinquēdi. xxiij. q. iiij. est iniusta. de facto: vt dicit ibi glos. non de iure. ⁊ ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. vt clericorum. Quū t̄n prextu priuilegiorum non deberet crescere flagitiorū authoritas. C. de priuil. scho. l. ij. li. xj. Nec remissio peccatorum det licentiam delinquēdi. j. q. vij. exigunt. de pe. di. iij. sane. Et dicit Imperator. Non permittas delinquentes aliquibus priuilegijs vti. in Aut. de manda. princi. §. ꝙ si delinquentes no. ex̄ de priuil. tuarum. Et faciunt se timeri sicut domini: non sicut serui christi, qui timent ⁊ nolunt timeri. ꝺm fratrem Egidium sed ab omnibus diligi. q2 timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorē. j. Jo. iiij xxiij. q. vj. §. ex ijs. Non em̄ dicit̄ homini vt terror suus ac tremor sit contra homines: sed super cuncta animātia terre. Gene. ix. vbi Greg. Homo quippe brutis animalibus natura prelatus est. ⁊ idcirco ei dicitur vt ab animalibus non ab hominibus timeatur. q2 cōtra naturam est superbire: ⁊ ab equali velle timeri. naturaliter em̄ omnes sumus equales: sed peccatum facit subesse. xxij. di. de constātinopolitana. ¶ Itē priuilegia liberant fratres ab oppressionibus ⁊ grauaminibus ⁊ iniurijs mundanorum, quum tamen ista sit professio apostolica, in tribulationibus gloriari. ij. ad Cor. xij. ⁊ Actu. v. in fi. Ibant apostoli gaudentes a cōspectu concilij: quoniā digni habiti sunt pro nomine iesu cōtumelias pati. ⁊ Ro. v. sed ⁊ gloriamur in tribulationibus. Bern. Testimoniū diuini amoris. nullum credibilius: nullum certius in hac vita: ꝙ increpatio que superbiā, negligentiam, et ingratitudinem repellit. quo triplici vitio omne genus religiosorum periculose laborat. Et super illud ps̄ cxvij. Exarserunt sicut ignis in spinis. dicit Greg. Per flāmas detrahentiū ⁊ persequentiū iustorum vita cōburitur. sed si que poterāt esse peccatorum spine: concremantur. Item Greg. Abel esse renuit quem Cayn malitia nō exercet. vij. q. j. §. cum autem. vbi de hoc xxiij. q. iiij. hec autem. Item Mat. v. persecutionē sustinētibus dicitur ꝙ ipsorum est regnum celorū: et vasa figuli probat fornax. homines autem iustos tētatio tribulationis. de pe. di. ij. si em̄. vltra. ij. colū. ibi. ⁊ vasa. Et Greg. Quisquis appetit plene vitia euitare: studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare: vt tanto post mundior ad iudicem veniat: quanto magis nunc eius rubiginem ignis tribulationis purgat. Et. j. Pe. ij. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ¶ Item quū priuilegia sint lex priuata. di. iij. priuilegia. et ex̄ de. ꝟ. sig. abbate. non est virorum perfectorum leges cōmunes abijcere: sed eas perfectius alijs obseruare. Unde super illo verbo j. Timo. j. Iusto nō est lex imposita. dicit Bern. Alia est lex promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a spiritu libertatis in suauitate data. nec sub illa cogūtur filij: nec sine ista seruiuere patiuntur. Uis audire quia iustis non est lex imposita? nō accepistis, ait Paulus, spiritū seruitutis iterum in timore. Ro. viij. xxuj. q. vj. §. ex ijs. Uis audire q2 sine lege charitatis non sunt: sed accepistis, inquit, spiritum adoptionis filiorum. Unde quod dicit̄. j. ad Timo. j. Iusto non est lex imposita, intelligitur. i. non tamꝙ inuitis imposita. sed voluntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata. Sancta ergo est omnis lex iusta propter transgressionem prohibendā ⁊ puniendam. Unde Gala. iij. Lex posita est ꝓpter trāsgressionem. ⁊ di. iiij. facte sunt. ⁊ in prohe. decre. Rex pacificus. ⁊ in prohe. vj. li. Hic a. de quod scripsi. s. in. §. rursus. ꝟ. tria autē. cum. ꝟ. se. qui incipit. sic etiam intelligitur. liij. ar. ⁊ in. §. religio. ꝟ. non errauit. in ar. lxj. Propter causas predictas pater almus Franciscus noluit in ordine suo haberi priuilegia. sed dicebat Hoc est priuilegiū pro me ⁊ fratribus meis: nullū scilicet habere priuilegium super terram: sed omnibus obedire: ⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde contra voluntatem suā a sede apostolica priuilegia impetrarūt. vt patet in testamento suo: ⁊ sepius supra dixi. s. in. §. religio ꝟ. tollat inquā. in ar. lxj. Unde quū transiret per Lombardiam: ⁊ in quodam loco fratrum dixissent sibi fratres ꝙ quoddam priuilegium impetrarant pro quodam fratre magno predicatore, ꝙ per totam Lombardiam authoritate apostolica posset libere predicare. pater priuilegium sibi fecit dari ⁊ cultellum: quo totum illud priuilegiū minutatim abscidit et proiecit in ignem. ¶ Declarationes etiam (vt dixi) maioris preuaricationis occasio fuerunt. nam sicut experiētia manifestat ⁊ veritas occulta: quāto in ordine facte sunt plures declarationes: tanto sunt plu-

res preuaricationes. Sensus enim et cogitatio humani
cordis in malū prona sunt ab adolescentia. Gen. viij. ⁊ p
cliuis est cursus ad voluptatem. ⁊ imitatrix natura vitio/
rum dicitur in concilio Toletano. xx. q. iij. procliuis. xij. q.
j. c. j. Volens autē seruare pure ⁊ simpliciter et etiam lite/
raliter suam regulā sanctam ⁊ possibilem ⁊ supererogan
tem alijs regulis in vita ⁊ in merito. procliuitatē illam fa/
cile vincit. Cū ꝙ autem/ vt supra dixi/ declarationes Ro/
manorum pontificū contra voluntatem beati Francisci
(ne per occasionē earum fratres recederent a regule pu/
ritate) fuerint impetrate: q: spiritus ꝓphetie non semper
est in sanctis. de pe. di. ij. querendum est. al's est. §. sub. c. va
lida. credo declarationes per spiritūsanctum ab ecclesia
emanasse: q: statum euangelicum ⁊ eius perfectionē de/
clarant ⁊ confirmant. que perfectio tempore pape Joan.
de caturco. xxij. fuit vehementissime impugnata: et regu/
la ⁊ declarationes. sed veritas apud Esdram valet ⁊ in/
ualescit. viij. di. consuetudo. ⁊ Esdre. iiij. declaratione nō
indiget: q: ipsa per se clarissima est: ⁊ nedum possibilis sꝫ
facilis ⁊ suauissima. vt supradixi in. §. religio. R. non erra/
uit. in ar. lxj. bonam habentibus voluntatem/ ⁊ gustanti/
bus spiritūsanctum/ ⁊ vere expropriatis a mundo/ ⁊ cru
cifixis mundo. Sed sicut scribitur Prouer. xviij. verū est
ꝙ occasiones querit qui vult discedere ab amico. sed hoc
intelligo de falso amico. Nam Eccl'i. vj. quinqꝫ amicorum
genera distinguūtur. sed qui verus amicus est regule: sem
per eam diligit ⁊ eam seruat: nec querit ab ea recedere. q:
omni tēpore diligit qui verus amicus est. Prouer. xvij.

¶ Articulus. lxvij. A

Pro ad veritatē
⁊ defensionem sancte regule fratrū mi/
norum sciendū est ⁊ memorie cōmendā/
dum futuris tēporibus profuture. ꝙ (si/
cut. s. §. proximo. s. R. non em. dixi et pro/
baui) ad illum scilicet Romanum pōtificē pertinet regu
le declaratio: ad quē pertinet eiꝰ concessio ⁊ confirmatio
Item quum regula sancta fratrū minoꝝ sit medulla euā/
gelij sm beatū Franciscum: ⁊ de eo sit tracta: ad quē per/
tinet euangelij declaratio: ad eū pertinet ⁊ regule euāge/
ce elucidatio. q: hec de maioribus causis est. xvij. di. nec li/
cuit. ex̄ de bap. maiores. in prin. Hoc ideo scribo q: tēpore
domini pape Jo. xxij. anno pontificatus eius. xvj. quidā
viri Belial pseudo fratres minores inimici dei ⁊ bti Frā
cisci euangelij christi ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis sce/
leratissimi proditores ⁊ destructores. ⁊ in ordine eodē sci/
licet fratrū minorum quidā eorum prelati ⁊ ij precipue q̄/
rentes que sua sunt. Phil. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. pone/
tes os in celum ventribus gradientes super terram. xxj.
di. Intantum. nō recte cogitantes/ sed malignissime cōtra
sanctum ordinē ⁊ regulam machinātes. Sap. ij. ⁊ Hiere.
xviij. que duo. c. percutiunt valide istos impios: procura/
runt cū predicto dño papa Joāne et quibusdā cardinali/
bus declarationes omnes factas super regulā a sede apo
stolica/ maxime decre. domini Nicolai totaliter reuocari.

In eos inuehit q regulā minorū curarūt declara/ tam.

allegantes qd ego supra de testamento patris dixi in. §. s.
proximo. R. nec dicere intendo. sed ipsi meo ⁊ sancte regu
le cōtrarium intellectū habentes/ vt regulam destruerent:
dicentes (vt dixi) ꝙ cōtra voluntatē beati Francisci fuit
⁊ cōtra suum testamentum aliquā declarationem sup re/
gulā a sede ap'lica ipetrare. ⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū
ligamina. ⁊ ꝙ sine declarationibus melius poterat regu
la obseruari. ⁊ ꝙ declarationes erant impossibiles ad ser
uandum. fingentes se pro zelo regule ⁊ testamenti hoc di
cere: quū tamen tacite ⁊ subdole ipsam per huiusmodi re
uocationem declarationum intenderent destruere. sicut
apparet in eorum declaratione. imo potius destructione
nefandissima ⁊ falsissima et carnalissima quam fecerunt
super regula ante dicta. Declarauerunt enim auctoritate
propria nulla eis a domino papa potestate cōcessa/ sed ze/
lo diabolo concitati (qd nunq̄ fuit in ordine ab aliquo ge
nerali ministro vel capitulo attentatum) regulā expresse
contra regulā. scilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo re/
gule. Precipio firmiter vniuersis fratribꝰ. vt nullo modo
denarios vel pecuniam recipiant per se vel per aliam per
sonam interpositā. tamen pro necessitatibus infirmorum
⁊ alijs fratribus induendis ⁊c. ꝙ illud per personam in/
terpositam nō debebat referri ad necessitates infirmorū
⁊ ad indumenta fratrum. Unde glossauerunt ꝙ pro fra/
tribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene po/
terat recipi in ordine per personam interpositam: et ta/
men in fine illius. c. regule dicitur expresse/ Eo semper sal
uo vt sicut dictum est denarios vel pecuniā non recipiūt.
Sed ipsi dicunt/ scilicet per se. sed bene per personā inter/
positam. Et sic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra te/
xtum. q: textus dicit sicut dictum est. sed. s. dictū est ꝙ fra
tres nullomodo recipiant pecuniam per se aut per perso
nam interpositā. ergo clausula illa/ eo semper saluo/ q̄ in
fine. c. ponitur ⁊c. ad totum illud quod dictum est in prin/
cipio referenda est. vt est casus expressus. ex̄ de ap. inquisi
tioni. Ea etiam que in principio ponuntur: ad finem refe
renda sunt. vt est etiam expressum ex̄ de ap. sc'do. et faciūt
que leguntur et no. xxxij. q. vij. apostolus. ff. si certū pe. le/
cta. ff. de lega. j. si seruus plurium. ff. de ver. obli. tria. xxviij.
di. q: sunt. ⁊ que precedunt reperita intelliguntur. ff. de cō
di. ⁊ demon. a via. Faciunt ad hec que notantur ex̄ de re/
scrip. causam que. in glos. ⁊ ita. ⁊ decre. illa. ⁊. c. ti. olim. §. fi.
in glos. videtur. ¶ Glossarunt etiam illi impij ꝙ nomine
infirmorum intelligebatur omnis infirmitas. scilicet ne/
dum corporalis sed etiā spiritualis. dicētes ꝙ pro omni
necessitate corporali que sm eos vocatur infirmitas: po/
terat pecunia recipi in ordine per ꝑsonam interpositam
Sed quis cecus ⁊ impius talē glossam fecisset: ⁊ textum
violentasset. quū in eodem. c. dicatur (vt premissum est) ꝓ
necessitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c. er/
go nomine infirmitatis nō intellexit contineri necessita/
tem indumentorū. quū vtrūqꝫ specificet: infirmos/ ⁊ fra/
tres induendos. Nam specificatio indumentorum exit a
clausula generali infirmorum. ar. bo. ex̄ de rescrip. sedes.
Item isti impij trahunt verbum infirmorum extra propri
am significationē/ q̄ est de infirmitate corporali: ad aliā
necessitatem corporalē: que non vocatur infirmitas ver/
bo accepto cōmuniter sicut debet accipi. q: ad cōmunem
verbi intelligentiam recurrendū est. ex̄ de sponsa. ex lite/
ris. j. Et sm Hilarium/ Intelligentia verborum ex causis
est assumenda dicendi. ex̄ de ver. sig. intelligentia. vbi pro
hoc sunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles. Uere fue
runt infirmi in anima tales glossatores et regule destru/
ctores: ⁊ male a demonio torquebantur cū filia chananee
Mat. xv. ⁊ puero cēturionis. Mat. viij. ¶ Tertio glossa
rūt dicti ceci duces. Mat. xv. ⁊. xxiij. ⁊ Luc. vj. ⁊ ex̄ de eta.
⁊ qua. cū sit. quorum oculi obscurati sunt. ne viderent. sm
ps. lxviij. ⁊. xxxvij. di. §. si. ⁊ cōpositores maligni volentes
aquam ad suū trahere molendinum. quorum infidelium
mentes deus huiꝰ seculi occecauit. ij. Cor. iiij. et cōtra q̄s
christus venit in iudiciū in hunc mundum: vt q̄ viderunt
ceci fierent. Jo. ix. facit. xlix. di. hinc etenim. R. albuginem.
ꝙ verba illa regule posita in. c. illo regule quod sic incipit
Fratres qui sunt ministri ⁊c. R. Et vbicūqꝫ sunt fratres q̄
scirent ⁊ cognoscerent se non posse regulam spiritualiter
obseruare: ad suos ministros debeant ⁊ possint recurrere
ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c. po
terant ministri in articulis regule dispensare. Sed veraci
ter isti machinatores quod preuidit beatus Franciscus
per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ spi
ritualius obseruandam. ⁊ sic regule ⁊ eius zelatorum re
medium trahunt ad eius preuaricationē ⁊ notam. cōtra
illud. xlv. di. licet. ex̄ de excep. pia. j. miso li. vj. Et totum hoc
fiebat ad insidias sanctificationis. j. Macha. j. regule: vt
pecunia in ordine reciperentur credentes etiā in hoc dño

pape Jo. placere. Jam per verba predicta puidit almus Franciscus regule zelatoribus et regule puritati. timens et preuidens eam in posterum relaxatum iri. sicut impresentiarum videmus. Ergo sic quod fratres qui scirent et cognoscerent se non posse etc. propter impedimentum sociorum fratrum vel loci vel inferiorum prelatorum. vt inferius declarabo. Ita quod illa impotentia non est referenda ad ipotentiam corporalem vel anime/vel defectum spiritus: quia nullus frater quicunque sit/sanus vel infirmus/debilis vel robustus/nobilis vel ignobilis/magnus vel paruus/adolescens iuuenis vel senex/potest cum veritate dicere/nisi ex malitia vel ex relaxatione et mala sua voluntate: Non possum regulam purissime obseruare. Quis enim frater potest dicere cum vera conscientia/Non possum obedire/Non possum castitatem seruare/Non possum sanus peditare/Non possum sanus et sine magno frigore glacie et niue (in quo casu regula prouider dicens/Et qui necessitate coguntur pos. por. cal.) discalciatus et cum soleis ire/Non possum sanus (quia infirmi secundum regulam non tenentur. et ius. ex. de obser. ieiu. c. ij.) regularia ieiunare ieiunia/Non possum horas dicere et orare/Non possum a murmurationibus et iudicijs cauere/Carere proprio/Non possum esse patiens et humilis/Non possum suspecta consortia euitare: et monasteria monialium non ingredi/Non possum paupertatem seruare/Non possum pecunia carere/et alia regularia instituta seruare? Nam regula Francisci almi apostolica sacratissima et districtissima omnia concedit necessaria corporalia. sed non concedit peccatum quod deus odit. Esa. i. Sapien. xiiij. Prouerb. vj. Eccli. xij. Amos. v. j q. i. odit. xxiiij q. i. odi. de pe. di. i. quam obrem. Concedit quidem tunicas secundum tempora et frigidas regiones. portare calciamenta in necessitate. equitare pro magna necessitate aut infirmitate. comedere de appositis. frangere ieiunia in necessitate. Nam qui pre necessitate. aut infirmitate carnes aut alia delicata comedit: et talis dum manducat/si se temperat/ita seruat regulam: sicut qui non comedit. ar. op. xli. di. quisquis. Qui in necessitate calciatus vadit: vel pre necessitate ieiunia frangit: vel pre necessitate equitat: ita seruat regulam etiam literaliter/quia intellectualiter et mentaliter et secundum intentionem condentis/sicut qui discalciatus vadit aut ieiunat aut peditat. Et idem in similibus. ad hec. xxv. q. i. §. his ita. vbi dicitur de Dauid quod comedit panes propositionis pre fame. i. Reg. xxi. et Mat. xij. de con. di. v. discipulos. et di. i. sicut. ex. de obser. ie. c. ij. ex. de regu. iur. quod non est. vbi de hoc sunt concor. Nullus ergo retorqueat in indistrictionem vel impossibilitatem regulae malam voluntatem suam. Non ergo iniquus exprobret factori eius: quia nemo peccat et preuaricatur contra regulam inuitus vel impotens. xv. q. i. §. i. et c. non est. j. q. iiij. homini. Nec regula alio dispensatore indiget: quia ipsa prouidet et dispensat sicut cuique necesse est. Est ergo verus et purus et clarus intellectus dictorum verborum. iste scilicet/Fratres qui scirent et cognoscerent. ergo et regula eis et eorum conscientie committitur illud scire et cognoscere. ipsi tamen caueant ne nimis habeant conscientiam sine scientia. i. zelum vel fauorem secundum apostolum non secundum scientiam. ad Ro. x. et xv. q. i. §. i. et conscientiam scrupulosam debent deponere ad consilium sapientis deum timentis. ex. de simo. per tuas. ij. Se non posse regulam spiritualiter. i. perfecte et pure et in spiritu veritatis obseruare. Hanc literam sic exponunt quatuor magistri theologie Parisienses scribentes capitulo generali fratrum minorum/scilicet frater Gualdifridus/frater Alexander de hall. frater Jo. de rupella/frater Robertus de batha/frater Rigaudus. Videtur obseruantia regule spiritualiter/obseruantia secundum rigorem siue secundum puritatem suam sine occasione proxima ad peccatum. Alijs videtur quod istud referendum sit ad locum. quantum scilicet ratione loci prestatur fratribus impedimentum ne pure possint regulam obseruare. vt quia loco est annexa proprietas aut cura aliqua animarum ad quam ratione loci fratres necessario tenerentur. hucusque magistri. Ego autem vtrunque accipio. quod siue ratione loci (vt dictum est) proprietatem habentis spiritualem vt parochiam/vel temporalem vt vineas oliueta vel agros/sicut in ordine aliqua sunt loca: siue redditus aut prouentus. siue positi in loco inhonesto inter habitacula mulierum. Siue ratione personarum/quia Guardianus est dissolutus/carnalis/et de regula non curans: et per habitacula mulierum ducit fratrem maxime iuuenem Vel loci familia communiter dissoluta vocans carni et non spiritui: et maxime spiritualem fratrem et regule zelatorem persequens et scandalizans. Vel quia frater per obedientiam sui prelati cum aliquo cardinali vel episcopo vel domino temporali ponitur ad morandum: vbi magna est occasio paupertatem rumpendi difficultas humiliter conuersandi et orandi: et alios actus spirituales exercendi: Et vbi est occasio in sua libertate viuendi: et periculum spiritus cum secularibus conuersandi: quia sicut piscis sine aqua/sic religiosus extra claustrum moritur in spiritu. xvi. q. i. placuit Vel quia frater moratur in loco vbi eum mendicare non oportet. quia habet necessaria ab aliquo domino temporali vel communitate. vel quia de pecunia continue viuit et non de aliqua alia elemosyna panis aut vini aut olei. sed omnia emuntur de pecunia. sicut sunt aliqua loca in ordine. in ijs duobus proximis casibus comprehensa. In quibus casibus non potest regula quantum ad veram paupertatem spiritualiter obseruari. In ijs et in similibus casibus et exemplis vbicunque ratione loci vel societatis vel conuersationis a regule disceditur puritate: ad suos ministros scilicet prouinciales. quod si ipsi eis non prouiderint: sicut infra precipitur debent recurrere ad generalem ministrum/quo super hoc non prouidente/recurrant ad ordinis protectorem: qui secundum regulam est gubernator/protector/et corrector fraternitatis fratrum minorum. et quem credo super prelatos ordinis negligentes in corrigendo etiam in generalem ministrum iurisdictionem habere: et super fratres contemnentes ordinis disciplinam: per verba supradicte regule in. c. ad hec per obedientiam. ibi. Qui sit gubernator et corrector. ar. ex. de accusa. olim. de sta. mo. ea que. et. c. in singulis. §. huius vero. Et talis protector et corrector in ijs casibus nedum habet iurisdictionem: sed etiam punitionem. Ad quod faciunt ea que leguntur et no. ex. de offi. dele. ga. preterea. et c. ex literis patriarche. Protectore vero hoc negligente vel facere non curante/frater recurrat ad papam nec aliud remedium potest dari. Ad hec ex. de iure pa. nullus. xi. q. iij. cum simus. ij. q. vi. ad romanam. Debeant/obligatorium est. Ergo frater de hoc sibi faciens conscientiam/tenetur ad ministrum suum recurrere super obseruanda sue regule puritate. ar. xiiij. q. i. quod precipitur. Et possint recurrere. Ministri vero charitatiue et benigne eos recipiant: et tam familiariter habeant scilicet fratres recurrentes apud ipsos scilicet ministros: vt dicere possint scilicet fratres eis scilicet ministris: et facere sicut domini seruis suis. q. d. In hac recursione pro regule puritate fratres censentur loco domini: et ministri loco seruorum. vnde sequitur. Nam ita debet esse quod ministri sint serui. ar. eorum que leguntur et no. ex. in prohe. decre. Greg. eps seruus etc. et que leguntur et no. in prohe. vj. li. super verbo/seruus. Omnium fratrum. q. d. In hac parte tenentur obedire ministri fratribus recurrentibus ad eos vt purius regulam obseruent. Unde et de mente textus et satis ex litera dico prelatos ministros ad quos fratres recurrunt vt purius et perfectius regulam suam obseruent: esse obligatos ad prouidendum fratribus recurrentibus ad eos de loco et de societate et de guardiano: in quo et cum quibus possint fratres regulam suam purius obseruare. alias peccant mortaliter ipsi ministri qui in hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus sicut debent obedire serui dominis suis. ad Ephe. c. vlti. ¶ Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regule puritate potius ministri aliquando tribularent: quam eis de puritate regularis obseruantie prouiderent. Nam hodie et iamdiu est in ordine puritatis regule zelatores et preuaricationum

regule contradictores persecutiones sepe a prelatis ordinis quibusdam ⁊ carnalibus fratribus patiuntur in ordine vbilibet/ nedum verbales sed reales. q2 fratres zelotypi regule spirituales ⁊ penitentiā facientes nisi sileāt/ ⁊ se de preuaricationibus fratrū alioꝝ aliquoties cōniuēdo se non intromittant: aut incarcerantur. aut de ordine expelluntur: aut diuersis tribulationibus affligūtur per quosdam malos prelatos: vt ⁊ ipsi cogantur quasi de ordine recedere ⁊ deserta ⁊ diuerticula querere. sicut ⁊ ego scriptor frequenter expertus sum in meipso. maxime quū morarer in monte aluerne vbi almus Franciscus recepit stigmata christi. Gala. vlti. Exempla patentia querantur in prouincia Prouincie/ in prouincia Thuscie/ in prouincia Marchie ⁊ beati Francisci. vt sic ad literam verbum apostoli impleatur. Qui sm carnem est/ persequitur spiritualem. n. Gala. iiij. xxiij. q. iiij. qui sm carnem. xxiij. q. iiij. recurrat. Unde propterea totus ordo diuisus est. ⁊ palee grana conculcant in ordine ⁊ in area Frācisci beatissimi. Et in ei⁹ sagena mali pisces bonos comedunt. Et in eius domo vasa fictilia aurea contaminant ⁊ confringunt. ij. Timo. ij. ⁊ pre. c. qui sm. ⁊. xxiij. q. vij. c. j. Et nunquā cessabit ista persecutio et preuaricatio: donec reuolet. o. ad. a. xxv. di. ab exordio. vt scilicet detur regula a sancta Romana ecclesia ⁊ a capite eius vicario dei literalis ⁊ pura sine priuilegijs ⁊ declarationib⁹: sicut data fuit beato Frācisco ⁊ illi sancto numero duodenario eum socianti ⁊ fratribus spiritualibus eam sm rigorem ⁊ pure et simpliciter more apostolico volentibus obseruare: ⁊ separetur ad literā preciosum a vili. Hiere. xv. ⁊ amurca ab oleo: ⁊ granum a palea. Mat. xiij. ⁊. xj. ⁊ rumpatur rete Francisci literaliter iam scissum spiritualiter/ ⁊ boni pisces condiant ecclesiam: ⁊ mali ambulent in aquis ⁊ locis humentibus ⁊ paludibus. de pe. di. ij. si enim. in fi. et separetur spiritus a carne. vt pre. c. recurrat. Interim taceant viri dei ⁊ sanctis virtutibus ⁊ exemplis et obseruantia purissima (qđ est difficillimū: q2 mali corrūpunt bonos secum habitantes) ps. xvij. Cum peruerso peruerteris. xxiij. q. iiij. ita plane. Sed hic vide qđ scripsi supra in pria parte in. §. ceterū. ꝟ. insuper res ponderant. cum. ꝟ. seq. ⁊. ꝟ. sed et isti dicāt. in ar. lxv. predicent fratres suos. ar. xxv. dis. c. si. ¶ Iste est ergo intellectus verus quem posui verborum in pre. c. regule positorum in summa: scilicet ꝙ per veram obedientiam tractam de mente litere (vt dixi). ministri requisiti a fratribus super obseruantia regule puritatis/ prouideant eis in societate ⁊ loco: quo sm rigorem ⁊ spiritualiter ⁊ perfecte suam regulam valeant obseruare. Nō ꝙ in aliquo cum fratribus valeant dispensare: ⁊ regulam relaxare. sicut predicti prelati impij glossarunt: quātū in eis fuit regulam destruentes: ⁊ dicentes ꝙ de illo. c. ⁊ illis verbis ⁊ de illo recursu q̄ supra proxime exposui: nunq̄ ordo aliquam vtilitatem habuit. vocantes vtilitatem regule destructionem: vt scilicet possint ministri in regula dispensare. quum tamen vt supra in prin. istius. §. probatū est/ ad dominū papam pertineat solum in regula dispensare: et eam declarare qui regulam dedit ⁊ cōfirmauit ⁊ declarauit. ¶ Quatuordecim autē sigilla ministrorū partim voluntariorum partim timidorum quorum aliquos ad contrarium de eo quod agebant diu ⁊ efficaciter confortaui: ⁊ eos non potui reuocare: q2 a fratre Geraldo generali ministro tunc minis ⁊ iniurijs arctabantur Auinione tēpore predicti domini pape Ioā. xxij. ⁊ tempore meo cum sigillo predicti generalis ministri fratris Geraldi de Aquitania: qui fuit author ⁊ principalis glossator trium glossarum extortarum predictam regulam destruentiū: in vna chartula pependerunt. ⁊ eam dictus generalis cum quibusdam de predictis ministris domino predicto Ioā. pape presentauit/ adsistētibus multis cardinalibus. Dominus autem papa p̄dictus dei vicarius lumine claritatis spiritussancti infusus iustus iudex/ veritatis zelatorum suorum predecessorum regulam declarantium sequens vestigia/ nolens impinguari. ps. xxij. in suo capite quod est caput ecclesie corporis mystici. xxiij. q. iij. pro mēbris. et. q. v. de liguribus. ecclesie. xxij. di. c. ij. militantis. oleo dictorū ministrorum vere coram deo et eius ecclesia peccatorū: dixit generali predicto fratri Geraldo qui tres predictas glossas quas supra proxime posui sceleratissimas anathemate perpetuo feriendas confecerat: credens placere ipsi pape Ioan. ⁊ a quo capellum rubeum expectābat: in illorum presentia ministrorū Generalis: intellectus iste quē in duobus predictis capitulis regule das: extortus est: et contra regulam est. ⁊ non credimus/ ꝙ de mille fratribus vnus de ordine tecum in intellectu huiusmodi concordaret. Cardinales aūt domino pape adsistētes/ glossas predictas predicti Geraldi cōtra regulam dicentes ⁊ ipsum concorditer deridebant: cognoscentes de qua radice pestifera fuerant fabricate. j. q. j. fertur. ⁊. c. quibusdam. Dixit mihi nūc quidam cardinalis/ Uere hodie nobiscū quum essemus cum papa fuit sanctus Franciscus. quasi diceret ad defendendam regulam suam. ¶ Postq̄ predictus generalis minister ⁊ alij ministri contra sacram regulam cōiurantes sui pessimi conatus non habuerūt effectum: cōposuerunt malitie malitiam adiungentes/ ꝙ postq̄ declarationes non poterant facere reuocari: nec suas glossas authenticare: de declaratione domini Clemētis/ Exiui de paradiso. certos articulos procurarēt auferri. Sed in hoc succubuere etiam coram christi vicario ⁊ eius reuerendissimis dominis Cardinalibus manu altissimi eos beati Francisci meritis repellēte. ¶ B Sed postq̄ istā digressionem vtilem ⁊ necessariam pro fundamento regule sancte factam interposui: ad preuaricationes quas faciunt aliqui nostri fratres minores in pecunia iterū redeamus. Unde ⁊ frequenter quando prelati volūt remunerare aliquem fratrem de aliquo suo seruitio vel lectorē in studio generali: faciunt sibi solui vel dari in pecunia et de pecunia loci vel prouincie sicut vero facerent seculari. Quod est contra statum expresse. q2 non debet fieri fratri remuneratio pecuniaria: cui a regula pecunia ꝓhibetur. Nec prelatus alicui eam dare potest: quum non sit nec potest esse sua/ nec ordinis. Semper enim oportet ꝙ pecunia sit alicuius qui eam deposuit pro necessitatibus fratrum sine cuius voluntate de ea per aliquem fratrem vel prelatum non potest aliquid innouari vt sepe superius dictum est per decre. Exiit. ¶ Itē expresse contra textum regule est ꝙ aliquis frater minor recipiat aliquam pecuniā pro mercede sua. Unde in. c. illo regule quod incipit Fratres illi. dicitur sic. De mercede vero laboris pro se ⁊ suis fratribus corporis necessaria recipiant preter denarios vel pecuniam ⁊c. Olim autem pecunie que erant de libris venditis in ordine vel extra ordinem/ ⁊ supellectilibus q̄ erāt pape per priuilegia data ordini: poterāt expendi per procuratores ecclesie Romane in necessitatib⁹ ordinis. Sed hodie (vt dictum est supra) et procuratores ⁊ priuilegia sunt per papam Ioā. quātum ad istum articulum reuocata. Unde nullus illorum librorum aut supellectilium qui erant ante illam constitutionem domini Ioan. pape vbi reuocantur procuratores: et papa renuntiat proprietati rerum quibus fratres vtuntur/ quum illa omnia adhuc sint pape quātū ad proprietatem: potest vendi sine licentia expressa domini pape: cuius adhuc ille res sunt: per declara. Exiit. Libri autem scientiales aut queuis alie res date ordini aut fratribus particularibus post dictam constitutionem quum dantium sit proprietas earundem/ non potest vendi: nedum a fratribus qui non habent ibi ius sed nec per aliquem procuratorem quia non est in ordine aliquis legitimus procurator. Et si esset aliquis de antiquis: nullo modo potest se de talibus intromittere. quia reuera (non obstante fraude fratrum quorūdam ⁊ locorum in ordine) omnes procuratores facti ⁊ faciendi qui nomine ecclesie tunc fiebant reuocati sunt per cōstitutionem que incipit/ Ad conditorem/ predictam. Nec aliquē

contractum possunt hodie inire. quum papa eos reuoca
uerit: ⁊ proprio rerum (quibus ordo vtitur) renuntiaue
rit. Sed esto quod essent adhuc de reb9 datis ordini post con
stitutionem predictã: quum sint dantium quantum ad pro
prietatem: non possunt se intromittere vt de eis aliquem
contractum ineant sine concedentium voluntate. Circa
istum articulum fratres cõmuniter offendunt. quia ⁊ res
antiquas quas ordo habebat ante pre. constitu. domini
pape. que sunt adhuc pape ⁊ ecclesie Romane/faciũt ven
di de facto ⁊ alias res que peruenerunt ad ordinem post
dictam constitu. distrahunt tanquam proprietarij sine domi-
norum concedentium voluntate. ⁊ sic contrectant alienũ
⁊ per consequens furtum cõmittunt. ex. de elec. dudum. ij.
⁊ mortaliter peccant. vt pre. c. xxiij. Nam predicta constitu
tio domini pape/Ad conditorem canonum/quantum est
de facto frustra membranas occupat. xix. di. si romanorũ.
⁊ sicut ante illam constitutionem/ita ⁊ hodie emendo et
vendendo ⁊ contrahendo cõmuniter viuunt fratres. nec
de aliqua declaratione aut constitutione domini pape et
ecclesie Romane conscientiam aliquam multi faciũt sibi
fratres super articulo paupertatis. Nec mirum. quia quã
tum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec
hodie cõmuniter per declarationes aut per regulam vi-
uunt fratres: sed per quasdam suas constitutiones. qua-
rum multe sunt contrarie regule ⁊ declarationibus. et per
quasdam consuetudines: que sunt potius corruptele. ex.
de consue. cum venerabilis. ¶ Quidam etiam ex eis la-
borant scribendo eloquearia sportellas faciendo/vel suẽ
do/vel horologia fabricando/vel alia opera mechanica.
⁊ precium pecuniarium recipiunt sicut alij seculares. con
tra eorum regulam. vt est dictum. s. c. pro. vnde et frequen-
ter. cum pro. seq. Nunquam enim vel raro laborant quidam eo
rum pro cõmunitate. etsi pro cõmunitate: non gratis. nec
opera eorum ponunt in manibus prelatorum: sed distra-
hunt sicut volunt. Immo multi eorum scribunt libros ad
vendendum. ⁊ emunt. ⁊ carius quãtum possunt vendũt:
sicut mercatores ⁊ negociatores. lxxxviij. distin. in palea
Ejiciens. ⁊ c. quoniam non cognoui. xiiij. q. iiij. quicunque
ex. ne cleri. vel mo. per totum. ¶ Vadunt etiam quidam
ex eis ad eorum capitula ⁊ alias per mũdum pro eorum ne
gotijs vel consanguineorum vel amicorum: ⁊ aliquoties
nulla causa cogente: sed causa recreationis vagando per
mũdum cum bursarijs: nunc equitando/nunc peditãdo
contra decre. Exiui de paradiso. § quocirca. ⁊ de hoc supe
rius tactum est in. §. offendunt. in. pro. vadunt etiam aliqui
in ar. lxvi. ¶ Quidam etiam ex eis debitum contrahunt
contra statum eorum. vt pre. c. xxijt. §. ceterum. Frequẽter
etiam granum ⁊ vinum ⁊ oleum ⁊ legumina ⁊ caseos et
lanam ⁊ species alias quas acquirũt pro tunicis vendũt
aliqui fratres. ⁊ non pro tunicis dant illam pecuniam sic-
ut fuit voluntas dantium res illas: sed in alijs necessi-
tatibus ⁊ vtilitatibus ponunt. cõtra eorum statum. quia
non possunt illam speciem in aliud quam in tunicas cõmuta-
re. sicut dicitur de pecunia ad certum vsum deputata/quod
non potest in vsus alios cõmutari. vt in pre. c. xxijt. §. cete-
rum. Immo in quibusdam prouincijs in ordine vt in Ale
mãnia lanaz que datur eis pro tunicis fratres aliqui por
tant ad nundinas: ⁊ ibi carius vendunt quam vnde venerũt
et emunt inde quod volunt sicut alij mercatores. contra
statum ⁊ iura predicta. Item quum prelati aliqui deberẽt
facere emi de illa pecunia vel de alijs elecmosynis fratrũ
pannum pro tunicas fratrũ dant eis certas pecunie quãti
tates: de quibus raro habent tunicas cõpletas. quas quã
titates nec prelati dare possunt. nec subditi recipere. quia
contra eorum statum est. quia illa species deberet vendi
de licentia dantium per famulum assignatum per fratres
⁊ per eum pannus emi de licentia ⁊ authoritate dantium
granum illud vel illam speciem. ⁊ pannus deberet distri-
bui per prelatum inter fratres prout quisque egeret. xij. q. j.
c. ij. ⁊ c. quia tua. ⁊ c. scimus. et non deberet dari pannus

multo minus pecunia fratri non indigenti et diuiti mul-
tas tunicas habenti. xij. q. j. dilectissimis. Actu. iiij. Dicat
ergo frater volens suam regulam ⁊ declarationes super
regulam ecclesie obseruare prelato suo/Pecuniam nolo.
detis mihi pannum quem vultis. contentus sum. Si au-
tem prelatus nõ dat pannum: teneat illam pecuniam as-
signatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianũ
famulus pro dantibus granũ: donec ematur pannus pro
fratre. Si autem illa pecunia non sufficit pro tunica: te-
neatur per famulum nomine dantis granum conuersum
in pecuniam: donec alia elecmosyna habeatur pro fratris
necessitate assignata de qua suppleatur de tunica quod deest.
Utraque tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus te
neatur quousque in necessitate tunice sit expensa. vt sic pre-
dicta declaratio obseruetur. Raro tamen hodie inter fra
tres in isto articulo hec veritas ⁊ puritas obseruatur. im
mo pecunia data fratri pro tunica recipitur: ⁊ ad fratris
vbi et in quibus voluerit libitum dispẽsatur. Multi eti
am fratres maxime maiores in honoribus et pecunijs. l.
di. quia tua. reuera non indigẽtes tunicis/immo haben-
tes promptuaria ⁊ elecmosynas ⁊ decem mutatoria cum
Naaman syro leproso: ⁊ ipsi lip:osi lepra auaritie/Giezi
discipuli Helisei. iiij. Reg. v. ⁊ j. q. j. qui studet. ⁊ c. cito. aut
pannum pro tunicis/quum datur accipiũt: aut pecunias
a guardianis faciũt assignari: sui status dupliciter trans-
gressores. tum quia recipiunt tunicas quibus nõ indigẽt
⁊ sic rapiunt secundum Ambro. xlij. distin. §. j. vt supra dixi. tum quia
contrectant pecuniam alienam: que erat pro veris fratrũ
necessitatibus assignata a dante. que sine licẽtia eius non
potuit in rem non necessariam expendi. vt pre. c. xxijt. ⁊ sic
furtum cõmittunt. vt supra dictum est. legitur ⁊ no. ex. de
elec. dudum. ij. Fratres minores etiam stantes cum do-
minis cardinalibus ⁊ prelatis contra eorum statum par-
tem recipiunt dupliciter peccãtes mortaliter: ⁊ quia sine
licentia deponitur: ⁊ sine necessitate. contra decre. xxijt. de
pecunijs datis ab alijs inter familiam diuidendis. Cum
etiam starem Rome in sancta Maria de ara celi: fratres
nostri de loco a quodam eorum famulo infirmo octingen
tos ⁊ amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes.
Nobiscum fuit lucratus istam pecuniam. nostra est. quod
tãtũ fuit sicut si raperent eam in via. ¶ Inquisitores etiã
heretice prauitatis fratres minores quo priuilegio ⁊ qua
authoritate nescio/tota die dispensant pecunias inquisi-
tionis contra eorum conscientias et statum. quia esto quod
inquisitores facti sunt: nõ propterea a regula absoluti sunt
nec a declarationibus ecclesie. Et in hoc inquisitores du-
pliciter peccant mortaliter: quia quum per priuilegium
papale tres partes debeant fieri de pecunia inquisitiõis:
⁊ vna cõmunitati terre de qua est hereticus dari: altera
officialibus officij: tertia reseruari in manu diocesani in
necessitate officij expendenda: nulla parte alicui assigna-
ta totum sibi inquisitores vsurpant/quum ecclesia Ro-
mana nullam eis partem assignet pro expensis. ⁊ sic vere
fures sunt ⁊ latrones pecunie inquisitionis: eam preter ⁊
contra volũtatem Romanorum pontificum vsurpantes
⁊ eam in abusus suos fratrum et consanguineorum pro
libito expendentes. Secundo offendunt. quia quum de-
berent esse fratres minores ⁊ pecuniam non contrectare
eam expendunt qualiter eis placet. credunt tamen facere
domino holocaustum: quum de illa pecunia faciunt con-
uentibus vel fratribus aliquam elecmosynam ad literã
de mammona iniquitatis. i. de pecunia aliena. contra illa
iura. xiiij. q. v. forte. c. immolans. c. scriptum. c. dixit. j. q. j. nõ
est putanda. Tertio quia vix faciunt contra accusatos de
heresi nisi pecuniariam condemnationem. vt eam imbur
sent. Propter quod vix credo quod aliquis eorum propter
eorum extorsiones pecuniarias euadat excõmunicatio-
nem papalem: que ponitur in clemen. ex. de hereticis. mul
torum. ⁊ c. volentes. j. respõ. Hoc etiam inquisitorum fra
tres minores sicut seculares et amplius pro officio nota-

heretice prauitatis inquisitores.

riatꝰ. vide eẋ de here. vt officiũ.§.ad cõscribendas.⁊ alijs
contractibus ⁊ scripturis faciendis in officio inquisitio-
nis pecunias extortas ⁊ immoderatas ⁊ oblatas accipi-
unt tota die absq̃ aliqua dispensatione papali.contra re-
gulam ⁊ declara.predictas.¶ Fratres etiam cõfessores
aliqui dispensant frequenter incerta ad que tenentur con
fitentes eis sicut volunt.contra predictam decla.exiui.§.
proinde.⁊ in clemen.de priuile.⁊ exces.priuile.c.religiosi.
§.quibus.ꝟ.nec legata.Et(quod peius est)sibi frequen-
ter reseruant.Et hoc idem faciunt de penitentijs pecunia
rijs quas imponunt.que pecunie debent ẜm voluntatem
confitentium pauperibus erogari. Potest tamen confes-
sor dare consilium:⁊ illum quem absoluit inducere vt fra
tribus suis vel alijs quos nominauerit illam pecuniam
impositam ei per penitentiam largiatur.ar.declarationis
Exiui.in clemẽ.§.proinde. ¶ In quibusdam prouincijs
habent fratres minores loca in q̃bus habent omnia ne-
cessaria a quibusdam dominis / contra eorum statum:
qui est nihil fixum tenere:nec reditus nec prouentus.sed
tanq̃ aduene et peregrini debent ire continue pro elee-
mosyna.⁊ hec est celsitudo altissime paupertatis ẜm bea-
tum Frãciscum.vt in regula in.c.fratres nihil sibi appro-
prient.⁊ nihilominus contra eorum statum ⁊ conscientiã
sibi sicut alibi oblationes pecuniarias ⁊ alias oblatas et
petitas pecuniarias eleemosynas et alias extra pecuniã
quotquot habere possunt/recipiunt indistincte:duplex vi
tium scilicet auaritie ⁊ receptionis pecunie contra regu-
lam cõmittentes.de pecunia vt sepe dictum est in regula
in.c.precapio firmiter.de auaritia in regula in.c.fratres q̃
sunt ministri.ꝟ.cõsulo vero moneo ⁊ exhortor in domino
Jesu christo vt caueant fratres ab omni superbia / vana
gloria/inuidia/auaritia/cura ⁊ solicitudine huius seculi
⁊c. Faciunt etiam sibi ministri aliqui prouinciarum red-
di compotum a guardianis:⁊ guardiani ⁊ compotiste a
vicarijs domus:⁊ fratres in via et in domo a famulis:et
prouincia a fratre camerlingo prouincie ⁊ ab inquisitori
bus heretice prauitatis:qui nõ prouincie sed ecclesie Ro
mane cuius sunt officiales/tenentur reddere rationem.
ar.x.q.iij.c.j.eẋ de accusa.qualiter.ij.quod est cõtra decla.
clemen.que prohibet fratribus minoribus cõpotum re-
cipere.vt pre.c.exiui.§.proinde. Quidam etiam eorum
quum habeant eleemosynas pecuniarias : nihilominus
quum infirmantur:vel pro prouincia vel pro locis eorum
proficiscuntur aliquo:faciunt sibi a prouincijs vel a locis
prouideri in expensis pecuniarijs:eorum loculis semper
saluis/sed eorum cõscientijs semper prauis.quia vere ra-
pinam cõmittunt ẜm Amb.xlvij.distin. sicut. accipientes
maxime pecunias non necessarias sed eis totaliter inter-
dictas. Quidam etiam eorum pecunias habent conti-
nue ad bancas mercatorum:ex quibus eis nomine mer-
cancie aliquid pecunie respondetur.nequiores in hoc in-
comparabiliter q̃ alij mercatores augentes cum maledi
ctis pecunijs suis alias pecunias sceleratas.⁊ sic pessimi
negotiatores ⁊ proprietarij desperati.lxxxviij. distin.ejici
ens.eẋ de sta.mona.c.ij.c.super quodam. Quedã etiam
loca fratrum minorum habent casalina et alias domos
⁊ alios hortos remotos a loco:ex quibus sibi solui faciũt
pensiones:⁊ reditus recipiunt annales.cõtra eorum sta-
tum ⁊ regulam. Sed ⁊ vix locus est in ordine qui nõ ha
beat aliquos reditus et prouentus annales : vel in vino
vel grano vel oleo vel pictantijs vel vestibus vel cera vel
alijs speciebus vel pecunia numerata. ¶ Et q̃ꝙ sancte
memorie frater Gonsaluus hispanus de prouincia Ga-
licie nobilis genere sed nobilior vita ⁊ moribus et euan-
gelica paupertate:vere frater minor ⁊ zelator ardentissi-
mus regule ⁊ dominus paupertatis. Matthei.xj.et do-
minice humilitatis/cum quo in loco fratrum de Luca scu
tellas laui in eadem pelui lapidea:magister in theologia
realissimus verbo ⁊ opere/de maioribus mundi literatis
in triuio ⁊ quadriuio/qui parum post mortem suam/ Pa-

risijs in visione quibusdam fratribus nostris apparuit
gloriosus in throno residens cum corona aurea ⁊ septro
qui dixit tunc ꝙ sedes throni sibi assignata erat in celo:q:
purissime in ordine iustitiam obseruauerat.xij.q.ij.cũ de-
uotissimam.generalis magister noster totum ordinem ex
propriauerit in vita sua:⁊ sententiam excõmunicationis
tulerit contra omnes fratres subditos ⁊ prelatos:nisi in-
tra certum terminũ illis a quibus habebant reditus vel
eorum heredibus resignarent.quod ⁊ factum est.et pro-
pter hoc a quibusdam fratribus aliquaꝫ persecutionem
passus est:tamen fratres cõmuniter post mortẽ suam ad
suum vomitum redituum sunt reuersi.ij. Pe.ij.de pe.dist.
iij.sunt qui dicunt.⁊.c.qui admisso.et distin.liij. intermit-
tentes. Et ipse cũ patribus sanctis requiescit in pace bea
ti Frãcisci verus vicarius ⁊ successor. Quid plura:ita re-
cipiunt per personas interpositas aliquoties per se fra-
tres pecunias cõmuniter sicut alij seculares:nedum alij
religiosi qui eas possunt tenere pro suis necessitatibꝰ de
suorũ licẽtia prelatoꝝ. Et qualitercũq̃ possunt habere pe
cunias/dummodo non sint expresse furtiue/procurant et
habent . Et totus mundus vere non posset eorum aliq̃s
pecunia satiare.vt superius in.§.offendunt.ꝟ. Item si cẽ-
tum.in ar.lxvj.plus q̃ satis declaraui ⁊ dixi. Et quum di-
cat regula sancta eorum ꝙ nullo modo recipiãt denarios
aut pecuniam:nec per se nec per personam interpositam
ipsi denarios et pecuniam excepto tactu recipiunt omnĩ
modo:vt sic affirmatiua vniuersalis in recipiendo omni
mo/de non recipiendo nullo modo vniuersalem tollat to
taliter negatiuam.ar.op.contra eos.eẋ de priuile.quia cir
ca.cum si. Nummos enim diligunt multi ex eis.nummos
continue procurant.nummos recipiunt.de nummis tota
die loquuntur. Et ideo institores tales ẜm Hiero.sunt.nõ
fratres minores.xvj.q.j.si cupis.vide.s.in.§.religio.ꝟ.q:
vere.in ar.lxj. Nullo modo etiam credunt communiter ꝙ
sine pecunia viuere possent.quia nullam necessitatem pa
ti volunt gloriantes de imaginaria ⁊ mathematica pau-
pertate:quã in effectu ⁊ reuera fugiunt omni modo. San
ctam regulam ⁊ possibilem dulcissimam et facilem veris
non fictis fratribus ⁊ expropriatis a carne ⁊ mundo/do-
gmatc pessimo verbo mendaci ⁊ vita pessima blasphemã
tes:infideles in hoc vix credentes ꝙ deus posset fratres
sine pecunia sustentare:sicut nutriuit ⁊ per coruum Heli
am.iij.Regum.xvij.⁊ per viduam Sareptanã.iij.Regũ.
xvij.et filios israel manna in deserto. Sapien.xvj. de con.
distin.ij.reuera . Et Paulum primum eremitam per cor-
uum portantem sibi omni die medium fragmen panis:
⁊ panem integrum aduenienle Antonio magno hospite
⁊ sicut impleuit sportas panibus beato Apollonio in vi-
tis patrum. Et de paucis panibus hordeaceis centum vi
ros.iiij.Reg.iiij.⁊ filios israel manna.xl.annis.de conse.
distin.ij.reuera. Sapien.xvj. Exodi.xvj. Et sicut ipse chri-
stus dicit.pascit volatilia non serẽtia nec metentia. Mat
thei.vj. Et pauit de q̃nq̃ panibꝰ q̃nq̃ milia hoim. Mat.
xiiij. Jo.vj.xxxvj.di.§.ecce.⁊ de septẽ panibus quatuor mi
lia. Mar.viij. Unde Climacus in titulo ⁊ gradu de cursu
paupertatis. O monachi non simus volucribus infide-
liores. Mat.vj. Et propterea vtinam vtinam non dicant
q̃ plurimis fratribus minoribus / Pecunia vestra vobis-
cum sit in perditionem. Act.viij.j.q.j.qui studet.eẋ de sta.
mo.cum ad monasteriũ.§.j. Nam continue sancte legi re-
gule ⁊ declarationibus alias declarationes suas ⁊ inter-
pretationes suas et glossas cõponentes multi ex eis per
oẽm viam per quam possint habere pecuniã:fraudem fa-
ciunt:suas potiꝰ animas defraudantes. ¶ Faciũt inquã
tripliciter fraudem regule . De persona ad personam.q:
quum nõ possint recipere pecuniam per se fratres mino-
res:recipiunt multi contra regulam etiam per personam
interpositã sine necessitate . Item de re ad rem . q: quum
non possint recipere pecuniã:recipiunt aliquã rem quam
vendunt pro pecunia.⁊ hoc est contra regulã que prohi-

bet denarios et pecuniam. Pecunia autē ſm generalem
constitutionem ordinis est omne illud quod recipitur vt
vendatur. ad quod facit. i. q. iij. totum. ⁊ cōtra declaratio-
nem exijt. vbi dicitur ꝙ fratres non debent recipere rem
aliquam vt eam vendant. Item faciunt fraudem regule
de contractu ad cōtractum. q: quū non possint aliquam
rem vendere eam permutant. que permutatio est species
cuiusdam venditionis. ff. de edi. edic. sciendum. §. empto-
rem. De ijs fraudibus contra leges legitur ⁊ no. ex̄ de cō-
cess. preben. cōstitutus. de priuil. quāto. xuij. q. iij. plerique. ⁊
per Accur. ff. de legi. contra. ¶ Quantū ergo est de facto
pecunie/regula fratrum minorū per plures eorum ludi-
brio facta est: ⁊ totaliter debito frustratur effectu: ⁊ impo-
sita est lex sancta regule verbis ⁊ non rebus. quum sit po-
tius contrarium faciendum. Unde dicit regula in. c. fra-
tres nihil ⁊c. pauperes in rebus. facit ad hec. C. de bonis
q̄ li. l. vlti. C. comunia de lega. l. ij. legitur ⁊ no. ex̄ de elec. cō-
missa. §. porro. li. vi. Fratres autem plerique nec verba nec
mentem nec sensum regule seruant. quū tamen mens po-
tius attendatur. ex̄ de ver. sig. intelligentia. ⁊ c. propterea
⁊ legitur ⁊ no. ex̄ de elec. si postq̄. §. si clericus. Frustra etiā
regula quātū ad articulum pecunie/in multis fratribus
membranas occupat ⁊ declarationes. quū quasi nihil de
eis per plures seruatur. cix. di. si romanorum. ¶ Et q: (vt
sepe supradictum est) fratres minores non possunt habe-
re proprium in communi: vt in regula ⁊ declarationibus
eorum superius allegatis liquido apparet. Et ideo in eis
quelibet proprietas magis est condenanda: vt sciant da-
re actus ⁊ cōtractus ad veros dominos et proprietarios
pertinere: ⁊ veram paupertatē euangelicam ⁊ beati Frā-
cisci regulam inficientes: a quibus debent (si saluari desi-
derant) totaliter abstinere. Ideo ad eorum salutem hic eos
inferius declarabo. Cōtractus autem ⁊ actus proprieta-
riorum oībus religiosis ⁊ precipue fratribus minoribus

Ampla eorum ēnumeratio q̄bus est fratribus minoribus interdictum.

totaliter per se et p alios interdicti sunt. hi scilicet emere
⁊ vendere. ex̄ de emp. ⁊ ven. per totū. ⁊. i. q. i. qui studet. Do-
nare. ex̄ de dona. per totum. Permutare. ex̄ de re. permu.
per totum. Compensare. C. de cōpēsa. per totum. Locare
ex̄ de loca. ⁊ con. per totū. et vide quod no. ex̄ de fi. instru.
inter. in glos. sz hoc. Cōducere. Emphiteoticare. C. de iu-
re emphi. per totum. ex̄ de loca. ⁊ con. c. fi. ex̄ de reli. do. con-
stitutus. x. q. ij. hec ius. Hypothecare rem imobilem. Im-
pignorare rem mobilem. Obligare. Dissipare. Qualiter
cunque distrahere. Sibi vel alicui appropriare. Extraneo
rem prestare. Uero domino datori vel prestatori quū pe-
tierit rem statim non reassignare. Pro re aliqua habēda
vel recuperanda dn̄o terre iudici vel rectori querimoniā
contra quemcunq̄ in iudicio pponere. Uel ablatā rem iudi-
cialiter repetere. Pecuniā mutuare. q: mutuū est de meo
tuum. ex̄ de pig. c. fi. lxxxviij. di. in palea/eiiciēs. Quācūque
elemosynā a dante vel herede vel executore ex debito iu-
re vel statuto vel consuetudine vel pacto petere. vel ip-
sum in iudicio vel extra molestare. q: nulla actio cōpetit
fratri minori qui nullum ius habet in aliqua re. Testamē-
ta exequi. Pecuniam vel denarios deponere aut deponi
facere. Capsulam cū pecunia vel eius clauem deferre. Pe-
cuniam inuentā in via accipere vel accipi facere. xiiij. q. v.
per plura. c. Elemosynā pecuniariam facere per se vel p
aliū. Pecuniā manu ligno vel cera tangere vel numerare
Pecuniam in capitio vel vestib⁹ portare. Uel capsam vel
loculum vel peram in qua est pecunia cuiuscūque sit illa pe-
cunia portare. Quando et qualiter expendatur pecunia
precipere. de ea cōpotum exigere. In quacūque hereditate
parua vel magna succedere. Legatū quod maiorem par-
tem hereditatis continet accipere. Annuos redit⁹ vel cen-
sus vel tributa/vel salinaria reditus salis/vel pedagia a
pede tributū itinerantium. legitur ⁊ no. de his: ex̄ de ver.
sig. super quibusdam. vel teloneum habere. Reditus ma-
ris. Luc. v. vel recipere vel tenere. Remittere quia remitte-
re dare est. ex̄ de testi. venicns. Refutationes vel quieta-
tiones facere. ex̄ in clemen. de iureiurā. ro mani. §. eidem.
In certa pecuniaria maxime vel pecuniarias elemosy-
nas aut penitentias dispensare aut facere dispensari exce-
pto nudo consilio. Cum scriptoribus vel alijs artificibus
pactum de dando tātū precij cōuentionem/promissionē
vel obligationem aliquam facere. Pecunias a dantibus
depositas apud nuntium vel depositarium pro necessita-
tibus fratrum aliter q̄ in suis veris necessitatibus emer-
gentibus vel ingruentibus expendere vel expendi facere
vt. s. per multa exempla apertius declaraui: Necessitate
vera non emergente vel ingruente/elemosynā pecunia-
riam facere recipi vel deponi. De emptis de pecunia pro
necessitate deposita encениare aut munuscula empta de
illa pecunia dare. Scotum pro comestione facere vel sym-
bolizare. aut illam pecuniā depositam pro necessitate fra-
tris cum licentia vel sine licentia prelati alteri cuiq̄ dare
vel per tenentem nuntium vel depositarium facere dari.
quia prelati non possunt in hoc licentiam dare: quia ni-
hil habent facere in illa pecunia. sicut supra plene ⁊ sepi-
us est prescriptum. Elemosynarias pecuniarias fratrū
decedentium facere accipi: ⁊ pro fratribus facere expēdi.
Bona apostatarū extra ordinem morientium occupare/
Uendicare. i. q. iij. saluator. i. q. i. siquis episcopus. Uel re-
cipere Reconuenire. Transigere. Prosenetare: vel licita-
re. Stipulari. Acceptilari. Homagium recipere pro re cō-
moda a fratre pignus accipere partem in hereditate pa-
terna vel bonis consanguineorū tamq̄ iure exigere. Ad
depositarium pro aliqua re non vere necessaria nec ne-
cessitate emergenti recurrere: vel pecuniā deponi facere
parochias vel parochiales ecclesias habere: quia ius et
proprietas spūalis est. ex̄ de causa posses. cū ecclesia. et de
paro. per totum. Iure aliquo vel consuetudine vel pacto
sacra cōferre: Funera in iure repetere. extra ordinem vel
episcopalem dignitatem iurisdictionem ecclesiasticam ex-
ercere. sicut vicarij vel officiales episcopi. Tabellionatus
vel procurationis officiū exequi nisi in casu heresis. ex̄ de
heret. vt officiū. §. ad cōscribēdas. Bastallorum oecono-
morum orphanotrophorum xenodochorū actorum syn-
dicorum officiū habere. q: tractāt pecunias ex officio. In-
tra ordinē vel extra iniuriarū actione/q: nulla actio iuri-
dica cōpetit vero fratri minori ex mente declarationum
agere. Et de fratre pro illata iniuria iustitiam petere. eo
excepto ꝙ seruata admonitione euāgelica vel coact⁹ per
obedientiam prelato qui est ecclesia. ar. vij. q. i. scire. denū-
tiare frater posset ⁊ debet: pro se iustitiam non petendo.
Nam frater minor etsi denuntiare possit fratrem suum
vel alium denuntiatione euangelica: non tamen canoni-
ca: in qua aliqua cognitio necessaria est. super quo no. In-
no. ex̄ de iudi. nouit. Tunicam meam/pecuniam meam/li-
brum meum/quātulumcunque rem meam/etiam ore dice-
re: nisi proprium peccatum: vel etiam nostram. nisi intelli-
gendo de vsu nudo. Or res quecunque sit ordinis/nisi ad
solum vsum/asserere aut mente credere. In peregrina-
tionem quamcunque aut tractus ⁊ loca ⁊ regiones hospi-
tales cum bursario ire: aut pactum facere cum hospite vel
quocunque alio de re aliqua. Claues cellarum tardando
per dies extra locum prelato non assignare. Claues cap-
sarum/scriniorum/armariorum/vel quorumcunque repo-
sitoriorum/vbi fratres habent libros vtensilia et supelle-
ctilem per spaciū dierū eundo extra locum ne fratres vtā-
tur illis rebus prelatis non resignare. Librum aut rem
aliam cuius fratres communem vsum debent habere/
quum re alia non vtitur nec vti necesse est/in breui fratri-
bus petentibus non prestare. Nam illud est vsum appro-
priare. vt de hoc superi⁹ dictū est. Oblationes pecuniari-
as in altari/cyppo/bacinili. Elemosynā pecuniariā sine
nūtio vel depositario faciēdo eā poni a dante in fenestra
vel foramine vel capitio vel alio loco/recipere. De cel-
la ablata per prelatum vel quacūque alia re coram supe-
riore alio prelato querimoniam proponere. Multis

annis et paucis voluntate propria et importunitate in lo-
co vel cella manere appellare. quia qui nullum ius ha-
bet in aliqua re: in quo grauari potest. Rem in vsum
vnum concessam in alium commutare. vt panē elemosy-
narium/oleum/vinum/fabas/legumina alia/ vel aliam
rem esibilem vel nō esibilem/pro lignis vel pro re alia esi-
bili vel non esibili detrahere vel commutare. Superflua-
rum rerum et nō vere necessariarum mobilium vel immo-
bilium vsum recipere. quia verus vsuarius et simplex super-
flua ad vendendum habere non potest. quia (vt dictum est)
secundum Ambro. qui non indiget et accipit: rapit. Ligna sylua-
rum vbi fratres habitant etiam pro eorum necessitatibus
vendere vel vendi facere. quia vsuarius in sylua nemo-
re vel prato vel horto vel alia re qui vsum nudum habet:
nihil de fructu rei illius vendere potest: sed solum recipe-
re ad solum suum vsufructum illius rei quantum sibi sufficit
et non in plus. secus est in vsufructuario qui et vsum habet
sibi necessarium in re: et superfluum fructuum non sibi ne-
cessarium vendere potest. quia dominus est totius fructus
salua rei substantia. extra de pigno. c. vlt. Et idem dicendum
est de quibuscumque aliis fructibus quum venduntur. quia
omne quod venditur/dominium respicit. vt. s. dictum est.
quia habent dominium vtile. extra de feu. et extra in clemen. de
iureiuran. Romani. Infeudare vel in feudum recipere.
Testari. Codicillari. aut aliquam vltimam dispositionem
rerum facere. C. de epis. et cleri. autenti. ingressi. xix. q. vlti.
quia ingredientibus. Seruos aut ancillas possidere aut
eos manumittere. xij. q. ij. de libertis. et c. liberti. Prescri-
bere. extra de prescriptioni. Precium pecuniarium per se vel
per alium pro opere aliquo vel labore recipere. Pecuni-
am pro veste depositā vel pro alia re speciali in aliū vsum
expendere vel expendi facere. Sine licentia prelati aliquā
rem recipere vel dare. xij. q. j. non dicatis. extra de sta. mona.
cum ad monasterium. §. j. in fi. In locis vbi fratres nō ha-
bent loca/aliquam domum vel emptam vel relictam que
nomine fratrum teneatur habere. Debitum contrahere.
extra de solutio. c. ij. Vsufructum habere. xix. q. vlt. si qua mu-
lier. Fideiubere. extra de fideiusso. Possessiones vineas vel
multas vites disiunctas in fraudē regule de quibus ma-
xime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria.
Magnos vel plures hortos et superfluas officinas/ La-
pifodinas vbi lapis foditur/ Cretofodinas vbi foditur cre-
ta/ Argentifodinas vbi foditur argentum/ Aurifodinas
vbi foditur aurum/ vel loca similia in quibus metalla ef-
fodiuntur. Aluearia apum. de cōsecra. dist. v. nunquam. Co-
lumbaria/ Piscinas/ Maneria/ Viridaria/ Forestas fe-
rarum. In lacubus et fluminibus ad piscandum partem
specialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres
reponunt vinum/ vel oliuas de quibus fratres reponunt
oleum/ vel terras de quibus fratres far pro infirmis vel
speltam vel hordeum pro asino vel legumina advenden-
dum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre
defendere. xxiij. q. iij. §. j. et q. j. §. j. Rem ad vsum cuius nō
est certus dominus habere. Vsum rei generalem et aliis
fratribus communem in specialem sine prelati licentia spe-
ciali conuertere. Quamcumque societatem lucri cum aliquo
habere. Elemosynam pro necessitate depositam ingruē-
te non statim expendere. vel in illa necessitate facere sibi
ab elemosyna conuentus prouideri. Elemosynam pri-
mo sibi assignatam pro aliis futuris necessitatibus reser-
uando. Unde certum est infirmos fratres habentes elee-
mosynas et nō expendentes et necessaria conuentui reci-
pientes esse proprietarios. Quamcumque rem prelato ze-
lare vel eo iubente statim eam non reassignare. Libros
duplicatos eiusdem tenoris et duo breuiaria vel duas bi-
blias habere. Pro labore factō ordini vel seruitio vel fra-
tri extra ordinē mercedem pecuniariam recipere. Cande-
las datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare.
Certam elemosynam pecuniariam pro eundo ad funus
vel pro adsistendo recipere. ¶ Pro pecunia celebra-
re vel promittere/ pro tanta pecunia tot missas celebrabi-
mus. Rem deputatam ad solū vsum quocumque titulo alie-
nare. Re non vti: sed in thesauro reponere. A damnū infe-
rentibus in hortis vel syluis eorum vel rebus eorum vsui
deputatis satisfactionem in iudicio petere. vel emenda-
am vel condemnationem recipere. Penitentiarias pecu-
nias imponere: et sibi vel conuentui assignare. Extra or-
dinem in manibus secularium sine licentia prelati rē ali-
quā habere vel deponere. In sanitate vel infirmitate clauē
celle vel armarij vel prelato reassignare et se expropriare
vt rebus religiosorum vtatur. quia qui non vixit proprietarius
non oportet quod se expropriet cum ea intentione tacita/ vt
prelatus nihil de cella sua auferat vel de disco. Quod si fa-
ciat: frater turbatur et murmurat. et frequenter coram su-
periore prelato conqueritur. Hic vere fater proprietarius
est. quia prelatus vsum rerum haber tollere et dare fratribus
sicut vult de rebus cōmunibus plusquam prelatus vel offi-
cialis cōcedat tollere. quod est furtū. extra de elec. dudū. ij.

Prelato non obedire. quia nulla peior proprie-
tas quam proprie voluntatis. cui religiosus li-
benter renuntiauit. xij. q. j. non dicatis. Pre-
lationem ambire vel procurare. j. q. vj. sicut
viij. q. j. sciendum. quia secundum Greg. nō solū aua-
ritia est in rebus: sed in appetitu honoris. iuxta illud Philip.
ij. Non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. non
enim loculis caret ambitiosus et cupidus dignitate. Promis-
sionem de re aliqua facienda vel nō facienda alicui sine li-
centia prelati facere. quia qui non est suus: non potest se alteri
obligare. ar. liiij. di. si seruus. Quodcumque votū sine licentia
prelati emittere. quia vere expropriatus sic loquendo nō ha-
bet corpus neque animam: sed totum est prelati. ad hoc. xx. q.
iiij. monacho. Unde que sunt de genere bonorum: et que me-
dia a sanctis patribus et doctoribus dicuntur: que nō sunt
virtus simpliciter que est in anima. xxxv. q. v. de pudicitia
sed sunt boni actus corporales. vt vigilare corporaliter/ aut
se disciplinare/ aut abstinere a quali/ aut quamlibet aliam
exercitationem corporalē. que secundum apostolum modicū vti-
lis est. j. ad Timo. iiij. xlij. di. §. j. contra voluntatē prelati sub-
ditus religiosus facere non potest. quia secundum Greg. Etsi mala per
obedientiā facienda nō sunt: bona tamen corporalia sunt propter
obedientiā dimittenda. xj. q. iij. quid ergo. Cū prelato contēdere: aut
sine eius licentia/ cū eodē pertinaciter disputare. quod est proprie su-
perbum. Falso se a complenda obedientia excusare. Contra volunta-
tem prelatorū extra ordinē per quacumque re vel officio per aliquos
seculares vel ab eisdem licentias potiusquam obedientias
procurare: aut per prelatos iniunctas facere reuocari. De ablato
sibi officio murmurare. Falso prelatū quempiā accusare. In
loco natiuo vbi fratres indigene habitāt procurare habi-
tare. et procurare ne fratres extranei ibi habitēt. quia istud est pro-
prie loca appropriare. iuxta ps. xlviij. Vocauerunt nomi-
na sua in terris suis. Pro vsu alicuius rei corā suis prelatis in iu-
dicio vel extra cū alio fratre cōtēdere: vel litigare: vel suū
ius allegare. quia nullū ius fratri vero minori competit. sed sim-
pliciter dicere prelato. fac de hac re quod vis. hoc enim est proprie
ius fratris minoris/ nullum ius in terra habere et iniuri-
as sustinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram
priuilegiorum cōseruatoribus iudicialiter molestare. ne-
dicam frequenter malitiose. quū tale officium principali-
ter/ et totaliter etiam in aliis quam in fratribus minoribus iu-
ris indaginē ordinariā non requirat. extra de off. deleg. sta-
tuimus. li. vj. et c. hac constitutione. §. vt autem. Aliqui de
casibus predictis. maxime prope finem pertinēt ad proprie-
tatē proprie voluntatis. qui sunt contra votum aut bonū
obedientie de qua statim prosequar latius per veritatē. Alij
casus ad rerū et vsus pertinēt proprietatē. quia rumpūt promissam
in regula sanctā paupertatē altissime veritatē. sicut sciet et diligens le-
ctor potent inueniri. ¶ Casus autem predicti sub epilogo et bre-
uiloquio repetiti/ probati sunt. s. vbi eos latius declaraui. et
probantur per varios titulos speciales. ff. et C. et extra de emp.
et vendi. et de donatio. et de locatio. et con. et de deposito.

Et de compensationibus. Et de rerũ permutatione. Et de fideiussoribus. Et de testamentis. Et de codicillis. Et de vsu. ⁊ habi. Et de vsufructu. Et de pactis. Et de transactionibus. Et in similibus suis titulis. sicut cuilibet articulo competit superius per se ⁊ specialiter declarato. Et probatur per sanctam regulam pure ⁊ sm rigorem ⁊ spiritualiter ⁊ veraciter intellectam. Et per declarationes Nicolai: Exiit. Et Clementi. Exiui de paradiso. sepissime superius allegatas. Et p cõstitutiones non deuiantes a declarationibus ordinis generalis. Quia. s. in. §. Nunc vero. in princi. in ar. liiij. dixi q religiosi in vitio proprietatis offendunt in ingressu religionis: ⁊ progressu/ ⁊ egressu. Dicto late supra quomodo offendũt in ingressu ⁊ progressu: nunc succincte dicendum est quomodo offendunt in ingressu de mundo in vitio proprietatis. Et siquidem aliqui eorum ante mortem conueniunt in idipsum/ ⁊ alii qui etiam de licentia prelatorum/ q in morte vnus succedat alij in suo peculio maledicto. Aliqui in morte nõ se expropriant in manibus prelatorum: sed tacẽt, ⁊ abscondũt que tenent in ordine vel extra. Vel non faciunt reddi pecuniam illi cuius est: vel res. Vel se expropriãt cum intentiõe si de infirmitate conualuerint: suum peculium rehabendi. de peni. di. j diuortium. ij. q. j. l. destitisse. Vel aliqui eorum faciunt legata de peculio vel missas dici pro anima sua. Vel faciunt fieri post mortem suam pictantiam fratribus. Vel relinquunt aliqua fabrice ecclesie: vel pro edificijs vel necessitatibus fratrum vel sacristie vel infirmarie. Vel dant sine licentia prelatorũ in infirmitate aliqua in ordine vel extra. Vel eligũt etiam intra locum fratrum aliquaz sepulturam. Vel moriuntur cum deliberata displicentia/ magna mortis impatientia ⁊ murmuratione. Hec omnia vitium proprietatis sapiũt ⁊ naturam. ad hoc. C. de episco. ⁊ cleri. auk. ingressi. xix. q. vlt. q: ingredientibus. et. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius cessante. ex͂ de testa. quia ingredientibus. ⁊ de sta. mona. c. ij. ⁊. c. super quodam. ⁊. c. cum ad monasteriũ. §. q si. liiij. di. abbas. xij. q. ij. non dicatis. ⁊. c. nolo. ex͂ de sepult. religiosi. li. vj. xiij. q. ij. quam preposterum. Referas istas allegationes singulas ad suos singulos articulos prenotatos.

Uia autẽ diffusius supra de vitio ꝓprietatis religiosorum maxime fratrum minorum huius frigidi ⁊ hypocritalis tẽporis pertractaui: quia nimis diffusi sunt sup eo: ⁊ vulnera discooperui: vt vere expropriationis ⁊ paupertatis ostẽderẽ medicinam: ne se pretextu crasse ignorantie valeant excusare. que tamen non excusat. ex͂ de or. ab epis. qui renun. episcopa. c. j. vbi de hoc. ⁊ de cleri. ex. mini. c. penult. vbi de hoc plene. Nunc ad alia cor vitia vt per eos sciantur ⁊ curentur similiter reuertamur Et vt curati secularium clericorum ⁊ laicorum efficacius verbo ⁊ exemplo curent scelera ⁊ delicta. xvj. di. c. vlt. xxv. di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem testatur. cum. c. se.

Articulus. lxviij. A

T secundum eorũ vitium capitale inobedientia hariola. j. Re. xv. di. lxxxi. siqui. filia belial. i. absq iugo. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit subesse deo: sed ei se parem facere. Esa. xiiij. Ezechiel. xxviij. de pe. di. ij. si enim. contra quem ⁊ alios inobedientes dicitur Hiere. ij. A seculo confregisti iugum meũ: rupisti vincula: ⁊ dixisti: non seruiam. De obedientia ista tractaui supra in ista secunda parte istius operis in materia Begardorum in tertio eorum errore in. §. tertius error. in ar. lij. Et in tractatu anachoritaruz. in ar. lj. in. §. ex quo sponsa. B. ad hec. cum multis se. Hic tamen multa addam/ ibi dicta minime repetendo. Secundũ vero ea que no. xciij. di. in summa. ⁊ que no. Raymundus in summa sua in tertio li. in titulo de summa precepti. B Obedientia in tribus consistit. in reuerentia exhibenda. in mãdato suscipiendo/ in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori: ⁊ det ei proprium locum et primum in choro/ in mensa/ in sedendo ⁊ eundo/ ⁊ huiusmodi. nisi minori in ordine maior admini strario sit cõmissa. Unde archipresbyter vel presbyter deb3 archidiacono reuerẽtiam ratione maioris administrationis: licet ordine maior sit. xxv. di. perlectis. vltra mediuz. §. archipresbyter. ⁊ no. xxj. di. in nouo. in glos. ar. q. Et sm Hug. quilibet cardinal' psbyter vel diacon' maior est q̃libet episcopo. vt no. Archid. post eum. ij. q. vij. quã q̃. licet glos. dicat cõtra. s3 curia Romana in suo ritu cum Hug tenet. Obediẽtia iudicij ⁊ precepti debetur ei tãtũ qui preest in administratiõe vel iurisdictione. vij. q. j. q: frater. ex͂ de ma. ⁊ obe. siqs venerit. nec est petẽda p iuramẽtũ: nec p chartulã conscribenda. ex͂ de ma. ⁊ obe. legebatur. nisi a suspecto ⁊ al's cõtumaci. ex͂ de ma. ⁊ obe. cum in ecclesijs. Forma obedientie manualis quã subdit' religiosus prestat suo prelato: ⁊ prelatus inferior superiori: ponitur ex͂ de simo. ne dei ecclesiam. Uirtus seu efficacia precepti est q subditus tenetur de necessitate obedire precepto sui prelati vel mãdato. al's peccat sm Ray. mortaliter. xiij. q. j. quod precipitur. immo hariolus et idololatra dicitur. lxxxi. di. siqui. j. Re. xv. Quasi peccatum hariolandi est repugnare: ⁊ q̃si scelus idololatrie nolle acq̃escere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quicquid plus q̃ deum colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie voluntas sua idolum est. cuius nutus contempta dei voluntate sequuntur. ⁊ quicquid ipsa iusserit quasi sacrosanctũ adorãt. Et hoc intelligas quoties prelatus precipit licitum. i. sm deum ⁊ officium suum xviij. q. ij. hoc tm̃. xi. q. iij. qui resistit. ⁊. c. iulianus. qđ principaliter debet exercere circa correctionem ⁊ salutem animarum. Secundario circa discretam ⁊ vtilem dispensationem rerum ecclesie. Unde si precipiat aliquid contra deum vel regulam: non est obediendum. ⁊ sic etiam in sacra regula beati Francisci continetur. ⁊. xi. q. iij. si idem q̃ preest. cum. ij. c. se. in. p̃. c. iulianus. cum. c. sequen. ex͂ de ma. ⁊ obe. cum in ecclesijs. ⁊. p̃. c. ne dei. ⁊ ex͂ de iureiuran. ego N. Si autem dubitat subditus vtrum sit contra deum illud quod precipitur vel non: obediat in dubio. c. di. cõtra morem. in prin. legitur ⁊ no. xxiij. q. j. quid culpatur. in vlt. glos. ⁊ de tempo. ordi. c. ad aures. in glos. ⁊ ita patet. ⁊. c. dilectus. in glos. hic habes. Nisi esset tale dubiũ in quo nullo modo excusabilis esset ignorãtia. puta circa articulos fidei/ ecclesie sacramenta/ precepta vel prohibitiones domini/ vel generale statutum ecclesie. xvj. di. quod dicitis. xxxviij. di. c. j. ⁊. c. qui ea. C Religiosi autem lõge magis sunt adstricti obedientie q̃ seculares. xij. q. j. non dicatis. ex͂ de off. ordina. quanto. Qui sine obediẽtia superioris viuunt: in ecclesia Simonis. i. obedientis Petri nõ viuũt Christus enim ascendit in vnã Simonis nauem. Luc. v. vt qui christi ⁊ sui vicarij seruus est: in obedientia ecclesie viuat. xix. di. in memoriã. ⁊. c. nulli. Unde ⁊ christus multum in Bethania. i. in domo obedientie versabatur. Io. xij. q: ipse precipue obediens fuit vsq ad mortem. Io. iiij. ⁊. vj. ⁊ Phil. ij. Et sm Berñ. potius voluit perdere vitam q̃ obedientiam. Unde inobedientes sine capite viuunt. ⁊ in canone acephali. i. sine capite iudicantur. xciij. di. nulla. Et inobediens morte corporali ⁊ spirituali condemnatur. ex͂ de ma. ⁊ obe. siquis venerit. vbi de hoc. ex͂ q̃ si sine. legi. per venerabilẽ. §. rationibus. D Est ⁊ sciendum sm beatum Antonium de ordine minorũ predicatorũ eximium super euangelium. Quid existis. Matth. xi. q vera obedientia habet in se. v. que ipse colligit de verbo Esa. xxxv. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabunda et laudans. Uera obedientia est humilis/ deuota/ festina/ iocunda/ ⁊ perseuerans. Humilis/ in corde. hoc est Germinans. germen initium est floris: ⁊ humilitas omnis bone actiõis. Superb' em̃ fili' Belial. i. absq iugo vult esse: ⁊ alios subiugare. humilis autem subesse. Unde impos

Obediẽtia trib' implet.

Uera obedientia qualis ee debeat.

sibile est quemcunque esse verum obedientem: nisi sit verus hu
milis. Unde quum Mat.xi. christus dicat, Tollite iugum
meũ. sequitur. Discite a me quia mitis sum et humilis corde.
q.d. Nunquam portabitis iugũ obedientie: nisi fueritis humiles
Devota, in voce. hoc est Germinabit. ex humilitate eñi
cordis procedit devotio vocis. Unde et Matth.xi. dicitur
Discite a me quia mitis sum exterius: et humilis corde interius.
Unde Bern. Collactanee sunt humilitas et mãsuetudo.
Et sicut presumptio ab elatione, sic vera mansuetudo ex
vera humilitate procedit. Festiua, in missione. cui cõcor-
dat Exultabit. Exultauit inquit ad currendã viã. ps. xviii.
Jocũda, in tribulatiõe. hoc est Letabũda. Act.v. Roma.
v. Perseuerans, in precepti adimpletiõe. hoc est laudãs
quia omnis laus in fine canitur. Matth.x. et xxiiii. de pe.
di.ii. §. euidẽter. ii. Itẽ illud. vii. q.i. suggestum. ¶ E De
bet etiam habere obedientia tres alias conditiones que
notant.i. Macha.xiiii. Siluit terra iuda omnibus diebus Si
monis. quesiuit enim bona gentis sue. et placuit illis pote
stas eius. Dies Simonis lux est obedientie. Simon enim
(vt dixi) obediẽs interpretatur. Tres alie sunt cõditiões
vere obedientis et obedientie. Debet enim esse grata, pu-
ra, solicita. Grata, sine murmuratione et contradictiõe.
et hoc no. ibi, Siluit terra. Uerus eñi obediẽs nõ murmu
rat nec recalcitrat: sed silet mẽte et ore. dicit gallice. Fache.
factum est. quia in corde bono suo pro facto habet verbũ
prelati: ac si iam fecisset. et votũ sibi pro opere reputatur.
de pe. di.i. votum. circa princi. di. Item pura sine proprii
commodi carnalis intentione. et hoc notatur ibi. Quesi-
uit bona gentis sue. non sibi sed aliis per suam obedien-
tiam quesiuit bonum. quia obedientia charitatis.i. Pe.ii.
Phil.ii. nõ querit que sua sunt.i. ad Cor.xiii. viii. q.i. sunt
in ecclesia. Sunt enim quidam qui bene obediunt sine
murmuratione: sed ipsi commodum suum considerant:
non aliorum. Item solicita vel festina. et hoc no. ibi. Pla
cuit illis potestas eius. Quidam enim ita tarde et confu-
se et indeuote implent obedientiã: quod nulli placet potestas
eorum i. obedientia per quam verus obediens super se-
ipsum potestatem habet. Prouer.xxi. Uir obediẽs loque-
tur victoriam. Uincit eñi verus obediẽs omnia membra
corporis exterius: et volũtatem suam interius. Bern. Ue
rus obediens mandatum non procrastinat: sed parat au
res auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri: et
se totũ intra se colligit vt mandatum peragat imperãtis.
Uerus ergo obediens debet esse silens a murmuratione
purus in intentione: placens sine excusatione: silens ore:
purus corde: placens opere. Unde et dicebat almus Frã-
ciscus. Fratres: non faciatis me verbum repetere. ad hoc
ex. de ma. et obe. legebatur. et c. cum in ecclesiis. §. cum igi-
tur. in fi. ibi. debite ac humiliter obedirent. c. di. cõtra mo-
rem. in princi. ¶ Ad illam sanctã obedientiam subeundã
inducit dominus: quum ait Mat.xi. Tollite iugum me-
um super vos. Quis non obediat illi qui imperat ventis
et mari: et obediũt ei: Matth. viii. et xiiii. et Lu. viii. et Mar
ci.v. Unde Ecclesiastici vltimo. Comparate vobis sine
argẽto sapientiam. et collũ vestrum subiicite iugo eius etc.
¶ F In verbo autẽ domini p. Tollite etc. tria de obe-
dientia insuper dicuntur. quod debet esse voluntaria a prin-
cipio vt ait Tollite. q.d. Non impono vobis vt bobus vel
asinis: sed vos vt homines tollite vobis si vultis. Domi-
nus eñi filios, scz voluntarios vult habere: non seruos,
scz coactos. xxiii. q. vi. §. ex his. Unde in edificio taberna-
culi dixit Moysi. Exo.xxv. Ab homine qui offert vltro ac
cipietis. Et Ambro. de beata vita. Uoluntarium sibi mi-
litem elegit christus. voluntarium seruum sibi diabolus
auctionatur. xv. q.i. non est. Et secundum hoc male faciũt illi qui
ponũt filios et filias suas inuitos i monasterio. cõtra illud.
Uolũtarie sacrificabo tibi etc. ps. liii. Unde et canon. Quod
enim quis non eligit nec optat: profecto nõ diligit. quod
autem non diligit: facile contemnit. Nullum igitur bonũ
nisi voluntarium. xx. q. iii. presens. Sicut et integritas cor-

poris res est voti: non precepti. xxxii. q.i. integritas. vbi et
notatur quod non potest quis compelli ad seruandam re-
ligionem strictiorem quam promisit. et lxxiiii. di. gesta. in glos.
ar. et ex. ne cle. vel mo. relatum. in glos. in penam. et facit quod
no. lxxxii. di. c. ii. in glos. hic respondet. ii. promotos enim.
et facit quod no. xi. q. iii. §. Item est quando. in glos. ab hoc lo
co. ¶ G Unde et tenet Hug. quod non tenetur monachus
obedire abbati nisi tantum in iis que spectant ad imperi
um abbatis. Si enim abbas velit ei iniungere strictiorem
vitam: bene potest. sed ei non tenetur monachus obedire
vt p. c. non est. et c. presens. et c. gesta. et sic no. xii. q.i. non di-
catis. Et hec fuit etiam sententia Uincẽ. ex de maioritate.
et obe. dilecta. facit pro hoc quod no. xi. q. iii. in summa. in
fi. pro hoc facit. ff. de reg. iur. factum a iudice. xviii. q. ii. hoc
tantum. Et facit pro hoc quod no. Inno. ex de constit. cũ
omnes. §. in glos. i. ii. caueat tñ episcopus. Idẽ tamen In-
no. tenet quod locum habẽt in clericis nõ professis. nam pro-
fessis austeriores constitutiones et obseruantie possunt
indici. vt no. ex de regula. super eo. licet eorum ordo sine
cõmuni consensu mutari non possit. ex quod me. causa. cum
dilecti. Idem etiam tenuerũt Hug. et Lau. xi. q. iii. in sum
ma. Et Jo. an. ex de sta. regu. c. vnico. in glos. sed quomo-
do. et de reg. iu. quod omnes. Ego autem in his distinguo. quia
aut faciunt constitutiones austeriores contra relaxatio-
nem regularis obseruantie: vt quod promiserunt plene
obseruent. Et tunc teneo cum Inno. et sequacibus. et ita
videtur fuisse mens sua in pre. c. super eo. subtiliter intuẽ-
ti. quia loquitur de conuentu in monasterio relaxato. Si au
tem obseruetur obseruantia regularis promissa: non cre-
do quod durior obseruantia possit imponi. et sic teneo cũ pri-
mis. Unde si fieret constitutio. quod fratres predicatores vel
minores tenerentur ieiunare qualibet septimana die ve-
neris in pane et aqua: non tenerẽtur hoc seruare. quia ad
hoc eos eorum regule non obligant. Si autem tales con
stitutiones essent penales pro transgressionibus que fie-
rent: ad tales tenerentur professi. quia pro penitentia im
ponuntur: quam tenentur facere: et ad quam possunt cõ-
pelli. xxii. q.i. predicandum. alias iniustum et iniquum vide-
retur quod aliquis cogeretur ad seruandam amplius quam pro
misit. et quod est supererogationis, ad necessitatẽ et obli
gationẽ adducere. Matth. xxiii. ar. bonũ. xiiii. q.i. quisque.
et ar. xxvii. q. vii. alligat. Item quia obligatio est de voto. vn-
de ps. lxxv. Uouete et reddite. Et illud ps. cxv. Uota mea
reddam. ex de voto. magne. ergo a sensu contrario, quod
non voui non reddam: nisi constitutio annexa esset voto.
ar. i. q. iii. si quis obiecerit. Ad p. contra de sta. re. c.i. vbi impo
nitur clausura presentibus professis nõ promittentibus
eam. Respondeo quod in feminis religiosis ad castitatem
seruandam propter sexum debilẽ annexa est et consequẽs
quemadmodum clausura. vt clare colligitur de verbis et
de mente illius c. et ar. ad hoc ex de iudic. mulieres. li. vi. Un
de quia Dina vagari voluit: stuprata fuit. Gen. xxxiiii. de pe.
di. v. c.i. ad fi. vnde Seneca. Initium bone vite et mentis et
bene constitute est vt aliquis sciat habitare. Sic etiã nar-
rat Greg. in. ii. li. dialogorum de beato Benedicto qui re
cessit a malis monachis et habitauit secum. ad hec. vii q.i.
§. hoc autẽ. in fi. xviii. q. ii. §. ecce secum. Antiqua etiã clau
sura innuitur feminarũ. xviii. q. ii. diffinimus. ibi extra post
tam portam etc. ¶ H Secundo obedientia debet esse
iusta. i. in iis que sunt secundum deum. vt. s. ii. et hec intelligas. cũ
ii. se. satis probatum est. quia in malis promissis fides est
rescindenda. xxii. q. ii. in malis. Et ideo dicit Jugum meũ
Est autem triplex iugum. Primum est proprie volũtatis.
quod nõ est simplex: sed multiplex. quia singuli sensus iugum
suum imponũt. Unde Luc. xiiii. Juga boum emi v. id est
curiositatẽ sensuum nõ sine labore magno acquisiui: va-
ga inuestigando, et in eis delectando. sicut enim iugũ pre
mit ceruicem: ita sensus rationem. Sap. ix. Unde Augu.
Quũ exterior sensus carnis bono suo vtitur: interior sen
sus mentis dormit. Et Isaac de vita contemplatiua dicit.

Quatenus obsequẽdũ sit abbati.

Jugum voluntatis.

Quum mēs a sensibus exterioribus trahitur: cum eis cibum comedit bestiarum. Quum vero sensus trahūtur a mente: cum ea cibum comedunt angelorum. vnde dicitur ibi in Luca/ Eo probare illa. Ecce vitium curiositatis. sz si nemo pōt duobus dñis seruire. Mat. vi. ꝛ Luc. xvi. ꝛ de pe. di. ij. ꝗ. romanos. ℣. nemo pōt. quāto minus. v. tyrānis contra animam ꝛ rationem tyrannizantibꝰ: Unde Bern. Qui iuga iumentorum emit: iumentis stolidior ꝛ bestialior: bestijs cōputatur. Si optas iugum: tolle super te iugum christi: non graue sz leue ꝛ suaue: quod non infligit laborem: sed tribuit requiem. dimitte cupiditatem: ꝛ elige charitatem. Iugum etiam ꝓprie voluntatis ꝙ graue sit ostenditur Job. vij. Posuisti me contrarium tibi: ꝛ factus sum mihimetipsi grauis. Ubi dicit Bern. Nullū mihi importabilius onus meipso. nulla sarcina grauior est. factus sum mihi talentū plumbi: ꝛ resedit iniquitas sup illud. Zach. v. vñ Osee. x. Cōfundetur israel in voluntate sua. ¶ Scdm iugum est diabolice dñatiōis. de quo Esa. x. Auferet onus de humero tuo ꝛ iugū de collo tuo: ꝛ cōputrescet iugum a facie olei. i. a ṗsentia misericordie dei ꝛ vnctione spūssancti. qui dicit Hiere. xxx. Cōterā iugū eiꝰ de collo tuo: ꝛ vincula eiꝰ dirumpā. Huic iugo se subdūt qui suggestioni eius consentiūt. Unde Osee. x. Effraim vitula docta diligere triturā. q: sicut vitula spōte accedit ad iugum vt comedat de frugibus aree: ita peccatrix aīa sponte se subdit diabolo propter appetitum delectatiōis momentanee. ¶ Terriū est iuguz diuine iussiōis. de quo hic. Iugum meum suaue est. ꝛ ṗcedit in Mat. Uenite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis. Ubi Aug. de verbis dñi. Quare em̄ oēs laboramus: nisi q: sumꝰ homines mortales lutea vasa portantesque faciunt inuicez angustias: sz si angustantur vasa carnis: dilatent spatia charitatis. Ad q̇d ergo dicit/ Uenite ad me omnes qui laboratis: alibi vt non laboretis. Item ibi Hilarius. Legis etiā difficultatibus laborātes ꝛ peccatis seculi oneratos ad se aduocat. Itē Hieronymus ibi. Grauia em̄ esse onera peccati et Zacharias ꝓpheta testatur. v. c. iniquitatem dicens sedere super talentuz plumbi. Et psalmista cōpleuit pš xxxvij. Iniquitates mee aggrauate sunt sup me. Itez Greg. xxx. mora. Asperum etiā iugum ꝛ dura seruitꝰ ꝛ pōdus est subesse tēporalibus: ambire terrena: retinere labētia: velle stare in nō stantibus: appetere quidem transeūtia/ sz cum transeuntibus nolle transire. Dum em̄ contra votum cuncta fugiunt que prius mentē ex desiderio adeptionis afflixerant: post ex pauore amissionis premunt. Item Chryso. Non autem dicit/ Uenite ille ꝛ ille. sed omnes qui in solicitudinibus/ qui in tristitijs/ qui in peccatis estis. nō vt expetam noxas: sed vt soluam peccata/ venite. non indigeo vestra gloria. sz q: volo vestram salutē. Unde ꝛ dicit. Et ego reficiam vos. Non dixit/ saluabo solum. sz (quod multo amplius erat) reficiam vos. i. in omni quiete constituam. Rabanus. Non solum exonerabo: sz interna refectione saturabo. Item Remigius. Uenite dicit/ non pedibus sz moribus. non corpore sed fide. Iste namqz est spūalis accessus quo quisqz deo appropiquat. Ideo sequitur. Tollite iuguz meū super vos. Rabanꝰ. Iugum christi est euangeliū christi: quod iudeos ꝛ gētes in vnitate fidei cōiungit ꝛ sociat. hoc autē sup nos iubemur sumere. i. in honore habere: ne forte ponētes. i. praue illud contemnentes lutulentis vitioruz pedibus cōculcemur. Unde subditur. Discite a me. Aug. de verbis dñi. Non mūdum fabricare: non in ipso mūdo miracula facere. sed q: mitis sum ꝛ humilis corde. Magnus esse vis: a minimo incipe. Cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis. Et quātū quisqz vult superimponere maius edificium: tanto altiꝰ fodit fundamentum. Quo autem peruenturum cacumē nostri edificij. vsqz ad conspectum dei. Rabanus. Discendū ḡ nobis est a saluatore nostro vt simus mites moribꝰ ꝛ humiles mentibus. neminem ledamus. neminem contemnemus. ꝛ virtutes quas foris ostendimus in opere: intus teneamus in corde. Chryso. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit: et maximum premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus vestris. Hoc enim maximum est premium. Non enim alij efficeris vtilis solum: sed teipsum requiescere facis. ꝛ ante futuram hanc tibi dat retributionem. in futuro autem perpetua gaudebis requie. Et ne formidarent q: dixerat onus ꝛ iugum. subdit. Iugum meum suaue est: ꝛ onus meum leue. Hilarius. Iugi autem suauis ꝛ leuis oneris blandimenta proponit. vt credentibus eis boni sciētiam prestet. quod ipe solus nouit in patre. Greg. iiij. mora. Quid graue mentis nostre ceruicibus imponit: qui vitare omne desideriū quod perturbat precipit: qui declinari laboriosa mundi huius itinera admonet: Item Hilarius. Et quid iugo ipsius suauiꝰ: q̇d hoc onere leuiꝰ: ꝓbat fieri: scelere abstinere: bonum velle: malum nolle: amare omnes: odisse nullum: eterna consequi: presentibus non capi: nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestū: Rabanus. Sed quomodo iugum christi suaue est. quū supra dicat Mat. vij. Arcta est via que ducit ad vitam: Sed quod angusto initio incipit: processu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. Item Augu. Qui iugum domini intrepida ceruice subierunt: tam alacriter difficillima pericula patiuntur: vt non a laboribus ad quietem/ sed a quiete ad laborem vocari videantur. Sed profecto adest spiritussanctꝰ qui in exterioris corruptiōe hominis. ij. Cor. iiij. interiorem renouaret. Ephe. iiij. de die in diem. ꝛ gustata requie spirituali in affluentia deliciarum dei in spe future beatitudinis omnia presentia deliniret aspera: et omnia grauia releuaret. Secari ꝛ vri se homines patiuntur: vt dolores acriores eterni aliquādo dolorum precio redimantur. Quibus tempestatibus vel penis importuni sunt mercatores: vt diuitias venturas acquirant. Sed qui has non amant: eadem grauia patiuntur. Qui vero amant: eadem quidem sed non grauia pati videnť. Omnia em̄ seua ꝛ immania prorsus facilia ꝛ prope nulla efficit amor. Quanto ergo facilius ad veram suam beatitudinem charitas facit: quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit: Hieroymus. Quomodo etiaz leuius est lege euāgelium: quum in lege. Exo. xx. homicidiū ꝛ adulterium: in euangelio. Mat. v. de pe. di. j. homicidium. ꝛ. c. si cu. ira ꝛ concupiscētia punianť: In lege em̄ multa ṗcepta sunt: que apostolus nō posse compleri plenissime docet. ad Romanos. In lege opera requiruntur. in euangelio voluntas queritur. que etsi effectum non habuerit: tamen premium non amittit. de peni. di. j. votum. in prin. di. ꝛ peccatum facit. xxxij. q. v. non nisi. Euangelium ea precipit que possumus: scilicet ne cōcupiscamus. hic in nostro arbitrio est lex: quum voluntatem non puniat. de peni. di. j. ꝗ. cogitatio. punit effectum ne adulteriuz facias. Finge in persecutione aliquā virginem prostitutam. hec apud euangelium quia voluntate non peccat/ virgo suscipitur i lege q̄si corrupta repudiať. xxxij. q. v. finge. als est. ꝗ. sub. c. de pudicitia. ¶ Est autem iugum christi suaue. Primo propter dominationē: q: sicut hic ait Aug. qui huic iugo subditur: cuncta habet subiecta. j. ad Cor. iij. Omnia vestra sunt. xxiij. q. vij. ꝙ autem. in fi. ¶ Secundo propter vnctionez. Magna enim suauitas est in obediētia ꝛ adimpletione mādatorum dei. pš. cxviij. In via testimoniorum tuorum delectatus sum ꝛc. idem. xviij. In custodiendis illis retributio multa. Ubi dicit Augu. Non ait/ pro custodiendis. sed in custodiendis. quia non tantum pro eis reddetur premium. sed hic in eorum custodia magnū est gaudium. Eccli. xxiij. Nihil dulcius ꝙ respicere in mādatis domini. Unctio hec/ sicut dicit Bernar. Andream fecit amplecti crucem gaudentem. Laurentium irridere carnificem. Stephanum. Act. vij. pro lapidantibus flectere genua in oratione. Et aplos gaudere in tribulatione. Act. v. pš. iiij. In tribulatione dilatasti mihi. ij. Corinth. j.

Iugum diaboli/ce dñationis.

Iugum diuie iussionis.

Iugum christi suaue multas ob causas appellatur

Sicut abundant passiones christi in nobis: ita et per christum abundat consolatio nostra. Unde ⁊ ps̄.xxx. Q̄ magna multitudo dulcedinis tue dn̄e/quam abscondisti timentibus te. Ubi dicit Bern̄. Videns quodammodo memoriam suauitatis huius anima sancta exprimere gestiens: verba multiplicat. hanc dulcedinem nemo expertus. inexpertus ignorat. q: nemo scit nisi q̄ accipit. Apoc. ij. Unde ⁊ ad gustandum nos Dauid inuitat dicens. ps̄. xxxiij. Gustate ⁊ videte. Item Bern̄. Hanc suauitatē docet unctio: nō lectio. Eccl'i. xxiiij. Sp̄s me⁹ sup mel dulcis. Bern̄. Adeo dulcis/vt nec ip̄a quidem mortis amaritudo licz amarissima queat illi dulcedini p̄ualere. Quid ergo non temperet illa dulcedo: q̄ ipsaz mortē facit dulcissimā? Jone. j. Tollite me ⁊ mittite in mare: ⁊ cessabit mare ī vobis. Hoc est lignuz quod ipsas aquas amaras per Moysen dulcorauit. Exo. xv. de con. di. ij. reuera. Hec est farina q̄ pulmentū ꝓphetarū p Heliseū saporauit. iiij. Reg. iiij. Hic est sal federis quod nulli sacrificio deesse iubet. Leuit. ij. Unde Job. vj. Numquid pōt comedi insulsum qd̄ non est sale conditū? Hec dulcedo est etiam illa consolatio ⁊ manna quod datum est filijs israel in deserto hui⁹ ꝑegrinationis: donec terram ꝓmissionis intrarent: que est terra viuentium. Exo. xvj. Mane iacuit ros p circuitum castroꝝ. q: germen diuine cōsolationis extinguit feruorem cōcupiscētie carnalis: ⁊ ab aduersarijs vndiqꝫ nos defendit. Quumqꝫ operuisset superficiem terre. q: gaudiuz cōscientie resultat in facie. apparuit in solitudine. i. in contēplatione minutū. ꝓpter subtilitatē cognitionis. quasi pilo tunsum. ꝓpter suauitatem contritionis. in similitudine pruine. q: candorem h̄z per munditiā sanctitatis: ⁊ impinguat per affectum pietatis. Quod quum vidissent filij israel: dixerunt/manhu. i. q̄d est hoc: quibus ait Moyses. Iste est panis quē dedit vobis dn̄s ad vescendum. de con. di. ij. reuera. Hec est promissio quā ꝓmittit dn̄s ad se venientibus. in. p̄. c. Mat. xj. Uenite ad me omnes ⁊c̄. ibi reficiam vos. Quicquid est in hoc mundo: hanc gratiam ⁊ suauitatem non pōt cōparare. Hec est multitudo dulcedinis: de qua dictum est/delicie cordis/primitie sp̄us/panis quotidianus/stipendium militie/ centuplum huius vite. de quo Matth. xix. ❡ Tertio est suaue hoc iugū dn̄i ꝓpter promissionem. q: magna est spes mercedis. vn̄. ij. ad Cor. iiij. Id quod in p̄nti est momētaneum ⁊ leue tribulationis nostre: supra modū ī sublimitate eternū glorie pondus operatur in nobis. q. d. Tribulatio est quantitate modica: duratione momentanea: acerbitate mensurabilis ⁊ finita in loco calamitatis: sz glorie quātitate immēsa: duratione eterna: dulcedine inestimabilis in loco amenitatis. Eccl'i. xxxviij. Unguentarius faciet pigmēta suauitatis ⁊ vnctiones conficiet sanctitatis. ❡ Quarto propter amorem. Un̄ gen̄. xxix. Uidebant̄ Jacob pauci dies quibus seruiuit pro Rachele: pre amoris magnitudine. Bern̄. Nihil credentibus impossibile/nihil amantib⁹ difficile/nihil asperū mitibus/nihil humilibus arduū reperitur: quibus gratia fert auxiliū. ⁊ obediendi deuotio lenit imperium. ❡ Quinto propter precedentium patrū considerationē. Heb. xij. Habentes impositam tantā nubē testium. i. multitudinem martyrum per patientiaz curram⁹ ad ꝓpositum nobis certamen. Unde Greg. Si facta recolamus precedētium: difficilia non erunt que toleram⁹. ❡ Sexto propter subleuationem. q: licet simus sub onere: deus tamen a superiori onus leuat. Sicut mater qn̄qꝫ portat onus super caput filij sui: ⁊ tn̄ ipsum reputat portare. sic ⁊ dn̄s suū bonum tribuit nobis ad meritum: licet ipse operetur. Gen̄. xv. Credidit Abraam deo: ⁊ reputatū est ei ad iustitiā. De isto iugo etiam scripsi. s̄. in ar. vj. in. §. aleph. in. c. thre. §. teth. bonuz est. sz hic plenius. ⁊. s̄. in pn. istius. ij. partis. §. iam nunc. in tex. interierunt in vijs. j. ar. ❡ Tertio obedientia debet esse deuota. vn̄ ait Hugo. vt in honore habeatis. non subter. vt cōtemnatis. Unde j. ad Cor. x. ⁊ Colos. iij. Omnia in gloriā dei facite. Canti. j. Fasciculus myrrhe. dilect⁹ me⁹ mihi. vbi dicit Bern̄. Non fascem sz fasciculum dicit dilectū. q: leue pro ipsius amore ducit quicquid laboris immineat ⁊ doloris. Inter vbera mea commorabitur. Bern̄. Habeto illum semper nō retro in humeris: sz ante pre oculis. vt portantes ⁊ nō odorantes ⁊ onus premat ⁊ odor non erigat. ❡ Item de obedientia. j. Re. j. Loquere dn̄e: q: audit seru⁹ tuus. Esa. vj. Ecce ego: mitte me. viij. q. j. in scripturis. Et Saulus. Dn̄e q̄d vis me facere? Act. ix. super quo verbo Aug. Occisus agn⁹ a lupis fecit agnos de lupis. Jā parat se ad obediendū q̄ prius seuierat ad ꝑsequēdum. Item sup illud Prouer. xv. Responsio mollis frangit irā: ⁊ lingua eucharis in bono hoie abundabit. Sanctus Antonius de ordine minorū ait. R̄nsio mollis humilis subditi frangit irā superbi p̄lati. Unde Prouer. xxv. Patientia scz subditi lenietur princeps. i. p̄latus. xxxv. di. ecclie. ⁊ lingua mollis veri scz obedientis cōfringet duritiam. scz prelati austeri. Ne coneris dicit sapiens Eccl'i iiij. cōtra ictum fluuij. i. voluntatem prelati. sz humilia ei caput tuum. Uerbum dulce multiplicat amicos: ⁊ mitigat inimicos. Et lingua eucharis. i. bone gratie in bono scz subdito abūdabit. Eccl'i vj. vt dicat cum Job. xiiij. Uocabis me: ⁊ ego r̄ndebo tibi. R̄ndet qui sibi p̄cipiēti ex aio obedit f̄m Antonium. Itē j. Mach. ij. Ecce Simon frater vester: scio ꝙ vir boni consilij est. ipsum audite semꝑ: ⁊ ipse erit vobis pater. Simō interpretatur obediens. Obediētia bonū est cōsilium. q: ꝓpriam volūtatem (que est via ad infernum f̄m Bern̄.) docet mortificare: ⁊ alterius voluntatem (que est via ad celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si quis vult post me venire: abneget semetipsum. scz per verā obedientiam. ⁊ sequatur me. per penitentiam ⁊ cōscientiam. Unde Grego. Sola obedientia est virtus que ceteras virtutes sibi inserit: insertasqꝫ custodit. ❡ I Obedientia autem f̄m sanctum Climacū abbatē montis sinai/est aie proprie cōsummata abnegatio per corpus manifeste monstrata.

Aut obediētia est perfecta corporis abnegatio per animam ex voluntate ferueter ostensa. Obediētia est f̄m eundem/mortificatio membrorum in viua mente ⁊ deliberatione. Obedientia est imperscrutatus motus: spōtanea mors: sine curiositate vita: absqꝫ cunctatione ⁊ sollicitudine periculū: carentia timoris mortis: absqꝫ detrimēto naufragium: dormiens vie peragratio. sicut eī dormiens quiescit a curis: nec curat de aliquo: ita qui verus obediens est/siue in mari nauigans vel incidēs in latrones/de periculis nō curabit. Neqꝫ precepta discernit. scit enim constanter q: in martyrium ei imputabitur quod superueniet periculum: eo ꝙ obedientiam sine discretione humane prudentie impleuit. Est etiā obedientia perfecte assumpta perfecta omnium presentium rerū obliuio: ⁊ a propriis naturalibus nobilibus verus recessus. Itē obedientia est sepulcrum voluntatis: resurrectio humilitatis. non contradicit aut discernit mortua in bonis aut in apparentibus malis. Qui preest pie mortificat eius animam. ⁊ super omnibus satisfaciens reddet rationē. Obedientia est depositio hesitationis ⁊ districtionis in diuitijs discretionis. Qui enim in preceptis malis apparentibus sed simpliciter non malis vt peccatum/obedit/vere obediens est. sicut Abraam filium immolans. Gen̄. xxij. ⁊ alter cenobita ad preceptum abbatis filium in fumum ꝓijciens. Diuitie vero discretionis in obediētia nō discernēti sunt virtutes que consequuntur obedientiā non discernentem. sicut humilitas ⁊ patientia ⁊ alie virtutes. Initium autem mortificationis ⁊ membrorum ⁊ corporis et anime ⁊ voluntatis labor ⁊ dolor. Medium vero quandoqꝫ est cum dolore: quandoqꝫ sine dolore. Finis vero in omni immobilitate de cetero est et insensibilitate doloris. Tunc inspicitur dolens et contristatus viuens mortuus. iste beatus quando seipsum propriam viderit voluntatem facientem proprij iudicij pondus timens. Quū subditus presidentem dīiudicat: nunq̄ verus erit

obediēs. Inquātū em̄ pullulat ad prelatum in corde subditi fides: intātū in ministratiōe corpus accelerat. Quando ergo tentatur subditus prepositū iudicare: dicat serpenti tentanti. Non ego mei prioris/sʒ ipse mei suscepit iudicium. Beatam obedientiā patres martyrij confessionem existere decreuerunt. Qui propter deum pfecte obedit: perfecte se delicto suo exuit. si vero in quibusdam suā perficit voluntatē: q̄uis obedire appareat: ipse suum pōdus portabit. hucusq; Climacus. ¶ R Sed numquid solitarij ⁊ anachorite absq; obedientia viuūt? Quid ergo de Paulo primo eremita ⁊ Antonio/ ⁊ Maria egyptiaca/ Joanne baptista/ ⁊ alijs sanctis innumeris anachoritis maxime in egypto? Sʒ respondendum est q̄ subsunt epis in quorū territorio succedunt. vt no. xvi. q. j. qui vere. in glo. j. Sed ⁊ dicendum igitur proinde est q̄ qui perfecte carnem spūi subijcit: ⁊ conscientie stimulū iudicē possidet: ⁊ ei obedit: nihil sibi de propria volūtate relinquēs diuinis preceptis obediēs factus: ante q̄ visibilē obediētiam ptranseat/ ad intellectualē pertingit: que multuʒ excedit visibilē: sicut aia corpus/ ⁊ ipsius lrām/ ⁊ gratia euangelij legem/ ⁊ gloria gratiā/ ⁊ hanc illa subsistule ⁊ cōmendabilem facit. Et per hanc obediētiā intellectualem sancti anachorite quasi angeli deo obediebant: solū celestia sapientes: quibus dignus nō erat mundus. Heb. xj. Precedit ergo intellectualis obedientia visibilem incomparabiliter. Et sicut sol stellas suo ortu occultat: ita intellectualis visibilem. Quare qui intellectualē non possident: sʒ adhuc sub vitijs molestātur sine visibili: tam q̄ paruuli ⁊ sub nocte vitioꝝ pficere vel saluari nō possunt.

¶ Articulus. lxix. A

Quoniam ergo obedientia intellectualis diuina illuminatione perficitur: ⁊ conscientiam possidet iudicem: videndum est quid est conscientia: contra quam agere est edificare ad gehēnam. xxviij. q. j. §. ex his. ⁊ ex̄ de resti. spo. lrās. ⁊ de suno. per tuas. ij. ¶ Consciētia est diuine scientie motus et operatio cū nostra ⁊ in nostra scientia. Conscientia est scintilla diuini luminis/ in homine condito subseminata a principio/ quasi quedam cogitatio feruentior ⁊ illuminatiua/ verbum seu rationem lucis in se continens/ ⁊ ostendens ei bonum a malo. Et hec vocatur consciētia ⁊ lex naturalis. Hec est Isaac puteus/ vt dixerunt patres/ quē philistini demones repleuerūt caligine vitioꝝ. Gen. xxvj. Hec in euangelio. Mat. v. aduersarius dicitur. cui q̄diu sumus in via debemus consentire ne moriamur. Cōsentimus vero ei dū eā custodimus. ad deum per fidem ⁊ obedientiam ⁊ amorē mādatorum. ⁊ proximum p pietatē patiētiā ⁊ humilitatē. ad nosipsos per mortificationē sensuum/ custodiam cordis ⁊ lingue/ ⁊ odium corporis/ ⁊ omnium visibilium/ ⁊ proprie volūtatis. ad materias ⁊ vsum rerū per temperantiā ⁊ sobrietatē/ ⁊ earūdē custodiā fidelē ostēdēdo in eis: sicut in reb⁹ sacris dñi reuerētiā ⁊ seruitutē. ¶ Dicta ē cōsciētia: q̄si cū sciētia. scʒ naturali diuina ⁊ scripta cōfirmata ⁊ cōformata Aut em̄ lege scriptā p legē naturalē menti a deo infitā se deo placentes reperiunt: que ꝯscientia ab aplō vocaꝛ Ro. ij. vbi ait. Quum em̄ gētes q̄ legē nō hn̄t naturaliter ea q̄ legis sunt faciūt: eiusmodi legē nō hn̄tes ipi sibi sunt lex qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsoꝝ: ⁊ inter se inuicem cogitationū accusantium aut etiā defendentiū in die quā iudicabit dñs occulta hoim ⁊c. Unde conscientia signaꝛ p lapideas tabulas. de q̄b⁹ Exo. xxiiij. Tenet em̄ durabiliter in se legeʒ scriptā. Nullus ergo excusari pōt q̄ scripturas nesciat. quū scripturā in corde habeat: sm̄ quā viuat. Sic. x. mādata i tabulis/ tabule i arca/ arca i tabernaculo. Heb. ix. sic lex naturalis in cōsciētia: cōsciētia vero in aia/ aia vero in corpore est. Sʒ heu ppter pctm̄ obscurata est lex cōscientie. Illuminanꝛ aūt per legē scriptā ⁊ legē gratie. Heb. viij. Dabo leges meas in cordibus eoꝝ: ⁊ in mētibus eoꝝ superscribā eas. Per legem em̄ scriptam cognitio peccati. Ro. iij. ⁊ vij. Unde peccantes per ignorantiā nō excusantur: licet bonā hn̄t emulationem. cōtra quos ad Ro. x. Testimoniū perhibeo illis q̄ emulationem dei hn̄t: sʒ nō sm̄ sciētiā. xij. q. j. §. j. xxxviij. di. qui ea. Ista etiā cōscientia est illa lex dei ⁊ lex mentis de qua Ro. vij. Condelector em̄ legi dei sm̄ interiorem hominem. video autē aliam legem repugnantem legi mentis mee. ⁊c. xxxij. q. v. si paulus. de con. di. iiij. c. ij. di. vj. in palea. sʒ pēsandū. Iste liber conscientie scribendus est calamo aureo bonoꝝ meritoꝝ. Si aūt scribatur male meritis tunc signatur stilo ferreo. Hiere. xvij. Peccatū Jude scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino. i. in corde obstinato. sʒ heu q: ista scriptura ab omnibus legeꝛ in die nouissimo. Un̄ Orig. Nudabitur pectoris nostri conscientia: ⁊ aperto corde videbuntur lr̄e peccatoꝝ: que stilo ferreo ⁊ in vngue adamātino scripte sunt. atq; vniuersa spectantium multitudo leget i pectore nostro signatas imagines peccatoꝝ. Quia ergo quod fit contra conscientiā. subaudi sm̄ glos. precepti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §. ex his. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de resti. spo. lrās. ⁊ de prescrip. c. vlt. Et quidā hn̄t conscientiā cauteriatā insimulatā/ vel vulneratā. lxxiiij. di. in nomine patris. ⁊ j. ad Timo. iiij. quidā nimis scrupulosā in. ex̄ de simo. per tuas. ij. Ideo consiliū sapientioris adhibendū est sm̄ quod vel sequēda est vel non sequenda. vt insp̄. c. per tuas. ⁊ ex̄ de sen. ex. inquisitiōi Als hn̄s conscientiā erroneā ⁊ faciens cōtra eam peccat mortaliter. vt si haberet quis conscientiam tollēdi paleā de terra: ⁊ si tolleret: peccaret mortaliter: si tollit eam peccat mortaliter cōtra suam cōscientiā etiā erroneam faciēdo. vt est expressuʒ p̄. c. per tuas. ⁊ no. de hoc. in p̄. §. ex his.

Sicut autem veri religiosi hn̄t suam puram conscientiam conseruare: ita precipue cauere dn̄t aliorū fratrum. j. Cor. viij. cōsciētias ferire aut etiā perturbare. Multis autem modis cōscientia fratris feritur: extollentia/ ⁊ elatione superflua/ prudentia/ seductione/ infidelitate/ mendacio/ fraude/ deceptione/ cōtemptu/ liuore/ murmuratiōe/ detractione/ vindicta/ ⁊ reliquis que pariuntur ex istis. Pura etiā consciētia est anime testimonium. ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. xj. q. iij. interverba. Et beatus q̄ pōt dicere cū Job. xxvij. Neq; em̄ reprehendit me cor meum. i. cōscientia in omni vita mea. Idē tn̄ dicit. Si fuero iustus: os meum impia loqueꝛ: ⁊ si sine crimine prauus inueniar. et si purificatus in niue et lotus mundis manibus fatis me sorde tinxisti. ⁊ execratū est vestimentum meum. de pe. di. ij. si em̄. vltra colum. Et Job. ix. sm̄ aliam translationem. De ista etiā puritate cōscientie apl̄s. j. ad Cor. iiij. Nihil enim mihi conscius sum

Sine puritate istius conscientie nō pōt in anima esse vera charitas. Un̄. j. ad Timo. j. Finis autem p̄cepti est charitas ex corde puro ⁊ cōsciētia bona/ ⁊ fide nō ficta. de pe. di. ij. charitas. ij. ꝟ. Itē ergo. Que aūt turbata ⁊ ingrossata conscientia est semp presumit seua. sicut dicit Sap. xvij. Recta aūt cōsciētia semp pctō cōtradicit. etiā in diabolo prescito ⁊ irreconuertibili. Unde poeta.

Ex templo quodcunq; mali committitur: ipsi
Displicet authori prima hec est vltio: q̄ se
Judice nemo nocēs absoluitur.

Eccl. xiiij. Beat⁹ q̄ non est stimulat⁹. subaudi a conscientia. in tristitia peccati. q̄a omne pctm̄ tristitiā mēti ingerit. Unde Isidorus. Anim⁹ nunq̄ potest esse let⁹. Si ergo vis esse semp letus: semper bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quanta securitas: quanta fortitudo: quanta spes: vbi est puritas conscientie. Nihil em̄ timet exterius: q̄ interi⁹ est securus. De ista sancta conscientia multipliciter cōmēdata. vide. xj. q. iij. quid obest. ⁊ c. sciti. ⁊ c. in cunctis. c. custodi. c. inter verba. ¶ Pura conscientia nec adulationibus maculaꝛ: nec detractionib⁹ irritaꝛ. q: nec dānare pōt iniuria: nec coronare laus falsa. sm̄ Grego. Sicut autem nobis

Conscientie descriptio.

noſtra conſcientia neceſſaria eſt propter nos: ita bona fama neceſſaria ꝓpter proximum. qui aūt famam negligit crudelis eſt. xi. q. iij. non ſunt audiendi. xij. q. i. nolo. Iudices tñ in iudicando non hñt ſequi ꝯſcientiam: ſꝫ leges: et ſm allegata. q: hñt iudicare ſm cōſcientiā quā habent vt iudices: non quā hñt vt hoīes priuati. xi. q. iij. ſumope. vbi de hoc. ⁊ iij. q. vij. iudicet. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de off. or. ſi ſacerdos. vbi de hoc. ¶ Ubi etiā ꝑplexa eſt cōſcientia inter duo mala: in que ſua culpa incidit: cōſilio prudentiori preeligat facere minus malum. ⁊ illud minus malum facere eſt tunc malum non facere: ſed bonum. q: vitatur maius malum. Perplexitas eñ nihil eſt: niſi quātū ad fatuā opinionē perplexi. Unde qui iurat interficere hoīem: nō peierat tunc quum nō interficiat. q: in hoc bene facit. ſꝫ quum iurauit: pernicioſe iurauit: ⁊ mortaliter peccauit. vt. xxij. q. iiij. in primis. c. vſqꝫ ad. §. deniqꝫ. De iſta ꝑplexitate agit xiij. di. c. j. ⁊ ij. ⁊ in ſumma. ⁊ xiiij. di. per totū. ¶ Hoc etiam a memoria tua nunq̄ excidat: q̄ ſi vermis conſcientie ordinate in hac vita non moritur: nec in illa in ꝑpetuū morietur. Q. ar. ix. Uermis eoꝝ non moritur. ⁊ Eſa. vlt. in fi. vbi Chryſo. No de ſenſibili verme hoc dicit: ſꝫ vermē cōſcientiā vocat mordentē aiam: q̄ nō ſit opata bonū. Unuſq̄ſqꝫ eñ ſui accuſator fiet rememorans que geſſit in vita mortali: ⁊ ſic eoꝝ vermis immortalis permanet. Item ſuper illud Matth. viij. xiij. xxij. ⁊ xxv. ⁊ Luc. xiij. Et ſtridor dentium. Gualfredus. Quid eñ ſtridor dentiū: niſi ire, furoris, nequitie, ⁊ malignitatis iudicium? Siquidē (vt ego arbitror) nullum tormentū erit grauius malis: q̄ malitia cordis ⁊ iniquitas ipſa cōſcientie ⁊ peruerſiſſime voluntatis. Nimiru ſicut paſſiones omnes patientia ſubleuat: ſic impatiētia quātumlibet leues aggrauat. Fletus ergo erit ex dolore: ſtridor dentium ex rancore. Itē ibi Beda. Sicut vmis ē dolor interi⁹ accuſans: ſic ignis eſt pena extrinſec⁹ ſeuiens. Itē Aug. xxi. de ciui. dei. c. ix. Dicūt etiā vrı dolore quū ſero atqꝫ infructuoſe penitent, eos q̄ fuerint a regno dei ſeparati. ſm illud Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimentum, ⁊ vermis lignū: ſic meror excruciat cor viri. Unde ſuper illud Mat. xxij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. Bern. Fletus erit ob ignem: qui non extinguitur. ſtridor ob vermem cōſciētie: q̄ nō morit. Item idem. Malus vermis luxuria: quo nullus alter nocētior. Ingredit eñ blandiendo. mordet ridendo. tranſforat delectando. perimit conſentiendo. Prouer. xxiij. Ingreditur blande: ſꝫ in nouiſſimo mordebit vt coluber: ⁊ vt regulus venena diffundet. Malus etiam vermis acidia. malus triſtitia. de quo Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimento, ⁊ vermis ligno: ita triſtitia viri nocet cordi. Beatus igit qui ad mortificandos hos vermes preuenit myrrha mortificatiōis ſue vngere corpus ſuum in ſepultura. q̄ſquis ille eſt: non eſt qui metuat vermē q̄ nō moritur: q: iā mortuus eſt vermis. vnde ille moritur. Cauteriate eñ cōſciētie igne propriorū ſcelerū ſuccendētur. iuxta illud pſ. xx. Pones eos vt clibanū ignis in tempore vultus tui. Neceſſarium ergo eſt ſequi cōſiliū Pauli vt emundemus cōſcientias nr̄as ab operibus mortuis. i. a peccatis qui mortē inferunt aīe ad ſeruiendum deo. ad Heb. ix. c. Si eñ non permanſerit in tabernaculo noſtro iniuſtitia: tunc leuare poterimus faciem noſtram abſqꝫ macula. Iob. xi. Tabernaculum noſtrū eſt cor noſtrum. pſ. xlv. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Facies autem eſt conſciētia. pſ. xlix. Arguam te ⁊ ſtatuam contra faciem tuam. Sicut eñ macula in facie: ſic peccatum in conſcientia valde deformat hominem apud deum. Ideo autem ſpōſam ſuam maxime in facie examinat chriſtus. Cant. ij. Oſtende mihi faciem tuam. i. conſcientiam. Et iterum. Facies tuā decora. i. conſcientia. Unde ſicut ſponſe facies ſuas in ſpeculis examinant vt maculas purgent: ſic ⁊ anime fideles faciunt. Unde Exo. xxxviij. legitur q̄ mare eneum factum eſt de ſpeculis mulierum. xxxvi. di. §. ecce. ad fi. Macule eñ in ſpeculis viſe lauari debent in mari lachrymarum penitentie Matth. vi. Faciem tuam. i. conſcientiam laua. Specula autem ſunt dei verba vel ſcriptura diuina. Iaco. j. Si q̄s auditor ⁊c. ⁊ j. Conſideranti vultū natiuitatis ſue in ſpeculo. Greg. Scriptura ſacra mētis oculis quaſi quoddā ſpeculū opponitur vt interna noſtra facies videatur. ibi enim feda: ibi pulchra noſtra cognoſcimus. Saluanda eſt conſcientia. ex̄ de poſtu. ꝓ. bone. ij. §. intelleximus. de tēpo. or. ad aures. Uocatur conſcientia fides que ſincera debet eſſe. ex̄ de preſcrip. qm̄. de elec. c. ij. Non debet eſſe leſa conſcientia. ex̄ de elec. innotuit. §. j. ⁊. §. multa. Accipitur aliquoties conſcientia pro conſenſu vel voluntate. ex̄ de elec. per inquiſitionem. §. j. de preſcrip. cū olim. Cedēdum eſt propter conſcientiam criminis. ex̄ de renun. niſi. cū. j. §. ꝓpter. Recta dꝫ eſſe ꝯſcientia: ⁊ ꝯſciētia precipuū bonum eſt. ex̄ de tempo. or. c. vlt. Non eſt loquendum cōtra conſcientiam. ex̄ de ſerui. in ordi. c. j. Non debet aliquis contra conſcientiam ordinari. ex̄ de eta. ⁊ qua. queris. ⁊. c. ad aures. c. intelleximus. Per oleum nitor conſcientie deſignatur. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. Habendus eſt nitor conſcientie int⁹. ibidem. Et ipſa eſt gloria noſtra. ibidem. Contra conſciētiam eſt inuita ſnia executioni mandāda. ex̄ de off. dele. paſtoralis. §. qui vero. ⁊. c. ſi quando. De ſe confeſſis nō creditur ſuper cōſcientijs alioꝝ. ex̄ de confeſ. c. j. Satiſfaciēdum eſt cōſciētie remordēti. ex̄ de iureiu. quāto. §. fi. Quilibet eſt ſue cōſcientie relinquendus. e. t. mulieri. Iudex contra conſciētiam non recipiat adſeſſorē. ex̄ de reſcrip. ſtatutum. §. adſeſſorem. li. vj. Cum nuda conſcientia electores debent eccleſie vtilitatem proſequi. ex̄ de elec. vbi periculū. li. vj. §. ceterum. Agentes contra conſcientiam diuinam offenſionem incurrunt. ex̄ de elec. ꝑpetue. li. vj. Iudices cōtra conſcientiā partem grauantes puniuntur. ex̄ de re iudi. cum eterni. §. ſi quis. li. vj. De cōſcientia bona ex̄ de ſchiſ. c. j. li. vj. de pe. di. ij. charitas. ij. ℟. item ergo. De conſciētia cauteriata. lxxiij. di. in nomine patris. De cōſciētia habetur de pe. di. iij. §. item illud Amb. in fi. diſtinc. xxv. di. primum. Quotupliciter accipitur cōſcientia no. de pe. di. iij. ille rex. in glo. ar. q̄ non dicitur. ¶ Notandum etiam eſt q̄ magna cautela, magna ſapiētia, magna diſcretio ē habenda ne conſcientia impinguata, ⁊ in vitijs antiquata declinet nimis ad carnalia: q̄ in ſcriptura diuina ſiniſtra pars dicuntur. Tales ſunt conſcientie hypocritaꝝ ⁊ quorūdam religioſoꝝ cerimonialium. qui de modicis, vt de verbo omiſſo in officio diuino ⁊ de ſilentio rupto ⁊ riſu ⁊ cibo conſcientiam ſibi faciunt: ſꝫ non de inobedientia prelatorum ⁊ contradictione. ⁊ inſultatione: non de ambitione officiorum ⁊ procuratione, non de ſuſpecta familiaritate, nō de pecunia, non de paupertate, non de ſcandalo fratris, non de diffamatione graui ⁊ perditione, non de inuidia ⁊ ſuperbia ⁊ diuiſione ⁊ tyrannide ⁊ perſecutiōe fratrum ſuorum, ⁊ ſimilibus grauioribus conſcientiam ſibi faciunt. contra quos dominus Mat. xxiij. dicit. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui decimatis mentam ⁊ anetū ⁊ cyminum: ⁊ reliquiſtis que grauiora ſunt legis iudicium ⁊ miſericordiam ⁊ fidem. hec oportuit facere: ⁊ illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem: camelū autem glutientes. Chryſo. ſuper Matth. Quia ſacerdotes auaritia pleni: ſiquis decimam alicuius rei vel minime non obtuliſſet: corripiebant eum q̄ſi magnum crimē feciſſet. ſiquis autem alterū ledebat: aut in deum peccabat: non curabant eum corripere: de lucro quidem ſuo ſoliciti: de honore autem dei ⁊ gloria ⁊ ſalute hominum negligentes. Seruare enim iuſtitiam ⁊ facere miſericordiā ⁊ habere fidem propter ſuam gloriam deus mādauerat: decimas offerre ꝓpter vtilitatē ſacerdotū. vt ſacerdotes quidem populo in ſpiritualibus: obſequantur. populi autem in carnalibus ſacerdotib⁹ ſubminiſtrent. Sic ⁊ modo fit. quia omnes de honore ſuo ſunt ſoliciti: de honore autem dei nullus. Portiones autem ſuas vigilanter defendunt: ſed circa obſequium eccleſie curā impēdere non

Uermis cōſciētie

attendunt. Si populus decimas non obtulerit: murmu⸗
rant omnes. si peccantē ppl'm viderint: nemo murmurat
contra eos. Sed q: scribarū ⁊ phariseorū ad quos loque
bat/quidā populares erāt: non est incongruum vt aliā ex
positionem faciamus ꝓpter eos qui decimā dabant. Nā
et qui accipit decimas recte decimare dicit ⁊ q̇ dat. Scri⸗
be ergo a pharisei ⁊ minimarum quidē rerū decimas of⸗
ferebāt ostēdēde religionis gratia. In iudicijs autē erāt
iniusti: in fratribus sine misericordia: in veritate incre⸗
duli. Hieronym'. Camelū puto esse magnitudinē prece⸗
ptorū: iudiciū misericordiā/⁊ fidē. Culicē decimationem
mēte ⁊ aneti ⁊ cymini ⁊ reliquorū olerū viliū. hec aūt pre
cepta que magna sunt deuoramus atq; negligun': ⁊ opa
tionē religionis in paruis q̇ lucrū hñt cum diligentia mō
stramus. Orig. Uel excolantes culicem. i. expellētes a se
minima delicta: que culices nominauit. Camelū aūt glu⸗
tientes. i. cōmittētes maxima delicta: q̄ nominauit came⸗
los: aialia videlicet tortuosa ⁊ grandia. ¶ Scribe autē
moraliter sunt q̇ amplius nihil existimant positum in scri
pturis: q̄ simplex sermo demōstrat. Pharisei autē sunt oēs
qui iustificāt semetipsos. ⁊ diuidūt se a ceteris/dicentes
Hiere. iiij. xlv. di. recedite. Noli mihi appropinquare: qm̄
mundus sum. Menta autē ⁊ anetū ⁊ cyminū ciborū con
dītur e sunt: non principales cibi. Sic in cōuersatione no
stra quedā sunt necessaria ad iustificationem. vt iudiciū/
misericordia/⁊ fides. Alia sunt quasi cōdientia actus no⸗
stros ⁊ suauiores eos facientia. vt abstinentia/silentium/
ieiunium/flexio genuum/⁊ huiusmodi. Quomodo autē
non existimantur ceci qui non vident. qm̄ nihil ꝓdest cau
tum esse dispensatorē in rebus minimis: quū principalia
negligūtur. Hos ergo sermo presens cōfundit: nō quidē
leuia prohibens obseruare/sed principalia precipiēs cau
tius custodire. hucusq; Orig. Item adde hic q̄. s. scripsi in
ar. lxxviij. in. §. aliud vitiū peculiare. ℞. quintū ve. ⁊ ibi ex
pono octo ve. ¶ B Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocri
te: qui mūdatis quod foris est calicis ⁊ paropsidis: intus
autem pleni estis rapina ⁊ immunditia. Pharisee ceçe mū
da prius quod intus est calicis ⁊ paropsidis. vt fiat id qđ

Interioris mundicie cura potissimū est habēda,

de foris est mūdū. Chryso. Hoc dicit q: iudei quoties in⸗
gressuri erant templum: aut sacrificia oblaturi: aut per
dies festos seipsos ⁊ vestimenta sua ⁊ vtensilia lauabant:
⁊ a peccatis nemo seipsum purgabat. quū deus neq; cor⸗
poris munditiam laudet: nec sordes cōdēnet. pone tm̄ q̄a
deus odit sordes corporū ⁊ vasorū que necesse est vt ipso
vsu sordidentur: quāto magis sordes cōscientie horret: quā
si volumus/semp mūdā seruamus. Itē Hilarius. Arguit
ergo eos q̇ iactantiā inutilis studij sequētes vtilitatis pfe
cte ministerium derelinquunt. Calicis nāq; vsus interior
est. qui si obsorduerit: quid proficiet lotus exterius? Atq;
ideo interioris cōscientie nitor est obtinendus: vt ea que
corporis sunt forinsecus abluantur. Itē Chryso. Non au
tē hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sz de intelligi⸗
bili. qui si nunq̄ tetigerit aquā: mūdus pōt esse apud deū
si aūt peccauerit: ⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminū se lauerit:
sordidus est ⁊ miser an̄ deum. Ergo (vt. s. dixi) attenden
da est cōscientia: ne nimis declinet ad carnalia: vel decli⸗
net nimis ad spiritualia quedā corporalia: vt nimia ieiu⸗
nia indiscreta/vel nimiā disciplinam/vel nimiam vigiliā
de con. di. v. non mediocriter. que p dexteram intelligunt.
Unde. j. Reg. vj. dicit. Ibāt autem in directum vacce per
viam que ducit Bethsames: ⁊ vno itinere gradiebantur
pergētes ⁊ mugientes: ⁊ nō declinabant neq; ad dexterā
neq; ad sinistram. Quidam em̄ fatui de omnibus sibi fa⸗
ciunt cōscientiā. quos diabolus tentat de nimia subtilita
te cōsciētie: vt eos nō potētes suas fatuas cōscientias seq̄
faciat desperare: vel facere cōtra eā: vel cōtinua melicho
lia ⁊ tristitia molestet. sicut sepe expertus sum. Et ideo sa⸗
pientioris est consilium a talibus requirendum. vt supe⸗
rius est probatum. Et de hoc plene tractat Io. cassi. in col
la. Moysi secunda: q̄ loquit de discretiōe in li. collationū

Sicut enim caro suam habet sensualitatem declinantem
ad carnalia que perdenda est. Io. xij. de qua sensualitate
ex in clementinis. de sum. tri. sacrosancte. ⁊ de here. ad no
strū. §. scđo. ⁊ de sacra vnc. c. vnico. ℞. refert. ℞. p capur. Sic
spūs feruens ⁊ effrenis non discernens quid agendū sit:
suam quodāmodo sensualitatem hz precipitē ad oīa que
spūs videntur. cōtra quē spiritū Bern. ait. Zelū tuum in
flāmet charitas. informet veritas. regat sciētia. firmet cō⸗
stantia. ¶ C Unde ⁊ media via est eligenda. legitur ⁊
no. ex de off. dele. querenti. Luc. xxij. Ego in medio vestrū
sum sicut q̇ ministrat. Apoc. j. Hec dicit q̇ ambulat in me⸗
dio candelabrorū aureorū ⁊c̄. Unde ⁊ sapiens mundi di⸗
cit. Uirtus est mediū superfluitatis ⁊ indigentie. Unde
⁊ dñs reperitur in natiuitate in medio aialiuz. Luc. ij. In
natiuitate docet nos tenere medium paupertatis. Aialia

Mediocritas vbiq; seruanda.

em̄ mansueta in presepio dei sunt pauperes voluntarij.
Un̄ ps. lxvij. Aialia tua habitabunt in ea: parasti in dulce
dine tua paupi deus. Sz quidā sunt pauperes sordidi: et
ij designantur in asino: qui nihil discernūt: sz in multis pe⸗
cijs quibus se recipiant ⁊ in squallidis vestibus ⁊ birris
singularibus credunt esse iustitiam. Quidā pauperes de
licati: designari per bouem qui fenū eligit. Ponitur ergo
dñs in medio eorū. vt mediocritatem doceat paupertatis
Unde Hiero. Nec affectate sordes/nec exquisite delicie
laudem pariunt. xlj. di. §. j. ⁊. c. parsimoniam. ⁊. c. sepe. In
adolescētia stetit in medio doctorū. Luc. ij. ⁊ ibi docuit nos
tenere mediū sapientie. ¶ Quidam namq; sunt qui totū
tribuūt intellectui: ⁊ nihil aut parū affectui. sicut curiosi
cōiter hodie religiosi mēdicātes laborantes ⁊ pnoctātes
circa subtilia ⁊ inutilia. q̇bus apl's ait. Ro. xij. Nō plus sa
pere q̄ oportet sape: sz sapere ad sobrietatē. vñ. Bern. sup
Cant. j. Si ignoras te inquit o pulchra ⁊c̄. ait. Licet in se
omnis scientia bona sit/qñ tm̄ subnixa est veritati: tu tm̄ q̄
cū tremore ⁊ timore tuam operaris salutem: pro tēporis
breuitate festina ea scire prius ampliusq; curato que sen⸗
seris viciniora saluti. Comparatur namq; sapiētia cibo:
circa quem sumendum si modus ⁊ ordo non seruat' no⸗
xius redditur. Item comparatur sali: quo condiuntur ci⸗
bi. xliij. di. sit rector. ℞. per salē. tamen si mensura exceditur
⁊ ipse perit: ⁊ quod salierit perdit. Quidā econuerso tri
buunt totū affectui: nihil aut parū intellectui. sicut torpē
tes circa salutē proximi abscondentes pecuniam dñi sui.
contra quos dicitur Prouer. xj. Qui abscondit frumenta
maledicetur in ppl'is. Ubi greg. Qua pena plectēdi sunt
qui quum fame verbi dei anime pereāt: panem percepte
gratie non ministrant? Medium ergo tenendum est: vt
studeamus circa intellectum illuminādum per discretio
nem: ⁊ circa affectum attēdendum per deuotionē. Unde
j. ad Timo. iiij. Attēde tibi ⁊ doctrine. xxxvj. di. §. ecce. Itē
Io. v. Erat Ioannes lucerna ardens ⁊ lucens vbi dicit
Bern. Ardere parum: tantū lucere vanum: ardere ⁊ luce
re perfectum. ¶ In passione docet nos tenere mediū pe⸗
nitētie. q: in cruce sedit in medio latronum. Mar. xv. La⸗
trones namq; sunt: qui seipsos in patibulo penitentie ꝓ⸗
pter peccata suspendunt. Iob. vij. Suspēdium elegit ani
ma mea: ⁊ mortem ossa mea. Sed quidam sunt qui indi⸗
scretas penitentias faciunt. ⁊ significantur per Zacheū
qui ascendit sycomorū: vt videret Iesum. Luc. xix. Syco⸗
morus interpretatur ficus fatua. ⁊ significat talium disci
plinam. que dulcis est propter feruorē ⁊ vanam gloriam
mistam: q: regitur sensu proprio: ⁊ nemini credit. sicut in
me sepe expertus sum. Sz fatua propter indiscretionem
q: sicut ait Seneca: Cōtra naturam est torquere corpus
proprium: ⁊ cibis non tm̄ vilibus sed crudis ⁊ horridis
vti. Quemadmoduz enim desiderare delicatas res luxu
rie est: ita vsitatas ⁊ magis parabiles fugere, dementie est.

Quidam econuerso faciunt penitentiam dissolutaz. sic
ut carnales significati in populo iudeorum: qui in deser⸗
to ad ollas egyptias suspirabant. Numeri. xj. cōtra quos
dicitur Matth. xj. Quid existis in desertū videre? Arun⸗
dinem

dinem vero agitatam? Sed quid existis videre? Hominē mollibus vestitū? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. xxi.q.iiij.c.i. Arundo indiscreti sunt foris viridi per ostentationē operis: intus vacui per inanitionē virtutis. Hi agitātur vento: quia per impatientiā non possunt resistere etiam levi verbo. Mollibus vestiti sunt deliciarū mollitie resoluti. ⁊ ideo vtriusq; latronis crura fracta sunt: quia illi per impatientiā/isti per dissolutam vitā frangūtur. Dominus ergo suspensus in medio/docet vt pro mēsura viriū pondus penitētie assumatur. vt sm philosophū dicatur semper Ne quid nimis. ⁊ sic nec frangetur propositū: nec salubris intētio cōtereretur. Unde ps.xxxiij. Custodit dñs oia ossa eorum. vnum ex ijs non cōtereretur. ¶ In resurrectione docet nos mediū iustitie. quia tunc etiā in medio discipulorū stetit. Luc.xxiiij. Jo. vlti. Unde ⁊ tunc pacem annūtiauit. quia sicut dicitur Esa.xxij. Erit opus iustitie pax. Justi nāq; sunt qui vitam suā quotidiana examinatione discutiunt. Sed quidā nimis declinant ad sinistrā iudicij/trepidantes timore vbi nō erat timor. ps.xiij. ⁊ .lij. hoc tamē tutius. quia bonarū mētium est ⁊c. v.dist. ad eius. ⁊ ex de obser.ieiu.c.ij. Alij nimis declinant ad dextrā misericordie/dicētes pax vbi nō est pax. Hiere. vi. Propter hoc mediū est tenēdū: ⁊ dicendum cum ps.c. Misericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi domine. Itē alij declinant nimis in misericordiā versus proximū. alij nimis in rigorem. vnde tēperamentū est faciendū. xlv.di.disciplinam. ⁊ .c.omnis qui. ⁊ .c.sunt nāq;. ⁊ ideo dicit Nume.xxi. Publica gradiemur via: non declinātes ad dextram vel sinistrā. xlj.dist. sepe. Nunq; hec discretio que est mater virtutū. i.q.v. presentiū. ⁊ ex de offi.custo.c.i. ⁊ sine qua omis virtus est vitiū sm Isid. haberi potest vel seruari: nisi per humilitatē: que est vt nullus sue prudētie innitatur. ex de ostitu. ne innitaris. sed semper ab aliquo seniore. i. sancto experto requirat consiliū in agēdis. i.q.i. estote. legitur ⁊ no.lxxxiiij.di.c.i. sic etiam no. Jo. cassi. in lib. collationū in collatione.ij. de discretione. ⁊ tetigi supra eo. ℞. quidā etiā. ⁊ supra. §. primo. ℞. quia ergo. ¶ Sed iterū facta aliqua digressione vtili ad tractandū bonum obedientie reuertamur. de qua quidā sanctus dixit sancto Climaco: vt ipse narrat in.iiij. gradu de obedientia. Si vtiq; tibi inest sapientissime dicentis. Phil.iiij. xlj.dist. qd dicat. in sensu aic operatio: q: omnia possum in eo qui me cōfortat christo. Si spiritus sanctus roris castitatis sm virginem superuenit in te. Luc.i. si virtus altissime patientie obūbrabit tibi. Luc.i. precinge sicut vir christus lūbos tuos obedientie cingulo vel linteo. Jo.xiij. ⁊ surgens a cena tue solitarie quietis/pedes fratrū in contribulato spiritu laua. Magis vero sub pedibus cōgregationis prouoluere in subiecta ⁊ deiecta prudentia. Statue duros ostiarios. i. virtutes cardinales/et vigiles in porta cordis tui. Inuincabiliter contine mentē difficulter valentē. Continere in occupato corpore circumquaq;. In mēbris motis ⁊ concussis intellectualē ⁊ quietem exercita: quod est vniuersis supergloriosissimū. Esto imperturbabilis in medio perturbationū ⁊ tumultuum animā pacificam habens. Coge linguā vesanam ⁊ furentem in contradictionibus insilire. Certa contra reginam hāc septuagiessepties in die. Matth.xviij. Cū mortificatione carnis ⁊ crucifixione cū suis concupiscētijs. Gal.v. posside mortificationē anime: scz proprij sensus ⁊ proprie voluntatis. Tene mētem imperturbatā vt incudem: scz a mutuis inuicē confusionibus ⁊ fragoribus percussam/illusam/improperatā/maledictam/subsannatā/lesam/⁊ in nullo vnq; resolutam: neq; stragem sustinētem: sed totam planā ⁊ immotā existentem ⁊ manētem. Expolia te voluntate. Luc.xxij. Jo.vi. Phil.ij. tāq; confusionis amictu: ⁊ ea denudatus in necessitudinis stadiū intra: qd raro ⁊ difficulter inuenitur. Indue loricā/Apostolus dicit/⁊ scutum Ephe.vi. fidei ad agones. i. prepositi vel prelati preceptorum tolerantiā. non dissolubilem neq; penetrabilē ab aliqua infidelitate. Tactū tene in uerecunde prosilientem tē-

perātie freno. Coge oculū memoria mortis. Hiero. in primo prologo biblie in fi. volentem per singulas horas magnitudinē pulchritudinem ⁊ visionem corporum curiose aspicere. Obmutescere fac intellectū curiosum in familiari solicitudine volētem fratrem iudicare. i. Cor.iiij. ij.q.i. multi. in negligentia operātem. Ex omnē charitatē. Col. iij. ⁊ cōpassionem ad proximū absq; errore infunda. Tunc vere in hoc cognoscēt omnes amantissime pater: q christi Jesu discipuli sumus: si in coadunatione inuicem charitatem habeamus. Jo.xiij. iterū ait. veni cōcertabile subsannationes horis singulis sicut aquā vite. quoniā vniuersa que sub celo sunt. Dauid in ps. scrutatus iocunda/vltimo post omnia querens dixit. Ecce quid bonū? ⁊ quid iocundū? nihil. sed habitare fratres in vnum. Si vero nondum bono hmōi obedientie ⁊ patientie facti sumus diligit bonū saltem. igitur est lōge ab agonistico stadio stātes/propriam infirmitatē cognoscere: ⁊ singulariter sub obedientia certātes beatificare: ac eis patientiā imprecari. Quādo absente eo qui preest vultū ipsius imaginamur/hunc nobis semper adstare putantes: ⁊ omnē collocutionē vel sermonē aut cibū vel somnū vel quippiam quod cū suspicaremur odisse/auertimus a nobis: tūc cognoscamus q vere legitimā obedientiam exequimur. Segnes prauorum magistri absentiam gaudiū arbitrantur. generosi vero ⁊ nobiles dānum eādem putant. ¶ ℞ Obedientia humilitatē possidet: quia nimirū si prudens ⁊ bene intelligens obediens mortuos suscitet: ⁊ si lachrymarū donum possideat: ⁊ si liberationē a pugnis: existimat penitus quia patris spūalis qui preest oratio fecit: ⁊ manet ipse a vane proprie reputationis elatione alienus. Quomodo nāq; super illo exultabitur quod ex patris adiutorio dicit factū: ⁊ nō ex solicitudine propria? Sicut apparuit in Mauro discipulo beati Benedicti: qui ad imperiū abbatis sup aquas lacus currens puerū Placidum liberauit. quod miraculum Maurus patri imputauit nō sibi. ⁊ sic Placidus cōfirmauit. Solitarius autē ab ista predicta elatione liber nō est: quia directiones suas sibi imputat. quū nō habeat presidētem. Isidorus ex Alexandria ex principibus in cenobio se conuertens ⁊ obedientie submittens sicut ferrū fabro/per obedientiā presidentis ad portā mansionis stetit ingredientibus ⁊ egredientibus semper dicens. Ora pro me pater: q: peccaui. In fine. vij. anni quum vellet abbas cū fratribus intus adiūgere: supplicauit se sic manere ad portā: predicens finem suū proximum. ⁊ sic post dies x. expirauit: trahens post septē dies portariū eiusdē mansionis secū. sicut ei in spiritu predixerat ad maximā certitudinem ipsius incōfuse obedientie ⁊ adeo imitatorie humilitatis. Phil.ij. Melius est sub obedientia certare cum hoibus aliquādo quidem seuientibus/aliquādo vero penitētibus: q solitarium certare cū demonibus semper furētibus. Qui quādoq; est obediēs patri/quādoq; inobediens: similis est homini aliquādo quidem collyrium aliquādo vero calcem in suos oculos mittenti. vnus enim ait qui edificat ⁊ alius q destruit: que vtilitas in vtrisq; nisi labor tantū? Eccli.xxxiiij. Sine medico eger non curatur. Eccli.xxxviij. lxxxiij.dist. §.i. Nauis sine gubernatore naufragium patitur. Prouerb.xxiiij. vij.q.i. scitarie. Cecus sine duce in laqueū cadit. Luc.v. Mat.xvi. xxxviij. di. §.si. ex de eta. ⁊ qua. cū sit. Grex sine pastore lupis exponitur. Ezech.xxxiiij. Jo.x. Quis sine obedientia superioris potest euadere? xciij.dist. per totū. Sit tibi locus monumentum ante monumentum. nemo enim egredietur a monumēto ante cōmunem. ex de sum.tri.c.i. §. hec sancta. resurrectionem. q si egressus fuerit: iterū perpetuo morietur. Si preceptus ⁊ preuentus es pactionibus ⁊ sponsionibus professionis: ⁊ sine profectu vides anime oculū: non deuites disiunctionē ⁊ separationem. Non enim contra obedientiam facit qui a vita ⁊ conuersatione carnali ⁊ a societate fratrum preuaricatorū regule recedit: vt christo perfectius obediat ⁊ seruiat. In oibus enim rebus consideran-

dus est finis: τ ſm eū propositi nostri dirigendus est cur/
sus. ſm Ioseph in coll. de definiēdo. q̄ si superueniente sa
lubriori cōsilio ad deteriorem partē vrgere viderim⁹. Re
ctius est incōgrus τ incōsiderata cōstitutione summota/
ad meliorem transire sententiā: q̄ statutis pertinacib⁹ in/
herendo/peccatis grauioribus obligari. Nō em̄ tantum
processus operis quantū volūtas est attendenda τ intuē
da. Nec statim quid q̄s egerit/sed quo voto egerit inqui/
rendum. Illud enim pro retributione mercedis iuste vni
cuiq̄ʒ repensatur: quod principaliter mente cōceperit: nō
quod exinde bene vel male cōtra votum operantis euen
erit. Emendatio em̄ dispositionis improuide nō voti est
iudicāda transgressio. Quicquid em̄ pro charitate dei et
pietatis amore perficitur: etsi dure atq̄ʒ aduersis videat̄
principiis inchoari: non solū nulla reprehensione sed etiā
laude dignissimū est. Omnia enim ad hoc agimus: vt cor
mundū deo exhibeamus. faciunt que leguntur τ no. ex̄ de
collu. dete. c. i. in glos. de amicitia. τ. xiiij. q. v. si quid. de pe.
di. i. in prin. τ in glos. tribus positis. super verbo. votū em̄
c. magna pietas. τ. xxij. q. viij. cecidit. Deus enim non ver
borū tantum actuumq̄ʒ nostrorū discussor: τ iudex est: sed
etiam propositi τ destinationis inspector. qui si quid cau/
sa salutis eterne ac diuine contēplationis intuitu ab vno/
quoq̄ʒ factū viderit vel promissum: tametsi durū τ iniquū
hominibus videatur: ille tamen intimā cordis inspiciens
pietatem non verborū sonum sed votum diiudicat volū/
tatis. quia finis operis τ affectus cōsiderādus est perpe/
trantis. quia nec dubitauit Iacob mēdacij maculā inun/
datione benedictionis paterne protinus abluendā: τ ve/
lut nebulā quodam flatu spiritussancti velociter absumē/
dam. atq̄ʒ vberiora sibi per hanc affectatitiam simulatio/
nem q̄ per illam ingenitam veritatem meritorū premia
cōferenda. Alia solutio ponitur de Iacob mentiente τ ex
cusatio. xxij. q. ij. §. item opponitur. Hec predicta sunt ver/
ba predicti Climachi τ Ioseph anachorite in coll. de de/
finiēdo. Ad quorū probationem facit q̄ beatus Benedi/
ctus recessit ab illis malis monachis: τ habitauit secum.
vt dicit Greg. in. ij. lib. dialogorū. τ habetur. vij. q. i. §. hoc
tunc. ꝟ. sic beatus Benedictus. Faciunt etiā illa. c. xxij. q.
iiij. si aliquid. i. τ. ij. τ. c. nō solū. τ. c. incōmutabilis. τ. c. ma/
gne. c. non omnia. c. diffinitio incauta. Facit etiā quia ma
gis deus cordis q̄ operis est inspector. Nec tātum atten/
dendū que fiant: sed quo animo fiant. xv. q. vi. c. i. Ad hec
facit qd̄ dicit Seneca. Magna pars sanitatis est hortato
res insanie reliquisse. τ ps. xvij. Cum sancto sanctus eris:
τ cū peruerso peruerteris. Et qui tetigerit picem: coinqui
nabitur ab ea. Eccl. xiij. Et quia ecclesia non debet alicui
laqueū inijcere. xxvij. q. i. de viduis. Sed contra ista vidē/
tur illa omnia. c. que prohibēt a malis fieri separationem
corporalem ꝓpter schisma vitādum. xxiij. q. iiij. in primis.
vi. c. cum si. ¶ Sed credo q̄ si in religione vel monasterio
est preuaricatio cōmunis regule vel professionis: τ in illa
professione nō inuenitur arctior: ad quā quis possit recur/
rere petita licētia. ex̄ de regu. licet. licitū est authoritate p/
pria immo iuris recedere: vbi possit suā regulam obserua
re. alis non. τ sic intelligo contrariū. Ad hanc solutionem
facit op. vij. q. i. §. hoc etiā. ꝟ. cum autem. τ. c. seq. quod inci
pit. ibi. Et hoc etiā ideo quia ex illorū morbidorum cōsor
tio inficeretur. τ facit bene. xlv. di. sed illud. ex̄ de statu. mo.
ea que. τ ne cle. vel mo. relatum. in prin. τ que leguntur τ
no. xviij. q. ij. diffinimus. cum. ij. c. seq. τ. xxiij. q. iiij. quisquis.
in fi. Nec est inobediens qui recedit ab obedientia carna
li: vt viuat sub dei obediētia spirituali. sicut vixerūt sancti
dei anachorite. Faciūt pro hoc. xi. q. iij. §. item quādo. in. c.
seq. vsq̄ʒ ad. §. cum ergo. τ. xiij. dist. nerui. ꝟ. alius. ex̄ de re/
sti. spo. literas. §. porro. τ de sentē. excō. inquisitioni. Item
Climacus de obedientia. Dominus sapiētes facit cecos.
obedientium oculos aperit in magistri virtutibus: in de/
fectibus vero tenebrescere facit. Osor autem bonorum
id quod cōtrariū est agit. Sic nobis figura τ typus per/
fecte obedientie argentum viuū dicitur. nam subtus om/
nia circūuolutum ab omni sorde manet incōmistum. Nō
obliuiscaris in tota vita tua illius magni creatoris qui in
totis. xviij. annis auribus corporeis a preceptore exteri⁹
nō audiuit/Salueris. auribus vero intrinsecis quotidie
audiuit a domino: non/Salueris. sed/saluatus es. Qui/
dam ad suas volūtates conuersi/ad votū visiones que/
runt: τ obtinent. At vero a cōfessionis corona τ obedien/
tie merito agnoscant se penitus cecidisse. Nā obedientia
est peregrinatio ab hypocrisi τ proprio desiderio. ¶ Ex
obediētia humilitas: et humilitate discretio nascit̄. vt phi
losophatur Io. cassi. in coll. ij. de discretione. Est qui susci
pit preceptum: τ voluntatem precipientis sciens/ nō obe
dit. Alter obedit sciens preceptorem ex animo non preci/
pere. primus non obediens est obediens. alter obediens
inobediens est. quia volūtas precipientis debet inspici: τ
non iussus. τ verba debēt seruire intentioni: non econuer
so. ex̄ de ver. signi. intelligentia. Et semper est scribētis vel
mandātis intentio attēdenda. ex̄ de postu. petitio. de ar/
bi. exposita. de resti. spo. audita. de preben. cū causam. τ. c.
vlti. Sed in dubio stabitur super verbo. ff. de lega. iij. non
aliter. Si impugnatur monachus absq̄ʒ vera obedientia
de loco recedere: nō recedat. quia signū est q̄ si impugna/
tur pugnat. ¶ Iuuenis quidā Innocentius noīe a quo/
dam sene negligente τ crudeli suo preceptore sepe percu
tiebatur: τ iniurijs afficiebatur. nec propterea ab eo reces
sit. qui tandem mortuus est cum sua obediētia τ patiētia.
qui quū sepultus esset: venit ad illum Innocētium mor/
tuū quidam sanctus Ioannes nomine: τ vocauit eum de
monumēto dicens/Frater Innocenti mortuus es. At ve
ro bene prudens obediēs τ post mortē obedientiā osten/
dens respōdit illi magno seni. Pater quomodo possibile
est hominē operatorem obediētie mori? Preceptor vero
istius Innocentij qui adstabat tremens in faciem suā cū
lachrymis cecidit: τ cellam prope monumētum discipuli
fecit: τ de cetero caste τ solicitus vixit dicens patrib⁹ sem
per quia homicidiū feci. ¶ Contra omnia quidē verum
equaliter cōtra ista duo vitia qui sumus in cōgregatione
sub obediētia hois singulis agonizemus. videlicet con/
tra vētris τ gule insaniam: τ furoris τ ire celerem τ acu/
tam perturbationē. proprias em̄ τ domesticas materias ista
vitia possunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobe/
dientis improbi deliberationē τ mentem: τ inuenies ibi
cogitationē erroneam τ intētionem seductam: videlicet
quietis solitarie/ieiunij extremi τ arcti/orationis irrecur/
uabilis/carentie/vane glorie ad summū memorie exitus
inobliuiscibilis/indefinentis cōpunctionis/oimode pri/
uationis ire/silentij profundi/τ castitatis superexceden/
tis cōcupiscentiā. Vere nāq̄ʒ solitariam vitā τ quietem in
oratione exequi rarissimorū existit. τ illorum solummodo
qui possidēt consolationē diuinam ad laborū τ dolorum
solatium τ cooperationem impugnātium τ pugnarum.
Sit tibi iste modus ad obedientiam. videlʒ existimare q̄
probat te qui preest τ tētat. τ nūq̄ʒ aliquando decides vel
errabis: quādo redargutus τ correptus a patre incessan
ter ad ipsum ampliorē fidem τ charitatem assumis. spiri/
tussanctus inuisibiliter habitabit in aia tua: τ virt⁹ altissi
mi obumbrabit tibi. Luc. i. Verūtamen ne glorieris neq̄ʒ
gaudeas generose sufferens cōtumelias τ ignominias:
sed magis plora. quia aliquid dignū contumelijs egisti:
et conturbasti animā fratris: vel ꝓprij prepositi contra te.
Noli admirari τ stupere super id qd̄ dicturus sum. habeo
enim Moysen hoc vna mecū predicantem. Expedit ma/
gis in deum τ nō in patrem nostrū peccare. deo enim ad
iram cōcitato/dux noster potest cum nobis reconciliare.
Exo. xxxij. xlv. dist. disciplina. Isto vero conturbato a no/
bis/aliquē pro nobis exorantem deū τ propitiū facientem
vlterius non habemus. Intendamus τ vigilemus quan
doquidē a pastore inculpati trāquille τ cum gratiarum
actione sustinere debemus. vel quando certificare eum τ

satisfactionem facere inde videtur: super oībus quidem
nobis ignominiam cōciliantibus esse tacendū. lucis eñ
hora est. super ijs vero que in personā alterius recurrūt:
satisfaciendū ꝛ excusandū esse propter vinculum ꝛ cōiun
ctionē charitatis ꝛ insolubilis pacis. Quicūqꝫ ex obediē
tiā resilierunt: hij tamen annūtiabunt eiusdem vtilitatem.
tunc enim cognouerūt in quali celo stabant. Qui eñ ad
impassibilitatem ꝛ deū currit: omni die in qua non male/
dicitur se multū damnū sustinere arbitratur. quemadmo
dū arbores ventis mote profundam radicem subtermit/
tunt: ita in obediētia degentes fortes ꝛ inconcussas ani/
mas possident. Quisquis in solitaria qēte sedens cogno
uit suam infirmitatē: ꝛ transiens seipsum obedientie ven
didit: iste quū esset cecus/absqꝫ labore ad christū respexit.
State/state/ꝛ iterū dico state/currētes fratres pugiles.
certatores audientes sapientē clamātem de vobis. Sap.
iiij. Tāqꝫ aurum in fornace/magis vero in cenobio/pba
uit eos dominus: ꝛ quasi holocausta victime accepit eos
in finibus suis. Quādo sentiunt grauia esse mādata que
iubentur a patribus : qui sunt pigriores et magis ociosi:
tunc magis preanticipare ꝛ preeligere conantur oratio/
nem. quādo vero leuiora iubentur: ab eadē tunc sicut ab
igne fugiunt. Quādo igitur ad operationem manuū ac/
cedis: cogita quia christo ministras qui precepto ꝛ exem
plo ad opera vsqꝫ ad mortē te informat. Operans lauda
deum tuū lingua. mente cogita. intētione glorifica. Nam
qui in laboribus ꝛ in operibus est infidelis ꝛ piger: in ora/
tionibus multo amplius erit piger ꝛ infidelis ꝛ remissus
Sane oratio nequaqꝫ in corporis quiete dirigitur: sed la/
bore ꝛ actu. Amor quietis orationis est exterminium. ꝛ di
minutionem virtutū predicat mandata negligere. Nūqꝫ
suscipias eum qui tibi subditus est dicētem tibi/Da mihi
licentiam ꝛ potestatem ad talem operationē exequēdam
et ita meipsum ꝛ ad id quod spirituale est permitte diri/
gere. Qui ita dicit: seductus est: ꝛ propriā perficit volun/
tatem: ꝛ optime obedientie federa spernit: ꝛ deceptus et
illusus meritū coram deo obediētie perdit. Hucusqꝫ Cli/
macus a principio quasi istius. §. hucusqꝫ. Vide. s. in isto ar.
in. §. dicebat. ℞. cum beatus. Dixit senex/Obedientia grā
de ornamētum est monachis. Quicūqꝫ eam possederit ꝛ
ipse audietur: ꝛ cū fiducia crucifixo christo obedienti vsqꝫ
ad mortem. Phil. ij. adstabit. Ordo obediētium qui tor/
quem auream in collo habet/maiorem gloriam possidet:
qꝫ aliquis ordo viuendi. q: totus in voluntate patris pen
dens nullam habet requiem. Est autem obediētia salus
omniū fidelium: genitrix omniū virtutum: regni celorum
inuentrix: celos aperit: hominē de terra eleuat: cohabita/
trix est angelorum: cibus est oīm sanctorum. Ex hac enim
ablactati sunt: ꝛ per hāc ad perfectionem venerūt. Mar/
cus Syluani discipulus quū scriberet: ꝛ a patre vocaret:
vt obedientiā festinus compleret/mediā quam scribebat
figuram litere dereliquit. cui quū diceret Syluanus pa/
ter de sue syluestri qꝫ esset bubalus: ꝛ haberet cornua: ꝛ il/
le confessus est. ij. Cor. x. Captiuauerat enim intellectum
in obsequiū obedientie. ꝛ transformauerat suum videre
in videre patris. quod superglorioſum est. Quū missus
frater ab abbate suo in vicū vt deferret necessaria: ingres/
sus esset domū vbi erat puella sola: ꝛ traheretur ab ea ad
peccatum ait: Domine: ppter orationes patris qui misit
me salua me in hac hora. quo dicto/subito inuētus est ad
ripam fluminis iuxta monasterium suū: ꝛ reuersus est ad
patrem sine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni
discipulo qꝫ duceret sibi fimū boum qui erat iuxta sepul/
cra. et si inueniret ibi hyenam seuam bestiam: qꝫ duceret
eam captam. Juit Joannes. irruit super eum hyena. ille
vero voluit eam tenere. sed illa fugit. fugientem vero in/
secutus est Joannes/dicens. Abbas meus dixit vt te ligē
ꝛ captam ducam. illa vero stetit: ꝛ ille ligauit eam captā:
ꝛ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Jo
anni cedēs eum: Stulte istum canem miserum quid huc
adduxisti? ꝛ mox soluit eum senex et permisit discedere.
Unus frater multū alīs spiritualis inuidebat cuidā al/
teri fratri germano suo multum obedienti. ꝛ duxit illum
ad fluuium vbi erant crocodili: ꝛ dixit ei. Intra fluuium.
ꝛ intrauit. ꝛ non nocuerunt ei crocodili: sed lingebant eū.
Iterum redeuntes inuenerunt mortuum: ꝛ orauerunt su
per illum: ꝛ surrexit. quod miraculū ille frater spiritualis
et religiosus sibi imputabat. sed abbas dixit ei. Propter
obedientiā fratris tui mortuus est resuscitatus: non pro/
pter te. Dixit abbas cuidam suo discipulo qꝫ lignū siccū
quod ipse plantauerat/irrigaret. erat autem ab eis lōge
aqua: vt sero pergeret/ꝛ mane rediret. post tres autē an/
nos viruit contra naturam lignū illud: ꝛ fructum fecit: qꝫ
fuit fructus obedientie. ¶ Joannes abbas in colla/
tione sua de fine cenobite ꝛ eremite ait. Uirtus humilita
tis matris omniū virtutum/ac totius spiritualis structu/
re solidissimum fundamentum/a nostris penitus exulat
institutis. quia subiectionis iugum non sustinere conten
ti/ad presumptionē noxie libertatis protinus euolamus.
quia non sm districtionis regulam sed pro nostri arbitrij
libertate senioris subijcimur imperio. vt nō patientie fru
ctum addiscere/sed tempus adipiscēde licentie expectā/
re videamur. Si illius temporis sancti religiosi hoc dice/
bant: nostri tēporis capitiati ꝛ exterius vix signati in con
tinua viuentes noxia libertate et sub prelatis. Zacha. xi.
idolis victitantes/quid possunt dicere? Idem preceptum
euangelicum de crastino. Matth. vi. non cogitare/ꝛ pre/
lato vsqꝫ ad finem obedire/obseruare: non est minus pfe
ctum anachoritica puritate. Talis enim illū imitatur de
quo dicitur Philip. ij. Humiliauit semetipsum factus obe/
diens vsqꝫ ad mortem. ꝛ Non veni facere voluntatē meā:
sed voluntatem eius qui misit me patris. Jo. vi. Idem:
Finis cenobite est omnes suas mortificare ꝛ crucifigere
voluntates: ac sm euangelium nihil de crastino cogitare.
Matth. vi. quem virum Esaias describens ait Esa. lviij.
Si auerteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem
tuā in die sancto meo: ꝛ vocaberis sabbatum delicatum ꝛ
sanctum domini gloriosum: ꝛ glorificaueris cum dū non
facis vias tuas: ꝛ non inuenitur voluntas tua vt loqua/
ris sermonem: tunc delectaberis super dominū. ꝛ sustol/
lam te super altitudinem terre: ꝛ cibabo te hereditate Ja
cob patris tui. Ecce triplex premium religiosorum vere
obedientiū: ꝛ qui vere sanctificant sabbatum: delectatio/
exaltatio/hereditas. Delectationem merentur: ppter car
nis macerationem. Exaltationem/propter voluntariam
subiectionem. Hereditatem/propter voluntariā pauper/
tatem. iuxta illud Mat. v. Beati pauperes spū: quoniā
ipsorum est regnū celorū. In predicta autem authoritate
Esaie ponuntur bona quibus vacare debēt religiosi: ad
quos proprie spectat sanctificatio sabbati. Sāctificatur
autem sabbatū per eos per. vij. scꝫ per obseruantiā quie/
tis spiritualis: per abnegationem proprie voluntatis: per
studium dilecti[...]is spiritualis: per munditiam mentis ꝛ
corporis: per gloriam actoris: per restrictionem concupi/
scentie carnalis: per custodiam oris. Sed hodie communi/
ter religiosi non sanctificant sabbatum. iuxta preceptum
domini. Exod. xx. Memento vt diem sabbati sanctifices.
sed more iudaico ca[...]naliter ipsum maculant: non sancti/
ficant. Judei nāqꝫ tanqꝫ carnales carnaliter sabbatū cu/
stodiebant ocio ꝛ comessationibus vacantes: sic ꝛ religiosi
hodierni ab exteriori opere cessantes sed nō vacātes deo
sed acidiosi ꝛ gulosi de propria salute non curant. Cōtra
quos Augu. Quū deus preceperit obseruari sabbatum:
illi in ijs que deus prohibet exercent sabbatum. Uacatio
nostra a malis operibus. vacatio illorum a bonis operi/
bus. Melius est arare qꝫ saltare. ꝛ melius fodere qꝫ mur/
murare. melius est scribere qꝫ otiari. Caueant tales ne in
tali sabbato moriantur. Matth. xxiiij. Orate ne fiat fuga
vestra. id est mors. sabbato scꝫ acidie. hyeme/torporis ꝛ te
poris. ¶ Eremite vero perfectio est exuere mentē a cun/

Sabbati sanctificatio.

cio terrenis:tamq̃ quantũ humana fragilitas presumit ⁊
imbecillitas finit/viuere cum christo.de quo dr̃:Thren.iij.
Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit:quia leuauit se super se. ⁊ ps.
cj.Similis factus sum pelicano ⁊c̃. Raro ergo est ⁊ pau-
cissimis dono dei concessa perfectio. Iste enim vere ⁊ nõ
ex parte perfectus est:qui ⁊ in eremo squallorem solitudi-
nis/⁊ in cenobio infirmitates fratrum equali magnani-
mitate sustentat.Et ideo in vtraq; professione per omnia
consummatum inuenire difficile est.quia nec anachorita
contẽptum ⁊ priuationem materialium rerũ: nec cenobi-
ta theorie ad integrum potest assequi puritatẽ. Io.cassi.
in.iiij.lib.de institutis renuntiãtium ait/q̃ ingrediẽs mo
nasterium in Egypto primo ponebatur ⁊ probabatur ad
portam monasterij ad seruitium peregrinorũ ⁊ hospitum
per annum.quo cõpleto admiscebatur cõgregationi fra
trum:et tradebatur in cura vni seniori: qui.x.iunioribus
preerat ⁊ gubernabat.Cuius hec erit solicitudo ⁊ erudi-
tio principalis:per quam iunior introductus scandere cõ
sequenter etiã culmina perfectionis preualeat: vt doceat
eum primitus suas vincere voluntates. quem studiose ⁊
diligenter in his exercẽs ea semper illi imperare de indu
stria procurabit:q̃ senserit animo suo esse contraria.Mul
tis siquidem experimentis edocti tradunt monachos et
maxime iuniores ne voluptatem quidem concupiscentie
sue refrenare posse:nisi prius mortificare per obedientiã
suas didicerint voluntates. Ideoq; pronuntiant nullate-
nus vel iram vel tristitiam vel spiritum fornicationis pos
se extinguere:sed nec humilitatem cordis veram nec cum
fratribus vnitatem perpetuam nec firmam diuturnamq;
posse retinere concordiam: sed nec in cenobio posse qui-
dem diutius permanere:eum qui prius voluntates suas
non didicerit superare. Idem Io.cassi.ibidẽ.Tanta ob-
seruantia obedientia regule custoditur:vt iuniores absq;
licentia prepositi sui non solum non audeant cellam egre
di:sed nec ipsi naturali necessitati satisfacere propria au-
thoritate presumant.Sicq; vniuersa complere quecumq;
fuerint ab eo precepta/tamq̃ si ex deo sint celitus edita/sine
vlla discussione festinant:vt nonnunq̃ impossibilia etiam
sibimet imperata ea fide ac deuotione suscipiant: vt tota
virtute ac sine vlla cordis hesitatione perficere ea ac con
summare nitantur.⁊ ne impossibilitatem precepti pro se-
nioris reuerentia metiantur. Itaq; confidentes intra cu-
bilia sua/⁊ operi ac meditationi studium pariter impen-
dentes/quũ sonitum pulsantis ostium audierint/ad ora-
tionem scilicet eos vel ad opus aliud inuitãtis: certatim
vnusquisq; de suo cubili prorũpit. Ita vt is qui opus scri-
ptoris exercet:quam repertus fuerit inchoasse literã fini
re non audeat:sed in eodem puncto quo ad aures ei⁹ so-
nitus pulsantis aduenerit:summa velocitate prosiliens/
nec tãtum quidem more interponat quantũ cepti apicis
cõsummet effigiem:sed imperfecte litere lineam dereline
quens non tam operis compẽdia lucra ve sectetur:q̃ vir-
tutem obedientie exequi toto studio atq; emulatione fe-
stinet.quã non solum operi manuum vel lectioni vel silen
tio ⁊ quieti celle/verũ etiam cunctis virtutibus ita prefe
runt:vt huic iudicent omnia postponenda.⁊ vniuersa dis-
pendia subire contenti sunt dũmodo hoc bonum in nul-
lo violare videantur.¶ § Item Io.cassi.ibidem. Per
humilitatem ⁊ veram obedientiam ceterarum virtutum
quis potest culmina ascendere. sicut in Ioãne abbate pa
tet.qui toto mundo claruit:⁊ vsq; ad gratiam prophetie
per virtutem obedientie extitit sublimatus. Hic itaq; Io
annes ab adolescentia sua vsq; ad virilem etatem senio-
ri deseruiens/donec ille in huius vite conuersatione dura
uit:tanta humilitate inhesit eius obsequijs:vt ipsi quoq;
seni obedientia eius stuporem summũ incuteret. Cuius
hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis hu
milítate et simplicitate descẽderet/an affectatitia esset et
quodammodo coactitia/atq; ad imperantis faciem pre-
beretur/volẽs manifestius explorare:q̃plurima et etiam
superflua minusq; necessaria vel impossibilia frequẽtius
iniungebat. Ex quibus tria ponam quibus manifestari
possit volentibus scire vel mentis eius vel subiectionis in-
tegritas. Sumpsit nãq; lignum aridum ⁊ putre: et fixit
in terra. precepitq; Ioanni vt illud aqua vecta quotidie
bis rigaret: vt in antiquã arborẽ reuiuiscens diffusis ra-
mis amenitatem oculis atq; vmbraculum estu feruenti
subter residentibus exhiberet. Quod preceptum venera
tione solita sine vlla impossibilitatis cõsideratione susci-
piens adolescens/ita quotidianis dieb⁹ expleuit:vt aquã
fere per duo miliaria indefinẽter apportans/nullatenus
lignum cessaret rigare.atq; per totius anni spatium non
infirmitas corporis/non festiuitatis solẽnitas/non occu-
patio necessitatis vllius que illum etiam honeste excusa-
ret ab executione mandati:non denicq; hyemis asperitas
intercidens/ab obseruantia precepti huiusmodi potuit
impedire. Quũq; hanc eius sedulitatem tacitus senex cõ
sideraret: videretq; eum simplici cordis affectu manda-
tum suum velut diuinitus emissum sine vlla permutatio-
ne vultus vel rationis discussione seruare:sinceram eius
obedientiam cõprobans pariter ⁊ admirans tam longũ
laborem quem per totum anni spatiũ studio deuotionis
impẽderat:ad aridum virgultum accedens/O (inquit)
Ioannes: misitne radices hec arbor an non? Quũq; ille
nescire se dixisset: senex velut inquirens rei veritatem ⁊
tamq̃ tentans vtrumnam suis radicibus teneretur:euulsit
coram ipso leui cõmotione virgultum:sicq; projiciens il-
lud/precepit vt deinceps rigare desineret. Hic idem Io
annes ad dicti senis imperium tentatiuũ lenticulam olei
que sola in eremo remanserat: per fenestram cõminuens
dam demisit ad terram: parum cogitans vel retractans
precepti ineptiam/diurnam necessitatem/infirmitatem
corporis/penuriam sumptuum/eremi squallentis angu-
stias ac difficultates. Hic idem ad obedientiam dicti se-
nis saxũ quod multe turbe hominũ mouere non possent:
cõplicita nunc ceruice nunc toto corpore prouoluere con
tendebat:non metiens impossibilitatem precepti pro re-
uerentia senis/⁊ obsequij simplicitate sincera:qua crede-
bat fiducia senem non posse incassum ac sine ratione pre-
cipere. Abbas pater mutius cũ filio suo circiter.viij.an-
norum intrauit monasterium.quadam die quum abbas
infantem vidisset plorãtem: simulans se commotum/ad
probandum patris constantiã mortificationem ⁊ obediẽ
tiam/precepit patri vt tolleret filium:⁊ iactaret in fluuiũ.
quod preceptum velut a deo sibi factum adimplens filiũ
in vlnis rapiens proiecit in fluuiũ.quem tamen procura-
ti fratres post currentes de fluminis alueo leuauerunt.
Reuelatũ autem continuo fuit seniori hac eum obedien
tia.Gen.xxij.Abrae patriarche opus implesse.quem post
se migrans ad christũ abbas successorem monasterio de-
reliquit. Quidam filius comitis ditissimi studijs litera-
libus non mediocriter institutus in monasterio conuer-
sus/ad senioris preceptũ confestim postq̃ intrauit mona
sterium.x.sportas ceruicibus suis portans ⁊ per plateas
circũferens/singillatim mutis ⁊ non vni sicut sibi prece-
ptum erat statuto precio venũdedit:non cõsiderans tam
vilis ⁊ inconsueti officij nouitatem/splendorem nataliũ/
venditionis iniuriam:dũ illam christi humilitatẽ. Mat.
xij.(que est vera nobilitas animum que moribus ornat)
per obedientie gratiam desiderat obtinere. Abbas Py-
nufius abbas in egypto ingentis cenobij signis ⁊ virtu-
tibus gloriosus timens ne fauor populi fructus sibi pre-
mij vacuaret eterni:occulte suũ monasterium fugiẽs ha-
bitu seculari indutus receptus est sicut nouiti⁹ ignotus
in monasterio Tabennisiotarum in Thebaida. datusq; est
tamq̃ senex inutilis ⁊ incognitus in adminiculum cuidam
fratri adolescenti qui hortum susceperat excolẽdum.qui
non solũ omnia que ipse prepositus imperasset ⁊ que in-
iũcti operis cura poscebat/cum summa humilitate com-
plebat:fimum humeris portando/⁊ alia officia vilia su-

ciendo:verūetiam quedam necessaria opera que propter horrorem a ceteris vitabantur noctis labore complebat. tādem cognitus a suis monachis cum querentibus/coactus est ad suū redire monasteriū: dicens se inuidia diaboli proditum/ne bono subiectionis τ obedientie potiretur. Simile fecit idem receptus in monasterio Bethlemitano:qui tādem coactus ad suum redijt monasterium in egypto:τ coactus est esse quod erat. ¶ Quidam iunior cū a suo increparetur abbate cur humilitatem τ obediētiam quā renuntians mundo pro modico tempore retentare cepisset/dimitteret: diabolica inflat⁹ superbia suaq; contumacia respondit. Nūquid ob hoc memetipsum humiliaui pro tēpore:vt semper subditus sim?ad quod eius effrenatū scelestūq; responsum ita est senior stupefactus: percipiens verba hec non ab homine sed ab antiquo lucifero esse prolata:vt nullam vocem aduersus tantā proteruiam de ore suo emitteret:τ non nisi gemitus de corde tātummodo τ suspiria potuerit propalare: tacitus intra se voluens illud qd̄ legitur de christo. Phil.ij. Qui quum in forma dei esset:humiliauit semetip̄m factus obediens: non vt ille diabolico spiritu ac tumore possessus/p tempore:sed vsq; ad mortem. Jo.cassi. Nullo modo poterit in anima nostra virtutum structura cōsurgere:nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina: que firmissime collocata perfectionis τ charitatis culmē valeāt sustinere. Jta videl; vt primum fratribus nostris veram humilitatem intimo cordis exhibeamus affectu. in nullo sc; acquiescentes eos cōtristare vel ledere. quod nullatenus poterimus implere:nisi renuntiatio vera que in expoliatione omniū facultatum ac nuditate cōsistit/in nobis fuerit christi amore fundata. deinde obedientie iugum τ subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. Jta vt preter abbatis mandatū nulla penitus in nobis viuat voluntas. Quod non aliter poterit obseruari:nisi quis se non solum mortuū huic mundo/verūetiam insipientem iudicauerit ac stultum: vniuersa que fuerint a senioribus imperata/sine vlla discussione perficiens: sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata. Jn qua consistentibus qualitate proculdubio status ille humilitatis vere tranquillus ac immobilis subsequetur: vt nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes/vniuersa que nobis fuerit irrogata tametsi iniuriosa sint vel tristia vel dānosa:tamq̄ a superioribus nostris illata patientissime toleremus. hucusq; Jo.cassi.in dicto.iiij.lib.de institu.τc. ¶ B Quū Paulus simplex discipulus magni Antonij semel ex simplicitate presentibus alijs fratribus interrogasset ipsum an christus prius fuerit an prophete beatus Antonius verecūdatus pro eo/q sic eum discipulus suus absurde interrogasset:silere eum ac abire iussit. Jlle vero quia omne quod ab eo dictū fuisset tāq̄ preceptum dei seruare proposuerat:accedens ad cellam suam tāq̄ mandato accepto silentiū gerere instituit:nec omnino aliquid loqui.τ sic.x.annis permāsit. Quod quū percepisset Antonius:mirari cepit vnde hec illi obseruantia placuisset:quā anime sciebat nō esse mandatam. Quūq; eum loqui iussisset:τ cur tantū siluerit indicaret:Tu (inquit Paulus) dixisti mihi vt irem τ silerē. Et stupefactus Antonius ita ab eo sermonē quem ipse negligenter protulerat obseruatum. Omnes nos iste (inquit) condēnat. Quū enim nos de celo nobis non audiamus loquētem: ab isto qualiscūq; sermo qui ex ore nostro processerit obseruatur. multā tamen Antonius docere volēs eum obedientiā/precipere ei solitus erat etiā que ratio non poscebat:in quibus eius animus probaretur. Haurire nāq; aliquādo eum aquā iussit ex puteo:τ in terrā tota die effundere.τ contextas sportellas resoluere:atq; iterum retexere:τ rursus resoluere. Et ita per hec ad obedientiā purissimā informatus in breui ad perfectionem peruenit. Ex cuius exēplo dicebat Antonius q si quis velit velociter ad perfectionem venire:non sibi ipsi fieret magister:nec proprijs voluntatibus obediret:etiam si rectum videretur esse quod velit. sed mandatum saluatoris obseruandum ante omnia/vt vnusquisq; abneget semetipsum sibi τ renuntiet proprijs voluntatibus. Matth.xvi. quia christus dicit Jo.vi. Ego veni non vt faciā voluntatem meā: sed eius qui misit me.τ vtiq; voluntas sua non erat contraria patris:sed qui venerat obedientiā docere/non inueniretur obediens:si propriam faceret voluntatē. quanto magis nos iudicabimur inobedientes:si faciam⁹ proprias voluntates? Deniq; supra dictus Paulus exemplū nobis est. qui obedientie τ simplicitatis merito in tantū spiritualium gratiarum culmē ascendit:vt multo plures τ potentiores virtutes per ipsum q̄ per Antonium dominus faceret. Tante fuit simplicitatis τ fiducie apud deū: vt quodam tempore quum celeriter non curaret quēdam oppressum a dirissimo demone more canis rabiētem:more infantium indignatus dixit ad christum. Vere hodie non manducabo si eum non curaueris.τ mox quasi delicioso infanti satisfactum est a christo.τ statim curatus est rabidus. ¶ Abbas Basilius interrogat⁹ quomodo sibiinuicem fratres obedire deberent:respōdit. sicut serui dominis suis. sicut precepit dominus. quia qui vult in vobis esse magnus/fiat omniū nouissimus τ seruus. sicut filius hominis non venit ministrari. Matth.xx. sed ministrare. Dicebat senex quia nihil sic deus querit ab ijs qui initiū habent conuersionis:quō obediētie laborem. ¶ Quidā secularis renuntiauit seculo:τ venit in monasteriū adducens secum suū filium paruulum infantem. quem abbas tenens osculabatur: et dixit patri suo/Amas hunc?τ ille respondit. etiam. Postea dixit illi abbas/Tolle ergo si amas eum:τ mitte eū in furnum ardentem.τ tenēs eum pater suus iactauit in furnū ardentem.τ statim factus est furnus velut ros. Daniel.iij. Ex quo facto acquisiuit sibi gloriam quemadmodū Abraam patriarcha. Jdem quasi supra eo.li.abbas pater. ¶ Beatus Benedict⁹ iussit dari oleū quod remanserat cuidā subdiacono. sed cellerari⁹ nō obediuit ne fratribus oleū deesset. Jratus pater iussit alijs fratrib⁹ vt ipsum vas vitreū in quo parū olei remāserat/per fenestrā proijceretur: ne in cella aliquid per inobedientiā remaneret. factūq; est. sed proiectū vas remāsit incolume. Tunc collectis fratrib⁹ beatus Benedictus de infidelitate τ inobedientia inobedientē monachū increpauit. ¶ Narrat Greg.in dialogo li.iij.de epo sabino episcopo placētino.q cū Padus fluuius egressus alueū suū terras ecclesie occupasset: dixit diacono suo/Vade τ dic pado/mandat tibi eps vt te cōpescas: τ ad proprium alueū redeas. qd̄ diaconus irrisit:nec obediuit. Tunc vir dei accersito notario dictauit/dicens. Sabinus dn̄i nostri Jesu christi seruus cōmonitoriū Pado. Precipio tibi in noie Jesu christi vt de alueo tuo in locis istis vlteri⁹ non exeas:nec terras ecclesie ledere presumas.τ dixit notario Vade hoc scribe:τ in aquam eiusdē fluminis hoc proijce. Quo facto sancti viri preceptū suscipiens aqua ad alueū est reuersa. qua in re inobedientiū duritia cōfundit̄ quando in virtute Jesu τ elementū irrationale sancti viri preceptis obediuit. ¶ Vir dei cōtra Samariā missus/quia per inobedientiā comedit in itinere:hūc leo in itinere occidit. sed statim illi ut scriptū est.iij. Reg.xiij.vij.q.i. deniq; quia stetit leo iuxta asinū τ nō comedit de cadauere. Ex qua re s̄m Greg.in.iij. dialogorū ostēditur q peccatū inobedientie in ipsa fuerit morte laxatū. Jn libro q̄ dicit̄ paradisus dicit̄ q quū Didimus monachus rogasset beatū Antoniū magnū qui eū ad visitādum venerat:q in cella sua flecteret genua τ precē funderet:statim fecit. at secundo noluit se rogari. ipsis nos rebus docēs sanctorū voluntatibus obedire:quia verus monachus nō contēdit. Joseph in coll. sua de definiēdo dicit. Seniores nostri quoq; fidei apostolicarū signa virtutū testimonia reddiderunt: quiq; vniuersa iudicio potius ac discretione spūs/q̄ rigida animi obstinatione gesserunt; eos q̄ alienis infirmita

ribus ⁊ volūtatibus acquiescerent/multo vberiores fru-
ctus penitētie q̄ eos qui in suis volūtatibus perdurarēt
capere consueuerunt. Denic̨ abbas Piamon post.xxv.an-
nos oblatā sibi vuam ⁊ vinū a quodam fratre sine hesita-
tione suscipiens/cōfestim ea que ingesta fuerant cōtra cō-
suetudinē degustare/q̄ ignote cūctis continentie maluit
propalare virtutē. Idem in eodē. Nunq̄ rationabiles ac
probatos patres duros aut irreuocabiles in suis defini-
tionibus fuisse meminimus. sed velut cerā calore ita etiā
eos ratione mollitos: ⁊ intercedēte saluberiori cōsilio me-
lioribus partibus sine hesitatione cessisse. Quoscūc̨ aūt
vidimus definitionibus ꝓpriis inherere: irrationabiles
semper probauimus ac discretionis expertes. ¶ Quidā
venit ad abbatē Sisoy volens fieri monachus vnicū ha-
bens filiū. cui dixit Sisoy. Si vis fieri monachus proijce
filium in flumen. quo volēte facere missus a Sisoy alius
frater dixit. Ne iactes puerū in aquā. dixit ille. Abbas pre-
cepit vt iactem. Cui frater. Ille ⁊ iterū precipit q̄ non fa-
cias. Ille autē relinquens filiū factus est monachus pro-
batissimus ꝓpter obedientiā. ¶ Dixit abbas Sisoy. Ue-
ni ad abbatē Achillem q̄ fuit magne obedientie. ⁊ ad ab-
batem O: qui magne humilitatis fuit. ⁊ quū starem ibi:
allatus fuit eis quidā piscis modicus: quem quū abbas
Achilles incideret vt pararet eum: vocatus est ab O: ille
autem dimisit cultellū in medio piscis statim: ⁊ non preci-
dit eū: ⁊ cucurrit ad eum. ⁊ miratus sum tātam obedien-
tiam eius. quia nō dixit/expecta donec incidā piscem. Et
dixi ego abbati Achilli/Ubi inuenisti obediētiam hanc?
respōdit. Non est mea: sed istius senis. ⁊ dixit mihi. Ueni
et vide obedientiā ⁊ humilitatē eius. Coxit aūt Achilles
partem piscis malecita vt perderet illū volūtarie. ⁊ appo-
suit seni. ⁊ ille manducauit nihil loquēs. ⁊ dixit ei/Bonū
est senex? ⁊ ille respondit. bonū est valde. Post attulit aliā
partem nimis coctam. ⁊ dixit. Ecce illud perdidi senex: et
istud nimis coxi. Respondit etiā modice mali cibi exiuit.
Et cōuersus ad me abbas Achilles dixit. Uide quia hec
obedientia istius senis est. Et exiui ab eis. ⁊ quicquid ibi
vidi: feci ſm meā virtutem. ¶ Quidam patrū misit disci-
pulū suum procul haurire aquā ad puteū. qui oblit⁹ por-
tare funem/residens super puteum clamauit dicens. La-
cus lacus: abbas meus precepit mihi vt implerem lage-
nam istā aqua. ⁊ statim ascendit aqua vsc̨ ad summū pu-
tei obediens sibi: sicut ipse suo patri spūali. ⁊ impleuit la-
genam aqua: ⁊ reuersa est aqua in locum suū. ¶ Quidā
puer cū patre suo venit instincte ad penitentiā faciendā.
qui quū temptaretur a fornicatione: dixit patri. Uado ad se-
culū: quia nō possum carnis concupiscentiā tolerare. Cui
pater. Accipe panes.xl. ⁊ esto in eremo deferens folia pal
marū.xl. diebus. qui obediens patri quū quieuisset ibi.xx.
diebus: stetit corā ipso velut mulier ethiopissa turpissima
et fetidissima: ita vt abijceret eā a se fetorem non tolerās.
Cui illa. Ego sum que cordibus iuuenū dulcis appareo.
sed propter tuam obedientiam ⁊ laborē ⁊ orationem nō
permisit me deus te seducere. Ille autē surgens nūtiauit
patri. Cui pater. Et ego inquit noui. sed si permansisses.
xl. diebus iuxta mandatū meū maiora vidisses. ¶ San-
ctus Abraam anachorita in cella occlusus perfecte viuēs
rogatur ab episcopo ire ad vicum gentiliū: ⁊ conuertere
eos. cui Abraam. Obsecro inquit sanctitatē tuam vt me
mala mea plangere permittas. Cui eps. Ecce mūdum ⁊
que in eo sunt reliquisti: ⁊ crucē christi amplexus es. atta-
men donec vniuersa hec expleueris: agnosce te obedien-
tiā (que cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille
quū audiret cepit flere. ⁊ ait. Fiat volūtas dñi. ꝓpter obe
dientiā quocūc̨ iusseris pergam. ¶ Beate memorie Ar-
senius dixit aliquādo abbati Alexandro. Quādo expen-
deris palmulas tuas: tūc veni ⁊ gustabimus. Si autē ali-
qui peregrini superuenerint: comede cū eis. Abbas autē
Alexander leuius operabatur. ⁊ quum facta fuisset hora
māducandi: supererat adhuc ei de palmulis suis, sed vo-
lens custodire sermonem senis sustinuit donec explicaret
palmas. Abbas aūt Arsenius quū videret quia tardaret:
gustauit. existimās quia forte peregrini superuenerant: ⁊
cū ipsis gustasset. Abbas autem Alexāder. postq̄ explica-
uit palmulas: vespere perrexit ad Arseniū. Et dixit Arse-
nius. Peregrinos aliquos habuisti? Et ille respōdit/nō.
Et Arsenius. Quare ergo nō venisti? Et respōdit. Tu di-
xisti mihi/quādo defecerint palme: tūc veni. ego habens
sermonē tuū in animo meo non veni. q: modo adhuc cō-
pleui opus. Et miratus est senex scrupulositatē obedien-
tie eius: ⁊ dixit. Citius disiungere ab opere tuo: vt ⁊ mini-
sterū psallendi facias ⁊ aquā tibi haurias. Alioquin cit⁹
debilitabitur corpus tuū. ¶ Uenerunt aliquādo fratres
quatuor vestiti pelliceas tunicas deserti ad abbatē Pam-
bo. Et indicauit vnusquisc̨ virtutē alterius non presente
eo de quo loquebatur. Unus aūt ex eis ieiunabat multū.
Alter vero nihil possidebat. Tertius vero habebat pluri-
mā charitatem. De quarto dixerunt. q̄.xxiij. annos habe-
bat permanēs in obediētia senioris. Respōdit eis abbas
Pambo. Dico vobis q̄ istius virt⁹ maior est aliorum. q̄m
vnusquisc̨ vestrū virtutem quā possidet propria volūta-
te retinuit. hic aūt solus suam voluntatē abscindens alie-
ne voluntatis se seruum fecit. Tales enim veri cōfessores
sunt si vsc̨ ad finē ita perseuerauerint. Dicebant senes q̄
ista querit christus a christianis: vt obediat quis diuinis
scripturis. quoniā inde accipiet loquendorū ⁊ agendorū
formā. Et vt cōsentiat prepositis ⁊ patrib⁹ suis orthodo-
xis. ¶ Item sciendū q̄ vbi inferior prelatus vel iudex ali-
quid precipit: ⁊ superior alius contrarium: superiori obe-
diendū est. quod qualiter intelligatur no.xi.q.iij. qui resi-
stit. vbi de hoc. Unde super illud Rom.xiij. Qui superio-
ri resistunt: ipsi sibi dānationem acquirūt. dicit glos. Aug.
Si quis iusserit: nūquid faciendū est: si contra proconsu-
lem iubebatur? Rursum si q̄d ipse procōsul iubeat: ⁊ aliud
imperator: nūquid dubitatur illo contēpto illi esse seruiē-
dum? De hoc etiā habetur di.viij. que cōtra mores. Notat
etiam Innoc. ex͂ de appel. ad hec. q̄ in dubijs maxime in
spiritualibus obediendū est. De hoc etiam plene no. ex͂ de
tēpo. ordi. ad aures. ¶ Itē non tenentur subditi obedire
prelatis in his que nō pertinēt ad officiū suum. xviij.q.ij.
hoc tantū. ⁊ no. in pre. c. ad aures. Dicit enī Seneca in.iij.
lib. de beneficijs. Errat: si q̄s existimat seruitutem in totū
hominē descendere. pars ei⁹ scʒ corpora obnoxia ⁊ adscri-
pta sunt dominis. mens quidē sui iuris est. Et ideo in ijs
que pertinēt ad interiorem motū vel votū voluntatis: nō
tenetur homo obedire homini. sed in ijs que exterius per
corpus sunt agenda. In quibusdā tamē que ad naturam
corporis pertinēt/homo homini obedire nō tenetur: sed
soli deo. quia oēs homines natura sunt pares. puta in ijs
que ad corporis pertinent sustentationē ⁊ prolis genera-
tionē. Unde non tenētur nec serui dominis/nec filij parē-
tibus obedire in matrimonio cōtrahendo: vel virginita-
te seruāda: aut aliquid hmōi: nisi de bono ⁊ equo. de hoc
legitur ⁊ no. ex͂ de despon. impub. c.j. ⁊ no. ex͂ de regu. cum
virum. in glos. paterna deuotio. ⁊ .xxv.q.j.c.j. ⁊ de coiu. ser-
uo. c.j. xxxij.q.j. integritas. Sed in ijs que pertinēt ad dis-
pensationem actuū ⁊ rerum humanarum tenetur subdi-
tus suo superiori obedire: ſm rationem superioritatis: si-
cut miles duci exercitus in ijs que pertinent ad bellum.
xxiij.q.j. quid culpatur. vbi de hoc. Seruus domino in ijs
que pertinent ad seruilia opera exequenda. liij. dist. quis-
cūc̨. ⁊ quasi per totum. ⁊ ex͂ de iudeis. c.ij. Filius patri in
ijs que pertinent ad disciplinam vite ⁊ curam domesticā.
xxij.q.iiij. duo ista. de obedientia religiosorum supra ple-
ne dixi. ¶ Tenentur etiam christiani potestatib⁹ se-
cularibus obedire infidelibus. per fidem enim non tolli-
tur ordo iustitie: sed magis firmatur. sed ordo iustitie re-
quirit vt inferiores suis superioribus obediant. aliter enī
non posset humanarum rerum status conseruari. ad hec
j. Pet.ij. Serui subditi estote in omni timore dominis: nō

In q̄b⁹ sit obe-
diendū
sup̄iori.

tantū bonis ⁊ modestis/sed etiam dyscolis.xi.q.iij.iulia-
nus.⁊.§. Item in psalmis.⁊ ex̄ de iude.multorū. lxxxix.di.
ad hoc. Non tamen per hoc possunt iudei aut saraceni ha-
bere seruos christianos.quia prohibitū est ex causa. ex̄ de
iudeis.c.j.⁊.ij.⁊.c.ad hec.⁊.c.fi. Excōmunicatis etiam do-
minis.quādiu extat excōmunicatio/non tenētur vasalli
obedire. Ad hec.xv.q.vj.c.nos sanctorū. ⁊.c.iuratos. vbi
de hoc. Nec hereticis.ex̄ de here.c.vlti. Nec tyrannis vsur-
pantibus publice principatum:nisi iam cōfirmatis. iij.q.
vij.§.tria.℣.verūtamen.in glos.ecce quātum. Item supe-
riori iudici/vbi sunt duo/obediendum est.vt dictum est in
pre.c.qui resistit.⁊ hoc habet locum quando ad superio-
rem appellatum est.vel quādo vnus iudex habet iurisdi-
ctionem ab alio.vt officialis ab episcopo.ff.de iudi. iudi-
cium.C.de offi.rec.prouin.potiores. ad hec faciunt.xxi.di.
inferior.ex̄ de offi.leg.volentes. Ubi autem sunt equales
domini quibus aliquis tenetur:⁊ precipiunt diuersa:obe-
diat vtriq; si potest.ff.de ope.liber.libertus.⁊ no.de peni.
di.j.§.hoc idem.℣.nemo em̄.in glos.diuersis.als obediat
cui primo iurauit.quia primū iuramentum seruandū est.
ex̄ de iureiur.tua.⁊.c.veniens. Si autem quis in duobus
beneficijs intitulatus est:⁊ sub diuersis prelatis:tūc obe-
diat ei a quo maius habet beneficium:⁊ qui vtilius preci-
pit.ar.ex̄ de testa.cum in officijs.⁊.c.relatum.ij.⁊ ex̄ de po-
stu.c.fi. Si in omnibus sunt equales: locus est gratifica-
tioni.ff.ad syluia.senatusconsul.si qs in graui.§.sicut ois.
Hec in ordinarijs iudicibus locum habent. In delegatis
vero seruatur quod dicit̄ ex̄ de rescrip.cum cōtingat. Itē
tam in ordinarijs q̄ in delegatis locum habet.ex̄ de sen.⁊
re iudi.c.fi. ¶ Si precipiat episcopus sacerdoti excōmu-
nicare vel denuntiare aliquē quē sacerdos ⁊ maior pars
parochie scit innocētem:nihilominus obediat sacerdos.
xi.q.iij.sententia.xxiij.q.j.quid culpatur.ex̄ de offi.delega.si
quādo.c.pastoralis.§.quia vero. Unde Bern̄. ad Adam
monachum. Quedam sunt pura bona.quedam pura ma-
la.⁊ in his nulla debetur obedientia hominibus.quia nec
mala agenda:nec bona sunt propter obedientiam dimit-
tenda.sed inter hec sunt media. ⁊ in ijs nō est fas sensum
nostrum preferre sententie magistrorum: scʒ vt vigilare/
disciplinare/ieiunare/peregrinari/⁊ similia. ¶ Si episco-
pus precipiat clerico suo vt eat Romam propter negotia
ecclesie:non potest se excusare ab obediendo/quia dicit q
alij sunt ibi magis idonei. quia in legationibus non est
ordo seruandus.ff.de lega.secūdo.§.penulti.⁊ no. de hoc
xvj.q.j.vos autem. Nec potest se excusare pretextu cure fa-
miliaris.quia cōmunis vtilitas preferenda est priuate.ex̄
de postu.pre.bone.⁊ hoc tamen intelligas scḋm ea que no.
vij.q.j.scias. Non tamen tenetur obedire vt promoueat
negotium cōtra semetipsum.ff.de lega.secundo.§.si accu-
satio.⁊ ar.ex̄ de iureiur.peritie.⁊ faciunt ea que no.xxij.q.
v.de forma.in glos.sic ergo. ¶ Item nō tenetur clericus
obedire prelato suo ad dādū ei vel suo nepoti libros suos:
vel renūtiare beneficio vel ecclesie sue.quia non pertinet
hoc ad officiū prelati.vij.q.j.quia frater. Ideo dixit can-
to: Parisiensis q non tenentur clerici ad obedientiā bur-
salem siue argentinam/siue mulinam/siue equinam. Si
tn̄ iste clericus sit habens clericos dure ceruicis:sit ⁊ ipse
superior:precipit q cōmodet clerico bone indolis ⁊ inge-
nij: vt studio theologie ad quod mittit ipsum pficiat vel
iuris canonici aut ciuilis:tunc obediendū est ei.quia non
mouet ipsum cupiditas:sed charitas ⁊ ecclesiastica vtili-
tas.ar.pre.c.quia frater. ⁊ ex̄ de magistris. super specula.
Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedien-
tia iniungitur/libros de bonis ecclesie acquisiuit.als se-
cus.ex̄ de testa.requisisti.⁊.c.quia nos. ⁊ de iure patro. cū
dilectus. §. nos igitur.xij.q.iiij.c.j.⁊.ij.⁊.q.v. fictum. ⁊ no.
xij.q.j.res ecclesie. Ray. Greg. in moral. Obedientia que
habet aliquid de proprio/in psperis nulla est aut minor.
quia scʒ voluntas propria non videtur principaliter ten-
dere ad implendum preceptum; sed ad adsequendū pro-
prium volitum. In aduersis autem nisi ex semetipso ani-
mus appetat:obedientie sibi meritum minuit.quia ad ea
que in hac vita despecta sunt/inuitus nolensq; descendit.
viij q.j.sciendum. ¶ Religiosi profitentur obedientiam
quantū ad regularem cōuersationem scḋm quam prelatis
suis subduntur. Ideo quantū ad illa sola obedire tenen-
tur: que possunt ad regularem obseruantiam pertinere.
Et hec est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem in
alijs obedire voluerint:hec erunt ad cumulum perfectio-
nis.dummodo ista non sint contra deum aut contra pro-
fessionem. Unde Bern̄.dicit in lib.de precepto ⁊ discipli-
na. Subditus nec citra promissum est inhibēdus: nec vl-
tra promissum cogendus per legem obediētie. Credo ta-
men q ista regula fallat in obedientia fratrum minorum:
qui per regularem professionem suam tenentur eorū pre-
latis obedire in omnibus que non sunt contra regulam/
aut contra deum/aut animā.sicut in eorum regula conti-
netur. Et hec obedientia strictior: ⁊ perfectior est obediē-
tijs aliarum regularum. Et hoc est proprie scḋm euangeliū
seipsum ex toto abnegare. Matth.x.⁊.xvj. Mar.viij. Lu.
ix.⁊.xiiij. Nihil enim fratres minores excipiendo in obe-
dientia regule ad omnem sunt generaliter obedientiam
obligati.j.Cor.xv.⁊ Heb.ij.ex̄ de priuil.quia circa.cum si.
vbi de hoc. ¶ I Religioso imponuntur aliqua q̄ sunt
scḋm regulam.vt que continētur in regula:⁊ ea que ad de-
bitam illorum obseruantiam expediunt vel requiruntur.
Et in hoc non est dubium q religiosus tenetur suo obedi-
re prelato.nisi impedimento legitimo excusetur.ex̄ de ma-
lo.⁊ obe. cum in ecclesijs. ex̄ de simo.ne dei. Aliqua vero
imponuntur preter regulam.vt que nec ibi continentur:
nec expediunt ad illam: nec ordinantur.vt eleuare festu-
cam.⁊ hic etiam non tenetur obedire.quia non tenet̄ nisi
quatenus se obligauit sua professione.vt supra dixi. Per-
fecta tamen obedientia est in his obedire. Aliqua impo-
nuntur contra regulam. Et hic distinguendum est. quia
quedam sunt in quibus prelatus potest dispensare.vt ab-
bas in esu carnium ex causa.vt no.ex̄ de statu.mona. cum
ad monasterium.in glos.sic ergo.⁊.xx.q.vlti.c.vlti. Et tūc
tenetur obedire.quia melius est mactare mentem q̄ ven-
trem.viij.q.j.sciendū. Quedam in qbus non potest dispē-
sare.vt in castitate:⁊ in habēdo proprium:⁊ similibus.ex̄
de sta.mona.c.ij.⁊.c.cum ad monasteriū.§.fi. Et tunc non
debet obedire. Aut dubium est an dispēsare possit aut pre-
cipere. Et tunc obediendum est.xxiij.q.j.quid culpatur.et
de hoc satis notatum est supra. ¶ Item tenetur religio-
sus obedire suo prelato precipienti q stet in scholis vel q
addiscat.quia non est hoc contra professionē regularem.
excepto studio physice/⁊ legum/eis prohibito.ex̄ ne cleri.
vel mona.nō magno. De quo textu arguo q studere in sa-
cra theologia ⁊ sacris canonibus qui practicāt ipsam nō
est ipsis prohibitum. Et ar.decre.eiusdē ti. super specula.
§.si.⁊ expressum.ex̄ de renū.post translationem.§. ceterū.
ibi. Ac per exercitiū lectionis scientie reperit sciētie mar-
garitam.de cōse.dist.v.nunq̄.ibi. Ama scientiam scriptu-
rarum.⁊.xvj.q.j.doctos.in primo verbo.⁊.c.legi.ibi. ⁊ cū
desit ei instructio necessaria. Idē dico etiam eis cōcessum
studere in liberalibus artibus tēperate ⁊ fine debito ad
sacras literas melius intelligendas/errores vitandos ⁊
confutandos.xxxvij.dist.qui de mensa.⁊.c.si quid.⁊.c.tur-
bat.⁊.§.ecōtra.⁊.§.cur ergo.excepta Arithmetica ⁊ Geo-
metria ⁊ Astronomia: que non sunt scientie pietatis scḋm
Hiero. Sciētia autē pietatis est legere ⁊ studere in sacris
literis.xxxvij.dis.si quis grāmaticam. Astronomia autem
prona ad idololatriam in desuetudinem abijt.xxvj.q.j.§.
his ita. ¶ Ad hoc tamen q possit religiosus sacro studio
intendere/duo precipue exiguntur. Primū/vt ex obedien-
tia cogatur.vide ex̄ ne cleri.vel mona. vt periculosa.li.vj.
quia scḋm apostolum sciētia inflat.j.ad Cor.viij.⁊ ex̄ de re-
nun.nisi cum pridem.§.pro defectu. Et q dicit inflat.i.ad
superbiam inclinat. Inflatio enim pro superbia accipi-

A qbus studijs arceant̄ religiosi

tur.xx.q.iij.ſi autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indige/
ſtus corrūpit ſtomachum ⁊ hydropicum facit:ſic ſcientia
adiecta niſi ſit feruore charitatis decocta malos mores
generat. Et quia ex ſe ſemꝑ debet in clauſtro manere.xvj.
q.j.placuit.ibi. Sit clauſtro ſuo cōtentus. quia ſicut piſcis
ſine aqua caret vita:ita ſine monaſterio monachus. Se/
deat itaq̃ ſolitari⁹ ⁊ taceat:quia mūdo eſt mortuus: deo
autem viuit. Secundū ꝙ intentio eius nō ſit ad gloriam
nec appetitū honoris:ſed ad ſapientiā/dictam a ſapore ⁊
guſtu diuino/adſpirare. quia monachus nō docentis ſed
plangentis habet officiū:qui ⁊ ſe ⁊ mūdum lugeat.xvj.q.
j.monachus.vij.q.j.hoc nequaq̄. Et dicebat ſacer Fran/
ciſcus requiſitus a fratre quid legeret/ꝙ ſufficiebat ei le/
gere in libro crucis. Et dicebat fratribus ſuis. Tot erunt
vacantes ſcientie: ꝙ beatus erit ille qui ſe ab ea ſterilem
fecerit propter deum. ¶ Nec poteſt abbas nō exemptus
mandare per obedientiā monacho ſuo ꝙ non cōfiteatur
epiſcopo vel penitētiario ſuo. quia eſt ordinarius omniū
de dioceſi clericorum ⁊ monachorū.xvj.q.vij.omnes baſi
lice.ex̄ de offi.ordi.conquerēte.ex̄ de offi.archipreſ.officiū.
ex̄ de preſcrip.cum olim.§.ſi.ibi. Penitentia in leuioribus
culpis. Nec tenetur monachus denuo ſuo abbati peccata
illa de quibus ſemel fuit confeſſus ⁊ abſolut⁹ ab epiſcopo
vel penitentiario/confiteri.de peni.diſt.j.§.his authorita
tibus aſſeritur.H.nec eſt neceſſe.niſi in caſibus poſitis ibi
in gloſ.que incipit/in caſibus tamē. Unde dicit Thomas
ꝙ non poteſt quis authoritate cuiuſcūq̃ hominis cōpel/
li ad confitendū peccatum quod alteri confeſſus eſt q̄ ab/
ſoluere potuit. quia confeſſio peccatorū eſt quoddā ſacra
mentale diuino imperio ſubiacēs:non humano. Non te/
nentur religioſi etiam non exēpti obedire in omnib⁹ epi/
ſcopis. Unde ſi precipiant prelato eorū vel fratri ꝙ vadat
ad papā vel regem pro ipſis aut pro alijs:aut ꝙ recipiant
cōmiſſiones eorum in cauſis:vel executiones teſtamēto/
rum aut ſimilia:non tenetur obedire. Ad hoc.xviij.q.ij.c.
hoc tantū.xvj.q.j.de preſentium.ex̄ de ſimo.ne dei. Crede/
rem tamen ꝙ propter neceſſitatem vel magnam vtilitatē
poſſunt epiſcopi talia demandare. ⁊ ipſi tunc obedire te/
nentur.per ea que leguntur ⁊ no.xvj.q.j.qui vere.⁊.c.quiſ
dam monachi.vbi de hoc.⁊.ij.q.vij.cura paſtoris. ¶ Non
poſſunt religioſi non exēpti ſine licentia dioceſani vel eo/
rum vicariorum vel capituli vacante eccleſia ad ordines
promoueri per alium epiſcopū. quia ſubſunt epiſcopis:⁊
de eorum iuriſdictione ſunt. vt ſupra probatum eſt. ex̄ de
preſcrip.veniens.§.chriſma.expreſſum ex̄ de tempo.ordi.
cum nullus.§.inferiores.lib.vj.⁊ ſm illum.§.⁊ ſequētem
intellige quod dixi ſupra de vicarijs. ¶ Si epiſcopus ve/
lit monachū inſtituere rectorem in eccleſia ſeculari: ⁊ ab/
bas nolit:obediet monachus abbati.xvj.q.j.cum pro vti/
litate.⁊.c.monachi.lviij.diſt.c.j.⁊.ij. Si tamen vtilitas ec/
cleſie exigit:cogendus eſt abbas per ſuperiorem conſen/
tire:⁊ monachū licentiare.vt pre.c.cum pro vtilitate.⁊ ex̄
de iure patro.nullus.⁊ facit ex̄ de ſta.mona.quod dei. Si
prelatus vocet ad ſe aliquem religioſum ad ſuū comita/
tum vbi ille religioſus regulam ſuā vel ſtatuta alia regu
laria ſeruare non poteſt:cōſulo vt ad clauſtrū propriū re/
uertatur:nec periculum ſuum exponat cōmodis alienis.
xlvij.di.ſicut. Si vero de precepto pape vel ſuperioris co/
gatur:⁊ nequeat miſericordiā inuenire:neceſſe eſt obedi/
re.ar.ex̄ de offi.deleg.ſi quādo.xix.diſt.in memoriam.c.di.
contra morem.⁊ ibi prout poterit regulam ſuā obſeruet.
quia gratia dei vbiq̃ datur. ⁊ regula vbilibet difficulter
ſeruari poteſt. quia nec ſocietas nec locus eſt de ſubſtātia
regulari.ar.bonū.xl.diſt.illud.⁊.c.quelibet. ¶ Itē notan
dum ꝙ regulares longe magis ſunt adſtricti prelatis ſuis
obedire. vtpote q̄ renuntiauerūt omnibus ⁊ proprie volū
tati.q̄ clerici ſeculares epo.xi.q.j.non dicatis.ex̄ de offi.
or.quāto.⁊ ſupra dixi. Et clerici magis ſunt adſtricti obe/
dire epo q̄ laici.ar.lxxj.di.primatus.viij.q.j.quid aūt. Te/
netur monachus obedire epo inuito abbate vocatus pro
cubiculari.licet videatur priuilegiū papale.no.ij.q.vij.cū
paſtoris.ſm additionē Bar.licet alij ſint contra. vide qđ
no.ſupra.§.ſed vt ſciant.H.inquiūt.⁊ in additione ibi po/
ſita.in ar.xx. ¶ Non ſolū non eſt obediendū precepto in/
iuſto manifeſte:ſed etiā inhoneſto ⁊ incommodo.no.xj.q.
iij.non ſemper.hucuſq̃ Ray.ab illo.H.ſupra ſi eps. ¶ E/

Terum ad ampliorem obediētie notitiā ve/
niamus:⁊ primo eā deſcribamus. Obedien
tia eſt voluntas faciendi preceptū vel man/
datum ſuperioris. Et intelligas mādatum
quod ſit mediate:vel per nuntiū:vel per lite
ras. Preceptū vero quod ſit immediate. Uel mandatum
intelligas volūtatem iudicatā que eſt ſine coactione im/
perij. Preceptū vero eſt quando eſt imperij coactio. Pro/
batur hec deſcriptio.xiij.q.j.quod precipitur. vbi etiā de
hoc no. Item ſic deſcribitur. Obediētia eſt ſpontaneum
⁊ voluntariū ⁊ rationabile ꝓprie voluntatis ſacrificium.
Probat hec deſcriptio.xx.q.iij.preſens.xv.q.j.non eſt.viij.
q.j.ſciendū. Uel obedientia eſt pio ſtudio ꝓprie volun/
tatis abnegatio.ad hoc.xij.q.j.non dicatis. ¶ Et notan/
dum ꝙ ꝓpria voluntas dupliciter accipitur. Uno eīn mo
do dicitur volūtas ꝓpria:que non eſt deo ſubiecta. Et ſm
hoc abnegatio ꝓprie voluntatis ſit:quū voluntas noſtra
diuine voluntati ſubijcitur. Phil.ij. Io.iiij.⁊.vj. Luc.xxij.
Mar.xiiij.⁊ Matth.xxvj. Alio modo dicitur ꝓpria volū/
tas:que non eſt ſubiecta homini.⁊ ſm hoc volūtas ꝓpria
abnegatur in eo qui ſe voto obligans homini volūtatem
ſuam ſubdit volūtati humane. Et ſic abnegatio ꝓprie vo
lūtatis ſpecialiter videtur pertinere ad religioſos.vt pre.
c.non dicatis.⁊ ex̄ lib.vj.de elec.ſi religioſus. ¶ De prima
abnegatione magiſter Hugo de ſancto victore ait ꝙ ſpi/
ritus hoīs in medio quodā loco cōſtitutus/ſupra ſe crea/
torem ſuū habet:cui ſubiectus eſſe debet.ſub ſe carnē ſuā:
cui debet eſſe prelatus. Rom.viij. Aliud ergo debet crea/
tori ꝓpter ſubiectionem. aliud carni propter prelationē.
Creatori debet vt nūq̄ preter eius volūtatem ſe moueat
extra illā effluendo. Gen.xlix.ad Heb.ij.preſumens illa q̄
non debet:vel infra illam ſubſiſtendo:torpens ab ijs que
debet. Carni vero ſcȝ ancille debet vt eam ſm arbitriū ra
tionis ſcȝ dñe diſponat. Hec caro non eſt habenda odio.
ſm apoſtolū Ephe.v.xiij.q.ij.non exiſtimemus. Ber. Nō/
ne odit carnē ſuam qui ei cumulos gehenne mercatur:et
ſm duritiam ſuam ⁊ cor impenitens theſaurizat iram in
die ire: Optime diligit carnē qui conculcat ⁊ macerat eā:
ſicut pannus a fullonibus cōculcatur: vt mundior et me/
lior ſiat. Apoca.vij. Hi ſunt qui venerunt de tribulatione
magna ⁊ lauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Itē Anſ.
Non eſt aliud peccare/q̄ nō reddere deo debitū. Omnis
enim volūtas rationalis creature ſubiecta debet eſſe vo/
lūtati diuine. Hoc eſt debitum qđ debet angelus ⁊ homo
deo. Et hec eſt iuſtitia ſiue rectitudo voluntatis:q̄ iuſtos
facit ſiue rectos corde.i.volūtate. Hic eſt ſolus ⁊ tot⁹ ho/
nor quē debemus deo:⁊ a nobis exigit deus. Sola nāq̃
talis volūtas facit opera deo placita: quū poteſt operari
⁊ quū non poteſt. Ipſa ſola per ſe placet.q: nullum opus
ſine illa placet. Hunc honorem debitū qui deo nō reddit:
aufert deo quod ſuū eſt:⁊ deū exhonorat. ⁊ hoc eſt pecca/
re. Roma.ij. Per preuaricationem legis deū inhonoras.
Nihil enim minus tolerandū eſt in rerū ordine:q̄ vt crea
tura debitam ſubiectionem ⁊ honorem ſuo creatori aufe
rat:⁊ nō ſoluat quod aufert. Neceſſe ergo eſt vt aut abla
tus honor ſoluatur:aut pena ſequatur. Nā aut homo de/
bitam ſubiectionem deo volenti ſpōtaneam exhibet: aut
deus eum inuitum ſibi torquēdo ſubijcit.⁊ ſic ſe dominū
eius oſtendit. Un̄ Ezech.xx. Uiuo ego dicit dñs deus. q̄m
in manu forti ⁊ in brachio extēto ⁊ in furore effuſo regna/
bo ſuper vos. ¶ Pio ſtudio dicit̄ in deſcriptione/ad diffe
rentiam illorum qui voluntatem ſuam humane volunta
ti ſubdunt timore ſeruili:qui non eſt in charitate.j. Ioan.
iiij.de quo etiam habetur.xxiij.q.vj.§.vlti. Obedientia

Obediē
tie deſcri
ptio.

butē vera charitate perficitur.j.Pet.j. Castificantes animas vestras in obedientia charitatis. Vel p lucro terreno.qđ excludit sibi meritū dandum a deo. Propter deū em̄ nō ꝓpter lucrū humanū subiecti esse debem⁹.j.Pe.ij. Subiecti estote ꝓpt̄ deū oib⁹.ex̄ de ma. ꝛ obe. solite.j.rn. Et intellige hic pium studium/vehementē animi applicationē ad cultum dei.vt pium hic dicat a pietate:que dr theosebia ſm Greg. ¶ Item notandū ꝙ obediētia pur est virtus specialis: attenditur respectu eoꝝ que sunt indifferentia. vnde Augu.de vera religione. Peccatum est nō solum malum sed etiā vetitum facere. inferens a simili ꝙ opus virtutis est nō solum bonū sed etiam p̄ceptū facere. Unde dñs obediētiam Ade experiri voluit in eo qđ erat ſm se indifferēs. scꝫ in comestione fructus ligni scientie boni ꝛ mali.Gen.iij.xj.q.iij.quid ergo. Itē obedientia generalis virtus est. mouere em̄ pōt ad oia opera virtutum:omne em̄ opus virtutis iuberi pōt a superiore/vel deo/vel hoie. Unde si aliquis velit exire in op⁹ virtutis:q: iussum est a superiore: voluntas illa erit obedientis. Unde voluntas faciēdi iussum superioris: quia iussum est:est specialis actus obedientie. Item sciēduꝫ ꝙ quū subdere se alteri/sit humilitatis ꝛ obedientie: differunt tamen.Subdere em̄ se alicui ſm reputationē/est humilitas.Hoc em̄ electoꝝ ꝓprium esse solet: vt de se minus sentiant ꝙ sint.iuxta verbū Greg. Item quū supbia sit appetitus ꝓprie excellentie.iuxta Bern. in eplis. Ad humilitatem etiā ptinet amor inferioritatis vel vilitatis. ſm verbum Bern.sup Cāti. Verus inquit humilis vilis vult reputari. ꝛ Luc.xiiij.Quū vocatus fueris scꝫ ad nuptias: vade ꝛ recūbe in nouissimo loco.Subiectio humilitatis respicit ꝑsonam ſm se. Subiectio vero obediētie respicit eam ꝑsonam cui aliquis subditur inquātum est ꝑcipiens:ꝛ ꝑsonam que subditur inquantum est agens. Exemplum harū duarū subiectionū habemus in christo ꝛ Joanne.Matth.iij.ꝛ Luce.iij.Subiectione obediētie subiecit se Joānes christo:quādo consensit vt baptizaret christum prout christus volebat.Unde dicit ibi glos. Vera est humilitas quā non deserit comes obediētia.Christus vero subdidit se Joāni subiectione humilitatis:volēs a Joāne minori baptizari. Unde ꝛ dicit ibi. Sic nos implere opꝫ oēm iustitiam.i.humilitatem:que est subdere se minori.ſm glos.ibi. Superioris est baptizare. inferioris est baptizari.Actuū.xx.Beatius est dare ꝙ accipere.¶ Ad cōmendationē obedientie faciūt admonitiões sacre scripture. Roma.xiij.Ois aia potestatib⁹ sublimioribus subdita sit.ex̄ de censi.ois. Ephes.vj. Filij obedite parentibus vestris in dño.Colos.iij.Filij obedite parentibus vestris per oia.Heb.xiij. Obedite p̄positis vr̄is ꝛ subiacete eis.ipsi em̄ peruigilāt quasi rationē p aiab⁹ vestris reddituri.Obediunt etiā deo creature insensibiles.ps.cxlviij. Preceptum posuit:ꝛ nō p̄teribit.Baruch iij.Stelle vocate sunt:ꝛ dixerunt adsumus.ps.ciij. Terminū posuisti quē non transgredientur. Mat.viij. Luce viij.Marci.v. Quis est hic cui mare ꝛ venti obediunt? Ambro.in hexameron. Non mediocris pudor est iperio dei insensibilia elementa parere:ꝛ hoies nō obedire:quibus sensus ab ipso tributus est authore. Paruerūt rane beato Ambrosio que eū predicantē impediebāt: ꝛ tacuerunt. Paruerunt hirūdines beato Francisco predicanti:ꝛ tacuerunt. Paruerunt ei cicade/ꝛ cuniculi/ꝛ ceruiꝛ ouis/ꝛ agnus/ꝛ lynx/ꝛ phasianus/ꝛ alie aues. vt habetur in eius legenda.Sancto etiā Martino (vt habet in legenda sua) obediebant ignis/ꝛ aqua/ꝛ arbor/ꝛ canes/ꝛ serpentes.vñ semel ingemiscēs ait. Serpentes me audiunt:ꝛ hoies non audiunt. ¶ Exempla obedientie p̄mo in capite nostro christo obediēte vsqꝫ ad morteꝫ. Phil.ij. Item obediētia Abrae. Triplici aūt p̄cepto pbauit dñs obedientiā Abrae. In p̄rie desertione. Gene.xij. Egredere de terra tua. In circūcisione.Gen.xvij. In filij imolatione.Gen.xxij. In p̄mo fuit renūtiatio quātuꝫ ad

Abrae obedientia.

effectū terrenoꝝ. In secūdo consanguineoꝝ ꝛ viriorū et carnaliū desiderioꝝ. In tertio renuntiatio filioꝝ. Sed ꝛ in p̄mo p̄cepto/Egredere ꝛc. triplex religiosoꝝ renūtiatio figuratur:scꝫ terrenoꝝ/carnaliū desiderioꝝ/ꝛ voluntatis ꝛ ꝓprij intellectus. Prima fit p ꝓmissionē paupertatis. Secūda p votum castitatis. Tertia per abnegationē ꝓprie voluntatis.que adimpletur p veram obedientiā. De hoc loquit illa collatio Papuntij de tribus abrenunciationib⁹/que est tertia inter coll. Jo.cassia. ¶ Sūt autem.xv.difficilia que cōmendāt obedientiā Abrae ꝛ aliorum vere obedientiū in ijs que sibi dñs imperauit. Primū est/ꝙ Abraam voluit ad p̄ceptū dñi re sibi charissima scꝫ filio vnigenito carere. Scōm/ꝙ dñs voluit ꝙ pater occideret filium p se.minor em̄ fuisset dolor si p alium occidisset. Tertiū/ꝙ voluit eū occidi corā se.imo ipsemet manu ꝓpria voluit h̄ facere. Multi em̄ sustinerēt ꝙ filij sui occiderent:tn̄ nō possent h̄ aspicere vel ꝓpria manu h̄ facere. Propterea passio dñe nr̄e. Lu.ij.ibi.Tuā aiam.ꝛc. maior fuit q: p̄sens erat cruci. Jo.xix. Quartū ꝙ filius eius ille erat vnicus.nō em̄ habebat alium ex libera vxore. Unde dixit ei angelus de celo.Gen.xxij.Quia non pepercisti vnigenito ꝓpter me.xxxij.q.iiij.recurrat. Quintum/ꝙ miraculose habuerat eum.quia ex vxore vetula ꝛ sterili: ꝛ quum ipse iam esset centenarius. Genesis.xxj.

Sextum/ꝙ magna promissio facta erat Abrae de ipso. Galatas.iij.Gene.xij.ꝛ.xv. Septimum/ꝙ ipse solatiū erat matri sue.quod no.ibi quū dicitur Isaac.quod interpretatur risus.dixit enim mater sua eo sibi dato. Risum fecit mihi domin⁹.quicūqꝫ em̄ audierit:corridebit mihi. Genesis.xxj. Quid dixisset mater Isaac si Abraam reuertens de eius immolatione dixisset ei immolaui filiuꝫ tuum. Narrat etiam Josephus ꝙ ip̄e puer gratiosus ad fauorem suum parentes potius prouocabat: eo ꝙ in omni virtute studeret:ꝛ parentum haberet solicitudinem: et affectum circa dei religionem. Octauum/quia voluit eum non solum occidi/sed etiam incendi. Unde dicitur Genesis.xxij. Offer eum ibi in holocaustuꝫ.quod interpretatur totum incensum.noluit parcere nec viuo nec mortuo. Nonum/ꝙ voluit eum ducere per triduum ad locum immolationis. Unde glos.ibi. Non est Abraā iussus statim occidere filium suum:sed per triduum ducere ad immolationis locum.vt longitudine temporis tentatio augeretur.ꝛ crescentibus curis paterna viscera cruciarentur.prolixo spatio pater filium intuetur. cibum cū eo sumit. tot noctibus p̄endet in amplexibus. pater cubat in gremio.ꝛ per singula momenta in paterno amplexu dolor occidendi filium cumulatur. Decimū/q: nō apparebat aliqua p̄cepti vtilitas vel necessitas. Que em̄ vtilitas inocentē occidere: dānū h̄o manifestū erat. ꝛ summa crudelitas videbatur. Hiere.vij. xxviij.q.v. regum.

Undecimū/ꝙ non excusasset eum authoritas p̄cipientis.quū nullus testis adfuisset. nec crederetur ei si dixisset hoc sibi dñm p̄cepisse. Duodecimū quia hoc erat rationi ꝛ nature contrariū. Decimūtertiū/q: non p̄cesserat in sanctis patribus hm̄oi obedientie exemplum.

Decimūquartū/ꝙ oim ad quoꝝ notitiam hoc puenisset imminebat scandalum. Decimūquintuꝫ/Quū ait/Tolle.q.d.nō per alium:sed per teipsum. Filium. non seruuꝫ vel alienum. Unigenitum.non de multis vnum.q: iuxta illud poeticum.

Parcius ex multis mater desiderat vnum:
Et que flens dicit/tu mihi solus eras.

Quē diligis.q: in senectute genitū ꝛ a deo munere concessum ꝛ exhibitū p miraculū.si em̄ nō diligeret sec⁹ eēt. Isaac.in q̄ bñdictionis ꝓmissio.Gen.xij.ꝛ.xv.taꝙ si ille occideretur:tota spes ꝓmissionis frustraret. Aug. De charitatis admonitione ꝛ nois recordatione tentatio cumulatur. Et vade in terram visiōis.ex hoc aggrauat dolor. si em̄ p̄cepisset ex impetu filium imolari: aliquātulum esset tolerabili⁹ hoc. Per tres dies iubet deducere filiuꝫ.

Unde mirũ ꝙ visu ⁊ colloquio ⁊ societate dilectissimi fi
lij nõ retardatur. vt supradictũ est. Et offer eũ ibi in ho-
locaustum. Et summus cumulus doloris. holocaustum
eñ est totum incendiũ. vt supradictũ est. vt nihil de illo
remaneret. nec etiam os ad patris solatium. Sup vnum
montiũ quẽ monstrauero tibi. Hic est mons Moria, in
quo postmodum factũ est templum. Sed vide multitu-
dinem obedientie. Abraam de nocte consurgens strauit
asinũ suuz: ⁊ preparauit necessaria holocausto. Nemini
eñ que facturus erat voluit indicare: ne forte ꝓhiberet
parere deo. xxij. q. ij. pphetauit. quod est cõtra reuelãtes
obedientias nõ sibi consolatorias: ⁊ facientes eas ⁊ ꝓ-
curãtes per seculares maxime reuocari. Precepto ergo
accepto tam difficili non se excusauit. causam ꝑcepti non
interrogauit. sicut faciũt quidam religiosi diaboli imita-
tores. qui ait Geñ. iij. Cur precepit vobis deus vt nõ cõ-
ederetis ⁊c. Item nõ procrastinauit mandatum exequi.
sed de nocte surrexit: ⁊ ne videretur ⁊ impediretur nulli
consilium cõmunicauit. vt dictum est. Si aliquod horuz
fecisset: forsitan meritum amisisset. q: dñs dixisset ei. Uo-
lebam ꝙ faceres hoc: sed ad ꝓbandum te hoc dixi. xxij. q.
ij. non eñ volebat. Item attendẽdum est ꝙ vtile sit prom-
ptum esse ad obedientiã. Abraam eñ filium nõ immola-
uit: ⁊ tamen tãtũ meritũ habuit obediẽtia eius quãtum
si imolasset. Geñ. xxij. Quia nõ pepercisti filio tuo vnige-
nito ꝓpter me. q: quãtum fuit in Abraam filiũ interfecit
q: votum eius ꝓ opere reputatur. de pe. dist. j. magna. in
pn. dist. cũ legib⁹ canonizatis ibi se. vsq; ad. §. cõtra. Be-
nedicã te ⁊ multiplicabo semen tuũ. ⁊ in. e. c. In semine
tuo benedicentur omnes gentes: q: obedisti voci mee.
Geñ. xxij. ¶ Homo qui promptam volũtatem habet ad
obediendũ deo: in omnibus placet deo. ⁊ ꝓ infinitis re-
bus quas nunq̃ facturus est meritũ habet. Greg. Non
est manus vacua a munere: si arca cordis plena fuerit
bona voluntate. Tertio die vidit montẽ ꝓcul. ⁊ relictis
iuuenibus quos secum duxerat cũ asino: ne impedirent
eum: aut gemitu obstreperent aut fletu. ꝯm Ambro. xxij.
q. ij. pphetauit. et sic creuit tentatio. quia remãsit solus
cum filio. Imposuit ligna super Isaac. Et hic crescit do-
lor ⁊ tentatio. vt filius materiam sue portaret mortis: si-
cut christus crucem. Jo. xix. maior ꝙ si alius materiã sue
mortis portaret. Et accipiens ignez ⁊ gladiũ solus ascẽ-
dit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentat
tentatio maior ꝙ si alius materiã mortis filij portaret. ⁊
ait Isaac. Ecce ligna et ignis. vbi est victima? Et hic in-
geminantur dolores de verbis filij. Cui pater. Deus pro-
uidebit sibi victimã fili mi. Et statuit arã. ⁊ lignis dispo-
sitis ignem adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Qui-
libet actus eius quasi quedã occisio filij est. Et (sicut Jo-
sephus ait) ad puerum dixit. O puer quẽ immuneris vo-
tis obtinui: susceptũq; diligentissime aluit in quo felicem
me arbitrabar quũ viderem ad virilem etatem venire:
vt moriens mei relinquerem successorem: q: ex volunta-
te dei pater tuus factus sum: ex volũtate dei similiter te
deponam. eo ꝙ ipse dignatur accipere te in odorem sua-
uitatis. vt sicut mirabilis fuit ingressus tuus in mũduz:
ita ⁊ mirabilis sit egressus. vt Jo. bapti. Luce. j. Mar. vj.
Non eñ iudicauit te dignũ egritudine seu bello vitã fini-
re: sed cum orationibus ⁊ sacrificijs aiam tuã ad se vo-
care. ⁊ ipse de cetero mei curã gerens senectutẽq; regẽs
(qua gratia maxime te nutriebã) moriar de te desolat⁹
pro obedientia patris. Isaac vero sermones patris libẽ-
ter accipiens, ait. Iniustum erat si natus fuissem: si dei ⁊
patris iudiciũ refutarem. quãdo solo patre id volẽte im-
piũ esset nõ obedire. Hec dicẽs accessit ad aram pariter
⁊ ad mortem. arreptoq; ab Abraã gladio, puero posito
in ara sup struem lignoꝝ vt imolaret. reuocauit de⁹ pre-
ceptum ꝑ angelum. Jam eñ impleuerat illud Abraam.
quũ preparasset se oino ad immolandum. vt supra dixi.
Uox ergo angelus dñi clamauit. Geñ. xxij. ad eum. Ne
extendas manũ tuam sup puerum. nũc cognoui ꝙ time-
as dñm. Non eñ sitiebat deus sanguinẽ pueri: sed vt sci-
retur quãtuz Abraam timeret dñm. de hoc. xxij. q. ij. §. qñ
aliquid. cum. c. seq. vbi de hoc. ¶ M Et hinc digrediẽs
vtiliter venio ad obedientiã filij dei quã ꝓ nobis assum-
psit. Nam ꝯm allego. Abraam significat deũ patrẽ. quem
innata pietas. de pe. di. j. quis diuinitatis. ⁊. c. multiplex.
nõ solum tentauit: sed etiã cõpulit filium ꝓ salute huma-
ni generis imolare. Unde sup illo verbo ps. lxxxiiij. Mi-
sericordia ⁊ veritas obuiauerũt sibi. dicit Berñ. Ueritа-
te ⁊ iustitia in terra manentibus vt miserum hominẽ fla-
gellarent: pax ⁊ misericordia recesserũt ad deum q̃ dedit
illas. Et pio quodã susurro paternã pulsantes viscera lo-
quebantur. ps. lxxvj. Nũquid in eternũ proijciet de⁹: aut
nõ apponet vt cõplacitior sit adhuc? Nũquid obliuiscet
misereri deus? ⁊c. Isaac vero signat christuz. qui reuera
est risus ⁊ gaudiũ patris ⁊ matris et omniũ electorum.
Luce. ij. Annũtio vobis gaudiũ magnũ qđ erit oi popu-
lo ⁊c. Hunc pater singulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vñ
Joã. iij. Pater diligit filium suũ: ⁊ oia dedit in manu ei⁹.
Ipsum quoq; in senectute genuit. q: in fine seculoꝝ icar-
nari. Gala. iiij. cõstituit. Allegat ergo ꝓ humano genere
pietas dicens. Abraam Abraam. qui interpretatur pater
multarũ gentiũ. Geñ. xvij. q. d. Tu es pater omniũ gen-
tium ꝑ creationẽ: succurre eis per filij missionẽ ⁊ passio-
nem. Tolle igitur filium tuũ. i. tibi cõsubstantialẽ vnige-
nituz per naturã. xxiiij. q. iij. quidã. §. arriani. Et vade in
terram visionis. i. in mundum: de quo videbat recessisse
ꝓpter peccatũ Ade. Et dr terra visionis: q: videtur deus
ibi per fidem. j. Coꝝ. xiij. Luce. x. Et offer eum ibi in holo-
caustum. vt totus imoletur pro humano genere. Unde
Berñ. Totus mihi datus est. totus in meos vsus expen-
sus. Ceteri nãq; sancti dicunt sacrificia: q: partim ꝓ amo-
re dei partim ꝓ seipsis passi sunt. sed christ⁹ solus dr hо-
locaustum: quia nihil pro se pertulit sed totũ pro nobis.
Unde figuratur ꝑ vitulam rufam que tota incẽdebatur.
Leui. xvj. Super vnũ montiũ. mons iste est locus caluа-
rie. Mar. xv. Luce. xxiij. in quo redemptionis nostre my-
sterium extitit ꝯsummatum. Abraam igit super Isaac li-
gna imposuit. q: christus ex dispositiõe dei pris crucẽ ꝓ-
priam baiulauit. Jo. xix. Ipse vero portabat ignem ⁊ gla-
dium scz feruentissimã charitatẽ qua dilexit nos. Jo. iij.
⁊ seuerissimã sniam qua ꝓprio filio suo nõ pepercit. Ro.
viij. Altare ĩo est crux: vbi christus nõ solũ ligatus est sz
clauatus. ps. xxj. Foderũt manus meas ⁊c. Quãdo autẽ
dr. Ne extedas manũ tuã sup puerũ. innuitur ꝙ caro chri-
sti potuit crucifigi: sed diuinitas nõ potuit ledi. Per arie-
tem inter vepres herentem cornibus significat humani-
tas. que inter iudeos exasperantes suspensa fuit iter duo
brachia crucis. vñ Abachuc. iij. Cornua in manibus ei⁹.
¶ Facit etiam ad cõmendationem obedientie, quia vo-
luit deus scilz pater filium suũ christum probare quodã-
modo per obedientiam. in quo voluit sibi formare nouũ
populũ. Christus nõ terram sicut Abraam: sed celũ quo-
dãmodo deseruit. Hiere. xij. Reliqui domũ meam. i. celũ
vel domum. i. patrem. quia filius est in patre. Joã. j. Uni-
genitus est in sinu patris. quia carne assumpta nõ appa-
ruit in ea forma in qua equalis est patri. Dimisi heredita-
tem meam. i. ecclesiam triũphantem. quia non apparuit
in mundo in ea forma q̃ ab angelis videtur in celo. Mat-
thei. xviij. Item reliquit matrem synagogam de qua na-
tus est ꝯm carnẽ. qđ figuratum fuit in hoc ꝙ Assuerus re-
probata Uasti cõiunxit sibi Hester. Hester. j. ⁊. ij. Hester
interpretatur exaltata in pplis. quia christus reprobata
synagoga copulauit sibi ecclesiam de gentibus. quũ dicit
Esa. lx. Ponã te in supbiam pploꝝ. ⁊ facit. xxxv. q. j. cũ igi-
tur. vltra mediũ. Deseruit etiã matrẽ suã beatissimaz. q:
ipsius aiam doloris gladius pertransiuit. Luce. ij. Reli-
quit etiam [illegible] q: nullam habere voluit. Matth. viij.
Luce. ix. Uulpes foueas habent ⁊c. Item formã spũalis

Ad chri-
stũ refer-
tur isaac
obedien-
tia.

circũcisionis dedit: quando volũtatem patris sui sue vo
luntati preposuit. Matth.xxvj. Non sicut ego volo: sed
sicut tu. Mar.xiiij. Non quod ego volo: sed quod tu vis.
Luce.xxij. Non mea voluntas sed tua fiat. Ipse mandato
patris in holocaustum seipsum obtulit. Joan.iiij.vj.⁊.x.
Matth.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater: sic facio.
¶ Item valet ab cõmendationẽ obedientie/ qđ legitur
de ipso Heb.v. Et quidem quũ esset filius dei: didicit ex
ijs que passus est obedientiã. didicit inquã per experien-
tiam. Item didicit in corpore per ea que passus est in ca-
pite. ipse fuit discipulus ⁊ doctor obedientie. Si fili⁹ dei
obedientiã didicit tot laborib⁹ ⁊ angustijs: nõ debet esse
homini onerosum addiscere eam. maxime ijs q̃ sunt in
scholis ipsius: scilz in claustro. Valde verecũdum erit il-
lis qui diu fuerũt in ijs scholis si obedientie ignari inuẽ-
ti fuerint. Adam inuent⁹ est male in obedientia se habuis-
se: in qua dñs eum ꝓbare voluit. sed ꝙ graue disciplinaz
dñs ei dederit: ipse ⁊ nos filij eius nouimus. Israel filij
similiter in obedientia ꝓbati sunt. ⁊ diutissime flagella-
ti: quũ in ea se male habuerunt. sic diutissime flagellabũ
tur qui inobedientes fuerint. Inobedientia hominẽ de
paradiso eiecit. Gen.iij. Obedientia vero ipsum in para
disum introduxit. Luce vlti. Eduxit eos foras in Betha
niam. i. in domũ obedientie. Felix quẽ dñs duxit in Be-
thaniam. i. in religionẽ vbi est locus obedientie. Spera-
re firmiter põt ꝙ sit inde ascensurus in celum: si tamẽ in
vera obedientia obierit. j. Pet.j. Sperate in eam que vo
bis offertur gratiã in reuelationẽ Jesu christi quasi filij
obedientie. Obedientiã voluit christus docere ⁊ in hũc
mũdum veniens. Jo.vj. Descendi de celo: nõ vt faciã vo-
luntatem meam/ sed volũtatem eius qui misit me. Et de
mundo transiens. Matth.xxvj. Non sicut ego volo: sed
sicut tu. Jo.xiiij. Sicut mãdatum dedit mihi pater: sic fa
cio. Bern. Mementote fratres. christus ne ꝑderet obe-
dientiã: ꝑdidit vitam. In signũ ꝙ obediendo mandato
pris mortẽ sustinuit/ inclinato capite emisit spm̃. Jo.xix.
Et in mũdo viuens. Jo.iiij. Meus cibus/ inquit/ vt faciã
volũtatem eius qui misit me. Eiusdẽ.v. Non quero volũ
tatem meã: sed voluntatem eius qui misit me. Obedien
tia est imago celestis hois. Sic inobedientia est imago
terrestris hois. j. ad Cor.xv. Sicut portauimus imaginẽ
terreni hois: ita ⁊ portemus imaginẽ celestis. Ephe.iiij.
Induite nouũ hominẽ. qui s̃m deum creatus est. i. opere
diuino conceptus: nõ opere humano more aliorũ hoim.

Effect⁹ obedien tie multi plex.

¶ Cõmendabilis est obediẽtia a suo multiplici effectu.
Unde notandũ ꝙ obedientia seruũ dei efficit. ⁊ ianuam
celi aperit. ⁊ inobedientia claudit. Mat.vij. Non ois q̃
dicit mihi dñe dñe/ intrabit in regnũ celoꝝ. sed qui facit
voluntatẽ patris mei q̃ in celis est ⁊c. Magna securitas
est habere dñm omnipotentẽ. Ambro. Mori non timeo:
q: bonum dñm habeo. Beatus est q̃ vere habet dñm. ps.
cxliij. Beatus populus cuius dñs deus eius. Item obe
dientia hoiem christi facit fratrẽ. immo quasi omni gene
re attinentie affinẽ. Eccli.xxxiij. Si est tibi seruus fidelis
sit tibi sicut aĩa tua. quasi fratrẽ sic tracta illum. Matth.
xij. Marci.iij. Luce.viij. Quicũqz fecerit voluntatẽ pris
mei qui in celis est: ipse meus frater ꝓpter cõmunez vo-
luntatem operãdi/ ⁊ soror/ ꝓpter cõmunẽ voluntatẽ cõ-
patiendi/ ⁊ mater est/ christũ ↄcipiendo ⁊ in cordibus au
dientiũ generãdo. Gala.iiij. Filioli mei quos iterũ par-
turio donec formet christus in vobis. Greg. Parit deũ:
qui eũ cordi audientis infuderit. Mater eius efficit: si p
eius vocem amor dei in mente ꝓximi generatur. Simile
Matth.iij. Item obedientia deo p̃stat obsequiũ acce-
ptissimũ. j. Regũ.xv. Nũquid vult deus victimas ⁊ holo
causta: ⁊ nõ potius vt obediat voci eius? Melior est obe
dientia q̃ victima. lxxxj. di. si qui. viij. q. j. sciendũ. ex̃ de ma
io. ⁊ obe. illud. Eccl'e.iiij. Multo melius est obediẽtia q̃
victime. Licz em̃ deus nõ exaudiat nos q̃nqz ad volũta-
tem: vt exaudiat ad vtilitatem: eo ꝙ ipse scit q̃d nobis ex-
pediat: nos vero hoc nescimus. Ipse tñ vult vt seruiam⁹
ei ad eius voluntatem: non ad suam vtilitatem. quũ ipse
ps.xv. bonoꝝ nostrorum nõ indigeat. ⁊ quũ volũtas sua
semꝑ recta sit. Eccli.xxxv. Salutare sacrificiũ est attẽde-
re mandatis dei. Deutero.iiij. in pn. ⁊.xij. in fi. Prouerb.
xxx. Que p̃cipio tibi hec tm̃ facias. nõ addas quicq̃ nec
minuas. Item obediẽtia in hoie habitaculũ deo quasi
excidit: expellendo a corde hois sensum ꝓprium ⁊ ꝓpriã
volũtatem. Unde dñs in domo Simonis discubuit. Si-
mon enĩ obediens interpretatur. Luce.vij. sed non in do
mo Simonis cyrenei: qui crucez domini fert in angaria.
Marci.xv. ⁊ Luce.xxiij. vbi deest vnctio spũssancti: et ideo
murmur est ibi. Eccli.xxxiij. Precordia fatui quasi rota
carri. si vncta non fuerit: murmurat. In Bethania q̃ in-
terpretatur domus obedientie/ christus vngitur. Jo.xij.
Ipse eos diligit qui ibi habitant. Jo.xj. Diligebat Jesus
Martham ⁊ Mariã sororez eius ⁊ Lazarũ. Quũ deest
sibi hospitium: venit Bethaniã: vt ibi hospitetur. Mar.
xj. Circũspectis omnibus/ quum iam vespera erat hora:
exijt in Bethaniã. glos. Ut qđ in vrbe non inuenerat ma
gna: in agro paruulo apud lazarum ⁊ sorores eius habe
ret hospitiũ. In vtero virginali hospitio filius dei rece-
ptũ est: quũ Maria verbo angeli obediuit. Luce.j. Fiat/
inquit/ mihi s̃m verbũ tuũ. Item obedientia hominez
supra se leuat. Thren.iij. Leuauit se supra se. Nisi corpus
esset sociatum spũi. vt sensu eius ⁊ imperio regeretur: nõ
ascenderet ad hoc vt remunerationem eternã mereret.
sic vir simplex per obedientiã ascendit ad sapientiã ⁊ mo
res maioꝝ a quibus regitur. immo quodãmodo ad deũ
ascendit: dum seipm̃ exuit: ⁊ deum quodãmodo induit.
Gala.ij. Viuo ego iam nõ ego/ viuit vero in me christus.
Phil.j. ⁊ ibi. Mihi viuere christus est ⁊ mori lucruz. Qđ
intelligitur vt no. de peni. dist.ij. c. si quis tantam. in glos.
christus. Et sic quodammodo deificatur homo s̃m illud
ps.lxxxj. Ego dixi dij estis. Et nõ solum deificatur quoad
sensum ⁊ voluntatem dei quã assumit: sed quodãmodo
quoad potestatem. Facit enim diuina ⁊ mira vt patet in
Petro: qui obediens christo iubenti ambulauit suꝑ aq̃s.
Matth.xiiij. Grego. refert de Mauro monacho qui ad
iussum sancti Benedicti ambulãs super lacũ traxit pue-
rum Placiduz. vt supra etiam dixi. Item obediẽtia po-
nit hominem in excellentissimo statu ⁊ in presenti ⁊ in fu
turo. Primũ ostenditur Deutero.xxviij. Si audieris vo-
cem dñi dei tui: faciet te domin⁹ deus tuus excellentiorẽ
cunctis gentibus. Secũdum ostenditur in patre illo qui
raptus in spiritu ordinem obedientium superiorez vidit
tribus alijs. de quo supra dixi in. §. sed iterum. ꝟ. ordo. in
isto. lxix. ar. qui ordo. Quez nullam habet hic requiem: in
futuro summam habebit. Phil.ij. de christo dicitur/ Fa-
ctus obediens ⁊c. et sequitur. Propter quod deus/ exal-
tauit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Esaie
lviij. Si glorificaueris eum ⁊c. ⁊ sequitur. Et nõ inueni-
tur voluntas tua ⁊c. ⁊ supra tetigi. Multum vere glori-
ficat deum verus obediens: quia facit beneplacitũ dei.
quũ hoc etiam deus mandat ei per vilem personam aut
peccatorem. Et tanto est maior dei gloria: quãto precipi
ens vilior persona. ideo ꝟo obediens merito a deo glori
ficatur. j. Regum.ij. Quicũqz honorificauerit me: glorifi
cabo eum. Eccli.x. Semen hominũ honorabitur hoc qđ
timet dominũ. semen autẽ hoc exhonorabitur quod pre-
terit mandatum dñi. Item obedientia quod vult a deo
impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus prepositis no
stris: obedit deus orationibus nostris. Augu. de operib⁹
monachorum. Citius exauditur vna oratio obedientis:
q̃ decem milia contemptoris. j. Jo.iij. Si cor nostrũ non
reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum ꝙ quic
quid petierimus ab eo accipiemus: quia mandata eius
custodimus. Greg. Cũcti liquido nouim⁹ q: quũ is qui
displicet ad intercedendũ mittit: irati animus ad dete-
riora prouocat. iij. q. vij. in grauib⁹. Et post illud Heb.v.

Exauditus est pro sua reuerentia. subditur. tamē causa
illius exauditionis. Et quidem quū esset filius dei: didi
cit ex ijs que passus est obedientiam. Obediētia est que
dicit illud Canti. v. Dilectus meus mihi: et ego illi. Deus
ēm facit ac si totaliter esset cum obedientia. quia obediē
tia totaliter est cum illo. Dicit ēm verus obediens illud
Roma. xiiij. Nemo nostrū sibi viuit. Item obedientia a
periculo maris huiꝰ liberat. Sap. xiiij. Exiguo ligno cre
dunt hoīes aīas suas: et transeuntes mare p ratem obe
dientie liberati sunt. Exiguū lignū est obedientia. Obe
dientia facta est quasi nauis institoris. Prouer. vlt. Qui
in naui est: etiam comedens et bibens et quiescens proce
dit. quia alieno motu mouetur. sic obediens qui in reli
gione est etiam quiescendo comedendo bibendo meretur.
Nam quicquid agit: in obedientia agit: et ꝓpter deum
agit. Item obedientia hominē ditat. Nec mirū. quū de
suo nihil expendat. qꝛ nihil suū reputat. et quū in cunctis
que agit voluntatē alterius facere intendat. Ideo pro
oībus que agit merito remunerationē expectat. Multe
filie dei scʒ virtutes congregauerunt diuitias meritoꝝ:
obedientia vero supergressa est vniuersas. Prouer. vlt.
Quis est qui qñqʒ nō faciat multa specialiter p se: de q̇
bus nō expectat remunerationē: obedientia vero p alio
agit: et ideo semp habet remunerationē. Item obedien
tia quasi equus in paradisum vadit alieno sensui et vo
luntati quasi pedibus alienis innitendo. ideo velocius
vadit. qꝛ pedes q̇bus innititur velociores sunt ꝓprijs.
immo obediētes nō vadūt: sed volant citissime p obediē
tiam in celum. De eis ēm d̄: Esa. lx. Qui sunt isti veri re
ligiosi obedientes: qui vt nubes eleuati a terra et refri
gerati a concupiscētia carnali et cōpuncti lachrymarum
aquis: volant alis obediētie et charitatis: et quasi colū
be simplici intentione obedientes. ij. q. vij. nō oīs. ad fe
nestras suas. i. ad sensuū corporaliū cohibitionē ad chri
sti vulnerū meditationē ad ruine angelice reparationē.
Sed multi religiosi qñ mittunt extra claustrū: volāt ad
cadauera gule et luxurie et mūdane glorie: sicut coruus
quē emisit Noe. Gen. viij. qui vt dicit fluctibus est inter
ceptus: ideo ad arcam nō redijt. Sic tales religiosi inter
cipiūtur aquis delectationū carnalium. et ideo nō rede
unt ad arcam vite. Osee. v. Non dabūt cogitatiōes suas
vt reuertant ad deū suū. qꝛ spūs fornicationis in medio
eoꝝ volat. q̄ et currunt corporal̄r et spūal̄r qꝛ multi in reli
gione valde surgūt mane: et frequēter ieiunāt: qui si eēnt
in seculo: dormirent et crapule vacarent. Obediētia nō
maculatur. Prouerb. iij. Uie eius vie pulchre. Nec ledit.
Si quid ēm culpe et periculi in eo qd̄ iniungitur est: supe
rioris est. sibi non nocet: nisi manifestū pctm̄ sit. xxiij. q. j.
quid culpatur. et de hoc satis. s. e. ar. R. item sciendū. Un̄
de obediētia pōt dici illud ps. xc. In manibus portabūt
te et c. Item obediētia hoīem expedit et exoneratū red
dit. alij ēm incūbit solicitudo p ipo et tpaliter et spūaliter
ideo nō solum pōt currere sed etiam volare. vt prīme di
ctum est. Si tñ habeat alias duas alas sibi piunctas: scʒ
castitatem et paupertatem. Apocal. xij. Date sunt mulieri
due ale aquile magne vt volaret in desertū scʒ religionis
Bern. Magna penna paupertas: qua tam cito volatur
in celū. Nam alijs virtutibus pmissio regni datur. Pau
pertati vere nō tam pmittitur: q̄ ceu inuestitura datur.
qm̄ ipsoꝝ inquit est regnū celoꝝ. Matth. v. Castitas enī
magna penna est. q̄ hoīem expedit ab illa delectatione q̄
difficillimū est hoīem liberari. l. dist. qꝛ tua. et a fortissima
occasione peccādi: scʒ a muliere. p quā diabolus Adam
eiecit. Gen. iij. et per quā Job deuicit: quū dixit illi vxor.
Adhuc tu pmanes in simplicitate tua et c. Cui ille. Tāq̄
vna de stultis mulieribus locuta es. Job. ij. Itē obediē
tia facit hoīem triūphare. Prouer. xxj. Testis mēdax peri
bit. vir obediēs loquet victorias. Testis mēdax est: q̇ pro
fessus est obedientiā et eā nō seruat. q̇ in pn̄ti perit: qꝛ in
bello spūali succūbit. et in futuro peribit: qꝛ eternaliter
dānabitur. Exemplū de hoc in pplo iudaico q̇ pmisit se
seruare legem. Exod. xix. Oia que locutus est dn̄s facie
mus. Itēʒ Josue. j. Oia que pcepisti nobis faciemꝰ. quū
vero transgrediebatur legem vincebat. Josue. vij. Ana
thema in medio tui israel est. nō poteris stare coram ho
stibus tuis. Adam similiter factus inobediens superiori
suo habuit repugnās suū inferius. Gen. iij. Qui come
dit: et aperti sunt oculi eius. glos. Aug. Aīa rōnalis motꝰ
bestiales in carne sua erubuit. et subdit. Motus iste de
transgressione veniebat. Bern. Tale inuenit aīa inferiꝰ
suū: qualem se exhibuit superiori suo. Armatur ēm crea
tura ad vlciscendā iniuriā creatoris. Unde et iustus Job
grauatꝰ in isto inferiori ait. Job. vij. Quare posuisti me
contrariū tibi: et factus sum mihimetipsi grauis: vbi di
cit Greg. Dum homo a carne molestias et a mente que
stiones tolerat: graue pondus supra semetipm̄ portat. et
iij. Reg. xj. legitur de Salomone. Fecit Salomon qd̄ nō
placuerat corā dn̄o. et subditur. Et suscitauit dn̄s aduer
sarium Salomoni. Sic accidit ei qui in religione est: qui
obedientiā non seruat ei cui pmisit. q̄ dn̄s permittit euʒ
impugnari et vinci. et sic perit qui ꝓpriam volūtatem in
religione vult sequi tamq̄ filius pditionis. Jo. xvij. Ne
mo perijt ex eis nisi filius perditionis. Et vere filius pdi
tionis est: qui volūtarium laqueū sibi iniecit quo peritu
rus erat. Prouer. viij. Illaqueatus es verbis oris tui. Et
vere filius pditionis de loco salutis fecit sibi locuʒ dāna
tionis. et quū esset liberatus de mari mūdi huius: et iam
ingressus nauē religionis: ibi etiam periclitatur. Actuū
xxviij. Utiqʒ homicida est hic qui quū euasit de mari: vl
tio diuina nō permittit eū viuere. Unde et Abbas Mo
tues (vt legit in vitis patrum) ait. Nos quidem in tran
quillo mari nauigare videmur. seculares vero in pericu
losis locis. et nos quasi in die nauigamus sole iustitie il
lustrati: illi vero in ignorātia quasi per noctem. Sed fre
quēter cōtingit q̄ secularis in tenebrosa hyeme nauigās
vigilans autem et clamans ꝓpriam nauem saluet. Nos
aūt quia in tranquillo nauigamus: sepius ex ipsa securi
tate negligimus: et perimꝰ humilitatis gubernacula re
linquētes. Obedientia autē filia pmogenita est humili
tatis. sicut sensus ꝓprius et voluntas pmogenita filia su
perbie est. et vt supra tactū est vir obediens pōt loq̇ victo
riam. Prouer. xxj. qꝛ habet nobilissimū genus triumphi.
Nobilissimū genus triūphi est seipsum vincere. Ezech. v.
Mus ethic. Nobile vincendi genus est patientia. vincit
Qui patitur. si vis vincere: disce pati. qd̄ facit obediens.
Unde sup illud. j. Reg. xv. lxxxj. dist. siqui. Melior est obe
dientia et c. dicit Gregorius. Uir obediens loquitur vi
ctorias. dum enim aliene voci humiliter subdimur: nos
metipsos in corde superamus. Prouerb. xvj. Melior est
qui dominatur animo suo expurgatore vrbium. Multi
vrbes et regna sibi subiugauerunt: qui ad hunc triūphū
nobilem non peruenerunt. Hic triumphus proprius est
hominis. Uincit leo vel aliud animal cetera animalia: sʒ
seipsum vincere non potest. Seneca. Qui seipsum vincit
contra omnia fortis est. Constantinus augustus dicit vt
legitur in legenda beati Syluestri. Uincimꝰ nosmetipos
quū nos a mala voluntate excludimꝰ. Quid prodest bar
baras vincere nationes: si a crudelitate vincamur. Uin
cere namqʒ bella virtus est populorum. vincere vitia vir
tus est morum. Obediens deo subiectus est. ideo meri
to cetera sunt ei subiecta: et nihil ei repugnat. Deus enim
in obediente pugnat. ideo nō est mirum si ipse triūphat.
Leuit. xxvj. Si in preceptis meis ambulaueritis et c. Per
sequimini inimicos vestros: et corruent corā vobis. Itē
obedientia animā ornat. Un̄ inauris est aurea quā cele
stis sponsus dat aie. Prouerb. xxv. Inauris aurea et mar
garita fulgens: q̇ arguit sapientem: et aurē obedientem.
Margarita fulgēs inauri auree decenter iungit: et do
ctrina mentē illuminans auri obedienti vtiliter ꝓponi
tur. Dat Eliezer inaures aureas Rebecce. Gen. xxiiij. In

aures ergo dat christus anime. vt in auditu auris obediat sibi in pceptis et prohibitionibus. ps. xvij. In auditu auris obediuit mihi. Item obedientia ecclesiam letificat. Eccli. iij. Qui obedit patri refrigerabit matrem. scilz ecclesiam militantem. Item hominē glorificat. Roma. vlt. Obedientia vestra in omnem locum diuulgata est. Animam castigat a libidine pprie voluntatis. j. Pet. j. Animas vestras castificantes in obedientia charitatis. Itez conseruat animam. Prouerb. xix. Qui custodit mandatum: custodit animam suam. Obedientez merito custodit domin⁹ tamq̄ suum. Prouerb. xxix. Uerbum custodiens filius extra perditionem erit. Eccl's. viij. Qui custodit preceptum non experietur quicq̄ mali. Item obediētia homini pacem dat. Prouer. xiij. Qui timet preceptū: in pace versabitur. j. Machab. xiiij. Siluit terra iuda oībus diebus Simonis. siluit. i. quieuit. vel pacem habuit. Simon obediens interpretatur. Et vere verus obediēs silet corde et ore: non murmurans de iniunctis nec intus nec extra. vnde et pacem habet quicqd sibi cōmendetur. Esaie. xlviij. Utinā attendisses ad mandata mea. fuisset quasi flumen pax tua. Item obedientia benedictū hominem facit. Deutero. xj. Propono vobis benedictionem: si obedieritis mādatis. eiusdem. xxviij. Uenient sup te oēs benedictiones iste et apprehendent te. si tamen precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate etc. Itez facit hominē beatum. Matth. xvj. Beatus es Simon bariona. Prouer. xxix. Qui custodit legem beatus est. Obedientia in p̄senti hominē dignum prelatione efficit. Unde dominus Simonem prefecit ceteris apostolis. Matth. xvj. j. Mach. ij. Simon frater vester scio q̄ vir ꝯsilij est. ipsuz audite semp. et ipse erit vobis pater. In vita beati Gilberti dicit. Preesse nō audeat: qui subesse non didicerit. nec obedientiā a subditis implorer: qui eam prelatis exhibere (. ij. q. vj. qui se scit. j. et. ij.) nō nouit. Prius quidem debet esse discipulus q̄ magister. lix. dist. ordinatos. ex. de elec. cū in magistrū. Atqui inuerecūde repente religiosi prepositi ducatum ambiunt: quia nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus: quid istis subiectis prestaturi sunt: qui ante q̄ discipulatus limen attingant: tenere locum regiminis nō formidant: lix. dist. hoc ad nos. Et q̄ sub alio est vel esse debet: alium sub se habere non debet. ff. de adult. sic eueniet. ff. ad mace. filium habeo. lvj. di. mi serum. Item obedientia ad regnū celi introducit. Mat. xix. Mar. x. et Luce. xviij. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Inobedientia clauē paradisi amisit: sed obedientia eā recuperauit. Unde Simoni Petro dicit Mat. xvj. et. xxiiij. q. j. quodcūq. Dabo tibi claues regni celorū. Item obedientia vitam homis feliciter cōsummat. Job xxxvj. Si audierint et obseruauerint: cōplebūt dies suos in bono: et annos suos in gloria. Si autem nō audierint transibūt per gladiuz. Item de obedientia dicit Greg. q̄ non tam est virtus q̄ mater virtutum. quod ideo dicit quia obediētia producere potest motus omniū virtutū. omnes eñ possunt iuberi. et si aliquis producat motus illos qui iussus est: obedientie sunt. et de hoc supra in isto ar. in. q. iterum etiam. ff. item obedientia. tactum est. Itē super illud Genes. ij. Lignūq; scientie boni et mali. dicit glos. Aug. Obedientia sola verissima est virtus: creature subdi rationali sub dei potestate degenti. Quod pōt intelligi dictum esse. primo quia obedientia perficit hominem ex parte illa qua habet comparationē ad deū sub quo est. et respectu actus qui est nobilissimus tamq̄ finis hominis. Finis enim est optimū in vnoquoq;. Hic actus est obseruatio mādati diuini. Eccl's vltimo. Deū time et mandata eius obserua. hoc est omnis homo. Secundo pot est hoc intelligi dictum propter meritū. ad quod valet obedientia. Unde super illud Gen. ij. Lignūq; sciētie dicit Aug. Oportebat vt homo sub domino positus ab aliquo phiberetur: vt esset virtus merendi. Obedientia (dum aliquis intendit facere volūtatem ppriam) nō videtur mereri: nisi apud seipsum. Ab illo eñ merces expectatur cui seruitur: vel cuius volūtas fit. Non meretur ergo apud alium: nisi qui nō vult facere volūtatem ppriā. qd est obedientie. Unde et Greg. Sola est obedientia q̄ meritū fidei possidet. Tertio potest intelligi dictū Aug. pper maiorem difficultatem. Uirtus est eñ circa difficile. iuxta sapientem. Et nomen virtutis a vi videtur esse deductum. Difficillimū autem videtur agere cōtra se. qd facit obediēs. qd sonat nomen obedientie. Obedire eñ est ꝯtra audire. ꝯtra scz ppriuz sensum et ppriam voluntatem. Greg. super. j. Regū. xv. Melior est obedientia q̄ victima. quia per victimā aliena caro: per obedientiam vero ppria mactatur. et de hoc sup: adictum est. in ar. iij. in. q. tertius error. ff. qui autem. Obediētia quasi quoddam martyriū est sm Climacum. Greg. Tanto quisq; ei cius deum placat: quāto repressa arbitrij sui supbia gladio precepti se immolat. Obediens quasi proprium sibi amputat pro christo caput: et caput sibi christū constituit vel eum qui loco eius est. qui martyrium pro christo sustinet: vnam voluntatem sibi amputat. scz volūtatem viuēdi. sed obediens omnē voluntatem: et sepius vsq; ad mortem. Obediētia maxime pprie volūtati detrahit. et ideo virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc solum virtuti adijciens: qd proprie voluntati detraxeris. Poeta. Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis. Propter ea q̄ dicta sunt amāda est obedientia a fidelibus tamq̄ mater eorū. j. Pet. j. Sperate in eam que offertur vobis gratiam in reuelatione Jesu christi quasi filij obedientie. ¶ Sequit de ijs que iuuare possunt obedientiā: vt aliquis ad eaz magis reddatur flexibilis. Primū est exilitas. vt ptz in virga q̄ pper exilitatem flexibilis est. etiam ferrum si sit exile vel tenue: flecti potest. sic exilitas humilitatis perspicue valet ad obedientiam. Unde cantor Parisiensis humilitatem posuit matrē obedientie. et Phil. ij. premisit humilitatem christi. Apostolus. Humiliauit inquit semetipsum factus obediens etc. Augu. xiiij. de ciui. dei. Obedientia nisi humilium esse non potest. humilitas eñ vacuitas est proprij sensus et voliti. et alienū sensum et volitum recipit quasi vacua a suo. et sic fit obediens. Superbus sensum ppriū retinens nō recipit sensum alienū et velle. et ideo non obedit. Prouerb. xxvj. Uidisti hominē sapiētem sibi videri: magis illo spem habebit insipiens. Cibus nimis salitus quasi perdit⁹ est. facilius sal cibo additur q̄ subtrahatur. Sic qui ad religionem venit: si sal proprij sensus in eo nimis abundet. non est aptus religioni. Facili⁹ homo simplex religiosus bon⁹ efficitur q̄ sapiēs. Bern. ad fratres de monte dei. Superbia quantūuis sibi prudens videatur: dimittenda et abigenda est. Si enim admittitur superbus. prima die qua incipit habitare icipit leges dare. nimiū ho stultus discere non pōt quas inuenit. Eccli. xix. Melior est qui minuitur sapientia: et indiget sensu in timore dei: q̄ qui abundat sensu et transgreditur legem altissimi. Timor quidez existimat pericula: etiam que non sunt. defectus suos scrutatur et inuenit se sensu indigere. et sic timor humilitatem introducit. Humilitas vero videns sensum suū non sufficere: alieno sensui acquiescit. nec vult habere ducem illū qui in tot foueas eum precipitauit. scilicet sensum proprium. ¶ Secūdum est assuefactio. vnde equus assuescit circumuolutionibus: vt facilius ad voluntatem sessoris flecti possit. Prouerbiorum. xxj. Equus paratus ad diem belli. dominus autem salutem tribuet. Equus autem est religiosus cui frenum obedientie impositum est. Zacha. x. Posuit eos quasi equos glorie sue in bello. Operatur autem deus in viro religioso gloriosa et salutifera. et ideo equus glorie potest dici. Hic equus per assuefactionem parandus ad obedientiam/ vt vult sessor eius. i. platus. nūc ad dexteram prosperitatis: nunc ad sinistram aduersitatis vertit. aliter in die belli succūbet: qn̄ scilz aliquid graue iniūgetur. Religiosus qui in sua voluntate nutritur: de-

Quib⁹ iuuetur obedientia.

struitur. ¶ Tertium est ignis amoris. vt patet in cera q̄ calefacta facile flectitur. ꝛ in metallis que ab igne lique fiunt: ꝛ sic facile formam rei cui infunduntur accipiunt. Et hoc valere potest ad hoc ꝙ cor per obedientiā magis flexibile fiat: si ignis diuini amoris ostēdatur. Qualiter deus dilexit nos. Luce. xij. Ignē veni mittere ꝛc. Frequē ter cogitandus esset amor ille/ ex quo ꝑ nobis altissim⁹ obedire voluit vsq̧ ad mortē crucis. Phil. ij. vt cōfunde remur inobedientes esse ad leuia que nobis ex eius ipe rio iniungūtur. Leuit. vj. Ignis in altari/ scꝫ cordis mei semꝑ ardebit. quem nutriet sacerdos/ homo contritus subijciens ligna/ scꝫ memoriā crucis. per singulos dies/ scꝫ cōtinue. ¶ Quartū est separatio rei ab aliquo magꝭ flexibili cui adherebat. vt pꝫ in corio adherēn ligno: qḋ flecti nō potest nisi a ligno separetur. sic expedit ei q̄ ꝑfe cte obedire vult. ꝙ voluntatem suā ab omni re tēporali separet: ꝛ eam recolligat. vt habeat eā paratam quando mādatum superioris veniet. ps. cxviij. Paratus sūꝫ ꝛ nō sum turbatus. Item. ps. lvj. Paratum cor meū deus pa ratum cor meum. Bern. Paratum ad sublimia/ paratuꝫ ad humilia/ paratum ad oia. ¶ Quintū est alicui⁹ liquo ris admissio. vt pellis dura vngitur: vt sit tractabilior. et terre dure aqua miscetur. similiter vnctio gratie neces saria est vt cor magis obediens fiat. Ideoq̧ qui in reli gione est frequēter in oratione debet supplicare vt gra tiam obediēdi ei tribuat: ꝛ cor eius leuiat ꝛ humiliet spi ritussanctus: ꝛ prelato beneplacitum suū deus inspiret. Aug. x. lib. ꝯfes. Domine cōtinentiā iubes. da qḋ iubes. et iube qḋ vis. ¶ II Valet etiam ad obedientiā imperan tis modestia. Seneca. Remissius imperāti melius pare tur. Greg. Qui ab vnoquoq̧ bono etiā subiectos vetat: necesse est vt multa ꝯcedat. ne obedientis mens fundit⁹ intereat: si a bonis oibus repulsa ieiunet. Unde dn̄s Ade vnicā arborem ꝓhibuit: oes alias cōcessit. Gen. ij. ꝛ iiij. Reg. xij. populus inobediēs factus fuit ꝓpter graue im periū. iij. Reg. xij. vij. q. j. denique. facit ad hoc. xxvj. q. vij. al ligant. xlv. di. cum btūs. Unde ꝛ dn̄s nō ꝑcepit Petro: sꝫ rogauit vt nauē a terra subducat. Luce. v. In quo cōfun ditur sugbia prelatoꝝ qui semꝑ imperant: ꝛ ꝑ obediētiaꝫ mandant: ꝛ vix aut nunq̄ rogant. Gladius in manu fu riosi ꝑceptum ꝑceps in ore ꝑlati. Ezech. xxxiiij. Cū auste ritate imperabatis eis ꝛ cū potentia. xlvij. di. hoc hꝫ faci unt ad hec. xlv. disti. licet. j. ꝛ. ij. xcv. dist. esto. xj. q. iij. rogo. Hoc etiā est ꝯtra illos prelatos qui pro quacūq̧ causa ꝛ ꝑcipitanter excōicationis snias ꝛ aliam censuram fulmi nant in subiectos. ꝯtra illa. c. xj. q. iij. nemo. c. nullus sacer dotū. ex͂ de sen. excō. sacra. ꝛ. c. ti. cum medicinalis. li. vj. et de re iud. cū eterni. lib. vj. Seneca. Generosus est anim⁹ ꝛ in ꝑtate naturaliter recalcitrās. facilius ducitur q̄ tra hatur. Vera eīm obedientia ꝛ pura imponēda charitatē respicit nō timorem. j. Pet. j. Castificantes aias in obedi entia charitatis. Ouidius. Si quotiens peccant hoies sua fulmia mittat Iuppiter: exiguo tempore nullus erit.

Obediē tie grad⁹ septem

¶ O Gradus autē obedientie ſm Bern. septem sunt. ¶ Primus est obedire libenter. quē gradū (vt ipse ait) nec pōt ascendere qui voluntatē precipientis sed suam nō fecerit. Libenter obediebat qui dicebat Ioā. iiij. ꝛ. vj. Me. us cibus est vt faciam voluntatē eius qui misit me. Aug. x. lib. cōfes. Optimus tuus minister est: qui nō ma gis intuetur a te audire qḋ ipse voluerit: sed potius hoc velle qḋ a te audierit. Bern. Quisquis occulte satagit vt qḋ vult ipse hoc ei prelatus iniūgat: ipse se seducit si for te sibi quasi de obedientia blandiatur. Neq̧ eīm in ea re ipse ꝑlato sed magis ei prelatus obedit. Paratā ad deū voluntateꝫ ostendit Paulus dicēs. Act. ix. Dn̄e quid vis me facere. Bern. in sermonibus. Nec dubiū quin amplio rem gratiā mereatur qui obedientē se exhibet ante man datuꝫ q̄ qui obedire satagunt post mandatū. Requirit dn̄s oblationes voluntarias. Exo. xxv. Ois volūtarius ꝛ prono aio offerat primitias dn̄o. coacta eīm sacrificia deo nō placēt. xx. q. iij. presens. Sed quidaꝫ religiosi sunt similes rusticis qui dnis suis nullum seruitium volūt fa cere nisi coacti. ꝛ de hoc supra dixi. Et notandū ꝙ liben ter obedire precipue laudabile est quū grauia iniungūt tur. Unde super illud. j. Reg. xv. Melior est obedientia. glos. Aug. Sciendū est ꝙ obedientia aliquādo recusat. viij. q. j. sciendum. ꝛ de hoc. ē. Hinc Moyses ꝑncipatum populi humiliter recusat. Exod. iij. ꝛ. iiij. c. Paulus autē audacter dicit Actuū. xxiiij. c. Ego nō solum ligari in hie rusalem: sed mori paratus sum. Est notanduꝫ insuper ꝙ obediētia in difficilioribus humiliatis gratior est. ꝛ exul tima superbie radice procedit. Bern. de precepto ꝛ dispē satione. In obediendi ratione hec regula generalis te neatur. vt in difficilioribus quibusq̧ agendis obediētia gratior: q̄ preuaricatio grauior iudicetur. Et in faciliori bus minusq̧ onerosis contēptus dānabilior q̄ actus cō mendabilior existimetur. Aug. xiiij. de ciui. dei. In para diso tanto maior inobedientia fuit: quāto id quod prece ptum est nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna est inobedientia: pena ꝓposita. Quisnā satis explicet quan tum malum sit nō obedire in re facili: ꝛ tante potestatis imperio: ꝛ tāto terrenti supplicio? ¶ Secūdus gradus est obtemperare simpliciter. Multos cum videmus ſm Bern. post precipientis imperium multas facere q̄stio nes: sepius ingeminare/ Unde hoc venit? Quis hoc inue nit consiliuꝫ? inde murmuratio/ excusatio/ simulatio/ im possibilitatis aduocatio. ps. xvij. In auditu auris obedi uit mihi. vt ostendat vno eodemq̧ momento processisse ꝛ imperantis imperium ꝛ obsequentis obsequium. ꝛ de hoc satis supra. ¶ Ad simplicitatem obedientie ptinet non iudicare quid vel quare precipiatur. Bern. in lib. de consideratione. Omnibus nobis maxime in cōuersiōis initio nulla magis virtus nobis necessaria est: q̄ simpli citas humilitas ꝛ grauitas verecūda. Bern. ad fratres de monte dei. Perfecta obedientia maxime in suscipien te indiscreta est. hoc est nō discernere quid vel quare pre cipiatur. sed ad hoc bene niti: vt fideliter ꝛ humiliter fiat quod a maiore precipitur. Idem loquens de nouitio ait. Stultus fiat: vt sit sapiens. ꝛ hec omnis sit eius discretio vt in hac parte nulla sit ei. Idem in sermonibus. Rara auis in terris discretio. Ideo discretionis locum fratres in nobis suppleat virt⁹ obediētie: vt nihil plus nihil mi nus nihil aliter q̄ imperatum sit faciatis. Deutero. xij. Quod precipio tibi hoc tm̄ facias: nec addas quicq̄: nec minuas. facit qḋ legitur ꝛ no. xlv. dist. disciplina. ex͂ de of. cust. c. j. Quum Iulius Cesar in perdomandis hostibus quinq̧ annorum sibi permissum terminū pertransisset: licet gloriose triūphasset: honor tamen debitus denega tus est ei. nec vrbem intrare permissus est: eo ꝙ vltra ter minū sibi prefixum moram traxisset. Deutero. xij. Non fa cietis ibi quod nos facimus hic hodie. singuli quod re ctū sibi videtur. Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. narrat de Tor quato qui filiū: qui non solum nō cōtra patriam sed etiā pro patria pugnabat: tamen quia contra imperium suū hoc fecisset occidit: ne plus mali in exemplo imperij con tempti q̄ gloria occisi hostis esset. ꝛ etiam hoc posui in prima parte istius operis. ē. in. §. sed licet. ꝟ. consimile. in xlij. ar. ꝛ. in. §. cum ibo. ꝟ. amplius. in. xlij. ar. Scḋm etiam leges si quis extra aciem contra preceptum ducis etiam fortiter pugnauerit ꝛ vicerit: tamen punitur. quia cōtra preceptum fecit. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. ꝛ no. xxiij. q. v. relegentes. in glos. i. Et Bern. super Cant. Qui vestri curam semel credidistis: quid rursus de vobis vos intro mittitis? Perfecte obediens debet se habere vt iumen tum. ps. lxxij. Ut iumentum factus sum apud te. Idem lxxvj. Deduxisti sicut oues populum tuum. Et iterū. lxxix. Qui deducis velut ouē Ioseph. De ista materia satis per Io. cass. in. iiij. li. de institutis renūtiantiū in vlti. c. de nouitio ꝑ prem Pynusiū informato. Simplicitateꝫ obe diētie multū amabāt antiqui patres in discipulis suis.

ideo in principio non precipiebant eis congrua τ discre
ta. Unde in vitis patrū dixit quidā abbati pastori. Senio
res nō loquūtur ab initio fratribus recta: sed magis di
storta. τ si viderint quia ea que torta sunt faciūt: iam eis
nō loquūtur nisi quoad expedit: agnoscentes q̄m in oi
bus obedientes sunt. Debent inferiores audire manda
ta seniorū τ prelatorū quasi a deo decerentur. Matth. x.
Qui vos audit me audit. Luce. x. xxi. di. in nouo. Unde si
cut nō discernerent si aliquid a deo eis preciperetur: sed
humiliter illud implerent: sic nō debent disceptare de mā
datis plati. Bern. Nō te moueat magistri imperus indi
screta potestas: s₃ memento q: nō est potestas nisi a deo
τ qui potestati resistit: deo resistit. xi. q. iij. qui resistit. xxiij.
q. i. quid culpatur. Roma. xiij. Colos. iij. Ephe. vi. Hebre.
vltio. Serui obedite per oia dn̄is. Et sequit. Quodcūq̄
facitis ex animo operamini sicut dn̄o et nō hominibus.

Tādide est τ ipe rādum τ obediendum.

¶ Tertius gradus est hilariter obedire. Hilarem enim
datorem diligit deus. ij. ad Cor. ix. ex̄ de dona. c. i. Bern.
Serenitas in vultu dulcedo in sermonibus multū colo
rant obedientiā obsequētis. Nubilosa corporis cōposi
tio τ facies tenebris tristitie occecata vel obfuscata ab
animo recessisse sinceram τ iocūdam animā signāt. In
compositio em̄ corporis (sm̄ Aug.) inequalitatē mentis
indicat. xli. di. §. sicut ergo. Sed τ superior cū hilari vul
tu precipiat. Qui em̄ libenter obediat hoi tristitiā estan
ti. Ephe. vi. ibi. Et vos dn̄i eadem facite illis remittētes
minas. Eccli. xxxv. In oi mādato hilarem fac vultū tuū.
Ouidius. Super omnia vultus Accessere boni. Qui cū
murmure obediunt felle deum pascūt. ps. lxviij. Dederūt
in escam meā fel. Cibus christi obedientia est. vt supradi
ctum est Jo. iiij. Meus cibus est τc. fel inquā murmur.
Obedientia taliū est quasi obedientia demonū. Ad pce
ptum enim christi exibant demonia a multis clamantia.
Luce. iiij. qui licz obediant nō t̄n obedientes sunt: et si di
cantur esse. Matth. xxvij. Inuenerunt hoiem cireneum
simonem noie: τ hunc angariauerūt. Uere em̄ tales cum
multa sui angaria τ prelatorū tristicia τ melancholia obe
diunt. sicut hodie inter religiosos continua experientia
manifestat. Tales sunt vt magni lapides: q̄ moueri non
possunt sine afflictione mouentis. Eccli. x. Qui trāsfert
lapides: affligetur ab eis. Ad lrāz hodie si platus trāsfe
rat de loco cōsolabili fratrem ad aliū locum nō sibi conso
labilem: afflictionē τ persecutionē recipiet a fratre trāsla
to. Tales sunt vt rote carri: nō solum in hoc q̄ p defectu
vnctionis murmurant: sed q: vnus alterū precedere non
vult. nō faciam hoc dicit vnus nisi ille idem fecerit. Eccli
xxxiij. Precordia fatui quasi rota carri. vnde Jo. xxi. quū
dixisset dn̄s Petro: Sequere me. τ ille dixisset de Joāne.
Hic aūt quid? ait ei dn̄s. Quid ad te? tu me sequere. Ta
les etiam sunt sicut imagines in edificijs que sustinēt co
lūnas: que in facie tristitiam ostendūt. ¶ Prelat⁹ cuius
subditi cum tristitia τ murmure obediūt: similis est illi q̄
habet oia mēbra infirma: q̄ necesse habet mouere: τ nul
lum mouere pōt sine magno labore τ dolore: vnde est in
magna miseria. Prelatus talis imperat isti: τ ipse affligi
tur τ contristatur. τ ipse cum eo. τ sic qui obsequi debue
runt offendunt. Hebre. xiij. Obedite prepositis vestris: τ
subiacete eis. Ipsi em̄ peruigilant quasi rationē pro ani
mabus vestris reddituri. vt hoc faciant cū gaudio τ nō
gementes. hoc em̄ nō expedit vobis. Seneca in li. de offi
cijs. Ita a natura comparatū est: vt altius iniurie q̄ me
rita descendant. Illa cito defluūt. has tenax memoria cu
stodit. Satisfacit dn̄s pro obedientia aliquorū si afflictio
nem quā ipsi faciūt superioribus suis ignoscat. Quā ho
die rationem prelatus pro subdito reddet dn̄o: quū raro
hodie quis obediat: nisi vbi consolationem suam vide
rit? Secure dicat eis prelatus si eos correxit: Mūde sunt
manus mee a sanguine vestro. Actuū. xx. xliij. di. ephesijs
τ vide qd̄ legit τ no. ex̄ de off. or. irrefragabilis. ¶ Quar
tus gradus est velociter obedire. Luce. xix. dictū est Za
cheo. Festinans descende. τ subditur remuneratio. Ho
die salus huic domui facta est. Matth. iiij. Illi continuo
relictis retib⁹ secuti sunt eū. τ de Mattheo d: Matth.
ix. τ Luce. v. Surgens secutus est eum. Hiero. Perfecta
obedientia est imperfecta relinquere. Canti. v. Manus
eius tornatiles. Ualde gratum solet esse pncipibus quū
precepta eorū velociter adimplent. Prouerb. xxij. Uidisti
hoiem velocem in opere suo. coram regibus stabit. non
erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle moras: nocuit semp
differre paratis. ex̄ de reg. iur. li. vi. mora. Marianū raue
natem epm̄ reprehendit Greg. q̄ statim in iniunctis sibi
non obediuit. xviij. q. ij. dudum. Et episcopuz sipontinū.
xxvij. q. i. si custos. ibi. Et statim nō solum τc. Et Sergiuz
defensorem. c. q. τ causa. si homo. ibi. Omni ergo dilatio
ne omni excusatiōe postposita. Et pape Uictor: dicit. Nā
si hoc agere cito neglexeritis τc. xc. dist. c. si. Et hic adde q̄
scripsi. s. in. §. species acidie. ibi. alia species acidie est tardi
tas. in ar. lxxv. Et Gelasius Castorium epm̄. xviij. q. ij. pri
dem. ¶ Quintus gradus est viriliter adimplere māda
tum. Bern. Manū tuam misisti ad fortia. agendū est in
stanter τ constanter obediendum. Nec inter asperitatem
verberū tam regalis est semita relinquenda. τ loquit de
semita obedientie. ps. xxvi. Uiriliter agite. Christus hāc
semitam etiā pro morte ignominiosissima relinquere no
luit. Phil. ij. Factus obediens vsq̄ ad mortem. Bern. ad
fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quum
subditus audit obedientiā quā multis expetierat votis?
quū ei precipitur quod redoleat dignitatem? Econtrario
meritum assigna illi obedientie que terreat animū audi
entis: grauis ad audiēdum: grauior ad implendū: τ gra
uissima ad tenendum. Ad hoc facit. xix. dist. in memoriā.
in pn. τ. c. di. cōtra morem. in prin. ¶ Sextus gradus est
humiliter obedire. vnde Bern. Magna virtus humili
tatis: sine cuius obtentu virtus fortitudinis non solū vir
tus non fit: sed etiam in superbiam erūpit. Lu. xvij. Quū
feceritis omnia que precepta sunt: dicite Serui inutiles
sumus. quod facere debuimus fecimus. ¶ Septim⁹ gra
dus est indesinenter obedire. Bern. Perseuerantia sin
gularis est filia summi regis. Matth. x. τ. xxiiij. Qui pse
uerauerit. vij. q. i. suggestum. Idez. Quid currere pdest:
τ ante metam cursus deficere? Sic currite vt compreben
datis. i. ad Cor. ix. Greg. in moral. Incassum quippe bo
num agitur: si ante vite terminuz deseratur. quia frustra
velociter currit: qui prius q̄ ad metaz perueniat deficit.
de hoc de peni. dist. iij. incassum. et de hoc legitur τ no. ex̄
de renun. c. i. ¶ Hi sunt septem gradus scale quam vidit
Jacob. Gen̄. xxviij. Hanc visionem vidit iacob dormiēs
in itinere lapide supposito capiti. glos. Caput ponit in la
pide: qui christo inheret mente. Et sm̄ Augu. In itinere
dormire: est in via huius seculi ab impedimēto seculariū
actionum quiescere. Beatus Basilius τ Augustinus τ
Benedictus τ Franciscus qui religiones instituerunt:
quū christo corde adhesissent: τ a curis huius seculi quie
scerent: spiritualiter viderunt visionem illam. Scala hec
obedientia est. iuxta illud. Si vis ingredi ad vitaz: serua
mandata. Matth. xix. Mar. τ. Luce. xviij. Cuius duo la
tera possunt intelligi paupertas voluntaria τ continen
tia: vel abrenuntiatio proprij sensus τ proprie volunta
tis. ¶ Attendenda autem sunt quatuor que de hac scala
dicuntur. τ tria infra adduntur. Primū est q̄ erat stans
super terram. in quo notatur rectitudo intentionis. que
debet esse in ijs qui viam obedientie aggrediuntur. τ ex
cluditur per hoc macula intentionis terrene eorū qui ha
bent terrenā intentionem in religione. in q̄bus scala non
stat sed potius iacet sup terrā. Eccl'e. iiij. Custodi pedem
tuū. i. intentionez τ affectionem ingrediendo domū dei.
¶ Scd̄m est. cacumen eius tāgebat celū. in quo figura
tū est q̄ couersatio religiosorū in celis dz esse. iuxta Pau
lū. Nostra couersatio in celis est. Phil. iij. Uel q̄ imedia
te trāsit⁹ est in morte a via pfecte obediētie i celū. q: sm̄

Qd̄ pce ptū est ci to ipleat

Circa scala iacob visam cōsiderāda.

Bern. A cella sic in celum. Parum em̄ vel nihil morantur perfecte obedientes in purgatorio: quia hic in purgatorio vixerunt. Uera em̄ religio purgatorium et fornax est: in quo purgantur et depurgantur viri religiosi. de quo purificatorio igne. xxvij. q. j. pudicos. et iuxta illud. Tanquam aurum in fornace etc. Sapie. iij. Et illud Eccli. ij. et xxvij. vasa figuli probat fornax. de pe. di. ij. si em̄. vltra. iiij. colū. Mi. sedet. Et quia magis lucri est obediētia: vt supra plene ostēsum est: ideo sufficit hic soluere debita. quia in ipso obediente christus viuit et operatur. Gala. ij. Uiuo ego quasi nō ego. viuit vero in me christus. Nec est verisimile quod in futuro deus sit eorum vltor. quorum hic est author. ¶ Tertium est quod Jacob vidit angelos ascēdentes et descendētes per scalam illam. in quo insinuatur quod via obedientie vita angelica est. siue em̄ descendant vere obedientes fratribus suis ministrādo. ps. ciij. Qui facit angelos suos spūs: et ministros suos ignem vrentem. siue ascēdant deo adsistēdo in oratiōe, meditatione, lectione, sicut angeli qui semper vident faciē patris. Matth. xviij. ad modum angelorum voluntatem dei peragūt. ad hoc etiā de renun. nisi cum pridem. §. porro. xxvj. dist. c. vlti. Unde quātum ad illos īpletur illa oratiōis dnīce petitio, Fiat volūtas tua sicut in celo et in terra. Matth. vj. ¶ Quartum est quod domin⁹ erat innitus scale. in quo insinuatur quod pfecta obedientia se habet immediate ad deum. Nullum em̄ interuallum vel modicum est inter mortem veri obedientis et diuinam visionem. ps. lxxij. Tenuisti manum dexterā meā: et in voluntate tua deduxisti me: et cum gloria suscepisti me. Esa. lviij. Si auerterit a sabbato etc. et sequitur, Dum nō facis volūtatem tuam etc. sequitur. Sustollam te super altitudinem terre: et cibabo te hereditate Jacob patris tui. Multum debet incitare eos q̄ sunt in cella obedientie ad ascendendum viriliter spes et desiderium videndi dominū innitum scale. sicut quū clamatur in obsidione alicuius castri illum habiturum centum libras qui pmo intrauerit spes. et desideriū tanti lucri facit aliquos per scalam ascendere tenentes clypeos supra se: licet lapidibus desuper percutiantur. Sic spes et desiderium paradisi deberent facere vt homines per scalā obedientie ascenderent: omnes aduersitates que occurrerēt superando. Matth. xj. Regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Uere enim violēti sibi sunt: qui abnegantes ppriam voluntatem, cogunt se alijs obedire. Felix talis coactio que est regni possessio. Item insinuatur ex hoc quod domin⁹ innitus erat scale: quod ipse paratus est iuuare et cōseruare eos qui viam obedientie aggressi sunt quasi suos. ps. lxij. Adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Attendendum est etiam qd sequit. Uere domin⁹ est in loco isto. dicit Jacob. Deus se exhibet specialiter vere obedienti: eum iuuando, conseruando, prouidendo. et merito: quū ille exhibeat se seruū dei voluntatem eius adimplēdo. ¶ Itē attende quod Jacob postea dixit. O terribilis est locus iste. sanctus locus religionis pper dñi pñtiam. solicite em̄ se debēt habere pcipue q̄ sunt in religione: pro eo quod ibi domin⁹ presens est. Hoc est vnū illorum que deus requirit ab homine: scilz solicite ambulare coram deo suo. Michee. vj. Terrorem domini incutere ijs qui peccant in locis sanctis pena eorum qui in locis sanctis peccauerunt: vt pena Luciferi. Esa. xiiij. xvj. q. ij. c. visis. Et pena adam. Gen. iij. de vtroque. xl. di. quelibet occulta. Et Heliodorus quia profanauit templū: accipiens pecunias depositas in erario eius: calcibus equi terribilis apparentis percussus semiuiu⁹ relictus est. ij. Machab. iij. sequitur. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Domus dei dicitur religio: quia in vere obediētibus domin⁹ habet domū. Porta vero celi vocatur religio: pper ppinquitatem quā habet perfecta obedientia ad dei visionem. Sed ve illis qui de porta celi faciunt portam inferni: de domo dñi speluncam latronum. vt qui simoniace intrant religionem aliquā: vel proprietarij sunt ibi, vel inobedientes, vel incontinētes. Mat. xxj. Marci. xj. Luce. xix. et Jo. ij. Domus mea domus orationis vocatur. Uos autem fecistis eam speluncam latronū. j. q. ij. saluator. Nil em̄ prodesse humilibus obedientia videretur: si contemptus contumacibus nō obesset. ex de postu. pre. c. j. §. nos igitur. ij. q. v. quāto. Item ve illis religiosis qui de scala celestis regni scalam faciūt confusionis. quorum peccata tanto amplius ferēt hominibus: quāto ipsi in altiori gradu sanctitatis consistunt. stercus enim hois qui est post angelos nobilior creatura: horribilius fetet quam aliarū creaturarū. ¶ In comitatu senensi cuidā simplici laboratori apparuit hec visio tēpore meo non phantastica sed verissima. videbat em̄ ille in domibus religiosorum mendicantiū scalam positam: cuius cacumē celos tangebat. que erat in terra fixa. et videbat continue p scalam illam homines ascendere vsque ad celum: ppellentibus eos religiosis illis qui stabant ad pedē scale. Et quū per eādem scalam ipsi religiosi ascendere niterentur: per pauci ascendebant: propellentibus eos deorsum cadere alijs viris fulgentibus qui super scalam inniti erant desuper. quā reuelationem quia simplex erat non intelligebat. vnde eā in domo predicatorum retulit. sed in parabolā versa est. Ego aūt de visione timeo. quia reuera religiosi huius tēporis cum nostris pdicationibus multos ad celum mittimus. sed quia dicimus et nō facimus. Matth. xxiij. in pn. xix. di. scdm. j. q. j. nō qles. multos nō saluādos formido. ¶ P Sequit de partibus obedientie. Et notandū quod est obedientia reprehensibilis: et obedientia commendabilis. Obedientia reprehensibilis est triplex. Prima est quū quis obedit creature inferiori hoie. vt pecunie. Eccle. x. Pecunie obediūt oia. Scda est quū et remissione superioris et quū ceruicositate inferioris fit. quū ille scz obedit qui debet imperare. et ille imperat q̄ dz obedire. quū scz ille est supra q̄ debuit esse infra. et mēbrū supra verticē se extendit. Prouer. xxx. Per tria mouetur terra: et quartum qd non potest sustinere. Per seruū quū regnauerit. facit. lxxix. disti. ad hoc. hoc est quū ratio obedit sensui carnali: et lex rationis legi carnalis. Roma. vij. xxxij. q. v. si paulus. Tertia est quū quis in malo simpliciter scz in pctō obedit. Greg. Nunquā p obedientiā malū fieri debet. xj. q. iij. quid ergo. c. julian⁹. Bern. Facere malum. i. pctm̄ quolibet etiā iubente cōstat nō esse obedientiam: sed inobedientiā. Greg. Caueāt subditi ne plus quam expedit sint subiecti etc. ij. q. vij. admonendi. Aug. Sic modus obedientie tenēdus est: vt bonis in malo nō consentias. nec malis in bono contradicas. de hoc. xj. q. iij. §. Item est qn̄ contra equitatē. cū. c. multis se. Et de hoc satis supra in pncipio hui⁹ materie scz de obediētia dictū est. Obedientia vero cōmendabilis quedā est necessaria: quedam abundans vel perfecta. Necessaria est quū aliquis obedit in ijs in q̄bus tenet obedire. Abundans vero est quū obedit in ijs in q̄bus non tenetur obedire. Bern. Subiectus hmōi obedientiā q finibus cohibet nouerit impfectam. Nam pfecta obedientia legem nesciat: terminis non arctatur. neque contenta angustijs pfessionis largiori charitate et humilitate fertur in altitudinem charitatis. Hec est pfessio fratrū minorum regularis: q̄ iubet in oibus obedire que nō sunt contraria aie et regule. Nulla alia regula talem et sic strictā obedientiā hz: sed limitatā. ar. xviij. q. ij. hoc tm̄. Et de hoc supra satis dictū est: maxime in isto articulo. §. sed iterū facta. ib. religiosi. post. v. folia. ¶ Item ad pfectionē obedientie ptinet facere nō solū qd iubetur: sz etiā sicut iubet. Ber. Illū optimū dixerim obediētie gradū: quū eo aio opus iniūctum recipit, quo et precipitur. Gen. xvij. dr de Abraā. Et circūdit carne preputij eorum statim ipsa die sicut preceperat ei dño. Mat. j. Exurgēs Joseph a somno fecit sicut ei pcepit angelus. Jo. xiiij. Sicut mandatū dedit mihi pr̄ sic facio. ¶ Et est notandū quod est obedientia q̄ debetur ex natura: vt illa que debetur deo. Actuū. v. Obedire opz deo magis quam hoibus. et illa que debetur

Obediētia rephēsibilis triplex.

Obediētia cōmēdabilis duplex

debetur parentib⁹ carnalibus. Ephe.vi. Filij obedite parẽtibus vestris per oia. hoc em̄ et iustũ est. ⁊ Col.iij. Filij obedite parẽtibus vestris per oia. hoc em̄ beneplacitum est in domino. lxxxvi. dist. nõ satis. ℣. ceterũ. Item est obediẽtia que nõ debetur ex natura: sed habuit voluntatem principium sui: vel voluntatem liberam: vel non liberam. Uoluntatem non liberã principium sui habuit obediẽtia quã seruus debet dño. Col.iij. Serui per oia obedite dñis vestris. Uoluntatẽ vero liberã sui principium habuit obediẽtia quã vxor debet viro: vel quã subdit⁹ plato. Ephe. v. Mulieres subdite sint viris suis in oib⁹. Geñ.iij. Sub viri potestate eris: et ipse dñabitur tui. xxxiij. q.v. manifestũ. c. est ordo. c. cum caput. c. mulierem. c. mulier. Heb.xiij. Obedite ergo prepositis vestris.

Obediẽtie aduersantia.

Multa autẽ sunt que obediẽtie aduersant. et primo potissimũ proprius sensus et ppria volũtas: sicut equus vidẽs non est idoneus circũire ad molam: Sic qui hz ppriũ sensum: non est aptus volubilitati obediẽtie. Deutero.xij. Nõ facietis ibi qd nos facimus hic hodie singuli quod rectũ sibi videt. Judic.xvij. In illis diebus non erat rex in isrl: sz vnusquisq3 qd sibi rectũ videbatur hoc faciebat. De christo dicit Luc.ij. Et erat subditus illis. Bern. Quis non erubescit obstinatus esse in cõsilio suo: quãdo sapiẽtia ipsa ipsum deserit? Proprius sensus oculus est veteris hominis qui inimicus est deo: ⁊ ideo eruẽdus est. Mat.xviij. Prouerb.iij. Ne innitaris prudẽtie tue: ⁊ ne sis sapiẽs apud temetipsum. ex de cõst. c.j. c. ne innitaris. Ue qui sapientes estis in oculis vestris: ⁊ corã oculis vestris prudentes. Esa.v. Quõ sensus pprius obuiet obediẽtie: et quõ non: quere. viij. q.j. sciendũ. Dicebat almus frãciscus. Nõ est sine loculis: qui loculos pprij sensus sibi reseruat. Ad literã verus obediẽs stultus fiat vt sit sapiẽs. j. ad Corinth.iij. De cõsilio pprio nõ sequẽdo, quere collationẽ moysi de discretione scdam. in li. coll. Joan. cassi. vbi etiã dicit de paulo: qui euangelium quod didicerat per reuelationẽ predicauerat cum virtute et signorũ operatione: voluit cõferre cum Petro Jacobo ⁊ Joanne. Gala.ij. Dicebat pater Pinufius cuidam iuueni, quẽ ad professionem recipiebat: q esset cecus ⁊ stultus vt esset sapiẽs. vt dicit in.iiij. li. institutionũ Joã. cassi. Et tota synodus Nicena. cccxviij. patrũ stetit sentẽtie solius pannutij. xxxi. di. Nicena.

Uolũtatis ppe incomoda.

¶ De ppria volũtate notandũ est q ipsa multũ deo displicet: diabolo multũ placet: homini multũ nocet. Nec mirũ si multũ deo displiceat. ipsa enim est que primo deo iniuriatur. ipsa sola aufert dñium suum deo et dat illud diabolo. Sicut em̄ obediẽtia efficit hoiez seruũ dei: sic ppria volũtas efficit seruum diaboli. et ideo multũ sibi placet. Eccli.xviij. Post cõcupiscẽtias tuas nõ eas: et a voluntate tua auertere. si em̄ prestas aie tue cõcupiscẽtias ei⁹: faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Propria voluntas homini multum nocet. Primo enim aufert deum. Bern. sup Cant. Non dabit inobedienti copiã sui tãtus obediẽtie amator, vt mori q nõ obedire maluerit. Secũdo beneficia dei homini subtrahit. Grego. Dignum est vt ab ei⁹ beneficijs quilibet sit extraneus: q eius iussionib⁹ nõ vult esse subiectus. Tertio meritũ euacuat. Esa.lviij. Quare ieiunauimus et nõ aspexisti: et subdit. Ecce in die ieiunij inuenit voluntas vestra. Bern. sup Cant. Grande malũ voluntas ppria: qua fit vt bona tua tibi bona nõ sint. Quarto hoiem excõmunicat. ij. Thessa.iij. Siquis non obedit verbo nro: p epistolã, hunc notate: et ne cõmisceamini cũ illo. xxiij. dist. si inimicus. Frater qui corripit ab ecclesia et non obedit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Mat.xviij. xxiiij. q.iij. notandũ. ij. q.j. si peccauerit. ex de iudic. nouit. nemo excõmunicat nisi p cõtumacia. xj. q. iij. nemo. Quinto hominẽ furẽ efficit. ille em̄ q est in religione proprie voluntatis: contrectat rem alienam scilicet seipsum domino inuito. legitur et no. ex de elec. dudum.

Matth.xvi. Siquis vult post me venire: abneget semetipsum. vbi Grego. in homil. Non est laboriosum homini relinquere sua: sed valde laboriosum est homini relinquere semetipsum. minus q̃ppe est abnegare qd habet. valde autẽ multũ est abnegare quod est. Luce.xiiij. Ois ex vobis qui non renũtiat oibus que possidet: non potest me⁹ esse discipulus. Inter alia possessa et corpus et anima est. vnde Luc.xxi. In patiẽtia vestra possidebitis aias vras. Uerus ergo obediẽs nedum alijs: sed et seipso expropriatus est. vnde nec animã habet: nec corpus quodãmodo: quia prelati sunt ad vtendũ. xij. q.j. non dicatis. ex de elec. si religiosus. li.vi. Sexto reddit hominem maledictum. Deutero.xxviij. Si audire nolueris vocẽ dñi dei tui: vt custodias ⁊ facias mandata eius: venient super te maledictiones iste: ⁊ apprehendent te. maledictus eris in ciuitate ⁊c. Septimo idololatriaz efficit. j. Reg.xv. Quasi peccatum ariolandi est repugnare: et scelus idololatrie nolle acquiescere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quicquid plus q deũ colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie volũtas sua idolum est: cui⁹ nutus contempta dei voluntate sequũtur. et quicquid ipsa iusserit: quasi sacrosanctũ adorant. ad hoc. lxxxi. dist. si qui. xxxij. dist. §. verũ. ℣. porro. ibi, ait em̄ samuel. Et de hoc etiam. s. glos. sola est obediẽtia que fidei meritũ possidet: sine qua infidelis quisq3 cõuincitur: etsi fidelis esse dicatur. Inobediẽs negat deum inquantũ dñs est. Grego. in moral. Contra deum superbire, est precepta eius peccãdo transcẽdere: q: quasi iugum a se dnationis excutit: cui per inobediẽtiã subesse cõtenit. Octauo hominẽ a dignitate eijcit: vt patet in Saul. cui dicit samuel. j. Reg.xv. Quia proiecisti sermonẽ dei: proiecit te dominus ne sis rex super israel. facit. xix. distin. nulli fas. Nono aduersarium suscitat. iij. Reg.xj. fecit salomõ quod non placuerat dño: ⁊ suscitauit dñs aduersariũ salomoni. Decimo hominẽ cõfundit. Osee.x. Confundetur israel in voluntate sua. Esa.xlv. Confundantur oẽs q repugnant ei. In hoc confunditur qui in religione ppriã voluntatem sequit: quia cõtrarium accidit ei illius quod intendit. querit alicubi consolationem: et ex hoc post habet maiorem desolationem: vel in remissione conscientie: vel impugnatione penitẽtie: vel infirmitatem que quandoq3 ex hoc sequit. Qui plus vult facere in religione voluntatem suam: plus cogitur facere cõtra eam. multa non conceduntur sibi que conceduntur vero obedienti. Jonas fugere voluit voluntatem dei: ⁊ tñ impleuit eam inuitus. Jone.iij. Grego. Ecce ionam fugitiuũ dei potestas inuenit. sors ligat. mare recipit. et q: authoris voci obedire renuit: ad locũ quo missus fuerat: suo reus carcere portatur. Undecimo hominem affligit. Unde saul inobedientem malignus spiritus exagitat. j. Reg.xvi. Homo proprie voluntatis in religione animũ habet inordinatum: et ideo affligitur. Aug⁹. in. j. li. cõfessi. Jussisti dñe: ⁊ sic est: vt pena sit vnicuiq3 ois animus inordinatus. Duodecimo hoiez morte tẽporali ⁊ eterna dignũ efficit. Deutero. xvij. Qui superbierit nolẽs obedire sacerdotis imperio: moriatur. ex qui fi. sint leg. per venerabilem. §. rationib⁹. et de ma. et obe. c.ij. Deutero.xxi. Si genuerit homo filium cõtumacem: qui non audiat patris aut matris imperiũ: ⁊ coercitus obedire cõtẽpserit: lapidib⁹ eũ obruet ppls. Josue.j. Qui cõtradixerit ori tuo (⁊ sequit) moriat. iij. Reg.xiij. Uir dei q inobediẽs fuerit ori dñi: percussus est a leone: ⁊ tñ alter ppha deceperat eũ: dicẽs q angel⁹ dixerat ei vt inuitaret eũ. Bern. Quid odit de⁹: aut qd punit: pter volũtatem ppriã? cesset em̄ ppria volũtas et infernus nõ erit. ¶ Quidã heretic⁹ (sicut i actis reperi) dixit. q nihil aliud erat infernus: nisi nõ facere ppriã volũtatẽ. sup quo vide qd scripsi. s. in. §. rursus q dicit. in illo. ℣. in ar.lij.

Obediẽtia q̃druplex.

¶ Sciendum insuper est q est quadruplex obedientia. Una que obedit inspirationibus sanctis dei. de qua ps. lxxxiiij.

Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inspi/
rationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dñs:
iij. Reg. xvij. Precepi mulieri vidue vt pascat te. Hoc pre
ceptum. ſm Aug. non fuit vocale: ſed in mente inſpiratio.
de qua etiam obedientia poteſt intelligi illud ps. xvij. In
auditu auris/ſcilicet interioris/obediuit mihi. De interio
ri etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum eſt verbum
abſconditum. i. carnalibus ignotū: et quaſi furtiue. i. latē
ter ſuſcepit auris mea/ſcʒ cordis venas ſuſurrij ei⁹. Vene
ſuſurrij ſunt modi qb⁹ ad intelligētiā nřam venit inſpira
tio dei. vide. ſ. e. ar. §. et ſm eorū. A. ſi nunqd. Scda obe/
diētia eſt/que fit legi dei et eccleſie. ex̄ de ma. ⁊ obe. c. j. ⁊. ij.
Theſſa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epiſto/
lam ⁊c. Tertia que fit rectoribus et prelatis. de qua ple
ne. ſ. dictum eſt. Quarta que fit priuato homini propter
deum. de qua Petrus. j. Pet. ij. et ex̄ de ma. et obe. ſolite.
j. reſpōſo. ⁊ illud pauli/ad Ephe. v. Subiecti inuicem in ti
more chriſti. Tres prime ſunt neceſſarie ad ſalutē: quarta
de bene eſſe eſt et perfectorū. Quinta poteſt addi: vt qs
obediat ꝓprie rationi ſequens eam. de qua dicit dñs Sa/
maritane. Vade voca virum tuum. i. intellectum et ratio/
nem. ſm Aug. pugnantem cōtra ſenſualitatem. Joā. iiij.
Leo. Tunc eſt vera pax hominis: et vera libertas: quādo
et caro iudice regitur: ⁊ animus deo per fide gubernatur.
Quātum obediens eſt ſpiritus deo: tantum et caro ſpiri/
tui. ſm Hugo. ſancti victoris. ⁊ quātum deo ſpiritus recal
citrat: tantū ſibi caro. ¶ De errore vero illorum qui dicūt
deo/⁊ nō homini obediendum: plene. ſ. ſcripſi inter erro/
res beghardorum. et ꝙ plurimis authoritatib⁹ ⁊ teſtimo
nijs noui et veteris teſtamenti/⁊ iure canonico ⁊ ciuili ꝓ
batum eſt/non ſolum deo: ſed etiam hominib⁹ neceſſario
obediendum eſſe. vnde hic nō repeto: ſed ibi vide in iſta
ſcda parte iſtius operis. in. §. tertius error. i ar. liij. ¶ Sed
adhuc de virtute obedientie inſtruat nos ille humilis et
obedientiſſimus ſacer Franciſcus in ſuis legendis. Legi
tur ꝙ quodā tēpore ſedens ipſe inter fratres/tale quod/
dam emiſit ſuſpirium dicēs. Vix aliquis religioſus eſt in
toto mūdo: qui perfecte obediat prelato ſuo. permoti fra
tres et timore perculſi: dixerunt ei. dic nobis pater q̄ ſit ꝑfe
cta obediētia. At ille verum deſcribens obedientem ſub
figura corporis mortui. Coll. iij. xvj. q. j. placuit. ij. reſpōſo.
tolle inquit corpus exanime: et vbi placuerit pone. vide/
bis non repugnare motum. non murmurare ſitum. quod
ſi ſtatuatur in cathedra: nō alta: ſed ima petit. Hec eſt hu/
militas ſine qua nullus obediens eſt. vt. ſ. dictum eſt. ps.
cxj. Humilia reſpicit. ſi collocetur in purpura duplo pal/
leſcit. Hic ait verus obediens eſt: qui cum mouetur: non
dijudicat. vbi locetur: non curat. vt tranſmutetur: nō ſup
plicat: nec inſtat. erectus ad officium ſolitam tenet humi
litatem. xcv. diſt. epiſcopus in eccleſia. c. diſt. cōtra morem.
plus honoratus plus reputat ſe indignum. ¶ Alia vice
de hoc loquēs. cōceſſas poſt petitionem ꝓprie licentias/
dixit. iniunctas vero nec poſtulatas ſacras obedientias
nominauit. vocauit autē obedientiā altiorem ꝙ licentiā:
q: in iſta prima volūtas regnat: et ideo non eſt pura obe
diētia. xij. q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. Summā vero obediē
tiam/⁊ in qua. ex̄ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum.
ibi. vt cortina cortinā trahat. nihil habet caro et ſanguis.
illam eſſe credebat qua diuina inſpiratione. xx. q. ij. due.
ex̄ de regu. licet. inter infideles itur. ſiue ob proximorum
lucrū: ſiue ob martyrij deſiderium. hāc vero petere multū
deo dijudicabat acceptū. per obedientiā vero raro precī/
piendum cenſuit. nec primo iaculum fulminandū: quod
debet eſſe extremum. Vide quod no. xxv. diſt. c. j. gloſ. fi.
⁊ quod no. ſ. in iſto ar. in. §. cōmendabilis. A. valet etiam.
Ad enſem inquit nō cito manus mittenda eſt. enſem vo/
cabat obedientiam. ſicut vocatur excōmunicatio. xvj. q. ij.
viſis. Quum vero qui precepto obedientie obedire non
feſtinaret: nec deum timere: nec hominem cenſuit reuere
ri. Nam quid in temerario preceptore authoritas impe/
randi: niſi gladius in manu furioſi? quid vero deſpecti/
rius religioſo obedientiā contēnente? Tā vberem aſſere/
bat obediētie ſancte fructū: vt eis qui iugo eius colla ſum
mitterent: nil tēporis ſine fructu tranſiret. quere. ſ. in iſto
ar. Et dicebat in prelatione caſus. xl. diſt. ante oia. xiij. diſt.
nerui. in laude precipitium vane glorie. vj. q. j. ſunt pluri/
mi. xj. q. iij. inter. in humilitate ſubditi anime lucrū eſt. q:
in vero obediētie nihil tēporis ſine lucro tranſit. vt proxi.
dicit. ſ. cur ergo periculis plus ꝙ lucris attendimus: quū
tēpus ad lucrandum acceperimus? Gala. vj. Dum tēpus
habemus operemur bonū. Grego. Omne tēpus tibi im/
penſum/requiretur a te qualiter fuerit expenſuʒ. dñs eñ
non venit miniſtrari: ſed miniſtrare. ⁊ dixit: Quicūqȝ in/
ter vos voluerit maior fieri: erit veſter miniſter. et quicūqȝ
voluerit primus fieri: erit veſter ſeruus. Luce. xxij. Mat.
xx. diſt. xl. quicūqȝ. Abhorrebat quippe ſanctus Frāciſcus
ſuperbiā oim malorū originē: et inobedientiā peſſimā ei⁹
prolē. Tob. iiij. Nam inobediētis fratris capitiū in mediū
flammarū fecit proijci vt oēs aduerterent quāta/qualiqȝ
vindicta ſit offenſa inobediētie percellenda. Dicebat etiā
chariſſimi fratres ꝑmo verbo ꝑceptum implere: nec expe/
ctetis iterandum. Idem poſui. ſ. in pn. iſtius ar. in. §. j. qđ
dicit. Nihil etiam impoſſibilitatis cauſemini: qm̄ et ſi ſu/
pra vires ipſe mandarem: merito obediētia non careret.
Ipſe etiā in quodā capitulo ſancte marie de portiuncula
reſignauit officium miniſtri generalis: et promiſit obediē
tiam fratri Petro cathanij/ſicut generali. ac deinde vſqȝ
ad mortem ſemꝑ remanſit ſubditus quaſi vnus de alijs
fratribus. immo non ſolum generali miniſtro et prouin/
ciali ſubditus eſſe voluit: qm̄ in quacūqȝ prouincia mora
batur vel iret ad predicandum obediebat miniſtro illius
prouincie. ſed etiam propter maiorem perfectionem ⁊ hu
militatem longo tēpore ante mortem ſuam. Quadā vice
dixit generali miniſtro. Volo vt cōmittas vicem tuam de
me ſemꝑ vni de ſocijs meis cui obediam vice tua: quoniā
propter bonum et virtutem obediētie in vita et in morte.
ſemꝑ volo ꝙ maneas mecum. Et exinde vſqȝ ad mortem
ſemꝑ habuit vnū de ſocijs ſuis guardianum/cui obediē
tiā promittebat et ſeruabat vice generalis miniſtri. Dixit
etiam quadā vice ſocijs ſuis. inter alias hanc gratiam cō/
tulit mihi altiſſimus: ꝙ ita libenter obedirem fratri noui/
tio qui intraret hodie in religionē: ſi eſſet meus guardia/
nus: ſicut illi qui eſſet ſanctus et antiquus in religione:
qm̄ ſubditus ſuum prelatum non hominē debet cōſidera
re: ſed deū. ꝓ cui⁹ ar. Luc. x. Qui vos audit ⁊c. xj. di. in no
uo. ⁊. viij. q. j. qui vos. ij. q. vij. accuſatio. amore ſibi ſubdi/
tus eſt. Et quāto prelatus vilior eſt et ſimplicior: tanto ei
obediens ꝓpter deuʒ maius meritū hʒ: q: humilius agit.
ar. j. q. j. non quales. ſubditus eñ prelatum ſuū vice dei ſu
pra caput ſuum poſuit. xix. q. iij. ſtatuimus. ex̄ de elec. ſi reli
gioſus. li. vj. xvij. q. iij. §. j. in fi. ps. lxv. poſuiſti homines ſu/
per capita noſtra. Similiter dixit. non eſt prelatus in toto
mūdo: qui tātū timeatur potius ametur. di. xcv. eſto. a ſub
ditis eta fratribus ſuis: quantū dñs faceret me timeri a
fratribus meis ſi vellem. ſed hanc gratiam cōtulit mihi al
tiſſimus: ꝙ volo eſſe cōtentus oibus et cōmunis ſicut qui
minor eſt in religione. vnde quū alij fratres non ſatiſface
rent ſibi in neceſſitatibus ſuis: vel dicerent ei aliqđ verbū
per quod ſolet homo moueri ad ſcandalū: ſtatim ibat ad
orationem: ⁊ in reuerſione ſua nolebat recordari: dicens
talis frater mihi nō ſatiſfecit: vel dixit tale verbum: q: cha
ritas oia ſuſtinet. j. Cor. xiij. mihi. immo quodā tpe ſue in/
firmitatis/oēs ſuos ſocios reſignauit generali miniſtro
dicens. nolo habere ſocium ſpecialem: ſed ꝓpter amorem
dñi dei fratres de loco ad locū mihi prouideant ⁊ me aſſo
cient. ſicut dñs inſpirauerit eis. Et ait. vidi iam cecum q̄
non habebat niſi caniculā pro duce itineris ſui. Dixit etiā
ſemel ſocio ſuo. non videor mihi frater minor eſſe: niſi fue
ro in ſtatu quem tibi deſcribam: Ecce prelatus fratrū exi/
ſtens; vado ad capitulū predico et cōmoneo fratres ⁊ in

sine dicat supra me. nō cōuenis nobis q: illiteratus. xxxvi. dist. illiteratos. es elinguis: idiota et simplex. xxxix. dist. petrus. tandem eijcior: vilipensus/cum opprobrio ab omnibus. Dico tibi nisi eodem vultu. eadem mentis leticia. et eodem sanctitatis proposito/hec verba audiero que audiui quū factus fui prelatus ꝛ a fratribus laudatus: vere mortuus erat mūdo. Col. iij. frater minor nō sum. et ideo: quia humillimus et obedientissimus fuit: obediat ei dominus ad votum et creature. vt. s. in isto ar. dixi in. §. ad cōmendationē. W. j. vt apparet in sua legenda. Exponebat etiam illud Luce. xiiij. ꝛ Joā. xij. Qui non renuntiat omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Mat. x. Et qui voluerit animā suam saluam facere: perdet eam. Ille homo relinquit omnia que possidet: et perdit corpus suum: qui semetipsum totum prebet ad obediendum in manibus sui prelati. Et quicquid facit aut dicit quod ipse sciat ꝙ non sit cōtra voluntatem eius: dummodo bonuz est qd facit aut dicit: vera obediētia est. Et si quādo subditus viderit meliora anime sue/ꝙ ea que prelatus sibi precipit: suam voluntatem deo sacrificet: que autē sunt prelati studeat adimplere. Nam hoc charitatiua. j. Pet. j. obedientia est que deo et proximo satisfacit. Si vero prelatus precipit aliquid cōtra animā suam subdito: licet ei nō obediat: vt plene dictuz est in prin. istius ar. in. §. j. tamē ipsum prelatū non dimittat. viij. q. iiij. nonne. Et si ab aliquo inde persecutionē sustineret: magis eos diligat ppter deū Matth. v. nam prius sustineat: ꝙ velit a suis fratribus separari. ad hoc. xxiij. q. iiij. c. j. cum. vij. se. c. vij. q. j. §. hoc tm̄. W. cum autē. viij. q. iiij. nonne. Talis non recedens: nec peccato obediens/vere permanet in perfecta obedientia: q: ponit aiam suam pro fratribus suis. Joā. x. Unde et dicebat. sunt multi religiosi/quibus sua meliora videntur: ꝙ que sui prelati precipiunt. Luce. ix. ꝛ tales retro. de pe. di. ij. pēnata. aspiciunt: ꝛ ad vomitum proprie voluntatis redeunt. ij. Pet. ij. hi homicide sunt. ꝛ ppter mala sua exempla multos animas suas perdere faciut. xj. q. iij. precipue. Exponebat etiam verbum illud domini. Non veni ministrari: sed ministrare. Matth. xx. Illi qui sunt super alios cōstituti prelati/tantū de illa prelatione glorientur: quātum si essent ad abluendum pedes fratrum in officio. Et quātum magis turbantur de ablata sibi prelatione/ꝙ de pedum officio: tanto magis loculos ad periculum aie cōponunt: quia ambitiosi. j. q. vj. sicut. Et dicebat. beatus ille prelatus/q̇ inuentus est ita humilis inter subditos suos: sicut qn̄ est inter dn̄os suos. Et beatus ille seruus q̇ semp est sub virga correctionis et obedientie. talis enim purgatur: quia obedientia purgatorium vt dixi. s. in isto ar. ꝛ purgat a malo crescit in bono in virtute proficiendo. de pe. dist. ij. dum sanctam.

Dicebat beatus egidius beati Francisci socius: et erat laicus: quātomagis est cōstrictus religiosus amore dei sub iugo obedientie: tāto maiorem reddit fructum. Et quātomagis est religiosus obediēs ꝛ subiectus prelato suo propter honorez dei: tāto magis est verus pauper carens sensu proprio/pauper spū. Matth. v. idest humilis et timens deū sm̄ Aug. ꝛ mūdus a peccato suo purgatus in camino paupertatis/vincens cor suū de sensu pprio: quod est difficillimū. Esa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis. l. dist. ꝛ purgabit. Pre ceteris hoibus huius mūdi religiosus bene obediēs similis est militi bene armato sedenti sup bonum equum: qui transit securus inter hostes: et nemo pōt offendere eum. Religiosus autē obediens cū murmure/similis est militi insidenti equo malo: qui transiens inter hostes cadit: et ab inimicis capitur/vulneratur ꝛ vinculatur: et in carcere mittitur: ꝛ quādoq̧ occiditur. Religiosus qui in propria vult viuere voluntate: ad ignem inferni vult ire per propriam voluntatem. sm̄ Bern. ꝛ dixi. s. eo. ar. §. multa. in fi. Et ꝙdiu bos

Religiosus obediēs cui cōparet.

tenet caput sub iugo implet horreū frumēto. xiij. q. j. §. his ita. Bos autem non tenens caput sub iugo: sed vagando discurrens: sibiipsi magnus dn̄s videt: sed frumento horrea non implentur. Magni sapientes ponunt caput sub iugo obediētie humiliter. stulti de iugo obedientie caput abstrahūt. Religio scilz mater qn̄q̧ filium scz religiosum exaltat: q̇ postꝙ magnus effectus est: matri ppter suā superbiam non obedit: sed eam deridet et spernit. imo mater lactat. ij. q. vj. ad romanā. ij. filium. ꝛ ipse in sinu eius egerit. ar. ex̄ de iude. et si iudeos. Magis reputo obedire prelato homini ppter deū: ꝙ obedire creatori ipsi p seipsum mandāti: q: maior fides et reuerentia. Videtur autē mihi/ꝙ siquis esset in tanta gratia/ꝙ cum angelis loqueret: si vocarētur ab hoie cui promisit obedientiā: deberet colloquium angelorū dimittere: ꝛ hoi cui promisit obedientiā obedire: q: dū subditus est in hoc mūdo/tenetur obedire prelato creature/cui subiectus est ppter creatorem ꝛ hoc signum: q: dn̄s Samueli nō manifestauit voluntatē suā anteꝙ licētiam habuissent ab Heli. j. Reg. iij. Qui caput posuit sub iugo obedientie: et postea vt viā sequat perfectionis extrahit caput de sub iugo obediētie: hoc est signum superbie magne: q: vult viuere in sensu pprio: qd est ppriū superborum. Immo abbas Joānes probantissimus anachorita dimisso eremo venit ad cenobiū sub abbatis obediētia moraturus asserens maiorem fructum assequi de obedientia ꝙ de anachoresi. vt narrat Joā. cassi. in li. coll. in coll. de fine cenobite et anachorite. ¶ Dicebat quidam sanctus frater minor laicus florētinus Guido noie/ꝙ si angelus de celo descenderet et predicaret in platea florentina: ꝙ non peteret licentiam a prelato audiendi eum. Renuebat cū dauid ps. lxxvj. cōsolari in anima sua: vt se in vera obediētia abnegaret. Matth. xiiij. ꝛ magis meretur renuntiās dei cōsolationi propter deum: quod perfectorū est in cruce gloriantium: nō hic consolationem querentium. Gala. vj. Et nunꝙ reperitur/ꝙ in vita sua licentiam aliquā petiuisset a prelato pro re aliqua: nisi ꝙ semel petiit se remoueri p custodiam de officio porte: q: tēpore hyemali prohibitus fuit a guardiano intromittere intra portam loci in vestibulo pauperes: qui expectantes eleemosynam extra portam frigore cruciabātur. non potuit pati videre tantā crudelitatez. Quū sanctus Franciscus cōsiderans sanctitatem fratris Egidij/dixisset ei vt pergeret quo vellet. Respōdit frater Egidius ꝙ in tā libera obediētia ire et viuere nolebat. ¶ De obediētia aūt fratrū minoꝝ sic ait frater Joānes de pichano magister in theologia sup regulam eorū. Primam virtutem prefert regula obediētiā. non qualemcūq̧: sz que illā dn̄i nostri emuletur: vt humana fragilitas patitur: qui vsq̧ ad mortem patri humiliter obediuit. Phil. ij. Quū igitur obediētes religiosi alij soleant obediētiā promittere salua stabilitate ad locū. ex̄ de iureiuran. sicut ex lris. ꝛ non supra regulam quam vouerūt: sciat frater minor nullum ius sibi esse in loco: nec sibi in aliquo loci ambitu obediētiam coarctari: aūt etiā terminari. Sciat etiam nihil intolerabile posse supra ius obediētie esse asserere: nisi cōtrariū sit regule vel saluti generaliter vel ex euidenti causa aliqua speciali. de hoc etiā. s. in hoc ar. in. §. cōmendabilis W. obediētia vero. ꝛ in. §. sed iterū. W. religiosi. Sciat etiā quo est asperius humilius carni horribilius/qd sibi cōtinget obediētialiter imponi: eo ad id debet esse paratior ex aio. viij. q. j. sciendū. Obediētia vero fauorabiles p viribus declinare. hoc est em̄ obediēdo scdm̄ euangeliū obseruare. Sicq̧ sibi pspiciat: vt q̇cq̇d facit per superiores obediētiā faciat: vt dū bona facit ex charitatis ꝛ obie radice: ex concursu harū duarū virtutū semp meritū duplicet. ¶ S

Ad commedationem huius alme virtutis obediētie/scale celi/extirpatricis superbie/filie humilitatis/singularis dei cultricis/exterminatricis casus/filie primogenite fidei/ma

Obediētie commendatio.

tris castitatis/pacificatricis fratrū et ꝑlatorū/mortue in
aīe ⁊ in corpore/nutricis vite/et reductricis protoplasto
rū et ꝓpaginis eorū in paradisum non terrestrem:sed dei
viuentis celestem. ⁊ pro expeditione eius aliqua iungam
originalia preter superius allegata. ¶ Valde iniquū est
velle sibi obtēperari a minorib⁹ et nolle obtēperare maio
ribus. glos.j.ad Cor.xj.facit.ij.q.vj.qui se scit. Qui se scit
alijs esse ꝑpositū:nō moleste ferat aliquē sibi esse ꝑlatū.
Redde reuerētiam ⁊ obediētiā prelato.quarū altera cor
dis est:altera corporis. Nec eñ sufficit exterius obtēpera
re maioribus nostris:nisi ex intimo cordis affectu sublimi
ter sentiamus de eis. Bern. in sermonib⁹. Bene ita regi
est cum timore honorem impendere. glos.ad Hebre. xij.
Tanto citius quisq̃ deum placat: quāto ante ei⁹ oculos
repressa arbitrij sui superbia/gladio precepti se immolat.
viij.q.j.sciendum. Greg. in moral.li.xxxv. ¶ Ad obedien
tiā requirūtur. Rectū: q: non est obediendū cōtra deum.
xj.q.iij.si is. Voluntarium: q: quod ex necessitate fit: non
est bonū.ex̄ de re.iu.qui ex timore.xv.q.j.non est. Purū: vt
intentio sit pura: q: si oculus simplex est: totum corpus lu
cidum est. Luc.xj. Mat.v.⁊.xviij. Discretū: ne quid nimis.
qui eñ ratione offert: si non ratione diuidat: peccat. de cō.
dist.ij.si credis.de off.cust.c.j. Firmū.i.perseuerans. perse
uerantia eñ oia claudit ⁊ tenet. nullum bonum sine per
seuerantia est. vij.q.j.suggestum. vt aūt perseuerantiā ha
beat manus obediētie inherere sibi debent propugnacu
la patientie. Bern.in sermonib⁹. Sic multorū vsq̃ hodie
pusillanimitas et peruersitas exigit: vt ab eis queri opor
teat a prelatis/quid vis vt faciam tibi? Luc.xviij. non ipsi
querere/dñe quid vis me facere. Act.ix. Tales cōsiderāt
quid sibi precipi velint: non que sit voluntas preceptoris.
qui aperte vel occulte satagit: vt quid vult ipse. hoc enim
prelatus iniungat. ipse se seducit et frustra sibi de obediē
tia blanditur. non eñ in ea re ipse prelato: sed magis ei ꝑ
latus obedit. Ber.in sermonibus. ⁊ de hoc etiam.s. Qui
importabilib⁹.ex̄ de pac.c.si.exceptis partē acerbissimam
seruitutis elegit.scʒ facere qḋ velit. nō qui iussus facit mi
ser est: sed qui inuitus facit. Seneca in epl̄is. Dixit dñs ad
adā Geñ.ij.xi.q.iij.qd ergo. de oi ligno paradisi comede:
de ligno aūt sciētie boni et mali nō comedas. De oi ligno
paradisi poterat comedere: q: dū non venit cōtra obediē
tiam nō peccauit. ille eñ comedit de ligno scientie boni: q̃
voluntatē suaʒ sibi appropriat: et se exaltat de bonis que
dñs dedit: ⁊ opatur per eum ⁊ per suggestionem diaboli
et transgressionem mandati.factū est ei pomū sciētie ma
li. vnde oportet ꝙ sustineat penā. ¶ Franciscus. obedien
tia est mater quodāmodo custosq̃ oīm virtutum. Aug.in
li.xiiij.de ciui.dei.c.xv. Sicut abrae non immerito magna
obediētia ꝑdicatur: cui vt occideret filium res difficillima
est iperata. Geñ.xxij.xxij.q.ij. ꝓphetauit.de quo plene.s.
c.ar. Ita in paradiso tanto maior inobediētia fuit: quāto
id quod preceptum est nullius difficultatis fuit. Magna
eñ est hoīs miseria aduersus eum ipsum inobediētia ei⁹
ipsius. qm̄ nec voluit quod potuit: quod non potest velit.
ex̄ de off.deleg.qm̄.in paradiso eñ.etiam si nō omnia po
tuit ante peccatum: quicquid tñ nō poterat non volebat.
et etiam poterat oia que volebat. Nunc aūt ꝑs.cxliij. ho
mo similis factus est vanitati. Quis enumeret q̃ multa q̃
non potest: velit: dum voluntati sue ipse animus: eoq̃ in
ferior caro non obtēperet. Rom.viij.xxij. q. v.si paulus.
Ipso nāq̃ inuito et animus plerūq̃ turbatur: ⁊ caro do
let et veterascit et morit̄. Aug.de ciui.dei.li.xv. diuino in
tonante ꝑcepto obediēdum est. xiiij.q.j. quod precipitur.
non disputandum. Aug⁹.li.quo.s. Diuinis imperijs cedē
dū est obtēperādo: nō resistendū disputando. Aug.cōtra
Faustū. Ut sciremus non dei creaturam esse culpabilem:
sed inobediētiā cōtumacem ⁊ cupiditatem inordinatam:
non ꝓpter potum: sed ꝓpter pomum/primus homo in
uenit mortem. Et esau primatus suos non ꝓpter gallinā
sed ꝓpter lenticulā perdidit. Geñ.xxv. Aug.super Joan.

Ad obe-
diētiā re-
quisita.

homil.xix.facit.xl.di.ꝙ quis.⁊.c.delicie.⁊.xiiij.q.vlt.c.vlt.
Qui se sibi magistrū cōstituit: stulto se discipulum subdit.
et eñ quid alij de se sentiant ignoro: ego de me expertus
sum quod dico: et facili⁹ imperare ⁊ securius preesse alijs
multis ꝙ mihi. Bern.in epl̄a ad odonem. Quicquid no
bis a senioribus fuerit imperatū/sit tāq̃ si de celo sit ore
dei prolatum. nihil reprehēdas nihil despicias: in nullo
penitus murmurare presumas: q: in monasterio seruire
venisti: non imperare. obedire: non iubere. totum sanctū.
totum vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris im
perari. Cesarius in sermone. Obediētia in omni rationa
li creatura est oīs iustitie origo atq̃ ꝑfectio. Unde ꝑ obe
dientiā ⁊ inobedientiā distinguit̄ christus ab adā. Unde
apl̄s ad Rom.vj. Sicut ꝑ vnius hoīs inobedientiam ⁊c.
Aug.sup questiones.lxx. Prepositū monasterij timeas:
vt om̄n diligas: vt patrē credas tibi salutare quicquid ille
ꝑcipit: nec de maioris sentētia iudices: cui⁹ est officiū obe
dire: et q̃ iubent̄ implere. Hiero.in epl̄a ad Rusticū. Didi
cit ex his q̃ passus est obediētiam. ad Heb.v. Hoc duplici
ter pōt intelligi. aut eñ dictū est/didicit q̃ alios discere fe
cit: aut q: experimēto didicit quod per scientiam nō igno
rauit. Anselm⁹ in li. Cur deus homo.c.xj. Aliqñ precipitur
bene ⁊ obedit̄ bene: vt quū precipit̄ seruari castitas. aliqñ
precipit̄ male ⁊ obedit̄ male: vt quū alicui ꝑcipitur furari
aliqñ ꝑcipitur bene ⁊ obedit̄ male: vt cum alicui captiuo
dicit̄/fuge ⁊ ero ꝓ te in vinculis et penam pro te accipiā:
vt fecit Sacculus pro diacono capto a longobardo: vt
narrat Greg.in.iij.li.dialogorū. Bona quidē est talis ꝑce
ptio: q: ex perfecta charitate: sʒ mala obediētia: q: obuiat
charitati. Aliqñ precipitur male et obedit̄ bene: vt quum
prelatus sibi ꝑcipit afferri a subdito q̄d qḋ sine periculo
esse non potest: vt dauid qui precepit sibi aquā deferri de
cisterna bethleē cum periculo missis: quā ꝓpterea effudit ⁊
dño libauit. Anselmus de similitudinib⁹. ij. Reg.xxiij.xli.
dist.delicie. Omnis virtus ab obediētia incipit: quēadmo
dū omne vitiū ab inobediētia processit. Frustra nāq̃ vel
in obediētia rebelli vel cōtumaci doctrina: vel non intel
ligenti preceptū daretur. Hugo de similitudinibus.j.par
te.xiiij.c.iiij. Obediētia ad omne quod iniungit̄ sponta
neo vigore: aliterq̃ animo fertur: modū non cōsiderans
in infinitum libertate extenditur. Unde etiam si impossi
bilia iniunguntur: confidens de dei bonitate/obedit ex cha
ritate. Bern.de ꝑcepto. Obediētie limes sm̄ tp̄s est ipsa
tēporis extremitas: vt sit terminus obediētie/ qui ⁊ vite:
quod nobis maxime cōmendat vnigeniti dei exemplum:
qui fact⁹ est patri obediens vsq̃ ad mortē. Phil.ij. Bern.
de precepto. Obediētia nō seruili metu: sʒ charitatis affe
ctu seruanda est. nō timore pene: sʒ amore iustitie. Greg.
in mora. sed a timore incipit ⁊ in charitatem ꝑficit. de pe.
dist.ij. sicut sera. ¶ Bonus obediētie gradus si ꝓpter me
tū gehenne: siue ꝓpter factam professionē/quā professus
est: quisq̃ obediat. Melior aūt cū dei amore obedit. illa
quippe obediētia necessitatis: ista charitatis est. Ille aūt
optimus est obediētie gradus: quū eo aīo opus iniunctū
recipit̄: quo et precipitur. Greg.ibidē. Imperfecti cordis/
et infirme volūtatis indiciū est statuta senioꝝ studiosius
discutere: rationem ad oia que iniunguntur exigere. de q̄
busq̃ male suspicari. de oi ꝑcepto (cui⁹ causa latuit) nec
vnq̃ libēter obedire: nisi ⁊ audire cōtigerit/qḋ forte libue
rit: aut qḋ nō aliter licere vl' expedire mōstrauerit: vel ap
ta rō: vel indubitata authoritas. Greg.ibidē. Etsi oīs in
obediētia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tñ eternali
ter est dānabilis: nisi quā remedium penitētie non sanat.
nulla est letaliter criminalis: nisi que cōtemptum supbie
non euitat. Uñ si iubente seniore vt sileam: verbum mihi
forte per obliuionem elabitur: reum me fateor inobediē
tie: sed venialiter. Sed si ex contēptu. xi.q.iij. §. premissis
et. §. cum ergo. in fi. xxiiij.q.iij. notandum. in fi. ex̄ de cleri.
ex.mi. si celebrat. in fi. sciens et deliberans in verba prorū
pier silentium rumpo: preuaricatorem me constituo ⁊ cō

minaliter peccō: et ſi impenitēs vſq ad mortem perſeue-
ro: dānor. Grego. ibidē. Adoleſcens ſine obedientia inter
ſeculi abuſiua eſt. obediētia mater oīm diſciplinarum eſt.
Cyprianus de. xij. abuſiuis. vide. ſ. e. §. cōſequēter. ꝟ. inter
xij. abuſiua. in ar. xviij. qui obedit prelatis: hꝫ ſibi corpus
obediens. Bern. in ſermo. feſti. Erat ſubdit⁹ illis. Luc. ij.
Quis: quibus: deus hoībus. deus cui angeli ſubditi ſunt
erat ſubditus marie. nec tm̄ marie: ſed etiam Joſeph pro-
pter mariam. Mirare ergo vtrūq: et elige quod ampli⁹
mireris. filij benigniſſimā dignationem: an matris excel-
lentiſſimā dignitatem. vtrūq ſtupor. vtrūq miraculum.
et ꝙ deus femine obtēperet: humilitas ſine exemplo. ⁊ ꝙ
femina deo precipiat: ſublimitas ſine ſocio. In laudibus
virginum. Apocal. xiiij. dicitur ſingulariter. ꝙ ſequuntur
agnum quocūq ierit. Quibus ergo laudibus iudicas di-
gnam: que etiam preit? Addiſce homo obedire. certa ſub-
di. diſce obtēperare. De authore noſtro et preceptore dici-
tur: Et erat ſubditus illis. Erubeſce ſuperbe cinis. dn̄s ſe
humiliat: et tu te exaltas. deus ſe humilibus ſubdit: et tu
te preponis authori. Quoties em̄ preeſſe deſidero: toties
deum meum preire cōtendo. Si hominis o homo imitari
dedignaris exemplū: certe non erit tibi indignum imitari
authorem tuū. Bern. ſuper Miſſus. Homo ſubdere ei q̄
ſupra te eſt. ⁊ infra te erunt illa quib⁹ ꝑpoſitus es. Quia
em̄ homo deſeruit eum ſub quo eſſe debuit: ideo ſubdit⁹
eſt eis ſupra q̄ eſſe debuit. Supra te deus eſt: ſub te peco-
ra. agnoſce eum q̄ ſupra te eſt: vt agnoſcant te que infra te
ſunt. Ideoq quū Daniel cognouiſſet ſupra ſe deū: agno-
uerūt illum ſupra ſe leones. Daniel. vlt. Si autem ſuperio-
rem contēnis: ſubderis inferiorib⁹. ꝓpterea ſuperbia egy-
ptiorū de ranis. Exod. viij. ⁊ muſcis cōdēnata eſt. poterat
deus leones mittere: ſꝫ aliquis magnus leone terrendus
eſt. quāto illi erant ſuperiores: tāto de rebus cōtemptibili-
bus ⁊ abiectis fracta eſt eorū ceruix mala. Aug. ſuper epi-
ſtolā Joā. homil. viij. Non erit caro ſubiecta anime: nec vi-
cia rationi ſuccumbent: ſi animus nō eſt ſubditus authori
ſuo. Tunc aūt rationi ſubijciuntur nobis omnia que no-
bis ſunt: ſi nos ſubijcimur ei a q̄ nobis illa ſubiecta ſunt.
Nam que videntur ſubiecta ei eſſe qui deo ſubiectus non
eſt: non ſunt vere ſubiecta ei: ſed ille potius ſubijcit̄ eis
qui ſuam voluntatē ſubiugabit eis. Iſidorus de ſummo
bono. li. j. Dei prouidentia regens miniſtris ſuis vniuer-
ſam creaturam naturas et volūtates. Naturas vt ſint. vo-
luntates autem vt nec infructuoſe bone: nec impunite ſint:
male ſubdidit. Primus ſubdidit oīa: deinde creaturā cor-
poralem creature ſpūali. irrationalem rationali. terreſtrē
celeſti. femineam maſculine. minus valentem valentiori.
indigentem copioſiori. Aug. ſuper Gen̄. li. viij. Puer pa-
rentibus ſubditus erat. Luc. ij. doctrina em̄ deus appare-
bat ⁊ actib⁹ hō. Aug. de vera religione. c. xx. Oīs creatura
velit nolit ſubeſt creatori. Sed a creatura rōnali volūta-
ria ſubiectio tripliciter eſſe debet. vt ꝙ certū eſt deū velle
id qꝺ nos velimus. ⁊ id quod certum eſt eum nolle id exe-
cremur. quod autē incertū eſt vtrū velit an nolit: neq ve-
limus ex toto: neq penitus non velimus. Bern. Quidaꝫ
amant ſubeſſe vt poſſint preeſſe. honores fugiūt vt hono-
ribus obuient. Hugo de clauſtro. li. iij. Et de hoc. ſ. in hac.
ij. parte. in. §. porro. ꝟ. quidam amant. in ar. xxiij. Bonum
eſt obedire maiorib⁹: parere perfectis: ⁊ poſt regulas ſcri-
pturarū vite ſue tramitem ab alijs diſcere: nec preceptore
vti peſſimo. ſcꝫ preſumptiōe ſua. Hiero. in epl̄is. Seruias
fratribus: hoſpitum pedes laua: paſſus iniuriam taceas:
prepoſitum monaſterij timeas vt dn̄m: dilige vt patrem:
credas tibi ſalutare quicquid ille precipit: nec de maiorū
ſententia iudices: cuius officiū eſt obedire et implere q̄ iuſ-
ſa ſunt. Hiero. ibidem. ⁊ de hoc etiam. ſ. in ar. xxi. §. porro.
Quedā ſunt pura bona: quedam pura mala. in his nulla
debetur hoībus obedientia. qm̄ nec illa omittenda ſunt/
etiam quū prohibentur. nec iſta etiam quū iubentur ſunt
cōmittēda. Porro inter hec ſunt media q̄dā: que pro mo-
do loco et tēpore iudicio et perſona ⁊ mala poſſunt eſſe
et bona. Et in his lex poſita eſt obediētie tāq̄ in ligno ſcie-
tie boni. Gen̄. ij. vide. ſ. eo. ꝟ. dix. ⁊ mali. qꝺ erat in medio
paradiſi. in his omnino prelatorū nec iuſſio: nec prohibi-
tio eſt contēnenda. Bern. in epl̄is. Monachū obedien-
tiſſimū dico: cui ex quibuſlibet ſeniorū verbulis/ne vnū
quideꝫ iota pretereuolat. Matth. v. nec attendit quale ſit
quod precipitur. ⁊ ſit obediētia ſine mora. Bern. ibidem.
Quū ſemel vicarius beati Franciſci teneret capitulū: et
ipſe in cella ſua oraret: vnus ex fratrib⁹ defenſionis quo-
dam cōtextus palliolo non ſe diſcipline ſubdebat. vidēs
hoc vir ſanctus abſens in ſpū/vocauit quēdam de fratri-
bus et dixit ad eum: vidi frater diabolum ſuper illius fra-
tris inobedientis dorſum/collū eius tenentē adſtrictum:
qui tali ſeſſori ſubiectus/obediētie freno ſpreto inſtinct⁹
eius ſequebatur habenas. ⁊ cū rogarem deum pro fratre
ſubito ꝯfuſus demon abſceſſit. vade igitur et dic fratri vt
obediētie ſancte iugo collū ſine mora ſummittaet. moni-
tus per internuntium frater ſtatimq cōuerſus ad deum/
ad pedes vicarij humiliter ſe ꝓiecit. In legēda beati Fra-
ciſci/in titulo de intelligentia ſcripturarū/⁊ ſpū ꝓphetie.

¶ Articulus. lxx. A

Ontra ſanctaꝫ obe-

dientiam/aut ei⁹ puritatē ſupra copioſiſſime
approbatam cōmendatam et deſcriptā/mul-
tipliciter ſit a religioſis iſtius tpis hypocrita-
lis: qui ei capita ſummiſerunt. ¶ Et primo et grauius: qꝛ
multi ex eis nedum non obediunt ſimpliciter: ſꝫ precipiē-
tibus eis prelatis multas verbales inferūt iniurias. ⁊ ali-
quoties (qꝺ eſt deſperatius) manus mittunt in chriſtum
dn̄i prelatum ſuū. cōtra illud. j. Reg. xxiiij. ⁊. ij. Reg. j. ij. q.
vij. §. de his etiam illud. ꝟ. Itē in libro regū. ex̄ de ſen. ex-
cum illorū. ¶ Scđo/qꝛ etſi non iniuriantur ꝑlatis: ſicut ſe-
pe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus ſubditis: tantū
tibi obedirē: quātum cani vel aſino. non tn̄ obediunt: ſed
inflati tacēt vel recedūt a facie eius: ſicut cayn a facie dn̄i.
Gen̄. iiij. et de pe. diſt. j. ⁊ venit. Vidi quēdam fratrem. et
vtinam ſolus eſſet. in eremitorio chiborolí in cuſtodia pe-
ruſina in prouincia beati Franciſci: vbi eram de familia:
qui in mea preſentia: quū precepiſſet ei gardianus/ꝙ red-
deret mantellos ſuperfluos quos habebat in cella ꝓ fo-
renſibus fratribus/q̄ venerant: noluit reddere. et quū fra-
ter fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani/cucur-
rit poſt eum gardianus cū oculo: et ego cum eo. et retroue-
niens mandauit ei iterū per obedientiā/ꝙ redderet mā-
tellos. ille nunc nolens audire obediētiam quam ante ta-
men audierat: cum ambab⁹ manibus clauſit aures ſuas:
et ſicut ſerpens obturauit aures ſuas. ad literā ne vocem
incantatoris. i. preceptoris audiret: ⁊ cellā ſuam ſic intra-
uit. pſ̄. lvij. Cōtra tales Hieremias. Hiere. xxij. Locutus
ſum ad te in abundantia tua. i. ſuperbia vel auaritia. que
vtraq fuit in iſto fratre. et dixiſti nō audiam. ⁊ Ezech. iij.
Domus iſrael noluīt audire te: qꝛ nolūt audire me. Oīs
quippe domus iſrael attrita fronte eſt et corde duro. Itē
cōtra tales Act. vij. Dura ceruice et incircūciſis cordibus
et auribus ⁊c. Contra tales etiaꝫ dicit̄ Job. xix. Seruum
meum vocaui: et nō r̄ndit mihi. Contra tales etiam dicit̄
Eſa. xxx. Aures tue audient poſt tergū monētis te. Zach.
vij. Auerterūt ſcapulas ⁊ aures aggrauauerūt/ne audi-
rēt. Eſa. xlvj. Audite me duro corde qui longe eſtis a iuſti-
tia. Eſa. xxx. Ad vocem clamoris tui ſtatim vt audierit re-
ſpōdebit tibi. ¶ Tertio/aliquoties reſpondēt ſuis prela-
tis quū precipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiūt perſo-
nam prelatorū: quū ſint ſubditi. cōtra illud. lxxix. diſt. ad
hoc. xxi. diſt. inferior. cum. ij. c. ſeq. ¶ Quarto/quidam ſe
excuſant et falſo cōmuniter. cōtra id pſ̄. cxl. Non declines
cor meum in verba malitie/ad excuſandas excuſationes
in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: nō
eſt ſupra te. ex̄ de cōſue. quanto. xvj. q. j. ꝑdicator. ¶ Quin

Religioſoꝝ tacatur inobediētia

to/et si aliquoties obediũt:cum murmuratiõe tñ ꝛ displi
centia et tristitia. Exod.xvi. Non est dicit moyses:murmur
vestrũ cõtra nos:ꝫ cõtra dñm. nos enĩ quid sumus? cõtra
murmuratores.xc. dist. alienus. ij.q.vij.§. de his.℟. item
obijcitur. Quum semel murmuraret coꝛã fratre Egidio
socio beati francisci quidam frater de obediẽtia sibi data:
dixit ei frater Egidi⁹. Amice mi/quãto plus murmuras:
plus te oneras. et quãto humilius et deuotius summise
ris caput obediẽtie:tanto leuioꝛ et suauioꝛ tibi erit. vince
temetipsuꝫ: ꝛ vinces oĩa. qꝛ parũ est homini vt trahat ani
mas ad deum nisi semetipsum vincat. Et dicebat beatus
Frãciscus/ꝙ victoꝛia mundi a suꝑbi⁹ est victoꝛia inchoã
da. ❡ Sexto/tarde obediunt. cõtra id Mat.iiij. ibi. Illi
aũt statim ꝛc. ꝛ.s.dixi. ❡ Septimo/non cõplere obediũt:
vel amplius ꝙ͂ eis fuerit imperatum faciunt. Contra pri
mũ ex̃ de regu.iur. defleat peccatoꝛ. de pe.dist.v.c.j. Exod.
xix. Oĩa que pꝛeceperis nobis faciemus. Contra scdm est
qꝛ idem est facere plus in talibus: ꝙ͂ minus. ex̃ de off.cust.
c.j.cũ ijs que ibi no. et de hoc.s.in.lxix.ar.in.§.cõmendabi
lis.℟.quartus gradus. ❡ Octauo/frequẽter audiunt vo
cantes pꝛelatos eos:et non respõdent ex superbia vel im
patiẽtia vel acidia vt pꝛeceptum subterfugiãt. Non sic Sa
muel dicens heli. Ecce ego. vocasti enĩ me. ꝛ tamẽ non vo
cauerat. j.Regũ.ij. ❡ Nono/abscondunt se ne a pꝛelatis
inueniantur:et ne eis pꝛecipiaẜ. Isti vere cõtumaces obe
diẽtie sunt. ex̃ de alie.iudi.mu.c.j. ibi. vel malitiose se dure
rint absentandos. ex̃ de off.deleg.consultationibus. in fi.
ibi. Nisi is qui possidet se pꝛo cõtumacia absentasset. ex̃ vt
lit.non cõ.qm̃ frequẽter.§.poꝛro.ibi. Siue qꝛ malitiose se i
psum occultat. siue ꝙ impedit ne possit ad eum citatio pꝑ
uenire. ex̃ de de.nõ resi.ex tue.ibi. Qui se fraudulẽter ab
sentant.v.q.v.quidã.ibi.q̃ si non exierint. faciunt que no.
ex̃ de do.ꝛ cõ.c.ij.in glos.cõtumacia. ❡ Decimo/faciunt se
timeri a pꝛelatis verbis et signis et factis et iniurijs ꝛ mi
nis:ne eis aliquid pꝛecipiant. ita ꝙ pꝛelati non audẽt cõ
muniter hodie aliquid pꝛecipere eis magis timẽtes sub
ditos tales ꝙ͂ ipsi eos: ꝛ quia nolũt scandalizari in se pas
siue nec in subditis. Tales subditi filij moꝛtis sunt: qꝛ ni
hil possunt aut audẽt eis pꝛelati p̃cipere:nec in subiectio
ne viuunt:ꝫ in suꝑbia et elatione et rebellione. Tales pꝛo
pꝛie filij belial sunt.i.absq iugo. sic enĩ interpꝛetaẜ belial.
ita vt nemo maxime pꝛelati possint eis loqui. j.Reg.xxv.
❡ Undecimo/obediunt ex timoꝛe seruili non amoꝛe: et
ideo meritum obediẽtie ꝑdunt. ex̃ de reg.iu. qui ex timoꝛe.
qꝛ timoꝛ non est in charitate. j.Ioã.iiij.xxiiij.q.vj.§. ex his.
et de hoc etiam loquiẜ.viij.q.j.sciendum. ꝛ.j.Pet.j. Castifi
cantes aĩas in obediẽtia charitatis. ❡ Duodecimo/quũ
vtcũq obediunt:mercedem tẽpoꝛalem ꝛ cõsolationẽ ex
pectant ꝛ recipiunt. vnde meritum obediẽtie ꝑdunt:quia
sub ista spe obediunt: ꝛ sic mercedem suã recipiũt. Mat.
vj. ꝛ op.ar.xvij.q.ij.si quilibet.vbi obstetrices pꝛo reserua
tione pueroꝛũ domos tẽpoꝛales receperunt. tales miseri
stulti mercatoꝛes sunt:q̃ bonũ opus obediẽtie vñ possunt
habere vitã eternã: vendũt ꝑ vili pictãtia: vel vili tunis
ca: vel vili munusculo: vel aliq alia cõsolatione tꝑali. ꝯtra
quos Gꝛego. Quũ pꝛo opere recto laus transitoꝛia aut
pꝛemiũ queritur: eterna retributiõe res digna vili pꝛecio
venditur. ❡ Decimotertio:quũ obediunt. et iterũ de ea
dem materia. vt de eundo pꝛo pan.:vel facere hebdoma
dam:vel associando fratrem:vel cõsimili:vel alia eis a pꝛe
latis pꝛecipitur: impꝛoperant/et referunt q̃stiones eis. to
ties iui pꝛo pane/vel simile. quasi obedientia sit terminis
cõclusa: vel limitata vicibus: et nõ ꝑpetua ꝛ vsq ad moꝛ
tem vt chꝛisti. Phil.ij. ꝛ de hoc satis.s.in.lxix.ar.in.§.com
mẽdabilis.ad fi.℟.obediẽtia vero. ❡ Decimoquarto: in
stant cum pꝛelatis pꝛecipientib⁹ pꝛecibus ꝛ frequẽter mi
nis: vt reuocent obediẽtias eis datas: vel per superioꝛes
pꝛelatos: et frequẽter per seculares eas faciunt reuocari.
qđ idẽ est in effectu: et pessimo et cõtumaci affectu. ac si di
cerent. nolo facere quod vis pꝛelate. Ista autem reuoca
tio. etsi exterius in foꝛo contentioso excusare videatur vt
inobediens non iudicetur:nec vt inobediens non punia
tur: in foꝛo tamẽ cõscientie non excusat. Nec credo eos ex
cusari a moꝛtali: qꝛ reuera inobedientes sunt. ex̃ de ma.et
obe.siquis. quia pꝛelati tunc obediunt: et subditi p̃cipiũt.
qđ est oꝛdo retrogradus ſm vnum intellectum.xxiij.q.v.
est oꝛdo. quũ cõtrariũ debeat esse.xcv.di.esto a subdiaco
no. et tales ꝓpꝛietarij sunt ꝓpꝛie voluntatis: ꝛ in suo pꝛo
pꝛio pessimo coꝛde viuũt. ex̃ de sepul.c.vlt.li.vj. ꝛ de testa.
c.vlti.li.vi. ❡ Decimoquinto/accipiunt vnam licentiã vel
obedientiã eundi ad vnum locum: et vadunt ad alia ꝛ ad
personas alias. Et pꝛopꝛie tales cõtra obedientiã vel licẽ
tiã faciunt: qꝛ foꝛmã obediẽtie eis traditam non seruant:
que est exacta diligẽtia obseruanda. ex̃ de rescrip.cum di
lecta. vbi de hoc. ꝛ de off.deleg.venerabili. ibi. cõtra mãda
ti nostri tenoꝛem. ex̃ de rest.spo.c.vlti.ff.mãda.diligenter.
Uel vltra terminũ eis datum in obedientia stant: quũ ta
mẽ dies assignata ꝑ pꝛelato interpellet. ar.ex̃ de loca.po
tuit. Non enĩ possunt subditi sine voluntate p̃lati sibi ter
minũ obediẽtie pꝛoꝛogare. ar.op.ex̃ de off.dele.de causis.
Et vt narrat climacus senioꝛ sanctissimus missus alexan
driam ab abbate pꝛo necessarijs: qꝛ non venit in termino
pꝛefixo: ꝙ͂uis fuerit legitime impeditus: ꝛ vtiliter egit agẽ
da monasterij: publicam nihilominus coꝛam fratrib⁹ pe
nitẽtiam fecit impositam per abbatem. Et in lxix. ar.§.cõ
mendabilis.℟.cum iulius.s.dictũ est de Iulio cui honoꝛ
solitus redeunti negatus fuit a senatu: qꝛ vltra terminuꝫ
quinq annoꝛum sibi assignatum tardauit: ꝙ͂uis cum maxi
ma victoꝛia redijsset. ❡ Decimosexto/qꝛ raro per obediẽ
tiã vadunt: sed per licentias pꝛocuratas: ne dicam extoꝛ
tas. et frequẽter cum minis ꝛ subsannationib⁹ expetitas:
pꝛocurãtes cum talibus licentijs suas consolationes coꝛ
poꝛales et tẽpoꝛales eundi pariter/standi cum cardina
libus/regibus/ꝛ episcopis/ꝛ alijs dñis mundi/visitandi
cõsanguineos ꝛ amicos. coꝛũ maledictas deuotas in mo
nasterijs pellicientes. vide qđ legiẜ ꝛ no.xxxij.dist.laici. ꝛ
de pe.dist.ij.si enĩ.vltra.v.colum.℟. petrus.ibi. pelliciunt.
ꝛ in glos.i.alliciunt. bibendi/discurrendi/ꝛ per peregrina
tiones vagãdi potius ꝙ͂ ploꝛandi. cõtra illud.viij.q.j.sciẽ
dum. ex̃ de off.oꝛ.quãto.xvj.q.j.monachi vagantes.xviij.
q.ij.quidã monachoꝛũ. ❡ Decimoseptimo/qꝛ licẽtias ta
les quas ꝓcurant faciunt eas per pꝛelatos in litteris eis
datis ad coꝛũ quasi excusationem et vanam gloꝛiam obe
diẽtias appellari: quũ tamẽ ꝓpꝛie non possit dici obediẽ
tia: nisi quam pꝛelatus subdito suo motu suo sine requisi
tione eius imponit ꝛ voluntate. alĩs potius obedit pꝛela
tus ꝛ satisfacit misere cõsolationi subditi/ꝙ͂ ecõtra. vt.s.
e.ar.§.sciendum.℟.alia vice dictũ est. Est autẽ differentia
inter licentiã ꝛ obediẽtiã que est quodãmodo inter ꝑmit
tere et pꝛecipere et velle. quod autem permittimus inuiti
toleramus.xxi.q.j.hac ratione.iiij.dist.deniq. Permitte
re autem tribus modis accipitur. vt no.iiij.di.c.vlt. quod
autẽ pꝛecipimus volumus.xiiij.q.j.qđ pꝛecipitur. Un̄ ꝛ ta
les dupliciter offendũt. ꝛ qꝛ ꝓcurãt ꝛ extoꝛquẽt tales car
nales licẽtias. ꝛ qꝛ fingũt eas obediẽtias. qđ est quoddã
tacitum mendacium et hypocrisis.xxij.q.v. cauete.xij.q.j.
nolo. ❡ Decimooctauo aliquoties non obediũt sub spe
cie spiritus. quando eis aliquod consolabile pꝛo coꝛpoꝛe
vel pꝛo anima a pꝛelatis iniungitur: vel vt vadant ad ho
spitium vel foꝛestariam ad comedendum: vel ꝙ sedeant
in loco superioꝛi: vel ꝙ non veniant ad choꝛum: vel ꝙ va
dant ad oꝛandum quũ alij laboꝛant: vel ꝙ dimittant ab
stinentiam specialem. et hoc sub specie humilitatis/quasi
vel austeritatis. ꝫ ista superbia occulta est. ar.xxij.q.ij. cuꝫ
humilitatis. qꝛ vera humilitas. vere obediẽs est in omni
bus/nihil habens de suo.xij.q.j.non dicatis. ꝛ talis auste
ritas voluntaria fructu caret. Esa.lviij. In die ieiunij ve
stri inuenitur voluntas vestra. et de hoc.s.in.§.multa.℟.
tertio.in.lxix.ar. Et idem genus inobedientie est vel pꝛo
refectione; vel pꝛo ieiunio; vel pꝛo oꝛando; vel ꝑ doꝛmien

Inter licentiã et obedientiam differentia.

do senioris violare mandatū. ꝭm Danielē.in coll.iiij.ꝛ de
hoc supra etiā. Posset tn̄ subditus in tali cōsolatiua obe-
dientia dicere prelato suo: Si placeret vobis pater/refu-
gerem istam consolationem. sinautem: fiat voluntas ve-
stra.et sic intelligitur.viij.q.j.sciendū.perfectius est tn̄ sim
pliciter obedire ꝛ nihil prelato dicere. Et de tali obedien
tia dico/ꝙ benedicta sit talis obediētia: que corpus ꝛ ani
mā cōsolatur:qꝛ aliquā similitudinē habet cum illa quam
sunt sancti in patria habituri in duplici stola/corporis et
anime.Apocal.vj.Esdre.ij. ¶ Decimonono/sciūt frequē
ter voluntatem prelati:licꝫ eis nihil dicant timore:aut ne
eos tribulent:ꝛ non faciunt.cōtra tales dicit Luc.xij.Ser
uus sciēs voluntatem dn̄i/et non faciens/vapulabit pla-
gis multis.xxxviij.dist.§.vt itaqꝫ.religiosus autem seruus
est.liiij.dist.multos. ¶ Uigesimo obediētias impositas ꝑ
cōstitutiones vel ordinationes prelatorū cōmuniter non
seruāt:dicentes/non seruāt prelati:nō seruemus nos.cō-
tra tales dicit dn̄s Matth.xxiij.Oia quecūqꝫ dixerint vo
bis: seruate et facite:ꝭm opera vero eorum nolite facere.
xix.dist.ꝭm.j.q.j.non quales. Nam et si cōstituentes prela
ti seruare debeāt que cōstituerūt:vt.ix.dist.iustum est. Et
qđ quisqꝫ iuris statuit:ipse debeat vti eo.ex̄ de consti.cum
oēs.ff.qđ quisqꝫ iuris.l.j.ꝛ in prin. decretorū/humanum.
nec debēt alijs legem imponere:quā ipsi negligunt obser
uare.ex̄ de preben.pro illorū. si tn̄ non seruant:seruare te
nentur subditi.j.q.j.oia sacramēta.et.c.significasti.ꝛ.c.nō
quales.j.q.vij.siquis omnem.C.de legi.et cōsti.l.leges.ex̄
de cōsti.c.j.ꝛ.c.vlti.xix.dist.romanorū. ¶ Oēs aūt predi-
cti articuli obediētie et puritatis ei9 infectiui: et siqui alij
inueniri possunt:per orignalia superius allegata/referē-
do singula singulis ꝛ adaptando ꝭm prudentiam legen-
tium:que hic causa breuitatis non repeto: ostendunt cla
re et legitime refelluntur. Et hucusqꝫ de obedientia et
multiplici eius commendatione et transgressione dixisse
plenissime sufficiat.

¶ Articulus.lxxj. De disciplina. A

Ed qꝛ dictum est de
obedientia/qua redditur quod debetur superiori:
Cōgruum est vt dicamus de disciplina/q red
ditur quod debetur inferiori. ¶ Primo igitur

Discipline acceptiones.

ponam diuersas acceptiones huius nois disciplina. Di-
sciplina igitur quādoqꝫ dicitur desiderium corrigendi inferio
res: ꝛ sic videtur pars iustitie. Quādoqꝫ dicitur disciplina id
quod adhibetur ad correctionē aliorum.sic sumitur Heb.
xij.Fili mi noli negligere disciplinam.in eodem. In disci-
plina perseuerantes ꝛc. Itēꝫ si extra disciplinam estis ꝛc.
sic etiam sumitur.xlv.dist.disciplina. Quādoqꝫ disciplina
dicitur effect9 discipline sumpte scđo modo.et sic videtur eam
describere Cyprianus dicens:Disciplina est morū ordina
ta correctio:et maiorū precedentium patrū regularū ob-
natio. Itē magister Hugo de sancto victore.Disciplina in
quit/est conuersatio bona ꝛ honesta:cui parū est non ma
lum facere:si non studet in his que bene agit per cuncta
irreprehensibilis apparere. pš.xxxiij.ꝛ.xxxvj.ꝛ.j. Pet.iij.
Declina a malo ꝛ fac bonum. Bern̄.in epistolis. Discipli-
na ceruicem summitit.deponit supercilia:qꝛ verecunda ꝛ
pudorata.lxxxvj.dist.non satis.xxvj.dist.in scripturis.com
ponit vultū.ligat oculos.xxxij.q.v.nec solo.cachinnos.v.
q.iiij.in loco.cohibet.moderatur linguā.v.q.iiij.in loco. gu-
lam frenat.xlj.dist.c.j.cum seq.ritam.xc.dist.per totum.se-
dat.format incessum.xlj.dist.§.sicut ergo.xlj.dist. §.si. Itē
magister hugo de sancto victore.Disciplina est omniū mē
brorū motus ordinatus:et dispositio decens in omni ha-
bitu et actione. ¶ B Disciplina primo modo sumpta/
idem potest esse quod zelus.de quo in pš.lxviij. ꝛ Joā.ij.

Zelus qđ sit.

Zel9 dom9 tue/comedit me. ꝛ ex̄ de custo.eucha.c.ij.Qui
zelus sic ab Aug.describitur in loco predicto.Bon9 zelus
est feruor animi quo mens abiecto timore humano/ꝑ vir
tutis defensione accenditur/ꝛ comeditur:q quelibet praui
ta que viderit corrigere satagit:si nequit tolerat ꝛ gemit.
hoc probatur.vij.q.j.ois qui.ꝛ.c.aduersitas.§.hoc etiam.
ꝟ.hinc etiā Aug9.ibi. Irascitur iustus peccatis palearū ꝛc.
ꝛ.j.ibi.non clamat.glos.alte:sed intus gemit dicēs.Quia
defecit in dolore vita mea:ꝛ anni mei in genitibus.ꝛ.ꝟ.
hic idem.columba a molestijs querit auolare:sed dilectio
nē non amittit:sed semp gemit.facit.xj.q.iij.qn̄.xxiij.q.iiij.
qsqs.c.recedite.c.quidā.ibi. Cum vero eis per quos eccle
sia regitur:adest salua pace potestas discipline ꝛc. ¶ Ad

Ad zelū que spectant.

zelum autem primo videtur pertinere dolor de dei contu
melia.qui est quasi scissura cordis:quam interdū indicat
scissura corporis vel vestis. Johel.j.de pe.dist.j.§.hoc idē.
ꝟ.hinc etiam. Secūdo tabescentia:que est quū dolor ve
hementior aut diuturnior fuerit.pš.cxxviij. Super inimi
cos tuos tabescebam. Et idem.pš.lxij.zelaui super iniqs.
Tertio ira per zelum:que est appetitus vlciscendi dei of-
fensam:que ira est odium cōtra vitium. pš.cxxxviij. Non-
ne qui oderunt te dn̄e oderam.vij.q.j.§. hoc etiam tūc. ꝟ.
hic idē in pš.irascitur iustus pctis palearū.lxxxvj.dist.odio.
xxij.q.iiij.duo ista.in iudice quū oē signū ire maxime in fe-
rēda sentētia cauēdū est.xj.q.iij.§.si ergo.ꝟ.ira enī viri.ꝛ.c.
illa.ꝛ.c.ira.ꝛ.c.cū apđ. Itē pš.cxxxviij. Perfecto odio ode-
rā illos. Perfectuꝫ odiū est quo inimicos dei vsqꝫ ad dile-
ctionem persequimur:nō habentes pacem cum eis:ꝙdiu
sunt dei inimici.qꝛ ꝭm Grego.dei se amicum denegat:qui
eius placet inimicis.De isto bono odio loquitur.xxiij.q.v.
non est innocentie. Uel perfectum odium dicitur omniū
perfectorum: quo peccata hominum non homines odio
habentur.vt pre.c.odio.ꝛ.c.duo.Ambro.Qui habent ze-
lum dei omnes inimicos putant suos qui sunt hostes dei:
ꝙuis patrem fratrem sororē. de omnibus dicunt.pš.pre.
Et inimici facti sunt mihi. De isto zelo.xxiij.q.v.si audie-
ris.ꝛ.q.iiij.ꝙ christus.xlv.distin. disciplina. xxiij.q. viij.le-
gi.ꝛ.c.petrus.xij.q.j. dilectissimis. Idem. Nemo grauior
hostis omnium/ꝙ qui omnium ledit authorem. Augu.
Unumquēqꝫ christianū zelus domus dei comedit. Non
enī est magis dom9 tua/ꝙ illa vbi habes salutē eternā. si
ergo in domo(ne qđ puersum fiat)satagis:in domo dn̄i/
vbi salus est ꝓposita ꝛ requies sine fine non debes pati/
quātū in te est:siqđ peruersum forte videris. ¶ Notādū
etiam ꝙ non videtur omnino idem esse zelus et ira per
zelum. Bonus zelus est.vt ait glos.Aug.super illud Joā.
ij.c.zelus domus tue ꝛc.feruor animi ꝛc. vt proxi. ꝟ. disci-
plina.š. Ira vero per zelum est ira iusta. de qua glos. sup
illud Matth.v.Omnis qui irascitur. Iusta ira est mater
discipline. Et super illud Job.v. Uirum stultum interfi-
cit ira.dicit Greg.Est ira per zelum qua irasci sicut nobis
nostris primis erratibus debemus.de hac ira dicit glos.
super illud Eccle.vij.Melior est ira risu ꝛc. Hec est ira q
vitijs irascimur. Item notandū ꝙ super illud Ezech.iiij.
Sume tibi sartaginem ferream. dicit glos.Grego. Nullū
maius sacrificiū deo est/ꝙ zelus aiarū.dei gloriā in ꝭ mū-
do defendit. Zelus carbo est quē vn9 de seraphin accepit
de altari celesti: ꝛ tetigit labia Esa.eiusdē.vj.viij.q.j.i scri
ptuirs. Nam non sunt digna predicare labia illa verbum
dei:que hic carbo non tetigerit.pš.lviij. Mors in labijs
eorū.vbi litera cōmunis hꝫ:gladius in labijs eorū. In la
bijs quorūdam verbū dei/qđ dicitur et esse spūs et vita. de
pe.dist.iiij.si ex bono. mors est. ꝑpter defectum enim zeli
verbum dei ita frigide annūtiant aliqui/ꝙ auditores eo
rū inde potius frigescunt ꝙ accendantur. Grego. Pect9
frigidū verba ignita ꝓferre nō pōt. ꝑpter ignem istum di
ctum est de helia.Eccli.xlviij.Surrexit helias ꝓpheta q̄si
ignis. Prouer.xx.Ois sermo dei ignit9 ꝛc.Zach.xij. Po
nā duces iuda sicut caminum ignis in lignis. ¶ C

Equitur de his que
possunt incitare ad correctionem faciendam.
¶ Et primo incitare potest frequens admoni-
tio sacre scripture. Matth.xviij. Si peccauerit in te fra

Ad correctionē faciēdā incitātia.

ter tuus: corripe eum inter te et ipsum solum.ij.q.j.si pec-
cauerit.vbi de hoc.xlv.dist.sed illud.vbi de hoc.xxiij.q.iiij.
ita plane.z.c.duo ista.vbi de hoc.ex̄ de iudic.nouit.vbi de
hoc.ex̄ de hereti.cum ex iniuncto.§.ne quisq̄.vbi de hoc:
Gala.vj.Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto:
vos qui spūales estis/instruite hmōi in spū lenitatis.j.ad
Thessalo.iiij.Rogamus vos fratres corripite inquietos.
Prouer.xxiij.Noli subtrahere a prauo disciplinam.Eccli.
vij.Filij tibi sunt erudi illos: et curua illos a pueritia eoꝝ.
Eiusdem.xxx.Tunde latera eius dum infans est: ne forte
induret et nō credat tibi.Ibidem.Doce filiū tuū: z opera
re in illum: ne in turpitudinem illius offendas.Ephe.vj.
Educate filios vestros in disciplina et correctione dñi.ij.
ad Timoth.iiij.Argue obsecra increpa zc.xlv.dist.c.j.z.c.
cū beatus.ij.ad Timoth.iij.Ois scriptura diuinitus inspi
rata vtilis est ad docendū: ad arguendum: ad corripien-
dum zc.ps̄.xcviij.Deus tu ppitius fuisti eis et vlciscens
in omnes adinuētiones eorū.vbi dicit expositor.nō odij:
sz pacis est talis vltio qua flagellat pater filiū ne pereat.
nec se dn̄s iudicem exhibet sed amicum.Esa.ix.Zelus dñi
exercituū faciet hoc.dum in virga et verberibus iniquita
tes visitat z peccata.Apocal.iij.Ego quos amo arguo et
castigo.Amos.iij.Tantūmodo vos cognoui ex oībus co
gnationibus terre: idcirco visitabo sup vos omnes iniqui
tates vestras.de hoc.xlv.distin.quasi per totum.et maxi-
me in pre.c.cum paulus.et.§.salomon.c.licet.c.disciplina
et.c.licet.ij.xxiij.q.iiij.ipsa pietas.c.quid faciet.c.nimium
sunt inquieti.c.displicet.c.qui peccat.c.si ecclesia.v.q.v.nō
omnis.c.non osculat.ex̄ de off.or.licet.c.irrefragabili.ex̄
de accusa.qualiter.ij.de simo.licet heli.de sta.mo.in singu
lis.z.c.ea que.cum multis. ¶ Secundo inuitat ad corre-
ctionem faciendam/exemplū maxime christi.de cuius zelo
habes Matth.xxj.Joā.ij.Mar.xj.et Luce.xx.ps̄.lxviij.
Zelus domꝰ tue comedit me zc.ex̄ de custo.eu.c.ij.j.q.iij.
vendētes.c.saluator.xxiij.q.iiij.qui peccat.lxxxviij.dist.eij-
ciens.xvj.q.vij.et hoc dixinus.Esa.lix.Opertus est domi
nus pallio zeli.Canti.ij.En ipse stat post parietem.ad mo
dum scilz zelantis et auscultantis.Exemplum zeli habes
Exod.xxxij.in moyse z leuitis vindictam sumentibus de
idololatria ppl'i iudaici.et pre.c.disciplina.dist.xlv.Num.
xxv.in phinee qui occidit filium israelitam coeuntem cum
madianita.de quo dn̄s ad moysen: Phinees filius eleaza
ri auertit irā meā a filijs israel.quia zelo meo cōtra eos cō
motus est.de hoc.xxiij.q.viij.legi.cum.c.seq.ij.q.vij.§.item
cum balaam.v.tunc phinees.z.xxiij.q.iiij.q christus.Itē
in helia.iij.Regū.x.qui interfecit prophetas baal: et fecit
descendere igne super duos quinquagenarios.iiij.Reg.
j.et pre.c.q christus.Item in matathia.j.Machab.ij.qui
trucidauit iudeum sacrificantem idolis.et pre.c.q christꝰ.
Item in petro animaduertente in ananiam z saphyram.
Act.v.xxiij.q.viij.legi.et.c.petrus.Item in paulo occecā-
te Elimam magum.Act.xiij.xlv.distin.§.salomon.de isto
zelo est quarta beatitudo/Beati qui esuriunt et sitiūt iu-
stitiam. ¶ Tertio vtilitas ex correctione prouenies.virga
eñi correctionis fructifera est.ps̄.xxij.Uirga tua et bacu-
lus tuus zc.Grego.Uirga percutimur.baculo sustenta-
mur.xlv.dist.disciplina.vnde significata est per virgam il
lam.que protulit flores et amygdala.Num.xvij. ¶ Utili
tatem correctionis in multis locis insinuat sacra scriptu-
ra.Prouer.xxvij.Melior est manifesta correctio q̄ amor
absconditus.et in eodem.Meliora sunt vulnera diligen
tis q̄ fraudulenta oscula odientis.v.q.v.non omnis.z.c.
nō osculatur.xxiij.q.iiij.nimiū.et.c.xxviij.Qui corripit ho
minem: gratiam postea inueniet apud eum/magis q̄ qui
per blandimēta lingue decipit.eiusdem.xxix.Uirga atq̄
correctio tribuit sapientiam.Eccles.vij.Melius est a sa-
piente corripi: q̄ stultorum adulatione decipi.Eccli.xxx.
Qui diligit filium assiduat illi flagella: vt letetur in no-
uissimo suo.facit.xxiij.q.iiij.ea vindicta.Item in eodem.
Qui docet filium suum: laudabitur in illo.Augu.ad Uin
cētium.Non omnis qui parcit amicus est.nec omnis qui
verberat inimicus.Melius est cuz seueritate diligere: q̄
cū lenitate decipere.vtilius esurienti panis tollit: si de ci
bo securus iustitiā negligat: q̄ esurienti panis frangit: vt
iniustitie seductus acquiescat.et qui phreneticum ligat:
et qui lethargicum excitat/ambobus molestus/ambos
amat.hec verba ponuntur in pre.c.nimium.xxiij.q.iiij.et
c.ipsa pietas.z.c.quid faciet. ¶ Item Augu.Quis nos
potest amplius amare q̄ deus: et tamen nos non solum
docere suauitatem: verum etiā salubriter terrere non ces-
sat. ¶ Quarto damnum proueniens ex defectu correctio
nis.quod in multis scripturis insinuatur.j.Regū.iij.Su
scitabo aduersus heli oia que locutus sum sup domū eiꝰ:
eo q nouerit indigne agere filios suos: et tamen non cor
ripuit eos.vnde et voce diuina dicitur ei.Honorasti fi-
lios tuos magis q̄ me.de hoc.xlvij.dist.§.necesse.iij.Re-
gū.j.Adonias eleuabatur.dicens: Ego regnabo.z.j.nec
corripuit eum pater eius aliquando.quem hac occasione
postea salomon frater eius fecit occidi.Unde et gratia-
nus.Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non disci-
pline seueritatem exercens/eorū iuuentutē experimento
didicit perniciosam: quorum pueritiam vaga licētia per-
misit esse voluptuosam.Unus quippe eoruz sororem suā
stupro corrumpens.iij.Regū.xiij.a fratre eius absolone
sc.inter epulas quas fratribus suis fraudulenter para-
uerat: obtruncatus est.Absolon postq̄ veniam a patre
obtinuit: de regno illum expulit: et ad concubinas eius
ingressus est: demum per inuia deserti patrem persequēs
quercu inhe it.xlvij.distin.pre.§.necesse.Item Prouerb.
xiij.Qui parcit virge: odit filium.qui autem diligit instan
ter erudit.facit.xxiij.q.iiij.displicet.v.quare mouetur pa-
ter.Prouer.xxix.Puer qui dimittitur voluntati sue: con-
fundit matrem suam.Eccli.xxij.Confusio patris est de fi-
lio indisciplinato.eiusdem.xlj.De patre impio queruun-
tur filij: quoniā propter eum sunt in tormento.ij.q.vij.q̄ri
tur.Esa.xiiij.Preparate filios eius occisioni in iniquita-
te patrum eorum. ¶ Sequitur de impedimētis cor-
rectionis.Notandum igitur q octo sunt que solent impe
dire ne correctio debito modo fiat. ¶ Primum est indi-
screta humilitas.Augu.loquens prelatis.Quando ne-
cessitas discipline in moribus coercendis dare vos dura
verba compellit: si etiam vos excessisse modum sentitis:
non a vobis exigitur vt a subditis veniam postuletis: ne
apud eos quos oportet esse subiectos: dum nimium ser-
uatur humilitas regendi frangatur authoritas: et tamē
petenda est venia ab omniū domino qui nouit eos quos
plus iusto forte corripitis: quanta beniuolentia diliga-
tis.lxxxvj.di.quādo.vbi no.q authoritas illa: Uade prius
reconciliari fratri tuo.Matth.v.de prelatis non intelli-
gitur: nisi quando ex odio corrigunt.Item Eccli.xiij.No-
li esse humilis in sapiētia tua.ad Titū.ij.Hec loq̄re et ex
hortare et argue cum omni imperio. ¶ Scdm̄ est timor
scandali.sed veritas vite doctrine vel iudicij/propter scā
dalū dimittenda non est.ex̄ de reg.iur.q̄ scandalizauerit.
vbi de hoc no.xj.q.iij.inter verba.et vide quod no.ex̄ de
renunti.nisi cum pridem.§.pro graui.ex̄ de no.op.nun.c.
cum ex iniuncto.Item Galat.ij.dicit paulus.Quum ve
nisset petrus antiochiam: in faciē restiti ei quia reprehen
sibilis erat.ij.q.vij.paulus.Matth.xv.quum diceret chri
sto.Scis quia pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt.
ipse respondit.Omnis plantatio quā non plantauit pa-
ter meus eradicabitur.sinite eos quia ceci sunt z duces ce
corum.pre.c.inter verba. ¶ Tertium est timor humanus
vel mūdanus.cōtra quod legitur de helia Eccli.xlv.Non
pertimuit principem.nec superauit eum verbum aliquod
et.iij.Regū.xviij.dixit helias ad achab regem.Non con-
turbo ego israel: sed tu et domꝰ patris tui.et Joānes he-
rodem arguebat dicens.Non licet tibi habere vxorem fra
tris tui.Mar.vj.xxj.q.iij.vnusquisq̄.Facile enim a iusti
tia deuiat: qui hominem timet.sic pilatus timore dominū

Correctionē impediētia

iesum christum morti adiudicauit. Joan.xix.xi.q.iij. quatuor.z.c.quisquis. ¶ Quartum est remissio. de qua exemplum habetur in heli.j. Regū.ij. qui remisse arguebat filios suos dicens. Quare facitis res huiusmodi quas ego audio. xlvij.dist.§.necesse. Non sic paulus. xliij.dist.ephesis. non moyses. xlv.distin.disciplina. De negligentia maxime in corrigendo prelatorum: que est in eis peccatum mortale. lxxxiij.dist.in pmis.v.c.vsq ad.§.sicut autē. et ex de of.archid.ea q̄.legit z no.ex de of.or.irrefragabili.vbi de hoc legitur et no.in glos.j. ¶ Quintum et sextum sunt austeritas z indiscretio. contra que duo sunt in arca testamenti cum virga et manna. Heb.ix. In virga correctio. in manna mansuetudo. cōtra austeritatem. xlv.distin. disciplina. cōtra austeritatem dicitur Gala.vj. Uos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Contra indiscretionem dicit Prouerb.xiiij. In ore stulti virga superbie. Faciendum est ergo temperamentū quoddam inter rigorem z desidiam. vt pre.c. disciplina.z.e.dist. oēs qui. Et leniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti asperitatis autem nimie increpatio/nec correctionem recipit: nec salutem. xlv.dist.cum beatus. Item rectorē subditis pietas matrē: disciplina vero patrem exhibeat. xlv. dist.sed illud.et in.§.seq.hinc etiam. ¶ Septimum est ira vel odium. Prouer.xviij. Spiritū ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Eccli.xix. Est correctio mendax in ira contumeliosi. videtur esse correctio: quod potius est corruptio vel conuiciatio. xi.q.iij.ira.j.z.c.ira.ij.z.c.illa. et pre.c.quatuor. ¶ In vitis patrum legitur/q discipulus Macharij ipsum precedens in via/inueniens presbyterū idolorum: dixit ei. quo vadis demon? quem ipse presbyter percussit vsq ad mortem. Macharius sequens discipulum: et obuians eidem presbytero: dixit ei. salueris. ex quo verbo conuersus fuit presbyter. vnde Hierony. Uide quid benignitas sermonis: quid austeritas fecerit. Sapiens ecclesiasticus. Eccli.vj. Uerbum dulce multiplicat amicos: et mitigat inimicos. ¶ Octauum est amor terrenorū. Genes.iiij. dixit cayn. Num custos fratris mei sum ego? de pe.di.j.serpens. Cayn interpretatur possessio. Amator possessionum/custodiā fratrum negligit. cōtra illud. Eccli.xxix. Perde pecuniā propter fratrem. Malus autē prelatus dicit verbum cayn: qui magis curat de pecunia q de anima. ppter quam christus Apocal.j. Ephe.v. mortuus est. Bern. Cadit asina: et est qui subleuet. perit anima: et non est qui adiuuet. Idem. Uenient ante tribunal christi: et audietur populorum querela grauis: et accusatio dura: quorū vixere stipendijs et non diluerūt peccata. ad hoc.j.q.j.ipsi sacerdotes. iij.q.j.placuit.l.di. siqs diaconus. expressum. ¶ Nonū est timor detractionis vel appetitus adulationis. Prelati eñ timentes asperitatem lingue subditorū: aut falsa blandimenta: z periculosas adulationes libenter accipientes/pmittūt eos in peccatis iacere. et isti añ tribunal christi accusaturi sunt tales platos in die iudicij: vt dicit papa hormisda.l.di.siquis diaconus aut presbyter. z Hiero.xlv.dist.sz illud. propter easdē adulationes iustitia deserit.j.q.j. sunt nonnulli. ¶

Corrigēdi modus.

Sequit de modo faciendi correctionem.

Attendēdum ergo q correctio procedere debet ex amore. Apoc. iij. Ego quos amo corrigo. arguo z castigo. xlv.di.licet.j.z.ij. Sed sunt aliqui qui illos maxime corrigunt: quos nō amant: quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio: sed hostilis persecutio. Esaie.xi. Egredietur virga de radice iesse. Jesse interpretatur incendium. et debet ex incendio amoris/egredi virga correctionis. ij. Thessa. vlti.cap. Nolite quasi inimicum existimare illum: sed corripite vt fratrem. Q autem ex amore correctio facienda est: est expressum. xxiij.q.iiij. ita plane. ibi. Et hec omnia cum dilectione corrigendi: non cū odio persequendi faciat. z.c.nimium. vltra medium ibi. Illi seuientes cupiditate: isti charitate. z.c.ea vindicta. Ea vindicta que valet ad correctionem nō prohibetur. z.j. Sed huic vindicte inferende non est idoneus: nisi qui odium quo flagrare homines solent: qui se vindicare desiderāt: dilectione et māsuetudine superauerint. z.j. Quem enim diligit dominus: corrigit: flagellat autem omnem filium quē recipit. Prouer.iij. z Hebre.xij. z.j. Animaduertētes eos non amare correctionem: sed odio desiderare vindictam. Item correctio debet fieri cum compassione. Aug. Duo ista nomina quū dicimus/homo/peccator/nō vtiq frustra dicuntur: quia peccator est corripe: et quia homo/miserere: nec omnino liberabis hominem: nisi quū persecutus fueris peccatorem. xxiij.q.iiij. duo ista. ps.cxl. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me. sicut dicit glos. super illud Matth.v. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. iustitie lumen est misericordia. Jacobi.ij. Justitia sine misericordia/cecus furor: zelus absq misericordia est vt cecus sagittarius qui intendens occidere feram: occidit hominem: sicut lamech: qui intendens sagittare ferā: sagittauit Cayn. Geñ.iiij. xxxi.q.j.quomodo. ignis zeli ardere. xlv.distin.disciplina. debet in oleo misericordie. Grego. super Ezech. Zeli sacri districtio de virtute misericordie necesse est vt ardeat. ad hoc. xlv.distin. disciplina. Ideo necesse est eū qui alios habet corrigere: iugiter meditari in seipso ppriam infirmitatem: vt sciat quid alij portare possunt. l.distin. considerandum nobis est. viij.q.j. clemens. Contra quod aliqui prelati faciunt. xxvj.q.vij. alligant. ps.ix. Sciant gentes quoniam homines sunt. Gal. vj. Considerans temetipsum: ne et tu tēteris. Ecclesiastici. xxxi. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. Grego. Omnipotens deus idcirco principem apostolorum permisit cadere: vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri debuisset. vt pre.c.considerandum. Et de christo legitur Esaie.liij. Uirum dolorum et scientem infirmitatem. ad Hebre.iiij. Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris: tētatum autem per omnia p similitudine absq peccato. qui non didicit pati disciplinā nescit eam in alijs. ar.j.c. cōsiderandum. exercere. ¶ Quidam religiosi habentes abbatem tortorem crudelissimū inexpertem discipline: quam volebat in alios exercere: coegerunt eum sedere per mensem inter fratres: et gerere se tāq simplicem fratrem: quem quotidie perclamantes et egregie verberantes: tandem restituerunt eum sedi sue: dicentes. Ecce per mensem fuisti in scholis discipline: et non solum audisti doctrinam discipline: sed etiam sensisti. non erat mirum si nesciebas quod non didiceras sis memor eorum que didicisti: alioquin rememoratione faciemus tibi. vbi Heb.iiij. Esa.liij. Eius qui didicit ex his que passus est disciplinā. Unde dicit sapiens. Ecclesiastici. xxxiiij. sententialiter. Inexpertus q̇d nouit? et Greg.ix. Cum in magistrum sumi non debeat/qui formam discipuli non assumpsit: nec sit preficiendus qui preesse non nouit. ex de elec. cum in magistrum. facit. lxi. distin. miserū. xvj.q.j.si clericatus. Sunt multi qui alios durevolunt corrigere: se tamen nolentes corrigi. Contra quos Bern. super illo verbo. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. Matth.v. Sunt multi qui zelū iustitie videntur habere sed si verū haberēt zelū se festinarēt corrigere et correctionē recipere: sed q hoc nolūt verū zelū nō habēt. Cōtra tales dicit dñs Mat.vij. et Luce.vj. Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo: z tunc perspicies vt educas festucā de oculo fratris tui. Inter alia signa que ponit Aug. quomodo cognoscat hypocrita est vnum: quia hypocrite faciles sunt ad reprehendendū: vt videant habere zelū. Talium qui nolunt corrigi: est ille qui dicitur. Noli me tangere. tales a solo deo sunt curabiles: quū omnem humanum tactū fugiunt. p q̇bꝰ dicit a dño in ps.lxxxij. Imple facies eorū ignominia: z querent nomē tuū dñe. Supbi et pestilentes nolunt corrigi. Prouerb.xv. Non amat pestilens qui se corripit. et Sap.ij. Dixerunt impij non recte cogi-

tantes ⁊c.et.j. Improperat nobis peccata legis: et diffa/
mat in nobis peccata disciplinę. Prouerb.xv. Qui incre/
pationes odit morietur. Incorrigibilis characterẽ habet
bestię.i. diaboli/ qui est incorrigibilis. Apocal.xix. Unde
iudeis incorrigibilibus ait dñs Joan.viij. Uos ex patre
diabolo estis. ⁊ talis incorrigibilis a domino maledicit
Deuterono.xxviij. Sit celum quod supra te est eneum: et
terra quã calcas ferrea. Tũc ergo fit celum eneũ: quando
orãs nõ habet deuotionẽ. terra fit ferrea qñ ceci ducunt et
obstinatis nullũ fructũ affert impatiẽtia. Luce.xviij. Esa.
xlviij. Scio qꝛ durus es tu: ⁊ neruus ferreus ceruix tua: et
frons tua enea. verbũ corrigentis. Esa.xlv. Audite me du
ro corde. Prouer.xviij. Peccator quũ in profundum ma/
lorũ venerit: cõtẽnit/ scꝫ correctionem.xvij. dist.nec licuit.
vbi ponũtur hec verba. Et sequit ibi. Ita obstinati et ꝯtu
maces extiterunt vt doceri non velint. ⁊ ex̃ de iudic. cũ nõ
ab homine.ps.xciiij. Nolite obdurare corda vestra. ¶ Itẽ
correctio debet fieri cũ mansuetudine.ps.lxxxix. Superue/
nit mansuetudo ⁊ corripiemur. Seneca. Uitium animi si
cut vitia corporis leniter tractãda sunt. Ambro.sup Lucã.
Plus proficit amica correctio: q̃ accusatio turbulenta. il/
la pudorẽ incutit: hec indignationẽ mouet. Gal.vj. Uos
qui spũales estis: instruite hmõi in spũ lenitatis.l.dist.põ
deret. faciũt sepe alr̃.c.xlv.dist.licet.j. ⁊.ij. ⁊.c.disciplina. ze
lus sedet in fornace vel iuxta fornacem. scꝫ vim irascibilẽ.
vnde de facili emicant scintille ire: quibꝰ turbatur oculus
mẽtis.ps.xxx. Cõturbatus est in ira oculus (.i.ratio) meꝰ
et illud Cato. Impedit ira animũ ne possit cernere verũ.
Et sup illud Job.v. Uirũ stultum interficit iracundia. di/
cit Grego. Ira per zelũ turbat. Ipse nãq; zelus rectitudi
nis dũ aciem mentis agitat: turbat. Ideo sancti viri impe
tum ire sentientes/ supersedent correctioni donec ira ces/
sauerit: et tranquillitas in mente facta sit: imitari volen/
tes illum cui dicit. Sap.xij. Tu dñator virtutis cum tran/
quillitate iudicas. Augꝰ. Non cõcupiscit deus reorũ vin/
dictam tãq̃ saturari desiderans: sed quod iustum est cum
trãquillitate discernit: ⁊ recta voluntate disponit: vt etiaꝫ
mali sint inordinati. Grego. Ira dei non est vt hois ꝑtur
batio cõcitati animi: sed tranquilla iusti iudicij cõstitutio.
de pe.dist.iij.productior. neq; enĩ deus hoibus: sed vitijs
irascitur. dicit Hiero. de pe.dist.j.q̃obrem. Jaco.j. Ira viri
iustitiam dei non operatur. vj.q.iij.ira.j. ⁊.ij. cũ.c.seq. Dio/
genes philosophus quũ esset iratus seruo suo ait: Jam
te nisi essem iratus verberibꝰ enecassem. xj.q.iij.cũ apud.
Cassianus in.viij.li.de spiritu ire ait. Ira enĩ in nr̃is cordi
bus insidente: et oculum mentis nostrę tenebris execan
te: nec iudicium recte discretionis acquirere: nec cõtẽpla/
tionis intuitum: nec maturitatem cõsilij possidere: nec vi/
te participes: nec iustitie tenaces: sed nec spũalis quideꝫ
ac materia luminis capaces poterimus existere: qꝛ turba/
tus est inq̃t ps.xxx. pre ira oculus scꝫ ipsa mens. ⁊ Eccle.
vij. Ira in corde insipientiũ requiescit. et ira q̃ ꝑdidit pru
dentes. ⁊ vir iracũdus inhonestus est. ⁊ iracũdia agit sine
cõsilio. ⁊ Prouer.xix. ƀm aliam translationem. sꝫ sentẽtia
vna. Prouer.xxvj. Homo iracũdus suscitat rixas. eiusdẽ.
xxix. Uir iracũdus ꝓuocat rixas. et Eccli.xxviij. Homo ira
cũdus incẽdit litem. Uir autẽ iracũdus effodit peccata.
In oĩbus aũt iracundis non exilit scintilla de fornace vis
irascibilis: sed flamma totum vorans. ⁊ qd̃ zelo scõ cepe
rint: furore ꝯsumunt. In eis opus sanctũ quod zelus san
ctus tenebat: ira rapit et sibi vendicat. scintilla vero ire:
etsi aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tamẽ
opus sciẽtię zelo inceptum sibi vendicat. Grego. Illa pre
positorꝫ solicitudo est vtilis. illa est cautela laudabilis/ in
qua totum ratio agit: et furor sibi nihil vendicat. Restrin
genda est sub ratione potestas. nec est q̃d agendũ prius
q̃ cõcitata ad trãquillitatẽ mens redeat. Nã cõmotionis
tpe iustũ putat esse oẽ quod fecerit. xj.q.iij.illa. Simile in/
uenitur in viro/ q̃ ex iustitia reddere vult debitũ vxori: cuiꝰ
opi dupliciter se põt ingere voluptas. Uel sic vt opus iu/
stitię non auferat: vel ita vt in totũ sibi rapiat/ vt scilꝫ solo
voluptatis amore cõsumetur. Gala.iij. Sic stulti estis: vt
cũ spiritu ceperitis: nunc carne cõsumemini. Hiero. Adul/
ter est in suam vxorẽ amator ardentior. xxxij.q.iiij. origo.
et vide.xxxiij.q.v.c.j. ⁊.xiij. dist.nerui.in fi. Simile accidit
in illo qui ex charitate vult dare eleemosynam: cui vana
gloria dupliciter se potest ingerere. aut per modum titil/
lationis vel tẽtationis: aut per modum cõsensus delibe/
rati. de qua incipit quis tabescere et cõtabescere/ exinani/
ri et inflari. et se hoibus appetit innotescere: non dei glo/
riam querens: sed suam vt ab hoibus videatur. ƀm Aug.
in sermone de cõfessore non pontifice. Prima periculosa
non est: qꝛ omne bonum opus gloriam secum portat/ ⁊ le
titiam: que non homini: sed deo assignanda est: vt deꝰ glo
rificetur: et proximus vt edificetur. Math.v. Luceat lux
vestra ⁊c. Secunda periculosa. de qua legit et no.j.q.j.vi/
de. in glo.j. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione
inchoat iter hierosolymitanum: ⁊ intrat in cor eius cogi/
tatio de negotiatiõe ibi exercẽda. que cogitatio duplici/
ter se potest ingerere vt ꝑ̇us/ et tunc ꝑiculosa: vel vt poste
rius et tunc non: quia principalis est intentio attendẽda/
ƀm Aug. in primo sermone. et ar.xxiij.q.v. de occidendis.
¶ Item correctio occulte et secreto facienda est/ si occul/
ta sit culpa. Math.xviij. si peccauerit in te ⁊c.ij.q.j. si pec
cauerit. ⁊ ex̃ de iudic. nouit. vbi de hoc. ⁊ ex̃ de here. cũ ex
iniuncto. §. nec quisq̃. vbi de hoc. Si vero culpa sit mani/
festa: manifeste facienda est. j. ad Timoth.v. Peccãtes co
rã omnibus argue: vt ceteri timorem habeant. xlv.di. sed
illud Isido. Manifesta peccata non sunt occulta corre/
ctione purgãda. sꝫ q̃ palã nocent: palam corrigantur: vt dũ
aperta obiurgatione sanantur: hi qui imitando eos deli/
querunt corrigantur. dum vnus corripitur plurimi emen
dantur: necesse est. vt pro multorum saluatione vnus con
dẽnetur: q̃ per vnius licentiam multi periclitentur. Aug.
Ita erga delinquentem sermo est proferendus: sicut eius
qui corripitur expostulat salus. de hoc legitur et no. ex̃ de
pe. ⁊ re.c.j. ¶ Item in correctione attendendus est statꝰ
personarum que corriguntur: quia non sanat oculum: qd̃
sanat calcaneum. ad hoc op. ar. eorum que leguntur ⁊ no.
xxiij.q.j. qui cõtra. xl. dist. homo christianus. ex̃ de iureiur.
quidam medicus imperitus vno collyrio omniũ oculos
vult curare. xxix. dist. sciendum. Seneca. Cum veteranis
parcius est agendum. j. ad Timoth.iiij. Seniorem ne in/
crepaueris: sed obsecra vt patrem. ⁊. lxxxvj. distin. tanta
ibi. canis tuis parcimus. quod qualiter intelligendum sit
habetur.ij.q.vij. paulus. ¶ In correctione etiam seruan
da est modestia. tenendum enim est medium inter remis/
sionem et discretũ zelũ.ij. ad Timoth.ij. Seruũ dñi opor/
tet esse patientem: cum modestia corripientem. de hoc sa/
tis.ĩ maxime. xlv. dist. q̃si ꝑ totũ. Qui nõ possunt benigni
tate corrigi: terrore sunt corrigendi. optime facit. xxix. dist.
sciendũ.l. dist. vt cõstrueret. ibi. Cogũt enĩ multas inueni
re medicinas/ multorum experimenta morborum. ⁊ ex̃ de
vi. ⁊ ho. cleric. vt clericorꝫ. ibi. vt quos diuinus timor a ma/
lo non reuocat: tẽporalis saltẽ pena cohibeat a peccato.
vbi de hoc plures sunt concordantie. Aug. ad bonifaciũ.
Quidam dixit pudore et libertate liberos retinere san/
ctius esse credo/ q̃ metu. Et subdit Augꝰ. Hoc quidem ve
rũ est. Sed sicut meliores sunt quos dirigit amor: ita plu/
res sunt quos corrigit timor. Roboã filiꝰ Salomonis/ cre
dens consilio iuniorũ/ terrens ppl̃m et cõminationibus
vtens decem tribus perdidit. iij. Regũ.xij.vij.q.j. denique.
Isidorus. Qui blãdo verbo castigatus non corrigit: ali/
cuiꝰ acrius necesse est vt arguat. Cũ dolore enĩ abscinden
da sunt q̃ leniter sanari nõ p̃nt. Syriciꝰ papa. Ferro neces
se est vt abscindantur vulnera: que fomentorũ non sense/
rint medicinam. lxxxij. dist. plurimos. in fi. Idẽ dicit Sym
machus. xvj.q.j. in canonibus. Bern. super Canti. Zelum
inquit tuũ inflammet charitas: informet sciẽtia: firmet cõ
stantia: sit feruidus: sit circumspectus: sit inuictus. Idem

Correctio q̃nã pacto sit exercenda.

Quo zelus feruidior/ac vehementior: spūs/pfusiorq̧ charitas:eo vigilātior:i scientia opus est/q̄ zelum supprimat:
spm̄ reperet:ordinet charitatem. Sunt qui zelū habēt nō
fm̄ sciētiā. Rom.x.xv.q.i.§.i.q̄ vulgariter vocant hoies si
ne capite/beluina rabie seuientes in peccatores cōuicijs
eos dehonestātes: nō medicos:sed hostes se exhibentes:
quātum in eis est iudiciū dei euacuantes:dum omnia hic
vindicare volunt.si em̄ oia hic iudicarent(vt dicit Aug.)
locum diuina iudicia non haberent.vi.q.i.si oia. Ipsi offi
cium demonū quod est torquere. Mat.xviij.tradidit eū
tortoribus.de pe.di.iiij.§.i.ꝟ.tradidit. diligenter facerēt:
si haberēt potestatē in ore eorū personant he voces dia
bolice.crucifigatur. Luc.xxiij.cōfundatur:deponat:eijcia
tur.potestas eorū vt gladius in manibus furibundi. vix
ab ore eorū auditur/corrigatur.ipsi solū vrere norunt. et
secare cum omni egritudine ignem ꝛ ferrum adhibere vo
lūt:ignorantes q̄ oim medicamentorꝫ saluberrimū est sa
pientia. Sap.ix.circa finē. Per sapientiā sanati sunt qui
cūq̧ placuerūt ab initio.eiusdē.xvi. Nec herba:nec mala
gma sanauit eos:sed sermo tuus dn̄e qui sanat oia. Pec
catores(vt ait dionysius)tanq̄ ceci manuducendi sunt.
Tullius. Undiq̧ fulciendi sunt q̄ ruunt.erigendi sunt qui
ceciderunt.et sanandi qui vulnerati sunt:ꝛ nouo vulne
re transfigendi. Qui zelū indiscretum habēt/similes sunt
illis qui reficiunt veteres patellas:qui foramē vnum vo
lētes obstruere/vno ictu mallei multa faciūt:vel illud au
gent:vel patellam oino confringunt.fac.xxvi.q.vij.alli
gant.videntur tales credere q̄ oia vasa sunt malleabilia
quū tamē fictilia vel vitrea malleatione potius cōfringā
tur.facit.xxiij.q.iiij.qui fm̄ carnem. Correctio est refectio
vasorū spūalium cōfractorū. Eccli.xxi. Cor fatui quasi vas
cōfractum.ij. Timoth.ij. In domo magna sunt vasa/non
solū aurea ꝛ argentea:sed etiam lignea et fictilia.vt pre.
c.qui fm̄ carnem. Hi correctionem hoim facile desperant:
ad male sentiendū de hoibus faciles:ad male faciendum
difficiles.cōtra illud Ambro.de oibus iudicat.glo.i.bene
presumit qui fidem esse in oibus arbitratur. xxij.q.iiij. in
nocens.hi peruersum lanitorē cordibus suis prefecerūt:
qui mala fratrū tam faciliter pmittunt intrare:bona vero
vix vel raro. Opinionē malam de aliquo cōceptā vix aut
raro deponunt.ꝯtra id.xi.q.iij.absit.et melius.in.c.in mul
tis. Contra muscas vel pulices in gladio magno pugna
re volunt:similes cuidā qui dū muscam quādam quam
videbat sup caput alterius volitantē securi intenderet p
cutere excerebrauit eum. Multotiens dū tales ligna pec
catorū intendūt cedere:fugit securis manum eorū: ꝛ fer
rū lapsum de manib᷒ proximū occidit. Deutero.xix.glo.
simpliciter ligna succidimus:quū delinquētium vitia pia
intentione resecamus.securis manum fugit:quū increpa
tio in asperitatem sese pertrahit.ferrū de manubrio pros
lit:quū de correctione sermo durior exit. amicum occidit:
qui per asperā correctionem eum magis inobedientē fa
cit. Bern. Cōmotio tua ibi moriatur:vbi oritur: ne pmit
tatur exire que mortem portat. Eccli.xxviij. Flagelli pla
ga liuorē facit.scꝫ in mēbris corporis:plaga autem lingue
comminuit ossa:idest virtutes mentis. Tales zelatores pro
medicina venenum portant et ppinant. Iob.xx. Panis
ei᷒ in vtero illius vertetur in fel aspidū intrinsecus. Ta
les similes sunt cuidam fatuo:qui rectissime volens ince
dere sine ruina domorū:non poterat per ciuitatem ince
dere. Tales spūaliter multos corruere faciunt.in tempe
state ꝛ turbine sunt vie eorū. Naum.i. Prouerb.x. Quasi
tempestas transiens non erit impius. Tales similes sunt
pugilibus:qui incedentes per mediū pssure/alios impel
lunt:alios conculcant:alios impediūt a gressu.maledictio
nem multitudinis post se relinquunt. Sic in quacūq̧ cō
uersatione tales conuersati sunt:post decessum vel reces
sum querelas vel maledictiones relinquūt.hi periculo
se ambulant inter ventres pregnantium. Quis em̄ enar
raret abortus sanctorum propositorum quos faciunt: et

tenerorum animalium vel spiritualium? Tales in princi
pe demoniorū eijciunt demonia.et sathan a sathan expel
litur:si tamen expellitur/et nō potius introducitur. Luc.
xi.ꝛ Matth.xij. Interdum enim querentes se expellere
spiritū luxurie:non expellunt eum:sed latere cogunt in
troducentes cum eo alios spūs nequā et nequiores. spiri
tum mendacij/simulationis/ire et odij. Unde opportuni
tate inuenta execūt vitia:vt bestie de cauernis cum multi
tudine nouorum vitiorum. et est error nouissimus peior
priore. Matth.xij.et procurātur quandoq̧ depositiones
habētium zelum indiscretum:vel etiam mors eorꝫ. Mul
tum attendenda esset in correctionibus infirmitas corri
gendorum/et potestas correctionis:ne stragem multorū
operetur correctio:sed salutem paucorum.ar.l.dist.vt con
stitueretur.ꝛ c.considerandus.xxiij.q.i.noli.ex de deri. ex.
mi.latores. Erubescenda est medicis spiritualibus timo
ratio medicorum temporalium:quēadmodum solicite ca
uent ne medicina eorum sint mortis occasio. ex de eta. et
qua.ad aures.deridenda est eorum iustitia/qui ne amit
tant de suo vilem denarium:parati sunt centū marchas
expendere. Timendum est ne zelū aliquorum inanis glo
ria concitet:vt cuidam accidit:qui vt iustus appareret: p
prium filium pro leui delicto decollauit.mercator insanis
simus qui mortem filij sui vanam laudem sicca iustitia cō
parauit. ¶ Zelus iste indiscretus procedere solet ex inex
periētia discipline in seipsis:et ex ignorātia proprie infir
mitatis et aliene:et ex amore inanis glorie.talibus nō es
set danda potestas. Ipsi ad instar demonum quocūq̧ in
troeunt/incendium post se dimittūt. Qui vero zelum dis
cretū habere cupiunt:medicos corporū imitent.morbos
spirituales persequentes:salutem vero egrorum queren
tes.ar.ex de pe.ꝛ re.cum infirmitas. §.si. Non irascuntur
medici corporum patientibus:immo consolantur eos et
ad tollēdum horrorē medicine/prius inde gustant. Un
de dicit Aug᷒.de saluatore. Calicem inquit passionis prius
bibit medicus:ne illum abhorreret egrotus. Non puniūt
homines habent zelum discretum fm̄ merita.hoc em̄ deo
relinquunt.sufficit eis vt faciant homines penitere. pu
niunt vt emendant:vt qui peccauerunt humilientur:non
conterantur.tales officium tortorum diabolo et angelis
eius relinquunt. Matth.xviij.de pe.dist.iiij.in prin.ꝟ.tra
didit. Unde legitur in legenda antiqua beati Francisci/
q̄ quum quidam frater redargueret beatum Franciscum
q̄ non corrigeret fratres/qui recedere videbantur a via
simplicitatis et paupertatis. Respondit sanctus Franci
scus et ait.meum officium est spirituale/videlicet sup fra
tres:quia debeo emēdare vitia et eis dn̄ari.vnde si vitijs
fratrum dominari ꝛ ea emēdare non valeo predicatione
verbo et exemplo:nolo carnifex fieri ad percutiendum et
flagellandum sicut potestates huius seculi. Sed ꝯfido in
dn̄o/q̄ adhuc inimici inuisibiles/scꝫ demones q̄ sunt cas
caldi dn̄i ad puniendū illos in h̄ seculo ꝛ in venturo: q̄ trās
grediūtur mandata dei:sument de ipsis vindictam facien
tes ipsos corrigi ab hoibus hui᷒ seculi:ꝛ ad improperium
et verecundiam ipsorū reuertent ad pfessionem suā ꝛ vo
cationē suam. Uerūtamē vsq̧ in diem mortis mee exem
plo et operatione non cessabo fratres docere ambulare
per viam quā mihi dn̄s ondit:ꝛ ego ostēdi eis:ꝛ ipsos in
formaui:vt sint inexcusabiles coram dn̄o ꝛ ego corā ipso
de ipsis:et de me non tenear vlterius reddere rationē. Ec
ce forma et verba et doctrina sancte correctionis sanctorꝫ
platorū volentiū se ꝛ aias subditorū saluare.ad hoc.xliij.
dist.ephesijs.ꝛ optime.xlvij.dist.c.vlti. Tales boni correc
tores sic secant putrida.xxiiij. q.iij. resecande. ex de sta.
mo.ca que.i.responso.vt sana illesa relinquāt. sic herbas
pestiferas euellunt.ex de ma.et obe. solite.§.i. vt salutat
res non ledant. sic zizaniam extirpant. xxiiij. q.iij. notan
dum.vt tritico lesionem non inferant. Matth. xi.xi.q. iij.
nolite.xxiij.q.iiij.quantus. Quidam habētes zelum: non
scientiam.xv.q.i.§.i.sic hortos abbatiarū suarum purga

uerunt ab arboribus fructiferis. vt fere ibi nullā relinquerēt. ¶ Et notandum q̄ quū parcere et punire (vt cōtrariorū) in eadē sit disciplina. ff. de ver. obli. inter stipulantē. §. sacramenta. Qui nescit parcere nescit punire. Et notandum etiam q̄ sicut zelus indiscretus reprehensibilis est: ita remissio est reprehensibilis. Bern. Nō irasci vbi irascēdū est: nolle emēdare peccatuz est. Plus vero irasci q̄ irascēdum est: peccatū peccato addere est. Remissio ipa est vt somnolentia in rectore nauis. Prouer. xxiij. Eris sicut dormiens in medio maris. et quasi sopitus gubernator amisso clauo. Unde dominus ait Petro in persona prelatorum. Simon dormis. Mar. xiiij. Isidorus prelatum negligentē dormienti assimilat: de cuius manibus cadit baculus pastoralis. et pictores pingunt ipsum accumbentē in cathedra super cubitū somno grauatum: et cadentē de manu eius baculum pastoralem. de quo baculo de consecra. dist. j. nullus episcopus. et. xlv. distin. disciplina. et vide qđ no. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. fi. in fi. in glos. martialis. in fi. et in glos. seq. que incipit. quia baculus. ¶ Item remissio pigritie agricole assimilatur. Prouerb. xxiiij. Per agrū hominis pigri transiui: et per vineam viri stulti: et ecce totum repleuerāt vrtice. et operuerāt superficiē ei⁹ spine. facit ex̄ de sta. mo. ne in agro. in cle. in prin. Remissio est velut defectus latratus in cane gregem seruante. Esa. lvj. Canes muti nō valētes latrare. quod exponit Grego. in pastorali / de pastoribus prelatis negligentibus predicare et corrigere. xliij. distin. sit rector. Item sicut defectus gladij in custode. Esa. lvij. Super muros hierusalem constitui custodes: sed non chartarum. xvj. q. j. in canonibus. Prelatis em̄ proprie dicitur / Gladij ancipites in manib⁹ eorum. ps̄. cxlix. et ij. Macha. xv. Accipe gladium sanctū / scilicet correctionem et predicationem pungentes. ex̄ de priuil. et ore. l. dist. si quis. in fi. ibi. que est ista iustitie inimica bonitas / palpare criminosos: et vulnera eorū in diē iudicij incurata seruata. Heb. iiij. Uiuus est sermo dei etc. penetrabilior omni gladio ancipiti. munus a deo / in quo deijcies aduersarios populi mei. id est mala opera et voluntates. Itē defectus bucine in speculatore. Ezech. xxxiij. Si speculator viderit gladium venientē / et non insonuerit bucina: et pp̄lus nō custodierit se: veneritq̄ gladius et tulerit de ijs animā: ille quidez in iniquitate sua captus est: sanguinez autem eius de manu speculatoris requirā. ex̄ de off. or. irrefragabili. vbi de hoc. et de reg. c. vlt. in prin. vbi de hoc. Speculator autem prelatus est. xliij. dist. sit rector. ¶ Sunt qui remissionez misericordiā reputant: quū tamen potius sit crudelitas. xl. di. sepe. xxiij. q. iiij. est iniusta. Misericorditer agitur cum phrenetico quū ligatur. et cum lethargico quū excitatur. xxiij. q. iiij. quid faciet ecclesie. et c. nimium. Et cuz eo qui in igne est: quū per capillos inde trahit̄: si aliter inde extrahi nō pōt. De ore lupi infernalis violenter extrahēdi sunt hoies. Amos. iij. Quomodo si eruat de ore leonis duo crura: aut extremum auriculę: sic eruentur filij. Job. xxix. Conterebam molas iniqui: et de dentibus illius expiebam predam. Mole diaboli sunt vitia et peccata. Eadem etiam dentes possunt dici. Eccli. xxj. Dentes leonis dentes illius etc. Item extrahēdi sunt de aquis deliciarum et inuiti anteq̄ ibi submergantur. ar. xxiij. q. iiij. displicet. Et de hac materia satis supra.

¶ Et notandum q̄ ij qui faciūt correctionem non debent de se confidere: sed de deo. et orationi debēt instare: quū solius dei sit hominem corrigere. Ecclesiastes. vij. Considera opera dei: q̄ nemo pōt corrigere quē ille despexerit. considera. i. discerne inter opera dei. sibi hoc spera esse possibile et non alij / scz hominē corrigere. corrigere em̄ est cor hominis dirigere et regere. xlvij. di. §. necesse. in fi. ps. v. Dirige in conspectu tuo viam meam. ¶ S

Incitantia ad recipiēdaz eq̄ aio disciplinā.

Equit̄ de ijs que incitare possunt ad libenter recipiendum vel correctionem vel disciplinaz.

¶ Primo multiplex admonitio sacre scripture. ps. ij. Apprehendite disciplinam etc. Prouerb. iij. Disciplinam domini fili mi ne abijcias. et eiusdem. iiij. Tene disciplinam et ne dimittas eam. Heb. xij. Noli negligere disciplinam. Item. in disciplina perseuerare. ps. xvij. Bonitatem et disciplinam etc. Itē. et disciplina tua ipsa me docebit. ¶ Secundo vtilitas ex correctione vel disciplina proueniens. Prouer. xxix. Uirga atq̄ correctio tribuit sapientiā. et eiusdem. xij. Qui diligit disciplinam: diligit sapientiā. qui autē odit increpatiōes: insipiens est. Disciplina vel correctio placet sapientibus et in eis proficit: insipientibus vero displicet nec proficit in eis. Eccli. x. Uir prudens et disciplinatus non murmurabit correctus (al's correptus.) Prouer. ix. Argue sapiētem et diliget te. et eiusdem. xv. Non amat pestilens eum qui se corripit. eiusdem. ix. Qui arguit in ipsum generat maculam sibi. Idem ibidem. Qui erudit derisorem / ipse sibi iniuriam facit. et. j. Noli arguere derisorem: ne oderit te. Eccle. j. Peruersi difficile corriguntur. Peruersus est qui et in intellectu et in affectu a bonitate auersus est. Ecclesiastici. xxxij. Hō peccator vitabit correctionem. Prouer. xvij. Plus proficit correctio apud sapientem: q̄ centum plage apud stultum. eiusdem. xxvij. Si contuderis stultū in pila / quasi ptisanas feriente de super pilo: non auferetur stultitia eius. ¶ Tertio malum proueniēs ex eo q̄ disciplina vel correctio abijcitur. virga enim correctionis in colubrum vertitur. qui enim hic non corrigitur: in futuro a serpentibus infernalibus punietur. Exod. iiij. Projecit moyses virgam que versa est in colubrum. Prouer. xv. Qui increpationes odit: morietur. et eiusdem. xxix. Uiro qui corripientem se dura ceruice contēnit: repentinus superueniet interitus. Eccli. xix. Qui odit correctionem: minuetur vita. vita inquā triplici. nature / gratie / et glorie. Homo qui est sine disciplina: terrenis adheret: de eternis non curat. Job. xvij. Cor eorum longe fecisti a disciplina: propterea non exaltabitur. Glos. qui per disciplinam minime custodire vitaz student: semper per desideria in ruinis iacent. Qui sine disciplina est in periculo est. Prouer. xv. Qui abijcit disciplinam: despicit animā suam. sicut carnem despicit: qui eam non vult sale condire ne putrescat. qui contēnit disciplinam per consequens abijcit omne bonum. Sap. iij. Sapientiam et disciplinam qui abijcit infelix est. fugiunt enim eū omnia bona. talis diabolo multum assimilatur qui incorrigibilis est. Eccli. xxj. Qui odit correctionem vestigium est peccatoris. diabolus peccator dicitur antonomastice: cui multum assimilatur. Qui odit correctionem vt vestigium similes similis est pedi in pinguedine terre etc. Genes. xxvij. pinguedo terre gratia compunctionis. impinguatur terra quum in ea fimus iacitur. et cor peccatoris quum in correctione compungitur. Luce. xiij. dicit cultor vinee / de ficu quam volebat domin⁹ excidere: Fodiam circa illam et mittā stercora. increpando et exprobrādo ei peccata sua. Sed quidā sunt terra maledicta: q2 vnde deberēt impinguari: inde cōtingit eos miserabiliter indurari. quod no. Eccli. xxij. De stercore boū lapidabit̄ piger. qđ est / q̄n de increpatione plan. indurescit peccator. vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nōne bon⁹ fimus spargit̄ in agro tuo? vn̄ ergo lapides. i. tu inimicus homo hoc facis / qui fimum tibi cōuertis in lapides. ¶ Et notandū q̄ laudabilius est correctionem libēter accipere: q̄ audacter facere. Aug. ad hiero. Quū sanctius sit a tenendo itinere in nullo q̄ in aliquo declinare: multo tm̄ est mirabilius et laudabilius libenter accipere corrigentē q̄ audacter corrigere deuiantē. ¶ Partes disciplinae

Disciplinae multe sunt. Est disciplina ad oēs pertinens. scz disciplina proprij corporis. de qua Esa. liij. Disciplina pacis nostre sup eū. Et est disciplina pertinēs ad eos / qui psunt ceteris hoibus. Prima multiplex: vt ieiunium / asperitas vestimenti / duritia lecti / peregrinatio / vigilia / disciplina verborum. Secunda vero duplex est. quedā sp̄ualis / quā scz delinquentes feriuntur gladio sp̄uali: que specialiter

pertinet ad prelatos ecclesie.xvi.q.ii.visis. Quedam vero materialis/quũ scz delinquẽtes feriunt gladio materiali q̃ maxime ptinet ad pncipes terrenos.xxiii.q.v.rex.ꝛ.c. regum.ꝛ quasi per totam illam questionem.

¶ Articulus.lxxii. A

Excõicationis sententia aufit in aliquẽ ferenda.

SEquitur videre de errore circa disciplinã.et primo de errore illorũ qui dicũt nullum esse excõmunicãdũ. Scdo de errore illorũ qui dicũt maleficos non esse puniendos pena corporali. ¶ Primus error videtur inniti his testimonijs sacre scripture. Luce.vi. Nolite iudicare et non iudicabimini.xxiii.q.iiii.§.i. peccant ergo sacerdotes qui excõmunicationis sententiã ferẽdo homines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ii. Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas alium:teipsum cõdẽnas. Itẽ Rom.xii. Benedicite ꝛ nolite maledicere.xxiiii.q.iii.§. illicita. Peccant ergo sacerdotes qui hominib' maledicunt.i.ad Cor.vi. Neqꝫ maledici.neqꝫ rapaces regnũ dei possidebũt.pre.§.illicita. Itẽ ii. Pet.iii. Non reddentes malum pro malo.ad quod monemur exemplo christi.i. Pet.ii. Quũ malediceret nõ maledicebat. Item Eccli.xxi. Dũ maledicit impius diabolũ: maledicit ipse animã suam. Si ergo diabolus maledicendus non est:vt est expressum.xxiiii.q.iii. si igitur.multo fortius homines non sunt maledicendi. ¶ Ad primũ dicendũ est/ꝙ est iudiciũ iustum ꝛ iudicium iniustum. Iudiciũ iniustum prohibitũ est.iudicium vero iustum nõ est prohibitũ.imo christus monet ad illud Ioã.viii. Nolite (inqt christus) iudeis ſm faciem iudicare:sꝫ iustum iudiciũ iudicate. De manifestis ɔcessum est nobis iudicare:non de occultis.xxxii. dist.erubescãt.vbi de hoc.xxxii.q.v.christiana. i.ad Cor.iiii. Nolite ante tempus iudicare.ii.q.i.multi. in prin.ꝛ ad fi.ibi. Nõ eñ cõtrarium est huic loco illud qð dicit apſus Rom.xiiii. Tu q̃ es qui iudicas alienum seruũ? suo dño stat aut cadit. Noluit eñ hominem ab homine iudicare ex arbitrio/suspitionis: vel etiam extraordinario et suspecto iudicio:sed potius ex lege dei ſm ordinem ecclesie.

Iudiciũ duplex.

Ꝙ apli potestatẽ habuerũt iudicandi/ostẽditur in hocqð dicit petro/Mat.xvi. Quodcũqꝫ ligaueris super terrã ꝛc.xxiiii.q.i.quodcũqꝫ. Item eiusdẽ.xviii. Quecũqꝫ alligaueritis super terram:erunt ligata ꝛ in celis. de pe. dist.i.quẽ penitet. Ioã.xx. Quorũ remiseritis peccata: remittunt eis.ꝛ quorũ retinueritis:retẽta sunt.i.ad Cor.v. ostẽdit aplš se iudicasse corinthum fornicatorẽ. Ego inqt absens corpore:psens autem spũ:iam iudicaui eum q̃ sic operatus est in noie dñi nostri iesu christi:cõgregatis vobis ꝛ meo spũ cũ virtute dñi iesu:tradere hmõi sathane in interitũ carnis:vt spũs salu' fit in die dñi nři iesu christi. de hoc.ii.q.i.de manifesta.xi.q.iii.audi.ex̃ de do. ꝛ cõtu. veritatis. Item eiusdez.i.Cor.vi. An nescitis q: sancti de hoc mũdo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mũdus: indigni estis qui de minimis iudiceris? Nescitis qm̃ angelos iudicabimus? ex̃ qui fi.sint le.per venerabilem.§.sunt autẽ.in fi. Ad aliud dicendũ est/ꝙ ecclesia non reddit malum p malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat. Excõmunicatio eñ medicinalis est: nõ mortalis.xxiiii.q. iii.notandum.ii.q.i.multi. ex̃ de sen.ex.cum medicinalis. li.vi. Nec excõmunicatio est mala:nisi malitia pene.ex̃ de sen.ex.sacro.ibi/tantaꝫ infligere penam insonti. sicut medicina amara dr̃ quũ vere bona sit:eo ꝙ sit morbi expulsiua ex sui natura:licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã cõtemnentis.xi.q.iii.§. premissis. Et licet excõmunicatis mala excõmunicatio videat(vt dictum est)bona tñ est:q: iustitia est. Non eñ iudex crudelis est iustitiam faciendo: immo crudelis esset eam non faciendo.xxiii.q.iiii.ne amissio.ꝛ.c.est iniusta. Uel furem patibulo suspendendo: et si illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiii.q.v. non est crudelis. Excõmunicatio est ad hoc vt hoies cõuertãtur et salui fiant.xi.q.iii.audi.in prin.pe.lxxxii. Imple facies eorũ ignominia:et querent nomen tuũ dñe. Aug'. Quicquid facit mater ecclesia vera et legitima:etiam si asperũ amarũqꝫ sentiatur:non malum pro malo reddit:sꝫ expellendo malũ iniq̃tatis/bonũ discipline apponit: non odio nocendi:sed dilectione sanandi.ad hoc facit. xxiii.q.iiii.§. precepta:ꝛ.q.v.prodest. Item Aug. Melius dolor capitis dolet dum curatur: q̃ dum parcitur et non sentitur et non sanat.ad illud no. Eccli. xxi. Dum maledicit impius diabolum ꝛc. Dicẽdum est ꝙ verbũ intelligendũ est quãtum ad illos qui ad sui excusationẽ maledicunt diabolo/imputantes ei peccatum suũ.sicut eua peccatũ suũ imputare voluit serpenti.ꝛ per cõsequẽs authorẽ serpentis accusauit latenter. Gen.iii.de pe.dist.i.serpẽs. ¶ Authoritatem autem excõmunicãdi ꝛ maledicendi hꝫ ecclesia ex diuersis locis scripture sacre. Mat.xviii. Si ecclesiam nõ audierit:sit tibi sicut ethnicus et publicanus. ii.q.i.si peccauerit.ex̃ de iudic.nouit.ꝛ Mat.xxi.et Mar.xi. Maledixit dñs ficulnee fructũ non ferenti.ꝛ Act.viii. dixit Petrus simoni mago: Pecunia tua sit tecum in perditionem i.q.i.reperiũtur.ꝛ.c.qui studet. ¶ Et ꝙ sancti possint maledicere ex causa/habetur.xxiiii.q.iii.§.sed qui pro.ꝛ.c.sancti.ii. Ioã.c.i. Siquis venit ad vos ꝛ hanc doctrinam nõ habet:nolite hunc recipere in domũ:nec aue ei dixeritis. xxiiii.q.i.ois qui.xi.q.iii.excõmunicatos.i.ad Cor.v. Siqs frater noiatur.ii.q.i.multi.vbi exponit hec authoritas.in eodẽ. Nescitis ꝙ modicuꝫ fermentũ totam massam corrũpit? expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex vobisipsis.eiusdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm nostrũ iesum christũ sit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euãgelizauerit preter id quod accepistis anathema est. Item i.ad Timoth.i. Ex quib' est hymeneus et alexander quos tradidi sathane:vt discãt nõ blasphemare.sicut ouis morbida a grege separat:ne grex ex ea inficiat.xlv.dist. sed illud.xxiiii.q.iii.corripiãtur.ex̃ de sta.mo.ea que.i. respõso. Et sicut membrũ infirmũ et corruptũ abscindit/ne cetera mẽbra per illud corrũpantur.xxiii.q.iii.resecãde.ꝛ.c. corripiantur.ꝛ sicut humores mali a corpore educuntur: ne infirmitatẽ corpori inducant: sic hoies pestilentes a corpore ecclesie per excõmunicationẽ separandi sunt:ne ceteros corrumpant:vt de hoc.xi.q.iii.quasi per totũ.ꝛ. xxiiii. q.i.quasi per totum.ꝛ ex̃ de sen.excõi.per totũ. Aug. Mali christiani sic sunt in corpore christi mystico: quod est ecclesia.xxiii.q.v.de liguribus.quomodo humores mali qui quãdo euomũtur:tunc releuatur corpus. de cõse. dist.iiii. est vnitas:sic et mali quãdo exeunt tunc ecclesia releuat. et dicit:ex me exierunt humores isti:sed non erant ex me. ar.ad hoc de pe.dist.iiii.si ex bono.

Excõicãdi authoritatẽ vñ habet ecclesia.

¶ B

SEquitur de errore illorum/qui dicũt maleficos non esse puniẽdos pena corporali maxime morte. qui error videt posse inniti his testimonijs sacre scripture. Gen.ix. Quicũqꝫ effuderit sanguinẽ humanũ:fundetur sanguis illi'. Itẽ Exo.xx.non occides.xxiii.q.v.si non licet.quod verbũ adsumit dominus/Matth.v. Non occides. Roma.xii. Hebre.x. Deutero.xxxii. Mea est vltio ꝛc. Ezechie.xviii. et.xxxiii. Nolo mortem peccatoris ꝛc. Item Matth. v. Ego dico vobis non resistere malo. In eodem. Qui irascitur fratri suo:reus erit iudicio.si ergo non licet irasci fratri:ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos vestros.et eiusdem.xiii. de zizanijs superseminatis.dicunt serui. Uis imus et colligimus ea? et ait paterfamilias: non: ne forte colligentes zizania/eradicetis simul et triticum.sinite vtraqꝫ crescere vsqꝫ ad messem.xi.q.iii.nolite.ii.q.i.multi. Item luce.vi. Nolite cõdẽnare et non cõdẽnabimini. Rom.xii. Nõ vos defendẽtes charissimi:sꝫ date locũ ire.scriptũ est eñ Prouer.xx. quantũ ad sentẽtiã.xxii.q.i.§.i.mihi vindictã.i. Ioã.iii. Ois qui odit fratremsuũ homicida est. Et scitis qm̃ ois homicida non habet vitam eternam in se manentem. Matth.xxvi.

Malefici an vltimo supplicio sint plectendi.

Omnis qui accepit gladiu3: gladio peribit. Itē Ioā. viij.
Dimisit dñs in pace mulierem in adulterio dep:ehensā3.
liij. q. vij. qui fine. et. c. postulatus. Predicte autho:itates
⁊ alie p:o ista parte ponuntur. xxiij. q. j. §. j. ⁊. q. iiij. §. ex his
omnibus colligitur. ⁊. q. v. §. j. ⁊. q. viij. §. j. ¶ Ad p:imū di
cēdū. q illud Geñ. ix. Quicūq effuderit ⁊c. et illa Mat.
xxvj. Omnis qui acceperit gladium ⁊c. potius ostendunt
(si diligenter inspiciant) aliquē q̄ neminem debere occi
di. Quū enim sentētia domini indubitanter sit iusta: quis
cūq sanguinem humanum iniuste fuderit: iustum est vt
gladio pereat. ergo in aliquo casu sanguis human⁹ iuste
effunditur: et homo iuste gladio perit. ¶ Et sicut quū pa
terfamilias p:ohibet ne quis accipiat de vino alicuius do
lij sui: non est intentio sua/ vt non accipiat ille cui ipse hoc
iusserit: sed ne hoc aliquis sua autho:itate accipiat: q: in
generali sermone persona loquēs intelligitur excipi. ff. lo
cati. qui insulam. §. fi. C. de solu. inquisitio. C. de cōsti. pūn.
autē. sed ita. ff. de cōdi. ⁊ demonst. qui heredi. §. plautius.
ex̄ de iureiurā. petitio. Sic quū dominus dixit/ Non occi
das/ non fuit intētio sua/ vt non occideret quis in casib⁹
illis in quibus ipse hoc permisit. vel p:ecepit. sed ne aliq̇s
occideret aliquē autho:itate p:op:ia. xxiij. q. v. §. hinc ap
paret. ⁊. c. si non licet. Unde post illud verbum/ Non occi
des. dominus in eodem lib. in multis casibus p:ecepit oc
cidi. Uide etiam Exo. xxxij. vnde in Deutero. xxxij. Mea
est vltio. Illud autē Ezech. Nolo mortem peccato:is ⁊c.
de mo:te eterna pōt exponi. iij. q. iiij. hi qui. xxvj. q. vj. agno
uimus. De mo:te etiam tempo:ali verum est/ q deus non
mortem peccato:is. quādoq quē p:euidet corrigendum
esse et misērico:diter ipm expectat ad miserico:diā. Sap.
xj. Rom. ij. et. ix. Mo:s vero illius peccato:is/ q̇ sibi nocet
peccatum peccato addendo: et alios subuertendo et cor
rūpendo: de cuius co:rectione spes non habetur: indubi
tanter sibi et ecclesie dei vtilis est. ar. bonum. xxiij. q. iij. si
quis fo:titudinem. ¶ Ad illud Mat. v. Ego dico vobis
non resistere malo. Et illud Rom. xij. Non vos defenden
tes charissimi. dicendū est q loco et tēpo:e debet aliq̇s/ et
pōt non resistere malo: et nō defendere se: vt fiebat in ec
clesia p:imitiua: quando per miracula et passiones eccle
sia nouella plantanda erat: loco et tpe pōt homo resiste
re malo et se defendere. nisi enim ecclesia ab infidelib⁹ de
fenderet se: posset ab eis occidi: ⁊ sic periret hono: ⁊ cult⁹
diuinus. Luc. xxij. ait dñs. Qui non habet gladium: ven
dat tunicam suam et emat gladiū. At illi dixerunt ei. Ec
ce duo gladij hic. quibus dñs. satis est. si non habet eccle
sia nisi gladiū spūalem: dicendum fuit. nimis est. ⁊ nō fuit
dicendum: satis est. De hoc plene dixi in p:ima parte isti⁹
operis. in ar. xl. in fi. ꝛ. scribitur etiam. ⁊ in ista. ij. parte. §.
si autē queratur. ꝛ. aliud qđ opponit. in ar. lviij. ¶ Item
paulus restitit malo secum ducens milites. Act. xviij. xxiij.
q. iij. maximianus. ⁊. q. v. de occidēdis. ¶ Ad illud Lu. vj.
nolite cōdemnare ⁊c. p:ohibetur cōdemnatio ino:dinata
et vbi incerta est culpa ei⁹ q̇ condēnatur. xj. q. iij. graue. ij.
q. j. multi. ⁊. c. deus. ¶ Ad illud. j. Ioā. iij. Omnis homici
da qui occidit: non habet vitā ⁊c. dicendū est q non repu
tatur homicida qui p:ecepto dei hominē occidit: sed qui
odio vel desiderio vindicandi se hominē occidit. xxiij. q. v.
cum minister. c. miles. c. officias vindicte. ⁊. c. cū hō ab homi
ne. Aug. in questionibus leuitici. Cū homo iuste occidi
tur lex eum occidit: nō hō. xxiij. q. v. cum homo. ij. Et q̇ pec
cat: non peccat legis autho:itate. xxiij. q. iiij. q̇ peccat. Tūc
ergo homicidiū imputandū est: quādo ex co:de et volun
tate p̄p:ia mala p:ocedit. Ex co:de enim p:ocedunt cogi
tatiōes male homicidia ⁊c. Math. xv. xv. q. vj. c. j. ¶ Ad
illud Mat. xiij. Sinite vtraq crescere vsq ad messem: ne
fo:te colligentes zizania ⁊c. dicendu3 est q dñs non dixit
hoc nisi vt parceretur tritico. ergo noluit parci zizanijs in
tritici detrimentum. ergo quando pōt eis parci sine tritici
detrimēto voluit eis parci. vbi ergo crescunt zizania ⁊ suf
focant triticum: noluit zizanijs parci. et hoc etiam obser
uant heretici in agris p:op:ijs. vbi enim vident zizaniam:
vel alias herbas noxias: quas possunt eradicare sine tri
tici damno crescere in agris suis: et credunt nisi fuerint
eradicate: triticum suffocari: diligenter faciunt eas eradi
cari. ex̄ de sta. mo. ne in agro. in clemeñ. In agro vero do
mini: idest in ecclesia/ pertinaciter contēdunt eradicatio
nem in consimili casu nullo modo debere fieri. Nec mirū
quum ipsi zizanie sint. et sentētiam mo:tis timeant. ex̄ de
here. super eo. Siquis vero dicat q ij qui sunt zizania: pos
sunt fieri triticum. hoc verum est: sed hoc incertum est an
futuri sint triticum: sed certum est q triticum suffocant:
quia simplices subuertunt. et raro videmus heretico:um
verā conuersionem: sed frequēter bono:ꝝ subuersionē. ex̄
de here. vt officium. §. j. li. vj. Ideo bonum cōuersionis ra
rum/ et valde incertum/ et valde difficile. vnde non debet
p:eponi damno magno et frequenter accidenti. ff. de legi.
nam ad ea ne dum vana spe partis parcitur irreparabi
lis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale esset/ ac si
paucis lupis in medio gregis existentibus et gregem la
cerātibus parceretur: quia fo:te illas oues aut agnos fa
ciet deus. ⁊ paucos lep:osos dimitteremus populi corrū
pentes eum: quia fo:sitan illos deus sanabit. facilius ra
bies lupina seuit in gregem: q̄ mansuetudinem transeat
in ouinam. ex̄ de elec. ne p:o defectu. Et contagium lep:e
facilius a lep:osis deriuatur ad sanos: q̄ a sanis sanitas
ad lep:osos. Et iura ad ea que frequētius accidunt: ada
ptantur. ff. de legi. nam ad ea. ¶ Quod autem dictu3 est
de hereticis qui sunt zizania non tolerandis: sed p:ecidē
dis. ex̄ de here. super eo. li. vj. et si fuerint inco:rigibiles se
cando co:po:aliter puniendos: intelligendum est de ma
nifestis. de quibus. xxiij. q. iiij. quando. ex̄ de here. excōmu
nicamus. j. ⁊. ij. Secus de occultis: qui non possunt sepa
rari a tritico: vel a grege. et sic intelligitur illa parabola
de zizania toleranda vsq ad messem ac crescenda. de qui
bus. xxiij. q. iiij. quantus. et. c. quidam cum bono:um. ⁊. xj.
q. iij. audi. ¶ Qr autem licitu3 sit in multis casibus homi
nem occidere: manifeste potest ostendi testimonijs sacre
scripture. Luce. xix. Inimicos meos illos qui noluerunt
me regnare sup se adducite ante me et interficite. Mat.
xxij. Missis exercitibus perdidit homicidas illos. Greg.
in homil. Angelo:um agmina sunt exercitus regis nostri
missis ergo exercitibus extinxisse homicidas dicitur: quia
in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homici
das ergo perdit: quia persequentes interimit. ciuitatē eo
rū igni succendit: quia illo:ū non solum anime: sed caro
quoq in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciā
tur. Rom. xiij. de illo qui habet potestatem/ dei minister
est/ vindex in iram ei qui malum facit. Luce. xviij. Si ma
nus tua vel pes tuus scandalizat te: abscinde eum et p:oij
ce abs te. Idem Math. xviij. Ergo ecclesia abscindere
debet memb:um: quod corrumpit cetera memb:a. Tul
lius. Sicut quedam amputantur si languent: et tāq̄ spi
ritu carere ceperint: noceantq reliquis partibus co:po
ris: sic ista in figura hominis feritas et immanitas belue
a cōmuni humanitate segreganda est. Iaco. ij. Ab:aam
pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens
filium super altare? Ergo ab:aam placuit deo: quia ad
preceptum eius voluit occidere filium suum. xxiij. q. v. si
non licet. et Ab:aam non solum ⁊c. qui p:ecepto domini
occidit hominem non peccat. Item. j. ad Timoth. ij. ibi
p:ecipitur o:ari p:o regibus: qui habent gladium mate
rialem ad iustitiam faciendam. xxiij. q. v. regum. Roma.
xiij. Non est potestas nisi a deo. et paulopost. Dei minister
tibi est in bonum. si enim malum feceris time. non enim si
ne causa p:inceps gladium po:tat. xxiij. q. j. quid culpa
tur. ⁊. q. v. solum. Luce. iij. app:obatur militia. ⁊. xxiij. q. j.
quid culpatur. et. c. militare. Item petrus occidit ana
niam et saphyram. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. occidit. Si
quis dicat q occidit sed non gladio: sed idē est lingua oc
cidere. de peni. dist. j. periculose. l. di. siquis viduam. ex̄ de

Hominem occidere licet.

homici. sicut dignum. ¶ Rationibus etiam pōt ostēdi ꝙ liceat in casu hominē occidere. Primo sic. aut puuli sunt erudiendi et corripiendi. saltem leuibus flagellis: aut nō. si non: ergo dimittendi sunt oībus vitijs. et minus curandum est de eis ꝙ̄ de equis ⁊ asinis. si ergo paruuli corripiendi sunt. v. q. v. non omnis. c. non osculatur. multo magis adulti: quū malitia eorum magis sit noxia. Item cōstat ꝙ bruta de puteis et cisternis extrahuntur: si in illa ceciderint ſm illud Luc. xiiij. Cuiꝰ vestrū asinus aut bos ⁊c. multo potius hoies extrahēdi sunt etiam inuiti a periculis corporalibꝰ. si sic vero occurritur morti corporali: quāto magis occurrendum est morti spūali: sic argumentaꝛ Aug. xxiij. q. iiij. displicet. Item si furiosi sunt includendi vel ligandi ne sibi vel alijs corporaliter noceant: multo fortius mente insani cohibendi sunt/ne se spiritualiter occidant. sic etiam argumentaꝛ Aug. xxiij. q. iiij. nimium. Si vero homines pro leuibus culpis leuiter sunt puniendi. si culpa augeaꝛ: augeri debet ⁊ pena. eꝫ vt lit. no ꝯtest. quoniā frequenter. ergo quū culpa augeri possit vsq3 ad homicidium: ergo et pena augeri pōt et debet vsq3 ad homicidium. saltꝫ vt pro iniusto homicidio: quod aliquis cōmisit: iuste occidatur. Itē aut mors corporis est pena oī culpa maior: aut nō. si sic ergo deꝰ male inflixit eā ꝑ comestione pomi vetiti. Gen̄. iij. Si non: ergo aliqua culpa puniende est morte corporali. Item si homicidium iniustū est puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut pena minori. si morte: ergo licet aliquem occidere. si pena minori: aut in infinitum minore aut non. si sic ergo nulliꝰ cōparationis erit id quod patieꝛ: ad id quod intulit. vnde talis erit iustitia: vt siquis damnificasset alium in mille milibus librarum: et puniretur amissione minoris festuce. Si vero pena minori: sed non in infinitū: tale est ac si damnificasset proximum in tribus marchis. et puniretur in vna. Item qui deū impugnat in beneficio accepto ab eo: meretur illud beneficium amittere. xcvj. dist. si imperatori. ⁊. j. q. vij. c. j. vbi de h. ⁊ eꝫ de postu. c. si. vbi plene de h. ergo qui vita sua a deo accepta/deum impugnat meretur vitam amittere. Item si mors eterna infligenda est pro aliqua culpa: quāto magis tēporalis. Mat. xxv. ibi. Ite maledicti. Preterea. nonne cōtra dei inimicos est pugnādum ꝙ̄diu resistunt. vel saltem repugnandum ꝙ̄diu impugnant. si vsq3 ad mortē corporis repugnādum erit eis vsq3 ad mortem. vel si non est repugnandū fugere debet tota ecclesia. vel permittendum est ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ cultus dei destruaꝛ/vt corporibꝰ impiorum parcatur. Patet ergo ꝙ heretici sub specie pietatis honorem dei et religionem fidei destruere possunt. Et ipsi sunt pij in lupos: et crudeles ouibus et agnis. ar. ho. xxiij. q. iiij. quādo vult. Matth. vij. Attendite a falsis ꝓphetis ⁊c. ipsi pij sunt in fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes. Item si verbo cōtradicendum est hereticis. xxiij. q. vj. vides. non est ratio aliqua quare potius manus debeat esse exempta/ꝙ̄ lingua que pro deo pugnet. Item si bestie/vt lupi leones serpentes exterminande sunt ꝓ salute corporū: quāto fortius spūales bestie pro salute animarū. ar. xxviij. dist. sedulo. Et est cōueniens similitudo habito respectu ad venenū pseudo predicatorꝫ. Tullius. Quid interest: vtrū ex homine quis se cōuertat in beluam: an sub figura hois imanitatē gerat belue? Gualfredus. Quid ꝓdest hoies ab hominibꝰ appellari: ⁊ (iudicio veritatis) canes malitia. sues immūditia. vulpes astutia. serpentes odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari? Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege: vel vt membrū cancerosum in corpore: ergo quod faciendum est de oue pro grege. et de membro canceroso ꝑ corpore: hoc faciendū est de heretico pro ecclesia. xlv. dist. sed illud. eꝫ de sta. mo. ea que. j. respō. xxiij. q. iij. resecande. Et notandum ꝙ de illis hereticis specialiter est iustitia qui negant iustitiam faciendam tāꝙ̄ de manifestis hostibus instantie: quam colere summum bonum est in hac vita. xij.

q. ij. cap. cum deuotissimam. Siquis vero dicit hereticos occidendos a deo: non ab ecclesia: ergo ecclesia exponenda est et sine defensione dimittenda. quod est contra illa c. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. regum. ⁊. c. de liguribus. c. quali. c. relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mādat. Deutero. xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas dominus deus dabit tibi: inhabitare illic dicētes. Eamus et seruiamus dijs alienis/quos non nosti: interficiens necabis omnes qui sunt in ciuitate ⁊c. xxiij. q. v. si audieris. vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici possunt occidi. Idē legiꝛ ⁊ no. xxiij. q. iiij. qn̄. in glos. vlti. ⁊. c. est iniusta. circa pn. Preterea que de causa volunt tātū heretici parci corporibus malorū a morte. Si ꝓpter spem correctionis: vbi nō est spes correctionis: ibi cassare debet falsa pietas. ar. op. xxiij. q. iiij. est iniusta. Si vero propter preciositatem vite corporis: ꝓpter maiorem preciositatē animarū. xij. q. j. scimus. nō erit eis parcendum: quia maius est periculū animarū ꝙ̄ corporū. ar. xxiij. q. iiij. quādo. xxiiij. q. iij. qdam. ꝯ. manichei. ꝓpterea manichei q̄ dicunt corpora esse a diabolo: non habēt quid respōdeant. destruenda eñ erūt a filijs dei: quū sint opera diaboli: qui sunt huius erroris sub specie pietatis ipsis corporibus nocent. Reprobi eñ quo amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo enim peccata cumulant supplicia supplicijs. et quantum ad corpus/et quelibet pars suppliciorū infernalium maior: videtur esse supplicio mortis corporalis. ar. de pe. dist. vij. nullus. ad fi. vbi loqtur de pena purgatorij que maior est omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itē licet cōcupiscētia rei aliene sit inhibita: Exo. xx. xxiij. q. v. penale. tñ qui rem alienam iniuste vsurpat: iuste re sua ꝑuatur. ergo a simili: licet homicidiū sit prohibitum: tamē qui iniuste occidit: iuste occiditur. Item cum nemo habēs mentē bene dispositā dubitet in rebꝰ ceteris ab hoie corruptura esse auferenda: quare heretici in solis hoibus hoc non recipiunt. Ad quod pōt dici ꝙ fures et alij malefici non libenter dant sententiā quā vidēt cōtra se esse: immo dicunt maleficos iniuste occidi: sed non est in hoc fides adhibenda/contra scripturam diuinam superius et inferius memoratam. Item quum heretici sint lupi rapaces intrinsecus. Matth. vij. eꝫ de hereti. vt officium. §. si vero. li. vj. ipsi bene vellent ꝙ non essent canes: idest ꝑdicatores. xliij. di. sit rector: in grege domini qui eos a grege arcerent. Item si non est distinguendum circa hoc pceptum/Non occides. quia euangelium non distinguit: ergo occidere queꝙ̄ semper est peccatum mortale: ergo mortaliter peccat/qui culicem vel pulicem occidit: sicut dicunt aliqui ex eis heretici. quod est falsum: quia occidere interpretationem recipit. xxiij. q. v. si nō licet. ¶ Ex autē occidere frequēter et in casibus nō sit peccatum: immo meritum in gratia existenti apparet authoritatibus no. et ve. testa. et canonum et legū. Unde dominus ad moysen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij. §. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Leuiti. xx. et. xxxv. q. j. mulier. Item adulteri et blasphemi lapidari in lege iubentur. Joan. viij. Daniel. xiij. Leuiti. xxiiij. Siquis blasphemauerit nomen domini: morte moriatur. lxj. q. vij. postulatus. Moyses cultores idoli morte puniuit. Exod. xxxij. lv. dist. disciplina. Samuel regē amalech Agag pinguissimum in frusta cōcidit. j. Regum xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madianita. et reputatum est ei ad iustitiam. Numeri. xxv. de hoc ij. q. vij. §. his ita. j. q. iiij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. et. q. viij. occidit. Item Augustinus ad publicolam. xxiij. q. v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis quisꝙ̄ occidatur: non mihi placet consilium: nisi forte sit miles: aut publica functione teneatur: vt non pro se hoc faciat: sed pro alijs ⁊c. Item Augustinus in lib. de ciuitate dei. Nequaꝙ̄ contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est/Non occides. qui deo authore bella gesserunt ⁊c. xxiij. q. v. si non licet. vbi laudatur Abraam/qui

Occidere nonnūꝙ̄ meritoriū.

obedienter voluit filiū occidere. Sic etiā excusatur Jepte qui filiā occidit. Jud. xi. et Samson q̄ se occidit. Jud. xvi. quia spiritussanctus hoc latenter iusserat. Item Aug. li. i. de ciui. dei. Miles quū obediēs potestati sub qua legitime constitutus est hoiem occidit: nulla sue ciuitatis lege reus homicidij est: imo nisi fecerit reus impij deserti atq̃ cōtempti est. ⁊c. xxiij. q. v. miles. Ad hāc materiā vide originalia Aug. Hiero. Ambro. Cypriani. ⁊ aliorū. xxiij. q. v. lex. c. cum homo. c. regum. c. non solum. c. qui malos. ca. homicidas. c. si audieris. c. sunt qdā. c. rex debet. c. si homicidiū. c. cū homo. c. cū excōmunicatorū. Itē ꝓpter peccatū vane glorie Dauid angelus dn̄i. lxx. milia de populo interfecit. ij. Reg. c. vlti. i. q. iiij. §. his ita. ꝟ. itē dauid. Item dominus precepit filijs israel: vt ppl̄is amorreorum / chananeorū: et aliarū nationum / propter peccata eorū nō parcerent: sed oēs morti traderent: et terrā eorū possiderent. xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dn̄i dicitur Deutero. xiij. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxor: que in sinu tuo dormit: depravare voluerint veritatem: sit manus tua super eos: et effundes sanguinem ipsorū. xxiij. q. viij. legi. Ad idem. e. q. occidit. ⁊. c. petrus. ⁊. c. quicunq̃.

ℭ Articulus. lxxiij. A

Discussio longe lateq̃ de inobediētia religiosorū nr̄i tp̄is: et que sit: et in quibus cōsistit vera obediētia. Recta etiā occasione pertractato de disciplina prelatorū: quomodo eā facere debeant: et subditi sustinere: ⁊ quō pn̄t excōmunicare rebelles: ⁊ quomodo illi qui potestatē habent: possunt licite occidere impios. Nunc de immūditia vel incestu et eorū fornicationibus: qui mali sunt religiosi: et castitate et munditia eorū / qui boni sunt: tractandū est. Tertiū enī substantiale eorū triū q̄ ꝓmittūt: castitas est. ex. de sta. mo. cū ad monasterium. §. fi. xxvij. q. i. nuptiarū. De fornicatione autē aliquid tractaui in hac. ij. parte. vbi dixi de anachoritis / in materia begardorū: in errore eorū / qui dicūt non esse peccatum fornicari. in. §. septimus error. in ar. lij. sꝫ hic latius pertractabo. ℭ Et primo de occasionibus fornicationis / maxime in religiosis. occasio autē in eis et in quocūq̃ immūditie vna quidem est gula. Cōmuniter enī religiosi istius temporis gastrimargi. i. gulosi sunt. Gule autem due species sunt. crapula. i. cruda epula. ⁊ ebrietas. i. potus extra mensurā. Rom. xiij. Non in comessationibus ⁊ ebrietatibus. ex̄ de vi. et ho. cleri. a crapula. vbi de h. vtriūq̃ istorū luxuriam prouocat. De vino dicit aplūs ad Ephe. v. ⁊. xxxv. dist. in palea. vinolentum. vinum ⁊ ebrietas incēdium est. ibi. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. non formaliter: sed p accidēs. ex̄ de iureiurā. ⁊ si christus. Hiero. Luxuriosa res est vinū. xxxv. dist. luxuriosa res est. Et iterū ibi Prosper. c. luxuriā. Luxuriam facit et nutrit vini perceptio nimia: non natura. Noe in ebrietate nudauit femora. Gen̄. ix. xxxv. dist. §. i. ⁊. c. vi. Item loth inebriatus cōcubuit cū filiabus. Gen̄. xix. de quo. xxxv. dist. §. i. ⁊ de quo dicit Ambro. q̄ fuit in eo ebrietas incestus origo. xxxv. dist. sexto die. xv. q. i. inebriauerunt. et Hierony. Venter mero estuans facile despumat in libidinem. xxxv. dist. §. i. ⁊ in palea venter. Innocē. iij. Ebrietas et ventris induat exiliū: et libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. ex̄ de vi. et honest. de. Venter ⁊ genitalia sibimet vicina sunt: vt ex vicinitate membrorū / cōfederatio intelligatur vitiorū. xliiij. dist. §. i. Nabuzardā princeps coquorū muros hierusalem destruxit. iiij. Reg. vlti. quia venter cui multitudo coquorum deseruit: edificia virtutum ad solum redigit. xliiij. dist. §. i. ℭ B Nilus monachus ait. Castitatē generat continētia. concupiscentia autem gule mater libidinis est. vt pre. c. a crapula. Qui impugnatur a spiritu fornicationis concupiscentie saturitatem percipit. versus. Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit ventrem et promiserit castitatem: similis est ei qui dicit se posse refrenare ignes in palea vel stipula. quēadmodū enim ignis impetum in arundineto discurrentē coercere impossibile est: impetum libidinis ardentem sic impossibile est in saturitate cōpescere. Columna cōfirmatur sup basim: et fornicationis passio in saturitate requiescit. hucusq̃ Nilus. Hiero. in Michea. Ecclesie principes qui delicijs affluunt: ⁊ inter epulas atq̃ lasciuias pudicitiam se seruare credunt: prophetico sermo describitur / q̄ eijciendi sunt de spaciosis domibus lautisq̃ cōuiuijs ⁊c. xxxv. dist. ecclesie. Bern̄. Periclitatur castitas in delicijs. humilitas in diuitijs: pietas in negotijs: veritas i multiloquio: charitas in hoc seculo nequā. Nilus. Lignorum copia ingentem suscitat flammam. multitudo autem escarū nutrit concupiscentiam. flamma ignis obscuratur deficiente materia: et escarum indigentia desideria carnis marcescunt. spinas germinat terra inculta: et mens gulosi germinat cogitationes turpissimas. nescit dolorem ignis corpus mortuū: nec̄ cōtinentia cōcupiscentie mortue voluptatem. Nō misereatis corpori si lassitudinē defleat. nec velis saginare cum affluentia escarum. si enim preualuerit: insurget aduersum te: ⁊ bellum sine federe cōmouebit aduersum te / donec capiat animā tuam. et quasi seruum tradat spiritū fornicationis vitio. hucusq̃ Nilus. ℭ Cassianus in. v. lib. de gastrimargia ait: Quibuslibet escis refectus venter seminaria luxurie parit. Sodomitis causa luxurie saturitas extitit panis. Eze. xvi. Et quia per saturitatem panis / inextinguibili carnis ardore fuerunt succensi / iudicio dei celitus igne sulphureo concremātur. Quē si illos panis nimietas ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio saturitatis impegit: quid censendum est de ijs qui vegeto corpore perceptionem carnium et vini immoderata libertate presumunt: nec quantum expetit imbecillitas: sed quantum libido animi suggerit: vsurpantes hec cum carnis cura in desiderijs / cōtra apostolum Rom. xiij. dist. v. non mediocriter. in. x. vbi etiā de hoc in glo. fi. Idem in eodem. Non habet ꝑpetuam castimonie puritatem quisquis non iugem tēperantie equalitatē tenere cōtentus est. Rom. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardētis cōcupiscētie stimulos cohibere / quisquis desideria gule refrenare nequiuerit? Interioris hois castitas virtutis huius consummatione discernitur. Nunq̄ enī robustioribus emulis colluctari posse cōfidas eum quem in leuiori conflictu conspexeris ab infirmioribus paruisq̃ superari. Idem in eodem. Impossibile est saturum ventrem pugnas interioris hominis experiri: nec bellis robustioribus attentari dignum est eū qui potest deijci leuiori conflictu. ℭ Itē Climacus in gradu. xiij. de gula. Gula est delectationum libidinis foris fornicationis patratrix. tribulatio vero ventris conciliatrix est castitatis. Quis suū ventrem ⁊ fouet et cōtendit spm̄ fornicationis extinguere? ℭ Immūdus demon gule recedit post cibi repletionem: ⁊ fornicationis spm̄ nobis mittit. qui veniens et inueniens ventrem grauatum somno: ligat pedes eius et manus: ⁊ oīa quecūq̃ voluit de reliquo facit. et corpus ⁊ aiam phantasijs et inuoluit ⁊ colluuionibus fedauit ⁊ fordidauit. Amquinationibus ⁊ colluuionibus fedauit ⁊ sordidauit. Ampla et spaciosa est via ventris: que ducit in fornicationis perditionem. Mat. vij. Luc. xiij. et multi sunt qui vadunt per eam. l. dist. nisi. q: angusta ⁊ arcta est ieiunij ⁊ abstinētie via: que ducit in vitā castitatis: ⁊ pauci sunt qui ingrediuntur per eam. xxviij. dist. de his. filius primogenitus gule / minister fornicationis. vincens gulam ad impassibilitatē et castitatē ascendit. Hucusq̃ climacus. ℭ C Secunda occasio et materia fornicandi religiosis et cuicūq̃ est cōuersatio mulierum ⁊ iuuenum. Unde Nilus. Oleū enutrit lucernam: ⁊ ignem luxurie cōfabulatio mulierū. Facies mulieris sagitta est virulēta. Infixit vulnus in aia: ⁊ venenū ibi reposuit: et quanto magis immoratur: amplius putredinem operatur. Qui cauet hec iacula: nō se ingerit solennitatum frequentie: nec̄ in festiuitatibus quasi amens

De inhonestate religiosorum.

Occasio immūditie.

quasi amēs.⁊ stupidus circumuagatur. Melius nāq̧ est manere in domo ⁊ vacare orationibus: ꝙ si putet honorare festiuitates: et cum inimicis confideat. facit optime qđ legitur ⁊ no.xxiiij.q.j.odi.in glo.ar. contra. ¶ Itē Nilus. Fuge cōfabulationes mulierū si castus esse volueris: ⁊ ne tribuas eis fiduciam aliquando audere in tuis conspectibus comparere. Religionem in initijs aut habent aut simulant: postea audebunt oīa procaciter. Prima cōfabulatione obtutum hñt deorsum: loquuntur mitius: ⁊ compatiendo lachrymas fundunt: habitum preferunt honestatis: ⁊ ingemiscūt amariter. sciscitant̃ de pudicitia: ⁊ cum deuotione auscultāt. Scđo iuisti ⁊ vidisti: ⁊ pusillo innuunt. Rursum tertio: ⁊ incendunt procaciter. Subrisisti: ⁊ ille ꝓfuse risere. Exornantur deinde ⁊ euidēter se tibi ostendunt. obtutum componunt vt annuntient passionem. supercilia extendunt ⁊ palpebras subuertunt. denudant ceruices. ⁊ toto corpore franguntur. verba loquuntur quibus passio emollitur: ⁊ loquelā studēt seductionis/ vt auditum permulceant. ⁊ in oībus his aīam tuam impugnant. Hec autem efficiuntur tibi hami inescantes ad mortem: ⁊ velut nebula multimoda trahēs in perditionem. Non te decipiant verbis cum modestia abutentes. Absconsum namq̧ in eis est venenum bestiaꝝ nequissimum. Magis appropinqua igni ardenti ꝙ mulieri nolle: quuꝫ ipe maxime sis iuuenis. Igni namq̧ accedēs quum dolueris cito exilies. mulieris vero sermonibꝰ emollitus/ non facile valebis abscedere. Germinat herba que secus aquam cōstiterit: ⁊ passio libidinis in cōfabulatione mulieris. Fluctus maris cōminatur periculum. forma mulieris parturit perniciēꝫ. Forme pulchritudo peius ꝙ procella. cōsurgunt procelle sed quidē ob vite desideriū inter eas possumus tranare. species autem mulieris si semel deceperit: etiam ipsam vitam contemnere facit. Exo. iij. Rubus solitudinis flammā ignis effugit illesus. ⁊ pudicus remotus a mulieribus non est inflammatus libidinis vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem: sic nec passio preualet si non fuerit p̄sens materia. Si mixtus fueris hostis erit tibi inimicus. Seneca. Caue tibi de inimico recōciliato. Et si pepceris passiōi: insurget super te libidinosa illecebra. Ad voluptatem pertrahit facies mulieris impudice. castum vero cōmouet ad glorificationem dei. Si quieuerit passio in confabulationibus mulierū: ne credideris ei quasi impassibilitatem tibi promittat. Nam canis qñ cōmouerit caudam: cōgaudet. siquidē si capiat̃ a turba. foris autem progrediēs ꝓpriam ostēdit nequitiā. Qñ mulieris memoria impassibilis efficitur: ⁊ phantasia eius nō cōmouet passionem: tunc existimato fines conscendere castitatis. qñ aūt figmentū eius te ad contemplationem suscitat: ⁊ membra eius pōt coaptare virtutibus: tunc cōfide in natura esse virtutis. Sed nec sic velis remorari in eius cogitationibus. neq̧ multū voluas in mente tua formā mulieris. est enim passio que facile in aliud transfert̃. ⁊ periculum hꝫ in proximo. ⁊ res de facili ad suam naturā reuertit̃. ff. de pac. si vnꝰ. ar. xxxv. di. ab exordio. Natura castissima corrumpitur: si diutius phantasie mulierū in animo inmorentur. In paleis si retardet ignis: excitat flammam. sic memoria mulieris succendit cōcupiscentiam. hucusq̧ Nilus. ¶ Itēꝫ Io. cassianus in. vj. li. de spiritu fornicationis ait. Humani generis conditor: opificij sui naturā pre omnibus emendationēq̧ cognoscens/ illic curam adhibuit medicine vnde causas morbi principaliter nouerat emanare: inquiens. Mat. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. xxxij. q. v. qui viderit. Petulātes oculos notans/ nō tam eos arguit: ꝙ illū interiorē sensum qui officio eorum male vtitur ad videndum. ¶ Super verbo aūt illo decalogi/ Nō mechaberis ⁊c. dicit Augu. Non mechaberis. id est non ibis ad aliquam aliaꝫ preter vxorem tuam. Tobie. iiij. Attende tibi fili ab omni fornicatione: ⁊ preter vxorem tuam nunq̄ patiaris crimen scire.

Tu enim hoc exigis ab vxore: non vis hoc reddere vxori quū debeas in virtute p̄cedere vxorē. xxxij. q. v. nō mechaberis. ⁊. q. vj. nō mechaberi[s]. Turpe est aūt vt vir dicat nō posse fieri qđ femina facit: vir nō pōt. Noli aūt dicere. vxorē nō habeo. ad meretricē pgo. nec hoc p̄ceptū violo quo dicitur/ non mechaberis. Iam em̄ nosti preciū tuum. iam nosti quid māduces: q̇d bibas. imo quē māduces quē bibas. Abstine ergo te a fornicationibus. Quum em̄ imaginem dei quod es tu corrumpis per fornicatiōes ⁊ defluētias libidinis: ipse etiā dominus q̇ scit quid tibi vtile sit/ hoc precipit: ne per illicitas voluptates corruat templuꝫ eius quod esse cepisti. ad hec. xxxiij. di. audite charissimi. q̄ est palea. de pe. di. j. agite. xxxij. q. iiij. meretrices. Itē Hieronẏ. sup p̄dicto verbo/ Qui viderit mulierem ⁊c. Inter passionem ⁊ ꝓpassionem hoc interest: ꝙ passio reputat̃ pro vitio. ꝓpassio licet vitij culpam habeat: nō tñ erit in crimine. Ergo qui viderit mulierem ⁊ aīa eius fuerit titillata: hic ꝓpassione ꝑcussus est. Si ergo consenserit: de ꝓpassione transiuit ad passionem. ⁊ huic non voluntas peccandi deest: sed occasio. Quicumq̧ ergo viderit ad concupiscendum: si sic asperit vt concupiscat ⁊ facere disponat: iste recte mechatus dicitur in corde suo. ¶ Itē Aug. Nam tria sunt quibus impletur peccatuꝫ. di. vj. in palea. sed pensandum. de pe. di. ij. sicut tribus. scꝫ suggestio: que per memoriam fit siue per corporis sensus. Et si frui delectauerit: delectatio illicita refrenāda est. Si autem cōsensio facta fuerit: plenum peccatum erit. Uerum tamen delectatio ante consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cui consentire peccatum est. Si autem ⁊ in factum processerit: videtur satiari ⁊ extingui cupiditas. Sed postea quū suggestio repetitur: maior attenditur delectatio. que adhuc minor est ꝙ illa que in cōsuetudinē vertitur. quā vincere difficile est. Adde hic q̄ scripsi ⁊ additionaui. s. in. ij. parte. in. iij. c. Hiere. in lr̄a Aỳn. in verbo Oculus meus. in ar. vj. ⁊ in ar. lij. §. septimꝰ. in prin. Grego. in. xxj. moral̃. Quisquis vero incaute exterius respicit: plurimum in delectatione peccati cadit: atq̧ obligatus desiderijs incipit velle quod noluit. Ualde namq̧ caro deorsum trahit. ex̃ de renun. c. j. ⁊ semel species forme cordi ꝑ oculos illigata/ vix magni luctaminis manu soluitur. Prouidendum ergo nobis est. q: intueri nō debet qđ nō licet concupisci. Ut em̄ munda mens in cogitatione seruet̃: a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpam. De aspectu mulierum. j. c. ar. [illegible]. est etiam religiosis. ⁊ ibi etiam sequitur de collocutiōe mulierum. ¶ Itē ibi Chryso. Si ergo velis continue pulchris faciebus oculos infigere: capieris omnino: etsi bis vel ter fortasse possis continere. non em̄ es extra humanam naturā. Qui autem flammam semel accendit visa muliere/ etiā ea absente format apud se imagines turpium actionum: a quibus multoties proceditur ad opus. Et si aliqua se ornando oculos hoīm ad se attraxerit etiam si nulli plagam intulerit: penam patietur extremam. q: nocere temptauit. de pe. di. j. in prin. in. ll. ibi canonizatis. ⁊ causam mali dedit quātū in se fuit. ex̃ de homic. de cetero. vbi de hoc. ⁊ de iniurijs. c. si. Uenenum enim confecit: etsi nullus q̇ bibat inuentus est. Quod autem viris dicit: hoc ⁊ ad feminas loquitur. i. viro. xxxij. q. v. cum caput. capit enim loquens ⁊ corpori persuadet. Item Io. cassianus in. vj. li. de spiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima est custodia/ vt memoriā sexus feminei ꝙcitissime de cordis nostri recessibus extrudere festinemꝰ. ne talis memoria morosa precipitet mentem: ⁊ cogitationes noxias possit inserere. ¶ Itē Ioā. Climacꝰ in. xv. gradu de castitate ait. Quidam monachi plerumq̧ degentes cum femina ex hoc in concupiscentia omnino non impugnantur: nec in tentationem inducuntur cogitationum. qua ex re beatificauerunt seipsos miserabiles: ignorātes quia vbi maior interitus/ ibi opus minoris custodie non existit. Nam propterea hostis callidus eos tunc nō impugnat: vt fidu

tiam ⁊ libertatem cum mulieribus conuersandi accipien
tes turpius corruant. Item idem ibidem. Uidi deliciātes
⁊ cōuiuantes: ⁊ ad tempus non statim inquinatos. Uidi
quoqȝ cum mulieribus comedentes ⁊ cōmorātes: ⁊ nullā
tunc ad presens meditationem aut intētionem malignā
habentes vel cogitantes. Hinc quidē igitur ipsi seducti/
cōfidentes ⁊ pariter suipsorum curam ⁊ vigilātiā exuen/
tes/ quando putabant pacem habere: ⁊ in suis cellis secu
ritatem ⁊ quietem certam possidere: sunt passi extermini
um ⁊ interitum repentinum. Idem in eodem. Quidā pa
trū expertus dolum demonis narrauit, qm̄ plerumqȝ de
mon fornicationis perfecte se subtrahit: ⁊ summā religio
sitatem reuerentiam ⁊ honestatē monacho/ ⁊ ſm̄ tēpus
lachrymarū fontem submittit ⁊ ingerit. Quū vero ei sug
gesserit cum mulieribus familiariter loqui ⁊ residere: et
admonere eas ad castitatis honestatem ⁊ continentiam
⁊ memoriam mortis ⁊ eterni iudicij: vt propter sermonē
⁊ fictam religiositatem preoccurrāt lupo miserabiles ꝑt
pastori: ⁊ de cetero consuetudine ⁊ familiaritate contra/
cta ⁊ securitate ⁊ confidentia facta tunc lapsum ⁊ ruinaȝ
miserrimus ipse sustineat. Fugientes fugiam⁹: vt fructū
non videamus nec audeamus de quo nunq̄ gustare or/
dinati ⁊ cōstituti sumus. Miror em̄ si dauid propheta. ij.
Re. xi. de pe. di. i. ꝟ. ex his itaqȝ. ꝟ. dicendū quoqȝ. ⁊ de pe.
di. ij. ꝟ. opponitur vbiaȝ. ꝟ. vnde quid. ꝟ. ⁊ tn̄. nosipsos for
tiores reputamus. quod nature impossibile est. huiusqȝ
Ioā. Cli. ¶ Dixit Abraam discipulus abbatis. Sisoy ad
eum. Pater senuisti. eamus parum iuxta mundum. Dixit
ei sisoy. Ubi non est mulier illo eamus. Dixit ei abraaȝ. Et
vbi est locus qui non habeat mulierem: nisi forte in solitu
dine? Dixit ei senex. Ergo in solitudinem me tolle. ¶ Cui
dam seni seruiebat quidam frater ⁊ quedam virgo. acci/
dit vna die ꝙ vterqȝ sibi ad senem venientes occurrerunt
in via. Quumqȝ sero facto ad sua remeare nō possent: im
prudenter egit: ⁊ causam crimini prestitit. lxxxiij. di. error.
facit quod legi ⁊ no. ex̄ de iude. ita. ⁊ i glos. ar. posuit mat
tam senior inter vtrosqȝ vt dormirent. Frater ille carnis
sue pugnam non ferens/ miserandā virginem stuprauit.
quod peccatum ex occasione ꝑpetratum est. ex̄ de eo q̇ cor/
gno. consan. vxo. veniens. ij. ibi. Et qm̄ se opportunitas in
gerebat cognoscebat vtramqȝ. ¶ Quidā senex egrotās
videns laborem fratrum sibi seruientium: dimisso deser/
to iuit in Egyptū. cui tn̄ dixit abbas Moyses ꝙ nō iret:
q: in fornicationē caderet. cui senex cōtristatus ait. Mor/
tuum est corpus meum: ⁊ tu mihi ista dicis? Quum ergo
abijsset in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit se in
eius obsequiuȝ. Et post aliquātulū temporis quum pau/
lulū cōualuisset: incurrit in eam. ⁊ cōcepit. Et interroga/
ta a vicinis a quo: dixit ꝙ a sene. Illis vero nō credētib⁹/
dixit senex. ego h̄ feci. Sancta verecūdia ⁊ cōfessio. de pe.
di. iij. ille rex. ⁊ distin. i. quē penitet. sȝ custodire mihi infan
tulū quem pepererit. Ablactatum autem eum tulit senex
in humeris suis. ⁊ die q̄ erat festiuitas in scythia intrauit
ad multitudinem fratrū. Illi aūt videntes fleuerūt. ⁊ di/
xit senex. Uideris infantem hunc? filius est inobedientie.
Cauete ergo vos. q: in senectute hoc feci. ⁊ orate pro me
Quia iste sibi non pepercit: deus sibi pepercit. ignouit ei
christus: q: etiam ipse peccatum suum publice agnouit.
de pe. di. i. veritas. cum. §. pre. quecūqȝ. alia sunt. §. sub. c. qs
aliqñ. Ubi etiam dicitur per Aug. in persona peccatoris.
Tu ne punias q: ego punio. Et ignosce q: ego cognosco.
pergens ad cellam suam ad initium prime conuersionis
sue reuersus est. ¶ Item quidam frater iter faciens secū
suam matrem habebat iam vetulam. qui quum venissent
ad quendam fluuium: non poterat illa transire. ⁊ tulit fi
lius suus frater ille pallium suum: ⁊ inuoluit manus suas
ne aliquo modo tangeret corpus eius. ⁊ ita portās eam
transiuit fluuium. Dixit autȝ mater ei. vt quid operuisti
man⁹ tuas fili? Respōdit. Quia corpus mulieris ignis
est. xxxij. dist. hospitiolū. cum. c. sequenti. Hiero. Quid ar/
denti corpusculo oleum adijcim⁹? facit. xxxiij. q. iiij. vir cū
propria. ibi. Qui in igne positus nescit ardere. ¶ Greg.
in. iiij. li. dialogorū. ⁊ est. xxxij. di. presbyter. Quidam gre/
cus presbyteram suam a tempore accepti sacri ordinis vt
sororem diligebat. sed quasi hostem cauebat. ⁊ ad se nun/
q̄ ꝓpius accedere sinebat. Tandem ad extrema dedu/
ctus est post longam etatem. Quē quum presbytera sua
conspiceret si quod ei adhuc vitale spiramen inesset. nari
bus ei⁹ apposita curauit aure cognoscere. Quod ille sen
tiens quantum a visu potuit/ se recolligens ait. Recede
a me mulier. adhuc igniculus viget. paleā tolle. Ad quē
statim apostoli Petrus ⁊ Paulus venerūt. quos vidēs
ait. Ecce venio. gratias ago. ⁊ inter hec ꝟba aīam reddi/
dit. Grego. iij. libro dialogorum sic ait. Quid diuina mi/
sericordia circa Andreā Fundane ciuitatis episcopū fece
rit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus
suum continentie dedicant: habitare cum feminis non p̄
sumant. ne ruina menti tantomagis repentina subrepat:
quāto plus ad hoc quod male concupiscitur in presentia
concupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis
plenus virtutibus quamdam sanctimonialem certus de
sua eiusqȝ continentia secum habitare permisit. Ex qua
re actum est vt antiquus hostis apud eum aditum tenta/
tionis inueniret. Nam cepit speciem illius oculis mentis
imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam ⁊ vn⁹ ma
lignus spiritus animam ei⁹ per speciem illius sanctimo/
nialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergū
illius sanctimonialis episcopus blādiens alapam daret.
Quaȝ tentationem episcopus per quemdam iudeum q̄
hoc audierat in conuentu demonum/ sciens: ⁊ orationi
se dans: non solum illam sed omnem quoqȝ feminam de
suo habitaculo expulit. atqȝ omni illa tentatione fundit⁹
caruit. xxxij. di. hospitiolum. ¶ Item in vitis patrum legi
tur ꝙ quidam frater multum tentabatur de quadam pul
chra muliere nupta: quam viderat in seculo. que tandem
mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad se/
pulcruȝ ei⁹: ⁊ fodiens extraxit de putredine corporis ei⁹:
⁊ portauit in cellam. ⁊ ponēs frequēter ante se ⁊ os suuȝ/
dicebat sibi. Ecce quod desiderabas. satiare ex eo. ⁊ sic fa
ciebat donec satietate fetoris moreretur cōcupiscētie ei⁹.
bon⁹ medic⁹ fetore fetorē expellēs. ar. ex̄ de re. iur. ois res.
Item dixit senex. Cum muliere non comedas: etiam si
sit mater vel soror: que pugnam augent. ¶ Item Ioan.
cas. in coll. Serapionis de octo vitijs ait. Puritati studē/
tibus plurimū confert vt carnaliū passionum ipsas mate
rias sibi penitus et penitus subtrahant: quibus potest
vel occasio vel recordatio earūdem passionum egrotan/
tium adhuc aie generari. Necesse est enim vt morbo du/
plici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori (ne carna/
lis concupiscētia in effectū tentet prorūpere) necessario
effigies et materia illiciens subtrahenda est. et anime ni/
hilominus ne eam contagionē concipiat/ attentio et me/
ditatio scripturarū et solicitudo peruigil ac remotio so/
litudinis vtiliter apponenda. ¶ Item Ioan. cass. in coll.
Sereni de mobilitate aie dicit de abbate Paulo/ ꝙ quuȝ
ad visitandum quēdam fratrem eunti mulier occurrisset
offensus occursu eius tanta fuga ad monasterium est re
uersus/ pretermisso quod arripuerat visitationis officio
quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licȝ castita
tis et puritatis ardore fecisset: tamen quia nō habuit sciē
tiam (non enim solā familiaritatē que vere est nexia fe/
minarum: sed ipsam quoqȝ figuram sexus illius credidit
execrandam) tali confestim correptione percussus est: vt
eius vniuersum corpus paralysis valetudine solueretur.
Dicitur paralysis a para quod est dis et lysis quod est so/
lutio quasi corporis dissolutio. Est autem paralysis lesio
partis cum priuatione siue diminutione sensus vel mot⁹
vel vtriusqȝ. Eo autem redactus est: vt infirmitati ei⁹ nul
lo modo virorum diligentia deseruire sufficeret: nisi sola
ei in quodam cenobio virginum per annos fere quatuor

idest vsq; ad vite sue terminum muliebris sedulitas mini
strasset. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat
vt quum de oleo quod cadauer suum potius ꝙ corp⁹ con
tigisset vngerentur infirmi: confestim cunctis valitudini
bus curarentur. ❡ Item in vitis patrum quidam frater
in templo idolorum vidit sathanam sedentē et omnē mi
litiam adstantem ei. et quum multi spiritus narrarent ei
mala que fecerant: ⁊ hec ei pauca et parua viderentur ei:
iussit eos flagellari. Alius vero demon adueniens ado
rauit et ait. In eremo fui .xl. annis impugnās quemdam
monachum: ⁊ hac nocte preualui vt facerem eū fornica
ri. Quod diabolus audiens/ surgens osculatus est eum.
⁊ tollēs coronam quam in suo habebat capite: fecit eum
sedere prope se: coronans eum illa corona dicēs. Magnā
rem fortiter egisti. Et propter hoc ille frater fact⁹ est mo
nachus. ❡ Item narrat Joan. cass. in dicta coll. Sereni
ꝙ quum quidā ex fratribus in quodam antro quadam
nocte mansisset: cepit subito cateruas demonum intueri.
inter quas vnus magnitudine cunctis procerior ⁊ vul
tu terribilior aduenit. qui vniuscuiusq; actus cepit dis
cutere. ⁊ eos qui eorum emulos homines necdum po
tuissent circūuenire/ velut pro mercede a conspectu suo
iubebat expelli. illos vero qui nuntiabāt sibimet cōsigna
tos decepisse/ summis laudibus attollebat. In quorū nu
mero quum quidam nequissimus spūs terior aduenisset:
asseruit quemdam monachum post .xv. annos quibus eū
iugiter obsedisset: ipsa nocte ruina fornicationis turpiter
elisisse. super quo magnis preconiis a principe tenebra
rum coronatus abscessit. Frater autem visionem videns/
accedēs ad locum vbi ille habitabat monachus: inuenit
ꝙ ille monachus monasterio derelicto/ cum quadā puel
la casu miserabili corruisset. ❡ Item Jo. cas. in coll. abba
tis Joannis de fine cenobite sic ait. Quemadmoduꝫ cor
poris vsus libidinis carnisq; vicinitas: ita etiam menti me
moria eius penitus est subtrahenda. satis em̄ periculosum
est adhuc infirmis pectoribus vel remissam recordatio
nem huius passionis admittere. ita vt nonnunꝙ eis sub
recordatione sanctarū feminarum velut sub sacre lectio
nis historia noxie titillationis stimulus excitetur. cuius
causa seniores nostri huiusmodi lectiones sub presentia
minorum solent consultissime preterire. Sane perfectissi
mis quibusq; ⁊ summo affectu iam castimonie confirma
tis probationes quibus se examinare valeant deesse non
possunt: quibus perfectissima mētis integritas ⁊ cordis
incorrupta conscientie iudicio comprobetur. Erit enim
cōsummatissimo viro probatio sui: scꝫ qui radicem mor
bi huius luxurie penitus iam se extirpasse cognouerit: ex
plorande gratia castitatis interdum etiā aliquā explora
tione sui imaginationem femineam possit admittere. Ce
terum ab iis qui minus firmi sunt: hanc examinationem
nullatenus conuenit vsurpari. vt coniunctionem femine
am ⁊ palpationem quodāmodo teneram ac mollem cor
de pertractent. erit enim eis noxia: nō salubris. Quū ergo
perfectissima quis virtute fundatus/ ad illecebram blan
dientium cogitationum nullum mentis assensum. nullā
cōmotionem carnis in se deprehenderit excitari: certissi
me puritatis sue capiat documenta. ita vt ad hanc se firmi
tatē puritatis exercens/ castitatis atq; incorruptiōis bo
nū non solum mente possideat: sꝫ etiam si corporalē femi
ne attactum causa cuiuslibet vt adsolet necessitatis attule
rit: passionis sensum penitus ignoret. ❡ Item Jo. cass. in
coll. abbatis Pinufii de fine penitentie sic ait. Solet etiā
frequenter accidere vt dum vel suos vel aliorū lapsus im
peritorum quispiam miserātis retractat affectu: ipse etiā
subtilissimi teli voluptario perstringatur assensu, ⁊ initiuꝫ
sub specie pietatis exortū obsceno ⁊ noxio fine cōcludat.
⁊ quod erat ad remediū: tendat ad noxam. .xlv. di. licet. ij.
⁊ c. de excep. pia. §. rh. li. vi. ❡ Itē in vitis patrū quum ab
bas Arsenius sederet in canopo: q̄dā virgo Romana pre
potēs ⁊ diues venit ad cellā eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra
ambularet Arsenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius
se in faciem prona prostrauit. quā ille cū festinatione suscitās
ita compellabat. Si faciē meā tm̄ peruidere desideras: intue
re. Illa vero pre verecundia oculos suos nō audebat at
tollere. sed ait. Exoro vt pro me ores: ⁊ me in memoria ha
bere digneris. Cui Arsenius. Oro deū meū vt deleat tuā
ex corde meo memoriā. Quo verbo illa infirmata est, pre
tristitia. quā archiepiscopus Alexāder cōfortās ait. Num
quid nescis te esse feminā? ⁊ quia per feminas solet inimic⁹
hoiem impugnare: ideo vultum tuū de corde suo deleri
dixit. Nam pro aīa tua dn̄m deprecatur. Quibus verbis
recreata recessit. ❡ Itē in vitis patrū quedā mulier inho
nesta submissa a iuuenibus/ venit in desertuꝫ sero ad quē
dā solitarium nominatū. que quū pulsasset ostium celle/
dicens se a via errasse: petebat ingressum. quā ille etsi tur
batus introduxit in atriū celle sue. ipse vero clauso ostio
intrauit cellam. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me
comedunt. Ille vero turbatus est timens iudiciū dei: di
cebatq;/ Unde venit mihi fera hec? ⁊ aperiens ostium in
troduxit eam intus. Cepit autem diabolus cor eius sagit
tare. Quod senex cognoscens dixit in se. Uie inimici tene
bre sunt. Ro. xiii. Filius aūt dei lux est. Jo. viii. Accendit
ergo lucernā. ⁊ quuꝫ iusti āmaretur dicebat. Qui talia agūt:
in tormentis vadūt. i. Thessal. iiii. ij. Pet. ij. ibi. nouit de⁹
Et mittens singulatim oēs digitos in lucernā/ nō sentie
bat propter flāmā libidinis. ⁊ sic faciens vsq; mane eos cō
bussit. Quod videns illa velut lapidea effecta est. Mane
venientes qui eā submiserāt: eā mortuā inuenerunt. Se
nex vero ostendens digitos ait. Ecce quid fecit mihi ista
filia diaboli. ⁊ narrauit eis rērationē suā. ⁊ ait. Non red
damus malum pro malo. j. Pe. ij. Ro. xij. xxiij. q. iiij. cū in le
ge. ⁊ resuscitauit eā. Illa vero postmodū in penitētia mā
sit. ❡ In vitis patrū quidam magnus senex versabatur
cum quadā virgine sacra: que ei sepe arridebat: ⁊ cum eo
iocabat. Ad vltimū cōceperūt dolorē ⁊ pepererūt iniqta
tē. ps. vij. ⁊ mansit cū ea mēsib⁹ sex. qua derelicta a deo cō
punctus intrans eremū ⁊ nudus coopert⁹ capillis penitē
tiam fecit: habens palmam que quolibet mense vnū botryo
nem dabat: qui ei sufficiebat per totuꝫ mensem. ❡ Itē in
vitis patrum dixit senex. Nō habeas amicitiā cum mulie
re/ neq; cum puero/ neq; cum hereticis. ⁊ erit mēs tua pa
cifica. ❡ Itē in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cuꝫ qua
dam muliere captiuus esset. ⁊ quum eorum dn̄i coge
rent eos ad matrimonium: simulauerunt nuptias. ⁊ quū
soli habitarēt ⁊ pascerent pecora: nunꝙ tm̄ nudū corpus
mulieris vidit monachus. nunꝙ eius carnem tetigit: ti
mens in pace perdere qđ in prelio seruauerat. diligēs eā
vt sororem: non tm̄ se ei credens vt sorori. ❡ Item in vitis
patrum quidā duxit secum in desertum Scythie filiū la
ctantem vbera. qui in monasterio nutrit⁹ nesciebat quid
essent mulieres. qui quum factus esset maior: ostenderūt
ei demones de nocte habituꝫ mulierum. ⁊ mirabatur pa
ter. cui hoc filius reuelauit. Semel etiā cū patre suo ascen
dit in egyptum. et videns mulieres dixit patri suo. Abba:
ecce isti q̄ veniebāt ad me i Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater
Isti sunt de sctō monachi fili. alio habitu vtunt isti. alio
eremite. Et mirat⁹ est senex quōmō ⁊ i Scythia ostenderūt
demones imagines mulierū. ⁊ statim reuersi in cellā suā.
❡ Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam
consuluit regi patri Josaphat conuersi a Balaā ꝙ a filio
suo cunctos remoueret: et puellas decoras ⁊ honoratas
introduci preciperet. vt semp cuꝫ eo essent: sibiq; ministra
rent. nihil enim sic potest iuuenes seducere sicut facies
mulieris. Nam rex quidam quū filium habuisset: dixerūt
ei peritissimi medici ꝙ si intra decem annos solem vide
ret: oculorū lumine priuaretur. Rex ergo in quadam spe
lunca toto illo tempore filium esse fecit. Quo finito/ iussit
rex vt omniū rerum genera ante eū adducerētur. vt oim
nomina et notitiaꝫ habere posset. Adductis ergo ante eū
auro/ argento/ lapidibus preciosis/ vestimētis preciosis/

et equis/mulieribus ꝛ aliis omnibus/puer de quolibet
per se quid esset querebat. et ministri sibi omnia ꝑ sua no-
mina indicabant. Quū autem nomē mulierū anxie que-
reret discere: spatari⁹ regis ludēdo dixit. Demones sunt
qui seducunt homines. Rege ergo querente a filio quid
sibi de oībus amplius placuisset: ait: Demones qui sedu-
cunt homines mihi super omnia placuerunt. in nullo eñ
vt ħs anxia facta est anima mea. ¶ Legitur etiā in legen-
da beati Andree ꝙ diabolus se transformauit in speciem
cuiusdam pulcherrime mulieris ad decipiendum quēdā
sanctum episcopū deuotum beato Andree. quam quum
episcopus ad prandiū inuitasset: episcopus et illa ex op-
posito consederunt. intendebat autē in eam crebro epus:
eiusq; faciem non desinebat intueri et pulchritudinē ad-
mirari. Sicq; dū oculus figitur: animus sauciatur. xxxii.
q. v. nec solo. Et dum eius faciem nō desinit intueri: et pul-
chritudinem admirari: antiquus hostis cor eius graui ia-
culo vulnerauit. quem tamen demonē transfiguratū bea-
tus Andreas in forma peregrini ad ostium episcopi ve-
niens effugauit. ¶ Legitur etiam in legenda almi Fran-
cisci ꝙ ipse mulierū familiaritates colloquia ꝛ aspectus/
que multis occasio sunt ruine/solicitius euitari iubebat:
asserens per huiusmodi debilem frangi/et fortē sepe spiri-
tu infirmari. Harum contagionem euadere conuersantē
cum eis tam facile dixit ꝙ iuxta scripturā in igne ambula-
re: ꝛ nō comburere plātas. Esa. xliii. Quū ambulaueris
per ignem non combureris. Siquidem ipse adeo auerte-
rat oculos suos ne huiusmodi vanitatē viderēt. ps. cxviii.
Auerte oculos meos ne vid. vani. Quod sicut aliquādo
socio dixit/quasi nullam recognoscebat in facie. nō enim
securum esse putabat earum formarū introrsus haurire
imagines. q̄ possunt aut edomite carnis resuscitare igni-
culū: aut pudice mentis maculare nitorem. Asserebat etiā
friuolum mulieris esse colloquium: excepta sola cōfessiōe
vel instructiōe leuissima. xviii. q. ii. in decima. i fi. iuxta qđ
et saluti expedit ꝛ cōgruit honestati. Que sunt inquit re-
ligioso cum muliere tractāda negotia: nisi quum sanctā
penitentiam vel melioris vite consiliū religiosa petitiōe
deposcit. Utinam nunq̄ hodie cōmuniter fratres confes-
siones mulierū etiā religiosarum audirēt: nec tali audiē-
di confessiones priuilegio vterentur. q: quod ꝓuisum est
ad salutem confitentium: tendit ad notam confessiones
mulierū audientiū. xlv. dis. sed illud. Ex nimia securitate
minus cauetur hostis. Diabolus si de suo capillum habe-
re potest in homie: cito excrescere facit in trabē. Hac etiā
ratione precepit in sua regula ꝙ fratres non haberent su-
specta consortia vel consilia mulierum. ¶ Sanctus etiā
Lodoicus episcopus tolosanus frater minor filius regis
Sicilie dñi Caroli quum semel aliunde veniens Neapo-
lim accessisset: regina mater eius occurrēs amplexata est
eum. et more gallicorum et prouincialiū voluit eum oscu-
lari. sed pudicus iuuenis faciē suā ab ea auertit: ne oscu-
laretur eum. Cui quum mater diceret. Numquid nō ego
mater vestra sum: et osculari possum? Respondit virgina-
lis et tantus iuuenis. Mater quidem estis: et femina. qđ
verbum de corde mundissimo emanauit. Dicebat etiam
frater Jacob⁹ benedicti Tuderti frater minor perfect⁹.
Ego tñ curarem si viderem pulchram faciem mulieris:
quātum si viderem caput asini sed iste modus nō est tu-
tus neq; pro omnibus. ¶ Quando sanctus Franciscus
cum femina loquebatur: sonora vt ab omnib⁹ posset au-
diri voce dicēda promebat. Interrogatus a socio cur nō
respexerit quamdam virginem visitantem et corporaliter
ipsum reficientē: rñdit: Quis nō dz timere sponsam chri-
sti? ꝙ si oculis pudicis. ar. xxxii. q. v. nec solo. predicatur: et
facie ipsa me viderit: non ego illam. Ordinauit etiā bea-
tus Franciscus propter honestatem et deuotionem loci
sancte Marie de angelis/ꝙ nulla mulier deberet intra-
re claustrū illud. ¶ Legit de sctō Rogerio ꝓuinciali fra-
tre minore summe cōtēplatiuo/ꝙ quū quadā die iret cum
socio suo: obuiauit cuidam domine: quam pluries ipse vi-
sitauerat in domo sua: et cum qua pluries locut⁹ in porta
eccl'ie fuerat. Quum igitur eā obuiantem salutasset: ꝛ sic
transisset: interrogauit socium an illa erat talis dña. cui
dixit socius ꝙ sic. et adiecit socius. Numquid vos nō con-
gnoscitis eam? non (inquit) quia nūq̄ vidi eam in facie.
etiam matrē meā postquā fui frater minor. Tūc soci⁹ qui
sciebat eū valde securū: dixit ei. Quū sciatis vos in facto
mulierꝫ securū sic esse: vnde est ꝙ tātū timeatis eas aspice-
re? Et ipse respōdit. Frater (inqt.) in potestate hois est vi-
tare occasiones peccādi. et iō q̄diu homo facit qđ in se est
et dñs facit quod in se est: tuendo hoīem a pctō. Impossi-
bile est eñ ꝙ vnq̄ dñs deserat mentem quā possidet: nisi
homo habeat culpam dum nō vitat omnē occasionē pec-
candi. Ex quo tu exponis te periculo per occasionē quam
potes vitare: maxime in tali tentatione ad quam multū
declinat homo ex corruptione nature: cōfidens de virib⁹
tuis: iam tunc dñs non tenetur te defendere: sed pōt sine
omni iniustitia tuis viribus in q̄bus ꝯfidisti te dimittere.
Et ideo vulgariter dicit/ Qui se custodit de⁹ eū custodit.
ii. Parali. xv. Dñs vobiscum: q: fuistis cū eo. si quesieritis
eum: inuenietis. si autem dereliqueritis eū: derelinquet
vos. Et propterea (inquit.) et mens que deum diligit: ita
tarde declinaret scienter ad venialissimum peccatū sicut
ad mortalissimū. Item Hugo de sctō victore in libro de
claustro ait. Mulieris vox blanditur auribus: ꝛ facies
oculis. Isaac de Syria ait. Quādo hō accedit ad deum:
fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Job. xxxi.
nec aspicere formosorū aspectus. Nam et quidam de reli-
giosis certatoribus videns quemdā fratrē imberbem si-
milem mulieribus: reputauit hoc nociuū menti atq; dā-
nosum in pugna sua. Unde nō acceptauit vt intraret cel-
lam eius vt salutaret eum. Decreuit eñ prudenter ille se-
nex. q: si cogitauero tñ hac nocte ꝙ hic sit talis: fiet mihi
iactura non parua. Et quum discipulus eius ei diceret.
Nūquid ꝛ tu pater talia times? Rñdit. Ego quidem fili
non timeo. veruntamen nolo mihi inducere pugnam in
vanum. Nā taliū recordatio infructuosam facit mēti tur-
bationem. Ad vnūquodq; membrū corporis hz pugnam
homo. ꝛ debet custodire seipsum: ꝛ diminuere pugnā in
ipsis. q̄q̄ homo sibi faciat violētiā ad bonū. ꝓdicatur tñ
semp. Uidendo atq; cōcupiscendo quecūq; ferunt nobis
confusionem in recordatione sui: expedit nos timere: nec
conculcare. Itē conscientia maius est oībus: vt causas pu-
gne prolongemus a nobis: q̄q̄ et hoc corpus angustiā
patiatur. q: timēdum est quum venerit occasio: ne ruinā
quis incurrat. ex de eo qui cogno. consan. vxo. sue. veniēs
Idem. Qui occasionem peccati non tollit: inuitus trahit
ad peccatū. quia quū rerum opportunitates accipimus:
nosipsos nō possumus cōtinere. Idem. Sepe multis san-
ctorū inimicus illudit phantasmatibus pulchritudinem
mulierū. Multoties autem ꝛ ad illos qui sunt in mundo
vel appropinquāt mūdo q̄si vno miliario vel duobus vel
vnius diete spatio/ipsas mulieres cōuertit adducā. Distā-
tibus vero a mundo quibus hoc nequit facere: in phātas-
matibus ostēdit earū pulchritudinē. quandoq; in ornatu
vestiū in impudico aspectu: aliquoties in specie nude mu-
lieris superauit eos. Idem in eodem. Non appropies cor-
pori alicuius preter necessitatis causam. nec corpori tuo
permittas aliquā appropiquare: nisi (vt dixi) ex causa ra-
tionabili. Compulsus loqui cum muliere verte faciē tuā
a visione: et sic cum ea loquere. A monialib⁹ fuge sicut ab
igne et laqueo diaboli. Obuiationem earū et collocutio-
nem fuge: ne colorent cor tuū sordibus vitiorū. Quāuis
sint sorores tue sm carnem. lxxxi. dis. legitur. sicut ab extra-
neis te custodi. A fiducia iuuenum et locutione sicut ami-
citias diaboli fuge. Melius est tibi habitare cū dracone
mortifero: q̄ cū muliere comedere. q̄uis sit mater vel so-
ror tua. Meli⁹ est habitare cū dracone: q̄ dormire cū ali-
quo: et cooperiri cum eo. q̄uis sit tibi frater sm carnem.

In vitis patrũ. Qui cum puero fatue loquitur: iam cũ eo mechatur. In vitis patrũ. Quum quidã frater iuisset ad quãdam sororem suã que erat in monasterio: ꝙ vellet eam visitare. r̃ndit illa sanctimonialis. Sufficiat tibi frater ꝙ videamus nos in alia vita. Item ibi. Monachus occurrit ancillis dei in itinere quodã. quibus visis diuertit extra viam. cui dixit abbatissa. si tu perfect[us] monachus esses: nõ respexisses nos vt agnosceres: q: femine eram[us].

Item ibi. Beata Syncletica dixit. Nos qui religioni nos submisimus: castitatem summa debemus diligẽtia custodire. nam plures seculares videntur castitatez seruare: sed adest eis stultitia: dum per alios omnes sensus peccant. nam et aspiciunt indecenter: et rident inordinate: audiũt turpia et loquuntur: ⁊ cogitant feda. Castus autem sensibus mortuus est.

Otium fornicationis occasio.

¶ Alia occasio fornicationis in religiosis est otium et negligentia: cui multũ vacant. Pro nihilo habent tẽpus perdere in vanis locutionibus et vagationibus et nimio somno multi ex eis. et ppter hoc cadunt in illud peccatũ. Ezechi. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome sororis tue / supbia / saturitas panis / ⁊ abundantia / et otiũ ipsius. Ad hoc facit qḋ legitur et no. ex̃ de renun. nisi cum pridem. §. verum. in glos. Iuxta illud Ouidij de remed.

Otia si tollas: periere cupidinis arcus.

Queritur / Egistus quare sit factus adulter:

In promptu causa est. desidiosus erat.

Ad idem qḋ legitur ⁊ no. de cõse. dist. v. nunꝙ. in glos. vlti. Vñ et ibi dicit Hierony. Ama scientiã scripturarũ: ⁊ carnis vitia nõ amabis. Aqua que nõ mouetur: generat vermes. ⁊ otium tentationes carnales. Plures fornicatores inueniũtur in ciuitatibus. q: ibi magis vacatur otio: ꝙ̃ in castris vel villis. q: ibi laborant hoies. Qui confessiones audiunt sciunt hoc. Somnus autem nimius inimicus et emulus castitatis est. vnde et ibi plerũq3 contingunt religiosis pollutiones nocturne. de qbus. vi. dist. testamẽtũ.

Arrogantia.

¶ Alia occasio luxurie in religiosis maxime est arrogantia ⁊ elatio ⁊ superbia. Vere enim hodie cõiter incõparabiliter arrogãtiores sunt secularibus. Prouer. xvi. Contritionem precedit superbia: ⁊ ante ruinam scz fornicatiõis exaltatur spũs. Et iteruz Prouer. xvi. per alia verba. ⁊ est alia translatio. Immundus est apud deuz ois qui exaltat cor suũ. de peni. distin. ij. si em̃. vltra mediũ. ver. nonne tibi videtur. Unde Climacus in gradu. xv. de castitate ait. Lapsus corporis ex elatiõe alta sapere est sepe. Humiliat em̃ deus cor altum per lapsum carnis. Unde in vitis patrum legitur de quodã eremita: qui quum polleret virtutibus: cepit intra se inaniter gloriari. ad quez nocte venit diabolus in specie mulieris. ⁊ tetigit membra eremite singulatim. et quum latus inclinaret vt cõmisceretur cũ ea: euanuit diabolus: et ipse fedatus remansit. ⁊ diabolus cum multitudine demonũ deridens eum exclamauit. O monache qui te vsq3 ad celos extollebas: quomodo demersus es in infernum disce. Qui se exaltat humiliabit̃. Luce xiiij. et. xviij. Mat. xxiij. Ille vero se desperãs omni se immunditie mancipauit. Item quum vna virgo sanctimonialis clara semel dixisset ꝙ nollet ꝙ esset Magdalena: quasi maius premiũ expectaret ꝙ̃ illa que fuit famosa meretrix. Luce. vij. i. q. vij. siquis cõmunem. illa nocte in fornicationẽ cecidit. Vñ Ioã. cassi. in coll. Theremõis de castitate sic ait. Quantũ em̃ qs in leuitate ⁊ patiẽtia cordis: tantum in corporis puritate proficiet. quãtoq3 longi[us] ppulerit iracũdie passionem: tanto tenacius castitatez seruabit. q: beati mites: qm̃ ipsi possidebũt terrã. Matth. v. scz corpa sua. ne scz germinet eis spinas ⁊ tribulos. carnalium scilicet tentationum ⁊ cogitationuz. Gen. iij. Nulla res sic castitatẽ conseruat: sicut timere / ⁊ humile sapere.

¶ Alia occasio luxurie in religiosis est / q: recipiũt ephebos ⁊ ipuberes ⁊ pueros ad religionẽ ⁊ pmittũt eos adinuicem cõuersari: ⁊ cũ alijs fratribus indistincte. et qua familiaritate ⁊ receptione multa in ordinibus sunt flagitia subsecuta. ⁊ multa scãdala suscitata: ⁊ multa infamia etiã apud seculares exorta: ⁊ multa apostasia prouenit. q: pauci postꝙ̃ incarcerantur pro tali flagitio: remanent in ordine confusi rubore. Et q: tales in ordine communiter non promouentur: nec ordo de eis confidit: cõsternantur mente ⁊ non contentantur de ordine. ⁊ ex hoc dant in cõmotionem pedes suos. Non em̃ tales dolẽt q: deum ⁊ ordinem offenderunt: sed q: hic suam gloriam perdiderũt. ⁊ ideo raro contriti sunt: nec penitẽtiã dignã agunt. sicut expertus fui sepe in fratribus cadentibus in ordine quũ eos ad penitẽtiam confortarem. Ad hoc de pe. di. i. qs aliquando. post. c. mensurã. Unde Io. cass. in. ij. li. de canonico orationum modo ait. Summa namq3 obseruantia custoditur ne quisꝙ̃ cũ alio ac precipue iuniores vel ad punctum temporis pariter substitisse aut vspiaz recessisse vel manus suas inui. cem tenuisse deprehendantur. Dantur etiam in ordine minorũ sub specie cõmunitatis tante carnium ⁊ falernoruz portiones puberibus sicut ⁊ senibus. Plures ex religiosis senes ⁊ iuuenes plus comedunt de carnibus in religione: ꝙ̃ in seculo comedissent. ⁊ plus bibunt de vino: ꝙ̃ bib[i]ssent in mundo. ⁊ ideo cõmuniter sunt carnales. q: quod natũ / supple ⁊ nutritũ / est ex carne caro est. Io. iij. Qui christi sunt: crucifigũt se in carne. Nõ saturant se carne. Gala. v. Scḋm carnem viuẽtes moriũtur. Ro. viij Unde merito contra tales dispensatores dicitur verbum Hiero. Quid ardenti corpusculo ignẽ carnis / ⁊ per consequẽs libidinis adijcimus? De periculo familiaritatis iuuenũ. s. prime dixi.

¶ Alia occasio immũditie in religiosis est couersatio cum sanctimonialibus. Habent em̃ in monasterijs deuotas suas: cum quibus se ⁊ sepius longe ⁊ longius absq3 arbitris colloquũtur extorta potius a prelatis licentia ꝙ̃ obtenta. ibi risus incõditi. ibi reciproci oculi. ibi verba scurrilia ⁊ vana ⁊ carnalia. ibi tactus venerei. ibi corda igne estuantia. ibi omnes fenestre aperte ad mortez q̃ ibi fiunt. Hiere. ix. Alia inhonestũ est scribere: sz scelestissimũ ẽ facere. ppter huiusmodi multi incarcerati sunt. multi abierunt retrorsum. Mittuntur ibi ad predicandũ ex parte prelatorũ: sz ipsi tales potius vadunt ad sic fornicandũ. In cõmuni ibi p̃dicant sed in speciali ⁊ cum speciali se ⁊ ordinẽ vituperãt. Quod in cõmuni edificat talis p̃dicatori speciali destruit. Munuscula sibi dant ⁊ mittunt. ⁊ ignem succendunt. Quicquid misera talis impudica religiosa ⁊ die ac nocte laborauit: totũ corruptori suo erogauit. Dicit se talis eleemosynã fratri dedisse. ego dicam eã immũditie pabulũ prestitisse. Vix aliqua sanctimonialium sine deuoto carnali stat. vnde ⁊ primã fidem irritã facit christo. xxvij. q. i. de vero. Talẽ deuotionem ego appello corruptionem. Cõtra tales deuotiones frequẽter in monasterijs p̃dicaui. ⁊ eorũ ⁊ earũ odiũ incurri. Sciunt hoc abbatisse ⁊ earũ prelati. ⁊ murmurant: sed nõ corrigunt. q: indignationẽ eoz et earũ timẽt. immo (qḋ est nefandius) specialẽ licentiaz habẽt ab earũ qbusdã plat[is] ppter ruffianio earũ de hmõi deuotionibus. ⁊ q̃dã earũ nõ verecundant̃ inter alias. et derelictã se tenẽt que talẽ suũ deuotũ immo corruptorez non hz. Sciunt hoc seculares ⁊ eorũ parentes. ⁊ murmurãt ⁊ scandalizãtur ⁊ conqueruntur platis. ⁊ parũ proficit. q: ignis carnalis vsq3 ad consumptionẽ deuorãs. Iob xxi. accensus est: ⁊ non põt extingui: quousq3 veniat ignis qui deuorat tales qui in tanto ⁊ tã nefando ardent igne. ps. xx. Pones eos vt clibanũ ignis. q: in ordinibus maxime mendicantium multi prelati qui deberent alios corrigere / sunt alijs subditis cum deuotionibus eorum mortis occasio ⁊ exemplum. xi. q. iij. precipue. ⁊ ex̃ de vo. ⁊ vo. re. magne. Et adde hic quod no. s. c. §. feminaruz. ar. lxvij. in ar. xlvi.

¶ Totum quod dictum est de ista pestifera deuotione quam habent religiosi cum sanctimonialibus: est cõtra mẽtẽ ⁊ verba canonum. xxvij. q. i. c. i. ibi. Quãto magis vidue q̃ dei religiositatẽ mutauerũt / crimine adulterij notabunt̃. si deuotionẽ quã spõte nõ coacte deo obtulerunt / libidinosa voluptate corruperint ⁊c̃. et in fi. ca.

Habentes dannationem:q꞉ primam fidem irritam fece/
rũt.τ.c.viduas.in fi.ibi.Quia nõ solũ qui faciũt: sed etiã
qui consentiunt facientibus/rei iudicandi sunt.τ.c.nec ali/
qua.in princi.ibi. Etsi incorrupta inuenta fuerit virgo ea
parte qua mulier põt esse:poterit tñ ex alia parte idest aia
que est pars corporis.sm Hug.corporis:peccasse:que cor
rumpi potest/et tamen inspici non põt.xxxij.q.v. magis ti
meamus.τ.c.seq.Certe ipse cõcubitus non carne:sed cõ/
placentia τ volũtate/ipse complexus/ipsa cõfabulatio/τ
osculatio.et.j.Quantũ dedecoris et criminis cõfitentur.
et.j.Christus dñs et iudex noster quũ virginem suã dica/
tam sibi et sanctitati sue destinataz iacere cũ altero cernit
q̃.i. quãtũ indignatur ei et irascit᷑.τc. et.j.Aut si cũ eisdẽ
in vna domo et sub eodẽ tecto τc. et. c. nuptiarũ bonum.
ibi.Etiã si nõ nubat:nubere velle damnabile est.τ ibi. Ha
bentes quidem dãnationem:qm̃ primam fidẽ irritam fe/
cerunt:etsi non nubendo/tamẽ volẽdo. τ ibi. Dannatur
propositi fraus.dannatur fracta fides voti.τ.j.Et volũ/
tas que a proposito cecidit appareat esse damnãda. xviij.
q.ij.peruenit.vbi prohibẽtur mulieres ad monasteria ac/
cedere:τ monachos cõmatres facere.τ.§.non solum. cuz
c.seq.vbi prohibet᷑ q̃ non habitẽt in vno monasterio mo/
nachi τ monache.adulterium enim intercipit cohabita
tio si habeat aditum monachus ad monacham vel mona
cha ad monachũ secreto singulariter ad collocutionem.
Non cubet monachus in mulierũ monasterio: nec cũ mo
nacha singulariter conuiuetur.τ.j.Porro si contigerit et
aliquã propinquam suaz videre voluerit monachus; in
presentia abbatisse huic cõfabuletur permodica et com/
pendiosa verba:τ in breui ab ea discedat.τ.c.in nullo.τ.c.
monasteria.τ.c.in decima.ibi.Ea tñ circa monachos cau/
tela seruata:vt remoti ab earuz familiaritate nec vsq; ad
vestibulum habeant accedendi familiare pmissum.Sed
neq; abbatem vel eum qui preficitur extra eaz que preest
loqui virginibus christi aliquid qđ ad earuz instructionẽ
vel administrationẽ pertinet licebit.nec cum ea sola que
preest frequẽter eos loqui oportet:sz sub testimonio dua/
rum vel trium sororũ.ita vt rara sit accessio et breuis om/
nino locutio.De prohibita τ periculosa familiaritate mu
lierũ.di. xxxij.hospitiolũ.τ.c.presbyter.xxxiiij.dis. c.j. lxxxj.
dist.clericus.τ.c.nolumus.cũ omnibus.c.vsq; ad fi. distin
ctionis.ex̃ de cohabi.cleri.τ mu.c.j.τ.ij.τ de vi.τ hone.cle.
monasteria.De corruptione mentis sine corruptione cor/
poris.xxxij.q.v.magis.τ.c.sicut.cum.c.seq.vsq; ad.§. q̃uis.

circũstã/tie grauiora fa/ciẽtes religiosoꝝ scelera.

¶ Multa autem sunt que aggrauant peccatum immũ/
ditie in religiosis/maxime in sacris ordinibus cõstitutis.
Primum est voti fractio.q꞉ castitatez promisit religiosus
in professione.xxvij.dist.diaconus.et ordinis susceptione.
quã aufert deo quum fornicatur.que res irrecompẽsabi/
lis est.quia ois ponderatio non est digna aie continentis
Eccli. xxvj. legit᷑ et no.ex̃ de sta.mona. cũ ad monasteriũ.
§.fi. Est etiam furtũ.q꞉ contrectat rem alienã scz seipsuz
qui se deo totaliter dedit:inuito dño.ex̃ de elec.dudum.ij.
§.predictis. Committit etiã sacrilegiũ de se. q꞉ res obla
ta deo est ipse.xxiij.q iiij.quid ergo.xxvij.q.j.sciendũ. Itẽ
scandalum τ derisio populi.ex̃ de pur.ca.c.ij.ij q.j.p̃sbyter
τ.c.si mala. Itẽ quãto sapiẽtior/tãto magis peccat.xxxvij
di.§.fi.Et Grego.Ubi maius donũ scientie: transgressor
maiori subiacet pene. Item q꞉ est de familia dñi ad eius
expensas τ vestes.xij.q.j.clericus.xxj.di. cleros.in prin. ps.
liiij.Si inimicus me᷑ maledixisset mihi τc. fact. xciij. dis.
si inimicus. Item q꞉ decipiunt populũ de cuius eleemo
synis viuunt:τ pro quibus tenẽtur orare.sed quõ orabũt
in scelere dño displicẽtes? Ad hoc.j q.j.ipsi sacerdotes.iij.
q.j.nulli.iij.q.vij.in grauibus. Et Bern. Ue qui ambulãt
in carne.et placere non pñt:τ placare deũ velle p̃sumunt.
Roma.viij.Et q꞉ si presbyteri sunt:adhuc offendunt am/
pli᷑.xlix.dis.sacerdotes.j.q.j.sacerdotes.vñ Amb.Qui in/
digne christũ sumit.idẽ ẽ ac si iterficiat.Et sup illõ Heb.x.
Filium dei conculcauerit.Augu.Conculcat christum qui
libere peccat et absq; timore:et qui eo indigne participat.
Item quia minister dei est qui debet esse mundior. ps̃.c.
Ambulãs i via imaculata h mihi ministrabat. Et.j.Reg.
ij.dicitur de Samuele q̃ puer Samuel ministrabat domi
no accinctus ephot lineo.i.munditia castitatis. Augusti.
Melius est spũalia penit᷑ omitti: q̃ indigne tractari vel
tangi. In ecclesiasticis beneficijs dñs non frequentiã mi/
nistroꝝ/sed deuotionem probat animoꝝ.ex̃ de cle.et qua;
cum sit.in fi.xciij.dis.talea. Item q꞉ angeli vocitur.Ma
lachi.ij.xliij.dist.sit rector. Immo maiorem dignitatẽ hñt
presbyteri q̃ angeli:qui non possunt christi corpus confi/
cere:nec habent ordinem talem. Nec angelis dr/Quoꝝ
remiseritis peccata τc. Joan.vlti.Mat.xviij. de peni.dis.
j.quẽ penitet. Item q꞉ vt deus noster in terra.ps.lxxxj.τ
Joan.x.Ego dixi dij estis.τ Mat.xvj.ibi. Uos aũt quem
me esse dicitis? dicit interlinearis glos.Uos ab illis discre/
ti non hoies sed dij.Unde in Exo.xxij.c.τ ex̃ de hereti. cuz
ex iniuncto. Dijs non detrahes. glos. i. sacerdotibus . Et
quale est hoc? q꞉ ille amat vt porcus qui est vt deus. Itẽ
quia filius dei est singularius q̃ alij christiani. Narrat au
tem Moyses causam diluuij Gen.vj.xxv.q.j.cum igitur
et ibi notatũ habes.s.parte prima. ar. xxxvj.litera.f. M
filij dei.i.de genere Seth qui successit Abel/filias homi/
num qui descenderũt de Cayn acceperunt.Quantum er
go credendum est deo displicere:q̃ filij dei peculiares scz
religiosi cum filiabus hominũ fornicãtur? Item q꞉ cetus
religiosoꝝ nobilior pars est sponse christi. scz ecclesie. vñ
per faciem intelligitur Can.ij.Ostende mihi faciem tuã.
Et ideo sponso maxime displicet macula in facie sponse.
Unde iudei in faciem christi spuerunt:vt contumelia ma
ior esset.Mat. xxiij. Job.xxx.Esa.l. Sic christo magnã cõ
tumeliam faciunt:qui faciem sponse/p qua abluenda fa/
ciem suam sputis iudeoꝝ opposuit/maculant in se vel in
alijs. Item cõmittit apostasiam. quia rumpit pmissam
castitatez.de quo Prouer.vj. Homo apostata vir inutilis
quia quicquid facit in claustro remanendo in immũditia
nõ valet ei ad meritum vite eterne.Quantũ placeat dia/
bolo hoc peccatum in religiosis/ptz per exemplum quod
supra dixi de sathana coronante alium demonem qui mo
nachum instigauerat fornicari.ibi.idem narrat.cum ver.
prece. ¶ Hoc etiam peccatum in sanctimonialib᷑ non so
lum est fornicatio et religiosis:sed etiam adulteriuz τ in/
cestus et stuprum cõtra naturã peccatum et sacrilegium.
Adulterium quidem:quũ ibi fit accessio ad sponsam chri
sti.Unde beata Agnes dixit. Ipsi suz desposata cui ange/
li seruiũt τc.Et si seruanda est pactio hoibus: quãto ma/
gis deo.xxvij.q.j.viduas.τ.c.nec aliqua.ibi.Si supueniẽs
maritus sponsam suam iacentem cũ altero videat:nonne
indignat᷑ et fremit:et per zeli dolorẽ portat gladiũ in ma/
nu sua? Et christ᷑ dñs et iudex noster quũ virginẽ suã di/
catam sibi τ sanctitati sue destinatam iacere cũ altero cer
nit:q̃ indignat᷑ et irascitur? τc.et.j.ibi.Que christi adulte
ra est.τ.c.siqs episcop᷑.ibi.Quia spõsam christi corrupit
et.c.hec vero.ibi.Nã si inter hoies solet bone fidei contra
ctus nulla rõne dissolui:quãto magis ista pollicitatio quã
cum deo pepigit/solui sine vindicta non dx? et.c.que chri/
sto spũaliter nubunt τc.et ibi.Que ante se immortali spõso
coniunxerat.τ.c.siqua monacharũ.ibi.ad lapsum adulte
rij deducta fuerit.τ.c.nuptiarũ.ibi.Ne ipse christ᷑ (qđ sen
tire nefas est) adulteriũ faciat:cui viuẽte marito nubit.τ
ibi.Quũ christus eis videat᷑ quasi scđs marit᷑.τ ibi.Sed
plane non dubitauerim dicere lapsus τ ruinas a castitate
sanctiori q̃ vouetur deo/adulterijs esse peiores. In tali
etiã adulterio ẽ pditio.sicut dicebat sctũs Joseph de vxo
re dñi sui tentãte eũ ad pctm̃. Gen.xxxix.Quõ possuz face
re hoc malũ? Ita etiã est dilecta ista spõsa deo: q̃ incluse
cã zelans eã.ex̃ de sta.regu.periculoso. lib. vj. Tñ ad hoc
adulterium põt reduci. Prouerbi.vj. Zelus et furor non

parcet in die vindicte. Committitur etiam cũ talibus incestus. q: cũ sponsa patris nr̃i que est nobis affinis. xxvij. q. j. virginib⁹ sacris. ibi. Incestu. xxxv. q. iij. de incestis. c. nec eam. ⁊ xxxvi. q. j. §. cũ ergo. Christi incestus est consanguineorum vel affinium abusus: ⁊ etiã sanctimonialiũ. q̃ incest⁹ maior est adulterio. xxxvij. q. vij. adulterij. Ad hoc potest etiam referri. j. ad Cor. v. Auditur inter vos fornicatio. ⁊ talis fornicatio ⁊c. Et geñ. penult. Ruben effusus est ⁊c. Committitur etiã cum talibus stuprũ quod cõmittitur cum virgine. vt p̃. §. cũ ergo. ⁊ legit̃ ⁊ no. ex̃ de adul. c. ij. in glo. stuprum. Est etiam peccatũ cõtra naturã. q̃a peccant cum religiosis que mundo mortue sunt. xvi. q. j. placuit. Est etiam peccatum sacrilegij. quia religiosi ⁊ religiose sunt templa dño consecrata. xvij. q. j. sciendũ. xvij. q. iiij. §. sacrilegiũ. xij. q. ij. c. iij. Quod prohibitum est in genere de familiaritate mulierum. in. iiij. occasionibus seq. prohibet̃ in specie. Dicebat frater Egidius laicus socius beati Frãcisci. Caro nostra est sicut porcus: qui auidius currit in lutum ⁊ delectatur in luto esse. ij. Pe. ij. Sus lota in volutabro luti. de pe. di. ij. sunt qui dicũt. Caro est sicut crabro qui sup stercus se voluere delectat̃. Johe. ij. Cõputruerũt iumenta in stercore suo. G. reg. Jumẽta in stercore putrescere ẽ hoies carnales in carnevitã finire. Caro est pugil diaboli. Esa. liiij. Ego creaui fabrũ. i. diabolũ sufflantẽ in igne. i. carnes prunas scz tentationes. ¶ Dixit frater quidam patri Egidio. Quomodo possum⁹ vincere vitia carnis? Rñdit ei. Qui vult transferre saxa magna et magnas trabes: studet ea transferre ingenio magis q̃ viribus. et in hoc facto est similiter procedendum. Omne vitium ledit castitatem. Est enim sicut speculum clarũ: quod per halitum solum obscurat̃. Impossibile est hoiem venire in gratiã dei: dum in carnalibus delectatur q: ſm Paulũ. Qui in carne ambulant: deo placere non possunt. Rom. viij. Volue igit̃ et reuolue desuper et desubter hinc et inde. et non est aliud nisi pugnare contra carnem: que vult te tradere nocte ⁊ die. quã qui vincit: oẽs inimicos suos vincit: ⁊ venit in omne bonum. Ad Rom. vij. Quis me liberabit de corpore mortis huius. xxxij. q. v. ꝯ paulus. Dicebat autẽ: Ego inter oẽs virtutes preligerẽ castitatẽ sctãm? Dixit ei frater. Nõne maior virt⁹ est charitas. j. Cor. xiij. Rñdit Egidius. Et quid est castius charitate? Et frequẽter canẽdo dicebat. O sctã castitas: qualis es: qlis es? Tu es talis et tanta qual ẽt quantam ⁊c fatui non cognoscunt: ⁊ sine qua nemo videbit deũ. Hebre. ij. Que autem sit differentia inter virginitatẽ / pudicitiã / ⁊ castitatem. no. xxxij. q. v. in summa. ¶ Est etiam religiosis ⁊ alijs alia occasio fornicandi: scz aspectus mulierum. Unde Geneb. iij. Vidit mulier q̃ bonum esset lignum ad vescendum: et pulchrum oculis. aspectuq̃ delectabile ⁊c. vbi Gregor. et dixi. ẽ. Non debemus intueri quod non licet cõcupisci. Geneb. xxxiiij. Quum vidisset Dinam ⁊c. et Geñ. xxxix. Injecit dña oculos in Joseph. et. ij. Reg. xj. Vidit Dauid Bersabee ⁊c. Et de Judith legit̃ Judith. x. Statim captus est in suis oculis Holofernes. Eccli. xvj. dicitur de muliere. Laqueus est venatorũ. Et Prouerbi. xxiij. Fouea p̃funda meretrix. Eccli. ix. Ne respicias mulierem multiuolam. Et ibidem. ⁊ Job. xxxj. Virginem nõ conspicias ne forte scandalizeris in decore illi⁹. Et ibidẽ Eccli. ix. Auerte faciem tuã a muliere compta. ⁊ ne circũspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt. et ibi. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Threñ. iij. Oculus meus depredatus est animam meam ⁊c. ¶ Plures differentias rerum ostendit visus q̃ ceteri sensus. vide quod legitur et not. de conse. distinc. iiij. venisti. in glo. j. quod audieris. ⁊. ij. q. ix. testes. in glo. i. aliquo. Unde ministrat materiã tentationis et quantũ ad concupiscentiam carnis / et quantum ad concupiscentiam oculorum / et quantum ad superbiam vite. que tria regnant in hoc mundo. j. Jo. ij. Unde philosophus. Totius hominis est libertas oculos perdidisse. Unde super illud Mat. vij. Quid vides festucam ⁊c. glo. Oculus qui post culpam in paradiso est reseratus: mores videt: non vnde proficiat / sed vnde in deterius cadat. Job. xxxj. in princi. Pepigi fedus cum oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Vñ G. reg. Ne minus caute respiceret: quod post inuitus amaret. lingua aliquoties cessat loqui: sed oculi non cessant respicere. ij. Pet. ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod proprie locum habet in religiosis loquentibus cum suis deuotis sanctimonialibus non christi. Et nihil oculo nequius. Eccli. xxxj. Unde et leguntur quidã philosophi sibi oculos eruisse. Et Aug. de fide christiana. ⁊ est. xxxij. q. v. nec solo. Nec solo affectu ⁊ tactu: sed aspectu quoq̃ appetit ⁊ appetitur concupiscẽtia feminarum. Nec dicatis vos animos habere pudicos: si habeatis oculos impudicos. quia impudicus oculus impudici cordis est nũtius. et quum se sibi inuicem etiam tacente lingua conspectu mutuo corda nuntiantur impudica: et ſm cõcupiscentiã carnis alterutro delectantur ardore: etiã intactis ab immunda violatione corporibus: fugit castitas ipsa de moribus. Ad idem. e. q. c. sicut. ⁊ c. qui viderit. ¶ Alia occasio fornicationis religiosis ⁊ alijs est colloquium mulierum. et eo q̃ verba earum rete sunt. Prouerb. vij. loquit̃ de muliere. Irretiuit eum multis sermonibus. Et colloquium earum ignis est. Eccli. ix. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. ⁊ gladio cõparat̃. Prouer. v. ibi. Labia meretricis. ⁊. j. ⁊ acuta quasi gladius biceps. Cantus etiam earũ et chorizare cum eis periculosum est et incitamentum libidinis. Eccli. ix. Cũ saltatrice ne sis assiduus. xxij. q. iiij. vnusquisq̃. Eccle. ij. Feci mihi cantores et cantatrices. Ubi dicit magister Hugo de sancto victore. O infelix: nũquid his delectationibus queres sapientiam quam querere proposuisti? Existe videbaris a vanitate: quomodo cantico reuersus es: nisi quia in circuitu cum impijs ambulasti: et in voluptate tua semita tua et captiuus factus es vanitatis. Esa. xiij. Respondebũt ibi vlule. vbi dicit glos. Ulule sũt magnitudinis coruine: que rostro in palude fixo horrende strident. Tales sunt mulieres que in choreis clamorem horrendum emittũt: dum cantica ad immundiciam incitandam canũt. Quicquid in choreis fit: totum ad immundiciam irritat. Nam et tactus manuum reciprocus / et oculorum aspectus / ⁊ auditus immundus / ⁊ odor carnalis / et saltus petulcus laquei mortis sunt. ⁊ de talibus oritur idololatria. Exodi. xxxij. Sedit popul⁹ manducare et ibi. Surrexerunt ludere. i. chorizare. ⁊ ibi. Vitulum adorauerunt. Unde et dicitur ibi. Vocem cantantium ego audio. ⁊ sequitur. Et vidit vitulum et choros. ⁊ ibi. Corrumpũtur etiã boni mores per colloquia praua. j. ad Corinth. xv. ¶ Alia occasio immundicie in eis ⁊ in alijs est tactus impudicus in se et in mulieribus et in masculis. Eccli. ix. Cum aliena muliere non sedeas omnino: nec accũbas cum ea super cubitũ. Et Eccli. xxj. Qui tenet illam: quasi qui apprehẽdit scorpionem. Et Eccli. vij. Vincula sunt manus ei⁹. Prouer. vj. Numquid potest homo ignem abscondere. Hierony. Qui tangit carnẽ mulieris: non euadet sine periculo anime sue. Ad hoc facit exemplum Fundane ciuitatis episcopi Andree quod supra posui. Et de presbytero greco. et de sancto patre non tangente matrem. Eccli. xiij. Qui tetigerit picem: coinquinabitur ab ea. Unde legit̃ de quodam patre q̃ quum percussisset in naribus diabolum apparentem sibi in forma mulieris: q̃ et tunc manus ei⁹ cõputruit intolerabiliter per tres annos. Tanta esse posset delectatio cum consensu in tactu: etiã in tactu man⁹ mulieris vel iunioris: q̃ ibi esset mortale peccatũ. ita est periculosus sensus tactus. quem frater Jacob⁹ benedicti leonem vocabat. Unde non est tutum maxime iuuenib⁹ religiosis tradere manus deosculandas mulieribus. maxime iuuenibus vel adolescentulis. nec tenere man⁹ complicatas cum manibus eorũ. quia totum corpus earum

Mulierũ aspectus.

Colloq̃um mulierũ.

Tactus ipudic⁹.

et eorū ignis est. cui debet dici a sapiente castissimo. Noli me tangere. sicut patet in exemplo supra posito de beato Lodoico: qui matrem noluit deosculari. ad hoc. xxxii. dist. hospitiolum. vbi dicit Hieron. Si bonum est mulierē nō tangere: ergo malum est tangere. ⁊ xxxii. q. v. nec solo. De tactibus impudicis in se tetigi. s. in ista. ii. parte. in expositione threnorum. in. ii. ar. in. §. plura ergo. ⁊. est autem. cū ver. se. ¶ Alia occasio est videre vel sentire alios pariter cōmisceri. quia ex hoc icitatur natura corrupta ad libidinem. Unde ɔcilium toletanū. Procliuis est ad voluptatē et imitatrix natura vitiorum. xxx. q. iii. c. ii. Non expedit castis habitare cum cōiugatis. Pro omibus istis corruptionibus mentalibus ⁊ sensuum dicebat sanctus Basilius. Mulierem non cognoui: ⁊ virgo non sum. quia vera pudicitia nō solum est in corpore: sed in animo potius ⁊ sensibus. xxxii q. v. per prima. xvi. c.

¶ Articulus. lxxiiii. A

Expeditis preuaricationibus aliquorum religiosorum in tribus substantialibus que promittunt scz in paupertate/ obediētia/ ⁊ castitate. et hec plenissime pro eorū salute. ad alia eorum vitia etiam in quibus hodie participant cum aliis hmōi hominibus accedamus. Unde ⁊ eorum aliud vitium cōmuniter est ambitio. Nam isto carnali tempore religiosi quidam magis sunt ambitiosi ad scientiam honores et gloriā hui⁹ mūdi: ꝙ alii seculares. Nā et per se et p amicos consanguineos suos intus et extra ordinem honores ⁊ studia (vt pdsint) procurant: ⁊ precibus et enceniis et frequenter minis et terroribus ⁊ malitiis et cauillationibus. Nam ⁊ cōmuniter ad nullum aliū finem student multi ex eis (sicut experiētia manifestat) nisi vt possint fratribus dn̄ari: ⁊ in ordine et extra ordinē exaltari. Un̄ nec cōiter vacāt studio diligēter: ⁊ cōiter parū sciūt. q: nō diligūt scientiā: q̄ est donū spūssancti. Esa. xi. ppter eius finem debitum. vt deum melius cognoscant: ⁊ ei seruiant et proximo. sed vt ex ea potius apparenti ꝙ existēti honores et exemptiones ⁊ diuitias cōsequant. sicut oculate videmus. Magnitudo huius peccati ambitionis cognoscitur per penas pro eo inflictas. Chore em̄ cum multis leuitis de maioribus igne diuino succensi sunt: q: sacerdotium rapere voluerunt. Numeri. xvi. vii. q. i. denique. Item Dathan ⁊ Abiron: q: inuiderūt Moysi de ducatu: terra absorbuit. sicut ibidē legitur. et ex̄ de elec. licet. Itē Ozia rex lepra percussus est: q: sacerdotiū occupare voluit. iiii. Reg. xv. ⁊. ii. Paral. xxvi. ii. q. vii. §. itē cū Balaā ver. sicut ergo. ¶ Et propter hoc cōmittit symonia. Omnis em̄ ambitiosus in symoniam tendit. ii. Machab. iiii. Ambiebat Jason frater Onie summū sacerdotiū adito rege promittens argenti talenta trecenta octoginta ⁊c. Istud fuit peccatum primum luciferi ambientis sedem equalem deo. Esa. xiiii. de peni. di. ii. principiū. cum. §. pec. Bern̄. Quanti vsqz hodie feda sequūtur vestigia: immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominādi non dominet: quam sequimini miseri? Nonne iste est mons in quē ascēdit angelus: ⁊ factus est diabolus? Item Bern̄. Ambitio subtile malum. secretum virus. pestis occulta. doli artifex mater hypocrisis. liuoris parens. vitiorum origo. criminum fomes. virtutum erugo. tinea sanctitatis. cordiū excecatrix. ex remediis morbos creans. Hoc peccatū diffudet apostolus ad Hebre. v. Nec quisꝙ (inquit) sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tamꝙ Aaron. viii. q. i. In scripturis. ex̄ de elec. qualiter. Sic vocatus Nicola⁹. sic sanctus Ambrosius. sic sanctus Seuerus. lxi. dis. §. his oībus. sic Matthias. Actuū. i. xxvi. q. ii. nō exēplo. sic Josue Josue. i. viii. q. i. moyses. Quoniam etiam quos canonica electio et concors vocat: deus vocare presumitur. viii. q. i. licz ergo. i. q. i. ordinationes. c. si quis neqz. Sed hodie canonica electio facta est diabolica. Plures em̄ sunt in ecclesia qui eliguntur a diabolo: ꝙ a deo. ⁊ qui non per gratiam dei: sed per gratiā hoīm electi sunt permittente deo i. q. i. si quis neqz. ⁊. c. nullus itaqz. viii. q. i. audacter. Unde non deberent tales plati ponere in literis suis/ grā dei. sz gratia hoīm et dei furoris electos. Osee. xiii. Dabo tibi regem in furore. Spūs mendax ascendit in cor electum ⁊ altum. iii. Regum. xxii. ⁊ dicit. Ascende in Ramoth galaad. Ramoth interpretatur excelsum signum. ⁊ significat dignitatem. cui⁹ appetit⁹ est certū signū reprobationis. q: sm̄ Greg. quicūqz desiderauerit primaturā in terra: inueniet cōfusionem in celo. Nec inter seruos christi cōputabitur: qui de primatu tractauerit. xl. distic. quicūqz. al's est sub. c. multi. Galaad interpretat transmigrantes testes. q: ibi fit transmigratio de bonitate in iniquitatem. ps̄. x. Transmigra in montē sicut passer. q: honores poti⁹ detegunt sm̄ Archid. ꝙ mutant mores. sicut patz in Saule añ regnū humili/ post superbo. i. Reg. xv. Greg. Superbus totiens ad culpā apostasie dilabit: quotiens preesse hoībus delectatur. Chry. O prelate: tāto igit submittis caput oneri. Sed quem cōtigerit saluari de iis qui principant in tātis ruinis ⁊ tanta pigritia? video tamen currentes et spōte se proiicientes in pericula. Nūeri. xxv. Tolle cūctos principes populi: et suspende eos ɔtra solem. vbi Greg. Hec si hoīes cogitarent: principatus nō ambirent. sufficit em̄ p peccatis propriis argui et reddere rationē. quid necesse est p peccatis ppl'i ostētari cōtra solē? Fugit christus in montē quū vellent eū facere regē. Joā. vi. Greg. Rex fieri noluit. ad crucis vero patibulū spōte venit. Oblatam gloriā culminis fugit. penaz probrose mortis appetiit. vt mēbra eius discerēt fauores mūdi fugere: terrores minime timere. Contra ambitiosos. i. q. i. pricipat⁹. ⁊. c. nullus itaqz. vbi de hoc. ⁊. q. vi. c. vlti. vbi de hoc. ⁊. q. vii. sanctim⁹. lxi. dist. miramur. viii. q. i. in scripturis. ⁊. c. qui episcopatū. ex̄ de preben. q: intantum. ex̄ de rescrip. q: per ambitiosuz lib. vi. de elec. auaritie. in prin. lib. vi. ⁊. c. quorūdam. quod c. expresse loquit de ambitiōe religiosoꝝ. Cito me de hoc vitio expediui: q: que hic de hoc scripsi ⁊ plura alia extraxi supra in prima parte. §. cum vero ecclesia. ver. habet cupido glorie. in ar. lxii. Itez in ista. ii. parte in. ii. c. thre. in §. quō. ver. iuxta tropologiā. in ar. v.

¶ Articulus. lxxv. A

Ccultum aliud vitium religiosorū nostri tēporis propriuz acidia est. que definitur a Damasceno/ afflictio siue tristitia aggrauās. Et hec est infirmitas religiosoꝝ quorundam q̄ designati sunt in Helia. de quo d̄r iii. Regū. xix. ꝙ quū fugeret a facie Jezabel: in deserto proiecit se ad vmbrā iunipe ri: et petiit aie sue vt moreret tedio affect⁹. Scdm̄ Joan. cass. in lib. de acidia. Acidia d̄r tediū vel anxietas cordis. Cōtra tales acidiosos sunt exēpla de sole peragente cōtinue cursum suū ab oriēte in occidētē: qui remunerationē quasi sui laboris nō expectat. Eccl's. i. Oritur ⁊ occidit sol. Augu. Indecēs est christiano si radius solis eum in lecto inueniat. Posset em̄ dicere sol si loqui posset: Ampli⁹ laboraui ꝙ tu: ⁊ tamē iam surrexi. ⁊ tu adhuc dormis. De herbis crescētibus: que impedimētū hn̄t caloris et frigoris. Mat. vi. cōsiderate lilia ⁊c. ¶ B Item de formica. Prouerb. vi. Uade ad formicam o piger. Ubi quinqz notabilia et exemplaria sunt de ea. scz ꝙ a paruo animali docet hō. ar. xxiiii. q. iii. si habes. Scdm̄/ ꝙ p multos cursus ⁊ discursus qrit cibū suū. et hō est remissus in qrendo cibo aie sue: et corpis etiā frequēter. ɔ quos ps̄. cxxv. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Eccl's. xi. Mane semina semē tuū: ⁊ vespere nō cesset man⁹ tua. Tertium/ ꝙ non hz ducem quē sequat: ⁊ qui puniat negligentiā eius. homo vero hz. vii. q. i. sciscitaris. Quartū est/ ꝙ purum granū eligit. et homo spurcius. Prouerbio. xvi. Os stultoruz dissimile erit. Quintū/ ꝙ formica adeo se

Religiosorū ambitio.

Acidia

in formica qd cōsiderandum.

onerat ꝙ minor videtur suo onere: ꝛ homo vix pro anima paruꝫ laborare potest. qui si vellet: multo plus posset facere ꝙ credat. ad. hoc. xlviij. dist. oēs huius seculi. Itē de ape cū tanta solicitudine aluearia fabricante. de conse. di. v. nunꝙ. Item labor agricolarū/ mercatorū/ artificū/ militum/ nautarum. qui tot labores pro corporibus perferunt. ꝛ tamen pro regno celesti vix modicum possumus laborare. pꝛe. c. omēs. Aug. O si possemus excitare homines: ꝛ cum ipsis pariter excitari: vt tales essemus amatores vite permanentis: quales sunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretricē ornatam: ait. Ignosce mihi omnipotens deus: quia meretricis huius ornatus pro mundo superauit totius vite mee industrie ornamenta. Abbas Pambo videns aliam meretricē in Alexandria: fleuit. ꝛ ait querentibus quare fleret. Due sunt cause. vna de perditione illius anime. alia q: non habeo tale studium placēdi deo: quale habet ista vt placeat hominibus. ¶ Itē exempla sanctoꝝ. Dauid ait. ps. lxxxv. Pauper suꝫ ego: ꝛ in laboribus a iuuētute mea. Prouer. vltimo. Panē otiosa non comedit. Exemplum de christo Jo. iiij. Fatigatus ex itinere ꝛc. Ber. Quādiu vixero: memor ero laborum quos christus sustinuit in predicando. fatigationum in discurrēdo. Luce. viij. tentationū in ieiunando. Mat. iiij. ꝛ Luc. iiij. vigiliarū in orando. Mat. xij. et. xiiij. ꝛ Luc. vj. lachrymarum in cōpatiendo. Luc. xix. Recordabor etiam dolorum/ conuiciorum/ sputorum/ colaphorum. Mat. xxvj. subsannationū/ exprobrationuꝫ/ clauorū/ ꝛ similiū. alioquin requiretur a me sanguis iustus qui effusus est super terram. Unde ꝛ dicebat ps. ix. Tu solus laborem ꝛ dolorem cōsideras. Job. v. Homo nascitur ad laborem. vbi Ber. Homo ad laborem natus si laboreꝫ refugit: nec facit ad quod natus est. ad quod venit in mundum: quid respondebit ei qui misit eum: qui instituit vt laboret? ¶ C Contra non laborātes. ps. lxxij. In labore hominum non sunt. vbi Ber. Sint necesse est in labore demonum. qui in labore hominum non fuerunt. de pe. disti. j. serpēs. Requisitus Arsenus in quo cōfideret. respōdit. in eo quod homines fugi: aliqñdiu tacui: fleui: potissime in hoc gaudeo: q: manib⁹ laboraui cuꝫ Paulo Ephe. iiij. de conse. dist. v. nunꝙ. ¶ De nostra dña legitur Luce. j. abijt in montana cum festinatione Genes. xviij. Festinauit Abraam ꝛc. Virg. Senex currit: Sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenit in domo sapiētis. Et christ⁹ zacheo. Luc. xix. Festinās descēde. Hiero. super illud Ezechiel. xvj. Hec fuit iniquitas sodome ꝛc. Semper inquit aliquid est faciendū: ne ager nostri pectoris manu cessante malarū cogitationuꝫ sentibus occupet. Eccli. vij. Non oderꝫ laboriosa opa. Rusticatio a deo data fuit qñ Ade dixit Gen. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. vel qñ positus fuit in paradisuꝫ vt operaretur. Gen. ij. Eccl's. ix. Qđcūqꝫ pōt manus tua instāter operare ꝛc. ij. Thessa. iij. Si quis nō vult operari: nō māducet. ij. ad Timo. iiij. In oībus labora. Galat. vj. Bonum faciētes nō deficiamus. Apoc. iij. Utinā esses frigidus aut calidus. sed q: tepidus es ꝛc. vbi dicit interlinearis glos. ꝙ maior spes est de frigidis ꝙ de tepidis: q: tepidi quamdā fiduciā ꝛ securitatē accipiūt de eo ꝙ aliqđ boni agūt. ꝛ ideo se nō corrigūt sic in religiosis apparet: qui cōiter postꝙ sunt tepefacti: sunt incorrigibiles. q: tenēt se ꝛ reputāt. Sed tales euomunt ab ore dei: qñ in deteriora pcipitant: vel impenitētes moriuntur. De hoc per Jo. cass. coll. iiij. Danielis de hoc. j. e. h. ver. 5 istā. De hac tepiditate dicit Hiero. Sola est q̄ solet deo vomitū puocare. Luc. xiij. de ficulnea nō reddēte fructū di. Succide illā. Mat. xxv. Tollite ab eo. s. pigro talentum ꝛc. Mat. iij. ꝛ vij. Luc. iij. Ois arbor que nō facit fructum: succidet ꝛ in ignē mittet. ex de deci. q̄uis. Raban⁹. Si sterilitas ī igne mittet rapacitas quid meret? Job. xl. Circūdant eum salices de torrēte. i. infructuosi faciūt vmbram diabolo: sub qua requiescit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuū ꝛ pedū summitates.

Adonibezech qui dicitur dñs mutans vel dñs fulgurans: vel dñs egestatis vel vani contemptus: est diabolus qui amputat hominib⁹ (qui se deberent regere) summitates pedum ꝛ manuū: vt laborare non possint. In domū vacātem intrat diabolus cū septem spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonē scꝫ diabolum super vacuū. i. cor otiosum vacuū bono. et dormit in secreto thalami id est hominis otiosi vani ꝛ infructiferi Job. xl. Prouer. xx. Propter frigus piger arare noluit. mēdicabit ergo estate: ꝛ nō dabit ei. ꝛ Prouer. x. Egestatem operata est manus remissa ꝛc. Et. xxviij. Qui operat terraꝫ suā: saturabit panibus. Qui sectatur otiū: replebitur egestate. et. xxiiij. Usqꝫ quo piger dormis? vsqꝫ quo de somno consurges? Parū inquā dormies. modicū dormitabis pauxillum manus cōseres vt quiescas: ꝛ veniet tibi quasi cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus. Et loquitur de egestate ꝛ mendicitate perpetua gehennali. in qua tales acidiosi famē patientur vt canes ꝫm Dauid ps. lviij. Job. xviij. Attenuetur fame robur eius: inedia inuadat costas eius. Prouerb. xxiiij. Per agrum hominis pigri transiui: ꝛ ecce totum repleuerant vrtice. tentationes scilicet carnales pungentes. Eccl's. x. In pigritijs humiliabit contignatio. cōtignatio est lignorū connexio que fit in inferiori parte tecti. quā piger ex pigritia pmittit humiliari ꝛ destrui. Hoc est propriū pigri: non subuenire periculis in tēpore opportuno. Eccli. xxij. In lapide luteo lapidatus est piger. ꝛ oēs loquētur sup aspernatione illius. De stercore boū lapidatus est piger. et omnis qui tetigerit eum: excutiet manus. Desideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. q: acidiosus affligitur spirituali paralysi: designatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis. qui male torquetur: q: quiescendo torqretur. sed qui torquetur laborando: bene torquetur. quia vtiliter. Mat. viij. Gen. iij. Maledicta terra i opere tuo. in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Bern. Hec est maledictio Ade: vt in terra laboris nostri ꝛ in agro cordis ꝛ corporis nostri noxia ꝛ inutilia gratuito passimqꝫ pueniant. vtilia vero ꝛ necessaria cum labore. Si spiritus remissus fuerit: caroqꝫ aduersus spiritū concupiscit: quotidie aliquid super ipsum apponit. Prouer. xij. Manus remissa tributis seruiet manus fortium dominabit. Ibidem. Qui operatur terram suam: satiabitur panibus: qui autem sectat otium stultissimus est. Cañ. ij. Tempus putationis aduenit. Bern. Quis ita ad vnguem omnia a se superflua resecauit: vt nihil se habere putet putatione dignuꝫ? Credite mihi ꝛ putata repullulant: ꝛ effugata redeūt: ꝛ reaccēduntur extincta: et excitantur sopita. Parum est ergo semel putasse. sepe putandum est. immo si fieri posset/ semp quia semper quod putari oporteat: si non dissimulas: inuenis. Quantumlibet in corpore manens profeceris erras: si vitia credas emortua ꝛ non magis oppressa. Velis nolis inter fines tuos habitat Jebuseus. id est concul catio. xj q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari potest: sed non exterminari. Unde in tanto discrimine consilium est obseruare diligenter: ꝛ mox vt renascentium vitiorum capita apparebūt: prompta seueritate abscindere. quod sine ingenti labore non fit. Matthei. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo scilicet pigro misericordiā ꝛc. Jo. xiiij. Quomodo diligit me ꝛc. Greg. Nunꝙ est amor dei otiosus. operat eñ magna si est. si autem operari renuit: amor non est. ¶ Acidia nedū priuat gratia: sed ꝛ fructu scꝫ gloria. Bern. Cui⁹ me priuaret amara mors vita: ꝙ fructu gratie. nam vita sine fructu mors. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoso securis ꝛ ignis. Matthei. iij. ꝛ Luc. iij. Regnum celorum vim patitur. Matthei. xj. vbi glos. Grandis violentia est in terra nasci. et celum rapere ꝛ habere per virtutē. quod per naturam non possumus. Gregorius. Nemo in hoc vite itinere torpeat: ne in patria locum perdat. Idem.

Iustus ne celestia perdat/cauet: et ne inanis ab opere
dies eat. Acidiosus tēpus pdit quod preciosuz est. Bern.
Non parū estimes tempus quod in factis vel dictis otio/
sis expenditur. volat enim verbum irreuocabile. volat tē/
pus irremediabile. nec auertit insipiens qd amittat. Idē
Nihil preciosius tempore. sed heu nihil vili⁹ hodie repu/
tatur. Idem. Tempus tibi impēsum requiretur qualiter
sit expensum. ꝛ sicut capill⁹ nō perit de capite: ita nec mo/
mentum peribit de tēpore. ps. lxxiiij. Quum accepero tē/
pus: ego iustitias iudicabo ꝛc. Thre. i. Uocauit aduersuz
me tps. Io. cas. in. x. li. de acidia. ait. Acidia affinis est tri/
stitie: ac solitarijs magis experta infestio: hostis ac frequēs:
maxime circa horam nonā monachū inquietās. vt qdam
febris ingruens tēpore prestituto ardentissimos estus ac
cessionum suarū solitis ac statutis horis anime inferens
egrotanti. Et deniqꝫ nōnulli senum hunc esse pronuntiāt
meridianuz demonē. ps. xc. A demonio meridiano. q quū
miserabilē obsederit mentē: horrorem loci/celle fastidiū/
fratrū quoqꝫ qui cum eo vel eminus cōmorantur tamq̄
negligentium ac minus spiritualiū aspernationē gignit
atqꝫ contemptū. Ad omne quoqꝫ opus facit desidem atqꝫ
inertem. Non eīm in cellula residere: non operam sinit im/
pendere lectioni. nihilqꝫ se proficere sine tēpore in ea com
morans crebrius ingemiscit. nec habere se fructū aliquem
spiritualem donec fuerit illi cōsortio copulatus queritur
atqꝫ suspirat. ꝛ ab omni se dolet spirituali questu inanem
in loco vacuumqꝫ consistere: vtpote qui quum posset ali/
os regere: nullum edificat. absentia longeqꝫ posita mona
steria loca etiam illa magis ad profectum vtilia describit
consortia quoqꝫ fratrum ibi suauia ꝛ plena consolatio/
ne spirituali. depingit econtrario vniuersa que habētur
pre manibus aspera. ꝛ non solum edificationē nullaz esse
in fratribus qui morantur in loco: sed nec ipsum quidem
victum corporis absqꝫ ingenti labore conqueri postre/
mo non posse in eo loco durantem deinde lassitudine in
corporis cibiqꝫ esuriem quinta sextaqꝫ hora tantam sus/
citat: vt velut longo itinere grauissimoqꝫ labore cōfectus
sibimet lassusqꝫ videatur. Tum preterea huc illuc anxius
circumspectat. ꝛ fratrem sibi quēpiam aduenire suspirat.
sepiusqꝫ ingreditur ꝛ egreditur cellam. ac solem velut ad
occasum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita
quadam irrationabili mentis confusione velut terra re/
pletur caligine. omniqꝫ actu spirituali reddit ociosus ac
vacuus. vt nulla re alia tante oppugnationis remedium
q̄ visitatione fratris cuiuspiam seu somni solius benefi/
cio posse existimet inueniri. deinde honestas idez morbus
ac necessarias suggerit salutationes fratrib⁹ exhibēdas
visitationes infirmorum vel emin⁹ vel longius positorū
peregrinationes etiā sanctorum suggerit. ꝛ ibi multas in
dulgentias obtineri. Quedam etiam pia suggerit officia
scilicet parentes debere inquiri: ꝛ ad salutandum eos cre
brius properari. ¶ De hoc vitio Dauid ps. cxviij. Dormi/
tauit anima mea pre tedio. i. pre acidia ꝓpric salutis. Nō
corpus dixit sed animā dormitasse. vere eīm ab omni con/
templatione virtutū ꝛ intuitu spiritualium sensuum dor/
mitat anima mea: que perturbationis huius telo fuerit
sauciata. ¶ Contra hunc morbū Apostolus ad Thessa.
in. i. epistola. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abun/
detis magis: ꝛ operam detis vt quieti sitis: et vt vestrum
negotium agatis: ꝛ operemini manibus vestris sicut pre
cipimus vobis: et vt honeste ambuletis ad eos qui foris
sunt: ꝛ nullius aliquid desideretis. Que verba contra aci
diosos exponit vtiliter Io. cass. in predicto vitio de acidia
ꝛ predicto loco. ꝛ posui lati⁹ supra in hac pte in. §. ex quo
sponsa. ꝟ Item idem in. x. li. in. ar. i. Hec est autem apud
Egyptum ab antiquis patribus sancita sententia operā/
tem monachum demone vno pulsari: otiosum vero innu/
meris spiritib⁹ infestari. Nil⁹ acidia est lassitudo aie q ten
tationibus fortiter nō resistit. Quod eīm est esca in corpo
re sano. hoc tētatio in fortissima anima. Nubes sine aq vē
tus psequit. ꝛ mens patiētiam non hns a spū acidie dis/
sipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco suo.
qui autem habet tolerantiam: cū silentio degit. Semper
infirmorum visitationem immittit acidia. patiēs autem
contentus est proposito suo. Acidiosus monachus in mi
nisterio velox mandatum reputat satisfactionē suā. Cir
cūito: monachus quasi frigore in solitudine modicū nō
quieuit. et rursus fertur. et non faciet fructum virtutis.
Oculus monachi otiosi semp attendit ad ostium. et mēs
eius aduentum visitantiū meditatur. Stridorem ianua
dedit: et ille protinus exiliuit. vocem audiuit et per fene/
stram aspexit. Acidiosus lectitans sepius oscitatur: et in
somnū demergitur: facile confricat aciem: ꝛ manus extē/
dit. et oculos auertens a codice/parietez intuetur. ꝛ rur/
sum rediens incipit paululum legere. ꝛ aperiens vltimā
partem libri verboz curiosus existit: et numerat quater/
niones: supputat versus. postremo complicans librū ca/
piti suo supponit. Ordina tibimetipsi in omni tēpore mē
suram: et nec primum abscedas: donec cōsummaueris il/
lud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et spiritus acidie
effugabitur abs te. ¶ Climacus in gradu. xiij. de acidia.
Acidia est anime remissio/et resolutio mentis/pusillani/
mitas exercitationis/odium professionis/mundanoz bea
tificatrix/vel quasi inuisceros et sine benignitate detra/
ctrix/in psalmodia infirmans/in oratione ferrea/in ope/
ratione manuū importune pigra/in obediētia improba.
Medicus mane visitat infirmantes. ꝛ acidia exercitato
res circa mediū diem. In oratione stantibus necessaria
negotia reducit ad memoriam. non presente psalmodia
acidia non apparet. et finito canone aperti sunt oculi.
In tempore acidie apparēt violenti: qui inde sibi inferūt
et rapiunt celum. Matth. xi. Nihil eīm aliud ita sicut aci/
dia coronas consiliat. In vitis patrum legitur q quodā
tempore abbas Antonius dum resideret in eremo: spi/
ritu tentatus acidie/cogitationibusqꝫ diuersis implica/
tus/dicebat ad dnm. Domine saluari desidero: sed cogita
tiones varie non permittunt. Et post paululum surgens
quemdam sibi similem suspicit torquentem funiculum ꝛ
surgentem et orantem. Erat enim angelus ad emenda/
tionem Antonij destinatus. a quo sermonem audiuit. Et
tu ita faciens Antoni saluaberis. Item quidam frater re
quisiuit Achillam dicēs. Nulla opera facio monachi: sed
in negligentia constitutus comedo/bibo/dormio. Cui
senex dixit. Curre et sede in cella tua. ꝛ qd potes fac sine
perturbatione animi. et confide in deum: quoniā qui se/
det in cella propter deum inuenitur in loco vbi est sanct⁹
Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella re/
cedere et infirmos visitare qꝫ non poterat ieiunare/ait
Arsenius. Uade manduca ꝛ bibe ꝛ dormi: ꝛ ne opereris.
tantūmodo pedē tuum extra cellā non efferas. continen
tia eīm celle monachum ad ordinem solet bonoz vite de/
ducere. Alter requisiuit abbatem Achillam dicēs. Cur
sedens in cellam meam patior acidiam? cui senex. Quia
necdum vidisti requiem quam speramus: neqꝫ tormenta
que timemus. si enim ea diligenter inspiceres: etiā si ver/
mibus esset plena cella tua vsqꝫ ad collum: tu tamen in
ipsis latens permaneres sine acidia. Dixit quidam senex.
Ideo non proficimus: quia mensuras proprias ignora/
mus. nec habemus patientiam in opere quod incipim⁹:
sed sine labore volumus adipisci virtutem de loco in lo/
cum. acidia turbante transimus sperantes quia inuenie/
mus locum vbi non est diabolus. Serapion in collatio.
de. viij. vitijs. Acidie genera sunt duo. Unum qd ad som/
num precipitat estuantes. Aliud qd cellaz deserere ac fu/
gere coarctat. ¶ Circa accidiam religiosoruz multiplex
malum inuenitur: Unum est q quum ipsi sint quasi conti
nue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non ape
riunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel
ipsi deo. Greg. Quum oramus: cū deo loqmur. Quū vo
legim⁹: loqtur nobis de⁹. Itez aliud. q nō pficiūt in hijs q

religionis sunt. immo quāto diutius in religiōe sunt: tāto
magis dissoluti sunt. quod valde miserabile ⁊ verecundū
est. sicut in scholis esse ⁊ nō addiscere. xij. q. ij. socrates. sub
c. gloria. Item aliud. quū sint in statu in quo non solum
currere sed ⁊ volare deberent: sicut viri contemplatiui. de
quibus Esa. lx. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Pigri
tamen ⁊ tardi inueniuntur: etiam illi qui strenui erant in
seculo. Unde super illud ps. xviij. Exultauit vt gigas ad
currendam viam / scilicet christus. Bern. Currentem nō
apprehendit: q: ⁊ ipse pariter non cucurrit. Item aliud
ꝙ in loco vbi maior est conflictus: securi ⁊ somnolēti effi/
ciuntur. In maiori cōflictu sunt claustrales ꝙ alij. ⁊ plus
gaudet diabolus qn̄ claustralis tāgit mulierē mala intētio
ne: ꝙ de adulterio hōis secularis. ar. xl. dis. hō. vide qd no.
xxvij. q. ij. inuēta. ⁊ qd legitur ⁊ no. xxxij. q. v. q viderit. Un/
de non deberent claustrales esse securi. sed cum timore et
tremore salutem suaȝ operari. In eis eīn dicit Apostolus
ad Ephe. vj. Non est nobis colluctatio / scilicet religiosis /
aduersus carnem ⁊ sanguinē. subaudi tantum. sed aduer
sus principes et potestates: aduersus mundi rectores te/
nebrarum harū ⁊c. Item aliud ꝙ volunt esse ociosi vbi
non est locus otij. scilicet in agone et cursu. j. ad Corin. ix.

Accidie species multe.

¶ D Species acidie. xvj. sunt: tepiditas / mollities /
somnolentia / otiositas / dilatio / tarditas / negligētia / in/
perseuerantia / remissio / dissolutio / penuria / ignauia / in/
deuotio / tristitia / tedium vite / desperatio. ¶ Tepiditas

Tepiditas.

est paruus amor boni. que videt esse radix in peccato aci/
die: ⁊ origo ceteroȝ que enumerata sunt. Inde accidit ꝙ
homo fortis ⁊ sapiens non facit decimā partem peniten/
tie quam facit vna vetula pauper simplex. hoc est propter
paruum desideriū boni. Bernar. Ideo multa non possu/
mus: q: multa nolumus. Item ibidem. Si incipis: incipe
perfecte. Si in profectu es: hoc ipsum iam perfecte age. si
perfectionis aliquid attigisti: ipsum in temetipso metire.
Si vero quis desiderat: desideriuȝ deus adimplet. ps. xx.
Desiderium anime eius tribuisti ei dn̄e. Quis hodie dicit
cum ps. xxxvij. Dn̄e ante te omne desiderium meū. Et ite/
rum. xli. Sicut desiderat ceruus ad fontes aquarū. Con/
tra istam tepiditatem dictum est Apoca. iij. Utinam esses
calidus aut frigidus. aut religiosus spiritualis / aut frigi
dus secularis. sed q: tepidus es / tepefactus religiosus a
feruore cū quo mūdum dimisisti. incipiaȝ te euomere ex
ore meo. q: peior est ⁊ fastidibilior cibus tepefactus ꝙ frigi
dus vel calidus. sic peior religiosus tepefactus ⁊ relaxatus
ꝙ secularis. ar. xlvij. di. quantumlibet. xi. q. j. sciant. de pe. di.
ij. pennata. de hoc late in colla. Danielis que est quarta in

Mollicies.

libro collationū. ¶ Sequitur de mollitie. que est impatiē
tia rei dure. Unde Prouer. xviij. Qui mollis est ⁊ dissolu
tus in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Mollis
est qui cedit duris: ⁊ tribulationibus succūbit: ⁊ ab opere
desistit. Talis sua opera dissipat. Ad quam miseriam veni
ant molles ostēdit Deuteronomij. xxviij. Tenera mulier
⁊ delicata que super terrā ingredi non valebat: nec pedis
vestigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem ni/
miam: inuidebit viro suo ⁊c. Summū remedium contra
mollitiem est ignis spiritussancti qui lutea cōsolidat. ⁊ as/
suetudo duroȝ. Bern. Rustic duros habet neruos for/

Somnolentia.

tes lacertos. exercitatio fecit. sȝ torpore mollescit. ¶ Se
quitur de somnolentia. de qua Prouer. xix. Pigredo immit
tit soporem. Quod potest intelligi de sopore contēplatio
nis in illis qui nomine orationis palliāt suam pigritiam:
nolentes aliquid operari. sicut dicūt ⁊ faciunt Begardi
de Alemānia. ⁊ alij de Lombardia qui vocantur Aposto/
li. de quorum numero quū quidam venisset ad abbatem
Siluanum: ⁊ reprehendisset q: fratres manibus labora/
bant. senex fecit eum includ in quadam cella ⁊ dari ei co
dicem ad legendū. Hora solita comederunt fratres: ⁊ nō
vocauerunt illum. Quumqȝ transisset hora: respiciebat
ille vtrum vocaretur ad cibum. ⁊ interrogauit senē / vtrū
fratres comedissent: ⁊ quare non vocauerant eū. Cui se/
nex. Tu hō spiritualis es: ⁊ nō habes necesse hanc escam
carnalem. nos aūt carnales comedimus: ⁊ ideo operamur.
⁊ quū audisset: incepit penitere. Cui abbas. Ergo neces/
saria est Martha Marie. Luc. x. ex de renun. nisi. § penl.
Idem no. ij. § ex quo spōsa. ṽ. alius frater. in ar. lj. De som/
no corporis. Prouer. xxiiij. Usquequo piger dormis? Ber
nar. Caue serue dei inquantum potes: ne sit somnus non
quies lassi / sed sepultura corporis suffocati. Eccli. xxij. Cū
dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiā. ⁊ in fine
orationis dicit. Quis est hic? Si stultus nō habuisset vo/
luntatem dormiendi per duos dies: tamen tēpore lectio/
nis vel sermonis dormiret. quod immissione demonis fit. vt
in vitis patrum legitur de Macheto. qui a domino hanc
gratiam impetrauit: vt quotquot diebus ac noctibus spi
ritualis collatio ageretur: nunꝙ dormiret. Siqs vero de/
tractionis verbū seu otiosum tentasset in fratrem: in somnū
protinus concidebat. vt narrat Jo. cass. in. v. li. de gastrimar
gia. De hoc somno venit multiplex malum. Judi. iiij. ⁊ de
Sysara qui dormiens occisus est. ⁊ eodem. xvj. de Samso
ne qui obdormiuit inter genua Dalile: et excoculatus est.
Item in libro Judith que occidit holofernē dormientem
Judith. xiij. Et Isboseth dormiendo decapitatus est. ij. Re/
gum. iiij. Ad hoc vt debito modo dormias necessarius est
labor discretus. Eccle. v. Dulcis est somnus operanti siue
parū siue multū comedat. Et sobrius cibus ⁊ potus est custo
dia sensuū tuorum Bern. Sobrium cibum / sobrium sen/
sum / sobrius sequit somnus. Est autem alter somnus dul
cis contemplantium. De quo Hiere. xxxi. Somnus meus
dulcis mihi. Tales sponsus prohibet excitari. Cān. iij. Ad
iuro vos filie hierusalē. ⁊ j. Ne suscitetis neqȝ euigilare fa
ciatis dilectam: donec ipsa velit. De hoc etiam somno Ge
ne. ij. Immisit ergo dn̄s deus soporem in Adam: quū ob/
dormiuisset. Unde super Cān. Bern. Iste sopor raptus fuit
de pe. distin. ij. § romanos. ṽ. adam. Unde dicit ibi. Mihi
videtur incommutabilis veritatis intuitum et abyssum
diuine sapientie corporis excedens sensibus obdormisse
quod ex verbis eius conijci potest: dum tamꝙ ebrius de
cella vinaria veniens ⁊ eructans magnum pietatis sacra
mentum quod tanto post in christo et ecclesia apostolus
commendauit. ad Ephe. v. Hoc nunc (inquit) os ex ossi/
bus meis ⁊c. xxxv. q. x. fraternitatis. ex de biga. debitum.

Otium.

¶ De otio. Prouerbioȝ. xij. Qui sectatur otium: stultissi/
mus est. Stultus quidem quia futuram vitam non pre/
uidet: ⁊ presentē negligit. Stultior: quia hostibus et de/
monibus se exponit. Stultissimus quia hostes suos nutrit
quia otio vitia nutriuntur ⁊ impinguantur: sicut solent in
otio impinguari. De primo / Ecclesiastici. ix. Melior est
canis viuus leone mortuo. Leo mortuus est aliquis ma/
gnus otiosus: cui preualet canis viuus id est aliquis vi/
uus strenuus et operans. Nec solum mortuus est otio/
sus: sed bis mortuus quia in corpore ⁊ in anima. Unde in
canonica Jude. ij. capt. Arbores autūnales infructuose
bis mortue. De secundo Threno. iij. Tetendit arcū suum
⁊ posuit me sicut signum ad sagittam. Otiosus enim est
quasi signum ad sagittam. quia potest vndiqȝ a demoni/
bus sagittari. Est enim velut castrum sine muro. Unde
Ezechie. xxxviij. Ascendam ad terram absqȝ muro. verbū
est diaboli. Ueniam (inquit) ad quiescētes habitantesqȝ
secure. Homo bene occupatus / est velut castrum clausum
Augusti. Non facile capitur a tētatione: qui bono vacat
exercitio. Otiosus non tantum vni hosti: sed pluribus
expositus est. vt dixi supra de accidia. De tertio / Bernar.
Omnium tentationum ⁊ cogitationum malarum ⁊ inu
tilium sentina est otium: quia omnes sordes luxurie ver/
bositatis et nugarum necnon et curiositatis et superbie
recipit. De luxuria exemplum in Dauid. qui postꝙ fuit
in pace ab hostibus: cum Bersabee adulterauit. ij. Re/
gum. xj. de peniten. distinc. ij. § opponitur. ver. numquid
Dauid. Et de Salomone fornicante et idololatrante in
otio. iij. Regum. xj. xxxij. q. iiij. salomon. ¶ De verbositate

⁊ curiositate.i.ad Timo.v.Adolescentiores viduas deuita ⁊c. De nugis. Bern. Otiositas mater nugarū: nouerca virtutum. ⁊ q: otiosus locū facit diabolo in se: ideo omni loco est indignus preter ꝙ inferno. In celo eñ nō recipietur. celum eñ merces tantū erit operarioꝝ. Mat.xx. Uoca operarios ⁊ redde illis mercedem. Nec in paradiso terrestri. Gen.ij. Tulit ergo deus hoiem: ⁊ posuit eum in paradiso voluptatis: vt operaret̃ ⁊ custodiret illum. In purgatorio non. Unde in ps̄.lxxij. In labore hoim nō sunt ⁊c. Et ideo non cum hominibus flagellabunt̃ in purgatorio sed cum demonibus in inferno. Multā malitiam docuit otiositas. Eccli.xxxiij. Frater Egidius socius beati Frāncisci dicebat ꝙ ociosus amittit hunc mundū ⁊ alium: non fructificādo sibi nec alijs. Impossibile est virtutes acq̄ri sine solicitudine ⁊ labore. Iuuenis qui laborē recusat: regnum celoꝝ recusat. Si solicitudo non prodest: negligētia nō nocet. ij.q.v. quāto. ex̄ de postu.pre.ca.i.§. nos ergo Quia sicut bonū non prodest: malum non nocet. Sicut otiositas mala est via ad infernū: ita otiositas ⁊ q̄es sancta est via ad celū. De quo otio sanctus Aug. Otium sanctum querit charitas veritatis.i.cōtemplationis. Negotium iustū suscipit necessitas charitatis. viij.q.i.qui episcopatum. Item Egidius. Homo petit a deo bonū sine mensura ⁊ sine fine: ⁊ vult ei seruire cum mensura ⁊ cum fine. Qui ergo vult sine mensura ⁊ sine modo amari ⁊ remunerari: debet sine modo amare ⁊ sine mensura seruire ⁊ sine modo. Qui exfructat corpus suum amore altissimi de bono quod facit a celo inferius premiū non requirit aliquod. Ego possem dicere veraciter ꝙ qui (quod est leue) alleuiat sibi iugum dñi ⁊ laborem: aggrauat sibi illud Mat.xi. ⁊ qui id aggrauat: sibi alleuiat. Utinā facerent homines illud Mat.xi. etiam qd̄ melius esset corpori in hoc mundo. corpus aūt sentit de bonis anime. Multum debet homo esse solicitus ad custodiendū sibi gratiā datam a deo: ⁊ cum ea fideliter laborare. ij. Cor.in.vi. q: sepe amittit fructus pro folijs. ⁊ grana pro paleis. Quibusdā autē dat fructus: et frondes facit ei caras. quibusdā dat vtrūq̄. Maius reputo bona data a deo conseruare: ꝙ acquirere. Qui nouit acq̄rere / sed nescit reponere: nunquā ditabit̃. Homo propter negligentiam suam perdit perfectionem suam. Si quis esset pauperrimus: ⁊ diceret ei aliquis / accōmodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes eam: ⁊ per hoc habebis thesaurū infinitum. nōne iste studeret exfructare solicite illā? Res mutuata nobis a deo est caro nostra. ⁊ quasi tres dies sunt totum tempus vite nostre. Si vis q̄ frui: stude lucrari. si eñ non laboraueris: non quiesces. Si omnes agri ⁊ vinee huius mūdi essent vnius hominis qui nō coleret: quem fructum perciperet inde? Alius autē habēs paruam quātitatē agrorum ⁊ vinearum: ⁊ bene colens: percipit inde fructus pro se et pro aliis. Uerbum ironicum est / Ad spem vicini tui nō ponas ollam ad ignem. Non est homo beatus si bonā habet voluntatem: nisi bonis operibus studeat eā sequi. q: ad hoc deus dat gratiā suam homini: vt sequatur eam. Paulus. Gratia dei sum id quod sum. ⁊ gratia in me vacua nō fuit. i. Cor.xv. hucusq̄ frater Egidius. ¶ Sequit̃ de alia specie acidie / que est dilatio. que multū nocet: q: nocuit semper differre paratis. q: qui non est hodie cras minus aptus erit. De dilatione conuersionis. Eccli.v. Non tardes conuerti ad dominū. Sopho.i. Uox cantantis in fenestra coruus in superliminari. Aug. Differebam de die in diem viuere in te: ⁊ non differebam mori in memetipso. Item Aug. Ipsa res est que multos occidit: quum dicunt cras cras: ⁊ subito clauditur ostium ⁊ remanent foris cum voce coruina: q: non habent gemitum columbinum. Cras cras vox corui est. Eccli.xxxij. Hora surgēdi non te trices id est alijs curis implices. Bern. Ab ore putei gehēne eripiar: ⁊ inducias petam: ⁊ cunctabor exire? Abscondi ignē in sinu meo: ⁊ exustos iam latere / iam nudatis visceribus / iam sanguine defluente / diu mihi deliberandū est: an expergiscar / an excutiam / an abijciam illum. Contra talem malam dilationem ad remanendum in peccato de pe. di. iij. ille rex. Ille rex tantus ⁊ potens nec exiguo quidē momento manere penes se delicti passus est cōscientiam: sed prematura confessione atq̄ imenso dolore reddidit peccatum suo domino ⁊c. Ut mora noceat. ex̄ de reg. iur. mora.li.vi. Nescimus quid erit cras. Mat.vi. xij.q.i. habebat Actu.i. Non est vestrū nosse tempora. Bern. Quid de futuro miser tam temerarie presumis. tamꝙ pater tēporum momenta in tua et non magis in sua posuerit potestate? Bern. Cōputatio dilata multa facit obliuisci. Contra dilationem confessionis de pe. di. vij. sed nullus. Utrū quis teneatur statim confiteri quū peccat ⁊ sacerdotem habet tenetur ꝙ nō. no. de pe. di. v. in summa. ¶ Alia species acidie est tarditas. Bern. Magna confusio ardenti⁹ desiderant seculares semper vitiosa: ꝙ nos vtilia. Contra eam. Magi ab oriente properant. Mat.ij. Et Maria cū festinatione abijt in mōtana. Luc.i. Et tres Marie valde mane veniunt ad monumentū. Mar. Mat. ⁊ Luc.vlt. ⁊ Io.xx. Et dñs non permisit filium sepelire patrē: sed ꝙ statim sequeretur eū precepit. Mat.viij ⁊ Luc.ix. Idem de Petro ⁊ Andrea Iacobo ⁊ Ioāne. Mat.iiii. ⁊ Matthe⁹ statim christum secutus est. Luc.v. Mat.ix. Et Zache⁹ festinus descendit de arbore. Luc.xix. Et in credēdo tarditas increpatur. Luc.xxiiij. Adde que scripsi.s̄. in.§. cōmendabilis. in.§. quart⁹ gradus. in ar.lxix. ⁊ qd̄ scripsi.ij.c.§. occultum aliud.v̄. de dña legitur in isto ar. ¶ Alia species acidie est negligentia. que est cōtraria diligentie. de qua cōmendatur mulier habens drachmas decem Luc.xv. ⁊ de qua Prouer.xxiiij. Diligenter exerce agrum tuū. quod dixit Herodes Mat.ij. malitiose nobis predica. Ite ⁊ interrogate diligenter de puero. Qui timet dñm nihil negligit. Eccle.vij. De negligētia prelatorū supra in multis locis tractaui. de qua.ix.q.iij. cū simus. lxxxix. di. volumus. xliij. di. ephesijs. xl. dist. si papa. ex̄ de of. or. irrefragabili.i. rñso. vbi de hoc. de regu.c.vlt. de sta.mo. cum ad monasteriū.§. penulti. vbi de hoc. de offi. archid. ea que. vbi de hoc. ex de reg. iur. ꝙuis. vbi plene de hoc. ¶ Alia filia acidie est impseuerantia. que est de illis q̄ non ducunt ad finem qd̄ incipiunt bonū. Nō sic christus q̄ non descendit de cruce. ꝙꝙ dicerent iudei / Descende: ⁊ credimus tibi. Mat.xxvij. vbi Raban⁹. Si autē tūc de cruce descenderet insultantibus credens: virtutē nobis patientie non demōstraret: sed expectauit paululū. irrisionē sustinuit. ⁊ qui de cruce descendere noluit: de sepulcro surrexit. Et in e.c. Mat. ibi. Alios saluos fecit: seipsum non pōt saluum facere. Bern. Quū sit ipse salus: saluatione non indiget. sed operatur salutē nostram. nec caudam patitur deesse de sacrificio vespertino hostie salutaris. Nam quū saluus esse non possit: nisi qui perseuerauerit vsq̄ in finem. Mat.x. ⁊ xxiiij. de pe. di. ij.§. euidenter. v̄. adhuc. et. v̄. in bono. et. v̄. propter. et. v̄. multa. ⁊. v̄. mirandum. et. v̄. item illud. quanto minus potest esse saluator? Et Ioan.iiij. Meus cibus est ⁊c. et post vt perficiam opus eius. Ecclesiastici.xvij. Opus consummaui. ⁊ Deuterono.xxxij. Dei perfecta sunt opera. Diabolus autem insidiatur calcaneo eius id est fini. Gene.iij. Luce.xiiij. Hic homo cepit edificare: ⁊ nō potuit consummare. Bern. Est singularis filia summi regis perseuerantia. illa enim sola est heres regni eterni. Item idem. Cetere virtutes coronam regni contendunt: sola perseuerantia eam capitibus superimponit. Papa Liberius. Unde namq̄ beata est perseuerantia: nisi de virtute patientie? vij.q.i. suggestum est nobis. Item illud Matthei.x. ⁊ xxiiij. Qui perseuerauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. vij q.i. suggestum est nobis. de peni. distinct.ij.§. euidenter itaq̄ ver. item illud cuā relicum. ⁊ ver. multi bene. de peniten. distinctio.iij. in cassum. de pen. distin.iiij. in domo vlti. colum. ibi. vnde ⁊ dominus. ⁊ c. si ex bono. ⁊ ex̄ de renun. ca.i. Grego. Talaris tunica Ioseph perseuerantia est. de qua Genesis.xxxvij. Unde magdalena vidit primo

Ociositas.

Dilatio.

Tarditas.

Negligētia.

Impseuerātia.

dnm.q: perseuerauit ad monumẽtum. Ioan.vlti. Unde
Greg. Contigit vt sola eum videret: que remansit vt quere
ret. Quid prodest homini ieiunare/orare/ elecmosynas
facere/corpus affligere/sentire quoque de deo magna: et nõ
peruenire ad portum salutis? Ecce apparet aliquãdo in
mari nauis formosa magna et noua multo thesauro ple
na: aliquo sibi occurrente periculo ad portum non perue
nit: sed perit. et quid profuit omnis multitudo illa? Et iterũ
Est in mari quandoque nauis aliqua deformis vetus et onu
sta multo thesauro: et cum multo labore euadens maris
pericula peruenit ad portũ. sola hec cõmendabilis. Simi
le euenit in hominibus huius mũdi. Merito ergo omni
bus est timendum. Quãuis enim arbor sit nata: non statim
est magna. et si magna: non florida. et si florida: non statim
producit fructus. et si producit: non statim sunt magni. et si
magni: non statim maturi. et si maturi: non statim veniũt
ad os comedentis. sed multi decidũt et putrescũt: et a por
cis et alijs bestijs deuorantur. Ad hec de pe. di.ij. §. hec que
de charitate. cum. c. se. ¶ Dixit quidã fratri Egidio. Deus
bene faciat te finire. Rñdit ipse. Quid prodest mihi si re
gnum celorũ manducassem: nisi bene finirem? Sapiens.
Ois laus in fine canitur. Philosophus. Cuius finis bo
nus est: ipsum quoque bonũ est. Sapiens. Oia in fine ɔside
rantur. et iterũ. Finis non palma coronat. Multi currunt
sed vnus accipit brauium. i. Corin.ix. ¶ Sequitur de alia

Remissio.

specie acidie que est remissio. quo vitio laborat: qui quoti
die deterior efficitur. Unde primo incipit strenue. secũdo
die minus. tertio nihil. Eccli.xxij. Filia fatua i deminoratio
ne. q: anima fatua semper decrescit: sicut iustorum semita
crescit. Prouer.iiij. Egestatez operata est manus remissa
manus autem fortium diuitias parat. Prouer.x. Itẽ Pro
uer.xij. Manus fortiũ dominabitur. que autem remissa
est: tributis seruiet. Hebre.xij. Remissas manus et dissolu
ta genua erigite. xlix. dis. i. §. claudus. De prelato remisso

Dissolutio.

ex de sta. mo. cum ad monasterium. §. penul. ¶ Sequitur de
dissolutione alia filia acidie. qua laborat qui inueniẽs dif
ficultatẽ in sui regimine/dimittit se omnino absque guber
natione. Prouer.xxiij. Eris sicut dormiens in medio mari
et quasi sopitus gubernator amisso clauo. Prouer.xix. Ani
ma dissoluta esuriet. Hiere.xxxi. Usquequo delicijs dissolue
ris filia vaga? Talis dissolutio dissoluit hominẽ a vincu
lis diuine legis. Et est dissolutus ille demoniacus: de quo
legitur Luc.viij. quod ruptis vinculis agebatur a demonio
in deserto. Eccli.ij. Ue dissolutis corde. Talis est ille para
lyticus: de quo Mat.ix. Dicitur enim paralysis a para quod
est dis/et lysis quod est solutio/quasi dissolutio. Uide in
additione. s. c. §. nunc de inũditia. ℟. Item Io. cass. in ar.
lxxiiij. q: peccatum dissoluit hominẽ a lege charitatis que
operari facit. q: amor otiosus non est. sm Greg. in homil.
penteco. Et tales dissoluti paralytici efficiuntur insensibi
les in anima. de qua insensibilitate Prouer.xxiij. Traxe
runt me: et ego non sensi. Prouer.xviij. Qui mollis et disso
lutus est in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Et
hac surgit pessima paupertas et penuria bonorũ spiritua
lium. Prouer.xxviij. Qui sectatur otium: replebitur ege
state. Apocal.iij. Dicis quod diues sum etc. Et nescis quod tu es

Ignauia.

pauper et nudus. ¶ Sequitur de ignauia. qua laborat ille
qui potius eligit in magna miseria permanere: quam aliquã
tulum laboris subire. Eccle.iiij. Stultus ɔplicat manus su
as. et comedit carnes suas dicẽs. Melior est pugillus cũ
requie: quam plena vtraque manus cũ labore et afflictione ani
mi. ¶ Sequitur de alia filia scz de indeuotione. que est que

Indeuotio.

dam ariditas spiritualis. ps̃. cxlij. Aia mea sicut terra sine
aqua tibi. et alibi. lxxiiij. Sterilitatẽ aie mee. Et Numeri.
xi. Anima nostra arida est. Bern. loquens in persona illius
qui deuotionẽ amisit occasione superbie. Ab heri et nudiu
stertius inuasit me languor aie. hebetudo insolita. que
dam inertia mẽtis ex superbia inuenta est in me. Non sapit
psallere. non legere libros. non orare delectat. meditatio
nes solitas non inuenio. Ideoque ad opus manuum piger
ad vigilias somnolentus: ad iram preceps: ad odiũ perti
nax: lingue et gule indulgentie securior: et obtusior ad pre
dicationem. Heu oẽs montes in circuitu visitat dominus.
ij. Reg. i. ad me autem non appropinquat. ps̃. ci. Aruit cor
meum. Prouerbio.xiij. Uult et non vult piger. ¶ Scdm
Ioã. cassia. in colla.iiij. Danielis de ɔcupiscentia carnis ac
spiritus/Mẽtis sterilitas triplici ratione prouenit. Aut
enim de negligentia nostra/aut de impugnatione diaboli
aut de dispensatione dñi ac pbatione descendit. Et de ne
gligentia quidẽ: quum vitio nostro torpore precedẽte cir
cumspecte nosmetipsos et remissius exhibẽtes: et per igna
uiam et desidiam de noxijs cogitationibus pascentes ter
ram cordis nostri/spinas et tribulos facimus germinare.
Gen.ij. quibus in ea pullulãtibus cõsequenter efficimur
steriles: atque ab omni spirituali contemplatione ieiuni.
De impugnatione vero diaboli: quũ etiã bonis nõnunquam
studijs dediti/callida subtilitate mentem nostram aduer
sario penetrante/vel ignorantes ab optimis intentioni
bus abstrahimur vel inuiti. De dispensatione autẽ ac pro
batione dei: vt paulisper a domino derelicti/et mentis no
stre infirmitatem humiliter intuentes/suppendente puri
tate cordis que nobis est illius visitatione donata nulla
tenus extollamur. probãtesque nos ab eo quodãmodo de
relictos/gemitibus nostris et industria illũ letitie ac pu
ritatis statũ recuperare nõ posse intelligamus. et preteri
tam cordis alacritatẽ nõ nostro studio sed illius nobis di
gnatione collatã: et presentẽ de ipsius rursuz gratie et illu
minatiõe esse poscendã. Bonũ est ergo nobis a dño sub
derelinqui: sed nõ totaliter derelinqui. Unde David. ps̃.
cxviij. Nõ me derelinquas vsquequaque. Quarta ratio est illius
sterilitatis superbia et ingratitudo. q: cõsolationes quas
deus facit: imputat elatus laboribus suis et bonitati sue.
et idõ a deo deserit. vt a deo eas eẽ cognoscat. ps̃. xciij. Scdm
dum multitudinẽ dolorum meorũ in corde meo consola

tristitia.

tiones tue letificauerunt animã meam. Et hãc rationem
tangit Bern. s. proxime. ¶ Sequitur de alia profana filia
acidie/que est tristitia. que impedit letitiã spiritualem. ij.
ad Cor.ix. Hilarẽ datorẽ diligit deus. ex de donat. c. i. ps̃.
cxxxvij. Et cãtẽt in vijs dñi: qm magna est gl'ia dñi. Eccli.
xxx. Tristitiam longe expelle a te. Eccli.xxxvij. Cor prauũ
dabit tristitiam. Et tristitia cordis flectit ceruicem. Eccli.
xxxviij. Et ibidem. Ne dederis in tristitia cor tuũ. Et ibidẽ
A tristitia enim festinat mors. ¶ Est autẽ triplex tristitia scz

Tristitia triplex.

tristitia peccati/tristitia peccatũ/tristitia de peccato. Tri
stitia peccati est amaritudo cõscientie que semp est in pu
ro opere. de qua Eccli.xiiij. Beatus qui non est stimulatus
in tristitia delicti. Isi. Uis nunquam esse tristis? bene viue. reus
omniũ nunquam securus est. Tristitia peccatum est dolor im
moderatus pro amissione tẽporalis rei: vel cõsanguineo
rum: vel amicorum. vel ex eo quod quis nõ habet quod tẽpo
raliter desiderat. xiij. q. ij. quam preposterũ. c. habent. cum. c. se.
ij. Cor.vij. Tristitia seculi mortẽ operatur scilicet aie et fre
quẽter corporis. Eccli.xxx. Multos occidit tristitia: et nõ
est vtilitas in ea. Tristitia de peccato est dolor penitentia
lis. de qua. ij. Cor.vij. Que sm deum tristitia est: peniten
tiam in salutẽ stabilez operatur. Eccle.vij. Cor sapiẽtum
vbi tristitia est. Tristitia est demoniũ vespertinum. q: tũc
incipit homines vexare: quum dies prosperitatis incipit
declinare. Uexat enim in amissione temporaliũ: in inflictio
ne flagellorum: et in amissione consanguineorum. Cõtra
primuz Esa.xv. Aque dybon (quod interpretatur fluxus
eorum) scilicet lachrymne illorum qui plorant pro fluxu rerũ
temporalium. replete sunt sanguine. q: fedant non mun
dant. vnde sequitur. Ponã super dybon additamẽtum
scilicet de lachrymis ad lachrymas. de laboribus transi
bunt ad labores: et contritione duplici contenentur. ex de
iudi. cũ non ab homine. Hiere.xvij. Cõtra secundũ Pro
uer.iij. Disciplinã domini fili mi ne abijcias. Cõtra tertiũ
i. ad Thessal.iiij. Non contristemini sicut et ceteri qui spẽ
non habent. xiij. q. vlti. habent. cum. c. seque. ¶ Quidam

frater requisiuit abbatē Pemē dicens: Quid faciam? qm̄
turbor tristitia. Dixit ei senex. Neminē pro nihilo aspicias
ij.q.i.multi. Nullum condēnes. Nulli detrahas vj.q.i.sum
ma ⁊ dabit tibi deus requiē. Idē requisitus ab altero fra
tre dicente/ Si peccauero/ etiam in quocūq3 iniquo pec/
cato: ⁊ consumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicēs. quare
peccasti? ⁊ efficior tabefactus tristitia. quid faciā? Respō/
dit senex. Quacūq3 hora ceciderit homo in culpam: et di/
xerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi. mox cessa/
bit cogitatio vel tristitia ⁊ illa cōsumptio. ¶ Joā. cass. in
colla. Serapiōis de. viij. vitijs. in li. colla. ait sic. De ira tri/
stitiam ⁊ acidiam necesse est pullulare. ⁊. j. Quāobrem vt
acidia vincatur: ante superanda est tristitia. vt tristitia ꝓ/
pellatur: ira prius est extrudēda. Idem in eadē. Tristitie
genera sunt duo. Vnū quod iracūdia desinente vel de il/
lato damno ac desiderio ꝓpedito cassatoq3 generatur.
Aliud qđ de irrationabili mentis anxietate seu despera/
tione descendit. ⁊. j. in eadem. De tristitia rancor/ pusilla/
nimitas/ amaritudo/ desperatio. De acidia/ otiositas/
somnolētia/ importunitas/ inquietudo/ peruagatio/ in/
stabilitas mētis ⁊ corporis/ verbositas/ curiositas. ¶ Itē
Jo. cass. in li. ix. de spiritu tristitie sic ait in prin. Edacis tri
stitie stimuli retundendi sunt. q̄ si passim per singulos in/
cursus ⁊ incertos ac varios casus obtinendi aīam nostrā
habuerit facultatē: ab omni nos separat diuine ꝯtempla
tionis intuitu. ipsamq3 mentē ab vniuerso puritatis statu
deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes
tam explere cum solita cordis alacritate permittit. Non
sacrarum lectionū sinit remedijs incubare. Trāquillum
quoq3 ac mitē fratribus esse nō patitur. ⁊ ad cuncta ope/
rationum religionis officia impatientē et asperū reddit.
omniq3 perdito salubri cōsilio ⁊ mentis cōstantia pertur/
bata velut amentē facit ⁊ ebriū sensum: frāgitq3 ⁊ obruit
desperatione penali. Sicut em̄ tinea vestimēto ⁊ vermis
ligno: ita ꝺm scripturā virus tristitie nocet cordi. Prouer.
xv. Nōnunq̄ autē ire precedentis vitio subsequi seu con/
cupiscentie lucri/ vel cuiusdam detrimēti causa generari
solet. quū se harum rerū quadā spe mente concepta quis
viderit excidisse. Interdū etiam nullis existentibus cau/
sis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici
subtilis instinctu tanto merore repēte deprimimur: vt ne
charorum quidem aduentū solita suscipere affabilitate pos/
simus. ¶ Idem in eadē. Est etiā aliud detestabilius tristi
tie genus: qđ non correctionē vite/ nec emendationē vi/
tiorum/ sed perniciosissimā desperationem anime inīcit
delinquenti. qđ nec Cayn fecit post fratricidium penitere.
Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his itaq3. Nec Judā post proditio/
nem ad satisfaciendum festinare permisit: sed ad suspen/
dium desperatione pertraxit. Act. j. Mat. xxvij. de pe. dis.
iij. iudas. ⁊. c. nihil iude. cum. c. se. Ideoq3 vtilis nobis vna
re tātū tristitia iudicanda est: quū hāc vel penitudine de/
lictorum/ vel desiderio perfectionis accensi concipimus.
sed talis tristitia/ que ꝺm apostolū. ij. Cor. vij. salutē ope/
ratur/ obediens est/ affabilis/ humilis/ mansueta/ suauis/
ac patiens vtpote ex dei charitate descendens: ⁊ ad omnē
dolorem corporis ⁊ spiritus cōtritionē infatigabiliter se/
metipsam desiderio perfectionis extendens. ⁊ quodāmo
do leta ac spe profectus sui vegetata/ cunctam affabilita
tis ⁊ longanimitatis retinet suauitatē: habens in se fru/
ctus spiritussancti. qui sunt ꝺm apostolū charitas ⁊ gau/
dium ⁊c. Gala. v. Hec vero asperrima/ impatiens/ dura/
plena rancore et merore infructuoso ac desperatione pe/
nali/ eum quem amplexa fuerit: ab industria salutari do/
lore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ inter
cipiens non solū orationū efficaciam: verū etiam vniuer
sos fructus spiritus. Hanc ergo perniciosissimā passionē
ita de nobis expellere poterimus: vt mentem nostrā spiri/
tuali meditatione occupatā iugiter futura sepe ⁊ cōtem/
platione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc etiam
modo vniuersa tristitiarū genera siue que ex precedenti

ira descendunt: siue que acquisitione lucri vel detrimenti
illati nobis adueniunt: siue que de illata nobis generant
iniuria: siue que de irrationabili mentis ꝯfusione proce/
dunt: seu que letalem nobis desperationem inducunt: va
lebimus superare. quū eternarum rerum intuitus specu/
lantes/ semper leti ac imobiles perdurantes/ nec casibus
deiecti presentibus/ nec prosperis fuerimus elati: vtraq3
velut caduca et mox transeuntia cōtemplantes. hucusq3
Joan. cass. ¶ Item Nilus in titulo de tristitia. Tristitia
est meror anime: ⁊ insistit cogitationibus ire. Desiderator
namq3 est vltionis furor. si vero non adipiscitur vindictā
generabitur tristitia. Tristitia os est leonis ⁊ contristatū
deglutiet facile. Vermis cordis est tristitia. Prouerb. xxv.
Et omnis plaga tristitia cordis est. Eccli. xxv. ⁊. xxx. Tristi
tiam longe expelle a te. multos enim occidit tristitia. ⁊ nō
est vtilitas in illa. Nescit leticiam spiritualē ⁊ suauitatem
quum fuerit in tristitia monachus. neq3 mellis gustum/
qui febribus exuritur vehementer. Omniū bonorum im
pedimentum est meror. s. tristitie. Qui diligit mundū con
tristabitur multum. qui autem cōtemnit que in eo sunt: le
tabit semper. Qui spernit pecunias: sine tristitia est. Cu/
pidus in amaritudine est. Amator glorie lugebit quum
ignobilitas venerit. qui autem humilis est quasi cōuiuiū
eam suscipiet. Sensus dei gustus aufert tristitiam. gustus
seculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit:
molestiam non patitur a cogitationibus tristitie. ¶ Dici
tur in legenda beati Antonij egyptij. Vna est ratio vincē
di inimicum/ leticia spiritualis: ⁊ anime dominū semper
cogitantis iugis recordatio. Et de eo dr̄ ibi ꝙ semper hi/
larem faciem gerens/ liquido ostendebat se cogitare de
celestibus. sicut scriptura ait Eccli. xxvi. ꝑ alia verba: sed
magis ad literam Prouer. xv. ibi. Cor gaudens exhilara/
uit faciē. merore animi deiicit. Prouer. xvij. Anim⁹ gau/
dens etatem floridam facit. spiritus tristis exiccat ossa.
Corde letante vultus floret. in merore constitutus trista/
tur. ¶ In antiqua legenda beati Francisci legitur sic de
eo. Tantū autem diligebat virū letitia spirituali plenum
ꝙ pro generali cōmonitione in quodam capitulo conscri
bi fecit hec verba. Caueant fratres ne se ostendant extrin
secus nubilosos ⁊ hypocritas tristes. sed ostendāt se gau/
dentes in domino hilares ⁊ iocundos ⁊ cōuenienter gra
tiosos. Item super illud Mat. vj. Nolite fieri sicut hypo/
crite tristes. dicit Chrys. Non autem potest fieri vt sit hila
ris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite esse tristes. sed Noli
te fieri tristes. Qui em̄ per imposturas aliquas pallētes
apparent: illi non sunt tristes: sed fiunt. Qui autem natu
raliter propter assiduum ieiuniū tristis est: non fit tristis:
sed vere est. Hec sancta tristitia vertetur in gaudiū. Joā.
xvj. ¶ Sequitur de alia specie acidie. que est tedium vite

Tedium vite.

que prouenit ex longa tristitia. vt non solum displiceat ei
deo seruire: sed etiam viuere. Quod prouenit ex diuersis
causis. Quandoq3 est tedium vite ex amore dei ⁊ deside/
rio vite celestis. Philip. ij. ex. de renun. nisi. §. porro. Greg.
Sancti grauiter tolerant quicquid non sonat id quod
amant. Item ex conuersatione malorum mundi. ij. Pe. ij.
ibi. Animam iustam iniquis operibus cruciabant. Item
ex nimia tribulatiōe. Job. x. Tedet aīam meā vite mee. et
ij. ad Corin. j. ibi. Vt taederet etiam nos viuere. iij. Regū.
xix. de Helia: qui petijt anime sue vt moreret. ⁊ de Saul
ij. Regum. j. Multi desiderant mori vt presentes dolo/
res fugiant. et de doloribus sempiternis non cogitant. cō
tra quos Amos. v. Ve desiderantibus diē domini. ¶ Se

Desperatio.

quitur de desperatione alia filia acidie: que solet proue/
nire ex tristitia. Prouerbio. xv. In merore animi deijcitur
spiritus. scilicet in profundum desperationis. Et Prouer
bio. xvij. Spiritus tristis exiccat ossa. quia fortem animū
desiccat ab humore gratie: vt per peccatum desperatio/
nis frangatur. Ecclesiastici. xiiij. in principio. Felix qui
non habuit animi sui tristitiam: et non excidit ab spe
sua. Hieronymus super. viij. Psalmum dicit/ ꝙ magis

offendit deū Judas quando se suspendit: q̄ in hoc ꝙ eū
tradidit. De hoc peccato Jude de pe.dist. iij. iudas. et. c.
nihil.et.c.scelerato: . Hoc peccatum virtutem secundā.
theologicam scʒ spem adnihilat. quum dicat ps̄. xxx. Et
spes mea in deo est.et / In te dn̄e speraui. Et Esa.xl. Qui
sperant in dn̄o: habebunt fortitudinem.ps̄. xc. Sperauit
in me et liberabo eū. ¶ Contra hoc peccatum est memo-
ria dn̄ice passionis. Bernar. Peccaui peccatum grande:
cōscientia mea turbatur: sed non perturbatur. q: vulnerū
dn̄i recordabor. Quid tam ad mortem : quod non morte
christi soluatur? Si in mentem venerit tam potens tā
efficax medicamentum: nulla iam possuʒ morbi maligni
tate terreri. August. Nullus de misericordia dei desperet.
maior est em̄ ei⁹ misericordia q̄ nostra miseria. Tardius
siquidem videtur ei veniam dare: q̄ peccatori accipere.
Sic em̄ festinat a tormento conscientie reum absoluere:
quasi cum plus cruciet compassio miseri q̄ ipsum miserū
cōpassio sui. ¶ De desperatis dicitur Baruch.iij. Deputa
tus es cum descendentibus in infernum. Bern̄. Si supra
modū peccaui: non despero. q: supra modū doluit in quo
respiro. Si exacerbatur pater in inanitate sceleris mei:
mitigabitur in dolore filij sui. Item Bern̄. Omnino pro-
pter mansuetudinem que in te predicatur currimus post
te dn̄e iesu.ps̄. xliiij. Propter veritatem et mansuetudinē
⁊c. Mat.xj.ibi. Quia mitis sum. audientes ꝙ nō spernis
pauperē peccatorem .ps̄.xxj. Neq; despexit deprecationē
pauperis. Non horruisti cōfitentem latronem. Luc.xxiij.
xxvi.q.vj agnouimus.de pe.dist.j.importuna. Nec lachry-
mantem peccatricē. Luc.vij.j.q.vij.siquis. Non supplican
tem. Mat.xv.de pe.di.j.importuna.chananea. Non depre-
hensam in adulterio. Jo.viij.iij.q.vij.postulatus. Non se-
dentem in teloneo. Mat.ix. ⁊ Luc.v. Non supplicantē pu
blicanum. Luc.xviij. Non negantem discipulū. Luc.xxij.l.
di.ponderet.⁊.c.fidelior. Nō crucifixores tuos. Luc.xxiij.
Non persequētes discipulos.vij.q.j.§.hoc etiam tunc. In
odore ergo vnguentorum tuorum currem⁹. Cant.j.ex de sa
cra vnc.c.vnico.§.refert.v.christ⁹. ¶ Dicebat abbas Pe-
mē de abbate Ysidoro ꝙ quādo inimic⁹ conturbabat eū
⁊ suggerebat ei desperationem ⁊ penas: dicens / Post hec
oia in tormenta iturus es. dicebat ei Ysidorus / Quāuis
ego ad tormentum mittar: tamen te subtus me inuenio.
¶ Abbati quoq; Moysi frequenter apparuerunt spirit⁹
mali: dicentes / Euasisti nobis ⁊ nihil possum⁹ tibi facere.
quoniā quoties te per desperationem humiliare volueri
mus: exaltaris. quoties autē exaltare: ita te humilias vt
nullus de nobis accedat ad te. ¶ Iterum quidā senex tē
tabatur a cogitationibus per annos.x.ita etiam vt despe
raret: dicens / Perdidi animā meam. sed quatinus semel
perij: reuertar ad seculū. Quum autem proficisceretur: pre-
uenit ad eum vox dicēs illi. Decem anni in quibus depre
catus es / corone tue erunt. reuertere ergo ad locū tuum
⁊ ab omni malo cogitationis tue libero te. Non est ergo
bonum quemq; desperare propter cogitationes. Ille em̄
magis coronas ꝓuident.vij.q.j.aduersitas.de pe.dis.ij.si
em̄.si viriliter eas pertractantes transierimus sufferētes
non consentientes. Jac.j.de pe.di.ij.si em̄. Sed nota ꝙ nō
bene sperat: qui aliqualiter nō desperat. vt desperationis
metu cautio: fiat. ſm Hiero.de pe.di.ij.si em̄.post tres co-
lum.v.verū nec Montanus. De desperatione Cayn. Ge
ne.iiij.de pe.di.j.⁊ venit.⁊.c.serpēs.⁊.§.se.ex ijs.v. deniq;.
Hec desperatio vnū de sex peccatis in spiritumsanctū est
Mat.xij.vt legitur ⁊ no.de pe di.j.§.potest etiam.in glos.
peccatum in spiritūsanctum ⁊c. Est autem nedum despe-
ratio verbalis ⁊ mentalis: sed etiam quodāmodo actua-
lis.ar.bonū.xxiiij.q.iij.de illis.licet quis verbo non despe-
ret vel mente. scilicet continue peccare: et nunq̄ penitere
Et de talibus dicit Hiero.ꝙ assidue peccantiū non mise-
ret, de⁹.xxiij.di.diaconi.v.in fi. Et peccator: quū i ꝓfundū
malorum venerit cōtemnit. Prouer.xviij.xvij.di.nec licu
it.ex de iudi.cum non ab homine.§.j. De bona temporis
occupatione contra acidiam ⁊ eius filias maledictas.ex
de renun.nisi cum pridē.§. verū. ⁊ de con.dis.v.nunq̄. In-
ter alia remedia contra acidiam est consideratio pene fu
ture. Hiere.j. Quid tu vides Hieremia? Virgam vigilan
tem ego video. Virga vigilans a somno acidie est consi-
deratio pene eterne ⁊ iudicij finalis.

¶ Articulus.lxxvj. A

Liud vitium aliquo-
rum religiosorum istius tēporis qui habent
cōmune cū alijs secularibus: et vere plus q̄
alij seculares: est tumida ⁊ acephala sup̄bia.

Vitiosa religiosorū sup̄bia.

Superbia autē ſm Climacū in gradu.xxij.de sup̄bia. est
dei negatio: demonū inuentio: despectio hominū: cōdem-
nationis ⁊ iudicij mater: laudū proles: infructificationis
argumentum: a dei adiutorio effugatio: non spiritus sed
carnis extasis precursor ⁊ amentie: lapsuū ⁊ ruinarū con-
ciliatrix: defectionis occasio: furoris fons: hypocrisis por-
ta: demonum firmamentum: peccatorū custos: inuiscero-
sitatis adiutrix: cōpassionis ignorātia: rationis amarus
punitor ⁊ exquisitor: exactor: crudelis ⁊ inhuman⁹: dei lu-
ctator: cōtrarius: blasphemie radix. Initiū superbie / finis
vane glorie. Mediū / cōtemptus proximi: ⁊ laborum pro-
priorum ⁊ dolorū inuerecunda ꝓpalatio: laudis cordia-
lis amor: redargutionis odiū. Finis vero negatio dei ad-
iutorij: ⁊ ꝓprie festinātie ⁊ solicitudinis extollētia. Mos
demoniacus. Altū sapiens monachus cōtradicit vehemē
ter. humile vero sapiens contradicere nescit. Dedignatur
arrogans monachus ⁊ superbus corde obedientiam pos-
sidere. Vir altus corde desiderat principatū. Superbis
deus resistit. Jac.iiij.j. Pe.v. Quis ergo horū valet mise-
reri? Immundus est coram deo omnis arrogans corde.
Prouer.xvj.p alia illa de pe.di.ij.si em̄ vltra.v.colum.v.pe
trus. Et q̄s de cetero eos mundare valebit? Correptio et
disciplina / sup̄borū ruina ⁊ lapsus. stimulus vero / demon
Derelictio autē extasis mala ⁊ amētia. Qui amouet a se
redargutionē: passionē significauit. Qui odit correctio-
nem: vestigiū est peccatoris. Eccli.xxj. Accedēs vero a vin
culo soluitur scilicet peccato.ps̄.cxv. Dirupisti vincula pec
catoris. Superbia est diuitiarū spiritualiū ⁊ sudorū per-
ditio.ps̄.xvij. Clamauerunt nec erat q̄ saluos faceret pe-
nitus. q: cum superbia clamauerunt ad dn̄m. ⁊ nō exau-
diuit eos penitus. q: causas contra q̄s orabant non absci
derunt. Senex redarguebat superbientē fratrē. ille vero
ait. Indulge pater: q: superbus non sum. et senex ad eum
Et qualem ait fili euidentiorē ostensionem istius nobis
vitij exhibebis: q̄ ⁊ dicere / superbus non sum? Noli arro-
gans altū sapere: quū sis terrenus. Multi em̄ de celis eie
cti sunt quū fuissent immateriales ⁊ sancti. Esa.xiiij.de pe.
di.ij.principiū. ⁊.c.si em̄ inquit. ¶ B Monachus pro-
prie est non elatus oculus / humilis anime intuitus / ⁊ im-
motus corporis sensus. Monachus est q̄ impugnatores
instar bestiarū aduocat ⁊ irritat quū fugiunt ab eo. Mo
nachus est incessabilis excessus ⁊ tristitia vite.ij. Cor.vij.
Monachus est q̄ ita afficit ⁊ qualificatur virtutibus: sic-
ut alius delectationibus vitiosis ⁊ cōcupiscentijs. Mo-
nachus est incessabile lumē in oculo cordis. Monachus
est abyssus humilitatis. Superbia est nouissima aie penu
ria: diuitias scʒ spirituales.i.virtutes phantasticans: ⁊ lu
men in tenebris videre se arbitrans. Monach⁹ superbus
demone non indigebit. ipse em̄ de cetero sibiipsi fact⁹ est
demon ⁊ impugnator. In cordibus superborum fient ver
ba blasphemie. Progenies superbie sunt spiritualium
ruine et lapsus / ira / detractio / amaritudo / furor / et cla-
mor / blasphemia / hypocrisis / odium / inuidia / contradi-
ctio / volūtatis proprie cōplacētia ⁊ regulatio / impersua-
sibilitas / ⁊ inobediētia. Nemo potest venire in cognitio-
nem dei nisi per humilitatem. Via eundi sursum est ire
inferius. ¶ Omnia periculosa et omnes casus magi-
ni qui acciderunt in mundo : non nisi per elevationem

capitis acciderūt. sicut apparet in lucifero creato in celo. Esa. xiiij. Luce. x. de pe. di. ij. si em̄. ad si. ꝛ. c. principiū. Et in Adam inobediēte. Gen. iij. xi. di. quelibet. xi. q. iij. qd ergo Et in pharisco euangelico. Luc. xviij. Et oīa bona que facta sunt magna: propter inclinationē capitis facta sunt. sicut patet in beata ꝟgine. Luc. j. xxvij. q. ij. §. j. Et in publicano. Luc. xviij. Et in latrone sancto. Luc. xxiij. de pe. di. j. importuna. ꝛ pluribus alijs. ¶ Dixit quidā. Nō possem⁹ nos habere vnam molā grauem: que faceret nos semper caput humiliare? ar. Mat. xviij. ibi. Expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius. ex̄ de renunt. nisi. §. pro graui. Et dixit ei quidam. Quomodo possemus nos effugere istam superbiā? Rūdit Egidius. Laua tibi inde manus vbi posueris os: vbi tenes pedes. Si consideres bn̄ficia dei: debes inclinare caput tuū. Si consideres peccata tua: debes inclinare caput. Ue autē illi qui vult honorari de malitia sua. ex̄ de ex. pre. ꝙ graue. lxxxvj. di. donare. Si persistas corā dn̄o integre teipsum vituperās ꝛ inculpans superbiam quasi araneam reputabis. de pe. dis. j. veritas. sub. §. quecumqꝫ. Equus vero superbie vana gloria est super quē ascendit. sancta vero humilitas seipsam inculpans atqꝫ vituperans deridebit equū etiam ascensorē eius. in cantico Moysi Exo. xv. ¶ E Serapion in colla. de. viij. vitijs. Superbie genera sunt duo. Primū carnale scilicet de gloria mundi et carnis. Secundū spirituale. quod est etiā periculosius. Illos namqꝫ specialius impugnat quos in quibusdam virtutibus profecisse reperit Abachuc. j. Cibus ei⁹ electus. vbi Hiero. Job subuertere querit. ꝛ deuorato Juda ad turbandos apostolos expetit potestatem. Luc. xxij. de pe. disti. ij. si em̄. ad tres colū. ꝟ. frustra. ¶ D Est superbia in religiosis sicut et in alijs. In ornatu ꝛ habitu delicato. Hester. xiiij. Tu scis infirmitatem meā ꝛ necessitatem meam: q2 abominer signū superbie ꝛ glorie mee quod est super caput meū. In vestitu ne glorieris vnqꝫ. Eccli. xi. Et diues ille indutus erat purpura ꝛ bysso ad suam ostentationē. Luc. xvj. de hac. xxi. q. iiij. c. j. ꝛ. c. di. contra morem. Jam religiosi irreligiosi contra eorum regulas ꝛ statuta in vestibus preciositatē querūt, si possunt, non vtilitatem. Longitudo per terrā serpit. plicatur cū sururis subtilissimis. multe sunt. capitia post nates descendūt. amplitudo ei⁹ vt tentorium est. Chordula minorum subtilis ꝛ alba plurimis nodulis terrā tangit. Quod a Frācisco humili pro dedecore datū est; priuign⁹ eius accipit ad decorē. Crucis habit⁹ crucē cōculcat. quales foris tales intus. xli. di. §. fi. Uide. j. §. se. ꝟ. contra superbiam ornatuū in isto ar. ꝛ in. ꝟ. in qua preciositate. cum. ij. se. Item est in actu. ps̄. c. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Exemplū de Nenroth superbo robusto hominū oppressore. Gene. x. vj. di. §. fi. in fi. Itē superbia in ꝟbo. sicut i Antiocho. ij. Macha. ix. Et in Sennacherib ꝛ Rapsace principe suo. Esa. xxxvj. ꝛ. xxxvij. ps̄. xvj Os eorum locutum est superbiam. xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. si em̄. vltra mediū. ꝟ. nonne. ibi. loquūtur grandia. Et tot⁹ eorum sermo superbia est. Quod ad literā religiosos precipue tangit. q2 ꝛ in disputationibus et predicationibus ꝛ cōmunibus locutionibus arrogāter ꝛ pōpatice loquūtur: ꝛ actus ꝛ signa superbie ostendunt: ꝛ se extollunt ꝛ laudant: ꝛ noua ꝛ subtilia fari gestiūt: ꝛ suas opiniones magnificare: ꝛ aliorū deprimere ꝛ conculcare. nec patiuntur sibi ab aliquo cōtradici. ꝛ ostentant que sciunt ꝛ nesciunt ꝛ que non intelligūt frequenter exponūt ꝛ simulant se intelligere. qd̄ prohibet Chalcedonense conciliū. xviij. q. ij. quidam monachorū. Et contra illud quod dicit Ambro. in li. de officijs: ꝛ est. xi. q. iij. siquis vero. ibi. Quoniā veritatis ea regula est: vt nihil facias cōmendandi causa tui quo minor alius fiat. neqꝫ si aliquid boni operis habeas: id ad deformationem alterius ꝛ vituperationē exerceas. Nam ꝛ aliorū honores non debent esse alijs occasio nocēdi. C. de statuis ꝛ imagi. l. vlti. Nec aliquis debet appetere per quod honor aliorū imminuatur. xcix. di. nullus. Item superbia in loco. ps̄. lxxiij. Superbia eorū qui te oderunt ascendit semper. Et tales religiosi appetunt ad literā primas cathedras in synagogis: ꝛ primos accubit⁹ in cenis Mat. xxiij. vbi Rabanus. Notandū ꝙ non salutari in foro, non primo sedere vel discūbere vetat eos quibus hoc officij ratione competit: sed eos qui hec siue habita siue non habita indebite amant: a fidelibus quasi improbos docet eos cauendos. De superbia pro loco vel in loco. xlviij. di. §. j. cum. ij. c. se. ꝟ. elatio. Et superbia ppriedia|bolo attribuitur. Luc. xiiij. Recūbe in nouissimo loco. ¶ E Contra hanc quadruplicem speciem superbie attende christi quadruplicem humilitate. Luc. ij. Inuenietis infantem. i. non fantem, contra superbiā in verbo. Pānis inuolutum contra superbiā in ornatu. Et inuolutū, contra superbiā in actu manuum vel incessu pedum. Positum in presepio contra superbiā in loco. ¶ F Item Greg. quadruplicē superbiam ponit principaliter in moralibus. Una est quū quis quod habet, a deo se habere non recognoscit. cōtra illud Ro. xi. Quis prior dedit illi: ꝛ retribuetur ei? quoniā ex ipso, ꝛ per ipsum, ꝛ in ipso sunt omnia. Et. j. ad Corin. iiij. Quid habes quod nō accepisti? Si autē accepisti: qd gloriaris quasi non acceperis? Unus magn⁹ gradus humilitatis est in homine, cognoscere semp se esse contrariū bono suo. Ramus humilitatis ꝛ donū est, reddere aliena ꝛ non sibi appropriare ea. hoc est oīa bona deo attribuere cuius sunt: ꝛ sibi mala. Jac. j. Omne donum ꝛc. ij. q. j. ꝙ pio. Beatus qui se habet vilem corā hominibus: sicut se vilem inuenit coram deo. Beatus qui se iudicat nunc: q2 non veniet in aliud iudicium. j. Cor. xi. de pe. di. j. iudicet. Beat⁹ hō q̄ ambulat fideliter ad iudicium ꝛ ad obediētiā alterius. Hoc em̄ fecerunt apostoli etiā repleti iam spiritusancto. xxi. di. in nouo. xcij. di. qui cathedram. Qui vult pacem ꝛ trāquillitatem habere: omnem hominem reputet superiorem suū ꝛ dominum. Luc. xxij. Qui maior est in vobis fiat sicut minor. Idem Matthei. xx. Beat⁹ ille qui non vult videri in suis verbis ꝛ moribus: nisi in illa compositione in qua diuina gratia cōposuit eum. Mat. vj. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis coram hoīбus vt videamini ab eis. ¶ Alia est quum quod habet boni tēporalis vel spiritualis, suis meritis se reputat habuisse. contra id j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sum. Si autē gratia iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia Ad roma. xi. j. q. j. gratia. ¶ Alia est quū quis se iactat vel reputat habere quod non habet. contra id Apoca. iij. Dicis ꝙ diues sum ꝛ locupletatus: ꝛ nulli⁹ egeo: ꝛ nescis q2 tu es miser ꝛ miserabilis ꝛ paup ꝛ cecus ꝛ nudus. ¶ Alia est quum quis nō appetit ꝙ aliquis habeat qd̄ ipse habet ꝛ singulariter vult in omnibus apparere. Ista est superbia istius euangelici pharisei. Luce. xviij. qui ascendit in templum, dicens. Non sum sicut ceteri hominum. Isti inuidi sunt filij superborū. q2 mater inuidie s̄m Aug. superbia est. vnde dicit. Tolle matrē: non erit filia. q2 superbus parē non patitur. sicut patet in lucifero. Esa. xiiij. ꝛ de pe. dis. ij. principium. Adde hic qd̄ scripsi. j. §. prox. ꝟ. j. ¶ Joā. cassi. in. xij. li. de spiritu superbie. Hui⁹ bestie immanis ꝛ seuissime duo sunt genera. Unū quo spirituales viri summiqꝫ pulsantur. Aliud quo incipientes penitentiam carnalesqꝫ cōplectitur. Quemadmodū vero hui⁹ morbi virus perniciosissimū deuitemus, instrui poterimus: si ruine angelice causas atqꝫ originem prosequamur. Esa. xiiij. Lucifer namqꝫ indutus diuina claritate, ꝛ inter ceteras superbas virtutes cōditoris largitate prefulgens. de pe. dist. ij. principium. ꝛ splendorē sapientie et virtutum plenitudinē q̄ ornabatur gratia conditoris nature sue potentia nō munificentie illius beneficio se credidit obtinere. Et ob hoc elatus tamq̄ qui ad perseuerantiam puritatis huius diuino non egeret auxilio: deo se similem iudicauit: vtpote qui nullius indigeret. ps̄. xv. Bonorum meorū non indiges. quemadmodum deus auxilio liberi scilicet arbitrij libertate confisus per illam credens affluēter sibimet oīa suppeditari

Supbia quadruplex.

suppeditari que ad consummationē virtutum vel perpetuitatē summe beatitudinis ptinerent. Hec ei sola cogitatio facta ruina est. ob quā desertus a deo quo se credidit nō egere: instabilis repente ac nutabūdus effect⁹/ ⁊ infirmitatem ꝓprie nature ꝑsensit: ⁊ beatitudinē qua dei munere fruebatur amisit. Et quia dilexit. ps. lj. vba precipitationis: quibus diperat/ scz corde/ In celum conscendam. ⁊ linguaz dolosam qua vel de se dixit. Esa. xiiij. Ero similis altissimo. vel de Adā ⁊ Eua. Eritis sicut dij. Gen. ij. ps. lj. deus destruet illum in finem. euellet eum. ⁊ emigrabit de tabernaculo suo: ⁊ radicem suam (supbos charactere superbie infectos. Apoca. xx.) de terra viuentium. Tunc ruinam eius iusti videntes timebunt/ electi ⁊ boni angeli. de ꝯse. dist. j. hi duo. ⁊ super eum ridebunt dicentes. (Quod etiā ad hos qui sine protectione ⁊ auxilio dei summū bonum perficere confidunt. xxiiij. q. iij. quidam. §. pelagiani. ext. de here. ad nostrū. §. v. in demē. iustissime dirigitur.) Ecce homo qui nō posuit deū adiutorem suū. sz sperauit in multitudine diuitiarum suarum. ⁊ preualuit in vanitate sua. ¶ B Contra hanc superbiam Dauid ps. cxxx. Domine non est exaltatum cor meū: neqz elati sunt oculi mei. Neqz ambulaui i magnis neqz in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam ⁊c. Et iterum. ps. c. Non habitabit in medio dom⁹ mee qui facit superbiam. Iterum orat. Non veniat mihi pes. scz affectus superbie. sciens quia deus superbis resistit. Jac. iiij. ⁊ j. Pe. v. Sed notādum quare singulariter dicitur ꝙ deus superbis resistat. Alia namqz vitia vel in vnūquēqz delinquentium tantūmodo retorquentur. vel in suos participes. i. in alios hoies videnť admitti. Hoc vero ꝓprie pertingit ad deum: ⁊ eum specialiter dignuz est habere contrariū. Item q: sicut deus dicit/ Ego sum Exo. iij. Jo. viij. Ita ois superb⁹ dicit/ Ego sum scz bon⁹ sapiēs/ pulcher/ nobilis/ diues. Apoc. iij. ⁊ supra vbi alia. ⁊ sic quodāmodo deum se facit. sicut sathan deo similez se esse voluit. Esa. xiiij. Unde Ezech. xxviij. Dixisti. Deus ego sum. ⁊ in cathedra dei sedi. Hanc supbiam luciferi christus sua humilitate curauit. Ille dicit/ in celū conscēdam. Esa. xiiij. Iste dicit. in ps. cxlij. Humiliata est in terra vita mea. Ille dicit/ Ero similis altissimo. Iste quū in forma dei esset: semetipsum exinaniuit ⁊ humiliauit formā serui accipiēs. Phil. ij. Ille dicit. Esa. xiiij. Sup astra dei exaltabo soliū meuz. Iste dicit. Mat. xj. Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde. Iste dicit. Nescio dominū: ⁊ israel nō dimitto. Exo. v. Iste dicit/ Si dixero quia non noui eū: ero similis vobis mendax. Jo. viij. Quidam frater ꝓbatissimo seni cōfessus est. vitio carnis se grauissime impugnari. Nā ꝯtra vsum nature desiderio patiēdi magis ꝙ inferēdi ignominiā intolerabili estu libidinis vrebatur. Uide qđ no. xxxij. q. vij. adulterij. in glos. ij. Cui senior originē morbi preuidens grauiter ingemiscēs ait. Tā nequā spūi tradi te dñs nequaꝙ ꝑmisisset nisi aliqđ blasphemasses in eum. qđ ille cōfessus est. scz in dei filiuz se cogitatione impia blasphemasse. ¶ D Ois indicijs

Cur deus resistere dicať superbis.

supbia agnoscitur. Inest primit⁹ in loquela eius clamor. In taciturnitate amaritudo. Excelsus ⁊ effusus in leticia. Risus irrationabilis. In serietate tristitia. In respōsione rancor. Facilitas in sermone. Uerba passim sine vlla cordis grauitate erumpentia. Expers patiētie. Incōpassiuus. Audax ad cōtumelias irrogandas. Ad tolerādum pusillanimis. Ad obediendū difficilis. nisi in quo eum desiderium suū voluntasqz preuenerit. Ad recipiendam exhortationē implacabilis. Ad resecandas volūtates infirmus. Ad succūbenduz alijs durissimus. sempqz suas definitiones statuere cōtendens: ipse vero nequaꝙ cedere alterius acquiescens. Et ita fit vt incapax cōsilij salutaris effectus/ suo potius credat ꝙ iudicio seniorū. Nullo modo poterit in aia virtutum structura consurgere: nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina: que firmissime collocata perfectionis ⁊

Indicia supbie.

charitatis culmen valeant sustinere. ita videlz vt primū fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu: in nullo scz acquiescentes eos contristare vel ledere. qđ nullatenus poterim⁹ implere: nisi renūtiatio vera/ que in expoliatione omniū facultatum ac nuditate consistit: in nobis fuerit christi amore fundata. Deinde obedientie iugum et subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita vt preter abbatis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis. Quod nō alius poterit obseruare: nisi qui non solum se mortuū huic mundo/ verum insipientem iudicauerit ac stultum vniuersaqz que fuerint a senioribus imperata/ sine vlla discretione perficiat sacrosancta ea credens ac diuinitus ꝓmulgata. hucusqz Joā. cass. ¶ Superbia est timor animi repletus sanie. Aduētum supbie xenodoxia nuntiat. Ne dederis in supbiam animā tuam: ⁊ non videbis phantasias horribiles. Anima supbi derelinquitur a deo: ⁊ demonū efficitur gaudium. Per diem conturbať cogitationū formidine. ⁊ vmbram auiū expauescit. Uox folij superbo fauorem incutit. Superbus monachus arbor sine radice: ⁊ non sufferet impetus ventorum. Quādo conscenderis in virtutum culmina: tunc tibi cautela plurima necessaria est. Qui em̄ in pauimento ceciderit: velocius surgit. Qui vero ab alto corruet: mortis periculum sustinet. ¶ Egidius. Beatus qui abscondit reuelationem dñi. quia nihil occultum qđ non reuelet deus quū vult. Siquis esset sanctior in hoc mundo: ⁊ reputaret se viliorem de mūdo: in hoc esset humilitas. Humilitas nescit loqui. ⁊ patientia nō audet loqui. Humilitas mihi esse videtur quasi fulgur. Sicut enim fulgur facit percussiones terribiles: ⁊ postmodum nihil potest inueniri ex eo. sic humilitas dissipat omne peccatuz: ⁊ est inimica ois peccati: ⁊ facit hominez seipsum nihil reputari. Per humilitatē inuenit homo gratiā coram deo ⁊ pacez cum hoibus. Sicut em̄ si aliquis magnus vellet mittere filium ad aliquē locuz: nō poneret eum super equū indomitum irosum ⁊ calcitrosum: sed super equū mansuetū ⁊ suauiter ambulantem. sic deus nō ponit gratiam suaz in superbis: sed humilibus. Chryso. Humilis a nulla capitur passione. non ira hunc molestare potest. non glorie cupido. non emulatio. non zelotypia. Aug. Pergite viā pede humilitatis. Ipse exaltat humiliter sequentes: quē descendere non piguit adiacentes. Aug. Alta flectuntur ⁊ vacua replentur. Nūquid qui humilibus dat gratiam: humili aufert datam? Jaco. iiij. Ergo argumentū supbie est subtractio gratie. in ps. xviij. Et emundabor a delicto maximo. glos. i. superbia. Eccli. x. Est odibilis coram deo ⁊ hominibus supbia. ⁊ j. Quid supbis terra ⁊ cinis? ⁊ j. Initium supbie hois apostatare a deo. qm̄ ab eo qui fecit illum recessit cor eius. qm̄ initium ois peccati est supbia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. i. vitijs. Interlinearis glos. dicit. De supbia nascūtur schismata/ hereses/ detractiones/ inuidia/ verbositas/ iactantia/ cōtentiones ⁊ hmōi. Esa. xxviij. Ue corone supbie effraym. Sap. v. Quid profuit nobis supbia? dicūt dānati. Eccli. iij. Synagoge supboꝝ non erit sanitas. Durissimū verbū contra supbos/ ꝙ hoc vitium nō sanatur. Uitium supbie caput est serpentis antiqui. Gen. iij. Ipsa conteret caput tuuz. Serpens modica percussione capitis extinguitur. Hiero. Lubricus est antiquus serpens. nisi capite teneatur: totus statim elabitur. Caput vitioꝝ superbiam fugere debemus. de quo capite/ Non est caput nequius super caput colubri. Eccli. xxv. Extincto hoc capite facile alia vitia extinguūtur. Chryso. Tolle hoc vitium/ vt nō velint hoies hoibus apparere: ⁊ sine labore omnia vitia resecāť. Dauid Goliath in fronte percutit ⁊ occidit. j. Regū xvij. Et (sic em̄ interpretatur Dauid/ manu fortis.) supbiam extinguit. ⁊ israel. i. aia videns deū liberaf. ¶ Superbia turris Babel est: que vult celum ꝑtingere. Gen. xj. quia supbia precipue celestes ⁊ spirituales ⁊ religio-

sos impugnat. ⁊ magnam partem deijcit. ps. xc. Unde a dextris cadunt decē milia. Superbia natione celestes im-
petit mentes. Et frater Jacobus tudertinus ait. Super-
bia in celis sedet: humilitas in sterquilinio. sup illud ps
xviij. Si mei nō fuerint do. tunc imacu. ero. ⁊ emū. a deli.
maximo. Dicit glo. Uitium supbie vltimū redeuntib⁹ ad
dñm: ⁊ primū recedentibus. Alijs vitijs fugientibus su-
perbia in campo remanet: nō cessans ab impugnatione
hois quādiu viuit. Item super pre. ṽ. Tunc imaculatus
ero. glos. Superbia est initiū ⁊ causa ois peccati. qua qui
caret vere est imaculatus. Job penult. Ipse est rex super
omnes filios supbie. Grego. Euidentissimū signū repro-
boꝝ superbia est. humilitas electoꝝ. Quū ergo quis eaꝫ
habere cognoscitur: sub quo rege sit vel militet inuenit.
Supbus imago diaboli est per similitudinē ⁊ eius cha-
racterem portat. Apoc. xix. Grego. Apostate angelo ho-
mo similis efficitur: dum homo hoibus similis esse dedi-
gnatur. Prouerb. xiij. Inter supbos semper iurgia sunt.
In ps. j. In cathedra pestilentie non sedit. glos. Pestilen-
tie est morbus late peruagatus: quo pene oēs inuoluun-
tur. hic est amor domināadi: quo vix caret aliquis. quoniā
pauci euadunt quibus libido dominādi nō dñet. Bern.
Fornicator semetipm dehonestat. Iniuriosus proximuꝫ
molestat. Elatus quātum in se est deum inhonorat. Glo-
riam meā alteri non dabo. Esa. xlij. ait dñs. Et superbus.
Et ego eam mihi etsi non dederis vsurpabo. Job. xxxj.
Osculatus sum manū meā ore meo. q est iniquitas maxi-
ma. quia victorie sui gratiā negare conuincit. ad Roma.
vij. Uictoria aūt per Jesum christuꝫ. quisquis sibi tribuit
qḋ operatur. Item Greg. Quū omnia vitia a deo fugi-
ant: sola supbia se deo opponit. Sup illud Job. xv. Pin-
gui ceruice armat⁹ est. Ceruix est opulenta supbia affluē-
tibus rebus. Augu. Uermis diuitiarū superbia est. Item
Greg. Quāto coram hoibus est gloriosior: tanto coram
deo ⁊ angelis eius eris vilior. Amos. vj. Detestor ego su-
perbiā. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. Hugo
de sancto victore. Supbia aufert mihi deum: inuidia p-
ximū: ira meipm. Greg. Propter magnū pctm superbie
deus humilis venit. Phil. ij. Iste ingens morbus aiaruꝫ
oipotentem medicū de celo adduxit: vsq ad formā serui
humiliauit: cōtumelijs egit: ligno suspendit: vt salute tā-
te medicine curaretur hic tumor. Erubescat hō esse sup-
bus: pꝑter qḋ factus est humilis deus. Esa. v. Humilia-
bitur vir: ⁊ oculi sublimium deprimentur. Hiere. lj. Ecce
ego ad te mons pestifer. Abdi. j. Si exaltatus fueris ⁊c.
ps. xxx. Retribuet abundanter facientibus superbiam.
¶ I Cadit per supbiā lucifer de celo. Esa. xiiij. xvj. q. ij.
visis. xl. di. quelibet. Adā de paradiso. xl. dist. p. c. quelibet.
⁊. c. adam. de pe. di. ij. §. romanos. ṽ. adam. ⁊. ṽ. item sine
charitate. ⁊. c. quō. c. pnceps. c. qm̄. Saul de regno. j. Reg.
xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei grā. q: superbus pctm
noluit cōfiteri. Gen. iiij. de pe. di. j. §. ex his. ṽ. cayn quoq
⁊. c. serpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui ait.
Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.
iij. Reg. xij. vij. q. j. deniq. Sennacherib punit. Esa. xxxvij.
Supbia tua ascendit ⁊c. Nabuchodonosor. Daniel. v. de
pe. dis. j. §. ex his. ṽ. nabuchodonosor quoq. c. quēobrem.
Et Holofernes. Judith. vj. ⁊. xiiij. ⁊. xv. Et Aman. Hester
vij. Antiochus. ij. Macha. ix. Phariseus. Luce. xviij. Pe-
trus presumens. Matth. xxvj. l. di. fidelior. Prouerb. xv.
Abominatio dñi est ois arrogans. Sap. iiij. Dirūpet de⁹
inflatos. Super illud. j. Macha. vj. de Eleazaro elephā-
tem interficiente. ⁊ ab eo oppressus est. glos. Sub hoste
quē occidit moritur: qui de culpa quā superat eleuatur.
Grego. Ualde male diiudicant: qui ad mercedem eoruꝫ
sufficere humanos fauores putāt. Itē. Quū p bono ope-
laus trāsitoria qritur: res eterna retributiōe digna vili pre-
cio venditur. Job. xviij. Cōsumat brachia ipsi⁹ pmogenita
mors. glos. ibi pmogenita mors est supbia initiū ois pcti
glos. sup illud Jo. vj. Hec est volūtas ei⁹. De tumētib⁹ pe-
rit. de pusillis nihil. Eccli. iij. Synagoge superboꝝ non
erit sanitas. Job. xvj. Cūctis dieb⁹ vite sue supbit impi⁹.
Aug. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus videt. Bern.
Scio lōge esse a salute membrū quod obstupuit: ⁊ egrū
se non sentientem periculosius laborare. Seneca. Ideo
ad sanitatem difficulter puenimus: q: nos egrotare ne-
scimus. Supbus nō videt. Aug. Tumor claudebat ocu-
los meos. ⁊ ideo non timet. Timor dñi sanctus oēm tu-
morem expellit. ⁊ custodit oia illa bona que nō possunt
dici nec cogitari. qḋ donū quia magnū est paucis datuꝫ
est. Qui nō timet: ostendit se nō habere quod perdit. Ti-
mor dei regit homies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei.
quā si homo habet. timor dei conseruat eam. ⁊ si non ha-
bet. facit ad eam puenire. Omnes creature que cecide-
rūt nunq̄ cecidissent: si h̄ donū habuissent. Eccli. xxvij.
Si non in timore dei firmaueris te instanter: cito subuer-
tetur domus tua. Hoc sanctū donū nō est nisi sanctoꝝ et
sanctarū. ⁊ qn̄ aliquis est magis gratiosus: magis est hu-
milis ⁊ timoratus. ¶ L Species supbie due sunt. Una
est interior: altera exterior. Interior in superbiam intelle-
ctus ⁊ supbiam affectus diuiditur. Supbia intellect⁹

Supbie spēs.

quatuor habet species. Prima laborant philosophi dicē-
tes. ps. xj. Labia nostra a nobis sunt. quis noster domin⁹
est? Secunda ingrati. quia putant se habere bona pro
meritis. Bern. Exaggera queuis merita: ⁊ extolle sudo-
res. ps. lxij. Melior est misericordia dñi sup vitas. Con-
tra hanc Paulus. j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod
sum. ⁊ supra dixi. ⁊ ps. cij. Qui coronat te in misericordia
⁊ miseratiōibus. Tertia q magn⁹ est ⁊ magnū se repu-
tat. qḋ est maxima in intellectu superbia. qḋ apparet per
cōtrariam eius virtutem. De qua Bern. Magna est ⁊ ca-
ra ⁊ rara virtus pfecto mirabilem te apparere: ⁊ contē-
ptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabili⁹
iudico. Et iterum idem. Magna prorsus ⁊ rara virtus
humilitas honorata. Et Chryso. Hoc de magnū ⁊ mira-
bile est: si is qui vere magnus est nihil de se magna sen-
tit aut loquitur: sed omniū se vltimuꝫ iudicat. Prouerb.
xxvj. Uidisti hoiem sapientē sibi videri: magis illo habe-
bit spem stultus. Et talis deo ingratissimus est. q: de suo
beneficio gloriatur. Bern. Nūquid perit quod datur in-
grato? Quarta species est q talis nō vult sibi parem vi-
dere: sed solus super oēs sedere. Adde hic quod scripsi su-
pra in. §. primo. ṽ. Item Greg. De hoc Hieronymus lo-
quens contra prelatos. Dñici patrimonij dāna conquiri-
tis: dum soli vultis in ecclesijs potentari. Non sic Abraā.
Gen. xviij. Loquar ad dñm quū sim puluis ⁊ cinis. Ubi
Greg. Aperte cernimus in quo loco se posuerat: q se pul-
uerem ⁊ cinerem etiam quū loqueretur dño estimabat.
Qua ergo pena feriendi sunt: qui ad summa nō profici-
unt: ⁊ de infimis se extollunt. Bern. Noli te cōparare ma-
ioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui enim
scis an minus ille cuius vitam sceleratissimā ac singula-
riter feridam horres: ⁊ pꝑterea spernis: melior te in se q-
dem futurus sit: in deo vero iam sit? Recūbe ergo in loco
nouissimo. Luce. xiiij. Idem. In anima non est timenda
quātalibet humiliatio. Horrenda autem nimiūq pauē-
da vel minima presumpta erectio. sicuti siquis ingredit
per ostium bassum: nō est periculum quātumcūq se indi-
nauerit. nocet autem plurimū: si plus q̄ mensura ostij pa-
titur te erexeris ⁊ impingas ⁊ conquassato capite colli-
daris. Bern. Phariseus exufflauit misericordiam: dum
dissimulauit miseriam. Luce. xviij. Item Bern. Nolo vt
nusq̄ arbitreris lucere solem cōmunem: nisi in cella tua.
nusq̄ esse serenū: nisi penes te. nusq̄ operari gratiā dei:
nisi in cōscientia tua. Malo te cogitare vbiq esse serenū
nisi apud te: ⁊ peius de te q̄ de alio estimare. Sup illud
Matth. v. Qui autē dixerit fatue ⁊c. glos. Non modicus
furor est quē deus sapiētie sale cōdiuit infatuatū dicere:
⁊ salienti deo derogare. Item Bern. Qui pfecte exami-
nando semetipm intelligit: suo pctō nullius pctm̄ existi-

mat maius: quod nō fuit suū intellectū. ¶ Timēda etiā est superbia in affectu. Unde et dñs distulit incarnari: vt presumptio cessaret humana: que nec naturalem nec scriptam legem per se poterat adimplere. Propter hoc etiā deus aliquotiēs permittit aliquos cadere in aliqđ mortale: vt non presumant. Aug. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliquod mortale apertum peccatū. vnde sibi displiceāt: qui sibi iam placēdo ceciderūt. Salubrius enī Petrus quādo fleuit sibi displicuit: q̄ placuit quum presumpsit. Ad hoc. l. di. considerandum. et c. fidelior. Itē Augu. super ps. xxx. Infirmata est in paupertate virtus mea et c. Non firmaretur (inquit) nisi infirmaretur. Multos impedita firmitate presumptio firmitatis. Itē Grego. Dauid cadente nemo superbiat. j. q. vij. siquis omnem. de pe. di. iij. ille rex. ¶ De speciebus p̄sumptiōis. Una est quū aliqs presumit quod alij non presumūt. vt in opinionibus, in conscientia, et in audacia extreme vite, in infirmo tempore et carnali aggrediens perfectorū semitas de egypto. qui fuerunt gigantes: nos vero locuste. Numeri. xiij. in fi. Alia species quādo aliquis cōfidit et p̄sumit de viribus suis vel sciētia vel amicis. Hiere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in hoīe et c. Esa. xxxvi. Ecce cōfidis super baculum et c. xxiij. q. iij. §. j. Tertia quādo aliquis p̄sumit de victoria qui adhuc est ī bello. iij. Reg. xx. Non glorietur accinctus et c. Et vocat glos. accinctum illum qui adhuc est in armis et in acie. discinctum vero: q̄ victor est et arma deposuit. Et ideo dixit quidā pater fratri dicenti se mortuū. Et si tu mortuus es: diabolus mortuus nō est. Greg. Quis vero tute potest laudari: qui et de preterito meminit se habere qđ doleat: et de futuro videt sibi superesse quod timeat? Alia quādo quis de perfectione presumit: qui adhuc in inchoatione est. ps. lxxvi. et dixi nūc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus lassescere: necesse est vt semp credamus nos ichoare. Alia quū de peccātō presumit exire quum voluerit. Eccli. xxix. Repromissio nequissima multos perdit. De superbia exteriori que apparet in ipso corpore hoīs, in equis, in ornatu, in amplitudine familie, in cōuiuijs, in edificijs, in vtensilibus, et libris deauratis, require in summa de vitijs. et tetigi supra in defectib9 prelatorū in ista parte. ij. in. §. septima. in p̄n. et in fi. et in. §. nūc autem. v. offendunt. ar. xvi. et tangam inferius. ¶ Est autē superbia membrorū, oris, colli, oculorū, pedum, et manuū. De superbia oris ps. xj. Disperdet dominus vniuersa labia dolosa et linguam magniloquā. Prouer. xiiij. In ore stulti virga superbie. xlvi. di. c. j. de pe. di. ij. si enī inquit. post. v. colum. v. hi sunt fontes. ibi. Superbia enī vanitatis loquūtur. et c. j. Totus eorum sermo superbia est. De extollentia oculorū. Eccli. xxiij. Extollentiam oculorū meorū ne dederis mihi. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. De superbia ceruicis vel colli Job. xv. Cucurrit aduersus deum extento collo. ps. cxxviij. Dñs iustus concidet ceruices peccatorū.

Presumptionis spēs.

De superbia ceterorū membrorū Esa. iij. Pro eo q̄ eleuate sunt filie sion: et ambulauerūt extento collo: et nutib9 oculorū ibant: et plaudebant et ambulabāt pedibus suis: et composito gradu incedebāt. ¶ Narrat Jo. cas. in lib. coll. collatione. j. Sereni de spūalibus nequitijs, q̄ sunt quidam demones dicti cacubi hoīes inficientes: vt nunc se erigant quodam inani tumore supra proceritatem sui corporis: nunc vero se velut accliues et humiles submittant. Qui vero demones supra gentem vanigloriosam Hispanam supra ceteras nationes: que de sordibus barbe et capitis et manuū et vnguiū gloriatur: plenū dñium acceperunt. qui cōmuniter a talibus demonibus agitati p̄sertim eorū nobiles nūc caput inclinant. nunc eleuāt: oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nōnc. nūc in terram defigunt: neminē recte vix inspicientes. cum medio fanko ore vix loquelā pronūtiātes. pedes obliquāt poeuia: nō facientes gressus rectos. cōtra id. xlix. di. c. ij. v. claudus. totos se torquēt siue eqtātes. siue peditātes. brachia nuda etiā mulierculē nobiles extendūt. man9 ad latus ponūt. tibias sup alias tibias vel genua ponūt discriminati et incompti. et quidam compti nimis compti et comati incedunt: capillaturam et ligaturā in ea sicut mulierculē facientes: et pannos longos per luta ducentes: lendes et pediculos in cesarie et barbis habentes. Contra apostolum. j. ad Corī. xj. Vir quidem si comam nutriat: ignominia est illi. ab vna parte scissa tunica latus aperte portātes: stercus in capite, et aurū in pedibus baiulantes: brachia vsq̄ ad cubitum discooperta habentes. aliqui ex lasciuia camisijs nō vtentes. sotulares deauratos cum rostris longis et recuruis habentes: foderaturas mantella totum siue de vario siue de pellibus albis cuniculorū supra latus sinistrū cubiti hoībus ostendentes: caudas retro in capillis et barbis et manicis habētes: capillos barbarum diuidentes et complectentes: et alijs absq̄ numero gesticulationibus corporeis et actibus supbie et vane glorie abutentes: te in suis pessimis moribus et vitijs gloriantes. Contra quos Jaco. iiij. Nūc autem exultatis in supbijs vestris. Et poeta. Gloria peccati nulla petēda tibi. ex de excess. pla. qui fit. ¶ Contra superbiam eorum scz qui vix alios dignātur respicere rectis oculis: multū debet homo timere a superbia sua ne p̄cipitet ipsum. Caue semp a teipso. Non est pfecta securitas hoī: dum est inter inimicos suos. Inimicus vero est caro nostra et supbia nostra. et ipsam cum demonibus semp est aduersaria anime nostre. Maiorem ergo timorem debet homo hēre de superbia sua: ne precipitet eum q̄ de re alia mūdi. Impossibile est q̄ homo possit ad gratiam dei puenire sine sancto timore et humilitate. quā siquis nō habet: signum est pereundi. Adde hic qđ scripsi. j. in ar. lxxxiiij. in. §. sunt autem. v. frater egidius. Hic timor et humilitas facit flectere caput vsq̄ ad terram sub iugo obedientie. et quāto quis plus timet et humilis est: plus orat. Magnū autem est cui datur gratia orationis que ipsam fouet humilitatem. Opera autem hoīs quantūcūq̄ videantur magna nō sunt s̄m estimationē hoīs: sed s̄m estimationem dei: et ideo semp timēdum est. et caput coram deo humiliandū. Totum meritum ex humilitate filia charitatis procedit. Greg. Superbia in oculis p̄ncipatur specialiter. et p̄ma sibi corrūpit humani generis membra: que initiū est oīs peccati. Eccli. x. Prouerb. xxx. Generatio cui9 excelsi sunt oculi. ¶ M Contra supbiam ornatuū et vestium. Eccli. xj. In vestitu ne glorieris vnq̄. j. ad Timo. ij. Similiter et mulieres in habitu ornato cū verecūdia et sobrietate ornantes se: non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa. glos. Mulieres dicit ornari in habitu ornato. i. cum religione ornante eas. Vult enī apsa eas esse ornatas virtutibus. et cum verecūdia vultus. vt nō sint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinib9. i. crispis illis tortis auro et margaritis. Itē j. Pe. i. ij. ibi. Quarū nō sit extrinsec9 capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimentorū cultus et c. glos. Serico et purpura indute christum videre nō possunt. Auro et margaritis et monilib9 ornate ornamenta cordis et pectoris pdiderunt. Et si petrus admonet mulieres coercendas et moderandas: que excusare possunt cultus suos per maritos. ar. de cōse. dist. v. fucare. quāto magis id obseruare nefas est virginem cui nulla ornatus lui competit venia. Luce. xvi. Homo quidam erat diues qui induebatur purpura et bysso. glos. interlinearis. Hoc nō nisi ad manē gloriam. Grego. in homi. Nemo vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit. et vt honorabilior ceteris videatur. et q̄ p sola inani gloria flat res testatur: q: nemo vult preciosis vestibus vti vel indui vbi a nemine possit videri. Indutus erat Joānes pilis camelorū. Matth. iij. vbi Greg. Nisi cultus preciosus in culpa esset: non tam signanter diceretur q̄ diues idutus purpura torquetur apud inferos. Et Joānes indutus erat pilis camelorū. Deus p̄mis parentibus tunicas pelliceas fecit. Gen. iij.

hispanorū ianis gliosa.

Vestium luxus arguitur.

nõn sericeas. de pe.dist.j.adam post culpam. post.c.si eat. vbi dicit Ambro.de adam eiecto de paradiso. Statim tunica vestiuit eum/scz deus/pellicea nõ sericea. Aug. Fateor de preciosa veste erubesco. Job.xv. Saccum consui. Jone.iij. Niniuite ꝛ rex vestiti sunt saccis. Et Achab rex indutus est cilicio ꝛ sacco.de pe.dist.iij.achab rex. Vestis velamen est exterius.virtutes velamina sunt anime. de peni.dist.ij.§.romanos.c.sapiens. ꝛ.ß. vt cognouerunt. sup illud Jo.vj. Et eū qui venit ad me nõ eijciam foras. glos. Supbus meretur foras eijci: qui nihil habet de bono interiore. Joā.viij. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Bern̄. Inueniūt curiosi quo delectentur: ꝛ non inueniūt miseri quo satientur. Cum periculo aie sue acquirunt vnde oculos hominū pascunt. Aug. Ecce oia pulchra sunt cum impijs: ꝛ ipsi sunt turpes. ¶ Accidit ꝙ cuidam regi pbs in barbam expuit. que cum ministri regis vellent occidere: prohibuit rex. ꝛ quesiuit ab eo q̄re hoc fecisset. qui respondit. ꝙ quū alia loca purpura ornata essent: nõ inuenit locum turpiorez vbi spueret. Quod rex audiens cōpunctus est. Bern̄. Vis purpura illusionis est/postꝙ in ea dño illusum est. Jo.xviij. Apocal.xvij. Mulier circūdata erat purpura. Esa.iij. Decaluabit dominus verticem filiarū syon: ꝛ dñs crinem earum nudabit. In die illa auferet dñs ornamētum calciamentoꝝ et lunulas. Lunula est genus moniliū. ppie sunt auree bulle dependentes ad similitudinē lune. vnde lunulatus lunulis ornatus. Huguitio. Et torques.i.ligamentum tortum/aureus circulus circa colluz a collo vsqꝫ ad pectus descendens. sic dictus quia sicut tortus. ꝛ est ornamentū virorū. vnde torquatus torque ornatus. Hug. Et monilia. Monile vel munile est ornamētū pectoris mulieris. nõ hispanarū immūdarum: quarū plurime maxime pie beie discoperiūt pectus ꝛ vbera.q: muniat pect⁹ mulierum: ne leccatores possint immittere manū in sinū earū. Hug. Et armillas.i.torques brachiale dextrochirium. ꝛ sunt ppie viroꝝ ab armoꝝ virtute collate. Hug. Et mitras. Mitra est pileum phrygium caput protegens. q̄le est ornamentū capitis deuotarum. Sed pileū virorū est. mitra feminarū. Vel etiam mitra est episcopoꝝ. ex̄ de priuil. vt aplice.li.vj. Hug. Et discriminalia. Discriminalia sunt q̄bus crines diuisi religantur. q: caput a viro discernāt vel crines inter se. Et periscelides. Periscelis.idis. est ornamentū mulierum circa brachia vel potius circa crura: quo gressus earū ornatur. Et murenulas. Murena vel murenula dicitur ornamentū feminarū. quod scz auri metallo lasciuia quadam inflexi ordinis contexitur in similitudinē murene serpentis. qd̄ ad colluz ornandū aptatur. interdum auri et argenti contexitur virgulis. Hug. Olfactoriola. Olfactoriū est vas vnguentarium mulieb:e: in quo odoramenta gestantur. ꝛ inde olfactoriolum diminutiuū. Et inaures. hec inauris.i.annulus qui i aure pforata olim gestabatur. Et nūc etiā in hispania maxime in frontaria a multis dñabus portatur christianis. sed plus a mulieribus saracenoꝝ ꝛ iudeoꝝ. Et sindones. Sindon vocatur lineū amictoriū feminaruz: quo humeri teguntur. de ɔse.dist.j.nemo. Et pallia. Pallium est quo ministrantiū scapule teguntur. ne dum ministrant impediti currant. Et linteamina. de consc.dist.j. nemo. ꝛ.di.ij.si per negligentiā. Linteum.i.velum. ꝛ inde hoc linteamen qd̄ in lecto sternitur. Et theristra. Theristrum est quoddam genus muliebris vestis subtilis estiualis ꝛ stricte visui peruia. Therias em̄ estas d̄r. ¶ Contra talem vanā gloriam vestium. Chryso. Formosum est apparere. formosius est esse. Item Matth.xj. Qui mollibus vestiuntur: in domibus regum sunt. xxj.q.iiij.c.j. vbi Greg.in homil. Nemo auté existimet in luxu atqꝫ studio preciosarū vestium pctm̄ deesse. q: si hoc culpa non esset: nullo modo Joannem dñs de vestimenti sui asperitate laudasset. Et nequaꝙ Petrus feminas a preciosarū vestium appetitu compesceret.j. Pe.iij.dicēs. Non in veste preciosa. ꝛ Matth.iij. Joānes indutus erat de pilis camelorum.glos. Seruus dei nõ debet habere vestimentū ad decorem vel ad delectationē: sed tm̄ ad tegumentū nuditatis. Contra vestium singularitatem ꝛ extraneitatem. Sopho.j. Visitabo sup omnes qui induti sunt veste peregrina. Contra multitudinem ꝛ magnitudinē vestiū. Matth.xxiij.ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciūt hodie nobiles mulieres: ꝛ quidam vanigloriosi hispani: q̄ brachia nuda habent: ꝛ pānos longos portant per lutuz supra eorū suppara diabolus equitat. sicut quidā sanct⁹ vidit. vnde versus.

Suppara longa gere si vis os omne tacere.

Contra multitudinē vestium. Jaco.v.ibi. Vestimēta vestra a tineis comesta sunt.iiij. Regū.v.de decem mutatorijs Naaman. Bern̄. Clamant nudi.clamant famelici. et conquerūtur nobis dicentes. Fame ꝛ frigore miserabiliter laboramus. Quid cōferunt tot mutatoria vestiū. vel extensa in perticis vel plicata in māticis. Matth.x. ibi. Neqꝫ duas tunicas. Hierony. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vestimentum. nõ ꝙ in locis Scythie ꝛ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat esse cōtentus: sed ꝙ in tunica vestimētuz intelligamus. ne alio vestiri aliud nobis futuroꝝ timore reseruemus. In qua preciositate vestium ꝛ supfluitate multitudine multi religiosi nostri tēporis multum offendunt: ɔtra eorum statum ꝛ regulam. nam excepto colore/de meliori panno se induūt quo possunt. quū tm̄ fm̄ Chryso. vestis christi de vili panno fuerit more vestium Palestine. Longissimos habit⁹ sub colore honestatis ꝛ cappas ꝛ tunicas deferūt. ꝛ capitia vsqꝫ ad nates. vt q̄ magis est capitiat⁹: magis se reputet. Artificiose ꝛ curiose sutas vestes deferūt ad mundi decorem. Aliqui inter eos singulares ꝛ nimis strictas ꝛ curtas: mūdum similiter aucupantes. quia nõ est sp̄us in vestibus/maxime sociis ꝛ eiusdem professionis viris scandalum facientibus. Contra quos.xlj.dist. quisquis. ꝛ.c.parsimoniā. ex̄ de vi. ꝛ ho.cle.deus. ¶ Contra que oia Jo.cassi.in.j.lib.de institutis monachoꝝ egyptioꝝ ait. Sic vestis sit monachi que corpus cōtegat tm̄: ac repellat verecundiam nuditatis: ꝛ frigoris retundat iniuriā: nõ que semina vanitatis aut elationis enutriat. iuxta aplm̄.ij. Timo.vj.xij.q.j.c.eps. Habentes autem alimenta ꝛ operimēta his cōtenti simus.i.que corpus operiant tm̄: nõ que amictus gloria blandiantur. Ita vilia aut nulla coloris vel habit⁹ nobilitate inter ceteros hui⁹ ppositi viros habeant insignia: ita a studiosis accuratio nibus aliena: vt nullis prorsus sint affectatis per icuriā sordibus decolorata. Postremo sic a mūdi hui⁹ separentur ornatu: vt cultui seruoꝝ dei in oibus cōmunia pseuerent. quicqd̄ inter famulos dei p̄sumitur ab vno vel paucis: nec catholice per oīne corpus fraternitatis tenetur: aut superfluū aut elatum est: ꝛ ob id noxiū iudicanduz: magis vanitatis speciem ꝙ virtutis ostētans. Hucusqꝫ Jo.cass. Ad hoc optime facit pre.c.quisquis. Et Aug. ad Januariū.xij.dist. illa. Sic ꝛ tu ad quā cūqꝫ forte ecclesiā veneris: eius morē serua: si cuiꝙ nõ vis esse scandalum: nec quēꝙ tibi. facit ex̄ de sta.mo.recolentes. ¶ Item cōsiliū Martini pape. Victu tm̄ ꝛ tegumēto his ɔtenti simus.x.q.ij.c.eps. Item in concilio antiocheno.xij.q.j.c.eps. tractū de aplo.j.ad Timo.vj.ibi. Habentes autē alimenta ꝛ q̄bus tegamur his ɔtenti simus. Item in chordis ꝛ cingulis est etiā nedū secularū sed etiā multoꝝ religiosoꝝ xenodoxia. quū Helias thesbytes zona pellicea ꝛ Joannes pcursor dñi vterentur.iiij. Reg.j. ꝛ Matth.iij. Et Franciscus aplicus funē sumpsit grossum asperū ꝛ curtum vsqꝫ ad genua. Sed hodie fratres sui longā chordā vsqꝫ ad terrā lineā albam delicatam ꝛ subtilē multis nodulis ɔtextam portāt: in ea sicut in alijs suis vestib⁹ delicatis lōgis ꝛ amplis inaniter gloriātes. q: qd̄ pudor pater coꝝ ad mūdi ɔtemptum ꝛ sanctā vtilitatē: ipsi fratres rūt ad vanitatē. ɔ id ex̄ de excep.pia.j.xñ.li.vj.xlv.di.licet.

¶ Item vana gloria in colore pannorum. Unde et clericis prohibetur color rubeus et viridis: et vestis virgata et partita. ex. de vi. et hone. cle. clerici. ij. et in clemen. e. c. quoniam qui abiectis. Color autem candidus aptus est religiosis monachis albis et clericis. Unde Sap. vij. Candor est lucis eterne. Bern. Candor est lucis sapientia. et candidam oportet esse animam in qua ipse sedere elegerit. et vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Mat. xvij. Mar. ix. et Luce. ix. Et angelus apparuit coopertus stola candida. Mar. vlti. simile Matth. vlti. qui color sanctitatem designat: innocentiam et puritatem. de cõse. dist. iiij. post baptismũ. xxx. q. v. femine. Et quod Benedict⁹ dicat in regula. Monachi non disputent de colore. intelligo de honesto nigro albo vel grisco. Bene enim habent disputare et cauere de inhonesto colore. vt iuribus pre. ¶ Superbia etiam in capillis que maxime est in mulieribus. Esa. iij. Decalcabit dñs etc. Accidit Parisius in generali processione quod simia cuidam dñe peplum abstulit coram oibus cum adulterinis crinibus quos deferebat. que remãsit turpis et decaluata. Capilli autem mulieribus pro velamine dati sunt. nõ pro gloria. j. ad Cor. xj. glos. Ad hoc habere velamen mulier: vt se reã agnoscat et subditam. xxxiij. q. v. mulier. De superbia in crinibus Absalon in quibus quercui adhesit. ij. Regũ. xiiij. vbi dicitur quod capilli capitis sui ponderabãt. cc. siclis pondere publico. et. xviij. de quercu. Genuẽses et Veneti et Cathalani gloriantur in eis. j. ad Timo. ij. Non in tortis crinib⁹. glo. Superbus habitus nõ impetrat nec recta facit de se credi. Legitur de germano beati Bernardi fratre in claravalle quod noluit videre sororem nobilem suã ornatam: dicens quod erat rete diaboli. que in verbis contrita fuit: dicens quod parata erat facere quicquid sanct⁹ Bernardus germanus eius mandaret: ad quã veniens mãdauit ei vt nunquam superbum habitum portaret. que ita mutata est. vt hoies inde mirarentur. ¶ De superbia lecti. Amos. vj. Ve qui dormitis in lectis eburneis. Lectus christi vbi cubuit crux est. ibi cubat: ibi dormit in meridie. sm Bern. Cath. j. Aug. Lectum suũ dimisit christus discipulis suis. quicunque vult cum illo iacere et quiescere: in lecto isto moriatur in cruce. Esa. xiiij. Subtus te sternetur tinea etc. glos. interlinearis supple quũ prius haberes pallia auro gemmisque distincta. Qui modo nõ sustinent pulicem: quo tũc sustinebunt vermẽ inmortalem? Esa. vlti. Mar. ix. Vermis eorum non morietur. Non tamen erunt in inferno vermes materiales: sed vermes conscientie/dãnatos in perpetuũ cruciãtes. de quibus legitur Esa. lxvj. et Bern. Nõ metuat vermem qui nõ moritur: cui mortuus est vermis: vnde ille moritur? ¶ De superbia in multitudine equorum et eorum apparatu. Deutero. xvij. dicitur de rege. Non multiplicabit sibi equos. et Zacha. x. ibi. Et posuit eos quasi equos glorie sue in bello. et. j. Et confundentur ascensores equorum. Et. xij. Percutiam omnem equũ in stuporem: et ascensorem eius in amentia. glos. Ut qui viderunt percussos: stupeant. et ascensores pre sui magnitudine periculi vertantur in amentiam. Esa. xxxj. Ve qui descendunt in egyptũ ad auxilium in equis sperantes. In asina ascendit Hierusalem dñs. Zacha. ix. Matth. xxj. Marci. xj. Luce. xix. et Jo. xij. Chryso. Uis cognoscere mansuetudinem venientis: considera speciem aduentus eius. Non sedet in curru auro purpura fulgenti. nec ascẽdit sup feruidũ equũ discordie amatorem. non habet in circũitu splendentes gladios aut ornamenta terribilia armorum: sed ramos florentes/testimonia virtutis et pietatis. ¶ In festo palmarum quũ quidam magnus archiepiscopus de Francia in sua ecclesia predicasset de ista asina in qua illa die dñs equitaret: et finito officio rediens domum equitaret magnum et grossum et pulchrum palafredum: quedam paupercula vetula arripiens frenũ eius dixit ei. Dñe: erat ne talis asina quã christus equitauit sicut iste equ⁹ vester? At archieps erubuit: et recessit. mente pertractans quia incepit Jesus facere et docere. Actuũ. j. et Jo. xiij. ibi. Exemplum enim dedi vobis. Et sm Grego. Magis mouent facta quam verba. Ad hoc. viij. q. j. vereor. cum. ij. c. seq. Bern. Intolerabilis est impudicitie vbi sese exinaniuit maiestas. impletur vermiculus et tumescit. Esa. xxx. dicit mali. Ad equos cõfugiemus. ideo fugietis. et super veloces ascendemus. ideo velociores erunt qui persequẽtur vos. ps. xix. Hi in curribus et hi in equis. ¶ De superbia i familia multa. Eccle. v. Ubi multe sunt opes: multi et qui comedent eas. Ista fuit superbia David populum numerantis. ij. Reg. vlti. Et gladius dñi deseuit in populũ. Unde Gratianus. Qui de numerositate sue gentis superbiuit: iure in eius diminutione punitus est. j. q. iiij. §. bis ira. ℣. Item dauid. quia in multitudine populi dignitas regis: et in paucitate plebis ignominia principis. Prouer. xiiij. et prec. ℣. Item dauid. Seneca. Mel musce sequũtur. lupi cadauera. frumẽta formice. predam sequitur turba ista: non hominẽ. Aug. In vnũ amatores temporalium fecerunt ea membra sua. vnde solent dicere se comedi: quũ bona eorum comedũtur. iuxta illud ps. lxxviij. Quia comederunt Jacob. ¶ De superbia cõuiuiorum. In hoc apparet quod magni et diuites inuitantur: et pauperes relinquũtur. contra illud Luce. xiiij. Quũ facis prandium aut cenam: noli vocare amicos tuos etc. et. j. Uoca pauperes etc. Seneca. Non magno constat nobis: sed ambitio. Hester. j. Bibebant autem qui inuitati erãt poculis aureis. Luce. xvj. Et epulabatur quotidie splendide. Splendor iste attenditur circa fercula artificialiter preparata: circa vasa aurea et argentea: circa supellectilia candida: circa superflua luminaria: et circa seruorum ministeria. Eccle. ij. ibi. Cyphos et vrceolos. ¶ De lautis cõuiuijs. xxxv. di. ecclesie pncipes. xliiij. di. comessationes. Esa. v. de peni. di. ij. si enim. vltra. v. colum. ℣. petrus. ibi. Et suadent in luxuria ciborum. Cithara et lyra et tympanum et tibia et vinũ in cõuiuijs vestris. ¶ De superbia edificiorum. Esa. v. Ve qui cõiungitis domũ ad domũ. Hiere. xxij. Qui dicit. Edificabo mihi domũ latam et cenacula spatiosa. Qui aperit sibi fenestras: et facit laquearia cedrina: pingitque synopide. glos. i. christi sanguine. Nũquid regnabis: quoniã cõfers te cedro? Item ibidem. Ue qui edificat domum suam in iniustitia: et cenacula sua nõ in iudicio. Amos. v. Detestor ego superbiam Jacob: et domos eius odi. et. j. Percutiet domum maiorem in ruinis. facit. xij. q. ij. gloria. ℣. multi. Christus in presepi et in stalla iacet. Luce. ij. quia in diuersorio iacuit vt doceat nos in hoc mũdo diuersoria nõ palatia fabricare. Philosophus. Cõmorandi nobis natura diuersorium: nõ habitandi dedit. Et Chryso. In luteo presepi christus ponitur: nõ auro nec argento. aurum et argentum imitetur gẽtilitas: christianitas illud presepe luteum. xij. q. ij. gloria. ℣. multi. Sancti antiqui in cauernis terre habitabant. Hebre. x. et in casulis. Heb. xj. ¶ Legitur de eremita qui habebat hospitiolum ad modum sepulcri. et quũ imperator ad eum veniens quesijsset cur hospitiolum suum cõmensurasset sepulcro sui corporis, respondidit. Sufficit homini mortuo. et addidit. Melius prosilitur in celũ de tugurio quam de palatio. Unde Hiero. de paula. Nolebat (inquit) in his lapidibus mortuis expensas ponere. sed in viuis lapidibus. i. pauperibus. ex quibus magni regis ciuitas extruitur. Abachuc. ij. Lapis de pariete etc. Hiero. Sic edificant quidam quasi semper victuri. sic autem comedunt et bibunt quasi cras morituri. dicentes/Bibamus et comedam⁹: cras enim moriemur. de peni. dist. ij. si enim. vltra. v. colum. ℣. petrus. ij. Cor. xiiij. Eccle. v. Esa. xxij. Amos. iij. Percutiam domũ estiualem. Matth. xxiiij. Et accedunt ad eum discipuli eius. vt ostẽderent ei edificationes templi. Ipse autem respondens dixit eis. Uidetis hec omnia? Amen dico vobis: nõ relinquetur lapis super lapidem: qui non destruatur. Amos iij. Percutiam domũ hyemalem. Hiero. loquẽs de Hilarione. Estus et pluuias breui tuguriũculo declinauit. quod iunco et cortice texerat. extructa deinceps breui cellula al

Equorum affluẽtia

Amplitudo familie.

Cõuiuiorum apparatus.

Superbe domorum structura.

titudine pedum quatuor/latitudine pedum q̄nq̄/longi
tudine paulo ampliore q̄ eius corpusculum patiebatur.
vt sepulcrū potius q̄ domū crederes. ⁊.j. Erat autē cel
lula nō plus mensure per quadrum tenens q̄ homo dor
miēs extendi poterat. Narrat Jo. cass. in collatione Jsa
ac de oratione ꝙ quidam patrū vidit diabolum adiuuā
tem ⁊ inflāmantem quēdam fratrem circa superflua edifi
cia occupatum. ⁊ supra posui in.c.lxiiij.in.§.adhuc peri
ta.℣.contra tales. ¶ Quātum autem excedant reli
giosi mendicantes circa curiositatem ⁊ multiplicitatem
⁊ sumptuositatem edificiorum: totus mundus estis est. ⁊
decretalis de verbo.sig. Exiui de paradiso.lib.vj.§.hinc
est. Ipsi enim qui mūdo mortui sunt.xvj.q.j.placuit.potius
deberent sepulcra q̄rere q̄ palatia.vt prime dixi. Bern.
Uideo: qđ non sine magno labore videri debet: quosdā
post aggressam christi militiam rursum secularibus im
plicari negotijs: rursus terrenis cupiditatibus immergi:
cum magna diligentia erigere muros: negligere mores.
Si dicant claustrales ꝙ in hoc condescendūt infirmita
ti hominum ⁊ deuotioni eorum: audiant beatū Bernardū di
centem. Qui dicunt admittantur animales: suscipiātur
in beniuolentia charitatis: portentur in omni patientia be
nignitatis. sed qui eis cōpatiuntur non eis conformentur:
nec sic querant eorum profectum vt propter eos cogātur in
currere propositi rigoris in religione defectum. Multi ho
minū magis veniūt ad ecclesiam vt delectentur et admi
rentur pulchra edificia ⁊ imagines: q̄ vt corrigāt vitia.
Uidentur adorare lapides ⁊ colores: sed nō mutant pra
uos mores. Aurum trahit aurum. politus lapis lapides
preciosos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis q̄
pānosis. Sed ait Ambro. cōtra templa deaurata. Aurū
sacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non
emūtur: ornatus sacrorum redemptio captiuorum est. xij.q.ij.
aurum. Et iunge hic qđ scripsi.j.in.§.⁊ primū.in.℣.quar
tum ve.in ar.lxxvij. Iterū si dicant religiosi pulchritudi
nes domorum esse necessarias ad recreationē. ex de ℣b.sig.
exiui.§.licet nō.lib.vj. Respondeo ꝙ veri spūales ⁊ viri
potius deberent delectari in cōspectu celi ⁊ delectatione
siderum q̄ terre. ⁊ potius admirari opera dei q̄ hominum. vt
dixit beata Catharina ad Maxētiū cesarem. Miraris
hoc templum manu artificum fabricatum: miraris orna
menta preciosa ⁊ vario opere cōparata: q̄ velut puluis
ante faciem venti erunt. mirare potius celum ⁊ terrā et
omnia que in eis sunt. mirare ornamenta celi/solem scꝫ
⁊ lunam ⁊ stellas ⁊c. Legitur de beato Bernardo ꝙ vber
tim fleuerit quū vidit tuguriola pastorum tecta cilicio simi
lia casulis cistertiensium antiquorum: qui tunc incipiebant
habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in
testamento suo. Caueant sibi fratres vt ecclesias ⁊ habi
tacula paupercula ⁊ omnia alia que pro ipsis cōstruūtur peni
tus non recipiant: nisi essent sicut decet sanctā pauperta
tem quā in regula promisimus/semper ibi hospitantes sicut
aduene ⁊ peregrini. Et sicut legitur in legenda sua anti
qua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis ⁊ lu
to. Ipse in persona sua ascendit diruere domū quā fecerat
cōmune assisij in sancta Maria de portiuncula: quia sibi cu
riosa videbatur. Dicebat autem/Ubi christus manebat
quādo in deserto ieiunabat? Matth.iiij. ⁊ Luc.iiij. Quū
quidam frater deuotus in quodā eremitorio sibi quā
dam cellam fecisset de lignis leuigatis ⁊ dolatis ⁊ para
tis pulchre: noluit eam intrare sanctus Franciscus: nisi
prius ille frater illos asseres remouisset: ⁊ eam de ramis
arborum ⁊ scopis cooperuisset. Magna pars edificiorum
religiosorum mendicantiū de māmona iniquitatis ad lite
ram cōstructa sunt. Luce.xvj. scꝫ de vsuris ⁊ rapinis. Un
de posset eas proprie diabolus tāq̄ sibi debita quodāmo
do vendicare. Citius enim vsurarij dant fratribus pro edifi
cijs mille libras q̄ restituant vnū denarium creditori: ve
rentes eos pro modicis ⁊ timore religiosorum. ¶ Contra su
perbiam edificiorum.xxxj.di. hospitiolū tuū. diminutiuū.j.

modicum. xxxv. dist. ecclesie principes. ibi. Eiūdem si sunt
spatiosis domibus. xij.q.ij. gloria. ℣. Multi edificant pa
rietes: ⁊ colūnas ecclesie subtrahunt. marmora nitent.
auro splendent laquearia. gemmis altare distinguitur.
ministrorū christi nulla est electio. Ecclesia sancti angeli
in monte gargano antrum est ⁊ inculta cripta. sicut vidi.
potius ferarū q̄ hominū habitatio. agēte hoc deo. sicut
in sua legenda dicitur. Qui non in marmoribus nec in edi
ficijs: sed minoribus delectatur. sm̄ Chryso. ¶ De super
bia in libris ⁊ clericorum ⁊ religiosorum deauratis ⁊ historia
tis ⁊ sericeis pannis ⁊ argento coopertis dolendum est.

Librorum copia

Non habitat in auro sciētia. quia nec ei cōparatur aurū
nec lapis preciosus. Sap.vij. Humilibus reuelatur dei
scientia. Matth.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas: ibi sapien
tia.ij. Timo.iiij. Affer tecū libros. maxime aūt membra
nas. Libros pulchros non audent fratres cōmodare: nec
in eis studere: sed clausos eos tenent in suis studijs qua
tuor fibulis clausos: ⁊ pannis preciosis coopertos ex super
bia ⁊ auaritia. quāto plures habent: tanto communiter
minus sciūt. multos legunt: ⁊ nullum applicant memo
rie. ⁊ qui plures habet sermones: cōmuniter peius predi
cat. quia Pluribus intētus minor est ad singula sensus.
ar.xvj.q.j. presbyteros. de de. cōiu. diuersis. quia curiosorū
est multa legere ⁊ pauca retinere. Realiū virorum ē pauca
legere: ⁊ illa memorie applicare: ⁊ ea cordi alligare. ar.
de conse. di.v. nūq̄. in prin. Uanitas secularium in curribus
⁊ in equis: religiosorum in libris. Ita quis pōt i libris sicut
in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affe
ctum. Non est differentia in metallis: sed in animis. Sic
potest quis corrūpi auaritia in libro sicut in auro. vt in
coll. Danielis ⁊c. ⁊ supra dixi in ista parte.ij. ¶ Superbia
cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: sobria vita de
seritur. xcij. di. in sancta. Aug. Quoties me delectat plus
cantus q̄ vox que canitur: toties me peccare penaliter
cōfiteor. Potest dici ꝙ sicut fractos vestibus/sic fractos
vocibus nō recipimus. xlj. di. parsimoniā. Exo. xxxij. Uo
cem cantantiū ego audio. Quūq̄ venisset ad castra: vi
dit Moyses vitulum ⁊ choros. In vitulo quod est aial
lasciuū/lasciuia intelligitur. Unde cantus odorantiū vi
tulus est cantus frangentium vocem ad lasciuiā. canta
re autem ad compunctionem audientium bonū est. xcj.
dist.c.j.℣. psalmiste. Contra tales cantus apl̄us ad Eph.v.
Cantantes ⁊ psallentes deo in cordibus vestris. xcij. di.
cantantes. ibi Hiero. Deo nō voce sed corde cantandū.
nec in tragediarū modum guttur ⁊ fauces medicamine
liniende sunt: vt in ecclesia theatrales moduli audiantur
⁊ cantica. Cantus autem ob deuotionem nō dissolutio
nem in ecclesia dei ordinatus est. Unde ⁊ in ecclesia dei
officium est precentoris ⁊ succentoris. xxj. di.c.j.℣. precen
tor. Uix in ordine vidi bonum cantorem: qn̄ esset incarce
ratus propter immunditiā. quia blanda ⁊ dulcis vox stimulos
carnis incitat. ar.e.di.c. in sctā. all'. ā.℣. primo. ¶ O

Item superbia quādoq̄ oritur ex bonis
nature. Bona autē nature quedā sunt
corporis. quedā anime. quedā fortune.
quedam gratie. Corporis: sunt sanitas/
fortitudo/pulchritudo/nobilitas/liber
tas. Bona vero naturalia aie: sunt recti

Nature bona.

tudo ingenij/tenax memoria/intellectus acutus/exerci
tium spūalium/naturalis dispositio ad virtutes seu vir
tus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie/delicie/
dignitates/laus seu gloria ⁊ gratia humana. Bona gra
tie: sunt scientie dona ⁊ virtutes. De omnibus his potest na
sci superbia. cōtra quā.j. Macha.ij. Gloria peccatoris ster
cus ⁊ vermis. hodie extollitur: cras non inuenitur. Sap.v.
Quid nobis profuit superbia. aut quid diuitiarū iactan
tia contulit nobis? ¶ Contra superbiā sanitatis. Jaco.
iiij. Que est vita vestra? vapor est ad modicum parens.
Job.xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tempore ⁊c.
Grego. Ecce sancti viri vocibus pene hominū breuiter

Bona corporis valitudo.

est expressa. quia ⁊ angustatur ad vitam: ⁊ dilatatur ad
miseriam. Si enim subtiliter ꝯsideretur: omne quod hic
agitur pena ⁊ miseria est. Ipsi em̄ corruptioni carnis ser
uire ad necessaria atq̄ concessa/miseria est. vt contra fri
gus vestimenta: contra famem alimenta: contra estū fri
gus requiritur. Et multa cautela custodit: corporis sa
lus: ꝙ custodita amittitur: amissa cū graui dolore repe
ritur: tamen reperta in dubio semꝑ est: quid aliud hec/ꝙ
terrene vite miseria est? Item Bern. Homo natus de mu
liere. ⁊ hoc cum reatu. breui viuens tempore. ideꝙ cū me
tu. repletur multis miserijs. ⁊ id cum fletu. ⁊ nature mul

Neruositas.

tis. quia corporis ⁊ anime simul. ¶ De fortitudine cor
poris fatuū est supbire. Job. vi. Nec fortitudo lapidum
fortitudo mea: nec caro mea enea est. imo homo fragilis
or vitro. Aug. Quid fragilius vase vitreo? ⁊ tamen si ser
uatur: durat ꝑ secula. licꝫ em̄ casus timeatur: senect⁹ ⁊ fe
bris non timetur. nos fragiliores ⁊ debiliores sumus et
infirmiores. quia casus. ex de cōmo. c. i. ⁊ de depo. c. ij. oēs
qui nō cessant in rebus humanis: ob fragilitatēꝫ nostrā
quotidie formidamus. ⁊ si ipsi casus nō accidant: tēpus
ambulat. Vitat homo ictuꝫ. nūquid vitat exitum? Vitat
que extrinsecus adueniūt. nūquid que intus nascūtur?
Postremo q̄uis hoi parcatur: nouissima senectus quū
venerit/nō est ꝙ differatur. Hiere. xvij. Maledictus ho
mo qui ponit carnem brachium suū. i. qui confidit in ro
bore corporis. quod est fragile ⁊ infirmū. Fortitudinem
Salonis meretrix Dalila eneruauit. Judic. xvi. Abachuc
iij. Dn̄s fortitudo mea. ps. xvij. Diligam te dn̄e fortitudo

Formositas.

mea. ¶ De pulchritudine supbire quis audet: quū corp⁹
sit quoddam sepulcrum? Augu. Corpus peccatoris aie
mortue est sepulcrum. Job. x. Qui quasi flos egreditur
⁊ conteritur. Esa. xl. Omnis gloria eius quasi flos agri.

Nobilitas.

Prouerb. vlti. Vana est pulchritudo. ¶ Vanū est super
bire de nobilitate. oēs ex adam processimus. xxxiij. q. v. c.
vlti. Malach. ij. Nūquid nō pater vnus? omnes fratres
sumus: ⁊ vnus pater qui est in celis. Matth. xxiij. Hiero.
contra Heluidiū. Omnes autem homines affectu fra
tres dici possunt. quod in duo diuidit. ⁊ in spirituale ⁊ cō
mune. In spūale: quia omnes christiani fratres vocant.
Porro in cōmune: quia om̄es homines ex vno patre na
ti pari inter nos germanitate cōiungimur. Itē Chryso.
In mūdo enim q̄uis homo hominem generet. lvi. di. na
sci. tn̄ vnus est pater qui omnes. Matth. vj. ⁊ xxi. xxviij.
q. i. omnibus. ⁊ c. si femina. creauit. Non em̄ initium vite
habemus ex parentibus: sed transitum vite per eos acci
pimus. ad hoc. lvi. dist. vnicuiꝙ. ⁊ c. nasci. Et domin⁹ Je
sus christus nasci voluit nō solum ex alienigenis: sꝫ etiaꝫ
adulterinis cōiunctionib⁹. vt de Raab meretrice ⁊ Ber
sabee vxore Vrie. lvj. dis. dn̄s noster. Nobilitas s̄m Aug.
nihil aliud est q̄ probitas ⁊ antique diuitie. Item idem.
Quid est seruus aut libertinus? nomina ex ambitione
vel iniuria nata. quia quilibet naturaliter liber. xxxv. di.
sexto die. Item neminem regem nisi ex seruis oriundum
esse: neminem seruū nisi ex regibus dicit Plato. Omnia
illa longa varietas miscuit: ⁊ sursum ⁊ deorsum fortuna
versauit. Job. xvij. Putredini dixi. pater me⁹ es tu. Qd
hominibus altum est: abominatio est apud deum. Luce
xvj. Seneca. Quis est generosus? Bene ad virtutem aia
compositus. Tullius. Hic liber existimandus est: q̄ nulli
turpitudini seruit. q: qui facit pctm̄: seruus est pcti. Jo.
viij. Sapiens. De illa nobilitate glorieris que filios dei ⁊
coheredes facit. Tunc ille nobilitatem suam integram
seruare se putet: si dedignetur seruire vitijs: ⁊ ab illis su
perari. a quibus qui superatur: coꝝ. Jo. viij. ⁊ seruus est.
Bern. An non seruus: cui dn̄atur iniquitas? Itaꝙ ois q̄
deo non seruit: ignobilis est. i. Reg. ij. Qui contēnūt me:

Vere nobilitatis indicia septem

erūt ignobiles. ¶ Signa vere nobilitatꝫ septē sunt.
Primuꝫ est liberalitas. ex de dona. c. i. versus. Dedecus
est semꝑ sumere: nilꝙ dare. q: beatius est dare q̄ accipe
re. Actuū. xx. xvi. q. i. predicator. ex de cele. mis. cū marthe.
§. i. Magister Alanus qui legebat apud montēpessula
nū requisitus a vicinis militibus que esset maior curiali
tas: respondit ꝙ dare curialissimū erat. cui omnes cōsen
serunt. Ipse vero dixit eis vt habito consilio dicerent ei
que esset maior rusticitas. qui nō valentes in vnū consen
tire: reuersi sunt ad eum dicentes ꝙ non poterant cōcor
dare. quos increpans ait. Ego posueram vos in via per
quā possetis questionem soluere. si em̄ dare curialissimū
⁊ nobilissimū est: auferre (quod est cōtrarium) rusticissi
mū ⁊ vilissimū est. Vnde vos qui incessanter aufertis a
pauperib⁹. rusticissimi estis. ¶ Secūdum/gratitudo si
ue recognitio. ⁊ econuerso irrecognitio ⁊ ingratitudo.
peccatū contra naturam ingratitudo est. ff. de peti. here.
sed ⁊ si lege. §. consuluit. legitur ⁊ no. ex de testa. cū in of
ficijs. signum maxime rusticitatis est. Sapiens. Nobilis
animi est beneficia recordari. ignaui/beneficij obliuisci.
Vnde ingrati manumissi tanꝙ ignobiles in seruitutem
reuocantur. xij. q. ij. liberti. ⁊ c. octaua. vbi de hoc. ex de do
natio. c. fi. Vnde patet ꝙ illi qui dicunt se nobiles: perse
quentes deū q̄ eos in hac vita exaltauit: rusticissimi sunt
⁊ deo ingrati. Ingratitudo s̄m Bern. est anime ꝑditio:
virtutum exinanitio: virtutū perditio: beneficioꝝ perem
ptio: hostis gratie: persecutrix iustitie. ipsa est vent⁹ v: ēs
que pietatis fontem misericordie veniam ⁊ gratie fluēta
desiccat. Per hanc dandum impedit. datum tollit. Sap.
xvi. Ingrati spes tanꝙ hybernalis glacies tabescet: et
disperiet tanꝙ aqua superuacua. ¶ Tertiū est mansue
tudo ⁊ misericordia in subiectis. Seneca. Nullus magis
ex oibus regem ⁊ p̄ncipem q̄ clementia. Prouer. xx. in fi.
Misericordia ⁊ veritas custodiunt regem. ⁊ roborabit
clementia thronus eius. decet. In signū mansuetudinis
vnguntur reges christiani. ex de sacra vnc. c. vnico. Sapi
ens ptātem habens decorem potestatis sue iuxta possibi
litatem suā debet imitari. In hoc aūt maxime imitatur: si
nihil iudicat. q: misereri pciosi⁹. Ex lex. Nihil aliud tā pe
culiare est imperialis maiestatis q̄ humanitas. per quā
sola dei seruatur imitatio. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. fi.
A cōtrario crudelitas in subditos signū est maxime ru
sticitatis. Prouerb. xxx. Per tria mouetur terra. ⁊. i. ꝑ ser
uū quū regnauerit. i. crudelem. ¶ Quartum est strenui
tas siue virilitas in eos qui repugnant. In signū huius
datur ensis militi nouo. quo vti debet in hostes dei ⁊ rei
publice: non in subditos pacificos ⁊ obedientes. xxiij. q.
v. miles. ⁊ q. viij. vt pridem. De ꝓbitate ista ⁊ virilitate ⁊
debita gladij executione. xxiij. q. iiij. sicut. cum. c. seq. Ecō
trario multi suam strenuitatem impiam cōtra deum ⁊ ec
clesias ⁊ psonales humiles ⁊ subiectas exercent: similes
impio diabolo ⁊ crudeli. contra illud. xxiij. q. v. regum.
⁊ c. administratores. ¶ Quintū est timere opprobrium
seruitutis ꝓditionis vel alicui⁹ turpitudinis. Sed mul
ti qui nobiles dicuntur: nō timent pessimā seruitutē pec
catorum. Jo. viij. vitioꝝ vel demonū: qui seruiūt vilissi
mis membris. quē seruitus fetidior est q̄ seruitiuꝫ lepro
sorum. Nec erubescunt prodere ⁊ impugnare deū: a quo
omnia possident. cuius expensis viuūt. ex quo patet eos
esse nō nobiles sed rusticos ⁊ proditores. Vera em̄ nobi
litas fidelis est deo ⁊ hoibus. ⁊ nullus ignobilior q̄ ꝓdi
tor. ad hoc. xcvj. dis. si imperator. ij. q. vij. non potest. Non
potest erga homines esse fidelis qui deo extiterit infide
lis. xxij. q. v. de forma. ¶ Sextum signum est cordis ma
gnitudo: qua quis modica contēnit: ⁊ maxima appetit.
Econtrario magna rusticitas est amorem suū in modi
cis ponere: ⁊ magna negligere. vt pꝫ in misero milite. q̄
amorem suū ponit in vilissima meretrice: vel terra modi
ca violenter occupata per eū: contēpto amore christi re
gis nobilissimi ⁊ hereditatis eterne. Nō sic Dauid dicēs.
Quid em̄ mihi est in celo: ⁊ a te quid volui super terraꝫ?
Dicebat frater Egidius socius beati Francisci. Ille est
diues: qui imitatur diuitem. Ille est sapiens: qui imitat
sapientem. Ille est bonus: qui imitatur bonum. Ille est

pulcher:qui imitatur pulchrum. Ille est nobilis:qui imi/
tatur nobilem dñm Jesum christum ꝛ dominũ deum no
strũ. ¶ Septimũ est erubescentia:maxime a vitijs ꝛ pec
catis. Eccli.xlj. Erubescite a patre ꝛ a matre de fornica/
tione. Nobilitas carnis solet esse bonis stimulus probi/
tatis. Unde Hiero. Nobilitas quadã necessitate adstrin
git hoiem:ne a maiorꝫ probitate degeneret. Aug. Nobili/
tas sola est animũ que moribus ornat. Quũ quidã pa
ter tentaretur a muliere de turpitudine:ait ei pater. Cõ
misceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quõ possem⁹
propter transeuntiũ erubescentiã? Dixit ei pater. Si ho
mines erubescis de vitio:multo potius deum presentem
omnia contuentem. Sap.j. erubescere debes. Amb. Ve/
recũdia ingenuos prodit natales. lxxxvj. di. nõ satis. ℣. cõ
siderãda. Constantinus. Vincere hostes virtus est po
pulorꝫ. vincere vitia virtus est animorꝫ. ¶ O Vera no/
bilitas christiana est. Primo quia sumus filij dei. ꝛ hoc ꝑ
creationem. Actuũ. xvij. xix. q. vlti. omnibus. Ipsius enĩ
ꝛ genus sum⁹. Esa. lxiiij. Tu dñe pater noster es:nos ve/
ro lutum. tu fictor noster: ꝛ opera manuũ tuarũ omnes
nos. Et in hoc sumus ei⁹ filij chari. Secũdo per grãm
adoptionis. Vñ. j. Jo. iij. in pn. Videte qualem charitatẽ
dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ꝛ simus. ps. lxxxj.
Ego dixi dij estis ꝛ filij excelsi omnes. j. Jo. iiij. In hoc ma
nifesti sunt filij dei ꝛ filij diaboli. omnis qui no est iustus:
non est ex deo. ꝛ de hoc de pe. dist. j. §. hoc idem. ℣. item vt
christus ait. ꝛ. ℣. qui natus. ꝛ per hoc sumus filij chario/
res. Tertio per gloriam, ratione adeptionis heredita/
tis eterne. Joã. viij. Roma. viij. Si filij: ꝛ heredes. Gala.
iiij. Et in hoc erimus filij charissimi. Eph. v. Imitatores
dei estote sicut filij charissimi. Contra carnis nobilita/
tem ex̃ de preben. c. penulti. §. nos ergo. Attẽdentes ꝙ nõ
generis sed virtutum nobilitas viteq̃ honestas gratũ
deo faciunt ꝛ idoneum seruitorem. Ad cuius regimẽ nõ
multos ꝯm carnem nobiles ꝛ potentes elegit: sed igno/
biles. Matth. iiij. ꝛ pauperes. ¶ Fatuũ est de libertate
corporis superbire. quũ corpus sit seruus maleuolus. et
ideo tortura ꝛ compedibus dignũ. Eccli. xxxiij. Ambro.
Apud dñm libertas ꝛ seruitus equa lance appendũtur.
de hoc. xxix. q. j. oibus. Hiero. Apud dñm nõ dñs potior:
nõ seruus deterior. Colos. iij. ibi. Ubi nõ est masculus ꝛc.
ꝛ. j. Seruus ꝛ liber. ¶ Fatuũ est etiam de bonis anime
naturalibus supbire. in quibus infideles nobis cõmuni
cant. quia bona illa potest quis habere ad bonũ ꝛ ad ma
lum. sicut patet in lucifero. de peni. di. ij. ꝑncipium. Bern.
Si in professione religionis callidi es ingenij: viget aũt
preminũ in intellectu. instrumenta sunt tam vitiorꝫ ꝙ vir/
tutum. Et quia ipsum ingenium donũ dei est. vt dicit de
se Augu. in. ix. lib. confessionũ. ¶ Stolidum est etiam de
diuitijs superbire: per quas incidit laqueũ diaboli: et in
desideria multa ꝛ nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas ra
dix omniũ malorꝫ. xlvij. dist. bonorꝫ. de peni. di. ij. §. expres/
sis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiã superbire de potestate
quũ scriptum sit. Sap. vj. Potentes potenter tormenta
patientur. viij. q. ij. illud. ¶ Fatuum etiam superbire de
gratia humana. Prouerb. vlti. Fallax gratia. ad Gala. j.
Si hominibus placerem seruus christi nõ essem. xlvij. di.
c. vlti. in fi. ¶ Fatuum etiam est supbire de gloria huius
mundi. Esa. xxviij. Erit flos decidẽs glorie. Eccli. x. Ois
potẽtatus vita breuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus
imposuit sibi duo diademata vna die. ꝛ tertia die mortu⁹
est. ¶ Sũma etiã vesania de scientia superbire. Eccles. j.
Qui addit scientiam addit ꝛ laborem. De scientia super
bire, est de lumine excecari. xlix. distinc. hinc etenim. ℣. al/
buginem. Augustin⁹. Tumor meus claudebat oculos
meos. ¶ Fatuum est etiam de virtutibus superbire. hoc
est enim. de medicamine vulnerari. Gregorius. Qui de
virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento
vulneratur.

¶ De superbia clericorum.

De superbia clericorũ que multũ int eis
timenda est. q: multas occasiones sup/
biendi habent. Et vna quia nõ laborat
sicut ꝛ alij seculares. q: ociosi sunt cõ
muniter ꝛ otio torpentes: edentes ꝛ bi/
bentes ꝛ dormientes: ꝛ nugis ꝛ rumori
bus vacãtes. ps. lxxij. In labore hoim nõ sunt ꝛc. ꝛ post.
Ideo tenuit eos supbia. Nam labor humiliat. ps. lxxxvij.
Et in laborib⁹ a iuuentute mea. Et sequit. Humiliatus
sum ꝛc. Alia occasio, reuerentia q̃ exhibet eis sicut mini
stris christi. Vñ dñs ꝯtemptũ eorꝫ suum reputat. Luce. x.
Qui vos spernit. viij. q. j. qui vos spernit. xj. di. in nouo.
Prouer. vj. Odit deus oculos sublimes. i. clericos q̃ sunt
lumen eccl'ie. xciij. dist. diaconi. ij. sublimes. i. supbos. Hu
militas eñ multũ eis cõpetit. q: sunt ministri christi ꝛ ec/
clesie. lxxxj. dist. ministri. glos. sup illud ps. xxxiij. Iuxta est
dñs ijs qui tribulato sunt corde: ꝛ humiles spu saluabit.
Altus quidem est dñs. sed vicinatur humili ꝛ nõ se eri/
genti. Ipsi aũt debent abluere sordes spũales hoim. vñ
habent se humiliare cũ christo. Jo. xiij. Ideo summ⁹ mi
nister seruũ seruorꝫ se vocat. j. q. ij. saluator. in fi. ꝛ. c. seq.
in fi. ꝛ ex̃ in ꝓhemio decre. Greg. ꝛc. ꝛ. vj. li. ꝛ in clemen.
Et nihil in ceruice plati clarius splendet ꝙ humilitas. c.
di. cõtra morem. Sed ad hec rñdent quidã ꝙ humilitas
exterior nõ est necessaria: sed interior. q: dicit dñs Mat.
xj. Discite a me ꝛc. ꝛ. j. ꝛ humilis corde. Sꝫ ad hoc rñdet
ꝙ ex cordis humilitate vera nũꝙ ꝓcedit supbia exterior
q: bona arbor bonos fruct⁹ facit. Matth. vij. Et ꝙ sit ne
cessaria etiã exterior humilitas: patꝫ expsse. de pe. di. ij. c. j.
ibi. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioribus officijs sub/
dat: ꝛ ministerijs indignioribus tradat. ꝛ. l. di. vt cõstitue/
retur. ibi. Ut desperatione talis altitudinis medicina
maior ꝛ verior esset humilitatis. ꝛ. c. siquis diaconus. ibi.
Nec cõpunctio humilitatis. ꝛ de pe. di. iij. sicut achab. ibi.
Nõne vidisti humiliatũ Achab corã me? ꝛ ps. xxxiiij. Hu
miliabã in ieiunio aiam meã. ꝛ ꝑ actus exteriores iudica
tur qualitas mẽtis. xlj. di. §. fi. Item speculũ sunt ꝛ exem/
plũ totius eccl'ie. Unde tale exemplu debẽt dare alijs. j.
exempla virtutũ oim. q: hoies interiora nõ vident. Vñ
j. Pe. vlti. Forma facti gregis ex animo. xcv. dist. esto. Si/
cut eñ nõ põt esse hortator viduitatis q̃ cõiugia frequẽ
tauit: ita nec humilitas q̃ actus supbie ostẽtauit. ar. xxvj.
di. vna. Item q: ab oi spetie mali debẽt abstinere. ꝯm apo
stolũ. j. ad Thessa. vlti. ex̃ de vi. ꝛ ho. cleri. ab oi. ꝛ de simo.
audiuim⁹. ꝛ. j. q. j. emendari. Illud autẽ qd̃ supra dicit de
cordis humilitate, adeo dicit dñs: q: ois virtus vera est
in aio. xxxij. q. v. de pudicitia. q: est qui se humiliat. Eccli
xix. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxiij. Ue vobis. ¶ Ad il
lud qd̃ secũdo dicũt clerici ꝙ pñt hře hmõi pulchritudi/
nes exteriores ꝛ ornat⁹ ꝯm modũ ꝑsone sue. facit qd̃ no.
xxj. q. iiij. in sum. sed. c. j. illius qstionis ꝯ. Respõdendũ est
ꝙ quãto qs maior est: magis se humiliare. Eccli. iij. debet.
sicut christus q̃ dixit. Lu. xiiij. Recũbe in loco nouissimo.
¶ Contra illud qd̃ dicũt tertio se debere ꝯformare cum
illis inter quos viuũt ꝑ illud. c. xij. di. illa. sed talis carna
lis ꝯformatio ꝯ aplm est. Ro. xij. Nolite cõformare huic
seculo. Cõformatio eñ semꝑ dꝫ fieri circa bonitatẽ ꝛ bo
nos. xvj. q. j. sic viue. ¶ Ad illud qd̃ dicunt clerici ꝙ talia
faciunt ꝑpter honorem eccl'ie. dicendũ ꝙ non est honor
ecclesie pompa mũdi ꝛ gloria. quia nõ honoratur christ⁹
coloribus ꝛ carnalibus pulchritudinibus: sed moribus
ꝛ virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. sub. c. gloria. expo.
xliiij. Gloria filie regis. i. ecclesie abintus. i. in ꝯsciẽtia pu
ra. xj. q. iij. inter verba. Bern. ad Eugeniũ. Totum adscri
bitur honori. nihil deuotioni. Hiero. Non reuera vestis
sed mundicia mentis ornatum facit clericum. Nec debẽt
clerici de humili veste ꝛ alijs actibus christo cõformib⁹
erubescere. xlj. dist. parsimoniã. Bern. Grata ignominia
crucis. sꝫ ei q̃ crucifixo ingrat⁹ nõ est. Lu. ix. Qui me eru/
buerit: hũc filius hois erubescet. Et potius de contrario

Libertas

Clericorũ superbia.

debent verecundari. Aug. De preciosa veste erubesco. nec enim decet hanc professioné contra talem honoré. Iac.ij. Si introierit vir aureū annulū habēs in veste cādida ℞c. Et Grego. contra tales. Decorari pallio volumus forsan moribus indecori. c. di. cōtra morem. Quū Moyses ana choita ordinatus esset a patriarcha ⁊ alba indutus: ait ei pater. Ecce candidus es. Respondit Moyses. Numquid abintus? q.d. albedo exterior non facit quem album interius. Un phariseis hypocritis christus ait. Mat. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei qui similes estis sepulcris dealbatis ℞c. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamꝙ non vtantur. fm Apostolū. j. Cor. vij. xxxiij. q. v. fm. Respondet Greg. in homil. Nemo vult preciosis vestibus indui vbi a nemine possit videri. Item christus omnem talē gloriam exteriorem precepit. Jo. v. in fi. contemi. Aug. Omnia temporalia contēpsit homo deus: vt ab hominibus contēnenda esse monstraret. ⁊ omnia aduersa sustinuit: vt sustinēda doceret. ¶ Contra superbiam prelatorum satis supra tetigi ⁊ declaraui in ista. ij. parte in prin. §. postꝙ. in. x. ar. ⁊. xlix. §. o preciosa. Precipit etiam Deutero. xvj. ꝙ non eleuetur cor regis in superbiam. Eccli. xxxij. Rectorem te posuerunt. noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex illis. xcv. dis. ecce ego. ibi. Sed oderūt hoc superbi sacerdotes. Matth. xviij. Nisi conuersi fueritis. interlinearis glos. A vestra eleuatione ⁊ indignatione: in qua modo estis / fm Hilarium. Ad hoc. l. dis. quicūq. Imitentur christū: cuius claues tenent. Esa. liij. ibi. Nouissimū virorū. Ber. Quid magis admirandū: quid amplius detestandū: quid grauius puniēdū: ꝙ ꝙ videmus filium dei summū in regno angelorū: nouissimū factum in regno hominū? Apponat magnificare se homo super terrā. ps. ix. Ber. Quū enim inquit indifferēter persone humilitas sit quedam turris fortitudinis a facie inimici. ps. lx. nescio quo pacto maior in maioribus / ⁊ clarior in clarioribus comprobatur. Sed perpauci sunt qui in dignitate cor ad humilitatem inclinent. quod ptz in libris Regū. vbi de tot regibus Israel nullus excelsa abstulit. Contra quos Ber. Intuere quomodo incedūt nitidi exterius: ⁊ ornati circūamicti varietatibus: tāꝙ sponsa procedens de thalamo suo. Et si quēpiam taliū repente eminus procedentem aspexeris: sponsam potius putabis ꝙ sponse custodem. i. ecclesie. Joā. iij. ⁊ ex̄ de transla. inter corporalia. §. sed nec illud. ⁊ de renū. nisi. §. verum. ¶ R Superbia autem claustraliū principaliter quadruplex reperitur. Prima est eorū qui sapientes se credunt. cōtra id. j. Cor. j. xlix. di. c. j. ℣. albuginem. ⁊ ideo se sensu suo se regere volunt: ⁊ esse proprie voluntatis. Bern. Quantūuis prudens videatur esse: dimittēda est ⁊ abijcienda iactātia. si enim admittatur superbia: prima die qua incipit habitare / incipit leges dare. Prouer. xxvj. Uidisti hoiem sapiētem sibi videri: magis illo spem habebit stultus. ex̄ de cōstitu. ne innitaris. Tales inflexibiles sunt. Greg. Superba mens ad ea que nō appetit nullis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit spōte etiā cogi querit. Et hec species maxime in nouitijs periculosa est. Bern. Nouitium incipientē sapientem diu in monasterio persistere posse impossibile est. Stultus fiat: vt sit sapiens. ⁊ hec omnis sit eius discretio: vt in hoc nulla sit discretio. ⁊ hec oīs sit eius sapientia: vt in parte nulla sit. ¶ Secūda est eorum qui despiciūt seculares ⁊ peccatores: credentes se inquinari ex consortio eorū. similes iudeis de quibus legitur Joā. xviij. ꝙ non introierunt in pretoriū: vt non contaminarētur. Timebant se inquinari cohabitatione gentiliū: ⁊ non timebāt inquinari sanguine christi. Idem fuit de Simone pharisco abominante Magdalenam: ⁊ murmurante cōtra christū qui se ab ea permittebat tangi. Luc. vij. ⁊. xv. de phariseis murmurantibus contra christū. qui peccatores recipiebat ⁊ manducabat cū eis. Hiero. Recedite (inquiūt) polluti: recedite: abite. nolite eos tangere: nobiscū nolite cōmunicare. Talis loquela non illuminat cecū: non sanat egrotū: non curat infirmū: sed magis occidit atq in desperationem periclitantem mittit. xlv. dist. recedite. de hoc etiā. j. q. iiij. homini. xxiij. q. iiij. in primis. xj. c. vsq ad. §. est alia. Deutero. xxiij. Non abominaberis idumeū. Tales non attendūt ꝙ frequēter quis in seculo ducit vitam religiosam: ⁊ in religione secularem. Ambro. in hexameron. Mutat merita hominū qualitas actionum. ⁊ quidam in meliori ordine deteriores sunt: ⁊ alij sortem exterioris habitus bene viuendo transcendūt: ⁊ alij superioris loci meritū non crescendo diminuunt. ad hec. xl. dist. non est facile. ⁊. c. nō loca. c. quelibet. c. adā. ¶ Sancto Paphūtio oranti cui sanctorū similis esset: responsum est primo ꝙ cuidā symphoniaco qui querebat victum arte cantandi. quem quū Paphūtius inuenisset: ⁊ quesisset cuius meriti esset apud deū: respōdit se nihil meminisse fecisse apud deum: nisi ꝙ ipse quū latro esset: latronibus violare volentibus mulierem quā ceperant / restitit: ⁊ eam eripuit. Et alio tempore quū mulier lamentaretur per desertū ꝙ filij eius in captiuitate tenerētur: ipse errantem reduxit ad refectionem: ⁊ dedit ei. ccc. solidos ꝗbus redimeret maritum ⁊ filios. Iterum orauit Paphūtius cui similis esset. cui respōsum est ꝙ primario vici huius qui est in proximo. Quumq inquisisset de vita eius: dixit se coniugatū / sedantē lites / hospitalem / ꝗ non cognosceret vxorem nisi causa prolis / nō ledentē famulos aut agros aliorū. quorū vterq inductione Paphūtij in deserto in vita anachoritica mortuus est. Iterū dictū est Paphūtio ꝙ similis erat cuidam negotiatori venienti ad se. ꝗ similiter in deserto remansit. ¶ Tertia species est illorū qui in ordine volūt habere diuitias ⁊ honorē quem in seculo nō habebant. de ꝗbus Aug. Non erigant ceruices cōtra socios intus: ꝗbus foris accedere nō audebant. Inflantur ⁊ abundant in cenobio: qui viles ⁊ inopes erant in seculo. xij. q. ij. gloria. ¶ Quarta species est illorū qui in claustro gloriātur de diuitijs quas in mūdo habebant: vel monasterio cōtulerunt. de hoc. j. q. ij. nō est meum. ¶ S Nunc dicendū est de quibusdam vitijs que ex superbia procedunt. Et notandum ꝙ fm beatum Bern. xij. sunt gradus superbie. qui sunt / Curiositas. que queritur ⁊ disceptat de ijs que non expediunt. ex̄ de re iu. abbate sane. §. fi. lib. vj. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus non eris curiosus. Eccli. iij. Illuditur curiositas humana: quādo id appetit impudēter scire qđ nulla ei ratione cōpetit inuestigare. xxvj. q. v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xj. q. iij. in cunctis. Inanis leticia. Iac. iiij. Nunc autē exultatis in superbijs vestris. Iactantia. laus ppria. xx. q. iiij. omnis iactantia. xj. q. iij. si quis. Singularitas. vt appareat. xlj. dist. quisquis. Mat. vj. Arrogantia. de qua vide. xlvj. dist. c. j. ⁊. xlviij. dist. §. j. Presumptio vel reputatio. que de se tenet quod non est: ⁊ presumit quod non potest: ⁊ quod nō scit. Eccli. xviij. Uidi presumptionē cordis eorum: quoniā mala. Peccati defensio simulata. de peni. dis. j. §. hec ergo secreta. ℣. item taciturnitas. Confessio. vbi aūt regnat hypocrisis: ibi humilitas esse non pōt. de pe. di. j. §. hec ergo. ℣. itē taciturnitas. Rebellio. lxxxj. di. si quis. Peccandi libertas. ac si non sit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo. xx. Ego sum dominus zelotes. j. q. iiij. §. contra dn̄s. Peccandi consuetudo. que in profunda malorū venit: ⁊ non excusat. xvij. di. nec licuit. ex̄ de simo. cum in ecclesie. cum. c. pre. ¶ T Ad hos gradus addo alium superbie. scʒ irreuerentiam. que ex fonte superbie magne procedit. De qua sciendum est ꝙ irreuerentia est honorem non exhibere ei cui debet. Sunt autem quatuor principalia quibus reuerentiam debemus. scʒ deo / angelo / rebus deo cōsecratis / ⁊ prelatis ecclesie. Deo. vt corā eo ꝗ vbiq est peccare: erubescamus: ⁊ bona strenue agamus. Sapiēs in versiculis.

Quū quid turpe facis: quod me spectante luberes:
Cur spectante deo non magis ipse rubes?

Boetius Seuerinus in fine quinti libri de consolatione phie. Magna nobis (si dissimulare nolum⁹) indicta est

Claustralium supbia quadruplex.

Supbie gradus duodeci.

Reuerētia ꝗbus impendenda.

probitatis necessitas: quũ oĩa agamus ante oculos iudicis cuncta cernentis. xxviij. q. ij. perniciosam. De reuerentia ad angelum. Bern. In quouis diuersorio. in quouis angulo reuerẽtiam habe angelo tuo semper adstanti. ps. xxxiiij. Montes in circuitu eius .i. angeli. Hiero. Nec audeas eo presente: quod me presente nõ audes. De reuerẽtia sacris locis. Gen. xxviij. Quã terribilis est locus iste. ⁊ ar. j. di. ius publicum. ⁊ de cõse. dist. j. c. j. vide quod no. de conse. dist. ij. institutio. Sed sunt quidam homines in hoc demonibus nequiores: quibus locus corporis dominici ⁊ reliquiarum sacrarũ in ecclesia est terribilis. ipsi tamen ibi feda ⁊ inhonesta attentare ⁊ perpetrare nõ formidãt. contra quos. j. Macha. iij. legitur de Heliodoro inuadẽte depositũ in templo. cui apparuit equus terribilis: terribilem habens sessorem. de hoc ex̃ de reli. ⁊ ve. sanctorum per totum. ⁊ de immu. eccle. c. decet. lib. vj. ⁊ xvij. q. iiij. §. sacrilegiũ. ex̃ de adul. significasti. Hominibus etiam reuerentia facienda est. j. Pet. ij. Omnes honorate. ex̃ de maio. ⁊ obe. solite. ⁊ j. Regem honorificate. ix. di. neq̃. Et cõscientie. Bern. Conscientie tue debes honorem: corã qua peccare erubescas. Eccli. x. Fili in mansuetudine serua aiam tuã: ⁊ da illi honorem ſm meritum suũ. Peccãtem in animã suam quis iustificabit? ⁊ quis honorificabit exhonorantem animã suam? Immo nec serui sunt inhonorandi nec contemnendi: maxime propter naturam diuinam nobiscũ vnitam. Matth. xviij. Videte ne contẽnatis vnum ex his pusillis. Eccli. vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Cyprianus. Qualem cupis erga te deũ esse: talis ⁊ ipse sis circa seruum tuũ. Seneca. Cum inferiore sic viuas: quemadmodũ superiorem vis tecũ viuere. facit. ij. q. vj. qui se scit. ij. xxij. q. vj. iniquum. ix. di. neq̃. ⁊ expressius. lxxxiij. dis. quorũdam. ibi. Et ideo q̃ tales erga subiectos nostros debemus existere: quales nos (si subiecti fuissemus) nostros vellemus esse prepositos. xcv. dist. esto. xxij. q. v. de forma. Pauperes etiam honorandi sunt. Greg. Pauperes nõ sunt despiciendi vt egeni: sed exhorandi vt patroni. Domini etiam honorãdi sunt a seruis ⁊ subditis. j. ad Cor. xiij. Omnis aĩa ⁊c̃. ⁊ ex̃ de cẽs. omnis. Rom. xiij. Cui honorem honorem. Rom. xij. Honore inuicem preuenientes. Senes etiam boni honorandi sunt. Thren. iiij. Facies senum nõ erubuerunt. ⁊ post. Neq̃ senum misertii sunt. Sap. ij. Nec veteranũ vereamur. Leuit. xix. Coram cano capite consurge: ⁊ honora personam senis. j. ad Tim. iiij. Seniorem ne increpaueris. ij. q. vij. paulus. Seneca. Cum veterano parcius agendum est. Viri similiter honorandi sunt ab vxoribus. j. Pet. ij. ⁊ econuerso. vt ibi. Hiero. Non de pede: sed de costa mulierẽ formauit: ne ea viro contẽneretur. nec de capite: ne ei dominaretur. de hoc. xxxiij. q. v. cũ caput. ⁊ c. vlti. Honorandi sunt parentes spirituales. Eccli. vij. Honorifica sacerdotes. Heb. vl. Obedite prepositis vestris. j. ad Timo. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore honorẽtur. Thren. iiij. Nõ addet vt respiciat eos. Facies sacerdotũ non erubuerũt. glos. Notandũ q̃ supra sacerdotes quasi homicidas notat. ⁊ hic separantur a facie domini q̃ non detulerunt eis. q̃uis enim mali sunt: non sunt contẽnendi. sed ille in illis colendus est ⁊ honorãdus: a quo missi sunt. Et alia glos. Nota terribile contra contẽnentes sacerdotes: ⁊ cõtra facies eorũ non erubescentes. i. illis monentibus ⁊ iubentibus a secularibus nõ cessare. Ad hec. x. x. di. ſm. ij. q. j. non quales. xxi. di. in nouo. Honorãdi quidẽ sunt ꝑpter dignitatem. maxime quã scʒ trãssubstantiandi habent in sacramento altaris. j. q. j. multi. quam nõ habent angeli. Honorandi etiã sunt parentes carnales. Exo. xx. Honora patrẽ tuum ⁊c̃. verbis scʒ ⁊ beneficijs. Hiero. Honor in scripturis non tam in salutationibus ⁊ verbis q̃ in collationibus munerũ sentitur. ad hec. xxxj. q. j. quomodo. j. ad Timo. v. Qui suorũ maxime domesticorũ ⁊c̃. xlvij. dist. §. necesse. de hoc plene. Eccli. iij. Unde ibi sup illo verbo / Maledictio matris eradicat fundamenta. Gen. ix. glos. Cham nuditatem patris irrisit. xcvj. dist. in scripturis. ⁊ semen suũ in seruitutẽ perpetuã dãnauit. xxxv. di. sexto die. ij. Reg. xv. xvj. xvij. ⁊ xviij. Absalon Dauid de regno expulit: ⁊ concubinas eius incestauit. sed morte cõdignas penas luit. iiij. Reg. ij. Helisei caluitium pueri Bethel irriserunt. et duo vrsi. xlij. de eis lacerauerunt. primum Gen. ix. secũdum. ij. Reg. xviij. tertium. iiij. Reg. ij. Prouerb. xix. Qui affligit patrem ⁊c̃. ⁊ xxviij. Qui subtrahit aliquid a patre ⁊c̃. et xij. q. ij. qui abstulerit. Eccli. iij. Honora patrem. Exo. xxj. Qui percusserit patrẽ aut matrẽ: morte moriatur. Tob. iiij. Honorem habebis matri tue ⁊c̃. Non honorantes parentes anathematizat conciliũ gangrense. xxx. di. c. j. Ad hoc etiam. lxxxvj. dist. non satis. §. est probanda. ⁊ xcvj. di. in scripturis. in fi. Et notandũ q̃ sicut tenemur prouidere necessaria parẽtibus carnalibus: ita ⁊ spũalibus. Mat. x. Dignus est mercenarius mercede sua. xij. q. ij. quicũq̃. ij. Timo. ij. Laborantem agricolam ⁊c̃. Gala. vj. Communicet autẽ is qui catechizatur ⁊c̃. xiij. q. j. §. his ita. Unde super pre. verbo apli. j. Timo. v. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur. glos. A subditis. vt eis spũaliter obediant: ⁊ temporalia eis ministrent.

¶ Articulus. lxxvij.

Ostq̃ sufficienter expediuimus de superbia inficiente omne genus humanuʒ: maxime religiosos quosdam qui adstrictius humilitatẽ domino promiserunt: ad aliud religiosorũ quorũdam nostri temporis vitium accedamus. scʒ vanã gloriam. ¶ A Igitur ſm Climacum in gradu. xxij. Vana gloria est ſm speciem nature immutatio / morũ peruersio ⁊ obseruatio querele. ſm vero qualitatem est laboruʒ dispersio / sudorũ perditio / thesauri insidie ⁊ perditio / infidelitatis proles / superbie precursatrix / naufragium in portu / in area formica minima quidem existens / vniuerse vero fatigationi ⁊ cursui insidiatur. Vigilanter obserua: et florentem vsq̃ ad momentum ⁊ mundam inuenies in vestimentis ⁊ in vnguentis ⁊ pompatico processu ⁊ aromatibus ⁊ alijs. Ieiunans vaniglorior: ⁊ resoluens ieiunium vt nõ innotescam. Iterum vaniglorio: preclare vestitus. vincor ab eadem vilia cõmutans. Iterũ vaniglorior: loquens. vincor ab ea. ⁊ tacens iterum succũbo. quocunq̃ proieceris tribulum istum: stat aculeo recto. Vaniglorios est idolorum cultor fidelis: colens quidem deũ ſm apparens: hominibus vero ⁊ non deo placere volẽs. Matth. vj. Vanigloriosus est omnis ostentator ⁊ ostentationis amator. Vanigloriosi ieiuniũ absq̃ mercede est. Matth. vj. ⁊ oratio eius importuna. propter laudẽ enim hominum vtrumq̃ operatur. Vanigloriosus exercitator dupliciter leditur: corpus quidem contabescere faciens: mercedem vero non accipiens. ¶ Adulatores vanã gloriam prouocant. vj. q. j. sunt plurimi. Adulator est demonum minister: superbie manuductor: cõpunctionis dispersor: bonorum exterminator: seductor vie. Confundantur ⁊ obmutescant qui beatificare in facie admirãtur. xlvj. di. c. ij. ⁊ in. xxij. q. ij. primũ. Seneca. Adulatio dulce venenũ. Magnũ est ab anima laudem hominũ amouere: maius vero est laudem demonum auertere. i. s. Cor de humilitatem ostendit: non qui seipsum vilificat. quomodo enĩ non cõportabit seipsum: sed ab alio improperatus ⁊ charitatẽ ad ipsum non diminuens. Non suscipias vane glorie demonẽ quũ tibi episcopatũ. j. q. vj. sicut is. aut fratrũ ducatum aut magisteriũ submittit. Labor enim est hũc canem scʒ vanam gloriam a macelli mensa. ab appetitu repellere cordis. Secularium aduentum preanticipat vana gloria: ⁊ leuiores monachos in occursum aduenientium exhortatur exire. Qui vanitatem vane glorie mercatur: duplicem vitam possidet. nam inter monachos habitu ⁊ figura moratur. in mundo vero prudentie cogitatione et mente. Qui super donis naturalibus et diuitijs. dico

Vana mortaliũ gloria.

nutē acuitate ingenij/⁊ intellectus docilitate/lectione/
prolatione/promptitudine/ingenuitate/⁊ talibus hmōi
vniuersis absq; labore preexistentibus in nobis extollitur:
nūq̄ super naturam bono vero participabit. qui enim in
modico scz in naturalib⁹ infidelis est:⁊ in multo scz in su
pernaturalibus scz bonis gratuitis scz virtutibus infide
lis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico. Luc.xix. Uana
gloria mater est superbie.quia nimirū laudes exaltant et
inflant. vi.q.i.sunt plurimi. exaltata vero anima/tūc eam
superbia sumens sursum effert vsq; ad celos:⁊ subtus de/
fert. Luc.x.de peni.dist.ij.si enim.ad fi.ad abyssos. Princi/
piū priuationis vane glorie est custodia oris ⁊ amor igno
minie. Medium vero recisio omniū adinuentionū vitio/
sarum intellectualiū. Finis vero ea que sunt ad ignomi/
niam conferentia/corā multitudine insensibiliter adinue
nire. Quū nos laudare incipiūt demones seductores: ce/
leriter recordemur multitudinem iniquitatū nostrarum.
Uana gl'ia est simplicitatis abiectio/ficta institutio ⁊ con
uersatio. Hucusq; Climacus. ¶ In epistola ad virginem
ait sanctus Athanasius. Si manifestaueris vitam tuam:
pariet hoc tibi vanam gloriam:⁊ damnū patieris. Si aūt
animā inueneris tibi consentaneā pariter que dei sunt fa/
cientem:huic quasi soli in ministerio reuela.ibi em̄ non est
vana gloria.q: qui loquitur vt animā saluet:multā mer/
cedem accipiet se habentibus desideriū non insidiatori/
bus. Matth.xxij.xi.q.iij.nolite. audiendi loquitur vt sal/
uentur. ¶ Abbas Pemen.dixit. Homo si seipsum repre/
hendat:vbiq; potest stare solus ⁊ cū alijs.si autem se ma/
gnificat:nunq̄ stat. Quicquid fecerit homo boni:ne exul
tet in eo.quia mox perdet illud. Abbas Macharius cū
iniurianti satisfaciebat de eo qd̄ querebat. laudanti eum
nullū dabat responsum. Dixit abbas Zenō. Egyptij mo
nachi virtutes quas habent zelant:⁊ vitia q̄ nō habent/
manifestant. Syri autē ⁊ greci virtutes quas non habēt/
predicant:⁊ vitia q̄ habēt/abscondunt. Dixit senex. Qui
ab hominibus amplius honoratur aut laudatur:non pa
rū damni patitur.qui autem ab hominibus non honora/
tur:desuper gloriam scz tēporalem (intelligo eā appeten
do)⁊ eternam.xl.di.qui pānatū.accipiet. vtrāq; enim ha
bere gloriam impossibile est. Idem senex. Sicut fieri nō
potest vt herba simul ⁊ semel nascatur.de peni.di.ij.dum
sanctā. Ita impossibile est vt laudem ⁊ gloriam seculariū
habentes (supple ⁊ affectantes) simul etiam ⁊ fructū fa/
ciamus celestem. Dixit sancta Syncletica. Sicut thesau
rus si manifestetur minuitur:ita ⁊ virtus deperit publica
ta. Nam sicut cera a facie ignis soluitur.ps̄.lxvij. ita ⁊ ani
ma per laudem resoluta perdit intētionem suā. Dixit se/
nex. Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impu
gnat:perscrutare teipsum si omnia. Exo.xx.no.xxxij.q.vij.
quod in oibus. Matth.xix.mādata dei seruasti. Mat.vi.
xxiij.q.iij.sec. Si inimicos tuos diligis: si gaudes i gloria
inimici tui:⁊ cōtristaris in deiectione eius:⁊ si apud te ha
bes ꝙ seruus inutilis. Luc.xvij.et:⁊ oibus hoibus plus
peccator. Neq; tamen aliquid grāde sapias tāq̄ aliquid
feceris:sciens ꝙ elata cogitatio om̄ia illa bona dissoluet.

Quidam senex dixit ꝙ mortuus erat mundo.alter dixit
ei. Non cōfidas donec egrediaris de corpore.quia etsi tu
dicas ꝙ mortuus es:diabolus tn̄ mortuus nō est. Quū
quidam senex in deserto quinquaginta annis nec panem
nec aquā ad satietatē accepisset: dicebat/occidi auaritiā
⁊ vanam gloriā. Quod quū audisset abbas Abraam: ve/
nit ad eū:⁊ requisiuit an illū sermonē dixisset. At illo con
fitēte/dicit ei Abraam. Ecce dū per viam ambulas vides
lapidem ⁊ massam auri. Nūquid potest cogitatio tua au
rum simile lapidi existimare? Dixit senex. Non.sed pugno
cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce
viuit auaritia.sed ligata est. Iterū dixit ei Abraam. Ecce
audis de duobus fratribus ꝙ vnus te laudat:alter te hor
ret:⁊ detrahit de te.nūquid vtrūq; eorum ad te venientē
pariter accipies? Dixit senex. Non.sed iterum pugno vt ⁊
illum diligam quem horreo. Cui Abraam. Ecce ergo vi/
uunt in te passiones. sed ligate.supple. et solui possunt.
Quidam senex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: ⁊ ta
men spiritus xenodoxie sordidet illud:tamē propter lau
dem hominum hoc faciam: nūquid diuinitam daret? Cui
senex. Et si propter homines hoc tentaris facere:tamen q̄
proximo necessaria sunt da. Nam duo homines erāt in vi
co:vnus seminauit ⁊ fecit frumentum parum ⁊ ipsum nō
mundum.alter nihil seminauit. Ueniente fame/meli⁹ po
tuit viuere qui seminauit. Faciamus nos ergo aliquanta
(etsi immūda) ne periclitemur. Adde quod no.I.h. proxi/
mo.h.frater egidius. Quum abbas Sisoy suspirasset al
tero audiente:dixit. Indulge mihi frater.quia necdū mo
nachum me esse cognosco:quia audiēte altero suspiraui.

Quidam senex quū descenderet ad visitandum filium
ministri sui:in vico precessit cū minister:⁊ ait vicinis. Ue/
nite occurrite anachorite.quos quū senex longe vidisset
egressos cum lampadibus:sentiens ꝙ ad se venirent:spo
liauit vestimenta sua ⁊ misit in flumen: ⁊ cepit ea lauare
stans nudus.qui autem ministrabat ei:videns/erubuit:⁊
rogauit homines dicēs. Reuertimini. senex enim noster
sensum perdidit.⁊ veniēs ad illum/dixit. Abba: quid hoc
fecisti? omnes enim qui te viderunt:dixerunt quia demo/
nium habet senex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quū iudex prouincie abbatem Moysen desideraret vi
dere:⁊ ei in eremo obuiasset:requisiuit ab eo incognito.
Ubi est cella abbatis Moysi? cui ipse. Quid illum vultis
videre hominem stultum ⁊ hereticum? que quū audisset
iudex:veniens ad ecclesiam retulit clericis que audierat.
Contristati clerici dixerunt qualis esset monachus qui
sibi talia dixisset. Iudex respondit. Senex vestimenta ve/
terana habens.longus ⁊ niger. Et tunc cognoscēs ꝙ ille
esset:miratus recessit. Quū quidam iudex vellet videre
abbatem Symeonem:ille audiens ascendit arborem pal
me:⁊ cepit eam mundare.quū aūt venissent illi:dixerunt.
Ubi est anachorita? At ille respōdit. Non est hic. discessit.
⁊ sic illi discesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre
quidam ex iudicibus:⁊ precesserunt clerici dicentes. Ab/
ba:para te.quoniā iudex audiens opera tua venit abs te
benedici. At ille.etiam parabo me. Uestiuit ergo centonē
suum.⁊ accepit panem ⁊ caseum in manus suas. ⁊ diua/
ricatis pedibus sedit in porta:et incepit comedere. Ue/
niens iudex ⁊ sic eum videns/contemnens eum discessit.

Quū abbas Sisoy resuscitasset quēdam infantem de/
functum quē in cella proiectū orare credebat:ait discipu/
lo. Nunq̄ hoc dicas ante meum trāsitum. Fugit abbas
Nesteroth draconem in deserto:dicens. Nisi draconem fu
gissem:cogitationem vane glorie non vitassem. Quum
fratres de Shli non possent quēdam immūdum spiritum
deijcere:dixerūt. Non potest quis hunc eijcere nisi abbas
Bessarion.sed si hoc dixerimus ei:nec ad ecclesiā veniet.
fingamus ergo ꝙ dormit. Et dixerunt Bessarioni. Abba
suscita istum qui dormit. At ille dixit.surge ⁊ egredere fo
ras. Mira sanctitas.ignorans fecit miraculum. Et mox
egressus est ab eo sp̄us immundus. Quū sanctus Ma
charius quēdam mortuum suscitasset:discipuli eius ante
pedes eius corruerunt pre timore.quibus senex. Istud p
pter me factum non est.nihil enim mihi collatum est. sed
propter mulierem viduam ⁊ paruulos de⁹ indoluit. hoc
enim maius est ꝙ deus noster animas hominū sine pec/
cato esse desiderat:q̄ mortuos suscitare. Item dixit. Qui
laborat:et arbitratur se aliquid facere:recipit hic merce/
dem suam. Serapion in collatione de octo vitijs. Xeno/
doxie genera duo sunt. Primum ꝙ pro carnalibus ac ma
nifestis extollimur rebus. Secundū ꝙ pro spiritualib⁹ ⁊
occultis desiderijs vane laudis inflamur. Una tamen in
re xenodoxia vtiliter accipitur.quū quis spiritu fornica/
tionis tentatus/ne vilis habeatur ab alijs:continet:⁊ ne
nomen sanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic pas
sioni inesse virtutē/vt irruentem quēpiam in fornicatio/

nis stimulum valeat refrenare: quod sit experimentis mul-
torum sepissime probatum q ita cum quem semel veneni sui pe-
ste corruperit: infatigabilem reddat: vt faciat ab eo ne bi-
duana quidem vel triduana sentire ieiunia. Super qua re
pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fa-
me ab hora tertia in eremo pulsaretur: q in cenobio heb-
domadibus integris refectionem sepe contemnens non sen-
sisset esuriem: respondit. q hic nullus est ieiunii tui testis:
qui te suis laudibus nutriat atque sustentet: ibi autem te digi-
tus hominum et xenodoxie refectio saginabat. Cassianus
in lib. xi. de xenodoxia. i. vana gloria. Septimum nobis cer-
tamen est contra spiritum xenodoxie (quam nos vanam glo-
riam possumus appellare) multiformem varium atque sub-
tilem. ita vt quibuslibet perspicacissimis oculis non dicam
caueri: sed preuideri vix possit. Non solum enim vt cetera vi-
tia in parte carnali: sed etiam in spirituali monachum pulsat
subtiliori se nequitia ingerens monachi menti. ita vt qui
non potuerunt carnalibus vitiis decipi: spiritualibus successi-
bus acrius saucientur. tantoque est perniciosior ad confli-
ctum: quanto obscurior ad cauendum. Omnium namque viciorum
manifestior apertiorque est congressus. et in vnoquoque eorum
contradictione rigida confutatur incentor: et inualidior
factus abscedit. victoremque suum deiectus aduersarius de-
inceps infirmior attentabit. Hic vero quum per elationem car-
nali pulsauerit mentem: et fuerit responsionis scuto repul-
sus: rursus vt quedam multiformis nequitia priori habitu
personaque mutata sub virtutum specie victorem confodere et
iugulare contendit. Et eni cetera vitia seu perturbationes
vniformes ac simplices esse noscuntur. Hec vero multiplex
et multiformis ac varia vndique bellatori et ex omni parte
occurrens. Nam et in habitu et in forma in incessu in lectio-
ne in voce in opere in vigiliis in ieiuniis in oratione in
remotione in scientia in taciturnitate in obedientia in
humilitate in longanimitate militem christi vulnerare co-
natur. Pulchre seniores naturam morbi huius in modum
sepe describunt: que vno decoriata tegmine alio rursum
inuenitur inducta. Omnia vitiata superata marcescunt:
et deuicta per singulos dies infirmiora redduntur. Hoc
vero deiectum acrius insurgit ad lucramen. Gala. v. Nolite fie-
ri inanis glorie cupidi. etc. Jo. v. Quomodo potestis vos
credere qui gloriam ab inuicem accipitis: et gloriam que a
solo deo est non queritis? Et Dauid ps. lii. Dissipauit deus
ossa eorum qui hominibus placent. Et Gala. i. An quero homi-
nibus placere? Si adhuc hominibus placerem: christi ser-
uus non essem. xlvii. dist. c. vlti. Imminuit hoc vitium cleri-
cus gradum et desiderium presbyterii ac diaconii. Quidam
senex quum ad cellam cuiusdam fratris causa visitationis ve-
niens ostio proximasset: et quid ageret curiosius auscultaret:
ita eum reperit huius spiritus impugnatione pellectum: vt in
ecclesia sese credere faceret exhortatorium plebi sermonem.
rursumque mutato officio audiuit eum velut diaconem mis-
sam cathecuminis celebrantem. Sententia patrum antiquo-
rum hec est ad vanam gloriam fugiendam. scz monachum
debere fugere mulieres et episcopos. neuter enim sinunt
monachum quieti celle operam dare: aut theorie vacare.
¶ Jo. cassi. ibi vbi supra. Hanc bestiam multiformem tali re-
medio poterimus euadere. vt cogitantes illud ps. lii. Dissi-
pauit deus ossa etc. primitus nihil proposito vanitatis ac
inanis glorie gratia nosmetipsos facere permittamus. dein-
de ea que bono initio fecerimus: obseruatione simili custo-
dire nitamur. ne deus laborum nostrorum fructus post irre-
pens xenodoxie morbus euacuet. Quicquid etiam in con-
uersatione fratrum minime communis vsus recipit vel exer-
cet: cum studio tanquam iactantie dedicatum declinemus. Et
ea que nos possunt inter ceteros nobiles reddere: veluti
solis facientibus laus apud homines sit querenda: vitemus.
Quod facillime poterimus euadere. si consideremus non
solum fructus laborum nostrorum nos penitus amissuros
quoscunque xenodoxie proposito fecerimus: sed etiam reos
magni criminis factos eterna supplicia veluti sacrilegos

subituros. vtpote qui ad iniuriam dei opus quod eius vt
glorificetur deus. Matth. v. Luc. ii. ps. cxiii. Non nobis do-
mine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. obtentu nos
oportuit agere: hominum gratia maluerimus exercere: ab
eo qui occultorum est conscius. ps. ix. Scrutans corda et re-
nes deus. Ad Heb. iiii. xxxi. di. erubescant. xviii. q. ii. perni-
ciosam. homines deo et gloriam mundi glorie domini pretu-
lisse conuicti. Nilus. Vane glorie passio irrationabilis est:
et in omni virtutis opere se admiscet. Monachus vane glo-
rie cupidus sine mercede operarius. Matth. vi. Saccu-
lus perforatus non seruat immissum. Et qui mercedes con-
gregauit misit eas in sacculum pertusum. Aggei. i. Nec xe-
nodoxia mercedem. Ventus dissipat vestigia viri: et elemo-
synam. i. q. i. vide. glorie vanitatis. Iactus lapidis non per-
uenit in celum. et oratio placentis hominibus non ascendit
ad deum. Occultat thesaurum suum vir sapiens: et virtutis
sue laborem monachus prudens. In plateis orat xenodo-
xia. qui autem impugnat eam suum intrat cubiculum. Matth.
vi. saltem cordis. Occulta in itinere latronum que tua sunt
donec ad supernam ciuitatem peruenias. Vana gloria men-
tem decidentem corroborat. infirmantem facit incolumem. et
senem iuuenem fortiorem. Raucam vocem subtiliat. palle-
tem florere facit. claudum facit currere: et cecum videre. ¶ Vi-
di Rome fratrem multis mensibus iacentem in grabato:
et dormitorum clamoribus infirmitatis concutientem: factum
gardianum statim stantem et exilientem et dolorem non sen-
tientem. Claudam ouem vel capram cum tintinnabulo prece-
dere facit gregem hic morbus. quod est mirabile in pecu-
de bruta. ¶ Frater Egidius laicus socius beati Francisci.
Propter tentationem inanis glorie non desistas facere bo-
num. Si enim agricultor nolens semen iacere in terram
diceret intra se. Nolo seminare hoc anno. q si seminauero:
forte venient volucres et comedent ex semine illo. et propter
hoc non seminaret: non haberet fructum terre ad comeden-
dum. Si autem seminat: licet aliqua de semine pereant. tamen
maior pars remanebit ei. Sic est de illo qui tentatur de va-
na gloria et pugnat contra eam. Adde quod scripsi supra. §.
proximo. ¶. quidam. ¶ Legitur de beato Bernardo q quum
predicaret: et a vana gloria tentaretur q bene predicaret.
respondit. Nec propter te incepi: nec propter te dimittam. ¶ Di-
xit abbas Sisoy. Nisi dominus glorificauerit homines: gloria
que ex hominibus est non diu permanebit. Prouer. xxvii. Ne
glorieris in crastinum: ignoras quid superuentura pariat
dies. Laudet te alienus: et non os tuum. extraneus et non la-
bia tua. Hiero. Non queras gloriam: et non dolebis quum
inglorius fueris. Qui laudem non appetit: contumelias non
sentit. Matth. ix. Videte ne quis sciat. et viii. Nemini dixe-
ris. Jo. viii. Ego gloriam meam non quero. Seneca. Ero
sit ignominia superbi gloria. Stultissimum est temporalem
gloriam transitoriam querere vnde possumus eternam ac-
quirere. Bern. Fidelis sibimet custos non tutum arbitratur
labiis hominum committere gloriam suam. Non tutum plane:
sed stultum ibi thesaurum tuum reponere vbi non valeas re-
stituere quum volueris. Si ponis in os meum iam non in tua
sed in mea est voluntate. quum vtique pro meo libito vel lau-
dare te possim vel derogare tibi. Bern. Hypocrita quid
non vis esse laudabilis: qui vis vt lauderis? Quid formo-
sus apparere et formosus non esse? Bern. Vt quid alieno
testimonio contentus sum: cuius nec vituperio reprobus
nec laude dignus inueniar? Si ante tribunal vestrum iudi-
candus adstarem: merito de laude vestra gloriarer. Nunc
quum solius christi iudicio sim presentandus: quante insanie
est mei vel alterius iudicio gloriari. De hoc. xi. q. iii. senti. cum
c. sequentibus. Item Bern. Qui conscientias suas in alie-
nis linguis posuerunt: modo parui modo magni modo
nulli iudicantur: prout linguis hominum eos laudare vel
vituperare placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus ex tam
de multa gloria domini tui nil manibus tuis adherere contin-
gat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non
sentit: nisi et bellum ei indixerit. quia etsi cuiquam facile est

gloriā non capere quū negatur: difficile est tamen ea non delectari quum offertur. Greg. Aliquantulū facile est humanā laudem nō appetere. difficillimū est oblatā respuere. hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauēdum est precipue de vitio quod surgit de victoria vitiorū. Hiero. Difficilius arrogātia caremus: q̄ auro τ gēmis. Aug. Sunt qui contemptu inanis glorie vanius gloriātur. ps. li. Quid gloriaris in malitia? Poeta.

Gloria peccati nulla petenda tibi.

ex de exces. prela. q̄ graue. Prosper. Quū omnia vitia superauerit homo: manet periculum ne mens bene sibi cōscia potius in se q̄ in dño glorietur. contra illud. ij. Cor. x. ibi. Qui gloriatur: in domino glorietur. Hiero. Prima virtus monachi est iudicia hominū contemnere. Quū cantor Parisiensis in quodā loco predicasset: redeūti occurrēs quidam clericus, dixit ei. Benedictus sermo oris tui. de quo vehementer cantor turbatus est. ¶ Remedia contra hoc vitium. Primum est absconsio. Esa. xxxi. Erit vir sicut qui absconditur. In vitis patrum. Sicut thesaurus manifestus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit publicata. Greg. Depredari desiderat: qui thesaurum publice in via portat. Figurat hoc Exo. iiij. in manu Moysi que leprosa in sinu curatur. Secundū est sui reprehēsio. vt supra in. §. proximo. ij. N. abbas. In vitis patrum dictū est de se reprehendente q̄ vbicūq̄ viuere potest. Tertiū est consideratio inferni vel purgatorij. vbi est ignominia ad puniendam vanam gloriam. Quartū est consideratio glorie eterne. q: fm Greg. Vilescunt tēporalia: quum considerantur eterna. τ spernitur falsa gloria: quū pensatur vera gloria. Quintum, quū offertur homini gloria vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps. cxiij. Nō nobis domine τc̄. τ. i. sed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fecerunt. Luc. ij. de cōse. di. i. hi duo. τ. c. porro. Sextū, quia fm Hiero. impossibile est q̄ qs in vtroq̄ regno appareat gloriosus.

Quib' arceatur vana gloria.

¶ Remedia etiam cōtra superbiam filiam vane glorie sunt hec. Primum, consideratio melioris. sicut Elizabeth mater Jo. baptiste cōparata beate Marie humiliata est. Luce. i. Vnde hoc vt veniat mater dñi ad me? Et Jo. cōparatione saluatoris. Mat. iij. Ego a te debeo baptizari τc̄. Greg. Sicut incentiuum elationis est respectus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio melioris. ¶ Secundū remediū est cohabitatio humiliū. Sicut em̄ qui cōmunicat superbo: induet superbiā. Eccl. xiij. sic qui cōmunicat humili: induet humilitatem. Odo episcopus Parmēsis semper ante se despectiores pauperes in mensa ponebat: τ alios a latere. rq̄situsq̄ quomodo hoc poterat tolerare: respōdit q̄ quidam nobilis eum docuerat hoc. scz Job. v. c. dicens. Visitans speciem tuam nō peccabis. ¶ Tertiū est cōsideratio ppriē conditionis: primo sperma. deinde saccus stercoris. deinde cibus vermiū. Hiero. Quādo superbiat q̄ semp secum sentinā portat? Eccl'i. x. Quid superbis terra τ cinis? ¶ Quartū est exemplū christi. Aug. Medicina hoīs tumoris est humilitas saluatoris. Erubescat hō esse superbus, quū humilis factus est deus. Phil. ij. Ezech. i. Quū fieret vox super firmamentū qd̄ erat super caput eoȝ τc̄. dicit Greg. Sancti quiq̄ quū ipsum q̄ vnigenitū flagellatū ex sntia patris in hoc mūdo conspiciūt: deponunt si q̄d de suis meritis presumūt. Nā si hinc ipse sine flagello nō exijt: q̄ sine peccato venit. Jo. viij. quō flagellis digni nō erunt: q̄ huc cū peccō venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudiciū vt biberent calicem: bibētes bibent: τ tu quasi innocens relinqueris? ¶ Quintū, cōsideratio vilis seruitutis in qua superbus est. quia seruus diaboli est qui est rex super omnes filios superbie. Job. xli. al's penul. ¶ Sextū, cōsideratio districti iudicij: qd̄ erit specialiter ad humiliandum superbos. vbi iudicium durissimū fiet ijs qui presunt. Sap. vi. vbi dñs. ps. xxx. retribuet abundanter facientibus superbiā. Esa. ij. Dies dñi exercituū super omnem superbum τ super omnem arrogantem: τ humiliabitur. Hiere. l. Ego ad te superbe (dicit dñs exercituū) quia veniet dies tempus visitatiōis: τ cadet superbus τ corruet τc̄. Esa. xxviij. Pedibus conculcabitur corona effraim. ¶ Septimū est consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis τ anime. quū nec possimus pulicibus resistere. Aug. Homo dicit tibi conuiciū: τ tumes: τ iratus es. resiste si potes pulicibus. Bern. Limosa τ glutinosa nimis est non modo exterior: verū etiam interior substātia nostra. τ facile cor humanū omnibus que frequētat adheret. ¶ Octauū, mortis memoria. i. Macha. ij. Gloria impij stercus τ vermis. hodie extollitur: τ cras non inuenietur. quia cōuersus est in terram suam. Eccli. vij. Humilia valde spiritum tuum. quoniā vindicta carnis impij ignis τ vermis. ¶ Nonum est recordatio ppriij sceleris. de quo Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. vnde ij. Reg. xvi. quum Semei malediceret τ mitteret lapides contra Dauid: Abisay dixit regi. Quare maledicit hic canis dño regi meo? vadam τ amputabo caput eius. Sed Dauid memor cōmissi sceleris cum Bersabee vxore Vrie respōdit. Dimitte eū vt maledicat iuxta preceptū domini: si forte respiciat dñs afflictionem meā: τ reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. ¶ Decimū est assiduitas deuote subiectionis. vt homo semper velit esse cū aliquo quē vereatur τ timeat: τ sub alio frangere propriā voluntatē discat. Jo. vi. Descendi de celo: non vt faciā voluntatē meā τc̄. ¶ Vndecimū, contēplatio occulti inspectoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubescamus corā eo clarū aliquid meditari. ps. xv. Prouidebam dominū in conspectu meo semp τc̄. ¶ Duodecimū est amor vilitatis τ exercitatio in operibus τ officijs humilibus. Eccli. vij. non oderis opera laboriosa. de peni. dist. ij. c. i.

¶ Articulus. lxxviij. A

Liud vitiū peculiare quorūdam religiosorū nostri tēporis est hypocrisis que ex vana gloria procedit. Amās enim humanam gloriā, simulat sanctitatem. Predicant aūt religiosi aliqui τ ostēdunt se habere virtutes q̄bus carent. mūdo in apparētia humiles: in claustro supbi. extra honesti: int' multi immūdi. extra tunica vili: intra loculi reconditi. extra puri: intus malitiosi. extra cū secularibus sobrij: intus cū fratrib' gulosi. extra cōpositi: intus dissoluti. extra mites: intus furiosi. extra simplices: intus maligni. Dicitur autē hypocrisis ab epi q̄ est supra τ crisis aurū: quasi desup aurat'. vñ hypocrite simulatores sunt. q: aliud sunt: τ aliud ostentant. fm Chrys. Eccl'i. i. Ne fueris hypocrita in cōspectu hoim. Deut. xxij. Nō indues vestē lana linoq̄ contextā. ex de elec. cū causam. i. non sis aliud intra, aliud extra. ¶ A tribus maxime hypocrite cognoscuntur, dicit Aug. Primū est bonoȝ oppressio. q: opprimunt bonos: vel persequēdo factis vel detrahēdo verbis. oēs em̄ hypocrite detractores sunt τ inuidi: se iustificātes τ alios condēnantes. Mat. vij. Hypocrita eijce primū trabē de oculo tuo. τ Luce. vi. Scōm est facilis reprehēsio alioȝ. quā faciūt vt videātur habere zelū. Tertiū est impatiētia in aduersis. supra oēs em̄ mouētur τ offendūtur ad [illegible] melias sibi dictas. Impatiētissimi em̄ sunt quidā [illegible] ti huius tpis: sicut experiētia cōtinua manifestat [illegible] culares τ eos τ adinuicē. Facilius reuera [illegible] lerarent vir' secularis decē iniurias q̄ religiosus [illegible] ta vnā. querunt nāq̄ gloriam hypocrite [illegible] contumeliam. Vnde [illegible] Non queras gloriā τ non dolebis [illegible] Qui laudē nō appetit [illegible] contumelias [illegible] Doctrina viri per patientiā noscitur [illegible] scz opera que familiariter [illegible] quādo deprehēdūtur [illegible] in mulierū cōsortia τ alia [illegible] in occulto [illegible] ¶ [illegible]

Hypocrisis vitiū est, religiosis peculiare.

autem ꝑm Climacū est mater mendacij ⁊ multoties suppositio ⁊ occasio. Nil em̄ aliud hypocrisim quidā esse determinant ꝙ mendacij meditationē ⁊ perpetrationē coherens ⁊ connexum habens iuramentū. Hypocrita toto corpore mētitur. qđ est factis mentiri. xxij. q. v. cauete. vbi dicit Amb. ꝙ mendaciū est non solum in falsis verbis: sed etiā in simulatis operibus. Deus aūt aspernator est duplicitatis: ⁊ simplicem intentionē desiderat. xxij. q. v. §. ex his oībus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore est in celo. cū anima est in terra. Est autē hypocrisis amor apparētie simulatione virtutis. sicut dn̄s ait Matth. vj. Omnia opera sua faciunt vt videātur ab hoībus. Tales omnes mēbra sunt antichristi. vnde. ij. Thessal. ij. Mysteriū iam operatur iniquitatis. s. iniquitas occulta sub specie pietatis. Et est hypocrita ꝑm sanctos/angel⁹ tenebrarum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xj. xxvj. q. v. epi. ⁊. c. nec mirū. xix. q. j. §. j. Demonium meridianum. ps̄. xc. A demonio meridiano. Et latro q̄ pependit a sinistris cū domino. Mar. xv. Et martyr diaboli. j. ad Tim̄. iiij. In nouissimis tēporibus discedent quidā a fide: attendētes spiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū in hypocrisi loquentiū mēdacium ⁊c̄. Descripsi hypocrisim supra in prima parte. in. §. firma colūna. ꝟ. nihil sic. in ar. lxvij. ¶ Hypocrisis subauratio dicitur. Hypocrite sunt sicut ait apl̄s ij. ad Timo. iij. sine affectione/sine pace/criminatores/incōtinentes/immites/voluptatū amatores/magisꝙ dei/habētes speciem sanctitatis: virtutem vero abnegantes. Tales veniunt in vestimētis. i. in habitu religionis/in blādimento sermonis/in austeritate victus. Colos. ij. Nemo vos seducat volēs in humilitate ⁊ religione angelorum que nō vidit: ambulans frustra inflatus sensu carnis sue. Per dulces sermones ⁊ benedictiones seducūt corda innocentiū. ij. ad Timo. iij. Hi sunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. Intrinsecus autē lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a falsis prophetis ⁊c̄. Act. xx. Scio ꝙ post discessionem meā intrabunt lupi in vos nō parcentes gregi. Contra hypocritas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊. j. Sicut tela aranearū fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cōspectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hypocrite sterilis. Et. xx. Gaudiū hypocrite adinstar pūcti. si ascenderit vsꝙ ad celū superbia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniū in fine perdetur. ⁊ qui eū viderant/dicent. Ubi est: Uelut somniū auolans nō inuenietur: transiēs sicut visio nocturna. Et. xxvij. Que est em̄ spes hypocrite si auare capiat ⁊ nō liberet deus animam eius? Nuquid clamorem eius audiet deus: quum venerit super illū angustia? aut poterit in omnipotente deo delectari: ⁊ inuocare deū in omni tēpore? Regnant prelati hypocrite ꝑpter peccata populi. Job. xxiiij. Qui regnare facit hominem hypocritam ꝑpter peccata populi. Et Job xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job vlti. Sternet sibi aurū quasi lutum. vbi Greg. per aurum intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Esa. xxxiij. Possedit tremor hypocritas. Et Esa. ix. Omnis hypocrita est ⁊ nequam. Hypocrita similis est fimo niue cooperto: qđ est exterius candidū: intus fetidū. ⁊ sepulcro exterius candido: interius pleno ossibus mortuorū. Matth. xxiij. Et vasi exterius mūdo interius sordido. ⁊ agno albo exterius nigro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo pelle ouina induto. ex de here. vt officiū. §. prouiso. lib. vj. Et sicut in ps̄. xliij. dn̄o dicunt sancti/Quoniā propter te mortificamur tota die. sic possunt dicere hypocrite/Quoniam cōtra te mortificamur ⁊c̄. Iste est Simon cyrenēsis crucem portans in angaria: sed nō moritur in ea: q: mundo viuit. Luc̄. xxiij. Hypocrita nūꝙ habet oculum cordis ad deū. vnde nec deus ad eum. Unde super illud ps̄. xxxj. Firmabo super te oculos meos ⁊c̄. dicit glossa in persona dei. Nō auferam oculos meos a te: quia tu semper leuas oculos meos ad me. Hypocrita vix vnꝙ veniam cōsequitur. vnde super illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei: nec clamabunt quū vincti fuerint. dicit glos. Uincti non clamabunt: quia humane laudis auiditate superati sanctos se miseri etiam cum in peccatis moriuntur/putant. Sap. j. Spiritussanctus scʒ discipline effugiet fictum. i. hypocritā. In ipso proprie dormit ⁊ requiescit diabolus: quia thalamus est vmbrosus. Job. xl. de pe. dist. ij. si enim. in fine. Nunꝙ hypocrita correctionem recipit: sed se semper defendit. Iudic̄. j. Fuit dominus cū Iuda: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus abundabāt. hoc est in curribus eorum falces erant que sibi obuiantia vel aduersantia secabāt. Habitatores vallis hypocrite sunt. qui ipsos reprehendūt conuicijs scindunt. ꝑpter quod sirpo comparatur hypocrita. Job. viij. Nūquid virescere potest sirpus. i. iuncus vel carduus? quasi carpit ꝑm Hugui. glos. Sirpus intus est vacuus cui⁹ theca manū ledit. quia hypocrita gratia vacuus est: ⁊ correctionem non recipit. sed ad lacerandam vitam prorūpit. vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili assimilatur. incorrigibilitas enim peccatū est diaboli. vn̄ Eccl̄i. xxj. Qui odit correctionem: vestigium est peccatoris. habet enim characterē bestie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ⁊ hypocritis phariseis ⁊ scribis dicit dn̄s. Jo. viij. Uos ex patre diabolo estis. de peni. dist. j. §. hoc idem. ꝟ. Item vt chrisus. Hypocrita fermento cōparatur. Luc̄. xij. Attendite a fermento phariseorū quod est hypocrisis. qđ fermentum expurgādum est. j. ad Cor. v. Hypocrite similes sunt illis pomis pulcherrimis exterius que sunt prope mare mortuū: ⁊ intus sunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j. sed ⁊ continuo. in glos. j. Eis proprie loquitur Jo. Apoca. iij. Nomen habes ꝙ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cādele que seipsam cōsumens alios illuminat: ⁊ ipsi continuis cruciatibus mercantur mortē eternam. Matth. vj. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. exterminat em̄ facies suas. Isti labijs deū honorant: cor autem eorū longe est a deo. Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Esaias Esa. xxix. ¶ Item hypocrita nūꝙ pure cōfitetur. sed aut peccata velat: aut dissimulat: aut defendit. Hi signantur per Rachel de qua dicit̄ Gen̄. xxxj. ꝙ furata est idola patris sui: ⁊ abscōdit ea subter stramentū cameli. Rachel interpretatur ouis. quia isti Matth. vij. veniūt in vestimentis ouiū. i. in habitu mansuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furantur idola patris sui. i. diaboli. scʒ peccata occultando nec ea pure cōfitendo. ⁊ abscōdunt sub cameli stramine. i. sub specie obediētie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie quidem religiosi tantū credo ꝙ deum offendant quantū in fictis ⁊ hypocritalibus cōfessionibus. Uix em̄ aut rarissime aliquis talium cōfitetur nisi per verba generalia. vix vnꝙ aliquod graue specificant. Quod dicunt vna die: dicunt ⁊ altera: ac si in oī die equaliter offendant. Uix vnꝙ habent intētionem cessandi nec vitam mutādi. De peccatis que confitentur/confitentur quedā venialia: vt scʒ de silentio/de iudicando/de murmurādo/de gula/de subita iracundia/de verbis otiosis/de verbo omisso vel dictione in officio diuino/⁊ similibus. sed rarissime cōfitētur de pecunia/de inobedientia/de suspecta familiaritate/de odio ad fratrem/de persecutionibus adinuicem/⁊ diffamationibus/de ambitionibus/de hypocrisi specificata malitia declarata/de assiduis mēdacijs/de tēporis perditione p magna parte/de superbia ⁊ inuidia specificata/de gastrimargia frequentata/de ieiunijs ecclesie cōmendatis et a regula sine vera necessitate fractis/de alijs articulis regule qui continēt precepta aut prohibitiones. Adde hic qđ scripsi. j. in isto ar. in. §. ⁊ ve. ꝟ. sic quidē. Et si ista crimina ⁊ similia declarēt ⁊ specificent: tanssime tū cum ꝑposito dimittendi. qđ est se iustificare ⁊ in hypocrisim tēdere. Uñ veraciter sicut experiētia didici inter fratres ⁊ in officio penitētiarie dn̄i pape in quo sum: puri⁹ ⁊ humili⁹ ⁊ veracius incōparabiliter cōfitentur maximi petōres seculares ⁊ clerici: ꝙ religiosi cōiter hypocritaliter confitētes.

Hypocritarū cōfessiones.

Quanto autē magis sunt in ordine literati aliꝗ magistri et lectores ⁊ baccalaurei ⁊ prelati: tanto in cōfessionibus sunt magis ceci. ⁊ hypocritalibus cōfitentur: vt ad literā impleatur in eis illud Jo.ix. In iudiciū ego veni in hunc mundū: vt qui nō vident videant: ⁊ qui vidēt ceci fiant. ⁊ illud ps.lxviij. Obscurentur oculi eorum ne videāt. xxxvij. di. §. si. Vere religiosi in cōfessionibus suis cōmuniter decimant mentam ⁊ anethum. i. cōfitentur aliqua venialia. sed grauiora legis. i. mortalia supra specificata et alia indecimata relinquūt. i. incōfessa. culicem colātes ⁊ glutientes camelū. Mat.xxiij. Nam prius mortalia sunt cōfitenda ⁊ delenda: deinde venialia. de pe. dist. j. tres sunt actiones. Contra tales cōfessiones hypocritales, Aug. in li. de penitētia. Penitētia est quedam dolētis vindicta puniēs in se qd dolet cōmisisse. de peni. dist. iij. penitētia est. ij. ⁊. c. si apostolus. ibi. Jo. viij. Dicit enim dñs, vade ⁊ amplius noli peccare. Non dixit ne pecces. sed nec voluntas peccādi in te oriatur. ⁊. c. penitentiā. ibi. Penitētiā quippe agere est perpetrata mala plangere: ⁊ plangēda nō perpetrare. ⁊. c. sunt aūt qui dicunt. ibi. Canis reuersus ad vomitū suum: ⁊ sus lota in volutabro luti. ⁊. c. penitentes. Penitētes: si tamen estis penitentes: ⁊ nō estis irridētes: mutate vitā. ⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que mala fecisti? Si fecisse peniteat: noli facere. Si adhuc facis: nō es recte penitens. ⁊. c. irrisor. Irrisor est ⁊ nō penitēs qui adhuc agit quod penitet. nec videtur deū poscere subdit⁹: sed subsannare superbus. cū alijs. c. se. vsqꝫ ad. §. sed verba. ¶ Item Amb. loquens de penitēte. de peni. di. j. sunt qui arbitrantur. ibi. Seipsum homo abneget: ⁊ totus immutetur. Itē taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis. sm Gratianū. Ideo enim, sm eū, peccatum suū quisqꝫ celare desiderat: ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputetur apud homines foris: qualē se iamdudū exhibuit diuino cōspectui. quod ex fonte superbie nasci nulli dubiū est. Species enim superbie est: eū se velle iustū videri qui peccator est. atqꝫ hypocrita cōuincitur: qui ad imitationē primorū parentum vel tergiuersatione verborū peccata sua leuigare cōtendit: vel sicut Cayn peccatū suum reticendo penitus supprimere querit. Gen. iiij. de peni. dist. j. §. ex his nāqꝫ. v̄. Cayn. ibi. quia superbus peccatū suū confiteri noluit ⁊c. Ubi autē superbia regnat vel hypocrisis: humilitas locū habere non valet. Sine humilitate vero alicui veniā sperare nō licet. nec ergo vbi est taciturnitas cōfessionis: venia sperāda est criminis. de peni. dist. j. §. cū ergo vt ex premissis. ad fi. dist. De hypocrisi confessionem diuidentiū vel celantium peccata. de peni. di. v. c. j. ad fi. v̄. quedā enim. Uni celant que alijs manifestanda cōseruāt quod est se lauare ⁊ ad hypocrisim intendere. Tales etiā hypocrite qualibet die maxime quū celebrant: longas faciunt cōfessiones de quotidianis venialibus: credentes se per verba iustificare ⁊ purgare. sed verba nō purgāt: sed gemitus, suspiria, dolor, ⁊ lachryme. de pe. dist. j. in princi. ⁊. §. hoc idē. Magdalena ad pedes dñi plorās nō loquebatur. sed planctus eā purgauit: nō lingua. Luc. vij. Contra hypocritas Aug. Simulata sanctitas, duplex iniquitas. Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie: ꝙ que latent sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim religiosorū non seruantiū professionem suā sed simulātium. Malui enim cecos habere vel claudos: ꝙ plangere mortuos. quicūqꝫ enī hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo. ⁊. c. certe. ibi. Malū est cadere a ꝓposito. sed peius est simulare propositū. ⁊ supra ibi. Nolo habere hypocritam. ¶ B Tres sunt species hypocrisis. Una est quādo coram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malū. Secūda, quādo in occulto ⁊ in manifesto bonū facit intētione placendi hoībus. Tertia, quando aliquis minorem hypocrisim non incurrit: vt incidat in maiorē. vt quū aliqs interrogatur an ieiunet. respōdet deus scit. vt dicat hypocrita nō est. Cōtra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fratre simulāte ieiunare corā fratribus: ⁊ in occulto comedebat: ꝙ ad mortē veniens adstantibus fratribus dixit (intelligo absqꝫ cōtritione ⁊ gemitu nō perijsset. de pe. di. j. §. hoc idē). Quādo me vobiscū ieiunare credebatis: occulte comedebā. ⁊ nūc ecce ad deuorandū datus sum dracoui qui cauda sua mea genua pedesqꝫ colligauit. caput vero suū intra os meū mittens spiritum meū ebibēs abstrahit. Quibus dictis statim defunct⁹ est. Quidā frater magne sanctitatis reputatus, venit ad mortem. dicebant illi de patria, Si hic moritur: oēs morimur. quia per eum prestat nobis deus panē ⁊ aquam. Facta aūt hora exitus illius, vidit quidam sanctus tartareū inferni descendētem super solitariū illum morientē, habentē tridentem igneū ⁊ audiuit vocem dicentē sibi, Anima ista non me fecit requiescere neqꝫ per vnā horam in se: sic neqꝫ tu misereāris eius euellēs eam. Deponēs igitur tartareus ille quē tenebat igneū tridentem in corde solitarij per multas horas torquens eum abstraxit animā eius. Non ergo saluat nomen: sed res. ¶ Item contra hypocritas. Mat. vj. Quū ergo facis eleemosynā: noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis ⁊ in vicis vt honorificentur ab hoībus. Chrys. Ponit aūt tria fortia bona. i. eleemosynam, orationē ⁊ ieiuniū, contra tria mala aduersus que dñs tētationis bellum suscepit. Mat. iiij. Mar. j. Luc. iiij. Pugnauit enim ꝓ nobis cōtra gulā in eremo: cōtra auaritiam supra mōtem: contra vanā gloriam supra templū. Est ergo eleemosyna que dispergit contra auaritiam. de peni. di. j. quāobrem. c. mediana. c. medicamentū. que congregat ieiuniū. de cōse. dist. v. contraria. c. nihil. contra gulam quia est ei contrariū. Oratio vero cōtra vanam gloriā. q: quū omne malum ex malo nascatur. Mat. vij. sola vana gloria de bono procedit. ideo non destruitur per bonū aliquod: sed magis nutritur. Nullū ergo remediū potest esse cōtra vanam gloriā: nisi oratio sola. ⁊ ibi cauenda vana gloria. vt. j. v̄. se. Quū facis eleemosynā. Amb. Dis autem summa discipline christiane in misericordia ⁊ pietate est. Noli tuba canere. Tuba aūt sm Chrys. est omnis actus vel sermo per quem operis iactantia demōstratur. puta ꝙ facit eleemosynā quando aliquē videt presentem: vel intercedētē aliquorum aut honestiorū persone que potest retribuere. alias aūt nō facit. Sed ⁊ si in loco secreto fecerit: eo ꝓposito vt laudabilis videatur: tuba est. Hieron. Qui aūt tuba canit eleemosynam faciens: hypocrita est. Et ideo subdit. Sicut hypocrite faciūt. glos. Forsitan cōuocando hoc faciebāt vt omnes irent quasi ad spectaculū. Isido. Nomen hypocrite tractū est a specie eorum qui in spectaculis cōtecta facie incedūt: distinguentes vultū vario colore: vt ad persone quā simulant perueniant colorē. modo in specie viri: modo in femine: vt fallant populum dum in ludis agunt. Aug. in sermone de mōte dñi. Sicut ergo hypocrite. i. simulatores tāꝙ imitatores personarū aliarū agunt partes: illi nō sunt. Non enī qui agit partes Agamēnonis: vere ipse est: sed simulat eū. sic ⁊ in ecclesijs ⁊ in omni vita humana quisquis se vult videri qd nō est: hypocrita est. Simulat enim se iustū. nō exhibet. quia totum fructū in laude hominū ponit. Greg. Sciendū vero est ꝙ sunt nōnulli qui ⁊ sanctitatis habitum tenēt: ⁊ perfectionis meritū exequi non valent. quos nequaꝙ credēdum est intra hypocritarum numerū currere. quia aliud est infirmitate aliud callida simulatione peccare. Augu. Tales autem qui simulatione peccant: ab inspectore cordis deo mercedem nō capiūt: nisi fallacie supplicium. Et ideo subditur. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Hiero. Nō dei mercedem: sed suā. Laudari enī sunt ab hominibus quorum causa exercuere virtutes. Itē Mat. vj. Et quū oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis ⁊ in angulis platearū stantes orare: vt videātur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suā. Chrys. super Mat. Est aūt oratio quasi quoddā Orandi spūale tributū quod anima offert deo de visceribus suis, modus: quanto ergo gloriosior est: tanto cautius est seruandū.

Hypocrisis triplex.

propter homines facta vilescat. Item Chrys. in homilia
hypocritas vocat/qui deū se fingētes orare:homines cir
cūspiciunt. Et ideo subdit. Qui amāt in synagogis ora
re. Chrys. sup Matth. Puto autem nō ad locū hoc refert
dñs:sed ad propositū orantis. In conuentu eñ fidelium
orare laudabile est. sicut dictū est in ps. xxi. In medio eccle
sie laudabo te. ⁊ in ps. xxij. Domū tuam decet sanctitudo
dñe. ex de cele. mis. dolentes. de immu. ec. decet. vi. li. de ce
le. mis. graui. in clemē. ps. xxv. In ecclesijs benedicā te do
mine. Qui ergo sic orat vt ab hoibus videatur:nō deum
aspicit:sed hoies. ⁊ ideo quantū ad propositū suum/in sy
nagoga orat. Quū autem orantis mens solū aspicit deū:
ꝗuis in synagoga orat:tñ apud se in secreto videtur ora
re. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur absco
se orare. ⁊ sic dupliciter laudētur. ⁊ quia orant: ⁊ q: absco
se orant. Eo ergo ꝓposito in cōuentu vetat orare vt a cō
uentu videātur. vñ subditur. Ut videantur ab hominibꝰ.
Orans ergo nihil nouū faciat qđ aspiciant hoies: vel cla
mando/vel pectus percutiēdo/vel manus expandendo.
Aug. Non ergo videri ab hoibus nefas est. sed ideo age
re vt ab hoibus videaris. Chryso. A vana eñ gloria cru
vbiq̄ bonū est. maxime aūt in oratione. Si enim sine hac
cogitationibus circūferimur:vt ad orandū ingressi fueri
mus hanc habētes egritudinē/qualiter intelligemus ea
que a nobis ꝓferūtur? Tu autem quū oras intra in cubi
culum tuum ⁊c. Chrys. Ut nemo sit ibi:nisi qui orat/⁊ ille
quē orat. Testis enim orantē grauat:nō adiuuat. Cypria
nus. In abditis etiā locis orare magis conuenit fidei. vt
sciamus dñm vbiq̄ esse presentē:⁊ maiestatis sue plenitu
dine occulta. xxvij. q. ij. perniciosam. penetrare. ¶ E. Et
clauso ostio ora patrē. Idem possumus autem intellige
re ostiū domus os corporis. vt non clamosa voce oremus
dominū:sed tacito corde: ꝓpter tria. Primo/q: deus non
voce clamosa pulsandus est:sed conscientia recta placan
dus. de cōse. dist. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. si non sanctifi
catur. xxxviij. di. sedulo. qui est cordis auditor. xv. q. vi. c. j.
Secūdo/quia secretas petitiones tuas non oportet alte
rū scire:nisi te ⁊ deum. Tertio/quia clamose orans alterū
iuxta te nō permittis orare. Io. cassi. in. ij. lib. de canonico
orationū modo. Illum vero qui cōstitutus in tepore mē
tis cum clamore supplicat:dupliciter peccare pronuntiat.
Primo ꝙ orationis sue reus sit. ꝙ eā videlicet negligen
ter offerat. Secūdo ꝙ indisciplinato strepitu alterius ꝗ
qui fortsitā attētius orare potuit intercipit sensum. Item
et Mat. vi. Quū autem ieiunatis:nolite fieri sicut hypo
crite tristes. Chrys. Sciebat enim dñs vanam gloriam ex
omni bono opere procedere. Ideo spinā vane glorie que
nascit in terra bona/iubet precidere:ne suffocet. Luc. viij.
ieiunij fructū. Non aūt potest fieri vt non sentiat qui ieiu
nat. sed melius est vt ieiunium te ostendat ꝙ tu ieiunium
tuū. Non aūt potest fieri vt sit hilaris:quia ieiuniū tristat
carnem. ps. cviij. Caro mea immutata est ꝓpter oleum. ꝗ
ieiunat. Ideo nō dixit/Nolite esse tristes. sed nolite fieri.
Qui eñ per imposturas aliquas pallentes apparent:illi
nō sunt tristes:sed fiunt. Qui aūt naturaliter ꝓpter assi
duū ieiunium tristis est:nō fit tristis:sed vere est. Idē no.
supra eo. §. species acidie. Item super illud. in ar. lxxv.
Itē idem. Si ergo ꝗ ieiunat ⁊ tristē se facit hypocrita est:
quanto magis iniquior est/qui nō ieiunat:sed argumen
tis quibusdā in facie sua pingit venalem pallorē quasi ie
iunij signum? Itē Matth. vij. Quid autē vides festucam
in oculo fratris tui:⁊ trabem in oculo tuo non vides? ⁊. j.
Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo. Aug. Quis
dam temere iudicāt de incertis. xi. q. iij. graue. xxx. q. vlti.
incerta. ⁊. c. nullū. Et facile reprehendūt: ꝗ magis amant
vituperare ⁊ damnare ꝙ emendare atq̄ corrigere. quod
vitium vel superbia est vel inuidētia. Hiero. De ijs loqui
tur qui quū mortali crimine detineātur obnoxij. de peni.
dist. vi. c. j. ꝟ. in hoc itaq̄. minora peccata fratribus nō con
cedūt. Item Chrys. Multi hoc faciūt:qui si viderint mo
nachum superfluū vestimentū habentem: aut copiosiori
cibo potitū:amari sunt accusatores quotidie ipsi rapien
tes ⁊ crapula potientes. xxvj. dis. vna. vi. q. j. sacerdos. Itē
Aug. Accusare enim vitia officium est bonorū. quod quū
mali faciunt:alienas partes agūt. sicut hypocrite qui te
gunt sub persona quod sunt: ⁊ ostēdunt in persona quod
nō sunt. Et Luc. vi. Hypocrita eijce primum de oculo tuo
⁊c. vbi Cyrillus. Uidelicet teipsum primū mūdum osten
das a magnis peccatis: ⁊ consequenter cōsules proximo
modica cōmittēti. vi. q. j. sacerdos. Et Basilius. Uidetur
enim reuera cognitio sui ipsius grauissimū omniū. Nec
enim solū oculus exteriora vidēs super se visu nō vtitur:
sed ⁊ ipse noster intellectus quū alienū velociter cōiectat
peccatū:lentus est erga propriorū perceptionē defectuū.
Et sequitur in Luca. Non est eñ arbor bona que facit fru
ctus malos ⁊c. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habe
re iustitiā:que verbis ostētas/etiam factis cōpensa. quia
etsi se bonū fingat hypocrita:non est bonus. Item Mat.
xxiij. Super cathedrā Moysi sederunt scribe ⁊ pharisei.
Contra hypocritas clericos ⁊ religiosos maxime loquit
ibi dñs. quorum status est hodie ⁊ cōditio/vt sint in eccle
sia dei doctores:qui ad literā dicunt ⁊ predicant ⁊ non fa
ciunt. Matth. xxiij. xix. dist. scdm. Eorum iustitia in verbo
est: ⁊ non in opere. Graues leges cōstitutiones cōdunt ⁊
iubent ipsi primi preuaricatores earū. x. dis. iustū. Orige.
ibi. Quid est autē illo doctore miserabilius:cuius vitā di
scipuli quū nō sequuntur saluātur: quū imitantur perdū
tur? Et sequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij.
Chrys. in homil. Maxime eñ accusatione dignꝰ est:qui
doctrine authoritatē habens/legē transgreditur. ⁊ maxi
me quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans.
xi. q. iij. precipue. ex de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Se
quit. Alligant onera importabilia ⁊c. xxvj. q. vij. alligant.
Sequitur. Omnia eñ sua opera faciūt vt videantur ab
hominibꝰ. Chrys. in homil. Renascitur qđ ipsum exstermi
nat. sicut ex ligno vermis ⁊ ex vestimēto tinea. vnde sacer
dotū mysterium qui positi sunt ad edificationē sanctita
tis/corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsum bonū dū ꝓ
pter hoies fit/fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ sine la
bore omnia alia vitia resecabis. Ex hoc eñ fit/vt difficile
clerici peccātes penitentiā agant. supple quia non dolent
de peccato. sed de gloria quā apud homines perdiderūt.
de peni. dis. j. quis aliquādo. post. c. mensuram. Sequitur.
Amant eñ primos accubitus ⁊c. Hodie nedū clerici secu
lares sed religiosi quidā magistri ⁊ lectores ⁊ predicato
res ⁊ prelati eorū amant ⁊ procurant primos accubitus
in eorū forestareis ⁊ hospitijs: ⁊ primas sedes in choro: ⁊
reuerentiā sibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis ꝓ ho
noribus ⁊ prelationibꝰ. ⁊ quoscūq̄ eis talia denegantes
persequuntur ⁊ tribulant. ¶ D. Unde cōtra tales vere
hypocritas phariseos. i. religiosos ⁊ scribas scȝ clericos
doctores ⁊ cōmentatores octo ve in eodē. c. Matth. xxiij.
sequūtur. Et primū ve sequitur. Ue autem vobis scribe ⁊
pharisei hypocrite: qui clauditis regnum celorū ante ho
mines. vos enim non intratis:nec introeuntes sinitis in
trare. Orig. Sicut pater increpans filium/profert verba
maledictionis:nec tamen vult illū dignū fieri maledictio
nibus illis:sed magis ab eis diuertere: sic ⁊ christus im
precatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chrys.
Regnū celorum dicuntur scripture. iuxta illud Mat. xxi.
Auferetur a vobis regnū. i. lex et scripture. xxiii. q. vij. c. ij.
Clauicularij aūt sunt sacerdotes:quibus creditū est ver
bum docēdi ⁊ interpretādi scripturas. Clauis aūt est ver
bum sciētie. xx. di. §. j. scripturarū: per quam aperitur ho
minibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. dist. c. j. est
interpretatio vera. Uide aūt quia non dixit/ve vobis qui
aperitis. sed/qui clauditis. Ergo nō sunt scripture clause:
licet sint obscure. sed sacerdotes ⁊ ꝑdicatores hodie scri
pturas claudunt. quia aut per ignorantiā aut per timorē
aut per adulationē non aperiunt auditoribus. xi. q. iij. nō
solum.

Hypocritarū octo ve.

solum.veritatẽ.xliij.dist.sit rector.Orige.Omnes qui ma
la conuersatione sua dant exẽplum peccandi in populo: ⁊
qui faciunt iniuriam scandalizantes pusillos.Mat.xviij.
claudere videntur ante homines regnum celorum. Et hoc
peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime au
tem in doctoribus qui docent quod decet bm iustitiã euan
gelij homines:non autẽ faciunt.s.q.s.non quales. que do
cent.Bene autem viuentes bene et docentes aperiũt an
te homines regnũ celorum.et dum ipsi intrant:alios pro
uocant introire. Sed multi non permittunt intrare in re
gnum celorum intrare volẽtes:quando sine ratione excõ
municãt quosdam propter aliquem zelum: et meliores ꝙ
sunt ipsi.Et ipsi quidem non permittunt eos introire. Il
li autem qui sobrij sunt mente:sua patientia tyrannidẽ ip
sorum vincentes: ꝙuis vetiti/tamen intrant et hereditãt
regnum.vide.xi.q.iij.§.de his inquam.cum.vij.c.seq.Sed
et qui cum multa temeritate seipsos dederũt ad professio
nem docendi prius ꝙ discerent.lxj.dist.miserum. et iudai
cas fabulas imitantes detrahunt eis qui in scripturis ea
que sursum sunt requirunt: claudunt quantum ad se ante
homines regnũ celorum. Idem ve ponitur Luce.xi.quod
ponitur Mat.xxiij.vnde ibi sequitur. Et vobis legisperi
tis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non
possunt.et ipsi vno.xxvi.q.vij.alligant. digito vestro nõ tã
gitis sarcinas.et precedit in prin.xi.c.Luce.Magister hec
dicens etiam nobis contumelias facis.Beda.O misera
conscientia: que audito dei verbo sibi contumeliã fieri pu
tat: et cõmemorata pena perfidorum se semper intelligit
esse damnandam. Optimũ verbum contra religiosos no
stri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in
genere verbũ contra se audire volunt in predicationibus
ac si sint impeccabiles:et tamen christus publice plus con
tra phariseos et scribas ꝙ cõtra populum in suis predica
tionibus inuehebat.vt patet Mat.xxiij.in.viij.ve. que in
isto.§.expono.q: plus in hypocrisi offendebant et in alijs
peccatis spiritualib⁹. sicut et hodie in religiosis et clericis
contingit.xxiij.q.vlti.transferũt.Testis est mihi conscien
tia et christus:et aliqua pars mundi/quantas tribulatio
nes passus sum in religione: et postꝙ fui episcopus a reli
giosis et clericis frequentissime tangens eos generaliter
predicationibus meis.Hypocrisis enim superbissima nul
lo modo vult tangi: quia incorrigibilis est:licet alios cor
rigat incorrecta.sed ve talibus. Prouerb.xv.Qui increpa
tiones odit/morietur. Tales similes sunt diabolo incorri
gibili.Eccli.xxi.Qui odit correctionem:vestigium est pec
catoris.i.habet characterem bestie.i.diaboli. ⁊ adde.s.eo.
§.ver.tertium. Theophilus. Erant autem alij legisperiti
a phariseis.nam pharisei diuisi ab alijs videbantur. legis
autem periti scribe erant et doctores legis questiones sol
uentes. Item Theophilus. Quoties doctor facit que do
cet:alleuat fascem:tradens ad exemplum seipsum. quan
do vero nil agit eorum que dicit:tunc graues fasces vidẽ
tur eis qui doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore
possunt portari.Greg. Tales quoqꝫ modo sunt plures iu
dices seueri peccãtium/et debiles agoniste intolerabiles
legislatores et debiles portitores.xxvi.q.vij.alligant. nec
appropinquare volentes nec palpare vite honestatẽ quã
irremediabiliter exigũt a subiectis.¶ Itẽ scdm ve Mat.
xxiij.Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q̇ comeditis do
mos viduarum:orationes lõgas orãtes.ꝓpter hoc amplius
accipietis iudiciũ.Chrys. Dñs scribas ⁊ phariseos de gu
la reprehẽdit.et(qd deterius est)qm̄ nõ a diuitibus/sed a
viduis accipiebãt vnde ventrẽ implerẽt:⁊ illarũ inopiam
cõterebãt quã releuare oportebat. glos.s. Qui vestra sup
stitione nihil intenditis: nisi vt predicta de subiecta plebe
faciatis.Itẽ Chrys. Sexus aũt mulierum incautus est:q:
nõ oia que videt aut vidit: cũ ratione cõsiderat. Mollis
etiã est:q: de facili flectitur:vel de malo ad bonum: vel de
bono ad malũ. Uirilis aũt sexus ⁊ cautior et durior est: p
pterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime ne
gotiantur:q: nec intelligere eorum simulationes pñt: et faci
le ad eorum dilectionẽ inclinãtur religionis causa. Precipue
tñ circa viduas negotiantur. primo quidẽ q: mulier nõ faci
le decipitur habẽs consiliariũ virum: deinde de facultati
bus suis nõ facile aliquid dant: quũ sint in potestate viri.
Propterea ergo dñs dum iudaicos sacerdotes cõfundit:
christianos monet ne viduis mulieribus amplius cõmo
rentur ꝙ ceteris:q: etsi voluntas mala nõ fuerit: tñ suspi
tio mala est: et ab omni specie mala abstinere oportet. s.
Thessa.vlti.ex̄ de vi.et hone.cleri.cũ ab omni.Orationes
longas ⁊c.Chrys. in homil. Quicũqꝫ enim malũ facit: di
gnus est pena. sed qui a religione causam accipit malitie
vel nequitie:grauiori est obnoxi⁹ pene. Propter hoc am
plius accipietis iudiciũ. Primũ ꝓ eo ꝙ estis iniqui. Alte
rum pro eo ꝙ figmentũ accipitis sanctitatis. Auaritiã em̄
vestrã religionis colore depingitis: et quasi prestatis dia
bolo arma dei: vt ametur iniquitas: dũ pietas existimat.
¶ Item Mar.xij.in fi.ibi.Qui deuorãt domos viduarũ
sub obtẽtu prolixe orationis: hij accipiũt prolixius iudiciũ.
vbi Beda. Non solũ scribe ⁊ pharisei laudes ab hoibus/
verum etiã pecunias querunt. Sunt enim qui se iustos si
mulantes a peccatorum suorum cõsciẽtia turbatis/quasi patro
ni pro eis in iudicio futuri/pecunias accipere nõ dubitãt:
et quum porrecta manus pauperi preces iuuare soleat: il
li ob hoc maxime in noctibus pernoctãt vt pauperi num
mum tollant. Ibi etiã Theophilus. Accedebant autẽ scri
be ⁊ pharisei ad has mulieres que sine ꝓtectione viri ma
nebant:quasi earũ fierẽt protectores: et simulatione ora
tionis ⁊ habitu reuerentie ⁊ hypocrisi viduas decipiebãt:
et sic deuorabant diuitũ domos. Hi accipient prolixius iu
dicium.s.ꝙ ceteri iudeorum peccantiũ. Idem Luc.xx.in fine.
ibi.Qui deuorãt domos viduarũ simulãtes longam ora
tionem.Chrys. Ingurgitãtes etiã se viduarũ paupertatẽ
atterunt:non qualitercũqꝫ comedentes/sed deuorãtes ⁊
ad prauitatẽ orationibus vtentes: qd grauiori pene facit
eos obnoxios.Sequitur ibi. Hi accipiẽt damnationẽ ma
iorẽ.Theophilus. Quia nõ solũ mala faciũt:sed ⁊ oratio
nes pretendunt: ⁊ virtutẽ faciunt prauitatis excusationẽ.
viduas etiã depauperãt: quarũ oportebat misereri. lxxxi.
dist.c.penul.et vlti.lxxxvij.dist.c.j. ex̄ de foro cõpe.ex parte.
His succedunt hodie religiosi maxime mẽdicãtes prefer
tim viduas deuorantes:et cũ ficta religione eas depaupe
rantes:dũ ob sui presentiã eas cogunt expendere.Beda.
Uel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori
dãnatione plectũtur. ¶ Tertiũ ve.Mat.xxiij. Ue vobis
scribe ⁊ pharisei hypocrite qui circũitis mare ⁊ aridam: vt
faciatis vnum proselitũ. et quũ fuerit factus: facitis eũ fi
lium gehẽne duplo ꝙ vos.Hilarius. Proseliti sunt ex gẽ
tibus in synagogam recepti. Itẽ Hiero. Scribe et phari
sei totum lustrantes orbẽ id studij habebant de gentibus
facere proselitũ.i. aduenã circũcisum miscere populo dei.
Hugui. Proselitus.i. aduena circũcisus qui miscebat po
pulo dei.a pro quod est procul/et salio:quasi procul saliẽs
a populo in populũ.Chrys.Nõ aũt propter miam volen
tes eũ saluare quẽ docebãt:sed aut propter auaritiã vt ad
ditis in synagoga iudeis sacrificiorum adderet oblatio: aut
propter vanam gloriã:aut propter bona eorũ. Qui enim
seipsum mergit in gurgitẽ peccatorũ:quomodo alterũ de
pctis velit eripere? Nunquid magis misericors põt aliquis
alteri esse ꝙ sibi?de peni.dist.iij.q̇ vult.Ex ipsius ergo acti
bus ostẽditur qui ꝓpter deũ aliquem vult cõuertere/ aut
propter vanitatẽ.¶ Itẽ Grego.xxi.mora.Qui vocantur
hypocrite: ꝙuis peruersa semꝑ operẽtur:loqui tñ recta non
desinunt. bene loquẽdo quidẽ in fide vel cõuersatione fi
lios pariunt: sed eos bene viuendo nutrire nõ pñt. Quã
to em̄ se libentius terrenis actibus inserũt:tãto negligen
tius eos quos generant agere terrena ꝑmittũt. Et q: ob
duratis cordib⁹ viuũt: ipsos etiã quos generãt filios nul
la pietate debita amoris agnoscũt. vnde ⁊ hic de hypocri
tis dicit.Et quũ fuerit factus:facitis eũ filiũ gehenne du

plo q̄ vos. Augu. Quia eoꝝ mores imitatur. Filius ergo gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ se in deū cōuertē do: sed eoꝝ sectam sectando. Propterea aūt duplo q̄ illi: q: hoc negligebat implere qđ ꝓpria volūtate susceperat: nō ex iudeis natus/sed spōte. xxiij. q. iiij. presens. iudeus factus. Hiero. Uel quia qui dū esset gētilis simpliciter errabat: ⁊ erat semel filius gehēne: videns magistroꝝ vitia/et intelligēs destruere eos opere qđ verbo docebāt: reuertitur ad vomitū suū. Prouer. xxvj. ij. Pet. ij. de peni. dist. iiij. sunt qui dicūt. et gētilis factus quasi preuaricator vel apostata. de pe. dist. ij. penā. xij. q. j. scimus. maiori pena dignus erat. Chrys. Quum em̄ virtuosus fuerit magister: discipulus imitatur. xxiiij. q. j. cū beatissimus. Quū aūt fuerit malus: superexcedit filius malū magistri addēs malo suo. xx. q. iij. prodiuse. xij. q. j. c. j. Filius aūt vocaƀ gehenne: quō filius. ij. Thessa. ij. perditionis: et filius hui⁹ seculi. Luc. xvj. Unusquisq̄ em̄ cuius opera facit eius filius appellatur. Jo. viij. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. itē vt christus ait. Sic hodie inter religiosos quosdā cōmuniter fit. Circūeunt ciuitates ⁊ loca: vt faciant vnū nouitiū: maxime mēdicantes. et quū fuerit factus professus: peior est illis qui eū receperunt: eoꝝ vitia imitādo ⁊ sua addēdo: q: in isto tēpore hypocritali ordines de die in diē amplius relapsātur: et qui in sordibus sunt: sordescunt adhuc. Apoc. vlti. Qui in sordibus est: sordescat adhuc. xlvij. dist. quātūlibet. Quāta erit pena decipientiū maxime religiosoꝝ mendicantiū. contra quos ex̄ de regu. is qui. ⁊ c. nō solū. lib. vj. hoies mūdi maxime pueros ⁊ adolescētes faciendo eos promittere regulā quā nō seruant/⁊ quā eis nō exponūt eis laqueū iniicientes/et preuaricatores eos faciētiū deus nouit. xxvij. q. j. viduis. Nec em̄ ad eoꝝ salutē intendūt recipientes quidā: q̄ eos negligūt ⁊ nō corrigūt: s; ad suū questū ⁊ augēdū numerū/sed nō meritum: q: faciūt eos relinquere ordini qđ habēt: vel emere libros quos derelinquāt ordini: nihil dātes pauperibus ſm regulā beati Francisci euangelicā. cōtra tales vide. xx. q. iij. c. vlti. vt ad literā impleatur Esa. ix. ad prin. Multiplicasti gentem et magnificasti letitiam/et gloriā mundi recipiēdo filios magnorū ⁊ diuitū huius mūdi. Immo per maiores eorū retrahūtur ab obseruātia regulari quā dño promiserūt: ne eos in vita excedāt: ⁊ eorum vita per cōsequens cōdēnetur. et tales singulares et sarrabaitas ⁊ beguinos appellant: maxime fratres minores vocātes singulares sue regule zelatores: ⁊ ab eoꝝ carnali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat. xxiij. Ue vobis duces ceci: qui dicitis: quicūq̄ iurauerit per templū nihil est. quicūq̄ aūt iurauerit in auro tēpli debitor est ⁊ c. Chryso. Templū quidē ad gloriā dei pertinet: et ad hoim spiritualē salutē. aurū aūt templi etsi ad gloriā dei ꝑtineat. xij. q. ij. aurū. tū̄ magis ad delectationē hoim et ad vtilitatem sacerdotū offertur. Judei aūt aurū quo ipsi delectabātur q: erāt auari. Luc. xvj. aurū auentes. i. cupientes. j. q. j. §. ex his. et dona quibus ipsi pascebātur/sanctiora esse dicebāt q̄ ipsum tēplū: vt homines promptiores facerent ad offerēdū dona q̄ ad preces fundēdas in tēplo. vnde cōsequēter reprehendit eos dñs dicens ibi. Stulti et ceci: quid em̄ maius est aurū an templum qđ sanctificat aurū? Sic ⁊ hodie multi religiosoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant muros ecclesiarū: quasi ad quādā deuotionē: sed poti⁹ ad eoꝝ questum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales ecclesias potius respiciunt ad curiositatē ecclesie q̄ deuotionē ⁊ orationē eleuātes tota die oculos cordis et corporis ad aurū ⁊ picturas potius q̄ ad deū. Ambro. Aurū sacramenta nō querūt: nec auro placēt que auro nō emūtur. ornatus sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est. xij. q. ij. aurum. Hiero. Marmora nitēt auro: ⁊ ministroꝝ christi nulla est electio. Maius numē credūt hoies bestiales esse in reliquijs deauratis ⁊ deargētatis: et ideo ibi plus offerūt: et propter oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religiosi ostēdūt: et sic religiosi quidam amplius q̄ clerici seculares subtili ingenio a barbaria. i. laicis aurum extorquēt. ff. de cōmercijs. l. ij. xiiij. q. v. dixit. et notatur. xliij. dist. in mādatis. Deaurata imago aurū trahit. ſm Bernar. Adde hic ſm eum qđ no. ē. in prima parte. §. in primo quidē. ver. item de dono ecclesie. in ar. lxj. Et qđ no. ē. eo. §. species supbie. ver. si dicāt. in additione que incipit/Multi. in arti. lxxvj. Itē ibi Chrys. scʒ in Mattheo. Multi nūc christiani sic insipientes intelligūt. ecce em̄ si aliqua causa fuerit: modicū videtur facere qui iurat per deum: qui aūt iurat per euāgeliū: maius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendum est/Scripture ꝓpter deū scripte sunt: nō deus ꝓpter scripturas. maior ergo est deus qui sanctificat euāgelium/q̄ euāgelium qđ sanctificatur ab eo. de hoc. xxij. q. j. si aliqua. vbi no. q̄ magis est obligatus quantū ad ecclesiā qui solēniter iurat per euangeliū: q̄ qui sine solennitate iurat per deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat. xxiij. est/Ue vobis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et anethū et cyminū: et relinquitis que grauiora sunt legis: miam/et iudiciū/et fidē. Et hoc oportuit facere ⁊ illa non omittere. Duces. Luc. vj. xxxvij. dist. §. vt itaq̄. ceci excolātes culicem: camelum aūt glutiētes. Hiero. Ex hoc capitulo arguit eos auaritie q̄ studiose etiam villū olerum decimas exigāt: ⁊ iudiciū. ex̄ de ver. signi. forus. in disceptatione negotioꝝ/misericordiāq̄ in pauperes. lxxxvj. dist. nō satis. et fidem. Mat. xv. Luc. vij. in deum/que magna sunt pretermittāt. Chrys. Uel quia sacerdotes auaritia pleni. Luc. xvj. ex̄ de deci. c. j. si quis decimā alicuius rei vel minime nō obtulisset: corripiebant eū quasi magnū crimen fecisset: si quis aūt alterū ledebat: aut in deum peccabat: nō curabāt eū corripere. vide qđ legitur et no. xxiij. q. iiij. si is. in glos. Immo de lucro quidē suo soliciti: de gloria autem dei et salute animarū hominū negligentes. Queritur asina: nō anima. Bernar. seruare aūt iustitiā et facere miam: et habere fidē propter suā gloriā deus mādauit. Decimas aūt offerre propter vtilitatē sacerdotū: vt sacerdotes quidem populo in spūalibus obsequantur: populi aūt in carnalibus sacerdotibus subministrēt. j. Cor. ix. xiij. q. j. §. his itaq̄. ex̄ de censi. cū apostolus. Sic et modo fit: q: omnes de honore suo sunt soliciti: de honore aūt dei nullus. Portiones aūt suas vigilanter defendūt: sed circa obsequium ecclesie curam impendere nō attendūt. Si populus decimas nō obtulerit: murmurāt oēs. si peccantē populum viderint: nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarū ⁊ phariseoꝝ ad quos loquebatur/quidam populares erāt: nō est incōgruum vt aliam expositionē faciamus propter eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas: recte decimare debet: ⁊ q̄ dat. Scribe ergo et pharisei minimarum quidem rerū decimas offerebāt ostēdēde religionis gratia. in iudicijs aūt erant iniusti. in fratribus sine misericordia. in veritate increduli. hucusq̄ Chrys. Itē Remigius. Ostendit quippe dñs his verbis quomodo oia precepta legis tā maxima q̄ minima sunt implenda. Redarguūtur aūt qui elemosynas de fructibus terre faciūt: putātes se minime posse peccare. quibus nihil prosunt elemosyne: nisi a peccatis studeāt cessare. de peni. dist. iij. sane cauendum est. Hilarius. Et q: minus piaculi esset decimationem oleris q̄ beneuolētie officiū preterire: irridet eos cōsequenter dñs dicēs/Duces ceci excolantes culicē camelum aūt glutientes. Hiero. Camelum puto esse magnitudinē preceptoꝝ/iudicium/misericordiā/et fidē. Culicē: decimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū vilium. Hec autē precepta dei que magna sunt/deuoramus atq̄ negligimus: et operationē religionis in paruis que lucrū habent cū diligentia demōstramus. Archytas tarentinus. Leges sunt sicut tele aranearum: que grādia volatilia transmittūt: et muscas retinent. Orige. Uel excolantes culicem. i. expellentes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelum autē glutientes. i. cōmittentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videlʒ tortuosa ⁊ grandia. Scribe autē moraliter sunt qui amplius nihil estimant in scripturis q̄ simplex sermo demonstrat.

Pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos: et
diuidunt se a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare
qm̄ mundus sum.xlv.dist. recedite.xxiii.q.iiii.ecce. Esa.lxv.
Menta autem et anethum et cyminum ciboꝝ conditure
sunt: nō principales cibi. Sic in conuersatione nostra que
dam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium/mise
ricordia/et fides. Alia sunt quasi condiēta actus nostros
et suauiores eos facientia: vt abstinētia/risus/ieiuniū/fle
xio genuū/et huiusmodi. Quomodo autē nō existimātur
ceci: qui nō vident: quoniā nihil prodest cautum esse dispē
satorem in rebus minimis: quum principalia negligūtur.
Hos ergo sermo presens cōfundit: non quidē leuia prohi
bens obseruare: sed principalia precipiēs cautius custodi
re. Adde qd̄ scripsi.s.in prima parte in.§.nūc querendum
est.i.ver.i.super tex.decimantes mentam etc.in ar.lxix. Sic
quidam clerici nostri tēporis et religiosoꝝ plurimi de con
stitutionibus suis et ordinis faciunt sibi conscientiam: nō
de preceptis dei et regule quam vouerūt. Si omittāt ver
sum vel dictionem in officio: vel aliquātulum irascantur:
vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplā ton
suram nō portent: vel parū amplius dormiāt ꝙ debeant:
vel bini nō vadāt: vel missam sepe non dicāt: vel carnis ti
tillationes habeant: vel raptim indecēter videant: vel be
ne in choro non legant: vel de similibus venialibus et ceri
monialibus nō obseruatis faciunt sibi magnam conscien
tiam: et de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia
vel rebellione ad prelatum/de suspecta familiaritate mu
lierum vel alia maxime sanctimonialiū/de pecunia quam
habent quantam habere possunt/de ambiendo et procu
rando honorē/de trāsgressione cōtinua paupertatis in li
bris et tunicis et eleemosynis et aliis supellectilib9/de par
tialitate/de diffamatione/de odio fraterno/et similib9 cri
minalibus cōscientiam tales cōmuniter raro habēt: et ra
rius cū ea dimittendi proposito cōfitētur. sicut tetigi.s. in
isto ar.in.§. aliud.ver.in nullo. Similes vsurario nolenti
spuere in ecclesia: et sibi de hoc et non de vsuris consciētiā
facienti. Tales vero decimant mentā et anethum.i.de ve
nialibus sibi faciunt conscientiā: non de mortalibus: et le
gis grauia cōmittentes camelos glutiunt: et colantes cu
licem de minimis confitētur. Talium religiosoꝝ et clerico
rum vere phariseoꝝ et hypocritarum iustitia est habitum
suū portare: tonsuram magnā habere: exteriores obseruā
tias custodire: sacramenta dare: predicare verbaliter: reci
tare vocaliter: cōfessiones maxime questuosas audire: cō
silia animarū dare: alios pacificare: sed in his et similibus
que sunt querere. Phil.ii.viii.q.i.sunt in ecclesia. Sz quid
valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tōsu
ra sine paupertate? silentium oris sine quiete cordis? Ber
nar. Manet tōsura/vestis: necdum mutata est vita. Ieiu
nioꝝ regula custoditur: statutis psallitur horis: sed cor eo
rum longe est a me. dicit dn̄s Esa.xxix. Mat.xv. ¶ Sextū
ve Mat.xxiii.cōtra hypocritas est. Ve vobis scribe et pha
risei hypocrite: qui mūdatis quod deforis est calicis et pa
ropsidis: intus autē pleni estis rapina et immūditia. Hie
rony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis et mendacii: ꝙ
aliud ostendant hominibus foris: aliud domi agant. Fo
ris ostēdebāt hominibus sanctitatē: intus autē pleni erāt
immunditia. Vel hoc dicit s̄m Chrys.q: iudei quoties in
gressuri erant templū: aut sacrificia oblaturi p dies festos
seipsos et vestimēta sua et vtēsilia lauabāt: et a peccatis ne
mo seipm̄ purgabat: quū deus neq3 mūditiā corporis lau
det: neq3 sordes cōdēnet. Pone tn̄ ꝙ deus horret sordes
corpoꝝ et vasoꝝ que necesse est vt ipso vsu sordidentꝰ: quā
to magis sordes cōsciētie horret: quā si volumus/semper
mundam seruamus? Pharisee cece mūda prius qd̄ intus
est calicis et paropsidis: vt fiat qd̄ deforis est/mūdū. Chry
so. Nō aūt hoc dicit de sensibili calice aut paropside: s3 de
intelligibili. qui si nūq̄ tetigerit aquā: mūdus potest esse
apud deum. si aūt peccauerit et tota aqua pelagi/quia ta
lis aqua foris lauat: lachrymarū intra. Mat.vi.ibi. Faciē
tuam.i.cōscientiā tuam laua. de hac Esa.i. Lauamini: mū
di estote etc. se lauauerit: sordidus est et miser apud deum.
Orige. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: nō
apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foris
sunt mundat: et que videntur curat: cor aūt et conscientiā
negligit. Qui aūt studet ea que intus sunt.i.cogitationes
mūdare: cōsequens est vt etiā ea que foris sunt faciat mū
da. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibū. Om
nis ergo sermo per quē potamur spūaliter: vel ois narra
tio per quā nutrimur: vasa sunt potus et cibi. Qui ergo stu
det cōpositū proferre sermonē/cōtra sermones dialecticos
et politos et subtiles Parisienses se nō alios predicātes.
xliii.dist.§.si. magis ꝙ salutari sensu repletū.ii.q.vii. secu
ti. in si.de pe. dist.ii.si eni. vltra.v.colū.ver.loquūtur. calix
eius foris mundatus est: intus aūt sordibus vanitatis re
pletus. Similiter idē Luce.xi.ibi. Nūc vos pharisei qd̄ de
foris est calicis et catini mūdatis: qd̄ aūt intus est vestrū/
plenū est rapina et iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dn̄s p
exemplo calicē et catinū: ostendēs ꝙ mundos et lotos de
cet esse inuicem ministrātes.lxxxi.dist. oportet. deo: non so
lum a spurcitia corporali: immo et ab ea que latet intrinse
cus penes mentē: sicut etiā aliquid vasoꝝ quibus seruitur
in mensa/bonū est intrinsecus et extrinsecus carere conta
giis. Stulte: nōne qui fecit quod deforis est: etiā id qd̄ de
intus est fecit? Beda.q.d. Qui vtrāq3 hominis naturā fe
cit: vtramq3 mundari desiderat. Et hoc est contra Mani
cheos: qui animā tantum a deo/carnem vero putāt a dia
bolo creatam.xxiiii.q.iii. quidā.ver.manichei. Hoc etiā est
contra illos qui corporalia peccata fornicationē.s.et furtū
et cetera talia quasi grauissima detestantur: spūalia vero
que non minus dānat apostolus Ephes.v. Gala.vi. vt le
uia contemnūt. hoc recte religiosos quosdam nostri tem
poris hypocritas tangit: qui nō videntur habere consciē
tiam de aliquo peccato spirituali: vt superbia/inuidia/ma
litia/hypocrisi/et similibus: dūmodo caueāt a peccato car
nis: q: quasi nec alia peccata in ordinibus puniūtur. Dice
bat quidam. In ordine punitur peccatū baltheī/non ani
me: hominis/non demonis. Si fratres spirituales essent
vt debent: magis punirēt peccata spiritualia ꝙ carnalia:
quia magis in eis offendunt. Est etiam istud sextū ve con
tra eos: q: domos suas tenent mundas et tunicas suas et
pannos et paropsides et cyphos: et manus satis lauāt. de
mundicia autē consciētie parum curāt. Altaria lapidea te
nent ornata. cor vero vbi deo sacrificatur. ps̄.l. Sacrificiū
deo spiritus contribulatus. de peni. dist.ii.si enim. immun
dum. Cōpositos et subtiles et concatenatos et rhetoricos
predicāt sermones: nō salutaribus sensibus repletos: ad
mirationē non edificationē facientes. Omnia cōmuniter
faciūt vt gloriā et lucrum aucupētur: humanā nō dei glo
riam querentes. cōtra illud Io.viii. Ego gloriam meā nō
quero. vide.s.eo.ver.similiter.cū additione. ¶ Septimū
ve Mat.xxiii. et Luc.xi. cōtra hypocritas religiosos quos
dam maxime et clericos est. Ve vobis scribe et pharisei hy
pocrite qui similes estis sepulcris dealbatis: que parent a
foris hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus
mortuoꝝ et omni spurcitia. Chryso.super Mat. Merito
iustorum corpora tēpla.i.Cor.vi. dicuntur. quia aia in cor
pore iusti dominatur: sicut deus in templo. vel q: ipse de9
in cordibus habitat iustis. Hiero. Verū christi tēplū ani
ma credentis est. Illam exorna. illam vesti. in illa offer do
naria. Corpora autē dicuntur mortuoꝝ sepulcra: quia ani
ma mortua est in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca.iii.
nomen habes. et est de peni.dist.i.§.hoc idem.ver. resusci
tatus. viuens putanda est que nihil viuum aut spirituale
agit in corpore. Hiero. Sepulcra autem forinsecus leuiga
ta sunt calce et ornata marmoribus in auro coloribusq3 di
stinctis: intus aūt plena sunt ossibus mortuoꝝ. Sic autē et
peruersi magistri qui alia docent et alia faciunt: mundiciā
habitu vestis et verboꝝ humilitatem demonstrant. intus
aūt pleni sunt omni spurcitia et auaritia et libidine. Et hoc

titudine pedum quatuor/latitudine pedum quinq/ longitudine paulo ampliore ꝙ eius corpusculum patiebatur. vt sepulcrū potius ꝙ domū crederes. ⁊.j. Erat autē cellula nō plus mensure per quadrum tenens ꝙ homo dormiēs extendi poterat. Narrat Jo. cass. in collatione Isaac de oratione ꝙ quidam patrū vidit diabolum adiuuātem ⁊ inflāmantem quēdam fratrem circa supflua edificia occupatum. ⁊ supra posui in. c. lxiiij. in. §. adhuc peritia. ℣. contra tales. ¶ N Quātum autem excedant religiosi mendicantes circa curiositatem ⁊ multiplicitatem ⁊ sumptuositatem edificiorꝫ totus mundus estis/est. ⁊ decretalis de verbo. sig. Exiui de paradiso. lib. vj. §. hinc est. Ipsi eñ qui mūdo mortui sunt. xvj. q. j. placuit. potius deberent sepulcra q̄rere ꝙ palatia. vt ꝓxime dixi. Bern. Video: qđ non sine magno labore videri debet: quosdaꝫ post aggressam christi militiam rursum secularibus implicari negotijs: rursus terrenis cupiditatibꝰ immergi: cum magna diligentia erigere muros: negligere mores. Si dicant claustrales ꝙ in hoc condescendūt infirmitati hoim ⁊ deuotioni eorꝫ: audiant beatuꝫ Bernardū dicentem. Qui dicunt admittantur animales: suscipiātur in beniuolentia charitatis: portentur in oi patientia benignitatis. sed qui eis cōpatiuntur non eis conformenꝉ: nec sic querant eorꝫ profectum vt ꝓpter eos cogātur incurrere ꝓpositi rigoris in religione defectum. Multi hominū magis veniūt ad ecclesiam vt delectentur et admirentur pulchra edificia ⁊ imagines: ꝙ vt corrigāt vitia. Videntur adorare lapides ⁊ colores: sed nō mutant prauos mores. Aurum trahit aurum. politus lapis lapides preciosos trahit. Magis offertur reliquijs deauratis ꝙ pānosis. Sed ait Ambro. cōtra templa deaurata. Auruꝫ sacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non emūtur: ornatus sacrorꝫ redemptio captiuorꝫ est. xij. q. ij. aurum. Et iunge hic qđ scripsi. j. in. §. ⁊ primū. in. ℣. quartum ve. in ar. lxxvij. Iterū si dicant religiosi pulchritudines domorꝫ esse necessarias ad recreationē. et de ℣b. sig. exiui. §. licet nō. lib. vj. Respondeo ꝙ veri spūales ⁊ viri potius deberent delectari in cōspectu celi ⁊ delectatione siderum ꝙ terre. ⁊ potius admirari opera dei ꝙ hoim. vt dixit beata Catharina ad Maxētiuꝫ cesarem. Miraris hoc templum manu artificum fabricatum: miraris ornamenta preciosa ⁊ vario opere cōparata: q̄ velut puluis ante faciem venti erunt. mirare potius celum ⁊ terrā et omnia que in eis sunt. mirare ornamenta celi/solem scꝫ ⁊ lunam ⁊ stellas ⁊c. Legiꝉ de beato Bernardo ꝙ vbertim fleuerit quū vidit tuguriola pastorꝫ tecta calino similia casulis cistertiensium antiquorꝫ: qui tunc incipiebant habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in testamento suo. Caueant sibi fratres vt ecclesias ⁊ habitacula paupercula ⁊ oia alia que ꝓ ipsis cōstruūtur penitus non recipiant: nisi essent sicut decet sanctā paupertatem quā in regula ꝓmisimus/semꝑ ibi hospitantes sicut aduene ⁊ peregrini. Et sicut legitur in lēgenda sua antiqua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis ⁊ luto. Ipse in ꝑsona sua ascendit diruere domū quā fecerat cōmune assisij in sancta Maria de portiuncula: q: sibi curiosa videbatur. Dicebat autem/Ubi christus manebat: quādo in deserto ieiunabat? Matth. iiij. ⁊ Luc. iiij. Quū quidam frater deuotus in quodaꝫ eremitorio sibi quādam cellam fecisset de lignis leuigatis ⁊ dolatis ⁊ paratis pulchre: noluit eam intrare sanctus Franciscus: nisi prius ille frater illos asseres remouisset: ⁊ eam de ramis arborꝫ ⁊ scopis cooperuisset. Magna pars edificiorum religiosorꝫ mendicantiū de māmona iniquitatis ad literam cōstructa sunt. Luce. xvj. scꝫ de vsuris ⁊ rapinis. Unde posset eas ꝓprie diabolus tāꝙ sibi debita quodāmodo vendicare. Citius eñ vsurarij dant fratribus ꝓ edificijs mille libras: ꝙ restituant vnū denarium creditori: vexante eos xenodoxia ⁊ tumore religiosorꝫ. ¶ Contra superbiam edificiorꝫ. xxxij. di. hospitioluꝫ tuū. diminutiuū. i. modicum. xxxv. dist. ecclesie principes. ibi. Cūdendi sunt spatiosis domibus. xij. q. ij. gloria. ℣. Multi edificant parietes: ⁊ colūnas ecclesie subtrahunt. marmora nitent. auro splendent laquearia. gemmis altare distinguitur. ministrorū christi nulla est electio. Ecclesia sancti angeli in monte gargano antrum est ⁊ inculta cripta. sicut vidi. potius ferarū ꝙ hominū habitatio. agēte hoc deo. sicut in sua legenda diciꝉ. Qui non in marmoribus nec in edificijs: sed minoribus delectatur. hm Chryso. ¶ De superbia in libris ⁊ clericorꝫ ⁊ religiosorꝫ deauratis ⁊ historiatis ⁊ sericeis pannis ⁊ argento coopertis dolendum est. Non habitat in auro sciētia. quia nec ei cōparatur aurū nec lapis preciosus. Sap. vij. Humilibus reuelatur dei scientia. Matth. xj. Prouer. xj. Ubi humilitas: ibi sapientia. ij. Timo. iiij. Affer tecuꝫ libros. maxime sūt membranas. Libros pulchros non audent fratres cōmodare: nec in eis studere: sed clausos eos tenent in suis studijs quatuor fibulis clausos: ⁊ pannis ꝑciosis coopertos ex superbia ⁊ auaritia. quāto plures habent: tanto communiter minus sciūt. multos legunt: ⁊ nullum applicant memorie. ⁊ qui plures habet sermones: cōmuniter peius ꝑdicat. quia Pluribus intētus minor est ad singula sensus. ar. xvj. q. j. presbyteros. de de. cōiu. diuersis. q: curiosorūꝫ est multa legere ⁊ pauca retinere. Realiū virorꝫ ē pauca legere: ⁊ illa memorie applicare: ⁊ ea cordi alligare. ar. de conse. di. v. nūꝙ. in ꝑn. Uanitas secularium in curribꝰ ⁊ in equis: religiosorꝫ in libris. Ita quis pōt i libris sicut in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affectum. Non est differentia in metallis: sed in animis. Sic potest quis corrūpi auaritia in libro sicut in auro. vt in coll. Danielis ⁊c. ⁊ supra dixi in ista parte. ij. ¶ Superbia cantus. Greg. Dum blanda vox queritur: sobria vita deseritur. xcij. di. in sancta. Aug. Quoties me delectat plus cantus ꝙ vox que canitur: toties me peccare penaliter cōfiteor. Potest dici ꝙ sicut fractos vestibus/sic fractos vocibus nō recipimus. xli. di. parsimoniā. Exo. xxxij. Uocem cantantiū ego audio. Quūq venisset ad castra: vidit Moyses vitulum ⁊ choros. In vitulo quod est aial lasciuū/lasciuia intelligitur. Unde cantus odorantiū vitulus est cantus frangentium vocem ad lasciuiā. cantare autem ad compunctionem audientium bonū est. xcj. dist. c. j. ℣. psalmiste. Contra tales cantꝰ aplus ad Eph. v. Cantantes ⁊ psallentes deo in cordibus vestris. xcij. di. cantantes. ibi Hiero. Deo nō voce sed corde cantanduꝫ. nec in tragediarū modum guttur ⁊ fauces medicamine liniende sunt: vt in ecclesia theatrales moduli audianꝉ ⁊ cantica. Cantus autem ob deuotionem nō dissolutionem in ecclesia dei ordinatus est. Unde ⁊ in ecclesia dei officium est precentoris ⁊ succentoris. xxj. di. c. j. ℣. precentor. Uir in ordine vidi bonum cantorem: q̄n esset incarceratus ꝓpter imunditiā. q: blanda ⁊ dulcis vox stimulos carnis incitat. ar. c. di. c. in sctā. alī. s. ℣. ꝓximo. ¶ D

Item superbia quādoꝙ oritur ex bonis nature. Bona autēꝫ nature quedā sunt corporis. quedā anime. quedā fortune. quedam gratie. Corporis: sunt sanitas/fortitudo/pulchritudo/nobilitas/libertas. Bona vero naturalia aic: sunt recitudo ingenij/tenax memoria/intellectus acutus/expeditio virtutum spūalium/naturalis dispositio ad virtutes seu virtus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie/delicie/dignitates/laus seu gloria ⁊ gratia humana. Bona gratie: sunt scientie dona ⁊ virtutes. De oibus his potest nasci supbia. cōtra quā. j. Macha. ij. Gloria peccatoris stercus ⁊ vermis. hodie extollitur: cras non inueniꝉ. Sap. v. Quid nobis profuit superbia. aut quid diuitiarū iactantia contulit nobis? ¶ Contra superbiā sanitatis. Jaco. iiij. Que est vita vestra? vapor est ad modicum parens. Job. xiiij. Hō natus de muliere breui viuēs tempore ⁊c. Grego. Ecce sancti viri vocibus pena hominū breuiter

Librorꝫ copia

Naturē bona.

Bona corpis valitudo.

est expressa. quia ꝛ angustatur ad vitam: ꝛ dilatatur ad miseriam. Si enim subtiliter ꝯsideretur: omne quod hic agitur pena ꝛ miseria est. Ipsi em̄ corruptioni carnis ser uire necessaria atq̧ concessa/miseria est. vt contra fri gus vestimenta: contra famem alimenta: contra estū fri gus requiritur. Et multa cautela custodit: corporis sa lus: q̄ custodita amittitur: amissa cū graui dolore repe ritur: tamen reperta in dubio semꝑ est: quid aliud hec/q̄ terrene vite miseria est? Item Bern. Homo natus de mu liere. ꝛ hoc cum reatu. breui viuens tempore. idq̧ cū me tu. repletur multis miserijs. ꝛ id cum fletu. ꝛ nature mul tis. quia corporis ꝛ anime simul. ¶ De fortitudine cor poris fatuū est supbire. Job. vi. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est. imo homo fragili or vitro. Aug. Quid fragilius vase vitreo? ꝛ tamen si ser uatur: durat ꝑ secula. licȝ em̄ casus timeatur: senect⁹ ꝛ fe bris non timetur. nos fragiliores ꝛ debiliores sumus et infirmiores. quia casus. ex de cōmo. c. i. ꝛ de depo. c. ij. oēs qui nō cessant in rebus humanis: ob fragilitatē nostrā quotidie formidamus. ꝛ si ipsi casus nō accidant: tēpus ambulat. Vitat homo ictuȝ. nūquid vitat exitum? Vitat que extrinsecus aduenivnt. nūquid que intus nascūtur? Postremo q̄uis hoi parcatur: nouissima senectus quū venerit/nō est q̄ differatur. Hiere. xvij. Maledictus ho mo qui ponit carnem brachium suū. i. qui confidit in ro bore corporis. quod est fragile ꝛ infirmū. Fortitudinem Sansonis meretrix Dalila eneruauit. Judic. xvi. Abachuc iij. Dn̄s fortitudo mea. ps. xvij. Diligam te dn̄e fortitudo mea. ¶ De pulchritudine supbire quis audet: quū corp⁹ sit quoddam sepulcrum? Augu. Corpus peccatoris aie mortue est sepulcrum. Job. x. Qui quasi flos egreditur ꝛ conteritur. Esa. xl. Omnis gloria eius quasi flos agri. Prouerb. vlti. Vana est pulchritudo. ¶ Vanū est super bire de nobilitate. oēs ex adam processimus. xxxiij. q. v. c. vlti. Malach. ij. Nūquid nō pater vnus: omnes fratres sumus: ꝛ vnus pater qui est in celis. Matth. xxiij. Hiero. contra Heluidiū. Omnes autem homines affectu fra tres dici possunt. quod in duo diuidit. ꝛ in spirituale ꝛ cō mune. In spūale: quia omnes christiani fratres vocant. Porro in commune: quia om̄es homines ex vno patre na ti pari inter nos germanitate cōiungimur. Itē Chryso. In mūdo enim q̄uis homo hominem generet. lvj. di. na sci. tm̄ vnus est pater qui omnes. Matth. vj. ꝛ. xxi. xxviij. q. i. omnibus. ꝛ. c. si femina. creauit. Non em̄ initium vite habemus ex parentibus: sed transitum vite per eos acci pimus. ad hoc. lvj. dist. vnicuiq̧. ꝛ. c. nasci. Et domin⁹ Je sus christus nasci voluit nō solum ex alienigenis: sȝ etiaȝ adulterinis cōiunctionib⁹. vt de Raab meretrice ꝛ Ber sabee vxore Vrie. lvj. dis. dn̄s noster. Nobilitas ſm Aug. nihil aliud est q̄ probitas ꝛ antique diuitie. Item idem. Quid est seruus aut libertinus? nomina ex ambitione vel iniuria nata. quia quilibet naturaliter liber. xxxv. di. sexto die. Item neminem regem nisi ex seruis oriundum esse: neminem seruū nisi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa varietas miscuit: ꝛ sursum ꝛ deorsum fortuna versauit. Job. xvij. Putredini dixi. pater me⁹ es tu. Qd hominibus altum est: abominatio est apud deum. Luce xvj. Seneca. Quis est generosus? Bene ad virtutem aia compositus. Tullius. Hic liber existimandus est: q̄ nulli turpitudini seruit. q: qui facit pctm̄: seruus est pcti. Jo. viij. Sapiens. De illa nobilitate glorieris que filios dei ꝛ coheredes facit. Tunc ille nobilitatem suam integram seruare se putet: si dedignetur seruire vitijs: ꝛ ab illis su perari. a quibus qui superatur: eoꝝ. Jo. viij. ꝛ seruus est. Bern. An non seruus: cui dn̄atur iniquitas? Itaq̧ ois q̄ deo non seruit: ignobilis est. i. Reg. ij. Qui contēnūt me: erūt ignobiles. ¶ P Signa vere nobilitatꝭ septē sunt. Primuȝ est liberalitas. ex de dona. c. i. versus. Dedecus est semꝑ sumere: nilq̧ dare. q: beatius est dare q̄ accipe re. Actuū. xx. xvi. q. i. predicator. ex de cele. miss. cū marthe. §. i. Magister Alanus qui legebat apud montēpessula nū requisitus a vicinis militibus que esset maior curiali tas: respondit q̄ dare curialissimū erat. cui omnes cōsen serunt. Ipse vero dixit eis vt habito consilio dicerent ei que esset maior rusticitas. qui nō valentes in vnū consen tire: reuersi sunt ad eum dicentes q̄ non poterant cōcor dare. quos increpans ait. Ego posuera m vos in via per quā possetis questionem soluere. si em̄ dare curialissimū ꝛ nobilissimū est: auferre (quod est cōtrarium) rusticissi mū ꝛ vilissimū est. Vnde vos qui incessanter aufertis a pauperib⁹. rusticissimi estis. ¶ Secūdum/gratitudo si ue recognitio. ꝛ econuerso irrecognitio ꝛ ingratitudo. peccatū contra naturam ingratitudo est. ff. de peti. here. sed ꝛ si lege. §. consuluit. legitur ꝛ no. ex de testa. cū in of ficijs. signum maxime rusticitatis est. Sapiens. Nobilis animi est beneficia recordari. ignaui/beneficij obliuisci. Vnde ingrati manumissi tanq̄ ignobiles in seruitutem reuocātur. xij. q. ij. liberti. ꝛ. c. octaua. vbi de hoc. ex de do natio. c. fi. Vnde patet q̄ illi qui dicunt se nobiles: perse quentes deū q̄ eos in hac vita exaltauit: rusticissimi sunt ꝛ deo ingrati. Ingratitudo ſm Bern. est anime ꝑditio: virtutum exinanitio: virtutū perditio: beneficioꝝ perem ptio: hostis gratie: persecutrix iustitie. ipsa est vent⁹ vrēs que pietatis fontem misericordie venam ꝛ gratie fluēta desiccat. Per hanc dandum impedit. datum tollit. Sap. xvi. Ingrati spes tanq̄ hybernalis glacies tabescet: et disperiet tanq̄ aqua superuacua. ¶ Tertiū est mansue tudo et misericordia in subiectis. Seneca. Nullū magis ex oibus regem ꝛ ꝑncipem q̄ clementia. Prouer. xx. in fi. Misericordia ꝛ veritas custodiunt regem. ꝛ roboratur clementia thronus eius. decet. In signū mansuetudinis vnguntur reges christiani. ex de sacra vnc. c. vnico. Sapi ens prīcem habens decorem potestatis sue iuxta possibi litatem suā debet imitari. In hoc aūt maxime imitatur: si nihil iudicat. q: misereri pciosi⁹. Ex lex. Nihil aliud tā pe culiare est imperialis maiestatis q̄ humanitas. per quā sola dei seruatur imitatio. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. si. A cōtrario crudelitas in subditos signū est maxime rus ticitatis. Prouerb. xxx. Per tria mouetur terra. ꝛ. i. ꝑ ser uū quū regnauerit. i. crudelem. ¶ Quartum est strenui tas siue virilitas in eos qui repugnant. In signū huius datur ensis militi nouo. quo vti debet in hostes dei ꝛ rei publice: non in subditos pacificos ꝛ obedientes. xxiij. q. v. miles. ꝛ. q. viij. vt pridem. De ꝓbitate ista ꝛ virilitate ꝛ debita gladij executione. xxiij. q. iiij. sicut. cum. c. seq. Ecō trario multi suam strenuitatem impiam cōtra deum ꝛ ec clesias ꝛ ꝑsonales humiles ꝛ subiectas exercent: similes impio diabolo ꝛ crudeli. contra illud. xxiij. q. v. regum. ꝛ. c. administratores. ¶ Quintū est timere opprobrium seruitutis ꝑditionis vel alicu⁹ turpitudinis. Sed mul ti qui nobiles dicuntur: nō timent pessimā seruitutē pec catorum. Jo. viij. vitioꝝ vel demonū: qui seruiūt vilissi mis membris. que seruitus feridior est q̄ seruitiuȝ lepro sorum. Nec erubescunt prodere ꝛ impugnare deū: a quo omnia possident. cuius expensis viuūt. ex quo patet eos esse nō nobiles sed rusticos ꝛ proditores. Vera em̄ nobi litas fidelis est deo ꝛ hoibus. ꝛ nullus ignobilior: q̄ ꝓdi tor. ad hoc. xcvi. dis. si imperator. ij. q. vij. non potest. Non potest erga homines esse fidelis qui deo extiterit infide lis. xxij. q. v. de forma. ¶ Sextum signum est cordis ma gnitudo: qua quis modica contēnit: ꝛ maxima appetit. Econtrario magna rusticitas est amorem suū in modi cis ponere: ꝛ magna negligere. vt patȝ in misero milite. q̄ amorem suū ponit in vilissima meretrice: vel terra modi ca violenter occupata per eū: contēpto amore christi re gis nobilissimi ꝛ hereditatis eterne. Nō sic Dauid dicēs. Quid em̄ mihi est in celo: ꝛ a te quid volui super terraȝ? Dicebat frater Egidius socius beati Francisci. Ille est diues: qui imitatur diuitem. Ille est sapiens: qui imitat sapientem. Ille est bonus: qui imitatur bonum. Ille est

Neruositas.

Formositas.

Nobilitas.

Vere nobilitatis indicia septem

pulcher:qui imitatur pulchrum. Ille est nobilis:qui imitatur nobilem dñm Jesum christum ⁊ dominū deum nostrū. ¶ Septimū est erubescentia. maxime a vitijs ⁊ peccatis. Eccli.xli. Erubescite a patre ⁊ a matre de fornicatione. Nobilitas carnis solet esse bonis stimulus probitatis. Unde Hiero. Nobilitas quadā necessitate adstringit hoiem:ne a maioꝝ probitate degeneret. Aug. Nobilitas sola est animū que moribus ornat. Quū quidā pater tentaretur a muliere de turpitudine:ait ei pater. Cōmisceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quō possemus propter transeuntiū erubescentiaꝫ: Dixit ei pater. Si homines erubescis de vitio:multo potius deum presentem omnia contuentem. Sap.j. erubescere debes. Amb. Uerecūdia ingenuos prodit natales. lxxxvj.di.nō satis. ℣. cōsideranda. Constantinus. Uincere hostes virtus est populoꝝ. vincere vitia virtus est animoꝝ. ¶ Q Uera nobilitas christiana est. Primo quia sumus filij dei. ⁊ hoc ꝑ creationem. Actuū.xvij. xxix.q.vlti. omnibus. Ipsius enim ⁊ genus sum⁹. Esa.lxiiij. Tu dñe pater noster es:nos vero lutum. tu fictor noster: ⁊ opera manuū tuaruꝫ omnes nos. Et in hoc sumus ei⁹ filij chari. Secūdo per gratiam adoptionis. Uñ.j. Jo.iij. in pn. Uidete qualem charitatē dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ⁊ simus. ps.lxxxj. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omes. j. Jo.iiij. In hoc manifesti sunt filij dei ⁊ filij diaboli. omnis qui no est iustus: non est ex deo. ⁊ de hoc de pe.dist.j.§.hoc idem. ℣. item vt christus ait. ⁊. ℣. qui natus. ⁊ per hoc sumus filij chariores. Tertio per gloriam, ratione adeptionis hereditatis eterne. Jo.viij. Roma.viij. Si filij: ⁊ heredes. Gala.iiij. Et in hoc erimus filij charissimi. Eph.v. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Contra carnis nobilitatem ex̄ de preben.c.penulti.§.nos ergo. Attēdentes ꝙ nō generis sed virtutum nobilitas viteq; honestas gratuꝫ deo faciunt ⁊ idoneum seruitorem. Ad cuius regimē nō multos ſm carnem nobiles ⁊ potentes elegit: sed ignobiles. Matth.iiij. ⁊ pauperes. ¶ Fatuū est de libertate corporis superbire. quū corpus sit seruus maleuolus. et ideo tortura ⁊ compedibus dignū. Eccli.xxxiij. Ambro. Apud dñm libertas ⁊ seruitus equa lance appendūtur. de hoc.xxix.q.j.oibus. Hiero. Apud dñm nō dñs potior: nō seruus deterior. Coloss.iij. ibi. Ubi nō est masculus ⁊c. ⁊.j. Seruus ⁊ liber. ¶ Fatuū est etiam de bonis anime naturalibus supbire. in quibus infideles nobis cōmunicant. quia bona illa potest quis habere ad bonū ⁊ ad malum. sicut patet in lucifero. de peni.di.ij. ꝑncipium. Bern. Si in professione religionis callidi es ingenij: viget autē premiū in intellectu. instrumenta sunt tam vitioꝝ q̄ virtutum. Et quia ipsum ingenium donū dei est. vt dicit de se Augu.in.ix.lib.confessionū. ¶ Stolidum est etiam de diuitijs superbire: per quas incidit laqueuꝫ diaboli: et in desideria multa ⁊ nociua. j.ad Timo.vlti. Cupiditas radix omniū maloꝝ. xlvij.dist. bonoꝝ. de peni.di.ij.§.expressis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiā superbire de potestate quū scriptum sit. Sap.vj. Potentes potenter tormenta patientur. viij.q.ij. illud. ¶ Fatuum etiam superbire de gratia humana. Prouerb.vlti. Fallax gratia. ad Gala.j. Si hominibus placerem seruus christi nō essem. xlvij.di.c.vlti.in fi. ¶ Fatuum etiam est supbire de gloria huius mundi. Esa.xxviij. Erit flos decidēs glorie. Eccli.x. Ois potētatus vita breuis. j.lib. Macha.xj. Rex Ptolemeus imposuit sibi duo diademata vna die. ⁊ tertia die mortu⁹ est. ¶ Sūma etiā vesania de scientia superbire. Eccl'es.j. Qui addit scientiam addit ⁊ laborem. De scientia superbire: est de lumine excecari. xlix.distinc. hinc etenim. ℣. albuginem. Augustin⁹. Tumor meus claudebat oculos meos. ¶ Fatuum est etiam de virtutibus superbire. hoc est enim. de medicamine vulnerari. Gregorius. Qui de virtutibus habitis extollitur: quasi de medicamento vulneratur.

¶ De superbia clericorum.

De superbia clericorū que multuꝫ interis timenda est. q: multas occasiones supbiendi habent. Et vna quia nō laborāt sicut ⁊ alij seculares. q: ociosi sunt cōmuniter ⁊ otio torpentes: edentes ⁊ bibentes ⁊ dormientes: ⁊ nugis ⁊ rumoribus vacātes. ps.lxxij. In labore hoim nō sunt ⁊c. ⁊ post. Ideo tenuit eos supbia. Nam labor humiliat. ps.lxxxvij. Et in laborib⁹ a iuuentute mea. Et sequit. Humiliatus sum ⁊c. Alia occasio, reuerentia q̄ exhibet eis sicut ministris christi. Uñ dñs cōtemptū eoꝝ suum reputat. Luce.x. Qui vos spernit. viij.q.j. qui vos spernit. xx.di.in nouo. Prouer.vj. Odit deus oculos sublimes. i. clericos q̄ sunt lumen eccl'ie. xcij.dist.diaconi.ij. sublimes. i. supbos. Humilitas enī multū eis cōpetit. q: sunt ministri christi ⁊ ecclesie. lxxxi.dist. ministri. glos. sup illud ps.xxxiij. Iuxta est dñs ijs qui tribulato sunt corde: ⁊ humiles spu saluabit. Altus quidem est dñs. sed vicinatur humili ⁊ nō se erigenti. Ipsi aūt debent abluere sordes spūales hoim. vñ habent se humiliare cū christo. Jo.xiij. Ideo summ⁹ minister seruuꝫ seruoꝝ se vocat. j.q.iij. saluator. in ti. ⁊.c.seq. in ti. ⁊ ex̄ in ꝓhemio decre. Greg. ⁊c. ⁊.vj.li. ⁊ in clemen. in ti. ⁊ ex̄ in ꝓhemio decre. Et nihil in ceruice ꝑlati clarius splendet q̄ humilitas. c. di. cōtra morem. Sed ad hec rñdent quidā ꝙ humilitas exterior nō est necessaria: sed interior. q: dicit dñs Mat.xj. Discite a me ⁊c. ⁊.j. ⁊ humilis corde. Sꝫ ad hoc rñdet ꝙ ex cordis humilitate vera nūq̄ ꝓcedit supbia exterior q: bona arbor bonos fruct⁹ facit. Matth.vij. Et ꝙ sit necessaria etiā exterior humilitas: patꝫ expsse. de pe.di.ij.c.j. ibi. Exercitia humilitatis sunt: si se vilioꝛib⁹ officijs subdat: ⁊ ministerijs indignioꝛib⁹ tradat. ⁊.l.di. vt cōstitueretur. ibi. Ut desperatione tpalis altitudinis medicina maior ⁊ verior esset humilitatis. ⁊.c. siquis diaconus. ibi. Nec cōpunctio humilitatis. ⁊ de pe.di.iij. sicut achab. ibi. Nōne vidisti humiliatū Achab corā me: ⁊ ps.xxxiiij. Humiliabā in ieiunio aiam meā. ⁊ ꝑ actus exteriores indicatur qualitas mētis. xlj.di.§.fi. Item speculū sunt ⁊ exemplū totius eccl'ie. Unde tale exemplū debēt dare alijs. j. exempla virtutū oim. q: hoies interiora nō vident. Uñ j. Pe.vlti. Forma facti gregis ex animo. xcv.dist. esto. Sicut enī nō pōt esse hortator viduitatis q̄ coniugia frequētauit: ita nec humilitas q̄ actus supbie ostēdit. ar.xxvj. di. vna. Item q: ab oi spētie mali debēt abstinere. ſm apostolū. j. ad Thessa.vlti. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. ab oi. ⁊ de simo. audiuim⁹. ⁊.j.q.j. emendari. Illud autē qō supra dicit de cordis humilitate, adeo dicit dñs: q: ois virtus vera est in aio. xxxij.q.v. de pudicitia. q: est qui se humiliat. Eccli.xix. nequiter: vt hypocrite. Mat.xxiij. Ue vobis. ¶ Ad illud qō secūdo dicūt clerici, ꝙ pñt hr̄e hm̄oi pulchritudines exteriores ⁊ ornat⁹ ſm modū ꝑsone sue. facit qō no. xxj.q.iiij. in sum. sed.c.j. illius q̄stionis ꝯ. Respōdendū est ꝙ quāto q̄s maior est: mag' se humiliare. Eccli.iij. debet. sicut christus q̄ dixit. Lu.xiiij. Recūbe in loco nouissimo. ¶ Contra illud qō dicūt tertio se debere ꝯformare cum illis inter quos viuūt ꝑ illud.c.xij. di. illa. sed talis carnalis ꝯformatio ꝯ aplm est. Ro.xij. Nolite cōformare huic seculo. Cōformatio enī semꝑ oꝫ fieri circa bonitatē ⁊ bonos. xvj.q.j. sic viue. ¶ Ad illud qō dicunt clerici, ꝙ talia faciunt ꝑpter honorem eccl'ie. dicendū ꝙ non est honor ecclesie pompa mūdi ⁊ gloria. quia nō honoratur christ⁹ coloribus ⁊ carnalibus pulchritudinibus: sed moribus ⁊ virtutibus. xij.q.ij. multi edificant. sub.c. gloria. expo. xliiij. Gloria filie regis. i. ecclesie abintus. i. in ꝯsciētia pu ra. xj.q.iij. inter verba. Bern. ad Eugeniū. Totum adscribitur honori. nihil deuotioni. Hiero. Non reuera vestis sed munditia mentis ornatum facit clericum. Nec debēt clerici de humili veste ⁊ alijs actibus christo cōformib⁹ erubescere. xlj.dist. parsimoniā. Bern. Beata ignominia crucis. sꝫ ei q̄ crucifixo ingrat⁹ nō est. Lu.ix. Qui me erubuerit: hūc filius hois erubescet. Et potius de contrario

Libtas

Clericorū superbia.

debent verecundari. Aug. De preciosa veste erubesco. nec
enim decet hanc professionẽ contra talem honorẽ. Iac.ij.
Si introierit vir aureũ annulũ habẽs in veste cãdida ⁊c̃.
Et Greg. contra tales. Decorari pallio volumus forsan
moribus indecori.c.di.cõtra morem. Quũ Moyses ana
chorita ordinatus esset a patriarcha ⁊ alba indut⁹: ait ei
pater. Ecce candidus es. Respondit Moyses. Numquid
ab intus? q.d. albedo exterior non facit quem album inte-
rius. Vñ phariseis hypocritis christus ait. Mat.xxiij. Ve
vobis scribe ⁊ pharisei qui similes estis sepulcris dealba-
tis ⁊c̃. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamq̃
non vtantur. sm Apostolũ.j.Cor.vj.xxxiij.q.v.sm. Respõ
det Greg. in homil. Nemo vult preciosis vestibus indui
vbi a nemine possit videri. Item christus omnem talẽ glo
riam exteriorem precepit. Jo.v.in fi. contẽni. Aug. Omia
temporalia contẽpsit homo deus: vt ab hominibus contẽ
nenda esse monstraret. ⁊ omnia aduersa sustinuit: vt susti-
nẽda doceret. ¶ Contra superbiam prelatorum satis su-
pra tetigi ⁊ declaraui in ista.ij.parte in prin.§. postq̃.in.x.
ar.⁊.xlix.§.o preciosa. Precipit etiam Deutero.xvj. ꝙ non
eleuetur cor regis in superbiam. Eccl'i.xxxij. Rectorem te
posuerunt. noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex illis.
xcv.dis.ecce ego.ibi. Sed oderũt hoc superbi sacerdotes.
Matth.xviij. Nisi conuersi fueritis. interlinearis glos. A
vestra eleuatione ⁊ indignatione: in qua modo estis/ sm
Hilarium. Ad hoc.l.dis.quicũq;. Imitentur christũ: cuius
claues tenent. Esa.liij.ibi. Nouissimũ virorũ. Ber. Quid
magis admirandũ: quid amplius detestandũ: quid gra-
uius puniẽdũ: q̃ ꝙ videmus filium dei summũ in regno
angelorũ: nouissimũ factum in regno hominũ? Apponat
magnificare se homo super terrã. ps.ix. Ber. Quũ enim
inquit indifferẽter persone humilitas sit quedam turris
fortitudinis a facie inimici. ps.lx. nescio quo pacto maior
in maioribus/ ⁊ clarior in clarioribus comprobatur. Sed
perpauci sunt qui in dignitate cor ad humilitatem incli-
nent. quod pz in libris Regũ. vbi de tot regibus Israel
nullus excelsa abstulit. Contra quos Ber. Intuere quo-
modo incedũt nitidi exterius: ⁊ ornati circũamicti varie-
tatibus: tãq̃ sponsa procedens de thalamo suo. Et si quẽ-
piam taliũ repente eminus procedentem aspexeris: spon
sam potius putabis q̃ sponse custodem.i. ecclesie. Joã.iij.
⁊ ex̃ de transla. inter corporalia.§. sed nec illud. ⁊ de renũ.
nisi.§. verum. ¶ R Superbia autem claustraliũ princi
paliter quadruplex reperitur. Prima est eorũ qui sapien-
tes se credunt. cõtra id.j.Cor.j.xlix.di.c.j.ꝟ. albuginem. ⁊
ideo se sensu suo se regere volunt: ⁊ esse proprie volunta-
tis. Bern. Quantũuis prudens videatur esse: dimittẽda
est ⁊ abijcienda iactãtia. si enim admittatur superbia: pri
ma die qua incipit habitare/ incipit leges dare. Prouer.
xxvj. Vidisti hoiem sapiẽtem sibi videri: magis illo spem
habebit stultus. ex̃ de cõstitu. ne innitaris. Tales inflexibi
les sunt. Greg. Superba mens ad ea que nõ appetit nul
lis exhortationibus flectitur: ad ea vero que appetit spõ
te etiã cogi querit. Et hec species maxime in nouitijs pe-
riculosa est. Bern. Nouitium incipientẽ sapientem diu in
monasterio persistere posse impossibile est. Stultus fiat:
vt sit sapiens. ⁊ hec omnis sit eius discretio: vt in hoc nul
la sit discretio. ⁊ hec ois sit eius sapientia: vt in parte nul-
la sit. ¶ Secũda est eorum qui despiciũt seculares ⁊ pec-
catores: credentes se inquinari ex consortio eorũ. similes
iudeis de quibus legitur Joã.xviij. ꝙ non introierunt in
pretoriũ: vt non contaminarẽtur. Timebant se inquinari
cohabitatione gentiliũ: ⁊ non timebãt inquinari sangui-
ne christi. Idem fuit de Simone pharisco abominante
Magdalenam: ⁊ murmurante cõtra christũ qui se ab ea
permittebat tangi. Luc.vij. ⁊.xv. de phariseis murmuran
tibus contra christũ. qui peccatores recipiebat ⁊ mandu
cabat cũ eis. Hiero. Recedite (inquiũt) polluti: recedite:
abite. nolite eos tangere: nobiscũ nolite cõmunicare. Ta
lis loquela non illuminat cecũ: non sanat egrotũ: non cu-
rat infirmũ: sed magis occidit atq; in desperationem pe-
riclitantem mittit. xlv.dist. recedite. de hoc etiã.j.q.iiij. ho-
mini. xxiij.q.iiij. in primis. xj.c. vsq; ad.§. est alia. Deutero.
xxxiij. Non abominaberis idumeũ. Tales non attendũt
ꝙ frequẽter quis in seculo ducit vitam religiosam: ⁊ in re-
ligione secularem. Ambro. in hexameron. Mutat merita
hominũ qualitas actionum. ⁊ quidam in meliori ordine
deteriores sunt: ⁊ alij sortem exterioris habitus bene vi-
uendo transcendũt: ⁊ alij superioris loci meritũ non exe-
quendo diminuunt. ad hec.xl.dist. non est facile. ⁊.c. nõ lo
ca.c. quelibet.c. adã. ¶ Sancto Paphũtio oranti cui sanc-
torũ similis esset: responsum est primo ꝙ cuidã sympho-
niaco qui querebat victum arte cantandi. quem quũ Pa
phũtius inuenisset: ⁊ quesisset cui⁹ meriti esset apud deũ:
respõdit se nihil meminisse fecisse apud deum: nisi ꝙ ipse
quũ latro esset: latronibus violare volentibus mulierem
quã ceperant/ restitit: ⁊ eam eripuit. Et alio tempore quũ
mulier lamentaretur per desertũ ꝙ filij eius in captiuita-
te tenerẽtur: ipse errantem reduxit ad refectionem: ⁊ de-
dit ei.ccc. solidos q̇bus redimeret maritum ⁊ filios. Ite-
rum orauit Paphũtius cui similis esset. cui respõsum est
ꝙ primario vici huius qui est in proximo. Quũq; inqui-
sijsset de vita eius: dixit se coniugatũ/ sedantẽ lites/ hospi
talem/ q̇ non cognosceret vxorem nisi causa prolis/ nõ le-
dentẽ famulos aut agros aliorũ. quorꝫ vterq; inductione
Paphũtij in deserto in vita anachoritica mortu⁹ est. Ite-
rũ dictũ est Paphũtio ꝙ similis erat cuidam negotiato-
ri venienti ad se. q̇ similiter in deserto remansit. ¶ Tertia
species est illorũ qui in ordine volũt habere diuitias ⁊ ho
norẽ quem in seculo nõ habebant. de q̇bus Aug. Non eri-
gant ceruices cõtra socios intus: q̇bus foris accedere nõ
audebant. Inflantur ⁊ abundant in cenobio: qui viles ⁊
inopes erant in seculo. xij.q.ij. gloria. ¶ Quarta species
est illorũ qui in claustro gloriãtur de diuitijs quas in mũ-
do habebant: vel monasterio cõtulerunt. de hoc.j.q.ij. nõ
est meum. ¶ S Nunc dicendũ est de quibusdam vitijs
que ex superbia procedunt. Et notandum ꝙ sm beatum
Bern.xij. sunt gradus superbie. qui sunt/ Curiositas. que
queritur ⁊ disceptat de ijs que non expediunt. ex̃ de re iu.
abbate sane.§. fi. lib.vj. In superuacuis rebus noli scruta
ri multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus non eris cu-
riosus. Eccl'i.iij. Illuditur curiositas humana: quãdo id
appetit impudẽter scire qđ nulla ei ratione cõpetit inue-
stigare. xxvj.q.v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xj.q.
iij. in cunctis. Inanis letitia. Jac.iiij. Nunc autẽ exultatis
in superbijs vestris. Iactantia. laus ꝓpria. xx.q.iiij. oĩs
iactantia. xj.q.iij. si quis. Singularitas. vt appareat. xlj.
dist. quisquis. Mat.vj. Arrogantia. de qua vide. xlvj. dist.
c.j. ⁊. xlviij. dist.§.j. Presumptio vel reputatio. que de se te-
net quod non est: ⁊ presumit quod non potest: ⁊ quod nõ
scit. Eccl'i.xviij. Vidi presumptionẽ cordis eorum: quoniã
mala. Peccati defensio simulata. de peni. dis.j.§. hec ergo
secreta.ꝟ. item taciturnitas. Confessio. vbi aũt regnat hy
pocrisis: ibi humilitas esse non põt. de pe.di.j.§. hec ergo.
ꝟ. itẽ taciturnitas. Rebellio. lxxxj.di. si quis. Peccandi li-
bertas. ac si non sit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo.xx.
Ego sum dominus zelotes.j.q.iiij.§. contra dñs. Peccan
di consuetudo. que in profunda malorũ venit: ⁊ non excu
sat. xvij.di. nec licuit. ex̃ de simo. cum in ecclesie. cum.c. pre.
¶ T Ad hos gradus addo alium superbie. scꝫ irreue-
rentiam. que ex fonte superbie magne procedit. De qua
sciendum est ꝙ irreuerentia est honorem non exhibere ei
cui debet. Sunt autem quatuor principalia quibus reue
rentiam debemus. scꝫ deo/ angelo/ rebus deo cõsecratis/
⁊ prelatis ecclesie. Deo. vt corã eo q̇ vbiq; est peccare eru-
bescamus: ⁊ bona strenue agamus. Sapiẽs in versiculis.
Quũ quid turpe facis: quod me spectanteruberes:
Cur spectante deo non magis ipse rubes?
Boetius Seuerinus in fine quinti libri de consolatione
phie. Magna nobis (si dissimulare nolum⁹) indicta est

Claustralium sup̃bia quadruplex.

Sup̃bie gradus duodeci.

Reuerẽtia q̇bus impendenda.

probitatis necessitas: quũ oĩa agamus ante oculos iudicis cuncta cernentis.xxviij.q.ij.perniciosam. De reuerentia ad angelum. Bern. In quouis diuersorio.in quouis angulo reuerẽtiam habe angelo tuo semper adstanti.ps. xxxiij. Montes in circũitu eius.i.angeli. Hiero. Nec audeas eo presente: quod me presente nõ audes. De reuerẽtia sacris locis. Geñ.xxviij. Q̃ terribilis est locus iste. ꝛ ar.j.di.ius publicum.ꝛ de cõse.dist.j.c.j. vide quod no. de conse.dist.ij.institutio. Sed sunt quidam homines in hoc demonibus nequiores: quibus locus corporis dominici ꝛ reliquiarum sacrarũ in ecclesia est terribilis.ipsi tamen ibi feda ꝛ inhonesta attentare ꝛ perpetrare nõ formidãt. contra quos.j. Macha.iij.legitur de Heliodoro inuadẽte depositũ in templo.cui apparuit equus terribilis: terribilem habens sessorem.de hoc ex̃ de reli. ꝛ ve.sanctoꝝ. per totum.ꝛ de immu.eccle.c.decet.lib.vj.ꝛ.xvij.q.iiij.§. sacrilegiũ.ex̃ de adul.significasti. Hominibus etiam reuerentia facienda est.j. Pet.ij. Omnes honorate. ex̃ de maio.ꝛ obe.solite.ꝛ.j. Regem honorificate.ix.di.neq̃. Et cõscientie. Berñ. Conscientie tue debes honorem: corã qua peccare erubescas. Eccli.x. Fili in mansuetudine serua aiam tuã: ꝛ da illi honorem ꝫm meritum suũ. Peccãtem in animã suam quis iustificabit? ꝛ quis honorificabit exhonorantem animã suam? Immo nec serui sunt inhonorandi nec contemnendi: maxime propter naturam diuinam nobiscũ vnitam. Matth.xviij. Videte ne contẽnatis vnum ex his pusillis. Ecc̃i.vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Cyprianus. Qualem cupis erga te deũ esse: talis ꝛ ipse sis circa seruum tuũ. Seneca. Cum inferiore sic viuas: quemadmodũ superiorem vis tecũ viuere.facit.ij.q.vj.qui se scit.ij.xxij.q.vj.iniquum.ix.di. neq̃.ꝛ expressius.lxxiiij.dist.quorũdam.ibi. Et ideo q̃ tales erga subiectos nostros debemus existere: quales nos (si subiecti fuissemus) nostros vellemus esse prepositos.xcv. dist. esto.xxij.q.v.de forma. Pauperes etiam honorandi sunt. Greg. Pauperes nõ sunt despiciendi vt egeni: sed exhonorandi vt patroni. Domini etiam honorãdi sunt a seruis ꝛ subditis.j.ad Cor.xiij. Omnis aia ꝛc̃.ꝛ ex̃ de cẽsi.omnis. Rom.xiij. Cui honorem honorem. Rom.xij. Honore inuicem preuenientes. Senes etiam boni honorandi sunt. Thren.iiij. Facies senum nõ erubuerunt.ꝛ post. Neq̃ senum misertí sunt. Sap.ij. Nec veteranũ vereamur. Leuit. xix. Coram cano capite consurge: ꝛ honora personam senis.j.ad Tim.iiij. Seniorem ne increpaueris.ij.q.vij.paulus. Seneca. Cum veterano parcius agendum est. Viri similiter honorandi sunt ab vxoribus.j. Pet.ij.ꝛ econuerso.vt ibi. Hiero. Non de pede: sed de costa mulierẽ formauit: ne ea viro contẽneretur.nec de capite: ne ei dominaret. de hoc.xxiij.q.v.cũ caput.ꝛ.c.vlti. Honorandi sunt parentes spirituales. Eccli.vij. Honorifica sacerdotes. Heb.vl. Obedite prepositis vestris.j.ad Timo.v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore honorẽtur. Threñ.iiij. Nõ addet vt respiciat eos. Facies sacerdotũ non erubuerũt. glos. Notandũ q̃ supra sacerdotes quasi homicidas notat.ꝛ hic separantur a facie domini q̃ non detulerunt eis. q̃uis enim mali sunt: non sunt contẽnendi.sed ille in illis colendus est ꝛ honorãdus: a quo missi sunt. Et alia glos. Nota terribile contra contẽnentes sacerdotes: ꝛ cõtra facies eorũ non erubescentes.i.illis monentibus ꝛ iubentibus a secularibus nõ cessare. Ad hec.x.x.di.ꝫm.ij.q.j. non quales.xxj.di.in nouo. Honorãdi quidẽ sunt ꝑpter dignitatem.maxime quã scꝫ trãssubstanti audi habent in sacramento altaris.j.q.j.multi.quam nõ habent angeli. Honorandi etiã sunt parentes carnales. Exo.xx. Honora patrẽ tuum ꝛc̃.verbis scꝫ ꝛ beneficijs. Hiero. Honor in scripturis non tam in salutationibus ꝛ verbis q̃ in collationibꝰ munerũ sentitur.ad hec.xxxj.q.j.quomodo.j.ad Timo.v. Qui suorũ maxime domesticorũ ꝛc̃.xlvij.dist.§.necesse.de hoc plene. Eccli.iij. Vnde ibi sup illo verbo/ Maledictio matris eradicat fundamenta. Geñ.ix. glos. Cham nuditatem patris irrisit.xcvj.dist. in scripturis. ꝛ semen suũ in seruitutẽ per petuã dãnauit.xxxv.di.sexto die.ij. Reg.xv. xvj.xvij.ꝛ.xviij. Absalon Dauid de regno expulit: ꝛ concubinas eius incestauit.sed morte cõdignas penas luit.iiij. Reg.ij. Helisei caluitium pueri Bethel irriserunt.et duo vrsi.xlij.de eis lacerauerunt.primum Geñ.ix.secũdum.ij. Reg.xviij.tertium.iiij.Reg.ij. Prouerb.xix. Qui affligit patrem ꝛc̃.ꝛ.xxviij. Qui subtrahit aliquid a patre ꝛc̃.et xij.q.ij.qui abstulerit. Eccli.iij. Honora patrem. Exo.xxij. Qui percusserit patrẽ aut matrẽ: morte moriatur. Tob. iiij. Honorem habebis matri tue ꝛc̃. Non honorantes parentes anathematizat conciliũ gangrense.xxx.di.c.j. Ad hoc etiam.lxxxvj.dist.non satis.§.est probanda.ꝛ.xcvj.di. in scripturis.in fi. Et notandũ q̃ sicut tenemur prouidere necessaria parẽtibus carnalibus: ita ꝛ spũalibus. Mat. x. Dignus est mercenarius mercede sua.xij.q.ij. quicũq̃. ij. Timo.ij. Laborantem agricolam ꝛc̃. Gala.vj. Communicet autẽ is qui catechizatur ꝛc̃.xiij.q.j.§. his ita. Vnde super pre.verbo apli.j.Timo.v. Qui bene presunt presbyteri: duplici honore digni habeantur.glos. A subditis. vt eis spũaliter obediant: ꝛ temporalia eis ministrent.

¶ Articulus.lxxvij.

Postq̄ sufficienter

expediuimus de superbia inficiente omne genus humanuꝫ: maxime religiosos quosdam qui adstrictius humilitatẽ domino promiserunt: ad aliud religiosorũ quorũdam nostri temporis vitium accedamus. scꝫ vanã gloriam. ¶ A. Igitur ꝫm Climacum in gradu.xxij. Vana gloria est ꝫm speciem nature immutatio/ morũ peruersio ꝛ obseruatio querele.ꝫm vero qualitatem est laborũ dispersio/ sudorũ perditio/ thesauri insidie ꝛ perditio/ infidelitatis proles/ superbie precursatrix/ naufragium in portu/ in area formica minima quidem existens/ vniuerse vero fatigationi ꝛ cursui insidiatur. Vigilanter obserua: et florentem vsq̃ ad momentum ꝛ mundam inuenies in vestimentis ꝛ in vnguentis ꝛ pompatico processu ꝛ aromatibus ꝛ alijs. Ieiunans vanigloriosus: ꝛ resoluens ieiunium vt nõ innotescam. Iterum vanigloriosus: preclare vestitus.vincor ab eadem vilia cõmutans. Iterũ vanigloriosus loquens.vincor ab ea.ꝛ tacens iterum succũbo.quocunq̃ proieceris tribulum istum: stat aculeo recto. Vanigloriosus est idolorum cultor fidelis: colens quidem deũ ꝫm apparens: hominibus vero ꝛ non deo placere volẽs. Matth.vj. Vanigloriosus est omnis ostentator ꝛ ostentationis amator. Vanigloriosi ieiuniũ absq̃ mercede est. Matth.vj.ꝛ oratio eius importuna.propter laudẽ enim hominum vtrumq̃ operatur. Vanigloriosus exercitator dupliciter leditur: corpus quidem contabescere faciens: mercedem vero non accipiens. ¶ Adulatores vanã gloriam prouocant.vj.q.j.sunt plurimi. Adulator est demonum minister: superbie manuductor: cõpunctionis dispersor: bonorum exterminator: seductor vie. Confundantur ꝛ obmutescant qui beatificare in facie admirũtur.xlvj.di. c.ij.ꝛ.iij.xxij.q.ij.primũ. Seneca. Adulatio dulce venenũ. Magnũ est ab anima laudem hominũ amouere: maius vero est laudem demonum auertere.ꝛ.s. Cor: de humilitatem ostendit: non qui seipsum vilificat.quomodo eñ non cõportabit seipsum: sed ab alio improperatus ꝛ charitatẽ ad ipsum non diminuens. Non suscipias vane glorie demonẽ quũ tibi episcopatũ.j.q.vj.sicut is. aut fratrũ ducatum aut magisteriũ submittit. Labor enim est hũc canem scꝫ vanam gloriam a macelli mensa.ab appetitu repellere cordis. Secularium aduentum preanticipat vana gloria: ꝛ leuiores monachos in occursum aduenientium exhortatur exire. Qui vanitatem vane glorie mercatur: duplicem vitam possidet.nam inter monachos habitu ꝛ figura moratur. in mundo vero prudentie cogitatione et mente. Qui super donis naturalibus et diuitijs. dico

Vana mortaliũ gloria.

uiuē acuitate ingenij/⁊ intellectus docilitate/lectione/ prolatione/promptitudine/ingenuitate/⁊ talibus hmōi vniuersis absq; labore preexistentibus in nobis extollitur: nūq̄ super naturam bono vero participabit. qui enim in modico scz in naturalib⁹ infidelis est:⁊ in multo scz in supernaturalibus scz bonis gratuitis scz virtutibus infidelis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico.Luc.xix. Uana gloria mater est superbie.quia nimirū laudes exaltant et inflant.vi.q.i.sunt plurimi. exaltata vero anima/tūc eam superbia sumens sursum effert vsq; ad celos:⁊ subtus defert.Luc.x.de peni.dist.ij.si enim.ad fi.ad abyssos. Principiū priuationis vane glorie est custodia oris ⁊ amor ignominie. Medium vero recisio omniū adinuentionū vitiosarum intellectualiū. Finis vero ea que sunt ad ignominiam conferentia/corā multitudine insensibiliter adinuenire. Quū nos laudare incipiūt demones seductores: celeriter recordemur multitudinem iniquitatū nostrarum. Uana gl'ia est simplicitatis abiectio/ficta institutio ⁊ conuersatio. Hucusq; Climacus. ¶ In epistola ad virginem ait sanctus Athanasius. Si manifestaueris vitam tuam: pariet hoc tibi vanam gloriam:⁊ damnū patieris. Si aūt animā inueneris tibi consentaneā pariter que dei sunt facientem:huic quasi soli in ministerio reuela.ibi eñ non est vana gloria.q: qui loquitur vt animā saluet:multā mercedem accipiet se habentibus desideriū non insidiatoribus. Matth.xxij.xi.q.iij.nolite. audiendi loquitur vt saluentur. ¶ Abbas Pemeñ.dixit. Homo si seipsum reprehendat:vbiq; potest stare solus ⁊ cū alijs.si autem se magnificat:nunq̄ stat. Quicquid fecerit homo boni:ne exultet in eo.quia mox perdet illud. Abbas Macharius cū iniurianti satisfaciebat de eo qđ querebat. laudanti eum nullū dabat responsum. Dixit abbas Zenō. Egyptij monachi virtutes quas habent zelant:⁊ vitia q̄ nō habent/ manifestant. Syri autē ⁊ greci virtutes quas non habēt/ predicant:⁊ vitia q̄ habēt/abscondunt. Dixit senex. Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur:non parū damni patitur.qui autem ab hominibus non honoratur:desuper gloriam scz tēporalem (intelligo eā appetendo)⁊ eternam.xl.di.qui primatū.accipiet.vtrāq; enim habere gloriam impossibile est. Idem senex. Sicut fieri nō potest vt herba simul ⁊ semel nascatur.de peni.di.ij.dum sanctā. Ita impossibile est vt laudem ⁊ gloriam seculariū habentes (supple ⁊ affectantes) simul etiam ⁊ fructū faciamus celestem. Dixit sancta Syncletica. Sicut thesaurus si manifestetur minuitur:ita ⁊ virtus deperit publicata. Nam sicut cera a facie ignis soluitur.ps.lxvij.ita ⁊ anima per laudem resoluta perdit intētionem suā. Dixit senex. Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impugnat:perscrutare teipsum si omnia.Exo.xx.no.xxxij.q.vij. quod in oibus. Matth.xix.mādata dei seruasti. Mat.v.i. xxiij.q.iij.sec. Si inimicos tuos diligis: si gaudes i gloria inimici tui:⁊ cōtristaris in deiectione eius:⁊ si apud te habes ꝙ seruus inutilis. Luc.xvij.es:⁊ oibus hoibus plus peccator. Neq; tamen aliquid grāde sapias tāq̄ aliquid feceris:sciens ꝙ elata cogitatio omīa illa bona dissoluet.

Quidam senex dixit ꝙ mortuus erat mundo.alter dixit ei. Non cōfidas donec egrediaris de corpore.quia etsi tu dicas ꝙ mortuus es:diabolus tñ mortuus nō est. Quū quidam senex in deserto quinquaginta annis nec panem nec aquā ad satietatē accepisset: dicebat/occidi auaritiā ⁊ vanam gloriā. Quod quū audisset abbas Abraam: venit ad eū:⁊ requisiuit an illū sermonē dixisset. At illo consētiēte/dicit ei Abraam. Ecce dū per viam ambulas vides lapidem ⁊ massam auri. Nūquid potest cogitatio tua aurum simile lapidi existimare? Dixit senex. Non.sed pugno cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce viuit auaritia.sed ligata est. Iterū dixit ei Abraam. Ecce audis de duobus fratribus ꝙ vnus te laudat:alter te horret:⁊ detrahit de te.nūquid vtrūq; eorum ad te venientē pariter accipies? Dixit senex. Non.sed iterum pugno vt ⁊ illum diligam quem horreo. Cui Abraam. Ecce ergo viuunt in te passiones. sed ligate.supple. et solui possunt. Quidam senex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: ⁊ tamen spiritus xenodoxie sordidet illud:tamq̄ propter laudem hominum hoc faciam: nūquid dimittam dare? Cui senex. Et si propter homines hoc tentaris facere:tamen q̄ proximo necessaria sunt da. Nam duo homines erāt in vico:vnus seminauit ⁊ fecit frumentum parum ⁊ ipsum nō mundum.alter nihil seminauit. Ueniente fame/meli⁹ potuit viuere qui seminauit. Faciamus nos ergo aliquanta (etsi immūda) ne periclitemur. Adde quod no.J.S. proximo.r.frater egidius. Quum abbas Sisoy suspirasset altero audiente:dixit. Indulge mihi frater.quia necdū monachum me esse cognosco:quia audiēte altero suspiraui.

Quidam senex quū descenderet ad visitandum filium ministri sui:in vico precessit eū minister:⁊ ait vicinis. Uenite occurrite anachorite.quos quū senex longe vidisset egressos cum lampadibus:sentiens ꝙ ad se venirent:spoliauit vestimenta sua ⁊ misit in flumen: ⁊ cepit ea lauare stans nudus.qui autem ministrabat ei:videns/erubuit:⁊ rogauit homines dicēs. Reuertimini. senex enim noster sensum perdidit.⁊ veniēs ad illum/dixit. Abba: quid hoc fecisti? omnes enim qui te viderunt:dixerunt quia demonium habet senex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quū iudex prouincie abbatem Moysen desideraret videre:⁊ ei in eremo obuiasset:requisiuit ab eo incognito. Ubi est cella abbatis Moysi? cui ipse. Quid illum vultis videre hominem stultum ⁊ hereticum? que quū audisset iudex:veniens ad ecclesiam retulit clericis que audierat. Contristati clerici dixerunt qualis esset monachus qui sibi talia dixisset. Iudex respondit. Senex vestimenta veterana habens.longus ⁊ niger. Et tunc cognoscēs ꝙ ille esset:miratus recessit. Quū quidam iudex vellet videre abbatem Symeonem:ille audiens ascendit arborem palme:⁊ cepit eam mundare.quū aūt venissent illi:dixerunt. Ubi est anachorita? At ille respōdit. Non est hic. discessit. ⁊ sic illi discesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre quidam ex iudicibus:⁊ precesserunt clerici dicentes. Abba:para te.quoniā iudex audiens opera tua venit abs te benedici. At ille.etiam parabo me. Uestiuit ergo centonē suum.⁊ accepit panem ⁊ caseum in manus suas. ⁊ diuaricatis pedibus sedit in porta:et incepit comedere. Ueniens iudex ⁊ sic eum videns/contemnens eum discessit.

Quū abbas Sisoy resuscitasset quēdam infantem defunctum quē in cella proiectū orare credebat:ait discipulo. Nunq̄ hoc dicas ante meum trāsitum. Fugit abbas Nesteroth draconem in deserto:dicens. Nisi draconem fugissem:cogitationem vane glorie non vitassem. Quum fratres de Stili non possent quēdam immūdum spiritum deijcere:dixerūt. Non potest quis hunc eijcere nisi abbas Bessarion.sed si hoc diximus ei:nec ad ecclesiā veniet. fingamus ergo ꝙ dormit. Et dixerunt Bessarioni. Abba suscita istum qui dormit. At ille dixit.surge ⁊ egredere foras. Mira sanctitas.ignorans fecit miraculum. Et mox egressus est ab eo spūs immundus. Quū sanctus Macharius quēdam mortuum suscitasset:discipuli eius ante pedes eius corruerunt pre timore.quibus senex. Istud ꝓpter me factum non est.nihil enim mihi collatum est. sed propter mulierem viduam ⁊ paruulos de⁹ indoluit. hoc enim maius est ꝙ deus noster animas hominū sine peccato esse desiderat:q̄ mortuos suscitare. Item dixit. Qui laborat:et arbitratur se aliquid facere:recipit hic mercedem suam. Serapion in collatione de octo vitijs. Xenodoxie genera duo sunt. Primum ꝙ pro carnalibus ac manifestis extollimur rebus. Secundū ꝙ pro spiritualib⁹ ⁊ occultis desiderijs vane laudis inflamur. Una tamen in re xenodoxia vtiliter accipitur.quū quis spiritu fornicationis tentatus/ne vilis habeatur ab alijs:continet:⁊ ne nomen sanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic passioni inesse virtutē/vt irruentem quēpiam in fornicatio-

nis stimulum valeat refrenare:quō sit experimētis mul/
torū sepissime probatū ꝙ ita cum quē semel veneni sui pe
ste corruperit:infatigabilem reddat:vt faciat ab eo ne bi
duana quidē vel triduana sentire ieiunia. Super qua re
pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fa/
me ab hora tertia in eremo pulsaretur:q̄ in cenobio heb/
domadibus integris refectionē sepe contēnens/non sen/
sisset esuriem: respōdit. q: hic nullus est ieiunij tui testis:
qui te suis laudibus nutriat atqꝫ sustentet:ibi aūt te digi/
tus hominū et xenodoxie refectio saginabat. Cassianus
in lib.xi.de xenodoxia.i.vana gloria. Septimū nobis cer/
tamen est contra spiritū xenodoxie(quam nos vanā glo
riam possumus appellare)multiformem variū atqꝫ sub/
tilem.ita vt quibuslibet perspicacissimis oculis non dicā
caueri:sed preuideri vix possit. Nō solū enim vt cetera vi
tia in parte carnali/sed etiā in spirituali monachū pulsat
subtilior:i se nequitia ingerens monachi menti.ita vt qui
non potuerunt carnalibus vitijs decipi:spūalibus successi
bus acrius saucientur. tantoqꝫ est perniciosior ad confli/
ctū:quāto obscurior ad cauendū. Omniū nāqꝫ vitiorum
manifestior apertiorqꝫ est congressus.et in vnoquoqꝫ eorū
contradictione rigida confutatur incentor:et inualidior
factus abscedit.victoremqꝫ suū deiectus aduersarius de/
incepe infirmior attentabit. Hic vero quū ꝑ elatione car
nali pulsauerit mentem:et fuerit respōsionis scuto repul/
sus:rursus vt quedā multiformis nequitia priori habitu
personaqꝫ mutata/sub virtutū specie victorē cōfodere et
iugulare contēdit. Etenī cetera vitia seu perturbationes
vniformes ac simplices esse noscuntur. Hec ꝟo multiplex
et multiformis ac varia vndiqꝫ bellatori et ex omni parte
occurrens. Nā et in habitu et in forma/in incessu/in lectio/
ne/in voce/in opere/in vigilijs/in ieiunijs/in oratiōe/in
remotione/in scientia/in taciturnitate/in obedientia/in
humilitate/in longanimitate/militē christi vulnerare co/
natur. Pulchre seniores naturā morbi huius in modum
sepe describunt:que vno decoriata tegmine alio rursum
inuenitur inducta. Omnia vitia ta superata marcescunt:
et deuicta per singulos dies infirmiora redduntur. Hoc
ꝟo deiectū acrius insurgit ad luctamē. Gala.v. Nolite fie
ri inanis glorie cupidi. Et Jo.v. Quomodo potestis vos
credere qui gloriam abinuicem accipitis:et gloriā que a
solo deo est nō queritis? Et Dauid ps.lij. Dissipauit deus
ossa eorū qui hoībus placent. Et Gala.j. An quero homi
nibus placere? Si adhuc hominibus placerem:christi ser
uus non essem.xlvij.dist.c.vlti. Immittit hoc vitiū clerica
tus gradum et desideriū presbyterij ac diaconij. Quidam
senex quū ad cellam cuiusdā fratris causa visitationis ve
niens ostio proximasset:et q̄d ageret curiosius auscultaret:
ita eum reperit huius spūs impugnatione pellectū: vt in
ecclesia sese credere faceret exhortatoriū plebi sermonē.
rursumqꝫ mutato officio audiuit eū velut diaconem mis/
sam cathecuminis celebrantē. Sententia patrū antiquo/
rum hec est ad vanam gloriam fugiēdam/scꝫ monachum
debere fugere mulieres et episcopos. neuter enim sinunt
monachum quieti celle operam dare:aut theorie vacare.
¶ Jo.cassi.ibi vbi supra. Hanc beluā multiformē tali re/
medio poterimus euadere.vt cogitātes illud ps.lij. Dissi
pauit deus ossa etc̄.primitus nihil proposito vanitatis ac
inanis glorie grā nosmetipsos facere permittamus.dein
de ea q̄ bono initio fecerimus: obseruatione simili custo/
dire nitamur.ne dēs laborum nostrorū fructus post irre/
pens xenodoxie morbus euacuet. Quicquid etiā in con/
uersatione fratrū minime cōmunis vsus recipit vel exer/
cet:cum studio tāqꝫ iactantie dedicatum declinemus. Et
ea que nos possunt inter ceteros nobiles reddere: veluti
solis facientibus laus apud hoīes sit querenda: vitemus.
Quod facillime poterimus euadere:si cōsiderenius non
solum fructus laborū nostrorum nos penitus amissuros
quoscūqꝫ xenodoxie proposito fecerimus:sed etiam reos
magni criminis factos eterna supplicia veluti sacrilegos

subituros.vtpote qui ad iniuriā dei opus quod eius/vt
glorificetur deus. Matth.v. Luc.ij.ps.cxiij. Nō nobis do
mine non nobis:sed nomini tuo da gloriam.obtentu nos
oportuit agere:hominū gratia maluerimus exercere: ab
eo qui occultorū est conscius.ps.ix. Scrutans corda et re/
nes deus. Ad Hebr.iiij.xxxij.di.erubescant.xviij.q.ij. perni
ciosam.homines deo/et gloriā mūdi glorie domini pretu/
lisse conuicti. Nilus. Vane glorie passio irrationabilis est:
et in oi virtutis opere se admiscet. Monachus vane glo/
rie cupidus/sine mercede operarius. Matth.vj. Saccu/
lus perforatus non seruat immissum. Et q̄ mercedes con
gregauit misit eas in sacculū pertusum. Aggei.j. Nec xe/
nodoxia mercedē. Ventus dissipat vestigia viri:et electmo
synam.j.q.j.vide.glorie vanitatis. Iactus lapidis nō per/
uenit in celū.et oratio placentis hominibus non ascendit
ad deum. Occultat thesaurū suum vir sapiens:et virtutis
sue laborem monachus prudēs. In plateis orat xenodo/
xia.qui autē impugnat eam suū intrat cubiculū. Matth.
vj.latrem cordis. Occulta in itinere latronū que tua sunt
donec ad supernā ciuitatem peruenias. Vana gloria mē/
tem decidentem corroborat.infirmantē facit incolumē.et
senem iuuenem fortiorē. Raucam vocem subtiliat. pallē/
tem florere facit.claudū facit currere:et cecū videre. ¶ Vi
di Rome fratrem multis mensibus iacētem in grabato:
et dormitorū clamoribus infirmitatis concutientē: factū
gardianum statim stātem et exilientem et dolorem nō sen/
tientem. Claudam ouē vel capram cū tintinnabulo prece
dere facit gregem hic morbus.quod est mirabile in pecu
de bruta. ¶ Frater Egidius laicus socius beati Francisci.
Propter tentationem inanis glorie nō desistas facere bo
num. Si enim agricultor nolens semen iacere in terram/
diceret intra se. Nolo seminare hoc āno.q: si seminauero:
forte venient volucres et comedent ex semine illo.et ꝑpter
hoc non seminaret:nō haberet fructū terre ad comeden/
dū. Si aūt seminat:licet aliqua de semine pereant.tamen
maior pars remanebit ei. Sic est de illo qui tētatur de va
na gloria et pugnat contra eā. Adde quod scripsi supra.§.
proximo.ꝟ.quidā. ¶ Legitur de beato Bernardo ꝙ quū
predicaret:et a vana gloria tentaretur ꝙ bene predicaret.
respōdit. Nec ꝑpter te incepi:nec ꝑpter te dimittā. ¶ Di/
xit abbas Siloy. Nisi dns glorificauerit homines:gloria
que ex hoībus est/non diu permanebit. Prouer.xxvij. Ne
glorieris in crastinum:ignoras quid superuētura pariat
dies. Laudet te alienus:et non os tuū.extraneus et non la
bia tua. Hiero. Non queras gloriam: et non dolebis quū
inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: contumelias nō
sentit. Matth.ix. Videte ne quis sciat.et.viij. Nemini dixe
ris. Jo.viij. Ego gloriam meā non quero. Seneca. Caro
sit ignominia superbi gloria. Stultissimum est temporalē
gloriam transitoriā querere vnde possumus eternam ac/
quirere. Bern. Fidelis sibimet custos nō tutū arbitratur
labijs hominū cōmittere gloriam suā. Non tutum plane:
sed stultum ibi thesaurū tuū reponere vbi non valeas re/
stituere quū volueris. Si ponis in os meū:iam nō in tua
sed in mea est voluntate.quū vtiqꝫ pro meo libito vel lau
dare te possim vel derogare tibi. Bern. Hypocrita quid
non vis esse laudabilis:qui vis vt lauderis? Quid formo
sus apparere et formosus non esse? Bern. Vt quid alieno
testimonio contentus sum:cuius nec vituperio reprobus
nec laude dignus inueniar? Si ante tribunal vestrū iudi/
candus adstarem:merito de laude vestra gloriarer. Nūc
quū solius christi iudicio sim presentādus: quāte insanie
est mei vel alterius iudicio gloriari. De hoc.xi.q.iij.senti.cū
c.sequentibus. Item Bern. Qui cōscientias suas in alie/
nis linguis posuerunt:modo parui/modo magni/modo
nulli iudicantur: prout linguis hominū eos laudare vel
vituperare placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus es:si
de multa gloria dni tui nil manibus tuis adherere contin
gat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non
sentit:nisi et bellum ei indixerit. quia etsi cuiquā facile est

gloriā non capere quū negatur: difficile est tamen ea non delectari quum offertur. Greg. Aliquandiū facile est humanā laudem nō appetere. difficillimū est oblatā respuere. hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauēdum est precipue de vitio quod surgit de victoria vitiorū. Hiero. Difficilius arrogātia caremus: q̄ auro ⁊ gēmis. Aug. Sunt qui contemptu inanis glorie vanius gloriātur. ps̄. lj. Quid gloriaris in malitia? Poeta.

Gloria peccati nulla petenda tibi.

ex̄ de excess. prela. q̄ graue. Prosper. Quū omnia vitia superauerit homo: manet periculum ne mens bene sibi cōscia potius in se q̄ in dn̄o glorietur. contra illud. ij. Cor. x. ibi. Qui gloriatur: in domino glorietur. Hiero. Prima virtus monachi est iudicia hominū contemnere. Quū cantor Parisiensis in quodā loco predicasset: redeūti occurrēs quidam clericus / dixit ei. Benedictus sermo oris tui. de quo vehementer cantor turbatus est. ¶ Remedia contra hoc vitium. Primum est absconsio. Esa. xxxi. Erit vir sicut qui absconditur. In vitis patrum. Sicut thesaurus manifestus cito minuitur: ita virtus quelibet deperit publicata. Greg. Depredari desiderat: qui thesaurum publice in via portat. Figurat hoc Exo. iiij. in manu Moysi que leprosa in sinu curatur. Secundū est sui reprehēsio. vt supra in. §. proximo. ij. B. abbas. In vitis patrum dictū est de se reprehendente q̄ vbicūq̄ viuere potest. Tertiū est consideratio inferni vel purgatorij. vbi est ignominia ad puniendam vanam gloriam. Quartū est consideratio glorie eterne. q: scdm Greg. Vilescunt tēporalia: quum considerantur eterna. ⁊ spernitur falsa gloria: quū pensatur vera gloria. Quintum / quū offertur homini gloria vel tentatur de ea: det eam deo dicens. ps̄. cxiij. Nō nobis domine ⁊c̄. ⁊. j. sed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fecerunt. Luc. ij. de cōse. di. j. hi duo. ⁊. c. porro. Sextū / quia scdm Hiero. impossibile est q̄ q̄s in vtroq̄ regno appareat gloriosus.

Quib⁹ arceatur vana gloria.

¶ Remedia etiam cōtra superbiam filiam vane glorie sunt hec. Primum / consideratio melioris. sicut Elizabeth mater Jo. baptiste cōparata beate Marie humiliata est. Luce. j. Unde hoc vt veniat mater dn̄i ad me? Et Jo. cōparatione saluatoris. Mat. iij. Ego a te debeo baptizari ⁊c̄. Greg. Sicut incentiuum elationis est respectus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio melioris. ¶ Secundū remediū est cohabitatio humiliū. Sicut em̄ qui cōmunicat superbo: induet superbiā. Eccl. xiij. sic qui cōmunicat humili: induet humilitatem. Odo episcopus Parmēsis semper ante se despectiores pauperes in mensa ponebat: ⁊ alios a latere. req̄situsq̄ quomodo hoc poterat tolerare: respōdit q̄ quidam nobilis eum docuerat hoc. scz Job. v. c. dicens. Visitans speciem tuam nō peccabis. ¶ Tertiū est cōsideratio ꝓprie conditionis. primo sperma. deinde saccus stercoris. deinde cibus vermiū. Hiero. Quādo superbiat q̄ semꝑ secum sentinā portat? Eccl. x. Quid superbis terra ⁊ cinis? ¶ Quartū est exemplū christi. Aug. Medicina hois tumoris est humilitas saluatoris. Erubescat hō esse superbus / quū humilis factus est deus. Phil. ij. Ezech. j. Quū fieret vox super firmamentū qd̄ erat super caput eorū ⁊c̄. dicit Greg. Sancti quiq̄ quū ipsum q̄s vnigenitū flagellatū ex snia patris in hoc mūdo conspiciūt: deponunt si q̄d de suis meritis presumūt. Nā si hinc ipse sine flagello nō exijt: q̄ sine peccato venit. Jo. viij. quō flagellis digni nō erunt: q̄ huc cū peccō venerunt? Hiere. xlix. Ecce quibus non erat iudiciū vt biberent calicem: bibētes bibent: ⁊ tu quasi innocens relinqueris? ¶ Quintū / cōsideratio vilis seruitutis in qua superbus est. quia seruus diaboli est qui est rex super omnes filios superbie. Job. xlj. al's penul. ¶ Sextū / cōsideratio districti iudicij: qd̄ erit specialiter ad humiliandum superbos. vbi iudicium durissimū fiet ijs qui presunt. Sap. vj. vbi dn̄s. ps̄. xxx. retribuet abundanter facientibus superbiā. Esa. ij. Dies dn̄i exercituū super omnem superbum ⁊ super omnem arrogantem: ⁊ humiliabitur. Hiere. l. Ego ad te superbe (dicit dn̄s exercituū) quia veniet dies tempus visitatiōis: ⁊ cadet superbus ⁊ corruet ⁊c̄. Esa. xxviij. Pedibus conculcabitur corona effraim. ¶ Septimū est consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis ⁊ anime. quū nec possimus pulicibus resistere. Aug. Homo dicit tibi conuiciū: ⁊ tumes: ⁊ iratus es. resiste si potes pulicibus. Bern. Limosa ⁊ glutinosa nimis est non modo exterior: verū etiam interior substātia nostra. ⁊ facile cor humanū omnibus que frequētat adheret. ¶ Octauū / mortis memoria. j. Macha. ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis. hodie extollitur: ⁊ cras non inuenietur. quia cōuersus est in terram suam. Eccl. vij. Humilia valde spiritum tuum. quoniā vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ¶ Nonum est recordatio ꝓprij sceleris. de quo Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. vnde ij. Reg. xvj. quum Semei malediceret ⁊ mitteret lapides contra Dauid: Abisay dixit regi. Quare maledicit hic canis dn̄o regi meo? vadam ⁊ amputabo caput eius. Sed Dauid memor cōmissi sceleris cum Bersabee vxore Urie respōdit. Dimitte eū vt maledicat iuxta preceptū domini: si forte respiciat dn̄s afflictionem meā: ⁊ reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. ¶ Decimū est assiduitas deuote subiectionis. vt homo semper velit esse cū aliquo quē vereatur ⁊ timeat: ⁊ sub alio frangere propriā voluntatē discat. Jo. vj. Descendi de celo: non vt faciā voluntatē meā ⁊c̄. ¶ Undecimū / contēplatio occulti inspectoris cui cogitatio hominis confitetur. vt erubescamus coram eo clarū aliquid meditari. ps̄. xv. Prouidebam dominū in conspectu meo semꝑ ⁊c̄. ¶ Duodecimū est amor vilitatis ⁊ exercitatio in operibus ⁊ officijs humilibus. Eccl. vij. non oderis opera laboriosa. de peni. dist. ij. c. j.

Contra superbiā remedia.

¶ Articulus. lxxviij. A

Liud vitiū peculiare quorūdam religiosorū nostri tēporis est hypocrisis que ex vana gloria procedit. Amās enim humanam gloriā / simulat sanctitatem. Predicant aūt religiosi aliqui ⁊ ostēdunt se habere virtutes q̄bus carent. mūdo in apparētia humiles: in claustro supbi. extra honesti: int⁹ multi immūdi. extra tunica vili: intra loculi reconditi. extra puri: intus malitiosi. extra cū secularibus sobrij: intus cū fratrib⁹ gulosi. extra cōpositi: intus dissoluti. extra mites: intus furiosi. extra simplices: intus maligni. Dicitur autē hypocrisis ab epi q̄ est supra ⁊ crisis aurū: quasi desup auratus. vñ hypocrite simulatores sunt. q: aliud sunt: ⁊ aliud ostentant. scdm Chrys. Eccl. i. j. Ne fueris hypocrita in cōspectu hoim. Deut. xxij. Nō indues vestē lana linoq̄ contextā. ex̄ de elec. cū causam. i. non sis aliud intra / aliud extra. ¶ A tribus maxime hypocrite cognoscuntur / dicit Aug. Primū est bonorū oppressio. q: opprimunt bonos: vel persequēdo factis vel detrahēdo verbis. oēs em̄ hypocrite detractores sunt ⁊ inuidi: se iustificātes ⁊ alios condēnantes. Mat. vij. Hypocrita eijce primū trabē de oculo tuo. ⁊ Luce. vj. Scdm est facilis reprehēsio aliorū. quā faciūt vt videātur habere zelū. Tertiū est impatiētia in aduersis. supra oēs em̄ mouētur ⁊ offendūtur ad contumelias sibi dictas. Impatiētissimi em̄ sunt quidā capitiati huius tpis: sicut experiētia cōtinua manifestat inter seculares ⁊ eos ⁊ adinuicē. Facilius reuera prout cōiter tolleraret vir⁹ secularis decē iniurias: q̄ religiosus hypocrita vnā. querunt nāq̄ gloriam hypocrite: ⁊ ideo dolent ad contumeliam. Unde Hiero. ⁊ dixi supra. §. ij. B. Prouerb. Non queras gloriā ⁊ non dolebis quū ingloriius fueris. Qui laudē nō appetit: nec contumeliā sentit. Prouer. xix. Doctrina viri per patientiā noscitur. Quartū pōt addi: scz opera que familiariter cū socijs agunt: in quibus aliquādo deprehēduntur. sicut est verbis ⁊ gestib⁹ dissolutis in mulierū cōsortijs ⁊ alijs operib⁹ carnis. Ephe. v. Que in occulto fiunt ab ipsis: turpe est dicere. ¶ Hypocrisis

Hypocrisis viciū est, religiosis peculiare.

autem ſm Climacū eſt mater mendacij ⁊ multoties ſup-
poſitio ⁊ occaſio. Nil em̄ aliud hypocriſim quidā eſſe de-
terminant ꝙ̄ mendacij meditationē ⁊ perpetrationē co-
herens ⁊ connexum habens iuramentū. Hypocrita toto
corpore mētitur. qḋ eſt factis mentiri. xxij. q. v. cauete. vbi
dicit Amb. ꝙ mendaciū eſt non ſolum in falſis verbis: ſed
etiā in ſimulatis operibus. Deus aūt aſpernator eſt dupli
citatis: ⁊ ſimplicem intentionē deſiderat. xxij. q. v. §. ex his
oībus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore
eſt in celo. cū anima eſt in terra. Eſt autē hypocriſis amor
apparētie ſimulatione virtutis. ſicut dn̄s ait Matth. vj.
Omnia opera ſua faciunt vt videātur ab hoībus. Tales
omnes mēbra ſunt antichriſti. vnde. ij. Theſſal. ij. Myſte-
riū iam operatur iniquitatis. i. iniquitas occulta ſub ſpe-
cie pietatis. Et eſt hypocrita ſm ſanctos angel⁹ tenebra-
rum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xj. xxvj. q. v.
epi. ⁊. c. nec mirū. xxix. q. j. §. j. Demonium meridianum. pſ.
xc. A demonio meridiano. Et latro q̇ pependit a ſiniſtris
cū domino. Mar. xv. Et martyr diaboli. j. ad Tim. iiij. In
nouiſſimis tēporibus diſcedent quidā a fide: attendētes
ſpiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū in hypocriſi lo
quentiū mēdacium ⁊c̄. Deſcripſi hypocriſim ſupra in pri-
ma parte. in. §. firma colūna. ℣. nihil ſic. in ar. lxvij. ¶ Hy-
pocriſis ſubauratio dicitur. Hypocrite ſunt ſicut ait apl's
ij. ad Timo. iij. ſine affectione ſine pace criminatores in-
cōtinentes immites voluptatū amatores magiſꝙ̄ dei
habētes ſpeciem ſanctitatis: virtutem vero abnegantes.
Tales veniunt in veſtimētis. i. in habitu religionis in blā
dimento ſermonis in auſteritate victus. Coloſ. ij. Nemo
vos ſeducat volēs in humilitate ⁊ religione angelorum
que nō vidit: ambulans fruſtra inflatus ſenſu carnis ſue.
Per dulces ſermones ⁊ benedictiones ſeducūt corda in-
nocentiū. ij. ad Timo. iij. Hi ſunt qui penetrant domos: ⁊
captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. Intrin-
ſecus autē lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a
falſis prophetis ⁊c̄. Act. xx. Scio ꝙ poſt diſceſſionem meā
intrabunt lupi in vos nō parcentes gregi. Contra hypo-
critas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊. j. Sicut tela
aranearū fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cō
ſpectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hy-
pocrite ſterilis. Et. xx. Gaudiū hypocrite adinſtar pūcti.
ſi aſcenderit vſq̧ ad celū ſuperbia eius: ⁊ caput eius nu-
bes tetigerit: quaſi ſterquiliniū in fine perdetur. ⁊ qui eū
viderant dicent. Ubi eſt? Velut ſomniū auolans nō inue
nietur: tranſiēs ſicut viſio nocturna. Et. xxvij. Que eſt em̄
ſpes hypocrite ſi auare capiat ⁊ nō liberet deus animam
eius? Nūquid clamorem eius audiet deus: quum venerit
ſuper illū anguſtia: aut poterit in omnipotente deo dele-
ctari: ⁊ inuocare deū in omni tēpore? Regnant prelati hy
pocrite ꝑpter peccata populi. Job. xxxiiij. Qui regnare fa
cit hominem hypocritam ꝑpter peccata populi. Et Job
xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job
xli. Sternet ſibi aurū quaſi lutum. vbi Greg. per aurum
intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Eſa. xxxiij. Poſſe-
dit tremor hypocritas. Et Eſa. ix. Omnis hypocrita eſt ⁊
nequam. Hypocrita ſimilis eſt fimo niue cooperto: qḋ eſt
exterius candidū: intus fetidū. ⁊ ſepulcro exterius candi
do: interius pleno oſſibus mortuorū. Matth. xxiij. Et vaſi
exterius mūdo interius ſordido. ⁊ agno albo exterius ni
gro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo
pelle ouina induto. ex. de here. vt officiū. §. prouiſo. lib. vj.
Et ſicut in pſ. xliij. dn̄o dicunt ſancti Quoniā propter te
mortificamur tota die. ſic poſſunt dicere hypocrite Quo-
niam cōtra te mortificamur ⁊c̄. Iſte eſt Simon cyrenēſis
crucem portans in angaria: ſed nō moritur in ea: q: mun
do viuit. Luc. xxiij. Hypocrita nūꝙ̄ habet oculum cordis
ad deū. vnde nec deus ad eum. Unde ſuper illud pſ. xxxj.
Firmabo ſuper te oculos meos ⁊c̄. dicit gloſſa in perſona
dei. Nō auferam oculos meos a te: quia tu ſemper leuas
oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnꝙ̄ veniam cōſeque-

tur. vnde ſuper illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi pro
uocant iram dei: neq̧ clamabunt quū vincti fuerint. dicit
gloſ. Uincti non clamabunt: quia humane laudis auidi-
tate ſuperati ſanctos ſe miſeri etiam cum in peccatis mo
riuntur putant. Sap. j. ſpiritusſanctus ſcz diſcipline effu-
giet fictum. i. hypocritā. In ipſo proprie dormit ⁊ requie-
ſcit diabolus: quia thalamus eſt vmbroſus. Job. xl. de pe.
diſt. ij. ſi enim. in fine. Nunꝙ̄ hypocrita correctionem reci
pit: ſed ſe ſemper defendit. Iudic. j. Fuit dominus cū Iu-
da: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis cur
ribus abundabāt. hoc eſt in curribus eorum falces erant
que ſibi obuiantia vel aduerſantia ſecabāt. Habitatores
vallis hypocrite ſunt. qui ipſos reprehendūt cōuicijs ſcin
dunt. ꝑpter quod ſirpo comparatur hypocrita. Job. viij.
Nūquid vireſcere poteſt ſirpus. i. iuncus vel carduus? q:
carpit ſm Hugui. gloſ. Sirpus intus eſt vacuus cui⁹ the
ca manū ledit. quia hypocrita gratia vacuus eſt: ⁊ corre-
ctionem non recipit. ſed ad lacerandam vitam prorūpit.
vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili aſſimilatur. incorri-
gibilitas enim peccatū eſt diaboli. vn̄ Eccli. xxj. Qui odit
correctionem: veſtigium eſt peccatoris. habet enim chara
cterē beſtie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ⁊ hy-
pocritis phariſeis ⁊ ſcribis dicit dn̄s. Io. viij. Uos ex pa-
tre diabolo eſtis. de peni. diſt. j. §. hoc idem. ℣. Item vt chri
ſtus. Hypocrita fermento cōparatur. Luc. xij. Attendite a
fermento phariſeorū quod eſt hypocriſis. qḋ fermentum
expurgādum eſt. j. ad Cor. v. Hypocrite ſimiles ſunt illis
pomis pulcherrimis exterius que ſunt prope mare mor-
tuū: ⁊ intus ſunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j.
ſed ⁊ continuo. in gloſ. j. Eis proprie loquitur Io. Apoca.
iij. Nomen habes ꝙ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cāde-
le que ſeipſam cōſumens alios illuminat: ⁊ ipſi continuis
cruciatibus mercantur mortē eternam. Matth. vj. Noli-
te fieri ſicut hypocrite triſtes. exterminat em̄ facies ſuas.
Iſti labijs deū honorant: cor autem eorū longe eſt a deo.
Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis Eſaias
Eſa. xxix. ¶ Item hypocrita nūꝙ̄ pure cōfitetur. ſed aut
peccata velat: aut diſſimulat: aut defendit. Hi ſignantur
per Rachel de qua dicit̄ Gen̄. xxxj. ꝙ furata eſt idola pa-
tris ſui: ⁊ abſcōdit ea ſubter ſtramentū cameli. Rachel in-
terpretatur ouis. quia iſti Matth. vij. veniūt in veſtimen-
tis ouiū. i. in habitu manſuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furan
tur idola patris ſui. i. diaboli. ſcz peccata occultando nec
ea pure cōfitendo. ⁊ abſcōdunt ſub cameli ſtramine. i. ſub
ſpecie obediētie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie qui-
dem religioſi tantū credo ꝙ deum offendant quantū in
fictis ⁊ hypocritalibus cōfeſſionibus. Uix em̄ aut rariſſi-
me aliquis talium cōfitetur niſi per verba generalia. vix
vnꝙ̄ aliquod graue ſpecificant. Quod dicunt vna die: di
cunt ⁊ altera: ac ſi in oi die equaliter offendant. Uix vnꝙ̄
habent intētionem ceſſandi nec vitam mutādi. De pecca-
tis que confitentur confitentur quedā venialia: vt ſcz de
ſilentio de iudicando de murmurādo de gula de ſubita
iracundia de verbis ocioſis de verbo omiſſo vel dictione
in officio diuino ⁊ ſimilibus. ſed rariſſime cōfitētur de pe
cunia de inobedientia de ſuſpecta familiaritate de odio
ad fratrem de perſecutionibus adinuicem ⁊ diffamatio
nibus de ambitionibus de hypocriſi ſpecificata malitia
declarata de aſſiduis mēdacijs de tēporis perditione ꝓ
magna parte de ſuperbia ⁊ inuidia ſpecificata de gaſtri
margia frequentata de ieiunijs eccleſie cōmendatis ex a
regula ſine vera neceſſitate fractis de alijs articulis re-
gule qui continēt precepta aut prohibitiones. Adde hic
qḋ ſcripſi. j. in iſto ar. in. §. ⁊ ve. ℣. ſic quidē. Et ſi iſta crimi
na ⁊ ſimilia declarēt ⁊ ſpecificent: tranſſime tn̄ cum ꝓpoſi
to dimittendi. qḋ eſt ſe iuſtificare ⁊ in hypocriſim tēdere.
Un̄ veraciter ſicut experiētia didici inter fratres ⁊ in offi
cio penitētiarie dn̄i pape in quo ſum: puri⁹ ⁊ humili⁹ ⁊ ve
racius incōparabiliter cōfitentur maximi petōres ſecula-
res ⁊ clerici: ꝙ̄ religioſi cōiter hypocritaliter confitētes.

Hypocritarū cōfeſſiones.

Quanto autē magis sunt in ordine literati aliq̄ magistri
et lectores ⁊ baccalaurei ⁊ prelati: tanto in cōfessionibus
sunt magis ceci. ⁊ hypocritalibus cōfitentur: vt ad literā
impleatur in eis illud Jo. ix. In iudiciū ego veni in hunc
mundū: vt qui nō vident videant: ⁊ qui vidēt ceci fiant. ⁊
illud ps̄. lxviij. Obscurētur oculi eorum ne videāt. xxxvij.
di. §. si. Uere religiosi in cōfessionibus suis cōmuniter de-
cimant mentam ⁊ anethum. i. cōfitentur aliqua venialia.
sed grauiora legis. i. mortalia supra specificata et alia in-
decimata relinquūt. i. incōfessa. culicem colātes ⁊ glutien-
tes cameluū. Mat. xxiij. Nam prius mortalia sunt cōfiten-
da ⁊ delenda: deinde venialia. de pe. dist. j. tres sunt actio-
nes. Contra tales cōfessiones hypocritales / Aug. in li. de
penitētia. Penitētia est quedam dolētis vindicta puniēs
in se qd̄ dolet cōmisisse. de peni. dist. iij. penitētia est. ij. ⁊. c.
si apostolus. ibi. Jo. viij. Dicit enim dn̄s / vade ⁊ amplius
noli peccare. Non dixit / ne pecces. sed nec voluntas peccā-
di in te oriatur. ⁊. c. penitentiā. ibi. Penitētiā quippe age-
re est perpetrata mala plangere: ⁊ plangēda nō perpetra-
re. ⁊. c. sunt aūt qui dicunt. ibi. Canis reuersus ad vomitū
suum: ⁊ sus lota in volutabro luti. ⁊. c. penitentes. Penitē-
tes: si tamen estis penitentes: ⁊ nō estis irridētes: mutate
vitā. ⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que mala fecisti? Si
fecisse peniteat: noli facere. Si adhuc facis: nō es recte pe-
nitens. ⁊. c. irrisor. Irrisor est ⁊ nō penitēs qui adhuc agit
quod penitet. nec videtur deū poscere subdit⁹: sed subsan-
nare superbus. cū alijs. c. se. vsq̄ ad. §. sed verba. ¶ Item
Amb. loquens de penitēte. de peni. di. j. sunt qui arbitran-
tur. ibi. Seipsum homo abneget: ⁊ totus immutetur. Itē
taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis. ſm Gre-
gorianū. Ideo enim / ſm eū / peccatum suū quisq̄ celare desi-
derat: ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne talis repu-
tetur apud homines foris: qualē se iamdudū exhibuit di-
uino cōspectui. quod ex fonte superbie nasci nulli dubiū
est. Species enim superbie est: eū se velle iustū videri qui
peccator est. atq̄ hypocrita cōuincitur: qui ad imitationē
primorū parentum vel tergiuersatione verborū peccata
sua leuigare cōtendit: vel sicut Cayn peccatū suum reti-
cendo penitus supprimere querit. Gen. iiij. de peni. dist. j.
§. ex his nāq̄. v̄. Cayn. ibi. quia superbus peccatū suū con-
fiteri noluit ⁊c̄. Ubi autē superbia regnat vel hypocrisis:
humilitas locū habere non valet. Sine humilitate vero
alicui veniā sperare nō licet. nec ergo vbi est taciturnitas
cōfessionis: venia sperāda est criminis. de peni. dist. j. §. cū
ergo vt ex premissis. ad fi. dist. De hypocrisi confessionem
diuidentiū vel celantium peccata. de peni. di. v. c. j. ad fi. v̄.
quedā enim. Uni celant que alijs manifestanda cōseruāt
quod est se lauare ⁊ ad hypocrisim intendere. Tales etiā
hypocrite qualibet die maxime quū celebrant: longas fa-
ciunt cōfessiones de quotidianis venialibus: credentes se
per verba iustificare ⁊ purgare. sed verba nō purgāt: sed
gemitus / suspiria / dolor / ⁊ lachryme. de pe. dist. j. in princi.
⁊. §. hoc idē. Magdalena ad pedes dn̄i plorās nō loque-
batur. sed planctus eā purgauit: nō lingua. Luc. vij. Con-
tra hypocritas Aug. Simulata sanctitas / duplex iniqui-
tas. Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie: q̄ que la-
tent sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim reli-
giosorū non seruantiū professionem suā sed simulātium.
Malui enim cecos habere vel claudos: q̄ plangere mor-
tuos. quicūq̄ eñ hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo.
⁊. c. certe. ibi. Malū est cadere a ꝓposito. sed peius est si-
mulare propositū. ⁊ supra ibi. Nolo habere hypocritas.
¶ B Tres sunt species hypocrisis. Una est / quādo co-
ram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malū. Scda /
quādo in occulto ⁊ in manifesto bonū facit intētione pla-
cendi hoībus. Tertia / quando aliquis minorem hypocri-
sim non incurrit: vt incidat in maiorē. vt quū aliq̄s inter-
rogatur an ieiunet. respōdet deus scit. vt dicat hypocrita
nō est. Cōtra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fra-
tre simulāte ieiunare corā fratribus: ⁊ in occulto comede-

Hypo-
crisis tri-
plex.

bat: q̄ ad mortē veniens adstantibus fratribus dixit (in-
telligo absq̄ cōtritione ⁊ gemitu nō perijsset. de pe. di. j. §.
hoc idē). Quādo me vobiscū ieiunare credebatis: occul-
te comedebā. ⁊ nūc ecce ad deuorandū datus sum draco-
ni qui cauda sua mea genua pedesq̄ colligauit. caput ve-
ro suū intra os meū mittens spiritum meū ebibēs abstra-
hit. Quibus dictis statim defunct⁹ est. Quidā frater ma-
gne sanctitatis reputatus / venit ad mortem. dicebant illi
de patria / Si hic moritur: oēs morimur. quia per eum pre-
stat nobis deus panē ⁊ aquam. Facta aūt hora exitus il-
lius / vidit quidam sanctus tartareū inferni descendētem
super solitariū illum morientē / habentē tridentem igneū
⁊ audiuit vocem dicentē sibi / Anima ista non me fecit re-
quiescere neq̄ per vnā horam in se: sic neq̄ tu miserearis
eius euellēs eam. Deponēs igitur tartareus ille quē tene-
bat igneū tridentem in corde solitarij per multas horas
torquens eum abstraxit animā eius. Non ergo saluat no-
men: sed res. ¶ Item contra hypocritas. Mat. vj. Quū
ergo facis eleemosynā: noli tuba canere ante te sicut hy-
pocrite faciunt in synagogis ⁊ in vicis vt honorificentur
ab hoībus. Chrys. Ponit aūt tria fortia bona. i. eleemosy-
nam / orationē / ⁊ ieiuniū / contra tria mala aduersus que
dn̄s tētationis bellum suscepit. Mat. iiij. Mar. j. Luc. iiij.
Pugnauit enim ꝓ nobis cōtra gulā in eremo: cōtra aua-
ritiam supra mōtem: contra vanā gloriam supra templū.
Est ergo eleemosyna que dispergit contra auaritiam. de
peni. di. j. quāobrem. c. medicina. c. medicamentū. que con-
gregat ieiuniū. de cōse. dist. v. contraria. c. nihil. contra gu-
lam quia est ei contrariū. Oratio vero cōtra vanam glo-
riā. q: quū omne malum ex malo nascatur. Mat. vij. sola
vana gloria de bono procedit. ideo non destruitur per bo-
nū aliquod: sed magis nutritur. Nullū ergo remediū po-
test esse cōtra vanam gloriā: nisi oratio sola. ⁊ ibi cauenda
vana gloria. vt. j. v̄. se. Quū facis eleemosynā. Amb. Dis
autem summa discipline christiane in misericordia ⁊ pie-
tate est. Noli tuba canere. Tuba aūt ſm Chrys. est omis
actus vel sermo per quem operis iactantia demōstratur.
puta q̇ facit eleemosynā quando aliquē videt presentem
vel intercedēte aliquo: aut honestiori persone que potest
retribuere. alias aūt nō facit. Sed ⁊ si in loco secreto fece-
rit: eo ꝓposito vt laudabilis videatur: tuba est. Hierony.
Qui aūt tuba canit eleemosynam faciens: hypocrita est.
Et ideo subdit. Sicut hypocrite faciūt. glos. Forsitan cō-
uocando hoc faciebāt vt omnes irent quasi ad spectacu-
lū. Isido. Nomen hypocrite tractū est a specie eorū qui in
spectaculis cōtecta facie incedūt: distinguentes vultū va-
rio colore: vt ad persone quā simulant perueniant colorē.
modo in specie viri: modo in femine: vt fallant populum
dum in ludis agunt. Aug. in sermone de mōte dn̄i. Sicut
ergo hypocrite. i. simulatores tāq̄ imitatores personarū
aliarū agunt partes: illi nō sunt. Non eñ qui agit partes
Agamēnonis: vere ipse est: sed simulat eū. sic ⁊ in ecclesijs
⁊ in omni vita humana quisquis se vult videri qd̄ nō est:
hypocrita est. Simulat enim se iustū. nō exhibet. quia to-
tum fructū in laude hominū ponit. Greg. Sciendū vero
est q̄ sunt nōnulli qui ⁊ sanctitatis habitum tenēt: ⁊ per-
fectionis meritū exequi non valent. quos nequaq̄ credē-
dum est intra hypocritarum numerū currere. quia aliud
est infirmitate aliud callida simulatione peccare. Augu.
Tales autem qui simulatione peccant: ab inspectore cor-
dis deo mercedem nō capiūt: nisi fallacie supplicium. Et
ideo subditur. Amen dico vobis: receperunt mercedem
suam. Hiero. Nō dei mercedem: sed suā. Laudari eñ sunt
ab hominibus quorū causa exercuere virtutes. Itē Mat.
vj. Et quū oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in
synagogis ⁊ in angulis platearū stantes orare: vt videā-
tur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt merce-
dem suā. Chrys. super Mat. Est aūt oratio quasi quod dā Orandi
spūale tributū quod anima offert deo de visceribus suis: modus.
quanto ergo gloriosior est: tanto cautius est seruanda ne

propter homines facta vilescat. Item Chrys. in homilia
hypocritas vocat/qui deū se fingētes orare: homines cir
cūspiciunt. Et ideo subdit. Qui amāt in synagogis ora-
re. Chrys. sup Matth. Puto autem nō ad locū hoc referre
dn̄s: sed ad propositū orantis. In conuentu em̄ fidelium
orare laudabile est. sicut dictū est in ps̄. xxi. In medio eccle
sie laudabo te. ⁊ in ps̄. xcij. Domū tuam decet sanctitudo
dn̄e. ex de cele. mis. dolentes. de immu. ec. decet. vi. li. de ce-
le. mis. graui. in clemē. ps̄. xxv. In ecclesijs benedicā te do-
mine. Qui ergo sic orat vt ab hoībus videatur: nō deum
aspicit: sed hoīes. ⁊ ideo quantū ad propositū suum/in sy
nagoga orat. Quū autem orantis mens solū aspicit deū:
q̄uis in synagoga orat: tn̄ apud se in secreto videtur ora-
re. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur abscō
se orare. ⁊ sic dupliciter laudētur. ⁊ quia orant: ⁊ q: abscō
se orant. Eo ergo ꝓposito in cōuentu vetat orare vt a cō-
uentu videātur. vn̄ subditur. Ut videantur ab hominib⁹.
Orans ergo nihil nouū faciat qd̄ aspiciant hoīes: vel cla
mando/vel pectus percutiēdo/vel manus expandendo.
Aug. Non ergo videri ab hoībus nefas est. sed ideo age-
re vt ab hoībus videaris. Chryso. A vana em̄ gloria crui
vbiq̄ bonū est. maxime aūt in oratione. Si enim sine hac
cogitationibus circūferimur: vt ad orandū ingressi fueri
mus hanc habētes egritudinē/qualiter intelligemus ea
que a nobis ꝓferūtur? Tu autem quū oras intra in cubi-
culum tuum ⁊c̄. Chrys. Ut nemo sit ibi: nisi qui orat/⁊ ille
quē orat. Testis enim orantē grauat: nō adiuuat. Cypria
nus. In abditis etiā locis orare magis conuenit fidei. vt
sciamus dn̄m vbiq̄ esse presentē: ⁊ maiestatis sue plenitu
dine occulta. xxviij. q. ij. perniciosam. penetrare. ¶ C Et
clauso ostio ora patrē. Idem possumus autem intellige-
re ostiū domus os corporis. vt non clamosa voce oremus
dominū: sed tacito corde: ꝓpter tria. Primo/q: deus non
voce clamosa pulsandus est: sed conscientia recta placan
dus. de cōse. dist. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. si non sanctifi-
catur. xxxviij. di. sedulo. qui est cordis auditor. xv. q. vi. c. j.
Secūdo/quia secretas petitiones tuas non oportet alte
rū scire: nisi te ⁊ deum. Tertio/quia clamose orans alterū
iuxta te nō permittis orare. Jo. cassi. in. ij. lib. de canonico
orationū modo. Illum vero qui cōstitutus in tempore mē-
tis cum clamore supplicat: dupliciter peccare pronuntiat.
Primo ꝙ orationis sue reus sit. ꝙ eā videlicet negligen-
ter offerat. Secūdo ꝙ indisciplinato strepitu alterius q̄
qui forsitā attētius orare potuit intercipit sensum. Item
et Mat. vi. Quū autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypo-
crite tristes. Chrys. Sciebat enim dn̄s vanam gloriam ex
omni bono opere procedere. Ideo spinā vane glorie que
nascit in terra bona/iubet precidere ne suffocet. Luc. viij.
ieiunij fructū. Non aūt potest fieri vt non sentiat qui ieiu
nat. sed melius est vt ieiunium te ostendat q̄ tu ieiunium
tuū. Non aūt potest fieri vt sit hilaris: quia ieiuniū tristat
carnem. ps̄. cviij. Caro mea immutata est ꝓpter oleum. q̄
ieiunat. Ideo nō dixit/Nolite esse tristes. sed nolite fieri.
Qui em̄ per imposturas aliquas pallorem apparent: illi
nō sunt tristes: sed fiunt. Qui aūt naturaliter ꝓpter assi-
duū ieiunium tristis est: nō fit tristis: sed vere est. Idē no.
supra eo. §. species acidie. Item super illud. in ar. lxxv.
Itē idem. Si ergo q̄ ieiunat ⁊ tristē se facit hypocrita est:
quanto magis iniquior est/qui nō ieiunat: sed argumen
tis quibusdā in facie sua pingit venalem pallorē quasi ie-
iunij signum? Itē Matth. vij. Quid autē vides festucam
in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides? ⁊. j.
Hypocrita ejice primū trabem de oculo tuo. Aug. Qui-
dam temere iudicāt de incertis. xj. q. iij. graue. xxx. q. vlti.
incerta. ⁊. c. nullū. Et facile reprehendūt: q̄ magis amant
vituperare ⁊ damnare q̄ emendare atq̄ corrigere. quod
vitium vel superbia est vel inuidētia. Hiero. De ijs loqui-
tur qui quū mortali crimine detineātur obnoxij. de peni.
dist. vi. c. j. §. in hoc itaq̄. minora peccata fratribus nō con
cedūt. Item Chrys. Multi hoc faciūt: qui si viderint mo

nachum superfluū vestimentū habentem: aut copiosiorē
cibo potitū: amari sunt accusatores quotidie ipsi rapien-
tes ⁊ crapula potientes. xxvj. dis. vna. vj. q. j. sacerdos. Itē
Aug. Accusare enim vitia officium est bonorū. quod quū
mali faciunt: alienas partes agūt. sicut hypocrite qui te-
gunt sub persona quod sunt: ⁊ ostēdunt in persona quod
nō sunt. Et Luc. vj. Hypocrita ejice primum de oculo tuo
⁊c̄. vbi Cyrillus. Videlicet teipsum primū mūdum osten-
das a magnis peccatis: ⁊ consequenter cōsules proximo
modica committēti. vj. q. j. sacerdos. Et Basilius. Uidetur
enim reuera cognitio sui ipsius grauissimū omniū. Nec
enim solū oculus exteriora vidēs super se visu nō vtitur:
sed ⁊ ipse noster intellectus quū alienū velociter cōiectat
peccatū: lentus est erga propriorū perceptionē defectuū.
Et sequitur in Luca. Non est em̄ arbor bona que facit fru
ctus malos ⁊c̄. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habe
re iustitiā: que verbis ostētas/etiam factis cōpensa. quia
etsi se bonū fingat hypocrita: non est bonus. Item Mat.
xxiij. Super cathedrā Moysi sederunt scribe ⁊ pharisei.
Contra hypocritas clericos ⁊ religiosos maxime loquit
ibi dn̄s. quorum status est hodie ⁊ cōditio/vt sint in eccle
sia dei doctores: qui ad literā dicunt ⁊ predicant ⁊ non fa-
ciunt. Matth. xxiij. xlx. dist. scd̄m. Eorum iustitia in verbo
est: ⁊ non in opere. Graues leges cōstitutiones cōdunt ⁊
iubent ipsi primi preuaricatores earū. x. di. iustū. Orige.
ibi. Quid est autē illo doctore miserabilius: cuius vitā di-
scipuli quū nō sequuntur saluātur: quū imitantur perdū
tur? Et sequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij.
Chrys. in homil. Maxime em̄ accusatione dign⁹ est: qui
doctrine authoritatē habens/legē transgreditur. ⁊ maxi
me quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans.
xj. q. iij. ꝓcipue. ex de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Se-
quit. Alligant onera importabilia ⁊c̄. xxvj. q. vij. alligant.
Sequitur. Omnia em̄ sua opera faciūt vt videantur ab
hominib⁹. Chrys. in homil. Renascitur qd̄ ipsum extermi
nat. sicut ex ligno vermis ⁊ ex vestimēto tinea. vnde sacer
dotū mysterium qui positi sunt ad edificationē sanctitat-
tis/corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsum bonū dū ꝓ-
pter hoīes fit/fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ sine la
bore omnia alia vitia resecabis. Ex hoc em̄ fit/vt difficile
clerici peccātes penitentiā agant. supple quia non dolent
de peccato. sed de gloria quā apud homines perdiderūt.
de peni. dis. j. quis aliquādo. post. c. mensuram. Sequitur.
Amant em̄ primos accubitus ⁊c̄. Hodie nedū clerici secu-
lares sed religiosi quidā magistri ⁊ lectores ⁊ predicato-
res ⁊ prelati eorū amant ⁊ procurant primos accubitus
in eorū forestareis ⁊ hospitijs: ⁊ primas sedes in choro: ⁊
reuerentiā sibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis ꝓ ho
noribus ⁊ prelationib⁹. ⁊ quoscūq̄ eis talia denegantes
persequuntur ⁊ tribulant. ¶ D Unde cōtra tales vere
hypocritas phariseos. i. religiosos ⁊ scribas scꝫ clericos
doctores ⁊ commentatores octo ve in eodē. c. Matth. xxiij.
sequūtur. Et primū ve sequitur. Ue autem vobis scribe ⁊
pharisei hypocrite: qui clauditis regnum celorū ante ho
mines. vos enim non intratis: nec introeuntes sinitis in-
trare. Orig. Sicut pater increpans filium/profert verba
maledictionis: nec tamen vult illū dignū fieri maledictio
nibus illis: sed magis ab eis diuertere: sic ⁊ christus im-
precatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chrys.
Regnū celorum dicuntur scripture. iuxta illud Mat. xxj.
Auferetur a vobis regnū. i. lex et scripture. xxiij. q. vij. c. ij.
Clauicularij aūt sunt sacerdotes: quibus creditū est ver-
bum docēdi ⁊ interpretādi scripturas. Clauis aūt est ver
bum sciētie. xx. di. §. j. scripturarū: per quam aperitur ho-
minibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. dist. c. j. est
interpretatio vera. Uide aūt quia non dixit/ve vobis qui
aperitis. sed/qui clauditis. Ergo nō sunt scripture clause:
licet sint obscure. sed sacerdotes ⁊ ꝑdicatores hodie scri-
pturas claudunt. quia aut per ignorantiā aut per timorē
aut per adulationē non aperiunt auditoribus. xj. q. iij. nō
solum.

Hypocritarū octo ve.

solum.veritatē.xliij.dist.sit rector.Orige.Omnes qui ma la conuersatione sua dant exēplum peccandi in populo: ⁊ qui faciunt iniuriam scandalizantes pusillos.Mat.xviij. claudere videntur ante homines regnum celorum. Et hoc peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime autem in doctoribus qui docent quod decet ꝫm iustitiā euangelij homines: non autē faciunt.j.q.j.non quales. que docent. Bene autem viuentes bene et docentes aperiūt ante homines regnū celorum.et dum ipsi intrant: alios prouocant introire. Sed multi non permittunt intrare in regnum celorum intrare volētes: quando sine ratione excōmunicāt quosdam propter aliquem zelum: et meliores ꝙ sunt ipsi. Et ipsi quidem non permittunt eos introire. Illi autem qui sobrij sunt mente: sua patientia tyrannidē ipsorum vincentes: ꝙuis vetiti/tamen intrant et hereditāt regnum. vide.xj.q.iij.§.de his inquam.cum.vij.c.seq. Sed et qui cum multa temeritate seipsos dederūt ad professionem docendi prius ꝙ discerent.lxj.dist.miserum. et iudaicas fabulas imitantes detrahunt eis qui in scripturis ea que sursum sunt requirunt: claudunt quantum ad se ante homines regnū celorum. Idemve ponitur Luce.xj.quod ponitur Mat.xxiij.vnde ibi sequitur. Et vobis legisperitis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non possunt.et ipsi vno.xxvj.q.vij.alligant. digito vestro nō tāgitis sarcinas.et precedit in prin.xj.c.Luce. Magister hec dicens etiam nobis contumelias facis. Beda. O misera conscientia: que audito dei verbo sibi contumeliā fieri putat: et cōmemorata pena perfidorum se semper intelligit esse damnandam. Optimū verbum contra religiosos nostri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in genere verbū contra se audire volunt in predicationibus ac si sint impeccabiles: et tamen christus publice plus contra phariseos et scribas ꝙ cōtra populum in suis predicationibus inuehebatur.vt patet Mat.xxiij.in.viij.ve. que in isto.§.expono.q: plus in hypocrisi offendebant et in alijs peccatis spiritualib⁹. sicut et hodie in religiosis et clericis contingit.xxiiij.q.vlti.transferūt. Testis est mihi conscientia et christus: et aliqua pars mundi/quantas tribulationes passus sum in religione: et postꝙ fui episcopus a religiosis et clericis frequentissime tangens eos generaliter predicationibus meis. Hypocrisis enim superbissima nullo modo vult tangi: quia incorrigibilis est: licet alios corrigat incorrecta.sed ve talibus. Prouerb.xv. Qui increpationes odit/morietur. Tales similes sunt diabolo incorrigibili. Eccli.xxj. Qui odit correctionem: vestigium est peccatoris.i.habet characterem bestie.i.diaboli. ⁊ adde.j.eo. §.ver.tertium. Theophilus. Erant autem alij legisperiti a phariseis.nam pharisei diuisi ab alijs videbantur. legis autem periti scribe erant et doctores legis questiones soluentes. Item Theophilus. Quoties doctor facit que docet: alleuiat fascem: tradens ad exemplum seipsum. quando vero nil agit eorum que dicit: tunc graues fasces vidētur eis qui doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore possunt portari. Greg. Tales quoqꝫ modo sunt plures iudices seueri peccātium/et debiles agoniste: intolerabiles legislatores et debiles portitores.xxvj.q.vij.alligant. nec appropinquare volentes nec palpare vite honestatē quā irremediabiliter exigūt a subiectis. ¶ Itē scōm ve Mat. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q̄ comeditis domos viduarum: orationes lōgas orātes. ꝓpter hoc amplius accipietis iudiciū. Chrys. Dn̄s scribas ⁊ phariseos de gula reprehēdit.et (qd̄ deterius est) qm̄ nō a diuitibus/sed a viduis accipiebāt vnde ventrē implerēt: ⁊ illarū inopiam cōterebāt quā releuare oportebat. glos.j. Qui vestra superstitione nihil intenditis: nisi vt predicta de subiecta plebe faciatis. Itē Chrys. Sexus aūt mulierum incautus est: q: nō oia que videt aut vidit: cū ratione cōsiderat. Mollis etiā est: q: de facili flectitur: vel de malo ad bonum: vel de bono ad malū. Uirilis aūt sexus ⁊ cautior et durior est: ꝓpterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime negotiantur: q: nec intelligere eorum simulationes pn̄t: et facile ad eorum dilectionē inclināntur religionis causa. Precipue tm̄ circa viduas negotiātur. primo quidē q: mulier nō facile decipitur habēs consiliariū virum: deinde de facultatibus suis nō facile aliquid dant: quū sint in potestate viri. Propterea ergo dn̄s dum iudaicos sacerdotes cōfundit: christianos monet ne viduis mulieribus amplius cōmorentur ꝙ ceteris: q: etsi voluntas mala nō fuerit: tm̄ suspitio mala est: et ab omni specie mala abstinere oportet. j. Thessa. vlti.ex. de vi.et hone.cleri.cū ab omni. Orationes longas ⁊c. Chrys. in homil. Quicūqꝫ enim malū facit: dignus est pena. sed qui a religione causam accipit malitie vel nequitie: grauiori est obnoxi⁹ pene. Propter hoc amplius accipietis iudiciū. Primū ꝓ eo ꝙ estis iniqui. Alterum pro eo ꝙ figmentū accipitis sanctitatis. Auaritiā em̄ vestrā religionis colore depingitis: et quasi prestatis diabolo arma dei: vt ametur iniquitas: dū pietas existimatur. ¶ Item Mar.xij.in fi.ibi. Qui deuorāt domos viduarū sub obtētu prolixe orationis: ij accipiūt prolixius iudiciū. vbi Beda. Non solū scribe ⁊ pharisei laudes ab hoibus/verum etiā pecunias querunt. Sunt enim qui se iustos simulantes a peccatorum suorum cōsciētia turbatis/quasi patroni pro eis in iudicio futuri/pecunias accipere nō dubitāt: et quum porrecta manus pauperi preces iuuare soleat: illi ob hoc maxime in noctibus pernoctāt vt pauperi nummum tollant. Ibi etiā Theophilus. Accedebant autē scribe ⁊ pharisei ad has mulieres que sine protectione viri manebant: quasi earū fierēt protectores: et simulatione orationis ⁊ habitu reuerentie ⁊ hypocrisi viduas decipiebāt: et sic deuorabant diuitū domos. Ij accipient prolixius iudicium.s.ꝙ ceteri iudeorum peccantiū. Idem Luc.xx.in fine. ibi. Qui deuorāt domos viduarū simulātes longam orationem. Chrys. Ingurgitātes etiā se viduarū paupertatē atterunt: non qualitercūqꝫ comedentes/sed deuorātes ⁊ ad prauitatē orationibus vtentes: qd̄ grauiori pene facit eos obnoxios. Sequitur ibi. Ij accipiēt damnationē maiorē. Theophilus. Quia nō solū mala faciūt: sed ⁊ orationes pretendunt: ⁊ virtutē faciunt prauitatis excusationē. viduas etiā depauperāt: quarū oportebat misereri. lxxxi. dist.c.penul.et vlti.lxxxvij.dist.c.j. ex. de foro cōpe.ex parte. His succedunt hodie religiosi maxime mēdicātes presertim viduas deuorantes: et cū ficta religione eas depauperantes: dū ob sui presentiā eas cogunt expendere. Beda. Uel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori dānatione plectūtur. ¶ Tertiū ve. Mat.xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui circūitis mare ⁊ aridam: vt faciatis vnum proselitū. et quū fuerit factus: facitis eū filium gehēne duplo ꝙ vos. Hilarius. Proseliti sunt ex gētibus in synagogam recepti. Itē Hiero. Scribe et pharisei totum lustrantes orbē id studij habebant de gentibus facere proselitū.i. aduenā circūcisum miscere populo dei. Hugu. Proselitus.i. aduena circūcisus qui miscebatur populo dei.a pro quod est procul.et salio: quasi procul saliēs a populo in populū. Chrys. Nō aūt propter miam volentes cū saluare quē docebāt: sed aut propter auaritiā vt additis in synagoga iudeis sacrificiorum adderetur oblatio: aut propter vanam gloriā: aut propter bona eorū. Qui enim seipsum mergit in gurgitē peccatorū: quomodo alterū de peris velit eripere? Nunquid magis misericors pōt aliquis alteri esse ꝙ sibi? de peni.dist.iij.q vult. Ex ipsius ergo actibus ostēditur qui ꝓpter deū aliquem vult cōuertere/aut propter vanitatē. ¶ Itē Grego.xxj.mora. Qui vocantur hypocrite: ꝙuis peruersa semꝑ operētur: loqui tm̄ recta non desinunt. bene loquēdo quidē in fide vel cōuersatione filios pariunt: sed eos bene viuendo nutrire nō pn̄t. Quāto em̄ se libentius terrenis actibus inserūt: tāto negligentius eos quos generant agere terrena ꝑmittūt. Et q: obduratis cordib⁹ viuūt: ipsos etiā quos generāt filios nulla pietate debite amoris agnoscūt. vnde ⁊ hic de hypocritis dicitur. Et quū fuerit factus: facitis eū filiū gehenne du

plo q̄ vos. Augu. Quia eoꝝ mores imitatur. Filius ergo gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ se in deū cōuertē do: sed eoꝝ sectam sectando. Propterea aūt duplo q̄ illi: q: hoc negligebat implere qḋ ꝓpria volūtate susceperat: nō ex iudeis natus/ sed spōte. xxij.q.iiij. p̄sens. iudeus factus. Hiero. Uel quia qui dū esset gētilis simpliciter errabat: ⁊ erat semel filius gehēne: videns magistroꝝ vitia/ et intelligēs destruere eos opere qḋ verbo docebāt: reuertitur ad vomitū suū. Prouer. xxvj. ij. Pet. ij. de peni. dist. iij. sunt qui dicūt. et gētilis factus quasi p̄uaricator: vel apostata. de pe. dist. ij. penā. xij.q.j. scimus. maiori pena dignus erat. Chry. Quum eīn virtuosus fuerit magister: discipulus imitatur. xxiiij.q.j. cū beatissimus. Quū aūt fuerit malus: superexcedit filius malū magistri addēs malo suo. xx. q.iij. p̄diuis. xij.q.j.c.j. Filius aūt vocaꝭ gehenne: quō filius. ij. Thessa. ij. perditionis: et filius hui⁹ seculi. Luc. xvj. Unusquisq̄ eīn cuius opera facit eius filius appellatur. Jo. viij. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. itē vt christus ait. Sic hodie inter religiosos quosdā cōmuniter fit. Circūeūt ciuitates ⁊ loca: vt faciant vnū nouitiū: maxime mēdicantes. et quū fuerit factus p̄fessus: peior est illis qui eū receperunt: eoꝝ vitia imitādo ⁊ sua addēdo: q: in isto tēpore hypocritali ordines de die in diē amplius relaxātur: et qui in sordibus sunt: sordescant adhuc. Apoc. vlti. Qui in sordibus est: sordescat adhuc. xlvij. dist. quātū libet. Quāta erit pena decipientiū maxime religiosoꝝ mendicantiū. contra quos ex de regu. is qui. ⁊ c. nō solū. lib. vj. hoīes mūdi maxime pueros ⁊ adolescētes faciendo eos p̄mittere regulā quā nō seruant/ ⁊ quā eis nō exponūt eis laqueū mīdētes/ et p̄uaricatores eos facerēt: deus nouit. xxvij.q.j. viduis. Nec eīn ad eoꝝ salutē intendūt recipientes quidā: q eos negligūt ⁊ nō corrigūt: s; ad suū questū ⁊ augēdū numerū/ sed nō meritum: q: faciūt eos relinquere ordini qḋ habēt: vel emere libros quos derelinquāt ordini: nihil dātes pauperibus fm regulā beati Francisci euangelicā. cōtra tales vide. xx.q.iij.c. vlti. vt ad literā impleatur Esa. ix. ad p̄in. Multiplicasti gentem et magnificasti letitiam/ et gloriā mundi recipiēdo filios magnoꝝ ⁊ diuitū huius mūdi. Immo per maiores eoꝝ retrahūtur ab obseruātia regulari quā dn̄o p̄miserūt: ne eos in vita excedāt: ⁊ eorum vita per cōsequens cōdēnetur. et tales singulares et sarrabaitas ⁊ beguinos appellant: maxime fratres minores vocātes singulares sue regule zelatores: ⁊ ab eoꝝ carnali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat. xxiij. Ue vobis duces ceci: qui dicitis: quicūq; iurauerit per templū nihil est. quicūq; aūt iurauerit in auro tēpli debitor est ⁊ c. Chryso. Templū quidē ad gloriā dei pertinet: et ad hoīm spiritualē salutē. aurū aūt templi etsi ad gloriā dei p̄tineat. xij. q.ij. aurū. tn̄ magis ad delectationē hoīm et ad vtilitatem sacerdotū offertur. Judei aūt aurū quo ipsi delectabātur q: erāt auari. Luc. xvj. aurū auentes. i. cupientes. j.q.j. §. et his. et dona quibus ipsi pascebātur/ sanctiora esse dicebāt q̄ ipsum tēplū: vt homines p̄mptiores facerent ad offerēdū dona q̄ ad p̄ces fundēdas in tēplo. vnde cōsequēter rep̄hendit eos dn̄s dicens ibi. Stulti et ceci: quid eīn maius est aurū an templum qḋ sanctificat aurū? Sic ⁊ hodie multi religiosoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant muros ecclesiarū: quasi ad quādā deuotionē: sed poti⁹ ad eoꝝ questum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales ecclesias potius respiciunt ad curiositatē ecclesie q̄ deuotionē ⁊ orationē eleuātes tota die oculos cordis et corporis ad aurū ⁊ picturas potius q̄ ad deū. Ambro. Aurū sacramenta nō querūt: nec auro placēt que auro nō emūtur. ornatus sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est. xij.q.ij. aurum. Hiero. Marmora nitēt auro: ⁊ ministroꝝ christi nulla est electio. Maius numē credūt hoīes bestiales esse in reliquijs deauratis ⁊ deargētatis: et ideo ibi plus offerūt: et p̄pter oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religiosi ostēdūt: et sic religiosi quidam amplius q̄ clerici seculares subtili ingenio a barbaria. i. laicis aurum extorquēt. ff. de cōmer⸗

cijs. l. ij. xxiij.q.v. dixit. et notatur. xlij. dist. in mādatis. Deaurata imago aurū trahit. fm Bernar. Adde hic fm eum qḋ no. s. in prima parte. §. in primo quidē. ver. item de dono ecclesie. in ar. lxi. Et qḋ no. s. eo. §. species supbie. ver. si dicāt. in additione que incipit/ Multi. in ar. lxvi. Itē ibi Chry. sc; in Mattheo. Multi nūc christiani sic insipientes intelligūt. ecce eīn si aliqua causa fuerit: modicū videtur facere qui iurat per deum: qui aūt iurat per euāgeliū: maius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendum est/ Scripture ꝓpter deū scripte sunt: nō deus ꝓpter scripturas. maior ergo est deus qui sanctificat euāgelium/ q̄ euāgelium qḋ sanctificatur ab eo. de hoc. xxij.q.j. si aliqua. vbi no. q̄ magis est obligatus quantū ad ecclesiā qui solēniter iurat per euangeliū: q̄ qui sine solennitate iurat per deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat. xxiij. est/ Ue vobis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et anethū et cyminū: et relinquitis que grauiora sunt legis: miam/ et iudiciū/ et fidē. Et hoc oportuit facere ⁊ illa non omittere. Duces. Luc. xj. xxxvij. dist. §. vt itaq; ceci excolātes culicem: camelum aūt glutiētes. Hiero. Ex hoc capitulo arguit eos auaritie q̄ studiose etiam viliū olerum decimas exigāt: ⁊ iudiciū. ex de ver. signi. forus. in disceptatione negotioꝝ/ misericordiā q; in pauperes. lxxxvj. dist. nō satis. et fidem. Mat. xv. Luc. vij. in deum/ que magna sunt p̄termittāt. Chry. Uel quia sacerdotes auaritia pleni. Luc. xvj. ex de deci. c. j. si quis decimā alicuius rei vel minime nō obtulisset: corripiebant eū quasi magnū crimen fecisset: si quis aūt alterū ledebat: aut in deum peccabat: nō curabāt eū corripere. vide qḋ legitur et no. xxiij. q. iiij. si is. in glo. Immo de lucro quidē suo solliciti: de gloria autem dei et salute animarū hominū negligenten. Queritur ast na: nō anima. Bernar. seruare aūt iustitiā et facere miam: et habere fidē p̄pter suā gloriā deus mādauit. Decimas aūt offerre p̄pter vtilitatē sacerdotū: vt sacerdotes quidem populo in spūalibus obsequantur: populi aūt in carnalibus sacerdotibus subministrēt. j. Cor. ix. xiij.q.j. §. his itaq;. ex de censi. cū apostolus. Sic et modo fit: q: omnes de honore suo sunt soliciti: de honore aūt dei nullus. Portiones aūt suas vigilanter defendūt: sed circa obsequium ecclesie curam impendere nō attendūt. Si populus decimas nō obtulerit: murmurāt oēs. si peccantē populum viderint: nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarū ⁊ phariseoꝝ ad quos loquebatur/ quidam populares erāt: nō est incōgruum vt aliam expositionē faciamus p̄pter eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas: recte decimare debet: ⁊ q̄ dat. Scribe ergo et pharisei minimarum quidem rerū decimas offerebāt ostēdēde religionis gratia. in iudicijs aūt erant iniusti. in fratribus sine misericordia. in veritate increduli. hucusq; Chry. Itē Remigius. Ostendit quippe dn̄s his verbis quomodo oia p̄cepta legis tā maxima q̄ minima sunt implenda. Redarguūtur aūt qui elemosynas de fructibus terre faciūt: putātes se minime posse peccare. quibus nihil p̄sunt elemosyne: nisi a peccatis studeāt cessare. de peni. dist. iij. sane cauendum est. Hilarius. Et q: minus piaculi esset decimationem oleris q̄ beneuolētie officiū p̄terire: irridet eos cōsequenter dn̄s dicēs/ Duces ceci excolantes culicē camelum aūt glutientes. Hiero. Camelum puto esse magnitudinē p̄ceptoꝝ/ iudicium/ misericordiā/ et fidē. Culicē: decimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū viliun. Hec autē p̄cepta dei que magna sunt/ deuoramus atq; negligimus: et operationē religionis in paruis que lucrū habent cū diligentia demōstramus. Archytas tarentinus. Leges sunt sicut tele aranearum: que grādia volatilia transmittūt: et muscas retinent. Orige. Uel excolantes culicem. i. expellentes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelum autē glutientes. i. cōmittentes maxima delicta: que nominauit camelos: animalia videl; tortuosa ⁊ grandia. Scribe autē moraliter sunt qui amplius nihil estimant in scripturis q̄ simplex sermo demonstrat.

Pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos: ⁊ diuidunt se a ceteris: dicentes. Noli mihi appropinquare qm̄ mundus sum.xlv.dist. recedite.xxiij.q.iiij.ecce. Esa.lxv. Menta autem et anethum et cyminum ciboꝝ conditure sunt: nō principales cibi. Sic in conuersatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium/misericordia/et fides. Alia sunt quasi condiētia actus nostros et suauiores eos facientia: vt abstinētia/risus/ieiuniū/silentio gemitū/et huiusmodi. Quomodo autē nō existimātur ceci: qui nō vident: quoniā nihil prodest cautum esse dispēsatorem in rebus minimis: quum principalia negligūtur. Hos ergo sermo presens cōfundit: non quidē leuia prohibens obseruare: sed principalia precipiēs cautius custodire. Adde qđ scripsi.s.in prima parte in.§. nūc querendum est.j.ver.j.super tex.decimantes mentam ⁊c.in ar.lxix. Sic quidam clerici nostri tēporis et religiosoꝝ plurimi de constitutionibus suis et ordinis faciunt sibi conscientiam: nō de preceptis dei et regule quam vouerūt. Si omittāt versum vel dictionem in officio: vel aliquātulum irascantur: vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplā tonsuram nō portent: vel parū amplius dormiāt ꝙ debeant: vel bini nō vadāt: vel missam sepe non dicāt: vel carnis titillationes habeant: vel raptim indecēter videant: vel bene in choro non legant: vel de similibus venialibus ⁊ cerimonialibus nō obseruatis faciunt sibi magnam conscientiam: et de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia vel rebellione ad prelatum/de suspecta familiaritate mulierum vel alia maxime sanctimonialiū/de pecunia quam habent quantam habere possunt/de ambiendo et procurando honorē/de trāsgressione cōtinua paupertatis in libris et tunicis ⁊ eleemosynis ⁊ aliis supellectilib⁹/de partialitate/de diffamatione/de odio fraterno/et similib⁹ criminalibus cōscientiam tales cōmuniter raro habēt: et rarius cū ea dimittendi proposito cōfitētur. sicut tetigi.s. in isto ar.in.§. aliud.ver.in nullo. Similes vsurario nolenti spuere in ecclesia: et sibi de hoc et non de vsuris consciētiā facienti. Tales vero decimant mentā et anethum.i.de venialibus sibi faciunt conscientiā: non de mortalibus: ⁊ legis grauia cōmittentes camelos glutiunt: et colantes culicem de minimis confitētur. Talium religiosoꝝ ⁊ clericorum vere phariseoꝝ et hypocritarum iustitia est habitum suū portare: tonsuram magnā habere: exteriores obseruātias custodire: sacramenta dare: predicare verbaliter: recitare vocaliter: cōfessiones maxime questuosas audire: cōsilia animarū dare: alios pacificare: sed in his ⁊ similibus que sunt querere. Phil.ij.viij.q.j.sunt in ecclesia. Sꝫ quid valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tōsura sine paupertate? silentium oris sine quiete cordis? Bernar. Manet tōsura/vestis: necdum mutata est vita. Ieiunioꝝ regula custoditur: statutis psallitur horis: sed cor eorum longe est a me. dicit dn̄s Esa.xxix. Mat.xv. ¶ Sextū ve Mat.xxiij. cōtra hypocritas est. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite: qui mūdatis quod deforis est calicis ⁊ paropsidis: intus autē pleni estis rapina et immūditia. Hierony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis ⁊ mendacij: ꝙ aliud ostendant hominibus foris: aliud domi agant. Foris ostēdebāt hominibus sanctitatē: intus autē pleni erāt immunditia. Vel hoc dicit ꝯm Chrys. q: iudei quoties ingressuri erant templū: aut sacrificia oblaturi p dies festos seipsos et vestimēta sua ⁊ vtēsilia lauabāt: ⁊ a peccatis nemo seipm̄ purgabat: quū deus neq; mūditiā corporis laudet: neq; sordes cōdēnet. Pone tn̄ ꝙ deus horret sordes corporꝫ ⁊ vasoꝝ: que necesse est vt ipso vsu sordidentur: quāto magis sordes cōsciētie horret: quā si volumus/semper mundam seruamus? Pharisee cece mūda prius qđ intus est calicis ⁊ paropsidis: vt fiat qđ deforis est/mūdū. Chryso. Nō aūt hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sꝫ de intelligibili. qui si nūꝙ̄ tetigerit aquā: mūdus potest esse apud deum. si aūt peccauerit et tota aqua pelagi/quia talis aqua foris lauat: lachrymarū intra. Mat.vj.ibi. Faciē tuam.i.cōscientiā tuam laua. de hac Esa.j. Lauamini: mūdi estote ⁊c. se lauauerit: sordidus est ⁊ miser apud deum. Orige. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: nō apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foris sunt mundat: et que videātur curat: cor aūt et conscientiā negligit. Qui aūt studet ea que intus sunt.i.cogitationes mūdare: cōsequens est vt etiā ea que foris sunt faciat mūda. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibū. Omnis ergo sermo per quē potamur spūaliter: vel ois narratio per quā nutrimur: vasa sunt potus ⁊ cibi. Qui ergo studet cōpositū proferre sermonē/cōtra sermones dialecticos et politos et subtiles Parisienses se nō alios predicātes. xliij.dist.§.si. magis ꝙ salutari sensu repletū.ij.q.vij. secuti. in si.de pe. dist.ij.si em̄. vltra.v.colū.ver.loquūtur. calix eius foris mundatus est: intus aūt sordibus vanitatis repletus. Similiter idē Luce.xj.ibi. Nūc vos pharisei qđ deforis est calicis ⁊ catini mūdatis: qđ aūt intus est vestrū/plenū est rapina ⁊ iniquitate. vbi Cyrillus. Sumit dn̄s p exemplo calicē et catinū: ostendēs ꝙ mundos ⁊ lotos decet esse inuicem ministrātes.lxxxj.dist.oportet.deo: non solum a spurcitia corporali: immo ⁊ ab ea que latet intrinsecus penes mentē: sicut etiā aliquid vasoꝝ quibus seruitur in mensa/bonū est intrinsecus ⁊ extrinsecus carere contagijs. Stulte: nōne qui fecit quod deforis est: etiā id qđ deintus est fecit? Beda.q.d. Qui vtrāq; hominis naturā fecit: vtramq; mundari desiderat. Et hoc est contra Manicheos: qui animā tantum a deo/carnem vero putāt a diabolo creatam.xxiiij.q.iij. quidā.ver.manichei. Hoc etiā est contra illos qui corporalia peccata fornicationē.s. ⁊ furtū et cetera talia quasi grauissima detestantur: spūalia vero que non minus dānat apostolus Ephes.v. Gala.vj. vt leuia contemnūt. hoc recte religiosos quosdam nostri temporis hypocritas tangit: qui nō videntur habere consciētiam de aliquo peccato spirituali: vt superbia/inuidia/malitia/hypocrisi/⁊ similibus: dūmodo caueāt a peccato carnis: q: quasi nec alia peccata in ordinibus puniātur. Dicebat quidam. In ordine punitur peccatū baltheis/non anime: hominis/non demonis. Si fratres spirituales essent vt debent: magis punirēt peccata spiritualia ꝙ carnalia: quia magis in eis offendunt. Est etiam illud sextū ve contra eos: q: domos suas tenent mundas ⁊ tunicas suas et pannos et peropsides et cyphos: ⁊ manus satis lauāt. de mundities autē consciētie parum curāt. Altaria lapidea tenent ornata. cor vero vbi deo sacrificatur.ps.l. Sacrificiū deo spiritus contribulatus.de peni.dist.ij.si enim.immundum. Cōpositos et subtiles et concatenatos ⁊ rhetoricos predicāt sermones: nō salutaribus sensibus repletos: admirationē non edificationē facientes. Omnia cōmuniter faciūt vt gloriā et lucrum aucupētur: humanā nō dei gloriam querentes. cōtra illud Jo.viij. Ego gloriam meā nō quero. vide.s.eo.ver.similiter.cū additione. ¶ Septimū ve Mat.xxiij. ⁊ Luc.xj. cōtra hypocritas religiosos quosdam maxime et clericos est. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis: que parent a foris hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuoꝝ et omni spurcitia. Chryso.super Mat. Merito iustorum corpora tēpla.j.Coꝝ.vj. dicuntur. quia aīa in corpore iusti dominatur: sicut deus in templo. vel q: ipse de⁹ in cordibus habitat iustis. Hiero. Verū christi tēplū anima credentis est. Illam exorna. illam vesti. in illa offer donaria. Corpora autē dicuntur mortuoꝝ sepulcra: quia anima mortua est in corpore peccatoris. Nec enim. Apoca.iij. nomen habes. et est de peni.dist.j.§.hoc idem.ver. resuscitatus. viuens putanda est que nihil viuum aut spirituale agit in corpore. Hiero. Sepulcra autem forinsecus leuigata sunt calce et ornata marmoribus in auro coloribusq; distinctis: intus aūt plena sunt ossibus mortuoꝝ. Sic autē ⁊ peruersi magistri qui alia docent ⁊ alia faciunt: munditiā habitu vestis et verboꝝ humilitatem demonstrant. intus aūt pleni sunt omni spurcitia ⁊ auaritia ⁊ libidine. Et hoc

manifeste exprimit inferēs/Sic ⁊ vos afo:is quidem pare
tis hoībus iusti: intus aūt pleni estis hypocrisi ⁊ iniquitas
te. Orige. Omnis em̄ iustitia simulata mo:tua iustitia est
que ꝓpter deū nō fit: magis aūt neq̄ iustitia est: sicut mo:
tuus homo non est homo. ex̄ de cele. miss. in quadā. et sicut
mimi qui ꝑsonas suscipiūt alio:ꝝ: ⁊ nō sunt ipsi quos simu
lāt. Tanta ergo sunt ossa in eis immūditie: quāta bona si
mulata et malo effectu. Videnť aūt fo:is. Dauid ps̄. lxxx.
et Jo. x. Ego dixi dij estis. iusti co:am hoībus: nō eis quos
scriptura deos appellat: sȝ corā eis qui sicut homines. ps̄.
lxxx. Vos aūt sicut hoīes mo:iemini: peccato:es mo:iun
tur. Grego. Ante vero districtū iudicē excusationē ideo de
igno:ātia habere in peccatis nō pn̄t: q: dū ante oculos ho
minū oēm modū sanctitatis ostēdūt: ipsi sibi sunt testimo
nio: q: bene viuere nō igno:ant. ¶ Octauū ve hypocrita
rū Mat. xxiij. ⁊ Luc. xi. est/ Ve vobis scribe ⁊ pharisei hy
pocrite: qui edificatis sepulcra p:ophetarū: ⁊ o:natis mo
numēta iusto:ꝝ ⁊c. Ch:ys. Quia dicebāt apud se/Si bene
fecerimus pauperibus: nō multi vidēt: ⁊ ꝓ tēpo:e vident.
melius ergo edificia faciamus que oēs aspiciāt nō solū in
hoc tēpo:e sed etiā in posterū. O insipiens homo: quid ti
bi prodest post mo:tē ista memo:ia: si vbi es to:queris: et
vbi non es laudaris. Dū aūt iudeos castigat dn̄s: ch:istia
nos docet. Nā si ad illos solū dixisset: hec dicta fuissent tā
tum: nō etiā scripta: nūc aūt dicta sunt propter illos: ⁊ scri
pta ꝓpter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edifi
cia sancta: additamētum est bonis. si autē sine alijs bonis
operibus: passio est glo:ie secularis. Nō em̄ gaudēt marty
res quādo ex illis pecunijs hono:ātur in quib⁹ pauperes
plo:āt. Semper etiā iudei p:eterito:ꝝ sancto:ꝝ culto:es fue
rūt: et p:esentiū cōtempto:es: magis aūt ⁊ persecuto:es.
Nō em̄ sustinētes increpationes p:ophetarū suo:ꝝ. xxiij. q.
iiij. c. j. ⁊ c. recedite. persequebātur eos et occidebāt. Post
ea vero nascētes filij intelligebāt culpas patrum suo:ꝝ: et
ideo quasi de mo:te innocentiū p:ophetarū dolētes/ edi
ficabāt memo:ias eo:ꝝ. ⁊ ipsi tn̄ similiter ꝑsequebanť ⁊ in
terficiebant. Mat. xxiij. ibi. Hierusalē/Hierusalē que occi
dis ꝓphetas. suos ꝓphetas increpātes eos p:opter pctā
sua. Similiter et ad literā in o:dinibus hodie mendicātiū
maxime et p:esertim in o:dine fratrū mino:ꝝ post mo:tem
sancto:ꝝ fratrum spiritualiū ita fit q̄ ipsi idem et post eos
alij ingredientes o:dinē edificant monumēta illo:ꝝ sancto
rū fratrū: ⁊ post mo:tē eo:ꝝ sanctos eos dicūt pro lucro eo
rum: quos in vita fuerunt verbaliter ⁊ co:po:aliter aliqui
persecuti. Et succedētes alij fratres qui intelligūt culpas
fratrū mo:tuo:ꝝ qui sanctos fratres persecuti sunt: ipi idē
qđ plāgūt/agūt. de peni. di. iij. irriso:. c. penitētes. c. qui ba
prizātur. in patrū suo:ꝝ vitiū succedētes: ⁊ sanctos fratres
viuētes ꝑtinaciter persequētes. arg. j. q. j. cito. et ex̄ de iudi.
q: Gu. q: eo:ꝝ vitia vita plus q̄ verbo rep:ehēdūt: ⁊ regu
le p:euaricationē. dicētes hodie isti tales pharisei religio
si hypocrite q̄ illi pharisei quibus ipsi succedunt in vitio.
Sap. ij. dixerūt impij ad semetipsos nō recte cogitantes.
Circūueniamus virū iustū: q: inutilis est nobis: ⁊ contra
rius operibus nostris: et improperat nobis pctā legis: et
diffamat in nobis peccata disciplinę. Quod scribo exper
tus sum in meipso. Sed nec mirū quia Hismael persequi
tur Isaac. Gal. iiij. xxxij. q. iiij recurrat. et carnalis spiritua
lem. xxiij. q. iiij. qui sm̄ carnem.

¶ Articulus. lxix.

Religiosos plurimū infestat inuidia.

Aliud vitiū quo:ū
dam religioso:ꝝ istius tempo:is infelici
cis peculiari⁹ q̄ alijs hoībus est inuidia
cōtabescēs. Inuidēt em̄ sibiīnuicem: ⁊ ex
hoc se mutuo persequuntur: ⁊ sibi detra
hunt: ⁊ se diffamant: nec ex hoc cōmunicant sibi speciales
scripturas/sermones/⁊ cōmētaria quū charitas non que
rat que sua sunt. j. Co:. xiij. viij. q. j. sunt in ecclesia. Nec lau
dat vnus bonū alterius; nec sibi in co:de cōplacet; nec ex
hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: sed
potius tristatur et pallet cōtra charitatē que non gaudet
sup iniquitate: cōgaudet aūt veritati. j. Co:. xiij. Bona in
partē malā interp:etātur: et dubia in peio:ē. cōtra id qđ le
gitur ⁊ no. ex̄ de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vn⁹ de
alio: totū credit. cōtra id. lxxxvj. di. si quid. Nūq̄ bene actū
vel dictū per aliū simpliciter confitetur: sed aut tacet quū
audit bonū sui fratris: ne malus teneať: aut negat: aut le
uigat: aut male interp:etať: vt dixi. aut iūgit illi laudi ali
quod malū illius verū vel falsum: vt diluat illud bonum.
Est aūt sm̄ Augu. inuidia dolo: aliene felicitatis. ⁊ est sm̄
eum filia superbie. vnde dicit Tolle matrem: nō erit filia.
¶ B Est aūt hoc peccatū in spiritūsanctū: cui attribui
tur bonitas. q: istud est pctm̄ malitie: qđ vix purgatur nec
remittiť. Mat. xij. et legiť ⁊ no. xxv. dist. qualis. ⁊ de pe. di.
j. §. qđ aūt. ibi. Est pctm̄ ad mo:tē ⁊c. in glos. vnde alibi. et
in glos. magna que incipit/peccatū in spiritū ⁊c. Hierony.
Qui manifesta intelligēs opera dei/quū dei virtutē nega
re nō possit: eadē calūniatur stimulatus inuidia: et ch:istū
dei verbū. Jo. j. xxxv. q. x. fraternitatis. ⁊ opera spiritussan
cti dicit esse beelzebub. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. Isti nō remitte
tur in hoc seculo nec in futuro. Inuidia de directo opposi
ta est charitati. j. ad Co:. xiij. Charitas nō emulatur: q: eā
nō cōtristat felicitas aliena: sȝ alterius bonū amat vt suū.
ps̄. cxviij. Particeps sum ego omniū timētium te. Augu.
Tolle inuidiā: et tuū est bonū qđ habeo. ps̄. cxviij. Qui ti
mēt te: videbūt me: et letabūtur. vbi dicit Amb:o. Est insi
tum bonis vt virtutes in alijs amēt. qđ quante virtutis et
meriti sit: Grego. ostēdit quū ait. Nostra sunt que amam⁹
in alijs: ⁊ amantiū fiūt que amātur in nobis. Hinc pēsent
inuidi quāte virtutis est charitas: que alieni labo:is ope
ra nr̄a sine labo:e facit. Dixit quidā frater fratri Egidio so
cio beati Francisci. P:opheta Hiere. ix. dicit. Omnis ami
cus fraudulēter incedit. Cui rn̄dit Egidius. Ideo nō tibi
sum fraudulētus: q: bonū tuū nō facio meū. quanto enim
amplius bonū tuū facerē meū: tāto minus essem fraudu
lentus. quāto em̄ quis de bono ꝓximi amplius erit letus:
tāto magis erit particeps inde. Et quāto quis de vitio ali
cuius gauisus fuerit: tanto magis erit inde particeps. Si
ergo vis esse particeps omni bono: gaudeas de bono om
niū. Bonū ergo alio:ꝝ facis tuū: si tibi placet. et malū alie
num facis tuā custodiā ⁊ tuū bonū: si tibi displicet. Hec est
ergo via salutis/vt sis letus de bono ꝓximi: ⁊ dolēs de ma
lo: ⁊ credas bonū de alijs: et de te malū: et hono:es alios
et te despicias. Charitas virtus est excellētissima. de peni.
dist. ij. charitas. ij. ⁊ §. opponiť. Inuidia sibi opposita ne
quitia pessima. vnde ⁊ diciť fera pessima Gen. xxxvij. Per
inuidiā em̄ fratres vēdiderūt ⁊ tribulauerunt Joseph. q:
oderāt eū eo q̄ plus amareť a patre: q: p:estātio: ⁊ sapiē
tio: eis erat. vn̄ nec poterant ei loqui pacifice. Gen. xxxvij.
Sic ⁊ Cayn ex inuidia odit Abel ⁊ interfecit. j. Jo. iij. Cayn
ex maligno erat: ⁊ occidit fratrē suū. et propter quid occi
dit eū? q: opera eius maligna erant: fratris aūt iusta. ij. q.
vij. in grauibus. xliij. q. v. scriptum. Gen. iiij. Jude. ij. Ve il
lis qui in viā Cayn abierūt. Hoc vitiū est ignis q̄ in agris
gratiarū accēditur. Nullum scelus abho:ret: nō parcit no
centi nec innocēti. Ex inuidia diabolus p:imos parentes
innocētes peremit. sm̄ Aug. Sap. ij. de peni. di. ij. §. roma
nos. c. p:inceps. Et fratres Joseph innocentem. Et Cayn
Abel innocētem vt dictum est. de peni. dist. j. §. ex his. ver.
Cayn. et Saul Dauid. j. Reg. xviij. ⁊ ij. q. vij. §. item obijci
tur. ver. saul. Et iudei ch:istū. Mat. xxvij. ibi. Sciebat em̄
q̄ per inuidiā tradidissent eum. Hoc p:op:iū vitiū diabo
li est. Sap. ij. in fi. Inuidia autē diaboli mo:s introiuit in
o:bē terrarū. Imitātur aūt illum qui sunt ex parte illius.
xxiij. q. iiij. q̄ magnum. xix. dist. secundum. Demones inui
di sunt sicut d:acones veneno pleni qui homines ꝑsequū
tur. Job. xxx. Frater fui d:aconum. Hi similes Heli qui nō
poterat videre lucernam donec extingueretur. j. Regū. iij.
Grego. Inuidi ꝑpendere debēt quante sint cecitatis qui

alieno pfectu deficiūt: aliena leticia cōtabescūt. Poeta.
Inuidus alterius rebus marcescit opimis.
Inuidus inuidia corroditur intus et extra.
Iustius inuidia nihil est: que protinus ipsum
Authorem rodit excruciatq; suum.
Inuidus moritur de bono odore: sicut bufones venenati de odore vinee florentis. sicut dicitur de Juda murmurante de vnguēto odorifero Magdalene. Jo.xij. Inuidi alienum profectū reputāt suū dānū. vnde Judei inuidi dicūt Joā.xij. Uidetis quia nihil pficimus. ecce mundus totus post eū vadit. Paruulū occidit inuidia. Job.v. Ois inuidus inquātū vilis minor est illo cui inuidet. Miser est inuidus: et sola sibi miseria placet. Unde dicit. Sola miseria caret inuidia. Seneca. Utinā inuidi in oibus locis oculos et aures haberēt: vt de oim profectibus torquerent. Idē. Quāta sunt feliciū hominū gaudia: tāti sunt gemitus inuidoꝝ. Putredo ossium inuidia. Prouer.xiiij. Legitur de quodā rege qui cōcessit cuidam inuido et cuidā auaro munus qđ peterēt: ita ꝙ donū illius qui posterius peteret duplicaretur. Quumq; differētibus ipsis petere, rex iussisset inuido vt prior peteret: petijt vt erueret sibi vnus oculus: volēs ꝙ proximo eruerētur ambo. noluit enim petere aliquod bonū: ne proximus acciperet duplicatū. Aufert aūt hominū inuidia societatē bonoꝝ ecclesie. ps.cxviij. Particeps ego sum oim timentium te. Aufert proximū de cuius psperitate dolet: et cuius esset particeps si gauderet. Hugo de sancto victore. Supbia aufert mihi deū: inuidia primū: ira meipsum. Aufert etiā sapiētiam. Sap.vj. Neq; cū inuidia tabescente iter habebo. et Sap.vij. Quam sine fictione didici: sine inuidia cōmunico. Inuidia demonium est meridianum: q: vexat hominē in die. i. in cōsideratione prosperitatis aliene. Job.v. Per diē patiē tenebras. Grego. Mens inuidi quū de alieno bono affligit: quasi de radio lucis obscuratur. vnde Gen.xxxvij. Somniū Joseph qđ erat psperitatis indiciū: inuidie et odij fomitē ministrauit. Itē est demoniū tacitū: q: in occulto detrahit. Eccle.x. Si mordeat serpēs in silentio: nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Itē lente vexat et nō cū ipetu. vñ cōparat Ethne. i. inferno, que seipsam cōsumit lente. Unde quidam.
Non aliud nisi se valet ardens Ethna cremare.
Sic se non alios inuidus igne coquit. Poeta.
Liuor iners vitium mores non surgit in altos.
Item Jo.cassi. in collatione piamonis. Sciendū est inuidie morbū difficilius ad medelā ꝙ cetera vitia peruenire. Nā eum quē semel veneni sui peste corruperit: pene dixerim carere remedio. Ipsa nāq; est lues de qua dicit Hiere. viij. Ecce ego mittā vobis serpētes regulos quibus nō est incantatio: et mordebūt vos. Sicut eñ ille lucifer q prius eiusdē mali peste corruptus est: et post eū Cayn nec medelam penitētie nec fomētū vllius curationis admisit: ita et q qui iisdem se percutiēdos morsibus tradiderunt: omnē opem sancti incantatoris excludūt: q: quū vtiq; nō culpa eoꝝ quibus inuidēt, sed psperitate cruciētur: erubescētes ipsam prodere veritatē extrinsecus sibi quasdā superfluas et ineptas causas offensionis inquirūt: quoꝝ q: omnimo de false sunt vana curatio est: quū illud mortiferū virus qđ nō vult prodere, lateat in medullis. Nam vsq; adeo incurabilis est ista pernicies: vt blādimētis exasperetur: inflectur obsequijs: muneribus irritetur: q: nihil sustinet zelus, vt ait Salomon Prouerb.vj. in fi. per alia verba. Quāto eñ amplius alius aut humilitatis subiectione aut patientie virtute aut munificētie laude profecerit: tāto inuidus maioribus inuidie stimulis incitat: qui non nisi ruinā aut mortem eius cui inuidet concupiscit. sicut in fratribus Joseph apparet. Gen.xxxvij. Cūctis ergo vitijs pniciosiorē atq; ad purgandū difficiliorem esse cōstat inuidiam: quia ipsis remedijs quibus reliqua extinguuntur, accenditur. Nam, verbi gratia, qui damnum sibi illatum dolet: largitatis compēsatione curatur. Qui de illata indignatur iniuria: humili satisfactione placat. Quid illi facies qui hoc ipso magis ꝙ te humiliorem ac benigniorem sentit, offenditur? Quis autem est qui se vt satisfaciat inuidenti: a bonis corruere, aut a prosperis alienari, aut calamitate aliqua optet inuolui? Inuidus autem non aduersus hoiem sed plane aduersus deū blasphemus extollitur: qui in fratre nihil aliud nisi bonum meritum carpens, nō hominis culpam: sed dei tantū iudicia reprehendit. Hec ergo est illa sursum germinans amaritudinis radix: que se erigens ad superna in contumeliam ipsius qui bona homini confert tendit authoris. Imploremus ergo diuinū auxiliū ne isto suo visu et morsu nos interimat basilisc⁹. hucusq; Piamon. Ista inuidia est oculus nequā. de q Mat.xx. An oculus tuus nequā est: q: ego bonus sum? Remigi⁹. Judei malum habebant oculum: quia de salute gentiū dolebāt. Nō simus inuicem inuidētes. Gala.vj. vbi Augu. Quum per commune vitium antiqui hostis virus humano cordi infundatur: in zelo inuidie tota viscera serpens concutit: et in hac imprimēda malitia quasi pestē vomit. Ex hoc patet ꝙ hoc vitium venenatissimum est atq; pestiferum. vnde Sap.iiij. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Fascinatio (sicut ait cantor Parisiensis) est vstio radij visibilis procedentis ex corde inuidentis, et infantem quem respicit ad nauseam cogentis vt cibum retinere nō possit. Unde inuidus grece fascinator dicitur. Ibidem dicit Cyprianus. Iste zelus modū non habet: permanens iugiter sine fine: quum alia vi finiatur. Ecce ꝙ vitium istud perpetuū est. durat enim actus eius etiam in inferno. Unde et damnati perpetuo sanctos videbunt in gloria: vt et hoc inuidia amplius torqueantur. vnde super illud Mat.xxij. Et stridor dētium. Gualfre. Quid enim stridor dentium: nisi ire furoris nequitie malignitatis et inuidie supplicium? si quidem (vt ego arbitror) nullum tormētum erit grauius malis: ꝙ malitia cordis et iniquitas ipsa peruersissime voluntatis. Nimirum sicut passiones oēs patiētia subleuat: sic impatiētia quaslibet leues aggrauat. et Seneca. Quāto ille cui inuidet successu meliori profecerit: tāto inuidus in maius incendiū liuoris ignibus inardescit. In quo patet ꝙ hoc vitium infelicissimū est: quia de radio lucis occecatur: de bono odore morit. ex de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. ibi. Aliās. s. inuidis et malignis odor mortis in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequitur in Seneca. Hinc toruus vultus: minax aspectus: pallor in facie: in labijs tremor: stridor in dentibus: verba rabida: et effrenata conuicia: et manus ad violētiam promptu: et si gladio interim vacua, odio tamen furiate mentis armata. Ecce ꝙ deforme et turpe est hoc vitium. Seneca. Qualem putas esse animā: cuius exterior imago tam feda est? Hec inuidia eiecit Adā de paradiso. occidit Abel. Joseph vēdidit. Dauid persecuta est. Christum tradidit. de hoc concor. ā. ver. charitas. et sicut ait Chrysosto. vniuersum orbem terrarum lesit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis. xvj. q. j. sunt nonnulli. ex de offi. custo. c. ij. in fine. Sapiens. Nihil sustinet zelus. i. inuidia. Inuidia est communiter inter pares. ff. de lega. iij. legatis seruis. §. ornatricibus. xxiij. q. vij. quod autem. ¶ E Peccato inuidie deiectus fuit diabolus de celo, dicit canon. xix. dist. secūdū. et de eius inuidia. xvj. q. ij. visis. Aliquoties inuidia ponitur pro extollentia: q: de ea nascitur. vt legitur et notatur. xxiiij. q. j. quoniam vetus. ibi. Fatiscat (alias facessat) inuidia Romani culminis. et in glos. i. extollentia. De inuidia episcoporum. xcv. dist. ecce. ibi. Nemo hic episcopoꝝ inuidia diabolice tētationis inflatus irascatur: si plebem interdum exhortētur presbyteri ꝛc. et. c. esto subiectus. ibi. Pessime consuetudinis est in quibusdam ecclesijs, tacere presbyteros: et presentibus episcopis non loqui: quasi eis inuideāt, aut eos dedignētur audire. Hec inuidia in interioribus medullis est recondita. vt dicit. ix. synodus. de peni. dist. ij. c. j. Clericus in vitio inuidie permanēs nō debet promoueri. xlvj. dist. clericus inuidens.

¶ Articulus.lxxx.

Murmuratio.

Aliud vitiū pestife-
rum religiosoꝝ huius temporis est mur-
muratio ⁊ detractio. Dicit aūt murmura-
tio vel detractio vel murmur ſm Hugui.
in deriuatiōib᷒ a mutio mutis. tiui. i. mur-
muro. ras. Item murmur de mumis. ta. tum. de mugio mu-
gis moꝛe iumētoꝝ que mugiūt. Murmuratio verbale est
de murmuro murmuras. Submurmuratio vel susurratio
est latēs murmuratio. ps̄. xl. Aduersus me susurrabāt oēs
inimici mei. i. tacite murmurabant. Et inde susurro. as. Et
inde hic susurrus. ri. et susurro. onis. Judicare est incerta
et dubia condēnare. xxx. q. ṽ. incerta. vel male interpꝛetari.
ex de reg. iur. cū in cōtēplatione. Mussitare moꝛe muto: ū
nō aperte murmurare: sed vel p signa vel inter dentes vel
nō integre vel clare cum murmure cōqueri. Detrahere est
post doꝛsum alicuius maledicere / expoliare / auferre de al-
terius statu / diffamare / defamare / infamare / oia. ā. in eodē
sensu / alterius famā ledere vel tollere. ij. q. v. habet hoc et
q. vij. accusatio. j. ⁊. c. ſi qui. Derogare / maledicere / detrahe-
re / vel diminuere in parte nō in toto. Bilinguis qui dua-
bus linguis loquitur. et dicuntur bilingues fallaces et du-
plices: qui aliud habent in coꝛde: aliud in lingua. ps̄. In
coꝛde ⁊ coꝛde locuti sunt. Vel instabiles: qui nunc habent
hoc in lingua nūc aliud. Aristo. Alexandro. Cōsultoꝛ: pꝛo-
cerū seruos ɔtēne bilingues. Criminatoꝛ a criminoꝛ. aris.
criminis falsus impositoꝛ. ij. q. v. mādastis. ⁊. q. vij. sacerdo-
tes. ij. cū. c. seq. Huguitio in deriuationibus. ad modū mu-
toꝝ / vel velle loqui vel nō audere: ⁊ est pꝛopꝛie mutoꝝ: vel
loqui nō audētium. vnde Exo. xvj. ibi. Mussitatis contra
nos. Et infra. Nec eīm ɔtra nos est murmur: ſꝫ cōtra dn̄m.
Et infra. Audiuit eīm dn̄s murmur vestrū. Et infra. Audi-
ui murmurationē filioꝝ israel. et Exo. xvij. ibi. Jurgat᷒ cō-
tra Moysen ⁊c. Et infra. Et murmurauit ɔtra Moysen.
Jo. vj. Nolite murmurare adinuicē. Et dicit hoc murmur
vel hic murmur. is. vnde Jo. vij. illud. Et murmur multus
de eo erat in turba. Est autē murmur oblocutio indebito
modo facta cōtra deū vel factū alicuius. cōtra quod vitiū
Sap. j. Custodire vos a murmuratione. j. ad Coꝝ. x. Neq͂
murmuraueritis. Phil. ij. Omnia aūt facite sine murmu-
rationibus. j. Pet. iiij. Sine murmuratione. Christ᷒ quasi
agnus obmutuit. Esa. liij. Cātat ecclesia de sanctis marty-
ribus / Nō murmur resonat nō querimonia: sed coꝛde taci-
to mens bene conscia cōseruat patientiā. qđ est cōtra mur-
murātes coꝛde licet nō oꝛe. Sap. xviij. Pꝛoperās hō sine
querela. Luc. j. de Zacharia ⁊ Helizabeth. Erant sine que-
rela. De punitione soroꝛis Moysi murmurantis ɔ̄ Moy-
sen. Nume. xij. ij. q. vij. §. Itē obijcitur. in pꝛin. De punitiōe
filioꝝ israel murmurātium. Nume. xj. xiiij. ⁊. xvj. Leuit. xix.
Non eris criminatoꝛ nec susurro in populis. ad Roma. j.
Susurrones detractoꝛes. Mat. xx. Murmurabāt aduer-
sus ⁊c. Murmur inuidie erat. Greg. Celoꝝ regnū nullus
qui murmurat accipit. nullus qui accipit murmurare pōt.
Jude. ij. Hi sunt murmuratoꝛes querulosi. Luc. vij. Et in-
fra. Ait intra se dicens. hic murmur sugbie ⁊c. Jo. xij. Qua-
re hoc vnguētū ⁊c. murmur est auaritie. Nume. iiij. Oꝛtū
est murmur populi. hoc est murmur impatientie. Est mur-
mur zeli ⁊ bone cōsciētie: qn̄ aliquis cōtra illud qđ est con-
tra deū murmurat: ⁊ displicētiā ostēdit. qđ figurat Nume-
ri. xxij. in asina que locuta est contra Balaā. ij. q. vij. secuti.
Itē Eccli. xix. Vir prudēs ⁊ disciplinatus nō murmurat.
Murmurare de tēpoꝛe ɔtra deū impiū est: qui ip̄m dispo-
nit vt vult. Legit de quodā eremita q̄ seminauit olera: q̄
videns pluuiā necessariā eis / petijt a deo: ⁊ habuit: ⁊ rur-
sum serenitatē: ⁊ habuit. et tale tēpus dedit ei deus quale
voluit. et tn̄ olus de terra nō exiuit. qui credēs defectū esse
olerū / sustinuit patiēter: sed quū ad domū alterius eremi-
te declinasset: et ibi olera pulcherrima vidisset: multū ad-
mirat᷒ narrauit illud qđ sibi acciderat. Cui eremita respō-
dit. Merito accidit tibi: q2 putabas te sapiētioꝛē deo: qui
ei indicabas quid facere deberet. Fertur etiā de quodam
agricola q̄ semp haberet vberioꝛes fruct᷒ q̄ alij: qui quū
requireret quare hoc esset: r̄ndit. Non est mirū si fruct᷒ ha-
beo bonos: q2 semp habeo tale tēpus quale volo. Super
quo verbo quum hoies mirarētur ⁊ requirerēt quomodo
hoc posset esse: r̄ndit. Ego nūq̄ volo aliud tēpus q̄ de᷒ ve-
lit. vnde quū tale sit tēpus quale deus vult: semp tēp᷒ ha-
beo quale volo. In magna pace erat iste ⁊ abūdātia tēpo-
raliū. Quū artifices ita offendi solēt qn̄ repꝛehēdūtur in
operibus in quibus periti sunt: nō est mirū si de᷒ offenda-
tur qn̄ in suis operibus a quibuscūq͂ dijudicatur. Itē nec
de pꝓsperitate maloꝝ / nec de depꝛessione bonoꝝ murmurā-
dū est. sicut dicitur Job. xxj. Quare impij viuūt subleuati
sunt cōfoꝛtatiq͂ diuitijs? Hiere. xij. in pꝛin. Quare via im-
pioꝝ pꝓsperat: bene est oibus qui pꝛeuaricantur: et inique
agūt? ps̄. xxiij. vide etiā ps̄. lxxiij. Vsq͂quo pctōꝛes dn̄e ⁊c.
Abachuc. j. Quare respicis cōtēptoꝛes ⁊c. Malach. vlti.
Vanus est qui seruit deo. Sed sicut fidelis medicus egro
desperato concedit oia que appetit: egro vero de cuius sa-
lute spem habet / multa negat: ⁊ amara dat. sic de᷒ abūdā-
tiam tēpoꝛalē quibus debet tribuit: vt si qua bona egerūt
mūdo: mercedē recipiāt. xxij. q. ij. si quelibet. Grego. Suc-
cessus tēpoꝛaliū eterne repꝛobationis est indiciū. Mactā-
di vituli in pascuis relinquūtur: seruādus iugo pꝛemitur.
mali per amena pꝛata ad foueam: boni per aspera. Mat.
vij. ⁊ Luc. xiij. Arcta est via ⁊c. veniūt ad patriā. Via ma-
la pene patiēter poꝛtāda sunt: quia iusto. xxvj. q. v. nec mi-
rum. dei iudicio ⁊ oꝛdinatione pꝛoueniūt. De ista materia
in collatione. vj. de nece sanctoꝝ inuenies plene in lib. col-
lationū Jo. cassi. ⁊ de pe. di. iij. quid ergo turbamur. Clau-
strales sepe murmurāt de malo vel pauco cibo vel potu.
murmur gule est. sicut filij israel in deserto. Nume. xj. dicen-
tes ad literā. Quis dabit nobis carnes ad vescendū? Re-
coꝛdamur pisciū quos comedebam᷒ in egypto gratis. in
mentē veniunt nobis cucumeres et pepones poꝛriq͂ et ce-
pe ⁊ allia. Anima nostra arida est. Nil aliud respiciūt ocu-
li nostri nisi man. Unde quū in ecclesia de iusto cantetur.
Ecce homo sine querela verus dei cultoꝛ. de religioso gu-
loso licite dicit. Ecce hō religiosus in apparētia: plen᷒ que-
rela: vētris sui cultoꝛ ad literā. ps̄. lviij. Si vero nō fuerint
saturati: ⁊ murmurabunt. vn̄ Moyses ad dn̄m Nume. xx.
Dn̄e deus audi clamoꝛē populi huius: et aperi eis thesau-
rum tuū: fontē aque viue: vt satiati cesset murmuratio eo-
rū. Hec aqua viua consolatio est spiritussancti. de qua Jo.
iiij. ibi. Qui biberit ex aqua ⁊c. Et infra. Saliētis in vitam
eternā. de peni. in lib. vj. etiā. de peni. dist. ij. c. charitas est
aqua. sub. §. ex pꝛemissis. Ista qui caret: semp murmurat.
vnde ⁊ pharisei ſm Ambꝛo. in cōmētario sup Lucā super
euangeliū Mat. ix. Vidit Jesus hoiem ⁊c. Animo ieiuni
ab hac gratia cōtra chꝛistū comedentē cū peccatoꝛib᷒ mur-
murabāt. Axis eīm currus vnctus nō stridet: inunctus sic
ita gratia vnctus nō murmurat. de qua vnctione. j. Jo. ij.
ex de sacra vnc. c. vnico. §. j. Phil. iij. Quoꝛum deus venter
est ⁊c. Tales ad ignē tribulationis crepāt. ex quo apparet
q̄ aqua diuine gratie in eis nō est. Olla vacua ad ignē cre-
pat. In vitis patrū. Vidit quidā patrū in spiritu sedēs ad
mēsam fratrum / q̄ fratres murmurātes de cibis comede-
bāt stercus. Chꝛistus fel et acetum habuit in cena sua. ps̄.
lxviij. Dederūt in escā meā fel ⁊c. nec murmurauit. Omne
bonū claustri est pax. ps̄. cxxiiij. Pax super israel. vbi glos.
Omne bonū vno verbo dicit. contra monachos medicos
volentes viuere in medicina et cibarijs sanis. Bern. Dn̄s
docet. Mat. x. Jo. xij. Luc. xiiij. perdere aias. Galenus et
Hippocrates saluare. cuius ɔsilio potius acquiescas: aut
cuiusvis esse discipulus? Pura te queso monachū: nō me
dicum. nō de complexione iudicādum: sed de pꝛofessione.
Item qui murmurat cōtra pꝛelatū: murmurat cōtra deū.
Exo. xvj. Non contra me est murmur: sed contra dn̄m. dixit
Moyses Nūe. xiiij. Vsq͂quo multitudo hec pessima mur-
murat contra me? Grego. Ille solus de flagello murmu-

rat:qui animū percussoris ignorat. Tumultus murmurantium nō auditur. Sap.i. Pena murmurantiū extermina tio est a celo.i.Cor.x. Nec murmurraueritis rc. Et ifra. Et perierūt ab exterminatore.i.a diabolo qui ponit homines extra terminos vite eterne. Octaua synodus. Alienus fit a fratrū vnitate qui murmurat: et opus eius.i.oratio vel oblatio ꝓm glos. abijciatur qui murmurans extiterit. xc.dist. alienus. Dixit senex. Omnem peccatorem sustinet deus:murmurantē aūt diu sustinere nō pōt. Dicebat frater Egidius cuidā fratri de obediētia sibi data murmurāti, quanto plus murmuras: plus te oneras ⁊ grauas. Propriū est inuidorum murmurare ⁊ detrahere: q: nullus inuidus diligit. et nullus qui murmurat aut detrahit, diligit. q: qui diligit: in occulto delictū corrigit. ꝓm formā euangelicā, Si peccauerit in te frater tuus rc. Mat.xviij.ij.q.i. si peccauerit. ex de iudi.nouit. Nec est proditor sed correctoꝛ. vt in p̄eal.c. si peccauerit. ¶ Sequitur de detractione quorūdam religiosoꝝ et alioꝝ. Scdm Hugu.in deriuationib⁹.in lra.t.in dictione traho, Detrahere est post dorsum alicuius male dicere. Dixit abbas Penen. Si peccauerit homo:et negauerit: ne arguas eū: q: ita est propositū eius. Si autē dixeris ei, Ne tribuleris frater. si nō peccasti: nō pecces. tūc cōfortas eū ad penitentiā. Dixit senex. Si videris quē peccātem: ne mittas culpā in eo: sed in illū qui impugnat eū: dicens, Ve mihi: q: sicut iste nolēs victus est: sic ⁊ ego. ⁊ plāge et inquire dei solatiū. Nemo em̄ vult peccare: sed omēs decipimur. ait Climacus in gradu.x. de detractiōe. Et Jude tamen peccatū volūtariū est. xv.q.i.§.i. Timo. anachorita dedit consiliū cuidā abbati ꝙ expelleret quēdam monachū. quum ille fuisset expulsus: tentatio venit super Timo. et quum ploraret in cōspectu dei: et diceret. Peccaui: miserere mei. venit ad eū vox dicens. Timo. ideo hoc tibi venit: quia fratrem tuum in tēpore tentationis despexisti. Scdm glos. positā de peni. dist.i. homicidiorū. que incipit, detractores. Detrahere est bona que a deo sunt alicui collata, negare vel inuertere: vt si quis dicat sapientē sapientiā nō habere: vel castum castitatem: vel ea que bono zelo fiunt inuertendo: asserere malo zelo vel spiritu malo fieri: sicut iudei xp̄istū dicebāt Luc.xi.et Mat.xij. in beelzebub demonia eijcere. xxi.dist.§.i. Et quidē est peccatum in spiritūsanctū: q: qđ est spiritussancti: maligno spiritui attribuunt. hucusq glo. Anacletus papa. vi.q.i. deteriores. Deteriores sunt qui doctoꝝ vitā moresq corrumpunt: ijs qui substantias alioꝝ prediaq diripiunt. Dixit quidā laudari cupiens, Vituperare caue. Ipsi em̄ ea que extra nos sunt. Bern. Vere diuitie nō sunt opes: sed virtutes quas consciētia secum parat. vt in perpetuū diues fiat. licet nostra sint: auferunt. Nostri quoq detractores ⁊ moꝝ corruptores nostroꝝ, siue qui aduersus nos armantur. s. detrahendo: ꝓprie nos ipsos decipiūt. ¶ Notādum aūt ꝙ detractor diminuit famā alicuius qnq directe: qnq indirecte. Et directe quidem quadrupliciter. Uno modo quādo falsum imponit alteri. Scdo modo qn̄ peccatū auget suis verbis. Tertio quādo occultū reuelat. ij.q.i. si peccauerit. Quarto qn̄ id qđ est de se bonum: dicit mala intētione factū. Indirecte autē vel negando bonū alterius: vel bonū malitiose reticēdo. ꝓm Tho. vnde Gilibertus. Grauis rapacitas: quū verā alterius gloriā etsi mendacio nō corrūpis: silentio preteris. Liuor em̄ priuatā excellentiam semper cogitat: alienā obscurat. Prouer.xiij. Qui detrahit alicui rei: ipse se in furtū obligat. Si dicat detractor, Pro charitate detraho. Dic illi, Cessa a tali charitate. Si dicat, Diligo. ora ꝓ eo latēter: ⁊ virū nō improperes: neq maledicas. Iste modus charitatis acceptus est apud deū. Vidi peccātē publice: et penitētem occulte: et quē fornicatorem iudicaui: castum coram deo inueni. Etiā si in ipso exitu aliquem videris offendētē: neq tu iudices ipm̄. Incertū est enim hoībus iudiciū dei. Climacus. Itē. vi.q.i. summa iniquitas. Summa iniquitas est fratres detrahere et accusare. vñ scriptū est.i. Joā.iij. Omnis qui detrahit fratri suo:

Detractio.

Aliene fame potest bifariam detrahi.

homicida est. et omnis homicida nō habet partē in regno xp̄isti ⁊ dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detractoꝝ bestias ferocitate, volucres velocitate, serpētes virulētia precellit. et Augu. cōtra detractores. Ante te est equitas: ante te est iniquitas. vnam linguā habes: quo viaverte eā. cur vertis eā ad iniquitatē: et nō ad equitatē? Ventri tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos iniquitatis. Sicut eligis quo vescaris: sic elige quid loquaris. Isidorus. Detractio graue pecm̄ est: grauis dānatio. Et nota ꝙ detractores nō admittūtur ad accusationē episcopoꝝ. iij.q.iiij. detractores. xlvi. dist. accusatores. glos. id est detractores. Nūꝗ reuerearis apud te proximo detrahentem. magis vero dices ad eum, Quiesce frater: ego quotidie in peioribus offendo: ⁊ quomodo illū valeo iudicare? et in hoc teipsum et proximū sanas. Via remissionū offensionum breuis est nō iudicare. quia ait dn̄s, Nolite iudicare: et non iudicabimini. Luc.vi. et Mat.vij. Climacus de istis. ad Rom̄.i. Detractores deo odibiles. ⁊ in ps.x. Om̄ que perfecisti destruxerunt.i. bona opera que deus ꝑficit: destruūt in alijs quantum in eis est. de hoc.v.q.v. qui ambulat. Qui ambulat fraudulenter: reuelat arcana. qui autem fidelis est: celat amici cōmissum. Prouer.xi. Tali delatori lingua est capulāda. v.q.vi. Delatori autem lingua capuletur rc. ¶ Item nota ꝙ detrahere consistit in adnihilando vel diminuēdo bonū alterius. Unde Haymo dicit. Detrahere est alioꝝ bona inuertere vel negare. Eccli.xi. Bona in mala conuertēs insidiatur: ⁊ in electis imponet maculā. Vel sic. Detractio est reuelatio defectus absentis proximi: facta alicui vt ipsum in bono minorem existimet. Et ꝓm istas duas notificationes distinguūtur sex species detractionis: tres ꝓm primā: et tres ꝓm secundam. Prime sumuntur respectu boni. Scde tres respectu mali. Respectu boni quū quis negat bonū alterius: aut tacet vbi non debet: aut inuertit. Respectu mali: quum reuelat vbi non debet alterius peccatū: aut aggrauat: aut fingit quod nō est. Contigit fratri culpa in cenobio: ⁊ dum a ceteris increparetur: profectus est ad Antonium. et ad secuti sunt eum fratres: volentesq eū reducere, ceperunt exprobrare ei: ille vero se fecisse culpam denegabat. inuētus est ibi abbas Paphuntius cui nomē erat Celphtias qui talē retulit audita fratrum questione parabolam. Vidi (inquit) in ripa fluminis hominem vsq ad genua in limo demersum. Venientes autē quidam vt eū porrecta manu extraherēt: vsq ad collū demerserunt. Tunc Antonius de Paphuntio dixit. Ecce homo ꝗ pōt animas et veritate saluare. Quo sermone illi fratres cōpuncti agētes penitentiā eū qui discesserat, ad cenobiū reuocarunt. ¶ B Sed hic quero qualiter restituet quis famā ei qui ex verbis suis in ea lesus est? Dic ꝙ aliquis potest alicui tripliciter famā auferre. Uno modo verū dicendo et iuste: puta quum aliquis crimē alicuius prodit ordine seruato: et tunc nō tenetur ad restitutionem fame. ij.q.i. in primis. a sensu cōtrario. vsq ad.§. sequen. Alio modo falsum dicendo et iniuste. et tūc tenetur famam restituere cōfitēdo se falsum dixisse. Tertio modo verum dicendo sed iniuste. puta quū aliquis prodit crimē alterius contra ordinem debitum: et tenetur tunc ad restitutionē quantū potest: sine mendacio tamē: vtpote q: dicit se male dixisse: vel ꝙ eum iniuste diffamauit: vel si non possit famam restituere: debet ei aliter recompēsare sicut in alijs iniurijs. ꝓm Tho. Hic adde quod scripsi. s. in hac scda parte in.§. sed vt de hoc plenissime. ver. obligātur. in ar.xlvij. Item ps.c. Detrahentē secreto proximo suo hunc persequebar. xxiij.q.iiij. nimium. Item Leuit.xix. Nō maledices surdo. glos. Surdo maledicit ꝗ absenti detrahit. In eodē c. etiam dicitur. Non eris criminator.i. detractor. Deut.xij. Caue ne sanguinē comedas. Eccli.v. Ne appelleris susurro. Jac.iiij. Nolite detrahere alterutrum fratres mei: qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem suū: detrahit legi et iudicat legem. Jo.v. Pater non iudicat quēq: scz sententiam proferendo: sed omne iudicium dedit filio.

Sex detractiōis species.

Ablate fame vel spēdium quō restituēdum.

vt omnes honorificent filium: sicut honorificāt patrem.i. profiteantur in eo maiestatē patri equalē: vt qui visus est infirmus et iudicatus in carne: cōferatur ei potestas iudicādi: que sit declaratiua maiestatis. Act.x. Ipse est qui cōstitutus est iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ex̄ de sum.tri.c.i.§.hec sancta. et in symbolis/ Credo. et Quicūq̄ vult.i. Cor.iiij. Nolite ante tempus iudicare. cū ijs que ibi sunt. Bernar. Nō vsurpo mihi vel super me seruus filij potestatem. Nec me adnumero illis de quibus cōqueri ita solet/ Tulerunt homines a me iudiciū. Pater nō iudicat quēq̄: sed omne iudiciū dedit filio: et ego mihi presumā quod nec ipse pater assumit? Velim nolim ipse/me adstare oportet ipsi: et hoꝝ que gessi in corpore reddere rationē. ex̄ de pe. ⁊ remis. cū ex eo. cui nec verbū preteruolat: nec subterfugit cogitatus. de hoc.ij.q.i.multi.vi.q.i.si ois. xxx.q.vlti.incerta. cū.c. seq. Roma.xiiij. et.ij.Cor.v. Unde et detractores proprie dicuntur deo odibiles. Roma.i.q2 quod est dei proprium scꝫ iudicare ⁊ condēnare. Luc.vi. vsurpāt sibi. Unde Iob. xix. Quare me persequimini sicut deus. iudicādo scꝫ de occultis. xxxi.dist. erubescāt. xxxij.q.v. christiana. ⁊ carnibus meis saturamini? Seneca. De te apud te mala existima: et tecū maxime tracta qđ in te infirmissimū senseris. Quum quidā laudaret quendā fratrē q̄ malū horreret: dixit abbas Pemen. Ille horret mala: qui sua peccata horret: et oēm fratrē suū beatificat. Interrogatus abbas Pemen. quō potest homo cauere a detrahendo: respondit. Ego et proximus meus due sumus imagines. quū ergo imaginē meā respexero: ⁊ reprehēdo me: inuenit imago fratris mei apud me venerabilis. qn̄ aūt meā laudauero: tūc imaginē fratris mei prauā respicio. Tūc ergo de alio nō detrahā: si semper reprehēdero meipsuꝫ. Hec in vitis patrū. Ber. Noli esse aliene vite aut temerarius iudex: aut curiosus explorator. Acuti ⁊ celeres ⁊ districti rationis posit⁊ores ⁊ delictoruꝫ proximi exactores existētes hoc vitiū patiunt. ex eo q̄ de suis offensionibus perfectā memoriā nondū assumpserunt. Quia em̄ nō de proprijs curā gerūt: sub peccatis alioꝝ obligari succumbūt. Si em̄ aliquis sua mala nō dissimularet: nullius alterius decetero curam gereret: existimans neq̄ sibi tēpus sufficere ad propriū luctū: etiā si cētum vixerit annis: atq̄ Iordanē totū fluuiū lachrymans ex suis oculis viderit procedentē. Murmurantiū et fascinantiū mala argumentuꝫ hoc esse cognosce: q2 doctrinas et res et negocia libenter ⁊ facile vituperant: et a spiritu odij trahunt miserāde summersi. Bonus racemoꝝ collector: maturos edens/nihil vuarū acerbarū colligit. et habens prudentē mentē quascūq̄ virtutes in alijs inspexerit: festinus notabit solicite. Insipiēs vero querelas ⁊ defectus scrutabit. de quo et dicit in ps̄. lxiij. Scrutati sunt iniquitates defecerūt scrutātes scrutinio. Neq̄ tuis oculis vidēs diiudica. Plerūq̄ etem̄ ipsi seducunt ⁊ errāt. xxij. q.i. nec aliqua. et ex̄ de proba. causam. Climacus in.x.gradu de detractione. Comparat detractor cani. Matth.vij. Nolite sanctum dare canibus. xi.q.iij. nolite. ex̄ de simo. ca. ex diligēti.§.si. ibi. Cōtra latrantiū morsus. Sapientie.i. A detractione parcite lingue. Maxime detractio cauēda in cōuiuijs. Prouer.xxiij. Noli esse in conuiuijs potatoꝝ: nec in comessationibus coꝝ qui carnes cōferunt ad vescendū. glos. Carnes ad vescendū cōferre/ē in collocutiōe derogationis vicissim proximoꝝ vitia dicere. De hoc. xliiij. dist. conuiuia. vbi in glos.i. ponunt versus Aug.

Quisquis amat dictis absentis rodere vitam:
Hanc mensaꝫ indignā nouerit esse sibi.

Cōparat etiā detractor serpenti. Eccles.x. Quō si mordeat serpēs in silētio ⁊c. Iaco.iij. Lingua ē inquietū malū: plena veneno mortifero. Proditor autē quos retro mordet absentes: p̄ntes amare simulat. nec detrahit nisi vbi de silētio cōfidit. Prouerb.xxx. Est generatio que pro dētibus gladios habet. ps̄. lvi. Filij eorum arma ⁊ sagitte: ⁊ lingua eorū gladius acutus. de peni. dist.i. periculose. et ps̄. lviij. Et gladius in labijs eorū. Cōparantur tales sepulcro patenti et fetenti cōtinue. ps̄.v. Sepulcrū patens est guttur eoꝝ: linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. q2 ipsi alios iudicant. Luc.vi. Nō sentit iste fetor: inter religiosos: q2 omnes sunt cōmuniter detractores maxime alterutrū. Ber. Ubi omēs fetidi sunt: vnius fetor minime sentitur. Sūt etiā similes Ciconie que venenatis animalibus pascitur. ps̄. ix. Cuius os maledictione plenū est. Peiores sunt furib⁹. vi.q.i. deteriores. Ambro. Tolerabiliores sunt qui vestes ⁊ alia nostra bona diripiunt: q̄ qui famā nostrā lacerāt. q2 Prouer. xxij. Melius nomen bonū q̄ multe diuitie. Hiere. ix. Unusquisq̄ carnes sui amici comedit. Unde dixit hyperitius senex. Melius est comedere carnes ⁊ bibere vinum: q̄ comedere vituperando carnes fratrum. Grego. Quid aliud detrahentes faciūt: nisi in puluerem sufflant: ⁊ in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus detractionis perflant/inde magis nihil veritatis videāt. xi. q.iij. inter verba. versicu. archidiaconus. Mirū est hoc vitium detractionis quum charitatē que deus est.i. Io. iiij. et quidē ceteris acrius impugnare ⁊ persequi cognoscat. Quēadmoduꝫ poteris admittere. Omnis qui detrahit: primum quidē seipsum prodit vacuū charitate. inde quid aliud detrahendo intendit: nisi vt is cui detrahit/ veniat in odium vel cōtemptū ipsis apud quos detrahitur. Cor siquidē felle liuoris amarū per lingue instrumentuꝫ spargere nisi amarorē nō potest. dicente dn̄o Mat. xij. Ex abūdantia cordis os loquit. Pbs. Proprium est aliena vitia cernere: ⁊ sua obliuisci. Moyses tollens secū sportā veterem plenam arena retro/⁊ ante parū/ intrauit in medium fratrū qui quēdam fratrē culpabilē diiudicabāt. ⁊ mirātibus illis dixit. Arena multa que retro ē: peccata mea sunt multa ⁊ grauia: que nō video. modica arena ante/sunt peccata proximi modica: que cōtinue iudico. In vitis patruꝫ. Solebat dicere abbas Ioan. Paruā sarcinā dimisimus.i. nosmetipsos reprehēdere: et grauē portare elegimus.i. vt nos iustificemus ⁊ alios cōdemnemus. Dixerunt patres. Hec est via salutis: se reprehēdere ⁊ alios excusare. Unus patrū videns aliū peccantē dixit cū fletu. Ue mihi: q2 sicut iste hodie peccat: sic ⁊ ego die crastino. Et monebat discipulum suū dicēs. Quāuis aliquis te presente peccauerit: ne cōdemnes eū. sed sic apud te sit/tāq̄ tu plus pecces eo: q̄uis ille sit secularis: nisi forte ꝯtra deū blasphemauerit: quod est heresis. Dixit abbas Theodorus cuidā. Si monachus reuertatur ad seculū: nō mireris: sed magis stupe siquis potuit insidias diaboli euadere. Abbas Isaac iussit expelli de cenobio fratrē negligentē. dū ergo reuerteretur in desertū in cellaꝫ suā: angelus dn̄i stetit ante ostium celle: dicēs ei. Non te permitto ingredi. Et ille rogabat vt ei culpa manifestaret. Et respōdit angelus. Deus me trāsmisit dicens. Uade dic Isaac. Ubi iubes vt mittamus illū fratrē qui peccauit? At ille mox dixit/ Peccaui dn̄e: indulge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. sed nec hoc iterū facias vt quemcūq̄ cōdemnes anteq̄ deus illū iudicet. Tulerūt em̄ homines iudiciū meū: et nō mihi illud permittunt. dicit deus. Hoc aūt dictū est: q2 si cōtigerit de illis perfectis aliquē vel in paruo peccare: mox proditur. Hec in vitis patrū. ¶ Sic detractor peccata quib⁹ plenus est non videt: sed aliena. Prouer. xxiiij. Cū detractoribus ne cōmiscearis: qm̄ repente consurget perditio eorum. glos. ibi. Hoc specialiter vitio periclitatur totū pene genus humanū. quum omnis detractio sit periculosa: maxime illa que fit contra patrē carnalē vel spiritualē. vnde maledicitur Cham in semine: q2 derisit patreꝫ. Gen. ix. i.q.iiij.§. itē peccato Achor. versicu. Itē Cham. xcvi. dist. in scripturis. Exo. xxij. Dijs. glos. i. sacerdotib⁹. nō detrahes. et iterū glos. Quuꝫ omnis detractio perniciosa sit in alijs sacerdotibus perniciosior. ij. Reg. vi. legitur de Oza percusso a domino: quia manū ad arcam extendit. Manū ad arcam ponere/est prelatum arguere: et de eo murmurare vel detrahere. ij.q.vij.§. de his. versicu. itē legitur. Grego. Multi dū vitā sacerdotū plus q̄ suā discutiunt: in errore

foueam dilabunt. Magna enī trabe vulneratos oculos habentes/eamq; negligentes/festucā tenuē in alioꝝ oculis conspiciunt ⁊c. i.q.i.multi. ¶ Contra audientes detractatores Prouerbio.iiij. Detrahētia labia sint procul a te. et.xxiiij. Noli esse in cōuiuijs ⁊c. ⁊.xxiiij. Cū detractoribus ⁊c. ⁊ Eccli.xxviij. Sepi aures tuas spinis. Bern. Detrahere vel detrahentē audire/qđ hoꝝ damnabilius sit nō facile dixerim. Hiero. Nemo inuito auditoꝛe libēter refert. vi. q.i.et merito. Si deesset auditoꝛ: deesset detractoꝛ. Cōtra detractoꝛes etiam Job.xix. Quare persequimini me sicut deus: ⁊ carnibꝰ meis saturamini? s.i detrahēdo. ¶ ¶ Triplex etiam est species pestis huius: scilz aperta/dissimulatoꝛia/⁊ replicatoꝛia. Aperta est illoꝝ qui auide ⁊ inuerecūde sicut in buccā venerit fetoꝛez detractionis emittunt. de quibus ps.v. Sepulcrū patens est ⁊c. Seneca. Non refert an superius an inferius intonet. magis enī superius feret. vnde tales abominabiles sunt. Prouer.xxiiij. Abominatio hominum detractoꝛ. Dissimulatoꝛia illoꝝ qui verecundia quadā obumbꝛant: et pꝛimo pꝛemittūt suspiria: vt magis compatiendo ꝙ detrahendo credantur dicere verba. Dicunt etiā se diligere illos quibus detrahunt. dicunt etiam maligni ꝙ ille cui volunt detrahere bonus est. ⁊ incipiunt eum laudare. sed cauda scoꝛpionis percutiūt: dicētes habet tamen talē defectum vel tale peccatū. Contra istos dictum est.x. verticu. cōparatur. Si moꝛdeat serpens in silētio ⁊c. Replicatoꝛia est illoꝝ qui verecūdant pꝛimo aperire os: sed mox vt alij incipiunt: ipsi ponūt bolū: ⁊ symbolizant. ꝯtra quos.x. verticu. cōparat. dixi. Noli esse ⁊c. Sicut susurrans serpens Euā de paradiso excussit: Ita qui fratri suo detrahit: nō solū suā/sed audientis animā perdit. Dixit hyperitius. Cuidā patri presbyter ꝯsueuerat hostiā consecrare. quidā pꝛesbyterū accusauit. pater scandalizatus noluit ab eo cōmunionē recipere. discedente pꝛesbytero facta est vox ad solitarium dicens. Et subito factus in extasi vidit lacū aureum: ⁊ funez aureū: ⁊ aquā optimā: ⁊ quēdam lepꝛosum haurientē de lacu aquam ⁊ transfundētem. quum autem vellet senex qui hoc videbat bibere: non bibebat eo ꝙ lepꝛosus esset qui hauriebat. Et ecce iterū ad senē vox dicens/Cur non bibis ex aqua hac? Qualem causam habet qui haurit? ille tantūmodo haurit: ⁊ transfundit. Quum ergo inde reuersus fuisset senex: ⁊ habuisset districtionē visionis: vocauit pꝛesbyterū: et cōmunicauit ab eo sicut pꝛius. ad hec. i.q.i.§.sed obijcitur.c.si fuerit. cū.c.seq. vsq; ad.§.sed notandū. ⁊.xv.q.si.c.si. ¶ Hi detractoꝛes signantur per bestiā de qua danielis.vij. Bestia similis vꝛso in parte stetit: et tres oꝛdines dentium in oꝛe eiꝰ: ⁊ sic dicebant ei. Surge: comede carnes plurimas. Detractoꝛ est vꝛsus voꝛax viuarū carniū. Et inquietus: quia assuetus detractionibus nunꝙ quiescit: modo cū vno modo cum alio. Et in abditis moꝛat: q: detractoꝛ pꝛout communiter/in occulto detrahit. Caput habet debile: pꝛcipue nares: q: si ꝯtradicatur detractoꝛi: frangit a detractione. Tres oꝛdines dētiū habet: q: manifesta mala exaggerat: et occulta publicat: qđ est diffamare. Dubia in deterioꝛem partē interpꝛetatur: qđ est pꝛopꝛie derogare. Aperta bona que negare nō pōt/diminuit ⁊ obscurat: qđ est detrahere. contra tales aures sunt sepiende spinis. i. peccatis pꝛopꝛijs vt non audias aliena. Eccli.. xxiiij. Sepi aures tuas spinis. Hiero. Sicut sagitta si mittat contra durā materiā nonnūꝙ in mittentē reuertitur: ⁊ vulnerat dirigentē: Ita detractoꝛ quum tristē faciem viderit audientis: immo nec audientis quidē: sed obturantis aures suas ne audiat iudicium sanguinis: ilico conticescit: pallet vultus. heret labijs. saliua siccatur. Prouerbio.xxv. Uentus aquilo dissipat pluuias. facies tristis linguā detrahentē. Cōtra tales Bern. aspere intonat dicēs/Lingua maledica illius cui detrahit percutiens cōscientiam/et eius qui audit vulnerans charitatem/secum pariter vtrūq; perimit. Numquid non vipera est: que tam letaliter inficit vno flatu? Nūquid non lancea est: que tres penetrat vno ictu? Lingua (ps. inquit) eoꝝ gladius acutus. de peni. dist.i. periculose. ps. cxxxix. Acuerūt linguas suas sicut serpentes: venenū aspidum sub labijs eoꝝ. ps. x. Cuius os maledictione plenū est ⁊ amaritudine ⁊ dolo: sub lingua eius laboꝛ et doloꝛ. Gladius quidē est anceps immo triceps lingua detractoris. crudelioꝛ est ipso mucrone quo latus dominicū est cōfossum. Fodit hic quoq; coꝛpus chꝛisti: fideles chꝛisti qui sunt ecclesia que est coꝛpus chꝛisti mysticum. xxiij.q.iij. pro membris. et.q.v. de liguribus. de peni. dist.i. ecclesia. Mēbꝛum de membꝛo nec iam exanime. i. sine anima. ex in clemen. fidei. de sum. tri. fodit: sed facit exanime fodiēdo. Ipsis quoq; nocentioꝛ est spinis. Jo.xix. quas illi ta3 sublimi capiti furoꝛ militaris imposuit. seu etiā clauis ferreis. ps. xxi. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos. quos sanctissimis manibus ⁊ pedibus cōsummatio iudaice iniquitatis infixit. Quare aūt deus permittat detractiones fieri: assignatur causa a Grego. dicente. Sunt plurimi qui vitā bonoꝛum foꝛtasse amplius ꝙ debent laudāt. et ne qua elatio de laude subꝛepat: permittit oīpotens deus malos in obtrectationē ⁊ obiurgationē pꝛꝛūpere. vt siqua culpa ab oꝛe laudantiū i coꝛde nascit: ab oꝛe vituperantiū suffocet. vi. q.i. Sunt plurimi. Quare etiā diabolus detractiōes ⁊ diffamationes suscitet ponit ca.ij.q.v. h3 hoc. h3 ꝺ pꝛopꝛiū antiqui hostis inuidia: vt quos impꝛoboꝝ actuū perpetratione deo sibi resistente deijcere nō valet: opiniones eoꝝ falsa ad pꝛesens simulādo dilaceret. Scđm Climacū detractio est soboles odij: sanguisuga charitatis: soꝛdes coꝛdis et oneris consiliatrix. Judas erat in medio discipuloꝝ: latro vero in choꝛo homicidarū: ⁊ mirū quō in vno momento est facta trāsmutatio scz latronis saluati. Luc.xxiij.xxvi. q.vi.si pꝛesbyter. et Jude suspēd. Mat.penulti.c. de peni. dist.iij. sceleratioꝛ. Demones vel exhoꝛtant ⁊ nobis suggerunt ꝙ peccemus: aut peccantes dijudicare: vt pꝛesertim moliantur pꝛimū: ⁊ nos sic maculent. de peni. dist.ij.§. romanos. ver. pꝛiceps. als. est. c. homicide. Uidi quosdā latēter ⁊ nō publice omnino dira et periculosa crimina perpetrantes: ⁊ autumatione sue mundicie ficte vt nimis iusti. ij.q.ij.§.his ita. ibi. Noli esse nimis iustus. aduersus eos instantes qui in minimis quibusdā ⁊ publicis offendebant. Detrahere est pꝛopꝛie anime interitus. Judicare est irreuerens rapina dei dignitatis. sm Climacū. Quēadmodū pꝛopꝛie reputationis elatio ⁊ sine alia passione hominem habentem perdere potest: Ita ⁊ per seipsum solū iudicare ⁊ detrahere existens in nobis perfecte nos perdere valet. Et ex hoc ille phariseus cōdemnat. Luc.xviij. Et quia de vitio detractionis religiosoꝛū maxime tractaui: cauendum est religiosis pꝛedicatoꝛibus ne in suis sermonibus et pꝛedicationibus pꝛelatis ecclesiarum detrahant. ex de pꝛiuile. et exces. religiosi. in clemē. Un dicit Hiero. ad Rusticum monachum. Non est humilitatis mee atq; mensure de ministris ecclesiarum sinistrū quippiam dicere. Habent illi oꝛdinem suum ⁊ gradū. xvi.q.i.si clericatus. Tullius. Sepius vidi grauius offendere animos auditoꝛum eos qui aliena vitia aperte. quasi dicat in specie non in genere. ex de offi. iudi. oꝛdina. si sacerdos. dixerunt: ꝙ eos qui commiserunt. Et hoc intelligendum est quum nominatim detrahunt: vel per circumlocutionem: que vicē habeat pꝛopꝛij nominis. arg. bo. ff. si certum petatur. l. lecta. ex de testi. licet. iij. ex de consangui. et affini. tua nos. alias in genere bene licet pꝛedicatoꝛi tangere vitia pꝛelatoꝛū. quia contra vitia quoꝛumcunq; pꝛecipue est pꝛedicandū generaliter. Esaie. lviij. Annuntia populo meo scelera eorum: ⁊ domui Jacob peccata eoꝛum. Isti sunt pꝛelati. Jacob interpꝛetatur supplantatoꝛ. et pꝛelati pꝛecipue habent vitia supplantare: scilicet exemplo et doctrina ea eneruare. xliij. distinctio. sit rectoꝛ discretus. §. m. faciunt bene ad hec que leguntur ⁊ notātur. viij.q.i.c.penul. ⁊ vlti. xi.q.iij. pꝛecipue. ex de vo. ⁊ vo. redēp. c. magne. §. pꝛeterea. Unde dominus Mat. xxiij. Supꝛa cathedrā Moysi ⁊c. i.q.i. omnia. c. non tales. xix. distinc. secundum. Licet ergo

Detractionis triplex species. [margin]

in genere qđ non licet in specie.ex᷑ de offi.ordi.si sacerdos. Caueant tamē vt in locutione generali linguā refrenent: q: qui minus cōsiderate loquitur: sentiet mala. v.q.v.§. sꝫ illud.xliij.dist.sit rector.ꝭm Jo.an.i.Caueāt etiam fratres seminare discordiā inter fratres: quod deus singulariter odit. Prouer.vi.Qui cōgregare venit nō dispergere. Jo. x.xxiiij.q.i.qm̄ vetus.ex᷑ de baptis.c.si. Caueant etiā ne sint bilingues.vide.s̄.in prin.istius.§.in additiōe que incipit, Item murmur.ver.bilinguis.sicut eoꝝ quidā sunt. Bilingues aūt sunt qui mala loquuntur in absentia: et bona in presentia.vel qui pretēdunt ꝙ bona intētione vel causa ioci dicunt:quū tn̄ intentionem malā habeāt. Prouer.xviij. Verba bilinguis quasi simplicia: ⁊ ipsa ꝑueniunt vsqꝫ ad interiora vētris.ps.liiij. Molliti sunt sermones suos sup oleū: et ipsi sunt iacula.Tales maledicti sunt.Eccli.xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledictus:multos em̄ turbāt pacē habētes. Lingua tertia multos cōmouit ⁊c.i.ad Timo.iij. Diacones similiter pudicos:non bilingues.

¶ Articulus.lxxi.

Otiosa verba q̄ sint.

A Lia vitia quorū-dam religiosoꝝ presentis temporis sunt verba otiosa, multiloquiū, et fractio silētij. Et primo q̄dē verbū otiosum ꝭm Hiero. est qđ sine vtilitate loquētis dicit᷑ aut audientis.vel ꝭm Grego. qđ caret ratione iuste necessitatis:aut intētione pie vtilitatis. Item Hiero.Quoties vero loquimur aut nō in opportuno tēpore aut loco:aut nō cōuenit audiētibus: toties sermo malus ꝓcedit de ore nostro ad destructionē eoꝝ qui audiūt. Consideremus ergo quid loquamur: q: ꝓ omni verbo otioso reddituri sumus rationē in die iudicij. Mat.xij.xxij.q.vlti.c.penul.xxv.dist. §.criminis.ad si. Per quod.c.dico ꝙ etiā de deo nō debēt loqui religiosi tēpore silētij: q: nō est tēpus opportunum. ps.xxxviij. Obmutui ⁊ silui a bonis:⁊ q: melior est obediētia silentij q̄ sacrificiū tali tēpore verbi dei. viij.q.i.sciēdū. facit etiā ad hoc.xxv. dist.§.criminis.ver. quoties plus loquitur.xliij.dist.sit rector.in si.ibi.opportune. et ibi.opportunitatē.et.§.pariter.Et huius nō frenantis linguā suam vana est religio. Jaco.i.v.q.v.in loco.⁊ ibi erit cultus iustitie silētiū.Et q: incōsiderate loquit᷑.v.q.vi.§.sed aliud.Et oia tēpus habent.Eccl's.iij. Verba aūt scurrilia et turpia nō sunt computāda inter otiosa.Hiero.Qui ob scurrilitatem replicat ⁊ cachinnis ora dissoluit.xlvi.dis.clericū scurrilem.et aliquid profert turpitudinis:nō otiosi sermonis, sꝫ criminosi reus tenetur. Itē Bernar. Nuge in ore sacerdotis, blasphemie sunt. Fede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahere aut detrahentē audire, q̄d horꝫ dānabilius sit nō facile dixerim. Cachinnor.aris.i.ris deo rideo.inde dicit᷑ hic cachinnus risus vanus inutilis ⁊ dissolutus ⁊ derisorius. Vel cachinnus componit᷑ a con ⁊ cygnus qui est albus vt nix. ꝓpter dētes qui albere videntur in risu dissoluto.et inde dicit᷑ hic cachinno.onis. qui ridet dissolute ⁊ irridet.ꝭm Hugui.in deriuationib᷒. Chrys. Ois sermo vanus dictāte spū immūdo ꝓfert᷑. Lingue nostre organa sunt spūssancti.ꝭm Amb. Qui loquitur bona verba: est quasi os dei. ⁊ q̄ loquit᷑ mala verba: est quasi os diaboli. Quāto quis est magis vitiosus: tāto magis dꝫ loqui ⁊ audire de virtutib᷒. De frequēti locutione vitiorum quis incidit in vitia: ⁊ de frequēti locutione virtutū in virtutes. De malo nō possum᷒ dicere quātū est: nec de bono quātū est:q: vtrūqꝫ a nobis incōprehēsibile est. Maioris virtutis est bn̄facere q̄ bn̄ loqui. Deberet habere hō collū instar gruis: vt quasi ꝑ multos nodos trāsiret verbū ante q̄ egrederet᷑ de ore.ps.xliiij. Lingua mea calamus scribe velociter scribētis.s. spūssancti qui nescit tarda molimina ꝭm Ambro.⁊ legit᷑ ⁊ no.de peni.di.i.his aūt. alr̄ est sub.c. multiplex.in glos.scriptū. Mat.xij. Oē verbū otiosum qđ locuti fuerint hoies: reddēt de eo rationē in die iudicij. vbi Chrys. Otiosum aūt verbū est: qđ mēdax est: qđ calumniam habet.quidā aūt dicūt qm̄ ⁊ vanū: quale est quod risum mouet inordinatū: vel turpe inuerecundū. Item ꝭm Grego. Verbū otiosum est si omissis serijs de rebus friuolis loquamur: et fabulas narremus antiquas.arg.ad hoc xxxvij.di.legāt.Et sup illud Eccl's vlti.in si.dicit glos.ꝙ de verbo ignorāter ꝓlato iudiciū erit. Cuncta que fiūt adducet in iudiciū ꝓ omni errato siue bonū siue malū sit: ⁊ maxime hec sunt cauēda in sacerdotibus. Bern̄. Inter seculares nuge in ore sacerdotis, blasphemie. Nūquid o sacerdos os tuū euangelio cōsecrasti? vnde iā talibus os aperire nō licet: q: est assuefacere sacrilegiū. Labia sacerdotis custodiūt scientiā. Malach.ij.nō spurcitiā.xliij.dist.sit rector. Hiero. Beata lingua que nō nouit nisi de diuinis sermonē texere. ¶ B Sunt aūt quidā religiosi qui nō curāt de venialibus: nec ea timēt: sed timēda sunt. Aug. Ista

Venialia non sunt paruipēdenda.

leuia noli cōtēnere.si cōtēnis qn̄ appēdis: expauesce quādo numeras. Et sup illud Job.xxxi. Nōne ipse considerat vias meas? dicit glos. Sic deus vniuscuiusqꝫ vias cōsiderat: sic gressus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuissima verba que apud nos vsu viluerūt: eius iudicio indiscussa remaneant. Sed que ratio pōt reddi de verbis otiosis: quū ipsa sine ratiōe dicātur? Bernar. Si ꝓpterea verbū otiosum est ꝙ nullā causam rationabilem habeat: quā rationē reddere poterimus de eo quod est preter rationem? Licet cōfabulari (aiunt) donec pertrāseat hora: quā tibi ad agendā penitētiam, ad obtinēdā veniā, ad acquirendā gratiā, ad promerendā gloriā, miseratio cōditoris indulsit. Item timenda sunt ista venialia: ne inter multa venialia icidat aliquod mortale. Eccli.xix. Qui spernit modica: paulatim decidet. Greg. Vitasti grādia: vide ne obruaris arena. Idē. Si ista minima negligimus: insensibiliter seducti audacter maiora ꝑpetram᷒. legit᷑.ij. Regū xviij.ꝙ Absalon ꝓpter crines inhesit quercui.et Samson abscissis crinibus debilis fact᷒ est. Judicū.xvi. Itē venialia obnubilāt charitatem: licet nō extinguāt: sicut puluis oculū. Itē q: Aug. dicit ꝙ nullū peccatū est adeo veniale: qđ nō fiat criminale dū placet.ver. hinc Augu. et vide ibi in glos.i.cuius.xxv.di.§.criminis.sub.c.vnū orarū. Adde hic qđ legit᷑ ⁊ no.de peni.dist.iij.de quotidianis.glo.i. Itē Augu. Necea dimitti nobis volumus que in baptismo dimissa nō dubitamus: sꝫ illa que humane fragilitati q̄uis parua tn̄ crebra subrepūt: que si collecta ꝯtra nos fuerint: ita nos grauabūt et opprimēt: sicut aliquod vnum grāde peccatū. Quid etenim ad naufragiū interest vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur et obruatur: an paulatim subrepens aqua in sentinam per negligētium culpam derelicta atqꝫ contempta impleat nauem: atqꝫ submergat? de peni.dist.i.tres autem actiones. ¶ C

Loquacitas nimia.

E multiloquio etiā cauendū est religiosis.q: hoiem reddit otiosum multiloquiū: et breuis loquiū amabilē. Vnde quidā phs interrogatus quō quis hoibus placere posset: inq̄t. Si gesseris optima: et locut᷒ fueris pauca. Eccli xix. Qui odit loquacitatē: extinguit malitiā. Eccli.xx. Qui multis vtit᷑ verbis: odit aiam suā. Prouerb.x. In multiloquio pctm̄ nō deerit. qui aūt moderat᷑ labia sua: prudētissimus est. Eccl's.v. Pauci sint sermones tui. Eccl's.vi. Omnis labor hominis in ore eius. Etiam multiloquiū bonoꝝ cauendum est.xliij.distinc.sit rector.ad finem.v.q.vi.§.sed aliud.ibi. Qui custodit os suum: custodit animam suam. qui autem inconsiderate loquitur: sentit mala. Turpiloquium etiam eis est maxime cauendum. ad Ephes.v.ibi. Aut turpiloquium.i.ad Cor.xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Et ideo Cato. Virtutē primā esse puta cōpescere linguā. Bern̄. Mors et vita in manibus lingue.ideo ori ponenda est custodia: vt nec vitalem edificationem clausura damnet: nec letalis pernicies liberū sortiatur egressum. Hiero. Prius sermo veniat ad limā q̄ ad linguam. Eccli.iiij. Noli citatus esse in lingua tua. Secundum Climacum, multiloquium est vane glorie cathedra:

per quã seipsam manifestare ac pompatice propalare na-
turã habet. Multiloquiũ est insipientie argumentũ: detra
ctionis porta: manuductor: scurrilitatis: mẽdacij minister:
cõpũctiõis resolutio: et cõditor vanitatis: intellect⁹ disper
sio: acidie vocator: pcursor somni: dissipatio oris custodie:
exterminatio caloris: ⁊ feruoris frigefactio: orationis ob-
scuratio. Silentiũ in sciẽtia est mater orationis: a captiui-
tate reuocatio: ignis custodia: actus cogitationũ: intẽtio
pugnator. vbi glos. sup Clima. q: nõ solũ ab impugnatio-
nibus custodit silẽtiũ: sed nec eis appropinquare sinit. lu-
ctus colligatio: amicitia lachrymarum: memorie mortis ope
rator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligẽs inquisitor:
mestitie minister: confidẽtie proprie inimicitia: tranquilli
tatis cõiugalis cõuictus: amoris docẽdi repugnator: sciẽ-
tie additamẽtũ: dei verborum cõditor: nõ apparẽs pfectus:
latẽs ascensus. Cognoscẽs delicta tenuit linguã. qui vero
multiloquus est: nõ cognoscit se. Silentij amicus appro-
pinquat deo: ⁊ latẽter colloquẽs a deo illuminat. Jesu si-
lẽtiũ. Jo. xviij. Mar. xiiij. in sle. Pilatũ. vñ dicitur in ps.
xxxi. Dixi custodiã vias meas: vt nõ delinquam in lingua
mea. Ex vno hom est non valere cõtinere: aut ex vana glo
ria, aut ex gula: vt in diuite epulone q̃ in lingua cruciaba-
tur. Luc. xvi. Hoc silentiũ apud religiosos male seruat: q:
oratione carent: et in cella nõ sunt: ⁊ pcessiones querũt: et
steriles ⁊ frigidas habẽt animas: et gustu diuino carẽt: q:
mundũ nedũ gustant: sed bibũt. de peni. dist. ij. §. qd vero.
Reprobi et xenodoxi. i. vanigloriosi sunt: et quietẽ cordis
non habent. Abbas Agathon per tres annos misit lapi-
dem in ore silentium affectans. Respondit senex. Silen-
tium est seruãdum vsq quo quis interrogetur. Si tacitur
nus fueris: requiem possidebis. Dixit Euagrius. Non anti
cipes loqui: nisi fueris requisit⁹. Arsenius dixit. Sepe me
locutum fuisse penituit: at vero tacuisse nunq̃. Dixit An-
tonius discipulo. Si affectaueris silentium: ne arbitreris
te exercere virtutem: sed indignum te loqui profitere. Di-
xit Sysoy. Quomodo possum⁹ saluare animas nostras:
quum lingua nostra aperto ostio sepe prosiliat? Dixit se-
nex de quibusdam fratribus multum loquentibus etiam
de deo, q boni erant: sed atrium illorum non habebat ostiũ:
sed qui volebant intrabant stabulum: et soluebant asinũ.
hoc autem dicebat quia quicquid illis euenisset: loquebã
tur. Abbas Pemen. Qui in corde loquitur: non seruat si-
lentium: etiã ore clauso. Qui cum iuuamine de mane vsq
ad vesperam loquitur: seruat silentium. Augu. Ve tacen-
tibus de te domine: quoniam sunt loquentes muti. Dictũ
fuit Arsenio a christo. Fuge: tace: quiesce. He sunt radices
non peccandi. Esa. xxx. In silentio et spe erit fortitudo no
stra. Abbas pastor. Omnis labor quicunq euenit tibi: ex
taciturnitate superabitur. Sapiens. Nemo stultus tacere
potest. Thren. iij. Sedebit solitarius: et tacebit. Seneca.
Primum argumentum composite mentis existimo: posse
secum consistere: et secum morari. Dicit Grego. q beatus
Benedictus recedens ab illis. vij. q. i. §. hoc autem. malis
monachis habitauit secum. ij. libro dialogorum. Bernar.
Cum quo est deus: nunq̃ est minus solus, q̃ quum ipse est
solus. Quod ideo dicit: quia tunc habet suam consolatio
nem: et liberius habet suum verum cõsolatorem. s. deum.
Grego. Non sufficit homo proficere ad vtraq diuisus: q:
si exterius auditũ aperit: interius sordescit. Jaco. iij. Lin-
guam autẽ nullus domare potest. ibi vide de lingua. Eccli
xiiij. Beatus vir qui non est lapsus verbo et ore suo. Vbi
non est clausura oris: non est claustrum: sed vrbs patens
absq murorum ambitu. Prouer. xxv. in fi. Sicut vrbs pa-
tens et absq murorum ambitu: ita vir qui nõ potest cohibe-
re in loquẽdo spiritũ suum. Religio vbi nõ seruatur silen
tium. dicit illud Job. xxx. Quasi rupto muro et aperta ia-
nua irruerũt super me. De indicto silẽtio regulari. xvi. q. i.
si cupis. ⁊. c. placuit. ij. ex de sta. mo. cũ ad monasteriũ. §. in
oratorio. ex de cele. mis. dolentes.

Articulus. lxxxij.

De extractato dei

gratia statu aplico martyrũ et confessorum
anachoritarũ ⁊ omniũ aliorum religiosorũ
copiose: et quomodo status isti lugubri-
ter sunt plangendi: q: in sancta dei eccle-
sia quodammodo ceciderũt a perfectione ⁊ puritate sua.
Nũc in fine operis ⁊ pro cõplemẽto eius de statu virginũ
qui est perfectus in dei ecclesia status, breuius est tractan
dũ. et sicut in superioribus hoc seruaui: alloquor sanctam
matrẽ nostrã ecclesiã dicẽs. Dic mihi virgo casta mater ec-
clesia, vni viro christo legitime copulata. ij. ad Corinth. xi.
xxvij. q. i. nuptiarũ. An status virginalis adhuc in te vera-
citer pseueret? et vere dices, Virgines bone (nostra trãsla
tio habet pulchre) Amos. viij. deficient. dicit ppheta. sub-
audi nũc. xxxij. q. v. si paulus. ¶ A Sed primo sciẽdum
est q virginitas quadrupliciter sumit. Primo p fidei in-
tegritate. vñ sup predic. locũ Apli. ij. ad Cor. xi. Despondi
vos ⁊c. glos. Aug. Virginitas fides est incorrupta. ⁊ sic ac
cipitur preall. c. nuptiarũ. Scdo p integritate carnis. vn-
de glos. sup pre. locũ. Virginitas carnis corp⁹ est intactũ.
vñ Augu. cõtra Julianũ. Pudicitia est res mẽtis: virgini
tas corpis. Ad hoc. xxxij. q. v. de pudicitia. Tertio p pudi
citia mẽtis cũ itegritate carnis quãtũ ad ppositũ seruãdi
eã: sic virginitas mãsisset in Lucia etiã si inuita fuisset op-
pressa. xxxij. q. v. §. i. ⁊. c. reuera. et. c. ita ne. ibi. Apprehensa
carne sua exerceat libido nõ sua. ⁊. c. pposito. ⁊. c. sicut ne-
mo. Quarto p pudicitia mẽtis cũ integritate carnis: nõ
solũ in proposito seruãdi, sed etiam in actu. et de tali dicit
Apls. i. ad Cor. vij. Mulier innupta et virgo cogitat que
dñi sunt vt sit sancta corpore ⁊ spũ. Virginitas sic sumpta
excellẽter accipit. Et habẽtibus virginitatẽ talẽ conuenit
annulus aureus in ecclesia militãti: in signũ q sunt spõse
christi singulares: ⁊ in ecclesia triũphãti merito eis redde
tur aureola. de his habet. xxxij. q. v. ille. Et est sciẽdũ q hec
virt⁹ pudicitia q̃ est virt⁹ animi. vt pal. c. pudicitia. ⁊. c. ita.
quũ virtus sit animi: nũq̃ põt amitti aĩo incorrupto: quia
animo nõ infert vis. vt preal. c. ita ne. ⁊. xv. q. i. merito. Hec
aũt virt⁹ pudicitia que est in aĩo, eadẽ est in virginibus et
in cõiugatis ⁊ in viduis. Sed in virginib⁹ appellat virgi-
nitas. In cõiugatis pudicitia. xxvij. q. i. nuptiarũ. xxviij.
q. i. sic eñ. vltra prin. ibi. Nec vera eius pudicitia cum cõiu
ge ⁊c. et. §. ex his. ver. Itẽ quũ dicit. In cõtinẽtib⁹ castitas.
de hoc no. xxxij. q. v. in summa. Est autẽ sm Augu. in lib. de
nuptijs et concupiscẽtijs, virginitas in carne corruptibili
perpetua incorruptionis meditatio. i. propositũ seruandi
perpetuã integritatẽ. vt fuit excellẽtissime in matre dei di-
cente Luce. i. Quoniã virũ nõ cognosco. i. nõ cogniturum
me proposui. xxvij. q. ij. §. i. ibi. Quo fiet istud ⁊c. Carnẽ ve
ro corruptibilẽ intellige carnẽ possibilẽ corrũpi ⁊ nõ corrũ
pi. vt fuit caro Adam in statu innocentie. de conse. dist. iiij.
placuit. Itẽ Ambro. in lib. v. de virginitate. Quid est casti
tas virginalis: nisi expers contagionis integritas? ¶ Et
notandũ q carnis corruptio per oppressionem nõ priuat
ab aureola sm Altiss. odorẽsem ⁊ Cãcellariũ Parisiẽsem
et Richardũ. et cõiter hoc tenent theologi per verbũ Lu
cie, Si inuitã me feceris violari: castitas mihi duplicabit
ad coronã. xxxij. q. v. Sed talis nõ habebit insignia q̃ dan
tur specialib⁹ virginib⁹ in ecclesia militãti: vt annulus au
reus ⁊ similia. Sed Ray. ⁊ cõiter oẽs canoniste ⁊ Hug. cũ
quibus sentio: tenent q siue ante baptismum siue post ba
ptismum aliqua fuerit oppressa: nec inter virgines poterit
consecrari: nec habebit aureolã: nec insignia in ecclesia mi
litanti. habebit tñ maiorẽ gloriã si mente corrupta nõ fue-
rit: sed non talem. vt. xxvi. distinc. acutius. no. xxxij. q. v. §. i.
in glos. ar. violenter corruptam. et. c. reuera. et. c. ille. et per
Hug. eadẽ. q. c. proposito. c. finge. et. c. ille. et opti. facit. xv.
q. i. si quis non iratus. Nec refert sm Hugonem, vtrum
in huiusmodi corruptione sit facta seminum commistio
necne: quia siue fuerit adulta, siue impubes adeo q non

Virginitas qdrifariã põt intelligi.

Inuiolẽta virginis oppssio corrupta priuat aureola.

possit sentire pruritū nec semen emittere:nec est virgo nec inter virgines cōputabitur taliter corrupta. ¶ Quid de illa que vadit ad corruptorē vt corrūpatur: nec tū sequitur corruptio? Quid etiam de cōiugata que cōsensit in carnalem copulā que secuta non est:nūquid fraudabitur aureola? Respōdeo in primo casu fm Hug. ꝙ si peniteat de corruptione mentis: nō priuabitur aureola.quia fm Cancel. Parisiēsem virginitas per penitētiā reparatur in illa que sola mente corrupta est. In scdo casu dic ꝙ si hmōi coniugata ante mortē peniteat de illo cōsensu: nō fraudabitur aureola.alr̄ illā nō habebit:si decesserit cū proposito vtendi carnali copula si cōualescat. Sʒ huic dicto repugnat factū virginis gloriose:que consensit in carnalē copulā quū desponsaretur Joseph. fm Aug. xxvij.q.ij.§.j.vbi ħr̄ Maria fm qḋ ibi dicitur ꝙ consensit in carnalem copulā nō illam appetendo/sed diuine inspirationi in vtroqꝫ obediēdo soluit dubiū. Tenet etiā Hug.in palle.c.ille.ꝙ illa que ex furore libidinis ꝓuocat in se seminis effusionē:vel digito/vel alio modo cōtra naturā rumpens sigillū virginitatis sue: vel etiā supponēdo se pecori/vel ferro/vel palo se corrūpit:potest inter virgines cōsecrari:et habebit aureolam si peniteat. Et ꝙ non amittitur virginitas nisi per mēbrū naturale. Que opinio nullo modo placet. et penitus est obscura:q: talis corrupta est qualitercūqꝫ sit mēte et corpore.et pro hoc facit.xxxij.q.iiij.meretrices. ꝛ.c.sequē.ꝛ xxxij.q.vij.nō solum.xxviij.q.j.idololatria. quia pari ratione masculi et femine sodomite possent virgines iudicari. quod nō est verum. Et ideo teneo ꝙ huiusmodi mulieres sic corrupte nō sunt inter virgines cōsecrāde:nec habebūt aureolam:quātūcūqꝫ peniteāt.quia vt dictū est.s̄.eo. ver. est autem. fm Aug. virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Si quis vero vel aliqua in somnis patiť pollutionē.vj.di. testamentū.aut dū ludit cū viro:aut turpitudinē aliquam cogitat:aut dū a viro osculatur:aut tāgiť a viro: vel cū vehemēti carnis tentatione sese cōprimit vel cōstringit: ꝛ sic polluitur:nō inde data ad hoc opera: nec ex ꝓposito hoc fiat:per penitentiā poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolā:ꝛ inter virgines cōsecrari: ꝙuis post hmōi nō volūtariam pollutionē placuerit ei fecisse pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea que carnis opꝰ appetit:nō est digna aureola si nō peniteť:alr̄ secꝰ. vt.s̄.ver. in.ij.casu. Hiero. Nihil prodest habere carnē virginem: si mēte quis nupserit. Virginitas thesaurus abscōditus est in agro. Mat.xiij. Huiꝰ thesauri preciositas est/vt non solū preciū glorie eterne que est cōmunis oībus sanctis habeat:sed etiā glorie specialis. et nō solū aurea/sed corona aureola debeať. Exo.xxv. preceptū fuit vt fieret mēsa et super mēsam corona aurea: ꝛ super aureā aureola. Hūc thesaurū incorruptionis debemus emere vēdita cōcupiscentia carnali:et ꝓbscōdere:ne sumꝰ virgines fatue absqꝫ oleo letitie interioris. Mat.xxv.q: fm Grego. depredari desiderat qui thesaurū publice in via portat. Hūc thesaurum habemus in vasis fictilibus.ij.ad Cor.iiij. Impreciabilis est iste thesaurus. Eccli.xxvj. Nō est digna aīe cōtinentis pōderatio:nō dicit corporis/sed aīe:q: ibi est virtus. vt.s̄. in.c.de pudicitia.ꝛ.c.ita ne. Lilio etiā virgines propter puritatē cōparātur. Cañ.ij. Sicut liliū inter spinas:sic amica mea inter filias. Folia istius lilij sunt illa que istā virginitatē cōseruāt. Sobrietas cibi ꝛ potus. Loth inebriatꝰ ꝑpetrauit icestū. Geñ.xix.xv.q.j. inebriauerūt. Luxuriosa res vinū. Prouer.xx.xxxv.dis. luxuriosa.et.c.sexto. Hiero. Virgo vinū fugiat ꝑ veneno. Itē labor:et occupatio maxime circa scripturā diuinam.de cōse.di.v.nūqꝫ. Ezechieľ.xvj. ex de renū.nisi.§.verū. Habitus asper nō ornatꝰ. Nume.xxv. Filij israel fornicati sunt cū mulieribus Moab que se ornauerunt.j.ad Timo.ij. Nō in tortis crinibus ornantes se aut auro. Custodia sensuū ꝛ cohibitio ad vagandū. Geñ. xxxiiij. de Dina vagāte corrupta.de peni.dist.v.c.j.ad finē. Mat.xxv. Quinqꝫ aūt ex eis erāt fatue.glos. Aug. Vel ꝑ quinqꝫ virgines significať quinqꝫpartita cōtinētia a carnis illecebris. Cōtinēdus est em̄ animi appetitus a voluptate oculorꝫ/auriū/olfaciēdi/gustādi/et tāgēdi. Casta locutio. Seneca. A verbis turpibus abstineto:q: licētia eorꝫ impudicitiā nutrit.j.ad Cor.xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. Hiero. Sit sermo virginis prudens:modestus:rarus:nec tam eloquētia preciosus ꝙ pudore. Solitudo. Solent em̄ animalia syluestria pulchriorē habere pellem ꝙ domestica. Quia Thamar sola fuit ingressa ad germanū:corrupta fuit ab eo.ij. Regū.xiij. facit ex de presump.literis. Hiero. Solēt virgines q̄ vere sunt virgines semper pauide ꝛ nūqꝫ secure esse: ꝛ vt caueāt timēda/etiā secura pertimescere. de occasionibus immunditie vide.s̄.§. de immūditia.in ar.lxxiij.et sequen. Virgo felix sterilis est incoinquinata que nescit torum. Sap.iij. Candida est virginitas christo cādido coiūcta. Cañ.v. Dilectus meus candidus ꝛc. Berñ. Candor lucis eterne est christus.ꝛ candidā oportet aiam esse vbi ipse sedere elegit. Isidorus. Candor quippe munditia est vite.xxx.q.v.femine.de conse.dis. iiij. post baptismum. et.c.accepisti. Grego. Candida vita est carnis de incorruptione virginitas. Et quid cādidius castitate? Threñ.iiij. Candidiores nazarei eius niue.ꝑ cōtinentiam mentis. Nitidiores lacte. exposita sunt latius hec verba.s̄.in Threnorꝫ.§.c.bis exposito.et in.§.arti.istius ij.per continentiam corporis. Propter hunc duplum libani candorem bene dicitur Cañ.iiij. Veni de libano sponsa mea:veni de libano. Libanus candidatio interpretatur. Cādor iste est angelicus. Unde et angeli sepe in albis apparuerunt. Matthei.xxviij. Marc.xvj. Vestimenta eius sicut nix. Non dicit sicut lac sed sicut nix:quia non carnis/sed tantum spiritus candorem habent angeli. Unde quātum ad hoc gloriosior est cando: virginalis in homine ꝙ in angelo. In homine enim duplex:in angelo simplex. in homine per pugnam:in angelo per naturam. Hiero. In carne angelicam gloriam acquirere maioris est meriti ꝙ habere.quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura. Esse angelū felicitas est.esse vero virginem virtutis. De hoc etiam scripsi in hac.ij. parte istius operis super Threno. super predictis verbis. Candidiores nazarei ꝛc. Virginitas gratiosum facit hominibus et deo. Eccli.xxvj. Gratia super gratiam:mulier sancta et pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis est preconijs extollenda:quia magis tentātur.vnde dicit Bernar. ꝙ est martyriū castitas in iuuentute.vt in sancto Joseph. Geneť.xxxix. Isidorus. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes:in senectute continentes fieri delectantur:ꝛ tūc eligunt castitati seruire: quando eos libido seruos habere contempsit. Sed et vtinam hodie senes maxime presbyteri continerent: et qui in iuuentute continuerunt in senecta feroribus luxurie non se macularent. ex de presumptio.cum in iuuētute. Nec essent sicut illi presbyteri impudici de quibus Danieľ.xiij. quia difficile continentiam seruat: qui se illicito concubitu maculare non metuit. xxxiiij. distin.§.quod ergo. Sap.vj. Incorruptio facit proximum deo.sicut Joannem apostolum. Beda super Lucā. Sicut christus in summa pace est natus:vt se pacē diligere ostenderet:ita de virgine natus est: vt se virgineum decus mōstraret diligere. Fructus cētesimus eis debetur. Math. xiij. Agnum sequuntur quocumqꝫ ierit. Apocalip. xiiij. Et cantant canticum nouum:quod est cantus specialis amoris.ad literā dulcius solent cantare virgines. Gregorius. In patria singulariter agno canticum decantare/est cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere.

Virginitatē ꝯseruantia.

¶ B

Ed aūt sunt virginibꝰ ꝑcipue metuenda. Primū est supbia. Aug. in lib. de virgini. Nō solū ꝑdicāda est virginitas vt ameť:verū etiā monēda est ne infleť. Idē. Metuo tibi vehemēter ne quū te agnū q̄cūqꝫ ierit secuturam glorieris:cū plumēdo supbe ꝑ grām seq̄ nō possis. Idē. Bonū virginitatꝫ ꝙ magnū video:tm̄ ei ne pareat furē supbie

Que virginibꝰ potissimuz cauēda.

timesco. Idē. Facilius sequūtur agnū: et si nō quocūq; ie-
rit: certe quocūq; poterūt cōiugati humiles: q̄ supbientes
virgines. Bern. Sine humilitate audeo dicere nec Ma-
rie virginitas deo placuisset. Augu. Nō dubito pferre mu-
lierē supbe virgini. ℂ Scōm est fatuitas. i. charitatis de-
fectus. Mat. xxv. Fatue virgines nō sumpserūt oleū secū.
Bern. in epistolis. Castitas sine charitate lampas est sine
oleo. Subtrahe oleū: lāpas nō lucet. tolle charitatē: casti-
tas nō placet. Itē sup illud Mat. xxv. Nō sumpserūt oleū
secū. Chrys. in homil. Oleū hic vocat charitatē ⁊ eleemo-
synam: et quodcūq; circa indigentes auxiliū. lāpades au-
tem virginitatis charisma. ppter qd et stultas eas vocat:
qm maiorē sustinētes laborē propter minorē oia perdide-
runt. maiori em labore vincitur carnis cupido: q̄ pecunia-
rum. Augu. in verbis dni. Si quis igit habet animā virgi-
nalē: ⁊ amator est pudicitie: nō debet mediocriter esse cō-
tētus hijs que cito exarescūt: sed perfectas virtutes sequa-
tur: vt lumen habeat sempiternū. Chrys. in homil. Vides
igitur quanta nobis sit a pauperibus negotiatio. Paupe-
res autē nō sunt ibi: ideoq; hic oleū cōgregare oportet: vt
illic vtile sit quū christus nos vocet. Hiero. Vendit in hoc
mūdo oleum: ⁊ multo emitur precio: ac difficili labore cō-
quirit. qd nō solū in eleemosynis: sed in cūctis virtutibus
et cōsilijs intelligimus magistrorum. Vanitas etiā vel fatui-
tas in virginibus est vana gloria ⁊ laudes quas petūt q:
virgines sunt. Vn̄ ⁊ tales virgines oleū spūale intra con-
scientias suas corā deo nō habent: q: ab hoibus sicut fatue
laudes querūt. ppter qd apud deū meritū virginitatis p-
dūt. Aug. de verbis dni sup pre. loco. Mat. xxv. Non sum-
pserunt oleū. Oleū adulatio est. de quo ps. cxl. Oleū aūt
peccatoris nō impinguet caput meū. Vēdūt em oleū oēs
adulatores: qui siue falsa siue ignorata laudando aias in
errorē mittūt. l. di. si quis diaconus. ibi. in si. Periculosas
adulationes. Qui beatificāt: ipsi seducunt. Esa. ix. Et eis
vana gaudia tāq; fatuis cōciliādo aliquā de his mercedē
tēporalē accipiūt. Dicitur ergo: Ite ad vendētes: ⁊ emite
vobis. i. videamus nūc quid vos adiuuent: qui vobis lau-
des vēdere cōsueuerunt. ℂ Tepiditas: q̄ solet accidere in
virginibus: q: cōsiderāt se parū peccasse. cōtra quod dicit
Aug. in lib. de virginibus. Multo ardētius debes dilige-
re illū qui flagitiosis a se cōmissis quecūq; dimisit. de pe.
dis. i. multiplex. in se cadere nō pmisit. ℂ Macula peccati
cuiuscūq; alterius q̄ carnalis. Macula turpior est in ve-
ste alba. Virginitas est vestis alba. vn̄ bysso cōparat Pro-
uerb. vlti. Byssus ⁊ purpura indumētū ei⁹. Virgines que
habēt integritatē carnis cū corruptiōe mētis: similes sunt
sepulcris dealbatis. Mat. xxiij. Hiero. Nihil pdest virgi-
nitas corporis: vbi operat corruptio mentis. ad hoc. xxxij.
q. v. si paulus. c. tolerabili⁹. c. magis timeam⁹. ℂ Negligē-
tia cōfessiōis. vn̄ ⁊ etiā virginitas decore induit. in ps. ciij.
Cōfessionē ⁊ decorem induisti ⁊c. Et iterū. Cōfessio ⁊ pul-
chritudo in cōspectu eius. Cañ. ij. Ostēde mihi faciē tuā. i.
cōscientiā. ℂ Diuisio cordis. Augu. loquēs virginib⁹. To-
to vobis figatur in corde q̄ p vobis fixus est in cruce. Du-
plici corde cui ve. Eccli. ij. est que deo et hoibus vult place-
re. Bern. in epistolis. Volens placere hoib⁹ deo displicet.
Si hoibus placerē: christi seru⁹ nō essem. Gala. i. Non pla-
ces si nō placas: nō placas si places. Gregor. Nemo pōt in
vna eadēq; re oipotēti deo atq; ei⁹ hostib⁹ gratus eē. nā
dei amicū se denegat: q̄ eius placet inimicis. Signū q̄ vir-
go vult placere hoibus: est ornatus et appositus. de cōse.
dis. v. fucare. fucus exterior. ps. xliiij. Ois gloria filie regis
abintus. Hiero. Decor q̄ in veste requirit induit: et cū ve-
ste deponit. vestis pculdubio est non vestiri. ad hoc. xxx. q.
iij. c. i. de cōse. dis. v. fucare. ℂ Imperseuerātia. ne deficiat.
Bern. Stude perseuerātie: que sola coronat. Idē. Scias
diabolū soli semp perseuerantie insidiari: quā solā virtutē
nouit coronari. de pe. di. ij. §. ex premissis. ver. itē illud euā-
gelij. Aug. Qui facere potentis ne virginitatis bonū a vo-
bis pereat: facere nō poteritis vt redeat. ad hoc. xxxij. q. v.
si paulus. de peni. dis. iij. in cassum. vij. q. i. suggestū. In. c. si
paulus: dicit q̄ virginē post ruinā deus suscitare nō pōt.
sed quō hoc intelligat vide ibi in glos. ℂ C Honoratur
aūt virginitas a deo: ab angelis: ab hominib⁹: a diabolo.
A deo. Hiere. iij. Dux virginitatis mee tu es. Est ergo chri-
stus dux virginitatis. est ⁊ spōsus. Ipse est em summ⁹ pō-
tifex de quo Leuit. xxi. Virginē ducet vxorē. virginē vtiq;
ecclesiā. ij. Cor. xi. xxvij. q. i. nuptiarū. Despōdi vos ⁊c. ⁊ vir-
ginē aiam. pal. c. si paulus. Itē christus nō solū est virgini-
tatis spōsus: sed filius. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet. Luc. i.
Augu. Unius sancte virginis partus oim sanctarū virgi-
nū est decus: ⁊ ipse cū Maria matres christi sunt: si patris
ei⁹ faciūt voluntatē. Mat. vij. Honorat ab angelis. Luc. i.
Missus est angelus gabriel ⁊c. Iste angelus honorauit
virginē in excellētissima legatione et in reuerētissima salu-
tatione. Itē angelus nō pmisit se a Ioāne virgine adora-
ri. Apoc. xix. ⁊ vlti. Vide ne feceris. Honorāt angeli virgi-
nes: q: et ipse terrestres angeli sunt ⁊ hoies celestes. Ber-
nar. Quid castitate decorius: que mūdū de immūdo cōce-
ptū semine: de hoste domesticū: de hoie angelū facit. Ho-
norauerunt angeli Hagnen in veste. Ceciliam in corona.
Agathā in tabula marmorea. Catharinā in sepulcro. Sz
inimici sunt impudicorum. Dan. xiij. Ecce em angelus dni ac-
cepta sententia ab eo scindet te mediū. De sodomitis sub-
uersis ab angelis ⁊ occecatis. Gen. xix. ij. q. i. deus. xliij. dis.
qd ait. Honorat ab hoib⁹. Judicū. xxi. Virgines reserua-
te. Nume. xxxi. Puellas ⁊ oēs feminas virgines reseruate.
Alij oēs iubētur interfici. Merito salus dat virginib⁹: q:
p virginē salus. Ansel. Nō est salus: nisi quā tu virgo pepe-
risti. Virgines em saluant nō carne tātū: sed mēte simul.
Isidorus. Virgo carne nō mēte nullū premiū h; in gene-
ratiōe. in pal. c. si paulus. De quarto q̄ honorat a demoni-
bus virginitas. Tob. vi. ⁊ vij. demō noie Asmodeus virgi-
nitatē Sare a. vij. corruptorib⁹ liberauit. Narrat in vitis
patrū q̄ cuidā vidue castitatis amatrici demō fuit specia-
liter assignat⁹ vt eā deijceret a pposito castitatis. Quūq;
per multa tēpora eā molestasset valide: nūq̄ tn̄ ei⁹ animū
potuit flectere ad cōsensum. Tādē demonū cōcilio conuo-
cato princeps eorum interrogabat a quolibet q̄d egisset: ⁊ il-
le apud eū beatior: qui et nequior: at vbi ad istū ventū est:
cōfusione dignus habet q̄ a femina superat⁹ est. vn̄ et sibi
iniūctū est vt imperio dn̄e obediret q̄diu in carne viueret.
Dū autē dn̄a: vt moris habebat: exclusis puellis se in ora-
tione pstrasset: et vellet sibi calciamēta detrahere: adfuit
in specie decori iuuenis ille demō. quo viso domina excla-
mauit. accurrēs familia nihil inuenit. Tertio similiter ve-
niens allocutus est dominam ne timeret: sibiq; seriem rei
explicans obedientiā repromisit. Addens q̄ de illo pecca-
to eam nō amplius molestaret. Quūq; domina familiam
induisset: demon cōquestus est q̄ sibi non fuissent vestimē-
ta collata: allegans se plus alijs seruiuisse: domina indu-
menta concessit. ille suscipiens se in conclaui clausit. domi-
celle respicientes per rimas portarum viderūt demonem
pannos suentem. et ille indignatus misit vestimenta in
ignem: sed ad mādatum domine extraxit. cui ob meritum
castitatis semper seruiuit diabolus. Ergo velit nolit: ho-
norat virgines: sicut victus victrices: ⁊ tanq̄ angelorum
sorores quos ipsi timent. Bernar. Fulgida virginitas est
gemma virtutum: germana angelorum: lampas ecclesia-
rum: lux animarū. ipsa calcat libidinem. vincit diabolum.
contēnit seculū. deprimit omne periculū. Sicut diabolus
honorat castos et virgines: sic potestatē h; singularē sup
immūdos: qui sunt de sua familia: q: ipse spūs immūdus
est. Luce. xi. Tob. vi. Qui coniugia ita suscipiunt vt deum
a se et a sua mente excludant: et sue libidini vacent: sicut
equus et mulus quibus non est intellectus: habet super
eos demon potestatem. ℂ D Quatuor etiā sunt in qui-
bus virginitas honoratur in celo. In intrandi securitate.
Mat. xxv. Que parate erāt intrauerūt ⁊c. Angelica socie-
tate. Judicū. xxi. Inuēte sunt de Jabis galaad. cccc. virgi-

Honor virginibus exhibitus.

nes que nescierūt viri torū et adduxerunt eas ad castra in silo. Castra sunt angeli. Genes.xxxij. Castra dei sunt hec. Sylo iterpretatur auulsio/restitutio. ꝛ certe amissio facta per angelos cadentes/specialē habebit restitutionē ꝑ virgines stantes. de conse. dist.j. hi duo. Christi cōformitate. Apoc.xiiij. Hi sequuntur agnum quocūqꝫ ierit. Virgines sequūtur agnū:q: ei per incorruptionē specialissime cōformātur. preall.c.Sap.vj. Incorruptio facit esse proximum deo. Gaudij singularitate. Apoc.xiiij. Nemo poterit dicere cāticum nisi illa.cxliiij. milia. Hoc est singulare prorsus gaudiū canticis exultationis ꝛ laudis de incorruptione ꝛ virginitate procedēs. Castitas et virginitas tranquillam facit vitam. j.Timo.ij.ibi.Tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. q.d. Nō sufficit virginitas absqꝫ alijs bonis operibus. Grego.in homil. Nec castitas ergo magna est sine bono opere: nec bonū est aliquod opus sine castitate. vnde Luc.xij. Sint lumbi vestri precīncti: ꝛ lucerne ardētes in manibus vestris. Grego. Nulla sunt bona cetera: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio nō approbātur. Magna pulchritudo et vera glīa castitas ꝛ virginitas. Judith.xvj. Erat enim virtuti castitas adiuncta ꝛc. vsqꝫ/Erat aūt festis diebus ꝓcedēs cū magna gloria. Isido. Castitas est pulchritudo inuiolata sanctarum. Res est angelica. Chryso. Castitas res est angelica ꝑ quā solū singulariter hoīes angelis assimilātur. Bern. Differūt inter se homo pudicus ꝛ angelus. sed felicitate: nō merito. sed etsi castitas illius felicior: huius inde cognoscitur esse fortior. Bern. Sola castitas mores istius beate vendicat regionis in qua neqꝫ nubēt neqꝫ nubentur. Mat.xxij. prebēs quodāmodo terris experientiā cōuersationis celestis. Ministrū dei facit. ps.c. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit. ij.ad Cor.vj. In oībus exhibeamus nos sicut dei ministros ꝛc. Et infra. In castitate. Cor confortat. Judith.xv. Confortatū est cor tuū eo ꝙ castitatem amaueris. xxxiij.q.v. tūc saluabitur. vbi ponitur triplex castigatio. Isti sunt eunuchi qui se castrauerūt sancti ꝑpter regnū celorū. Mat.xix. Chryso. Illa est gloriosa cōtinētia: nō quam trāsgredi nō pōt necessitas debilitatis corporis vel nature: sꝫ quā cōplectit voluntas sancti propositi.

¶ Articulus.lxxiiij.

Queritur aūt secūdum sanctū Tho. in.ij.ij.q.clij. circa virginitatē quinqꝫ. Primo in quo consistit virginitas. Secundo vtrum sit licita. Tertio vtrū sit virtus. Quarto de excellētia eius respectu matrimonij. Quinto de excellentia eius respectu aliarum virtutum.

¶ A

In q̄ virginitatē cōsistere sit dicendum.

Ad primū videt ꝙ nō cōsistit in carnis integritate ꝑpter desi nitionē Augu. s. positā in.§. pri.ver. Est aūt ꝙ virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Item q: sm cū est pudicitia que est in animo. vt.s.dixi.§. pri.ver.et est sciēdū. Preterea carnis integritas videt consistere in signaculo virginalis pudoris. Sed qñqꝫ absqꝫ virginitatis preiudicio frāgit illud signaculū. dicit em̄ Augu. Est aūt vberior felicior qꝫ fecūditas nō ventre grauescere: sed mēte grādescere. Illa filios doloris: ista filios parturit gaudij ꝛ exultationis. Itē Augu. Ipsa cōtinētia nequaꝙ sterilis est: sed fecunda mater filiorū gaudiorū. Illa filijs replet terrā: ista celū. ad hec.xxxij.q.j.nuptie.xxxiij.q.v.tūc saluabitur. Illa est multe solicitudinis: ista quietis. Gilibert. Virginitas est curarū silētiū: pax carnis: redēptio viciorū: principatus virtutū. Illa est bonū: ista melius. Hiero. ad Pāmachiū. et.s.dixi.§.pri.ver.sed cōtra est. Tātū est inter nuptias et virginitatē: quātū inter nō peccare ꝛ bn̄facere. Immo (vt leuius dicā) quātū inter bonū ꝛ melius. illa comparat spinis: ista rosis. Hiero. ad Eustochiū. Laudo nuptias: sꝫ q: mihi virgines generāt: lego de spinis rosam: de terra aurū: de conchis margaritā. Itē q: christus nō de corrupta nascit/sꝫ de virgine: est ratio sm Aug. de sancta virginitate sup illud Luc.j. Ad virginē. Illū em̄ decēter solū virginitas parere potuit: q̄ in sua natiuitate parē habere non potuit. Oportebat em̄ caput nostrū ꝑpter insigne miraculū sm corpus nasci de virgine: qꝺ figuraret mēbra sua de virgine. xxvij.q.j.nuptiarū. ecclesia sm spiritū nascitura. Itē Chrys. sup eodē.c.ibi. Qm̄ virū nō cognosco. Quinimmo eo ipso cōtinget ꝙ es cōiugis inexperta. nā si virū experta fuisses: nō digna cēsereris hoc ministerio: nō q: ꝓfanū sit cōiugiū: sꝫ q: virginitas potior. Decebat em̄ cōem oīm dominū ꝛ in natiuitate nobiscū participare: ꝛ ab ea discrepare. Qr em̄ ex vtero nasceretur/habuit cōe nobiscū: ꝙ autē absqꝫ ꝯcubitu nascerēt/plus a nobis obtinuit. Penetrās magnus Climacus ꝓfunditatē vere virginitatis ꝛ castitatis ait. Castitas vel virginitas est nature i corpore appropriatio iesu christi: dn̄s amabilis scutū cordis superterrestre: supnaturalis ꝛ supgloriosa abnegatio nature: ꝛ vere corporalis ꝛ mortalis ꝛ corruptibilis supmirabilis ad incorporeos coaptatio. Castus est q̄ amore ꝛ cōcupiscentia sancta amorē ꝛ cōcupiscētiā ꝛ ignē igne immateriali repercutiēs extinguit. Iste est canon.i.regula. dist.iij.canon. castissime castitatis: eque similiter sup aiatis et inanimatis rationabilibus atqꝫ irrationalibus corporib' affici. Principiū quidē castitatis/nō cōsentiēs cogitatio ꝛ preter idolū.i.imaginationē turpē et turpibus resperisio. Medium castitatis/naturales motus sup multitudinē alimētorū/et solū sine idolis existētes: ꝛ a colluuionis resperisione liberi. Finis vero/mortificatio corporis premortuis cogitationibus. Si istud est vere castitatis ꝛ virginitatis argumentū/immobilē esse in phantasmatibus somniorū: ista penit' terminatio luxurie fluxū sustinere in cogitationib' vigilātem. In introducēdis.i.nouitijs corporis lapsus vt pluris mū ex delicijs habēt fieri. In medijs vo ex alta sapiēdi elatione. In ijs vero q̄ ꝑfectioni appropinquāt ex eo tātūmodo qꝺ ꝓximū iudicēt. Castitas est dei ꝓprietas ꝛ similitudo sm ꝙ homini possibile est. Mater vero castitatis q̄es solitaria cū obediētia. Est in somnijs fluxus ex multitudine escarū ꝛ quietis. Alter est ex sup̄bia: qñ in diuturna nr̄a insluxibilitate inflamur: et rursum ex eo qꝺ ꝓximū iudicemus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ altissimam possideat humilitatem.

¶ B

Castimonie gradus.

Secundū Cheremonē in collatione de castitate in lib. coll. Jo.cassi. Sex sunt castimonie et vere virginitatis ꝛ ꝑfecte gradus: quibus ad inuiolabilē cōscēditur puritatē. Primus est ne vigilās impugnatione carnis monachus elidat. Scḋs ne mēs illi' voluptarijs cogitatiōib' immoret. Terti' ne femineo vel tenuiter ad ꝯcupiscētiā moueatur aspectu. Quart' ne vigilās vel simplicē carnis ꝑferat motū. Quint' ne animi quū memoria gn̄atiōis humane vel tractat' rō vel necessitas lectiōis igesserit: subtilissim' mētē voluptarie actiōis ꝑstringat assensus. Sext' ne illecebrosis phātasmatibus feminarū vel cuiuscūqꝫ vel dormiēs illudat. Idē. Hec est vere ꝯsummatio castitatis: que nō ipugnās carnalis ꝯcupiscētie mot', sꝫ toto horrore detestās/iugē atqꝫ imobilē sui retinet puritatē: nec pōt quid aliud eē ꝙ̄ scitas. Hoc aūt fiet qñ iā desinēs. Gal.v. caro aduersus spm̄ cōcupiscere: desiderijs ei' virtutiqꝫ cōsenserit: ceperintqꝫ sibi pace firmissima federari: et iocūdissime habitauerint fratres.i. corp' ꝛ aia i vnū. Idē ibidē. Hec est ꝯsummatio castitat: vt vigilātē monachū oblectatio libidinis nulla ꝑstringat: vt q̄escētē nō fallat illusio: sꝫ quū dormiētē tm̄ sopite mētis icuria cōmotio carnis oppresserit: quēadmodū sine vlla titillatiōe voluptatis excitata est: ita etiā sine vllo pruritu corpis cōquiescat. ¶ C Singulare est priuilegiū virginitatis. Primo q: replet paradisum. vt.xxxij. q.j.nuptie. Scḋo q: sola est q̄ cū fiducia pōt deo aias p̄ntare. in autent. de lenoni.§.scimus. colla.iij. Tertio quia est principium aliarum virtutum. in autent. quomodo oporepisco. et reli. cleri. ad ordina. dedu.§. neqꝫ autem sacras.

Virginitatis priuilegia.

Quarto sola virgo consecratur.xxvi.dis.acutius. Quinto aureolā habēt virgines sicut martyres ⁊ predicatores. vt s. dixi.xxxii.q.v.si paulus.de hoc legit̄ ⁊ no.ex̄ de pba.causa matrimonij. Pauci hoc priuilegiū habent.l.dist.q: tus. ¶ D Hic quero nūquid cū corrupta pōt dispēsari vt cōsecretur? sed nō determinat per quē. Et credūt quidā ꝙ in hoc casu per epm possit dispensari. quū nō sit ei prohibitū sm id qd no.l.dist.in summa.et facit ꝑ hoc.xxvij.q.j. virginem que. Potest inquā si occultū est aliquā esse corruptā: et subest causa rationabilis dispēsandi: vtputa vitatio scādali: vel alia causa: maxime vbi sine viri admistione ꝑ abusionē aliquā facta est corruptio: q: dubiū potest esse de iure vtrū ista corruptio abusiua faciat irregularitatē in muliere. per ea que. s. de hac materia notaui in.§. pertractato. ver.et notandū.cū ver.seq.in ar.lxxxij. Cum notorie corrupti nō credūt isti simplicē epm posse dispēsare.et hoc propter scandalū. ⁊ q: non legitur in hoc casu fuisse aliquādo dispēsatū.sm Archidia. dnm meū qui ita no.xxvi.dist.acutius.in glos.numquid. In quo.c.glos.ordi.no.ꝙ ideo epus nō virgo cōsecratur: q: significat ecclesiā militantē in qua sunt boni ⁊ mali.de cōse.dis.iiij.est vnitas. Sacra virgo signat ecclesiam triūphantem: vbi nō est macula nec ruga. Ephes.v.xix.di.quia. ¶ E Si vir votū virginitatis habens adiūgatur vxori: nō dimittat vxorē: sed tribus annis peniteat.xxvij.dist.si vir. Dicūt quidā ꝑ hoc.c.ꝙ postq̄ cōtrahit: absolutus est a voto: sed faciet penitentiā de voto violato: ⁊ pōt nedū reddere debitū: sed exigere. Sed hoc non credo ꝙ absoluat a voto: nec ꝙ possit petere debitū: q: quantū ad se adhuc votū tenet: vt nō exigat.op.arg.ex̄ de iureiurā.quāto.vbi dicit̄ ꝙ iuramentū obseruari debet quatenus pōt: sed ius matrimonij nō cōpellit debitū exigere: q: hoc libertatis est: sed compellit eum reddere. Unde dicēdū est ꝙ pōt sine peccato soluere: q: ad hoc est obligatus: sed nō pōt sine pctō petere: q: faceret contra ꝓmissum: et sic cōtra cōscientiā: et edificaret ad gehennā. ex̄ de sen.excō.inquisitioni.cū simi. Et istius sententie fuerūt Innoc.et Bern.⁊ Jo.ex̄ de cōuer.cōiu.quidā.⁊.c.accedēs.in glos.ij.que fuit glos. Jo. de hoc etiā no.xxvij.q.ij. agatbosa. Itē vouentibus virginitatē nō solū nubere/sed velle nubere est damnabile.xxvij.dis.vouētibus. Virgines post consecrationē nubētes adultere sunt ⁊ inceste ⁊ sacrilege. xxvij.dist.c.vlti.xxvij.q.j.virginibus. Profes a virginitatē iudicans nuptias anathema sit.xxx.dist.si quis ꝓpter.⁊.c. si quis vel.et.xxxi.dist.quicūq. ¶ F Quid si aliquis fornicariā deflorauit: cū qua postmodū contraxit: nūquid poterit postmodū promoueri? Tenet Jo.t.⁊ Ber. Bar.brix. in sua questione dñicali que incipit/aliquis cognouit virginē. Et Ray.⁊ Jo.an.in.c.clerici qui.de vi.⁊ hone.de.lib.vi.ꝙ talis poterit ꝓmoueri post mortē istius. vt no.xxx.q.v.qualis.de cleri.cōiu.sane.de biga.debitum. in vlti.glos. Ego aūt post Hugo.et Ostiē.⁊ Jo.de finito et Archidia. teneo cōtra.ꝙ talis tāq̄ bigamus nō valeat promoueri.⁊ hoc per illa.c.expressa.xxviij.di.q: sunt.ibi. Nec eā virginē peruenisse ad eū.xxxij.dist.nemo.ibi. Unicā ⁊ virginē vxorē habuerit.vbi de hoc.⁊.xxxiij.dist.maritū.ibi. Nec eū qui dē qui vnā cōcubinā ⁊c.vbi de hoc.⁊.xxxiij.di. curādū.ibi. Qui vxorē virginem non duxerit.⁊.c.seq. precipimus.ibi. Qui virginē nō est sortitus vxorem.⁊.lxxvij.dist.quicūq. ibi. Una tantū et ea quā virginē cōmuni per sacerdotē benedictione percepit vxore contētus.⁊.xxx.q.v.qualis.ibi. Virgo casta ⁊ despōsata in virginitate.⁊ pall.c.clerici.ibi. qui cū viduis ⁊ virginibus cōtraxerūt.vbi tacite iure nouo videt̄ hec opinio approbari. Ratio est ꝓpter prerogatiuā matrimonij: q: maritus est talis corrupte: ⁊ nō agit̄ hic de peccato: sed de sacramēti sanctitate.xxvi.dis.acutius. Alia ratio valida sm Archidia.est q: carnis cōmistio significat conformitatē diuine ⁊ humane nature: que contracta fuit in vtero virginali: factā per mysteriū incarnationis. ex̄ de biga.debitū. Quū ergo hoc factū fuerit in vtero virginali: vt actus consummatus id significet: oportet ꝙ consummatio sit facta in vtero virginali: qd esse nō potest si antea eam corrupisset. et ad hoc etiā facit.xxxij.dist. seriatim. ibi. Uxorem ducere virginē ⁊c. In hac sententia etiam residet Hos.in preall.c.sane. Et ratio est sm eū q: incipit esse maritus corrupte.vt in iuribus predictis.de hoc no. Archidia. in pall.c.nemo.⁊.c.qualis.⁊.c.clerici qui.li.vi. ¶ G Itē hic quero an abbatissa debeat esse virgo? Et casus expressus est ꝙ sic.xx.q.j.iuuēculas.⁊ no.xxxi.q.j.quod.in glos.non ideo.et ꝑ hoc facit.j.q.vij.si quis oēm.ibi. Nouimus peccatricem prius Mariā. post conuersionē q̄uis sancta et casta: tā inter diaconissas cōputata non est. facit.xxvij.dist.c. vlti. Sed cōtra videtur q: corrupta potest esse diaconissa. xxviij.q.j.si quis rapuerit.in fi.facit.lxxviij.dist.nemo presbyter. Dico ꝙ de bono et equo est et honesto/ꝙ abbatissa sit virgo: q: virginibus habet preesse: ⁊ ad virginitatē hortari: qd corrupte sic nō cōpetit.arg.op.xxv.di.c.vlti.⁊.xxvi. dist.c.vlti.lxi. dist.c.ij.in fi. Uidua tā hodie de facto abbatissa sit ⁊ fieri pōt.arg.ex̄ de eta.et quali.tuam. Et tunc sm Hugo.cōsecranda non est.xxvi.dist.acutius. Et in hac sententia videtur esse Archidia.in preall.c. iuuēculas. Dicunt̄ aūt virgines a virore. vel dicta est virgo a viridiori etate. vel ab incorruptione quasi virago.ꝙ adhuc ignorat femineā passionē.sm Papi. Et dicitur virago a viro/quasi vir sit ⁊ virū agit. sm Hugui.in deriuationibus.argu.ad hoc xxxij.q.vij.§.sed illud.ver. hic si quis. Cū virgine cōmitti̇t stuprū proprie etiam volūtate vtriusq.xxxvij.q.j.§.cū ergo.ver.stuprum. ex̄ de adulte.c.ij.et ibi no.in.j. de ciuitate dei.ꝙ mēbra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim perpeti: et medici aliquando saluti opitulantes hec ibi faciunt que horret aspectus. Obstetrix virginis cuiusdā integritatem manu velut explorās dum inspicit: perdit. Nō opinor quēq̄ tam stulte sapere: vt huic perisse aliquid etiā stimet: etiam de ipsius corporis sanctitate: q̄uis membri illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas nō consistit in carnis incorruptione. Preterea corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit: que potest fieri sine concubitu: siue in dormiendo.vi.dist.testamentum. siue in vigilando.sed sine concubitu nō videtur perdi virginitas. Dicit enim Augu.in lib. de virginitate/ꝙ virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica portio est. Sed contra est qd Augu.in eodem lib.dicit/ꝙ virginitas est continentia in qua integritas carnis ipsi creatori anime ⁊ carnis vouetur/cōsecratur/seruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis sicut et quelibet virtus est quidem essentialiter in anima naturaliter: et subsequenter in carne.vnde Augu.dicit in libro de virginitate/ꝙ virginitas in carne seruetur: ac per hoc corporalis: sed tamen spiritualis est quam vouet ⁊ seruat continentia pietatis. Ad hanc solutionem faciunt.xxxij. q.v. ita ne.c. de pudicitia. et.c. ille. Delectatio autem que est ex seminis resolutiōe dupliciter potest cōtingere. Uno modo vt procedat ex mentis proposito: siue fiat per concubitum/siue sine cōcubitu. Matthei.v.ad hoc facit.xxxij. q.v. sicut peccatum. et.c.qui viderit. xxvij. q.i. nec aliqua. Alio modo potest prouenire preter propositum mentis: vel in dormiendo/vel per violentiam illatam cui mens non consentit: q̄uis carne delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate/vt patet in ijs qui fluxum sanguinis vel seminis patiuntur. Et sic nō perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit ex proposito quod virginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula.xxxij.q.v.a principio vsq ad.§. sequen. q̄uis. ¶ Ad secundum videtur ꝙ virginitas sit illicita. quia contra preceptum dei Genes.i. Crescite et multiplicamini ⁊c. Item sm maximum Ualerium sm leges antiquorum puniebantur qui celibem vitam ducebant. Et Augustinus ait de Platone ꝙ in vera religione sacrificabat vt perpetua eius continentia tamq̄ peccatum abhorreretur. Sed dicendum ꝙ virginitas est licita et perfecta: quia nullum peccatum cadit sub consilio. dicitur enim.j. ad Corinthios. vij.cap. De virginibus

An corrupta possit cōsecrari.

An abbatissam oporteat esse virginē.

An ꝓmoueri possit qui cū fornicaria ꝯxit.

autem preceptum domini non habeo: consilium autẽ do. xxviij.q.j.sic enim. Hoc autem consilium est vt liberius diuine cõtemplationi vacetur.j.ad Corinth.vij. Mulier innupta ꝛ virgo cogitat que domini sunt: vt sit sancta in corpore et spiritu. Preceptum aũt illud Geñ. Crescite ꝛ multiplicamini.respicit totam multitudinem hominũ. Cui necessarium est non solum ꝙ multiplicetur corporaliter: sed spiritualiter.quia ẜm Ambro. Nuptie replent terram. Uirginitas paradisum.xxxij.q.j.nuptie. facit.xxxiij.q.v.tũc saluabitur. ℂ Ad tertium dicendum ꝙ non videtur ꝙ virginitas sit virtus: quia omnis virtus per penitentiam reparatur.arg.l.dist.ferrum.sed virginitas non reparatur per penitentiã.xxxij.q.v.si paulus. Preterea nulla virtus perditur sine peccato: sed virginitas perditur sine peccato: q: per matrimonium.ergo ꝛc. Sed cõtra est quod dicit Ambro.in lib.de virginitate. Inuitat virginitatis amor vt aliquid de virginitate dicamus: ne veluti transitu quodam perstricta videatur: que principalis est virtus. Dicendum ẜm Tho. ꝙ virginitas est quedã specialis virtus: habens se ad castitatem sicut magnificẽtia ad liberalitatẽ. Et hoc facit propositum sanctum ab omni actu venereo abstinendi.Augu.in lib.de virginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ virgines sunt: sed ꝙ deo dicata pia continentia virgines sunt. Et virtus sit virginitas clarũ est in preall.c.de pudicitia.et.c.ita ne.xxxij.q.v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum est. Per penitentiam reparatur quãtum ad illud quod est formale in virtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Circa materiam autẽ virginitatis est aliquid qđ miraculose poterit diuinitus reparari: sc; integritas membri.quam dicimus accidẽtaliter se habere ad virginitatẽ. Aliud autem est quod nec miraculo reparari potest: vt.s. qui expertus est voluptatem veneream fiat nõ expertus. Non enim deus potest facere vt ea que sunt facta non sint facta.ẜm Tho.vide quod legitur ꝛ no.xxxij.q.v.si paulus. ibi. Quum omnia possit deus: suscitare virginem non potest post ruinam.et in glos.ideo dicit. ℂ Ad illud quod dicitur ꝙ perditur sine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum sit virtus: nũꝙ perditur sine peccato: quia castitas est suo modo cũ propria vxore.xxxi.dist.in cena. facit.xxxij.q.ij.§.j. ver.beata. ℂ Ad quartũ videtur ꝙ virginitas non sit excellentior matrimonio.dicit enim Augu.in lib.de bono cõiugali. Non impar meritum continentie est in Joãne qui nullas expertus est nuptias: ꝛ in Abraam qui filios generauit.facit.xxxij.q.iiij.quis ignoret.de peni.dist.ij.si enim. ver.memento. Item coniugium ordinatur ad bonũ commune: sed virginitas ad bonum priuatum: sed commune preferendum est.vij.q.j.scias.cum concor. Augu.in lib. de bono cõiugali. Quod est cibus ad salutẽ hominis.hoc est concubitus ad salutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonum speciale: vt vitent tribulationẽ quam sustinent coniugati.j.ad Corinth.vij. Sed cõtra est quod dicit Augu.in lib.de virginitate. Certa ratione ꝛ sanctarum scripturarum authoritate nec peccatũ esse nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continẽtie vel etiam vidualis equamus. Hiero.ad Pammachium. Tantum interest inter nuptias et virginitatem: quantũ inter nõ peccare et benefacere: immo (vt leuius dicamus) quantũ inter bonũ ꝛ melius.illa cõparatur spinis: ista rosis. ℂ Respondendũ est ꝙ sicut patet in lib. Hiero. contra Jouinianum: hic error fuit Jouiniani: qui posuit virginitatem nõ esse matrimonio preferendã.qui error ponitur.xxiij.q.iij. quidam.ver. Jouinianiste. Qui quidem precipue destruitur exemplo christi: qui matrem virginẽ elegit: et ipsa virginitatem seruauit. Et ex doctrina apostoli qui.j.ad Cor. vij.virginitatẽ cõsuluit tãꝙ melius bonum. Et ratione. q: bonũ diuinũ est potius bono humano. Tum q: bonũ anime prefertur bono corporis.xij.q.j.scimus.xxviij.di. sedulo. Tum q: bonũ cõtẽplatiue vite prefertur bono actiue. ff de regu.licet. Uirginitas aũt ordinatur ad bonum anime ẜm vitam contemplatiuã: que est cogitare ea que sunt dei.coniugium autẽ ordinatur ad bonum corporis: qđ est multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitã actiuã: quia mulier et vir in matrimonio viuẽtes necesse habent cogitare que sunt mũdi.vt patet per Apostolũ.j. ad Cor. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda est continẽtie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non solũ pensatur ex genere actus: sed magis ex animo operanti. Habuit autẽ Abraam animum sic dispositum vt paratus esset virginitatẽ seruare: si tẽpori fuisset congruum.quia ẜm Augu.in lib.de bono cõiugali. Abraã in habitu habuit cõtinentiã quã in opere Joãnes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum commune potius sit bono priuato: si sit eiusdem generis: sed potest esse ꝙ bonũ priuatum sit melius ẜm genus suũ. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecũditati carnali.vnde Augu.in lib. de virginitate dicit ꝙ fecunditas carnis etiam illarũ que in hoc tẽpore nihil aliud in cõiugio ꝙ prolẽ requirũt quã mancipẽt christo: ꝓ amissa virginitate cõpẽsari non posse credenda est. ℂ Ad quintũ videtur ꝙ virginitas sit maxima virtutũ. vnde Cyprianus dicit ꝙ est illustrior portio gregis christi. Itẽ maxima est virtus cui maximũ debetur premiũ: sed fructus cẽtesimus debetur virginitati. Mat. xiij.in glos. Preterea tãto virtus maior est: quanto per eã aliquis amplius christo cõformaẜ: sed maxime aliqs christo per virginitatẽ conformaẜ. Apoc.xiiij.vbi de virginibus ꝙ sequũtur agnũ: et cantãt canticũ nouũ ꝛc. Sed Aug.cõtra in lib.de virginitate videẜ dicere. Nemo quantũ puto ausus fuit virginitatẽ preferre monasterio. Et in eodẽ lib. dicit. Preclarissimũ testimoniũ ꝓhibet ecclesiastica authoritas in qua fidelibus nomẽ sit quo loco martyres et quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitenẜ. Per qđ daẜ intelligi ꝙ martyriũ virginitati preferẜ: ꝛ similiter monasterij status. ℂ Rñdeo ꝙ aliqđ põt dici excellẽtissimũ dupliciter. Uno modo in aliquo gñe.et sic virginitas est excellẽtissima.s.in genere castitatis.trãscẽdit enĩ castitatẽ vidualẽ ꝛ coniugalẽ. Et q: castitati attribuiẜ decor: ideo virginitati ꝑ cõsequens attribuiẜ maxima pulchritudo ꝛ excellẽtissima. Unde Amb.dicit in lib.de virginitate. Pulchritudinẽ qs põt maiorẽ existimare decore virginis que amaẜ a rege: ꝓbaẜ a iudice: cõsecraẜ deo: semꝑ spõsa: semꝑ innupta: ꝛ sic loquũtur prima ar. Alio modo põt dici aliqđ excellẽtissimũ simpliciter.ꝛ sic virginitas nõ est excellẽtissima virtutũ. Semꝑ enĩ finis excellit id qđ est ad finẽ: ꝛ quãto aliqđ efficacius ordinaẜ ad finẽ: tãto melius est. Finis aũt ex quo virginitas laudabilis reddiẜ: est vacare rebus diuinis.vt dicit Apls.ꝛ dictũ est.s. Uñ ipe virtutes theologice ꝛ etiam virtus religionis quarũ actus est ipsa occupatio circa res diuinas: preferunẜ virginitati. Similiter ꝛ vehemẽtius operanẜ ad hoc ꝙ inhereãt deo martyres: qui ad hoc postponũt propriã vitã: et viuentes in monasterijs: qui ad hoc postponunt propriã voluntatẽ ꝛ oĩa que põt habere: ꝙ virgines: que ad hoc postponunt venereas voluptates: ꝛ ideo simpliciter virginitas nõ est maxima virtutũ. Illud de Cypriano verũ est ꝑ cõparationẽ ad viduas ꝛ cõiugatas. ℂ Ad aliud dicẽdũ ꝙ cẽtesimus fructus attribuiẜ virginitati. ẜm Hiero. ꝓpter excellẽtiã quã hꝫ ad viduitatẽ cui debetur.lx.ꝛ ad matrimoniũ cui debetur.xxx. Sed sicut Augu.dicit in lib.de questionibus euangelij. Cẽtesimus fructus est martyrum.sexagesimus virginũ.trigesimus cõiugatorum. ℂ Ad aliud dicẽdũ est ꝙ virgines sequũtur agnũ quocũꝙ ierit: q: imitãtur christũ nõ solũ in integritate mẽtis: s; etiã in integritate carnis.vt dicit Aug.in li.de virgini.ꝛ ideo in pluribus sequunẜ agnũ.nõ tñ oportet ꝙ magis de propinquo: q: alie virtutes faciũt ꝓpinquius inherere deo ꝑ imitationẽ mẽtis. Canticũ aũt nouũ qđ sole virgines cãtãt: est gaudiũ qđ habẽt de integritate carnis seruata.ẜm Grego.et.s.dixi. Et super illud Apoc.xiiij. Cãtabãt cãticũ nouũ.dicit glos.interlinearia. de integritate aie ꝛ corporis exultant.

ℂ De Excellentia

Anvirginitas dicẽda sit virtus.

An virginitas matrimonio sit preferenda.

Utrũ virginitas sit virtutũ excellẽtissima.

Virginalis excellentie testimonia.

Excellentia autem virginum et dignitas sic sumpta sicut dictũ est/quadrupliciter manifestat. Primo q: ipse sunt singulares sponse eterni regis sicut dicebat beata Magne virgo. vnde Ambro.ã.§. primo ꝟ. Respondeo. Pulchritudinẽ quis põt ⁊c. Secũdo quia cõparãtur angelis. vt dictũ est.ã.sepe. Ambro. Virginitas cõditionem humane nature supergredit. per quã hoies angelis associant. maior est tamen victoria virginũ ꝙ angelorum. angeli eñ sine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio q: illustriores sunt fidelib⁹ vniuersis. Cyprian⁹. Virginitas est flos ecclesiastici germinis: dec⁹ atq₃ ornamentũ gratie spũalis: lete indoles laudis/ ⁊ honoris: opus integrum atq₃ incorruptum dei: imago rursus dei: sanctimonia dei: illustrior portio gregis christi. Quarto q: preferũtur cõiugatis vt dictũ est. Hec autem excellentia quam habet virginitas respectu copule coniugalis: ptz ex multiplici cõparatione ad ipsam. Illa eñ impinguat ventrem: ista mentẽ. Augu. Generosi⁹ elegit in carne vitã iam imitari angelorũ: ꝙ ex carne numerũ augere mortalium. ¶ I Siquis seduxerit virginẽ: cõcubueritq₃ cũ ea: dotabit eã habebitq₃ vxorem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modũ dotis quã virgines accipere consueuerũt. Exo.xxij. et de adul. c.j.⁊.ij.xxxvj.q.ij.tria. Qui per vim deflorat ꝟginẽ: capite punitur. insti.de publi.iudi.§.si autẽ. Si autẽ attentat sacratam virginẽ etiã ad matrimoniũ: similiter capite punitur. de peni.dist.j.in.l.canonizata.siqs non dicã.⁊.xxxvj. q.ij.siquis.ij. Canones execrantur.xxxvj. q. ij. raptores. c. siquis virginẽ. De triplici genere eunuchorũ. Mat.xix.et xxxiij.q.v.tunc saluabit. als est sub.c.q̇ finit. ¶ K Quomodo autem status virginalis purissimus in ecclia sancta quodãmodo cecidit a sua puritate clarum est: quia sacrate virgines in monasterijs aut corporaliter per pessimas familiaritates ⁊ carnales seculariũ clericorũ et maxime religiosorum quorũdam deuotiones/aut per corruptos sensus ⁊ mentẽ libidinosam spũaliter corruerunt. Alique etiam earũ primã fidem irritam facientes. xxvij. q.j.c.j.⁊.ij. se incestis ⁊ adulterinis et sacrilegis nuptijs tradiderũt: aliq̃ties in semetipsis indicẽdã turpitudinẽ scelestissimis ⁊ execrabilib⁹ modis et actibus operantes Alie etiã virgines in seculo se voto christo in virginitate seruire vouentes/et alie virgines maritande male a parẽtibus custodite modis similibus corruerunt: ⁊ in virginitate desponsate non fuerunt. sed florem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt prophetie antique de ruina virginum isto tempore sint complete. Thrẽ.j. Virgines ei⁹ squallide. ibi exposui. in ista. ij. parte in arti. iiij. in litera deleth. Et ibi. Virgines abierunt in captiuitatem. ibi exposui in litera Sade. in.iiij.ar. Et Threno.ij. Destruxit in furore suo munitiones virginis iuda. ibi exposui in litera beth. in.v.ar. Et ibi. Abiecerunt in terra capita sua virgines hierusalem. ibi exposui in litera Ioth. in ar.⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ consolabor te virgo filia sion? et.j. Quis medicabitur tui? ibi exposui. ⁊ ibi. Virgines mee ceciderunt in gladio. ibi exposui. Humiliate sunt virgines per corruptionẽ. Thrẽ.v.ibi. Mulieres in sion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Iuda. ibi exposui in oratione Hiere. Recordare. i. viij.ar. ¶ L Vere hodie virgines ad incremẽtũ nõ sunt perducte. Esa.xxiij. circa pri. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt glorieris calumniã sustinens virgo filia sidonis. Oblita est hodie virgo ornamenti sui scilicet pudicitie. Hiere.ij. Hodie multe ꝟgines filie Babylonis. i. confusiõis/qb⁹ dicit Esa.xlvij. Descende: sede in puluere virgo filia Babylonis. non est soliũ ⁊c. que verba ponuntur ⁊ exponũtur. xxxij.q.v.si paulus. Hiero. Perijt ergo ⁊ mente virginitas. Iste virgines sunt male virgines carne ⁊ non spiritu. virgines stulte q̃ oleũ nõ habẽtes excluduntur a spõso. Si autẽ ⁊ ille q̃ virgines sunt ob alias tamen culpas virginitate corporũ nõ saluantur: q̇d

Virginalis puritas pluriũ labefacta est.

fiet illis que prostituerũt membra christi: et mutauerunt templũ sancti spiritus in lupanar? xxxij.q.v.si paulus. Itẽ de istis malis virginibus Cyprianus. Si incorrupta inuẽta fuerit virgo ea parte qua mulier potest esse: poterit tamen ex alia parte corporis peccasse que corrumpi potest: ⁊ tamen inspici non potest. certe ipse concubitus. ipse cõplexus. ipsa cõfabulatio ⁊ osculatio ⁊ coniacentium duorum turpis et feda dormitio quantum dedecoris ⁊ criminis confitetur? Si superueniens maritus sponsam suã iacentem cum altero videat: nõne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli dolorem portat gladium in manu sua? ⁊ christus dominus ⁊ iudex noster quum virginem suam dicatã sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: quãtum indignatur ei et irascitur. xxvij.q.j.nec aliqua. Qui autem cum muliere sanctificata mechatus fuerit: deponẽdus est si est clericus. si laicus: excõmunicandus. xxvij.q.j. siquis episcopus. Innocen. Si apostolus.j.ad Timo.v. illas que a proposito viduitatis discederent/dixit eas habere damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis sue fidem minime seruarunt. xxvij.q.j.he vero. De his etiam malis virginibus deo sanctificatis ⁊ de pena earũ quũ corruũt ⁊ earũ corruptorib⁹. xxvij.q.j.ipudicas. cũ.ij.c.seq.c. siquis sacro c.siqua virgo.c.diaconissam.c.quotquot.c. virgines. c. siquis rapuerit. De ꝓhibita familiaritate ⁊ periculosa monacharum. xiij.q.ij.diffinimus.c.in decima actiõe. Et clericorũ.lxxxj.dist. ad reatũ episcopi.

¶ Articulus.lxxxiiij.

Expedito longe late: ex tractatu fundamẽti omniũ statuum in ecclesia sancta dei ⁊ eorũ quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachrymabili tempore infelici vniuersali ruina: q: scribitur.ij. Paralipo.vij. ꝙ quum templum cõplesset Salomon fundens preces: descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas. Ideo in fine istius operis qđ christus Salomon pacificus rex. ex in prohem. decre. rex pacificus. gratia sua incepit: ⁊ perfecte cõpleuit: matrẽ meam vniuersalem ecclesiam gemitibus ⁊ suspirijs genuflexus humiliter interpello: ꝙ preces magis mentales ꝙ vocales. de con. di.v. mediocriter. fundat ad sponsum suum. Eph.v. xxvij.q.j.nuptiarum. christum. ꝙ sicut in ecclesia primitiua misit ignem. i. spiritum sanctum super eam cũ septem suis donis. Act.ij. de conse. di.iiij. proprie. xxiij.q.iiij. ea vindicta. vt eam sibi sacrosanctum tabernaculũ consecraret: eam mundans illuminãs fortificans ⁊ in sua gratia igniens et confirmans: sic missertus eius quasi vidue bonis filijs. Luc.vij. de peni.dist.j. importuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum spiritussancti gratiam cum suis donis super eam ad eam mũdandam ⁊ sibi sponsam legitimã consecrandam non habentem maculam neq₃ rugam. ad Ephe.v. xxxij.q. iiij. recurrat. ¶ A Et ideo in calce istius operis de vij. donis spiritussancti de quibus Esa.xj. in prin. de quib⁹ multi alij tractauerũt: sed de allegationibus iuris se non intromiserunt: cum iuriũ fundamento breuiter adnotabo. vt per eius gratiam in sancto suo statu antiquo et debito reformetur: ⁊ placeat sponso sacrificium sponse: sicut a diebus antiquis. Malach.iij. Ldi. purgabit. qđ tempus ante aduentum bestie. Apoca.xj.⁊.xiij. antichristi proculdubio est venturum. Et sicut sponsus eius christus de spiritusancto conceptus. Luc.j. ad mensuram spm̃sanctum non recepit. Ioan.iij. sed super eum plenitudo descendit ⁊ mansit Ioan.j. et requieuit cum donis suis. vt pre.c. Esa.xj. sic et ipsa sancta ecclesia sponsa sua sm suam mensuram recipiat dona eius: ⁊ renouetur per eum. vt dicatur ps.xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. ¶ Effectus autem spiritussancti rectissime dona vocãtur ⁊ septiformis gratia spiritussancti. Quum enim spiritussanctus bonus donatas. Sapiẽ.x. sit/ se ⁊ sua liberalissime cõmunicans: ideo

Spiritussancti dona.

sanctum donum ab eo est. Iaco.i.i.q.ii.ꝙ pia. Aug. Magna est dei misericordia. donum dat equale sibi. nam spiritussanctus donum est in quo dantur liberalissime cetera dona. ideo spiritussancti rectissime dona vocantur. Noie enim doni gratitudo vel liberalitas insinuatur. Donũ em̃ iuxta verbum sapiẽtis est datio irreddibilis: que fit sine spe retributionis. Seneca in li. de beneficiis. Nõ est beneficium quod in questum mittitur. Idem. Si deum imitaris: da beneficia gratis. ad hec ex de dona. c. i. Et differentia est inter donũ: quod est genus: ⁊ munus: quod est species. ff. de verbo. sig. inter donũ. nota. de simo. ⁊ si questiones. in glos. Aliud vocat etiam septiformis gratia: Gratia autem dicitur ꝙ gratis. ad Tit. i. Ro. xi. datur. i. q. i. gratia. Hec septem dona dicuntur septem stelle: in dextera christi. Apoca. i. ⁊ dicuntur stelle: quia noctem presentis ignorantie illuminant. ⁊ in dextera christi: quia per eum omnia dona collata sunt. Io. xvi. Quum venerit paradetus ⁊c. Ephe. iiii. Dedit dona hominibus. Septẽ lucerne. Exo. xxvi. Facies septem lucernas: ⁊ pones eas super candelabrũ. glos. septẽ lucerne sunt septẽ dona spiritussancti: q̃ in christo semper manserunt: ⁊ fidelib⁹ ſm voluntatem eius distributa sunt. Septem lampades. Apoca. iiii. Zacharie. iii. Septem crines Samsonis. Iudi. xvi. Hec septẽ dona opponuntur septẽ malis huius mundi: q̃ sunt stultitia/hebetudo/precipitatio/inanis timor/ignorãtia/duritia/superbia. Contra malum superbie timor qui humiliat. Contra duritiam pietas. Contra timorem inanẽ fortitudo. Contra stultitiam scientia. Contra hebetudinem intellectus. Contra precipitationem consilium. Contra ignorantiam sapientia. Iste sunt septem columne q̃ sustẽtant domũ sanctam ecclesie. Prouer. ix. Sapiẽtia scilicet christus edificauit sibi domũ. scilicet ecclesiam. quum dixit. Et super hanc petram edificabo ecclesiam meã. Mat. xvi. xix. di. ita. Excidit in ea columnas septẽ dona spiritussancti/expellentes septẽ spiritus imũdos. Luc. xi. ⁊ Mat. xii. Superbiam expellit timor: q: cor humiliat. Pietas inuidiã: q: bona cõmunicat. Scientia iram: quia animã illuminat. Fortitudo acidiam: q: torporem expellit. Consiliũ auaritiam: q: dat pauperibus superflua. Intellectus gulam: quia eam temperat. Sapiẽtia luxuriam: quia gustato spiritu caro desipit. Et nota ꝙ a dono timoris sapientia inchoatur. Ecclesiastici. i. ⁊ dono sapientie perficitur. donis vero mediis proficiendo ad consummationem sapientie appropinquatur. Et nota ꝙ donũ sapientie ⁊ donum intellectus pertinent ad contemplatiuã. Dono em̃ intellectus cõtemplamur deum in creaturis. dono sapiẽtie in se. Alia. v. dona pertinent ad actiuã. ¶ B Primo igitur a timore domini incipiendum est. q: initium sapiẽtie timor domini. Eccl'i. i. Et ps̃. cx. Initiũ sapientie timor domini. Scd̃m Aug. super Ioã. x. de mercenario. Timor est fuga mali ne pdat que diligit. Fuga timoris fuga est caute declinationis. Timor em̃ dum timet timetur. Philosophus. Qui timet deum: omnia timent eum. qui vero deum non timet: omnia timet. Item Aug. in li. de ciui. dei. Timor est amor fugiens quod ei aduersatur. Timor est expectatio futuri mali. Et notandum ꝙ spiritussanctus per dona sua. i. per suos effectus edificat iustitiam: q̃ constat ex septẽ beatitudinibus de quibus Mat. v. ⁊ ex septẽ virtutibus. tribus theologis: scilicet fide/spe/⁊ charitate ⁊ quatuor cardinalibus/prudẽtia/temperantia/fortitudine/⁊ iustitia. ⁊ hoc per similitudinem quam habet cum igne in. vii. ¶ Primo ꝙ ignis quod altum est/incinerat: ⁊ humiliat. sic spiritus timoris per humilitatem virtutẽ quam inducit cor' elatum: humiliat ⁊ deprimit: ⁊ in fide solidat. ⁊ sic se omnib⁹ subiicit recolens illud Ecclesiastici. i. Qui sine timore est non poterit iustificari. Scd̃o ignis consolidat. sic spiritus pietatis per virtutem mansuetudinis quam inducit ad omnem iniuriam sustinendã patientem efficit. vnde dicit glos. ꝙ spiritussanctus pietatis specie patiendo corroborat. Ecclesiastici. ii. Deprime cor tuum subaudi per timorẽ. Et sustine subaudi. per mansuetudinem. Tertio illuminat. sic spiritus scientie per beatitudinem ⁊ virtutem que est luctus. nam quum quis videt: ⁊ proximorum miseriam ⁊ celestis regni luget absentiã. ⁊ sic attenditur charitas ⁊ dilatatur. ps̃. xli. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte ⁊c. Quarto semper ignis esurit: sic spũs fortitudinis sitim habet iustitie: ⁊ esurit altiorem perfectiõis gradum. Quinto ignis omnibus se cõmunicat. sic donum consilii omnibus se exponit per virtutem misericordie quaz introducit: que se nulli in necessitate subtrahit. q: misericordia deus est victus. lxxxvi. di. non satis. Sexto purgat ⁊ mũdat ignis. sic donum intellectus q: intus legit is interiora mundat ⁊ parat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter sursum tendit. sic donum sapiẽtie per virtutem pacis quam introducit sursum ad meditandum celestia rapit. Sapiẽtia enim consistit in cõtemplatione diuinorum ⁊ supernorum. ideo roboratur per hoc donum iustitia: que pacem pectoris seruat ⁊ mẽtis quietem. Et nota ꝙ omnia dona ⁊ virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant cõscientiam. solus timor nititur vt eam semper solicitam faciat ⁊ suspectã. Bern. Timore anima concutitur. conscientia discutitur. letalis sopor extinguitur. solicitudo incitatur amor domini custoditur. Qui habet hanc gratiã: omnem odit iniquitatem. Sine hac gratia preuia gratiarum nullum bonum pullulare vel manere potest. Omne virtutũ edificium ilico vertitur in precipitium: si huius gratie amiserit presidium. ¶ Ad commendationem diuini timoris multa faciũt. Primo scriptura sacra. Deutero. vi. Deum time. Iosue. x. Timere dominũ. ps̃. xxxiii. Timete dominũ omnes sancti eius. Luc. xii. idem Mat. x. Timete eum qui postꝙ occiderit habet potestatem mittere in gehennam vbi Ambrosius. Mors enim nature finis non pene est. ⁊ ideo mortem supplicii corporalis esse defectum: penam vero anime esse perpetuam. deumq; solum metuendum cuius potestati non natura prescribat: sed eadem natura subiaceat. concludit dicens: Ita dico vobis hunc timete ⁊c. Secundo promissiones. Tobie. iiii. Habebis multa bona si timueris deum. Ecclesiastici. i. Timenti deum bene erit in extremis. ⁊ in die defunctionis sue benedicetur. Tertio beatificatio. Prouer. xxviii. Beat⁹ homo qui semper est pauidus. Ecclesiastici. xxv. Beatus homo cui datũ est habere timorem domini. Quarto excellentia quam tribuit ei scriptura inter oẽs gratias. Eccl'i. xxv. Timor domini super omnia se superposuit. Bern. super Can. In veritate didici nil eque efficax esse ad gratiam promerẽdam/retinendam/recuperandam: ꝙ si omni tempore coram deo inueniaris non altum sapere: sed timere. Time ergo quum arriserit gratia. Time quum abierit. Time quum denuo reuertetur. et hoc est semper pauidum esse. Quum adest timene non digne opereris ex ea. Si recesserit: multo magis timendum. quia reliquit te custodia tua. vbi enim deficit tibi gratia: deficis tu. dicente datore gratie Ioan. xv. Sine me nihil potestis facere. Ita si gratia repropitiata redierit: multo amplius tunc timendum ne forte contingat recidiuum pati qd̃ vtiq; deterius est. Luc. vi. de peni. dist. iiii. refugientes. Quinto quia timor valde placet deo. ps̃. xxxii. Ecce oculi domini super metuẽtes eum. Eccl'i. xxxiiii. Oculi dñi ad timẽtes eum. Sexto q: expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur. Eccl'i. i. Timor domini expellit peccatum. Gregorius. Praua mens si non prius per timorem auertitur ab assuetis vitiis: non emendatur. Hiero. Timor virtutum custos est. quia ianitor cordis. Securitas ad lapsum facilis. q: q̃ timet deum: nihil negligit. Eccl'e. vii. Bern. Timor domini omnium virtutum plenitudinem operatur: dum per iustitiam defert maiori. per prudentiã non credit se sibi. per tẽperantiam refugit aliena discutere. per fortitudinem se totum obedientie subdit non discernende sed adimplende. Hunc timorem sequitur spiritus. Itẽ mittit initium sapi-

Timor diuinus.

Donorũ spiritussancti cũ igne cõparatio.

Diuini timoris cõmẽdatio.

entie. Prouer.j.Bern.Timoꝛ domini eſt initium ſapiētie: quia tunc pꝛimo deus anime ſapit:quū eam ad timēdum afficit:non ad ſciendū inſtruit. Nihil melius ꝙ timoꝛ dei Eccli.xxiij.in fi.Qui timet deū:conuertitur ad coꝛ ſuum. Eccli.xxj.Greg.Anchoꝛa mentis eſt pondus timoꝛis. hominem foꝛtē ad obediendum ⁊ pꝛomptū reddit. Idē.Timere deum/eſt nulla que facienda ſunt preterire.Eccli.ij. Qui timent deū cuſtodiunt mandata eius. Septimo vanam mundi delectationē cohibet:et friuolā atqꝫ inſipidā reddit.dicens illud Apo.xiiij.Timete dñm:⁊ date illi honoꝛem. Octauo, ſentit deū.pſ.xxx. O ꝙ magna multitudo dulcedinis tue domine:quā abſcondiſti timentibus te ⁊c.

¶ Sunt tres cauſe timoꝛis. In conſpectu multoꝛum peccata latentia.pſ.xviij.Delicta quis intelligit: Diuini iudicij incertitudo. quia quedam iudicantur ab hominibus bona: ⁊ a deo mala.Gregoꝛius.Plerumqꝫ foꝛdet in conſpectu interni iudicis:quod in intentione fulget operantis. Finalis vite incertitudo.q: qui modo eſt iuſtus:neſcit an perſeuerabit.Eccle.ix.Sunt iuſti atqꝫ ſapientes:⁊ opera eoꝛū in manu dei:⁊ tamen neſcit homo vtrū amoꝛe an odio dignus ſit.ſed oīa ſeruantur in futurū incerta.ex de pur.ca.accepim⁹.ibi.⁊ ſi ſimplex.Et Job.ix.⁊c.Ideo ſemper ⁊ vbiqꝫ timendum eſt.q: de quolibet ſtatu damnātur aliqui.Mat.xxiiij.⁊ Luce.xvij.Duo erunt in agro ⁊c.⁊.j. Unus aſſumetur:alter relinquet.Remigius.Tres oꝛdines eccleſie demonſtrantur.Per duos in agro/oꝛdo pꝛedicatoꝛum:quibus cōmiſſus eſt ager eccleſie. Per duos in mola/oꝛdo cōiugatoꝛum:qui dum per diuerſas curas nunc ad hec nunc ad illa flectūtur:quaſi molā in circūitu trahunt. Per duos in lecto/oꝛdo continentiū:quoꝛū requies nomine lecti deſignatur. In ijs aūt oꝛdinibus ſunt boni ⁊ mali.iuſti ⁊ iniuſti.⁊ ideo ex eis quidā relinquuntur: ⁊ quidā aſſumunt. Ideo ſancti viri ſemper ⁊ vbiqꝫ timēt ⁊ timoꝛe repletis nō eſt quo ſe ingerat ſuperbia. nec ſolū timent in malis:ſed etiam in bonis. Job.ix. Uerebar oīa opera mea.gloſ.etiam bona.Greg. Piarū mētium eſt ibi culpam timere:vbi culpa nō eſt.v.di.ad eius.ex de obſer. ie.c.ij.Greg.Si placere veraciter cupimus poſtꝙ peruerſa ſubegimus:ipſa etiam in nobis bene geſta timeamus. Idem. Iuſti qꝺ agunt metuunt:dum caute conſiderant ante quantum iudicē ſtabunt. De timoꝛe plene habetur Eccli.j.et.ij.ibi vide.¶ C Species timoꝛis ſunt ſeptem

Timoꝛis triplex.

¶ Pꝛimus naturalis.quo qs timet naturaliter nociuum nature.Hic timoꝛ nec eſt meritoꝛius nec demeritoꝛi⁹:ſed indifferens.q: non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timoꝛe timuit chꝛiſt⁹ moꝛtē naturaliter.Mar.xiiij.Mat.xxvj.Cepit ieſus pauere ⁊c.vbi Theophilus.Qui eīn totū aſſumpſerat hominē:aſſumpſit ⁊ naturales hominis pꝛopꝛietates.pauere ⁊ tedere ⁊ contriſtari naturale eſt.nam homines naturaliter inuiti rēdūt ad moꝛtē.vide qꝺ no.xj.q.iij. non ſolū.in gloſ.non remouet.quā aliqui libꝛi non habēt. Item ibi.Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad moꝛtē.Beda.Quaſi deus in coꝛpoꝛe cōſtitutus fragilitatem carnis exponit vt eoꝛū qui ſacramentū incarnationis obiurgant/excluderetur impietas.Nā qui coꝛpus ſuſcepit:oīa debuit ſuſcipere q̄ coꝛpoꝛis ſunt:vt eſuriret.Mat.iiij.Luc.iiij. ſitiret. Jo.iiij.⁊.xviij.angeretur.contriſtaretur. Diuinitas enim per hos neſcit cōmutari affectus.¶ Secūdus humanus quū ſcꝫ aliquis plus debito timet coꝛpoꝛi ſuo. hoc pꝛohibetur Mat.x.Nolite timere eos ⁊c.xj.q.iij.nolite.Hoc puenit ex nimio amoꝛe pꝛeſentis vite.¶ Tertius mundanus.quū quis timet de rebus mūdanis perdendis nimis ⁊ iſte multū cruciatur.Aug.Diuitie plus cruciant adeptē timoꝛe amiſſionis:ꝙ cōcupite ardoꝛe adeptionis.Iſto timoꝛe iudei chꝛiſtū occiderūt.Jo.xj.¶ Quartus ſeruilis iſte non eſt in charitate.j.Jo.iiij.xxiij.q.vj.§.ex ijs.q: vt dicit Aug.hoc timoꝛe cōtinet hō a peccato ſolū ꝓpter gehēnam.vnde Augu.Inaniter putat victoꝛē ſe eſſe peccati:q̄ timoꝛe nō peccat.q: ſi nō impletur foꝛis negotiū male cupiditatis:ipſa tñ mala cupiditas intus eſt hoſtis:et ideo non facit qꝺ non licet fieri:q: non pōt impune fieri.⁊ vellet nō eſſe iuſtitiam punientē:⁊ eā ſi poſſet auferret. Inimicus igitur iuſtitie eſt q̄ timoꝛe pene nō peccat. Amicus autem erit:ſi ei⁹ amoꝛe non peccet. In tali viuit peccādi voluntas:⁊ ſequeretur opus:ſi ſequeret impunitas. Peccare non vult charitas:etiā ſi ſequat impunitas. Iſte timoꝛ non tantū pene eterne:ſed pene tēpoꝛalis metu retrahit a peccatis.vt patet in multis ſecularib⁹ ⁊ religioſis.ad hec di.iiij.facte ſunt.xxiij.q.v.non fruſtra. in ꝓhem.decre.rex pacificus. Iſte tamen timoꝛ ſeruilis charitatē introducit vt ſeta introducit filū ſm Aug. Nam creſcit charitas ſm eum:⁊ minuit timoꝛ:⁊ ecōuerſo.De hoc legit ⁊ no. de pe. ni.di.ij.ſicut ſeta.ſub.§.j.hinc Augu.ait.¶ Quint⁹ initialis.qui eſt quū in perfecta charitate q̄ hūc habet/partim timet puniri:partim a deo ſeparari. Hūc pfecta charitas foꝛas mittit.j. Jo.iiij.¶ Sext⁹ timoꝛ filialis.q̄ eſt cum pfecta charitate in ſeculū ſeculi.ſm pſ.xviij. Timoꝛ dñi ſanctus permanet in ſeculū ſeculi. Hic cauet offendere celeſtem patrē:non tñ timoꝛe mali/ſed reuerentiali amoꝛe:ſic ut bonus fili⁹.de hoc no.in pꝛe.c.ſicut ſeta.⁊ habet.xxiij.q. vj.§.ex ijs.¶ Septimus timoꝛ reuerentialis. q̄ de legitimo amoꝛe ad patrē pꝛocedit. Iſto timoꝛe filius indulgentiſſimū patrem ſolicito reueret affectu.dum eius nō verba neqꝫ vitia:ſed vel tenuē amoꝛis foꝛmidat offenſam.Cuius timoꝛis magnificentiā pꝛopheta elegāter Eſa.xxxiij. expꝛeſſit dicens.Timoꝛ ipe eſt theſaurus eius.⁊ pſ.xxxiij. Timete dñm oēs ſancti ei⁹.Qui eīn hoc timoꝛe dñm metuit:perfectioni ei⁹ certū eſt nihil deeſſe. Hoc timoꝛe fuit repletus ille hō dñicus.Eſa.xj.ſm Cheremonē in collatione de perfectione in li.colla. Jo caſſi.Et notādū ꝙ quum timoꝛ ſit fuga mali:malum vero diuidatur in malū culpe ⁊ pene.ex de iureiu.etſi chꝛiſtus.j.rñ.timoꝛ filialis ⁊ reuerentialis fugit malū culpe ſcilicet dei offenſam.alie ſpēs timoꝛis fugiunt malū pene.¶ Poteſt etiā timoꝛ deſcribi ſic. Timoꝛ eſt ſpiritualis rei pꝛepotētis vel excellentis.Et notandū ꝙ in omni periculo iminente ille tantū timēdus eſt qui habet oīa in ſua poteſtate. Grego. Quicqꝺ eſt qꝺ exterius ſeuit:per hoc ille timendus eſt qui hoc interius diſponit.pſ.xxxiij.Timete dñm omnes ſancti ei⁹ ⁊c.Aug. Si creature ſeuiunt:deū time nō illas.q: oīa ſub ipo ſunt. gloſ.Cupiditatē nocendi per te habes:poteſtatē niſi ipſe dederit non habes.Scꝺm Climacū. Timoꝛ eſt pꝛemeditatum periculū contremiſcens/ſenſus coꝛdis de incertis euentibus frangens/cōſternans ⁊ triſtans.Timoꝛ eſt ſecuritatis ⁊ certitudinis pꝛiuatio.Qui factus eſt ſeru⁹ domini:ꝓpter dñm ſolū ipm timebit.q̄ vero hunc nondū timet ſuam vmbꝛam multoties pertimeſcit. ¶ D

Multe ſunt timoꝛis cauſe.

Unt autē multe cauſe timoꝛis. Pꝛima/zel⁹ diuine iuſtitie cōtra peccata pꝛopter q̄ chꝛiſtum opoꝛtuit crucifigi.Ro.viij. Pꝛopꝛio filio ſuo non pepercit.Secūda/acerbitas paſſionis chꝛiſti.Luc.xxij.Si in viridi ligno ⁊c. Bern.Filius dei iubet occidi:vt vulneribus noſtris pcioſa ſanguinis ill⁹ balſama medeant. Agnoſce o hō ꝙ grauia ſunt multa vulnera pro q̄bus neceſſe fuit chꝛiſtū dñm vulnerari.Si nō eſſent hec ad moꝛtē:⁊ ad moꝛtē vtiqꝫ ſempiternam:nunꝙ ꝓpterea dei fili⁹ moꝛeret. Tertia/podus diuini examinis. Job.xxxj. Pōdus ei⁹ ferre nō potui. Idē xxiij. Conſiderās eū timoꝛe ſolicitoꝛ.Eſa.xv.Scꝺm magnitudinē operis ⁊ viſitatio eoꝛū. Quarta/cōſideratio pene luciferi ⁊ cōplicum.ij. Pe.ij. Rudērib⁹ inferni detractatos in tartarū tradidit cruciandos in iudiciū reſeruari.Rudentes ſunt funes q̄bus naute vela ſuſpendunt:vt flante aura poꝛt⁹ trāquillitatē relinquant:ſeqꝫ ambiguis fluctib⁹ credant.quib⁹ immūdoꝛū ſpirituū conamina cōparant. q̄ moꝛ vt flante ſupbia ſe cōtra deū erexerūt: ipis ⁊ elationis ſue conatib⁹ in abyſſi ꝓfundū rapti ſunt. Pene etiā Ade ⁊ alioꝛū q̄ in diluuio perierūt.Gene.vij.ex de ſacra vnc.c.vnico.§.penul. Quita penetrabilitas diuini iudicij.Hebꝛe.iiij.Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis ei⁹.

Oia videt oculus illi⁹. Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij. perniciosam. Septa facilitas cadēdi.j.ad Coꝛ.x. Qui stat videat ne cadat. Septima hostiū inuisibiliū ⁊ innumerabiliū persecutio.ps̄.xxxix. Multiplicati sunt sup capillos capitis ⁊c. Octaua extremi iudicij cōsideratio.ij.ad Coꝛ.v. Roma.xiiij. Omnes nos adstare opoꝛtet ante tribunal chꝛisti.ex de peni.⁊ re.cum ex eo.vbi Gualfredus. Quid omni spiritui rationali tam acerbū ꝙ̄ terribilis illa expectatio iudicij: Pungit quidē moꝛtis memoꝛia: sed multo magis conpūgoꝛ his verbis. Nona cōsideratio penarū inferni. Et primo acerbitas. Nam acerbissime pene hui⁹ vite minores sunt pena purgatoꝛij.ſm Aug.de peni.dis.vij.nullus. Decima aduersitas.ps̄.x. Ignis sulphur ⁊c. Frigus stridoꝛ dentiū. Mat.viij.xiij.xxij.⁊.xxv. Luc.xiij. Fames. Deutero.xxxij. Cōsumenf fame.ps̄.lviij. Et famē patienf vt canes.⁊ Iob.xviij. Attenuetur fame robur ei⁹. Sitis. Iob.xviij. Exardescet ꝯ eū sitis. Fetoꝛ. Esa.xxxiiij. De cadaueribus eoꝛ ascendet fetoꝛ. Toꝛtiōes ⁊ doloꝛes. Apoc.xvij. Mādicabūt liguas suas pꝛe doloꝛe. Esa.xiij. Toꝛtiōes ⁊ doloꝛes tenebūt eos. Aug. Necq̄ toꝛq̄t fatigatꝫ: nec q̄ toꝛquef moꝛif. Greg. Ibi moꝛs sine moꝛte.finis sine fine.defect⁹ sine defectu. q: moꝛs semꝑ ibi viuit: ⁊ finis semꝑ icipit: ⁊ defect⁹ deficere nescit. Apoc.ix. Querēt hoies moꝛtē: ⁊ nō inuenient. Aug. Nihil aūt pei⁹ in moꝛte: ꝙ̄ esse in moꝛte sine moꝛte. Hoꝛroꝛ carceris illi⁹ obscurissimi ⁊ fetidissimi ardentissimi, et demonū hoꝛribiliter apparentiū. Bernar. Quis tibi pauoꝛ O aīa: quū relictis oībus quoꝛū hic tā grata fuit pꝛesentia: in regionē pꝛoꝛsus ignotā ingredieris: tot ibi terribiliū demonioꝛū agmina occurrētia videbis. Ibi erit tūc met⁹ ⁊ pena simul ſm Aug. Diuturnitas. Iob.xx. Luet q̄ fecit oīa nec tñ consumetur. Ite maledicti in ignē eternū. Mat.xxv.vñ Gualfredus. Misera habitatio vbi doloꝛ acerrimus: ignis deuoꝛās: ⁊ nullus terminus in ardoꝛib⁹ sempiternis.⁊ glos.sup pꝛe.loco Iob. Et sine fine cruciabit: viuere sine fine cōpellif.de peni.di.j.voluissent. Pene ⁊ doloꝛis vniuersalitas. Greg. Tāta erit ibi vis doloꝛis: ꝙ mens ad aliud dirigi nō poterit: nisi ad qḋ vis doloꝛis impellit. Penitētia sine fructu. Sapiē.v. Penitentiā agentes: ⁊ pꝛe angustia spūs gemētes. Plus hic vna lachꝛyma operat: ꝙ̄ ibi totū mare plenū lachꝛymis. Aug.de fide ad petrū. In inferno etiā erit cumul⁹ penitudinis: nulla erit ibi coꝛrectio volūtatis. Amissio gloꝛie.q̄ est maioꝛ pena ꝙ̄ gehenna ſm Chꝛys.⁊ Augu. De hoc timoꝛe Bern. Contremisco a dentib⁹ bestie scʒ diaboli. Apo.xix. Appꝛehensa est bestia.ps̄.lxxiij. Ne tradas bestijs ⁊c. infernalis. A ventre inferi inferioꝛi.ps̄.lxxxv. Ex inferno inferioꝛi. A rugientibus scʒ demonib⁹. Eccl'i.li. pꝛeparatis ad escā. Hoꝛreo vermē rodentē scʒ conscientiā. Esa.vlti. Mar.ix. Ignē toꝛrentē et deuoꝛantē. Esa.xxxiij. Mat.xxv. Fumū ⁊ vapoꝛes. Iosue.ij. Sulphur ⁊ spiritū ꝓcellaꝝ.ps̄.cxlviij. Hoꝛres tenebꝛas exterioꝛes. Mat.xxij. Frater Egidius soci⁹ bti Frācisci laicus dixit. Timoꝛ dñi sanctus omnē timoꝛē malū expellit: ⁊ custodit illa bona que nō possunt lingua expꝛimi nec cogitari.qꝛ habere quia magnū est donū non omnib⁹ datū est. Qui nō timet ostēdit se nō habere qḋ perdat. Timoꝛ dñi regit et gubernat hoiem: ⁊ facit eū venire in gratiā dei.quam si hō habet: timoꝛ dei cōseruat eā.⁊ si non habet: facit ad eam ꝑuenire. Oēs creature q̄ ceciderunt nunꝙ̄ cecidissent: si hoc donū habuissent. Hoc sanctū donū non est nisi sanctoꝛū et sanctarum. Et quanto quis magis est gratiosus: tanto magis est timoꝛat⁹. Multū timere debet hō a supbia sua ne pꝛecipitet eū sicut luciferū. A teipso caueas. Non pōt hō esse securus: dum est inter inimicos.inimicus noster caro est.⁊ ipsa semꝑ cū demonib⁹ aduersaria est anime nostre. Maioꝛē ergo timoꝛē debet hō habere ne malitia sua vincat eū: ꝙ̄ de aliqua remūdi. Impossibile est ꝙ aliq̄s possit ad gratiā dei ascēdere nec in ea ꝑseuerare sine timoꝛe.quē q̄ non habet signū est percūdi. Qui plus timet: plus oꝛat dixit abbas Iacob. Sicut lucerna obscurū cubiculū illuminat: ita timoꝛ dei si venerit in coꝛ hoīs: illuminat eum: ⁊ docet oēs virtutes ⁊ mādata dei. Dixit Machari⁹. Sicut lignū in manu hoīs quo frutices in igne versantur ⁊ reuersantur semper ab igne cōsumitur, ita si hō manducaueris habēs mentē suā in timoꝛe dei: timoꝛ dei ossa ei⁹ consumit.iuxta illud.ps̄.cxviij. Cōfige timoꝛe tuo carnes meas. Dixit pastoꝛ. Sicut fumo expellunf apes vt tollaf dulcedo operis earū: ita coꝛpoꝛalis quies timoꝛē dñi expellit.

Articulus.lxxxv. A

Post donū timoꝛis

dicendū est de dono pietatis. Nā vt ait Augu.a timoꝛe ascendif ad pietatē. Pietas duobus modis accipif. Pꝛimo ſm ꝙ est bonum nature: quo sanguine cōiunctis ⁊ patrie beneuolis cōpassionis cultus exhibef.vt ait Tulli⁹ in officijs.hmōi ipsa natura ducit.facit.lxxxvj.di.non satis.ꝗ.est ꝓbanda. Scḋo modo ſm ꝙ est donū gratie spūs.et est hic idē pietas qḋ cultus diuinus cū opere mie. Vñ super illud Apostoli.j.ad Timo.iiij. Exerce te ad pietatē.dic glos. Chꝛys.i.ad fidē puram ⁊ veritatē rectā scʒ vite.vel ad pietatem.id est ad cultū dei ⁊ opera mie. Cultus eñ dei est in dilectione ⁊ sacrificij exhibitione atq; reuerentia. de hoc no. de con.di.iij.venerabilis.glos.ij. Et dicif latine pietas grece theosebia.i.cultus dei.ſm hoc sic diffinitur. Pietas est qua de⁹ recte colitur: et pꝛoximo hilariter subuenif. Hec virtus ⁊ donū perficif ex fide pura et vita recta. Et sicut adaptaf timoꝛ humilitati siue paupertati spūs: pꝛo eo ꝙ diaboli superbi laqueos euadit.sic pietas mansuetudini: eo ꝙ terrā viuentium certissime faciat possidere. Mat.v. Ideo dicit apl's.j.ad Timo.iiij. Pꝛomissionē habens vite que nūc est ⁊ future.i.vt hic abundet bonis gratie et etiā tēpoꝛalibus.xvj.q.j.reuertimini ⁊ etiam in futuro bonis gloꝛie: habens benedictionē sinistre ⁊ dextre. Cañ.viij. Leua ei⁹ ⁊c. Gregoꝛius videf velle ꝙ pietas pꝛout est donū sumaf pꝛo misericoꝛdia.dicit eñ. Pietas opera docet. Sʒ quibusdā videtur ꝙ pietas pꝛout est donū differat a mia q: pietas respicit spiritualē.versus. Cōsule.castiga.solare remitte.fer.oꝛa.necessitatē.mia coꝛpoꝛalē.de peni.di.j.misericoꝛdia.⁊.c.medicamentū.vñ glos.in pꝛe.c.j.ad Timo.iiij.q̄ est Ambꝛo.ait, Ois disciplina chꝛistiane religionis consistit in operib⁹ mie.quā siquis sequif: etiā si lubꝛicum carnis patiaf: vapulabit: sed nō peribit.de hoc.xlij.dis.§.j. Opera eñ misericoꝛdie humiliant hoiem ad susceptiōes gratie: per quā liberatur hō a lubꝛico moꝛtali. Itē sustentant hoiem in lubꝛico veniali: sentiēdo pꝛimos motus: ne decidat in moꝛtali. Pōt etiā dici ꝙ pietas releuando miseriam pꝛoximi ꝓcedat ex pꝛincipijs fidei.q: chꝛist⁹ reputat sibi fieri qḋ fit pauperi Mat.xxv.mia vero ꝓcedat ex pꝛincipijs iuris naturalis.q: frater noster naturalis eiusdem speciei est nobiscū.facit ad hoc.j.di.ius naturale.ibi.cōis oīm possessio.⁊.xij.q.j.c.ij. Iob.v. Visitās spēm tuā nō peccabis. Eccl'i.xiij. Omne aīal diligit simile sibi. Hec virtus vel donū hoiem iugo dei mansuetū subijcit. vt ait Augu. Saluti oīm studet ⁊ ꝓfectui. Est vita oīm nostrarū actionum.nā visibilis actio quasi coꝛpus est.sed deuotio pietatis est quasi spūs. Deuotio actionem viuificat sicut aīa.ex de cele.miss.in quadā.coꝛpus. Actio sine deuotione est q̄si coꝛpus sine aīa. Pietas actionis inchoat in tēpoꝛe: sʒ nō finif cū tēpoꝛe. Hec est quasi medulla sine coꝛtice. Hugo de sancto victoꝛe. Hec virtus vt ait Greg.sciētie discretione dirigitur. De ista pietate ad Titum.ij.ibi. Ut abnegantes impietatem ⁊c.et sequitur. Iuste ⁊ pie.xlij.distin.per totum.lxxxvj.distin.non satis.

Articulus.lxxxvj. A

Post donū pietatis

dicendū est de dono sciētie.q̄ sic describitur ſm Aug. Scientia est humanoꝛū rerum cognitio saluberrime fidei deseruiens. Idem

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Pietas bifariaʒ cōsiderari potest

Misericoꝛdia.

Sciētia.

Huic scientie tribuo illud tantū quo fides saluberrima q̄ ad verā beatitudinē ducit/gignit͂ nutritur robora͂t. Ité pōt sic describi. Scientia est lumē hoiem ſm deū dirigens in actione ⁊ vsu tēporaliū. Itē Aug. Sapientia est in contemplatione eternorū. sciētia in actione tēporaliū. Idem. Distat ab eternorū cōtēplatione actio qua bene vtimur tēporalibus. illa sapiētie: hec sciētie deputa͂t. Idē. Hec est sapientie ⁊ scientie recta distinctio/vt ad sapiētiā pertineat eternarū rerū intellectualis cognitio: ad scientiā vero tēporaliū rerū cognitio naturalis: Ad hoc donū ꝑtinet cognoscere bona ⁊ mala: discernere inter vera bona ⁊ vera mala: ⁊ inter minora bona ⁊ maiora: ⁊ inter maiora mala ⁊ minora. Hoc donū facit hoiem interi⁹ lamētantē: nō exterius se iactantē. vt ait Augu. de doctrina christiana. Et super illud Mat. v. Beati q̄ lugent. dicit glos. Ii scientie spū illustrant͂ vt sciant q̄bus malis inuoluunt͂. ¶ Et nota ꝙ maloꝝ in q̄bus sumus in hoc exilio/q̄ ad cognitionem hui⁹ doni pertinent: q̄dam sunt ex parte aie: q̄dam ex parte corporis: quedā ex parte proximorū: quedā ex parte demonum: quedā ex parte rerū temporaliū subiectarū. Ex parte aie sumus in egypto tenebrarū. q̄ interpreta͂t tenebra/quantū ad vim rationalē vbi multis percutimur plagis. ⁊ ideo erram⁹ crebro in iudicijs. quantū ad vim concupiscibilē/sumus in mari rubro: vbi varij fluctus cōcupiscentiarū sibi inuicē succedunt. vbi feror. ex͂ de presump. cū in iuuētute. carnalis voluptatis ⁊ salsedo sitim cōcupiscētie ꝓuocant. Io. iiij. Qui biberit ex aqua hac ⁊c. Quantū ad vim irascibilē sumus in deserto mundi: vbi sunt serpētes. Deutero. viij. Ductor tu⁹ fuit in solitudine in qua erat serpens flatu adurens. q̄ significat superbiā/⁊ scorpio. luxuria. ac dipsas. q̄ mordendo facit hoies vsq̧ ad mortem sitire. i. auaritia. igniti scꝫ motus ire/inuidie/detractiōis suspitionis/ꝑuersi iudicū. Ex pte corporis sum⁹ in multis malis. Corpus em̄ corruptibile est grauis sarcina aie Sapiētie. ix. Corpus qđ corrumpit͂ ⁊c. Ex parte proximorum sum⁹ in maximis periculis. Primo q: hoies sibi dāt adinuicē occasionē ⁊ viā perditionis. ij. ad Cor. xi. Periculum in falsis fratribus. Paucissimi sunt q̄ se ꝓpter christum diligant: semper q̄rentes q̄ sua carnalia sunt. Phil. ij. viij. q. i. sunt in ecclesia. ij. ad Timo. iij. Et erunt hoies se ipsos amantes. Michee. vij. Inimici hoīs domestici eius. Mat. x. et ibidē. Tradet aūt frater fratrē in mortē ⁊c. Ad literā hodie cōpletur ⁊ in fratrib⁹ generaliter christianis ⁊ in fratrib⁹. i. religiosis. quorū aliq̄ se amplius mutuo ꝑsequunt͂ ꝙ seculares. vñ quidā philosoph⁹ interrogatus q̄d esset inimicissimū homini. r̄ndit alter hō. Ex parte demonum sumus in magno periculo. q: demones sine causa sola inuidia habent nobiscū bellū implacabile ⁊ inexorabile. xvj. q. ij. visis. de pe. dis. ij. §. romanos. ⁊. c. princeps. Ex parte rerū inferiorū q̄ nobis cōcedunt͂ ad vsum/similiter sumus male circūdati. q: oia plena sunt laqueis. de quib⁹. ps̄. cxxiij. laque⁹ contritus est ⁊c. ¶ Ad discretionē doni scientie pertinet omniū predictoꝝ mala cognoscere discernere/discutere/⁊ eorū pericula operante dei gratia euitare: victoriā q̧ existere. Hec est sancta sciētia. Ad hanc pertinet discernere magna bona ⁊ parua/magna mala ⁊ parua/diuidere ⁊ eligere inter verā vitam ⁊ verā mortē/inter falsam similiter. Hiere. ix. In hoc glorie͂t q̄ gloriatur scire ⁊ nosse me. i. ad Cor. ij. Non em̄ iudicaui me scire aliq̄d inter vos: nisi iesum christū ⁊ hūc crucifixū. Vera vita ſm Aug. est cōiunctio aie deo: hic ꝑ gr̄am: ibi ꝑ gloriā. Vera mors est gehēne: quā hoies nō timent. cui⁹ causa peccm̄ est: q: stipendiū peccati mors. Ro. vi. Ad hoc donū ꝑtinet cognoscere oēs spūales infirmitates aie prouenientes ex originali culpa ⁊ ex ei⁹ effectu. scꝫ fomite. de con. dist. iiij. c. ij. c. nō ex quo. xxxij. q. v. si paulus. Hec est em̄ fons lepre ꝑspicue ⁊ inolite cuti toti Ade supficiē ⁊ interiora inficiēs ꝓpter quā eiect⁹ est de castris sanctoꝝ. Ex hoc scaturiunt febris luxurie. Io. iiij. hydropisis auaritie. Luc. xiiij. Phrenesis ire. Mat. v. Curuitas tristitie. ij. Corin. vij. Stupor acidie. i. tepiditas. Apoc̄. iij. de ociosis Mat. xx. Embolismus gule. Luce. xvj. Apostema suꝑbie. Mat. v. ⁊. xi. Insania arrogātie ⁊ iactātie ianitas. Pusillanimitas. Luc. xij. vani timoris. Mat. x. Que oia ⁊ similia ꝑ donū sciētie discernunt͂. Huic dono addit͂ dolor. q: q̄ addit sciētiā: addit ⁊ laborē. Eccl'es. i. in fi. De duplici sciētia spūali. prima practice. i. actuali q̄ emēdatione morū ⁊ viroꝝ purgatione ꝑficit͂: altera theorice q̄ in contēplatione diuinaꝝ rerū ⁊ sacratissimorū sensuū cognitione cōsistit: est in li. colla. Ioā. Cassi. collatio vtilissima Nesteroth. ibi vide. In isto etiā ope i diuersis locis de scīa tractaui. vñ hic aplī⁹ nō immoror.

Sapientia.

Undiq̄ ꝙ nos mala circumstat.

¶ Articulus. lxxxvij. A

POst donum sciētie

dicendū est de dono fortitudinis. Donū sciētie docet lugere mala sua et ꝓximi. Donum fortitudinis iustitiā facit sitire et esurire. et sic crucifigit iustos mundo: ⁊ mundum iustis. Gala. vlti. Fortitudo sic describit͂ ab Augustino in li. de morib⁹ ecclesie. Fortitudo est amor oia facile tolerans ꝓpter illud qđ ama͂t. Tulli⁹ in. i. rhetoricorū. Fortitudo est cōsiderata periculorū susceptio. ⁊ laborū ꝑpessio. Idē in rhetor. ij. Fortitudo est magnarū rerū appetitio: ⁊ viliū contēptio: et cū ratione vtilitatis laborū ꝑpessio. Itē glos. sup Mat. xiiij. Erāt q̄tuor milia ⁊c. Fortitudo est firmitas animi cōtra molestias seculi. Cōmendatio fortitudinis. Iosue. i. Confortare ⁊ esto robust⁹. Deutero. xxxi. iij. Regū. ij. Danie. x. To. iiij. Forti animo esto. Hec virt⁹ plus videt͂ habere virtuositatis ceteris virtutib⁹. Primo q: deū letificat. Neemie. viij. Gaudiū em̄ dn̄i erit fortitudo vestra. De hostib⁹ triūphat. ij. Reg. xxij. Accinxisti me fortitudine ad preliū q: homini bona sua seruat. Mat. xij. ⁊. Luc. xi. Quū fortis armat⁹. Diuitias spūales auget. Prouer. x. Man⁹ fortiū diuitias parat. Idē. Robusti habuerūt diuitias. q: regnū occupat. Mat. xi. Regnū celorū vim patit͂: et violēti rapiunt illud. vñ Hiero. Grādis est enim violētia in terra esse nos generatos: ⁊ celorū sedē q̄rere: ⁊ possidere per virtutem qđ nō tenuim⁹ ꝑ naturā. Fortitudo em̄ ſm ꝙ donum est donū qđ gratia cōfortāte cōtra oia aduersa cōfidētiā persistentiā ⁊ perfectā administrat virtutum cōfidentiā. Hoc donū sicut dicit Greg. cōtra aduersa cōfidentiā trepidanti dat. Idē. Vile est ꝯsiliū sine fortitudine. q: qđ tractando inuenit: sine virib⁹ ad actū nō ꝑducit. Cui hoc donum adest: nec bona mūdi cōcupiscit: nec mala ꝑtimescit: sed iustitiā esurit. Mat. v. ⁊ pro ea tuēda fortiter cōtēdit. Donū fortitudinis in hoc differt a fortitudine virtute cardinali: ꝙ fortitudo virt⁹ cardinalis est circa arduū nature simpliciter. fortitudo vero donū circa arduum nature etiā est a gr̄a adiuuāte. vt est subire pro christo martyriū: relinq̄re oia: subijcere se volūtati aliene: ⁊ similia q̄ ꝓpter sui difficultatē vel arduitatē nō sunt in p̄cepto. De fortitudinis virtute in prima parte isti⁹ operis dixi. nec hic repeto. ¶ De fortitudine in Cañ. iij. c. ps. xvij. Domin⁹ fortitudo mea. Et itē. Fortitudinē meā ad te custodiā. Prouer. vlti. Mulierē fortē q̄s inueniet. De fortitudine corporali. Iob. vi. Nec fortitudo lapidū mea fortitudo. Hiere. ix. Nō glorie͂t fortis in fortitudine sua. xlvij. di. oēs. Oēs hui⁹ seculi dilectores in terrenis reb⁹ fortes sunt: in celestib⁹ debiles. De fortitudine spirituali. ij. Cor. xij. Quū infirmor: tunc potēs sum. alias fortior sum. ex͂ de renū. nisi cū pridē §. alia vero. Triplex autem est fortitudo spiritualis: fidei/spei/et charitatis. De prima. i. Pet. v. ibi. Cui resistite fortes in fide. Hebre. xi. Fortes facti sunt in bello scꝫ fide. diabolo draconi quū tentat in occulto/⁊ leoni quū tentat in aperto/ſm Aug. resistim⁹: dū peccato nō cōsentim⁹: ⁊ tūc ipsum cōculcam⁹. vñ ps̄. xc. Cōculcabis leonē ⁊ draconē. De secūda Hebre. vi. Fortissimū solatiū habeam⁹: q̄ cōfugimus ad tenendā ꝓpositā spem: quā sicut anchoram anime habemus tutā ac firmā. Greg. Quāuis rerū perturbationibus adhuc anim⁹ fluctuet iam tamen spei nostre:

Fortitudinis definitio.

Fortitudo spiritualis triplex.

anchorã in eterna patria figite: ⁊ intentionẽ vestrã vera luce solidate. De tertia. Can. viij. Fortis est vt mors dilectio. Gregorius. Uirtuti mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam semel perfecte ceperit ab amore mundi penitus auellit. Hiero. Uere in talibꝰ fortior est q̃ mors / dilectio. q: morte vinci non põt. de hoc de peni. di. ij. valida. De triplici fortitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Irruperũt tres fortes castra Philisthinorũ: ⁊ hauserunt aquã de cisterna Bethleem. Tres fortes sunt fides / spes / ⁊ charitas: per castra vitiorum irrumpẽtes: ⁊ aquã lachrymarum de cisterna cordis contriti haurientes: et ipsam regi Dauid scilicet christo offerentes.

Articulus. lxxviij. A

HUnc dicendũ est de dono cõsilij. qđ donũ consilij donũ fortitudinis modeste ⁊ caute deducit ne propria fiducia imoderatius ĩnixũ precipitiũ patiatur. Habet enĩ hoc donũ cũ acutissimo ⁊ callidissimo hoste cõgredi. ⁊ ideo indiget semp̃ ⁊ vbiq; cõsilij dono. qđ ratiõe aĩm implet: ⁊ precipitiũ inopinatũ p̃hibet. Prouer. xxiiij. Erit salus vbi multa cõsilia. Large accipiẽdo consilium / Consiliũ est aliq̃d faciendi vel nõ faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rationẽ intellige. i. opus ratiõis: respõsionẽ scʒ rationabilẽ / certificantẽ eũ q̃ petit consiliũ. Stricto modo Cõsiliũ est diuina volũtas p̃fecta: ad quã p̃pter sui arduitatẽ nullus experio obligat᷑. xiiij. q. j. q̃sq̃s ⁊ c. qđ precipit᷑. q̃ ꝯsilia sapiẽtia dei patris filiꝰ cõsiliarius de celo attulit. Esa. ix. que sunt Abrenuntiatio / Castitas / Obediẽtia / Patiẽtia / Humilitas. de q̃bus in prima ⁊ secunda parte plene scripsi. Circa hoc donũ quinq; sunt cõmendabilia. Primũ / gr̃a cõsiliũ req̃rendi ⁊ non p̃prio sensui initendi. To. iiij. Consiliũ semp̃ a sapiente reqre. ex̃ de cõstitu. ne innitaris. De bonis cõsiliarijs. xxiiij. dis. q̃ñ. j. q. j. estote. De malis. lxxxvj. di. tanta. Secundũ / consiliariũ eligẽdi. Eccli. xxxvij. A malo cõsiliario serua animã tuam. Tertiũ / gratia consiliũ dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater vester scio q᷑ vir est cõsilij. Quartũ / consiliũ examinandi. qđ nõ fecit Eua nec Adã q̃ malo cõsilio diaboli crediderũt. Gen. iij. Dicit sapiẽs ecclesiasticꝰ. Eccli. vj. Cõsiliariꝰ sit tibi vnꝰ de mille. Quintũ / cõsilio acq̃escẽdi. qđ superbi nõ faciunt et corrupti: sibi nõ alijs credentes. ex̃ de cõstitu ne innitaris. de hoc etiã in p̃ma parte tractaui istiꝰ operis. De cõsilio s̃m iura legit᷑ ⁊ no. ex̃ de re. iur. nullus ex cõsilio. li. vj. de sen. ex nuper. glos. ij. de homi. sicut dignũ §. illi etiã in glos. de persuasu. ⁊ in glos. nota q᷑ homicidiũ ⁊ l. dist. si quis viduam. glos. et ita j. q. iiij. presulatus. ⁊ ex̃ de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. ij. glos. idem dicit.

Articulus. lxxix. A

REstat dicere de donis intellectꝰ ⁊ sapiẽtie p̃tinẽtibꝰ ad contemplationẽ. Cõtemplatio aũt s̃m Greg. est charitatẽ dei ⁊ p̃ximi tota mẽte. de peni. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exteriorũ actione q̃escere: soliꝰ cõditoris desiderio inherere. de peni. di. ij. charitas. ij. vt nihil iã agere libeat: sed calcatis curis oĩbus / ad videndũ faciem sui cõditoris aĩusꝰ iã ardescat: ita vt iã nouerit carnis corruptibilis põdus cũ merore portare: ⁊ totis desiderijs appetere illis hymnidicis angelorũ choris interesse: celestibus ciuibꝰ admisceri: de eterna ĩ cõspectu dei incorruptione gaudere. B Donũ intellectꝰ est gr̃a intelligẽdi salubres significationes signorũ naturaliũ ⁊ positiuorum. Signa naturalia sunt oẽs creature: q̃ oẽs loquunt᷑ nobis ad Ro. j. ibi. Inuisibilia ⁊ c. dei laudẽ ⁊ nostrã eruditionẽ. Hoc donũ petebat. ps̃. cxviij. quũ dicebat / Da mihi intellectũ: ⁊ scrutabor legẽ tuã. Et iterũ. Da mihi intellectũ ⁊ viuam. Et iterʒ ps̃. cx. Intellectus bonꝰ oĩbꝰ faciẽtibꝰ eũ ⁊ c. Hoc donũ dedit christꝰ discipulis. Luc. vlt. ibi. Tũc aperuit illis sensum: vt intelligerẽt scripturas. Ad hoc donũ p̃tinet aperire parabolas euangelicas: et reserare mystica eloq̃a scripturarʒ. Hoc donũ excludit hebetudinẽ ab intellectu. Aniĩꝰ hebes est: ⁊ rebꝰ heret a foris: nõ ingrediẽs p̃ se ad significata earũ. quã hebetudinẽ donũ intellectꝰ expellit. Uñ dicit᷑ intellectꝰ interna lectio. Sapiẽ. j. Spũs discipline effugiet fictũ: ⁊ auferet se a cogitationibꝰ q̃ sunt sine intellectu. i. a cordibꝰ carnalibꝰ visibilia ⁊ caduca solũmodo cogitantibus. Bern. Intelligere est intus legere id est interiora ⁊ spũalia cogitare. j. ad Corin. ij. Animalis hõ non percipit q̃ sunt spũs dei. Hoc dono caruerũt philosophi. ⁊ iõ visibilia huiꝰ mundi nõ acceperũt vt signa: sed quasi naturaliter. cõtra q̃s Paulꝰ ad Rom. j. Inuisibilia enĩ ipsiꝰ a creatura mũdi per ea q̃ facta sunt intellecta cõspiciunt᷑. Similes fuerunt illi philosophi pueris ⁊ rudibꝰ q̃ morant᷑ in calicibꝰ pulchris vel ecclesijs exaratiões pulchras exteriꝰ aspiciẽtes: sed nõ curant inuestigare interiꝰ latẽtes significationes. vñ arguunt᷑ Sap. xiij. in p̃n. ibi. Et de his q̃ vident᷑ bona / non potuerũt intelligere eũ qui est: neq; operibꝰ attẽdẽtes agnouerũt q̃s eẽt artifex. et. j. A magnitudine enĩ speciei ⁊ creature cognoscibiliter poterit horʒ creator videri. et. j. Si enĩ tñ potuissent scire vt possent estimare seculũ: quõ huiꝰ d̃ñm nõ faciliꝰ inuenerũt. vñ ⁊ iterũ dicit᷑ eis Ro. j. Dicẽtes se esse sapiẽtes stulti facti sunt. Aristoteles interrogatꝰ a q̃ tot ⁊ tanta didicisset r̃ndit. A rebꝰ q̃ mẽtiri nõ norũt. Aug. Quocũq; te verteris: veritas vestigijs q̃busdã q̃ suis operibꝰ impressit / loquit᷑ tibi: ⁊ te in exteriora relabentẽ ipsis exteriorũ formis intus reuocat. Itẽ idẽ. Ue his q̃ p̃pter nutꝰ tuos dimittũt te ignorantes q̃d innuãt. Ad donũ ergo intellectꝰ p̃tinet ea q̃ nobis creature naturaliter significãt / aperire. q̃ significatio est maxime similitudinis. ⁊ s̃m hoc creature sunt q̃si libri naturales. Signa positiua sunt sacramẽta / forme ecclesiarʒ / ornatꝰ ministrorũ / habitꝰ religiosorʒ / ordinatio p̃sonarũ ecclesiasticarũ q̃ sunt nobis q̃si libri fictitij: ĩ q̃bꝰ p̃ donũ intellectus legimꝰ ⁊ accipimꝰ q̃ ad nr̃am salutẽ p̃tinẽt. Ad hec de con. di. j. c. j. et dis. ij. sacrificiũ. ⁊ c. signũ. j. q. j. q̃cq̃d. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. Dicit᷑ etiã donũ intellectꝰ lumẽ quo inuisibilia cognoscunt᷑. Unde Aug. Sextꝰ gradus est intellectꝰ vbi ab omni falsitate carnalis vanitatis corda mũdantur: vt pura intẽtione dirigant᷑ in finẽ. Bern. in li. de cõsideratione distinguens inter intellectũ fidẽ et opinionẽ / ponit eorʒ descriptiões sic. Fides est volũtaria q̃dã ⁊ certa prelibatio necdum p̃palate veritatis. Intellectꝰ est rei cuiuslibet inuisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est q̃si p̃ vero habere aliq̃d qđ falsum eẽ nesciat. In eodẽ. Intellectus rationi innitit᷑. fides authoritati. Opinio sola veri similitudine seruat᷑. Cui concordat Augu. in li. de vtilitate credendi dicens. Qđ credimꝰ debemus authoritati. q᷑ intelligimꝰ rationi. q᷑ erramꝰ opinioni. Ad hoc donũ p̃tinet cordis munditia. iuxta illud Mat. v. Beati mũdo corde.

Articulus. xc. A

ULtimo sequit᷑ de dono sapientie. Sapiẽtia q̃ñq; large sumit᷑ p̃ sapida sciẽtia. Et s̃m hoc sapiẽtia dicitur quasi sapore virtutũ condita sciẽtia. Sapid. i. scientiam habet cui res quas cognoscit prout debent sapiunt q̃ñ scʒ mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. vj. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona tẽporalia ⁊ vilia bona spũalia chara. Bern. Inuenisti plane sapientiam: si prioris vite peccata defleas: si huiꝰ seculi desiderabilia p̃uipendas: si eternã beatitudinẽ toto desiderio ꝯcupiscas. Inuenisti plane sapientiã si singula horũ tibi sapiũt p̃ut sunt. Stricte sumit᷑ sapiẽtia pro cognitione eternorʒ cum gustu. vñ Aug. in li. de tri. Hec est (inq̃t) sapiẽtie et sciẽtie recta distinctio: vt ad sapientiã p̃tineat eternarũ rerũ cognitio intellectualis: ad sciẽtiã p̃tineat rerũ inferiorũ cognitio rationalis. Et s̃m hoc sapiẽtia nõ est diuersa a dono itellectꝰ / large loquẽdo. Sumẽdo strictiꝰ accipit᷑ sapientia p̃ cognitione suauitatis diuine habita p̃ experiẽtiã. ⁊ hec

Cõsiliũ q̃d sit.

Intellectꝰ donũ

Sapientia.

diuersa est a dono intellect⁹. Differt etiā ib sapiētia a dono intellectus. scʒ quia sapiētia veritati tm̄ contēplande intendit. Intellectus vero nō modo de eternis est: sed etiaʒ de rebus visibilib⁹ ⁊ spūalibus tēporaliter exortis. Intellectu intelligibilia tm̄ capimus. vt angelos/virtutes/animas. Sapientia vero nō modo supiora capim⁹: sed etiaʒ incognitis delectamur. Cognitio que habet per donum intellectus est q̄si per visum. Cognitio vero que habet per donū sapientie est quasi per gustū. ps̄. xxxiij. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dn̄s. Donū sapiētie tranquillat mentē ⁊ reficit per paceʒ quā efficit. glos. sup Matth. v. In septimo gradu est sapientia. i. cōtemplatio veritatis pacificās totum hoiem. Grego. Ab intellectu ascēditur ad sapiētiā vt hoc qd̄ acute intellectus inuenit: sapientia mature disponat. August. Cum ad sapientiā in finem peruentū fuerit iam requiescat: propter hoc septimo loco ponitur sicut beati pacifici Matth. v. Greg. Illa sapiētia clara est que non verbis volat: sed que virtutibus cōstat. Bern. Hec est vera sapientia: si obedientia mortificat propriā voluntatem: si cōtinentia amputat voluptatē: si patientia modestiam corporalē: si paupertas mundialē sustinet egestatē. Nam sapiētia dei humiliat: nō extollit. Ille vero sapit: cuius animus in christo est: cuius interior oculus erigit ad superna. Augu. Nō inuenit locū sapientia vbi non est patientia. De illa sapiētia vera q̄ est donum: Iaco. iij. in fine. Que autem desursum est sapientia: primum quidem pudica est: deinde pacifica: modesta: suasibilis: bonis cōsentiēs: plena mia ⁊ fructib⁹ bonis: iudicās sine simulatione.

¶ Articulus. xci. A

HUnc dicēdū est de vita contēplatiua quam sapientia exprimitur. Et primo de preeminentia vite cōtemplatiue ad actiuā. Sunt aūt duodecim in q̄bus preeminet contemplatiua.

vite actiue p̄stat contemplatiua.

Primū quia intēdit meliori scʒ deo: quum actiua intēdit primo. Contēplatiua dicit. ps̄. lxxij. Mihi aūt adherere deo bonum est. Luce. x. Porro vnuʒ est necessarium. glos. Bede. Deo scilʒ iugiter adherere. Item ibi. Reliquit me solam ministrare. Augu. Erat enī intenta Maria dulcedini verbi dn̄i. intenta erat Martha quō pasceret dn̄m. intenta Maria quomodo pasceret a dn̄o. A Martha conuiuiū dn̄o parabatur: in cuius cōuiuio iam Maria iocūdabat. Dum ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimū: et corde intentissimo pasceret: interpellato dn̄o a sorore sua/quō putamus eam timuisse ne diceret ei dn̄s/Surge: ⁊ adiuua sororē tuā? Mira enī suauitate tenebatur. q: profecto maior est refectio mentis q̄ ventris. Act. vj. Non est equū nos derelinquere verbum dei: ⁊ ministrare mēsis. ibi glos. Quia meliora sunt fercula mētis q̄ corporis. Item Aug. Preponit aūt vnū multis. nō enī a multis vnū: sed multa ab vno. xxxiij. q. ſi. c. ſi. Unū sunt pater ⁊ filius ⁊ spūs. Ad hoc vnū non nos pducit: nisi multi habeam⁹ cor vnū. xij. q. i. c. ij. ⁊ c. scimus. Et ibi Theophilus. Usq̄ enī adeo honorat. xxxv. dist. sexo die. ⁊ xlij. disti. c. ij. hospitalitas: donec ad necessaria nos attrahit. Quū vero incipit ab vtiliorib⁹ impedire: manifestū est q̄ honorabilior est diuinorum auditus. Itē ibi super illud. Maria optimā partē elegit q̄ non auferet ab ea. Augu. Non tu malā: sed illa meliorē. vn̄ meliorē? q: non auferet ab ea. a te auferetur aliq̄n on⁹ necessitatis. Nō enī quū veneris ad illā patriā: inuenies peregrinū quē suscipias hospitio. Mat. xxv. sed bono tuo auferet. vt qd̄ meli⁹ est detur. Tu nauigas. illa in portu est. Eterna enī est dulcedo veritatis. In hac tn̄ vita augetur. in illa pficiet. nunq̄ auferet. Itē Amb. Agat erga te sicut Mariā desideriū sapiētie. hoc enī maius hoc pfectius opus. Nec ministerij cura cognitionem verbi celestis auertat. nec arguas eos ⁊ ociosos iudices quos vides sapiētie studere. Itē Gregi. vj. moraliū. Per Mariā que verba dn̄i residēs audiebat: contēplatiua vita describitur. per Marthā exterioribus obsequijs occupatā/actiua vita signat. sed Marthe cura nō repbenditur: Marie vero laudat. q: magna sunt actiue vite merita: sed cōtēplatiue potiora. vn̄ nec auferri vnq̄ Marie pars dr̄. q: actiue vite opa cū corpore trāseunt. cōtēplatiue autem gaudia meli⁹ ex fine conualescūt. de hac ps̄. xxvj. Unā petij a dn̄o ⁊c. De vtraq̄ ex. de renū. nisi. §. ne putes. de regula licet. §. illa. xxxvj. dis. siq̄s. xix. q. ij. due. viij. q. i. qui episcopatum. ⁊c. Isidorus in lib. differētiarū. Inter actiuā et cōtēplatiuā hec distātia est. Actiua vita in opib⁹ iustitie ⁊ pximi vtilitate versatur. Contēplatiua aūt ab omni negotio vacās in sola dei dilectiōe defigit. Una in ope cōuersationis: altera in cōtemplatione immutabilis veritatis. viij. q. i. qui epatum. Itē in libro de summo bono. Actiua vita mūdanis rebus bn̄ vtitur. Cōtēplatiua vero mūdo renūtians soli deo viuere delectat. Differentiā lati⁹ descriptaʒ per Aug. sup Ioā. xxj. in homi. dixit dn̄s. Petro. inter actiuā et cōtēplatiuā vitā require in legēda beati Io. euāge. et inter alia ibi dicit. Una flagellat malis: ne extollat in bonis. Altera tāta plenitudine grē caret oi malo: vt sine vlla tentatione supbie cohereat summo bono. Una inter mala ⁊ bona discernit. Altera q̄ bona sunt/cernit. Una ergo bona est: sed adhuc misera. Altera melior ⁊ beata. Et illa significata est per aplm̄ Petrū. Ista per Ioannē. Et q̄ vita cōtemplatiua figuret per Ioannē euangelistā tāgit glos. sup illud Io. vlti. Conuersus Petrus vidit discipulum que diligebat iesus. et sequit in glos. Hanc plene christus diligit ⁊ seruat in eternū. et loquit de vita contēplatiua. Utraq̄ etiā hec vita per duos pphas figuratur fm̄ Greg. per Esaiā actiua. p Hieremiam contēplatiua. viij. q. i. in scripturis. De vtraq̄ etiā legit. c. q. c. qui epatū. Item Greg. sup Ezech. ait. Uita cōtēplatiua maior est q̄ actiua. q: actiua in vsu p̄sentis operis laborat. Contēplatiua vero sapore intimo venturā iam requiē degustat. ar. ad hoc. i. q. ij. siq̄s neq̄. ¶ Secundū/q: clarius videt. vn̄ dr̄ de Lia. q̄ signat actiuā. vt ex̄ de renū. nisi. §. ne putes. q̄ erat lippis oculis. Gen. xxix. Greg. Mens que cōtēplando otia appetit/plus videt: sed minus generat. facit pre. c. qui epatū. ¶ Tertiū/mūdicia siue pulchritudo. xxx. q. v. femine. Un̄ de Rachele significāte contēplatiuā. vt pre. §. ne putes. dr̄ Gen. xxix. q̄ erat venusto aspectu. ¶ Quartū/securitas. Prouer. ix. Frustra iacit rete aū oculos pennatorum. glos. Facile euadit laqueos in terris: q̄ hʒ oclos in celis. Prouer. iij. Dēs semite illi⁹ pacifice. expressum pre. §. ne putes. ibi. Magis secura. ¶ Quintū/quies. Luc. x. dicitur Maria sedere ad pedes dn̄i. Martha satagebat circa fre. mi. vbi glos. Maria sedet. q: cōtēplatiua pacata variorū tumultib⁹ optata iam in christo mētis quiete fruit. Martha stat. quia actiua laborioso desudat certamine. Cañ. ij. Sub vmbra illi⁹ quē desiderabā sedi ⁊c. Sedi inquam per quietem contemplationis. Thren. iij. Sedebit solitarius: ⁊ tacebit: et leuabit se supra se. In vmbra significatur refrigerium diuine protectionis ꝯ estum tentationis ⁊ tribulationis. ps̄. xvj. Sub vmbra alarū tuarum. glos. Alarum mie et charitatis. Nota q̄ dicit/quē desiderabā. ps̄. xlj. Quēadmodū desiderat ceru⁹ ad fontes aquarum ⁊c. Ceruus vexatus a venatorib⁹ lassatur: ⁊ estuat: et fonteʒ desiderat. sic aia fidelis a venatorib⁹ infernalib⁹. i. demonijs ⁊ prauis hoib⁹ agitata/fontē christū desiderat. fontē vtiq̄ de quo ps̄. xxxv. Apud te est fons vite. Nota etiaʒ q̄ sequitur ibi in Cāti. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo: vere dulcis ⁊ omni melle dulcior. Eccli. xxiiij. Spūs me⁹ super mel dulcis ⁊c. Augu. Dedit nobis dn̄s pignus spirit⁹ in quo sentimus eius dulcedinē: ⁊ desideram⁹ ipsum vite fontē. De hoc gustat hic cōtēplatiu⁹: in q̄ sitis hui⁹ mūdi extincta ē. Aug. Qui biberit de fluuio padisi cui⁹ vna gutta maior est oceano: restat vt i eo sitis hui⁹ mūdi extincta sit. ¶ Sextū/iocunditas. Martha enī turbat. Luc. x. sed Maria iocūdat. vt ait Aug. ⁊ Gregi. Hec i vsu p̄ntis opis laborat. Illa vero sapore intimo vēturā iā requiē degustat.

¶ Septimū/permanentia.nam actiua et eius vsus cum
corpore ꝛ tēpore deficit.cōtēplatiua hic incipit ꝛ in gloria
perficit.vt dicit glos.sup illud Luce.x. Maria optimam
partē elegit ꝛc. ¶ Octauū/deuotio. vñ de Maria legit
ꝙ vnxit christū. Matth.xxvi.Luc.vij. Joā.xij. ¶ Nonū/
familiaritas qđ significatū est in Joā.euangelista. vnde
glos.sup illud Jo.vlti. Uidit em̄ discipulū quē diligebat
iesus.Hūc christ⁹ plene diligit ꝛ seruat in eternū. ¶ Deci
mum/q: preciosior hec:q: rarior.xcij.dis.legim⁹.ibi.Om
ne rarum.ij.q.vij.in sancta.p̄ciosum. Jsidorus. Actiua cō
munis multoꝝ est:contēplatiua vero paucoꝝ. Vñ arca in
cubito fuit consummata:licet lata esset inferius. Gen.vi.
¶ Undecimū/q: celesti vite similior. Augu.in lib.xxij. de
ciui.dei. Jbi vacabimus ꝛ videbimus ꝛ amabimus.ama
bimus ꝛ laudabim⁹.ps̄.xlv. Uacate ꝛ videte qm̄ ego sum
deus. ¶ Duodecimum/q: est finis actiue. quia de actiua
trāsitur ad contēplatiuā.ꝛ finis melior est.Greg.Qui ad
arcem contēplatiōis ascēdere desiderat:prius necesse est
vt in cāpo actionis se exerceat.precedit em̄ actio:sicut spi
na granum ꝛ sicut limus aiam inspiratā.fm Jsaac de vi
ta contēplatiua. Jtem cōtēplatiua figuratur per Enoch.
de quo Gen̄.v.ibi.Ambulauit cū deo:ꝛ non apparuit: q:
tulit eum deus.Actiua per Noe fabricantē arcam ꝛ plan
tantē vineā.Gen̄.vi.ꝛ.ix. Jtem contēplatiua p Moysen
loquentem cum dño.Actiua per Aaron loquentē ad po
pulū.Exo.iiij.xxxvi.dist.c.si.Jtem cōtēplatiua per Jacob
manentē in tabernaculis.actiua per Esau venatorē.Ge
nes.xxv.lxxxvi.distin.esau. ¶ B

Spēs cō
tēplatio
nis qua
tuor.

Nunc videndum circa que debeat versari cō
templatio. Bern̄. in lib. de consideratione
ponit.iiij.species contēplationis circa ea q̄
dei sunt.Et est expositio illius vbi apostoli
Ephes.iij. Jn charitate radicati ꝛ fundati:
vt possitis cōprehendere cum oibus sanctis que sit latitu
do ꝛ longitudo et sublimitas et p̄fundū. ¶ Prima cir
ca maiestatis admirationē.Hec requirit cor a vitijs pur
gatum ꝛ liberū:et a terrena sarcina exoneratū.vt facile
ad superna se leuet:et per aliquas interdū morulas stu
pore et extasi admiratione ibi se teneat.Hec comprehen
dere nititur quātū est possibile diuinā sublimitatē. ¶ Se
cunda circa diuinoꝝ iudicioꝝ varietatē et ordinationem
qđ vehementer concutit intuentis animū.Hec fugat vi
tia.fundat virtutes.initiat ad sapientiam.seruat humili
tatem:q̄ est virtutū fundamentū stabile.sine qua virtutū
congregatio nihil nisi ruina est. hec nititur cōprehēdere
profundum. ¶ Tertia circa largitatem diuinoꝝ bñficio
rū.quorum consideratio est mirabilis via ad intuendum
dei bonitatem.et que multū ei⁹ amorē accendit.Hec niti
tur cōprehendere que sit latitudo charitatis. Horū obli
uio ingratum:recordatio gratum cōprobat. ¶ Quarta
circa expectationē promissoꝝ:q̄ quū sit consideratio eter
nitatis:longanimitatē alit:et perseuerātie dat vigorem.
Hec nititur cōprehendere que sit longitudo: p̄pter eter
nitatem.latitudo:propter charitatē.sublimitas: propter
maiestatem.p̄funditas:propter sapientiā. Jsta nō dispu
tatio sed sanctitas cōprehēdit.Sanctū facit affectio san
cta:que in timore et amore est. quibus affecta anima q̄si
duobus brachijs cōprehendit/amplectit/stringit/timet.
Quid tam timendū q̄ potestas cui resistere non potes?
q̄ sapientia cui abscondi non potes? Quid tam amabile
q̄ amor ipse quo amaris? Stupēda plane sublimitas ma
iestatis.pauenda abyssus iudicioꝝ. Feruorem erigit cha
ritas:eternitas perseuerantiā sustinendi. ¶ Et nota ꝙ
Bern̄.distinguit inter contēplationē et cōsiderationē di

Cōside
ratio.

cens.Considerationē nō id per oia qđ cōtēplationē intel
ligi volo.q: contēplatio ad rerū certitudinē: cōsideratio
ad inq̄sitionē magis se hꝫ.Et fm hunc sensum pōt contē
platio definiri sic.Cōtēplatio est ver⁹ certusq: intuit⁹ ani
mi de quacūq: re:siue apprehensio veri nō dubia.Conside
ratio est intenta ad inuestigandum cogitatio: vel inten
tio non inuestigantis verum.sed frequenter vnum poni
tur pro alio. Jdem. Quatuor consideranda reor.que in
te:q̄ sub te:que circa te:q̄ supra te sunt. A te tua cōsidera
tio inchoet:ne frustra extēdaris i alia te neglecto. ¶ C

Cōside
rationis
species.

Considerationis spēs fm Bern̄.tres sunt. Prima dicit
dispēsatiua:sensibus sensibilibusq: reb⁹ ordinate vtens
ad p̄merendū deū.Que fit quidē quū quis sensuū vsus
velut quasdā opes solo pietatis intuitu expēdere satagit
in suā multorūq: salutem. Scđa existimatiua: prudēter
ac diligenter queq: scrutans:ꝛ inuestigando ponderās.
Quod fit quū q̄s ex visibilib⁹ inuisibilia occulta rimat.
et hec perfectior est prima.dulcior ꝛ felicior.sed p̄ma for
tior et vtilior. Tertia speculatiua se in se colligēs: ꝛ quā
tum diuinitus adiuuat rebus hūanis se eximens ad con
tēplandū deū.Quod fit quū spreto ipo rerū ꝛ sensuū vsu
quantum humane fragilitati fas est: ad sublimia se at
tollere cōsueuit.Hec perfectissimoꝝ est. Vñ prima optat:
scđa odorat.tertia degustat.ad quē m̄ iustū perducunt ꝛ
cetere:etsi tardius:prima m̄ laboriosius:scđa quieti⁹ pue
nit. ¶ D Jtē fm Bern̄.Octo sunt gradus qb⁹ ad cō

Cōtēpla
tiōis gra
dus.

tēplationē ascendit.Primus/perfecta obedientia deo et
homini.Secūdus/corpus in seruitutem redigere.vt desi
piat caro.Terti⁹ est/vsum boni per discretionē in consue
tudinē vertere. Quart⁹ est/attēte intelligere q̄ in doctri
na fidei apponūtur.Quintus/mundā aiam conseruare.
Sext⁹/transire de iudicio rōnis in affectū mētis. Septi
mus/reuelata facie dei gloriā speculari. Octau⁹/trāsfor
mari a claritate in claritatē.ij.Cor.iij. ¶ E Talis fuit
Paulus rapt⁹ in tertiū celū.ij.ad Cor.xij.vbi glos.distin
guit tres spēs visionū.est em̄ corporalis/imaginaria/et in
tellectualis.Corporalis/quū quedā dei munere corpalr vi
dentur ab aliquo:que alij videre nequeūt.vt Balthasar
manū.Dan̄.v. Jmaginaria/quum aliq̄s somno vel extasi
videt nō corpora sed imagines corpoꝝ.et hoc dei reuela
tione.vt Petr⁹ discū.Actuū.x. Jntellectualis qua nō cor
pora nec imagines vident:sed in substantijs incorporeis
mētis intuit⁹ intra dei pomeria figitur. ¶ F Et talis
fuit Pauli visio.vñ Aug.sentit ꝙ Paulus viderit deū fa
cie ad faciē.dicit enim.Cur nō credam⁹ ꝙ tanto aplo vo

Deus ne
mo vidit
vnq̄ ꝛc.

luit de⁹ demōstrare vitā in qua post hanc videndus est in
eternū? nec est ꝯ illud Exod.xxxiij.ꝛ Joan.i.Deum nemo
vidit vnq̄ nisi vnigenit⁹ ꝛc. Non videbit me homo ꝛ vi
uet.q: loquitur de hoie humano modo viuente.vñ Aug.
in lib.de trinitate.Uideri diuinitas hūano visu nullo mo
do pōt.sed eo visu videt:quo qui vident/nō iam homies
sed vltra hoies sunt. Et Greg. in glos.super illud Exod.
xxx. Nō videbit me homo et viuet. Jn hac carne viuenti
bus contemplationis acumine potest eterna claritas vi
deri.sed qui sapientiam que deus est/videt:huic vite fun
ditus moritur:ne eius amore teneatur.Et nota ꝙ q̄ vere
raptus est:sensu non vtitur. ¶ G

De preparatorijs ad cōtemplandū aliquid
est videndum. ꝛ sunt duodecim fm Bern̄.
¶ Primū/exercitatio in operibus actiue.
q: de actiua nascit contēplatiua. non em̄ q̄

Ad cōtē
platiōē
conducē
tia.

cito peccator deo recōciliatur:dignus est vi
dere faciē p̄ris.qđ fuit in Absalon figuratū.ij.Reg.xiiij.
¶ Secūdum/cordis puritas. Bernard. Hoc ineffabile
quum non nisi ineffabiliter videatur/qui vult videre:cor
mundet.quia nulla ratione nisi cordi mundo. Matth.v.
ꝛ humiliter amanti videri potest vel apprehendi.Augu.
in libro solilo.Quum fueris talis vt nihil prorsus terre
norum te delectet:mihi crede eodem momēto.eodē pun
cto poteris obtinere quod cupis.Frater Egidius.Puri
tas deum videt.deuotio ipsum manducat.Unde Aaron
non intrauit in sancta sanctorum:nisi prius.Leuitic.viij.
Exod.xxx.ꝛ vltimo lotus. ¶ Tertium est solitudo. Osee
ij.cap.Ducam eam in solitudinem: ꝛ loquar ad cor eius.
Et in monte viderunt discipuli iesum transfiguratum.
Matth.xvij.Marci.ix. et Luce.ix.cap.vbi Remigius.

In quo docet q2 necesse est hominibus qui deum cõtemplari desiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceãt: sed amore supernorũ semper ad celestia erigatur. Berñ. O aia/sola esto: vt illi te solã serues quẽ solũ ex oibus elegisti. Dei em̃ filius verecũdus amator est. ꝛ nõ vult spõse sue secreta in publicũ reuelare. Unde Jacob solus remanẽs cũ angelo luctatus est. Geñ. xxxij. Lucta est oratio et contẽplatio. vñ Esa. xlix. dicit glos. q Jacob pugnauit cũ angelo: nõ manibus/sed precibus. Berñ. Aiam quã videris relictis oibus soli verbo votis oibus adherere: verbo viuere: verbo se regere: a corporalib⁹ sensib⁹ studiose secedere: vt sese non sentiat dũ sentit verbũ: atq; ineffabili illecta verbi dulcedine quodãmodo se sibi furatur: immo rapiatur atq; labit a seipsa: vt verbo fruat: hãc esse spõsam nõ dubites summi spõsi. ¶ Quartũ est desolatio. Deuterõn. viij. Afflixit te penuria: et dedit tibi cibum mãna. Mãna est dulcedo cõtẽplationis: que datur aie post tristitiã presentis desolationis. Hoc notat Esa. liiij. Paupercula tempestate cõuulsa ꝛ absq; vlla cõsolatiõe. ecce ego sternam per ordinẽ lapides tuos. Jacob cõtristat⁹ timore fratris ab angelo meruit consolari. vnde dicit. Uidi dñm facie ad faciẽ ꝛc. Geñ. xxxij. vbi Grego. Exeunte prius tristitia caligo detergit. ꝛ sic resplendente raptim incircũscripto lumine mens illustrat: ꝛ in gaudio quedã securitas absorbet. ¶ Quintũ est silentiũ. Thre. iij. Bonũ est cũ silentio prestolari salutare dei. ꝛ ibi. Sedebit solitarius ꝛ tacebit. xvj. q. j. perlatũ. ij. Vñ Maria tacet. Luc. x. Verbũ em̃ in eternũ/qd audire ad contemplationẽ pertinet: in magno silentio vult audiri. ps. lxxxiiij. Audiã qd loquatur in me dñs deus. ¶ Sextũ est gratiarũ actio et vox laudis. ps. xlix. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei. i. christum. Alia tangunt Geñ. xviij. vbi dr. Apparuit de⁹ Abraã in cõualle mãbre. quorũ primũ est humilitas. glos. interli. Apparet de⁹ humilib⁹. ꝛ s̃m Greg. aque ad valles descendunt. i. grã ad humiles. Mãbre interpretat claritudo vel perspicuitas. ꝛ significat duplicẽ humilitatẽ mentis ꝛ corporis: qua de⁹ clarius videtur. Berñ. Magna fratres magna ꝛ sublimis virt⁹ humilitas. que promeretur qd non docet. digna adipisci qd nõ valet addisci. Superbo oculo de⁹ nõ videt sincere. Idẽ. Quisquis curiosus est scire qd sit hoc verbo fari: paret illi non aurẽ/sed mentem. non em̃ docet hoc lingua sed grã. ¶ Scdm mentis quies. qd tangit ibi. Sedẽs. Threñ. iij. Sedebit solitari⁹ ꝛc. Et Jacob dormiẽs in itinere vidit scalam. vbi Greg. In itinere dormire/est in via hui⁹ seculi ab impedimento seculariũ actionũ quiescere. De hoc somno Cañ. v. Ego dormio ꝛ cor meũ vigilat. Et de hoc somno cõtẽplationis s̃m Ber. intelligit illud Geñ. ij. ibi. Immisit ergo dñs soporẽ in Adã. cumq; obdormisset ꝛc. de peni. dis. ij. §. Romanos. ¶ Tertiũ/desideriũ egrediendi de corpore. qd no. ibi. In ostio tabernaculi. Ostium tabernaculi est exit⁹ de corpe. ij. Pet. c. j. ibi. Uelox est depositio tabernaculi mei. In ostio tabernaculi sedent: q mortem hñt in desiderio: ꝛ vitã in patiẽtia. Phil. j. Cupio dissolui ꝛ esse cũ christo. ¶ Quartum/feruor charitatis. qd tangit ibi. In feruore diei. vñ Aarõ cũ igne et thymiamate intrat in sancta sanctorũ. Leuit. xvj. Amor em̃ s̃m Dionysium trãsformat amantẽ in amatum. vt dicat. Uulnerasti cor meũ soror mea. Cañ. iiij. ¶ Quintũ/cordis eleuatio et de supernis meditatio. qd tangit ibi. Cũ eleuasset oculos suos. Sapien. viij. Cogitare de illa sensus est consummatus. ¶ Septum/oratio quod tangitur ibi. Ne transeas seruum tuum. vnde Luce. iij. Jesu orante apertũ est celũ. Berñ. Quum foris missa fuerit omnis immũditia: et adfuerit seculariũ cure abscissio: carnis afflictio/cordis contritio/frequens et pura delicti confessio/ꝛ lauacrum fletus: tunc sursum attollunt os essentie dei admirabilis meditatio/caste veritatis inspectio/oratio munda ꝛ valida/iubilus laudis/ꝛ desideriũ ardens in deum.

Circa hoc notãdũ est q Richardus de scõ victore i lib. de cõtemplatione distinguit inter cõtemplationẽ/meditationẽ/et cogitationẽ. Contemplatio s̃m eum est libera mẽtis perspicacia in sapientie speculo cum admiratione suspensa. Uel sic. Contẽplatio est perspicax ꝛ liber animi intuit⁹ in res perspiciẽdas vsq;quaq; diffusus. Meditatio est studiosa mentis intentio circa aliqd inuestigandũ diligẽter insistẽs. Uel sic. Meditatio est prouidus animi obtutus in veritatis inquisitione vehemẽter occupatus. Cogitatio est improuidus animi respect⁹ ad euagationẽ pron⁹. Et q̃uis contẽplatio ꝛ speculatio pro inuicem soleãt poni: aptius tñ speculationẽ dicimus qñ per speculũ cernimus. Contemplationẽ vero qñ veritatẽ sine aliquo inuolucro sine vmbrarũ velamine in sua puritate videmus. et sic hoc nomẽ contẽplatio stricte accipit. Joã. Cassi. in lib. coll. in prima collatiõe Moysi que est de destinatiõe monachi ꝛ fine sic ait. Contẽplatio dei multifarie cõcipitur. Nam deus non solũ incõprehensibilis illius substãtie sue admiratione cognoscitur: qd tñ adhuc in spe pmissionis abscõditũ est: sed etiã creaturarũ suarũ magnitudine: vel equitatis sue consideratione: vel quotidiane dispensationis auxilio puidetur. qñ scz que cũ sanctis suis per singulas generationes egerit mente purissima perlustramus. quũ potentiam eius qua vniuersa gubernat/moderat/ac regit cũ immẽsitate sciẽtie eius ꝛ oculũ quem latere secreta cordiũ non psit. xxvj. q. v. nec mirũ. in fi. tremẽti corde miramur. quũ arenã maris vndarumq; numerũ dimẽsum ei et cognitũ cogitamus. quũ pluuiarũ guttas/quũ seculorũ dies/quum preterita futurave obstupescentes sciẽtie ei⁹ adsistere cõtẽplamur. quũ ineffabilẽ clementiã ei⁹ miramur: qua innumera flagitia q singulis qbusq; momentis sub ipsi⁹ cõmittunt aspectu/indefessa longanimitate sustinet. quũ vocationẽ qua nos nullis pcedentibus meritis grã sue miserationis accuit. j. Cor. xv. j. q. j. grã. de cõse. dis. iiij. grã. quũ deniq; qd occasionẽ salutis tribuit adoptãdis/cum quodã admirationis intuemur excessu. q ita nos nasci precepit, vt ab ipsis incunabulis grã nobis legisq; notitia sue traderet. q ipse aduersariũ vincẽs Luc. xj. in nobis p solo beneuolũtatis assensu eterna beatitudine ac ppetuis nos premijs remunerat. quũ postremo dispẽsationẽ incarnatiõs sue quam p nr̃a salute suscepit: ac mirabilia ministrorũ suorũ in cũctis gẽtib⁹ dilatauit fideli ꝛ deuoto speculamur intuitu. ¶ Idẽ in collatione Paphuntij de trib⁹ abrenũtiationibus dicit sic. Tertia renunciatio est qua mẽtẽ nostrã de psentib⁹ vniuersis ac visibilibus euocãtes/futura tãtũmodo contẽplamur. Et. j. Cuius renũtiatiõis tertie verã pfectionẽ merebimur obtinere: qñ mens nr̃a nullo carnee pinguedinis hebetata cõtagio/sed peritissimis elimatiõibus expolita ab oi affectu ꝛ qlitate terrena p indesinentẽ diuinarũ rerũ meditationẽ spũalesq; theorias ad illa q inuisibilia sunt eousq; trãsierit: vt circũdatã se fragilitate carnis ac situ corporis supernis ꝛ incorporeis intẽta nõ sentiat. atq; in huiusmõi rapiat excessus: vt nõ solũ nullas voces auditu recipiat corporali: nec intuẽdis pretereuntiũ imaginib⁹ occupet. sed nec adiacẽtes qdẽ moles et ingẽtes materias obiectas oclis carnis aspiciat. Cui⁹ rei fidem atq; virtutẽ nemo nisi is capiet q hec q dicunt expiẽtia magistra pcepit. Cui⁹ videlz ita dñs oclos cordis ex vniuersis psntibus auocauerit: vt ea nõ tamq̃ trãsitura sed q̃si transacta iã reputet: ꝛ velut inanẽ fumũ in nihilũ resoluta cõspiciat: ãbulãs vt Enoch Geñ. v. cũ deo ac de humana cõuersatiõe moribusq; trãslatus non inueniat in psntis seculi vanitate. huc usq; Paphunti⁹. ¶ Itẽ in collatiõe Sereni. Ad mẽsurã etatis plenitudinis christi. Ephe. iiij. nemo peueniet als in futurũ nisi q imbut⁹ ea fuerit i psnti: eãq; adhuc in h̃ sclo posit⁹ prelibauerit; christiq; mẽbrũ pciosissimũ designatiuũ arrarũ cõ

paginis illi⁹ per quā corpori mystico qđ est ecclesia. xxiiij. q.v. de liguribus. ad Colos. j. j. Cor. xij. eius valeat copulari: in hac carne possederit. vnum dumtaxat desiderans: vnū sitiens: ad vnuz nō solum actus suos; verū etiā cogitationes semper intendens. vt illud qđ in futurū dicitur j. Cor. xv. de beata cōuersatione sanctoꝝ iam subarratuz teneat in p̄senti. i. vt sit ei deus omnia in oībus. ¶ Item in coll. Ysaac prima de oratione. Oratio dñica prouehit domesticos suos ad illam igneaz et perpaucis cognitam vel expertam immo ineffabilem orationem / que omnem transcēdens humanū sensum nullo modo (dicā sono vocis nec lingue motu nec vlla verboꝝ pronuntiatione) distinguitur: sed quā mens celestis illius infusiōe luminis illustrata non humanis atq; angustis designat eloquijs: sed conglobatis sensibus velut de quodā fonte lucidissimo ꝛ copiosissimo effudit vbertim. Huius orōnis formulam dñs figurauit: quum in orationis agonia cōstitutus etiā guttas sanguinis inimitabili profudit exēplo. Luce xxij. Occasionē aūt huius orōnis ignite multa prebent. Psalmi versiculus decātatus. xxi. dis. c. j. versi. lectores. Canora fraterne vocis modulatio. Instrumentoꝝ vel organorum pulsatio. Psallētis grauitas. Exhortatio viri perfecti. et collatio spūalis. Interitus chari vel fratris. Recordatio peccatoꝝ. et ne glorie tenteris contemplatio gehennalis. Item in eadē. Et vt orationis vere percipiatis affectum: non meā vobis: sed beati Antonij sententiam pferam. quem ita nonnunq̄ in oratione nouimus perstitisse: vt eodē in excessu mentis frequēter orante quum solis ortus cepisset infundi: audierimus eū in feruore spūs proclamantē / Quid me impedis sol: qui ad hoc iā oriris vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate? Cuius etiā sentētia non hūana sed diuina hec est. Nō est (inqt) perfecta oratio in qua se monachus: vel hoc ipsum quod orat nō intelligit. Idem in. ij. collatione de orōne eiusdez Ysaac. Hic nunq̄ finis totius perfectionis est: vt eousq; extenuata mens ab omni situ carnali ad spūalia sublimetur: donec oīs eius conuersatio oīs cordis volutatio vna et iugis efficiatur oratio. ¶ Item in collatione Joānis abbatis cenobite ꝛ eremite / idem Joannes ait / Pio domini nostri munere memini me in huiusmodi raptum excessum frequēter: vt obliuiscerer me sarcina corporee fragilitatis indutū mentēq; meā ita oēs exteriores sensus subito respuisse: ꝛ a cūctis materialib⁹ reb⁹ oīb⁹ exulasse: vt neq; oculi neq; aures mee proprio fungerētur officio. Et ita diuinis meditationibus ac spiritualibus theorijs meus anim⁹ replebat: vt sepe ad vesperā cibum me percepisse nescirem: ꝛ sequenti die de hesterna absolutiōe ieiunij penit⁹ dubitarē. Item in collatione Theone de anacoreticis. Una ergo ꝛ sola est theoria. i. contēplatio dei cui merito omnia virtutum studia postponūtur. multos etenim sanctos ꝑuis bonorum operum terrenis studijs occupatos: tamen a contemplatiōe illius summi boni retrahuit ac retardant. Dicit frater Egidius laicus socius beati Francisci maximus cōtemplatiuus q̄ gradus contemplationis sunt: ignis / vnctio / extasis / gustus / contemplatio / requies / gloria. Item dicebat q̄ nullus potest ad contemplationem ascendere: nisi per actiuam fideliter ꝛ deuote exercitatus fuerit. Ad contemplandā etiā gloriā diuine maiestatis nullus pōt ascēdere: nisi p feruorē spiritus et frequentē orōnem. Per feruorem spūs accendit homo: ꝛ ad contēplationem ascendit: qñ cor cum ceteris mēbris est ad hoc totū dispositū plene: ita q̄ nihil aliud etiā vult nisi qđ hꝫ et sentit ꝛ pōt cogitare. Ille esset bon⁹ contēplatiu⁹: q̄ si haberet incisos pedes ꝛ manus et extractos oculos ꝛ incisum nasum aures ꝛ linguā: pre magnitudine suauissimi ineffabilis ꝛ inestimabilis odoris gaudij et dulcedinis nulla alia mēbra nullaq; alia q̄ q̄ circa eiū excogitari ꝑnt / curaret: vel habere desideraret: p̄ter id qđ hꝫ ꝛ sentit: sicut Maria secus pedes dñi tantam recipiebat dulcedinē verbi dei: q̄ nullū habebat membrū qđ posset vel vellet facere aliud q̄ faciebat. ꝛ hoc signum q̄ conquerēti sorori q̄ nō adiuuaret eā nullo verbo vel indicio respondit. cuius aduocatus christus factus est: pro Maria respōdēs que respōdere nō poterat. Luc. x. Idē. Contemplari est ab oībus esse diuisum: ꝛ soli deo esse cōiunctum. Item frater Rogerius ꝑuincialis vir extaticus ait. Quid putas erit si intimo tuo intimus sit deus? lib. j. A quātis tenebris ad quātas duceris claritates per spm̄ eius? a. Si illas que in intimis illis siue internis secretis sunt nosses intimas cōtēplationes: si illas lucidas illuminationes / si illos feruidos splēdores / si illos simplos radios / si illos puros fulgores / si illos viuificos ardores / si illos pacificos sapores / si illos deliciosos: immo deliciosissimos dulcores / si res incognitas ꝛ innominabiles res tamē experimētales pfecte perciperes. A homo si hec experimēto nosses: puto q̄ vt ego tenebras ferres grauiter vite tue. a. Qñ aūt erit? Putasne videbo? qñ. qñ. qñ. oīa in mora. nimium flenda dilatio boꝝ. a. a. a. Quid tibi sum ego: aut q̄d tu mihi deus me⁹? sed q̄d nō mihi es? hec verba silentij sunt: nec hec extra silentiū ꝛ deuz inueniri pñt. q: alibi nō sunt. O q̄ beatus hō cuius in deo aīa fieri nouit deus. supple nō substantialiter: sed vnitiue ꝛ transformatiue. Attende aūt ꝛ admirare q̄ dico / excessus / introitus / defectus / transitus / apprehensio / transformatio / ad oim causam amorū motio in silentiū illud bona / quietatio punctalis / infiniti visio. Nec terrearis q: punctalē audisti. illā enī qñ vult: ꝛ vult: ꝛ vt quantū vult dilatare pōt qui finitissimū in se infinitare pōt. Hec magna sunt. Sentire ea vis? Attende qm̄ nullus sic intrat: nisi prius excesserit. nec deficit: nisi pri⁹ introierit. nec transit: nisi pri⁹ defecerit. nec apphendit: nisi pri⁹ transierit. nec transformatur: nisi prius apprehēderit. nec intuet: nisi trāsformatio precesserit. nec sic in illū amorē mouetur: nisi qui intus et valde intus fuerit. nec in beato illo silentio quietat: nisi qui illū amorē nouerit. Post hec videtur deus. q̄re et si in quolibet p̄cedēti est visio: post hec tm̄ sequit dei visio manifesta. Sed p hoc qđ dictū est de⁹ me⁹ q̄a vnq̄ sensus ad hoc sufficit? quū etiā angelic⁹ intuitus qui hoc continue Mat. xviij. experit: i hmōi plene nō possit: nō ꝓprijs imitatur dīie virib⁹. Qui hoc q̄rit: totū tibi se exhibeat. vt in te trāseat totus. hucusq; Rogeri⁹ vene. Talia q̄ merā cōtēplationē respiciūt ſm Bern. nō docet lectio: sed vnctio spūsscī in sua dona sapientie gustāte. que vnctio docet de oībus his. j. Jo. ij. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. j. v. de secūda. De vtraq; vita actiua ꝛ cōtemplatiua q̄ simul teneri pōt a p̄latis ecclie. xxxvj. dis. siqs. viij. q. j. in scripturi. c. qui episcopatū. ij. q. vij. scīā. vij. q. j. scias. xvj. q. j. nos autē. xix. q. ij. due. ex̄ de renū. nisi. §. ne putes. ꝛ de regula. licet. §. penul. ¶ Expeditis tuis donis sacratissimis alme spūs nūero septenario designatis / Ego frater pctōr scriptor isti⁹ operis gemitib⁹ inenarrabilibus a te. Rom. viij. datis oro te veni hauster calide scē spūs ignee. perfla hortum meuz. Can. iiij. in fi. i. eccliaꝫ q̄ est hort⁹ ꝯclusus. vt in eodē. c. iiij. xxiiij. q. j. oībus. ꝛ. c. qm̄. Meū inquā. q: ecclia est mr̄ mea et oim fideliū magistra. ex̄ de priuil. antiqua. Et fluēt aromata illi⁹. i. v̄tutes ſm Greg. in homi. pasce. q̄ vitia in ea i. in mēbris suis corruptis cristēria expellāt. xxxij. q. j. cum renūtiat. Et currat in odorē vnguētoꝝ sponsi sui. Can. j. cū ecclia primitiua talibus virtuosis odoribus fecūdata. vt in fine istius ecclesie militantis iam in proximo veniēte extremitas defectuose vite redeat ad principiuz sancte vite: ꝛ reuolet. o. ad. a. xxxv. dist. ab exordio.

¶ Articulus. xcij.

Flante prospe sui

dignissima gratia dicta haustro / et completa ista scđa parte istius operis de ruina in vita magna statuū ecclesie sancte dei / nō ad detractionē sed correctionem pscripta: Iā ratis mea desiderat i litore collocari. Ad.

xxvii. Joã.iii.xxvii.q.i.nuptiarum. Mat.xxv. Leuãs manus oculos ⁊ cor ad illũ spõsum eccl'ie Jesum christũ vnicum dñm nostrũ filiũ dei viui et verũ deũ. Mat.xvi.qui est principium ⁊ finis.Apoc.i.⁊ qui vere fuit principiũ isti⁹ opis et cõsummatio.grãs vberes sibi reddens: corde ⁊ ore benedico:sibi dicẽs/Gloria laus ⁊ honor tibi sit rex christe redemptor:et bñdictio/⁊ claritas/⁊ sapiẽtia/et gratiarũ actio/honor/⁊ virtus/et fortitudo tibi deo nr̃o in secula seculorum.Amen.Apoc.vi.Ac deinde ad te papa beatissime dñe Joan.xxii.de Jesu christi dñi nostri in terris vicarie generalis ⁊ sponse legitime eccl'ie sue sancte/cũ tuo venerabili et sacro collegio dñorũ Cardinaliũ genibus flexis b[illegible]endo sermone:hoc opus qđ iam fecisti scribi suppliciter recõmendo. Ipsum corrigas:⁊ corrigi facias. Fauorem sibi largiaris.Salus ibi tue ⁊ nostre eccl'ie continet. Sicut etiã dixi in suo principio:sic et nũc in fine eius dico nihil aliud sentio nec teneo nec doceo:nisi quod sentis tenes ⁊ doces cũ tua sancta matre eccl'ia:que nunq̃ a veritate catholica deuiauit.xxiiii.q.i.a recta.c.memor.c.in sede.Si ergo in aliquo ex ignorãtia vel improuisiõe vel nimia occupatiõe sicut homo minus bene dixi: per te. lxiii. dist. valẽtinianus.corrige:qr tibi p̃cipue christiane religionis zelus incũbit.xxiiii.q.i.officii. Alia canonice dicta tua authoritate corrobora ⁊ cõfirma.xxv.q.ii. postea. ¶ Cõpleui autẽ hoc opus dei grã comitante/currẽte anno dñi M.cccxxxii.pontificat⁹ tui anno.xvi.in fi. In festo sancte Marie niuis/in Auinione vbi tunc cum tua curia residebas.Et incepi anno dñi. M.cccxxx.põtificatus tui anno xiiii.in ciuitate eadẽ vbi cũ tua curia eras et ego seruus pedum tuorum et officialis indignus in penitentiarie officio regnante dño nostro Jesu christo cum patre et spiritusancto benedicto et glorificato in secula seculorum.i.ad Timo.i.⁊ vlti.de cõse.dis.i.hi duo.⁊.c.porro gloria ⁊c.

¶ Authoris subscriptio.

Manu propria vna vice correxi ⁊ apostillaui anno domini.M.cccxxxv.in Algarbia Portugallie vbi sum presul in villa Ramra. Secundo correxi et apostillaui in sancto Jacobo de cõpostella anno domini.M.cccxl. ¶ In p̃ma parte istius opis sunt.lxx.articuli. In scđa vero pte.xcii.

¶ Ad lectorem.

Habes tandem lector humanissime fratris Aluari Pelagii viri sane peritissimi opus desideratissimũ: cui titulũ indidit ipse. De planctu ecclesie. Opus inquã supra veri fidẽ eruditiõis plenũ:quadragesimotertio abhinc anno stanneis characterib⁹ primũ Vlme(que germanorum est ciuitas)excusũ. In quo nimirũ reponẽdo pristinoq; nitori/ quoad fieri potuit/restituendo quãtũ sit desudatũ quãtũq; laboris (qđ citra gloriã dixerim) exhaustum:penes eum sit fides qui germana exemplaria cũ recentioribus hisce cõtulerit. Non tñ ita nobis ipsi placemus:vt quicq̃d inerat mendarũ nr̃o dispũctum obelo velim⁹ existimari. Preter enĩ paucula vel heracliticis tenebris obscuriora in q̃bus nihil oĩno potuimus integritatis expiscari: nõnulla certo scimus nr̃os (hoies enĩ sumus) oculos ⁊ fefellisse et effugisse.Hoc tamen admonitũ te velim nostrũ exemplar nescio quib⁹ malis auibus tam portentosis erratorum mõstris passim scatuisse:vt vix i eo decimũquodq; verbum integrũ illesumq; (ne dicã penitus aut inuersum aut adulteratũ) fuerit reperire. Qr si tã insignia hec scripta rursum impressioni (qđ vtiq; speram⁹) cõrigerit demandari:diis bene iuuantibus emendatiora fortassis in vulgus prodibũt. Impressum est autẽ denuo preclarum hoc opus in famatissimo Lugdunensi emporio apud virum integerrimum Joannem Cleyn bibliopolam et industrium et de bonis literis optime meritum. Anno post christũ natum sesquimillesimo supra decimũ septimo ad Calendas Augustas. Vale.

Distichon.

Plurima qui latuit vix villi secula notus
Exerit e tenebris Aluarus ecce caput.

